Nr. 1 Sibiiu, Marți 2/15 Ianuarie 1907 Anul

BIBLIOTECA CENTRALĂ SIBIU

TELEGRAFUL ROMAN

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — d
rândul cu litere garmond.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1907 la ziarul

„Telegraful Român“

cu prețurile indicate în fruntea foii, și anume:

pe un an 16 coroane,
pe șase luni 8 coroane,
pe trei luni 4 coroane.

Programul ziarului nostru e bine cunoscut publicului cetitor român, prin urmare e de prisos a-l mai schiță de nou. Rugăm pe vechii abonați să grăbească cu renoirea abonamentelor, și să stăruiască pentru lățirea ziarului și în cercurile amicilor și cunoscuților lor.

Abonamentele se fac prin mandate postale, trimițându-se prețul înainte.

Numele abonatului, împreună cu locuința și cu posta ultimă, să fie scris corect și legibil, pentruca la postă să nu se facă greșeli. Banii de abonament se trimit *„Administrațiunii tipografiei arhidiecezane în Sibiiu* (Nagyszeben) strada Măcelarilor nr. 45.

Administrația.

La începutul anului 1907.

Veacuri nouăsprezece strecuratu-s'au în noianul veciniciei de când membrul sinedriului judaic Gamaliel, „învățător de lege, cinstit la tot norodul“, rostit-a caracteristicele cuvinte: „lăsați pe oamenii aceștia (pe apostoli), pentrucă dacă învățătura lor va fi dela oameni se va nimicì de sine, iar de va fi dela Dumnezeu — și așa nu veți putea-o nimicì“.

Și temerile lui Gamaliel s'au realizat. Luptă crâncenă s'a început contra doctrinei „Celui-ce pace și bunăvoire“ a rostit între oameni — dar totul a fost înzadar, pentrucă doctrina întruchipată în peștera dela Vifleem n'a fost dela oameni — ci dela Dumnezeu.

Pusu-s'a vechea Romă cu toată furia să întunece razele blândeței smeritului Galilean, dar înzadar! Neputincioasă s'a arătat doamna lumei în fața adevărului și luminei, venit prin peștera dela Vifleem. Povoiul de sânge al martirilor face să încolțească sămânța creștină, pentrucă doctrina profesată de ceice la apostolat au fost chemați, nu erà dela oameni.

Roma veche, pe timpul lui Constantin cel mare a depus armele și s'a închinat bisericii; iar caracteristica luptei bisericei creștine contra oricărui dujman, judecând după un trecut de două mii de ani este *biruința*.

*

Intre asemenea împrejurări, când creștinismul primia botezul de sânge, — pe pământul vechei Dacii se zămislește din autohtonii Daci și elementele aduse de Traian în Dacia, viața unui nou popor, a poporului român, care deodată cu existența sa și-a primit și religiunea.

Nori grei ridicatu-s'au asupra tinărului popor. Mulțime de năcazuri și greutăți veniră peste capul lui. Supoartă perioada invasiunilor barbare, împlinindu-și în acele timpuri de grea restriște misiunea sa culturală pe un teritor, pe care mulțime de alte popoare și-au aflat mormântul.

Faptul acesta este dovadă, că în poporul nostru este multă putere de viață, multă trăinicie; iar această putere de viață și această trăinicie resultă din două momente și anume: din legea strămoșească și din vechea cultură romană adusă de înaintașii nostri din patria mamă.

Față de momelile și cursele ce i s'au pus în decursul veacurilor pentru a-și părăsì legea strămoșască, poporul român își susține libertatea și independența în ale sufletului, în ale religiunii. Supoartă iobăgia seculară, dar legea nu și-o dă în schimb pentru nimic. Iar celorce se încearcă a-l abate dela legea strămoșască le răspunde cu o resoluțiune, pe care o găsim numai la martirii creștinătății în veacurile dintâi: „puteți să-mi luați țundra și cămașa de pe mine, vă dau și corpul meu, dar pe el sufletul meu poruncește numai Dumnezeu“.

Zilele negre, [illegible] peste capul nostru le suportarăm cu deplină resignațiune. Devenind pe un lung timp împilați și legați de glia strămoșască, nutrirăm pururea vie speranță în o soartă și o stare mai bună, rămânându-ne mângâierea în acea icoană a s-tei Născătoare, care n'a lipsit nici odată din casa Românului și pe care „în orice goană a sorții“ o am chemat într'ajutor, păstrându-ne limba și legea strămoșească, datinile religioase și naționale, firea și virtuțile strămoșești.

Dar după atâtea zile de jale și amar, dupăce pentru perseverarea în credință dat-am și martiri, — un soare mai cald, un soare de primăvară, arătatu-s'a și pe orizontul bisericei și poporului nostru din această țară.

„Trimis a fost om dela Dumnezeu“, Marele Andreiu, „cel întâi chemat“, carele ca odinioară Moise, așa a scos pe fiii săi credincioși la limanul vieții sale culturale și religioase.

Un „leghion“ era lipsele și trebuințele poporului și bisericei noastre la ivirea lui în mijlocul nostru; iar el „nu avea unde să-și plece capul său“.

Ridicat-a biserici, înființat-a școale, reorganizat-a institutul pedagogic-teologic, și succesu-i-a — după mari lupte și osteneli — a reînființà vechea noastră metropolie autonomă, dându-i o organizație în senzul sfintelor canoane.

Cu privire la autonomia și organizmul autonomiei noastre bisericești, profundul cugetător al neamului nostru, dnul Alexandru *Mocsonyi* se pronunță în următoriul mod:

„Ca și o piramidă puternică pe baze largi, așa se ridică organizmul acestei autonomii, pe bazele cele mai late ale sinodalității în treptata sa clădire, și un spirit blând, spiritul vechiu creștinesc, spiritul patriarhal, încălzește întreg acest organizm de jos până sus, în culmea sa. Clerul și poporul, preoți și mireni, stau pe toate punctele în contactul cel mai intim unii cu alții, și prin necontenita cooperare a acestor două elemente constitutive ale bisericii, decurge întregul ei proces vital. In această autonomie vedem spiritul modern democratic cu spiritul vechiu creștinesc patriarhal, spiritul libertății cu spiritul autorității, spiritul progresului pe toate terenele cu spiritul unui conservativism ințepenit în toate așezămintele nestrămutabile ale bisericei, — aici vedem toate aceste principii și direcțiuni, la aparență atât de contrare, într'o legătură atât de fericită cum ca mai fericită nici că s'ar mai puteà închipuì, și cum ea de fapt, nu se poate găsì la nici o altă biserică“.

In urma acestei organizațiuni realizat-am în anii din urmă în biserică, în școală și în societate însemnate progrese: despărțirea ierarhică de sârbi, întroducerea vieții constituționale bisericești, sporirea numărului școalelor și organizarea lor conform trebuințelor timpului, fundațiunile de știpendii și ajutoare, sporirea averilor bisericești, etc.

*

Trecând la timpul mai recent ținem să costatăm ridicarea clerului și învățătorimei noastre la un nivel cultural corăspunzător exigențelor timpului, și ridicarea Sionului românesc în centrul Metropoliei noastre.

Dar precum nu i-a fost dat lui David să ridice templul din Ierusalim, ci a rămas aceasta în grija fiului său Solomon — tot asemenea nu i a fost dat nici fericitului Andreiu să ridice s-ta catedrală, ci rămas-a aceasta ferbinte dorință, cu carea s'a dus în mormânt — succesorilor lui în apostolat.

Și precum odinioară David zicea către popor: „Eu după toate puterile am făcut pregătiri pentru casa lui Dumnezeu în aur, argint..... Cine dintre voi este gata a jertfì de bunăvaie Domnului? Și aduseră capii sămințiilor, mai marii și poporul, care ce avea și puteà. Și poporul se bucurà, căci de bună voie și din toată inima dăruiau Domnului.“

Tot asemenea s'a adresat fericitul Andreiu, și în timpul nostru I. P. S. D. Archiepiscopul și Metropolitul Ioan către „capii semințiilor, mai mari și popor“. Și poporul s'a bucurat și din toată inima a dăruit Domnului.

In șepte ani a zidit Solomon, „fiul pe care și-l-a ales Domnul“, casa Domnului Iară când a fost gata a adunat la Ierusalim pe bărbații lui Israil, și preoții ridicând sicriul legii l-au dus și l-au așezat în templu în Sfânta Sfintelor. După aceea binecuvântă Solomon toată adunarea și stând înainte
și-a ridicat mânile spre cer
„Doamne Dumnezeul lu
cultă strigarea și rugăciu
se roagă robul tău înainte
Fie ochii Tăi deschiși sp
ceasta ziua și noaptea
Tale să asculte rugăciu
vor face în locul acesta“

In șapte ani a zidit
pe care și l-a ales Dom
Domnului. Iar când a fos
mat-a în Ierusalimul ro
archiereii Nicolae și Ioa
pe toți fii credincioșii di
lie. Și încunjurând de 3
îl sfințì pe el. Și binecuvâ
adunarea, și stând înaint
lui și-a ridicat mânile
se rugà: către Tine mă î
nezeul părinților noștri,
unul născut fiul tău Do
Isus Christos ne-ai încre
toți cei ce te caută, T
că celor ce bat le vei desc
ce cer le vei dà“, cerân
du-te ferbinte să primeș
fiii tăi zmeriți, modestul
la zidirea acestei sfinte
nite a educà un popor t
Ta credință, un popor
progres și de ordine...
ferbinte Te rog să faci ac
biserică, pentru toți, înc
ere noue de bine și f
faci izvor nesecat de cr
du-i aceea putere neînv
dat-o și modestelor bise
cut, să o faci adăpost
sicriului sfânt, care ne c
mai prețioase tesaure păr
dința și limba strămoș
faci răclie luminătoare
cele întunecoase ale ace
să asculți și să împlineș
nile, ce ți-se vor aduce
și noaptea“.

Și arhiereii, și preo
poporul s'a rugat lui D
s'a făcut sărbătoare m
du-se ridicată pompoa
Domnului, umplându-se
inimele tuturora, și în s
arhiepiscopului și metro
stru Ioan, căruia rezerv
dela provedința divină s
piatra fundamentală, să
lie bisericei, să condu
până la sfârșit, și prin
sfințirii s'o predeà sfint
stinațiuni.

*

Tot la acest loc ține
tim și de congresul naț
cesc al provinciei noast
litane, ținut în toamna
care ne despărțim.

Acest congres a fo
cele mai productive del
rea vechei noastre metr
turul corp a rezolvit, pe
dele curente, avizate de
stru organic la compete
semnate chestiuni de or
mânat cu un pas înainte
înființării noilor episco
noul regulament pentru
a întrodus în mod prov
mentul disciplinar, fiind
în multe privințe antiqu
sând în noi convingerea,

m cu toții, când vorba este de iestiunile mari ale bisericei.

*

Progresele amintite mai sus s'au alizat într'un timp relativ scurt și tre mprejurări destul de grele; r faptul, că în butul tuturor greutăților am putut realizà însemnate crări ne dovedește, că credința astră moștenită din bătrâni este ai puternică decât viforul tuturor iitelor, și decât toate greutățile apului, prin cari am trebuit să ecem. Rezultatele obținute ne nt vecinică mărturie și garanță, până vom fi însuflețiți de aceacredință, nu pot fi împrejurări timpuri grele — în cari să nu tem găsi calea și mijloacele pendesvoltare și înaintare.

In această bazată speranță im și vom trăi, și în această speranță zicem astăzi publicului nostru itor și în special clerului și porului din provincia noastră mepolitană: *An nou fericit!*

Dr. George Proca.

..Intre oameni bunăvoire!

Brad, Sara de Crăciun, 1906.

Fără de veste sboară timpul…

Numai faptele bune, — fie și eputuri modeste, cari vor aduce ade mănoase, — vestesc, că a fost a. 06.

Să închinăm deci nizuințelor e spre lumină, știință, idealism, cari isvorăsc aspirațiuni, barem ceva clipe, căci altfel am fi nerenoscători.

Suflarea vremii nouă adie, prem asupra întreg neamului româsc, așa și asupra Zarandenilor. rul de *a ne luminà* și *a fi* într'una ște. Școalele se umplu de speițe. Examenele sunt mai bune ca când. Membrii Asociațiunii — deîrțământul Brad — se sporesc ca icând. Se țin prelegeri și prin lori mai lăturalnice și mii de Roini le ascultă. Numai „inimile săe“ se retrag laoparte. Insuflețirea ntru foculariul cultural — gimnal nostru din Brad — se desvoltă ptat.

Tinerimea din institutul pedagic-teologic al „*Marelui Andreiu*“ erge în fruntea tuturor. Cu cânri și declamări alese percurg Vaa-Murășului, Crișului-Alb, Oltului, stau gata de plecare și cei din cul Târnavelor. La Orăștie, Brad, ița, Petrojeni, Viștea, Sebeșulsesc, etc. se dau producții pentru minarea neamului românesc. Se egăteau și brașovenii, — dar cade ejarul secular și doliul apasă niința spre viață. Chiar și soldați oficeri, cărturari și țerani, univerari și școlari, — inimi curate, bănii și tineri, — cei rămași în doliu, i cari au încheiat taina sf. căsării, cei cari își aduc aminte de riciții lor părinți, mulți cari au ut clipe de fericire ori nefericire, cari răsare speranța în Dumneu, — închinatuși-au obolul lor ntru înălțarea gimnaziului din ad, orfanul unor idealiști prea rând trecuți la fericire….. Astfel la ziua Invierii până la Nașterea mnului s'au adunat peste 10,000 roane pentru înălțarea gimnaziui nostru la nivoul corăspunzător npului de acum.

Inceput modest, ce-i drept, dar lid și mult promițător, căci l-a s la cale însuflețirea izvorâtă din mi curate, morale și plire de pirațiuni pentru un viitor mai ednic pe seama neamului nostru.

*

In însuflețirea obștească sosește binecuvântarea mai marelui Arhiereu, a vrednicului urmaș pe tronul nemuritorului Andreiu,— hotărât să continue și desăvârșească opera fundată de providențialul Șaguna.

Tocmai precum Șaguna propoveduia pela 1861, că: „*știința este o moșie vecinică, pe care furii nu o pot furà, focul nu o poate arde, apa nu o poate înnecà*“, că „*precum este soarele și lumina și căldura sa pentru trupuri, așa este știința, cu căldura și lumina ei pentru suflete*“: tot astfel vrednicul său urmaș I. P. S. Sa arhiepiscopul și metropolitul *Ioan Mețianu*, din fericita sa vârstă plină de pățenii de peste 78 ani, rostește convingerea generală, că: „*toate popoarele mai înaintate numai prin învățătură au ajuns la vaza, bunăstarea și poziția, de care se bucură, și până când nu vom jertfi și noi pentru luminarea noastră, precum fac acelea (popoarele luminate), nu ne putem așteptà nici la viitor mai bun, ci din contră la zile tot mai grele,* căci *numai lumina minții și cultura religioasă-morală înalță pe om la adevărata vrednicie și-l conduce la bine și fericire*“. (Pastorala din „Tel. Rom.“ Nr. 139/1906)

Drept aceea, cu povețe adevărat părintești poftește și roagă pe toți p. t. protopresbiteri, preoți, învățători, inteligenți și fruntași, și pe toți poporenii iubitori de înaintarea neamului, să sprijinească colecta pusă la cale pentru completarea gimnaziului din Brad cu ofertele lor binevoitoare.

*

Timpuri nouă, *renaștere* trebue să urmeze!

N'a vorbit nimeni mai cu căldură, mai cu competință și mai convingător în această cauză măreață, decât I. P. S. Sa, care vorbele le-a motivat și cu jertfa curată de 2000 cor.

Drept aceea firmă e speranța, că toți fiii adevărați vor ascultà glasul bunului părinte și își vor ținea de datorință sfântă, de supremă mândrie națională să contribue cu obolul lor la sprijinirea scopului măreț și mântuitor.

*

Din Brad s'au subscris deja din acest prilej sume frumoase, fără a-și fi dat cuvântul său „*Crișana*“, care merge în fruntea celorce jertfesc pentru cultura neamului, și care desigur va duplicà jertfa singuraticilor.

Opt (8) studenți dela gimnaziul nostru, în sărbătorile Nașterii Domnului rostesc colinde și cântări prin casele fruntașilor din Brad, Baia-deCriș, Criștior, etc., tot pentru a răspândì însuflețirea față de mama lor, școala română. Iar 15 candidați de învățători, elevi ai seminarului pedagogic din Arad, vor concertà și declamà în Brad, în ziua a doua de Crăciun, tot pentru gimnaziul nostru.

Astfel bunul Dumnezeu va ajutà vrednicului Arhiereu, care a înălțat Sion milenar Domnului sfânt, ca în curând să-și împodobească viața plină de fapte mărețe și cu gimnaziul superior român gr. or. din Brad, care din veac în veac va vestì vrednicia celor ce nu s'au închinat banului, ci au pus banul în serviciul cauzei sfinte a culturei, luminării neamului român.

Adio, dar 1906! Iar tu, urmașul său, 1907, fi mai bun decât înaintașul tău!

Însuflețește-ne pe toți, să facem în bunăvoire un pas înainte, căci numai astfel vom progresà!

Ioan Miron.

Ancheta învățătorilor.

Sibiiu, 12 Ianuarie. n.

Ședința a doua a anchetei învățătorești s'a ținut ieri, Vineri, tot în sala festivă a Casei naționale. A fost deschisă la orele 10, prin comisarul consistorului metropolitan, Preacuvioșia Sa domnul protosincel și director seminarial *Dr. Eusebiu R. Roșca.*

Se cetește întâiu procesul verbal despre ședința primă și se autentică. Se cetește apoi o telegramă de felicitare și aderență la conclusele ce se vor lua, trimisă din partea învățătorului *Sala* din Vășcău.

Prezidentul pune în urmă la ordinea zilei raportul comisiunii de 15, aleasă în ședința primă și dă cuvântul raportorului *Iuliu Vuia.* Acesta cetește proiectul de conclus, stabilit din partea comisiunii, în ședința care a fost ținută Joi d. a. și care a durat dela orele 3 până la orele 9 din noapte. In general proiectul de conclus se primește fără discuție ca bază pentru desbaterea specială.

Luat pe nou în discuție din punct în punct, se naște schimbare de păreri, de multeori interesantă, iar la urmă toate punctele vin votate cu *unanimitate* în textul stabilit în partea comisiunii.

Cu privire la ameliorarea salarelor învățătorești ancheta a enunțat următoarele:

„Ancheta ia cu mulțămită la cunoștință decisul măritului congres privitor la ridicarea salarelor învățătorești, rugând vener. autorități bisericești, ca conform legii să ie dispozițiuni de urgență, ca învățătorimii gr. or. române din metropolie să se asigure dotație egală cu a învățătorilor celorlalți susținători de școale din patrie.

In acest scop veneratele consistoare să exmită în parohii — unde reclamă necesitatea — pe cei mai distinși bărbați, cari convocând în ședință corporațiunile parohiale și arătându-le marea importanță a școalelor confesionale, să-și pună în cumpănă toată autoritatea și influința pentru exoperarea ridicării salarelor învățătorești.

Ca *mijloace* au se servească:

Eiectarea de popor, fondurile parohiale existente, dotația dela comunele politice și fondurile fostelor reuniuni învățătorești, întru cât se pot folosi și spre acest scop conform dispozițiunei statutelor.

Crearea de fonduri nouă școlare și augmentarea celei existente chiar și prin emiterea de colecte.

Luarea inițiativei pentru întemeierea de bănci poporale, din a căror venite să se creieze fonduri pentru dotarea învățătorului, și *în caz extrem, întru cât acele s'ar da în condițiuni neoneroase și fără a se vătăma autonomia bisericei*, și prin intregire dela stat, care să se pună la dispozițiunea vener. consistor, după analogie cu întregirea dotațiunei preoților.

Pentru garantarea încassării regulate a salarelor, comitetele parohiale să fie îndatorate sub urmările disciplinei a încassa regulat salarul, iar în caz de lipsă să se anticipeze din averea bisericei, s'au în caz de negligență, să se ridice împrumuturi pe răspunderea personală a prezidentului comitetului și a epitropului primar.

Cuincvenalul să-l primească fiecare învățător după o funcție de 5 ani, computată dela depunerea examenului de cualificațiune, fără considerare de a fost aplicat provizor ori definitiv.“

Comisiunea propune, iar ancheta își mai exprimă apoi și următoarele păreri, dorințe și rugări:

„1. In interesul promovării învățământului nostru, prea veneratul conzistor metropolitan este rugat a instituì pe viitor ancheta reprezentanților învățătorimei din 3 în 3 ani, în chip de consiliu al instrucțiunei metropolitane, căreia să se supună spre opiniare în viitor toate chestiunile școlare, supunânde deleberării măritului congres național bisericesc.

2. Pentru a deșteptà în popor dragostea și interesul față de școală, comitetele parohiale să fie îndrumate în viitor, ca în rapoartele cari le fac către sinoadele parohiale ordinare, să scoată în relief activitatea și roadele școalei.

3. Considerând că unul din impedimentele primordiale în învățământ, e lipsa mijloacelor de învățământ și respective a manualelor școlare, prea ven. conzistor este respectuos rugat a luà dispozițiunile necesare, ca în preliminarele fiecărei parohii din metropolie să se susceapă o sumă corăspunzătoare pentru procurarea manualelor școlare și a recuizitelor școlare, ca ăstmod învățământul să nu sufere.

4. Conziderând, că unul dintre principalele impedimente în mersul normal al învățământului nostru este frecuentarea neregulată a școalei, care provine în mare parte și din neînteresarea organelor parohiale față de cauza învățământului, precum și din dispozițiunea greșită a regulamentului în vigoare, care prescrie, ca conspectul absenților să se trimită prezidenților de comitet, cari în multe cazuri fiind țărani nu execută dispozițiunea legii, nu altcum și din împrejurarea, că antistiile comunale nu-și împlinesc datorința, fiind pedepsirea părinților lăsată în sarcina primarilor țărani, cari nici nu înțeleg importanța legii, iar de altă parte interesați fiind, întrelasă intenționat a executà legea, prea. ven. conzistor metropolitan este rugat să iee următoarele dispozițiuni:

a) să se îndatoreze preoțimea parohială sub grea răspundere a se interesà de frecventațiunea regulată a școalei, dojenind pe părinții renitenți; iar în caz de repețită renitență, să se raporteze antistiei și să se poarte evidență esactă despre pedepsirea părinților, și în caz de renitență a antistei, în termin de 8 zile se facă arătare contra antistiei la protopretură;

b) conspectele despre absenți, să nu se trimită prezidenților de comitet, ci preoților, ca directori locali, cari să se îndatoreze sub răspunderea oficiului, a luà cele mai energice demersuri pentru garantarea frecuentațiunei regulate;

c) să se întrevină la înaltul guvern prin o reprezentațiune, prin care să se cea ră, ca același să iee demersuri serioase pentru garantarea obligativității învățământului și în consecință pentru o frecventațiune regulată, recercând pe concernenții vicecomiți, ca să purceadă cu toată rigoarea în contra primarilor renitenți, cari nu execută legea.

5. Conziderând, că planul de învățământ, votat de măritul congres la anul 1903, pe lângă alte defecte, nu a conziderat deloc principiul învățământului practic în ce privește special studiul economiei, deși poporul nostru, ca popor eminamente agricol, trebue să primească mai multă hrană în această direcție, ancheta roagă pe prea ven. conzistor, ca actualul plan de învământ să-l facă obiect de studiu în conferințele tractuale de primăvară, materialul adunat să-l facă obiect de studiu aprofundat într'o anchetă convocândă la Sibiiu, în care fiecare diecesă să fie reprezentată prin 3 învățători din cei mai probați, cari mai nainte să studieze în dieceză materia adunată din conferințele tractuale.

6. Conziderând, că proprietatea fiecărei instituțiuni este condiționată în prima linie dela conștiențioasa controlare a activității ei prin bărbați experți, cari pricep adevărata menire a acelor instituțiuni, prea ven. conzistor este rugat a luà în aprețiare propunerea:

a) ca în fiecare dieceză, pe lângă organele actuale, să se institue câte un revizor diecezan, bărbat înzestrat cu cunoștințe teoretice și practice în ale instrucțiunei, pentru supraveghiarea și controlarea mersului instrucțiunei;

b) în fiecare tract să se institue, pe lângă protopresbiter-inspector școlar, un învățător din cei mai probați, ca referent al afacerilor școlare, care să servească în cele interne șceolare cu sfatul și cunoștințele sale întru promovarea afacerilor școlare.

7. Conziderând, că pentru a pune școala română și pe învățătorul ei în condițiuni de o *muncă mai rodnică*, ar fi de dorit, ca ven. noastre autorități să afle și aplice mijloacele, prin cari ar deșteptà în învățătorime însuflețirea nobilă pentru marele ideal al culturei neamului, prea ven. conzistor metropolitan în frunte cu

Ex. Sa I. P. S. D. Arhiepiscop şi Metropolit şi P. S. Domni Episcopi diecezani, să binevoiască a apreţià în viitor mai mult zelul şi activitatea învăţătorimei conştiente:

a) prin premiarea acelora cari se disting prin deosebit zel şi abnegaţiune, iar

b) la constituirea ven. conzistoare să se conzidere mai mult şi statul învăţătoresc.

8. Conziderând, că în comisiune s'au adus cazuri concrete, cari dovedesc, că regulamentul pentru organizarea învăţământului nu se execută întru toate, se roagă prea ven. conzistor metropolitan a luà dispoziţiuni pentru executarea acelui Regulament "

Eshauriată fiind, cu votarea acestor concluse, ordinea de zi, şi peste tot terminată fiind misiunea anchetei, comisariul conzistoriului metropolitan, Preacuvioşia Sa domnul protosincel şi director seminarial Dr. *Eusebiu R. Roşca* rosteşte o scurtă dar pătrunzătoare vorbire de încheiere, şi la orele 12 şi jumătate declară şedinţa şi activitatea anchetei încheiată.

Vorbirea a fost cam de cuprinsul următor:

„Terminând cu agendele relegate în competenţa anchetei, precum la începutul lucrărilor am înălţat glasul nostru cu rugăciuni de cerere către atotputernicul Domn în templul măreţ, care dă dovadă despre alipirea către strămoşeasca noastră credinţă ortodoxă şi despre simţul de jertfă al credincioşilor bisericei noastre, în tocmai să ne înălţăm acum la încheerea lucrărilor noastre rugăciunile de mulţămită către atotputernicul Dumnezeu în acest templu al culturei naţionale, ridicat şi el din simţul de jertfă al fiilor neamului, care mândru şi falnic se ridică în acest focular cultural alăturea cu alte instituţiuni culturale, cari îşi au originea în veacuri îndepărtate, drept dovadă că neamul românesc ştie să se însufleţească până la extremă abnegaţiune de idealul culturii, şi din cele rostite în desbaterile chestiunilor ce ne au preocupat, aceşti păreţi au să facă şi ei mărturie din neam în neam despre însufleţirea şi abnegaţiunea pionerilor culturii noastre chiar şi când se tractează de chestiunea esistenţei lor; şi pe când cu multă mulţămire sufletească pot constatà aceasta, mă văd plăcut îndemnat ca şi dela acest loc să esprim mulţămita mea venerabilului preşedinte al Asociaţiunii, Iosif Sterca Şuluţu, pentru-că cu prevenire ne-a pus la dispoziţiune acest templu al culturii noastre, ca nici glasul năcăjit al dascălului să nu rămână neîndulcit de aceasta mândrie naţională".

Constată totodată cu multă plăcere şi satisfacţiune, că discuţiunile asupra chestiunilor tractate au avut timbrul, nu numai al interesării şi priceperii, dar ele au fost ţinute totodată în spirit adevărat colegial şi la un nivou, ce ar face onoare şi unei corporaţiuni de o categorie cât de înaltă, iar votul unanim cu care s'au votat toate hotărârile, este puternica dovadă despre sentimentul solidarităţii de care este pătruns statul învăţătoresc al bisericei noastre în acţiunile sale pentru promovarea intereselor noastre culturale.

Mulţămeşte tuturora, că prin calmitatea ţinutei şi respectarea recerinţelor de bună ordine i-s'a înlesnit atât de mult rolul de conducere; şi în fine mulţămeşte membrilor cari s'au angajat la sarcini speciale de raportor şi notar, prestând acestea sarcini cu zel laudabil şi pricepere, ceeace a şi înlesnit în cea mai mare măsură resultatul mulţămitor al lucrărilor anchetei.

Dorind, ca lucrările îndeplinite să întâmpine consensul şi aprobarea autorităţilor noastre superioare bisericeşti, întrunirea anchetei o declară de închisă.

Luând cuvântul delegatul Iuliu Vuia, în cuvinte elogioase, cu avânt oratoric, mulţămeşte comisariului prezident pentru indulgenţa, tactul deosebit, şi mai pre sus de toate pentru bunăvoinţa faţă de interesele statului învăţătoresc, despre ce a dat dovezi atât de eclatante, pentru aceea îl roagă să primească mulţămita şi recunoştinţa tuturor membrilor anchetei, ca delegaţi ai învăţătorilor din întreaga provincie metropolitană, şi închee cu dorinţa, ca atotputernicul Dzeu să i dăruiască viaţă îndelungată, în deplină sănătate, spre binele bisericei şi neamului.

Preacuvioşia Sa a fost viu aclamat din partea învăţătorimii, căreia iarăşi laudă i-se cuvine, pentru calmitatea şi demnitatea manifestată, mai ales însă pentru faptul, că aceea ce a hotărât, cu glas *unanim* a hotărât!

Anul nou în Sibiiu.

Sibiiu, 14 Ianuarie n.

Astăzi, Luni, inteligenţa română din Sibiiu, s'a prezentat, ca în toţi anii, la orele 11 şi jumătate, la Inaltpreasfinţia Sa, Domnul Archiepiscop şi mitropolit *Ioan Meţianu*, pentru a'l felicità de Anul-nou. Oratorul societăţii române sibiiene a fost Preacuvioşia Sa, Archimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu*, care a dorit Excelenţiei Sale încă mulţi ani de viaţă, bogaţi în fapte mari, ca cel espirat, în care s'a făcut sfinţirea catedralei, opera Excel. Sale, s'a ţinut congresul naţional, etc.

Inaltpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, mulţămind pentru felicitările aduse, constată, că biserica şi neamul nostru a fost cruţat în anul espirat de calamităţile peste cari au trecut alţii, şi cari au cerut ca jertfă zeci de mii de vieţi. La noi n'au fost cutremuri de pământ, esundări mari, erumperi vulcanice, boale epidemice, şi nici revoluţie (ca în Rusia), prin urmare avem să fim mulţămitori Dumnezeirii, că ne-a ferit de rele. Pentru viitor însă se pot ivì nori grei pe orizont. Să stăm gata, pentruca toţi împreună să muncim în bună înţelegere şi să delăturăm, ori cel puţin să paralizăm primejdiile cari pot să ne ajungă. Pofteşte tuturor an nou fericit!

Societatea întreagă a mers apoi la P. C. Sa domnul arhimandrit, vicar arhiepiscopesc Dr. *Ilarion Puşcariu*, unde dorile de bine, din incidentul întrării în noul an, au fost tălmăcite din partea P. C. Sale, domnului protosincel, director seminarial Dr. *Eusebiu R. Roşca*. Domnul arhimandrit, mulţămind tuturor pentru manifestările aduse, îşi exprimă dorinţa, că dragostea creştinească să ne lege tot mai mult laolaltă pe toţi, fiindcă numai aşa, uniţi, în bună armonie, putem muncì cu succes pentru biserică şi neam.

S'au adus în urmă felicitări de Anul nou P. C. Sale domnului protosincel, director seminarial Dr. *Eusebiu R. Roşca*, prin rostul profesorului seminarial *Demetriu Cunţan*, mulţămind P. C. Sa cu cuvinte calde pentru atenţiunea dată, şi s'au adus felicitări domnului *Parteniu Cosma*, directorul „*Albinei*" şi domnului *Iosif St. Şuluţu*, prezidentul „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român".

NOUTĂŢI.

Arhiducele Rainer a împlinit zilele trecute anul 80-lea al etăţii. Din incidentul acesta a fost felicitat din toate părţile. Impăratul Wilhelm al Germaniei i-a trimis scrisoare de felicitare, foarte călduroasă, înmânată arhiducelui prin ataşatul militar al Germaniei, căpitanul Kagenek. A fost o vreme, când arhiducele Rainer a făcut mari şi bune servicii neamului românesc din monarhia austro-ungară. Şi-au adus oare şi Românii acum aminte de el?!

*

In chestia târgului. In şedinţa reprezentanţei orăşeneşti din Sibiiu, ţinută Joi, domnul asesor conzistorial *Nicolau Ivan*, membru al consiliului comunal, a adresat interpelaţie în chestia târgului de ţară, ţinut anul acesta în Sibiiu tocmai în sărbătorile crăciunului nostru. I s'a răspuns, că aşa a fost totdeauna obiceiul din vremuri depărtate, ca târgul de iarnă să se ţină în Lunia primă după Anul Nou. Se va studià de altcum chestia, şi se va reveni asupra ei.

*

Domnul Tache Ionescu, ministru de finanţe al României, aflându-se la Berlin, a fost invitat la masă din partea împăratului *Wilhelm*, împreună cu ministrul plenipotenţiar al României, dl *Beldiman*.

*

Penzionat. Primarul oraşului Sibiiu, dl *Iosef Drotleff*, a fost penzionat din partea consiliului orăşenesc, în şedinţa de Joi, votându-i-se drept penzie întregul salar avut ca primar: 5800 coroane. Cu această ocaziune a fost scoasă la iveală rodnica sa activitate ca funcţionar al oraşului Sibiiu, şi i s'au adus frumoase ovaţiuni. Concursul e deschis deja pentru ocuparea postului, şi cererile au să fie înaintate dlui vicecomite comitatens până la 26 Ianuarie n. c.

*

La masa Regelui s'a bolnăvit mareşalul curţii, principele *Lichtenstein Rudolf*, Joi, cu ocaziunea prânzului dat în palatul regal din Buda. Doi servitori de curte l-au dus pe braţe în locuinţă, unde i-s'a dat îngrijirea medicală recerută, dar fără succes, pentrucă dupăcum scriu ziarele din capitală a fost trimis a doua zi acasă la Viena, în stare foarte îngrijitoare.

*

Pentru gimnaziul din Brad. Ca răscumpărare a felicitărilor de Anul nou s'au colectat în favorul gimnaziului din Brad: dela Tuliu Roşescu, protopresbiter în Cluj 5 cor., Ioan Hango, student 1 c., Valeriu Haneş, iurist 1 cor., Gregoriu Haneş, econom, Măgoaja 50 fileri, Gavriil Hango, paroh, Gherla 2 cor., Ioan Hango, econom, Măgoaja 50 fileri. In total 10 coroane.

*

Dl Dr. Ioan Borcea, prof. la şcoala civilă de fete din Sibiiu, donează drept răscumpărare a felicitărilor de ziua onomastică în favorul gimnaziului din Brad 10 cor.

*

Preot nebun. In biserica Sfântului Petru din Roma un preot a fost atins de alienaţie mentală în cursul serviciului divin. A început să râdă cu hohot, apoi s'a aruncat asupra altui preot care era îngenunchiat lângă dânsul şi a voit să-l sugrume. Cu mare greutate a putut fi scos din biserică şi dus la spital.

*

† Ioan Berariu, un tinăr de 22 ani, până în timpul din urmă oficiant de judecătorie reg. ung. din Hunedoara, adus la casa părintească din Bejan în 28 Dec. st. v. 1906 la orele 4 şi jum. dimineaţa şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, împărtăşit fiind cu sfintele taine. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre vecinică odihnă în cimiterul gr. or. din loc, Sâmbătă în 30 Dec. la 2 ore d. a. Il deplâng nemângăiaţii săi părinţi, Nicolae Berariu, preot, ca tată, Agaftia Berariu n. Perian, ca mamă şi surorile Emilia măr. Popa şi Eugenia, precum şi cumnatul său Nicolae Popa, preot în Boşorod şi nepoţii Minodora, Nicolae, Victoria, apoi alte număroase rudenii, unchi, mătuşe, veri, verişoare şi număroşi amici şi cunoscuţi. Odihnească în pace!

*

Procese de presă Ziarele maghiare scriu, că procese de presă au fost intentate următoarelor foi româneşti: „*Libertatea*" din Orăştie, „*Orizontul*" din Cluj, „*Tribuna*" din Arad (trei procese) „*Drapelul*" din Lugoj şi „*Unirea*" din Blaj. Bine se începe anul!

*

Dela casa arhidiecezană. Dl *Dumitru Frâncu*, inginer în Hodmező-Vásárhely şi-a răscumpărat felicitările de Anul nou în favorul înfiinţândei şcoale industriale din Câmpeni cu 10 cor., iar presbiterul *Pavel Beşa* din Borgo-Prund a trimis pentru monumentul lui Şaguna 3 cor.

*

Direcţiunea institutului „Cordiana din Fofeldea a hotărât urcarea capitalului social" cu 60.000 K. făcând a treia emisie de 600 acţii.

*

† Rachila Paşca născ. Nicola din Scărişoara, membru pe viaţă la fondul pentru crearea de teatru rom., după lungi suferinţe, a decedat în 3 Ianuarie, la $3^1/_4$ ore p. m. împărtăşită fiind cu sfintele taine a le muribunzilor, în etate de 52 ani. Inmormântarea i s'a făcut Duminecă, în 6 Ianuarie, la 2 ore, în cimiterul bisericei gr. or. din Gârda de sus.

*

„Vulturul", institut de credit şi economii în Diciosânmártin, îşi ţine adunarea generală constituantă în 28 Ianuarie 1907 la orele 8 a. m. în Diciosânmărtin (Dicsöszentmárton) în sala cea mare a hotelului „Central".

*

Petrecere în Făgăraş In Făgăraş Duminecă, în 10 Februarie n. arangiază reuniunea femeilor române gr. ort. o petrecere cu deosebite jocuri naţionale, jocul Gavott şi un joc de voal, pentru cari se fac deja probe. Se arată şi din partea publicului un viu interes pentru această petrecere frumoasă şi mult promiţătoare.

*

La fondul Vic
d.şianu pentru înze
în loc de anunţuri
Florian, notar în I
dşoara Eufemia Corn
suma de 10 cor. La ace
loc de felicitări la
George Comaniciu,
Mihail Ganea, paro
Mateiu, director 1 co
40 fileri, Emil Stoic
neţia-inf.), Ioan Tul
cor., Nicolae Coman
cor., Ioan Gligore,
fileri.

Cărţi şi

„**Stâlpii societ**
renumitului scriitor
apărut în „Bibliotec
de librăria Alcalay

Traducerea e
leasă şi curată. Preţ
bani.

Se află de vân

„**Departe de**
volum de schiţe şi
biblioteca pentru toţi".
talentaţii prozatori
Cezaban.

Bucăţile cuprin
scoase din viaţa ţăr
e frumoasă şi curat
adresa librăriei edi
Bucureşti. Preţul 30

ECON

Indi

Banca industria
acţii în Deva, e prim
gata aprobat de di
de supraveghere în
Ianuarie c. n. Re
face în I-ul an de
de mii 999 coroane
rat face 3937 cor.
parte — amăsurat
şi comitetului de s

a) 5% intere
după capitalul plăti
calculat, ceeace fac
30 fileri;

b) 2000 cor. —
tate, 50% din venit
fondul de rezervă a
cor. 53 fileri;

c) 100 cor. fon

d) 37 cor. 13
de rezervă, provăzu
statute.

Suma acestor f
la 1 Ianuarie 1907,
aprobate de adunar
bruarie 1907, în tot
iar cu fondul de r
fondurile de rezerv
2501 cor. 66 fileri.

Directorul ge
coară, care a iniţiat
un an şi jumătate
tiema statutară pre
nea i-a urmat şi di
de supraveghere, la
dlui prezident Vasil
ter în Orăştie.

Spesele de fo
mari 3535 cor. 32
cor. 13 fileri. Cons
a avut a se lupta c
stitute vechi locale
piere şi mai vârtos
telor clicuţe, cari î
picioare, rezultatul
e relativ prea mul
întrecut 3 institute
sporul ce l-au avut
gestiune al lor. In
în lucrare asiguraţi
face mult bine pop
avânt material şi m
contabil dl Nicolae
contabilitate practi
pricepere şi un zel
a încuragià acest t
votă şi mai mult i
general Nicoară a
i-a cedat locul său,
ţiune cu 10 acţii.
b) din statute, amă
între altele are în
curagià talente spre
gentă practică".

Te

Marţi în 15 I
dramă în 5 acte. d
ster. Mercuri: *Der*
comedie în 4 acte,
Lustige Witwe, opere

„Albina“

Institut de credit şi de economii în Sibiiu.

Publicaţiune.

In senzul art. de lege XXXVI din a. 1876 § 29

1. Suma scrisorilor fonciare puse în circulaţie cu ziua de 31 Decem. 1906 face K 5.715,000·—

2. Pretenziunile institutului de împrumuturi hipotecare, cari servesc de acoperire a acestor scrisuri fonciare sunt de . . . . . „ 6.566,927·13

3. Valoarea hipotecelor luate de bază la susnumitele împrumuturi hipotecare este de . . . . „ 26.333,783·—

4. In senzul §. 97 din statute „fondul special“ pentru asigurarea scrisurilor fonciare e de . . . „ 500,000·—

aceasta e indus în cont separat şi plasat în următoarele efecte publice:

Nom.	K 6,600·—,	Sorţi de stat din 1860 cu 4%.
„	„ 6,200·—,	Obligaţiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%.
„	„ 4.600.—,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%.
„	„ 2,000·—,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%.
„	„ 6,000·—,	Obligaţ. cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonc. cu 3%.
„	„ 104,000·—,	Scrisuri fonciare Ungare. Landes-Central-Sparcassa cu 4½%.
„	„ 18,200·—,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Comercial-Bank cu 4½%.
„	„ 100,000·—,	Obligaţiuni comunale Pester ung. Comercial Bank cu 4%.
„	„ 74,600·—,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Comercial-Bank cu 4%.
„	„ 146,000·—,	Obligaţiuni comunale Pesti hazai elsö takp. egyes. cu 4%.
„	„ 14,000·—,	Rentă comună Maiu cu 4%.
„	„ 10,000·—,	Rentă austriacă în cor. cu 4%.
„	„ 4,000·—,	Acţiuni de ale Institutului de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ung. cu 5%.

Sibiiu, 6 Ianuarie 1907.

Direcţiunea.

Din public.†)

Mulţămită publică.

Cu ocaziunea ţinerii şedinţei festive din 29 Dec. v. 1906 a societăţii de lectură „Andreiu Şaguna“, în memoria patronului ei au binevoit a contribuì următorii: I. P. S. Sa dl Ioan Meţianu, arhiep. şi mitrop., 15 cor., P. S. Sa dl Nicolae Popea, episcop, 20 cor., Il. S. dl Dr. Ilarion Puşcariu, arhim. vicar arhiep., Il. Sa dl Alexandru Mocsonyi, mare proprietar, Alexandru Lebu, mare proprietar, Dr. Liviu Lemènyi, advocat, Ludvig Ferencz, fiecare câte 10 cor., P. C. S. dnul Dr. Eusebiu Roşca, protosincel, dir. seminarial, Nicolau Ivan, asesor consistorial, Ioan A. de Preda, fiscal consistorial, Pavel Boldea, prot. militar, Dumitru Moldovan, protop., (Sighişoara), Avram P. Păcurariu, protop., (Hunedoara), Dr. Lucian Borcia, advocat, dşoara Aurelia Moga, fiecare câte 5 cor., Dr. Atanasiu Marienescu, jude de tablă în pensiune, membru Acad. rom., Pantilimon Lucuţa, cassar cons., Dum. Comşa, profesor sem., Dr. Vasile Bologa, dir. şcl. civile de fete a Asoc., dşoara Elena Petraşcu, dir. la intern. şcol. civile de fete a Asoc., Dr. Ilie Iancu, medic, Dumitru Câmpian, arhiv. cons., familia Streoulea, fiecare câte 4 cor., Dr. George Proca, secretar cons., Nicolae Borzea, prot., (Făgăraş), Dumitru Cunţan, Dr. Petru Şpan, Nicolae Vătăşan, Dr. Aurel Crăciunescu, Dr. Nicolae Bălan, Timoteiu Popoviciu, profesori seminariali, Dr. Ioan Borcea, prof., Iosif Enescu, preot, Ioan Slăvescu, preot, (Mohu), fiecare câte 3 cor., Paul Muntean, colonel în pensiune, Mateiu Voilean, asesor cons., Lazar Tritean, asesor consist., Vasile Stan, Dr. Ioan Lupaş, prof. semin., Victor Păcală, prof., Dr. Ilie Beu, medic Octavian Tăslăuan, secret. Asociaţ., [illegible] asesor cons., Baptist [illegible] cons., Dr. Ioan Dobre, [illegible] Iosif Morariu, preot, [illegible] Vasile Răduleţ, preot, (Hen-[illegible]an, Vasile Moşoiu, no-[illegible] dşoara [illegible]a Brote, dşoara Elisabeta Butean, prof. la şcoala civ. de fete a Asoc., Victor Oniţiu, com., Aurel Popescu, com., Sebastian Stanca, colab. la „Tel. Rom.“, Ioan Rebega, amploiat la „Albina“, Aurel Pop Harşan, doamna Maria Sârbu, Petru Ilieş, compactor, doamna Verzar, Iosif Barbu, George Imbăruş, fiecare câte 2 cor., Alexie Neagoe, 1 cor. 20 fileri, dela mai mulţi elevi seminariali 1 cor. 97 fileri, Anastasiu Beşa, ofic. cons., Victor Pop, farmacist, Anghel Bena, amp. la „Albina“, Lazar Negrilă, învăţător, Ioan Sociu, Petru Andronic, Avram Ionaş, Pavel Romoniţan, dşoara Mărioara Logojan, N. N., N. N., N. N., fiecare câte 1 cor., Simion Crişan, Ioan Fleşer, doamna Săsărman, fiecare câte 50 fileri. Suma totală 262 cor. 67 fileri. Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ se simte plăcut îndemnată a exprimà tuturor marinimoşilor donatori pe această cale cea mai călduroasă mulţămită.

Sibiiu, 19 Decemvrie v. 1906.

Pentru soc. de lec. „Andreiu Şaguna“:

Dr. A. Crăciunescu *prez.* — *Iosif Tătule* *cassar. soc.*

---

†) [illegible] cele cuprinse în rubrica aceasta Re[illegible] răspunderea.

PENTRUCE

se preferă „Emulsion“-ul lui Scott faţă de oleul simplu de peşte? Pentrucă oleul de peşte simplu cauzează conturbări la mistuire şi organismul numai o parte a oleului de peşte o poate suportà, pecând în „Emulsion“-ul lui Scott oleul de peşte este împărţit în mici picături aşa, că în felul acesta şi cel mai slăbit stomac cu uşurinţă îl poate mistuì. Deci „Emulsion“-ul lui Scott în urma puterii sale de nutrire şi vindecare foloseşte foarte mult. Şi putere nouă înseamnă viaţă nouă. II 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.

Se capătă în toate farmaciile.

UN TINĂR

absolut de 6 sau 8 clase gimnaziale, din familie bună, sănătos, modest şi ştie bine şi ungureşte, află aplicare ca **practicant** (aspirant) în farmacia lui D Banciu în Sălişte (com. Sibiiu). E necesar ca reflectanţii să se prezenteze în persoană, cu care ocazie pot aflà şi favorabilele condiţiuni. [315] 1—4

[313] 2—3

Aviz de licitare.

Prin care se aduce la cunoştinţă, că moşia aşa numită „Albele“, de pe teritorul opidului Mercurea, proprietate a „fondului şcolar eparhial“, în mărime de 244 jug. cat. se va vinde în licitaţiune publică, **Vineri în 12/25 Ianuarie 1907** la 10 ore înainte de prânz în cancelaria Conzistorului arhidiecezan gr. or. din Sibiiu.

Preţul de exclamare este suma de cor. 46,000, sub care realitatea nu se va vinde la nici un caz. Ceice voesc să participe la licitaţiune au să depună la mâna subsemnatului comisar conzistorial 10% din preţul de exclamare, sau 4600 cor. în bani gata sau hârtii de valoare acceptabile, ca vadiu. Preţul realităţii va fi a se plătì în două rate egale, şi anume jumătate la 30 de zile, ceialalţi jumătate la 3 luni dela ziua de licitare socotite. Vadiul depus se va calculà în rata primă.

Condiţiunile ulterioare se pot vedea în cancelaria subsemnatului comisar, precum şi în a oficiului protopopesc din Mercurea.

Sibiiu, la 24 Decemvrie 1906.

Ioan A. de Preda
fiscal, ca comisar conzistorial

Nu numai cetit

dar şi probat trebue

săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda şi Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieşi), dacă doreşte oarecine să aibă teint alb şi liber de pistrui, cum şi o coloare delicată a feţii.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs“ (piaţa mică),
farmacia **E. Rummler**, str. turnului,
C. Müller, piaţa mare,
drogeria **Carl Morscher**, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piaţa mare,
G. Meltzer str. cisnădiei şi guşteriţii, piaţa mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 40—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum şi
în Sighişóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Viţă de vie nobilitată.

Ca şi în anii trecuţi aşa şi acum

Prima plantaţiune de viţa nobilitată

de pe Târnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga ţară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viţă de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viţă nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obţinut rezultatele cele mai frumoase.

☞ Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulţămită şi recunoştinţă se trimite la cerere gratis si franco. [253] 24—40

Pentru domnii preoţi!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procurà

Cuvântări liturgice

de arhimandritul Nicodem Munteanu

cu preţul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil. porto.

Explicarea Evangeliilor duminecale

şi ale

Sărbătorilor împărăteşti

de

Simeon Popescu,

Protopresbiter-Profesor.

Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Preţul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

Librăria Tipografiei arhidiecezane,
Sibiiu — Nagyszeben.

Aviz!

Domnilor învăţători şi directori de şcoale le recomandăm depozitul nostru de Harte geografice, Globuri terestre cu meridian, Tabele de cetit ung. şi româneşti, aprobate de Inaltul Minister reg. ung. de culte şi instrucţiune publică, precum:

	K f.
HARTA Ungariei politică 178×127 cm.	12·65
„ „ fizică 178×127 cm.	12·65
„ Austro Ungariei politică 46×115 cm.	12·65
„ „ „ fizică 46×115 cm.	12·65
„ Europa politică 170×138 cm.	13·20
„ „ fizică 170×138 cm.	13·20
„ Aziei politică 176×180 cm.	19·80
„ Africei „ 132×134 cm.	14·30
„ America de Nord politică 140×108 cm.	15·40
„ „ „ Sud „ 128×100 cm.	15·40
„ Australia politică 172×138 cm.	19·80
„ Semigloburilor, cele 5 părţi ale pământ. 220×140 cm.	18·70
HARTELE comitatelor Braşov, Cluj, Făgăraş, Hunedoara à	—·30
„ „ Sibiiu, Turda à	—·20
GLOBURI terestre simple à 6·60, 10·60 şi	20·—
„ „ cu meridian à 10·60, 16·80, 25·20 şi	42·—
TABELE de părete pentru cetit, româneşti	4·80
„ „ „ „ „ ungureşti	4·80
„ „ Istoria naturală (16 bucăţi colorate)	14·40
„ „ măsuri metrice	1·60

Asemenea oferim tot felul de recuizite pentru şcoală: ceruze, cerneală, caete, pene, etc.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 2 Sibiiu, Sâmbătă 6/19 Ianuarie 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Politica naționalităților.

Sibiiu, 18 Ianuarie n.

Dacă alt resultat nu iese din activitatea noastră parlamentară și alt folos real nu vom aveà dela întrarea deputaților naționaliști în dieta țării, apoi îl avem cu siguranță pe acela, că chestia națională e ținută în continuu la ordinea zilei, atât în parlament, cât și în presă. Se vorbește mereu de naționalități, prin urmare se recunoaște că *ele există*, pe lângă toată negarea de mai nainte. Și cu cât se va vorbì mai mult, însă fără patimă și fără dușmănie, cu atât mai bine ne apropiem de înțelegere, de ziua în care ne vom conziderà toți unul pe altul de frați, de fii ai aceleiași mame, de cetățeni ai aceleiași patrii.

Firește, că fiecare vorbește în chestia națională așa cum el o cunoaște, și vai, puțini o cunosc bine, dintre parlamentarianii și gazetarii de limba maghiară.

Intre acestia trebue să punem și pe domnul *Dr. Horváth Jozsef Lajos,* care într'un număr mai recent al ziarului „*Budapesti Hirlap*“ a căutat să stabilească într'un articol de fond *greșelile* politicei naționaliste, mai ales greșelile politicei naționale *române,* ajungând, de sine înțeles, la conclusia, că n'are drept de existență politica română, pentrucă e *revoluționară*, și de aceea, cu toată dreptatea o respinge fiecare Maghiar, dar ar trebuì să o respingă și Românii, pentrucă e stricăcioasă pentru ei și poate să-i ducă la mare nefericire.

După părerea scriitorului articolului din întrebare politică corectă românească ar fi aceea, dacă s'ar căutà să se câștige bunăvoința, prietenia rassei maghiare, care de o miie de ani stăpânește țara aceasta ca element alcătuitor de stat, și s'ar pune stavilă dușmăniilor și micilor supărări, venite din parte românească la adresa Maghiarilor.

Program Românii nu au, și n'au nici celelalte naționalități, și cauză comună fac numai pentru aceea, pentrucă le unește pe toate *ura* în contra statului maghiar.

Pentrucă aceeace vreau Românii și celelalte naționalități, independență pe seama tuturor popoarelor, și unirea lor pe baze *federative* într'un stat unitar, e atentat direct asupra actualei formațiuni de stat, dat fiind, că atunci și Maghiarii vin degradați, și din națiune se prefac în naționalitate, iar statul maghiar vine slăbit, și cu timpul poate chiar descompus. O astfel de politică e deci *revoluționară*, e *anticonstituțională*, și partidul eșit din o astfel de politică nu poate să devină niciodată aceea ce fiecare partid trebue să fie, partid de guvernare, partid *guvernamentabil.*

Dar politica română nici nu o dorește aceasta. Iată ce vrea politica română și reprezentanții ei din parlament: Să provoace la națiunile mari europene *ură* în contra Maghiarilor, cari stau isolați în lume, fără popoare înrudite, iar cu ajutorul acestor națiuni asmuțate în contra Maghiarilor să poată desface apoi statul ungar în cas de încurcări politice externe; iar până atunci să țină în loc orice desvoltare de forțe din partea națiunii maghiare, să împedece întărirea statului maghiar!

Ne asigură însă scriitorul articolului pe toți, că scopul acesta al politicei române nu va fi ajuns, pentrucă Maghiarii vor luà lupta, și vor învinge, iar în cazul acesta politica naționalistă nu va aveà ca rezultat îmbunătățirea situației pe seama naționalităților, ci chiar nimicirea lor.

De aceea propune, ca naționalitățile, adecă clubul parlamentar al lor (cităm acum textual): „dacă vrea să împlinească o misiune sănătoasă, să-și propună ca scop *împăcarea desăvârșită cu națiunea maghiară*, cu aplanarea tuturor rătăcirilor istorice, când de dragul speranțelor nerealizate au luptat alăturea cu Austriacii în contra Maghiarilor, iar în luptele din trecutul mai recent au sprijinit direcția absolutistică față de constituționalism. Politică bine priceputã a naționalităților poate să fie numai aceea, de a convinge prin fapte națiunea maghiară, că sunt credincioase statului maghiar, *se identifică cu nizuințele sale* și întră în cercul maghiar de idei. Orice alt scop, în special nizuințele acum observate, nu sunt alta decât resultatul fatalelor rătăciri, cari pot să strice și statului maghiar, dar strică și mai mult naționalităților, pe cari le duce la primejdie“.

Acesta e cuprinsul articolului domnului *Horváth*, pe care nu-l putem lăsa să treacă necomentat și nelămurit, cu privire la unele afirmări greșite pe cari le conține. Astfel e foarte greșită afirmarea, că politica română și politica celoralalte naționalități nemaghiare ar fi o politică de *ură* în contra statului ungar, ori în contra națiunii ungare. Statul ungar îl formăm toți împreună, toate naționalitățile, inclusive cea maghiară, care ne stă în frunte. Națiunea politică ungară asemenea o formăm toți, toate naționalitățile din patria aceasta. Prin urmare nu putem să fim conduși și stăpâniți de ură față de întregul din care facem și noi parte!

Nu, ură nu purtăm nimănui, cu atât mai puțin statului, ori patriei care e și patria noastră; ci ne purtăm cu *nemulțămire* și *neîncredere* față de ceice *conduc* de azi pe mâne destinele patriei comune, pentrucă nu le conduc totdeauna cu dreptate și după dreptate. Pe când unii vin încărcați cu drepturi și favoruri, dela alții se cer prea multe jertfe, și în schimb nu li-se dă nici ce pe banii proprii vreau să-și procure: *izvoare de cultură și de înaintare economică.* Nu-i lasă nimenea să-și deschidă nici singuri (cu toatecă statul ar trebuì ca *el* să le deschidă) terene de liberă mișcare, de liberă dez tare în fiecare direcție, terene de i *cultivare* pe seama *limb*

Pentrucă postulatul, ori dacă vreți, *programul* celor de altă limbă, — nu de cea maghiară, — acesta e, nu altul, conservarea limbei și a naționalității proprii. Și cum renunțarea la acest postulat ar fi egală cu sinuciderea, om cu minte sănătoasă nu poate pretinde, ca să ne identificăm cu nizuințele maghiare, și să întrăm în cercul maghiar de idei, când știm bine, că aceste nizuințe și aceste idei cari sunt: *prefacerea statului poliglot ungar într'un stat național maghiar, cu un singur popor și cu o singură limbă, cea maghiară.*

Facă Maghiarii singuri, dacă pot, această minune. Maghiarizese-ne pe toți peste noapte. Ingroape milioanele de cetățeni nemaghiari în sinul națiunei maghiare, dar nu pretindă ca acești nefericiți să-și sape înșiși mormântul! Nime nu dorește mai mult decât noi o împăcare desăvârșită, sinceră și durabilă cu Maghiarii. Dar dee-ne și Maghiarii dovezi, că nu râvnesc să ne iee limba și naționalitatea, că ne lasă în pace biserica și școala, că ne lasă să ne cultivăm în pace limba, și la moment încrederea e restabilită, iar din încredere se naște simpatie, și în urmă iubirea, care ar trebuì să ne lege pe noi, Ungurii și Românii, cu legăturile celei mai sincere frățietăți, dat fiind, că noi formăm icul între cele două puternice elemente, între cari încă nu e dată lupta decisivă: slavismul și germanismul. Impăcarea cu Maghiarii deci nu dela noi, ci dela ei înșiși depinde. Intindă mâna cu sinceritate, fără gând ascuns, și mâna prietenească cu drag va fi primită!

Petiție revocată. In contra mandatului deputatului naționalist român Dr. *Teodor Mihali*, ales în Ileanda-mare, s'a fost înaintat la timpul său petiție la Curie, cerându-se nimicirea mandatului. Curia a ordonat cercetare, încredințând tabla regească din Cluj cu efectuirea cercetării. Aceasta a trimis la fața locului pe judele *Incze*, în fața căruia însă s'au prezentat petenții și au declarat, că-și *retrag petiția.* Cercetarea a fost sistată, și Curiei i-se va face raport despre cele întâmplate.

Pentru Slovaci. Cehii din Boemia și Moravia continuă a ținea întruniri publice, în cari protestează în contra prigonirilor de cari sunt împărtășiți Slovacii din Ungaria. La întruniri ia parte lumea aleasă: studenți, deputați, etc. E vorba că circulează printre Cehi și o petiție, care va fi înaintată Monarhului, provăzută cu sute de mii de subscrieri. In ea se va cere *grație* pe seama Slovacilor condamnați din partea judecătoriilor maghiare.

Prezidentul vrea să abzică. Faptul, că deputații nu prea ascultă de prezidentul dietei, și uneori îl silesc să celce el însuși regulamentul casei, l-au desgustat întru atâta pe dl *Justh Gyula*, încât a comunicat dlui ministru-prezident Wekerle intențiunea firmă de a abzice. Dl Wekerle l-a înduplecat însă să abstee dela săvârșirea acestui pas, care ar provocà mari încurcături.

Ministrul Polonyi luat la goană. Fostul primar al capitalei Budapesta, domnul *Holmos* a afirmat despre ministrul de justiție Polonyi, că în calitate de membru al conziliului comunal, înainte de a ajunge ministru, ar fi avut o atitudine nu tocmai corectă din punctul de vedere al cinstei. Ar fi profitat de situația și de influența sa pentru a se îmbogăți. Cu toată apărarea energică și iscusită a dlui ministru, curentul e în contra sa, și se scrie, că consiliul de ministri încă s'ar fi ocupat cu chestia aceasta delicată, pretinzând dela dl Polonyi, ca ori să se spele, ori să dimisioneze.

Din parlament.

Decând s'a redeschis, din 10 Ianuarie n. dieta țarii se ocupă tot cu budgetul ministrului de culte și instrucțiune publică. Mulți chemați și nechemați își spun cuvântul și lungesc vorba, împedecând astfel să ajungă la vorbă pe aceia, cari întru adevăr ar aveà ceva de spus.

Dintre deputații români a vorbit în ședința din 12 Ianuarie (Sâmbătă) domnul *Dr. Stefan Petrovici*, iar în ședința din 15 Ianuarie (Marți) domnul *Dr. Iuliu Maniu.*

Vorbirea domnului deputat *Petrovici*, a fost următoarea:

Dr. Stefan Petrovici: „Onorată dietă! A trecut în us, ca atât în literatura științifică maghiară, cât și în presă, și aici în dietă, noi, deputații naționaliști, să fim presentați ca dușmani ai Maghiarilor, ca unii cari lucrăm în contra statului ungar, spre nimicirea, ori cel puțin spre slăbirea maghiarismului. In mod foarte pregnant a spus-o aceasta în rândul trecut domnul ministru de justiție, când a vorbit astfel (cetește): „Pe deputații naționaliști români, sârbi și slovaci numai un temeiu: *ura* în contra statului național maghiar și a rassei maghiare i-a unit.“

Noi am protestat totdeauna în contra acestei concepții și vom protesta și în viitor totdeauna, aici și pretutindinea. Sunt dator să accentuez, că noi folosim o distincție, pe care au folosit-o și alții, anume, nu identificăm niciodată politica și părerea guvernului, cu politica și vederile poporului maghiar, cu atât mai puțin cu maghiarismul. Am făcut totdeauna această distincție, pe care o vom face și în viitor. Și aceasta privește, atât guvernul căzut, cât și pe membrii actualei coaliții.

Noi nu suntem dușmani, nici ai națiunei maghiare, nici ai altuia, decât numai politicei, care după părerea mea prin abus se face în numele națiunii maghiare. Acesta e punctul nostru de vedere.

Am aflat de lipsă a le premite acestea, și acum îmi iau voe a-mi face observările cu privire la budget. Mi-ar fi datorința, conform obiceiului, să mă ocup cu vorbirile acelor domni, cari au vorbit în chestia națională, dar nu o fac aceasta, din două motive. Intâiu, pentrucă pot să stabilesc faptul, că toți membrii actualei maiorități au aprobat politica domnului ministru, și al doilea, pentrucă, durere, la noi așa stă lucrul, că nu majoritatea dă direcție politicei guvernului, ci din contră, guvernul precisează politica majorității. Mă voiu restrânge deci numai la aceea, să reflectez la vorbirile rostite, și mai ales la unele părți din vorbirea dlui ministru de instrucție publică.

Onorată casă! Inainte de toate țin că nu e corect, că pecând pentru așa numita dezvoltare industrială jertfim sute și sute de mii de milioane, în favorul marilor industriași binesituați, pentru ridicarea inteligenței spirituale a mulțimii, pentru ridicarea capitalului spiritual al poporului, abia putem întrebuința 10 milioane. Nu-mi închipui că a-și fi specialist, fie pe terenul economic, fie pe cel al instrucţiei; dar aceea pot afirmà, că ridicarea inteligenţei poporului, dezvoltarea capitalului săŭ spiritual, e de mai mare preţ, atât din punct de vedere social, cât şi regnicolar, decât înmulţirea averii singuraticilor şi de altcum bine situaţi.

A doua observare pe care am să o fac, se refere la salarele învăţătoreşti. Toţi am ascultat cu bucurie declaraţia dlui ministru, că vrea să ajute în privinţa acestui rău. Durere însă, că şi aici trebue să constat, că dl ministru a căzut în afurisitul păcat al şovinizmului, şi anume, în două direcţii. Inainte de toate a făcut deosebire între învăţătorii de stat şi cei confesionali. Pentru cei de stat a pus în vedere salar mai mare, pentru ceilalţi salar mai mic.

Eu nu o ţin aceasta, nici de motivat, nici de just. Pentrucă să luăm de ex. confesiunile. Acestea nu sunt datoare, ci au numai dreptul să ridice şi susţină şcoale; de unde urmează, că în cazul când nu vreau, sau nu pot să se folosească de acest drept al lor, statul e dator să ridice şi susţină şcoala. Iar dacă o face aceasta, — şi *trebue* să o facă, — urmează, că învăţătorului săŭ îi dă salarul mai mare, pe care îl primesc ceilalţi învăţători de stat, în înţelesul legii despre regularea salarelor. Eu nu pot pricepe, de ce să capete învăţătorul dela şcoala confesională mai puţin decât învăţătorul de stat, când munca prestată e aceeaşi? Eu nu văd aici act de dreptate. De ce să capete acelaşi învăţător salar mai mare, când întregul salar îl plăteşte statul, şi salar mai mic atunci, când statul numai în parte îl plăteşte, când adecă mai puţină cheltuială are cu susţinerea şcoalei?

Aşi ruga foarte mult pe domnul ministru, să studieze bine chestia aceasta, pentrucă făcându-se nedreptate, nu numai învăţătorii cari nu sunt ai statului, ci şi alţi oameni cu gând şi simţ de dreptate, pot să fie cuprinşi de mare amărăciune".

(Va urma).

Din Austria.

Reichsrathul austriac a votat fără multă discuţie legea despre *numerus clausus*, trimisă din partea casei de sus, şi acum va urma votarea din partea acesteia şi în a treia cetire a proiectelor de lege despre *reformele electorale*. Reichsrathul a votat de atunci şi alte proiecte mărunte de lege ale guvernului, şi dupăce va trece şi peste celelalte cari îşi mai aşteaptă votarea, va fi trimis acasă, pentru a face loc altui reichsrath, compus pe baza *votului universal*. E vorba ca nouele alegeri să se facă prin Aprilie-Maiu.

•

Românii la Viena. D primar al capitalei române Bucureşti, *Mişu Cantacuzino*, a sosit ieri, Joi, la Viena, cu o suită aleasă, în scopul ca să întoarcă dlui *Lueger* vizita făcută în vara trecută la Bucureşti. Deputaţiunei româneşti i-s'a făcut la Viena o primire foarte frumoasă. Amănuntele despre primire ne lipsesc încă.

Din România.

Ordin de zi. In ziua Anului Nou, Maiestatea Sa Regele Carol al României a adresat armatei sale următoriul ordin de zi:

„Ostaşi,

Un an măreţ se încheie cu întreita aniversare pe care am sărbătorit-o împreună. Cu vină bucurie pot privì la acest lung şir de ani de muncă şi de lupte, în cari am împărtăşit cu voi momente grele şi vremuri glorioase. Armata este acum oţelită, iar instrucţia sa este întemeiată în mod statornic. Sunt convins că, la ora primejdiei, Ţara se va puteà sprijinì cu încredere pe vitejia voastră. Nu uitaţi că ea vă încredinţează onoarea ei. Urmaţi a munci mereu fără preget, pentru a păstrà neatins ceea-ce am câştigat cu atâta râvnă. Cu mândrie şi cu toată căldura inimei Mele vă urez un an spornic. Dat în Bucureşti, 1 Ianuarie 1907. Carol".

•

Intărirea Constanţei. La primăvară se va începe la Constanţa construcţia unei baterii de artilerie fixă, pentru apărarea Constanţei. In bateria aceasta vor fi aşezate două tunuri de asediu, de calibrul 75 m. m. la ghint. Tunurile se construesc tocmai acum în fabrica Krupp din Essen.

*

Balul de curte, care se ţinea totdeauna la Anul nou în Bucureşti, în anul acesta nu a avut loc în palatul regal, din causa doliului luat de curtea română în urma morţii reginei Maria de Hanovra.

•

Societatea „Steaua", care are o frumoasă misiune culturală, î-şi ţine adunarea generală în 28 Ianuarie n. în Bucureşti, în localul domeniului Coroanei. Prezidentul societăţii e dl *Ioan Kalinderu*, prezident şi al „Academiei Române".

Revistă esternă.

Scrisoarea Ţarului. Sărbătorile Crăciunului şi ale Anului nou au trecut în Petersburg fără incident neplăcut pentru Ţar şi casa domnitoare. Faptul acesta a dat îndemn împăratului *Nicolae* să adreseze un autograf preaînalt ministrului-prezident *Stolipin*, în care îi mulţămeşte acestuia pentru atitudinea energică cu care în curs de 5 luni şi jumătate, de când e şeful cabinetului rusesc, a ştiut să aducă îmbunătăţiri vădite în ordinea publică, şi-l asigură despre încrederea sa deplină, încredere pe care o are şi faţă de noul parlament rusesc, care se va întrunì în Februarie.

Sunt însă şi alte păreri la curtea din Petersburg despre prim-ministrul *Stolipin* şi politica sa. Marele-duce *Constantin* a înaintat adecă un memorand Ţarului, în care îi arată acestuia, că politica lui *Stolipin* e foarte periculoasă, şi ea nu va fi acceptată şi sprijinită de noul parlament rusesc, în care caz ar trebuì să urmeze o nouă dizolvare a Dumei, de unde însă ar urma şi sdruncinarea financiară a imperiului rusesc. Cere deci delăturarea lui *Stolipin*. Şi se zice, că marele-duce Constantin are un partid puternic la spate.

Indatoririle preotului
faţă de şcoala confesională.

— Disertaţie cetită în ultima conferinţă preoţească din tractul Reghinului. —

De **Ioan Silaghi** paroh.

O naţiune numai prin cultură poate să prospereze şi să fie fericită, iar cultura cea adevărată se capătă în şcoale bine organisate. De acest adevăr au fost conduse toate popoarăle antice, cari, dornice de înaintare au ştiut să pună cel mai mare pond pe organisarea de şcoale, prin a căror rodnică activitate au şi ajuns la renume şi însemnătate istorică.

Astfel cele mai puternice popoare din epoca veche, Grecii şi Romanii, au de a mulţămì renumele lor neperitor numai şcoalelor excelente. In ele adecă, generaţiile cari au urmat au primit educaţiunea cea mai aleasă; şi până când au persistat pe lângă bunele moravuri, profesate de şcoale, le-a mers bine, au excelat prin ştiinţă, avere şi vitejie, încât au ajuns la o stare în adevăr vrednică de invidiat.

Istoria ne dovedeşte mai bine lucrul acesta. Ea ne arată, că din nenumăratele lupte purtate între diferitele popoare totdeauna nu cele mai mari la număr au eşit biruitoare ci cele mai iscusite. Şi oare cari popoare pot să fie mai iscusite? De bună seamă acelea, ai căror conducători, între împrejurări normale au ştiut din bun timp să pună cea mai mare grijă pe organisarea de şcoale, ca acestea apoi să-i dee naţiunei bărbaţi talentaţi, şi statului caractere devotate. Ne este încă proaspet în memorie înfricoşatul răsboiu purtat cu 3—4 ani înainte între un puternic stat din Europa, Anglia, şi între micul dar viteazul popor din Africa sudică, al Burilor. Şi spre mirarea tuturor celorce se interesau de acest rasboiu, Englezii pretutindenea rămâneau bătuţi şi ruşinaţi. De ce? Pentrucă pe aceştia îi mână în luptă pofta de mărire şi de câştig, pecând aceia erau călăuziţi de focul sfânt al iubirii de patrie şi de libertate.

Anul trecut s'a pus capăt altui răsboiu pe care istoricii îl numesc cel mai crâncen dintre câte le cunosc până în ziua de astăzi. Este răsboiul purtat între împărăţia Rusiei şi între poporul brav al Iaponezlior, din Asia de sud. Soldaţii ruşi mergeau la luptă mânaţi de puterea brahială, de forţă, pecând Iaponezii îi întimpinau oţeliţi, fiind înarmaţi cu puterea iubirei de patrie, de moşie şi de libertate.

Elementele luptătoare din Rusia priveau numai pluralitatea oştirilor duse în răsboiu, şi desconsiderau împrejurarea, că acestea se duc numai ca şi ciurzile de vite, nefiind luminate de razele binefăcătoare ale culturii, minţii, şi inimei.

Dimpotrivă însă, inimicii lor nu apreciau întru atâta starea numerică a soldaţilor, ci aveau în vedere, că aceştia să fie recrutaţi din cei mai destoinici şi mai luminaţi bărbaţi, cari cunoscând datoria către patria mamă, să lupte în consonanţă cu aceste bunuri scumpe şi nepreţuite. Urmarea a fost înfrângerea celor dintâi şi izbânda celor din urmă. Meritul este a se ascrie şi aicea numai şcoalei bune, care a infiltrat în sufletele bărbaţilor ieşiţi din ele acelea vârtuţi nobile, cari ridică pe om şi îl pune pe pedestalul ce i se cuvine.

Poporul nostru românesc, care de atâtea veacuri a fost oropsât de vitregităţile timpului, a fost despoiat de drepturile fireşti şi de libertatea personală, încât poetul cu drept cuvânt îl numeşte „străin în ţara lui" „şi sărac în ţară săracă", nu s'a putut avântà la aceea stare înaintată, pe care conform originei şi calităţilor sale o ar fi meritat. Cerul culturei românesci a fost multă vreme acoperit cu nori negri şi desì, încât soarele abia numai de o jumătate de veac încoace a început a-şi trimite razele aducătoare de lumină şi asupra noastră.

Eluptând fericitul Archiepiscop şi Metropolit *Andreiu* şi pe seama poporului nostru dreptul de a se cultivà şi inaintà în cele spirituale, şi nedispunând de alte mijloace pentru întemeierea şi susţinerea de şcoale, lucru natural, că a trebuit să se adreseze la popor, către credincioşii săi, ca aceştia din puţina lor agoniseală să jerfească o părticică pentru şcoala lor, care acuma puteà să fie românească. In şcoală trăbuià să funcţioneze o persoană ca învăţător, a cărui modestă leafă trebuià acoperită iarăş numai din sudoarea poporului, iar recuisitele puţine de cari învăţătorul, în lucrarea sa, aveà neapărată lipsă, încă de unde au putut fi scoasă, dacă nu din izvorul muncii poporului credincios?

De notat este, că bisericile noastre ortodoxe, pe lângă cari au fost întemeiate şcoalele, sărace fiind şi ele, se rezimau pe acelaşi fundament, clădit pe umărul poporului credincios. Şi acest us înfiripat în mod provizoriu de marele metropolit s'a perenat şi susţinut cu puţine excepţiuni, în toate comunele noastre, până în ziua de astăzi.

Incepând din cel mai depărtat trecut al bisericei şi şcoalei noastre confesionale, despre care istoria ne-a păstrat unele urme, vedem cum poporul cu o bunăvoinţă rară a jertfit şi jertfeşte şi astăzi părţi însemnate din câştigul său pentru susţinerea acestor sfinte aşezămintee ale sale, moştenite din neam în neam.

Cu progresul timpului şi cu înmulţirea oamenilor şi a recerinţelor, s'au înmulţit fireşte şi dările şi contribuţiile, pecând în proporţia acestora câştigurile s'au redus, încât bietul popor muncitor se vede azi necesitat a-şi reduce trebuinţele pentru hrană şi îmbrăcăminte la minimul posibil. Şi în legătură cu reducerea trebuinţelor sale corporale, tot din causa sleirei izvoarelor de venit de până acuma, se vede silit a-şi reduce şi trebuinţele spirituale. Sărăcia este prima şi cea mai însemnată causă care împiedecă o înaintare mai vădită a poporului nostru pe toate terenele, şi în consecuenţă şi pe cel şcolar. Pe nici un popor de pe faţa pământului nu îl apasă atâtea greutăţi şi neajunsuri ca şi pe poporul nostru românes[illegible] a-ceastă patrie, şi în deos[illegible]rul nostru ortodox.

Alte naţiuni conlocuitoare, cari astăzi sunt condamnate a aveà aceiaşi soarte ca şi noi, cel puţin în trecut aŭ avut zile mai senine şi mai fericite, şi dacă atunci au dispus de priceperea şi prevederea recerută, au ştiut să pună la o parte câte ceva şi pentru ziua de mâne, şi astăzi pot să dee pept cu loviturile venite din partea inimicului, căci cetatea culturei lor naţionale este întărită şi oastea bine disciplinată. La noi însă nu se poate vorbì despre asemenea lucruri. Cetatea noastră culturală este în multe privinţe defectuoasă, căci nu are nici întăritura recerută, nici oastea de lipsă, care să o apere, iară sentinelele ei sunt puţine şi resfirate.

Aşa este, şi e trist că este aşa. Desvălită starea înaintării noastre şcolare în toată golătatea, ni-se presintă într'o formă destul de dureroasă.

(Va urma).

Românii din Mercurea pentru gimnaziul din Brad.

S-au împlinit 37 ani decând fruntaşii români din fostul comitat al Zarandului în frăţască conţelegere cu ţărănimea de acolo au dăruit împrumutul de stat din 1854 în suma de 117.020 cor. pentru înfiinţarea gimnaziului român din Brad.

O idee măreaţă aceasta, în urma căreia dela deschiderea acelui aşezământ cultural s'a revărsat multă lumină în sufletul a sute şi mii de tineri din ţinutul Zarandului şi jur.

Lucrul însă nu erà desăvârşit!

In lipsa de mijloace corăspunzătoare, de atunci până astăzi, gimnaziul din Brad n'a putut funcţionà decât ca gimnaziu mic cu 4 clase, deşì simţită trebuinţă erà să aibă 8 clase.

Reprezentanţa gimnaziului deci, în şedinţa sa dela 21 Maiu a. tr. a decis ridicarea lui dela 4 la 8 clase, iar dupăce actualul edificiu în care se adăposteşte şcoala, în acel caz ar fi prea mic, a decis şi zidirea unui nou local.

Pentru acoperirea trebuinţelor recerute, cu aprobarea Preaveneratului Consistoriu Arhidiecezan din Sibiiu, reprezentanţa gimnaziului a hotărât facerea unei colecte în ţara întreagă.

Excelenţa Sa dl Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, care şi de astădată a dat dovadă despre îngrijirea deosebită ce o poartă înaintării afacerilor noastre bisericeşti şi şcolare, pe lângă contribuirea de 2000 cor., prin circulariul Său din 14 Decemvrie 1906 Nr. 11943 Prez., în termini calzi, cu motive bine alese, îndeamnă clerul şi poporul de sub păstorirea Sa la contribuiri cât mai însemnate spre acel scop.

Cât de mare însemnătate se dă lucrului, şi ce succes ve aveà întreprinderea, putem aflà din rezultatul obţinut din o singură localitate.

Protopresbiterul Mercurei d. e. a însoţit cerculariul Excelenţei Sale adresat clerului şi poporului din acest tract cu următoarele calde cuvinte:

„Acest înalt apel formează epocă în viaţa noastră culturală, ca popor ortodox român.

Mulţi dintre fruntaşii noştri aleargă după drepturi ideale, cari cu mari greutăţi se pot ajunge, iară dreptul de a completà gimnaziul din Brad, acel focular cultural naţional, deja dat fiind, ne incumbă datorinţa sfântă, de a sărì întru realizarea măreţei idei plămădite de marele Şaguna şi a da obolul nostru.

Drept-aceea îndemn cu toată puterea cuvântului pe toţi On. preoţi şi învăţători, a merge cu exemplu bun în fruntea poporului, subscriind: cei dintâi dela 20—100 cor. în 2—3 ani solvibili, iar domnii învăţători dela 10—50 cor. precum şi a stărui ca tot poporul să subscrie dela 2 fil. în sus de suflet.

Să excitaţi emulaţie nobilă!

Neglijarea acestei înalte datorinţe ar fi o crimă din punct de vedere naţional şi un păcat de moarte din punct de vedere ortodox.

Listele le veţi înapoià aici cel mult până la lăsarea postului de Paşti".

Un exemplu acesta, care, urmat şi de

ceilalți dni protopresbiteri din Metropolie, putem sperà deplin succes cauzei.

*

Vorbind de Mercurea, să vedem acum rezultatul urmat din interesul factorilor competenți.

Prezentat fiind apelul de colectă direcțiunei „Casei de păstrare în Mercurea“, societate pe acții, prin prezidentul ei, dl *Ioan Droc*, protopresb. în penz., care în colori vii desfășură starea gimnaziului din Brad și foloasele ce le-a adus și cu deosebire în viitor le va aduce neamului românesc de pretutindeni, arătată fiind și din partea directorului executiv dl *Dumitru Vulcu* și a membrului dir. dl *Avr. S. Păcurariu* simțita trebuință și fapta bună ce se urmărește, membrii din loc ai direcțiunei au decis în unanimitate cedarea marcelor de prezență de cari vor beneficià în decursul anului 1907 pentru gimnaziul din Brad.

Laudabila hotărâre, fără îndoială, ar trebui acceptată de toate direcțiunile institutelor noastre de bani din patrie.

Și ar fi oare cu neputință? .... Din contră, ar fi foarte posibil, dat fiind, că în fruntea acestor instituțiuni stau cele mai bine situate persoane.

Și rezultatul? .... El ar fi peste așteptare de satisfăcătoriu și scopul deja realizat.

Rezultatul ajuns la Românii din Mercurea peste tot ne îndeamă să și credem aceasta.

In urma hotărârei luate de membrii direcțiunei din loc ai „Casei de păstrare“ și a consfătuirei fruntașilor noștri de aici, conchemată de domnul protopop *Avr. S. Păcurariu,* unde din partea sa și a dlui protop. în penzie *Ioan Droc* cauza a fost predată asemenea cu multă căldură, ofertele subscrise pentru gimnaziul din Brad dau *până acum* suma de 1562 cor.

Până acum au subscris următorii: Ioan Droc 200 cor, Dumitru Vulcu 200 cor., Dr. Gheorghe Măcelariu 200 cor., Avram S. Păcurariu 120 cor., Dr. Nicolae Schiau 100 cor., Gheorghe Munteanu 80 cor., Daniil Stroia 80 cor., Nicolae Albu 80 cor., Ilie Floașiu 80 cor., Ioan Ciurugă 60 cor., Nicolae Simulescu 50 cor., Ilie Măcelariu 50 cor., Ieronim Puia 50 cor., Mateiu Scorobețiu 50 cor., Gheorghe Stănese jun. 50 cor., Ioan Blagă 30 cor., Ioan Fleșeriu (197) 20 cor., Ilie Fleșeriu (220) 20 cor., Ioan Fleaca, rotariu 20 cor., Ioan Câmpean sen. 10 cor., Nicolae Presăcanu 10 cor., N. N. 2 cor.

Dacă dintr'o mică localitate cum e Mercurea s'a oferit o sumă atât de frumoasă, putem fi în așteptare, că celelalte localități și mai ales centrele române să ofere, dacă nu mai mult, cel puțin atâta, și atunci existința gimnaziului din Brad, ca gimnaziu mare, cu 8 cl. va fi deplin asigurată.

Inainte deci, căci scopul nobil este!

N. S.

Răscumpărarea felicitărilor

de Anul-Nou 1907 în favorul Muzeului istoric și etnografic al „Asociațiunii“.

Avem onoarea a mulțămi următorilor P. T. domni cari și-au răscumpărat felicitările de Anul-nou în favorul Muzeului Asociațiunii:

Basiliu Pop de Harșian, advocat, Sibiiu 5 cor., Dumitru Vulcu, dir. de bancă, Mercurea 5 cor., Andreiu Voda, Ormeniș-de-Câmpie 3 cor., Vasile Nicoruția, preot Râeni 1 cor., Sever de Barbu, contabil, Reghin 5 cor. Nicolae Proștean, advocat, Lugoj 5 cor., Francisc Cosma, Pi. 4 cor., Augustin Dobrean, cav. al ord. „Steaua României“, Tulghieș 3 cor., Mihail Ittu 3 cor., Aurel I. Nicolescu 2 cor. Nic. Togan protopop, Sibiiu 3 cor., Nic. Chintoanu, căp. la reg. nr. 2, Brașov 5 cor., P. Stoica, director de bancă, Satul-nou 2 cor., Ioan Gașpar, învăț., Traian I. Marcu, secretar de bancă, Petru Negru, cassar de bancă, C. Țarină, notar com., Dr. V. Mihăilaș, medic com., Traian Doslea, v.-not. com., Trifon Miclea, protopresbiter, fiecare câte 1 cor., toți din Satul-nou, Dr. Gregorie Săndean, Turda 3 cor., Moise Brumboiu, paroh gr. cat., Tohanul-vechiu 2 c., Ioan Dologa, preot, Borgo-Tiha 2 cor., Nicolae Nașcu, preot, Ilva 2 cor., Tuliu Roșescu, protopop, Cluj 5 cor., Avr. S. Păcurar, protopop, Mercurea 3 cor., Dr. Ioan Vescan, advocat, Teaca 5 cor., Simeon Jivoinoviciu, contabil, Bocșa-mont., 2 cor., Const. Bălean, silvicultor, Bocșa-montană 2 cor., Ionel Comșa, comerciant, Săliște 10 cor., Isac Oarșia și fiii Isac, Savu și Ioan, cântăreț de bis., Sárafalva 2 cor., Zaharie Tatar, Elisabetopol 3 c., Dr. Andreiu Pop și soția, advocat, B. Hunedoara 6 cor., Gavril Precup, profesor, Blaj 3 c., Ioan Teculescu, protopop, Alba-Iulia 2 c., Enea P. Bota, preot, Șard 1 cor., Ioachim Totoian, preot, Chișfalău 2 cor., Eremia Iliescu, preot, Stremți 1 cor., Dr. Rubin Patița, advocat, Alba-Iulia 2 cor., Stefan Cacovean 2 cor., Florian Rusan, Oct. G. Simtion, Ignat Borza, fiecare câte 1 cor., Dr. Ioan Marciac, advocat, Valeriu Velican, contabil, Simeon Micu, protopop, Dr. Al. Fodor, Dr. Enea Nicola, medici, George Filip, advocat, fiecare câte 2 cor., Dr. Camil Velican, advocat 5 cor., toți din Alba-Iulia, Dr. Eugen Bran, advocat, Teaca 5 cor, Traian Petrișor, preot, Gușteriță 2 c., Filip Mateiu, pictor, Bocșa-montană 2 c., George Dănilă, primar, Hunedoara 4 cor., Dr. Ioan Iacob, Beiuș 5 cor., Dr. Ioan Ciordaș 10 cor., Dr. Gavril Cosma 5 cor., advocați din Beiuș, Veturia Oancea 2 c., Teodor Bulc 3 cor., Dr. C. Nyeș 3 cor., Eug. Nyéki, Const. Boiț, Vas. Ștefanica, fiecare câte 1 cor., familia Antal 2 cor., Vas. Erdeli 1 cor., Chiorean 2 cor., Alex. Gavra 2 cor., Nic. Fabian 1 cor.. Ilie Stan 1 cor., toți din Beiuș, Teodor Erdős, oficial, Aiud 2 cor., Candin Suciu, par., Măgina 2 cor., Iosif Lita, viceprotop., Iclodul-mic 3 cor., Traian Oprea, protopop, Verșeț 3 cor., Nic. Fleșar, Toarcla 1 cor., Avram Corcea, paroh, Coșteiu 3 coroane, Gregoriu Marienescu și soția, amploiat r., Lipova 2 cor., Vasile Mica, Someș-Odorheiu 5 cor., Dr. Ilie Iancu, medic cerc., Tălmaciu 3 cor., Simeon Dragomir, Gurasada 3 cor., Pavel Roșca, protopresb., Fizeș Sân-Petru 2 cor., Nicolae Motora, parob, Murăș-Sân-Giorgiu 3 cor. In total 611 cor.

Sibiiu, 15 Ianuarie 1907.

Prezidiul „Asociațiunii“:

Iosif Sterca Șuluțu.

NOUTĂȚI.

***Din cauza** sfintei sărbători „Botezul Domnului“ numărul proxim al ziarului nostru apare Mercuri după amiazi.*

*

Pentru gimnaziul din Brad. In urma circulariului I. P. S. Sale, Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, publicat în numărul 139 din anul trecut al ziariului nostru, s'au făcut pentru fondul gimnaziului din Brad următoarele oferte: Vasile Damian, ppresb. catehet, deputat dietal 1000 cor., Dr. Pavel Oprișa și soția sa Eugenia dir. g. Brad din nou 1000 cor., Traian Suciu, prof. gimn. Brad 500 cor., Stefan Albu, prof. g. Brad 200 cor., Vasile Boneu prof. g. Brad 200 cor., Dr. I. Radu, prof. g. Brad 200 cor., Ioan German, înv. Brad 200 cor., M. Stoia, prof. g. Brad 200 cor., I. Ghișa, oficial la „Crișana“ 200 cor., Dr. I. Popp și soția Veturia Dr. Popp, advocat în Brad (în 5 rate anuale) 2000 cor., Mihaiu Veliciu, adv. Chișineu, a solvit și cerut să fie primit între membrii fundatori 200 cor., Dominica Dr. Porea din Câmpeni, în semn de cunună eternă pe mormântul soțului său Dr. Eug. Porea, medic, trecut la cele eterne în 17 Decemvrie 1906 40 cor, Leonel Parasca, școlar Hațeg, din economia sa 40 cor., Dr. Aurel Cosma, adv. Timișoara f. a. n. 20 cor., Ioan și Rusalia Balșan, preot, Bulbuc f a. n. 20 cor., Nicolae Bedeu, not. Mihaleni f. a. n. 10 cor., Corpul învățătoresc din Dobra și școlarii f. a. n. 11 cor. 8 fil, Câțiva studenți octavani din Beiuș f. a. n. 5 cor. Simion Buta din Lüderitzbucht, Africa f. a. n. 5 cor., Sabin Mihuț, înv. și Ilie Bușan, econom, Sălcina f. a. n. 2 cor., Vasile Ciuta, înv. penz. din Jebeli f. a. n. 2 cor., Mihaiu Veliciu, adv., Chișineu, pentru f. a. n. la „Masa studenților“ 15 cor.

*

„Răvașul“ din Cluj scrie în numărul din urmă următoarele: „din Sătmar vine vestea, că creștinii gr. cat. frământați multă vreme de preotul faimos Pap Lajos, care a fost suspendat, au trecut la legea gr. or., însă — și acì e momentul nou și important, — cu condiția limbei maghiare în biserică. Să fi fost primiți, la Sibiiu, cu o astfel de condiție? Ar fi să primești „calul Troiei“. O lămurire s'ar impune negreșit“. Lămurirea cerută o dăm în următoarele cuvinte: In Sibiiu nu se știe nimica despre cele spuse de „Răvașul“.

*

Hymen. Dl Silviu *Rocsin*, farmacist în Lip[illegible]va și dșoara Octavia *Colbasi* își vor sărb[illegible] [illegible]ia religioasă Mercuri, în 10/23 Ianua[illegible] [illegible] ora 6 d. a. în biserica catec[illegible]

— [illegible] *Fleaca* și *Remus Popp* învăț[illegible] sărbarea religioasă a cununiei lor, care se va celebrà Dumineca în 14 Ianuarie st. v. 1907 la 12 ore din zi în biserica gr. or. din Rod.

— Iozefa *Medrea* și Aurel *Popoviciu*, cand. de preot, anunță sărbarea religioasă a cununiei lor, care se va celebrà în biserica greco-orientală din Streiu-Plopi, Dumineca, în 14/27 Ianuarie a. c. la orele 2 p. m.

*

Bal de curte se va ținea în 5 Februarie în palatul împărătesc dela Viena. Onorurile le va face arhiduceza *Maria Anunciata*.

*

Principele Lichtenstein, mareșalul curții, despre care am scris, că a plecat bolnav dela Budapesta acasă la Viena, se află acum mai bine.

*

† Hartel Wilhelm, fost ministru de culte în Austria, un filosof renumit și bărbat de stat de frunte, a decedat Luni seara în Viena, în etate de 67 ani. Inmormântarea i-s'a făcut Mercuri cu solemnitate mare. Decedatul a fost profesor de filologia clasică la universitatea din Viena.

*

Domnul Dr. Ioan Dobre, catehet și funcț. cons. în Sibiiu, răscumpărându-și felicitările de ziua onomastică, a donat pe seama fondului gimnaziului din Brad suma de 10 coroane.

*

Manevrele mari de toamnă. In toamna anului acestuia manevrele mari ale armatei austro-ungare se vor ținea în jurul Huedinului. Maiestatea Sa va fi încuartirat în Huedin. Probabil că Maiestatea Sa va merge și la Cluj.

*

Repaosul de Dumineca. Preoțimea romano-catolică din tractul Kisszeben a adresat rugare dietei, ca repaosul de Dumineca să-l extindă și asupra crâșmelor. Rugarea a fost predată Sâmbătă comisiunii petiționare spre studiare și raportare.

*

Răscumpărarea felicitărilor de ziua onomastică în favorul Muzeului Asociațiunii. Confirmând și pe această cale primirea sumei de 10 cor., adecă zece c., dăruită de dl Ioan *Vătășan*, funcționar la institutul „Albina“, Sibiiu, ca răscumpărare a felicitărilor de ziua sa onomastică (sf. Ioan), în favorul Muzeului Asociațiunii, îi exprimăm mulțămita comitetului nostru central. Sibiiu, 1/14 Ianuarie 1907. Prezidiul Asociațiunii: *Iosif Sterca Șuluțu.*

*

Școala mamelor. Reuniunea sanitară regnicolară din Budapesta aranjează în cursul carnevalului acestuia șese conferențe publice pe seama femeilor, în scopul de a fi acestea instruate cum să îngrijască copiii, ca să rămână sănătoși, și ce să facă în cas că li-se bolnăvesc copiii. Conferențele se țin totdeauna Vineri seara, la orele 6, cu începere din 18 Ianuarie n. și întrarea e liberă. Lucrul acesta s'ar puteà face și în orașele din provință.

*

Aviz. Mercuri în 10/23 Ianuarie a. c. la orele 6 seara va fi probă de cor la „Reuniunea română de muzică“. După probă se va ținea adunare generală, la care sunt rugați să participe toți membrii activi.

Comitetul.

*

Sinucidere. Sublocotenentul *Horak Rudolf*, staționat în *Riva* s'a sinucis, împușcându-se în fața trupei, pe când aceasta făcea exercițiu pe câmp. Un acces de nebunie l-a îndemnat sigur să facă această faptă.

*

Falimente mari în Londra. Trei institute mari de bani din Londra au căzut în concurs, având perderi de peste cincisprezece milioane. Perderile s'au născut astfel, că banii au fost plasați în întreprinderi mari, cari însă n'au succes. La perderi sunt părtași și oameni cu nume cunoscute; ba și membri din familia regală.

*

Jalea moșneagului. In orașul Măcău s'a aruncat în fântână un moșneag de 70 ani, împins de durerea ce o simția în urma morții soției sale. Din fântână a fost scos la vreme și a rămas în viață; dar în ziua următoare a fost aflat *spânzurat* în podul casei.

*

Mulțămită publică. Pentru colecțiunea de obiecte a școalei industriale, susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“, au binevoit a donà: Dna și dl Valeriu Magdu din Ecica: 1 tulbent (conciu) de 100 ani, 3 tulbente mai noi, 1 brâu, 1 ciupag, 2 cămeși femeiești, 1 catrință veche, 1 opreg de 100 ani, 7 oprege mai nouă, 4 oprege fără ciucuri, 1 brăcie, 1 guler model; dl Gheorghe Murgu din Sasca-montană: 1 covor vechiu; dl Iosif Anca din Iladia: 1 șubeică, 1 opreg, 1 fachiu; dl Gheorghe Duda din Gerliște: 4 chițele cu ciucuri; Maria I. Muntean din Turnișor: 2 ștergare vechi de culme; Paraschiva Muntean din Turnișor: 1 ștergariu vechiu de culme; Paraschiva Iliu din Turnișor: 1 ștergariu vechiu de culme; Paraschiva Teodor din Turnișor: 1 ștergariu vechiu de culme; Paraschiva Pepovici din Turnișor: 1 față de perină; dșoara Minerva Cosma din Sibiiu: 2 exemplare din lucrarea sa „Album de cusături și țesături românești“. Comitetul numitei reuniuni exprimă tuturor donatorilor călduroasă mulțămită.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Nicu Dimitrievici, anteprenor (Buzău), doamna Calina Dimitrievici născ. Iovescu; dșoara Genița Derlianu, dșoara Roma Șuluțiu, Eugenia Tordășianu n. Iovescu, profesoară la internatul „Asociațiunei“, cursorul consistorial Ilie Dragomir și soția sa Maria n. Mitrea, Ioan Ardelean, cursor consist. pens., fiecare câte 20 bani și Victor Tordășianu, asesor consist. 10 bani.

*

Copiii ar trebuì să-și aducă aminte cu mulțămită de bravii pescari norvegiani cari din marea furtunoasă pescuiesc batogii, din cari se extrage oleul cel excelent de pește. Oleul de pește din compoziția „Emulsion“ului Scott are gust bun, se mistue ușor și este unul din cele mai bune mijloace de nutrire și vindecare. Se capătă în farmacii.

*

Gratis și franco trimite „Pepineria milenară“ din Nagyösz, comitatul Torontál catalogul său bogat ilustrat, în limba germână, română, maghiară sau sârbească care conține cele mai bune și mai ieftine sorte de viță de vie precum și vițe pentru decorat.

Poșta ultimă.

Vorbirea contelui Apponyi.

Răspunzând tuturor oratorilor, ministrul *Apponyi* a rostit Mercuri o vorbire lungă și foarte însemnată în dietă. A apreciat cu multă conciliantă vorbirea deputatului român Dr. *Maniu*. „Pester Lloyd“ scrie despre această parte a vorbirii dlui ministru astfel: „*A vorbit un om cu educație despre un om cu educație*“. Dl ministru a declarat, că rămâne pe lângă punctul său de vedere, și va da întregire de salar pe seama învățătorilor confesionali numai *în mod condiționat*. Condițiunile vor fi trecute în proiectul de lege, care *în curând va fi prezentat dietei.*

Dorința lui Bánffy.

In ședința de eri, Joi, a dietei, baronul *Bánffy* a cerut *statificarea tuturor școalelor medii susținute de confesiuni*. Spunea, că cu gândul acesta s'a ocupat încă pe vremea când era ministru-prezident.

Teatru.

Sâmbătă în 19 Ianuarie, *Der lustige Krieg*, operetă.

Dumineca d. a. *Othello*, tragedie. Seara *Die Puppe*, operetă.

Luni, *Die beiden Leonoren*, comedie.

UN REMEDIU

care numai în trecere excită e tot așa de nefolositor, ca și biciuitul unui cal obosit. E cu totul altceva dacă folosim un remediu cum e „Emulsion“-ul lui Scott, care constă din cel mai bun oleu de pește amestecat cu var și natron-hypophosphit și care înviorează îndată întreg corpul și-l întărește așa că în timp scurt devine omul sănătos și robust. Ca mijloc de întărire pentru copiii debili sau reconvalescenți, numai „Emulsion“-ul lui Scott se poate întrebuințà. „Scott“ are o putere vindecătoare neasemănat mai mare ca oleul simplu de pește. III 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimițându-se **75 fileri** în mărci poștale, și amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Prețul sticlei originale: cor. 2·50.

Se capătă în toate farmaciile.

„CORDIANA“, Inst. de credit și econ., soc. pe acții în Fofeldea.

Domnii acționari ai Institutului de credit și de economìi „CORDIANA“, societate pe acții se învită conform §§ lor 19 și 20 ai statutelor societății la a

IX-a adunare generală ordinară

care se va ținea în Fefeldea (localul institutului) **Dumineca în 24 Februarie st. n.** 1907 după ameazi la 1 oră.

Obiectele:

1. Raportul anual al Direcțiunei, bilanțul anului de gestiune 1906 și raportul comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului realizat conform bilanțului.
3. Alegerea a doi membri în Direcțiune în locul celor eșiți după vechime.
4. Fixarea marcelor de prezență pentru membrii din Direcțiune.
5. Urcarea capitalului social.

Domnii acționari, cari în senzul §§-lor 22 23 și 24 din statutele societății voiesc să participe la adunare în persoană, sau prin plenipotențiați, sunt rugați a și depune acțiile, eventual dovezile de plenipotență, cel mult până Vineri în 22 Februarie n. a. c. la 6 ore p. m. la cassa institutului în Fofeldea, sau la institutul de credit și de economìi „Albina“ în Sibiiu.

Domnii acționari sunt rugați a ținea cont, că §. 29 din statute dispune ca, pentru urcarea capitalului în adunarea generală să fie reprezentată cel puțin o terțialitate din acții, prin nrmare, să nu întrelase a și depune acțiile, ca să se poată aduce hotărârea necesară.

Fofeldea, 8 Ianuarie 1907.

[1] 1—1 **Direcțiunea.**

CONTUL BILANȚULUI

Active		K f	Pasive	K f
Cassa		4,612·96	Capital	60,000·—
Cambii de bancă		334,478·—	Depuneri spre fructificare	221,166·44
Imprumuturi hipotecare		31,947·—	Fond de rezervă	14,428·—
Mobiliar	1,176·28		Reescompt	37,766·—
10% amortizare	117·62	1,058·66	Creditori	31,423·38
Edificiul institutului		6,500·—	Dividende neridicate	45·—
Cont curent		3,100·—	Fond de binefaceri	14·08
			Interese tranzitoare	8,270·40
			Profit curat	8,583·32
		381.696·62		381,696·62

CONTUL DE PERDERI ȘI PROFITE

Debit	K f	Credit	K f
Interese: de cont-curent	428·33		
de depuneri	9,670 32	Interese: de excompt	19,480·26
Contribuție directă	1 256·68		
10% după int. de depuneri	1,023·26	de împrumuturi hipot.	2,089·70
Spese (porto, chirie, diverse)	2,674·72		
Salare	4,550·—	Proviziuni	6,096·29
Marce de prezență	162·—		
10% amortizare din mobiliar	117 62	Chirie	800·—
Profit curat	8.583·32		
	28,466·25		28,466 25

Fofeldea, 31 Decemvrie 1906

Iosif Lisai m. p. prezident. **Ioan Bonea** m. p. viceprezident. **Petrescu** m. p. director executiv. **Iacob Nastase** m. p. contabil. **I. Maniu** m. p. cassar.

Dominic Rațiu m. p. membru în direcțiune. **Alexe Manuil** m p. membru în direcțiune. **Ioan Precup** m. p. membru în direcțiune **Eliseu Balaban** m. p. membru în direcțiune.

Raportul comitetului de supraveghiare:

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat în decursul anului de mai multeori cărțile și valorile institutului „Cordiana“ și am aflat totdeauna cea mai bună ordine. Bilanțul anual și contul perderi și profite pe anul 1906 l am examinat și l-am aflat în deplină ordine cu registrele principale și auxiliare ale institutului, cu cari consună întru toate.

Deci vă propunem a dà absolutoriu Direcțiunei pentru anul de gestiune 1906.

In privința împărțirei profitului curat cum și a urcării capitalului social ne alăturăm întru toate la propunerile Direcțiunei.

Fofeldea, 10 Ianuarie 1907.

Toma Benchea m. p. **Petru Sopa** m. p. (54). **Toma Sava** m. p.
Petru Sopa m. p. (36). **Ioan Manoil** m. p.

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada și Argentina.

Cereți clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.

Falk et Comp.
Secția românească.
Hamburg
Strada Raboisen Nr. 30.

257 14—26

[313] 3—3

Aviz de licitare.

Prin care se aduce la cunoștință, că moșia așa numită „Albele“, de pe teritorul opidului Mercurea, proprietate a „fondului școlar eparhial“, în mărime de 244 jug. cat. se va vinde în licitațiune publică, **Vineri în 12/25 Ianuarie 1907** la 10 ore înainte de prânz în cancelaria Conzistorului arhidiecezan gr. or. din Sibiiu.

Prețul de exclamare este suma de cor. 46,000, sub care realitatea nu se va vinde la nici un caz. Ceice voesc să participe la licitațiune au să depună la mâna subsemnatului comisar conzistorial 10% din prețul de exclamare, sau 4600 cor. în bani gata sau hârtii de valoare acceptabile. ca vadiu. Prețul realității va fi a se plăti în două rate egale. și anume jumătate la 30 de zile, ceialalți jumătate la 3 luni dela ziua de licitare socotite. Vadiul depus se va calculà în rata primă.

Condițiunile ulterioare se pot vedea în cancelaria subsemnatului comisar, precum și în a oficiului protopopesc din Mercurea.

Sibiiu, la 24 Decemvrie 1906.

Ioan A. de Preda
fiscal, ca comisar conzistorial.

Un corespondent
destoinic, creștin, în etate de 23—26 ani necăsătorit, care posede perfect limba germână și cea română în scris și vorbire află aplicare la o fabrică mai mare — Oferte detailate cu fotografie și copii de pe atestate să se trimită la **Rudolf Mosse** în Viena I sub „N. K. 1323“.

311 2—2

Premiat cu Medalia de Argint la Expoziția Română 1906. Bucuresti.

Onorat Cler Român gr. or.!

Am onoare a aduce la cunoștință mult onoratului Cler Român gr. ort., că la recercarea mai multor domni preoți, cari doresc din inimă sprijinirea meseriașilor români, mi-am provăzut, subscrisul, depositul meu cu tot felul de

PĂLĂRII PREOȚEȘTI

pe cari la comandă le trimit orișiunde pe lângă prețurile cele mai convenabile și **marfa cea mai fină și bună.** Indeosebi recomand modelul nou de Pălării de mătase (păroase) model „Dr. Cristea“ este frumos, elegant și de sigur va satisface gustului fiecărui preot. Prețul cor. 9·40 cutia și porto cor. 1·20. — Mai am Pălării preoțești linse, calitate fină, cor. 7·—, Pălării preoțești de pae, pentru vară cor. 7·—, Vesuri preoțești negri foarte potrivite pentru iarnă în biserică. Prețul cor. 5·—, porto și cutia cor. 1·—.

In speranță că Onor. Cler Român gr. or. va da sprijinul cuvenit unicului pălărier român, semnez:

A. MEȘOTĂ
[312] 2—3 Brașov (Brasso), strada orfanilor Nr. 3.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 5 - 41

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede. mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**
Prețcuranturi ilustrate gratis.

NOU! NOU!

Somatose
fluide.

Mijloc tonic
producător de apetit și întăritor de nervi.

(63 a) 24—26

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 3 Sibiiu, Joi 11/24 Ianuarie 1907 Anul L

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Limba de instrucție în școalele poporale.

Sibiiu, 23 Ianuarie n.

Punctul de vedere al bisericei noastre, ca susținătoare de școale confesionale române, este acela, că prima instrucție a copilului nu se poate face în altă limbă decât în limba sa maternă. Dacă e să învețe copilul ceva ce poate să-i fie de folos în viață, apoi are să i-se propună în limba înțeleasă de el, altcum nu se prinde.

Adevărul acesta nu e scos din principii politice, ori din principii de naționalitate, ci din legile bine stabilite ale științei pedagogice. Oameni învățați, în urma unor experiențe lungi și scrutări exacte, au stabilit adevărul acesta, căruia i-se închină întreaga lume cultă.

Punctul acesta de vedere l-au reprezentat și deputații români în dieta ungară din Pesta, acum de curând, cu ocaziunea discuției parlamentare, purtată asupra budgetului ministeriului de culte și instrucțiune publică, și pe punctul acesta de vedere stau toate naționalitățile nemaghiare din patria aceasta, chiar și Sașii, înhămați de nou la carul politicei guvernului.

Numai guvernul și majoritatea sa parlamentară, ori mai bine zis, numai politica actuală maghiară, — înțelegând aci parlamentul și presa, — nu vrea să recunoască de corect acest punct de vedere, și crede a puteà afirmà, că și contrarul e admisibil: *poate* să se facă instrucția primă a copilului și în altă limbă, nu numai în cea maghiară.

Toți deputații maghiari din dietă, cari au vorbit la budgetul ministrului de culte și instrucțiune publică, au susținut, într'o formă ori alta, tesa aceasta, pe care a susținut-o mai ales și mai cu căldură domnul ministru de culte și instrucțiune însuși, contele *Apponyi*.

A afirmat dl ministru, că da, copilul poate să învețe ceva și dacă i-se propune în altă limbă, pentrucă copiii *învață foarte ușor*.

E adevărat. Dar și mai adevărat e, că copìii și *uită* foarte ușor, mai ales când le lipsește mediul, împrejurimea, în care ar puteà să cultive și exercieze aceea ce au învățat. Facă lege dl ministru, cum a promis că va face, și cum credem că va și face, și treacă în lege, nu numai propunerea limbei maghiare în școalele poporale în așa măsură, ca copiii să o poată învăța destul de bine, ci și propunerea unor obiecte exclusiv în limba maghiară, cum are intențiunea să facă, ba dacă vrea, decreteze maghiarizarea desăvârșită a tuturor școalelor, decreteze introducerea limbei maghiare în toate și pretutindenea ca limbă de propunere, și se va convinge, peste 10 ori peste 20 de ani domnul ministru sau urmașul său, că scopul urmărit totuși nu s'a ajuns. Nu s'a maghiarizat nici un Român, și nici limba mag[illegible] nu o vor vorbì Românii dela [illegible] în măsură mai mare decât acum, pentrucă tot ce vor învăța copiii noștri în școală în curs de șase ani ungurește, vor uita într'un an ori doi în casa părintească, unde nu vor mai auzì vorbă ungurească.

Se va convinge însă dl ministru ori urmașul său și despre aceea, că dupăce n'a putut fi maghiarizată, ni-s'a dat, și ne-am ales cu o generație rămasă cu mult îndărătul celor de mai nainte, pentrucă în școală, învățând numai ungurește, n'a învățat nimica și nu s'a prins de ea nimica din aceea ce e de trebuință și de folos omului în viață.

Asta e deci de ce ne temem noi, iar nu maghiarizarea. Ne temem de *tâmpirea* unei generații întregi, în detrimentul culturei, pe care fie care popor o poate primì numai în limba sa, în detrimentul bunei stări a poporului, în detrimentul moralității, și spre paguba patriei, care va trebuì să se razime pe niște cetățeni, cari nu vor fi în stare să se însuflețească pentru ea și să aducă jertfele cerute pentru apărarea ei, findcă le va lipsì deșteptăciunea necesară, ca să înțeleagă rostul pe care-l au în stat, ca cetățeni. De aceea, am rugà și noi, ca și deputații noștri din dietă, pe domnul ministru al instrucțiunii publice, să precumpănească bine lucrurile, și să nu treacă în legea pe care a promis-o dietei dispozițiuni, cari, executate chiar cu cea mai mare stricteță, nu vor dà, pentrucă nu pot să dee, decât numai rezultate negative, pentrucă aceasta nu e, nici în interesul popoarelor cari compun statul acesta ungar, dar nici în interesul întregului, în interesul statului însuși.

Din parlament. Discuția asupra budgetului ministrului de culte și instrucțiune publică a fost terminată în ședința de Vineri a dietei ungare. La încheere s'au făcut ovațiuni dlui ministru *Apponyi*. Dintre deputații români a mai vorbit la budgetul instrucțiunii publice domnul *Coriolan Brediceanu* și *Dr. Iuliu Maniu*. Sâmbătă s'a început discuția asupra budgetului ministrului de justiție. A vorbit dl *Polonyi*, promițând reforme cu privire la libertatea de presă.

Dorințe maghiare. Am spus, că domnul Bánffy Dezsö, baron și *analfabet*, cum îl numește o foaie maghiară, a cerut în dietă, ca toate școalele medii ale naționalităților, 16 la număr, să fie statificate. A mai cerut apoi dsa, ca congrua să nu se dee decât preoților cari știu ungurește. Un alt deputat, profesor universitar, a mers chiar mai departe, și a cerut, ca în înțelesul legii dela 1840, să nu fie admis ca preot nime, dacă nu știe ungurește. Iar organul de publicitate al baronului Bánffy, „*Pesti Hirlap*“, a pus capacul, cerând respectarea legii dela 1844, în înțelesul căreia în Ungaria se admit numai școale cu limba de propunere maghiară. Așteptăm acum să vină unul și să ceară punerea de nou în aplicare a *Aprobatelor* și *Compilatelor*. Pentrucă și aceasta se poate face, cu același drept, cu care se cere respectarea legilor dela 1840 și 1844, scoase de mult din vigoare!

Afacerea Polonyi-Halmoș. In urma inzistențelor celoralalți ministri, dl *Polonyi*, ministrul justiției, era decis să dee [illegible] e Halmos, fostul primar al [illegible] calumnie. Inainte de a [illegible] ția judecătoriei, dl Halmos s'a rezgândit, și și-a zis așa: decât în proces cu domnii dela putere, mai bine în bună pretinie. A rugat deci de iertare pe dl ministru *Polonyi*, retractând tot ce a vorbit și scris rău despre dânsul, și scuzându-se cu aceea, că e grozav de nervos, și de multeori nu știe ce face. Și după ce și un medic de casă s'a aflat, care a constatat, că domnul Halmos întru adevăr sufere de nervozitate și de insomnie, dl *Polonyi* l-a iertat, proces pentru calumnie nu-i mai face, iar aderenții săi sunt veseli că afacerea a luat o întorsătură atât de norocoasă. Pentrucă, ce ști, curtea cu jurați e cam cu toane: putea să achite pe domnul Hamlos! Astfel însă afacerea era aplanată, și încă bine aplanată pentru dl ministru al dreptății. dacă nu primea o nouă întorsătură. (Vezi poșta ultimă).

Vorbirea deputatului Dr. Stefan Petrovici,

rostită în ședința din 12 Ianuarie n. a dietei țării.

(Continuare).

Dar nedreptatea nu reșede, cu privire la regularea salarelor învățătorești, numai aici, ci și în altă privință sistemul contemplat e nedrept. Anume, domnul ministru vrea să urce salarele învățătorilor de stat fără nici o condițiune, pe când învățătorilor, cari nu sunt ai statului, vrea să le dee o îmbunătățire mai mică numai în mod condiționat, adecă numai în cazul dacă școala respectivă acceptează cu privire la propunerea obligată a limbei maghiare planul ministrului de culte și instrucțiune publică și manualele de învățământ aprobate din partea sa, și dacă în școala aceia se propune cu începere din clasa a patra aritmetica, istoria, geografia și constituția patriei în limba maghiară. (Aprobări vii).

Mulți au aprobat și în rândul trecut această restrângere, pe care eu însă nu o țin corectă, și voiu spune de ce. Intâiu este în această dispoziție ceva ce face să slăbească raporturile între învățătoriul respectiv și confesiunea care susține școala, întrucât adecă învățătoriul vine pus acum în legătură directă cu ministrul, ceea ce, din punctul de vedere al disciplinei, așa cred că la nici un caz nu are să dee rezultate favorabile.

Dar nu numai din acest motiv aflu că e de dificultat dispoziția aceasta, ci și pentru aceea, pentrucă remunerația dată în forma aceasta nu e salarizare în senzul strict al cuvântului, dat fiind, că salarul se dă pentru instruare, facă-se aceasta în orice limbă. Dar când pe lângă o astfel de condiție se dă acea rebonificare, ea nu mai e salar, ci *premiu*, (Contraziceri) pentru propunerea unor obiecte în limba statului.

Peste tot nu sunt prietenul premiilor, căci socot, că ori ce om, care poartă vr'o funcție, dacă își cunoaște datoria, trebue să-și împlinească această datorie, fără să aștepte premii. Dacă sunt însă dușman al premiilor, în orice formă s'ar prezentà ele, cu atât mai mare dușman sunt al premiilor în forma aceasta. Ințeleg să dăruiască cineva elevilor o carte, pe motiv că învață bine; a-și înțelege să i-se dea și unui învățător un premiu pentru rezultatul general obținut în instrucție, dar să se dea învățătoriului premii, pe motiv că a făcut progres într'un singur obiect, socot că nu e corect, căci aceasta va îndemnà pe acel învățător să-și concentreze toate puterile și toate aptitudinele numai la cultivarea acestui obiect. (Mare zgomot. Voci în stânga: De ce să nu dăm premii?)

La aceasta voiu mai revenì. Se poate, că este interesul unei rasse, al unei naționalități, să-și sprijinească și să-și răspândească limba, dar din banii țării să nu distribue spre acest scop, deoarece banii statului sunt și banii noștri. Iată deosebirea pe care vă rog să o luați în conziderațiune. Nu este lucru cavaleresc a distribuì banii altora pentru scopurile propriei rasse. (Mare zgomot. Voci: Nu sunt banii altora). Poftiți și faceți economiile Dvoastre separate și deacolo să dați premii. N'avem nimic în potrivă. Cu banii statului însă nu e permis să faceți aceasta și mai ales nu e permis a sfeterisì banii statului sub titlul falz de salar învățătoresc. Poftim, dați copilului numele adevărat, căci acesta nu e salar învățătoresc ci premiu. Socot, că toți cei ce se gândesc cu dreptate, vor recunoaște corectitatea afirmațiunei mele. Ia gândiți-vă puțin, oare este just a întrebuințà banii altuia spre scopurile rassei sale?

Despre această temă, am terminat ce am avut de zis. (Mare zgomot). Nu e nevoie să mai inzist, căci ori cine trebuie să fie convins despre dreptatea celor zise de mine. (Mare zgomot).

Acum trec la cele susținute de dl ministru cu privire la școalele primare. Să vedem întâi defectuozitatea frecventării. Una dintre cauzele acesteia este faptul că nu avem școli suficiente, cari să poată cuprinde pe toți elevii. Am spus deja, și mai repet odată, că statul trebue să-și îndeplinească datoria, și dacă nu înființează școală vr'un alt factor, atunci trebue să înființeze statul. De aici însă nu urmează ceea ce credeți Dvoastră, că în toate școlile statului limba învățământului să fie maghiară. Nu urmează de loc aceasta din noțiunea școalei de stat. La noi fiecare cetățean are dreptul, nu numai să-și mențină naționalitatea, dar și să-și cultive inteligența pe calea școalei. Și dacă este așa, atunci conform acestui drept, fiecare comună poate să pretindă, ca statul să înființeze școală, în care limba de învățământ să fie limba populațiunii din acea comună. Nu deriv aceasta din așa numita lege a naționalităților, ci din dreptul înnăscut al cetățenilor, drept cu desăvârșire independent de lege. (Zgomot).

Noi vom reclamà necontenit, și nu vom renunțà nici odată la valoarea acestui drept.

Nu numai că nu este însă lucru drept, dar nu este nici cuminte, ca limba de învățământ a tuturor școalelor să fie cea maghiară. După cât sunt informat, dl ministru vorbește foare bine franțuzește. Ia să pofteacă să ne vorbească franțuzește, oare îl vom înțelege? Dacă învățătorul va vorbì cu elevul de altă naționalitate ungurește, oare îl va înțelege? (Mare zgomot). Ia gândiți-vă puțin, și veți vedeà, că este în adevăr irațional, ca toate școlile să aibă ca limbă de predare pe cea maghiară. (Sgomot).

Doar copiii nu de aceea umblă la școală, ca să învețe ungurește. Ei n'au decât să meargă pe 2—3 ani ca ucenic într'un ținut unguresc și acolo vor învăța mult mai mult ungurește, decât în școală. Școala nu este pentru învățarea limbii maghiare, ci este pentru ca copilul să-și însușească intrînsa cunoștințele necesare pentru viață.

Csitáry Béla: Dar limba maghiară pentru ce treabă e?

Dr. St. Petrovici: Cunosc foarte mulți oameni, cari nu știu ungurește. Ce să facă aceştia? Nu pot ei să rămână aici? Ba da, ei pot să rămână şi vor rămâneà. Pe de altă parte mii şi mii de oameni emigrează, fiindcă nu pot trăi, cu toate că ştiu ungureşte! Cunoaşterea limbei maghiare nu înlezneşte traiul de loc. Poate, ca cutare sau cutare să fie de părere, că limba maghiară ofere avantage, căci poate ajunge în slujbă. Dar concepţia aceasta nu este tocmai generală. In părţile noastre poporul nu ştie ungureşte, trăeşte şi fără limba ungurească, şi aşa zicând nici odată nu vine în contact cu Maghiarii. (Mişcare în centru).

Otto Föster: Tocmai ăsta-i răul. (Da, aşa este! în centru).

Dr. St. Petrovici: Cred că toată lumea — profesori şi neprofesori — va recunoaşte corectitudinea părerii, că băiatul trebue să înveţe în timpul cel mai scurt cât mai mult şi cât mai temeinic.

Să zicem, on. Cameră, că eu aşi fi învăţătorul. Mi s'ar încredinţà un băiat maghiar ca să-l instruesc. I-aş vorbì, să zicem, un an întreg din geografie româneşte. Şi care va fi rezultatul? Rezultatul ar fi, că băiatul peste un an de zile n'ar ştì nimic, sau foarte puţin. Pe când dacă l-aş fi instruit în limba sa maternă, ungureşte, de sigur s'ar fi obţinut alt rezultat. Şi aşa trebue să fie, căci contrarul este o absurditate. Este o absurditate, nu numai psihologică şi logică, dar cu adevărat, o absurditate matematică, ca să faci pe un copil în acelaş timp să înveţe cu acelaş rezultat într'o limbă străină, cum l-ai puteà învăţà în limba sa maternă. Dacă băiatul nu se instrueşte în limba sa maternă, este o pierdere şi pentru băiat şi pentru stat, deoarece el dobândeşte cunoştinţe mai puţine, decât în limba sa maternă.

On. Cameră! După cum am arătat în diferite rânduri, statul nu de cetăţeni cari ştiu ungureşte are nevoie, ci de cetăţeni pricepuţi. Iar aceasta numai aşa se poate ajunge, dacă copiii învaţă în limba mamei lor.

Trebue să mă ocup puţin şi cu accentuarea necontenit a *patriotismului*. Nu cred să fie în lume o ţară — eu cel puţin deşi am cetit mult, n'am aflat, — unde să se vorbească aşa de mult despre patriotism, cât se vorbeşte în Ungaria, de pildă numai în această sală.

Patriotismul este dlor un lucru, despre care n'ar trebuì să se vorbească. Este ceva de sine înţeles (Mişcare). Se înşeală cineva, crezând, că accentuându-şi patriotismul a zis ceva lucru mare.

Este periculos a vorbì mereu, că cutare patriot este, şi cutare nu este patriot.

In Ungaria jumătate din patrioţi sunt aşa cum sunt eu şi cum e colegul meu Bredicianu. (Mişcare. Voci: Minciună.) Nu e minciună! Deosebirea între noi este numai, că după cum a spus-o şi dl ministru, Dvoastră ziceţi, că aici *Maghiarul este stăpân*, iar eu zic, că *nu e aşa*. Aici *toţi suntem stăpâni*, căci este o absurditate, ca într'un stat de drept, un cetăţean să fie stăpân, iar celalalt slugă. Suntem egali, Domnilor, căci statul acesta îl alcătuim şi noi, şi la susţinerea lui şi noi am contribuit cu sânge şi cu dări. (Mişcări).

Gaál Gyula: Dar îl susţinem cu sângele nostru! (S'auzim!)

Dr. Stefan Petrovici: Când Turcii pustiau ţara aceasta, şi noi eram de faţă, dar acum vedem aici mulţi patrioţi, ai căror străbuni n'au luptat împotriva Turcilor. (Mişcare). De altmintrelea, domnilor, asupra chestiunei acesteia ar fi bine să nu mai insistăm. Iubirea de patrie este ceva de sine înţeles. Fiecare îşi iubeşte patria, căci ar fi o absurditate să n'o iubească. Faptul, că noi vindicăm drepturi, încă nu e tradare.

On. Cameră! In discuţiunea ce s'a desfăşurat aici, am auzit argumente pentru maghiarizarea instrucţiei primare. Am auzit zicându-se, că trebue să se urmeze energic să ştie toţi ungureşte, pentru-ca să se poată înţelege cu judecătoriile şi autorităţile. (Adevărat! Aşa este!)

On. Cameră! Se poate, că odinioară şi acesta era un argument. Astăzi însă şi a pierdut calitatea aceasta, aşa că nici nu mă simt îndemnat a răspunde ceva (Mişcare.)

Nu numai noi, cari am cetit doctrinele de stat, ci şi cel mai idiot ţăran ştie azi, că poporul nu este pentru ca să slujească pe deregători, ci deregătorii trebue să slujească poporul. Dacă deregătorul vrea să se fericească în stat, *să înveţe şi alte limbi*, cât mai multe atât mai bine. La toate mesariile trebue să se înveţe, numai pentru domnii aceştia, cari eventual au învăţat prea puţin, să înveţe acum poporul ungureşte? Socot că argumentul acesta a dat faliment. Dar s'a mai accentuat aici un alt argument, nu dl ministru l-a invocat ci un alt domn, anume, că dacă se va maghiariza instrucţia primară vom învăţà cu toţii ungureşte, şi când toţi vom şti limba aceasta, atunci ne vom înţelege de minune, şi va fi pace şi armonie pe toată linia.

Mi-a impus colosal acest argument, mai ales că m'a făcut să înţeleg ceva ce mai nainte nu înţelegeam. Până acuma era pentru mine un secret nepătruns, care este cauza armoniei celei mari ce există între noi, înţeleg între deputaţii naţionalişti, şi între DVoastră? Acuma am aflat; altă cauză nu poate să fie decât aceea, că noi ştim ungureşte. V-aţi înţeles, cu deosebire de minune cu prietinul meu Maniu, findcă dintre noi toţi, el ştie mai bine ungureşte. (Miscare.) Şi dacă este atât de oportun a învăţà ungureşte, atunci ar fi oportun a ne grăbì cu maghiarizarea. (Voci: Aşa şi trebue!)

(Va urma).

Indatoririle preotului,
faţă de şcoala confesională.

— Disertaţie cetită în ultima conferinţă preoţească din tractul Reghinului. —

De Ioan Silaghi paroh.

(Fine.)

Vina nu este a se căuta numai în împrejurările nefavorabile ale timpului, ci trebue să mărturisim, că vina principală şi cea mai mare o poartă conducătorii poporului, cari nu sunt alţii decât preoţii. Datorinţele noastre pastorale către trebuinţele poporului şi aşezămintele sale sunt pe de ajuns lămurite în legile şi regulamentele corporaţiunilor noastre bisericeşti-şcolare superioare. Sunt repetate şi puse în memoria fiecăruia din noi prin desele pastorale şi ordinaţiuni, emanate dela persoanele nouă suprapuse. Acestea mă dispensează de a înşira aici toate datorinţele ce le avem faţă de şcoala noastră confesională, ca directori ori învăţători ai aceleia, ci mă voiu mărginì la una şi cea mai principală, dat fiind că din aceasta vor urma toate celelalte.

Nu ne prea putem mândrì cu titlul de directori şcolari, câtă vreme aproape în întreaga metropolie, respective arhidieceză, dar mai ales apoi în tractul nostru protopresbiteral al Reghinului, şi pe noi acesta ne priveşte mai de aproape, până bine de curând şi directorul şi învăţătorul era o singură persoană, adecă preotul. In această calitate preotul puteà să îndeplinească numai o singură activitate, pe cea a parohului-director, iar fiindcă învăţătorul lipsea, ori lipseşte încă, de sine urmează, că încetează şi rolul directorului, şi parohului îi rămâne singură funcţiunea sa de preot. Pe aceasta o păzeşte, o îndeplineşte şi trăeşte după ea, el şi familia sa, pe când celelalte două rămân în voia întâmplării.

Nu cu plăcere expun lucrul în acest chip, dar aşa s'a petrecut şi se petrece încă şi astăzi în multe locuri, şi un om iubitor de adevăr nu poate să-l expună într'o lumină mai vie, mai strălucitoare de cum e.

Nu mi-a fost dată posibilitatea de a cunoaşte toate şcoalele noastre din tract, cu atât mai puţin monografiile lor, cari nici nu există; dar dupăcum mi-am putut câştiga pe cale privată unele indicii, apoi pe acest teren activitatea preoţilor nostri este foarte mancă şi lasă încă destul de mult de dorit. Cu bucurie trebue să constat, că tractul nostru protopresbiteral dispune de o preoţime, căreia trebue să i-se închine chiar şi rău voitorii nostri, căci ţine pas cu progresele timpului şi în multe, ba poate chiar prea multe privinţe concurează cu străinii.

Dacă vom desface însă vălul de pe faţa activităţii singuraticilor preoţi vom vedeà, că dintre toate afacerile ce cad în sfera lor de activitate, afacerile şcolare în cele mai multe comune tânjesc, şi numai într'un număr de tot mic de comune se află şcoala la nivoul recerut de însemnătatea acestei instituţiuni.

Insemnătate mare are şcoala confesională pentru susţinerea integrităţii şi a caracterului religios-naţional al poporului nostru. Ea are chemarea sfântă să ridice pe cei umiliţi şi înapoiaţi în cultură, luminându-le întunerecul minţii şi călăuzindu-i pe o cale mai bună.

Astăzi nu se poate nega, avem un număr frumos de şcoale. Rămâne numai, ca în acelea să vărsăm viaţă şi să le ridicăm la rangul reclamat de recerinţele timpului. Şi pentru a puteà ajunge aceastǎ ţântă se recere muncă şi iar muncă.

Ar fi timpul suprem ca să ne apucăm şi să aşezăm scumpa noastră şcoală confesională pe o bază mai solidă, pe temelie de granit, până când încă nu va fi prea târziu.

Unde nu avem fonduri şi fundaţiuni cu menirea de a susţinea şcoala şi puterile didactice de lipsă, acolo să se formeze numai decât; iar unde sunt atari fonduri, acelea să fie alimentate şi sporite.

Să nu ne gândim, nici să nu ne aşteptăm deodată la lucruri mari. Nu deodată, ci încetul cu încetul trebue să folosim toate ocaziunile pentruca să îmbunătăţim starea şcoalelor noastre. Un bun mijloc şi după părerea mea cel mai iute ducător la scop ar fi înfiinţarea fondurilor de bucate în favorul şcoalei, căci acestea se sporesc mai repede şi de altfel şi poporul mai uşor poate să contribue la înmulţirea lor.

Pe lângă acestea să folosim toate resursele, toate venitele extraordinare şi neprevăzute să le grămădim la olaltă; apoi să căutăm şi să aflăm mecenaţi şi donatori — şi iată că urmând astfel, deodată ne vom trezì cu fonduri mari şi puternice. Din venitele acestora vom ridica edificii şcolare corăspunzătoare şi pompoase; pe acestea le vom provedeà cu toate recuisitele recerute, vom angaja la ele puteri didactica, deplin cualificate; acestora le vom vota salare frumoase, plătite regulat, şi plătindu-le regulat vom şi cere ca ele să funcţioneze regulat. Iar pentru popor nu vom mai fi mai mult executori, căci nu-i vom cere nici dare de cult, nici repartiţie pentru salarul dăscălesc, nici cea făcută pentru repararea şcoalei sau pentru procurarea cutărui obiect din ea; ci vom pretinde un singur lucru, cercetarea regulată a şcoalei, cu eschiderea ori cărei întrerumperi.

In chipul acesta apoi iată ne deodată ajunşi în poziţia fericită de a dispune de o adevărată şcoală, iată-ne ajunşi în scaunul de directori şcolari.

In urma acestei schimbări prevăd, cum ogorul culturei poporului nostru înţelenit de atâtea veacuri vine cultivat în mod raţional.

Atunci straturile adânci şi largi ale poporului, mai înainte în cea mai tristă stare de neştiinţă, pe cea mai de jos treaptă a culturii, vor începe a merge cu paşi repezi înainte, iar pe ţăranul român, de care înainte vreme nime nu se apropià cu alt scop decât pentru a-l exploata, ai lua zeciuiala din rodul muncii lui şi pentru de a-l dijmuì, îl vom vedeà în rând cu ceialalţi conlocuitori, şi sufletul său va fi năbuşit de mulţimea razelor aducătoare de lumina cunoştinţii.

Vor venì apoi urmaşii nostri şi constatând munca noastră titanică vor striga cu glas mare: Iată cu adevărat preoţimea, care din straja dimineţii până în noapte a ştiut să-şi îndeplinească chemarea pastorală, pentru înaintarea poporului românesc, pentru fericirea şi prosperarea neamului românesc.

Răscumpărarea felicitărilor

de Anul-Nou 1907 în favorul Muzeului istoric şi etnografic al „Asociaţiunii“.

Avem onoarea a mulţămì următorilor P. T. domni cari şi-au răscumpărat felicitările de Anul-nou în favorul Muzeului Asociaţiunii:

Familia Brediceanu, Lugoj, Simeon Dămian, Braşov, Dr. Isidor Pop, Lugoj, Dr. Nicolae Schiau, Mercurea, advocaţi, Ioan Barbu, căpitan î. pens., Agram, fiecare câte 10 cor., Liviu Friedman, notar, Şibot, George Popovici, locotenent-colonel, Goriţia, ambii câte 5 cor., Mihaiu Bohăţel, Supurul-de-sus 4 cor., Simeon Ciuca, preot, Mociu 2 cor. Total 677 cor.

Sibiiu, 22 Ianuarie 1907.

Prezidiul „Asociaţiunii“:

Iosif Sterca Şuluţiu.

Din despărţămintele „Asociaţiunii“.

Prelegere poporală în Mag.

— 17 Ianuarie n.

Din însărcinarea biroului despărţământului Sălişte al Asociaţiunii, Duminecă, în 13 Ianuarie n. s'a ţinut a II-a prelegere poporală în comuna Mag.

De astădată a vorbit domnul Nicolae *Bembea*, elev de anul al III-lea pedag. al institutului „Andreian“, despre originea poporului românesc şi istoria lui până în ziua de azi. Prelegerea fiind interesantă a ţinut în încordată atenţiune întreg publicul adunat în şcoala din loc, peste o oră. Desfăşurarea evenimentelor istorice s'a făcut cu atâta preciziune, încât oricare a putut înţelege, ducând cu sine cunoştinţe şi impresii satisfăcătoare.

Prelegătorul a arătat importanţa şi folosul istoriei naţionale în viaţa de toate zilele, descriind trecutul legendar al Romanilor şi Dacilor şi caracterizând pe fiecare popor separat. A vorbit despre formarea poporului român din aceştia, şi despre aceea, că întrucât poporul românesc moşteneşte firea acestora. Limba e erezită în preponderanţă dela Romani, iar însuşirile Românilor de oameni desbinaţi şi certăreţi, le avem dela Daci. A arătat, că precum regele Dacilor Burevista s'a încercat a aduna pe toate elementele dacice într'un singur stat, care nu a ţinut mult, aşa s'a încercat şi Mihaiu-Viteazul să adune pe toţi Românii într'un singur stat, care asemenea nu a ţinut mult. A arătat că ce popor puternic ar fi azi Românii, dacă dela început ar fi ţinut la olaltă şi nu s'ar fi desbinat. S'a arătat apoi contactul Românilor cu celelalte popoare. Venirea Maghiarilor — ca popor cu care suntem în atingere, şi cultura lor în comparaţie cu a elementului, din care s'a format poporul român.

S'a arătat starea culturală de azi a Românilor, numărul lor în statul ungar, apoi al tuturor Românilor şi al popoarelor de aproape înrudite cu ei.

S'a arătat relele ce bântue între Români şi urmările acestora, încheind conferenţiarul în modul următor: „Când certele şi procesele dintre tată şi fiu, frate şi soră vor dispăreà, când vom cercetà biserica şi vom jertfì pentru dânsa, când vom da copiii la şcoală şi vom ajutora şcoala, care samănă sămânţa legei strămoşeşti, bisericeşti-naţionale în inimile şi sufletele noastre româneşti, ne vom pune în stare de a puteà rivaliza cu orice popor cult. Atunci vom câştiga iubirea lui Dumnezeu şi a lumei, şi respectul străinilor. Atunci vom câştiga şi iubirea acelora cari ne urăsc pe noi şi ei înşişi vor striga: Urmaşi vrednici sunteţi ai Dacilor şi Romanilor, ai strămoşilor vostri!“

Am amintit acestea numai ca să arăt un plan bine formulat, care poate să servească şi altora.

Prin aceasta aduc mulţămită tinărului pedagog şi-l îmbărbătez ca şi pe viitor să păşească cu frumoasele sale încercări ridicând fala învăţătorului şi dând cunoştinţe folositoare poporului nostru românesc.

Conducătorul.

NOUTĂŢI.

Botezul Domnului s'a serbat Sâmbătă în Sibiiu cu solemnitate şi evlavie cuvenită. A servit în biserica catedrală Inalt preasfinţia Sa, domnul Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşiile lor, Archimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu archiepiscopesc şi *Dr. Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, de protopresbiterii, asesori consistoriali *Moise Lazar* şi *Nicolau Ivan*, de protopresb. militar *Pavel Boldea*, de ieromonahul *Dr. Miron I. Cristea* şi de diaconii *Dr. Vasile Bologa* şi *Dr. A. Crăciunescu*. Sfinţirea apei s'a făcut în biserică. Miliţia a făcut onorurile şi a dat salvele prescrise, între sunetele musicei militare. Inaltpreasfinţia Sa a stropit apoi cu apă sfinţită credincioşii cari au asistat la acest frumos act bisericesc.

*

Onomastică. In ziua sfântului Ioan Botezătorul, Dumineca, ziua onomastică a I. P. S. Sale domnului Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, întreaga inteligenţă din Sibiiu s'a presentat în faţa Escelenţei Sale, la reşedinţa archiepiscopească, pentru ai aduce felicitări de ziua onomastică. Oratorul a fost P. C. Sa domnul Archimandrit şi vicariu archiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu*, care în cuvinte bine simţite a tălmăcit iubirea şi alipirea credincioşilor faţă de capul bisericei gr. ort. române, dorindu-i să-şi poată serbà încă mulţi ani ziua onomastică, în deplină sănătate. Esc. Sa a mulţămit şi pentru această nouă dovadă de dragoste, arătată din partea acelora cu cari împreună munceşte, şi pe cari îi roagă să i dee şi pentru viitor tot sprijinul posibil. Escelenţa Sa a primit felicitări număroase şi din afară.

*

Cine va fi primar în Sibiiu? In 26 Ianuarie expiră terminul pentru înaintarea cererilor din partea celorce vreau se ajungă în postul de primar al Sibiiului. In urma disciplinei exemplare care domneşte între Saşi, nu va competa nimenea, decât acela, care va fi designat din partea comitetului lor de conducere politică. Şi cum acest comitet *n'a aflat* în Sibiiu Sas vrednic să ocupe postul de primar, a luat în combinaţie şi va provoca să competeze, pe dl *Walbaum*, primarul din Sighişoara şi pe dl *Dörr*, primarul din Sebeşul-săsesc. Va să zică doi străini, cari nu sunt trecuţi, probabil, în listele electorale ale Sibiiului, pe când legea pare-ni-se pretinde, ca alesul să aibă, pe lângă altă cualificaţie şi această însuşire, *să fie alegător în oraşul în care vrea să fie primar.* Cunoaştem cazuri, în cari alegerea, protestată din acest motiv, a fost *casată.* Dar nu aceasta e ce vrem să spunem, ci alta. Dacă printre Saşi e sărăcia atât de mare, încât nu se găseşte om vrednic de a fi pus primar, de ce nu se ia primarul dintre Români, ori dintre Unguri? Poatecă între aceştia se va găsì unul care să corăspundă tuturor cerinţelor! *Trebue* să fie Sas primarul? In care lege se spune aceasta?

*

Pentru gimnaziul din Brad. Ne face o deosebită plăcere a puteà înregistrà, că din comuna Brad, afară de sumele publicate în numărul trecut, s'au mai oferit pentru fondul gimnaziului din Brad încă următoarele sume: Institutul de bani „*Crişana*“ 50,000 coroane. Nicolau Obădan şi soţia, comerciant 1000 cor. Alexandru Draia şi soţia 1000 cor. Biserica gr. ort. din Brad 1000 cor. „Zarandeana“, institut de credit, Băiţa, 1000 cor. Adam Damian şi soţia 500 coroane. Ioan Cutean şi soţia 500 cor. Aron Feier, propr. 300 cor. Petru Rimbaş, paroh 200 c. Ilie Ometă, ospătar 200 cor. Avisalon Feier şi soţia 200 cor. Ioan Săbău, ospătar 200 cor. George Impărat, proprietar, 200 cor. Petru Cioflica, croitor, 200 cor. Petru Florinca şi soţia 200 c. Teodor Achim şi soţia 200 cor. Ioan Stanciu comerciant 200 cor. Teodor Popa, plugar 200 cor. Letiţia Rimbaş, propriet. 200 cor. Ioan Perian, paroh, Crişţior 200 cor. Mihai Veliciu, advocat, Chişineu 200 cor. Dr. George Dobrin, advocat, Lugoj, 200 cor. Nicolae Timbuş, măcelar 100 cor. Ioan Impărat, măcelar 100 cor. Demetriu Maniu, ospătar 100 cor. Militon Giurgiu, măcelar 100 cor. In sume mai mărunte 1500 cor. La olaltă *60,000* cor. Când cifrele vorbesc, laudele sunt de prisos.

Maiestatea Sa a sancţionat legile referitoare la întroducerea votului universal în Austria.

*

In Sofia s'a inaugurat zilele trecute teatrul naţional bulgar. Studenţii au demonstrat în contra principelui Ferdinand, prezent la inaugurare. Demonstraţiunile s'au repetat şi în zilele următoare, venind în conflict studenţimea cu miliţia. Guvernul, în urma acestora, a închis universitatea pe jumătate an.

*

Din Viena primim ştirea, că sfinţirea şi inaugurarea solemnă a capelei gr. or. române (înfiinţate în palatul „Dietrichstein“, I. Löwelstrasse 8) s'a făcut acolo Dumineca în 7/20 Ianuarie 1907 la orele 11 a. m.

*

Hymen. Dl *Ioan Halmagh*, funcţionar la „Albina“ în Sibiiu s'a logodit cu dşoara *Elena Imbăruş* din Sibiiu.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Cornel Crăciunescu*, fiiul parohului din Sat-Chinez (Banat) Alexandru Crăciunescu, a făcut censura de advocat.

*

„Ţara Oltului“ se numeşte foaia care apare în Făgăraş, ca ziar săptămânal, social şi economic. Proprietari-editori sunt domnii Dr. Nicol. Şerban, Dr. Ioan Şenchea şi Dr. Octavian Vasu. Redactor Constantin Popp. Colaborator Ioan Berescu. Apare totdeauna Joi sara. Abonamentul pe un an 5 coroane.

*

Dela cassa archidiecesană. Domnul *Ioan Marienescu*, notar în Ucea-inferioară, şi-a rescumpărat felicitările de ziua onomastică cu 5 cor. în favorul gimnaziului din Brad. Din *Petea de Câmpie*, tractul Murăş Oşorheiu, s'au trimis pentru gimnaziul din Brad 2 cor. 76 fil. In comuna *Râşnov* tractul Branului, s'au subscris oferte pentru gimnaziul din Brad în sumă de 937 Cor, din cari au fost plătite la cassa archidiecesană 317 Cor.

*

Nu vor fi manevre. Ştirea dată şi de noi, că manevrele mari de toamnă ale armatei austro-ungare se vor ţineà anul acesta în jurul Huedinului, e desminţită. Cercurile competente au hotărât să nu se ţină în anul acesta manevre mari de toamnă.

*

Catastrofă mare. Un puternic cutremur de pământ a fost pe inzula *Iamaica*, prefăcând în ruină oraşul *Kingston*, capitala inzulei. N'au fost decât trei zguduituri, însă atât de puternice, încât în câteva minute casele au fost rostogolite una peste alta. Imediat s'a iscat apoi şi un foc năpraznic, care a nimicit ce a mai fost rămas neruinat de cutremurul de pământ. Au pierit mulţi oameni, al căror număr încă nu se ştie cu exactitate. Se strâng ajutoare din toată lumea pentru cei nenorociţi.

*

Petrecere în Budapesta. Dupăcum ni se comunică, la sfârşitul carnevalului se va organizà în Budapesta o mare petrecere românească, al cărei venit este destinat societăţii „Petru Maior“. Un comitet s'a format în Budapesta pentru pregătirea acestei petreceri. El se alcătueşte din mai mulţi tineri, medici, advocaţi şi candidaţi de advocat, ingineri, etc. Caracterul petrecerei va fi al unei şezători, menite să oglindească viaţa socială şi culturală a neamului nostru întreg. Muzica, jocul, portul românesc dela sate şi dela oraşe vor aveà o sărbătoare strălucită şi demnă de neamul nostru în capitala ţării. Petrecerea nu va fi însă o petrecere locală, a Românilor din Budapesta. Ea va reunì toată societatea românească aleasă din toată ţara, în capitală, dar mai ales ea va fi o întâlnire a tineretului românesc de amândouă sexele din ţara întreagă. S'au trimis deci învitări tuturor familiilor româneşti, cari sunt rugate şi din partea noastră să participe în număr cât se poate de mare la această şezătoare românească. Cei ce vreau să participe, să se anunţe la comitet (Secretar Dr. *Teofil Iancu*, Budapesta, Jozsef-körút 78) până la 1 Februarie nou.

*

Impărţirea darurilor de Crăciun în spitalul civil Francisc Iosif din Sibiiu s'a făcut în 23 Dec. a. tr., primind toţi bolnavii, 352 la număr, câte un dar. In bani au incurs 287 coroane, dintre cari numai 14 cor. dela familii române. Au mai incurs apoi şi alte obiecte, haine etc., dovedind în privinţa aceasta şi familiile române din loc mai multă dărnicie. Considerând însă, că bolnavii sunt în majoritate români, ar fi de dorit, ca pe viitor familiile române să contribue cu mai multă tragere de inimă şi iubire a deaproapelui. Generoşilor dăruitori şi dăruitoare li-se exprimă şi pe calea aceasta cea mai profundă mulţămită în numele celor dăruiţi. In legătură cu aceasta se atrage atenţiunea celor competenţi şi îndeosebi a „Asociaţiunii“ asupra faptului, că pe când bolnavilor străini, bibliotecile din localitate, precum şi oamenii privaţi, le pun la dispoziţie tot felul de cărţi de cetit, bolnavii nostri simţesc foarte dureros lipsa de cărţi româneşti şi se roagă a fi ajutoraţi prin dăruirea de cărţi potrivite.

*

Aviz. Adunarea generală a „Reuniunii române de muzică“ se amână pe Mercuri în 17/30 Ianuarie a. c. Vineri în 12/25 Ian la 6 ore seara va fi probă de cor de dame, iar Sâmbătă la 6 ore seara probă de cor de bărbaţi. *Comitetul.*

*

Petrecerea din Şaroşul-săsesc, ţinută în seara de Anul nou, a succes foarte bine. Sala a fost frumos decorată cu brodării naţionale, şi a fost plină de public, cu toată vremea rea din ziua aceea. Programul a fost bine compus şi bine executat. Mai mult a plăcut declamaţia domnişoarei *Aurelia Chendi*, care a recitat poesia „*Regina Ostrogoţilor*“, de *Coşbuc*. In pausă s'au rostit toaste. Petrecerea a ţinut până dimineaţa.

*

Concert în Sebeşul săsesc. Reuniunea Română de cântări din Sebeşul-Săsăsc aranjează în ziua de 27 Ianuarie st. n. 1907 un concert în sala cea mare dela Hotelul „Leul de aur“. Dirigent: Octavian Murăşan.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Aurel Coşciuc, agronom diplomat (Mediaş) 2 cor., Ioan Bologa, măestru pantofar 1 cor., Ioan Părău şi Ioan Petraşcu, măestri croitori, Ioan Răcuciu (Sălişte), Alexandru Mihail Stoica (Malul-mării), Mihail Giurca (Sălişte), fiecare câte 1 cor., Ioan Steflea, sod. croitor 60 bani, Ioan Miga, sodal pantofar şi Ioan Borcia, sodal croitor, Ioan Pădurice, sod. pantofar, fiecare câte 40 bani, Nicolae Nedelcu, măestru coperitor de case, Ioan Ursa, librar, ambii câte 30 bani Scarlat Ilieş, sodal compactor, Ioan Coşa, sodal pantofar, Ioan Cărată, sodal curelar, N. N., fiecare câte 10 bani şi Vincenţiu Grama, paroh (Râuşor) 20 bani.

*

Mulţi oameni suferinzi folosesc crucea electro magnetică contra diferitelor boale, căci această invenţie e cu drept cuvânt o binefacere a oamenilor. Toate morburile de cap, picioare, mâni, inimă, nervi, stomah, piept, sânge, se pot vindecà cu această invenţie binefăcătoare. Acì mai la vale reproducem mai multe scrisori de recunoştinţă, scrise de oameni a căror viaţă fù scăpată de crucea electro-magnetică.

„Crucea electro magnetică cea aducătoare de minuni o port ziua şi noaptea. Mă simt cu mult mai bine de cât înaintea purtărei acestei invenţii dumnezeeşti, nu mai simt durerile ce mă făceau să-mi perd minţile. Domnule, mulţămesc lui Dumnezeu, că a dat să se inventeze o aşa binefacere care vindecă tot felul de boale. Eu înaintea folosirei acestei cruci aducătoare de minuni sufeream de boală de inimă şi de zgârciuri de inimă, numai decât după începerea folosirei acestei cruci mă simt cu mult mai bine şi aşa nici nu mai sufer de mult aşa grav ca până acum. Iţi mulţămesc, domnule, că mi-ai dat o idee aşa de genială. Géza Boldog, care a suferit şi de epilepsie de inimă. — Dl Steinfeld a purtat crucea numai 10 luni şi nu mai simte durerile de până acum şi doarme foarte bine. Mai departe Dr. Stefani, care cu toată bătrâneţa sa s'a vindecat în 13 luni de reumatism şi nu mai sufere atâtea dureri. Recomand mai odată onoratului public crucea mea electro magnetică aducătoare de minuni, care a vindecat atâţi suferinzi! Budapesta. Cu deosebită stimă *Iosif Khoór*, preot“.

Inventatorul şi fabricantul acestei invenţii dumnezeeşti este Albert Müller, Budapesta V. Vadász út 42/V.

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română“, anul XXX., numărul 9 pe luna Decemvrie, are material bogat şi de valoare. Revista se poate procura pentru preţul de 12 lei la an sub adresa: Bucureşti, strada Principatele Române 60.

*

„Ţara noastră“, foaie poporală a „Asociaţiunii“, redactor *Octavian Goga*. Numărul 1 are cuprinsul următor: Octavian Goga: Către cărturarii nostri; Octavian C. Tăslăuanu: Asociaţiunea; Dr. Ioan Lupaş: Puterea cuvântului. „Cântec“. Unchiaşul: Scrisoare către un ţăran; Ioan Bratu: Mai marii nostri (V. Alexandri); Săteanul: Să lucrăm mai cu minte; Mioriţa, poesie de V. Alexandri; Chipurile noastre. Ştiri. Răspunsuri. Numărul 2 conţine următoarele: Octavian Goga: Nu mai vrem umilinţă; Ioan Lupaş: Şcoala noastră; V. Cioflec: Tinerilor; Unchiaşul: Slujbe săteşti; Săteanul: Ce să nu facem. Chipurile noastre. Ştiri. Foaia apare în fiecare Dumineca. Abonamentul e pe an 4 coroane.

*

„Luceafărul“, anul VI. nr. 1 a apărut cu următorul cuprins: Octavian Goga: Priveghitori şi ciocârlii (poesie). A. Ciura: Aduceri aminte. I. Borcia: Ifigenia în Taurida (Act. II., sc. 1). Trad. H. P. Petrescu: Barcarola (schiţă). G. Murnu: Iliada (din cântul VI.) Trad. G. Bogdan-Duică: Scrisori din Bucureşti (VI.) Dări de seamă, de I. B. şi Dr. I. Lupaş. Cronica. Ilustraţiuni: O. Spaethe, Dor timpuriu; Flăcău din Turdaş; Mireasă din Sereca; Bujdeauca lui Creangă din Ţicău; Ector îşi ia rămas bun dela soţia sa, de Preller; Darul Austriecilor Regelui Carol; O laie de ţigani.

*

„Ceva despre Ardealul românesc“ şi „*Viaţa culturală românească de astăzi*“, două frumoase conferenţe, ţinute de dnul N. *Iorga* cu privire la Românii din Ardeal şi Ungaria, au apărut în broşură, tipărită în editura librăriei *M. Onişor* din Năsăud. Preţul 60 fileri.

*

„Călindarul Sătenilor“ pe anul 1907, alcătuit de mai mulţi feciori de săteni, anul IV., Bucureşti, editura societăţii co operative „Librăria Naţională“. Preţul 60 bani. Are un cuprins bogat şi interesant.

Poşta ultimă.

Altă încurcătură.

Deputatul Lengyel Zoltán a primit de ale sale acuzările aduse din partea lui Halmos domnului ministru de justiţie *Polonyi*. Ba a ridicat şi altele, foarte grave. Un conflict a isbucnit în urma acestei întorsături între ministrii Polonyi şi Andrássy, şi nu se ştie că dintre ei care şi-a dat dimisia. Poatecă amândoi. Ministrul-prezident Wekerle a plecat eri, Marţi, la Viena să facă raport Maiestăţii Sale. E temere că întregul cabinet va dimisiona.

Mandat nimicit.

Alegerea de deputat din Bocşa-montană a fost nimicită. Domnul deputat *Coriolan Brediceanu* rămâne deci deputat al cercului Oraviţa, iar în cercul Bocşei se va face alegere nouă.

Fişpan nou.

Ziarele maghiare scriu, că la Făgăraş va fi numit comite-suprem dl *Széll József*, protonotarul comit. Făgăraş.

Oficială.

Consistorul aşteaptă:

1. Solvirea premiilor de asigurare ca să nu se primejduiască averea bisericilor.

2. Incheierea colectei pentru catedrală în comunele, cari încă n'au trimis banii.

3. Solvirea taxelor la fondul de pensiuni, atât dela preoţi, cât şi dela comune.

Teatru.

Mercuri, în 23 Ianuarie 1907: *Alt-Heidelberg*, dramă în 5 acte. Joi: *Das süsse Mädel*, operetă în 3 acte.

Mamele cari alăptează

se simt adese-ori foarte obosite, chiar în timpul acela când mai cu seamă ar trebui să fie puternice şi sănătoase ca să-şi poată împlini datorinţele de mamă. Pentru dânsele cu deosebire, este „Emulsion“-ul lui Scott un mijloc foarte bun de nutrire şi întărire, care constă din cel mai fin oleu de peşt cu var şi natron hypophosphit şi deoarece „Emulsion“-ul lui Scott are gust bun şi se mistue uşor, produce apetit e cel mai bun remediu de a însănătoşà şi de a întărì mamele tinere. „Emulsion“-ul lui Scott are un efect mult mai mare ca oleul simplu de peşte. IV 252 3—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.

Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 1081—1906. [9] 1—3

Concurs repețit.

Neivinduse concurenți pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de a III a clasă din Aita mare cu filiile Aita medie, Aita-seacă, Baraolt, Buduș, Chepeț și Micloșoara, în protopresbiteratul Treiscaune, pe baza rezoluțiunei Veneratului Conzistor arhidiecezan din 12 Decemvrie 1906, Nr. 12,120 Bis. se excrie din nou concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post, posedând porfect limba maghiară, au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Treiscaunelor în Bereczk, având a se prezentà înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cântà, respective a celebrà și cuvântà, având a cercetà și filiile.

Bretcu (Bereczk) 27 Decemvrie 1906.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Treiscaunelor, în conțelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 100—1906 of. par. [8] 1—1

Publicațiune.

Pentru continuarea edificărei bisericei gr. or. din Boian, protopresbiteratul „Târnavei“, se excrie licitațiune minuendă pe ziua de Duminecă în 18 Februarie st. v. (3 Martie st. n.) 1907 la 11 ore a. m., care se va ținea în edificiul școalei.

Planul și preliminarul de spese aprobate de Preavenerabilul Conzistor arhidiecezan cu Nr. 5310 Epit. din 17 Iunie și Nr. 10,641 Epit. din 4 Noemvrie a. c. se pot vedea la Oficiul parohial.

Doritorii de a licita și lua în întreprindere zidirea bisericei, au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminată cu 11,258 cor. 64 fileri în bani gata, sau în hârtii de valoare.

Boian, 12 Decemvrie 1906.

Iosif Crișan paroh.
Pantilie Ioan notar.

Nr. 758—1906 of. prot.

Am văzut.

Cetatea-de-baltă, 26 Decemvrie 1906.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

UN TINĂR

absolut de 6 sau 8 clase gimnaziale, din familie bună, sănătos, modest și știe bine și ungurește, află aplicare ca **practicant** (aspirant) în farmacia lui D Banciu în Săliște (com Sibiiu) E necesar ca reflectanții să se prezenteze în persoană, cu care ocazie pot află și favorabilele condițiuni. [315] 2—4

---

[10] 1—3

Candidat de advocat.

Subscrisul am lipsă de un **candidat de advocat cu praxă foarte bună,** capabil a conduce cancelaria, lucrând și în cauze mai complicate independent.

De sine înțeles în limba maghiară are să concipieze fluid și să o poseadă deplin și în graiu viu.

Reflectanții își pot ocupa locul pe lângă condițiuni favorabile — imediat.

Dr. **Matyás Lázár**, advocat.
Sibiiu, str. Urezului 11.

Viță de vie nobilitată.

Ca și în anii trecuți așa și acum

Prima plantațiune de vița nobilitată

de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaș 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga țară, care a liferat mușteriilor săi cele mai sănătoase și mai curate sorte de viță de vie nobilitată. Dar și în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viță nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare și producere proprietarul viilor a obținut rezultatele cele mai frumoase.

Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulțămită și recunoștință se trimite la cerere gratis si franco. [253] 25—40

Nu numai cetit

dar și probat trebue

săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda și Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieși), dacă dorește oarecine să aibă teint alb și liber de pistrui cum și o coloare delicată a feții

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs“ (piața mică),
farmacia **E. Rummler,** str. turnului,
C. Müller, piața mare,
drogeria **Carl Morscher,** str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piața mare,
G. Meltzer str. cisnădiei și gușteriții, piața mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 41—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum și
în Sighișóra la **farmacistul W. Lingner,**
I. B. Misselbacher.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Nu e mijloc secret

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

[11] 1

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul straua Kálmán.

„ECONOMIA“, cassă de împr. și păstrare, soc. pe acții în ohalm.

Domnii acționari ai Cassei de împrumut și păstrare „ECONOMIA“, societate pe acții sunt învitați prin aceasta, în conformitate cu §. 20 din statute la a

IV-a adunare generală ordinară

care se va ținea în Cohalm. **Duminecă în 10 Februarie st. n.** la 1 oră după ameazi, în localul școalei române greco or., cu următoarea

Ordine de zi:

1. Raportul Direcțiunei și bilanțul anului de gestiune 1906.
2. Raportul comitetului de supraveghiare.
3. Distribuirea profitului net realizat.
4. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri culturale.
5. Urcarea capitalului social și schimbarea unor paragrafi din statute.
6. Fixarea prețului marcelor de prezență pentru membrii Direcțiunei și ai comitetului de supraveghiare.
7. Raportul Direcțiunei în causa cumpărărei unei realități pentru institut.
8. Sortarea și alegerea a doi membri în Direcțiune.
9. Alegerea comitetului de supraveghiare.

Domnii acționari, cari voiesc să participe la această adunare generală sunt rugați a depune în senzul §-lui 22 din statute acțiunile și eventual plenipotențele cel mult până în 8 Februarie 1907 la cassa societății. Acțiunile se pot depune până cel mult în 6 Februarie a. c. și la institutul de credit și de economii „Albina“ din Sibiiu.

Cohalm, 1 Ianuarie 1907.

[12] 1—1 **Direcțiunea.**

Bilanț la 31 Decemvrie 1906.

Active		K f	Pasive	K f
Cassa în numărar		2 597·69	Capital de acțiuni	65,000·—
Cambii excomptate		277 589·20	Fond de rezervă	3,708·—
Imprumuturi hipotecare		101,414·50	Fondul cultural	277·70
Imprumuturi pe obligațiuni		68 000·—	Fond de penziuni	337·80
Credite cambiale cu acop. hipot.		19,572·—	Depuneri spre fructificare	290,263 80
Mobiliar	450 —		Cambii reescomptate	113,821 —
amortizare	45·—	405 —	Creditori	1,260 26
Realități		21,156·—	Dividendă neridicată	313·44
Debitori		136·24	Interese transitoare anticipate	7.767·38
Interese tranzitoare restante		2,513·58	Profit curat	10 634 83
		493,384·21		493,384·21

Profite și perderi la 31 Decemvrie 1906.

Spese		K f
Interese după depuneri spre fruct.		11,650·28
Spese:		
Salare	2,020·—	
Spese de cancelarie, luminat, încălzit etc.	559 61	
Chirie	300·—	
Porto	107 81	
Marce de prezență	528·—	
Competință de timbru	44·26	3,559 68
Contribuțiune:		
10% dare după int. de depuneri	1,165·02	
directă și aruncuri	1,894·40	3,059·42
Amortizare din mobiliar		45 —
Profit curat		10,634·83
		28,949·21

Venite	K f
Interese de excompt	14,069·64
„ de împrumuturi hipot.	7,192·93
„ de credite personale	4,340·61
Interese de credite cambiale cu acoperire hipotecară	1,648·69
Venite după realități etc.	187·76
Proviziuni	1,509·58
	28,949·21

Cohalm, 31 Decemvrie 1906

Bercan m. p. director executiv.
Ioan Buzea m. p. cassar.
George Fuciu m. p. contabil.

Direcțiunea:

Dr. **George Drimba** m. p.
George Andron m. p.
Ioan Brotea m. p.
I. Bârsan m. p.
Ieronim Buzea m. p.
Ioan Seracu m. p.

Am revăzut conturile prezente și le-am aflat în ordine și în conzonanță cu registrele principale și auxiliare.

Cohalm, în 17 Ianuarie 1907.

Comitetul de supraveghiare:

Ioan Vatășan m. p.
revizor expert pentru băncile române asociate.

George Spornic m. p.
Ioan Blaga m. p.
Sofroniu Roșca m. p.

Raportul comitetului de supraveghiare:

Onorată adunare generală!

Avem onoare a Vă raportà, că pentru împlinirea obligământului impus nouă prin legea comercială și statutele societății, în anul de gestiune expirat încă am scontrat de mai multe-ori cassa, am revăzut cambiile și obligațiunile despre împrumuturi, le-am confrontat cu registrele și le-am aflat în ordine și în consonanță unele cu altele.

Asemenea am cercetat și ne-am convins din mai multe probe, că direcțiunea a procedat cu destulă precauțiune la încuviințarea împrumuturilor.

Am cenzurat Bilanțul și contul de profite și perderi, încheiate la 31 Decemvrie 1906, le-am asemănat cu conturile din măestru și cu extrasele și le-am aflat în deplină consonanță și corecte, iar împărțirea profitului curat în conformitate cu dispozițiunile statutelor și cu situațiunea actuală a băncii.

Ne alăturăm deci la propunerea Direcțiunei cu privire la distribuirea profitului curat de K 10,634·83 și Vă rugăm:

să aprobați bilanțul încheiat la 31 Decemvrie 1906,

să primiți propunerea Direcțiunei pentru împărțirea profitului curat,

să primiți propunerea Direcțiunei — care este și a noastră — pentru urcarea capitalului social, și să dați atât Direcțiunei, cât și subsemnatului comitet de supraveghiare, al cărui mandat expiră acum, absolutoriu pe anul de gestiune 1906.

Cohalm, 17 Ianuarie 1907.

I. Vatășan m. p. **G. Spornic** m. p. **Ioan Blaga** m. p. **Sofr. Roșca** m. p.

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericești

Mustre și specificarea prețului gratis și franco.

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procurà

Cuvântări liturgice

de arhimandritul Nicodem Munțeanu

cu prețul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

iei arhidiecezane.

Nr. 4 Sibiiu, Sâmbătă 13/26 Ianuarie 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Invățarea limbei maghiare.

Sibiiu, 25 Ianuarie n.

Am arătat în numărul trecut, că nu e cu putință să se facă aceea ce dorește guvernul nostru și majoritatea sa parlamentară să se întâmple, adecă, să învețe popoare întregi o limbă care pentru ele e străină, pentrucă micii copilași cum o învață așa o uită, și din umblarea lor la școală nu se aleg în cele din urmă cu nimica. Vom arătà de astădată, că aceeace dorește guvernul și majoritatea sa parlamentară nici nu e necesar, absolut deloc.

Nu e nici o trebuință, ca poporul român dela sat, — pentrucă despre acesta e vorba, nu despre inteligența sa, care învață ungurește și știe ungurește, — să cunoască, pe lângă limba sa maternă, încă și o a doua limbă, pe cea ungurească, pentrucă Românul se poate înțelege cu cei din apropierea și împrejurimea sa în limba sa cea românească. Ungurul și Sasul din Ardeal îi știe limba, Șvabul din Banat asemenea, iar funcționarii cu cari vine Românul în atingere sunt *datori* să-i învețe limba, dupăce funcționarii sunt puși pentru popor, iar nu poporul a fost creat pentru funcționari.

Domnul ministru al cultelor și instrucțiunii publice, contele *Apponyi*, a folosit și în privința aceasta în vorbirea sa de încheiere la discuția asupra budgetului resortului său o argumentare, care nu ni-se pare deloc corectă și acceptabilă. A spus așa, că învățarea limbei maghiare e necesară, pentruca toți cetățenii *să poată luà parte activă la viața statului*, și pentruca pentru toți să fie deschis drumul pentru *a se ridicà la cele mai înalte trepte ale vieții publice.*

La viața statului, credem noi, pot să iee parte activă toți cetățenii țării și fără să știe ungurește. Fiecare în cercul său de competență. Adecă ar puteà să iee parte, dacă ar fi lăsați în voia lor. Pe primarul și notarul unei comune românești, d. e. comuna îl plătește și comuna îl alege. Și totuși, comuna nu poate să aleagă pe cine vrea, în cine are încredere, ci pe cine vrea domnul fibirău, pentrucă legea a pus în mâna acestuia dreptul de candidare. Intrebăm, dacă o astfel de comună ar puteà să devină maghiară peste noapte, s'ar schimbà situația? I-s'ar da voe să iee parte la viața statului așa cum îi dictează convingerea și interesele? Nu; tot așa ar fi ca și acuma. Ar trebuì să aleagă la poruncă, cum dispune dl fibirău, nu cum vrea ea.

Alegerile de deputați apoi, cea mai frumoasă și mai însemnată participare a cetățenilor la viața statului, încă se pot face fără cunoașterea limbei maghiare din partea celorce nu o știu, numai *libertate* deplină să li-se dee, ca să aleagă pe cine vreau ei.

Și e slab și celalalt argument folosit, că toți cetățenii trebue să învețe ungurește, pentruca să li-se deschidă drumul spre funcțiuni înalte. Bine, dar atunci ce vor face ceice țin astăzi în arândă funcțiile publice? Vor fi siliți să meargă la America! Avem noi, Românii, destulă inteligență, care știe bine ungurește, și totuși nu poate să ajungă la câte un post, fie și mai de rând, pentrucă nu încape de inteligența maghiară. Iar acela, care râvnește și vrea să ajungă la o treaptă mai înaltă și la vază mare în viața publică a statului, își poate ajunge visul și fără să învețe ungurește în școala poporală. In privința aceasta avem un exemplu clasic în domnul *Constantin Burdia*, deputat în tabăra guvernului, și consiliar de curte. Domnul *Burdia* n'a învățat *în școală* ungurește. A învățat însă când a fost mare, când a văzut și a înțeles, că limba maghiară îi poate fi de folos. Tot ca om mare și-a însușit și alte cunoștințe, și a studiat și legile țării, mai ales cele privitoare la administrație, — pe cale autodidactă, — cunoscându-le azi mai bine decât mulți dintre cei cu examene și cu diplome. Ca laudă o spunem aceasta la adresa dlui *Burdia*, pentrucă spre a se ridicà cineva din nimica la poziția pe care o are astăzi dl Burdia în viața publică se cere, pe lângă minte naturală, o voință extraordinară și o energie de fer. Și cine le are e om harnic.

Facă și alții ca domnul Burdia. Pună-se singuri pe învățătură, dacă din analfabeți vreau să ajungă domni mari. Dar și de altcum, cine vrea ca să i fie deschisă calea spre funcții înalte, are să studieze, să treacă prin școala medie, în care se învață ungurește, și prin universitate, unde se propune ungurește.

Omul de rând dela sat, și accentuăm de nou, despre acesta e vorba, nu umblă însă după slujbe, n'are deci lipsă de limba ungurească. Are lipsă să știe cetì și scrie în limba sa, și să știe bine socotì, pentruca să nu-l înșele nime la cântar, ori când îi plătește prețul bucatelor și al vitelor vândute.

Acesta e punctul nostru de vedere în chestia înoirilor pe cari vrea să le introducă dl ministru Apponyi în instrucția publică. De altcum așteptăm proiectul promis de lege, ca apoi să ne spunem mai pe larg cuvântul asupra lui.

Afacerea Polonyi. Consiliul de ministri, întrunit în mai multe rânduri, a aflat, că nu e consult să se provoace tocmai acum criză ministerială, nici chiar parțială. De aceea, nu a dimisionat nici *Polonyi*, nici *Andrássy*, ci întregul guvern rămâne așa cum e format. *Polonyi* va intentà însă proces de presă lui *Lengyel Zoltán*. Prim-ministrul *Wekerle* merge mâne, Sâmbătă, la Viena, pentru a raportà despre toate Maiestății Sale.

Din parlament. De Sâmbătă până Mercuri dieta țării a trecut peste budgetul ministrului de justiție, peste al ministrului de honvezi și peste al ministrului de finanțe. Toate au fost votate. Discuția asupra budgetului a fost deci terminată Mercuri. Dintre deputații naționaliști n'a vorbit nime la aceste părți ale budgetului. Domnul prim-ministru *Wekerle* a prezentat Mercuri proiectul de lege despre *aproprațiune.* Va fi pus în curând la ordinea zilei.

Vorbirea deputatului
Dr. Stefan Petrovici,

rostită în ședința din 12 Ianuarie n. a dietei țării.

(Fine)

Am eu o idee. Majoritatea o aveți, și puteți să ajungeți la țintă. Iată, prietenul meu Bredicianu, el știe, că odată am ținut sfat în reprezentanța comunală a orașului Lugoj asupra chestiunei, ce fel de pod să construim: de lemn, de piatră, ori de fer? Și ne-a venit în minte, că suntem în majoritate. deci să hotărâm să se facă un pod de aur. DVoastră încă sunteți în majoritate. N'aveți decât să declarați, că până mâne toată lumea să știe ungurește și să să nu fie permis a se vorbì în altă limbă. Puteți s'o faceți. Aveți majoritatea!

Socot însă, că pe calea aceasta nu ne putem fericì. In acest chip nu se pot regulà chestiile, dacă unul își invoacă patriotismul, pe celalalt îl acuzați de nepatriotism, pe al treilea îl trimiteți în România, pe al patrălea în Rusia. Cu întreruperi de soiul acesta nu ne putem fericì. Trebue să fim de acord și să recunoaștem, că *suntem toți cetățeni egali în această țară, și că fiecare are dreptul, ca și celalalt.* (Sgomot.)

In privința învățământului superior am auzit ieri și alaltăieri multe lucruri. Nu cunosc daraverile universităților din patrie, dar dacă numai a zecea parte din câte s'au zis este adevărat, atunci e bucluc. Cu toate că n'am însă dreptul a trage la îndoială cuvintele d'or deputați, în interesul reputației universității nu-mi vine a crede, că ar fi adevărate fie și numai 10%. Din cele auzite aici se poate, ce e drept, face con-

---

FOIȘOARĂ.

„Maica-buna“.

Tot satul o cunoaște pe Maica-buna: cu cei bătrâni a copilărit, pe cei tineri îi știe din fașă. Ii zic Maica-buna, fiindcă tuturora le-a prins vre-o nevoie, le-a sărit în ajutor cu fapta și cu sfatul. Nu se face o nuntă, să n'o întrebe părinții ce crede de flăcăul cutare care ar vrea să le fie ginere, ori de fata ce vor s'o ia de noră.

— De, maică, bun e și băiatul, bună e și fata; numai sunt amândoi iuți, și două săbii într'o teacă nu se poate. Cel iute cate-și păreche mai domoală, dacă vrea să ție casă.

Maica-buna e cam adusă din șale, că poartă mulți ani în spinare și a muncit din greu. Fața zbârcită i-o întineresc ochii ei buni, cari cată cu drag la fiecare. Pe lângă tâmple de sub ștergarul alb, i-se zărește părul cărunt.

N'a avut copii. Și mult le ducea dorul. La moș-Ajun și la toate zilele mari, băeții satului vin buluc la Maica-buna, că-i miluiește cu tot soiul de bunătăți.

Tineretul și copiii, când o întâlnesc, îi sărută mâna, dornici de a fi mângăiați de ea.

Intr'o zi, pe după amiază, mergea la o cumătră cu furca în brâu. Așa e obiceiul ei, să nu stea locului; dar nici degeaba. Când să cârmească hudița, pe aproape de casa Radului, aude țipet de copil. Dă repede să vază ce e. Un dulău, cât ți-e ursul, sărise la băiatul Ilenei lui Cojnea. Copilul țipà, apărându se cu pălăria, alb la față ca varul. Maica-buna apucă furca din brâu, mai ia niște bulgări de pe jos și cu vai-nevoie alungă cânele.

Luă apoi copilul de mână, îl netezì pe cap, îi așeză pălăria.

— Te-ai speriat, puiule? Nu-i nimic, mânca-l'ar turba! Ce, tremuri? Flăcău ești tu? Hai acasă și bea apă.

— Nu mă duc, Maică-bună, mă tem.

— Asta-i! După ce erà să te rupă cânele, ți-ar mai trebuì și bătaie!

— Vezi c'am spart oala. Mă trimesese mama la borș. Când a dat javra la mine, m'am plecat să iau bulgări și-am scăpat-o.

— Nu te bate.

— Nu mă duc, — scânceà mereu băiatul, ștergându-și lăcrimile.

— Bată-te norocul, hai că merg eu cu tine. De ne-o bate, să ne bată pe amândoi, zise bătrâna, luând copilul de mână.

Ileana spoeà pe afară.

— Noroc bun, Ileano! Ce faci, spoești?

— Să dea Dumnezeu, Mamă-bună. Dar ce mi-l aduci ca pe-un mire? Unde-i oala cu borș? Te-ai luat la harță cu băeții și-ai spart'o? Ha? Stai că-ți dau eu ție. Ce crezi, că Maica-buna o să-ți ție parte dimone?

— Ho, soro! Pară-ți bine că ți-l aduc teafăr. Erà să-l rupă cânele lui Radu. Răcneà băiatul ca în gură de șarpe. Țipenie de om nu erà să'l scoață. Cu furca abia am gonit turba.

— L'a hărățit, împelițatul. Nu scapă el de bătaie.

— Ard'o focul de oală! Iți dau eu alta. Destulă spaimă a tras mititelul. Dă-i mai bine puțină apă.

— Dumitale așa ți-e a zice; dar eu nu mă stăvesc în casă cu blide; pe ce pune mâna, strică și strică.

— Să trăiți voi, să cumpărați, și ei să fie sănătoși să strice. Atâta pagubă să aveți. De aflu ca-i pus mâna pe băiat, nu-ți mai trec pragul.

— Sărută mâna Mamei-bune. De nu erà ea, ce mai puiu de bătae mâncai!

— Rău făceai, copilul bun se bate de cuvânt; pe cel rău, poți să-l bați cu toată pădurea, în zădar. Niculiță e băiat bun.

Maica-buna plecă la o nepoată: erà un copil bolnav și-i stà de ajutor. Așa erà obiceiul ei: unde auzeà că e un greu, că-i de păzit un bolnav, numai decât erà acolo. Cu glas blând, cu vorbe mângăietoare alinà durerile și da curaj. De vedeà că-i o boală mai grea. sfătuià să cheme doctor.

— Vezi, dragul mamei, doftorul știe câte pe lume, că ei caută mii de bolnavi. Eu azi ași fi fost oarbă ca toți orbii de nu mă ducea părintele la spital. Două luni încheiate m'au ținut, pănăce au crezut ei că e bine să-mi facă operație. Vezi! Dumnezeu da-le-ar sănătate, că m'au făcut de văz. De atunci povățuesc pe oricine să meargă la doftor, că de-i boală cu leac, doftorul numai decât o vindecă.

*

De multeori Mama-buna pândeà, când es copiii dela școală. Mult îi era drag să-i vază veseli și zglobii. Le da nuci, covrigi ori smochine. Intr'o zi doi se încăeraseră la bătaie. Cel mai mare îl trântise pe cel mic jos; ăsta scosese briceagul. In furia lor, n'o văzuseră pe bătrâna. Dânsa se apropià repede și cu glas blând zise:

— Ce nu puteți împărți voinicilor? Așa scrie la carte, să vă bateți, să vă tăiați? Tătari, Turci îți fi oare?

— Dacă mă bate!

— Rău a făcut că te bate. Dar tu făceai și mai rău de-l tăiai cu briceagul. Vă socoteam băeți buni și mă gândeam de moș-Ajun să vă fac câte un colac împletit în patru. Aferim! Rușine! Zău, rușine!

— M'a înjurat Mamă-bună, — zise cel mare.

— Numai bețivii și ticăloșii înjură. Voi cari învățați la școală, e rușine. Imi vine să mă duc la învățător să-i spun ce isprăvi faceți pe drum.

Iartă-ne, Mamă-bună. Zău, nu mai facem!

— Vă ert; dar numai odată de vă

cluziune asupra spiritului ce domneşte la universitate. Deputatul Goldiş încă ne-a cetit un articol de ziar, în care un profesor universitar zice, că cugetarea maghiară are prioritate față cu cugetarea ştiențifică. Nu pot să concordez aceasta cu ceea-ce a zis foarte corect domnul deputat Ballagi în discursul său de eri. Dl deputat Ballagi a zis, că misiunea profesorului universitar este — abstrăgând dela orice considerațiuni particulare, — a cercetà adevărul.

Este lucru curios însă, că dsa predică apă şi bea vin. Ce zicea dl Ballagi vara trecută aici în cameră? Ca să ne combată şi să probeze, că noi Românii şi Sârbii preste tot nu putem fi nici liberali, nici democrați, a invocat un argument. Presupun, că profesor universitar fiind, s'a deprins să caute şi propovăduiască adevărul curat. El a argumentat aşa, că aceştia nu pot fi liberali şi democrați, de oarece *sunt de religia greco-orientală*, va să zică sunt de o lege cu Ruşii, cari trăiesc sub absolutorism. Aşa dar el caută pricina absolutismului rusesc *în religie*, pentruca să ne combată pe noi. Mi-se pare, că acesta este un lucru prea detot învățat, căci un muritor simplu nu-l poate pricepe. Eu cel puțin cu toată vârsta mea înaintată nu-l pricep, cu atât mai puțin cred că-l vor pricepe tinerii ce ies din gimnazii. Căci nu presupun, că profesorul deprins cu cercetarea şi propovăduirea adevărului ştiențific, va propovădui altceva de pe catedră. Şi aici se naşte întrebarea, oare n'ar fi oportun, prin extensiunea incompatibilității, a dispensa pe profesorii universitari de a face politică?

In ce priveşte gimnaziile, aş aveâ multe de zis, dar las să le spună alții. Un lucru însă totuşi trebue să relevez. Noi, Românii, avem 4 gimnazii complete, 1 gimnaziu inferior şi 1 şcoală comercială. Acestea însă n'au fost înființate şi nu sunt întreținute de către stat, ci sunt întreținute din fonduri, donațiuni, şi nu datează din timpul constituțional, ci *din timpul absolutismului afurisit*. Dacă nu ni-ar fi rămas din acel timp, ne-am aflà azi în situația, că n'am posedà o singură şcoală secundară, deşi există lege pozitivă, prin care guvernele au fost şi sunt obligate a înființà şcoli cu limba de învățământ românească. Această lege, deşi votată înainte cu 40 ani, totuşi n'a fost executată nici într'un punct, mai ales unde a fost în favorul nostru. Nu mă refer la această lege pe motiv, că eu aş derivà postulatele noastre naționale din aceea lege, ca dintr'un isvor de drept, ci numai şi numai pentru ca să arăt, că legile întrucât sunt în favorul nostru, — nu se execută.

Nu există o singură şcoală secundară, care să se fi înființat în virtutea acestei legi cu limba de predare românească. (Mişcare).

Németh Imre: Nici nu va existá.

Dr. Stefan Petrovici: Ați cedat DV. şi în alte lucruri, multe ați cerut DV. şi n'ați căpătat. Multe nu vreți să acordați, şi veți acordà. O să mai vorbim de acestea. Nu vă supărați! Destul, că în ținutul nostru nu există un singur gimnaziu românesc.

Ugron Gábor: Puteți învățà în şcolile noastre. Puteți învățà în şcolile statului catolic din Ardeal.

Dr. Stefan Petrovici: Constat, că în ținutul Caransebeş, nu există un singur sat maghiar, şi cu toate acestea aveți de gând să înființați un gimnaziu cu limba maghiară în Caransebeş. Şi aceasta nu numai din banii statului, ci ați apelat şi la alte fonduri, ați apelat la fundațiunea, ce formează proprietatea unei comunități bisericeşti, şi a fost administrată de comuna politică, în Caransebeş, unde în tot ținutul grănițeresc nu există un sat maghiar. Şi cu toate acestea DV. ziceți că nu vreți să maghiarizați. Atunci la ce vă trebue acest gimnaziu? (Sgomot). Socot, că e mai bine să nu întrerupeți, căci prin aceasta numai vă angajați spunând, că asta şi asta nu o vom face nici odată, şi apoi totuşi va trebuì să faceți.

In privința politicei de naționalități am auzit trei declarațiuni ministeriale. S'a pronunțat ministrul de interne, s'a pronunțat ministrul de justiție şi s'a pronunțat ministrul de culte. (Voci: Foarte corect!) Fiecare în numele propriu a amenințat. Dl ministru de interne a zis, că politica sa este: a se arătà cu iubire față cu massele poporului şi a urmărì cu rigoare inexorabilă pe agitatori. (Aprobări în stânga). Dl ministru de justiție a făcut acelaşi lucru în altă formă. Dl ministru de culte s'a exprimat ceva mai diplomatic, zicând că nu va tolerà şcoalele, cari din punct de vedere al patriotismului vor fi neutrale. Aşadar şi dânsul vrea să maghiarizeze, dar nu cu forța, ci pe calea şcoalei.

Iuliu Maniu: Vrea să ne maghiarizeze cu propriii noştri bani.

Dr. Stefan Petrovici: Ați aplaudat când ministrul de interne ne-a amenințat. Asta se poate să fie bine, poate să nu fie bine. Eu, din punctul meu de vedere, zic că-i bine. Până acuma n'a fost încă guvern, care — deşi de fapt ne perzecută — să fie enunțat, că ne perzecută. Guvernul actual a enunțat, că ne perzecută.

Szmrecsányi Ghörgy: Asta n'a enunțat-o.

Dr. Stefan Petrovici: A zis că va urmări pe agitatori cu rigoare extremă. (Vii aprobări).

Csizmazia Ferencz: Contra statului nu e permis a agità.

Prezidentul: Linişte, domnilor.

Iuliu Maniu: Orice politician agită în favorul principiilor sale.

Coriolan Brediceanu: DVoastră acuzați aici cu lipsă de patriotism pe reprezentanții poporului suveran! (Zgomot).

Dr. Stefan Petrovici: Pentru a vă linişti, domnilor, declar, că declarația aceasta din punctul meu de vedere a fost corectă. D'acum înainte o să ştie toți cei ce n'au ştiut până acuma, — şi cari nici nu puteau să ştie, fiindcă ați retăcut, — o s'o ştie acum dintr'un discurs prea lăudat al dlui ministru de interne. Destul că guvernul a enunțat-o pe față, că d'acum înainte o să ne perzecute. (Zgomot) Acelaşi lucru l-a spus în altă formă dl ministru de justiție. Intreb acum: Cine este agitator?

Ugron Gábor: Agitator împotriva statului! Impotriva lui Polonyi e permis a agità.

Coriolan Brediceanu: Nu este decât un pretext răutăcios.

Aurel Vlad: Agitatori împotriva statului nu există!

Prezidentul: Rog pe dl deputat Brediceanu să nu țină discursuri paralele. Regulamentul nu permite.

Dr. Stefan Petrovici: Amenințarea se referă la agitatori. Dar cine constată, care este agitatorul?

Iuliu Maniu: Procurorul.

Dr. Stefan Petrovici: Dacă aceasta o constată procurorul, avem judecător care mă va condamnà, *ministrul de interne însă n'are dreptul a perzecuta pe nimeni.* In privința aceasta îmi vine în minte o anecdotă. A fost odată un datornic care aveà mulți creditori. Acest datornic a socotit că-şi va ajuta aşa, că şi-a împărțit creditorii în două categorii şi a zis: De prima categorie se țin aceia, cărora vreau să le plătesc, dar cari nu mă năpăstuesc, în a doua ceice mă năpăstuesc, dar cărora nu vreau eu să le plătesc. Indată ce mă năpăstueşte cel pe care vreau să-l achit, imediat îl trec din categoria primă în a doua, şi nu-i plătesc nici acestuia. In acest chip vrea să-şi ajute şi dl ministru de interne, împărțind pe cetățenii nemaghiari în două categorii: de cea primă se ține massa cea mare a poporului nemaghiar, pe care o iubesc cât timp nu reclamă, iar de cea de a doua se țin agitatorii, pe cari îi voiu perzecutà; îndată ce însă vre-unul din massa cea mare reclamă, îl voiu trece numai decât în categoria agitatorilor.

Din punctul meu de vedere aprob deci, că dl ministru a accentuat din fotoliul ministerial, că aici nu este o stare de drept, ci o stare, conform căreia cetățenii pot fi împărțiți în categorii şi astfel perzecutați.

Dvoastre ziceți, că pe de o parte nu vreți să maghiarizați cu forța, pe de altă parte nu puteți maghiarizà. Lucrul esențial nu este însă, dacă puteți sau vreți să maghiarizați, ci dacă vreți să fiți drepți, atunci trebue să ziceți, că nu există națiune în lume, care să posedă dreptul — privind chestiunea din punct de vedere al îndreptățirei — de a despoia pe altă naționalitate de caracterul ei în beneficiul său. (Mare sgomot). Cât timp Dvoastre nu vă puneți pe bază etică şi cât timp nu enunțați, că *n'aveți dreptul să maghiarizați pe alții*, până atunci nu credem nici unuia nici altuia din cele auzite.

O voce (în dreapta): Dar cu România ce este?

Dr. Stefan Petrovici: Nu vorbiți de România, noi nu suntem cetățenii României. Suntem cetățeni ai Ungariei şi aici reclamăm drepturi. De altmintrelea budgetul nu-l votez.

O voce (în stânga): Să vă purtați atunci ca cetățeni maghiari!

O voce (pe băncile naționaliştilor): O să luăm lecții dela Dvoastre.

O voce (în stânga): Puteți să luați lecție dela noi. (Sgomot).

Şedința se suspendă pe 10 minute.

---

mai prind, să ştiți că de moş-Ajun n'aveți ce căutà la mine.

*

Bătrâna era un fel de paznic. Unde nici te aşteptai, popâc şi ea, dădeai cu ochii de dânsa.

Era în sat un biet slab de minte. Nu făceà nimănui rău. Oamenii spuneau că l-a apucat prosteala din spaimă. Fiind copil de cinci ani, a venit tată so beat şi luându-se la ceartă cu nevastă-sa, — mama băiatului. — a apucat toporul s'o taie. Din ziua aceea a rămas prost. A crescut mare, dar la minte a stat pe loc. Unii băeți răi îl zădăreau, îl chiueau din urmă şi, de se mâniă, aruncau şi cu petrii în el.

Intr'o zi cum eşiseră băeții dela şcoală, apucând pălcuri, pălcuri spre casă, numai uit'te cât colo, Maica-bună şi ea în urma lor. Vre-o cinci şase băieți, aruncau cu pietre, tot strigând: „Petrică nebunu a furat tutunu". Sărmanul se tot fereà apucând pe lângă gard ca un câne ce se vede huiduit.

— Bine, băieți, nu vă e ruşine? Alei! Voi în toată mintea să râdeți de un biet nenorocit? le zise Mama-buna pe dela spate.

— Nu-i facem nimic, el a aruncat cu pietrii întâiu.

Mai spuneți şi minciuni? Doar nu ştiu că, săracul, nu face nimănui nici un rău? In loc să vă fie milă de el, să-i dați o bucățică de pâne ori mălaiu, că Dumnezeu îl ştie de-a mâncat, voi îl huiduiți cu pietri, ca pe un câne turbat? Nu destul că n'are el bietul lumina minței? In carte nu învățați, că e păcat şi ruşine să rizi de nevolnici şi de neputincioşi? In zădar ştiți voi a cetì, dacă nu vă purtați cuvincios şi nu vi-i milă de cei nenorociți

Zeu, n'am râs, Mamă-bună, începură a se jurà băieții.

— Nu vă jurați, că e păcat să minți, dar încă să luați numele lui Dumnezeu în deşert? Am văzut cu ochii. Mai bine gândiți că voi ați mâncat azi, dar el, săracul, n'a luat o 'mbucătură Na, mă Ghiță, cinci parale, intră colea la prăvălie şi adù un sfert de pâine.

— Hei, Petrică, vin la maica! Ai mâncat a-zi?

— Foame lui Petrică, zise nenorocitul, uitându-se cu ochi lăcrămați la bătrâna.

— Ce ți-au făcut băeții?

— Bătut pe Petrică!

— Vedeți? El nu minte. Voi, şcolari, spuneți minciuni! Ce-ar zice domnul învățător să-i spun? Ha?

Ghiță venì într'un suflet cu sfertul de pâine. Bătrâna îl dete lui Petrică. Acesta, luă pânea, se uită la batrână, pe urmă la băeți. Ochii i-se luminară de bunătate copilărească, rupse o bucățică şi-o dete celui de mai aproape, zicând:

— Na, papă şi tu.

— Sărmanul, l'ați bătut cu pietri şi el vă dă pâne!...

Băeții au pus nasurile în pământ, plecând ruşinați. *Sofia Nădejde.*

Convocare.

Pe baza hotărîrii luate în şedința subsemnatei direcțiuni, ținută la data de jos, şi în conformitate cu dispozițiunile §-lui 14 din statute, se convoacă prin aceasta

a VII-a adunare generală ordinară

a „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu", pe *Duminecă în 3 Februarie n. c.*, la ora 11 din zi, în localitățile „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" (strada Bruckenthal Nr. 17, etaj), cu următoarea

Ordine de zi:

1. Prezentarea raportului general pro 1906.
2. Cenzurarea şi aprobarea rațiociniilor pro 1906.
3. Eventuale propuneri independente.
4. Alegerea unui membru în direcțiune.
5. Autenticarea sumarului adunării generale.

Invităm la această adunare pe toți membrii Reuniunei noastre.

Din şedința direcțiunei „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu", ținută la 23 Ianuarie n. 1907.

Pantaleon Lucuța, *director.* *Vic. Tordăşianu* *secretar.*

Dela sate.

Despre petrecerea din Paloş.

— 20 Ianuarie n.

Zi de îndoită sărbătoare a fost ziua de 1/14 Ianuarie 1907 (Anul nou) pentru poporenii comunei Paloş, când învățătorii dela şcoala acestei comune au aranjat seara o producțiune teatrală-corală, despre care acest ziar a binevoit a lua notă la timpul său.

Seara pe la orele 6 publicul începuse a venì în valuri spre edificiul şcoalei, pentru a se încredința despre sporul făcut de învățătorii nostri în urma ostenelelor de 6 săptămâni, iar pe la 8 ore seara, sala încăpătoare a edificiului şcoalei era tixită de public.

Coriştii şi coristele — după ridicarea cortinei — îmbrăcați toți în frumosul port românesc, oferiau ochiului o privelişte frumoasă. Au executat cu măestrie cântarea „Păsărică trecătoare". Dialogul „Țiganul la târg", de Em. Suciu, a fost predat cu dibăcie de junii Pantelimon Stanuț şi Moise Cioconea, şi a stârnit hohote în ascultători.

Punctul al treilea din program l-a format piesa teatrală „Impleteşte — despleteşte", de T. Alexi. Rolul fetei a fost interpretat de Elena Hamsea, al femeii, de Domnica Stefan şi al bărbatului de Nicolae Hamsea, cari au dovedit isteţime în predarea piesei, la finea căreia au fost răsplătiți cu viforoase aplause. După o mică pausă corul constătător din 30 de inşi, ficiori şi fete, urcă bina şi sub dirigența dlui Nicolae Hamsea intonează cântarea „Zis-a badea" cu mult tact şi sentiment.

„*Pâc-pâc*", cântată cu acuratețǎ a produs voe bună în ascultători. Firul programului nu s'a încheiat cu acestea, căci a urmat predarea piesei teatrale „Harța Rezeşul". Distribuirea rolurilor între diletanți a fost foarte nimerită. Cu o îndemânare uimitoare şi-a jucat rolul junele Ioan Forsea, moşier, şi dl Bartolomeiu Pantelimon, proprietar nou. Cu acelaşi succes a jucat juna Rafira Mafteiu în rolul doamnei Tarşița Garofeasca, costumată în haine negre, ca cocoană văduvă, dovedindu-ne în cântarea solo „In fânul de curând de cosit" că dispune şi de o voce mlădioasă de sopran. De asemenea a plăcut publicului Rafira Ardelea — Măriuca şi Iacob Babeț — primar.

Notez încă faptul, că bina a fost decorată cu motive româneşti. Intreaga activitate s'a desfăşurat sub ochiul ager al parohului local Emil Gheaja, care nu a crutat nici timp, nici oboseală, nici bani, pentruca succesul să fie desăvârşit.

Ar urma să pun pe hârtie frasa obicinuită: venitul moral şi material. Oaspeți străini nu au venit tocmai aşa dupăcum se aşteptà. Cassa a numărat totuşi 101 de coroane, din cari subtrăgându-se spesele, a rămas un venit curat de 16 cor., din cari bani se vor procura cărți pentru a se sporì biblioteca școlară. Meritul că școala își are bina proprie și bibliotecă școlară destul de respectabilă — este al parohului local Emil Gheaja, isbutind acesta a realiza acestea încă pe timpul când funcționà dânsul ca învățător în acea comună.

A urmat apoi jocul, care s'a început pe la orele 10 și jumătate din noapte cu o horă mare, din tineri și bătrâni. In pausă la orele 12 din noapte am fost întruniți unii, în cerc mai restrâns, la masa doamnei preotese din loc.

Pe când ne apropiam iarăși de sala de joc, dansatorii jucau pe întrecute. Pe la ora 6 dimineața ne-am depărtat pe la vetrele noastre, ducând amintiri plăcute și zicându-ne, că petreceri de felul acesteia pot să fie cât mai dese.

Publicist.

Crăciunul săracilor nostri din Sibiiu.

Vineri d. a., înainte de sărbătorile Nașterii Mântuitorului nostru, salele spațioase și bine încălzite ale „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, au fost locul de întâlnire a câteva sute de săraci ai nostri. Reuniunea aceasta și îndeosebi prezidentul ei, dl Victor Tordășianu, aducându-și aminte de cei lipsiți, acum de câțiva ani încoaci bate la ușile și inimile îndurătoare cari deschizându-se, adună bani, îmbrăcăminte, încălțăminte, albituri, alimente și poame, toate cu scop de a se împărțì între săracii nostri, bărbați și femei scăpătați, între învățăcei meseriași și școlari de toate vârstele. Impărțirea darurilor pentru săracii nostri a oferit momente de mângăiere și de veselie, iar pentru împărțitori și dăruitori momente de înduioșare sufletească. Atâtea văduve încunjurate de odraslele lor părăginite, atâția orfani lipsiți de bucuriile ce le au cei cu părinți la sărbătorile împărătești, atâți învățăcei meseriași din cele mai îndepărtate colțuri ale țării, rar se pot vedeà ca la această ocaziune, — la un loc.

Cam 200 săraci miluiți au fost cu câte o îmbrăcăminte, cu câte un roc, cu pantaloni, cu pălării, cu căciule, cu ghete, cu câte o rochiuță, cu cârpe de cap, cu jachete, cu cămășuțe, cu șorțe, cu ciorapi etc. și un mare număr cu stofe de flanel și barchet pentru a-și confecționa hăinuțe și toți cu câte un pachetaș, cuprinzând câte un cozonac, mere, zaharicale, săpun și altele. Puțini, foarte puțini au rămas cu mâna goală, cu toatecă darurile anului acestuia au fost mai puțin abundante ca în alți ani.

Hăinițe nouă (roc, vestă și pantaloni) s'au confecționat anume pentru învățăcelul rotar Stefan Sivan, fiiu de plugar sărac din Săsciori, având 7 frați, din cari 3 la meserii; pentru învățăcelul pantofar, Nicolae Ciupară, orfan de tată, din Rășinari și având 5 frați, dintre cari 1 în America și 4 în România; pentru învățăcelul cismar, Nicolae Barbu, orfan de mamă din Gurarîului cu 4 frați, dintre cari 2 la școală; pentru învățăcelul cismar Vasile Suciu, fiu de econom din Urisiul-super. (comit. Mur. Turda) cu 7 frați din cari 1 servitor, 2 la școală și 3 minori; pentru învățăcelul pantofar, Dumitru Bolog, originar din Sălciua de sus, orfan de tată și având alți 6 frați minori; pentru școlarul I. Candidinescu, fiul reposatului paroh din Șaldorf, având 5 frați toți minori; pentru școlarul Nicolae Tălmăcian, fiu de econom din Sibiiu cu 5 frați minori, din cari trei la școală; pentru școlarul Ilie Voivod din Șelimber, cu alți 2 frați, al căror tată a părăsit familia, iar mama e în America. Pentru învățăcelul croitor Valeriu Pop, fiu de înv. penz. din Șomcuta-mare, cu încă 2 frați, s'a confecționat un paltonaș de iarnă, iar pentru învățăcelul croitor Filofteiu Ilea, originar din Feldioara-săcuiască, cu alți 6 frați, din cari 2 la școală, o păreche ghete nouă.

Impărțirea s'a făcut dela ora 2—7 d. a. prin prezidentul Tordășianu, azistat de soția sa, dna Eugenia Tordășianu și de un mare număr de membri ai Reuniunei.

Prezidentul nostru a pus la inima săracilor miluiți să ridice cuvinte de multămită către a tot puternicul Dzeu pentru darul său, revărsat asupra binefăcătorilor lor, din care părtași s'au făcut și ei și să fie cu credință în Dzeu, ocârmuitorul a toate, și cu mulțămită și recunoștință către Reuniunea sodalilor, care nici când nu-și uită a adunà pentru săraci și ai miluì.

„Iov“.

Bucureștenii la Viena.

Joi, săptămâna trecută, la orele 7 sara, a sosit la Viena delegațiunea conziliului comunal din București, venită la Viena pentruca să întoarcă vizita primariului Dr. *Lueger.*

Lume multă a așteptat la gară. Primariul Dr. *Lueger*, cu o suită aleasă, mareșalul provincial, principele *Lichtenstein*, colonia română, studenți români, și o mulțime mare de altă lume vieneză.

Când s'a oprit trenul și membrii delegațiunii s'au dat jos, muzica a întonat imnul regal român, iar mulțimea de pe peron a erupt în strigări zgomotoase de „*Trăiască România*“, (în limba română).

Primariul Dr. *Lueger* a strâns mâna cu căldură primariului din București *Cantacuzino*, a dat mâna cu toți membrii deputațiunii, a făcut prezentările, și apoi au întrat toți în salonul curții. unde primariul Vienei a rostit la adresa oaspeților români un călduros discurs de bună sosire. Al doilea discurs a fost adresat deputațiunii românește, din partea dlui Dr. *Popovici*, în numele coloniei române din Viena.

Primariul din București, dl *Cantacuzino*, a răspuns, mulțămind pentru frumoasa primire. In trăsuri și au făcut apoi întrarea în oraș delegații români. aclamați fiind pretutindenea în drumul spre hotelul „*Elisabeth*“, unde li-se pregăti-se cuartirul.

Sara s'a dat banchet în onoarea oaspeților români.

Vineri dimineața Românii au vizitat asilul din Lainz, apoi uzinele comunale ale tramvaielor. Sara a fost banchet în sala festivă dela „*Rathaus*“, la care au participat 250 porsoane. A toastat frumos Dr. *Lueger*, apoi primariul din București, dl *Cantacuzino*, care a promis, că mergând acasă, va propune conziliului comunal să numească o stradă de frunte din București „*Strada Dr. Carol Lueger*“.

A toastat apoi mareșalul Austriei, principele *Lichtenstein*, și alții. S'au trimis telegrame omagiale Impăratului Francisc Iosif și Regelui Carol, cari au răspuns în termini frumoși.

Sâmbătă primariul din București a făcut vizite la ministeriul de externe și la autoritățile înalte din Viena. A azistat apoi cu consoții săi la exercițiile făcute de pompierii Vienei, în onoarea oaspeților români, a fost la teatru, etc.

In zilele următoare s'au vizitat diferitele așezăminte și instituțiuni ale Vienei, s'au făcut excursiuni, iar ieri, Joi, delegațiunea Românilor bucureșteni a plecat acasă.

NOUTĂȚI.

Darul Maiestății Sale. Maiestatea Sa Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I a donat din caseta proprie pentru săracii din Budapesta 15,000 coroane, iar pentru săracii din Gödöllő 600 coroane.

*

Procesul Românilor din Budapesta, pentru câștigarea părții ce li-se cuvine din averea bisericei *greco-valahe*, acum în stăpânirea Grecilor, își face cursul său. Zilele trecute a înaintat dl advocat *Emil Babeș* la tribunalul reg. din Budapesta *replica*, în care răstoarnă toate sofistăriile Grecilor, cuprinse în răspunsul dat la actul de împrocesuare. E un volum întreg replica aceasta, care are o extindere de 57 pagini tipărite, și e o lucrare din cele mai temeinice, eșită din biroul unui advocat conștiențios.

*

Din Vârșeț se vestește, că s'au adunat deja 10.000 coroane pentru biserica gr. ort. română, proiectată a se ridica acolo. Este mare speranță, că și celelalte 20.000 cor., cari mai sunt de lipsă pentru ca ideea să fie realizată, vor fi acoperite în curând. Intr'o conferență ținută acum de curând în Vârșeț, sub conducerea noului protopresbiter *Traian Oprea*, s'a discutat modalitatea realizării planului. S'a decis ținerea unei conferențe mai mari, cu învitarea tuturor fruntașilor din protopresbiterat, pentru luarea tuturor măsurilor, ca dorința ferbinte să fie în curând împlinită.

*

Indreptare. In articolul de fond din numărul trecut, alinea a patra, cuvântul ultim s'a tipărit din greșală „*maghiară*“ în loc de „*maternă*“. Zicerea are să sune deci astfel: „cred a puteà afirmà, că și contrarul e admisibil: *poate* să se facă instrucția primă a copilului și în altă limbă, nu numai în cea *maternă*.“ De altcum cetitoriul va fi observat singur greșala.

*

Proces de presă. In 5 Februarie n. se va pertractà înaintea curții cu jurați din Cluj procesul dlui *Vas. E. Moldovan*, fost redactor al revistei „*Orizontul*“, dat în judecată pentru *agitație.*

*

Hymen. D-șoara *Valeria Ghibu* fica parohului Simion Ghibu din Pianul român, și domnul *Octavian Andrei*, absolvent de teologie, din Căstău. fidanțați.

*

Frig năprasnic. De câteva zile avem în Sibiiu un frig de nesuferit. De altcum pretutindenea pare a fi ger mare, după cum scriu gazetele. In Rusia mor oamenii de frig. Gerul e acolo de 36 grade sub 0. La noi 20—26 grade.

*

Pentru gimnaziul din Brad. Pentru completarea gimnaziului din Brad au mai subscris oferte următorii locuitori din Brad: Dr. Tiberiu Tisu, medic, 250 cor., Petru Bota, notar în pens., 200 coroane, Petru Bolcu, propriet., Aron Radu, cismar, Toma Oțel, zidar, Ioan Bogdan, propriet, fiecare câte 200 cor., Constantin Costea, crâsnic. Nicolae German și soția, cismar, Florea Urs și soția Lina, băieș, fiecare câte 100 cor. Georgiu Costea, cantor, Georgiu Jula, învățător, Adam Bolcu, plugar, Emil Pop, curelar, Maria Ivan, propr., fiecare câte 50 cor. Avisalon Banciu, cantor, 40 cor. Văd. Eliza Bota, propr., 40 cor. Doamna Fejértoi Gyula, propr., văd. Tecla Popa, propr., Tovie Indrieș, plugar, fiecare câte 20 cor. Ladislau Irodanka, cismar, Vasile Irodanka, timar, George Golcea, timar, Lucreția Feier, soție de timar, George Stefan, plugar, Nicolae Luca, pązitor de spital, Dumitru Giurgiu, măcelar, Ioan Făcău și soția, plugar, fiecare câte 10 cor. In total până acum 65.620 coroane.

*

„Vatra luminoasă“. Ofertele incurg frumos pentru palatul pe care Maiestatea Sa Regina României vrea să-l clădească pe seama orbilor din regatul român. E vorba, ca la primăvară să se înceapă lucrările.

*

Gâște confiscate. Vre-o 2800 gâște — e vorba de gâște veritabile — își făceau călătoria în bună dispoziție spre Budapesta, venind din Bulgaria. La Semlin însă poliția le a poftit pe toate să se dee jos din tren și să se retragă în magazinele gării, unde vor fi adăpostite până se vor lua alte măsuri. Poliția din Semlin a aflat anume, că gâștele vin din Bulgaria, ce e drept, dar sunt originare din *Sârbia.* Și cum între Sârbia și monarhia noastră e conflict vamal, n'au voe să între în țara noastră. Gâștele vor fi protestat, probabil, în limba lor, însă fără succes.

*

I-a înghețat urechea. Unui băiat din Budapesta, mergând dimineața, pe frigul mare la școală, i-a înghețat pe drum urechea. Când au dat să i-o desghețe cu apă caldă, urechea s'a desprins și a căzut la pământ.

*

Alegerile în Germania. Astăzi 25 Ianuarie n. se fac în Germania alegerile pentru Reichsrath. Rezultatul lor e așteptat cu mare incordare de întreaga lume politică. Se știe, că Reichsrathul german a fost disolvat, din motivul, că a refuzat votarea unui credit mai mare cerut pe seama armatei. Intrebarea e acum, că fi-va ales de astădată un Reichsrath care *va votà* guvernului sumele cerute? Contrarii guvernului cred că au să între în Reichsrath cu mult mai tari decât în trecut.

*

Sofia în stare de esediu. In urma demonstrațiilor înscenate de studenți în contra principelui Ferdinand al Bulgariei, în Sofia a fost decretată starea de asediu. Sute de persoane au fost arestate. Studenții cari ating măsura au fost înrolați la miliție, ceilalți au fost excortați acasă.

*

Episcop milionar. Din Roma se scrie, că după episcopul *Adami*, decedat de curând, a rămas o avere de mai multe milioane. Intreaga avere a fost testată Papei Pius X. Rudeniile însă vor ataca testamentul.

*

Incoronarea Șahului. In 21 Ian. n. s'a săvârșit în Teheran încoronarea noului Șah al Persiei, cu obicinuitul ceremonial. Toți cei mari s'au adunat în sala tronului, unde la momentul dat a întrat și noul Șah. A urcat tronul aurit și împodobit cu prețioase diamante și smaragde, ocupând loc la poalele tronului moștenitorul de tron. Marele vizir i-a pus apoi în cap coroana și a cetit proclamația, în înțelesul căreia *Mohamed Ali Mirza* e recunoscut în mod solemn de Șah al Persiei. Au urmat recepțiunile. Incoronarea era plănuită pe 2 Februarie, dar s'a făcut mai nainte, pentruca să se evite eventuale încurcături politice.

*

Trei luni pentru o viață de om. Deputatul din dieta ungară, Dr. Hencz Károly, a omorât în duel pe contele Keglevich. Tribunalul l'a judecat la șase luni închisoare, iar tabla regească i-a redus pedeapsa la trei luni.

*

Alegere de preot. In 7 Ianuarie s'a săvârșit actul alegerii de preot în comuna *Muncel*, tractul Lupșa. A fost ales cu totalitatea voturilor absolventul de teologie *Ioan Handa* din Tăuț.

*

Trei morți într'o zi. Intr'o familie din Bachen (Germania) s'a întâmplat tristul cas, că în aceiași zi au murit trei membri ai familiei. A murit întâiu fiica, în etate de 48 ani, peste o oară a murit mama, în etate de 71 ani, și nu peste mult și tata, în etate de 80 ani. Au fost înmormântați împreună.

*

Petrecere în Orlat. Reuniunea femeilor române pentru înfrumsețarea bisericii gr. cat din Orlat învită la producțiunea corală-teatrală împreunată cu dans ce o va aranjà cu concursul corului bisericesc gr. cat. Dumineca, în 27 Ianuarie st. n. 1907 în localul erarial 10/5. (vis-à-vis de școala com.) Prețul întrării: după bunăvoință. Inceputul la $1/2$ 8 ore seara.

*

Viierii, — cari voesc să planteze viță, — să ceară gratis și franco catalogul cu acluse artistice dela „Pepineria milenară“ din Nagyösz, comitatul Torontál, în limba germână, română maghiară, sau în limba sârbească.

Cărți și reviste.

„Junimea Literară“, anul IV. nr. 1 a apărut cu urmatorul sumar: O scrisoare, de Sextil Pușcariu. Surorii mele, de G. Rotică. O noapte strașnică, de Em. Grigorovitza. Dragă mamă, de Leandru. Tinerețe, de H. Petrea-Petrescu. Astă vară, de V. Loichiță. Borza, de S. Fl. Marian. Sonet, de Leandru. Plastica renașterii și Michelangelo, de I. Veslovschi. Nemărginirea, de B. Părintele Ion, de Liviu Marian. Noaptea Anului nou, de Filot. Busuiocul, de Elena N. Voronca. Doruri, de V. Huțan. Documente, de Dim. Dan. Jurământul, de Taniu. Seara de iarnă, de Ion Streșină. Notițe bibliografice, de N.-r. Redacția și administrația: Suceava (Bucovina), strada Sturza nr. 655.

*

„Doctorul fără voe.“ A apărut Nr. 253 din „Bibliotecă pentru toți“: *Doctorul fără voe* de Molière. Această comedie ce se joacă pe scenele celor mai mari teatre din Europa de aproape 300 de ani, face deliciul celor ce o văd și o cetesc. Editorul „Bibliotecei pentru toți“ a avut o bună idee de a o publica în această colecțiune de popularizare. O recomandăm cititorilor noștri, căci vor râde și vor petrece citind acest capo de operă al literaturei franceze. Traducerea este făcută cu îngrijire și se poate procura pentru 30 bani dela Librăria editoare, Leon Alcalay, — București.

*

Clipe trăite, *Schițe și novele de A. Nora,* o cărticică interesantă, care a apărut în editura „Bibliotecei pentru toți“ sub Nrul 256. Pentru prețul de 30 bani și-o poate procura punga cea mai modestă. Se află de vânzare la toate librăriile, iar comandele mai mari se fac la librăria editoare, Leon Alcalay, București.

Fetițele tinere

au adese-ori necesitate de un remediu întăritor, ca să poată trece unele pedeci, cari obvin în a lor desvoltare. „Emulsion“-ul lui Scott, care se prepară din oleu de peste foarte fin cu var și natron hypophosphit, s'a arătat și dovedit ca cel mai bun mijloc de însănătoșare și întărire. Acesta se prepară numai din cele mai bune substanțe, cari prin minunata procedură alui Scott devine gustos și ușor de mistuit așa că nu produce nici o îngreunare în mistuire, din contră regulează digestiunea și produce apetit. In urma acestora „Emulsion“-ul lui Scott se poate folosi cu cea mai mare încredere și are un efect neasămănat mai mare ca oleul simplu de pește.

V 252 2—4

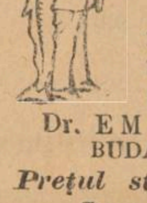

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimițându-se **75** fileri în mărci postale, și amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Prețul sticlei originale: cor. 2.50,

Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 1081—1906. [9] 2—3

Concurs repeţit.

Neivinduse concurenţi pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de a III a clasă din Aita mare cu filiile Aita medie, Aita-seacă, Baraolt, Buduş, Chepeţ şi Micloşoara, în protopresbiteratul Treiscaune, pe baza rezoluţiunei Veneratului Conzistor arhidiecezan din 12 Decemvrie 1906. Nr. 12,120 Bis. se excrie din nou concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post, posedând porfect limba maghiară, au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Treiscaunelor în Bereczk, având a se prezentà înainte de alegere în vre-o Dnmineeă sau sărbătoare în biserică pentru a cântà, respective a celebrà şi cuvântà, având a cercetà şi filiile.

Breţcu (Bereczk) 27 Decemvrie 1906.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Treiscaunelor, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Sz. 429/1907 [13] 1—2
A nagydisznódi járás főszolgabirája.

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járáshoz tartozó *Felsősebes* ujonnan alakult nagy községben ujonnan szervezett *jegyzői állásra* pályázatot nyitok és felhivom pályázni óhajtókat, hogy a minősitettségüket, eddigi alkalmaztatásukat, erkölcsi magaviseletüket, életkorukat és nyelvismeretüket feltüntető okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám legkésőbben *1907 évi február hó 15-éig* nyujtsák be.

Az állás az 1904 évi XI. tcz.-ben megállapitott fizetéssel és természetbeni lakással, esetleg a helyi viszonyoknak megfelelő lakpénzzel van javadalmazva. A román nyelvnek szóval és irásban birása feltétlenül szükséges.

Nagydisznód, 1907 évi január hó 19-én.

Schieb Viktor
főszolgabiró.

---

[10] 2—3

Candidat de advocat.

Subscrisul am lipsă de un **candidat de advocat cu praxă foarte bună,** capabil a conduce cancelaria, lucrând şi în cauze mai complicate independent.

De sine înţeles în limba maghiară are să concipieze fluid şi să o poseadă deplin şi în graiu viu.

Reflectanţii îşi pot ocupa locul pe lângă condiţiuni favorabile — imediat.

Dr. **Matyás Lázár**, advocat.
Sibiiu, str. Urezului 11.

Viţă de vie nobilitată.

Ca şi în anii trecuţi aşa şi acum

Prima plantaţiune de viţa nobilitată

de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga ţară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viţă de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viţă nobilă, pentru **vin de masa, desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obţinut rezultatele cele mai frumoase.

Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulţămită şi recunoştinţă se trimite la cerere gratis si franco. [253] 26—40

Biblioteca
„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.	1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„ — 24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„ — ·24
„	4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„ —·80
„	5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„ 1·60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„	7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„ —·—
„	8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„	9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„	10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„ —·—
„	11.	Poveţe pentru apărarea împotrivà gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„	12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„ —·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18

Avis domnilor învăţători!

Dela Librăria arhidiecezană se pot procurà **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu beţişoare sus şi jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu beţişoare **43 cor.,** plus porto 92 fileri.

Premiat cu Medalia de Argint la Expoziţia Română 1906. Bucuresti.

Onorat Cler Român gr. or.!

Am onoare a aduce la cunoştinţă mult onoratului Cler Român gr. ort., că la recercarea mai multor domni preoţi, cari doresc din inimă sprijinirea meseriaşilor români, mi-am provăzut, subscrisul, depositul meu cu tot felul de

PĂLĂRII PREOȚEȘTI

pe cari la comandă le trimit orişiunde pe lângă preţurile cele mai convenabile şi **marfa cea mai fină şi bună.** Indeosebi recomand modelul nou de Pălării de mătase (păroase) model „Dr. Cristea“ este frumos, elegant şi de sigur va satisface gustului fiecărui preot. Preţul cor. 9·40 cutia şi porto cor. 1·20. — Mai am Pălării preoţeşti linse, calitate fină, cor. 7·—, Pălării preoţeşti de pae, pentru vară cor. 7·—, Vesuri preoţeşti negri foarte potrivite pentru iarnă în biserică. Preţul cor. 5·—, porto şi cutia cor. 1·—.

In speranţă că Onor. Cler Român gr. or. va da sprijinul cuvenit unicului pălărier român, semnez:

A. MEȘOTĂ

[312] 3—3 **Braşov (Brasso)**, strada orfanilor Nr. 3.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 6-41

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul veçhiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

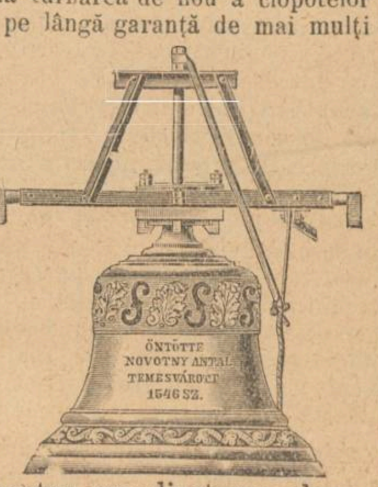

Mitropolitul Sava II·Brancovici

Studiu istoric
de
Vasilie Mangra
Arhimandrit, vicar episcopesc în Oradea mare.

Preţul 2 coroane
plus porto postal 20 fileri

Se poate procurà dela
LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ
Sibiiu — Nagyszeben.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebità atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11] 2

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada şi Argentina.

Cereţi clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în româneşte.

Falk et Comp.

Secţia românească.

Hamburg
257 15—26 Strada Raboisen Nr. 30.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 5 Sibiiu, Marți 16/29 Ianuarie 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Educarea voinței în spirit creștinesc.

I.

Omul e o ființă complicată, în grad suprem. Se naște și trăește cu o mulțime de bolduri și trebuințe, cari sunt de multe feluri, nu numai după însușirile lor, ci și după intensivitatea apariției lor. Avem trebuințe spirituale, anume: intelectuale, estetice și morale, dar avem și mai multe trebuințe, sau bolduri, fizice, corporale. Dacă numai acestea vin satisfăcute, ni-se gătește o viață vegetativă, animalică, fără ideal, fără chestii spirituale, fără nizuințe mai înalte, o viață care la dreptul vorbind nici nu e viață, ci e numai vegetare. Aceasta e forma primă, inferioară, dură a vieții.

Implinirea trebuințelor *intelectuale* însă dă omului posibilitatea de a se orientà în viață. Cu ajutorul științei omul învață să cunoască, din generație în generație, tot mai bine, universul, arena activității sale, străbătându-o cu mintea sa scrutătoare. Invață să determine tot mai bine facultățile sale proprii, și devine tot mai destoinic întru stăpânirea forțelor naturii.

Dar aceasta nu e tot ce poate să facă omul. El n'are să fie numai privitor la drama ce se desfășură înaintea ochilor săi, ci persoană care cooperează, care participă la acțiunile din drama aceasta a lumii.

Intrebarea e deci, cum să întrebuințeze omul forțele descoperite în sine, ce rol să-și aleagă: rolul eroului nobil, rolul colaboratorului desinteresat la opera binelui public, ori rolul nefolositorului perdevară, al egoistului încăpățînat, al intrigantului, etc.?

E foarte serioasă și fatală chestia aceasta. Cunoașterea datorinței încă nu e puterea de a o împlinì. Izvorul tuturor acțiunilor omenești e *voința.* Și pentruca omul de fapt să meargă pe calea vieții drepte și înțelepte, creată de el, nu e de ajuns cunoașterea minții sale, ci se cere *făptuire*, se cere *manifestarea voinței* sale.

Impliniți, pe cale cuviincioasă, trebuințele inimei; dați inimei probleme, cari o captivează și o încântă; puneți-'i înainte un ideal, care prin impresia covârșitoare, produsă de mărimea ce o are, stă deasupra voinței omenești, — și iată că v'ați dat o viață, așa cum trebue să fie și cum poate să fie!

Abnormitățile din viața ce ne încunjură, fondul trist și neguros al acesteia, își au explicarea exclusiv în desconziderarea trebuințelor inimei, și formează rezultatul unei voințe rele și stricate omenești. De aceea, ar trebuì să credem, că la noi știința despre educarea corectă a voinței e cea mai răspândită. Dar dupăcum scrie și un literat francez: „Minunea cea mai mare e, că oamenii recunosc în toate celelalte trebuința învățăturilor și a cunoștințelor, și-și dau silințe a le primì, numai știința vieții nu o învață și nu vreau să o cunoască!“

Uitați-vă numai, câtă grije dau părinții desvoltării fizice și spirituale a copiilor lor, și cât de puțin se gândesc și poartă grije în inima lor cu privire la educarea *morală* a copiilor!

Câtă atențiune, îngrijire și eșofare într'o direcție, și câtă nepăsare uimitoare, câtă liniște sufletească, scutită de orice patimă, în ceealaltă direcție! Suntem cu ochii tot la ferești, ca să nu fie deschise. Grijim ca copiii să fie scutiți de orice umezeală, de orice curent, fie oricât de mic și neînsemnat. Pe ceas le dăm de mâncare, întocmai ca medicina, și pe ceas îi culcăm. Ne neliniștește fiecare gemet al copilului, și mai ales orice tușit al său. Căutăm să vedem nu i-s'a schimbat temperatura? Și astfel învață copiii a înțelege, că în serviciul lor stau toate, învățători, guvernante, instructori, părinți, pentruca și cu ajutorul mijloacelor de învățământ, să se perfecționeze.

Dar oare se întrebuințează, fie și numai a suta parte din această atențiune, din această îngrijire din partea părinților și a instructorilor, în scopul educării *morale* a copilului?

Când copilul crește mare și se face din el un mojic necioplit, oare ce supără mai mult pe părinți: stricăciunea morală, care a cuprins sufletul copilului înainte de vreme, ori desvoltarea întârziată a minții sale?

Când la copil, în măsura în care crește și se desvoaltă corpul său, cresc si instinctele josnice supte deodată cu laptele mamei și alimentate de atmosfera morală în care trăește; când cu fiecare cuvânt pe care-l învață i-se întăresc însușirile rele: dorințele, minciuna, prefăcătoria, rele de cari sufer mulți alți copii: oare semnele aceste prime ale unei evidente corupții morale provoacă la părinți tumultul și îngrijorarea pe care o provoacă primele simptome ale unei boale primejdioase, ca pojarul, scarlatina, difteria? Se vor luà și aici măsurile necesare, pentru aflarea motivelor acestei infectări morale? Se va face obicinuita desinfectare (acum morală), ca la îmbolnăvirile epidemice ale copiilor??

Dar să trecem dela copilași la cei mai în etate. Pentru tinerimea studioasă avem sumedenie de societăți și reuniuni de tot felul, în scopul de a-i promovà desvoltarea fizică și de a-i accelerà perfecționarea în știință și artă. Avem însă, fie și numai o singură asociație *etică*, care urmărește scopul desvoltării și a perfecționării *morale* a tinerimei?

Toate acestea sunt întrebări, la cari realitatea ne dă răspunsuri menite să ne umplă inima de durere zdrobitoare.

Că de ce e așa și nu altcum, e ușor de înțeles. Economia națională (politică) a stabilit ca lege, că cu cultivarea pământului trebue să începem acolo, unde terenul e mai puțin productiv, dar se lucră ușor, și apoi să se treacă la parcelele productive, cari însă reclamă muncă mai mare și cheltueli mai multe pentru a putea fi lucrate.

Aceeași lege trebue să existe și pe terenul educării. Și aici începem cu învățarea, cunoașterea, și acceptarea aparițiilor mai puțin complicate, cari au mai puțină influență asupra acțiunilor noastre, și numai mai târziu trecem la aparițiuni mai însemnate, adânc înrădăcinate, cari reclamă mai multă atențiune și mai multă muncă, dar pentru aceea resfiră și o eficacitate mai binefăcătoare, mai durabilă, asupra vieții.

E mai ușor, fără îndoială, să întărim organismul fisic al copilului, să-l facem tare, oțălit și îndemânatic, să îmbogățim mintea copilului cu cunoștințe de multe feluri și să-i desvoltăm gustul pentru artă, pentru tot ce e frumos, decât să-i dăm un caracter moral desăvârșit, *să-i îndreptăm voința spre căutarea adevărului vecinic și a frumseței sufletului!*

Insă acesta e lucrul principal la om!

Alegerea din Bocșa. *Ni se depeșează, că conferența partidului național român din cercul electoral al Bocșei, a candidat eri, Duminecă, cu mare însuflețire și unanim de deputat la dietă pe domnul* Dr. Valer Branisce, *directorul ziarului* „Drapelul“ *din Lugoj. Candidatul guvernului e ziaristul din Budapesta* Iulian Weiss. *Alegerea se va face în 25 Februarie. Domnul* Branisce *a plecat prin cerc.*

FOIȘOARĂ.

Noul an literar.

In redacțiile revistelor noastre literare se simția o fierbere, se prevedeau schimbări încă din toamna anului trecut. In România ca și în Ungaria.

La noi, Blajul a împrăștiat, în Septemvrie, numărul întâiu al „Revistei politice și literare“. După cinci numere această revistă dovedește, că, fără a fi politică, nu poate fi desăvârșit nici literară, precum nu e revistă *ardeleană*. Iar ca publicație deschisă și scriitorilor din România, și începătorilor fără talent, și câte unui falit literar, nu era nevoie să mai apară. — In Cluj „Răvașul“, micșorându-și formatul, și-a schimbat și caracterul. Azi e revistă.

In fruntea tuturora stă, firește, Sibiiul. Oraș, care a ajuns să cuprindă cele mai de frunte elemente ale tinerimei, cu profesorii și cu instituțiile sale culturale, are cinstea grea de a trimite Românilor, tuturor claselor românești, patru reviste — afară de cele trei sau patru publicații mai vechi. Revistă fără păreche la noi, ca parte artistică, dând și material literar vrednic de cele mai alese tovarășe, *Luceafărul*, continuă a fi expresia superioară a sufletului românesc. *Țara noastră*, revista pentru massele largi ale poporului, redactată din încredințarea Asociației de *Oct. Goga*, se înfățișează în condiții mai îndestulătoare decât „Albina“ din București. Nădăjduim că pe viitor va aveà și o îngrijită rubrică economică.

Cele două reviste ale profesorilor dela seminarul „Andreian“ nu le-am văzut. Informația ziarelor arată însă că au articole iscălite de specialiști, că sunt variate, potrivit nevoilor, mai ales sufletești, ale preoțimei și dăscălimei dela noi, cărora se adresează. In sfârșit e bine să se amintească și schimbarea dela *Revista economică*. Paginile aride fără nici un interes de mult ori ale acestei reviste, vor fi îngrijite pe viitor de *I. Lăpădat*, bărbat lăudat de înțelegătorii specialității lui, și altfel scriitor cu alese calități literare

In *România* dl *N. Iorga* s'a retras din gruparea dela „Sămănătorul“. Rolul dsale de îndrumător al revistei și de suflet al întregei noastre vieți literare din ultimii trei ani și jumătate s'a arătat în ziarul nostru. Acum dl Iorga scoate „Floarea Darurilor“, revistă cu program larg, foarte bogat, a cărui realisare va aduce negrăit bine literaturii noastre. — Scriitorii dela „Sămănătorul“ și-au strâns rândurile și și-au ales un comitet de fruntași, doi poeți, doi prozatori și un răbdător cercetător literar. De Crăciun au scos un mare număr jubilar: cinci ani de existență, câți n'a avut norocul să trăească nici o revistă literară săptămânală din România. — Dintre scriitorii mai vechi dl *Ion Gorun* a trecut la „Revista noastră“, dupăce s'a retras cu dl *Gh. Coșbuc* dela „Viața literară“. In locul acesteia din urmă apare, cu caricături și cu portrete de *Iser*, „Viața literară și artistică“, condusă de un comitet dintre colaboratori și de secretarul de redacție *Il. Chendi* al revistei apuse.

Dureros pentru admiratorii măestrilor și hotărât păgubitor pentru literatura românească este, că toate grupările acestea sunt fără *Coșbuc* și *Vlahuță*. De altfel autorul lui „Noi vrem pământ“ scoate în primăvară, la Sfetea, un nou volum de poezii.

Revista ieșană „Viața românească“ a împlinit un an de existență, cu 10 numere groase. Acum i-se pot vedeà lămurit intențiile: cea dintâi preocupație a ei este câștigarea de simpatii. Scopul acesta însă și-l va ajunge cam greu, căci puțini se mai amăgesc astăzi și rari sunt cetitorii cari să nu înțeleagă ce însemnează în atâtea rânduri indulgența iudeofilă învălită în mantia petecită a umanitarismului larg și atacurile mascate, calculate, împotriva luptătorilor naționaliști *Iorga* și *Cuza*. Pe nime nu mai zăpăcesc astăzi mucedele tendinți învechite ale „Evenimentului literar“ socialist, reeditate cu atâta lux de erudiție stearpă în critica literară. Mai sunt pe urmă și atacurile pornite din mobile sufletești urâte în contra unor învățați de frunte ai noștri, — cazul dlui *Sextil Pușcariu*. Partea, care se dă literaturii — stingherită și străină în atmosfera aceasta — e neînsemnată și de multeori neîngrijită. Dnii *Goga*, *Sadoveanu*, *Agârbiceanu* și *Bogdan-Duică* împărtășesc alte vederi, se închină altor idealuri.

Tot la începutul anului acestuia s'a făcut o schimbare la „Convorbiri literare“. Dupăce au sărbat o glorioasă existență de 40 de ani, conducerea lor trece din mânile dlui *Ion Bogdan* în grija prof. univ. *Simeon Mehedinți*, geograf strălucit. Noul director a scris și literatură. Una dintre cele mai frumoase nuvele ale literaturii române, „Buruiană“, ascunsă în „Conv. lit.“ dela sfârșitul veacului trecut, e a dsale. De altfel se știe calitățile de stilist eminent ale dlui Mehedinți, precum și gustul ales în critică.

*

Din vechiul comitet al junimiștilor literari ese, pentru a doua oară, dl *M. Dragomirescu*, — figură cunoscută cetitorilor nostri. Mă folosesc de împrejurarea aceasta, căci se poate să nu mai vie vorba despre dsa curând, — să spun câteva cuvinte și despre manualul didactic scos, în colaborare cu *Gh. Adamescu*, în nouă ediție astă-toamnă.

E vorba de *Istoria literaturii române moderne*. Sunt atâtea lucruri lipsite de orice spirit științific în cartea aceasta de școală, încât înșirarea tuturora s'ar putea face numai într'un articol special, — de care la noi nu se simte trebuința, fiindcă nu e introdusă lucrarea în învățământul secundar. Las laoparte aprecierea scriitorilor, greșită de multe-ori (D Zamfirescu, Hașdeu ș. a.) Asemenea și metoda, care îți

Vorbirea deputatului Dr. Iuliu Maniu,

rostită în ședința dela 2/15 Ianuarie a camerei ungare.

Incepem să publicăm și vorbirea deputatului român *Dr. Iuliu Maniu*, rostită în dietă tot la budgetul ministeriului de culte și instrucțiune publică. A fost următoarea:

Dr. Iuliu Maniu: Onorată Cameră! N[illegible]veam de gând să iau cuvântul, și ar[illegible]ne din două motive. Intâi, fiindcă par[illegible]l, căruia aparțin, a adoptat față cu [illegible]st budget punctul de vedere, că de[illegible]ece acest budget trebue să furniseze [illegible]ivernului mijloacele materiale și politice, [illegible]ndispenzabile, pentruca să-și poată împlini problemele și obligamentele luate asupra-și, partidul se va limită exclusiv în cursul desbaterii la precizarea punctului său principiar și la relevarea celor mai necesare. In urma acestei hotărâri a partidului, după cum vă puteți aducè aminte, în cursul dezbaterei budgetare, ne-am reținut cât se poate de mult, să luăm parte la discuțiune, și ne-am reținut mai ales de a ne extinde la chestiuni, cari ar fi fost apte a tulburà (felzavarni) unele concepții politice și a împiedeca astfel mersul regulat al dezbaterii budgetare.

Să-mi dați voie în privința aceasta a mă referì la faptul, că la portofoliul de interne d. e. colegul meu Alexandru Vaida s'a mărginit a precizà punctul de vedere principiar al partidului nostru și s'a ocupat cu chestiuni de resort, abținându-se dela sulevarea unor chestiuni, cari pun concepția noastră politică față cu concepția Dvoastră cu deosebire în contrast acut. Vă aduceți aminte mai departe că oratorul resortului agriculturei, Stefan C. Pop, iarăși numai cu chestiuni de specialitate s'a ocupat, nu mai puțin și la budgetul cultelor colegul Vasile Goldiș, pornind din punctul de vedere, că n'ar fi la loc a sulevà cu acest prilegiu chestiuni, cari ar împiedecà mersul repede și în urma împrejurărilor necesare al dezbaterei budgetare.

Cu toate acestea, on. Cameră, ce am văzut? Am văzut, ceeace trebue să declarăm ca simptom unic în viața parlamentară, că față cu atitudinea noastră, partidul, și partidele, cari spriginesc guvernul, au sărit în ajutorul guvernului cu un adevărat puhoiu de vorbărie, așa că în urma acestui ajutor — ca să nu uzez de o expresiune trivială — dl ministru al resortului aproape sucombă sub plăcerea exagerată, ce-i oferă tihna jilțului de catifea.

Noi eram adecă de părere, să nu luăm parte la această discuțiune și prin aceasta să dăm quasi direcția, pentru ca dezbaterea budgetară să se îndrumeze în alvia cuvenită, pe de altă parte am vrut să netezim calea, pornind din punctul de vedere, că cel puțin noi să dăm prilegiu, ca acest guvern îndeplinindu-și sarcinile ce a luat asupra-și, să poată plecà cât mai curând cedând locul unui alt guvern, care să fie în conformitate cu opinia publică și sentimentul public al țării. (Mișcare).

Iată unul din motivele, cari m'au făcut până acum să nu iau cuvântul. Celalalt motiv, care m'a făcut să nu iau de loc cuvântul în această desbatere budgetară a fost, că la dezbaterea anterioară budgetară, unul din domnii miniștri s'a exprimat despre mine, că eu aș fi acela, care aș tratà unele chestiuni cu atâta patimă, încât abat mersul discusiunei dela direcția, care ni-ar fi nouă prielnică și corectă.

Dar On. Cameră, contra hotărârei mele firme, totuși a trebuit să iau cuvântul. A trebuit să apelez la răbdarea On. Camere, ca să asculte cele ce voiu avea de zis pe scurt, căci în cursul acestei desbateri s'au riscat unele afirmațiuni și s'au exprimat păreri, pe cari dacă le-am trece cu vederea, ușor ar puteà să ni-se reproșeze lipsa de convingere sau lașitate. Ca motivul cel mai apropiat, care m'a îndemnat să iau cuvântul, a fost concepția cultivată de dl ministru și accentuată de toți, cari au luat cuvântul aici în cameră, anume, că în țara aceasta instrucția publică și progresul cultural trebue să fie exclusiv și numai național maghiar. (Adevărat! Așa este!)

Dl ministru și domnii deputați, cari au luat cuvântul, au pornit din concepția, că în țara aceasta tot omul trebue să știe ungurește, prin urmare că în toate institutele țării acesteia trebuie să i-se dea limbei maghiare primul și principalul rol. (Adevărat! Așa este!) Eram pregătit că DVoastră o să mă întâmpinați cu vii contraziceri, când voiu sulevà aceasta, (Voci: Din contră! Aprobăm!) eu însă mă simt obligat în conștiență de a-mi dà expresiune față cu aceasta părerei mele, că eu cunosc o politică a instrucției publice și politică economică, dar în activitatea economică și în cea culturală nu e permis a introduce politica. (O voce în stânga: Ba da din punct de vedere național!). O să revin și asupra acesteia.

Față cu teza DVoastre, că fiecare cetățean trebue să știe ungurește, prin urmare trebue să învețe această limbă, pun teza, care este expresiunea sincerei mele convingeri și prin care nu vreau deloc să detrag ceva limbei maghiare, — că în orice țară instrucția primară numai în limba maternă a elevului se poate îngădui. (Sgomot. O voce în centru. Dar în Posen?) Nu invocați Posenul, căci la acest punct a răspuns deja dl ministru de interne, contele Andrássy. Binevoiți a-i ceti discursul și veți vedeà că la Posen nu vă puteți referì.

Somogyi Aladár: Nici la Basarabia?

Dr. Iuliu Maniu: Ba da; acolo am să Vă trimit pe DVoastră, onorate coleg, ca să studiați raporturile. (Sgomot. Ilaritate.)

După părerea mea, considerațiunile pedagogice și condițiunile preliminare pentru dobândirea culturei reclamă, ca fiecare copil să învețe în limba sa maternă. Din faptul, că limba oficială a țării acesteia este cea maghiară, și că DV. ziceți prin urmare — în ceeace și eu sunt de acord — că este de dorit, să învețe ungurește cel ce are nevoie de aceasta, nu se poate trage concluziunea, că fiecare om are datoria să învețe ungurește.

Declar așadar, că față cu acest guvern am neîncredere cu deosebire fiindcă în instrucția primară și peste tot în instrucția publică cere învățarea în măsură atât de mare a limbei maghiare. (Èljen), ceeace împedecă progresul cultural al generației viitoare (Voci: Garantează, nu împedecă). Predarea limbei maghiare în școala primară nu poate să aibă decât aceste două resultate: ori învață băiatul ungurește, ori nu învață. In cazul, când băiatul învață ungurește, și acest sistem prezintă în adevăr un rezultat aparent, atunci faptul acesta mă îndeamnă să protestez pe toate căile împotriva instruirei copiilor în limba maghiară. Pentruce? Pentrucă nu veți fi în stare să ne arătați nicăiri un popor cu două limbi, care să le cultiveze pe amândouă, și nu-mi veți puteà arătà popor, care cultivând pe una din limbi, să nu o negligeze pe ceealaltă. (Sgomot). Nu ne luați în nume de rău, că vrem să păstrăm poporului nostru limba și cultura pe care am moștenit-o. (Voci: Poftiți!) Nu ni-se poate lua în nume de rău, că noi protestăm din toate puterile contra oricărei tendențe, care ar țântì la atacarea culturei noastre. (Sgomot).

A doua alternativă, că copilul nu va învățà ungurește, dați-mi voe să vă spun convingerea mea, socot că va fi cea adevărată. Copilul nu va învațà ungurește, ci singurul rezultat practic al instrucției limbei maghiare va fi, că își va neglija limba maternă, va neglija cunoștințele, cari sunt necesare, pentruca să poată trece prin lupta vieții, azi mai complicată și să poată lua lupta cu alții.

Contele Batthyány Tivadar: Dar în America?

Somogyi Aladár: Dacă n'ai fi învățat ungurește, n'ai puteà acum să ne batjocorești.

Dr. Iuliu Maniu: Discursul de ieri a dlui deputat Hellebronth, pe care l am ascultat cu atențiune și care ni-a arătat cu ce program indigestibil sunt încărcați elevii, se opune instrucției limbei maghiare. Tocmai dsa a fost, care a arătat, că rezultatul instrucției primare este egal cu zero, tocmai fiindcă elevii sunt surminați.

Acum binevoiți a vă transpune, nu într'o comună de pe câmpia ungurească, când vă ocupați cu instrucția primară, ci vă transpuneți în imaginația Dvoastre într'o comună din Ardeal, unde nu există nici un Maghiar și singurul om, care știe ungurește, este poate învățătorul. Ia gândiți-vă, mă rog, ce tortură trebue să fie pentru acel biet învățător și cu ce dificultăți trebue să se lupte, pentruca să învețe pe acel copil a întrebuința fie și cele mai elementare noțiuni și cum trebue să risipească timpul pentru învățarea limbei maghiare, în loc să-l întrebuințeze pentru învățarea cunoștințelor necesare și utile.

Dr. Batthyány Tivadar: Limba maghiară e foarte utilă.

Dr. Iuliu Maniu: Consecința naturală este, că copilul care a învățat timp de 4 ani în acea școală și poate a frecuentat și școala de repetiție, ese din școală fără să știe ceva. (Contraziceri).

Dați-mi voe, eu nu mă ocup cu chestiuni atât de dificile, fără a le fi studiat temeinic, dacă de fapt rezultatul unei asemenea instrucțiuni este adevărat, ori nu este adevărat. Și o spun din conștiința mea cea mai sinceră, am ajuns la convingerea, cum că elevii eșiți din școlile, în cari se forțează învățarea limbei maghiare sunt mult mai înapoiați decât elevii eșiți din școalele, unde se învață românește și alăturea se învață și limba maghiară ca obiect obligator. (Voci: Nu este adevărat!)

Dați-mi voe, eu am pus la încercare pe un elev din clasa a treia dela una din cele mai excelente școli de stat din Ardeal față cu elevul din clasa a doua dela școala confesională română din aceeași localitate, și după cercetare riguroasă am ajuns la convingerea, că elevul din clasa a doua știe mai mult. Am convingerea, că rezultatul acesta derivă din învățarea forțată a limbei maghiare. Aceasta îmi este convingerea, deșì acel învățător este unul dintre cei mai excelenți. (Sgomot în centru. O voce: Ați luat pe cel mai slab dela școala de stat și pe cel mai bun dela școala românească). Din contră, amândoi erau băieți inteligenți, cu note foarte bune ba pe cel dintâiu l-a lăudat senatul școalei de stat la examen și l-a distins cu nota cea mai mare, și cu toate acestea cunoștințele acestui elev din clasa a treia nu erau nici pe departe la nivelul celui din clasa a doua dela școala confesională română.

Să nu credeți, dlor deputați, că aș vrea să depreciez învățământul școalei de stat, din contră, recunosc, că acea școală este înzestrată cu puterile didactice cele mai bune, cari lucrează cu cel mai mare zel. Am citat cazul însă, pentruca să arăt că acest sistem produce înapoiare. Și să nu credeți, că această înapoiare ne atinge numai pe noi, ea vă atinge și pe DV. Am să arăt pentruce. Iată cum stă lucrul: Intr'o comună mixtă școala de stat este frecuentată de elevi maghiari și români (Voci: Valahi!) Fie și valahi. Legea a adoptat „român“, poftiți întrebuințați altă expresiune. Așadar școala este frecuen

---

dă întâi pe Creangă și după aceea se întoarce la vr'un scriitor dela începutul veacului al XIX-lea. Dar greșeli de transcriere în texte (d. e. în poeziile lui Cârlova), eliminarea bătrânului nuvelist *N. Gane* din șirul scriitorilor români, ignorarea importanței scriitorilor tineri, ca Goga, Iosif, Sadoveanu, Sandu, — și alte păcate de greutatea acestora ne prezintă într'o lumină foarte puțin favorabilă pe autorii acestui manual. Singurul lucru bun se poate socotì atenția dată poetului *O. Carp*.

Acum retrăgându-se dela „Convorbiri literare“, dl M. Dragomirescu scoate, ca director, revista „bimensuală *Convorbiri*“. Nr. 1 a ieșit la 1 Ianuarie. Coperta, împodobită cu ieftine mijloace artistice, cuprinde în trei cercuri aurii (o, circulus vitiosus, nemuritor!) numele directorului și o parte din sumar. Revista aceasta apare fiindcă „nici odată nu s'a simțit mai mult lipsa unei adevărate critice în literatura noastră“... Dar pomul după roada lui se cunoaște. Și care-i fructul criticei dlui Dragomirescu? „Un O. Goga, cu monotonia, cu lipsa de relief și uneori cu beția lui de cuvinte este socotit astăzi ca cel mai mare poet al nostru... Pe când o poezie, bunăoară [1]), de-a lui Cerna, face mai mult decât toate poeziile acestui cântăreț al Ardealului“.

Critica aceasta ne-a lipsit nouă? Aș, o aveam de demult, dle Dragomirescu. Aveam, după importanța numelor, pe dnii O. Densușianu, Ionescu-Caion, Iuliu Dragomirescu (cetiți bine, ăsta e altul) etc. Ce-a făcut în critica literară (?) stolul acesta de cobe tomnatice, decât să repete același lucru?

Interesantă, caracteristică și mai ales nouă e la dl M. Dragomirescu doar modestia cu care se întroduce în capiștea acestui soiu de critici. Dsa crede — și îi înfloresc obrajii ca la o fată mare — că slabele-i puteri îl vor ajutà să facă abea o „critică obiectivă, rece, așezată, care se ridică senină, dar fără slăbiciune (adorabilă antiteză!), de-asupra patimilor de o zi, și care văzând și cercetând numai lucrul, nu vrea să știe dacă este făcut de un prietin sau de un dușman, și luminează pe cetitori asupra valorii lui, fără ură și fără pàrtenire, cu temeiuri totdeauna fățișe și clare“...

Sfios, cu glasul tremurând de conștiința sarcinei ce-și ia, autorul urmează cu mai puțini *core*. Unde-am lăsat?.... Se ridică senină ... slăbiciunea deasupra ... valorii lui ... cu temeiuri ... A, da, am găsit! „Cu acest ideal de nepàrtenire senină și de cumpănire cinstită, critica (dlui Dr.) are puterea morală de a se simțì îndreptățită să judece toate manifestările literare ale spiritului românesc de azi și de eri, și să *croiască o cale nouă în literatura noastră*“. Numai atâta e cam puțin pentru dl Dragomirescu, care fiind „un spirit critic destoinic“ a băgat de seamă — cel dintâiu la noi — următorul lucru, spus acum câțiva ani și de Vlahuță: Scriitorii noștri se farmecă de opera ce o poartă în minte, nu de aceea pe care o scriu. Ei nu pot face deosebire între aceste două lucruri, deci dl Dr. „prinde și adâncește sensul concepției, îi analisează elementele esențiale, reconstitue frumsețile-i ascunse .... După aceasta, trecând la analiza lucrării, el le poate arătà cât au pus cu adevărat într'însa și cât mai trebue să pună. ... Și un bun critic isbutește să facă pe scriitor să-și revadă opera și s'o perfecționeze“. Asta se cheamă „adevărul adevărat“.

Ajunge. Vedem calapodul pe care va întinde dl Dragomirescu orice operă literară. Nu mai suntem curioși să vedem cazna muncii bieților artiști încăpuți pe analiza acestui pustnic al artei ne-artă.

Acum, din fugă să facem cunoștința colaboratorilor. *P. Cerna* „republică“ oda *Către pace*, cu nota direcțiunii: „Publicată cu schimbări și în mod *necomplect* în *Sămănătorul* (unde poesia era mai lungă), pentruca să se cunoască poesia în forma ei originală și *întreagă*“. La *errata* cetim: Notița să se cetească „cu oarecari neînsemnate schimbări“. *D. Nanu* dă un frumos fragment din Andromaca lui Racine. *R. D. Rosseti* pastișează admirabilul sonet „Sămânătorul“, de A. Vlahuță. *Em. Gârleanu* are o schiță frumoasă. *H. Frollo* traduce din Catullus, fără să atingă înălțimile lui Coșbuc. Pe urmă iar Dragomirescu, Frollo și A. Mândru, C. Moldovan (cu versificarea unei idei din Eminescu), I. Dragoslav de douăori, E. Lovinescu și încă odată M. Dragomirescu: Revista critică. Aici se mai remarcă un lucru — înrudit ca cinste literară cu notița dela poesia lui P. Cerna. Pe motivul, că vorbește despre toate producțiile noastre literare de astăzi, dl Dragomirescu reproduce în întregime sau fragmentar bucățile excelente din alte reviste. Prin procedeul acesta își strică mai curând sie-și decât altora: cetitorii se conving ușor de inferioritatea literaturii dela „Convorbirile“ nouă.

Se poate zice, cu toată dreptatea și cu toată hotărârea: O nouă rătăcire literară, dar inofensivă, fiindcă părintele ei adoptiv e incolor, șters. Dar se mai desface o constatare, dureroasă pentru moravurile noastre literare. Câțiva scriitori, intre cari două-trei talente remarcabile, au preferit unui Cezar puternic jugul uns și slab al unui tiran trecător.

Așa se prezintă începutul noului an literar. Multe porniri bune, sprijinite de talente alese, dar și multă pleavă, multe încercări fără rost și fără îndreptățire de traiu. Căile sunt curate, limpezite prin zvârcolirile din ultimii ani, drumeții siguri de sine, prin urmare uneltirile viclene și atacurile poterașilor eșiți din întunerec nu vor aveà puterea să stânjinească, nici măcar să încurce înaintarea literaturii noastre naționale. *I. D. Paltin.*

---

[1]) *Bunăoară*, firește. Căci mai sunt și poeziile altora: C. Moldovan, I. Dragoslav, — colaboratorii dlui Dr. *I. D. P.*

tată de elevi români şi maghiari. Inchipuiţi-vă cazul, că învăţătorul întră în şcoală şi vrea să înveţe pe băiatul român, cum se numeşte ungureşte masa, câte picioare are. Invăţătorul se ocupă cu băiatul timp de 3—4 ore. Ce fac în acest timp elevii maghiari? Ascultă şi ei câtva timp, apoi se lenevesc, nu mai sunt atenţi, căci ei ştiu prea bine, cum se zice mesei în limba lor maternă. Gândul lor începe să umble la alte treburi. (Voci: Rău cunoaşteţi copiii maghiari!)

Toate acestea se întâmplă din cauză că pe ceialalţi colegi ai săi îi silesc la însuşirea unor cunoştinţe, pe cari ei le ştiu şi a căror utilitate ei nu o văd.

Aceasta este convingerea mea şi să-mi daţi voe să-mi exprim mirarea, că toţi domnii deputaţi, cari au luat cuvântul, atât în cadrul resortului agriculturei, cât şi în cadrul instrucţiunii publice, cu prea puţine excepţii au accentuat, că noi trebue să întroducem politica în instrucţiunea publică şi în economia naţională. Atunci, când se află între DV. un deputat, care se bucură de o bună reputaţie ştientifică, care îndrăzneşte să susţină, că rassa maghiară să se îmbogăţească şi întărească în ţara aceasta, iar toate naţionalităţile din ţară să sărăcească şi să slăbească... (Voci în dreapta şi stânga: Aceasta n'a zis-o nimenea! Sgomot. Prezidentul sună).

Ernszt Sándor: Vrea să exploateze. Asta nu merge! Aceasta este întortochiare tendenţioasă!

(Aşa este! în stânga. Sgomot. Prezidentul sună).

Prezidentul: Rog pe domnii deputaţi să fie liniştiţi. (Va urma).

NOUTĂŢI.

Afacerea Polonyi. Sâmbătă la orele 9 dimineaţa a fost primit domnul primministru *Wikerle* în audienţă la Viena. A făcut raport Maiestăţii Sale despre afacerea ministrului de justiţie *Polonyi* şi despre modul cum guvernul vrea să o tranşeze. Maiestatea Sa ar fi aprobat planul, după care Polonyi *se retrage de bună voe din guvern*, pe motivul că a întrat în legături politice cu persoane nu de toată încrederea (cu baroneasa Schönberger, o femee uşuratică). Retragerea şi-o va anunţă *Polonyi* în şedinţa de mâne, Marţi, a dietei, cu care ocaziune partidul său îi va face ovaţiuni, considerând ca jertfă aceea ce face Polonyi, în interesul rămânerii împreună a coaliţiei. Astăzi se ţine de altcum un nou consiliu de ministri, în care vor fi întocmite toate spre mulţămirea majorităţii parlamentare.

*

Monarhul la Praga. Pe la mijlocul lui Februarie Maiestatea Sa va merge la Praga, unde va sta zece zile. Se fac deja pregătirile de primire. Maiestatea Sa va acordà audienţe, va da mai multe baluri de curte, şi oraşul încă va aranjà mai multe festivităţi în zilele acelea, întru onoarea Domnitoriului, care de mult n'a mai fost în Praga.

*

Educarea voinţei în spirit creştinesc. Sub titlul acesta începem să publicăm un nou studiu, datorit condeiului bine manuat al învăţatului profesor universitar din Petersburg, *G. S. Petroff*. Atragem luarea aminte a cetitoriului asupră-i.

*

Dela cassa arhidiecezană. Biserica din Malencrav, pp. Sighişoara, a trimis pentru gimn. din Brad 1 c. (una coroană).

*

Limba liturgică în biserica catolică. In chestia admiterii limbei slave ca limbă liturgică în biserica catolică, congregaţia rituală din Roma a stabilit principiul, că numai în acelea biserici să poată tolerà limba glagolită, în cari de vreme mai lungă limba aceasta e deja în us, şi se poate dovedì că a fost folosită cu neîntrerupere. In bisericile în cari n'a fost încă întrebuinţată nu se admite. Congregaţia a publicat un decret în privinţa aceasta. Decretul a fost provocat de Croaţi, cari sunt rom. catolici, ar voi însă să-şi aibă limba naţională în biserică.

*

Bucureştenii la Viena. Maiestatea Sa a primit Mercuri la prânz în audienţă pe dnii *Cantacuzino*, *Ciurcu* şi *Stroescu*, primari din Bucureşti, întreţinându-se foarte graţios cu dânşii, mai întâiu în limba franceză, pe urmă în limba germană. M. Sa şi a exprimat satisfacţiunea pentru primirea făcută de oraşul Viena delegaţiunii bucureştene, şi s'a informat despre sănătatea regelui Carol, exprimând via sa bucurie pentru noua îmbunătăţire simţitoare în sănătatea regelui Carol, pe care l-a calificat din nou ca *vechiu şi credincios amic al său*. M. Sa a rugat pe dl Cantacuzino a transmite Regelui cele mai bune salutări. In urmă s'a informat despre sănătatea prezidentului consiliului român, tatăl primarului *Cantacuzino*, şi i a trimis de asemenea salutări. S'a exprimat elogios şi despre expoziţia din Bucureşti şi despre progresul poporului român în toate domeniile, în particular pe domeniul economic. Audienţa a durat jumătate de oră.

*

Consiliul comunal din Viena a hotărît în şedinţa de Mercuri ca în amintirea vizitei delegaţiei bucureştene, la conductele de apă de la Kaiserbrunn să se fixeze o tablă comemorativă cu numele primarului *Cantacuzino* şi a însoţitorilor săi, împreună cu o inscripţie potrivită.

*

Salarele învăţătoreşti. Conziliul şcolar al bisericei romano-catolice a înaintat memorand ministrului de culte şi instrucţiune publică, contelui *Apponyi*, cerând în memorand, ca în proiectul de lege ce-l va compune ministrul cu privire la ameliorarea salarelor învăţătoreşti, să fie puşi învăţătorii dela şcoalele confesionale *catolice* într'un rang cu învăţătorii dela şcoalele de stat. Ministrul a răspuns, că recunoaşte îndreptăţirea cererii, însă din motive finanţiare nu o va puteà împlinì.

*

Pentru propaganda macedoneană a trimis un Sârb din Ungaria suma de 100 000 coroane la adresa comitetului de acţiune. Aşa se scrie din Belgrad, şi se mai spune, că se aşteaptă şi alte ajutoare băneşti dela Sârbii din Ungaria, pentrucă un comitet secret adună oferte. Oare aşa să fie?

*

Se înmulţeşte aurul. După o statistică publicată în foile din Anglia, în anul trecut s'a scos aur din pământ în preţ de 80 milioane funţi de sterling. Cu 5 milioane mai mult decât în anul premergător. Cel mai mult aur s'a găsit în Africa de Sud, cam 60 milioane, apoi în Statele unite din America, 19 milioane, în Australia 16 milioane, restul cade pe Europa. Inainte cu 20 ani se scoteà la an aur în preţ numai de 21 milioane funţi de sterling, iar înainte cu 10 ani în preţ de 40 milioane.

*

„Puiana“ era să fie numele unei bănci noi româneşti în comuna *Pui*, comitatul Hunedoara. Dar tribunalul din Deva, şi în urma apelatei, tabla regească din Cluj, au denegat recunoaşterea firmei sub titlul de sus.

Din punct de vedere limbistic nu e nici o pagubă, că au denegat firma *„Puiana“*. Deoarece formarea cuvântului „Puiana“ din „Pui“ e o adevărată gâtuire a limbii şi totală nesocotire a regulelor gramaticale şi a firei limbii române.

Din „Pui“ aveau să formeze confraţii noştri cuvântul „Puica“, deoarece acesta i corespunde după gen şi derivaţie, şi era potrivit şi ca titlu pentru un institut de credit şi economii. Iar „Puica“ de-i ziceau, poate că o îndrăgiau şi Ungurii.

Se împlineşte vorba, că în tot răul e şi ceva bine. Observarea noastră însă priveşte numai partea limbistică a chestiei. In ce priveşte dreptul, lăsăm cuvântul jurisconzulţilor noştri, cari au în cazul de faţă puternic temeiu de a păşì. *(B.)*

*

Din Cenade nise scriu următoarele: Dumineca în 7 Ianuarie v. sa ţinut sinodul parohial al parohiei gr. or. române din Cenade, fiind president parohul *Crucean Mărginean*, iar notar învăţ.: *Isidor Mihaiu*. In locul epitropului *Nistor*, Dl *Oprea B. Popa*, membru în comitetul parohial, a prezentat socoteala din anul expirat 1906, care a arătat la întrate 1238 Cor. 20 fil., la eşite 160 Cor., deci un venit curat de 1078 Cor. 20 fil. la fondul cel nou, creat la 1904., în bucate, spre scopul zidirii unei biserici nouă, afară de bucatele ce se mai aflà la epitropie, cam 200 ferdele de cucuruz, cari se dau pe aşteptare, în scopul sus zis, precum şi afară de un alt venit de 337 Cor. manipulat separat, care incurge din arânzile de pe pământurile bisericii. Sinodul a luat la cunoştinţă socotelile prezentate.

*

Comunitatea de avere din Caransebeş a decis cu 76 voturi contra 14, să pună la dispoziţia guvernului fondul adunat pentru ridicarea unui gimnaziu românesc în Caransebeş, în scopul ca guvernul să ridice acolo un gimnaziu unguresc. Fondul e de 230,000 coroane.

*

Alegere cu moarte de om. *Zaharie Sârbu* din Poplaca a luat parte activă la alegerea primăriei, efectuită zilele trecute în Poplaca. A ajuns însă în conflict cu jandarmii, cari susţineau ordinea, şi pe motivul, că s'a atins în mai multe rânduri de puşca unui gendarm, a fost străpuns de acesta cu baionetul. Rana se părea a nu fi periculoasă. Medicul i-a pansat-o, şi omul a mers de şi-a dat votul, apoi s'a dus acasă. Noaptea însă a murit.

*

Alegerea de primar în Sibiiu se va face mâne, în 29 Ianuarie n. la orele 4. Unul dintre candidaţi, dl *Walbaum*, primariul din Sighişoara, s'a retras, şi astfel este numai un candidat, dl primar *Dörr* din Sebeşul-săsesc.

*

Cadou frumos. Un necunoscut a trimis Papei dela Roma suma de *un milion* lire, pentruca să le întrebuinţeze cum va voì. E al treilea cas, că Papei i-se trimit sume aşa de mari de bani.

*

Vaporul unguresc „Kelet“ rătăcise pe mare, şi era ca perdut. După şase zile de rătăcire a sosit în portul din Burgas, în stare foarte deranjată, pentrucă isprăvinduise cărbunii, a ars tot ce a fost de lemn în saloanele de cl. I şi II. In persoane nu s'a întâmplat nici o pierdere.

*

„Teuşana“. Ni-se comunică, cumcă la 1 c. n. s'a deschis în Teuş un institut de credit şi economii sub numireu *„Teuşana“*, care se ocupă cu tot feliul de operaţiuni financiare. Excomptează cambii, cu cel puţin 3 subscrieri acceptabile, dă împrumuri de hipotecă şi hârtii de valoare, votează credite pe obligaţii cu cavenţi, primeşte depuneri spre fructificare cu 5% fără nici o substragere, se ocupă cu procurarea şi vinderea hârtiilor de stat. Cu un cuvânt, îndeplineşte şi mijloceşte tot soiul de afaceri de bancă în chipul cel mai cinstit şi promt.

*

Concert în Băseşti. Corul român bisericesc din Băseşti invită la concertul ce l va da Dumineca, în 3 Februarie st n. 1907 în şcoala poporală rom. din Băseşti. Dirigent: dl Drd. I. Cl, Iuga. Inceputul la 7 ore seara.

*

Expoziţia de copii din Apoldul-român. In vitrina bine cunoscutului fotograf *W. Auerlich* din Sibiiu (strada Cisnădiei) dela sărbătorile Crăciunului încoaci sunt expuse tablourile luate din prilegiul primei expoziţii de copii, ţinute în Apoldul-rom. Grupa celor 30 copii premiaţi, apoi cea a mamelor cu copii şi grupa întreg publicului asistent la împărţirea premiilor, sunt admirabile şi pot servì drept podoabă pentru casele fiecărui iubitor de neam. Precum suntem informaţi, la dl Auerlich să fac număroase comande. Mai multe din fotografiile dela expoziţia de copii au fost aduse ca ilustraţiuni în „Luceafărul“, a cărui redaţiune pune, la dispoziţia revistelor noastre clişeele în schimbul unei neînsemnate sume drept contribuire la spesele de procurare.

*

Bătaia lui Dumnezeu. Un amic al ziarului nostru ne împărtăşeşte următoarea adevărată întâmplare. Intr'un sat de pe Câmpia-Ardealului, un econom şi-a vândut la târg în zilele trecute o păreche de boi cu 480 fl. Satul întreg, dar mai ales vecinii, ştiau acum că respectivul are bani. Unul dintre vecini — om cu prindere de altfel şi el, — dar lacom după bani — pândia după bani şi a luat hotărârea să-i fure în chipul următor: A aşteptat proxima Dumineca şi dupăce a văzut, că prietenul cu banii a plecat la biserică cu soţie cu tot, s'a dus la casa lui, unde remăsese numai o fetiţă de 7 ani, căreia i-a spus, că el a dat tatălui ei o coroană să i o păstreze între banii lui, căpătaţi pentru boi, şi că ar vreà acum să-şi ia coroana, ca să meargă şi el la biserică. A întrebat o deci, că unde-şi ţine tata ei banii? Fetiţa cunoscând pe vecinul, în naivitatea ei, i-a arătat lada numai decât. Vecinul deschide lada, scotoceşte prin ea şi sterpeleşte toţi banii de pe boi. Ca să scape acum fără larmă de singurul martor, cheamă fetiţa şi-i spune, că el vrea să-i facă o hintă ca să-şi petreacă în ea până-i vin părinţii dela biserică, şi suindu-se pe un scaun leagă de o grindă din casă un ştreang, şi face un ghilţ şi voind să-i arete fetiţei cum să-şi bage ea capul în ghilţ, ca să se hintuiască, îşi bagă el capul, dar din întâmplare se răstoarnă în acel moment scaunul şi păcătosul rămâne spânzurat! Fetiţa vede că vecinul tot scoate limba, s'a spăriat, a eşit afară strigând şi a fugit la biserică să vestească pe părinţi despre cele întâmplate la ei acasă. La această alarmă toţi oamenii din biserică au alergat la casa lor şi au aflat pe hoţul spânzurat şi mort, iar banii din ladă în buzunarul lui! Aşa bate Dumnezeu pe făcătorii de rele.

*

Ştiri din România. Domnul *Tache Ionescu*, ministrul finanţelor, întorcându-se din concediu, a primit conducerea ministerului de finanţe. Dl *Ionescu* fusese în Berlin, iar la reîntoarcere s'a oprit la Viena şi la Budapesta pe câte o zi.

— Gimnaziul *„Şincai“* din Bucureşti şi-a sărbat a patrusprăzecea aniversare a înfiinţării. S'a oficiat un serviciu divin în biserica din curtea gimnaziului, apoi corul elevilor a cântat în sala mare a gimnaziului şi s'au rostit vorbiri.

— O societate din Boemia vrea să instaleze în România o topitorie sistematică de cânepă, produsă de proprietari pe moşiile lor. Societatea va lega contracte cu proprietarii, şi le va da sămânţă bună de cânepă din Italia.

— In *„Palatul-Artelor“* de pe teritorul expoziţiei din anul trecut se va înfiinţa un *muzeu istoric* cu 15 secţiuni.

— La *„Ateneul Român“* a vorbit [illegible] seara dl Dr. Stefan Dinulescu despre eruditul *Chesarie*, episcopul Râmnicului, [illegible] anii 1773—1780.

— Sfinţirea noului paraclis, construit în palatul metropolitan din Iaşi, se va face în 6 Februarie v. în ziua onomastică a P. S. Sale metropolitului *Partenie-Clinceni* al Moldovei şi Sucevei.

— In Bucureşti, strada Plevnei, nrul 245, a fost găsit mort de frig cerşitorul G. Belciu, în etate de 64 ani.

— Doi soldaţi din regimentul 13, venind de acasă spre Iaşi, au fost atacaţi şi sfâşiaţi de lupi. Autorităţile au găsit numai cismele şi bucăţi din cadavrele nenorociţilor.

*

Fân de vânzare. Un econom român are cam 200 cară de fân de vânzare. Se poate consumà mai ales cu oile la faţa locului. Informaţii dă administraţia foii noastre.

*

Soţ fericit. Bucuria şi norocul pădurariului Stefan Bauc din Gordişa, comit. Baranya, a uimit cu drept cuvânt întreg jurul. Femeia lui era atât de bolnavă, încât nici el nu mai credea că va scăpa. Dar scrisoarea lui merită să o reproducem aci cuvânt de cuvânt. E lauda cea mai frumoasă, ce se poate da crucii electro-magnetice nr. 86967 R. B., care a vindecat până acum atâtea zeci de bolnavi de nervi. „Dlui A. Müller Budapesta V, Vadász-u. 42/V. Iţi sunt dator cu cea mai sinceră mulţămită pentru uimitoarea putere a crucii duple electro-magnetice nr. 86967 R. B., cu care ai suprins lumea. Aparatul dtale electric merită să ajungă la renume, căci mântue lumea de durerile boalelor de nervi. Sute şi mii de mulţămite, dle Müller. Iţi poftesc ca Dumnezeu să te ţină mulţi ani fericit şi mulţămit. In 8 August 1900 erau durerile reumatice ale soţiei mele atât de mari, că nu se putea nici întoarce în pat. Ţi-am scris iute dtale şi am primit aparatul cu 3 fl. Trei zile. l-a purtat şi după 3 zile s'a sculat soţia mea singură din pat. Cu bucurie am privit la efectul aparatului şi femeea mea în scurt timp s'a însănătoşat pe deplin. De aceea îndemn cu căldură pe toţi cari sufer de vre-o boală de nervi să cumpere această cruce. Recunoscător: *Stefan Baur*, pădurariu. Gordişa, (comit. Baranya.)“

Teatru.

Luni 28 Ian.: *Die lustige Witwe.* Marţi *Husarenfieber*, comedie.

Oficială.

Consistorul aşteaptă:

1. Solvirea premiilor de asigurare, ca să nu se primejduiască averea bisericilor.

2. Incheierea colectei pentru catedrală în comunele, cari încă n'au trimis banii.

3. Solvirea taxelor la fondul de pensiuni, atât dela preoţi, cât şi dela comune.

Cu greu s'ar aflà

— dacă peste tot există — un mijloc, care să aibă rezultatul „Emulsion“ ului lui Scott la copii, pentrucă „Emulsion“ ul lui Scott întăreşte organismul tinăr, îi dă puteri nouă şi-l ajută să treacă toate greutăţile desvoltării. Totodată „Emulsion“-ul lui Scott este gustos, se mistue aşa de uşor încât nu obvin nici cele mai neînsemnate neregularităţi la mistuire, deci cu acesta se obţin cele mai bune rezultate. „Emulsion“-ul lui Scott este cu mult mai bun ca oleul simplu de peşte. VI 252 2—

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se 75 fileri în mărci poştale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.

Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 12/1907 protop. [15] 1—3

Concurs

Decretându-se prin venerabilul ordin conzistorial din 5 Decemvrie 1906 Nr. 10,988 Bis. filia Copşa-mare de parohie maternă de cl. III, pentru ocuparea aceleia se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt:

Porţiunea canonică de 1 jugăr şi 400°□ pământ, parte arător, parte fânaţ.

Simbria preoţească: dela 30 familii câte una ferdelă de grâu şi câte una de cucuruz sfărmat; iar dela 30 familii câte o jumătate ferdelă de grâu şi o jumătate de cucuruz sfărmat.

Venitelor stolare anuale cu 169 cor.

Prestaţiuni în zi de lucru şi anume: dela 30 familii câte una zi de lucru cu plugul şi dela 30 familii câte una zi de lucru cu palma.

Şase stângini de lemne aduse în curtea parohului.

Concurenţii îşi vor înaintà petiţiunile cu toate documentele recerute, subsemnatului oficiu în terminul indicat, şi sunt datori a se prezentà înaintea alegătorilor în biserică pentru a cântà resp. a celebrà şi cuvântà.

Totodată se deobligă cel ales de paroh, a contribuì la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală cu suma de 40 coroane anual, în decurs de 10 ani consecutiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediaşului, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Mediaş, 9 Ianuarie 1907.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 1081—1906. [9] 3—3

Concurs repeţit.

Neivinduse concurenţi pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de a III a clasă din Aita mare cu filiile Aita medie, Aita-seacă, Baraolt, Buduş, Chepeţ şi Micloşoara, în protopresbiteratul Treiscaune, pe baza rezoluţiunei Veneratului Conzistor arhidiecezan din 12 Decemvrie 1906, Nr. 12,120 Bis. se excrie din nou concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post, posedând porfect limba maghiară, au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Treiscaunelor în Bereczk, având a se prezentà înainte de alegere în vre-o Dnminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cântà, respective a celebrà şi cuvântà, având a cercetà şi filiile.

Breţcu (Bereczk) 27 Decemvrie 1906.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Treiscaunelor, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

---

[18] 1—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească **Sohodol**, biserica nouă, din protopresbiteratul Branului, dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice verbale, zidirea unei **şcoale nouă**.

Licitaţiunea se va ţineà Dumінecă în 20 Februarie v. a. c. la 2 ore p. m. la oficiul parohial în Sohodol.

Preţul strigării este de cor. 7087·33.

Licitanţii au a depune vadiu de 10% dela suma de mai sus, în bani gata sau în hârtii de valoare.

Planul şi preliminarul de spese revăzute şi aprobate de prea venerabilul conzistor, se pot vedeà orişicând până în ziua licitării la subsemnatul oficiu parohial, unde doritorii pot primì desluşirile cele mai amănunţite referitor la această întreprindere.

Sohodolul-Branului, în 8 Ianuarie 1907.

Pentru comitetul parohial:

George Babeş — paroh-prezident.
George Hermeneanu — secretar.

Pe hotarul comunei Hidegviz, comitatul Târnavei-mari am o

moară [16] 1 1

bună, de apă, cu 2 petri, lângă drumul de ţară, pe care o dau în arândă pe 3 ani, începând din 15 Februarie 1907. — Reflectanţii a se adresà la:

Ioan Avram Cernica
proprietar de moară în Hidegviz.

„INDUSTRIA“, bancă industrial-economică, societate pe acţii în Deva.

CONVOCARE.

Onoraţii acţionari ai *băncii industrial-economice „Industria“, societate pe acţii în Deva*, se invită la

I-a adunare generală ordinară,

care se va ţineà în Deva la *7/20 Februarie 1907*, Miercuri dimineaţa la 9 oare în localul societăţii.

La ordinea zilei:

1. *Deschiderea adunării generale prin prezident. Designarea unui notar şi a 4 bărbaţi de încredere pentru verificarea procesului verbal şi controlarea mersului adunării.*
2. *Statorirea acţionarilor prezenţi şi a acţiilor, ce reprezintă ei, pe baza procesului verbal despre împuternicirile prezentate la timp.*
3. *Raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare despre anul I. de gestiune 1906.*
4. *Stabilirea bilanţului şi a contului perderi şi profit pe anul I. de gestiune 1906. Propunerea direcţiunei şi a comitetului de supraveghiare cu privire la împărţirea venitulai curat şi darea de absolutor.*
5. *Statorirea marcelor de prezenţă pro 1907.*
6. *Intregirea locurilor devenite prin abzicere şi sortare vacante în direcţiune pe periodul 1907—1908 şi 1907—1909. Alegerea unui viceprezident pe anii 1907—1908. Alegerea comitetului de supraveghiare pe anul 1907.*
7. *Intărirea noului contabil în postul său.*
8. *Statorirea unui regulament de serviciu intern şi a altuia pentru depuneri de bani.*
9. *Raportul directorului despre afaceri interne cu interpretarea şi aplicarea de statute la cazuri concrete.*

Din şedinţa direcţiunii băncii „Industria“, ţinută în Deva, la 9 Ianuarie st. n. 1907.

August A. Nicoară m. p.,
director general.

Vasile Domşa m. p.,
prezident, protopresbiter în Orăştie.

Observare: Acţionarul are atâtea voturi decisive, câte acţii sunt trecute în registre pe numele său înainte de încheierea anului cu cel puţin 3 luni.

Acţionarii mai noi de 3 luni au vot conzultativ şi pot fi aleşi, dacă îşi depun acţiile la cassa societăţii barem cu una zi înainte de adunarea generală.

Acţionarul poate luà parte ori în persoană ori prin alt acţionar *împuternicit*, care şi-a înaintat împuternicirea înainte de adnnare cu cel puţin 48 de oare la cassa societăţii, adecă până la *18 Februarie*, Luni, la 12 oare din zi.

Despre împuternicirile înaintate la timp se va încheià la această oară un proces varbal, care se înaintează adunării generale, spre luare la cunoştinţă.

Nr. 14 (1—1)

August A. Nicoară m. p.,
director general.

Bilanţ cu 31 Decemvrie 1906.

Activa.		K f
Cassa în numărar		560·77
Cambii în portofoliu		113,936 03
Cambii cu acoperire hipotecară		45,251·33
Comerciale		67·80
Mobiliar	1,515·70	
10% amortizare	151·57	1,364·13
Spese de fondare		3,535·32
Conturi-Curente		14,102 70
Proteste		70·01
Interese de reescont anticipate		842·—
Interese restante		208 60
		179,938·69

Pasiva.	K f
Capital	100,000·—
Fond de rezervă	364·53
Reescont	63,088 33
Depuneri spre fructificare	9,132·69
Interese anticipate	1,935 10
Prodiverşi (comp. & dări nesolv.)	1,120 12
Timbre anticipate	184 79
Depozite de cassa	176·—
Venit curat	3,937 13
	179,938·69

Contul Profit şi Perdere.

Debit.	K f
Interese de depuneri	217·27
Interese de reescont	2,577 90
Salare	100·—
Porto	303·94
Dare	292·40
Dare după interese de depuneri	21·72
Chirie	375·—
10% amortizare	151·57
Venit curat	3,937 13
	7,976 93

Credit.	K f
Interese de escont	2,490·89
Interese după cambii cu acoperire hipotecară	1,054·59
Interese de cont curent	285·48
Interese după depuneri proprii	481 98
Proviziuni	1,858·37
Diverse venite	1,805·62
	7,976·93

Deva, la 31 Decemvrie 1906.

August A. Nicoară m. p., director general. Nicolae Igna m. p., cassar. Nicolae Olariu m. p., contabil.

Direcţiunea:

Vasile Domşa m. p., prezident. **Balaş Arthur** m. p., secretar. **Iuliu E. Cosma** m. p., viceprezident.
Nicolau Popp m. p. **Szatmári Norbert** m. p. **Nicolae Olariu** m. p. **Svoboda Petru** m. p. **Petru Aslău** m. p.
George Guga m. p. **Dionisie Mateeş** m. p. **Topor Nicolae** m. p. **Avram Săbău** m. p **Ioan Săbău** m. p.
Dinis Petru l. Nicolae m. p. **Demetriu Maniu** m. p. **Adam Avram** m. p. **Neag Lazar** m. p. **Avram Săbău** m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în deplină ordine şi corecte.

Deva, la 9 Ianuarie 1907.

Comitetul de supraveghiare:

Dr. Augustin Dragits m. p., prezident. **Serafim Olariu** m. p. **Buda Béla** m. p. **Iuliu Putici** m. p.

Propunerea direcţiunii şi a comitetului de supraveghiare pentru împărţirea venitului curat.

a) 5% interese acţionarilor după capitalul solvit în diferite rate	K	1,797·30
b) Fondului de rezervă dotare	„	2,000·—
c) Fondului de siguranţă	„	100·—
d) Fondului special de rezervă	„	39·83
	K	3,937·13

Sz. 429/1907 [13] 2—2

A nagydisznódi járás főszolgabirája.

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járáshoz tartozó *Felsősebes* ujonnan alakult nagy községben ujonnan szervezett *jegyzői állásra* pályázatot nyitok és felhivom pályázni óhajtókat, hogy a minősitettségüket, eddigi alkalmaztatásukat, erkölcsi magaviseletüket, életkorukat és nyelvismeretüket feltüntető okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám legkésöbben *1907 évi február hó 15-éig* nyujtsák be.

Az állás az 1904 évi XI. tcz.-ben megállapitott fizetéssel és természetbeni lakással, esetleg a helyi viszonyoknak megfelelő lakpénzzel van javadalmazva. A román nyelvnek szóval és irásban birása feltétlenül szükséges.

Nagydisznód, 1907 évi január hó 19-én.

Schieb Viktor
főszolgabiró.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

11] 3

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul straua Kálmán.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 6 Sibiiu, Joi 18/31 Ianuarie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Educarea voinţei în spirit creştinesc.

II.

Epictet, înţeleptul din Roma, ziceà aşa: „Cel mai mare serviciu îl veti face statului atunci, când în loc să ridicaţi zidiri mari şi pompoase, vă veţi nizuì să ridicaţi *sufletele* concetăţenilor vostri, pentrucă e cu mult mai bine, ca oameni cu inimi ridicate să se mulţămească cu colibe scunde, decât ca sufletele josnice să fie adăpostite în palate splendide“. Iar *Swift* dă sfatul, în opul său „*Gulliver*“, ca la alegerea persoanelor puse să administreze oficiile de stat să se procedeze cu mai multă atenţiune în privinţa însuşirilor *morale*, decât în privinţa talentului şi a facultăţilor. După părerea sa cele mai înalte facultăţi spirituale nu pot să înlocuiască însuşirile *morale*; şi de aceea, cea mai greşită şi periculoasă faptă este, să se dee oficii publice bărbaţilor talentaţi, însă lipsiţi de orice fond sigur moral, pentrucă, făcută în bună credinţă, greşala unui nepriceput niciodată nu e aşa de fatală în urmările ei pentru binele public, ca făptuirea unui om cu moravuri dela natură corupte, care, graţie talentului său, are posibilitatea de a-şi desvolta şi a-şi ascunde depravaţiunea. Rousseau apoi mai adaugă: „Domn mare poate să ajungă orişicine; dar să fie *om*, nu oricine e în stare“.

Ca să fie cineva om în plinul înţeles al cuvântului are să săvârşească o muncă uriaşe faţă cu sine însuşi, să poarte o luptă lungă şi stăruitoare cu instinctele dure, animalice, şi să grijască totodată, ca să ajungă în creştere continuă privirile sale spre idealul suprem al vieţii.

Şi tocmai aici reşede greşala principală cu privire la sistemul nostru de educare. Oamenii sunt destul de naivi a crede, că ajunge dacă li-se arată copiilor ce e cu drept şi ce nu e cu drept, pentruca ei să facă totdeauna aceea ce e bine şi ce e drept. In cele mai multe cazuri nu înţelegem, că folosul moral, care poate fi scos din educare, trebue să fie mai mult un rezultat al educării *inimei* şi *voinţei*, decât al educării *minţii!*

Când copilul, în loc de a i-se spune, că aceasta e bine şi aceasta e rău, vine pus în poziţia de a *simţì* ce e bine şi ce e rău; când în urma exemplelor arătate vine îndemnat să iubească vârtutea şi să urască viţiul; când boldurile nobile vin întărite în el, iar cele rele vin slăbite şi eliminate; când sentimentul adormit în el pentru bine, adevăr şi dreptate, vine adus la viaţă, şi în sufletul său vin altuite nisuinţe simpatice: copilul vine educat într'adevăr, din copil are să se facă — *om*.

Filosoful şi moralistul german *Hilty* spunea aşa: „Indoparea peste măsură a micilor copilaşi cu dogme de ale credinţei e o greşală pedagogică, şi s'a născut din o răuînţeleasă făptuire a lui Christos, care, ce e drept, a iubit şi a binecuvântat copiii, dar nu a cerut dela ei ca să-i urmeze. Copiii au trebuinţă de *iubire*, de *exemple*, şi de foarte puţină învăţătură din religie. Dar de multeori e tocmai dea'ntoarsele, şi de aceea, în cele mai multe cazuri, când ajung copiii să facă întrebuinţare de învăţăturile primite din religie, văd că folosesc un mijloc deja prea usat“...

Să ne închipuim numai, — dacă putem, — ce urmări poate să aibă această direcţie falsă a educaţiunii asupra acelora, cari ca nouă generaţie au să ne iee locul! Atât în literatură, cât şi în societate, se vorbeşte numai despre lipsele pe cari le duce tinerimea cu privire la interesele mai înalte, despre mutilarea idealelor, despre totala enervare a voinţei, dar nu se dă nici o luptă pentru vreo idee oarecare. Conştienţă, datorinţă, binele de obşte, sunt noţiuni uitate. Dar de unde să se şi iee idealele înalte, caracterele firme, voinţa de fer? In fiecare arătură creşte aceea ce s'a sămănat. Tinerimea e aşa cum o creşte familia, şcoala, viaţa. Un caracter moral desăvârşit, adecă o forţă neînduplecată asupra sa, o firmă predomnire a sentimentelor nobile şi a noţiunilor morale în sufletul nostru asupra boldurilor animalice, e ceva ce nu se dă omului din naştere. Caracterele noastre nu se formează în misterioasele ateliere ale naturei, prin vre-o putere necunoscută, ci în valurile vieţii încunjurătoare, *prin noi înşine*. Când însă la educarea tinerimei nu se acordă atenţiunea cuvenită desvoltării caracterului, când mintea e poleită, gustul desvoltat, însă *voinţa nu e educată*: caractere nu ni-se vor da, nu ni-se pot da, până nu se va face schimbare în această privinţă.

Aflu de necesar să deschid aici o paranteză, pentru a aprecia părerea lui *Schoppenhauer*, referitoare la chestia ce ne preocupă. Vestitul propovăduitor al pesimismului afirmă, că născut fiind caracterul deodată cu omul, nu mai poate fi schimbat. In toate stadiile etăţii, sub toate raporturile, omul rămâne acelaşi, neschimbat, ca racul în găoace. Se schimbă numai formele apariţiei sub cari la timpuri diferite şi sub diferite împrejurări se manifestă caracterul, însă caracterul însuşi nu se schimbă.

Acelaşi grad de răutate poate să ducă pe unul la eşafod, pe altul să-l lase în pace în sinul familiei. Stând pe aceiaşi treaptă de răutate, un popor poate să cadă în excese grave, să comită omoruri, canibalisme, iar alt popor să exceleze în intrigi, asupriri, şi în certe fine, purtate într'o formă aleasă, precaută şi elegantă. Forma e deosebită, fiinţa rămâne aceeaşi. Fie că apa se rostogoleşte spumegând de pe stânci, fie că vine încet, în unde şerpuitoare, ori apoi stă pe loc între ţărmurii lacului liniştit, sau iasă ca o suliţă din fântâna săritoare: e *apă* totdeauna, cu însuşirile particulare ale ei. La fel e şi cu caracterul omului. Sub diferite condiţiuni, în forme deosebite, el rămâne acelaşi după fiinţa sa. E tot aşa cu neputinţă să se schimbe caracterul, zice Schoppenhauer, dupăcum cu neputinţă e să prefaci aurul în piatră scumpă. Un egoist poate tot aşa de puţin să fie desbrăcat de egoism, cum nu poate fi desvăţată pisica de a prinde şoareci. Fiecare om e sub diferitele condiţiuni acelaşi, şi rămâne acelaşi şi neschimbat. Dacă s'ar schimbà caracterul cu înaintarea în etate, şi s'ar puteà perfecţionà din an în an, oamenii bătrâni ar trebuì să fie mai tari în vârtute şi caracter decât cei tineri, lucru care însă în realitate nu se observă deloc.

Aşa resonează Schoppenhauer. Dar argumentele sale nu pot suportà ascuţişul unei critici serioase. Ele nu dovedesc, că caracterele nu se *pot* schimbà, ci numai aceea, că ele de regulă nu se schimbă, că cea mai mare parte a oamenilor nu face nici măcar încercarea să le schimbe. Suntem mai dispuşi să călcăm pe calea bătucită, deşi lunecoasă, pe care ne aflăm, decât să ne croim un drum nou, de onoare şi de glorie, însă cu încordarea puterilor. Fiindcă oamenii se sparie de certe şi de încordări, reclamate de lupta purtată cu ei înşişi şi cu împrejurimea lor pentru supremele principii ale vieţii, — mai bucuros abandonează idealele decât comoditatea şi liniştea vieţii. Natural, că omul, care întrat odată în viaţa independentă, în epoca activităţii sale sociale, trage dungă peste toate visurile frumoase avute: nu va ajunge la bătrâneţe să fie conziderat ca model de vârtute, ci, dupăcum spune Schoppenhauer, viaţa întreagă va rămânea credincios caracterului său. Nu va manifesta nici o nizuinţă de a-şi schimbà caracterul; dispreţul faţă de răutate nu-l va cunoaşte, şi nu va simţì trebuinţa de a face opintiri interne pentru izgonirea răului, pentruca să se desfacă de el cu energie, şi aşa caracterul său rămâne neschimbat.

Dar aceasta nu înseamnă, că caracterul său *n'ar putea* să fie schimbat!

Din parlament. Sâmbătă şi Luni dieta n'a ţinut şedinţă. Eri, Marţi, a început discuţia asupra legii de apropriaţie. Vor lua parte la discuţie şi deputaţi naţionalişti.

Afacerea Polonyi. Ministrul de justiţie *Polonyi* îşi va anunţa retragerea în şedinţa de Joi a dietei, iar Sâmbătă se va publica în foaia oficioasă primirea dimisiunii sale şi probabil şi numirea noului ministru de justiţie. Procesul ministrului în contra lui Lengyel Zoltán a fost intentat eri, Marţi.

Din Austria. Reichsrathul austriac a ţinut Luni ultima şedinţă înainte de închidere, iar casa de sus Marţi, când a urmat apoi închiderea solemnă a sesiunei parlamentare. Nouele alegeri parlamentare, pe baza votului universal, sancţionat de Maiestatea Sa, se vor face în zilele prime ale lunei Maiu (între 5—10). Din motivul, că guvernul austriac a trecut prin reichsrath şi prin casa de sus proiectele de lege referitoare la reformele electorale şi la întroducerea votului universal, Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif a decorat pe toţi miniştrii, conferind ministrului prezident *Beck* marea cruce a ordinului Leopold, miniştrilor Klein, Korytowski, Bienerth, D. Auersperg, Dziedusiczki, ordinul coroana de fer clasa I, iar ministrilor Fort, Machet, Derschatta, Pacak şi Prade demnitatea de consilieri intimi.

Vorbirea deputatului Dr. Iuliu Maniu,

rostită în şedinţa dela 2/15 Ianuarie a camerei ungare.

(Continuare).

Dr. Iuliu Maniu: Daţi-mi voie, dacă dl coleg Baros susţine, că în ţinuturile locuite de Maghiarii de rassă trebue desfiinţate latifundiile, şi că trebue făcut tot posibilul, pentru-ca toţi ţăranii maghiari de-acolo să aibă proprietatea lor, averea lor şi să aibă tot ce e necesar spre a se întărì economiceşte, şi totodată susţine, că în ţinuturile locuite de naţionalităţi trebue înfiinţate latifundii.... (Voci: Acolo sunt păduri!) Pardon, nu sunt numai păduri, căci pădurile sunt numai în părţile extreme ale Ardealului, în Săcuime, Braşov, Bistriţă-Năsăud şi Munţii Apuseni, iar în special la noi, unde locuesc Românii, este şes şi pământ cultivabil, ca ori-unde în alte părţi. Atunci când aşa este părerea generală şi când mai mulţi oratori au adresat ministrului agriculturei rugămintea, să ajute ţărănimea maghiară, să mă iertaţi, nu puteţi zice, că nu vreţi să introduceţi politica în economia naţională.

Tucsek Sándor: Da! Vrem!

Prezidentul: Rog pe domnii deputaţi să fie în linişte.

Dr. Iuliu Maniu: Atunci, când aproape din toate discursurile deputaţilor cari au luat cuvântul la budgetul instrucţiei publice răsare ideea, care nu de mult s'a ivit într'o foaie din Budapesta, că ţara aceasta trebue făcută întâi maghiară şi apoi civilizată, când domnii deputaţi în discursurile lor nu cultivă şi nu întăresc cugetarea ideală a progresului şi nu o scot în relief la budgetul cultelor, ci accentuează o altă cugetare secundară, care pe noi ne ofensează, ne supără, findcă ne este ostilă, atunci să nu-mi luaţi în nume de rău, dacă spun, că din pertractările acestea noi am scos nişte experienţe, cari ne-au atins foarte dureros şi foarte adânc. (Mişcare).

Onorată Cameră! Onoratul coleg Hellebronth a putut să enunţe în această cameră fără să se fi ridicat o contrazicere, că mai bine de trei mii de şcoli din această ţară sunt cuiburi de tradare de patrie.

Hellebronth Géza: N'am vorbit decât de 1447 şcoli.

Dr. Iuliu Maniu: Dl deputat zice, că există 1447 şcoli, în cari nu se predă limba maghiară, ci numai limba materna a elevilor. Dacă se poate să ridice cineva cuvântul şi să zică, cum a zis dl deputat Hellebronth, că învăţarea limbei materne a cetăţenilor din patrie este o trădare de patrie (Zgomot. Contraziceri), atunci să nu luaţi în nume de rău, dacă eu din toate acestea îmi fac convingerea, că Dvoastră cu dezbaterea budgetului cultelor nu vreţi să serviţi progresul ideal şi cultural, ci din contră, înapoiarea noastră, drept consecinţă tocmai a împrejurării relevate de dl deputat Hellebrouth, că noi am fi aici străini (Zgomot. Contraziceri). Binevoiţi a ceti notele stenografice. Nu luaţi în nume de rău, dacă declaraţia dlui deputat o aduc în legătură cu declaraţia dlui ministru făcută înainte cu câteva zile, şi asupra căreia îmi voiu lua libertate a reveni, anume, că aici numai Maghiarul e stăpân, iar noi ceilalţi suntem străini. (Voci: Asta n'a zis-o.) Discursul e la mine şi îl voiu cità îndată textual. (Zgomot).

Prezidentul (sună): Rog pe domnii deputaţi să fie în linişte, altfel oratorul nu-şi poate urmà discursul.

Dr. Iuliu Maniu: Al doilea motiv, pentru care am luat cuvântul este, că dl ministru al cultelor şi instrucţiunei publice a declarat în discursul său, că se identifică întru toate cu părerile exprimate de contele Andrássy Gyula. Mărturisesc sincer, mă mir, că atribuiţi o importanţă aşa mare declaraţiunei ministrului de interne, contele Andrássy Gyula. Partea meritorică a acelui discurs dl ministru al cultelor şi instrucţiunei publice a spus-o de repeţite ori în această cameră. Adevăratul simbure al discursului, că va iubì poporul şi va perzecută pe agitatori, ceeace a stârnit aplauze frenetice în rândurile Dvoastre, la noi nu poate avea farmecul noutăţii, deoarece începând cu baronul Bánffy Dezső, fostul ministru prezident, în discursul căruia se cuprinde expresia aceasta, fiecare ministru a declarat — afară de Wekerle, care într'un discurs al său a zis că nu există o chestie a naţionalităţilor — că poporul trebue iubit, iar agitatorii prigoniţi. (Voci: Fireşte!). Care a fost rezultatul acestui principiu politic de mult timp buciumat, o ştim prea bine (Mare zgomot). Dvoastră şi până acuma tot aşa aţi iubit poporul, cum l-aţi iubit şi mai nainte, iar după debutul ministrului prezident de pe vremuri, baronul Bánffy Dezső, tot aşa îl veţi iubì ca şi mai nainte. Cum s'a manifestat însă iubirea aceasta, îmi voiu lua voie a ilustrà cu câteva exemple.

Iar ce priveşte strivirea agitatorilor, nici aceasta nu e ceva nou, doară pedepsele, cu cari au fost loviţi politicianii români în procesele pornite împotriva lor dela 1896 încoace, fac 46 de ani, (Voci: E puţin!) iar amendele trec peste 52,000 cor., cu toate că nu e vorba decât de timpul dela 1896 încoace, în care nu e socotit procesul memorandului şi alte numeroase procese din deceniul precedent. Şi ce credeţi Dvoastră, care a fost rezultatul acestor goane împotriva agitatorilor? Rezultatul a fost, că astăzi poporul român în totalitatea sa şi în toată fiinţa sa simte împreună şi cugetă împreună cu noi. (Sgomot şi contraziceri.) Iar noi reprezentăm în camera aceasta cugetul, voinţa şi aspiraţiile acelui popor (Contraziceri).

Cumcă este aşa, să mi daţi voe să mă refer la un exemplu foarte simplu. Voinţa poporului — să zicem aşa, — se manifestă în mod oficial, cu prilejul alegerilor de deputaţi. N'aţi observat că în ziua întâia a alegerilor, toţi deputaţii naţionalişti au fost aleşi, şi că numai în zilele următoare au rămas deputaţii naţionalişti în minoritate? Pentruce? Pentrucă în ziua întâia de alegeri voinţa poporului avea curs liber, cu alte cuvinte, voinţa, gândul şi dorinţa lui s'au putut manifesta liber. Ce s'a întâmplat însă în zilele de alegere ce-au urmat? Onoratele ziare au avut bunăvoinţa a atrage atenţiunea guvernului asupra acestei împrejurări şi, zău, după aceea n'a mai intrat în cameră, decât un singur deputat naţionalist. Voinţa, în manifestaţia ei liberă, a fost — pentru noi.

Onorată Cameră! Contele Andrássy Gyula, în discursul său, cu care s'a identificat întru toate şi dl ministru al cultelor — a zis între altele, că se miră, că noi ne plângem, că el n'ar fi drept faţă de noi. Nu voi abuza de răbdarea On. camere, înşirând toate faptele, toate împrejurările şi toate manifestaţiile vieţii de stat, prin cari aş puteà dovedì, că în realitate, noi în toate privinţele suntem trataţi într'un mod fără părechie de nedrept. (Voci: Minciuni! Mare zgomot.) Daţimi însă voie să mă refer numai la câteva cazuri, şi să dovedesc cu câtă lipsă de echitate şi de dreptate suntem noi trataţi.

Să ne oprim la chestiunea şcolară

Avem lege care stabileşte, că şcolile confesionale sunt împărtăşite de un anumit ajutor de stat, adecă de întregirea salarelor învăţătorilor. O dispoziţie legală, precisă şi hotărâtă, asupra căreia nu încape discuţie. Ce se întâmplă însă? Se întâmplă, că în comunele, în cari şcolile confesionale s'au susţinut până acuma din ajutorul de stat, contribuind statul la întregirea salarului învăţătorului, — s'au înfiinţat, ulterior şcoli de stat, iar după înfiinţarea acestora, ajutorul de stat al şcolilor confesionale s'a suprimat fără nici o motivare; e firesc, ca în urma acestui fapt şcoala confesională nu mai poate exista. Aceasta însă constitue o violare a legii. Incai de s'ar motiva cu ceva suprimarea; de s'ar invoca măcar că şcoala nu corăspunde cerinţelor salubrităţii publice (Voci în stânga extremă: Aşa-i! Nu corăspunde!), sau că învăţătorul nu corăspunde chemării sale, aş mai înţelege; dar suprimarea se face pe motivul că: „Existând şcoală de stat, sau şcoală comunală, şcoala confesională e de prisos, îi suprimăm, prin urmare, ajutorul de stat". (Vii aprobări în stânga şi stânga extremă.)

Insă on. cameră, influenţarea şcoalelor de stat — nu luaţi în nume de rău expresia aceasta, nu o spun cu intenţiunea de a ofensa — se manifestă şi în altă direcţiune, pentrucă cu ajutorul acestor şcoli şi institute de stat autorităţile administrative împedecă de-a dreptul instrucţia. Ştiu cazuri, că pretorele, care, altminteri mi-e cunoscut, ba chiar prieten bun, a dat ordin notarului din cercul său, să oblige pe toţi părinţii din acea comună, ca să nu trimită copiii la şcoala confesională, ci la şcoala de stat. (Vii aprobări în stânga extremă). Simţindu-mi drepturile violate, şi văzând ştirbită libertatea învăţământului, am stăruit ca pretorele să fie tras în cercetare disciplinară, ceeace însă nici până astăzi nu mi-a succes. S'a mai întâmplat, că într'o comună unde nici nu există şcoală de stat, copiii au fost scoşi cu jandarmii din şcoala confesională şi duşi în şcoala de stat din satul vecin. (Mişcare în stânga extremă).

Szathmári Moriţ: Poate i-au apărat să nu-i omorâţi! (Mare sgomot. Prezidentul sună).

Dr. Iuliu Maniu: Vă rog, să mă ascultaţi cu răbdare. Dar s'a mai întâmplat, că autoritatea confesională superioară s'a jeluit împotriva jandarmilor şi comisiunea administrativă din Cluj a şi tras la răspundere pe acei jandarmi, dar cum? A eşit la iveală, că jandarmii primiseră ordinul dela fisolgăbirău, iar comisia administrativă în loc să tragă acum la răspundere pe fisolgăbirău, scrie în decisiunea sa, că fisolgăbirăul adevărat şi-a depăşit atribuţia, dar nu i-se poate lua în nume de rău, deoarece cel mult a făcut-o aceasta din hiperzel. Dacă on. guvern doreşte, îi voiu servì cu date oficiale.

Dar on. cameră, mizeriile acestea există nu numai în ce priveşte şcolile şi instrucţia primară, ci în întreaga administraţie. Locuitorii de limba nemaghiară sunt daţi desconsiderării. Nu judec chestiunile acestea din punctul mic de vedere, ce ni-l ofer abuzurile funcţionarilor administrativi, căci chestiunile acestea nu se pot judecà după cuviinţă, decât dacă ne vom alege un punct de vedere înalt şi de aici vom privì lucrurile!

Dar dacă se întâmplă într'un oraş, că nu se dă permisiune pentru representaţii teatrale sau concert în limba română, sau nu se admite programa lor românească şi aceasta se motivează, că în acel oraş şi peste tot în toate oraşele representaţiile româneşti n'au nici un titlu de drept, — şi chestiunea, în urma apelului anunţat, ajunge la ministrul de interne ...

Prezidentul: St. Dle deputat! Cred că soartea apelului nu întră în cadrele budgetului cultelor, ci în cadrele budgetului internelor.

Farkasházy Zsigmond: Intră în cadrele libertăţii cuvântului!

Prezidentul: Pe dl deputat Farkasházy îl chiem la ordine, pentru că a îndrăznit să critice dispoziţia prezidentului Dacă cazul se va repetà, voi fi nevoit să fac propunerea, ca dl deputat să fie chemat înaintea comisiei de imunitate. (Vii aprobări).

Dr. Iuliu Maniu: On. Cameră! Nu voi urma mersul acestor idei, căci nu vreau să ajung în conflict cu dl prezident, de şi ţineam să arăt cât suntem de neîndreptăţiţi în toate ramurile guvernării. Când Dvoastră ne ziceţi însă, că noi vă atăcăm pe nedreptul, simt trebuinţa să vă atrag atenţiunea asupra unei împrejurări foarte caracteristice şi foarte importante, care şi din punctul de vedere social, economic şi cultural are cea mai mare influenţă asupra desvoltării acestei ţări şi asupra întăririi poporului. (S'auzim! S'auzim!)

Unul dintre On. membri ai comisiunei budgetare a făcut socoteala, că lefile funcţionarilor de stat din această ţară fac laolaltă 275 milioane. Iar eu am făcut socoteala, că dintre 275 milioane partea funcţionarilor români e 200,000 coroane. (Mişcare). Chiar şi după statistica Dvoastre, în ţara aceasta tot al 6-lea om e Român, şi cu toate acestea din banii ce plătesc în visteria statului, — în buzunarele cetăţeanului român numai după 550 fileri ajunge 1 filer. (Sgomot).

Daţi-mi voie, Dlor, dacă noi n'am protestà împotriva acestor lucruri şi n'am luà poziţie împotriva unui astfel de tratament al poporului nostru, dacă nu ne-am străduì să găsim pe seama lui în aceste şi alte chestiuni sociale o soluţie corăspunzătoare numărului lui, cred că Dvoastră aţi aveà dreptul să ne priviţi cu milă şi să ne dispreţuiţi.

On. Cameră! In cadrele speciale ale budgetului cultelor întră şi chestiunea, pe care domnul ministru al cultelor a adus-o mai întâi pe tapet; anume, chestiunea executării legii naţionalităţilor.

Dl ministru de interne, în vorbirea sa, n'a făcut decât să repete cele spuse de dl ministru al cultelor cu prilejul discuţiei asupra budgetului precedent.

Mi-am luat permisiunea să fac observarea aceasta şi cu prilejul discuţiei asupra apropriaţiei. Imi iau acuma voia s'o repet şi s'o desvolt, întru câtva, mai pe larg. Trebue să arăt din nou concepţia, care ne jigneşte în cea mai mare măsură, care ne jigneşte, în acelaşi timp, şi simţul de dreptate. (S'auzim! S'auzim!) Ne jigneşte, că atât dl ministru al cultelor, cât şi dl ministru al internelor au declarat, că legea naţionalităţilor nu trebue executată, pe motiv, că partidul naţional şi noi naţionalităţile în general, negăm punctul întâi al acestei legi, tăiem astfel craca de sub picioarele noastre şi ne lipsim de posibilitatea de a puteà pretinde executarea legii. (Adevărat! Aşa-i! în stânga)

Daţi-mi voie, domnilor, executarea legilor şi respectarea legilor sunt identice. Respectarea legilor trebue s'o cerem şi s'o pretindem, în rândul întâi, atunci executăm legea. Iar executarea unei legi nu poate fi condiţionată de atitudinea unui cetăţean faţă de o anumită chestiune sau un anumit fapt. (Zgomot.) Abstrăgând dela aceasta, daţi-mi voie să nu primesc această obiecţiune, deoarece noi, cari suntem membrii partidului naţional, n'am negat nici-odată, că totalitatea locuitorilor acestei ţări formează prin legămintele aceloraşi drepturi, aceloraşi datorii şi ale aceleiaşi suveranităţi, legăminte bucuros acceptate şi de noi, o unitate politică.

Kmety Károly: O naţiune!

Dr. Iuliu Maniu: In consecuenţă, e lipsită de ori-ce temei afirmarea dlui ministru, că noi, partidul naţionalist, am fi atăcat cândva, în cameră sau în afară de cameră, fie unitatea, fie integritatea acestei ţări. Şi chiar dacă nu acesta ar fi adevărul, chiar dacă ar fi aşa precum afirmă dl ministru, daţi-mi voie să amintesc şi în privinţa aceasta un singur lucru.

Existat a oare în Ungaria bărbat politic sau nepolitic german, sau în Ardeal bărbat politic sau nepolitic sas, sau rutean...

Baron Bánffy Dezső: De Ardeal nu se poate vorbì în particular! Asta-i tendenţios.

(Va urma).

Revistă esternă.

Alegerile din Germania. Incă nu sunt terminate, pentrucă în 160 de cercuri trebue să se facă alegere nouă, după ce nici unul dintre candidaţi n'a întrunit majoritatea reglementară, dar cu toate acestea se ştie, că alegerile din Germania, efectuite Vineri în 25 Ianuarie n. au eşit în favorul guvernului şi a politicei sale coloniale. Socialiştii, aceşti neîmpăcaţi contrari ai guvernului din Germania, au suferit mare înfrângere, dupăce chiar după recunoaşterea lor, 19 mandate ale lor sunt perdute. E mai favorabil rezultatul pentru guvern, chiar şi decum şi l-a închipuit guvernul însuşi, şi aceasta se atribue deşteptăciunii poporului, care începe să înţeleagă, că ideile antinaţionale ale socialiştilor nu pot să dee roade bune. Impăratul *Wilhelm* a manifestat mare interes faţă de alegeri, şi după ce i s'a comunicat rezultatul, în zorile zilei de Sâmbătă, a plecat în trăsură la cancelarul *Bülow*, cu care a avut o lungă convorbire. Mai târziu a mers apoi iarăşi la *Bülow*, părăsind palatul acestuia abia pela ameaz, în cea mai bună dispoziţie, semnul că l-a mulţămit pe deplin rezultatul alegerilor. In Germania se fac alegerile pe baza votului universal.

Răspuns „Luceafărului".

Fiecare organ de publicitate reprezintă un capital moral oarecare, cu care se impune, altfel existenţa lui nu are rost, ci mai curând ori mai târziu trebue să dispară în nimicinicia de unde a venit. E de înţeles, prin urmare, de ce foile, când apare vre-una nouă, îi păstrează o rezervă binevoitoare, ca să nu apară preocupat Aşteaptă să şi desvoalte noua gazetă întâiu programul, să vadă ce direcţiune apucă, de ce forţă dispune. După aceasta îşi spun cuvântul.

Se vestise cu luni înainte, că în Sibiu are să apară o revistă teologică. Nimic mai natural decât a înfiinţà pentru preoţime foaie de specialitate. In era tiparului, când şi culegătorii tipografi s organisează, dau semne de viaţă proprie, nu se va lua doar în nume de rău preoţimei, că şi ea îşi dirige steagul propriu şi vrea să apară în lume ca ceeace e. Gazetele noastre au şi luat notă destul de binevoitoare despre noul organ. Excepţie a făcut singur *„Luceafărul"* — această foaie cu zbor înalt, ce are aerul a fi diriguitoarea spiritului public al Românilor de dincoace de Carpaţi. In numărul său 15 Decemvrie trecut această revistă sează sub titlul „Alt an, alte nădejd nişte expectoraţiuni — pline de venin cari nici decât nu pot fi trecute cu v derea.

„Trebuinţa unei reviste — zice — care să împartă învăţătura meseriei celor vre-o două mii de dascăli dela sate, simţit de mult. Dar nu înţelegem cu m tea noastră profană de mireni — de a fel iubitori de biserică — ce lipsă mai a preoţimea dela sate de o revistă aşa zi „de specialitate", când coloanele atât încăpătoare ale „Telegrafului" puteau cuprindă atât de bine întrecerile harnici lor profesori de teologie".

Lipsa de cumpănă şi parţialitatea d aceste vorbe să vede cât de colo. C trazicerea e evidentă. Dacă învăţătoria meserie, care are lipsă de perfecţionare ajutorul foii de specialitate, eo ipso trebue să fie şi pentru preoţi. Ori do preoţia nu e meserie? Ori singură ea fie osândită a rămânea neorganizată faţa problemelor într'adevăr mari ce ridică timpul de faţă, atât de contrar b sericei? Ar însemna atâta cât a perde ti pul înzadar, dacă aşi insista mai mult supra acestui adevăr, şi numai persoa preocupate pot susţineà, că la noi e bi cum e.

Ce m'a îndemnat a prinde conde nici nu e acest pasagiu. Cuprinde art colul menţionat alte afirmaţiuni, cari r prea denoată, că autorul ar fi „iubitor biserică", cu toatecă îşi însuşeşte ace atribut.

Cine iubeşte biserica? Celce apă aşezămintele ei, ori celce le defaimă? Pă acum nici o foaie serioasă de ale noast n'a numit canoanele bisericei „*câmp mlaştinos*". A fost rezervată „Luceafărului" expresiunea această poetică, care însă după convingerea mea — nu multă cins îi face. E batjocură la adresa biseric mame, care 2000 de ani în „mlăştine" de aceste 'şi-a crescut fiii săi. Şi mlăştinele nu le-au stricat nimic. Poporul român îl avem tare şi sănătos şi azi. De trăià cu „filozofiile lumeşti", fie convins „Luceafăru că nu l-am mai aveà ca popor *„român"* prin urmare nici dânsul n'ar aveà cui trin biţa din înălţimea sa de *luceafăr* doctrinele veninoase.

Respectul faţă de cetitori, între c sunt mulţi preoţi, trebuia să reţină

„Luceafăr“ să nu vatăme conştiinţa lor religioasă. Ori presupune „Luceafărul“, că şi noi, preoţii — ca mulţi lumeni — considerăm numai de forme actele religioase ce le îndeplinim? Trist ar fi, când ni-ar lipsi *duhul*, când numai din obiceiu am fi preoţi!

Chiar de aceea, nu pot consimţi nici cu preconizarea altui principiu din pomenitul articol.

Autorul, dupăce numeşte studiul dogmaticei „chiţibuşerii“ — frumos epitet! — continuă: „Pentru Dumnezeu, nu corectitudinea în înşirarea chestiunilor dela nu ştiu care sobor dela Nichea, ci cunoaşterea economiei raţionale şi a drepturilor cetăţeneşti, înţelegerea istoriei noastre politice şi literare, însuşirea unei limbi româneşti curate, — toate aceste, alături de cinstea patriarhală şi de vechea frică a lui Dumnezeu, pot ajuta înaintarea culturală a preoţimei noastre. N'avem vreme să ne adormim de contemplaţia *stearpă* (auzi acolo!) a pravilelor *moarte*, şcl.“

Urmând aceste sfaturi, nouă preoţilor nu ne-ar rămânea alta, decât să aruncăm patrafirul în cutare unghiu părăsit şi să devenim cu totului *lumeni*, iar biserica să şteargă cu totului *studiile biblice* din seminare, să nu „*adoarmă*“ candidaţii de preoţie cu ştie Dumnezeu ce chestiuni de pe la Nicheia. In loc de aceste *secături* să caute biserica a face din preoţii săi tot atâţi directori de bănci, arendatori de moşii, precupeţi, şcl. şcl.

Frumos tablou! Frumoase învăţături!

Mai în toamnă cetisem prin foile maghiare din Cluj o plângere de a baronului Bánffy, în care acesta prevestea perirea bisericei sale, din cauza, că slujitorii ei de azi, în loc de a-şi vedea cum le cere poziţia, de oficiu, să îndeletnicesc cu lucruri străine bisericei. In special accentuà, că preoţii ei îmbrăţişează prea multe ocupaţii laterale, şi între acele sunt unele absolut incompatibile cu oficiul de preot.

Ce alţii combat, ce e pentru alte biserici rău, la noi să fie bine! Asta-i dorinţa „Luceafărului“. Oare din împrejurarea, că preoţii vor îmbrăţişà tot felul de ocupaţiuni laterale, cărora îşi vor jertfi întreg timpul, negligându-şi oficiul pastoral, nu vede L. nici un pericol pentru biserică?

Deja se simte efectul nepăsărei de până acum, deja din apatia preoţilor pentru cele bisericeşti a rezultat un fel de răceală şi în popor. Continuând a rămânea nepăsători — răul sigur că se va mări.

„*Revista teologică*“ are menirea să aprindă scânteia chemării în preoţi. Noi avem lipsă de preoţi învăluiţi în aureola preoţiei, nu de preoţi cari poartă numai numele; avem lipsă de preoţi, cari să ridice poporul către idealism, nu de preoţi ce lasă necultivat simţul religios al poporului. Pe lângă studiile profane ce i-le prescrie „Luceafărul“, cum se va putea pregăti preotul ca să ţină cuvântări moralizătoare poporului? Poate şi în cuvântările bisericeşti va tractà chestiuni *materiale*? Dar atunci altarul nu mai e altar, şi preotul nu mai e preot.

Să nu fie!

Nu disput preotului datorinţele de a fi folositor turmei sale şi pe alte terene, nu numai pe cel bisericesc. Doresc, ba cer, ca preotul pe toate terenele să fie folositor credincioşilor săi. In prima linie să aibă în vedere însă, că e preot, şi ca preot trebue să se şi afirme. De aceea expectorările „Luceafărului“ trebue să le considerăm ca un fel de esces de zel — cu rău efect.

Un singur argument — nemărturisit însă pe faţă — ar puteà fi invocat în contra editărei „*Revistei teologice*“. Acesta, după cât pot înţelege eu lucrurile din depărtare, (Cu chestia întrecerilor profesorilor de teologie nu mă ocup, că vor ştì dânşii ce trebue să facă) ar fi: prin înfiinţarea revistei sufere „Telegraful Român“, căci o parte din preoţi s'ar retrage dela a-i da sucurs. Argumentul acesta nu îndreptăţeşte *animositàţile*, „Telegraful Român“ şi de aci încolo rămâne foaia noastră, de care ne leagă, nu numai trecutul, ci şi prezentul. Ca foaie bună politică, socială, economică, ba şi oficioasă-bisericească, ce e, el totdeauna va fi sprijinit de noi, preoţii. Autoritatea superioară bisericească, sunt deplin convins, nu va aveà cuvânt să se plângă contra noastră, că nu sprijinim foaia arhidiecesei. Dacă care-va din noi şi-ar uita de datorinţă, acolo e conclusul sinodului arh. nr. 95 din 1896. Se poate aplica, atât faţă de preoţi, cât şi faţă de învăţători.

Fie convinşi domnii dela „Luceafăr“, că noi preoţii, nu contra „Telegrafului Român“, ci *cu el împreună* vrem să mergem şi vom merge.

Atât am vrut să zic pe scurt la notiţa din „Luceafăr“, nu în calitate de unul din factorii „*Revistei teologice*“, ci ca preot, care tâlmăceşte vederile preoţilor.

Vasile Gan
protopop.

NOUTĂŢI.

Alegerea de primar în Sibiiu s'a făcut eri, Marţi, la orele 4 d. a. Şedinţa consiliului comunal a fost prezidată şi condusă de dl vicecomite al comitatului Sibiiu, Reissenberger. A fost ales cu aclamaţiune singurul competent dl *Lőw*, primar în Sebeşul săsesc.

*

Darul Regelui Carol. Domnul Dr. *Istrati*, inspectorul general al expoziţiei din Bucureşti, a primit un frumos cadou dela M. Sa Regele Carol. E un ciasornic de masă, în aur şi email, cu portretul Regelui şi al Reginei, foarte bine executate şi cu coroana regală, în colori naţionale pe cristal E o lucrare foarte frumoasă şi artistică, făcută la o firmă mare din Berlin.

*

Guvernul român are intenţiunea să mai înfiinţeze 10 şcoale poporale române în diferitele comune ale Macedoniei. Cu acestea regatul român are 40 de şcoale în Macedonia, afară de cele din Bitolia şi Ianina. Grecii n'au decât 20 de şcoale în Macedonia, dar ei au 100 de dascăli ambulanţi, cari umblă din sat în sat şi dau instrucţie grecească copiilor.

*

Centenarul lui Cavour. Ziariştii italieni au hotărât într'o conferenţă ţinută zilele trecute la Turin, să se serbeze la 1910 centenarul contelui *Cavour*, întemeietorul Italiei de astăzi, şi anume prin aranjarea unei expoziţii a presei din toată lumea. S'a primit şi propunerea primarului din Turin, ca în anul 1911 să se aranjeze tot în memoria contelui Cavour şi o expoziţie universală în Turin.

*

Grevă. Culegătorii din celelalte tipografii din Sibiiu s'au pus în grevă. Din acest motiv ziarele germane de zi din localitate nu au apărut Luni şi Marţi. Săptămâna aceasta probabil nu va putea să apară nici „*Foaia Poporului*“ Cetitorii ei vor fi recompenzaţi pentru acest număr cu unul duplu.

*

Dela casa arhidiecezană. Din comuna bisericească Căpâl a-de-sus au întrat pentru gimnaziul din Brad cor. 5·30.

*

Administraţia revistei „Luceafărul“ aduce la cunoştinţa on. săi cetitori, că din cauza grevei lucrătorilor dela tipografia Krafft, Nr. 2 al revistei va apărea cu oarecare întârziere.

*

† Dim. Magdu, advocat în Radna, a decedat, în etate de 58 ani.

*

† Zoe Petricu n. Oniţiu, văduva protopresbiterului I Petricu al Braşovului, a decedat în etate de 88 ani.

*

Principe — maşinist. Principele de *Saragossa*, membrul unei familii din cele mai avute ale Spaniei, avea ambiţia să ajungă maşinist de tren. A învăţat meşteşugul, a făcut examenul, şi acum e aplicat la tren şi face de două-ori pe săptămână cursa cu trenul accelerat între Madrid şi San-Sebestian, ca maşinist, îmbrăcat în haine de muncitor.

*

Patriarhatul nu se pleacă. O telegramă din Constantinopol vesteşte, că sinodul patriarhiei ecumenice a hotărât să nu facă nici o concesiune în chestia Arămânilor din Macedonia. Va să zică, nu le dă voe să se roage lui Dumnezeu în limba lor, un drept dat lor de însaşi legea, căreia se închină.

*

Generalul Lahovary, ministrul de externe al României, fiind bolnav, a plecat la Lausanne, pentru a conzultà un specialist asupra sănătăţii sale. Va lipsì din ţară o lună, ţinându-i locul până la reîntoarcere dl *I. Lahovary*, ministrul domeniilor.

*

Alte două mii. Cu vaporul „*Caronia*“ au plecat din Fiume, în una din zilele trecute, 2200 de cetăţeni ungari la America. Guvernatorul Fiumei, contele *Naco*, le a făcut vizită pe vapor, înainte de plecare.

*

Ordinul bunilor templieri are şi în România două loje, una „*România*“ şi alta „*Muntenia*“. Cea primă s'a întemeiat în anul trecut, iar a doua cu începerea anului acestuia. Scopul e, cum se ştie, abstinenţă desăvârşită dela toate beuturile alcoolice. Societatea are loji pretutindenea, în fiecare ţară, pe toată suprafaţa pământului.

*

Incă o cucerire. Celebra dansatoare *Cleo de Merode*, care dă reprezentaţiuni în Budapesta, s'a logodit, zice-se, cu un conte maghiar şi e decisă să rămână în Budapesea, Va să zică, un nou suflet cucerit pe seama maghiarismului. Vorba e însă, că are oare trebuinţă dansatoarea de numele contelui, ori contele de — banii dansatoarei?

*

La Darmburg, în Pomenaria (Germania), s'a găsit, în urma unor săpături, o urnă cu cenuşă, cu oase de om şi cu monete de metal. S'a constatat că e din anul 230 înainte de Christos.

*

Hymen. Dl *Constantin Moldovan* şi dşoara *Zoriţa Dandea* îşi anunţă cununia, care se va oficia în Biserica din Bucium-Sat, la 25 Ianuarie st. v. 1907, orele 11 a. m.

*

Petrecere în Făgăraş. „Reuniunea femeilor române gr. or. din Făgăraş şi jur“ invită la petrecerea de daus ce o aranjază Dumineca, în 10 Februarie 1907 st. n. în sala hotelului „Lauritsch“ în Făgăraş. Inceputul la 8 ore seara.

*

Comoară. Intr'o comună mică lângă Ploeşti (România). o femee săracă a găsit în pământ o comoară mare, formată din monete de aur, în greutate de 50 kilograme. In nepriceperea ei a vândut comoara pe nimica, unor speculanţi evrei. Autorităţile publice au deschis anchetă.

*

Incercare de şantaj. Un oarecare Gyuriş Arpad a tipărit un pamflet infamant la adresa lui Kossuth, în scop ca să stoarcă bani. Tipăritorul, observând scopul urmărit, a nimicit toate exemplarele.

*

Piesă nouă. Direcţiei teatrului naţional din Bucureşti a fost prezentată o piesă nouă „*Tămbălăul*“, operetă jubilară a anului 1906, scrisă de *Eu*, *Tu*, *El*, pseudonime sub cari se ascund trei persoane bine cunoscute bucureştene.

*

Om sălbatic. In apropierea oraşului Sătmar a fost descoperit într'o peşteră un om sălbatic, care de 25 de ani nu s'a mai arătat între oameni, ci a trăit aci, nutrindu-se cu ierburi şi cu mere pădureţe. Abia mai ştie să vorbească. Se numeşte *Ioan Läbonţ*. Are un exterior care te îngrozeşte.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Gheorghe Marian, paroh, Valea-epei, soţia sa preoteasa Maria n. Iliaş, fiica lor, dşoara Silvia şi fiii lor Traian, şcol, Minu, şcol.; Emil Marian mehanic în Cerna-Voda (România) şi Ioan Marian, mehanic în Vălceni (jud. Olt), fiecare câte 20 bani, sau în total cor. 1·40

*

Petrecere în Turda. Societatea de lectură a femeilor române din Turda şi jur invită la petrecerea ce o va aranjà în 10 Februarie st. n. în sala cea mare dela hotelul „Europa“. Inceputul la 8 ore seara.

*

Cei dejeraţi au să fie trataţi în modul următor: Până la sosirea medicului avem să desbrăcăm pe cel îngheţat afară sau într'o odaie neîncălzită, dar cu băgare de seamă. Să l acoperim apoi uşor cu zăpadă sau cu cearşafuri umede răci, lăsându-i gura şi nasul slobode. Mânile şi picioarele înţepenite să nu le îndoim în silă, căci se pot rupe. Dacă membrele sunt mobile, să frecăm trupul cu spirt sau cu şervete răci. Dupăce s'a încălzit trupul să-l ducem într'o odaie rece, într'un pat neîncălzit. Dacă începe a răsufla bine; de nu, să-i facem răsuflare artificială, ca la înecaţi. Beuturi încălzitoare se dau numai dupăce îngheţatul şi-a venit în fire, şi numai cu băgare de seamă şi câte puţin (cafea neagră, ceaiu, coniac). Adeseori reuşim pe calea aceasta să scăpăm dela moarte inşi, cari au stat câteva ciasuri ca morţi.

*

Fân de vânzare. Un econom român are cam 200 cară de fân de vânzare. Se poate consumà mai ales cu oile la faţa locului. Informaţii dă administraţia foii noastre.

*

Viţă de vie, de tot soiul, în calitatea cea mai bună, să se procure dela „Pepineria milenară“ din Nagyösz, comitatul Torontal, care trimite bineasortatul său catalog în limba română, germână, maghiară sau sârbească, ori cui, gratis şi franco.

Rugare.

Deoarece s'a făcut un număr conziderabil de abonări la „Revista teologică“ şi din partea acelora cari n'au fost luaţi în combinare a li-se trimite Nr. 1 ca număr de probă, şi acest număr s'a tipărit numai în atâtea exemplare de câte se credea că va fi lipsă, rugăm pe toţi aceia P. T. D. cari au primit Nr. 1 şi nu intenţionează a se abonà, a ni-l restituì, ca să putem trimite şi acel Nr. tuturor abonenţilor.

Administraţia „Revistei teologice“.

Teatru.

Mercuri 30 Ian.: *Haimatk*, dramă. Joi: *Bocacio*, operetă.

Cărţi şi reviste.

„Beniamin Franclin“, conferenţă scrisă pentru sàrbarea aranjată de corpul profesoral dela gimnasiul din Brad în preseara sfântului Andreiu 1906, de Dr. *Pavel Oprişa*, director gimnasial. Tipografia nouă, Orăştie 1907. O broşură de 32 pag. scrisă bine şi la înţeles.

*

Raportul anual, *pe anul administrativ 1906 al societăţii muzicale „Armonia“ din Cernăuţi.* Conţine un raport amănunţit despre activitatea societăţii în cei 25 de ani ai existenţei ei, scris de secretarul societăţii Dr. *Emilian Sluşanschi*, apoi date referitoare la actuala stare a societăţii.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Subsemnatul în numele comitetului parohial, mă văd plăcut îndemnat a aduce şi pe calea aceasta sinceră mulţămită mai jos semnaţilor nostri creştini din Şugag, cari au binevoit a face bisericei de aici, în decursul acestui an, următoarele donaţiuni:

I. La fondul pentru zidirea bisericei: George Gros, primar 100 cor., Nicolae Cutean 50 cor., Toma Barb 20 cor., Ioan Nicolae Cutean 60 cor. Suma 230 coroane.

II. La fondul săracilor: George Perian, paroh, în loc de cunună pe sicriul răposatului său prietin George Ometa, din Ţăraţăl 20 coroane, George Lazar 40 cor. Suma 60 cor.

III. La fondul bibliotecei parohiale: George Perian, paroh, Simeon Iancuiescu, notar comunal, ambii câte 10 cor. George Gros şi soţia sa Elisabeta 20 cor., Petru Delorian, Ignat Ciuchendea, Ioan Creţ, Ilie Dan Marcu, Andronic Cernat, Nic. Bogdan Chivuţescu, fiecare câte 10 coroane, George Gligor, învăţător 5 cor., Nicolae Cutean lui Andreiu 10 cor., Ioan Creţ 2 cor., Ioan lui Ioan Cânda 4 cor., Daniil Todescu 2 cor.. Ioan Sonoi 2 cor., Ignat Cernat, Moisă Dan, Mihăilă Anghel, Filimon Teacoe, Ioana Cucuiana, fiecare câte 1 cor., Samoilă Căta 2 c., Vasile Bucurescu 2 coroane, Pavel Cutean. Andronic Lazar, George Gros, fiecare câte 1 cor., Marină Căta 2 coroane, Andronic Cernat, Teodor Căta, Dumitru Adam, Dumitru Nurică, fiecare câte 1 cor., Ioan Creţu 2 cor., Gligor Bucurescu, George Avram, Petru Creţu, Ioan Căta lui Tănase, Ioan lui Nicolae Bogdan, Petru Catilina, Pavel Catilina, Demian Achimescu, Nechit Bogdan, Ilie Jinariu, Ioan M. Cogerian, Simon Delorian, Simeon Cernat, Nicolae Bogdan, crâsnic, Vasile Stefan l. Constantin, Achim Achimescu, Ioan Avram, fiecare câte 1 cor., George Georgescu Doşanu 2 cor., Ioan Cutean lui Vas., Ioan Tănasă Cătălină, Constantin Cugerian lui Pavel, Ilie Dan, fiecare câte 1 cor. Mai mulţi parohieni câte 20—30 fileri = 12 cor. 70 fileri. Peste tot au incurs la acest fond suma de 181 cor. 70 fileri.

IV. Vestminte bisericeşti etc.: Ioan Creţu şi Ana au donat un rând de vestminte preoţeşti cu 60 cor. Nechit Bogdan a donat un epitrahil cu 8 cor. Mai mulţi creştini au cumpărat perdele de catifea roşie la uşile altarului cu 70 cor., precum şi un rând de vestminte preoţeşti cu 50 cor. S'au donat deci vestminte în preţ de 188 cor.

Mulţămind călduros marinimoşilor donatori, rog pe puternicul Dzeu să le răsplătească cu binecuvântare cerească însutit faptele săvârşite.

Şugag, la 14 Decemvrie 1906.

George Perian
paroh gr. or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redactiunea nu primeşte răspunderea.

Oleul simplu de peşte

are aşa un gust de greţos şi se mistue aşa de rău încât copiilor şi oamenilor mai alegători nici nu se poate dà. Puterea de nutrire şi vindecare a oleului de peşte este accesibilă pentru orişicine deoarece în forma „Emulsion“-ului lui Scott, oleul de peşte e liber de orişice însuşire neplăcută. „Emulsion“-ul lui Scott e gustos, se mistue uşor şi-i de-o eficacitate de treiori mai mare ca oleul simplu de peşte „Emulsion“-ul lui Scott nu cauzează nici o neregularitate şi totdeauna are o influinţă binefăcătoare. VII 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se 75 fileri în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 12/1907 protop. [15] 2—3

Concurs

Decretându-se prin venerabilul ordin conzistorial din 5 Decemvrie 1906 Nr. 10,988 Bis. filia Copşa-mare de parohie maternă de cl. III, pentru ocuparea aceleia se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt:

Porţiunea canonică de 1 jugăr şi 400°☐ pământ, parte arător, parte fânaţ

Simbria preoţească: dela 30 familii câte una ferdelă de grâu şi câte una de cucuruz sfărmat; iar dela 30 familii câte o jumătate ferdelă de grâu şi o jumătate de cucuruz sfărmat.

Venitelor stolare anuale cu 169 cor.

Prestaţiuni în zi de lucru şi anume: dela 30 familii câte una zi de lucru cu plugul şi dela 30 familii câte una zi de lucru cu palma.

Şase stângini de lemne aduse în curtea parohului.

Concurenţii îşi vor înaintà petiţiunile cu toate documentele recerute, subsemnatului oficiu în terminul indicat, şi sunt datori a se prezentà înaintea alegătorilor în biserică pentru a cântà resp. a celebrà şi cuvântà.

Totodată se deobligă cel ales de paroh, a contribuì la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală cu suma de 40 coroane anual, în decurs de 10 ani consecutiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediaşului, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Mediaş, 9 Ianuarie 1907.

Romul Mircea
protopresbiter.

[18] 2—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească **Sohodol**, biserica nouă, din protopresbiteratul Branului, dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice verbale, zidirea unei **şcoale nouă**.

Licitaţiunea se va ţineà Dumінecă în 20 Februarie v. a. c. la 2 ore p. m. la oficiul parohial în Sohodol.

Preţul strigării este de cor. 7087 33.

Licitanţii au a depune vadiu de 10% dela suma de mai sus, în bani gata sau în hârtii de valoare.

Planul şi preliminarul de spese revăzute şi aprobate de prea venerabilul conzistor, se pot vedeà orişicând până în ziua licitării la subsemnatul oficiu parohial, unde doritorii pot primì desluşirile cele mai amănunţite referitor la această întreprindere.

Sohodolul-Branului, în 8 Ianuarie 1907.

Pentru comitetul parohial:

George Babeş, paroh-prezident. **George Hermeneanu**, secretar.

[10] 3—3

Candidat de advocat.

Subscrisul am lipsă de un **candidat de advocat cu praxă foarte bună,** capabil a conduce cancelaria, lucrând şi în cauze mai complicate independent.

De sine înţeles în limba maghiară are să concipieze fluid şi să o poseadă deplin şi în graiu viu.

Reflectanţii îşi pot ocupa locul pe lângă condiţiuni favorabile — imediat.

Dr. **Matyás Lázár**, advocat.
Sibiiu, str. Urezului 11.

[20] 1—3

Publicaţiune.

Comuna noastră bisericească Láz, în protopresbiteratul Szászsebes, adjustându-şi turnul bisericei sale cu clopote nouă în acord şi cu scaun de fer; dispune de vânzarea unui scaun nou din lemn de stejar în mărime cuadrată spre Ost-Vest de 3 metri, iar spre Sud Nord de 2 metri şi 57 cm., în care se pot aşeza 3 clopote, în greutate dela 120 chlgr. până la 250 chlgr.

Acest scaun cu şiroafe de fer, uşor de compus şi foarte trainic, se dă cu un preţ convenabil.

Având trebuinţă vre-una din comunele noastre bisericeşti, pot trimite un expert, ori a face întrebare în scris la oficiul parohial Láz, p. u. Szászcsor, unde se pot da informaţiuni favorabile.

Láz, 12/25 Ianuarie 1907

Oficiul parohial gr. or. român.

Ioan Mihu, paroh.

UN TINĂR

absolut de 6 sau 8 clase gimnaziale, din familie bună, sănătos, modest şi ştie bine şi ungureşte, află aplicare ca **practicant** (aspirant) în farmacia lui D Banciu în Sălişte (com Sibiiu) E necesar ca reflectanţii să se prezenteze în persoană, cu care ocazie pot află şi favorabilele condiţiuni. [315] 3—4

Nu numai cetit

dar şi probat trebue

săpunul din lapte de crin — Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda şi Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieşi), dacă doreşte oarecine să aibă teint alb şi liber de pistrui cum şi o coloare delicată a feţii.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs“ (piaţa mică),
farmacia **E. Rummler**, str. turnului,
C. Müller, piaţa mare,
drogeria **Carl Morscher**, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piaţa mare,
G. Meltzer str. cisnădiei şi gușteriţii, piaţa mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 42—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum şi
în Sighişóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Minunea lumii!

250 obiecte cu 5 coroane.

1 cias de buzunar prima de Elveţia Roskopf-patent, dimpreună cu un lanţ aurit, garanţă de 3 ani Recuisite fine de scris. 1 briceag engl. cu 4 tăişuri, 1 sugaretă fină cu chichlibav, 1 garnitură de botoni 3% aur, 1 ac fin de cravată cu imitaţie de peatră scumpă, 1 broş de dame, 1 brăţară, 144 peniţe calitatea primă şi 100 cărţi postale ilustrate sortate. Toate 250 bucăţile dimpreună cu ciasul de buzunar costă 5 coroane. A se procurà prin rambursă sau cu bani gata prin

D. Kessler, Krakkau Nr. 204.

NB. La procurarea de 2 pachete se adauge gratuit 1 briciu englez, sau 6 bucăţi batiste fine de in sau 3 periuţe de dinţi.

[22] 1—1

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent **nr. 86967.**

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

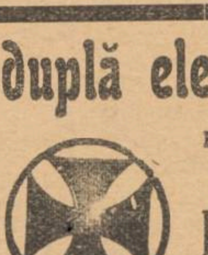

vindecă şi învioréză **pe lângă garanţie.**

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuiturs de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu s'a va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă

11] 4

Espediție din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

„CORVINEANA“,

institut de credit şi economii, societate pe acţii în Hunedoara.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „CORVINEANA“, societate pe acţii se invită în vârtutea §. 19 din statute la a

XI-a adunare generală ordinară

care se va ţineà în Hunedoara la **17 Februarie**, eventual în senzul §-lui 24 din statute în **24 Februarie st. n.** 1907, la 2 ore după ameazi, în localul institutului.

Obiectele sunt următoarele:

1. Alegerea prezidentului conform § lui 23 din statute.
2. Raportul Direcţiunei, bilanţul anului 1906 şi raportul comitetului de supraveghiare.
3. Decisiunea asupra împărţirei profitului curat
4. Alegerea alor 3 membri în Direcţiune cu mandat pe 3 ani.
5. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiare cu mandat pe 2 ani.
6 Formarea unui fond de penziune pentru oficiali stabili.
7. Stabilirea salarelor la director şi cassar.
8. Eventuale propuneri ivite în cadrul §-lui 28 din statute.

Domnii acţionari, cari voiesc să participe la adunare în persoană sau prin plenipotenţiaţi sunt rugaţi a-şi depune în înţelesul §-lui 20 din statute la cassa institutului acţiile eventual documentele de plenipotenţă, cel mult până în 16 Februarie st. n. 1907.

Hunedoara, 22 Ianuarie 1907.

[17] 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţ.

Active	K f	Pasive	K f
Cassa în numărar	9,889·75	Capital social	70,000·—
Cambii de bancă	610,178·—	Fond de rezervă	70,000·—
Cambii cu acoperire hipotecară	31,670·—	Fondul de garanţă	9,629 50
Imprumuturi pe obligaţiuni	82 861·—	Depuneri spre fructificare	512,072 24
Realităţi	78,000·—	Reescompt	107,424 —
Mobiliar . . . 1 387·13		Interese trans. anticipate pro 1907	16,209·45
10% amortizare . . . 187·13	1,200·—	Dividendă neridicată	72·—
Diverse conturi debitoare	572·19	Diverse conturi creditoare	2,386·—
		Profit curat	26 577 75
	814,370 94		814,370 94

Contul Profit şi Perderi

Eşite	K f	Intrate	K f
Interese după depuneri	26,790·99		
„ de reescompt	5,114·79	Interese de excompt	60,605·10
Spese:			
Registre imprimate, lemne de încălzit etc.	2,288·71	„ de obligaţiuni	4,963·94
Salare	5,180 —	Proviziuni	12,356 41
Porto	90 10		
Competinţă de timbru	81·50	Chirie	2,639·24
Contribuţie:			
Directă	11,574.64		
10% după int. de depuneri	2,679 08		
Amortizare din mobiliar	187 13		
Profit curat	26 577 75		
	80,564 69		80,564 69

Hunedoara, 31 Decemvrie 1906

Petru Şinca m. p., director executiv. **Buda** m. p., cassar. **Valeriu Beşan** m. p., contabil.

Direcţiunea:

Petru Nicora m. p. **Daniil Muşa** m. p. **P. Popoviciu** m. p. **G. Popoviciu** m. p.
Nic. Dima m. p **Alex. Dima** m. p. **Simion Chirca** m. p.

S'a revăzut şi aflat în consonanţă cu cărţile purtate în bună regulă.

Hunedoara, în 22 Ianuarie 1907.

Comitetul de supraveghiare:

Dominic Raţiu m. p., prezident. **Nicolae Rimbaş** sen. m. p. **Eduard Toth** m. p.

Revăzut şi aflat în regulă.

Hunedoara, la 22 Ianuarie st. n. 1907.

Dominic Raţiu m. p.
revizor expert.

Raportul comitetului de supraveghiare:

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet, în decursul anului 1906 a ţinut mai multe şedinţe şi scontrări, prin cari s'a convins că averea institutului se administrează corect şi că contabilitatea este în cea mai bună regulă.

Constată mai departe că încheierea anuală pro 1906 este corectă.

Vă propunem deci să binevoiţi:

1. A aprobà bilanţul încheiat cu 31 Decemvrie 1906 cu un profit curat de coroane 26,577·75;

2. a da absolutoriu Direcţiunei, şi comitetului de supraveghiare pe anul de gestiune 1906;

3. a primì propunerea Direcţiunei, referitoare la împărţirea profitului curat, cu excepţia ridicării dividendei, care propunem să rămână ca în trecut tot 12%.

Hunedoara, 22 Ianuarie 1907.

Comitetul de supraveghiare al institutului ee credit şi economii „Corvineana“:

Dominic Raţiu m. p., prezident.
Eduard Toth m. p. **Nicolae Rimbaş** sen. m. p.

Mitropolitul Sava II Brancovici

Studiu istoric
de
Vasilie Mangra
Arhimandrit, vicar episcopesc în Oradea mare.

Preţul 2 coroane
plus porto postal 20 fileri

Se poate procurà dela
LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ
Sibiiu — Nagyszeben.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 7 Sibiiu, Sâmbătă 20 Ianuarie (2 Februarie) 1907 Anul L

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Educarea voinței în spirit creștinesc.

III.

Dacă s'ar puteà dovedì, că orice luptă purtată pentru schimbarea caracterului e de prisos, și că omul, pe lângă toate nisuințele, pe lângă toate inzistențele, nu poate să devină altul, anume, că egoistul nu poate să se înalțe la acte de desinteresare, hoțul și ucigașul nu poate să devină samaritean milostiv, — firește, că ar fi păcat să se mai lungească vorba pe tema aceasta. Dar nu are nime îndreptățirea să afirme așa ceva! Tocmai din contră, cunoaștem destule exemple, din cari se invederează, că și cei mai mari făcători de rele, puși sub influința anumitelor împrejurări, pot să ajungă eroi. Foarte mulți sfinți, și apoi și tâlharul de pe crucea de pe Golgota, sunt vii mărturii, cât de repede și de radical se poate întâmpla o schimbare desăvârșită în voința omenească.

Caracterul nu e deci ceva ce nu s'ar puteà schimba. Caracterul e productul materiei pe care ne-a donat-o natura, și productul felului cum a știut familia, școala, societatea, dar mai ales noi înșine, să procedăm cu acest material primit dela natură. De aceea, dacă sunteți setoși după ideale, dacă simțiți boldul sfânt de a face bine și nizuința de a căuta adevărul și nu voiți ca toate acestea să se stângă în voi fără a fi fost aduse la înflorire, dacă nu voiți ca viața să înădușe visurile voastre de aur și să vi-le prefacă în cenușe: lucrați, munciți la întărirea caracterului vostru, întăriți-vă voința în serviciul faptelor necesare, pentruca viața să fie frumoasă și omul să fie cu adevărat viu, căutați să raportați cea mai frumoasă învingere, învingerea asupra voastră, asupra tuturor boldurilor rele ale naturii voastre!

A se învinge pe sine însuși e cea mai frumoasă învingere. „Cine se poate stăpânì întru atâta, ca instinctele sale dure să se supună rațiunii, iar mintea să rămână întru toate supusă lui Dumnezeu, — e un adevărat învingător și stăpânitor al lumii. Așa zice Toma a Kempis.

Nu neg, învingerea aceasta se câștigă foarte cu greu. Evangelia încă ne spune, că împărăția ceriului se poate câștigà cu mare desvoltare de putere, cu mare greutate. Educarea proprie morală, desvoltarea consecuentă a naturii spirituale, e o muncă, care reclamă observații neîntrerupte și o strictă disciplină exercitată asupra ființei proprii. Nu fără motiv a exclamat Petru-cel mare, cu adâncă amărăciune, în momentul în care a înțeles intoleranța pătimașe și desfrâul naturii sale proprii, că: „Am înfrânat garda personală (Streliții), am dat la o parte pe Sofia (sora mai mare a lui Petru, care voia să-l detroneze și să-i iee domnia), am învins pe Carol (XII al Svediei), însă *să mă stăpânesc pe mine nu sunt în stare!*“

O personalitate desăvârșită morală, asta e incorporarea înaltelor ideale ale iubirii și ale adevărului, la omul viu. Și cu cât mai înaltă, mai sublimă e ideea, cu atât mai mari încordări se cer pentru realizarea ei. Pentru a ajunge detot în stăpânirea ei, trebue să-i acordăm numai ei toate facultățile noastre spirituale. Pe calea succesivei, neîntreruptei și potențatei cooperări a tuturor celoralalte idei ale noastre, pas de pas, trebue să-și lărgească ideea aceasta cercul influinței sale, devenind centru conducător, pentru întreaga pulsațiune a vieții noastre interne.

Când a fost întrebat *Newton*, cum a aflat el legea gravității, a răspuns astfel: „Gândindu-mă neîntrerupt asupra ei!“ Iar cu altă ocaziune s'a exprimat astfel: „Păstrez obiectul scrutării mele necontenit în mintea mea, și aștept cu indulgență, ca zorile slabe ale dimineții să se prefacă, încet-încet, în lumină desăvârșită și sclipicioasă de zi“.

Pe scurt, nici o lucrare însemnată de artă, nici o lucrare distinsă științifică, nici o idee genială, nu se naște *deodată*, ci toate vin preparate în mintea și inima autorului, și astfel vin aduse la desăvârșire. Se desvoaltă încet, cu anii cari trec, reclamând o îngrijire și observație concentrată, lungă și neîntreruptă.

Același procedeu e neîncunjurat de lipsă și la formarea unei personalități întregi și desăvârșite morale. Dacă vrem de ex. ca idealul iubirei și al adevărului evangelic să ajungă în posesiunea noastră fără a-l mai perde, dacă vrem să treacă în carnea și în sângele nostru, atunci trebue să-i dăm o atențiune cu totul deosebită. Pentrucă dacă idealul acesta se strecoară în noi numai în mod trecător, e tocmai așa, ca și cum nu l am fi avut. Va murì, va fi uitat, fără a fi lăsat urmă în internul nostru. Trebue să ne gândim deci la el cu cele mai serioase și mai concentrate încordări de putere. In cazul acesta idealul primește viață în noi, și cu ajutorul unei puteri misterioase magnetice, pe calea asociației de idei, dă naștere la alte idei și cugete roditoare, și provoacă în noi sentimente puternice, cu cari se contopește într'un întreg nedespărțit.

Această întărire a unei idei sublime în sufletul omenesc, ori desvoltarea unui sentiment ideal în internul omului, o numește psihologul francez Peyot *formarea artificială a cristalului*. „Când într'o soluție chemică, în care se cuprind mai multe corpuri, băgăm un cristal, — zice Peyot, — prin misterioasa forță a atracției părțile, cari seamănă cristalului se vor separa din fluiditate și încet-încet se vor grupà în jurul cristalului. Cristalul va tot crește mereu, și dacă soluția e lăsată în liniște săptămâni, ori luni dearândul, ni-se va da un splendid exemplar de cristal, care prin frumseță și mărime va forma bucuria și fala laboratorului nostru chemic“.

Aceeași se întâmplă și în psihologie. Prindeți bine o anumită stare psihică și scoateți-o la suprafață în conștiența voastră, conservându-o vreme mai lungă, și veți vedea, cum pe nesimțite, prin influința unui mijloc tot așa de misterios, ca acela din soluția chemică, se vor grupà în jurul acestei stări sufletești toate ideile și mișcările sufletești. Se va naște de aci un sentiment puternic, căruia voința i-se va supune cu desăvârșire. In fața acestui sentiment apoi toate celelalte dispar de pe plan.

Din parlament. Marți, la discuția asupra proiectului de lege despre apropriațiune, a vorbit în dietă deputatul naționalist *Polit* și la urmă Dr. *Aurel Vlad*. Ambii vorbitori și-au motivat cu argumente neîncrederea față de actualul guvern și au declarat, că nu votează legea apropriațiunii. In ședința de Mercuri a vorbit deputatul naționaliat *Vasile Goldiș*, protestând în contra afirmării, că politica naționalităților ar fi contrară statului. Nu votează proiectul de lege despre apropriațiune. La finea ședinței a adresat guvernului interpelații, deputatul *Coriolan Brediceanu* în chestia concentrării de jandarmi la Bocșa, unde în curând se face alegere nouă de deputat, iar deputatul Dr. *Aurel Vlad* în chestia detragerii debitului postal pentru foaia săptămânală din Paris „*Courrier Européen*“, în care a scris Mocsáry și alți politiciani maghiari.

In ședința de eri, Joi, ministrul de justiție Polonyi luând cuvântul înainte de a se întrà în ordinea de zi și-a anunțat eșirea din guvern, pe motivul, că a intentat calumniatorilor săi proces de presă și nu vrea să fie influințată judecătoria în nici o privință la aducerea sentinței. A părăsit apoi sala. L'a parentat în mod elogios deputatul *Hoitsy Pál*, apoi dieta a întrat în ordinea de zi. La apropriație a vorbit deputatul naționalist *Juriga* (Slovac).

FOIȘOARĂ.

Rolul social al educației religioase.

De
Constantin Dimian
licențiat în teologie.

Totdeauna au fost oameni mari, cari și-au frământat mintea, cum ar puteà scăpà societatea omenească de relele ce o bântue. In primul rând vin puși filozofii, oameni geniali, cu mare reputație, cari și-au dat multă osteneală, să înlăture relele sociale. Au făurit admirabile precepte morale, au scris cărți și tratate de morală, au rostit conferințe număroase, biciuind tot felul de rele, dar n'au reușit să le dezrădăcineze din societate.

Lucrul se explică dela sine. Lupta aceasta uriașe, ce trebue dusă în potriva răului social, condusă de singuratici indivizi, niciodată nu va eși biruitoare. Ori cât de impunătoare ar fi personalitatea lor, ea nu putea și nu poate reprezentà o *autoritate*, al cărei glas să fie ascultat de oamenii vițioși. Afară de aceea, oamenii mari, în ce privește purtarea lor în societate, mai niciodată n'au premers cu exemple bune. Mai niciodată nu s'au conformat cu preceptele lor morale. Și, e prea cunoscut, că preceptele fără exemple, produc numai confuziune, neîncredere, și cu greu pot fi puse în practică, mai ales de aceia, pentru cari sunt făcute.

Pentruca lupta în potriva răului social să fie dusă la izbândă, trebue să fie condusă de o colectivitate de indivizi puternică și bine organizată, care să reprezinte autoritatea cerută în astfel de împrejurări.

Dacă privim la timpurile mai vechi, găsim, că singura autoritate ce-'și lua asupra sa combaterea relelor, era reprezentată prin *stat*. Autoritatea aceasta impunea cetățenilor legi și norme de conduită, făurite de legislatori experți, cari n'au scăpat din vedere aproape nici un rău social, contra căruia să nu fi prescris anumite pedepse, de multe ori chiar draconice. Pe ici, pe colo, unele din rele au fost înăbușite dar numai pentru un timp oarecare, căci reapăreau din nou, când forța, care le oprimà încetà.

Va să zică, nici colectivitatea bine închegată a indivizilor grupați în stat n'a putut, în trecut, și nu va puteà nici în viitor să dezrădăcineze imoralitatea din societatea omenească. Cauza e explicabilă și aici.

Mai întâi statul, prin legile sale se adresà numai naturei corporale a omului, căutând să-l împiedece dela lucrurile imorale prin mijloace externe. Nu s'a ținut seamă și de a doua natură a omului: de cea spirituală. Aproape nu există lege impusă de stat, care să se adreseze și *sufletului* omenesc. Se conziderà și atunci, precum se conzideră și azi, numai corpul vinovat și în consecință se prescriau și se prescriu pedepse numai corporale. Iar sufletul, care e sediul celor mai mari rele, era lăsat la oparte și nu i-se punea în vedere nici o pedeapsă.

A doua cauză pentru care autorității statului, prin legile sale, nu i-a succes să stârpească relele sociale, reșede în aceea, că nu prevedeà decât numai pedepse, și mai niciodată recompenze. Statul tindea să înlăture relele pe cale negativă și nu edificativă. Legile statului spuneau, să nu faci cutare faptă rea, dar nu spuneau, fă cutare faptă bună.

Alăturea de autoritatea statului au existat încă din cele mai vechi timpuri modestele, dar puternicile grupări *religioase*, cari și-au luat ca deviză combaterea relelor dintre oameni.

Să vedem, ce au putut face grupările religioase din trecut în privința progresului moral?

Intemeetorii astor fel de religii au fost totdeauna persoane distinse, înzestrate cu inteligență extraordinară și tot odată buni cunoscători de legi. Ei întruneau și autoritatea reprezentată prin puternica colectivitate a statului, precum și acea a grupărilor religioase. Capii religiunilor știindu-se impune totdeauna conaționalilor și coreligionarilor lor, au avut oarecari succese în lupta ce o întreprindeau contra relelor sociale. Succesul acesta îl datoresc ei faptului, că au făcut un pas înainte în cunoașterea omului. Ei s'au arătat totdeauna și buni psihologi. Prescripțiunile, ce le dădeau întemeietorii de religiuni, priveau și natura corporală și cea spirituală a omului. Legile ce le dădeau erau și civile și religioase. Ele obligau pe supuși să evite faptele imorale, punându-le în vedere pedepsele corporale. Mai mult însă legile religioase recomandă și pun în vedere credincioșilor facerea faptelor bune, lucru pe care nu-l fac legile civile.

(Va urma.)

Vorbirea deputatului Dr. Iuliu Maniu,

rostită în şedinţa dela 2/15 Ianuarie a camerei ungare.

(Fine.)

Dr. Iuliu Maniu:... care să fi negat cândva unitatea naţională a statului ungar. Şi vă întreb, aţi executat cel puţin faţă de ei această lege, faţă de ei, cari nici în cea mai mică măsură, nici chiar în gând nu s'au atins de această comoară, la care ţineţi atât de mult? (Zgomot). N'aţi executat-o, nu doar pentrucă ei ar fi negat punctul de mânecare al acelei legi, — ci n'aţi executat-o pe motivul, că n'aţi voit s'o executaţi, pe motivul, că executarea acelei legi ar fi apărat naţionalităţile împotriva unor anumite tendenţe exagerate ale elementului maghiar.

Onorată Cameră: Daţimi voie să fac şi la acest loc o mică observare, potrivită să reverse lumină asupra concepţiunii şi procedeului Dvoastre. La 1867, când s'a inceput alcătuirea acestei legi, şi mai târziu, dupăce s'a alcătuit, partidul naţional român, asemenea tuturor partidelor naţionaliste din ţară, au observat o atitudine expectativă; şi-au zis anume: să vedem oare cum vor practicà această lege, menită, se zice, să garanteze drepturile noastre şi condiţiile primordiale ale desvoltării noastre; să vedem, cum vor practica-o, oare vor executa-o de aşa, încât să ne poată trezì încrederea, şi să vedem, oare va formà ea o temelie sigură pentru o comună vieţuire pacinică? Şi ce s'a întâmplat? S'a întâmplat că începând numai decât cu anul 1868, începând numai decât cu promulgarea acelei legi, legea nici odată nu s'a executat şi chiar ăsta-i motivul, că s'a înrădăcinat în noi convingerea, că nu putem garantà condiţiile unei desvoltări pacinice prin nişte legi, cari sunt lipsite de criteriile legilor fundamentale.

O spun sincer, discursul ce l-a ţinut st. meu coleg, dl deputat Kmetty Károly, mi se pare o oasă în discuţia aceasta lungă

Nu s'a ţinut în camera aceasta un al doilea discurs, care să fi stăruit asupra sfinţeniei legilor. (Mare zgomot şi mişcare.) Sau n'au declarat toţi oratorii, că legea naţionalităţilor nu trebue executată? N'au declarat cu toţii, că procedeul dlui ministru de-a nu executà această lege e just? (Zgomot.) Sau nu Dvoastră l-aţi aprobat mai zgomotos pe dl ministru-prezident, când în discursul său de program, sau într'unul dintre discursurile sale de mai apoi, a declarat, că nu va respectà legea naţionalităţilor, o lege sancţionată şi întărită prin jurământul Maiestăţii Sale? (Zgomot şi contraziceri).

Daţi-mi voie să trec acum la argumentaţia desfăşurată de antevorbitorul meu deputatul Kmetty Károly. A declarat anume, că legea naţionalităţilor trebue executată, numai cât legea naţionalităţilor nu mai e în vigoare.

Kmetty Károly: Nu în întregime!

Dr. Iuliu Maniu: Să-mi dea voie st. domn deputat, eri a spus că legea numai în parte e scoasă din vigoare, chiar şi atâta constitue pentru noi o mare jignire, dar chiar dispoziţiile fundamentale ale legii naţionalităţilor nu sunt scoase din vigoare şi legea cu toate acestea nu se execută. Şi eu, care mă însufleţesc pentru instituţiunile de drept, pentru ordinea de drept şi atât de mult respect am pentru sfinţenia legilor, încât ţin fără gânduri tăinuite chiar şi legile, cari îmi displac, — câtă vreme sunt în vigoare, eu declar cu toată sinceritatea, că m'a durut şi desamăgit declaraţiile guvernului, prin cari, în loc să promită executarea acelei legi, declară franc că nu o va executà. (Voci: N'a zis-o!) Dl ministru-prezident Wekerle a declarat, că nu va executà decât acele părţi ale legii naţionalităţilor, cari se refer la administraţia comunală.

O voce: (din stânga): Nu se poate executà!

Iuliu Maniu: Vă puteţi convinge dacă doriţi, că în 48 de ore se poate executà.

Cu toate aceste, respectul acesta pentru legi, aşa cum l-a manifestat dl deputat Kmetty, nu e lipsit nici de un fond politic, pentrucă a zis, că trebue executate toate legile, trebue, prin urmare, executat art. de lege VI din 1840, şi prin urmare nu se poate admite nici un preot român, care nu ştie ungureşte.

Am cel mai mare respect pentru cunoştinţele de drept public ale st. meu antevorbitor; n'am fost nici pregătit la obiecţiunea aste, voi răspunde, prin urmare, din memorie. Observ, că legea amintită nu se poate executà înainte de toate pentrucă n'are valoare şi pentru Ardeal. Legea aceea, e lege creată pentru Ungaria, şi în realitate, n'are vigoare şi valoare decât pe teritorul, Ungariei, dar în Ardeal, unde zace complexul bisericilor române, nu are vigoare şi nici valoare. (Zgomot. Contraziceri.)

Abstrăgând însă dela dificultatea aceasta formală, legea aceasta, deşi pe cât îmi aduc aminte, nu e abrogată expressis verbis, e însă abrogată prin alte dispoziţiuni legale de mai apoi.

Kmetty Károly: Nu e!

Dr. Iuliu Maniu: O astfel de dispoziţie legală e, înainte de toate, art. de lege XX din 1848, prin care se stabileşte — şi stabilirea aceasta nu emanează numai din spiritul legii, ci e cuprinsă în însaşi legea — că bisericile în privinţa vieţii lor interne bisericeşti vor dispune ele în mod autonom.

Kmetty Károly: Textul legii nu e aşa.

Prezidentul: Vă rog să nu întrerupeţi pe orator!

Dr. Iuliu Maniu: Şi numirea preoţilor e dreptul exclusiv, autonom şi inatacabil al confesiunilor şi bisericilor respective. Dar abstrăgând dela aceasta, legea aceasta e abrogată şi de o altă lege, anume de legea, care a instituit biserica gr. ortodoxă română naţională, şi care lege a înarticulat statutul organic al acestei biserici gr. or. române naţionale, statut organic, care atunci era deja alcătuit şi cuprinde în chestia aceasta declaraţii hotărâte. Abstrăgând dela aceasta, chiar şi prin legea naţionalităţilor s'a abrogat acea lege, vorbesc numai din memorie — în parte, deşi nu expressis verbis, dar în realitate; în această lege e stabilit mai pre sus de orice îndoială, că fiecare biserică e îndreptăţită să folosească în administraţia ei internă şi în resolvirea afacerilor ei interne limba ei rituală proprie.

O altă concepţie a st. domn ministru al cultelor, care tot la legea naţionalităţilor se refere, e, că legea naţionalităţilor nu recunoaşte naţionalităţile ca atari, nu le recunoaşte în mod colectiv calitatea de subiecte de drept, învestite cu drepturi speciale, şi dl ministru, în consecuenţă, nu admite concepţiile cari, altminteri, li s'ar cuvenì pe temeiul acelei legi. Daţi-mi voie să repet la acest loc, ceeace am amintit deja, pe scurt, cu prilejul discuţiei din rândul trecut, anume, că legea naţionalităţilor, când, abstrăgând dela orice alta, face condiţionate anumite drepturi dela coherenţa şi locuinţa la un loc a unui număr oare care de indivizi de cutare naţionalitate, nu poate zice că drepturile acestea nu sunt legate de anumite subiecte de drept colective. Deoarece legea cunoaşte biserică naţională română, biserică naţională sârbească, iarăşi nu se poate zice, că anumite naţionalităţi nu sunt recunoscute ca subiecte de drept colective.

Dar să nu întrăm în asemenea ficţiuni juridice şi dispute juridice. Intreb pe dl ministru, oare dreptul pe care îl are d-sa şi pe care îl aveţi şi Dvoastră, de a puteà vorbì în ţara aceasta în limba poporului Dv., oare acest drept nu este totodată şi dreptul acelui popor, al poporului maghiar?

Dar abstrăgând dela aceasta, dreptul frunzei de a inspirà accidul carbonic şi a respirà oxigenul nu este oare totodată şi dreptul arborelui? Şi dacă eu ca Român am dreptul întemeiat pe lege să-mi dezvolt limba şi să-mi sporesc cultura, oare acesta nu e totodată şi dreptul fiecărui Român şi aşa al întregului neam românesc ca totalitate? (Voci în stânga: Individualiceşte fiecare are drept.) Şi eu cred, on. cameră, că această atitudine a dlui ministru e tot atât de neacceptabilă ca şi punctul celalalt de vedere, că de aceea nu se poate executà legea de naţionalităţi, pentru-că ce priveşte punctul prim înşişi naţionalităţile au luat atitudine contrară legii.

Nu vreau să mă opăcesc prea mult la această chestiune, on. cameră. Ar fi şi imposibil, de oarece, dacă aş răspunde tuturor părerilor, cari s'au ivit în cursul dezbaterii şi aş alege din aceste păreri numai ceeace e nedrept şi ofenzător pentru noi, n'ar ajunge, cred eu, nici timpul şedinţei acesteia întregi.

Eu mă restrâng cel mult la stabilirea acelui punct de vedere, că vreau să asigur dezvoltarea liberă în această ţară fiecărui cetăţean, prin urmare şi naţionalităţilor nemaghiare. Ţinta mea politică nu poate fi şi nu este alta, decât aceea ca procesul acesta de dezvoltare să fie asigurat imun de orice influenţă.

Dvoastră, dlor, nu puteţi negà corectitatea principiului, că datoria fiecărui popor este să nizuiască în direcţia de a promovà cultura omenească universală şi civilizaţia pe temeiul însuşirilor sale caracteristice. Lucrul acesta aşa este şi cu privire la poporul nostru, şi tocmai de aceea Dvoastră nu ne puteţi interzice de a ne dezvoltà după cerinţele individualităţii noastre etnice.

Dar on. cameră, datoria statelor moderne nu este numai aceea să permită această dezvoltare, şi tocmai de aceea noi pretindem dela statul modern nu numai să ne permită această dezvoltare, ci îndreptăţită şi neînlăturabilă stă în faţa Dvoastră şi acea pretenziune a noastră, ca în măsura în care promovaţi cu mijloace materiale dezvoltarea culturală a poporului unguresc, în aceea măsură să ne sprijiniţi în tendinţele noastre şi pe noi, cari contribuim la budgetul statului ungar ca cetăţeni ai acestei ţări.

Nouă ni-se atribue, Dlor, în continuu şi alte scopuri politice secundare. Daţi-mi voie să protestez în potriva acestei învinuiri cu cea mai mare tărie. Ţinta politicei noastre, — ceeace trebue să fie ţinta fiecărei politice, căci politica e numai mijloc, — ţinta politicei noastre nu e alta, decât ca în această ţară fiecare popor să se poată dezvoltà pe teren cultural şi economic Şi dacă Dvoastră nu puteţi asigurà în cadrele actuale, în cercul aşezămintelor actuale fiecărui popor din această ţară dezvoltarea economică şi culturală, atunci întreagă organizarea actuală de drept public ori politică se dovedeşte nepractică şi necorectă şi prin urmare n'are nici un drept de existenţă şi va trebui să sufere schimbare.

Un glas (în stânga): Asta e anunţarea revoluţiei.

Dr. Iuliu Maniu: Eu, domnilor, examinez liber de orice preocupaţie pretenziunile, pe cari nu noi Românii le facem, ci fraţii noştri Slovaci vi-le prezintă. Şi constat aceea atitudine pe care o dovediţi Dvoastră faţă de aceste pretenziuni. Declar deci sincer, că îmi pare foarte, dar foarte rău, că împrejurările vieţii publice din Ungaria, şi concepţia politică a Ungariei sunt astfel, încât Dvoastră nu vreţi, iar guvernul nu e capabil să îndeplinească cererile atât de modeste ale pretenziunilor lor culturale.

Eu, precum şi fiecare politician român, pornim din acel punct de vedere, că Dvoastră Maghiarii şi noi Românii trebue să ne înţelegem. (Aşa e!) Punctul de plecare în fiecare acţiune politică este, că noi, două popoare etniceşte izolate de toate celelalte popoare, ne putem asigura existenţa în vârtejul popoarelor Europei numai, dacă ne putem înţelege deplin întru toate.

O voce în stângă extremă: De aceea trebue să învăţaţi ungureşte.

Dr. Iuliu Maniu: Dar dnul ministru, contele Apponyi a făcut următoarea declaraţie: „N'am de gând absolut să fac imposibilă învăţarea limbei materne, dar tocmai în interesul milioanelor populaţiunei şi tocmai din punctul acela de vedere, da, este posibil ca acea teză să se refere la toţi cetăţenii maghiari“ — teza dnului ministru, care zice, că „Maghiarul e stăpân în ţară“. (Adevărat! Aşa este!)

Domnilor! Eu nu recunosc această teză sub nici un fel de raport, şi anume, pentrucă într'o ţară democratică, stăpân e fiecare cetăţean muncitor. (Aşa-i). Poate îşi vor aduce aminte unii dintre Dvoastră, când am avut fericirea să glăsuesc mai întâiu în această cameră şi să mi exprim acea convingere că în această ţară e în anumite raporturi o domnie de rasă, care împedecă desvoltarea liberă şi progresul locuitorilor. Dvoastră aţi fulgerat atunci asupra mea puvoi de protestări şi numai întrevenirea st domn prezident mi-a dat posibilitatea să-mi termin vorbirea. Acum după o muncă parlamentară de opt luni mă simt în fericita situaţie să mă pot provocà la un martor clasic, cum e prea st. domn ministru de culte. Dacă dl ministru, care în tot cazul e saturat de concepţia mai limpezită a vieţii de stat, declară în această cameră, într'o corporaţie politică faptul, că în această patrie e stăpân Maghiarul, (Adevărat, aşa-i!) şi dă posibilitatea, că să se infiltreze această concepţie în fiecare factor al vieţii de stat, atunci poftiţi şi vă închipuiţi: vor isvorî din aceasta şiruri nesfârşite de abuzuri, perzecuţii şi nedreptăţi, cari vor face imposibilă întruparea principiului fundamental al politicei noastre, şi anume ca poporul român şi cel maghiar să poată ajunge la buna înţelegere. Se ştie din bătrâni, că sluga şi stăpânul nu pot fi pretini şi între ei nu poate domnì iubirea. (Larmă).

Nu mă cuget la aceea, dlor, că părerea dlui ministru e izolată. (Strigăte în stânga: Consimţim cu el). Imi va face mare onoare dl ministru, dacă îmi va dovedì netemeinicia convingerii mele; daţi-mi voe însă să constat, că în vremece dnul ministru de interne spune, că trebue să iubim poporul, adecă poporul naţionalităţilor, dl ministru-prezident declară cu câteva zile mai târziu în faţa noastră a tuturora, că n'are lipsă de iubire, ci — accentuând cezarismul — are trebuinţă de stimă, în acelaşi timp cadrează de minune cu aceste declaraţii zisele dlui ministru de culte, care spune, dupăcât pricep eu ungureşte, că fapt e aceea, că Maghiarul e stăpân în această ţară. (Aşa-i! Larmă).

Iuliu Markos: Hegemonie maghiară de o miie de ani.

Dr. Iuliu Maniu: Daţi-mi voe, ca în urma vorbirii contelui Andrássy, primită în întregime de dl ministru de culte, să amintesc, având în vedere acea necesitate politică, ce pretinde bună înţelegere între poporul român şi maghiar, un fapt, o convingere, pe care eu o acceptez. A amintit adecă în vorbirea cea mai proaspătă, că în această ţară chestia naţională şi rezolvarea acestei chestii e în ultima analiză o problemă internaţională, are o însemnătate internaţională în acel înţeles, că această ţară în complexul său de popoare cu naţionalităţile de azi, e chemată să mijlocească în acest centru al Europei bună înţelegere cu popoarele din jur şi garantându-ne această ţară cu naţionalităţile ei desvoltare pacinică şi sigură, să fie un sprijin sigur formaţiunilor politice de mai târziu.

Aceasta însă numai aşa vom puteà ajunge, dacă într'adevăr vom mulţămì fiecare popor de aici, pentrucă e pericol comun, dacă nu vom şti satisface în împrejurările actuale, d. e. elementul slav, astfel acesta pe baza legii vecinice a naturii, îşi va căuta condiţiile de desvoltare în altă parte, şi aceasta nu va promova ajungerea noastră la ţântă.

Ar fi aceasta o primejdie şi lovitură uriaşă. Datoria Dvoastră şi a noastră este să împedecăm gravitatea elementului slav în altă parte, prin aceea, că le asigurăm existenţa şi desvoltarea. Eu nu o zic aceasta ca slav, ca slovac, ci ca Român, că, zău, nu-i corect să fie despoiaţi de condiţiile desvoltării, pentrucă aceasta e rezultatul natural al firei omeneşti, şi pe baza legilor ei eterne îi duce într'acolo, ca să caute satisfacţia pe altă cale. (Sgomot) şi caută alt punct de cristalizare, care le oferă desvoltare sigură.

Farkasházy Zsigmond. Ameninţă cu laesa maiestate.

Dr. Iuliu Maniu: De oarece văd în acest budget ce stă înaintea noastră, atâtea zeci şi zeci de milioane pentru promovarea culturei special maghiare. dar pe de altă parte nu aflu într'ânsul nimic, ceeace ar servì spre promovarea culturei cetăţenilor nemaghiari din această ţară, nu pot primì budgetul şi nu pot aveà încredere faţă de ministrul de culte. (Aprobări din partea naţionaliştilor).

Din Austria.

Ultima şedinţă. Reichsrathul austriac şi-a ţinut ultima şedinţă Luni, dupăcum am anunţat şi în numărul trecut. A rezolvat ordinea de zi, votând ultimele proiecte de lege supuse aprecierii sale, apoi prezidentul *Vetter* a rostit o lungă vorbire de închidere, făcând istoricul activităţii Reichsrathului din sesiunea încheiată (1901—1907), şi scoţând la iveală mai ales importanţa votării reformelor electorale. A încheiat cu cuvintele *„Trăiască Împăratul“*, cari au fost repetate cu mare entusiasm de deputaţii prezenţi. Deputatul *Kathrein* a mulţămit prezidentului pentru imparţialitatea şi obiectivitatea cu care a condus desbaterile. Deputaţii şi-au luat rămas bun apoi dela miniştri, şi au plecat acasă, ca să-şi caute cercuri de alegere şi — alegători.

*

Monitorul oficial din Viena publică în numărul de Mercuri legile sancţionate despre reformele electorale şi patentul împărătesc despre disolvarea Reichsrathului şi ordonarea alegerilor generale pentru noul Reichsrath.

Din România.

O conferenţă. Dl Dr. *Badea Cireşeanu*, profesor la facultatea de teologie din Bucureşti, a ţinut Luni seara o conferenţă la Ateneul Român, cu subiectul *„Patriotismul românesc“*. Dupăce conferenţiarul şi-a aruncat privirea asupra popoarelor, cari sunt însufleţite de sentimentul patriotic şi a dovedit, că numele lor sunt înscrise în cartea cea mare a vieţii, şi deci vor rămânea neuitate în veci, a vorbit despre sentimentul naţional la Români, arătând cât de dezvoltat a fost, atât sentimentul patriotic, cât şi cel *erlavios*, la noi în toate timpurile. Inarmat cu aceste două puternice sentimente, Românul a învins în toate timpurile urgia duşmanilor, şi a înscris cu litere de aur, în cartea cea mare a istoriei, fapte, cari nu vor pierì în veci. Dl Cireşeanu a ilustrat conferenţa sa cu figuri mari din istoria ţării şi dintre *erarhii bisericii române*, şi cu diferite istorisiri din călătoriile sale făcute în Europa, Asia şi Africa, meşteşugit legate cu subiectul său. A fost viu aplaudat la încheiere.

*

Delegaţia Bucureştenilor, care a fost la Viena, pentru a întoarce vizita primarului Dr. *Lueger*, n'a plecat acasă Joi, săptămâna trecută, cum era stabilit programul, ci abia Luni, săptămâna aceasta. La gara din Viena a fost aclamată de cei ce erau de faţă, între cari se aflau şi viceprimarii Vienii (Dr. Lueger se simţa puţin indispus şi n'a putut merge la gară), iar la oarele 9 trenul s'a pus în mişcare. Dl primar *Cantacuzino* a dat înainte de plecare 2000 coroane pentru săracii din Viena. Membrii delegaţiunii române, tot înainte de plecare, şi-au depus cărţile de vizită la palatul Arhiducilor Francisc Ferdinand, Francisc Salvator şi Leopold Salvator. In Bucureşti delegaţia a sosit Marţi la ameazi, şi i-s'a făcut primire zgomotoasă din partea cetăţenilor eşiţi în număr mare întru întimpinarea ei.

Revistă esternă.

Ruşii ies din Manciuria. Ţarul Nicolae al Rusiei a comunicat împăratului Chinei pe cale telegrafică decisiunea luată, ca trupele ruseşti să iese din Manciuria încă înainte de terminul fixat cu ocaziunea legării păcii între Rusia şi Japonia. Totodată şi-a exprimat Ţarul dorinţa, ca între Rusia şi China să fie menţinute raporturile bune de până aci. Impăratul Chinei a răspuns tot pe cale telegrafică, mulţămind pentru decisiunea luată de guvernul rusesc, şi comunicând, că a dat ordin autorităţilor din Manciuria se apere interesele Ruşilor.

*

Germania. *Reichsrathul german* va fi convocat pe 19 Februarie la Berlin, pentru a-şi începe noua sesiune.

*

Francia. Camera franceză a luat în desbatere noul proiect de lege al guvernului despre libertatea de întrunire. L-a votat în şedinţa de eri, Joi.

Dela sate.

Alegerea de notar şi subnotar în comuna Sohodol.

Sohodol (Munţii-Apuseni), 27 Ian. n.

Ziua de 20 Ianuarie n. 1907 a fost o zi de bucurie şi de mare însemnătate pentru poporul din comuna politică Sohodol.

In această zi li-s'a împlinit locuitorilor din comuna Sohodol o veche dorinţă şi li-s'a dat posibilitatea a-şi alege notar pe omul lor de încredere şi bine cunoscut.

Insemnătatea zilei se vede mai luminat din următoarele:

Comuna Sohodol, ca comună politică mică, din timpurile vechi a fost legată cu notariatul de comunele vecine Abrud-Sat şi Cărpiniş, având toate laolaltă un notar cercual cu sediul în Abrud-Sat.

Legătura aceasta, din conziderare la susţinerea notarului şi a personalului de administraţie, până lucrurile administrative erau puţine, a fost binevenită şi pentru poporul din Sohodol. Inmulţindu-se însă lucrurile administrative, şi poporul având zilnic lipsă de notar în afacerile de interes, legătura aceasta a devenit neplăcută pentru locuitorii din Sohodol şi — ce e mai mult — foarte costisitoare, considerând depărtarea mare dela Sohodol până în Abrud-Sat.

Acest mare neajuns, spre bucuria comunei Sohodol, s'a delăturat prin legea nouă despre matriculele de stat din 1904, în urma căreia şi comuna Sohodol a fost declarată comună mare.

Cu mare bucurie a luat spre ştiinţă poporul din Sohodol vestea aceasta şi cu dor aşteptă ziua de 20 Ianuarie n. 1907, când s'a anunţat oficios că e comună mare şi are să aleagă notar şi subnotar.

In 20 Ianuarie n. a. c. la orele 10, comitetul comunal complet şi aproape întreg poporul aşteptà sosirea protopretorului din Roşia-montană, Incze Antal.

La sosire, protopretorul a fost salutat cu „să trăească“ fiind om iubit de popor.

Imediat deschide şedinţa comitetului şi aduce la cunoştinţă pe concur [illegible] postul de notar şi la postul de subnotar şi-i candidează pe toţi.

Cu mare însufleţire se alege cu aclamaţie, notar: Simion Goia, din Bistra şi subnotar: Silviu Corcheş, din Câmpeni, ambii bine cunoscuţi poporului, cu deosebire Simion Goia care şi mai nainte a fost matriculant în Sohodol şi prin purtarea bună şi-a câştigat încrederea poporului.

In cursul însufleţirei, cere cuvântul parohul local Demetriu Goia şi prin o cuvântare potrivită, arată poporului însemnătatea zilei, pune la inima celor aleşi binele poporului, zicându-le, că sunt aleşi pentru a servì poporului şi a-i apără interesele în toate direcţiunile şi în numele poporului urează mulţi ani dlui primpretor Incze Antal, care a dovedit la toate ocaziunile, că e un binevoitor al poporului din această comună.

E de nedescris bucuria ce a avut poporul după actul alegerii şi e de respectat solidaritatea şi disciplina ce domneşte în această comună. Laudă se cuvine conducătorilor şi în special parohului local.

După actul alegerii întreagă inteligenţa, în frunte cu protopretorul Incze Antal s'a întrunit în casa parohului local Demetriu Goia unde s'a servit şi prânzul.

De încheiere doresc, ca aleşii să păstreze încrederea poporului manifestată la alegere!!!

Alegătorul.

NOUTĂŢI.

Pentru catedrală. La fondul catedralei din Sibiiu a mai incurs din comuna *Cacova*, protopresbiteratul Săliştei, suma de 70 cor. 20 fil., la care au contribuit următorii credincioşi: Ioan Hanzu, paroh, Danil Balteşiu, epistrop, Niculae Tămaşiu, notar, Niculae Tipuriţă, contabil, fiecare câte 10 cor., Emil Lungociu, înv., Oprea Jogărean. Vasilie Stroia, Coman Toader, Nicolae Brănescu, Ioan Florea, fiecare câte 2 cor., Danil Preda, Ioan Hanzu (Nr. 268) Alx. Miclăuşu, Alx. Migea, Ioan Dobrotă, Bucur Jogărean, Toma Lebu, Savu Banciu, Stanciu Jogărean, Niculae Lebu, Ioaneşiu Nicoară, Andreiu Morariu, Vasilie Cristea, Bucur Parotă, Dumitru Parotă s., Toma Nicoară, fiecare câte 1 cor. Din disc 2·20. Suma 70 cor. 20 fil.

*

Pentru gimnaziul din Brad s'au mai făcut următoarele oferte: 1. Din comuna Brad: George Părău, dir. gimn. în pens., Constantin Costin, prof. în pens., ambii câte 200 cor., Ilie Zirna, timar 100 cor., Elena Zirna, soţie de timar 50 cor., Ioan Furdui, bărdaş 40 cor., Nicolae Borza, cărăuş 30 cor., Nicolae Costea, Iosif Şortoc, timari, ambii câte 20 cor., Amos Feier, George Jula, plugari, Ioan Anghel, înv. în pens., fiecare câte 10 cor., Nicolae Coinap, croitor, Vasile Cruciu, cismar, ambii câte 5 cor., Dumitru Suciu, măcelar 4 cor. 2. Din comuna Mesteacăn (lângă Brad): Ioan Irimie, paroh, Lazar Balşa, plugar, ambii câte 200 cor., Petru Sipoş, Ioan Vasiu, Toader Sipoş, George Lean, Indreiu Bolcu, fiecare câte 100 cor., Adam Sipoş, Ioan Indreiu, ambii câte 50 cor., Samson Simedrea 20 cor., toţi plugari. Laudă şi cinste preoţilor şi învăţătorilor vrednici! 3. Din comuna Criştior (lângă Brad): Iuliu Papp, propr. 500 cor., George Pleşa, George Almăşan, plugari, Maria Cristea, învăţătoare, fiecare câte 100 cor., Biserica gr. or. 200 cor., Maria Bocan, propr 200 cor., Ioan Faur, învăţător 100 cor., Ioan Perian, paroh 200 cor., Nicolae Tăbieş 100 cor., Nic. Bexa 50 cor., Toda Gerasim 20 cor., Alex. Bledi 4 cor., George Pasca, cismar 10 cor., Stan Ioan 2 cor., Feier Dănilă 4 cor., Muntean Ludovic 5 cor., Nicolae Grec 50 coroane, Teodor Bulza 50 cor., Arone Popa 5 cor., Ioan Feier 20 cor. Laudă preoţilor şi învăţătorilor, vrednici, cari ştiu insufleţi poporul pentru lumină! Au mai făcut apoi oferte următorii: Ioan Roman, paroh, Luncoiul-de-sus, 400 cor., Nicolae Bedea, vicenotar, Mihăleni 200 cor., membrii în direcţia „Crişanei“, Simion Damian, advocat, Braşov 200 cor. Trăiască!

*

Proces de presă. Redactorul ziarului „Tribuna“ din Arad, dl *Sever Bocu*, a primit actul de acuzare în procesul de presă ce i-a fost intentat pentru un articol scris de dl I. Slavici şi întitulat „*Politica românească*“. In contra actului de acuzare se va dà recurs prin advocatul Dr. *I. Marşieu.*

*

Incompatibilitatea dlui Burdia, care e deputat şi prezident al comunităţii de [illegible] din Caransebeş n'a fost recunoscută din partea comisiunei dietei, care în şedinţa ţinută Marţi sara a declarat, că e compatibilă deputaţia cu postul ce-l ocupă dl Burdia la comunitatea de avere, fiindcă averea acestei comunităţi nu e avere comunală, ci e averea familiilor singuratice.

*

Prelegeri poporale. Comitetul central al Asociaţiunii din Sibiiu a luat măsurile necesare, ca în cursul anului 1907 să se ţină prelegeri economice pentru popor în 27 despărţăminte ale „Asociaţiunii“.

*

Dela societatea pentru fond de teatru. Comitetul societăţii pentru fond de teatru român a despărţit în două premiul de 500 coroane, rămas nedistribuit, în lipsa de piese originale, şi a dat din el câte 250 cor. dlui *Stefan O. Iosif* pentru piesa „*Dragoste cu toane*“, traducere după *Goethe*, şi dlui *G. Stoica*, pentru piesa originală „*O şedinţă comunală*“. Piesele vor fi tipărite în biblioteca teatrală a societăţii

*

La alegerea din Bocşa vor fi invitaţi să asiste ca martori câte doi gazetari din Bucureşti, Viena Berlin şi Paris, pentruca să vadă cu ochii cum se fac alegerile parlamentare la noi.

*

Muzeu naţional în Bucureşti. Din iniţiativa parlamentară a fost prezentat camerei române un proiect de lege pentru construirea unui muzeu naţional, a unei biblioteci centrale şi a unui observator. Proiectul de lege e semnat de un număr mare de deputaţi ai camerei române.

*

La mânăstire O telegramă din Petersburg ne vesteşte, că marele scriitor bisericesc *G. S. Petroff*, a fost trimis din partea sinodului episcopesc pe trei luni la mânăstire, fără nici o judecată.

*

Naufragiu. Din Honghong vine ştirea, că 52 bărci chinezeşti s'au scufundat în mare, în urma unei mari furtuni. Numărul înecaţilor trece peste o sută. Intre cei înecaţi nu e nici un european.

*

„Pentru patrie şi neam“. Românii macedoneni din Bitolia au ridicat o cruce comemorativă întru aducerea aminte a celor ucişi de bandele greceşti. Crucea e de marmoră albă şi are o înălţime de 2 metri, iar pe amândouă feţele inscripţia: „Acelora ce au murit pentru patrie şi neam“.

*

Meningita în Anglia. Se depeşează din Londra, că o epidemie de meningită a isbucnit la Belfast, şi ia proporţiuni ameninţătoare. S'au constatat în zilele prime 72 cazuri, dintre cari 12 mortale. Meningita e o înţepenire a grumazului, cu urmări funeste pentru creeri.

*

Explozie. La Sanct Iohan, lângă Saarbrücken, s'a produs o explozie în minele de acolo. Lucrătorii au fost îngropaţi sub dărâmături. Până în momentul scrierii acestor şire au fost scoşi şi îngropaţi 160 morţi. In mine se aflau peste 800 lucrători, dintre cari puţini au fost scoşi de sub dărâmături cu viaţa în oase, ori apoi mai uşor răniţi.

*

Impăratul Wilhelm al Germaniei şi-a serbat Duminecă aniversarea naşterii. Din acest incident s'au dat prânzuri la toate curţile domneşti din Europa, iar vaticanul a ordonat să se ţină un *Te-deum*, ceace a provocat mare senzaţie dupăce lucrul acesta nu s'a mai întâmplat, dat fiind că împăratul W. e — luteran.

*

Mort pe catedră. In Viena, învăţătoriul *Fuchs* a fost lovit de apoplexie în şcoală, când ţineà elevilor prelegere dela catedră. A căzut la pământ şi a rămas mort pe loc, spre groaza copilaşilor cari au început să plângă şi să strige.

*

Moarte subită. In Viena a urcat o damă bine şi elegant îmbrăcată birja, şi a dat ordin birjarului unde să o ducă, comunicându i adresa exactă. Pe drum i-s'a făcut însă rău, şi abia a putut da nou ordin birjarului să o ducă la proxima staţiune a societăţii de salvare, unde ajungând birja, dama a fost aflată moartă în birjă.

*

Indignarea Sârbului. Un cutare Mita Sinetanovici, după ocupaţiune pierdevară din Sârbia, a fost prins în flagrant delict în Budapesta, când fura neşte pocroviţe. Indignat de acest fapt a început să înjure la poliţie, şi să ofenseze pe Domnitoriul, care are o *astfel* de ţară, în care el, Mita, nu mai rămâne nici un minut. Poliţia însă nu l-a lăsat să plece, ci l-a dat pe mâna judecătoriei, care l-a băgat la închisoare pe 6 săptămâni.

*

Teatru în Turnişor. Tinerimea adultă din Turnişor invită la producţiunea corală-teatrală împreunată cu dans ce o aranjează Duminecă în 21 Ianuarie (3 Februarie) 1907 în sala şcoalei române din loc. Inceputul la orele 7 şi jum. seara. Suprasolvirile marinimoase se vor cuità cu mulţămită pe cale ziaristică.

*

Fân de vânzare. Un econom român are cam 200 cară de fân de vânzare. Se poate consumà mai ales cu oile [illegible] locului, informaţii dă administraţia foii noastre.

Poşta ultimă.

Incă un proces de presă.

Astăzi, Vineri, i-s'a înmânat domnului *Teodor V. Păcăţian* o citaţie a judelui de instrucţie dela tribunalul regesc din Sibiiu, pentru a se înfăţişà înaintea sa, ca să fie ascultat în *procesul de presă* ce i-s'a intentat pentru — *agitaţie.*

Noua lege electorală.

In şedinţa de eri, Joi, a dietei a mai vorbit deputatul naţionalist Dr. *Alexandru Vaida-Voevod*, denegând guvernului votarea apropriaţiei, apoi discuţia a fost încheiată. A luat cuvântul dl ministru-prezident *Wekerle* pentru a răspunde vorbitorilor cari au fost contra proiectului de lege.

Naţionaliştilor le-a spus, că noua lege electorală va fi întocmită astfel, ca *votarea să se facă acasă, în comună, ori după notariate*, şi că guvernul ştie foarte bine, că noua lege va face cu putinţă să între mai mulţi deputaţi naţionalişti în dietă, dar nu face nimica, pentrucă n'au nici o greutate morală.

Act de recunoştinţă.

(*Păpuşile Reuniunii rom. agricole sibiene*).

Bravele romånce din Apoldul român, din prilejul primei noastre expoziţii de copii, au costumat o păpuşă, ce reprezintă o frumoasă nevastă în portul vechiu apolzenesc, pe care îl purtau nevestele de acolo timp de un an dela ziua cununiei. Imbrăcămintea s'a confecţionat prin dnele Susana Orăştean n. Greavu, preoteasă, Maria Topârcian n. Dragomir, notărăşiţă, Anna Preda n. Orăştian şi Ana Fărcaş n. Popa, ambele soţii de învăţători.

Păpuşa ni-s'a predat drept „Dar de Crăciun“.

Pentru acest dar generos şi costisător exprimăm dnelor amintite cea mai sinceră mulţămită şi recunoştinţă.

Cu această păpuşă colecţiunea interesantă a păpuşilor noastre a ajuns la 18. Ele reprezintă portul din Avrig, Borgo-Prund, Certegea, Guraråului, Hunedoara, Lăslăul român, Marpod, Mercurea, Reşinari, Rucăr, Săsciori, Sebeşul săsesc., Sălişte, Sibiiu, Sighişoara, Topliţa rom., Vaida-Recea şi Apoldul român.

Speranţă avem, că se vor aflà şi alţi generoşi cari vor îmbogăţi colecţia noastră de păpuşi, menită să conserve şi răspândiască portul original al ţărancelor noastre de pretutindenea.

Sibiiu, 29 Ianuarie 1907.

Comitetul „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu*, secretar.

Poşta redacţiei.

Breţcu. Suma trimisă primit cu mulţămită. La întrebarea adresată răspunsul e dat în corpul foii. Se începe astăzi publicarea.

Teatru.

Sâmbătă în 2 Februarie după amiazi: *Alt-Heidelberg*, dramă. Seara: *Die lustige Witwe*, operetă. Duminecă seara: *Husarenfieber*, comedie.

Banii daţi

pentru „Emulsion“-ul lui Scott, la tot cazul nu sunt perduţi, deoarece sănătatea e mai scumpă ca bogăţia „Emulsion“-ul lui Scott conţine cel mai fin oleu de peşte norvegian care există Procedura specială de fabricare alui Scott este rezultatul unui studiu şi unei experienţe de 30 de ani. Productul posede o eficacitate extraordinară la boale sau la întrămare. Cu oleul simplu de peşte departe s'ajungi la acelaş rezultat ca cu „Emulsion“-ul lui Scott.

VIII 252 3—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se 75 fileri în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 3—1907 [24] 1—3

Concurs

Pe baza ordinului Prea Veneratului Conzistor Arhidiecezan din 12 Decembre 1906 Nr. 11 853 Bis., prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, pentru ocuparea postului de paroh în nou înființata parohie Vulcan în tractul protopresbiteral al Hațegului.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 880 coroane statorite de către comitetul și sinodul parohial de acolo.

Concurenții au a-și trimite cererile lor cu documentele prescrise la oficiul protopresbiteral gr. or. în Hațeg și să se prezinte în vre o Duminecă la biserică spre a cântà și predicà.

Comitetul parohial.
Vulcan, la 10 Ianuarie 1907.

Avram Stanca prezident. **Petru Iacob** notar.

In conțelegere cu oficiul protopresbiteral.
Hațeg. în 10 Ianuarie 1907.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

---

[18] 3—3

Publicare de licitație.

Comuna bisericească **Sohodol**, biserica nouă, din protopresbiteratul Branului, dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice verbale, zidirea unei **școale nouă**.

Licitațiunea se va ținea Duminecă în 20 Februarie v. a. c. la 2 ore p. m. la oficiul parohial în Sohodol.

Prețul strigării este de cor. 7087·33.

Licitanții au a depune vadiu de 10% dela suma de mai sus, în bani gata sau în hârtii de valoare.

Planul și preliminarul de spese revăzute și aprobate de prea venerabilul conzistor, se pot vedeà orișicând până în ziua licitării la subsemnatul oficiu parohial, unde doritorii pot primì deslușirile cele mai amănunțite referitor la această întreprindere.

Sohodolul-Branului, în 8 Ianuarie 1907.

Pentru comitetul parohial:

George Babeș paroh-prezident. **George Hermeneanu** secretar.

---

[20] 2—3

Publicațiune.

Comuna noastră bisericească Láz, în protopresbiteratul Szászsebes, adjustându-și turnul bisericei sale cu clopote nouă în acord și cu scaun de fer; dispune de vânzarea unui scaun nou din lemn de stejar în mărime cuadrată spre Ost-Vest de 3 metri, iar spre Sud Nord de 2 metri și 57 cm., în care se pot așeza 3 clopote, în greutate dela 120 chlgr. până la 250 chlgr.

Acest scaun cu șiroafe de fer, ușor de compus și foarte trainic, se dă cu un preț convenabil.

Având trebuință vre-una din comunele noastre bisericești, pot trimite un expert, ori a face întrebare în scris la oficiul parohial Láz, p. u. Szászcsor, unde se pot da informațiuni favorabile.

Láz, 12/25 Ianuarie 1907
Oficiul parohial gr. or. român.
Ioan Mihu, paroh.

Sboar'al nopții negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanță pentru voce și pian de **A. Bena**. Prețul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

Nr. 12/1907 protop. [15 3—3

Concurs

Decretându-se prin venerabilul ordin conzistorial din 5 Decemvrie 1906 Nr. 10,988 Bis. filia Copșa mare de parohie maternă de cl. III, pentru ocuparea aceleia se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom."

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt:

Porțiunea canonică de 1 jugăr și 400°□ pământ, parte arător, parte fânaț

Simbria preoțească: dela 30 familii câte una ferdelă de grâu și câte una de cucuruz sfărmat; iar dela 30 familii câte o jumătate ferdelă de grâu și o jumătate de cucuruz sfărmat.

Venitelor stolare anuale cu 169 cor.

Prestațiuni în zi de lucru și anume: dela 30 familii câte una zi de lucru cu plugul și dela 30 familii câte una zi de lucru cu palma.

Șase stângini de lemne aduse în curtea parohului.

Concurenții își vor înaintà petițiunile cu toate documentele recerute, subsemnatului oficiu în terminul indicat, și sunt datori a se prezentà înaintea alegătorilor în biserică pentru a cântà resp. a celebrà și cuvântà

Totodată se deobligă cel ales de paroh, a contribuì la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală cu suma de 40 coroane anual, în decurs de 10 ani consecutiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediașului, în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Mediaș, 9 Ianuarie 1907.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 71.—1907. (21) 1—2

Edict de licitațiune.

In 1/14 Februarie 1907 se va ținea la oficiul central al Universității săsești în Sibiiu (Piața mare Nr. 15 etajul II) dela 8 până la 12 oare a. m. și la caz de lipsă și dela 3 până la 6 oare după amiazi, licitațiune publică verbal și cu oferte scrise, pentru esarândarea de pășunat, pe anul 1907 și 1908 a următorilor munți, și anume:

Nrul curent	Munțele								Prețul de esclamare		Insemnare
	Situațiunea	Numirea	Pădure		Pășune curată		Șip				
			jugăre	□°	jugăre	□°	jugăre	□°	K	fil.	
		I. In valea Czodului:									
1	Tălmaciul-mare partea III.	Conțu mic	703	82	278	47	245	13	1105	—	
2		Conțu mare	740	79	211	57	280	03	765	—	
3		Negovanul mic	848	65	320	77	246	80	1049	—	
4		Negovanul mare	1778	25	283	05	293	84	1073	—	
5		Cornu pleschii	1256	76	127	96	20	11	130	—	
		II. In valea Lotrului:									
6	Orlat partea II. și III	Balu	228	92	123	21	748	11	1384	—	
7		Seracinu mare	1322	85	255	35	131	91	1130	—	
8		Seracinu de mijloc	593	27	323	03	26	49	1410	—	
9		Seracinu de lature	692	93	131	81	76	76	1059	—	
10		Cotrona	284	83	107	60	173	94	549	—	
11		Balintru mic	223	37	132	39	271	46	400	—	
12		Balintru mare	389	41	161	62	214	48	500	—	
13	Sinna partea II.	Goaza de sus	224	70	492	08	168	42	1042	—	
14		Goaza de jos	1035	91	333	29	47	69	1019	—	
15		Steaza de sus	484	41	154	—	35	85	1486	—	se vor arândà împreună.
16		Steaza de jos	369	34	296	95	141	75			
17		Groapa de sus	456	97	220	99	188	65	641	—	
18		Groapa de jos	203	19	175	04	149	87	461	—	
19		Haneșu de sus	787	86	629	25	109	63	829	—	
20	Veștem partea II.	Haneșu de jos	519	25	206	99	75	63	1112	—	
21		Stricatu	465	18	127	95	380	36	578	—	
22		Olteagu	183	01	334	06	525	38	1206	—	
23		Furnica	441	49	109	46	179	49	801	—	
24		Dobrun	1885	46	349	82	383	35	1381	—	
25		Jidul	1138	05	184	41	317	01	750	—	

Fiecine care voiește a luà arândă trebue să depună la mâna comisiunii de licitare înainte de licitațiune 10% din prețul strigării ca vadiu în bani gata, care după licitațiune se va restituì aceluia ce nu a obținut arânda, iar celor ce au obținut-o li se va da dacă au depus cauțiunea de arândă conform contractului.

Condițiunile mai detailate de licitațiune și arândă se pot vedeà și înainte de ziua licitațiunii la oficiul central al universității în oarele de cancelarie.

Dela oficiul central al universității săsești.

Nagyszeben, 25 Ianuarie, 1907.

Thalmann,
Comite suprem și Comes.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis se se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11] 5

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul straua Kálmán.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 7–41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg.**, este egal **în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

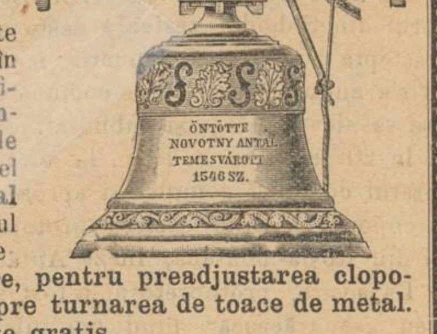

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

[illegible] tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 8 Sibiiu, Marţi 23 Ianuarie (5 Februarie) 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Noi şi limba maghiară.

Sibiiu, 4 Februarie n.

Ne dau dreptate domnii dela *„Erdélyi Hirlap“* din Cluj şi spun în numărul din 1 Februarie n. că mare adevăr am afirmat, când am susţinut într'un articol publicat nu de mult, că poporul român dela sate nu are nici o trebuinţă de învăţarea limbei maghiare, fiindcă se poate înţelege cu cei de altă limbă din apropierea sa în limba românească, pe care toţi o cunosc, precum datori sunt a o cunoaşte şi funcţionarii publici cu cari vin Românii în atingere, dupăce funcţionarii sunt pentru popor, nu poporul pentru funcţionari.

Ne pare bine că acum, odată, sunt de acord cu noi domnii din Cluj, obicinuiţi de altcum să combată orice părere românească, fie cât de corectă, şi că merg chiar mai departe cu constatările, şi spun, (iarăşi un mare adevăr şi din partea lor) că nu numai că cei din satele româneşti nu se silesc să înveţe o a doua limbă, limba ungurească, ci chiar şi în satele în cari nu Românii sunt în majoritate, ci Ungurii şi Saşii, *acestia învaţă româneşte*, şi se înţeleg, şi cu Românii, şi între ei, în limba aceasta, — ungureşte însă nu învaţă, nici Românul, nici Sasul.

Da, aşa e. Săcuiul şi Sasul din Ardeal, se înţeleg româneşte la câte un târg de ţară, când se întâlnesc, şi tot aşa Şvabul şi Sârbul din Banat. S'ar putea spune deci, că limba românească e *limba diplomatică a ţăranimei* întregi, fie de orice limbă, din părţile ţării locuite de Români.

După constatările acestea, corecte şi adevărate, domnul care scrie articolul din *„Erdélyi Hirlap“* şi care cunoaşte, cum se vede, foarte bine firea şi însuşirea ţăranului român, vine la conclusia, că limba maghiară nici nu va prinde teren printre Românii dela sate, *aducă-se legile cele mai aspre*, câtă vreme societatea maghiară rămâne nepăsătoare, şi instituţiunile ungureşti nu se desvoaltă în direcţia, ca nime să nu poată beneficià de ele fără a cunoaşte limba maghiară.

Pe cât de bine ne înţelegem cu privire la premise, noi şi domnii din Cluj, pe atât de departe stăm unii de alţii cu privire la conclusiile scoase din argumentele înşirate. Noi ajungem la conclusia, că e păcat de orice încercare de a se maghiarizà poporul român dela sate, pentrucă nu merge, nu poate merge, iar domnii din Cluj zic, că da, va merge, însă paralel cu şcoala trebue să-şi facă datorinţa şi societatea maghiară, până acì prea nepăsătoare, şi trebue să facă, ca nime să nu poată beneficià de instituţiunile ei, decât numai atunci, când ştie ungureşte.

Credem că înţelegem destul de bine pe domnii din Cluj. Să luăm un exemplu. Una din instituţiunile ungureşti, de sine înţeles, culturale, este *teatrul*. Dupăce ştim, că în toate oraşele din Ungaria, cu excepţiunea a numai două oraşe nemţeşti, teatrul e maghiar şi face servicii de maghiarizare, întrebăm, câţi dintre sătenii români au fost maghiarizaţi cu ajutorul acestui factor puternic cultural, de care de fapt nu poate beneficià, decât numai celce ştie ungureşte? Peste tot, câţi săteni români au fost la teatru ungueresc? Românul se duce numai acolo, unde e înţeles şi unde se poate înţelege şi el cu alţii.

Dar să luăm altă instituţie ungurească, să-i zicem de stat. *Justiţia.* Toate merg la justiţie pe ungureşte. Se poate oare să se spună şi să se decreteze în lege, că la justiţie n'are nime ce căută dacă nu ştie ungureşte? D'apoi că cei mai mulţi sunt *duşi* la justiţie, cu deasila, nu merg de voe bună!

Să luăm apoi şi o altă instituţiune publică, *spitalul*. S'ar puteà oare decreta prin lege, că nici într'un spital nu poate fi primit decât numai bolnavul care ştie ungureşte? Am dorì să vedem omul, care ar cuteza să pretindă aşa ceva, pentrucă acela n'ar fi om, ci altceva.

Ori să luăm *crâşmele*, dacă peste tot ar puteà fi trecute şi ele între instituţiunile publice. E de închipuit, că un crâşmar se poată luà hotărâre, să primească în crâşma sa numai pe cei ce ştiu ungureşte? D'apoi că atunci poate să şi-o închidă în sat românesc.

Sau să luăm *târgurile* dela oraşe. Să poftească numai cocoanele din Cluj de es. şi să decreteze, că nu mai cumpără oauă şi pui decât numai dela ţărancele cari ştiu ungureşte, şi au să rămână fără friptură de pui pe masă şi fără tăeţei în supă.

Dar să nu mai lungim vorba.

Nu, nici prin societatea maghiară, şi nici pe calea instituţiunilor publice ungureşti nu se poate face maghiarizarea poporului român dela sate, care aşa va rămâneà, cum e, încă multe mii de ani, cu limba sa, cu legea sa, cu obiceiurile sale, dar şi cu credinţa în sîn faţă de *patrie* şi faţă de *tron*; şi orice încercare de al desbrăca de naţionalitatea sa va rămânea neisbutită, pentrucă se loveşte de sentimentul naţional bine desvoltat la Români, întocmai cum şi pe vremea nisuinţelor de germanisare s'a lovit orice încercare de desmaghiarisare de sentimentul naţional al Ungurilor. Şi aceea ce a format vârtute şi titlu de glorie pentru Maghiari, — apărarea limbei şi a naţionalităţii, — în zile de primejdie pentru ei, ar trebuì să nu ni-se mai considere nouă ca crimă, ca tradare de patrie, pentrucă nu e, ci e şi la noi *vârtute*, cea mai frumoasă vârtute a unui popor conştiu de originea sa şi de misiunea ce o are în lumea aceasta.

Alegerea dela Bocşa. Comitetul central al comitatului Caraş-Severin a pus termin pe 14 Februarie n. *pentru noua alegere de deputat în cercul electoral al Bocşei. Votarea se va face la trei comisiuni.*

Noul ministru de justiţie. In urma retragerii dlui *Polonyi*, portofoliul ministeriului de justiţie a fost oferit dlui *Günther*, secretar de stat în acelaşi ministeriu, care a primit ofertul, şi Vineri sara a plecat cu dl ministru-prezident *Wekerle* la Viena, pentru a depune jurământul de fidelitate în mânile Maiestăţii Sale, act care s'a întâmplat Sâmbătă la orele 2. In monitorul oficial de eri, Dumineca a apărut apoi, atât dimiterea dlui *Polonyi* din postul de ministru al justiţiei, cât şi numirea dlui *Günther* de urmaş al său. Postul de secretar de stat, în locul dlui *Günther*, va fi dat deputatului dietal *Mesko*.

Discursul domnului deputat V. Goldiş,

rostit în şedinţa dela 30 Ianuarie 1907 a dietei ungare.

Dăm în întregime discursul dlui deputat *Vasile Goldiş* rostit în dietă la discuţia asupra apropriaţiei. E o vorbire din cele mai temeinice, plină de argumente puternice şi de frumseţi oratorice. E următoarea:

Vasile Goldiş: Onorată Cameră!

(S'auzim! S'auzim! Zgomot.)

Prezidentul: Rog pe domnii deputaţi să fie în linişte.

V. Goldiş: Când iau cuvântul la discuţia generală, vreau înainte de toate se inzist, conform obiceiului, în câteva cuvinte, asupra celor zise de antevorbitorul. Sunt de acord cu dl coleg, când zice, că discuţia asupra apropriaţiei este cadrul, în care partidele îşi desvoaltă politica lor generală, şi îşi pot justificà încrederea, sau neîncrederea faţă cu guvern.

Din punctul acesta de vedere, este foarte natural, că mai ales partidele de opoziţie au datoria de a stăruì mai dinadins asupra trebурilor ţării, de oarece ele având neîncredere în guvern, această neîncredere (zgomot necontenit)...

Prezidentul: Linişte!

V. Goldiş:... Trebue să o motiveze mai de aproape. Din partea partidului no-

---

FOIŞOARĂ.

Rolul social al educaţiei religioase.

De
Constantin Dimian
licenţiat în teologie.

(Continuare).

Legile religioase mai pun în vedere credincioşilor şi recompense, atât în viaţă, cât şi după moarte. Privesc deci ambele naturi ale omului. Recompenzele, mai ales cele după moarte, au fost şi vor fi totdeauna imbold puternic pentru a se abţinea omul dela rele.

In chipul acesta se poate vedeà, că statul prin legile sale nu e în stare să dezrădăcineze relele sociale, şi că numai grupările religioase pot duce pe credincioşi cu un pas înainte pe calea îndreptării. Se cere însă neapărat dela credincioşii unei religiuni, ca ei să fie adânc pătrunşi de principiile fundamentale ale religiunei lor, mai ales în ceeace priveşte partea moralizătoare. Au neapărată trebuinţă de o instrucţie religioasă solidă şi nestrămutată. Cei înarmaţi cu ea pot luptà cu succes în potriva răului şi progresul moral va fi sigur de izbândă. Rolul social al educaţiei religioase e incontestabil mare în ce priveşte progresul moral al societăţii, şi nu mai încape discuţie, că pe această cale omenirea va puteà ajunge la fericire.

Dela sine se înţelege, că succesul progresului moral depinde mai mult sau mai puţin dela gradul de perfecţie al religiunei respective.

Căci nu orice educaţie religioasă a oricărei religiuni e în stare să realizeze o stare socială mai fericită. O religiune primitivă, barbară, nu e în stare să facă acest lucru.

Religiunile vechi, mai toate fiind izvorâte mai mult din ambiţii personale, fie pentru cuceriri teritoriale, sau pentru cuceriri de idei, nu şi-au înţeles adevărata lor chemare. Afară de aceea ele aveau mai mult în vedere o sectă, o rassă, în tot cazul o mică parte a omenirei. Au rămas în cadrele unui particularizm restrâns, fără să poată îmbrăţişà universalitatea societăţii omeneşti. Ce să mai zicem şi de faptul, că religiunile vechi au avut un caracter trecător şi în cazul acesta cum puteau lăsà urme neperitoare de asanare morală?

Ca să vorbim numai de religiunea veche politeistă a Grecilor şi a Romanilor, ştim, că educaţia religioasă a acestora era defectuoasă. Multe patimi au fost alimentate tocmai de principiile religiunii lor.

Efectul a fost, că în loc să se împuţineze relele sociale din imperiul Grecilor şi al Romanilor, au pierit aceste două popoare cu toată cultura lor, împreună cu fărădelegile lor. Educaţia religioasă a popoarelor politeiste numai din exemplul de mai sus se poate vedeà, că n'a realizat nimic pe calea progresului moral.

Lăsând la o parte religiunile politeiste să examinăm puţin religiunea monoteistă a poporului evreu. Educaţia religioasă a acestui popor a fost superioară educaţiei religioase a popoarelor politeiste, căci o religie monoteistă, totdeauna e superioară celei politeiste. In consecinţă, starea morală a poporului evreu a fost incontestabil superioară celei a popoarelor păgâne.

In adevăr, acest popor a şi avut persoane cum au fost profeţii, cari înarmaţi cu o putere divină, instruiau neîncetat pe credincioşi, ameninţându-i la nevoe cu pedepse lumeşti şi de multeori cu pedepse după moarte.

Educaţia lor religioasă era temeinică şi solidă, şi a rămas tot astfel până în zilele noastre. Să nu ne cuprindă deci mirarea, dacă poporul evreu a fost şi este poate şi azi destul de înaintat în moralitate. Dar deoarece religia ebraică, deci şi educaţia lor religioasă, — sufere de defectul particularismului de rassă, efectul asanărei morale nu s'a putut extinde şi asupra *întregei* societăţi omeneşti. Multe rele au dispărut din sinul poporului evreu, dar n'au dispărut din întreaga lume. Cauza, dupăcum am spus-o, se datoreşte concepţiei înguste, ce o aveà acest popor despre Dumnezeul său Iehova.

Altfel stă lucrul cu educaţia religioasă creştină.

Religia creştină a realizat progresele cele mai mari pentru societatea omenească. Cauza? Religia creştină e cea mai perfectă, fiindcă originea ei nu e pământească, ci divină. Ea a pus omului o lege pozitivă, — care nu-l lasă să rătăcească, — reprezentată de o autoritate, *biserică* întemeiată de însuşi fiiul lui Dzeu.

(Va urma).

Are dreptate dl m[illegible]ederea colegii în aceea, că națion[illegible]lad din punctul de [illegible]generale, neîncredere cu micite. Dacă [illegible]nostru se poartă față cu ac- urmează [illegible]vern, și în unele detailuri s'au ex- recu[illegible] și asupra discursului, pe care a crezut de cuviință a'l ține dl ministru de interne.

De oarece acest discurs cuprinde în sine așa zicând punctul de vedere al întregului guvern în chestiunea naționalităților, deoarece acesta a fost singurul discurs, a fost singurul, care a îmbrățișat chestiunea naționalităților în întregimea ei și al cărui unic obiect a fost desfășurarea chestiunii naționalităților: de aceea mă voiu abate dela punctele de vedere generale politice și voiu aveà în vedere problema de a analizà mai de aproape discursul domnului ministru de interne, contele Andrássy Gyula, cercetând, dacă afirmațiunile, ce formează baza acestui discurs, pot susțineà vigoarea criticei și dacă argumentațiile de cari s'a folosit dl ministru de interne în acest discurs, sunt destul de solide.

Discursul a avut două părți principale, una se refere la trecut, ceialaltă la prezent. Țin de o idee foarte nefericită, că în privința chestiei naționalităților se iau armele din trecut și trecutul voiesc să-'l refere la chestia naționalităților. O zic aceasta pentrucă în trecut nici n'a existat chestiunea de naționalități, nu se născuse încă. Prin urmare relațiunile trecutului nu se pot referì la prezent.

Și de altmintrelea partea aceea a discursului, care se refere la trecut, după modesta mea părere, contrastează cu adevărul istoric, și voi spune de ce.

In trecut în așa numitul ev mediu ungar, care a ținut până la anul 1848, populațiunea țării era împărțită în două clase. Una a fost clasa cu drepturi politice, așa numitul populus hungaricus. Din aceasta făcea parte nu numai elementul maghiar, ci și oamenii aparținători colorlalte naționalități, cari au putut izbutì ca să fie înrolațì în cadrele acelui populus hungaricus, ca și ei să se bucure de drepturile politice, de cari se bucurau nemeșii maghiari, să fie membrii așa numitei sfinte coroane. Față cu aceasta parte era grosul populațiunii, așa numita plebs hungarica. Aici se numărau de asemenea nu numai maghiarii, ci și oamenii aparținători altor naționalități. Vechiul drept public ungar deosebește pe acel populus hungaricus de rasă maghiară, căci partea aparținătoare ca rasă maghiarimii, se numea gens hungarica, pe când naționalitatea întreagă o indicau cu cuvântul latinesc națio. Așa dară, când ziceau natio hungarica, atunci aceasta după concepția de astăzi însemnează aceea, că e vorba de întreaga națiune maghiară, întregul popor maghiar, fie nobilime, fie plebe. Asta însemnă natio hungarica. Prin urmare nu este corectă afirmația contelui Andrássy Gyula, că în trecut națiunea maghiară a fost tolerantă față cu cei cari nu-i aparțineau, căci națiunea maghiară n'a fost populus hungaricus, care era compus din diferite naționalități. Nu se putea zice, că era tolerantă față cu ceice nu-i aparțineau, față cu naționalitățile, că doar și acestea aparțineau rui populus hungaricus. Iar dacă discursul dlui ministru de interne ar aveà să zică, că populus hungaricus a fost tolerant față cu plebs hungarica, socot că ajunge a mă referì la istorie, care dovedește tocmai contrariul. (Adevărat! Așa este! în centru. Mișcare în stânga). Pot cità de altmintrelea în privința aceasta și legea (mișcare).

Citez decretul VII al lui Vladislav II, care — precum bine voiți a ști — zice în întroducere: „Deși țăranii cari s'au răsculat înpotriva nobilimii, ar fi vrednici să fie toți pustiiți, totuși, de oarece fără ei nobilimea puțină valoare are, le vom cruță viața, dar ii vom pedepsì cu aceea, ca în fiecare săptămână să slujească nobilului o zi în cinste, ca tot a zecea casă să deà un porc gras (ilaritate), ca la Paști să deà nobilului o gâscă mai tinără, iar la sf. Martin una mai grasă, (Voci în dreapta: Da popii valeh ce să-i deà) și în sfârșit, dela fiecare casă să plătească un florin de aur“.

Pot să dovedesc aceasta și din „aprobatae et compilatae constitutiones Transilvaniae“, cartea de legi care a interzis țăranului să poarte haine de postav. (Mișcare).

Cum se poate așa dară zice, că populus hungaricus în trecut a fost tolerant față cu cei ce nu aparțineau la populus hungaricus? Din contră, eu dovedesc cu cuvintele tatălui dlui ministru de interne, care în marele său discurs ținut la 14 Martie 1848 în dieta ungară, a zis că una dintre principalele cauze ale înnapoierii țării noastre este păcatul străbunilor noștri, cari în loc să fi luat pe celelalte popoare între barierile constituțiunii, le-au asuprit și n'au făptuit așa cum au făptuit baronii englezi, mult mai înțelepți, deoarece izbândind Magna Charta, au estins-o asupra întregii populațiuni. (Adevărat! Așa este! și aplauze în centru).

Acestea sunt cuvintele marelui Andrássy, a cărui statuă este aici în fața parlamentului. (Zgomot. Prez. sună).

Dl ministru de interne zice, că populus hungaricus a dovedit toleranța în trecut și cu aceea, că a suferit nu numai pe străinii cari erau aici, adecă pe aceia, cari nu aparțin la populus hungaricus, ci a adus și alți străini. Afirmațiunea aceasta iară se contrazice cu adevărul istoric. (Mișcare).

Intâiu și întâiu pe noi Românii și pe Slovaci nu ne-a adus nime, (S'auzim! S'auzim!) fiindcă noi eram aici sute de ani înainte de a fi venit Maghiarii. (Mare zgomot în stânga. Voci: Asta nu-i adevărat).

Markos: Ați venit fugind peste munți (Sgomot).

Prezidentul: Rog pe domnii deputați să fie liniștiți, fiindcă nu pot urmărì pe orator.

Fenyvesi Soma: Falzifici istoria. (Să auzim! Să auzim!)

V. Goldiș: Dați-mi voe să fac o mică digresiune, în care aș dorì să răspund la întreruperea aceasta (mișcare).

De sigur nime nu va tăgăduì, că la ocuparea țării de către Unguri, Slovacii erau aici. (Mare zgomot. Iar despre Români dvoastră ziceți, că n'au fost aici. (Sgomot. Prezidentul sună). La afirmația aceasta îndrăznesc a face o observație. (Sgomot).

Din parte-mi aș dorì ca afirmația aceasta să corespundă faptului istoric. Aș dorì aceastà mai ales, pentrucă atunci aș avea o încredere și mai mare în rassa română, decât am acuma. (Mișcare. Sgomot.) Și dacă este adevărat ceea ce susțin unii istorici maghiari, că Românii au început a se strecurà numai în secolele XII—XIV de pe malul stâng al Dunării, atunci ori cum, este frapant, că deja în secolul al XV-lea există două puternice principate române, și că unul dintre principii români a zdrobit pe vestitul Baiazid supranumit „fulgerul“. Și ce s'a întâmplat?

S'a întâmplat, că spre sfârșitul secolului XVI-lea am populat întreg Ardealul. Ei bine, dacă românimea a fost atât de puternică și dacă are o forță vitală atât de mare încât populează întreaga țară aproape până la Tisa, atunci viitorul ei va fi așa de frumos încât peste o mie de ani va fi a lor poate lumea întreagă.

Prez. (sună): Liniște, domnilor!

V. Goldiș: Nu stă nici aceea afirmație a dlui ministru de interne, că populus hungaricus ar fi adus în țară străinii. Căci cei ce au învățat istorie — eu însum am fost profesor de istorie și am învățat istorie în gimnaziu unguresc— (zgomot) știe, că pe acești străini, pe Nemți, pe Sârbi, nu populus hungaricus, ci curtea, și chiar în potriva acestui pupulus hungaricus, i-a adus. (Râsete și zgomot). Nime nu poate deci să contesteze adevărul afirmației mele, că declarația dlui ministru de interne nu corăspunde dovezilor istorice, că adecă populus hungaricus ar fi adus pe străini în țară din curată dragoste.

Cu aceste trec peste partea referitoare la trecut din vorbirea dlui ministru de interne și mă opresc la partea, care se ocupă cu prezentul. Aici trebue să exprim sincera mea mulțămită dlui ministru, că a avut cutezanța să declare aici în parlament, că e stupiditate orice tendență, care caută să maghiarizeze naționalitățile nemaghiare, e stupidă acea tendență, care caută să despoaie popoarăle nemaghiare ale patriei acesteia de caracterul lor național. (Voci în stânga: cu forța). Sunt dator cu mulțămită, și această mulțămită i-o aduc prinos cu toată sinceritatea în fața on. Camere. (Va urma).

Scrisoare din America.

Măreața republică a Statelor-Unite din America-de-nord și-a ridicat nimbul său deasupra coroanei tuturor statelor din lume. Peste tot felul de bogății fabuloase își imparte stăpânia milionarul și muncitorul, înfrățiți prin simbolul muncii și al ideilor celor mai umanitare. Toată lumea muncește pe întrecute și în fiecare om se întipărește armonia cea mai desăvârșită a mulțămirii și a păcii.

Precum e fiecare oraș, așa e republica întreagă un mozaic alcătuit din toate semințiile popoarelor din lumea întreagă, cari trăesc zilnic unul lângă altul din respectul celor mai curate sentimente republicane.

Pacea universală o creiază astăzi republicanismul, mâne-poimâne socialismul, pe lângă cari merg azi și vor merge în viitor antialcooliștii, cari nizuesc a salva sănătatea publică, împuținând pe neputincioșii de muncă și pe criminalii din beție.

După sguduiri interne petrecute în restimpul veacului trecut, pe cari le-au provocat vrajbe religioase, rivalitatea dintre state și răpunerea harnicilor Negri, elementul secular și băștinaș al Americii, și după stângerea totală a Francezilor, începuse haosul imigrării popoarelor de toate colorile, de toate limbile și credințele. Două seminții de fire apropiată pluteau deasupra haosului, fără ca să-și împartă dela început problemele de viață. Dintre cele 2 popoare: Irlandezii și Germanii aveau cea mai grea și mai însemnată problemă de viață. Irlandezii își părăsiră țara părintească sub asupreala cumplită a goanei religioase. In patria adoptivă își organisează biserica, creând biserici catolice cea mai falnică poziție în întreg pământul. Aici se găsește biserica catolică în starea sa cea mai măreață, cu toate însușirile ei bune și rele. Intr'o privință are lacuna, că nu s'a putut impune ca religie de stat, deși i-au stat la îndemână oștirile Iezuiților și mari avuții de arginți, cu cari lesne se cumpără săracele suflete omenești. Dar această lacună s'a completat în alt chip cu dobândă. Limba engleză a Irlandezilor și-au însușit-o toate popoarele, cari și-au căutat sălaș aici.

Sporirea bisericii romano-catolice, care desființează semințiile, a fost înlesnită prin acceptarea limbei englezești, în care se predică evangelia lui Cristos.

Biserica cea mai bine organizată a fost dela început cea irlandeză. Englezii veritabili au multe biserici, cari n'au folosit niciodată arma de cucerire în afară.

Iar Germanii? Amăsurat firii lor și-au luat asupră rezolvarea problemei culturale în America.

Au început imigrarea pe la a. 1825 și s'au găzduit până azi peste 5 milioane.

Ei au înființat școale private în limba lor, cari se ridicară la un așa renume, încât într'un singur oraș Cincinati, la a. 1831 cam 400 de copii cercetau școalele orășenești și 1500 școalele germane private.

La anul 1835 ajunse în acest oraș un conducător german al școalelor orășenești, Dr. Fr. Rölker, care a îmbunătățit aceste școale gonind mechanismul ucigător și șablonismul din școală și a făcut loc sistemului școalei din Prusia. Germanii de aici înființară la 1836 o școală numită: protestantă, care a stat în legătură cu un seminar englezesc, condus de agerul pedagog american, Caloni O. Stowe. Acesta a generalizat sistemul școalei prusiane în America întreagă. La anul 1837 călătorește acesta în Europa și studiază sistemele școlare ale statelor de acolo, convingându-se, că școala prusiană întemeiată pe principiile lui Diesterweg e cea mai perfectă. La reîntoarcerea sa face ultima corectură școalei elementare, așezând amândouă limbile de propunere: germană și engleză, și propunea, că limba engleză trebuea să și-o însușiască tot elevul — ca să înțeleagă în vremea de cetățean legile țării în forma lor oficioasă.

Sângele cel mai nobil în America a rămas cel german.

Aceștia s'au făcut model în toate privințele celorlalți locuitori, cari prin botezul cu limba englezească au întrodus în sângele Americanilor sânge din cel mai nobil și mai stupid, formând în modul acesta cea mai viguroasă specie anglosaxonă. De o contopire în acest amalgam știutor de englezește s'au temut, nu fără temeiu, Germanii. Prin probleme de viață necunoscute amalgamului, au păstrat conștiința propriilor tradițiuni germane, a nizuințelor și a idealurilor naționale. Acestea i au ferit de înstrăinarea dela altarul înălțător al germanismului. Față de amalgamul englezesc întreagă istoria Germanilor este o întrupare de o ne mai pilduită hărnicie și de revărsare de lumină binefăcătoare Americei.

Amalgamul, după alcătuirea sa a manifestat o ură, când vădită, când tăinuită, față de ceice într'o 100 de ani au impopulat vestul Statelor Unite.

Incă în a. 1845 s'a constituit în Philadelphia o societate secretă pentru apărarea țării de influință străină. In scurt timp societatea aceasta s'a extins peste America întreagă prin organizarea de filiale.

In a. 1896 s'a scris în Boston istoria acestei societăți. Autorul scrierii I. Deily, în cartea sa: Primejdia Republicei a destinat un capitol — cel mai interesant — perioadelor de imigrare. Prima periodă e arătată în lumina cea mai favorabilă. Până la 1852 imigranții erau oameni nobili, setoși după libertate, cari au fost în stare a răsplătì aparținerea lor la republică cu prețul vieții lor. Acesta era timpul, când bătrânul continent trecuse prin grelele suferințe ale nașterii de popoare necunoscute și încerca să-și moderniseze făptura lui din vechitură.

Vine a doua epocă a anilor 1852—1870, când scriitorul de mai sus nu vede în imigranții număroși decât haite de hămesiți și lacomi. Acestea au strâns bani frumoși în republică și i-au trimis acasă. Aici au făcut să se ieftinească munca, încât cei băștinași erau supranumărari și necăutați.

Epoca a treia cuprinde anii 1870—1896. Ea a făcut pe Americani să se teamă, că țara lor nici decum nu este îndestulitoare pentru imigranți și că sporirea continuă a acestora ar provoca stări cu primejdie pentru republică.

In întreagă republica totalitatea locuitorilor dă cifra populației din cele două state: Austro-Ungaria și Germania. Un stat Texas din sudul republicei cu granițe spre răsărit scăldate în mare are un teritor atât de mare cât Austro-Ungaria și Germania; cu toatecă țara e foarte bogată în tot ce se găsește în America, numărul locuitorilor n'ajunge nici la 3 milioane, unde ar puteà trăì toți locuitorii din republica întreagă ori locuitorii din 2 imperii europene. Societăți și legi pentru apărarea imigranților lucrează cu multă râvnă, ca să se coloniseze acea țară bogată și cu o climă provensală.

Există spre împedecarea imigrației legi stricte, cari închid limanul înaintea bolnăvicioșilor. Mai înainte se cugetau Americanii să-i întoarcă Europii înapoi criminalii, idioții și leneșii, cari nu mai puteau trăì acolo; și aceștia pătează mult pe Europeni.

Americanii se tem, că străinii nepoftiți în țara lor cu timpul îi vor cutropì și republica nu va mai fi a lor.

Curentul ocrotitor de străini e puternic. Germanii de aici au o ligă număroasă și capital mare. Nobilul prezident Roosewelt încă e pe partea lor, dar independent de ei. Intr'o scrisoare către corpul legislativ al republicei, zicea înainte de Crăciun: „Toți oamenii cari pot și vreau să muncească, să se bucure de toate drepturile și favorurile republicei, fără deosebire de limbă ori de lege, pentruca să iese prin hărnicia lor din mizeria deacasă și să înainteze în libertate, bunăstare și moralitate“. Dușmanii străinilor se justifică înaintea partidei binevoitoare străinilor, că nu sunt protivnici tuturor imigraților, ci „*numai*“ împotriva „*Italienilor, Hunilor, Slavilor și a Iudeilor*“, pe cari un preot din tabăra nativiștilor i-a numit într'o adunare: „*murdăria pământului și adunătură de anarhiști*“.

Și acum neamul nostru?

Statisticile ne dau numărul de 50,000 de Români, cari se hrănesc în Statele-Unite. Până acum n'au un nume întemeiat, bun ori rău, fiindcă sunt proaspeți în America. Le lipsește orice organizație temeinică. In firea noastră lipsește instinctul de organizare. Dacă e ceva comun, ce ne unește, e vorbirea limbei românești și neîntrecuta hărnicie ce a făcut, ca lucrătorul nostru să fie căutat, cu toată stângăcia de a-și însușì limba stăpânitorilor. Despre viața Românilor în America vor deslușì scrisorile viitoare.

Hungstovn O, Ianuarie 1907.

Preotul *Tr. Scorobeț.*

Vincențiu Babeș.

Din Budapesta primim la încheerea foii trista știre, că inimosul luptător național de odinioară, distinsul fruntaș român, *Vincențiu Babeș*, a decedat, în etate de 86 ani.

S'a dus deci dintre noi încă unul, pentru care istoria noastră națională va trebuì să deschidă capitol separat, pentru a-i trece în el meritele, câștigate în lupta pentru apărarea neamului, și în deosebi a bisericei gr. ort. românești. Pentrucă în luptele grele de despărțire de către Sârbi, pe lângă *Șaguna*, decedatul a avut partea leului.

În jumătatea a doua a secolului trecut, ori unde l-ai căutat de altcum, ai putut să-l găsești pe neobositul și neînfrântul *Vincențiu Babeș*, pe terenele vieții noastre publice.

La „*Academia Română*“, al cărei membru a fost dela întemeiere, a făcut pe scrutătorul originei și al latinității noastre. In *dieta țării*, din care a făcut parte cu începere dela 1861 în mai multe rânduri, a stat vecinic la pândă pentru a respinge atacurile îndreptate în contra naționalității noastre și pentru a apăra drepturile poporului român. In *congrese* și în *sinoade* a contribuit totdeauna cu mintea sa cea luminată la rezolvarea chestiilor în senzul cum o reclamau interesele neamului și ale bisericei. In conferențele politice naționale (trei dela început) *Babeș* era raportorul, și nici nu se puteà închipuì adunare națională fără *Babeș*. Nu mai vorbim apoi despre Babeș *scriitorul* și *gazetarul*, terene, pe cari decedatul asemenea a prestat mult.

De vre-o șase ani bătrânul *Babeș* trăià retras, și poate și uitat de mulți, în cerc retrâns familiar, la fiul său Dr. *Emil Babeș*, advocat în Bubapesta, ear Sâmbătă seara dreptul judecător l'a chemat la sine, pentru a'l împărtășì de odihna de veci, odihnă după care singur se doria de mult.

Inmormântarea rămășițelor sale pământești se face mâne, Marți. „Academia română“ a depus deja o frumoasă cunună pe sicriul fostului ei membru, și la înmormântare va fi representată prin doi membri.

Odihnească în pace cel ce a muncit în viață atât de mult pentru neam și biserică, și fie în veci binecuvântată memoria aceluia, care în lumea aceasta a purtat numele: *Vincențiu Babeș*!

NOUTĂȚI.

Pentru catedrală. Domnul *Ioan Popane*, din Allegheny Pa (America) a trimis pentru fondul catedralei din Sibiiu suma de 10 coroane.

*

Dela casa archidiecezană. Parohul *Georgiu Gendel* din Cârna donează pentru gimnaziul din Brad 100 Cor, ear pentru fondul înființândei Episcopii 20 Cor.

*

Biserica catolică în Francia. Știrile mai nouă venite din Francia confirmă părerea, că se va puteà ajunge la o păciuire între biserică și stat. Se crede, că prevenirea, ce o arată guvernul Clemenceau față de biserică, se datorește în mare parte articolelor ironice ale fostului ministru Combes, publicate în „*N. F. Presse*“ E vorba ca întrebuințarea liberă și neconturbată a localurilor religioase pentru ținerea serviciului divin se va asigura prin contracte, cari se vor încheià între parohii și episcopi pe de o parte, și între primari și prefecți de altă parte.

*

Primariul Vienei, Dr. Lueger, care se află suferind în zilele din urmă, s'a recules iară-și bine, și acum e pe calea reconvalescenței.

*

† Ioan Lupea, paroh gr. ort. în Sărata, după lungi și grele suferințe, împărtășit fiind cu sf. taine și-a dat sufletul în mânile creatorului, Marți în 16/29 Ianuarie a. c. la ora 1 p. m., în etate de 54 ani. Rămășițele pământești ale defunctului au fost ridicate din casele proprii, Joi, în 18/31 Ianuarie a. c. la orele 2 p. m. și conduse spre vecinică odihnă în cimiterul bisericei gr. or. din Sărata.

*

Despre internarea preotului G. S. Petroff, pe trei luni în mânăstire, cetim următoarele amănunte în „*Lupta*“: „Inainte cu trei ani Petroff a fost denunțat sfântului sinod, că propoveduește doctrine contrare bisericei ortodoxe. Sinodul a învitat pe Petroff a-și prezentà scrierile pentru cenzură. El a refuzat, dându-și totodată dimisia dela catedra sa. S'a mutat la Moscva, unde a înființat ziarul „Prawde Boșija“ (Adevărul lui Dumnezeu), grupând în jurul său elementele liberale ale clerului. Nu peste mult însă fù silit a suprimà apariția ziarului și a se mutà iarăși la Petersburg, continuându-și activitatea publicistică în direcție socialistă la „Viestnik Tresvoisti“ (Solul Trezviei). Sinodul a hotărât acum să-l trimită pe Petroff la mânăstirea „Germeskij Sees“, pe timp de 3 luni. Totodată i-s'a impus a-și prezentà toate scrierile spre cenzurare. Părintele Petroff s'a supus sentinței“.

*

Advocat nou. Domnul *Dr. Cornel Crăciunescu* și-a deschis cancelaria advocațială în Timișoara, orașul intern, strada Hunyadi Nrul 10, etagiul 1 (vis-à-vis de „Brüder Deutsch“). Telefon Nrul 846.

*

Dela Viena. Camera seniorilor a adoptat, în ultima ședință ținută Marți, toate legile votate de către camera deputaților, afară de legea asupra automobilismului. A adoptat fără nici o schimbare, legea privitoare la *îmbunătățirea sorții clerului.*

*

Dl Titu Mărgineanțu, consilier de comptabilitate la direcția financiară din Timișoara a fost distins cu titlul și caracterul de consilier financiar.

*

Liceul „Lazar“ din București și-a serbat Mercuri aniversarea a optsprezecea. Festivitatea s'a început cu un serviciu divin, oficiat de profesorul de religie dela acel liceu, protopresbiterul *Simeon Popescu.* Au urmat apoi declamări, cântări, discursuri și exerciții gimnastice.

*

Dela „Academia Română“. Vineri, la orele 2 Academia Română din București a ținut ședință publică. A vorbit dl *Gr. G. Tocilescu* despre un rescript al împăratului Licinius, pentru cultul zeului soare.

*

Calugării români din Muntele Athos se folosiau până acuma de cărți bisericești tipărite în limba greacă. Adresându-se cu rugare ministeriului cultelor din România, acesta le a trimis în mai multe exemplare evangelia și toate cărțile bisericești, scrise și tipărite în românește.

*

Un succes al socialiștilor Consiliul comunal din Debrețin, terorizat de socialiștii de acolo a luat hotărârea, ca în totdeauna crâșmele să fie închise Dumineca, și anume începând de Sâmbătă seara la 6 ore, până Luni dimineața la 6. Laudabilă hotărâre. Ar putea fi introdusă în țara întreagă.

*

† George Tănăsescu din Tohanul-nou, fost învățător 41 ani, fost președ. comit. parochial etc., a răposat în Domnul, după ce a ajuns al 61-lea an al vieții și a fost provăzut cu sfintele taine. Inmormântarea i-s'a făcut Duminecă, în 3 Februarie st. n. (21 Ianuarie st. v.) 1907 la 2 oare p. m. din locuința sa în cimiteriul bisericei din Tohanul nou.

*

Cutremur de pământ în comitatul Caraș-Severin. In 16 Ianuarie n. la 10 oare seara s'a simțit în munții minerici, cari se află în linia dintre Oravița și Sasca, cutremur de pământ. Afară de locurile amintite s'a mai observat cutremurul urmat și de vuet încă și în comunele Socolar Potoc, Ciclova și Iladia.

*

Din Constantinopol vine știrea, că în vederea atitudinei Porții în favorul Aromânilor să crede, că Patriarhul va fi silit să cedeze și să execute cel puțin iradeana dată în Maiu 1905, în care să recunosc comunitățiie aromâne.

*

Din Macedonia. Cruzimile bandelor grecești în Macedonia nu mai au sfârșit. Așa cetim, că la Furca, în vilaetul Ianina, o bandă grecească a asasinat pe institutorul aromân Furcean.

*

Unul care știe stimà presa. Poetul și gazetarul cu bun nume din Viena, *Costa Carol*, a căzut la pat, și ajunsese în stare de mare mizerie. Ministrul-prezident austriac, baronul *Beck*, auzind despre aceasta, i-a trimis imediat un ajutor de 3000 coroane. Frumoasă faptă.

*

Sentințe în versuri In statul Nord-Iersey se află în funcție un judecător, care toate sentințele aduse din partea sa le compune în versuri. Se vede, că decedatul *Hazafi-Veray János*, (încă unul, care scrià numai în versuri) a făcut școală și în țări străine.

*

Foamete în China. In partea nordică a Chinei bântue o foamete cum nu s'a mai pomenit. Sate întregi s'au pustiit, iar poporul flămând cutreeră ținuturile pustii, căutând nutremânt. Conzulul american a telegrafat guvernului din Washington, că lipsă de bani nu e, să trimită deci în grabă viptualii.

*

Ciangăii aduși acasă. In Bucovina sunt vre-o câteva sate unguresti de Ciangăi, așezate ca neşte oase în mijlocul Românilor, cari spre mirare, — și-au păstrat limba și naționalitatea lor. Pe aceștia voește ministrul de agricultură să-i aducă acasă și să-i colonizeze prin părțile Hunedoarei, unde, vezi doamne, elementul maghiar ar fi periclitat, și e temere că are să fie stârpit prin cel român. Câtă îngrijire părintească din partea guvernului nostru!

*

Pachetele trimise în România, vin manipulate cu începere dela 1 Februarie n. în modul următor: Oficiul vamal din România va vămuì pachetele pe baza declarațiunilor cari au să fie alăturate la pachet. E necesar deci, ca declarațiunile acestea să fie exact compuse, în limba *franceză*, și cuprinsul pachetului să fie bine precizat în ele. Vama română e îndreptățită însă să desfacă pachetele și să se convingă despre cuprinsul lor, în caz că declarațiunile nu sunt bine compuse, ori s'au perdut, precum și atunci, când în pachete se află obiecte de aur, sau argint. Direcția poștelor din Cluj le aduce acestea la cunoștința publicului, spre conformare.

*

Emigrările. In comitatul Cluj numărul emigranților ajunge suma de 2843 suflete, dintre cari cei mai mulți Români. Norocul însă, că dintre aceștia o parte mare au emigrat în România, nu în America.

*

Misionari unguri. Comuna românească Moi. ș, comitatul Turda, a fost acum o sută de ani — după o foaie săcuiască — curat maghiară. Azi însă abia mai sunt câteva familii unguresti, cari încă nu știu, decât rău unguresțe. Ca să scape pe acești nenorociți din ghiarăle *romanizării* au întreprins o adevărată misiune preotul și dascălul din comuna învecinată Poca. Aceștia îi cercetează des și prin cuvântări cearcă ai aduce iar la obârșia lor.

*

Tragedia unui preot. Se scrie din Roma, că preotul Don Cesare Tommasini era un pescar pasionat. A scris un vocabular tehnic despre pescărit, dar neavând destui bani pentru edarea opului său, într'atâta s'a amărât, încât s'a hotărât să-și ia viața. In o epistolă face cunoscut prietinilor săi acest scop. După primirea epistolei înzadar l-au căutat prietinii săi, abia după câteva zile i-au aflat corpul în Tibru.

*

Coroane eterne. Dna Maria Dr. Borcia, dșoara Eleonora Borcia și dnii Emil Borcia, Dr. Lucian Borcia, adv. și Dr. Ioan Borcia, prof., în loc de cunună peritoare pe cosciugul nepotului respective vărului lor Cornel Cioran, fost elev în cursul II. pedagogic al seminarului „Andreian“, dăruesc suma de 20 cor. fondului „Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor lipsiți de lucru, administrat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu. pentru înzestrarea fetelor sărace, au mai dăruit Oprea Steflea, vice-notar comitatenz 5 cor. Micuța Silvia Popa, copila dlui Candid Popa, 70 fileri; Ermil Borcia funcț. la banca „Transilvania“ 1 cor. Ioan și Elenuța Șut, 60 fil., Candid Bârsan, notar Săliște 1 cor.

*

Bal în Blaj. Un bal filantropic se va ținea în ziua de Trei Sfinți, la 12 Februarie n. în Blaj, în sala „Hotelului Univers“. Inceputul la 8 ore seara. Prețul de intrare de persoană 2 cor., de familie 4 cor. Suprasolvirile se primesc cu mulțămită și se vor cuità pe cale ziaristică.

*

Petrecere în Brad. Petrecere cu dans se va aranjà în Brad, „Hotel Central“, Marți, la 30 Ianuarie v. 1907, în favorul fondului Dr. Iosif Hodoșiu dela gimnazial public gr. or. rom. din Brad. Inceputul la 8 ore seara. Suprasolvirile să se adreseze direcțiunii gimnasiale și se vor cuità publice, și în programa gimn. pe 1906/7.

*

Petrecere în Archita. O producțiune declamatorică-teatrală împreunată cu dans, va aranjà tinerimea română din *Archita*, Duminecă în 28. Ianuarie (10. Februarie) a. c. în edificiul școalei române de acolo. Inceputul la oarele 7 seara. Venitul curat este destinat pentru biblioteca școlară.

*

Natura posede cea mai mare putere de vindecare, mijloacele și căile sale sunt tare minunate, așa de ex. oleul de pește posede o putere de vindecare, care nu se poate produce artificial. Mai gustos și mai ușor de mistuit se prezintă oleul de pește în „Emulsion“-ul lui Scott, care se află în toate farmaciile.

*

Crucea sau steaua duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86967 a lui Müller care este cunoscut în ungaria întreagă, are pentru ziua de azi un document, pe care îl publicăm aici în întregime: „Stimate dle Müller“! Primește sinsera mea mulțămită; umflătura soției mele s'a tras aproape de tot și chiar și durerile de spinare și de stomac și sgârciurile la inimă se repetează tot mai rar. Te rog să mi trimiți 4 aparate R. B. N. 86967 de câte 6 cor., căci oamenii chiar din al treilea sat mă roagă să le aduc astfel de aparate. Zsjhalma. Cu adâncă stimă: *Ștefan Bodi.* De aceea n'ai cuvinte ca să recomanzi îndestul acest aparat tuturor celor ce sufer de reumatizm, astimă, nedurmire, dureri de urechi, neurlagie, bătae de inimă, dureri de cap, de dinți, impotență, mâni și picioare reci epilepsie, slăbiciune, amețeală, tremur, friguri, influență, gălbinare, sgârciuri de stomac, lipsă de poftă de mâncare, ischias, etc. etc. Aparatul costă 3 fl. se află la dl Albert Müller în Budapesta V. Vadàsz-u. 42/V.

Cărți și reviste.

„Candela“. Foaie bisericească literară, redactată cu concursul mai multor preoți din arhidieceza Bucovinei, de Dr. E. Voiutschi și Artemon A. Manastyrsky. Anul XXVI. Ianuarie 1907 nr. 1. Cuprinsul: Geneza. Introducere și comentar, de prof. Dr. Vasile Tarnawschi (urmare). Istoria și literatura moralei creștine. Periodul al II-lea. Dela Constantin cel-mare până la îndeplinirea desbinării dintre biserica răsăriteană și cea apuseană dela anul 323—1054, de profes. Dr. Em. Voiutschi. Regule (tractate) pe larg ale acelui întru sfinți părintelui nostru Vasile, arhiepiscopul Cesareei Capadochiei, după întrebări și răspunsuri. Traducere după Migne ser. gr. XXXI. col. 889—1052, de Nic. Cotos, st. în teol. Text rusesc. Scurte comunicări. Intrebări și cazuri pastorale. Sărbătoarea întimpinării Domnului nostru Isus Christos. Ce are să observe preotul la isprăvirea sfintelor sacramente? Cui are să se a unțe cununia desăvârșită per delegationem? Cronică. Cernăuți, societatea tipografică bucovineană.

Teatru.

Luni în 4 Februarie: *Der Hüttenbesitzer*. dramă. Marți *Der Sohn der Wildnis*, dramă.

Nr. 3—1907 [24] 2—3

Concurs

Pe baza ordinului Prea Veneratului Conzistor Arhidiecezan din 12 Decembre 1906 Nr. 11.853 Bis., prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, pentru ocuparea postului de paroh în nou înființata parohie Vulcan în tractul protopresbiteral al Hațegului.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 880 coroane statorite de către comitetul și sinodul parohial de acolo.

Concurenții au a-și trimite cererile lor cu documentele prescrise la oficiul protopresbiteral gr. or. în Hațeg și să se prezinte în vre o Duminecă la biserică spre a cântà și predicà.

Comitetul parohial.

Vulcan, la 10 Ianuarie 1907.

Avram Stanca prezident. **Petru Iacob** notar.

In conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Hațeg, în 10 Ianuarie 1907.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

---

[20] 3—3

Publicațiune.

Comuna noastră bisericească Láz, în protopresbiteratul Szászsebes, adjustându-și turnul bisericei sale cu clopote nouă în acord și cu scaun de fer; dispune de vânzarea unui scaun nou din lemn de stejar în mărime cuadrată spre Ost-Vest de 3 metri, iar spre Sud Nord de 2 metri și 57 cm., în care se pot așeza 3 clopote, în greutate dela 120 chlgr. până la 250 chlgr.

Acest scaun cu șiroafe de fer, ușor de compus și foarte trainic, se dă cu un preț convenabil.

Având trebuință vre-una din comunele noastre bisericești, pot trimite un expert, ori a face întrebare în scris la oficiul parohial Láz, p. u. Szászcsor, unde se pot da informațiuni favorabile.

Láz, 12/25 Ianuarie 1907

Oficiul parohial gr. or. român.

Ioan Mihu, paroh.

„Târnăveana“
institut de credit și economii, societate pe acții în Sighișoara.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Târnăveana“, societate pe acții în Sighișoara se învită la a

II-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Sighișoara la **17 Februarie** 1907 stilul nou la 2 ore după ameazi în localul institutului.

Obiectele de pertractare sunt:

1. Raportul Direcțiunei și propunerea acesteia referitor la împărțirea profitului curat.
2. Raportul comitetului de supraveghiare despre examinarea bilanțului și contului profit și perderi din 1906.
3. Aprobarea bilanțului și darea absolutorului Direcțiunei și comitetului de supraveghiare, precum și decidere asupra împărțirei profitului curat.
4. Stabilirea marcelor de prezență pro a. 1906 și 1907.
5. Decisiune asupra propunerii Direcțiunei, referitoare la urcarea capitalului social.

Sighișoara, la 23 Ianuarie 1907.

[23] 1—1 **Direcțiunea.**

Contul Bilanț.

Activa		K f	Pasiva	K f
Cassa în numărar		32.217·07	Capital social	60,000·—
Cambii excomptate		232,811·—	Fond de rezervă	429·59
„ hipotecare		158,621·—	Fond de penziune	30 83
Impruinuturi hipotecare		97 848·—	Fond cultural	24·23
„ pe obligațiuni		33,383·—	Depuneri spre fructificare	208,293·38
Mobiliar	1,537·48		Reescompt	261,160·—
Amortizare	153·48	1,384·—	Dividendă neridicată	44·61
Spese de fondare	296·15		Creditori	18,782·36
Amortizare	74·15	222·—	Interese tranzitoare anticipate	6,678·50
Debitori		2,831·—	Profit curat	4.429·01
Interese restante		555·44		
		559.872·51		559,872·51

Contul Profit și Perderi.

Debit	K f	Credit	K f
Interese de depuneri	7,350·43		
4% fondului de rezervă	16·52	Interese:	
Spese:			
de întreținere	906·78	de excompt	2,012·66
salare	3,940·—		
chirie	360·—		
porto	98·58	de împrumuturi hipotecare	5,770·64
marce de prezență	168·—		
Contribuție directă	436·53	de cambii hipotecare	7,956·04
10% după interese de depun.	735·04		
Amortizări:		de împrumuturi cu obligațiuni	2,817·23
din mobiliar	153·48		
din spese de fondare	74·15	de cont-curent	111·95
Profit curat	4,429·01		
	18,668·52		18,668·52

Sighișoara, la 31 Decemvrie 1906.

Dr. Cornea m. p., director executiv. **Ioan Varga** m. p., contabil.

Direcțiunea:

I. Muntean m. p., prezid. **Nicolae Dobre** m. p. **Dr. Cornea** m. p.
Chirion Muntean m. p. **Nicolae Manta** m. p. **Mihailă Gavrila** m. p.

S'a examinat și aflat în consonanță cu registrele principale și auxiliare purtate în bună regulă.

Sighișoara, la 23 Ianuarie 1907.

Ioan Vătășan m. p., revizor expert.

Comitetul de supraveghiare:

I. Dan m. p., prezid. **I. Hârțioagă** m. p. **Nic. Bellu** m. p. **Mih. Ittu** m. p.

La LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ din Sibiiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:

Album de brodării și țăsături românești cor 16·—
Modele de cusături românești Caetul I à cor. —·50
„ II „ „ 1·—

Edate de d-șoara MINERVA COSMA.

„CRIȘANA“, societate de economii și credit în Brad.

CONVOCARE.

Deoarece ziarele oficioase ale societății noastre „Crișana“ au întârziat cu publicarea la timp a convocării adunării generale ordinare, prin aceasta convocăm din nou a

XVI-a adunare generală ordinară

pe **24 Februarie** eventual **3 Martie st. n.** 1907, la 2 ore după ameazi, în localul societății din Brad.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării.
2. Constatarea membrilor prezenți.
3. Constatarea împlinirii prescriselor din §§-ii 46 și 72 ai statutelor.
4. Raportul Direcțiunei, și al comisiunii de supraveghiare pe anul de gestiune 1906.
5. Deciderea asupra conturilor anuale, și a distribuirei profitului curat
6. Alegerea alor 3 (trei) membri în Direcțiune pe 3 ani, cu observarea §§-lor 53, alin. 2, și 60, alin. 4 din statute.
7. Alegerea alor 5 (cinci) membri în comisiunea de supraveghiare pe 3 ani, cu observarea § lui 77 din statute.

In lipsa membrilor receruți în senzul § lui 47, alin. 2 a statutelor, adunarea se va ținea în 3 Martie st. n. la locul și timpul indicat.

Membrii pot luà parte în persoană, sau prin plenipotențiații lor, în senzul § lui 48 din statute.

Numărul membrilor înscriși cu 31 Decemvrie 1906 au fost 133 cu 1017 părți fundamentale.

Numărul membrilor noi intrați în decursul anului 1806 au fost 9.

Din societate au eșit în acel an 5 membri.

Numărul părților fundamentale depuse în acel an au fost 17.

Nu s'a abzis în decursul anului nici o parte nici nu s'a replătit nici una.

Brad, 1 Februarie 1907.

[19] 1—1 **Direcțiunea.**

Contul Bilanț.

Activa		K f	Pasiva	K f
Cassa în numărar		20,981·56	Părți fundamentale	100,604·—
Cambii		319,172·80	Fond de rezervă	103,548·09
Imprumuturi pe obligațiuni		621.007·09	Fond special de rezervă	7,772·48
Imprumuturi hipotecare		134,613·52	Depuneri	847,138·63
Depuneri proprii		32,700·74	Reescompt	140,000·—
Realități		126,761 38	Creditori	8,151·62
Acțiuni		2,000·—	Interese transitoare anticipate	18,353 59
Anticipatiuni		1,000·—	Profit transpus	1,000·—
Mobiliar	821·35		Profit net	39,391·04
10% amortizare	82·13	739 22		
Debitori		6,983·14		
		1265,959·45		1265,959·45

Contul Profit și Perderi

Debit	K f	Credit	K f
Interese după depuneri	42,417·24	Interese:	
„ de reescompt	7,465 90	dela cambii	31,983·08
Spese:		„ obligațiuni	46,255·84
Salare	6,830·—	„ împrumut hipotecar	10,252·04
Registre tipărituri, porto etc.	2,342·71	„ depuneri proprii	2,119·67
Contribuție: Directă	7,928 67	Proviziuni	10,849·23
10% după int. de depuneri	4,241·73	Diverse venite	5,030·85
Amortizare din mobiliar	82·13	Chirii și alte arânzi	5,008·71
Remunerațiune	800·—	Profit transpus	1,000·—
Profit transpus	1,000·—		
Profit net	39,391·04		
	112 499·42		112,499·42

Brad, 31 Decemvrie 1906

Petru Rimbaș m. p. director executiv. **Alexandru Draia** m. p. cassar. **A. Damian** m. p. contabil.

Direcțiunea:

Vasiliu Damian m. p., prezident. **Dr. Pavel Oprișa** m. p., v.-prezident.
Aron Roman m. p **Stefan Albu** m p. **Ioan Câmpean** m. p. **German János** m. p.
Nicolau Obêdêu m. p. **Nicolau Bedea** m. p. **Dionisiu Sida** m. p.

S'a revăzut și confrontându-se cu cărțile principale și auxiliare s'a aflat în regulă și în consonanță cu acelea.

Brad, în 20 Ianuarie 1907.

Comitetul de supraveghiare:

P. Gligor m. p., prezident. **Vasile Boneu** m. p. **Dr. I. Radu** m. p.
Ioan Perian m. p. **Enea A. Joldea** m. p.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii și femei de constituție fórte slabă.

11] 6

Espediție din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 9 Sibiiu, Joi 25 Ianuarie (7 Februarie) 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Martia, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Educarea voinței în spirit creștinesc.

IV.

In cartea lui *Drill*, despre *„Ființa crimei și a criminalului“*, e trecută o serie întreagă de personalități, la cari boldurile de ordine inferioară stăpânesc întregul om și îl determină să săvârșască faptele pe cari le săvârșește. Așa de exemplu, un anumit M și a consacrat întreaga sa viață numai corpului, numai pântecelui. A cutrierat toate ținuturile Franciei de o însemnătate oarecare din punctul de vedere al mijloacelor de traiu, al mâncărilor și beuturilor. A studiat cu mult zel psihologia digestiunii, și tot așa și istoria universală și călătoriile de descoperire, însă toate exclusiv din punctul de vedere culinar. Știa să povestească în care an și sub care domnitor a fost introdusă cutare mâncare, asemenea și aceea, că prin cine și din care țară. Nu vorbea despre alta decât numai despre gastronomie, și înaintea sa nu aveau trecere decât numai gastronomii și bucătarii.

Un alt om, tot asemenea de ciudat, a mâncat în curs de șase ani o avere întreagă, și așa de mare, că interesele ei făceau la an jumătate de milion. Și a mâncat-o astfel, că își aducea din China, Mexico și Canada mâncările cele mai fine și mai scumpe. Când nu i-a mai rămas decât o singură piesă în buzunar, și-a cumpărat un pește, l-a fript după toate regulele artei culinare, l-a mâncat și s'a săturat bine, apoi a odihnit două ore, până și-a făcut stomacul mistuirea, în urmă s'a aruncat în apă și s'a înnecat. In lipsa mijloacelor de a puteà trăì bine, viața nu mai aveà pentru el nici un farmec și nici o importanță, și de aceea și-a pus capăt vieții.

Dacă astfel de bolduri de ordine inferioară, pe lângă toată neînsămnătatea lor, pot să influințeze atât de adânc asupra vieții spirituale a omului și pot să formeze așa zicând punctul de mânecare în întregul său sistem de a vedea lumea și de a judecà toate aparițiile vieții: cu atât mai mult și mai vârtos poate să se întâmple aceasta la omul condus de sentimente de ordine superioară.

Nizuințele spre desăvârșire morală *pot* deci să îndrume acțiunile noastre într'o anumită direcție, atunci, când ne dăm silințe să ne concentrăm mintea în jurul unui ideal al adevărului și al bunătății, și când lăsăm să fim pătrunși de el.

Cel mai desăvârșit ideal al vieții, ni-l ofere fără îndoială *evangelia*. Omul moral, în figura sa ideală, așa cum apare încorporat în cuvintele divinului propovăduitor al iubirii, e de o frumseță spirituală covârșitoare. Țineți numai idealul acesta, icoana aceasta, totdeauna înaintea ochilor, și trăsurile caracteristice ale sale se vor impregnà adânc în sufletul vostru!

S'a făcut constatarea, că soții cari au trăit mai lungă vreme împreună și în strânsă legătură, au început să-și semene, nu numai cu privire la caracter și la îndeletniciri, ci chiar și cu privire la exterior. Așa influință puternică are asupra omului deasa repetare a acelorași impresiuni! De aceea, impresiunile pe cari le câștigați ascultând evangelia, să nu fie pentru nime numai impresii incidentale, trecătoare. Cu cât mai de multe-ori veți lua poziția ce o avea Maria la picioarele lui Iisus, cu cât mai multe ceasuri vă veți gândì asupra scriselor evangeliștilor: cu atât mai cunoscută, mai aproape de voi, dar și mai scumpă are să vă fie figura lui Cristos, cu atât mai limpede, mai vie și mai luminoasă se va reoglindà în ființa voastră morală particularitatea sa cu privire la caracter. Ca sub loviturile daltei unui sculptor genial se vor desface și netezì duritățile și diformitățile caracterului vostru, până când ființa voastră internă, trecând treptat dela o particularitate la alta, dela inferior la superior, dela superior la desăvârșire, va ajunge să fie curată detot și să fie copia desăvârșită a figurii lui Cristos.

Problema principală a vieții noastre, individuale și sociale, trebue să fie deci aceea, ca *icoana lui Cristos să primească ființă în noi*. Și dacă viața noastră temporară, după întreaga ei dispoziție, e încă departe de desăvârșirea morală, și adeseori vine întunecată de izbucnirile dure ale volniciei, ale lipsei de rușine și de conștiență lucrul se explică astfel, că între noi sunt prea puțini oameni în cari e incorporată icoana caracterului lui Cristos, și cari și-au educat voința așa, ca să fie supusă față de cuvintele lui Cristos. In viața noastră particulară și publică domnește încă o lipsă îngrijitoare de reoglindare, în ce privește chipul lui Cristos. Purtătorii ideilor sale se caută pretutindenea, dar nu se prea găsesc. De aceea, voi toți, în cari schinteia dumnezeiască nu s'a stâns încă, și cari nu v'ați dat cu totul în serviciul corpului, împliniți-vă marea și sfânta misiune, lăsați să fiți pătrunși de lumina evangeliei, purtați în lume adevărul lui Cristos, clădiți-vă viața pe principiile propagate de mântuitorul lumii. Și atunci, fie în viață întunerecul oricât de mare, pentru lume *voi sunteți lumina!*

Din parlament. In ședința de Luni dieta a început discuția asupra proiectului de lege despre votarea contingentului de recruți pe anul 1907. Contingentul e același, ca în anii premergători. Dintre deputații naționaliști a vorbit Luni, *Iuriga*, iar eri, Marți, Dr. *Alexandru Vaida-Voevod*. Astăzi discuția va fi probabil terminată. Dieta va mai vota proiectul de lege despre asigurarea muncitorilor, prezentat de ministrul Kossuth, apoi va lua vacanță pe cinci zile.

Discursul domnului deputat V. Goldiș,

rostit în ședința dela 30 Ianuarie 1907 a dietei ungare.

(Urmare).

S'a provocat dl ministru la faptul, că e adevărat, că se fac unele încercări în vecinătate, în veacul nostru, când aceste arme nu se mai pot aplicà, de a se despoià unele popoară de caracterul lor național. Se înțelege, că se provoacă imediat la Posen ori la Schlesswig, de oarece sunt în vecinătatea noastră. (Zgomot și strigăte în stânga: Vorbește despre România) A declarat dl ministru, că nu aproabă nici aceste încercări, și e convins sau cel puțin crede, că aceste nici acolo nu vor succede. Iar acolo sunt cu totul alte împrejurări. Poftiți și vă gândiți, că în Posen sunt două milioane jumătate Poloni. (Voci în stânga: asta am auzit-o și ieri). Ei bine, vă spun altă pildă. D. e. în Schlesswigul de sus. (Strigăte și zgomot: S'auzim despre România).

Prezidentul (sună): Liniște, dlor!

Olay Lajos: Dute acolo, dacă vă merge mai bine acolo. (Zgomot. Strigăte: Vorbește despre România!)

V. Goldiș: Nu vreau să vorbesc despre România oficioasă. Dacă vreți să cunoașteți oareceva, cereți informații dela ministrul de externe. (Zgomot.)

In Schlesswigul de nord, care a ajuns din nou în stăpânirea nemțească, sunt 250 mii suflete și aceste stau în față cu 60 milioane de Nemți. Acolo le-ar plăceà Nemților întradevăr să-i germanizeze, și acestea 250 mii de oameni poartă luptă de 30 ani și în loc ca germanizarea să-i fi dezbinat, oarecâtva le-a întărit naționalitatea. Despre chestia aceasta a apărut de curând o carte, care tălmăcește întreaga mișcare și se pot aflà întrânsa și datele, cari arată, că dela 1867 încoaci, a osândit guvernul nemțesc 65 redactori cu 182 luni temniță și în 72 cazuri au fost pedepsiți cu 2625 mărci amendă în bani. In fața faptului acestuia poporul, nu s'a sporit numai în număr, ci manifestă o alipire mult mai însuflețită și față de așezămintele sale culturale, cu toate că Danezii și Memții sunt de aproape înrudiți.

FOIȘOARĂ.

Rolul social al educației religioase.

De
Constantin Dimian
licențiat în teologie.

(Continuare).

Chiar scopul acestei religii a fost mântuirea omenirei întregi. Caracterul creștinismului fiind universalitatea, tinde să aducă sub steagul crucii toate popoarele din lume. Toți sunt chemați să se mântuiască. Pentru noi toți s'a dat pe sine jertfă, Cel fără preț. Viața lui Isus a fost un apostolat și o neîntreruptă învățătură. Invățà lumea în templu, pe munte, în sate și orașe. Biciuia cu cuvântul său blând toate relele dintre oameni, mângăià pe nenorociți și ajutà pe săraci. Cu un cuvânt, căutà să răspândească educația creștinească în toate straturile societății.

Urmașii săi, Apostolii, ce au făcut altceva decât au învățat, au dat educație religioasă, popoarelor din jurul Palestinei, ferindu-le din calea spinoasă a relelor?

Ce au făcut Sfinții Părinți, Episcopii și ce fac și azi preoții creștini decât să continue opera mântuitoare de rele?

Succesul acestei educații a fost uimitor pentru societatea creștină. Primii creștini făceau progrese morale așa de frumoase, încât parecă nu mai erau oameni, ci niște adevărați sfinți. Pacea și dragostea cea mai perfectă domnia între membrii primei comunități creștine. Opera satanei a fost cu desăvârșire biruită.

Iată deci, că abia apărută religia creștină, ea a dat dovezi, că relele sociale se pot stârpì și pot să dispară din sinul creștinilor. Progresul moral realizat de prima comunitate creștină s'a dezvoltat treptat-treptat, în măsură ce creștinismul și-a ajuns scopul. Nivelul moral să ridică din ce în ce mai mult și azi ne putem fălì, că tot progresul realizat de omenire, să datorește educației religioase a creștinismului.

Popoarele mai de seamă azi vedem că sunt cele creștine. Și, precum Grecii și Romanii numiau popoarele străine de cultură greacă și romană cu numele de barbari, tot așa și noi putem azi să zicem, că toate popoarele străine de creștinism sunt imorale, căci nu se poate concepe progres moral, decât numai în creștinism.

Creștinismul e religia cea mai perfectă, creștinismul îmbrățișează întreaga rassă omenească și tot el toate nevoile omului. Religia creștină se poate asemăna cu farmacia cea mai bine asortată, unde creștinul găsește leac contra tuturor relelor ce-l bântue.

Negreșit, că omenirea va mai aveà încă mult de făcut în ceeace privește înlăturarea relelor, cari încă n'au dispărut cu totul din societate.

Nu trebue însă să fim pesimiști, dacă vedem încă omenirea cufundată în fărădelegi. Leacul s'a găsit: *educația religioasă*, dar nu trebue conservat în sticlă.

Avem exemple destule: poporul englez, german, olandez, la cari vițiile sociale nu sunt așa de multiple, și avem iarăși poporul francez, care le are în abondanță. Cauza se pricepe lesne. Primele popoare au o educație religioasă solidă, iar Francezii numai o spoială.

Iar cât privește poporul nostru, persecutat de împrejurările vitrege, trebue să constatăm o îmbucurătoare reculegere. Rândurile se strâng din ce în ce mai mult în jurul bisericii, ocrotitoarea tuturor celor asupriți și neputincioși. Instrucțiunii religioase vedem că i-se dă o deosebită atențiune din partea autorităților în drept. Preoțimea corăspunde vrednicei sale chemări.

De ce s'a pornit o așa mișcare sănătoasă? Pentrucă s'a simțit nevoe de o educație religioasă temeinică, fără de care nu poate exista și trăì nici poporul nostru.

Avem deci mângăerea, că precum în trecut prin educația religioasă s'au înlăturat multe rele din sinul vechilor creștini, tot așa se vor înlătura relele și din sinul neamului nostru, pe măsura în care educației religioase i-se va da cuvenita atenție.

Să trecem și să amintim pe scurt modul practic, cum educația religioasă poate să-'și implinească rolul ei în societate.

Educația religioasă se poate câștiga în familie, în școală și în biserică.

In familie părinții vor deprinde pe copii lor cu simple noțiuni despre Dumnezeu, creatorul și susținătorul acestei lumi, cu pilde vrednice de urmat, cu frumoase exemple despre împlinirea datoriistru au motivat ieri neînc[illegible]nistru de interne mei M. Polit şi Aurel [illegible]alităţile nu pot fi nivedere al politic[illegible] aceasta e adevărat, atunci care partid[illegible] partea a doua a faptului. Dacă [illegible]noaştem, că existenţa naţionalităţilor tualul în Ungaria e îndreptăţită, şi deoarece e natural, după ce sunt aci, că e imposibil să le pustieşti, ori să le dai altă naţionalitate, urmează, că existenţa lor naţională să li se asigure. In privinţa aceasta a făcut dl ministru unele concesii şi a zis, că el pretinde dela toţi funcţionarii lui să ştie limba poporului, în mijlocul căruia trăiesc.

Insuşi dl ministru prezident a declarat în vorbirea sa, că deşi nu e capabil să execute legea de naţionalitate pe toată întinderea ei teritorială, se va strădui ca să o execute în organizaţia internă a comunelor.

Şi dl ministru Polonyi a promis, că se va îngriji, ca şi pe terenul justiţiei juzii să nu se mai înţeleagă cu oamenii cu ajutorul tălmacilor, pentrucă împărţirea dreptăţii cu ajutorul tălmacilor e imposibilă.

Din aceste declaraţii putem trage concluzia, că însuşi guvernul simte, că trebue să facă ceva în chestia aceasta, să mulţămească într'un chip oarecare naţionalităţile şi să le dovedească, că guvernul are în vedere şi simţămintele lor naţionale. In tot cazul ar fi timpul, ca să se facă împăcarea naţionalităţilor pe calea instituţiilor (Aprobări la mijloc), pentrucă e fapt, că poporul nemaghiar nu va suferi nici când, ca naţionalitatea sa să fie în ţara asta numai un fel de floare sălbatică bătută de vânt, pe care orice venitură o poate călcà în picioare în margine de drum, (aprobări la mijloc, sgomot în stânga), ci naţionalitatea sa să fie în această ţară o floare, a cărei îngrijire să fie datoria grădinarului ţării, a guvernului (Aprobări la mijloc).

In faţa acestor declaraţii ale guvernului, pe cari noi le-am primit cu cinste şi bucurie, nu sunt îndreptăţit să presupun, că aceste promisiuni vor rămânea numai promisiuni, şi eu în special n'am obiceiul nicicând să trag la îndoială cinstea cuvântului unui om, înainte de ce m'aş convinge pe deplin, că nu şi-a ţinut cuvântul. Eu cred, că guvernul va realizà promisiunile făcute pe terenul acesta, deşi până acum nu le-am esperiat. Prin urmare, nu suntem tare nerăbdători, şi dacă în viitorul apropiat vom constatà o tendinţă cât mai mică de a întrupà aievea aceste promisiuni pe temeiul unor dispoziţii pozitive, atunci de bunăseamă vom fi cei mai mulţămitori guvernului în direcţia aceasta.

Dar durere, noi avem temeri, că guvernul nu conzideră chestia naţionalităţilor într'adevăr aşa cum se manifestă în declaraţiile lui. In privinţa aceasta dau dovezi destul de triste ziarele guvernului şi ale coaliţiei. Ca dovadă voi să citez o propoziţie dintr'un articol din „Bud. Hirlap“, care foaie e aşa zicând foaia semi oficioasă a coaliţiei. (Contraziceri). Zice articolul acesta că: (ceteşte): „In cazul când maghiarizarea ar progresa în acea măsură, ca fiecare cetăţean să înveţe limba statului, ca fiecare să se încălzească cu drag la văpaia aceloraşi aşezăminte, ca fiecare să ajungă sub influinţa aceloraşi factori culturali, urmarea va fi, că după mai multe generaţii cetăţenii de limbi osebite se vor dezvăţà cu încetul de limba lor maternă şi uitând-o cu desăvârşire îşi vor perde cu timpul şi caracterul individualităţii lor etnice şi limbistice, ba poate îşi vor părăsì cu totul şi obiceiurile individuale şi se vor contopì cu totul în naţiunea maghiară“.

Noi protestăm energic în potriva astorfel de idei şi nime nu ne va putea lua în nume de rău, dacă nu vom vrea, să fim sinucigaşi. (Zgomot.)

Olay: Mergeţi în România! Ce căutaţi aici? Cine vă ţine pe voi aici?

V. Goldiş: Iar ce priveşte concepţiile ce le aveţi DVoastră despre chestiunea naţionalităţilor, în câteva dintre discursurile rostite se manifestă ciudate simptome. E îngrozitor, onorată Cameră, că aici, de pe aceste bănci se pot rostì cuvintele, că uite în Ardeal Românii se lăţesc, în Ardeal Românii se înbogăţesc şi că lucrul acesta e o primejdie pentru patrie. (Sgomot şi voci: Cine a zis aceasta?)

O voce (de pe băncile naţionaliştilor): Fenyvesi.

Markos Gyula: N'a zis-o în forma aceasta.

V. Goldiş: E lucru ciudat, că în parlamentul unei ţări se poate afirmà, că e o primejdie pentru patrie dacă o însemnată parte a locuitorilor ţării se sporesc, se îmbogăţesc şi se lăţesc.

Fenyvesi Soma: Aceasta n'a zis-o nimeni! Nici odată n'am zis lucrul acesta aşa. Totdeauna întortochiaţi lucrurile! (Sgomot).

V. Goldiş: Dl ministru de interne declară în discursul său, că aceasta e numai o parte a politicei sale faţă de naţionalităţi, anume, e cu dragoste mare şi mare dreptate faţă de mase, şi strânge la peptul său masele naţionalităţilor; în partea a doua însă proclamă cea mai crâncenă luptă în potriva politicei noastre. Dl ministru de interne afirmă, că politica noastră e primejdioasă pentru stat, e distrugătoare pentru naţiune, afirmă, că politica noastră se izbeşte de ideea de stat. (Aşa-i, în stânga). Pe mine m'a uimit învinuirea aceasta. Credeţi-mă, mi s'a strâns inima când am auzit învinuirea aceasta. (Sgomot. Mişcare). Din aceste cauze mi-am dat osteneala să văd pe ce motive îşi întemeiază domnul ministru de interne aceste învinuiri grave. (Voci în stânga: Pe discursurile dvoastră). Aici e discursul dlui ministru. Am luat argumentele una de una. Primul argument e, că în manifestul publicat din partea partidului naţionalităţilor din sesiunea trecută, partidul declară, că nu a luat parte în conflictul, ce a izbucnit între Coroană şi maioritatea parlamentului. Acesta e dară primul argument. Şi din faptul, că partidul naţionalităţilor din sesiunea trecută nu s'a amestecat în conflictul care a isbucnit între Coroană şi majoritatea parlamentului (Voci în stânga: Intre Coroană şi naţiune!) — ar urma aşa dară, că politica noastră e în contradicţie cu ideia de stat maghiar? Şi politica partidului naţionalităţilor să fie în contradicţie cu statul maghiar numai şi numai pentrucă partidul naţionalităţilor nu s'a alăturat la coaliţie? Daţi-mi voie, dar rog on. coaliţie, să nu pună şi pe patriotizm acelaş monopol, ca pe tutun şi sare, (Ilaritate), căci doară nu se poate admite ca coaliţia să conzidere de patrioţi numai pe cei cari aparţin cercului ei. (Mişcare).

Argumentul al doilea al dlui ministru de interne, pentru a dovedì, că politica noastră e în contradicţie cu ideia de stat, e cartea dlui Aurel Popoviciu. Dl Dr. Aurel Popoviciu, care a fost cetăţean al acestei ţări... (Sgomot necontenit).

Fenyvesi Soma: Să ne spui, de ce s'a expatriat? (Zgomot.)

Preşedintele: (sună): Il rog pe D-l deputat Fenyvesi Soma, să nu-l zăticnească pe orator prin întreruperile sale.

V. Goldiş:... a publicat anul trecut o carte.

Ugron Gábor: In cartea aceea, pe hârtie fină, a scris multe infamii!

V. Goldiş: D-l ministru de interne, într'adevăr, are dreptate, deoarece în cartea aceea Aurel Popovici propune înbucătăţirea ţării şi în locul constituţiunii de astăzi, ar dorì să se formeze provincii de-ale naţionalităţilor. Iar d-l ministru de interne afirmă, că noi avem aceleaşi ţânte, pe cari le urmăreşte cartea. (Zgomot. S'auzim! S'auzim!)

In chestiunea aceasta am un contra argument clasic. Am citit cartea îndată după apariţia ei, căci mam obişnuit să citesc ori ce lucrare politică de natura aceasta şi în general tot ce să refere la chestiunile monarchiei austro-ungare. De altminteri, consider lucrul acesta de datoria mea, dacă am ajuns să mă ocup cu politica. Şi atunci când nu eram încă deputat — căci lucrarea a apărut la începutul lui Martie, îndată ce cartea mi-a ajuns în mâni, am scris despre ea în „Tribuna“ din Arad. Am adus cu mine această gazetă ca să dovedesc on. camere, ce am scris eu despre politica acestei cărţi, mai bine zis despre tendinţele ei politice, 6—7 luni înainte de ce s'a declarat asupra ei dl ministru de interne. Daţi-mi voie, să vă citesc părţile acele, căci cele scrise constitue cel mai clasic contraargument în faţa afirmării dlui ministru de interne, că noi ne-am identificà cu intenţiunile acelei cărţi. Le-am scris din propriul meu îndemn, deoarece atunci nu eram încă deputat şi nu ştiam că voi profita cândva de ele aici, în această Cameră.

Mi-am pus în articolul acela toată convingerea sufletului meu. Cuprinsul lui e următorul: (S'auzim! S'auzim!)

(Citeşte articolul din „Tribuna“, în care combate părerile dlui Popoviciu.)

Aceste le-am scris aşadară despre cartea dlui Popoviciu 7 luni înainte de ce a voit dl ministru de interne să ne identifice cu această carte. (Sgomot).

On. Cameră! Al treilea argument al dlui ministru de interne, ce l invoacă pentru a dovedì, că politica noastră să izbeşte de ideea de stat maghiar, e tot o părticică din manifestul partitului naţionalităţilor din sesiunea trecută. Voi cetì şi această părticică, fiindcă dl minittru de interne face pe baza ei concluziuni foarte interesante.

(Citeşte partea manifestului, în care naţionalităţile cer revizuirea transacţiunii dela 1867, având însă a se face cu concursul naţionalităţilor).

Dl ministru de interne din aceste cuvinte conclude, că cererea noastră ar însemnà moartea statului ungar ca stat şi subordonarea lui unei puteri mai înalte. Eu cred că această concluziune e silită, şi precum afirmă Bentham, — nu este politică mai rea decât ponegrirea intenţiunii. Dl ministru de interne, drept dovadă, se leagă de un cuvânt „Şviţera“. Şi a accentuat cu deosebită stăruinţă, că suntem duşmani ai patriei, pentrucă prietinul nostru dl Mihail Polit a vorbit odată în cameră despre Şviţera.

Lachne Hugo: Dar cum a vorbit!

V. Goldiş: Dl ministru Kossuth Ferenc deasemenea a vorbit sau a scris despre Şviţera. A spus că ar fi bine dacă şi ţara noastră ar puteà să devină o Şviţeră, dar nu în senzul ca ţara să se împartă în provincii de naţionalităţi, ci în senzul să găsim modalităţile unei înţelegeri, care să facă şi din ţara aceasta o ţară tot atât de fericită ca şi Şviţera. (Aprobări pe băncile naţionalităţilor).

Acesta e al patrulea argument, care ar dovedì, că politica partidului naţionalităţilor e in contradicţie cu ideea de stat.

Cred că am dovedit că aceste argumente sunt, într'adevăr, lipsite de temei. Dacă învinuirea, ce ni se aduce, nu se poate susţineà cu argumente mai temeinice, învinuirea cade dela sine.

(Va urma.)

---

lor creştineşti, ca: mergerea la biserică, rostirea rugăciunilor, etc.

In şcoli se vor propune principiile fundamentale ale religiunei creştine. Principii de dogmatică, exegesă, morală şi istorie bisericească.

In biserică educaţia religioasă se realisează prin cuvânt. Cuvântul a avut totdeauna o putere deosebită de a captiva, atât raţiunea, cât şi inima omului. Insuşi Mântuitorul şi-a întemeiat opera sa prin cuvânt. Prin cuvânt au învăţat apostolii şi tot prin cuvânt învaţă şi preoţimea de azi.

Despre ce nu poate vorbì un preot în predicile sale? Ce viţii pot să existe în societate şi n'ar puteà fi înlăturate prin o bine argumentată predică? Pe câţi păcătoşi nu i-a întors din calea peirei un catichet vrednic? Avem atâtea exemple în trecut. Dar fără să ne întoarcem la un trecut îndepărtat, să ne luăm pe noi. Câte sentimente de milă şi de dragoste, cari păreau în noi adormite, nu s'au trezit la auzirea pildei despre bogatul nemilostov? De câteori trufia noastră nu s'a umilit la auzul pildei vameşului şi a fariseului?

(Va urma).

Dela sate.

Petrecerea poporală din Pianul superior.

Pianul-superior, 17/30 Ianuarie.

Corpul învăţătoresc din Pianul-superior, din nou ne-a dat prilej să gustăm câteva clipe de adevărată elevare sufletească, aranjând o producţiune muzicală-teatrală în 7/20 Ianuarie a. c., despre a cărei bună reuşită cu plăcere raportez.

Pela 8 ore seara, numărosul public umpluse sala şcoalei destul de spaţioasă, dar de astădată prea mică.

Bogatul şi interesantul program se începe cu serenada „Ziua a apus“, cor după Pfeil, apoi „Cucule peană galbină“, cor de T. Popoviciu, ambele executate cât se poate de bine.

Urmează un dialog între două fete „Despre buna cuviinţă“, de M. Drăgan, foarte acomodat împrejurărilor din Pian.

A mai cântat corul „Strugurel bătut de piatră“ de T. Popoviciu şi „Logojana“ cor mixt de I. Vidu.

Aceasta din urmă, a fost executată cu adevărată măestrie, stârnind plăcere şi satisfacţie extra ordinară, şi fiind cu frenetie aplaudată şi bisată.

Ţin să amintesc, că aşa unitate în voci şi atâta precisiune în executarea cântărilor din partea unor simpli ţărani rar am mai auzit. Laudă dirigentului I. Cionca.

S'a jucat „Tinereţe-nebuneţe“, de S. Cătana. Rolurile au fost susţinute de oameni din sat, cari au jucat frumos şi cu precisiune.

Puterea programului a format-o însă piesa „Ruga dela Chiseteu“, comedie poporală cu cântece şi joc de I. Vulcan. Rolurile principale, Tărila şi Paraschiva, au fost susţinute de înv. Cojan şi dna Lia Cioran, cari s'au achitat peste aşteptare de angajamentul luat. Dl Cojan cu vocea-i plăcută de bariton, iar doamna Lia Cioran cu glasul dulce şi domol au fost răsplătiţi cu aplauze şi manifestări de adâncă satisfacţie sufletească a celor prezenţi. Bine a jucat înv. D. Oana şi Nicolae Gavrila Cel dintâiu, rolul lui Achim, al doilea pe Efta Marcul. De tot firesc a făcut-o pe tânăra nevastă Ioana Văişan, iar Costa Hârşu susţinut de Gheorghe Voişian a produs mult haz. Şi celelalte roluri au fost jucate cât de bine.

Astfel fiind programul eshauriat, cortina cade, începântu-se petrecerea veselă şi animată care a durat până în ziuă.

Atât cu această ocazie cât şi cu altele părintele V. Oana a fost totdeauna în fruntea întreprinderilor bune, contribuind astfel la buna reuşită, pentruce merită toată lauda.

In urma acestora, trebue să constat cu bucurie, că deşi această muncă e cât se poate de obositoare, iar foloasele ei sunt numai ideale, totuşi învăţătorii noştri lucră cu mult drag, jertfe şi abnegaţiune în direcţiunea aceasta. — Onoare lor!

— *jan.*

NOUTĂŢI.

Metropolitul Moldovei bolnav. Cetim în ziarele din România, că I. P. S. Sa Metropolitul Moldovei şi al Sucevei *Parteniu Clinceni*, e grav bolnav. La bisericile din Iaşi, unde-şi are reşedinţa, se fac rugăciuni în fiecare zi pentru însănătoşarea înaltului prelat.

*

La Seghedin! Domnii *Stefan Petroviciu*, deputatul Zorlenţului, *Mihai Gaspar*, capelan în Lugoş şi Dr *Cornel Jucca*, redactorul „Drapelului“, şi-au început osânda în temniţa din Seghedin la 1 Februarie n.

*

Alegere In *Loamneş* Duminecă, în 21 Ianarie v. a fost ales capelan, cu totalitatea voturilor, domnul *Nicolae Dorca*, absolvent de teologie.

*

Deputatul Iuriga, judecat la doi ani temniţă de stat pentru agitaţie, a fost estradat din partea dietei, în şedinţa de Luni, pentruca să fie întemniţat.

*

Sinod parohial in Budapesta. Românii gr. ort. din Budapesta şi-au ţinut sinodul în Dum. trecută. Dl G. Rădulescu a raportat despre starea financiară a parohiei. Deşi în Budapesta locuesc preste 2000 de Români gr. or. totuşi numai 52 sunt înscrişi ca membri ai comunei bisericeşti. S'a luat hotărârea, că gr. or. din capitală să fie provocaţi să se înscrie membri la biserică. Cheltuelile bisericii pe anul 1906 au fost de 3100 coroane, ear venitele aproape 4000 de coroane; au rămas deci 900 cor., sumă care să va alăturà la averea parohiei.

*

Sufragiul universal. In Norvegia guvernul a presentat parlamentului, spre dezbatere, un proiect nou de lege despre reforma dreptului electoral. Pentru cameră să adoptă *sufragiul universal* şi sistemul proporţional Perioada electorală va fi scăzută la 6 ani.

*

Proces politic Ni-se scrie că 41 ţărani români din cercul electoral al Ugrei în frunte cu fostul lor preot, sunt daţi în judecată pentru agitaţie, comisă la alegerea din urmă de deputat. Pertractarea se va ţineà în curând la tribunalul regesc din Oradea mare.

*

Pedagogia Română. Cetim în „Unirea“. că sub titlul de sus va eşi o nouă foaie pedagogică în Gherla, redactată de prof Antoniu Domide. Edarea acestei reviste s'a hotărât în întrunirea învăţătorilor dela Cluj, ţinută la 10 Ianuarie n. Va apăreà deocamdată de douăori pe lună, în mărime de 2 coale, format 4⁰. Abonamentul 10 cor. anual. Scopul principal al acestei reviste va fi cultivarea.

*

Hirotonire. I. P. S. Sa dl arhiepiscop şi metropolit al nostru *Ioan* a hirotonit eri Marţi, în 5 Februarie nou pe diaconul, oficial consistorial Ioan Baptist *Boiu*, întru presbiter.

*

Studenţii ruteni., cari au luat parte la excesele dela universitatea din Lemberg, au fost arestaţi şi duşi înaintea tribunalului (sunt până acum vreo 90 studenţi deţinuţi).

*

Mascagni la Bucureşti. Compozitorul *Mascagni*, autorul operei *„Cavaleria rusticana“*, e aşteptat la Bucureşti, unde va conduce două concerte, date de o orchestră întărită din capitala română.

*

† Al. Steriade, director al reşedinţelor regale din Bucureşti, a decedat în etate de 57 ani. De 20 ani ocupă funcţia aceasta. A fost înmormântat Luni.

*

Intre milionari. Un membru al familiei *Rothschild* dela Londra ia în căsătorie pe dşoara *Wertheimstein*, fiică de milionar din Ungaria. Căsătoria se va legà astăzi, în Viena. Soţia duce bărbatului ei ca zestre o rentă anuală de două milioane şi jumătate coroane.

*

Ofert. Domnul *Ioan Suciu* din Băgaciu (Bogács) poşta ultimă Bonczhida, îşi ofere serviciile ca cantor la vre-o biserică, dupăce cunoaşte bine glasurile şi tipicul. E de 18 ani. La rugarea sa, îi publicăm ofertul.

*

Foc mare în Filadelfia. Fabrica cea mai mare de locomotive din lumea întreagă, care forma singură un oraş întreg în *Filadelfia*, şi în care erau ocupaţi optsprezece mii lucrători, a ars zilele trecute. Paguba se urcă la zece milioane.

*

Măr ori lămâie? O discuţie, pe cât de nostimă, pe atât de interesantă preocupă pe unii savanţi, membrii ai „Asociaţiunii naţionale americane de limbistică“ din New-Haven. La o şedinţă a acestei societăţi s'a luat în desbatere tema, că în adevăr un măr să fi fost cauza scoaterii lui Adam din raiu, s'au o lămâie? Tema aceasta a dat ansă la o discuţie, care a alarmat vre-o 10 savanţi, însă fără a ajunge la resultat positiv. Părerea celor mai mulţi a fost nefavorabilă mărului, dat fiind faptul, că mărul e fructul zonei temperate. Iar paradisul fiind în zona caldă — după cei mai mulţi învăţaţi între Eufrat şi Tigru — este peste putinţă, ca strămoşii noştri să fi găsit mere în grădina raiului. Aceasta e părerea profesorului Olivier Iobsen dela universitatea din Leland Strandfort. Alţii sunt de părerea, că pomul cel oprit să fi fost un smochin, un pom foarte răspândit în ţinuturile unde se presupune a fi fost raiul.

*

Moarte evreilor! Din Odesa se telegrafează, că o bandă provăzută cu arme a făcut încercarea să provoace un măcel al Jidanilor din Odesa. A străbătut toate stradele oraşului strigând „Moarte Evreilor“, şi trăgând focuri din revolver. Vre-o 50 Evrei au fost răniţi. Se crede, că e amestecată şi poliţia în afacere.

*

Escrocărie neisbutită Un funcţionar dela poşta din Cairo (Egipet), Grec de neam, cu numele Georgiades, a expedat de acolo cu mandate false 300,000 franci la Roma, Milan şi Neapole. S'a dus apoi să încasseze sumele trimise, dar la Neapole a fost arestat. I s'a descoperit fapta înainte de a o fi isprăvit de tot.

*

Baroneasa Schönberger, vestita amică a fostului ministru de justiţie *Polonyi*, a fost espulsată pe zece ani de pe teritoriul capitalei Budapesta, din motivul, că are purtare necuviincioasă, şi prin aceea, că s'a lăudat, că are relaţii cu cercurile înalte a discreditat statul maghiar în faţa străinătăţii. Baroneasa, care Marţi noaptea a trebuit să părăsască Budapesta, ameninţă acum cu alte destăinuiri, şi mai senzaţionale!

*

Casă cu 48 caturi. In oraşul New Iork (America) se zideşte acum o casă cu 22 caturi, în care se vor instalà cam 1000 de birouri de ale căilor ferate, şi în ele vor fi ocupaţi ca la 10,000 funcţionari. Va fi terminată zidirea în anul 1908. Dar aceasta nu va fi casa cea mai mare a oraşului New-Iork. S'a gândit un bogătan să facă alta şi mai mare, şi în curând se va apucà de ridicarea unei case cu 48 de caturi. Din catul de sus se va putea vedea întregul oraş New-iork.

*

Nenorocire pe mare. Vaporul „Bitschin“, care merge din Hamburg la Havauna, s'a lovit în săptămâna trecută cu o barcă de pescari boulogneză. Barca s'a cufundat şi dintre pescari 7 inşi şi-au perdut viaţa. Vaporul şi-a urmat drumul mai departe.

*

Rectificare. Din „Actul de recunoştinţă“ al comitetului central al „Reuniunei de agricultură din comitatul Sibiiu“, adresat fruntaşelor romănce din Apoldulromân pentru păpuşa costumată şi dăruită reuniunei, din greşală de scris s'a omis numele dnei *Maria Beu n. Iuga*, soţie de primar, care şi ea a contribuit în măsură mare la confecţionarea păpuşei.

*

Nuntă de argint. Dl Nicolae Moisin, comerciant în R.-Vâlcii şi soţia sa Paraschiva n. Chirca, ambii originari din Sălişte, sărbându-şi în 24 Ianuarie v. cur. nunta de argint (25 ani dela fericita lor căsătorie), dăruesc din acest prilej suma de 10 cor. „Fondului Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ şi cu alipire către clasa meseriaşilor.

*

Societatea de lectură „Ioan Popasu“ a tinerimei studioase dela institutul teologic-pedagogic din Caransebeş aranjează şedinţă festivă Duminecă în 28 Ianuarie st. v. în sala hotelului „Pomul verde“. Inceputul precis la 8 oare seara. Preţul de întrare: de familie 3 cor. (3 membrii); de persoană 1 cor. 20 fil. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuità publice

*

Concert în Cluj. Tinerimea universitară din Cluj învită la concertul pe care-l aranjază sub patronajul domnilor: Alexandru Mocsonyi, Iosif Şterca Şuluţiu, Gheorghe Pop de Băseşti, Dr. Teodor Mihali, Dr. Alexandru Vaida, Dr. Ştefan C. Pop, Dr. Iuliu Maniu şi Dr. Aur. Vlad, cu concursul doamnei *Lucia Cosma* şi al domnişoarelor *Valeria Papp, Virginia Gall* şi *Getta Hodoşiu*, în favorul gimnazuilui din Brad, Duminecă în 3 Martie st. n. 1907 în „Redută“. Preţul de întrare: de persoană 4 cor., de familie 20 cor. Inceputul la 8 ore seara. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor publicà. Adresa cassarului: Remus Furdui, Kolozsvàr, Ferencz Iózsefut 50.

*

Producţiune şcolară. aranjează corpul învăţătoresc dela şcoala română gr or. din Gura-Râului în 30 Ianuarie a. c st. v. (Trei sfinţi — Hramul şcoalei) în edificiul şcoalei. Inceputul la 7 ore seara.

Recunoştinţa Românilor din Munţii-Apuseni.

Domnul Dr. *Stefan C. Pop*, deputat dietal, a primit dela Românii din Munţii-Apuseni următoarea adresă de mulţămire:

Adunarea generală a Comunităţii de avere a erezilor fostilor urbarialişti din Certege, luând la cunoştinţă, că D-ta în şedinţa dietei ţării, ţinută în 6 Decemvrie 1906, ai binevoit să-ţi ridici glasul în favorul mult năpăstuiţilor şi lipsiţilor erezi ai fostilor urbarialişti din Munţii-Apuseni a părţilor transilvănene a ţării, vine a-ţi exprima cea mai sinceră mulţămită şi recunoştinţă, dorindu-ţi din inimă viaţă îndelungată, ca şi în viitor să-ţi poţi ridica glasul pentru cei slabi şi năpăstuiţi şi să poţi aduce la cunoştinţa cârmuitorilor ţării năcazurile şi greutăţile cu cari erezii foştilor urbarialişti au să lupte în această iubită şi frumoasă ţeară.

Din adunarea generală a comunităţii de avere a erezilor foştilor urbarialişti din Certege, ţinută în 3 Februarie 1907.

Constantin Cothişel
prezidentul comunităţii de avere.

Iosif Arieşan
notarul comunităţii de avere.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“ vol. IV. A apărut vol. IV din **„Cartea de Aur,** *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian.* In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor.* Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresà autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

*

„Cuvântări bisericeşti“, de *Massillon* episcop de Clermont şi membru al academiei franceze. Din originalul francez, traduse de *Ioan Gent*, protopop gr. catolic în Oradea-mare. Tomul II. format 8⁰ 304 pagini. Cu permisiunea preaveneratului ordinariat episcopesc gr. cat. din Oradea-mare. Costă un exemplar 3 cor. 40 fileri. Ambele tomuri I. şi II. cu spedare francată costau cinci (5) cor. 40 fil. Comandele sunt a se adresa autorului în Oradea-mare, Nagyvárad, Staroveszkyutcza 6. Preţul se trimite înainte, altcum cartea se spedează cu rambursă, ceeace causează spese mai mari.

*

„Neamul românesc“. Anul I. nr. 75 cuprinde: „Păcate bucovinene“, de N. Iorga. „Zile înălţătoare la Huşi“, de Zelea Codreanu. Petroleul şi micile exploatări româneşti; apoi Notiţe, I. din Ţară, II. dela Românii de peste hotare şi III. din Ţări străine. Remarcăm cu deosebire articolul dlui Iorga „Păcate Bucovinene“ în care se dă fraţilor noştri din Bucovina sfaturi preţioase, arătânduse chemarea adevărată a celor două foi: „Voinţa poporului“ şi „Apărarea Naţională“, de a uni forţele de muncă spre o lucrare fericitoare pentru poporul de acolo, iar nu sfâşiindu-se reciproc, a se lăsà poporul în prada străinilor. „Propoveduitori de bunătate să fiţi, fraţilor — şi cei bătrâni, şi mai ales cei tineri, cari să ştiţi, că numai prin muncă şi nu prin slujirea intrigilor vi se poate întemeià un viitor“, le zice înţeleptul profesor.

*

„Albina“, revistă poporală, cuprinde: Redacţia, 24 Ianuarie 1859 Sofia Nădejde. Dascălul Blându. M. D. Popescu. Porumbul zis dinte de cal. Dr. Lux, Pricina gerului din urmă. Mihail Dragomirescu. Tablourile noastre. L., Călindarul sătenilor. Dobre Rădulescu, Mana viilor. Delegaţia română la Viena. Văruirea pomilor. Un dar dela fraţii din Ardeal. M. I. Popescu-Ricman, Ce sgomot s'aude în codru? doină culeasă din popor). Informaţiuni. Inştiinţare. Apel. Ca ilustraţiuni se dau figurile bărbaţilor, cari au fost motorii principali ai unirii principatelor române: Costache Negri; Mihail Cogălniceanu; Anastasie Panu. Apoi tablouri de Petrescu: Vizita M. S. Regelui la Plevna (în colori). O margine de sat. Redacţia şi administraţia. Strada Mântuleasa nr. 9. Bucureşti.

Teatru.

Mercuri în 6 Februarie: *Egmond*, dramă.
Joi, *Flachsman als Erzieher*, dramă.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Invăţătorul *George Filip* din Şilea magiară, prot. Târnavei, în călătorie spre Ernuth, în mod repentin, a răposat în 1 Iulie 1906 la subscrisul, — cauzând soţiei sale durere de nedescris prin această trecere la cele vecinice. Văduva rămasă în urma sa, cu toată perderea cea mare s'a mângâiat, şi jertfă a adus lui Dumnezeu.

Satisfăcând datorinţa faţă de reposatul ei soţ George Filip, i-a ridicat monument solid şi trainic, conform uzului de aici a împărţit pomană creştinilor şi după ce a dispus ca pentru răposatul să se cetească rugăciuni, cari toate au costat peste 180 coroane, nu şi-a uitat a dà şi sfintei biserici prinos două icoane în valoare de 30 cor., una faţă de masă 20 cor., 3 perdele la întrările altariului 30 cor, cu totul 80 coroane.

Toate acestea, întrebată fiind văduva Maria Filip, că cine o îndeamnă să le facă, din partea DSale s'a răspuns că „tatăl meu ca preot m'a învăţat, că pe cine Dzeu mai tare iubeşte pe acela îl ceartă, fie numele Domnului binecuvântat şi Lui aduc acestea mici prinoase pentru cercarea credinţei mele ca mulţămită“.

Mai departe, George Stoica din Deag; Heghes George a Vichi, june din Deag şi Alb Maftei, june tot din Deag, călătorind peste mare în America, ca mulţămită lui Dzeu pentrucă au ajuns cu pace la căminul lor părintesc şi pentrucă Dzeu le-a dat putere, sănătate şi noroc de şi-au putut agonisì pentru viaţa vremelnică, din prisosinţa lor au dat şi pentru înfrumseţarea sfintei biserici următoarele:

George Stoica 1 măsăriţă pe prestol şi un steag la biserică, în preţ de 40 coroane ambele. Heghes Ioan a Vichi a donat tot bisericii de aici două icoane împărăteşti în uleu dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu în preţ de 44 coroane.

Alb Mafteiu, june, a donat un epartafir, două steaguri în preţ de 64 coroane.

Alb Iosif, locuitor de aici un rând de vestminte negre de catifea în preţ de 70 coroane.

Dordea Simion, june, fost în America a procurat dela Librăria din Caransebeş două candele în preţ de 12 coroane.

Toate donaţiile în anul 1906 pentru biserica gr. or. rom. din Deag se urcă la suma de 310 cor.

Tuturor donatorilor bisericii mele le exprim şi pe calea aceasta mulţămită, — de altmintrele răsplata vor lua-o dela acel bun părinte, prea bun şi milostiv, în a cărui cinste au dat.

Deag, la Arătarea Dlui Is. Chr.

Iustin Tegloriu
par. gr. or. român.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Incercările făcute

de medici practici au dovedit că oleul de peşte în compoziţia „Emulsion“-ului lui Scott are un efect cu mult mai mare ca oleul simplu de peşte In una din renumitele clinici s'a făcut experienţă şi s'a dovedit că folosind oleul de peşte în forma lui naturală se obţine unsoare organică de patru-ori mai multă ca cantitatea de oleu folosită, pe când cu „Emulsion“-ul lui Scott cantitatea de unsoare a întrecut mai bine de şapte-ori cantitatea de oleu de peşte conţinută în „Emulsion“-ul lui lui Scott. Copiii, ba chiar şi cei mai alegători pacienţi pot folosì în continuu „Emulsion“-ul lui Scott fără să producă greaţă sau cea mai mică neplăcere. IX 252 1—4

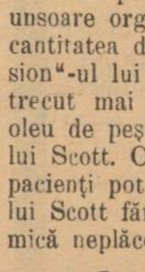

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.

Se capătă în toate farmaciile.

[28] 1—3

Concurs.

La institutul de credit şi de economii „Sebeşana“ din Szászsebes află imediat aplicare un oficial, absolvent de şcoalele comerciale.

După un an de probă va fi definitivat cu salar fundamental anual de K 1800·—, cuincuenal de 10%, tantiema statutară şi drept de penziune.

Salarul anului prim de probă este K 1600·— şi tantiema statutară. **Direcţiunea.**

Nr. 3—1 07 [24] 3—3

Concurs

Pe baza ordinului Prea Veneratului Consistor Arhidiecezan din 12 Decembre 1906 Nr. 11.853 Bis., prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, pentru ocuparea postului de paroh în nou înființata parohie Vulcan în tractul protopresbiteral al Hațegului.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 680 coroane statorite de către comitetul și sinodul parohial de acolo.

Concurenții au a-și trimite cererile lor cu documentele prescrise la oficiul protopresbiteral gr. or. în Hațeg și să se prezinte în vre o Duminecă la biserică spre a cântà și predicà.

Comitetul parohial.

Vulcan, la 10 Ianuarie 1907.

Avram Stanca prezident. **Petru Iacob** notar.

In conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Hațeg, în 10 Ianuarie 1907.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

UN TINĂR

absolut de 6 sau 8 clase gimnaziale, din familie bună, sănătos, modest și știe bine și ungurește, află aplicare ca **practicant** (aspirant) în farmacia lui D Banciu în Sălişte (com Sibiiu) E necesar ca reflectanții să se prezenteze în persoană, cu care ocazie pot află și favorabilele condițiuni. [315] 4—4

Nu numai cetit

dar și probat trebue

săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda și Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieși), dacă dorește oarecine să aibă teint alb și liber de pistrui cum și o coloare delicată a feții.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs“ (piața mică),
farmacia **E. Rummler**, str. turnului,
C. Müller, piața mare,
drogeria **Carl Morscher**, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piața mare,
G. Meltzer str. cisnădiei și gușteriții, piața mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 43—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum și
în Sighișóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Viță de vie nobilitată.

Ca și în anii trecuți așa și acum

Prima plantațiune de vița nobilitată
de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga țară, care a liferat mușteriilor săi cele mai sănătoase și mai curate sorte de viță de vie nobilitată. Dar și în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viță nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare și producere proprietarul viilor a obținut rezultatele cele mai frumoase.

Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulțămită și recunoștință se trimite la cerere gratis si franco. [253] 27—40

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	Cor.	3·—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua) .	„	1·60
Povesti pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) ediția II.	„	2·—
Carte de cetire a II-a . . .	„	—·50
Noul Abcdar . . .	„	—·40
Călauza noului Abcdar . .	„	— 20
Dr. Daniil P. Barcianu Viéța și activitatea lui	„	—·50

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană.

„MIELUL“, cassă de împrumut și păstrare în Poiana.

Ad Nr. 38/1907 [27] 1—1

Convocare.

Domnii acționari ai cassei de împrumut și păstrare „Mielul“, societate pe acții în Poiana în vârtutea § lui 14 din statutele societății se învită la a

XV-a adunare generală ordinară

care se va ținea în Poiana la **3 Martie 1907** st. n. la 2 ore după ameazi în sala cea mare a hotelului „Șufană“.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul anual al Direcțiunii, bilanțul anului de gestiune 1906 și raportul Comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului realizat, conform bilanțului.
3. Fixarea marcelor de prezență.
4. Alegerea alor 3 membrii în Direcțiune.
5. Eventuale propuneri din partea Direcțiunii.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la dispozițiunea § 16 din statute în senzul căruia la adunare pot participà numai acei acționari, cari sunt trecuți cu 6 luni mai înainte ca acționari în registrul acționarilor

Acțiunele și eventualele documente de plenipotență sunt a se depune la cassa societății cel mult până la 2 Martie 1907 st. n.

Poiana, 30 Ianuarie 1907.

Directiunea.

Contul Bilanț.

Activa		K f
Cassa în numărar		18,642·71
Credite de Cont-curent		349,562·87
Cambii de bancă		112,020·48
Imprumuturi pe obligații cu cavenți . .		115,101·50
Imprumuturi hipotecare		125,574·50
Mobiliar	520·20	
după amortizare de 10% . .	52·20	468·—
Diverși debitori		15·40
		721,385·46

Pasiva	K f
Capital social	50,000·—
Depuneri spre fructificare	618,099·35
Fond general de rezervă	34,076·86
Interese tranzit. anticip. pe 1907 . . .	7,091·14
Dividende neridicate	30·—
Diverse conturi creditoare	1,480·89
Profit curat	10,607·22
	721,385·46

Contul Profit și Perderi.

Debit		K f
Interese: la dep. spre fruct.	21,324·17	
la fondul general de rezervă	1,622·71	22,946·88
Spese: salare	3 000·—	
marce de prezență	713·—	
imprimate, registre, porto, chirie, diverse	2,086·96	5,799·96
Contribuțiune: dare directă .	1,587·38	
10% dare la inter. depun. .	2,132·41	
diverse aruncuri	318 52	4,038·31
10% amortizare din mobiliar . . .		52 20
Profit curat		10,607·22
		43,444·57

Credit		K f
Interese: dela cambii de bancă	7,048·94	
dela împrum. pe obligațiuni	10,085·51	
dela împrum. hipotecare . .	10,147·17	
dela Cont-curent . . .	11,741·23	39,022·85
Proviziuni		4,421·72
		43,444 57

Poiana, 31 Decemvrie 1906.

Ilie Dobrotă m. p., dir. exec. și prezid. direcțiunii. **Dumitru Șufană** m. p., cassar. **Ilie Georgescu** m. p., contabil.

Membrii direcțiunii:

Ioan Prodan m. p. Nic Ghișe m. p. George Ghișe m p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat exacte.

Poiana, 2 Februarie 1907.

Dominic Rațiu m. p. Nicolae Dobrota m. p. Dumitru Bozdog m. p.
Dumitru Oprean m. p. Constantin Bozdog m. p.

Revăzut și aflat în regulă. — Poiana, 2 Februarie 1907.
Dominic Rațiu m. p., revizor expert.

Nr. 71.—1907. (21) 2—2

Edict de licitațiune.

In 1/14 Februarie 1907 se va ținea la oficiul central al Universității săsești în Sibiiu (Piața mare Nr. 15 etajul II) dela 8 până la 12 oare a. m. și la caz de lipsă și dela 3 până la 6 oare după amiazi, licitațiune publică verbal și cu oferte scrise, pentru esarândarea de pășunat, pe anul 1907 și 1908 a următorilor munți, și anume:

Nrul curent	Muntele		Pădure		Pășune curată		Șip		Prețul de esclamare		Insemnare
	Situațiunea	Numirea	jugăre	□°	jugăre	□°	jugăre	□°	K	fl.	
		I. In valea Czodului:									
1	**Tălmaciul-mare** partea III.	Conțu mic	703	82	278	47	245	13	1105	—	
2		Conțu mare . . .	740	79	211	57	280	03	765	—	
3		Negovanul mic . .	848	65	320	77	246	80	1049	—	
4		Negovanul mare . .	1778	25	283	05	293	84	1073	—	
5		Cornu pleschii . .	1256	76	127	96	20	11	130	—	
		II. In valea Lotrului:									
6	**Orlat** partea II. și III	Balu	228	92	123	21	748	11	1384	—	
7		Seracinu mare . .	1322	85	255	35	131	91	1130	—	
8		Seracinu de mijloc .	593	27	323	03	26	49	1410	—	
9		Seracinu de lature .	692	93	131	81	76	76	1059	—	
10		Cotrona	284	83	107	60	173	94	549	—	
11		Balintru mic . . .	223	37	132	39	271	46	400	—	
12		Balintru mare . .	389	41	161	62	214	48	500	—	
13	**Sinna** partea II.	Goaza de sus . . .	224	70	492	08	168	42	1042	—	
14		Goaza de jos . . .	1035	91	333	29	47	69	1019	—	
15		Steaza de sus . .	484	41	154	—	35	85	1486	—	se vor arândà împreună.
16		Steaza de jos . .	369	34	296	95	141	75			
17		Groapa de sus . .	456	97	220	99	188	65	641	—	
18		Groapa de jos . .	203	19	175	04	149	87	461	—	
19		Haneșu de sus . .	787	86	629	25	109	63	829	—	
20	**Veștem** partea II.	Haneșu de jos . .	519	25	206	99	75	63	1112	—	
21		Stricatu	465	18	127	95	380	36	578	—	
22		Olteagu	183	01	334	06	525	38	1206	—	
23		Furnica	441	49	109	46	179	49	801	—	
24		Dobrun	1885	46	349	82	383	35	1381	—	
25		Jidul	1138	05	184	41	317	01	750	—	

Fiecine care voiește a luà arândă trebue să depună la mâna comisiunii de licitare înainte de licitațiune 10% din prețul strigării ca vadiu în bani gata, care după licitațiune se va restituì aceluia ce nu a obținut arânda, iar celor ce au obținut-o li se va da dacă au depus cauțiunea de arândă conform contractului.

Condițiunile mai detailate de licitațiune și arândă se pot vedeà și înainte de ziua licitațiunii la oficiul central al universității în oarele de cancelarie.

Dela oficiul central al universității săsești.

Nagyszeben, 25 Ianuarie, 1907.

Thalmann,
Comite suprem și Comes.

Redactor responzabil Teodor V. Păcătian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 10 Sibiiu, Sâmbătă 27 Ianuarie (9 Februarie) 1907 *Anul L*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Educarea voinţei în spirit creştinesc.

V.

Fiecare dintre noi trebue să fie *om*, în înţelesul adevărat al cuvântului, înainte de a-şi începe activitatea în viaţa publică. Specialitatea cutare ori cutare, felul de a servì obştei, nu e de însămnătate. Pentru a fi cooperator folositor la munca săvârşită de obşte, trebue să ai o personalitate pronunţată morală. Ca bază neîncunjurat de lipsă pentru mărimea omenească, ori în care formă se manifestă ea, trebue să servească *demnitatea* morală. Nu aceea e deci de însemnătate, că la care operă lucrăm, că săvârşim oare o faptă eroică, sau numai o muncă modestă, obicinuită, de toate zilele, ci de importanţă e aceea, că oare dovedim noi că suntem totdeauna şi între toate împrejurările credincioşi poruncii Mântuitorului: „Fiţi sarea pământului şi lumina lumii?“ De importanţă e, că oare noi, din orice loc pe care-l ocupăm, şi asupra oricărei împrejurimi de pe lângă noi, exercicăm influinţă binefăcătoare, şi cu puterea exemplului nostru determinăm-o să iubească binele şi adevărul, învăţăm-o să preţuiască frumseţa morală a vieţii după valoarea ei cea adevărată?? „De mâncaţi, ori de beţi, şi orice faceţi, toate le faceţi spre mărirea lui Dumnezeu“, zice apostolul către Corinteni (I, 10, 31). Iar Iisus Cristos iată cum ne învaţă: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune, să mărească pe tatăl vostru cel din ceriuri“. (Mateiu 5, 16).

Orice abatere dela această poruncă e o îndepărtare dela datorinţa noastră, slăbeşte energia noastră morală şi provoacă o influinţă distrugătoare asupra întregei noastre vieţi de mai târziu!

Un strop de apă murdară, aruncată în râul ori în izvorul curat, are să fie ceva neobservat pentru ochiu. Dar dupăce trece prin procesul de descompunere şi se lăţeşte în undele de apă, curate ca cristalul, va resfirà totuşi puţină tulbureală, şi poate să formeze izvorul unei mulţimi de bacterii primejduitoare sănătăţii omeneşti.

Aşa e legea naturii; de o eficacitate egal de puternică, atât în lumea fizică, cât şi în cea spirituală. De aceea, purtaţi grije de voi, în toate cazurile singuratice. Otrava, luată în cantitate cât de mică, tot otravă rămâne; iar răul tot rău rămâne, fie la aparenţă oricât de neînsemnat. Coarda care s'a muiat în cursul cântării, fie şi numai pe o secundă, dă numai decât ton fals, şi strică impresia plăcută, produsă de frumseţa melodiei.

Tot aşa stăm şi cu armonia morală a spiritului omenesc. Suntem obicinuiţi a trece prea uşor peste slăbiciunile şi mancităţile noastre, pe când ele sunt de o importanţă foarte serioasă. Alpii cei mari şi muntele Himalaia, sunt formaţi din grăunţe de năsip, iar mările fără ţărmuri din stropi mici de apă. Aşa e compusă şi viaţa noastră, din lucruri mărunte şi neînsemnate. Eroii cei mari se nasc rar, numai la câteva veacuri unul, iar fapte eroice nu se pot săvârşì în fiecare zi, ori pe fiecare ceas. Viaţa însă înaintează mereu, în ogaşa obicinuită, purtând cu sine grijile şi lipsele îndatinate şi de toate zilele. Şi tocmai după ţinuta ce o manifestă omul faţă de lucrurile mărunte din viaţă, poate fi el judecat mai bine şi mai corect. Fiecare fir de păr poate să arate din care parte bate vântul, şi fiecare fir de paiu, oricât de neînsemnat să fie, arată mersul râului. „Celce e credincios în cele mici, e credincios şi în cele mari; şi cine e nedrept în cele mici, nedrept e şi în cele mari“. (Luca, 16, 10).

Inainte cu câţiva ani, când se făceau săpături la Pompeji, a fost descoperit un ostaş în perfectă adjustare, cu suliţa în mână şi cu coiful tras pe ochi. Ostaşul, care se afla la vartă, a văzut, de bună seamă, moartea neînlăturabilă înaintea ochilor; dar credincios datorinţei sale, a rămas neclintit la post, şi numai coiful şi l-a tras pe ochi, pentruca să nu vadă grozăviile din jurul său. Aşa apoi a fost cutropit de cenuşe pe locul unde se aflà, şi unde a rămas până în zilele noastre. Fără îndoială, a fost şi acesta unul din eroii număroşi, cari rămân necunoscuţi pentru lume, şi ale căror fapte, săvârşite între alte împrejurări, mai favorabile, ar fi trecute de mult pe paginile istoriei universale, spre edificarea generaţiilor următoare.

Omul acesta, dacă nu se prăpădea în Pompeji, ar fi avut o viaţă, care, chiar dacă nu i-s'ar fi dat ocaziunea să săvârşească vre-o faptă mare şi eroică, era viaţa unui om plin de curaj şi conştienţă.

Să ne gândim deci totdeauna la aceea, că poate nimănui dintre noi nu-i este dat să săvârşească fapte mari în viaţă; o misiune însă avem toţi de împlinit, şi încă cu onestitate: *să lăţim în lume binele, adevărul şi dreptatea*, în măsura, în care ne permit aceasta facultăţile noastre.

Repet deci, nu este dat fiecăruia să fie erou. Şi chiar dacă are cineva toate cerinţele pentru a devenì erou, nu se cere în fiecare zi câte o faptă eroică, şi nu în fiecare zi se dă ocaziune pentru a o săvârşì. Dar pentru aceea *toţi* putem să fim oameni buni şi de omenie, purtători de supreme ideale de viaţă, colaboratori la opera pentru extinderea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ, Şi dacă vrem, ca cu onestitate să ne împlinim misiunea pe acest pământ, trebue să ne pregătim şi să muncim în direcţia, ca să ne arătăm vrednici de marele scop pentru care am eşit din voinţa prea înaltă, şi din nefiinţă am primit fiinţă.

Trebue să ştim şi să înţelegem, că puterile morale, întocmai ca şi cele fizice, cresc numai în urma exerciţiului neîntrerupt. Cine vrea să se poată juca cu gloanţe de tunuri, trebue să facă exerciţii lungi cu ele, căci dintr'odată n'ajunge nime atlet. De aceea, să lucrăm neîntrerupt în jurul *voinţei* noastre. Să o exerciem necontenit în nizuinţele spre bine şi adevăr. Să nu perdem din vedere nici o ocaziune, pentru a o puteà arătà din partea ei cea ideală. Pentrucă nu putem şti, oare o astfel de ocaziune singuratică, neînsemnată, nu atinge în camera secretă a sufletului nostru coarde, până aci chiar şi pentru noi necunoscute, prefăcând ca dintr'odată întreaga noastră viaţă într'un imn de învingere, — *învingerea iubirii de Dumnezeu şi de oameni!*

Discursul domnului deputat V. Goldiş,

rostit în şedinţa dela 30 Ianuarie 1907 a dietei ungare.

(Urmare).

Aceasta a doua parte a vorbirei dlui ministru de interne Iuliu Andrássy, care să refere la prezent, de asemenea e din mai multe părţi. Partea întâi am arătat-o acum. Partea a doua se refere la legea naţionalităţilor. In privinţa aceasta, prietinul meu Dr. A Vlad a arătat aici că guvernele de mai nainte, au falzificat, în realitate, condiţiile ei fundamentale. Şi chiar în urma acestei interpretări falzificate a ajuns masa cetăţenilor aparţinători naţionalităţilor în conflict atât de acut cu clasa politică dominantă şi cu guvernul liberal de odinioară. Regret foarte mult, că şi guvernul actual şi mai ales dl ministru de interne contele Andrássy a acceptat interpretarea vechiului partid liberal şi că pe acest teren, în chestiunea legii naţionalităţilor n'a putut să ne spună nimic nou, decât ce spusese deja pe vremea sa Tisza Kálmán. Dl ministru de interne afirmă, că legea naţionalităţilor nu se poate executà, de oarece noi nu acceptăm teza fundamentală a legii naţionalităţilor, teza introductivă, că toţi locuitorii ţării sunt membri egali îndreptăţiţi ai naţiunii politice maghiare. Imi va fi cu putinţă să vă dovedesc, că această învinuire e lipsită de temei.

Eu cred, că fiecare partid îşi aşterne principiile politicei sale generale în proiectul de adresă. Aşa a fost totdeauna şi mai ales în anii 60 şi 61, desbaterea asupra proiectului de adresă a fost discuţie per eminentiam politică. Noi până acum am avut de două ori ocazia de a prezintà onoratei camere proiecte de adresă. Voi cetì din proiectele aceste de adresă părţile acelea, cari dovedesc tocmai contrarul dela acea ce spune dl ministru. Acì e proiectul de adresă din 1905. Acesta spune (ceteşte): „E convingerea noastră că acest morb latent al constituţiei noastre se poate sanà numai aşa, dacă principiului, că toţi cetăţenii Ungariei fără deosebire de naţionalitate sunt membrii egal îndreptăţiţi ai naţiunei politice ungare, i-se va da o afirmare generală şi necondiţionată în spiritul nefalzificat al legilor din 1848 şi 1867 pe toată linia vieţii constituţionale fără conziderare la interesele de clase şi rasse, cu considerare la întreagă naţiunea şi la interesele statului alcătuit şi susţinut de întreagă naţiunea“. (Aprobări pe băncile naţionalităţilor.) Dincontră, acest proiect de adresă spune, că da, pretindem ca să fim membrii egal îndreptăţiţi ai naţiunei ungare unitare şi nedespărţite. Cum se poate deci spune, că noi nu primim ideea conducătoare a legii de naţionalităţi, când proiectele noastre de adresă dovedesc tocmai contrarul?

Voi cetì acum din al doilea proiect de adresă, cel din 1906, iarăş un pasaj, unde se zice (ceteşte): „Stă de o potrivă departe de gândul nostru spargerea integrităţii teritoriale şi de stat a Ungariei. Aceasta stă tot aşa de departe de gândul nostru, ca tendinţa spre unificarea rasselor, care însamnă nimicirea etnică a popoarelor de naţionalitate nemaghiară. După a noastră convingere numai o cale este, care duce spre consolidarea politică a Ungariei: o atare politică de stat, care va puteà să afle un acord între cerinţele integrităţii de stat şi între condiţiile de existenţă naţională a popoarelor ei, de altă parte.“

Iată On. cameră, şi al doilea dintre proiectele noastre de adresă acceptează ideea fundamentată a legii de naţionalităţi. Aceasta am acceptat-o totdeauna şi nu ne va puteà dovedì nimeni prin nimic, că am fi greşit vre o dată împotriva acestui principiu, că noi nu ne-am consideră pe noi înşine drept membri ai naţiunei ungare unitare şi nedespărţite; din contră, pretindem, ca să fim consideraţi ca atari şi ca să se tragă de aici consecinţele.

Şi e foarte interesant, On. cameră, că partea aceasta a proiectului de adresă se potriveşte aproape din cuvânt în cuvânt cu acele cuvinte din scrierea marelui baron Iosif Eötvös, cari se refer la chestia de naţionalităţi.

Baronul Iosif Eötvös, în cartea s'a despre chestia de naţionalităţl zice (ceteşte):

„Deşi dorinţele noastre în privinţa chestiei de naţionalităţi difer, şi în focul discuţiunei se ridică de ambe părţi postulate, cari se contrazic, în schimb interesele ne sunt identice şi astfel nu poate să fie între noi deosebire de vederi în privinţa celor ce avem de făcut.

Ori vom pornì dela interesele generale ale ţării, ori dela interesele speciale ale naţionalităţilor, preocupând lucrul în mod calm, ajungem la o singură convingere şi aceasta este, că interesele naţiunei istorice şi politice le vom puteà asigura numai aşa, dacă vor fi mulţumite postulatele fiecărei naţiuni etnice, şi de altă parte postulatele naţiunilor de diferite limbi vor puteà fi mulţumite numai aşa, dacă se va asigurà existenţa ţării, ca stat unitar“.

Tot ideea aceasta o exprimă şi proiectul nostru de adresă. Convingerea aceasta a baronului Iosif Eötvös s'a în[illegible]meiat pe un studiu îndelungat. Acei [illegible] se ocupă mai de aproape cu astfel de chestii, doară, ştiu bine, că a scris o lucrare mare în trei volume cu titlul „Influinţa ideilor veacului XIX asupra statului“ şi în lucrarea aceasta se exprimă despre chestia de naţionalităţi aşa (citeşte):

„Insufleţirea pentru principiul de naţionalitate nu este altceva decât un protest solemn în numele principiului creştinesc al libertăţii individuale contra principiului omnipotenţei statului, pe care l-am împrumutat din lumea păgână, şi chiar în împrejurarea, că postulatele ridicate în numele naţionalităţii nu se pot respinge, că realizarea principiului de egalitate a devenit o necesitate, care mai curând ori mai târziu, va trebuì să fie satisfăcută, vedem asigurarea, că acea cale, care duce la cesarizm, ori la anarhie, deci şi întrun caz şi intraltul la falimentul civilizaţiei creştine, o vom părăsi“...

Iuliu Markos: Da. Atunci încă nu va-ţi fost dat arama pe faţă.

Prezidentul: Linişte!

Vasile Goldiş: Aşa cred on. Cameră, că am izbutit să arăt, că de fapt politica noastră nu e în contrazicere cu legea de naţionalităţi; şi că am izbutit să dovedesc, că din contră, noi suntem acei, cari pretindem îndeplinirea acelei teze fundamentale. Şi acum ne aflăm în faţa unei poziţii ciudate. Domnul ministru zice: voi sunteţi cauza, pentru care nu se poate executà legea de naţionalităţi, vom trebuì să o ştergem, mai curând ori mai târziu. Pentruce? Fiindcă noi pretindem executarea aceleia. Aşadar, când pretindem executarea unei legi, această împrejurare se consideră drept motiv de ajuns, ca aceea lege să fie ştearsă. (Contraziceri şi mişcare).

On. Cameră! Mai am încă o observare. Zice dl ministru, că dsa ne consideră drept duşmani şi ne prigoneşte pe noi; dar masele mari, poporul îl iubeşte. Ei! Poftiţi prigoniţi-ne pe noi, dar executaţi legea de naţionalităţi, faţă de masele mari, pe cari le iubiţi. (Voci pe băncile naţionalităţilor: Aşa e!) Eschideţi-ne pe noi, când va fi vorba de executarea legii, dar nu eschideţi poporul, despre care accentuaţi mereu, că îl iubiţi, că voiţi să-l strângeţi la pept, câtă vreme dvoastră îl prigoniţi numai, dar nu-l aveţi în drag.

Fenyvesi Som: Poporului nu-i pasă. Poporul se învoieşte ori când. Numai dvoastră trageţi folos dintrânsa.

Prezidentul: Linişte!

Vasile Goldiş: Dl ministru de interne aminteşte şi importanţa chestiei naţionalităţii din punct de vedere al raporturilor internaţionale, şi pentru aceasta încă îi datorim oare care mulţămită, că a deşteptat opinia publică maghiară cu privire la împrejurarea, că de fapt chestia de naţionalităţi are în Ungaria şi referinţe internaţionale. Referinţele aceste internaţionale dl ministru de interne, le interpretează astfel, ca şi când noi am fi chemaţi (Să auzim!), ca să fim legătură firească dintre Ungaria şi dintre Statele naţionale, cari o înconjoară. Şi mai zice, că ar fi mare păcat al nostru, că în loc de a fi legătură naturală, chiar îngreunăm imprietinirea cu aceste state. Apoi, on. Cameră, eu nu ştiu, că ţara noastră în ce legături diplomatice se află cu statele vecine, un lucru însă îl ştiu, şi anume, că, da, am putea să fim legătura naturală pentru împrietinirea cu statele vecine, dar aşa, bine înţeles, dacă nu vom avea de ce să ne plângem de situaţia noastră de aici, ci dacă ne vom simţi fericiţi aci cu popoarăle noastre. Şi on. Cameră, aceasta nu e numai părerea noastră, ci e şi părerea bărbaţilor de stat ai acestor ţări din afară. (Să auzim!)

Şi în privinţa aceasta îmi voiu lua voie a prezenta, on. Cameră, dovezi clasice. A fost în 1868, când Beust a publicat aşa numita: „Carte Albastră“ despre politica externă. In cartea aceasta România tinără a fost acuzată, că urmăreşte o politică agresivă faţă de monarhia austro-ungară. Şi cu ce şi-a dovedit afirmaţia aceasta? Cu aceea, că România şi-a procurat arme din Germania şi nu le-a lăsat să treacă prin Austro-Ungaria, ci le-a transportat cu încunjur prin Rusia.

Atunci Brătianu, care a fost în aceeaşi persoană, nu numai Ludovic Kossuthul, ci şi Francisc Deàkul României, s'a retras dela guvern şi a cedat puterea partidului conservator, pentru ca din opoziţie să poată răspunde cu atât mai liber la aceste acuze ale lui Beust. Atunci Brătianu a rostit un discurs memorabil, din care îmi voiu lua voie a cetì partea aceea care se refere la raportul, ce poate să existe între noi şi România. (Va urma).

Din România.

Monument lui Alexandri. Un comitet, presidat de dl *I. Kalinderu*, prezidentul Academiei Române, adună suma trebuincioasă, pentru a se ridicà în Bucureşti un monument nemuritoriului bard naţional, *Vasile Alexandri*. Se cere suma de 150,000 lei. S'au adunat până acum 90,000 lei. Maiestatea Sa Regele Carol a contribuit cu 20,000 lei, „Academia Română“ cu 5,000 lei. Monumentul va fi aşezat în piaţa teatrului naţional din Bucureşti.

*

Societatea „Carpaţii“ din Bucureşti, din care s'a născut „*Liga Culturală*“, de azi, şi-a serbat Mercuri, 24 Ianuarie v. aniversarea a 25-a dela înfiinţare, cu programul următor: La orele 10 dimineaţa s'a oficiat serviciu divin în biserica Brezoianu. Intemeetorii societăţii, aflători în viaţă, s'au fotografiat apoi în grup, ear sara la orele 9 a avut loc banchetul, cu toaste, la restaurantul Enescu.

*

Colecţie de păpuşi. Maiestatea Sa Regina Elisaveta a României şi-a exprimat dorinţa de a aveà trei sute de păpuşi, îmbrăcate în costum naţional. Ministrul român de culte şi instrucţie a adresat circulare învăţătorilor dela sate, să confecţioneze câte o păpuşă îmbrăcată în costumul din localitate. Vor fi alese apoi cele mai succese, şi vor fi date ca dar Maiestăţii Sale, Reginei.

*

Senatul român a votat cu unanimitate de voturi legea despre recunoaşterea Ligei culturale din Bucureşti, ca persoana morală şi juridică, lege trecută prin cameră încă în sesiunea trecută.

Revistă esternă.

Călătoria Regelui din Anglia. Regele şi regina Angliei, călătorind spre Riviera franceză, au trecut prin Paris, unde s'au oprit. Li s'a făcut o primire deosebit de călduroasă din partea poporaţiunii şi a prezidentului republicei franceze. Părechia regală din Anglia va petrece timp mai îndelungat la Riviera franceză.

*

Tulburările din Bulgaria. Din Sofia se telegrafează, că în urma măsurilor energice luate din partea guvernului, ordinea e restabilită; prin urmare Universitatea se va puteà redeschide în curând, dupăce vor fi îndepărtaţi dintâi toţi profesorii socialişti şi elementele socialiste, ceea-ce se va săvârşi în zilele apropiate.

*

Alegeri pentru Duma. In Basarabia au fost aleşi în zilele trecute ca deputaţi pentru Duma 12 Români.

Adunarea generală

a „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“.

— Raport special. —

Duminecă, în 3 Februarie n. c., ţinând „Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu“ a 7-a adunare generală ordinară, sub conducerea directorului-prezident, dl Pant. Lucuţa şi în fiinţa de faţă a unui însemnat număr de membri, direcţiunea a prezentat despre activitatea reuniunei următorul raport general, cetit de secretarul Vic. Tordăşianu:

„101 cazuri de moarte s'au semnalat la reuniunea noastră de înmormântare până la finea anului 1906.

In 101 cazuri reuniunea a sărit în ajutorul familiilor îmbrăcate în haine cernite, dându-le posibilitatea de a-şi împlinì una din cele mai creştineşti datorinţe faţă de iubiţii lor răposaţi, astrucându-le în mod cuviincios osămintele.

Număr însemnat este acesta pentru noi, cari funcţionăm dela mijlocul anului 1900 ca reuniune, va să zică abia de 6 ani şi jumătate. Deşi numărul răposaţilor noştri a trecut peste una a treia parte din totalul membrilor înscrişi la întemeierea reuniunei, numărul membrilor noştri în viaţă trece şi astăzi peste 400 sute. Dovadă aceasta, că reuniunea noastră a umplut şi umple un mare gol în societatea omenească şi că ea îşi îndeplineşte misiunea umanitară amăsurat tuturor aşteptărilor.

Din acestea 101, nu mai puţin ca următoarele 23 cazuri de moarte s'au întâmplat în 1906. (Urmează numele membrilor răposaţi în 1906).

După acestea 23 cazuri s'au solvit drept ajutoare moştenitorilor legali suma de C. 3395·70, la cari adause ajutoarele solvite în anii trecuţi cu 8967 cor. 50 fileri, suma totală a ajutoarelor solvite după 101 cazuri s'au urcat la considerabila cifră de 12.363 cor. 20 fileri. Fondul „Asilului“ a primit 1236 cor. 32 fileri, drept 10% statutare, detrase din suma ajutoarelor, iar moştenitorilor legali ai membrilor răposaţi, li-s'au solvit 11.126 cor. 88 fil. în bani gata.

După ocupaţiune, din 101 membri răposaţi. 66 au aparţinut clasei muncitorilor zileri şi economi, 1 clasei comercianţilor, 14 clasei meseriaşilor şi 20 clasei aşa zise a inteligenţei. Din acestea cifre reiasă, că de binefacerile reuniunei părtaşi s'au făcut cei mai avizaţi la ajutor, clasa zilerilor şi economilor.

In anul 1906 am încassat sub titlul taxe de câte 60 bani dela membri, în total 4636 cor. 56 fileri, iar totalul încassărilor sub acest titlu dela întemeierea reuniunei, dau suma de 20404 cor. 70 fileri. Dela 37 membri noi intraţi în sinul reuniunii în 1906 am încassat taxe de înscriere 74 cor. Totalul încassărilor sub acest titlu dela întemeiere dau suma de 1264 cor. Totalul membrilor înscrişi până la finea anului 1906 e 632.

La dispoziţia noastră au stat în 1906 drept venite ale reuniunei următoarele sume: *a*) saldul cassei din 1905 1603 cor. 55 fileri; *b*) taxe dela membri 4710 cor. 56 fileri; *c*) interese după depuneri 329 c. 9 fileri; *d*) 10% stat. detrase după ajutoare 312 cor. 40 fileri. In total 6955 cor. 60 fileri, faţă de cari stau următoarele erogaţiuni şi anume: Ajutoare după 23 cazuri 3087 cor.; 10% statutare detrase în favorul fondului „Asilului“ 312 cor. 40 fil. Remuneraţia directorului, secretarului, cassarului şi portărelului, 575 cor. Chiria localului 60 cor. Spese extraordinare (interese intercalare după loz cumpărat şi inmanuări postale) 3 cor. 6 fileri. 2 scrisuri fonciare „Albina“, cumpărate 1500 cor. 1 loz Hypotekenbank, cu 4% cu premiu 267 cor. Elocat la inst. „Albina“ 529 cor. 80 fil. In bani gata la finea anului 1906, 621 c. 34 fileri. In total 6955 cor. 60 fileri.

Fondul „Asilului“ în 1906 a avut următoarele percepţii: *a*) competinţa directorului P. Lucuţa după 23 cazuri dăruită fondului 92 cor.; *b*) competinţa secretarului Vic. Tordăşianu după 23 cazuri dăruită fondului 69 cor.; *c*) 10% statutare detrase după ajutoarele solvite după membri răposaţi, inclusive 3 cor. 70 fileri interese de întârziere, 312 cor. 40 fileri; *d*) interese după depuneri: dela „Albina“ 2 cor. 24 fileri; dela „Arieşana“ pro 1905 59 cor. 65 fileri; dela „Arieşana“ p. 1906 78 cor. 99 fil. In total 140 cor. 88 fil.; *e*) ridicat dela „Albina“ 360 cor., suma 974 28 fileri, din care s'au depus la „Albina“ 475 cor. 64 fileri şi la „Arieşana“ 498 c. 64 fileri.

Observăm aci, că sumele dăruite fondului de directorul nostru dela întemeierea reuniunei, dau suma de 404 cor., iar de secretarul reuniunei 303 cor., sau în total 707 cor.

Averea proprie a reuniunii la finea anului 1906 e de 8351 cor. 14 fileri. din care 6.64 cor. în bani gata, 621 cor. 34 fil. depuse la „Albina“ cu 4%; 529 cor. 80 fil. la aceiaşi cu 4½%; 7000 cor. în scrisuri fonciare de ale aceleiaşi bănci şi 200 cor. în un loz Ung. Hyptkbank cu 4% şi cu premii.

Averea fondului „Asilului“ e 2181 cor. 94 fileri, din cari 480 cor. 97 fileri sunt elocate cu 4% la „Albina“ şi 1700 cor. 97 fileri cu 5·4 la institutul de credit „Arieşana“ din Turda.

Averea totală a reuniunei şi a fondului „Asilului“ e 10.533 cor. 8 fileri.

FOIŞOARĂ.

Rolul social al educaţiei religioase.

De
Constantin Dimian
licenţiat în teologie.

(Fine).

Pe câţi risipitori nu-i va fi adus la [illegible]ea adevărului pilda fiiului rătăcit? Răzbunarea, un viţiu atât de urât, de câteori nu s'a prefăcut în iertare la exemplul blând al Mântuitoriului, când a fost pălmuit şi batjocorit?

Şi pentruca să ilustrez mai bine, cu exemple şi mai reale, efectele educaţiei religioase pentru societate, câte viţii n'ar dispăreà dacă s'ar da cuvenita atenţiune celor cuprinse în evangelii?

Cunoscându-se şi punându-se în practică cele 10 porunci, ar mai puteà exista minciuna, furtul, uciderea, desfrâul, blasfemia, nerespectul faţă de părinţi şi necinstirea zilelor de sărbătoare?

Cunoscându-se poruncile bisericei ar dispăreà răul obiceiu de a nu venera persoanele bisericeşti şi neîmplinirea datoriilor de adevărat creştin.

Cunoaşterea simbolului de credinţă va întări pe creştin în credinţa sa şi va dispăreà pericolul rătăcirilor, al ereziilor şi al superstiţiilor. Credinţa fiind tare, nu se vor mai vedeà desnădăjduiţi, nemângăiaţi. Năcazul şi întristarea nu vor mai aveà loc; pesimismul, un viţiu importat şi nefiresc, ar dispăreà ca fumul în vânt în faţa credinţei tari.

Creştinul pătruns de credinţa cuprinsă în simbol va recunoaşte atotputernicia şi înţelepciunea lui Dzeu, care a creat lumea cu toate frumseţile ei şi pe om. Se recunoaşte pe sine ca fiiu al lui Dzeu şi va căutà să se poarte ca un adevărat fiiu faţă de părintele său. Nu se va simţì slab şi fără ajutor în mijlocul nenorocirilor. Tot din simbol creştinul va recunoaşte pe Isus, ca fiiu al lui Dzeu şi ca răscumpărătorul nostru. Va lua exemplu dela sacrificiul ce l-a făcut pentru omenire, vărsându-şi nevinovatul său sânge. Creştinul la rândul său va ştì să se jertfească pe sine, pentru alinarea suferinţelor semenilor săi. Tot în simbol se vorbeşte despre judecata viitoare şi nemurirea sufletului. Cel pătruns de adevărul acestor dogme se va ferì de fapte rele, ştiind că odată va da seamă de ele, primindu-şi pedeapsa meritată. Cu câtă bărbăţie va lupta un aşa creştin spre a înlătura mânia lui Dzeu.

Las la o parte celelalte dogme cuprinse în simbol, cari edifică pe creştin şi-l întăresc în lupta contra relelor.

Trec la seria datoriilor creştineşti şi foarte pe scurt amintesc numai partea lor moralizătoare.

Se ştie, că aceste datorii sunt faţă de Dzeu, faţă de sine şi faţă de aproapele. Implinirea acestor datorii e indispensabilă pentru completarea educaţiei religioase.

Pe Dzeu, creştinul e dator să-l iubească ca pe un adevărat părinte şi-i e dator supunere. Făcând acestea nu va mai exista răul obiceiu de a nesocotì cultul divin, în care se preamăreşte Cel atotputernic; nu va mai exista răul obiceiu de a nu face rugăciuni, fie de cerere sau de mulţămire.

Cunoscându-se, că omul are datorii faţă de sine, va învăţa că ele sunt de două feluri: faţă de corp şi faţă de suflet. Implinindu-le pe cele dintâiu, va fi ferit de boale provenite din necumpătare. Nu-şi va schingiuì corpul şi nu se va sinucide. Iar cunoscându-le pe cele de al doilea nu va mai exista ignoranţa, numele pătat, etc.

Trecând la a 3-a serie de datorii şi anume la datoriile faţă de aproapele nostru, fiecare cunoscându-le, putem spune, că va dispăreà furtul, insultele, lăcomia, violenţa, împetrirea inimii, mizeria, sclăvia, crimele, certurile. Vor dispăreà de asemenea patricidul, ura dintre fraţi şi procesele păgubitoare.

Din datoriile către aproape decurg datoriile cetăţeneşti. Deci se va căutà să se evite turburările, revoluţiile, anarhia şi războaele distrugătoare de vieţi omeneşti.

Dupăcum vedem, fără să mai inzistăm mult, educaţia religioasă e în stare să înlăture relele sociale. Şi dacă vedem cu toate acestea omenirea cufundată în păcate, să sperăm, că prin o educaţie religioasă, solidă şi serioasă, vor sosì timpuri mai fericite. Şi de ce n'am spera acest lucru, când bine ştim, ce efecte minunate a avut creştinismul asupra primei comunităţi creştine, în ce priveşte progresul moral?

Altă cale mai sigură, pe care ar puteà ajunge omenirea la mântuirea de rele, decât acea pe care o aşterne creştinismul, nu există. O educaţie pedagogică în afară de cadrele religiunei e insuficientă, mecanică şi chiar imposibilă.

Nu s'a născut, dar nici nu se naşte acel pedagog, care ar fi în stare să crească tinerimea fără să se înarmeze cu cunoştinţe religioase. Zadarnice vor fi sforţările acelora, cari vor căutà să mântuiască omenirea de rele, fără ajutorul educaţiei religioase.

Sporul față de anul 1905 al reuniunei e 1247 cor. 59 fileri, iar al fondului „Asilului" de 614 cor. 50 fileri, sau în total de 1862 cor. 9 fileri.

In cursul anului 1906 am fost nevoiți a exclude pe următorii membri: (să înșiră numele alor 18 membri excluși, din cauză că n'au achitat restanțele mai vechi).

Cu considerare la numărul încă nesuficient de membri, secția a 2-a independentă, încă nu s'a putut activa.

In afacerea acuirării unui intravilan, pe care ar fi să se întemeieze „Asilul", direcțiunea a numit o comisiune conzistătoare din membri Iuliu Bardosy, Nicolae Domnariu și Petru Stoica, care are să facă la timpul său raport despre cele aflate.

In restimp membrul direcțiunei Ioan Dușe, măestru cojocar, părăsind patria, onorabila adunare generală va binevoi să dispună întregirea locului devenit vacant.

*

Raportul general s'a luat de adunare la cunoștință. Socotelile reuniunei, revăzute de comisia adunării generale, conzistătoare din membrii Tim. Popovici, Vas. Stan, Baptist Boiu și econ. Vas. Chirca, și aflate în regulă, s'au aprobat și direcțiunei s'a votat absolutoriul. S'a votat mulțămită protocolară prezidentului P. Lucuța pentru suma de 404 cor. și secretarului Vic. Tordășianu pentru suma de 303 cor., ce ei le-au dăruit până astăzi fondului „Azilului", chiemat a adăposti cu timpul pe orfanii și pe membrii scăpătați ai noștri. In locul membrului din direcțiune, Ioan Dușe, măestru cojocar, îndepărtat în America, după principiul adoptat la întemeierea reuniunei, ca în direcțiune să fie reprezentate prin câte 4 membrii cele 3 clase sociale ale noastre (4 inteligenți, 4 meseriași și 4 economi), a fost ales măestrul frizer Ioan Roman. Autentificarea sumarului adunării generale, s'a concrezut membrilor Iul. Bardosy, Dr. P. Șpan și Tim. Popovici.

Convingându-mă de frumoasele rezultate, la care a ajuns această reuniune în cei 6 ani de existență, în care a dat peste 12.000 cor. ajutoare și pe deasupra mai dispune și de o avere de peste 10.000 cor. în bani gata, și are intenția de a pune temeiu și unui azil pentru cei neadăpostiți ai noștri — m'am întrebat: oare pentruce nu să întemeiază asemenea reuniuni în toate orașele și comunele noastre mai de samă? In speranța unui viitor mai strălucit, iscălesc *„Invingătorul"*.

NOUTĂȚI.

† Vincențiu Babeș. Inmormântarea marelui și laboriosului fruntaș român *Vincențiu Babeș.* s'a făcut Marți, la orele 3 d. a. prin Preacuvioșia Sa, Arhimandritul *Augustin Hamsea*, azistat de preoții *Ghenadie G. Bogoevici* și *Ioan Murnu*. Dela casa mortului sicriul a fost dus la Albertfalva, sat în apropierea capitalei Budapesta și aici a fost așezat în cripta familiară. Discursuri au rostit: Arhimandritul *Hamsea*, deputatul dietal Dr. *Alexandru Vaida Voevod*, și studentul *Pompiliu Nistor*.

*

Strănepotul Maiestății Sale. Fica decedatului nostru moștenitor de tron Rudolf, principesa *Elisaveta Windischgrätz*, a dat naștere unui fiu.

*

Pentru agitație. Domnul *Vasile E. Moldovan*, publicist, a fost aflat vinovat din partea curții cu jurați din Cluj pentru agitație, comisă în trei rânduri, în revista *„Orizontul"* din Cluj, acum încetată, iar tribunalul l-a judecat pe baza acestui verdict la 18 luni temniță de stat și 1500 coroane amendă în bani. Pertractarea procesului s'a ținut Marți, în 5 Februarie n. Atât condamnatul, cât și procurorul, a anunțat recurs de nulitate.

*

Generalul Pitreich, fostul ministru comun de răsboiu, a fost trecut la penzie, în urma cererii proprii.

*

Carte oprită. Ministrul de culte și instrucțiune publică a oprit din școalele săsești întrebuințarea geografiei lui *Karl Werner*, tipărită la W. Krafft în Sibiiu.

*

Dela casa archidiecesană. Pentru gimnaziul din Brad au întrat sumele următoare: dela comuna Criscior Cor. 3.30, și dela comuna *Călata mare* 37·20. Laolaltă 40·50.

*

Milionarul Osiris din Paris, care și în viață a săvârșit multe acte de filantropie, a decedat zilele trecute în Paris în etate de 65 ani, și întreaga sa avere de cincizeci milioane a testat-o institutului Pausteur și altor societăți de binefacere, din Francia. Copii n'a avut.

*

A treia universitate. Intre orașele, cari se întrec în lupta pentru câștigarea universității a treia e și *Cașovia*. O deputație constătătoare din vre-o 50 inși, a mers la Pesta și și-a exprimat dorința înaintea ministrului cultelor Apponyi, și apoi a celorlalți miniștri, să capete Cașovia universitatea a treia Din răspunsurile date nu reese deloc, că guvernul ar fi aplicat a ridică aici a treia universitate după ce are angajamente față de — *Pojon.*

*

Turburările dela universitatea din Lemberg. In urma arestării studenților ruteni din Lemberg, societatea ruteană Socol, a ținut o mare adunare, în care a protestat energic contra deținerii studenților ruteni. Intre altele pretinde abzicerea rectorului universității. Tribunalul a luat hotărârea, ca studenții, a căror nevinovăție e deja dovedită, să fie lăsați liberi. Cete de țărani ruteni, cu femei și copii, însoțiți de preoții și învățătorii lor, — ca în pelegrinagiu — cercetează temnițile și și pe studenții deținuți.

*

Studentele dela universitatea din Cluj în o ședință ținută în sala universității de acolo au luat poziție față de vorbirea deputatului și decan al facultății de drept din Budapesta, Carol Kmety, ținută în dieta țării, cu ocasiunea discuției asupra budgetului. In vorbirea sa Kmety arată pericolul moral ce ar rezultă pentru țară, când femeile, uitându-și de chemarea lor pentru care sunt destinate, ar ocupă diferite funcțiuni, cari nu se potrivesc cu firea lor. Studentele au protestat acum, într'o energică scrisoare deschisă, adresată dlui Kmety.

*

Un mort înviat. In satul Șerbești, lângă Iași, în momentul în care s'a început prohodul pentru a fi dus la groapă decedatul Andrei Calistrat, acesta se scoală din sicriu, și aruncă o privire spăriată în jurul său. Lumea a luat-o la fugă spăriată. Bietul om nu murise, ci se aflà numai în letargie Să ne închipuim acum, că se deșteptà din letargie două ceasuri mai târziu, când se aflà în pământ!

*

Meningita în Alsația. In Mühnhausen s'a ivit o violentă epidemie de meningită. Număroase persoane zac bolnave. Unele au murit. In sânul poporației domnește cea mai mare agitație.

*

Foc mare în Londra. Din Londra vin știri, că un foc îngrozitor a isbucnit în mijlocul orașului, care a prefăcut în ruine mai multe case. Paguba se urcă la 150.000 dolari.

*

O constatare însemnată. O comisiune de experți din Londra, în urma însărcinării primite dela guvern, a stabilit în mod neîndoios, după multe examinări și scrutări științifice, că tuberculosa trece negreșit dela animal la om, precum și dela om la animal. O chestie până aci contraversată, e deci rezolvată acum în mod final.

*

Nouă catastrofă în băi de cărbuni. Din New Jork se telegrafează, că în Elkins (Virginia apuseană) s'a întâmplat o explozie în o mină de cărbuni a societății minerice Davis Koeks, în care și au aflat moartea vre o 25—30 de băieși.

*

Istoria bisericească, a treia carte de religiune pentru școalele medii, de *Dr. Petru Barbu* a apărut în ediția V. Ed tura tipografiei diecezane din Caransebeș. — Prețul 1 cor. —

*

Și-a aflat mântuirea pe o cruce. O întâmplare îngrozitoare se comunică din comuna ungurească *Alsóvidéz.* Locuitorul acestei comune Carol Mora, venind zilele acestea seara acasă din pădure, a fost întâmpinat de o haită de lupi. Bietul om cercà să scape cu fuga Deja începură a-l părăsì puterile, când văzù înaintea sa o cruce. Iși incordă încă odată toate puterile, ajunse crucea și se urcă în vârful ei. Fiarăle au încunjurat-o urlând după pradă. In situația aceasta critică rămase Morá vre-o două oare, când spre fericire niște țărani, — tăietori de lemne — cari veneau din pădure, au alungat lupii.

*

In loc de anunțuri de fidanțare dl Victor E. Preda, măestru tâmplar din Avrig și logodnica sa dșoara Eugenia Mandeal din Porumbacul inf., dăruesc fondului „Victor și Eugenia Tordășianu, pentru înzestrarea fetelor sărace", suma de 10 cor. La acelaș fond au mai dăruit Alexandru Vlad, paroh în Mag, 2 cor., capelanul Mateiu Nicoară, din prilegiul înființării Insoțirei sătești „Reiffeisen" în Rucăr, 1 cor., Gregoriu Băloiu, paroh în Calian și soția sa Eugenia, 2 cor., Demetriu Săcărea, paroh, Țălmăcel, Ioan Țatu, par. în Cichindeal, Nicolae Clonța, paroh în Beclean, fiecare câte 1 cor., Georgiu Bărescu, paroh în Comana sup., 2 cor., Ieronim Preda comptabil 2 cor. și dșoara Măr oara Gabor, 40 fileri. Prin acestea ultime contribuiri fondul a ajuns la suma de 500 cor.

*

Metod nou de desnaționalisare. Intr'o comună polonă din Possen a venit un învățător nou, tinăr, german, cu firma hotărâre, că aceea ce nu au putut să facă antecesorii săi, va face el, va *silì* copii să se roage în școală nemțește, nu în limba lor polonă. A început întâiu cu vorbe bune, domnul Süssel, pentrucă așa'l chiamă, apoi cu amenințări, dar n'a mers treaba. Copilașii cu nici un preț nu voiau să rostească pe *„Tatăl nostru"* altcum, decât în limba polonă, în limba lor maternă. Domnul Süssel, în urma acestei încăpățînări, a venit în ziua următoare înarmat cu un revorver la școală. La scos din buzunar și l'a arătat copiilor cari însă nici de frica revolverului nu s'au putut decide să se roage în limba germană. Atunci învățatul pedagog german a descărcat revolverul de mai multe ori în sala de prelegere, ear bieții copilași au început se strige, să plângă, unii au amețit, alții s'au bolnăvit așa de grav, încât abia vor rămânea în viață. S'a făcut arătare criminală și s'a deschis o anchetă.

*

Petrecere în Sibiiu. Tinerimea română din Sibiiu aranjază petrecere cu joc în sala dela „Unicum", la 14 februarie st. n. 1907. Inceputul la 8 ore seara. Intrarea: de familie 5 coroane, de persoană 3 cor., loje 8 cor. Suprasolviri se primesc cu mulțămită. Venitul curat e destinat *pentru gimnaziul din Brad.* Bilete se pot procura la librăria arhidiecezană și seara la cassă.

*

Teatru în Feldioară. Reuniunea femeilor române în frunte cu corpul învățătoresc din Feldioară învită la producțiunea teatrală-muzicală împreunată cu dans, ce se va aranjà Dumineca, în 28 Ianuarie (10 Feb.) 1907, în sala hotelului comunal. Inceputul la 6½ ore seara.

*

Petrecere în Tilișca. Corpul învățătoresc dela școala gr. or. rom. din Tilișca învită la producțiunea muzicală-teatrală împreunată cu joc, care se va țineà Vineri, în 2/15 Faur (cu ocaziunea hramului școlar) în edificiul de școală. Inceputul la 7 ore seara. Venitul curat al producțiunei va fi designat bibliotecilor școlare și parohiale. Prețul de întrare e benevol.

*

Viță de vie de tot soiul, în calitatea cea mai bună, să se procure dela „Pepineria milenară" din Nagyösz, comitatul Torontal, care trimite bine sortatul său catalog în limba română, germână, maghiară sau Sârbească, oricui, gratis și franco.

Din public.[+])

Mulțămite publice.

Cu ocaziunea concertului „Reuniunei de cântări române din Sebeșul-săsesc" ținut în 27 Ianuarie c. s'au încassat 200 c. 20 fileri. Spese au fost 140 coroane, rămânând astfel reuniunei un venit de 60 cor. 20 fileri.

Tot cu aceaa ocaziune au binevoit a suprasolvì: Dr. Iz. Goldfiinger 10 cor., Ioan Drăgan, notar public 5 cor., Zevedeiu Murășan, preot 4 cor., Rudolf Löwi 3 cor. 60 fileri, Dr. Ioan Elekeș, medic 3 cor., Dr. Tiberiu Tisu, medic 2 cor. 60 fil., Dr. Nicolae Lazar, advocat 2 cor., Petru Tincu, funcționar „Albina" 2 cor., Milan Broștean 1 cor. 40 fileri, Petru G. Opincar, Simeon S. Opincar, Octavian Simtion, fiecare câte 1 cor., Ilie Danciu 80 fileri, N. N. 70 fileri, Petru Opincar 60 fileri, Iosif Hientz 60 fileri, Militon Todoran 40 fileri.

In numele comitetului reuniunei aducem sinceră mulțămită tuturor, cari au participat la concert și în special P. T. domni, cari prin suprasolvirile domnilor au dat dovadă, că sunt adevărați binevoitori ai reuniunei.

Sebeșul-săsesc, 3 Ianuarie 1907.

Pentru comitet:

Ioan Pavel *prez.* *Ioan Stanca* *cassar.*

*

La producțiunea teatrală aranjată de corpul didactic al școalei române gr. or. din Hunedoara cu elevii școalei în 26 Decemvrie st. v. 1906 au binevoit a suprasolvì următorii domni:

Dr. George Dubieș 8 cor. 20 fileri, Dr. Augustin Drăgits 3 cor., Gusti Dima 2 cor., Ioan Dima (Lupeni), 2 cor., Alexandru Nemet 1 cor. 90 fileri, Petru Nicoară 2 cor. Suhajda György 2 cor., Simion Chirca 1 cor. 40 fileri Boldin Nicolae Bhera 1 cor. 40 fileri, Valer Beșan 1 cor. 40 fileri, N. N., N. N., Susan Berți (Buitur), fiecare câte 1 cor. 20 fileri, Iunga István, Nicolae Albu, N. N., Simion Zăvoian (Teliuc), George Țurcian (Teliuc) fiecare câte 1 cor., Alexandru Dima iun., 1 cor. 40 fileri, Constantin Dima 40 fileri, George Pop 50 fileri, Boldin Nicolae 40 fileri, Iulius Turdeșan (Orăștie) 40 fileri, Nuțu Florea 40 fileri, Ghiță Pop, N. N., Ioan Popovici (Buitur), fiecare câte 20 fil., pentruce li-se exprimă deosebită mulțămită.

S'a încassat în total 388 cor. 35 fil., din cari subtrăgându-se spesele producțiunii, 126 cor. 32 fileri și 200 cor. urcarea salarului învățătorului Andreiu Ludu, a rămas venit curat 62 cor 3 fileri, care s'a destinat înființării unei biblioteci școlare în Hunedoara.

Mare mulțămită îi exprimăm dșoarei *Minerva Cosma*, care tot cu această ocaziune a binevoit a dona școalei noastre două caete cu modele de cusături românești.

Hunedoara, 16 Ianuarie 1907.

In numele corpului didactic:

Andreiu Ludu
absol. de teologie, inv.

*

In anul 1905, parochiana *Rachira Popa* căs. *Serghie Popița*, din parochia ort. română Comana inferioară, a donat sfintei noastre biserici mai multe realități, în estensiune de *2 Jug. și 8000* °□, cari realități s'au și trecut pe numele bisericei în prot. funda. 179 alu comunei Comana inferioară, cu condițiunea ca usufructul să'l folosească soțul său *Serghie Popița*, până va fi cu viață.

In anul 1905 parochiana *Marta Coanta* căs. *Iacob Mohonea* a testat bisericei noastre ort. române din Comana inferioară. 24 părțele în estensiune *2. Iug.* 292 °□, al căror usufruct asemenea îl folosește soțul său până va fi în viață, ear realitățile sunt deja trecute pe numele bisericei în prot. fund. 132 al comunei Comana inferioară.

Tot în anul 1906 parochienii: George Măteaș Popa, Dionisie Popa, Ioan Popoviciu, Inache Conta Andreiu Roșală, Eronim Boeriu, George Halmagyi (Cerceles), Ioan Cioflec, Dionisie Hârju, George Iov. Itoafă, Lucă, Costea și Aron Hârju au cumpărat un rând de vest. preoțești cu 100 coroane. Parochiana Susana Iacob Boeriu născ. Moga un octoih mic legat frumos în piele cu copcii în preț de preste 8 coroane.

In fine amintesc că cu ocasia publicării mulțămitei publice a colectei întreprinse prin colectantul Alexandru Popescu, s'a trecut cu vederea 11 cor 60 fil. ca preț al bucatelor, trimis ulterior prin părintele *Nicolae Dobre* din parochia Hendorf, care sumă ocupă ca venit în jurnalul de cassa al parohiei Comana inferioară încă din 2 Ian. 1906.

Subsemnatul, îmi țin de plăcută datorință, a exprimà și pe aceasta cale, cea mai profundă mulțămită sus numitelor donatoare, în numele sfintei noastre biserici, dorind ca celor două dintâi fiind deja repausate, bunul Dumnezeu să le odihnească, împreună cu părinții lor, ear celor vii să le dăruească viața și sănătate, întru mulți fericiți ani.

Comana-inferioară, 21 Ianuarie 1907.

Ioan Popița
paroch ort. român.

Oficială.

Pentru a se puteà termina cu împărțirea dotațiunii clerului dela stat, — cuitele pe sem. I 1907 să se trimită de urgență oficiului cassei conzistoriale.

Teatru.

Sâmbătă: *Wiener Frauen*, operetă. Dumineca d. a.: *Boccaccio*, operetă. Seara: *Husarenfieber*, comedie.

Nu crutăm muncă și cheltuială

la procurarea materialelor brute pentru prepararea „Emulsion"-ului Scott, ca să ne asigurăm cele mai bune calități de oleu de pește, var și natron-hipophosphit. Aceste materiale foarte fine se prepară cu o deosebită curățenie prin procedura unică a lui Scott și productul nu i numai gustos și cu totul ușor de mistuit, ci-i și de un extraordinar efect, cu mult mai eficace ca oleul simplu de pește. La debili fie în urma unei boale, sau la slăbiri corporale la copii sau oameni mari, „Emulsion"-ul lui Scott este totdeauna cel mai bun mijloc de întărire. X 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimițându-se **75** fileri în mărci postale, și amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke"
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Prețul sticlei originale: *cor. 2·50.*
Se capătă în toate farmaciile.

[+]) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 699—1906. [25] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia a doua din Bălan suseni, protopresbiteratul Unguraşului. se excrie concurs din nou, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor dela stat, despre cari concurenţii îşi pot luà informaţiuni dela oficiul protopresbiteral.

Doritoril de a ocupà acest post au a-şi aşterne cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral şi au a se prezentà înainte de alegere în vre-c Duminecă sau sărbătoare spre a cântà resp. a celebrà şi cuvântà.

Fizeş-Sânpetru, 18/31 Ianuarie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

---

[28] 2—3

Concurs.

La institutul de credit şi de economii „Sebeşana“ din Szászsebes află imediat aplicare un oficial, absolvent de şcoalele comerciale.

După un an de probă va fi definitivat cu salar fundamental anual de K 1800·—, cuincuenal de 10%, tantiema statutară şi drept de penziune.

Salarul anului prim de probă este K 1600·— şi tantiema statutară.

Direcţiunea.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 8-41

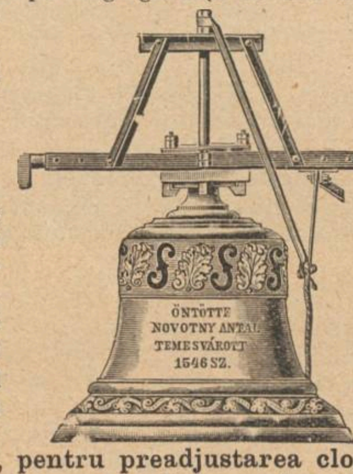

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11] 8

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul straua Kálmán.

NOU! NOU!

Somatose

fluide.

Mijloc tonic

producător de apetit şi întăritor de nervi.

(63 a) 25—26

„DACIA“, institut de credit şi economii în Orăştie.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Dacia“, prin aceasta se convoacă la a

V-a adunare generală ordinară,

care se va ţineà la **4 Martie** 1907 la 10 ore a. m. în loçalul institutului.

Program:

1. Deschiderea adunării prin prezident.
2. Numirea unui notar şi 2 scrutători.
3. Prezentarea raportului anual al Direcţiunei.
4 Prezentarea raportului anual al comitetului de supraveghiare.
5. Prezentarea bilanţului.
6. Deciderea asupra rapoartelor, bilanţului şi distribuirei profitului
7. Schimbarea §§-lor 29 şi 31 din statute referitor la reducerea numărului membrilor Direcţiunei la 7.
8. Eventual alegerea membrilor Direcţiunei.
9. Eventuale propuneri întrate conform statutelor.
10. Alegerea alor 2 acţionari pentru verificarea procesului verbal.

Acţionarii, cari doresc a luà parte la adunare în persoană, sau prin plenipotenţiaţi, au să depună acţiile şi plenipotenţiile la cassa institutului, în înţelesul §-lui 20 din statute, cel puţin în preziua adunării generale.

Orăştie, 2 Februarie 1907.

[26] 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţ.

Active		K f	Pasive	K f
Cassa în numărar		13,738·94	Capital	100,000·—
Efecte publice		37,124·69	Fond de rezervă	38,606·37
Cambii de bancă		517,779·—	Imprumut cu amortizare	12,000·—
„ cu acoperire hipotecară		107,885·—	Cambii reescomptate	362,713·—
Realităţi		31,346 44	Depuneri	235,854·84
Debitori		5,148·29	Interese transitoare	9,292·50
Interese rest. şi int. trans. de reesc.		19,541·10	Dividende neridicate	18·—
Conturi curente		5,261·35	Pro Diversi	1,374·14
Izvorul mineral		60,367·78	Deposit Cassa	650 86
Timbre, proteste şi vadiu anticipat		2,353 29	Conturi curente	28,082 50
Mobiliar	1,340·50		Profit curat	14,072 67
după amortizare de	128 50	1,212·—		
Spese de fondare	1 133·80			
după amortizare de	226·80	907·—		
		802 664·88		802,664·88

Contul Profit şi Perderi

Eşite	K f	Venite	K f
Interese pentru depuneri	13 741·40	Interese:	
„ „ cambii reescompt.	19,568·75	dela cambii cu giranţi	49,555·45
„ „ conturi curente	2,239·03	„ „ „ acoperire	8,726 11
Spese:		„ efecte publice	197·76
Salare	4,980·—	Proviziuni	1,630 17
Porto	293·35		
Diverse	2,024·83		
Contribuţie:			
Dare erarială	1,460·02		
10% după int. de depuneri	1,374·14		
Amortizare: din mobiliar	128 50		
„ din spese de fondare	226 80		
Profit curat	14.072 67		
	60,109·49		60,109·49

Orăştie, 31 Decemvrie 1906

Dr. Muntean m. p. director executiv. **N. Opincar** m. p. prezident. Pentru contabilitate: **Buzdugan** m. p. secretar.

I. Bogdan m. p. **I. Olariu** m. p. **V. Simtion** m. p. **S. Coroiu** sen. m. p. **G. Baciu** m. p.

Revăzut şi aflat în consonanţă cu registrele principale şi auxiliare.

Orăştie, la 2 Februarie 1907.

Ioan Boteau m. p, prezident. **Const. Dăncilă** m. p. **Ioan Lazaroiu** m. p.

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada şi Argentina.

Cereţi clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în româneşte.

Falk et Comp.

Secţia românească.

Hamburg
Strada Raboisen Nr. 30.

257 16—26

Nr. 11 Sibiiu, Marți 30 Ianuarie (12 Februarie) 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Educarea voinței în spirit creștinesc.

VI.

— Articol final. —

In privința celor spuse în rândul trecut, evangelia ne înșiră cazuri surprinzătoare. Să luăm de ex. pocăirea lui Zacheu.

Iisus Cristos trecea prin Ierícho, încunjurat de masse dese de popor. Folosindu-se de ocaziune, un om cu numele Zacheu, mai marele vameșilor și om cu mare avere, căutà să se apropie de Iisus, pentru a-l vedeà, dar nu știà cum să înceapă lucrul. Nu se puteà decide să se arete deodată lui Cristos, pentrucă se credeà nevrednic să o facă aceasta. Chiar și numai gândindu-se la trecutul său, trebuia să-i roșască obrazul de rușine și să i-se strângă inima de durere. Putea să fie locul lui lângă Cristos, lângă marele învățător al iubirii și al adevărului, când el era despoietor al poporului, turburător al celor slabi și fără scut? Nu, mai curând întrà Zacheu în pământ, decât să se prezinte în fața acestui drept, lipsit de orice avere, întimpinându-i privirea din ochii cei curați, din ochii, despre cari se spunea, că au puterea de a străbate până în adâncul sufletului și de a vedea orice secret al inimei.

Și totuși, inima sa ardea de dorul să vadă pe Cristos. Atâtea auzise Zacheu despre bunătatea, despre mărimea și sfințenia acestui Iisus, care acum trece prin Iericho, încât sufletul său se simția mânat spre el. Zacheu văzuse, atât în viața sa proprie, cât și în viața altor oameni din împrejurimea sa, atât de puțin adevăr, încât foarte mult ar fi dat, pentruca să poată vedea acum, fie și numai pentru odată, pe acela, care *însuși e adevărul*, și care propoveduește și altora adevărul.

Durere, Zacheu era mic de statură, și nu puteà să vadă pe Iisus nici din depărtare, în urma aglomerației celei mari. Atunci i-a venit o idee bună. A alergat înainte, s'a urcat într'un frăgariu de pe drumul pe care avea să treacă Iisus, și stătea așa în așteptare. Când a ajuns Cristos la locul acesta, și-a ridicat în sus privirile și văzând pe Zacheu i-a zis: „Vină jos din pom Zacheu, pentrucă eu încă astăzi trebue să întru în casa ta".

Zacheu nu știa ce să se facă de bucurie. S'a aruncat jos din pom și a primit cu bucurie pe Iisus la sine.

Puținele cuvinte ale Mântuitorului au fost de ajuns, ca inima lui Zacheu să se schimbe la moment. Cugetul, că Iisus, mai marele tuturor drepților, nu l-a disconziderat, nu l-a dispreţuit, pe el, cămătarul necinstit, a luminat ca fulgerul sufletul său întunecat. In mintea lui Zacheu s'a aprins lumină. Să poftească numai ceialalți și să-l dispretuiască și mai departe, ca pe un dușman răutăcios, râvnitor după bani și mult păgubitor, căci în mintea sa era acum clar ca lumina soarelui, că înaintea lui Dumnezeu încă nu e perdută cauza sa, că în internul său mai este o schintea vie dumnezeiască, pe care marele oaspe a pus preț, și care are să formeze cea mai prețioasă avere în întreaga viață următoare a lui Zacheu. Lucrurile toate, pentru cari mai nainte Zacheu călca în picioare binele și adevărul, au perdut acum orice valoare în ochii săi. Pentru Zacheu un lucru mai avea însemnătate: să se facă vrednic de bunăvoința, pe care i-a arătat-o Iisus în mod atât de neașteptat. Și Zacheu a pășit înaintea lui Cristos, și i-a spus așa: „Doamne, dau jumătate din bunurile mele săracilor; și dacă am înșelat pe cineva, îi dau de patruori atâta îndărăt cât am luat dela el". Și Iisus i-a răspuns astfel: „Astăzi s'a coborât binecuvântare asupra casei acesteia".

O parabolă veche indiană iarăși ne spune, că un părinte a rupt o poamă coaptă de pe creanga încărcată a unui pom, și desfăcându-o în două a arătat-o copilașului său, întrebându-l că ce vede? „Un sâmbure mic", — a fost răspunsul copilului. „Ia sâmburele acesta, sparge-l în dinți, și spune-mi ce ai găsit în el?" a zis tatăl mai departe. Iar fiiul făcând întocmai a răspuns, că în sâmbure nu se mai găsește nimica. „Vezi fiiul meu, — i-a zis acum înțeleptul său tată, — tocmai acì, în mijlocul sâmburelui, unde tu nu vezi nimica, zace posibilitatea vieții unui pom mare și puternic, din fructele căruia sute de oameni se pot săturà, și la umbra căruia sute de obosiți se pot odihnì, și nu se cere alta, decât ca sâmburele să cadă în pământ roditor, unde să poată încolțì și răsărì"...

Invățătura din parabolă e evidentă.

Câte astfel de semințe nu se nimicesc în noi, în fiecare, numai pentrucă suntem destul de ușuratici, ca și copiii, și nu găsim nimica în ele, nu le dăm nici o atențiune!

Câte sentimente înalte și sfinte nu vin înădușite în noi, pentrucă nu le dăm atențiunea necesară, pentrucă nu le procurăm terenul de lipsă, ca să se desvoalte și întărească în noi!

Și așa se întâmplă apoi, că inima ni-se împetrește cu anii, — cu toatecă era simțitoare și plină de căldură. Tot mai rar se deșteaptă în noi boldul spre a face bine, ba mai târziu nici actele cele mai elementare de iubire și adevăr nu le mai săvârșim, cu toatecă viața e atât de săracă în fapte bune și se dorește atât de mult după ele! Cine e *om* însă, om desăvârșit, le face, pentrucă îl împinge inima să le facă. Sunt însă rari, foarte rari oamenii desăvârșiți!...

Inmormântarea lui V. Babeș.

Marți, în 5 Februarie n. au fost așezate în mormânt rămășițele pământești ale marelui fruntaș român *Vincențiu Babeș*, ale luptătoriului național, care mai bine ca jumătate secol și-a servit neamul și biserica cu zel, pricepere, credință și statornicie.

Ultimul act în viața noastră publică, la care a luat parte decedatul *Vincențiu Babeș*, a fost alegerea de episcop pentru dieceza Aradului săvârșită în anul 1902, după moartea episcopului Goldiș. Babeș s'a presentat la sinodul electoral însoțit de medicul său, pentru a-și da votul după cum îi dictà conștiința, ear după votare a plecat imediat din sinod.

Prohodul s'a săvârșit la orele 3. d. a. în locuința dlui advocat Dr. *Emil Babeș*, fiul decedatului, prin P. C. Sa Archimandritul *Augustin Hamsea*, — ca mandatar al Preasfinției Sale, domnului episcop, *Ioan I. Papp*, — asistat de preoții *Ghenadie G. Bogoevici* și *Ioan Murnu Gheorghide*, parochul bisericei grecești din Budapesta. Răspunsurile le-a dat un cor mic de studenți universitari. Public puțin. Peste tot, înmormântarea n'a fost față de decedatul manifestația pe care a meritat o, și nici pe departe n'a stat în raport cu mărimea și însemnătatea mortului. Dar de unde să și iai public românesc în Budapesta?

Pe sicriul răposatului au fost depuse mai multe coroane: dela fii, dela Academia Română, dela Liga culturală, și dela partidul național român, cu inscripția greșită: „*Primului* său președinte."

După terminarea ceremonialului la casa mortului, sicriul a fost ridicat și așezat în carul mortuar, apoi transportat la *Albertfalva*, sat aproape de Budapesta, unde se află o mică moșie a doamnei Babeș. A fost însoțit de 12 trăsuri, în cari s'au așezat membrii familiei, persoanele bisericești, și câțiva studenți.

La cripta familiară din Albertfalva (nouă, și acum sfințită), s'a mai făcut o mică slujbă religioasă, și apoi sicriul a fost așezat în sinul pământului, unde *Vincențiu Babeș* își doarme somnul de veci.

Odihnească în pace!

*

FOIȘOARĂ.

In jurul „Revistei teologice".

Pornesc din constatarea, că hrana sufletească o culeg astăzi cei mai mulți aproape exclusiv din ziare și reviste. Și puține instituțiuni sunt, cari să ajute atât de mult dezvoltarea culturală a unui popor, decât chiar ziaristica. Se discută numai faptul, că oare această dezvoltare este ea cea adevărată, cea sănătoasă și nu se întâmplă cumva, ca slova ziarelor să întoarcă mulțimea spre povârnișuri, pricinuind confuzie, sau în cazul cel mai bun, o rămânere pe loc, și că satisfac ele peste tot condiției fundamentale, de a se face folositoare în orice chip, acelora, pentru cari se scriu? Discuțiile încep de obiceiu la numerii întâi, și dela felul cum continuă a aparea, atârnă și prelungirea sau încetarea aprecierilor. Că peste tot astăzi, ziare și reviste de un caracter mai general, nu mulțămesc pe unii sau alții, este chestie de gust și temperament. Rămâne însă faptul, că existența lor este o necesitate *culturală*. Iar ce privește apreciarea unei reviste de specialitate, pentru aceasta nu ajunge numai o anumită cantitate de gust și temperament, ci e lipsă de o înțelegere dreaptă a nevoilor acelora pentru cari se scoate, și a vremurilor cari o cer. Și că editarea unei reviste teologice la noi este o necesitate de mult simțită, nu mai e nevoie să se arete. Dar, că unora totuși nu le vine la socoteală apariția „Revistei teologice" din Sibiiu, asta se esplică prin o lipsă de înțelegere corectă a rostului ei, ori apoi anumite interese, poatecă, sunt, cari îi fac să nu vadă folosul mare ce l-ar aduce o astfel de revistă. De fapt, revista a fost primită cu bucurie de aproape toate ziarele și revistele dela noi și de peste munți, spunându-se frumoase cuvinte de încurajare, ceeace dovedește, că ea trebuia să apară. Numai chiar una s'a grăbit, ca încă înainte de naștere, să o supună botezului de foc, vestind cu o rară hotărâre absoluta ei netrebuință pentru preoțime. Și pentru ca să fie motivat acest soi de „judecată", a tras în „*mlaștină*" cu repezeală întreaga biserică cu canoanele și pravilele ei „*sterpe*", neputând înțelege cu minte laică, ce rost și ce folos pot avea pentru preoți „chițibușeriile acelea dogmatice" despre Dzeu Tatăl și Dzeu Fiul, stabilite și limpezite în cutare sinod dela Nicheea.

Noi pentru analogia cazului, numai atâta spunem, că ne îndoim de putința scrierii unei poezii, sub toate raporturile neexcepționabilă, din partea unui poet, care nu este în deplina cunoștință a condițiilor fundamentale poetice. Dar cinstea asta de a îngropa „Revista teologică" încă înainte de naștere, a fost hărăzită chiar numai „Luceafărului", care ia și făcut un frumos prohod din înălțimea sferelor sale, cu o rară intuiție poetică. Și astfel a dat gata „Revista teologică" fără multă bătaie de cap. Nu taxez aici cu adevăratul atribut această ținută, pentrucă i s'a dat „Luceafărului" răspunsul cuvenit, în coloanele acestui ziar. Noi regretăm numai, că oameni cu cultură largă, și în deplină cunoștință a nevoilor noastre, s'au declarat atât de fățiș și într'o formă insinuantă, contrari editării revistei, chiar înainte de a apăreà.

Rămâne însă caracteristică *moralitata* cazului, care nu îndreptățește pe mulți să fie conziderați așa, dupăcum vreau să se prezinte înaintea obștei românești. De altcum așteptăm, conform promisiunei din acelaș număr dela 15 Decemvrie a. t., că acum dupăce întâiul număr a apărut, „*Luceafărul*" să se justifice(?), adecă să recunoască neîndreptățirea expectorațiunilor, căutând să dovedească în alte chipuri, moralitatea publicisticei. Noi înțelegem, că poate eventualele temeri de perderi materiale ce le-ar suferì „*Luceafărul*" prin scoaterea „*Revistei teologice*" au îndemnat pe conducătorii lui să scrie așa veninos; dar nu pricepem, cum de în contul acestei temeri au riscat să jertfească *moralitatea* revistei lor. O lămurire deci, e de nevoe în orice caz.

Alt fapt caracteristic este, că unele ziare, pe lângă înregistrarea apariției „Revistei teologice" au dat chiar sfaturi și îndrumări, așa zise binevoitoare, d. p. că anume în ce direcție ar trebui ținută revista. Firește, că libertatea exprimării convingerilor proprii în publicitate, în chestii de interes general, o are oricine, și astfel din acest punct de vedere este justificabilă pășirea cu sfaturi a acelor cari le fac. Să discută numai aceea, că oare cei ce-și iau această sarcină, au *deplina* înțelegere

După terminarea prohodului s'au rostit *trei* vorbiri, și anume, din partea Preacuvioșiei Sale, Archimandritul *Hamsea*, din partea deputatului dietal Dr. *Alexandru Vaida-Voevod*, și din partea studentului universitar *Pompiliu Nistor*. Le dăm în întregime, după cum urmează.

I.

Cuvântarea Prea Cuvioșiei Sale Archimandritului Augustin Hamzea.

Jalnicici ascultători! Stând în fața acestui sicriu în reprezentanța sfintei noastre biserici, în reprezentanța Inalt Preasfinției Sale a Domnului Archiepiscop și Metropolit și a Preasfințiților Archierei ai bisericei noastre, trei sunt cu deosebire momentele, cari stăpânesc sufletul și inima mea.

Este doliul profund, în carele este străpusă o familie fruntașă din societatea noastră, este doliul bisericii și al poporului, este doliul nostru, al tuturor, cari am fost martori ai rodnicei sale activități, depuse în agrul cel sfânt al Domnului. In același timp privind asupra acestui sicriu, vedem înalțându-se deasupra lui o icoană, în care ni-se infățișează în colori vii epoca cea mai grea, cea mai însemnată, și și cea mai bogată în fapte mărețe a istoriei noastre bisericești. Ear ca al treilea moment stăpânit este astăzi sufletul și inima mea de greutatea aprecierii faptelor și virtuților defunctului, și mai cu seamă de întrebarea, că oare noi, generațiunea actuală, și generațiunile, cari ne vor urmà, puteà-vom întrà și pătrunde cu deplină demnitate în continuitatea faptelor, cari caracterisează epoca, în care a trăit și a lucrat răposatul în Domnul?

Privind în această icoană vedem, că răposasul V. Babeș, abia eșit din școală, — plecând pre calea vieții publice — întră în șirul acelei pleiade de bărbați de adevărată valoare istorică, cari în frunte cu fericitul întru aducere aminte Metropolit Andreiu și cu iluștrii membrii ai familiei Mocsonyi, au realizat în jumătatea a doua a veacului trecut visul de aur al bisericii și poporului nostru: reactivarea vechei noastre Metropolii autonome, despărțirea ierarchică de coreligionarii sârbi și clădirea întregului organizm al sfintei noastre biserici pe bazele ei canonice primitive și în spiritul genuin al creștinismului.

In întreg timpul, cât s'a lucrat la realizarea acestor mărețe fapte, pe răposatul îl vedem pururea între fruntașii muncitori.

Născut din popor, crescut în un spirit adevărat creștinesc, și însuflețit de trebuințele culturale ale poporului, — cu începere dela anul 1846, când a pășit pe terenul vieții publice, ca profesor al preparandiei din Arad, — timp de mai bine de o jumătate de veac: răposatul în toate funcțiunile, ce a ocupat, și-a valorat cu deplină conștiență talentul, cu carele Dumnezeu a voit să fie înzestrată și împodobită viața sa. Și analelele istoriei noastre bisericești vestesc astăzi, și vor fi totdeauna mărturia vie a ochiului ager, a însuflețirei, a energiei și caracterului său nepătat, păstrat cu deplină sfințenie până la ultima sa răsuflare.

Aceste sunt frumoasele calități, prin cari s'a distins răposatul, atât la ridicarea edificiul bisericii noastre autonome, cât și la organizarea ei pe bazele canonice primitive și mai târziu întru nimerita punere în aplicare a dispozițiunilor statutului nostru organic.

In fața acestor calități, prin cari răposatul a contribuit cu succes la măreția istoriei noastre bisericești din trecutul mai apropriat, îndrăsnesc a constatà cu vecinicile cuvinte ale Mântuitoriului, că bărbatul carele astăzi se desparte de noi, „nu a murit, ci doarme“ și plecând pe calea veciniciei, viu rămâne prin viața și faptele sale în mijlocul nostru, viu și întrat aici pe pământ în șirul acelor oameni de valoare, cari în istoria popoarelor strălucesc ca un far luminător cu deplină putere instructivă asupra generațiilor viitoare și în momentul, când după credința noastră defunctul trece la viața cea netrecătoare, răposatul duce cu sine în mormânt conștiința, că „luptă bună a luptat“, și mergând să primească cununa vieții celei neperitoare în ceriuri, — lasă în urma sa, viața și nemurirea, dobândită aici pe pământ prin activitatea și faptele sale.

Aceasta este moștenirea, care o lasă răposatul familiei sale, aceasta este moștenirea, care ni-o lasă și nouă tuturor și în fața acestei moșteniri, alinare și mângăiere simțim noi și familia rămasă în doliu în momentul despărțirii, urmată după rânduielile firii omenești, — pentrucă orice altă avere, din câte preocupă pe om pe acest pământ, vine și se trece și numai o singură avere poartă timbrul nepericiunii: sufletul curat, când acesta este adăpat din isvoarele nesecate ale evangaliei domnului, și astfel stăpânit în întreagă ființa sa de doctrina neînșelătoare a religiunii creștine.

Lăsând după sine această moștenire, răposatul în momentul despărțirii mai are o ultimă datorință aici pe pământ, care o împlinește prin mine. Mulțămește familiei, și în special iubitei sale soții pentru ajutorul ce i-au dat în întreg cursul vieții și pentru îngrijirile, ce i-au dat în timpul morbului său, — punându-i la inimă, să-i păstreze amintirea și să cultiveze virtuțile ce isvorăsc din doctrina neînșelătoare a religiunii și din alipirea către biserica mamă. De asemenea vă mulțămește prin mine răposatul și Dvoastră tuturor, cari ați venit aici din apropiere și depărtare, ca să-l petreceți la locul de vecinică odihnă.

Implinind și această datorință, către Tine Doamne, ridic glasul minții și inimii mele și Ție mă rog, ca pe robul tău acesta mutat dela noi, cum pe pământ l-ai făcut vrednic lucrător în agrul cel sfânt al tău, așa să-l așezi în lăcașurile drepților, cari din veac bine Ți-au plăcut Ție. Amin.

II.

Discursul dlui Alexandru Vaida, rostit în numele clubului deputaților și al comitetului partidului național.

Jalnică adunare! E o pornire firească aceea, care se manifestă la om prin simțământul recunoștinței înaintea mormântului a acelor înaintași cari au deschis căile largi, pe cari umblă generațiile următoare.

Vincențiu Babeș, care de azi încolo se va sălășlui în pământul rece, este dintre aceia, înaintea cărora se pleacă inimile tuturor luptătorilor nostri de pe toate terenele în semn de omagiu, în semn de recunoștință.

Noi deputații naționaliști români, în numele cărora vorbesc, ne aflăm acum la catafalcul celui mai mare deputat român, care a cerut vr'odată drepturile neamului nostru, și aceasta nu în curs de câțiva ani, ci în decurs de decenii multe. Tocmai de aceea pentru noi nu e numai un act de pietate, pe care îl săvârșim de astădată, ci e și o înaltă datorie, pe care ni-o împlinim aducând marelui înaintaș al nostru pe terenul luptei parlamentare, tributul nostru de recunoștință eternă.

Căci în adevăr, Vincențiu Babeș a fost între cei dintâi luceferi politici ai neamului nostru, care a lucrat în această țară decenii de-alungul, neobosit.

Mare a fost Vincențiu Babeș pe terenul politic, mare i-a fost viața lui în toate faptele lui publice, — mari îi sunt meritele ca cel dintâiu organizator al partidului național, mari ca ale celui ce a câștigat și asigurat autonomia și prin ea viitorul bisericii greco-orientale române, mari ca ale aceluia ce a fost printre cei mai mari luminători prin școală al Bănatului românesc și al neamului întreg, mari ca ale unui literat, ale cărui merite le-a încoronat însași Academia Română alegându-l membru ordinar al ei, — mari, în sfârșit, ca ale unui Român care n'a avut clipe de șovăială în viața sa.

Astfel Vincențiu Babeș ne lasă tuturora o moștenire prețioasă: pilda vie a abnegațiunei pentru lucrurile mari ale neamului, pentru câștigarea cărora orice interes personal trebue să dispară. Neamul nostru și familia lui a moștenit dela el acest talisman. Nu-l va nesocoti niciodată!

Și dacă nu vom putea fi, ce a fost el, datoria noastră este a lupta din toate puterile, ca măcar să ne apropiem de el și să ducem la îndeplinire măcar o parte din marile fapte, pe cari le-a săvârșit el.

Acesta ne e cuvântul, cu care ne despărțim, atât de greu, de fruntașul vieții noastre, a cărui amintire nimic nu o va șterge din inimile noastre ale tuturora!

III.

Discursul dlui Pompiliu Nistor, rostit în numele tinerimei universitare.

Jalnică adunare! La jalea ce o simte întreg neamul românesc la moartea lui Vincențiu Babeș, mare între marii bărbați ai frumoasei falange de glorioși luptători ai generațiilor vechi, — la prinosul de iubire și venerațiune adus lui de întreg neamul românesc prin reprezentanții bisericei noastre, precum și ai politicei naționale, — ne alăturăm prin rostul meu și noi tinerimea universitară română, cărora Vincențiu Babeș ne-a arătat prin întreaga viața sa, cum trebue să ne slujim neamul, chiar și când lupta pentru națiune pretinde jertfe însemnate, cere jertfirea binelui propriu față de binele neamului. El a luat parte la greaua muncă a înființării tuturor acelor instituții românești, ale căror roade le culegem noi cei de astăzi și cei de mâne.

Mai ales noi, studenții din Budapesta avem și alte motive de a păstra vie amintirea lui. Pentru că numele lui încă e între ale acelor distinși bărbați, de numele cărora e legată înființarea și susținerea prin cele mai grele timpuri a societății Petru Maior.

Pe vremurile tinereții sale, prin anii 40 cade prima închegare a studenților români din Budapesta în societatea numită „Societatea studenților români din Budapesta“, la înființarea căreia ia parte activă. Această societate a fost germenul societății „Petru Maior“, care își începe viața în 1863, deci chiar pe vremea când Vincențiu Babeș se stabilește în Budapesta. In vremurile bune ca și în zilele negre ale societății, el a stat în continuu în ajutorul ei cu sfatul și autoritatea mare, de care se bucura. De numele lui se leagă și înființarea bibliotecii societății „Petru Maior“, care e arma cea mai puternică a ei pentru ajungerea scopului ei cultural și pentru care el a dăruit prin anii 70 vre-o sută de opuri.

E natural deci, că tinerimea i-a purtat totdeauna cea mai mare iubire.

Semn al acestei iubiri și recunoștințe a fost și alegerea lui Vicențiu Babeș printre primii membrii de onoare ai societății, precum și edarea portretului lui prin 1870, pentru ca întreaga obște românească să cunoască chipul iubit al fruntașului ei.

Prin mine societatea „Petru Maior“ precum și studențimea universitară din Budapesta își pleacă inima plină de recunoștință înaintea măreției numelui acestui mort al națiunei române.

Dormi în pace bătrân venerat! Sămânța aruncată de tine își aduce roadele sale!

Discursul domnului deputat V. Goldiș,

rostit în ședința dela 30 Ianuarie 1907 a dietei ungare.

(Fine)

Zice Brătianu — nu vreau să plictisesc on. Cameră cu cetirea originalului, ci voi cità în traducere: (cetește). „Ba mai vârtos, dlor, am mers și mai departe în prevederile noastre. Dacă o soră a mea e măritată, eu n'am dreptul să mă amestec în căsnicia ei; n'am drept să iau nici o măsură care ar deșteptà în bărbat suspiciunea, că vreau să vâr zizanie și neînțelegere în casa lor! Dar, dlor, când văd că bărbatul ei, cumnatul meu, o tractează brutal, ca pe o sclavă, bine știind că e din neam ales, când văd că ridică cuțitul asupra ei, oare atunci n'am dreptul să strig, să-l împedec dela săvârșirea unei crime? Și, iată dlor, în înțelepciunea noastră am mers până la lașitate, căci au sugrumat în sufletul nostru vaietul.

Vecinii noștri maghiari Andrássy, Klapka — aici se provoacă la marele Andrássy, tatăl dlui ministru de interne Andrássy — și răposatul Teleki, ale cărui moaște le invoc drept mărturie, știu prea bine și pot să spună, că noi și atunci, când am stat pe picior de război, când am luptat în 1849, pentru noi și pentru ei de o potrivă, nici atunci n'au întâmpinat la noi, nici un glas, nici o gândire, care ar fi intenționat luarea Ardealului, și n'am cerut dela ei nimic altceva, decât să fie credincioși ideilor, pe cari le-au trimbițat în lume și acelor drepturi, pe cari le-au reclamat pe sama lor.

Procedura noastră de atunci le-a putut servì drept chizășie, pentrucă atunci nu mai existà dreptul istoric, îl doborâse revoluția și cu toate acestea n'am voit să stăm de vorbă altfel, n'am voit să purcedem pe altă cale.

Și, dlor, cine e rezervat în vreme de revoluție, cum poate fi exaltat atunci, când e la putere, când știe prea bine, cât de grea e răspunderea faptelor sale?

Inainte cu doi ani, înaintea luptei dela Sadova, au venit aci la București Andrássy, Klapka și Türr, ca să se înțeleagă cu noi atunci, când am fi putut ajunge la un rezultat, și noi nici atunci n'am cerut nimic dela ei, nici atunci n'am vorbit altfel, ca atunci mai înainte.

Pot fi sigure statele vecine, că nu vom da din parte-ne nici un motiv de

---

a lucrului și competența cuvenită, sau nu, și că peste tot, poate fi vorba la ei de o stabilitate și consecuență în principii și vederi?

Vreau să ating chestia aceasta, pentrucă prea sau repezit unele ziare cu sfaturi și reflexii la adresa *„Revistei teologice“*, declarând încă de pe acum de nefolositoare unele lucruri din întâiul ei număr. Și dacă cinstiții îndrumători s'ar fi ostenit să cetească revista cu mai multă luare aminte, de sigur că nu s'ar fi grăbit așa tare cu sfaturile, pentrucă *„Cuvântul către cetitori“* lămurește pe oricine atât de bine și înțelegător asupra rostului ei și direcției ce o apucă, încât pentru o vreme oarecare, orice discuție e de prisos.

Unul dintre cei cari sfătuesc este N. *Fo'șior*, care a tipărit câteva rânduri pentru „Revista teologică“ în nr. 16 al ziarului „Lupta“ din Budapesta. Despre felul cum ar trebuì să fie revista, dsa scrie: „Să nu treacă peste nevoile noastre culturale, să nu vorbiască decât despre acele chestiuni, cari au legătură mai mijlocită sau mai puțin mijlocită, în trebuințele noastre sufletești, neuitând cine suntem, unde suntem și unde mergem“. Foarte bine. Căci de sigur nu s'a scos revista pentru Nemți sau Unguri, ci pentru *noi*, și e clar, că locul întâiu au să-l țină trebuințele noastre sufletești. Aceasta credem, că o știu foarte bine și redactorii, fără a fi fost nevoe să li-se mai spună. Dar a restrânge cadrele revistei numai la aceste trebuințe, ni-se pare a înțelege greșit rostul ei. Noi avem lipsă de învățăturile mari ale istoriei, de făptuirile popoarelor mai înaintate, de înțelegerea instituțiilor culturale sănătoase, cari au pricinuit întărirea și progresul lor. Căci de sigur nu suntem atât de grozavi, încât să nu mai avem lipsă a ne uita la alții, și a învăța dela ei lucruri, cari prefăcute după firea și trebuințele noastre, ni-ar face numai bine. Peste tot, revista și-a mărturisit atât de înțelegător credeul și programul muncii în cuvântul către cetitori, încât numai mira ne poate împrejurarea, că vin unii și repețesc aceleași lucruri; asta nu este decât osteneală de prisos, sau exces de zel, ba poate chiar altceva. (Va urma).

neliniște, să nu uite însă, că atunci, când vor să sugrume pe sora noastră, care trăiește în căsătorie cu ei, sângele acesteia se va lipi de frunțile lor și mai curând sau mai târziu va recunoaște în acest sânge, Roma și patria franceză, sângele lor și nu vor suferi ca nepoții lor să piară". (Mișcare generală. Sgomot. S'auzim! S'auzim!)

Acestea le-a zis Brătianu cu privire le referințele externe ale chestiei naționalităților. Sfârșitul vorbirii dlui ministru de interne este acesta: A iubi, a fi drept față de mulțimea poporului naționalităților, dar a perzecuta cu energie neîmpăcată pe agitatori". (Aprobări generale. Sgomot între naționaliști. S'auzim!)

Referitor la aceasta îmi iau voie să citez un capitol din istoria Atenei. (S'auzim!) Pe când Filip Macedoneanul își pusese ochii pe orașul Atena, și doria să își extindă puterea asupra liberului popor, i-a mers lucrul foarte greu, pentrucă agitatorii în frunte cu Demosthene n'au lăsat cu nici un preț ca acest vestit rege macedonean să poată plecă Atena în lanțurile robiei. Atunci a trimis vorbă Filip Atenienilor: alungați agitatorii și veți vedea ce fericiți veți fi. Poporul osândit de atâta războire, era aproape înclinat să alunge pe agitatori, și era cât p'aci să-i trimită în exil. Atunci zise Demosthenes cetățenilor săi: Bine, ne despărțim de voi, ca să puteți trăi în bună pace cu Filip Macedoneanul, dar înainte de a pleca dați-ne voe să ne luăm rămas bun dela voi, adunați-vă deci în piață. S'a adunat poporul, Demosthene a vorbit: Iubiți frați! Inainte de a pleca din Atena, voi să vă spun o poveste. (S'auzim!) S'a întâmplat, că lupii năpăstuiau turma de oi. Cu toată paza păstorului tot furau lupii câte o oaie din turmă, atunci au trimis lupii vorbă oilor: alungați păstorii, o să vă păzim noi pe voi și atunci veți vedea, că nu vă mai mâncăm. Oile proaste au alungat păstorii. Și zice Dem. poporului: Ce credeți frați Atenieni, ce a fost urmarea? Lupii au sfâșiat toată turma. După acestea poporul atenian n'a mai voit să se despartă de acei agitatori și cu Dem. și cu ceilalți împreună, au luptat mai departe împotriva lui Filip Macedoneanul. (Sgomot.)

Zilele trecute i-s'a întâmplat un lucru ciudat prietenului meu Aurel Vlad, (S'auzim! S'auzim!), care a umblat prin cercul Bocșei, unde în cerc restrâns a povestit cu unii, cu alții, despre lucruri politice. (S'auzim! S'auzim!) Un moșneag bătrân i-a zis aici: Vai, domnule, de ce n'a născut maică-ta patru ca și tine. (Ilaritate. Aplauze în centru). Și cetățeanul acesta român a cetit doar cuvintele sincere ale dlui ministru de interne și cu toate aceste a dorit, ca agitatorii să se împătrească (megnégyszereződjenek). (Ilaritate).

Mă bucur foarte mult, că dl ministru de interne e de față, deoarece vreau să citez cuvintele tatălui său. La 1861, pe vremea discuției asupra proiectului de răspuns la mesajul de tron, proiect prezentat de Francisc Deák, — contele Iuliu Andrássy a motivat într'o vorbire clasică faptul, că pentru Austria și pentru dinastie e de un interes mult mai mare, ca Ungaria să fie o țară constituțională și liberă, decât să fie o țară supusă Austriei și lipsită de constituție. A spus-o Andrássy, marele Andrássy, nu cel de astăzi. (Ilaritate. Voci: Trăiască Andrássy!) (Cetește): „Cine ar puteà crede, că pentru apărarea intereselor dinastiei ar fi mai puțin potrivită o Ungarie, care în dualismul cu Austria și-ar găsì cea mai bună garanție a constituției sale, — decât o Ungarie, care nu poate spera restituirea constituționalității sale, decât în momentul, când i-ar vestì-o tunurile dușmanului, ce se apropie?" Ce vorbe frumoase sunt aceste! Le voiu aplica la împrejurările noastre. Eu zic: Cine ar puteà crede, că pentru puterea Ungariei ar fi mai puțin puternică . . . (Sgomot pe galeria nr. VII.)

Prezidentul: Rog publicul de pe galeria nrul VII. să rămână în liniște, căci altminteri voi ordonà evacuarea galeriei. (Aprobări).

V. Goldiș: Cine-ar puteà crede, că acele naționalități ar puteà fi sprijin mai slab Ungariei, cari naționalități ar posedà garanția supremă a naționalității lor, tocmai în puterea Ungariei?

Cum ar puteà fi acele popoare, cari și-ar nădăjduì salvarea naționalității lor numai dela tunurile dușmanilor externi ai țării?

Să mă credeți domnilor, că naționalitățile, cari își vor găsì sprijinul cel mai mare și mai puternic în forța acestei țări, vor fi garanții mult mai puternice a forței și fericirei țării.

Onor. cameră! Dacă este adevărat — dupăcum am auzit de mai multeori — că este trădător de patrie celce-și iubește cu patimă naționalitatea, (Sgomot. Voci în stânga: Asta nime n'a zis-o), dacă sunt trădătoare popoarele, cari cer să se cultive în limba proprie; dacă sunt trădători, ceice pretind să fie cârmuiți în limba lor și să le facă dreptate în limba lor, atunci onor. cameră da, suntem trădători de patrie (mișcare). Dar onorată cameră, dacă din contră este patriot acela, care niciodată nu s'a abătut dela credința față cu patria și tronul, dacă este patriot celce-și jertfește sângele pentru patrie, (Voci: Pentru patria maghiară!), ceice de sute de ani își varsă sângele pe câmpiile de războiu, (Mare sgomot din stânga. Contraziceri. Prez. sună), atunci noi și poporul nostru suntem cei mai buni patrioți. Și acela va fi un bărbat mare de stat, care va ști conciliа această tradare cu acest patriotism.

Față cu lozincele prigonirii, pe cari domnul ministru de interne le-a întrebuințat față cu noi, (Contraziceri în stânga), față cu glasul urei ce mereu se aude aici, eu propoveduesc lozinca iubirii. (Sgomot, s'auzim! S'auzim!) Să zidim domnilor templul sfânt al concordiei, la al cărui altar toate popoarele țării să se poată ruga cu inimă pentru o Ungarie puternică, mare și independentă. (Voci în stânga. Asta ne place!)

Proiectul de lege nu-l primesc. (Aprobări în centru).

Prezidentul: suspendez ședința pentru 10 minute.

NOUTĂȚI.

Procesul nostru. Sâmbătă, 9 Februarie n. a fost redactorul nostru, dl *Teodor V. Păcățian*, la judele de instrucție al tribunalului reg. din loc, pentru a fi ascultat în procesul intentat „*Telegrafului Român*" pentru agitație. E înprocesuat articolul „*Agitatorii*" (din numărul 133, anul trecut) scris de un colaborator *extern* al ziarului nostru.

*

Românii gr. ort. din Budapesta s'au prezentat Vineri prin o deputațiune la dl ministru de culte și instrucțiune publică *Apponyi*, și i-au înaintat o rugare, de cuprinsul, ca până la finalizarea procesului intentat bisericei grecești din Budapesta, să le permità ținerea serviciului divin în biserica grecească, prin preotul lor și în limba lor, cum a fost mai nainte. Deputațiunea a fost compusă astfel: Ilustritatea Sa dl Dr. *Iosif Gall*, membru în casa magnaților, *George Sida*, preotul *Ghenadie G. Bogoevici* și advocatul Dr. *Emil Babeș*. In numărul viitor vom publica rugarea, primită cu poșta de astăzi.

*

Nouă comunitate bisericească. Din Hodmezővásárhely se anunță, că Românii de acolo au ținut o adunare, în care au hotărât să repășească din biserica gr. ort. grecească și să se constitue în o nouă comunitate bisericească română.

*

Dl. Augustin Paul, șefredactorul „*Luptei*", din Budapesta a fost numit de guvernul român secretar prim la consulatul român din Budapesta.

*

† Letiția Gan, fiica dlui protopop din Ofenbaia, *Vasile Gan*, după grele și lungi suferințe, împărtășită cu sf. taine ale muribunzilor, și-a dat nobilul suflet în mâna creatorului, în 20 Ianuarie (2 Februarie) la 7 ore post. m., în al 18-lea an al fragedei și nevinovatei vieți, lăsând în adânc doliu pe iubiții săi părinți, frați, buni și alte rudenii. Inmormântarea a avut loc Luni în 22 Ianuarie (4 Februarie) la 12 ore din zi, în cimiterul gr. or. din Ofenbaia. „Plăcut erà Domnului sufletul ei, pentru aceasta s'a grăbit a o scoate pe ea din mijlocul răutății". Inț. Solom. 4, 14. Ușoară fie-i țărine și somnul lin.

*

Maiestatea Sa la Praga. Din cauza timpului friguros și a ninsorilor mari, călătoria Maiestății Sale la Praga a fost amânată până în Martie.

*

Expoziție iubilară. Zilele trecute s'a ținut o consfătuire în ministerul de comerciu dela Viena, și s'a luat hotărârea, că în anul viitor 1908 să se aranjeze o expoziție iubilară în Viena, din incidentul împlinirii anului al 60-lea, de când Maiestatea Sa a urcat tronul ca împărat al Austriei.

*

Congresul căpitanilor de poliție din Ungaria se va ținea în 18 Februarie n. în Budapesta. Va cere, probabil, ca poliția să fie statificată în țara noastră.

*

Hotărâre laudabilă. Locuitorii din o comună mică de lângă Eperjes, au luat firma hotărâre, la îndemnul preotului lor, să nu mai calce pragul birtului și peste tot să nu mai bee beuturi alcoolice. Oameni vrednici de laudă!

*

Prigonirea preoților. Guvernul francez a luat hotărârea, ca preoții de pe corăbiile de războiu să fie delăturați.

*

Revoltă pe o corabie americană. Pe bordul unei corăbii americane „Tenesee" a isbucnit o revoltă. Matrozii, cari erau nemulțămiți cu tractarea brutală a oficerilor, au pușcat asupra acestora, omorând pe unul din ei, iar pe mai mulți i-au rănit. Soldații de marină, cari au fost chemați în ajutoriu, au înăbușit răscoala. In luptă cu matrozii a fost rănit și unul din ei.

*

Un apostol macedonean. In Macedonia a murit în zilele din urmă cel dintâi Român care a deschis școală românească în Macedonia, învățătorul *Atanasescu*. A scris pentru școalele aromâne treisprăzece cărți în dialect, având convingerea că este o greșală a despoià pre Aromâni de limba lor și a le dà școli cu limba românească literară.

*

Anarchia din Bulgaria. Asociația învățătorilor din Sofia a luat hotărârea unanimă de a vota pentru ajutorarea greviștilor dela căile ferate de acolo 5 mii franci. In caz de lipsă le vor mai pune la dispoziție alt 5000. Noul ministru de culte a protestat, că averea fondului școlar se folosește spre astfel de scopuri, și a făcut propunere guvernului, ca toți învățătorii să fie dimiși din serviciul statului. In urma dimiterii profesorilor de universitate și acum a învățătorilor, Bulgaria ajunge în situație de a nu mai aveà nici dascăli nici școlari.

*

Foc mare în Fiume. In 6 Februarie n. a isbucnit în portul din Fiume un foc groaznic care a nimicit întregul elevator, proprietatea căilor ferate ungare. In elevator se găsiau 300—400 vagoane cu grâu și săcară, unele vagoane cu zahar, precum și cu alte mărfuri. Pagubele se urcă la 3 milioane cor.

*

Defraudare la „Pester Lloyd". Din Budapesta se anunță, că Max Guttenstein, cassierul ziarului „Pester Lloyd", a dispărut, având grijă să ducă cu sine și suma de 35.000 coroane. Autoritățile au deschis o anchetă împotriva fugarului.

*

I-s'a urât de domnie. Din Stokholm vin știri, că Oscar, regele Șvediei are intențiunea să abzică de tron în favorul moștenitoriului de tron. In 6 Ianuarie își va sărba regele nunta de aur și cu acea ocaziune va abzice, căci i-s'a urât de domnie.

*

Sinucidere. Directorul filialei din Chichinda Mare a băncii naționale săsești din Brașov s'a sinucis Vineri dimineță, trăgându-și un glonte prin creer. In timpul din urmă suferia de nervozitate. In manipularea băncii nu s'a aflat nici cea mai mică disordine.

*

Studenți chinezi în Europa. Vre-o 40—50 mii de studenți din China — după cum se vestește din Berlin — doresc a-și face studiile universitare în anul viitor în Europa.

*

Dl Dr. Nicolae Vecerdea, advocat și director al filialei „Albina" din Brașov, a binevoit a se înscrie între membrii pe viață ai „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu", cu taxa de 80 cor.

*

Atentat. Din Constantinopol se scrie, că *George Cristici*, fiul natural al regelui Milan, a fost atacat pe stradă în zilelele trecute de un necunoscut, străpungându-l cu pumnalul. Având notițul în buzunar, puterea loviturii a fost împedecată, așa că s'a ales numai cu o rană mică și nepericuloasă. Nu se știe causa atentatului.

*

Agata Bârsescu, celebra tragediană română, a plecat din București Vineri la Berlin și de acolo la Lipsca, unde e angajată pentru câteva reprezentații. Peste vre-o două săptămâni vine îndărăt la București și va începe un turneu prin țară.

*

„Zlăgneana", institut de credit și economii în Zlatna, pătrunsă de importanța clasei noastre de mijloc și cu dorința de a se crea în Sibiiu, centrul de unde să se provadă cu timpul toate localitățile noastre mai de samă, cu meseriași buni și destoinici, a binevoit a se înscrie între membrii pe viață ai „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu", cu taxa de 50 cor. In anul trecut la aceiași reuniune s'au fost înscris drept membri fundatori banca „Patria" din Blaj și „Casa de păstrare" din Săliște.

*

Din isprăvile unui notar. Notarul comunei Petrila (com. Hunedoarei) *Székely Benő* a cumpărat dela săteni prin înșelăciune o pădure de vre-o 8766 jugăre pe un preț de tot minimal. El chemà pe rând la dânsul pe săteni și cumpăra dela fiecare partea sa de pădure pentru un preț de nimica (20—40 coroane pentru avere de 800—1000 cor.), bieții săteni nu cunoșteau nici întinderea pădurii, nici ceeace scria notarul în contract. Ajutat de adjunctul său Ioan Caba a făcut și alte mișelii, pe baza unor contracte false a transcris 86 parcele de ale morților pe numele advocaților Abrahám József și Török. Păcătoșii au fost însă descoperiți. Adjunctul a scăpat în România, notarul însă a fost arestat și pe averea lui s'a pus secuestru

*

Al 102 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Lin. Lazăr n. Pescariu, zileriță.

Acesta este al 102-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Pentru fiecare viier, e de mare însămnătate alegerea și tractarea viței de vie. In privința aceasta dă cu plăcere deslușiri și sfat „Pepineria milenară" din Nagyösz, comitatul Torontál, care îi condusă de oameni experți și pricepuți. Catalogul asortat îl trimite gratis și franco, la cerere ori și cui.

Cărți și reviste.

„Viitorul", revistă bisericească și didactică, redactată de un comitet, sub direcția profesorului Dr. D. G. Boroianu. Prim-redactor: V. Oiaga nr. 10—11 cuprinde: Ipocrisia. Vorbe explicate, de Gh. Ghibănescu. Din scrierea lui Chamberlain, de I. Rădulescu. Obicee păgubitoare, de Pr. C. D. Dări de seamă. Cronica bisericească. Conferențe pastorale etc. Apare în 24 numere pe an. Abonamentul pe un an 6 lei. Redacția și administrația: București, str. Princip.-Unite 10.

ECONOMIE.

„Bihoreana", institut de credit și economii, societate pe acții în Oradea-mare, în 27 Februarie n. c. își ține a opta adunare generală ordinară. Intre obiectele puse la ordinea zilei se află și propunerea să se urce capitalul social al institutului dela 600.000 la 1,200 000 cor. Bilanțul anului trecut e încheiat cu un profit net de 71.037 cor. 5 fileri. Directorul institutului e dl Dr. *Coriolan Pap*.

*

„Dacia", institut de credit și economii în Orăștie, își ține adunarea generală ordinară a cincia în 4 Martie n. 1907 în localul institutului. Bilanțul anului trecut e încheiat cu un profit curat de 14.072 cor. 67 fileri. Capitalul social e 100.000 cor. Director executiv Dr. *Aurel Muntean*.

Teatru.

Luni: *Jung Heidelberg*, operetă. Marți: *Husarenfieber*, comedie.

Poșta redacției.

Dlui G. Furdui. După lege nu se poate. Dar din caz în caz se admite. Adresează rugare venerat. Conzistoriu.

Ad Nr. 99—1907 Prot. [29] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de cl. III, Rodbav, protopresbiteratul Agnitei, pe baza rezoluţiunei preaveneratului Conzistor arhidiecezan dela 9 Ianuarie 1907, Nr. 154 Bis., prin aceasta se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român„.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post sà-şi înainteze cererile, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cântà, resp. a celebrà şi cuvântà.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Agnita, în 21 Ianuarie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Agnitei. **Ioachim Muntean**
protopresbiter.

Nr. 699—1906. [25] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia a doua din Bălan suseni, protopresbiteratul Unguraşului. se excrie concurs din nou, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor dela stat, despre cari concurenţii îşi pot luà informaţiuni dela oficiul protopresbiteral.

Doritoril de a ocupà acest post au a-şi aşterne cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral şi au a se prezentà înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cântà resp. a celebrà şi cuvântà.

Fizeş-Sânpetru, 18/31 Ianuarie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului, în conţelegere cu comitetul parohial. **Pavel Roşca**
protopresbiter.

Nr. 297—1906 [30] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Bosiu cu filia Groşi, protopresbiteratul Hunedoara, pe baza ordinului preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 20 Noemvrie 1906, Nr. 10 798 Bis. se excrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt venitele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post vor aşterne cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare până la terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral — având a se prezentà şi în biserică în terminul regulamentar, pentru a cântà respective a celebrà şi cuvântà.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al tractului Hunedoara, în conţelegere cu comitetul parohial.

Hunedoara, la 23 Ianuarie 1907.

Avram P. Păcurar
protopresbiter.

---

[28] 3—3

Concurs.

La institutul de credit şi de economii „Sebeşana“ din Szászsebes află imediat aplicare un oficial, absolvent de şcoalele comerciale.

După un an de probă va fi definitivat cu salar fundamental anual de K 1800·—, cuincuenal de 10%, tantiema statutară şi drept de penziune.

Salarul anului prim de probă este K 1600·— şi tantiema statutară. **Direcţiunea.**

„VENEŢIANA“, institut de credit şi economii, soc. pe acţii în Veneţia-inferioară.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Veneţiana“, societate pe acţii, se învită conform statutelor, la a

V-a adunare generală ordinară,

care se va ţineà în Veneţia inferioară (localul institutului) în **24 Februarie** stil nou 1907 la 1 oră p. m.

Obiectele:

1. Raportul anual al Direcţiunei şi al comitetului de supraveghiare, asupra bilanţului anului de gestiune 1906.
2. Propunerea direcţiunei, în conţelegere cu comitetul de supraveghiare. referitor la distribuirea profitului.
3. Alegerea a 2 membri din direcţiune, conform §-lui 31 din statute
4 Alegerea a 2 membri din comitetul de supraveghiare, conform §-lui 41 din statute.
5. Alte propuneri.

Veneţia-inferioară, în 27 Ianuarie 1907.

[31] 1—2 **Direcţiunea.**

Bilanţ la 31 Decemvrie 1906.

Activa		K f	Pasiva	K f
Cassa în numărar		511 09	Capital de acţiuni	20,000·—
Cambii excomptate		172,105·—	Depuneri spre fructificare	118,505·48
Imprumuturi hipotecare		6,538·68	Reescompt	41,605·—
Credite cambiale cu acop. hipot.		19,220·—	Interese tranzitoare anticipate	3,992·90
Mobiliar	300·—		Creditori	329·72
Amortizare	30·—	270·—	Fond de rezervă	7,483·42
Realităţi		67·—	Profit curat	6,795·25
		198,711·77		198.7.1·77

Profit şi Perderi la 31 Decemvrie 1906.

Debit	K f	Credit	K f
Interese de depuneri	6,095·68	Interese:	
Spese:		de excompt	11,249·86
salare	1,200·—	de împrumuturi hipotecare	312·08
spese de birou, luminat, încălzit etc.	278·29	de credit cambial	1,247·39
chirie	100·—	Venite după realităţi	16·68
porto	53·76	Proviziuni	3,472·48
Contribuţie directă şi aruncuri	1.135 67		
10% după interese de depun.	609 84		
Amortizare din mobiliar	30·—		
Profit curat	6,795·25		
	16,298 49		16,298·49

Veneţia-inferioară, la 31 Decemvrie 1906.

George Comaniciu m. p., director executiv. **Mihail Ganea** m. p., contabil.

Direcţiunea:

George Halmaghi m. p. **Rusalim Mija** m. p. **Niculae Cornea** m. p.
Mateiu Mateiu m. p. **Zacheiu Socea** m. p. **Ioan Stoica** m. p.

Conturile prezente confrontându-se cu registrele principale şi auxiliare, s'au aflat în consonanţă.

Veneţia-inferioară, în 30 Ianuarie 1907.

Inspecţiunea:

Ioan Popiţa m. p. **George Ciocan** m. p. **George Popp** m. p.
Ioan B. Ovesea m. p. **Niculae Bâţă** m. p.

Viţă de vie nobilitată.

Ca şi în anii trecuţi aşa şi acum

Prima plantaţiune de viţa nobilitată de pe Têrnave

Propr: Fr. Caspari, Mediaş 44, (Transilvania) a fost singura în întreaga ţară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viţă de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viţă nobilă, pentru **vin de masa, desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obţinut rezultatele cele mai frumoase.

☞ **Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulţămită şi recunoştinţă se trimite la cerere gratis si franco.** [253] 28—40

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiu (Nagyszeben) se pot procurà

Cuvântări liturgice

de arhimandritul Nicodem Munteanu

cu preţul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto

Biblioteca „Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.		
1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„ — 24
„ 3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„ — ·24
„ 4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„ — ·80
„ 5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„ 1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„ 7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„ —·—
„ 8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„ 9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„ 10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„ —·—
„ 11.	Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„ 12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„ —·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18

Sboar'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

La LIBRĂRIA ARHIDIECEZANA din Sibiiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:

Album de brodării şi ţăsături româneşti cor 16·—
Modele de cusături româneşti Caetul I à cor. —·50
„ II „ „ 1·—

Edate de d-şoara MINERVA COSMA.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebità atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[11] 9

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V coltul strada Kálmán.

Explicarea Evangeliilor duminecale
şi ale
Sărbătorilor împărăteşti
de
Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.

Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Preţul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 12 Sibiiu, Joi 1/14 Februarie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Alegerile din Germania.

Sibiiu, 13 Februarie n.

Balotagiile s'au făcut toate în Germania, şi astăzi reichsrathul, care se pusese în împotrivire cu guvernul şi-i respinsese budgetul pentru politica de colonii, e compus astfel, că guvernul german are motiv să se bucure. Majoritatea e pe partea sa, deşì numai în reichsrath, nu şi în ţară. E adecă curios, că opoziţia parlamentară din Germania, compusă din ceice aparţin centrului (clericalii), din socialdemocraţii şi din Polonii aleşi, a întrunit la alegeri în imperiul întreg 5,895,000 voturi, pecând partidele celelalte, din cari se compune majoritatea guvernului, au primit împreună numai 4,962·000 voturi.

Dintre partidele din opoziţie, Polonii au eşit întăriţi cu patru mandate, centrul asemenea întărit cu 7 mandate, însă socialdemocraţii au eşit bătuţi rău. Au perdut 36 mandate din 79, câte au avut în reichsrathul trecut. Cauza ar fi, — zic ei, — lipsa de organizare bună, şi chiar şi lipsa de conducător bun, pentrucă *Bebel*, şeful lor, cu toatecă e un cap luminat şi orator excelent, e acum bătrân, nu mai are elasticitatea cerută şi nici energia necesară pentru a impune şi a ţineà strânse în mână frânele conducerii de partid.

Nime nu s'a bucurat de căderea socialiştilor atât de mult ca împăratul Wilhelm însuşi, care le declarase de mult răsboiu. Şi acestei bucurii şi-a şi dat exprimare pe faţă. Când adecă se ştia rezultatul balotagiilor în Berlin, mulţime de oameni s'a dus la palat, pentru a manifestà. Impăratul nu erà acasă, lumea însă i-a aşteptat cu răbdare sosirea, până pela orele 12 şi jumătate din noapte. Atunci sosind acasă dela o conferenţă ţinută la societatea de electricitate din Berlin, împăratul s'a arătat mulţimii la fereastră, împreună cu împărăteasa. Cei de jos i-au primit cu sgomotoase urale, cărora împăratul le-a pus capăt cu un puternic *„silentium“*, după care a urmat apoi o scurtă vorbire, rostită cu un glas puternic.

„Vă mulţămesc domnilor, — zicea împăratul, — pentru omagiile cari mi-le-aţi adus şi pentru aceea, că v'aţi făcut datorinţa naţională. Mă alătur la cuvântul cancelariului imperiului meu *Bülöw*, care a zis, că Germania poate călărì, dacă o pune cineva în şea. Noi voim, nu numai să călărim, ci să călcăm în picioarele cailor tot ce ni-se pune în cale. Lăsaţi-mă să încheiu cu un cuvânt de poet, pe care-l spune Kolvitz marelui principe electoral în piesa lui *Kleist*: „Principele de Hamburg“.

...„Nu te impoartă dragă regula după care duşmanul se bate, când se află înaintea ta, plecându-şi toate drapelele. Regula care-l bate este cea mai sublimă. Am învăţat arta de-a învinge. Acum cunoaştem arta ca să învingem, şi avem darul ca s'o exerciem şi de aci înainte“...

Cred că aceste cuvinte au o deosebită însemnătate şi pentru ziua de astăzi, şi sper, că n'a fost numai un avânt patriotic“...

Discursul împăratului a fost întrerupt de mai multe-ori de aplause furtunoase, între cari părechea imperială s'a retras, şi a apărut la fereastră moştenitorul de tron, salutat de asemenea cu ovaţiuni. Ziarele din Berlin constată faptul, că dela 1848 n'a vorbit domnitorul Prusiei poporului de pe balconul palatului domnesc, şi că peste tot, Domnitor n'a vorbit poporului la miezul nopţii, din fereastra palatului.

De aci se vede importanţa pe care o dă împăratul Wilhelm faptului, că socialiştii au eşit rău decimaţi din alegerile din urmă. Era adecă fatal pentru Maiestatea Sa, dacă din întâmplare socialiştii intrau mai tari în reichsrath decât în trecut, şi formau ei partidul cel mai mare parlamentar, partid *guvernamentabil*, de care împăratul trebuia să ţină cont la compunerea guvernului, acelaşi împărat, care până aci îi tractà pe bieţii socialişti ca pe o bandă de hoţi, de tăciunari, ca elemente periculoase pentru imperiul german.

De primejdia de a-şi alege sfetnicii *şi* dintre socialişti a scăpat însă împăratul Wilhelm pe multă vreme. Pentrucă partidul socialdemocrat din Germania cu greu se va mai reculege. Ba se pare, că înfrângerea pe care au suferit-o socialiştii în Germania, e începutul unei înfrângeri generale pentru socialişti. Ceea ce e uşor de înţeles. Lumea nu se lasă să fie orbită pentru totdeauna, ci numai pe o vreme oarecare, după care se desmeteceşte şi începe să vadă bine. Incepe deci să înţeleagă lumea şi aceea, că oameni cari neagă puterea divină, cari perzecută biserica şi aşezămintele ei, nu respectează dreptul asupra averii câştigate cu multă sudoare, ci cer împărţirea bunurilor între toţi de o potrivă, — harnici şi leneşi — nu pot să facă o politică bună, corectă, cinstită şi *morală*. De aceea, le întoarce spatele. A început Germania, ca mai înaintată în cultură, şi vor continua celelalte state, mai curând ori mai târziu. Pentrucă aşa e rostul şi legea în lume, tot ce nu e moral să sufere înfrângere şi să dispară.

Salarele învăţătoreşti. Sâmbătă a ţinut şedinţă casa magnaţilor, pentru a vota guvernului budgetul pe anul curent. Cu această ocaziune a declarat domnul ministru de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi*, răspunzând unui orator, că legea despre îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti o va prezenta în curând parlamentului. (După o ştire mai nouă, încă în cursul săptămânei acesteia). A mai spus domnul ministru, că în privinţa întregirii salarelor, învăţătorii dela şcoalele confesionale vor fi puşi pretutindenea pe picior egal cu învăţătorii dela şcoalele de stat.

Compatibil ori incompatibil? Fostul comite suprem, deputat dietal şi secretar de stat, *Iakabffy Imre*, arată într'un articol lung, publicat în ziarul „*Az Ujság*“, că prezidentul comunităţii de avere din Caransebeş e funcţionar comunal, supus autorităţii comitatenze şi guvernului, din partea cărora poate fi tras la răspundere, eventual suspendat şi amovat, prin urmare, deputăţia nu e compatibilă cu postul ce'l ocupă domnul *Burdia* ca prezident al comunităţii de avere din Caransebeş, şi comisiunea *a greşit* când l-a declarat *compatibil*. Aşa stabileşte adevărul dl *Iakabffy*, pe baza legii comunale şi a statutului adus pe vremea când dsa era comite suprem în comitatul Caraş-Severin şi comisar guvernial peste comunitatea de avere din Caransebeş. Părerea noastră însă e, că comisiunea n'a greşit de loc, ci a greşit tocmai dl *Iakabffy*, atunci când a estins puterea comitatului, ca autoritate disciplinară, şi asupra comunităţii de avere din Caransebeş, la ce n'a avut nici un drept, pentrucă comunitatea de avere e o corporaţiune cu totul independentă, neatârnătoare de comitat, dovadă şi faptul, că comitele suprem din fruntea comitatului controlează mersul afacerilor la comunitatea de avere, nu ca comite suprem, ci ca *comisar guvernial*, cu numire şi misiune specială. Şi dl *Burdia* şi-ar câştiga mari merite pentru instituţiunea în fruntea căreia se află, dacă va căuta să exopereze *cassarea* statutelor, cari la timpul său au fost octroate comunităţii de avere din Caransebeş şi în contra cărora cei în drept au dus luptă destul de energică, însă zadarnică.

Alt iubileu. Am dat ştirea, că cei din Austria vor aranja în anul viitor o expoziţie, din incidentul împlinirii anului al 60-lea, de când Maiestatea Sa e împărat al Austriei. Expoziţia va fi de două feluri: *iubilară* şi *internaţională*. A început acum şi presa maghiară să facă propagandă pentru aranjarea unor festivităţi mai mari în cursul anului acestuia, când se împlinesc 40 de ani dela încoronarea Maiestăţii Sale, ca Rege al Ungariei. Probabil, că şi guvernul să ocupă cu chestia aceasta, dar în public n'a străbătut încă nimic cu privire la planurile şi programul după cari se vor aranja festivităţile.

FOIŞOARĂ.

In jurul „Revistei teologice“.

(Fine).

Mai spune N. *Foişior*, că „datoria revistei este, să contribue ca biserica noastră naţională să fie ridicată la un nivel mai înalt, aşa încât să devie o putere culturală naţională“. Iar revista zice aşa: „vom dedica silinţele noastre ridicării nivelului cultural al clerului parohial..... ca să poată devenì apostoli devotaţi ai altarului şi culturei româneşti, iar prin ridicarea culturală a clerului parohial să ne întărim instituţiunile bisericeşti-culturale de o parte, iar de alta, ca şi massa mare a bisericii, credincioşii — biserica ascultătoare — încă să se înfrupteze şi mai mult de roadele unei munci tot mai intensive a unei apostolii conştie de sine şi de rostul său sacramental şi cultural. Aceasta e unica modalitate sigură, ca biserica să-şi poată rezolvì şi problema sa specifică: spirituală-morală şi culturală, care îi este problema de căpetenie“. Credem că aceasta e atât de luminat spus, încât nu era nevoe s'o mai spună nimenea, dacă ar fi fost cu băgare de seamă la cetirea revistei.

Să mergem mai departe. Dl Foişior continuă aşa: „Şi tocmai în vederea acestei probleme — adecă cea culturală-naţională, — e clar, că dela o revistă teologică bună se aşteaptă să fie mai mult bisericească decât ştiinţifică, tocmai pentru a-şi puteà împlini chemarea sa mai bine“. Aici ne oprim. Că nu ar fi adevărată întru câtva această afirmaţie, nu o tragem la îndoială.

Dar în numărul de Crăciun al „Tribunei“ din Arad, tot dl Onisifor Ghibu (N. Foişior) a publicat un articol despre „trei reviste bisericeşti“ apărute în Arad, şi în care spune altceva. Articolul este un fragment din studiul complect intitulat: „Ziaristica bisericească la Români“, studiu care după cunoştinţa noastră a fost premiat la universitatea din Bucureşti“. El este deci resultatul unei frământări şi munci serioase şi îndelungate, trecut prin prizma critică a judecării subiectului. Vorbind despre cele trei reviste arădane, încheie astfel: „Pentru preoţimea noastră de azi, în vederea ridicării nimbului bisericii, ca o instituţie per eminentiam culturală, ne trebue mai mult decât s'a dat prin aceste reviste, cari sunt singura hrană sufletească pentru preoţime, în ce priveşte biserica. Ne trebuesc în Arad, ca şi în celelalte centre bisericeşti, reviste teologice ştiinţifice, cari să facă din preot un om de ştiinţă, înţelegător de aproape al chemării sale sub toate raporturile“.

Nu mai citez, contrazicerea e evidentă. Oare cum să împacă afirmaţia din acest studiu serios, cu cea din ziarul „Lupta“, citată mai sus?.... A cere, ca preotul român să nu fie „om de ştiinţă“ este mai mult decât nelogic. Sau poatecă dl Ghibu înţelege altcum „ştiinţă?“ Bine, dar atunci cum spune, că revistele teologice să fie totuşi ştiinţifice, iar în „Lupta“ cere ca „Revista teologică“ din Sibiiu să nu fie ştiinţifică, ci mai mult bisericească? Şi asta abia după o lună, dela afirmaţia din „Tribuna“.

E foarte caracteristic deci, că în decurs de o lună să-şi schimbe cineva vederile atât de mult în judecarea aceluiaşi lucru, care şi înainte şi după o lună se află în aceleaşi împrejurări. De sigur, că n'am puteà presupune, că vederile altui om în aceiaşi chestie să fi contribuit şi la schimbarea vederilor dlui Ghibu în măsură atât de mare, în un timp relativ foarte scurt.

Insă şi dl N. *Iorga* a scris în nr. 69 al „Neamului românesc“ câteva rânduri asupra „Revistei teologice“, în cari spune hotărât, că viaţa noastră bisericească trebue să ţină locul întâiu al revistei, iar ştiinţă să se facă mai puţină. Tocmai pe tocmai, aşa spune şi dl Ghibu. Atunci cum rămânem cu afirmaţia de mai sus? Explicaţia e uşoară. Dl Iorga a scris la 4 Ianuarie, iar dl Ghibu a scris în „Lupta“ la 19 Ianuarie, aceleaşi lucruri. Doar nu cumva, neputând fi vorba de o influinţare a vederilor, s'ar puteà atunci cita aici vorba latinească: Magna ingenia conveniunt?... Lucrul e deci, cât se poate de clar. Dl Ghibu a vorbit în două rânduri, cu foarte puţină diferinţă de timp, asupra aceluiaşi lucru, în două feluri, foarte deosebite.

Sfătuitorii să ne cam rămână deci pe acasă. Noi suntem de convingerea, că cei dela „*Revista teologică*“ înţeleg pe deplin rostul ei, şi vor căuta să facă din ea un

Cronică bisericească.

Sărbătoarea întimpinării Domnului nostru Isus Cristos.

Sărbătoarea aceasta se petrece în aducerea aminte a mai multor fapte din istoria sfântă, cari stau în legătură. Dreptaceea a şi primit felurite numiri, dupăcum adecă la sărbarea ei s'a luat în considerare mai mult una sau ceealaltă din faptele respective.

Faptele, cari au dat ansă la instituirea sărbării, sunt următoarele: După legea lui Moisi era fiecare femeie, care năşteà un prunc, necurată 40 de zile, iar dacă năşteà o pruncă, 80 de zile; şi plinindu-se acest timp, trebuià în locul cel sfânt să aducă un miel de un an curat pentru arderea de tot şi un puiu de porumb sau o turturea, pentru păcat, înaintea cortului mărturiei la preot şi rugându-se acesta o curăţià pe ea. Iar neavând femeia din cauza sărăciei miel, trebuià să aducă două turturele sau doi pui de porumb, unul pentru arderea de tot şi altul pentru păcat şi rugându-se pentru ea preotul o curăţià (III. Moisi 12, 8).

Acestei legi s'a supus şi sf. Maria (Luc. 2, 22), venind la templu şi aducând sacrificiul prescris, adecă două turturele. De aici a primit sărbătoarea noastră în biserica romano-catolică numele „curăţirea sf. Mării“ (festum purificationis B. M.), numărându-se la sărbătorile Maicei Domnului.

La noi sărbătoarea aceasta se numără între sărbătorile Domnului, preamărindu-se în ziua aceasta cu deosebire aducerea lui Isus în templu. După o altă lege a lui Moisi (II. Moisi 13, 2) era adecă în aducerea aminte de cruţarea primogeniturilor israiltene în Egipet fiecare întâiu născut al Israiltenilor consacrat serviciului Domnului, dela care obligament trebuià, predându-se îngrijirea pentru serviciul divin mai apoi seminţiei lui Levi, să fie răscumpărat cu bani (IV. Moisi 18, 15). Şi orânduirii acesteia s'a supus sf. fecioară (Luca 2, 22, 27) spre a corăspunde cu privire la Isus tuturor pretensiunilor legii. Ea a adus aşadar pe Isus în templu şi l-a *răscumpărat*. Drept aceea apare sărbătoarea aceasta sub numirea de „aducerea sau presentarea lui Isus în templu“.

La această aducere s'au întâmplat următoarele: In zilele acele trăià în Ierusalim un bătrân drept şi pios, cu numele Simeon, care dela spiritul sf. primise promisiunea, că nu va gustà moartea pânăce nu-l va vedeà pe unsul Domnului. Intrând Maria cu pruncul în templu, a cunoscut Simeon îndată, că acela este Mântuitorul lumii. Luă pruncul în braţe şi binecuvântând pe Dumnezeu, vestì profetic, că pruncul va fi „lumină spre descoperirea neamurilor şi mărire poporului Israil“.

Impreună cu dreptul Simeon se învrednicì a-l întimpinà pe Domnul şi proociţa Ana. Ea era văduvă, aveà ca la 84 de ani, nu se depărtà de biserică, ci cu posturi şi cu rugăciuni servia lui Dumnezeu ziua şi noaptea. Şi venind într'aceeaşi oră lăudà pe Domnul şi vorbia de dânsul tuturor celorce aşteptau mântuirea în Ierusalim. (Luca 2, 25—36). Dela întâmplarea aceasta a primit sărbătoarea noastră numele *„Intimpinare“*, pentrucă aducând prea sfânta maica Domnului şi Iosif pe Isus la biserică, Simeon îl întimpină aici. Numirea aceasta era în biserica greacă dominantă, întrebuinţându-se astăzi în biserica ortodoxă îndecomun.

Relativ la întrebarea, când a început a se sărbà această sărbătoare, nu se poate spune nimica cu siguritate, lipsind în privinţa aceasta mărturii positive. Inainte de secolul V. nu se face amintire de sărbătoarea noastră, nici în scrierile părinţilor greceşti, nici în ale celor latini, căci cuvântările pentru întimpinarea Domnului, cari provin sub numele lui Metodiu, Ciril din Ierusalim, Ioan Chrisostom şi Grigorie din Nyssa, sunt fără doar şi poate neautentice şi aparţin unui timp cu mult mai târziu. Se parecă sărbătoarea noastră s'a întrodus primadată pe la mijlocul secolului V. sub împăratul Marcian, şi anume, în biserica din Ierusalim. Presupunerea aceasta se basează pe un loc al lui Ciril din Scythopolis (in vita Theodosii Cœnobiarchae), pe care'l înduce Leo Allatiu în observările sale la Metodiu (Leo Allat. annot. în Method. p. 344). Alte biserici din împrejurime se pare că au urmat curând exemplului bisericei din Ierusalim, aşa că în urmă sărbătoarea noastră a ajuns până la Antiochia, unde după raportul lui Cedren (Cedrenus compend. hist. pag. 366) s'a întrodus sub împăratul Iustin (450—527) în anul 526.

Ivindu-se nu mult după aceasta (541) în Constantinopole şi în părţile învecinate o epidemie cumplită (Evagrius, h. eccl. L. IV. c. 29) şi adăugându-se şi altă calamitate, adecă un cutremur mare de pământ, care ameninţà cu sfărmare cetatea Constantinopolei, a instituit în acest timp de urgie şi de frică generală împăratul Iustinian sărbarea solemnă a întimpinării Domnului, urmând poruncii lui Dumnezeu, care descoperì unui bărbat pios, că calamităţile de care e bântuită ţara vor încetà, *dacă se va instituì sărbătoarea Intimpinării Domnului.*

In acest mod s'a întrodus sărbătoarea noastră, care mai nainte era o sărbătoare locală sau particulară pentru Ierusalim şi Antiochia, în întrebuinţare generală, în toată biserica grecească, cum ne raportează Nicephorus Callixtus în istoria sa bisericească (L. 17 c. 28).

In biserica romană s'a întrodus sărbătoarea noastră în anul 494 de papa Gelasiu, cu intenţiunea, de a delăturà solemnităţile păgâne ce din ansa lustraţiunilor îndatinau a se sărbà de păgâni în luna lui Februarie, sau mai vârtos a le preface în solemnităţi creştine. In luna lui Februarie se ţineau, adecă în Roma, în onoarea zeului Pan lupercaliile şi se serbau solemnităţi de lustraţiune şi curăţire, de unde şi luna lui Februarie (luna de curăţire) îşi are numele (februare—purgare). Cu ocaziunea aceasta se făceà procesiune cu luminări arzătoare şi făclii. Spre a preface aceste ceremonii păgâne în sărbări creştine, i-se oferì lui Gelasiu ocaziunea cea mai potrivită în sărbarea curăţirii sf. Mării, care cădeà chiar în luna romană de curăţire, şi la care acuma în orient se întrebuinţau luminări arzătoare, se vede că cu privire la cuvintele dreptului Simeon, că Mântuitorul va fi „lumină spre descoperirea, luminarea neamurilor“. Această sărbătoare, care în biserica romano-catolică se numără, cum am amintit mai sus, la sărbătorile Maicei Domnului, se chiamă şi festum candelarum sive luminum, das Fest der Lichtmesse, der Lichtweihe sau Mariä Lichtmess.

(Candela).

Românii gr. ort. din Budapesta.

In procesul intentat bisericei greceşti din Budapesta din partea Românilor gr. ort. din capitală, s'a mai făcut în zilele trecute ascultare de martori, şi acum se studiază voluminosul dosar, pentruca în curând tribunalul regesc din Budapesta să poată aduce sentinţă cu privire la cererea Românilor.

Românii gr. ort. din Budapesta însă şi până la terminarea procesului au rugat pe domnul ministru de culte şi instrucţiune publică, în o rugare prezentată Vineri, săptămâna trecută, ca să le permită ţinerea serviciului divin în limba lor şi prin preotul lor în biserica grecească. care e comună, greco-română, iar statutul de organizare al Grecilor să nu-l aprobe, până nu se va termina procesul.

Rugarea, semnată de domnul Dr. *Alexandru Mocsonyi*, şi prezentată dlui ministru prin o deputaţiune condusă de dl Dr. *Iosif Gall*, membru în casa magnaţilor, e de cuprinsul următor:

Excelenţa Voastră! Domnule ministru! Preagraţioase Doamne!

Din actele aflătoare la Excelenţa Voastră se poate vedea, că la comunitatea bisericească greco-ortodoxă din Budapesta, numită *„greco-valahă“*, a cărei biserică şi avere nemişcătoare, după cum arată alăturatul extras din cartea funduară, e şi astăzi trecută pe numele acestei comunităţi de diferite limbi, a esistat cu începere dela 1808 o desăvârşită paritate de drept şi de limbă, deoparte între credincioşii de limbă *greacă*, de altă parte între cei de origine *valahă* (română), şi acest status quo legal, existent de 80 ani, a fost conturbat abia prin cunoscutul concluz al sinodului bisericesc ţinut în anul 1888, prin care credincioşii de origine macedo-română au fost eschişi din comunitatea de drept.

Antecesorii Excelenţei Voastre în ministeriu nu s'au simţit îndemnaţi să casseze acest conclus şi să restabilească, pe cale administrativă, o ordine de drept existentă de secole în biserică, ci au aflat de bine să ne îndrume pe noi la proces cu privire la pretenziunile de drept, şi anume, pe baza §-lui 1 din articolul de lege XXV din anul 1881.

In legătură cu aceasta, antecesorul Excelenţei Voastre s'a îndurat prin înalta ordinaţiune din 1888, numărul 48,240, să declare, la rugarea decedatului *Antoniu Mocsonyi* şi consoţii săi, că dacă se va începe procesul, va griji să se afle un modus vivendi, astfel, ca până la terminarea finală a procesului, *cei de limbă română să-şi poată alege preot şi să se poată folosi de liturgia română.*

Intr'acestea, majoritatea sinodului, compusă în mod meşteşugit, s'a apucat să facă statute, al căror proiect a fost prezentat antecesorului Excelenţei Voastre, contelui *Csáky Albin*, spre aprobare; dar acesta prin ordinaţiunea din 1892 numărul 9569 a denegat aprobarea, declarând, că: *„aprobarea statutelor rămâne deocamdată în suspenz până atunci, până nu dovedeşte comunitatea bisericească, cumcă amintitele chestii de litigiu sunt rezolvate în mod final faţă cu părţile nemulţămite, fie pe calea învoelii, fie prin sentinţă judecătorească.“*

Această declaraţie de mare preţ, e tot atât de justă, pe cât de naturală, ţinându-se în vedere, că raporturile de drept interne şi speciale ale bisericei până atunci nici nu pot să fie regulate pe cale administrativă, până când chestiile fundamentale de drept, cari formează substratul procesului, nu-şi află resolvarea principiară.

Trebue să mai amintim, că credincioşii de limba română, cari nu sunt primiţi în sinul bisericei improcesuate din partea noastră, pentruca să nu fie lipsiţi de serviciul divin oficiat în limba lor proprie, înainte cu câţiva ani, rezervâ du-şi toate drepturile cu privire la biserica din proces, s'au organizat în mod provisoriu, formând o comunitate bisericească separată, şi ascultă serviciul divin în localitate privată (VII., strada Holló, numărul 8), până atunci, până când li-se va da dreptul să-şi ocupe locul de nou în vechia biserică comună.

Subscrişii, parte membri activi ai comunităţii bisericeşti (anume, Vincenţiu Babeş, Alexandru şi Zeno Mocsonyi), ori urmaşi de ai acestora (George Szerb, Antoniu Mocsonyi, Emil, Titus şi Cornel Babeş şi alţii), parte locuitori în Budapesta de lege gr. ort. şi de limbă română, însă neacceptaţi ca membri ai comunităţii bisericeşti, cari cu toate acestea sunt îndreptăţiţi să fie membri şi se exercieze drepturile de membri, am înaintat în 1905 sub numărul 25.525 rugarea alăturată în copie, cerând cu privire la biserică decretarea comunităţii de drept şi de avere, în contra cărei cereri s'a dat însă excepţie cu privire la cercul de competenţă, spunându-se, că dupăce punctul 1 şi 2 din cererea noastră finală nu se refere la chestii de avere, nu e competentă judecătoria delegată, ci chestia aparţine competenţei autonome a bisericei însăşi. Excepţia însă a fost respinsă din partea Curiei, dupăcum arată hotărârea alăturată, şi competenţa judecătoriei a fost stabilită cu privire la toate punctele din cererea noastră, iar procesul e în curgere.

Această stare a lucrului o aducem cu onoare la cunoştinţa Excelenţei Voastre şi ne rugăm:

1. Că pe baza ordinaţiunei citate mai sus, numărul 9569 din 1892, să binevoiţi a *ţineà in suspens aprobarea statutelor* până la terminarea procesului aflător în curgere.

2. Că, având în vedere, cumcă fiii membrilor comunităţii bisericeşti, dupăcum s'a arătat aceasta şi în rugarea înaintată Excelenţei Voastre prin Dr. *Emil Babeş* şi fraţii săi în 1902 sub numărul 24.028, conform principiilor fundamentale ale dreptului bisericesc au să fie conziderati ca membri născuţi ai bisericei, iar statutele ce se intenţionează a se compune, neavând putere retrogradă, nu pot se atingă astfel de drepturi câştigate: să binevoiţi a ordonà, ca membrii existenţi, respective urmaşii legali ai membrilor decedaţi, *să fie trecuţi necondiţionat şi fără amânare între membrii comunităţii bisericeşti.*

3. Că în înţelesul ordinaţiunii din 1888 numărul 48.240, dupăce am arătat, că procesul e intentat, să binevoiţi a stabilì un modus vivendi provisor, astfel, ca *cei de limba română dintre gr. ortodoxii din Budapesta, cari n'au biserică proprie, până la finalisarea procesului se poată ţineà în biserica comună serviciu divin prin preotul propriu şi în limba proprie.*

Recomandând atenţiunii Excelenţei Voastre justa noastră rugare, am rămas cu deosebită stimă. Ai Excelenţei Voastre devotaţi: *Alexandru Mocsonyi* şi consoţii.

*

Domnul ministru de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi*, a primit cu multă afabilitate deputaţiunea Românilor gr. ort. din Budapesta in culoarele dietei, şi a promis, că va studia chestia, iar rugarea o va rezolva după drept şi dreptate.

---

factor cultural puternic, folositor preoţimei noastre. Şi nu vor respinge nici îndrumările, când ele vor veni dela oameni competenţi şi cu înţelegere adevărată. Dar, că pentru studii generale mai amănunţite, n'ar fi sosit încă vremea la noi, şi că n'am avea nevoie de interpretările canonice, pe motivul, că sunt *„pline de sofisterii“*, după cum spune dl Foişior, care de altcum e în contrazicere cu Onisifor Ghibu, cel din *„Tribuna“*, nu prea e adevărat. Precum nu este temeinică nici afirmaţia aceluiaş, că nu suntem, încă nici în acest secol al XX-lea, pentru discuţii ştienţifice, ceeace iarăşi răstoarnă tot Dsa în *„Tribuna“*. Deci n'avem să-l luăm chiar aşa de scurt. Atâta însă stă, că dela dl Ghibu, care este un tinăr serios şi cu bune pregătiri, aşteptăm să fie cu mult altcum, decât s'a prezentat acum în chestia judecării *„Revistei teologice“* şi a revistelor bisericeşti peste tot. Că numărul întâi cuprinde şi oare cari lacune, e prea adevărat. Pe acestea însă redactorii le vor îndrepta pe încetul. Că unele articole nu ne mulţămesc pe toţi, e firesc. Prea din cale afară ştienţific este, de ex. „Critica biblică mai înaltă“; dar el poate fi folositor clericilor de prin seminarii şi oamenilor de specialitate, uneori chiar şi pentru preoţii din generaţia mai nouă, dintre cari mulţi poartă interes pentru ştiinţa teologică. Atâta ne permitem să spunem şi noi de încheiere cu dl *Iorga*, că un loc însemnat să-l ţină *„rubricile permanente“*, din cari să afle cetitorul ceiace se petrece în toate ţinuturile bisericeşti ale Românimii, iar rubrica dărilor de samă să fie mai întinsă şi mai adâncită. Iar limba, mai ales a unor articole, să fie *mai îngrijită şi mai românească*, să nu se mişte o propoziţie în fraze de zeci de rânduri, pentrucă aceasta îngreuiază nespus de mult înţelegerea corectă a lucrului, şi mai ales când s'ar folosi în tractate dogmatice, ar face imposibilă orice pricepere. Pentrucă revista urmăreşte şi scopul propoveduirii unei limbi curate, a acelei frumoase limbi a vechilor noastre cărţi bisericeşti, care ar trebui să-şi câştige locul întâi în *„Revista teologică“*.

Vremea va dovedi, că întru cât silinţele conducătorilor ei au fost vrednice de sprijinul oamenilor cinstiţi, prin jertfa banului şi a muncii.

Ion Crainic.

Din România.

Ziua Unirii. Marea sărbătoare naţională din 24 Ianuarie v. când s'a făcut unirea principatelor române sub un singur domnitor, s'a serbat pretutindinea în România cu însufleţirea reclamată de importanţa zilei. La Bucureşti a ţinut domnul profesor universitar *D. Onciul* o conferenţă publică în sala Atheneului, ear în Craiova a fost aranjat un festival foarte succes, dat la teatrul naţional. A cântat corul mixt şi orchestra, apoi a cântat doamna *Veturia Tritean* din Sibiiu, şi în urmă a ţinut domnul *N. Iorga* o conferenţă despre *„Craiova în anul Unirii“* Festivalul s'a încheiat cu *„Deşteaptăte Române“*, cântat nu numai de cor, ci de întreaga asistenţă.

*

Conferenţa dlui ministru Disescu. Domnul ministru al instrucţiei publice din România, *C. Disescu*, a ţinut săptămâna trecută o conferenţă publică la teatrul naţional din Iaşi, în faţa unui public număros şi distins. A vorbit despre *„Femei şi răsboiu“*, stabilind rolul femeilor în cas că isbucneşte un răsboiu. A vorbit cu multă însufleţire şi laudă despre *Carmen Sylva*, Regina României, şi despre celelalte femei române, cari în 1877, cu ocasiunea gloriosului răsboiu pentru neatârnare, au făcut pe mamele răniţilor. Frumoasa conferenţă a fost încheiată cu cuvintele Carmen Sylvei dintr'o frumoasă cugetare: „E mult mai frumos a scăpà oameni din mâna morţii, decât ai da pe mâna morţii.“

*

„Academia română“ a ţinut Vineri şedinţă ordinară sub presidenţia Domnului *I. Kalinderu*, care a anunţat încetarea din viaţă a membrului *Vincenţiu Babeş*, mort în Budapesta. Şi-a esprimat regretele, că din causa depărtării mari Academia n'a putut fi representată la înmormântare. A depus însă coroană pe sicriul decedatului. A intervenit pe cale telegrafică la membrii Academiei mai aproape de Budapesta (Teclu, Viena, Dr. At. M. Marienescu, Sibiiu, şi Iosif Vulcan, Oradea-mare), dar din nefericire, toţi erau suferinzi. A făcut apoi o biografie amănunţită a regretatului academician, vorbind despre activitatea sa ca ziarist, politician, pe terenul bisericesc şcolar, şi ca membru al Academiei.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători*, Intâmpinarea Domnului, *numărul proxim al foii noastre va apărea Luni după amiozi.*

*

Darul regelui. Maiestatea Sa regele a donat comunei bisericeşti Săcătura (comit. Solnoc-Dobâca) 200 de coroane din caseta proprie, pentru zidirea bisericii de acolo.

*

Dr. Carol Lueger, primariul Vienei, s'a îmbolnăvit de nou. Zilele trecute starea sănătăţii sale era foarte îngrijitoare, aşa, că la cererea proprie a fost împărtăşit cu cele sfinte. Papa dela Roma i-a trimis prin nunţiul său din Viena binecuvântarea papală, cu următoarele cuvinte: „Papa roagă cerul să acoarde lui Lueger clemenţa pe care a meritat'o cu prisosinţă“. Telegramele ultime spun, că starea sănătăţii popularului primar al Vienii s'ar fi îmbunătăţit puţin.

*

Instalarea episcopului Dr. Friederich Teutsch Instalarea episcopului ev. luth. de aici, după cum anunţă S. D. Tageblatt, va fi numai în toamnă

*

Dela cassa archidiecezană. Doamna văd. *Aneta Zehan n. Popp*, a donat, — în memoria mult regretatului ei soţ *Vasilie Zehan*, — în favorul gimnaziului din Brad, — 20 coroane. Parohul *Ioan Popp* din Brădeşti, donează în favorul bisericei catedrale din Sibiiu 10 cor, — şi în favorul gimnaziului din Brad 10 cor. — în total 20 cor.

*

Achitat. Din Cluj primim ştirea, că Luni s'a pertractat acolo procesul „Unirei“, pentru agitaţie. Acuzatul *Zehan*, preot gr. cat. a fost achitat.

*

Liturgie catolică-orientală. In Paris preotul catolic al vechii biserici a Barnabiţilor, abatele Roussin, s'a intovărăşit cu arhiepiscopul Vilaette, care a fost sfinţit archiepiscop al Orientului de către patriarhul Antiochiei şi au ţinut o liturghie catolică-ortodoxă. Serviciul divin a fost turburat de catolici fanatici, cari însă la intervenţia poliţiei au fost daţi afară. Noua biserică să mai numeşte şi biserica *apostolică*. Incepând, în urma conflictului Papei cu republica franceză, a să ivì schismele şi reformele, unii savanţi francezi au luat măsuri, ca să se infiinţeze temple ale religiunii raţionale. — Cine ştie în ce haos religionar va mai ajunge Francia?!

*

Hymen. *Ionel Vinţeleriu* locotenent în regimentul 43 ces. şi reg. de infanterie în Caransebeş anunţă cununia sa cu dşoara *Elena Marin*, care se va sărba în 17 Februarie st. n. la orele $11^1/_2$ a. m. în catedrala gr. or. rom. din Caransebeş.

— Ioan *Popa*, teolog absolut şi Alexandrina *Nicolescu* anunţă căsătoria lor religioasă, care se va celebrà în biserica gr. ort. din Mesterhaza la 4/17 Februarie a. c. orele 3 d. a.

*

La Port Arthur Iaponezii au ridicat două monumente frumoase întru memoria soldaţior ruşi şi japonezi căzuţi şi îngropaţi aci în timpul asediului.

*

Un maniac religios a fost găsit vagabondând pe stradele şi mai ales prin mahalalele oraşului Iaşi din România. Dus la poliţie a spus că'l chiamă *Nistor Ştefan*, şi e originar din — *Sibiiu.*

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit Nicolae Lazar, ziler, în amintirea soţiei sale Lina Lazar n. Pescariu, 1 cor., O. S. 5 cor., Ermil Borcia, funcţ. la banca „Transilvania“, Candid Bârsan, notar, Sălişte, amândoi câte 20 fileri şi Vic. Tordăşianu asesor conzistorial 10 fileri.

*

Minune mare. Din Haga se scrie, că într'un mic sat, lângă Breda, s'a petrecut o minune curioasă. In căsuţa unui cantonier de cale ferată au întrat adecă, nu se ştie cum, patru gloanţe cari, după-ce au rătăcit de-a lungul tavanului odăei, s'au ciocnit în cele din urmă, şi au explodat, una câte una, producând o flacără mare. Dar cum s'a stins flacăra, în punctul unde se întâlniseră gloanţele, a apărut un crucifix. Nevasta cantonieriului, care se aflà în odae, a căzut în ghenunchi şi a început să se roage cu căldură. La puţin timp a venit acasă şi bărbatul, care, văzând crucifixul atârnat în aer, a întins mânile să'l apuce. Cum îl atinse însă, obiectul sacru a căzut în bucăţi, dar în curând bucăţile căzute pe o masă s'au reunit singure, recompunând crucifixul. Atunci cei doi soţi alergară să cheme pe preot, care aprinse în faţa crucifixului o luminare. Altă minune erà, că ceara luminărei nu se solidicà, scurgându-se pe masă, ci formà o literă de alfabet, de asemenea luminarea ardea fără să se consume. Imprăştiindu-se vestea minunei, sute de inşi alergau în pelerinaj la căsuţa cantonierului. Frumoasă — poveste!

*

Cei dintâi doctori veterinari. Regele încă în anul trecut a dat academiei veterinare dreptul de a învestì şi ea cu titlul de doctor, pe acei absolvenţi ai săi, cari vor dovedì în specialitatea lor, cercetări ştientifice originale. Cele dintâi promoţii de felul acesta s'au făcut Sâmbătă, în aula universităţii din Budapesta. Noii doctori veterinari, — trei la număr — sunt toţi Slovaci maghiarizaţi.

*

Grevă la gimnasiul ev. ref. din Orăştiă. Elevii clasei a opta dela gimnasiul ev. ref. din Orăştie s'au pus în grevă, nefiind mulţămiţi cu purtarea unui profesor de acolo, din a cărui cauză a fost eschis din şcoală unul dintre cei mai buni şcolari ai clasei a opta. Greviştii au luat hotărârea, că până nu se va face din partea direcţiunii cercetare nouă şi nu să va aduce o hotărâre justă, nu vor cercetà şcoala.

*

Inundarea Tisei. Din părţile Sabolciului să scrie, că Tisa a inundat câmpiile din apropiere. Locuitorii din părţile acele sunt cuprinşi de frica unor inundări mai mari.

*

Nenorocire pe moşia lui Tolstoi. In 30 Ianuarie s'a întâmplat o mare nenorocire pe moşia scriitoriului Tolstoi, din apropierea Moscvei. Tolstoi aveà o mulţime de oaspeţi, cari au petrecut noaptea în palatul lui. Dimineaţa din nebăgarea de seamă a unui servitor, s'a răsturnat o lampă şi s'au aprins mobilele. In câteva clipe a cuprins focul întreg palatul. Opt persoane şi-au perdut viaţa, multe au suferit arsuri grave.

*

Un atentat nereuşit. In Sibiiu, a găsit un poliţist Luni la 10 ore a. m. două patroane cu dinamită, lângă şinele tramvaiului electric, în strada Cisnădiei. Să presupune, că au fost puse de neşte lucrători italieni, cari au ajuns în conflict cu un inginer dela stabilimentul de electricitate. Astfel a scăpat liniştitul nostru oraş de un mare pericol.

*

Moartea unui geograf vestit. Alfred *Kirchhoff*, vestitul geograf german a decedat Vineri în Lipsca, în etate de 69 ani.

*

Magazin de bombe în o şcoală de fete. Din Moscva vin ştiri, că jandarmeria de acolo a aflat în edificiul unei şcoale de fete mai multe bombe, materie explosivă, arme şi multe cărţi revoluţionare. Una dintre odăile institutului a servit studenţilor revoluţionari de birou. Opt fete şi conducătoarea şcoalei au fost deţinute.

*

O familie întreagă nimicită. Din Petersburg să vesteşte, că în comuna Marino hoţii au întrat noaptea în casa unui neguţător bogat de acolo, şi după ce au omorât pe toţi membrii familiei, în număr de 10 au dus cu ei 40 de mii de ruble. Fioroşii tâlhari n'au cruţat nici copilul mic de 6 luni.

*

Sistarea pedepsei cu moarte. In o şedinţă din urmă a skupştinei din Cetinje ministrul de justiţie al Muntenegrului a adus la cunoştinţă dorinţa principelui Nicolae, de a se suprima pedeapsa cu moarte. Scupştina a primit ştirea cu aclamări, şi a votat propunerea, esceptionându-să numai cazurile de înaltă trădare, cari mai vin pedepsite cu moarte şi în viitor.

*

Petrecere în Turda. Meseriaşii români din Turda învită la petrecerea împreunată cu teatru ce o vor aranja Dumineca în 24 Februarie st. n. în sala cea mare dela Hotelul Europa. Venitul curat e destinat în favorul bibliotecii meseriaşilor români. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi sunt a se adresa dlui casar al reuniunei, care le va cuita pe cale ziaristică. Se va da piesa teatrală: *„Ruga dela Chiseteu“*, comedie poporală într'un act cu cântări şi joc de Iosif Vulcan.

*

Concert în Alba-Iulia. Corul vocal al bisericei gr. or. din Alba-Iulia-Maeri, învită la concertul ce'l va aranja Dumineca în 4 Februarie st. v. (17 Februarie st. n.) a. c. în sala cea mare dela hotelul „Europa“ în favorul şcoalei gr. or. din Maeri. Inceputul precis la 8 ore seara. Suprasolviri se vor primi cu multămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Bilete se pot procura la librăria Schäser şi seara la cassa.

*

Şezătoare în Abrud. „Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat şi jur“ învită la şezătoarea ce se va ţineà Joi în 28 Februarie st. n. a. c. în sala hotelului „Detunata“ în favorul şcoalei reuniunei. Preţul de întrare: de persoană 2 coroane, de familie 4 cor. Inceputul la 8 ore seara. Domnii şi doamnele sunt rugaţi a se presenta în costume româneşti.

*

Petrecere în Deva. Inteligenţa română din Deva învită la petrecerea cu dans ce o va aranjà Joi, în 15/28. Februarie 1907. în localităţile hotelului „Crucea albă.“ Inceputul la orele 8 $^1/_2$ seara. Preţul de întrare: de persoană 2 cor. Venitul curat este destinat pentru fondul gimnaziului român din Brad. Suprasolviri şi oferte se primesc cu mulţămită şi se vor cuità pre calea publicităţii.

Din public.*)

Mulţămite publice.

In ajunul Crăciunului locuitorii comunei Drămbariu au avut o seară de mare bucurie, de oarece corul bisericesc din comuna sus numită înfiinţat de dl învăţător Nechifor Borza a colindat pe la creştini cu care ocaziune s'a încassat pe seama şcoalei suma de 38 cor. 80 fileri. Următorii buni creştini au donat sumele următoare:

Stefan Magda 3 cor., Sever Bran, Ioan Magda, Ioan Mărginean, Ioan Vasiu, fiecare câte 2 cor., Ioan Ianc 1 cor. 80 fil., Iovu David, Todor Magda, Pompeiu Magda, Ilie Magda, Petru David, Clement Petrase, Iosif Ianc, Todor Hermenaş, Nicolae Giosan, Martin Magda, Petru Giurca, Maxim Anghel, Ioan Todor, Stefan Vasiu, Dumitru Giosan, Ioan Magda, George Barb, Nicolae Ianc, Ioan Magda, Nechifor Petraşc, Iosif Vasiu, Nicolae Vasiu, fiecare câte 1 cor., Vasile Magda 80 fileri, Petru Bela 60 fileri, Iosif Mărginean 60 fileri, Antonie Ianc, Alexandru Anghel, Nicolae Hermenaş, Ioan Magda bernut, Stefan Magda a Stani, fiecare câte 40 fileri.

Iar la concertul urmat de dans şi aranjat tot de către corul sus zis în seara Anului nou au suprasolvit următorii:

George Cadariu, notar cercual 3 cor., Ioan E Magde. preot gr. cat. 2 cor., Sever Bran, preot gr. ort. 2 cor., Magda Stefan a Stani 1 cor. 20 fileri, Ioan Cutean, preot gr. ort. 80 fileri, Zaharie Mihălţan, preot gr. ort., Ioan Bucur, înv., doamna Virginia Roman, Ioan Bogdan, preot gr. ort., fiecare câte 80 fileri, Vasile Pop, not. 20 fileri.

Intratele cu colinde cu tot au fost: 106 cor. 40 fileri, din cari sumă subtrăgându-se spesele 10 cor. 40 fileri, rămâne un venit curat de 96 cor., cu care sumă se va închide curtea şcoalei.

Şi pe calea aceasta le aducem marinimoşilor donatori şi binevoitori ai şcoalei mulţămite.

Dee Dzeu ca fapta aceasta bună să le fie răsplată.

Drâmbariu, la 15 Ianuarie 1907.

Sever Bran *prez.*
Stefan Magda *cassar.*

*

In 26 Dec. 1906 st. v. (8 Ian. 1907 n.) s'au aranjat de către inteligenţa rom. din Boşorod cu binevoitorul sprijin al dlui notar cercual Ajtay Géza şi al adj. său Kolozs Béla o petrecere în scopul unui fond pentru zidirea nouei biserici din loc, cu care ocaziune au binevoit a contribui şi suprasolvì următorii:

Nicolae Popa, paroh, Toma Popovici, înv., ambii câte 5 cor., Iustin Tegoveţiu, înv. 4 cor., Rudolf Murăşan, întreprinzător 5 cor., toţi din Boşorod, Ajtay Géze, notar Chitid 5 cor., Kolozs Béla, adj. not. Chitid 2 coroane, Sebastian Ciocan, preot Valea-Sângeorgiu 7 cor., Nicolae Todor, înv. 4 cor., George Popovici, preot 5 cor., ambii din Ocolişul-mic, Ilie Popovici, înv. Dâncul-mare 2 cor., Ioan Ned Ica pandur Chitid 1 cor., Ferencz Lajos, sergent jand. Chitid 3 cor., Herczeg Istvánné, propriet. Chitid 2 cor., Aurel Popovici, proprietar Boşorod 1 cor., Tamás István, şufar Luncani 3 cor., Petru Popa, vicenotar Cainelul-de-jos 2 cor., Dr. Vajna Farkas, adv. Haţeg 5 cor., Izrael Gustav, comerciant Boşorod 5 cor., Tóth Ferencz, înv. 3 cor., Miklós Antal 1 cor., Grüntaum Ignácz, com. 2 cor., toţi din Chitid, Popovici Iulius econ. 40 cor., Avram Giurgiu, Simion Deac, Nicolae Bălăjoiu, Nicolae Popovici, Ilisie Gruesc, Grigorie Gruesc, Lazar Bârcian, Susana Bârcian năs. Popovici, Toma Vişa, economi, fiecare câte 20 fil. toţi din Boşorod, Maria Eli preoteasă văd., Orăştie 1 cor., Czitron Adolf, cârcimar Boşorod 4 cor., Toma Popovici, econ. Boşorod 1 cor., Dr. Augustin Străiţar, adv. Haţeg 6 cor., întrând deci la cassa în total suma de 86 cor. 20 fileri, din cari subtrăgându-se spesele de 43 cor., a rămas un venit curat, care s'a administrat epitropiei bisericeşti în scopul sus amintit de 43 c. 20 fileri.

In numele epitropiei, a comitetului parohial şi a întregului popor să exprimă deci şi pe această cale marinimoşilor donatori şi contribuenţi cele mai călduroase mulţămite.

Boşorod, la 7 Februarie 1907.

Nicolae Popa
paroch.

Cărţi şi reviste.

„Albina“, revistă poporală. Anul X. nr. 18 cuprinde: Creşterea rea a copiilor d G. Coşbuc. Puişorii, de Em. Gârlian. Sfaturile de iarnă pentru gospodari, de V. S. Moga. Băncile poporale săteşti ca îndrumătoare morale, culturale şi naţionale ale ţărănimii, de Leon Mrejeriu. Orzul de toamnă, de D. Bujilă. Mana viilor, de Dobre Rădulescu. Diverse. Cronică. Ilustraţiuni. Redacţia şi administraţia. Str. Mântuleasa 9, Bucureşti.

Ce-i mai absurd
şi mai de condamnat,

ca a se simţì cineva bolnav fără să folosească nimica atunci când cea mai mică muncă îi pare obositoare şi când cineva îşi perde tot cumpătul. In cazul acesta „Emulsion“ ul lui Scott, — preparat din oleu fin de peşte cu var şi natron-hipophosphit, — e unul din cele mai bune şi mai sigure mijloace a întări şi a înviorà trupul şi sistemul nervos. „Emulsion“ ul lui Scott, care în părţile lui constitutive e compus numai din cele mai bune calităţi, e un mijloc de nutrire nepreţuit şi produce repede voe şi putere de viaţă. XI 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75** fileri în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Ad Nr. 99—1907 Prot. [29] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de cl. III, Rodbav, protopresbiteratul Agnitei, pe baza rezoluţiunei preaveneratului Conzistor arhidiecezan dela 9 Ianuarie 1907, Nr. 154 Bis., prin aceasta se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român„.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coa'a B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post să-şi înainteze cererile, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cântà, resp. a celebrà şi cuvântà.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Agnita, în 21 Ianuarie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Agnitei. **Ioachim Muntean**
protopresbiter.

Nr. 699—1906. [25] 3—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia a doua din Bălan suseni, protopresbiteratul Unguraşului. se excrie concurs din nou, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor dela stat, despre cari concurenţii îşi pot luà informaţiuni dela oficiul protopresbiteral.

Doritoril de a ocupà acest post au a-şi aşterne cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral şi au a se prezentà înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cântà resp. a celebrà şi cuvântà.

Fizeş-Sânpetru, 18/31 Ianuarie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului, în conţelegere cu comitetul parohial. **Pavel Roşca**
protopresbiter.

Nr. 12—1907 [36] 1—3

Vânzare de lemne.

Comuna Tălmăcel vinde lemnele de fag din tăietura de pe anul 1907, aflătoare la o depărtare de 4 klm. de comună în pădurea aşa numită „Strugariu". Lemnele se vând în picioare şi vor fi cam 400—500 stângini metrici.

Preţul strigării e 5 cor. de stângin.

Vadiu are a se depune 250 cor.

Tărminul de exploatare 31 Martie 1908.

Licitaţiunea verbală împreunată cu admiterea ofertelor în scris se va ţineà în cancelaria comunală din Tălmăcel în **24 Februarie st. n. a c.** la 3 ore d. a.

Ofertele ulterioare nu se vor luà în conziderare.

Condiţiunile mai amănunţite se pot vedeà în cancelaria comunală.

Tălmăcel, 5 Februarie 1907.

Primăria comunală.

Mihaiu Radanu **Ioan Fanea**, not. com.

Publicaţiune.

Subscrisul având lipsă de un stenograf român 3—4 săptămâni, aceia cari doresc să vină, să se insinue la mine, ca să ne înţelegem asupra condiţiunilor.

Dr. Nicolau Şerban
[34] 1—5 advocat

Nu numai cetit

dar şi probat trebue

săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda şi Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieşi), dacă doreşte oarecine să aibă teint alb şi liber de pistrui cum şi o coloare delicată a feţii.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs" (piaţa mică),
farmacia **E. Rummler**, str. turnului,
C. Müller, piaţa mare,
drogeria **Carl Morscher**, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piaţa mare,
G. Meltzer str. cisnădiei şi guşteriţii, piaţa mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 44—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum şi
în Sighişóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 9 - 41

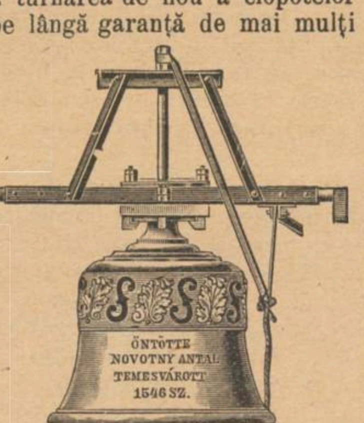

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

NOU! NOU!

Somatose

fluide.

Mijloc tonic

producător de apetit şi întăritor de nervi.

(63 a) 26—26

Nr. 111 T. 1—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de

conducător-contabil

la Librăria şi Tipografia arhidiecezană din Sibiiu, se publică prin aceasta concurs.

Reflectanţii la acest post să-şi înainteze ofertele, cari vor aveà să conţină şi condiţiunile de salar, Comisiunei administrative a Tipografiei arhidiecezane până în 28 Februarie st. v. 1907.

La ofert să se alăture:

Atestat de botez.

Atestat despre aptitudinele sale în această specialitate eventual şi alte documente.

Sibiiu, din şedinţa comisiunii administrative a Tipografiei arhidiecezane, ţinută la 18 Ianuarie 1907.

Arândarea unei moşii.

Biserica unitară din Ungaria dă în arândă pe mai mulţi ani moşia sa aflătoare pe hotarul comunei Alămor 704 jug. arătură, 632 □ păşune, 290 □ fânaţ şi 29 □ intravilan care se poate folosì şi de păşune, la olaltă 1669 jugăre catastrale dimpreună cu edificiile, cari sunt în stare foarte bună.

Păşune minunată de vite şi de oi. **Oierii şi economii de vite sunt preferiţi.**

Informaţiuni se pot luà dela **direcţiunea domeniului în Ladamos**, comitatul Albei inferioare. Staţie de tren şi posta ultimă în loc.

Ladamos, în 11 Februarie 1907. [37] 1—3

Direcţiunea domeniului.

„VENEŢIANA",

institut de credit şi economii, soc. pe acţii în Veneţia-inferioară.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Veneţiana", societate pe acţii, se învită conform statutelor, la a

V-a adunare generală ordinară,

care se va ţineà în Veneţia inferioară (localul institutului) în **24 Februarie** stil nou 1907 la 1 oră p. m.

Obiectele:

1. Raportul anual al Direcţiunei şi al comitetului de supraveghiare, asupra bilanţului anului de gestiune 1906.
2. Propunerea direcţiunei, în conţelegere cu comitetul de supraveghiare. referitor la distribuirea profitului.
3. Alegerea a 2 membri din direcţiune, conform §-lui 31 din statute
4. Alegerea a 2 membri din comitetul de supraveghiare, conform § lui 41 din statute.
5. Alte propuneri.

Veneţia-inferioară, în 27 Ianuarie 1907.

[31] 2—2 **Direcţiunea.**

Bilanţ la 31 Decemvrie 1906.

Activa

		K f
Cassa în numărar		511 09
Cambii excomptate		172,105·—
Imprumuturi hipotecare		6,538·68
Credite cambiale cu acop. hipot.		19,220·—
Mobiliar	300 —	
Amortizare	30·—	270·—
Realităţi		67·—
		198,711·77

Pasiva

	K f
Capital de acţiuni	20.000·—
Depuneri spre fructificare	118,505·48
Reescompt	41,605·—
Interese tranzitoare anticipate	3,992·90
Creditori	329 72
Fond de rezervă	7,483·42
Profit curat	6,795·25
	198.711·77

Profit şi Perderi la 31 Decemvrie 1906.

Debit

	K f
Interese de depuneri	6,095·68
Spese:	
salare	1,200·—
spese de birou, luminat, încălzit etc.	278·29
chirie	100·—
porto	53·76
Contribuţie directă şi aruncuri	1.135 67
10% după interese de depun.	609 84
Amortizare din mobiliar	30·—
Profit curat	6,795·25
	16,298 49

Credit

	K f
Interese:	
de excompt	11,249·86
de împrumuturi hipotecare	312·08
de credit cambial	1,247·39
Venite după realităţi	16·68
Proviziuni	3,472·48
	16,298·49

Veneţia-inferioară, la 31 Decemvrie 1906.

George Comaniciu m. p., director executiv. **Mihail Ganea** m. p., contabil.

Direcţiunea:

George Halmaghi m. p. **Rusalim Mija** m. p. **Niculae Cornea** m. p.
Mateiu Mateiu m. p. **Zacheiu Socea** m. p. **Ioan Stoica** m. p.

Conturile prezente confrontându-se cu registrele principale şi auxiliare, s'au aflat în consonanţă.

Veneţia-inferioară, în 30 Ianuarie 1907.

Inspecţiunea:

Ioan Popiţa m. p. **George Ciocan** m. p. **George Popp** m. p.
Ioan B. Ovesea m. p. **Niculae Bâţă** m. p.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

„HUNEDOARA“, însoţire de anticipaţiuni şi credit în Deva.

CONVOCARE.

Domnii participanţi ai însoţirii de anticipaţiune şi credit „Hunedoara“ se invită în vârtutea §§-lor 23 şi 24 ai statutelor la a

XXII-a adunare generală ordinară

care se va ţineà în Deva **Joi, 28 Februarie st. n.** 1907, la 2 ore după ameazi, în localul însoţirii.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Alegerea unui prezident, a unui v. prez., precum a 2 secretari şi 2 scrutinători.
2. Raportul direcţiunei cu privire la activitatea conziliului administrativ şi la starea cassei însoţirii (bilanţul) pe anul 1906, raportul comisiunei de supraveghiare, şi hotărârea asupra profitului curat.
3. Statorirea budgetului pe anul 1907.
4. Alegerea directorului vicedirectorului, cassarului, comptabilului şi a secretarului pe timp de 3 ani.
5. Alegerea membrilor în conziliul administrativ pe timp de 3 ani.
6. Alegerea comisiunii de supraveghiare pe timp de 1 an.
7. Eventuale propuneri (§. 29).

In lipsa membrilor receruţi, de peste jumătate a părţilor fundamentale — adunarea se va ţineà în înţelesul § lui 25 din statute la 6 Martie a. c. tot la timpul şi localul indicat.

Domnii participanţi pot luà parte sau în persoană, sau prin plenipotenţiaţii lor, cari asemenea au să fie participanţi fundamentali (§. 26); nime nu poate exercità însă mai multe de 20 voturi (§. 10).

In timpul încheierii bilanţului însoţirea a avut 319 părţi fundamentale à 100 cor. 31,900 coroane.

Din şedinţa conziliului administrativ al însoţirii „Hunedoara“ ţinută în Deva la 30 Ianuarie 1907.

Alexandru Moldovan sen. m. p.,
director.

Dr. Cornel Popescu m. p.,
secretar.

[23] 1—1

Bilanţ cu 31 Decemvrie 1906.

Active		K f
Cassa în numărar		13,291·72
Cambii de portfel		131,031·80
Imprumuturi pe obligaţiuni		156,439·—
Bon la alte bănci		3,828·—
Realităţi		1,289·39
Mobiliar	312·72	
amortizare	32 72	280·—
Anticipaţiuni		900·—
		307,059·91

Pasive	K f
Părţi fundamentale	31,900·—
Fondul de rezervă	24,000·—
Fondul special de rezervă	4,501·13
Fondul pentru dubioase	2,000·—
Depuneri spre fructificare	234 412·50
Dividende neridicate	760·50
Diverse conturi creditoare	618·99
Interese transitoare anticipate	2,172·21
Profit curat	6,694·58
	307,059 91

Contul Profit şi Perderi.

Debit	K f
Interese:	
de reescompt	253·—
de depuneri	12,156 89
Spese:	
de birou	1,743·52
salare	4,290·—
chirie	440·—
Dare:	
directă şi aruncuri	1,979·06
după int. de depuneri 10%	1,215 69
timbre	39·76
Marce de prezenţe	1,345·—
Amortizare din mobiliar	32·72
Profit curat	6.694·58
	30,190·22

Credit	K f
Venite la realităţi	253·40
Interese	19 848·09
Proviziuni	5,679·21
Diverse venite şi interese de întârziere	4,409·52
	30,190·22

Deva, 31 Decemvrie 1906.

Alex. Moldovan sen. m. p.
director.

Dionisiu Ardelean m. p.
cassar.

Alex. Moldovan jun. m. p.
contabil.

Membrii în direcţiune:

George Romanul m. p. **Dr. Alex. L. Hosszu** m. p. **George Popoviciu** m. p.
George Gla m. p. **Dr. Cornel Moldovan** m. p. **Alexandru Pătrău** m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat exacte.

Deva, în 30 Ianuarie 1907.

Adam Lesnican m. p. **Dominic Raţiu** m. p. **Romulus Cutean** m. p.

„Cassa de păstrare în Mercurea“, societate pe acţii.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai institutului **„Cassa de păstrare în Mercurea“, societate pe acţii** se convoacă prin aceasta la

a IX-a adunare gen. ordinară,

conform §. 16 din statutele societăţii, pe ***Dumineca în 5 Martie st. n. 1907 la 11 oare a. m.***, în localul societăţii din Mercurea cu următorul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Raportul general al Direcţiunii pentru anul 1906.
3. Raportul comitetului de supraveghiare.
4. Deciziunea asupra conturilor anuale.
5. Deciziunea asupra împărţirii profitului curat.
6. Fixarea marcelor de prezenţă pentru membrii Direcţiunii şi ai comitetului de supraveghiare.
7. Raport special referitor la zidirea casei institutului.
8. Raport special referitor la sumele distribuite de institut din venitele fondului de rezervă pentru scopuri culturale filantropice.
9. Alegerea a doi membri în direcţiune, în locul celor 2 eşiţi prin sortare.
10. Alegerea comitetului de supraveghiare pe un period de 1 an.

In lipsa acţionarilor receruţi la adunarea generală din 5 Martie conform §-lui 20 din statutele societăţii, adunarea generală se va ţineà în *14 Martie st. n. 1907* cu acelaş program, la timpul şi în localul dejà indicat.

Domnii acţionari, cari voesc a participà cu vot deciziv la adunarea generală sunt poftiţi, conform §-lui 17 din statute, a-şi depune *înainte de adunare* acţiile scrise pe numele lor, respective pe numele acelora, pe cari îi reprezintă, precum şi documentele de plenipotenţă, la cassa societăţii, eventual cu 48 oare înainte la cassa institutelor «Albina» Sibiiu, «Cassa de păstrare» Sălişte, «Sebeşana» Sebeşul-săsesc, «Mielul» Poiana şi «Brădetul» Orlat.

Mercurea, la 7 Februarie st. n., 1907.

[35] 1—1

Direcţiunea.

CONTUL BILANŢ.

ACTIVA.		Cor.	b.
Cassa în numărar		36,139	33
Cambii de bancă	88,643·—		
Cred. camb. cu acop. hipot.	111,268·—		
Imprumuturi pe hipotecă	222,681·—		
Imprum. pe oblig. cu cav.	288,915·—		
Credite de Cont-curent	229,939·25	941,446	25
Efecte		18,200	—
Depunerea fondului de rezervă		42,018	70
Depun. fond. de binefaceri	1,571·58		
Impr. din fond. de binefaceri	1,000·—	2,571	58
Zidirile institutului şi alte realităţi		44,360	25
Diverse conturi debitoare		1,038	60
Interese restante		2,619	78
		1.088,394	49

PASIVA.	Cor.	b.
Capital social:		
1280 acţii à cor. 100·—	128,000	—
Fondul de rezervă	42,018	70
Fondul de binefaceri	2,571	58
Depuneri spre fructificare	887,005	84
Dividende neridicate	63	—
Diverse conturi creditoare	4,048	44
Interese anticipate pro 1907	8,711	92
Profit curat	15,975	01
	1.088,394	49

CONTUL PROFIT ŞI PERDERE.

DEBIT.		Cor.	b.
Interese:			
pentru fondul de rezervă		2,008	36
pentru fondul de binefaceri	38·77		
pentru depun. spre fruct.	34,900·54	34,939	31
Spese:			
salare	4,789·34		
marce de prezenţă	741·—		
impr., reg., chirie, porto etc.	1.891·48	7,421	82
Contribuţiune:			
directă	1,651·83		
10% dare la int. dep. şi fond. de binef.	3,493·93		
ca competinţă de timbru	297·78	5,443	54
Amortizarea mobiliarului		700	—
Profit curat		15,975	01
		66,488	04

CREDIT.		Cor.	b.
Interese:			
dela cambii de bancă	8,283·40		
dela credite cambiale cu acoperire hipotecară	6,121·16		
dela imprum. pe hipot.	14,597·08		
dela imprum. pe oblig. cu cavenţi	23,490·49		
dela credite de cont-curent	8,791·—	61,283	13
dela efecte		980	—
Venite dela realităţi		967	86
Proviziuni şi admoniţiuni		3,257	05
		66,488	04

Mercurea, 31 Decemvrie, 1906.

D. Vulcu m. p.,
director executiv.

Elie N. Petruţiu m. p.,
contabil.

Direcţiunea:

I. Droc m. p.,
prezident.

D. Comşa m. p.,
viceprezident.

Avr. S. Pecurariu m. p. **A. Măcelar** m. p. **I. Popescu** m. p. **G. Muntean** m. p.
I. Floaşiu m. p. **D. Stroia** m. p. **N. Albu** m. p.

Ioan Vătăşan m. p.,
revizor expert al băncilor române asociate.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în conzonanţă cu registrele principale şi auxiliare ale societăţii ţinute în bună regulă.

Mercurea, 7 Februarie, 1907.

Comitetul de supraveghiare:

N. Henţiu m. p.
prezident.

Dr. Nicolae Schiau m. p. **Ioan Dăian** m. p.

„CREDITUL“,
institut de credit și economii societate pe acții în Zernești

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii, ca societate pe acții „CREDITUL“ se convoacă la a

III-a adunare generală ordinară

care se va ținea în **Zernești, la 24 Februarie 1907 la 2 oare p. m.** în localul institutului.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării prin prezident.
2. Numirea a 2 notari și 3 verificatori și scrutatori.
3. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiare.
4. Distribuirea profitului.
5. Alegerea a 2 membri în direcțiune în locul celor sortați cu mandat pe 6 ani.
6. Eventuale propuneri întrate conform statutelor.

Domnii acționari, cari în senzul §. 20 din statutele societății voesc a luà parte la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiile și eventual dovezile de plenipotență cel puțin cu o oară mai înainte de deschiderea ședinței, la cassa institutului.

Zernești, în 3 Februacie, 1907.

Nr. 33 (1–1) **Direcțiunea.**

CONTUL BILANȚULUI.

Activa — Vagyon. Mérleg számla. **Pasiva — Teher.**

Activa — Vagyon.		K f
Cassa în num. — Pénztár készlet		3,413 04
Cambii de bancă — Váltó tárcza		216,220 88
Credite personale — Személyes hitelek		38,770·52
Spese de fondare — Megállapitott költségek	580 —	
După amortizare — leirás	58 —	522·—
Mobiliar — Leltár számla	886·—	
după amort. — leirás	88·60	797·40
Diverse conturi debit. — Különféle tartozó számlak		15,667 02
		275,390·86

Pasiva — Teher.	K f
Contul social: — Részvény tőke: 800 acții à K 100 — 800 drb. részvény à K 100	80,000·—
Fondul de rez — Tartalék alap	3,472·39
Fondul cultural — Jotékonyczélok alap	965 72
Depuneri spre fruct. — Betétek tak. könyvecskékre	178,581·47
Interese antic. pe 1907 — Előlegezett kamatok 1907 évre . .	4,201 81
Diverse conturi credit — Különféle hitelező számlák	228·06
Profit curat — Tiszta nyereség .	7.941 41
	275,390 86

CONTUL PROFIT ȘI PERDERE.

Debit — Tartozik. Nyereség és Veszteség számla. **Credit — Követel.**

Debit — Tartozik.		K f
Inter. după depun. spre fruct. — Kamatok takarék betétek után .		7,071·16
Spese: — Költségek:		
Remuner. — Tisztelet dij	500·—	
Porto și diverse spese — Posta kiadások és különféle költségek . . .	954·36	
Salare — Fizetések . .	266 64	1,721·—
Contribuțiune și competință — Adó:		
directă — egyenes .	1,946·57	
10% dare dela int de dep. — 10% adó takarék betéti kamatok után	707 12	2,653·69
Chirie — Lakbér.		320·—
Amortizări: — Leirások:		
din spese de fondare — a megálapitott költségekből	58·—	
din mobiliar — a leltár számlából	88 60	146 60
Profit curat — Tiszta nyereség .		7.941·41
		19.853 86

Credit — Követel.		K f
Interese — Kamatok:		
dela cambii de bancă — a váltó leszámitolási üzletben	13,994·44	
dela cred. personale — személyes kitelek után	2,928 93	
dela credite de cont-cur nt — folyó számla után	868·02	17,791·39
Proviziuni — Jutalékok		662·47
Profit transpus din anul 1905 — Nyereség áthozatt a 1905-ik évről		1,400·—
		19,853·86

Zernești, 31 Decemvrie, 1906 — Zernest, 1906 dec. hó 3-án.

Garoiu m. p., prezident. **Nicolau Pană** m. p., contabil.

N. Guguian m. p., membru în direcț. **Moise Micu** m. p., membru în direcț. **Dr. I. Mețian** m. p, director executiv. **I. I. Comșa** m p, membru în direcț.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și în conzonanță cu registrele principale și auxiliare — A fenti mérleg kimutatást valamint a jövedelem kimutatást átvizsgáltuk és azokat ugy a könyvet, mint az egyes okiratokkal megegyezöknek találtuk.

Zernești, în 3 Februarie 1907 — Zernest, 1907 Február hó 3-án.

Comitetul de supraveghiare — A felülvizsgáló bizottság:

I. Strevoiu m. p., prez. **B. Mețian** m. p. **I. Comșa Baiu** m. p. **I. Sperchez** m. p.

Propunerea direcțiunii referitor la împărțirea profitului curat.

1.	După capitalul social, ca dividendă acționarilor .	Cor.	4,000·—
2.	5% fondului de rezervă	„	197·05
3.	10% tantiemă direcțiunii	„	394·14
4.	5% membrilor comitetului de supraveghiare .	„	197·05
5.	2% directorului executiv	„	78·88
6.	2% contabilului	„	78·88
7.	2% fondului cultural	„	78·88
8.	Augmentarea fondului de rezervă	„	1,427·61
9.	Augmentarea fondului cultural cu	„	34 28
10.	Gimnaziului din Brad	„	200·—
11.	Pentru scopuri de binefaceri	„	116·53
12.	Venit transpus pe anul 1907	„	1,038·11
		Cor.	7,941·41

Direcțiunea.

„PLUGARIUL“,
institut de credit și economii, societate pe acții în Săcădate.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Plugariul“, societate pe acții, se invită conform statutelor la a

IX-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Săcădate (localul institutului) **Duminecă, în 10 Martie a. c. st. n. la 1 oară p. m.**

Obiectele:

1. Raportul anual al direcțiunei și al comitetului de supraveghiare asupra bilanțului anului de gestiune 1906.
2. Propunerea direcțiunei și a comitetului de supraveghiare referitor la distribuirea profitului realizat.
3. Eventual alte propuneri.

Acei domni acționari cari, sau în persoană sau prin plenipotențiați, voiesc a luà parte la adunare să fac atenți conform §-ului 17 din statute, a depune acțiile scrise pe numele lor precum și plenipotența înainte de deschiderea adunării la cassa societății.

Săcădate, la 10 Februarie, 1907.

Direcțiunea.

Bilanț la 31 Decemvrie 1906.

Activa — Vagyon. Mérleg számla 1906. december hó 31-én. **Pasiva — Teher.**

Activa — Vagyon.		K f
Cassa în numărar — Készpénz.		5,462·06
Cambii escontate — Leszámitolt váltók		149,630·30
Imprum. pe obligațiuni — Kötvény kölcsönök		2,176·—
Mobiliar — Felszerelés	140·—	
amortizare — leirás .	20·—	120·—
		157,388 36

Pasiva — Teher.		K f
Capital societar — Részvénytöke		20,000·—
Fond de rezervă — Tartalék alap		3,600·—
Fond de binefaceri — Jótékony alap		500·—
Depuneri spre fruct. — Betétek		110,911·91
Cambii reescontate — Visszleszámitolt váltók		17,050·—
Creditori — Hitelezők . . .		258·80
Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék		168·—
Interese tranzitoare — Átmeneti kamatok.		1,412·60
Profit reportat — Áthozott nyereség . . .	100·92	
Profit din anul crt. — Nyereség f. évből .	3,386·13	3,487·05
		157,388·36

Profite și perderi la 31 Decemvrie 1906.

Spese — Kiadások. Nyereség és veszteség számla. **Venite — Bevételek.**

Spese — Kiadások.		K f
Interese după depuneri — Betét kamat		4,812·83
Salare — Fizetések . .	600·—	
Marce de prezență — Jelenleti jegyek . . .	123·—	
Spese: chirie, luminat, încălzit, tipărituri etc. — Költségek: házbér, vilagitás, füttés, nyomtatványok.	530·32	1,253·32
Dare: — Adó:		
directă și aruncuri — egyenes és potadó . .	548·01	
10% dela interese la depuneri — betéti kamat után	481·28	1,029·29
Amortizare de mobiliar — Leirás a felszerelésből		20·—
Profit curat — Tiszta nyereség .		3 487·05
		10,602·49

Venite — Bevételek.		K f
Profit reportat — Áthozott nyereség		
Interese dela cambii escontate — Kamat leszámitolt váltók után .	9,614·29	
Interese dela obligațiuni — Kamat kötvények után	98·45	9,712·74
Proviziuni — Jutalékok		788·83
		10,602·49

Săcădate, la 31 Decemvrie 1906.

Constantin Prie m. p., președinte — elnök. **Ioan Stanciu** m. p., cassar — pénztárnok. **Ioan Iordachie** m. p., contabil — pénztárnok.

Ioan Cândea m. p., membru în direcțiune — igazgatósági tag. **Simeon Grădinar** m. p., membru în direcțiune — igazgatósági tag.

Ioan Vatașan m. p., revizor expert — szakértő revizor.

Revăzut și aflat în conzonanță cu registrele principale și auxiliare. — Megvizsgáltatott és a fő és segédkönyvekkel összhangzásban találtatott.

Săcădate, Februarie, 1907. (38) 1—1

Comitetul de supraveghiare — A felügyelő bizottság:

Dr Ioan Bucur m. p., prezident — elnök. **Toma Benchia** m. p.

Toma Podea m. p. **Toma Mahara** m. p. **Sever Silca** m. p.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[11] 9

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Nr. 13 Sibiiu, Marți 6/19 Februarie 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Sinoadele protopresbiterale.

Articol trimis din afară.

Amăsurat normelor din „Statutul organic“, în luna lui Februarie a fiecărui an au a se ținea sinoadele protopresbiterale în întreagă biserica ort. rom. din patrie.

Este incontestabil adevărul, că soartea bisericei noastre naționale, atât în urma acestor norme, cât și în urma altor dispozițiuni ale superiorităților bisericești, — este depusă în mânile celor mai destoinici fii ai ei, din cler și popor. Suntem mândri, când știm, că în această biserică, fiecărui membru, ca părticică constitutivă a ei, îi este dat un rol oarecare de activitate, având a participà și el cu un atom de putere la progresarea și înaintarea întregului. Suntem mândri, cu tot dreptul, că avem un mechanism, aproape perfect, pentru care contrarii ne invidiază, iar prietenii ne fericesc. Avem o mașinărie construită după cele mai înțelepte și binelămurite precepte și indigitări, în care toată părticica, de jos până sus, având-și rolul binestabilit, — arată mișcarea măreață a întregului.

In luna primă a fiecărui an funcționează corporațiunile inferioare ale acestui mechanism: *sinoadele parohiale*, pregătind rostul de activitate pentru corporațiunile imediat superioare, pentru reprezentanțele protopresbiteratelor, cari sunt: *sinoadele protopresbiterale*.

Este un adevăr, care nu sufere îndoeală, că progresul ori regresul bisericei noastre naționale atârnă dela funcționarea ori nefuncționarea regulată și conștiențioasă a sinoadelor protopresbiterale, dat fiind, că acestea formează trunchiul sau tulpina arborelui falnic al acestui sfânt și scump așezământ. Este explicabil deci faptul, că membrii acestor corporațiuni, pe lângă numărul de preoți prescris, — se recrutează tot cam din pătura inteligenței noastre mirenești. Căci având acestia un orizont mai larg de vederi, e dela sine înțeles, că văd mai departe, și deci le este mai lesnicios a afla — chiar și la oarecari depărtări — cărările potrivite pentru înaintarea și progresarea bisericei.

Baza bisericei noastre celei vii, — credinciosul nostru popor, — întrunit în sinoadele parohiale, depune frânele conducerii sale administrative și morale-creștine în mânile celor mai buni și destoinici fii ai săi. Alege dintre cei buni pe cei mai buni, și îi provede cu onorifica distincțiune de a sta în fruntea afacerilor sale.

Este firesc deci, că acest popor, — această biserică vie, — când distinge pe cei mai aleși fii ai săi prin aceea, că îi așază în fruntea sa, așteaptă totodată ca și aceștia, la rândul lor, să se arete demni de distincțiunea onorifică, — prin muncă serioasă, prin zel și devotament desinteresat, dovedit întru promovarea intereselor multilaterale ale poporului, nu mai puțin chiar și prin premergerea cu bun exemplu în religiositate, strălucind înaintea credincioșilor prin fapte și purtări eminente creștinești.

Dar se ține cont de acestea? Cei aleși și puși în fruntea afacerilor noastre bisericești se achită oare de datorințele ce le au față de poporul credincios prin primirea distincțiunilor oferite cu drag din partea acestuia?? Iată întrebarea, la care cu mult regret trebue să răspundem cu un categoric *nu*. Onoare excepțiunilor; dar avem mulți bărbați aleși în sinoadele protopresbiterale, cari poatecă nici idee nu au ce angajament au luat asupra lor când au primit să fie aleși în acea onorifică corporațiune. Durere, nu numai că nu strălucesc mulți din acestia prin religiositate, dar le expiră chiar și periodul de trei ani ca membri aleși, fără a fi participat măcar la vre-o ședință a sinodului pretopresbiteral. Și poporul, care i-a ales, nu știe nimic. El crede că a ales bine, și când vine proxima alegere, din nou îi onorează cu mandat pe cei vechi.

El, poporul, lucră la progresarea bisericei, chiar și prin aceste alegeri, dar alesul în cercul activității și al competenței sale *nu*. Deci lucrarea se întrerupe, schioapătă, tocmai la mijloc, în protopresbiterat. Și nu arareori stagnările protopresbiteratului se resimt și în cercurile superioare, dat fiind, că opera bisericei noastre trebue să fie o afirmațiune continuativă și neîntreruptă, care trece din treaptă în treaptă. Ba am știre și cunoștință de natură și mai tristă, anume, că în unele protopresbiterate, pe lângă toată silința și strădania domnilor protopresbiteri, — sinoadele protopresbiterale nu se pot ținea deloc la timpul legal, din lipsa membrilor, cari nu se prezintă în număr suficient. In Hunedoara d. e. mai anii trecuți nu s'a putut ținea sinodul din acest motiv, și a trebuit să fie amânat pe altădată. Intreb acum, au cunoștință bărbații aleși de popor în această corporațiune de obligamentul lor față de biserică și așezămintele aceleia, câștigate cu multă osteneală și jertfă de către înaintașii de pie memorie? Avem în arhidieceză bărbați distinși, pe cari poporul i-a onorat cu duplă distincțiune, alegându-i, nu numai la sinodul protopresbiteral, ci și la cel arhidiecezan. Și nu arare-ori am putut observà, că unii din acestia, prin regulata participare la ședințele sinodului arhidiecezan doresc a dovedì tragere de inimă față de interesele noastre comune bisericești, însă tot aceiași nu vin de loc și la sinodul protopresbiteral,

Intreb, cum pot unii ca aceștia să lucre cu succes la edificarea și prosperarea bisericei, lucrând numai în etagiul de sus? Căci e lucru de obște cunoscut, că la zidirea oricărui edificiu se recere muncă solidă și serioasă începând dela temelie. Cum va puteà zidarul, fie cât de iscusit, să pregătească decorațiunile edificiului strălucit la etagiurile superioare, când temelia, părțile de jos ale aceluia nu sunt bine pregătite?

Dacă poporul întinde cu drag mandatul de deputat bisericesc „domnului“ către care își arată și prin aceasta iubirea sa, atunci și acesta este *obligat moralicește* să manifeste o dragoste întocmai față de popor, prin activitate conștiențioasă în postul ce-l ocupă. Și aceasta o pretinde poporul cu tot dreptul, o pretind interesele mari ale bisericei.

Anunțarea și defigerea zilei în care se ține sinodul protopresbiteral să și-o însemne deci bine fiecare membru al acelei corporațiuni, și să încunjure pentru ziua aceea orice ocupațiuni și afaceri, fie private, fie oficioase.

Să socotească, că dânsul în calitate de membru în acea corporațiune reprezintă sute de indivizi, dela cari a primit mandatul de a lucrà în locul lor, reprezintă o însemnată bucată din biserica vie a Domnului. Se cuvine deci, ca ziua aceasta să o conzidere de o rară sărbătoare, când odată la an are prilegiul de a muncì și pentru prosperarea și binele celui mai prețios tesaur al nostru, pentru biserica noastră națională. Cu multă durere a trebuit să constat însă de mai multeori, că de aceste cardinale obligamente nu s'a prea ținut cont din partea multor chemați. Și tocmai acest fapt mă îndreptățește a atrage atențiunea acelora, pe cari îi privește, asupra greșelii provenite dintr'o nepăsare nesocotită. Socot că este timpul potrivit, acum, în pragul sinoadelor protopresbiterale, a inzistà deci pe lângă fruntașii nostri, și a i rugà, să arete mai mult zel față de interesele celui mai scump așezământ al nostru, față de biserică.

Așteptăm toți, și cu tot dreptul, ca toți să-și împlinească cu toată rigoarea datorința. Iar în cazul cel mai rău, când nu le-ar fi cu putință, așteptăm, ca toți, pe cari poporul îi onorează cu mandat, să aibă puterea morală de a spune poporului, că în urma ocupațiunilor lor de altă natură *nu pot primì* aceste mandate onorifice, pentruca poporul să-și poată alege alți reprezentanți, cari nu vor oprì în loc funcționarea organismului bisericei.

Celce are urechi de auzit să audă.

Alegerea din Bocșa. Joi seara la orele zece s'a terminat alegerea de deputat în Bocșa. A fost ales candidatul *Iulian Weisz*, față de candidatul Dr. *Valer Branisce*, care a rămas în minoritate cu 526 voturi. *Weisz* întrunise adecă 1392, iar Dr. *Branisce* 826 voturi.

Salarele învățătorești. Domnul ministru de culte și instrucțiune publică, contele *Apponyi*, a fost primit Vineri în audiență la Viena. Se zice că a prezentat Maiestății Sale spre aprobare prealabilă proiectul de lege despre ameliorarea salarelor învățătorești, care acum în curând va fi prezentat parlamentului spre votare.

Din Austria.

Alegerile pentru reichsrath. Terminul pentru alegerile ce se vor face pe basa votului universal pentru reichsrathul austriac este pus pe 14 Maiu nou, ear eventualele balotagii se vor face în 23 Maiu. Terminul de alegere este încă departe, dar cu toate acestea cei ce umblă după mandate au plecat printre alegători, ca să se recomande bunăvoinței lor. Se țin întruniri și se rostesc discursuri multe. Cel mai interesant a fost al ministrului *Prade*, care a vorbit la Reichenberg, în Boemia, despre învoiala economică-comercială dintre Austria și Ungaria, accentuând cu mare apăsare, că aceasta înțelegere, ori se va face pe o durată mai lungă, ori apoi nu se va face deloc. Pe doi trei ani Austria nu mai leagă compromis cu Ungaria. S'ar crede, că astfel de declarațiuni sunt pe placul Maghiarilor, cari lucră în direcția de a dobândì pe seama țării independența economică; dar tocmai din contră, presa maghiară a primit cu multă supărare declarațiile răsboinice ale ministrului Prade.

Dela Românii din Macedonia.

In chestia cererii Românilor din Macedonia, de a li se permite, ca serviciul divin să fie oficiat în bisericile lor în limba lor proprie, și că tot în limba lor să se facă și instrucția în școalele poporale cercetate de copiii lor, patriarhatul ecumenic a ținut în zilele din urmă două conzilii. Despre cele petrecute în aceste două conzilii se dau următoarele amănunte.

Patriarhul a făcut o reprivire asupra privilegiilor de cari s'a bucurat biserica ortodoxă și patriarhatul totdeauna în trecut, pentrucă toți Sultanii au respectat-o, dela cucerirea Constantinopolei de către Turci, până în ziua de astăzi. S'a făcut însă de multeori greșală din partea patriarhatului, că s'a cerut intervenția autorităților politice în anumite cazuri, prin ce s'au primejduit privilegiile, și însași biserica a ajuns în încurcătură.

Aceste intervenții au dat anză sublimei Porți și guvernului turcesc să intervină acum în favorul Arămânilor, cerând pe seama lor concesiuni, pe cari patriarhatul nu le poate face. Nu le poate face mai ales, că se cer prin guvern, cu toate că e vorba de o chestie de caracter pur bisericesc, în care nu e admisibil de loc amestecul guvernului.

In ambele conzilii s'a luat apoi hotărârea, că *nu trebue să li se acorde* Arămânilor permisiunea de a-și oficia serviciul religios în limba lor.

Hotărârea aceasta a fost înțeleasă astfel din partea guvernului turcesc, că Arămânii sunt resprinși din partea patriarhatului cu justele lor pretenziuni numai pentrucă a intervenit guvernul în favorul lor, și nu s'au adresat ei deadreptul patriarhatului cu rugare în privința întrebuințării limbii lor în biserică și școală. De aceea, Poarta a dat imediat poruncă valiilor din Macedonia, să adune dela toate cele 72 comune arămâne din Macedonia petițiuni iscălite în regulă și provăzute cu sigilul bisericesc și comunal, și să le trimită guvernului turcesc, pentruca acesta să le predea toate patriarhatului, luându-i din mână și arma ultimă cu care se mai apără și se împotrivește să facă un act de dreptate.

Totodată Poarta a luat măsurile de lipsă, ca Arămânii să nu mai fie împedecaţi în folosirea limbei lor în biserică şi şcoală, să nu fie perzecutaţi şi să nu fie atacaţi de nimeni, pentrucă aceea ce s'a întâmplat până acuma *„nu-i permis să se mai repete“*. Provocările şi incidentele deplorabile, de cele mai de multe ori terminate cu moarte de om, cu omorârea Arămânilor nevinovaţi, au deci să fie împedecate în viitor, pentrucă Poarta *„nu mai poate sta nepăsătoare în faţa exceselor continue“*.

Aşa se spune în circularul trimis valiilor din Macedonia, pe cale telegrafică, probabil iarăşi la intervenţia puterilor mari europene.

Scandal nou în Budapesta.

La curtea de compturi din Budapesta, — autoritatea care censurează socotelile guvernului, — s'a întâmplat zilele trecute un furt de acte, despre cari se presupunea, că conţin secrete însemnate de stat. Furtul l-a comis un funcţionar cu numele *Hajdu*, în scopul ca să le predee deputatului *Lengyel Zoltán*, spre a le întrebuinţa în procesul ce i-l-a intentat fostul ministru de justiţie *Polonyi*. Lengyel a copiat unele din acte, iar altele le-a dus la fotograful *Erdélyi* pentru ai face copii de pe ele, şi apoi le-a dat toate îndărăt lui Hajdu, care a pus trei la loc, dar al patrulea act (căci atâtea furase) l-a păstrat încă în buzunarul paltonului, până i-se va da ocaziune bună să-l aşeze şi pe acesta la loc.

Intre acestea s'a dat însă de urma furtului. S'a făcut arătare la poliţie, şi s'a pus în mişcare întregul aparat, pentru a fi descoperit făptuitorul acestui furt de acte. I-s'a şi dat de urmă, şi noaptea a fost dus Hajdu la poliţie, unde, dupăce s'a aflat în buzunarul paltonului său actul cu pricina, — omul a recunoscut furtul, dar s'a apărat cu aceea, că a comis fapta din *datorinţă patriotică*. N'a fost îndemnat de nimenea s'o facă şi nici n'a primit plată dela nimenea pentru acte.

Inflăcăratul patriot a fost arestat, dar pus la două zile în libertate, şi va fi dat în judecată, nu pentru furt ordinar, crimă, care după codul penal ungar se pedepseşte cu temniţă până la cinci ani, ci numai pentru tradare de secrete oficioase.

Chestia a fost adusă apoi şi înaintea dietei, în şedinţa de Joi, când ministrul de comunicaţiune *Kossuth Ferencz* a luat cuvântul înainte de a se întra în ordinea de zi, şi a depus toate actele cari au fost furate pe masa dietei, pentruca să se convingă dieta, că nu este nimic compromiţător în ele. E vorba în ele de unele contracte legate între guvern şi ziare cu privire la publicaţiunile făcute la comanda guvernului, apoi de o bursă de studii, dată unui domn trimis în străinătate, pentruca să facă studii social-politice, etc. A accentuat ministrul, că în actele, în jurul cărora s'a făcut atâta svon, nu se cuprinde nimica de ce guvernul ar trebui să se ruşineze.

Deputaţii s'au uitat în acte, au văzut ce e în ele, şi lumea s'a liniştit pe o vreme oarecare, pentrucă nu se ştie, dacă nu se va naşte ca mâne un nou scandal în jurul scandalului început cu goana în contra ministrului de justiţie *Polony*, după ce aşa zace în firea lucrurilor, că din scandal tot scandal să ese!

Din România.

Şezătoarea Săteanului. Vineri, în 2 Februarie, cercul „Şezătoarea Săteanului“ a dat o serbare în beneficiul revistei cu acelaşi nume. Revista aceasta, cunoscută în unele locuri şi la noi, se ocupă mai mult de mişcările culturale şi economice cari privesc ţărănimea. Preocupările acestea i-au asigurat colaborarea unor bărbaţi ca Gh. Coşbuc, I. G. Duca, general Ionescu şi simpatiile preţioase ale P. S. S. Episcopului Atănasie, A. C. Cuza ş. a. La Şezătoarea dela Ateneul român, dl *V. M. Kogălniceanu*, „Fiul pios“ al marelui Mihail, şi-a cetit conferenţa despre *învoelile agricole.* Arată cu dovezi, că la nedreptăţile cuprinse în aceste învoeli se reduce starea materială neînchipuit de grea a ţărănimii din România, şi că urmare a lor e şi demoralizarea din atâtea locuri. Pe urmă inzistă asupra celor două cauze de căpetenie, pentru care ţăranul e nevoit să primească condiţiile puse de arândaş sau de proprietar: lipsa de pământ arător şi de islaz. Apoi propune măsuri de îndreptare, cari să poată face din ţărani: oameni, cetăţeni şi Români vrednici. Conferenţa a avut o rară valoare ştiinţifică şi morală. Au urmat arii naţionale cântate de T. Căpriţă, doamna E. P. Rădulescu şi de vestita dşoară Bonciu, mierla „cu dulce glas“ a melodiilor noastre populare. Pe urmă s'a recitat fără înţelegerea cuvenită un cântec popular din Macedonia; măestrul Nottara a *declamat* din Eminescu (satir III.), Alexandri, Alexandrescu (ucigaşul fără voe) şi Deparaţianu (Viaţa la ţară). O deosebită frumseţă răpitoare au avut jocurile naţionale, şi chiar exerciţiile gimnastice, executate de elevii dlui Mocean cu îndemânare. S'a mai putut remarca dl Liviu Tempea, în acompaniarea la pian a cântăreţilor.

A fost multă lume bucuroasă de astfel de manifestaţii sănătoase. (*idp.*)

Revistă esternă.

Atentat contra lui Witte. Intr'una din sările trecute s'a aflat în soba contelui *Witte*, fost prim-ministru rusesc şi încheetoriul păcii în răsboiul ruso-japonez, o bombă, pusă în funcţionare, astfel, că spre ziuă trebuià negreşit să esplodeze. S'a deschis anchetă pentru a se constata, cine a aşezat bomba în sobă, dar făptuitoriului nu i-s'a putut da de urmă până acuma.

*

Deschiderea parlamentului englez. In una din zilele din urmă s'a făcut deschiderea parlamentului englez, prin însuşi regele, care însoţit de regina, cu cortegiu solemn şi escortă militară a mers la parlament spre a face deschiderea sesiunii. Regele a cetit mesajul de tron, în care sunt amintite raporturile amicale cu puterile streine şi se face declaraţia, că guvernul englez va căută să aplaneze divergenţele de păreri dintre cameră şi casa de sus, numită a lorzilor. Se promite apoi şi o îmbunătăţire cu privire la desvoltarea autonomiei Irlandei. In urmă sunt înşirate proiectele de lege, cu cari guvernul va păşi în faţa parlamentului, cerându-le votarea.

Programul de lucru

al comitetului central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“ pro 1907, stabilit în şedinţa din 5 Februarie n. 1907.

1. Pentru studiarea referinţelor economice din comune, se vor ţineà întruniri agricole în comuna *Şura mică, Săsăuşi, Jina, Turnişor, Glâmboaca, Şugag, Sibiiu (suburbiul* inferior) şi *Avrig.*

2. Pentru promovarea culturii vitelor de rassă, se va ţineà în comuna *Săcădate* o expoziţie de vite de prăsilă (a 17-a), împreunată cu distribuire de premii în bani.

3. Se va procurà şi sortà o viţea de rassa curată „Pinzgau“ între membrii cu locuinţa în comuna *Guraradului.*

4. Se vor acordà proprietarilor mici pentru procurarea de vite de prăsilă împrumuturi cu 5⁰/₀, replătibile în 4 rate semestrale.

5. In scopul răspândirei culturii de animale de soiu ales, se vor distribuì între membri galiţe de tot soiul, apoi coşniţe şi unelte pentru albinărit, etc. In scopul nobilitării rassei de râmători, reuniunea va procurà 13 vieri (ieri) de rassă englezească în vârstă de 2 luni şi îi va distribuì la câte un membru harnic din comuna *Apoldul rom., Mercurea, Gârbova, Reciu, Cărpeniş, Poiana, Jina, Ludoş, Apoldul-sup, Amnaş, Topârcia, Dobârca* şi *Rodu* cu obligământul pentru membrul împărtăşit, de al plătì în restimp de 2 ani fără interese şi de a-l pune la timpul său la dispoziţia proprietarilor de râmători în scopul reproducţiei.

6. Pentru a îmbărbătà economii la cultivarea de nutreţuri măestrite, între membrii să vor împărţi în mod gratuit seminţe de trifoiu, de luţernă şi de napi de nutreţ. In acelaşi timp se va mijlocì pentru obşte procurarea de seminţe mai bune şi mai ieftine, seminţe de nutreţuri, de verdeţuri (legume), de flori, etc. Membrii împărtăşiţi în trecut sunt rugaţi a raportà comitetului despre modul de purcedere la cultura nutreţurilor şi despre rezultatele obţinute.

7. Pentru a înlesnì cultura pomilor, se vor împărţì mai multe mii pădureţi, meri peri, pruni, cireşi, vişini, gutui, etc. şi se vor pune în vânzare cu preţ redus mai multe sute altoi (meri.)

8. Membrilor cu locuinţa în Lancrăm li-se dăruesc câte 1 altoi măr pătul, care se va plantà prin anume trimişi în grădina fiecăruia.

9. Obicinuitul curs de altoit pomi se va ţineà în comuna *Sibişel.*

10. Pentru cunoaşterea istoricului comunelor, mai departe a stării morale şi materiale a locuitorilor, apoi a uneltelor economice folosite şi a desvoltării preste tot a comunelor, se vor escrie trei premii pentru cele mai bune monografii ale comunelor din comitat, cari se vor tipărì în editura reuniunei, împreună cu alte cărţi folositoare.

11. Pentru cunoaşterea referinţelor higienice ale poporaţiunei, cum sunt locuinţele, hrana, curăţenia, indeletnicirile, etc., în sărbătorile Rosaliilor se va aranjà în comuna *Ilimbav* o expoziţie de copii (a 2-a), împreunată cu distribuire de premii în bani.

12. Se vor organizà comisiile agricole din diferitele centre ale comitatului cu chemarea de a stabilì cauzele decreşterii relative a poporaţiunei şi de a aflà mijloacele de delăturare ale lor.

13. Direcţiunile însoţirilor noastre de credit săteşti sistem „Raiffeisen“ cum şi cele ale tovărăşiilor agricole, sunt rugate a raportà despre lucrările săvârşite în 1906 şi în acelaşi timp se va lucrà la alcătuirea de cât mai număroase de asemenea însoţiri. Totodată să va lucrà la desvoltarea simţului de economizare, în care scop, prin mijlocirea „Cassei de păstrare din Sălişte“, se vor distribuì *„Cassete de economizare.“*

14. Se va lucrà la desăvârşirea şcoalei practice economice din *Săliste* şi se vor sprigini alcătuirile de şcoale de pomi, comunale.

15. Se va face apel în cauza augmentării colecţiilor de păpuşi, chemate a

FOIŞOARĂ.

O nouă revistă din Ardeal.

Imi pare bine că discuţia dintre *„Luceafărul“* şi „Revista politică şi literară“ face posibilă publicarea acestui articol, scris, — afară de două pasagii — de mai de mult. Căci n'aş dori să se mai vadă *printre* şirele mele intenţii ce nu le am, nici să se caute credinţe, pe cari nu le împărtăşesc, în convingerile mărturisite aici, şi nici să nu ni-se arunce, cu o ridicolă indignare de infailibil, epitetul de „bizantini“ atâtor inşi vrednici să-şi facă osânda în purgator, fiindcă am publicat în „Telegraful Român“. Acum, cred că voiu fi scăpat de toate acestea.

Astăvară, când s'a anunţat prin ziare apariţia unei reviste „politice şi literare“ la Blaj, multă lume a rămas pe gânduri. Nu numai pentrucă singurul scriitor din Blaj, un analist uneori fin al sentimentului, alteori povestitor care înduioşează, vădind în atâtea cazuri şi o cugetare ce interesează prin elementele ei contradictorii, cu limba destul de neîngrijită, — deci nu numai fiindcă domnul Al. Ciura, singurul scriitor care trăeşte astăzi în Blaj, era între directorii „Luceafărului“ (acum e colaborator), şi fiindcă mai aveam, în Cluj, o revistă cu de două ori atâtea calificative pe copertă, şi fiindcă nu se putea înţelege — „Orizontul“ sta dovadă vie — noima unei politici lunare, nu numai pentru toate motivele acestea, dar cei mai mulţi am rămas pe gânduri de oarece am ajuns şi noi, Ardelenii, să nu avem nevoie nici de sclipitoarele atracţii filozofice şi sterpe ale politicei, nici de tămbălăul ei, pentru a citi, zăpăciţi, literatură.

Fireşte, acestea erau gândurile celor mulţi, cari n'aveau putinţa să împedece apariţia revistei, şi nici dreptul s'o facă. Trebuiau să aştepte câtăva vreme, să iasă câteva numere. Căci astăzi nu mai trebuiesc ani de dibuire pentru a şi aflà o publicaţie calea cea dreaptă, astăzi cinci luni ajung, ca să se ştie ce voieşte şi cât poate. Am aşteptat, am văzut, am judecat. Am luat aminte şi la cuvintele altora, — şi pentru „Revista politică şi literară“ cuvinte de încurajare n'au prea venit dela bărbaţii chemaţi să le spună. Căci n'au putut venì. Eu voiu încercà să arăt pentruce.

Mai întâi politica.

Incă dela început ni-s'a făgăduit — dl A. Ciato a repetat promisia — că vom fi lămuriţi înainte de toate asupra „ideii de naţionalitate în toate aplicările ei, atât etice, cât şi juridice, cât şi politice, — întărind astfel baza pe care stăm şi asigurând evoluţia normală a naţionalităţii noastre“. Nu vreau să discut îngustimea, sau mai drept falşitatea ideii din urmă, căci oricine va înţelege lucrul acesta: Noi, Românii din Ungaria, suntem naţionalitate numai în statul ungar, dar mai pe sus de toate facem parte din marea naţiune românească, prin limbă, prin datini, prin legăturile culturale şi prin trecutul de suferinţe. „Evoluţia“ noastră „normală“ nu va fi aşadară urmarea politicii, nici a „priceperii corecte a ideii de naţionalitate“ — *noi* pricepem aceasta foarte bine, *alţii* nu vor s'o priceapă, — ci va fi urmarea deplinei înţelegeri a marelui suflet românesc, cu aspiraţiile lui culturale, cu nizuinţele lui spre desăvârşirea celor mai bune, mai caracteristice şi mai scumpe însuşiri etnice. Fără îndoială, lucrurile spuse de dl Ciato *vor* ajutà la opera vecinică a încopcierii noastre sufleteşti, — dar numai atât. Iar ce mai adaogă despre împăcarea „patriotizmului“ cu „aspiraţiile întreg neamului românesc“ e foarte puţin hotărât, nu făgădueşte aproape nimic.

Sunt şi alte împrejurări cari ne „procură multă batere de cap“, în revista dela Blaj. Prea multe îndrumări pentru deputaţi şi pentru ceilalţi conducători politici români, prea puţină muncă pentru „întărirea bazei“ chiar şi în felul ei de a vedea lucrurile, notiţe „diverse“ şi „politice“ de prisos, reproducerea (e şi aceasta un fel de *politică*) aprecierilor din reviste şi gazete despre revista blăjană, şi mare păcat, atâtea vorbe late, stoarse de înţeles, fără să preciseze nimic. Dau un exemplu: ce crede dl Ciato, că au să lucreze fruntaşii noştri: „Paralel cu susţinerea intactă, completă şi pură a drepturilor noastre la viaţă naţională, ei vor avea să îndeplinească în stil mare constituirea desăvârşită a naţionalităţii noastre“.

Inţeleagă cine poate, mai ales după următoarea explicaţie: „Emanând din idea de naţionalitate, vor avea să studieze serios cari sunt elementele constitutive de naţionalitate, în ce stare se află ele la noi şi ce este de făcut pentru susţinerea lor şi pentru tot mai deplina lor îmbogăţire în conţinut“. Har Domnului, noi am avut destui bărbaţi — şi în alte domenii, cari au scris articole de îndrumare, de sintetizări generale, dar nicăiri nu ne împiedecăm de astfel de fraze sterpe. Să ne gândim numai la activitatea, în partea ei de îndrumare, a dlor *S. Maiorescu* şi *N. Iorga.*

Pe urmă partea politică întreagă a revistei sufere straşnic „din punct de privire“ al limbei, al stilului. Afară de ce s'a putut vedeà până aici, mai dau două exemple, fără analiză. „Menirea (specială) ridică fiinţa unui popor la înălţimea ce compete scopurilor de sine stătătoare şi o face neatârnătoare de resonamentul existenţei individuale a fiilor săi“. Cu alte cuvinte, trăinicia („durabilitate“ mă rog!) Românilor n'o hotărăşte fiinţa lui Stan şi Bran şi Nan, aceştia pot muri când vreau, şi toţi ceilalţi neamul însă va trăi şi fără cei ce-l alcătuesc, de vreme ce „resonamentul existenţei individuale“ n'are a face… „Rezon“!

A doua pildă. „Dezvoltarea economică este care lucră la spatele omului producând formaţiuni nouă şi prin aceasta probleme nouă, cari apoi se revelează oamenilor ca idei… Enunţăm dar de adevăr istoric şi important pentru viitorul neamului românesc ideea correlativizmului realistic…“

Da, da! Are perfectă dreptate poetul *O. Goga.* „Nu-i vorba că eu înţeleg sau ba, — asta la urma urmei nu-i nici câştig nici pierdere mare. Dar nu înţelege nici popa, nici învăţătorul, nici alţi alegători de deputaţi… Atunci pentru cine facem noi reviste şi scriem cu tiparul, dacă nu vrem să fim înţeleşi?

Pentru cine? *Ioan Duma Paltin*

conservà şi răspândì portul original al ţerancelor noastre.

16. Adunarea generală pentru anul 1907 se va ţineà în comuna *Câlnic*.

17. Se vor pune la dispoziţie spre folosire grapa de muschi, plugul sistem Sack şi alte eventuale unelte economice cu rezerva, că la dorinţă uneltele se pun în vânzare.

NOUTĂŢI.

Dela cassa arhidiecezană. Pentru gimnaziul din Brad au întrat următoarele colecte: Din Agnita 62 cor. 26 fil., din Văsăud 7 cor. 30 fil., din Archita 17 cor. 2 fil., din Beia 17 cor. 70 fileri. şi din Bulbuc 17 cor. 51 fil. Laolaltă 121 c. 79 fileri.

*

Critică aspră. Domnul *N. Iorga* scrie în „*Neamul Românesc*“ următoarele: „Critica din „*Unirea*“ a cărţii părintelui canonic Bunea împotriva cărţii părintelui vicariu Mangra asupra Metropolitului Sava Brancovici a eşit în broşură. Un anume ton, aduce după sine, în cele mai multe casuri, o anume replică. Cartea aceasta cuprinde anume pagini de *urâcioasă critică* şi de ironie fină. Cu privire la persoana Metropolitului Sava *aşi fi dorit pietate.*“ E mulţămit dl Bunea? Noi — *da!*

*

Alt proces de presă. Astăzi, Luni, a fost ascultat din partea judelui de instrucţie dela tribunalul din loc domnul *Silvestru Moldovan*, în procesul de presă ce i-s'a intentat *pentru agitaţie*. E improcesuat articolul „*Sfârşit şi început*“, apărut în numărul 1 din anul acesta al „*Foii Poporului*“ şi scris de dl *Moldovan*.

*

† **Principesa Clementina**, mama principelui Ferdinand al Bulgariei, a decedat Sâmbătă în Viena, unde sosise cu o zi mai nainte, în societatea fiului ei. A fost de 90 ani.

*

Greva culegătorilor tipografi din Sibiiu a încetat şi în toate tipografiile s'a început lucrul Sâmbătă dimineaţa. Ca urmare a grevei avem să înregistrăm încetarea ziarului german „*Hermanstadter Zeitung*“, care Sâmbătă a apărut mai pe urmă, ca număr de adio. A avut un trecut de 123 ani.

*

Urmările triste ale beţiei. Din comuna Rogoz ni-se scrie: „In comuna noastră Rogoz, în ziua de 7 Febr. st. n. seara la 8 ore l-au aflat îngheţat în sânge pe economul *Florea Herţa*. Ducându-l acasă a mai trăit câteva ore şi a murit fără a-şi fi venit în timpul acesta în simţiri. Nefericitul a avut în cap două lovituri de săcure, amândouă mortale. In urma cercetărilor făcute s'a aflat, că nefericitul Florea Herţa a fost în pădure la împărţit de lemne. Venind către seară acasă, în capul satului a întrat în cârcimă cu alţi şese tovarăşi, cari de asemenea au fost în pădure. Imbătându-se toţi au eşit şi s'a dus care încătrău. Florea Herţa însă a rămas îndărăt cu alţi doi, dintre cari unul a fost atât de beat, încât a căzut ca mort în zăpadă şi nu ştie mai departe ce s'a întâmplat. In timpul acesta la distanţă de vr'o 10 paşi s'a săvârşit crudul omor. Jandarmii l-au arestat pe celalalt tovarăş, cu numele Nicolae Herman alui Cormoş, aflându-l vinovat şi neputând el să-şi dea seamă despre aceea, cum de a ajuns o mănuşă a lui sub mort. Pe nefericitul Florea Herţa îl deplânge nevasta şi doi copilaşi, unul de 3 ani, iar altul de 5 ani. Iar pe presupusul ucigaş îl deplâng doi copilaşi de asemenea micuţi, şi nevasta sa care în scurt timp va deveni mamă şi la al treilea copil. Moravurile bune ale oamenilor din Rogoz au început a se strica. Primul omor de când există satul s'a întâmplat înainte de aceasta cu 6 ani, al 2-lea caz înainte cu 3 ani, şi astfel în decurs de şese ani s'au întâmplat 3 cazuri de omor“.

*

† **Aurelia Feldrian n. Solomon**, directoara internatului gr. cat. de fete din Blaj, a decedat după lungi şi grele suferinţe, Sâmbătă în 16 Februarie n. la orele 10 seara, împărtăşită fiind cu s. taine ale muribunzilor. Inmormântarea va fi astăzi Luni, în 18 Februarie n. la orele 2½ d. a. în cimiteriul comun din Blaj.

*

Distincţie. Maiestatea Sa Carol I. regele României a decorat pe dl Dr. *Nicolae Comşa*, medic în Sălişte, fost deputat al cercului Cristian (com. Sibiiu), cu Crucea de ofiţer al ordului Coroana României.

*

„**Speranţa**“ e numele unei tovărăşii industriale, înfiinţată de Românii din Vârşeţ şi jur (Banat). Statutele tovărăşiei au fost înaintate ministrului de comunicaţiune spre aprobare, dar aprobarea a fost denegată, pe motivul, că tovărăşia *urmăreşte scopuri naţionaliste.*

*

Hymen. Dl *Ioan Popa*, din Herţigani ales preot în Fornădia şi dşoara *Marioara Valerica Savu*, din Lancrăm, fidanţaţi.

— Zenovia *Popaiov* şi Vasiliu *Jurcovan* anunţă sărbarea cununiei lor, care se va celebrà Dumineca, în 4 (17) Februarie 1907, la 12 oare a. m. în biserica gr. or. din Drăguş.

— Dşoara Aurelia *Fodorean* şi dl Romul *Pulca*, îşi anunţă cununia care se va celebrà în biserica gr. or. din Moşna, Dumineca 11/24 Februarie a. c. la 3 ore p. m.

*

† **G. Carducci**, marele poet italian, care a primit anul trecut premiul *Nobel*, a decedat Sâmbătă în *Bologna*. E jelit de întreaga Italie şi de întreaga lume cultă.

*

Aviz. Din cauza grevei lucrătorilor tipografi din Sibiiu, Nr. 2 din revista „*Vatra şcolară*“ apare cu întârziere de câteva zile.

*

† **Victoria Neagoe n. Sava**, soţia parohului *Ioan Neagoe*, din Cetea, a decedat în 13 Februarie n. la oarele 6 dim. după un morb scurt, dar greu, împărtăşită cu sf. sacramente ale muribunzilor, în anul 21 al etăţii şi al 2-lea al fericitei căsătorii. Inmormântarea s'a făcut Vineri, în 15 l. c. la 2 oare d. a. în cimiteriul bisericei din Cetea.

*

Bibliotecă publică vreau se înfiinţeze unii oameni de inimă din Bârlad, România, care să stee deschisă pe seama tuturor iubitorilor de învăţătură. Roagă deci şi prin noi pe domnii autori, editori, proprietari de gazete, etc să le dee preţiosul sprijin, pentruca ideea bună întrupare să primească şi nisuinţele să fie încoronate de succes. Ofertele să se trimită dlui *G. Tutovean* Bârlad, România.

*

Libertate de presă. Pentru Bosnia şi Herţegovina s'a compus un regulament nou, cu putere de lege, prin care să introduce libertatea de presă în aceste provincii ocupate, legată însă de multe condiţiuni, între cari e şi *cauţiunea*, mult mai mare decât la noi. Acum se lucrează la ordinaţiunea de executare, pentruca cu începere dela 1 Iulie legea se poate fi pusă în aplicare

*

Regulamentul pentru căsătorirea ofiţerilor a fost supus unei revisiuni, şi după cum să scrie dela Viena, s'au stabilit deja principiile după cari are să fie compus noul regulament. Se vor face mai multe înlesniri pentru ofiţerii cari vreau să se căsătorească în ce priveşte depunerea cauţiunii.

*

In memoria iubiţilor răposaţi. Intru vecinica odihnă a mult regretaţilor lor părinţi Dr. D. P. Barcianu şi Silvia P. Barcian n. Olteanu, copiii acestora: Sorin, Radu, Andreiu, Achil, Lavinia şi Silvia, dăruesc din prilegiul aniversarului al 4-lea dela moartea lor, anume fondului „Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor lipsiţi de lucru“, administrat de „Reuniunea sod. rom. din Sibiiu“, suma de 5 cor.

*

O mumie. Archeologului englez *Teodor Derwis* i-a succes a desgropà în zilele trecute în *Theba* mormântul plin de bogăţii precum şi mumia unei vestite regine egyptene.

*

Limba românească în Italia. La San-Remo (Italia), doamna Aristiţa Romanescu şi Domnişoara Margareta Dimitriu, au recitat — la festivalul aranjat de contele Tallevici — poeziile româneşti: Mioriţa şi Latina gintă de V. Alexandri. Mama, de Carmen Sylva şi primăvara de H. Leca, săcerând nesfârşite aplauze.

*

Liturgie ungurească în biserică românească. Foile ungureşti aduc ştirea, că comitetul bisericii greco catolice din Măcău a hotărât cu unanimitate, că de aici încolo toate serviciile bisericeşti, până chiar şi liturgia, să se facă în limba maghiară. Hotărârea asta a fost trimisă P. S. Sale episcopului dela Oradea-mare, spre întărire.

*

Lupta între biserică şi stat în Francia devine tot mai acută. Guvernul Francez a dat ordin poliţiei din Nizza, ca cu forţa să descuie marele seminar de clerici de acolo. Ordinul l-a împlinit, dând afară pe toţi clericii şi profesorii lor.

*

Biserică românească în Africa. Românii aflători în oraşul Port Seid din Egipet şi-au zidit acolo o biserică. Acum cer dela guvernul român preot şi ajutor bănesc.

*

Mânia poporului. In Roma a isbucnit o revoltă într'un suburbiu al oraşului, din cauză că tranvaiul electric a strivit un copil. Mulţimea revoltată pentru faptul acesta, a venit cu săcuri şi a atacat conducătorii tranvaiului, cari abia au scăpat cu fuga. S'a năpustit apoi asupra tranvaiului şi l-a făcut fărâme. A trebuit să întervie jandarmăria, care abia cu forţa a putut împrăştia mulţimea revoltată.

*

Teatru în Călăţele. Tinerimea din comuna Călăţele şi inteligința din jur învită la producţiunea muzicală-teatrală împreunată cu joc ce se va ţineà Dumineca în 11/24 Februarie 1907 în şcoala confesională din loc. Inceputul la 7 ore seara. Venitul curat este destinat spre scopul bibliotecii şcolare din loc.

*

De un bun nume se bucură „Pepineria milenară“ din Nagyösz comitatul Torontál şi toţi sunt recunoscători pentru bunele şi curatele sorte de viţă ce li-sa liferat în decursul anilor. Oricine voeşte, primeşte catalogul, bogat ilustrat, în limba română, germană, maghiară sau sârbească, gratis şi franco.

*

Binevenite nu sunt medicamentele, dar „Emulsionul“ lui Scott totuşi trebue să-l privim de atare, dacă conziderăm câte neajunsuri delătură, cu deosebire la copii. „Emulsion“-l lui Scott nu vindecă numai ca şi oleul de peşte, ci chiar mai bine, şi nu are gustul şi mirosul respingător al oleului de peşte, cari adese ori fac ciasuri neplăcute cu deosebire copiilor. „Emulsion“-ul lui Scott se află în toate farmaciile.

Balul tinerimii din Sibiiu.

— Raport special. —

Sibiiu, 16 Februarie n.

In preseara „Intâmpinării Domnului“, noi Sibienii am întrat pe podinile lucii ale salei de joc dela „Unicum“. Petrecerea oferită de tinerii români din Sibiiu, Joi seara, a fost primită de oaspeţii învitaţi cu dragă inimă. Societatea din Sibiiu se întruneşte cu rare ocazii, însă cu atât mai vesel şi mai intim petrece, cu cât ţinuta sării nu este de rigoare, sau cum s'ar zice pe aici — „ţeapănă“. Ţeapeni în corect senz trebue să fie jucătorii, nu petrecerea, şi în privinţa aceasta seara de Joi, a justificat cele ce scriem, căci a fost o adevărată recreaţie socială dela început până la fine, sau exprimat precis în cifre nocturne: dela „9“ seara până la „6“ din zi.

Deşi începutul sării de joc să fixase pe oarele 8, abia pe la 9 s'a putut înlănţuì hora de întrare în sunetele măiastrei orchestre a regimentului 2 de infanterie. O horă minunată, o horă „hors concours“, cu dublu lanţ de jucători. S'au succedat valsuri elegante, vesele polci şi cadrile, ce să respectă până la pauza mare după miez de noapte, când lumea s'a retras la restaurant. Un taraf de lăutari ni-a încălzit inimile la masă.

Nu tot acelaş bun cuvânt îl putem avea pentru caloriferele restaurantului, cari au funcţionat atât de mizerabil, încât ne simţiam aproape transpuşi pe „Păltiniş“. — Ar fi de dorit, ca antreprenorul să ţie cont de dansatori şi să grijască totdeauna, ca oaspeţii să nu fie expuşi a se îmbolnăvì din cauza defectuozităţii localităţilor sale.

După pauză s'a jucat tot aşa de animat, poate şi mai fervent, până în zorile zilei. Mai ales jocurile noastre etern juvenile „Ardeleana“ şi „Sârba“, au fost bizate în repeţite rânduri. Parchetele trozneau sub bătăile ritmice ale viguroşilor jucători, şi feţele îmbujorate ale frumoaselor jucătoare dădeau un farmec unic veselei întreceri în arta jocului nostru naţional. (Doar vre-o doi holtei mai tomnatici şi mai dificili stăteau la o parte, admirând faţa celei mai tinere generaţii, cu cari nu se mai puteau măsura, scuzându-şi inerţia cu temerea, că o să-i doară „mânile“, dacă ar cerca să-şi pună în acţiune „picioarele“ la „sârbă“).

Petrecerea a fost foarte bine cercetată de un număros public sibiian pur românesc din elita civilă şi militară a noastră, cum şi de vre-o câţiva oaspeţi din jurul Sibiiului. Renunţăm dela un obiceiu de altcum cam deplasat a înregistra cu numele pe aceia, cari au ţinut să dee sprijinul lor unui lucru bun. Căci de regulă în astfel de condiţii sunt inevitabile omiteri sau greşeli (fie chiar numai de tipar). De altă parte este şi o lipsă de bun simţ faţă de aceia, cari au voit să vie, dar n'au putut veni, cum şi pentru aceia din noi, cari ar fi putut veni, însă au ţinut să se arete veritabili Români. Adecă după vorba neîntrecutului Caragiale care a zis, că: „Românul este un fel de om, care să supără dacă nu-l chemi, şi dacă-l chemi — nu vine!“

In fine orice ar mai fi putut zice dl Caragiale, să fi fost Joi seara la „Unicum“, suntem convinşi că şi dsa ar fi fost surprins de spiritul vesel ce a transpus toată societatea în cea mai bună dispoziţie în tot decursul petrecerii.

Cu succesul şi resultatul efectiv al petrecerii să achită şi nobilul scop, pe care comitetul aranjator, în frunte cu iniţiatorii, dl adv. Dr. Lucian Borcia şi dl profesor sem. Dr. Nic. Bălan, l-au avut în vedere.

Căci dupăcum am aflat, Sibiienii cari au ţinut să dee succursul lor prin suprasolviri la bunele intenţii ale aranjatorilor, au contribuit şi cu acest prilej aşa zis „făcând“, pentruca cel puţin premiarea celor dintâiu maturizanţi dela viitorul nostru liceu din Brad să fie asigurată. — *a.*

Cărţi şi reviste.

„**Neamul românesc**“, sub direcţia dlui N. Iorga. Anul I. nr. 76, cuprinde: A. C. Cuza, Ai nostrii (III. continuare). N. Iorga: Un dispărut: Vincenţiu Babeş, Ce se găteşte universităţii româneşti, de N. Iorga. Notiţe I. din Ţară, II. dela Românii de peste hotară şi III. din ţări străine. Redacţia şi administraţia: Strada Buzeşti 42 Bucureşti.

*

„**Mănunchiu de flori**“, colecţie de poesii şi cântece vechi, culese şi puse în rând de *Nicolae Oancea sen.* învăţ. penz. în Braşov.

Oficială.

Conzistorul aşteaptă cât mai curând trimiterea:

1. A *premiilor de asigurare*, ca să nu se primejduiască averea bisericei prin neplătirea la timp a premiilor, cum s'a înţâmplat şi anul trecut cu o comună.

2. A *taxelor la fondul de penziuni* atât dela comune cât şi dela membri.

3. A *colectei pentru catedrală*, a acelor comune, cari încă n'au aşternut-o. Observăm aici, că în *monografia* bisericei catedrale se va publicà şi colecta întreagă; deci e de dorit, ca să nu obvină acolo unele comune ca restante în o afacere atât de însemnată.

Parohii să facă imediat paşii de lipsă pentru trimiterea acestor sume.

Poşta redacţiei.

Poiana-sărată. Corespondenţa trimisă s'a transpus veneratului conzistor arhidiecezan.

Hurez. Nu putem publicà lucrarea trimisă. Manuscriptul ţi s'a retrimis, conform dorinţei exprimate.

Alba-Iulia. In numărul proxim.

„Emulsion“-ul lui Scott

e totdeauna de aceiaş calitate. pentrucă la prepararea lui se folosesc cele mai fine materiale. se întrebuinţează exclusiv numai cel mai prima oleu de peşte medicinal norvegian, deasemenea şi celelalte părţi constitutive sunt numai de cea mai fină calitate. De aici provine şi puterea cea mare de nutrire şi vindecare a „Emulsion“-ului Scott şi care e aşa de mult apreciată de domnii medici, aşa că azi cu preferinţă prescriu tinerilor şi bătrânilor „Emulsion“-ul lui Scott ca un mijloc excelent de nutrire şi vindecare. „Emulsion“-ul lui Scott întrece în efect cu mult oleul simplu de peşte. XII 2523—5

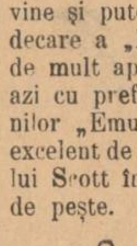

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

A XXXIV-a încheiere a conturilor cu 31 Decemvrie 1906 la „ALBINA“, institut de credit şi economii în Sibiiu.

Nr. 5457.

Domnii acţionari ai Institutului de credit şi de economii „ALBINA“ sunt invitaţi prin aceasta în virtutea §-lui 20 din statutele societăţii la a

XXXIV-a adunare generală ordinară,

care se va ţineà în Sibiiu, **Sâmbătă în 23 Martie 1907 st. n.** la 10 oare a. m. în casa institutului (strada Baier Nr. 1) cu următoarea

Ordine de zi:

1. Exprimarea condolenţei pentru răpos. membru al direcţ. Petru Nemeş.

2. Bilanţul anului de gestiune 1906 şi raportul comitetului de supraveghiare.

3. Distribuirea profitului net realizat conform bilanţului.

4. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri culturale şi de binefacere.

5. Fixarea preţului marcelor de prezenţă pentru anul curent.

6. Urcarea capitalului social la cor. 2,400,000.

7. Modificarea statutelor institutului.

8. Modificarea statutelor fondului de penziuni.

9. Prolungirea terminului fixat în 1897 pentru înfiinţarea din partea «Asociaţiunii» a internatului de băieţi în Sibiiu.

10. Alegerea a 2 membri în direcţiune cu mandat pe 6 ani.

Obiectele din punctele 6 şi 7 ale ***ordinei de zi în senzul §-lui 29 al statutelor institutului numai în acel caz se vor puteà pertractà în această adunare generală, dacă în ea va fi reprezentată cel puţin o terţialitate a acţiunilor emise.***

Domnii acţionari, cari voesc a participà la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiaţi în conformitate cu §§-ii 22, 23 şi 24 din statutele societăţii, sunt rugaţi **a şi depune acţiile şi eventual dovezile de plenipotenţă cel mult până Mercuri în 20 Martie a. c. st. n. 6 oare p. m. la cassa centralei noastre în Sibiiu sau a filialei din Braşov.**

Depunerea acţiilor, respective a plenipotenţelor spre scopul indicat se poate face şi la institutele: *«Bihoreana» în Oradea-mare; «Bocşana» în Bocşa-montană; «Furnica» în Făgăraş; «Lipovana» în Lipova; «Lugoşana» în Lugoj; «Oraviciana» în Oraviţa; «Patria» în Blaj; «Silvania» în Şimleu; «Timişana» în Timişoara; «Victoria» în Arad şi «Cassa de păstrare» în Sălişte,* în acest caz însă cel mult până Sâmbătă în 16 Martie a. c. st. n.

Sibiiu, în 15 Februarie, 1907.

Direcţiunea.

CONTUL BILANŢULUI.

ACTIVE.

		K f
Cassa în numărar		232,423·91
Monete		19,023·38
Cambii de bancă		10.644,926·73
Împrum. hipot. în scrisuri fonc.	5.788,932·88	
„ „ cedate	777,994·25	
„ „ în numărar	326,665·31	6.893.592·44
Credite personale		1.542,679·50
Credite cambiale cu acoperire hipotecară		1.861,394·24
Credite de cont-curent		2.462,401·55
Avansuri pe efecte publice		109,710·—
Credite fixe şi împrumuturi pe producte		7,811·10
Casa institutului, realităţi dela gara Braşov şi div. realităţi de vânzare		541,157·76
Efecte publice		2.906,929·80
Acţiuni dela diverse bănci		60,840·—
Efectele fondului de garanţie al scris. fonciare		495,077·50
Efectele fondului de penziuni al funcţionarilor institutului		191,779·—
Interese după efecte		25,635·39
Mobiliar	5,670·—	
după amortizare de	670·—	5,000·—
Interese tranzit. restante şi debitori		111,683·03
		28.112,065·33

PASIVE.

		K f
Capital social:		
6,000 acţiuni à K 200		1.200,000·—
Fondul de rezervă al acţionarilor		200,000·—
Fondul de garanţie al scrisurilor fonciare		500,000·—
Fondul special de rezervă		144,691·26
Fondul de penziuni al funcţionarilor		516,787·51
Depuneri spre fructificare		15.530,087·35
Scrisuri fonciare cu 5% în florini în circulaţiune	1.092,000·—	
Scrisuri fonc. cu 5% în coroane în circulaţiune	2.623,000·—	
Scrisuri fonciare cu 4½%	2.000,000·—	5.715,000·—
Scrisuri fonciare eşite la sorţi în circulaţiune		363,000·—
Cambii de bancă reescomptate		2.164,034·—
Diverse conturi creditoare		1.314,684·08
Dividende neridicate		1,036·—
Interese anticipate pro 1907		119,742·68
Interese tranzitoare de scris. fonc.		76,368·75
Profit net		266,633·70
		28.112,065·33

CONTUL PROFIT ŞI PERDERE.

DEBIT

		K f
Interese:		
pentru depuneri spre fructificare	618,215·80	
„ scrisuri fonciare	281,808·37	
„ împrum. luate pe efecte	16,887·17	916.911·34
Spese:		
Salare	116,855·85	
Bani de cvartir	18,882·50	
Imprim., registre, porto, diverse	20,553·80	
Marce de prezenţă	7,750·—	164,042·15
Contribuţiune:		
directă	42,020·49	
10% dare la inter. dela depuneri	61,821·58	103,842·07
Amortizare din mobiliar		670·—
Profit net		266,633·70
		1.452,099·26

CREDIT.

		K f
Interese:		
dela cambii de bancă	524,772·53	
„ împrumuturi hipotecare	407,573·86	
„ credite personale	121,410·25	
„ efecte publice	130,628·05	
„ credite camb. cu acop. hipot.	122,037·46	
„ credite de cont-curent	102,184·84	
„ avansuri pe efecte	5,730·37	
„ credite fixe şi împrumuturi pe producte	1,045·10	1.415,382·46
Chirii		12,021·44
Proviziuni		23,425·69
Profit la monete		1,269·67
		1.452,099·26

Sibiiu, 31 Decemvrie, 1906.

Dr. E. Roşca m. p., membru al direcţiunii. **St. Stroia** m. p., membru al direcţiunii. **Dr. Beu** m. p., membru al direcţiunii. **Cosma** m. p., director executiv. **Iosif Lissai** m. p., contabil-şef.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în deplină regulă, şi în consonanţă cu registrele institutului.

Sibiiu, 16 Februarie, 1907.

Comitetul de supraveghiare:

Dr. Ilarion Puşcariu m. p. **Mateiu Voileanu** m. p. **Nicolau Ivan** m. p. **Ioan Henteş** m. p. **Victor Fincu** m. p.

„Albina“

institut de credit şi de economii în Sibiiu.

Raportul comitetului de supraveghiare.

Onorată adunare generală!

Examinând subscrisul comitet conturile bilanţ şi profite şi perderi a institutului de credit şi de economii „Albina“, — am aflat singuraticile poziţii în conzonanţă numerică cu cărţile principale şi cu extrasele din cărţile auxiliare.

Asemenea am scontrat cassa, — efectele şi alte valori, — cari sunt în conzonanţă cu registrele institutului, — purtate exact.

Referitor la împărţirea profitului net de 266.633 cor. 70 fil. ne alăturăm propunerei direcţiunei, — şi o recomandăm spre primire.

Vă rugăm în fine, ca aprobând bilanţul pro 1906, să daţi atât direcţiunei cât şi comitetului subscris, absolutoriu pentru gestiunea lor pe anul 1906.

Sibiiu 16 Eebruarie n. 1907.

Comitetul de supraveghiere:

Dr. Il. Puşcariu m. p. *M. Voilean* m. p.
Vict. Fincu m. p. *N. Ivan* m. p.
Ioan Henteş m. p.

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1. Vasile cel mare	20 fil.
2. Marele Mucenic George	30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà

Ad Nr. 99—1907 Prot. [29] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de cl. III, Rodbav, protopresbiteratul Agnitei, pe baza rezoluţiunei preaveneratului Conzistor arhidiecezan dela 9 Ianuarie 1907, Nr. 154 B.s., prin aceasta se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român„

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post să-şi înainteze cererile, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cântà, resp. a celebrà şi cuvântà.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Agnita, în 21 Ianuarie 1907

Oficiul protopresbiteral gr. or al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 297—1906 [30] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Bosiu cu filia Groşi, protopresbiteratul Hunedoara, pe baza ordinului preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 20 Noemvrie 1906, Nr. 10 798 Bis. se excrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt venitele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post vor aşterne cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare până la terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral — având a se prezentà şi în biserică în terminul regulamentar, pentru a cântà respective a celebrà şi cuvântà.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al tractului Hunedoara, în conţelegere cu comitetul parohial.

Hunedoara, la 23 Ianuarie 1907.

Avram P. Păcurar
protopresbiter.

Nr. 111 T. 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de

conducător-contabil

la Librăria şi Tipografia arhidiecezană din Sibiiu, se publică prin aceasta concurs.

Reflectanţii la acest post să-şi înainteze ofertele, cari vor aveà să conţină şi condiţiunile de salar, Comisiunei administrative a Tipografiei arhidiecezane până în 28 Februarie st. v. 1907.

La ofert să se alăture:

Atestat de botez.

Atestat despre aptitudinele sale în această specialitate eventual şi alte documente.

Sibiiu, din şedinţa comisiunii administrative a Tipografiei arhidiecezane, ţinută la 18 Ianuarie 1907.

Nr. 12—1907 [36] 2—3

Vânzare de lemne.

Comuna Tălmăcel vinde lemnele de fag din tăietura de pe anul 1907, aflătoare la o depărtare de 4 klm. de comună în pădurea aşa numită „Strugariu“.

Lemnele se vând în picioare şi vor fi cam 400—500 stângini metrici.

Preţul strigării e 5 cor. de stângin.

Vadiu are a se depune 250 cor.

Tărminul de exploatare 31 Martie 1908.

Licitaţiunea verbală împreunată cu admiterea ofertelor în scris se va ţineà în cancelaria comunală din Tălmăcel în **24 Februarie st. n. a c.** la 3 ore d. a.

Ofertele ulterioare nu se vor luà în conziderare.

Condiţiunile mai amănunţite se pot vedeà în cancelaria comunală

Tălmăcel, 5 Februarie 1907.

Primăria comunală.

Mihaiu Radanu **Ioan Fanea**, not. com.

Nr. 100—1906 of. par. (8) 1—2

Publicaţiune.

Pentru continuarea edificărei bisericei gr. or. din Boian, protopresbiteratul „Târnavei“, se excrie licitaţiune minuendă pe ziua de Duminecă în 18 Februarie st. v. (3 Martie st. n.) 1907 la 11 ore a. m., care se va ţineà în edificiul şcoalei.

Planul şi preliminarul de spese aprobate de Preavenerabilul Conzistor arhidiecezan cu Nr. 5310 Epit. din 17 Iunie şi Nr. 10.641 Epit. din 4 Noemvrie a. c. se pot vedeà la Oficiul parohial.

Doritorii de a licità şi luà în întreprindere zidirea bisericei, au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminată cu 11.258 cor. 64 fileri în bani gata, sau în hârtii de valoare.

Boian, 12 Decemvrie 1906.

Iosif Crişan paroh. **Pantilie Ioan** notar.

Nr. 758—1906 of. prot.

Am văzut.

Cetatea-de-baltă, 26 Decemvrie 1906.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Publicaţiune.

Subscrisul având lipsă de un stenograf român 3—4 săptămâni, accia cari doresc să vină, să se insinue la mine, ca să ne înţelegem asupra condiţiunilor.

Dr. Nicolau Şerban
advocat — Făgăraş.

[34] 2—5

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

„Cassa de păstrare în Mercurea“, societate pe acţii.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai institutului **„Cassa de păstrare în Mercurea“, societate pe acţii** se convoacă prin aceasta la

a IX-a adunare gen. ordinară,

conform §-ului 16 din statutele societăţii, pe ***Marţi în 5 Martie st. n. 1907 la 11 oare a. m.,*** în localul societăţii din Mercurea cu următorul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.

2. Raportul general al Direcţiunii pentru anul 1906.

3. Raportul comitetului de supraveghiare.

4. Deciziunea asupra conturilor anuale.

5. Deciziunea asupra împărţirii profitului curat.

6. Fixarea marcelor de prezenţă pentru membrii Direcţiunii şi ai comitetului de supraveghiare.

7. Raport special referitor la zidirea casei institutului.

8. Raport special referitor la sumele distribuite de institut din venitele fondului de rezervă pentru scopuri culturale filantropice.

9. Alegerea a doi membri în direcţiune, în locul celor 2 eşiţi prin sortare.

10. Alegerea comitetului de supraveghiare pe un period de 1 an.

In lipsa acţionarilor receruţi la adunarea generală din 5 Martie, conform §-lui 20 din statutele societăţii, adunarea generală se va ţineà în *14 Martie st. n. 1907* cu acelaş program, la timpul şi în localul dejà indicat.

Domnii acţionari, cari voesc a participà cu vot deciziv la adunarea generală sunt poftiţi, conform §-lui 17 din statute, a-şi depune *înainte de adunare* acţiile scrise pe numele lor, respective pe numele acelora, cari îi reprezintă, precum şi documentele de plenipotenţă, la cassa societăţii, eventual cu 48 oare înainte la cassa institutelor «Albina» Sibiiu, «Cassa de păstrare» Sălişte, «Sebeşana» Sebeşul-săsesc, «Mielul» Poiana şi «Brădetul» Orlat.

Mercurea, la 7 Februarie st. n., 1907.

[35] 2—2 **Direcţiunea.**

CONTUL BILANŢ.

ACTIVA.

		Cor.	b.
Cassa în numărar		36,139	33
Cambii de bancă	88,643·—		
Cred. camb. cu acop. hipot.	111,268·—		
Imprumuturi pe hipotecă	222,681·—		
Imprum. pe oblig. cu cav.	288,915·—		
Credite de Cont-curent	229,939·25	941,446	25
Efecte		18,200	—
Depunerea fondului de rezervă		42,018	70
Depun. fond. de binefaceri	1,571·58		
Impr. din fond. de binefaceri	1,000·—	2,571	58
Zidirile institutului şi alte realităţi		44,360	25
Diverse conturi debitoare		1,038	60
Interese restante		2,619	78
		1.088,394	49

PASIVA.

	Cor.	b.
Capital social:		
1280 acţii à cor. 100·—	128,000	—
Fondul de rezervă	42,018	70
Fondul de binefaceri	2,571	58
Depuneri spre fructificare	887,005	84
Dividende neridicate	63	—
Diverse conturi creditoare	4,048	44
Interese anticipate pro 1907	8,711	92
Profit curat	15,975	01
	1.088,394	49

CONTUL PROFIT ŞI PERDERE.

DEBIT.

		Cor.	b.
Interese:			
pentru fondul de rezervă		2,008	36
pentru fondul de binefaceri	38·77		
pentru depun. spre fruct.	34,900·54	34,939	31
Spese:			
salare	4,789·34		
marce de prezenţă	741·—		
impr., reg., chirie, porto etc.	1,891·48	7,421	82
Contribuţiune:			
directă	1,651·83		
10% dare la int. dep. şi fond. de binef.	3,493·93		
ca competinţă de timbru	297·78	5,443	54
Amortizarea mobiliarului		700	—
Profit curat		15,975	01
		66,488	04

CREDIT.

		Cor.	b.
Interese:			
dela cambii de bancă	8,283·40		
dela credite cambiale cu acoperire hipotecară	6,121·16		
dela împrum. pe hipot.	14,597·08		
dela împrum. pe oblig. cu cavenţi	23,490·49		
dela credite de cont-curent	8,791·—	61,283	13
dela efecte		980	—
Venite dela realităţi		967	86
Proviziuni şi admoniţiuni		3,257	05
		66,488	04

Mercurea, 31 Decemvrie, 1906.

D. Vulcu m. p.,
director executiv.

Elie N. Petruţiu m. p.,
contabil.

Direcţiunea:

I. Droc m. p.,
prezident.

D. Comşa m. p.,
viceprezident.

Avr. S. Pecurariu m. p. **A. Măcelar** m. p. **I. Popescu** m. p. **G. Muntean** m. p.
I. Floaşiu m. p. **D. Stroia** m. p. **N. Albu** m. p.

Ioan Vătăşan m. p.,
revizor expert al băncilor române asociate.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în conzonanţă cu registrele principale şi auxiliare ale societăţii ţinute în bună regulă.

Mercurea, 7 Februarie, 1907.

Comitetul de supraveghiare:

N. Henţiu m. p.
prezident.

Dr. Nicolae Schiau m. p.

Ioan Dăian m. p.

Arândarea unei moşii.

Biserica unitară din Ungaria dă în arândă pe mai mulţi ani moşia sa aflătoare pe hotarul comunei Alămor 704 jug. arătură, 632 □ păşune, 290 □ fânaţ şi 29 □ intravilan care se poate folosì şi de păşune, la olaltă 1669 jugăre catastrale dimpreună cu edificiile, cari sunt în stare foarte bună.

Păşune minunată de vite şi de oi. **Oierii şi economii de vite sunt preferiţi.**

Informaţiuni se pot luà dela **direcţiunea domeniului în Ladamos,** comitatul Albei inferioare. Staţie de tren şi posta ultimă în loc.

Ladamos, în 11 Februarie 1907. [37] 2—3

Direcţiunea domeniului.

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada şi Argentina.

Cereţi clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în româneşte.

Falk et Comp.
Secţia românească.
Hamburg
257 17—26 Strada Raboisen Nr. 30.

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procurà

Cuvântări liturgice
de arhimandritul Nicodem Munteanu
cu preţul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto

Frumosul roman
DUŞMĂNIE
de
Vasile E. Moldovan
costă **60 fileri.**
Librăria arhidiecezană.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

„VOILEANA“, cassă de economii, societate pe acții în Voila.

Domnii acționari ai cassei de economii „Voileana“, societate pe acții, în Voila, se învită la a

III-a adunare generală ordinară

care se va ținea în Voila, la **10 Martie** stil nou 1907 la 2 ore p. m., în localitatea băncii.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul Direcțiunei, bilanțul anului de gestiune 1906 și raportul comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului curat.
3. Propunerea Direcțiunei referitoare la urcarea capitalului social cu suma de cor. 60,000 pe lângă următoarele modalități:

I. Adunarea generală decide ridicarea capitalului social la suma de 120,000 coroane, prin emiterea de 600 acții nouă cu valoare nominală de 100 cor.

II. Fiecare acționar vechiu are drept să opteze la atâtea acțiuni din emisiunea nouă, câte acțiuni are înregistrate pe numele său din emisiunea cea veche. In această privință acționarii vechi au a se declară pe lângă depunerea acțiunilor celor vechi la cassa societății cel mult până în 1 Aprilie 1907 st. n.

Acești acționari plătesc pentru fiecare acțiune din emisiunea nouă suma de 120 cor.

III. După terminul arătat în punctul II, oricine poate luà acții din emisiunea nouă, pe lângă prețul de 140 coroane.

IV. Plătirea acțiunilor se face în modul următor: La subscriere se plătește suma ce trece peste valoarea nominală a acțiunilor, care se va adăuga îndată fondului de rezervă; restul se va plătì în 3 rate și anume: 40% la 1 Octomvrie 1907, 40% la 1 Martie 1908, iar 20% la 1 Octomvrie 1908.

V. Terminul ultim pentru subscrierea acțiunilor se fixează pe ziua de 30 Iunie 1907,

VI. Ceice subscriu acțiuni din această emisiune sunt supuși §§ lor 7, 8 și 9 din statutele societății, cari dispun în modul următor:

§. 7. Asupra plătirii ratelor se emit titluri provisorice, în cari se cuitează sumele plătite. Acțiunile definitive se eliberează numai dupăce s'a plătit întreagă suma nominală

§. 8. Acționarul, care își vinde acțiunea provizorică, înainte de a fi plătit 30% rămâne încă în obligo, față de societate până atunci, până când nu se plătesc cel puțin 50% din valoarea nominală a acțiunii.

§. 9. Pentru ratele din acțiuni, cari nu s'au plătit la timpul prescris, se plătesc 6% interese de întârziere. — Neplătindu se vre o rată de acțiune la termin direcțiunea provoacă prin publicare de trei ori a numărului respectivei acțiuni în foile societății, ca să se plătească rata, și când aceasta nici la patru săptămâni dela ultima publicare a provocării nu s'a răspuns, atunci posesorul acțiunii își perde dreptul de acționar și sumele solvite până atunci, pentru acțiune trec în fondul de rezervă al societății

VII. Subscrierea acțiilor nouă se face în biroul societății, în persoană, sau prin poștă.

4. Modificarea §§-lor 4, 49 și 53 din statute, în modul următor:

§. 4 Capitalul de acții este de 120,000 coroane, împărțit în 1200 acțiuni de câte 100 coroane valoare nominală.

§. 49 punct 2, 8% se dau ca tantiemă direcțiunei cu excepțiunea directorului executiv.

§. 53. Fondul de rezervă se va dotà până ajunge la cifra de 12.000 coroane, ajungând la suma aceasta, dotațiunea se rezervă și sistează, având drept adunarea generală a dispune asupra folosirii lui.

5. Alegerea direcțiunii pe un nou period de trei ani.

NB. Domnii acționari, cari în senzul §. 17 din statutele societății voesc a luà parte la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiile și eventual dovezile de plenipotență cel mult până în 9 Martie 1907 la 12 ore a m la cassa societății.

Voila, în 30 Ianuarie 1907.

[39] 1—1 **Direcțiunea.**

Contul Bilanț cu 31 Decemvrie 1906.

Activa — Vagyon. Mérleg számla 1906. december hó 31-én. **Pasiva — Teher.**

	K f		K f
Cassa în num. — Pénztár készlet	3,061·75	Capital — Alaptőke	60,000·—
Cambii escontate — Leszámitolt váltók	372,110·48	Depuneri spre fructif. — Betétek	224,884·91
Credite cambiale cu acop. hip. — Jelzálogos kölcsönök	18 035·—	Fond de rezervă — Tartalék alap	8,8 5·87
Mobiliar — Felszerelés	997 74	Cambii reescontate — Visszleszámitolt váltók	86,637·—
Diverse conturi debit. — Különféle adosok	408·40	Dividende neridicate — Fel nem vett osztalékok	75·—
		Interese tranzitoare — Átmeneti kamatok	5,385·26
		Profit curat — Tiszta nyereség	8 735·33
	394,613 37		394,613·37

Contul Perdere și Profit cu 31 Decemvrie 1906

Spese — Kiadás Veszteség és Nyereség számla 1906 Dec. hó 31-ével. **Venite — Bevétel.**

	K f		K f
Interese — Kamatok:		Interese — Kamatok:	
la depuneri — Betéti kamatok	8,195·14	dela cambii escontate — leszámitolt váltóktól	25,837·51
de reescont — Viszleszámitol	6,140 27	de întârziere — késedelmi	3,543·40
Spese: — Költségek:		hipotecare — jelzálogi	906·32
de birou — Irodai költségek	927·10	Taxe pentru transcrieri de acții — részvény átirási díj	36·—
Salare — Fizetések	1,720·—		
Marce de prezență — Jelenléti dijak	282·—		
Dare: — Adó:			
directă și arunc com. — egyenes- és községi pótadó	3,154·57		
10% după interese de depuneri — 10% betéti kamat után	810 46		
Chirie — Házbér	200·—		
Competințe de timbru — bélyeg illeték	47·50		
10% amortizare de mobiliar — 10% törlesztés felszerelésből	110·86		
Profit curat — Tiszta nyereség	8,735·33		
	30,323·23		30,323·23

Voila, la 31 Decemvrie 1906.

George Vasu m. p., prezident-cassar. **G. Vasu** m. p., contabil.

Membrii în direcțiune:

I. Moian m. p. **I. Dobrin** m. p. **Dr. Oct. Vasu** m. p. **G. Dobrin** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat contul prezent și l'am aflat în deplină consonanță cu registrele principale și auxiliare, cari au fost purtate în ordine.

Voila, în 27 Ianuarie 1907.

T. Dragomir m. p. **S. Făgărășan** m. p., prez. **I. Prescurea** m. p. **I. Dejenariu** m. p.

Propunerea direcț referitor la împărțirea profitului curat de K 8735·33.

1. 5% dividendă acționarilor	K 3,000 —
2. Fondului de rezervă	„ 4,875·06
3. Tantiemă direcțiunii	„ 344·11
4. Tantiemă comitetului de supraveghiare	„ 229·41
5. Tantiemă funcționarilor	„ 172·05
6. Pentru scopuri filantropice culturale	„ 114·70
Total	K 8,735·33

Suma de K 114·70 se distribue dupăcum urmează:

1. Gimnaziului din Brad	50·—
2. Bisericei greco or. din Voila	50·—
3. Bisericei greco orientale din Sâmbăta-inferioară	14 70
Total	K 114·70

Direcțiunea.

La LIBRĂRIA ARHIDIECEZANA din Sibiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:

Album de brodării și țăsături românești cor 16·—

Modele de cusături românești Caetul I à cor. —·50
„ II „ „ 1·—

Edate de d-șoara MINERVA COSMA.

Mitropolitul Sava II Brancovici

Studiu istoric
de
Vasilie Mangra
Arhimandrit, vicar episcopesc în Oradea mare.

Prețul 2 coroane
plus porto postal 20 fileri

Se poate procurà dela
LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ
Sibiiu — Nagyszeben.

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27 40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor, foarte fine 48·40 cor

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48 40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48 40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67 20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117 60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor; 72/100 cm 90 cor; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

La **Librăria Tipografiei arhidiecezane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de toate zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rândueala Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rândueala Obedniței. — Ciasul al nouălea. — Rândueala Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slujba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste săptămână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rândueala Sinaxariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă peste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinaxariul pe toate lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începând cu anul 1901 până inclusive 1952. — Explicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangheliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roșie cu copcii **4 cor.**

Nr. 14 Sibiiu, Joi 8/21 Februarie 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Chestia paușalelor.

Sibiiu, 20 Februarie n.

Valurile ultimului scandal politic s'au așezat, și alt scandal nou nu s'a ivit pentru a ținea în agitație spiritele celor dornici după senzații și scandale. Și nici nu se va ivì în curând, dupăce însuși eroul scandalelor, deputatul Lengyel Zoltán, a declarat într'un articol de gazetă, că acum e destul, nu va mai face destăinuiri, decât numai în cas de extremă necezitate.

Nici să nu mai facă, căci sunt și astfel de oameni, și poatecă mulți în țara aceasta, cari se scârbesc când văd atâta murdărie scoasă la suprafață, ca product al luptelor și frământărilor politice.

Dintre destăinuirile din urmă ale deputatului *Lengyel* e mai mult discutată în presă chestia cu paușalele plătite gazetelor din partea guvernului, pentruca să publice mersul trenurilor și alte anunțuri primite dela căile ferate ungare. Și părerea generală e aceea, — gazetele vorbesc într'o chestie în care sunt interesate, — că nu e nimic dejositor și compromițător, nici pentru guvern și nici pentru gazete, dacă pentru astfel de publicațiuni cad la învoială de a da și a primi paușale, evitându-se prin aceasta munca și neplăcerea de a se da chitanță pentru fiecare publicațiune separat, și de a se provoca asemnarea din partea guvernului iarăși separat în fiecare caz dat, ceeace s'ar repetà de mai multe-ori în fiecare lună, poate chiar și săptămână. Și mai zic gazetele, că dacă li-s'ar plătì cu *șirul* pentru publicațiunile căilor ferate ungare, după tariful ce-l au, ar trebuì să primească mai mult decât le dă guvernul ca paușal!

Se poate. Dar noi zicem așa: Nici cu șirul și nici în paușal n'are să le dee guvernul nimica. Pentrucă nu numai ale statului sunt căile ferate ungare, ci și ale publicului mare, care e în drept să ceară dela gazetele pe cari tot el le susține, să-l țină în curent cu tot ce se petrece în lume și în țară, și ce e de interes pentru el. Iar de interes pentru public e negreșit și aceea, că trenurile căilor ferate ungare cum circulează, când pleacă, când sosesc, și peste tot, ce schimbări se fac în administrarea lor.

Ce ar putea fi dificultat e deci faptul, că peste tot *s'au dat* astfel de paușale gazetelor pentru publicațiunile direcțiunii căilor ferate ungare, dar și mai ales faptul, că paușalele s'au dat numai *anumitelor* gazete. Pentrucă dacă într'adevăr, pentru aceea s'au dat paușalele, pentru-ca publicul să fie totdeauna bine informat despre măsurile luate din partea direcțiunii căilor ferate ungare, atunci *toate* gazetele trebuiau să fie împărtășite de acest beneficiu, iar nu numai *unele* din ele, dupăce toate stau în serviciul publicului, fără deosebire de limbă și colorit politic!

Domnul ministru-prezident *Wekerle*, provocat de vorbele unui deputat, care a atins în dietă chestia paușalelor, a declarat de altcum în ședința de Vineri, că guvernul va *delătura* sistemul de paușale, moștenit dela guvernele din trecut, și *va regula prin lege raporturile presei*, mânat de dorința, nu de a suprima expresiunea liberei opiniuni, ci de a asigura *nefalsificata exprimare a adevăratei opiniuni publice*. In privința aceasta guvernul va *convoca o anchetă*, pentru a asculta și părerile factorilor competenți ai presei.

Lucru vrednic de toată lauda. Și fiindcă nu avem speranță să ajungem a face și noi parte din ancheta pe care o va convoca guvernul, iată ne spunem acum, pe calea aceasta, părerea cu privire la măsurile de îndreptare.

Sistemul de paușale trebue delăturat în mod necondiționat, iar gazetele să fie obligate să publice fără plată tot ce e în interesul publicului și al statului deopotrivă. Să se șteargă însă și *cauțiunea* gazetelor, pentrucă la cele mai multe gazete maghiare cauțiunea e motivul geșeftăriilor. Sunt oameni, cari pun cauția pentru gazete, numai pentruca sub titlul, că banii lor trebue să le aducă interese, să poată stoarce ce pot și de unde pot. Ba s'a înființat chiar și o bancă în Budapesta, care depune cauțiunea pentru gazete de orice limbă și de orice colorit politic. Sigur, că nu din *patriotism*, ci din dor de câștig. Să se ceară apoi dela gazetari o anumită *pregătire*, și mai ales o anumită *etate*, pentrucă ziaristul e judecător, dela care se cere imparțialitate, trebue să aibă deci maturitatea și calmitatea cuvenită de a-și croì judecata în chestii de interes public după drept și dreptate. In urmă apoi să încete nefericitul sistem de prigonire, nesfârșitul lanț al proceselor de presă în contra ziarelor nemaghiare, prin ce mai mult să strică decât să îndreaptă.

Nu din interes, ci din experiență și din convingere vorbim, când susținem, că nici un articol de ziar, fie scris în ton oricât de aspru, nu produce nici pe departe agitația, nemulțămirea, revolta sufletească, pe care o produce sentența de condamnare rostită în câte un astfel de proces, în sinul fiecărui cetitor al ziarului dat în judecată.

Și apoi agitație *trebue* să existe în lume. A existat de când e lumea, și va fi cât va exista lumea. Chiar și creștinismul prin agitație și-a croit patul și a cucerit terenul. Omenimea totdeauna trebue să se dorească după ceva mai bun, după o schimbare a stării în care se află, și aceasta nu se poate ajunge fără agitație. A ajuns cumva coaliția la putere fără agitație?? Și în urma urmelor, prin multele procese de presă ce le pune guvernul la cale în contra presei nemaghiare, se dovedește tocmai contrarul dela aceea ce a declarat în dietă domnul ministru-prezident *Wekerle*: să *suprimă*, nu să *asigură* nefalsificata exprimare a adevăratei opiniuni publice din țară!

Tarifa vamală autonomă. Ministrul nostru de comunicațiune a prezentat de mult dietei un proiect de lege despre inarticularea tarifei autonome vamale, ca început al desfacerii totale economice a Ungariei de către Austria. Ministrii de dincolo, din Austria, nu odată au spus-o însă, că nu se tem de inarticularea tarifei vamale autonome în Ungaria, fiindcă au promisiunea guvernului maghiar, că aceasta nu se va întâmpla. Comisiunea economică a dietei e însă firm decisă se ia în discuție proiectul de lege, prezentat din partea guvernului parlamentului ungar și să-l propună dietei spre votare. De acì supărare mare în Austria, așa de mare, că prim-ministrul nostru *Wekerle* a trebuit să plece grabnic, Duminecă seara la Viena, pentru a aplana diferențele. Prim-ministrul *Wekerle* a fost primit Luni la ora 1 în lungă audiență din partea Maiestății Sale, dupăce mai nainte avusese întrevedere cu ministrul-prezident austriac baronul *Beck* și cu ministrul comun de externe, baronul *Aehrenthal*, iar Luni seara a plecat acasă la Budapesta. Se zice, că cu bun resultat, dupăce divergențele au fost aplanate.

Vincențiu Babeș.

In ședința *„Academiei române“* moartea marelui nostru fruntaș *Vincențiu Babeș* a fost anunțată, de către președintele acestei înalte instituțiuni, domnul *I. Kalinderu*, în firul următoarei cuvântări:

Onorați colegi,

Imi fac o tristă datorie de a vă anunțà încetarea din viață a colegului nostru Vincențiu Babeș.

Dânsul s'a stins la Budapesta, în vârsta înaintată de 86 de ani, și sunt adânc mâhnit, că Academia n'a putut fi reprezentată la înmormântare, din cauza depărtării mari și a știrii care a sosit târziu.

Am intervenit telegrafic pe lângă colegii noștrii Teclu, Marienescu și Vulcan, cari sunt mai aproape, rugându-i să ne reprezinte, dar din nefericire d-l Teclu e în convalescență, iar d-nii Marienescu și Vul-

---

FOIȘOARĂ.

O nouă revistă din Ardeal.

In articolul-program al „Revistei politice și literare“ literatura nu s'a învrednicit de nici o luare aminte, pe semne fiindcă și dl Ciato scrie... versuri. De altfel cei mai de valoare dintre „colaboratori“ anunțați pe copertă au *toți* revistele lor, așa încât doar unii, rar de tot, își pot aduce aminte și de alte roluri literare afară de cel de „redactori“. Dl I. *Gorun* e la „Revista noastră“, dl M. *Sadoveanu* e la „Sămânătorul“, dl Al. *Ciura* e în comitetul „Luceafărului“. Dl St. O. *Iosif* cu un sonet publicat la locul din urmă între poezii, nu în frunte cum s'ar fi cuvenit unui oaspete atât de prețuit, e de asemenea la „Sămânătorul“. Dintre ceilalți, cari au publicat nuvele, numai dl I. *Agârbiceanu*, prozatorul legat prin atâția ani de muncă statornică, prin recunoașterea unanimă și prin idealul de luptă, de „Luceafărul“, numai acesta se înalță cucerind.

Așadară colaborarea cu *o* bucată (Iosif, Gorun) sau *două* (Sadoveanu) a celor mai însemnați scriitori din România, și colaborarea celui mai puternic povestitor tinăr din Ardeal, înjumătățită prin colaborarea la „Luceafărul“ și alte publicații. Dintre aceștia unii poate nu vor mai publicà nimic în revista blăjană, alții vor mai da din când în când câte ceva, statornici vor fi aproape numai acei ce se cuprind de obiceiu supt puțin măgulitorul *et caeteri*. Aici intră, dintre versificatori, dnii A. *Ciato*, *A*(ure)*l C*(iat)*o*, *Dafin* și *N. Marcu*. Acesta din urmă are o singură bucată, și se poate întâmplà foarte ușor, ar fi, natural, de dorit, că precum n'a publicat nimic până la „Doina românească“, nici pe viitor să nu mai scrie. Rămân prin urmare ceilalți doi

Dl Ciato e, se vede, un literat purtat ușor de curentele timpului. Dacă ar fi scris mai mult, tot așa ca în timpul din urmă, s'ar puteà socotì cu drept cuvânt printre ceice compromit o direcție literară. Dsa a publicat în deceniul trecut un volumaș fără valoare, în care nu se găsește nici o poezie bună. Doar în vr'o două locuri te oprește câte-o strofă influințată de Coșbuc. Dar au trecut ani, în Ardeal au răsunat adâncile glasuri de bucium în locul seninelor cântece de veselie fără grijă, înfundate răcnete de durere s'au auzit în locul chiotelor puternice, și exuberanța luminoasă, deschisă a „baladelor“ e înlocuită cu tăcute și misterioase sentimente de nemulțămire profundă sau cu amenințări detunătoare. E vremea poeziilor lui Goga. Astăzi și dl Ciato e la glasul „tulnicului“. Astăzi nu mai visează la „fetele de pe podmol“, ci îl frământă probleme grave. Se întreabă, nedumerit:

E moartă limba noastră,
Ori noi poate-am murit?

Ori cum, Doamne iartă-mă, de nu s'aude nimic la înălțimea avântului străvechiu? Ceva, un glas care „să pătrundă ca tunetu'n urechi“. Prin urechi ajunge, mi-se pare, la *creeri*. Deci:

E moartă limba noastră,
Ori dracii din infern
S'au încuibat în *creeri*
Și mințile ne cern...

Și tot nimic! Poetul ar vreà *„s'audă cu ochii“* înlăcrimați trezirea libertății, prin „eroii bravi“. „Nu vin, — dar o să vie!“ Și-atunci? O, dar e mult păn' atunci! Deocamdată numai prorocì se poate, o prorocie despre „tropote line“ și „urlete sălbatice“, pentru a reușì să scoată... dreptatatea „din infern“.

Incă din această „defilare de versuri“ se făceà aluzie la haiducii noștri:

Balsam celor ce sufăr...

Deci pentru mine „Cântecul haiducesc“ era ca și făgăduit. Ce nu știam e doar amestecul așa de firesc al mitologiei antice cu ceea a poveștilor noastre. Știți, bazmul paserii cu inima de aur, care îmbogățește pe erou, ajunge să îmbogățească și poezia noastră cu un element estetic nou și prețios:

Mai naște neamul românesc
Titani cu piept de taur,
Voinici cu brațele de fier,
Cu inima de aur...

Dar la ce bun să mai urmez cu dl Ciato? Dsa e, în „poezia“ erotică — are și de acestea — tot așa de vechiu, de banal, ca în volum, ca și în anii 60: *ea* frumoasă ca un crin, e regina primăverii, etc. etc. etc...

Urmează *Dafin*. Acest pseudonim a izbutit să atragă atenția unor oameni însemnați, de bună seamă nu atât pentru ce a scris, cât pentru ce pare că promite. Căci în atât noian de versuri, cât cunosc din scrisul acestui începător, nu se vede altceva decât o ușurință de versificare vrednică de alt talent. Celelalte elemente cari pot face impresie în poeziile lui, sunt luate în precumpănire din Goga. „Glia cea bătrână, ziua sfântă de împăcare, moșnegi cărunți, trudita frunte, codrul bătrân, scăzutele vremuri, pământul-mamă“ și altele, cari alcătuesc întreg bagajul poetic al lui Dafin, sunt toate, absolut toate, cuvintele, noțiunile lui Goga, uneori fără schimbare, alteori cu mici nuanțe, cu înlocuiri calculate de calificative. Par'că ne-am fi întors la vremile de acum 20 de ani, când Tr. H. Pop lua versuri întregi din Eminescu și reușia să-și facă un nume!

Dovada hotărâtoare a faptului, că Dafin are de lucru numai cu vorbele, cu frazele de efect, vor aduce-o pentru oricau sunt suferinzi de câtva timp. Tot ce am putut face în asemenea împrejurări, a fost să rog pe Consulul General al României de acolo, să depună din partea Academiei o coroană cu inscripție.

Am regretat cu atât mai mult lipsa Academiei la dureroasa ceremonie, cu cât neuitatul coleg a fost numit membru al Societății Literare, ca reprezentant al Banatului, în Aprilie 1866, adecă în anul întemeierii ei, când au fost numiți și colegii Caragiani și Sbiera. El erà în același timp unul din fruntașii români de peste Carpați, cari un lung șir de decenii au pus munca și toată inteligența lor în serviciul neamului românesc.

Născut în anul 1821, și crescut de un moș al său, fusese destinat la început carierei preoțești. După sfârșirea cursurilor primare și liceale, făcând o parte din acestea din urmă în școalele germane, a urmat teologia în Arad și dreptul la universitatea din Budapesta.

In 1848, obținând diploma de advocat, s'a înapoiat la Arad, unde a funcționat întâiu ca profesor, și apoi ca inspector al școalelor românești. Tot în aceea vreme a fost la Viena cu alți bărbați de încredere, ca deputațiune pentru apărarea intereselor diecesei Aradului și ale poporului românesc dela Murăș și Criș.

Mai târziu a ocupat funcțiuni înalte în magistratura imperiului vecin, din care a eșit ca judecător-referent la Inalta Curte de Casație, după un serviciu de 22 de ani, pe motive politice.

De atunci s'a dedicat cu totul cauzei naționale și a reluat firul publicisticei, în care s'a remarcat cu o meritoasă scriere: „Chestiunea naționalităților și a limbilor în Austria“, apărută în nemțește și românește, care i-a dat un însemnat prestigiu politic, prin impresia ce a produs în cercurile românești și străine. In această lucrare, având ca motto cuvintele: „Inima noastra nu află dulceață decât pe buzele mamei“, autorul susține, cu o puternică argumentare filozofică și politică, conservarea autonomiei naționale a fiecărui popor, a limbii și drepturilor lor politice.

Publicase și înainte de aceasta în „Foaia pentru minte“ a lui Barițiu, și în „Amicul poporului“, din 1848, epigrame și mai multe poezii, în care se reoglindează spiritul din acele vremi. Iată una din poezii:

„Națiunea fără naționalitate,
„Este rugăciunea fără pietate..
„Este ca și norul cel fără de ploaie,
„Este ca poporul cel fără de voie.
„Un vultur care aripi nu are,
„Prea mișcà făptură, chiar schimonositură!“

In 1866 s'a întemeiat de familia Mocioni, ziarul „Albina“, ca organ al partidului național. Babeș a condus acest ziar timp de 11 ani, întâiu la Viena, și apoi la Pesta, pledând cauza românească și contribuind la răspândirea culturii naționale. In această gazetă se publicau cuvântările deputaților și articole judicioase într'o limbă care deși navea totdeauna o formă aleasă, cum a dovedit-o tot pe vremea aceea dl Maiorescu, în criticile sale, dar nu erà nici tocmai stricată.

A colaborat și la „Gazeta Transilvaniei“, la „Telegraful Român“ și cu deosebire la „Luminătorul“ din Timișoara, în care desvoltà ideile sale cu multă căldură și convingere.

A fost timp de aproape 30 de ani deputat în parlamentul ungar, în care a apărat cauza națiunii române prin nenumărate interpelări și discursuri. Cele mai însemnate dintre acestea aveau ca obiect Uniunea Ardealului cu Ungaria, Școala și Biserica Română, legea naționalităților și toate chestiunile vitale ale naționalităților, sprijinind punctul său de vedere cu o logică și o energie, pentru care a fost adeseori chemat la ordine. Cuvântările sale sunt modele de oratorie.

A luat de asemenea o parte însemnată la reîntemeierea și organizarea metropoliei de dincolo, de sub prea fericitul arhiepiscop Șaguna, fiind unul din sprijinitorii de frunte al acestei idei. Tot dânsul a fost referentul comisiunii, care s'a dus la Carlovitz pentru aplanarea neînțelegerii dintre Românii și Sârbii din Ungaria, privitor la fondurile și averile bisericilor și mănăstirilor, iar în sinoadele și congresele bisericei ortodoxe române a avut totdeauna un loc de vază și o înrâurire importantă asupra mersului vieții bisericești și școlare.

Babeș a făcut multă vreme parte din partidul național, la întemeierea căruia a fost unul dintre cei mai aprigi colaboratori și în care era un cuvânt ascultat și urmat până la 1892, când retrăgându-se, în urma inaugurării unei politici mai energice, care-și găsi expresiunea în trimiterea unui memorand Impăratului Austriei și în alte considerațiuni, a cedat locul său lui Ioan Rațiu și comitetului celui mare al acestuia.

Intrat de tinăr în politică și partizan al activității parlamentare, a fost ales prezident al partidului național, după memorabila conferență din 1881, la care a luat parte ca raportor și în care s'a hotărât programul partidului.

„Activitatea sa — zice un biograf contimporan în „Familia“ din 1871 — se împarte în două ramuri: parlamentară și ziaristică. In amândouă și-a câștigat de mult recunoștința Românilor. De cumva însă ar fi să facem o comparațiune între aceste două terenuri ale sale, noi am preferì activitatea ziaristică. Puține pene de acele cunoaștem, în ziaristica română, dincoace de Carpați, care sacrifică pentru susținerea programului lor o sârguință mai neobosită și care sunt capabile a desvoltà ideile lor cu o istețime atât de rutinată ca a lui Babeș“.

Pentru Academie mult regretatul coleg aveà o mare afecțiune, ca și pentru cultura românească în genere. Până acum vre o 6 ani venià regulat la sesiunile noastre generale și luà o parte vie la discuții. In chestiunea dicționarului susțineà împreună cu colegii ardeleni „forma clasică în limba noastră“ adică menținerea unor terminațiuni în *une*, dar erà în contra abuzului lor. A făcut numeroase rapoarte asupra multor chestiuni istorice și de literatură folcloristică, între care amintesc pe acele asupra lui „*Avram Iancu*“, de Aron Crainic, dovedind că e un bun cunoscător al mișcărilor sociale din 1848 și al istoriei poporului românesc. Asemenea, contribuià la lucrările diferitelor comisiuni prin elocința și limpezimea cugetării sale.

Academia i-a tipărit în broșură deosebită lucrarea „Asupra vieții și activității decedatului Andrei Mocioni“, numit membru al societății literare odată cu dânsul, pe care-l cunoșteà bine, căci erà prietinul familiei.

Mulți din noi ne aducem cu plăcere aminte de bătrânul cu cuvântul vioiu și cald, blând și afabil, care se întrețineà cu fruntașii noștri politici și literați despre chestiunile la ordinea zilei.

Trecând la cele vecinice, a avut de sigur mângăierea omului care și-a făcut deplin datoria.

El a lăsat urmași demni pe ogorul științei, ca și în sânul Academiei, pe vrednicul său fiu, profesor dr. Victor Babeș, care prin activitatea și meritele sale, va perpetuà memoria veneratului său părinte, lângă care a avut rara fericire să steà în această incintă mulți ani.

Amintirea scumpului nostru coleg va dăinuì în inima noastră și a tuturor Românilor, pentru progresul cărora s'a străduit o vieață atât de lungă.

Din România.

O nouă operă de binefacere a Reginei Elisaveta. Cetim în ziarele din București, că în nemărginita sa bunătate și în dorința de a face bine, M. Sa Regina *Elisaveta* a României a pus la cale o nouă operă de binefacere. Este vorba de crearea unui institut de educație pentru ficele ofițerilor, institut în care tinerele fete vor aveà să capete o educație potrivită cu situația lor. In vederea creărei acestui institut, s'a constituit — sub înaltul patronagiu al Reginei — un comitet compus din soții de ofițeri. Pentru strângerea fondurilor necesare creării acestui institut s'a constituit apoi un al doilea comitet, sub patronagiul A. S. R. Principesa *Maria*, care a și început a funcționà. Dl general *Averescu*, delegat de acest al doilea comitet, a lansat un călduros apel către ofițerii generali superiori și inferiori din armata română, făcându-le cunoscut dorința Suveranei române și a Principesei Moștenitoare de tron.

Inființarea acestui institut, atât de necesar, nu mai este deci decât o chestie de timp.

Giosue Carducci.

Italia a pierdut în *Carducci* pe cel mai mare poet liric al său, care stăpânia prin puterea gândirii sale, limba sa armonioasă precum și prin măestria versului și a ritmului său, nu numai inima și spiritul conaționalilor săi, ci și a întregii lumi culte. Ne este cunoscut că anul trecut i-s'a oferit lui premiul Nobel.

Carducci s'a născut la 27 Iulie 1836 în Valdicastello la Pietra Santa în Toscania, în epoca când Italia trecea prin mari sbuciumări, când s'a pus bază unității Italiei. Cu toate că era un mare adorator al regelui Victor Emanuel al II-lea, totuși în versurile sale nu'și ascundea dragostea, ce o avea pentru republică, care i-a fost totdeauna idealul. Iubia mai pre sus de toate libertatea și era un dușman înverșunat al ori ce fel de tiranie. Cu mult entuziasm cântà pe Garibaldi, pe care'l asemânà cu un al doilea Romulus, care a dat lumii o nouă Romă. Incă de timpuriu s'a manifestat geniul său prin scrierea „Imnul satanei și litania sa“, care a fost cu entuziazm primită. Apoi „Ode barbare“ Iambi și Epode i-au asigurat renumele pentru totdeauna.

N'a fost însă numai poet, ci și un critic și istoric literar de primul rang, precum și unul dintre cei mai adânci și limpezi cugetători. A funcționat mai mult de 40 ani ca profesor la univerzitatea din Bologna, unde propunea istoria literaturii italiene moderne și antice. In timpul din urmă însă a trăit de tot retras în Bologna, unde l-a și ajuns moartea la etate de 71 ani.

Guvernul italian va face propunere parlamentului, ca să fie înmormântat pe spesele statului, iar ministrul-prezident Giolitti va aduce un proiect de lege pentru ridicarea unui monument popularului poet. Monumentul va fi ridicat în Roma.

Din scrierile lui Carduci abia numai puține bucăți sunt traduse în limba română de gingașul nostru poet *St. O. Iosif*, în o limbă foarte frumoasă, și unele poezii din „Ode barbare“ precum și un sonet sunt publicate în „Floarea Darurilor“ Nr. I. a dlui *N. Iorga.*

NOUTĂȚI.

Deschiderea reichsrathului german. Eri, Marți, 19 Februarie, s'a făcut deschiderea reichsrathului german în Berlin, cu mesaj de tron, rostit din partea împăratului Wilhelm.

*

† Abatele Gidófalvy, parohul bisericei rom. catolice din Sibiiu, a decedat în noaptea trecută, după lungi suferințe.

*

Dela cassa arhidiecezană. Pentru gimnaziul din Brad au întrat următoarele sume: Din comuna Vorumloc 3 cor.; comuna Suplac 6 cor. 46 fil.; comuna Livezeni 32 cor.; comuna Diviciorii-mari 10 cor. 30 fil.; comuna Egersig 20 cor. 80 fil.; comuna Tibru 10 cor. 84 fil.; comuna Satulung 276 cor. 10 fil. și din comuna Beșa 19 cor. 60 fil. La suma din urmă au contribuit următorii credincioși din Beșa, protoprezbiteratul Sighișoara: Dimitrie Pulca, Ilie Sighișoreanu, George Botariu, înv., Ioan Sighișorean, fiecare câte 2 cor

---

cine două pilde, două „poezii“ publicate în „Rev. pol. și lit.“ (nrele 2, 4).

In *Credință* e vorba de banala constatare, că intelectualii își perd credința și mântuirea ne e în țărani.

Din largul de zări se revarsă prelung
Strigarea trudită-a vieții;
Dureri și năcazuri din urmă s'ajung,
Dispare credința din suflete tari:
Să năruie 'n casă păreții.

Strofa aceasta e fără unitate: primele trei versuri n'au a face cu cele două dela sfârșit, — decât doar să admitem, că „dispare credința“, fiindcă sunt pe lume vieți și dureri și năcazuri. Apoi versurile 3 și 5 n'au nici un înțeles, al treilea e nonsens, al cincilea e fără legătură cu cele precedente: e o imagine, îndărătul căreia nu se poate vedeà nimic. Pe urmă „dispare credința din suflete *tari*“ cuprinde o contrazicere. Suflete tari sunt acelea, cari își păstrează cu îndărătnicie avuția, deci cum „suflete *tari*“?

Poezia urmează: „Oamenii lumii“ sunt vicleni, cu ghiață în suflet, fără iubire de neam. Dar departe de mizeria aceasta:

Te zbați tu, țărane, urmaș de voinici;
Dar gândul te duce în vremuri străvechi
Și plin de fiori te cutremuri...

Pe țărani îi poartă gândurile în vremile de demult, probabil în epoca Slavilor, sau a altor barbari — căci nu va fi vorba de când cu Menenius Agripa, — și văzând ce era atunci și ce e astăzi, cum țineau atunci cnejii cu țăranii, cum sunt acum „domnii“ de indiferenți pentru religie, cum se luptau atunci pentru lege și neam, cum se desnaționalisează azi, — țăranii „plini de fiori se cutremură“. Aferim cunoștințe istorice, aferim desvoltare de idei!

Celalalt exemplu ni-l dă poezia „Toamna“. Aici Dafin recurge la procedeul atât de izbutit și des întrebuințat la Coșbuc, al personificării. Dar farmecul acestui procedeu consistă într'o concretizare cât mai îndrăzneață și mai proprie a ne face să uităm pentru o clipă obiectul personificat. Vă aduceți aminte, la Coșbuc, *sara* e o fată frumoasă, cu părul negru, care o ascunde „din creștet până jos“. La Dafin totul e foarte vag în privința aceasta, toamna e „Crăiasă peste firi și Doamnă“. Dar aceasta e o lipsă de înțelegere a esteticei, — și nu ne vom oprì la ea. Ceeace ne preocupă e *logica* poeziei.

Toamna, cu ochii în lacrămi, „*deplânge* răceala (corect: recirea) peptului de mamă“ și micșorarea soarelui. In tristeța ei poetul o îmbărbătează:

Să nu te temi! Revarsă-ți alinare
In piept, dacă durerea te sfăramă.

Din ce izvoare alinarea? — Frunzele galbene sunt motiv de durere, vântul „*bătrân* și rece“ de asemenea. Dar „durerea ta va trece,

Căci va 'nvia din somnul său pământul,
Te va 'ncălzi la sinul său de mamă.[1])
Va re'nvia și codrul de aramă,
Si soarele va 'ntinerì, Preasfântul.
Atunci vei împletì din flori cunună,
Căci tot un brâu de flori va fi pustiul....

O toamnă, în care să răsară flori pe locurile arse de gerul brumei, să dea „frunza fagului“, cum zice cântecul popular, să zimbească în tinăr soare de primăvară, toamna însăși să fie o fecioară cu coroane de flori, și pământul cald, să dormi noaptea fără cojoc în mijlocul curții, — ah, adu-o Doamne! Critica, judecata n'au ce căuta în versurile acestea. Vorbele se înșiră, curg, răsar și rime, se încheagă strofe, și acesta-i lucrul de căpetenie....

In sfârșit la „Revista politică și literară“ publică *proză* un alt începător: A. *Melin.* Dacă n'ar aveà notele prea exagerate, dacă și-ar îngrijì mai bine limba și stilul, odată ar aduce aminte de începuturile lui I. Ciocârlan. Altădată un procedeu greșit omoară câtă frumseță s'ar găsì într'o bucată, și, iarăși erupțiile lirice, reflexiile autorului tulbură armonia unui tablou prins în linii mari. Chiar și calitățile, puține, ale acestui autor nu pot fi încă dovada hotărâtă a talentului, deoarece își alege subiecte bogate în colori, atrăgătoare prin aducerile aminte ce le deșteaptă, cari pot fi scrise binișor de ori ce om de gust. Un semn bun ar fi doar împrejurarea, că Melin nu scrie despre lucruri pe cari nu le cunoaște, cari întrec experiența de viață, cultura și uneori puterea de judecată a oricărui începător tinăr. Firește, și valoarea acestor exerciții fără fond sufletesc, e destul de neînsemnată.

La urmă să adăogăm cronica literară, îngrijită fără a fi prea bogată, a dlui Luca Rusu (*Saul* de odinioară). Aceasta e literatura revistei.

Câteva articole de interes cultural mai general, istorice, economice, unele excelente, câteva reproduse, completează sumarul celor cinci numere.

Atât!

Concluzia e fatală, fără să aduc și alte argumente. „Revista politică și literară“ nu poate trăì. Ca parte literară e de prisos când avem atâtea reviste bune, la noi și în România. Partea politică nu se poate înțelege în felul cum e scrisă: e învățătură în limba păsărească, împărțită în rate lunare, când ar puteà fi învățătură bună scrisă pe înțelesul cetitorilor, publicată în ziarele plătite cu bani scumpi.

De altfel publicul mare a judecat ca și mine. Revista din Blaj n'are decât cincizeci de abonați. *I. D. Paltin.*

---

[1]) In poezia aceasta aici e *a patraoară* cuvântul „mamă“.

Ilie Barbu, Simion Russ, George Moldovan, epitrop, Gerasim Alexă jun., Eremie Dănăşanu, Zaharie Iăcanu, Teodor Bogoles, Ioan Cozac, ferariu. Zaharie Petru, Ilie Moldovanu, fiecare câte 1 cor. Nicolae Popa senior 60 fil. Mihailă Pupăză 40 fil. Paraschiva Şandru, Lazăr Barbu, Ioan Dumitru Moldovan, fiecare câte 20 fileri. In fine a mai întrat la cassa arhidiecezană din comuna *Coveş*, protopresbiteratul *Agnita*, suma de 54 cor. 80 fileri, la care au contribuit următorii: Georgiu Borzea, paroh 15 cor., Alexandru Bârsan, înv. 10 cor., Ioan Armean, cantor, Ioan Tecuşian, Simion Vecerzan, Ioan Târziu, Niculae Ciolei, Ioan Sas, Ioan Vecerzanu Simion Armianu, Simon Comşa, Andreiu Târziu, fiecare câte 2 cor. Mai mulţi cu sume mai mărunte, iar bucate s'au adunat în sumă de 3 cor 30 fil. Laolaltă 54 cor. 80 fileri.

*

Profesorul Noorden dela Viena, a sosit la Bucureşti, pentru a examină de nou starea sănătăţii Maiestăţii Sale, Regelui *Carol*, şi a-i indică cura climaterică, pe care o va face Suveranul român în Martie şi în Aprilie. Starea M. Sale e de altcum escelentă şi mai bună decât oricând în anii doi din urmă.

*

Expoziţia brutarilor. Intre 15 Mai şi 30 Iunie 1907 se va ţineă în Budapesta o mare expoziţie internaţională a corporaţiunii brutarilor, sub patronagiul Alteţei Sale Archiducele *Iosif*. Prezident de onoare e dl ministru-prezident *Wekerle*, ear prezident dl secretar de stat *Szterény*

*

Espulsat pentru agitaţie. Se anunţă din Semlin că redactorul Valentin Kurz a fost expulzat din oraş pentru articole agitatorice contra naţiunii maghiare şi croate, publicate în ziarul „Semliner Volksblatt“. Kurz a fost de mai multeori împrocesuat pentru agitaţie- încă pe când redactă în Panciova o foaie germană. Acum consiliul comunal pe baza unui drept vechiu al oraşului a votat unanim expulzarea periculosului om.

*

Lupta pentru a treia universitate. Intre oraşele până acum amintite, cari au trimes delegaţiuni la guvern pentru a primi a treia universitate, e şi Oradea-mare. S'a format şi acolo o comisiune din cei mai însemnaţi cetăţeni, cari se vor presentă zilele acestea ministrului de instrucţiune cu rugarea, ca să sprijinească înfiinţarea universităţii a treia în Oradia-mare.

*

Nessi Condamnat. Tribunalul din Budapesta a condamnat pe advocatul Dr. Nessi Pál, fost deputat al partidului kossutist, pentru escrocherie la 3 luni temniţă. Nessi înscenase la timpul său campania în contra lui *„Gotterhalte“*.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ s'au primit următorii membri ordinari: Ioan Giurgiu, sodal croitor, Artur Frodl, culegător tipogr., Petru Bălcăcian, sodal cismar, Iuliu Câmpian, sodal pant., Mihail Sabadai, sodal faur, Nicolae Pocanu, sodal cismar, Nic. Pop, sod. croitor, Nicolae Androne, sodal lăcătuş, Nicolae Mutu, sodal cojocar, Ioan Coşa, sod. pantofar, Gavriil Popa, sodal cismar, Pavel Târpănariu, sodal măsar, Filip Matinca, sodal pielar, Ioan Păpară, sodal cismar, Vasile Nechifor, sodal rotar, Victor Marcu, sodal librar, Simion Sivan, sod. pantofar, Petru Teodor, cul. tipograf, Ioan Borcia, sodal croitor, Leontin Matinca, sod. croitor, Iacob Nicoară, sodal măsar, Mihail Murăşan, sodal cismar, Constantin Oniga, sodal rotar, Oprea Rodean, sodal franzelar, Simion Lupaş, sodal croitor, Ilie Măgian, sodal croitor, Cornel Popovici, sod. lăcătuş, Petru Petean, sod. măsar.

Membrii ajutători au fost primiţi Dr. Demetriu Borcia, colaborator la „Telegraful Român“, doamna Emilia Dr. Raţiu, dşoara Felicia Raţiu, doamna Ana Popa, văd. de advocat, Augustin Bena, profesor sem., Alexandru Breban, jude reg., Ioan Sociu, comptabil-controlor, Ana Axente n. Banea şi Eugenia Tordăşianu n. Iovescu, profesoară.

*

Drept electoral pentru Femei. După ştirile din Anglia e probabil, că parlamentul englez încă în sesiunea actuală va da şi femeilor cel puţin dreptul activ electoral, pentru care de vre o doi ani încoace au luptat cu multă îndârjire — femeile din Anglia.

*

Contra duelului. Mişcarea contra duelului începe a cuprinde cercuri tot mai largi, a câştiga tot mai mulţi aderenţi. Un fapt îmbucurător e, că această mişcare porneşte acum din partea tinerimii studioase dela gimnasii, universitarii de mâne, cari nu se vor îndeletnici mai mult cu acest sport medieval, ci şi vor vedeà mai bine de studiu. Ca noi iniţiatori ai acestei mişcări figurează elevii din clasa a opta reală din Győr, cari în un apel adresat tuturor gimnasiilor din ţară, pledează cu multă căldură pentru delăturarea acestei manii care seceră pe an nenumărate jertfe. E în adevăr timpul suprem, ca acum în secolul culturii, când trebue să domnească iubirea şi dreptatea, să se şteargă această rămăşiţă a cavalerismului barbar din evul mediu, prin care nu poate fi reparată onoarea nimănui, ci din contră e un act de răzbunare în cele mai multe cazuri.

*

Persecutarea creştinilor în Siria. Din Constantinopol vin ştiri despre nouă măceluri săvârşite faţă de creştinii din Siria. Anume la Beimt şi în împrejurimi s'au comis mai multe asasinate în zilele din urmă, cu ocaziunea sărbătorilor Bairamului. Corpul consular a protestat în scris pe lângă vahu, care a promis că va face cercetare.

*

Munţi prăbuşiţi. In zilele trecute s'au prăbuşit vârfurile aşa numite „Agioi Adelphoi“ din şirul de munţi Tajgetos şi au îngropat mai multe sate. Locuitorii au observat şi s'au refugiat, aşa că probabil nu s'a întâmplat moarte de om. Cauza zace în legile nepătrunse ale naturii. Foile greceşti spun că şi Sparta vechie să fi fost nimicită, prin o surpare de stânci din munţii Tajgetos, cu care ocaziune şi-au perdut 20 de mii de oameni viaţa.

*

Escroci îndrăzneţi. O bandă de escroci, a cărei activitate se estindea până la Berlin, a fost descoperită zilele acestea în Breslau şi pusă la răcoare. Această bandă storcea sume enorme dela diferiţi membrii ai familiilor aristocrate germane prin epistole, în cari îi acuzau pe aceştia de pederastie, şi-i ameninţau, că dacă nu vor trimite sumele numite, vor fi daţi pe mâna judecătorii. La caz că nu trimeteau sumele cerute li-se inmanuau şi citaţiuni. De cele mai multe ori cei terorizaţi, ca să evite eventualele neplăceri, trimeteau banii. Banda era ajutată şi de un oficiant judecătoresc, care falzifică citaţiunile.

*

Milioane delapidate. Ziarul „Rus“ aduce ştiri despre o delapidare nouă de bani publici, săvârşită de un general şi un consilier, însărcinaţi pe vremea războiului ruso-japonez, cu cumpărarea de proviziuni pentru armata rusească din Port-Arthur. S'a constatat, că din cele 30 milioane primite n'au cheltuit decât 10 milioane.

*

Lombroso despre femei. Vestitul criminolog italian Lombroso, întrebat fiind dacă cariera de medic e potrivită pentru femei, s'a esprimat astfel: Fără îndoială femeia e bogată în facultăţi. E drept, că ea are mai puţină intelectualitate decât bărbatul, dar jertfirea de sine, abnegarea de sine şi suferinţa o are în măsură cu mult mai mare, deci ea poate să se dedice cu tot dreptul acestei cariere. Să înţelege că pentru îngrijirea copiilor şi la naşteri e mai potrivită decât bărbatul, ca chirurg însă e superior bărbatul. Pe terenul ştiinţei, literaturii şi musicei, puţin putem aştepta dela ele. Maternitatea le poate fi pedecă pentru carieră, dar nu le-o poate nimici.

*

Pete în soare. Din Pittsburg se anunţă, că profesorul Breshear, conducătoriul observatorului astronomic Alleghang, a descoperit mai multe pete în soare de o dimenziune de 3 mile şi jumătate, cari se află în continuă mişcare. Aceste perturbaţiuni cresc paralel cu timpul în care acul magnetic arată mai multe ascilaţiuni şi lumina polară nordică se repetă mai des.

Viaţă socială.

Concertul Reuniunii de cântări din Sebeşul-săsesc.

Alba-Iulia, 16 Februarie n.

Seninătatea manifestărilor sociale din trecut la Românii din Sebeş, m'a atras şi de astădată să asist la concertul reuniunii de muzică de acolo, aranjat Dumineca în 27 Ianuarie a. c.

Succesul desăvârşit al acestui concert ce a avut să se afirme în butul unui şir întreg de obstacole, trebue apreciat.

Cu toatecă reuniunea aceasta de muzică este înfiinţată de zeci de ani, a comis şi ea în trecut o greşală cardinală, care durere şi alte reuniuni de acestea din provincie o posed, anume că după cât am înţeles, ea niciodată nu a urmărit ţânta sa principală, ci toate afirmările şi prestaţiunile ei au fost numai titlul unor petreceri efemere cu dans. Astfel lipsa unei cultivări muzicale serioase şi zistematice a membrilor reuniunii a slăbit entusiasmul pentru frumseţile muzicei corale şi pe încetul a înstrăinat astfel pe membrii, astfel că de vre-o 5—6 ani această reuniune n'a mai dat nici un semn de viaţă.

Câştigând însă societatea din Sebeş în timpul din urmă în persoana dlui Octavian Murăşan un bun pricepător al muzicei şi un distins cântăreţ, reuniunea de muzică iarăşi s'a redeşteptat din amorţeală, ce e drept cu mari sforţări, pentrucă invidia unora — acel păcat ce ne roade rădăcinile neamului — şi-a arătat colţii şi aici în toată golăciunea.

Aproape întreagă reuniunea e recrutată de prezent din ţărani, ici-colea câte un meseriaş, iar din tabăra domnilor abia 3—4 şi tot atâtea dame.

Intreg corul se bucură aproape exclusiv de forţe nouă şi executarea piezelor programului, bogat, variat şi destul de interesant, a dovedit, că dl dirigent a desvoltat o muncă foarte mare, a avut să spargă o ţelină tare. Precisiunea cea surprinzătoare şi interpretarea norocoasă a piezelor şi-a câştigat recunoştinţa publicului, care a răsplătit reuniunea şi pe neobositul dirigent cu aplause furtunoase şi nesfârşite, încât mai multe pieze au trebuit bizate.

După punctul prim al programului. Colinda: O ce veste, de G. Dima, care a pregătit auditorului o dispoziţie de bucurie evlavioasă şi gravă, a urmat punctul al doilea: „Nu-i dreptate“ de acelaşi autor, despre care pot constata, că nu a fost numai executată ci şi interpretată fericit.

Punctul 3 l-au format: „Două cântece“, de Brams pentru cor de femei, din cari „Barcarola“ prin delicioasa ei melodie a stârnit o furtună de aplause, încât a trebuit bizată.

A urmat punctul 4: „Inzadar alerg pământul“, de G Dima, piesă foarte răspândită şi cunoscută, dar a cărei interpretare corectă e atât de rară. A fost deci o probă vie despre silinţele cele mari ale reuniunei şi cu deosebire a priceperii şi agilităţii dirigentului.

A urmat apoi „Cântec de seara“, de N. Popoviciu şi „Pe orizon departe“, de Mendelsohn, cuartet duplu bărbătesc cu acomp. de orchestră. A fost un ansamblu, care a plăcut foarte mult publicului, dovadă că poporului îi place şi doreşte mult şi cântări vocale cu acompaniament de instrumente.

„Morarul“, de Kiriac, a fost apoi punctul cel mai cu drag primit. Fie că naivitatea, simplicitatea şi accentul poporal al melodiei, fie că eleganţa ţesăturii armonice şi tactul ce imitează ritmul morii au cucerit auditorul, destul însă că pieza a avut un efect surprinzător. Aplausele frenetice au trebuit mulcomite prin repeţirea piezei.

Punctul ultim a fost: „Iată ziua triumfală“, de Humpel, un imn superb. A fost executat precis şi frumos.

Intru adevăr triumfală a fost încheierea concertului, şi publicul deplin satisfăcut de frumoasele momente de elevare sufletească cu drept a făcut ovaţiuni harnicului dirigent.

Şi acum dacă e să apreciez pe deplin reuşita morală a concertului, constat, că acest concert s'a ridicat şi a întrecut cu mult toate concertele reuniunii de muzică din Sebeş din trecut. Sărbătoare naţională a fost apoi acest concert prin împrejurarea, că publicul l-a format un neobicinuit de mare număr de ţărani din loc şi jur, dovadă că interesul după astfel de afirmări culturale a străbătut adânc în popor.

După concert s'a pornit dansul animat, care a durat până în zori de zi.

Semnificativă a fost absenţa unui mare număr din inteligenţa română dela acest concert.

Ce e drept unii au răscumpărat biletele de întrare, suprasolvind chiar sume însemnate, dar asta cred eu, nu e destul, căci astăzi avem lipsă mare de încrederea poporului, pe care numai prin prezenţa noastră o putem câştiga.

Judecata mea îmi întăreşte convingerea, că în Sebeş ţăranii nu numai cu ocazia alegerilor dietale au dovedit o dragoste de neam şi un entusiasm după tot ce e frumos şi românesc, dar şi în viaţa socială-culturală le pot servi domnilor ca exemplu.

In butul tuturor nepăsărilor acestora însă concertul a avut pe lângă venitul moral desăvârşit şi un frumos venit material, cum de mult nu s'a mai pomenit în Sebeş.

O. G S.

Cărţi şi reviste.

„Ţăsătoarea“, societate pentru încurajarea şi desvoltarea culturei gândacilor de mătasă şi a produselor lor în România, pusă sub înalta ocrotire a Maiestăţii Sale Regina *Elisaveta*, şi-a ţinut în 27 adunarea generală în Bucureşti, cu care ocasiune consiliul de administraţiune a făcut o amănunţită dare de seamă despre activitatea societăţii, în anii 1905—1906. Darea de seamă, tipărită, ni s'a trimis şi nouă, şi din ea aflăm, ca societatea a avut venite în anii doi din urmă 198,086 lei 47 bani, cheltueli 110,430 lei 68 bani, un excedent deci de 87.655 lei 79 bani. In fruntea consiliului de administraţiune stă domnul ministru al domeniilor *Ioan Lahovari*. Societatea mai are apoi un comitet central de conducere, şi 26 comitete judeţene.

*

„Amicul tinerimii“, revistă pentru tinerimea şcolară, sub direcţia dlui I. Moisil, nr. 11 şi 12. Cuprinsul: Din copilărie, de M. B. şi T. Fata cea mai frumoasă şi monstru, de M. Străjan. Ce n'a fost şi nu va fi, (Basm, de I. T. Mera). Stroe Plopan, de Naum-Inau. Ghică, de Horea Petra-Petrescu. Un frumos exemplu de iubirea unui fiiu, de P. Şvinţiu. Reţeaua de sârme în jurul pământului, de Todica. Ciuperca cea mică, de Elise Müller-Heidelberg. Chibriturile (Legende suedeze), de M. Străjan. Mihail Faraday, de N. Petra-Petrescu. Bietul lup, de Victor Crasescu. Imblânzitorul de şerpi, de P. Şvinţiu. Diverse. Abonamentul pe an 4 cor. Administraţia şi redacţia: „Amicul tinerimii“, Bucureşti.

*

Anuarul băncilor române pe anul 1907. Anul VIII. Editura delegaţiunii băncilor. Conţine toate datele referitoare la înfiinţarea, conducerea, şi starea celor 110 bănci româneşti pe cari le avem în patria aceasta, cu finea anului 1905. Profitul net al tuturor băncilor a fost în anul 1905 de 2,285.303 Coroane.

*

„Cântarea înalţă sufletul“, Un mic dar adus din partea librăriei H. Zeidner din Braşov, domnului *G. Dima*, director de musică în Braşov. Conţine portretul măestrului, o scurtă biografie, dată în româneşte şi nemţeşte, catalogul composiţiilor dlui *Dima*, şi mulţime de voci de presă, despre composiţiile dlui *Dima*.

*

„Catalogul librăriei H. Zeidner“, din Braşov. despre cărţi româneşti, aflătoare în deposit spre desfacere. Se trimite gratis oricui îl cere.

Teatru.

Miercuri: *Die lustige Witwe*, operetă.
Joi: *Gyges und sein Ring*, tragedie.

Ce fericire într'o casă

dacă copiii, — în loc să fie debili, bolnăvicioşi şi nervoşi, — sunt fericiţi şi sănătoşi. Unul din cele mai bune mijloace care contribue la însănătoşarea copiilor este „Emulsion“-ul lui Scott din oleu de ficat de peşte cu var şi natron-hypophosphit, un preparat, care în urma însuşirei sale de a vindecà şi întrămà, cu mare succes se întrebuinţează la însănătoşarea copiilor. „Emulsion“-ul lui Scott e dulce şi cu gust bun, deci se poate folosì cu uşurinţă şi deoarece se mistue foarte uşor, produce apetit şi regulează întregul sistem de digestiune apoi este şi superior oleului de peşte. I 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se 75 fileri în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

[44] 1—3

Concurs

Pentru întregirea locului vacant de protopop al tractului Cohalm, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela întâia publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu oficiul acesta sunt:

1. Dotaţiunea protopopească statorită prin concluzul sinodului arhidiecezan 21 Aprilie 1900 sub Nr. protocolar 116 în suma de cor. 1000 şi anume cor. 600 se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecezei, iar cor. 400 dela parohiile din tract.

2. Taxele pentru vizitaţiunea canonică făcută în parohii odată pe an, accidenţii pentru comisiuni şi azistări la examene.

3. Venitele din parohia centrală Cohalm sau din parohia pe care o vor statorì autorităţile mai înalte ca reşedinţă protopopească. Aceste venite se cuprind în coala B. compusă în scopul întregirei venitelor parohiale din visteria ţării. Cei ce reflectează la acest loc vacant trebue să aibă cualificaţiunea statorită în statutul organic §. 53 şi în regulamentul pentru alegerea protopopilor tractuali, întregit cu concluzul congresual Nr. 111 din 1888, şi să-'şi înainteze cererile de concurs instruite pe temeiul numitului regulament Preavenerabilului Conzistoriu arhidiecezan în Sibiiu înainte de expirarea timpului pus.

Din şedinţa comitetului protopopesc al tractului Cohalm ţinută în Cohalm la 18/31 Ianuarie 1907.

Dr. E. M Cristea m. p.
asesor, comisariu conz.

George Maican m. p.
notar.

„ECONOMIA", cassă de împrumut și pastrare, societate pe acțiuni în Cohalm.

Prospect.

Adunarea generală ordinară a institutului „Economia", ținută la 10 Februarie 1907, a decis urcarea capitalului său social dela cor. 65,000 la cor. 130,000, iar la caz, că întrebarea după acțiunile noui ar fi mare, pentru a se da ocaziune — mai ales celor din jur — a se face acționari la institutul nostru, direcțiunea este autorizată a urcà capitalul social până la cor. 150,000.

In baza acestei autorizări, precum și a §-lui 7 din statute, direcțiunea oferă spre cumpărare acționarilor vechi, deocamdată 650 acțiuni în valoare nominală de cor. 100, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Fiecare acționar vechiu, are drept ca din noua emisiune să opteze și să subscrie atâtea acțiuni, câte posede din emisiunea primă.

2. Pentru acționarii vechi prețul unei acțiuni noue, conform pct. 1, este de cor. 105.

3. Terminul de optare și subscriere se fixează dela 15 Februarie a. c. până la 15 Martie a. c. st. n. incluzive, cu acea restricțiune, că toți acționarii vechi, cari până la acel termin nu s'au anunțat, necondiționat își perd dreptul de prioritate și favorul stabilit în pct. 2 la subscrierea de acții din această emisiune nouă.

4. Deodată cu declarațiunea de subscriere, acționarii vechi vor trimite la institut acțiunile vechi, în baza cărora optează și vor solvì de fiecare acție subscrisă câte 10 coroane, ca prima rată din valoarea nominală, plus 5 cor. spese, la cassa institutului.

5. Ratele următoare vor fi a se plătì la cassa institutului și anume de fiecare acție:

câte 10 cor. până la 31 Maiu 1907
„ „ „ „ „ 30 Iunie „
„ „ „ „ „ 31 August 1907
„ „ „ „ „ 31 Octomvrie 1907
„ „ „ „ „ 31 Decemvrie „
„ „ „ „ „ 28 Februarie 1908
„ „ „ „ „ 30 Aprilie „
„ „ „ „ „ 30 Iunie „
„ „ „ „ „ 31 August „

Fiecare acționar are dreptul însă a plătì mai multe sau toate ratele înainte de terminii fixați.

6. Pentru ratele de acțiuni, cari nu s'au numărat la termin, se solvesc 8% interese de întârziere. Acționarii, cari n'au solvit la termin vre-o rată se provoacă spre plată prin publicarea de 3-ori în foile societății; iar cari nici după 30 de zile dela ultima publicare n'ar plătì ratele restante își perd dreptul de acționari și sumele deja solvite trec în fondul de rezervă al societății.

Acțiunile lor se anulează și sub aceiași numeri se emit alte acțiuni. Anularea se publică în ziarele designate pentru publicările institutului (§. 10 din statute).

7. Acțiunile noui vor participà la toate beneficiile și se vor bucurà de toate drepturilor ce posed acțiunile vechi, după plătirea tuturor ratelor, dar numai dela 1 Ianuarie 1909.

Dela plătirea ratelor până la 31 Decemvrie 1908 acționarii primesc 5% interese dela valoarea nominală a acțiunilor.

8. Acțiunile nesubscrise de acționarii vechi din cele 650 acțiuni oferite spre cumpărare, precum și eventual încă alte 200 acțiuni noui, se pot subscrie, începând dela 15 Martie a. c. până în 30 Aprilie a. c. st. n. incluzive, cu prețul de cor. 115 de bucată.

9. Pentru aceste acțiuni, subscriitorii vor solvì de fiecare acție câte 25 cor. ca prima rată din prețul de emisiune la cassa institutului sau la mâna unui încredințat al direcțiunii.

Ratele următoare vor fi a se plătì la cassa institutului conform dispozițiunilor pct. 5, care e obligator și pentru acționarii noui. Asemenea sunt obligătoare pentru acționarii noui și dispozițiunile punctelor 6 și 7 cuprinse în acest prospect.

Cohalm, în 10 Februarie 1907.

[42] 1—1 **Direcțiunea.**

Publicațiune.

Subscrisul având lipsă de un stenograf român 3—4 săptămâni, aceia cari doresc să vină, să se insinue la mine, ca să ne înțelegem asupra condițiunilor.

Dr. Nicolau Șerban
[34] 3—5 advocat — Făgăraș.

Nu numai cetit

dar și probat trebue

săpunul din lapte de crin — Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda și Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieși), dacă dorește oarecine să aibă teint alb și liber de pistrui cum și o coloare delicată a feții.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs" (piața mică),
farmacia **E. Rummler**, str. turnului,
C. Müller, piața mare,
drogeria **Carl Morscher**, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piața mare,
G. Meltzer str. cisnădiei și gușteriții, piața mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 45—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum și
în Sighișóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Viță de vie nobilitată.

Ca și în anii trecuți așa și acum

Prima plantațiune de vița nobilitată de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaș 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga țară, care a liferat mușteriilor săi cele mai sănătoase și mai curate sorte de viță de vie nobilitată. Dar și în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viță nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare și producere proprietarul viilor a obținut rezultatele cele mai frumoase.

☞ **Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulțămită și recunoștință se trimite la cerere gratis si franco.** [253] 30—40

Arândarea unei moșii.

Biserica unitară din Ungaria dă în arândă pe mai mulți ani moșia sa aflătoare pe hotarul comunei Alămor 704 jug. arătură, 632 □ pășune, 290 □ fânaț și 29 □ intravilan care se poate folosì și de pășune, la olaltă 1669 jugăre catastrale dimpreună cu edificiile, cari sunt în stare foarte bună.

Pășune minunată de vite și de oi. **Oierii și economii de vite sunt preferiți.**

Informațiuni se pot luà dela **direcțiunea domeniului în Ladamos**, comitatul Albei inferioare. Stație de tren și posta ultimă în loc.

Ladamos, în 11 Februarie 1907. [37] 3—3

Direcțiunea domeniului.

Nr. 100—1906 of. par. (8) 2—2

Publicațiune.

Pentru continuarea edificărei bisericei gr. or. din Boian, protopresbiteratul „Târnavei", se excrie licitațiune minuendă pe ziua de Duminecă în 18 Februarie st. v. (3 Martie st. n.) 1907 la 11 ore a. m., care se va ținea în edificiul școalei.

Planul și preliminarul de spese aprobate de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan cu Nr. 5310 Epit. din 17 Iunie și Nr. 10,641 Epit. din 4 Noemvrie a. c. se pot vedeà la Oficiul parohial.

Doritorii de a licità și lua în întreprindere zidirea bisericei, au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminată cu 11,258 cor. 64 fileri în bani gata, sau în hârtii de valoare.

Boian, 12 Decemvrie 1906.

Iosif Crișan **Pantilie Ioan**
paroh. notar.

Nr. 758—1906 of. prot.

Am văzut.

Cetatea-de-baltă, 26 Decemvrie 1906.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

„VICTORIA",
institut de credit și economìi, societate pe acții în Arad.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economìi „Victoria", societate pe acții prin aceasta se învită conform §-lui 17 din statute la a

XIX-a adunare generală ordinară

care se va ținea în Arad, la **24 Februarie st. n.** 1907, la 10 ore înainte de ameazi, în localitățile institutului (Calea Archiducele Iosif Nr. 2).

Obiectele:

1. Raportul Direcțiunii și al comitetului de supraveghiare, și stabilirea bilanțului.
2. Deciderea asupra distribuirei profitului curat.
3. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1907.
4. Alegerea a 2 membri în direcțiune.
5. Alegerea comitetului de supraveghiare.

Domnii acționari, cari doresc a participà la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în senzul §-lui 22 din statute sunt rugați a-și însinuà la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, la 14 Februarie 1907.

[41] 1—1 **Direcțiunea institutului.**

Contul Bilanțului

Activa

		K f
Cassa în numărar		92,796 90
Bon în G'ro-Conto și la alte bănci		68,747·62
Cambii		8.445 213·34
Imprumuturi hipotecare . . .		1.428,177·—
Avansuri pe efecte		36,665·—
Efecte publice		596,400·—
Acții dela diverse bănci . . .		49,850·—
Credite de cont curent . . .		65,658·40
Casa institutului și alte realități		186,966·16
Mobiliar	5,617·82	
după amortizare .	561·78	5,056·04
Diverse conturi debitoare . .		13,322 93
Interese transitoare restante .		6,388·20
		10.995,241 59

Pasiva

	K f
Capital social	1.200,000·—
Fond de rezervă	841,154·17
Fond special de rezervă . . .	15,000·—
Fond de penziuni	97,475·—
Depuneri spre fructificare . .	5.574,798·02
Deposite de cassă	41.931·59
Dividendă neridicată	2,100·—
Reescompt	2.911,657·10
Contribuție după int. depunerilor	12,378·14
Interese tranzitoare anticipate .	114.718·60
Diverse conturi creditoare . .	3,789·26
Profit transpus din 1905 . .	8,482 30
Profit net	171,757·11
	10.995,241·59

Contul Profitului și Perderilor.

Debit

	K f
Interese ptru depuneri spre fruct.	246,010 45
Spese:	
Salare	40,180·—
Bani de cvartir	6,975·—
Imprimate, diverse plăți, spese de birou	29,035·49
Porto	8 290·59
Chirie	3,000·—
Marce de prezență	3,600·—
Contribuție directă	38 283 53
10% dare la depuneri . . .	24,598·26
Competință de timbru	1,844·48
Amortizare din mobiliar . . .	561·78
Profit transpus din 1905 . . .	8.482·30
Profit net	171.757·11
	582,618 99

Credit

	K
Venit transpus din anul trecut .	8,482·30
Interese:	
dela cambii	409,981·28
„ împrumuturi hipotecare .	102,955·98
„ avansuri pe efecte . . .	3,901·47
„ efecte publice	22,339·61
„ cont curent	3,311·50
Chirie și alte arânzi	10,833·45
Proviziuni și alte venite . . .	20,813·40
	582,618·99

Arad, 31 Decemvrie 1906.

Dr. Nicolae Oncu m. p. director executiv.
Sava Raicu m. p. secretar.
Ioan Moldovan m. p. contabil.

Direcțiunea:

Mihaiu Veliciu m. p., prez. **Romul M. Ciorogariu** m. p., v.-prez.
V. Mangra m. p. **Petru Truția** m. p. **Dr. A. Demian** m. p.
G. Popoviciu m. p. **Traian Vățianu** m. p. **Dr. Nic. Ciaclan** m. p.

Comitetul de supraveghiare:

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat conturile prezente și le am aflat în deplină consonanță cu registrele institutului.

Nicolae Marcu m. p. **Dr. C. Ardelean** m. p. **George Feien** m. p., prezident.
Dr. Sever Ispravnic m. p. **Axente Secula** m. p.

Onorată adunare generală!

Pe baza § lui 195 a legii comerciale, precum și a statutelor institutului nostru ne luăm voie a Vă prezentà în următoarele raportul nostru despre anul de gestiune 1906.

In decursul anului 1906 am ținut mai multe ședințe, am scontrat toate afacerile și am aflat ordine și punctualitate la institut.

Constatăm că averea activă și pasivă luată în bilanț corăspunde adevărului.

Bilanțul anului de gestiune 1906 prezentat din partea direcțiunii precum și contul profit și pierdere, asemenea și extrasele, — confrontându-le cu registrele principale și auxiliare — bine conduse — întru toate le-am aflat exacte.

Drept ce propunerea direcțiunii referitoare la distribuirea venitului net din anul 1906 de C. 180,239·41 împreună cu celelalte propuneri le primim și le recomandăm spre primire și onoratei adunări generale.

După toate acestea rugăm onorata adunare generală, ca pe anul de gestiune 1906 să binevoiască a ne da atât nouă cât și direcțiunei absolutoriul.

Arad, 14 Februarie 1907.

Nicolae Marcu m. p. **Dr C. Ardelean** m. p. **George Feier** m. p., prezident.
Dr. Sever Ispravnic m. p. **Axente Secula** m. p.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 15 Sibiiu, Sâmbătă 10/23 Februarie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Garanțiile constituționale.

Sibiiu, 22 Februarie n.

Nu e tocmai mult, decând unele ziare din capitală, — în opoziție față de actualul nostru guvern, — au publicat niște informațiuni, primite dela Viena, informațiuni de cea mai mare însămnătate. Se spunea anume, că ministrul ungar de interne, contele *Andrássy*, a prezentat Maiestății Sale Regelui spre prealabilă aprobare proiectele de lege referitoare la *garanțiile constituționale*, promise dietei în programul guvernului, dar Maiestatea Sa *le-a denegat aprobarea.* La inzistențele conziliului de miniștri, domnul *Andrássy* a modificat apoi întru câtva proiectele sale de lege, astfel, ca drepturile Coroanei să rămână neatinse, dar Maiestatea Sa nici așa nu a acceptat proiectele de lege, ci le-a denegat și a douaoară aprobarea prealabilă.

Nu s'a dat nici o desmințire știrilor acestora, prin urmare trebue să credem, că au fost adevărate, cu atât mai vârtos, că tocmai pe atunci se lansase și știrea despre retragerea contelui *Andrássy* din guvern, ceeace nu putea să fie decât o urmare firească a refuzului pe care l-a întimpinat la Viena dl ministru ungar de interne.

Să conziderăm deci de exact și autentic faptul cu refuzarea aprobării prealabile a proiectelor de lege referitoare la *garanțiile constituționale*, și să-l examinăm din punctul de vedere al intereselor generale.

Nu știm, cum a contemplat guvernul legile despre garanțiile constituționale, pentrucă nu-i cunoaștem proiectele de lege, și nici principiile pe baza cărora le-a compus, dacă peste tot le-a compus. Știm însă ce înțelege opiniunea publică maghiară sub garanțiile constituționale, pentrucă o parte a presei maghiare tot mereu le reclamă și mereu provoacă guvernul să depună legile pe masa dietei.Ințelege îngrădirea cu astfel de legi sancționate de Maiestatea Sa, cari să facă imposibilă repetarea celor petrecute în trecut, când contrar constituției patriei, au fost trimiși în fruntea comitatelor comisari regești, în loc de comiți supremi. Ințelege prefacerea comitatelor în tot atâtea fortărețe constituționale, de cari să nu se mai poată apropià — *absolutismul.*

Cererea e îndreptățită; și facem parte și noi din aceia, cari pretind, ca comitatelor să li-se dee o autonomie desăvârșită, o independență perfectă, așa cum o aveau mai nainte. Insă noi am cerut-o aceasta totdeauna, decând s'a redat țării constituția. Am cerut-o chiar și atunci, când dela comitate au fost luate rând pe rând drepturile autonome de către guvernele din trecut, cari au crezut că fac lucru bun dacă oncentrează în mânile lor toată uterea. Iată însă, s'a dovedit, că 'a fost lucru cuminte aceeace s'a făcut, și acum ar fi bine dacă n'ar fi așa cum e, însă schimbare nu se mai poate face, pentrucă nu se învoește — *Coroana.*

Am luptat în contra virilismului; am luptat în contra dreptului de candidare și de numire depus în mânile comiților supremi, cerând ca să se lase comitatelor dreptul de candidare și alegere, pentru toți funcționarii lor; am luptat în contra comisiunilor administrative, etc. etc. tot atâtea spărturi făcute în autonomia comitatelor, — însă, firește, fără succes.

Atunci, când reprezentanții naționalităților nemaghiare spuneau în dietă, că nu va fi bine dacă se atinge legislațiunea de drepturile autonome ale comitatelor, se răspundea astfel: „Trebue să facem așa, pentru-ca *să ținem în frâu naționalitățile!*“ Iar astăzi, pe baza acelorași legi, vedem că ține în frâu Coroana pe domnii din coaliție, cărora nu le dă voe să facă alta, decât aceea la ce s'au angajat în pactul legal cu Coroana!...

Și așa, țara va rămânea, probabil, fără garanțiile constituționale, la cari au contat mulți dintre aceia, cari se ocupau cu gândul, să insceneze la timpul său iarăși conflictul din trecut între națiunea maghiară și Coroană, care, în urma garanțiilor constituționale, neputând să guverneze țara în mod absolutistic, va trebuì să cedeze, și să le dee Maghiarilor tot ce cer. Se vede însă, că și Coroana știe ce este după paravan, și nu se lasă să fie trasă în cursă. Cel puțin în chestia cu garanțiile constituționale *nu.* Să sperăm, că nici în chestia cu *sufragiul universal.*

Tariful autonom vamal. Astăzi, Vineri, începe comisiunea economică a dietei să discute asupra proiectului de lege despre inarticularea tarifului autonom vamal, pentru care s'a iscat conflict între guvernul nostru și cel austriac. In vederea acestui fapt, Mercuri la ameazi s'a ținut consiliu de miniștri în Budapesta, în care s'a stabilit punctul de vedere al guvernului, ținându-se cont întru câtva și de dorințele guvernului din Austria. Fiindcă prim ministrul *Wekerle* va lipsì câteva zile din capitală, având să meargă la înmormântarea socrului său, guvernul va fi reprezentat în comisiunea economică prin domnul ministru de comunicațiune *Kossuth Ferencz.*

Reforme școlare. In ședința de eri, Joi, a dietei ungare, domnul ministru de culte și instrucțiune publică, contele *Apponyi*, a depus pe masa dietei proiectele de lege referitoare: la regularea salarelor învățătorilor dela școalele poporale întreținute de stat, la controla ce e de exerciat asupra tuturor școalelor poporale, și în fine la *regularea raporturilor de drept și a salarelor la școalele poporale* comunale și *confesionale.* Astăzi, Vineri, comisiunea scolară î-și alege raportori, și numai decât ia în discuție proiectele de lege, pe cari, după ce le vom cunoaște, le vom împărtășì cetitorilor noștri.

Din „Nagyszebeni Ujság“.

Intre Maghiarii din Sibiiu a isbucnit cam de multișor neînțelegerea, acea boală urâtă, de care suferim și noi, cam pretutindenea și de regulă atunci, când ar trebuì să fim mai bine închegați, mai tare uniți în cugete și în simțiri. Sperăm însă, că compatrioții maghiari se vor reculege în curând din boala aceasta a certelor între frați, și iarăși împreună și în bună înțelegere vor lucra mai departe, nu la asuprirea ori înstrăinarea naționalităților nemaghiare, cu cari trăesc împreună în acest oraș, ci la câștigarea prieteniei lor, pentruca toți împreună să ne punem puterile în serviciul patriei comune.

Cu această neînțelegere dintre Maghiarii din loc, — să-i zicem trecătoare, — să ocupă ziarul „*Nagyszebeni Ujság*“ în numărul din urmă, precizând în mod foarte clar și loial totodată și misiunea Maghiarilor din Sibiiu față de conlocuitorii de altă naționalitate. Reproducem aceste părți interesante din primarticolul numitului ziar, dupăcum urmează:

„.....Noi (Maghiarii) avem mare, foarte mare și nobilă misiune aici în Sibiiu, precum o are maghiarimea pretutindenea printre naționalități. Și această nobilă misiune nu e alta, decât a câștiga naționalitățile pentru cauza sfântă a maghiarimei. A le câștiga prin muncă însuflețită și neîntreruptă, a le câștiga cu sentimentele sfinte ale inimei noastre, cu vorba și cu fapta. Să le convingem despre aceea, că patria aceasta ungară, ca mamă bună și dulce, primește la sinul ei cu egală iubire pe oricare fiiu credincios al ei, fără deosebire de lege, limbă și neam. Trebue să convingem pe frații noștri de altă naționalitate despre aceea, că la sinul patriei ungare, în cadrele constituției ungare, își pot afla și ei fericirea pe calea valorării, și în cadrele acestea *nu li-se va periclita, nici legea, nici limba, nici cultura și nici particularitățile rasei lor.*

Dacă pe calea aceasta exoperăm apropierea și înțelegerea reciprocă, putem spera cu siguranță, că naționalitățile noastre nu ne vor mai considera de contrari ai lor, ci de consoți, cu cari împreună, în înțelegere și cu încredere pot să muncească. Iar din consoți se vor face amici, și din amici frați, frați în inimă, în suflet, în sentimente!

Să câștigăm, să convingem, dar nu să învingem! Cu forța nici odată nu vom ajunge nimica. In urma forței totdeauna pășește reacția, care electrizează și pune în împotrivire și pe cei mai indiferenți. Creștinizmul prin perzecuții a ajuns să fie religia lumii. In epoca asupririlor a fost conștiența națională mai vie la toate națiunile, pentrucă volnicia nu a învins niciodată, cel puțin nu pentru o durată mai lungă. Vedem cum puternica Germanie nu poate să ducă lupta cu sorți de învingere față de Polonii din Pozen, din motivul, că întrebuințează forța, față de care întâmpină cea mai energică împotrivire.

In ținuturi de ale naționalităților deci misiunea maghiarimei este numai aceea, de a câștigà naționalitățile, de a le convinge, că o împreună lucrare e posibilă. Iar spre acest sfârșit se cere pace, bună înțelegere, vreme și muncă“....

Iată un program bine precizat, după care se poate face fără mare greutate și fără multă spargere de cap rezolvarea chestiei naționale, în mod mulțămitor pentru toți. Să se lase fiecăruia aceea ce e al său, *legea*, *limba*, *moșia*, și înțelegerea și frățietatea e gata. Dar spre a se ajunge acest scop, dorit mult și de noi, se cer, nu numai vorbe, ci și *fapte.* Mai ales *fapte.* Dorim deci să vedem odată și faptele vorbind, căci ele sunt mai convingătoare decât cele mai frumoase vorbe.

„Revista teologică“.

Cu toatecă răspunsul acesta a fost publicat în „*Gazeta Transilvaniei*“, la cererea domnului profesor *Crăciunescu* îl publicăm și noi, după cum urmează:

In numărul 22 din 1907 al foii „*Gazeta Transilvaniei*“ se află un articol sub titlul „*Revista teologică*“, subscris de „*Un preot dela sat*“. Cetind articolul, observ, că părintele dorește tot aceeași dela „Revista teologică“ ce se află expus în program. Dupăce părintele se ocupă mai des cu celea scrise de mine, mă simt obligat a răspunde:

Ce privește articolul meu, cred, că deși vei fi avut bunăvoința să-l cetești, nu ai urmărit cu atențiune cele scrise, căci atunci nu folosiai cuvintele „și în sfârșit noi nu prea avem nici în clin nici în mânecă cu hărțuelile celea sterpe ale Nemților în jurul cărților lui Moisi“. E adevărat dle părinte! Nu avem nici în clin nici în mânecă; dar avem în ceea ce privește credința noastră și sentimentul nostru religios. De nu vei ști susținea valoarea cărților lui Moisi în contra criticilor și acelor necredincioși, cum vei putea susținea celelalte cărți ale bibliei, cari toate se bazează pe calea 5 cărți ale lui Moisi? Cum vei putea admite ca adevărate celea zise de domnul nostru Iisus Cristos, și ce vei lua ca bază a T. N.? Cu ce vei justifica cetirea cărților lui Moisi la cultul nostru divin, la litie, la liturgia darurilor înainte sfințite?

Contrarii religiunii revelate, sau descoperite, pentru a putea susținea afirmațiunile lor, combat valoarea întregei sf. Scripturi, începând cu cărțile lui Moise. Deci cine vrea să le dovedească contrariul trebuie să facă asemenea.

„Hărțuelile nemților“ sunt pentru noi de mare valoare, căci prin discuții se lămuresc toate chestiunile dubii. Tocmai aceasta m'a îndemnat și pe mine să scriu articolul acela cu „aparat științific“. Cei cari combat originea religiunii creștine, instituțiunile ei, sf. Scriptură, originea și valoarea ei, caută ca prin scrieri ușoare fără mult fond științific, în formă atrăgătoare, să lățească ideile lor. Aceste idei contrare sfintei Scripturi le cetesc laicii, în cafenele, prin diferite ziare, și am experiat, că foarte bucuros și cu mare plăcere cetesc chiar și oamenii noștri lucruri de acestea, vin apoi și fac observări: „Nu știu de ce mai tot vorbiți de T. V. și de Moisi, doar e dovedit, că e o scornitură jidovească“! Vezi ce hipoteze puternice aduce x. y.! „Un om cult nici nu mai poate crede lucruri absurde.“ Dacă nu vei ști răspunde cum vei sta dle părinte înaintea unui atare „om cetit?“

De unde va avea ideia despre lucrurile acestea un preot dela sat, căruia din cauza diferitelor împrejurări nu i-e dată posibilitatea de a cetì gazete și reviste de atare continut? Cum va dovedì contrariul celor afirmate, și cum va argumentà, că laicul nu are deplină cunoștință a lucrului? Neputând să apere valoarea bibliei, și-a perdut terenul, și nu mai poate răspunde, Englezii, Francezii, „Nemții“ dau pentru „hărțuelile în jurul lui Moisi“ zeci și sute de mii cor. ca să poată afla adevărul. Știind, că pe cărțile lui Moisi se clădește biblia întreagă, merg teologii cei mai aleși chiar la locul originei lui Moisi și fac acolo studii, săpături și cercetări arheologice, numai ca să poată constatà, că celea scrise în biblie sunt adevărate. Noi nu putem face așa ceva, suntem săraci și așa rezultatul obținut de dânșii îl primim pe baza dovezilor aduse de dânșii, și-l spunem la ai noștri, căci și la noi baza bibliei e Moisi.“

„Legionul de scriitori“, l-am pus, căci trebuind să lucru cu „aparat științific“, am fost constrâns să folosesc „izvoare curate“, pe cari le-am indicat. Am scris pe baza opurilor lucrate de oameni de știință și nu am putut deci să pun numai așa pe hârtie, fără a arăta ale cui sunt. Articolul e scris și pentru preoți, și pentru teologii cari ar voi eventual să se ocupe mai adânc, și deci ar voì să știe și opurile și autorii necesari. E scris și pentru elevii seminariali, cari azi sunt academiciani, și prin întrebările puse în oarele de prelegere au dovedit un viu interes pentru știința teologică. Voim, ca preoțimea și teologii noștri în general să stee pe același nivou de cultură și în special teologică, pe cari sunt preoții celorlalte confesiuni. Trebue să îi facem cunoscuți deci și cu rezultatele mai nouă ale științei teologice.

Principiile vechi „Popa să știe face slujbă și ceti cazania, nu le mai putem admite“. „Azi nu mai putem comentà: La început *era* cuvântul! De ce *era?* Pentrucă n'a fost“, nici putem zice simplu: „cărțile lui Moisi le-a scris Moisi cu ajutoriul lui Dzeu, căci așa zice el și jidovii“. De vom vorbì așa ne râd toți. Toate trebue să le dovedim și argumentăm corect. *Voim ca toți preoții noștri să știe apăra cu armele științei, credința, legea și cărțile sfinte.* Pentru aceasta scriem lucruri abstracte, teoretice, și trebue să le scriem în mai mulți articoli. Așa se face teologie!

In o revistă de specialitate trebue să fie diferiți articoli de specialitate, ca să mulțămească toate categoriile de cetitori.

Prin articole scrise de profesorii specialiști să urmărește ținta accentuată de dta „Să înmulțim, clarificăm și îmbogățim cunoștințele celor, cari sunt lipsiți de orientare sigură în ramul științei câștigate în seminar“. Prin urmare nici pe mine nu m'a îndemnat ambiția de a grămădì „o groază de nume“, să scriu, ci convingerea sigură, că pe terenul criticei biblice preoțimei noastre nu i-s'a dat până acum o lucrare zistematică în mână, ca să se poată orienta. Dupăce studiul biblic și chestiunea valoarei sf. scripturi, e chestiunea cea „mai de actualitate“, am voit și voesc să dau preoților noștri deslușiri și „cunoștințe temeinice“ cum ceri dta. Aceasta însă numai prin articoli „științific“ lucrați să poate face.

Redactarea revistei este o problemă ideală, dar anevoioasă, aceasta o dovedesc chiar domnii preoți, unii ne scriu: scrieți articoli științifici. Dați-ne cunoștințe teologice să profităm și să ne îmbogățim cunoștințele. Faceți știință teologică. Ce să vorbim și cum să vorbim cu parohienii noștri știm noi. Știm noi ce să lucrăm ca preoți. Cultură teologică ne trebue! Iar Dta zici: vă rugăm să nu lucrați cu aparat științific etc. Acum cui să-i faci pe voe? Dă-mi voe să-ți spun un lucru. Prea vă grăbiți cu dări de seamă și lămuriri. Nu să judecă o revistă după un număr. Să fiți așteptat cel puțin 6—8 numeri, apoi să fiți criticat. Mai bine era. Grupul care a întemeiat revista va reveni la toate trebuințele preoțimei noastre. Urmărește cu bunăvoință și vei vedeà, că noi ținem cont de toate dorințele preoțimei și vom da material variat și la fine vei aproba și dta articolii lucrați cu „aparat științific“. Materialul trebue să fie pentru toate categoriile de cetitori. De altfel orice revistă nouă și mai ales cele de specialitate întimpină greutăți. Așa și noi. Cu ajutorul lui Dumnezeu însă vom merge înainte și sigur vom aveà resultatul dorit. Cu aceiași sinceritate îți răspund eu, cu care ai scris dta.

Atât la revistă. Dar trebue să revin la un pasaj din scrisul dtale și să-ți spun că stau uimit cum dta, care susții a ști trebuințele preoțimii, poți scrie așa ceva. Cetind scrisul, nu ți-a fost greu să vezi scris de dta la adresa unui episcop, arhiereu de ai noștri, cuvintele: „Un vlădică de ai noștri în hiperzelul chemării sale era gata „să arunce cu blidul de fasole“ după apostolii „artei dramatice“. Cuvintele acestea nu jignesc sentimentele dtale de preot, de păstor sufletesc, care și dta ai primit darul preoției dela un episcop? Ori nu? Dacă dta ca preot ai cuvinte de acestea la adresa unui episcop, ce să zică cei străini? E trist și e semn de decădere, când noi Românii ortodoxi, avem un milion și jumătate credincioși și numai 3 arhierei și totuși se află un preot ortodox care să scrie așa. Dle părinte! Nu știi, că în lucrurile acelea a fost și mistificare? Singur dta trebue deci să regreți, că fără cunoștința temeinică a cauzei te-ai făcut judecător al unui arhiereu și încă în felul acela urât.

Aș fi dorit ca articolul scris să poarte numele dtale.

Profesor *Crăciunescu.*

NOUTĂȚI.

† Generalul Iacob Lahovari, ministrul de externe al României, a murit Mercuri dimineața în Paris, unde se supusese cu o zi mai nainte unei grele operațiuni. Corpul său a fost îmbalzamat și va fi adus acasă, pentruca decedatul să fie înmormântat în pământul patriei sale. Decedatul general s'a născut la anul 1846. La războiul pentru neatârnare a luat parte ca locotenent-colonel. A fost în două rânduri ministru de războiu, iar dela Februarie 1905 era ministru de externe în actualul guvern al României.

*

La cassa archidiecezană. a mai întrat pentru gimnaziul din *Brad* din comuna *Petrifalău* suma de C 32·70, ear din comuna *Budila* suma de C. 38·70 fil. și din comuna *Marpod* C. 4.

*

Patriarhul nu se lasă. Din Constantinopol primește „Corespondența politică“ dela Viena următoarele informațiuni: In sinodul patriarhatului a fost cetită zilele trecute porunca dată valiilor din Macedonia, cu privire la apărarea Arămânilor în contra Grecilor, și sinodul a hotărât să se protesteze în contra acestui amestec al puterii lumești în chestii curat bisericești, iar episcopilor să li se trimită enciclică, de cuprinsul, ca întrebuințarea limbei arămâne în școale și biserici să o împedece cu orice preț.

*

† Andreiu Frâncu, prezident de senat la curia regească din Budapesta, a încetat din viață în 19 Febr. a. c. într-al 70 an al vieții sale laborioase, după un morb greu și îndelungat. Ceremonia funebră după ritul greco catolic s'a ținut eri, Joi, în 21 Febr. la casa mortuară Vámház-körut 7, la 1/23 ore d. m. Osămintele defunctului au fost transportate apoi la Buzași, în Transilvania, unde se vor așezà spre eternul repaus în cripta familiară astăzi, Vineri la 22 Febr. a. c. Il deplânge pe reposatul văduva *Elena, născ. baroneasa Popp.*

*

Târg de vite cornute, cu împărțire de premii și de diplome se va ținea în Sibiu în 26 și 27 Martie anul curent. E aranjat din partea comitatului, cu ajutor dela stat. E al 23-lea târg de asemenea natură.

*

Spesele expoziției din București. Ministrul român de domenii a trimis o adresă ministrului de finanțe, in care arată amănunțit sumele cheltuite de acest departament cu expoziția, până la lichidarea tuturor socotelilor. Aceasta sumă este de 5·800·000 lei. Dacă s'ar adăuga la aceasta sumă cheltuelile făcute și de celelalte departamente, de județe și de comune, aceasta sumă ar trece însă peste 12 milioane. Venitele expoziției au fost în total de 1 milion și jumătate.

*

„Neamul Românesc“ scrie: „In nrul penultim, la notița despre cartea părint. Bunea, e a se cetì „critica nimicitoare“ și nu, bine înțeles, „urâcioasă“, ceeace n'are înțeles.

*

Petrecerea din Budapesta. Comitetul aranjator al petrecerii mari românești, care se va țineà în 9 Martie n. în Budapesta, s'a compus astfel: Prezidenți: Dr. George Bilaskó, Anton Mocsonyi de Foen. Viceprezidenți: Dr. Caius Brediceanu, Cornel Mesaroșiu, Pompiliu Nistor. Secretar general: Dr. Teofil Tanco. Secretari: George Crișan, Gavriil Osian, Silviu Păscuțiu. Majordom: Dr. Aurel Nyilvan, Carol Barbul. Cassar: Ioan D. Voina. Controlor: Iosif Onciu, George Barbu. Aranjatorul seratei etnografice: Dr. Tiberiu Brediceanu. Dirigentul corului: Dr. Leonida Domide. Membrii aranjatori: Dr. Cornel Iancu, Dr. Coriolan Steer, Dr. Ioan Cădar, Dr. Iustin Pop, Dr Dionisiu Liuba, Ștefan Pop, Dr. Ilie Kindris, Ioan Kováts, George Novacovici, Dr. Aurel Iorga, Nicolae F. Negruțiu, Aurel Neagoe, Traian I. Iarca, Constantin Bucșan, Ioan Maior, Cornel Popoviciu junior, Dumitru Popa, Laurian Gherman, Sever Miclea, Demetriu Truția, George Hotăran, Iustin Nemeth. Dr. Victor Nyilvan, Petru Suciu, Alexandru Pop, Emil Isac, Dr. Andrei Dobossi, Zaharie Muntean Cornel Jurca. Stefan Mărcuș, Dumitru Marcu, Dr. Victor Dumitrean, Zeno Dumitrean, Ion Moga, Alexandru Bojinca, Stefan Olariu, Ioan Selegian, Iuliu Codarcea, Cornel Popovici sen., Gavriil Gall, Petru Bucșan, Sabin Evuțian Simion Gocan, Zeno Beșán, Dr. Augustin Străițaru, Stefan Támășdan, Dr. Iosif Boca, Sever Dan, Virgil Mladin, Adam Iancu, Ioan Cupu, Sorin P. Barcian, Sabin Dan, Traian Borneaș, George Moian, Iuliu Dan, Dr. Eugeniu Barbul, Dr. Eugen Bolfa, Izidor Pop, Ioan Ștefănescu, Milașan Farca, Ioan Giurgiu, Ioan Ivan, Aurel Stroian, Romulus Popoviciu, Traian Gherman, Nicolae Brătian, Carol Schotell, Vasile Vlaicu, Ioan Sepețian, Stefan Albu, Ioan Blidariu, Ioan Ilana, Augustin Monța și Alexand Vlădulescu. Suntem necesitați a public numele Dlor aranjatori și a declarà, c comitetul executiv nu e dispus a întrà polemii de ziar în chestiunea petrecerii, fiind de neclintită credință, că numărul, poziția și numele dlor aranjatori, cari au adus toate hotărârile cu unanimitate, e o garanță îndestulitoare, ca petrecerea să fie ținută în caracter național românesc. *Comitetul aranjator.*

*

Concert în Arad. Tinerimea română din Arad invită la concertul ce se va aranjà cu concusul dnei Veturia Triteanu, al dșoarelor Hortensia Raicu, Veturia Papp și al corului teologic din Arad, Dumineca, în 3 Martie st. n. 1907 în sala cea mar dela „Ipartestület“. Prețul de intrare: d persoană 4.—cor., de familie 10.—cor. V nitul curat este destinat pentru gimnasi din Brad. Inceputul la 8 oare seara. Ofertele marinimoase se primesc cu mulțămită și se vor cuità pe cale ziaristică. (Adresa cassariului: Dr. Romul Veliciu, cand. de advocat Arad, Strada Carolina Nr. 1/c). După concert urmează bal.

*

Hymen. Dșoara *Anica Aron* și *Ioan Savu* învățător gr. ort. anunță sărbarea cununiei lor, care se va celebrà în biserica gr.-or din Zlatna Dumineca în 18 Februarie v. 3 Martie n. 1907, la orele 3 p. m

*

FOIȘOARĂ.

O crimă.

După Henry Fevre.

De când Charles Notaine, excelentul jude și-a închis ochii, îl deplângeà tot orașul. L'au jelit prietini lui, căci au perdut în el un tovarăș nobil, tipul virtuții bărbătești; dar îl jeleau chiar și străinii, mai ales săracii, cari au perdut pe cel mai darnic dintre sprijinitorii lor.

Să povesteau în oraș mulțime de legende despre bunătatea inimii lui, — cum plăteà din buzunarul propriu, datoria săracului lovit de soarte, când creditorul îi luà prin judecată și perina de sub cap; — cum eliberà pe astfel de vinovați, cari după stricteța legii ar fi meritat să fie foarte aspru pedepsiți, dacă aceștia cuprinși de căință veneau lăcrămând înaintea legii.

Și să povesteau nenumărate anecdote, cari lăudau și preamăreau cinstea acestui om extraordinar. După el nu a rămas nimeni, o parte din familia lui a murit, cealaltă parte nici nu i-a fost cunoscută în decursul întregii sale vieți. La căsătorie nu a cugetat niciodată. Cele 300·000 franci, cari le-a lăsat moștenire, le-a lăsat pe sama săracilor. Unui singur om a lăsat o sumă mai mare, — 50·000 franci —, prietinului său Iulles Cassier.

După-ce notariul a făcut cunoscut testamentul, a dat o epistolă sigilată Dlui Iules Cassier. Epistola erà scrisă de mâna decedatului, și pe couvertă stăteau aceste șire: Epistola aceasta are să se desfacă numai după moartea mea și să fie înmanuată amicului meu Cassier.

Cassier cetì următoărele șire: „Ca om cinstit mi-am luat rămas bun dela tine, scumpe prietine. In ochii lumii și în tot lucrul meu, care a ajuns la cunoștința publicului și sunt în adevăr. Dar în apropierea morții mă mustră o amintire înfiorătoare, un secret adânc, pe care nime nu'l cunoaște. Acest secret nu voesc să'l duc cu mine în mormânt. Ție prietine țil descoper și te rog, roagăte lui Dumnezeu, ca să mă ierte, după ce voi trece de aicia….

Eu, Charles Notaine, judele drept, pe care îl cinsteau oamenii, sunt ucigaș Și încă unul dintre cei mai fioroși ucigași: mi-am omorât propriul meu frate, ca să pot moștenì întreagă averea părintelui meu.

E de mult… Fratele meu mai tinăr și eu, — aproape în aceiași etate, — eram înscriși la universitatea din Paris. Părinții erau morți de mult; epitropul nostru erà un fost prietin de-al tatii, căruia i-se în manuase averea. George, fratele mai tinăr și eu locuiam împreună în o odăiță din strada Montmatre. Epitropul foarte cuminte, nu ne dădeà bani, decât pentru lucrurile cele mai trebuincioase, pentru ca să ne dedăm la crutare. George și din puținul acela, știa să economiseze, eu însă pela jumătatea lunii suflam în pungă. In progresus ce'l făceam în studii încă ne deosebiam binișor unul de altul. Până când George făceà examenele cu succes eminent, eu petreceam zi și noapte în cafenele, la masa de cărți. Aceste împrejurări au ațâțat în mine ura, pe care o simțiam în totdeauna față de fratele meu, care erà în toată privința mai deosebit decât mine, mai brav. Il uram pentru deșteptăciunea lui, pentru nobleța sufletului său; da, acesta a fost ura celui rău, împotriva celui bun.

Odată m'a lovit și aceea rușine, că George, — cu toate că erà cu 2 ani mai tinăr decât mine — ma întrecut în studii. Aceasta a fost primul impuls al tragediei, care a cauzat moartea lui George.

Intr'o noapte — fiind un timp foarte rece m'am deșteptat din somn. In odaie era o căldură de nesuferit și George visând și-a aruncat de pe sine plapoma. Pecând ședeam în pat și priveam la fratele, care durmeà, un gând păcătos și demonic mi-a cuprins creerul, știam, că fratele meu doarme adânc și nimic nu'l poate deșteptà îmi venì în minte, că dacă ași deschide fereastra, năpădirea aerului ghețos, ar puteà să aibă o influință nimicitoare asupra lui.

Cu capul zăpăcit mă gândiam la toate acestea și îmi venì în minte, că dacă el ar murì, ași rămâneà eu moștenitor al întregii averi; după doi ani ași fi maiorean și domn neatârnător al moștenirii mele.

Mici eu nu știu, ce fel de friguri amețitoare au fost acestea, ce mau cuprins, însă sugestiunea gândului drăcesc a fost mai tare și nu-i puteam resistà….. încet, precaut m'am sculat, mi-am luat plapoma în spate și-am deschis fereastra.

Frigul omorâtor a început a întrà cu putere elementară înlăuntru…. Mai multe minute am lăsat deschisă fereastra, atât, cât am putut suportà frigul; apoi am închis-o earăși și m'am culcat din nou. George să sculà dimineața următoare cu capul greoiu și tușià puternic….. După 3 săptămâni murì.

Dzeule! cât de îngrozitoare au fost pentru mine acele 3 săptămâni, de o mie de ori m'am căit pentru fapta săvârșită, voiam cu tot prețul să-mi scap fratele, dar totul a fost zadarnic, morbul omorâtor a fost mai tare. Aceasta amintire m'a urmărit toate viața mea. Nici un minut n'am putut-o uità și aceasta amintire nu m'a lăsat niciodată, să gust cu plăcere din averea mea. Sufletul meu sguduit, a căutat mângăere în săvârșirea faptelor de milostenie…. Vezi, dragă prietine, pentr ceea am fost întotdeauna un judec preocupat, cel mai preocupat față de mai culpabili. *(Ib.)*

Casina română din loc (Societatea română de lectură din Sibiiu) îşi va ţinea *adunarea generală* Sâmbătă, în 2 Martie n. a. c. la oarele 5 după amiazi.

*

Pentru gimnaziul din Brad. Reuniunea sodalilor români din Sibiiu, va aranjà Dumineca, la 3 Martie n. c. o convenire socială în „Unicum". O parte a eventualului venit curat e destinat pentru gimnaziul din Brad. Programul îl vom da în un număr viitor.

*

Emigrările. Viceşpanul comitatului Torontál în ultima şedinţă a comisiunei administrative a arătat, că dela 1904 încoaci au emigrat din acel comitat 36·491 persoane în America.

*

Nu vă jucaţi cu arma! Tinărul Ioan Raşda din comuna Gurarâu s'a jucat în zilele trecute cu un revolver încărcat. Descărcându-se revolverul a nimerit pe tinărul Petru Berlescu, care a încetat numai decât din viaţă.

*

Un nou atentat. Din Petersburg vine ştirea, că contra guvernatorului militar de la Fergana s'a comis un atentat cu revolverul, în momentul când acesta eşia din biserică. Guvernatorul e atins. Asasinul a fost arestat.

*

Principele Bulgariei la regele. Ferdinand principele Bulgariei, a fost primit Luni în audienţă la regele Francisc Iosif. Scopul vizitei a fost de a aduce regelui mulţămită pentru condolenţele exprimate din incidentul morţii principesei Clementina, mama principelui bulgar. Sigur însă că a fost vorba şi de chestii politice. Prin pele a conferat în urmă şi cu ministrul e externe baronul Aerenthal. Se presu ne, că principele doreşte să câştige cur europene pentru recunoaşterea Bulgariei ca regat.

*

Nefericire. In baia de aur din Căzăneşti s'a întâmplat, că băieşul Ilie Iancu, care cără pietrii la teasc, în decursul muncii a fost lovit de o piatră, care s'a despicat din boltitură, în mod atât de grav încât la moment a murit. Autorităţile au pornit cercetare.

*

„Episcopul eretic". Arhiepiscopul Vilaette din Paris, despre care am amintit, că a ţinut cu abatele Roussin o liturgie catolică-orientală, a fost poreclit în ile catolice de „episcop eretic". Numitul scop a intentat acestor foi proces

*

ictor şi Eugenia Tor zestrarea fetelor săit: Ioan Dordea, paroh p, notar, Ioan Oţoiu, pa Iosif, învăţător, toţi din Bărbat, notar, din prilegiul uniunei de îmormântare din Constantin Radu, cassar la na" din Poiana, fiecare câte 1 cor.

*

tatul Hodza contra duelului. ţinută de deputatul slovac a ţării în 18 Februarie a sus e deputatul Szmerecsányi, că mn de încredere. Acesta sim e ofensat a provocat pe Hodza la . Hodza a declarat însă în faţa martorilor contrarului său, că n'a avut intenţiune să-l atace pe Szmerecsányi, însă dacă acesta nu se mulţămeşte cu această declaraţiune altă satisfacţie nu-i poate da, pentrucă el ca om cult *nu duelează*.

*

† Teodor Lungu, paroh gr. or. în Someşul-cald, după o viaţă de 67 ani plină de suferinţe, în al 40-lea an al preoţiei şi al 28-lea an al văduviei şi-a dat sufletul în mânile Creatorului Marţi seara, în 30 Ianuarie a. c. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre vecinică odihnă în cimiterul din Someşul-cald Sâmbătă la 3 Februarie. Actul înmormântării a fost săvârşit de dl protopresbiter tractual Tuliu Roşescu azistat de preoţii: Iosif Stănescu, Nicolae Stănescu, Vasile Metea şi Teodor Toader. Odihnească în pace!

*

Comorile Şahului. Comorile fostului Şah al Persiei luându se la inventar, s'a constatat, că au o valoare de 60 milioane dolari, sau 300 milioane coroane. Cele mai preţioase obiecte sunt coroana, care e împodobită cu rubine de mărimea ouălelor de găină. O sabie cu diamante, în valoare de 1.600,000 dolari. O doză de argint cu smaragde, dintre cari unul e aşa de mare cât s'ar putea gravă pe suprafaţa lui ele tuturor regilor Persiei. Intre pre e un cub din cel mai veritabil chih are are un cuprins cubic de 400 . Despre acest cub se crede, că a timpul lui Mohamed din ceriu.

*

Oraş inundat. Partea de jos a oraşului Bone (Algeria) a fost inundată. O mulţime de familii indigene au perit.

*

Manifestări anticlericale. In multe oraşe ale Italiei s'au făcut cu prilegiul aniversării a 307 a arderii pe rug a lui Giordano Bruno, manifestări anticlericale. La Roma au vorbit deputaţii Mirabelli şi Feri. Intr'o mulţime de oraşe manifestările anticlericale au fost combinate cu manifestări antiaustriace, aşa în Roma, Bergamo ş. a.

*

Războiul civil între două comune din Spania. Intre comunele Clica şi Cedera din provincia Castellona a isbucnit un războiu civil sângeros, din cauza drumului ce despărţia aceste comune. In mijlocul drumului a fost săpată o groapă de 12 metri de largă, aşa că drumul nu se mai puteà folosì. Cei din Clica au omorât pe primarul din Cedera. Atunci locuitorii din Cedera au pornit în masse asupra comunei Clica, ajungând la încăerare sângeroasă. Mulţi s'au ales cu răni mortale şi foarte grave. Jandarmeria neisbutind să facă linişte a chemat şi miliţia în ajutor. In Clica au tras clopotele de alarmă şi au baricardat casele. Peste acel ţinut s'a decretat starea de asediu.

*

Cât alcohol se consumă în Ungaria? După statistica oficială în Ungaria să consumă anual 248 milioane litre de vin, 45 milioane litre de bere, 219 milioane litre de vinars, laolaltă deci 512 milioane litre de beuturi alcoholice.

*

Derailarea unui tren electric în New-York. In colţul a lor două străzi din New-York a derailat un tren electric, care era plin cu lucrători ce se întorceau acasă dela lucru. Cauza a fost, că trenul era mânat cu mare iuţeală, iar când a ajuns la curbătura colţului stradei cele 4 vagoane din urmă în cari erau cam la 150 lucrători s'au răsturnat şi fiind târâite cale de 300 metri au fost zdrobite de tot. Dintre lucrători au murit 22 inşi, vre-o 50 au suferit rane periculoase, iar foarte mulţi au fost mai uşor răniţi. Medicii din spitalele din apropiere au alergat să dee ajutor celor nenorociţi. Asemenea şi poliţia împedeca cu puterea mulţimea, care voia să constate identitatea răniţilor şi a morţilor.

Cărţi şi reviste.

Revista teologică. Organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. Redactată de un comitet, redactor responzabil: Dr Nicolae Bălan. Anul I. Nr. 2 cuprinde: Anul bisericesc în dezvoltarea sa istorică de Gr. Pletosu. Religiunea primordială şi originea religiunii, de Dr. Nicolae Bălan. Apostolia, de Dr. G. Ciuhandu. Pastoralele metropolitului Şaguna, de Gh. Tulbure. Predică la Dumineca Vameşului şi a Fariseului (Despre trufie), de I Teculescu. Diverse de Dr. Ciuhandru. Informaţiuni: Congresul bisericii sârbeşti din Ungaria. O nouă sectă religioasă. Capela română din Viena. Convocarea soborului rusesc. Asociaţiunea clerului bucovinean. O conferenţă. Mişcarea studenţimii creştine, de db. şi N. B. Mişcarea literară: Omiletica sau studiul oratoriei bisericeşti, de preotul D. Voniga; de A. C. Referinţele bisericeşti ale Ardealului, de Dr. Teusch; de I. Baptist Boiu. Biserica lui Bob în Cluj, de Dr. E. Dăian; de N. B. Lupta Sârbilor cu unirea Românilor din eparhia Orăzii-mari, documente publicate de Radoslav M. Gruici, de S. Dragomir. — Tipicul cultului religios, de Cantor. Răspuns, de Dr. Nicolae Bălan. Redacţia şi administraţia: Sibiiu, strada Măcelarilor 45. Abonamentul pe an 6 cor. — Pentru România 8 lei.

*

„Biblioteca teatrală". In editura librăriei Ciurcu din Braşov au apărut următoarele broşurele din biblioteca teatrală română:

„Pacatele lui Gânju", piesă în trei tablouri, de *N. Rădulescu-Niger*. Preţul 50 fileri.

„Povestea vorbei", piesă înt'un act, de *N. Rădulescu-Niger*. Preţul 50 fileri.

„Păcală argat", comedie în 2 tablouri, de *N. Rădulescu-Niger*, preţul 40 fileri.

„De pe urma beţiei", comedie în două acte, de *N. Rădulescu-Niger*, preţul 40 fileri.

„Talpa iadului", comedie în două acte, de *N. Rădulescu-Niger*, preţul 40 fileri.

*

„Viaţa Românească", anul II numărul 1 pe luna Ianuarie 1907. Un volum mare, de 222 pagini, cu cuprins bogat variat şi interesant. Abonamentul pentru Românii din Austro-Ungaria 15 cor. la an. Un număr 1 cor. 75 fileri. Administraţia Iaşi (România), Strada Manolescu, Nrul 2.

ECONOMIE.

Impărţire de seminţe.

Vestim prin aceasta pe membrii „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu", că subsemnatul comitet central în primăvara anului curent va împărţi între membrii în mod gratuit seminţe de trifoiu, de napi de nutreţ, de luţernă şi eventual şi seminţe de flori, de legume etc.

Cererile pentru împărtăşire să se înainteze la comitet, cel mai târziu până la 10 Martie n. c.

Membrii împărtăşiţi anii trecuţi cu seminţe sunt rugaţi a ne raporta despre modul de purcedere la cultură şi despre rezultatele obţinute.

Sibiiu, 19 Februarie n 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Din public.+)

Mulţămite publice.

Vrednicii nostri poporeni Petru *Turcu* şi Teodor *Opriş* aflători în America, la apelul subscrisului prin care au fost rugaţi a colecta oferte benevole pentru fondul zidirei sf. noastre biserici gr. or. române din Şura-mare ne-au trimis dela următorii contribuenţi sumele aici notificate şi anume:

Petru Turcu 25 cor., Teodor Opriş 10 cor., Ioan Aftenie 20 cor., Dumitru Făgărăşan 5 cor., Ioan Opriş 10 cor., Ioan Albu 15 cor., Luca Mihu 10 cor., Toma Mihu 10 cor., George Făgărăşan 15 cor., Dumitru Opriş şi soţia 25 cor., Alexandru Mihu 10 cor., Nicolae Lăcău 10 coroane, Constantin Păligrat 10 cor., toţi din Şura-mare.

Ilie Marcu 5 cor., Ilie Iancu 2 cor., Ioan Dănilă 2 cor., Ioan Lupu 1 cor. 20 fileri, Ioan Duma 50 fileri, Ilie Cătană 4 cor., Ioan Slav 1 cor. 25 fileri, Nicolae Slav 2 cor. 50 fileri, Teodor Miţiu 1 cor. 25 fileri, Ioan Miţiu, Nicolae Brana, ambii câte 1 cor 25 fileri, Ioan Nica 1 cor, Ilie Stoica, Ilie Dănilă, ambii câte 1 c. 25 fil., Ioan Simtion 1 cor, Nicolae Gavrilă 1 c., Ioan Dănilă, Ilie Dănilă, Nicolae Burchea, Achim Câmpean, Ioan Dănilă, câte 2 cor. 50 fileri, toţi din Mohu.

Xenofontie Roman, Ioan Roman, câte 2 cor., ambii din Bârghiş, Iosif Varga din Veseud, Constantin Moga din Rod, Trifon Roşca din Şelimbăr, Nicolae Dumitru din Hamba, Ioan Fleşeriu din Sibiiu, fiecare câte 5 cor, Ilie Hăşegan 1 cor., Ioan Popa 75 fileri, Ioan Hurubean 50 fileri, Ioan Milean 75 fileri, George Hurubean 1 cor. 25 fileri, Ioan Velţan 1 cor. 25 fileri, Dumitru Popa 25 fileri, toţi din Veştem.

George Savu, din Toderiţa 2 cor. 50 fileri Ioan şi Ana Radu, din Vurpăr 5 c., Nicolae Modran, din Bungard 2 cor., Iacob Popa din Vlădeni 1 cor. 50 fil., Ioan Florea Popa, din Toarcla 1 cor. 25 fileri, Ana Florea Popa, din Toarcla 1 cor. 25 fileri, Dionisie Moldovan, din Bertan 2 c., Ioan Petri, din Dumald 2 cor. 25 fileri, Anica Petri, din Dumald 2 cor. 25 fileri, Vasile Bogdan, Ioan Şerban, Vas. Popa, Dumitru Şerban, Petrica Solomon, Alexan-Rigu, câte 1 cor. 25 fileri, toţi din Velţu, Ghigorie Simu 1 cor. 25 fil., David Popa 70 fileri, George Maxim 70 fileri, toţi din Racoviţa, Ioan Moldovan 65 fileri, din Nocrich, Alexandru Berta, din Vidraseg 1 cor. 25 fileri, Ioan Moldovan, din Copşa-mare 50 fileri, Nicolae Roşca 4 cor., Ioan Pletariu 2 cor. 50 fileri, Nicolae Barloş 5 cor., toţi din Şelimbăr.

Petru Bărdaş 1 cor. 25 fileri, George Durdun Onica 1 cor., Petru Bărdaş 50 fil., Ana Bărdaş 75 fileri, Maria Bărdaş 50 fil., toţi din Brad.

Stefe Lakatos, din Bosod 50 fileri, Mafteiu Tomuţa 1 cor. 25 fileri, Constantin Dengel 1 cor. 25 fileri, ambii din Ţapu, George Grila 5 cor., mort din Armeni. Dionisie Dâlbea, din Metişdorf 2 cor. 50 fileri, Vasile Mărginean, din Lunca 1 c., Teodor Luculeţ 70 fileri, Ioan Sirghue 1 cor., Ioan Racolţa 50 fileri, Mihăilă Spinariu 70 fileri, Ioan Jugărian 50 fil., Pavel Hanariu 1 cor. 25 fileri, Iacob Chiol 1 cor., Vasile Ionaş, Lazar Nicodin, Mihăilă Irimie, fiecare câte 50 fileri, toţi din Avrig, George Coţofan 50 fileri, Marian Iridon, Ilie Berghia, ambii câte 1 cor. 25 fileri, toţi din Avrig, Ioan Varga, din Veseud, Vasile Cosma, din Armeni, ambii câte 1 cor., Ioan Roşca, Ilie Roşca, ambii câte 1 cor. 20 fileri, Nicolae Roşca 1 c., toţi din Şelimbăr, Ioan Şandru, din Mohu 1 cor. 25 fileri, Nicolae Ionescu, din Părău 50 fileri, Stefan Deiacu, George Stoia, Gavrilă Stoia, Nicolae Milea, câte 1 cor. 25 fileri, George Milea Irimie 50 fil., Andreiu Veştemian 25 fileri, Mihăilă Nicola 25 fileri, Stefan Sbârcia 1 cor., Dumitru Sbârcia 70 fileri toţi din Veştem. Suma primită cu mulţămită de 315 cor.

Acestora tuturor şi în special colectanţilor li-se aduce din partea comitetului nostru parohial gr. or. din parohia Şura-mare cea mai sinceră mulţămită.

Şura-mare, în 8 Ianuarie 1907.

In numele comitetului:

Nicolae Opriş
paroh gr. or.

*

Subscrisul nu pot trece cu vederea a nu aduce şi pe această cale mulţămitele mele profunde pentru obolul şi jertfa care au adus-o lipsitei noastre biserici următorii donatori: In memoria maici sale Florica, a cumpărat Oana Oltean din Veţa un rând de vestminte negre de plüşş în valoare de 100 cor. şi tot Oana Oltean şi una cădelniţă în preţ de 15 cor. Mai departe au donat un rând frumos deschis de vestminte Petru Oprea şi soţia Oana, în valoare de 80 cor., Ioan Ciuca şi soţia Anica, alt rând de vestminte deschise, în preţ de 80 cor., Petru Sabo şi soţia Maria un stihar în preţ de 16 cor. Mai mulţi inşi 2 prapori în preţ de 36 cor. Iar acum în timpul din urmă mi-au adus două maice bătrâne un rând de haine, frumoase albe de mătasă, pentru serbări mari, în valoare de 190 cor. şi una farfurie de metal pentru anaforă.

Dzeu să-i dăruiască pe toţi cu sănătate, ca să mai poată aduce daruri casei sale, îndemnând şi pe alţii la asemenea fapte.

Musin, la 22 Ianuarie 1907.

Alexandru Borda
preot gr. or. rom.

*

In anul trecut dl Iosif Popescu, director al băncii „Mureşana" din Reghin, a binevoit a abonà pe sama şcoalei noastre confesionale din Deda „Bunul econom", iar în anul acesta tot Domnia Sa a binevoit a abonà pentru şcoala noastră: foaia poporală a Asociaţiunii „Ţara noastră" şi fratele Domniei Sale, preotul Leon Popescu din Deda „Bunul econom". Subscrişii ne împlinim o datorinţă morală, când şi pe această cale aducem cele mai sincere mulţămite sus numiţilor domni, cari nu şi-au uitat de şcoala în care şi-au primit primele raze de lumină sufletească.

Deda, în 8 Februarie 1907.

Ioan Bosia înv. *Gregoriu Ceontea.* înv.

Oficială.

Conzistorul aşteaptă cât mai curând trimiterea:

1. A *premiilor de asigurare*, ca să nu se primejduiască averea bisericei prin neplătirea la timp a premiilor, cum s'a întâmplat şi anul trecut cu o comună.

2. A *taxelor la fondul de penziuni* atât dela comune cât şi dela membri.

3. A *colectei pentru catedrală*, a acelor comune, cari încă n'au aşternut-o. Observăm aici, că în *monografia* bisericei catedrale se va publicà şi colecta întreagă; deci e de dorit, ca să nu obvină acolo unele comune ca restante în o afacere atât de însemnată.

Parohii să facă imediat paşii de lipsă pentru trimiterea acestor sume.

Teatru.

Sâmbătă: *Der Unterstaatssekretär*, comedie. Dumineca d. a.: *Heimat*, dramă. Sara: *Die Schützenliesel*, operetă

PENTRUCE

se preferă „Emulsion"-ul lui Scott faţă de oleul simplu de peşte? Pentrucă oleul de peşte simplu cauzează conturbări la mistuire şi organismul numai o parte a oleului de peşte o poate suportà, pecând în „Emulsion"-ul lui Scott oleul de peşte este împărţit în mici picături aşa, că în felul acesta şi cel mai slăbit stomac cu uşurinţă îl poate mistuì. Deci „Emulsion"-ul lui Scott în urma puterii sale de nutrire şi vindecare foloseşte foarte mult. Şi putere nouă înseamnă viaţă nouă. II 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke"
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

[44] 2—3

Concurs

Pentru întregirea locului vacant de protopop al tractului Cohalm, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela întâia publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu oficiul acesta sunt:

1. Dotațiunea protopopească statorită prin concluzul sinodului arhidiecezan 21 Aprilie 1900 sub Nr. protocolar 116 în suma de cor. 1000 şi anume cor. 600 se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecezei, iar cor. 400 dela parohiile din tract.

2. Taxele pentru vizitațiunea canonică făcută în parohii odată pe an, accidenții pentru comisiuni şi azistări la examene.

3. Venitele din parohia centrală Cohalm sau din parohia pe care o vor statorì autoritățile mai înalte ca reşedință protopopească. Aceste venite se cuprind în coala B. compusă în scopul întregirei venitelor parohiale din visteria țării. Cei ce reflectează la acest loc vacant trebue să aibă cualificațiunea statorită în statutul organic §. 53 și în regulamentul pentru alegerea protopopilor tractuali, întregit cu concluzul congresual Nr. 111 din 1888, şi să-'şi înainteze cererile de concurs instruite pe temeiul numitului regulament Preaveneratului Conzistoriu arhidiecezan în Sibiiu înainte de expirarea timpului pus.

Din şedința comitetului protopopesc al tractului Cohalm ținută în Cohalm la 18/31 Ianuarie 1907.

Dr. E. M Cristea m. p.
asesor, comisariu conz.

George Maican m. p.
notar.

Nr. 633—1906 [43] 1—3

Concurs.

Pe baza ordinului conzistorial din 19 Decemvrie 1906. Nr. 12,417 Bis, se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa a II-a Jabenița cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“, pe lângă emo umentele fasionate în coala B, despre ajutorul dela stat.

Petenții vor aşterne suplicele concursuale, instruite conform legilor în vigoare, subscrisului oficiu, observând, că în Duminecile resp. sărbătorile ce cad în terminul deschis, suplicanții, cu prealabila încunoştiințare a oficiului protopresbiteral, se pot prezentà odată în comună spre a cântà şi predicà în sf. biserică.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.
Reghin, 3 Ianuarie 1907.
In conțelegere cu comitetul parohial.

Galaction Şagău
protopresbiter.

Nr. 2—1907. [46] 1—3

Concurs.

Pe baza rezoluției Preveneratului Conzistor din 2 Ianuarie 1907, Nr. 12,664/1906 B., se publică concurs pentru postul de capelan lângă bolnăviciosul paroh în parohia de clasa a III-a Nucşoara din protopresbiteratul Hațeg, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele parohiei.

Concurenții să-şi trimită cererile cu documentele prescrise în terminul indicat la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi să se prezenteze într'o Dumineca sau sărbătoare acolo, spre a-şi arătà dexteritatea în cântarea şi cuvântarea bisericească.

Hațeg, în 6 Februarie 1907.
In conțelegere cu comitetul parohial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Hațegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 297—1906 [30] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Bosiu cu filia Groşi, protopresbiteratul Hunedoara, pe baza ordinului preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 20 Noemvrie 1906, Nr. 10,798 Bis. se excrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt venitele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post vor aşterne cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare pănă la terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral — având a se prezentà şi în biserică în terminul regulamentar, pentru a cântà respective a celebrà şi cuvântà.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al tractului Hunedoara, în conțelegere cu comitetul parohial.

Hunedoara, la 23 Ianuarie 1907.

Avram P. Păcurar
protopresbiter.

La **Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben)** află aplicare imediat

o calfă

care pe lângă limba română să cunoască şi limba maghiară şi germână, preferiți vor fi aceia cari cunosc afacerile de librărie

Tot aici se primeşte şi un

practicant

cu cel puțin 2 clase gimnaziale sau reale.

Publicațiune.

Subscrisul având lipsă de un stenograf român 3—4 săptămâni, aceia cari doresc să vină, să se insinue la mine, ca să ne înțelegem asupra condițiunilor.

Dr. Nicolau Șerban
[34] 4—5 advocat — Făgăraş.

---

[45] 1—3

Publicare de licitație.

Comuna bisericească Petrângeni (tractul Abrud) doreşte repararea şi acoperirea turnului bisericei cu tinichea, şi aceasta o face pe calea licitației publice, ce se va ținea Marți în 24 Aprilie (7 Maiu) 1907, la 10 ore a. m. în localul şcoalei.

Prețul de strigare conform planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaven. Conzistor arhidiecezan sub Nr. 3693/1906 Ep. este de 832 cor. 51 fil.

Licitanții au a depune un vadiu de 5% şi o declarație că cunosc condițiunile de licitare Oferte închise se primesc înainte de licitație provăzute cu vadiul de mai sus şi declarația menționată.

Planul şi preliminarul de spese stau la dispoziția întreprinzătorilor precum şi alte informațiuni dela oficiul parohial.

Oficiul parohial gr. or.
Petrângeni, la 5/18 Februarie 1907.

Pentru comitetul parohial:

I. Moldovan prezident. **Vasiliu Popa** notar.

Nr. 12—1907 [36] 3—3

Vânzare de lemne.

Comuna Tălmăcel vinde lemnele de fag din tăietura de pe anul 1907, aflătoare la o depărtare de 4 klm. de comună în pădurea aşa numită „Strugariu“.

Lemnele se vând în picioare şi vor fi cam 400—500 stângini metrici.

Prețul strigării e 5 cor. de stângin.

Vadiu are a se depune 250 cor.

Tărminul de exploatare 31 Martie 1908.

Licitațiunea verbală împreunată cu admiterea ofertelor în scris se va ținea în cancelaria comunală din Tălmăcel în **24 Februarie st. n. a c.** la 3 ore d. a.

Ofertele ulterioare nu se vor luà în conziderare.

Condițiunile mai amănunțite se pot vedeà în cancelaria comunală.

Tălmăcel, 5 Februarie 1907.

Primăria comunală.

Mihaiu Radanu **Ioan Fanea**, not. com.

Viță de vie nobilitată.

Ca şi în anii trecuți aşa şi acum

Prima plantațiune de vița nobilitată
de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga țară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viță de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viță nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obținut rezultatele cele mai frumoase.

Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulțămită şi recunoştință se trimite la cerere gratis si franco. [253] 31—40

Der Kirchenrat gibt im Namen der röm.-kath. Kirchengemeinde intra muros in Hermannstadt tiefbetrübt die Nachricht von dem heute nachts nach längerem Leiden und Empfang der hl. Sterbesakramente im Alter von 61 Jahren und im 35. Jahre seiner geistlichen Tätigkeit erfolgten Ableben ihres hochverehrten Seelenhirten

Seiner Hochwürden des Herrn

Gregor Gidófalvy de Gidófalva

Propst zum hl. Ladislaus de Cibinio,

Direktionsrat des röm.-kath. Status für Siebenbürgen, Erzdechant des Nagyszeben-Fogarascher Distriktes, Konsistorialrat und Stadtpfarrer.

Die Aufbahrung der irdischen Überreste des teuren Verblichenen erfolgt Freitag den 22. Februar 1907 früh 7 Uhr in der röm.-kath. Stadtpfarrkirche, woselbst vormittag 10 Uhr die hl. Seelenmesse gelesen werden wird.

Die Beerdigung findet selben Tag nachmittag 3 Uhr aus der Stadtpfarrkirche auf dem röm.-kath. Friedhofe statt.

Nagyszeben, am 20. Februar 1907.

R. i. p.!

Der röm. kath. Kirchenrat.

A nagyszebeni egyházi tanács a róm. kath. hitközség nevében megszomorodott szivvel tudatja, hogy mélyen tisztelt lelkipásztora

Nagyságos és főtisztelendő

gidófalvi Gidófalvy Gergely

szent Lászlóról nevezett szebeni e. prépost

az erd. róm. kath. Státus igazgatótanácsosa, főesperes, szentszéki ülnök, városi plébános stb.

élete 61-ik és papi müködése 35 ik évében hosszas szenvedés és a haldoklók szentségeinek felvétele után folyó évi február hó 20-án reggeli 2 órakor az Urban elhunyt.

A boldogultat a belvárosi róm. kath. plébániai templomban pénteken folyó hó 22-én reggeli 7 órakor ravatalra helyezzük, hol 10 órakor az engesztelő szent miseáldozat fog bemutattatni.

Földi maradványait ugyan az nap d. u. 3 órakor a róm. kath. plébánia templomból a róm. kath. sirkertbe örök nyugalomra kisérjük.

Nagyszeben, 1907. február 20-án.

R. i. p.!

47 1—1 **Az egyháztanács.**

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 10–41

Clopotele găurite

o invențiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Maí departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustare**
telor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace

Prețcuranturi ilustrate gratis.

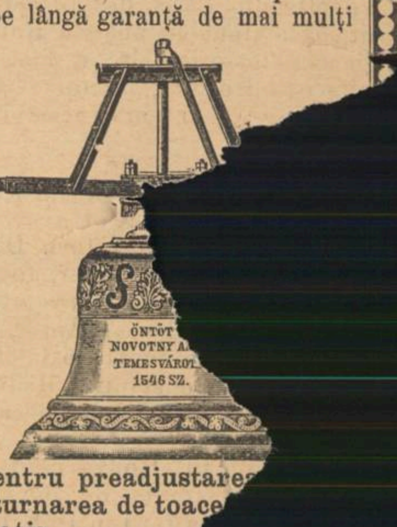

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada și Argentina.

Cereți clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.

Falk et Comp.

Secția românească.

Hamburg
257 18—26 **Strada Raboisen Nr. 30.**

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura si tiparul tipografiei arhi

Nr. 16 Sibiiu, Marţi 13/26 Februarie 1907 **Anul LV**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

In jurul tarifului.

Sibiiu, 25 Februarie n.

Spusesem într'un număr mai recent, că din cauza tarifului autonom vamal, pe care legislaţiunea ţării noastre voeşte să-l inarticuleze în lege, s'a născut neînţelegere între guvernul ungar şi cel austriac. Starea lucrului e următoarea: Incă în vara anului trecut, când a fost prezentat dietei proiectul de lege despre inarticularea tarifului vamal autonom, luase înţelegere guvernul din Austria cu guvernul nostru, ca în discuţie să nu fie luat acest proiect de lege, decât numai după ce se vor termina pertractările între guvernele monarhiei cu privire la reînoirea pactului, pentrucă dacă pertractările dau rezultat bun, proiectul de lege devine de prisos şi va fi retras, iar dacă nu succede reînoirea pactului, nici guvernul austriac nu mai poate avea nici o obiecţionare în contra inarticulării.

Vremea a trecut, pertractările s'au continuat cu privire la reînoirea pactului, însă rezultat pozitiv n'au dat. Cei ce pertractează, nişte specialişti şi oameni de încredere ai ambelor guverne, sunt şi acuma la început, la discuţia generală. Lucru prea firesc, că până vor termina, — presupunând, că sporiul va fi tot cel de până acuma, — trec decenii, şi atâta guvernul ungar nu poate aştepta cu inarticularea tarifului său propriu, autonom, vamal.

A dat deci îndrumare comisiunii economice a dietei să iee în desbatere proiectul de lege, şi apoi să-l presinte dietei spre votare. De acì supărare mare la cei din Austria, şi imputare guvernului ungar, că nu se ţine de cuvânt, că-'şi calcă promisiunea. Prim-ministrul *Wekerle* a mers imediat la Viena şi a lămurit lucrul, ajungând cu colegul său din Austria, cu baronul *Beck*, la o nouă înţelegere, de acel cuprins, că proiectul de lege despre inarticularea tarifului autonom vamal va fi discutat în comisiune numai în general, iar discuţia pe articole va fi amânată până după terminarea pertractărilor între guverne cu privire la reînoirea pactului. S'a luat însă şi înţelegerea, că acestea pertractări să fie accelerate şi purtate astfel, ca cel mult într'o lună să fie terminate.

Vineri după ameazi comisiunea economică a dietei s'a întrunit şi a luat în desbatere proiectul de lege, iar ministrul de comunicaţiune *Kossuth*, comunicând comisiunii înţelegerea la care a ajuns guvernul ungar cu cel austriac, a făcut declaraţiunea, că oricare ar fi resultatul pertractărilor ce se vor purta acum între guverne cu privire la reînoirea pactului, comunitatea economică a Ungariei cu Austria va exista numai până la anul 1917, nu mai departe, pentrucă atunci negreşit ţara îşi primeşte independenţa vamală, şi că pertractările cu guvernul austriac au să fie terminate cu orice preţ în curs de o lună, adecă până la Paşti, când se va şti, dacă rămâne Ungaria şi mai departe în legăturile economice de până acum cu Austria, ori se desface din această tovărăşie.

Comunicările ministrului de comunicaţiune *Kossuth* au fost bine primite în comisiunea economică a dietei, — care apoi a şi discutat proiectul de lege cu pricina numai în general, iar discuţia pe articole a fost amânată până după Paşti, — şi sunt bine primite şi din partea presei maghiare. Iar dl prim-ministru *Wekerle* va plecà Mercuri, în 27 Februarie n. la Viena, pentru a începe pertractările cu guvernul austriac în chestia pactului. A le începe, şi a le terminà grabnic, dacă se va puteà; iar dacă nu, ele vor fi continuate şi după Paşti, pentrucă adevărul e, că reînoirea pactului e deocamdată necesitate mai mare pentru Ungaria decât pentru Austria!

Reformele şcolare.

Două sunt proiectele de lege, pe cari domnul ministru de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi*, le-a prezentat dietei în şedinţa de Joi: unul despre îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti la şcoalele susţinute de stat, altul *despre raporturile de drept şi salarele învăţătoreşti la şcoalele comunale şi confesionale.* Pentru noi are însemnătate proiectul din urmă, pe care-l dăm în întregime, în traducere făcută după textul original ungar. E următorul:

Salarul învăţătoresc.

§. 1. Invăţătorii dela şcoalele poporale comunale şi confesionale sunt *funcţionari publici*, iar competenţele lor, stabilite prin lege, vin asigurate pe cale administrativă.

§. 2. Salarul fundamental anual al învăţătorilor ordinari comunali şi confesionali e cel puţin de câte 1200 coroane, în comunele trecute în clasa I. şi II., iar în comunele de clasa III. cel puţin de câte 1100 coroane, şi în celelalte comune cel puţin de câte 1000 coroane. Onorarul dat pentru instrucţia făcută în şcoalele industriale şi comerciale, precum şi pentru conducerea şcoalei economice de repetiţie, nu e computat în acest salar fundamental. Invăţătorii suplinitori pot să conducă în mod independent o clasă numai cu permisiunea comisiunii administrative, şi anume, numai în mod provisoriu, şi se împărtăşesc de o remuneraţiune de cel puţin 800 coroane la an. Fiecărui învăţător îi mai compete afară de salar, locuinţă potrivită în natură (cel puţin două camere, bucătărie, cămară şi cele mai necesare localităţi laterale) şi grădină de cel puţin un sfert de jugăr, ori apoi echivalentul corăspunzător. In lipsa locuinţei compete fiecărui învăţător bani de cuartir, amăsurat clasei în care se află comuna, iar în comunele cari nu sunt înşirate între cele cu clase, îi compete la an suma de 200 coroane. La şcoale cu mai mulţi învăţători, locuinţa în natură, eventual banii de cuartir pentru învăţătorii necăsătoriţi şi învăţătoarele nemăritate poate să-i stabilească autoritatea şcolară locală cu abatere dela dispoziţiile de sus. Dispoziţiunile cuprinse în §§-ii 139 şi 140 din art. de lege XXXVIII. dela 1868, după cari postul vacant de învăţător trebue îndeplinit în curs de jumătate de an şi în timpul acesta are să fie aplicat la şcoală un învăţător suplinitor (candidat de învăţător), mai departe, că la moartea învăţătorului, văduva şi orfanii săi au dreptul la întregul salar şi la locuinţă pe jumătate de an dela moarte; şi în fine dispoziţiunea din §-ul 138 al aceluiaşi articol de lege, după care învăţătorii sunt aleşi pe viaţă, se extinde şi asupra învăţătorilor aplicaţi la şcoalele elementare confesionale.

§. 3. Pentru învăţătorii ordinari aplicaţi la şcoalele elementare comunale şi confesionale, adaosul de etate se stabileşte astfel: După 5 ani de serviciu 200 cor., după 10 ani de serviciu 100 cor., după 15 ani de serviciu 100 cor., după 20 ani de serviciu 200 cor., după 25 ani de serviciu 200 cor. şi după 30 ani de serviciu 200 cor. Acest adaos nu se computà în salarul fundamental. La stabilirea adaosului serveşte ca îndreptăţire timpul de serviciu pe care învăţătoriul ordinar, provăzut cu diplomă în regulă, l'a împlinit cu neîntrerupere dela ocuparea postului în mod definitiv, cel mult însă dela 1 Octomvrie 1893, încoace. Dela intrarea în vigoare a acestei legi apoi, la învăţătorii ordinari este a se socotì timpul de serviciu împlinit cu neîntrerupere dela depunerea jurământului prescris în §-ul 33 al legii acesteia şi ocuparea postului în mod definitiv. Ca întrerupere justificată a serviciului este a se conziderà împrejurarea, când învăţătoriul din cauză de morb, ori din altă cauză, neatârnătoare de el, a fost necesitat să părăsească serviciul ca învăţător, şi împrejurarea aceasta a adus-o la cunoştinţa inspectorului regesc de şcoale cu ocaziunea îndepărtării sale. Regulamentele susţinătorilor de şcoale, cu privire la adaosul de serviciu, create până acuma, ori în pregătire de a se crea, rămân în valoare, dacă în ele se asigură pentru învăţători cel puţin atâta cât se cuprinde în §-ul acesta. După întrarea în vigoare a legii prezente fiecare învăţător, provăzut cu cualificaţia legală şi corăspunzând condiţiunilor din lege, se poate bucura de adaosul stabilit. Prin urmare, învăţătorii, cari la întrarea

---

FOIŞOARĂ.

Răspuns.

Domnule redactor! In foişoara ziarului dvoastră a apărut în numerii din urmă un articol al unui oarecare Ion Crainic (al unor lucruri de a căror bază morală nu vreau să mă ocup) întitulat „In jurul „Revistei teologice“ (în loc de „In jurul celor dela „Revista teologică“). Nu aş conzidera ca o datorie a răspunde la acel articol, dacă el nu s'ar fi tipărit în foaia dvoastră, la care am colaborat şi eu timp de trei ani de zile şi ai cărei cetitori mă cunosc.

Dar aşa sunt dator faţă de ziariul dvoastră, faţă de cetitorii lui şi faţă de alţi oameni, între cari articolul amintit vrea să bage zizanie, arătându-mă ca un om care-mi schimb părerile după bătaia vântului şi care nu's scutit nici chiar de patima răzbunării — zic am chiar datoria să răspund.

Dl Crainic zice „în jurul Revistei teologice“. De fapt însă are mai mult cu mine. Nu m-aş mira de aceasta, dacă neînsemnata mea persoană ar avea pretenţii mari, dacă aş fi un nume cunoscut, un scriitor mare. Scriitorii cei mari merită ca li se comenteze un rând-două din criu, în două foiletoane consecutive. Dar eu, ce pretenţii pot avea afară de acelea de a fi privit ca un om sincer, care ocoleşte linguşirea faţă de ori cine.

Dl Crainic nu are cu Revista teologică, dumnealui (ori nu dlui?) are ce are cu mine, *personal.*

Căci dacă ar fi voit să vorbească în adevăr „în jurul Revistei teologice“, ar fi trebuit să amintească părerile „Luceafărului“ despre acea revistă şi numai după aceia să ajungă la mine.

Eu am scris despre Revista teologică vr-o câteva rânduri încă înainte de anul nou, la câteva zile după apariţia revistei şi după apariţia Luceafărului. Dar articolul în care aminteam despre această revistă nu l-am putut publicà până în 4 Ianuarie. In ziua în care a apărut în Budapesta începutul articolului meu, a apărut o notiţă scrisă de dl N. Iorga în Neamul Românesc din Bucureşti. Din o mică negligenţă la tipografie, din articolul meu a apărut în ziua menţionată numai începutul. Partea a doua a lui a apărut în Nr. 6, şi tocmai în ziua în care am primit în Budapesta Neamul Românesc. Când am cetit notiţa dlui Iorga, articolul meu era cules şi nici o schimbare nu mai puteam să fac — şi nici nu voiam să fac. De altcum dacă ar fi putut fi vorba de vr'o influenţare, aş fi şters din articolul meu partea în care spuneam că sunt de altă părere decât Luceafărul în privinţa revistei, căci la urma urmei ceea ce spune dl Iorga e mai aproape de cele zise de dl Goga, decât de cele zise de mine.

Acestea poate nu le ştia dl Crainic. Dacă vrea le poate crede. Eu îl asigur pe onoarea mea, că nu e nici un cuvânt mincinos, în ceeace spun. Dânsul poate să aleagă adevărul, dacă-i place, dacă nu — îl priveşte.

Ceeace ştia dl Crainic era, că am făcut un act de neconsecvenţă mare, care trebue să-l expiez prin cuvintele aspre cu cari mă mustră.

Dar chestia nici aici nu e aşa de încurcată şi nici aşa de primejdioasă, cum o crede — adecă nu cum o crede, ci cum o prezintă dl Crainic.

Chestia e următoarea:

Intr'un articol din „Tribuna“ ziceam la 25 Decemvrie 1906, dupăce spusesem, că în Arad au apărut până azi trei reviste bisericeşti, cari dădeau atenţie mare concursurilor, comunicatelor oficioase şi din când în când şi literaturei bisericeşti: azi ne trebuesc în Arad, ca şi în celelalte centre bisericeşti reviste teologice, ştiinţifice, cari „să facă din preot un om de ştiinţă, înţelegător de aproape al chemării sale sub toate raporturile“. Aşadar, ne trebue astăzi o revistă cu mult, cu mult superioară celor de până acum.

La 19 Ianuarie scriam în „Lupta“ din Budapesta, drept răspuns „Luceafărului“ — răspuns semnalat încă în 6 Ianuarie — următoarele: „Ne trebue o revistă teologică, a cărei chemare să fie a ţineà viu focul sfânt din inima preotului, până la ultima suflare a acestuia, ne trebue un organ periodic, care să continue a-i da preotului continuarea învăţăturei începute în seminarii (dară dl Crainic nu vrea să înţeleagă. N. F.), pe care nu i-o pot da, cum se face aceasta la alte popoare, cărţile temeinice de literatură bisericească pe cari încă nu le avem . . . ne trebue de sigur ceva de care să se poată sprijinì preotul pentru a nu cădeà el şi prin el însăşi biserica!“ Şi ceva mai departe: „O corectă înţelegere a chestiunei ne va ţineà departe pentru cine ştie câtă vreme de discuţii *prea savante* şi ştiinţifice, de studii generale *prea amănuntite* (sublinieri dedicate acum dlui Crainic), pentru cari la noi încă n'a sosit vremea“ etc.

Aşadar părerea mea era şi este: azi ne trebue o revistă bisericească cu mult mai ştiinţifică decât cele de până acum, — o revistă ştiinţifică care să nu se piardă însă în „discuţii *prea savante* şi ştienţifice, etc.“, pentru cari nouă ne sunt rezervate alte vremuri mai bune. Faţă de exagerări spuneam chiar, că acestei reviste am dorì să-i zicem mai bucuros revistă bisericească, „care simţindu-şi sigur terenul sub picioare şi cunoscându-şi planul de acţiune, nu se aruncă în văzduh pentru idei întoarse, cari i-se par luminoase, ci aprinzându-şi luminarea sigură, se nizuîn viaţă a legii acesteia se bucură de primul, ori şi de al doilea cuincuenal de câte 100 cor., pe baza §-lui 2 din art. de lege XXVI dela 1893, începând dela întrarea în vigoare a legii acesteia mai primesc ca întregire 100 coroane.

§. 4. Ministrul de culte şi instrucţiune publică e îndreptăţit să acoarde adaose personale de natura salariului şi de câte 200 cor. pe seama învăţătorilor dela şcoalele elementare comunale şi confesionale, cari în cursul vremii mai lungi şi-au câştigat merite speciale, şi anume, la propunerea comisiunei administrative şi a inspectorului regesc de şcoale, în cadrele sumei trecute în budgetul de stat spre acest scop.

§. 5. Salarul învăţătoriului poate să fie format, conform usului de până acuma, din bani şi din naturale, ori din venitele pământului dat în folosinţă, însă cu restrângerea trecută în §-ul 7 şi 8.

§. 6. Salariul în bani gata susţinătoriul de şcoală este dator a-l plăti învăţătoriului în rate lunare, ori apoi pe câte 3 luni, însă totdeauna înainte.

§. 7. Plătirea unei părţi a salarului învăţătoresc în naturale se concede numai sub condiţiunea, ca aceste naturale să le adune susţinătoriul de şcoală, fără întrevenirea învăţătoriului, şi să le predee învăţătoriului în cantitatea stabilită mai înainte, astfel însă, ca ultima rată din competenţa anuală să i se predee cel mult la finea lunii Novembre. Dacă susţinătoriul de şcoală nu predă învăţătoriului naturalele în modul acum stabilit, ori apoi cualitatea mijlocie a recoltei nu e corespunzătoare, în loc de naturale învăţătoriul are să primească în bani gata valoarea lor.

§. 8. Echivalentul în bani pentru folosirea pământurilor şcolare, cari formează întregirea venitelor învăţătoreşti, fără a se computa acì locuinţa şi grădina, trebue să fie stabilit separat pentru fiecare post de învăţător. Ca basă la stabilire serveşte, subtrăgându se toate dările, arânda care să plăteşte în comună pentru imobile de asemenea categorie, adăugându-se apoi valoarea în bani a serviciilor pe cari le fac cumva locuitorii (credincioşii) din comună în jurul cultivării pământurilor şcolare. Pentru fiecare comună trebue în urmă stabilit echivalentul în bani a naturalelor (emolumente, lemne, etc.), pe cari le primeşte învăţătorul, luându-se preţul mediu din cei trei ani din urmă (1904=1906). In contra stabilirii, partea interesată poate reclama în 30 de zile la comisiunea administrativă, iar în contra hotărârii acesteia, ţinându-se în vedere dispoziţiunile art. de lege XXVI. din 1896, să poate ridicà plânsoare la judecătoria reg. ung. administrativă. Stabilirile făcute deja pe basa art. de lege XXVI. din 1893, întrucât învăţătorul primeşte ajutor de stat (întregire de salar) pe basa acelora, rămân neatinse.

§. 9. In viitor la şcoalele elementare poporale se vor institui numai posturi de învăţători ordinari pentru împlinirea afacerilor învăţătoreşti în mod independent, iar posturile de învăţători pot fi ocupate numai de persoane provăzute cu diplomă valabilă învăţătorească. La posturile de învăţători ordinari, cu excepţia dispoziţiunilor provisorii, cari sunt de luat în cazurile înşirate în §-ul 29, în §-ul 139 din art. de lege XXXVIII. anul 1868, şi în §-ul 2 al legii acesteia, învăţători suplinitori nu pot fi aplicaţi.

§. 10. Susţinătorii de şcoale sunt datori să poarte evidenţă despre salarele învăţătoreşti pentru fiecare învăţător separat. Pe basa acestora, sumele restante, fie la plângerea învăţătorului, fie la arătarea făcută din oficiu, vin încassate pe cale administrativă dela debitorii singuratici. Modalităţile execuţiunii le stabileşte pe calea ordonanţelor ministrul de culte şi instrucţiune publică, în înţelegere cu ministrul de interne şi de finanţe.

§. 11. Dacă învăţătorul dela şcoala confesională face, pe basa §-lui 141 din art. de lege XXXVIII. dela 1868, şi servicii de cantor, la stabilirea salarului învăţătoresc, ţinându-se în vedere salarul cel mai mic din §-ul 2 al legii acesteia, competenţele sale ca învăţător şi cantor luate împreună formează salarul învăţătoresc, care astfel împreună socotit, ca salar de învăţător şi de cantor, vine luat în consideraţie şi la îndreptăţirea învăţătorului cu privire la pensie.

Ajutorul de stat.

§. 12. Susţinătorii de şcoale dela şcoalele elementare poporale, comunale şi confesionale, sunt datori să stabilească competenţele învăţătorilor ordinari aplicaţi în şcoalele lor în trei ani socotiţi dela intrarea în vigoare a legii acesteia, adecă până la 30 Iunie 1910, asigurând un salar minimal cel puţin în suma precisată în §§ ii 2 şi 3 ai legii acesteia. Intrucât însă în urma sărăciei lor, prevăzută în §-ul 15, nu sunt în stare să o facă aceasta, sunt datori cel mult până la 30 Septemvrie 1910 să ceară ajutor de stat după modalităţile mai jos înşirate, dela ministrul de culte şi instrucţiune publică. Rugarea comunei, care n'a folosit încă cele 5% acordate de art. de lege XXXVIII. din 1868, §-ul 35, şi nu le-a repartisat pe locuitori, nu poate fi luată în pertractare. Ajutorul acesta pot să-l ceară susţinătorii de şcoale oricând după întrarea legii acesteia în vigoare, cu privire la oricare învăţător care împlineşte condiţiunile stabilite în legea aceasta. Şcoale existente, dacă susţinătorii lor n'au reclamat ajutorul de stat în terminul prescris, pot să-l ceară mai târziu numai în cazul, dacă situaţia lor materială s'a schimbat în cursul vremii şi aceasta se poate dovedì pe calea procedurii din §-ul 15. In pomeniţii trei ani de transiţie susţinătorii de şcoale au să asigure pe seama învăţătorilor dela şcoalele lor numai competenţele determinate în articolul de lege XXVI. din anul 1893, iar în scopul întregirii acestora li-se lasă în folosinţă până la 30 Septemvrie 1910 ajutoarele de stat acordate până la 30 Iunie 1907. Asemnarea ajutorului de stat se face şi în cazul acesta după modalităţile din §-ul 32 al legii acesteia. Dispoziţiile legii acesteia însă, cu excepţia §§-ilor 2, 3 şi 20, se extind şi asupra şcoalelor acestora. Ajutor nou de stat se acordă sub acest timp de transiţie numai ca întregire a competenţelor stabilite în legea presentă, şi pentru învăţători aplicaţi la astfel de şcoale, cari corăspund tuturor condiţiunilor legii acesteia.

§. 13 Dacă confesiunile ca susţinătoare de şcoale nu asigură salarul minimal învăţătoresc în terminul stabilit în paragraful premergător, însă şcoala cu toate acestea vreau să o susţină, salarul cel mai mic învăţătoresc stabilit în legea aceasta este a se conziderà ca stabilit în contul confesiunei susţinătoare de şcoale. Iar dacă salarul învăţătoresc nu se poate încassa, şi susţinătorii de şcoale şi după stabilirea acestei împrejurări nu recurg la ajutorul statului, respectivii susţinători de şcoale îşi perd dreptul de a mai susţineà şcoală în comuna aceea.

§. 14. Salarul învăţătoresc şi cantoral stabilit până acuma şi plătit din isvoarele proprii de venit ale susţinătorilor de şcoale, este a se plătì şi mai departe, respective, în scopul esoperării ajutorului de stat nu poate fi scăriţat De altă parte e în drept susţinătorul de şcoale fie comuna, fie confesiunea, să urce din propriile mijloace salarul învăţătoresc la sumă egală cu al învăţătorilor de stat, fără ca în urma acestui fapt ajutorul de stat odată stabilit să poată fi denegat ori redus. Dacă venitele postului învăţătoresc dela o şcoală care primeşte ajutor de stat se împuţinează în urma unei împrejurări de natură durabilă, care n'a putut fi împedecată din partea susţinătorului de şcoale, respectiva autoritate şcolară poate să ceară prin comisiunea administrativă urcarea ajutorului de stat dela ministrul de culte şi instrucţiune publică.

§. 15. Ministrul de culte şi instrucţiune publică întregeşte din suma votată de legislaţiune spre scopul acesta salarele învăţătorilor dela şcoalele poporale ale comunelor şi confesiunilor avizate la aceasta, şi anume, pe calea comisiunii administrative a municipiului respectiv, avizând despre aceasta respectiva autoritate supremă şcolară, până la suma minimală stabilită în legea aceasta, sub condiţiunile din §§-ii 16, 17, 18, 19 şi 20 ai legii acesteia, pe lângă următoarele modalităţi:

a) Comisiunea administrativă stabileşte, pe baza budgetului şcolar, a contractului cu învăţătorul, şi a atestatului despre starea materială a confesiunii, subscris şi de primpretorul cercual (primariul oraşului), suma care se plăteşte învăţătoriului ca salar, respective ca plată pentru cantorat, şi suma venitelor din cari se acoper aceste erogate. Stabileşte mai departe cualificaţia legală a învăţătoriului, cetăţenia sa de stat, precum şi aceea, dacă ştie ceti şi scrie corect ungureşte şi ştie să propună ungureşte, şi că a depus jurământul prescris în §-ul 33 din legea aceasta. In urmă mai stabileşte comisiunea administrativă, dacă respectiva şcoală corespunde condiţiunilor cerute de §§-ii 27 şi 28 din art de lege 38 dela 1868.

b) Comisiunea administrativă examinează şi aceea, dacă planul de învăţământ şi ordinea de propunere la şcoala respectivă, cum şi ajustarea ei cu recuizite, etc. corespunde condiţiunilor legii, în special celor cuprinse în §§-ii 16, 17, 18, 19 şi 20 din legea aceasta, mai departe şi aceea, că în clasa învăţătoriului, pentru care se cere întregire de salar, câţi copii dintre cei de toate zilele (6—12 ani) ar avea să umble. Intrucât numărul lor ar rămânea sub 30, ministrul de culte şi instrucţiune publică numai în cazuri extraordinate va încuviinţa ajutor de stat.

§. 16. Ajutor de stat sau întregire de salar pot să primească numai învăţătorii dela astfel de şcoale comunale ori confesionale, în cari obiectele obligate de învăţământ din §§-ii 11 şi 55 din art. de lege 38 dela 1868 şi din §§-ii 19 şi 20 ai legii acesteia se propun după planul de învăţământ dat de respectiva autoritate supremă bisericească, respective de ministrul de culte şi instrucţiune publică, în curs de 6 ani, în cel puţin câte 8 luni de instrucţie la an, la sate, şi în cel puţin 9 luni de instrucţie la an, la oraşe.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Legea contelui Apponyi. Incepem astăzi să publicăm proiectul de lege despre îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti la şcoalele confesionale. După ce-l vom publica întreg, ne vom spune părerea cu privire la părţile sale vătămătoare pentru autonomia bisericei noastre şi pentru şcoala română, pentruca cetitorii să ne poată urmărì scrisele cu textul proiectului de lege în mână.

Şi până atunci însă, spre orientarea opiniunii publice române, trebue să spunem, că *primejdie mai mare n'a ameninţat niciodată biserica şi şcoala noastră, ca cea cuprinsă în legea contelui Apponyi. Proiectul acesta de lege, e, după convingerile noastre, mult mai jignitor pentru noi, de cum erà nefericitul proiect al fostului ministru* Berzeviczy, *şi el înseamnă nimicirea cu desăvârşire a şcoalei române.* Cei în drept sigur vor lua din vreme măsurile de apărare, şi vor face ca primejdia, dacă numai se poate, să fie delăturată.

*

† Generalul Iacob Lahovari. Moartea ministrului român de externe, gen. *Iacob Lahovari*, a atins dureros toate păturile sociale româneşti, dat fiind că neamul românesc a perdut în decedatul un om de inimă, un bărbat politic de mare valoare, şi mai ales un militar excelent. Corpurile legiuitoare române, comunicânduli-se tristul eveniment, au ridicat şedinţa în semn de doliu, la teatru reprezentaţiune nu s'a ţinut, un bal al elitei bucureştene a fost contramandat, iar ziarele scriu toate cu multă durere despre perderea îndurată. Se aşteaptă sosirea corpului decedatului general în ţară, când apoi i se va face o înmormântare impozantă. Pe M. Sa Regele îl va reprezentà la actul înmormântării Alteţa Sa Regală Principele Ferdinand.

*

Dela cassa arhidiecezană. Dl *Alexiu Oniţiu*, jude regesc penz. a donat pentru biserica catedrală din Sibiiu suma de cor. 50·—, iar pentru gimnaziul din Brad, au întrat dela comuna Tisa cor. 24·—, dela comuna Berin cor. 13·76.

*

Dela comitat. Luni, 4 Martie n. la orele 10 dimineaţa ţine şedinţă comitetul central al comitatului Sibiiu, în sala mică a casei comitatense, în scopul luării măsurilor necesare pentru compunerea listei electorale pe anul 1908 în comunele apartinătoare comitatului Sibiiu.

*

† Abatele G. Gidofalvy, parohul bisericei rom. cat. din Sibiiu, a fost înmormântat Vineri, la orele 3, cu solemnitate mare. Catafalcul a fost aşezat în biserică, încă Vineri dimineaţa. La înmormântare a luat parte lume multă. Actul înmormântării l'a săvârşit canonicul *Tamásy* din Alba-Iulia, ca mandatar al episcopului *Majláth*, cu asistenţă număroasă. Multe coroane au fost depuse pe sicriul decedatului, care în sunetul musicei militare a fost dus apoi la mormânt şi aşezat în sinul pământului. Intre cei ce au dat onorul ultim răposatului, la ceremonia săvârşită în biserică, a fost şi Escelenţia Sa Archiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan Meţianu*, Superintendentul bisericei săseşti Dr. *Teutsch*, generalii şi ofiţerii superiori din Sibiiu, comitele suprem, prezidentul tribunalului, etc. etc.

*

O deputaţie din Borgoprund la ministrul de interne. O deputaţie din Borgoprund şi încă din vre-o 8 comune din apropiere s'a prezentat Vineri, în 22 Februarie la ministrul Andrássy, în cauza regulării hotarului. Ministrul le-a promis, că va lua măsurile necesare în cauză. Deputaţia s'a dus apoi la ministrul de comerciu Kossuth Ferencz, cu rugarea de a lărgì gara dela Borgoprund. Ministrul a

---

eşte a alunga încetul cu încetul întunerecul".

E vre-o contrazicere între ce am spus întâiu şi între ce am spus a douaoara?

Dl Crainic zice: „da, este".

Eu zic, că nu este, şi o simt în sufletul meu aceasta, ceeace nu poate zice şi dl Crainic despre dsa.

„Sfătuitorii ne cam rămână deci pe acasă" — zice dl Crainic indignat. Sfătuitorii toţi, ori numai aceia pe cari nu-i cheamă Ioan Crainic (care dă şi el sfaturi aproape pe o coloană întreagă de foileton)??...

Şi sfătoşii...?

Căci dl Crainic, dupăce mă osândeşte pentrucă spun că la noi încă nu e vremea pentru discuţii prea savante şi ştiinţifice, zice despre un articol publicat în numărul I al revistei: „prea din cale afară ştiinţific este articolul... cutare". De ce se indignează împotriva unui articol din cale afară de ştiinţific şi nu-i dă şi altuia voe ca să spună în general, că numai mai târziu va venì timpul şi la noi pentru discuţii prea savante, — constatare, pe care o face însăşi „Revista teologică" spunând: „trebue să acoperim *succesiv* (subliniare pe care i-o dedic tot dlui Crainic) din deficitele culturale ale grelelor veacuri trecute şi să stăruim, ca interesul cultural al bisericii noastre cel puţin pe viitor să-şi primească o îndrumare mai pronunţată, mai vie, mai rodnică, mai binecuvântată". (Dară dl Crainic nu vrea să înţeleagă).

De ce? Pentrucă în întreagă discuţia aceasta, care e pornită, nu din motive serioase, ci din motive personale, domneşte alt ton decât acela pe care mă trudesc să-l menţin totdeauna în ce scriu, tonul obiectivităţii şi al sincerităţii. O mică diverginţă de păreri: eu cred că datoria fiecăreia e să fie sincer, dl Crainic (o, o!) crede că mai curând te duc la scop alte căi, plecăciuni şi tămâieri, linguşiri şi orice lipsă de judecată proprie. Dacă dl Crainic crede că mă 'nşel în dlui, îl rog să o dovedească. Voiu fi cel dintâiu care mă voiu bucura pentru aceasta. Căci nu sunt dintre aceia, cari privesc cu ochii indiferenţi sporirea acelor elemente, cari numai la umbra altora se pot manifesta şi cari numai făcând două lucruri se pot manifesta: linguşind pe unii şi lovind pe alţii.

Dacă dl Crainic vrea să continue discuţia, o poate face.

Din parte-mi am terminat. La un nou răspuns nu mă simt dator a mai face reflexii, pentrucă tonul şi *intenţiile* dnului Crainic şi jur nu mă obligă la nimic.

Primiţi vă rog dle Redactor mulţămitele şi salutările mele.

Budapesta, în 4 Februarie 1907.

N. Foişior.

zis, că va cercetà afacerea. Deputaţiunea a fost condusă de deputatul Dr. Alexandru Vaida.

*

Ministrul de culte Apponyi la Cluj. In 4 Martie n. va veni ministrul de culte şi instrucţiune publică la Cluj, pentru-ca să asiste la promoţiunea lui Kunz Ödön, care va fi promovat sub auspiciis regis. Oraşul se pregăteşte să-i facă o primire splendidă.

*

Furturi în ministeriul de justiţie. In ministeriul de justiţie au fost furate în decurs de câteva săptămâni mai multe acte. Pe lângă acte mai lipsiau şi haine, ghiozdane pentru acte, etc. In zilele trecute i-a succes unui diurnist să pună mâna pe un tinăr frumos îmbrăcat, care ieşa din cancelaria ministeriului de justiţie cu acte şi cu un palton. Diurnistul îndată l-a suspicionat şi l-a dat pe mâna poliţiei. S'a constatat că hoţul e un vagabund, numit Alfred Antoni, care din lipsă de ocupaţie se îndeletnicia de mult cu meseria aceasta. A mărturisit, că a comis 35 de furturi în ministeriul de justiţie. Cu actele furate nu se ştie ce-a făcut.

*

Atentat. Asupra ministrului de justiţie din Olanda, un anarhist cu numele Pollak a slobozit patru gloanţe de revolver, fără însă a-l nimeri. Atentatorul e arestat.

*

Rugare. Stimatele Doamne preotese din tractul Agnitei, cari până acum nu au trimis taxa cu care s'au înscris la fondul de binefacere al tractului, sunt rugate se administreze cât să poate mai curând acele oferte la preaonoratul oficiu protoprezbiteral, spre a să puteà da socoteală de suma incursă. La însărcinarea stimatei doamne protopopese: Ioan Alexandru paroh.

*

O bandă de falsificători de bani. Poliţia din Kecskemét a dat de urma unei bande de falsificători de bani, care falsifică piese de câte 20 coroane. In fruntea falsificătorilor stă un individ numit Szilágyi János, care a fost de mai multe ori pedepsit pentru falsificare de bani.

*

Amănunte despre deraiarea trenului din New-York. Un martor ocular descrie astfel catastrofa: „Am văzut trenul alergând, împresurat peste tot de scântei electrice. La o curbă, unul din vagoane sărì de pe linie, târând după sine alte trei. De pe ferestrele sparte, cădeau bucăţi de cadavre, complect sdrobite, transformate în masse informe, pentru-că trenul a târât vre-o câteva sute de metri după sine vagoanele răsturnate. Unii morţi au putut fi recunoscuţi numai după giuvaericalele ce aveau la ei. O femee alergà ca o nebună, ridicând braţele mutilate; i-s'au fost rupt braţele; peste câteva minute căzu jos moartă. Opinia publică e foarte îndârjită contra direcţiunii drumului de fer, care întrebuinţase pentru trenuri accelerate vagoane uşoare de lemn în loc de vagoane grele de oţel. Contra membrilor direcţiunii se vor lansà mandate de arestare.

*

Prigonirea Jidovilor în Odessa. Măcelurile înscenate în contra Jidovilor din Odessa se continuă şi sunt, — după cum relatează foile — cu mult mai sângeroase decât cele de până acum.

*

Vaporul olandez „Berlin“, care venia dela Londra spre Amsterdam, a fost aruncat în urma unei furtuni violente, pe o ridicătură de nisip tocmai în momentul când voia să ancoreze. S'a scufundat apoi în mare, întâi o parte a vaporului, în urmă cealaltă, îngropând în fundul mării şi pe cei 141 pasageri cari se aflau în vapor. Dela mal au venit imediat bărci de salvare, dar n'au putut să prindă decât numai cadavre, pentrucă acte de salvare nu le-a lăsat furtuna să săvârşească. Au scăpat cu viaţă numai 15 pasageri.

*

Teatru în Orăştie. Reprezentaţie teatrală va aranjà tinerimea română din Orăştie în favorul gimnaziului român din Brad şi al atelierului de ţăsătorie din Orăştie Sâmbătă, în 2 Martie 1907, în sala cea mare a hotelului „Transsylvania“. Inceputul precis la 8 ore seara. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi sunt a se adresa cassierului dlui Valer Orbonaş în Orăştie.

*

Teatru în Rășinari. Corul învăţătoresc dela şcoala rom. gr. or din Răşinari învită la producţiunea corală-teatrală ce o va aranjà cu elevii şcoalei şi corul de adulţi Duminecă, în 18 Februarie v. (3 Martie n.) a. c. în sala festivă a şcoalei. Inceputul precis la 2 oare d. a. După producţiune urmează joc în pavilonul hotelului N. Vidrighin. Venitul curat e destinat şcoalei.

*

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu,“ Programul convenirei sociale împreunate cu cântări şi joc, Duminecă, la 3 Martie st. n. 1907 în „Unicum“. e următoriul: 1. *Dorule*, cor mixt de A. Bena. 2. a) *Voi sălci triste* b) *Veselia* coruri de bărbaţi de ***. 3. *O cântare solo pentru tenor*, cu acompaniere de pian. 4. *Eu eram odinioară*, cor mixt de T. Popovici. 5. *Cântec*, cor mixt de I. Mateiu. 6. *In pădure*, cor de bărbaţi de T. cav. Flondor. 7. *O cântare de solo pentru tenor*, cu acompaniare de pian. 8. *La fântână*, cor mixt de A. Bena. — Joc.

*

Dicţionarul limbei maimuţelor. In timpul mai nou se ocupă mulţi naturalişti cu studiarea limbei maimuţelor. Aşa i-a succes unui învăţat american să prindă cu ajutorul grammofonului diferitele sunete, cari constituesc limba acestor animale. Până acuma i-a succes să adune vre-o 200 de cuvinte. După constatările ce le-a făcut, maimuţa numeşte cu cuvântul „aera“ ziua, focul şi căldură, iar cuvântul „kuksa“ însemnează apa, ploaia şi frigul, şi „gasku“ însemnează mâncarea. Mai are trebuinţă de cel mult 20-30 de cuvinte, pentru a construi întreg dicţionarul limbei maimuţelor. E de luat însă în conziderare, că şi la ele diferă graiul celor cari sunt în libertate de graiul celor îmblânzite.

*

Pe vieri cu deosebire o să-i intereseze, că „Pepineria milenară“ din Nagyösz comitatul Torontal, ca în toţi anii, dispune şi acum de cele mai bune calităţi de viţă, în sortele cele mai curate, şi pe acelea le vinde cu preţurile cele mai moderate. Catalogul artistic în limba română, germână, maghiară sau sârbească îl trimite gratis şi franco orşicui îl cere.

Cronică bisericească.

Intrebuinţarea luminărilor la sf. liturgie.

Intre toate rânduelile liturgice este sf. liturgie aceea, la care s'a întrodus mai întâiu întrebuinţarea luminărilor. Intrebuinţarea aceasta nu era numai o urmare a necesităţii, adunându-se adecă credincioşii în timpul perzecuţiunilor în cripte întunecoase la adusul sacrificiului celui necrunt, ci totdeauna şi un simbol al acelei lumini, care ni s'a arătat în Iisus Cristos. Cât priveşte modul întrebuinţării luminărilor la sf. liturgie, apoi el aşa cum îl avem astăzi s'a dezvoltat numai succesiv. Sf. Ieronim d. ex. vorbeşte numai de arderea luminilor pe timpul cetirii sf. evangelii (adv. Vigil. ep. 53), de unde se poate conchide, că până la timpul său luminările se aprindeau numai atunci când se cetia sf. evangelie. In timpul după sf. Ieronim ardeau însă luminările în tot timpul sf. liturgii, cum ne mărturiseşte despre aceasta Isidor din Sevila (Etymolog. lib. 7 c. 12).

In ziua de astăzi încă ard luminările în biserică în tot timpul sf. liturgii, şi anume atât în altar, pe sf. masă, cât şi în naos, în policandre, şi înaintea sf. icoane. Cât priveşte numărul luminărilor, cari au să ardă în biserică pe timpul săvârşirii sf. liturgii, apoi aceasta în biserica ortodoxă nu s'a fixat aşa de precis ca în biserica romano-catolică, pentrucă biserica ortodoxă pleacă din acel punct de vedere, ca să se lase în voia fiecării biserici de a fixa amăsurat referinţelor şi stării finanţiare numărul luminărilor, cari au să ardă în biserică la sf. liturgie şi la celelalte rândueli liturgice, săvârşite în biserică. Pentru aceea nu şi-a putut aflà aplicare practică nici în biserica gr. ort. din Bucovina acea orînduire a reformatoriului Impărat Iosif II., prin care s'a fost fixat numărul luminărilor cari aveau să ardă în biserică, ci ea, precum şi multe alte orânduiri ale acestui împărat relativ la cultul divin, au rămas în biserica gr. ort. fără efectul dorit.

Deşi biserica ortodoxă nu precizează numărul luminărilor cari au să ardă în biserică, ea totuşi cere, ca la isprăvirea sf. liturgii să ardă pe sf. masă *patru* sau *trei* luminări, la proscomidiar, fiind pe dânsul sf. daruri, *una*, şi înaintea icoanelor măcar *două*. In caz de mare lipsă să fie cel puţin două luminări sau măcar una, a săvârşi însă sf. liturghie fără nici o luminare, e după părerea celor mai mulţi teologi ortodocşi *oprit* (Comp. Sinopsis a mitrop. Iacov 1757, p. 14). Cu deosebire trebue se ardă luminile, sau măcar o lumină, pe timpul prefacerii darurilor în prea scumpul corp şi sânge a lui Christos. Pentru aceea şi cred unii liturgişti, că ar fi iertat să se continue sf. liturgie, şi dacă după prefacerea darurilor s'ar fi finit luminările, şi n'ar fi posibil de a procura măcar o luminare. Din causa aceasta a şi orânduit biserica, ca să nu fie iertat a începe sf. liturgie înainte de aprinderea luminărilor şi de a nu le stânge până la finea liturgiei.

(*„Candela.“*)

Viaţă socială.

— Producţiunea teatrală din Răhău. —

Duminecă în 4/17 Februarie a. c. locuitorii comunei Răhău au avut o zi de sărbătoare, de înălţare sufletească.

Corpul didactic de acolo, spriginit de Dnii preoţi N. Cărpinişan şi I. Floca, a aranjat o producţiune teatrală muzicală-declamatorică.

Bogatul program a fost executat de învăţătorii şi elevii şcoalei. Cântările au fost conduse de învăţătorii S. Floca şi Fleşer. Au succes pe deplin: „Iată oara de serbare“ şi „sunt fecior zdravăn“. Băieţii şi fetiţele cari au declamat şi cari au predat piese teatrale au fost instruate de Dşoara Eliza Crişan şi V. Cărpinişan. Punctul din urmă „Otravă femeiască“, în care se sbiciuesc foarte bine apucăturile rele din societatea cultă, a fost predat de întreg corpul învăţătoresc. Toţi şi-au achitat foarte bine rolurile, iar Dşoara Crişan a fost adevărată artistă.

Şi acum să spun câteva cuvinte despre efectul ce-l au producţiunile preste tot şi mai ales cele şcolare asupra poporului! Mai mult de 200 ţărani şi ţărance erau de faţă. Toţi ascultau cu cea mai mare atenţiune. Pe feţele lor se vedeà o bucurie nespus de mare, mai cu seamă când s'au predat nişte poezii şi o piesă, bine scrisă. Limba dulce şi corectă are o influinţă binefăcătoare asupra poporului Nimic nu poate contribuì la întărirea sentimentului naţional ca limba plină de farmec. Iar păcatele sbiciuite, beţia lenea şi altele, făceau ca s'auzi pe ţărani: Noa vezi, apoi să nu înveţi carte?... Păi să n'o dai de beţie? ş.a.

După producţiune s'a 'ncins o horă, numai ca aia. Era frumos să vezi cum inteligenţă cu ţarani se prind în joc. Animaţia la culme. In pauză, în aplauzele tuturor, nişte flăcăi în frunte cu vătaful lor înv. Cărpinişan au jucat foarte frumos „Căluşerul şi Bătuta;“ iar în faptul zilei ne-am depărtat toţi cu impresiile cele mai plăcute.

Se cuvine toată lauda harnicului corp didactic!

In fine mai amintesc, că dintre inteligenţă a luat parte dnii preoţi din loc, dl notar Cărpinişan, vicenot. Tatar; dl înv. Fleşer şi fam. din Orăştie, G. Tătar comtabil din Sebeş, Preoţii: Nicolae Oancea şi fam. Petrifalău, P. Cucuian şi fam. Loman, Dobre şi fam. Căpâlna. Dna Suciu şi fam. Spring. Iuristul Zeler şi stud. Floca. Invăţători au fost: I. Păcală, Căpâlna; Dobre şi Dejenar, Deal, Ghişoiu, Câlnic, V. Zdrenghea, Petrifalău.

Vasile Zdrenghea
învăţător

Cărţi şi reviste.

„Candela“, *foaie bisericească-literară*, redactată cu concursul mai multor preoţi din arhidieceza Bucovinei, de Dr. Emilian Voiutschi şi Artemon A. Manastyrski. Anul XXVI, Nr. 2. Cuprinsul: Geneza, Introducere şi comentar (urmare şi fine), de Dr. V. Tamavschi. Viaţa şi activitatea sfânt. apostol Paul, de Dr. V. Gheorghiu. Regulele (tractate) pe larg ale celui întru sfinţi părintelui nostru Vasile, arhiepiscopul Cesareei Capadociei, după întrebări şi răspunsuri (urmare), de Nicolai Cotos. Istoria şi literatura moralei creştine, de Dr. E Voiutschi. Text rusesc. Scurte comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică. Bibliografie. Cernăuţi, Societatea tipografică bucovineană.

Teatru.

Luni: *Kean*, dramă.
Marţi: *Die Schützenliesel*, operetă.

Din public.[*]

Mulţămită publică.

In urma intreprinderei colectei în scopul edificării bisericei greco-orientale române din comuna Decea-murăşană am primit ajutoare din următoarele locuri:

Dela ilustrul domn Alexandru Mocsonyi 50 cor., N. N., din Sibiiu 50 cor., Biserica gr. or. română din Otlaca (tractul Chişineu) din dieceza Aradului 20 cor. şi parohul de acolo George Turio 2 cor. = 22 cor. Prin oficiul parohial gr. orient. român din Şimand primit de tot 15 cor. şi anume: cu tasul purtat în biserică 6 c. 31 fileri, Augustin Beleş, preot 5 cor., Saveta Beleş 2 cor., Stefan Leucuţa preot 1 cor., Pavel Stana, învăţător 69 fil. Prin oficiul parohial gr. or. român din Buhani tractul Buteni, dieceza Aradului am primit de tot 12 cor. 33 fileri şi anume: cu tasul prin biserică în ziua de Rusalii 3 c. 8 fileri, Ioan Muntean, paroh 2 cor., Ioan Giurgiu, preot 1 cor., Paraschiva Giurgiu, preoteasă 1 cor. Dela mai mulţi sume mai mici. Prin oficiul parohial gr. or. român din Budila tractul Treiscaune am primit de tot 11 cor. 62 fileri şi anume: Iordan Curcubătă, capelan 1 cor. 20 fileri, Ioan Purece, măcelar 1 cor. Dela alţii sume mai mici. Biserica gr. or. din Şiria 10 cor. Comuna bisericească gr. or. română din Nădlac tractul Arad 10 cor. Parohia Vurtop, prin parohul Ioan Gligor 10 coroane. Epitropia parohială din Sibiiu Cetate, prin epitropul Nicolae Benţa 10 cor. Cassa de păstrare (reuniune) din Sălişte 10 cor. Parohia gr. or. română din Bichiş-Ciaba 5 cor. 50 fileri. Parohiile Breţcu, trac. Treiscaune s'a colectat în biserică 5 cor. 42 fileri, Mesteacăn 5 cor. 96 fileri, Micălaca, tractul Arad 7 cor. 68 fileri, Ribicioara-de-jos 6 cor. 30 fileri, Sâmbăteni, tractul Arad 4 cor. 80 fileri. Credincioşii gr. or. din parohia Booz, tractul Iliei 4 cor. 50 fileri. Oficiul parohial gr. or. din Someşul-cald 4 cor. 50 fileri. Parohiile Almaşul-mic, prin parohul Nicolae Todea 4 cor. 50 fileri, Ohaba prin epitropul Savu Codeu 3 cor. 70 fileri, Ciceu-Poeni s'a colectat dela credincioşii 3 cor. 50 fileri, Bucium-Muntari, prin par. Ioan Cosma 3 cor. 32 fileri, Mişca tractul Chişineu, prin parohul Ioan Avram 3 cor. 10 fileri, Sadu, tractul Sibiiului 2 cor., Marpod 2 cor., George Burlea, paroh din Borcan 2 cor., Parohiile gr. or. române Mânerău, tractul Ienopolea 2 cor. 52 fileri, Maloncrav, tractul Sighişoara 3 cor. 40 fileri.

Cu cartea de colectă prin Teodor Paul s'a colectat: Comuna Sălişte 79 cor. 99 fileri, Sebeşul-săsesc 28 cor. 30 fileri, Tilişca 23 cor. 50 fileri, Răhău 22 cor., Alba-Iulia 20 cor. 50 fileri, Săsciori 18 c. 28 fileri, Cricău 15 cor. 60 fileri, Cetea 13 cor. 98 fileri, Heria 13 cor. 98 fileri, Vaidasig 13 cor. 80 fileri, Geoagiul-superior 13 cor. 30 fileri, Şard 13 cor., Geomal 12 cor. 2 fileri, Lopadea-română 11 cor. 20 fileri, Galeş 10 cor. 72 fileri, Tibru 10 c. 54 fileri, Bucerdea-vinoasă 9 cor. 32 fileri, Bărăbanţ 9 cor. 74 fileri, Căpâlna 8 cor. 71 fileri, Rod 9 cor. 10 fileri, Sălcud 8 cor. 20 fileri, Ciunga 8 cor. 90 fileri, Măgina 8 cor. 96 fileri, Poiana, tractul Mercurea 8 cor. 32 fileri, Laz 7 cor., Deag 7 cor. 54 fileri, Chişfalău 6 cor. 34 fileri, Benic 6 cor., Fărău 5 cor. 70 fileri, Poiana (l. Aiud) 5 cor. 80 fileri, Mesentea 5 cor., Cacova 4 cor. 90 fileri, Aţântiş 4 cor. 90 fileri, Sânbenedic, tractul Târnavei 4 cor. 80 fileri, Murăş-Cheţa 4 cor. 50 fil., Petrilaca-română 4 cor. 20 fileri, Sân-Iacob 4 cor. 20 fileri, Spălnaca 4 cor. 3 fileri, Şugag 4 cor., Şilea-maghiară 3 cor. 90 fil., Herepea-maghiară 3 cor. 20 fil.. Poplaca 3 cor. 6 fileri, Jina 2 cor. 98 fileri, Răşinari 20 fil.

Prin colectantul Partenie Popa s'a colectat: Pianul-superior 18 cor., Lancrăm 14 cor. 82 fileri, Pianul-inferior 10 c. 50 fileri, Stremţ 9 cor. 50 fileri, Vinţul-de-jos 3 cor. 7 fileri.

Nota: Din sumele colectate prin dl Teodor Paul şi Partenie Popa li-s'a dat lor 30%.

Pentru această ajutorare cu care au binevoit a ne veni într'ajutor marinimoşii creştini, pe lângă exprimarea mulţămitei noastre nu vom înceta a ruga pe părintele ceresc, ca să li-se înmulţească însutit.

Totodată rugăm pe onoraţii domni preoţi, cari încă nu ne-au trimis listele cu nici un resultat, să binevoiască a ni-le retrimite cu ori-ce resultat.

Murăş-Decea, 18/31 Dec. 1906.

Vasile Crişan *Teodor Oltean*
paroh. *epitrop.*
Teodor Paul
notar.

---

[*] Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

[14] 3—3

Concurs

Pentru întregirea locului vacant de protopop al tractului Cohalm, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela întâia publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu oficiul acesta sunt:

1. Dotațiunea protopopească statorită prin concluzul sinodului arhidiecezan 21 Aprilie 1900 sub Nr. protocolar 116 în suma de cor. 1000 și anume cor. 600 se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecezei, iar cor. 400 dela parohiile din tract.

2. Taxele pentru vizitațiunea canonică făcută în parohii odată pe an, accidenții pentru comisiuni și azistări la examene.

3. Venitele din parohia centrală Cohalm sau din parohia pe care o vor statorì autoritățile mai înalte ca reședință protopopească. Aceste venite se cuprind în coala B. compusă în scopul întregirei venitelor parohiale din visteria țării. Cei ce reflectează la acest loc vacant trebue să aibă cualificațiunea statorită în statutul organic §. 53 și în regulamentul pentru alegerea protopopilor tractuali, întregit cu concluzul congresual Nr. 111 din 1888, și să-'și înainteze cererile de concurs instruite pe temeiul numitului regulament Preaveneratului Conzistoriu arhidiecezan în Sibiiu înainte de expirarea timpului pus.

Din ședința comitetului protopopesc al tractului Cohalm ținută în Cohalm la 18/31 Ianuarie 1907.

Dr. E. M Cristea m. p.
asesor, comisariu conz.

George Maican m. p.
notar.

Nr. 633—1906 [43] 2—3

Concurs.

Pe baza ordinului conzistorial din 19 Decemvrie 1906 Nr. 12,417 Bis, se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa a II-a Jabenița cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“, pe lângă emolumentele fasionate în coala B, despre ajutorul dela stat.

Petenții vor așterne suplicele concursuale, instruite conform legilor în vigoare, subscrisului oficiu, observând, că în Duminecile resp. sărbătorile ce cad în terminul deschis, supplicanții, cu prealabila încunoștiințare a oficiului protopresbiteral, se pot prezentà odată în comună spre a câutà și predicà în sf. biserică.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.
Reghin, 3 Ianuarie 1907.
In conțelegere cu comitetul parohial.

Galaction Șagău
protopresbiter.

Nr. 2—1907. [46] 2–3

Concurs.

Pe baza rezoluției Preveneratului Conzistor din 2 Ianuarie 1907, Nr. 12,664/1906 B., se publică concurs pentru postul de capelan lângă bolnăviciosul paroh în parohia de clasa a III-a Nucșoara din protopresbiteratul Hațeg, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele parohiei.

Concurenții să-și trimită cererile cu documentele prescrise în terminul indicat la subsemnatul oficiu protopresbiteral și să se prezenteze într'o Dumineca sau sărbătoare acolo, spre a-și arătà dexteritatea în cântarea și cuvântarea bisericească

Hațeg, în 6 Februarie 1907.
In conțelegere cu comitetul parohial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Hațegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

---

[45] 2–3

Publicare de licitație.

Comuna bisericească Petrângeni (tractul Abrud) doreşte repararea și acoperirea turnului bisericei cu tinichea, și aceasta o face pe calea licitației publice, ce se va ținea Marți în 24 Aprilie (7 Maiu) 1907, la 10 ore a. m. în localul școalei.

Prețul de strigare conform planului și preliminarului de spese aprobat de Preaven. Conzistor arhidiecezan sub Nr. 3693/1906 Ep. este de 832 cor. 51 fil.

Licitanții au a depune un vadiu de 5% și o declarație că cunosc condițiunile de licitare Oferte închise se primesc înainte de licitație provăzute cu vadiul de mai sus și declarația menționată.

Planul și preliminarul de spese stau la dispoziția întreprinzătorilor precum și alte informațiuni dela oficiul parohial.

Oficiul parohial gr or.
Petrângeni, la 5/18 Februarie 1907.
Pentru comitetul parohial:

I. Moldovan
prezident.

Vasiliu Popa
notar.

La **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu (Nagyszeben) află aplicare imediat

o calfă

care pe lângă limba română să cunoască și limba maghiară și germână, preferiți vor fi aceia cari cunosc afacerile de librărie

Tot aici se primește și un

practicant

cu cel puțin 2 clase gimnaziale sau reale.

Publicațiune.

Subscrisul având lipsă de un stenograf român 3—4 săptămâni, aceia cari doresc să vină, să se insinue la mine, ca să ne înțelegem asupra condițiunilor.

Dr. Nicolau Șerban
[34] 5—5 advocat — Făgăraș.

Nr. 111 T. 3—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de

conducător-contabil

la Librăria și Tipografia arhidiecezană din Sibiiu, se publică prin aceasta concurs.

Reflectanții la acest post să-și înainteze ofertele, cari vor aveà să conțină și condițiunile de salar, Comisiunei administrative a Tipografiei arhidiecezane până în 28 Februarie st. v. 1907.

La ofert să se alăture:

Atestat de botez.

Atestat despre aptitudinele sale în această specialitate eventual și alte documente.

Sibiiu, din ședința comisiunii administrative a Tipografiei arhidiecezane, ținută la 18 Ianuarie 1907.

Viță de vie nobilitată.

Ca și în anii trecuți așa și acum

Prima plantațiune de vița nobilitată
de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga țară, care a liferat mușteriilor săi cele mai sănătoase și mai curate sorte de viță de vie nobilitată. Dar și în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viță nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare și producere proprietarul viilor a obținut rezultatele cele mai frumoase.

Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulțămită și recunoștință se trimite la cerere gratis și franco. [253] 32—40

Biblioteca religioasă
a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1. Vasile cel mare . . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . 30 „
3. Apostolii Petru și Pavel . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Impărați Constantin și Elena . . . . 30 „

Ediție poporală alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà

La LIBRĂRIA ARHIDIECEZANA din Sibiiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:

Album de brodării și țăsături românești cor 16·—
Modele de cusături românești Caetul I à cor. —·50
„ II „ „ 1·—

Edate de d-șoara MINERVA COSMA.

Explicarea Evangeliilor duminecale
și ale
Sărbătorilor împărătești
de
Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.
Tiparul și editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Prețul broșat 3 coroane + porto 20 fileri.

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

La **Librăria Tipografiei arhidiecezane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de toate zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rândueala Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rândueala Obedniței. — Ciasul al nouălea. — Rândueala Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slujba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste săptămână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rânduiala Sinaxariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă peste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinaxariul pe toate lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începând cu anul 1901 până inclusive 1952. — Explicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangheliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Dumineca din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roșie cu copcii **4 cor.**

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 17 Sibiiu, Joi 15/28 Februarie 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Legea contelui Apponyi.

Sibiiu, 27 Februarie n.

Scopul urmărit de proiectul de lege al domnului ministru de culte și instrucțiune publică, contele *Apponyi*, este același, pe care l-a avut în vedere și proiectul de lege al fostului său înaintaș *Berzeviczy*: maghiarizarea instrucției în școalele poporale elementare cu limba de propunere nemaghiară, și prin aceasta maghiarizarea tinerei generațiuni a tuturor popoarelor de limbă nemaghiară din patria aceasta.

Fiind scopul același, nici părerea noastră, exprimată în general, nu poate să fie alta decât aceea, pe care am espus-o destul de clar și la înțeles mai de multe-ori în coloanele acestui ziar, anume, că scopul nici cu proiectul acesta, și nici cu altele multe, mult mai aspre, nu va puteà să fie ajuns. Pentrucă aceea ce nu s'a putut face în curs de o miie de ani, de când împreună cu Maghiarii locuim și apărăm această patrie, adecă să ne contopim toate popoarele în naționalitatea maghiară, nu se va puteà face peste noapte nici acuma, ori cu atât mai puțin tocmai acuma, în epoca celei mai desăvârșite deșteptări a conștienței naționale la toate popoarele din patrie.

Dar nu se va puteà ajunge scopul urmărit de domnul ministru de culte și instrucțiune publică nici din motivul, că aceea ce se dorește e o *imposibilitate pedagogică*, la care cu gând curat și cu inimă liniștită nu se poate angaja nici un învățător dela școalele poporale elementare cu limbă de propunere nemaghiară.

Dorim să fim bine înțeleși. Noi nu suntem contrari principiari ai propunerei limbei maghiare în *toate* școalele din patrie, prin urmare și în școalele poporale dela sate, dar nu în măsura în care se cere în noul proiect de lege, pentrucă aceasta e, ântâiu, o torturare a bieților copilași umblători la școală, și al doilea, e o evidentă neglijență față de celelalte obiecte de învățământ, mult mai necesare pentru omul dela sate decât cunoașterea limbei maghiare, pe care, dacă întru adevăr are trebuință de ea, o învață singur, fără dascăl și fără școală.

Cea mai firmă convingere ne stăpânește, că școala poporală dela sate nu e pentru învățarea de limbi, ci pentru câștigarea celor mai elementare cunoștințe, ca cel trecut prin școală să fie cetățean bun și credincios statului, om folositor sieși, familiei și țării sale, irelevant că ce limbă vorbește. Și mai e convingerea noastră și aceea, că școala poporală dela sate tocmai se voiască, și învățătorul tocmai să-și dee cea mai mare silință întru ajungerea scopului de a învăța elevii săi și o a doua limbă și a o ștì perfect când ies din școală: resultatul mulțămitor nu se va ajunge decât numai în cazuri singuratice foarte rari, fiindcă limbi nu se învață în școală, ori mai corect, nu *numai* în școală, ci se învață mai ales în familie și în societate. Cei din licee de ex. sunt băieți cu facultăți intelectuale deja bine desvoltate, și totuși câți din ei, terminând clasa a opta, sunt în stare să-și exprime gândirile în limba *latină*, cu toatecă opt ani de zile au învățat-o din greu? Și câți dintre ceice termină liceul știu vorbì nemțește, în ținuturile maghiare, cu toatecă și limba germană au învățat-o ani dearândul, și poatecă cu calcul bun?

Și aceea ce nu se poate face în licee, în curs de opt ani, cu elevi intelectualicește bine dezvoltați, crede onorabilul domn ministru de culte și instrucțiune publică al patriei noastre, că se va putea face cu copiii de țărani simpli, pe cari învățătoriul are să-i învețe a ședea, a umbla, a gândi, a vorbi în limba lor maternă, — în curs numai de șase ani?..

Nu, ungurește nu vor *puteà* învățà copiii noștri dela sate nici în urma acestui nou proiect de lege, facă-se executarea lui cu cea mai mare asprime, pentrucă nu-i lasă familia, împrejurimea, mediul în care trăesc să învețe ungurește; dar în schimb nu vor învața nimica nici din celelalte obiecte cari li se propun în școala poporală, fiindcă învățătoriul, ca să nu cadă în năcaz, va pune totdeauna greutatea pe limba ungurească, și astfel școala noastră confesională, în loc să promoveze cultura, în loc să contribue la înaintarea credincioșilor cari o susțin, va contribui numai la îndobitocirea lor, pentrucă cei eșiți din școale, nu vor aduce cu ei în viața practică nici un gram de învățătură. Și atunci, ce folos că le mai avem, așa cum ne permite guvernul să le avem?..

Atâta *în general* despre noul proiect de lege, pe care cetitorii noștri îl cunosc acum în întregime; iar în *amănunte* vom întrà de altădată.

Consiliu de miniștri. Eri, Marți, membrii guvernului, aflători în Budapesta, s'au întrunit în consiliu de miniștri, pentru a discuta chestia reînoirii pactului cu cei din Austria. Consultările au ținut ziua întreagă, din care motiv dieta n'a ținut ședință, conform cererii ministrului-prezident, făcută în fața dietei în ședința de Luni. Cum se știe, prim-ministrul *Wekerle* pleacă astăzi, ori mâne, la Viena, pentru a începe pertractările cu guvernul austriac în chestia pactului; a fost necesar deci, ca în consiliu de miniștri să se stabilească linia de conduită și punctul de vedere pe care va aveà să-l reprezinte la aceste pertractări.

Alegere nouă la Lugoj. Se știe, că alegerea de deputat dela Lugoj încă a fost atacată cu protest, din motivul, că s'ar fi făcut agitațiuni nepermise în jurul ei. A fost ordonată cercetarea, care s'a efectuit și actele au fost prezentate dietei. Se vorbește acum, că comisiunea respectivă este decisă să anuleze mandatul, în care caz se va face alegere nouă și la Lugoj, ca la Bocșa. Și probabil, cu același rezultat trist, ca la — Bocșa!

O declarație a d-lui Burdia.

Cetitorii ziarului nostru își vor mai aduce aminte de articolul politic al domnului *Constantin Burdia*, prezident al comunității de avere din Caransebeș, deputat în dieta țării și conzilier de curte, publicat în toamna trecută în foaia germană „*Budapester Tageblatt*“, articol, în care dl *Burdia* nu vorbia tocmai frumos despre biserica noastră, care e și a sa, despre așezămintele ei și despre instituțiunile culturale ale Românilor din patria aceasta. L-am certat atunci pe dl *Burdia* pentru acest atac îndreptat în contra bisericei, dar ne-am exprimat totodată părerea, că nu dela dl *Burdia* vin atacurile, ci trebue că este vre-o greșală la mijloc. Am câștigat acum convingerea, că aveam dreptate când am presupus aceasta. Articolul dlui *Burdia* **nu a fost gândit așa cum a fost scris și cum a fost publicat.** Un amic al ziarului nostru, om de absolută încredere, având zilele trecute întâlnire cu dl *Burdia*, a aflat dela însuși dl *Burdia* lucrul acesta. I-a împărtășit dl *Burdia*, — cu expresa dorință, ca împărtășirile sale să ni-se aducă la cunoștință, — că *nici prin gând nu i-a trecut să lovească în biserica sa ori în instituțiunile culturale românești*, despre cari știe foarte bine, făcând parte din ele, că nu se ocupă cu politica, nu fac politică. Ce a voit să spună în articolul pe care *greșit* l-a publicat redacția erà, că *unele persoane*, cari fac parte din corporațiunile noastre înalte bisericești, nu se pot reține să nu facă politică și când fac parte din ele, firește, nu în ședințe, ci afară de ședințe, pe stradă, în cafenele, în crâșme. Domnul *Burdia* a făcut în fața amicului ziarului nostru cam următoarea declarațiune:

„Mă țin de mai bun și mai credincios fiu al bisericei mele decât mulți alții, și tocmai de aceea nu mi-a putut fi intențiunea să atac, nici biserica, nici instituțiunile ei. Cine mă cunoaște știe, că totdeauna am lucrat în interesul bisericei, și am căutat să apăr, iar nu să atac instituțiunile ei. Ce voiam era, să dojenesc unele persoane, *anumite persoane*, cari fac parte din corporațiunile noastre înalte bisericești, dar prin aceea, că fac politică și când nu trebue și unde nu trebue, mai mult strică decât ajută bisericei și așezămintelor bisericești. Era mai mult un avertisment la adresa acestora, să lase politica totdeauna când sunt la sinoade și congrese, mai ales convins fiind eu, că politica lor, pentru împrejurările de astăzi, este rea și stricăcioasă, și nu aduce nici un folos poporului român din Ungaria. Așa a fost gândit, așa a fost contemplat articolul meu, dar în redacțiunea foii în care s'a publicat s'a făcut greșală. N'am rectificat-o îndată, pentrucă curentul se pornise prea cu dușmănie în contra mea, ci am așteptat să se așeze valurile patimilor omenești. Ce se atinge de politica mea, am firme convingere, că e mai de folos poporului nostru decât politica intransigentă a deputaților nostri naționaliști; și fiindcă eu *vreau să fiu de folos alegătorilor mei*, nu pot merge cu ei, ci merg așa cum merg, după mintea, dar mai ales după *inima* mea, pentrucă nu vreau ca din vina mea alegătorii mei să mai peardă și din puținul ce-l au. In privința aceasta mărturie îmi sunt faptele de până acuma, cari dovedesc, că am făcut ca deputat în dietă multe bune pentru cercul meu aproape curat românesc și sper a mai puteà face, nu numai pentru alegătorii mei, ci pentru fiecare Român, care mi-se adresează în vre-o chestie de nedreptate, ce i-s'ar fi făcut, fie din orice parte“.

Acestea sunt comunicările pe cari ni-le face amicul ziarului nostru, și cu plăcere luăm act despre declarațiunile clare și, — nu tragem la îndoială, — totodată și sincere ale domnului conzilier de curte și deputat dietal *Constantin Burdia.*

Reformele școlare.

(Fine)

Condițiunile.

§. 17. Fiecare școală și fiecare învățător, fără considerare la caracterul școalei și la aceea, că primește ori nu ajutor dela stat, are datorința să dezvoalte și să întărească în sufletul copiilor spiritul alipirii către patria ungară. Punctul acesta de vedere trebue să primească valorare în firul întregei instrucțiuni. Ca semn de externă exprimare are să fie așezată deasupra întrării, precum și în salele de învățământ, la loc potrivit, pajura Ungariei, apoi în salele de învățământ table de párete cu figuri luate din istoria ungară, iar cu ocaziunea sărbătorilor naționale are să fie pus pe edificiul școalei steagul ungar, cu pajura națională. Afară de insigniile acestea, numai pajura municipiului și a comunei, precum și caracterul comunal, respective confesional al școalei, cu expresiuni stabilite pe cale legală, și prin inscripție externă, apoi în salele de învățământ insignii religioase și recuizitele necesare învățământului, pot să fie întrebuințate, cerânduse, ca acestea din urmă să nu conțină aluziuni la geografia și istoria țărilor străine, și să fie producte din patrie. Ministrul de culte și instrucțiune publică să îngrijește în contul budgetului său, ca toate școalele să fie provăzute cu steag ungar și pajură națională, precum și cu chipurile istorice, cari vor fi stabilite în înțelegere cu autoritatea susținătorilor de școale. Aceste chipuri istorice au să fie așezate în salele de învățământ în mod potrivit, iar învățătoriul e dator să explice copiilor însemnătatea lor cu ocaziunea exercițiilor de limbă și de intuițiune, precum și cu prilejul propunerei geografiei și a istoriei. Executarea acelor dispozițiuni din paragraful acesta, cari nu cad în cercul de activitate al învățătoriului, aparține datorinței scaunului școlar, și pentru neexecutare este în prima linie responzabil prezidentul scaunului școlar. Neglijența intenționată cu privire la împlinirea acestor dispozițiuni formează delict, asupra căruia sunt chemate să judece acele autorități administrative, pe cari le-a investit cu acest drept art. de lege XX din 1891. Pedeapsa pentru astfel de delicte dovedite e amendă în bani până la 500 cor., care pedeapsă apasă pe cel ce a comis actul de neglijență. Banii incurși sub acest titlu trec la fondul regnicolar de penziune al învățătorilor.

§. 18. Dispozițiunea din §-lui 14 al art. de lege 44 dela 1868, după care comunele bisericești pot să determine singure, după voe, limba de propunere în școalele lor, este a se înțelege așa, că le stă în liberă voe să accepteze ca limbă de propunere limba statului, ori limba maternă a copiilor, remânând, de sine înțeles, în cazul din urmă, în mod necondiționat în valoare dispoziția referitoare la învățarea limbei maghiare. In toate institutele poporale de educaţie însă, în cari a fost introdusă limba statului ca limbă de propunere, schimbare nu se mai poate face.

§. 19. In şcoalele elementare cu limbă de propunere nemaghiară, ori se împărtăşesc de ajutorul statului ori nu, limba maghiară are să fie propusă în toate clasele cursurilor de toate zilele după planul de învăţământ stabilit din partea ministrului de culte şi instrucţiune publică şi în oarele de el determinate, în aşa măsură, ca *copilul de limbă nemaghiară să-şi poată exprimă ungureşte şi la înţeles cugetele corăspunzătoare scopului de viaţă pe care-l urmăreşte.*

§. 20. Invăţătorii aplicaţi la şcoale cu limbă de propunere nemaghiară se împărtăşesc de ajutorul de stat şi întregire de salar numai dacă pe lângă condiţiunile din §-ul 16 mai împlinesc şi următoarele conduţiuni:

a) în şcoala respectivă, limba maghiară, aritmetica, geografia şi istoria, mai departe drepturile şi datorinţele cetăţeneşti, le propun după planul de învăţământ şi în orele stabilite de ministrul de culte şi instrucţiune publică, *exclusiv cu folosirea manualelor şi a mijloacelor încuviinţate de el*;

b) în şcoala respectivă *să folosesc exclusiv cărţi de cetire de cuprins patriotic şi mijloace de învăţământ aprobate de ministrul de culte şi instrucţiune publică.*

§. 21. Dacă statul contribue cu un ajutor de stat de peste 200 cor. la întregirea salariului învăţătoriului dela vre-o şcoală comunală ori confesională, aplicarea învăţătoriului e făcută *pendentă dela aprobarea ministrului de culte şi instrucţiune publică.* Când e ales în postul de învăţător un individ, respective se propune aprobarea alegerii unui individ, în contra căruia ministrul de culte şi instrucţiune publică poate ridica excepţie pe baza legii, ori din punct de vedere patriotic (al statului), — ministrul provoacă pe cei îndreptăţiţi, ca în termin fix, care poate fi de 30 zile, *să aleagă alt individ şi să facă altă propunere de aprobare.* Iar dacă provocarea rămâne fără rezultat, ori noua propunere încă dă anză la excepţionare din aceleaşi puncte de vedere: fără mai departe ascultare a susţinătoriului de şcoală, pe învăţător *îl numeşte ministrul de culte şi instrucţiune publică*, pentru şcoalele poporale susţinute de confesiuni însă cu restrângerea, că numitul *trebue să aparţină aceleiaşi confesiuni la care aparţine şcoala*, iar cu privire la persoana învăţătoriului, respectiva autoritate supremă bisericească este a se provoca în mod prealabil, să se declare în termin fix asupra ei. La şcoalele poporale elementare comunale, împărtăşite de ajutor de stat, procedura alegerii de învăţător stabilită în § 13 punct 1 din art. de lege 28 dela 1876 se modifică amăsurat dispoziţiunilor din acest paragraf. Iar dacă statul contribue la salarul fundamental al unui învăţător dela şcoala poporală comunală sau confesională cu mai bine de jumătate din salar, la postul de învăţător *ministrul de culte şi instrucţie publică face numirea*, la şcoalele confesionale însă iarăşi cu restrângerea, ca învăţătoriul numit *să fie de aceiaşi confesiune de care e şcoala*, şi ca cu privire la persoana învăţătoriului, respectiva autoritate supremă bisericească să fie provocată mai nainte a se pronunţă punându-i-se spre acest scop termin fix. Chestiile de ceartă în jurul alegerii de învăţător la şcoalele elementare comunale, împărtăşite de ajutor de stat care trece peste 200 cor., vin rezolvate în mod final de către ministrul de culte şi instrucţiune publică.

§. 22. Dacă statul are în vre-o comună şcoală elementară poporală de stat, pentru învăţătorii comunali şi confesionali din acea localitate poate fi acordat ajutoriul de stat numai în cazul, când şcoala de stat nu poate să instrueze pe toţi copiii de 6—12 ani din comună, din lipsă de loc, şi prin urmare e necesitate de o şcoală poporală de alt caracter. In caz contrar, ministrul decide după propria sa pricepere cu privire la ajutoriul cerut, punând în cumpănă interesele statului şi ascultând părerea comisiunii administrative.

Procedura disciplinară.

§. 23. Autoritatea confesională efectueşte procedura disciplinară, după regulamentele sale proprii. Fiecare autoritate confesională e datoare să presinte ministrului de culte şi instrucţiune publică regulamentul disciplinar, în mod prealabil, pentru a fi luat la cunoştinţă. Autoritatea confesională şcolară e datoare să înceapă procedura disciplinară la provocarea ministrului de culte şi instrucţiune publică în contra învaţătorului confesional împărtăşit de ajutor de stat, ca întregire de salar, ori ca adaos de serviciu, în orice sumă, în toate cazurile pentru cari § ul 7 din art. de lege XXVIII. dela 1876 prescrie procedura disciplinară. La dorinţa ministrului de culte şi instrucţiune publică învăţătorul are să fie la tot cazul suspendat. Dacă autoritatea confesională nu ar începe procedura disciplinară în 15 zile dela primirea ordinaţiunii, ori dacă nu o ar termina în trei luni de zile fără a se puteà justifica, în urmă dacă nu ar trimite sentinţa ministrului în termin de 15 zile dela aducerea ei: în toate acestea cazuri afacerea disciplinară *trece în competenţa comisiunii administrative*, care o efectueşte după dispoziţiunile din art. de lege 28 dela 1876. Dacă autoritatea supremă bisericească judecă la perderea oficiului pe învăţătorul dela şcoala confesională care primeşte ajutor de stat, fie ca salar, ori ca adaos de serviciu, e datoare să trimită sentenţa ministrului de culte şi instrucţiune publică în 15 zile. Ministrul în curs de o lună dela primirea sentenţei poate să ordoneze procedură nouă, cu cooperarea unui esmis din partea comisiunii administrative, şi se provoace aducerea unei nouă hotărâri. Iar dacă ministrul nu să pronunţă în terminul pus, sentenţa poate fi executată. Ministrul de culte şi instrucţiune publică poate să sisteze plătirea ajutorului de stat odată cu provocarea trimisă autorităţii confesionale ca să înceapă procedura disciplinară, ori apoi în cursul procedurii orişicând.

§. 24. Ministrul de culte şi instrucţiune publică poate ordona procedura disciplinară în contra învăţătorului aplicat la şcoală poporală elementară de orice caracter, fără considerare la faptul, că primeşte ori nu ajutor dela stat, ca întregire de salar, ori ca adaos de serviciu, şi procedura este a se efectuì prin comisiunea administrativă în modul stabilit în §-ul 7 al art. de lege 28 dela 1876, cu dreptul de apelare indicat tot acolo, — în următoarele cazuri:

a.) Când învăţătorul e *neglijent în ce priveşte învăţarea limbei maghiare*, ori nu o propune cu succes corăspunzător scopului expus în §§-ii 16, 19 şi 20 ai legii acesteia, respective nu conform dispoziţiunilor cuprinse aci, sau dacă dispoziţiile din §§-ii 16 şi 17, respective 20, nu le împlineşte.

b.) Când *foloseşte în şcoală manuale oprite de guvern*, ori manuale şi mijloace de învăţământ cari *nu sunt încuviinţate* din partea ministrului, conform §-lui 20.

c.) Când ia *direcţie contrară statului.* Direcţie contrară statului este a se considera orice acţiune îndreptată în contra constituţiei statului, caracterului naţional, unităţii, poziţiei separate, integrităţii teritoriale a statului, mai departe în contra întrebuinţării limbei statului, determinată în lege, în contra pajurei, insigniilor, steagului statului, fie că aceasta s'a întâmplat în localul şcoalei, ori afară de şcoală, sau pe teritorul altui stat, cu cuvântul, în scris, pe calea tiparului, prin chipuri, cu ajutorul manualelor, ori altor mijloace de învăţământ.

d.) Când *agitează* în contra confesiunilor sau în contra singuraticelor clase sociale, precum şi în contra proprietăţii sau a instituţiunii de drept a căsătoriei, ori amăgeşte în contra dispoziţiunilor legii, cu împărţirea de proprietăţi particulare şi publice.

e.) Când în contra dispoziţiunilor din §-ul 18 al art. de lege IV. dela 1903, se ocupă cu chestii de *emigrare.*

Dispoziţiile acestui paragraf nu dispensează pe susţinătorii de şcoale dela datorinţa de a grijì, în cercul lor de activitate, ca punctele de vedere aci menţionate să fie respectate. Dreptul disciplinar pot deci să-l exercieze şi cu privire la acestea, dar în astfel de cazuri au datorinţa să trimită, după aducerea sentenţei, atât sentenţa, cât şi toate actele disciplinare, ministrului de culte şi instrucţiune publică. Ministrul, dacă află de lipsă, poate ordona în înţelesul introducerii dela acest paragraf procedură nouă disciplinară, în 15 zile dela primirea raportului, conform dispoziţiunilor din acest paragraf, şi în cazul acesta rămâne in suspens sentenţa adusă de altă autoritate, până la încheierea nouei proceduri. Dacă ministrul nu ordonează procedură nouă în terminul acesta, sentenţa autorităţii susţinătoare de şcoală e ridicată la valoare de drept. Ministrul are dreptul să predee comisiunii administrative procedura disciplinară începută de altă autoritate pentru delicte disciplinare trecute în acest paragraf *în oricare stadiu al cercetării*, în care caz apoi cercetarea autorităţii respective e considerată ca sistată. Cu privire la purtarea cheltuelilor isvorâte din procedura disciplinară va lua dispoziţiuni ministrul de culte şi instrucţiune publică pe calea ordonanţelor.

§. 25. Despre deschiderea cercetării disciplinare pe basa § lui 24 în contra învăţătorului confesional este a se avisa autoritatea respectivă confesională, căreia este apoi a i-se comunica şi actele procedurii disciplinare şi sentenţa disciplinară. Dacă se ivesc semnele unei fapte punibile (crimă, delict, transgresiune), comisiunea administrativă transpune chestia judecătoriei competente penale. Insă în cazurile în cari delictul chiar şi din punct de vedere curat disciplinar face necesară amovarea din post, procedura disciplinară trebue continuată şi terminată fără considerare la procedura penală, pe când dacă greşala nu justifică amovarea din punct de vedere curat disciplinar, actele sunt a se transpune numai decât judecătoriei penale, şi în cazul acesta procedura disciplinară rămâne in suspens până după finalisarea procedurii penale şi aducerea sentenţei ridicate la valoare de drept.

§. 26. Şcoala, al cărei învăţător a fost amovat din post pe basa vreunui motiv din ale punctului *a*), *b*) şi *c*) din §-ul 24, ministrul de culte şi instrucţiune publică *poate să o închidă şi se înfiinţeze în loc şcoală de stat.*

§. 27. Dacă în urma procedurii disciplinare, terminată cu amovare şi începută pe basa §-lui 24 se constată, că la greşala comisă e părtaşă o astfel de autoritate şcolară, nu de stat, care are drept de dispunere asupra mai multor şcoale poporale, şi anume, prin instrucţia, ordinaţiunea, ori oprelişte dată: ministrul de culte şi instrucţiune publică dispune fără amânare examinarea tuturor şcoalelor de sub autoritatea respectivă, şi pentru efectuirea cercetării poate să trimită şi comisar ministerial special. Amăsurat resultatului cercetării şi a gravităţii casului dat, ministrul cere apoi ântâiaşidată garanţii, că astfel de greşeli nu se vor mai întâmpla, ori detrage ajutorul de stat dela şcoalele respective, iar în cazuri grave de tot le închide. In caz, că greşala se va repeta, închiderea se face necondiţionat, şi dreptul respectivilor susţinători de şcoale se perde de a mai puteà înfiinţa şcoală în aceste comune.

Preoţii.

§. 28. Dacă în urma procedurii disciplinare, ori în urma cercetării ţinute pe basa §-ului premergător se constată, că e vinovat şi preotul de vreuna din greşelile amintite în §-ul 24, ministrul de culte şi instrucţiune publică avisează despre aceasta respectiva autoritate supremă bisericească şi respectivului preot îi *detrage congrua*, amăsurat gravităţii cazului, pe timp hotărât, ori pentru totdeauna. Şi dacă respectiva autoritate supremă bisericească nu dă garanţii suficiente în jumătate de an cu privire la sanarea situaţiei, ministrul de culte şi instrucţiune publică poate să închidă şcoala şi se înfiinţeze în loc şcoală de stat. In cazuri mai grave ministrul poate decreta, că respectivul preot nu poate fi încredinţat cu predarea religiunii în şcoalele de stat. La spesele încopciate eventual cu numirea altui catihet, ministrul poate se contribue numai în contul venitelor destinate pentru întregirea congruei respectivei confesiuni, cu o sumă ce se va stabilì conform justeţei.

§. 29. Dacă în cursul cercetării disciplinare se dovedeşte, că nesuccesul instruării în limba maghiară nu vine din vina intenţionată a învăţătorului, ci e isvorât din lipsa de cualificaţie, în cazul acesta, respectivul învăţător, întrucât e membru la fondul de pensie, are să fie pensionat, respective escontentat. Iar dacă nu e membru la fondul de pensie, *susţinătorul de şcoale e dator să aplice pe lângă învăţător un suplent provăzut cu cualificaţie legală.*

Dreptul de numire al ministrului.

§. 30. Dacă susţinătorul de şcoale nu aplică în 30 de zile, socotite dela ziua ajungerii postului în vacanţă, învăţător cu cualificaţie ireproşabilă, prescrisă în §-ul 15 punctul *a*) din legea aceasta, în postul de învăţător devenit astfel vacant, şi nu se justifică în faţa comisiunii administrative, ori în apelaţie înaintată în 15 zile nu cere amânare dela ministrul de culte şi instrucţiune publică, în cazul acesta la şcoala respectivă *numeşte ministrul de culte şi instrucţiune publică învăţător, fără a mai asculta pe susţinătorii de şcoală*, în contul budgetului instrucţiei publice, pentru şcoalele susţinute de confesiuni însă cu restrângerea, ca învăţătorul numit se *aparţină confesiunei de care se ţine şcoala.* Dreptul de alegere de învăţător pentru susţinătorul de şcoală, cu privire la acest post de învăţător, reînvie numai în cazul, dacă ministrul permută pe învăţătoriul numit din partea sa. Dispoziţiunile din §§-ii 29 şi 30 rămân în vigoare numai până la finea anului 1912.

§. 31. Susţinătorii de şcoale, respective prezidenţii scaunelor şcolare sunt datori se anunţe în 15 zile inspectorilor regeşti de şcoale orice schimbare personală făcută în posturile de învăţători şi orice cassare ori creare nouă de posturi de învăţători, iar neîmplinirea acestei dispoziţiuni formează transgresiune şi se pedepseşte cu amendă în bani în sumă de 20—100 coroane, după modalităţile din §-ul 17 al legii acesteia.

§. 32. Ajutorul de stat acordat pe temeiul legii acesteia învăţătorilor dela şcoalele poporale comunale şi confesionale, fie ca întregire de salar, fie ca adaos de serviciu, se va asemna pe numele respectivului învăţător în rate lunare la oficiul regesc de dare astfel, ca în fiecare an, chitanţa ratei de pe Ianuarie şi de pe Iunie să fie subscrisă şi de inspectorul respectiv regesc de şcoale. Toate chitanţele au să fie apoi vidimate de către respectivul prezident al scaunului şcolar.

Jurământul.

§. 33. Invăţătorul aplicat ântâiaoară la şcoala poporală de orice caracter e dator să arete înaintea inspectorului regesc de şcoale că e cetăţan de stat. Mai departe e dator să depună în faţa inspectorului de şcoale ori a substitutului acestuia şi în faţa respectivei autorităţi şcolare următorul jurământ oficios:

„Eu N. N., învăţător ordinar aplicat la şcoala poporală din . . . . jur pe Dumnezeul cel viu, că mă voiu purtà cu neclintită şi nestrămutată credinţă faţă de Maiestatea Sa, Regele meu apostolic, faţă de patria mea ungară şi legile ei constituţionale sancţionate, şi că voiu împlinì totdeauna conştienţios, cu credinţă şi punctualitate, ordinaţiunile autorităţilor mai înalte şi supreme din patrie, cum şi datorinţele legate de oficiul meu învăţătoresc, iar copiii încredinţaţi îngrijirii mele îi voiu educa în iubirea patriei ungare. Astfel să-mi ajute Dumnezeu!“

Invăţătorul poate să-şi ocupe postul numai după prestarea acestui jurământ, şi numai dupăce justifică punerea jurământului, e primit la fondul regnicolar de pensie. Iar învăţătorii cari au fost în aplicare la întrarea în vigoare a legii acesteia, şi au primit ajutor de stat, ca întregire de salar ori ca adaos de serviciu, sunt obligaţi în trei luni dela întrarea în vigoare a legii acesteia să depună şi ei acest jurământ, după modalitatea acum înşirată. Inspectorul de şcoale va vidima prima chitanţă a învăţătoriului pe seama căruia s'a încuviinţat ajutor de stat numai în cazul, dacă învăţătoriul arată cu documente că a depus jurământul.

Alte dispoziţiuni.

§. 34. La şcoalele poporale elementare de orice caracter, pot fi întrebuinţate numai tipărituri cari conţin toate rubricile stabilite din partea ministrului de culte şi instrucţiune publică. Şcoalele comunale, precum şi *şcoalele confesionale cari primesc ajutoare de stat, sunt datoare să folosască tipăriturile stabilite pentru şcoalele de stat.*

§. 35. Dispoziţiile paragrafilor 9, 17 (punctul prim), 18, 19, 24, 25 (alineia a doua) 26, 27, 34 şi 36, se aplică şi asupra particularilor şi societăţilor susţinătoare de şcoale, în înţelesul art. de lege 38 dela 1868. Dacă învăţătorii dela astfel de şcoale trec la şcoale comunale sau confesionale, se bucură şi ei, afară de salarul fundamental stabilit în § ul 2 al legii acesteia, de adaos de serviciu, socotit pentru întreg timpul de serviciu, cel mult însă cu începere dela 1 Octomvrie 1893, în înţelesul §-lui 3 din legea aceasta.

§. 36. Dispoziţiunile din legea aceasta au să fie aplicate asupra învăţătoarelor tot aşa ca şi asupra învăţătorilor.

§. 37. In cazul, când o învăţătoare dela şcoala poporală de orice caracter se mărită în altă comună, vine considerată ca dimisionetă din post.

§. 38. Legea prezentă întră în vigoare la 1 Iulie 1907, şi plusul de cheltueli se va contà la titlul XXI punctul 20 al budgetului de stat. Ministrul de culte şi instrucţiune publică să împuterniceşte, ca în înţelegere cu ministrul de finanţe, să dee învăţătorilor cari nu sunt aplicaţi la şcoale de stat, însă au avut şi până acuma ajutor de stat, încă pe jumătatea primă a anului 1907 avans pe baza legii acesteia, în contul ajutoriului ce'l vor primi pentru a doua jumătate de an, şi spre a fi computat în acesta.

§. 39. Cu întrarea legii acesteia în vigoare îşi perde valoarea art. de lege XXIV din anul 1893 în întregime, iar din art. de lege XXIII din 1879 punctul ultim al §-lui 4.

§. 40. Cu executarea acestei legi se încredinţează ministrul de culte şi instrucţiune publică şi ministrul de finanţe.

NOUTĂŢI.

Intrunirea consistorului metropolitan. Dupăcum aflăm, consistorul metropolitan al bisericei gr. ort. române a fost convocat pe Vineri, 1 Martie n. la Sibiiu, pentru a se pronunţa cu privire la proiectul de lege prezentat dietei în chestia îmbunătăţirii salarelor învăţătoreşti. Sunt invitaţi la şedinţa consistorului metropolitan şi Preasfinţiţii episcopi *Nicolae Popea* al Caransebeşului şi *Ioan I. Papp* al Aradului.

*

Despre alegerea din Bocşa scrie dl *N. Iorga* următoarele în *„Neamul Românesc“*: „Ce s'a petrecut la Bocşa nu e, pentru privitorul obiectiv, care nu vede mai departe pentru a plânge, o tragedie, ci numai o proastă comedie de suflete vândute şi de suflete oarbe. Trei milioane de oameni, — ce frumos sună această cifră! Cu trei milioane de *oameni* ce nu se poate face! Oameni cu lumină în ochi, cu judecată în minte, oameni cu neatârnarea pe care o dă cultura. Vedeţi numai Germania.... Dar cu trei miloane, cu trei *sute* de milioane de trupuri cari se dau pe mâncare şi pe beutură, ce poţi face? Ce s'a putut face la Bocşa!. Dar se mai poate face ceva. Alegerile din urmă n'au deslegat de sigur chestia românească din acele ţinuturi. După ele pot venì altele în cari *nici-un* deputat român să nu iasă. Deci nu e vremea odihnei pe lauri, ci a *muncii* fără preget. Ea *trebuie* să înceapă, în şcoli, în biserică, în ziare, în viaţa socială, pentru sfânta faptă mântuitoare a *culturii.*“ Cuvinte de aur acestea, pe cari bine să ni le însămnăm!

*

Promovare. Sâmbătă, în 23 Februarie st. n. 1907 a fost promovat la universitatea din Cluj la gradul de „Doctor iuris“ *Ioan Dordea* din Păuca (Pokafalva). comit. Alba-inferioară.

*

Hirotonire Inaltpreasfinţitul Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a sfinţit pe clericul *Ioan Popa,* ales preot în Cristian (com. Sibiiu) întru presbiter, la 13 Februarie a. c.

*

„România Ilustrată“ escelenta revistă bucureşteană, redactată cu multă pricepere de dl *Ioan Rusu-Abrudeanul,* aduce în numărul ultim (pe Ianuarie 1907) portretul şi biografia domnului *Teodor V. Păcăţian,* redactorul ziariului nostru.

*

Hymen. *Măriuţa M. Stănilă* şi *Constantin Tipuriţă* anunţă sarbarea cununiei lor, care se va celebrà Duminecă în 3 Martie st. n. a. c. la 4 ore p. m. în biserica gr. or. din Vale.

*

Curs de desemn în Sibiiu. Cu aprobarea ministerului de culte şi instrucţiune publică se va ţineà în Sibiiu un curs de desemn. Cursul va ţineà câte 7 săptămâni în decurs de 2 veri, adecă peste tot 14 săptămâni. In anul acesta cursul începe în 1 Iulie n. şi ţine până în 17 August. La acest curs pot luà parte învăţătorii şi învăţătoarele. Intru cât vor permite înprejurările vor fi admişi şi meseriaşi şi femei, cari doresc să se perfecţioneze în desemn.

Cursul e gratuit. Frecventanţii, cari, nu îşi au locuinţa în Sibiiu, pot reflectà la cuartir gratuit şi eventual şi la oarecare ajutor în bani. Acest ajutor însă se va da numai după absolvarea cursului. — După încheierea cursului în a. 1908 frecventanţii vor da un esamen de capacitate înaintea unei comisiuni compuse, — pe lângă directorul şcoalei de meserii orăşăneşti din Sibiiu şi cei 2 profesori conducători — din directorul suprem al instrucţiunii pentru meserii al statului şi un specialist delegat de ministru. Cei cari vor prestà esamenul cu succes capătă un testimoniu pe baza căruia sunt îndreptăţiţi a propune desemnul în şcoalele de meserii.

Deoarece desemnul trebue predat şi în şcoalele poporale, e de dorit ca să ia parte şi dintre învăţătorii noştri cât mai mulţi. Cu deosebire e de interes acest curs pentru învăţătorii dela oraşe şi din comune mai mari în cari se află şi un număr oarecare de meseriaşi. In oraşe şi în comune cu un număr anumit de meseriaşi se organisează pretutindinea şcoale de meserii pentru ucenici. In aceste şcoale desemnul ocupă loc foarte însemnat. Prin urmare aceia dintre învăţători cari au cualificaţia recerută câştigată pe o cale relativ scurtă şi uşoară, se pot aplicà la predarea desemnului în şcoalele de meserii din oraşul sau comuna lor. Astfel îşi crează un venit lateral destul de însemnat.

A da învăţătorilor posibilitatea să-se cualifice pentru predarea sistematică a desemnului este de mare interes şi pentru comună şi cu deosebire pentru acelea din cari mulţi copii doresc să între la vre-o meserie la oraş. Deoarece este ştiut, că dintre învăţăceii de meserii, cari în vremea cât au mers la şcoală în sat, s'au împărtăşit de o instrucţiune bună şi temeinică în desemn izbutesc să-şi ajungă scopul mult mai uşor şi se fericeşte mai curând şi mai bine ca alţii. De aceia comunele bisericeşti şi politice cari dispun de mijloace în interesul lor propriu, ar face bine să vie în ajutor acelora dintre învăţătorii lor, cari sunt aplicaţi să cerceteze cursul de desemn din Sibiiu. O jertfă relativ mică de 100—150 cor, date învăţătorului pentru întreţinere în timpul duratei cursului ar fi cu folos mare pentru comuna respectivă.

Recomandăm deci cu toată căldura învăţătorilor noştri şi comunelor cursul de desemn despre care e vorba.

Inştiinţări pentru primire sunt de făcut la dl Martin Schuster directorul şcoalei de meserii orăşăneşti din Sibiiu (Nagy-Szeben, Saggasse 29.) în timpul cel mai scurt. Informaţii mai deaproape se pot cere şi dela dl T. Popovici prof. la seminariul din Sibiiu.

*

Din Cluj ni se scriu următoarele: Cred, că n'ar fi rău, dacă publicul, care doreşte, să ia parte la Concertul universitarilor români, ar veni la Cluj, — barămi o parte, — cu o zi înainte de Concert, adecă în 2 Martie. In cazul acesta am aranjà o sară de cunoştinţă în restaurantul „Thalia“ (casele domnului Dr. A. Vaida), pentruca oaspeţii acestui concert să se poată simţì cât mai bine şi mai mulţămitor în mijlocul studenţilor. Aranjarea acestei sări de cunoştinţă nu va fi împreunată cu cheltueli. ci va fi din contră o întrunire plăcută şi veselă, unde fiecare se va simţì bine.

Rugăm deci publicul românesc, dornic de a venì în atingere cu tinerimea noastră, să binevoiască a da ascultare acestei comunicări şi să ne răspundă cu venirea Sa la Cluj — de se poate deja din 2 Martie (Sâmbătă). Cluj 22 Februarie 1907. *Voicu Niţescu* preşed. comit. aranjator. N. B. Executarea programului de Concert se începe precis la 8 oare seara (Duminecă).

*

Pentru iubiţii răposaţi. Neconsolabilul paroh Ioan Neagoe din Râpa-Râpeţ dărueşte întru vecinica odihnă a soţiei sale de pie memorie, *Victoria n. Sava,* fondului „Masa învăţăceilor meseriaşi, întemeiată de „Reuniunea sodalilor rom. din Sibiiu“, suma de 10 cor.

*

Impedecarea emigrării. Ministrul de interne va aduce în curând un proiect de lege, care va împedecà emigrarea. Proiectul e aproape gata. Totodată va regulà de nou poliţia dela hotară precum şi afacerea paşapoartelor. Va reînfiinţa adecă secţiunea de paşapoarte în ministeriul de interne, pentru ca estradarea de paşapoarte să fie mai anevoioasă. Aceste proiecte se vor supune întâiu aprecierii unei anchete.

*

Tulburările studenţeşti din Lemberg. Cei 80 studenţi ruteni dela universitatea din Lemberg, cari au fost de 3 săptămâni deţinuţi pentru tulburările înscenate la universitatea de acolo ear de 3 zile au respins hrana pentru a protesta contra nelegalei lor închideri, au fost puşi în libertate, după-ce s'a depus cauţiunea cerută de 30·000 coroane.

*

Naufragiul vaporului „Imperatrix“. Se vesteşte din Triest, că vaporul de persoane a companiei austriace Llyod „Imperatrix,“ a plecat în ziua de 19 Februarie din Triest pentru a merge la Bombay. In dreptul insulei Creta a ajuns pe nisip şi s'a scufundat. Vasul „Imperatrix“ aveà pe bord 120 oameni din echipagiu şi 20 pasageri.

*

Lupta culturală în Francia. Ştirile mai nouă din Francia confirmă faptul, că intre ministrul de instrucţie Briand şi episcopi nu se va puteà ajunge la nici o înţelegere, fiindcă papa a inpus episcopilor să ceară înlăturarea clauzei: că membrii congregaţiunilor desfiinţate nu vor puteà fi trimişi ca preoţi.

*

O nefericire pe ghiaţa Dunării. Din Sofia vine ştirea că lângă satul bulgar Zimnicea, care zace la malul Dunării, s'a întâmplat o mare nenorocire. O comisiune care constà din juzii Andreff şi Alexeff, apoi încă din advocaţii Mircseff şi Iakoff, au voit să treacă Dunărea îngheţată cu piciorul. Dar rupându-se ghiaţa, toţi patru au dispărut sup ghiaţă. Cadavrele încă nu s'au găsit.

*

Şi Italia contra religiei. Oposiţia din parlamentul italian va prezentà în curând dietei un proiect de lege din iniţiativa parlamentară, în care se va cere ştergerea religiunei din şcoale. Proiectul va fi spriginit şi de ministrul de culte. Ar fi fost mirare să nu aibă Francia imitatori!

*

Un furt îndrăzneţ, E de necrezut, cu câtă cutezanţă s'a comis în zilele acestea o hoţie în Varşovia. O bandă de 25 bărbaţi a întrat ziua la amiazi în poştă. Pe un funcţionar l-a omorât, ear 3 soldaţi şi alţi trei funcţionari au fost grav răniţi. Şi din public a fost omorât un om, ear patru grav răniţi. Din cassa poştei s'a furat o sumă de 11·000 ruble. Numărul celor răniţi se urcă la 15 inşi.

*

Libertate de presă în Croaţia. Banul Croaţiei, contele Pejacsevici, fiind primit în audienţă la M. Sa a cerut aprobarea prealabilă pentru mai multe proiecte de lege, între cari se zice că ar fi şi noua lege a presei, care sistează cenzura.

*

Emigrarea în săptămâna trecută In săptămâna trecută au emigrat din Ungaria la America 3393 persoane şi anume: 718 Maghiari, 1659 Slovaci 338 Germani, 454 Croaţi şi *224 Români.* Aşa spun datele oficioase.

*

Greva poliţiştilor din Dobriţin. Poliţiştii din Dobriţin au inaintat magistratului orăşănesc de acolo un memorand, în care cer urcarea lefii, căci altcum se vor pune în grevă. Căpitanul oraşului i-a provocat să-şi retragă memorandul, ameninţându-i că vor fi traşi în cercetare disciplinară. Poliţiştii de teamă şi-au retras memorandul, însă au întrat în resistenţă pasivă. O parte din ei au cerut pensiune, alţii s'au anunţat bolnavi. Magistratul nu e aplicat a le asculta cererile, din causă că poliţiştii au comis prin aceasta delict disciplinar.

*

Viaţă socială.

Concert în Budapesta. „Tinerimea română din Budapesta“ invită la concertul şi serata etnografică pe care o aranjează sub patronajul Domnilor Dr. Alexandru Mocsonyi, Dr. Iosif Gall, George Pop de Băseşti, George Szerb şi Dr. Ioan Mihali, cu concursul Dnelor Lucia Cosma şi Veturia Triteanu, al Domnişoarelor Valeria Papp, Virginia Gall şi al domnilor Dr. Tiberiu Brediceanu, Vasilie Drumar şi Dr. Leonida Domide, în favorul societăţii „Petru Maior“, *Sâmbătă în 9 Martie st. n. 1907.* în sala dela „Hotel Royal“. Preţul de întrare: De persoană 10 coroane, de familie 20 coroane. Inceputul precis la 8 ore seara. Contribuiri benevole se primesc cu mulţămită, la adresa dlui Dr. Teofil Tanco, Jozsef-körut 78, şi se vor publicà. Costumul naţional e bine văzut. După serată urmează dans.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“ vol. IV. A apărut vol. IV din **„Cartea de Aur,** *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian.* In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime,* după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi,* votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor.* Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresà autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

Oficială.

Conzistorul aşteaptă cât mai curând trimiterea:

1. A *premiilor de asigurare,* ca să nu se primejduiască averea bisericei prin neplătirea la timp a premiilor, cum s'a întâmplat şi anul trecut cu o comună.

2. A *taxelor la fondul de penziuni* atât dela comune cât şi dela membri.

3. A *colectei pentru catedrală,* a acelor comune, cari încă n'au aşternut-o. Observăm aici, că în *monografia* bisericei catedrale se va publicà şi colecta întreagă; deci e de dorit, ca să nu obvină acolo unele comune ca restante în o afacere atât de însemnată.

Parohii să facă imediat paşii de lipsă pentru trimiterea acestor sume.

Teatru.

Mercuri: *Husarenfieber,* comedie.
Joi: *Bunter Abend.*

UN REMEDIU

care numai în trecere excită e tot aşa de nefolositor, ca şi biciuitul unui cal obosit. E cu totul altceva dacă folosim un remediu cum e „Emulsion“ ul lui Scott, care constă din cel mai bun oleu de peşte amestecat cu var şi natron-hypophosphit şi care înviorează îndată întreg corpul şi-l întăreşte aşa că în timp scurt devine omul sănătos şi robust. Ca mijloc de întărire pentru copii debili sau reconvalescenţi, numai „Emulsion“-ul lui Scott se poate întrebuinţà. „Scott“ are o putere vindecătoare neasemănat mai mare ca oleul simplu de peşte. III 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI. „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 633—1906 [43] 3—3

Concurs.

Pe baza ordinului conzistorial din 19 Decemvrie 1906, Nr. 12,417 Bis, se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa a II-a Jabeniţa cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“, pe lângă emolumentele fasionate în coala B, despre ajutorul dela stat.

Petenţii vor aşterne suplicele concursuale, instruite conform legilor în vigoare, subscrisului oficiu, observând, că în Duminecile resp. sărbătorile ce cad în terminul deschis, suplicanţii, cu prealabila încunoştiinţare a oficiului protopresbiteral, se pot prezentà odată în comună spre a cântà şi predicà în sf. biserică.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.
Reghin, 3 Ianuarie 1907.
In conţelegere cu comitetul parohial.

Galaction Şagău
protopresbiter.

Nr. 2—1907. [46] 3—3

Concurs.

Pe baza rezoluţiei Preveneratului Con zistor din 2 Ianuarie 1907, Nr. 12,664/1906 B., se publică concurs pentru postul de capelan lângă bolnăviciosul paroh în parohia de clasa a III-a Nucşoara din protopresbiteratul Haţeg, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele parohiei.

Concurenţii să-şi trimită cererile cu documentele prescrise în terminul indicat la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi să se prezenteze într'o Duminecă sau sărbătoare acolo, spre a-şi arătà dexteritatea în cântarea şi cuvântarea bisericească.

Haţeg, în 6 Februarie 1907.
In conţelegere cu comitetul parohial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Haţegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

---

[45] 3—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească Petrângeni (tractul Abrud) doreşte repararea şi acoperirea turnului bisericei cu tinichea, şi aceasta o face pe calea licitaţiei publice, ce se va ţineà Marţi în 24 Aprilie (7 Maiu) 1907, la 10 ore a. m. în localul şcoalei.

Preţul de strigare conform planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaven. Conzistor arhidiecezan sub Nr. 3693/1906 Ep. este de 832 cor. 51 fil.

Licitanţii au a depune un vadiu de 5% şi o declaraţie că cunosc condiţiunile de licitare. Oferte închise se primesc înainte de licitaţie provăzute cu vadiul de mai sus şi declaraţia menţionată.

Planul şi preliminarul de spese stau la dispoziţia întreprinzătorilor precum şi alte informaţiuni dela oficiul parohial.

Oficiul parohial gr. or.
Petrângeni, la 5/18 Februarie 1907.
Pentru comitetul parohial:

I. Moldovan prezident. **Vasiliu Popa** notar.

---

36 sz. 1907 végrh. [49] 1—1

Arverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz 102. § a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a nagyszebeni kir. törvényszéknek 1906 évi 8677 számu végzése következtében Dr. Lemény Livius ügyvéd által képviselt Ittu János javára, Sitea Péter és tsai ellen, 126 K. s. jár. erejéig 1907 évi Január hó 10 n foganatositott kielégitési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 1000 K. becsült következő ingóságok, u. m.: Huder Jánosnál: 2 db. tulok, Sitea Petrunál: 2 db. tulok, nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. járásbiróság 1906 évi V. 291/2 számu végzése folytán 126 K. tőkekövetelés, ennek 1905 évi Május hó 15 napjától járó 6% kamatai, $1/3$% váltódíj és eddig összesen 93 K. 98 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Sorostélyközségében alperesek lakásán leendő megtartására 1907 évi Mártius hó 4-ik napjának déleőtti 11 órája határidőül kitüzetik ás ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881 évi LX. t.-cz. 120. § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1907 évi Február hó 16 napján.

Dózsa Sámuel
kir. bir. végrehajtó.

La **Librăria arhidiecezană**
din Sibiiu (Nagyszeben)
află aplicare imediat

o calfă

care pe lângă limba română să cunoască şi limba maghiară şi germână, preferiţi vor fi aceia cari cunosc afacerile de librărie

Tot aici se primeşte şi un

practicant

cu cel puţin 2 clase gimnaziale sau reale.

Publicaţiune.

Urcându-se în continuu preţul materialului brut, subscrişii sunt siliţi a aduce la cunoştinţa onoratului public, că de azi încolo şi preţurile lucrărilor de lăcătuşerie vor trebuì în proporţie urcate.

Totdeodată subscrişii îşi iau voe a observà, că la acele zidiri nouă şi adaptări, la cari ferecăturile uşilor şi ferestrilor vor fi executate de măsari, sau de lăcătuşi neconcesionaţi, nu vor întreprinde nici un lucru ce se ţine de branşa lor.

Se mai aduce la cunoştinţă, că pentru conturile trimise, la caz că nu sunt achitate prompt, vom computà fiecare câte 6% şi anume începând după 30 de zile dela datul contului. [48] 1—3

Sibiiu, în 21 Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:
Măestrii lăcătuşi din Sibiiu.

Nu numai cetit

dar şi probat trebue

săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda şi Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieşi), dacă doreşte oarecine să aibă teint alb şi liber de pistrui, cum şi o coloare delicată a feţii.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs“ (piaţa mică),
farmacia E. Rummler, str. turnului,
C. Müller, piaţa mare,
drogeria Carl Morscher, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piaţa mare,
G. Meltzer str. cisnădiei şi guşteriţii, piaţa mică
prima fabrică transilv. de lumînări de stearin (str. cisnădiei), 82 46—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum şi
în Sighişóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Biblioteca
„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.			
Nr.	1. Ţinerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„	2. Trifoiul, de Eugen Brote	„	—24
„	3. Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„	—·24
„	4. Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„	—·80
„	5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„	1·60
„	6. Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„	7. Statutele tovărăşiilor agricole	„	—·—
„	8. Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„	9. Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„	10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„	—·—
„	11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„	12. Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„	—·10
„	13. Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18

„BRADETUL“,
institut de credit şi economii, societate pe acţii în Orlat.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Brădetul“, societate pe acţii se învită conform §-lui 19 din statutele societăţii la a

XIII-a adunare generală ordinară

care se va ţineà în Orlat, la **21 Martie st. n.** 1907, la 12 ore înainte de ameazi, în localitatea institutului, pe lângă următorul

Program:

1. Raportul Direcţiunii despre rezultatul anului de gestiune 1906 şi propunerile acesteia.
2. Raportul comitetului de supraveghiare şi propunerile acestuia.
3. Decisiune asupra compturilor anuale şi asupra împărţirei profitului curat.
4. Starorirea marcelor de prezenţă la membrii din Direcţiune şi la cei din comitetul de supraveghiare pe anul 1907.
5. Statorirea salarelor oficialilor pe anul 1907.
6. Alegerea membrilor în direcţiune şi în comitetul de supraveghiare.
7. Exmiterea alor 2 acţionari pentru verificarea procesului verbal al acestei adunări generale.
8. Eventuale propuneri în marginile statutelor.

Domnii acţionari, cari în senzul §§-lor 20 şi 21 din statutele societăţii, doresc a participà la adunarea generală în persoană seu prin plenipotenţiaţi, sunt poftiţi a-şi depune acţiile şi eventualele documente de plenipotenţă, la cassa institutului, cel mult până la 21 Martie n. 1907, înainte de deschiderea adunării.

Orlat, la 23 Februarie 1907.

[50] 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţului pro 1907.

Active		K f	Pasive	K f
Cassa în numărar		5,344·13	Capital de acţiuni	25,000·—
Excompt		103,502·—	Depuneri spre fructificare	385,021·91
Imprumuturi pe obligaţiuni:			Fond de rezervă	30,754·31
a) obligaţiuni cu cavenţi		116,078·—	Fond de binefaceri	3,450·6
b) obligaţiuni pe hipotecă		102,233·—	Fond de penziune	2 210·94
Imprumuturi de cont curent		39,000·—	Interese tranzitoare	4,046·93
Depuneri proprii		85 460 66	Dividendă neridicată	36·—
Diverşi debitori		210·30	Diverşi creditori	907 09
Mobiliar	617·—		Profit curat	9,455·61
10% amortizare	61·70	555·30		
Casa institutului după amortizare		8.500·—		
		460,883·39		460,883·39

Contul Profit şi Perderi pro 1906.

Eşite	K f	Intrate	K f
Interese la depuneri spre fructific.	17,958·97	Diverse interese:	
Spese administrative:		a) după împrumuturi pe obligaţiuni şi cambii	26,8 7·28
a) spese de cancelarie	1,903·59	b) după împr. de cont-curent	1,813 58
b) contribuţie directă	451·39	c) după depunerile proprii	4.466·77
c) darea comitatenză şi camera	250·95	Interese de întârziere	1,101·24
d) arunc comunal	795·89	Proviziune	322·99
e) darea după int. depunerilor	1,795·90	Competinţă	1,200·14
Salare	2 400·—	Chirie	330·—
Marce de prezenţă	1,018·—		
Amortizare din mobiliar	61·70		
Profit curat	9,455·61		
	36,092·		36,092·—

Orlat, 31 Decemvrie 1906

Dr. G. Prunaş m. p. prezident. **Ioan Manta** m. p. vice-prezident. **Dion. Aaron** m. p. cassar. **L. Pesamosca** m. p. contabil.

Valeriu Popoviciu m. p. membru în direcţiune. **A. Dregan** m. p membru în direcţiune. **Dion. P. Decei** m. p. secretar-controlor.

I. Lissai m. p.
revizor expert al delegaţiunii băncilor române asociate.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat Bilanţul prezent precum şi contul Profitului şi al Perderilor şi examinându-l cu registrele principale şi auxiliare, le-am aflat în deplină consonanţă cu acestea şi corect.

Orlat, 21 Februarie 1907.

Comitetul de supraveghiare:

Dr. Ioan Stroia m. p., prez. **Ioan Ivan** m. p. **Aurel Decei** m. p.

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67 20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 18 Sibiiu, Sâmbătă 17 Februarie (2 Martie) 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Degenerarea morală.

I.

Dacă este adevărat aceeace spune psalmistul David, că numai nebunul poate să spună în inima sa că nu este Dumnezeu, atunci adevărat e și aceea, că nu cu mult mai înțelept e celce așteaptă, ca necredincioșii să fie convertiți pe calea dovedirei logice. Inșirarea de dovezi pe terenul religiunii și al credinței e o chestie nemulțămitoare și foarte dubioasă. E tot atâta, ca și când am vorbì unui orb despre miraculoasa frumseță a madonei lui Rafael, ori apoi unui surd despre încântătoarele melodii ale lui Rossini și Mozart. Poatecă și orbul și surdul vor da crezământ spuselor noastre și vor fi de acord, că întru adevăr, așa e, cum spunem noi, dar în internul lor nu vor simțì impresiile pe cari noi le-am simțit, prin inima lor nu vor trece valurile de plăcere cari au avut darul de a ne mișcà și a ne sguduì pe noi.

Tot așa stăm și cu adevărurile credinței. In fața mulțimei de necredincioși *putem* să pășim cu un șir cât de lung de dovezi splendide și nerăsturnabile cu privire la adevărurile religiunii, — mulțimea totuși nu va fi adusă la credință. Vor recunoaște poate unii, că credința e dictată de rațiune, dar ca și ei să creadă, nu vor puteà, pentrucă le lipsește puterea sufletească.

A recunoaște, că credința e ceva rațional, și apoi a crede, a țineà la credință, sunt două lucruri cu totul deosebite. Intre aceea ce formează obiect de judecată pentru minte și influințează asupra *gândirii*, și aceea ce aparține inimei și influințează asupra *voinței*, — există un abis mare. Putem să stăm în consonanță cu una, și să nu ne supunem celeilalte. Pentruca să avem credință desăvârșită trebue să *credem*, nu numai cu mintea, ci cum spune evangelistul Mateiu: „din toată inima și din tot sufletul“. (22, 37).

Filosoful *Fichte* zice: „Sistemul nostru de cugetare e de multe-ori numai istoria inimei noastre“. Ceea ce înseamnă, că oamenii nu voesc aceea ce gândesc, ci gândesc aceea ce voesc. De aceea e și credința ori necredința noastră numai o reoglindare a dispoziției noastre sufletești.

Așa a explicat și Iisus Cristos contrarilor săi, cărturarilor și fariseilor, baza necredinței lor în divinitatea misiunii sale. Le-a vorbit astfel: „Voi sunteți de jos, eu sunt de sus venit. Voi sunteți din lumea aceasta, eu nu sunt din lumea aceasta. Cine e dela Dumnezeu, ascultă cuvântul lui Dumnezeu. Voi nu-l ascultați, pentrucă voi nu sunteți dela Dumnezeu.“ (Ioan, 8, 23 și 47).

Creștinismul e solie plăcută, despre mântuirea lumii întregi, pentrucă, cum spune apostolul, întreaga lume e stricată. Calea de salvare din gura acestui rău general din lume ne-a arătat-o Iisus Cristos, în învățăturile sale și în modul său de viețuire. Și celce a suferit în urma răului acestuia, celce nu a fost mulțămit cu valurile dominante ale vieții trecătoare, celce s'a nizuit, ca adevărurile dumnezeești să le vadă încorporate pe acest pământ: a ascultat de Cristos și a urmat cuvintelor sale. Iar pentru ceice s'au simțit bine în lumea aceasta, sau cel puțin credeau, că cu mijloacele existente pot să-și amelioreze viitorul, a rămas lucru necunoscut și ascuns în întunerec însămnătatea creștinismului. Pentru astfel de oameni cuvintele lui Cristos au fost vorbe mute, fiindcă ei nu vedeau răul, pentru a cărui delăturare din lume a venit Cristos în lume. Și nu l-au văzut și nu-l văd, fiindcă sunt încunjurați de răul acesta, nu pot să se emancipeze, să se ridice deasupra lui, să-și desfacă legăturile de către el.

Milioane de oameni sunt preocupați în măsură atât de mare de grijile acordate buneistări materiale, încât nu mai au vreme să-și bată capul și cu aceea, că în activitatea lor de cari motive ar trebuì să fie conduși, că motivele acestea sunt oare pentru lume motive înalte ori inferioare, și că peste tot, ei înșiși ce sunt, ce poziție ocupă în viața civilă, socială și religioasă, iar poziția aceasta a lor corăspunde barem cât de cât pretensiunilor scoase din ideea personalității omenești??

Astfel de oameni perd de regulă simțul și gustul bun pentru chestiile de ordine mai înaltă, și țin că a te ocupà cu ele e lucru de nimica, lucru, care nu e pentru omul de afaceri.

Alții iarăși, materialicește bine situați, și cu desăvârșire scutiți de orice griji de afaceri, sunt răpiți de dorul de a-și petrece, de a gustă bucuriile vieții externe. A aduce jertfă pentru binele public este pentru ei o nebunie de care sunt stăpâniți numai visătorii fantastici, și cerințele mai înalte ale moralei e numai o răstrângere de prisos a libertății lor de acțiune. „Viața ne suride, — zic ei, — ne ademenește, ne acordă plăceri și fericire. La ce deci atâta frământare cu tot felul de chestii referitoare la scopurile și misiunea vieții? Sănătate este, mijloace încă sunt în abundanță, deci: trăește omule, și lasă și pe alții să trăiască!“

De sine înțeles, că oameni cu astfel de vederi despre lume și viața omenească, nu au în inima lor nimic ce-i mână spre creștinism, spre glasul, care abate omenimea dela egoismul naturei dure, animalice, spre încorporarea în sine și în deaproapele a iubirii și a adevărului dumnezeesc. Ei sunt cufundați cu totul în cele lumești și nici nu se pot cugetà la cele cerești. Glasul Mântuitorului Iisus Cristos nu străbate în inima lor; nu provoacă în sânul lor nemulțămire față cu ei înșiși, nu-i chiamă la muncă internă, la luptă cu răul din ei. Ei nu au desvoltare intelectuală, și se știe, că organismele cari nu cresc, trebue să se prăpădească. Așa e legea în natură, și legea aceasta are o egală eficacitate, în lumea fizică tot așa ca în lumea spirituală.

Lumea anorganică e greoaie, nemișcătoare. Fiind liberă de orice influință din afară, ea își conservă ființa în mod nestrămutat. Cu totul alta e însă lumea organică. Ființele viețuitoare se mișcă. Filozoful din vechia Grecie, *Heraclit*, spunea, că precum nime nu poate să între de două-ori în una și aceeași apă a râului, fiindcă apa se scurge mereu și totdeauna e alta, așa nu poate nime să existe de două-ori, adecă la două termine deosebite, în unul și același corp, în una și aceeași stare. „Corpurile noastre, — zicea el, — sunt ca și râurile. Materia din ele totdeauna se reînoește, ca apa în râu. Și așa se mișcă și recunoașterea noastră, schimbându-se mereu“.

La o astfel de continuă schimbare a materiei în corp și a sentimentelor în lumea spirituală e foarte greu, ca să nu zicem chiar imposibil, a se țineà organismele viețuitoare în echilibru. Viața din ele ori se urcă în sus, ori scade și se coboară. Ori se perfecționează ozganismele și se desvoaltă, ori degenerează și slăbesc. Să luăm o plantă, fie oricare. Dândui-se o îngrijire mare, deosebită, se va desvoltà așa, că nu o mai cunoaștem. Forma, coloarea, mirosul, toate pot să devină cu totul altele. Aceeași se poate constată și la animale. In Anglia sunt prăsitori de porumbițe, cari în trei ani le schimbă coloarea penelor dupăcum se cere. Iar în 6 ani dau altă formă, atât capului cât și ciocului porumbiței. Inzestrați cu oarecari cunoștințe și jertfind o anumită cantitate de muncă, dau paserii, — și prin urmare și altui animal, — o formă tot mai bună și mai bună. Ii nobilitează rassa. Pe când iarăși, dacă e lipsită de îngri-

---

FOIȘOARĂ.

Insuficiența rațiunei în materie dogmatică.

De
Constantin Dimian
licențiat în teologie.

Dintre ființele de pe fața pământului numai omul are rațiune. Acesta e darul cel mai minunat, cu care l-a înzestrat Dumnezeu. Cu rațiunea se conduce omul în viață, cu ea se cunoaște pe sine și lucrurile din jurul său, cu ea se ridică peste animalele neraționale și caută să se înalțe până la ființa supremă: Creatorul său și al întregului univers! Cu rațiunea judecă, își cumpănește faptele și caută să cunoască scopul, pentru care e creat pe lume.

Fără rațiune omul nu s'ar deosebì întru nimic de animale. Ar lucra inconștient și ar trăì într'o indiferență condamnabilă. N'ar simțì niciodată satisfacția lucrului săvârșit. Curiozitatea de a-și îmbogățì mintea cu cunoștințe nouă va fi atrofiată. Știința și descoperirile ei n'ar aveà cum să prindă ființă. In fața frumseților din natură ar rămâneà indiferent și nesimțitor. Fără rațiune omul ar fi un adevărat animal.

Nu putem însă injosì pe omul înzestrat cu un așa dar minunat — cum le place unora — la gradul unui animal rationis particeps, căci el încă dela creațiune era menit să fie o ființă superioară, să tindă spre perfecție și să se apropie de Creatorul său.

Astfel, fiind omul înzestrat cu rațiune, viața lui întreagă va fi un necontenit zbucium în pătrunderea și resolvarea celor mai înalte probleme. Cu deosebire trei din ele: Dumnezeu, natura și omul — dupăcum zice Bacon — au frământat și preocupat mai mult mințile omenești, încă din cele mai vechi timpuri.

Cunoștințele dobândite despre natură au fost aproape sigure, cele despre om mai puțin sigure, și în fine cele despre Dumnezeu și mai puțin sigure.

De unde provine asta?

Multe din cercetările despre natură cad sub simțurile noastre și deci multe din fenomenele ei pot fi supuse experienței Și adevărurile câștigate pe calea experienței poartă în sine pecetea certitudinei.

Cercetările cu privire la om sunt prea puține cari duc pe calea experienței, și deci din cunoștințele câștigate despre om numai puține vor purta marca certitudinei. Și în fine cercetările cu privire la Dumnezeu es afară din sfera experienței, prin urmare cunoștințele despre Dzeu nu se pot dobândì pe calea aceasta. Tot așa noi nu suntem în stare să ne câștigăm cunoștințe despre noțiunile abstracte ca: timp, spațiu, suflet, viața viitoare, etc., căci nici unele nu cad în sfera experienței.

Mijlocul cel mai simplu de a ne dobândì cunoștințele pe calea experienței, ni-l oferă simțurile. Incă cei vechi, sofiștii, ca Protagora, au ajuns la convingerea asta. După ei totul e în mișcare, în prefacere, πάντα ρεῖ; nimica nu e, totul devine și în acest flux perpetuu noi avem un singur mijloc de a cunoaște: senzațiunea. Ne-am obicinuit să spunem, că astfel de cunoștințe câștigate cu ajutorul simțurilor sunt sigure, pozitive. Dar judecând mai în fond constatăm, că și ele sunt relative. Spre a ne convinge despre asta, citătm numai următorul pasagiu din Histoire de la philosophie, de Paul Janet: „Senzațiunea fiind un raport între organele simțurilor și obiectele externe, raportul nu poate fi constant. El variază, dacă unul din termini se schimbă. Lucrurile sunt deci dupăcum îi apar fiecăruia. Știința nu e valabilă pentru toți. Nu sunt decât opinii deopotrivă justificate pentru fiecare în parte“. Iar dacă ar fi să ne luăm după David Hume, întemeietorul scepticismului modern, ar trebuì să ne mărginim la câteva cunoștințe de tot sumare. După el noi nu cunoaștem decât aceea, ce ne pot revela simțurile. Dacă ar fi așa, cum stăm atunci cu adevărurile matematice, cari nu se pot dobândì, nici cu ajutorul pipăitului, nici cu al mirosului, nici cu al altui simț? Dar cu alte cunoștințe? Iar cât privește pe scepticii antici, ei au negat cunoștința oricărui lucru.

Gorgias, sofist vestit, e un ultra sceptic. El își rezumă cercetările sale în 3 propozițiuni: 1. Nu există nimic. 2. Chiar dacă ar exista ceva, noi nu putem cunoaște și 3. Presupunând chiar, că am cunoaște ceva, nu suntem în stare să comunicăm altora.

Pentru stoici nimic nu e real, ce n'ar fi corp. Nimic deci nu există, ce ar puteà fi cunoscut în alt mod decât prin simțuri. Asemenea cunoscută e vorba: „sentire est scire“ a lui Campanella.

jire, — fie planta, fie animalul, — degenerează, se însălbătăceşte. Legea naturii e deci în general următoarea: Sub influinţa unei culturi corăspunzătoare se perfecţionează organismele, iar fără ea — *degenerează.* Şi de o astfel de influinţă nu e scutit nici omul, atât cu privire la organizaţia sa fizică, cât şi la cea spirituală.

Se grăbesc! Comisiunea şcolară a dietei a ţinut şedinţă Mercuri şi Joi, şi a luat în desbatere proiectele de lege ale contelui Apponyi, *prezentate dietei, cu privire la* salarizarea învăţătorilor. *Au fost primite în întregime amândouă. Astăzi ori mâne se va ocupà cu ele comisiunea financiară, iar în cursul săptămânii viitoare se va începe discuţia în dietă asupra lor. Deputaţii naţionalişti ţin astăzi, Vineri, conferenţă în Budapesta, pentru a-şi precizà atitudinea faţă de proiectul de lege care priveşte şcoalele confesionale.*

Din protopresbiterate.

Sinodul protopr. din tractul Făgăraşului.

Galaţi, (lângă Făgăraş) 24 Februarie n.

Multe sunt ocupaţiunile unui paroh în organizmul bisericei noastre române gr. or. mai ales în timpul, când se închee un an de muncă şi se începe un alt an, pentru a începe iar dela început munca cu nouă experienţe, silinduse omul consciu de chemarea sa, ca munca să-i devie tot mai perfectă, întru prosperarea bisericei, şcoalei şi a neamului românesc.

Superioritatea bisericească impune aceasta parohului, îi impune însă şi conştiinţa, care este judecătoriul cel dintâiu întru împlinirea datorinţelor.

„Telegraful Român“ a reîmprospătat în numărul 13 din anul acesta, curat şi în deplin adevăr chemarea preotului, şi nu mai puţin şi a mireanului în sinoadele noastre protopresbiterale, o corporaţiune frumoasă constituţională, compusă din reprezentanţi cu carte, cari trebue deci să cunoască *constituţionalizmul* bisericei, aşa după cum l-a intenţionat nemuritoriul *Şaguna.*

O sărbătoare a fost pentru mine, şi cred că şi pentru ceilalţi membrii, *sinodul protoprezbiteral* al tractului Făgăraş, ţinut la 22 Februarie a. c. n. în Făgăraş, sub prezidiul protoprezbiterului *Nicolae Borz a.* O sărbătoare de muncă, nu de recreaţie, căci sinodalitatea a fost temeiul, pe care şi-a activat Cristos biserica, şi sinodalitatea ne-a rămas nouă moştenire, în care ne putem validita acţiunile după modelul *Aceluia,* după care avem dreptul a ne numì creştini.

Deşi iarnă grea, şi viscol cu zăpadă în ziua sinodului, totuşi 23 membrii s'au prezentat la sinod.

După invocarea Duhului sfânt, sinodul se constitue, alegânduşi notar pe membrul mirean Traian Păcală, şi membrii pentru verificarea protocolului pe membrii mireni Alexandru Belle şi Dr. Ioan Şenchia.

Protoprezbiterul î-şi ceteşte apoi raportul general despre activitatea oficiului protopresbiteral, a scaunului protopresbiteral, a comitetului şi epitropiei protopresbiterale, în care se oglindează întreaga stare a protopresbiteratului Făgăraş pe terenul bisericesc, şcolar şi fundaţional, un raport lung, dar întreg, în care s'a arătat fidel, cu deosebire partea rea şi de îndreptat a afacerilor din tract. Raportul fiind de interes provincial, aşa, că toţi factorii, ca preoţii, învăţători, epitropi, etc. de pe sate, bine e ca să-l cunoască, s'a exprimat dorinţa, să se publice în foaia locală „Ţara Oltului“.

Sinodul a luat la cunoştinţă acest raport, după-ce protopresbiterul a cristalizat cestiunea aruncului pe credincioşii tractului, de doi fileri pe sufiet, votaţi în anul trecut în acel înţeles, că din acest arunc să se plătească şi cuota dânsului de 400 coroane, arătând, că acel concluz sinodal nu s'a aprobat de superioritatea bisericească, care în urma rapoartelor din partea dânsului, a aprobat concluzul sinodului din anul trecut numai pentru trebuinţele trecutului, iar deschilinit cuota de 400 cor. să se plătească după cum a fost votată aceea în anul 1899, o împrejurare îngreunătoare pentru bisericile tractuale şi credincioşii lor, cari n'au fost învăţaţi a plătì aruncuri şi pentru trebuinţele protopresbiteratului, şi care aduce cu sine ecuilibrarea unui budget tractual la an cu venite 2220 coroane şi chieltueli 2220 cor., după cum ni s'a cetit aceasta în acest sinod protopresbiteral.

Devenind vacante trei locuri de asesori în scaunul protopresbiteral prin moarte şi înrudire (§ 35 st. org.), sinodul cu şedule a ales asesori pe Vincenţiu Grama, Nicolae Clonţia şi George Sglimbea, iar în urma acestei alegeri, devenind vacant locul de defenzor matrimonial şi cel de notar, şi acestea s'au îndeplinit prin alegere, aclamându-se defenzor dnul Dr. Ioan Şenchia, advocat, şi notar al scaunului protopresbiteral Mihail Ganea.

Propunere nouă în chestiunea aruncului pentru trebuinţele tractului am voit să fac subsemnatul, şi aceasta la dorinţa celor mai mulţi membrii sinodali, dar nu i-s'a dat loc, fiind decisă aceasta prin organele mai superioare bisericeşti, şi astfel ne-am depărtat cu toţii, după încheerea acestui sinod la ale noastre ocupaţiuni din parohii, cu cugetul curat, să lucrăm tot mai mult în organizmul bisericei naţionale române gr. or. pe teren constituţional, tesaurul nostu cel scump, pe care trebue să-'l păstrăm, şi pe care trebue să-'l şi observăm în sinodalitate.

Nicolau Aron
membru al sinodului.

Din România.

†. Iacob Lahovari. Se crede, că astăzi, Vineri, vor sosì la Bucureşti rămăşiţele pământeşti ale regretatului general şi ministru de externe al României *Iacob Lahovari,* mort în Paris, în urma unei operaţiuni. In cazul acesta apoi înmormântarea se va face Duminecă. Până atunci sicriul va fi aşezat în Biserica Albă, din Calea Victoriei.

Cu privire la înmormântare, conziliul de miniştrii a hotărât, ca ultimele dorinţe ale decedatului, cuprinse în testamentul său, să fie în totul respectate. Testamentul a fost făcut în Octomvrie 1905 şi în el se spune, că în caz de moarte, înmormântarea generalului să se facă fără paradă, fără onoruri, cu serviciu funebru simplu de tot. Inainte de a plecà în străinătate, în Ianuarie 1907, generalul a mai scris ca adaos la testament următoarele:

„Dacă s'ar întâmplà, ca decesul meu să se producă fiind în străinătate, neapărat doresc, ca trupul meu să fie adus spre a fi închis în cavoul familiar, însă dorinţa mea expresă este, ca să nu fie nici o primire oficială a sicriului meu, nici pompă militară, absolut înmormântarea prescrisă mai sus“.

Ţinânduse cont de aceste dorinţe ale defunctului, nu vor fi deci la înmormântare funeralii oficiale, şi nici armata nu va dà saluturile cuvenite înaltului grad pe care-l avea decedatul, ci numai oficerii superiori vor lua parte la trista ceremonie şi la ultimul drum pe care-l va face generalul *Iacob Lohovari,* iubitul şi respectatul lor şef.

Coroane vor fi depuse însă pe sicriul defunctului, şi anume, din partea conziliului de miniştrii, din partea fiecărui ministru în particular, din partea clubului conservator, din partea armatei, etc. etc.

Discursurile vor fi rostite la înmormântare în ordinea următoare: Prim-ministrul G. Gr. Cantacuzino; generalul G. Manu; prezidentul camerei române Triandafil; viceprezidentul senatului. general Văcărescu; ministrul de finanţe Tache Ionescu; rectorul universităţii din Bucureşti C. C. Dimitrescu-Iaşi şi prefectul judeţului Covurlui.

Cu privire la îndeplinirea postului de ministru de externe al României se fac următoarele combinaţiuni: domnul *Ioan Lahovari,* fratele defunctului, va trece dela departamentul domeniilor la al externelor, iar ministru de domenii va fi numit domnul *Dr. Istrati,* profesor universitar, inspectorul general al expoziţiei de astăvară din Bucureşti.

Păreri greşite
asupra unui document autentic.

Ziarul *„Lupta“* din Budapesta a publicat în numărul 35 dela 24 Februarie n. un document istoric, un proiect de *împăciuire* pentru Români, făcându-i întâi următoarea introducere:

> „In camera ungară, în diferite rânduri s'au referit deputaţii nostri români la proiectul de *împăciuire pentru Români,* pe care guvernul lui Kossuth Lajos *îl prezentase dietei* din Seghedin în *28 Iulie* 1849.
>
> Pe cât ne aducem aminte, *acest proiect nu s'a publicat încă* până acuma în întregime. Am aflat dară de bine să-l publicăm acum, în o traducere românească făcută în anul 1856, comunicată nouă prin dl *Iosif Roman* advocat în Oradea-mare“.

Urmează apoi *proiectul de pacificare,* — aşa i-a fost titlul original, — turnat în 18 articole scurte.

Constatăm, că proiectul publicat e *autentic,* întroducerea ce i-o face redacţiunea *„Luptei“* e însă falsă cu desăvârşire.

Intâi nu e adevărat, că deputaţii români din dietă s'ar fi provocat cândva la *acest* proiect de pacificare, pentrucă acesta n'a fost prezentat niciodată dietei ungureşti dela 1848/49, nici în Pesta, nici în Debreţin, nici în Seghedin. Dietei din Seghedin i-s'a prezentat, şi din partea acesteia *a fost votat* în şedinţa din *21 Iulie* (iar nu 28 Iulie) 1849 un proiect de lege prin care s'au dat drepturi *tuturor naţionalităţilor,* nu numai Românilor, lege care se începe astfel: *„Desvoltarea liberă a tuturor naţionalităţilor locuitoare între hotarele Ungariei se garantează prin următoarele dispoziţiuni“,* — urmând apoi 16 paragrafi, în cari cu adevărat se cuprind mai multe drepturi pe seama naţionalităţilor nemaghiare din statul ungar, şi mai clar stabilite, decât în legea de naţionalităţi dela anul 1868.

La legea *aceasta,* votată din partea dietei din Seghedin, cum am spus, în 21 Iulie 1849, s'au provocat deputaţii români, iar nu la proiectul de împăcare publicat în ziariul *„Lupta“,* care n'a fost compus la cererea Românilor, nici cu concursul lor, ci a fost un fel de înţelegere *între emigranţii români din principate* (Moldova şi Valahia) de o parte, iar de altă parte *între Kossuth Lajos,* guvernorul Ungariei, şi guvernul său, prezidat atunci de *Szemere.*

Naşterea acestui proiect de *pacificare* s'a făcut între următoarele împrejurări: După multe pertractări, cari au avut loc între *Pălcescu* şi ministrul ungar de externe, contele *Battyányi,* acesta trimite în 25 Iunie 1849 lui *Bălcescu* un proiect despre concesiunile pe cari guvernul ungar le-ar putea acordà Românilor din Ardeal, dacă aceştia *de un armele,* ori (dorinţa lui Bălcescu), dacă trec în România, ca să lupte în contra Muscalilor. Bălcescu cetind proiectul e văzut, că numai cu atâta cât li-se ofere, Românii din Ardeal n'au să fie mulţămiţi. A căutat deci să se întâlnească mai de multeori cu contele *Battyányi,* cu *Szemere* (ministrul-prezident) şi cu *Kossuth,* guvernatorul ţării, şi rezultatul acestor întrevederi şi al stăruinţelor lui Bălcescu a fost stabilirea unui nou proiect de pacificare a Românilor din Ardeal, legat în *14 Iulie 1849* în Szeghedin, între emigranţii români *N. Bălcescu* şi *Cesar Boliac* de o parte, iar de altă parte între guvernatorul *Kossuth.*

Planul era, şi înţelegerea se luase, ca în schimbul drepturilor pe cari guvernul ungar se declară gata a le acorda Românilor, *Iancu* să treacă cu Moţii săi şi cu toate trupele române din Ardeal în România, *cu rangul unui general al armatei maghiare,* şi acolo să lupte în contra Muscalilor. Nu s'a ales însă nimica din plan, pentrucă el a fost croit fără ştirea şi consentimentul celor în prima linie interesaţi, Iancu şi Românii din Ardeal, dar şi pentrucă nu peste mult a urmat catastrofa dela Şiria. Proiectul a rămas deci numai proiect, menit să ajungă cândva document istoric. A şi ajuns. Documentul publicat în *„Lupta“* e textul *acestui* proiect de pacificare.

Nu e adevărat apoi, că proiectul n'ar fi fost publicat până acum în întregime. A fost publicat în textul original *francez* în cartea lui *Ioan Ghica,* *„Amintiri din pribegia dela 1848“* pagina 372, e publicat în ungureşte la *Iancsó Benedek „Román nemzetiségi törekvések“* volumul II. pag. 761, şi e publicat în româneşte în *„Cartea de Aur“,* de *I. V. Păcăţian,* volumul I, pag. 614.

Ziarul *„Lupta“,* dacă vrea, poate să reproducă aceste îndreptări.

NOUTĂŢI.

La şedinţa plenară extraordinară a Conzistorului metropolitan, ţinută astăzi la orele 10 a. m. sub prezidiul I. P. S. Sale Domnului Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a luat parte P. S. Sa Episcopul Aradului *Ioan I. Papp,* arhimandriţii Ilarion Puşcariu, Filaret Musta, Augustin Hamsea şi Vasile Mangra, protosincelii Dr. Eusebiu Roşca şi Roman Ciorogariu, protopresbiterul Mihai Popovici, asesorii Matei Voilean, Nicolau Ivan şi Dr. Miron E. Cristea — iar dintre mireni Parteniu Cosma, Nicolau Zigre, Ioan Lengeru şi secretarul Dr. Vasile Bologa.

La orele 1 p. m., când scriem şirele acestea, şedinţa încă durează.

*

Maiestatea Sa la Praga. Primariul oraşului Praga a primit înştiinţare oficioasă, că Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif I. va sosì acolo pe la începutul lunei Aprilie. Ziua i-se va comunicà mai târziu. Se fac deja pregătiri pentru o primire splendidă.

*

Dela casa arhidiecezană. Pentru gimnaziul din Brad au întrat următoarele sume: Dela comuna bisericească Bendorf 9 cor. 18 fileri, dela com. bis. Nucet 7 cor. 48 fil., dela com. biser. Nadeşul-săsesc 12 cor., dela com. bis. Stana 13 cor. 92 fileri, dela filia Ciumerna 7 cor. 30 fileri, dela comuna Verd 7 cor. 40 fileri, dela comun. bis. Apoldul-superior 26 cor. 96 fileri, dela com. bis. Benghet 60 cor. 50 fil. şi dela comuna bis. Aciliu 35 coroane.

*

Pentru gimnaziul din Brad direcţiunea institutului de credit şi economii *„Cordiana“* din Fofeldea a votat suma de cor. 200.

*

† Iosif Cojan. preot gr. ort. român pensionat în Peştera-Bran, după lungi şi îndelungate suferinţe în morbul avut, a decedat în 12 Februarie v. (25 Februarie

---

Dupăcum vedem, suma cunoştinţelor câştigate cu ajutorul simţurilor e mărginită, căci foarte puţine sunt adevărurile ce le putem câştiga cu ajutorul lor. Soluţia aceasta, care reduce cunoştinţele omului la simţuri, l-a scandalizat pe *Kant* aşa de tare, încât a zis, că asta nu e soluţie, ci mai curând abandonarea raţiunei. Dar chiar cu mult mai nainte de Kant, Heraclit a spus, că simţurile sunt călăuze rele, când sunt puse în serviciul sufletelor lipsite de raţiune.

E bine să precizăm faptul, că cunoştinţele, ce ni-le putem câştigà cu ajutorul simţurilor, rămân izolate şi n'au nici o importanţă pentru om. Să zicem d. e. că prezenţa unui obiect oarecare va fi semnalată prin pipăit. Ce importanţă ar aveà acest fapt, — oricât de des s'ar repetà, — dacă noi cu ajutorul raţiunii n'am căutà să facem o legătură între prima şi celelalte constatări ulterioare, dacă n'am stabilì legi asupra fenomenului repetat?

Numai dupăce raţiunea ne-a făcut acest serviciu, putem vorbì de îmbogăţirea minţii noastre cu un capital oarecare de cunoştinţe! (Va urmà).

n. a c. în al 58-lea an al vieţii, al 30 lea al fericitei căsătorii, şi al 27-lea an de preoţie, după împărtăşirea cu sfiintele taine. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului sau aşezat spre vecinica odihnă în cimiteriul din comuna Peştera 15/28 Februarie a. c. la 11 ore a. m Il deplânge soţia Maria n. Bratu şi fiul Emil Aurel, inginer. Fiei ţărâna uşoară şi memoria în etern binecuvântată.

*

Prelegere publică, cu scioptikonul se va ţineà Duminecă seara (3 Martie n.) la orele 5 şi jumătate în Casa Naţională a „Asociaţiunei“ din Sibiiu (sala festivă). Intrarea liberă.

*

† Alexe Frateş, paroh gr. orient. în Preşmer, după grele suferinţe şi împărtăşit cu sfintele taine şi-a dat sufletul în mânile Creatorului în etate de 82 ani şi în al 54-lea au al preoţiei sale. Inmormântarea rămăşiţelor trupeşti s'a făcut Vineri în 16 Februarie v. a. c. la orele p. m. când au fost depuse spre eternă odihnă în cripta familiară din Preşmer.

*

Abzicerea deputatului Iehlicika. Deputatul naţionel slovac Iehlicika a trimis alegătorilor săi o scrisoare, în care îi anunţă, că abzice de mandat. Cauza demisiunii sale se poate căutà în faptul că e bolnăvicios, dar şi în şicanele şi presiunile făcute asupra lui de către autorităţile sale bisericeşti. Astfel rândurile deputaţilor naţionalişti s'au mai rărit cu unul.

*

Denumirea dlui Dr. Petru Ionescu. „Renaşterea“ scrie, că dl Dr. Petru Ionescu, profesor la institutul pedagogic din Caransebeş, a fost denumit funcţionar în ministeriul de culte din Budapesta şi va fi împărţit cu serviciu în secţiunea congruei. Zilele acestea îşi va ocupa dl Ionescu noul său post.

*

Testamentul lui Osiris. Testamentul milionarului Osiris, care şi-a testat, cum am fost anunţat, toată averea institutului Pasteur, s'a deschis zilele trecute. Institutul Pasteur, a ajuns în posesiunea unei averi de 30 milioane, franci între cari şi 4 diamante şi o mulţime de mărgăritare de o valoare nespus de mare.

*

Contract aprobat. Guvernul a aprobat hotărârea universităţii săseşti privitoare la vinderea pădurilor de pe teritoriul Lotrului, secietăţii pe acţii ungare-italiene din Fiume, şi a provăzut contractul cu clauzula de aprobare.

*

Tablouri scumpe. Un miliardar american, Morgan, a cumpărat şapte tablouri originale de ale lui *Van Dyk* dela familia Kataneo din Genua cu suma fabuloasă de două milioane şi jumătate lire. Numai un miliardar îşi poate permite aşa ceva!

*

Memoria lui Goldoni, autor dramatic, născut înainte cu 200 de ani, a fost frumos sărbătorită pretutindinea în Italia. Goldoni a scris vre-o 180 de comedii. Studiase întâiu dreptul, apoi a început a să alipì de principalele trupe dramatice, pe seama cărora scrià piese teatrale. In Paris i-sa ridicat şi desvălit acum un bust frumos,

*

Concert. Domnişoara *Adela Umling*, originară din Sibiiu, elevă a doamnei *Şarlota Leria* din Bucureşti, va da Vineri, 8 Martie n. la orele 8 seara, un concert în sala dela „Unicum“. Programul se va publicà mai târziu.

*

Naufragiaţi morţi. Dintre cei vre-o 15 naufragiaţi ai vaporului „*Berlin*“, scăpaţi cu viaţă, patru au decedat la câteva zile, în urma ranelor primite şi a momentelor de groază prin cari au trecut.

*

O matronă de peste o sută de ani a murit zilele trecute în Waimar, despre care gazetele germane scriu, că a fost persoana ultimă care a cunoscut personal pe marele poet german *Goethe*.

*

Două surori pot fi luate în căsătorie, în Anglia. Camera din Anglia a votat anume zilele trecute un proiect de lege de acest inţeles, dând permisiune văduvului se iee de nevastă pe sora soţiei decedate.

*

Descoperiri archeologice. In Egipetul de jos au fost descoperite vase şi juvaere de aur de pe vremea lui Ramses II. şi a urmaşului său. Sunt de mare valoare archeologică, fiindcă sunt lucrări de artă curat egipteană din vremi foarte îndepărtate.

*

Demonstraţii contra Romei în Zagreb. Ştudenţii din Zagreb în număr de vre-o 300 au ţinut la universitatea de acolo întrunire de protestare contra decisului papal de a se elimina din biserica lor limba glagolitică. Studenţii s'au prezentat apoi în corpore la Dr. Medakovics, prezidentul dietei croate, şi i-au comunicat hotărârea luată de studenţi, cerându-i ca dietă să steargă din budgetul ţării toate subvenţiile bisericii, dacă Papa va însistà pe lângă decisul său. Au mai demonstrat apoi şi înaintea palatului archiepiscopului Posilovici, cerând şi aici întroducerea limbei glagolitice.

*

Principesa Milena a Muntenegrului e bolnavă de vreme mai lungă. Zilele trecute a sosit la Roma, pentru a se supune unei operaţiuni medicale. Princesa e, cum se ştie, soacra Regelui Victor Emanuel al Italiei.

*

Atentat asupra unui profesor de universitate. Din Vârşovia se veseşte, că asupra lui Davidov, profesor de universitate şi prezidentul societăţii tinerilor ruşi, s'a săvârşit un atentat cu revolverul. Davidov a rămas însă neatins.

*

Ovaţii antisemite. Deputatului antisemit Kruşevan i s'au făcut în Odessa ovaţiuni călduroase, i s'a făcut dar o cruce de aur, şi mai multe chipuri sfinte, ear oratorii festivi şi-au exprimat dorinţa, ca să i succeadă sărbătoritului să mântue Rusia de jugul evreesc!

*

Limba română în Basarabia. Ziarul „Basarabia“ din Chişineu spune, că acum câteva săptămâni rectorul seminariului a interzis profesorului de limba moldovenească dl Constantinescu predarea cu litere româneşti şi ocuparea cu literatura românească. O deputaţiune a elevilor seminariului reclamând la metropolitul Basarabiei şi arătând că nu vor putea rostì cuvântările bisericeşti, dacă nu vor cunoaşte limba românească, iar aceasta nu se poate învăţà bine fără literatura românească, metropolitul a dat deslegare, ca limba moldovenească să se predea din nou cu litere româneşti în paralel însă cu cirilice, întru cât aceasta ar fi necesar.

*

Ciuma în Asia. In Asia grasează de câtăva vreme ciuma, care i-a proporţiuni tot mai mari, cu deosebire la Djeddah, zilnic se constată câte cinci sau şase cazuri.

*

Furt de 200.000 dolari. Dintr-o sucursală a tesaurului Statelor Unite în Chicago s'au furat săptămâna trecută 200.000 dolari, fără să se dea de nici o urmă a furilor.

*

Dreptul electoral pentru femei în Italia. Miuistrii Italiei Giolitti şi Luzatti au declarat, că nu se împotrivesc să dee deocamdată drept de vot femeilor la alegerile comunale şi în judeţe. Dela rezultate va atârnà apoi acordarea şi a votului pentru alegerile la cameră şi senat.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“, au mai dăruit Augustin Cupşa, ales paroh în Cupşeni şi soţia sa Elvira n. Gârbacea (Brăneşti), 10 cor., alesul paroh în Cristian, Ioan Popa şi soţia sa Alexandrina n. Nicolescu din Meşterhaza drept răscumpărare a felicitărilor din prilegiul căsătoriei lor, 6 cor., parohul Irimie Iliescu din Stremţi, soţia sa Emilia n. Bariţiu şi copii lor Ionel, Cornel, Victor, Valeria, Emilia şi Irimie, fiecare câte 20 fileri, Simeon Stoica, medic în Abrud şi soţia sa Letiţia n. Şiuluţiu, 4 cor. şi parohul Nicolae Dobrotă, directorul băncii „Mărgineana“ din Poiana 1 cor.

*

Un domn, care face politică în cârcimă. In strada Molnár din Budapesta se află cârcima lui Rácsky. Aici îşi dă întâlnire zilnic o societate de oameni inteligenţi, discutând întâmplările de peste zi. In 26 Ianuarie a. c. s'a amestecat în această societate şi *Vaszy György*, odinioară George Văsiu din Săsăuş de pe Ţara-Hârtibaciului, absolvent al gimnaziului de stat din Sibiiu, astăzi funcţionar la magistratul din Budapesta. Dl Vaszy György, ca mare kossuthist a contrariat pe ceialalţi conmeseni, făcând discuţia în raport cu halbele de bere, tot mai pasionată. Când i-a părut cârcimarului Rácsky, că o păruială între domni e inevitabilă, a luat pe dl Vaszy György din Săsăuş pe subsuori şi cu scaun cu tot l-a dat afară. Operaţia aceasta de sine înţeles n'a decurs tocmai neted, ci însoţită de câteva ghionturi. Dl Vaszy György a împrocesuat pe cârcimarul Rácsky pentru vătămare de onoare. Procesul s'a pertractat — dupăcum spun ziarele din capitală — înaintea judecătoriei de acolo în zilele aceste. Cârcimarul a ridicat şi el acuză în contra oaspelui nechemat pentrucă i-ar fi zis „vagabund“. Judecătoria a constatat, că ambii s'au ofenzat reciproc, în urmare i-a absolvat împrumutul, condamnându-i la suportarea speselor de proces. Dl Vaszy György nemulţămit cu ghionturile primite şi cu sentinţa judecătoriei, a dat recurs în contra acesteia. Aşa sa tractează prietinii.

*

Aviz. Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra anunţului de pe pag. IV. a firmei *Ioan Petraşcu*. (La „Croitoria universală“), şi îi îndemnăm să o spriginească fiind firmă românească şi în o stradă principală a Sibiiului, *strada Cisnădiei*.

Viaţă socială.

Concert în Alba-Iulia. Inteligenţa română din Alba-Iulia şi corul reuniunei de lectură şi cântări a economilor şi meseriaşilor, aranjează Joi în 8. Martie st. n. a. c. cu concursul Dlui Octavian Murăşan şi al musicei militare a reg, 31. de infanterie, un concert urmat de dans în sala cea mare a „Redutel Orăşăneşti.“ (Din promenadă) în favorul Reuniunei. Inceputul concertului la 8 ore seara, (sfârşitul la 10 ore.) Preţul de întrare: Loc I. 3 cor., loc II. 2 cor., loc. III. 1 cor. 60 fil. loc de stat 1 cor. loc în galerie 2 cor. Suprasolviri să primesc cu mulţămită şi cuità pe cale jurnalistică. Bilete de întrare se pot căpăta la Librăria Schäser şi seara la cassă.

*

Petrecere în Brad. Meseriaşii Români din Brad învită la Petrecerea cu joc ce se va ţineà Sâmaătă la 9 Martie s. n. 1007. în Hotelul “Central“. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de întrare: a) de familie 2 cor. b) de persoană 1 cor. Venitul e destinat pentru sporirea fondului de ajutorare a învăţăceilor de meseriaşi români. Supresolvirile şi contribuirile se vor cuità publice.

Convocare

la a III-a adunare generală ordinară a „Reuniunei I de înmormântare a locuitorilor Români gr. or. din Brad“, ce se va ţinea la 10 Martie 1907 st. n., Duminecă după eşirea din slujba bisericească, la $11^1/_2$ ore a. m. în sala şcoalei poporale române gr. or. din Brad.

Sunt rugaţi a se prezentà la adunare toţi membrii.

Obiectele adunării sunt:

1. Deschiderea adunării prin director.
2. Constatarea membrilor prezenţi (conform §. 30).
3. Raportul general al consiliului pe anul 1906.
4. Raportul cassariului.
5. Raportul comisiunei de supravechere.
6. Aleger a unei comisiuni pentru cenzurarea raportului general.
7. Absolvarea comitetului şi cassariului pe anul 1906.
8. Alegerea *a*) directorului, *b*) a membrilor în direcţiune, *c*) a cassariului şi notariului, *d*) şi a comisiunei de supraveghere, pe noul period de trei ani 1907—1909 amăs. §§. 31 şi 38.
9. Modificarea §-lui 4 pentru de a putea înfiinţà filii în comunele învecinate cu Bradul.
10. Eventuale propuneri.

Din şedinţa comitetului dela 24 Februarie 1907.

Vasile Boneu
director.

Sabin Iule
notar.

ECONOMIE.

Pentru prăsitorii de vite.

(*Imprumuturi ieftine*)

Cum la târgul de vite de prăsilă, ce se va ţineà la 26 şi 27 Martie n. din partea comitatului Sibiiu, în Sibiiu, se pot cumpărà vite de soiu ales, atragem luarea aminte a economilor noştri asupra acestui târg şi le punem totodată în vedere, că subsemnatul comitet central acoardă (dă) pentru cumpărători împrumuturi potrivite pe lângă obligaţiune şi cu 2 cavenţi, împrumuturi replătibile în 4 rate semestrale şi cu 5% interese. Cumpărătoriul are se arete comitetului numele vânzătoriului şi soiul vitei de cumpărat.

In acelaşi timp vestim, că comitetul central în scopul dăruirei membrilor Reuniunei din Gurarâului, cumpără o viţea de rassă curată „Pinzgau“ cu vârsta dela 6—8 săptămâni şi cu preţ convenabil.

Sibiiu, 25 Februarie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.

Pantaleon Lucuţa,
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Poşta ultimă.

Pactul cu Austria.

Mercuri prim-ministrul *Wekerle* a plecat la Viena, însoţit de ministrii *Kossuth* şi *Darányi*. Sara la orele 9 au ţinut conzultare, în Viena, împreună cu ministrul *Zichy Aladár*. Eri, Joi, ministrul-prezident *Wekerle* a început apoi pertractările cu baronul *Beck*, prim-ministrul austriac, cari au ţinut dela orele 11 până la ora 1. Sosind acasă, în palatul unguresc din Viena, Wekerle a ţinut de nou conferenţă cu ministrii Kossuth şi Darányi. Se crede, că pertractările nu vor puteà fi terminate în curând, şi că va trebuì să se ţină şi câteva conzilii de Coroană, pentru ca să se poată ajunge la înţelegere în chestia pactului. Guvernul austriac vrea compromis pe cel puţin 20 de ani.

Cărţi şi reviste.

Vatra şcolară, revistă pedagogică, redactor responzabil Dr. *Petru Şpan*. Anul I Nr. 2 cuprinde: Un cuvânt la ancheta învăţătorilor, de Dr. P. Şpan. Metodica limbii maghiare în şcoalele noastre poporale, de V. Stan. Ordinea în şcoală, de N. Simulescu. Lecţiunea practică din limba română, de C. Popa. Intrunirea învăţătorilor în anchetă. Dare de seamă. Informaţiuni. Abonament: pe an 6 cor. în patrie, 8 cor. în străinătate. Administraţia: Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 30.

Teatru.

Sâmbătă: *Der Hund von Baskerville*, comedie.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Comitetul aranjator al petrecerii cu joc din 14 crt. st. n. exprimă mulţămită prin aceasta suprasolvenţilor marinimoşi, cari au contribuit în mare parte la succesul material bun al petrecerii.

Suprasolvirile au incurs dupăcum urmează: I. P. S. Sa Ioan Meţianu 20 cor., P. C. S. Dr. Ilar. Puşcariu 5 cor., fam. Streulea 5 cor., doamna Sab. Brote 2 cor., Nicolae Todea 2 cor., Dr. Victor Bontescu, Dr. Tib. Brediceanu, Vas. Gămulea, fiecare câte 8 cor., Dr. L. Borcia 48 cor., Iuliu Popescu 10 cor., doamna Ioan Moldovan 5 cor., Dr. Ilie Beu 4 cor., Dr. Vict. Păcală 3 cor., Victor Pop 1 cor., O. Şteflea 2 cor., Em. Comşa 5 cor, Nic. Cristea 2 cor. Ars. Bunea 4 cor.. Dr. I. Fruma 5 cor., E. Vancu 5 cor., P. Cotoţ 2 coroane, general Ioan Mihălţan 10 cor., Ioan Sociu 1 cor., Tim. Popovici 1 cor., dna Elena Petraşcu 5 cor. Şcoala de menaj 10 cor., căp. Dtru. Herbay 8 coroane, locten. Ioan Sara 1 cor.. Dr. Ilie Iancu 5 cor., Iuliu Petriş 5 cor., N. N. 3 cor., Ioan Zaharie 5 cor., R. Ardelea 2 cor, Dr. Nic. Bălan 20 cor., Const. Pop 3 coroane, Dr. Zen. Gheaja 2 cor., Basil Perţa 2 cor.

Suma totală incursă după detragerea speselor avute se va trimite gimnaziului din Brad.

Sibiiu, 27 Februarie n. 1907.

Comitetul aranjator.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Mamele cari alăptează

se simt adese-ori foarte obosite, chiar în timpul acela când mai cu seamă ar trebuì să fie puternice şi sănătoase ca să-şi poată împlini datorinţele de mamă. Pentru dânsele cu deosebire, este „Emulsion“-ul lui Scott un mijloc foarte bun de nutrire şi întărire, care constă din cel mai fin oleu de peşte cu var şi natron-hypophosphit şi deoarece „Emulsion“-ul lui Scott are gust bun şi se mistue uşor, produce apetit e cel mai bun remediu de a însănătoşà şi de a întărì mamele tinere. „Emulsion“-ul lui Scott are un efect mult mai mare ca oleul simplu de peşte. IV 252 3—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI. „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-uteza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.

Se capătă în toate farmaciile.

„La Croitoria universală“

Ioan Petrașcu

strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU strada Cisnădiei Nr. 32

Subscrisul îmi iau voe a aduce la cunoștința onoratului public, că cu 1 Martie a. c., a trecut în posesiunea mea, prin cumpărare

Prăvălia de uniformare

(J. Öszy)

din strada Cisnădiei Nr. 32. Deci mă aflu în plăcuta poziție de a servì onoratul public cu tot felul de lucruri trebuincioase și cu prețuri reduse, și anume, pentru civili: **gulere, manjete, cravate, cămeși** de iarnă și de vară, **umbrele (ploiere), batiste, ciorapi, mănuși,** etc.; iar pentru militari: **chipiuri, gulere, port-epee, pinteni, săbii, mănuși** de toate categoriile, diferite **șinoare, bumbi** pentru manjete și pept, și tot felul de **bumbi** pentru diferite uniforme, etc. etc.

Tot în acest local primesc tot felul de comande pentru

haine civile și militare,

cari le pregătesc după cele mai moderne cerințe, în croitoria mea. Asemenea confecționez **reverenzi** și tot felul de **ornate bisericești,** precum și **jachete** pentru dame.

La cerere de urgență pot liferà un costum în timp de 24 ore.

Comande se pot face și prin postă.

Rugând onoratul public pentru binevoitorul sprigin, și asigurându-l de un serviciu satisfăcător, semnez

[51] 1—5

cu toată stima:

Ioan Petrașcu.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 11–41

Clopotele găurite

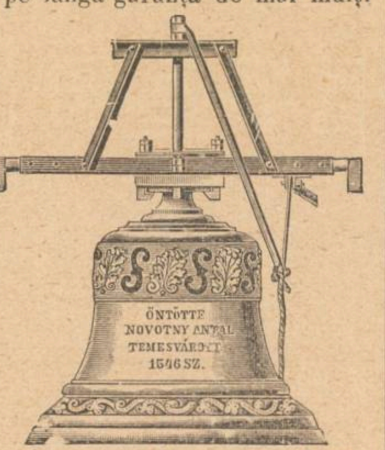

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Explicarea Evangeliilor duminecale

și ale

Sărbătorilor împărătești

de

Simeon Popescu,

Protopresbiter-Profesor.

Tiparul și editura

TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE

în Sibiiu-Nagyszeben.

Prețul broșat 3 coroane + porto 20 fileri.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Publicațiune.

Urcându-se în continuu prețul materialului brut, subscrișii sunt siliți a aduce la cunoștința onoratului public, că de azi încolo și prețurile lucrărilor de lăcătușerie vor trebuì în proporție urcate.

Totdeodată subscrișii își iau voe a observà, că la acele zidiri nouă și adaptări, la cari ferecăturile ușilor și ferestrilor vor fi executate de măsari, sau de lăcătuși neconcesionați, nu vor întreprinde nici un lucru ce se ține de branșa lor.

Se mai aduce la cunoștință, că pentru conturile trimise, la caz că nu sunt achitate prompt, vom computà fiecare câte 6% și anume începând după 30 de zile dela datul contului. [48] 2—3

Sibiiu, în 21 Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:

Măestrii lăcătuși din Sibiiu.

Viță de vie nobilitată.

Ca și în anii trecuți așa și acum

Prima plantațiune de vița nobilitată

de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaș 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga țară, care a liferat mușteriilor săi cele mai sănătoase și mai curate sorte de viță de vie nobilitată. Dar și în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viță nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc, — prin a căror plantare și producere proprietarul viilor a obținut rezultatele cele mai frumoase.

☞ **Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulțămită și recunoștință se trimite la cerere gratis si franco.** [253] 33—40

Frumosul roman

DUȘMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria arhidiecezană.

Croitoria Gustav Stasney

din Sibiiu strada Baier Nr. 2.

aduce la cunoștință preaonoratului cler ortodox român, precum și domnilor candidați de preoție că confecționează

Reverenzi, Ornate bisericești

precum și tot felul de **haine bărbătești,** pe lângă prețurile cele mai moderate.

Pentru serviciul solid și prompt garantează firma, care se află de 60 ani.

Sibiu, în Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:

Gustav Stasney
croitor.

[52] 1—

La **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu (Nagyszeben)** află aplicare imediat

o calfă

care pe lângă limba română să cunoască și limba maghiară și germână, preferiți vor fi aceia cari cunosc afacerile de librărie

Tot aici se primește și un

practicant

cu cel puțin 2 clase gimnaziale sau reale.

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1. Vasile cel mare . . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . 30 „
3. Apostolii Petru și Pavel . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Impărați Constantin și Elena . . . . 30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în București la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procurà

Cuvântări liturgice

de arhimandritul **Nicodem Munteanu**

cu prețul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto.

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane

în

Canada și Argentina.

Cereți clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.

Falk et Comp.

Secția românească.

Hamburg

Strada Raboisen Nr. 30.

257 19—26

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 19 Sibiiu, Marți 20 Februarie (5 Martie) 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 1008 școl.

Notificare oficială.

Manualul: „*Limba română. Curs metodic de gramatică românească pentru institutele pedagogice și școalele primare române, de Dr. Ilarion Fușcariu, arhimandrit*“, aprobat de sinodul arhidiecesan pentru școalele noastre, în timpul din urmă a fost dificultat din partea domnului ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică. Autorul a prelucrat manualul din nou, cu considerare și la observările domnului ministru, și l-a scos în edițiunea IV, tipărit tot în tipografia arhidiecezană. — Domnul ministru a luat, prin ordinul său din 5 Februarie 1907, Nr. 9486, la cunoștință cu aprobare această a IV-a edițiune a numitului manual.

Sibiiu, la 8 Februarie 1907.

Conzistorul arhidiecezan.

Degenerarea morală.

II.

Când Europeanul, om de cultură, ajunge după naufragiu pe o insulă pustie, și ani dearândul e necesitat să observe cea mai mare neglijență față cu îngrijirea dată mai nainte conservării sale corporale, negreșit că se va schimbà, va devenì un sălbatic dur, o ființă, care numai pe jumătate e om, încolo animal.

Când pe asemenea cale omului i-se răpește posibilitatea de a se îngrijì de dezvoltarea minții sale, sigur că decade în cele spirituale, se tâmpește și poate să devină chiar — idiot. Tristă dovadă despre aceasta ne dă întemnițarea pe mai mulți ani. De multe-ori cel întemnițat iese din temniță ca idiot!

Același proces de degenerare, — când lipsește îngrijirea recerută, — se manifestă și în natura *morală* a omului. Dacă ne purtăm cu neglijență față de trebuințele noastre spirituale; dacă nu mai voim să ascultăm de glasul conștienței noastre, — ajungem să fim oameni plini de viții, lipsiți de orice sentiment moral. In cursul vremii ni-se perde cu desăvârșire sentimentul moral avut, și nu numai că nu ne vom desvoltà și perfecționà în cele spirituale, ci vom perde și facultatea de a primì și a înțelege impresiile frumoase morale. Un astfel de om va fi tipul evident al animalului răpitor, care calcă în picioare cu îndrăzneală tot ce e sfânt. Tot ce e sublim, tot ce e cu adevărat omenesc, se va ofilì în el, și va rămâneà numai aceea ce e rău, numai partea animalică, înzestrată însă cu puterea minții și cu forțele învățăturii. Cu multă îndreptățire și motivare întreabă deci sfânta scriptură: „Cum vom scăpà noi, negrijindu-ne de atâta mântuire, care ni-s'a vestit dela Domnul?“ (Evrei, 2, 3)

In natură, în cea fizică, tot așa ca și în cea spirituală, există numai o lege, după care fiecare organ, dacă nu e desvoltat și eserciat, slăbește încetul cu încetul, în urmă se usucă și se prăpădește. Se știe, că în peșterile din Carintia, o provință a Austriei, și Kentuky, din statele americane, mulțime mare de șoareci, insecte, broaște, raci și chiar pești, trăesc în lacuri și râuri suterane, dar toate aceste animale, cari aparțin la diferite despărțăminte și clase ale imperiului animalic, într'o privință se aseamănă, anume, sunt toate *oarbe* cu desăvârșire. Acelea, cari trăesc în apropierea întrării în peșteră, au ochi, dar nu văd cu ei; însă acelea, cari trăesc mai în adâncimile peșterei, nu posed chiar nici semnul simțului de vedere, nu li se vede nici locul ochilor. Pe semne, acolo, sub boltiturile peșterei, n'au străbătut razele luminii secole dearândul, și acești pești și acești șoareci n'au făcut întrebuințare nici-odată de organele date lor pentru a vedeà. Astfel apoi organele le-au devenit tot mai slabe, până ce în urmă au perit detot. Pe când iarăși, vulturul de pe înălțimile munților și-a întărit vederea atât de bine, încât poate să privească cu ochii și în fața soarelui.

Așa stăm și cu puterea *morală* de a vedeà. Sentimentul moral aprins și încălzit dă omului posibilitatea de a auzì în internul său glasul dumnezeirii. „Fericiți sunt cei cu inimă curată, că aceia vor vedeà pe Dumnezeu!“ zice sfânta scriptură (Mateiu 5, 8). Neglijența manifestată în jurul perfecționării proprii morale duce însă la *orbire morală*, ba chiar la tâmpirea oricărui sentiment pentru tot ce e bun, sublim și sfânt! Despre astfel de oameni spunea Cristos: „Și se plinește între ei prorocia lui Isaia, care zice: cu auzitul veți auzì și nu veți înțelege, și privind veți privì și nu veți vedeà. Că s'a îngroșat inima poporului acestuia, și cu urechile greu a auzit, și ochii și i-a închis, ca nu cândva să vadă cu ochii, și cu urechile să audă, și cu inima să înțeleagă și să se întoarcă și să-i vindec pe ei“. (Mateiu 13. 14, 15).

Fiecare dintre noi își are chestiile inimei sale, trebuințele sale spirituale. Trebuințele acestea formează talentul nostru cel mai miraculos și mai sfânt. Căutați deci și învățați să-l stimați, să-l dezvoltați și să-l înmulțiți. Bunele porniri să nu le înădușiți în voi, ci urmați cu supunere boldului bun al inimei voastre curate, neinficiată încă de josnicia și de murdăria vieții. Ocrotiți în inima voastră scânteia divină. E foarte ușor a o stânge, dar gândiți-vă, că dacă se stânge focul și vântul vieții mai resfiră și cenușa, flacără nu se mai poate produce!

„Ochiul e lumina sufletului“, zice Mântuitorul — de va fi dară ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminos. Iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Și dacă lumina din tine e întunerec, cât de mare e întunerecul însuși!“ (Mateiu 6. 22, 23).

Și cum putem noi să ne ferim de întunerecul acesta, dacă desprețuim lumina pe care ne-a dat-o Isus Cristos?

„Să ștì și să înțelegi, — zicea înțeleptul *Epictet* din vechia Grecie, că dacă oamenii sunt nefericiți, ei singuri poartă vina. Dumnezeu i-a creat pe toți așa, ca să fie fericiți, iar nu pentruca să fie nefericiți. Dumnezeu s'a purtat față de noi ca un părinte bun. Cu milă și cu îndurare ne-a dat tot ce ne duce la bunăstare. Și dacă totuși ni-se pare, că viața noastră e greșită, și ne apasă ca o cărare netedă fără scop și ca o casă pentru străini, lucrul e de luat așa, că nu avem pricepere a o folosì“.

Și întru adevăr, luăm o poziție ușuratică, aproape criminală față de întocmirile vieții noastre. *Spencer* zice așa: „Ar trebuì să credem, că majoritatea oamenilor are de scop să ducă o viață care să-i facă cea mai mică bătaie de cap“. Dar știut este, că nici un arhitect nu primește zidirea nici măcar a unui grajd înainte de ași face planul și socoteala esactă, și nici un zidar nu va înșira cărămizile pe zid fără să le îndrepte cu sfoara. Noi însă ne trăim viața așa cum vine, fără a ne pune întrebări, că ce rost și ce însemnătate are ea pentru noi și pentru alții, fără a aveà stabilit vreun criteriu pentru taxarea cursului normal și cu înțelepciune făcut al acesteia. Ce mirare deci, dacă astfel de zidiri se prăbușesc de multeori și ne îngroapă și pe noi sub ruinele lor? Cum putem noi evita o astfel de catastrofă, când desprețuim singurul plan corect de viață, pe care ni-'l-a arătat Isus Cristos?!

Să presupunem, că până sun-

FOIȘOARĂ.

Insuficiența rațiunei în materie dogmatică.

De
Constantin Dimian
licențiat în teologie.

(Urmare).

Să vedem în ce mod procedează rațiunea noastră în dobândirea cunoștințelor?

Logicianii au stabilit în de comun acord două metoade: cea *deductivă* și cea *inductivă*. Să examinăm aceste două metoade, să vedem întru cât sunt ele satisfăcătoare spre dobândirea adevărului.

Omul observă mai multe cazuri particulare, d. e. un corp căzând la pământ. Mai vede pe un al doilea, pe un al treilea, și cu rațiunea lui își formulează legea: toate corpurile tind să cadă spre pământ. Forma sub care să prezentă acest fel de raționare este cea silogistică.

E incontestabil, că valoarea logică a silogismului e mare, nu însă și utilitatea practică a lui. Cei cari au atacat aceasta valoare au fost empiricii școalei baconiane. Spencer, când se asociază cu ei, își motivează părerile sale în chipul următor: „Premisa e generalizarea unui caz particular. Omul fiind condus de pasiune cade în greșala de a trage concluzia din un caz particular, fără să-l generalizeze. Noi aducem exemplul, că dacă un om, doi, trei, o sută, sunt răi, de aci nu urmează, că toată lumea e rea. Nu mai vorbim de scepticii antici, cari au negat cu totul valoarea argumentării silogistice. Lucrul acesta erau îndreptățiți să-l facă, fiindcă aveau un exemplu viu în sofiști. — Aristotel în *περὶ σοφιστικὸν ἔλεγχον* ne dă o ideie de ce va să zică argumentarea sofistică.

Dacă din cele spuse reiese, că rațiunea nu e îndreptățită să stabilească adevăruri ireproșabile prin metoada *deducției*, și ne face să ne îndoim de utilitatea practică a acesteia, să examinăm metoada a doua: cea *inductivă*.

Cu aceasta și-a inaugurat Bacon în Novum organon sistema sa cunoscută sub numele de: „inducția baconiană“. Aceasta constă în a porni dela efect la cauză. Observăm d. e. mai multe fenomene, cari s'au produs în aceleași condițiuni. Raționăm asupra cauzei, care le-a produs și formulăm principiul sau legea acelor fenomene.

Rațiunea noastră când se conduce în fixarea și cercetarea adevărului pe calea inducției, deasemenea poate să greșească, după cum am văzut, că greșește când uzează de metoda deducției. Inconvenientele metoadei inductive le putem ușor observa din practică. De câte ori rațiunea noastră nu se înșeală, când voeste să stabilească în formă de lege, cauzele unui fenomen! D. e. ce ipoteze greșite au formulat cei vechi asupra fenomenului numit flux și reflux?..

Afară de inconvenientul amintit, rațiunea omenească sufere de unul și mai mare. Ea ne forțează cu o necesitate stringentă a urmărì cauza cauzelor.

Lucrul acesta e prin sine evident, căci cu ajutorul ei noi nu putem urmări infinita serie de cauze și efecte.

Se luăm — zice Duns Scot — un lucru. Sunt trei posibilități în privința provenienței lui. S'au e creiat prin nimic, — dar ex nihilo nihil, sau prin sine — asta însă e imposibil; s'au e creiat de altcineva — dar acel altcineva încă trebue să-și aibă cauza sa creiatoare! Mai departe cu rațiunea nu putem pătrunde! In fața cauzei cauzelor rațiunea se oprește.

De aici încolo începe rolul credinței, care ajutată de revelațiunea divină ne prezentă acea cauză a cauzelor în persoana atotputernicului Dumnezeu.

Dar insuficiența rațiunei nu se resimte numai când e vorba de: „causa causarum“, ci și atunci, când e vorba de a ne explicà, ce sunt lucrurile în sine? Berkeley, filozof englez și cu el toți aderenții nominalizmului, inaugurat de el, constată, că noi cu facultățile spriritului nostru nu suntem în stare să pricepem ideile abstracte. „Eu pot să-mi închipuesc — zice el în: „Principiile cunoștinții omenești“ un om mergând, dar nu-mi pot face idee în mintea mea de ce va să zică mișcarea în sine, abstracție făcând de corp. Tot așa nu pot concepe și alte idei abstracte“. Astfel de idei trebuesc deci revelate minții.

Sfera rațiunii deci din cele spuse se vede, că e limitată, și reiese în relief insuficiența ei în căutarea adevărului. Intru ajutorul ei trebue să vină revelațiunea divină. Ea trebue să ne descopere adevărurile metafisice, — deci și pe cele religioase, și noi trebue să le primim. Ele se impun ca atare, și noi trebue să le credem. Cu credința deci trebue să pricepem adevărurile religioase, numite dogme.

Dogmele sunt prin urmare adevăruri

tem tineri şi avem mijloacele cerute, ba avem şi frumseţă şi sănătate, putem să ne întocmim viaţa astfel, ca ea să ne fie uşoară, veselă şi plăcută. Dar pentru totdeauna nu ne poate mulţămì! Mai curând ori mai târziu, ni-se va părea că e o nebunie goală.

Orice să vorbim deci şi oricum să ne abatem gândirea dela chestiile superioare cari privesc spiritul nostru, un lucru e cert, omul nu trăeşte *numai* din pâne, ci la fiecare din noi se va ivì odată momentul, în care va fi silit să zică cu poetul: „Cum trăesc acum, îmbătat de trândăvie, nu vreau să mai trăesc. De ce? Mi-e groază să mă întreb. Aşa însă da, ca fiecare zi, fiecare ceas, fiecare moment dat mie să ascundă o vecinică însemnătate, care-mi acordă dreptul să trăesc! . . .“

Din Bucovina.

Românii din Bucovina au ţinut în 21 Februarie n. la Suceava un meeting naţional, cu scopul de a se grupa sub un steag, de a se organiza politiceşte, că mai ales acum în faţa alegerilor pentru dieta imperială să-'şi strângă rândurile, luptând umăr la umăr pentru a înfrânge valurile străinismului, care-i periclitează tot mai mult.

A fost de o însufleţire rară acest meeting, care a strâns laolaltă toate elementele bune ale inteligenţei bucovinene, precum şi ţărani din toate părţile Bucovinei. Vorbiri pline de căldură şi dragoste pentru ridicarea cauzei naţionale au fost rostite, dintre cari deosebit efect a avut vorbirea dlui *Dori Popoviciu*, oratorul vestit al Bucovinei.

Dăm după „Apărarea Naţională“ programul de muncă al partidului naţional din Bucovina, propus de dl *Popoviciu* la fiea vorbirei sale şi aprobat cu entuziasm de întreaga adunare.

El sună:

„*Pe terenul bisericesc*: Cerem deplina autonomie a bisericei noastre ort. or.; pretindem convocarea şi instituirea definitivá a congresului bisericesc, înzestrat cu toate drepturile cuvenite după canoane şi legile statului; cerem ca averea bisericească să fie întrebuinţată numai spre realizarea scopurilor sfinte, pentru cari e menită; cerem conservarea neştirbită a caracterului istoric român al bisericii noastre precum şi respectarea tuturor drepturilor ei; nu vom suferì sub nici un raport, ca cea mai veche biserică a ţării cu majoritatea covârşitoare a locuitorilor să fie de dragul altora, bagatelizată, drept aceea vom susţineà pacea confesională numai dacă celelalte confesiuni vor observa o atitudine pacinică faţă de noi, abandonând orice dor de expanziune în detrimentul nostru şi ferindu-se de orice pas agresiv în contra noastră.

Pe terenul şcolar: Fiind deplin conştiuţi“ de importanţa culturii naţionale, cerem învăţământ naţional în marginile dreptului garantat prin legile fundamentale de stat! vom cere respectarea acestor legi cu privire la şcoalele poporale şi profesionale, ne vom întrepune pentru dobândirea de scoale secundare naţionale în toate locurile, unde interesele neamului nostru le vor reclamà şi vom pretinde cu toată energia şi puterea argumentelor întroducerea învăţământului naţional în măsură corăspunzătoare la universitatea din Cernăuţ, în prima linie prin crearea unei catedre pentru istoria noastră naţională.

Absolut nu vom suferì. ca şcoalele să se abată dela menirea lor şi să se prefacă în institute de desnaţionalizare şi propagandă politică.

Pe terenul administrativ: Cerem diregătorii imparţiale şi obiective cu deplina cunoştinţă a limbei, ţării şi a neamului nostru. Vom luptà pentru ocuparea posturilor la toate diregătoriile cu funcţionari străini de orice categorie şi branşă.

Nu vom suferì mai mult, ca funcţionarii români să fie persecutaţi din cauza naţionalităţii şi simţemintelor lor, câtă vreme vor păstrà strict obiectivitatea şi îşi vor împliní conştienţios datorinţele în oficii, şi nuvom rătăcea, ca până acuma, cazurile revoltătoare, în cari se va dovedì animozitatea în contra funcţionarilor români pentru manifestarea sentimentelor lor naţionale, pecând tuturor celorlalţi funcţionari nu li se pune, în condiţiuni egale, nici cea mai mică piedecă.

Nu vom suferì ca poporul român, şi limba sa să fie tractate, în ţara proprie, în mod vitreg şi cu dispreţul legilor fundamentale de stat şi cerem separarea completă a Bucovinei în toate afacerile publice şi desrobirea ei de sub influenţa galiţiană, care vom combate-o pe orice teren.

Pe terenul economic: Vom lucrà din răsputeri ca ţăranul român să rămână stăpân al pământului şi averii sale, opunându-ne cu toată energia curentului de emigrare la America, sau spre alte ţări străine de dânsul.

Vom combate cu toată puterea şi fără cruţare cămătăritul neruşinat şi nelimitatul drept de crâşmărit şi vom sprijinì prin sfat şi faptă înfiinţarea de bănci raiffeisiene şi de prăvălii româneşti în toate comunele noastre.

Vom cere instituţiuni obligătoare de asigurarea averii mobile şi imobile a ţăranului, instituţiuni corăspunzătoare pentru regularea creditului agricol, a căror gestiune o vom urmărì cu toată rigorozitatea, tarifuri vamale excepţionale în comerciul cu ţările învecinate, regularea chestiunii lucrătorilor agricoli şi neamânata regularea tuturor râurilor din ţară.

Pe terenul politic: Vom lucrà la dezvoltarea autonomiei ţării, dar numai garantânduni-se existenţa noastră intactă naţională.

Vom căutà să organizăm întregul neam românesc într'un singur partid naţional, conştiu de toate drepturile şi datorinţele sale.

Ţinând necondiţionat la dreptul nostru istoric în această ţară, indivizibil şi inalienabil, vom griji ca poporul român să fie reprezentat în corpurile legiuitoare nu numai corespunzător importanţei sale istorice şi numerice, ci şi conform principiilor sale politice. Vom combate orice tendinţă agresivă a oricărui popor conlocuitor, ataşându-ne în atari lupte acelor naţiuni, cari nutrind sentimente prielnice faţă de noi, vor avea să se apere în contra aceluiaş duşman“.

Gimnaziul din Caransebeş.

Comunitatea de avere din Caransebeş, adecă totalitatea grăniţerilor de pe teritoriul fostului regiment de graniţă numărul 13, cu o avere imobilă de vre-o 16 milioane, luase încă de mult hotărârea să înfiinţeze un gimnaziu românesc în Caransebeş, pentru câştigarea învăţăturii mai înalte din partea fiilor de grăniţeri. Timpurile fiind însă critice şi nefavorabile nouă, Românilor, planul n'a putut să fie realizat, pe lângă toate demersurile făcute. Cum însă o şcoală medie e de absolută necesitate pentru Caransebeş, grăniţerii şi-au zis aşa, dacă nu se poate să avem gimnaziu românesc, să ni se dea unul unguresc, dar să ni se dee!

Şi li s'a promis, că li se va da, dacă şi ei jertfesc ceva pentru înfiinţarea lui. Au jertfit grăniţerii şi au votat aceea ce li-s'a cerut, vre-o 400.000 cor., iar congregaţia din urmă a comitatului Caraş-Severin avea să aprobe concluzele aduse în privinţa aceasta. Când a fost pusă la ordinea zilei în congregaţie chestia aceasta, a luat cuvântul deputatul dietal *Coriolan Brediceanu*, şi a rostit cu privire la înfiinţarea gimnaziului unguresc din Caransebeş următoarea vorbire:

„Mai înainte de toate întreb pe dl vice-comite, că comunicatu-s'a comunelor respective, că gimnaziul proectat în Caransebeş va fi cu limba de propunere *ungurească*, fiindcă e imposibil, ca comunele curat româneşti, cari nici spesele şcoalelor locale nu le pot suportà, să voteze pentru un gimnaziu cu limbă de propunere *ungurească* aşa sume conziderabile. Şi de bună samă au fost în credinţa, că gimnaziul din Caransebeş va fi natural cu limba de propunere a populaţiunii grăniţereşti, cu limba de propunere *română*. Corectă şi justă poate fi o votare de ajutor numai dacă se spune lămurit, că pentru gimnaziul cu limba de propunere ungurească se cere acel ajutor, altcum *comunele au fost în eroare şi în neştiinţă când l-au votat.*

„Just, echitabil şi corect ar fi, ca gimnaziul din Caransebeş *să fie cu limbă de propunere română*, căci aproape totalitatea locuitorilor fostului confiniu militar e curat românesc, şi chiar după dispoziţiunea legii de naţionalităţi, statul ar trebuì să înfiinţeze în ţinuturi locuite de Români gimnazii cu limba de propunere românească. Insuşi înţeleptul patriei, Fr. Deák, a susţinut aceasta cu ocaziunea dezbaterii legii de naţionalităţi*) într'o vorbire clasică, făcându-i atenţi pe Unguri la faptul, câtă pedecă a fost pentru elementul maghiar timpul când ei trebuiau să înveţe în gimnazii cu limbă de propunere nemaghiară.“

„Eu mă mir, că voi, cari cu mare pompă aţi pus în această sală portretul lui Fr. Deák, nu vă sfiiţi a-l desavuà prin faptele voastre după moartea lui şi nu vă temeţi, că din ochii lui, din portretul, care vă stă în faţă vor picurà lacrimi de desamăgire, cari sunt condamnarea procedurei nedrepte faţă de populaţiunea românească loială şi credincioasă a acestui comitat. Nu, nu vă sfiiţi şi nu vă temeţi, căci ascultaţi de cei ce s'au lăpădat de principiile sănătoase pedagogice şi de dorinţa adevărată, a poporului, cărora li-s'a gârbovit spinarea de închinarea înnaintea omnipotenţei şi cărora li-s'a tocit limba de lingerea mânilor, cari izbesc în drepturile noastre fireşti.

„E timpul să vă întoarceţi şi să ascultaţi glasul nefalzificat al poporului şi al celor ce apără drepturile lui. Acum ar fi prilejul să vă întoarceţi la respectarea legii şi la împlinirea dorinţei generale a poporului român, înfiinţând gimnaziul din Caransebeş *cu limba de propunere română*. Prin această procedură aţi câştigat simpatiile populaţiunii şi s'ar dovedì, că începeţi a vă îngrijì şi de binele poporului românesc. Altcum şi acest gimnaziu va fi pus în serviciul maghiarizării. In contra înfiinţării gimnaziului nu ne opunem, dar ca să poată fi adevărat focular de cultură, *trebue să fie cu limba de propunere românească*, limba poporului din ţinutul Caransebeşului.

„De aceea propun, ca ajutoarele votate din partea comunelor respective numai cu acea condiţie să se aprobe, *ca gimnaziul proectat din Caransebeş să fie cu limba de propunere românească*. Vă rog a primì acest amendament.“

Majoritatea congregaţiei nu a primit amendamentul ci a aprobat deciziunile comunelor în toată întregitatea lor.

---

*) Nu; cu ocaziunea discuţiei asupra budgetului de stat de pe anul 1872, când era vorba, ca statul să înfiinţeze un gimnaziu *sârbesc* în Neoplanta.
Redacţiurea.

Rugare.

Deoare-ce în urma anunţului din Numărul 6 al acestui ziar, numai puţini ni-au restituit Nr. 1 al „*Revistei teologice*“, şi din partea unor abonenţi ni-se cere cu insintenţă, repeţim rugarea, ca toţi aceia P. T. D. cărora li s'a trimis Nr. 1 ca număr de probă şi nu intenţionează a să abonà, să binevoiască a ni-l restituì, ca să putem trimite şi acest număr abonaţilor. Sibiiu, 15/28 Februarie, 1907. *Administraţia „Revistei teologice*“.

NOUTĂŢI.

Personal. Excelenţa Sa Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a plecat astăzi, Luni, cu trenul de dimineaţa la Budapesta.

*

† Iosif Enescu, paroh gr. or. în Sibiiu, a decedat Vineri la 9½ ore seara, după lungi şi grele suferinţe, în al 33-lea an al etăţii sale şi al 5-lea al preoţiei, împărtăşit fiind cu sfintele taine. Rămăşiţele pământeşti ale regretatului defunct au fost aşezate spre vecinică odihnă eri, Duminecă, în 18 Februarie 1907 v. la 3 ore d a. în cimiterul biserici gr. or. din Sibiiu (suburbiul inferior). La actul înmormântării a azistat şi Excelenţa Sa I. P. S. Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan*, apoi P. C. Sa Arhimandritul Dr. Ilarion *Puşcariu*, membrii conzistoriului arhidiecezan, corpul profesoral, precum şi număroasă inteligenţă şi popor din parohia decedatului. Serviciul înmormântării a fost săvârşit de asesorul conzistorial *Mateiu Voileanu* şi de preotul *I. Baptist Boiv*, administratorul parohiei. In biserică dl asesor *Voileanu* a rostit o predică, prin carea înduioşat inimile ascultătorilor.

*

„Degenerarea morală“. Studiul care se publică sub titlul acesta în ziarul nostru e scris iarăşi de preotul şi profesorul din Petersburg, *G. S. Petroff.*

*

Pentru catedrală. La fondul catedralei din Sibiiu a contribuit comuna *Râusadului*, protopresbiteratul Sibiiu, cu 85 cor. 88 fileri, sumă adunată dela următorii credincioşi: Biserica gr. or. din Râusadului 12 cor., Ioan Cândea 5 coroane, Vasile Cândea, Ioan Zaharie, Coman Minea, Maniu Veştemean, Nicolae Poplăcean, Roman Muţiu, Stana Hoadrea, Isdrail Veştemean, Florea Dragoe, fiecare câte 1 cor., Işa Nicolae Roşca 2 cor., Bucur Tomescu 1 cor., Ioan Suma 2 cor., Bucur Hurdubelea 1 cor., Vasile Minea 1 cor., Vasile Muntoiu 2 cor., Neagoe Răspopu, Bucur Muntoiu, Coman Minea jun., Nicolae Vidrighin, fie-

---

de ale credinţei, şi ele nu pot fi pătrunse cu raţiunea. Ele trebuesc crezute, căci sunt adevăruri revelate minţii omeneşti. A încerca să le pătrundem cu raţiunea, ar fi lucru zadarnic. Natural, că nu putem şterge rolul raţiunei în cercetarea adevărurilor dogmatice. Ea e indispenzabilă numai întrucât contribue la verificarea adevărurilor câştigate prin credinţă. Raţiunea trebue să fie deci numai antişambra credinţei. „Naturalis ratio subservit fidei“ — zice Toma d'Aquino.

Că sfera credinţei e cu mult mai întinsă decât sfera raţiunei, au constatat-o filozofi cu mare reputaţie. Aşa Hamilton spune clar: „sfera credinţei noastre e cu mult mai întinsă decât sfera cunoştinţii noastre şi prin urmare ideile abstracte ca Dumnezeu, suflet, viaţă, spaţiu, timp, deşì nu le putem cuprinde cu raţiunea, nu le putem nici înlătura. Nu ne rămâne decât să le credem, fie pentru noi asta o necesitate, sau o simplă datorie de credinţă“.

Iar reputatul teolog citat: Toma d'Aquino, afirmă acelaşi lucru când spune, că omul nu poate cunoaşte cu raţiunea naturală adevărurile revelate ca, treime, păcat original, taine etc. Cu toate astea ele nu sunt neraţionale. Şi noi mai zicem, că tocmai precum electricitatea nu e neraţională, dacă noi nu ştim ce e ea în sine, tot aşa nici adevărurile dogmatice nu sunt neraţionale, dacă noi nu le putem cuprinde cu mintea.

Să vedem acum în ce raport stă raţiunea cu credinţa.

Dela început afirmăm, că ele nu se esclud una pe alta, ba din contră între raţiune şi credinţă trebue să existe un strâns raport, ceeace voiu dovedì cu citate din autori de seamă.

Aşa fericitul Augustin în lucrarea sa: „De utilitate credendi“ spune, că credinţa religioasă se împacă foarte bine cu credinţa raţională şi stabileşte, că credinţa îşi dă concursul său raţiunii. Credinţa e primul pas spre cunoştinţa adevărată. E mai posibil — zice el — credinţă fără ştiinţă, decât ştiinţă fără credinţă. Tot aşa Paul Janet în sus citata Istorie a filozofiei, afirmă acelaşi lucru când spune, că credinţa nu se opune ştiinţei, ci ea deschide calea acesteia. Aderenţii filozofiei şcolastice, în timpul când influinţa neoplatonică era predominantă, uneau aşa de strâns credinţa cu raţiunea, încât aproape le confundau. Pentru ei: credo, ut intelligam, devenise maximă.

(Va urma).

care câte 1 cor., Ioan Hurdubelea 3 cor., Bucur Sas 2 cor., Nicolae Veştemean s., Bucur Tomescu senior, Alăman Bogdan, Iosif Iliu, Ioan M. Tara, Ioan O. Tara, Ioan Moga, Nicolae Stanca, Nicolae Achim, Bucur Tara, Bucur Candrea, Ioan Vlaicu, fiecare câte 1 cor., Nicolae Veştemean j., 2 cor. Dela mai mulţi sume sub o cor., laolaltă 85 cor. 88 fileri.

*

Mustrare nemotivată. Ziarele române ne aduc imputări, pentrucă am publicat justificarea privitoare la dl *Burdia*. Credem însă, că cu nedreptate; pentrucă dacă am publicat la timpul său învinuiri la adresa dlui *Burdia*, eram datori să publicăm acum şi justificarea, cu atât mai vârtos, că foaia noastră e condusă de principiile bisericei, care se bucură de orice credincios al ei, când îşi îndreaptă greşala.

*

Dela cassa archidiecezană. Pentru Gimnaziul din Brad au mai întrat dela com. bis. Săcel cor. 80·—, Şelimbăr cor. 5·70·—, Glâmboaca cor. 69·20·—, Erdő Sângeorgiu cor. 30·—. Saschis cor. 12·24·—, Gurarâului cor. 70·—, ear dela domnul *Pantaleon Lucuţa* cor. 200.—

*

Avis. In Torontál-Ozora (Uzdin) este o bancă de păstrare I. unde e de lipsă să fie un *Român* ca contabil. Contabilitatea se poartă în limba *nemţască*, pentru-că conducătorii băncii sunt vechi grăniceri. E de dorit ca un Român, care poate purtă contabilitatea în limba *nemţască* — se competeze până la 20/III n. pentru acest loc salarizat, cu 1800 cor., şi remuneraţiunile şi venitele obicinuite. Informaţii mai detailate dă parohul *Iancu Milu* în Torontál Ozora-Uzdin.

*

„Vulturul“, institut de credit şi economii, societate pe acţii“ cu sediul în Diciosântmărtin şi-a început activitatea cu 1 Martie 1907. Localul institutului să află în faţa judecătorii cercuale şi a casselor comitatului Târnavei mici, în cassele Dlui advocat Caluţiu

*

Chipul în uleu al mult regretatului Dr. Aurel Brote Acum, că s'a pornit o mişcare atât de laudabilă pentru înfiinţarea în comunele noastre de pretutindenea de „Insoţiri săteşti sistem Raiffeisen“, în semn de recunoştinţă către traducătorul în româneşte a opului: „Insoţirile de credit „Raiffeisen“, mult regretatul Dr. Aurel Brote, fost membru în comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, chipul în uleu al acestuia se va procura pentru localul reuniunei noastre agricole. La acoperirea speselor de procurare notarul din Reciu, dl Demetriu Munthiu, a contribuit cu 1 cor.

*

† Roma Aurora Costin, învăţătoare gr. or. în Brad, după un morb greu şi îndelungat, împărtăşită fiind cu sfintele taine şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului în 27 Februarie 1907. la 11 ½ ore a. m. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei au fost depuse spre eternă odichnă, Vineri în 1 Martie n. la 2 ore p. m. în cimiteriul gr. or. din Brad. Fiei ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată.

*

Decanul facultăţii juridice din Budapesta contra studentelor. Kméty, deputat în dietă şi decan al facultăţii juridice din Budapesta a înaintat senatului universitar propunerea, ca să intervie la guvern să se ia fetelor dreptul de a fi studente.

*

O cassă pentru biserici. Ministrul de culte al Franciei Briand are intenţiunea de a propune în viitorul consiliu de ministri, ca din venitele bunurilor bisericeşti şi a stabilimentelor de binefacere să se creeze o cassă centrală, al cărei scop ar fi, să se subvenţioneze comunele, pentruca bisericile să fie păstrate.

*

Tratatul de comerciu româno-sârb. Scupcina a aprobat cu unanimitate tratatele de comerciu legate de guvernul din Sârbia cu România şi cu Muntenegru.

*

Nefericire în pădure. Ilie Luca din Sân-Georgiul-român, răsturna cu fiul său arbori în pădure. Din nefericire însă un arbore, care voiau să-l doboare, a căzut înspre povârnişul dealului şi trase cu sine şi pe Ilie Luca cu aşa repezeală, încât într'un moment a fos bietul om în afunzime. A strigat după ajutor, dar până au venit oameni la el a fost zdrobit aproape de tot. Lau scos apoi din starea lui îngrozitoare, şi l-au aşezat în un car spre a-l duce acasă, dar în urma rănilor a murit pe drum.

*

Explozie. In Wienerneustadt s'a întâmplat în laboratorul militar o explozie, în urma căreia a murit un oficier.

*

Lupta în contra bisericii catolice. Lupta începută în Francia pentru despărţirea statului de biserică, începe a află imitatori şi în Elveţia, unde chestia e discutată amănunţit, mai ales în cantoanele catolice. Mişcarea e provocată aici de o scriere literară în contra preoţilor catolici, apărută în Zürich, în fascicole. Intâiul fascicol întitulat „Parasiţii ca dascăli şi educatori“ a produs mare senzaţie. Dacă şi celelalte fascicole: „Tainele spovedaniei“, „Din mânăstiri şi case preoţeşti“, „Despre Vaticani“, etc. vor produce acelaş efect, atunci chestiunea va lua un caracter politic. Interesant e, că scrierea apărută în limba *germană*, a fost bine primită în cantoanele *franceze*. Acum va apărea cartea la Geneva în franţuzeşte.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru acuirarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Institutul de credit „Murăşanul“ din M.-Radna 20 cor., Romul Vraciu, secretarul „Reuniunii de înmormântare“ din Poiana 60 bani, Ioan Pops, ales paroh în Cristian şi soţia sa Alexandrina n. Nicolescu, din Meşterhaza, drept răscumpărare a felicitărilor la căsătoria lor 4 cor., Onoriu Sasu, paroh în Daneş, soţia sa Leontina n. Sbârcea şi copii lor Elena şi Honora 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, asesor consist. 10 bani.

*

Din suferinţele unui emigrant. Inaintea judecătoriei din Bregenz a fost adus în zilele trecute un Român nefericit, rău îmbrăcat, lihnit de foame, având etatea de 58 ani. Era acuzat pentru vagabundaj. Românul cercă să-şi spună năcazul lui, însă nimenea nu-l înţelegea. Din întâmplare se afla în Bregenz un Sas din Transilvania, care ştiind româneşte, a tălmăcit juzilor, cum a ajuns Românul până aci. Iată istoria rătăcirii sale: „Sunt din părţile Blajului, — zice el — banii ce i-am avut 48 fl. i-am dat unui agent, care mi a făgăduit, că-mi va da un bilet de drum, cu care voiu călătorì până la America, căpătând pe ea şi merindea trebuincioasă M'am pus pe tren şi am sosit până la Budapesta, de aici nu m'au lăsat mai departe, zicându-mi că biletul a fost plătit numai până aici. Nu mi-a rămas altceva de făcut, decât să mă întorc acasă pe jos, am şi plecat, dar în loc să mă duc către casă, văd că tot mai mult m'am depărtat, până am ajuns aici. Am fost până acum de 12-ori închis, cu toatecă n'am făcut nimănui nimic. Aşi fi voit să capăt undeva de lucru, dar nu-mi dă nimenea şi aşa tânjesc de prin toamnă. M'aş duce acasă, dar n'am bani de drum.“ Istoria aceasta tristă tălmăcită juzilor a stors milă şi acestia au luat hotărârea ca Românul nostru să fie trimis către casă pe cale oficioasă. Faptul acesta poate servì de exemplu multora, cari să lasă înşelaţi şi seduşi de agenţi mincinoşi.

*

Atentate. Se vesteşte din Petersburg, că poliţia de acolo a fost încunoştiinţată, că în 5 Martie, adecă în ziua când se va deschide duma cea nouă se vor pune la cale o mulţime de atentate contra mai multor dignitari înalţi.

*

Din general — teatralist. In Havana a făcut mare senzaţie păşirea pe bină a unui general spaniol. Acest general numit Enrique Collazo a luat parte pe timpul răscoalei spaniole ca conducător al unui regiment revoluţionar. Rămânând din cauza aceasta fără post şi fără avere, a fost silit să şi caute cele de lipsă pentru traiu, păşind pe bină. Cu ocaziunea primei producţiuni a ţinut publicului următoarea vorbire: In războiu am servit patriei mele şi mi-am vărsat sângele pentru binele ei, în timp de pace însă n'am putut să-mi câştig nici un fel de slujbă în stat, de aceea am fost silit ca la 59 de ani să-mi caut pânea ca actor. Rog deci on. public să fie cu considerare şi să-mi dee sprijinul binevoitor.

*

Atentat nereuşit. Din Petersburg vine ştirea că un funcţionar al trenului care duce în pavilonul imperial, vizitând Marţi seara aceasta linie a dat preste un om, aşezând pe şine o ladă, care conţineà o bombă. Părându-i-se suspect acest fapt, a vrut să pue mâna pe atentator, dar acesta i-a scăpat din mână, şi aruncându-se în o sanie care-l aşteptà, a dispărut. După toată probabilitatea, bomba a fost pusă cu scopul de a asasinà pe marele Duce Nicolae Nicolaevici, care sara la 8 ore aveà să treacă pe acolo.

*

Foc în şcoală. In Montreal, capitala Canadei, a ars şcoala protestantă. Pe timpul când a isbucnit focul să aflau în şcoală 250 elevi. O panică grozavă a cuprins pe şcolari, cari voiau să scape, însă nu erà posibil, pentru-că chiar partea pe unde ar fi putut eşi din şcoală, erà în flacări. Numărul celor nenorociţi nu să poate şti încă, până acum au fost scoase vre-o 40 cadavre din ruine. Directoara institutului care cu un eroism de admirat a luat parte la scăparea şcolarilor nenorociţi, încă şi-a aflat moartea în flacări.

*

Lupta între Bulgari şi Greci. Din Salonic vin ştiri, că o luptă violentă s'a produs pe lacul Enidgee între o bandă bulgară şi greci. Perderile bulgare sunt de 32 oameni, iar cele greceşti aproape tot atât de mari.

*

Acuze grave contra lui Stössel. Generalul Smirnov care din Febr. 1904 până la predare a fost comandant în Port-Artur, aduce grave acuze contra lui Stössel fostul comandant suprem, apoi generalului Fock şi colonelului Reiss, susţinând, că numiţii au dovedit la apararea Portului-Artur multă negligenţă şi incapacitate. Au predat întăritura tocmai pe când s'au luat toate măsurile trebuincioase pentru apărare. Smirnov critică cu cuvinte aspre tactica militară a armatei ruseşti.

*

Senzaţie generală produce pretutindinea viţa „Pepineriei milenare“ din Nagyösz, comitatul Torontál, care în anul dintâiu creşte de $1^1/_2$—2 metri şi care aduce mari foloase vierului. Catalogul bine asortat se trimite ori şi cui gratis şi franco în limba română, ori maghiară, ori în limba nemţească sau în limba sârbească.

*

Farmacia a făcut progres uriaş în decenii ultimi. Aşa avem d. e. azi oleul de peşte într'un preparat nou, care nu numai că nu are mirosul şi gustul neplăcut al oleului de peşte, dar e şi mai uşor de mistuit, ceea-ce măreşte influenţa sa binefăcătoare. Acesta-i „Emulsion-“ul lui Scott care se capătă în toate farmaciile.

*

In mii de cazuri a dovedit minuni inventatorul crucii duple electro-magnetice R. B. nr. 86.967 a dlui Albert Müller din Budapesta V. Bez. Vadász-utcza 42/V. A primit iarăşi inventatorul următoarele două scrisori de recunoştinţă: Stimate dle Müller! Succesul aparatului R. B. 86.967 este minunat. Eu m'am vindecat cu totul de suferinţele de reumatism, folosind aparatul dtale. Primeşte mulţămitele mele. Cu toată stima: F. Lindeschmid, Német Palanka, 1 Febr. „On. dle Müller! Vă rog a-mi mai trimite încă un aparat, care mi-a folosit la durerile mele de inimă şi de care am trebuinţă pentru o amică a mea. Cu toată stima: Vaszik Vilma. Agram, 31/I.

Viaţă socială.

Convenirea socială a meseriaşilor din Sibiiu.

O seară plăcută au avut toţi acéia, cari au azistat la concertul de eri, Dumінecă seara, dat de corul Reuniunii meseriaşilor din loc Deja la primul cântec „Dorule“ ne-a făcut impresia, că stăm în faţa unui cor bine disciplinat, graţie harnicului conducător Candid Pops. Compoziţia „Dorule“ o piesă poporală de o duioşie rară şi armonizată cu multă măestrie de noul profesor de muzică dela seminar dl A. *Bena* a fost primită de public cu plăcere.

Tot asemenea şi celelalte coruri mixte ca „Eu eram odinioară“, de T. *Popoviciu*, „Cântec“, de I. *Mateiu* şi „La fântână“, de A. *Bena*, au stors admiraţia publicului prin precisiunea cu care s'au executat, precum şi prin o nuansare perfectă.

Corurile de bărbaţi încă au mulţămit pe deplin publicul cu deosebire în puternicul cântec „In pădure“, de Flondor, te simţiai transpus acolo, unde echoul cântecelor întinereşte inimile şi insuflă speranţe în un viitor mai bun.

Punctul de forţă al concertului l-a format însă cântecele solo de tenor. Dl Stanciu prin tenorul său liric, plin de farmec a răpit inimile. Aplauzele nu mai încetau şi fiecare cântare a trebuit bisată.

Dintre cercetători regulaţi ai producţiunilor Reuniunii meseriaşilor din loc s'au exprimat mulţi, că concertul de eri, Duminecă, a fost unul dintre cele mai reuşite, dacă nu cel mai reuşit, din câte a dat această Reuniune.

Progresele ce le fac meseriaşii noştrii de aici pe toate terenele, mulţămită în primul rând neobositului lor prezident, *V. Tordăşianu*, îţi umple inima de bucurie şi ne dă firma speranţă, că şi la noi această branşe va ajunge la însemnătatea ce i se cuvine. — După concert a urmat joc, care în bună dispoziţie a durat până în faptul zilei. *(db.)*

*

Teatru în Viştea Inferioară. „Reuniunea pentru Biblioteca Poporală“ din Viştea inferioară, invită la Serata Teatrală împreunată cu cântări şi declamaţiuni, pe care o aranjează în favorul gimnaziului din Brad, Duminecă în 25 Februarie v. (10 Martie n.) 1907. Preţul de întrare: o persoană: 1 cor 20 bani; o familie (3 pers.) 3 coroane. Inceputul precis la 7 oare seara.

*

Petrecere în Poiana. Casina română din Poiana-Sibiiului invită la Petrecerea cu joc ce se va aranjà Duminecă în 10 Martie st. n. a. c. în sala cea mare a hotelului „Şufană“. Inceputul la 7 ore seara.

*

Petrecere în Mehala. Comitetul par. gr. ort. român din Mehala, cu concursul Reuniunii de cântări „Armonia“ a aranjat Petrecere împreunată cu Reprezentaţiune teatrală şi joc Sâmbătă, 17 Februarie v. 2 Martie st. n. 1907, în localul ospătăriei „La Regele Ungariei“ (Montaniol) din Mehala, în favorul bisericei lor.

Cărţi şi reviste.

Biserica ortodoxă română. revistă periodică eclesiastică. Anul XXX Nr. 10. Cuprinsul: Chestiuni de actualitate pentru clerici. Despre români, din scrierea dlui Daniil Filipid. Adevărurile credinţei şi datorinţa de a le apără. Biserica în Franţa. Călătoria mea la sf. Munte Athos în Palestina şi Egipet. Istoria Bisericii Occidentale. Câteva cuvinte asupra Cetechumenatului. Scurte priviri istorice şi dogmatice. Practica în biserica ortodoxă. Felicitări de Anul nou. Observaţiuni critice asupra Istoriei Bisericeşti alui Eusebiu.

Evangelia sau viaţa şi învăţătura Domnului nostru Iisus Cristos. Bibliografie. Donaţiuni. Adm.: Bucureşti, tipografia cărţilor bisericeşti.

Oficială.

Conzistorul aşteaptă cât mai curând trimiterea:

1. A *premiilor de asigurare*, ca să nu se primejduiască averea bisericei prin neplătirea la timp a premiilor, cum s'a întâmplat şi anul trecut cu o comună.

2. A *taxelor la fondul de penziuni* atât dela comune cât şi dela membri.

3. A *colectei pentru catedrală*, a acelor comune, cari încă n'au aşternut-o. Observăm aici, că în *monografia* bisericei catedrale se va publicà şi colecta întreagă; deci e de dorit, ca să nu obvină acolo unele comune ca restante în o afacere atât de însemnată.

Parohii să facă imediat paşii de lipsă pentru trimiterea acestor sume.

Poşta redacţiei.

Casina română Brad. Fiecare număr de ziar ne soseşte îndărăt, cu observarea, că *adresatul e necunoscut* (czimzett ismeretlen). Intreveniţi deci la posta de acolo, şi spuneţi cui să se inmâneze ziarul. De altcum vă comunicăm, că am făcut arătare la direcţia postelor în contra oficiului postal de acolo, pentrucă Bradul nu e aşa de mare, ca posta să nu ştie unde-şi are localitatea casina română. V'am ruga însă şi pe dvoastră să nu mai faceţi abonamentul *prin agenţi*, cari poatecă ne dau adresă greşită, ci deadreptul, la posta dela care aveţi să primiţi ziarul.

Teatru.

Luni: *Der Bibliothekar*, comedie.
Marţi: *Die Lustige Witwe*, operetă.

Mamele cari alăptează

se simt adese-ori foarte obosite, chiar în timpul acela când mai cu seamă ar trebuì să fie puternice şi sănătoase ca să-şi poată împlini datorinţele de mamă. Pentru dânsele cu deosebire, este „Emulsion“-ul lui Scott un mijloc foarte bun de nutrire şi întărire, care constă din cel mai fin oleu de peşte cu var şi natron-hypophosphit şi deoarece „Emulsion“-ul lui Scott are gust bun şi se mistue uşor, produce apetit e cel mai bun remediu de a însănătoşà şi de a întărì mamele tinere. „Emulsion“-ul lui Scott are un efect mult mai mare ca oleul simplu de peşte. IV 252 3—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Vácsi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

Publicaţiune.

Urcându-se în continuu preţul materialului brut, subscrişii sunt siliţi a aduce la cunoştinţa onoratului public, că de azi încolo şi preţurile lucrărilor de lăcătuşerie vor trebuì în proporţie urcate.

Totdeodată subscrişii îşi iau voe a observà, că la acele zidiri nouă şi adaptări, la cari ferecăturile uşilor şi ferestrilor vor fi executate de măsari, sau de lăcătuşi neconcesionaţi, nu vor întreprinde nici un lucru ce se ţine de branşa lor.

Se mai aduce la cunoştinţă, că pentru conturile trimise, la caz că nu sunt achitate prompt, vom computà fiecare câte 6% şi anume începând după 30 de zile dela datul contului. [48] 3—3

Sibiiu, în 21 Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:

Măestrii lăcătuşi din Sibiiu.

Pentru domnii preoţi!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Librăria Tipografiei arhidiecezane,

Sibiiu — Nagyszeben.

Aviz!

Domnilor învăţători şi directori de şcoale le recomandăm depozitul nostru de Harte geografice, Globuri terestre cu meridian, Tabele de cetit ung. şi româneşti, aprobate de Inaltul Minister reg. ung. de culte şi instrucţiune publică, precum:

	K f.
HARTA Ungariei politică 178×127 cm.	12·65
„ „ fizică 178×127 cm.	12·65
„ Austro Ungariei politică 46×115 cm.	12 65
„ „ „ fizică 46×115 cm.	12·65
„ Europa politică 170×138 cm.	13·20
„ „ fizică 170×138 cm.	13·20
„ Aziei politică 176×180 cm.	19·80
„ Africei „ 132×134 cm.	14 30
„ America de Nord politică 140×108 cm.	15·40
„ „ „ Sud „ 128×100 cm.	15·40
„ Australia politică 172×138 cm.	19·80
„ Semiglobурilor, cele 5 părţi ale pământ. 220×140 cm.	18·70
HARTELE comitatelor Braşov, Cluj, Făgăraş, Hunedoara à	—·30
„ „ Sibiiu, Turda à	—·20
GLOBURI terestre simple à 6·60, 10 60 şi	20·—
„ „ cu meridian à 10·60, 16·80, 25·20 şi	42·—
TABELE de părete pentru cetit, româneşti	4·80
„ „ „ „ „ ungureşti	4·80
„ „ Istoria naturală (16 bucăţi colorate)	14·40
„ „ măsuri metrice	1·60

Asemenea oferim tot felul de recuizite pentru şcoală: ceruze, cerneală, caete, pene, etc.

Viţă de vie nobilitată.

Ca şi în anii trecuţi aşa şi acum

Prima plantaţiune de viţa nobilitată

de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga ţară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viţă de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viţă nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obţinut rezultatele cele mai frumoase.

☞ **Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulţămită şi recunoştinţă se trimite la cerere gratis si franco.** [253] 34—40

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1.	Vasile cel mare	20 fil.
2.	Marele Mucenic George	30 „
3.	Apostolii Petru şi Pavel	30 „
4.	Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Libraria Tipografiei arhidiecezane

Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

IV.

- **Arhangelul Mihail**
- **„ Gavriil**
- **Apostol** ori-care
- **Domnul Christos**
- **Iisus în muntele Maslinilor**
- **Sfântul Dumitru**
- **Sfântul George**
- **Ilie Prorocul**
- **Ioan în pustie**
- **Sfântul Nicolae**
- **„ Simeon**
- **„ Andreiu**
- **Evangelistul Ioan**
- **„ Luca**
- **„ Marcu**
- **„ Mateiu**
- **Prorocul Zaharia**
- **Apostolul Iacob**
- **„ Filip**

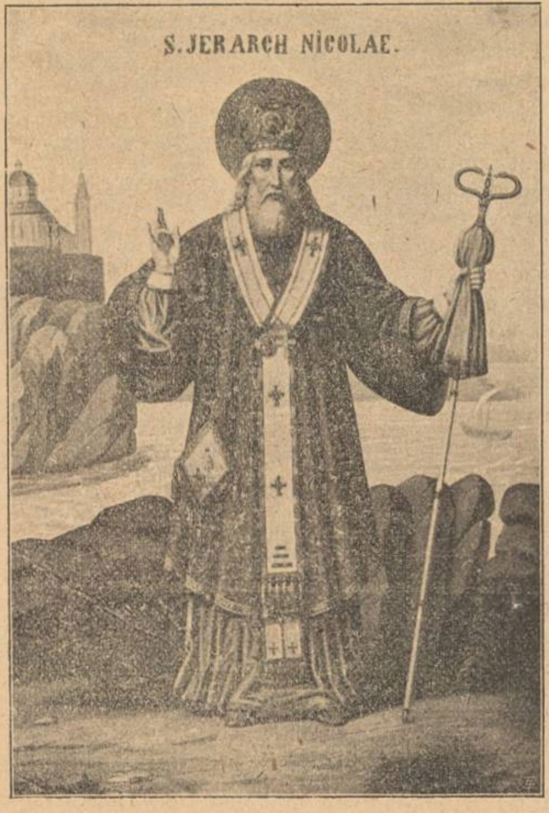
S.JERARCH NICOLAE.

I.

- **Adormirea Maicei Domnului**
- **Bunavestire**
- **Naşterea Domnului Iisus Christos**
- **Fuga la Egipet**
- **Iisus în biserică de 12 ani**
- **La nunta din Cana**
- **Iisus pe mare**
- **Invierea lui Lazar**
- **Schimbarea la faţă**
- **Răstignirea lui Iisus Christos**
- **Punerea în mormânt**
- **Invierea Domnului**
- **Inălţarea — Floriile**
- **Tăerea împrejur**
- **Naşterea Maicei Domnului**
- **Pogorârea Duhului sfânt**
- **Naşterea sftului Ioan Botezătorul**
- **Grigorie, Vasilie şi Ioan**
- **Adormirea sfintei Ane**
- **Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.**

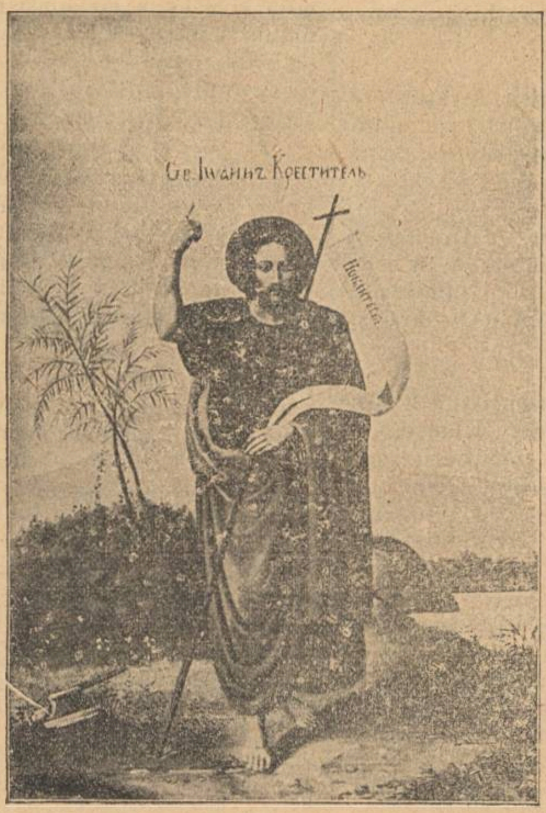

II.

- **Iisus pe Cruce**
- **Inălţarea sfintei cruci**
- **Ilie prorocul în carul de foc**
- **Tăierea capului sfântului Ioan**
- **P. Grigorie teologul**
- **Sf. Vasilie**

III.

- **Botezul Domnului**
- **Constantin şi Elena**
- **Sfântul Dumitru** călare
- **Sfântul George „**
- **Maica Domnului**
- **Petru şi Pavel**
- **Arhanghelii Mihail şi Gavriil**
- **P. Ioan Gură de aur**
- **PP. Ioachim şi Ana**

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**şi Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34 60	42 —	56·—	70·—	**cor. foarte fine.**
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	**„ fine.**
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19 60	26 60	**„ simple.**

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 20 Sibiiu, Joi 22 Februarie (7 Martie) 1907 **Anul LV**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Deák Ferencz şi instrucţia în şcoale.

In legea despre naţionalităţi, votată la anul 1868, e trecută în formă clară dispoziţiunea, că comunităţile bisericeşti, ca susţinătoare de şcoale confesionale, au dreptul să determine singure şi după plac limba de propunere în şcoalele susţinute de ele (§-ul 14). Se cuprinde însă în legea de naţionalităţi şi o altă dispoziţiune, tot atât de însemnată. In §-ul 17 se spune anume, că dupăce scopul suprem al statului este succesul instrucţiunii publice, din punctul de vedere al culturei şi al buneistări generale: statul e *dator* a purta de grije, ca în ţinuturile ţării, locuite de naţionalităţi, să se ridice şcoale medii de stat, cu limba de propunere a *naţionalităţii* respective.

Acestei dispoziţii clare din lege voia să satisfacă guvernul ungar la anul 1872, când trecuse în budgetul ţării suma trebuincioasă pentru ridicarea unui gimnaziu de stat în Neoplanta, cu limba de propunere *sârbească.*

Poziţia a fost însă atacată în dietă, cu arme atât de puternice, încât s'a văzut îndemnat să-i sară întru apărare însuşi *Deák Ferencz,* înţeleptul patriei, rostind vorbirea la care s'a provocat deputatul dietal, dl *Coriolan Brediceanu,* în congregaţia comitatului *Caraş-Severin.*

Fiind de actualitate vorbirea aceasta, tocmai acum, când se face nouă spărtură în legea de naţionalităţi, şi se ia *în parte* dreptul dela comunităţile bisericeşti de aşi determina singure şi după plac limba de propunere în şcoalele susţinute de ele cu privire la *toate* obiectele de învăţământ, ne vedem îndemnaţi să o publicăm în întregime.

Inţeleptul *Deák* a vorbit în şedinţa din 23 Ianuarie 1872 a dietei ungare, la poziţia din budgetul ţării, referitoare la înfiinţarea unui gimnaziu de stat în oraşul Neoplanta, cu limbă de propunere sârbească, următoarele:

.....„Ce se atinge de chestia naţionalităţilor, de mult mi-am spus părerea, că ce înţeleg eu sub îndreptăţirea naţionalităţilor, şi astfel de astădată nu voiu întrà în tema aceasta. Indreptăţirea aceea o are fiecare naţionalitate, la tot cazul, chiar dacă nu e naţionalitate politică, ca *să i se facă posibilă educarea, cultivarea copiilor ei.* (Aprobări vii, mai ales din partea deputaţilor naţionalişti). Chiar dacă s'ar aflà în ţară 300 de gimnazii, dacă s'ar aflà atâtea, ca tot la şase mile de pământ să fie unul: *dacă în gimnaziul din cutare ţinut nu se propune în limba, sau cel puţin mai mult în limba, care formează limba poporului din acel ţinut, atunci fără îndoială că se face cu greu promovarea culturei.* (Aprobări vii, mai ales din partea deputaţilor naţionalişti.) Să ne revocăm numai în memorie, *cât ne-am chinuit noi, când eram copii, cu aceea, că trebuia să învăţăm în o limbă străină, moartă, şi să vedem cu cât e mai uşurată învăţătura pe seama fiilor noştri acuma, prin aceea, că sunt instruaţi în limba maghiară.* Tot aşa stă lucrul şi *cu limba fiecărei altei naţionalităţi.* Dacă le-am constrânge, ca copiii lor, cari nu cunosc de loc, sau prea puţin limba maghiară, fiindcă în şcoalele poporale se propune mai mult în limba lor naţională, să fie instruaţi pretutindenea şi în toate ungureşte, — atunci *în gimnaziile acelea ar fi cu neputinţă înaintarea tinerilor, părinţii ar cheltuì de geaba banii şi copiii ar perde timpul în zadar.* (Aprobări vii din partea deputaţilor naţionalişti). Peste tot, *dacă voim să câştigăm pe partea noastră naţionalităţile, nu aceea e calea, ca cu tot preţul să le maghiarizăm, ci aceea, ca raporturile maghiare să fie plăcute pentru ele.* (Aprobări generale). Pentrucă două lucruri ne sunt clare, *a voi să le exterminăm e o barbarie păgână* (aprobări vii), *chiar şi atunci, dacă n'ar fi atât de număroase, ceea ce face nimicirea lor imposibilă; iar a ni le face duşmane, nu ne zace în interes.* (Aprobări vii). In asemenea poziţie se aflà şi ele. Dacă s'ar putea rupe de cătră noi, şi ar putea forma o naţiune mare, a-şi înţelege nizuinţele îndreptate în direcţia aceasta; dar între împrejurările de azi europene lucrul e cu neputinţă. Ambele părţi deci au să stărue într'acolo, ca *împreună şi lângă olaltă să trăim, în înţelegere cât se poate de bună.* (Aprobări vii). Inţelegând eu astfel misiunea noastră, *aprob propunerea guvernului, de a se ridica un nou gimnaziu, cu deosebire sârbesc*“...

Aşa vorbia înţeleptul patriei, *Deák Ferencz,* la anul 1872 în chestia naţională în dieta ţării. Şi atunci erau în dietă oameni, cari îl înţelegeau, şi-i ascultau poveţele. Astăzi poatecă nici el n'ar mai cuteza se vorbească astfel în dieta ţării, ori dacă ar şi cuteza, n'ar fi cine să-l asculte şi să-l înţeleagă. In schimb însă poatecă ar fi foarte mulţi, cari ar cere să fie — dat afară din dietă. Cum s'au schimbat vremile în 35 de ani! Vremile şi oamenii!

Din parlament. Luni dieta a ţinut o şedinţă scurtă formală, în care comisiunile şi-au prezentat rapoartele. A fost prezentat şi raportul asupra proiectelor de lege despre îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti.

Mandatul dela Lugoj. Comisiunea a patra verificătoare a dietei se va pronunţa mâne, Joi, la orele 4, asupra mandatului deputatului Dr. *G. Popovici,* ales în cercul Lugojului.

Pactul cu Austria. Pertractările pe cari le-au avut membrii guvernului ungar cu colegii lor din Austria în chestia reînoirii pactului n'au dat nici un rezultat. Ele vor fi continuate în 11 Martie n. în Budapesta. După toate semnele, rezultat nu vor da nici de astădată, şi vor mai fi continuate de câteva-ori, când la Viena, când la Budapesta.

Degenerarea morală.

III.

Pesimismul, care roade ca rugina tot mai mult la viaţa modernă a omului, se manifestă tocmai în aceea, că cu o aripă ne ridicăm în sus spre ceriu, iar cu ceealaltă ne sbatem fără ajutor în murdăria şi josnicia vieţii. Conflictul intern e din acest motiv inevitabil. Trebue să urmeze o nemulţămire cu sine şi cu viaţa, iar de aci de multeori o încheiere forţată şi prematură a socotelii cu — viaţa. Dar viaţa, oricât de posomorâtă să fie, e totuşi mai scumpă decât un glonţ de revolver, sau o lingură de piatră acră. Să ştim numai să-i înţelegem adevăratul rost şi să cunoaştem principiul, după a cărui conducere viaţa îşi primeşte adevărata valoare, extraordinar de mare!

Noi, ceice avem evangelia şi credem în ea, ar trebuì să cunoaştem bine acest rost al vieţii, din cea mai fragedă copilărie. Ar trebuì să credem, că celce se numeşte creştin, nu poate să fie decât om, care-şi întocmeşte viaţa conform legilor şi poruncilor lui Cristos. Dar realitatea ni-se prezintă cu totul altcum. Sunt atâtea contraste neplăcute în viaţă, încât cea mai sănătoasă minte omenească nu e în stare să-şi dea seamă despre ele.

Soldatul nu e de nădejde, dacă nu cunoaşte legile militare, şi advocatul tot aşa, dacă nu cunoaşte legile ţării. Creştini însă întâlnim cât de mulţi, cari nu cunosc adevărurile fundamentale ale învăţăturii lui Cristos! Găsim destui oameni, cari trecuţi şi numai prin şcoala dela sat, cunosc una ori două poezii deale poeţilor mai de frunte; avem însă sute de oameni cu diplome, cari nu sunt în stare să-ţi spună cari sunt principiile fundamentale ale legii creştine!

Se poate să existe om cult,

FOIŞOARĂ.

Insuficienţa raţiunei în materie dogmatică.

De
Constantin Dimian
licenţiat în teologie.

(Urmare).

In a doua fază a fiolozofiei şcolastice, când Aristotel servia ca normă dătătoare de ton, au recunoscut toţi, că raţiunea nu poate să stabilească adevăruri de ale credinţei, dar serveşte acesteia spre a le susţineà. Tot asemenea şi părintele bisericesc Iustin filozoful, fixează raportul strâns dintre raţiune şi credinţă, împăcându-le foarte bine. El găseşte în raţiune un tovarăş sârguitor şi activ al credinţei în determinarea adevărurilor ei. Făcând acestea Iustin desarmează pe filozofii păgâni, inimicii religiei creştine. Pe de altă parte îndeamnă pe creştini să nu privească cu dispreţ la raţiunea filozofică, ci să se folosească de dânsa, fără teamă, spre binele şi propăşirea credinţei lui Isus. A rămas clasică împrejurarea în care Iustin a ajuns la această convingere. Păgân de naştere, se apucà să studieze mai întâiu filozofia stoică, crezând că principiile înalte ale acestei şcoale vor puteà să-i satisfacă dorinţa arzătoare după adevăr. Rămase însă desilusionat, când se convinse, că nu puteà face nici un progres în ceeace priveşte cunoştinţa despre Dumnezeu, pe care stoicul n'aveà cum să-l priceapă. Dupăce îşi perdù vremea ascultând pe un peripatetician şi pe un pitagorian, credea că-şi va găsì liniştea dorită în filozofia neoplatonică. La început păreà mulţămit. Dar şi această filozofie prin lipsurile ei aruncà mai multă încurcătură în sufletul lui. Nici dualismul, nici panteizmul şi nici metempsihoza nu i-au redat aceeace căutà. In fine dădù atenţie şi religiunei creştine, şi tocmai acolo găsì aceeace poate nici nu se aşteptà.

Ştim în urmă, ce scriitor însemnat şi apărător înfocat al creştinismului se făcù. Ca el păţiră şi alţi sfinţi părinţi, cum au fost: Atenagora, Teofil de Antiochia, Hermia, Irineu, Clement Alexandrinul, Origen, Tertulian, Ciprian etc., cari toţi deveniră scriitori însemnaţi, tocmai fiindcă au studiat filozofia şi au ştiut să împace raţiunea lor cu credinţa.

Incheiem constatările făcute asupra legăturei strânse, ce există între raţiune şi credinţă cu părerea următoare, pe care o găsim în Monologurile lui Anselm de Kantorbery: „Ideile sunt eterne în Dumnezeu, şi sunt discursul interior al lui Dumnezeu, precum judecăţile sunt discursul interior al omului. Toată ştiinţa se urcă la Dumnezeu; el e adevărul care a făcut toate adevărurile“.

Din cele spuse reese clar, că raţiunea şi credinţa nu se exclud una pe alta în căutarea adevărului, fie de natură profană sau dogmatică. Ele trebue să fie ca două surori bune, cari trebue să-şi dee mână de ajutor în lunga şi anevoioasa cale, ce duce la adevăr. Putem chiar afirma, că raţiunea fără credinţă e insuficientă nu numai în cercetarea adevărurilor dogmatice, dar a oricărui altfel de adevăr. Să luăm un exemplu atât de simplu, 2×2=4. Cum am primì acest adevăr, pe care în sine nimenea nu l-a probat. Dar chiar să presupunem, că l-a demonstrat cineva şi noi nu credem în demonstraţia lui, putem pentru aceea să zicem că 2×2 nu fac 4. De sigur, că nu. Trebue să credem deci, că 2×2 fac 4.

Cum am puteà apoi să ne convingem de realitatea figurilor istorice, dacă n'am crede cele scrise de atâţi istorici? Nici o ştiinţă n'ar fi posibilă, dacă n'am crede în adevărurile, pe cari mintea cercetătorului ni-le pune la dispoziţie. Ştiinţa medicinei d. e. ar puteà exista, dacă bolnavul n'ar crede în sfaturile şi în ştiinţa medicului? Ce s'ar alege de instrucţie, dacă elevul n'ar crede în cele spuse de profesorul său? Ajungem deci la vorbele fericitului Augustin: „Non quaero inteligere ut credam, sed credo ut inteligam“. (Nu caut a înţelege spre a crede, ci cred spre a înţelege).

Ar fi foarte trist dacă am şterge rolul raţiunei în căutarea adevărurilor dogmatice. — cu toate acestea zilnic se aduce din partea celor cu puţină spoială de cultură învinuire teologilor, că nu dau nici o importanţă raţiunei, în cercetarea adevărurilor de credinţă. *Crede şi nu cercetà e o scornitură îndrăzneaţă,* pe care semidocţii o pun pe sama teologilor. Dacă Cels, duşmanul neîmpăcat al creştinizmului, printre alte învinuiri puţin serioase aduse acestei religii, a scăpat acele vorbe, asta nu e motiv să le atribuim teologilor.

care să nu cunoască barem pe unul dintre clasicii literaturii neamului său? Creștini însă, și încă dintre cei culți, găsim destui, cari nu cunosc nici măcar numele celor patru evangeliști.

Dupăce am învățat pe băncile școalei câteva din faptele lui Iisus Cristos, ne credem destul de orientați cu privire la viața Mântuitorului, destul de cunoscuți cu evangelia, și de aceea nu o mai luăm în mână, în întregul rest al vieții noastre. Ce vom zice oare despre omul, care cunoscând unele episoade din viața lui Socrate, Baconori Spinoza, Heggel sau Kant, se dă de filosof, ori de cunoscător al întregei științe filosofice? Creștini însă de specialitatea acestor „filozofi“ avem cu milioanele! E de mirat deci, dacă pe lângă toată spoiala culturală ce o au, natura lor spirituală e de o animalitate dură? E de mirat, că ei nu cred într'un viitor mai bun al omenimei, nu cred în înfrățirea popoarelor, nici în posibilitatea venirei împărăției lui Dumnezeu pe pământ? E de mirat, că nu vreau să lucre în direcția, ca majoritatea omenimei să o formeze ființe după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, pentruca din omul-animal să se facă om ce seamănă fiiului părintelui ceresc? Cum putem să ne ferim de îndobitocirea morală, dacă nu suntem pătrunși de spiritul evangeliei, dacă nu înțelegem și nu *simțim* importanța și mărimea acestei cărți sfinte, care formează fundamentul, temelia vieții??

Una dintre cele mai triste greșeli ale omului e vanitoasa multămire cu sine și cu ființa sa morală. Facem și noi ca fariseul din evangelie, și repetăm necontenit în sufletul nostru cuvintele: „Multămescuți ție Doamne, că nu sunt așa ca alți oameni!“ Și până la un anumit grad avem chiar motiv să fim și să zicem așa. E atâta sărăcie morală în jurul nostru, încât ne este cu neputință să observăm diformitatea noastră proprie morală. Dar nu în jurul nostru trebue să privim. Icoana morală-maiestatică a divinului învățător, plină de iubire și de adevăr, avem să ne-o punem totdeauna înainte, și impresia despre valoarea noastră internă are să se schimbe numai decât. Vor eși la iveală în întreaga lor duritate instinctele noastre rele, și întreaga josnicie a nizuințelor noastre are să ne fie clară, împreună cu golătatea și nebunia vieții ce o ducem. In loc de a mai fi superbi și îngânfați ca fariseul, vom deveni numai decât abătuți și apăsați de sarcina recunoașterii stricăciunii morale din internul nostru, și ne vom pleca cu umilință capul, rugându-ne împreună cu vameșul din evangelie: „Doamne, îndură-te spre noi, păcătoșii“. Iar recunoașterea, că avem greșeli, este primul pas spre îndreptarea lor!

Legea nouă școlară.

Proiectul de lege al domnului ministru de culte și instrucțiune publică despre îmbunătățirea salarelor învățătorești a suferit unele schimbări, făcute din partea comisiunei școlare a dietei. Le comunicăm și acestea cetitorilor nostri.

La §-ul 18 al proiectului de lege, în care se recunoaște dreptul confesiunilor de a determina singure limba de propunere în școalele susținute de ele, s'a mai primit ca obligătoare dispozițiunea, ca acolo, unde jumătate din elevii obligați se umble la școală sunt de limba maghiară, ori cunosc limba maghiară, limba de propunere în școală să fie cea maghiară, purtându-se firește de grije, ca ceice nu știu ungurește, să fie instruați în limba lor maternă. Iar acolo, unde în școala confesională se află între elevii obligați să umble la școală cel puțin 20% de aceia, cari sunt de limba maghiară, ori cunosc limba maghiară, pentru acestia limba de propunere să fie cea maghiară.

Se introduce deci instruarea în două limbi în școala elementară poporală, acolo unde se află și minorități de altă limbă, lucru foarte greu de împlinit așa, ca planului de învățământ să i-se satisfacă în toată privința. Pentrucă până li-se propune unora într'o limbă, ce fac ceilalți copii, cari n'o cunosc?

S'a făcut apoi și la §-ul 21 o modificare, care ne mulțămește; anume, dreptul de numire al ministrului, la astfel de școale unde ajutorul de stat e mai mare decât jumătate din salarul învățătorului, *s'a șters*, și a rămas neatins dreptul de *alegere* al bisericei respective, având aceasta datorința numai se notifice alegerea ministrului pentru a o lua la aprobatoare cunoștință.

S'a făcut modificare și la §-ul 22, spunându-se, că chiar să fie școală de stat în comună, capabilă se instrueze toți copiii de școală, dacă există și școală confesională, acesteia nu i-se poate detrage ajutorul de stat decât numai în cazul, când interese mari de stat o pretind aceasta.

Paragraful 37, referitor la căsătorirea învățătoarelor, a fost șters de tot.

Celelalte modificări făcute în proiectul de lege despre îmbunătățirea salarelor învățătorești sunt de mai puțină însemnătate, afară de dispoziția luată tot la §-ul 18, că în toate școalele de repetiție *limba de propunere e exclusiv cea maghiară.*

In dieta țerii se va începe Sâmbătă discuția asupra proiectului de lege.

O conferență interesantă.

Duminecă, în 19 Febr. a ținut în „Casa Națională“ dl G. *Navrea* o conferență publică cu reproducțiuni de schioptikon despre descoperirile făcute în Babilon în anii din urmă, cari descoperiri au dat ansă învățaților a le aduce în legătură cu expunerile biblice.

E de sigur cunoscută cetitorilor senzația ce a produs-o mai anii trecuți profesorul de limbile orientale din Berlin, Delitsch, prin conferențele sale, în cari arată atât pe baza monumentelor de sculptură desgropate în Babilon, cât și a textelor cuneare, cari cuprind legislațiunea regelui Hammurabis, că biblia ar fi influințată în măsură mare de miturile babilonice, de asemenea și legislațiunea lui Moise n'ar fi decât o compilație după legislațiunea lui Hammurabis.

In curând după ținerea acestor conferențe s'au ridicat o mulțime de teologi învățați, cari au văzut în aceste expuneri ale lui Delitsch un atac asupra autenticității bibliei și prin studii temeinice au ajuns la resultatul, că concluziunile expuse de Delitsch sunt lipsite de orice temeiu științific.

Delitsch răpit de farmecul acestor nouă descoperiri s'a rătăcit în concluziile cele mai bizare. Se pare însă, că și el a observat exagerația asertiunilor sale, căci deși a promis că va mai reveni asupra lor, până azi tace.

Sunt însă însemnate și de valoare monumentele desgropate din punct de vedere arheologic, cultural și istoric. Pe lângă această însemnătate trebuia să se restrângă și conferențiarul nostru. Iar dacă a atins și părerile din conferențele lui Delitsch, cari privesc pretinsele asemănări dintre miturile babilonice și expunerile biblice, ar fi făcut bine dacă paralel cu aceasta ne-ar fi făcut cunoscută și combaterea clară și dovedită a teologilor. Prin aceasta ar fi dat studiului său o înfățișare mai științifică și publicul l-ar fi urmărit cu mai mult interes. Atunci ar fi scăpat și de unele conclusiuni greșite de ale lui Delitsch, pe cari le împărtășește. Intre aceste amintesc una. E greșit a acceptà o asemănare între cosmogonia (teoria despre crearea lumii) din miturile babilonice, unde sà povestește, că la început n'au existat nici zei, ci numai apele și haosul (Tiamat), din cari apoi sau născut zei — și între cosmogonia biblică, unde Dumnezeu cel fără început și fără sfârșit a creat lumea din nimica.

Tabloul care ni-a înfățișat un pom și lângă el doi oameni șezând, iar la partea stângă un șerpe, nu ne îndreptățește a-l conzidera ca simbolul căderii în păcat și că ar fi trecut din mitul babilonic în raportul biblic. Acest tablou poate reprezenta și o scenă reală din viața de toate zilele.

Trecând peste aceste conziderante, observăm, că conferența a interesat mult publicul azistent, care a urmărit cu atențiune expunerea studiului și desfășurarea celor 32 tablouri, cari ne înfățișeau obiecte de artă ale vechiului Babilon.

(*db.*)

Din România.

O lege retrasă. Un proiect de lege a fost prezentat camerei române din partea guvernului, despre organizarea nouă a învățământului superior din România. Proiectul de lege n'a întrunit aprobarea opoziției, care a început campanie și agitație pe tema aceasta în contra guvernului. Părerea opoziției, că legea nu e bună, a fost împărtășită însă și de profesorii universitari din București, cari au decis *sistarea prelegerilor,* până la o nouă dispozițiune ce se va lua din partea lor. Camera însă se apucase de discutarea proiectului de lege, și în ședința de Vineri, săptămâna trecută, l-a primit cu 82 voturi contra 7 ca bază pentru dezbaterea pe articole. După votarea în general a proiectului de lege a luat apoi cuvântul ministrul de culte și instrucțiune publică *C. C. Disescu*, și mulțămind camerei pentru votul dat în favorul proiectului de lege, declară în numele guvernului, că ținând cont de agitațiile cele mari pe cari le-a provocat acest proiect de lege, *îl retrage deocamdată.* Camera a votat cu unanimitate încredere guvernului, declarânduse solidară cu el. Senatul universitar, luând act despre această întorsătură dată lucrurilor, a decis *redeschiderea* cursurilor universitare.

*

Inmormântarea generalului Lahovari. Sicriul cu rămășițele pământești ale decedatului *Iacob Lahovari*, fost ministru de externe al României, a sosit la București Vineri sara. Public număros aștepta la gară sosirea trenului. Multe dame îmbrăcate în haine de doliu. Din vagon au fost scoase întâiu coroanele și buchetele de flori depuse pe sicriu, apoi cosciugul de stejar. Doi preoți au săvârșit un scurt serviciu divin, în urmă sicriul a fost așezat pe dric și dus la Biserica Albă. Inmormântarea s'a făcut Sâmbătă la ora 1 d. a. Mulți politiciani de frunte ai statului român, fără deosebire de partid, au fost de față la înmormântare. M. Sa Regele Carol a fost reprezentat la actul funebru prin A. Sa Regală Principele Ferdinand, moștenitorul de tron. Serviciul religios la săvârșit P. S. Sa Arhiereul *Nifon*, vicariul sfintei metropolii din București, cu azistență aleasă și număroasă. S'au ținut apoi discursurile. Patru caro, cari mergeau înaintea mortului pe drumul spre cimiteriu, erau încărcate cu coroane. S'a remarcat coroana regelui *Carol* și a Reginei *Elisabeta*. Pe la orele 4 sicriul a fost așezat în cripta familiară din cimiteriul Belu.

Apel

către toate librăriile și băncile noastre românești, către toate instituțiunile noastre culturale și către toți P. O. domni și dne, binevoitori și binevoitoare școalei noastre confesionale și iubitori de cultura națională.

Moto: „Fericiți cei milostivi,
că aceia se vor milui“.

Comuna Boroșneul-mic (Kis-borosnyó) este situată în partea sudică a comitatului Treiscaune (Háromszék), este o comună mică cu locuitori puțini dar cinstiți și iubitori de școală și de biserică, ceea ce este evident și de acolo, că deși sunt puțini și săraci cu desăvârșire, totuși și-au dat silință, și la inițiativa conducătorilor lor și-au edificat o școală foarte frumoasă și corăspunzătoare cerințelor moderne. Au și provăzut-o în cât lea fost cu putință cu toate cele de lipsă, dar vorba veche: „De unde tot iai și nu mai pui se sfârșește“. Astfel e și cu poporul nostru din comună. Au școală frumoasă în care este de dorit ca să se și vadă roada ostenelelor lor. Pentru ca însă să se vadă această roadă, sunt de lipsă cărțile școlere. Ce e drept acestea ar trebui cumpărate din partea părinților, ceea ce se și face din partea acelora cari sunt mai cu dare de mână, dar durere, cea mai mare parte sunt lip-

---

Ba ușuraticii cugetători sunt convinși, că vorbele *crede și nu cercetà* sunt scrise chiar în Sf. Scriptură. Am primì această învinuire, când ni-s'ar proba, că s'a scris așa în sf. Scriptură. Dar o respingem câtă vreme știm, că e scornitură tendențioasă. Las că astfel de învinuiri nemeritate se mai aduc și azi, dar datoria teologilor este să spulbere astfel de neadevăruri atribuite din nesocotință celei mai perfecte religii.

Cel care și-ar lua numai puțină osteneală s'ar convinge, că scriitorii bisericești au pășit totdeauna cu energie în contra acelora, cari căutau să primească adevărurile religiei creștine numai prin credință. Polemiștii — noi știm, că au dus luptă aprigă în contra *ilicilor*, cari se mulțămeau numai cu credința simplă.

N'au dreptate ușuraticii cugetători nici atunci, când învinuesc pe creștini, că ar disprețuì înțelepciunea și în schimb ar glorificà ignoranța. Cuvintelor lui Pavel că „înțelepciunea lumei acesteia e nebunie înaintea lui Dumnezeu“, au căutat mulți să le dea o interpretare defavorabilă creștinizmului. Apostolul Pavel însă are mare dreptate, căci și el s'a convins, chiar pe când studià filozofia păgână, că cu întelepciunea lumească nu putem pătrunde adevărurile mai înalte, metafizica, și în special adevărurile dogmatice. Numai când rațiunea merge mână în mână cu credința putem da o soluție mulțămitoare chestiunilor religioase. Astfel nu putem explica de ce cugetătorii veacurilor n'au putut dezlegà problema cauzei cauzelor în mod satisfăcător, până ce n'a apărut creștinizmul. Increzându-se numai în puterea rațiunei au explicat diferitele probleme ce-i preocupau, după cum li se părea lor. N'au voit să țină cont de limita și insuficiența rațiunei. Fără să ne transpunem pe terenul dogmatic, putem observà turburările ce le-a produs amestecul rațiunei în materie de filozofie profană.

Ce sunt acele dirigențe de păreri, acele discuții interminabile, acele nenumărate și ciudate sisteme și direcții filozofice? Naturalizmul, materializmul, realizmul, idealismul, etc. desigur, că nu s'ar fi produs, dacă nu s'ar fi căutat, să se dea o soluție de mântuială lucrurilor, pe cari nu le înțelegeau filozofii. Ba încă au căutat să se amestece în materie dogmatică, încercând, să prezinte religia și dogmele ei într'o formă raționalistă. Pentru ei chestiunile religioase erau foarte naturale și erà firesc lucru să scoată la iveală religia naturalistă. Au greșit și dezastrul greșelei lor îl sufere adevărata religie a lui Cristos. Lucrul cel mai cu minte ar fi fost, ca astfel de cugetători să nu se amestece în materie religioasă. Le-ar fi stat mai bine, dacă în fața adevărurilor religioase, numite dogme, să opreau, recunoscându-și neputința rațiunei lor, iar noi le-am fi adus omagiu de recunoștință, pentru neprețuitul serviciu, de a nu se fi amestecat în materie dogmatică.

Ce e drept, dacă unii au făcut acest lucru au făcut cu intenții ostile creștinizmului. Când au căutat să explice dogmele în mod rațional erau de credință, că aduc un serviciu bun cauzei.

Au produs însă mai multă încurcătură, deschizând poarta îndoielei asupra unor adevăruri nediscutabile. Arie, Origen, Tertulian, Augustin, Luter, Calvin, etc n'au crezut, că dacă vor pune rațiunea lor în serviciul dogmelor, vor fi desasprobați de biserica ecumenică. Noi știm însă cum a procedat biserica față de învățăturile lor.

(Va urma).

siți. Comuna bisericească acum deocamdată încă nu poate provedea pe copiii acestora cu cărți, fiindcă tot prisosul ce l-a avut, l-a jertfit cu edificarea școalei, — ba mai are și datorie.

Luând aceasta în conziderare și văzând iubirea ce o au locuitorii din comună către școală și învățăturile acesteia, dar fiind săraci nu și-o pot urmà așa după cum ar voì, viu cu tot respectul a rugà pe toți binevoitorii și binevoitoarele, pe toți iubitorii de școală, ca să binevoiască a oferi fiecare care cetește acest „Apel“, din prisosul său cât de puțin, pentruca să putem înființà un fond, din care să se cumpere cărți pentru copiii săraci. (Se primesc cu mare mulțămită și cărți).

In special rog onoratele despărțăminte ale Asociațiunei, pe domnii editori de cărți, pe parohii și pe învățătorii colegi, să ne dee mână de ajutor la îndeplinirea acestui scop.

Să cugetăm, că un om singur dacă jertfește 10—20 fil., nu se cunoaște, scopul nostru însă fiind sprijinit din mai multe părți cu 10—20 fil., va fi ajutat.

Marinimoasele oferte pentru cari se va da mulțămită publică, rog a se trimite pe adresa subscrisului în Kisborosnyó (Háromszék m.)

Boroșneul-mic, la 16 Februarie v. 1 Martie n. 1907. *Ioan Sântâmbrean* *inv. gr. or.*

NOUTĂȚI.

1. P. S. Sa Domnul Ioan Mețianu, archiepiscop și metropolit a binevoit a se înscrie în șirul membrilor fundatori ai „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, cu taxa de 200 cor.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu și subcomisiunile țin ședință Vineri în 8 Martie n. la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Al 103 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru în direcțiunea Reuniunei, parohul Iosif Enescu din Sibiiu suburbiul inferior.

Acesta este al 103-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Hymen. Domnul George Moisescu și D-șoara Hortensia Florica Evuțianu își vor celebrà cununia Duminecă in 25 Februarie st. v. 10 Martie st. n. la orele 5 după amiazi, în biserica gr. ort. română din Lipova, Ungaria.

*

Pentru catedrală. Din comuna Bungard, protopresbiteratul Sibiiului, s'a adunat pentru fondul catedralei din Sibiiu suma de 15 Coroane, la care au contribuit următorii: Teodor Necșa paroh cor. 6. Toma Cioară fost epitr. I. George Frățilă, epitr. I. Vasile Mușoiu, notar. George Frățilă Nr. 16. și Ioan Cristea fiecare câte 1 cor. mai mulți cu sume sub o coroană. Laolaltă 15 Coroane.

*

Dela cassa archidiecezană. Pentru gimnaziul din Brad au întrat sumele următoare: Dela comuna bisericească Idamare cor. 16 48 Dela com. bis. Șard, protopresbiteratul Sighișoara, cor. 10; dela com. bis. Mohu cor. 24 și dela com. bis. Bungard cor. 15.

*

† Iulia Rotariu născ. Dreghici, soția dlui *Pavel Rotariu*, advocat in Timișoara, deputat congresual, etc. o femee de model și de rari virtuți, damă decorată cu ordinul „*Alinare și mângăere*“ de către M. Sa Regina României, a decedat Duminecă în 3 Martie n. la orele 9 dimineața, după un morb scurt dar greu. în etate de 59 ani. Inmormântarea s'a făcut eri, Marți la orele 3 d. a. Trimitem cele mai sincere condolențe întristatului soț pentru perderea îndurată.

*

Din Călățele ni-se scrie că petrecerea aranjată acolo în 24 Februarie nou a avut un succes foarte frumos. S'a cântat frumos, a fost bine jucată piesa teatrală „*Ruga dela Chiseteu*“, precum și piesa „*Otravă de hârciogi*“, ear declamările încă au fost succese. Meritul succesului revine, după cum ne scrie corespundentul, familiei Condor și Todoruț. In prima linie însă celor ce au luat parte activă la concert și teatru. Venitul curat al petrecerii a fost 50 coroane. Suprasolviri au făcut următorii: Ven. păr. Gavril Condor 5 cor. Fam. Todoruț Butene 4 cor., fam. C. Condor, Călățele 4 cor., Costea Iosif, inv. Sebeș 3 cor., Klein Salomon, dir. de fabrică 8 cor., Veisz Albert 2 cor., Hirsch Benedek 2 cor., Körösi Emma, post. 4 cor., Boros Béla, v. not. 2 cor., Nass Ferencz 5 cor., Veisz Izsák, proprietariu 10 cor.. Dr. Szilvásy, șef de gară 2 cor., Szirmay F., cassar la gară 1 cor., Betlendi Ferencz 1 cor., dna Maria popa 1 cor., fam. Pantea, inv. Cutiș 1 cor., Horațiu Cruciu, not. Mărgău 3 cor., Ioan Luca, inv. Vidra 5 cor. și Toss Iozsef, sergent jand. 1 cor.

*

Petrecere în Sighișoara. Reuniunea femeilor române în frunte cu corpul învățătoresc din Sighișoara invită la Producțiunea declamatorică-teatrală muzicală împreunată cu dans ce se va aranja în 25 Februarie (10 Martie) 1907 în sala „Gewerbeverein“ din Sighișoara. Inceputul la 7½ ore seara. Prețul de intrare: De persoană Cor. 1·—; iar de familie de 3 persoane Cor. 2·40. Venitul curat este destinat în favorul Reuniunei femeilor rom. pentru înfrumsețarea bisericii gr.-or. din loc. Suprasolvirile și ofertele marinimoase se primesc cu mulțămită și se vor publicà. Damele sunt rugate a se prezentà în costum național.

*

Consiliul de ministrii din Rusia a aprobat și a decis că va prezentà Dumei 32 de proiecte de lege. Aceste proiecte conțin, după relatările cercurilor competente, o sumă de concesiuni și drepturi, pe cari are de gând să le întroducă guvernul în favorul populațiunii ruse.

*

Un act de binefacere pentru lucrători. Din Milano se vestește, că o damă bogată din societatea înaltă a jertfit 6 milioane lei pentru zidirea de locuințe corăspunzătoare pe seama lucrătorilor. Dorința acestei generoase dame e, ca locuințele să fie încunjurate de grădini, construite toate în același cartier, care să devie o cetate ideală pentru muncitorii din Milano.

*

Principele Ferdinand proprietar de regiment. In Bulgaria a produs mare bucurie știrea, că Maiestatea Sa regele Francisc Iosif a numit pe Principele Ferdinand al Bulgariei proprietar al regimentului 11 de husari. Faptul acesta dovedește, că relațiunile dintre curtea dela Viena și principele Ferdinand sunt acum dintre cele mai bune.

*

Un sat distrus de o lavină. Comuna Glirander din Danemarca a fost aproape total distrusă de o lavină de zăpadă, care s'a prăvălit asupra ei. Până acuma s'au scos de sub ruine 13 cadavre. Guvernul a trimis ingineri la fața locului, pentru ca să salveze dacă mai e ceva de salvat.

*

Șicanarea băncilor naționale. Congregația comitatului Timiș, a adus săptămâna trecută hotărârea, ca să nu mai fie permis, ca banii comunali să fie plasați la băncile naționalităților, căci aceștia ar folosi banii pentru propagande naționaliste.

*

O femeie director de bancă. Un fapt interesant s'a întâmplat zilele trecute în Sătmar, și anume banca ungurească din Sătmar numită „Reuniunea proprietarilor mici și a industriașilor“ a ales cu mare însuflețire ca director al ei pe o damă, numită *Baros Ilona*. Prima femee la noi, care ocupă postul unui director de bancă.

*

Plângerea seminariștilor francezi. Din Paris se vestește că cei 5500 preoți și seminariști, chemați în Ianuarie trecut spre a-și face serviciul militar, în urma conflictului dintre Vatican și guvern, vor adresà o plângere consiliului de stat, cerând să fie concediați.

*

Atentat contra unui tren. Asupra trenului care veneà din Sinelnikov (Rusia) s'a săvârșit un atentat. La stațiunea Igren au sărit 12 oameni în fața trenului, pe șeful stațiunei și doi funcționari cari tocmai eșiau din biroul stațiunei i-au înpușcat. Șeful și un oficiant a și murit la moment, al doilea funcționar a fost rănit de moarte. In același timp au început a pușcà asupra trenului, rănind vre'o trei pasageri. Hoții au tăiat apoi firele dela telegraf și s'au pus pe locomotivă pe care au pus'o în mișcare. După constatarea oficioasă s'au furat 50·000 de ruble din tren.

*

Locuințe pentru lucrători în Ungaria. Ministru de agricultură Darányi va presenta dietei în curând un proiect de lege, prin care propune înființarea alor 10 mii de case pentru muncitorii de câmp. Aceste case se vor zidì de către orașe și municipii. Muncitorii vor plătì în decurs de 25 ani câte 60—80 cor. chirie anuală pentru folosirea caselor, ear după 25 de ani casele vor cădeà în proprietatea lor. In causa acestui proiect salutar s'a ținut în zilele trecute o anchetă, care l-a studiat.

Din public.†)

Mulțămită publică.

La colecta întreprinsă în America de fiii credincioși ai parohiei noastre gr. or. Teodor Boian și Nuțu Bârză din Șmig, pentru procurarea acelor opt tomuri mineie, Ohtoicul cel mare și a mai multor odoară bisericești pentru înzestrarea și înfrumsețarea bisericei au binevoit a contribui următorii:

Avraam Rațiu 5 cor., Ioniță Crăciun 10 cor., George Crăciun 2 cor. 50 fileri, Nuțu Bârză 10 cor., Toader Boian 20 cor., Ioan Boiau 2 cor. 50 fileri, Toader Maci 5 cor., Mihăilă Stroia 2 cor. 50 fileri, Zosim Muntean 5 cor., Hanți Șnaider 1 cor. 40 fileri, Hani Covaci 1 cor. 50 fileri, Ilarie Man 5 cor., Stefan Boian 2 cor. 50 fileri, Sombati Mihaiu 1 cor.. Toader Ibașfălian 50 fileri, Minu Manu 2 cor. 50 fil., toți din Șmig. Nicolae Bleahu 1 cor. 25 fileri, Bleahu Erofim 1 coroană Muntean Nonu 2 cor. 50 fileri, Ioan Morariu 1 cor. 25 fileri, Andreiu Breit și soția Maria 4 cor., toți din Giacăș. Costar Avram, Costar Ioan, Costar Adam, Cian Ioan, Cian Miron, fiecare câte 50 fileri, Faur George, Sombati Mihaiu, câte 25 fileri, Péter József 2 cor., Péter Sándor 2 cor. 50 fileri, toți din Rișculița. Suciu Vasile, Turkeși 1 cor., Deák Ferencz, Száltelek 25 fileri, Iakab Pintya. M.-Bánd 50 fileri, Oltean Ioan 1 cor., Oltean Pompeiu 50 fil., ambii din Száltelek, Alexie Simedrea, Erdő.-S.-György 1 cor. 12 fileri Dumitru Nicolae, Șulumberg 1 cor. 22 fil., Cian Aron, Răscuția Petru, Gania Avram, Daldura Avram, Riscuția Ioan, fiecare câte 50 fileri, toți din Risculiția, Ioan Andreiu și soția Maria 1 cor. 25 fileri, Petru Uliță, Nicolae Forsea, George Forsea, Dumitru Boicu, fiecare câte 50 fileri, toți din Paloș, Teodor Dzusán, Chesler 1 cor., George Andreiu 1 cor. 25 fileri, George Cioconia 50 fileri, Iacob Lașcu 1 cor., George Samoilă 1 cor. 25 fileri, toți din Paloș, Ioan Grusia, Hendorf 2 cor. 50 fileri, Ioan Bucnari, Felmer 1 cor. 25 fileri, Axente Căpriță, Joliștat 1 cor. 25 fileri, Constantin Barbu, Ilen 1 cor. 24 fileri, Isailă Moldovan, Dupușdorf 5 cor., Ioan Trifan, Nicolae Apolzan, câte 1 cor. 50 fileri, ambii din Rusciori, Muntean Vasile, Păucia 5 cor., Ioan Rotari, Nicolae Salanski, ambii câte 75 fileri, Valeri Vlăduț 50 fileri, toți din Valthid, Constantin Korșate, Ilen 50 fileri, George Fogarași, Valthid 75 fileri, Samoilă Milea, Ilen, Ioan Greavu, Netotu, ambii câte 50 fileri, George Mild, Măgărei 3 cor., Pavel Costea, Slimnic, Ilie Nistor, Hendorf, Ioan Oltean, Țiptelnic, Cornea George, H.-Csucsi, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Iosif Scutea, George Scutea, câte 50 fileri, ambii din Săsăuș, Mihacia Achim, Mihacia Ignaț, ambii din Bedeleu, Stefan Neagoe, Țințari, fiecare câte 1 cor. 25 fil., Alexe Gramada 1 cor., Ioan Vladau 1 cor. 25 fileri, Vasile Savu 1 cor., Vasile S. Macaveiu 2 cor., toți din Țințari, Parfirie Dregon, Țelina 3 cor., N. N. Opriș și soția, Corbi 2 cor. 50 fileri, Ioan Frățilă, Felmer, Ioan Chindea, C. F. Ucea, Ioan I. Potcoavă, Vlădeni, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Vasile Călin 80 fileri, Bucur Piticaș 50 fileri, ambii din Felmer, Micu Panfil, Ocnișoara, Suciu Teodor, Giacoș, Ioan Muscă, Ioan Muscă D., ambii din Șulumberg, Ioan Alban, Rășinari, Ioan Oltean, Sighișoara, Ioan Metea, Ilieni, Ioan Axente, Előpatak, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Vasile Niță 1 cor. 50 fileri, Ioan Oprișa 1 cor, Dumitru Vlad 75 fileri, toți din Ribița, Adam Opriș. Cebia 50 fileri, Stefan Foltin, Nicolae Gleja, Ioan Filip, fiecare câte 1 cor. 50 fileri, Ioan Moldovan 50 fileri, Ghiță Giurca 1 cor. 50 fil., Mihăilă Tumuleți 2 cor. 50 fileri, Achim Moldovan 2 cor., Maria Moldovan 3 cor., toți din Sighișoara, George Suciu, Dupușdorf 1 cor. 24 fileri, George Oncia, Alma 50 fileri, Aftenia Achim, Păucia 1 cor. 24 fileri, Ioan Ilka, Simeon Bucur, câte 2 cor. 50 fileri, ambii din Mező-Bánd, Costan Román 1 cor. 25 fileri, Zaharie Pop 1 cor., ambii din Mező-Uroly, Dumitru Telea 1 cor., Gligor Cornea 1 cor. 25 fileri, Ioan Năznean 1 coroană 25 fil., Balázs István, Szabó Péter, câte 1 cor., toți din Mező-Bánd, Boțoc Georgina, Păucia 1 cor. 25 fileri, Simion Ernion, Varolea 2 cor. 50 fileri, Vasile Șerban, Alma 2 cor. 50 fil., Gavrilă Grecu, Ruja, Nicolae Hențău, Hendorf, Zosim Lăpădat, Alma, fiecare câte 1 cor. 25 fileri. Gavrilă Bortea, Alma, Ioan Butică. Paloș, ambii câte 2 cor. 50 fileri, Ioan Soneri, Trapold, Simion Petruț Grahat, Nicolae Gnisea, Hendof, fiecare câte 1 cor. 25 fileri, Petru Cleju, Ribiciora 1 cor., Serafim Olari, Baldoveni 1 cor., Zaharie Călburean, Copșa-m. 1 cor. 25 fil., Nicolae Muntean 2 cor. 50 fileri, Nicolae Bogdan 1 cor., Mateiu Lașcu 75 fileri, toți din Șulumberg.

Pentru care jertfă manifestată din îndemn propriu și din inimă curată față de biserica noastră, revarsăți Doamne mila și darul tău asupra lor, spre a se reîntoarce în patria și mijlocul familiei lor, întregi și sănătoși; iar din partea noastră primească și pe această cale călduroasele noastre mulțămite. Șmig, în 2 Ian. 1907.

Ghiță Boian epitrop II. *Radu Marcoviciu* par.
Ioan Iuga epitrop I. *Ioan Istrate.*

Cărți și reviste.

„Luceafărul“, revistă pentru literatură și artă. Anul VI. nr. 2—3 cuprinde: Chemarea preoțimii noastre, de O. Goga. Aduceri aminte (II), de Alexandru Ciura. Dela noi: Popa Solomon, de I. Graur. Din „Sonete ferecate 'n zale“, de Rückert, de I. Bujor. Ifigenia in Taurida, de Goethe Act. II. Scena a doua, de I. Borcia. Din „Morții mei“, de P. Heyse. Osânda, poesii de M. Cunțau. „Cunoștințe vechi“ (schiță), de V. Pop. Scrisoare (poesie), de Z. Bârsan. Scrisori din București (VII.): Cum se face știința câte odată, de Bogdan-Duică. Biruitorii (poesie), de I. M. Soricu. Cronică. Dări de seamă. Ilustrațiuni: Vederi din România și Tip de Româncă. Abonament: pe an 12 cor. Ediție de lux 20 cor. In România și străinătate pe an 16 cor. Eddiție de lux 25 cor. Administrația rev. „Luceafărul“, Sibiiu (Nagyszeben).

Poșta redacției.

Rucăr. Adresați-vă cu rugare către universitatea săsească din Sibiiu. Cu greu veți puteà exopera însă ceva, pentrucă cei îndreptățiți sunt ținuți în bună evidență, iar dvoastră nu sunteți între ei. Ar trebuì să vă câștigați îndreptățirea, dacă credeți că ați avut o, pe cale procesuală. Consultați deci un advocat.

Dlui G. Părău, Brad. V'am comunicat în numărul trecut, că fiecare număr al ziarului ne sosește îndărăt din Brad, cu observarea oficiului postal, că *adresatul e necunoscut.* Și are dreptate oficiul postal. Pentrucă abonamentul s'a făcut la noi prin agentul din Timișoara pe adresa „*Casina Brad*“, iar mai târziu a fost îndreptată adresa astfel „*Casina română Brad*“. Vedem însă, că și una și alta e greșită dintre adresele date, pentrucă dvoastră reclamați acum foaia pe seama **„Societății de lectură“**. Nu mai faceți abonamentele *prin agenți*, cari nu vă știu adresa esactă. De azi înainte vi-se trimite foaia la adresa „*Societății de lectură*“.

Teatru.

Mercuri: *Der Unterstaatssekretär*, comedie. Joi: *Liebelei*, dramă și *Wenn wir altern.*

Fetițele tinere

au adese-ori necesitate de un remediu întăritor, ca să poată trece unele pedeci, cari obvin în a lor desvoltare. „Emulsion“-ul lui Scott, care se prepară din oleu de pește foarte fin cu var și natron hypophosphit, s'a arătat și dovedit ca cel mai bun mijloc de însănătoșare și întărire. Acesta se prepară numai din cele mai bune substanțe, cari prin minunata procedură alui Scott devine gustos și ușor de mistuit așa că nu produce nici o îngreunare în mistuire, din contră regulează digestiunea și produce apetit. In urma acestora „Emulsion“ ul lui Scott se poate folosì cu cea mai mare încredere și are un efect neasămănat mai mare ca oleul simplu de pește. V 252 2—4

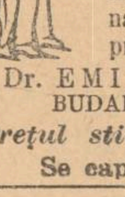

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimițându-se **75 fileri** în mărci postale, și amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Prețul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **director executiv** la societatea de credit și economii „Crișana“ din Brad se escrie concurs.

Salariu anual 2400 cor.

Relut de cuartir 400 cor.

Tantiema statutară (anul trecut 1000 cor.) și eventualele urcări de salar după regulament.

Dela concurenți se recere cualificație comercială ori iuridică și praxă de bancă.

Postul este a se ocupa cel mai târziu în 1 Iunie 1907.

Alesul nu poate ocupà altă funcție.

Condițiile speciale se vor stabili prin contract.

Petițiunile sunt a se înaintà până la 31 Martie st. n. a. c.

Brad, 1 Martie 1907.

[62] 1—1 **Direcțiunea.**

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 16—1907 parohial. [60] 1—3

Concurs

Devenind vacant postul de învățătoriu dela școala confesională română gr. or. din Bran-Poarta, protopresbiteratul Branului, prin încetarea din viață a fostului până aci învățătoriu, Georgiu Tănăsescu, prin aceasta pentru întregirea lui se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumetele împreunate cu acest post sunt:

300 cor. din fondul sf. Biserici, iar 300 cor. se vor exopera ca ajutoriu dela stat ca și până aci, spre care scop dela alesul se recere să știe perfect limba maghiară în scris și vorbire, apoi 40 cor. pentru cuartir și lemne și eventualele quinquenalii ce se vor cere tot dela stat ca ajutoriu. — Salarul se solvește în rate lunare anticipativ.

Concurenții au să-și înainteze rugările lor, instruite conform normelor în vigoare, în terminul sus indicat la oficiul protopresbiteral concernent, și înainte de alegere a se prezentà poporului în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arătà dexteritatea în cântări și tipic, având datorința ca învățător, a ținea strana și a instruà și copiii în cântările bisericești și a cântà cu ei la sf. liturgie.

Cel ce va pricepe și muzica instrumentală va fi preferit.

Bran-Poarta, 7/20 Februarie 1907.

Ilariu Reit
paroh și prezident
al comitet. parohial.

Văzut și aprobat
Zernești, în 16 Februarie 1907.

Ioan Dan
adm. ppesc.

Ad. Nr. pp. 166—1907. [54] 1—3

Concurs repețit.

In senzul veneratului ordin conzistorial din 14 Iulie a. tr. de sub Nr. 6244 Epitr. prin aceasta se publică concurs repețit, pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a Agribiciu cu filia Căpușul-mare, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt venitele statorite și fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a competa la acest post, au a-și așterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, până la terminul susindicat, subsemnatului oficiu și a se prezentà înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficià și a cuvântà.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 8 Februarie st. v. 1907.

Tulliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 88—1907 [61] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a Cristești, tract. Alba-Iulia se escrie pentru a doua oară concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Venitele acestei parohii sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoțești.

Cei ce doresc a ocupa acest post își vor înainta rugarea însoțită de documentele recerute subscrisului oficiu, în terminul indicat, având a se prezentà, conform prescriselor regulamentare, în biserică spre a cântà resp. a celebrà și cuvântà.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Alba Iulia, 16 Februarie 1907.

Ioan Teculescu
protopop.

Nr. 2612—1907 [55] 1—2

Târgul de țară

din **Timișoara,** la sfântul Iosiv, se va ținea anul acesta începând cu 14 Martie st. n. până inclusive 18 Martie st. n.

Tot soiul de animale vor fi lăsate în târg, începând de Joi din 14 Martie st. n. dimineața la 5 oare.

Temesvár, în 25 Februarie st. n. 1907.

Dela căpitănatul orășenesc:

Bandl Rezső,
primcăpitan.

Nr. 15—1907 par. [59] 1—2

Publicare de licitație.

Comuna bisericească română gr. or. din Bran-Poarta, protopresbiteratul Branului, predă în licitațiune publică minuendă în întreprindere, la 9/22 Martie a. c. la 2 ore p. m. **Zidirea unui edificiu școlar** conform planului și preliminarului de spese, aprobat de Venerabilul Consistor arhidiecezan ca senat școlar, Nr. 8300, dto 8 August 1902, în sumă de Cor. 14.089·24.

Intreprinzătorii, cari vor reflectà la această intreprindere au a depune vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare. Oferte în scris, provăzute tot cu acest vadiu încă se primesc din partea comitetului parohial până imediat la începerea licitațiunei verbale. Comitetul își susține dreptul de alegere între cei trei minus oferenți.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare stau la vedere publică la oficiul parohial din loc.

Bran-Poarta, 7/20 Febr. 1907.

Pentru comitetul parohial:

Ilariu Reit **Miron Totoiu**
prezident.

---

431 sz. 1907 végrh. [57] 1—1

Árverési hirdetményi kivonat.

A nagyszebeni kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Dr. Piso Jenó, nagyszebeni ügyvéd által képviselt Ranga Nechit feleki lakos végrehajtatónak Cotzofana Luca giurgevoi, (romániai) lakós végrehajtást szenvedő elleni 52 korona 30 fil. és 39 k. 80 fil. költségek és egyéb járulékok iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte, a nagyszebeni kir. törvényszék területén levő Felek községi határán fekvő és a feleki 599 sz. tlkvben.

A+	3	rd.	1679	hrsz.	egész	ingatlra	19	k.
„	4	„	2999	„	„	„	43	„
„	6	„	3290	„	„	„	39	„
„	12	„	6085	„	„	„	16	„
„	19	„	9544 9545	„	„	„	62	„
„	21	„	10165	„	„	„	42	„
„	24	„	11299	„	„	„	30	„
„	27	„	12605 12607	„	„	„	18	„
„	30	„	13206	„	„	„	02	„
„	31	„	13302	„	„	„	10	„
„	32	„	13316	„	„	„	68	„
„	37	„	14649	„	„	„	79	„
„	39	„	15116	„	„	„	23	„
„	40	„	16459	„	„	„	05	„
„	41	„	16799	„	„	„	110	„
„	46	„	18522/a	„	„	„	27	„
„	47	„	18807 18808	„	„	„	27	„
„	50	„	19721	„	„	„	27	„
„	51	„	20797	„	„	„	63	„

becsértékben mint ezennel megállapitott kikiáltási árban, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok **1907 évi április hó 20-ik napjának délelőtti 9 órakor Felek községben a község házánál** megtartandó nyilvános arverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

Árverezni szándékózok tartoznak az ingatlanok becsárának 10% át bánatpénzűl készpénzben vagy az 1881. IX. tcz. 42. § ban jelzett árfolyammal számitott ás az 1881. évi november 1-én 3333 sz. a kelt I. M. rendelet §-ában kijelöl tovadékképes értekpapirokban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881. IX. tcz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál elöleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Nagyszeben, 1907 január 17.

A kir trvszk. mind kir. hatóság.

Bo...
kir. egyesbiró.

Vință de vie nobilitată.

Ca și în anii trecuți așa și acum

Prima plantațiune de vița nobilitată

de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaș 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga țară, care a liferat mușteriilor săi cele mai sănătoase și mai curate sorte de viță de vie nobilitată. Dar și în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viță nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare și producere proprietarul viilor a obținut rezultatele cele mai frumoase.

☞ **Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulțămită și recunoștință se trimite la cerere gratis si franco.** [253] 35—40

Nr. 378—1907 [56] 1—2

Publicațiune.

Comuna Avrig dă pe calea licitațiunei publice în întreprindere clădirea unei case comunale.

Licitațiunea se va ținea în 16 Martie 1907, la 8 ore dimineața în cancelaria comunală.

Prețul strigării e 23,534 cor. 50 fileri, plus năsipul, peatra, cărămida și țigla în natură.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitațiune și clădire se pot vedeà în cancelaria comunală.

Avrig, 28 Februarie 1907.

Primăria comunală:

Sperlea primar. **Răduțiu** notar.

„AVRIGEANA“, cassă de economii, societate pe acții în Avrig.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai cassei de economii „Avrigeana“, societate pe acții, în Avrig se invită la a

III-a adunare generală ordinară

care se va ținea în Avrig, la **23 Martie** stil nou 1907 la 2 ore p. m., în localitatea băncii.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Alegerea a 2 membri pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul Direcțiunii despre gestiunea societății pe anul 1906.
3. Raportul comitetului de supraveghiare.
4. Prezentarea bilanțului încheiat cu 31 Decemvrie 1906.
5. Fixarea marcelor de prezență pentru membrii Direcțiunei și comitetului de supraveghiare.
6. Propunerea asupra distribuirii venitului curat.
7. Alegerea Direcțiunei pe un period nou de 3 ani.
8. Modificarea statutelor §§ lor 24, 46 și 65.
9. Statorirea salarului amploiaților.
10. Eventuale propuneri din partea Direcțiunii.

NB. Acei domni acționari, cari în persoană seu prin plenipotențiați, voesc a luà parte la adunarea generală se fac atenți a depune, conform §-lui 20 din statute, acțiile, eventual plenipotențele, cel puțin cu o zi înainte de ținerea adunării generale la cassa societății pe lângă revers.

[56] 1—1 **Direcțiunea.**

Activa Bilanț incheat la 31 Decemvrie 1906. Pasiva

Activa		K f	Pasiva	K f
Cassa în numărar		7,395·06	Capital societar	20,000·—
Capital societar nevărsat		1,820·—	Fond de rezervă	2,674·—
Cambii excomptate		54,823·40	Fond de clădire	400·—
Imprumuturi hipotecare		43,094·—	Depuneri spre fructificare	161,353·69
„ pe obligațiuni		85,005·—	Creditori	1,369·04
Debitori		904·—	Interese tranzitoare anticipate	2,564·59
Mobiliar	600·—		Profit din a. 1905	17·76
10% amortizare	60·—	540·—	Profit curat	5,448·84
Interese tranzitoare restante		246·46		
		193,827·92		193,827·92

Debit Profite și Perderi la 31 Decemvie 1906. Credit

Debit	K f	Credit	K
Interese de depuneri	7,504 97	Interese dela cambii excomptate	3,832·17
Spese de cancelarie luminat, încălzit, tipărituri	350·—	Interese dela împrumuturi hipot.	2,614 36
Marce de prezență	363·25	Interese dela împr. pe obligațiuni	6,857·16
Contribuție directă și aruncuri	1,471·02	Interese de întârziere	290·90
10% după int. de depuneri	750·50	Proviziune	2,354·—
Amortizare din mobiliar	60·—	Profit transpus din anul trecut	17·76
Profit curat	5,466·60		
	15,966 35		15,966·35

Avrig, 31 Decemvrie 1906.

Direcțiunea:

Irimie Răduț m. p., prez. **Ioan Nicolae** m. p. **Ioan Maxim** m. p. **V. Maxim** m. p.
George Postea m. p. **Ioan Oancea** m. p. **Ioan Răduț** m. p.
Ioan Vătășan m. p., revizor expert.

Am revăzut conturile prezente și le am aflat în ordine și în consonanță cu registrele principale și auxiliare.

Avrig, 2 Martie 1907.

Comitetul de supraveghiare:

Silca m. p., prez. **N. Spârlea** m. p. **V. E. Preda** m. p. **Toma Prie** m. p.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu s'ar va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [11] 1

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii și femei de constituție fórte slabă.

Espediție din centru și locul de vêndare pentru țeră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 21 Sibiiu, Sâmbătă 24 Februarie (9 Martie) 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douŏri 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Memorandul bisericei gr.-ort. române.

In urma situaţiunei grele, creată tuturor confesiunilor din ţară, ca susţinătoare de şcoale, prin proiectul de lege prezentat dietei din partea guvernului în chestia îmbunătăţirei salarelor învăţătoreşti, — conzistoriul metropolitan al bisericei gr. ort. române din Ungaria şi Transilvania s'a întrunit de urgenţă în Sibiiu, şi în şedinţele ţinute *Vineri* şi *Sâmbătă* săptămâna trecută a luat în amănunţită examinare proiectul de lege, stabilindu-i părţile vătămătoare pentru autonomia bisericei noastre. Le-a trecut apoi într'un memorand, şi a rugat pe Inaltpreasfinţitul domn arhiepiscop şi metropolit *Ioan Meţianu*, ca cu Preasfinţiţii episcopi sufragani împreună, *să-l presinte guvernului* şi să-l înainteze şi parlamentului. Spre acest sfârşit Inaltpreasfinţia Sa domnul arhiepiscop şi metropolit al nostru *Ioan,* însoţit de Preasfinţiţii episcopi *Nicolae Popea* al Caransebeşului şi *Ioan I. Papp* al Aradului, s'a prezentat eri, Joi, la dl ministru de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi*, şi i-a predat memorandul de cuprinsul următor:

Excelenţa Voastră! Domnule Ministru!

Dupăce proiectul de lege despre regularea raporturilor de drept la şcoalele elementare poporale cari nu sunt de stat, şi a competinţelor învăţătorilor poporali dela şcoalele comunale şi confesionale, prezentat dietei în 21 Februarie a. c. prin Excelenţa Voastră, în interesul educării poporului, atinge în mod esenţial viaţa internă a confesiunilor susţinătoare de şcoale, şi în special în drepturile autonome ale bisericii noastre, asigurate prin legile fundamentale ale ţării, taie foarte adânc: în interesul bisericii noastre suntem necesitaţi a ne da expresiune celor mai mari îngrijiri cu privire la faptul, că autorităţilor confesiunilor susţinătoare de şcoale nu li-s'a dat, amăsurat usului de pănă acum, în mod prealabil, ocaziunea, de a se puteà pronunţa asupra acestui proiect de lege, şi în special nu s'a dat ocasiune de a ne puteà face observările şi a ne puteà înşira excepţiunile, în interesul bisericei noastre, pe basa studierii amănunţite, asupra acestui proiect de lege de mare însemnătate.

Prin procedura aceasta am ajuns în acea regretabilă situaţie, că parlamentul va luà în desbatere proiectul de lege de mare însemnătate, prin care se ating în mod esenţial drepturile antonome ale confesiunilor, fără ca asupra lui să se fi putut pronunţà confesiunile de aproape interesate, şi astfel la discutarea acestui proiect de lege de mare gravitate, nu precumpănirea argumentelor scoase din diferitele păreri, ci raporturile de putere ale partidelor politice vor fi factorii decizători.

Intre astfel de împrejurări, în lipsa studierii prealabile a proiectului de lege din desbatere, şi din lipsa timpului fisic de a face aceasta acum, suntem siliţi să declarăm în general, că susţinem şi la locul acesta toate îngrigirile şi escepţiile înşirate în reprezentaţiunea noastră, adresată domnului ministru de culte şi instrucţiune publică în 19 Iulie 1904 sub numărul 207 M. faţă cu toate dispoziţiunile aflate de vătămătoare pentru autonomia bisericei noastre şi desvoltarea institutiunilor noastre culturale, trecute acum în acest nou proiect de lege din proiectul de lege de mai nainte al lui Berzeviczy, în care se aflau dispoziţiuni de asemenea înţeles.

Cu satisfacţie am primit declaraţia Excelenţei Voastre făcută în dietă, că din convingere obiectivă staţi departe de gândul de a trage la îndoială dreptul confesiunilor de a înfiinţà şi susţinea şcoale, ori de a le împedecà în exerciarea acestui drept.

Declaraţia aceasta de mare importanţă a Excelenţei Voastre ne îndreptăţeşte, să atragem preţioasa atenţiune a Excelenţei Voastre, deşi în ultimul moment, asupra acelor dispoziţiuni mai esenţiale din proiectul de lege prezentat dietei, cari sunt vătămătoare pentru drepturile autonome ale bisericei noastre, şi cari vor influinţa în mod împedecător asupra dezvoltării instituţiunilor noastre culturale. Anume:

1. La regularea salariului fundamental, proiectată în §-ul 2 al proiectului de lege, ori cât de mult am dori şi noi îmbunătăţirea situaţiei materiale a învăţătorilor noştri poporali, se face cu abatere dela salariul fundamental stabilit în legea de mai nainte o săritură foarte mare, şi peste tot proiectatul salar fundamental nu stă în raport cu forţele materiale ale susţinătorilor de şcoale. Şi tocmai cu privire la acest fapt, salariul fundamental credem că poate fi stabilit, conform concluzului adus de curând din partea congresului bisericii noastre, în suma minimală de 800 coroane la an.

E vătămătoare şi alinea a treia din §-ul 2, după care aplicarea de învăţători suplenţi se permite numai în casuri excepţionale, cu învoire dela comisiunea administrativă, şi pe lângă o remuneraţie de 800 coroane, pe când aplicarea învăţătorilor, prin urmare şi a suplenţilor, aparţine drepturilor autonome ale respectivei confesiuni, ca susţinătoare de şcoale, şi exerciarea acestui drept, comisiunea administrativă poate numai să o controleze. Alinea ultimă a amintitului §. 2, cu privire la susţinerea şcoalei şi la îndeplinirea cu suplent a postului devenit vacant, ar fi deci de modificat în acel înţeles, că: „în cas că moare învăţătoriul, văduva şi orfanii, respective copiii sub 18 ani, primesc în curs de un an dela ziua morţii jumătate din salariul fundamental, şi jumătate de an au să fie lăsaţi în locuinţa învăţătoriului“. Fără modificarea aceasta, comunităţile bisericeşti, ca susţinătoare de şcoale, nu sunt în stare să acopere remuneraţiunea învăţătoriului suplinitor.

2. Cuincuenalele contemplate în §-ul 3 al proiectului de lege le ţinem de foarte îngreunătoare, atât pentru susţinătorii de şcoale, cât şi pentru vistieria statului şi fondul regnicolar de penziune al învăţătorilor. Tocmai de aceea, adaosul de etate ar fi de stabilit conform principiilor din art. de lege XXVI dela anul 1893 din cinci în cinci ani în câte 100 coroane, astfel, ca după un serviciu de 40 ani adaosul de etate să fie egal cu salariul fundamental.

La locul acesta, cu privire la acordarea adaosului de etate, în vederea faptului, că la confesiunile autonome şcoala elementară poporală nu confesiunea, respective nu biserica întreagă, ci singuraticele comunităţi bisericeşti, provăzute cu organisare de tot independentă, au să o susţină, ca punct ultim al §-lui 3 din proiect ar fi de luat următoarea dispoziţiune: „In casul, când învăţătorul definitiv confesional competează voluntar la alt post de învăţător şi în urma concursului vine aplicat la altă şcoală, cuincuenalele îi compet după serviciul prestat la această şcoală din urmă.“

3. Dispoziţia din §-ul 8 al proiectului de lege, după care în chestia stabilirii echivalentului pentru folosirea imobilelor şi pentru competenţele in naturale, cari formează venitele învăţătoriului confesional, se poate da recurs la comisiunea administrativă şi hotărârea acesteia poate fi apelată la judecătoria administrativă, vatămă cercul de competenţă autonom al bisericei noastre şi dreptul garantat în art. de lege 38 dela 1868, pentrucă competente pot să fie numai autorităţile confesionale se stabilească între marginile legii venitele şi competinţele învăţătorilor confesionali, iar autorităţile politice administrative pot să fie investite în privinţa aceasta numai cu dreptul de controlă.

4. In punctul *a*) din §-ul 15 al proiectului de lege, stabilirea raporturilor personale ale învăţătoriului confesional împărtăşit de ajutor de stat şi stabilirea cualificaţiei cu privire la limba maghiară o face comisiunea administrativă cu aşa cerc de activitate, care sub nici o împrejurare nu-i compete, pentrucă cualificaţia învăţătoriului e evidentă din testimoniul dat de competenta comisiune examinătoare şi subscris de inspectorul regesc de şcoale, ca încredinţat al ministrului, deci e dovedită cu document public, care nu poate fi supracensurat din partea comisiunii administrative.

In alinea primă a §-lui 20 din proiectul de lege, acel drept autonom al autorităţii confesionale a comunităţilor bisericeşti susţinătoare de şcoale, pe care-l are de a puteà stabilì singură pentru şcoalele sale planul de învăţământ şi manualele de şcoală, pe lângă controla statului, se restrânge foarte mult, ba e şi greu vătămat. Dispoziţiile din §-ul 20 sunt contrare drepturilor bisericei de liberă instruare, dar sunt şi de prisos şi nemotivate, pentrucă atât cu privire la planul de învăţământ şi la numărul oarelor, cât şi cu privire la conţinutul manualelor de şcoală, organele statului pot exercia controla, iar înaltul guvern are dreptul de oprire. De altcum ţinem de eschisă posibilitatea, ca în şcoalele noastre confesionale, manuale de şcoale censurate şi aprobate din partea autorităţilor confesionale se poată fi deficultate din punct de vedere al statului.

6. Dispoziţiile din §-ul 21 al proiectului de lege, referitoare la alegerea şi definitiva aplicare a învăţătorilor poporali confesionali, ajutoraţi din partea statului, nu numai că restrâng în mod esenţial drepturile autonome pe cari le au autorităţile confesionale ale comunităţilor bisericeşti, ca susţinătoare de şcoále, ci le vatămă din greu, ba le scoate de tot din valoare. Dar afară de aceasta, dispoziţiunile referitoare la restrângerea aplicării de învăţători poporali confesionali din §-ul 21 se contrazic cu dispoziţiunile din §-ul 15 punctul *a*) al aceluiaşi proiect de lege, luate cu privire la condiţiile sub cari se acordă ajutoriul de stat, întrucât adecă, după punctul *a)* din §-ul 15 al proiectului de lege, ajutoriul de stat se poate acorda şi asemna numai învăţătoriului aplicat în mod definitiv, deci ales cu valoare de drept, şi provăzut cu cualificaţia prescrisă, iar prin aceasta dispoziţie e eschisă posibilitatea de a se da ajutor de stat şi învăţătoriului, care nu e ales şi nu e aplicat în mod legal.

In fine, cu privire la aplicarea învăţătorului, pentru aducerea la valoare a dispoziţiunilor numite mai sus şi adânc vătămătoare pentru autonomia noastră, sunt puse *termine,* cari nu pot fi observate, pentrucă după regulamentele noastre, terminul de concurs e cel puţin de 30 zile, după care urmează terminul de apelare şi procedura prescrisă pentru aprobarea alegerii.

7. Prin dispoziţiile din prezentatul proiect de lege referitoare la disciplinarea învăţătorilor poporali confesionali, drepturile bisericei noastre, înrădăcinate în §-ul 8 din art. de lege XX dela 1848, mai departe în §-ul 3 din art. de lege IX dela 1868, precum şi în statutul organic sancţionat preagraţios din partea M. Sale, apoi în art. de lege 38 dela

1868, cu privire la guvernarea proprie şi la disciplinarea învăţătorilor, vin restrânse în mod esenţial, ba scoase din valoare, întrucât deoparte în §-ul 23 se asigură pe seama comisiunii administrative un anumit cerc de activitate cu privire la supracenzurarea sentinţei judecătoriilor disciplinare ale bisericei, de altă parte iarăşi în §-ul 24 comisiunea administrativă vine investită cu drept judecătoresc asupra învăţătorilor poporali confesionali cu delăturarea respectivelor judecătorii disciplinare, şi primeşte îndreptăţirea, ca în cazurile acolo înşirate să deschidă cercetare disciplinară în mod independent în contra învăţătorilor poporali confesionali, şi să decidă în merit.

Pe baza dreptului de supremă inspecţiune înaltul guvern poate să controleze şcoalele noastre şi procedura autonomă a autorităţilor noastre bisericeşti-şcolare, şi întrucât acestea nu şi-ar împlini datorinţa, poate detrage eventualul ajutor de stat, ba poate să închidă, pe lângă admoniare prealabilă, şcoalele necorăspunzătoare, ori pe acelea (ceea ce ţinem de eschis), cari lucră în contra direcţiei patriotice. Nu putem recunoaşte însă de drept, oportun şi just aceea, ca asupra învăţătorilor poporali-confesionali dreptul disciplinar să-l poată exercia şi altă autoritate, afară de autorităţile confesionale.

Făptuirile contrare statului formează acţiuni punibile, şi a judecà asupra lor cade în competenţa exclusivă a judecătoriilor independente. In astfel de cazuri autorităţile disciplinare ale învăţătoriului pot să iee măsuri numai pe baza hotărârilor primite dela respectivele judecătorii, pentrucă altcum se dă întrare în sanctuarul salelor de învăţământ patimilor provocate de politica de zi, şi învăţătoriul poporal va fi dat pradă pasiunilor politice.

8. In fine ţinem de incorect şi nejust §-ul 26 din proiect, după care se intenţionează pedepsirea comunităţii bisericeşti, ca susţinătoare de şcoală, pentru lenevia ori medestoinicia învăţătoriului.

In legătură cu esceptiile şi gravaminele înşirate mai sus, trebue se declarăm, că terminele puse pentru terminarea procedurii disciplinare în §-ul dificultat 23 încă nu pot fi respectate, fiindcă învăţătoriul tras în cercetare disciplinară poate apelà în înţelesul regulamentului disciplinar şi astfel este eschisă în casul acesta posibilitatea, ca procedura disciplinară se poată fi terminată în trei luni.

Pe basa motivelor înşirate mai sus numai în general, rugăm cu adâncă stimă pe Excelenţa Voastră, ca să binevoiţi a lua dela ordinea zilei prezentatul proiect de lege, să-l daţi ca să fie compus de nou după ascultarea prealabilă a autorităţilor confesionale interesate, şi se prezentaţi apoi acest nou proiect de lege prelucrat; întrucât însă aceasta nu s'ar puteà efectuì, la pertractarea prezentatului proiect de lege să binevoiţi a coopera la modificarea acestuia în direcţia acum nominată de noi, cu privire la dispoziţiile dificultate şi excepţionate din partea noastră.

Primiţi Excelenţă sincera exprimare a stimei noastre deosebite, Sibiiu, 2 Martie 1907. Reprezentanţii bisericei gr. ort. române din Ungaria şi Transilvania: *Ioan Meţianu* m. p., arhiepiscop şi metropolit. *Nicolae Popea* m. p., episcopul Caransebeşului. *Ioan I. Papp* m. p., episcopul Aradului.

Legea contelui Apponyi. Un redactor dela „*Pester Lloyd*" a rugat pe Inaltpreasfinţia Sa, Archiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, care de Marţi se află în Budapesta, să-i comunice părerea episcopatului gr. ort. român asupra proiectului de lege al contelui *Apponyi*, ear Escelenţa Sa a făcut, după „*Pester Lloyd*", următoarele declaraţiuni:

„Proiectul de lege al domnului ministru de instrucţiune, referitor la şcoalele noastre poporale, vatămă autonomia şi drepturile bisericei noastre, şi apasă greu interesele culturale şi bisericeşti ale poporului nostru. Prin prea insemnata urcare de salar pentru învăţători se pun sarcini estraordinare pe credincioşii noştri, cari dacă vor fi împlinite, ruinează aproape biserica noastră şi pe credincioşii ei. Ear dacă nu vom fi în stare se aducem aceste jertfe mari, suntem ameninţaţi cu perderea drepturilor conservate cu mare grijă pe terenul instrucţiei şi al educării tinerimei noastre. Dar şi în altă privinţă e foarte primejdioasă reforma aceasta. Pune pe învăţători în privinţa materială deasupra preoţilor, ale căror competinţe rămân îndărătul celor date învăţătorilor. Măsura aceasta invoalvă o nemotivată înapoiere a preoţimei, ale cărei datorinţe şi al cărei cerc de activitate e mult mai mare şi mai însemnat decât al învăţătorilor.

Dar vatămă şi vaza preoţimei la popor şi va duce acolo, că va trebuì să ne îngrijim de o urcare corăspunzătoare şi a competinţelor preoţeşti. Cu toate acestea suntem conduşi, noi, conducătorii bisericei noastre, de dorinţa de a restabilì înţelegerea între autorităţile de stat şi poporul nostru şi a o conserva, pe când de altă parte nu putem trece cu vederea nici datorinţa noastră de a apăra interesele şi drepturile bisericei noastre şi ale poporului nostru. Noi ne aflăm între două petri de moară şi stăm în faţa unei probleme extrem de grele. Credem a o puteà deslega astfel, că facem atent pe dl ministru de instrucţie asupra dispoziţiilor din proiect apăsătoare pentru noi, şi-l vom ruga să facă modificările corăspunzătoare; dar ne vom ferì de orice pas agresiv. Gravaminele ni-le-am înşirat într'un *memorand* şi am venit aici, eu, cu episcopul dela Caransebeş *Nicolae Popea* şi cu cel dela Arad, *Ioan I. Papp*, pentruca să predăm memorandul dnului ministru, în care scop am cerut pentru mâne audienţă.

Dacă nizuinţele noastre vor rămânea fără rezultat, vom ridicà la locul potrivit protest în contra proiectului, cum am făcut şi la crearea legilor bisericeşti, dar nu putem şti, dacă credincioşii noştri vor fi mulţămiţi cu atâta."

Deschiderea Dumei ruseşti.

Marţi a fost zi însemnată pentru poporaţiunea din Petersburg. S'a făcut deschiderea nouei Dume, aleasă în locul celei trimise acasă anul trecut. Casele erau pavoazate, trupele circulau pe strade, pentru a interveni, dacă s'ar întâmpla încăerări, dar n'au avut nimic de lucru. Poporaţiunea a fost liniştită, cu toatecă staţiona pe strade şi aclama pe deputaţii favoriţi.

S'a oficiat ântâiu serviciu divin, prin metropolitul *Antoniu*, care a rostit şi o cuvântare de pe amvon, rugând pe deputaţii Dumei să pună la o parte neînţelegerile şi să lucre spre binele imperiului şi al poporului. S'a cântat apoi imnul naţional. Au fost toţi ministrii de faţă la serviciul divin.

La ora unu s'a făcut deschiderea Dumei, prin deputatul *Golubeff*. S'a cetit ucazul ţarului despre convocarea Dumei. Membrii din dreapta s'au sculat în picioare şi au strigat „Trăiască Ţarul", iar ceilalţi, peste 300, au rămas pe scaune şi au ascultat în linişte cetirea ucazului.

Membrii Dumei au depus apoi jurământul şi s'a procedat la alegerea prezidentului. A fost ales prezident *Golovin*, deputatul Moscovei, cu 356 voturi contra 102.

Prezidentul primind alegerea, a rostit un discurs remarcabil, spunând, că deputaţii Dumei, fie de orice părere politică, trebue să se gândească întâi la binele naţiunii. Işi exprimă speranţa, ca noua Dumă va da mână de ajutor Ţarului şi guvernului acestuia, ca să aducă la îndeplinire constituţiunea, îndrumând poporul pe calea bună.

Şedinţa de deschidere a fost apoi încheiată, iar Mercuri prezidentul s'a dus la Ţarul, pentru a i-se prezentà în noua sa demnitate.

Vorbirea conciliantă a prezidentului a fost bine primită şi din partea minorităţii, compusă din partizanii guvernului. Majoritatea sdrobitoare a Dumei e contrară guvernului.

Inmormântarea generalului Lahovari.

Dăm, după „*Conservatorul*" din Bucureşti discursul domnului prim-ministru român, *Gheorghe Gr. Cantacuzino*, rostit în calitate de şef al partidului conservator din România cu ocaziunea înmormântării generalului *Lahovari*, fost ministru român de externe. Vorbirea a fost următoarea:

Intristată adunare!

O jale adâncă ne cuprinde sufletul în faţa acestui sicriu.

Ca un trăznet fulgerător pe un cer senin, moartea nemiloasă a secerat dintre noi, în puterea vârstei şi a cugetărei, pe generalul Iacob Lahovari, ostaşul valoros şi neîntrecut, omul politic superior şi încercat, amicul sincer şi leal, colegul stimat şi iubit.

Lovit de o boală grea, fără de speranţă nici ertare, s'a stins pe pământ străin, departe de ai săi şi de ţara pe care a servit-o şi iubit o cu credinţă şi pasiune, acea inteligenţă înaltă pusă în serviciul unui patriotizm luminat, acea inimă caldă care bătea numai pentru scopuri nobile şi generoase.

In scurtul stadiu de zece ani, două loviri grele şi neaşteptate au însângerat familia Lahovari, acea familie binecuvântată de Dzeu, pe care harul Său divin şi mila Sa nemărginită a înzestrat-o şi împodobit-o cu atâtea însuşiri înalte şi frumoase.

Doi fraţi, de o potrivă mari şi iluştri, două podoabe nepreţuite ale neamului românesc, au dispărut dintre noi, Alexandru şi Iacob Lahovari, doi luceaferi ale căror raze ne încălzeau şi ne îmbărbătau în luptele vieţei politice, — s'au stins de pe firmamentul României!

Câtă durere şi câtă amărăciune au revărsat în sufletele noastre aceste pierderi premature şi crude!

La ce grea şi dureroasă încercare a fost supusă printrânsele jalnica familie conservatoare!

Pare că văd încă, în înfăţişarea ei impunătoare, figura vie, simpatică şi senină a iubitului nostru general!

Câtă blândeţe şi câtă bunătate atrăgătoare în primirea sa caldă şi prietenească!

Câtă inteligenţă, câtă voinţă şi câtă energie în ochii săi scânteetori!

Prin aptitudinea inteligenţei sale, în pătrunderea problemelor celor mai grele, prin spontaneitatea priceperei sale, prin statornicia credinţelor sale politice, prin tactul său şi educaţiunea sa aleasă, generalul Lahovari era predestinat a juca rolul eminent care a onorat partidul conservator în decursul atâtor ani de muncă rodnică şi de luptă neobosită.

Ca ostaş, generalul Lahovari a lăsat în armată, pe care a iubit-o cu pasiune, urme neşterse şi neperitoare.

Născut în anul 1846, întrat în şcoala militară întâiul la concurs, în anul 1859 eşit din acea şcoală al doilea la clasificare, în anul 1864 generalul Lahovari a absolvit în Franţa cu succes şcoala politehnică, şcoala de stat major şi a luat licenţa în ştiinţe la Facultatea din Paris.

Intors în ţară în anul 1870, a străbătut treptat toate gradele, până la acel de maior, pe care'l ocupa în anul 1877, în momentul declarărei rezbelului independenţei, iar până la căderea Plevnei a luat parte la luptele principale ale armatei noastre, onorându-se pe dânsul şi oştirea română prin serviciile eminente ce a adus ţărei în acele momente solemne.

Inaintat la gradul de colonel după războiu, a fost numit atunci subşef al marelui stat major al armatei, iar la anul 1891 ministru de războiu şi general de brigadă.

Părăsind ministerul în anul 1894, fu numit şef al marelui stat major, când atunci organiză frumoasele manevre din anii 1895 şi 1896, cari au rămas memorabile, şi puţin după aceea ceru punerea sa în disponibilitate.

Rechemat în capul ministerului de războiu în anul 1899, fu înaintat la gradul de general de divizie, iar în anul 1902 dimisionă din armată pentru a întra în viaţa politicei militante.

Serviciile eminente aduse oştirei de acest spirit organizator se pot rezuma în punctele următoare:

Infanteria noastră la venirea sa în capul ministerului de războiu în anul 1891 număra opt regimente permanente cu două batalioane fiecare, şi treizecişitrei de regimente teritoriale cu două batalioane fiecare, ceeace ridica organizărei noastre armate omogenitatea cerută, împedecând o mobilizare repede şi lesnicioasă.

Generalul Lahovari contopì aceste 41 de regimente printr'o organizare nouă, formând 34 regimente cu trei batalioane fiecare, din care unul permanent şi două teritoriale, fixând fiecărui regiment teritorul său de recrutare şi de mobilizare.

Opera sa de reorganizare fù perfecţionată prin întroducerea în infanteria ţărei a puştei Manlicher calibru 6 şi jumătate, care constitue arma cea mai bună ce s'a dovedit a fi de atunci încoace. Inzestră armata cu căsărmi şi clădiri bine chibzuite şi alcătuì primul plan de mobilizare a armatei române.

Reforma cavaleriei n'a scăpat asemenea pătrunderei prevăzătoare a generalului Lahovari.

Mărind cavaleria noastră permanen a urcat numărul regimentelor dela trei la opt regimente, iar la artilerie a mai adăogat patru regimente, creând şi artileria forturilor, menită a aduce servicii însemnate în timp de războiu.

Nu mai puţin în legislaţiunea militară, generalul Lahovari a săvârşit îmbunătăţiri netăgăduite, luminând cu inteligenţa sa vie şi pătrunzătoare chestiunile cele mai grele şi mai delicate şi întrebuinţând munca şi experienţa sa la întinerirea cadrelor prin limita de vârstă şi prin alte măsuri numeroase menite a da oştirei oficeri instruiţi şi disciplinaţi.

Ca om politic generalul Lahovari s'a distins într'un mod strălucit din momentul demisionărei sale din armată, în anul 1901.

Neîncetat în fruntea luptătorilor, atât în comitetele electorale, cât şi în senat, ca reprezentant al colegiului I. al Covurlui, a dat în toate împrejurările măsura calităţilor sale eminente de om politic şi de conservator energic şi convins.

Ca ministru de externe cine va puteà uita oare iscusinţa şi energia ce a pus generalul Lahovari în serviciul românismului în chestiunea macedoneană?

Dela primul pas sforţările sale au fost încununate cu un succes pe care nici unul din predecesorii săi nu-l putuse dobândì: recunoaşterea naţionalităţii române în Macedonia printr'o Iradea a Sultanului.

Această carieră strălucită, aceste succese meritate au fost însă întunecate de o neîndurată lovire a soartei, care a strivit inima sa simţitoare şi l-a dus spre mormânt.

Generalul Lahovari nu a putut supravieţuì perderea unui fiiu iubit şi ultimele sale voinţe constituesc ecoul unui suflet zdrobit.

Cât de mare trebue să fi fost durerea înăbuşită în această inimă de părinte, spre a culca la pământ pe acest militar viteaz, care cu nepăsare privise moartea în faţă pe câmpul de războiu şi cu seninătate îşi jertfise viaţa pentru patrie şi tron.

Natură energică şi simţitoare, generalul Lahovari îşi ascundea durerea vie sub zimbetul omului fericit, şi numai intimii săi puteau pătrunde adâncimea rănei care rodea sufletul său amărât.

Părăsind ţara pentru a căuta pe pământ străin vindecarea unei boale fără leac, a lăsat pe patul suferinţei o soţie nemângăiată, care era ultima rază de lumină ce licărea pentru dânsul pe cerul întunecat.

Fie, ca credinţa sfântă în nemurirea sufletului să întărească şi să îmbărbăteze în nemărginita sa mâhnire pe soţia iubitoare care îl supravieţueşte, şi ca ecoul jalei adânci, care a cuprins întregul partid conservator, să aducă o slabă mângâiere sufletului său întristat.

Odihneşte-te în sferele senine în cari locuesc cei buni şi cei drepţi, iubite generale.

Acei ce te-au stimat, preţuit şi cinstit, nu te vor uita niciodată!

Imagina ta va rămâneà pentru dânşii farul luminos, care le va arătà neîncetat calea datoriei şi onoarei, iar amintirea ta le va fi pururea scumpă şi duioasă.

Fie ţi ţărâna uşoară!

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa la Praga. Se scrie dela Viena, că ziua mergerii Maiestăţii Sale la Praga a fost stabilită acum în mod final. E pusă pe 5 Aprilie. Maiestatea Sa va rămâneà însă numai trei zile în Praga, nu două săptămâni, cum erà planul la început, şi anume, din motivul, că să nu se creadă, că voeşte să influinţeze alegerile pentru reichsrath.

*

Numire. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif I a numit pe domnul Dr. *Iuniu cavaler de Puşcariu* conzul austro-ungar la Milano.

*

Primariul Vienei, domnul Dr. Carol *Lueger*, s'a însănătoşat atât de bine, încât acum poate face primblări şi pe afară, cu trăsura.

*

Glasul unui înţelept. Şeful partidului poporal din dietă, contele *Zichy Nándor*, a scris un frumos articol în foaia maghiară „*Religio*“ în contra proiectului de lege al contelui *Apponyi*, ministrul nostru de culte şi instrucţiune publică, referitor la îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti. Il vom publicà în întregime în numărul proxim al ziariului nostru.

*

Hymen. Dşoara Marioara Valerica Savu din Lancrăm şi Dl Ioan Popa cleric absolut din Herţegani îşi anunţă serbarea cununiei lor, ce se va celebrà Sâmbătă în 9 Martie st. n. a. c. în biserica gr. ort. din Lancrăm la orele 3 ½ d. a.

*

Jertfă a misiunii sale. Din Petersburg se scrie că Dr. Schreiberg, medicul regimentului 2 siberian făcând studii asupra ciumei bubonice, a căzut bolnav de această boală la Kronstadt, şi a murit. Cadavrul i-a fost ars.

*

Conclus laudabil. Comuna Sânt-Nicolaul-mare, din Banat, comitatul Torontal, cu poporaţiune în mare majoritate română, a luat hotărârea să cumpere moşia contelui *Naco*, scoasă la vânzare, cu suma de 400,000 coroane.

*

† Alexe Frateş. Despre înmormântarea decedatului *Alexe Frateşiu* ni se scriu următoarele amănunte: Poporenii din comuna Preşmer si-au perdut de curând pe păstorul lor sufletesc, care timp de 55 de ani a servit la altarul Domnului cu dragoste şi cu adâncă tragere de inimă. Parohul Alexe Frateşiu, s'a născut la a. 1825. A studiat teologia în timpul memorabilelor frământări şi învălmăşeli ale anilor 1848/9. Ca preot a fost modelul întrupat în sârguinţă, exactitate şi de tot ce era spre binele poporului şi al bisericii, al cărei credincioş servitor a rămas până în ultimul moment al vieţii sale, când a atins frumoasa etate de 82 de ani. Fericitul preot a decedat Mercuri în 14/27 Februarie a. c. iar Vineri în 1 Martie n. a fost înmormântat în cripta familiară, lângă răposata sa soţie Iustina, şi lângă fiul său Alexe, precum şi lângă număroşii nepoţi. Serviciul funebral a fost săvârşit prin preoţii: V. Sfetea, G. Ionescu, G. Dogariu, T. Frateş, Ios. Maximilian, D. Cojocariu, V. Mereţ şi I. Curcubătă. Cuvântul funebral l-a rostit V. Sfetea, iar la mormânt a rostit un ultim adio Ios. Maximilian. Impregiurul sicriului pe lângă jalnica şi număroasa familie, întreg poporul păstorit de fericitul răposat îşi vărsa tributul de recunoştinţă şi respect în lacrimi pornite din cel mai sincer regret şi din iubire cu adevărat fiască. Preşmerenii deplâng în fericitul pe un bun şi nepreţuit tată, căruia cu toţii, într'un glas şi într'o inimă îi doresc, ca ţărâna să-i fie uşoară, şi memoria eternă. (*il.*)

*

Săpăturile dela Herculanum, începute în anul trecut, se continuă cu mare zel. Este speranţă, că întregul oraş roman va puteà fi desgropat şi predat în întregime lumii de astăzi, aşa cum erà pe vremea când a fost îngropat. Un profesor universitar din America, *Waldstein*, a făcut propunere guvernului italian, să ceară ajutorul lumii întregi pentru terminarea desgropării, dar guvernul italian, mulţămind profesorului pentru interesul manifestat, a declarat, că poartă *singur* toate cheltuelile ce se vor cere cu săpăturile.

*

Leac contra tuberculosei. S'a făcut descoperirea în Seghedin, că poporul de rând foloseşte unsoarea de câne cu bun succes ca leac în contra ofticei (tuberculosei.) Toţi cânii fără stăpân şi fără marcă la grumaz, prinşi de oamenii hoheriului pe stradele Seghedinului, veniau topiţi în casele acestuia, şi unsoarea era vândută ţăranilor, cu câte patru coroane litra. Poliţia a aflat însă că nu e corect lucrul şi a deschis anchetă în contra hoheriului, oprindu'l deocamdată de a mai vinde ţăranilor unsoare de câne.

*

Pentru a treia universitate. O deputaţie a oraşului Timişoara a fost primită Mercuri în audienţă din partea primministrului *Wekerle* şi a ministrului de instrucţie *Apponyi*. A cerut, ca a treia universitate să se dee oraşului Timişoara, care are misiune culturală şi naţională maghiară. Din răspunsul ministrului Apponyi se vede însă, că nu o va capăta. Nici nu o poate căpăta, dupăce e promisă de mult oraşului Pojon.

*

O aniversare însemnată. Grecia va sărba în anul 1910 aniversarea a 2400 ani dela bătălia dela Marathon, în care Athenienii sub comanda lui Miltiade au sfărmat oştile nenumărate ale lui Xerxes. Această sărbare se va face impreunată cu jocuri olimpice.

*

Cumpărare de cai. Guvernul turcesc a numi o comisiune care în curând va veni în Ungaria să cumpere 2000 cai pe seama armatei turceşti. Avis celor ce au cai de vânzare.

*

Hotelul central din *Semlin* a ars zilele trecute cu desăvârşire. Focul s'a început după mezul nopţii, spre zorile zilei, când toţi pasagerii dormiau. Cu toate acestea toţi au scăpat cu viaţă, deşi unii au trebuit să fie salvaţi cu ajutoriul scărilor. Paguba se urcă la o sută de mii coroane.

*

Alimente falsificate. Un esmis al guvernului, care fusese şi în Sibiiu, a examinat în Arad zilele trecute alimentele din băcănii şi din piaţă, şi a aflat între ele foarte multe falsificate. In Sibiiu constatase, că toate sunt de cea mai bună cvalitate.

*

Tulburări noi la universitatea din Lemberg. La universitatea din Lemberg s'au întâmplat din nou ciocniri între studenţii poloni şi ruteni. Din causa aceasta s'au sistat prelegerile şi universitatea a fost închisă.

*

† Ilarie Onciul, din Bucovina, fost deputat dietal, membru în comitetul ţării şi conzilier superior la curtea de Apel din Leov (Lemberg) a încetat din viaţă în Rădăuţi. Rămăşiţele pământeşti au fost transportate la Cernăuţi unde i-s'a făcut o înmormântare solemnă. Cuvântările au fost rostite de profesorii dela facultatea de teologie Dr. E. Voiutschi şi Dr. S. Saghin.

*

O nouă catastrofă pe mare. In apropierea ţărmului dela Dovez s'au ciocnit Luni seara vapoarele germane „Marsala“ şi „Helene“. Vaporul „Helene“ în urma ciocnirii s'a cufundat, îngropând cu sine şi 8 marinari, ceialalţi s'au urcat în luntrii şi au scăpat numai cu mare greutate, fiindcă ceaţa era atât de mare, încât luntrile de salvare oare întregi au plutit pe valurile uriaşe până au putut ajunge la mal.

*

Scarlatină în Orăştie. Din Orăştie se scrie, că în urma timpului umed bântue acolo scarlatina în mare măsură. Zi de zi îşi seceră victimele sale. Autorităţile au luat măsurile trebuincioase pentru împedecarea acestei boale periculoase. Şcoalele au trebuit să le închidă.

*

Nefericire la facerea unui tunel. In apropiere de New-York în decursul zidirii unui tunel au explodat din negrija unui lucrător 1000 chilograme de dinamită. Bubuitura a fost atât de puternică, încât locuitorii din New-York crezând, că e cutremur de pământ au voit să fugă. Cu mare greutate au putut fi liniştiţi. In urma exploziei treizeci de lucrători şi-au perdut viaţa.

*

Roosevelt pentru alinarea mizeriei în Rusia. Prezidentul Roosevelt — conform ştirilor din Washington — a trimis sume mari de bani pentru alinarea foametei din Rusia şi în o epistolă către supuşii săi îi îndeamnă şi pe aceştia la contribuiri, punându-le în vedere, că Rusia a fost întotdeauna un bun pretin al Americei.

*

Ploaie de peşti. In Ortona, oraş care zace la malul mării adriatice a fost zilele trecute o adevărată ploaie de peşti. Minunea aceasta s'a întâmplat în modul următor: O volbură s'a descărcat asupra apei şi a format o pâlnie, aceasta rupându-se s'a vărsat în formă de ploaie torenţială asupra oraşului. In această pâlnie se aflau însă o mulţime de peşti, cari au fost aruncaţi dimpreună cu apa în oraşul Ortona. Stradele erau pline de peşti.

*

Aviz. Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra anunţului de pe pag. IV. a firmei *Ioan Petraşcu*. (La „Croitoria universală“), şi îi îndemnăm să o spriginească fiind firmă românească şi în o stradă principală a Sibiiului, *strada Cisnădiei*.

*

Intimpinare. La notiţa „Un domn care face politică în crâşmă“, publicată în numărul 18 al ziariului nostru, dl *George Văsi* ne trimite întimpinarea următoare: „Din respect faţă de organul „Telegraful Român“ vă rog să publicaţi următoarea *declaraţiune*: In toiul alegerilor comunale din capitala Budapesta, am venit în conflict într'un local public de aicea cu nişte vagabunzi beţi. Aşezat eu la masă cu mai mulţi pretini, ospătariul Rácsky Iános din ură de pertid a prins pe dinapoi scaunul pe care şedeam şi l-a rupt. Eu m'am depărtat fără ceartă cu amicii mei şi am făcut arătare la judecătorie pentru vătămare de onoare. Judecătoria l-a condamnat pe Rácsky, dar nu l-a şi pedepsit, fiindcă s'a apărat cu aceea, că nu a ştiut ce a făcut, fiind beat mort. Eu ca notar al judecătoriei din cercul al patrulea eram silit să duc cazul înaintea judecătoriei. A şi fost pertractat fără nici un incident. Jidanul Hamvai dela o foaie litografată de aicea este un duşman vechiu al partidului nostru. A prins deci ocaziunea şi în ziua pertractării procesului meu m'a atacat din nou şi în public. Nici o foaie care se respectează pe sine nu a publicat calumniile jidanului impertinent. Cele cari au fost seduse au publicat desminţiri cuvenite şi au demascat mişelia calumniatoriului. Cu atât mai tare m'a surprins împrejurarea, văzând că „Telegraful Român“ în Nr. 18 din 2 Martie, acum după trei săptămâni, se face ecoul lui Hamvai şi publică nişte lucruri, cari nici nu s'au întâmplat. Declar deci toate aserţiunile cuprinse în notiţa de sub titlul „un domn care face politică în cârcimă“ de neadevăruri. Budapesta, în 5 Martie 1907. Cu stimă *George Vasi*, amploiat al capitalei Budapesta.

Viaţă socială.

Petrecere în Turnişor. Duminecă în 25 Febr. st. v. (10 Martie st. n. a. c.) la dorinţa publicului se va aranja în comuna Turnişor în sala şcoalei române a 2-a reprezentaţie corală-teatrală împreunată cu joc. Inceputul la orele 7 şi jum. seara. Preţul de întrare după bunăvoinţă. Programul e următorul: „Sună buciumul de alarmă“, de I. Simonescu, cor bărbăt. „Dorul meu“ şi „Neică neiculiţă“, I. Murăşan, cor mixt. Declamare. „Fântâna cu trei isvoară“, de G. Dima, cor bărb. „Auzi valea“, de I. Vidu cor. bărb. „Noaptea de sf. George“, vodevil în 2 acte, de Teochar Alexi. Joc.

Cărţi şi reviste.

„Economia“, foaie economică ilustrată. Redactor: Al. Diaconovich. Anul III. nr. 3 cuprinde: Creşterea artificială a hoarelor. Gipsul ca îngrăşământ. Cultura băgrinului. Nutrirea viţeilor. Informaţiuni. Varietăţi. Abonamentul: pe an 4 cor., în România 5 lei. Redacţiunea şi administraţiunea foii „Economia“ în Caransebeş.

*

„Statul, biserica şi şcoala“, traducere de *I. N. Pop* din marele op premiat de universitatea din Budapesta al dnului *Sarmaságh Géza*. O broşură de 102 pagini cu o frumoasă prefaţă, despre *Şcoala creştină*, de dl protopop din Cluj *Dr. E. Dăianu*. Retipărire din „*Răvaşul*“. Preţul 1 cor. 50 fileri exemplarul.

Poşta ultimă.

Lupta pentru şcoale.

I. P. S. Sa, Metropolitul Dr. Victor Mihalyi din Blaj, a ţinut eri, Joi, consfătuire cu P. Sfinţiţii episcopi *Dr. Radu* şi *Dr. Hossu*, cu reprezentantul episcopului *Szabó* din Gherla, şi cu alţi fruntaşi ai bisericei gr. cat. române, în scopul de a lua măsurile de apărare în contra proiectului de lege al guvernului, prin care sunt ameninţate şcoalele române.

*

Consistoriul bisericei săseşti din Ardeal a hotărât să înainteze protest în contra proiectului de lege al guvernului, în chestia urcării salarelor învăţătoreşti. Superintendentul acestei biserici, *Domnul Dr. Teutsch,* a plecat eri, Joi sara la Budapesta, probabil pentru a presintá guvernului protestul.

*

Adunare poporală s'a ţinut Dumineca, în 3 Martie n. în Şiria, convocată din partea deputatului dietal Dr. *Stefan C. Pop*, în care s'a protestat în contra noului proiect de lege al guvernului. In acelaşi scop *se ţine Dumineca în 10 Martie nou o adunare mare de popor în Blaj.*

ECONOMIE.

Vânzare favorabilă de altoi.

Vestim prin aceasta pe cultivătorii de pomi, că subscrisul comitet central pune în vânzare în primăvara de faţă 2300 altoi meri de tot frumoşi şi de cele mai bune soiuri cu preţul dela 60 bani bucata în sus.

Doritorii de a cumpără să se înştiinţeze la comitetul nostru cel mai târziu până la 25 Martie n. c. ear pomii se vor puteà luà în primire parte din Sibiiu, parte din Sălişte în zilele prime ale lunei Aprilie n. c.

Sibiiu, 7 Martie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Teatru.

Sâmbătă: *Der Mikado*, operetă.
Dumineca d. a.: *Rastelbinder*, operetă,
seara: *Der Hund vom Baskerville*, comedie.

Cu greu s'ar aflà

— dacă peste tot există — un mijloc, care să aibă rezultatul „Emulsion“ ului lui Scott la copii, pentrucă „Emulsion“ ul lui Scott întăreşte organismul tinăr, îi dă puteri nouă şi-l ajută să treacă toate greutăţile desvoltării. Totodată „Emulsion“ ul lui Scott este gustos, se mistue aşa de uşor încât nu obvin nici cele mai neînsemnate neregularităţi în mistuire, deci cu acesta se obţin cele mai bune rezultate. „Emulsion“-ul lui Scott este cu mult mai bun ca oleul simplu de peşte. VI 252 2—

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI. „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

Pentru biroul unei fabrici dintr'un oraş mai mare de provincie din România se caută pentru întrare imediată, cel mai târziu până la 1 Aprilie **o damă creştină ca**

Comptabilă.

Damele energice şi libere, cari au lucrat la registre în case mai mari şi cari se pricep bine la toate lucrările de birou să binevoiască a-şi trimite certificatele, împreună cu oferta, indicând şi cererile personale şi de salar (pentru pensiune şi masă au a îngriji singure) sub Nr. **3700,** Agenţiei de publicitate Schulder et Co., Bucureşti str. Karageorgevici 18. [66] 1—2

Nr. 378—1907 [56] 2—2

Publicațiune.

Comuna Avrig dă pe calea licitațiunei publice în întreprindere clădirea unei case comunale.

Licitațiunea se va ținea în 16 Martie 1907, la 8 ore dimineața în cancelaria comunală.

Prețul strigării e 23,534 cor. 50 fileri, plus nășipul, peatra, cărămida și țigla în natură.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitațiune și clădire se pot vedeà în cancelaria comunală.

Avrig, 28 Februarie 1907.

Primăria comunală:

Sperlea primar. **Răduțiu** notar.

Nu numai cetit

dar și probat trebue

săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda și Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieși), dacă dorește oarecine să aibă teint alb și liber de pistrui cum și o coloare delicată a feții.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la **farmacia „la urs“** (piața mică), farmacia **E. Rummler**, str. turnului, **C. Müller**, piața mare, drogeria **Carl Morscher**, str. cisnădiei, **I. B. Misselbacher sen.**, piața mare, **G. Meltzer** str. cisnădiei și gușteriții, piața mică **prima fabrică transilv. de luminări de stearin** (str. cisnădiei), **Carol Arz** (str. cisnădiei), cum și în Sighișóra la **farmacistul W. Lingner**, I. B. Misselbacher. 82 47—52

Nr. 2612—1907 [55] 2—2

Târgul de țară

din **Timișoara**, la sfântul Iosiv, se va ținea anul acesta începând cu 14 Martie st. n. până inclusive 18 Martie st. n.

Tot soiul de animale vor fi lăsate în târg, începând de Joi din 14 Martie st. n. dimineața la 5 oare.

Temesvár, în 25 Februarie st. n. 1907.

Dela căpitănatul orășenesc:

Bandl Rezső,
primcăpitan.

Croitoria Gustav Stasney

din Sibiiu strada Baier Nr. 2.

aduce la cunoștință preaonoratului cler ortodox român, precum și domnilor candidați de preoție că confecționează

Reverenzi, Ornate bisericești

precum și tot felul de **haine bărbătești,** pe lângă prețurile cele mai moderate.

Pentru serviciul solid și prompt garantează firma, care se află de 60 ani.

Sibiu, în Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:

Gustav Stasney
croitor.

[52] 2—

„La Croitoria universală“

Ioan Petrașcu

strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU strada Cisnădiei Nr. 32

Subscrisul îmi iau voe a aduce la cunoștința onoratului public, că cu 1 Martie a. c., a trecut în posesiunea mea, prin cumpărare

Prăvălia de uniformare

(J. Öszy)

din strada Cisnădiei Nr. 32. Deci mă aflu în plăcuta poziție de a servì onoratul public cu tot felul de lucruri trebuincioase și cu prețuri reduse, și anume, pentru civili: **gulere, manjete, cravate, cămeși** de iarnă și de vară, **umbrele (ploiere), batiste, ciorapi, mănuși,** etc.; iar pentru militari: **chipiuri, gulere, port-epee, pinteni, săbii, mănuși** de toate categoriile, diferite **șinoare, bumbi** pentru manjete și pept, și tot felul de **bumbi** pentru diferite uniforme, etc. etc.

Tot în acest local primesc tot felul de comande pentru

haine civile și militare,

cari le pregătesc după cele mai moderne cerințe, în croitoria mea. Asemenea confecționez **reverenzi** și tot felul de **ornate bisericești,** precum și **jachete** pentru dame.

La cerere de urgență pot liferà un costum în timp de 24 ore.

Comande se pot face și prin postă.

Rugând onoratul public pentru binevoitorul sprigin, și asigurându-l de un serviciu satisfăcător, semnez

[51] 2—5

cu toată stima:

Ioan Petrașcu.

Reuniunea de înmormântare în Săliște.

CONVOCARE.

Domnii membri ai „Reuniunei de înmormântare din Săliște“ se învită conform §-lui 19 din Statutele societății la a

VI-a adunare generală ordinară

care se va ținea în Săliște la **17 Martie** 1907 stil nou la 10 ore înainte de ameazi în biserica mare după terminarea serviciului divin pe lângă următorul

Program:

1. Raportul Direcțiunii despre rezultatul anului de gestiune 1906 și propunerile acesteia.
2. Prezentarea bilanțului pe anul 1906.
3. Prezentarea inventarului pro 1906.
4. Raportul comisiunii censurătoare și propunerile ei.
5. Prezentarea conspectului asupra membrilor repausați în decursul anului 1906 și a membrilor înscriși.
6. Prezentarea conspectului membrilor rămași în restanță mare și deciderea asupra acestora.
7. Alegerea a trei membri în Direcțiune conform §-lui 20, și a unui membru în conziliul de inspecțiune conform §-lui 24 din statutele reuniunii.
8. Eventuale propuneri în marginile statutelor.

Săliște, în 6 Martie 1907.

Direcțiunea.

[65] 1—1

Dr. I. Stroia m. p. **C. Criștiu** m. p.

CONTUL BILANȚULUI PRO 1907.

Active.		K f	Pasive.		K f
Cassa în numărar		7·06	Imprum. dela cassa de păstrare .		7,333·32
Depuneri: libel Nr. 2415	10,551·74		Taxe de membru până în 31/XII 1906		13,168·—
„ „ „ 3043	9,903·99		Fondul de rezervă până la 31/XII 1905	135·—	
„ „ „ 4350	3,384 91	23,840 64	Venitele anului 1906 . .	50·—	185·—
			Fondul gen. de rezerză la 31/XII 1905		2,500·92
			Profit curat pro 1906		660·46
		23,847·70			23,847·70

CONTUL PROFIT ȘI PERDERI PRO 1906.

Eșite.	K f	Intrate.	K f
Beneficii	500·—	Taxe de înscriere	54·—
Remunerațiuni	127 —	Interese după depuneri	1,231·22
Spese de administrare	10·—	Interese de întârziere	12 24
Profit curat	660 46		
	1,297·46		1,297.46

Săliște, în 31 Decemvrie 1906.

Direcțiunea:

Dr. I. Stroia m. p., prezident. **D. Chirca** m. p., v.-prezident. **D. Lăpădat** m. p., dir. execut. **Const. Criștiu** m. p., cassar.

D. Roșca m. p. **Oprea Borcea** m. p. **Ilie Hociotă** m. p. **Ioan Popa** m. p.

D. St. Herța m. p. **D. Băilă** m. p. **Ioan Hânsa** m. p.

Subsemnatul conziliu de inspecțiune am examinat bilanțul prezent și l'am aflat în deplină consonanță cu registrele principale și auxiliare.

P. I. Comșa m. p., prezident. **Const. Herța** m. p., v.-prezid. **Ioan Banciu** m. p. **N. Lupaș** m. p.

Prăvălie nouă.

Gerson Grünblatt

Piața-mare Nr. 3 și 5. SIBIIU Piața-mare Nr. 3 și 5.
Palatul „Bodenkreditanstalt“.

Imbrăcăminte

pentru **domni, dame** și pentru **copii,**
apoi **Ghete** și **Pălării.**

PRINCIPIUL NOSTRU:
„Vânzare mare cu profit puțin“.

FIECARE cumpărător primește un block care valorează 5% rabat în marfă. [53] 1—5

Nr. 15—1907 par. [59] 2—2

Publicare de licitație.

Comuna bisericească română gr. or. din Bran-Poarta, protopresbiteratul Branului, predă în licitațiune publică minuendă în întreprindere, la 9/22 Martie a. c. la 2 ore p. m. **Zidirea unui edificiu școlar** conform planului și preliminarului de spese, aprobat de Venerabilul Consistor arhidiecezan ca senat școlar, Nr. 8300, dto 8 August 1902, în sumă de Cor. 14.089·24.

Intreprinzătorii, cari vor reflectà la această intreprindere au a depune vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare. Oferte în scris, provăzute tot cu acest vadiu încă se primesc din partea comitetului parohial până imediat la începerea licitațiunei verbale. Comitetul își susține dreptul de alegere între cei trei minus oferenți.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare stau la vedere publică la oficiul parohial din loc.

Bran-Poarta, 7/20 Febr. 1907.

Pentru comitetul parohial:

Ilariu Reit prezident. **Miron Totoiu**

Preț redus!

Țara noastră, *descrierea părților Ardealului spre meazăzi și Valea Murășului,* de Silvestru Moldovan, se vinde cu prețul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 22 Sibiiu, Marți 27 Februarie (12 Martie) 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Episcopatul nostru la guvern.

Dupăcum am anunțat și în numărul trecut, conform hotărârii luate onsistorului nostru metro preasfinția Sa, domnul ar- metropolit Ioan Mețianu, *Preasfinții domni episcopi* pea *al Caransebeșului și* app *al Aradului, a prezen- ora unu d. a. în persoană* pponyi, *ministru de culte și e publică, memorandul bise- ort. române din Ungaria și nia în cauza proiectului de re raporturile de drept și îm- rea salarelor învățătorești la confesionale din patrie, insi- multă stăruință, ca să fie de- gravaminele din proiect, cari, ă arată în memorand, jignesc rile autonome ale bisericei noa-*

Preasfinții nostri arhierei, cari răbit și de astădată să-și facă da- ța de apărători ai autonomiei bi- ei noastre, au fost bine primiți *partea domnului ministru, fapt, ne dă speranța, că* pe calea aceasta *se vor împlini barem în parte cererile juste și neexagerate ale bisericei noastre autonome.*

Degenerarea morală.

IV.

E de admirat acurateța cu care ne privim în fiecare zi de mai multeori în oglindă, examinându-ne cu multă băgare de seamă, din creștet până în tălpi, spre a ști, dacă ne este în regulă îmbrăcămintea, obrazul, etc., și dacă n'avem cumva pete pe haine ori pe față, — pecând de altă parte trec ani întregi, de multeori viața întreagă, și nici prin gând nu ne trece să ne întrebăm, dacă e destul de curată ființa noastră *morală*, privită în oglinda desăvârșitei icoane a lui Cristos, turnată în sfânta evangelie.

Așì recomandă tuturor celor pe cari îi privește, să cetească cu multă luare aminte următoarele rânduri dintr'o *„chemare“*, adresată studenților de către un camerad. o lucrare din care se reoglindează direcția luminoasă spirituală, câștigată din nemijlocita cunoștință legată cu evangelia. Studentul scrie astfel:

„Camerazi! Totdeauna când stimăm pe câte un adânc cugetător, ne nizuim să ne împrietinim cu ideile sale, cu vederile sale. Ne adâncim cu plăcere în cetirea lucrărilor sale. Opul său e o podoabă a mesei noastre. Și de ce oare ne interesăm noi, oameni culți, înțelepți, desvoltați, oameni cari iubesc binele, adevărul, dreptatea, oameni cari știu să se entusiasmeze pentru ideia iubirii generale frățești, de ce ne interesăm atât de puțin tocmai de acela, care a făcut mai mult decât toți pentru realizarea acestei idei? Da, grozav de puțin ne ocupăm cu Iisus Cristos. Dela el ne-a rămas sublima învățătură creștinească pe seama omenimei. Din iubire pentru oameni a trăit și a murit Iisus Cristos. Și totuși, nu simțim trebuința nici măcar să-i cunoaștem învățăturile. De ce nu împodobește și evangelia masa noastră? De ce e atât de neglesă la noi cetirea evangeliei? De ce e considerat ca fariseu omul care cetește evangelia, mai ales între studenți? Noi toți căutăm adevărul. Cum să-l aflăm însă dacă desconziderăm evangelia, *isvorul* adevărului? Pentru a puteà vedeà soarele, trebue să ne ridicăm privirea spre ceriu. Pentru a cunoaște calea vieții, trebue să ne întoarcem fața către Cristos. Niciunde nu veți găsì un răspuns mai clar și mai desăvârșit la întrebările spiritului vostru ca în evangelie, în învățăturile aceluia, care spunea despre sine: „Eu sunt adevărul și viața!“...

Să facă fiecare începutul cu evangelia dela Mateiu V, 6 și 7. Cetească-o și adâncească-se asupra însemnătății fiecărui vers, ba a fiecărui cuvânt, și se va minunà, cu câtă înțelepciune, și totuși cât de simplu și de clar sunt expuse cele mai încurcate, mai primejdioase și mai arzătoare chestii de viață. Să luăm de ex. problema fundamentală a filozofiei morale: chestia despre misiunea omului, despre scopul vieții noastre și chestia cum să sacrificăm acestui scop toate puterile corpului și ale spiritului nostru. La întrebarea aceasta au fost date în diferite epoce, la popoarele singuratice, în deosebitele clase sociale, cele mai diferite răspunsuri. „Dacă asemănăm palatele din aer ale unui simplu proprietar cu acelea ale unui cugetător genial, — zice un filozof englez, — vom afla o suprinzătoare deosebire între ele“. Dar fiindcă adevărul numai unul este, dintre multele și diferitele răspunsuri date la întrebarea asupra scopului vieții, numai unul poate să fie corect și acceptabil. Răspunsul acesta ne este dat nouă în sfânta evangelie. E formulat în puține cuvinte, și dacă ni-le-am însemnat acestea bine, vom ajunge la conclusiunea, că alt răspuns, mai la înțeles și mai desăvârșit nu există și nu poate să existe!

Explicând Isus Cristos învățăceilor săi misiunea ce o aveau de împlinit în lume, le-a spus: „Voi sunteți sarea pământului!“ (Mateiu 5. 13.) Se știe, că sarea e întrebuințată la mâncări, pentruca să le îmbunătățească gustul și să le ferească de stricăciune. Fără sare cele mai bune mâncări rămân fără gust, și cele mai proaspete producte putrezesc în curând. Și aceea, ce e sarea pentru nutriment, trebue să fie, după vorbele lui Iisus, evangelia pentru viață, iar urmașii săi pentru omenime.

O îndreptare esențială a vieții e posibilă deci numai sub condițiunea, dacă omul se lasă să fie stăpânit de spiritul iubirii evangelice și al adevărului. Realisarea ascunselor noastre gândiri și ale sfintelor noastre visări despre o fericire generală pe pământ e de închipuit numai pe calea unei munci neîntrerupte și neobosite pentru întemeierea împărăției lui Dumnezeu în noi înșine și în inimile semenilor nostri. Dacă condițiunea aceasta lipsește din viața omenimei, cele mai splendide rezultate ale civilizațiunii rămân numai rezultate aparente, temporare, iar nu rezultate reale, durabile și nerăsturnate. Despre aceasta ne convinge viața omenească însași, și amara experiență, pas de pas.

Mandat nimicit. Comisiunea a patra verificătoare a dietei a adus Vineri sentință cu privire la mandatul deputatului naționalist Dr. *George Popoviciu*, atacat prin protest. A decretat *nimicirea* mandatului, pe motivul, că la alegere s'au făcut agitațiuni și amenințări nepermise. In cercul Lugojului se va face deci alegere nouă.

Pactul cu Austria. Membrii guvernului unguresc s'au întrunit Joi în conziliu de ministrii, pentru a lua nouă înțelegere în chestia pactului cu Austria, iar Joi seara dl prim-ministru *Wekerle* a plecat la Viena. Vineri a pertractat ziua întreagă cu ministrul de finanțe și cu prim-ministrul din Austria, iar seara a plecat acasă la Budapesta, unde pertractările se vor continua în 14 Martie. Până acuma nu s'a ajuns la nici o înțelegere între guvernul nostru și cel din Austria.

Atitudinea deputaților sași. Intr'o conferență ținută zilele trecute, deputații sași din dietă au luat hotărârea să iee poziție în contra proiectului de lege al contelui *Apponyi*, vătămător și pentru autonomia bisericei lor. Punctul de vedere al Sașilor îl va preciza în dietă, în cursul dezbaterii generale, deputatul *Meltzer*, și dacă va cere trebuința, vor vorbi și alții dintre deputații sași.

FOIȘOARĂ.

Insuficiența rațiunei în materie dogmatică.

De
Constantin Dimian
licențiat în teologie.

(Urmare).

Pentruca să ilustrăm și mai bine răul serviciu ce l-a adus rațiunea dogmelor creștinești, vom cita un caz concret: *Gnosticizmul.* Ce i-a făcut pe gnostici să producă erezia cunoscută sub acest nume, dacă nu greșita idee, că rațiunea e chemată să se pronunțe în materie dogmatică? Gnosticii își atribuiau numai lor gradul superlativ de a cunoaște adevărul creștin sub o formă științifică *γνῶσις*. Ei tindeau să umilească adevărata învățătură propagată de Cristos și s'o înjosească în ochii oamenilor mai culți, prezentându-o ca și cum n'ar aveà într'ânsa nimic rațional și ca și cum nu s'ar puteà ridica la gradul de știință, fiind totdeauna silită să se mulțămească cu o simplă credință.

Luptătorii și apărătorii învățăturei creștine au combătut gnosticizmul, opunând falzei gnoze, adevărata gnoză creștină, adecă înțelegerea adevărurilor de credință, așa cum au fost ele revelate de Duhul Sfânt. Afară de gnosticizm înșirăm numai din curiozitate ereziile ce s'au produs prin raționalizm în sinul bisericii, care trebuia să rămână ad literam una sfântă: Ebionitizmul, Manicheizmul, Dochetizmul, Antitrinitarizmul, Subordinațianizmul, Pnevmatomachizmul, Predestinațianizmul, Apolinarizmul, Nestorianizmul, Evtichianizmul, Monotelitizmul, Adopțianizmul și alte *izme*, cari toate puteau să lipsească, dacă în locul rațiunei ar fi fost chemată să se pronunțe credința. Apoi Luteranii, Calvinii, Unitarii, Anglicanii, Baptiștii, Anabaptiștii, Albingenzii, Nazarenii, Libercugetătorii, etc. sunt exemple vii, unde ajungem, când se amestecă rațiunea în pătrunderea dogmelor de credință.

Să luăm și alte cazuri mai speciale, din cari reese insuficiența rațiunei în materie dogmatică. Așa s. e. dogma despre Dumnezeu Tatăl, despre Fiiul, despre Sf. Duh, despre atributele lui Dumnezeu, despre existența și nemurirea sufletului, despre om, cosmogonie, taine și minuni, etc.

Acestea dogme au fost fixate de biserică în sinoadele din Nicea-Constantinopol, iar altele în celelalte sinoade ecumenice și au fost primite ca adevăruri indiscutabile. Ce s'a întâmplat însă, când filozofiii s'au crezut în drept să se pronunțe și ei asupra lor?

In privința dogmei despre Dumnezeu Tatăl s'au împărțit în două tabere. Unii au respins nu numai dogma în sine, dar au negat chiar existența lui Dzeu. Nu ne ocupăm cu acestia, dar suntem siliți a face constatarea, că ei negând existența lui Dumnezeu, o fac asta numai din gură, căci în fundul inimei lor sunt teiști și în cazul cel mai rău panteiști, sau naturaliști, având a înțelege prin panteizmul sau naturalizmul lor ideia de Dumnezeu, confundată cu natura.

A doua tabără e formată din cele mai distinse capete cugetătoare. Aceștia ajung la concluzia firească, că Dumnezeu *trebue* să existe.

Vom începe cu cel mai autorizat filozof: *Kant.* El recunoaște slăbiciunea rațiunei omenești, și spune, că cu ajutorul ei nu putem dobândì nimic solid cu privire la Dumnezeu și suflet. Această chestie se poate rezolvà numai pe terenul *moralei.* Existența lui Dumnezeu o deduce din existența binelui în lume. Dacă acesta există, trebue să credem, că există și ființa superioară, care dă binele. Ceeace a făcut pe *Ravoisson* să ajungă la credința existenței lui Dzeu a fost primul motor. Tot ce e în mișcare e mișcat de ceva sau de sine. De sine nu se poate. Deci de altul. Atunci prin o serie infinită de motori ajungem la unul, care nu e mișcat. Acesta e Dumnezeu, în a cărui existență trebue să credem. *Spencer* ajunge și el la credința, că Dzeu există. Teogonia lui se aseamănă foarte mult cu naiva teogonie antică. După el spiritele sunt pretutindenea. Ele se coordonează în grupuri și devin zei. In fine se supun unui singur zeu, care e Dzeul unic.

Iată ce va să zică a da frâu rațiunei în materie dogmatică! In vechime s'a mers și mai departe. *Critias* ajunge să-și închipuiască, că zeii și legile divine au fost născocite de un legislator dibaciu, numai pentru a preveni crimele făcute într'ascuns. El începù să vorbească oamenilor de zei și să le dea ca locuință ceriul.

Stoicii căutară să-și explice și ei în vre un fel Dzeirea. Rezultatul la care au ajuns a fost, că pe Dzeu l-au confundat cu natura Așa la *Seneca* cetim: Quid aliud est natura, quam deus? (Ce altceva

Articolul contelui Zichy Nándor.

Articolul scris de contele Zichy Nándor *în contra proiectului de lege al contelui* Apponyi, *despre care s'a făcut pomenire în numărul trecut, e următorul:*

„Temelia desvoltării neamului omenesc a format-o totdeauna religia. De aici s'a născut ordinea familiară şi s'a desvoltat societatea. De aceea s'a deosebit şi ordinea de stat, după religie. Alta e ordinea de stat la popoare naturale, alta era la Grecii şi Romanii panteişti, alta e în China şi în India, unde stăpânesc legile lui Brama şi Budha, şi iarăşi alta e ea după revelaţiunile din vechiul şi noul testament. Aceasta din urmă s'a ridicat deasupra tuturor şi a devenit universală.

In măsura în care a slăbit în credinţă şi religie vre o naţiune, i-au slăbit moravurile şi la urmă s'a prăbuşit şi ordinea de stat.

Astăzi statele consideră ordinea de stat, născută din basele religiei, ca o operă a lor, şi cred că o pot schimba dupăcum cer interesele lor. Dar atingându-se de ordinea socială uită că pot să o şi răstoarne cu desăvârşire. Şi acolo unde se face aceasta, nu e opera Francezului, Italianului, ori a nu ştiu cărei naţiuni, ci e opera nisuinţelor necredinţei îndreptate în contra credinţei, a puterii lumeşti îndreptate în contra puterii eclesiastice, a francmazonismului, a galicanismului şi a altor puteri lumeşti de asemenea natură. Contemplate toate la olaltă putem spune aşa: *e opera lui Combes.* Şi pe seama operei acesteia gătesc calea catolicii cari cred, că pe calea oportunismului pot face servicii principiilor revelaţiunii creştine.

Noi (Maghiarii) încă am apucat pe calea aceasta, care nu poate duce decât numai la *prăbuşire.* Iozefinismul, căsătoria civilă, a trecut esenţa lucrului, familia şi formarea familiei, de pe bazele credinţei, pe bazele legilor civile. Din lucru sfânt, a făcut lucru profan. In locul unui fundament sfânt şi neschimbat s'a luat ca fondament legea civilă, care în fiecare moment poate fi schimbată. Astăzi facem aşa, poatecă bine, mâne dacă se cere mai lărgim legăturile.

Ca urmare a acestui sistem vine acum statificarea instrucţiei şi a şcoalei. Căci cine poate nega, că legile despre şcoalele poporale nu vor face servicii direcţiei acesteia?

Imediat după restabilirea constituţiei s'a început la noi cu ştergerea caracterului creştinesc al şcoalelor. Simburele era dat în dispoziţia, ca cei de diferite confesiuni, creştini şi necreştini, să umble împreună la şcoală. Dar, fireşte, pe lângă conservarea caracterului şcoalei, simplu ca eflux al iubirei deaproapelui. Dar în curând a fost denegat caracterul. A urmat scoaterea crucii din şcoală şi cucerirea terenului din partea şcoalei de stat, fără caracter religios. De aici apoi influinţarea statului asupra şcoalelor creştine, delăturarea autorităţilor bisericeşti, pentru a le lua locul cele lumeşti, paralisarea autorităţii eclesiastice prin puterea de stat. Dar cu slăbirea în modul acesta a şcoalelor confesionale a slăbit şi disciplina în şcoale şi a urmat tânjirea şcoalei confesionale. Paralel a urmat apoi şi extinderea terenului pentru şcoala de stat şi restrângerea terenului pentru şcoala confesională, împreună cu influinţele păgubitoare pentru moralitate şi religiositate, isvorâte din continua tragere în degete.

Răul e sărăcia, insuficienţa materială a confesiunilor, insuficienţa adjustării şcoalelor şi a salarizării învăţătorilor. Dar aceasta se poate extinde şi asupra şcoalelor de stat, dacă răul întru adevăr vine din sărăcie, şi nu poate fi îndreptat decât numai prin dezvoltarea unei bunestări materiale generale. Şcoalele de stat, în raport puţine la număr, pot fi ajutate din banii publici, iar pentru cele confesionale se promit ajutoare, însă în contul caracterului lor confesional!

Situaţia şcoalelor confesionale e următoarea: Sunt tolerate, până sunt indispenzabile, şi până statul nu dispune de destule parale, ca să ridice pretutindenea şcoale de stat. *E deci numai chestie de timp.* Dar şi până atunci, poporul dedat a jertfi pentru credinţa sa, respective patronatul comunităţii bisericeşti, vine exploatat după putinţă, influenţa autorităţii bisericeşti vine treptat nimicită, şi pe preţul unor mici ajutoare, şcoalele trec în stăpânirea statului. A fost şi până acuma păgubitor lucru pentru şcoala confesională, că autoritatea supraveghetoare şi disciplinară bisericească nu s'a putut validita pe lângă suprema putere de stat. In şcoala confesională, la dreptul vorbind, învăţătoriul e domnul.

Pe lângă astfel de autoritate de două feluri, şcoalele confesionale vegetează. Comisiunea administrativă, ca autoritate mijlocitoare interconfesională, primeşte tot mai mare influenţă, iar învăţătorii văzându-se puşi între două stăpâniri, fără conducere hotărâtă şi câte odată supuşi influinţării care se contrariază, caută sprijin în mod foarte natural la autoritatea mai tare, atunci, când li se pare ca mincomodă conducerea autorităţii eclesiastice. Comisiunile administrative şi guvernele liberale doreau statificarea şcoalelor catolice. (Şi ale celorlalte confesiuni! Red. T. R.) Le zăcea în interes. Acesta e scopul liberalizmului. De aceea, totdeauna când s'a ivit vreun conflict între vlădică şi învăţător, părtinit a fost învăţătoriul. Dar starea aceasta de lucruri nu e spre binele şcoalei confesionale.

*

Asta e situaţia astăzi, situaţia faţă de care ia poziţie proiectul de lege de sub pertractare. Se află în proiectul acesta şi intenţiune bună, dar şi lucruri, cari ne umple inima de întristare. E bun în el faptul, că ministrul recunoaşte misiunea şcoalei catolice. Are însă şi greşala, că ţine de posibilă instruarea în spirit catolic şi în şcoale de stat, cu conducere neconfesională, şi că între nizuinţele îndreptate în contra naţionalităţilor, e de pus influenţa puternică reclamată pe seama guvernului, o influenţă, care asigură pe seama guvernului, contrar creştinizmului, ori contrar catolicizmului, un drept atât de mare, încât *poate să formeze mijloc de nimicire pentru şcoala confesională.*

Mai conţine apoi proiectul şi o rătăcire mare şi primejdioasă. Conzideră congrua ca ajutor de stat, pe când ea e avere a parohiei, parte întregitoare a acesteia. Dacă se poate detrage congrua, se poate detrage întregul beneficiu.

Conţine şi contrazicere, după ce dela şcoala confesională se poate detrage ajutoriul în momentul în care comuna are şcoală de stat, care poate instrua pe toţi cei obligaţi să umble la şcoală.

Se află în proiectul de lege însă şi bacşiş pe seama învăţătoriului, care schimbă necontenit postul, probabil pentru că-şi stie câştiga graţia mai marelui său.

Dar se află şi duplicitate, când se spune în el, că numai manualele şi metodul prescris de ministru e admis la instruare. Căci dacă şcoala e confesională, cărţile de cetire trebue să fie acomodate confesiunei respective, pentrucă e de neînchipuit să se cetească lucruri protestante în şcoli catolice ori lucruri catolice în şcoli protestante, sau să se folosească în toate şcolile cărţi de cetire fără caracter religios. Să-şi rezerve dl ministru dreptul de controlă şi de aprobare (Pe care l-a avut şi până acuma! Red. T. R.) dar ca ministrul să decidă în astfel de chestii, e ceva ce nu consună cu caracterul confesional al şcoalelor".

In jurul proiectului.

Momentul critic, prin care trec azi şcoalele confesionale din statul ungar, furnisează un bogat material foilor ungureşti.

E vorba de proiectul ministrului de culte şi instrucţiune publică, al contelui Apponyi, care tinde să împedece în desvoltarea lor naturală spre progres şi cultură toate şcoalele confesionale din Ungaria.

Dela sine se înţelege, că foile ungureşti n'au recunoscut şi nu recunosc, că acel proiect constitue o regretabilă piedecă în învăţământ, şi e natural să-l aprobe cu unanimitate. Motivul nu-l căutăm, căci îl găsim în învechita şi preacunoscuta gamă a pericolelor fictive, ce ar amenință ideea de stat ungar.

N'am avea nimic de zis dacă lucrul ar fi aşa. Dar ne supără şi trebue să ne doară când vedem cât dispreţ şi neîncredere se aruncă şcoalelor confesionale, cari se ştie că cu sacrificiile ce le fac spre a avea un corp didactic ales sunt un element de disciplină şi moralitate şi trag mult în cumpăna acestui stat.

Dar nici asta n'ar supărà aşa tare şcolile confesionale, căci rodul muncei lor cinstite şi lipsite de ori ce tendinţe subversive se vede şi se va vedeà şi mai mult în viitor. Ceace e supărător e faptul netăgăduit, că atât proiectul, cât şi foile cari îl susţig, tăinuesc scopul, ce se urmăreşte împotriva şcolilor confesionale. Să ştie însă ce se urzeşte. Nu mai e nevoe să inzistăm asupra acestui punct. Cu toate acestea, foile ungureşti caută să-l prezinte ca un act de cea mai desinteresată binefacere, ce-şi va revărsa darul binefăcător asupra *tuturor* şcoalelor confesionale.

Nimic adevărat din toate acestea, căci proiectul a fost făurit numai şi numai împotriva şcoalelor confesionale. Că aşa e ni-o spun şi foile ungureşti şi mai ales se vede din profeţia ce o face „*Budapesti Hirlap*" despre furtunoasele articole ce se vor ridica în contra proiectului, atât în presa din Ungaria cât şi în cea din România.

De ce însă o insinuare aşa răutăcioasă din partea numitei foi? Oare proiectul nu ne priveşte pe noi cei de aici din Ungaria? Ce ne împoartă glasul foilor de peste hotare? Noi ne vedem aici de năcazurile noastre şi căutăm cu argumente logice se susţinem un drept natural şi istoric, îndreptăţirea limbei materne în şcoală. Acest drept natural ni'l impune interesul progresului cultural, ce trebue susţinut la nivelul spiritului lui de faţă, ni'l impune *emulaţiunea*, ce trebue îndrumată într'acolo, ca să micşoreze cât mai mult posibil numărul analfabeţilor din această ţară. Şi când, în inimile celor cari susţin şcoalele confesionale, zace acest sincer şi desinterat dor, nu mai au loc bârfirile şi nici condiţiile împovărătoare, ce se năpustesc asupra şcoalelor noastre.

Căci psihologiceşte e constatat, că o înaintare naturală şi progres firesc nu se poate face în altă limbă decât *în cea maternă*, ori cât de mari şi uriaşe ar fi sforţările, ce se depun spre acest scop. Natura non facit saltus.

Cauza este dreaptă
tăţită o apărare a unui p
logic, iar „B. H." fără să
gol, când profeţeşte furtu
în contra proiectului.

Iar dacă se caută a s
tul lui Apponyi, să se fac
preocupări concepute şi fără
nitoare. Pună-se argument î
mentului. Să se aibă în vedere
şi interesul cultural al acestu
se facă analogii greşite, cum
H." între şcoalele confesionale
recunoscute prin lege, şi înt
confesionale din România, niş
uni de specul privată, fără vr
istoric.

Dacă proiectul conţine î
principii sănătoase, moderne, şi
un scop sincer, s'ar impune sin
s'ar ridica în contră-i nimenea.
fi nevoe să fie susţinut de glasu
ungureşti. N'ar aveà loc nici îns
despre cari am amintit şi cari ne
văzând, că nu ni-se dă crezare chi
dorim progresul atât de necesar *tutu*
locuitorilor acestei ţări.

C. Dimian.

NOUTĂŢI.

Personal. Inaltpreasfinţia Sa, Domnul Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a sosit din Budapesta acasă la reşedinţă Sâmbătă sara.

*

Dela cassa archidiecezană. Pentru gimnaziul din Brad au mai întrat sumele următoare: dela com. bis. Petrila-Gărţani 55 cor. dela com. bis. Dobric 12 cor. 40 fil. dela com. bis. Homorod-Joseni 5 cor. 90 fil. dela com. bis. Colun 10 cor. 60 fil. dela com. bis. Bărghiş 40 cor. dela biserica sf. Nicolae din Braşov 330 cor. 04 fil, dela comuna bisericească Brutida 21 cor. dela com. bis. Porumbacul-superior resăritean 38 cor. 40 fil. dela com. bis. Gărbău 21 cor. 80 fil. pela com. bis. Somărtin 1 cor. 90 fil. şi dela com. bis. Prihodişte 16 cor. 20 fil.

*

† Gr. Triandafil, prezidentul camerii române din Bucureşti a decedat Vineri în urma unei pneumonii. Camera, comunicândui-se trista veste, a ridicat şedinţa în semn de doliu. Inmormântarea s'a făcut eri, Duminecă.

*

La temniţă! Dl Dr. *Cornel Jurca* redactorul „Drapelului" îşi începe azi Luni pedeapsa în temniţa de stat din Seghedin. Dl Jurca a fost condamnat la 8 luni închisoare pentru 2 articole din „Drapelul", în cari s'a aflat agitaţie în contra ideii de stat maghiar.

*

Hymen. *Mărioara Neamţu* şi *Nicolae Dorca*, cand. de preot, anunţă sărbarea cununiei lor religioasă, care se va celebra Sâmbătă în 2/16 Martie a. c., la orele 3. p. m., în biserica gr. or. din Alămor.

— Domnişoara *Getta Drăgan*, fiica parochului din Băiţa G. Drăgan, şi Dl *Nicolae Perian*, ales de preot în Sălişte Zarand anunţă celebrarea cununiei lor, care se va ţineà în 12 Martie n. 1907 în biserica gr. or. din comună Băiţa.

*

Regina Wilhelmina a Olandei a decorat pe toţi cei-ce s'au dinstins în lucrările de salvare a naufragiaţilor de pe vasul „Berlin".

*

---

este natura decât Dumnezeu?) Rezonul, pentru care s'a ajuns la această constatare a fost ordinea din natură. „Dacă întri într'un tribunal — zic ei — disciplina, ce domneşte acolo, probează, că e unul, care comandă. Cu atât mai mult în univers, trebue să fie unul, care comandă. Acela e Dumnezeu." Lucrul acesta face şi pe *Cicero* să exclame: „Quarum rerum aspectus satis indicat, non esse ea fortuita". (Vederea acestor lucruri probează în deajuns, că ele nu's din întâmplare).

Proba cauzelor finale, formată de Toma d'Aquino, faţă de care şi Kant a profesat cel mai mare respect, a dat de gândit multor cugetători, constrângându-i să se ridice cu raţiunea lor la fiinţa supremă. Iată cum e formulată această probă a cauzelor finale a lui Toma d'Aquino: „Eu văd — zice el — unele lucruri fără raţiune, că tind spre scopul lor. Trebue să fie o fiinţă inteligentă, prin care toate lucrurile sunt îndreptate spre scopul lor şi această fiinţă noi o numim Dumnezeu".

Ceeace am voit să probăm cu exemplele de mai sus a fost, ca să arătăm, că cu raţiunea putem să ne ridicăm până la fiinţa supremă, la Dumnezeu. Dar, când e vorba să fie explicată şi înţeleasă aceasta fiinţă în mod raţional, ne încurcăm în tot feliul de presupuneri, cari numai în acord cu dogma bisericei despre Dumnezeu Tatăl nu pot să fie.

Dela sine se înţelege, că asupra acestui punct, anume, ce e Dumnezeu, discuţiile au mers şi mai fără şir. Las, că filozofii nici n'ar fi trebuit să-şi pună o aşa întrebare, căci din partea lor se presupune, că şi au dat sama de mărginirea şi slăbiciunea raţiunei lor, dar şi-au pus'o. Au rămas însă surprinşi în faţa acestei probleme. E şi naturală aceasta surprindere, câtă vreme ne-am înţeles că cu forţele, de cari dispune raţiunea noastră, nu suntem în stare se cunoaştem lucrurile, ce ne înconjoară. Problema materiei d. e. a fost resolvată în chipurile cele mai curioase. Unii spun, că materia nici nu există, ci există numai o credinţă legată de corpurile prin cari noi ne-am obicinuit să le privim. Dacă deci filozofi de talia lui Kant, recunosc, că noi nu putem pătrunde şi înţelege lucrurile materiale, cu atât mai puţin vom puteà pătrunde, că ce e Dumnezeu în sine şi cum e? Dogma despre Dumnezeu Tatăl nu poate fi deci pătrunsă cu slabele puteri de cari dispune raţiunea.

(Va urma).

O donaţie Academiei Române. Doamna Alexandrina I. Ghica, soţia lui Ioan Ghica, a donat Academiei Române un fond de 50 000 lei sub numele de *„Fondul Ioan Ghica"*, din venitul căruia Academia să cumpere şi să publice documente vechi, relative la istoria Românilor.

*

Concertul dşoarei Adela Umling. Mercuri în 13 Martie va da domnişoara *Adela Umling*, eleva doamnei *Leria* din Bucureşti, un concert în sala dela *„Un'cum"* cu concursul dlui director de muzică *Wendel Hammerstaedt*. Programul e foarte bogat. Intre altele cântăreaţa cu bun nume va cântà şi trei compoziţii de ale măestrului *Dima*, anume: *„Şi dacă ramuri bat în geam"*, apoi *„Mugur mugurel"*, şi *„Ştii tu mândro"*. Inceputul concertului la orele 7 şi jumătate. Bilete de întrare se capătă în librăria *Meyer*, ear sara la cassă.

*

Emigrarea. Săptămâna trecută au emigrat din Ungaria la America 4035 persoane şi anume: 851 Maghiari, 2080 Slovaci, 424 Germani, 478 Croaţi şi *202 Români.*

*

† **Constantin Lazar.**, advocat, preşedintele băncei poporale din Rékas, etc. după lungi şi grele suferinţe a răposat în 6 Martie 1907, la 4½ ore m. p. în anul 68-lea al etăţii, şi 28 lea al fericitei sale căsătorii, în Timişoara. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului după sfinţirea conform ritului gr. oriental — au fost transportate în 8 Martie a. c. (Vineri) la 10 ore a. m. din casa mortuară (Timişoara-Fabric, Kunz-sor Nr. 2.) la gara din Fabric, şi duse la Lugoş, unde tot în aceiaşi zi la 5 oare p. m. au fost luate în primire de către preoţimea locală şi aşezate spre vecinică odihnă în cripta familiară de acolo. Il deplânge văduva *Iulia* n. *Peştean*, cumnată *Catarina*, văd. *Surduc* şi unchiul *Ioan Hora.*

*

Inchiderea cârcimelor Dumineca. Comuna Bereczk, urmând exemplului comunei Gelencze, a luat hotărârea, ca să formeze un statut, pe baza căruia să închidă toate cârcimele Dumineca. Exemplu bun de imitat.

*

Consul sinucigaş. Din Minich se anunţă, că fostul consul general al României Dr. Schöninger s'a sinucis, trăgându-şi un foc de revolver în piept. Transportat la spital a încetat din viaţă.

*

Greva presei. Guvernul din Elveţia a refuzat favorul cerut de ziare, pentru reducerea taxelor de transport, drept aceea, presa din Zürich s'a pus în grevă în modul următor: A luat hotărârea a nu mai publica nici un şir despre desbaterile parlamentare. Acum stând în faţa alegerilor, ziarele au hotărât să nu ia cunoştinţă despre nici un eveniment privitor la alegeri.

*

Moartea unui ministru. Dupăcum se scrie din Roma, Gallo, ministru de justiţie italian a fost aflat în 7 Martie dimineaţa mort în odaia sa. Ministrul a murit lovit de apoplexie.

*

Prăbuşire de munţi. Din Italia-desud vin ştiri despre prăbuşire de munţi la Monte-Morso. Masele de munţi cari se află în mişcare nu se prăbuşesc deodată, ci se mişcă numai încet, aşa că locuitorii din jur au timpul necesar pentru a-şi puteà scăpa viaţa. Totuşi s'au nefericit vre-o 20 persoane. Multe case s'au ruinat.

*

Bani falşi. Ministrul de comerciu a făcut atente oficiile poştale, că să fie cu mare precauţiune la primirea bancnotelor de 20 coroane, pentru-că circulează multe bancnote falşe. La poşta din Cincibiserici au fost găsite 4 bucăţi. Aceste piese să deosebesc de cele valabile, că coloarea lor fundamentală e verde mai întunecat, asemenea şi coloarea roşie e mai închisă. Colorile la capetele femeilor şi a copiilor sunt mai întunecate. La textul maghiar tiparul şirului de cuvinte nu e complet, unele litere sunt frânte. La imprimarea numărului ordinar s'au folosit colori mai spălăcite (galbui) şi literele precum şi semnele numerilor nu sunt aşa ascuţite ca la bancnotele valabile.

*

Trena oprită. Comisiunea sanitară a muncipalităţii din Budapesta va desbate într'una din şedinţele proxime, propunerea, ca muncipiul să înterzică din conzideraţiuni de higienă publică trena la femei.

*

Furt pe linie ferată. In staţia Vinţul de jos s'a comis un furt îndrăsneţ. A dispărut un sac cu bani, ce conţinea suma de 10 700 cor. Conducătorul trenului a dat sacul unui servitor să-l predee trenului de pe linia principală Banii însă au dispărut. S'a pornit cercetare.

*

Viaţă socială.

Producţiune corală-teatrală în Răşinari.

In coloanele ziarului „Telegraful Român" a fost anunţată „Producţiunea corală-teatrală" din Răşinari, care a şi avut loc Dumineca în 3 Martie n. 1907.

O producţiune în felul acesta a fost mult dorită şi foarte bine primită din partea tuturora, cari au interes pentru astfel de manifestaţiuni şi le simt folosul şi influinţa bună ce o au asupra poporului dela sate.

Producţiunea a fost pusă la cale de actualul director dl M. *Frăţilă*, un bărbat foarte activ, care n'a perdut niciodată din vedere, că cultura ţăranului român nu atârnă decât dela conducătorii lui. Mare laudă merită însă şi tinărul şi harnicul învăţător din Răşinari, dl I. *Crişan*, un cântăreţ talentat, cu care mai târziu nădăjduim să se fălească întreg neamul românesc. El n'a pregetat a procura Răşinărenilor nespusa mulţămire şi bucurie, de a vedeà instruat în cântare în timp scurt de 5 luni un cor compus din vre-o 20 ţărani, cari au cântat cu atâta exactitate, încât am rămas toţi pe deplin satisfăcuţi.

Producţiunea s'a început la 2 ore p. m. în sala festivă a şcoalei rom. Dl *Frăţilă* a ţinut întâi un cuvânt de deschidere bine întocmit şi acomodat imprejurărilor. Concluziunea cuvântului de deschidere a fost, că fiecare ţăran să aboneze foaia „Ţera noastră", ceea ce ar şi fi de dorit. A cântat apoi corul elevilor şcoalei cântările: „Plugar şi ostaş" de Chiriac şi „Sună buciumul" de Simionescu. Acest cor a fost instruat de înv. *Sas.* A urmat o disertaţie de dna înv. *Goga*, despre „Rolul femeii ca soţie şi mamă". Dna Goga a vorbit despre însemnătatea femeii mai ales ca mamă şi a accentuat, că dacă e, ca un popor să aibă bărbaţi distinşi, trebue înainte de toate să aibă mame distinse, cari să-şi înţeleagă chemarea şi să dee copiilor o creştere exemplară. In fine îndeamnă pe mamele de faţă, să-şi trimită copiii cu drag la şcoală, unde pot să înveţe numai lucruri folositoare şi le îndeamnă mai departe să cumpere şi ele copiilor lor din mulţimea de cărţi bune şi ieftine ce avem astăzi, pentruca şi pe calea aceasta să-şi poată câştiga cunoştinţele sănătoase, cât se poate mai multe, şi să-şi nobiliteze inima. Sperăm că în viitor aşa va fi! A cântat apoi corul adulţilor, condus de înv. I. Crişian, patru cântări.

Coriştii au cântat cu o exactitate şi siguranţă, care a întrecut aşteptările publicului.

Au dovedit, că Răşinărenii dacă vreau pot să aducă la îndeplinire lucruri bune şi frumoase. S'au jucat şi două piese teatrale, una „Iubirea meseriilor", de Tănăsescu, piesă bine aleasă. Rolurile au fost uimitor de bine interpretate, mai ales Florica, isteaţa servitoare, a fost mult aplaudată. A doua piesă „Ţiganul la cătane", de E. Suciu, a fost jucată de trei membrii ai corului de adulţi, cari au jucat mulţămitor şi au fost de asemenea viu aplaudaţi. Elevul Frăţilă a declamat apoi destul de bine poesia „Oltul", de O. Goga.

După producţiune a urmat joc până în zori de zi. Toţi cari au luat parte la joc, domni şi ţărani, şi-au petrecut la olaltă ca nişte fraţi adevăraţi.

Nădăjduim, că sărbarea aceasta atât de reuşită să nu fie cea de pe urmă în Răşinari. *Radu.*

*

Petrecere în Năsăud. Damele române din Năsăud invită la petrecerea cu dans impreunată cu diverse producţiuni, care se va aranjà Sâmbătă în 16 Martie st. n. 1907 în Năsăud în sala de gimnastică dela gimnaziu. Inceputul la 7½ ore seara.

*

Producţiunea teatrală din Bârghiş, aranjată în 4 Martie n. a succes bine, după cum ni se scrie. Atât cântările cât şi piesele teatrale, au fost bine executate. S'a cântat „Bine aţi venit", apoi „Puişor" şi „Sună buciumul d'alarmă", şi s'au jucat piesele „Peatra din casă" şi „Sara pe uliţă". După producţie s'a jucat „Căluşerul" şi „Bătuta" iar în pauză s'a cântat „Sus opincă" şi „Mândru-i portul românesc". Meritul succesului revine preotului local şi învăţătorului.

Din public.*)

Multămite publice.

Cu ocaziunea concertului aranjat din partea tinerimei române din Deva cu concursul corului bis. mixt din Dobra a doua zi de Crăciun au binevoit a suprasolvì următorii p. t. domni: G. Romanul, protopop 10 cor., D. Ardelean 6 cor., Winkler Iakab şi Dr. C. Popescu câte 3 cor., Ardelean Nicodin, Alex. Moldovan sen., Iosif Botean, Ioan Antal, Breier Samu şi Laufer Vilmos, câte 2 cor., Fleşer Aurelian, Nic. Benea, câte 1 cor. 20 fil., Romul Popa, George Chiverean, Mihaiu Orădean, Alex. Stoica, özv. Székely Sándorné şi Petru Mircea, câte 1 cor., Catiţa Marina, Alex. Meţiu şi Adam Lup, câte 80 fileri, văd. Pap Józsefné 60 fileri, Ladislau Roşca 50 fileri, Traian Popescu, Nic. Pârv şi Nic. Dumitru, câte 40 fil., Paskovics Gerzon, Crişan Petru, Lazar Moţiu, Nic. Deac, George Imandi, George Şerban şi Virgil Iosof, câte 20 fileri.

In numele tinerimii rom. din Deva mă simt plăcut îndemnat a aduce tuturor P. T. suprasolvenţi cea mai sinceră mulţămită.

Intratele au fost în total 408 cor. 20 fileri, spesele au fost 325 cor. rămâne un profit curat de 83 cor. 20 fileri, care sumă s'a predat epitropiei par. gr. or. din loc pentru a fi adausă la fondul pentru înfrumseţarea bisericei noastre din Deva.

Deva, la 6 Febr. 1907.

Dr. Cornel Popescu
paroh gr. or.

*

Vrednicii nostri poporeni din Şeul-mare de prezent aflători în America-de-Nord, în oraşul Vatertoon, auzind că biserica noastră din Şeul-mare a perdut procesul intentat măestrului Henrich Adleff pentru predarea planului şi preliminarului, pe baza căruia poporul a stăruit să i-se predee biserica colaudată şi că a trebuit să solvească măestrului suma de 1500 coroane cum şi alte spese de peste 600 coroane, atingându-se de banii clopotelor — au colectat suma din care să fie procurate cele 2 clopote proiectate, contribuind următorii: Şuteu Ioan panti cu soţia Nastasia 100 cor., Şuteu Măriuţa (senior) bătrâna 50 cor., Şuteu Măriuţa (junior) tinăra 10 cor., Barna Toader 100 cor., German Ioan cu soţia sa Florica 80 cor., Bulea Ioan a jagărului 70 cor., Bulea Toderica l. Toader, Sbinca George l. Gavriil Suciu Mihăilă lui Indreiu, Suciu Mihăilă lui Constantin, Colceriu Constantin, Macarie Ilie, German Ionuc pitigoiu, Zula Ioan lui Iacob, fiecare câte 60 cor., Habaleu Ioan l. Toader, Bulea Anuca lui Iacob, Sălăgian Pavel, German Iacob, Echim Mihăilă, German Toderică (junior), Habaleu Ioan a Marii, Colceriu Vasile, fiecare câte 50 cor., Şuteu Ionuc a Floricii, German Ionuc l. Iacob, câte 30 coroane, Csismodij András, ev. ref. 12 coroane 50 fileri, Cochişa Dumitru 10 cor., Habaleu Alexandru 10 cor., Someşan Petru 5 cor., Moldovan Dumitru, Emrich György, cassar ev. luth, Emrich Iohann a horii ev. luth., Emrich Michael (tinărul) ev. luth., Horeth Iohann (a măestrului), Horeth Iohann (hés) ev. luth., Emrich György (odrien) ev. luth., fiecare câte 5 cor., Moldovan Ioan 3 cor. 50 fileri, Bota Iacob 2 cor. 50 fileri, German Constantin (rit) 30 cor., Horeth György (măestru) 2 cor. 50 fileri.

Tuturor acestor buni şi evlavioşi locuitori ai comunei noastre Şeul-mare aflători în America li-se aduce din partea comitetului şi sinodului parohial gr. or. din Şeul-mare şi pe această cale cea mai profundă mulţămită, fiind pe deplin încredinţaţi, ca înaintea lui Dzeu această faptă va fi bine primită.

Şeul-mare, la 11 Ianuarie 1907.

David Rusu
preot gr. or.

*

In 30 Ianuarie, 12 Februarie 1907 s'a aranjat de către tinerimea română din Şelimbăr cu ajutoriul învăţătoriului Arseniu Nedelcu o producţiune corală-teatrală în favorul şcoalei, cu care ocaziune au binevoit a contribui şi suprasolvi următorii domni:

Petru Drăgoiu, Sibiiu 1 cor. 40 fil., Dumitru Popoviciu, înv. Sadu, George Stăneasa, înv. penz. Guşteriţă, ambii câte 40 fil., Nicolae Modran, înv. Bungard, N. Brana, înv. Guşteriţă, ambii câte 20 fil., Ilie Mateşu, înv. Glămboacă 1 cor., Vasilie Moşoiu, Ioan Iancu, înv. Mohu, ambii câte 60 fil., Ioan Nedelcu, comerciante Tălmăcel 1 cor., Augustin Nedelcu şi soţia Tălmăcel 40 fil. şi dşoarele M. Sparlea şi M. Lazar din Avrig 40 fil.

Intrând cu totul 67 cor. 20 fil. şi subtrăgându se spesele 28 cor. 94 fil. rămâne venit curat de 38 cor. 26 fil.

Aducem şi pe calea aceasta marinimoşilor donatori şi sprijinitori ai şcoalei, cele mai călduroase mulţămite.

Şelimbăr, în 5/18 Februarie 1907.

Niculau Vlad
paroh şi prez.

*

Cu ocaziunea petrecerei aranjate la 1/14 Ianuarie a. c. în favorul „Reuniunei femeilor gr. ort. române din Vingard" au binevoit a contribui următorii domni şi doamne:

Pompiliu Predovici, paroh ort. 4 cor., Ioan Dancu, înv., Iosif Barbu, înv., Ioan Crăciun mare proprietar, Sipos Gyulané, com., Mihael Batzoni. preot ev. luth., Teofil bărbat, înv., fiecare câte 3 coroane. Nicolae Stoian, com., Aurelia Ciugudean, Octavian Marcu, George Găinar, Ioan Bogdănel, Martin Stefani, Nicolae Crăciun, teol, Soos Iános, prim. com, Péli Ferencz, Bene Lároly, com., familia Suciu, George Creţar, Nechifor Frăţilă, înv., Ioan Predovici, paroh ort., Onisifor Greavu, com., Gavrilă Bogdănel, Nagy József, jandarm, Valeriu Mărginean, înv., N. Crăciun, înv., George Russu, înv. penz., Nicolae Suciu, George Bozdog adj. not., Both Béla, înv. de stat, Samoilă Puţan, fiecare câte 2 cor. Florian Suciu, N. N., David Nicolae, fiecare câte 1 cor. 20 fil. Achim Similie, Ioan Puţan, Maria Turcu, Maria Tarcea, Ioan Rusan, înv., Soos Gyula, Nicolae Avram, înv., Nicolae Răcuciu, comerciant, Fritsch, adj. not., Nicolae Cristian, înv., Stefan Gebbel, Péterffy Andor, Puskás Samuel, sergent de jend., fiecare câte 1 cor., Vasile Răduţiu 50 fil.

Prin poştă am primit dela Ioan Bârsan, com. în Draşov 2 cor.

Venitul brut a fost peste tot 89 cor. 10 fil., din care subtrăgându-se spesele avute în suma de 43 cor. 10 fil. rămâne venit curat în favorul reuniunei 46 cor., depuse spre fructificare.

Pentru sprijinul moral şi material manifestat faţă de reuniunea noastră de sus numiţii domni şi doamne, ne exprimăm şi pe această cale călduroasele noaste mulţămite.

Vingard, în 30 Ianuarie 1907.

Ana Predovici, v. prezidentă. *Maria Turcu*, casieră. *Ana Răduţiu*, secresară.

Poşta ultimă.

Adunarea din Blaj.

Adunarea poporală, ţinută eri, Dumineca, în Blaj, a fost impunătoare. A participat la ea ca la 4000 alegători, din cercurile electorale Aiud, Vinţul-de-jos, Dicio-Sân-Mărtin şi Uioara. S'a ţinut în piaţa mare, în faţa catedralei. Au vorbit în chestia sufragiului universal domnii Dr. *Nestor* şi Dr. *Sânpălian*, în chestia libertăţii de presă dl. *Aurel Ciato,* ear în chestia proiectului de lege despre salarele învăţătoreşti la şcoalele confesionale dl canonic *Dr. Augustin Bunea.* Toate vorbirile, dar mai ales cea din urmă, a fost de un efect covârşitor. In urmă s'a cetit din partea dlui *Roşian* un proiect de rezoluţiune în chestia proiectului de lege al contelui *Apponyi,* şi s'a primit între zgomotoase aprobări. Adunarea a decurs în cea mai exemplară ordine. Au participat şi delegaţiuni din alte părţi.

Teatru.

Luni: *Der Mikado*, operetă.
Marţi: *Blumenboot*, dramă.

Pentru biroul unei fabrici dintr'un oraş mai mare de provincie din România se caută pentru întrare imediată, cel mai târziu până la 1 Aprilie **o damă creştină ca**

Comptabilă.

Damele energice şi libere, cari au lucrat la registre în case mai mari şi cari se pricep bine la toate lucrările de birou să binevoiască a-şi trimite certificatele, împreună cu oferta, indicând şi cererile personale şi de salar (pentru pensiune şi masă au a îngrijì singure) sub Nr. **3700**, Agenţiei de publicitate Schulder et Co. Bucureşti str Karageorgevici 18. [66] 2—2

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 257/1907 [63] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna Ațintiș, protopresbiteratul Turda, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au să-și trimită suplicele instruite în regulă subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, de unde se pot luà și informațiuni mai detaiate, apoi se pot prezentà înaintea alegătorilor și la biserică, pentru a cântà, respective a celebrà și cuvântà.

Turda, 16 Februarie 1907.

Oficiul protopresbiteral, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Jovian Murășan
protopresbiter.

Nr. 16—1907 parohial. [60] 2—3

Concurs

Devenind vacant postul de învățătoriu dela școala confesională română gr. or. din Bran-Poarta, protopresbiteratul Branului, prin încetarea din viață a fostului până aci învățătoriu, Georgiu Tănăsescu, prin aceasta pentru întregirea lui se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumetele împreunate cu acest post sunt:

300 cor. din fondul sf. Biserici, iar 300 cor. se vor exopera ca ajutoriu dela stat ca și până aci, spre care scop dela alesul se recere să știe perfect limba maghiară în scris și vorbire, apoi 40 cor. pentru cuartir și lemne și eventualele quinquenalii ce se vor cere tot dela stat ca ajutoriu. — Salarul se solvește în rate lunare anticipativ.

Concurenții au să-și înainteze rugările lor, instruite conform normelor în vigoare, în terminul sus indicat la oficiul protopresbiteral concernent, și înainte de alegere a se prezentà poporului în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arătà dexteritatea în cântări și tipic, având datorința ca învățător, a ținea strana și a instruà și copiii în cântările bisericești și a cântâ cu ei la sf. liturgie.

Cel ce va pricepe și muzica instrumentală va fi preferit.

Bran-Poarta, 7/20 Februarie 1907.

Ilariu Reit
paroh și prezident
al comitet. parohial

Văzut și aprobat
Zernești, în 16 Februarie 1907.

Ioan Dan
adm. ppesc.

Ad. Nr. pp. 166—1907. [54] 2—3

Concurs repețit.

In senzul veneratului ordin conzistorial din 14 Iulie a. tr. de sub Nr. 6244 Epitr. prin aceasta se publică concurs repețit, pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a Agribiciu cu filia Căpușul-mare, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt venitele statorite și fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a competa la acest post, au a-și așterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, până la terminul susindicat, subsemnatului oficiu și a se prezentà înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficià și a cuvântà.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 8 Februarie st. v. 1907.

Tulliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 88—1907 [61] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a Cristești, tract. Alba-Iulia se escrie pentru a doua oară concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Venitele acestei parohii sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoțești.

Cei ce doresc a ocupa acest post își vor înainta rugarea însoțită de documentele recerute subscrisului oficiu, în terminul indicat, având a se prezentà, conform prescriselor regulamentare, în biserică spre a cântà resp. a celebrà și cuvântà.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Alba Iulia, 16 Februarie 1907.

Ioan Teculescu
protopop.

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericești

Mustre și specificarea prețului gratis și franco.

„CASSA DE PASTRARE“ (reuniune) în Săliște.

CONVOCARE.

P. T. Membrii „Cassei de păstrare“ (reuniune) în Săliște se convoacă la ședința

Adunărei generale ordinare,

conform §-lui 15 din statutele reuniunei pe *Dumineci, în 24 Martie n. (11 Martie v.) a. c. la 2 oare p. m.* în sala festivă a școalei gr.-or. române din Săliște pe lângă următorul

Program:

1. *Deschiderea și constituirea adunării generale.*
2. *Raportul general al direcțiunei.*
3. *Raportul conziliului de inspecțiune.*
4. *Staverirea bilanțului cu 31 Decemvrie 1906.*
5. *Propunerile direcțiunei pentru sistemizarea unui post de contabil II și a unui post de arhivar.*
6. *Alegerea unui membru în direcțiune.*
7. *Fixarea marcelor de prezență pentru membrii direcțiunei și ai conziliului de inspecțiune.*
8. *Alegerea conziliului de inspecțiune conform §-lui 20 din statutele reuniunei.*

Nr. 64 (1—1)

Din ședința direcțiunei „Cassei de păstrare“ (reuniune) în Săliște, ținută la 3 Martie 1907.

Direcțiunea.

Bilanț cu 31 Decemvrie 1906.

Activa.		K f
Cassa în numărar		28,538·20
Imprumuturi hipotecare	500,200·—	
Imprumuturi pe obligațiuni cu cavenți	317,451·50	
Imprumuturi pe cambii cu giranți	303,662·—	
Imprumuturi în Cont-curent	341,086·96	1.462,400·46
Efecte publice și diverse acții		176,945 80
Casele institutului	100,000·—	
Realități	1,932·45	101,932·45
Depunerea fondului de binefaceri	7,253·76	
Imprum. din fondul de binefaceri	44,933·32	52,187·08
Depunerea fondului de penziune		9.517·09
Depunerea înființândului spital public în Săliște		28,481·31
Mobiliar	3,359 07	
după amortizare de 10%	335·91	3,023·16
Diverse conturi deb. și interese tranzitoare restante		56,063·19
		1.919,088·74

Pasiva.		K f
Capital social	26,000·—	
Fondul de rezervă	100,000·—	
Fondul special de rezervă	1,222·45	
Fondul de binefaceri	52,187·08	
Fondul de penziune	9,517 09	
Fondul spitalului public Săliște	28,481·31	217,407·93
Depuneri spre fructificare	1.661,897·31	
Depuneri în cassete de economisire	484·—	1.662,381·31
Interese tranzitoare anticipate pro 1907		12,243·91
Diverse conturi creditoare		6,820 64
Profit curat		20,234·95
		1.919,088·74

Contul Profit și Perdere.

Debit.		K f
Interese:		
pentru depuneri spre fructificare	66,988·59	
pentru fondul de binefaceri	386·37	
pentru fondul de penziune	476·55	67,851·51
Spese:		
salare și marce de prezență	9,502·36	
imprimate, registre, porto, competințe de timbru	3,755 66	13,258 02
Dare:		
directă	3,336·50	
10% după interesele la depuneri	6,785·10	10,121·60
Amortizare:		
din pretenziuni	647·84	
din mobiliar	335·91	983·75
Profit curat		20,234·95
		112,449·83

Credit.		K f
Interese:		
dela împrumuturi hipotecare	36,246·74	
dela împrum. pe obligațiuni cu cavenți	27,787·88	
dela împrumuturi pe cambii	13,806·95	
dela împrumuturi în Cont-curent	21,015·61	
dela efecte	6,660 07	
dela depuneri proprii	341 87	105,859 12
Chiria		2,687·50
Proviziuni și taxe dela întabulare		3,903·21
		112,449·83

Săliște, la 31 Decemvrie 1906.

Dr. Nicolae Calefariu m. p., președinte. **Herția** m. p., contabil-șef.

Direcțiunea:

D. Banciu m. p. **Iordachie Roșca** m. p. **Dr. Stroia** m. p. **D. Lăpădat** m. p. **Petru I. Comșa** m. p.
B. Comșa m. p. **N. Lupaș** m. p. **Stan Steflea** m. p.

Iosif Lissai m. p., revizor expert al Delegațiunei băncilor române asociate.

Subsemnatul conziliu de inspecțiune am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă, și în conzonanță cu registrele institutului.

Săliște, la 3 Martie 1907.

Comitetul de supraveghiare:

N. Hențiu m. p. **Dr. N. Comșa** m. p. **Ioan Banciu** m. p. **Dumitru Roșca** m. p.

„TURNU-ROȘU“, cassă de economii, societate pe acțiuni în Boița.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai cassei de economii, societate pe acțiuni „Turnu-Roșu“, se învită prin aceasta în virtutea § ului 17 al statutelor societății la a

III-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Boița la **29 Martie st. n. 1907** la 3 oare p. m. în localul societății.

Obiectele:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiare privitor la bilanțul societății cu finea anului 1906.

2. Propunerea direcțiunii și a comitetului de supraveghiare referitor la distribuirea profitului curat și darea absolutorului.

3. Fixarea marcelor de prezență a membrilor direcțiunii și a comitetului de supraveghiare.

4. Alegerea a 3 membri în direcțiune eșiți prin sortare, pe timp de 6 ani.

Boița, 9 Martie 1907.

[67] 1—1 **Direcțiunea.**

Bilanț la 31 Decemvrie 1906.

Activa — Vagyon. Mérleg számla 1906 év decz. hó 31-én Pasiva — Teher.

Activa — Vagyon.		K f
Cassa în numărar — Pénztári készlet		221·54
Cambii escontate — Leszámitolt váltók		39,182·—
Imprum. hipotecare — Jelzálog kölcsönök		5,020·—
Împr. pe obligațiuni — Kötvény kölcsönök		350·—
Cont-curent la „Albina“ — Folyó számla az „Albiná“-nál		18·—
Mobiliar — Felszerelés	391·20	
Amortizare 10% — Leirás 10%	39·12	352·08
		45,143·62

Pasiva — Teher.	K f
Capital de acții — Részvénytőke	18,106·—
Dep. spre fruct. — Gyümölcsöző betétek	23,432·14
Fondul de rezervă — Tartalék alap	887·62
Fondul de binefacere — Jotékonyczélu alap	31·99
Creditori — Hitelezők	197·19
Divid. neridicată — Fel nem vett osztalék	440·40
Interese tranzitoare anticipate — Előlegezett átmeneti kamatok	256 75
Profit curat — Tiszta nyereség	1,791 53
	45,143·62

Profit și Perderi.

Spese — Kiadás. Nyereség és veszteség számla. Venite — Bevételek.

Spese — Kiadás.		K f
Interese de depuneri — Betéti kamatok		973·38
Int. de reescont — Visszleszámitolt kamatok		42·—
Porto, diverse etc. — Postadíj, különf. stb.		29·07
Contribuțiune directă — Állami adók	697,88	
10% dare după interese de depuneri — 10% adó a betéti kamatok után	97·33	795·21
Amort. din mobiliar — Felszerelésből leirás		39·12
Profit curat — Tiszta nyereség		1,791·53
		3,670·31

Venite — Bevételek.	K f
Interese de escont — Leszámitolt váltók utáni kamatok	2,724·61
Interese hip. — Jelzálogos kölcsön kamatok	397·34
Interese de cont-curent — Folyó számla utáni kamatok	48·15
Proviziuni — Jutalékok	251·77
Competință de scris — Irási illeték	248·44
	3,670·31

Boița, 31 Decemvrie 1906. — Boicza, 1906 év december hó 31 én.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Ioan Druhora m. p. **George Comșa** m. p. **Petru Indrieș** m. p.
Vasilie Cloaje m. p. **Ioan Bratilescu** m. p.

Confrontând aceste conturi cu registrele principale și auxiliare le-am aflat în regulă. — Jelen számlákat megvizsgálván a fő- és segédkönyvekkel összhangzásban találtuk.

Boița, 9 Martie 1907. — Boicza, 1907 év márczius hó 9-én.

Ioan Stoia Bobeș m. p. **Nicolae Bratilescu** m. p. **Nicolae Hânsea** m. p.
Ioan Moldor m. p. **Frangu Constantinescu** m. p.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 23 Sibiiu, Joi 1/14 Martie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Spiritul de castă și preoțimea.

I.

Cel mai nesuferit termin. De câte-ori rostim cuvântul *„castă“*, de atâtea-ori sentimentul groazei și al urâtului trebue să predomine ființa noastră. Pentrucă el ne reîmproaspătă întreagă istoria popoarelor vechi, care n'a fost alta decât lupta claselor între sine — pe viață și pe moarte. Ca o mare se strecoară înaintea ochilor sufletești istoria veche, ca o mare însă, care mereu e lovită de vijelii, și undele ei se înalță până la ceriu, nimicind cu vuetul lor orice altă mișcare proprie.

Din câte idei s'au perondat și au aflat expresiune reală în organizațiile sociale, nici una nu a fost atât de păgubitoare progresului, ca ideia de castă. Ea a despărțit oameni și popoare, ridicând între ele muri chinezești, ea a împedecat contactul *liber* și *sincer* al acelora, și ea a făcut să devină omenimea o mare tabără pe a cărei steag stau scrise dureroasele cuvinte: *nimicire, răzbunare!*

Nu fără cuvânt se poate susținea deci, că omenimea ar putea sta pe o treaptă de cultură de zeci și sute de ori mai înaltă, dacă o parte bună a istoriei sale nu s'ar fi strecurat în frământări pentru idei *efemere* și *bizare*.

In special noi Românii din patria noastră Ungaria am suferit și suferim mult din cauza frecărilor de *„castă“*, ca să le numesc așa. Multe porniri nobile se înămolesc, avântul nobil scade, și din astă pricină tângesc aproape toate afacerile la noi.

Luptele aceste, bine înțeles, nu au caracterul, pe care l-au avut bunăoară la Romani, strămoșii noștri. Părinții noștri n'au avut în istoria proprie națională viață, desvoltare proprie și independentă. Provedința divină — poate pentru păcatele strămoșilor — ne-a măsurat în privința aceasta cu măsură foarte îngustă. Nici chiar pe terenul bisericesc nu ne-am putut mișca după voia noastră. Ne-au lipsit și *„patricii“* neamului. Pe cari i-am avut, s'au înstrăinat de mult. Așadar poporul, turma, cu cine să poarte luptă de clasă? Ei între ei și așa nu puteau împărțì nimic, căci erau *egali* în soartea mizeră ce li-se venise ca parte a vieții cetățenești.

Caracterul luptelor noastre de clasă s'ar putea definì mai bine numindu-le: *lupte de clice*, și datează de prin anii 1848.

După anul 1848 am primit și noi oarecari libertăți. Am început a ne mișca pe unele terene — bisericesc și școlar — mai desinestătător, ba aceste le dominăm până în ziua de azi. In cursul timpului, nu i vorbă, s'au realizat la noi multe lucruri frumoase, pentru cari ne și invidiază unii. Câte nu am fi putut face însă, dacă nu lipsia unitatea de vederi și dacă mai ales nu dam curs puterilor *centrifugale*.

Indată ce am devenit stăpâni cât de cât pe soartea noastră, am uitat ce am fost și n'am cugetat la ce putem devenì iarăși. Păcatul strămoșesc ne domnește parcă și acum. Perioda lui Sula și Marius în istoria Romanilor nici decât nu o aflu mai anarchică, decum e destrăbălarea la noi.

Deosebirile de *rang*, *cultură*, *nașteri*, etc., sunt tot atâtea momente, cari trag în cumpănă și determină grupările, cari lucră unele contra altora cu arme dintre cele mai detestabile — pe viață și moarte.

Din când în când răsuflă și în câte o gazetă câte o ispravă de clică. Nici pe departe nu conțin gazetele însă ceeace este în realitate. Puneți piciorul, iubite cetitorule, în cel din urmă sat românesc, și cutez a da rămășag, că dacă nu mai multe, două ori trei partide sigur vei găsì. Drept a zis poetul: *„Pe voi vă nimicirǎ a pizmei răutate și oarba neunire!“* Discordia e perirea noastră. Asta a nimicit și pe strămoșii noștri.

Nu sunt pesimist din fire. N'am căzut încă în desperare. Nădejdea mea este, că cu timpul tot ne vom trezi. Va venì și poporul nostru la conștiință și și conducătorii lui, că așa cum e, nu-i bine. Timpul acela va fi timpul *renașterii spirituale* a neamului.

Sosirea acelui timp trebue să o accelerăm, până nu e prea târziu.

Vasilie Gan,
protopresbiter.

Apărarea școalelor. Memorandul bisericei gr. ort. române în chestia proiectului de lege despre îmbunătățirea salarelor învățătorești la școalele confesionale a fost înaintat și camerei ungare, precum și casei magnaților. Asemenea a fost expedată din Blaj și representațiunea bisericei gr. cat. române în contra numitului proiect de lege, și anume, casei deputaților și casei magnaților, iar pe calea ministrului de culte și Maiestății Sale Regelui. In representațiune se cere, ca proiectul de lege să nu fie votat și sancționat, ci să fie redat ministrului de culte și instrucțiune publică, cu îndrumarea să-l întocmească astfel, ca drepturile bisericei să nu fie vătămate, iar caracterul confesional și național al școalelor să fie conservat.

Adunări de popor. In Arad va fi convocată o mare adunare poporală, pentru a protesta în contra legii contelui Apponyi. Toate cercurile electorale și toate comunele din comitatul Aradului vor fi reprezentate la adunare. E plănuită apoi și convocarea unei adunări de protestare în Oradea-mare, la care să participe reprezentanți din toate comunele Bihorului, locuite de Români.

Degenerarea morală.

V.

— Articol final. —

Este oare între noi vreunul dintre cei mai umblați și mai cu experiență, care să nu se fi gândit la faptul, că sunt multe ținuturi minunate și de desăvârșită frumseță naturală pe acest pământ, ținuturi cu climă binecuvântată și cu pământ roditor, unde toate par anume așa întocmite de Dumnezeu, ca viața să fie plină de bucurii și de plăceri, și unde totuși, ca pretutindenea, curg lacrimi, să aud suspine și se blastămă viața? Cu câtă ușurință uimitoare s'au întocmit și se întocmesc toate comoditățile posibile pe seama vieții, dar fericirea totuși nu poate fi adusă mai aproape de om, nu poate fi atinsă. Filozofia sinistră a lui Schoppenhauer și Hartmann, care propoveduește, că viața e un rău, iar moartea e supremul bun, nu e decât product al zilelor noastre. Pentruce toate acestea? Dacă există atât de multe și atât de felurite condițiuni pentru a câștiga omul fericirea pe pământ, oare ce-i mai lipsește?

Lipsește ceva, lipsește lucrul principal, lipsește ceeace Isus Cristos a spus, că e sarea pământului. Lipsește *iubirea evangelică și adevărul în om*, în sinul omului. Fără de acestea nu e mai fericită viața nici în cele mai bogate capitale ale lumii, în palatele cele mai splendide, cu păreți de oglinzi, decât în șatre și în colibe. Firește, comoditatea e mai mare în palate, dar fericire nu e în ele.

E interesant aceea ce scrie Edm. Amicis în opul său *„Schițe din Marocco“*.

— „Astăzi, scrie autorul, am avut o vie discuție cu un Maur, după profesie comerciant. Incepusem discurs cu el, pentrucă voiam

FOIȘOARĂ.

Insuficiența rațiunei în materie dogmatică.

De
Constantin Dimian
licențiat în teologie.

(Fine)

Toate teoriile ce s'au deslănțuit asupra acestei dogme de către filozofi, pentru noi teologii n'au nici o valoare și în schimb rămânem cu dogma despre Dumnezeu, așa cum a fixat-o biserica cu ajutorul revelațiunei divine. Noi trebue s'o credem mai ântâiu și apoi o putem verifica cu rațiunea. Altfel cădem ca materialistul Tertulian, care, când a fost vorba să explice ce e Dumnezeu, a răspuns că trebue să fie materie. „Omne quod est, corpus est sui generis, nihil est incorporate, nisi quod non est“. (Tot ce există e corp în felul său, nimic nu e corp decât ce nu există). Biserica dela sine se înțelege, că n'a aprobat pe Tertulian în această părere a sa.

Dogma Fiiului n'a prea fost luată în discuție de filozofii profani. Rațiunea lor i-a dus numai acolo, încât l-au recunoscut ca pe un om înzestrat cu o inteligență extraordinară. Discuțiile cele mai multe provocate de rațiune s'au dat între teologi și fiindcă nu s'au mulțămit să creadă așa cum a hotărât biserica prin sfinții părinți, rezultatul la care au ajuns a fost foarte contradictor. Docheții au ajuns la constatarea, că Fiiul lui Dumnezeu a avut un trup părut; Arianiștii, că e o făptură a lui Dumnezeu; Patripasianii, că n'a suferit cu corpul ca un om, ci ca un Dumnezeu; Subordinatianiștii, că e mai mic decât Tatăl, etc. Toate discuțiile acestea, în privința dogmei Fiiului, le-a rezolvat însă biserica în chip satisfăcător în sinoadele din Nicea și Constantinopol.

Să luăm apoi dogma Sf. Duh. Ce discuții cu urmări păgubitoare au rezultat pentru biserică, una sfântă, sobornicească și apostolească! De ce? Fiindcă nu s'a dat prioritate credinței.

Dogma Sf. Treimi încă s'au încercat unii s'o definească în mod raționalist. Roscelin de ex. nu poate concepe trei persoane ale Dumnezeirii. După el sau sunt trei persoane distincte, sau nici una. Admițând trei persoane a ajuns să și-le închipuiască ca pe trei divinități, formulându-și sistema sa cunoscută sub numele de Triteism. Mai târziu ce e drept, recunoscându-și greșala, a revocat cele susținute. Vedem și de aici clar, că soluția raționalistă a dogmei Sf. Treimi e insuficientă. Nu ne rămâne decât să păstrăm această dogmă așa cum a fixat-o biserica.

Tot așa, când au căutat raționaliștii să explice atributele lui Dumnezeu, le-au înțeles așa cum le-au permis slabele mijloace ale rațiunei. Alții, după noi poate mai prudenți, au abzis chiar de a le mai explica. Așa Mansel, elevul lui Hamilton spune, că atributele lui Dumnezeu diferă în esență de atributele omenești. Noi nu trebue să le judecăm după acelea ale oamenilor. D. e. Bunătatea lui Dumnezeu trebue să fie altfel dupăcum o concepem la oameni. Un copil, când judecă pe un om mare, se poate înșela. Ca atât mai mult ne vom înșela noi, când avem să explicăm atributele lui Dumnezeu. Nu ne este dată nouă aceasta.

Iată o mărturisire sinceră a unui om cu cap. Biserica ecumenică a fixat cu ajutorul revelațiunei, aceeace noi cu mintea nu putem pricepe — dându-le soluția ca a mai accesibilă minții și noi suntem constrânși moralicește de a crede cele hotărâte de ea.

Nu mai puțin ridicole sunt teoriile ce s'au ridicat de raționaliști cu privire la om, suflet și nemurirea lui.

Materialiștii nu văd în om decât o mașină și sufletul nu e decât resortul acelei mașini. Nici că se puteà după ei o explicare mai plată.

Ce mare diferință între această concepție și între cea cristalizată în dogma despre creațiunea omului, fixată de biserică!

Existența sufletului n'au negat-o nici materialiștii. E adânc înrădăcinată aceastǎ idee în inima omului. Egiptenii vechi cu metempsihoza lor ne pot servì de model. Wilhelm d'Auvergne în: „De Anima“ spune, că existența sufletului nu se poate nega, căci acela care neagă existența sufletului în momentul acela știe, că cugetă și nu există inteligență fără o ființă inteligentă. In privința existenței sufletului suntem și noi de acord. Dar am vrea, ca raționaliștii să ne spună ceva mai mult și anume: ce e și cum e sufletul? La un răspuns precis însă nu ne așteptăm. Singur Cicero s'a apropiat mai mult de adevărul mărturisit de biserică: „Esse in hose aflu ce părere are despre civilizaţia noastră, dupăce călătorise mult şi avusesă ocaziune să o cunoască din intuiţiune proprie. L-am întrebat deci:

— „Ce zici despre oraşele noastre cele mai mari?“

El m'a privit mirat şi mi-a răspuns rece.

— „Ce se zic? Strade largi, magazine mari, palate! . . . Toate în curăţenie mare“.

— „Dar altceva bun nu ai aflat la noi? întrebai eu mai departe, dând semne de impacienţă. Nu te-au pus în mirare raporturile vieţii noastre sociale, cari sunt cu mult superioare celor dela Dvoastră? Ce a putut să te surprindă mai mult?“

— „Nu te eşofa domnule, îmi răspunse respectivul, căci nu ştiu zău în ce sunteţi superiori. In onestitate? Cred că nu vei afirma aceasta. Noi suntem mai de omenie decât Dvoastră. E adevărat, că şi Maurii înşală *câte odată* pe Europeni, dar Europenii înşală *totdeauna* pe Mauri“.

Am întors discursul pe altă temă. Am vorbit despre comfort.

— „Da, ştiu, — îmi spunea omul meu zimbind, — cum să nu ştiu? In de acestea sunteţi meşteri“. Şi apoi începu să-mi spună: „In contra soarelui — umbrelă; în contra ploaiei — cort; când umblaţi — baston; când vreţi să vedeţi — ochelari; şedeţi pe perini; când vă doare degetul alergaţi la medic; după moarte vi-se ridică monument... O, câte lucruri sunt la D-voastră, fără de cari n'aţi puteà fi. Ce oameni sunteţi D-voastră? Nişte copii mari, desvoltaţi. Nu, eu n'aşi schimbà cu D-voastră! Adevărat, că aveţi comfort, dar pentru aceea *nu sunteţi mai fericiţi decât noi!*“

Acum să ne mai gândim şi la următoarele. Indianii îşi închipuesc viaţa cea de dincolo de mormânt ca o continuare a vieţii de pe pământ. Spiritul cel mare şi nevăzut, — aşa cred ei, — îi trece într'o pădure plină de animale sălbatice. Popoarele nomade răsboinice iarăşi îşi închipuesc viaţa după moarte ca un şir neîntrerupt de lupte purtate cu un duşman necunoscut, lupte, din cari cei buni ies învingători. Germanii cei din vechime cam asemenea speranţe aveau cu privire la viaţa de pe ceealaltă lume.

Exemplele acestea ne arată, că popoarele numite, cu toatecă au stat pe o treaptă de cultură inferioară, în raport cu noi, erau mai mulţămite cu viaţa lor. Ele îşi închipuiau şi viaţa de dincolo de mormânt, zăgrăvită de regulă la toate popoarele de diferite religiuni cu cele mai frumoase colori ale curcubeului, ca o viaţă mai perfectă, mai îmbunătăţită, ca o continuare a vieţii de pe pământ.

Acum să ne întrebăm pe noi înşine, dacă suntem numai cât de cât mulţămiţi, ştiind că dincolo de mormânt ne vom întâlni cu existenţa noastră actuală, fie şi în ediţie mai îmbunătăţită? Işi poate închipuì de exemplu muncitorul, că viaţa sa dincolo de mormânt va fi o nesfârşită continuare a asudării pentru câştigarea pânei, soldatul că va avea să facă şi în lumea ceealaltă exerciţii de paradă, manevre şi răsboaie, funcţionarul că va şedea necontenit la masa de scris, şi neguţătorul, că va alergà prin magazine şi printre grămezile de mărfuri??

Nu ne arată aceasta clar şi convingător, că progresul făcut de civilizaţia modernă şi bazat pe principiile materialismului economic poate să acorde vieţii numai comodităţi externe, şi că progresul acesta singur, fără *renaşterea morală* a omului, fără reformarea societăţii şi punerea ei pe principiile iubirei evangelice şi ale adevărului, nu e în stare să însănineze viaţa omenească şi să o umplă de bucurii??

Fără învăţăturile evangeliei viaţa e deci ca mâncarea fără sare. Nu poate să aibă gustul cel adevărat, şi nici caracterul menit să ne mulţămească. Trebue să se strice, să se descompună, să se demoraliseze. Şi cum vom puteà noi să evităm aceasta, când desconsiderăm calea mântuirii, arătată nouă de Domnul şi Mântuitorul Iisus? Cum vom putea noi să întroducem marinimositate în lumea aceasta plină de josnicie şi de încăpăţinare, iubire în lumea egoismului, lumina adevărului în lumea răului şi a minciunii, când noi singuri stăm departe de toate acestea, când noi înşine nu înţelegem însemnătatea lor, nu simţim fermecătoarea putere a miraculoasei lor mărimi?

Cunoaşterea şi simţirea binelui, a iubirii şi a adevărului, o putem face numai dacă cetim evangelia necontenit, dacă *o cetim şi o sorbim în noi.* Cu alte cuvinte, dacă vom învăţa să cunoaştem pe Cristos.

„Cunoaşteţi adevărul, — ne spune el, — şi adevărul vă va mântuì“. (Ioan 8, 32).

Din parlament.

Discuţia asupra proiectelor contelui Apponyi.

Sâmbătă a luat dieta în dezbatere proiectul de lege al ministrului de culte şi instrucţiune publică, despre îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti şi inspecţionarea locală la şcoalele de stat.

L'a recomandat dietei spre primire raportorul *Bedöházi Iános*, iar imediat după acesta a luat cuvântul deputatul român Dr. *Teodor Mihali*, precizând în general punctul de vedere al partidului naţionalist faţă de acest proiect de lege.

Işi exprimă întâiu părerea de rău, că nu i-se dă ocaziune partidului naţionalist să munciască cu celelalte partide împreună şi în armonie la promovarea intereselor patriei, şi condamnă faptul, că aici, acasă, naţionaliştii sunt timbraţi de simbriaşii Vienei, iar la Viena sunt prezentaţi ca iredentişti, de unde a urmat apoi, că rău informatul rege a dat coaliţiei mână liberă faţă cu naţionalităţile, poate face cu ele ce vrea.

Vorbind la obiect, crede, că în chestii atât de ponderoase, ca cele trecute în proiectele de lege ale ministrului de culte şi instrucţiune publică, trebuia să fie convocată întâiu *o anchetă*, pentruca să fie ascultaţi cei-ce cunosc năcazurile poporului. Cere rezolvarea chestiei cu congrua preoţilor catolici, şi continuă, terminându-şi vorbirea astfel: „Mă provoc la o lege pe care a creiat-o parlamentul ţării noastre, pe care a pus jurământ Maj. Sa, dar care e disconziderată din interesele nelegale ale unor partide, — *legea de naţionalităţi.*

Legea din 1868, art. XLVI. §-ul 17, spune, că statul e dator să se îngrijească, ca naţionalităţile nemaghiare, — până la învăţământul superior, să fie instruate în limba lor maternă.

Trebue să constatăm cu părere de rău însă, că nu s'au luat dispoziţii, ca în părţile acelea ale ţării, unde contingentul elevilor se dă numai de nemaghiari, — aceştia să primească instrucţie în limba lor maternă.

Să mă creadă on guvern, că între împrejurările de faţă, când prezintă acest proiect, făcut fără ascultarea factorilor interesaţi, acest proiect nu va aduce roadele păcii şi ale bunei înţelegeri, cum zice dl raportor, ci mai ales între preoţimea gr. cat. va produce stări anormale şi invidie, când învăţătoriul va avea salar de 1400 cor., iar preotul numai de 1200 coroane.

Eu cred, că chiar interesul patriei pretinde, ca prin şcoale să se propage pe lângă lumină şi învăţătură, totodată şi buna înţelegere dintre cetăţeni.

Dar avem şi alte argumente împotriva proiectului, şi anume, că principiul nostru este să fie metodul de instrucţie mai practic.

Noi, cari trăim pe la sate şi vedem cum se face la noi instrucţia poporului, trebue să constatăm cu durere, că aceasta se face pe baze cu totul teoretice, abandonându-se cu desăvârşire sistemul practic, intuitiv.

Dacă voim promovarea intereselor poporului, suntem datori să aducem îmbunătăţiri în această privinţă.

De altcum insuşi dl referent a amintit, că instrucţia ar trebui să fie, după drept, gratuită. Când statul se ţine de principiul, că e dator a se îngriji de instrucţia publică, trebue să facă tot posibilul să se întroducă instrucţia gratuită. Actualul proiect e însă foarte departe de a putea proba principiul gratuităţii învăţământului.

Luând act despre observaţia, că nu putem aprecia ambele proiecte de odată, mă restrâng la cele spuse şi totodată îmi iau voe a prezinta următorul

Proiect de rezoluţiune:

Proiectul de lege prezentat de dl ministru al cultelor şi instrucţiunei publice asupra regulării salarelor învăţătorilor dela şcolile primare de stat şi asupra inspecţiunei locale a şcolilor primare de stat se ia dela ordinea zilei.

Ministrul instrucţiunei publice se îndrumă a prezenta un nou proiect, în senzul căruia are:

1. Să se întroducă instrucţia primară gratuită;

2. Să se reguleze salarele învăţătorilor de stat şi ale celor cari nu sunt de stat în mod unitar şi la fel;

3. In ce priveşte salarele învăţătorilor dela şcolile primare, cari nu sunt de stat întru cât susţiitorii de şcoli nu sunt în stare a le plăti în măsura legală, acele salare să se întregească cu ajutorul statului, şi anume, suma necesară pentru plata salarelor învăţătorilor dela şcolile susţinute de biserici, care sumă se va stabili în comun acord cu autorităţile bisericeşti, *se va pune din budgetul instrucţiei publice în fiecare an la dispoziţia bisericilor respective, fără jignirea autorităţilor bisericeşti.*“

Tot în şedinţa de Sâmbătă a mai vorbit deputatul naţionalist *Aurel Novacu* în contra proiectului de lege, făcând următoarea propunere:

„Proiectul de lege despre regularea venitelor învăţătorilor dela şcoalele poporale de stat şi despre inspecţia supremă locală a acestor şcoale se ia dela ordinea zilei şi se va presenta dietei deodată cu proiectul de lege despre relaţiile de drept ale şcoalelor poporale nemaghiare şi despre venitele învăţătorilor dela şcoalele comunale şi confesionale“.

Luni apoi, şedinţa întreagă, dela orele 10 până la 2 d. a., cu o scurtă întrerupere de 10 minute, a vorbit deputatul naţionalist Dr. *Alexandru Vaida Voevod.* A vorbit deci patru ore întregi, şi a rugat prezidiul să-i dee voe *să continue în şedinţa următoare*, fiind acuma obosit, dar prezidentul i-a detras cuvântul.

Deputatul român Dr. *Aurel Vlad* a cerut imediat cuvântul pentru a vorbi în chestie de regulament, dar prezidentul i-a detras şi lui cuvântul şi a ridicat iute şedinţa.

Procedura prezidentului (şedinţa era condusă de vicaprezidentul Rákovszky) a fost reprobată şi de unii din coaliţie.

Dr. *Vaida* încă a prezentat un proiect de rezoluţiune, în senzul celui prezentat de Dr. *Teodor Mihali*, însă întregit cu propunerea, ca să se institue o cameră autonomă a învăţătorilor, competentă a face numirea, permutarea şi premiarea învăţătorilor.

Despre şedinţa de eri, Marţi, putem da următoarele amănunte:

După deschiderea şedinţei ia cuvântul deputatul slovac *Milan Hodzsa* şi propune rectificarea procesului verbal al şedinţei premergătoare, în care nu e trecut faptul, că prezidentul a detras cuvântul unui vorbitor. Propune apoi, ca dieta să *reprobe* procedura vicaprezidentului Rákovszky.

Dieta autentică procesul verbal aşa cum e compus.

Ministrul de comunicaţiune *Kossuth* prezintă un proiect de lege despre investirile necesare la postă, telegraf şi căi ferate. Se cer 90 milioane coroane.

---

mine aliquid divinitatis“. (In om este ceva dumnezeesc).

Nici dogma despre viaţa viitoare n'a fost rezolvată de cugetătorii profani. In timpul vechiu această problemă apărea ca o copilărie. In timpul creştinismului e stabilită definitiv sub forma unei dogme absolute, completă şi indiscutabilă. In timpurile moderne materialiştii o negau ca absolut imposibilă. Spiritualiştii au rămas să aleagă din cele două explicaţiuni date de Leibnitz şi Kant. Aceasta din urmă spune, că lumea poate să dispară, dar sufletul poate vieţuì în lumea numenilor. Iar Leibnitz îşi scoate problema sa din transformaţiunea perpetuă a materiei. Nimic nu piere din univers. Viaţa viitoare e deci continuarea vieţii actuale, în alte condiţiuni. Şi noi suntem de acord cu raţionaliştii, numai cât conform învăţăturei revelate concepem viaţa viitoare în alt mod.

Dacă dogmele credinţei amintite până aici, grosso modo, n'au putut fi cuprinse cu mintea omenească, ci au trebuit să rămână adevăruri de domeniul credinţei, cu atât mai mult, tainele sau misterele nu pot fi pricepute cu slabele mijloace de cari dispunem. Dar pentru acea nu ne îndoim a crede în ele şi în folosul lor mântuitor. Le primim, căci nu stau în contrazicere, nici cu raţiunea nici cu alte adevăruri. Leibniţ se ridică în contra lor, numai fiindcă ele cuprind adevăruri, cari întrec mintea omenească. Nu găseşte, că ar fi în contrazicere cu raţiunea. Iar noi răspundem acelora, cari resping tainele, că dacă fac acest lucru, îl fac numai fiindcă mintea lor nu le poate pricepe. Şi evident, că ar fi ridicol, să respingem un adevăr numai din cauză, că nu-l pricepem. Nici tainele deci nu le putem înlătura pentru acest motiv. Dar chiar numele de taină sau mister însemnează ceva, ce nu putem pricepe, căci îndată ce le-am pricepe, n'ar mai fi taine. Ele trebue deci crezute. Şi câte alte lucruri sunt, pe cari nu le pricepem, — după cum a spus Pascal, — şi cu toate acestea nu le putem înlătura din acest motiv.

Minunile, raţionaliştii, le-au înlăturat cu totul. Noi însă, înarmaţi cu un fapt istoric şi cu unul natural, putem pricepe posibilitatea lor. Vom lua ca exemplu învierea lui Lazar. Acesta e un fapt istoric necontestat. Cauza naturală nu o vedem, trebue s'o atribuim unei puteri nemijlocite şi această putere făcătoare de minuni, e Dumnezeu. Omul are libera voinţă să creadă sau nu în minuni, dar nu poate nega posibilitatea lor, mai ales atunci, când au trecut de fapt istoric. Trebue să primim deci minunile, fie că se impun prin istoricitatea lor, fie că ne întăresc mai mult în credinţă.

Din cele spuse până aici, se vede, că raţiunea omenească e mărginită, neputincioasă şi insuficientă în pătrunderea adevărurilor de domeniul metafizicei. Cu atât mai slabă şi neputincioasă se va arăta ea, când avem să scrutăm adevărurile credinţei, — numite dogme, — cari prin excelenţă fac parte din domeniul metafizicei. Raţiunea omenească în dobândirea astor fel de adevăruri, va servì numai ca o călăuză credinţei.

Ne trebue deci — după Fenelon — o altfel de raţiune, ca să putem pătrunde misterele şi dogmele credinţei. Trebue să primim în fiecare moment o raţiune superioară nouă, precum neîncetat respirăm aerul. Această lumină universală descopere spiritului nostru toate misterele şi noi nu putem judeca decât prin ea. Raţiunea noastră e mărginită, defectuoasă; nu e decât o inspiraţiune momentană a unei raţiuni primare, supreme şi imutabile. Această raţiune supremă e

Dumnezeu!

Ia apoi cuvântul deputatul *Dr. A. Vlad*, şi arată, că eri s'a violat regulamentul de casă din partea presidiului. Rakovszky răspunde, ca a procedat esact conform regulamentului. Se naşte discuţie animată. Vorbeşte *Dr. Vaida*, apoi *Dr. St. C. Pop* şi *Vasile Goldiş*. Până la orele 12 s'a discutat tot asupra procedurii vecepresidentului *Rakovszky*. S'a întrat apoi în ordinea de zi.

E vorba, că astări, Mercuri, dieta ia vacanţă de patru zile, pentru a puteà serbà deputaţii pe 15 Martie.

Din România.

Domnul Dr. C. Istrati a fost numit ministru român la domenii, iar dnul *Ioan Lahovari* a trecut dela domenii la externe, luând locul decedatului general *I. Lahovari*.

*

Prezident al camerei, în locul decedatului Gr. Triandafil a fost ales vicepresidentul *C. Cantacuzino-Pascani*, iar viceprezident în locul acestuia *Paul Brătăşanu*.

NOUTĂŢI.

Adunare poporală în Sibiiu. Aflăm că şi în Sibiiu se va ţinea o mare adunare de protestare în contra legii contelui Apponyi. Amănunte vor urma.

*

Dela cassa archidiecezană. Venitul curat al petrecerii tinerimei române din Sibiiu, aranjată la 14 Februarie n. c. în sumă de 239 Cor, — precum şi „fondul cultural“ al tinerimei în sumă de 26 cor. laolaltă 265 cor, s'au primit la fondul *Gimnaziului din Brad*, şi anume: 200 Cor, ca taxă de membru fundator, — ear restul de 65 cor. ca colectă. S'au mai primit apoi pentru gimnaziul din Brad 71 cor. 2o fil. dela comuna bisericească *Mărgineni*.

*

Domnul Dr. Octavian Rusu, advocatul „*Albinei*“ a trimis 20 coroane pentru masa studenţilor universitari din Cluj, ca răscumpărare a felicitărilor de ziua onomastică.

*

Dl Alexandru Lebu, mare proprietar, fost până aci membru pe viaţă al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“ a trecut în şirul membrilor fundatori ai numitei Reuniuni cu taxa de 200 cor.

*

Hymen. Dşoara *Eugenia Mircea* şi dl *Toma Stanciu* îşi anuţă cununia religioasă, care se va celebrà în biserica gr.-or. din Mediaş, Sâmbătă 3/16 Martie a. c. la 4 ore p. m.

*

† Nicolae Dimitrievici, funcţionar al căilor ferate române în pensiune, decorat cu „Serviciul credincios cl. I.“, a decedat după scurtă suferinţă în urma unui morb greu, Vineri, în 8 Martie n. la ora unu d. a. în Buzău, România, în etate de 62 ani. Il deplânge văduva *Calina*, fratele *George* cu soţia *Ecaterina*, socrul *Pavel Iovescu*, cumnatele *Iuliana Iovescu* şi *Eugenia Iovescu* măritată *Tordăşianu*, cumnaţii căpitan *Grigore Iovescu* şi *Victor Tordăşianu*, unchiu, mătuşă, nepoţi şi nepoate. A fost înmormântat Dumineca în 10 Martie nou la orele 3 d. a. în cimiterul Dumbrava din Buzău.

*

Din „Răvaşul.“ Remarcăm cu plăcere articolul prim din „*Răvaşul*“, Nrul 10 scris de *D. Tomescu* şi întitulat „*Ziarele noastre ca element cultural*“. In acest articol bine scris, şi ca limbă şi ca fond, se critică cu deosebire ziare din România, cari „nu cultivă, nu răspândesc elemente de educaţie sufletească“, ci corump şi împutregăesc sufletul, căci cele mai multe pornesc din dorinţa de a câştiga şi nu din dorinţa de a cultiva şi a călăuzi“. Arată apoi rostul adevărat al ziaristicei noastre româneşti, şi anume: „*Creşterea românească şi cultura naţională*“, lozincă, care a fost călăuza ziarelor vechi româneşti începând cu ziarul lui Carcalechi, apoi cu deosebire în ziarele energicului luptător George Bariţiu şi formează şi astăzi ţinta ziarelor noastre de aici. La finea articolului îşi exprimă autorul dorinţa, ca ziarele sâ aibă scop *cultural*, să fie închinate *intereselor neamului*, iar nu intereselor de partide. „Ziarele culturale înfrăţesc şi chiamă la munca cea rodnică, ziarele celelalte dezbină şi împrăştie puterile noastre“.

*

Parisul în întunerec. Lucrătorii dela stabilimentele electrice din Paris, 1200 la număr s'au pus în grevă şi întreg Parisul a rămas fără lumină. Pe bulevarde întunerec, în localurile publice tot aşa, pentru-că cu lampe nu prea erà lumea provăzută, ear luminările trebuiau să fie aşezate în sticle, fiindcă lipseau sfeşnicele. Din motive de siguranţă poliţia a organisat serviciul purtătorilor de facle aprinse, pentruca se nu se dee prilej pungaşilor să opereze la întunerec, ear cu greviştii s'au început pertractări de înţelegere. Ei cer opt ore de lucru, crearea unui tribunal arbitrar şi îmbunătăţire de plată. Teatrele sunt închise, ear ziarele apar cu întârziere în urma acestui fapt.

*

„Elemente de catihetică sau metodica religiunii“, de *Dr. Petru Barbu*, Caransebeş 1907. Preţul 3 coroane. Carte de bun folos pentru învăţători şi catiheţi dela şcoalele confesionale gr. or. române.

*

Impuşcarea prim-ministrului bulgar. Luni după ameazi la orele 5 prim-ministrul bulgar *Petcov* a fost împuşcat în parcul Boris din Sofia, unde îşi făcea primblarea obicinuită, însoţit de astădată de ministrul de comerciu *Genadiev*. Prim-ministrul a rămas mort pe loc, ministrul de comerciu a fost vulnerat. Ucigaşul e un funcţionar de bancă, dimisionat din post, se numeşte *Petrov* şi e de 23 ani. Poliţia l-a prins. La ascultare a spus, că nu e ucigaş ordinar, fiindcă aceea ce a făcut *e în interesul întregului popor bulgar*. Ministrulprezident Petcov nu era prea popular, mai ales de când cu închiderea universităţii din Sofia.

*

Lupta contra demoralizării. Catolicii din Viena îşi ţin de datorinţă să lupte pentru reîntroducerea şi apărarea moravurilor curate. Acum de curând au luat poziţie faţă de vinderea tablourilor, ilustratelor şi a cărţilor imorale. Au înaintat o petiţiune consiliului municipal, ca să oprească vinderea astorfel de chipuri şi tipărituri cari infectează moravurile. Aceastǎ petiţiune a fost subscrisă de mulţi deputaţi, profesori şi de societăţi.

*

Medalii româneşti. Reuniunea femeilor române din Cluj „sf. Maria“, ca să stârnească evlavie în popor, a bătut medalii cu chipul Maicii Preceste şi inscripţiune românească. Sunt de două feluri, albe şi de aramă galbenă. Se vând în folosul bisericii din Cluj şi se pot comanda dela dl Dr. *Iuliu Florianu* secretarul reuniunei. 100 buc. = 10 cor. plus porto recomandat.

*

Termin prolungit. Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, vesteşte pe membrii Reuniunei, că a prolungit terminul până la care sunt de-a se înaintà cererile pentru împărtăşire cu seminţele de nutreţuri, trifoiu, napi, luţernă etc.) până la 25 Martie n. c.

*

Conferenţe poporale. Profesorii dela gimnaziul superior fundaţional din Năsăud au hotărât, ca în scopul popularizării cunoştinţelor folositoare să se ţină de aici încolo în fiecare an şcolar câte o serie de conferenţe publice din deosebiţii rami ai ştiinţelor. In anul acesta şcolar vor ţineà conferenţe domnii profesori: E. Domide şi D. Lupan. Afară de aceea, bibliotecile şi cabinetele gimnaziului vor sta la dispoziţia publicului în Dumineca primă a fiecărei luni, când se vor da şi explicări de către custozi, precum şi de către profesorii de specialitate.

*

Demonstraţiuni împotriva lucrătorilor români. Foile maghiare aduc ştiri că la Semlin s'au făcut demonstraţiuni duşmănoase în contra celor 50 de lucrători români, cari lucrau la societatea de transport „Donau-Dampf-Schiffartgesellschaft“. Acesti lucrători voiau să debarce la Semlin, au fost însă împedecaţi de vre o 150 lucrători unguri, aplicaţi la ferestraele din localitate. A trebuit să intervie jandarmăria ca să împedece o încăerare inevitabilă. Lucrătorii unguri nu s'au mulţămit numai cu atâta, ci au ameninţat cu grevă dacă nu vor fi delăturaţi lucrătorii români.

*

Revărsările Dunării. Din România se vesteşte, că în urma topirei zăpezilor mari, apele Dunării s'au revărsat în judeţele Ilfov, Vlaşca şi Ialomiţa, inundând mari întinderi de sămânături. Apele sunt în creştere şi primejdia devine tot mai mare. Chiar şi sate de pe malul Dunării sunt ameninţate.

*

Ciuma în Kronstadt. In fortul Alexandru Roem I., unde acum câteva zile a murit Dr. Schreiberg de ciumă bubonică, a căzut grav bolnav şi medicul Rodlewski. Boala este datorită şi la el număroaselor încercări cu injecţiuni preventive, în scopul de a afla leacul ciumei.

*

Fericirea vecinică. In o casă din Urraz (Spania) a isbucnit în zilele acestea un foc. Dupăce le-a succes vecinilor să între în casă au aflat acolo un om tinăr şi pe surorile lui, cari zăceau fără simţire în urma arsurilor primite. Una dintre fete venindu-şi în simţiri a povestit următoarele: „Pentru ajungerea fericirii vecinice am luat hotărârea să murim de foame. Deoarece însá moartea n'a venit, am făcut un rug din mobilele noastre şi legându-ne pe el l-am aprins“.

*

Surparea unui munte. Am dat în numărul trecut ştire despre surparea de munte în Italia de-sud, care a îngropat vre-o 20 persoane. Azi trebue să înregistrăm o nouă catastrofă, întâmplată în împrejurimile dela Sedrata (Elveţia). Muntele numit Maida în urma ploilor şi zăpezilor ce au căzut de două luni încoace, s'a surpat pe o întindere de zece chilometri, distrugând numeroase locuinţe. Sub dărâmături şi-au aflat moartea 85 persoane.

*

Petrecere în Hunedoara. Concert-teatru se va aranja Sâmbătă în 3/16 Martie a c. în sala hotelului „Hunyadi Várhoz“ din Hunedoara. Inceputul la orele 8 seara. Venitul se destinează Reuniunii femeilor române din loc. Suprasolvirile marinimoase se primesc cu mulţămită şi se cuitează publice.

*

Mai există încă părerea învechită, că un leac ca să fie bun, trebue să aibă un gust rău. Nizuinţa în ziua de azi este, ca să împreune folositorul cu plăcutul aşa d. e. „Emulsion“-ul lui Scott conţine toată puterea vindecătoare a oleului de peşte fară defectele sale. „Emulsion“-ul are gust plăcut, se mistue uşor şi-i o adevărată binecuvântare pentru copii şi debili.

*

Rezultatul unei munci de un an depinde de precauţiunea viierului, la procurarea viţei de vie. In privinţa aceasta se poate recomanda „Pepineria milenară“ din Nagyösz, comitatul Torontál, care e condusă de oameni pricepuţi şi dibaci, şi de unde se pot procurà cualităţi excelente şi sorte curate de viţă pe lângă preţurile cele mai moderate. Oricine voeşte, primeşte catalogul bogat ilustrat în limba română, germână, maghiară, ori în cea sârbească gratis şi franco.

*

Mamă mântuită! Acestea sunt cuvintele ce un copil recunoscător adresează dlui Müller Albert, Budapesta, Vadász u. Nr 42/V. E. pentru inventarea crucei sale duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86967. Scrisoarea însaşi sună: Prea stimate d-le Müller! Nu-mi pot retăceà mulţumita isvorâtă din inimă, pentru-că dacă există pe lume vre'un mijloc de vindecare, acela e invenţiunea d-tale. Mama mea suferea de 15 ani de boală de stomac şi a avut dureri reumatice atât de mari, că ne-am perdut toată speranţa de a o mai aveà în viaţă. Sămănà unui schelet, nici un membru al corpului nu îşi puteà mişcà, din care causă tratam cu ea ca cu un copil. In fine am folosit crucea duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86967 şi care nu e bucuria, când vedem, că mama a părăsit patul după purtarea ei timp de 4 săptămâni, ear acum se aflá de tot bine. Nu pot deci îndestul recomanda fiecăruia, care pătimeşte de astfel de boale, ca să se adreseze către d-ta şi să se folosească de invenţia d-tale. Primeşte din nou mulţumitele mele ferbinţi. Dumnezeu te binecuvinte şi să răsplătească invenţiunea. Cu distinsă stimă *Parth* György. Baracka.

Mulţămită.

Neputând mulţămi deosebit număroşilor amici şi cunoscuţi, cari din incidentul trecerii din viaţă a neuitatului meu soţ **Iosif Enescu**, fost paroh în Sibiiu, suburb. inf., — au grăbit a mă mângàia prin condolenţele lor în marea mea durere, sau au participat la actul înmormântării, — îi rog ca să primească pe această cale intima mea mulţămită.

In special mulţămesc Excelenţei Sale, preabunului nostru arhiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu, carele prin Inalta Sa prezentare a binevoit a ridica actul înmormântării.

Totodată mulţămesc rudeniilor cari în loc de cunună pe sicriul regretatului meu soţ, au contribuit pentru crearea unui fond cu numele soţului meu, din care să se împartă ajutoare văduvelor sărace din parohia din jos a Sibiiului, următoarele sume: I. Tipeiu 50 cor., S. Medean 30 cor., Sever Tipeiu 100 cor., Catinca Tacit 30 cor., Efrosina Meţianu 10 cor., Cornel Tacit 30 cor. şi Virgil Tacit 30 cor.

Sebes, 27 Februarie 1907.

Virgilia Enescu n. Tipeiu.

Bibliografie.

Petrecându-se toate exemplarele Cărţii Sfintelor Evangelii, tipărite în anul 1859 de fericitul întru pomenire Arhiepiscop şi Metropolit Andreiu baron de Şaguna s'a pus la cale tipărirea de nou a sfintelor Evangelii, de astădată şi întâia-oară cu litere străbune-latineşti, precum aduce cu sine progresul cultural, la care a ajuns poporul nostru românesc. Ingrijirea pentru tipărirea acestei ediţiuni nouă a Evangeliilor s'a făcut sub priveghierea Inalpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* prin bărbaţi competenţi din gremiul conzistorului arhidiecezan, după textul Evangeliilor edate de neuitatul Arhiepiscop şi Metropolit Andreiu, pe lângă foarte puţine schimbări sintactice reclamate de înţelegerea mai bine a textului.

Ediţiunea aceasta a sfintelor Evangelii se distinge prin un format frumos şi plăcut şi prin litere mari şi alese, la care lucrare în toate privinţele perfecţionată, nu s'au cruţat nici un fel de cheltueli, ce s'au cerut. Cartea sfintelor Evangelii în noua ediţiune se poate procurà dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu, legată frumos cu preţul de 25 cor., iar nelegată cu 15 coroane. Se înţelege de sine, că după dorinţă legătura se poate executà în mod mai luxos şi prin urmare cu preţ mai scump.

E de dorit, ca bisericile şi preoţii noştri să-şi procure cartea sfintelor Evangelii în ediţia nouă nu numai pentru cazul că cea folosită până acuma ar fi veche, deteriorată, ci şi pentru motivul a avea cea mai însemnată carte bisericească tipărită cu litere străbune-latineşti. Prelângă biserici şi preoţi se ştie, că evlavia creştinilor nostri n'a scăzut nici astăzi într'atata ca să nu se găsească unul sau altul sau mai mulţi la olaltă dintre ei, cari contribuind din ce le-a dat Dumnezeu, cu dragoste şi elevaţiune creştinească să procure pentru biserica lor această carte, ca un prinos ales şi plăcut lui Dumnezeu.

Teatru.

Mercuri: *Das Glas Wasser*, comedie.
Joi: *Die lustige Witwe*, operetă.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Subscrisul paroh din parohia Beşa, tractul Sighişoarei, vin a aduce şi pe calea aceasta cea mai profundă mulţămită şi recunoştinţă mai jus numiţilor drept credincioşi creştini, cari au binevoit a face dăruiri pe seama sfintei noastre biserici, la apelul meu, şi anume: Ilie Chiverean jun. din comuna noastră Beşa, a trimis din America, oraşul Madison, 5 dolari la zidirea şcoalei noastre. Ştefan Bontea şi soţia sa Lina Hofner, cu cumnatul său Elisei Pupăză şi soţia sa Maria Hofner, toţi din Sighişoară, au dăruit un rând întreg de odăjdii foarte frumoase în preţ de 180 cor., câmpul roşu cu flori de fir şi sârmă galbenă. Lazăr Moldovan şi soşia sa Raveca Iordan din Sighişoară, au dăruit sfintei noastre biserici doi prapori frumoşi în preţ de 60—70 coroane. Ilie Moldovan şi fata sa Ioana măritată Iordan din Beşa au dăruit s. noastre biserici un Triod cu litere latine, legat frumos în piele roşie cu copcii în preţ de 28 cor. Ilie Barb din Beşa a dăruit 4 candele de argint china foarte frumoase în preţ de 48 cor., înaintea altariului la icoanele împărăteşti.

Pentru fapta lor vrednică de laudă rog pe bunul Dzeu să le răsplătească prin darul Său bogat însutit, şi să le scrie fapta lor creştinească în cartea vieţei, păzindui de tot răul.

Beşa (comitatul Târnavei-mari), la 20 Februarie v. 1907.

Dimitrie Pulca
paroh gr. or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Oleul simplu de peşte

are aşa un gust de greţos şi se mistue aşa de rău încât copiilor şi oamenilor mai alegători nici nu se poate dà. Puterea de nutrire şi vindecare a oleului de peşte este accesibilă pentru orişicine deoarece în forma „Emulsion“-ului lui Scott, oleul de peşte e liber de orişice însuşire neplăcută. „Emulsion“-ul lui Scott e gustos, se mistue uşor şi-i de-o eficacitate de treiori mai mare ca oleul simplu de peşte „Emulsion“-ul lui Scott nu cauzează nici o neregularitate şi totdeauna are o influinţă binefăcătoare. VII 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.

Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 88—1907 [61] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a Cristeşti, tract. Alba-Iulia se escrie pentru a doua oară concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român".

Venitele acestei parohii sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoţeşti.

Cei ce doresc a ocupa acest post îşi vor înainta rugarea însoţită de documentele recerute subscrisului oficiu, în terminul indicat, având a se prezentà, conform prescriselor regulamentare, în biserică spre a cântà resp. a celebrà şi cuvântà.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Alba Iulia, 16 Februarie 1907.

Ioan Teculescu
protopop.

Nr. 16—1907 parohial. [60] 3—3

Concurs

Devenind vacant postul de învăţătoriu dela şcoala confesională română gr. or. din Bran-Poarta, protopresbiteratul Branului, prin încetarea din viaţă a fostului până aci învăţătoriu, Georgiu Tănăsescu, prin aceasta pentru întregirea lui se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumetele împreunate cu acest post sunt:

300 cor. din fondul sf. Biserici, iar 300 cor. se vor exopera ca ajutoriu dela stat ca şi până aci, spre care scop dela alesul se recere să ştie perfect limba maghiară în scris şi vorbire, apoi 40 cor. pentru cuartir şi lemne şi eventualele quinquenalii ce se vor cere tot dela stat ca ajutoriu. — Salarul se solveşte în rate lunare anticipativ.

Concurenţii au să-și înainteze rugările lor, instruite conform normelor în vigoare, în terminul sus indicat la oficiul protopresbiteral concernent, şi înainte de alegere a se prezentà poporului în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arătà dexteritatea în cântări şi tipic, având datorinţa ca învăţător, a ţinea strana şi a instruà și copiii în cântările bisericeşti şi a cântâ cu ei la sf. liturgie.

Cel ce va pricepe şi muzica instrumentală va fi preferit.

Bran-Poarta, 7/20 Februarie 1907.

Ilariu Reit
paroh şi prezident
al comitet. parohial

Văzut şi aprobat
Zerneşti, în 16 Februarie 1907

Ioan Dan
adm. ppesc.

Nr. 257/1907 [63] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna Aţintiş, protopresbiteratul Turda, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să și trimită suplicele instruite în regulă subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, de unde se pot luà şi informaţiuni mai detaiate, apoi se pot prezentà înaintea alegătorilor şi la biserică, pentru a cântà, resp. a celebrà și cuvântà

Turda, 16 Februarie 1907.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Jovian Murășan
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 166—1907. [54] 3—3

Concurs repeţit.

In senzul veneratului ordin conzistorial din 14 Iulie a. tr. de sub Nr. 6244 Epitr. prin aceasta se publică concurs repeţit, pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a Agribiciu cu filia Căpușul-mare, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt venitele statorite şi fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a competa la acest post, au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, până la terminul susindicat, subsemnatului oficiu şi a se prezentà înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficià şi a cuvântà.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 8 Februarie st. v. 1907.

Tulliu Roșescu
protopresbiter.

Anunț!

Mai am de vânzare **viţă de vie** foarte frumoasă, altoită în viţă americană cu rădăcină, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă) şi anume: din muscateler 2000 bucăţi, — din feteşti (leányka) 1800 bucăţi, — din Risling italian (Walchrisling) 2000 bucăţi, — din Som (tonieger) 1000 bucăţi, — și din moi (albi) 1300 bucăţi Comandele să se trimită la adresa: *George Șerban*, par. gr. cat., Șmig (Somogyom) p. u. Medgyes. [67] 1—3

Nu numai cetit

dar şi probat trebue

săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda și Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieşi), dacă doreşte oarecine să aibă teint alb şi liber de pistrui cum şi o coloare delicată a feţii.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs" (piaţa mică),
farmacia **E. Rummler**, str. turnului,
C. Müller, piaţa mare,
drogeria **Carl Morscher**, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piaţa mare,
G. Meltzer str. cisnădiei şi guşteriţii, piaţa mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 48—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum şi
în Sighişóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Concurs.

La *„Zlăgneana"*, institut de credit şi economii, societate pe acţii în Zlagna—Zalatna (Alsó-fehér megye), *în mod provizoriu* află aplicare un **contabil,** pe lângă un salar anual de 1500 (una miie cincisute) coroane şi tantiema statutară. Se recere să fie absolvent a şcoalelor comerciale şi independent să ştie conduce contabilitatea institutului, să poseadă cel puţin limbile română şi maghiară. Dupăce va fi ales în mod definitiv, succesive, conform nizuinţelor şi purtării sale, i-se va mări salarul.

Petenţii au a se adresà „Direcţiunii institutului Zlăgneana" până la 30 Martie 1907 st n, având a-şi alătura la petiţie toate documentele necesarii pentru cualificaţie, praxă şi purtarea morală.

[69] 1-3 **Direcţiunea.**

Viţă de vie nobilitată.

Ca şi în anii trecuţi aşa şi acum

Prima plantaţiune de viţa nobilitată
de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga ţară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viţă de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viţă nobilă, pentru **vin de masă**, **desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obţinut rezultatele cele mai frumoase.

☞ **Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulţămită şi recunoştinţă se trimite la cerere gratis si franco.** [253] 36—40

Sboar'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

Prăvălie nouă.

Gerson Grünblatt
Piaţa-mare Nr. 3 şi 5 SIBIIU Piaţa-mare Nr. 3 şi 5.
Palatul „Bodenkreditanstalt".

Imbrăcăminte
pentru **domni, dame** și pentru **copii,**
apoi **Ghete** și **Pălării.**

PRINCIPIUL NOSTRU:
„Vânzare mare cu profit puţin".

FIECARE cumpărător primeşte un block care valorează 5% rabat în marfă. [53] 2—5

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ

Din SIBIIU—NAGYSZEBEN

ofere spre cumpărare următoarele recuisite bisericeşti

CĂDELNIȚE de fer nichelate	12·—
„ de argint de China	18·—
„ de argint de China	24·—
„ de argint de Alpaca	22·—
CANDILE argintate, dela cor. 10·50 până la	200·—
„ din argint de China dela cor. 14 până la	400·—

	9½	12	15 cm.
CĂLDĂRUȘE ptru apă sfinţită din argint de China	19·—	24·—	30·—
„ ptru apă sfinţită din argint de Alpaca	26·—	32·—	38·—

CANDELABRE de sticlă cristalină:

Inălţime	Diametrul	Nr.		
80	60	1772	pentru 6 lumini	28·—
80	60		pentru 6 lumini	23·40
80	45	1778	pentru 4 lumini	52·—
80	45	1778	pentru 6 lumini	70·—
90	55	1782	pentru 6 lumini	75·40
90	55	1782	pentru 8 lumini	98·80
120	80	1780	pentru 10 lumini	222·30
		1841	pentru 12 lumini	225·—
200	120	1783	pentru 30 lumini	466·—

CHIVOT de argint de China	118·—
„ de argint de China	92·—
CLOPOȚEL pentru altar, argintat cor. 4·—, 6·— şi	8·—
„ pentru altar, din argint de China cor 7 — până	10·—
CRUCI de lemn pictate simplu cor. 9·50, mai fine	12·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos gravat	15·40
„ din argint de China aurite, cu Domnul Christos gravat	19 50
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	28·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	32·—
SFESNICE din argint de China, 33 cm. înălţime	18 20
„ din argint de China, 42 cm. înălţime	26·—
„ din argint de China, 78 cm. înălţime	83 20
„ din argint de China, 100 cm. înălţime	100·—
RIPIDE din argint de China, prăgina de lemn cu 2 iconiţe în oleu	73·—
POTIRE din argint de China cu disc, 26½ cm. înălţime, discul şi interiorul potirului aurit	27·50
POTIRE din argint de China cu disc 26½ cm. înălţime, complet aurit	36·—
POTIRE cu disc, vasul şi discul din argint curat, iar piciorul din argint de China.	114·—
POTIRE cu disc, complet din argint curat	188·—
LINGURIȚE pentru cuminecătură, din argint de China, aurite	4·40
COPIE (cuţit) pentru agneţi, din argint de China, aurit	7·20
STEA pentru agneţi, bronz, aurită	5 60
„ pentru agneţi, din argint, aurită	12·—

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis se se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—	**Preţul aparatului mic e cor. 4.—**
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.	folosibil la copii şi femei de constituţie fóre **slabă.**

[11 2

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 24 Sibiiu, Sâmbătă 3/16 Martie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Spiritul de castă și preoțimea.

II.

Cartea cărților, evangelia, ne indică mijlocul care duce la *renaștere.*

Se spune că odată a venit la Iisus muma fiilor lui Zevedeiu și a cerut dela dânsul favor pentru cei doi fii ai ei: să-l pună pe unul de-a stânga și pe altul de-a dreapta întru împărăția sa. Din pricina asta s'au născut și *animosități* între învățăcei. Atunci Iisus, ca să-i împace *pe toți* a zis: „Știți că domnii neamurilor le domnesc pe ele, și cei mari le stăpânesc pe ele, iară între voi nu va fi așa, ci oricarele va vrea să fie mai mare, să fie vouă slugă, precum fiiul omenesc n'a venit să i-se slugească, ci să slugească (El) și să-și dea sufletul drept răscumpărare pentru mulți“. (Mateiu 20, 25—28).

Nizuința de a fi mai presus de alții, de a le impune, de a sta în locurile de frunte, e pornire sufletească. Ea totodată e și boală pentru celce în mare măsură e cuprins de dorul mărirei, căci acela de regulă nu caută nici mijloacele oneste ca să se poată ridicà, ci dă din răsputeri înainte.

Iată unde zace cauza clicelor la noi, iată pe ce cale se produc luptele de clasă sau castă, — mai pe înfundate, mai în public.

Dacă toți am fi pătrunși de adevărul învățăturilor lui Iisus, că chemarea noastră aici pe pământ nu e a stăpânì pe alții, ci a slugì binelui obștesc și a ne pune sufletul pentru obște, cum a făcut însuși Iisus, atunci sigur că multe frecări dintre noi nu ar mai fi, și dorita armonie ar intra în societatea noastră română. Sunt la noi destule probleme de deslegat, unde se recere încordarea tuturor puterilor sufletești și trupești, și e mare păcat, că nu ne putem întruni în scop comun, deși poate timpul în care trăim este timp istoric, și știe Dumnezeu de se mai reîntoarce vr'odată, ori suntem osândiți pentru totdeauna a nu ne mai putea reculege.

Să ne strângem deci rândurile, să abandonăm egoismul și orice pornire de felul acesta.

Gândul meu se îndreaptă spre preoțime. Ea a fost cheagul societății pe care am avut-o în trecut, și ea este menită a începe lupta de regenerare și acum, ca să poată deveni cheag și al societății moderne.

Preotul nu numai de pe amvon vestește cuvântul lui Dumnezeu, ci are contact zilnic și cu credincioșii. El cunoaște aplicările și referințele sociale ale fiecărei persoane, și poate influință la nivelarea contrastelor ce există, în așa fel, ca nici o parte nici alta să nu se poată simți atinsă.

Preotul e doar reprezentantul Dumnezeirei pe pământ. Pe urma lui trebue să resară vârtuțile, și mai ales pacea și bunăvoirea, atât de preamărită și de cântările bisericei noastre. Mare și nobilă misiune! O astfel de preoțime cu drept cuvânt merită apoi epitetul de „părinte al poporului“.

Spre acest scop se cere dela preoți, ca întâi și întâi să fie ei destul de luminați, ca să-și înțeleagă misiunea, dar să fie și în posesiunea mijloacelor acelora, cari se recer la determinarea în direcțiunea cea bună a oamenilor. Orb pe orb nu s'a pomenit de când e lumea să-l poată conduce, — zice scriptura, căci amândoi se vor răsturnà în groapă. Nu va puteà deci nici preotul neînțelept să conducă la pășune bună turma neștiutoare.

Se cere apoi și mult zel și plăcere de a conveni cu oamenii și a să amesteca printre ei. Preotul român n'a stat nicicând retras, cu mânile în sân. El s'a amestecat cu poporul, a dus alăturea cu el jugul cel greu al iobăgiei, și până în timpul mai nou nu avem cazuri, ca preotul să se fi despărțit de turma sa. Aci zace și secretul succesului său pastoral. De aci se explică mai ales și aceea, cum de acest popor trudit în lungul curs al istoriei sale nu s'a răzlățit.

Și încă o însușire să aibă preotul, să nu fie măreț și arogant!

Dela introducerea dotației de stat preoțimea în multe privințe a devenit neatârnătoare de popor. Ameliorândui-se încâtva poziția, nu-i avizată a reflectà la fiecare filer al poporului. Și e în natura omului a se ținea la distanță, când știe că nu atârnă de popor. Dar pare-mi-se că preoții mai tineri vreau să joace pe „aristocrații“, înmânușindu-se, împopoțindu-se, și luându-și o purtare din care se naște antipatia în mulțime.

E bine! Aceste sunt abateri dela chemare și se opun diametral condiției recerute de însuși Mântuitorul, care a zis, că „celce vrea să fie mai mare între voi să fie vouă slugă“. După a mea părere o astfel de procedere este începutul sfârșitului. Credincioșii în timpul modern se pot conduce numai cu mijloace morale. Aroganța nu-i mijloc moral, care să poată ținea turma la olaltă. Din contră, ea nutrește spiritul de „clică“, cel cu urmări atât de triste pentru progresele omenimei.

Preoțimea noastră e destul de pricepută însă. Nu pot presupune, ca la ea să se generaliseze curentul „patrician“. Ar fi prea trist, când stările noastre sociale ar ajunge la așa grad de degenerare, ca să se poată aplicà și la noi tristul refren: „Finis Poloniae!“

Vasilie Gan,
protopresbiter.

Din parlament. In ședința de Marți a dietei s'a continuat discuția asupra proiectului de lege despre îmbunătățirea salarelor învățătorilor dela școalele de stat. A vorbit socialistul Pető și ministrul de culte Apponyi. Mercuri au vorbit deputații naționaliști, Dr. Aurel Vlad, Milan Hodzsa și Dr. Iuliu Maniu, și apoi discuția generală a fost încheiată. Eri, Joi, au mai vorbit deputații români Dr. Mihali și Dr. Vaida, apărându-și propunerile, și apoi s'a început discuția pe articole.

Statificarea școalelor. Contele *Apponyi* a făcut declarație categorică în ședința de Marți a dietei, că nu e aderent al statificării școalelor confesionale. Și dacă majoritatea parlamentară dorește totuși statificarea, poate să o facă, însă sub *alt ministru* de culte și instrucțiune publică, nu sub Dsa.

Vot de neîncredere. In ședința de Mercuri a dietei deputatul naționalist *Milan Hodzsa* a făcut următoarea propunere: „Dieta se declare, cumcă față de vicepresidentul *Stefan Rakovszky* nu are încredere“. Propunătorul își va motiva pe larg propunerea în ședința din 22 Aprilie. Așa s'a înțeles cu prezidentul camerei, *Justh Gyula.*

După Paști. Proiectul de lege despre salarizarea învățătorilor dela școalele confesionale va fi disculat în dietă după Paștile catolice. Așa s'au înțeles deputații naționaliști cu prezidentul camerei și cu ministrul de culte și instrucțiune publică. De aceea au sistat lupta parlamentară în contra celuialalt proiect de lege, referitor la învățătorii dela școalele de stat.

Garanțiile constituționale. Contele *Andrássy*, ministru de interne, a fost primit Marți în audiență la Viena, pentru a cere aprobarea prealabilă a proiectelor de lege referitoare la garanțiile constituționale. Despre rezultatul audienței, care a durat o oră și un sfert, domnul ministru n'a comunicat nimica ziariștilor cari l'au intervuiat, ci le-a spus, că va face comunicare conziliului de ministri din Budapesta. De aci se deduce, că Maiestatea Sa nici de astădată n'a putut accepta întru toate punctul de vedere al contelui *Andrássy*, în chestia garanțiilor constituționale. Cu privire la proiectele contelui Andrássy se scrie, că acelea ar fi următoarele: Cassele comitatelor să se reînființeze, numirea de comisari regești să se șteargă, cercul de activitate al judecătoriei administrative să se lărgească și drepturile comiților supremi să se restrângă.

Vorbirea deputatului Dr. Vaida,

rostită în dieta țării Luni, 11 Martie n.

Dr. Alexandru Vaida: Onorată Cameră! Imi țin de datorie să expun motivele pentru cari eu, și după mine mulți alți colegi din partidul naționalităților, iau cuvântul. O țin de necesar aceasta pentru-că mai mulți deputați coaliționiști m'au întrebat, care e rostul, că noi luăm cuvântul în chestiunea acestui proiect și din ce motive pornim discuția pe baze atât de largi?

Inainte de toate, onorată Cameră, țin să declar, că partidul nostru înainte de toate se consideră pe sine de partidul naționalităților nemaghiare, și ca atare de partid opozițional, dar în același timp mereu își dă seama de interesele mari și de datoria, cari i-se impun, în urma poziției sale excepționale, fiind adecă singurul partid opozițional în acest parlament. (Aprobări pe băncile naționaliștilor). Această poziție ne impune datorii mari, dându-ne drept misiune, să reprezintăm în Camera aceasta *opoziția țării.* E o misiune nerecunoscătoare, nu numai din motivul, că în trecut am fost expuși la multe insulte. Noi cunoaștem deja insultele acestea, ne-am obișnuit cu ele, și le-am lăsat fără răspuns și până acum, cu atât mai mult le vom lăsà fără răspuns în viitor. De altă parte însă aceia dintre dvoastre, cari ni-au adresat insultele, au început să se plictisiască de ele și vor încetà cu desăvârșire, sunt convins. Nu împrejurarea aceasta ne îngreunează misiunea. Nu ne-o îngreunează nici faptul, că mereu-mereu, cu orice prilej suntem nevoiți să vă lăsăm să ne respingeți propunerile prin votare, pentrucă pe cât de mică e gloria, ca o majoritate atât de covârșitoare ca a dvoastre să învingă la votare un partid mic ca și al nostru, și pe cât de ușor i-se pare lucrul acesta majorității, tot atât de puțin ne pasă și nouă de lucrul acesta. Ni-e grea însă misiunea, că nu ni-a succes până acum să vă convingem *despre dreptatea punctului nostru de vedere.* Cu toatea acestea n'am abzis încă de nădejdea, că cu timpul vom puteà face să înțelegeți punctul nostru de vedere.

In ce privește acum proiectul luat în discuție, avem datorie înzecită să luăm parte la desbateri. E datoria noastă, fiindcă pe calea aceasta din nou salvăm reputația parlamentului și ne dovedim de patrioți mai buni de cât D-Voastră, marea majoritate; pentru-că dacă n'am luà noi cuvântul, în ce privește parlamentarismul nostru s'ar naște o situație foarte falșă, situația, că ar ajunge să se manifeste aici absolutismul guvernului, fără ca să se accentuieze suveranitatea poporului, fiindcă guvernul cu drept cuvânt ar puteà să spună: „L'Etat c'est moi!“, dacă un astfel de proiect de lege, al cărui importanță nu e contestată de nimeni, s'ar primí fără orice discuție.

Vă întreb pe DVoastră, că ce va zice posteritatea despre generația de azi, dacă dl referent a zis ieri despre oamenii mari ai anilor 60, că-s niște epigoni? Noi considerăm tocmai pentru asta, ca o datorie a noastră să ne ocupăm mai temeinic de acest proiect de lege, să intrăm în discuții mai amănunțite și să ne precizăm punctul de vedere opozițional. (Aprobări pe băncile naționalităților.)

Noi vedem și știm foarte bine, că suntem într'o poziție falșă. Dar tocmai pentru a nu părea naivi, țin se amintesc, că noi suntem convinși, că prin opoziția noastră, pe care o facem cu ocazia desbaterii acestui proiect, aducem un serviciu real, atât guvernului cât și majorității.

Guvernul a adus pe tapet acest proiect de lege numai pentru a abate atenția lumei dela multele bucluculuri, cari preocupă de o vreme încoace, fără întrerupere, opinia publică. E foarte firesc, că dacă noi, naționaliștii, intrăm în discuția mai amănunțită a proiectului, luăm asupra noastră un rol de opoziție, prin aceasta creăm guvernului o situație dintre cele mai comode. El ne poate lovì în fiecare zi în cap și săvârșind prin aceasta mari acte de patriotism, abate totodată atenția opiniei publice dela multele mizerii curente. Cu toate că, de când e lumea, când e vorba de partide diferite și de dușmani politici, totdeauna principiul lui „do ut des“ iese în relief, și cu toate că noi nu primim nici o răsplată pentru această osteneală a noastră, totuși suntem gata a face guvernului serviciul acesta, (Mișcare pe băncile naționaliștilor) nu pentrucă suntem băieți de treabă, ci pentrucă suntem *fii buni ai patriei și ai națiunilor noastre.* (Aprobări pe băncile naționaliștilor). Și fiindcă socotim mai presus de cât se crede interesele țării și le purtăm mai mult la inimă, unde nu se văd, decât pe buze, facem chiar şi unui guvern coaliţionist acel serviciu, de a ne pune în opoziţie şi de a-i da ocazia să-şi câştige pe pielea noastră merite patriotice. (Mişcare în stânga).

Mai avem o cauză care ne îndeamnă să facem acest lucru. Avem o ambiţie, o ambiţie mare şi o conştiinţă trează, că în viitorul îndepărtat, acel partid al naţionalităţilor, care va ocupa la timpul său aceste bănci, în cari suntem astăzi atât de puţini, ne va aminti pe noi ca pe o generaţie mare, căci noi avem conştiinţa, că nu suntem epigonii mici ai unor generaţii mari, ca Kossuthistii, ci suntem înaintaşi, voim să fim înaintaşii mari ai partidului naţionalităţilor din parlamentul viitorului. De aceea cred, că nu merităm a fi trataţi din partea DVoastră cu cuvinte de înfruntare, nici cu dispreţ şi cu defăimare, ci merităm, ca să recunoaşteţi despre noi, că contribuim la prestigiul ţării şi al parlamentarizmului atunci când ne-am angajat aici la rolul de opoziţie. Acestea trebuia să le explic, ca să nu producem aparenţa naivităţii.

Venind la obiectul vorbirii mele, declar, că am de gând să mă ocup pe larg cu proiectul acesta, din acel motiv chiar, că propunerea lui *Mihali* deschide larg teren discuţiei.

Prezidentul: Pardon, aşa se vede, că dl deputat e de credinţa, că fiindcă Mihali în propunerea sa aminteşte şi despre şcoalele confesionale, are doar dreptul de a vorbi şi despre aceste, abătându-se dela obiect. Vă fac atent dară de pe acum, că la asta n'aveţi drept, şi dacă vă veţi abate dela obiect, o să vă detrag cuvântul.

Dr. Al. Vaida: Departe-i dela mine gândul de a vorbi despre un proiect, care nu e la ordinea zilei. Propunerea lui *Mihali* se ţine însă strict de proiectul dela ordinea de zi, cu atât mai ales, că proiectul acesta, atinge şi confesiunile şi naţionalităţile.

Deci numai în măsura asta mă voi abate niţel, căci voi avea doar cu ocazia celuialalt proiect posibilitatea să-mi spun şi să-mi motivez propunerile.

Cred că e mai consult să-mi spun părerile acum, la discuţia în general, decât să mă opresc la fiecare poziţie pentruca să îmi spun opinia.

Părerea mea este, că proiectul acesta nu-i iertat să-l privim dintr'un cerc îngust de vedere, ci trebue să-l facem obiectul discuţiei serioase, privindul din punctul de vedere al intereselor statului, pentrucă fiind vorba de salarisarea învăţătorilor de stat, e la ordinea zilei o chestie regnicolară, care îl interesează pe fiecare. Din ce se constitue oare întreaga naţiune? *Din confesiunile, clasele şi naţionalităţile existente pe teritorul patriei.*

Trebue deci să ne extindem asupra tuturor intereselor speciale ale acelora, pe cari îi atinge proiectul, de oarece altfel am săvârşi numai lucru de jumătate, altfel nu am da acestora importanţa pe care eu le-o dau, pentrucă acele interese trebue apărate.

Despre epoca, în care s'a creiat articolul de lege XXXVIII dela 1868 — dl raportor zice: „A fost epoca desăvârşitului optimism; credeau şi nădăjduiau, că viaţa socială şi comunală maghiară va creia din propriele puteri instituţiile şcolare, iar legea care s'a creiat atunci, s'a considerat de beţigaş fermecat, care va trezi şi va îndemna la muncă forţele cari dormitau încă“.

Când am cetit aceste, am simţit că ele cuprind oarecare bagatelizare a generaţiei superioare de atunci. Observ, că şi dl raportor constată, că şi Tisza bătrânul ţinea de necesară ajutorarea şcoalelor confesionale, şi că numai un singur glas s'a ridicat pentru şcoala de stat. Aşa dară dl raportor îl numără şi pe Tisza între acei mari optimişti.

Eu aşa cred, că nu aceştia sunt de vină, că lucrurile au luat o altă întorsătură. Dl raportor zice, că nimic nu caracterizează mai mult epoca aceea, ca articolele de lege XLIV, adecă legea de naţionalităţi şi XXXVIII din 1868, adecă legea şcolară.

Dar nici n'avem două legi, — zice raportorul — cari să ne fi dus atât de puţin spre scopul definitiv, — adecă la dezvoltarea desăvârşită a naţiunii maghiare unitare, în gând şi simţire.

Onor. Cameră şi st. dle raportor! Dacă acei bărbaţi au avut planuri de acestea, atunci vă asigur, că n'au fost naivi.

Au fost bărbaţi geniali, şi dacă planul lor n'a reuşit să creeze unitatea de gândire şi simţire între cetăţenii acestei patrii, de vină sunt numai şi numai urmaşii lor, cari n'au îndrăznit nici odată să încerce *executarea legii de naţionalităţi*

Eu, împotriva dlui raportor aflu de foarte necesară *susţinerea şi ajutorarea şcoalelor confesionale.*

Pentru aceste s'a creiat un proiect, l'am şi văzut, dar nu vorbesc despre el, ne fiind la ordinea de zi.

Afirm şi mărturisesc, că ministerul de instrucţiune în loc să forţeze şcoalele de stat, ar face mult mai bine să le dea ajutoare de stat şcoalelor confesionale, ca astfel acestea să fie în stare a corespunde chemării lor. E mult mai uşor să zideşti pe baze existente, decât să creiezi baze noi, pentrucă cel care face încercarea aceasta, totdeauna e expus, ca în loc să reuşească, să se dea de mal. (Zgomot. S'auzim! S'auzim! la mijloc.)

Dacă luăm în considerare, că în ţara întreagă sunt cam 17 mii de şcoale poporale şi dintre astea — să zic un număr maximal — sunt 2500 şcoale de stat, cari stau pe teritoriul Ungariei, iar celelalte sunt şcoale confesionale, atunci putem vedea, ce puţini învăţători vor avea parte de îmbunătăţire. Datele dlui Halász spun că sunt 13.269 şcoale confesionale şi numai 4221 de stat.

Intreb deci cu drept, e lucru cinstit, ca dl ministru de culte să ajute numai învăţătorilor de stat? Sunt 5463 învăţători de stat şi dl ministru i-a luat în adăpost numai pe aceştia. (Sgomot.) N'ar fi mai cinstit şi corăspunzător, şi n'ar fi spre binele culturii statului, dacă dl ministru s'ar cugeta şi la ajutorarea învăţătorilor confesionali deodată cu a acelor de stat, dacă le-ar îndrepta soartea şi uşura poziţia ca să poată corăspunde măreţei lor chemări? (Sgomot).

E slabă acea idee, că numai unii dintre cetăţeni au să fie împărtăşiţi de ajutor, şi e de ajuns dacă numai o parte dintre învăţători îşi capătă dotaţia cuviincioasă (Sgomot). Invăţătorii săvârşesc aceiaşi muncă întru cultivarea poporului, trebue deci ajutoraţi în măsură egală în misiunea lor nobilă. (Sgomot).

Prezidentul: Linişte, dlor!

Dr. A. Vaida: Cercetând datele statistice, vedem, că în această ţară sunt numai 61.400 copii obligaţi la şcoală, cari peste tot umblă la şcoală. Acestea sunt date triste şi dureroase. Şi în întreaga ţară, deşi sunt 12.636 comune, totuşi sunt numai 4221 învăţători de stat şi 13.269 confesionali.

Fără multă bătae de cap şi studiare de date statistice putem constata, că relaţiile noastre culturale de azi sunt foarte slabe, foarte neglijate (Sgomot).

Luând în considerare faptul, că în mai multe astfel de locuri sunt relaţiile culturale de aşa, că sunt câte 138—140 copii obligaţi la una ori două şcoli, pe fiecare învăţător cad deci 80—90 elevi, atunci fără de a exagera pot constata, că între astfel de împrejurări, cât timp mai durează aceste stări, e imposibil să ajungem la îmbunătăţirea relaţiilor noastre culturale.

Basat pe acest punct de vedere, recomand cu inzistenţă dnului ministru de culte să binevoiască a dispune, ca şi învăţătorii confesionali să se împărtăşească de acel ajutor ca şi învăţătorii de stat, căci e imposibil, ca prin ajutorarea numai a acestora *să se promoveze cultura generală.*

In ce priveşte raporturile din această ţară, am găsit date clasice în opul lui Halász Ferencz, pe care şi Dvoastră, ca şi mine, îl recunoaşteţi de specialist. Nu voi vorbi despre comunele nemaghiare, ci voi cita numai datele ce se refer la ţinuturi şi comune locuite de Maghiari, cari sunt în legătură foarte firească cu actualul proiect de lege despre instrucţia poporală a statului. Citez din cartea dlui Halász următoarele:

Intre altele aminteşte, că în Cluj 619 copii obligaţi să cerceteze şcoala, n'au parte de instrucţie sistematică. Mare parte a şcoalelor e prea tixită şi multe puteri didactice sunt nevoite să ţină prelegeri cu 80—100 elevi adunaţi într'o clasă.

In Târgul-Murăşului, oraş de asemenea curat maghiar, 593 copii obligaţi la şcoală peste tot *n'au primit nici o instrucţie.* Forţele materiale ale ambelor oraşe sunt epuizate deja până acum prin susţinerea instituţiunilor actuale. Şi toate şcoalele aceste sunt maghiare.

Subliniez cuvântul maghiar, pentrucă Halász în continuarea sa constată, că răul creşte în urma faptului, că mai ales în comitatele maghiare avem un număr aşa de însemnat de copii, cari nu umblă la şcoală. Conform părerii lui Halász, acest fapt face răul să crească, şi Halász dovedeşte prin părerea aceasta mare miopie, pentrucă e fals să crezi, că faptul acesta măreşte răul, ca şi când neglijarea ţinuturilor locuite de naţionalităţi nu l-ar mări în aceeaşi măsură, ca şi când acest rău, din punctul de vedere al intereselor ţării, n'ar fi fost atât de mare. (Sgomot). Astfel se poate apoi explica situaţia tristă, la care am îndrumat mai înainte faptul, că în privinţa instrucţiunii statul ocupă numai al treilea loc, fiindcă îl întrec Nemţii şi Slovacii. Dl Halász găseşte, că lucrul acesta e foarte întristător, dar nu aminteşte nici măcar cu un cuvânt, că poporul nostru rămâne înapoiat în cultură şi că statul nu poartă grije de poporul nostru.

Tot Halász Ferencz ne explică şi cauzele acestor stări triste şi fiindcă am spus, că mă voiu ocupa cu acest proiect din punctul de vedere al tuturor cetăţenilor din stat, voiu trece acum la interesele claselor.

E uşor şi plăcut lucru să ai avere cu care să-ţi poţi susţinea copilul la şcoală, căci dacă Dzeu nu i-a dat destule puteri, îi mai ajută şi banii şi protecţia părinţilor. Dar cum poţi aştepta ca, ori cât ai îmbunătăţi starea materială a învăţătorului să dee spre bine chestia noastră şcolară, când aduci legi de acestea, cari îi obligă pe părinţi să-şi trimită copii la şcoală, că altcum vor fi pedepsiţi, dar în acelaşi timp nu prevedem dispoziţii paralele, ca instrucţia primară *să fie gratuită?* (Adevărat! Aşa e! în centru).

E o absurditate şi totodată o imposibilitate să constrângi pe cineva să împlinească un lucru, pe care, pe lângă cea mai mare bunăvoinţă, nu-l poate împlini. (Aşa e! Adevărat! în centru). Cum se poate pretinde dela un biet ţăran sau dela un muncitor lipsit, care îşi câştigă ca ziler cei câţiva fileri, cari nu-i ajung nici pentru pâne, necum şi pentru o bucăţică de carne, ca să cumpere pe seama copilului său de 30 de chilograme, 5 chilograme de cărţi şi nu ştiu încă câte alte chilograme de rechisite şcolare, cu cari să-l trimită la şcoală?

Ar trebuì să se poarte de grije, ca şcoala să pună la dispoziţia elevilor, nu numai pe învăţătorul, căci prin aceea, că învăţătorul va căpăta o plată mai bună, am făcut numai jumătate de lucru, ci şi rechisitele şcolare, căci dacă statul sileşte pe părinţi să-şi trimită copiii la şcoală, el e silit să-i dea şi putinţa ca de fapt să şi-i şi poată trimite.

Cunosc cazuri foarte multe şi dvoastră încă cunoaşteţi de sigur, când oameni săraci nu-şi pot da copiii la şcoală chiar când văd la ei o deosebită tragere de inimă şi pricepere, de oarece le lipseşte şi strictul necesar. (Sgomot).

Prezidentul: Linişte dlor!

Dr. A. Vaida: Nu ştiu ce scop urmăreşte proiectul de lege al dlui ministru, dar cred, că el voeşte, ca măcar în unele privinţe să se îmbunătăţească cauza şcolară, ca adecă învăţătorul să aibă putinţa de a se dedica, fără nici o împedecare, misiunei lui sublime. Dar şcoala va rămâneà goală, dacă dl ministru nu se va gândì a rezolvì şi partea ceealaltă a chestiunei, dacă nu se va grăbì să introducă *gratuitatea învăţământului.* (Va urma).

Din România.

La Mentona. După închiderea corpurilor legiuitoare române Maiestatea Sa Regele Carol va pleca la Mentona, la sfatul profesorului Dr. Noorden dela Viena, pentru restabilirea completă a sănătăţii.

*

Regina decorată. Sultanul din Constantinopol a acordat M. Sale Reginei Elisabeta marele cordon al ordinului „*Nekani Chéfakat*“ şi medalia specială pentru arte în briliante, pentru deosebite merite literare.

*

Şcoalele române din Macedonia, vor trece, conform hotărârii consiliului de ministri, în administrarea ministrului de externe. Până acum aparţineau ministerului de culte şi instrucţiune publică.

*

Conferenţa dlui Delavrancea. Duminecă a ţinut la Ateneu dl *Barbu Delavrancea* o conferenţă despre viaţa şi operile marelui poet italian Ginosue Carducci, mort acum de curând. Un număros public în care s'au remarcat toţi fruntaşii coloniei italiene, personalul legaţiunei împreună cu doamna şi dl Becaria d'Incisa, ministrul Italiei în capitală, membrii societăţii de lectură italiană Dante Alighieri şi toţi aceia cari iubesc Italia şi literatura ei, au luat parte la conferenţă. Conferenţiarul a obţinut un imens succes.

NOUTĂŢI.

Pentru catedrală. La fondul catedralei din Sibiiu au mai întrat, din comuna *Băiţa*, protopresbiteratul Zarand 80 coroane, sumă adunată dela următorii: George Drăgan, preot 100 cor., George Moldovan, Dr. Corneliu Moldovan, ambii câte 20 cor., Ioan Olariu, Artemiu Balas, Mihok Petru, Perian Lazar, fiecare câte 5 cor., Stanca Nicolae, Virgil Comşia, Nicula Toader, Ioan David, fiecare câte 2 cor., Dionisiu Sida 10 cor., Gabor Avram lui Iosif şi Crişan Elisaveta câte 1 cor.

Din comuna *Ighiel*, protopresbiteratul Alba-Iulia, 22 cor., adunate dela următorii: Procopiu Costea, paroh 5 cor., Simion Costea, Dionisiu Popescu, înv., ambii câte 2 cor., Ilie Helelai 2 cor. 40 fil., Mihailă Dehelean, Moisa Iosiv, Nicolae Costea, Ioan Costea l. Isidor, Simion Dan, Toma Bella, Nistor Costea, Iacob David, Roman Florea, fiecare câte 1 cor. iar alţii cu sume mai mici.

Din comuna *Sânger*, protopresbiteratul Murăş Oşorheiu, 117 cor. 80 fil., sumă colectată dela următorii: Dimitrie Moisin, paroh 100 cor., Anastasia Teslovan, preoteasă 5 cor., Vecerdi Petru, Vale Pavel, Ordaşi George, Vale Mihăil, husariu, Simon Niculiţa, Ioan Raţiu, Ioan Ciula, Margian Niculae, Simon Mihaj, fiecare câte 1 cor., alţii cu sume mai mici.

Din comuna *Cetea*, protopresbiteratul Alba-Iulia, 31 cor. 20 fil., sumă adunată dela următorii: Paraschiva Nicolau Oţoiu, Ioan Oţoiu l. Moisiu, Ana Raica Puiu, câte 2 cor., Petru Raica, cantor, I. Bota câte 3 cor., Alexiu Oţoiu l. Stefan, Gavril Oţoiu căliman, Petru Todoran, Iustina Todoran l. Petru, Amos Petric, Nechifor Oţoiu, vdv. preoteasa Sofia Laslo, Sevastian Daisa, Chiprian Dărămus l. Gregore, Aleman Costea, Iudifta Marcu, Maria Halalaiu hohic, Ioan Toderici, Paraschiva Todericiu căs. Repede, Ioan Sava, Viian Răicuţ, Teodor Marcu, Anica Oţoiu câte 1 cor., alţii cu sume mai mici.

*

Dela universitatea săsască. Ziariul german din loc „*S. D. Tageblatt*“ primeşte ştire din Budapesta, că ministrul de interne, în înţelegere cu ministrul de culte şi instrucţiune publică, a încuviinţat împărţirea venitelor universităţii săseşti din Sibiiu, isvorâte din darea în exploatarea pădurilor, aşa cum a fost stabilită, cu escepţiunea stipendiilor din cuota votată pe seama şcoalelor maghiare.

*

Dr. Vilhelm Otto, medic primar al spitalului Francisc Iosif din Sibiiu, chirurg cu bun renume, a fost distins din partea Maiestăţii Sale cu titlul de *consilier regesc.*

*

Fraţi la fraţi. Ziarele din Bucureşti scriu, că primariul capitalei române, dl M. Cantacuzino, însoţit de o delegaţiune de consilieri comunali va merge în Aprilie la Roma, spre a mulţămì primariului Romei pentru lupoaica în bronz, făcută dar, anul trecut, capitalei Bucureşti.

*

† **Casimir Perier**, fostul prezident al republicei franceze a încetat Mercuri din viaţă, în etate de 58 ani.

•

† **Petru Calciunariu**, advocat în Orşova, a decedat în 12 Martie n. sara la orele 11 în etate de 59 ani. Inmormântarea i-sa făcut Mercuri, în 13 Martie.

*

Chestia Burdia. Ziariul "*Lupta*" continuă a îmblăti la vorbe fără înţeles în chestia Burdia. Intrebăm pe cei ce au înfiinţat acest ziar, dacă *asta* e chestia cea mai arzătoare şi mai actuală în politica românească?

•

Concertul dşoarei Adela Umling, dat Mercuri sara în sala dela „Unicum", n'a întrunit în sala aceasta scandalos de frigurosă publicul pe care l-ar fi meritat cântăreaţa. In faţa unui public mai modest a trebuit deci să-şi execute programul dşoara *Umling*, modest ca număr, dar puternic în aplauzele de cari s'a făcut vrednică această elevă a doamnei *Leria* din Bucureşti. Dşoara Umling cântă foarte bine. Are un glas dulce şi plăcut de sopran, şi are şcoală şi temperament. Publicul a fost foarte mulţămit cu prestaţiunile ei, şi a aplaudat cu deosebire cele trei cântece româneşti „Şi dacă ramuri bat în geam", „Mugur mugurel" şi „Şti tu mândro", de *Dima*. Au şi fost cântate cu multă bravură.

*

Alegere de notar. Ni se scrie, că în comuna Sebeşul-superior, declarată, la cerere proprie, de comună mare, a fost ales notar comunal, dintre 11 aspiranţi, candidatul *Ironim Motoc*, cu glas unanim. Solidaritatea manifestată la alegere din partea membrilor representanţei comunale le serveşte acestora spre laudă, ear dela alesul e de aşteptat să se arate vrednic de încrederea pusă în persoana sa.

*

„Câne valah!" Un ofiţer dela regimentul de husari din Arad numia cu predilecţie pe bieţii soldaţi români „*Câni valahi!*" Deputatul din cameră, Dr. *St. C. Pop*, a denunţat faptul dlui ministru de honvezi, care a ordonat cercetare, şi constatânduse, că ofiţerul cu numele *Vadas*, într'adevăr şi-a permis să insulte în modul acesta pe soldaţii români, a fost pedepsit cu 14 zile arest de casă.

*

Doctoratul în România. Duminecă a fost mare întrunire a studenţilor în drept din Bucureşti, cari au luat hotărârea de a cere înfiinţarea doctoratului şi sporirea numărului agregaţilor profesorilor, de oarece astăzi numărul profesorilor fiind insuficient, studiile sunt inferioare ca la facultăţile similare din străinătate. Au vorbit mai mulţi studenţi, toţi cerând înfiinţarea doctoratului. S'a decis apoi să se ţină în acest scop o nouă întrunire şi să se redacteze un memoriu, care să fie înaintat parlamentului.

•

„Reuniunea funebrală română din Lugoj" îşi ţine a IX-a adunare generală ordinară Duminecă, în 24 Martie 1907 st. n. la 11 ore a. m. în sala comitetului parohial gr. or. român din Lugoj (curtea bisericei). Reuniunea dispune de o avere de 21.810 cor. 31 fileri. Profitul net al anului trecut (1906) face 1999 coroane 21 fileri.

*

Catastrofa dela Toulon. In apropierea portului Toulon din Francia s'a întâmplat o groaznică catastrofă pe mare. Vasul de războiu francez „*Iena*", de o lungime de 122 metri, a început să ardă, în urma unei explozii, şi în fumul ce s'a născut s'au înecat vre-o 200 dintre marinarii de pe vas. A murit şi căpitanul corăbiei.

•

Crimă politică. Morarul Haralampie Constandatos din România, Grec de origine şi mare duşman al Românilor din Macedonia, a fost omorât cu două focuri de revolver de către macedoneanul Mihalache Nicolae Zugrafu. Cauza omorului a fost următoarea: In Macedonia a fost omorâţi în zilele acestea mai mulţi Aromâni de către greci, între aceste victime a fost şi un anumit Zugrafu, a cărui cadavrul l'au şi ars. Aflând macedoneanul Mihalache N. Zugrafu, că asasinul rudeniei sale e nepotul grecului din Giurgiu Constandatos, despre care se ştia, că lucră contra intereselor româneşti din Macedonia, a voit să-şi răsbune asupra acestuia. A plecat la Giurgiu şi când a eşit Grecul din fabrica sa, Macedoneanul a tras 2 gloanţe de revolver asupra lui, omorându-l. Macedoneanul s'a predat de bună voie poliţiei.

*

O tragedie înfiorătoare s'a întâmplat zilele acestea în Viena. Mihail Schönberger, comisar, a fost lovit de apoplexie pe când şedea cu nevasta şi fiiul său la cină şi a murit pe scaun. După înmormântarea lui a cuprins desperarea pe văduva şi pe fiiul ei aşa de puternic, încât s'au hotărât să se omoare ambii. Mai întâiu a puşcat fiiul pe mamă-sa şi apoi cu două gloanţe de revolver şi-a luat şi el viaţa.

•

Gimnazişti hoţi. O bandă de hoţi, formată din elevi de gimnaziu, a fost descoperită în zilele acestea în Lugoj. De timp îndelungat s'au întâmplat mai multe spargeri în Lugoj, fără să se dea de urma hoţilor. Luni s'a întâmplat o nouă spargere la librarul Coloman Nemeş, înstrăinându-i-se o mulţime de cărţi. In fine după cercetări a dat poliţia de urma hoţilor, şi mare fu surprinderea când se află că toţi sunt studenţi, şi încă din cele mai bune familii din Lugoj. Studenţii ascundeau obiectele furate în o peşteră dela marginea oraşului, unde îşi ţineau şi consfătuirile. Unii dintre gimnazişti au fost puşi în închisoare preventivă.

•

O expediţie aeronautică la polul nordic pregăteşte jurnalistul american Welman. La aceasta expediţie va luà parte şi căpitanul Krogh, care a mai luat parte la mai multe expediţii aeronautice.

*

Cutremur de pământ. In Ciacova, comitatul Timiş, s'a simţit Duminecă în 10 Martie la orele 10 seara un cutremur de pământ, care a durat patru secunde. Sguduitura n'a fost tocmai puternică.

*

Luptă în biserică. In o biserică catolică din New-York s'a întâmplat o luptă între preoţi şi nişte hoţi. Biserica e pusă prin sonerie electrică în legătură cu locuinţa parohială, aşa că în cazul vreunei spargeri, preoţii puteau fi îndată vestiţi. Duminecă noaptea au fost alarmaţi preoţii, — erau patru — prin soneria dela biserică. Indată s'au sculat, au pus mâna pe revolvere şi au întrat în biserică. Aici au găsit 6 hoţi, cari tocmai erau ocupaţi cu strângerea preţioaselor de pe masa altarului. Atunci preoţii au făcut us de armele lor, de asemenea şi hoţii au început a puşca şi s'a iscat o luptă, care s'a finit cu fuga hoţilor.

*

Săpături arheologice în Palestina. Sultanul a dat voe arheologului german Dr. Ernest Sellin, ca să facă săpături arheologice în locul unde era vechiul Ierichon, care a jucat rol important în istoria biblică. Aceste exploatări au fost puse la cale de ministrul de culte german, care a angajat pe lângă profesorul Sellin, pe cei mai probaţi specialişti.

ECONOMIE.

Procurare favorabilă de articli economici.

Aducem la cunoştinţa economilor noştri, că subscrisul comitet este gata a mijloci pentru orişicine i-se va adresa, procurarea articlilor economici amintiţi mai jos, lângă cari însemnăm şi preţul:

Sămânţă de iarbă engleză, 1 kgr. 54 b.

Sămânţă de iarbă franceză, 1 kgr. 1 c. 44 bani.

Sămânţă de luţernă franceză, 1 kgr. 1 cor. 64 bani.

Sămânţă de luţernă italiană, 1 kgr. 1 cor. 48 bani.

Sămânţă de trifoiu roşu, 1 kgr. 1 cor. 50 bani.

Sămânţă de napi „Mammuth", roşii, mari, 1 kgr. 80 bani.

Sămânţă de napi, galbini, mari, 1 kgr. 80 bani.

Sămânţă de napi „Obendorf", galbini, rotunzi, 1 kgr. 1 cor.

Sămânţă de napi „Eckendorf", roşii, 1 kgr. 80 bani.

Sămânţă de ciapă „Zittau", uriaşe, galbină, 20 grame 20 bani.

Sămânţă de ciapă „Braunschweig", 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de ciapă „Rocca", 20 gr. 30 b.

Sămânţă de ciapă „Madeira", 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de sălată pistriţă, 20 gr. 20 b.

Sămânţă de pătrângel de toamnă, 20 gr. 10 bani

Sămânţă de pătrângel de vară, 20 gr. 10 bani.

Sămânţă de morcovi de vară „Nantes", 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de morcovi de toamnă „Weseler", 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de ridichi roşii timpurii, 20 gr. 12 bani

Sămânţă de ridichi de Maiu, mari, 20 gr. 12 bani.

Sămânţă de ridichi de iarnă, negre, 20 gr. 12 bani.

Sămânţă de ridichi de lună „Radies", 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de castraveţi de Japonia, 20 gr. 40 bani.

Sămânţă de varză „Braunschweig", uriaşă, de iarnă, 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de varză „Erfurt", timpurie, 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de călărabe (gulii), albe, timpurii, 20 gr. 30 bani.

Sămânţă de călărabe de toamnă, vinete 20 gr. 24 b.

Sămânţă de mazăre oloagă, 1 kgr. 80 b.

Sămânţă de fasole „Non plus ultra", oloagă, galbină, 100 gr. 32 bani.

Sămânţă de fasole de Iulie, 100 gr. 20 bani.

Sămânţă de patlagele (paradaise) „Prezident-Garfield, 1 kgr. grele, 20 gr 1 cor.

Ardeiu bulgăresc, roşu sau galbin „Buldog", 1 porţie 20 bani.

O colecţie de flori bine alese, 20 soiuri, (domneşti şi româneşti) 2 cor.

O jumătate colecţie de flori 1 cor.

Legături de altoit „Raffia", 1 kr. 1 cor. 20 bani şi 10 kgr. 10 cor.

Funii de „Cocos" (de legat altoi) 1 kgr. 1 cor. 20 bani şi 5 kgr. 5 cor.

Răşină de altoit, fluidă, 1 cutie à 125 gr. 50 bani, à 250 gr. 1 cor., à 30 gr. 20 b.

Doritorii, cari vor trimite la adresa subscrisului secretar, preţul, cum şi 20 bani pentru buletinul de expediţie şi pentru pachetat, 4 bani taxă de înmanuare postală, — vor primi articlii comandaţi cu posibilă grăbire.

Sibiiu, 13 Martie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa, *prezident.* — *Vic. Tordăşianu*, *secretar.*

Din public.*)

Un răspuns.

In numărul 7 — 1907 al ziariului „Libertatea" un „Raportor" din Câmpeni, sub titlul „Oi călbejite" scrie între altele şi despre mine, că sunt membru al casinei maghiare din Câmpeni.

Dacă „Raportor"-ul arătà simplu faptul numai, că cutare e membru la casina cutare, nici că prindeam condeiul să-i răspund.

A fi sau a nu fi membru la o societate de lectură, fie acea românească, ungurească, ori nemţească, e o afacere pur privată, cu care controlul public n'are nici în clin nici în mânecă.

Dacă toţi românii câţi cetesc scrieri şi jurnale ungureşti, ori studiază la şcoli ungureşti, greşesc, atunci da, şi eu am greşit, când m'am înscris membru la casina maghiară din Câmpeni, cu scop ca să mă folosesc de *biblioteca* ei, care ar fi vrednică de invidia casinei române din Câmpeni, despre care „Raportorul" n'are alt cuvânt, decât că *n'a funcţionat*. (Cu alte cuvinte: fire'ar, dar nu-i.)

Dar să trecem peste asta. Altceva aveam eu de spus dlui „Raportor". Când mai scrie la gazete, să studieze mai înainte „altera pars Petri", carea spre nepreţuita noastră pagubă naţională îi lipseşte. Apoi să nu se prea încoarde cu caracterizările şi poreclele la adresa celor ce n'au nevoie de lecţiile Dsale de naţionalizm.

De încheiere încă una Dle „Raportor". N'ai binevoì a-ţi da pe faţă numele că tare aş dorì să ştiu, că dela ce înălţimi te-ai înjosit a te coborâ la noi bieţii, ca să ne îndreptezi paşii în cele naţionale?

Atunci poate vom mai stà de vorbă.

*

Răspunsul acesta î-l trimisesem ziariului „Libertatea" cu rugarea să-l publice, cea ce însă n'a făcut. Atâta rău! Dar a făcut „Libertatea" altceva.

In numărul său 9 — 1907 într'un articol intitulat „Un răspuns rău ticluit" î-şi permite uşurinţa — ca să nu fac uz de o altă expresie — de a mă atacà şi ponegrì în românizmul meu, recurgând la necuviincioasele arme ale neadevărului. Răspund, că afirmaţiile, că m'aş fi înscris membru la casina ungurească din Câmpeni „aşa cam într'ascuns", că prin aceasta voiam „să le câştig graţia Ungurilor", că „dau coate cu spionii de pe la cele slujbe" — sunt tot atâtea neadevăruri liferate de „vedeta conştienţioasă a românizmului drept" de „adevăratul Român" din Câmpeni.

Dacă cu d'al d'astea vrei să faci paradă de erudiţie gazetărească, Dle dela „Libertatea", apoi nu-ţi vei ajunge scopul, măcar să mai fii pe atât de întransigent!

Că pentru ce m'am făcut membru la casina din chestie — am spus'o mai sus. Admit, că prin aceasta o sprijinesc indirect, dar cel ce-şi cumpără cărţi ungureşti de la o librărie ungurească, ce face??

Lăpuş, 23 Februarie v. 1907.

Ioan Todea
preot.

Bibliografie.

Petrecându-se toate exemplarele Cărţii Sfintelor Evangelii, tipărite în anul 1859 de fericitul întru pomenire Arhiepiscop şi Metropolit Andreiu baron de Şaguna, s'a pus la cale tipărirea de nou a sfintelor Evangelii, de astădată şi întâia-oară cu litere străbune-latineşti, precum aduce cu sine progresul cultural, la care a ajuns poporul nostru românesc. Ingrijirea pentru tipărirea acestei ediţiuni nouă a Evangeliilor s'a făcut sub priveghierea Inalpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* prin bărbaţi competenţi din gremiul conzistorului arhidiecezan, după textul Evangeliilor edate de neuitatul Arhiepiscop şi Metropolit Andreiu, pe lângă foarte puţine schimbări sintactice, reclamate de înţelegerea mai bine a textului.

Ediţiunea aceasta a sfintelor Evangelii se distinge prin un format frumos şi plăcut şi prin litere mari şi alese, la care lucrare în toate privinţele perfecţionată, nu s'au cruţat nici un fel de cheltueli, ce s'au cerut. Cartea sfintelor Evangelii în noua ediţiune se poate procurà dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu, legată frumos cu preţul de 25 cor., iar nelegată cu 15 coroane. Se înţelege de sine, că după dorinţă legătura se poate executà în mod mai luxos şi prin urmare cu preţ mai scump.

E de dorit, ca bisericile şi preoţii noştri să-şi procure cartea sfintelor Evangelii în ediţia nouă nu numai pentru cazul că cea folosită până acuma ar fi veche, deteriorată, ci şi pentru motivul a avea cea mai însemnată carte bisericească tipărită cu litere străbune-latineşti. Prelângă biserici şi preoţi se ştie, că evlavia creştinilor noştri n'a scăzut nici astăzi într'atata ca să nu se găsească unul sau altul sau mai mulţi la olaltă dintre ei, cari contribuind din ce le-a dat Dumnezeu, cu dragoste şi elevaţiune creştinească să procure pentru biserica lor această carte, ca un prinos ales şi plăcut lui Dumnezeu.

Teatru.

Sâmbătă: *Der Generalkonsul*, operetă.
Duminecă d. a. *Frühlingsluft*, operetă.
Seara: *Kean*, dramă.

Banii daţi

pentru „Emulsion"-ul lui Scott, la tot cazul nu sunt perduţi, deoarece sănătatea e mai scumpă ca bogăţia „Emulsion"-ul lui Scott conţine cel mai fin oleu de peşte norvegian care există. Procedura specială de fabricare alui Scott este rezultatul unui studiu şi unei experienţe de 30 de ani. Productul posede o eficacitate extraordinară la boale sau la întrămare. Cu oleul simplu de peşte departe s'ajungi la acelaş rezultat ca cu „Emulsion" ul lui Scott. VIII 252 3—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke"
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 204/1906. [70] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească vacantă de clasa III Gărda de sus cu filia Neagra-de-sus se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii de a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu până la terminul cuvenit şi să se înfăţişeze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protop. gr. or. al Câmpenilor.
Câmpeni, 20 Februarie 1907.

Romul Furdui
protopresb.

Nr. 206/1906 [71] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească vacantă de clasa III **Valea-verde** se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii de a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu în terminul cuvenit şi să se înfăţişeze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protop. gr. or al Câmpenilor.
Câmpeni, 20 Februarie 1907.

Romul Furdui
protopresb.

Nr. 306/1906 [72] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bisericească vacantă de clasa III **Vidra-de-jos** se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu în timpul cuvenit şi să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protop. gr. or. al Câmpenilor.
Câmpeni, 20 Februarie 1907.

Romul Furdui
protopresb.

Nr. 257/1907 [63] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna Aţintiş, protopresbiteratul Turda, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi trimită suplicele instruite în regulă subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, de unde se pot luà şi informaţiuni mai detaiate, apoi se pot prezentà înaintea alegătorilor şi la biserică, pentru a cântà, resp. a celebrà şi cuvântà.

Turda, 16 Februarie 1907.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Concurs.

La *„Zlăgneana“*, institut de credit şi economii, societate pe acţii în Zlagna—Zalatna (Alsó-fehér megye), *în mod provizoriu* află aplicare un **contabil,** pe lângă un salar anual de 1500 (una miie cincisute) coroane şi tantiema statutară. Se recere să fie absolvent a şcoalelor comerciale şi independent să ştie conduce contabilitatea institutului, să poseadă cel puţin limbile română şi maghiară. Dupăce va fi ales în mod definitiv, succesive, conform nizuinţelor şi purtării sale, i-se va mărì salarul.

Petenţii au a se adresà „Direcţiunii institutului Zlăgneana“ până la 30 Martie 1907 st. n., având a-şi alătura la petiţie toate documentele necesarii pentru cualificaţie, praxă şi purtarea morală.

[69] 2—3 **Directiunea.**

Anunţ!

Mai am de vânzare **viţă de vie** foarte frumoasă, altoită în viţă americană cu rădăcină, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă) şi anume: din muscateler 2000 bucăţi, — din feteşti (leányka) 1800 bucăţi, — din Risling italian (Walchrisling) 2000 bucăţi, — din Som (tonieger) 1000 bucăţi, — şi din moi (albi) 1300. bucăţi Comandele să se trimită la adresa: *George Şerban*, par. gr. cat., Şmig (Somogyom) p. u. Medgyes. [67] 2—3

Nr. 64. [73] 2—2

Publicare de licitaţie.

Pe baza planului şi preliminariului de spese, aprobat prin decisul Preaveneratului Conzistor archidiecesan dto 21 Februarie a. c. Nr. 1740 Ep., adaptarea bisericei din sus din Sebeşul săsesc se dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende, carea se va ţineà Duminecă, în 25 Martie (7 Februarie) a. c. la 2 ore d. a. în şcoala română din Sebeş.

Preţul de strigare 4200 Cor. Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunii vadiu de 5°

Tot materialul necesar are să-l dei întreprinzătorul.

Sunt admise şi oferte închise, provăzute cu vadiul de 5% şi c declaraţiunea, că respectivul cunoaşte condiţiunile de licitare şi se supun lor. Ofertele închise sunt a se înaintà înainte de începerea lic taţiunei.

Planul, preliminariul de spe şi codiţiuunile de licitaţiuna se vedeà la oficiul parohial.

Sebeşul săsesc, 25 Februarie (10 Martie), 1907.

Comitetul parohial:

Sergiu Medean prez. — **Ioan Pavel** notar

Croitoria Gustav Stasney

din Sibiiu strada Baier Nr. 2.

aduce la cunoştinţă preaonoratului cler ortodox român, precum şi domnilor candidaţi de preoţie că confecţionează

reverenzi, ornate bisericeşti

precum şi tot felul de **haine bărbăteşti,** pe lângă preţurile cele mai moderate.

Pentru serviciul solid şi prompt garantează firma, care se află de 60 ani.

Sibiu, în Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:
Gustav Stasney
[52] 3— croitor.

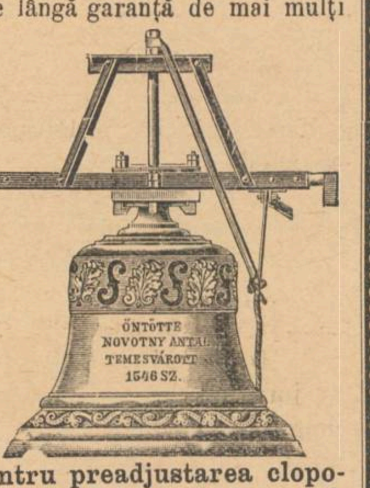

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 13 - 41

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Prăvălie nouă.

Gerson Grünblatt
Piaţa-mare Nr. 3 şi 5. SIBIIU Piaţa-mare Nr. 3 şi 5.
Palatul „Bodenkreditanstalt“.

Imbrăcăminte

pentru **domni, dame** şi pentru **copii,**
apoi **Ghete** şi **Pălării.**

PRINCIPIUL NOSTRU:
„Vânzare mare cu profit puţin“.

FIECARE cumpărător primeşte un block care valorează 5% rabat în marfă. [53] 3—5

ÎN 6 ZILE LA AMERICA

Transport de persoane
în
Canada și Argentina.

Cereți clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.

Falk et Comp.
Secţia românească.

Hamburg
Strada Raboisen Nr. 30.

257 21—26

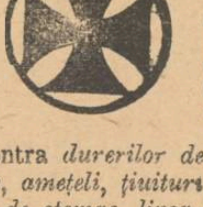

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! — **Nu e mijloc secret**

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulat a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu s va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba ap ratul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11] 3

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fóre slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Redactor responzabil Teo Păca [illegible] ţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 25 Sibiiu, Marţi 6/19 Martie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

„Vis frumos!...“

Politica de maghiarizare nu e alta decât o copie fidelă a politicei de germanizare, inaugurată pe vremea Impărătesei Maria Terezia şi continuată până la o vreme sub domnia Impăratului Iosif II. Lozinca era pe atunci: Toţi cetăţenii monarhiei să vorbească o singură limbă, limba germană, şi să formeze un singur popor, poporul german, — în care scop se şi introdusese în şcoale propunerea studiilor în limba *germană*. Astăzi iarăşi lozinca la noi e următoarea: Toţi cetăţenii Ungariei să vorbească limba statului, limba maghiară, pentruca statul unitar maghiar să fie compus din un singur popor, stăpânit de aceleaşi sentimente, din poporul maghiar, — în care scop vedem cum ni-se bagă în şcoale limba de propunere *maghiară*, în contra tuturor legilor pedagogice.

A fost greşită politica de germanizare, şi tocmai de aceea n'a dat roadele dorite şi aşteptate, iar în consecvenţă greşită e şi politica de maghiarizare, care tot aşa va da faliment, mai curând ori mai târziu, ca şi ceealaltă. [illegible]eeace s'a întreprins şi se [illegible]nde mereu din partea guve[illegible]recătoare în privinţa aceas[illegible] numai *încercări*, cari nu po[illegible] la scopul care se urmăreşte. [illegible]ri imposibile nu se pot face, nici cu sute de legi, fie oricât de aspre şi oricât de bine executate, pentrucă întocmai precum din simbure de prun nu răsare măr ori păr, nu se poate face nici Ungur din cetăţeanul care vorbeşte altă limbă. Astăzi nu! Steanul de piatră poate să cadă din vârful muntelui jos la pământ, dar pentru aceea piatră rămâne, încă multă bucată de vreme, până ce se va măcina întâiu bine, bine, ca să se facă una cu pământul. Iar pentru procedura aceasta se cere timp, mult timp! Muntele însă tot munte rămâne!...

Tot aşa nu se poate face deci maghiarizarea popoarelor de altă limbă din patria noastră peste noapte, oricât de mult să se dorească aceasta din partea politicei maghiare. Şi din ce se fac mai mari opintiri pentruca să se ajungă acest scop, cu atât mai grea e realizarea dorinţei, pentrucă devine mai energică — *apărarea!*

Dar nu aceasta e ce vrem să scoatem la iveală de astădată, ci faptul, că au fost totdeauna şi oameni cu vederi clare printre compatrioţii maghiari, cari au înţeles, că maghiarizarea popoarelor de altă limbă din patria noastră nu se poate face, iar dacă se încearcă a se face *prin şcoale*, aceasta e *în detrimentul instrucţiei publice*, care numai *în limba elevilor se poate face cu succes.*

Un glas înţelept în privinţa aceasta s'a auzit în dieta din Pesta dela anul 1848. Era la ordinea zilei proiectul de lege despre *instrucţia* [illegible]*porală*, prezentat dietei de către [illegible]strul *Eötvös Jozsef*. In proiect [illegible]nea, că limba de propunere în şcoalele poporale *e limba elevilor.* S'a făcut însă propunere, ca să fie limba maghiară limbă de propunere în toate şcoalele, iar propunerea aceasta (care de altcum nici nu s'a primit din partea dietei) a combătut-o deputatul *Kazinczy Gábor*, în şedinţa din 7 August 1848, cu cuvintele următoare:

„...Aşa cred, că vederile acelora au viitorul cel mai sigur, cari *renunţă la aceea,* ca în ţinuturile Ungariei, pe unde nu se vede nici sâmburele elementelor maghiare, *limba maghiară să fie vreodată limbă de viaţă în raporturile de toate zilele*. Şi nu perde statul nimica prin aceasta, dacă se îngrijeşte, ca pe acolo să fie educaţi cetăţeni cu sentimente de simpatie faţă de viaţa de stat. Când parlamentul s'a apucat de resolvarea chestiei instrucţiei poporale, a cunoscut greutăţile enorm de mari şi de apăsătoare împreunate cu esecutarea acestei legi, deci cu atât mai necesar este, ca esecutarea să nu fie pusă pe astfel de baze, cari *pot să nimicească succesul.* Aparţin şi eu acelora, cari consideră atragerea către idealul maghiarismului ca poruncă inevitabilă a dogmei lor, dar cari cred, că totuşi chestia nu poate fi pusă astfel, ca *să câştigăm nişte şcoale maghiare, iar instrucţia poporului să o nimicim.* Propunerea făcută de Toth Lörincz, nu o aflu de primit. Primirea ei, dupăcum cunosc eu împrejurările, ar însemna atâta, cât *a jertfi instrucţia poporului pentru un frumos articol de lege.* Pentrucă dacă se decretează, că în primii trei ani, limba maghiară are să fie studiu obligat în şcoală, iar în ceilalţi trei ani din urmă poporul să nu primească educaţie în altă limbă (asta era propunerea lui Toth), veţi binevoì a lua în băgare de seamă, că *cultura*, adecă îndepărtarea elementului maghiar de părţile dela nord ale Ungariei, va mai putea fi atinsă şi *pe ce cale?* Aceea, ca să fie cu putinţă să-şi insuşască limba maghiară copilul omului sărac în trei ani de şcoală în aşa măsură, ca peste trei ani instruarea lui să se poată face exclusiv în limba maghiară, *e un vis foarte frumos, dar viaţa nu întinde nici o bază pe seama acestui vis*“...

Suntem şi astăzi acolo unde eram la 1848 cu privire la maghiarizarea popoarelor nemaghiare din patrie, şi chiar şi cu privire la dorinţa de a se vedea maghiarizate şcoalele confesionale, ori cel puţin instrucţia din ele, barem în parte. Tot la măsurile de încercare! De aceea le revocăm în memorie tuturor acelora pe cari îi priveşte frumoasele şi profeticele cuvinte ale lui *Kazinczy*, şi îi rugăm de nou, să nu nimicească succesul instrucţiei în şcoala elementară poporală prin urmărirea unu scop, care nu poate fi atins niciodată, să nu nimicească instrucţia poporală prin aceea, că se pune doară mâna pe câteva şcoale, să nu jertfească instrucţia poporală de dragul unui frumos proiect de lege, şi să nu râvnească la realizarea unui *vis frumos*, foarte frumos, pentru care însă viaţa practică nu tinde nici o bază, dar absolut nici o bază reală!

Protestul bisericei săseşti.

In contra proiectului de lege al contelui *Apponyi*, referitor la îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti la şcoalele comunale şi confesionale, consistorul bisericei săseşti din Ardeal a înaintat parlamentului şi guvernului ungar următorul protest:

„Excelenţa Voastră, domnule ministru-prezident! Umilit subsemnatul consistor al bisericei evangelice A. B. din părţile ardelene ale Ungariei se simte dator aşi expune în faţa înaltului minister cu toată stima nedumeririle faţă de proiectul de lege prezentat casei deputaţilor, cu privire la raporturile de drept în şcoalele poporale nemaghiare şi la competenţele învăţătorilor poporali dela şcoalele comunale şi confesionale.

Proiectul de lege mânecă dela chestia salarelor învăţătoreşti dela şcoalele poporale, şi are intenţiunea să reducă în mod esenţial, dacă nu poate să delăture numai decât, diferenţele cari există între salarele învăţătorilor de stat şi ale celor confesionali şi comunali. Lucrul are să se întâmple astfel, că salarele vin stabilite în lege şi pentru învăţătorii confesionali, şi dacă confesiunea nu poate să le plătească, vine statul şi ajută.

Cu toate, că o obiecţionare principiară nu e de ridicat, ba bisericile ar trebui să fie mulţămitoare şi recunoscătoare dacă statul dă ajutor din bogatele sale mijloace bisericelor sărace pe terenul cel mai principal cultural, situaţia trebue să devină cu desăvârşire alta, când să precumpănesc *condiţiunile* sub cari să întâmplă aceasta, şi când întregul cuprins al proiectului de lege vine examinat, nu numai din puunctul de vedere al bisericilor, ci şi din al dreptului public şi al binelui de obşte.

Făcând aceasta, ajungem la resultatul, că proiectul de lege aruncă la o parte fundamentale cerinţe de ale dreptului şi justeţei, de ale pedagogiei şi culturii.

Proiectul de lege restrânge în prima linie autonomia bisericei, contrar dreptului existent, în mare măsură, ba în parte o nimiceşte chiar.

Deja primul paragraf conţine o astfel de restrângere, când decretează, că competenţele învăţătorilor confesionali, cari vin declaraţi funcţionari publici, au să fie asigurate pe cale administrativă. Sub administraţie cu greu se poate închipuì altceva, decât autoritatea de stat, respective administraţia municipală, în stăpânirea căreia vin daţi funcţionarii bisericei dela şcoalele confesionale. O astfel de ingerinţă înseamnă restrângere esenţială în autonomia bisericei.

Conturbată şi aproape nimicită vine apoi autonomia bisericei prin un şir întreg de alte grave dispoziţiuni, şi anume prin toate condiţiunile legate de ajutoriul de stat. Scopul acestor condiţiuni e acela, de a scoate tot mai mult biserica din posesiunea şcoalei, dar de a lăsa tot în grija ei cea mai mare parte a sarcinilor. Deja la neînsemnata ajutorare din partea statului cu 200 cor., încuviinţarea alegerii ori a numirii învăţătoriului confesional depinde dela ministeriu. Şi dacă în două rânduri nu-i convine propunerea, — îi stă în voie să nu-i convină, — i-se dă dreptul să numească el pe învăţătoriul confesional. (§. 21.) O şcoală cu limba de propunere nemaghiară primeşte ajutor numai în cazul, când ministrul de instrucţiune încuviinţează manualele şi mijloacele de învăţământ (§ 20.) şi când acestea sunt de *„cuprins patriotic“*, ca şi cum s'ar putea presupune, că şcoalele ar folosi manuale de cuprins nepatriotic!

Dar e dată la oparte autonomia bisericei prin dispoziţiunile disciplinare (§ 23—30), cu toate că se menţine principiul, că dreptul disciplinar rămâne în mâna autorităţii confesionale. Dispoziţiile singuratice decretează însă cu totul contrariul. Pentrucă fiecare sentenţă este a se trimite ministrului spre aprobare, iar ministrul are dreptul de a ordona o nouă cercetare.

Şi apoi unde rămâne dreptul bisericei, dacă ministrul poate pune la cale prin comisiunea administrativă în contra *fiecărui* învăţător cercetare disciplinară, întrând astfel o autoritate nebisericească în drepturile bisericei? Pe lângă aceasta vine, că majoritatea din cele cinci căzuri înşirate, în cari poate fi ordonată cercetarea disciplinară, sunt formulate prea în general şi sunt prea puţin precise, astfel, că se vor naşte din ele multe perzecuţii şi vexări.

Trebue să dificultăm punctul 1 din §-ul 24, după care e decretată ca delict disciplinar neatingerea scopului instruării în limba maghiară. Suntem de părerea, că delict disciplinar se comite numai atunci, când respectivul e vinovat de ceva. Dar cel ce cunoaşte viaţa din şcoală, în special din şcoala poporală, nu poate să nu fie în curat cu aceea, că neatingerea scopului instrucţiei, învăţarea din partea elevilor într'o anumită măsură, numai în cazuri foarte rari poate fi pusă în sarcina învăţătoriului. Iar dacă dispoziţia cu privire la scopul instrucţiei în limba maghiară e ţinută în termini atât de generali şi nehotărâţi, ca în §-ul 19, posibilitatea e dată cu determinările acestea de a trage *pe toţi* învăţătorii în cercetare disciplinară. Şi dacă vine condamnat învăţătoriul, ministrul *închide* şcoala, care n'a greşit nimica, şi pedepseşte confesiunea, a cărei autonomie eschide cu totul o astfel de ingerenţă. Iar când după §-ul 27 grupe întregi de şcoale pot fi închise şi susţinătoriul de şcoale (adecă biserica) îşi perde dreptul de a mai susţinea şcoale, când susţinătoriul de şcoale e vinovat de vinovăţia învăţătoriului, — se iau numai dispoziţiuni chemate să pregătească terenul pentru delăturarea totală a şcoalei confesionale.

Noi încă suntem de părerea, că direcţia contrară statului are să fie pedepsită, atunci când se ascunde sub mantaua şcoalei. Dar aceea ce se înşiră în lege că duşmănie faţă de stat, e iarăşi atât de în general expus, încât o aplicare justă e eschisă, mai ales în statul nostru, unde judecata, că ce e agitaţie în contra constituţiei şi în contra unităţii naţionale de stat, etc. variază amăsurat grupărilor politice.

Cu restrângerea şi nimicirea autonomiei bisericilor stă în legătură încă ceva. Proiectul de lege prezentat parlamentului e un pas înainte pe calea maghiarizării şcoalelor poporale. Conform §-lui 14 din art. de lege 44 dela 1868, comunităţile bisericeşti au dreptul să determine limba de propunere în şcoalele lor. Dar acum se stabileşte numai decât excepţia, că acolo unde limba de stat e întrodusă ca limbă de propunere, starea lucrului nu mai poate fi schimbată, (§. 18), ceeace iarăşi e o grea vătămare a autonomiei bisericei. Şi acì a mai făcut şi comisiunea şcolară adaosul, care înseamnă o nouă nedreptate şi inegalitate. Dacă cel puţin jumătate din elevii înscrişi la şcoala poporală confesională sunt de limba maghiară, ori cunosc limba maghiară, limba de propunere are să fie cea maghiară; pe când susţinătorii de şcoală au să grijească numai *„după putinţă“*, ca şi cei de limba nemaghiară să primească instrucţie în limba lor maternă. Dispoziţia aceasta ia din mâna susţinătorilor de şcoale dreptul de a determina singuri limba de propunere şi nu e admisibilă din punctul de vedere al autonomiei bisericeşti.

Dar abstrăgând dela aceasta cum să se întocmească o astfel de instrucţie? Jumătatea de elevi, cu limbă maternă nemaghiară, să fie instruată în oare separate şi în clase separate?

Intrebarea aceasta se impune şi cu privire la ceealaltă dispoziţie îngreunătoare, anume, că în şcoalele poporale confesionale, în cari cel puţin 20% dintre elevi sunt de limba maghiară, ori cunosc limba maghiară, este a se întrebuinţa şi limba maghiară ca limbă de propunere.

Să li-se propună elevilor acestora de limbă maghiară, în care separate sau în clase separate?

Dar abstrăgând dela greutatea legată de o instrucţie făcută în două limbi, de *ce nu se admite şi cazul contrar?* Nu merită oare minoritatea nemaghiară aceeaşi consideraţiune?

Apăsarea şi nedreptatea cea mai mare o aflăm însă în dispoziţia luată din partea comisiunii şcolare, că în şcoalele de repetiţie este a se întrebuinţa exclusiv limba maghiară ca limbă de propunere. E o nedreptate aceasta faţă de autonomia bisericei, care are dreptul de a determina limba de propunere, şi e un atac îndreptat în contra drepturilor omului, delăturate prin aceasta în aşa mod, că cele mai sfinte sentimente vin ofensate şi vătămate.

Dar şi din punctul de vedere al educării poporale la naţionalităţile nemaghiare, din cari o parte formează biserica noastră, provoacă îngrijiri grele proiectul de lege. Face parte din măsurile, cari, dela 1868 încoace, când s'a creat legea liberală despre instrucţia poporală, cu ţinerea în vedere a adevăratei promovări a instrucţiei poporului, au dat mai mult la o parte scopul politicei şcolare, prefăcând din şcoala poporală mijloc de maghiarizare. Incă în motivarea art. de lege 18 din anul 1879 se spunea: „A constrânge pe cetăţenii de altă limbă să-şi însuşească şi limba statului pe lângă limba lor maternă, ar fi o nisuinţă zadarnică“, fiindcă urzitorii acelei legi ştiau, că cunoaşterea a două ori trei limbi se impune ca lege a vieţii acolo, unde diferite popoare trăesc şi muncesc zilnic împreună şi lângă olaltă, şi că şcoala pe lângă cea mai mare opintire nu poate face niciodată aceeace face pe nesimţite viaţa. Legea aceasta însă se pune pe basele forţei. Fiecare copil, chiar şi acela care în jurul său numai rareori sau niciodată nu aude vorbă ungurească, *trebue* să fie adus prin şcoală acolo, ca să-şi poată exprima gândirile în ungureşte, amăsurat scopurilor vieţii sale (§. 19). Chiar dacă pretensiunea aceasta ar fi cea mai minimală, rămâne din ea destul, ca cea mai mare parte a elevilor să nu poată atinge acest scop. Şi de dragul acestui scop să rămână toate celelalte îndărăt!

Mijloacele înşirate în lege pentru ajungerea acestui scop ne silesc să ne exprimăm îngrijirile şi în altă privinţă. Şcoalele ajutorate de stat au să folosească în viitor numai manuale şi mijloace de învăţământ aprobate de ministru, şi peste tot e nizuinţa, a lega întrebuinţarea mijloacelor de învăţământ de aprobarea ministrului. Abstrăgând dela aceea, că iarăşi stăm în faţa unei grave vătămări a autonomiei, o astfel de epitropizare din partea centrului a şcoalelor, cari au să servească diferitelor cercuri sociale sub diferite împrejurări, e o vătămare a instrucţiei, iar restrângerea, că exclusiv cărţi şi mijloace de învăţământ din patrie să fie folosite, ne taie viaţa spirituală, care nu se poate lăuda cu o extraordinară putere proprie internă, de către viaţa spirituală a lumii culturale, pe care nu o formează numai o singură naţiune; iar o astfel de izolare n'a adus nici unei naţiuni şi nici unui popor nici un bine.

Şi ce să zică învăţătoriul, când ceteşte dispoziţia din §-ul 17, că între mijloacele de şcoală întrebuinţate în salele de învăţământ să nu fie de acelea „cari se refer la istorie şi geografie străină“? Adecă în viitor să nu se mai pună pe păreţi harta Greciei şi a Romei, a Engliterei şi a Americei, nici chipul catedralei din Strassburg şi Köln, ori chipul lui Kaulbach? Dărâmarea Ierusalimului şi emigrarea popoarelor asemenea nu mai au loc pe păreţi! Nu tragem la îndoială, că paragraful nu are aceasta în vedere, însă cine garantează, că spirite cari vreau să-şi facă merite nu aşa au să-l interpreteze? Textul îi sileşte să o facă aceasta!

E peste tot o dureroasă impresie, care nu poate fi învinsă, când proiectul de lege spune, că pentru confesiuni au să fie stabilite dispoziţiuni în lege, cum să se înveţe patriotismul în şcoalele lor. Ce e sfânt şi intern în om, nu se poate învăţà şi bovisa, religia tot atât de puţin ca şi iubirea de patrie. Noi ne putem lăuda cu ea şi o putem dovedì cu credinţa şi cu munca prestată patriei, dar tare ne temem, că ori ce încercare de a învăţà patriotismul după paragrafi, papagaliceşte, va da rezultat contrar. O lege şcolară nu poate să fie lege poliţială, căci atunci să condamnă singură. Ear proiectul acesta de lege e de natura aceasta. In el e turnată în paragrafi neîncrederea faţă de şcoalele confesionale, a căror muncă e desconsiderată şi dejosită.

Acestea sunt unele din esceptiunile ce le avem în contra proiectului de lege, pe cari pentru aceea ni le-am expus aşa de pe scurt, fiindcă scurtă ne e şi vremea faţă cu grăbirea cu care se pertractează o chestie atât de importantă şi face aproape imposibilă expunerea îngrijorării din partea acelora, ai căror nervi de viaţă sunt atinşi prin legea aceasta.

In expunerea de motive se spune, că legea nu va împedecà pe Nemaghiari se dee educaţie fundamentală copiilor lor in limba lor maternă, — dar după judecata noastră le face aceasta cu neputinţă în mare parte. Rezultatul va fi, că cetăţenii nemaghiari vor fi greu vătămaţi în cultivarea lor, ear prin aceasta se deschid rane nouă în corpul patriei. Urmarea va fi, creşterea numărului emigranţilor

De aceea, e o datorinţă de conştienţă a noastră, *să protestăm solemn în contra acestui proiect de lege*, care vatămă greu autonomia bisericei noastre.

Sibiiu, 4 Martie 1907. Consistorul bisericei regnicolare evangelice A. B. din părţile ardelene ale Ungariei: *Dr. F. Teutsch*, m. p. episcop. *Carol Fritsch* m. p., secretar.

Vorbirea deputatului Dr. Vaida,

rostită în dieta ţării Luni, 11 Martie n.

(Urmare).

De aceea l-aş ruga foarte mult pe dl ministru, ca să ia sub apreciare această chestiune, şi dacă nu va fi cu putinţă din pricina finanţelor sleite, a se introduce în întreaga ţeară, să înceapă cel puţin icicolea şi să pună măcar baza. Prin aceasta dl ministru de culte şi-ar câştiga merite neperitoare, iar majoritatea actualului guvern şi-ar puteà asigura şi el o aureolă de glorie, şi ar fi cel puţin între puzderia de ispràvuri mici ale guvernului actual şi o faptă mare, prin care şi-ar asigura recunoştinţa posterităţii. (Aprobări în centru). Datoria unui guvern nu e numai aceea, ca să facă până baţi în pălmi proiecte de legi nouă, ci mai vârtos, ca prin creaţiuni mari să facă începutul unei ere mai bune. (Aprobări în centru), căci acel popor sărac nu-şi trimite copiii la şcoală numai pentrucă de multeori nu are bani, ci la aceasta contribue şi alt fapt. Iar trebue să amintesc pe dl Fr. Halász. Zadarnică e instrucţia statului, zadarnică urcarea salarului învăţătoresc, dacă nu vom afla chip, ca să se delăture *antipatia poporului faţă de şcoală.* Nu vreau să mă extind asupra chestiei naţionaliste în legătură cu proiectul de lege, ci voiu ceti numai datele asupra poporului în sine, asupra naţiunei maghiare. Spune domnul Halász în interesanta sa carte referitor la instrucţia în şcoala poporală: (ceteşte).

„In cursul oficiului meu îndelungat de inspector şcolar am experiat de multeori, că poporul nostru cu vorba bună e aplicat să jertfească pe seama şcolii“.

De aceea se întâmplă asta, fiindcă copiii se îndoapă în şcoală cu multe, foarte multe. Să ne aducem aminte cu toţii, care n'a fost şcoala chin pentru noi toţi? De ce? Pentrucă materialul de învăţământ în manuale nu-i aşa aranjat, ca acel manual să deştepte interes în elevul care nu dispune de vederi largi ca omul mare. Va să zică, ori cât de bine va fi plătit învăţătorul de stat ori altul e înzadar, dacă nu-i dăm astfel de manuale şi nu stabilim planul de învăţământ aşa, ca copilul să aibă atragere către şcoală.

Adese-ori mă cuget şi eu, — şi vă rog judecaţi Dvoastră chestia aceasta — asupra anilor mei de şcoală poporală şi medie. Faţă de colegul prof. universitar, dl Ballagi, constat că mai bucuros aşi face din nou riguroasele universitare din cele 23—24 studii, decât să fiu expus să zac cei 10—12 ani de şcoală pe băncile şcoalei poporale ori ale celei medii. Aşa păţim toţi, fiindcă şcoala aceea învaţă numai bovizatul şi fiindcă şi copilul acela simte, că el nu are nici un folos din toate aceste. Să vedem ce învaţă copilul din aritmetică, ce trebue să înveţe din geografie, din ceeace nu are nici un folos?

Un glas: E dator.

Dr. Al. Vaida: Datorinţă? E adevărat, că eram dator să învăţ în Cluj „Görbe Szappan utcza“ (strada săpunului strâmb) şi „Hoszu Szappan utcza“ (strada săpunului lung), dar e întrebarea, ce folos am avut din asta? Puteau să mă înveţe lucruri mai de folos decât acestea.

Aici sunt de pildă ştiinţele naturale, unde asemenea tinerii buchisează o mulţime de lucruri, dar nu le văd. Asemenea şi cu botanica se chinueşte grozav mintea tinerilor, buchizând atâta fisiologie ca un „filosopter“ ori un medic, care ascultă la universitate. Dacă chinuiţi cu de acestea mintea copiilor, e natural, că ei se vor îngrozì de şcoală. De aceea e foarte necesară reforma pe acest teren, de oarece — şi asta-i ce voiam să spun, fiind acum vorba de urcarea salariilor învăţătoreşti, — poftiţi şi îi pregătiţi pentru reforme în direcţia asta, ca ei să instrueze poporul pentru *viaţa practică*, ca băiatul de ţăran să înţeleagă tot ce aude în şcoală, să i-se demonstreze toate de câte va aveà trebuinţă în viaţa asta. In direcţia asta trebue reformat învăţământul poporal.

Dacă on. guvern va face aceste reforme, se va ştirbì antagonismul confesional şi naţionalist şi atunci nu va aveà ocazie dl raportor, — acela din viitor nota bene, — să zică şi el, că şi noi am fost ca cei din generaţia dela 1868, atunci se va ajunge scopul, care nu l-am ajuns şi despre care dl raportor zice, că nici nu se puteà ajunge, — ca să fie unitate de gândiri şi simţăminte între cetăţeni, fără deosebire de naţionalitate şi confesiune. Pentrucă dacă se va ridica nivoul cultural, oamenii se vor pricepe îndată, mai cu înlesnire, (Sgomot).

Prez. (sună): Linişte dlor!

Dr. Al. Vaida: .... atunci fabricantul se va înţelege mai uşor cu muncitorii lui, atunci nu vor fi atâţi oameni cari folosesc toate ocaziile ca să lucreze împotriva egalităţii claselor şi împotriva naţionalităţilor.

Cauza, că în sufletul poporului, fără osebire de clasă şi naţionalitate s'a îngrămădit atâta nemulţămire, e aceea, că prea mari sunt contrastele, prea mare e disproporţia în ce priveşte nivelul culturii generale la osebitele clase.

Sunt bărbaţi cu cultură înaltă, sunt mulţi cari au cultură mijlocie şi sunt apoi şi de cei cari — nu numai cele 614 mii de elevi cari nu umblă la şcoală, ci şi părinţii lor, n'au nici idee de ce va să zică a cere drepturi şi a împlinì datorinţe. Trebue să lămurim chestiunile aceste dacă voim ca în viitor să se aplaneze contrastele dintre naţionalităţi şi dacă voim că la vremea sa viitorul raportor să nu poată spune, că stările de astăzi sunt tot ca şi cele de mai nainte.

Dacă considerăm interesele speciale ale naţionalităţilor va trebui să constatăm, că naţionalităţile din Ungaria nu pot fi mulţămite cu stările de până acum şi că nici proiectul ce s'a luat în discuţie nu va aduce nici o schimbare înspre bine în ce priveşte stările de astăzi. Daţi-mi voe, care va fi sfârşitul? Cred că o să vă pot convinge, cetindu-vă un pasagiu din cartea lui Halász, că nici referinţele Dvoastre nu sunt mai frumoase decât la naţionalităţi.

Ţin de datorinţă să citez, fiind vorba chiar de poporul maghiar, un pasagiu ce se referă la chestiunea aceasta (ceteşte).

Această carte în 3 cuvinte exprimă lămurit cât de rele sunt stările din Ungaria. (Sgomot).

Prez. (sună): Linişte domnilor!

Dr. Al. Vaida: Proiectul de faţă puţină schimbare va produce în privinţa aceasta, şi e absolut falsă părerea, că dacă s'ar pune în practică ideile lui Halász, care protegiază în mod deosebit şcoalele şi învăţătorii de stat din ţinuturile maghiare, referinţele s'ar îmbunătăţi în măsura excepţională. Pentrucă dacă se vor lăţi peste toată ţara, maghiarizările ce se vor puteà face în un ţinut, sau altul, rămân sterile. Vă întreb, cum sunt împrăştiate şcoalele de stat? Vedem, că statul cu predilecţie înfiinţează şcoale în ţinuturile maghiare, adecă pe socoteala noastră a naţionalităţilor nemaghiare, cu toate că toţi plătim dările din cari se susţin şcoalele de stat şi plătim şi susţinem totodată şi şcoalele confesionale atât de necesare pentru cultura noastră naţională. Dar trecem peste acestea. Noi nu invidiăm poporul maghiar, şi numai bucura ne putem, dacă şi poporul maghiar mereu înaintează în cultură, ne supără însă faptul, că în comunele unde trăesc aşa numitele elemente şti nătoare ale statu oficiul de pretură, j udecătoriile de o oficiile miniere, av n şcoale de stat seama copiilor aces r domni. Şi ne pără, pentrucă acesti domni sunt în p ţia să-şi trimită cop iii la şcoală, prec şi-i trimit ceilalţi ce tăţeni apărători ai triei. De ce prădea ză statul banii pe a fel de lucruri? Poat ecă băiatul acelui p tor se va face ro ân, sârb, slovac german? E un lucr u injust şi e o inechitabilă. Mai vem şcoale de stat ţinuturi mixte, und e poporaţiunea e ghiară şi nemaghia ră, cu scopul ca ac să maghiariseze, cu m o cere dnul Halász Ferencz. Eu din capul locului ţin de un lucru cu neputinţă, ca o şcoală sau un învăţător de stat, ori cât de şovinist ar fi în idei să poată fa ce ispravă mare pe terenul maghiarizări i.

Dacă aceste stări vor urma şi mai departe, adecă da că guvernul nu se va interesa, ca să se îmbunătăţească şi isvoarele de venit şi stările economice, atunci poate se va întâmpla ca copilul slovac, român, sârb sau german să înveţe câteva cuvinte ungureşti, dar atunci ce-i vor mai servì acestea? Poate la acee ca dupăce va creşte mare să se poată î ţelege mai uşor cu agenţii de emigrare emigrat odată în America să nu mai p ţuiască acea puţină ştiinţă ungurească, care şi-a însuşit-o aici, ca să înveţe vorbì englezeşte.

Deci guvernul prin aceea, că vrea maghiarizeze, şi prin felul cum sunt st bilite condiţiile salariilor învăţătoreşti, pr găteşte poporul pentru emigrarea la America.

Acest punct de vedere nu-i permi guvernului să-l dea uitării, când se tr tează de viitorul ţării.

On. cameră! Parecă în această pat am aveà şi noi naţionalităţile unele d turi. (Aprobări vii pe băncile naţionalităţilor), ba parecă am aveà chiar unele drepturi date şi asigurate prin lege, drepturi pe cari le-a sancţionat Maiestatea Sa şi pe cari deci e dator guvernul şi Maiestatea Sa a le respecta ca şi pe celelalte drepturi.

Iată d. e. articolului de lege XLIV. din 186 foarte actual acum, când se trate area salariilor învăţătoreşti. A aliniat spune clar şi precis următoarele: (Ceteşte).

„Din punctul de vedere al civilizaţiei şi al bunăstării peste tot, statul avân ca scop suprem instrucţia, e dator a îngriji după putinţă, ca în şcolile de st cetăţenii în număr mai mare, fie ei de ce naţionalitate, să se poată educà în limba lor proprie până la acea vrâstă, când îşi încep studiile academice.

Vedeţi, dlor deputaţi, că acei oameni naivi, cum aţi binevoit a-i numi, au înţeles, că cultura şi simţămintele fac unitatea ţării şi cultura popoarelor acestei patrii, pe care Dvoastre le numiţi „naţiune“. Căci, on. Cameră, nu simţământul naţional, limba naţională, nu faptul că cineva în sau nu ungureşte, nu aceasta formea nitatea statului, ci *unitatea simţămintel toţi cetăţenii lui*. (Aprobări vii pe bă naţionalităţilor).

Dacă guvernele din trecut au neg gat aceasta, dacă ele nici măcar n'au cercat să aducă la valoare acest § al l de naţionalităţi şi să-l execute, sunt părerea, că ar fi sosit timpul, ca acum când se discută acest proiect de lege, dl ministru de culte şi instrucţie să se pună pe acest punct de vedere. (Aprobări la naţionalişti). Căci, On. Cameră, până în ziua azi nu există în întreaga ţeară, nici o gură şcoală primară, secundară sau de a categorie, pe care să o fi ridicat guv nul pe banii ţării în locurile locuite de naţionalităţi.

Vă întreb acum, este în mijlocul Dvoastre cineva, în care să fie simţământul de cinste, de drept şi de demnitate care să nu mărturisească loial, că aici vem de a face cu o poziţie falşă?. N simte fiecare din Dvoastră, că e o ab mitate a nu executà o lege sancţio a pretinde în acelaşi timp dela ca ei să respecte legile?

Dacă guvern' i Maiestatea Sa, care a sancţionat aceste legi, sufer, ca ele să se calce în picioare, nu pot aşteptà sa aibă autoritate în faţa poporului. Afirm, că toate guvernele de până acum sunt vinovate, că naţionalităţile n'au încredere în guvern, în Regele, pentrucă legea de naţionalităţi nici când n'a fost executată, numai alcătuită şi sancţionată. Aştept dela guvernul acesta să rupă cu trecutul şi să se pună pe un punct de vedere corect. Cinstea legii trebue să fie legea supremă, nu numai cu privire la cel din urmă cetăţean, ci în prima linie asupra ministrilor şi a Regelui încoronat. (Aşa-i! pe băncile naţionalităţilor).

(Va urma.)

Apărarea şcoalelor noastre.

Sinodul protopresbiteral ordinar al tractului *Abrud*, a luat în şedinţa din 28 Februarie v. c. la propunerea membrului Iosif *Gomboş*, cu privire la proiectul de lege al dlui ministru de culte şi instrucţiune publică, următoriul conclus:

Sinodul protopresbiteral după cetirea memorandului subşternut de înalţii noştri dignitari bisericeşti ministrului de culte, contra proiectului de lege privitor învăţământul poporal, deoparte consternat adânc de dispoziţiunile jignitoare ale acestui proiect de lege, care invoalvă în e a[illegible]erarea şi nimicirea dreptului bisericei noastre bazate pe legi existente şi sancţionate, ear de altă parte cu multă [illegible] sufletească luând la cunoştinţă memorandul bunilor noştrii archierei, subşternut ministrului de culte în contra acestui proiect de lege jignitor, aduce unanim următorul conclus:

Sinodul protopresbiteral gr.-or român al tractului Abrud, ca reprezentanţă legală a lor peste 20000 mii suflete, conştiu de drepturile şi datorinţele sale bazate pe dispoziţiunile § 50 alin. 4 al Statutului organic, cu vot unanim protestează contra proiectului de lege referitor la învăţământul poporal, prezentat camerei din partea ministrului de culte şi instrucţiune publică, care nu numai că alterează drepturile bisericei noastre bazate pe legi existente şi sancţionate, ci tinde a destrămà întreagă biserica noastră, iar în legătură cu acest proiect primeşte de al său memorandul bunilor noştri archierei subşternut în contra acestui proiect de lege jignitor şi tot odată votează *mulţămită şi încredere deplină domnilor nori prelaţi bisericeşti, adresându-le rugarea fierbinte, ca să facă toţi paşii posibili pentru rezolvirea favorabilă a acestei cauze*, intervenind chiar şi la factorul suprem, la Coroană, pentru delăturarea din proiect a dispoziţiilor vătămătoare drepturilor autonome ale bisericei noastre.

Prezidentul sinodului să autorisează, ca fără amânare a subştearnă acest conclus Exelenţei Sale Domnului Archiepiscop şi Metropolit Ioan Meţianu şi jurnalului oficios „*Telegrafului Român*“.

Convocare.

Locuitorii din cercurile electorale Ighiu şi Trăscău se convoacă la adunarea poporală, ce se va ţinà Luni, la 25 Martie a. c. st. n. în curtea şcoalei din Abrud-sat, la orele 11 a. c. cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunărei.
2. Discusiune şi proiect de resoluţiune asupra sufragiului universal, proiectului de lege despre şcoalele comunale şi confesionale şi asupra vorbirii ministrului de interne trimise comunelor spre afişare.

Abrud-Câmpeni, 11 Martie 1907.

Dr. Laurenţiu Pop, Dr. George David, Candin David, Iosif Gomboş, Ioan Simu, Demetriu Goia, Grigorie Sima, Nicolae Oniciu, Basiliu Oniciu, P. Macaveiu, Silviu Lazar, Dr. Vasile Foor, Petru Popoviciu, A. Danciu, Alex. Furdui, Dr. Vasile Preda, Dr. Zosim Cur[illegible], R. Furdui, C. Cothişel, Ioan Nicola, Nicolae Oneţ, V. Chirtop, Teodor Orlea, [illegible] Andreica, Iuliu Poruţ, Iosif Sabo, [illegible] Andreica, Marc Vasile, Emanuil B[illegible], Ioan Fodorean, Nicolae Cristea, Nicolae Băieşan, Ioan Anca, Ioan Danciu, N. Lupu, N. David, George Lupu, Alex. Jurca, Nicolae Jurca, Alex. C[illegible]znic, [illegible] Macaveiu, Dumitru Bodea, Nicolae [illegible], Nicolae Ciama, Simion David, Nicolae David, Simion Dandea, Nicolae Macaveiu, L[illegible]a, Trapo[illegible] Macaveiu, Ioan Popa, V. Macaveiu, min[illegible]uciu, Ioan Agârbiceanu.

se spu

NOUTĂŢI.

Conferenţele învăţătoreşti. Conzistoriul arhidiecesan prin circulariul său de dtto 18 Ianuarie a. c. st. v. Nr. 441 a convocat conferenţele învăţătoreşti din anul acesta pe zilele 26 şi 27 Aprilie a. c. st. v., adecă pe *Joi* şi *Vineri* din săptămâna luminată. Conducerea conferenţelor a încredinţat-o în mare parte profesorilor seminariali şi altor bărbaţi cu experienţe pe terenul şcolar. Ca temă din partea Conzistoriului arhidiecesan s'a fixat: „*Experienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ*“, dânduli-se astfel învăţătorilor prilej de a-şi arăta nemulţămirea faţă cu cantitatea şi împărţirea materialului de învăţământ în şcoalele poporale. Tot ca o urmare a îngrijirei părinteşti din partea conzistoriului faţă de învăţătorii nostri confesionali, remarcăm şi împrejurarea, că diurnul învăţătorilor l'a urcat la 4 cor. pe zi, afară de spesele de călătorie.

*

Dela cassa arhidiecezană. Pentru gimnaziul din Brad au mai incurs următoarele sume: Din Galaţi, lângă Făgăraş, 35 cor. 8 fil. Din Vaidasig 8 cor. 30 fil. Din Şuramare 32 cor. 30 fil. Dela banca „Geoageana“ 100 cor. Din comuna Iacobeni 6 cor. Din Creiva 28 cor. 12 fil. Din Bintiuş 17 cor. 26 fil. Din Cristior 355 cor. Din Alţina 20 cor. Din Şiruca 25 cor. 10 fil. Din Apoldul-inferior 204 cor. 58 fil. Şi din comuna *Zerneşti* 1181 cor. 50 fil., sumă la care au contribuit următorii: Nicolau Garoiu, adv., Dr. Iancu Meţianu m. propr., Dr. Eugen Meţianu, adv., „Creditul“ inst. de credit şi economiă, Zerneşti, câte 200 cor., Alexandru Grosu, m. propr. România 100 lei, 94 cor., Ioan Dan protopresbiter 30 cor., Ioan Strevoiu. preot 30 cor., Ioan Vodă, notar 30 cor., Ioan Coleşiu, primar, George Nastea, v.-notar, Bucur Meţian, propr, câte 20 cor., Ioan I. Comşa, comers. 15 cor., Ioan Sperchez, învăţ., Nicolae Sperchez, înv., Ioan Ionice, forestr., câte 10 cor., Nicolae Pană, înv, Ion Comşa Baiu, Stoica Garoiu, v.-prim., Ioan Gârniţă, măsar, George Moşoiu, comers., câte 5 cor., Stan Străvoiu, comers., George I. Garoiu, comers., câte 4 cor., Vartolomeiu Bude, dir. şc., Pompiliu Dan, înv., George Conta, înv., Efrem Curişan, măsar, Nicolae Guguian, Nicolae Dan, Constantin Ioanoviciu, Iosif Gârbăcea, Ioan Şona, Şerb Garoiu, Vlad Nişcov, Niculae Minea, Ioan Mânăilă, Aurelia Cutean, câte 2 cor., Ioan St. Străvoiu. Neculae Gogonea, Andreiu Şenchia, Niculae Jinga, Ioan Garoiu, Iarca Şona, Stan St. Străvoiu jun., Neculae Lupu, Iosif Minea Stan Pişcu, Bucur Vântoiu, Ioan Nema, Radu Meţian, Nicolae Rucăreanu, Neculae Ilie, Maria Nicod. Micudă, Neculae Căţoiu, Aron Pană, Ioan P. Gâţeiu, câte 1 cor. Mai mulţi cu sume mai mici.

*

Dr. Carol Lueger, primariul Vienei, a cerut şi obţinut dela conziliul comunal un concediu de şase săptămâni, pentru a se duce în străinătate din motiv de sănătate. Se află încă tot în reconvalescenţă.

*

Monument luptătoriului naţional Vincenţiu Babeş. Studenţii români din părţile Oraviţei şi Sascei, au luat iniţiativa de a colectà bani pentru ridicarea unui monument lui *Vincenţiu Bobeş*, mort de curând, şi anume în comuna Răcăşdia.

*

Spre ştire. La răspunsul dat mie de „un preot dela sate“ în Nr. 49 din „Gazeta Transilvaniei“ după ce e scris tendenţios şi preocupat, şi nici nu e subscris de autor, nu mă simt deobligat a răspunde din nou.

prof. *Crăciunescu.*

*

Kristoffy în Viena. Fostul ministru de interne ungar *Iosif Kristoffy*, a ţinut Joi o conferinţă în Viena, despre votul universal, înaintea unui public distins german, vorbind în limba germână. S'a exprimat Kristoffy, că dacă nu va succede introducerea votului universal, vor veni peste Ungaria zile grele. Sperează însă, că mai curând sau mai târziu votul universal va triumfa, şi atunci parlamentul ungar va înceta de a fi teatru pentru politica învechită, sau pentru micile intrigi ale unor aventurieri politici temerari. Kristoffy a fost sărbătorit în Viena, iar cei de acasă îl înjură şi-l fac — nebun.

*

† Leontin Pop jude de tribunal în penziune, membru pe viaţă al „Asociaţiunii“, etc. a decedat în Cluj, Joi în 14 Martie a. c. la orele 10 a. m. după lungi suferinţe, împărtăşit fiind cu sfintele Taine în anul 73-lea al vieţii şi 37-lea al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului, după prohodul ce s'a ţinut în 16 Martie a. c. la orele 3 p. m. au fost transportate de acasă (Arany Iá nos-u. 5) la Morlaca, unde în 17 Martie s'au aşezat în cripta familiară.

*

Concert în Braşov. Ni se scrie, că concertul din 25 Februarie v. aranjat în Braşov, în sala dela reduta orăşenească, a fost foarte succes. Corurile conduse de dl învăţător *N. Oancea* jun. au cântat bine, iar dl *Nicu Danielopol* a predat cu mult efect monologul „*Greva fierarilor*“. E absolvent al conservatoriului din Bucureşti. S'a jucat şi teatru, piesa „*Un pahar cu apă*“, cu concursul dlui *Danielopol*. La orele 12 s'a început apoi jocul, cu o horă mare românească. Petrecerea a fost de caracter *poporal* românesc, şi a avut şi un succes material destul de frumos.

*

Avis. Direcţiunea „însoţirii pentru valorizarea laptelui“ din Sălişte m'a recercat să aduc la cunoştinţa publicului interesat, că importând cu mijlocirea guvernului, direct din Anglia, rassă de râmători „Jorkshiere“, din prăsila primă, sunt circa 250 purcei (purcele şi vieri) la diferiţi locuitori din Sălişte de vândut. Doritorii de a cumpără astfel de soiu de porci pentru prăsire. au a se adresà la Dl *Dimitrie Foale*, conducătoriul fabricei de unt în Sălişte, care, alăturată fiind o marcă poştală de epistole de 10 fileri, dă răspuns şi în scris, celor ce se interesează. Spre orientare observ că purceii de vândut sunt în etate de 2—2½—3 luni, şi preţul lor variază după etate şi desvoltare la vieri între 35—40 şi 45 coroane, ear la purcei cu câte 10 coroane mai mult. Purceii pot fi luaţi în primire îndată ce timpul se desprimăvăreazā.

Petru Drăgits primpretor.

*

Un profesor german despre Eminescu. Dr. W. Suchier, fiiul cunoscutului romanist şi profesor la universitatea din Halle, cu ocasiunea numirii sale ca profesor la universitatea din Marburg şi-a inaugurat cursul de literatură străină printr'o interesantă disertaţiune despre poetul Mihail Eminescu. Tatăl conferenţiarului a ţinut în curs de mai mulţi ani la universitatea din Halle, cursuri asupra operelor poetului Eminescu.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu“ pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit noii căsătoriţii Dr. Nicolae Petra, advocat în Sălişte şi soţia sa Stefania n. Petra, 10 cor.

*

Expoziţie internaţională în Bulgaria. La 1912 se împlinesc 25 ani dela urcarea pe tron a principelui Ferdinand. Guvernul a hotărât să comemoreze această dată cu o expoziţie internaţională.

*

Numai Dumnezeu ştie. După alegerile din Germania a fost întrebat un pădurariu de către superiorul său, că pentru cine a votat la alegere? Pădurariul îi răspunde: „Domnule! la alegere hotăreşte numai Dumnezeu. Uite, eu am pus trei ţiduli în buzunariu, una a fost pentru liberali, alta pentru conservatori şi a treia pentru social-democraţi. Când am fost înaintea urnei, le-am amestecat odată în buzunariu, am pus mâna pe una şi am aruncat-o în urnă. Ajungând acasă am aruncat celelalte două în foc, fără să mă uit la ele. Numai Dumnezeu ştie, că pentru cine am votat.“

*

Joc de cărţi în gimnaziu. Din Petersburg să povesteşte o întâmplare nostimă. Un profesor de gimnaziu aveà să propună din fisică, folosì însă ora, pentru a le povestì elevilor săi despre jocuri de cărţi şi despre păţăniile sale la astfel de jocuri. Elevii i-au făcut profesorului propunerea să le arete jocurile acestea şi în praxă. Profesorul nu să lăsă mult rugat şi deodată să făcu din clasă un club de jucători. Fiind în toiul jocului n'au observat că a sunat ora, şi au fost surprinşi de directorul gimnaziului. Despre acea că ce a urmat, tace cronica.

*

Un mare incendiu. Din Milano să vesteşte, că un incendiu înfricoşat a distrus cu totul satul Borsano, lângă Rusto-Arsizzio. Pagubele constatate se urcă la suma de 400·000 franci. Nici o victimă de om nu este de înregistrat. Populaţia compusă în mare parte din lucrători, a rămas fără adăpost.

*

Disparitia unui miliardar. Frideric Weyerhause[illegible] m[illegible]iardar a[illegible] găţie şi pe Rochefeller, regele petroleul a dispărut de câtva timp din Califor de sud, fără a i-se da de urmă. Weyerh sen s'a născut în Germania, la anul 1834. Cariera şi-a început-o în America, ca lucrător de tren, fiecare dolar câştigat îl folosea pentru a cumpără pădure, aşa că azi e posesor de păduri în estesiune de 40·000 mile cuadrate.

Cărţi şi reviste.

Vatra şcolară, revistă pedagogică. Anul I Nr. 3 cuprinde: Direcţiile în cari vatra părintească poate influinţa educaţiunea, de Dr. P. Şpan. Metodica limbii maghiare în şcoalele noastre poporale, de V. Stan. Vrabia, lecţiune practică, de N. Vătăşan. Viitoriul şcoalelor noastre, de V. S. Producţiunile şcolare, de D. Lăpădat. Dări de seamă. Informaţiuni. Bibliografie. Abonament: pe an 6 cor. în patrie, 8 cor. în străinătate. Administraţia: Sibiiu, Strada măcelarilor Nr. 30.

*

„Pedagogia Română“, revistă socială-pedagogică. Redactor responzabil şi editor Anton Domide. Anul I. Nr. 1 cuprinde: Programul nostru. Salariul dascălului. Noi cei oropsiţi. Din psihologia poporului nostru. O prelegere poporală. Metodica prelegerii. Prima prelegere din comput în clasa I-a elementară. O statistică în atenţiunea Românilor greco-catolici. Cântec de leagăn (poezie). Cântul în şcoală şi în viaţa neamului nostru. Dascălul (poezie). Glume dăscăleşti. Ştiri. Apare de două ori pe lună. Abonamentul pe an 10 cor. pentru Austro-Ungaria, pentru România 12 lei. Tipografia „Aurora“ în Gherla — Szamosújvár.

Poşta redacţiei.

„*La respântie*“. In partea primă e prea aspră judecata, iar partea a doua nu e actuală. Avem vreme trei ani să ne gândim ce e de făcut.

Dlui M. F. în Ş In chestia examenului înaintaţi rugare la conzistoriu.

Teatru.

Luni: *Blumenboot.* dramă.

Marţi: *Wallensteins Tod,* tragedie.

Din public.+)

Mulţămită publică.

La apelul reuniunei meseriaşilor şi comercianţilor din Sebeş şi jur „Ardeleana“ adresat fraţilor aflători în America, prin membrul reuniunei *Ioan Reftea*, măestru cojocar din Sebeşul săsesc, de present în Girard Ohio America de nord, au binevoit a dăruì pentru fondul văduvelor şi orfanilor de meseriaşi următorii.

Ioan Reftea, Sebeş 5 dolari, S. Lupşe Sebeş 2 dol. P. Lupşe. Sebeş 50 cenţi, S. Deac, Cârna 2 dol. F. Popp Ragla l. Năsăud 25 cen. N. Ispas, Cârna 50 cen. P. Tecău, Sebeş 2 dol. I. Tzetzu, Săsciori l. Făgăraş 50 cen. N. Radu, Sebeş 2 dol. A. Radu, Sebeş, N. Fleşeriu, Copşa mare câte 50 cen. A. Caraffa, O Ragla 40 cenţi. L. W. Saric. Slavonia 50 cen. G. Seucea, B. Năsăud, L. Seucea, Mocod, G. Bârsan, Ucea super., A Gistenberg, Bucureşti câte 25 cen. V. Greavu, Topârcea, I. Morariu, Nocrich, P. Cârcoană, Sebeş, G. Blaga, Golat l. Făgăraş, V. Guţia, Şeica mare, Gh. Ghişescu, Poiana Sibiiului, G. Călean, Orăştie, G. Călburean, Copşa mare. Adrian Pop, Sibiiu, I. Suciu, Copşa m., N. Bursu, Copşa m. câte 50 cenţi. M. Gerbea, Cârna, Leon Prat, Francia, D. Mândrean, Făgăraş; câte 25 cen. I. Drângoi, Beiuş 1 dol. Iacob Nicola, Mateiaşi 50 cen. N. Tecuşian, Ward, N. I. Cosma, Pianul de jos, V. Butiala, România, P. Băiaş; Reşiţa montană, Alexe Urdea, Sighişoara câte 1 dol. M Alzner, Reichendorf N. Mihălţan, Sebeş, câte 2 dol. I: Suhastru, Sebeş 4 dol. I. Cosma, Pianul de jos, S. Herler, Vinerea, I. Crăciun, Sebeş. P. Barbu, rom. Petre, câte 50 cen. P. Fărcaş, Sebeş. G. Fărcăşan, Sebeş, câte 1 dol.

Suma totală în valuta noastră 207 cor. 84.

Pentru acest dar mărinimos comitetul reuniunei „Andreiana“ a votat numiţilor donatori în Şedinţa sa din 21 Ianuarie 1907. mulţumită protocolară, dorindule sănătate şi întoarcere cu bine acasă. Le mulţumim şi pe această cale; D zeu să le ajute şi să le răsplătească cu îmbelşugare darul făcut pentru văduve şi orfani.

Sebeşul săsesc, 20 Februarie v. 1907.

G. Tatar. president

Petru Opinc

Nr. 2173 B., 1907. [75] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia **Vulcan**, protopresbiteratul Haţeg, prin aceasta se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post dau suma de 1400 coroane, şi stolele usuate, despre ce concurenţii îşi pot lua informaţiuni dela comitetul parohial.

Doritorii de a reflectà la acest post de paroh, în terminul prescris au să-şi înainteze petiţiunile concursuale la conzistorul arhidiecezan, instruite în senzul §-lui 17, alinea II, din Regulamentul pentru parohii, şi în restimpul până 8 zile înainte de alegerea de paroh, au să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvântà.

Sibiiu, 2 Februarie 1907.

Conzistorul arhidiecezan.

---

[74] 1—3

Concurs

Pe baza rezoluţiunei Prea Veneratului Conzistor din 6 Februarie 1907, Nr. 827 B., se publică concurs pentru postul de capelan, lângă neputinciosul paroh, în parohia de clasa a III-a Holbav din protopresbiteratul Branului, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt jumătate din venitele parohiei.

Concurenţii să-şi trimită cererile cu documentele prescrise la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi să se prezenteze într'o Duminecă acolo, spre a şi arăta dexteritatea în cântarea şi cuvântarea bisericească.

Zerneşti, 25 Februarie 1907.

In conţelegere cu comitetul parohial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului.

Ioan Dan
adm. ppresb.

Nr. 204/1906. [70] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească vacantă de clasa III Gărda de sus cu filia Neagra-de-sus se publică concurs cu termin de 30 zile de'a prima publicare în Telegraful Român.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii de a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu până la terminul cuvenit şi să se înfăţişeze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protop. gr. or. al Câmpenilor.
Câmpeni, 20 Februarie 1907.

Romul Furdui
protopresb.

Nr. 206/1906 [71] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească vacantă de clasa III **Valea-verde** se publică conc.rs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii de a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu în terminul cuvenit şi să se înfăţişeze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protop. gr. or. al Câmpenilor.
Câmpeni, 20 Februarie 1907.

Romul Furdui
protopresb.

Nr. 306/1906 [72] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bisericească vacantă de clasa III **Vidra-de-jos** se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu în timpul cuvenit şi să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protop. gr. or. al Câmpenilor.
Câmpeni, 20 Februarie 1907.

Romul Furdui
protopresb.

Concurs.

La *„Zlăgneana"*, institut de credit şi economii, societate pe acţii [illegible] Zalatna (Alsó-fehér me-

un **contabil**, pe lângă un salar anual de 1500 (una mie cincisute) coroane şi tantiema statutară. Se recere să fie absolvent a şcoalelor comerciale şi independent să ştie conduce contabilitatea institutului, să poseadă cel puţin limbile română şi maghiară. Dupăce va fi ales în mod definitiv, succesive, conform nizuinţelor şi purtării sale, i-se va mărì salarul.

Petenţii au a se adresà „Direcţiunii institutului Zlăgneana" până la 30 Martie 1907 st. n., având a-şi alătura la petiţie toate documentele necesarii pentru cualificaţie, praxă şi purtarea morală.

[69] 3—3 **Directiunea.**

Anunț!

Mai am de vânzare **viţă de vie** foarte frumoasă, altoită în viţă americană cu rădăcină, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă) şi anume: din muscateler 2000 bucăţi, — din feteşti (leányka) 1800 bucăţi, — din Risling italian (Walchrisling) 2000 bucăţi, — din Som (tonieger) 1000 bucăţi, — şi din moi (albi) 1300 bucăţi. Comandele să se trimită la adresa: *George Şerban*, par. gr. cat., Şmig (Somogyom) p. u. Medgyes. [67] 3—3

Nr. 64. [73] 2—2

Publicare de licitaţie.

Pe baza planului şi preliminariului de spese, aprobat prin decisul Preaveneratului Conzistor archidiecesan dto 21 Februarie a. c. Nr. 1740 Ep., adaptarea bisericei din sus din Sebeşul săsesc se dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende, carea se va ţineà Duminecă, în 25 Martie (7 Februarie) a. c. la 2 ore d. a. în şcoala română din Sebeş.

Preţul de strigare 4200 Cor. Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunii vadiu de 5%. Tot materialul necesar are să-l deie întreprinzătorul.

Sunt admise şi oferte închise, provăzute cu vadiul de 5% şi cu declaraţiunea, că respectivul cunoaşte condiţiunile de licitare şi se supun lor. Ofertele închise sunt a se înaintà înainte de începerea licitaţiunei.

Planul, preliminariul de spese şi codiţiuunile de licitaţiuna se pot vedeà la oficiul parohial.

Sebeşul săsesc, 25 Februarie (10 Martie), 1907.

Comitetul parohial:

Sergiu Medean prez. — **Ioan Pavel** notar

Viţă de vie nobilitată.

Ca şi în anii trecuţi aşa şi acum

Prima plantaţiune de viţa nobilitată

de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga ţară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viţă de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viţă nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obţinut rezultatele cele mai frumoase.

Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulţămită şi recunoştinţă se trimite la ce- [illegible] gratis şi franco. [253] 37—40

Sfânta

Evangelie

Tipărită cu litere latine în **Tipografia arhidiecezană**, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit

Ioan Meţianu.

Se află de vânzare în Tipografia arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1. Nelegată cu . . . . K 15·—
2. In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii . . . „ 25·—
3. In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului", la mijloc în dos „Restignirea", pe amândouă părţile bogat aurită, cu douâ copcii tari de metal aurite . . . . „ 35·—
4. Legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:
   - *a*) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc . . „ 100·—
   - *b*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 125·—
   - *c*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 140·—

Administraţia
Tipografiei arhidiecezane

Cruce sau stea duplă electro-ma[illegible]etică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă şi invioréză [illegible] **mijloc** [illegible] **pe lângă** [illegible]**ie.**

Deosebità atenţiune e a se da împrejrărei, că ac[illegible] aparat vindecă bóle vechi de 2 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, ţigrene, neuralgie, î[illegible] pedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bóle de inimă, sgârci[illegible] de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni[illegible] picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepia, circulaţia neregul[illegible] a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se virecă prin electricitate. *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari [illegible]uesc cu multămire inv[illegible]ţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, car în d[illegible]curs de 45 zile nu va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba a[illegible]ratul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în [illegible]rmania cât şi în Aust[illegible] Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul m[illegible] e în general cunoscut, a[illegible]ciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetic[illegible]o recomandă în deosebi[illegible]

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11] 4

Preţul apartului mic e cor. 4.—
folosibil la copii [illegible] femei de constituţie fo[illegible] slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţ[illegible]ă [illegible]i străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapestá, V., stra[illegible] Vadász 42/[illegible] colţul strada Kálmán.

Explicarea Evangeliilor duminecale

şi ale

Sărbătorilor împărăteşti

de

Simeon Popesc[illegible],
Protopresbiter-Profesor

Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeb[illegible]

Preţul broşat 3 coroane + p[illegible] 20 fileri.

Recuisite de scris se pot procur[illegible] de la [illegible]ibrăria archidiecesa[illegible]

Editur[illegible] şi tiparul tipografiei arhidiecezan[illegible]

Nr. 26 Sibiiu, Joi 8/21 Martie 1907 Anul L

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori
rândul cu litere garmond.

Convocare.

Cetățenii din cercurile electorale ale Sibiiului, al Cisnădiei, al Nocrichiului, al Cristianului și al Sebeșului, sunt prin aceasta rugați a lua parte la

adunarea poporală,

care se va ținea în **Sibiiu**, Marți, în 13/26 Martie 1907, la oarele 11 din zi, în sala dela „Casa societății“ (Gesellschaftshaus).

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Dezbatere asupra situațiunii politice.
2. Dezbatere asupra proiectelor de lege ale guvernului, cu privire la școalele elementare.
3. Proiect de rezoluție.
5. Inchiderea adunării.

Sibiiu, 4/17 Martie 1907.

Dr. Liviu Leményi m. p. Parteniu Cosma m. p. Ioan de Preda m. p. Alexandru Lebu m. p. Dr. Octavian Rusu m. p. Nicolae Ivan m. p. Mateiu Voilean m. p. Dr. Miron Cristea m. p. Dr. Ilie Beu m. p. Lazar Tritean m. p. Teodor V. Păcățian m. p. Ioan Droc m. p. Dr. Avram Tincu m. p. Dr. Eugen Piso m. p. Dr. Dumitru Ștefan m. p. Dr. [illegible] Șpan m. p. Emil Verzariu m. p. [illegible] Fincu m. p. Dr. Lucian Borcia m. p. Dr. Nicolae Bălan m. p. Dr. Aurel Crăciunescu m. p. Octavian Goga m. p. Dr. Ioan Borcia m. p. Dr. Ioan Lupaș m. p. Octavian Tăslăuan m. p. Ermil Borcia m. p. Victor Tordășianu m. p. Eugen Vancu m. p. Demetriu Cunțan m. p. Dr. Ioan Fruma m. p. Dr. Vasile Dan de Apșa m. p. Silvestru Moldovan m. p. Dr. Tiberiu Bredicean m. p. Timoteiu Popoviciu m. p. Dr. George Măcelariu m. p. Dr. Nicolau Schiau m. p. Dumitru Vulc m. p. Dr. Nicolau Comșa m. p. Ioan St. Banciu m. p. Ioan Bojiția m. p. Dr. Nicolau Lazar m. p. Constantin Crețoescu m. p. George Tatar m. p. Dimitrie Comșa m. p. Vasile Stan m. p.

Partidul Nemților.

Sibiiu, 20 Martie n.

Dintre toate popoarele nemaghiare ale Ungariei, până acuma Nemții erau mai de încredere și mai de nădejde pentru politica maghiară. Element bun și sigur la alegeri, întrucât totdeauna Nemții, mai ales Șvabii din Banat, au mers cu cel mai tare, cu candidatul stăpânirii, de multeori în contra intereselor lor proprii, și element bun și pentru maghiarizare, pentrucă printre Nemți aproape pretutindenea e introdusă limba statului ca limbă de afaceri la comună, și ca limbă de propunere în școală, ba pe unele locuri chiar și ca limbă de predicare în biserică.

Dar numai până aici a putut merge întregul proces de maghiarizare și la Nemți, mai departe nu. De fapt maghiarizat n'a fost până acuma nici unul, nici dintre ei, cu toate măsurile de maghiarizare. Țăranul din comunele germane e și acuma Neamț, ori Șvab, ca mai nainte. S'a maghiarizat însă *inteligența* acestui popor, aproape întreagă, dacă nu chiar întreagă. Copilul de Șvab, trecut odată prin școale medii și școale superioare, nu mai e Neamț, ci Ungur desăvârșit, și, lucrul naibei, cel mai încarnat — șovinist maghiar.

De unde vine aceasta, e o chestie cu care își vor fi bătut capul și Nemții din destul. Noi credem a-i putea afla izvorul în faptul, că Nemții din Banat și Ungaria nu au școale proprii, școale medii, și nu au nici precauțiunea de a-și trimite copiii barem pe un an, doi, la școalele săsești din Ardeal, unde sigur că s'ar deștepta în ei conștiența națională.

Faptul e deci, că Nemții din Banat și Ungaria nu au inteligență, care să-i conducă, și astfel conducătorii lor sunt notarii, preoții și învățătorii, toți intrați în apele șovinismului maghiar. Ei sunt acolo, unde eram noi pe vremea, când ni-s'a maghiarizat aristocrațimea, inteligența. Popor bun, sârguincios, crutător, însă numai *popor*, fără clasă inteligentă.

Trebue însă că le-a ajuns și lor cuțitul la os, pentrucă în zilele trecute s'au constituit în *partid politic*, grație inițiativei luate de vre-o doi, trei inteligenți, rămași încă neatacați de boala maghiarizării. Și-au formulat un program politic, pe baza căruia vreau să formeze „*partidul poporal german*“ din Ungaria, și programul lor e provăzut până acuma cu vre-o patru mii de subscrieri, tot de ale Nemților cu drept de vot, de prin diferitele comitate ale Ungariei.

In programul lor Nemții spun, că față de patrie păstrează aceiași iubire și alipire pe care au avut-o și în trecut. Cer însă dela stat următoarele: Executarea legii de naționalități, pentruca limba germană să se poată validità pe întreaga linie în viața publică; cer limba lor proprie ca limbă de afaceri la comune, precum și în școale și biserici; cer libertate de întrunire și asociare, precum și îmbunătățirea libertății de presă; cer vot universal și secret la alegeri, precum și o arondare nouă și dreaptă a cercurilor electorale, și în urmă cer reforme în administrație, pentruca sistemul de asuprire pentru naționalități să înceteze.

Acesta e pe scurt programul partidului poporal german din Ungaria și Banat, care era să fie votat și acceptat din partea unei mari adunări poporale, ce se convocase la *Biled*, o comună fruntașă în comitatul Torontalului, dar adunarea a fost oprită. Aderenții partidului și-au tipărit deci programul și l-au împărțit gazetelor, ca să se iee act despre constituirea partidului, care sigur că și-a ales comitetul de conducere în vre-o adunare mai restrânsă, și ținută cu excluderea publicității, și mai ales a organelor publice.

Ne bucurăm, că încep să dee semne de viață națională și Nemții din Ungaria și Banat, până aci material de luptă politică pentru toate guvernele, și nu aprobăm deloc tonul cu care presa maghiară întimpină această nevinovată mișcare politică, menită să aducă liniște și mulțămire în țară, iar nu să propage ură și dușmănie în contra Ungurimei și în contra patriei maghiare, cum se tânguește de exemplu ziarul „*Alkotmány*“, într'un violent articol, scris în chestia aceasta, și celelalte ziare maghiare, toate.

Nu, nici o naționalitate nemaghiară din patria aceasta, și astfel nici Nemții din Banat și Ungaria, nu se poartă cu gândul de a duce luptă în contra Ungurismului, ori chiar în contra patriei ungare, care e și a lor; ci toate, acum deci și Nemții, poartă luptă de *apărare*, pentruca să nu li-se iee aceea ce e al lor, și ce lor le compete, după toate legile firești: *limba*, *legea și moșia*. Și tocmai faptul, că acum și Nemții, blajinii Nemți din Banat și Ungaria, vin și întăresc rândurile luptătorilor pentru drepturile naționale, ar trebui să pună pe gânduri pe cei dela conducere și să-i convingă, că totuși e ceva putred în — *Danemarca!* Să caute și să dee deci fiecăruia aceea ce îi compete după lege, după drept și dreptate, și atunci, cum zic Nemții în programul lor: „Ungaria va fi țara popoarelor libere și fericite, împlinindu-se cu adevărat cuvântul celui mai mare Maghiar: Ungaria nu a fost, ci va fi“, — căci numai o Ungarie *mulțămită* poate să ajungă mare și temută.

Alegerea dela Lugoj. Comitetul central al comitatului Caraș-Severin a pus ziua de alegere de deputat în cercul Lugojului pe 27 Martie nou. Votarea se va face la trei comisiuni, dupăce numărul alegătorilor trece peste patru mii (dintre cari 1200 sunt Nemți și Unguri, restul Români). Partidul național român a candidat Luni cu mare însuflețire de nou pe dnul protopresbiter *Dr. George Popoviciu.* In cerc au sosit deja sumedenie de jandarmi, pentru susținerea ordinei.

Din parlament. Luni dieta a continuat și a terminat discuția asupra proiectului de lege despre salarizarea învățătorilor dela școalele de stat, iar Marți a luat în discuție alte proiecte de lege mai mărunte, cari probabil vor fi votate în ședința de astăzi. Dieta ia apoi vacanță până în 4 Aprilie n. când se va începe discuția asupra proiectului de lege despre salarizarea învățătorilor dela școalele comunale și confesionale.

Pactul cu Austria. Duminecă seara a sosit la Budapesta prim-ministrul austriac, baronul *Beck*, însoțit de ministrul de finanțe, de cel de comerciu și de alți înalți funcționari, pentru a continua pertractările cu guvernul ungar în chestia pactului vamal-comercial. Vor rămâneà până astăzi, Mercuri, în capitala noastră, dar prospecte nu sunt, că se va ajunge la vre-o înțelegere. Deci . . . se vor continua pertractările altă dată.

Moștenitoriul de tron la B

A produs mare senzație în lumea p faptul, că moștenitoriul nostru de Arhiducele *Francisc Ferdinand*, a Marți, săptămâna trecută, la Berlin avut o întrevedere lungă cu Imp *Wilhelm* al Germaniei. Arhiducele torit incognito. Se spunea la încep scopul călătoriei a fost conzultarea specialist cu privire la o boală de de care pătimește moștenitoriul n tron, dar după ce cu medici n'a o întâlnire, ci a avut întrevedere păratul Wilhelm, care nu e medic, cu socoteala, că mari lucruri polit făcut necesară mergerea moștenit nostru de tron la Berlin, pentru sfatul împăratului Wilhelm. Combi de tot felul s'ar putea face pe te ceasta, dar ne reținem dela ele, și tăm, ca viitoriul să ne spună, care adevăratul scop al acestei călătorii

---

Din protopresbiterate

Sinodul protopresbiteral al tractului

— 15 M

Sinodul protopresbiteral al lui Alba-Iulia s'a ținut anul acesta Martie.

Săvârșindu-se întâi, „Invoca hului Sfânt“ membrii sinodului sa nit în școala confesională din Al oraș, a cărei localitate a fost destin tru ținerea ședinței.

Prezidentul constată numărul pentru a se puteà aduce concluse enunță ca ales notar al sinodului otul Alex. Băieșan, apoi își rost vântul de deschidere, în care fac privire asupra faptelor săvârșite pul conducerei de 5 ani a tractul

Din lucrările enumerate fie putut convinge cu satisfacție des plinirea datorinței cu conștiențiosi partea șefului tractului, și despre pe calea progresului a biserici tract.

După rostirea cuvântului de dere, care a stârnit în inimele asc lor complăcere generală, părintel topop *I. Teculescu*, expune raportu despre mersul afacerilor în curs 1906.

La afacerile tractuale con lucrările toate s'au executat în după natura lor.

Mersul normal și tot înspre e nota, care caracterisează afacer tului nostru.

Sinodul, după ascultarea ra îl ia spre știre cu plăcere.

Se dă cetire rațiociniului pr

Sinodul aflându-l în ordin conclusul de aprobare.

Căzând în competința sin compunerea budgetului pe 1907 se stabilește și votează.

Prezidentul dă apoi unele cu privire la modul cum au a se sificările parohiilor din tract, con din. consistoriului archidiecesan 1907.

Se deschide discuție, făcută seriositate și iubire de progres și bilește clasificarea parohiilor după ratele imprejurări, cu rugarea, ca l său Ven. Consistor se țină cont proiect. Apoi urmează un pu semnat.

In vederea pericolului ce a autonomia bisericei noastre, ca toare a şcoalei confesionale se aduce cu re însufleţire şi cu unanimitate conclu- următor:

„Sinodul protopresbiteral, întrunit în inţa sa anuală, ca reprezentanţă a preo- şi şi comunelor parochiale din proto- ibiterat, pe temeiul §. 50 pct. 4 (îngri- a pentru susţinerea vazei şi autonomiei ricei) din Stat. Organic, îşi ţine de tă datorinţă a protestă împotriva dis- ţiunilor, cari taie fără cruţare în drep- bisericei noastre, ca susţinătoare a şcoa- onfesionale — cuprinse în proiectul ge al ministrului de culte al ţării — nd pe calea aceasta pe Inalţii Prelaţi, ucă până la izbândă lupta pornită cu ă hotărâre pentru delăturarea dispo- nilor din proiect, cari ating şi va- autonomia bisericii române drept oare de răsărit din patria noastră.“

Ca verificători se aleg membrii Florian şi Rubin Patiţa.

Eshauriată fiind ordinea de zi, pre- tul mulţămeşte membrilor pentru ipare şi conlucrarea armonică la a- ea concluzelor şi declară sinodul .

Secretarul.

rbirea deputatului Dr. Vaida,

în dieta ţării Luni, 11 Martie n.

(Urmare).

On. Cameră! Ce poate simţi popo- nd executorul încasează darea, ca istru să poată ridicà salarul învăţă- de stat? Executorul încasează da- şcoală pentru şcolile confesionale. voie ca noi să agităm. Este mate- agitaţie prea destul la d-voastră, stră şi guvernul trecut sunteţi a- ri sgândăriţi văpaia agitaţiei şi e numai de timp, ca văpaia aceasta lă flacări colosale. (Aşa-i! pe bân- onalităţilor). Eu cred că în legă- acest proiect se pot mulţămi şi nile şi naţionalităţile. Trebue fă- bil, cu ajutorul subvenţiei şi do- stat, ca confesiunile să-şi poată bine învăţătorii şi mai uşor să ştinea şcolile.

trucă repet e mai uşor să întă- i, decât să zideşti pe bază nouă. ar fi datoria guvernului, să nu rvicii de corteşire şi să nu de- onfesiunile, când licuidează aju- stat, ci să respecte exact para- ii care zice că „După ce s'a sim- tatea ca greco-orientalii să se n două ţinuturi independente cu -şi exercità independent şi în om relaţiile interne pe baza art. X. §. 8 din 1848, susţinându-se eptul de supremă inspecţie al Sale, credincioşii celor două sunt îndreptăţiţi să-şi exercite t chestiile bisericeşti, şcolare şi e, în cadrul legilor ţării noa- nările bisericeşti ce se vor con- ind în când după prealabila în- Maiestăţii Sale, sub conduce- vilor mitropoliţi şi să-şi mani- pendent prin subalternii lor înţelesul legilor alcătuite de ancţionate de Maiestatea Sa“. , On. Cameră, însemnează că, -ul 18 dint art. de lege dela nparăm cu §-ul 3 al legii din ă statul e dator să se îngri- salarele învăţătorilor confe- ă acest ajutor să fie dat fo-

ul: Pardon, dl. deputat a tre- hestia învăţătorilor confesio- admite acest lucru deci fac leputat să rămână la obiect, detrag cuvântul. (Aprobări).

Vaida: On. Cameră! In pro- vorba despre aceea, că ce aveà confesiunile la execu- egi. Deci eu cred de nece- oziţia lor, ceea-ce nu se re- învăţătorilor confesionali ci tre aceştia şi cei de stat şi iv vreau să accentuez pe formarea proiectată sunt lu- ţie şi catecheţii dela şcoa- chestie care trebue resol- cu fruntaşii confesiunilor, oă nu m'am abătut de la

Prezidentul: Te-am făcut deja de două ori atent, deci îţi mai spun încă odată, că dacă nu rămâi la obiect, îţi detrag cuvântul fără nici o motivare. (Aprobări la coaliţionişti: Aşa i! Corect!)

Barabás Béla: Nu e corect!

Cor. Brediceanu: Asta-i suprimarea libertăţii cuvântului.

Prezidentul: Pardon, aici nu e vorba despre suprimarea libertăţii cuvântului. Asta-i numai calomnie aruncată în vânt din partea dlui deputat. (Aşa-i! Aşa-i! în stânga.) Acum e vorba despre învăţătorii de stat, deci nu se admite, ca un orator să vorbească despre un proiect care va urmà de acum încă, despre învăţătorii confesionali. Asta ar putea-o numai cu învoirea Camerei, după întrebarea expresă a prezidentului. (Strigăte: Noi însă nu-i dăm voie!)

Dr. A. Vaida: On. Cameră! Cer scuze, vreau să observ numai, că sunt deja cu mult mai bine dresat din partea dlui prezident în privinţa aceasta, decât să polemisez cu dl prezident. (Sgomot la naţionalişti).

Prezidentul: Ştiu! Nu Dta, ci dl Cor. Brediceanu a vorbit.

Dr. Al. Vaida: Ar fi doar cu putinţă, ca On. Cameră să nu fie atât de strictă, ci să-mi dea voe de a vorbi acum, ca să nu fiu silit a vorbi mereu, la fiecare poziţie, de aceea mai bine, cer acum voie dela Cameră, ca să pot vorbi. (Aprobări la naţionalişti. Contraziceri şi sgomot în stânga).

Prezidentul: Vă rog dlor, să nu daţi această permisiune. Dl Vaida va putea vorbi despre învăţătorii confesionali cu prilejul celui de-al doilea proiect, care tratează despre ei. Camera însă are dreptul să vă admită rugămintea. Doriţi, dle deputat, să o pun la vot?

Dr. A. Vaida: Nu doresc. Şi doresc să privesc proiectul acesta şi din punctul de vedere al educaţiei fetelor. Invăţătorii de stat ar trebui ţinuţi să înalţe educaţia fetelor la un nivel mai ridicat. Tocmai în cartea lui Halász, subiectul căreia este instrucţia primară de stat, se constată, că ţăranca de ungur abea se pricepe la gospodărie şi la bucătărie, necum să ştie carte. Ba cei mai mult, ţăranul ungur are antipatie pentru ori ce îndeletnicire cu cartea şi este mândru, că nevasta lui nu se pricepe decât la gospodărie. Socot că chestiunea aceasta se poate discuta cu prilejul acestui proiect de lege. Intreb deci pe dl prezident, dacă mi se îngădue să vorbesc şi despre educaţia fetelor? (Protestări în stânga. Râsete.)

Prezidentul: Dacă doriţi să vorbiţi despre ea în legătură cu şcoala de stat, atunci să poate îngădui, căci şcoala primară de stat este frecventată de o potrivă de băeţi şi de fete. (Sgomot). Nu veţi putea însă vorbi despre instrucţia secundară a fetelor. (Râsete).

Dr. Vaida: Ştim, că chestiunea educaţiunei femeeşti superioare e odioasă înaintea On. Camere şi nici până în ziua de azi n'am căpătat răspuns din partea dlui ministru de interne la interpelaţiunea făcută în chestia aceasta. După cum a binevoit a observa şi dl prezident, şcoala aceea o frecventează şi băeţi şi fetiţe. (Ilaritate). Din fetiţele acestea cresc femeile. In şcoala poporală trebue pusă baza viitoarei societăţi: fetiţele acestea aşa trebue să le creştem, încât din ele să devie femei, cari să poată fi spre folosul societăţii şi statului.

Din cauza aceasta aşi dori eu să mă estind asupra educaţiunii femeeşti în şcoalele poporale.

Cum ar trebui să fie educaţiunea femeească în şcoalele poporale de stat? După părerea mea, noi ar trebui să urmăm exemplul Japonezilor. (Ilaritate). Sistemul japonez nu numai din punct de vedere strategic e cel dintâi pe rotogolul pământului, ci şi din punctul de vedere al instrucţiei.

Japonezii au împrumutat dela naţiunile europene şi americane ce e bun, răul însă nu şi l-au însuşit, au chibzuit, modificat bine, şi au aplicat conform împrejurărilor lor specifice.

Imprejurarea aceasta le asigură viitorul. In şcoalele japoneze încep deja să se ocupe cu educaţia femeii în astfel de direcţie, încât să păstreze marile tradiţii naţionale, ci să se cultive şi tradiţiunile şi idealele singuraticelor clase şi provincii.

Şi noi avem nevoie, şi noi trebue să ne nizuim, ca să-i dăm fiecărei naţionalitate *şcoala sa proprie poporală*, iar în şcoalele poporale de stat, cari se află pe teritor locuit de naţionalităţi, să se propună în limba respectivei naţionalităţi. Ar trebui să dăm posibilitatea cultivării tradiţiunilor, pentrucă numai astfel poate înflori ţara. Şi ceeace priveşte mai de aproape cultura poporului şi în deosebi cultura femeii, trebue să punem preţ foarte mare, ca să instruăm fetele în toate ramurile gospodăriei, în toate acele obiecte, cari aparţin chemării specifice femeeşti.

Numai dacă în şcoalele poporale pun ministrii şi guvernele noastre de instrucţie publică baza acestei desvoltări, numai atunci va fi posibil, ca chestiunea feminismului, în loc să devie mai acută, să peardă din interes. Până când însă stările de azi nu se schimbă, aflu de bine ca să satisfacem cerinţelor instrucţiunilor superioare femeeşti la universitate, ba aş dorì — cu toatecă aceasta nu se ţine strict de chestie, ca să avem şi noi universitate specială pentru femei, precum se află deja în Tokio.

Nu voesc — căci mi-e teamă să ajung în colisie cu ordinea de zi — nu voesc să mă extind asupra acestei teme de mare importanţă şi foarte interesantă, cu toatecă aş fi dorit foarte mult, să polemisez puţin în cadrul discuţiei de astăzi cu dl coleg Kméty.

Dar de oarece sunt silit să mă mărginesc numai la şcoalele poporale de stat, mă abat dela intenţiile mele şi trec la ideile specifice ale învăţătorilor de stat, asupra acestui proiect de lege.

Proiectul acesta priveşte în rândul întâiu pe învăţătorii de stat şi ei mai ales sunt interesaţi. Din pricina aceasta pe semne ei l-au chibzuit şi desbătut foarte bine şi au adresat Camerii şi fiecărui deputat în parte câte un memoriu. Memoriul acesta expune foarte bine punctul de vedere al învăţătorilor şi este deci nevoe ca să mă opresc asupra lui. Nu voesc să prelungesc într'adins discuţia. Domnii deputaţi guvernamentali nu s'au înscris la cuvânt şi nu este probabil că ei să-şi expună aici vederile. Este deci de datoria mea de a-mi însuşì acest memoriu al învăţătorilor de stat şi de a vi-l face cunoscut pe de-a întregul. Memoriul acesta cuprinde nişte observaţii foarte interesante şi nimerite, privitoare le proiect. Le voiu cetì şi îmi voiu face comentariile potrivit cu felul meu de a privì chestiunea.

Iată ce spune memoriul cu privire la articolul 2 din proiectul acesta (citează un pasaj mai lung).

Prezidentul roagă pe orator să vorbească mai tare, căci nu-l aude.

Dr. A. Vaida (citează mai departe): La noi încă s'ar puteà să înaintăm pe învăţători ca bunăoară în Francia, tot la cinci ani cu câte un grad. Atunci învăţătorii s'ar îndemna să-şi împlinească datoria cât mai bine, având nădejdea de a înaintà. Astăzi învăţătorul atârnă cu desăvârşire dela ministrul, care se află la cârma instrucţiei publice. Acesta îl poate muta oricând, dupăcum va reuşì la desbaterea celorlalte articole.

Invăţătorul deci este supus cu desăvârşire arbitrarului. Ba se poate întâmpla cazul, ca în loc să fie înaintat şi leafa să-i crească, învăţătorul să fie retrogradat, să i-se tae din leafă. Anomalia aceasta s'ar fi putut înlătura, dacă proiectul nu ar fi fost adoptat ca baza sistemului de categorii, ci al înaintărilor.

Aceste categorii de plată sunt foarte volnice, pentrucă acela, care a codificat acest proiect nu puteà să ştie, ce fel de relaţii de traiu sunt în comuna cutare, oricât de mult ar cunoaşte ţara şi chiar din acest motiv s'a întâmplat, că întreg proiectul nu-i altceva decât „poutpouriul“ unui codificător. De fapt, omul rămâne surprins, cum a putut să vină cineva la cameră cu un asemenea proiect.

Dar urmez. Memorandul învăţătorilor de stat face la §-ul patru următoarea observaţie (ceteşte). Pasâgiul acesta e [illegible] principal al gravamenelor învăţăto[illegible] Pentrucă în patria noastră acolo au [illegible] şcoalele, unde susţinătorul şcoa[illegible] putea să le susţină. Cu aceste şcoale au luat şi învăţători, cari erau rău [illegible] Completându-se aceste şcoale, s'au [illegible] posturi nouă de învăţători. [illegible] concurs, iar ministerul a de[illegible] cei mai vrednici, — aşa credem, ca trebue să fie, — o foarte bună observaţie a învăţătorilor! şi ar fi de[illegible] trist şi nedrept [illegible] acum serviciul acelora să se facă pe [illegible] serviciului exclusiv de stat, fără a co[illegible] serviciul anterior, etc., (citează pe [illegible] memorandul învăţătorilor). Acest [illegible] eclatant, că învăţătorii au drepta[illegible] pun împotriva acestui punct. [illegible] mai departe din memorandul învăţătorilor, arătând cum acestia sunt per[illegible] dela o şcoală la alta, şi cum numai [illegible] permutaţi la o şcoală de stat li-se socotesc anii de serviciu).

On. cameră! Cred, că oricine va recunoaşte, că făcând aceste constatări, nu am fost condus nici de interese naţionaliste, de clasă, sau de stat, ci numai şi numai de interesele juste ale învăţătorimei. In adevăr cazurile înşirate ne fac să întrevedem nişte stări foarte ciudate. Poftiţi şi studiaţi numai §. 4 al proiectului de lege, la timpul său — deşi s'a insistat asupra acestor nevoi, — dvoastră aţi lăsat să se strecoare acest §. Acum e târziu, dar nu e prea târziu pentru a prevedeà celece trebue să urmeze.

Prezidentul: Te rog foarte frumos, dle deputat să vorbeşti ceva mai tare, căci stenografii nu pot înţelege nimic din discursul dtale. (Aşa e! Aşa e! în stânga). Nu pot permite, ca dta să vorbeşti aşa de încet aici în cameră, încât nici nu se aude nimic. (Aprobări. S'auzim! S'auzim!)

Dr. Al. Vaida: Eu îmi voiu forţa dupăcât voiu puteà plămânii, dar în schimb vă rog şi pe dvoastră să binevoiţi a mă cruţa cu murmurul dvoastră. (Ilaritate).

Prezidentul: Să-mi dai voe dle deputat, această observare mă priveşte pe mine. Eu fac atenţi totdeauna pe dnii deputaţi când murmură. (Aşa e, adevărat!) Acum e o linişte, încât se aude şi musca zburând, şi din vorbirea dtale tot nu înţeleg, nici o vorbă.

Voci: Vino mai aproape!

Dr. Al. Vaida: On. Cameră! Referitor la § 56 memorandul învăţătorilor face observarea, că nu-i lucru cinstit de a despoia învăţătorul de stat de favorul cel dă legea din 1868 art. XXXVIII de a folosi locuinţă în natură şi grădină de un pătrar de jugăr. Ba trebue luate în seamă şi celelalte amănunte, ca învăţătorii să poată câştiga condiţiile de trai mai uşor.

Cine cunoaşte relaţiile dela ţară — ceea ce presupun că cunoaşte ori care — ştie, că nu i de ajuns, dacă învăţătorul îşi capătă această leafă. Are mare lipsă de acel pământ, de grădină, pentrucă dacă ar fi silit să-şi cumpere bucatele, i-ar trebui o leafă de patru ori aşa de mare, căci în cazuri de acestea învăţătorului, care de regulă are copii mulţi, nu-i ajunge leafa nici pe haine. Am auzit râsete când am vorbit de grajd şi coteţ. Asta nu-i de râs. li trece de râs bietului învăţătoriu, dacă n'are o văcuţă la casă. Iar asta numai în grajd o poate ţinea. De aceea e de lipsă, ca acest proiect să se extindă şi asupra grajdului şi a coteţului. Acest coteţ despreţuit la noi, are mare însemnătate, — are la popor, ba chiar şi la domni, pentrucă nici aceştia nu pot fi fără şunci şi slănini. Invăţătorul încă are lipsă de carne de porc, iar porcul de coteţ. De aceea eu aprob întru toate observările făcute de memorandul învăţătorilor la § 6 şi acelea încă, cari se referă la coteţ. Pasările de curte dau la sate cea mai deasă hrană de carne, acolo se taie rar vite. Carnea de vită e acolo aşa de rară, cum sunt la oraşe mari paserile, pentru omul sărac, iar dacă învăţătoarea e harnică, poate valoriza ouăle şi să cultive găini.

Mai are o parte această chestie însemnată, atât din punct de vedere practic, cât şi principiar, adecă această învăţătoare poate face mai mult în interesul binelui poporului decât învățătorul. Pentru că învățătorul, dacă e om harnic și conștiențios, poate învăța pe copii multe poezii, geografie, constituție, sau mai știu și așa ce, dar când copilul ajunge muncitor la câmp, le uită pe toate. Fetița care va da însă ajutor învățătoarei, nu va uita nicicând.

Vedem cât de mare e consumul ouălor; azi întră milioane în patrie din acest ram de economie; deci dl ministru de agricultură forțează cu drept cuvânt, ca să se îmbunătățească soiurile de găini. Va veni timpul, când vom exporta vagoane întregi de ouă și galițe la Londra, când vom avea la dispoziție vagoane preparate cu ghiață, ca să se poată transporta.

On. Cameră! Și eu țin de adevărat ceea ce a zis Bismarck, că în războiul dela 1870, au învins învățătorii germani asupra Francezilor, chiar pe cum învățătorii japonezi au învins pe Ruși. La asta mai adăugăm ceva: Invățătoarea e, și trebue să fie un factor principal în chestiile vitale și economice ale țării, — instruând și dând pildă bună de gospodărie. — Țăranul de pe Alföld, — având anumite venite din ouă și pui, va profita mai mult decât din declamarea „Talpra magyar“-ului și a „Szózat“-ului, ori din cunoașterea depărtării pământului de soare și a lunii de pământ. Puneți pond mai mare pe cultivarea în direcție practică a poporului.

Un orășan nu cunoaște viața dela sate, de aceea m'am extins asupra acestor teme. Deputații din provincie vor aproba de sigur cele expuse de mine, §-ul 7 e deci cu totul superfluu.

Nu e esențial, câți §§-i cuprinde legea ci cele ce se cuprind în ei. De aceea rog pe dl ministru să asculte celece zice memorandul învățătorilor la acest §., — fiind chestia importantă. (Sgomot mare).

Prez. (sună): Liniște dlor!

(Va urma).

NOUTĂȚI.

Adunare poporală se va ținea Duminecă la 24 Martie s. n. 1907 în piața comunei (Bonyha) *Bachnea* la orele 11 a. m. cu următorul program: 1. Deschiderea adunării. 2. Votul universal. 3. Libertatea presei. 4. Proiectele de lege referitoare la școlile și învățătorii poporali confesionali. 5. Proiect de rezoluțiune. 6. Inchiderea adunării. Sunt invitați să iee parte locuitorii comitatului *Târnavei-mici*. Convocarea e subscrisă de 42 fruntași din comitat.

*

Dela „Academia Română“. Sesiunea ordinară a „Academiei Române“, se va deschide în 20 Martie v. (2 Aprilie n.) în București. Durata sesiunei va fi anul acesta de 20 zile.

*

Ordin nou. La inițiativa Maiestății Sale se va crea un nou ordin, care va fi acordat cetățenilor din Austro-Ungaria cu merite pe terenul vieții publice, și pe care vor avea dreptul să-l ceară toți aceia, cari au primit vreodată laudă ori recunoștință preaînaltă.

*

Dela comitat. Comitetul central al comitatului Sibiiu ține ședință Sâmbătă, în 23 Martie la orele 10 dimineața, în sala mică a casei comitatense. Obiectul: alegerea unui membru suplent în comisiunea a patra de conscriere, în locul bolnavului Toma Ienciu și alte eventuale propuneri.

*

Distincție preaînaltă. Dl *Dr. E. M. Cristea,* fost membru în juriul „Expoziției generale române din 1906“ și anume în secțiunea XI. pentru premiarea exponenților de lucruri bisericești, a fost decorat de către Majestatea Sa *Carol I.* regele României cu ordinul *„Coroana României“*, în gradul de *cavaler.*

*

Meningita. Periculoasa boală meningita (înțepenirea grumazului) s'a ivit și în țara noastră. În comuna Belici, comitatul Trencin, s'au constatat *opt* cazuri, dintre cari *cinci* s'au terminat cu moarte.

*

Somn terminat cu moarte. Despre un caz foarte ciudat scriu ziarele din Italia. Un funcționar dela căile ferate din Florența, s'a înbolnăvit pe neașteptate și a căzut numai decât într'un somn adânc, din care n'a mai putut fi deșteptat. A dormit cinci zile și în a cincia zi a mișcat numai puțin capul, apoi s'a întins și a murit.

*

Ninsori mari. Din Innsbruck se scrie, că pe unele locuri zăpada e de trei—patru metri de mare. O casă a fost acoperită de tot cu zăpadă. Un servitor s'a înecat în nea. De opt zile cade zăpada într'una.

*

Din țara Arabilor. In Egipet s'a întâmplat într'un sat, că Arabul a întrat în grajd, ca să dee fân boilor. Un bou l'a luat însă în coarne și l'a trîntit la pământ atât de rău, că Arabul a murit. Autoritatea a venit la fața locului, a constatat crima, și a judecat *la moarte* pe bietul bou, care a și fost executat în toată regula. Ciudate legi și la Arabi!

*

Nu sunt recruți. Din cauza emigrării, comisia de asentare din comitatul Zemplém n'a avut anul acesta prea mult de lucru. Așa în pretura Ujhely din 904 obligători la arme s'au prezentat numai 314, ceilalți numai cu puține excepțiuni, sunt toți în America. Asemenea s'a întâmplat și în alte cercuri. In Bodrogköz din 1415 au lipsit 896, iar în Sátoralja din 600 au lipsit 400. Dacă va merge tot așa, rămâne țara fără apărători.

*

Impăratul Wilhelm în favorul Aromânilor. Din Constantinopol se anunță, că împăratul Wilhelm a intervenit direct pe lângă sultan în favorul Aromânilor. Aceasta n'ar fi primadată când Germania încurajază aspirațiunile românești. Se știe, că ambasada germană din Constantinopol a fost aceea, care a sprijinit de repețite ori diferitele demersuri ale legațiunii române. Așa scriu ziarele din București.

*

Bolnavi uciși. Intr'un spital din Upsala, un bolnav a omorât trei bolnavi, cari erau cu el în cameră, ear pe al patrulea l'a vulnerat grav. A comis fapta într'un atac de alienațiune mentală.

*

Sporul populației din România. Dintr'o statistică publicată de direcția generală sanitară română, reiesă, că în cursul anului 1906 populația țării s'a sporit cu 100 587 suflete. Acest rezultat întrece toate excedentele de până acum.

*

Moarta din Vatican. Duminecă după ameaz, când Papa avea să iasă din apartamentele sale pentru a merge la biserică, o muere bătrână a căzut leșinată și a murit. Papa, auzind despre tragica întâmplare, a mers la moarta și i-a dat binecuvântare și deslegare, ordonând să fie înmormântată pe spesele sale.

*

Aviz. Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că *Atelierul de țăsături și cusături* a Reuniunei femeilor române din comitatul Hunedoarei în Orăștie, s'a deschis. In atelier se primesc comande și se pregătesc următorii articli de industrie de casă: costume, plăci pentru bluze și cămeși de noapte pentru bărbați, surtucuri pentru copii, jilauri cu cusături pentru domni, garnituri de fețe de masă pentru cafea și ceaiu, covoare, perdele, ștergare, mici obiecte practice, ca fugătoare, tablette, acoperitoare de pâne, de credenți și tot felul de țăsături pentru menaj, ca ciarciafuri de pânză, măsăriți, ștergare de pâne, de talere, pocale și alte obiecte țăsute și cusute. Modelele se pot alege la atelier, unde conducătoarea domnișoara *Tiberia P. Barcian* va servi cu deslușirile necesare. Comandele se fac la subscrisa. Orăștie, la 15 Martie 1907. *Victoria Dr. Erdélyi*, directoară.

*

Dar pentru școala din Mihăleni. Dupăce credincioșii comunei bis. Mihăleni și-au deschis școala lor în edificiul cel nou cu anul școl. 906/907, pentru de a puteà obținea o adevărată școală de model nu numai după exterior, ci și după interior, s'a pus la cale acum mobilarea ei cu toate utensiliile necesare, donându-ni-se spre acest scop dela binefăcătoarea și jertfitoarea instituțiune „Crișana“ din Brad suma de 50 coroane, iar dela marinimoșii creștini din comunele Bucium-Șasa și Bucium-Poeni s'a colectat prin domnii Alexandru Macaveiu, cantor și Ioan Ionuț suma de 20 cor. 70 fileri, la care au contribuit următorii creștini: Lița, propr. de mine 1 cor., G. Scurtean, propriet. de mine 20 fileri, Alexandru N. 30 fil., Ioan Paul, vicenotar 50 fileri, N. N. 40 fileri, Ioan Popa, jude comunal 1 cor., Vasile Macaveiu, propr. de mine 50 fileri, Alexandru Macaveiu 40 fileri, Maria Macaveiu n. Lupu 1 cor., Al. Macaveiu 1 cor., toți din Bucium-Șasa. Prația Teodor știopu 1 cor., cu discul din bis. B.-Poeni 2 cor. 40 fileri, N. Adamovici, preot 1 coroane, A. Crâznic, propr. de mine 50 fil., Al. Lupu, proprietar de mine 50 fileri, Sim. Jurca mendel, Trifa Alexandru, Simion Lup, Alexandru Jurca, fiecare câte 1 cor., George Lupu, înv. 60 fileri, Nicolae Papp, notar (Mogoș) 1 coroană, Nicolae I. Adamovici, comptabil 1 cor., Ioan Jurca șuntel, prop. de mine și comerciant 60 fileri, Nicolae Jurca șuntel, proprietar de mine 20 fil., Csányi János, măestru păpucar 60 fileri, Alexandru Bogdan, comerciant 1 coroane, toți din Bucium-Poeni. Bunul Dzeu să le răsplătească tuturor marinimoșilor sprijinitori însutit jertfele aduse. Miheleni, la 2 Martie 1907 v. *George Almășan,* paroh gr. or. rom.

*

Farmacie românească. Ne permitem a recomanda atențiunii On. public din Alba Iulia și jur, că farmacia „la sf. Stefan“ din piața Alba-Iuliei (lângă casa orășenească) odinioară a dlui Leo Storffer, trece cu ziua de 4 Aprilie a. c. în proprietatea dlui *Nic. Vlad*, farmacist în Orăștie. Cunoscând renumele bun ce și l-a câștigat această firmă în piața Orăștiei, nu ne îndoim, că și farmacia cea nouă din piața Alba-Iuliei, condusă de fiul dsale dl *Virgil Vlad*, se va nizui ca în curând să-și câștige prin satisfacerea tuturor așteptărilor mușteriilor săi, cea mai mare și mai deplină încredere. [78] 1—5

Cărți și reviste.

„Luceafarul“ Nr. 4—5, a apărut, cu următoriul Sumar: Dr. I. Lupaș: Din istoria școalelor noastre. Z. Bârsan: O noapte de demult (poezie). Nic. A. Berindei: Intâlnire. G: Noapte (poezie după Carducci). Z. Bârsan: Carlo Goldoni. Al doilea centenar dela nașterea sa. Gh. T: Din popor: Cântecul Salomiei. Emil Isac: Povestea Dorului (poezie). ***: Un centenar american. Octavian Goga: Ion crâșmarul (poezie). I. Borcia: Ifigenia în Taurida de Goethe. Act. III Scena întâia. G. Bogdan-Duică: Scrisori din București (VIII): Convorbiri literare: Colaboratorii noi. M. S. Râmniceanu: Polemice. (Răsduns dlui G. Ibrăileanu). Liliac: Cântec (poezie), ***: Giosue Carducci. Cronica: Incercări, Grădina de copii, Sculptorul Brâncuș, Ardeleanofobii, Rătăciri, Premiul Luceafărului, Știri. Poșta Redacției și Administrației. Ilustrațiuni: C, Brâncuș: 2. Studii, Copilul. Carlo Goldoni, H. W. Longfellow, G. Carducci, C. Brâncuș.

Din public.*)

Mulțămite publice.

Convenirea socială a „Reuniunei sod. rom. din Sibiiu.

La convenirea noastră socială din 3 Martie n. c., dată în favorul gimnaziului din Brad, au binevoit a suprasolvì Dr. Ilie Iancu, medic în Tălmaci, 4 cor; Nicolae Togan, protopresbiter gr. cat. 3·60; dna Iulia Dancăș, conducătoarea școalei de menaj Dr. Dem. Borcia, colaborator la „Tel. Rom“, fiecare câte 2 cor; Romul Simu înv. penz. cor. 1·40; Ioan Sociu, comptabil. Dem. Popoviciu, înv. (sadu), Dr. I Dobre, prof. Emil Comanescu funcț. la „Albina“, dșoara Roma Șuluțiu, Nic. Joandrea ospătar, fiecare câte 1 cor.; Dr. Zenovie Gheajea, cand. de adv., locot. Pecurariu, aspir. de ofițer Voina, Muțiu, concep. adv. Dr. Bânda, cand. de adv. Labonțiu, concipist adv., Oprea Steflea, v. not. comit., fiecare câte 80 bani, Gregoriu Dengel, sergent maj., Ioan Sârbu, fiecare câte 50 bani. Afară de acestea la pălăria „Dzeu vede“, purtată de subscrisul prezid nt s'au dăruit în favorul fondului văduvelor și orfanilor, în total cor. 19·41. Pe când ne împlinim plăcuta dorință a exprimà tuturor suprasolvenților cea mai ădânc simțită mulțumită a noastră, rugăm totodată pe toți participanții și în deosebi pe dl prof semin., Aug. Bena, care a binevoit a primì cu multă prevenire acompaniarea la clavir, să primească recunoștința nefățărită a tuturor meseriașilor noștri, pentru felinl cum sprijinesc nizuințele noastre pentru întărirea clasei noastre de mijloc.

Sibiiu 15 Martie n. 1907.

Comitetul „R[illegible] [illegible]ăni

din S[illegible]

[illegible]

*

Simțindu-se lipsa unui „[illegible] în biserica noastră, pentru procurarea au binevoit a contribui următorii cre[illegible] aflători în America:

Ioan Drogoman 2 dolari 60 cenți, Simion Giurgiu 1 dolar 50 cenți, Ioan Drogoman 1 dolar 60 cenți, Simion Drogoman, Ilie Drogoman, Achim Măerean, Ioan Barbu și Ioan Banea, fiecare câte 50 cenți și Ioan Băra 25 cenți, toți din Țichindeal; Dan Popa 50 cenți, din Ighișdorful-rom., Dumitru Băra, Macavei Blașiu, Băra Simion, Pamfilie Florescu, Simion Dura și Ioan Sasu, fiecare câte 25 cenți, toți din Pianul-de-sus, Iosif Tinta, Terpicon Ioan, Coileon Ioan, Felicon Vasile, fiecare câte 10 cenți, Zagriean Stefan și Grigorie Balon, fiecare câte 50 cenți, toți din Blaj, Nicolae Duma 25 cenți, din Cacova, Ioan Sasu 5 cenți, Nicolae Marcu 25 cenți, Nicolae Micu și Oltean Doj, câte 50 cenți, Cristea Nicolae 50 cenți, Grădinar Ioan și Vesan Ioan, câte 25 cenți, Micu Samuil și Vasile Vezan, câte 10 cenți, toți din Păuca, Crăciun Bucurel, Visantie Grecu, câte 50 cenți și Bucur Țincu 25 cenți, toți din Rășinari asemenea Savu Dragomir 25 c., Nicolae Drăghiciu 30 cenți, din Săsciori, Vasile Țincu 10 c., din Rășinari, George Cucu 50 cenți, din Bungard, Mitru Toldeș, Nicolae Bârsan, N. Bârsan, Ioan Frăticiu, Dumitru Toldeș, Nicolae Marpozan, câte 20 cenți, N. Bârsan, Simion Bocșa, Zosim Teconția, Maria Jiman, câte 25 c., Ioan Jiman 50 cenți, Nicolae Bucșa 10 cenți, Zosim Petrișor și Zosim Preda, câte 5 cenți, toți din Alțina, Chirion Cucio 20 cenți, din Voltinu, Tămăsoiu Ioan 25 c., din Ludoș, Ioan Orlandea 25 cenți, din Ruja, Alexă Morariu 25 cenți, din Lasleamare, Lazar Zlătariu și Ioan Costea, câte 10 cenți, din Hosman, Dumitru Florea 25 cenți, Ioan Mijia 10 cenți, toți din Ațel; Romulus Țerbea, Nicolae Ioanto, câte 20 cenți, George Rotariu 10 cenți, toți din Proștea, Ana Muntean 25 cenți, din Veseud, George Firu 25 cenți, din Iacobeni, Ioan Zlatu 30 cenți, din Cincul-mare, Nicolae Ibașfalean 10 cenți, din Brateiu, Ioan Alexandru 20 cenți, din Ilimbav, Dumitru Balomir 10 cenți, din Itfa (Sârbia), Ioan Manițiu, Toader Lor otă, câte 25 cenți, Toader Răduț și Ioan Stanciu, câte 10 c., Ioan Stanciu 5 cenți, toți din Ghijasa-inf., Zacheiu Văduciu 50 cenți, Marcu Nicolae 10 cenți, ambii din Vecerd Dan Micu, Alexandru Crișca, câte 25 cenți, ambii din Ghijasa-sup., Ioan Țintea 25 cenți, George Căzilă 20 cenți, ambii din Săsăuș, George Buzaș 25 cenți, Petru Buzaș, Ioan Buzaș, câte 25 cenți, Ioan Baraș 10 cenți, toți din Jacul-român, Felofteiu Banciu 25 c., din Zlagna, George Luca, Ioan Văcariu, câte 15 cenți, Aurel Moldovan 25 cenți, Petru Cărăbulea și Isaia Cioran, câte 10 cenți, toți din Ocna-Sibiiului, Nicolae Orotă 25 cenți și Negoe Ioan 10 cenți, ambii din Topârcea, Paraschiva Oros 20 cenți, din Sibiiu și Alexă Bânda 25 cenți, din Șaldorf.

Cu suma toată de 125 coroane a comandat I. Drogoman policandrul dela tipografia și librăria diecezană din Caransebeș, pe care l-am primit.

Tuturor donatorilor și în special celorce au colectat, le exprim în numele bisericei și pe calea aceasta cea mai profundă mulțămită, dorindu-le ca să se întoarcă sănătoși la vetrele lor.

Țichindeal, la 8 Februarie 1907.

Ioan Tatu
paroh ort.

Poșta redacției.

Gherla. Hațieg. Ofenbaia. Sântă-Mărie. Butene. Primit și vor urmà pe rând.

Teatru.

Mercuri: *Das Glas Wasser,* comedie.
Joi: *Johannisfeuer.* dramă.

Incercările făcute

de medici practici au dovedit că oleul de pește în compoziția „Emulsion“-ului lui Scott are un efect cu mult mai mare ca oleul simplu de pește In una din renumitele clinici s'a făcut experiență și s'a dovedit că folosind oleul de pește în forma lui naturală se obține unsoare organică de patru-ori mai multă ca cantitatea de oleu folosită, pe când cu „Emulsion“-ul lui Scott, cantitatea de unsoare a întrecut mai bine de șapte-ori cantitatea de oleu de pește [illegible] „Emulsion“-ul lui lui Scott. Copiii [illegible] mai alegători pacienți pot l[illegible] „Emulsion“-ul lui Scott fără [illegible] cea mai mică neplăcere. [illegible] X 252 1—4

[illegible] nului [illegible] probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-uteza 34/50.

Prețul sticlei originale: cor. 2·50.

Se capătă în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa primă din Borgoprund, pe baza ordinului conzistorial d. d. 13 Februarie 1907 Nr. 1173 bis. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 60 zile, dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare dovedind cualificaţiune pentru parohii de clasa I. în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţa, şi pănă inclusive 8 zile înainte de sinodul porohial electoral să pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută în 25 Februarie 1907.

Prezidentul comitetului: **Iuliu Suceava.**
Notariul: **Teofil Vlad.**
Nr. 238/1907. [80] 1—3
Văzut: **S. Monda** protopresbiter.

Concurs

Pe baza rezoluţiunei Prea Veneratului Conzistor din 6 Februarie 1907, Nr. 827 B., se publică concurs pentru postul de capelan, lângă neputinciosul paroh, în parohia de clasa a III-a Holbav din protopresbiteratul Branului, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt jumătate din venitele parohiei.

Concurenţii să-şi trimită cererile cu documentele prescrise la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi să se prezenteze într'o Duminecă acolo, spre a şi arăta dexteritatea în cântarea şi cuvântarea bisericească.

Zerneşti, 25 Februarie 1907.

In conţelegere cu comitetul parohial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului.
[74] 2—3 **Ioan Dan** adm. ppresb.

Nr. 204/1906. [70] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească vacantă de clasa III Gărda de sus cu filia Neagra-de-sus se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii de a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu până la terminul cuvenit şi să se înfăţişeze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protop. gr. or. al Câmpenilor.
Câmpeni, 20 Februarie 1907.
Romul Furdui protopresb.

Nr. 206/1906 [71] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească vacantă de clasa III **Valea-verde** se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti din partea statului.

Doritorii de a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu în terminul cuvenit şi să se înfăţişeze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protop. gr. or. al Câmpenilor.
Câmpeni, 20 Februarie 1907.
Romul Furdui protopresb.

6500 meri nobili

de 4 şi 5 ani
din soiurile Batull, Carmelit-Reinette, Cassel-Reinette, Goldparmän, Poinic, Stettin
sunt de vânzare
la moşia subscrisei din Şmig (Somogyom).

Preţul unui pom numai 70 fil. (35 cr.), la cumpărări în massă dela 200 bucăţi în sus 10% rabat.

Preţul e a se asemnà deodată cu comandele la adresa subscrisei. Spedarea se efectueşte din gara Medgyes, şi pănă aci fără spese.

Emilia Dr. Russu,
soţie de advocat
[77] 1—3 Sibiiu — Nagyszeben.

Nu numai cetit

dar şi probat trebue
săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —
dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda şi Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieşi), dacă doreşte oarecine să aibă teint alb şi liber de pistrui cum şi o coloare delicată a feţii.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs" (piaţa mică),
farmacia E. Rummler, str. turnului,
C. Müller, piaţa mare,
drogeria Carl Morscher, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piaţa mare,
G. Meltzer str. cisnădiei şi guşteriţii, piaţa mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 49—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum şi
în Sighişóra la **farmacistul W. Lingner,**
I. B. Misselbacher.

Viţă de vie nobilitată.

Ca şi în anii trecuţi aşa şi acum
Prima plantaţiune de viţa nobilitată
de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga ţară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viţă de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viţă nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obţinut rezultatele cele mai frumoase.

Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulţămită şi recunoştinţă se trimite la cerere gratis si franco. [253] 38—40

Sfânta
Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit
Ioan Meţianu.

Se află de vânzare în Tipografia arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1. Nelegată cu	K 15·—
2. In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii	„ 25·—
3. In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului", la mijloc în dos „Restignirea", pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite	„ 35·—
4. Legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:	
a) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc	„ 100·—
b) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc	„ 125·—
c) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc	„ 140·—

Administraţia
Tipografiei arhidiecezane.

Prăvălie nouă.

Gerson Grünblatt
Piaţa-mare Nr. 3 şi 5. SIBIIU Piaţa-mare Nr. 3 şi 5.
Palatul „Bodenkreditanstalt".

Imbrăcăminte
pentru **domni, dame** şi pentru **copii,**
apoi **Ghete** şi **Pălării.**

PRINCIPIUL NOSTRU:
„Vânzare mare cu profit puţin".

FIECARE cumpărător primeşte un block care valorează 5% rabat în marfă. [53] 4—5

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!
Nu e mijloc secret

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsie, circulaţia neregulată a sângelui şi multor* [illegible] electricitate.— *In Cancelaria mea se află atestate* [illegible] *din tóte părţile* [illegible] *cu mulţămire inventiunea mea şi* [illegible] *aceste atestate.* Acel paciente, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca [illegible] de ori-ce încercare [illegible] rog a proba aparatul meu. [illegible] P. T. public asupra [illegible] se confunda [illegible] deóre-ce „Cir[illegible] austro Ungaria [illegible] nefolos[illegible] *spre* [illegible] recomandă la deosebi [illegible] aparatului mic e cor. 4.— [illegible] la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

[illegible] din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Cea mai renumită bere

din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 1— Sibiiu — Nagyszeben.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 27 Sibiiu, Sâmbătă 10/23 Martie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 f
rândul cu litere garmond.

Convocare.

Cetățenii din cercurile electorale ale Sibiiului, al Cisnădiei, al Nocrichiului, al Cristianului și al Sebeșului, sunt prin aceasta rugați a lua parte la

adunarea poporală,

care se va ținea în **Sibiiu**, Marți, în 13/26 Martie 1907, la oarele 11 din zi, în sala dela „Casa societății“ (Gesellschaftshaus).

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Dezbatere asupra situațiunii politice.
2. Dezbatere asupra proiectelor de lege ale guvernului, cu privire la școalele elementare.
3. Proiect de rezoluție.
5. Inchiderea adunării.

Sibiiu, 4/17 Martie 1907.

Dr. Liviu Leményi m. p. Parteniu Cosma m. p. Ioan de Preda m. p. Alexandru Lebu m. p. Dr. Octavian Rusu m. p. Nicolae Ivan m. p. Mateiu Voileán m. p. Dr. Miron Cristea m. p. Dr. Ilie Beu m. p. Lazar Tritean m. p. Teodor V. Păcățian m. p. Ioan Droc m. p. Dr. Avram Tincu m. p. Dr. Eugen Piso m. p. Dr. Dumitru Ștefan m. p. Dr. Petru Șpan m. p. Emil Verzariu m. p. Victor Fincu m. p. Dr. Lucian Borcia m. p. Dr. Nicolae Bălan m. p. Dr. Aurel Crăciunescu m. p. Octavian Goga m. p. Dr. Ioan Borcia m. p. Dr. Ioan Lupaș m. p. Octavian Tăslăuan m. p. Ermil Borciz m. p. Victor Tordășianu m. p. Eugen Vancu m. p. Demetriu Cunțan m. p. Dr. Ioan Fruma m. p. Dr. Vasile Dan de Apșa m. p. Silvestru Moldovan m. p. Dr. Tiberiu Brediceau m. p. Timoteiu Popoviciu m. p. Dr. George Măcelariu m. p. Dr. Nicolau Schiau m. p. Dumitru Vulc m. p. Dr. Nicolau Comșa m. p. Ioan St. Banciu m. p. Ioan Bojiția m. p. Dr. Nicolau Lazar m. p. Constantin Crețoescu m. p. George Tatar m. p. Dimitrie Comșa m. p. Vasile Stan m. p.

Noua lege școlară.

Sibiiu, 22 Martie n.

Primim informațiuni din mai multe părți, că printre învățătorii nostri se discută cu mult zel chestia, dacă n'ar fi mai bine să se mulțămească învățătorii cu salarul de 800 coroane, — așa cum a hotărât congresul nostru național în ultima sesiune, — și să nu reflecteze deloc la ajutorul statului, pentru a salvà pe calea aceasta școala română și a-i conserva caracterul confesional și național?!

Merită toată lauda ceice se ocupă cu ideea aceasta, și însuflețirea lor pentru școala română, dusă până acolo, încât vreau să aducă însemnată jertfă materială, numai pentruca să o poată salva, e pildă vie despre iubirea de neam, care a caracterizat totdeauna învățătorimea noastră.

Oricât de cu drag să primim însă solia, care vedem că și-a făcut intrarea și în coloanele altor foi române, trebue să lămurim chestia, și să le spunem celor ce nu au studiat cu destulă băgare de seamă proiectul de lege al contelui *Apponyi*, că scopul nici pe calea aceasta nu va putea fi ajuns. E compus adecă cu multă măestrie acest proiect de lege, și ori primim, ori nu primim ajutor dela stat pentru salarizarea învățătorilor nostri, dreptul de controlă și de ingerință în trebile noastre școlare *e asigurat* pe seama guvernului. Vom arătà cum.

In paragraful 19 al proiectului de lege se spune, că la școalele confesionale, cari nu primesc ajutor de stat, învățătorul e dator să propună limba maghiară în așa măsură, ca copilul de limbă nemaghiară să-și poată exprima la înțeles gândirile în limba ungurească. Atâta și nimic mai mult. E lăsat deci în grija școalei confesionale, că ce plan de învățământ, ce manuale și ce mijloace de învățământ să întrebuințeze, pentruca elevii să facă în limba ungurească progresul cerut de lege, firește, întrucât acesta poate fi atins.

Dela învățătorii școalelor confesionale ajutorate de stat se cere însă mai mult In paragraful 20 se spune, că limba maghiară, aritmetica, geografia, istoria, drepturile și datorințele cetățenești, au să fie propuse elevilor de limbă nemaghiară *după planul de învățământ al ministrului, în oarele stabilite de el, și cu folosirea exclusivă a manualelor și a mijloacelor de învățământ încuviințate de ministru.*

Deosebirea e deci evidentă între școalele neajutorate și între cele ajutorate de stat. Ingerența ministrului e enorm de mare față de cele din urmă. Dar deosebirea e numai aparentă, pentrucă vine paragraful 24 din proiect și o șterge cu desăvârșire. Paragraful acesta ne spune, că ministrul poate ordonà cercetare disciplinară, efectuită de comisiunea administrativă (nu de autoritatea bisericească), cu urmările precizate în lege, în contra învățătoriului aplicat la școala confesională, *fără considerare la faptul, dacă primește ori nu primește ajutor de stat*, totdeauna, când limba maghiară nu se propune cu succes corăspunzător scopului expus în paragrafii 13, 19 și 20 ai legii, și respective nu *conform dispozițiilor cuprinse în ei*, precum și în celelalte patru cazuri înșirate în lege, în cari se găsește vinovăție pe seama învățătoriului.

Va să zică, și în școalele confesionale, cari nu se împărtășesc de ajutor de stat, propunerea limbei maghiare are să se facă conform dispozițiilor din §-ul 20, care privește de altcum numai școalele, cari primesc ajutor de stat, iar învățătorul e espus acelorași șicanări, pe cari are să le îndure învățătorul ajutorat din banii statului.

Negreșit, că suma de 800 coroane salar fundamental și cuincuenalele de până acuma s'ar găsi multe comune bisericești din metropolia gr. ort. română cari să voiască și să poată a o asigura pe seama învățătorului, fără a mai recurge la ajutorul statului; dar prin aceasta n'am împedecat întru nimica executarea paragrafului 20 din proiectul de lege al contelui Apponyi, care ordonează propunerea anumitelor obiecte în școala poporală după planul ministrului și după manualele sale de școală, și nici amestecul comisiei administrative în anumite cazuri.

Am ținut să facem lămurirea aceasta, pentrucă mulți dintre ai nostri erau și sunt de credința, că dacă nu primim ajutorul de stat ferim biserica de spărturile pe cari vrea proiectul de lege să le facă în autonomia ei, ceeace însă nu e exact, pentrucă amestecul guvernului în afacerile noastre școlare este asigurat în lege, ori se primește, ori nu se primește ajutor de stat.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral din tractul Hațegului.

Hațeg, 16 Martie n.

Sinodul protopresbiteral gr. ort. din tractul Hațegului s'a ținut anul acesta în 26 Februarie. Imi iau voe a raporta, în liniamente generale, despre celea experiate și petrecute în acest sinod.

Toate agendele s'au pertractat și resolvat în cea mai bună ordine cu zăl și interes.

Prezidentul sinodului dl protopresbiter *Tit. V. Gheaja*, prin o vorbire pătrunzătoare, plină de povețe, deschide ședința sinodului și după alegerea notariului pune la ordine verificarea membrilor noi aleși în cercurile vacante.

După acestea a urmat „raportul general“ care oglindează, până în amănunte, starea tractului în cele bisericești, școlare și epitropești, precum și referințele între poporațiunea din acest tract, și între preoți și învățători.

Din raportul general mă mărginesc de astădată a amintì momentele mai însemnate despre activitatea și progresele în decurs de 9 ani, sub conducerea domnului protopresbiter *Tit. V. Gheaja.*

In 15 Februarie a. c. s'au împlinit 9 ani de când dsa a fost instalat, cu o rară pompă și însuflețire, ca șef al tractului, pe care îl conduce cu tact, înțelepciune și zel.

Șepte ani a fost tractul acesta vacant. Nu e mirare, că ordinea și disciplina erau degenerate.

La venirea dsale aici a avut mult să lupte pentru a face disciplină între preoți și popor, ordine în școală și biserică, și lumină în tract.

Cu drag mărturisim că astăzi domnește disciplina și ordinea pretutindinea.

Preoții sunt înbrăcați în reverenzi și să presentă în tot locul, unde cere trebuința, cu cuviință, cumpătare și demnitate, atât în cât și afară de oficiu, — iar în celea administrative sunt zeloși și punctuali.

Rațiociniile bisericești, în cele mai multe parochii, erau în restanță până chiar și pe 12 ani. Astăzi toate s'au adus în regulă, abea 2—4 parohii mai sunt în restanță pe 1—2 ani, dar și acestea sunt remise numai spre completare.

Dar ce e mai mult! In cele mai multe comune nu erà nici un isvor de venit, ba în unele locuri nici discul nu se purtà în biserică. Astăzi, după cum ni se spune, aproape la toate parohiile s'au creat isvoare de venit, în unele magazine de bucate, și preste tot discul se poartă în toate bisericile noastre, cu resultat satisfăcător, pentrucă religiositatea predominează p porul, care cu încredere privește la preoț conducătorii săi.

Ne-am convins și despre aceea, că restimpul acesta scurt s'au zidit 7 biser nouă și 8 s'au renovat fundamental, curțile acestora precum și cimiteriile s închis și îngrădit după cuviință și cerință.

Sau edificat 5 școli corăspunzăto legei, cu locuință pentru învățători. înființat școală nouă in parohia de mu Luncani, unde înainte nici pomenire erà de școală și de învățător.

S'au luat dispoziții, ca într'un an zile să se edifice școli corăspunzătoare 4 parohii, pentru care scop în unele s adunat deja mare parte din material și încasat deja o parte din repartiția făc în acest scop.

Fondul tractual la venirea sa abea erà 70 coroane, astăzi din taxele nuale — dela preoți, comune și învățăt s'a ridicat aproape la suma de 1500 roane.

Iată dar starea tractului nostru, d vrednica de laudă și mănoasa activita unui protopresbiter vrednic de imitat.

Cu drept cuvânt dar, la încheerea dinței, membrul sinodal *Ioachim Ungu* în numele presenților — între vii acla țiuni — a adus mulțămită și recunoșt vrednicului și zelosului nostru protop biter pentru activitatea mănoasă, dez tată în restimp de 9 ani, în acest t protopresbiteral.

După toate acestea constat deci bucurie o sănătoasă conducere întru p movarea intereselor și mijlocirea ace tract protopresbiteral, precum și o noasă activitate către ajungerea scop la care cu toții țintim.

N. Sanzian
epitrop, membru al sinodului protopo

*

Sinodul protopresbiteral al tractului Lu

Ofenbaia, 1 Martie 19

Despre decursul acestui sinod, a avut loc aici în centrul protopresbit tului, la 26 Februarie v., vin a da u torul raport.

Sinodului i-a premers serviciul d cu invocarea Duhului sfânt în biserica loc, apoi la $9^1/_2$ ore a. m. a urmat chiderea sinodului prin domnul protop biter *Vasile Gan*, ca prezident, cu dis sul, care pentru însemnătatea sa las urmeze aici:

„Preaonorat sinod protopresbit Domnilor membrii! Anul trecut del cest loc — și în calitatea mea de p dent al sinodului protopresbiteral am degetul pe 2 rane cari, — prin dureril le produc, — turbură mersul sănăto afacerilor tractuale și împedecă dezv rea normală. In aceiași calitate mă ocupa azi cu alt rău, care invoalvă iași primejdie pentru organizmul trac

Din actele ce vă stau înainte pertractare constituțională, veți înțe că arborul nostru bisericesc în mult vințe e ca pomul scorburos, — num dinafară arată verdeață, înlăuntru e de putreziciune, amenințând cu ros lire. Scorbura în arborul nostru biser se formează prin activitatea neîndes toare a organelor noastre bisericești, lare și epitropești din unele parohii. ducătorii sunt adecă *inima*, ei dau p țiunea la viața tractuală. Incetând p țiunea normală, — firește, trebuie să ceteze și viața.

Faptele dovedesc, că în acele ale tractului, unde conducătorii dezv activitatea recerută, *spirit nou* a cu păturile poporului, și râvna acestuia fi folositor instituțiilor sale bisericeș nu are margini. Aer vivificator, pli mirezme se revarsă din aceste părț. nouă pulzează ca sucul de primăvar fibrele codrului sănătos. Durere. Ele noastră sufletească nu ține mult! S sănătoase sunt poate mai rari ca c din Zahara, și duhul ce domnește în părți pare a fi mai omoritor de cât

Zahara, ce-l aruncă furtunile în fața torilor. Nu măresc lucrurile, când a- că avem organe parohiale, cari n'au t cu trecutul în nici o privință, avem ane, cari excelează prin nelucrare și m în sfârșit organe, cari numai pildă nă nu dau poporului, ba parcă anume au să-l țină pe loc. Organe ca acestea nt cauza, că stagnează multe afaceri lele de cari vorbesc actele ce vă stau inte, și le veți mai constata și dvoastră, *foarte mare măsură provin din lipsa de rgie și puținul spirit de inițiativă ce se earvă la o parte bună a conducătorilor din rohii.*

Timpurile istorice, cum e și veacul care trăim, recer conducători plini de negație, adevărați apostoli, ca să nu dea mai poporul și instituțiile în fruntea rora stau. Ar trebui deci, ca activitatea tor fel de organe, să ia alt curs; ar ebui ca în fața problemelor mari — religioase și culturale — ce ne așteaptă, să u stăm pasivi, ca pasărea care își acoere capul în fața primejdiei, în loc de a a pept cu adversarii și cu puteri unite ă pășim înainte toți, înfruntând orice peecă, ce ni-ar sta în cale.

Vă descoper, Domnilor! ceea ce zace e inima mea, ca să nu-mi puteți face ândva imputare, că nu v'am pus în poiție a cunoaște perfect stările dela noi. Dvoastră ca unii ce (în temeiul § 50 din statutul organic) sunteți puși în fruntea tractului, *ca să înaintați trebile lui și să susțineți vaza bisericei*, — veți dispune, nu mă îndoesc, ce e de lipsă pentru îndreptare. Maturitatea dvoastră îmi este deplină garanță, că și de astă dată veți servi cu un pas înainte cauza religioasă și culturală a poporațiunei tractuale.

In speranța aceasta vă zic: Bine ați venit! și sinodul protopresbiteral îl declar deschis".

E primit cu repetate „Să trăiască", acest frumos cuvânt, apoi la învitarea presidiului sinodul se constitue, alegându-și notar pe subscrisul. Prezidentul prezentă în urmă curențiile, dintre cari, ca mai însemnate amintesc: Circulariul Conzistoriului arhidiecesan Nr. 408 Bis. în cauza clasificării parohiilor din tract, pe baza noului regulament, raportul protopresbiterului despre starea tractului în 1906, rapoartele comitetului și bibliotecarului, rațiociniul pe 1906 și budgetul cu lista de repartițiune pe 1907. Actele prezentate se predau comisiunilor spre cercetare și raportare. In comisiunea I-a să esmit: Vasile Șpan, Vasile Trifa și Ioan Panța, în a II-a George Lazar, Aurel Boer și Vasilie Ionici, în a III-a Vasilie Bumbuț, Vasilie Jina și Macaveiu Cutean. Până la terminarea lucrărilor în comisiuni, ședința se suspinde.

Ședința se redeschide abia după 3/4 oră, când se pun la ordinea zilei rapoartele comisiunilor.

Inflăcărată discuție s'a făcut în jurul circulariului Conzistorial Nr. 408 Bis. Avram Cioran susținea, că comunele tractului sunt sărace și resfirate prin munți, deci nu află motivat a se clasifica parohiile după regulamentul nou. E de părere a se susținea clasificarea veche. Iar dacă sinodul nu ar sta pe punctul său de vedere, anunță vot separat. Sinodul însă a primit, afară de un vot, propunerea conisiunei I, după care rămân 11 parohii le clasa III Brăzești, Cioara-de-sus, Lunca, colișul-mic, Orăști, Poșaga-de-jos, Runc, artăș, Subpeatră, Vidolm și Vința. Celalte, conform poziției geografice și nuărului sufletelor, trec în clasele I și II.

Raportul protopresbiterului e un oerat întreg. Are următoarele capitole: I. faceri oficiale, II. Afaceri bisericești, III. faceri școlare, IV. Afaceri epitropești și Momente istorice. Din capitlul I. cuaștem, cum se îndeplinesc agendele oale în centru și comunele bisericești. centru, de sine înțeles, este ordine eplară. In parohii asemenea afară de e. Din datele aci arătate mai relevez, lațiunile personale între conducători, de unele excepțiuni sunt normale. teva locuri au început a se înființa i bisericești, preoții țin sinoadele paale regulat, ba unii au întrodus în bii — în locul cazaniilor cetite de can— datina de a predica înșiși, mai nd drept problemă a viitorului înființ reuniunilor de tot felul, ales pentru et, ca să nu se răzlățască, ca de preprin crâșme, în detrimentul discii bisericești.

Capitlul II. arată, că numărul filiilor orit cu Lungeștii, cari au trecut la ela gr. cat. Au sporit apoi și numărohiilor în 1906, prin întregirea cu ane deplin cualificate a unor parohii e. Posturile de învățători afară de izor, sunt ocupate toate cu persoane ive. Poporațiunea a crescut. Ba a sat și moralicește în unile privințe. riile nelegiuite au scăzut, iar număor ce se mărturisesc a crescut. Nenai mare se arată la întregirea posde cantori, cari din lipsa de dotație corăspunzătoare, nu se pot ocupa cu persoane deplin cualificate. Se înmulțesc pe unele locuri și crimele între creștini și abaterile dela canoanele bisericei noastre.

In capitlu III. se înșiră luptele supraomenești în scopul susținerii și asigurării școalelor. Tonul acestei părți din raport e înduioșător. Ni-se arată scăderile multe de cari sufer școalele, între cari lipsa de recuisite școlare, grădini școlare șcl. Ba și numărul celorce umblă la școală a scăzut.

Icoana capitlului IV. e cea mai veselă. Ințelegem de aci, că averile bisericești, deși cu încetul, dar sporesc, grație chivernisirei bune. Singure 2 comune (Bedeleu și Șasa) fac excepțiune regretabilă dela regulă.

E de remarcat impulsul credincioșilor de a face danii pentru biserici, care impuls an de an crește. Daniile acestui an fac respectabila sumă de 4804 cor. 14 fileri.

Din capitlu V. relevez numai faptul prea plăcut al sfințirei bisericii din Sălciua-de-sus, care prin felul cum a decurs actul sfințirei și cum a fost primit delegatul Excel. Sale domnului Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, asesorul consistorial Dr. Miron E. Cristea, prin comunele prin cari au trecut, a lăsat urme neșterse în inimile credincioșilor din tract.

Comisiunea a II-a a propus și sinodul a acceptat mai multe propuneri față de raportul protopresbiterului. In genere s'a luat la plăcută știință. Partea I. a fost întregită cu îndrumarea ce s'a dat protopresbiterului de a aplica strict prescrisele regulamentului disciplinar în toate cazurile de negligență și încordări personale între conducătorii comunelor. La partea a II-a s'a dat ordin preoțimii a grijì mai strict asupra purtării credincioșilor și a influința în direcție bună purtarea lor, parte prin exemplu bun, parte prin sfaturile și îndemnurile binevoitoare.

La partea III. s'a dat expresiune speranței, că geniul cel bun al neamului și bisericei va apăra școalele confesionale de primejdiile ce le amenință. Să îndeamnă însă preoțimea și învățătorii, cât și poporul a-și da silință la delăturarea neajunselor, încât le ajung puterile morale și materiale. S'a decis apoi la capitlu IV. a să da îndemn comunelor să înființeze fonduri pentru salarizarea personalului bisericesc-școlar, și îndeosebi să sistemiseze dotațiunile cantorilor, ca să nu mai sufere binele religios și moral al credincioșilor din lipsa de cantori apți și deplin devotați misiunei lor.

Interesul față de biblioteca tractuală a membrilor nu-i prea laudabil, încât aproape nime nu scoate cărți din ea. Raportul bibliotecarului la propunerea comisiunei a fost luat la cunoștință.

Comisiunea a III-a a propus și s'a și aprobat atât în general, cât și în special raportul comitetului. Conform decizelor acestora, parochii sunt îndemnați a stărui cu de-a dinsul, ca colecta ce s'a pus la cale pentru fondul neatacabil al tractului, să aibă resultat cât mai îmbucurător. La fondul acesta pe viitor vor fi obligați a contribuì cu o taxă oarecare toți preoții și învățătorii ce ocupă posturi noi în tract. Taxa o va statorì din caz în caz comitetul. Ea pentru preoți nu va fi mai mică de 10 cor. și pentru învățători 5 cor. Vor incurge la acest fond, încât autoritățile bisericești se vor învoi, și pedepsele ce ce dictează. Fondul se va administra ca depuneri pe la institute solide de bani. Acest fond înființat anul trecut, de prezent abia e de 162 cor. Menirea lui e sfântă: a acoperì trebuințele tractuale.

Deci obștea tractului va face bine, dacă îl va sprijinì.

Rațiociniul pe anul 1906 s'a aprobat fără nici o observare, tot așa s'a votat budgetul și lista de repartiție pe 1907. De astădată repartiția pe comune s'a făcut după clase. Pe clasa I. vin 26 cor., II. 25 și III. 24 cor.

Nu pot lăsa neamintită nici îngrijirea sinodului pentru crisa ce poate urma din repartiția cea mare pe comune și de aceea a decis a se face reprezentație în cauză la sinodul arhidiecezan.

Animația ce a domnit peste tot a fost îmbucurătoare, căreia i-s'a dat expresie și la prânzul ce a urmat după sinod, în casele zelosului și simpaticului protopresbiter. Concordie a domnit peste tot, și dacă poate fi vorba de ceva pornire mai înferbântată, apoi toate pornirile aceste provin din dragostea ce se poartă pentru înaintarea trebilor tractuale.

Să nu mă dau de minciună! A fost și un lucru neplăcut! Zece membri sinodali au lipsit dela ședință, fără a-și scuza măcar absențele. Nu înțeleg, pentruce domnii acestia nu subordonează interesele private intereselor binelui obștesc? Să nu se mai întâmple!

Gavriil Rancea
învățător, notar sinodal.

Vorbirea deputatului Dr. Vaida,

rostită în dieta țării Luni, 11 Martie n.

(Urmare).

Dr. Al. Vaida: (Cetește cele din memorandul învățătorilor la §§-i 7—8—9. Sgomot continuu. Nu se aude nimic. Nici stenografii nu pot lua notițe). Prin acele dispoziții se creiază situații anomale, deci au dreptate învățătorii. (Sgomot).

Hodja Milan: S'auzim glasul învățătorilor.

O voce la naționaliști: Lor nu le trebue nimic dela ceice le contrazic. (Sgomot).

Dr. Al. Vaida: Greșala e evidentă, la §-ul 9 care dă sub titlul de salar cele 200 cor. adaos directorilor de școale elementare . . .

Așadar precum de puternic, pe atât de corect și de clar își expune învățătorimea ideile sale cu privire la §. 9 și de fapt dacă cetești paragraful acesta cu puțină atențiune te poți convinge, că de fapt e poziție foarte falsă, ca în loc să câștige prin faptul, că înaintează în postul de director activ, e osândit la perdere. N'ar fi bine, dacă dl ministru numai din ambiție ar stăruì, ca proiectul acesta să se ridice la valoare de lege, ci ar face foarte bine, dacă ar schimba alineatul acesta, sau dacă și-ar retrage proiectul întreg, căci dupăcum puteți observa — despre ceeace voiu puteà convinge pe onor. cameră — întregul proiect e o serie întreagă de greșeli de logică, în urma căruia ar puteà să îndure o mare pagubă tocmai aceia, de dragul cărora voesc să ridic la valoare de lege acest proiect, adecă învățătorii. Stimez foarte mult pe învățătorii de stat, atunci când ei înșiși recunosc și au curajul a spune, că sub titlul premierii ar da prilej, ca proiectul acesta să se folosească pentru premiarea serviciilor politice și îmi pare foarte bine, că învățătorimea ia cu plăcere la cunoștință, dacă s'ar ridica numărul directorilor activi, căci chiar și învățătorii s'au săturat, că guvernul îi folosește numai pentru servicii politice.

Sub titlul, că „învățătorul de stat e dator să desvoalte pe terenul maghiarizării o activitate foarte extinsă", nu înțeleg numai, că învățătorul e dator a instrua pe băiatul din localitatea respectivă, ci își va țineà de datorie patriotică să se umilească înaintea oricărui guvern, să se plocoonească și să se angajeze de agent electoral (corteș).

E foarte frumos din partea învățătorimei, că nu voește să sufere aceasta, și cu atât mai vârtos, căci dacă observă, că pe de o parte ce situație falsă s'a creat și se va puteà naște în viitor, pe de altă parte poate să se aștepte, că în viitor aceste stări nesuportabile pot lua dimensiuni mai mari, învățătorimea va fi folosită în măsură mai mare pentru servicii de agenți electorali (corteși), fiind dată posibilitatea, că dacă sunt corteși conștiențioși, să li-se ridice salarul, să fie transferați, sau să ajungă la favoruri prin înaintare în post, — până când acei învățători, cari sunt independenți și își spun verde vederile lor, — vor fi terorizați și retrogradați.

On. cameră! St. domnule prezident! Fiindcă sunt 12 ore trecute, vă rog să dispuneți, ca să se țină puțină pausă.

Prez.: Ridic ședința pe 10 minute.

După pausă.

Prezidentul: Redeschid ședința. Continuați vă rog.

Dr. Al. Vaida: Dlor deputați, articolul 10 al memoriului învățătorilor spune următoarele (citează mai departe din memoriu). Și aici învățătorii au dreptate. Eu încă doresc, ca învățătorii cu copii mulți să fie mai bine plătiți. Ba ader la ideea de a se da, ca în Francia, nu numai funcționarilor publici cu copii mulți lefuri mai bune, dar de a se da avantagii tuturor familiștilor cu copii mulți, bunăoară de a scutì pe o parte din copii de oaste și de a-i crește pe cheltuiala statului.

Dar nu vom puteà face reforma aceasta. Memoriul arată foarte nimerit cum mulți învățători nu trebuesc ajutați, căci să însoară și iau zestre, în vreme ce alți învățători și învățătoare necăsătorite trebue să întreție pe părinții și pe frații lor, pe cari trebue să-i poarte la școală.

Ar fi de dorit, ca dnul ministru al cultelor să ție seamă de această plângere a învățătorilor. Impunând învățătorilor și învățătoarelor deopotrivă aceleași datorii, statul este dator de a le da leafă deopotrivă.

Sunt și eu cu totul de părerea învățătorimei, căci de fapt această stare rea și această poziție falsă, — care e așa din vina legilor — își are isvorul în faptul, că gruparea s'a făcut după ordinea de clase, în loc să fie un salar egal pentru toți, și ar fi dată posibilitatea de a înainta din 5 în 5 ani, sau în alt interval stabilit anume.

E în adevăr falsă poziția aceea, ca un învățător să fie permutat în altă comună fără nici o vină, fără să se fi făcut cercetare disciplinară și fără să i se fi făcut vre-o observare, ci numai pentru atitudinea și activitatea lui ca cetățean. Ii permută de pildă pe un învățător, fiindcă e un bărbat de școală consumat, sau e o putere pedagogică și pentrucă într'o comună demoralizată e nevoe de un învățător, care să însuflețească pe copiii de școală decăzuți și peste tot să dea un avânt întregei vieți publice de acolo, căzută în părăgină.

Când e permutat un astfel de învățător eminent, — ceeace se poate întâmpla prea adeseori, conform împrejurărilor date, — un astfel de învățător în loc să fie răsplătit pentru calitățile lui înăscute, și pentru calificația lui excelentă și pentru cunoștințele lui pedagogice, din contră nu numai că e degradat, dar e chiar păgubit în fiecare an cu câte 200 de cor., ceeace în 5 ani face 1000 de coroane.

Acest paragraf al 12-lea e într'o contrazicere evidentă cu al 13-lea, astfel, că alcătuesc împreună călcâiul lui Achille, și dacă rămân neschimbate, se ajunge tocmai resultatul contrar dela ceeace ar trebui.

(Scaunul presidial îl ocupă vicepresidentul Rákovszky).

Referitor la §. 14 spun învățătorii, că ar fi foarte bine ca să se elimineze din proiect punctul care zice, că pedeapsa corporală e delict disciplinar, de oarece micii copii trebue tractați cu asprime, care la alții nu poate fi aplicată.

Paragraful respectiv adecă zice, că tratamentul dur cu copiii e delict disciplinar.

Referitor la aceasta spune memorandul învățătorilor, că comisia disciplinară poate cualifica de dur și un cuvânt mai aspru. De aceea ar fi mai bine, dacă s'ar admite numai pedeapsa corporală ca delict disciplinar.

Eu aș considera aceasta de foarte corect, pentrucă de fapt se întâmplă în unele școli multe abuzuri și scandaluri. Și azi sunt învățători, cari tratează cu copiii foarte dur. De aceea așa ar trebuì chestia resolvată, precum o cere memorandul. (Sgomot mare).

Prez.: Liniște dlor!

Nagy: Ai puteà vorbì mai tare, nu se poate auzi nimic.

Thaly Kálmán: Acesta nu-i glas, ci pâsăit.

Prez.: Nu-i prevăzut în regulament cum să vorbească. Rog liniște.

Thaly K.: Rog să chemați pe vorbitor la tribună.

Prez.: Nu faceți dispoziții, acesta e dreptul prezidentului. Nu conturbați pe vorbitor.

Tholy Kálmán: Eu am rugat numai pe prezidentul.

Dr. Al. Vaida: Mai bine ar fi să se spună hotărât, că pedeapsa corporală e cauză disciplinară. Asta trebue hotărât în lege limpede și categoric.

In expresia „tractare dură" se cuprind multe, pentrucă față de unii copiii ești dur cu două-trei cuvinte aspre, alții nici grije n'au. Asta depinde dela concepția subiectivă a copilului, respective a părinților sau a învățătorului.

Memorandul cere, ca aceste cuvinte „tractare dură" să se șteargă. O cere aceasta foarte limpede aşa, că nu mai cred de necesar să mai fac vre-un comentar.

Prezidentul (sună): Te rog dle deputat, eu nu aud nimic. Fi atât de bun şi cel puţin spune-mi ce ceteşti, ca să ştiu dacă ai dreptul sau nu să ceteşti

Dr. Al. Vaida: Când am început să cetesc, nu presida dl vicepresident. Eu cetesc din memoriul comisiei regnicolare a învăţătorilor din Ungaria.

Prezidentul: De acolo poţi cetì.

Nagy György: Asta tot e prea mult să cetească aşa de încet. (Ilaritate).

Prezidentul: Vă rog să nu-l întrerupeţi pe orator. Astfel de întreruperi scad nimbul de demnitate a camerei, (Aşa e! Aşa e!) dacă nu se face cu seriozitatea pe care o pretind desbaterile noastre.

Dr. Al. Vaida: Eliminarea acestor cuvinte ar fi foarte la loc, şi ar dovedì mai frumos, că on. cameră recunoaşte corectitatea atitudinei învăţătorilor referitor la acest punct. E la loc cererea aceasta a învăţătorilor, căci eu de fapt nu-mi pot închipuì, ca un învăţător de stat să se poarte dur şi necinstit faţă de forul său superior, de ex. inspectorul şcolar. Nu-mi pot închipuì, ca învăţătorul să poată ataca cu forţa brutală pe inspectorul. Să presupunem însă, că se întâmplă, inspectorul are drept şi o şi face, ca să aducă chestia la forul competent, şi ar fi zadarnică căutarea dreptului pe cale disciplinară, pentrucă ar trece peste graniţele permise. In această privinţă deci încă mă identific întru toate cu memorandul învăţătorilor.

Tot în proiect ar trebuì să se spună amănunţit în ce cazuri poate fi suspendat învăţătorul, pus sub cercetare disciplinară, pentruca să nu fie nedreptate şi să nu sufere nici învăţământul nici învăţătorul.

Şi asta e observare corectă, pentrucă dacă nu se îngrijeşte proiectul de suspendarea învăţătorului vinovat, foarte uşor pot crede, pentrucă am experiat aceasta, că dacă inspectorului nu-i place faţa unui învăţător, să-l expună nesfârşitelor şicane. Imi aduc aminte de un caz. In satul meu a venit un inspector unde un învăţător confesional învăţase copiii într'un an româneşte şi ungureşte cu progres uimitor, aşa că ştiau scrie şi ceti bine în amândouă limbile, — se înţelege cea maghiară mai târziu o uită, — ba ştiau chiar şi istorie etc. Aşa succese frumoase a avut acest învăţător, că era aproape de necrezut.

Invăţătorul, om sfios şi modest, nu îndrăznea însă nici să-şi deschidă gura în faţa unui domn aşa de mare, cum îl credea el pe revizorul şcolar.

Un astfel de caz se poate imagina şi cu învăţătorii de stat şi memoriul l-a vizat tocmai pe acesta. Se mai poate întâmpla, ca revizorul să facă loc pentru vre-un protegiat de al său, căci fiecare om are astfel de persoane. Ei bine, în cazul acesta oricât ar fi de bune intenţiile ministrului, el nu poate şti ce se petrece pretutindenea, încât învăţătorul cade pradă revizorului.

Memoriul învăţătorilor a avut în vedere cazurile acestea şi trebue să se ţină seamă de el.

Dar urmez a cita. (Citează mai departe).

Imi daţi voe să mă îndoesc, că toţi subprefecţii din toată ţeara să aibă pregătire specială şi adâncă în materie de pedagogie, şi că ei vor şti în totdeauna tot ce trebue să facă. Dvoastră încă veţi constata adeseori lucrul acesta. In cazuri de anchete asupra învăţătorilor, revizorul ca specialist va trebui totdeauna să fie de faţă.

Iar unde vorbeşte proiectul despre transferarea din interes de serviciu, învăţătorii excepţionează dispoziţia şi cer, pretind chiar, ca transferarea pe acest motiv să nu fie admisă. Ei au toată dreptatea, de oarece trecutul ne-a arătat câte abuzuri se comit sub acest titlu, ca să se facă loc unui tinăr cu protecţie.

Când ne gândim cât de primejdios ar fi să se primească dispoziţia asta, nu se mire nimenea, că eu primesc şi consider propunerea învăţătorului, care e justă.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad s'a colectat în comuna *Răşinari*, protopresbiteratul Sibiiului, suma de 398 cor. 90 fil., la care au contribuit următorii: Fondul bis. gr. or. 50 cor., Răşinari, comuna politică 100 cor., Dr. Ioan Bucur, Maniu Lungu, paroh, Vasiliu Runcean, paroh, Emilian Cioran, paroh, câte 15 cor., Nicolae Creţu, Aleman Dragoe (624), Aleman Dancăş (790), Şerban Ilcuş (1388), câte 4 cor., Ioan Vidrighin (543), Bucur Bratu (713), Ioan Poplăcenel (704), Aleman Giurcoiu (513), Şerban Jianu (969), Petru Brote (759), Ioan Vidrighin (577), Moise Fraţilă, Aurelia Goga, Teofil Căliman, Bucur Sasu, Eugeniu Crăciun, Ionel Crişian, Aleman Mitrea, câte 2 cor., Nicolae Vidrighin, epitrop, Bucur Lungu (374), Irimie Dancăş (807), Iacob Isdrailă (371), Bucur Dancăş (832), Iacob Ciucian, primar, câte 10 cor., Aleman Giurcoiu (1354), Ioan Cioran (839), Nicolae Giurcoiu (709), Coman Droc, Oprea Cioronca, câte 5 cor., Şerban Cruciat (901), Maniu Băcilă (860), Petru Băra (568), Şerban Cioranu, înv., câte 3 cor., Maniu Răglaşu (398) 20 cor., Dumitru Vidrighin I. (827), Coman Ciucian (516), Suroiu Dumitru, câte 1 cor., Petru N. Vidrighin, Vasilie Naiţa (163), Şerban Marcu, Coman C. Mitrea, Petru Podariu (1446), Dan Cruciat (644), Dumitru Vidrighin (511), câte 1 cor., Bucur Poplăcian 3 cor. Câţiva cu sume sub o cor.

*

Dela cassa arhidiecesană. Au mai întrat pentru gimnaziul din Brad sumele următoare: dela com. bis. Ţinţari 150 cor., Mândra 27 cor. 96 fil., Riuşor 27 cor. 80 fil., Drâmbar 28 cor. 94 fil., Bucium Muntari 8 cor., Ciora de sus 20 cor., Scărişoara 42 cor., Hădărău 9 cor., Fraua 11 cor. 74 fil., Fofeldea 14 cor., Seliştat 10 cor. 90 fil., Rotbav (Braşov) 31 cor. 6 fil., Vlădeni 59 cor. 50 fil, sumă la care au contribuit următorii: Biserica gr. or. Vlădeni 30 cor., Iacob Zorca, paroh 5 cor., Toma Dragoş, înv., Iacob Balcăs, Andrei Martir, Bucur Sandi, George Staniloiu, Achim Lascan, Voina Potcova, câte 1 cor., Georgiu Carlan, notariu 3 cor. Mai mulţi cu sume mai mici.

*

† Marcel Berthelot, renumitul chimist din Paris, şi membru al academiei franceze de ştiinţe, primind ştirea, că nevastă sa, care se bolnăvise înainte cu câteva zile, a căzut în agonie, a primit un atac de apoplexie şi a căzut mort la pământ. Era de 80 de ani. Intr'o vreme fusese ministru de instrucţie, la anul 1886, ear în anul 1895 a fost ministru de externe.

*

La temniţă. Preotul român din Ezeriş (lângă Lugoj), *Troian Gaşpar*, a întrat Luni în 18 Martie n. în temniţa de stat din Seghedin, spre a-şi împlinì pedeapsa de 10 zile, la care a fost condamnat, pentru delict comis cu ocaziunea alegerii ultime dela Lugoj. Părintele Gaşpar a cerut amânare până în Iunie, deoarece d-sa este şi învăţător în comună, dar cererea i-a fost respinsă.

*

Promoţiune. Dl *Virgil Budinţian*, din Bocşa-montană a fost promovat doctor în medicină la universitatea din Budapesta.

*

Expoziţia de vite, aranjată cu concursul statului şi al comitatului Sibiiu se va ţineà aici în Sibiiu în 26 şi 27 Martie n.

*

„Un dispărut“. Ni se cere publicarea următoarelor şire: „Domnul *N. Iorga*, învăţatul profesor dela universitatea din Bucureşti, savantul, care se poartă cu neînţeleasă răceală faţă de toţi bătrânii, mai ales faţă de cei dela „*Academia Română*“, a scris sub titlul „*Un dispărut*“ într'un număr trecut al „*Neamului Românesc*“ şi despre mult regretatul nostru fruntaş între fruntaşi *Vincenţiu Babeş* lucruri, cari nu pot fi lăsate nerectificate. Că ce impresie a făcut asupra dlui *Iorga* figura mică a decedatului Babeş e treaba dlui Iorga, ca om. Dar *Iorga*, istoriograful, n'are dreptul să afirme, că Babeş *n'a avut nici odată idei originale* şi nici *ţânte proprii*, fie măcar şi personale, pentrucă scriind aşa, scrie într'o chestie pe care n'o cunoaşte. Să binevoiască dl *Iorga* şi să studieze activitatea parlamentară a marelui nostru *Babeş*, apoi procesele verbale ale congreselor şi sinoadelor noastre bisericeşti din trecutul mai depărtat (nu din anii când Babeş trecuse de 80 ani), ori actele conferenţelor noastre naţionale dela anii 1881, 1884 şi 1887, sau în urmă decurgerea adunărilor generale ale „*Asociaţiunii*“, până pe la anii 1890, şi va vedea, că multe, foarte multe idei originale a avut *Babeş*, şi aproape tot ce s'a făcut pe atunci în viaţa noastră publică, după *ideile* sale şi după *ţintele* sale s'a făcut. Babeş era foarte popular, stimat şi iubit de toţi cari l-au cunoscut. Duşmanii săi însă (şi a avut mulţi duşmani), fireşte, nu l-au cunoscut. Acesta e adevărul. *Un bătrân*“.

*

„Mărgineana“ institut de credit şi econ., soc. pe acţii în Poiana com. Sibiiu şi-a început activitatea, acoardă împrumuturi ieftine şi primeşte depuneri spre fructificare. Capital social 80·000 — cor.

*

Alegerea din Bazin. Marţi s'a făcut alegerea de deputat în cercul electoral slovăcese al Bazinului. A întrunit candidatul naţional *Milan Ivanca*, 834 voturi, candidatul partidului poporal *Dömötör* 744 voturi şi candidatul democrat *Şagody* 188 voturi. Va fi balotaj între Ivanca şi Dömötör Cercul a devenit vacant prin abzicerea deputatului naţionalist *Ihlicica*.

*

Limba maghiară şi consulatul. După ştirile din Viena, s'a dispus din partea ministrului comun de externe Aehrenthal, la propunerea directorului academiei orientale, ca ascultătorii nemaghiari ai academiei să petreacă în timpul feriilor, cam 6 săptămâni, în oraşele curat maghiare din Ungaria, pentru învăţarea limbei maghiare. Spesele se vor plătì din partea academiei.

*

† Lazar Stan. In 21 Februarie v. a. c. a răposat în Domnul veteranul paroh al Socetului, tract. Hunedoarei *Lazar Stan*, care cu credinţă a servit sf. altar timp de 50 ani. Inainte cu 2 zile a fost martor la înmormântarea soţiei sale *Maria*, cu care în cea mai perfectă înţelerere a convieţuit 55 ani. Ii deplâng 3 fii şi 3 fice. precum şi alte rudenii. Fiei ţărâna uşoară şi memoria vecinică.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ următoarele rudenii şi pretini ai dlui *Ieronim Preda* din prilejul îndepărtării sale din Sibiiu, au dăruit pe peronul gării şi anume dna Berta I. de Preda, dşoara Aurelia Preda înv. (Porceşti); Toma Doican, paroh, pentru sine şi pentru fii săi Aurel şi Ioniţă; Ioan Părău, măestru croitor, Fritz Kessler, fiecare câte 1 cor.; Petru Ilieş, măestru compactor, 60 bani; Romul Platoş, paroh (Turnişor) şi soţia sa Mărioara n. Doican, ambi 50 bani; dna Vasilica Doican n. Preda, preoteasă, 40 bani; George Poponea, v. pres. „Reun. sod. rom“; Pavel Cotoţiu, funcţ. la cons. metrop., Victor Preda, măestru măsar (Avrig) şi soţia sa Eugenia n. Mandeal şi Ieronim Preda (Lintz), fiecare câte 20 bani; Vic Tordăşianu, prez. „Reun. sod. rom.“, 10 bani.

*

Foamete în China. După ştirile mai nouă cam 10 milioane locuitori din China sunt condamnaţi de soarte să moară de foame, dacă stăpânirea lor nu va luà grabnice măsuri, ca să li se dee ajutor. S'a început de altcum o acţiune de ajutoare şi din partea Europei.

*

Falsificători de bani. Poliţia din Budapesta a dat de urma unei bande întregi, care se ocupă cu falsificarea de bani. Făceau hârtii de câte 10, 20. 50 şi 100 coroane, şi le puneau în circulaţiune, cu preţ redus, primind pentru ele hârtii bune. Din bandă făceau parte şi mueri.

*

Moscva în întunerec. Lucrătorii dela stabilimentele de gaz aerian din Moscva s'au pus zilele trecute în grevă. Intreg oraşul a rămas în întunerec.

*

Teologi în serviciul militar. Am fost dat ştirea, că seminariştii dela şcoalele teologice din Paris, în urma conflictului dintre biserică şi stat, au fost chemaţi la arme, dar au înaintat petiţiune guvernului francez, ca să-i elibereze de serviciul militar. Guvernul însă — după ştirile ce vin din Paris — a respins cererea, astfel, că vor fi înrolaţi şi chemaţi la serviciu activ militar toţi teologii francezi.

*

Unul, care nu mănâncă. Un medic din America, Bulisson cu numele, s'a făcut celebru prin aceea, că nu mănâncă nimica, dar absolut nimica, şi totuşi trăeşte. Trăeşte din aer şi apă, făcând de minciună pe cei ce afirmau şi afirmă, că numai din aer nu poate trăi omul. Dar dl Bulisson a aflat, că şi somnul e de prisos, şi de aceea nici nu doarme, decât o oară pe zi. Incolo tot lucră. Işi pune ideile pe hârtie, pentru o lume viitoare, care-l va înţelege. De sine înţeles, că îmbrăcămintea e asemenea de prisos pentru dl Bulisson, şi când iese pe afară podoaba corpului său o formează un simplu costum de — *bae*.

*

Executat, şi totuşi în viaţă! Un caz ciudat s'a întâmplat în Rusia. Mai mulţi revoluţionari au fost judecaţi la moarte prin glonţ şi au fost executaţi în Petersburg în toată regula. Când s'au ridicat cadavrele, pentru a fi înmormântate, s'a constatat însă, că unul dintre cei executaţi nu era mort. Se mişca. L'au dus la spital, unde dându-i-se îngrijirea cuvenită s'a vindecat. După vindecare a fost însă de nou arestat, şi acum vreau să-l execute a doua oară. Bietul om a cerut să fie graţiat, după ce odată a trecut prin torturile morţii, şi sentinţa de moarte a fost executată. După dreptate aşa ar şi trebui să fie. Dar este dreptate în lume?

*

Catastrofă. La Forbach (Germania) au murit 65 lucrători mineri, din cauză că s'a aprins gazul din mină.

*

Aviz. Atragem atenţiunea cetitorilor noştri asupra anunţului de pe pag. IV. a firmei *Ioan Petraşcu*. (La „Croitoria universală“), şi îi îndemnăm să o spriginească fiind firmă românească şi în o stradă principală a Sibiiului, *strada Cisnădiei*.

*

Fără nici un reclam crucea sau steaua duplă electro-magnetică a dlui Müller Albert, Budapesta V. Vadász utca 42/V a devenit renumită în toate părţile lumii. Foarte mulţi după folosinţa crucii s'au vindecat de boale vechi, aşa în cât la acestia în toată ziua sosesc scrisori pline de mulţămită. Dl fotograf Eisschild Adolf din Cservenka a scris următoarele: De mult timp trebuia sămi arăt marea mulţămire ce o am faţă de aparatul aflat prin dta, asta însă cu adinsul am tăcut'o până acum, deoarece cu cea mai mare curiositate am aşteptat să aflu resultatul crucei folosită de nevasta mea. Acum cu cea mai mare bucurie constat, că nevasta mea, carea durându-o peptul şi stomacul aveà în genere lipsa poftei de mâncare, dureri de cap şi multe boale, cu ajutoriul aparatului dtale s'a făcut sănătoasă, prin urmare aparatul dtale sunt silit a-l lăudà şi a-l recomandà fie-cărui suferitor de boale“. Preţul aparatului mare 6 coroane.

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română“, revistă periodică eclesiastică. Anul XXX. nr. 11 cuprinde: C. Erbiceanu: Ceva despre Antim Ivireanul. Dr. Cornoiu: Chestiuni de actualitate pentru clerici. G.: Biserica în Francia. Al. Muşetescu: Deismul. Boroian: Ciril al Alexandriei şi opera sa contra lui Iulian Apostalul. Dr. Badea Cireşeanu: Călătoria mea la sftul Munte Athos, în Palestina şi Egipt. M. P.: Viaţa religioasă a Romanilor. P.: Discuţii în Senat, priv. la chestiuni bis. C.: Viaţa nomadă a vechilor Ebrei. Dragom. Demetrescu: Practica în biserica ortodoxă. Dr. Cornoiu: Sărbarea sfinţilor Trei-Ierarhi. Evangelia sau viaţa şi învăţătura Domnului nostru Isus Christos de Melchisedec, episcopul de Roman. Cuvântare. Donaţiuni. — Bucureşti, tipografia cărţilor bisericeşti.

*

„Candela“, foaie bisericească-literară, nr. 3 cuprinde: Viaţa şi activitatea s. apostol Pavel, de Dr. V. Gheorghiu. Regule (tractate) pe larg ale celui întru Sfinţi Părintelui nostru Vasile, arhiepiscopul Cesareei Capadochiei, după întrebări şi răspunsuri, de N. Cotos. Text rusesc. Scurte comunicări. — Intrebări şi cazuri pastorale: Isus-Dumnezeu adevărat. Infăţişarea pe icoane a Maicei Domnului. Renunţare la divorţul intenţionat. Cronică. — Cernăuţi, Societatea tipografică bucovineană.

Teatru.

Sâmbătă: *Geisha*, operetă.
Duminecă d. a.: *Der Mikado*, operetă.

Nu cruţăm muncă şi cheltuială

la procurarea materialelor brute pentru prepararea „Emulsion“-ului Scott, ca să ne asigurăm cele mai bune calităţi de oleu de peşte, var şi natron-hipophosphit. Aceste materiale foarte fine se prepară cu o deosebită curăţenie prin procedura unică a lui Scott şi productul nu i numai gustos şi cu totul uşor de mistuit, ci-i şi de un extraordinar efect, cu mult mai eficace ca oleul simplu de peşte. La debili, fie în urma unei boale, sau la slăbiri corporale la copii sau oameni mari, „Emulsion“-ul lui Scott este totdeauna cel mai bun mijloc de întărire. X 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 2173 B., 1907. [75] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia **Vulcan**, protopresbiteratul Hațeg, prin aceasta se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post dau suma de 1400 coroane, și stolele usuate, despre ce concurenții își pot lua informațiuni dela comitetul parohial.

Doritorii de a reflectà la acest post de paroh, în terminul prescris au să-și înainteze petițiunile concursuale la conzistorul arhidiecezan, instruite în senzul §-lui 17, alinea II, din Regulamentul pentru parohii, și în restimpul pănă 8 zile înainte de alegerea de paroh, au să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvântà.

Sibiiu, 2 Februarie 1907.

Conzistorul arhidiecezan.

Nr. 306/1906 [72] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bisericească vacantă de clasa III **Vidra-de-jos** se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu în timpul cuvenit și să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Oficiul protop. gr. or. al Câmpenilor.
Câmpeni, 20 Februarie 1907.

Romul Furdui
protopresb.

Nr. 278/1907. [79] 1—3

Concurs de cantor.

Pentru ocuparea postului de cântăreț în parohia Cernatul-inferior cu filiile ei (tractul Treiscaune) se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

100 coroane din depositele din Cernatul-superior, Chezdi-Oșorheiu și parte din venitele parohiei Cernatul-inferior destinate pentru cântăreț.

70 ferdele de bucate dela 40 familii întregi și mixte și 50 cor. în bani.

50 cor. dela 40 familii mixte.

50—60 cor. venite stolare, accidenții și locuință în natură.

Doritorii de a ocupa acest post au a se prezenta în comună în terminul prefipt spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Bretcu (Bereczk, comitatul Háromszék), 27 Februarie, 1907.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa primă din Borgoprund, pe baza ordinului conzistorial d. d. 13 Februarie 1907 Nr. 1173 bis. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 60 zile, dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare dovedind cualificațiune pentru parohii de clasa I. în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral să pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Din ședința comitetului parohial ținută în 25 Februarie 1907.

Prezidentul comitetului: **Iuliu Suceava.**
Notariul: **Teofil Vlad.**

Nr. 238/1907. [80] 2—3
Văzut: **S. Monda**
protopresbiter.

Concurs

Pe baza rezoluțiunei Prea Veneratului Conzistor din 6 Februarie 1907, Nr. 827 B., se publică concurs pentru postul de capelan, lângă neputinciosul paroh, în parohia de clasa a III-a Holbav din protopresbiteratul Branului, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele parohiei.

Concurenții să-și trimită cererile cu documentele prescrise la subsemnatul oficiu protopresbiteral și să se prezenteze într'o Duminecă acolo, spre a și arăta dexteritatea în cântarea și cuvântarea bisericească.

Zernești, 25 Februarie 1907.

In conțelegere cu comitetul parohial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului.

[74] 3—3 **Ioan Dan**
adm. ppresb.

Un tinăr român
cu câteva clase reale sau gimnaziale se aplică imediat ca **practicant** în
Librăria arhidiecezană
din Sibiiu (Nagyszeben).
Petițiile să fie scrise cu mâna proprie.

Croitoria Gustav Stasney
din Sibiiu strada Baier Nr. 2.
aduce la cunoștință preaonoratului cler ortodox român, precum și domnilor candidați de preoție că confecționează
reverenzi, ornate bisericești
precum și tot felul de **haine bărbătești**, pe lângă prețurile cele mai moderate.
Pentru serviciul solid și prompt garantează firma, care se află de 60 ani.
Sibiu, în Februarie 1907.
Cu deosebită stimă:
Gustav Stasney
[52] 4— croitor.

„La Croitoria universală“
Ioan Petrașcu
strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU strada Cisnădiei Nr. 32

Subscrisul îmi iau voe a aduce la cunoștința onoratului public, că cu 1 Martie a. c., a trecut în posesiunea mea, prin cumpărare
Prăvălia de uniformare
(J. Öszy)
din strada Cisnădiei Nr. 32. Deci mă aflu în plăcuta poziție de a servì onoratul public cu tot felul de lucruri trebuincioase și cu prețuri reduse, și anume, pentru civili: **gulere, manjete, cravate, cămeși** de iarnă și de vară, **umbrele (ploiere), batiste, ciorapi, mănuși,** etc.; iar pentru militari: **chipiuri, gulere, port-epee, pinteni, săbii, mănuși** de toate categoriile, diferite **șinoare, bumbi** pentru manjete și pept, și tot felul de **bumbi** pentru diferite uniforme, etc. etc.
Tot în acest local primesc tot felul de comande pentru
haine civile și militare,
cari le pregătesc după cele mai moderne cerințe, în croitoria mea. Asemenea confecționez **reverenzi** și tot felul de **ornate bisericești,** precum și **jachete** pentru dame.
La cerere de urgență pot liferà un costum în timp de 24 ore.
Comande se pot face și prin postă.
Rugând onoratul public pentru binevoitorul sprigin, și asigurându-l de un serviciu satisfăcător, semnez
[51] 3—5
cu toată stima:
Ioan Petrașcu.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 2— Sibiiu — Nagyszeben.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA
Transport de persoane
în
Canada și Argentina.
Cereți clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.
Falk et Comp.
Secția românească.
Hamburg
257 22—26 Strada Raboisen Nr. 30.

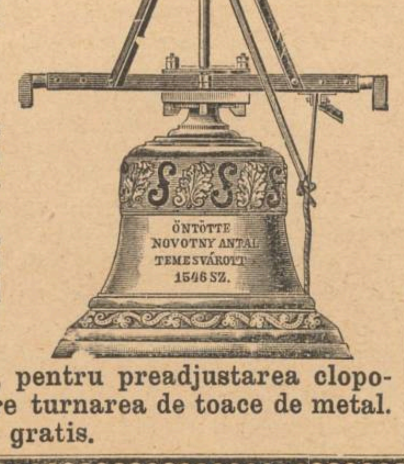

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.
Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabric
se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 14-41
Clopotele găurite
o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**
Prețcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 28 Sibiiu, Marți 13/26 Martie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Convocare.

Cetățenii din cercurile electorale ale Sibiiului, al Cisnădiei, al Nocrichiului, al Cristianului și al Sebeșului, sunt prin aceasta rugați a lua parte la

adunarea poporală,

care se va ținea în **Sibiiu**, Marți, în 13/26 Martie 1907, la oarele 11 din zi, în sala dela „Casa societății“ (Gesellschaftshaus).

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Dezbatere asupra situațiunii politice.
2. Dezbatere asupra proiectelor de lege ale guvernului, cu privire la școalele elementare.
3. Proiect de rezoluție.
5. Inchiderea adunării.

Sibiiu, 4/17 Martie 1907.

Dr. Liviu Lemenyi m. p. Parteniu Cosma m. p. Ioan de Preda m. p. Alexandru Lebu m. p. Dr. Octavian Rusu m. p. Nicolae Ivan m. p. Mateiu Voilean m. p. Dr. Miron Cristea m. p. Dr. Ilie Beu m. p. Lazar Tritean m. p. Teodor V. Păcățian m. p. Ioan Droc m. p. Dr. Avram Tincu m. p. Dr. Eugen Piso m. p. Dr. Dumitru Ștefan m. p. Dr. Petru Șpan m. p. Emil Verzariu m. p. Victor Fincu m. p. Dr. Lucian Borcia m. p. Dr Nicolae Bălan m. p. Dr. Aurel Crăciunescu m. p. Octavian Goga m. p. Dr. Ioan Borcia m. p. Dr. Ioan Lupaș m. p. Octavian Tăslăuan m. p. Ermil Borcia m. p. Victor Tordășianu m. p. Eugen Vancu m. p. Demetriu Cunțan m. p. Dr. Ioan Fruma m. p. Dr. Vasile Dan de Apșa m. p. Silvestru Moldovan m. p. Dr. Tiberiu Bredicean m. p. Timoteiu Popoviciu m. p. Dr. George Măcelariu m. p. Dr. Nicolau Schiau m. p. Dumitru Vulc m. p. Dr. Nicolau Comșa m. p. Ioan St Banciu m. p. Ioan Bojiția m. p. Dr. Nicolau Lazar m. p. Constantin Crețoescu m. p. George Tatar m. p. Dimitrie Comșa m. p. Vasile Stan m. p.

Răscoală țărănească în România.

Știrile sosite din regatul român sunt îngrijitoare. In Moldova a isbucnit o răscoală țărănească, care ia dimensiuni tot mai mari. Un singur județ din Moldova a rămas în liniște până acuma, celelalte toate se află în cea mai mare ferbere. Țăranii, în cete mari, atacă locuințele arândașilor de moșii, le devastează, jăfuesc, bat, dar nu omor, și când vin somați din partea armatei să se retragă și liniștească, răspund cu acte de volnicie, silind armata să facă întrebuințare de arme. Astfel apoi se varsă și sânge, sânge țărănesc, se omor Români, de către ostași români.

Negreșit, că prima datorință a guvernului român este să facă liniște în țară, să împedece lățirea turburărilor și eventuala lor trecere și în ceealaltă parte a regatului, în Muntenia, iar dupăce se va fi restabilit pacea și ordinea în regat, va avea să stabilească *motivele* acestei răscoale și să le delăture. Pentrucă fără motiv răscoală țărănească nu s'a făcut niciodată și nici nu se va face. Trebue că i-a ajuns cuțitul la os bietului țăran din Moldova, dacă s'a cugetat să-și facă singur dreptate, — dacă alții nu-i fac, — el, care ține atât de mult la legea creștinească și la învățăturile bisericei sale.

Ziarele de dincolo sunt toate de o părere în privința aceasta, și spun, că nemulțămirea țărănimei s'a născut din faptul, că toate moșiile din Moldova au fost luate în arândă de Evrei, — asociați în consorțiu, — cari apoi le subarândează țăranilor pe un preț întreit de mare, mai înșelându-i și pe altă cale, așa, că la măsurare, în loc de două pogoane de ex. dau numai câte unul și jumătate, și astfel bietul țăran, muncind un an întreg, nu scoate din pământ nici atâta cât trebue să plătească Evreului, dar să-i mai rămână și lui de traiu pentru familie! De aceea, mișcarea e îndreptată în contra Evreilor, ale căror locuințe au fost ruinate și devastate pretutindenea, la sate, la orașe, întrucât adecă armata n'a putut să împedece țărănimea în executarea planurilor ei, iar Evreii au fost siliți să fugă cu miile în Bucovina, pentru a scăpa cu viața.

Spre a ne putea închipui gravitatea situațiunei în Moldova, ajunge să spunem, că unele regimente au fost *mobilizate* zilele trecute, pentruca să fie destule puteri armate, cari să dea pept cu țărănimea răsculată, și se poate, că întreaga armată română va trebui să fie pusă pe picior de răsboiu, pentruca cu ajutorul ei liniștea și pacea să se restabilească în Moldova.

Paralel cu măsurile guvernului român își face apoi datorința și biserica română. Episcopii au adresat circulare protopresbiterilor și preoților, și iau îndrumat să aducă poporul la *liniște* și *pace*, convingându-l, că numai pe calea aceasta se pot îndreptà relele de cari pătimește, pe când prin turburări și răsvrătiri nu se aduce nici un bine, ci se aduce ură, pustiire și suferință și mai mare.

Iar întrun conziliu de ministri, ținut la palat, sub prezidenția Maiestății Sale Regelui *Carol*, s'a luat hotărârea, ca guvernul să prezinte fără amânare corpurilor legiuitoare române un proiect de lege în chestia arândărilor de moșii, pentruca Evreii să fie împedecați în viitor de a mai pune numai ei mâna pe moșii. Ministrul de interne, încredințat cu compunerea proiectului de lege, s'a și apucat numai decât de lucru. Și se poate, că proiectul acesta de lege, dacă va fi bine alcătuit, precum și intervenirea oamenilor bisericei, va provoca mai curând liniștirea spiritelor decât armata cu puștile ei. Noi dorim din inimă, ca în curând să putem anunța, că liniștea și pacea e restabilită pretutindenea în regatul român. Dar dupăce va fi odată restabilită, ar fi de dorit, ca guvernul să se ocupe din tot adinsul cu chestia țărănească, și să-i dee o rezolvare multămitoare pentru acei nefericiți, cari muncesc ca vitele, totdeauna pentru alții, și pentruca risipitorii să aibă ce să resfire cu mâni darnice; căci în privința aceasta prea puțin s'a făcut până acuma în regatul român. Chestia țărănească a fost cea mai neglesă dintre toate, și au negles-o toate guvernele, fără deosebire de partid.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral în tractul Clujului.

Butene, 3 Martie v. 1907.

Sinodul protopresbiteral al acestui tract, s'a ținut în cancelaria protopresbiterală din Cluj în 28 Februarie v. sub conducerea dlui protopresbiter *Tulliu Roșescu*, ca prezident.

La 9 ore a. m. se servește din partea dlui protopresbiter, asistat de tinărul preot George Băloiu, și în prezența membrilor sinodali parastasul solemn în pia memorie a marelui binefăcător și mecenate al bisericii noastre Emanuil Gozsdu, la care se pomenesc și numele foștilor noștrii archiepiscopi și metropoliți Andreiu și Miron și a fostului protopresbiter al acestui tract, Vasilie.

Cu regret se amintește la acest loc, că tinerii universitari din Cluj — 15 — 20 — (afară de unul) cari beneficiază de stipendii din fundațiunea lui „Gozsdu,“ nu au luat parte la celebrarea acestui parastas, precum aceasta se pretinde dela dânșii, cu care ocaziune să-și fi manifestat simțămintele de recunoștință și mulțămită față de marele defunct și binefăcător al lor.

Intrunindu-să membrii sinodali în număr de 23 in localul designat precis la la 10 oare a. m, prezidentul protopresbiter Tulliu Roșescu prin o vorbire plină de însuflețire, în care în colori vii arată pericolul ce amenință școalele noastre confesionale și prin ele biserica noastră autonomă și națională, și apelând la sentimentul de conservare și apărare a scumpelor noastre instituțiuni bisericești și școlare, declară ședința deschisă.

Insuflețitoarea vorbire este primită din

FOIȘOARĂ.

Lămurirea chemării preoțimei noastre.

De
Constantin Dimian
licențiat în teologie.

Din vremile grele trăite în zbucium și frământare se desrobește un nou curent viguros și plin de viață, care e îndreptat să trezească în preoții noștri cunoștința adevăratei lor chemări pastorale.

Prinos de recunoștință numai putem aduce acelora, cari s'au nevoit să dea la lumină „Revista teologică“. Căci, să ne închipuim un moment, că o așa revistă n'ar fi apărut. N'am fi rămas oare în acea letargie condamnabilă a indiferentizmului religios, legănați încă tot în acel dolce farniente al zilelor din urmă? S'ar fi pornit oare discuții pline de un mai sublim sentiment creștinesc și de grije pentru neamul nostru și care să străbată în pături mai adânci, ca cele ce vedem, că se desfășură dela apariția „Revistei teologice“? Oare ar fi avut dl Goga un mai bun prilej să eternizeze într'un bloc de marmoră mai vie, tipul simplu al patriarhalului nostru păstor sufletesc, dacă nu i l-ar fi ocazionat revista?

Câți bătrâni din vremuri străine zilelor în cari trăim, nu-și vor fi pironit mintea asupra tovarășului lor de odinioară, zugrăvit cu atâta viață de dl Goga?

Parecă întrezăresc lunecând pe furiș din ochii stinși ai cuviosului păstor sufletesc o lacrimă de bucurie duioasă, ce-și face anevoios loc la vale printre firele argintate ale bărbii sale înălbită de vremuri.

Cu respect și cu venerație trebue să ne închinăm acestui învechit apostol în grijile lui de grea păstorie.

Odihnește-te istovitule patriarh al vremilor apuse! Privește mulțumit în viitoriul, ce-ți stă o clipă pironit înainte-ți, căci iată, că lucrarea păstoriei de tine pornită începe a se desăvârși de cei ce cu sfințenie ți-au ascultat înțelepțeștile-ți cuvinte!

Dar fața lui se brăzdează de o magică tresărire. Privește cu ochii mari, nedumerit de cele ce se petrec în juru-i. E lumea nouă muncită și trudită de alte nevoi, pe care el n'o mai pricepe. Dă din cap și cu un gest, ce ne amintește binecuvântarea-i de altă dată, parcă ne spune: „Mergeți voi înainte cu rostul lumii noue, eu sunt slăbit și nu vă mai pot păstori, căutați-vă păstori mai vrednici“!...

Așa îmi închipuesc pe preotul simplu, patriarhal al dlui Goga, — dar care azi nu ne mai poate păstori. E istovit și nu mai poate ținea pas cu rostul lumii de azi.

Cerințele timpului de azi sunt atât de pretențioase, încât nu ne mai îngădue să ne mulțumim cu niște preoți, a căror cultură să fie străină de cunoștințele profunde ale învățăturii lui Hristos.

Cred că de părerea aceasta este și dl Goga și toți ce poartă grije de oropsitul nostru popor, când iau parte la discuția ce se desfășoară azi asupra menirei preoțimii noastre. Toți trebue să fie — și sunt chiar — de acord asupra punctului, că *menirea preotului trebue să îmbrățișeze toate nevoile poporului păstorit.* Asta a făcut-o bătrânul preot al dlui Goga în trecut și o face și azi după putință, cu toată stângăcia-i scuzabilă în vârtejul ametitor al spiritului modern.

Dar, ni se va da dreptate, când spunem, că *o va face-o cu atât mai cu succes preotul ce-și desăvârșește cultura inimei sale cu o profundă cunoștință pastorală — căruia se adresează „Revista Teologică“.*

Conștiința chemării pastorale a preotului de azi poate nu s'ar fi trezit cu atâta hotărâre, dacă nu s'ar fi luat în discuție în împrejurările cunoscute importanța ei capitală.

Iată de ce „schimburile de idei, discuțiunile aprige, polemicele pentru noi și pentru ori ce om, care se închină adevărului și are o țântă în afară de cercul strâmt al preocupațiunilor zilnice și trecătoare — nu sunt numai prilej de vorbă goală. Ele nu sunt nici patimi de precupeție, nici o gimnastică de saltimbanci ai frazelor, cari provoacă publicului ciasuri de distracție. Pentru noi ori ce discuție e un mijloc de a lămuri o chestie în vederea unui scop mai înalt“[1].

Iar dacă cei dela „Luceafărul“ s'au grăbit cu învinuirea nemeritată, că „nu s'a găsit unul dintre mărunțeii teoreticiani ai Sf. Teologii (nu-i vorbă, că s'ar fi putut spune cu mai puțină pornire de suflet), care să fi lămurit, care este și care poate fi chemarea preoțimei noastre, care și cum trebue să fie educațiunea preoțimei noastre în vederea tuturor încercărilor ce ne așteaptă în viitor„?[2] — dacă s'au grăbit zic cu această învinuire, — evident, că e o greșală. Dar fie și așa. Răspunsul și desbaterea acestei importante chestiuni de actualitate, care era să fie tratat poate mai târziu, s'a accelerat acum și începe a se lămuri, nu numai de cei grupați în jurul „Revistei teologice“, dar și de cei din alte cercuri culturale, din care o bună parte revine și asupra celor dela „Luceafărul“.

(Va urma).

---

[1] Luceafărul 1 Martie 1907.

[2] l. c.

partea sinodului cu un puternic „să trăiască!“ la adresa prezidiului.

De notar al sinodului se alege apoi preotul Gavriil Todoruţ din Butene, ear pentru verificarea protocolului se aleg membrii: Petru Checicheş, Ioan Damian preoţi, şi Vasilie Indrea advocat în Cluj. Inainte de a se întrà în ordinea de zi, membrul G. Todoruţ propune şi sinodul primeşte expedarea unei telegrame de mulţămită şi recunoştinţă Inaltpreasfinţitului nostru Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, de următoriul cuprins:

> „Sinodul protopresbiteral al tractului Cluj întrunit azi î-şi esprimă recunoştinţa şi mulţămita sa Escelenţiei Voastre pentru paşii energici întreprinşi de curând la Inaltul guvern contra proiectului de lege şcolar.
>
> Sinodul ppresbiteral.“

Urmează verificarea membrilor noi aleşi pe restul periodului de 3 ani: Gavril Potra din Rogojel şi Vasilie Tripon din Feneşel.

Din vastul şi amănunţitul raport general despre starea protopresbiteratului, cetit de însuşi prezidentul, între altele să constată o mare lipsă de ajutor în cele scripturistice la oficiul protopresbiteral, din care motiv sinodul îşi exprimă dorinţa, ca la şcoalele din Cluj pentru elevii de confesiunea noastră, să fie instituit un catechet, care într'un timp precizat de către Preaveneratul Consistor archidiecesan se fie de ajutor protoprezbiterului în cancelaria sa.

S'a cetit şi primit raţiocinul pe 1906 şi s'a votat budgetul pe 1907.

Cu privire la incassarea restanţelor pentru casa tractului şi fondul protopresbiteral s'a decis luarea celor mai energici paşi din partea epitropiei protopresbiterale.

Se pune la ordinea zilei alegerea unui membru în scaunul ppresbiteral şi prin şedule se alege inteligentul preot din Călean Gregorie Băloiu cu 22 voturi, contra 1.

Se clasifică apoi parohiile din tract, conform noului regulament pentru parohii.

Toate obiectele puse la ordinea zilei s'au pertractat cu demnitate, şi în cea mai perfectă armonie, aducându-se concluze salutare şi mai mult de interes local, ear de interes public bisericesc-şcolar, sinodul a primit de al său următoriul protest, prezentat de membrul *Vasilie Indrea*, advocat:

„Sinodul protopresbiteral, ca reprezentaţiune legală a tractului Cluj, îşi ţine de cea mai sfântă şi scumpă datorinţă, în numele poporului român de confesiunea ortodoxă din acest tract —, cu toată rezoluţiunea sufletească, a protestà solemn in contra acelor dispoziţii ale proiectului de lege înaintat dietei de Ministrul de culte şi instrucţiune publică pentru îmbunătăţirea salarelor învăţătorilor confesionali, cari, pe lângă vătămarea autonomiei şi constituţiei noastre bisericeşti garantate prin legi sancţionate, s'au adus în mod autocratic, fără ascultarea prelaţilor noştrii şi a forurilor noastre bisericeşti competente, şi cari ţintesc la îngreunarea poporului român, chiar acum, când viaţa e mai grea şi când popoarele patriei noastre, ne mai putând suportà greutăţile vieţii, cu gloata emigrează în ţări străine, şi prin cari dispoziţiuni a proiectului din chestiune se pregăteşte o ingerinţă periculoasă în constituţia şi autonomìa noastră bisericească.

Prin acest protest sinodul protopresbiteral al tractului Cluj cu toată încrederea să identifică cu paşiii făcuţi deja de Inalţii prelaţi ai maicei noastre biserici naţionale, şi cu toată căldura sufletească îi roagă, ca cu cea mai mare energie să întrevină din nou la locurile competente şi la toţi factorii constituţionali, ba chiar până la treptele Inaltului Tron, spre a suşterne protestele poporului român de confesiunea ortodoxă şi a uza de toate mijloacele legale pentru schimbarea acelor dispoziţii din proiectul de lege amintit, cari sunt adânc vătămătoare pentru autonomia şì constituţia noastră bisericească.“

La 2 ore p m. şedinţa să încheie şi membrii sinodali se despart îngrijaţi de viitorul bisericei şi al şcoalelor noastre.

Gavril Todoruţ
paroh, notarul sinodului

*

Sinodul protopresb. din tractul Unguraşului.

Sântă-mărie, 17 Martie n.

Sinodul protopresbiteral al tractului Unguraş s'a întrunit în 28 Febr. (11 Martie) a. c. în şcoala confesională rom. gr. or. din Baica. Cam pe la 10 ore a. m. când aproape toţi membrii erau prezenţi, să cântă „Impărate ceresc“ şi inmediat dl protopresbiter *Pavel Roşca* îşi ţine cuvântul de deschidere.

In firul acestei cuvântări, pe scurt, arată marea importanţă a sinoadelor protopresbiterale în organizaţiunea noastră bisericească, şi după ce se provoacă la bunavoinţa, zelul şi abnegaţiunea membrilor, dovedită în tot locul şi la toată ocaziunea, îi roagă, ca şi de astădată cu aceiaşi dragoste şi calmitate şi cu aceiaşi râvnă să lucre în sinod.

Notariu pentru îndeplinirea afacerilor scripturistice în acest sinod, se alege *Remus Roşca*, preot în Támaşa, şi bărbaţi de încredere în persoanele membrilor Gavril Mureşan paroh în Imborul-mare şi Ioan Andrei-Domşa paroh în Rachiş. Afară de câţiva membrii mireni, toţi sunt prezenţi, dovadă despre interesul viu ce-l nutresc membrii faţă de această întrunire.

La ordinea zilei urmează cetirea raportului despre afacerile protopresbiteratului. In acest raport vast cetit de notariul sinodal, arată dl protopresbiter întreaga stare a tractului.

După ce face o privire asupra trecutului şi cu această ocaziune îndeamnă pe preoţii tractului, ca pe conducătorii fireşti ai poporului, că dacă în timpurile de curând apuse au fost sentinele pururea treze, cu atât mai vârtos să fie astăzi, când vedem că din toate părţile, pe toate terenile culturale, naţionale, bisericeşti, morale, este biet poporul român în continuu atacat, aşa încât un pas nesigur în sbuciumările ultime, ne poate aduce lovitura din care cu greu să ne deşteptăm.

Zice mai departe, să fim pururea modele vii poporului, pentrucă numai văzând el ţinuta noastră va putea să îşi conformeze viaţa acestei lumi capriţioase. Moralminte, tractul a înaintat şi va înainta şi în viitor, numai preoţii să nu uite a-şi face din destul datorinţei, împlinindu-şi chemarea cu sfinţenie. Numărul concubinatelor a scăzut.

Religiozitatea poporului din tract e de admirat, precum şi iubirea şi alipirea lui neclintità către sfànta maica noastră biserică, căci cu toate că secta nazarineană cu forţa a voit a se încuibà în aceste părţi, la credincioşii noştri nu a aflat întrare, s'a lovit ca de un zid puternic.

Atât în treburile bisericeşti, şcolare, pe cari a-le înşira aci este imposibilitate, precum şi cu starea preoţilor şi învăţătorilor tractuali, faţă de anul trecut am progresat şi de vre-o câţiva ani încoace începem a înainta cu paşi repezi.

Din raportul comitetului protopresbiteral de pe anul espirat 1906, cetit de referentul Petru Bura, e evidentă activitatea comitetului precum şi starea fondurilor. Şi anume: fondul „Petru Roşca“, din care în fiecare an se distribue un premiu de 50 cor. Fondul „Mânăstirea Bălan“, înfiinţat din simţul de jertfire al poporului român din tract şi jur, adecă din sume întrate cu ocaziunea peregrinajului la Mânăstirea Bălan. Apoi mai e „Fondul protopresbiteral“ cu menirea de a salariza mai târziu pe protopresbiterul. Toate acestea faţă de anul trecut s'au înmulţit, deşi nu în mare măsură, dar după împrejurări în mod destul de mulţămitor.

Urmează la ordinea zilei cenzurarea raţiociniilor „fondului protopresbiteral“, fondul „Mânăstirea Bălan“ şi fondul „Petru Roşca“ precum şi cenzurarea şi votarea budgetului pro 1907 al acestor fonduri.

Comisiunea aleasă, după un studiu amănunţit vine cu raport, că toate le-a aflat în regulă şi recomandă spre votare budgetele acestor fonduri. Sinodul primeşte.

Conform ordinului conzistorial din 18 Ianuarie a. c. Nr. 408 bis. clasificarea parohiilor din tractul protopr. al Unguraşului după luarea în considerare a diferitelor împrejurări, s'a făcut astfel: 2 parohii în cl. I., 5 parohii în cl. II., şi celelalte toate în clasa III.

Incât despre propunerea proectată de comitetul protopresbiteral cu privire la încassarea taxelor restante pentru augmentarea fondului protopresbiteral pe cale administrativă, preotul Gavril Mureşan din Jimborul-mare vine cu o contra propunere, care de altcum avea de scop modificarea totală a modului de augmentare de până aci a fondului, şi adecă, scutirea pentru totdeauna a parohiilor de această taxă, în schimb însă cu atât mai mult să contribue preoţii şi învăţătorii. Aceasta din urmă însă faţă de propunerea comitetului a căzut.

Tot referitor la augmentarea acestui fond s'a mai făcut o propunere din partea preotului Iuliu Chifa din Hida, care însă fiind între două propuneri paralele şi deja puse la vot, aceasta nu s'a luat în considerare.

Cu acestea terminate fiind agendele sinodului, dl protopresbiter prin câteva cuvinte prin cari mulţămeşte membrilor pentru zelul dezvoltat şi de astădată la rezolvirea diferitelor puncte din program, declară sinodul ordinar din anul 1907 de încheiat. *P. Bura.*

Vorbirea deputatului Dr. Vaida,

rostità în dieta ţării Luni, 11 Martie n.

(Urmare).

Mai e un al 11-lea care spune, că transgresiune de disciplină comite învăţătorul care greşeşte împotriva statului.

Cum să înţelegem asta?

Ce este greşeala asta împotriva statului? O spune §-ul 24, — şi anume, — comite acest lucru celce duce viaţă imorală, *b*) celce agită împotriva legii cununiei şi a proprietăţii, împotriva unei clase, împotriva unei confesiuni, — sau ademeneşte cu împărţirea averilor altora, ori vatămă convingerea religioasă a cărui-va şcolar. (Sgomot).

Prez.: Mă rog, mi-a venit la cunoştinţă, oficial, că stenografii nu pot să fixeze vorbirea oratorului din pricina sgomotului. Te rog vino deci mai aproape şi vorbeşte mai tare.

Voci: Şi nu cetì mereu!

Dr. Al. Vaida: (Vine în banca primă). Eu deci vă pun la dispoziţie proiectul, ca să aveţi paragraful pe care-l citez.

Prez.: Nu-l pune la dispoziţie, ci ceteşte-l mai tare!

Dr. Al. Vaida (ironic): Pardon! N'am ştiut din regulamentul camerei că trebue să vorbesc mai tare, ori mai încet. (Sgomot).

Dr. A. Vlad: Dar dacă e răguşit oratorul, cum a fost Bánffy în rândul trecut, ce să facă? (Sgomot).

Nagy Ferencz: Astfel nu se poate controla vorbirea!

Dr. Al. Vlad: Ba da! Să fiţi în linişte dvoastră, majoritatea!

Dr. Al. Vaida: Dacă cineva agită . . . spune acest § . . .

O voce: N'auzim!

Dr. Al. Vaida: Arată-mi te rog paragraful care m'ar sili să strig atât de tare, că fiind chiar surd, să mă auzi. (Sgomot).

Thaly Kálmán: Vezi, că acum poţi vorbi!

Dr. Al. Vaida (ceteşte §. 14 al proiectului, apoi continuă): De ce sunt înşirate aici aceste cazuri, când codul penal le înşiră pe lung şi pe larg toate aceste în §. 172?

M'am tot gândit, că de ce o fi trebuind să bagi în un proiect de lege, care normează salariile învăţătorilor de stat, un astfel de §., al cărui conţinut se cuprinde întreg în codul penal? Căci dacă un învăţător comite o transgresiune, — căci cele cuprinse în acest §. sunt de fapt transgresiuni, pentruce mai avem coduri penale şi parcheturi, dacă nu pentru a-i pedepsi?

In locul acestor perifrazări lungi ar fi trebuit să se amintească scurt, că acel învăţător, care vine în conflict cu codul penal, cade sub cercetare, ba e chiar suspendat şi eliminat din slujbă şi pedepsit grav. Eu cu mintea mea sănătoasă de medic nu pot pricepe absolut de loc ce l-a făcut pe codificator să mai înşire faţă de învăţători încă odată dispoziţiile expuse şi de altfel în codul penal. După multă bătaie de cap am ajuns la convingerea, că codificatorul n'a voit decât să escamoteze acea parte a §-ului 172, care vorbeşte despre agitaţia împotriva naţionalităţilor, codificatorul a făcut punctul acesta (*c*) tocmai pentru a puteà lăsa afară cuvântul de „naţionalitate“, — aşadară pentru a pedepsi pe învăţător, dacă acesta ar vătăma simţul confesional al elevilor, fie în şcoală sau afară de şcoală, fie în graiu viu, fie în scris, sau prin tipar sau prin tabele figurative.

Aşadar dacă zice de pildă, când odată va fi în voe bună, acelui copil gr. catolic, pentru aceea zic greco-catolic, pentrucă chestiunea şi pe mine mă atinge, fiind şi eu din întâmplare greco-catolic, — dacă tu eşti gr.-cat. sau tu mult mai rău eşti ca un jidan, — pentru aceea combinez aşa, pentrucă prin aceasta totodată învăţătorul vatămă pe jidan şi pe greco-catolic în o singură persoană, şi cineva aude şi însinuă învăţătorul, deşi aceasta s'a întâmplat in cârcimă şi probabil în depărtare de 100 klmetr. dela localitatea, unde funcţionează ca învăţător, oare contra învăţătorului nu e a se face cercetare disciplinară!?

Bine, foarte bine! Eu încă sunt de o părere cu codificatorul precum şi cu punctul de mânecare a dlui ministru cu privire la acest punct. Trebue pedepsit chiar aspru un învăţător, care face mustrări ori cărui copil pentru confesiunea sa şi care vatămă sau care nu să poartă destul de obiectiv faţă cu oricare confesiune, nu numai faţă de acelea, cari deja sunt în ţeară, deci spre exemplu, şi faţă de cea budhistă.

Pentrucă recunosc şi subscriu, că trebue să vină timpul şi în nefericita noastră patrie, ca odată să părăsim sistemul de proselitism, de veleităţi confesionale şi de tendinţa: că încă în copilul cel mic să se desvoalte s. e. antisemitismul, sau între copilul romano-catolic şi reformat să se nască în şcoală veleităţi confesionale, acolo să se dividă în partide. Această părere înainte de toate o accepteze învăţătorimea. Numai atunci, dacă învăţătorii vor răspândi astfel de principii vor ajunge scopul ideal.

Dar ce se ţine de deosebitele confesiuni şi singuratice clase, mă bucur foarte, că a fost luată în proiect o atare dispoziţiune; tocmai aşa ar fi fost cu cale să se ia şi cu privire la naţionalităţi, tocmai acesta e gravamenul nostru, pentru aceea gândesc, că codificatorul conştient şi vrând a lăsat afară, pentrucă dacă inconştient ar fi omis, cu intenţiune, ce interes ar fi avut să puneţi punctul *c*) în proiectul present, când ştiţi, că codul penal are dispoziţii îndestulitoare pentru acestea cazuri? E natural, că aceasta obligă pe toţi să-şi stimeze convingerile împrumutat: naţionalităţi, confesiuni, clase, etc. Aceste dispoziţii să se execute pe toată linia şi nu unilateral, dupăcum vedem zi cu zi, ca să purcede împotriva redactorilor noştri.

Se poate, că dl codificator, de aceea a luat în proiect punctele acestea, ca să poată omite cuvântul „naţionalităţi“. Cred, că dl ministru va introduce în text acest cuvânt, ca să nu se zică şi să nu se creadă, că prin această omitere să dă teren liber insultelor împotriva noastră din partea învăţătorilor de stat şi a elevilor.

Răul e, că astăzi precum şi în trecut în şcoalele primare trezesc şovinismul atât în copii maghiari, precum şi în români, sârbi, nemţi etc., deci dacă paragraful acesta permite, că pe copilul meu să-l batjocorească dascălul zicând: büdös „oláh“ . . . , (Sgomot şi strigăte: „E păcat că-i zice valah“)?

Curioasă întrerupere! Nu-i păcat . . . Zic, dacă-l batjocoreşte aşa, precum m'au batjocorit pe mine când am întrat în şcoalele primare, atunci trezeşte în copil sentimentul şovinismului. Dacă vreaţi să ajungeţi asta, dacă place asta atât de mult colegilor mei, deputaţii Ardealului, şi dacă domnul ministru aproabă asta, folosiţi-vă de dreptul majorităţii, primiţi paragraful neschimbat şi, permiteţi să ne insulte şi mai departe copiii, cu scop naţional.

Urmarea acesteia va fi, că în locul naţiunei unitare şi în loc să ne înţelegem odată, — frase frumoase cari le luaţi aici pe buze — zic, urmarea va fi, că ura de rassă, chestia naţionalităţilor va deveni din generaţiune în generaţiune mai vehementă. Că înzadar ne creşteţi copii până la şese ani cu sentimente bune, cu atragere faţă de Maghiar, spunându-i că nu-i permis să insulţi pe Maghiar, — el va auzì acestea dela copii de sat şi le va învăţa; îl poţi oprì, îl poţi bate înzadar. Aude cum ocărăsc pe israeliţi şi îndată-l auzi strigând „jidov“ cu alusie antisemitică. Pentru asta îl pot bate, pot să vreau să scot din el antisemitismul, dispreţul şi ura faţă de Maghiari, poate îmi va reuşì până la un punct oarecare, aşa a făcut şi cu mine tatăl meu, (Exclamări: A şi reuşit minunat. Ilaritate) şi astfel fac şi eu. Binevoiţi a-mi da atenţiune, e un lucru foarte însemnat acesta şi ilustrează mai bine starea, pe care ar provoca-o paragraful, decât ori şi ce altă dicţie bombastică. Tata ne a învăţat, că trebue să cinstim pe orice om, trebue să respectăm toate confesiunile, că

Dumnezeu numai unul este şi dragostea de oameni numai una e.

„Principiile“ aşa-i că sunt foarte frumoase? Când am ajuns în clasa primă, eu şi fratele meu — cari am fost crescuţi în ideile acestea, — dascălul, unul Patski, — nu-l uit până mor, — pentru o nimica toată începe la mine cu „Mă puiu de valah, mă Nicolae!“ Şi zicând aceste mă apucă de păr aici (arată tâmpla), unde doare mai tare — ştiţi aici e un nerv foarte gingaş „nervus frigenius“ şi mă trage în sus îndulcindu-mi durerea cu următoarele vorbe: „Mă Iancule! Mă Nicolae Valah!“ Asta s'a întâmplat în Cluj la şcoala Fröbel. Şi ce a fost sfârşitul? Acela, că în sufletul meu de copil s'a născut sentimentul resignării, că trebue să sufer dacă-s Valah, n'am încotro, — trebue să sufer să mă tragă de păr şi să nu mă plâng de insulte. Şi s'a trezit în mine acel sentiment, pe care dvoastră îl exprimaţi cu „ţine minte“ — însă nu aşa precum îl interpretaţi dvoastră, căci poporul nostru nu-l foloseşte aşa. (Exclamări din stânga extremă: Dacă nu-i, cum de s'a trezit?)...

Se înţelege, dacă nu-i frecare, nu-i nici reacţiune, nu se poate trezi şi nu se poate înrădăcina în sufletul copilului, şi nici acesti băeţi români, cari vin la Budapesta, nime nu poate croi din ei şovinişti români. Acesta e faptul adevărat.

Vedem apoi ce devin agitatorii noştri, când ajung în parlament.

Vă aduc un singur exemplu: pe pretinul meu Brediceanu, care e în mijlocul nostru. E considerat ca mare agitator, care a eşit din mediul, unde Ungurii sunt rari, ca corbii albi. Cu această asemănare cred, că e mulţămit colegul meu deputat. Totdeauna îmi spunea: ce lucru e acesta, că voi sunteţi aşa radicali, de ce vorbiţi aşa energic, de ce vă daţi arama pe faţă? Trebue să vorbiţi frumos şi aşa puteţi eşi învingători. (Va urma).

Pentru gimnaziul din Brad.

Contribuiri mai însemnate în favorul gimnaziului din Brad au întrat la direcţiunea gimnazială dela următorii binefăcători:

Dl. Nicolae Vecerdea, dir. la fil. „Albina“ Braşov 200 cor., Dr. Lazar Popovici, medic, Viena 100 c., Dr. Nicolae Ciaclan, medic, Pecica 200 cor., „Racoţana“, instit., Şeicamare 100 cor., Emanuil Ungureanu, advocat, Timişoara 200 cor., Rubin Patiţa, advocat, Alba-Iulia 100 cor., Iuliu Grofşorean, învăţător, Galşa 50 cor., „Murăşanul“, societate, M.-Rodna 200 cor., Dr. C. Missits, adv., Lipova 50 cor., Irimie Br. Hodoş, director de bancă, Blaj 200 cor. 4 fileri, N. N. 200 cor, „Corvineana“ institut, Hunedoara 200 cor., Avram Corcea, preot, Coşteiu 50 cor., Ioan Petrovici, preot, Ciclova 50 cor. Vasile Almăşan, advocat, Cluj 200 cor., Studenţii dela şcoalele medii centrale, Braşov 122 cor. 68 fileri. „Olteana“, cassă de păstrare Viştea-inf. 201 cor., Dionisie Sidu şi soţia Ana, notar, Boiţa 400 cor., Ioan Tipeu, protopr., Sebeş 50 cor., Fondul gimnazial şi corpul prof., cunună eternă pentru fer. V. Babeş 50 cor., „Patria“ institut, Blaj 200 cor., Dr. Aurel Halic, medic, Lipova 100 cor., Tinerimea din Şimleu 50 cor., Reuniunea sodalilor români din Sibiiu 25 cor., „Furnica“ institut de economii, Făgăraş 200 cor., Inteligenţa română, Deva 280 or., „Zarandeana“ institut Boiţa, 0 cor., „Lipovana“ institut, Li[illegible]va 200 cor., Cassa de păstrare din asca, 200 cor., Partenie Cosma, dir. ex. „Albina“, Sibiiu 284 cor., Tinerimea română din Orăştie, 150 cor., Ioan Moţa, preot, Orăştie 50 coroane.

Laudă lor şi tuturor celor, cari îşi închină obolul pe altarul culturei neamului românesc!

Direcţiunea gimnazială.

Adunare poporală în Alba-Iulia.

Locuitorii de pe valea Ampoiului, aparţinătoare de cercul Ighiului, cei din cercul Vinţului de-jos, din cercul Aiudului. Uioara precum şi Românii din Alba-Iulia, se convoacă la o adunare poporală, care se va ţinea la 11 ore a. m. în 30 Martie 1907 în oraşul Alba-Iulia cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Alegerea biroului.
3. Votul universal.
4. Libertatea presei.
5. Proiectele de lege referitoare la şcolile şi învăţătorii poporali confesionali.
6. Proiectul de rezoluţiune.

Alba-Iulia, în 21 Martie 1907.

Rubin Patiţia m. p., Dr. Ioan Marciac m. p., Dr. Enea Nicola m. p., Dr. Camil Velican m. p., Octavian G. Simtion m. p., Titus Ciortea m. p., Ignaţiu Borza m. p., Nechifor Heţiegan m. p., Valeriu Velican m. p., Anghel Roşca m. p., Ioan Muntean m. p., Iosif Roman jun. m. p., A. Cricovean m. p., George Filip m. p., Simion Dragomir m. p., Aurel Stoica m. p., Iosif Roman sen. m. p., Ioan Tat m. p., Cadar Petru m. p., Sabin Solomon m. p., Niculau Duşia m. p., Simion Micu m. p., Dr. Rubin Patiţia m. p.

NOUTĂŢI.

Adunare în Făgăraş. Suntem informaţi, că o mare adunare poporală se va ţinea şi în Făgăraş, în cestiunea proectelor şcolare, şi anume, Marţi în 2 Aprilie nou. Vor participa Români din întregul comitat al Făgăraşului. Adunarea se va ţinea în piaţa mare.

*

Pentru catedrală. La fondul catedralei din Sibiiu au mai trimis oferte următoarele comune bisericeşti: *Năsăud*, protopresbiteratul Bistriţa, 66 coroane. colectate dela următorii: Dna Victoria Filipan născ. Gal 50 cor., dna Eufrosina Mărginean, dna Maria Moldovan, dna Maria Cattul, domnii Ioan Daniello, Emil Tişca, Dum. Lugon, Dr Dum. Fodor, George Pop, fiecare câte 2 cor.

Apoldul superior, protopresb. Mercurea 15 cor. 56 fil., colectate dela următorii: Dumitru Iridon, Alexie Sirbu, Donu Iridon, Ioan Lazar, Vasilie Dragomir, Ioan Iridon, Ioan Fleşeriu, Vasilie Sirbu, câte 1 cor., Din cassa bisericei 5 cor., dela mai mulţi cu contribuiri mai puţin de o coroană au intrat 2 cor. 56 fil.

Bucureşti, protopresbiteratul Zarand, 30 cor. 60 fil., colectate dela următorii: Emanuil Pop, preot 20 cor., Georgiu Pleşa, Candin Tiu l. Georgiu, Candin Tiu l. Avram, Ioan Plesa l. Lazar, câte 1 cor.. Moisa Crişan 2 cor., alţii cu sume mai mici.

Filea, protopresb. Reghinului. 10 cor., adunate dela următorii: Căzan Nastasia, Bandilă Grigore l. Ion. Cădari Petrea, câte 1 cor., Lucreţia Căzan 5 cor. 90 fil. Câţiva cu sume mai mici.

*

† Dionisie Făgărăşianu, profesor gimnazial şi catihet, după suferinţe îndelungate, purtate cu resignaţiune, a răposat în 8 Martie v. sara la orele 10, în etate de 51 ani şi în al 23-lea an al serviciului său profesoral, purtat în modul cel mai conştienţios. Rămăşiţele pământeşti ale decedatului au fost transportate Vineri, în 9/22 Martie la orele 4 p. m. în paraclisul bisericei sf. Nicolae din Scheiu şi depuse spre vecinică odihnă în cimiteriul aceleiaşi biserici, Dumineca în 11/24 Martie la orele 3 p. m. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

*

† Ioan Maxim, capelan ales şi student în drept, a decedat Vineri, în 9/22 Martie 1907 la orele 11 a. m. în floarea vieţii de 26 ani, în Avrig. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost aşezate spre vecinică odihnă Dumineca, în 11/24 Martie la 2 ore d. a. în cimiteriul bisericei române gr. or din Avrig.

*

Ancheta ziariştilor Ştim că ministrul justiţiei, dl *Günther*, promisese că înainte de a presentă parlamentului proiectul despre reformele legii de pressă va convoca o anchetă a ziariştilor, pentru a află şi părerea lor în privinţa acestor reforme. Cetim acum că ancheta se va ţineă în luna viitoare. La ancheta primă vor fi chemaţi numai ziariştii din capitală, între cari redactorul „Luptei“ dl. *V. E. Moldovan.* La ancheta a doua vor fi apoi invitaţi ziariştii din provincie.

*

Conferenţă despre România. Dl *Nicolae Xenopol*, deputat, advocat şi unul din cei mai distinşi economişti ai României, va ţineă în 31 Martie la Viena, în sala societăţii „Orientverein“ o conferinţă despre „Desvoltarea economică a ţării româneşti şi însemnătatea ei pentru monarchia austro-ungară.“

*

Convocare. Domnii membri ai comitetului cercual din desp. Abrud-Câmpeni al „*Asociaţiunii*“ pentru literatura română şi cultura poporului român, să invită a participa la şedinţa ce se va ţineă în 8 Aprilie n. 1907, la 3 ore p. m. în Abrud, în localul „Aurariei“. Câmpeni, 22 Martie 1907. *Dr. Basiliu Preda*, dir. desp. *Demetriu Goia*, secret. desp.

*

Pentru emigranţi. Decând s'au făcut legi noui în America, referitoare la emigrare, e mare agitaţia în contra lucrătorilor din Ungaria. Rezultatul acestei agitaţiuni este, că în nici o fabrică şi în nici un aşezământ de caracter economic, nu mai sunt primiţi cei din Ungaria. Nu mai puţin decât 4000 lucrătorii au fost nevoiţi să se reîntoarcă zilele trecute în ţara lor, pentrucă în America n'au căpătat de lucru.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ următoarele dşoare participante la şcoala de dans de sub conducerea controlorului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, dl Nicolae Stoica în calitate de instructor, au dăruit şi anume: Elisaveta Buzdughină, Ana Popa, Paraschiva Muntean, Mărioara Cismas, Maria Chidu, Paraschiva Teodor şi Mariţica P. Apolzan, fiecare câte 2 cor. 40 bani.

*

Moartea contelui Lamsdorff. Fostul ministru de externe al Rusiei, contele Lamsdorff, a încetat din viaţă, Mercuri noaptea în San-Remo. Rămăşiţele pământeşti vor fi transportate la Petersburg, pentru a fi înmormântate în cavoul familiar. Pe timpul când eră Lamsdorff ministru de externe, s'a pornit răsboiul ruso-japonez.

*

„Poemul muzical“ *de Dr. Tiberiu Brediceanu*, predat cu ocazia seratei etnografice a „Asociaţiunei„ în 1905 şi la concertul tinerimei universitare române în Budapesta (1907), aranjat pentru pian, în 3 caiete, se află de vânzare la Societatea de lectură „Petru Maior“. Budapesta (Rádey ut 20,) cu preţul de 5 cor. plus 30 bani porto.

*

Milioane în fum. In decursul anului trecut s'a vândut în Ungaria tutun şi ţigări în preţ de 109 milioane şi 74 mii cor. Cât folos ar fi putut aduce aceste sume oribile, dacă s'ar fi întrebuinţat spre scopuri de filantropie? Dar aşa s'au prefăcut în fum.

*

Regele Italiei la Atena. Se dă ca sigură ştirea, că regele Italiei va face vizită regelui din Grecia şi va sosi la 26 Martie v. în Atena. Ambasada italiană din Atena a fost înştiinţată despre aceasta şi a început pregătirile necesare. Oraşul Atena face mari pregătiri pentru primirea regelui Italiei.

*

Ministru-prezident şi medic. In zilele trecute s'a lovit automobilul ministrului-prezident francez. *Clemenceau*, cu o trăsură pe „Chemp Elyseen“. In urma ciocnirei, vizitiul a căzut de pe capră, lovindu-se rău. Ministrul-prezident, care e şi medic, a sărit îndată din automobil şi a dat însuşi primul ajutor rănitului vizitiu. A ordonat apoi ca rănitul să fie transportat în spital.

*

Cel mai bătrân membru al casei domnitoare. Principesa *Adelgunda*, ş'a sărbat în săptămâna trecută al 85 an al vieţii. Dintre membrii familiei domnitoare, cari se află în viaţă, principesa numită e cea mai bătrână. De prezent petrece la curtea din Bavaria.

*

Farmacie românească. Ne permitem a recomanda atenţiunii On. public din Alba Iulia şi jur, că farmacia „la sf. Stefan“ din piaţa Alba-Iuliei (lângă casa orăşenească) odinioară a dlui Leo Storffer, trece cu ziua de 4 Aprilie a. c. în proprietatea dlui *Nic. Vlad*, farmacist în Orăştie. Cunoscând renumele bun ce şi l-a câştigat această firmă în piaţa Orăştiei, nu ne îndoim, că şi farmacia cea nouă din piaţa Alba-Iuliei, condusă de fiul dsale dl *Virgil Vlad*, se va nizui ca în curând să-şi câştige prin satisfacerea tuturor aşteptărilor muşteriilor săi, cea mai mare şi mai deplină încredere. [78] 2—5

*

Cu timpul se alege binele din rău. Dacă luăm în disconsiderare, că „Emulsion“-ul lui Scott în decursul celor 30 de ani de probă şi-a ţinut locul, apoi poate fi orişicine convins despre adevărata sa bunătate. „Emulsion“-ul lui Scott constă mai cu seamă din oleu de peşte, pe care îl oferă cu un gust detot plăcut şi uşor de mistuit. Toate farmaciile au în deposit „Emulsion“-ul lui Scott.

Cărţi şi reviste.

„Revista teologică“, organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească, nr. 3 cuprinde: Gr. Pletosu: Anul bisericesc şi desvoltarea sa istorică. Augustin Hamsea: Preoţii din bătrâni şi preoţii de astăzi. Dr. Nicolae Bălan: Religiunea primordială şi originea religiunii. Dr. Euseb. Roşca: Mărturisirea. Gh. Tulbure: Pastoralele metropolitului Şaguna. Vasile Gan: Predică la Dumineca I. din Păresimi (Despre datorinţele creştinilor). db.: Autonomia bisericii în faţa noului proiect de lege şcolar. Dr. Nicolae Bălan: Probleme actuale pentru cultura preoţimii noastre. Mişcarea literară: Istoria eparhiei Râmnicului. Noul Severin. de I. D. Cum se cuvine să stea creştinul în biserică la slujba sfintei şi dumnezeeştei liturgii, de O. C. Metropolitul Sava Brancovici, de S. Secula. Din literatura cântării bisericeşti. Informaţiuni de S. D. şi db. Tipicul cultului religios, de Cantor.

*

„Sfaturi pentru ţărani şi viaţa Sfântului Izidor“ de I. P. Tousaint. O cărticică, tradusă din limba franceză, plină de poveţe şi îndemnuri pentru a deştepta în inima poporului religiozitate, sârguinţă, cruţare, traiu cumpătat şi alte virtuţi, cari împodobesc viaţa Sfântului Izidor, la apuseni cel mai frumos chip al muncitorilor de câmp. Preţul 16 fileri. Blaj, 1907, tipografia seminarială.

*

„O alegere de episcopi Moldoveni în 1557—58“, de N. Iorga (retipărire din „Răvaşul“). O broşurică de 8 pag., care cuprinde o însemnare privitoare la istoria bisericească a Moldovei în vremea cruntului domn Alexandru Lăpuşneanul, însemnare găsită în o liturgie slavonă din veacul al XVI-lea. Preţul 10 fil. Se află la tipografia „Carmen“ în Cluj.

ECONOMIE.

Adunarea generală a „Albinei“.

Sâmbătă, la 23 curent a avut loc a XXXIV a adunare generală ordinară a institutului „Albina“ în prezenţa a 50 acţionari, cari au reprezentat 2195 acţii cu 405 voturi. Ea a fost prezidată de dnul Iosif St. Şuluţu, azistat de dl Dr. Tib. Brediceanu în calitate de notar, iar ca verificători ai procesului verbal şi totodată scrutinători la alegere, au funcţionat domnii Dr. Vasilie Bologa şi Dr. Miron E. Cristea.

S'a aprobat raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghere şi după exprimarea condolenţei pentru răposatul membru al direcţiunii Petru Nemeş, s'a aprobat bilanţul anului de gestiune 1906, votându-se atât direcţiunii, cât şi comitetului de supraveghere absolutorul uzitat. Profitul net de cor. 266,333·70 şi suma de cor. 16.000 destinată spre scopuri culturale şi filantropice s'a hotărât a se distribuì conform propunerii direcţiunei.

Dividenda de 14% = cor. 28 de cupon s'a hotărât a se plăti imediat după adunarea generală.

Preţul marcelor de prezenţă pe 1907 s'a fixat cu câte 10 cor. atât pentru Centrală, cât şi pentru Filială.

S'a primit propunerea direcţiunii privitoare la urcarea capitalului societar la suma de 2.400,000 cor. în sensul prospectului prezentat.

S'au modificat statutele şi statutele fondului de penziune conform propunerii direcţiunii.

Terminul de 10 ani fixat de adunarea generală din 1897 pentru înfiinţarea unui internat de băeţi în Sibiiu, spre care scop s'a fost votat în 1897 suma de 40,000 cor. s'a hotărât a se prolungi, în conformitate cu cererea „Asociaţiunei“ şi propunerea direcţiunii, cu 10 ani.

Urmând ca ultim punct al ordinei de zi alegerea a doi membrii în direcţiune cu mandat pe şase ani, a fost ales resp. reales dl Simion Damian, advocat în Braşov şi dl Alexandru Lebu, mare proprietar în Sibiiu.

Teatru.

Luni d. a. *Der Unterstaatssekräter*, comedie. Seara: *Die Geisha*, operetă.

Marţi: *Frühlingsluft*, operetă.

Poşta redacţiei.

Dlui I. T. în Vorumloc. Alţii aşteaptă şi mai de mult, ca să le publicăm mulţămitele publice, şi aşteaptă mai cu multă *pacienţă*. De altcum am declarat de nenumărate ori, că mulţămite publice publicăm numai când dispunem de loc.

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa primă din Borgoprund, pe baza ordinului conzistorial d. d. 13 Februarie 1907 Nr. 1173 bis. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 60 zile, dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare dovedind cualificaţiune pentru parohii de clasa I. în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţa, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul porohial electoral să pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută în 25 Februarie 1907.

Prezidentul comitetului: **Iuliu Suceava.**
Notariul: **Teofil Vlad.**

Nr. 238/1907. [80] 3—3
Văzut:
S. Monda
protopresbiter.

Nr. 278/1907. [79] 2—3

Concurs de cantor.

Pentru ocuparea postului de cântăreţ în parohia Cernatul-inferior cu filiile ei (tractul Treiscaune) se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1[illegible]0 coroane din depositele din Cernatul-superior, Chezdi-Oşorheiu şi parte din venitele parohiei Cernatul-inferior destinate pentru cântăreţ.

70 ferdele de bucate dela 40 familii întregi şi mixte şi 50 cor. în bani.

50 cor. dela 40 familii mixte.

50—60 cor. venite stolare, accidenţii şi locuinţă în natură.

Doritorii de a ocupa acest post au a se prezenta în comună în terminul prefipt spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Breţcu (Bereczk, comitatul Háromszék), 27 Februarie, 1907.

Constantin Dimian
protopresbiter.

6500 meri nobili

de 4 şi 5 ani

din soiurile Batull, Carmelit-Reinette, Cassel-Reinette, Goldparmän, Poinic, Stettin

sunt de vânzare

la moşia subscrisei din Şmig (Somogyom).

Preţul unui pom numai 70 fil. (35 cr.), la cumpărări în massă dela 200 bucăţi în sus 10% rabat.

Preţul e a se asemnà deodată cu comandele la adresa subscrisei. Spedarea se efectueşte din gara Medgyes, şi până aci fără spese.

Emilia Dr. Russu,
soţie de advocat
Sibiiu — Nagyszeben.
[77] 2—3

Un tinăr român

cu câteva clase reale sau gimnaziale se aplică imediat ca **practicant** în Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben).

Petiţiile să fie scrise cu mâna proprie.

Viţă de vie nobilitată.

Ca şi în anii trecuţi aşa şi acum

Prima plantaţiune de viţa nobilitată

de pe Têrnave

Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga ţară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viţă de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela aceastā firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viţă nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obţinut rezultatele cele mai frumoase.

Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulţămită şi recunoştinţă se trimite la cerere gratis si franco. [253] 39—40

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1. Vasile cel mare . . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . 30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena . . . . 30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Sboar'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

La LIBRĂRIA ARHIDIECEZANA din Sibiiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:

Album de brodării şi ţăsături româneşti cor 16 —
Modele de cusături româneşti Caetul I à cor. —·50
„ II „ „ 1·—

Edate de d-şoara MINERVA COSMA.

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ

Din SIBIIU—NAGYSZEBEN

ofere spre cumpărare următoarele recuisite biericeşti

CĂDELNIŢE de fer nichelate	12·—
„ de argint de China	18·—
„ de argint de China	24·—
„ de argint de Alpaca	22·—
CANDILE argintate, dela cor. 10·50 până la	200·—
„ din argint de China dela cor. 14 până la	400·—

	9½	12	15 cm.
CĂLDĂRUŞE ptru apă sfinţită din argint de China	19·—	24·—	30·—
„ ptru apă sfinţită din argint de Alpaca	26·—	32·—	38·—

CANDELABRE de sticlă cristalină:

Inălţime	Diametrul	Nr.		
80	60	1772	pentru 6 lumini	28 —
80	60		pentru 6 lumini	23·40
80	45	1778	pentru 4 lumini	52·—
80	45	1778	pentru 6 lumini	70·—
90	55	1782	pentru 6 lumini	75·40
90	55	1782	pentru 8 lumini	98·80
120	80	1780	pentru 10 lumini	222·30
		1841	pentru 12 lumini	225·—
200	120	1783	pentru 30 lumini	466·—

CHIVOT de argint de China	118·—
„ de argint de China	92·—
CLOPOŢEL pentru altar, argintat cor. 4·—, 6·— şi	8·—
„ pentru altar, din argint de China cor 7 — până	10·—
CRUCI de lemn pictate simplu cor. 9·50, mai fine	12·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos gravat	15·40
„ din argint de China aurite, cu Domnul Christos gravat	19·50
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	28·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	32·—
SFESNICE din argint de China, 33 cm. înălţime	18·20
„ din argint de China, 42 cm. înălţime	26·—
„ din argint de China, 78 cm. înălţime	83·20
„ din argint de China, 100 cm. înălţime	100·—
RIPIDE din argint de China, prăgina de lemn cu 2 iconiţe în oleu	73·—
POTIRE din argint de China cu disc, 26½ cm. înălţime, discul şi interiorul potirului aurit	27·50
POTIRE din argint de China cu disc 26½ cm. înălţime, complet aurit	36·—
POTIRE cu disc, vasul şi discul din argint curat, iar piciorul din argint de China	114 —
POTIRE cu disc, complet din argint curat	188·—
LINGURIŢE pentru cuminecătură din argint de China, aurite	4·40
COPIE (cuţit) pentru agneţi, din argint de China, aurit	7·20
STEA pentru agneţi, bronz, aurită	5·60
„ pentru agneţi, din argint, aurită	12·—

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.
[76] 3—

Prăvălie nouă.

Gerson Grünblatt

Piaţa-mare Nr. 3 şi 5. SIBIIU Piaţa-mare Nr. 3 şi 5.
Palatul „Bodenkreditanstalt“.

Imbrăcăminte

pentru **domni, dame** şi pentru **copii,**
apoi **Ghete** şi **Pălării.**

PRINCIPIUL NOSTRU:
„Vânzare mare cu profit puţin“.

FIECARE cumpărător primeşte un block care valorează 5% rabat în marfă. [53] 5—5

Explicarea Evangeliilor duminecale

şi ale

Sărbătorilor împărăteşti

de

Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.

Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Preţul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 29 Sibiiu, Joi 15/28 Martie 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Protestul
adunării poporale din Sibiiu.

Românii din cercurile electorale Sibiiu, Cisnădie, Nocrichiu, Cristian și Sebeș, în adunarea poporală ținută în Sibiiu în 13/26 Martie 1907, dupăce au discutat starea politică de azi a patriei noastre și în deosebi proiectele de lege ale guvernului privitoare la învățământul elementar, au luat următoarea

Hotărâre:

1. Protestăm contra întregului sistem politic de azi, care țântește numai către crearea unui stat unitar de rasă, cu asimilarea și nimicirea tuturor popoarelor nemaghiare, protestăm contra acestor zadarnice încercări, cari periclitează, fac chiar imposibilă buna înțelegere între locuitorii patriei comune și ne impedecă în libera noastră desvoltare culturală și materială, la carea avem drept neprescriptibil ca popor, care de atâtea veacuri locuim pe acest pământ, pentru care atâtea jertfe am adus, atâta sânge am vărsat.

2. Protestăm mai cu samă contra proiectelor de lege ale guvernului privitoare la învățământul elementar, pentrucă și aceste proiecte nu au altă țântă, decât iară numai maghiarizarea, și întru realizarea acestei idei în veci nerealizabile face imposibilă copiilor nostri câștigarea cunoștințelor celor mai trebuincioase pentru înaintarea lor, ca astfel să poată deveni cetățeni folositori ai statului, protestăm contra acestor proiecte ca fii credincioși ai bisericei noastre, a căreia autonomie bisericească și școlară este prin ele adânc vătămată, protestăm contra lor ca Români, pentrucă este atacată limba noastră, pe carea peste toate o iubim, și protestăm în fine ca oameni, pe temeiul dreptului dumnezeesc, înăscut fiecăruia, de a se cultiva fiecare după firea sa.

3. Mulțămim Arhiereilor nostri, mulțămim deputaților nostri, adevăraților reprezentanți ai poporului nostru, pentru lupta ce o poartă în contra acestor proiecte de lege, cerem dela ei și de aici înainte lupta cea mai energică, fără nici o șovăire, aplicarea tuturor mijloacelor posibile în cadrul legii, pentru a zădărnici primirea și sancționarea acelor stricăcioase și nedrepte proiecte, în caz de lipsă cerem chiar, ca Arhiereii nostri toți să meargă la treptele Tronului, tălmăcind plânsoarea poporului român, deapururea credincios dinastiei și patriei.

Cu întețire așteptăm dela conducătorii neamului nostru, dela păstorii aceluia, chemați ca să apere turma încredințată lor, să justifice cu bărbăție neclintita încredere de care sunt împărtășiți, să grijască, ca turma să nu fie împrăștiată, ruptă și sfâșiată, căci fără de turmă ce vor fi ei, cum vor sta înaintea lui Dumnezeu?

4. Cerem introducerea imediată a votului universal direct și secret după comune, care singur corăspunde legilor divine și dreptului firesc față de datorințele, pe cari cu toții egal le îndeplinim, și protestăm contra amânării, protestăm contra oricărui fel de restricțiuni măestrite, cari nu ar avea alt scop, decât falsificarea voinței obștești.

5. Suntem cetățeni credincioși ai patriei noastre, aici vrem să trăim și să murim, iubim pe toate popoarele conlocuitoare, le recunoaștem lor tot ce cerem pentru noi, aducem toate jertfele ce ni-se cer și ce este de trebuință pentru unitatea statului acestuia poliglot încă din vremea sfântului rege Ștefan, în schimb însă pretindem recunoașterea noastră loială ca popor băstinaș și libertatea, ba sprijin chiar, ca să ne desvoltăm ca popor român egal îndreptățit, spre binele patriei comune.

Adunarea poporală din Sibiiu.

— Raport special. —

Sibiiu, 26 Martie n.

Poporul român din comitatul Sibiiului, totdeauna de acord cu fruntașii săi când a fost să se intreprindă ceva pentru apărarea *limbei* și a *legii* strămoșești, a dat ascultare și de astădată apelului ce i s'a adresat, și la adunarea poporală, convocată pe astăzi la Sibiiu, s'a presentat în număr neașteptat de mare. Venit-a țărănimea noastră, în frunte cu preoții, învățătorii și ceilalți conducători ai ei, de prin toate părțile comitatului, pentruca în unire cu fruntașii ei din centru să ridice protest solemn în fața întregei lumi civilisate în contra noului atac ce se intenționează a se îndrepta în contra școalei și a bisericei autonome române, prin noul proiect de lege al contelui *Apponyi*, despre salarisarea învățătorilor dela școalele elementare confesionale.

De mult nu s'a văzut în Sibiiu o adunare de popor atât de impunătoare, și de mult, ba poate niciodată, nu s'a văzut atâta amărăciune pe fețele celor veniți să-și ridice glasul în contra unei nedreptăți din cele mai mari, ce se caută a se face blândului și credinciosului popor român din patria aceasta, prin intențiunea de a i-se lua școala la care privește el ca la ochii săi!

Adunarea era convocată pe orele 11 din zi, dar cu mult înainte de termin sala se umpluse de lume. Era om lângă om. Asemenea erau pline și salele laterale, iar pe afară încă mai stăteau în așteptare aceia, pentru cari nu mai era loc în marea sală dela *„Gesellschaftshaus“*.

Galeria asemenea era plină îndesată de *dame* și de femei din popor. Numărul celor presenți poate fi pus fără nici o exagerare la 3000 de persoane.

Imbucurător din cale afară a fost apoi viul interes cu care poporul a ascultat frumoasele vorbiri ale oratorilor, și întrerumperile sgomotoase de aprobare și de condamnare câteodată, când se înșiră câte una din actele de nedreptate, făcute acestui popor vrednic de o soarte, dar și de o tratare mai bună. Ne-a făcut impresia, că ceice au luat parte la adunare, unul câte unul, au fost pe deplin în curent cu situația, și în curat cu primejdia care amenință școala și biserica română.

Inteligența română din Sibiiu s'a prezentat la adunare în număr aproape complet.

Precis la orele 11, domnul *Dr. Liviu de Leményi*, în numele convocătorilor adunării, salută pe ceice s'au grăbit și pe această vreme grea să dee ascultare apelului ce li-s'a adresat și să vină la adunare, zugrăvindu-le în cuvinte potrivite situația grea în care ne aflăm, în urma proiectului de lege referitor la învățătorii confesionali, și declară adunarea deschisă, propunând de notar pentru purtarea procesului verbal pe dnul Dr. *Lucian Borcia*, iar ca verificători ai procesului verbal pe domnii Dr. *Petru Șpon*, profesor și Dr. *Dumitru Stefan*. Adunarea aprobă.

Cetește în urmă o frumoasă scrisoare dela poporul din comuna *Jina*, care se scuză, că nu poate participa la adunare, din cauza prea marei depărtări, dar comunică adunării, că ei singuri, cei din Jina, au ținut o adunare mai mică, în care au protestat cu toată tăria în contra proiectului contelui Apponyi. Fac apoi mărturisirea bunii noștri oameni din *Jina*, că scopul intenționat din partea guvernului a se ajunge nu va fi atins în veci pururea. Despre aceasta e mărturie vie școala de stat din comuna lor, în care pe lângă toate silințele învățătoriului de stat nu se face nici un progres cu privire la învățarea limbei maghiare, pentrucă copiii cari es din ea, mult dacă știu 20—30 de cuvinte unguresți, pe cari însă în curând le uită iarăși. Dar nu învață nimica nici din celelalte studii, și astfel e păcat de timpul pierdut. Poporul din Jina aderează la concluzele ce le va aduce adunarea din Sibiiu.

Scrisoarea a fost primită cu vii aclamări din partea adunării poporale.

Domnul *Dr. Liviu Leményi* comunică apoi, că a primit mai multe astfel de scrisori, dela particulari, iar după aceasta dă cuvântul dlui **Dr. Nicolae Comșa**, fost deputat dietal, pentru a face expozeul situației politice de azi.

Dl *Comșa*, salutat cu vii aclamări, și ascultat cu incordată atențiune, a vorbit cu o căldură de care e stăpânit numai omul convins de sfințenia cauzei pe care o apără, și în mijlocul unei însuflețiri cum rar s'a mai pomenit la întrunirile noastre publice. Regretăm, că nu am putut prinde în întregime, cuvânt de cuvânt, această clasică vorbire, cu care dl *Comșa* s'a întrecut de astădată pe sine însuși; ne vom sili însă să-i schițăm *cuprinsul*, întrucât ne permit notele făcute.

Oratorul spune, că se simte mândru de a-și putea face datorința față de cei întruniți în această frumoasă și impunătoare adunare, desfășurându-le păsurile, durerile și doririle neamului. E mândru, că e eșit și el din opincă, din talpa țării, din care face parte și tatăl său, care i-a spus când l-a dus la învățătură, că nici odată în viață să nu uite că e *Român* și e *creștin*. Simte deci împreună cu poporul dela țară greutatea zilelor de astăzi, greutate, care ne apasă pe toți.

Spune apoi, că istoria, această oglindă a lumii, ne arată obârșia, ne spune de unde am venit și pentru ce am venit în lume. Istoria neamului nostru are pagini multe scrise cu sânge. Multe am suferit în trecut. Insă soartea ne-a dat suferințe numai pentruca să ne întărim, purtându-le cu răbdare și cu credință în inevitabila îndreptare spre bine. Românii sunt urmașii a două popoare mari, dintre cari unul era tare în războaie, celalalt tare în cultură. Multe însușiri bune am moștenit dela ele. Cea mai frumoasă e însă, că *ne iubim limba, legea, obiceiurile*, mai mult decât viața. Ca un fir roșu trece această însușire prin întreg trecutul nostru. Când nu putea scăpa altcum Românul de primejdia care'l amenință, se refugia în codri, la acest „frate cu Românul“, și așa și-a conservat limba și legea, până în zilele de astăzi.

A fost mult asuprit Românul în trecut. Era bun numai să poarte sarcinil să-și verse sângele, dar drepturi nu avea. Ori cât de grea ia fost însă viața, limba și legea nu și-a dat-o, ci conservate iau rămas totdeauna.

Vorbește oratorul despre revoluția lui Horia, care s'a încumetat să ceară drepturi pentru poporul dela țară, înainte de a face același lucru cultul și înaintatul popor francez. Revoluția lui Horia a premers revoluției franceze! Trece apoi la evenimentele dela anul 1848, când Românii au sfințit libertatea, după care au însetat atâta vreme, cu 40,000 de vieți. N'au cerut milă dela nimeni, ci numai în Dumnezeu s'au încrezut, în Atotputernicul, care le-a dat viața. S'au pus apoi p muncă, pentru a-și ridica instituțiuni cu turale, pentru ca să țină pas cu progr sul omenimei. Au câștigat metropolia di Sibiiu, și-au ridicat școale, și în urmă s'a pus să se organizeze și politicește. Di această organizare sunt eșiți cei 13 depu tați naționali români, pe cari îi avem î parlamentul țării. (Aclamări și aplauze)

Cu toate sforțările noastre, și pe lâng toate jertfele aduse pe altariul patriei drepturi nu avem însă nici astăzi, în măsura în care ele ne compet. Dela anul 186 încoace jugul din trecut al jobăgiei a fos schimbat cu un alt jug, cu jugul întunerecului. Mereu ni se atăcă școala și biserica, pentruca să nu ne putem lumină și intări în limbă și lege. Ne ademeneau mereu cu promisiuni, pentruca mai ușor să poată pune mâna pe aceste comori prețioase ale neamului nostru. Căci tendința e, să facă din noi aceea ce Dumnezeu n'a voit să fim, și ce nici Dumnezeu n'ar puteà să facă. (Sgomotoase aprobări).

Mai ales guvernul actual, care se numește național (maghiar), urmărește ținta, de a ne desființă naționalicește, pentruca în țara aceasta să fie un singur neam, cu o singură limbă. (Strigări puternice: Nu se poate! Asta nu se poate!) Aceea însă, ce trebue să se facă, nu se face, nu face guvernul. A primit guvernul poruncă dela Maiestatea Sa, (Puternice „Să trăiască“.) să facă fără amânare, ca în țara aceasta fiecare cetățan, care își împlinește datorințele față de patrie, să aibă și dreptul cetățenesc de a alege. L'a însărcinat Maiestatea Sa se facă lege despre *votul universal*, dar n'o face. (Strigări: Destul de rău!)

Vorbește apoi despre lupta deputaților naționaliști din dieta țării, și spune, cum guvernul le aruncă în față neadevărul, că poporul n'ar fi de o părere cu ei. Deputații s'au inspirat și trebue să se inspire dela popor. Poporul întrunit în această sală s'o spună deci dlui ministru de interne *Andrássy*, că deputații români din dietă *pe el* îl reprezintă, ale lui vederi, dureri și dorințe le exprimă în sfatul țării. (Lungi și sgomotoase aprobări).

Așa stăm și cu Archiereii noștri. trăiască“ sgomotoase!) Ei represintă p rul, și puterea lor e poporul. Trebu declarăm deci sus și tare, ca să o a toți, că ei vorbesc numai în numele poporului, și că numai până atunci, pân vorbesc în conglăsuire cu sentimentel poporului, au încrederea poporului. (Aprobări vii).

Ce a făcut guvernul acesta până acuma? (Nimica!), Zic și eu, nimica. Zic mai mult, și ce a făcut a făcut rău. Ministrul Polónyi, care a trebuit să-și părăsească locul cu rușine, a șters toate procesele politice în cari erau Unguri amestecați, (Intrerupere: Chiar și pe al său propriu!) dar procesele noastre *nu*. (Rușine!) Presa ungurească primește subvenții cu zecile de mii, ear oamenii noștrii înfundă temnițele! (Rușine!).

O lege industrială a făcut guvernul acesta, care e favorabilă celor avuți, nu celor săraci. Pecând noi avem trebuință de legi bune pentru sărăcime, pentru țărani.

Tocmai pentrucă guvernul n'a făcut nimica până acuma, e luat la ochi din partea oamenilor proprii. Spre a-și ridica vaza în fața acestora, a prezentat acum un proiect de lege despre școalele confesionale. Proiectul de lege e îndreptat în contra noastră. Dar noi, cari ne iubim neamul și ținem la limba noastră, trebue să ținem și la instituțiunile noastre culturale. Trebue să ne apărăm școalele. Să strigăm deci, ca să se audă pretutindenea, până și la poalele tronului, că noi viața noastră românească nu ni-o jertfim, și nu o dăm nimănui. (Aprobări și aplause). Avem vre-o 3000 de școale. Legea spune, că statul e dator să ne dee ajutor pentru ca să le susținem. Legea e întărită de Maiestatea Sa. Dar contele Apponyi se pune acuma deasupra Maiestății Sale! (Sgomot mare).

Ni-se aruncă învinuirea, că nu ne-am iubi patria, și că am avea gânduri ascunse în altă parte. (Strigări: Nu e adevărat). Iubirea de neam e datorință pe care nu ne-o poate denega nimeni. Iubirea de neam e iubirea de părinți și de cei de un sânge. Și ce e iubirea de patrie? E iubirea de glia în care ne sunt înmormântați părinții, moșii și strămoșii, aceia pe cari i-am iubit, cari ni-au fost mai dragi. *Iubirea de patrie e legată deci de iubirea de neam, pentrucă celce nu are neam, nu are patrie!* (Aprobări, aplauze furtunoase).

S'o spunem ca s'o știe toți, că legea firească, legea naturii, e mai tare decât toate legile omenești. Va fi lucru zadarnic a sili poporul românesc să-și lase limba și neamul, (Intreruperi: Morți numai o dăm!) pentrucă *toate atacurile le va respinge cu bărbăție pieptul nostru puternic, învăpăiat de iubirea de neam și de limbă!* (Aplauze sgomotoase, cari abia se potolesc. Oratorul e felicitat din toate părțile).

Se dă acum cuvântul domnului asesor consistorial **Nicolae Ivan**, care într'un frumos discurs, rostit pe înțelesul tuturor, înșiră punct de punct nedreptățile și atacurile din proiectul de lege al contelui *Apponyi*, îndreptate în contra școalei române și în contra bisericei noastre autonome.

Sperăm, că vom puteà da în întregime acest discurs, primit din partea adunării asemenea cu dese și vii aprobări; dar și până atunci accentuăm, că mai ales partea din urmă, în care s'a vorbit despre dragostea de limbă, de școală și biserică, și despre necesitatea de a fi acum una toți, domni și țărani, preoți și învățători, ca să nu fie nici o neînțelegere între noi, pentrucă atunci *nu va fi putere care se străbată în sufletul și în inima noastră, dar nici în școala și biserica noastră*, — a fost de un efect covârșitor. Aclamările și aplausele nu mai voiau să încete. Oratorul a fost felicitat din toate părțile.

Prezidentul adunării, dnul Dr. *Liviu de Leményi* constată, că din cuvântările rostite cei presenți au înțeles scopul adunării acesteia, iar din aprobările dese și aplausele sgomotoase cu cari au fost urmărite vorbirile din partea adunării s'a putut convinge ori și cine, că adunarea e de *acord cu ideile desvoltate de oratori*. Sub npresia consimțirii generale s'a compus eci un proiect de resoluțiune, care va fi etit acum adunării, pentru a se declara, acă îl votează ori nu.

Domnul **Dr. George Măcelariu**, adocat în Mercurea, cetește proiectul de soluțiune, pe care-l publicăm în fruntea i, și care a primit cu aplause din partea adunării.

Prezidentul adunării, dl Dr. *Liviu de Leményi* declară, că proiectul cetit e primit din partea adunării cu însuflețire unanimă, prin urmare e ridicat la valoare de conclus. Mulțămește apoi pentru participare la adunare tuturor celor presenți și declară adunarea poporală de încheiată. Era la orele 12 și jumătate.

In sală se intonează un cântec național, după care urmează *„Deșteaptă-te Române“*, cântat de întreaga adunare. Unul din mulțime dă apoi ideea cu glas puternic: *„Să mergem la Metropolitul!“* și mulțimea se pune în mișcare în ordine exemplară spre reședința Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* din strada Măcelarilor.

Când întrase mulțimea în sala dela „Gesellschaftshaus“ fulgi mari de zăpadă zburau prin aer, iar când a ieșit din sală, raze calde de soare vesteau Românilor, că după ploaie și ninsoare vine totdeauna senin, precum și după zile grele și amare *trebue* să vină odată zile de bucurie și de fericire! Aducă-le Dumnezeu!...

Mai notăm, că la această impunătoare adunare poporală autoritatea publică locală a fost reprezentată prin dnii *St. Stroia*, protonotar comitatens, *Theiss*, senator și locțiitor de primar, și *Jauernig*, vicecăpitanul poliției.

* * *

Ajunsă în strada Măcelarilor, mulțimea de popor, cu inteligența în frunte, s'a postat în fața reședinței metropolitane și a erupt în puternice *„Să trăiască“*, la adresa Inaltpreasfinției Sale, Domnului Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*. A fost o manifestație imposantă, o exprimare, prin semne vii, a alipirii și a venerațiunii poporului român față de capul bisericei sale, amenințată de nou în așezămintele ei și în drepturile ei autonome.

Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* își face apariția la fereastră, și răsună strada de nou de puternicele aclamări ale mulțimei de jos. Toți își golesc capetele, și dl *Dr. Liviu Leményi*, conducătoriul adunării poporale, rostește o scurtă cuvântare, comunicând Excelenței Sale, că poporul a venit să-i mulțămească pentru lupta purtată până acuma, împreună cu ceilalți Arhierei, întru apărarea școalei și a bisericei, și să-l roage, ca să ducă lupta mai departe, până la izbândă, mergând în caz de trebuință și la poalele tronului, și totodată îl asigură, că nu e singur, ci întreg poporul e cu Arhiereii săi.

Puternice aprobări confirmau cele spuse de domnul orator.

Inaltpreasfinția Sa, Domnul Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, răspunde apoi mulțămind publicului pentru manifestarea de dragoste și încredere ce i-se arată și la această ocaziune și asigură pe toți, că prin remonstrarea intreprinsă dimpreună cu ceilalți Preasfinți Arhierei, contra cunoscutului proiect de lege despre reforma școalelor confesionale, și-a împlinit numai o sfântă datorință către biserică și patrie, purcezând din firma convingere, că acel proiect vatămă nu numai cele mai vitale interese ale bisericei și poporului nostru, dar chiar și ale iubitei noastre patrii, căci ele slăbesc dragostea și buna înțelegere, într'o mare parte a cetățenilor acestei patrii, acea dragoste și bună înțelegere, cari sunt baza existenții și întăririi patriei.

După acestea asigurând pe toți, că Inalt Preasfinția Sa, dimpreună cu ceilalți Preasfinți Arhierei, vor stărui și mai încolo din toate puterile, pentru apărarea drepturilor bisericei, recomandă tuturor celor prezenți, și printr'ânșii și celor pe cari îi reprezintă, să aștepte în liniște și cu încredere în bunul Dumnezeu, și în factorii chemați, delăturarea dispozițiunilor jignitoare din acel proiect, și să primească binecuvântarea sa arhierească.

Urmează alte puternice aclamări și strigări de *„să trăiască“*, apoi mulțimea se resfiră, mulțămită, că a adus acest prinos de recunoștință Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, vecinic la pândă pentru a-și apăra turma cuvântătoare.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral în Dej.

Gherla, 1/14 Martie.

Sinodul protopresbiteral al tractului Dej și-a ținut ședința ordinară pentru anul curent în Dej la 15/28 Februarie sub presidența protopresbiterului tractual Teodor Hermann.

Prezenți dimpreună cu șeful tractual 7 preoți și 10 mireni. Absența și-au scuzat-o 2 preoți și 1 mirean, iar 5 mireni au tăcut.

Sinodul s'a ținut în sala de învățământ a școalei noastre elementare, unde șeful tractual a deschis ședința la 10 ore a m. prin un discurs măduos. Agendele notariale le-a purtat păr. G. Lărgean, iar bărbați de încredere pentru verificarea protocolului au fost par. Sig. Lengyel și adv. Dr. Aug. Bodea.

Pentru cruțarea timpului rapoartele nu s'au dat la comisiuni spre censurare, ci s'au cetit în sinod, când sinodul a și decis imediat asupra lor. In urma acestora.

Din *raportul general despre starea tractului în anul 1906* extrag următoarele:

Conclusele sinodului protopresbiteral din anul 1905 au fost luate la cunoștință cu aprobare din partea P. Ven. Consistor arhid.

A.) Partea administrativă:

In anul 1906 au întrat la oficiul și scaunul protopresbiteral 439 de esibite, deci cu 89 mai multe decât în anul 1905, cari toate au fost resolvite. Administrația în comunele bisericești a decurs în mod normal, dar nu în tot locul cu conștientiozitatea și punctualitatea recerută de interesele bisericei. Mai negligent a fost par. Ioan Buzura din Poiana-Blenchi, pe care P. V. Consistor l-a și suspendat dela oficiu și beneficiu, dar după împlinirea afacerilor scripturistice rămase în restanță; a fost restituit.

B.) Partea organizătoare.

Cercul elect. tract. XI. constătător din parohiile C.-Hășmaș și Negrilești, devenit vacant prin moartea membrului mirean la sinodul protopresbiteral Mafteiu Meșter, cantor în Negrilești, a fost întregit prin alegerea lui Georgiu Biliboacă, cantor și învățător tot acolo. Actul electoral examinat de comisiunea esmisă de sinod (par. A. Sighiarteu, adv. Dr. A. Bodea și înv. V. Fărcaș), fiind aflat în ordine, alegerea a fost aprobată.

Comunele bisericești nou înființate prin treceri dela biserica gr. cat. română Secel și Dragomirești în Maramurăș nici acum nu sunt recunoscute din partea statului. Cercetarea asupra trecerilor ordonată de ministrul de culte s'a ținut în fața locului în Secel în Martie și Aprilie fiind biserica noastră reprezentată prin ases. cons. Dr. Miron E. Cristea. Vre-un decis asupra constatărilor făcute însă nu se știe să se fi adus încă și cercetarea nu s'a extins și asupra par. Dragomirești.

Pe baza conclusului sinodului arhidiecesan adus de mai nainte cu privire la arondarea nouă a protopresbiteratelor, tractele Cetatea-de-peatră și Solnoc în anul 1906 s'au contopit într'un singur tract sub numirea de protopresbiteratul Cetatea-de-peatră, cu care ocaziune comunele bisericești: Finteușul-mare ca materă cu filiile Berchez și Bozinta-mare și matera Vălenii-Șomcutei, rupte dela vechiul tract Cetatea-de-peatră, cu datul 15/28 Aprilie 1906 s'au incorporat la acest protopresbiterat, adecă la tr. Dej.

Apoi pe baza comunicării făcute de oficiul statistic regnicolar P. Vener. Consistor, comuna Dealul-mare cu 61 credincioși de ai nostri a fost afiliată la matera Gostila, iar Spermezeul cu 57 credincioși la Dobricel; tot așa orașul Baia-mare la Finteușul-mare.

Prin aceste organizări, tractul e compus acum din 30 matere și 9 filii, cari pe baza noului regulam. par. clasificându se, se arată parohii de cl. I—8, de cl. II—12 și de cl. III—10.

C.) Scaunul protopresbiteral.

Notarul scaunului protopresbiteral Vas. Bodea, par. în Gostila repausând în 21 Iuliu st. v. 1906, în locul lui a fost ales la sinod par. Georgiu Lărgean din Negrilești; iar ca paroh în Gostila a fost ales Augustin Bodea, par. în C.-Corabie, fiul repausatului paroh.

D.) Partea bisericească.

Cu finea anului 1906 protopresbiteratul a fost format din 30 matere și 9 filii, adecă din 39 comune bis., deci cu 3 matere (filia Dragomirești, din cauza, că altcum nu se poate administra, acum a fost prefăcută în materă, administrată de parohul din Săcel) și 4 filii mai mult decât la finea anului precedent, în cari au funcționat 28 preoți.

Vacante sunt parohiile C.-Corabie și Dragomirești.

Afară de acestia mai este presbiterul Gavriil Hango spiritual la penitențiarul reg. ung. regn. din Gherla ca preot în serviciu de stat.

La ordin consistorial s'a organizat în tract un curs de cântări bisericești și tipic pe durata din 12 Noemvrie până în 21 Decemvrie 1906 în parohia Negrilești, sub conducerea parohului local Georgiu Lărgean pentru aspiranții de cantori, dar a fost cercetat numai de doi aspiranți.

Familii au fost 4118 cu 10,368 bărbați și 10,225 femei, laolaltă 20,593 credincioși, deci cu 2301 mai mulți decât în anul precedent, ceeace provine mai ales din incorporările comunelor bisericești menționate mai sus.

Căsătorii au fost 151, dintre cari 116 curat gr. ort. și 35 mixte, deci cu 30 mai multe ca în a. pr. Căsătorii numai civile a fost numai 1, care însă e speranță să se încheie și la biserică.

Convietțuri ilegale împreună cu cele vechi au fost 93, deci mai puține cu 17 decât în anul precedent.

S'au născut, legitimi: copii 320, copile 267, ilegitimi copii 26, copile 25.

Au murit 217 bărbați și 196 femei.

Treceri religioase au fost: dela alte biserici la noi în Cheuchiș 2, Dej 3, Diviciorii-mari 4, Finteușul-mare 1, Negrilești 14, Osoiu 1 și în Săcel 33 — total 58; iar dela noi la alte biserici: în Diviciorii-mari 8, în Olpret 1 și în Săcel 1 — total 10.

E.) Partea școlară.

Invățământul poporal în școalele noastre arată resultat din an în an tot mai mulțămitor acolo, unde conducătorii locali își fac conștiențios datorința. Cu durere se constată însă, că parohii Aug. Bodea, din C.-Corabie, Dem. Păltinean, din C.-Hășmaș, Greg. Crăciunaș, din Ciuhanca și Ioan Goron, din Esc n'au făcut mai nimic pentru școalele lor.

In anul școl. 1905/6 au fost în acest protopresbiterat 24 școale poporale cu 23 edificii școlare proprii și 1 închiriat, dintre cari 17 corăspunzătoare legii și 7 necorăspunzătoare; deci cu două școale și două edificii școlare mai mult ca în anul prec. (se înțeleg școalele din cele două matere incorporate în anul 1906 la acest tract).

Edificii școlare nouă s'au ridicat: unul în Finteușul-mare, de lemn și altul de piatră în Diug, în locul cel mai frumos din comună, chiar lângă biserică, ambele corăspunzătoare legii; deci laudă se cuvine parohilor Stef. Dragoș și Teodor Cotuțiu pentru aceste lucruri vrednice de laudă.

In Vălenii-Șomcutei statul încă înainte de a fi incorporată această parohie la tractul acesta, a înființat și clădit o școală de stat cu 2 sale de învățământ și cu 2 învățători, pe care cu 1 Sept. 1906 a și deschis-o, iar pe a noastră a închis-o prin pretură, din cauză că edificiul nu corăspunde legii și nici nu mai e spreranță de redeschiderea ei, deși dreptul nu e perdut încă, dar poporul nu mai voește a jertfi nimic pentru ea...

La cele 24 școale au funcționat 22 învățători, dintre cari 11 definitivi, 6 provisori și 5 tolerați, a murit înv. Gavr. Bizeu din Negrilești.

Obligați la școală a fost: dela 6—12 ani copii 851 și copile 773, dintre cari au umblat la școală copii 629 și copile 444; iar dela 13—15 ani copii 298, copile 306, dintre cari au umblat la școală copii 207, copile 159. — Cauza, că școala e puțin cercetată, este, că prezidenții comitetelor parohiale nu transpun listele absentărilor la primăriile comunale, iar acestea, și dacă se transpun listele, nu încasează pedepsele stabilite. (E trist, dacă numai dela pedepsirea părinților se așteaptă umblarea la școală. Alte mijloace nu se găsesc? Red.)

La catehizațiune au fost obligați 499 tineri și 451 fete, dintre cari 96 tineri și 80 fete n'au umblat la catehizațiune.

E foarte instructiv, dar și îngrijitor totodată, tabloul ce ni-l prezintă catehizarea elevilor noștri dela școalele străine de pe teritoriul acestui protopresbiterat în anul școlar 1905/6. La cele 2 gimnazii de stat (Dej și Gherla) au umblat 38 elevi, la 1 școala civilă de fete 6 eleve și la 15 școale elementare de stat și confesionale de băeți și copile, 208 elevi și eleve, deci la olaltă 254 de elevi și eleve. Numărul oarelor de catehizațiune la săptămână pentru aceste 18 școale complete a fost la olaltă pentru cei 10 catehetți 46. Puține. De notat însă, că în unele clase dela unele școli n'am avut elevi, iar în celelalte am avut încă puțini. Dintre cei 10 catiheți remunerați au fost dela stat: prot. T. Hermann din Dej pentru gimnaziul de stat cu 400 cor. și pentru școala civilă de fete cu 50 cor., G. Hango pentru gimnaziul din Gherla cu 200 cor., apoi pentru şcoalele elementare: Al. Cherdeşiu din Cheuchiş cu 60 cor., I. Giurgiuca din Diviciorii-mari cu 50 cor., Vas, Goron din Gălgău cu 70 cor., Lig. Lenghel p. Sălişca cu 100 şi p. Căscău cu 50 cor. şi înv. Gavr, Bogdan pentru Berchez cu 50 cor., iar din fond. arhid. Stef. Dragoş pentru Baia mare cu 50 cor., total 1130 cor. Nici o renumeraţie nu au Victor Both pentru Secel şi Dragomiresci şi Petru Both pentru Săcătură, unde sunt şcoli gr. cat. Limba de propunere pretutindenea e cea română, deşi ministrul de culte a cercat să impună la unele şcoli de stat limba maghiară, dar fără succes.

Examenele publice au dat rezultat multămitoriu.

Dintre credincioşii noştri din acest tract, în număr de 20593. au ştiut ceti şi scrie 3102 bărbaţi şi 1452 femei

F) Partea epitropească.

Averea bisericească: în nemişcătoare 229025·58 cor. şi mişcătoare 97863·41 cor., iar şcolară: în nemişcătoare 45309 cor. şi mişcătoare 24398·07 c. La olaltă 396596·06. Averea fondurilor protopresbiterale însă nu e cuprinsă în sumele acestea.

Pentru raţiociniile fondurilor protopresbiterale pro anul 1905 P. V. Conzistoriu a dat epitropiei protopresbiterale absolutoriul prin ordinul din 2 Dec. 1906 Nr. 3945 Epitr. recomandând epitropiei a purta un singur jurnal de cassă despre toate fondurile, pentruca trimiţându-se cumulativ taxe la ele, la toate poziţiile să se poată alătura documente de cassă, ceea ce s'a şi făcut deja cu începutul anului 1906. Dar şi aşa s'au mai aflat preoţi cari au solvit taxe fără nici un document. Apoi cele mai multe taxe s'au putut încasa numai prin organele administrative civile, dar şi aşa mai sunt încă o mulţime de taxe restante.

Mai negligenţi s'au arătat şi nici până acum nu şi-au împlinit datorinţele preoţii Aug. Bodea, Greg. Crăciunaş, Ioan Buzura, Sig. Lenghel, Ioan Goron, Dem. Păltinean şi Pant. Pop, dela cari nu au întrat încă nici până azi datele statistice pe anul 1906 şi aşa nici datele înşirate mai sus nu sunt complete.

Raportul protopresbiterului dimpreună cu protocolul comitetului protopresb. luat înainte de acest sinod, s'a luat la cunoştinţă cu aprobare, s'a exprimat condolenţă pentru membrii decedaţi şi s'au fixat taxele anuale cu cari se contribue parohiile Finteuşul mare şi Vălenii-Şomcutei la fondul pentru salarizarea protopresbiterului.

Din *Raportul epitropiei protopresbiterale pro 1906* estrag următoarele:

Fondul protopresbiteral administrativ a constat la finea anului 1906 din 506 cor. 08 fiil. depunere la „Someşana“ în Dej cu interese de 5%. Fondului acesta apartin şi utensilii de 45 cor., deci valoarea lui totală o de 551 cor. 08 fil.

La *Fondul pentru salarizarea curentă a protopresbiterului anual cu 40 cor. dela comunele bisericeşti* se văd taxe restante 96 cor. Restul de salariu nesolvit încă pro 1906 e însă numai de 66 cor.

Fondul pentru salarizarea viitoare a protopresbiterului constă: în depuneri 2177 cor. 89 fil., în bani gata 269 cor. 96 fil. şi în taxe restante 484 cor. 04 fil, total 2931 cor. 89 fil.

Biblioteca protopresbiterală preoţească la finea anului 1905 a constat din cărţi: 47 opuri în 49 exemplare, în preţ de 198 cor. 20 fil., în depuneri 37 cor. 44 fil., în bani gata 42 cor. şi în taxe restante 100 cor., total 377 cor. 64 fil.

Averea totală face deci 3956 cor. 61 fil. din care subtrăgând averea care nu aduce nici un venit (utensiliile Fond. adm 45 cor. şi Bibliot. ppr. pr. 377 cor. 63 fil.) în suma de 422 cor. 64 fil., rămâne avere curată 3533 cor 97 fil. în care sunt însă 680 cor. 04 fil. taxe restante faţă de 968 cor. 60 fil. din anul 1905, o stare deci ceva mai favorabilă decât în trecut.

Raportul epitropiei s'a luat la cunoştinţă cu aprobare, dândui-se absolutoriul pentru raţiociniile din 1906, iar în urmă s'a aprobat proiectul de budget pro 1907.

Cu acestea agendele sinodului s'au terminat şi prezidentul a închis şedinţa la 2 ore. p. m. prin un discurs în care îşi exprimă bucuria pentru obiectivitatea observată la dezbateri, dar şi îngrijorarea pentru mersul neregulat al afacerilor în unele parohii, unde s'ar aştepta mai mult zel şi progres, stând în fruntea lor oameni tineri şi deplin cualificaţi. *—io—*

Vorbirea deputatului Dr. Vaida,

rostită în dieta ţării Luni, 11 Martie n.

(Urmare).

Noi stăm pe acel punct de vedere al convigerii noastre, noi, cari am auzit multe despre valahul sălbatic, în care s'a adunat veninul, — că acest venin trebue să isbucnească oare cumva. Şi vedeţi, acel Brediceanu cu sentimente atât de cumpătate s'a desvoltat atât de bine în şcoala dvoastră, încât acum ne întrece pe toţi cu radicalismul lui. Dvoastră l-aţi făcut să fie ceeace e, — spre cea mai mare fericire a noastră.

Ca să mă întorc iarăşi la punctul *c*) al §-ului 14, cred că e just şi echitabil, ca până există legea de naţionalităţi, ceea-ce se face în hatârul confesiunilor, să se facă şi în hatârul naţionalităţilor.

Să se codifice şi aceea, că împotriva naţionalităţilor nu-i permis nimănuia ca să agite.

Bedőházy I. (referentul): Asta este şi în proiect.

Dr. Al. Vaida: Nu-i. Ţi-o citesc încă odată. (Citeşte apoi continuă:) Eu unul, stimate dle referent, nu pot descoperi nici decum de „naţionalitate“. (Voci: Se cuprinde în punctul *c*).

Bedőházy I.: In proiectul din chestiune se află. (Zgomot. Prezidentul sună).

Gr. Apponyi A.: (ministrul de culte, întinde deputatului Vaida proiectul). Pof. tim, ceteşte aici! Aici e!

Dr. Al. Vaida: Dacă e de fapt o iau cu cea mai mare plăcere la cunoştinţă.

Sümegi V.: Vorbeşte de trei ceasuri şi nu ştie încă ce e în proiect.

Dr. Al. Vaida: In proiectul acesta pe care-l am înainte, nu l-am văzut.

Dacă studiez mai departe proiectul acesta…

O voce: Acum, în cursul vorbirei!

Dr. *A. Vaida*:… şi mă opresc la punctul al treilea, observ, că cercetarea disciplinară o conduce în comunele mici şi mari primpretorele, în oraşele cu magistrat şi municipiu, primariul oraşului. Despre începutul cercetării disciplinare trebue încunoştiinţat inspectorul şcolar, care se poate prezenta acolo sau în persoană, sau prin delegatul său. Cu un cuvânt, nu e dator să se prezinte.

După ce Dvoastră toate aceste le recunoaşteţi, vedeţi ce proastă e administraţia noastră şi ştiţi că în privinţa năcazurilor sociale şi a chestiei naţionaliste cele mai actuale şi dureroase răni le causează tocmai forurile administrative, — mă mir, că acum, după ce acel primpretore a fost câte toate, după ce a fost şi specialist în chestiile sanitare obşteşti, ceea ce e şi azi, că azi mai vreţi să faceţi din el pedagog. (Aşa-i! între naţionalişti. Sgomot. S'auzim.)

Poate fi acel pretore om cât de cult, a putut învăţa ori cât, doar de aceia trăim pe lume, de aceia poate să nu aibă cunoştinţe de specialitate în chestii pedagogice, de ex. în chestiile disciplinare pedagogice. Tocmai de aceia, principiul meu se abate dela principiul dlui ministru de culte. Eu cer ca cercul de activitate al pretorelui să nu se extindă şi asupra şcoalei. Nu-i aceasta numai chestie de încredere, ci altfel trebue rezolvită chestia asta. Dacă de fapt voiţi să ajutaţi sorţii învăţătorilor, — trageţi consecvenţele şi faceţi un asemenea paragraf în locul acestuia, — şi realizaţi prin el ceea ce la noi nu există, deşi e de trebuinţă: *Camera (baroul) învăţătorilor*. De acest barou să se ţină afacerile disciplinare, şi prin el să se înainteze guvernului chestiile de înaintare, şi toate ale lor, — interne.

Asta aşa s'ar putea duce mai bine la îndeplinire, dacă proiectul de lege ar organiza atât pe învăţătorii de stat, cât şi pe cei confesionali în camere investite cu aceleaşi drepturi, şi pe calea asta le-ar da dreptul ca ei să dispună de soartea lor.

Tocmai asta e situaţia anapodă în privinţa celor mai multe chestiuni din ţara noastră, că precum şi acest paragraf, pe învăţători îi subordinează prim-pretorelui, că legile noastre întotdeauna dispun aşa, ca statul să fericească pe cineva, şi nici odată nu lasă teren liber, ca după buna mea chibzuinţă şi după voinţa mea liberă eu să mă fericesc pe mine însumi atât ca clasă poporală, atât ca confesiune şi atât ca naţionalitate. Tocmai de aceea, mă rog foarte mult, ca guvernul să primească propunerea pentru introducerea camerelor învăţătoreşti şi să se ocupe cu chestiunea asta şi atuncia se va încredinţa de corectitatea punctului meu de vedere.

Dar şi în cazul, că dvoastră nu veţi recunoaşte asta, vă rog, scăpaţi învăţătorimea, că doară ve-ţi găsi dtră vre-o cale, vre-o modalitate, ca sabia lui Damocle a prim-pretorelui să nu plutească asupra capului lor. E datoria dvoastră să scăpaţi învăţătorimea de aceasta. § 15 al memorandului învăţătorimei spune următoarele: (citează paragraful şi-l comentează).

Cu prilejul discuţiunei speciale voi reveni asupra acestei chestiuni, acuma notez numai atâta, că în privinţa asta nu pot fi cu totul de acord cu memorandul învăţătorimei, pentrucă eu aşi căuta altă bază eforiei şcolare având înainte acel punct de vedere, că în loc de a se spori frecările confesionale şi de naţionalităţi, acelea să se împuţineze în urma nouei organizări. (Va urma).

Din România.

Schimbare de guvern In urma turburărilor ţărăneşti din Moldova poziţia guvernului conservator se sdruncinase. Şi dupăce încercările de a se compune un guvern de coaliţie în care să fie representate toate partidele politice din regat, n'au dat resultatul dorit, guvernul presidat de dl *Gr. G. Cantacuzino* şi-a dat demisiunea şi Regele Carol a însărcinat pe domnul *Dimitrie A. Sturdza* cu formarea noului cabinet, care numai decât a fost compus astfel: *D. A. Sturdza*, prim-ministru şi ministru de externe; *Ionel I. Brătian*, ministru de interne; *Emil Costinescu*, ministru de finanţe; *Anton Carp*, ministru de domenii; *Spiru Haret*, ministru de culte şi instrucţiune publică; *Toma Stelian*, ministru de justiţie; *V. G. Morţun*, ministru de lucrări publice şi generalul *Averescu*, ministru de războiu. Comitetul executiv al partidului liberal a luat cu plăcere act despre formarea noului cabinet.

NOUTĂŢI.

Dela cassa arhidiecezană. Dl *Parteniu Cosma*, directorul executiv al „*Albinei*“ a solvit pentru gimnaziul din *Brad* 200 cor. Tot pentru gimnaziul din Brad au întrat următoarele sume: Dela comuna bisericească Daia 21 cor. Cărbunariu 6 cor. 50 bani. Someşul-rece 12 cor. Corunca 6 cor. 96 bani. Boiul-mare. 21 cor. 22 bani Braşov-Stupini 16 coroane. Bacea 21 cor. 02 bani. Jibert 18 cor. 10 bani. Batiz 28 cor. 60 bani.

*

Inmormântarea profes. Făgărăşan s'a făcut Dumineca la orele 3 în Braşov. Serviciul funebru l-a oficiat protopresbiterul *Voina*, asistat de preoţii Dr. V. Saftu şi I. Prişcu, iar cântările funebrale au fost executate de corul mixt al bisericei sf. Nicolae, sub conducerea măestrului G. Dima. Au participat la înmormântare elevii dela şcoalele medii române din Braşov, însoţiţi de profesorii lor. şi număroşi amici şi cunoscuţi ai decedatului. In biserică a rostit un înduioşetor discurs profesorul Dr. Alexandru Bogdan, iar la mormânt a vorbit studentul Bârsan. Adormitul în Domnul odihnească-şi în pace somnul de veci!

*

Adunări poporale. Pe Vineri, 29 Martie n. e convocată o mare adunare poporală la Braşov, iar pe Luni, 1 Aprilie n. adunare de protestare la Arad. In ambele va fi discutată situaţia politică şi se va ridica protest în contra proiectului de lege al contelui Apponyi.

*

† Victoria Gheaja n. Nistor, soţia parohului gr. or. român din Paloş, a decedat Dumineca noaptea, în etate de 17 ani, în al doilea an al fericitei ei căsătorii. Inmormântarea a avut loc eri, Marţi, la orele 3 d. a. astrucându-se rămăşiţele pământeşti ale defunctei în cimiterul bisericei gr. ort. române din Paloş.

*

† Frida de Seracin văduva decedatului general de divizie din armata austro-ungară, *Teodor de Seracin*, a decedat în Viena, în 15 Martie. Rămăşiţele pământeşti au fost duse la Caransebeş, şi depuse în cripta familiară, în 20 Martie nou, după ritul gr. ort. român.

*

Partid nou. In Banat s'a constituit un nou partid politic, partidul *independist german*, care are de gând să lupte pentru independenţa ţării, însă totodată şi pentru respectarea drepturilor de limbă şi lege ale naţionalităţilor. Centrul partidului e *Lovrinul*, o comună mare şvăbească în comitatul Torontál.

*

Bătrâneţe adânci. In Seghedin a decedat un ţăran cu numele *Hugyi András*, născut la anul 1803, prin urmare, la moarte de 104 ani. Il deplânge neconsolata văduvă, care i-a fost a *şaptea* soţie legitimă.

*

† Constantin Pobjedonoscev, fost procurator al sfântului sinod din Rusia, a decedat în Petersburg, în etate de 80 ani. A fost un om foarte temut şi de o influenţă extraordinar de mare asupra curţii.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace următoarele dşoare participante la şcoala de dans de sub conducerea controlorului „Reuniunei sod. rom. din Sibiiu“, dl N. Stoica în calitate de instructor, au dăruit şi anume: Ana Moldovan, Fridericka Petkovski, Elena Banciu, surorile Maria şi Elisaveta Buian, surorile Elena, Eugenia şi Emilia Roman, Ana Simtion, Ana Dan şi Ana Chidu, fiecare câte 2 cor. 40 bani.

*

Moartea lui Goethe. In 22 Martie s'au împlinit 75 de ani dela moartea marelui poet german *Goethe*, întâmplată la orele 12 din zi. Goethe a murit în scaun, fiind la mintea întreagă, până în momentul din urmă.

*

Berthelot în panteon. Conziliul de ministri din Paris a autorizat pe ministrul francez de culte şi instrucţiune publică să facă, iar parlamentul a votat un proiect de lege despre aşezarea rămăşiţelor pământeşti ale decedatului învăţat *Berthelot* şi ale soţiei acestuia în — panteonul francez.

*

Din lumea elegantă. Un director de bancă din Budapesta a dat cină zilele trecute, la care a fost învitată lumea elegantă din capitală. In ziua următoare un funcţionar al directorului de bancă a făcut apoi arătare la poliţie, că a perit o lingură de argint a domnului director, în valoare de 100 coroane.

*

Copii arşi. Despre o groaznică catastrofă, întâmplată în *Odesa*, aduce ştire firul telegrafic. S'a dat adecă o representaţiune teatrală de binefacere, cu concursul mai multor copii, în care s'a jucat feeria fulgilor de zăpadă. Fulgii de zăpadă erau făcuţi din vată, şi nu se ştie din ce causă la unul dintre copii vata a prins foc, şi în câteva momente întreaga scenă se află într'o mare de flacări. O panică teribilă a cuprins pe toţi asistenţii. Mai multe femei, mame de ale copiilor de pe scenă, au înebunit la moment. Au ars nouă copii, ear zece sunt grav răniţi.

*

Vă însuraţi, ori plătiţi! Intr'un oraş din Statele Unite (Fort-Dodge) conziliul comunal a adus cu glas unanim hotărârea, că toţi bărbaţii dela 25 până la 45 de ani, cari sunt pe deplin sănătoşi şi sunt încă necăsătoriţi, să se însoare în decurs de două luni, căci altcum vor fi pedepsiţi cu amendă în bani, dela 50 dolari, până la cinci sute dolari, după cum e starea materială a respectivului. Probabil, că consilierii comunali ai oraşului numit, sunt toţi oameni cu — fete mari!

Ce-i mai absurd
şi mai de condamnat,

ca a se simţi cineva bolnav fără să folosească nimica atunci când cea mai mică muncă îi pare obositoare şi când cineva îşi perde tot cumpătul. In cazul acesta „Emulsion“ ul lui Scott, — preparat din oleu fin de peşte cu var şi natron-hipophosphit, — e unul din cele mai bune şi mai sigure mijloace a întări şi a înviora trupul şi sistemul nervos. „Emulsion“ ul lui Scott, care în părţile lui constitutive e compus numai din cele mai bune calităţi, e un mijloc de nutrire nepreţuit şi produce repede voe şi putere de viaţă. XI 252 2—4

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke“
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 278/1907. [79] 3—3

Concurs de cantor.

Pentru ocuparea postului de cântăreț în parohia Cernatul-inferior cu filiile ei (tractul Treiscaune) se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

100 coroane din depositele din Cernatul-superior, Chezdi-Oşorheiu şi parte din venitele parohiei Cernatul-inferior destinate pentru cântăreț.

70 ferdele de bucate dela 40 familii întregi şi mixte şi 50 cor. în bani.

50 cor. dela 40 familii mixte.

50—60 cor. venite stolare, accidenții şi locuință în natură.

Doritorii de a ocupa acest post au a se prezenta în comună în terminul prefipt spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Brețcu (Bereczk, comitatul Háromszék), 27 Februarie, 1907.

Constantin Dimian
protopresbiter.

6500 meri nobili
de 4 şi 5 ani
din soiurile Batull, Carmelit-Reinette, Cassel-Reinette, Goldparmän, Poinic, Stettin
sunt de vânzare
la moşia subscrisei din Şmig (Somogyom).

Prețul unui pom numai 70 fil. (35 cr.), la cumpărări în massă dela 200 bucăți în sus 10% rabat.

Prețul e a se asemnà deodată cu comandele la adresa subscrisei. Spedarea se efectueşte din gara Medgyes, şi până aci fără spese.

Emilia Dr. Russu,
soție de advocat
[77] 3—3 Sibiiu — Nagyszeben.

Nu numai cetit
dar şi probat trebue
săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —
dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda şi Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieşi), dacă doreşte oarecine să aibă teint alb şi liber de pistrui, cum şi o coloare delicată a feții.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs“ (piața mică),
farmacia **E. Rummler**, str. turnului,
C. Müller, piața mare,
drogeria **Carl Morscher**, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piața mare,
G. Meltzer str. cisnădiei şi guşterițiî, piața mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 50—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum şi
în Sighişóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Un tinăr român
cu câteva clase reale sau gimnaziale se aplică imediat ca **practicant** în
Librăria arhidiecezană
din Sibiiu (Nagyszeben).
Petițiile să fie scrise cu mâna proprie.

Biblioteca religioasă
a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1. Vasile cel mare . . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . 30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinții Marii Impărați Constantin şi Elena . . . . 30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Sboar'al nopții negru flutur...
de M. Eminescu. — Romanță pentru voce şi pian de **A. Bena**. Prețul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid

Viță de vie nobilitată.
Ca şi în anii trecuți aşa şi acum
Prima plantațiune de vița nobilitată
de pe Têrnave
Propr: **Fr. Caspari, Mediaş 44,** (Transilvania) a fost singura în întreaga țară, care a liferat muşteriilor săi cele mai sănătoase şi mai curate sorte de viță de vie nobilitată. Dar şi în viitor numai dela această firmă se pot procurà cele mai variate sorte de viță nobilă, pentru **vin de masă, desert** etc., — prin a căror plantare şi producere proprietarul viilor a obținut rezultatele cele mai frumoase.

Catalog ilustrat cu multe scrisori de mulțămită şi recunoştință se trimite la cerere gratis si franco. [253] 40—40

La LIBRĂRIA ARHIDIECEZANA din Sibiiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:
Album de brodării și țăsături românești cor 16 —
Modele de cusături românești Caetul I à cor. —·50
„ II „ „ 1·—
Edate de d-şoara MINERVA COSMA.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 4— Sibiiu — Nagyszeben.

Librăria Tipografiei arhidiecezane,
Sibiiu — Nagyszeben.

Aviz!

Domnilor învățători şi directori de şcoale le recomandăm depozitul nostru de Harte geografice, Globuri terestre cu meridian, Tabele de cetit ung. şi româneşti, aprobate de Inaltul Minister reg. ung. de culte şi instrucțiune publică, precum:

	K f.
HARTA Ungariei politică 178×127 cm.	12·65
„ „ fizică 178×127 cm.	12·65
„ Austro Ungariei politică 46×115 cm.	12 65
„ „ „ fizică 46×115 cm.	12·65
„ Europa politică 170×138 cm.	13·20
„ „ fizică 170×138 cm.	13·20
„ Aziei politică 176×180 cm.	19·80
„ Africei „ 132×134 cm.	14 30
„ America de Nord politică 140×108 cm.	15·40
„ „ „ Sud „ 128×100 cm.	15·40
„ Australia politică 172×138 cm.	19·80
„ Semigloburilor, cele 5 părți ale pământ. 220×140 cm.	18·70
HARTELE comitatelor Braşov, Cluj, Făgăraş, Hunedoara à	—·30
„ „ Sibiiu, Turda à	—·20
GLOBURI terestre simple à 6·60, 10 60 şi	20·—
„ „ cu meridian à 10·60, 16·80, 25·20 şi	42·—
TABELE de părete pentru cetit, româneşti	4·80
„ „ „ „ „ ungureşti	4·80
„ „ Istoria naturală (16 bucăți colorate)	14·40
„ „ măsuri metrice	1·60

Asemenea oferim tot felul de recuizite pentru şcoală: ceruze, cerneală, caete, pene, etc.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică
Patent nr. 86967
Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret
vindecă şi înviorézà pe lângă garanție.
Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11] 6

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru țêră şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.**

Explicarea Evangeliilor duminecale
şi ale
Sărbătorilor împărăteşti
de
Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.
Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.
Prețul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 30 Sibiiu, Sâmbătă 17/30 Martie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Deputații Sașilor.

Sibiiu, 29 Martie n.

In zilele trecute și-a făcut cursul obicinuit prin toate ziarele maghiare un comunicat al deputaților sași din dieta țării, în care se spunea, că și ei sunt contrari ai proiectului de lege al contelui *Apponyi,* referitor la salarizarea învățătorilor dela școalele comunale și confesionale, nici ei nu-l vor vota, și unul dintre ei (numai *unul!*) va și motiva că de ce, dar pentru aceea ei rămân și mai departe credincioși coaliției care a plăsmuit și care va vota acest proiect de lege, nu părăsesc partidul din care fac parte, și la nici un caz nu vor face cauză comună cu deputații naționaliști, ales cu Românii.

Greutatea s'a pus pe declarația din urmă, pe asigurarea celor mari și tari, că deputații Sașilor din Ardeal nu vor merge mână în mână cu Românii din dietă, nici chiar în chestia aceasta, de interes vital pentru ambele aceste popoare ardelene puse acum la grea cercare, nici în chestia care ne privește în aceiași măsură, fiindcă autonomia bisericei săsești e tocmai așa de rău amenințată în proiectul contelui Apponyi ca și autonomia bisericei noastre, și în contra școalei săsești se îndreaptă aceleași atacuri, cari se îndreaptă în contra școalei române!

Și totuși, domnii deputați sași nu vreau să facă cauză comună cu aceia, cari s'au pus în șirul prim ca să lupte în contra primejdiei care ne amenință pe toți, căutând să o delăture, ori dacă nu se poate, cel puțin să-i mai micșoreze puterea distrugătoare.

Prudenți și circumspecți cum sunt, deputații sași vor ști bine de ce fac așa, de ce nu merg cu deputații nostri, nici atunci când apa a ajuns și la grumazul lor, și noi socoteală dela ei nu cerem pentru aceasta, și nici sfat nu le dăm să-și schimbe atitudinea. Politica lor e a lor, pentru ei o fac, și treaba lor e cum o fac. Ce ne privește pe noi e însă felul cum domnii deputați sași caută să facă *vârtute patriotică* și din această atitudine cam puțin politicoasă a lor, lăpădându-se de Românii cari în chestia aceasta poartă lupta în interesul vieții naționale a neamului lor tot așa ca și a neamului nostru.

Nu fie cu supărare, dar samănă prea mult a *fariseism* baterea în pept și buciumarea în lumea cu care Sașii nu vreau să-și strice legăturile accentuarea, că „noi nu facem cauză comună cu Români deși ne doare și pe noi, ca pe Români, aceeace voiți să faceți cu noi, dar noi *nu suntem ca Românii, nu mergem cu ei*“.

Bine, dar ce fac Românii și ce vreau Românii? Strică, demolează, pun dinamită la temeliile statului, care e și al lor, sunt tăciunari, sunt anarhiști? Oricine altul poate să o spună aceasta, numai deputații sași nu, pentrucă ei bine ne cunosc, trebue să ne cunoască, dupăce împreună trăim și împreună muncim aici acasă. Ei știu foarte bine, că deputații nostri nu fac alta, decât aceeace cer interesele celor de acasă, interesele alegătorilor lor: apără ce veacurile trecute, mult mai furtunoase decât zilele noastre, au conservat pe seama poporului român, tot așa ca și pe seama poporului sas, *biserica și școala.*

A nu face cauză comună cu ei este a respinge mâna ce ți-se întinde atunci când e să te ineci, ori a lua la goană pe celce vine să stângă focul când ți-se aprinde casa. Va fi politică și aceasta, dar prea e — săsească. Firește, dacă le-ar succede cumva naționaliștilor din dietă să delăture primejdia care amenință toate naționalitățile nemaghiare din patrie, prin urmare și pe Sași, ori poate mai tare pe Sași, domnii deputați prudenți și circumspecți vor fi sigur cei dintâi cari își vor freca mânile cu satisfacție, plini de bucurie, că li-au scăpat iarăși cei de acasă de un mare rău, dar umărul nu vreau să-l pună, ca să fie delăturat mai cu înlesnire răul!..

Aproabă cei de acasă ai lor această atitudine?!

Noi, cum am spus, socoteală nu le cerem, și nici n'avem dreptul să le cerem, pentru aceea ce fac; dar trebue să ne ridicăm cuvântul în contra oricărei *alusiuni*, fie oricât de nevinovate, din care s'ar putea deduce, că Sașii pentru aceea nu se pot alătura la luptătorii nostri din parlament, nici în chestia aceasta, pentrucă deputații nostri ar face politică contrară statului, păgubitoare intereselor patriei, ori vătămătoare pentru celelalte popoare conlocuitoare, pentrucă aceasta nu e adevărat. Deputații nostri apără interesele generale ale patriei poate mult mai bine decât mulți alți patrioți patentați, și apără poporul român, tot așa cum apără și pe Sași, ca popor. Mai bine chiar decât înșiși deputații Sașilor!

Alegerea dela Lugoj, *efectuită Mercuri, în 27 Martie, s'a terminat cu învingerea partidului național român. A fost ales de nou deputat dietal domnul protopresbiter al Lugojului,* Dr. George Popoviciu, *cu o majoritate de 195 voturi. Rușinea dela Bocșa a fost deci ștearsă, prin ținuta bărbătească a alegătorilor din cercul Lugojului. Trăiască!*

Moștenitoriul nostru de tron la Berlin. *Despre vizita moștenitoriului nostru de tron, făcută la Berlin Impăratului Wilhelm, primește ziarul* „Le Journal“ *dela Paris senzaționala, și după el foarte autentica informație, că ea a stat în strânsă legătură cu apropiata abzicere de domnie a Maiestății Sale Impăratului și Regelui Francisc Iosif I. Arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitoriul de tron, avea misiunea să comunice acest plan Impăratului Wilhelm și să-l întrebe dacă-l aprobă?*

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în tractul Murăș-Oșorheiului.

Gernesig, 17 Martie n.

Sinodul protopresbiteral al tractului Murăș-Oșorheiu s'a ținut în 27 Februarie st. v. în Murăș-Oșorheiu. Sinodului i-a premers serviciul divin împreunat cu chemarea sf. Duh. După terminarea actelor religioase membrii se întrunesc în cancelaria protopresbiterală — localul destinat pentru ședința sinodului, unde prin o vorbire acomodată protopresbiterul tractului, Stefan *Rusu*, deschide sinodul.

Să constată numărul membrilor, aflându-se, că prezenți sunt 16, absentează 7 mireni și un preot, Nicolae Motora din Murăș-Sângeorgiu. Dintre membrii absenți și-a scuzat absența Ioan Huruban, iar ceialalți pe baza concluzului VIII. al sinod. ppresb. din 1897 sunt îndatorați a solvi pedeapsa în favorul fondului ppesc.: preoții câte 4 cor., mirenii câte 2 cor. de persoană.

Se constitue sinodul sub presidiul protopresbiterului, alegându-se notar par. Al. Oltean, iar bărbați de încredere preoții Vasile Hodoș și Ioan Bârsan.

Notariul cetește resoluțiunea consistorială din 2 Iunie 1906 nrul 5056 epitr., prin care s'a aprobat concluzul XIII. al sinod. ppesc din 1906, în sensul căruia sunt obligați toți preoții cari vor veni în tract a solvi la fondul protopopesc o sumă anumită și anume cei cu 8 clase 200 cor., iar cei cu mai puțină cualificație câte 100 coroane.

Se cetește resoluțiunea consistorială nrul 5059 plen., prin care nu s'a încuviințat conclusul XV. al sinod. protopopesc din 1906, referitor la votarea de diurne pentru preoți și mireni cu ocaziunea alegerilor de deputați sinodali și congresuali. Sinodul a luat la cunoștință această resoluțiune consist.

Se dă cetire raportului general despre mersul afacerilor tractuale și despre activitatea protopresbiterului în decursul anului 1906.

Din acest raport, care e o icoană [illegible] delă a istoriei tractului nostru din [illegible] an estrag următoarele:

a.) Afacerile bisericești, școlare ș[illegible] pitropești în anul 1906 în general au fos[illegible] normale.

b.) La afacerile bisericești se constată, că treceri religioase dela noi la altă confesiune au fost 4, iar la noi dela altă confesiune numai 2 cazuri. Edificiile bisericești se află încă tot într'o stare destul de deplorabilă, fiind cele mai multe necorăspunzătoare, însă spre bucurie să

FOIȘOARĂ.

Lămurirea chemării preoțimei noastre.

De

Constantin Dimian
licențiat în teologie.

(Fine).

Ca să ne încredințăm, că suntem în deplin acord asupra punctului final, deci asupra realizării acelorași sfinte și nobile scopuri, dorite deopotrivă de toți și pentru ca să se vadă lămurit, că la toți cei chemați a conduce destinele neamului nostru le zace la inimă acelaș dor de înaintare culturală a păstoritului popor și ca să lămurim în fine adevărata chemare a preoțimei noastre, mă refer la ultima broșură a I. P. S. D. *Ioan Mețianu*, Archiepiscopul și Metropolitul nostru drept credincios.

Sunt părți în aceasta broșură, izvorâte dintr'o nețărmurită dragoste și grije archipăstorească. Sunt probe vii ce lămuresc precis și satisfăcător chemarea preoțimii noastre, asupra căreia s'au deslănțuit cunoscutele discuțiuni anticipate.

Căci în amintita pastorală cetim la pag. 5. „Chemarea preoților este, nu numai a săvârși sfintele taine, dar și a învăță, a lumină și cultivă poporul și a'l conduce la destinațiunea menită de Dumnezeu, *la binele vremelnic și la fericirea cea vecinică.*

O chemare înaltă și sublimă, căci *ce poate fi mai sublim decât a fi înger păzitor și conducător al poporului dela naștere până la moarte, la bine și fericire*“.

Aceasta este adevărata chemare a preoțimei noastre dorită de toți, dimpreună cu dl *Goga.*

Dar pastorala archierească completează și desăvârșește această chemare. I. P. S. Sa recomandă cu toată căldura preoților să aprofundeze adâncile învățături teologice, căci: „așa pretinde spiritul timpului, în asemenea vremuri grele numai prin lumină și cultură religioasă morală vom puteà conservà și poporul și tot numai așa îl vom ținea și în strânsă legătură cu noi și cu biserica“ (pag 9.) „.. cetiți opuri teologice din care vă veți lumină și învăță cum să conduceți tot mai bine trebile bisericești, cum să atrageți tot mai mult pe popor la biserică, cum să mângăiați pe cei bolnavi și dosădiți, cum să țineți poporului, în și afară de biserică, vorbiri acomodate lipselor lui sufletești și trupești, cum să îndemnați poporul la bună creștere a fiilor lui“ (pag. 8.) .... „Numai cel ce va îndeplinì acestea se va considerà de adevărat preot al lui Dumnezeu și de părinte al poporului și numai acela va merità plata și recunoștința lui Dumnezeu și a poporului; iar cel ce n'ar îndeplinì acestea își va atrage osânda dela Dumnezeu și dela popor“ (pag. 10).

Intrucât nu corăzpunde această chemare preoțească — mă întreb acum — chiar și cu cele mai pretențioase dorințe?.

Nu poate deci să ne mulțămească simplicitatea patriarchală a bunului păstor sufletesc de odinioară, ori cât de tare am fi îndrăgostiți de el. Nu, căci rostul lumei azi e altul. Lăsăm să vorbească și glasul autorizat în aceasta materie al P. C. Sale, Protosincelului *R. Ciorogariu*[1]): „Totul tinde spre perfecție, pentrucă după dogmele bisericei, aceasta este misiunea omului aici pe pământ. Și Mântuitorul Isus zice: „Fiți dasăvârșiți, precum Tatăl vostru din ceruri desăvârșit este.“ Fie care clasă de oameni lucrează pentru perfecționarea științei sale speciale, pentru a fi mai de folos misiunei sale. Numai clerul — chemat, după misiunea lui, de a fi *înainte-mergător în procesul de desăvârșire să rămână staționar?* Să pună lumina sub obroc? Cultura teologică a clericului o socotesc o chestiune capitală, căci numai din înălțimea ei poate fi preotul în poziție dominantă față de curentele intelectuale; și numai ea nobilitează desinteresat sentimentele sociale, numai ea este izvorul pozitiv al idealismului. Mai ales într'o țară ca a noastră, grămădită de atâtea confesiuni, cum și-ar puteà păstrà preotul român ortodoxia sa, și idealurile ei, dacă nu ar cultiva-o?

Oare n'ar fi copleșit de o cultură străină, care este o negațiune a educației, ce se dă preoțimei în seminariile noastre ortodoxe românești, din cari la noi a răsărit *tipul preoțesc idealizat* de poetul Goga?

Iată pentru ce este nevoe de cultură teologică, pentru ce *trebue să se cultive știința teologică în cercuri cât mai largi*“.

In chipul acesta putem constatà cu bucurie, că discuțiile și polemicile cât timp păstrează tonul cuviincios și conciliant,— nu sunt numai prilej de vorbă goală, ci un bun mijloc de a lămurì o chestiune. Și, în cazul de față lămureșce — deși nu definitiv — chemarea preoțimei noastre de azi. Concluziunile fiecărei tabere, unanim glăsuesc, că această chemare sfântă și nobilă trebue pusă esclusiv în serviciul luminărei neamului nostru și că ea nu poate fi întemeiată numai pe molitfelnic, ci pe o adâncă cultură teologică, bazată pe dogmele și canoanele bisericești.

Dar nu numai atât. Discuțiunile și polemicile de cari vorbim au ocasionat frumosul cuvânt de înțelegere și lămurire al chemării preoțești, semnat de Dr. *N. Bălan* în *„Revista Teologică“* Nr. 3. care ar trebuì să mulțămească pe toți, căci în adevăr nu e *numai prilej de vorbă goală.* E totodată și amintește, că la îndemnul protopresb. a început în anul din urmă să se saneze acest rău în comunele Murăș-Cristur, Murăș-Sângiorgiu, Coronca, Sânbenedic și Sânger, unde s'au format fonduri din repartiție, s'au cerut ajutoare dela P. Veneratul Consistor pentru a se zidì nouă sionuri, cari sunt chemate să asigure dăinuirea pe veacuri a oropsitului și mult dușmănitului nostru neam românesc în aceste ținuturi locuite în cea mai mare parte de alte neamuri.

---

[1]) „Biserica și școala“ Nr. 10.

Să cetesc rațiociniile protopresb. pro 1906 și se aproabă. Să statorește budgetul pe anul 1907 cu 2552 cor. 69 fileri întrate și 2552 cor. și 69 fileri eșite. S'a compus consemnarea despre clasificarea parohiilor, 5 parohii s'au pus cl. I., 7 parohii cl. II. și 8 parohii cl. III.

Sinodul protopopesc împotriva proiectului contelui Apponyi, care atât de grav atinge cele mai scumpe instituțiuni ale neamului nostru: biserica și școala, la propunerea prezidentului a luat următorul conclus:

„Sinodul protopresbiteral din tractul Murăș-Oșorheiu, ale cărui școale sunt dintre cele mai periclitate și expuse atacurilor, protestează contra acelor gravamine din proiectul de lege, cari jignesc drepturile autonome ale bisericei noastre și aderează la hotărârile luate din partea consistorului nostru metropolitan, exprimându-și cea mai profundă mulțămită și recunoștință și cea mai călduroasă dragoste și alipire față de Ex. Sa I. P. S. domn arhiepiscop și metropolit *Ioan Mețianu* și față de Preasfinții domni episc. *N. Popea* și *I. I. Papp*, cari văzând periclitată existența școalelor noastre confesionale, fără a lua în considerare vârsta înaintată și timpul nefavorabil și greu de iarnă, au alergat și în persoană au prezentat memorandul bisericei gr. or. române din Ungaria și Transilvania la domnul ministru de culte și instrucțiune publică, rugând pe înalții prelați, ca la caz când memorandul presentat guvernului și înaintat și parlamentului nu ar fi luat în considerare, atunci să intervină și la Maiestatea Sa, pentru schimbarea acelor dispozițiuni din proiectul de lege, cari sunt vătămătoare pentru autonomia bisericei noastre ortodoxe române“.

Preotul din Gernesig Pavel Suciu propune a se înființa o bibliotecă protopresbiterală, care are să fie isvorul cel viu și nesecat al culturii preoților nostri. Propunerea să primește și se alege o comisiune de 2 membri în persoanele preoților Pavel Suciu și Dumitru Moisin, cari la sinodul proxim să vină cu un plan bine chibzuit referitor la această chestiune, având a indica și isvoarele necesare pentru înființarea și susținerea bibliotecii.

Cu aceste obiecte exhauriat fiind programul să încheie sinodul. Apoi urmează prânz comun dat din partea dlui pro- p. La masă ca și de altădată n'au t instructivele toaste. Primul l-a ți- t dl protopresbiter în onoarea capului nostru bisericesc, după aceea au urmat și altele, în onoarea protopresbiterului și a stimatei doamne protopopese, etc.

Pavel Suciu
preot.

Vorbirea deputatului Dr. Vaida,

rostită în dieta țării Luni, 11 Martie n.

(Fine).

Sunt de părerea aceea, că dacă statul totuși înființează școli, să se înființeze școli separat pentru fiecare naționalitate în comunele acelea, unde sunt cel puțin 40 de copii nemaghiari obligați la școală. (Aprobări în centru). Se înțelege, aceste școli s'ar organiza pe bază națională, pe bază națională s'ar organizà și senatul școlar, și în general toată conducerea, pentrucă numai așa s'ar putea asigura o pace binefăcătoare prin înlăturarea frecărilor vecinice. (Zgomot în partea stângă. Adevărat! Așa este! în centru.)

Prezidentul: Liniște!

Dr. Al. Vaida: Acum nu mă ocup în detalii cu chestia aceasta, fiindcă în cursul dezbaterii speciale voi avea și de altfel ocazie a reveni asupra ei. Deocamdată am voit să indic numai atât.

La § 16 corpul învățătoresc face următoarele observații: (Cetește) „In înțelesul acestui paragraf directorii școlilor sunt membrii eforiilor; dar reprezentarea învățătorilor, după cum a fost până aci, cade. Dacă influența învățătorilor asupra eforiilor se reduce, prin această reducere vor fi păgubite totdeauna cauzele școlare“.

Acest lucru, On. Cameră, poate să fie de fapt foarte păgubitor. Chiar la eforii s'ar cădea, ca învățătorii să fie mai bine reprezentați, fiindcă, în chestiile de învățământ, după cum deja am arătat, învățătorii sunt factorul cel mai chemat; ei își știu mai bine treburile oficiului lor, ei au cea mai bună pregătire, pentruca în singuraticile cazuri să poată aduce cea mai cinstită, cea mai binevoitoare judecată și să ia cele mai potrivite demersuri.

Voci în centru: Adevărat! Așa e!

Dr. Al. Vaida: In punctul acesta, prin urmare, consimțesc cu învățătorii.

La § 18 învățătorii fac următoarea observație: (cetește)

„Din înșirarea cazurilor de incompatibilitate lipsește un punct, că acei, cari sunt înrudiți cu vreunul dintre învățători, să nu poată fi, nici ex offo, nici pe altă cale membrii ai eforiei. Deasemenea trebuesc excluși și acei, cari stau în oarecare relație de afaceri cu școlile.“

On. Cameră! Așa cred, că aceste vederi ale învățătorilor sunt pe deplin motivate. In sfârșit va trebui totuși să sfârșim cu sistemul nepotizmului și al nemoteniilor pe terenul învățământului, ca să se poată introduce odată stări mai regulate și în țara noastră.

(Cetește observațiile învățătorilor la § 18). Se poate și așa on. Cameră, dar pentru aceasta se presupune cunoștința limbei maghiare. Vezi bine, textul de mai la vale al paragrafului e astfel stilizat, ca ministrul să poată face abstracție dela această condiție, ori să poată renunța la ea. Dar dacă și aceasta s'ar stiliza ca și celelalte, ar fi mare greșală, mare neajuns, pentrucă ar da prilej la interpretări foarte diferite în cazuri concrete ale vieții practice. Pentru aceasta eu și paragraful acesta ași putea să-l primesc numai așa, dacă ar face pendent dela cunoștința scrierii și cetirei maghiare, ca să poată fi cineva, sau nu, membru al eforiei. Știm, că majoritatea locuitorilor nu știe ceti și scrie ungurește. Poate tot știu scrie și ceti numai 51%. (Mișcare). Și Maghiarii sunt în statistica aceasta numai la al treilea loc. Chiar pentru aceea pretind, ca punctul acesta să fie eliminat.

Căci doar, dacă ne vom închipui împrejurările concrete, cari sunt date, atunci se poate ivi situația, că cine din întâmplare știe scrie și ceti, ori e Maghiar, ori nu e Maghiar, și mai știu, chiar dacă nu e potrivit pentru aceasta, va fi numit, care lucru va provoca resens în comună, pentrucă în poporul țăran simțul de solidaritate este tot atât de dezvoldat, ca și în aristocrația cea mai înaltă, și elementele cele mai conservative, abstrăgând dela aristocrați, le aflăm tocmai în sânul poporului țăran.

Dacă vom ținea seamă de aceasta, atunci vom putea să punem în mijlocul poporului un învățător nu știu cât de ideal, dacă nu ne vom îngriji, ca membrii eforiilor să fie oameni corăspunzători, în ținuturile naționalităților, de pildă în ținutul românesc Români, dacă nu ne vom îngriji, ca acei cari dispun în chestiile acestea să fie fruntașii comunelor (Mișcare). Dacă nu facem legile așa, ca să fie pentru interesele poporului, ci le facem numai ca să fie legi, și pe urmă nu ne mai batem capul ce se va face cu ele, procedura aceasta ar fi foarte greșită. (Zgomot).

Mai sunt încă mulți paragrafi, despre cari vreau să vorbesc. Aci e de pildă paragraful 20, cu privire la care memorandul face observația, că ar trebui enunțat, că toate posturile de învățători de stat să fie întregite numai prin concursuri. On. Cameră! Vederea aceasta a învățătorilor este foarte, dar foarte corectă.

Vreau să fac încă o observare, dar mai înainte de a o face, mă voi ocupa cu §§ ii 20 și 22.

§. 20 zice: (Cetește paragraf 20).

Paragraful al 22 lea e următorul: Acolo unde comunele s'au comunitățile bisericești contribue la înființarea s'au susținerea școalei în orice chip, s'au unde în urma hotărârei libere a susținătorilor de școală, ori în urma lipsei de mijloace a comunelor s'au comunităților bisericești, acestia se contopesc în școală de stat, ministrul cultelor e dator a se înțelege cu comunele, cu comunitățile bisericești și cu autoritățile bisericești superioare — iarăși condiționat — asupra confesiunei învățătorilor de stat și asupra participărilor în predarea studiului religiunei.

On. cameră! In loc ca numirea să se întâmple pe baza unui concurs public, la locul acesta nu e spus curat, că ministrul instrucțiunei e dator, ca să numească numai aderenți de ai confesiunei respective. Să mă explic. Concursul public e de lipsă pentru a împedeca protejările. Nu-i de lipsă să mă explic mai pe larg.

Acesta-i lucru evident și-l cunoaștem toți. De altă parte §. 22 recunoaște, aceeace dvoastră mai adineaori n'ați vrut să recunoașteți, că învățătorul trebue să aparțină confesiunei respective, căci numai pe baza aceasta poate fi numit.

In înțelesul acestei dispoziții a paragrafilor cetiți, ministrul cultelor se înțelege cu autoritățile superioare, cu comunele, comunitățile bisericești, asupra confesiunei învățătorilor și asupra participării lor în predarea studiului religiunii. Aceasta e natural, fiindcă §. 22 trebue să țină cont de legea din 1848 și de drepturile autonome ale bisericei greco-orientale. Dacă recunoașteți aceste, atunci se poate pretinde, ca proiectul de lege să precizeze fără nici o rezervă, că învățătorul trebue să aparțină confesiunei la care aparțin cel puțin 83 de procente din școlari. (Aprobări în centru). Se pot întâmpla multe încurcături, din cauza aceasta. Eu nu apreciez lucrurile numai din punct de vedere naționalist, — cum îmi imputați dvoastră, eu nu mă cuget numai la aceea ce se va întâmpla în ținuturile locuite de Români. Sunt sigur, că dl ministru de culte în urma experiențelor din trecut nu ne va cinstì pe noi cu școalele de stat, ci va ridica școalele mai cu seamă în ținuturi maghiare, pentru a proteja pe Maghiari. Asta-i evident. Dar închipuiți-vă, că într'o comună reformată e transferat un învățător catolic, aderent zelos al confesiunei, și pretindem dela el să fie cu tact față de orice confesiune.

Deocamdată numai atâta în ce privește acest articol. Vine apoi jurământul. Voi fi foarte scurt, pentru a nu vă plictisì, (Ilaritate) cu toatecă atât de multe ași aveà să spun.

Milan Hodzsa: Trebue să vorbiască și pentru Popovici.

Dr. Al. Vaida: Am studiat legile vechi aduse de generația pe care dl raportor a numit-o naivă. Această generație naivă nicăiri n'a zis, că patria e maghiară, ci a vorbit numai de patrie. Dacă dvoastră vorbiți de patrie maghiară, de ce nu sunteți consecvenți pe toată linia?

Dvoastră interpretați cuvântul maghiar cum voiți. Noi ne-am dedat cu asta, și facem și noi ca talmudistul (ilaritate), când zicem: în calitate de cetățean de stat sunt maghiar, dar în calitate de membru al unei naționalități nu sunt maghiar.

O singură observare am în ce privește patria maghiară. In ținuturile locuite de Români, învățătorul dela școala de stat în ciuda tuturor uneltirilor va rămânea Român, deși de multeori va fi silit să-și ascundă sentimentele. Odată tot isbucnește și din el sentimentul național, și atunci va zice copiilor săi: „Și regele Matia a fost tot Valah ca și noi. Se va întâmpla apoi, că Sârbul va spune copiilor săi că și Thököly a fost tot Sârb ca și ei!

Hammersberg: Thököly Sava da, dar Emeric nu.

Dr. Al. Vaida: Kiniji, precum se știe, a fost Român. Croatul va zice, că Zrinyi și Frangepan au fost Croați, iar Slovacul va zice, că și faimosul Matia Csák tot Slovac a fost.

Cu toate aceste noi toți suntem patrioți buni. In inimă mă simt bun patriot, dar dvoastră mă considerați de trădător de patrie. La început, când pentru întâiaș dată am intrat în Camera aceasta, m'am revoltat și eu împotriva acestei numiri, dar ați reușit să mă demoralizați în așa măsură, încât astăzi mă simt onorat. (Zgomot. Ilaritate). Așa veți păți-o și cu învățătorii.

Iar acum, după această *scurtă* introducere, dați mi voie să trec la pointa discursului meu.

Prezidentul: (sună). Rog pe dl deputat, ca, dacă vrea se treacă acuma la pointa vorbirei sale, s'o facă asta cât mai scurt, pentrucă în senzul §-lui 212 trebue să trecem la fixarea ordinei de zi.

Dr. A. Vaida: Imi pare foarte rău, că nu pot spune pe larg, ceea-ce am de spus, dar voi fi scurt, pentrucă la desbaterea specială voi mai aveà ocaziune să vorbesc. Vreau să înaintez un proiect de rezoluție, și vă rog, ca atât acest proiect, cât și pe cel înaintat de Dr. T. Mihali și A. Novac, să-l primiți așa, cum merită, în interesul învățătorilor.

(Citește proiectul de rezoluțiune).

Voci: Așa va fi! (Ilaritate în stânga.)

Asta mă înbărbăteaza numai, ca și de altă dată să'mi motivez așa *scurt* părerea, pentrucă văd, că mi-a reușit a vă convinge despre corectitudinea părerii mele. (Larmă. Ilaritate).

Nu ar fi complectă vorbirea mea, On. Cameră, dacă n'aș motiva puțin, (Ilaritate), pentru-ce aștept dela dl ministru să-și revoace proiectul.

Dacă cineva dispune asupra unei așa mari majorități, care își ține de cea mai sfântă datorie să voteze ori-ci, atunci nu e rușine să revoace proiectul.

Nu vreau să tractez din nou, că și Polonyi a mers până acolo, incât a revocat propunerile în contra lui Juriga, vreau să mă refer numai la România, pe care ne-o prezentați ca exemplu de urmat. In România s'a întâmplat, că ministrul de instrucție a înaintat un proiect de lege referitor la școlile superioare. Și acolo e în majoritate guvernul, pentru că și acolo își alege fiecare guvern, care e denumit, majoritatea care îi convine.

Prez.: Il rog pe dl deputat să-și termine discursul, deoarece altminteri ași fi silit să i detrag cuvântul. A trecut ora două.

Dr. A. Vaida: Cer prelungirea ședinței.

Hammersberg: Cere-o numai, dar nu ți-o dăm.

Farkasházy: Te mai ascultăm și două ciasuri.

Dr. A. Vaida: Cer prelungirea ședinței.

înfrângerea cavalerească a învinuirilor pe nedrept aduse atât colaboratorilor revistei cât și celor ce sunt chemați a crește pe viitorii noștrii preoți.

„Așteptăm și *pretindem*, Domnilor — scrie Dl Dr *Bălan* nedreptățit de „Luceafărul“ — să ne cunoașteți și *înțelegeți* bine gândurile înainte de a ne aduce o acuză, căci iată credința dreaptă ce am mărturisit-o cu toată căldura sufletului, *înainte* de a fi bănuiți pe nedreptul. (In vorbirea festivă, rostită cu ocaziunea încheierii anului școlar în seminariul Andreian încă în 1906 Iunie așa cuvântă Dl *Bălan* despre chemarea preoțimei noastre):

„Pe voi, iubiți elevi, vă așteaptă aceastǎ grea și îndoită sarcină a misiunii religioase și *culturale în același timp*, în mijlocul poporului; pe Voi, cei ce ca preoți la rândul vostru *nu veți puteà să vă restrângeți numai la funcțiunile sfinte, ci veți trebuì să purtați crucea în frunte și pe terenul cultural*.... Să fiți fiecare din Voi, apostolii progresului *în credință și în cultură*, în credință prin cultură și în cultură sfințită prin darul credinței.“

Iată de ce colaboratorii „*Revistei Teologice*“ nu pot primí învinuirile criticilor mai ales în punctul de care sunt deplin convinși, anume: că, sprijinirea existenței noastre naționale atârnă *mai presus de toate dela întărirea credinței noastre religioase*. Și această întărire în credință, problema cea mai de căpetenie a științei teologice, nu se poate realizà decât prin pătrunderea tot mai adânc a comoarei celei nesecate de învățături dumnezeiești cuprinse în Biblie și în dogme.

Problema aceasta nu e nouă și preoțimea noastră în special, a cunoscut'o în toate timpurile și dacă ea azi revine cu o bună parte de originalitate din nou în discuție, e că împrejurările de azi o pretind mai categoric ca ori când. Lămurirea ei se impune cât mai în grabă.

Și, ca să dovedesc și mai cu temeiu, că problema asta culturală și de luminare a preoțimei noastre a fost edificată și în timpurile anterioare de capii noștri bisericești, citez la întâmplare o parte din pastorala metropolitului Șaguna Nr. 33 din 1865: „Fiindcă binele omului atârnă dela întrebuințarea cuviincioasă a timpului, căci timpul este lumină, iar lumina, adecă sârguința risipește întunerecul, va să zică lenea și păcatul, și ne face fii luminei, adecă fii lui Dumnezeu: de aceea și Mântuitorul zice: „umblați până aveți lumină, ca întunerecul să nu vă cuprindă pe voi; până aveți lumină credeți în lumină, ca să fiți fii luminei. (Ion c. 12 v. 35. 36). Și, fiindcă preoții și învățătorii sunt mai de aproape chemați, ca bine să întrebuințeze tot timpul și fiecare ocaziune *pentru luminarea lor*, adecă să fie luminați, ca apoi să fie vrednici a lăți lumină și luminarea lor în tot poporul credincios mic și mare, ca întunerecul să se risipească și să piară și toți creștinii noștri credincioși în lumină să fie fiii luminei, pentru aceea din iubirea și îngrijirea ce o am către preoții și învățătorii noștri am aflat de bine a dispune și pe timpul feriilor anului nostru școlar ținerea conferințelor învățătorești“...

Luminarea preoțimei o cerea atunci *Șaguna*, luminarea ei o cere azi I. P. S. Sa Metropolitul *Ioan Mețianu* și luminarea ei o dorim toți, spre a-și putea împlini chemarea ei cu vrednicie. Și, dacă azi începe să se lămurească și mai bine această chemare în urma discuțiilor amintite și încă n'a ajuns să dea rezultate mai vădite, ne vine să credem, că se poate atribui tocmai lipsei unei culturi teologice superioare, lipsei unei aprofundări mai temeinice a dogmelor creștinești, cari sunt baza credinței, — lipsuri, cari cu mijloacele și sistemele de acuma câțiva ani nu puteau fi înlăturate cu succes. Nu trebue deci să ne sperie o cultură superioară teologică. Nu, căci aceasta nici odată la noi n'are să se întoarcă spre paguba bisericii și a neamului nostru, atât de strâns legat de ea Nici să nu deplângem tipul dispărut al preotului idealizat de poetul Goga, căci el trăește și își ridică zmeritul său cap de odinioară, mândru, hotărât și conștiu de adevărata sa chiemare.

Prez.: Regulamentul nu dă acest drept decât oratorului care își începe discursul în sfertul de oră din urmă.

Dr. Aurel Vlad: Cer cuvântul în chestie de regulament.

Prez.: Dl deputat să șeadă până vorbeşte dl Vaida.

Dr. A. Vaida: Asta e volnicie. Nu se poate suferi. (Zgomot).

Prez.: Ii detrag dlui deputat cuvântul, şi-l îndrum la ordine. (Aprobări. Urmează ordinea de zi a...

Dr. Aurel Vlad: Cer cuvântul în chestie de regulament.

Prez. La care articol al regulamentului?

Dr. A. Vlad: La interpretarea corectă a regulamentului.

Prez.: La care articol?

Dr. A. Vlad: Nu trebue să mă refer la articol.

Prez.: Dlui deputat îi detrag cuvântul (Aprobări).

Şedinţa se ridică. („*Lupta*").

Din România.

Turburările continuă. Pe unele locuri s'a potolit răscoala, pe altele a luat proporţii şi mai mari. Ţăranii strică, pustiesc şi aprind tot pe unde trec, şi s'au apucat acum să şi ucidă. Armata le ese pretutindenea în cale, şi se întâmplă dese şi sângeroase ciocniri. Cad ţăranii cu sutele şi vin imediat îngropaţi. Situaţia noului guvern, prezidat de dl *Sturdza*, e foarte grea deci, şi mare e temerea, că nu-i va succede să facă linişte în ţară. Ce e de lăudat e faptul, că partidul conservator, care are majoritatea în cameră şi în senat, s'a angajat de bunăvoe să dee tot concursul noului guvern liberal, ni mai pentruca pacea şi liniştea să fie restabilită în ţară. România are deci acum guvern liberal şi parlament conservator, cari însă în bună înţelegere lucră împreună pentru a potolì focul care a cuprins ţara întreagă. Noul guvern, care Luni a fost numit, Luni seara a pus jurământul, s'a presentat Marţi camerei şi senatului, şi numai decât a presentat mai multe proiecte de lege favorabile ţărănimei, cari au şi fost votate fără discuţie. Alte proiecte de lege sunt în lucrare. Guvernul a adresat apoi în numele Regelui un manifest poporaţiunii rurale, în care se înşiră îmbunătăţirile ce se vor aduce ţăranilor şi sunt îndemnaţi toţi să caute ca pacea şi liniştea să fie restabilită în ţară.

Convocare.

Conform dispoziţiei Preaveneratului consistoriu arhidiecezan din Sibiiu, din 18 Februarie 1907, Nr. 441 Şcol., am onoare a convoca p. t. învăţători şi învăţătoare dela şcoalele noastre poporale-confesionale din cercul VII compus din protopopiatele Orăştiei şi Geoagiului, la conferenţa învăţătorească, ce se va ţinea în comuna *Vinerea* (Gelkenyér) în zilele 26 şi 27 Aprilie v. (9 şi 10 Mai n.) 1907.

Programa conferenţei:

1. Serviciu divin, dimineaţa la 8 ore (în 26 Apr. v.)

2. După serviciul divin deschiderea conferenţei în edificiul şcoalei.

3. Prezentarea circulariului conzistorial privitor la ţinerea conferenţei.

4. Apelul nominal.

4. Constituirea conferenţei; alegerea eventualelor comisiuni.

a) Temele statorite de conferenţa precedentă sunt:

1. Metodul phonomimic, raport de Constantin Baicu, înv.-dir. în Orăştie.

2. Impărţirea materialului de învăţământ după timp (luni, săptămâni), încredinţată spre lucrare înv. Ioan Căliman din Sibişel şi Avram Budoiu din Simeria.

3. Tractarea metodică a piesei de cetire: „*Ioan Păsărariul*", încredinţată spre lucrare înv. Ioan Bunea şi Nicolae Botean.

4. Calcularea suprafeţelor, încredinţată spe lucrare înv. Ioan Stăneasă din Romoşel şi Petru Tămăşoiu din Ludeşti.

5. Măsurile metrice, încredinţată spre lucrare înv. Filip Budoiu din Poiana şi Adam Vasiu din Jibot.

6. Rolul familiei în educaţiune, disertaţie de Nicolae Voina.

B) Cu privire la tema dată de Veneratul Consistoriu spre pertractare: „*Experienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ, întrodus în şcoalele poporale prin conclusul congresual Nr. 98 din 1903*", — fiecare membru al conferenţei să-şi prezinte în scris eventualele observări ce află de bine a face, în plenul conferenţei.

De asemenea lucrările didactice de sub pct. 1—6, sunt a se prezenta în scris subsemnatului comisar conzistorial, dacă se poate prin poştă cu 8 zile înainte de conferenţă.

Sibiiu, 12/25 Martie 1907.

Dr. Vasile Bologa
comisar consistorial.

Convocare.

Cetăţenii din cercurile electorale Dej, Beclean, Ileanda-mare şi Iclodul-mare sunt rugaţi a lua parte la

adunarea poporală,

care se va ţineà în Dej, Marţi în 2 Aprilie 1907. st. n. la orele 11 a. m. în sala cea mare a berăriei.

Program:

1. Constituirea adunării.

2. Desbatere asupra situaţiunei politice şi asupra votului universal.

3. Desbatere asupra proiectului de lege referitor la şcoalele confesionale şi comunale.

4. Proiect de resoluţie.

Dej, la 24. Martie 1907.

Dr. Ioan Vaida-Voevod, Dr. Liviu Micşa, Dr. Ioan Chereches, Ioan Welle, Teodor Hermann, Dr. Ales. Cheresteşiu, Georgiu Gradoviciu, Dr. Ioan Şliam, Dr. Octavian Pavelea, Dr. Victor Pop, Aurel Papiu, Sigismund Lengyel, Dr. Aug. Bodea, Dr. Vasile Pop, Simion Rus, Demetriu Baican, Ioan Anca, Dr. Aurel Juga, Augustin Pintea, Ioan Moldovean, Gregoriu Sindean, Iuliu Pop, Dragutin Ciupe, Candin David, Ioan Mezei, Romulus Micşa, Octavian Filipan, Aurel Biltiu, Ioan Bota, Ioan Sichişan, Iosif Macaveiu, Ioan Bacociu, Augustin Herman, Ioan Pop, Dr. Clemente Barbul

NOUTĂŢI.

Dela cassa arhidiecezană. Pentru gimnaziul din Brad au mai întrat sume dela următoarele comune bisericeşti: Lisa 59.60 cor., Voila 9.80 cor., Sâmpetru (Haţeg) 4.08 cor. Brim 8 cor., Orăştioara de sus 10.48 cor., Hidiş 36.24 cor., Mag 32.40 cor., Leşnic 63.64 cor., Pestişul mare 30.40 cor., Homorod-sus. 5.70 cor., Retişdorf 30 cor.

*

Conferenţă despre români. Cunoscuta scriitoare română, doamna *Smara*, a ţinut la Geneva o conferenţă, cu mare succes, despre România şi Românii de astăzi.

*

Adunare poporală oprită. Partidul poporal german din Ungaria de sud a convocat pe Dumineca trecută (24 Martie) adunare poporală în Vârşeţ. Poliţia a oprit însă ţinerea adunării, ceeace a produs în popor adâncă amărăciune.

*

Emigrările. Nu numai Ungaria suferă din cauza emigrărilor, ci şi alte state, precum Francia. Ştirile venite de aici spun, că din părţile nordice ale Franciei au emigrat locuitorii în grupe mari în America. Unele comune au rămas fără populaţie, aşa încât mâne poimâne nu vor aveà din ce să plătească pe preotul, învăţătorul şi notarul.

*

Meningita. Din Trencin se anunţă, că în comuna Bellus s'au ivit iarăşi trei cazuri de meningită, iar în comuna apropiată Viszolai două cazuri. Cazuri de moarte au fost până acum cele 5 anunţate şi din partea ziarului nostru. Din partea medicului cercual şi a autorităţilor s'au luat măsuri de a se împedeca această boală periculoasă.

*

Regele Spaniei, conform ştirilor din Madrid, e bolnav de câtva timp. E foarte palid şi se simte slăbit. Medicii să tem, că regele a moştenit boala de piept dela tatăl său, care a murit de tuberculosă în cea mai frumoasă etate.

*

Inundări. Din Sătmar se semnalează mari inundări în comunele din apropierea Someşului. După ultimele ştiri apele au început însă să scadă. Deasemenea şi din Blaj vin ştiri, că Târnava şi-a revărsat apele peste câmpiile din jur. Comuna Veza e toată sub apă.

*

Socialişti condamnaţi. Tribunalul din Neoplanta a condamnat 16 socialişti, între cari şi 2 femei, la închisoare de câte 2—6 luni, de oarece în vara trecută luaseră cu asalt primăria, pentru a elibera pe unii dintre conducătorii lor, cari fuseseră arestaţi pentru agitaţie.

*

Moartea unui savant. Profesorul de chirurgie dela universitatea din Berlin Dr. Ernest Bergmann a încetat din viaţă Marţi în 26 c. în etate de 61 ani, în urma unei operaţiuni, căreia a trebuit să se supună.

*

La fondul de 20 bani al Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" au mai dăruit: Ioan Şerb, prezidentul „Reuniunei meseriaşilor şi neguţătorilor din Poiana" 50 fil., Ioan Sarachie, vice-prezident 50 fil. şi Ilie Moga, casarul acelei Reuniuni 1 cor. Simion Trifan, primar (Lancrăm), 60 fil., Mihail Ganea, paroh (Veneţia inf.) 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, as. con. 10 fil.

*

Măsuri contra anarhiştilor. Guvernul bulgar a prezentat Sobraniei un proiect de lege contra anarhiştilor şi criminalilor, cari pun în primejdie siguritatea publică. Proectul de lege prevede pedepse aspre contra asociaţiunilor anarhiste îndreptate contra proprietăţii şi a persoanelor.

*

Mulţămită. *Maria Roman* a lăsat prin testament, încă în 1902, 27 Noemvrie, un loc de 3 jugăre 41□° — bisericii gr. or. române din Blăjel, că să fie pomenită ea şi răposatul ei soţ Iacob la sf. liturgie, din preot în preot. Murind dânsa, s'a pertractat ereditatea în 16 Martie a. c. înaintea notariului public reg. din D.-S.-Mărtin şi a ràmas în valoare testamentul, pe basa căruia s'a trecut locul pe numele bisericii noastre. Bunul Dumnezeu, pe ambii răposaţi săi scrie în cartea vieţii de veci, numărându-i cu cei aleşi ai Săi, pentru această faptă frumoasă. Blăjel la 13/26 Martie 1907. *Zacheiu I. Sasu*, paroh.

*

Piesă oprită. Directorul teatral din Berlin, Ferdinand Bonn, scrisese o piesă teatrală, sub titlul „*Ludovic II*", în care figura şi decedata noastră regină Elisabeta. Poliţia din Berlin a oprit reprezentarea piesei pe bină.

*

Confişcare. Ziariul slovăcesc „*Ludove Noviny*" a fost confişcat, acum a treia oră, pentru articole de conţinut agitatoric.

*

Agent de emigrare a voit să fie un cutare Toder Comloşan, îndemnând oamenii din comitatul Aradului să se ducă în România. A fost arestat însă şi judecat la 10 zile închisoare.

*

Mort în mânile barbierului. Un domn din Gratz a murit în Csáktonya, în scaunul în care-l rădea barbiêrul. Era numai de jumătate ras, când a fost atins de apoplexie.

*

Greva foamei vine la modă. Deţinuţii politici din Rusia, văzând că nu se face vorba de amnestie pe seama lor, au început în comun acord greva foamei. Nu mai mânâncă nimica.

*

O nouă minune. In Elveţia s'a constituit o societate de oameni cu bani, în scopul de a clădi pe lacul Zürich un hotel plutitor, pe apă, provăzut cu tot confortul modern. Va fi o nouă minune a zilelor de azi

*

Intâlnirea lui Bülow şi Tittoni. După ştirile venite din Roma, ministrul de externe italian Tittoni a avut Mercuri în 27 c. la Rapallo o întâlnire cu cancelarul de stat german Bülow. I-se atribue acestei întâlniri mare însemnătate politică.

*

Deraiare. In apropiarea comunei Vedresháza lângă Seghedin, a deraiat un tren compus din 3 vagoane. Locomotiva a scăpat de pe şini şi câtva timp a târât după sine vagoanele, după aceea s'a răsturnat. Un funcţionar dela tren a fost omorât, iar doi au suferit răni periculoose. Cauza deraierii a fost iuţala prea mare, cu care a fost mânată locomotiva.

*

Moartea unei matrone. In oraşul Eger din Boemia a răposat zilele trecute văduva primarului Graf, în etate de 82 ani, în cea mai desăvârşită singurătate, fără a şti cineva că a murit. Abia a patra zi dela moarte au întrat oamenii în locuinţa ei, spărgând uşile şi au aflat-o moartă, trecută în putrefacţie. Căţelul ei, probabil de foame, îi mâncase însă o parte a obrazului. S'a constatat că a murit lovită de apoplexie.

*

Deputat pălmuit. In Timişoara a fost pălmuit în piaţa mare ziua la amezzi deputatul dietal Hajdu Frigyes, ales în cercul Făgetului (Banat). Agresorul e un cutare Stein, student în drept, despre tatăl căruia deputatul Hajdu s'ar fi pronunţat în mod nu tocmai favorabil. Şi pentru aceasta, Stein fiiul i-a tras o palmă. A urmat un duel, însă fără vărsare de sânge.

*

Sistemul metric în Anglia. Parlamentul englez s'a ocupat în săptămâna trecută cu chestia sistemului metric întrebuinţat în toate statele Europei. La votare însă a învins concepţia conservativă de a rămâneà la măsurile cele vechi.

*

Luptă pe stradă în Roma. In zilele trecute s'a întâmplat o luptă sângeroasă înaintea bisericii Sf. Carol din Roma. Miliţia a închis spaţiul dinaintea bisericii pentru a împedeca manifestări anticlericale. Mulţimea iritată a rupt însă cordonul militar şi s'a început o încăerare între clericali şi anticlericali. Foarte mulţi au fost răniţi. Jandarmeria a deţinut vre-o 60 de bătăuşi.

*

Farmacie românească. Ne permitem a recomanda atenţiu ii On. public din Alba Iulia şi jur, că farmacia „la sf. Stefan" din piaţa Alba-Iuliei (lângă casa orăşenească) odinioară a dlui Leo Storffer, trece cu ziua de 4 Aprilie a. c. în proprietatea dlui *Nic. Vlad*, farmacist în Orăştie. Cunoscând renumele bun ce şi l-a câştigat această firmă în piaţa Orăştiei, nu ne îndoim, că şi farmacia cea nouă din piaţa Alba-Iuliei, condusă de fiul dsale, dl *Virgil Vlad*, se va nizui ca în curând să-şi câştige prin satisfacerea tuturor aşteptărilor muşteriilor săi, cea mai mare şi mai deplină încredere. [78] 3—5

Cărţi şi reviste.

Din literatura cântării bisericeşti de *Dimitrie Cunţanu.*

I. „Cântările bisericeşti", după melodiile celor opt glasuri, cuprinzând: Melodiile fundamentale, Troparele şi Antifoanele celor opt glasuri, cu text din Octoih ca modele; Podobiile, variante după melodiile fundamentale ale celor opt glasuri; Melodia de obşte a Sfetilnelor, Sfetilnele prasnicelor cu melodia proprie, Melodiile celor trei Psalmi ai Polieleului şi a Pripelelor dela sărbători; Troparele, Condacele, Catavasiile, şi alte cântări ocazionale la sărbători; Cântările sfintei Liturgii: a lui Ioan gură de aur, a marelui Vasilie şi a lui Grigorie dialogul; Irmoasele şi Axioanele la toate sărbătorile; cântările celor trei stări la mormântul Domnului.

Preţul unui exemplar legat în pânză 8 coroare.

II. Cântările funebrale, la înmormântări şi la părăstase, aranjate pentru cor de bărbaţi în 4 voci. Preţul unui exemplar legat 2 cor.

III. Cântări religioase, la Cununii, la Hirotoniri, şi la sfinţirea bisericilor; aranjate pentru cor de bărbaţi în 4 voci, executate mai întâiu la actul solemn al sfinţirii bisericii catedrale din Sibiiu, şi la mai multe cununii.

Preţul unui exemplar legat 2 cor.

Toate opurile aceste sunt aprobate de Prea Veneratul Consistoriu Arhidiecezan şi întroduse în Seminariul Andreian ca mijloace de învăţământ.

IV. Liturgia sfântului Ioan gură de aur, aranjată pentru cor în 2 voci. Preţul unui exemplar legat 2 cor.

Liturgia aceasta, poatecă unica compoziţie originală la noi, izvorâtă şi dictată de mintea unui preot român însufleţit de însemnătatea cântării la serviciul dumnezeiesc, lucrată în stilul strict al cântării religioase orientale — melodic şi armonic — aptă a deştepta şi a nutri simţul religios, cum şi a dezvolta şi cultiva vocea, auzul şi gustul cântăreţilor pentru cântarea armonică, ritmic şi prozodic-corectă, peste tot pentru o cântare disciplinată. Preţul 2 coroane.

Toate opurile acestea se află la librăria arhidiecezană în Sibiiu.

*

Bartek Invingătorul, de Henric Sienkiewicz, tradus în româneşte de Iosif Nădejde, a apărut în „Biblioteca pentru toţi" din Bucureşti, Nr. 258. „Bartek Invingătoriul" e una din cele mai mişcătoare scrieri ale celebrului romancier polonez, şi un cunoscut critic francez o socoteşte chiar ca superioară celor mai multe din scrierile lui Sienkiewicz. Cu redarea ei în româneşte — într'o traducere îngrijită — s'a făcut un real serviciu iubitorilor de literatură bună. Preţul 0.30 bani. De vânzare la toate librăriile.

„Emulsion"-ul lui Scott

e totdeauna de aceiaş calitate, pentrucă la prepararea lui se folosesc cele mai fine materiale, se întrebuinţează exclusiv numai cel mai prima oleu de peşte medicinal norvegian, deasemenea şi celelalte părţi constitutive sunt numai de cea mai fină calitate. De aici provine şi puterea cea mare de nutrire şi vindecare a „Emulsion"-ului Scott şi care e aşa de mult apreciată de domnii medici, aşa că azi cu preferinţă prescriu tinerilor şi bătrânilor „Emulsion"-ul lui Scott ca un mijloc excelent de nutrire şi vindecare. „Emulsion"-ul lui Scott întrece în efect cu mult oleul simplu de peşte. XII 252 5—5

Pescarul cu batogul cel mare este dovada pentru adevărata procedură a lui Scott.

Trimiţându-se **75 fileri** în mărci postale, şi amintind de jurnalul acesta se trimit sticle de probă franco de către:

Dr. EMIL BUDAI „Stadtapotheke"
BUDAPEST, IV., Váczi-utcza 34/50.

Preţul sticlei originale: cor. 2·50.
Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 2173 B., 1907. [75] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia **Vulcan**, protopresbiteratul Haţeg, prin aceasta se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post dau suma de 1400 coroane, şi stolele usuate, despre ce concurenţii îşi pot lua informaţiuni dela comitetul parohial.

Doritorii de a reflecta la acest post de paroh, în terminul prescris au să-şi înainteze petiţiunile concursuale la conzistorul arhidiecezan, instruite în senzul §-lui 17, alinea II, din Regulamentul pentru parohii, şi în restimpul până 8 zile înainte de alegerea de paroh, au să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvântà.

Sibiiu, 2 Februarie 1907.

Conzistorul arhidiecezan.

Prospect

[82] 1—1

Pentru înfiinţarea unui institut de credit şi economii pe acţii în Sebeşul-inferior (Alsósebes, Szeben-megye).

1. Firma societăţii e româneşte: „Isvorul“, institut de credit şi economii, societate pe acţii în Sebeşul inferior, iar ungureşte: „Isvorul“, hitel és takarék intézet, részvénytársaság Alsósebesen.

2. Scopul societăţii este de a desvolta spiritul de economisare prin primirea de depuneri spre fructificare şi spriginirea creditelor necesare solide din domeniul agriculturei, comerciului, industriei şi a oricărei lucrări oneste.

3. Societatea se înfiinţează pe timp nedeterminat.

4. Capitalul social se fixează cu 20,000 coroane, împărţit în 200 de acţii, de câte 100 coroane, dar adunarea generală constituantă poate urca sau reduce capitalul după rezultatul subscrierilor acţiilor. La subscrierea acţiilor sunt a se depune 10% din valoarea nominală a acţiilor subscrise, precum şi 2 cor. spese de fondare pentru fiecare acţie; iar 20% din valoarea nominală, sunt a se solvi până la adunarea generală constituantă; 10% din valoarea nominală a acţiilor se vor solvi în 1 Ianuarie 1908, iar restul se va plăti în 3 rate semestrale de câte 20%. Acţionarilor, cari solvesc deodată întreagă valoarea nominală a acţiunilor, sau plătesc mai mult decât e rata decăzândă, li-se asigură 5% interese dela ziua plătirei.

5. Terminul pentru subscrierea acţiilor se stabileşte, până în 10 Aprilie st. n. a. c.

6. Prima direcţiune, pe cei dintâiu 3 ani o numeşte comitetul de fondare.

7. Toate plătirile împreună cu prospectul şi coala de subscriere au să se trimită până la terminul indicat dlui Toma Doican, preot gr. or. în Sebeşul-inferior.

Sebeşul-inferior, la 24 Martie 1907 st. n.

Fundatorii:

Toma Doican, paroh gr. ort. George Stoica, învăţător, Iosif Stoica, învăţător, Ioan Doican, Ioan Micu, Toma Flucşa, Nicolae Ritivoiu, George Costea, Ioil Moereanu, Toma T. Roman, George G. Cioca, Iosif Maereanu, toţi proprietari în Sebeşul-inferior.

Cel mai bun şi mai ieftin

Deposit de haine

pentru sezonul de primăvară şi vară, bogat în haine pentru bărbaţi, pentru băeţi, precum şi în costume pentru copii, după cea mai nouă modă şi de cea mai bună calitate, se află la

Eduard Elias,

Sibiiu Piaţa mică Nr. 2. (Kl. Ring).

81 1—

Croitoria Gustav Stasney

din Sibiiu strada Baier Nr. 2.

aduce la cunoştinţă preaonoratului cler ortodox român, precum și domnilor candidaţi de preoţie că confecţionează

reverenzi, ornate bisericești

precum și tot felul de **haine bărbătești,** pe lângă preţurile cele mai moderate.

Pentru serviciul solid și prompt garantează firma, care se află de 60 ani.

Sibiu, în Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:

Gustav Stasney

[52] 5— croitor.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 5— Sibiiu — Nagyszeben.

ÎN 6 ZILE

LA

AMERICA

Transport de persoane
în
Canada și Argentina.

Cereţi clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.

Falk et Comp.

Secţia românească.

Hamburg

257 23—26 Strada Raboisen Nr. 30.

„La Croitoria universală“

Ioan Petrașcu

strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU strada Cisnădiei Nr. 32

Subscrisul îmi iau voe a aduce la cunoştinţa onoratului public, că cu 1 Martie a. c., a trecut în posesiunea mea, prin cumpărare

Prăvălia de uniformare

(J. Öszy)

din strada Cisnădiei Nr. 32. Deci mă aflu în plăcuta poziţie de a servì onoratul public cu tot felul de lucruri trebuincioase și cu preţuri reduse, și anume, pentru civili: **gulere, manjete, cravate, cămeși** de iarnă și de vară, **umbrele (ploiere), batiste, ciorapi, mănuși,** etc.; iar pentru militari: **chipiuri, gulere, port-epee, pinteni, săbii, mănuși** de toate categoriile, diferite șinoare, **bumbi** pentru manjete și pept, și tot felul de **bumbi** pentru diferite uniforme, etc. etc.

Tot în acest local primesc tot felul de comande pentru

haine civile și militare,

cari le pregătesc după cele mai moderne cerinţe, în croitoria mea. Asemenea confecţionez **reverenzi** și tot felul de **ornate bisericești,** precum și **jachete** pentru dame.

La cerere de urgenţă pot liferà un costum în timp de 24 ore.

Comande se pot face și prin postă.

Rugând onoratul public pentru binevoitorul sprigin, și asigurându-l de un serviciu satisfăcător, semnez

[51] 4—5 cu toată stima:

Ioan Petrașcu.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 15 - 41

Clopotele găurite

o invenţiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

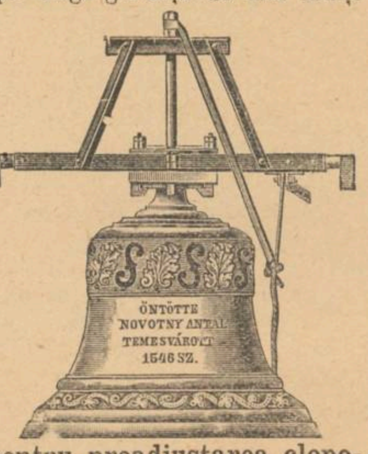

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă și invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11] 7

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte **slabă.**

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 31 Sibiiu, Marți 20 Martie (2 Aprilie) 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Alegerea dela Lugoj.

Sibiiu, 1 Aprilie n.

Intreaga presă românească dela noi a înregistrat ca o mare isbândă politică alegerea din urmă de deputat dietal în cercul electoral al Lugojului, care a trimis de nou în parlament, ca reprezentant al poporului român, pe vrednicul protopresbiter *Dr. George Popoviciu.* Ne-am bucurat și noi de această învingere, precum s'a bucurat, credem, toată suflarea românească; dar mai mult s'au bucurat înșiși alegătorii români din acel cerc. Un corespondent al nostru ne scrià, că le orele 2 din noapte, când s'a comunicat rezultatul votării, și s'a știut rezultatul alegerii, Românii *se îmbrățișau și se sărutau de bucurie.* Casele Lugojenilor au fost iluminate, și stradele au început să răsune de veselele lor cântece naționale.

Bucuria a fost motivată. Insă isvorul bucuriei să nu'l căutăm în faptul, că am străbătut cu candidatul național într'un cerc românesc, ci în faptul, că n'am căzut cu el și n'am pățit rușinea pe care am încasat'o la Bocșa. Lacrimile vărsate în Lugoj au fost lacrimi de bucurie pentru salvarea steagului național, nu însă pentru *felul* cum a fost apărat steagul. Pentrucă apărarea a fost cam ca și la Bocșa. Au fost desertori și la Lugoj, ca la Bocșa, poate mai puțini, însă totuși destui, pentru a ne face să ne punem pe gânduri. Nu ținem de prea splendidă învingerea cu numai 150 voturi majoritate, într'un cerc, în care abia cu un an mai nainte s'a raportat, cu același candidat, învingere cu o majoritate de peste patrusute de voturi. Contrariul, dacă era mai norocos în manipulările sale, n'aveà decât să mai rupă optzeci de alegători dintre ai noștrii, și rușinea dela Bocșa se repetà și la Lugoj.

Să mulțămim cerului, că nu i-a succes să rupă, și să ne îngrijim, ca în viitor să nu ne mai temem de o astfel de tristă eventualitate. Să introducem o mai bună organizare și o mai mare disciplină în sinul partidului nostru, și special în fiecare cerc electoral în care Românii formează majoritatea. Să ne gândim, că dacă în Lugoj, dela alegerea trecută până la cea de acum, majoritatea românească a putut fi redusă dela 400 la 150 voturi, oare la o a treia eventuală alegere cu câte voturi s'ar mai reduce? Să ne gândim, că dacă în întregul cerc electoral al Lugojului sunt numai o mie de alegători străini, față de trei mii alegători români, cum s'a putut, ca contracandidatul se întrunească totuși omieșasesute de voturi și mai bine?

Cum?.. Așa, că peste șase sute de Români și-au dat votul pentru candidatul celalalt, nu pentru candidatul român. Și câtă vreme se întâmplă acest lucru, fie în cercul Lugojului, fie în ori care alt cerc electoral românesc, n'avem motiv de a ne bucura prea tare, chiar dacă străbatem cu candidatul nostru. Organizarea partidului nostru trebue să fie deci atât de bună și disciplina în partid atât de mare, încât nici un vot românesc să nu se dee străinului, așa, cum s'a întâmplat aceasta în cercul Sebeșului și al Cristianului la alegerile din urmă. Și când pretutindenea așa vom fi organizați, contrarul ne va stima, se va teme de noi și ne va considera de factor puternic în stat, și nimeni nu va mai îndrăznì să-și pună candidatura în cercurile noastre, știind bine că merge la o cădere sigură. Până atunci însă *ai nostri* vor fi tot cu frica căderii în sin, în ori care cerc s'ar face alegerea. Deci *organizare* și *disciplină* — iată ce cerem dela toți conducătorii poporului nostru, dacă vrem să nu mai pățim rușine.

Noul guvern român.

Intre cele mai grele împrejurări a luat guvernarea țării românești ministeriul prezidat de domnul *Dimitrie A. Sturdza.* România e în flacări, dela un capăt de țară până la celalalt, și misiunea noului guvern e să stingă focul, cu cea mai posibilă grăbire. Cel ce se angajează la un lucru atât de mare, trebue să aibă o energie de fer, o autoritate morală care să impună, și mai presus de toate, o cunoaștere limpede a situațiunii, pentrucă știut este, că la toate boalele *diagnoza* face cea mai mare bătae de cap, căci dacă odată e cunoscută boala, se găsește numai decât și leacul.

E mare nefericirea prin care trece acum regatul român; și de aceea ochii lumii întregi sunt îndreptați spre București, de unde se așteaptă mântuire, pace și liniște. Se sperăm, că toate vor urma în curând, iar până atunci ne permitem să facem cunoscute cetitorilor nostri actele mai însemnate ale noului guvern, întreprinse întru ajungerea acestui scop.

Manifestul.

Incepem cu publicarea manifestului pe care l-a adresat guvernul poporațiunii rurale din România, în numele M. Sale Regelui Carol, încă Luni seara, 12 Martie v., ziua în care ministeriul cel nou a fost numit. E următoriul:

„Chemați la guvern în împrejurările cele mai grele, cerem concursul călduros și patriotic al tuturor, pentru restabilirea liniștei, siguranței și păcei obștești.

Spre a îndestula cereri drepte și legitime, M. S. Regele a încuviințat a se lua îndată următoarele măsuri:

Să se desființeze taxa de 5 lei a legei pentru asigurarea în contra lipsei de porumb provenită din secetă.

Să se desființeze cu totul taxa statului pe decalitru de vin, percepându-se numai pentru fondul comunal.

Pentru perceperea impositului fonciar asupra proprietăței mici țărănești, venitul pământului să fie socotit întocmai ca acel al proprietăților mari.

Proprietățile statului, precum și ale așezămintelor publice de binefacere și de cultură națională, să fie căutate în regie, sau arendate d'adreptul la țărani.

Să se ia măsurile cele mai temeinice pentru a întări băncile populare, ca ele să poată ajuta pe țărani în arândări de moșii.

Măsurarea dreaptă a pământurilor date în învoeli și răfuirea cinstită a socotelilor agricole vor fi supraveghiate, pedepsinduse cu cea mai mare asprime măsurile și răfuelile falșe.

Se va pregăti o lege pentru ușurarea învoelilor agricole.

Pământurile de cultură date în bani se vor plăti în bani. Invoelile de munci agricole vor arăta felul și câtimea acestor munci, iar plățile se vor răfui după prețurile obicinuite din timpul când munca se face. Munca agricolă cu care se îndatorează un cap de familie nu va întrece puterea acesteia. Pentru banii dați înainte pe muncă sau pentru rămășițe de munci plătite nu se va lua o dobândă mai mare de 10 la sută pe an; dobânda nu se va schimba într'o reducere a prețurilor învoelilor. Nu se va îngădui, ca în învoelile agricole să se pună sarcine „pe nume“, ci sarcinile vor trebui tot-d'auna să fie proporționate cu numărul de pogoane date fiecărui locuitor în învoială.

Pe moșiile arendate țăranii vor plăti pământurile închiriate lor cu un spor de cel mult o treime peste valoarea acestor locuri după contractul de arendare.

Se va pregăti o lege, pentruca nici un arendaș sau tovărășie de arendași să nu poată ține în arândă mai mult de două moșii, coprinzând împreună o întindere de 4000 hectare, fie arendarea directă sau indirectă, sub orice formă ar fi, fie prin rude, slujbași, sau persoane interpuse.

Se va pregăti o lege, prin care să înființează diregătorii administrative, cari să reguleze și să garanteze aplicarea legilor și regulamentelor privitoare la învoelile agricole.

Se va pregăti o lege, pentru înființarea casei rurale, spre a înlezni țăranilor luarea în arândă și cumpărarea de proprietăți.

Acestea sunt dorințele M. S. Regelui și ale guvernului Său.

In aceste zile de grea suferință ob-

FOIȘOARĂ.

Scrisoare din Lipsca.

Lipsca, 21 Martie n.

Dragă Liță! Nu știu din ce pricină mă rogi să-ți răspund la scrisoarea ta în vre-o foaie ardelenească; nu știu și nici nu te ispitesc, ci îți ascult rugarea, dacă preacinstita redacție a *„Telegrafului Român“* va fi bucuroasă de scrisul meu. Am ales *„Telegraful Român“*, știind că îți merge regulat și-l răsfoiești cu neastâmpăr să afli vre-o știre despre prietini și cunoscuți.

Imi pare rău, că nu ți-am putut scrie din Berlin, unde am stat două luni de zile; o vreme bogată în ceasuri de aspră muncă și momente de elevație sufletească. Să te lupți cu paragrafii și legile ucigătoare de duh — mândria și puterea Prusiacului — să rupi paiangenișul formelor goale și răci, ca să străbați la miez, să pătrunzi duhul — ți-se cere cheltuiala unei frumoase dose de puteri. Numai de douăori am fost la consulatul austro ungar — și odată la ministerul de culte, până să dobândesc deplina libertate în cercetarea tuturor școalelor. Dar asistarea la prelegerile din gimnaziul francez mi-a răsplătit cu vârf și îndesat umbletul meu. Aici am învățat ceva ce e pentru mine o noutate. E vorba de un nou metod în predarea *limbilor străine*, dar despre lucrul acesta îți voiu scrie altădată, când voiu dispune de mai mult timp.

Cu totul altcum e în țara Saxonilor. Nu să-ți facă greutăți la cercetarea școalelor, dar stau să te roage să le vizitezi instituțiile. Astfel de oameni iubesc eu, oameni cu inimă largă și suflet înalt, iar nu de aceia, cari numai ținându-se de paragraf știu să pășească, ca și orbul, care trebue să se țină de gard ca să nu rătăcească ori îmbrâncească.

Pe aici se țin examenele finale. Nemții au altă împărțire; anul lor școlar începe cu primăvara, iar nu cu toamna și să mântue prin Martie, bacalaureatul se ia pe la sfârșitul lui Febr. Așadar acum nu mai pot asista la prelegeri, asist însă la examene.

Astăzi am ascultat până la o oră, 3 examene: limba franceză, pedagogia (Erziehungslehre) și economia de casă

Două examene au fost magistrale: cel din pedagogie și cel din economia de casă. N'au avut aspectul examenelor de pe la noi ci a unor lecțiuni-model. Profesorul a desvoltat împreună cu fetițele — un subiect necunoscut — cu ajutorul cunoștințelor câștigate în cursul anului. Și fetițele nu erau stăpânite de frică și teamă — în sală nu plutea aerul acela greu și înăbușitor de care ne povestește măestrul *Vlahuță* în descrierea acea admirabilă a examenelor, unde se aflau dame împopoțonate, mișcând nervoase evantaliile, și un comisar cu sufletul cuprins de întunerecul nepriceperii și îmgâmfării. Profesorul a isbutit să deștepte interesul copilelor, ba chiar și al nostru, în așa măsură, încât nu lucrau numai elevele, ci lucra sala întreagă cu bătrânul director în frunte. Pe nici o fată nu aflai vre-o umbră de oboseală ori de plictiseală. Iar din vorbele limpezi, din pildele potrivite și frumoase ce aduceau copilele din literatură, istorie, religie, te convingeai, că dascălul acela cu barba neagră stropită de fire argințiì a lucrat cu spor, a îmbogățit cu frumoase cunoștințe și calități mintea și inima elevelor sale.

Intrebarea ta cu rostul citațiilor e mai însemnată decât să poată fi lămurită în cadrele înguste ale unei scrisori. Adevărat, că prea multele citate, nu că ar îngreuia numai stilul și înțelegerea scrisului, dar te mai așază și într'o lumină cam puțin serioasă. După smeritul meu gând numai citațiile acelea au rost, cari *a)* servesc unor chestiuni mai pe scurt tractate de întregire; *b)* sunt menite să deștepte la cetitori mai laici în materia cutare interes; *c)* slujesc de bază unor păreri sau asertiuni mai puțin moderne.

Cam aceasta ni-o grăește Chamberlain în scrierile lui. Toate acelea citații însă, cari nu se pot subsuma aici, dovedesc numai, că cela ce le aduce nu e destul de serios, ci umblă să se fălească cu știința lui, cu cetitul lui vast fără margini, prin ceeace în cele mai multe cazuri devine ridicol.

Omul înțelept nu-și scoate toată marfa în uliță, ci numai cel mic de suflet. Dar sunt și alți bărbați, cari pomenesc cărți și într'un mod mai puțin cinstit, anume, citează cărți pe cari nici nu le au văzut în ochi, decum să le cunoască. Acestia sunt niște farsori, niște înșelători, cari trebue deochiați și arătați cu degeştească, rugăm pe toţi Românii, de ori ce treaptă şi condiţiune socială, să dea guvernului tot ajutorul ce este în putinţa lor, pentru readucerea liniştei şi bunei rânduieli întemeiate pe dreptate.

Trebue să întrăm în noul an agricol cu încredere în viitor şi cu muncă pacinică şi spornică. Neorânduelile nu pot trage după sine decât foamete şi sărăcie.

Guvernul îşi va da toate silinţele, pentru ca legile să fie aplicate cu sfinţenie, şi pentruca nedreptatea şi apăsarea să fie înlăturate; dar guvernul este tot odată hotărât a înfrâna cu energie neorânduelile şi a pedepsi cu asprime pe cei cari ar căuta să se folosească de prădăciuni.

Bucureşti, în 12 Martie 1907.

Urmează subscrierile tuturor miniştrilor noi.

Circular către preoţi şi dascăli.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică, domnul *Spiru C. Horet*, în conţelegere cu Metropoliţii şi Episcopii ţării româneşti, a adresat apoi preoţimei şi învăţătorimei din regatul român, următorul circular:

„Cucernice părinte! Domnule învăţător! Mare şi grea nenorocire a căzut peste noi. A voit sfântul Dumnezeu să ne încerce ori să ne pedepsească pentru păcatele noastre şi ne-a dat să vedem ce eace părinţii nostri nu văzuseră niciodată în ţeara noastră cea blândă.

Să ne plecăm capetele şi să primim cu supunere voia lui cea înaltă. Dar tot voia lui este, ca noi să ne facem datoria noastră de creştini. Şi această datorie este de a potolì pe cei turburaţi, de a împăca pe fraţi şi de a aduce pacea şi liniştea printre oameni.

Datoria aceasta o aveţi cu deosebire voi, păstori ai turmei lui Christos, şi voi învăţători ai neamului, căci fraţii nostri săteni numai dela voi pot auzì cuvântul cel bun, numai dela voi pot primì lumina cea adevărată.

Faceţi să înceteze lupta între fraţi. Faceţi-i să înţeleagă, că cu focul şi cu arma nu se poate îndrepta ţeara, ci din contră i se pregăteşte peirea. Vrăşmaşii ţerii sunt mulţi şi puternici şi ei atâta aşteaptă să ne duşmănim noi unii cu alţii, pentruca să ne stăpânească şi să ne pună pe grumazi un jug mult mai greu decât acela al suferinţelor noastre de astăzi, şi pe care nimenea nu-l va mai puteà apoi ridica niciodată.

Vrăşmaşi ai ţării sunt aceia, cari au venit pe ascuns să sufle zizanie între voi, ca să nu ne putem înţelege la nevoile noastre. Deschideţi mintea sătenilor şi faceţi-i să înţeleagă, că nu trebue să asculte de şoaptele ticăloşilor, cari îi îndeamnă la rău şi dupăce au adus jalea şi ruina se fac nevăzuţi, ca duhurile iadului.

Au sătenii nevoi mari fără îndoială, şi *nimenea din noi nu le tăgădueşte.* Dar iată, că glasul lor s'a auzit şi vine îndreptarea. Maiestatea Sa Regele, înţeleptul nostru stăpânitor, ne-a chemat la cârma ţărei pe noi şi ne-a poruncit ce trebue să facem, pentruca să alinăm durerile poporului.

Şi noi am luat măsuri ca de îndată să se uşureze dările pentru săteni, să li-se uşureze mult învoelile pentru muncă, să se facă judecători, cari să le judece păsurile şi să le dea dreptate, ca nimenea să nu mai poată ţineà în arândă mai mult de două moşii, să se ajute băncile săteşti ca să se desfiinţeze camăta, să se ajute ţăranii când vor găsì pământ de cumpărat sau de luat în arândă, iar moşiile statului şi ale aşezămintelor publice să nu se mai dea cu arândă la alţii, ci să fie căutate numai de stat, sau de aşezămintele acelea, *muncindu-le cu sătenii* ori să fie *arândate chiar la săteni.*

Şi mai sunt şi alte îmbunătăţiri, pe cari le vom face şi cari se spun mai pe larg în manifestul pe care l-am dat către săteni în numele Maiestăţii Sale Regelui.

Trebue acum ca voi, preoţi şi învăţători, să umblaţi din om în om şi să le arătaţi acestea şi să le lămuriţi ce însemnează lucrurile pe cari le-am scris noi în manifestul nostru. Trebue să-i faceţi să înţeleagă, că îmbunătăţirile ce li-se fac sunt aşa de mari, că poate mulţi din ei nici nu îndrăzneau să le nădăjduiască de a le vedeà împlinite. Spuneţi-le, că cuvântul Maiestăţii Sale Regelui este sfânt, şi că şi noi sfetnicii lui suntem oameni bătrâni, cari nu ne-am călcat niciodată cuvântul şi dovadă este, că până acum nu le-am făgăduit lucruri mari, pentrucă ştiam că nu putem face, dar acum făgăduim, pentrucă *ştim că putem să ne ţinem de cuvânt.*

Voi, preoţi, trageţi clopotele dela biserică, îmbrăcaţi-vă în sfintele vestminte, luaţi în mână crucea şi evangelia ca să se adune poporul şi vorbiţi-i şi voi şi învăţătorii, şi faceţi să între pacea şi dragostea între oameni şi să piară duhul cel rău dintre ei. Aceasta este chemarea voastră şi mare răspundere veţi aveà înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor dacă nu o veţi împlinì.

Veţi şti, cucernici preoţi, că pentru toate cele pe cari vi-le scriu acì am primit toată aprobarea şi dela I. Preasfinţiţii Metropoliţi şi Episcopi ai sfintei noastre biserici. Ministrul cultelor şi al instrucţiunei publice: *Spiru C. Haret* m. p.

Noi Chiriarchii sfintei noastre biserici autocefale ortodoxe române, vă poftim cu tot dinadinsul cucernici preoţi, ca să cetiţi şi să împliniţi cu sfinţenie sfaturile de mai sus.

† *Iosif*, metropolit-primat al României.

† *Partenie*, metropolit al Moldovei şi Sucevei.

† *Atanasie*, episcop al Râmnicului Noului-Severin.

† *Gherasim*, episcop al Romanului.

† *Dionisie*, episcop al Buzăului.

† *Conon*, episcop al Huşilor.

† *Gherasim*, episcop al Argeşului.

† *Pimen*, episcop al Dunării-de-jos.

O şedinţă istorică.

Şedinţa de Marţi, 13 Martie v. a camerei române, va rămânea pentru toate timpurile o şedinţă memorabilă, pentrucă în ea s'a făcut înfrăţirea tuturor partidelor politice, pentru a salva ţara de peire. A decurs astfel. Domnul *D. A. Sturdza* ceteşte mesajul de tron despre numirea noilor miniştri, apoi spune, că zilele prin cari trece ţara sunt grele, sunt zile de suferinţe sufleteşti şi materiale. Sarcina noului guvern e mare. Liniştirea ţării se va putea face însă numai aşa, dacă toţi dau ajutor guvernului, nu ca partide, ci ca fii ai ţării. Deosebirile de principii, ori de altă natură, să fie acum uitate, şi toţi să se uniască pentruca liniştea să fie restabilită.

Răspunde întâi dl *Tache Ionescu*, fost ministru, promiţând tot concursul posibil pentru restabilirea liniştei. In norul gros lăsat pe ceriul României să fie ca un colţ de lumină faptul, că toate urile şi resentimentele dispar. Guvernul numai aşa poate lucra cu succes, dacă e susţinut de întreaga opinie publică. Vorbeşte apoi dl *Ioan Lahovari*, fost ministru, care asemenea declară, că atunci când arde casa românească datori sunt toţi să stângă focul, şi apoi să se caute ce a provocat focul, pentru a se îndrepta relele. Vorbeşte la urmă *P. P. Carp*, şeful junimiştilor, promiţând şi el sprijin, după putinţă, noului guvern, iar după ce dl *Sturdza* le mulţămeşte tuturor pentru cuvintele frumoase rostite, *merge la ei şi le strânge pe rând mâna cu căldură,* între aplauzele zgomotoase ale camerei.

Acelaşi lucru s'a întâmplat şi la senat. Aci după dl *Sturdza*, care a cetit mesajul de tron despre numirea noului guvern şi a apelat la sprijinul senatorilor, pentru a-şi putea împlini greaua misiune de a linişti ţara, a vorbit dl *Dr. C. I. Istrati*, fost ministru, apoi *C. C. Arion*, şi *Gr. G. Tocilescu*, toţi promiţând sprijin şi concurs guvernului. In urmă a vorbit I. P. S Sa Metropolitul-Primat *Gheorghian*, binecuvântând acest frumos act de bună înţelegere şi de înfrăţire, în interesul ţării. Au mai vorbit dnii *Negri* şi *C. Disescu*, fost ministru, iar dl *Sturdza* a mulţămit tuturor pentru sprijinul promis, în special însă I. P. S. Sale Metropolitului pentru frumoasele sfaturi.

In ziua următoare, fostul prim-ministru, dl *Gr. G. Cantacuzino*, asemenea a făcut declaraţie în cameră, că partidul conservator va da guvernului întregul sprijin, ca să restabilească liniştea şi pacea în ţară.

Parlamentul român s'a apucat apoi de lucru. A votat fără discuţie mai multe legi favorabile ţăranilor.

Inchiderea sesiunei parlamentare.

In şedinţa de Joi, 15 Martie v., a camerei şi a senatului, s'a votat o lege prin care guvernul e împuternicit să declare *starea de asediu* prin decret regal, acolo unde se va arăta necesitatea, apoi sesiunea corpurilor legiuitoare române a fost încheiată cu mesaj de tron de cuprinsul următor:

Dlor Senatori! Dlor Deputaţi! Trecem în momentul de faţă prin însemnate greutăţi şi mari îngrijiri. Gândirile tuturor sunt îndreptate spre restabilirea ordinei şi liniştei turburate.

In aceste împrejurări, adunările legiuitoare au fost la înălţimea chemării lor însufleţite de un patriotizm luminat. Ele au dat fără ezitare concursul lor preţios guvernului Meu. S'a dovedit încă odată, că atunci când o primejdie ne ameninţă, toţi fiii ţărei se unesc în singura cugetare de a-şi împlini datoria către patrie.

Energica manifestare de astă-dată îşi va da roadele ei binefăcătoare în prezent şi în viitor.

Vă mulţămesc călduros, că în aceste momente grele, care ne umple pe toţi de întristare, M-aţi înconjurat cu iubire şi devotament. Să rugăm pe Atot-puternicul Dumnezeu să ne ocrotească şi să conducă paşii noştri.

Deci declar închisă sesiunea corpurilor legiuitoare.

Carol.

(Urmează semnăturile dlor miniştri.)

Prim-ministrul *D. A. Sturdza* a mulţămit apoi separat în termini călduroşi deputaţilor şi senatorilor pentru mâna de ajutor dată în aceste momente grave.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral din Alba-Iulia.

Ca întregire a raportului dat în numărul 26 al ziariului nostru despre ţinerea sinodului protopresbiteral din tractul *Alba-Iulia* dăm astăzi vorbirea de deschidere, rostită din partea protopresbiterului *Ioan Teculescu.* A fost următoarea:

„On. Sinod! Având ca obiceiu, precum veţi binevoi a Vă reaminti, de a atinge în cuvântul de deschidere al acestei on. corporaţiuni, una sau alta din chestiunile de ordin mai înalt, cari privesc viaţa noastră bisericească-şcolară, să-mi daţi voie de astădată a face o abatere dela amintitul obiceiu. înţeleg întrucât astăzi, când dupăcum e ştiut am în dărăptul meu 5 ani completi de conducere a acestui tract, ca dela un mic popas în drumul de propăşire al tractului nostru voi face o scurtă reprivire asupra drumului percurs enumerând şi reasumând lucrările mai însemnate, cari s'au săvârşit în restimpul numit.

Fac aceasta dlor în firma credinţă, că nu va fi pentru nici unul din dvoastră o repeţire plictisitoare amintirea şi enumerarea într'un întreg a faptelor de altcum spuse odată, la timpul său, în rapoartele mele anuale despre starea tractului, şi tot aşa în firma speranţă, că nu-mi va tâlcui nimeni acest pas, ca pornit din alt îndemn, decât numai al aplicării principiului salutar, care învaţă, că cu cât un individ sau o corporaţiune îşi va recapitula şi examina mai des şi mai intensiv lucrările săvârşite în trecut, cu atât îşi câştigă mai sigură şi mai clară orientare asupra lucrărilor din viitor. Din îndemnul acestui principiu voi face deci şi eu azi pe scurt recapitularea faptelor şi lucrărilor îndeplinite în viaţa de 5 ani din urmă a tractului nostru, mai notând şi aceea, că ciclul de 5 ani, cum bine e cunoscut, e intervalul de timp îndeobşte adaptat ca măsură dătătoare de media progresului sau regresului în lucrările unei corporaţiuni în deosebi. O medie voiesc şi eu deci să se scoată din faptele ce le voiu enumera astăzi, o medie nu propriu zis a progresului sau regresului ce ar fi obvenit în tractul nostru în cei 5 ani din urmă, ci mai mult scoaterea la iveală a forţei de viaţă, de care dispune biserica noastră dreptcredincioasă din aceste părţi, care forţă de viaţă, în timpul când ne arată, că ce *s'a putut* face în intervalul scurt de 5 ani, ne animează şi ne condamnă, că ce *trebue* să se facă în viitorul nesfârşit al existenţei bisericei.

Voiu lua deci domnilor în ordine alfabetică comunele din tract, arătând în care, ce fel de lucrări mai însemnate s'au săvârşit în cei 5 ani din urmă, bine înţeles afară de agendele curente, cari natural că încă au trebuit să se execute toate în calea lor prescrisă.

1. *Acmariu*: s'a zidit şcoală nouă cu 2 sale de învăţământ.

2. *A.-Iulia-oraş*: s'a ridicat zid cu grilaj de fer la curtea bisericii, iar alăturea de biserică s'a edificat un rând de case, al căror venit anual e de 700 cor., s'au adus în ordine raţiociniile restante din 1899.

3. *A.-Iulia-maieri*: a început a funcţiona şcoala de nou zidită şi separat înfiinţată de oraş; s'a cumpărat o casă şi câteva parţele de pământ pentru lărgirea cimiteriului; filia Murăş-Port s'a contopit cu totul la materă, având zidită o locuinţă în cimiter; s'au adus în ordine raţiociniile din 1898; s'a format cor permanent la biserică, ca primul cor în tract.

4. *Ampoita*: s'a întregit parohia, s'a ales învăţător definitiv şi s'a reparat biserica.

5. *Brădeşti*: s'a zidit turnul şi s'a reparat radical biserica, sfinţându-se din nou.

6. *Bucerdea-Vinoasă*: s'a ales învăţător definitiv şi s'a făcut plan pentru zidirea unei noui biserici; s'au adus în ordine raţiociniile din 1893.

7. *Cârna*: s'au iniţiat paşii pentru repararea resp. zidirea din nou a bisericei; s'au adus în ordine raţiociniile din 1897.

8. *Cetea*: s'a deschis a II-a clasă la şcoală şi s'a ales un învăţător; s'au adus în ordine raţiociniile din 1897.

9. *Cheța-Rimeţ*: s'a întregit parohia şi s'a reparat biserica; s'au adus în ordine raţiociniile din 1900.

10. *Craiva*: s'a zidit nouă biserică, sfinţindu-se.

11 *Cristeşti:* pentru parohia vacantă s'a escris concurs pentru a doua oară, primul fără rezultat.

12. *Drâmbariu*: s'a întregit parohia; s'a ales învăţătoriu definitiv; s'a reparat biserica, sfinţânduse din nou; s'a reparat şcoala; raţiociniile s'au adus în ordine, fiind restante din 1897.

13. *Gârbova-de-sus*: s'a ales învăţător definitiv; s'a edificat cuartir pentru învăţător, alăturea de şcoală.

14. *Geoagiul-de-sus*: s'a reîntregit parohia din sus; s'a zidit biserica cu repararea turnului celui vechiu, sfinţinduse din nou; s'au făcut pregătirile pentru edificarea de şcoală nouă.

15. *Geomal*: s'au făcut pregătirile pentru zidirea de şcoală nouă; s'au adus în ordine raţiociniile din 1898.

16. *Hepria-română*: s'a reparat biserica şi s'au adus în ordine raţiociniile din 1896.

---

tul. Poateţi mai aduci aminte de bărbatul acela din Bucureşti cu frasa largă şi dor nemărginit după slavă şi mărire. Dar tocmai slava şi mărirea pricinuesc în legea prorocului George Lazar, dărăpănarea sufletului şi inimei.

Cu drag ţi-aş povestì despre *„Vatra şcolară“* a iubitului nostru dascăl, dar n'o cunosc încă. De sigur formează după cât am auzit despre ea şi după cât cunosc puterile cari i-au dat naştere, un eveniment şi o cauză de variate şi plăcute emoţii, mai ales pentru aceia cari au ascultat şi cunosc graiul lui *Petru Şpan.* Cu câtă sete şi dor nu vor cetì dascălii, popii dela sate şi oraşe şirurile scrise de acel bărbat, de ale cărui învăţături ni-au răsunat sufletul şi care ni-a îndrumat gândurile către durerile şi năcazurile neamului plin de jele şi obidă. Iar din gândurile împrăştiate de pe catedra din sala scundă mulţi îşi vor fi format crezul tinereţii, ba pot zice crezul vieţii. Ivirea *„Vetrei şcolare“* a fost o cerinţă a vieţii.

Ştiu că nu vei fi mulţămit cu scrisul meu, dar când o să-ţi mai scriu am să stau mai mult de poveste.

Te îmbrăţişează:

N. Păunaş.

17. *Ighiel*: s'a zidit şcoală nouă (până în prezent încă neadaptată): s'au adus în ordine raţiociniile din 1896.

18. *Ighiu*; s'a ales capelan; s'a cumpărat o moşie pentru biserică (18.000 fl.); s'au adus în ordine raţiociniile din 1896.

19. *Inuri*: s'a ales paroh; s'au făcut paşii pentru zidirea de şcoală nouă.

20. *Limba*: a fost ales paroh şi învăţător definitiv, s'a reparat turnul bisericei; s'a făcut plan şi preliminariu pentru zidirea de şcoală nouă; s'au adus în ordine raţiociniile restante din 1895, ear în filia Cingud s'a lărgit şi reparat şcoala; s'au adus în ordine raţiociniile din 1886.

21. *Magina*: s'au iniţiat paşii pentru edificarea de şcoală nouă; s'a ales învăţător definitiv; s'au adus în ordire raţiociniile din 1899.

22. *Mesentea*: s'a reparat turnul bisericei.

23. *Meteşiu*: şcoala s'a despărţit de Poiana; s'a ales învăţător definitiv; s'a ataşat la ea filia Gaureni; s'au făcut toate preparativele pentru edificare de şcoala nouă.

24. *Mihalţiu*: S'a zidit turnul, şi reparat biserica sfinţindu-să din nou; s'a deschis a 2-a classă de şcoală; s'au ales doi învăţători definitivi; s'a făcut planul şi preliminariul pentru zidire de şcoală nouă.

25. *Oarda de jos*: s'a zidit şcoală nouă; s'a instalat parohul ales; s'a instituit învăţător definitiv.

26. *Pâclişa*: s'a zidit turnul bisericei şi s'a reparat radical biserica, sfinţindu-se din nou; s'a adjustat terenul bisericei cu un clopot nou, (cumpărat de parohienii N. Cado).

27. *Poiana*: s'a întregit parohia; s'a înfiinţat şcoală, depărtându-se de Metesici, şi s'a ridicat edificiu şcolar; s'a ales învăţător definitiv.

28. *Răcătău*: s'a iniţiat înfiinţarea de şcoală, ridicat fiind până la un loc edificiul.

29. *Rimet-Sat*: s'a reîntregit parohia.

30. *Ripa-Râmeţului*: s'a reîntregit parohia.

31. *Sărăcsău*: s'a reîntregit parohia; s'a edificat şcoală (lipsind cu totul edificiul); s'au adus în ordine raţiociniile din 1894.

32. *Stremţi*: s'a zidit biserica, sfinţindu-se din nou; s'a deschis a două clasă şi s'a ales un învăţător definitiv.

33. *Tecseşti*: s'a zidit noua biserică sfinţindu-se din nou şi s'a înfiinţat şcoală independentă de cea din Cristeşti. Raţiociniile din 1900 s'au adus în ordine.

34. *Ţălna*: s'a zidit şcoală nouă cu 2 sale de învăţământ.

35. *Tăuţ*: s'a iniţiat paşii pentru zidire de nouă biserică; s'a ales învăţător definitiv. Raţiocinile din 1898 s'au adus în ordine.

36, *Totoiu*: s'a întregit parohia; s'a ales învăţător definitiv; s'a reparat turnul bisericei; raţiociniile din 1900 s'au adus în ordine.

37. *Valea-Uzei*: s'au adus în ordine raţiociniile din 1894; s'a mărit fondul aflat, dela 900 la 1573·79 cor.

38. *Vurpăr*: s'a reparat biserica; raţiociniile din 1900 s'au adus în ordine.

Grupate după natura lor aceste lucrări să prezintă în următ. chip: Zidiri nouă de biserici, împreunate cu actul sfinţirii, au fost în 7 comune, iar reparaturi şi renovări mai mici în 7 comune. Total 15. Zidiri nouă de edificiii şcolare în 7 comune, dintre cari în 2 comune de nou înfiinţate, ca neexistând până aci, iar în 5 comune reparaturi.

Clasa a II din nou înfiinţată în 3 comune.

Intregiri şi reîntregiri de parohii în 14 comune, inclusive protopopul, dintre cari 1 capelan.

Alegeri de învăţători - 16 In 8 comune s'au luat măsuri, pentru zidirea de şcoale, etc. iar în 20 comune s'au adus în ordine raţiociniile, în unele începând dela 1893.

Aceste sunt On. Sinod! lucrările principale săvârşite în cursul celor 5 ani împliniţi în conducerea mea a acestui tract. Media de forţă şi de putere de viaţă a bisericei noastre, cum am zis, avem a o stabilì după lucrările executate în trecut, şi fără îndoială, că nu e nici de cum neînsemnată, potrivit tuturor jurstărilor, din contră, cât se poate de înbucurătoare. Şi cum o lacună şi o mancitate mare ar fi, dacă în şirul celor spuse, nu aş numì şi cauza care a favorizat tot progresul arătat, cu plăcere dau pe faţă, că n'a fost nimic alta, decât împlinirea simţului de datorinţă şi de conscienţiositate la cei chemaţi de a săvârşì acele lucrări, adumbrite de armonia recerută dintre conduşi şi conducători. Care va să zică, — dacă şi în viitor aceasta principală condiţie va existà, bunăstarea şi înflorirea acestui tract numai potenţa să va puteà, spre bucuria şi mândria noastră a tuturora celor de azi şi spre angajarea recunoştinţii bine meritate din partea urmaşilor nostri. Declar sinodul de deschis."

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad a dat dl *Iuniu Brut Hodoşiu*, directorul „Patriei" din Blaj 200 cor. A mai contribuit apoi *Dr. Lazar Popoviciu*, medic în Viena 100 cor. detot 200 coroane. *Ioan Moţa*, paroh în Orăştie 150 cor. detot 200 cor. „*Bihoreana*", institut de credit şi economii, Oradea-mare 200 cor. „*Grăniţerul*", institut de credit şi economii, Dobra 200 cor. „*Hunedoara*", institut de credit şi economii, Deva 200 cor. *Ilie Popovici*, preot gr. or. în Sebeşel 50 cor. P. C. Sa *Roman Ciorogariu*, protosincel, dir. sem., Arad 50 cor. *Dr. Cornel Moldovan*, medic, Boiţa din ofertul de 200 cor., 120 coroane. „*Voileana*", institut de credit, Voila 50 cor. Dela producţiunea teatrală din Viştea-inferioară, prin preotul George Tulbure 148 cor.

Direcţiunea gimnazială.

*

„Arieşana", institutul de credit şi economii, societate pe acţii in Turda, a votat din venitul curat al anului trecut suma de optzeci coroane ca ajutor pe seama şcoalei gr. or. române din Turda.

*

Adunare poporală în Făgăraş Pe mâne, Marţi 2 Aprilie n. cetăţenii din cercurile electorale Făgăraş şi Arpaşul infer. sunt convocaţi la Adunarea poporală, care se va ţinea la 11 ore a. m. în sala cea mare dela hotel „Lauritsch", eventual în piaţa mare din Făgăraş. Programa: 1. Deschiderea adunărei. 2. Desbaterea asupra proectelor de lege ale guvernului, cu privire la şcoalele elementare confesionale. 3. Proiect de rezoluţiune. 4. Inchiderea adunărei. Convocarea e subscrisă de 50 fruntaşi români ai comitatului Făgăraş.

*

Taţiana Leontiev, studentă şi anarhistă din Rusia, care a împuşcat în Interlaken pe comerciantul Müller, crezând că e tiranul Durnovo din Rusia, a fost judecată la 5 ani temniţă, şi la purtarea cheltuelilor de proces în sumă de 800 franci, ear pe 20 de ani a fost expulzată din cantonul Bern al Elveţiei, unde s'a întâmplat omorul. Tinera fată a fost apărată de un advocat, dar şi ea singură a rostit o vorbire de apărare remarcabilă, care a făcut adâncă impresiune asupra juraţilor. A zugrăvit cu colori vii situaţia poporului din Rusia, guvernat de oameni ca Durnovo, pe care ea a voit să-l omoare. Regretă că a omorât pe altul, nu pe acest tiran.

*

Victoria Gheaja. Inmormântarea tinerei preotese Victoria Gheaja din Paloş s'a făcut în 26 Martie la orele 2 din zi, în presenţa unui public foarte număros. Au celebrat preoţii *Vasile Mereş* din Bod, Petriciu *Pintea* din Caţa şi Teofil *Roşca* din Hălciu. De faţă erà şi protopresbiterul Haţegului, dl *T. V. Gheaja*. Răspunsurile au fost date de învăţătorii Creangă şi Hamsea, apoi de cantorii Lascu şi Russu. In biserică părintele *Pintea* a rostit o prea înduioşătoare predică, în urmă sicriul a fost dus la cimiter şi aşezat în sinul pământului, unde decedata îşi doarme somnul de veci. A urmat apoi obicinuita pomană, servinduse bucate de post.

*

Examen. Ni se comunică programa examenului teoretic, ce se va ţinea la economia de model comitatensă (Nagyszeben, piaţa târgului de vite Nrul 10) in 29 Aprilie 1907 st. n. la orele 3 după ameazi. E următoarea: 1. Limba maghiară. 2. Aritmetica şi geometria. 3. Fizica. 4. Economia de câmp. 5. Pomologia. 6. Ştiinţele despre prăsila de vite. Cărţile de economie purtate de elevi, caietele lor etc. se expun spre vedere publică.

*

Proces de presă. Redactorul foii slovăceşti „Slovensky Tyzdennik", Duşan Posubsky a fost osândit de tribunalul din Budapesta la un an temniţă de stat şi 1200 cor. amendă. Procesul a fost intentat pentru agitaţie. Recursul de nulitate anunţat de apărător, a fost respins din partea tribunalului. Contra decisului de respingere al tribunalului, apărătorul a însinuat iarăş recurs.

*

Operaţiune cu sfârşit tragic. O lovitură grea a îndurat medicul din Braşov Dr. Carol Flechtenmacher. Inbolnăvinduise grea nevasta a trebuit să fie supusă unei operaţiuni. Bolnava inzista cu toată tăria, ca însuşi bărbatul ei să întreprindă această operaţiune. Dr. Flechtenmacher i-a împlinit dorinţa şi cu azistenţa unui amic a început operaţia. In cursul operaţiunii însă nevasta lui a perdut atâta sânge, încât a murit în mânile bărbatului ei.

*

Cu preţul vieţii sale a scăpat zilele trecute ţăranul Ilie Papp două femei din valurile Murăşului. Acesta era păzitor la eazul Murăşului lângă Murăş-Oşorheiu, când două femei au venit după apă. Una din ele pe când scotea apă, a lunecat şi a fost cuprinsă de valuri, ear cealaltă voind să-i ajute a căzut şi ea în apă. Ilie Papp observându-le le-a sărit îndată în ajutor, scăpându-le din valuri pe amândouă.

*

Ministrul de interne şi emigrările. Ministrul de interne a adresat circular vicecomiţilor şi căpitenilor de poliţie, în care spune, că cei cari îşi cer paşaport de emigrare, sunt obligaţi mai întâiu să-şi achite darea pentru serviciul militar pe tot timpul, pe care îşi cer paşaportul şi numai în cazul când vor dovedi această achitare să li-se dee paşapoartele. Deasemenea şi servitorii sau muncitorii cari pentru timpul aratului s'au obligat prin contract cu proprietarii de pământ, au să fie împedecaţi de a emigra, chiar şi în cazul că au paşaportul în mână.

*

Aniversarea proclamării României ca regat. Mercuri aveà să se serbeze în România aniversarea proclamării României ca regat. Din cauza evenimentelor grave cari sunt la ordinea zilei nu a avut însă loc nici o serbare oficială

*

Domnul Ilie Popovici paroh în Sibişelul-vechiu, distins din partea I. P. S. Sale domnului arhiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu cu brâu roşu pentru merite, s'a înscris între membrii pe viaţă ai „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" cu taxa de 50 cor. Comitetul Reuniunei mulţămind pentru sprijin a extradat noului membru obicinuita diplomă. Fie ca această faptă generoasă să afle cât mai mulţi imitatori.

*

Cum sunt plătiţi tenoriştii. Cei mai căutaţi artişti de musică vocală sunt tenoriştii. Onorariile ce li-se oferă iau din ce în ce proporţii fabuloase. Aşa tenoristul Carusso e angajat la teatrul din Paris cu 1500 franci pe seară. Tenoristul Rousseliere, care tocmai a terminat turneul său prin America de Nord, e angajat pentru vara aceasta la Buenos-Aires cu 6000 de franci pe seară, iar pentru întregul sezon de iarnă i-sa garantat suma de 300 000

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, următoarele dşoare participante la şcoala de dans de sub conducerea controlorului „Reuniunei sod. rom. din Sibiiu", dl Nic. Stoica în calitate de instructor, au dăruit şi anume: Elena Dan, Elena Ucenic, E. Comanescu, Mărioara Imbăruş, Paraschiva Lugojan, Finica Comanescu şi Elena Şerban, fiecare câte 2 cor. 40 fileri.

*

Grevă generală. In Lausanne (Elveţia) s'a decretat din partea uniunei muncitorilor grevă generală. Guvernul francez s'a văzut silit a conchema batalionul al patrălea.

*

Din cripte temniţe. Din cauza mulţimii prisonerilor, cari au umplut toate temniţele din Petersburg, căpitanul oraşului de acolo a făcut consiliului municipal propunerea de tot curioasă ca să fie folosite criptele din apropierea oraşului drept temniţe.

*

Vapor înămolit. In zilele trecute s'a înămolit vaporul Gailo lângă Tremosine şi s'a avariat. In zăpăceala mare mulţi oameni au căzut în apă, dintre cari şepte au murit. Pe ceialalţi i-au scăpat pescarii.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul" Nr. 6. a apărut cu următorul sumar: Oct. C. Tăslăuanu: Asociaţiunea. O. Goga: Eu văd în vis, (poezie după Petöfi). M. Sadoveanu: Fântâna Hazului. G. Murnu: Coloseul: Locul de aşezare; amfiteatrul întemeiererea lui; Clădirea. Al. Ciura: Aduceri aminte (III). G. Bogdan-Duică: Scrisori din Bucureşti IX, Un poet nou. O. Goga: O deosebire. Liliac: Cântec. (poezie). Foi răzleţe: Ion Al. Brătescu-Voineşti, în lumea dreptăţii. Cronica: Fără titlu, Noi de noi. Notiţe bibliografice: I. T. Mera, Din lumea basmelor; Progresele Dobrogei dela anexare până în ziua de astăzi. Poşta administraţiei. Bibliografie. Ilustraţiuni: Coloseul răsturnat: lupta de gladiatori; vedere actuală; amfiteatrul Flaviilor resturnat.

Teatru.

Luni seara: *Zapfenstreich*, dramă.
Marţi: *Husarenfieber*, comedie.

Din public.+)

Intimpinare.

Valea-Lupşei, 23 Martie 1907.

Onorată Redacţiune! In Nr. 21 din 9 Februarie a. c. al „Gazetei Transilvaniei", sub titlul „Din Munţii-Apuseni" a apărut o corespondenţă, subscrisă de „Sentinela-moţilor", în care e atinsă şi neînsemnata mea persoană.

Vă rog deci, în interesul adevărului, a da loc în coloanele preţuitului nostru organ „Telegraful Român", următoarei rectificări:

Peste 30 de ani sunt decând servesc bisericei mele ca preot şi neamului ca membru cinstit. Increderea de care mă bucur în cercul meu de cunoscuţi, şi posturile onorifice ce le ocup, — în şi afară de biserică — sunt pentru mine destulă dovadă, că cine am fost în trecut, şi cine sunt şi azi.

Fie convins domnul, care mă atacă, că poate şi eu am făcut atâta pentru biserica şi neamul meu, cât au făcut aceia pe cari îi ia d-sa în apărare, deşi activitatea mea nu am legat-o nicicând de limba clopotului.

Meritul meu, că s'a ales în Lupşa ca notar Bihari Zoltán, cu nimic nu-i mai mare decât al părintelui Nestor Manciu din Ocolişul-mare, unde a ajuns notar Simon Jozsef, fără voia dânsului.

Şi aici şi acolo au fost impuşi notarii, — şi ar fi trist, ca noi să ne certăm între noi, când alţii ne lovesc.

Dar să revin la păcatul ce mi-se impută.

„Am scris o epistolă amicului Nestor Manciu, l-am îndrumat pe dânsul şi alegătorii să voteze cu un Maghiar, pecând erau alţi concurenţi Români".

Da! Am scris, însă ceeace am făcut eu, în poziţia mea o făcea şi altul.

Simon Jozsef mi-e cunoscut de aproape, fiind un copil de al meu la el încuartirat în Trăscău, de mai multă vreme. S'a întâmplat că, mergând eu la Turda, spre a lua parte la o şedinţă a congregaţiei comitatense, pela Vidolm mă întâlnesc cu acest cunoscut, care îmi spunea, că merge la Ocolişul-mare, ca să facă cunoştinţă cu oamenii de acolo, ca concurent la postul de notar, deci mă roagă să fac bine să-i dau un bilet pentru părintele Nistor Manciu. Eu i-am scris biletul, însă n'am zis alta decât că, eu pe dl Simon Jozsef îl cunosc ca om de omenie, şi dacă între candidaţi n'au altă persoană mai acomodată, îl pot alege de notar.

Am scris păr. N. Manciu în calitate de om privat, la rugarea unui cunoscut. Nu locuesc aproape de Ocolişul-mare. Nici idee nu aveam de celece se petrec ori se vor petrece acolo, — nu ştiam nimic despre alţi concurenţi. Prin urmare nu mi-se poate imputa că am părtinit pe un Ungur în detrimentul unui Român.

Acesta e păcatul meu pentru care mă ceartă „Sentinela Moţilor".

Notez, că rectificarea aceasta am trimis-o redacţiunei dela „Gazeta Transilvaniei", foaia în care am fost atacat, dar nu mi-s'a publicat. De aceea v'o trimit acum D-voastre.

Mulţămindu vă, domnule Redactor, pentru bunăvoinţă, semnez:

Avram Cioran
par. rom. gr. or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 20/1907 P. [85] 1–3

Concurs

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala confesională română gr. or. din comuna bisericească Soporul de-Câmpie, protopresbiteratul Turda – se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Postul învăţătoresc fiind împreunat cu cel cantoral, învăţătorul ales va avea să presteze şi serviciul de cantor, Dumineca, sărbătoarea şi în zile de lucru, cu copiii de şcoală va cânta sf. liturgie.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: din repartiţie dela popor 400 cor., din locul ce compete cantorului şi din venitele stolare 200 cor.; cuartir natural în edificiul şcoalei, usufructul grădinei şcolare şi lemnele necesare de foc, din cari se va încălzi şi sala de învăţământ.

Concurenţii au a-şi aşterne rugările lor instruite, conform normelor din vigoare în terminul numit, la oficiul protopresbiteral concernent şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în vre-o Dumineca sau sărbătoare, spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

Soporul-de-Câmpie, 25 Februarie 1907.

Pentru comitetul parohial:

Iacob Chiffa m. p.
paroh-prez.

Nr. 317/1907.

Vidi.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Nr. 1120/1906 [83] 1—3

Concurs

In urma ordinului conzistorial din 7 Noemvrie 1906, Nr. 10771 Bis., prin aceasta se escrie concurs din oficiu pentru întregirea parohiei de cl. III. Almaşul de-mijloc, protopresbiteratul Orăştiei cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de'a stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Dumineca ori sărbătoare în biserică spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 28 Decemvrie 1906.
Oficiul protopresbiteral al Orăştiei.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 13/1907. D. f. g. [87] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de profesor ordinar la gimnaziul român gr. or. din Brad, cu specialitatea *limba latină şi limba germână*, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Concurenţii işi vor adresa petiţiile lor comitetului gimnazial şi le vor însoţi cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispoziţiunilor biericeşti, şcolare şi regulamentelor în vigoare şi la caz, dacă se va pretinde, se obligă a propune şi alte obiecte, cari i-se vor distribui de direcţiunea gimnazială.
5. Diploma de profesor, conform art. de lege XXX din 1883 şi în caz, dacă a mai fost aplicat: document de conduită despre anii de serviciu.

Beneficiul împreunat cu acest post e: salar fundamental de cor. 2400 (două mii patrusute), şase cuincuenalii de câte 100 cor. şi drept de penziune la fondul arhidiecezan de penziuni, dela datul denumirii.

Brad, din şedinţa comitetului gimnazial, ţinută la 8 Februarie 1907.

Vasile Damian m. p. **Dr. Pavel Oprişa** m. p.
prezident. secretar.

Un tinăr român

cu câteva clase reale sau gimnaziale se aplică imediat ca **practicant** în
Librăria arhidiecezană
din Sibiiu (Nagyszeben).

Petiţiile să fie scrise cu mâna proprie.

1329 sz. 1907 tlv. [86] 1—1

Árverési hirdetményi kivonat.

Dr. Piso Jenö, nagyszebeni ügyvéd által képviselt id. Stefan János, rosszcsüri lakos végrehajtatónak Stefan János, rosszcsüri lakos végrehajtást szenvedő, elleni 158 korona 48 fil. iránti végrehajtási, ügyében az árverést elrendelte, a nagyszebeni kir törvényszék területén levő Rosszczür községben és határán fekvő és pedig a rosszcsüri 763 sz. tjkvben.

A +	1	rd.	172/2	hrsz.	ingatlanára	21	k.
„ „	2	„	243/1	„	„	320	„
„ „	3	„	481,482	„	„	07	„
„ „	4	„	822	„	„	65	„
„ „	5	„	3355	„	„	80	„
„ „	6	„	3576/1	„	„	11	„
„ „	7	„	3879	„	„	43	„
„ „	8	„	4338/2	„	„	13	„
„ „	10	„	5762	„	„	83	„
„ „	11	„	2731	„	„	17	„
„ „	12	„	1091	„	„	68	„
„ „	13	„	5275	„	„	29	„

becsértékben mint ezennel megállapitott kikiáltási árban, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan: **1907 évi május hó 15 napjának d. e. 9 órakor** Rosszcsür községben a községházánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

Árverezni szándékozós tartoznak az ingatlanok becsárának 10% át bánatpénzül készpénzben vagy az 1881. IX. tcz. 42 §-ban jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi november 1-én 3333 sz. a kelt Igazságügyministeri rendelet 8 §-ban kijelölt óvadékkezés értékpapirokban, a kiküldött kezehez letenni avagy az 1881 IX. tcz 170. §. értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Nagyszeben, 1907. február 11.
A kir. trvszk. mint tlv. hatóság.

Baka
tkv. egyesbiró

UN MOTOR cu benzin (Otto) de puterea unui cal, aproape nou, doreşte subscrisul, pentru a-şi putea lărgi atelierul, să-l pună în vânzare. Cei interesaţi se pot adresa zilnic la:

Ioan Handel
[84] 1—3 **Cisnădie (Heltau) Nr. 326**

Biblioteca
„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.	1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„	— 24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„	– ·24
„	4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„	—·80
„	5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„	1·60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„	7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„	—·—
„	8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„	9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„	10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„	—·—
„	11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„	12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„	—·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ

Din SIBIIU—NAGYSZEBEN

ofere spre cumpărare următoarele recuisite biericeşti

CĂDELNIŢE de fer nichelate	12·—
„ de argint de China	18·—
„ de argint de China	24·—
„ de argint de Alpaca	22·—
CANDILE argintate, dela cor. 10·50 până la	200·—
„ din argint de China dela cor. 14 până la	400·—

	9½	12	15 cm.
CĂLDĂRUŞE ptru apă sfinţită din argint de China	19·—	24·—	30·—
„ ptru apă sfinţită din argint de Alpaca	26·—	32·—	38·—

CANDELABRE de sticlă cristalină:

Inălţime	Diametrul	Nr.		
80	60	1772	pentru 6 lumini	28 —
80	60		pentru 6 lumini	23·40
80	45	1778	pentru 4 lumini	52·—
80	45	1778	pentru 6 lumini	70·—
90	55	1782	pentru 6 lumini	75·40
90	55	1782	pentru 8 lumini	98·80
120	80	1780	pentru 10 lumini	222·30
		1841	pentru 12 lumini	225·—
200	120	1783	pentru 30 lumini	466·—

CHIVOT de argint de China	118·—
„ de argint de China	92 —
CLOPOŢEL pentru altar, argintat cor. 4·—, 6·— şi	8·—
„ pentru altar, din argint de China cor 7 — până	10·—
CRUCI de lemn pictate simplu cor. 9·50, mai fine	12·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos gravat	15·40
„ din argint de China aurite, cu Domnul Christos gravat	19·50
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	28·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	32·—
SFEŞNICE din argint de China, 33 cm. înălţime	18·20
„ din argint de China, 42 cm. înălţime	26·—
„ din argint de China, 78 cm. înălţime	83·20
„ din argint de China, 100 cm. înălţime	100·—
RIPIDE din argint de China, prăgina de lemn cu 2 iconiţe în oleu	73·—
POTIRE din argint de China cu disc, 26½ cm. înălţime, discul şi interiorul potirului aurit	27·50
POTIRE din argint de China cu disc 26½ cm. înălţime, complet aurit	36·—
POTIRE cu disc, vasul şi discul din argint curat, iar piciorul din argint de China.	114 —
POTIRE cu disc, complet din argint curat	188·—
LINGURIŢE pentru cuminecătură, din argint de China, aurite	4·40
COPIE (cuţit) pentru agneţi, din argint de China, aurit	7·20
STEA pentru agneţi, bronz, aurită	5·60
„ pentru agneţi, din argint, aurită	12 —

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 6— Sibiiu — Nagyszeben.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 32 Sibiiu, Joi 22 Martie (4 Aprilie) 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Proiectul de lege

despre școalele poporale și naționalitățile.

De Dr. E. B.

Sub titlul acesta a apărut în Budapesta o broșură, scrisă în ungurește, în care se combate cu argumente puternice proiectul de lege al domnului conte *Apponyi*, asupra căruia mâne se va începe discuția în dieta țării. Cu permisiunea autorului, care e advocat în Budapesta, reproducem în întregime cuprinsul broșurei, după cum urmează:

Proiectul de lege prezentat parlamentului din partea conducătorului de mare nume al instrucțiunei publice maghiare, sub titlul regulării și îmbunătățirii salarelor învățătorești, a provocat printre cetățenii de buze nemaghiare o agitație și o mișcare atât de generală, încât, conziderând scopul, fără îndoială nobil și patriotic, precum și interesele materiale ale corpului învățătoresc, publicul maghiar a rămas surprins.

La început așa se părea, că mișcarea aceasta se estinde numai asupra conducătorilor și a credincioșilor din metropolia gr. ort. română, cari își tem autonomia bisericească; dar nu peste mult au luat asemenea poziție și Sașii prudenți și circumspecți din tabăra partidului guvernamental, al căror conzistoriu a adresat în aceiași chestie întregului guvern o reprezentațiune, după formă cam domoală, dar în fond foarte hotărâtă, iar cercurile electorale guvernamentale săsești au provocat pe deputații lor din parlament, să iee poziție energică față de proiectul de lege.

Toate reprezentațiunile se plâng deopotrivă, că acest proiect de lege compus și prezentat din partea guvernului fără ascultarea confesiunilor în prima linie interesate, tae adânc în cercul de drept garantat prin legi fundamentale pe seama confesiunilor susținătoare de școale, iar cu privire la regularea și ameliorarea salarelor învățătorești conține astfel de inovațiuni, cari impun susținătorilor de școale confesionale sarcini insuportabile, deoparte, iar de altă parte expun pe învățători, ba chiar și comunitățile bisericești, șicanărilor nemotivate, comise din partea autorităților civile, șicanări menite, în urma restrângerii cercului legal de competență al respectivelor organe bisericești, să subsape autoritatea acestora și să facă ilusoriu dreptul autonom al bisericelor susținătoare de școale.

Mai vine apoi dispoziția, care are de scop octroarea propunerii în limba maghiară în cursurile așa numite de repetiție, precum și propunerea comisiunii, după care în școalele poporale, în cari anumite procente de elevi sunt de buze maghiare, instrucția este a se face *numai* în limba maghiară, dispoziție, în care confesiunile jeluitoare văd o incercare de maghiarizare, lipsită de scop și volnică, contrară legilor fundamentale.

La această manifestație de protestare nu s'au alăturat până acuma Sârbii din patrie, dar rezervele acestora nu înseamnă nicidecât o mulțămire cu proiectul de lege, ci numai o apucătură de tactică, în scopul esoperării îndepărtării din scaun a patriarhului, mai urgisit de ei și decât proiectul de lege.

Față cu această mișcare, ivită ca o apariție simptomatică, opiniunea publică maghiară, care în urma prezentării grăbite, făcută prin surprindere, a proiectului, abia a avut vreme să se ocupe cu chestia atât de importanță și de delicată și să mediteze în liniște asupra ei, s'a pus pe punctul de vedere al negațiunii răci, și întocmai precum ministrul de culte n'a aflat de necesară ascultarea factorilor interesați, nici lumea politică, și în special presa maghiară, n'a luat în serios și n'a format obiect de apreciare obiectivă din strigările de alarmă ale bisericilor, ba le-a trecut chiar la activul agitațiunilor naționaliste și a trecut peste ele simplu la ordinea zilei.

Pe lângă astfel de premise, nu e de așteptat alta, decât că legislațiunea nu-și va bate mult capul cu plângerile ridicate, ci va rezolva proiectul de lege în mod sumar. Dar dacă privim mai adânc, cu ochi critici, la genesa chestiei, și precumpănim în mod obiectiv scopul proiectului și valoarea sa practică, nu putem să ne liniștim așa ușor. Cu atât mai puțin ne putem liniști, dacă *partea de drept și politică a proiectului o luăm în cercetare calmă și obiectivă.*

Fără îndoială, aflu că e o *greșală de formă* și pentru respectivii factori ofenzătoare înainte de toate acea procedură neexplicabilă, că ministrul reg. maghiar de culte, — fie și numai de dragul formei, — nu a ascultat mai nainte pe reprezentanții confesiunilor interesate, după cum a fost până acum obiceiul, care act de curtoasie la nici un caz nu putea să pericliteze crearea legii, dar liniștea spiritele agitate, și prin aceasta crea o situație mai liniștită, mai normală.

Ca om cunoscător de drept nu-mi pot închipui o resolvare corectă a vreunei chestii de interes public *fără ascultarea tuturor celor interesați*, fără ținerea în vedere a principiului „*audiatur et altera pars*". O astfel de procedură provoacă *neîncredere și antipatie* precum și o *resistență* de neînvinuit.

E dureros, că tocmai la acest proiect de mare însemnătate sunt de constatat astfel de apariții, și de aceea convingerea mea este, că în cazul menținerii și a votării neschimbate a aceluia, venind la rând intrarea în vigoare și executarea legii, situația ministrului de culte are să devină neplăcută, iar succesul așteptat dela lege poate să devină problematic.

Nu vreau să mă ocup acum cu partea *juridică* a proiectului și să arăt, că dispozițiile dificultate din proiect se lovesc de fapt de legile fundamentale, cari garantează un oarecare cerc de drept pe seama naționalităților și a bisericilor autonome, și nici să arăt, că oare corect și admisibil e peste tot, ca legi fundamentale (XX din 1848, IX, XXXVIII și XLIV din 1868) să fie schimbate în mod incidental, iar prin aceasta să fie slăbită puterea obligătoare a legilor, cari stabilesc cadrele drepturilor; ci știind prea bine, că diriguitorii afacerilor publice subordonează fără nici o remușcare chiar și conziderațiuni de drept conziderațiunilor politice, vreau de astădată să lămuresc pe scurt numai partea *politică* a proiectului, supunându-l unei examinări nepreocupate. Pentrucă ținând în vedere, ori scopul, ori efectul acestui proiect, trebue să recunoaștem, că dispozițiile ce le conține au considerațiuni și consecvențe politice cari merg foarte departe, și stabilirea lor formează cunoașterea valorii reale a proiectului. Condiția fiecărui prognostic de ceva încredere, este — *diagnoza corectă.*

Mânecând din acest punct de vedere, e de examinat, dacă *proiectul corăspunde scopurilor mari ale statului ungar, și dacă dispozițiile contemplate sunt acomodate pentru ajungerea acestui scop?*

Pe lângă scopul general al educării poporale, iasă la suprafață cel mai însemnat punct de vedere politic: consolidarea internă a statului ungar, ori *consolidarea națională*, un interes, care formează condiția principală, sine qua non, a greutății politice de rassă în patria noastră și garanția cea mai supremă a viitorului ei.

Se cere un optimism nemărginit, pentruca cineva să țină de realizabilă problema mare a regenerării și consolidării naționale, *fără cooperarea*, ori chiar *în contra bisericilor*, ca reprezentante naturale ale naționalităților din patrie, cari formează partea mai mare a poporațiunii, — în caz de necezitate poate chiar cu azistență de gendarmi. O astfel de întreprindere temerară ar avea de urmare o luptă vecinică, și prin urmare o conzumare de forțe ale țării, cu slăbirea greutății politice a acesteia (cum s'a întâmplat și până acuma), o luptă, din care dușmanii noștri interni și externi ar scoate numai curaj și putere pentru a ne umili și a ne exploata. (Va urma).

Dela Lugoj. Domnul *Dr. Aurel Vlad*, deputat dietal, care cunoaște bine situația in cercul electoral al Lugojului, fiindcă a fost de față la alegere, onorându-ne eri cu vizita, ne-a comunicat faptul, că datele pe baza cărora am scris primul din numărul trecut, și pe cari le-am scos din o gazetă maghiară, sunt greșite. In acest cerc electoral Românii au 2200 voturi, iar ceilalți 1800. Prin urmare, majoritatea Românilor, ținând cont de împrejurarea, că slujbașii din toate comunele votează cu candidatul stăpânirii, e relativ foarte mică. Diferința între majoritatea din anul trecut și cea de acum se esplică astfel, că la alegerea din anul trecut mulți dintre Nemții din Lugoj s'au abținut dela votare, de astă dată însă nu. Alegerea dela Lugoj a fost deci o alegere de model. Lucrul acesta îl confirmă și corespondentul nostru din Lugoj, care descrie mai la vale în mod amănunțit cele petrecute în acest cerc vrednic de toată lauda.

Alegerea dela Lugoj.

Corespondență particulară a „Teleg. Român."

— 31 Martie n.

In rândul trecut v'am împărtășit domnule redactor, pe scurt, știrea îmbucurătoare, că valorosul protopresbiter gr. or. al Lugojului, *Dr. George Popoviciu*, a fost reales Mercuri în 26 Martie, c. de deputat dietal în cercul electoral al Lugojului cu o majoritate de 159 voturi, față de koșutistul *A. Makay*, care a căzut acum a douaoară.

O învingere aceasta, care va fi scrisă în istoria activității noastre politice cu litere de aur, și care va servi neamului românesc drept pildă și isvor de îmbărbătare în toate acțiunile îndeplinite cu scopul de a conservà în popor conștiința vie și caldă a demnității naționale!

Precum înainte cu 30 ani eroii flăcăi dela Plevna cu piepturile lor de oțăl și cu prețul vieții lor au cucerit făimoasa redută Grivița, tot astfel vrednicii alegători români din cercul Lugojului, conduși de dragostea de neam, lege și moșie, au recucerit cetățuia lor proprie, la care râvneau și pe care doreau atât de mult s'o dobândească îngânfații impiegați ai sistemului șovinist de azi!

Strălucita biruință dela Lugoj a șters pata și rușinea dela Bocșa! Preoții rătăciți, învățătorii nesocotiți, și chinezii comunali trădători de prin cercul Bocșei, cari pentru banii lui Iuda și-au părăsit turma cuvântătoare, în fața isbândei dela Lugoj ispășască-și păcatul vătămător de neam, încingă-se cu brâul pocăinței, învălească-și capetele rușinate în saci cu cenușe, asculte glasul de mustrare al conștiinței și cutremure-se în tot internul lor privind cu ochii sufletelor lor împăienginiți de ceață orbitoare priveliștea măreață și înălțătoare de inimi, ce reprezintă actul alegerii dela Lugoj.

Oi călbejite, spălați-vă în lacul tămăduitor al Siloamului românesc și curățite întoarceți-vă în domeniul dreptății și al adevărului vecinic dumnezeesc!

•

Inaite de a descrie alegerea, cred că e bine să scot la iveală toate sforțările și machinațiunile taberei contrare, ce se nizuià cu toate mijloacele permise și nepermise de lege să se înstăpânească preste acest cerc românesc.

Indată după anularea mandatului, deja în 12 Martie c. au sosit în Lugoj peste 700 gendarmi, cari au fost împărțiți în grupe de câte 10, 20, ori 30 de persoane, prin comunele aparținătoare acestui cerc. Numărul lor apoi, până în preziua alegerii, s-a sporit la 1,200. Au fost recrutați și o mulțime de gendarmi călăreți din Hodmező-Vásárhely și Budapesta, mai ales pentru Lugoj, și pentru ziua de alegere.

Și s'au pus apoi pe lucru. Circulau stradele și pe fiecare biet sătean îl luau la întrebări, că unde merge, ce afaceri are, și în caprițiul lor adeseori îl duceau la casa comunală, să se legitimeze. Mai ales preoții și învățătorii erau urmăriți la tot pașul, ziua și noaptea. Lor nu le era permis să comunice cu poporenii lor din sat. Când se întâlneau 2—3 oameni, odată erau împrăștiați și loviți cu patul puștii, în caz de nesupunere. Spionau apoi pe la ferești, și unde vedeau lumină, pândeau doar găsăsc vre'un complot. Ear poporul tăceà și răbdà.

In tabăra maghiarimei se făceau combinaţiuni pentru a-şi căută un candidat. Kossuthiştii agitaţi de clica jidovească Rozenthal et Comp, pretindeau cercul pe seama lor, argumentând, că numai graţie ostenelelor lor s'a nimicit mandatul lui *Popoviciu*, Andrassyiştii pe de altă parte voiau să candideze pe unul cu program constituţional. Kussuthiştii au candidat pe Dr. *August Mokay*, constituţionalii pe marele proprietar G. *Rohonczy*. Acesta venind la Lugoj, şi provăzând greutăţile, se retrage. Constituţionalii candidează acum pe *Eugen Rónay*, fostul comite suprem al Torontalului. Acesta îşi ţine vorbirea de de program. Peste 2 zile vine însă la Lugoj guralivul *Bela Barabás*, vicepresidentul partidului Kossuthist, se pune în legătură telefonică cu toate comunele maghiare colonizate din cerc, ţine o strajnică vorbire, bagatelizând pactul cu Austria, se foloseşte apoi de o apucătură rafinată şi trimite lui Rónay o epistolă ameninţătoare, în care îi declară, că în caz dacă va trebuì să se facă balotagiu între Dr. Popoviciu şi Rónay, kossuthiştii se vor abţinea dela votare. Epistola şi-a avut efectul, căci Rónay pentru „*salvarea maghiarismului*“ se retrage.

Dupăce ministrul *Kossuth* oarecum în numele coaliţiei — dar fără consâmţământul lui Andrássy — trimite o telegramă de îmbărbătare clubului independist de aici, vine acum şi fostul ministru Coloman *Széll*, prezidentul partidului constituţional, şi într'o epistolă adresată prezidentului clubului constituţional, Fr. *Suttág*, roagă partidul, ca, „*minden egyébbtől eltekintve*“ să se înroleze toţi sub steagul independist, spre a nimici pe Românii naţionalişti.

In faţa „primejdiei“ partidele se împacă. In 24 Martie candidatul Dr. A. Makay îşi ţine vorbirea de program. Vorbăreţul Béla *Barabás* vine şi de astădată la Lugoj, asistat de deputaţii Francisc *Steiner* şi Dr. Friederic *Hajdu* (al Făgetului). Toţi patru rostesc vorbiri fulminante, slujbaşii şi plebea se însufleţeşte, iar sala dela hotelul „Regele Ungariei“ răsună de cântarea lui Kossuth şi de Himnusz-ul lui Vörösmarty.

Acum era vorba numai de partidul maghiar, ce aveà să răpună pe cel român! Şi sberau în biruinţă, mai ales că o sumedenie de corteşi — şi mai grei şi mai de calibrul „grofului Ronghioş“ — erau trimişi prin comune, să rupă din tabăra noastră voturi româneşti!

Dar nici membrii partidului naţional de aici n'au stat cu mânile în sân. După măreaţa adunare de candidare ţinută aici, în care mii de suflete sub un entuziazm de nedescris şi pe lângă juruinţă isvorâtă din inimi curate au proclamat de nou candidat pe protopresbiterul Dr. G. *Popoviciu*, — deputaţii români prezenţi, şi anume T. *Mihali*, Dr. *Stefan C. Pop*, Dr. *Suciu* şi C. *Bredicean*, dimpreună cu candidatul român, au cutreerat mai toate comunele din acest cerc, pe unde au fost primiţi cu însufleţire neţărmurită.

Nu-i vorbă, de şicanări au cam avut parte, poporul însă ţinea la dânşii ca la apostolii neamului, şi sub impresiunea vorbirilor calde pare că vedeai, cum li-se redeşteaptă şi oţeleşte *conştiinţa naţională*, pe carea nici porţile iadului nu o vor mai putea birui!

*

Se apropie ziua de alegere. E fixată pe Mercuri în 27 Martie n. Aparţinând acestui cerc comune foarte multe, se decide, că votarea să se facă la trei comisiuni, De prezident general e numit protonotariul comitatens, Dr. Zoltan *Talajdy*. De prezidenţi, viceprezidenţi şi notari sunt aleşi mai tot slujbaşi din administraţia municipală. Norocul nostru, că am putut alege dintre ai noştri batăr bărbaţi de încredere. Anume la comisia I. au fos aleşi Dr. Nicolae *Petroviciu* şi Dr. Aurel *Văleau*; la a II. Dr. Ioan *Nedelcu* şi Dr. Petru *Maier*; la a III. Dr. L. *Cigărean* şi Dr. C. *Galici*. In piaţa Izabela s'a clădit o baracă mare de scânduri, cu trei despărţăminte, fiecare cu câte 2 întrări opuse, pe sama partidelor luptace.

Tabăra contrară era sigură şi *jura*, că va învinge, noi din contră *tăceam* şi *speram*, că vom birui. Dintre multele lor lamentări publicate prin ziarele lor din loc, eu din parte-mi şi cu mine toată lumea românească a primit cu satisfacţie următoarea declaraţie a lor, şi anume: „Unterliegen aber die ungarischen Parteien und siegt die Fahne de rumänischen Nationalpartei abermals, *so kann das als ein Beweis gelten*, *dass die Anfechtungen der vorherigen Wahl einer Berechtigung entbehrten*“.

Deja Marţi, în preziua alegerii, fiind zi de târg de săptămână, se observase o mişcare neobicinuită. Prin toate stradele Lugojului, mai ales în partea românească, erau postaţi tot la 50 paşi câte 2 jandarmi, spre a ne împedeca să comunicăm cu cei de prin comune. Eram dornici să ştim cum stăm. Şi primiam răspunsul laconic, că stăm foarte bine. Auziam însă şi veşti rele. Comuna Furdia cea cu 116 voturi e răpită! Comunele Zold şi Lugojel asemenea! Apoi că din multe comune câte 4—5 „măcăiţi“ au trecut în tabăra lui Makay. Iar aserţiunile acestea în parte erau adevărate căci corteşii lui Makay mai ales în cercul pretorial al Begheiului, ajutoraţi de protopretorele Podrászky şi de notarii comunali, cutreerau satele în liberă voe, duceau pe cei slabi de înger la casa comunală, îi mituiau cu bani şi îi duceau apoi cu trei zile înainte într'un birt unguresc din Balinţ, unde au fost ţinuţi tot în beuturi, şi apoi ameţiţi ca vai de ei au fost aduşi cu trenul în presara alegerii la Lugoj. Aici apoi au fost baricadaţi într'un birt pustiu din partea germână, unde s'a continuat cheful până în ziua alegerii. In chipul acesta au fost aduşi vre-o 50 furdieni, vre-o 14 zoldeni şi alte uscături, cu totul vre-o 120,

„Cari bieţii ş'au măcăit
Ş'apoi rău s'ai mai căit!“

Drul V. *Branişte* îi cercetează, iar ei plini de ruşine îşi ascund feţele şi vre-o câţiva dintre ei, pe lângă toată paza gendarmilor, mustraţi de conştiinţă, în decursul nopţii fug în tabăra noastră.

O seamă din alegătorii români din comunele îndepărtate şi mai ales aceia, cari se temeau, că nu vor fi îngăduiţi să vină la alegere, au sosit încă în preziua alegerii. Aceştia ca odinioară creştinii primitivi, se ascundeau pe unde puteau „*de frica jidovilor*“.

Marţi seara pe la orele 7 jandarmii au comis un act de volnicie ne mai pomenită. In localul redacţiei „*Drapelului*“ candidatul Dr. G. Popoviciu, deputaţii C. Brediceanu, Dr. Stefan C. Pop, Dr. Ioan Suciu şi Dr. Aurel Vlad conferau asupra celor de făcut în ziua de alegere. Când de-odată apare în sală sergentul Vincze, împreună cu alţi patru jandarmi, şi „în numele legii“ provoacă pe cei prezenţi să părăsească localul imediat. In faţa acestei obrăznicii deputaţii se revoaltă. Doi dintre jandarmi ridică puştile pentru a puşca. Deputatul C. Brediceanu chiamă la telefon pe prezidentul alegerii. Acesta vine în persoană şi dă explicările recerute, taxând purtarea jandarmilor de un abuz (tulkapás) şi cerându-şi scuzele. Cazul acesta va da anză la juste interpelări şi în dietă.

*

Iată şi ziua alegerii! Palidele raze ale soarelui de primăvară inspiră în noi nădejdi de biruinţă. Aşteptam cu dor să sosească mult iubiţii noştri alegători. Se dase porunca, că nici unui alegător nu e permis să între în oraş înainte de orele 6. Dar iată-i că vin! Pe strada Timişoarei se vede un convoiu de trăsuri încărcate cu românaşi. Intr'o linişte tainică se opresc înaintea vastei curţi dela biserica gr. or. Tăcuţi, serioşi fără steaguri, fără „frunză verde“ spaima lui Hock, fără aclamaţiuni de „Să trăiască“, dar cu feţele zâmbitoare se coboară rând pe rând şi întră plini de încredere în Dzeu, în curtea bisericii, locul taberei noastre! Işi mai fac câte o sfântă cruce şi se retrag, spre a-şi destăinui năcazurile şi doririle.

Dinspre strada Făgetului iată alt convoiu de trăsuri, cu alegători din alte comune, dar vin iar în tăcere conscii fiind, că au venit să săvârşească un important act naţional! Şi harnicii aranjatori lugojeni îi primesc cu drag, cu manifestaţiuni calde, dar tainice.

Şi tot aşa şi iar aşa soseau grupuri de alegători din toate comunele. Ne povesteau de oile rătăcite, ademenite şi corupte prin făgăduieli şi bani de corteşii taberii contrare!

La orele 8 şi jumăt. prezidentul enunţă, că sunt doi candidaţi. Se sortează, care partidă să înceapă votarea. Norocul e partea lui Makay. *Ei* încep votarea. Bucurie mare în tabăra lui Israil, dar: „Wer zuletzt lacht, lacht am besten!“

La comisia I. votează mai întâiu Lugojul german, la a II-a Lugojul român, la a III-a comuna Szapáryfalva. Două fanfare şvăbeşti Vecseháza şi Daruvár despică văzduhul. Cântecul lui Kossuth, Himnusz-ul şi Szózat-ul răsună alternativ în tabăra independistă. Hohote, răsăte, jocuri şi sbierături, fâlfâituri de steaguri, pene şi cocarde ungureşti, vorbe despreţuitoare adresate partidei noastre de către cei beţi şi turmentaţi: iată schiţa calaidoscopică a taberei contrare. Şi când se temeau, că însufleţirea începe a scădea, cei 4 deputaţi prezenţi, şi anume Ernest Baloghy, Petru Dobroslav, Andor Korda şi Francisc Steiner se întreceau în vorbiri entuziaste, îmbărbătând gloata la luptă împotriva „*dujmanului comun*“.

Oropsiţii şi pripăşiţii neamului din tabăra contrară erau de compătimit. Se căiau de faptul tradării, dar era prea târziu. Mulţi dintre ei plângeau de ruşine şi remuşcare, se simţiau în element străin şi oftau după „ortacii“ lor! Ba unii demascând mituirea, cu bărbăţie votau cu Dr. Popoviciu.

In tabăra noastră ordine exemplară. Fiecare comună era postată deosebit, iar vătavul purta o tăbliţă cu numele comunei. Aştepta rândul să între în luptă. Preotul şi învăţătorul era în fruntea ei. Liniştiţi şi cu fruntea ridicată păşeau în şiruri duple spre locul de alegere. Acolo aşteptau şi conversau intim cu piepturile pline de nădejdi de izbândă. Ba unii la vederea corteşilor împănaţi riscau vorbele:

„Roşu, alb şi verde
Măcaie iară perde!“

Până după orele 3 partida lui Makay ajunsese în avans aproape cu 900 voturi faţă de noi. Bucuria lor era sălbatică. Au urmat acum comunele noastre şi încetul cu încetul am adus situaţia în echilibru. Fanfarăle din tabăra contrară amuţesc. Câte un desperat strigăt de „Éljen“ se mai aude. Ii apucă apoi frigurile desnădăjduirii. Corteşii se svârcolesc, răsbat în tabăra noastră. Noi îi privim cu dispreţ zimbitor şi le arătăm drumul, pe unde au venit. Se duc opăriţi.

Deputatul C. *Brediceanu* întră în tabăra contrară şi imediat se reîntoarce întovărăşit de deputaţii kossuthişti. „Poftiţi şi vedeţi tabăra noastră, le zice el, — şi învăţaţi dela al nostru popor năpustit, cum ştie el să-şi apere dreptul şi să cinstească legea!“ Deputaţii încremenesc văzând atâta disciplină. Ardeleanul *Korda* zice, că: *ez a politikai éretségnek netovábbja*“, iar deputatul *Baloghy* exclamă, că aşa o alegere curată nu s'a mai întâmplat de când există Ungaria! Chiar maiorul comandant al jandarmilor s'a exprimat, că: „*nu pentru acestia*, arătând spre Români, „*ci pentru aceia de dincolo văd că am adus a'âta spuză de jandarmi*!“

Şi acum se încep şicanele. Prezidenţii comisiunilor încep să trăgăneze votarea. Jandarmii călăreţi caută să provoace vreo ciocnire, spre a împedeca finalizarea alegerii. Sar cu caii pe trotoare, damele ţipă şi fug înspăimântate şi numai sângelui rece al alegătorilor şi precauţiunei conducătorilor e de a se mulţămi, că nu s'a vărsat sânge.

Dincolo desperarea începe a lua dimensiuni tot mai mari, la noi însă nădejdea se potenţează tot mai mult. Şi acum corteşii împănaţi cu sau fără câte un jandarm umblă cu trăsurile în ruptul capului după alegători de toate nuanţele. Dar înzadar. Noi dăm tot înainte, ei stagnează. Corteşii merg cu trăsurile după câte un slăbănog sau morbos şi prin comunele învecinate. Pe la orele 8 numai era puiu de om în partea contrară.

Se fixează orele de încheiere la cele 3 comisiuni. *Ei* se lăudau, că mai au o puternică rezervă, ceeace ne-a pus pe gânduri. Telefonul dela redacţia „*Drapelului*“ era asaltat din toate părţile. Ştire pozitivă nu le puteam da. In sfârşit pe la orele 10 ştiam deja că am *învins*! Cei prezenţi în localul de redacţie felicită călduros pe domnul Dr. *George Popoviciu*.

La orele 11 şi jumătate din noapte se publică resultatul alegerii. De dimineaţa şi cât a ţinut ziua nu s'a auzit nici o manifestaţie de bucurie. Acum însă apar ca din fundul pământului sute şi mii de alegători, încungiură pe iubitul lor deputat şi între ovaţiuni frenetice de se cutremurà Lugojul, îl condue la locul de alegere.

Prezidentul Dr. Z. Talajdy publică rezultatul alegerii:

Dr. G. *Popoviciu* 1774.

Dr. A. *Makay* 1615 voturi. *Domnul Dr. George Popoviciu e proclamat deputat ales al cercului electoral al Lugojului cu o majoritate de 159 voturi.*

Intre furtunoase ovaţiuni de „Să trăiască!“ iubitul nostru deputat e condus de 2 mii de oameni până la locuinţa sa, unde alesul mulţămeşte mai întâiu lui Dumnezeu pentru isbândă, apoi mulţămeşte alegătorilor şi îndeosebi acum colegilor lui deputaţi pentru ostenelele aduse şi promite că-şi va jertfi tot restul vieţii pentru *limbă, lege, neam şi patrie!*

Inflăcăratul naţionalist, deputatul Dr. Stefan C. *Pop* ţine apoi mulţimei o vorbire înfocată, în care expune greutăţile şi şicanele de tot soiul îndurate în zilele din urmă, felicită pe nou alesul deputat, îl îmbrăţoşază cu ochii plini de lacrămi şi în urmă mulţămeşte vrednicilor alegători pentru ţinuta lor bărbătească.

Cea mai mare parte din alegători s'au adunat apoi în sala cea mare a „Concordiei“ unde deputaţii Dr. S. C. Pop, Dr. A. Vlad, C. Brediceanu şi Dr. Ioan Suciu au ţinut alegătorilor vorbiri însufleţitoare, îndemnându-i la statornicie, solidaritate şi unire. Grosul alegătorilor şi-a petrecut în cântări până în zori, când apoi după această învingere strălucită s'au reîntors toţi plini de mândrie prin comunele lor, bucurie mare să le spună celor de acasă.

Astfel a decurs memorabila alegere dela Lugoj!

Români din patru unghiuri, strigaţi împreună cu mine:

Trăiască deputatul Dr. George Popoviciu! Trăiască iubiţii nostri deputaţi! Trăiască neînfricaţii alegători din cercul Lugojului! Trăiască aranjerii lugojeni!

Fraţi români din alte cercuri! Scoateţi învăţăminte din alegerea aceasta memorabilă.

G. J.

Adunări de protestare.

Luni s'a ţinut o impunătoare adunare poporală în *Arad*, în scopul de a protesta în contra proiectului de lege al contelui *Apponyi*. Au participat multe mii de oameni. Adunarea s'a ţinut în piaţa din faţa catedralei. A fost prezidată de dnul *Mihail Velici*, şi a votat o energică rezoluţiune de protestare, în care se cere şi convocarea unei adunări a întregei naţiuni române din statul ungar. Mulţimea s'a dus apoi la reşedinţa Preasfinţitului Episcop *I. I. Papp*, şi a manifestat. A vorbit *M. Velici*, iar P. S. Sa a răspuns, că va rămânea pe calea datoriei, impusă de responzabilitatea ce o are în faţa istoriei. A dat apoi binecuvântare mulţimei.

Adunare poporală s'a ţinut Duminecă în *Nădlac*, comună fruntaşe în dieceza Aradului. Aci asemenea s'a votat un proiect de rezoluţiune în care se ridică protest în contra tendinţelor de maghiarizare.

In *Făgăraş* s'a ţinut apoi eri, Marţi, 2 Aprilie n. o adunare poporală foarte bine cercetată. Au fost de faţă multe mii de oameni. Despre decurgerea ei vom aduce în numărul viitor un raport amănunţit, primit la încheerea numărului de astăzi.

Imposantă a fost şi adunarea

Sârbilor, ţinută Duminecă în *Becicherecul mare* (Banat), a cărei însemnătate a crescut prin faptul, că *damele sârbe au presentat presidentului adunării un protest propriu al lor, provăzut cu 30.000 de subscrieri, cu rugarea ca să-l înainteze guvernului unguresc.*

Protest.

Comitetul parohial al bisericei gr. ort. române din *Lipova*, dieceza Aradului, a luat în şedinţa din 11/24 Martie următorul concluz votat cu unanimitate:

1. Considerând, că una dintre agendele principale ce cad în sfera de activitate a fiecărui comitet parohial este a apăra şi susţineà în întregime drepturile şi aşezămintele bisericei şi şcoalei noastre confesionale, fiica bisericei, şi a tracta şi îngriji de aflarea mijloacelor pentru dotaţiunea parohilor, învăţătorilor şi a tuturor celor ce stau în serviciul bisericei şi şcoalei confesionale.

2. Considerând, că e dreptul stabilit şi sancţionat prin legea noastră fundamentală aşi alege în mod autonom şi fără de nici o ingerinţă străină, însuşi poporul pe parohii bisericei, pe învăţătorii şcoalelor confesionale şi pe toţi ceice stau în serviciul bisericei şi şcoalei.

3. Considerând, că în sfera de activitate a comitetelor parohiale cade şi apărarea vazei şi onoarei bisericei gr. or. române în înţelesul legilor.

4. Considerând, că poporul nostru sub scutul bisericei cu mari jertfe a înfiinţat, a susţinut şi susţine şcoalele noastre confesionale şi ca răsplată pentru jertfele aduse a avut şi are mângăerea, că a izbutit a pune bază la o educaţiune moralã-religioasă, prin care se cresc cetăţeni morali-religioşi, stâlpi sinceri şi puternici ai bisericei neamului nostru românesc şi ai iubitei noastre patrii.

5. Considerând, că proiectul de lege presentat dietei de ministrul de culte şi instrucţiune publică Apponyi, referitor la şcoalele noastre confesionale şi la salarisarea învăţătorilor noştri, cum şi condiţiunile sub cari acest proiect maschează o îmbunătăţire a sorţii învăţătorilor noştri jigneşte şi vatămă adânc drepturile bisericei noastre gr. or. române autonome şi sistează tot lacaracterul confesional al şcoalelor noastre.

6. Considerând, că acest proiect este în flagrantă contrazicere chiar cu punctul 1 din dispoziţiunile generale ale statutului organic, sancţionat şi inarticulat ca lege.

7. Considerând, că şcoala confesională a fost totdeauna şi este şi azi cel mai puternic mijloc pentru conservarea bisericei, prin proiectul de lege şcolar al lui Apponyi se ia bisericei din mână acest mijloc de existenţă, căci şcoala se ia de sub scutul bisericei şi se pune la dispoziţiunea exclusivă şi sub autoritatea ministrului de culte şi instrucţiune publică etc. etc.

In faţa acestor şi altor consideraţiuni de aceaşi valoare distructivă ce le oferă şi le-ar aduce cu sine acel proiect, dacă din nefericire ar deveni lege, cari toate sunt tot atâtea primejdii pentru existenţa şi desvoltarea firească a bisericei şi a poporului nostru românesc: comitetul parohial îngrijat de existenţa şi desvoltarea bisericei gr. or. române şi şcoalei sale confesionale şi în legătură cu aceasta îngrijat de fericirea şi prosperarea poporului român, în unanimitate aduce următorul

Concluz:

Comitetul par. g. or. român din *Lipova* faţă de proiectul prezentat dietei de ministrul cultelor şi al instrucţiunii publice Apponyi, referitor la şcoalele noastre confesionale, ridică protest solemn, şi alăturându-se la procedura prea bunilor săi Arhierei ai bisericei noastre române gr. or., întreprinsă de ei prin prezentarea la locul competent a memorandului bisericei contra acelui proiect îi roagă cu umilinţă a continua lupta, în cadrele legii şi a întreveni în caz de lipsă şi la factorul suprem legal constituţional şi a exopera, ori modificarea proectului din cestiune în conzonanţă cu legile din 1869 încă în vigoare şi cu consideraţiune la caracterul confesional al şcoalelor noastre şi la susţinerea intactă a autonomiei noastre bisericeşti gr. or. rom., ori a împedeca de a deveni lege acel proiect al lui Apponyi, referitor la şcoalele noastre confesionale şi a cere dela cel ce a sancţionat legea fundamentală, Statutul organic al bisericei noastre, să impună guvernului Său, nu se distrugă ci să păzească şi respecteze această lege.

Asigurăm pe iubiţii noştri Arhierei, capii legali şi întăriţi de Maiestatea Sa prea bunul nostru rege, ca capi şi conducători legali ai bisericei noastre gr. or. rom. că preoţimea, învăţătorimea şi inteligenţa şi poporul drept credincios al bisericei noastre rom. gr. or. va fi totdeauna cu Arhiereii Săi intr'u apărarea drepturilor, vazei şi onoarei şi a susţinerii bisericei şi şcoalei noastre confesionale.

Precum ca fii buni şi credincioşi ai patriei noastre iubite am sacrificat şi vom sacrifica tot ce ni se va cere pentru susţinerea intactă şi pentru fericirea acestei patrii, tot asemenea ca fii credincioşi ai neamului nostru românesc, ai bisericei şi şcoalei noastre confesionale, vom lupta în cadrul legilor şi vom sacrifica totul pentru susţinerea intactă a neamului, a limbei şi datinelor noastre străbune, a bisericei noastre gr. or. române, naţionale şi a şcoalei noastre confesionale.

NOUTĂŢI.

„Albina“ pentru gimnaziul din Brad. Institutul de credit şi economii *„Albina“* din Sibiiu, a votat pentru gimnaziul din Brad suma de 10,000 cor., din care sumă 2000 cor. le-a solvit la cassa arhidiecezană din Sibiiu.

*

Avansare. Colonelul *Mihail Şandru*, comandantul regimentului 2 de infanterie din Sibiiu, a fost numit comandant de brigadă la Braşov.

*

Caz de moarte. Dupăcum ni-se scrie din Sighişoara, Sâmbătă în 17 Martie a. c. la orele 9 din zi a răposat tatăl colaboratorului nostru extern, dl Dr. Nicolae *Regman*, candidat de profesor, în Sighişoara în etate de 72 ani. Dumnezeu să-l odihnească în pace. Familiei întristate exprimăm condolenţe. Decedatul e deplâns afară de colaboratorul nostru încă de văduva *Elena* credincioasa sa soţie, de fiica *Elena* măr. *Muntean* şi de ginerile *Chirion Muntean*, preot.

*

Pentru gimnaziul român gr. or. din Brad. au întrat la direcţiunea gimnazială următoarele contribuiri mai însemnate: Dr. Eusebiu Roşca, protosincel, dir. sem., Sibiiu 200 cor., „Bistriţana“, institut de credit şi economii, Bistriţa 200 cor., „Bihoreana“, institut de credit şi economii, Oradea-mare, din ofertul de 1000 cor. a depus 200 cor. Au făcut ofert: Dr. Teodor Pop, adv., Hălmagiu, Silviu Cutean, Sabin Banciu, oficeri, Brad, Zeno Rozvány, Ilia-Murăşană, Nicolae Timbuş, măcelar, Brad, Vasile Giurgiu, preot, Vaţa-de-sus, Mihail Perian, plugar, Mesteacăn, fiecare câte 200 cor. Laudă şi mărire lor!

Direcţiunea gimnaz.

*

Adunare poporală. Locuitorii cercurilor pretoriale *B.-Huedin* (Bánffyhunyad) şi *Hida* (Hidalmás) sunt convocaţi la adunarea poporală, ce se va ţineà în *Fildul-de-jos* în 8 Aprilie st. n. 1907 în curtea şcoalei române gr. cat. la 1 oară după miazăzi cu următorul program: 1. Deschiderea adunării. 2. Votul universal. 3. Libertatea presei şi a întrunirilor. 4. Proiectul de lege asupra şcoalelor şi învăţătorilor poporali confesionali. 5. Proiect de resoluţiune. 6. Inchiderea adunării. Convocarea e subscrisă de mulţi fruntaşi români din acele părţi.

*

Români decoraţi de Sultan. Generalul român Mavrocordat, adjutant regal, generalul A. Robescu, măestru al curţii princiare şi dl Diamandi, şef de secţiune la ministerul de externe, au fost decoraţi cu marele cordon al ordinului Mejidie. Două dame de onoare au primit ordinul Nişa i Sefacat clasa a doua. Sultanul a mai decorat şi alţi funcţionari români.

*

Maiestatea Sa, va merge în zilele acestea la Praga, după cum promisese. Va fi însoţit de ministrul prezident austriac Beck şi de ministrii Prade, Paţak, Marchet şi Fort. Oraşul Praga se pregăteşte să-i facă primire strălucită.

*

Impăratul german Wilhelm II. la Viena. După ştirile ce sosesc din Berlin, împăratul german va veni cu începutul lui Iunie pentru o zi la Viena, ca să asiste la desvălirea monumentului împărătesei Elisaveta.

*

† Ioan Pop de Alamor, funcţionar la guvernul regnicolar din Serajevo a decedat Vineri, în 29 Martie nou la orele 4 d. a. în etate de 62 de ani. Il deplânge văduva *Vincenţa*, şi fii Ioan, Aurel şi Sabin, precum şi număroase alte rudenii.

*

† Severul Ionel Axente în etate de 3 luni, a răposat în Domnul, Marţi, 1 Aprilie n. a. c. în Sibiiu. Il deplâng întristaţii părinţi Dumitru şi Ana Axente, precum şi părinţii acestora.

*

Dela cassa arhidiecezană. Pentru gimnaziul din Brad au mai întrat următoarele oferte: Din Beclean 71·18 cor., din Breaza 42·68 cor., din Vima mică 6 cor., din Bulzeştii-de-sus 14 cor., din Beşineu 13·94 cor., din Dobârca 19·28 cor., din Ozun 12·4 cor., din Zagon 17 90 cor., din Cornăţel 32 20 cor., şi din Sibiiu suburbiul Iozefin 97·30 cor., adunaţi dela următorii: Mateiu Voileanu 50 cor., Demetriu Câmpean 20 cor., Petru Simtion 10 cor., Nicolau E. Iordan, Nicolae Joandrea, Georg Pettkesku, câte 2 cor., Iosif Marcu sen., Ioan Logojan, Petru Simtion jun., Elisabeta Poponea, Lazar Ţărean, Toma Joandrea, Iosif Marcu jun., Ana Imbăruşiu vd., câte 1 cor. Câţiva cu sume mai mici.

*

Lupta pentru şcoale. In congregaţia dela Aiud canonicii *Gavril Pop* şi *Dr. A. Bunea* au făcut propunerea, ca însuşi comitatul să ceară retragerea proiectului lui Apponyi.

*

Inundarea Tisei. Lângă Csongrad şi în locul unde se revarsă Crişul, a crescut Tisa aşa de tare, încât a eşit din alvie şi a acoperit ţinuturi întregi cu apă. Locuitorii acestui ţinut sunt în o panică grozavă.

*

Catastrofă în minele dela Drye-Fontaine. Din Iohannesburg se vesteşte, că în baia dela Drye-Fontaine au explodat două lăzi pline cu dinamită. In urma sguduirei puternice au fost omorâţi doi albi şi 15 indigeni. Trei albi şi 16 indigeni au fost răniţi.

*

Nouă biserică românească în America. In oraşul Saroyer (statul Dacota, America) s'a zidit biserică românească; sfinţirea ei va avea loc în primăvara aceasta. Preot român e *Benedict Iliescu.*

*

Portretul lui Shakespeare. Intr'un sat de lângă Darghingtou (Anglia) s'a descoperit un vechiu portret al lui Shakespeare, care se presupune că a fost pictat în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. El reprezintă pe poet la vârsta de 30 ani.

*

Gorkij bolnav. Renumitul scriitor rus Maxim Gorkij reîntorcându-se în zilele trecute din America, a sosit în Roma, unde s'a stabilit, dar acum zace greu bolnav.

*

Armata papei. Conform unor ştiri, Papa Piu X a dat un ordin de zi armatei Sale din Vatican, puindu-le soldaţilor la inimă, că nu ajung exerciţiile corporale, ci e necesar ca soldatul papal să se ştie şi *ruga* lui Dzeu. Papa a luat această măsură pentru-că a văzut, că de un timp încoace un spirit de scepticism, lâncezăşte curajul soldaţilor din Vatican. Papa are patru corpuri de armată, între cari corpul compus din tineri recrutaţi din familiile aristocrate va fi înlocuit cu elemente democratice.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, următoarele dşoare participante la şcoala de dans de sub conducerea controlorului „Reuniunei sod. rom. din Sibiiu“, dl Nic. Stoica în calitate de instructor, au dăruit şi anume: Paraschiva Apolzan, Ana Negruţiu, Paraschiva Drăgan, Maria Ciontea, Elena Avrigean, fiecare câte 2 cor. 40 bani, Mărioara Lugojan 2 cor., Elena Veştemean şi N. N., câte 40 bani.

Multămită.

Prieteni şi cunoscuţi, cari din tristul incident al pierderii iubitei şi neuitatei mele soţii, **Victoria**, şi-au adus aminte de nespusa mea durere şi s'au grăbit a mă mângăia prin condolenţe, sunt rugaţi să primească pe calea aceasta respectuoasele şi sincerile mele mulţămite. Cetea, 5 Martie 1907.

Ioan Neagoe, preot.

Farmacie românească. Ne permitem a recomanda atenţiunii On. public din Alba Iulia şi jur, că farmacia „la sf. Stefan“ din piaţa Alba-Iuliei (lângă casa orăşenească) odinioară a dlui Leo Storffer, trece cu ziua de 4 Aprilie a. c. în proprietatea dlui *Nic. Vlad*, farmacist în Orăştie. Cunoscând renumele bun ce şi l-a câştigat această firmă în piaţa Orăştiei, nu ne îndoim, că şi farmacia cea nouă din piaţa Alba-Iuliei, condusă de fiul dsale, dl *Virgil Vlad*, se va nizui ca în curând să-şi câştige prin satisfacerea tuturor aşteptărilor muşteriilor săi, cea mai mare şi mai deplină încredere. [78] 4—5

Oficială.

Se atrage luarea aminte a preoţilor din arhidieceză, şi în deosebi a celor de nou instituiţi, că — pe temeiul statutelor fondului de penziuni — are să se poarte un *disc anume* pentru acel fond.

a) în Dumineca Floriilor şi

b) a doua zi de Rusalii.

Banii incurşi se trimit oficiilor protopopeşti în fiecare caz *numai decât.* Ordin nou nu se mai dă în această privinţă.

*

Parohii să se convingă nemijlocit, dacă epitropiile au solvit premiile de asigurare, şi taxele fondului de penzie, luând — la caz de lipsă imediate măsuri pentru achitare.

Din public.[*]

Mulţămite publice.

La producţiunea şcolară din 18 Februarie v. c. aranjată de corpul învăţătoresc din Răşinari au binevoit a contribui următorii domni şi doamne:

Iubitul nostru poet, secretarul literar al „Asociaţiunii“ dl Octavian Goga 15 volume pentru biblioteca şcoalei noastre, în valoare de 25 cor., Victor Brote, silvicultor 10 cor., Văd. Maria Dr. Maier, prot. 6 cor., Iacob Ciucean, primar com. 5 cor., Sora C. Mitrea nr. 569, 4 cor., Dr. Ioan Bucur, medic comunal, Mihail Jurca, not. com., Eremia Dancăş, comerc., fiecare câte 2 cor., fam. Iosif Marcu, Sibiiu, fiecare câte 3 cor., Maniu Lungu, paroh, Bucur Dancăş jun., ambii câte 2 cor. 60 fileri, Alăman Dancăş, poştar 2 cor. 20 fil., Emilia Cioran, paroh, Romul Constantinescu, paroh, Nicolae Giurcoiu 709, Aurel Salca, Dumitru Suroiu, vicenotar, Coman Droc, comerc., Dumitru Dădârlat, comerc., fiecare câte 2 cor., Bucur Ţincu, comerc. 1 cor. 80 fileri, Nicolae Vidrighin 1 cor. 30 fileri, Ioan Cioran, Nicolae Lungu, Ioan Renţa, George Stoica, Savu Lungu, Vasile Ilcuş, Maniu Isdrailă, Alăman Duca, Şerban Ilcuş, Nicolae Creţu, Bucur Mitrea, Şerban Marcu, Oprea Cioconea, Ioan Lubinschi, Bucur Ţincu, fiecare câte 1 cor. 20 fileri, Maria Dr. Crişan, Iulia Dancăş, Nicolae Fleschin, vicenotar, Ioan Neagu, înv., (ambii din Poplaca), Coman Hămbăşan director şcolar în pens., Ioan Lungu, Eugenia Rădescu, învăţăt. la asil, Stanca Albu, Nicolae Creţu, ped., Ioan Mancrăvean, ped., Petru Isdrailă, Bucur Suroiu, Ioan Poplăcenel, fiecare câte 1 cor., Emilian Crăciun, teolog, Bucur Lungu, Maria Bogdan, Ioan Giurculeţ, Nicolae Jianu, Dumitru Vidrighin 511, Ulpian Stefan student, Radu Bărcian, Andreiu Bărcian, Achil Bărcian, Şerban Cruciat, Nic. Droc, Ana Hămbăşan, Maria Răspop, Ioan Vidrighin 543, Aleman Dragoe, Dobra Cruciat, Ioan Omotă, Şerban Bloţu, Coman Fleschin, Ioan Băra, Petru Băra, Ioan Blezu, Sora Pitariu, Sora V. Droc, Dobra Vasilioiu, Bucur Barbăalbă, Radu Bratu, Bucur Hurdubelea, Ilie Galea, Dan Cruciat, Oprea Brote, Maria Fleschin, Opreana Iliuţu, Maria Bucurel, Sora D. Cruciat, Coman Micoiu, Mărina Suroiu, Dobra Droc, Ana I. Pop, Vasile Runcean, par., Vasile Răspop, Iacob Poplăcean, Ioan D. Vidrighin, ped., fiecare câte 60 fileri, Vlad Bozdoghină, Bucur Căzan, Iacob Pitariu 494, Iacob Pitariu 458, Oprea Severin, Nicolae Săcu, Ioan Vidrighin 616, Ioan Licoiu, Magdalena Pitariu, Stana Pitariu, Sora B. Omotă, Nicolae Poplăcian, Petru Naiţă, Bucur Podariu, Ioan Ţichindelean, Sora Barbăalbă, Iosif Pitariu, Bucur Obârşă, Ioan Iliu, Bucur Barbăalbă, Maniu Vasilioiu, Bucur Sâmăn, fiecare câte 50 fileri, Ioan Ţincu, Paraschiva Poplăcenel, câte 40 fileri şi Ioan M. Severin 30 fil.

Peste tot afară de preţul cărţilor donate bibliotecei au incurs 131 cor., din cari scoţându-se spesele în sumă de 49 cor. 98 fileri, rămân în folosul şcoalei 81 cor. 2 fileri.

Pentru sprijinul moral şi material, care ni-s'a dat, direcţiunea şcoalei în numele corpului didactic se simte plăcut îndemnată a exprima şi pe această cale cele mai călduroase mulţămite tuturor stimaţilor participanţi şi contribuenţi.

Răşinari, 1/14 Martie 1907.

Direcţiunea şcoalei.

---

[*] Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 20/1907 P. [85] 2–3

Concurs

Pentru întregirea postului de învățător la şcoala confesională română gr. or. din comuna bisericească Soporul-de-Câmpie, protopresbiteratul Turda – se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Postul învățătoresc fiind împreunat cu cel cantoral, învățătorul ales va avea să presteze şi serviciul de cantor, Dumineca, sărbătoarea şi în zile de lucru, cu copiii de şcoală va cânta sf. liturgie.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: din repartiție dela popor 400 cor., din locul ce compete cantorului şi din venitele stolare 200 cor.; cuartir natural în edificiul şcoalei, usufructul grădinei şcolare şi lemnele necesare de foc, din cari se va încălzi şi sala de învățământ.

Concurenții au a-şi aşterne rugările lor instruite, conform normelor din vigoare în terminul numit, la oficiul protopresbiteral concernent şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

Soporul-de-Câmpie, 25 Februarie 1907.

Pentru comitetul parohial:

Iacob Chiffa m. p.
paroh-prez.

Nr. 317/1907.

Vidi.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Nr. 1120/1906 [83] 2—3

Concurs

In urma ordinului conzistorial din 7 Noemvrie 1906, Nr. 10771 Bis., prin aceasta se escrie concurs din oficiu pentru întregirea parohiei de cl. III. Almaşul de-mijloc, protopresbiteratul Orăştiei cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțeşti de'a stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenții vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 28 Decemvrie 1906.

Oficiul protopresbiteral al Orăştiei.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 13/1907. D. f. g. [87] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de profesor ordinar la gimnaziul român gr. or. din Brad, cu specialitatea *limba latină şi limba germână*, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Concurenții işi vor adresa petițiile lor comitetului gimnazial şi le vor însoți cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispozițiunilor bisericeşti, şcolare şi regulamentelor în vigoare şi la caz, dacă se va pretinde, se obligă a propune şi alte obiecte, cari i-se vor distribui de direcțiunea gimnazială.
5. Diploma de profesor, conform art. de lege XXX din 1883 şi în caz, dacă a mai fost aplicat: document de conduită despre anii de serviciu.

Beneficiul împreunat cu acest post e: salar fundamental de cor. 2400 (două mii patrusute), şase cuincuenalii de câte 100 cor. şi drept de penziune la fondul arhidiecezan de penziuni, dela datul denumirii.

Brad, din şedința comitetului gimnazial, ținută la 8 Februarie 1907.

Vasile Damian m. p. **Dr. Pavel Oprişa** m. p.
prezident. secretar.

Un tinăr român

cu câteva clase reale sau gimnaziale se aplică imediat ca **practicant** în

Librăria arhidiecezană
din Sibiiu (Nagyszeben).

Petițiile să fie scrise cu mâna proprie.

Nu numai cetit

dar şi probat trebue

săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda şi Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieşi), dacă doreşte oarecine să aibă teint alb şi liber de pistrui, cum şi o coloare delicată a feții.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs“ (piața mică),
farmacia **E. Rummler**, str. turnului,
C. Müller, piața mare,
drogeria **Carl Morscher**, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piața mare,
G. Meltzer str. cisnădiei şi gusterițiii, piața mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 51—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum şi
în Sighişóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1.	Vasile cel mare	20 fil.
2.	Marele Mucenic George	30 „
3.	Apostolii Petru şi Pavel	30 „
4.	Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinții Marii Impărați Constantin şi Elena	30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură

UN MOTOR cu benzin (Otto) de puterea unui cal, aproape nou, doreşte subscrisul, pentru a-şi putea lărgi atelierul, să-l pună în vânzare. Cei interesați se pot adresa zilnic la:

Ioan Handel
[84] 2—3 **Cisnădie (Heltau) Nr. 326**

Biblioteca
„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărți:

Nr.	1.	Ținerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„	— 24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„	— ·24
„	4.	Legea veterinară, de învățătorul Muntean	„	—·80
„	5.	Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„	1·60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„	7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„	—·—
„	8.	Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„	9.	Povețe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„	10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vii	„	—·—
„	11.	Povețe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„	12.	Scurtă povățuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„	—·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ

Din SIBIIU—NAGYSZEBEN

ofere spre cumpărare următoarele recuisite bisericeşti

CĂDELNIȚE de fer nichelate	12·—
„ de argint de China	18·—
„ de argint de China	24·—
„ de argint de Alpaca	22·—
CANDILE argintate, dela cor. 10·50 până la	200·—
„ din argint de China dela cor. 14 până la	400·—

	9½	12	15 cm.
CĂLDĂRUȘE ptru apă sfințită din argint de China	19·—	24·—	30·—
„ ptru apă sfințită din argint de Alpaca	26·—	32·—	38·—

CANDELABRE de sticlă cristalină:

Inălțime	Diametrul	Nr.		
80	60	1772	pentru 6 lumini	28 —
80	60		pentru 6 lumini	23·40
80	45	1778	pentru 4 lumini	52·—
80	45	1778	pentru 6 lumini	70·—
90	55	1782	pentru 6 lumini	75·40
90	55	1782	pentru 8 lumini	98·80
120	80	1780	pentru 10 lumini	222·30
		1841	pentru 12 lumini	225·—
200	120	1783	pentru 30 lumini	466·—

CHIVOT de argint de China	118·—
„ de argint de China	92 —
CLOPOȚEL pentru altar, argintat cor. 4·—, 6·— şi	8·—
„ pentru altar, din argint de China cor 7 — până	10·—
CRUCI de lemn pictate simplu cor. 9·50, mai fine	12·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos gravat	15·40
„ din argint de China aurite, cu Domnul Christos gravat	19·50
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	28·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	32·—
SFEŞNICE din argint de China, 33 cm. înălțime	18 20
„ din argint de China, 42 cm. înălțime	26·—
„ din argint de China, 78 cm. înălțime	83 20
„ din argint de China, 100 cm. înălțime	100·—
RIPIDE din argint de China, prăgina de lemn cu 2 iconițe în oleu	73·—
POTIRE din argint de China cu disc, 26½ cm. înălțime, discul şi interiorul potirului aurit	27·50
POTIRE din argint de China cu disc 26½ cm. înălțime, complet aurit	36·—
POTIRE cu disc, vasul şi discul din argint curat, iar piciorul din argint de China.	114 —
POTIRE cu disc, complet din argint curat	188·—
LINGURIȚE pentru cuminecătură din argint de China, aurite	4 40
COPIE (cuțit) pentru agneți, din argint de China, aurit	7·20
STEA pentru agneți, bronz, aurită	5 60
„ pentru agneți, din argint, aurită	12·—

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 7— Sibiiu — Nagyszeben.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procură icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67 20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Redactor responzabil Teodor V.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 33 Sibiiu, Sâmbătă 24 Martie (6 Aprilie) 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 1507 Bis. 1907.

Publicaţiune oficială.

Normativ pentru bibliotecile parohiale.

1. Fiecare comună bisericească e datoare să înfiinţeze o bibliotecă parohială, conform dispoziţiunii statutului organic §. 23, punct 17.

2. Izvoarele pentru înfiinţarea şi susţinerea bibliotecilor sunt:

a) dotaţia anuală dela comuna bisericească;

b) darurile benevole dela credincioşi;

c) jumătate din venitele grădinilor şcolare;

d) jumătate din pedepsele şcolare;

e) venitele dela petrecerile şi prelegerile publice.

3. Administraţiunea banilor încassaţi pe sama bibliotecii, cheltuelile etc., le face epitropia parohială în senzul normelor existente pentru administrarea averii bisericeşti şi şcolare. Ingrijirea cărţilor şi împărţirea lor la şcolari şi la adulţi o provede învăţătorul, care la finea anului are să dea samă de ele comitetului parohial. Supravegherea asupra administraţiunii şi manipulaţiunii bibliotecii o are parohul.

Biblioteca parohială fiind proprietatea parohiei, se ţine în evidenţă, purtându-se un jurnal despre venite şi cheltueli, şi un inventar despre toate cărţile, cari ambele se aclud ca parte întregitoare la raţiociniul anual şi se examinează de comitetul şi sinodul parohial. Inventarul şi jurnalul îl subscrie parohul şi învăţătorul.

Parohiile matere sunt datoare a îngriji ca filiile lor să aibă cât mai curând bibliotecă parohială proprie, iar până atunci distribue din biblioteca proprie cărţi de cetit şcolarilor şi adulţilor din filie.

4. Conzistorul metropolitan institue o comisiune de specialişti, care să examineze şi recomande cărţile cele mai potrivite.

5. Cărţi de cuprins nepotrivit pentru tinerime şi popor, nu se admit în bibliotecile parohiale. Asemenea celece nu sunt admise de autoritatea superioară bisericească.

6. Pentru cetitul cărţilor nu e permis să se ia nici o taxă. Regulamentul şi modalitarea, după cari să se împartă cărţile, le statoreşte comitetul parohial după împrejurările locale şi le aprobă protopopul.

7. Protopopul e dator în fiecare an odată să cerceteze starea bibliotecii parohiale, să se convingă câte cărţi se cetesc şi cum îşi împlineşte parohul şi învăţătorul datoria cu privire la biblioteca parohială.

Nr. 141 congr. 1906.

Votat de congresul naţional-bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania, în şedinţa din 8/21 Oct. 1906.

Ioan Meţianu m. p.
arhiepiscop şi metropolit.

Mateiu Voileanu m. p.
notar general congresual.

Rescoala ţărănească în România

de **Parteniu Cosma.**

Efectele desrobirei ţăranului în România sunt îngrozitoare.

La vedere, pentru ochii lumii, a împroprietărit legea rurală din 1864 pe săteanul clăcaş, dar în faptă l-a condamnat *ca şi mai departe să rămână tot sclavul foştilor lui stăpâni.*

I-a dat *pe bani* puţin pământ din al proprietarului.

L-a legat de acel pământ cumpărat de el însuşi, *fără să-l fi făcut totodată stăpân absolut pe el*, punându-l sub tutelă.

L-a condamnat, ca *în veci să rămână tot plugar,* dar *nu i-a dat posibilitatea ca să trăiască ca plugar independent de fostul său stăpân.*

Mie mi-s'a dat ocaziune să vorbesc de chestiunea ţărănească din România cu ilustrul bărbat de stat al României, cu *Ioan Brătianu*, încă în anul 1876, care îmi ceruse informaţii despre sarcinile ce are ţăranul nostru către stat, cari erau şi sunt multe şi grele.

Şi-a exprimat mirarea, cum poate suporta ţăranul nostru atâtea dări, pe când al lor nu are să plătească aproape nici o dare către stat şi totuşi se ivesc semne de nemulţumire.

Eu i-am reflectat, că deşi sunt grele dările ce le plăteşte ţăranul nostru, totuşi *acestuia îi este dată posibilitatea ca să trăiască ca ţăran agricultor şi să prospereze.* Pentrucă desrobirea ţăranului din Ungaria aşa cum sub presiunea curentului democratic din 1848 o a făcut *Kossuth, este cu mult mai perfectă şi mai echitabilă decât cea făcută cu 16 ani mai târziu în România.*

Ţăranul nostru a devenit *proprietar absolut pe toată moşia* pentru care ca iobag (clăcaş în România) a prestat muncă şi diferite contribuţii în bani şi naturalii la fostul proprietar. Pe lângă acestea *a căpătat loc de păşune şi pădure tot din ale fostului proprietar* în aşa măsură, ca şi *după eliberare, muncind numai pentru sine*, să poată trăi cu familia sa din proprietatea sa, ***fără să fie avizat la ajutorul şi graţia fostului proprietar,*** ba poate prospera chiar, ceeace se şi dovedeşte, având noi un număr frumos de ţărani harnici, cari şi-au câştigat de atunci averi frumoase, şi sunt în stare să-şi trimită copiii la studiu chiar şi la universităţi pe spesele proprii.

Foştii proprietari şi la noi au primit desdaunare pentru pământul ce au trebuit să cedeze ţăranilor şi pentru toate prestaţiunile urbariale desfiinţate, dar asta o au primit *dela stat.*

Datoria de stat contrasă în acest scop însă se achitează prin un adaus de 35% la *darea foncieră,* la care fireşte *tot foştii proprietari contribue partea leului.*

Din contră, în România şi puţinul pământ, ce amăsurat numărului vitelor de jug, cu cari a brăzdat clăcaşul moşia proprietarului, a căpătat ţăranul, *a trebuit să-l răscumpere însuşi ţăranul.*

S'a desrobit deci fără nici o jertfă din partea fostului proprietar şi fără nici o jertfă din partea statului.

Nici pe acela *nu este stăpân absolut*, nu-l poate nici vinde nici împovăra, prin urmare este dator *însuşi* să-l cultive. *Dar posibilitatea de a-l cultiva nu i s'a dat.*

Pentrucă pământul *nu se poate cultiva fără vite şi fără să ai casă şi zidiri economice.* Casă nu poţi face şi nu poţi locui în ea fără lemne de clădit şi de foc. Vite nu poţi ţinea fără păşune. *Iar acestea şi mai departe au rămas toate numai la fostul proprietar, care şi în viitor va exploata pe ţăran după plac.*

I-am mai arătat că la noi şi *comunele* şi *bisericile* şi *şcoalele* au căpătat pământuri, cel puţin pentru notar, preot, şcoală şi învăţător, desdaunare pentru dreptul regal de beuturi, de târg, etc. — iar în România nimic din toate acestea.

Deci eu nu *m'aş mira deloc, dacă în România înşişi ţăranii vor căuta mod şi mijloace, ca statul să fie necesitat a rezolvi încăodată desrobirea ţăranilor în mod drept şi echitabil.*

Dl *Bratianu* mi-a reflectat, că „legea lor de împroprietărire a ţăranului din *rezoane mai înalte de stat* s'a făcut cum s'a făcut, pentrucă: dacă emancipau ei de tot pe ţăran de fostul lui stăpân, *atunci marii proprietari, în lipsă de braţe muncitoare nu-şi puteau cultiva moşiile*, fiind populaţiunea României foarte rară, iar maşinile economice pe atunci încă necunoscute“.

De atunci până astăzi am discutat această cestiune aici la noi, în Bucureşti, şi pe la băi de multeori cu mulţi bărbaţi de frunte, cu factori politici din toate partidele din România, dar *n'am dat nici de unul care să fi recunoscut, că soartea ţăranului creată prin legea de împroprietărire ar fi insuportabilă*, ci toţi învinuiau numai pe ţăran pentru ticăloşia în care se află fiind *leneş* şi *beţiv.*

Li-am făcut imputare şi pentru modul cum s'au îngrijit ei de soartea preoţimei nainte de legea „popăritului“ — cum o numeau ei — alui *Take Ionescu*, a preoţimei care este *„conducătorul natural al poporului“.*

„Ce *conducător?* — mi-se reflectează, — popa să-şi vază de molitvelnic, *conducătorul ţăranului sunt eu, proprietarul*“.

Rescoala ţărănească „socialistă“, după cum se afirma atunci — dacă-mi aduc bine aminte din 1888 — s'a suprimat curând, fără ca cei chemaţi să fi tras din ea vr'o învăţătură.

Vine Coşbuc şi după un studiu profund al situaţiunii ţăranului din România, în memorabilul său *memento* din 1896 ***»Noi vrem pământ«*** dovedeşte ad oculos celor în drept şi datori a conduce destinele statului român, că soartea creată ţăranului este *insuportabilă fără pământ,* şi încheie astfel:

„N'avem puteri şi chip de-acum
Să mai trăim cerşind mereu,
Că prea ne schingiuesc cum vreu
Stăpâni luaţi din drum!
Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,
Să vrem noi sânge, nu pământ!
Când nu vom mai putea răbda,
Când *foamea* ne va răscula,
Hristoşi să fiţi, nu veţi scăpa
Nici în mormânt“.

„Boierii“ s'au făcut că nu pricep acest apel şi ziceau, că *nu se potriveşte cu stările din România, ci cu cele din Rusia.*

„Cânii latră, caravana merge înainte“, iar proprietarii au continuat cu spoliarea ţăranului în măsură *potenţată.*

In anul 1900 vre-o 400 inşi dela adunarea generală a „Asociaţiunii“ care a avut loc atunci la Băile-Herculane am făcut o excursiune cu vaporul la *Turnu Severin.*

La banchetul dat în onoarea noastră mi s'a dat ocasiune, răspunzând la un toast, se atrag atenţiunea acelora pe cari îi priveşte asupra situaţiei *insuportabile a ţăranului*, creată prin legea de împroprietărire, dând expresiune *temerei* mele, că deşi blând din fire, ţăranul român, dacă legislatorii nu se vor îngriji la timp să-i facă posibilă existenţă ca plugar, nevoile îl vor înpinge la *ultima raţio.*

Mi-s'a reflectat de unul tot de ai noştri de dincoaci, căpătuit însă în România, că legile României sunt destul de liberale şi faţă de ţăran. Dar cei din România, din curtoasie cred eu, că să nu mă supere combătându-mă ca pe oaspe, *au tăcut.*

Numai a doua zi înainte de a pleca de acolo, însoţindu-mă la port un domn, care mai târziu a devenit prefect, a avut curajul să-mi spună *între patru ochi: „ai avut drept d-le, dar în ţara noastră, interesele marilor proprietari nu permit emanciparea ţăranilor de ei.*“

Stofa combustibilă s'a îngrămădit mereu, şi a fost de ajuns o schintea, fie *socialistă*, fie *nihilistă*, importată din Rusia, dupăcum se afirmă, ca se producă o explozie teribilă, carea să dea flacări falnicei şi înfloritoarei Românii.

Durere! ***prorocia poetului Coşbuc s'a împlinit.***

Această nenorocire a reînviat înălţătorul patriotism de care au dat dovezi Românii în toate momentele critice.

Partidele politice, cari eri agitau cu inverşunare una contra alteia pentru putere, la moment au uitat şi iertat toate — pentru salvarea statului, oferindu-şi tot ajutorul posibil Domnitorului şi guvernului său, pentru stângerea focului şi pentru stârpirea cauzelor lui.

Este aproape fără păreche în istoria statelor constituţionale patriotismul care se manifestă în fapta partidului conservator, care dispunând de guvern şi de corpurile legiuitoare, a dat puterea unui guvern ieşit din opoziţie, şi i-a oferit sprijinul său, şi cu cuvântul şi cu fapta a realizat toate dorinţele adversarilor de eri.

Astăzi, ţinând cont de atrocităţile ce comit resculaţii, fără conziderare la adevăratele motive ale nemulţumirii ţăranilor, fiecare Român este dator, fără şovăire, să dea mână de ajutor la potolirea focului. Dar restabilită odată autoritatea legii, suprema datorie a corpurilor legiuitoare are să fie: ca în timpul posibil cel mai scurt *să curme cauza răului pentru totdeauna.*

Guvernul liberal și-a început activitatea cu un manifest către popor în numele Regelui și cu un apel către preoți și învățători, prin care se asigură deja de acum scutirea de unele impozite și înlesnirea arendării de moșii, etc. etc.

Din aceste acte de stat de însemnătate istorică, afară de reformele salutare iniciate pentru sanarea răului, care nu se mai poate ignora nici de un factor al statului român, văd și un bun început pentru o cură radicală a moravurilor societății în România.

Din frumosul apel adresat preoților și învățătorilor de ministrul cultelor și al instrucțiunei publice *Spiru C. Haret,* aprobat și subscris și de *„hierarchii bisericii autocefale ortodoxe române“* cu următoarea îndrumare către preoți: *„Vă poftim cu tot dinadinsul cucernici preoți ca să cetiți și să împliniți cu sfințenie sfaturile de mai sus“*, citez numai următoarele puncte:

> „Mare și grea nenorocire a căzut peste noi. A voit sfântul Dumnezeu să ne încerce ori să ne pedepsească ***pentru păcatele noastre*** și ne-a dat să vedem ceeace părinții nostri nu văzuseră niciodată în țara noastră cea blândă“.
>
> „Să ne plecăm capetele și să primim cu supunere voia lui cea înaltă. Dar tot voia lui este ca noi să ne facem datoria noastră de creștini. Și această datorință este de a potolì pe cei turburați, de a împăca pe frați și de a aduce pacea și liniștea printre oameni“.
>
> „Datoria aceasta o aveți cu *deosebire voi, păstori ai turmei lui Christos* și voi învățători ai neamului, căci *frații nostri săteni* ***numai dela voi pot auzì*** *cuvântul cel bun*, numai dela voi pot primì lumina cea adevărată“.
>
> ***„Faceți să înceteze lupta între frați“*** . . .
>
> „Trebue acum ca voi preoți și învățători *să umblați din om în om* și să le arătați acestea, *să le lămuriți ce însemnează lucrurile pe care le-am scris noi în manifestul nostru* . . .
>
> „Voi preoți trageți clopotele dela biserică, îmbrăcați-vă în sfintele vestminte, luați în mână crucea și evangelia ca să se adune poporul și vorbiți și voi și învățătorii și faceți să între pacea și dragostea între oameni și să peară duhul cel rău dintre ei“ . . .

Va să zică: noi cari am făcut dureroasa experiență, cum guvernul României a forțat pe *„sfântul“* sinod arhieresc, ca *pentru motive politice* se scornească motive canonice și *se destitue pe metropolitul primat* al bisericei *„autochefale“* ortodoxe române, ca iarăși din motive politice tot pe același „sfânt“ sinod arhieresc să-l *umilească* a-și *nimicì* sentința, *restituind* pe caterisitul metropolit în tronul său sub condițiunea, ca la urmă tot din motive politice — el însuși să renunțe la demnitatea sa de metropolit-primat și ca simplu monah să se retragă la mănăstire — zic noi, cari ținem la independența bisericei noastre autonome și luptăm pentru ea, am ajuns să vedem, că și în România au pornit lucrurile mai spre bine și în astă privință. Că având nevoe guvernul să capaciteze pe țăran, cere ajutorul, sau vorbind în stil bisericesc, cere binecuvântarea *bisericei,* ajutorul *preotului,* recunoscând, că *„frații nostri țărani numai dela ei* (și dela învățători) *pot auzì cuvântul cel bun“.*

Recunoaște deci guvernul, că *autoritatea bisericei* nu este bine să se submineze; din contră, *trebue susținută și spriginită în interesul statului.*

Recunoaște, că *adevăratul conducător* al țăranului nu *este proprietarul din comună*, ale cărui interese de multeori se bat în capete cu ale țăranului, ci este *„părintele“* lui sufletesc — *preotul*, care dela naștere până la mormânt trăește cu el împreună, simte cu el împreună, îi cunoaște toate nevoile și dorințele, și ale cărui povețe — dacă preotul este la înălțimea chemării sale — le primește țăranul cu mai multă încredere decât ale oricui. Iar ca preotul să fie om cum se cade, tot dela aceia atârnă cari au să se îngrijască de dotațiunea și de cualificațiunea lui, — în prima linie dela stat.

Recunoaște deci, că preotul nu este un organ neglijabil în stat. Și dacă se adeverește svonul, că între conducătorii rescoalei de acum au fost și preoți, aceasta este numai un motiv mai mult pentru însemnătatea preotului.

Dovedește apelul guvernului îmbucurătorul fapt, că *simțământul dinastic* este astăzi atât de puternic în România, încât însuși guvernul ieșit din popor a avut nevoie de *autoritatea Coroanei*, ca să pătrundă la inima poporului.

Dovedește în fine acel apel, că *peccabatur intra muros et extra.* Că „a voit sfântul Dumnezeu să ne pedepsească ***pentru păcatele noastre***“.

Da! pentru păcatele *corpurilor legiuitoare*, cari au creat o lege de împământenire *mancă* și *tendențioasă*, și pentru păcatele *guvernanților* cari au executat-o *în mod oneros pentru foștii clăcași* și din interes de partid au *tolerat* ca, *organele administrative să abuzeze de ea*, până când a ajuns cuțitul la osul țăranului.

Intrucât privește înseși reformele enarate în manifest: acelea fără îndoială sunt foarte conziderabile, și cred că vor fi întâmpinate cu bucurie de țărani.

Acelea însă după părerea mea nu pot constituì o deslegare perfectă, durabilă și definitivă a cestiunii agrare țărănești în România.

Mare parte din acelea sunt numai măsuri *paliative.*

Nici o rană nu se vindecă pentrucă o ai acoperit cu plastrul de coloarea pielei. Pentrucă veninul deși acoperit cu plastrul nu poate străbate imediat prin el, înnecat lucră mai departe până când nimicește și carnea sănătoasă și iarăși se ivește în măsură potențată.

Să priceapă odată cei chemați să vindece răul, că țăranul *plugar nu poate subzistà fără pășune și fără pădure.*

De aceste două lucruri nu este vorbă în manifestul din chestiune.

Legea rurală din 1864 *este mancă* și trebue *întregită*, atât în interesul țăranului, cât și în al proprietarului și cu deosebire *în al statului.*

Trebue întregită cu dispoziții noui asupra dreptului la pășune și la pădure, asupra moșiei al cării clăcaș a fost, ori-cine ar fi astăzi proprietarul acelei moșii.

Aceasta este *utilitate publică*, și din motive de utilitate publică statul poate creà lege pentru anumite exproprieri.

Acesta n'ar fi un lucru nou început în România, ci un lucru practizat dejà și în alte state agrare.

In Ungaria p. e. prima lege pentru segregarea pășunei pentru iobagi s'a creat în 1836. Liberarea iobajului s'a decretat în 1848, care lege a provăzut despăgubirea proprietarului pentru toate prestațiunile fostului iobaj, câte atunci în pripă i-a venit în minte legislatorului. Dar cu toate acestea, esperiindu-se după ezecutarea legii că unele stări actuale au rămas neregulate, iar că altele nu sunt bine regulate, în 1871 s'au regulat definitiv *pășunatul*, în 1873 s'au împroprietărit așanumiții *coloniști* vechi din comunele săcuești — *toți români*, în 1896 proprietatea zilerilor, în 1868, 1878, 1883, 1891 și 1895, desdaunarea pentru dijma viilor, etc.

Prin regularea ulterioară a dreptului la pășune și la pădure a țăranului din România, proprietarul n'ar perde nimic, pentrucă teritorul ce l'ar cedà țăranului i-s'ar plătì, țăranul ar devenì mulțămit și în loc de dujman, cum durere este astăzi, ar devenì *recunoscător* al proprietarului, cestiunea agrară ar dispăreà pentru totdeauna din România, și fiindcă după legea firei, din o familie de astăzi peste câțiva ani se vor face mai multe, țăranul, tot va fi avizat și în viitor la muncă și în moșia proprietarului, proprietarii și în viitor vor găsì brațe de lucru între țăranii de pe moșia lor, dar vor găsì oameni mulțămiți, și recunoscători de binefaceri iar nu asupriți și doritori de răzbunare ca astăzi.

In fine *proprietatea țăranului ar trebuì scoasă de sub tutela de astăzi,* cu singura restringere, ca moșia țărănească nici din mână liberă nici la licitație judecătorească *să nu o poată cumpărà decât numai țăran.*

Țăranul harnic stăpân absolut pe moșia sa ar pute-o hipotecà pentru acoperirea nevoilor sale de a-și investì și cultivà moșioara sa și eventual a mai cumpărà pământ, — cel leneș ar fi pus la locul său, și peste tot, în scurt timp am vedeà și în România comune țărănești înfloritoare.

Proiectul de lege

despre școalele poporale și naționalitățile.

De **Dr. E. B.**

(Urmare).

Proiectul de lege din întrebare nu numai că nu e acomodat să îmbunătățească raporturile dintre statul ungar și naționalitățile și bisericile acestuia, iar prin aceasta să întărească puterea internă a țării, ci chiar *mai mare face golul ce există între acești factori ai vieții culturale de stat, iar prin aceasta, pe lângă multele rele interne, ne amenință țara cu primejdia unei lupte desperate culturale.*

Nu înțeleg pe deputații naționalităților cu rol în legislațiune, dintre cari unii mai tineri și mai înfocați, în lipsa de școală și rutină politică, toarnă numai oleu pe foc, și fac rău serviciu cauzei proprii, ci înțeleg păturile largi ale popoarelor nemaghiare, cari luptă pentru scopuri reale de viață, și pe reprezentanții naturali ai acestora, pe cari viața practică și experiența i-a învățat, că scopurile legitime de viață numai sub scutul statului, în înțelegere cu națiunea conducătoare maghiară, pot să și-le realizeze, că interesele lor de viață numai paralel cu interesele statului pot să fie aduse la valoare.

Nu recriminările accentuate din partea naționalităților (cu cari nici unde și niciodată nu s'au câștigat succese politice), ci îngrijirile serioase și motivate ale cercurilor cu sentimente patriotice și cugetare calmă, cari stau departe de arena luptelor politice, exprimate prin binemeritații capi ai bisericilor lor, acestea motivează luarea de nou în studiare a proiectului de lege despre școalele poporale și eventuala sa revizuire. Căci în momentul în care guvernul satisface dorințele juste ale popoarelor și bisericilor, agitațiile își perd terenul, pecând vătămările înmulțesc tabăra nemulțămiților și mână apa tocmai pe moara agitatorilor.

Efectul acesta e de așteptat dela proiectul de lege din întrebare, dacă ajunge lege în formă neschimbată, căci *va da armă nouă în mâna extremiștilor, cari sigur se vor provoca la el ca la o nouă dovadă despre intoleranța guvernului unguresc față de naționalități și biserici, și nu vor întrelăsa să nu exploateze acest fapt întru justificarea atitudinei partidului lor.*

Pentrucă e evident, că atunci, când proiectul de lege ia școalele confesionale și învățătorii de sub influența autorității de până acuma, și atât din punctul de vedere al cualificării, cât și al disciplinării, îl supune organelor administrației comitatense; și atunci, când pentru lipsa de progres nu numai bieții învățători, ci și comunitățile bisericești vin pedepsite, ba confesiunile își perd și dreptul garantat în legi fundamentale de a susținea școale, prin închiderea școalei și înființarea școalei de stat: susceptibilitatea bisericilor susținătoare de școale vine greu vătămată, stirbinduli-se prin aceasta cercul de competință autonom și legal, și sguduindu-se vaza autorităților bisericești față de organele proprii. Astfel de dispozițiuni exprimă cea mai mare neîncredere, pe care faptele conducătorilor bisericești nu le justifică, și într'adevăr de mirat ar fi, dacă aceștia, față de astfel de inovațiuni. nu și-ar apăra credincioșii și poziția proprie.

Dar sunt chiar de prisos inovațiile proiectate, pe lângă *dreptul de supremă inspecționare*, garantat în lege pe seama guvernului, cu al cărui ajutor, eserciindu-l în mod conștiențios, ministrul de culte poate controla foarte sever întreaga activitate a bisericilor, poate să ceară actele fiecărei chestii administrative și disciplinare, poate modifica fiecare hotărâre adusă, ori o poate cassa, iar școala renitentă poate să o și închidă; deci *voința sa se poate valora în fiecare direcțiune.* Iar dacă guvernul totuși n'ar fi în stare să câștige respect pe seama legii, poate să-și provadă dreptul de inspecționare și cu alte cautele, cu de acelea, cari îi par mai acomodate pentru garantarea executării mai cu succes a legii.

Dreptul de dispunere al comitatelor nu poate fi scos din dreptul suprem de inspecționare, pe care Maiestatea Sa îl poate exercia numai prin ministrul său responsabil, iar nu prin autoritățile comitatense. O astfel de autoritate locală nici nu dispune de vaza necesară, și aceea ce guvernul central n'a putut efectuì în numele Maiestății Sale, cu atât mai puțin va puteà face o autoritate locală, căreia bisericile autonome de jure peste tot nu pot fi subordonate.

Exerciarea domoală ori superficială a supremei inspecțiuni nu e motiv pentru plănuita schimbare de sistem, pentru bruscarea bisericilor și pentru înmulțirea celoralalte rele interne și externe prin provocarea unui fatal războiu cultural. Și un astfel de războiu, pe lângă unanima opunere a confesiunilor, pare a fi inevitabil, chiar și numai în urma proiectatei împărțiri în două a cercului de competență administrativ și disciplinar cu privire la școale, care, ca oricare dispoziție luată numai pe jumătate, va forma isvor permanent de vecinice frecări.

Ar fi cu totul alta, dacă statul ar vrea și ar puteà să iee de tot instrucția publică din mânile bisericilor și să o facă prin organele proprii. Dar o astfel de resolvare radicală nu află nici ministrul cultelor că ar fi de admis, de oportună și în situația actuală de realisabilă, și așa în mânile bisericilor rămâne încă atâta putere, ca să se poată opune dispozițiunilor vătămătoare, și ele vor și puteà să împedece pas de pas intențiunile guvernului. Ministrul nu va aveà atâţa funcţionari şi comitatele nu vor aveà atâţa jandarmi, ca să poată zdrobì această rezistenţă. (Va urma).

Adunarea de protestare dela Făgăraş.

— Raport special. —

— 2 Aprilie n.

Adunarea de protestare, convocată de fruntaşii români din Ţara Oltului, a avut un succes splendid. La adunare au venit Românii în masse mari, chiar şi din cele mai depărtate comune, aşa că sala, curtea şi coridoarele hotelului „Lauritsch“ au fost ticsite de popor şi cu toate acestea mai mult decât jumătate din cei de faţă, din lipsa de loc au fost nevoiţi să stea în piaţă, în faţa hotelului. Au participat la adunare peste 10,000 Români în frunte cu mai bine de 100 preoţi.

Adunarea în mijlocul unei însufleţiri ne mai pomenite pe la noi a deschis'o deputatul naţionalist Dr. *Nicolae Şerban*, care în cuvinte călduroase şi bine alese a arătat scopul adunării. Işi exprimă bucuria, că vede pe fruntaşi şi pe poporul ţării Oltului manifestânduse atât de imposant şi luptând bărbăteşte contra primejdiei ce ne ameninţă.

Advocatul şi deputatul Dr. *Nicolae Şerban*, proclamat de prezident, dă cuvântul advocatului Dr. *Ioan Şenchia*.

Advocatul Dr. *Ioan Şenchia* într'o vorbire clară şi la înţelesul poporului, plină de sentiment, aruncă o privire asupra trecutului poporului român, arătând suferinţele cele multe indurate de el şi luptele grele purtate pentru apărarea pământului strămoşesc, a limbei, a datinelor şi a credinţei româneşti.

Arată că Românii totdeauna şi-au jertfit sângele şi averea apărând cu vitejie patria comună şi Tronul.

Spune că la 1848 poporul român s'a proclamat pe sine de liber şi egal îndreptăţit cu celelalte popoare şi şi-a eluptat singur libertatea.

Arată, că poporul român din sărăcia sa, neajutat de nimeni, şi-a ridicat biserici şi şcoale, pe cari le susţine cu munca şi jertfa sa, ear acum prin proiectul de lege despre şcoalele elementare guvernul vine să puie mâna pe acelea, să scoată limba românească din şcoalè, cu tendinţa de a ne desnaţionalizà.

Arată şi combate cu deamăruntul dispoziţiile vătămătoare ale proiectului, spune poporului, că sarcinile cele nouă tot pe umerii lui vor cădeà, fără ca să fie el stăpân pe şcoală şi biserica sa.

Arată urmările păgubitoare ale acestui proiect pentru patrie şi buna înţelegere a popoarălor conlocuitoare. Arată lupta energică purtată de Archiereii noştrii naţionalişti, îşi exprimă mulţămita şi încrederea faţă de ei şi declară, că în faţa primejdiei popor şi cărturar să fie un trup şi un suflet, o inimă şi un gând. Incheie cu un energic protest în contra proiectului de lege şcolar.

Vorbirea advocatului Dr. *Ioan Şenchia* a fost des întreruptă de furtunoase aplause şi a stârnit în popor un entusiasm ne mai pomenit în ţara Oltului.

Advocatul Dr. *Octavian Vasu* luând cuvântul arată primejdia cu care acest proiect ameninţă limba şi cultura noastră românească, cele mai scumpe comori ce le avem, dovedeşte, că guvernul actual calcă în picioare cu acest proiect legile fundamentaleale ţării şi vatămă autonomiile bisericilor noastre, periclitând pacea şi buna convieţuire a cetăţenilor acestei patrii.

Conbate politica nechibzuită a guvernului actual, care în loc se prezinte proiect pentru întroducerea sufragiului universal, spre mulţămirea majorităţii cetăţenilor, prezintă acest nefericit proiect şcolar, pentru ca să resvrătească naţionalităţile nemaghiare din aceasta ţară.

Faţă de un astfeliu de atac toţi Românii, dela vlădică până la opincă, sunt datori să se lupte bărbăteşte.

Vorbele pline de simţ ale oratorului au electrizat întreaga adunare fiind acoperite cu sgomotoase aplauze şi producând o însufleţire cum nu s'a mai văzut în Ţara Oltului.

In urma acestora advocatul Dr. *Ioan Şenchia* ceteşte următoriul:

Proiect de rezoluţiune:

Românii din ţara Oltului (cercul Făgăraşului şi al Arpaşului) întruniţi în adunarea poporală la 2 Aprilie 1907 st. n. în Făgăraş, după o discuţie serioasă asupra proiectului despre salarizarea învăţătorilor dela şcoalele poporale, confesionale şi comunale, au adus următoarea

Hotărîre:

De oarece prin proiectul de lege despre salarizarea învăţătorilor dela şcoalele confesionale şi comunale, înaintat prin ministrul de culte camerei deputaţilor, se vatămă adânc drepturile autonome, asigurate prin legi fundamentale, ale bisericilor româneşti de a înfiinţa şi susţinea şcoale cu limba lor şi de a dispune liber asupra acestora;

de oarece prin acest proiect se ţinteşte scoaterea limbei româneşti, la care ţinem mai mult de cât la viaţa noastră, din şcoalele noastre confesionale şi comunale, făcute şi susţinute din averea şi munca poporului român, şi înlocuirea ei cu limba ungurească, prin urmare se ţinteşte dezbrăcarea naţionalităţilor nemaghiare de limba, legea şi obiceiurile străbune, deci maghiarizarea lor meşteşugită, ceea ce nici când nu se va putea ajunge, căci e în contra legilor dumnezeeşti, a legilor fireşti şi a dreptului natural;

de oarece prin proiectul acesta de lege se face cu neputinţă copiilor de şcoală a-şi câştiga în limba lor, în care s'au născut şi crescut, cunoştinţele de lipsă pentru viaţă şi pentru dezvoltarea şi înaintarea lor culturală, morală, bisericească şi patriotică, şi astfel e ameninţată şi împedecată nu numai limba şi legea noastră românească, ci înaintarea culturală a majorităţii nemaghiare a locuitorilor patriei noastre;

de oarece noi românii cei mai vechi şi mai credincioşi fii ai patriei noastre comune, unde aproape de 2000 ani am trăit ca Români şi ca creştini jertfindu-ne în toate vremile sângele şi averea noastră pentru tron şi patrie, voim şi suntem hotărâţi, ca pe pământul nostru strămoşesc să trăim şi mai departe ca Români adevăraţi şi creştini buni, cu limba, legea şi datinile noastre străbune, în frăţietate şi bună înţelegere cu ceilalţi compatrioţi, având aceleaşi drepturi şi aceleaşi datorinţe;

de oarece proiectul acesta, fără a-şi ajunge scopul, impune sarcini nouă şi grele, insuportabile poporului şi va produce numai ură, vrajbă şi neînţelegeri între diferitele popoare din patrie, şi va aduce nemulţămire naţionalităţilor nemaghiare, ceea ce este în detrimentul iubitei noastre patrii comune şi al tronului, faţă de care totdeauna am fost şi suntem cu credinţă şi alipire neclintită:

protestăm sărbătoreşte şi din toate puterile înaintea lui Dzeu şi a lumei, contra acestui proiect de lege şi *pretindem ca să fie retras.*

Exprimăm mulţămită şi încredere Arhiereilor români, ca capi naturali ai noştri, pentru paşii făcuţi întru apărarea bisericii şi şcoalei noastre, şi cerem ca să continue cu toată energia lupta, în caz de lipsă să ducă plânsorile noastre şi înaintea Tronului, iar dacă glasul Arhiereilor şi al poporului român ar rămânea neascultat, cerem ca capii noştri bisericeşti, în faţa pericolului ce ne ameninţă neamul şi în interesul solidarităţii naţionale bisericeşti, să facă paşii de lipsă ca *poporul român de sub coroana sfântului Ştefan să se închege într-o singură biserică naţională românească.*

Exprimăm deplină încredere şi mulţămită deputaţilor noştri naţionali din dietă, ca conducători chemaţi şi încrezuţi ai noştri, pentru lupta bărbătească ce o poartă în dieta ţării întru apărarea drepturilor şi intereselor neamului nostru. Vrem ca să lupte şi mai departe cu toate mijloacele constituţionale pentru a zădărnici ajungerea proiectului ca lege.

In caz când totuşi proiectul ar ajunge lege, decât ca noi să purtăm sarcina unor şcoale, cari au menirea a fi spre pierirea noastră, *cerem ca mai bine să fie toate sistate.*

Cerem dela Arhiereii şi deputaţii noştri, ca având în vedere gravele interese ale neamului nostru, să convoace cu toţii *o mare adunare generală a întregului neam românesc de sub coroana Sf. Ştefan.*

Pretindem însă, ca statul să dea conform legilor ajutor şcoalelor confesionale, însă fără nici o ingerinţă, şi fără nici o restricţiune, *punându-l la libera dispoziţie a autorităţilor superioare bisericeşti.*

Cerem *întroducerea votului universal* fără restricţiune şi votarea secretă pe comune, cerem libertatea presei şi a întrunirilor publice, precum şi întroducerea dărei progresive, — tot atâtea legi cari corespund dreptăţii, dreptului şi datorinţelor, pe cari toţi cetăţenii egal le suportăm.

Proiectul de rezoluţiune a fost primit din partea adunării cu unanimitate şi cu mare entuziazm. Se vedeau feţe udate de lacrămi de bucurie şi ziceau cei mai bătrâni, că dela 48 nu s'a mai pomenit în ţara Oltului o astfel de însufleţire pentru apărarea limbei, legei şi neamului românesc.

Olteanul.

NOUTĂŢI.

Adunare poporală se ţine în 14 Aprilie n. în *Ludoşul de-Murăş*, la orele 11 din zi, în piaţă, eventual în curtea şcoalei gr. cat. rom. Programul e următoriul: Deschiderea adunării. Votul universal. Libertatea de presă. Dezbaterea asupra proiectului de lege al guvernului cu privire la şcoalele elementare confesionale. Proiect de rezoluţiune. Inchiderea adunării. Sunt chemaţi la adunare cetăţenii din cercurile electorale Ludoşul-de-Murăş, Vinţul-de-sus şi Turda. Convocarea e subscrisă de 65 fruntaşi români din aceste cercuri de alegere.

*

Pentru gimnaziul din Brad au întrat la cassa arhidiecezană din com. *Luz* 20·50 cor., iar din comuna *Cristian* 41 cor. 2 fil., sumă adunată dela următorii credincioşi: Ioan Popa, paroh, Adam Tudor, înv. câte 2 cor., Alexandrina Popa, preoteasă, Ieronim Nemeş, înv. şi soţia sa Elisaveta Nemeş, Ioan Moldovan, epitr., Moise Pipernea, epitr., Vasilie Bălan jun, Vasilie Bălan sen., George Vălean, Teodor Mateiu, George Ghişoiu, Ioan Ghişoiu, George Ghişoiu, Ioan Bighea, Cosman Cascu, George Bâra sen., Mihail Vălean, Vasiliu Vălean sen., Ioan Vălean, Vasilie Gligor, Vasilie Vălean, fiecare câte 1 cor. Dela mai mulţi sume mai mici. Tot pentru gimnaziul rom. gr. or. din Brad au întrat apoi la cassa arhidiecezană din parohia *Sibiiu-cetate* următoarele contribuiri: Biserica gr. or. din Sibiiu-cetate 200 cor., Ioan Papiu, protopres. 200 cor., Alexandru Lebu, propr. 200 cor., Parteniu Cosma, director Albina 200 cor., Dr. Athanasiu Marienescu, jude de tablă în penzie şi membru al Academiei rom. 25 cor., Alexiu Oniţiu, jude reg. în penzie 5 cor., Dr. Liviu Lemeny, adv. 200 cor., Ioan de Preda, adv. 200 cor., Petru Pipoş, jude de tablă în penzie 10 cor., Dr. Eugen Piso. adv. 40 cor., Victoriu Oniţiu, comer. 10 cor., Dr. Ioan Fruma, adv. 50 cor, Emilia şi Dr. Octavian Rusu 100 cor., Ana Moga văduvă de medic 10 cor., Octavian Goga, secretarul Asociaţiunii 10 cor, Pavel Muntean, locot. colonel 125 cor., Stefan Moga, franzelar 50 cor., Dr. Ilie Beu, medic 50 cor., Dr. Vasile Bologa, directorul şcoalei Asociaţiunii 50 cor. In total 1735 cor.

*

Deputat nou. In cercul electoral al Bazinului s'a făcut alegere nouă (balotaj) în 3 Aprilie, Mercuri, şi a fost ales naţionalistul *Milan Ivanca* (Slovac) cu 1011 voturi, faţă de 983 date preotului Dömötör, candidat al partidului poporal.

*

Deputatul Iuriga, Slovac, a primit permisiune dela ministrul de justiţie, ca pedeapsa de doi ani temniţă de stat, la care a fost judecat pentru agitaţie, să şi-o înceapă la 1 Maiu n.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă Luni în 8 Aprilie n. la orele 3 d. amiazi în sala mică de şedinţe a casei comitatenze.

*

Listele electorale ale alegătorilor de deputaţi din cercurile Sibiiului (oraş) se vor compune in zilele 11—13 Aprilie nou, lucrând comisiunile totdeauna dela orele 4 până la 6 d. ameaz, în localităţile oficiului de dare orăşenesc. Listele se compun din oficiu, pe baza tabelelor de dare din anul trecut, însă fiecare îndreptăţit are voe a se prezenta în faţa comisiunii pentru a se convinge dacă e trecut în listă şi în caz contrar să-şi dovedească îndreptăţirea, pentru a putea fi luat în liste. Listele cari se compun acum vor fi valabile pentru anul 1908.

*

Intâlnirea dela Rappalo. Intâlnirea între cancelarul Bülow şi ministrul italian Tittoni a avut de scop întărirea triplei alianţe. Aşa scriu ziarele străine. In curând ministrul de externe al Austro-Ungariei va merge de asemenea în Italia, după-ce se va duce mai întâiu în Berlin, tot în scopul întărirei triplei alianţe.

*

Votul femeilor. Congresul socialiştilor francezi s'a declarat în favorul acordării votului universal şi pe seama femeilor.

*

Regele Saxoniei vrea să i-se anuleze căsătoria cu fosta regină Luiza, acum contesă de Montignoso, pentru a se însura de nou. Cum se scrie fosta regină nu se împotriveşte, căci şi ea are de gând să se mărite de nou, după un milionar italian care i-a cerut de mult mâna.

*

Ameliorarea salarelor medicilor de cerc şi comunali. Ministrul de interne ungar a pregătit un proiect de lege, prin care se îmbunătăţeşte soartea medicilor de cerc şi comunali. In virtutea acestui proiect, un medic de cerc sau comunal nu poate aveà plată mai mică decât 1600 cor. Medicii primesc 4 cuincuenalii de câte 100 coroane şi în locurile, unde viaţa e mai scumpă, ajutor de stat în sumă de 1200 cor. anual.

*

Adunarea poporală din Dej oprită. Adunarea poporală din Dej convocată pe 2 Aprilie a fost oprită, dupăce se adunase popor mult. S'a convocat însă din nou pe 6 Aprilie n.

*

Mişcare agrară în Croaţia. De câtva timp domnesc turburări agrare foarte îngrijitoare în Sirmia. Toate măsurile excepţionale luate până acum n'au adus încă nici un rezultat favorabil. Guvernul a trimis un funcţionar înalt să mijlocească înţelegerea între muncitorii agricoli organizaţi, şi între proprietari.

*

Contele Zeppelin, căruia împăratul Wilhelm II. i-a acordat un ajutor de 500.000 mărci, spre a continua cu încercările sale privitoare la dirijabilitatea baloanelor, îşi va reîncepe în curând încercările cu balonul.

*

Despre proiectul şcolar alui Apponyi s'a făcut vorbă în Scupcina din Sârbie. Deputatul Pecici a arătat, că numitul proiect e o măsură de desnaţionalizare a Sârbilor din Ungaria. Cere apoi ca cabinetul Paşici, pe baza pretiniei ce există între acesta şi guvernul Wekerle-Kossuth, să intervină confidenţial la guvernul maghiar, în contra proiectului. Ministrul-prezident *Paşici* a răspuns, că în afacerile interne ale altui stat n'are să se amestece.

*

Lipsă de servitori în Banat. Cetim în „Drapelul“, că din cauza lipsei de servitori, provenită prin emigrarea mare la America, 46 familii burgheze din Becicherecul-mare au hotărât să poarte gospodărie comună. Aceste familii vor închiria in centrul oraşului o bucătărie comună, în care se va ferbe pentru toţi cari aparţin acestei tovărăşii. Fiecare familie plăteşte pentru cost 60 cor. pe lună.

*

„Koepenick“ la Mişkolţ. Un bărbat îmbrăcat în uniformă de comisar de finanţe a întrat Vinerea trecută însoţit de mai mulţi poliţişti, pe cari i-a provocat să-l urmeze la un giuvaergiu din Mişkolţ numit Samuel Klein, cerându-i giuvaericalele false. Klein surprins de această cerere a negat predarea. Atunci comisarul a provocat pe poliţişti să-l ducă pe Klein la poliţie, ceeace acestia au şi îndeplinit. Comisarul a provocat acum pe nevasta giuvaergiului să-i predee giuvaericalele, dar nici ea nu l-a ascultat, trimiţând după un advocat. La aceasta s'a depărtat comisarul, sub pretext că voeşte să aducă poliţişti, dar nu s'a mai arătat. S'a constatat, că comisarul a fost un înşelător, care nu se ştie pe ce cale a ajuns în posesiunea unei uniforme de comisar. Poliţia a început să-l caute pretutindenea şi în fine i-a succes să pună mâna pe el în Szirma-Bessenyö, predându-l judecătoriei din Mişkolţ. Dar isteţului înşelător i-a succes să scape şi dinaintea judecătoriei. Toate încercările de a l prinde de nou au rămas până acum zadarnice.

Cărţi şi reviste.

„*Dragoste cu toane*“, pastorală într'un act şi în versuri, de Goethe, tradusă de *St. O. Iosif.* Preţul 50 fil.

„*Chinematograful*“, comedie într'un act, de *Dimitrie Bocşa*, învăţător. Preţul 30 fileri.

„*Două nebunii*“, icoană familiară în 2 tablouri. prelucrată după N. Gane, de *Dimitrie Bocşa.* Preţul 30 fil.

„*O şedinţă comunală*“, comedie în 2 acte, de *George Stoica.* Piesă premiată de societatea pentru fond de teatru român. Preţul 80 fil.

„*Glume din lume adunate, şi în lume date*“, de *George Maican*, învăţător. Preţul 24 fil.

„*Multe şi de toate*“, de *George Maican*, învăţător. Preţul 24 fil.

Toate aceste broşuri se pot procura dela libraria *Ciurcu* din Braşov.

Poşta redacţiei.

Dlui A. C. în V. L. Te rugăm să foloseşti faţă de noi un ton mai cuviincios, aşa cum se cuvine unui om cu carte. Scrisori ţinute în termini întrebuinţaţi de Dta nu se iau în conziderare.

Nr. 112^/1906 [83] 3—3

Concurs

In urma ordinului conzistorial din 7 Noemvrie 1906, Nr. 10771 Bis., prin aceasta se escrie concurs din oficiu pentru întregirea parohiei de cl. III. Almaşul de-mijloc, protopresbiteratul Orăştiei cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de'a stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 28 Decemvrie 1906.

Oficiul protopresbiteral al Orăştiei.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Cel mai bun şi mai ieftin

Deposit de haine

pentru sezonul de primăvară şi vară, bogat în haine pentru bărbaţi, pentru băeţi, precum şi în costume pentru copii, după cea mai nouă modă şi de cea mai bună calitate, se află la

Eduard Elias,
Sibiiu Piaţa mică Nr. 2. (Kl. Ring)
81 2 —

Croitoria Gustav Stasney
din Sibiiu strada Baier Nr. 2.

aduce la cunoştinţă preaonoratului cler ortodox român, precum şi domnilor candidaţi de preoţie că confecţionează

reverenzi, ornate bisericeşti

precum şi tot felul de **haine bărbăteşti,** pe lângă preţurile cele mai moderate.

Pentru serviciul solid şi prompt garantează firma, care se află de 60 ani.

Sibiu, în Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:
Gustav Stasney
[52] 6— croitor.

UN MOTOR cu benzin (Otto) de puterea unui cal, aproape nou, doreşte subscrisul, pentru a-şi putea lărgi atelierul, să-l pună în vânzare. Cei interesaţi se pot adresa zilnic la:

Ioan Handel
[84] 3—3 Cisnădie (Heltau) Nr. 326

„BUCIUMANA“, reuniune de păstrare şi anticip. Bucium-Poieni.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai reuniunii de păstrare şi anticipare „BUCIUMANA“ se învită la a

VI-a adunare generală ordinară

care se va ţinea Sâmbătă în 20 Aprilie st. n. 1907 la 10 ore a. m. în localul reuniunei cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării generale şi constituirea (conform §-lui 24 din statute).
2. Alegerea comisiunei de trei pentru constatarea libelelor şi a plenipotenţelor întrate pe baza §-lui 21 din statute.
3. Rapoartele direcţiunei şi a comitetului de supraveghere de pe anul 1906 şi darea absolutoriului.
4. Decidere asupra împărţirii profitului curat.
5. Alegerea alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal.
6. Alegerea unui prezident şi tot-odată membru în direcţiune.
7. Eventuale propuneri, cari se vor face în scris cu 8 zile înainte de ţinerea adunării generale (§-ul 20 din statute).

Domnii membrii ai reuniunei, cari voesc a participa în persoană ori prin plenipotenţiat, sunt rugaţi a-şi depune libelele de solvire şi plenipotenţele cel mai mult până în 19 Aprilie st. n. a. c. la 4 ore p. m. la cassa reuniunei noastre.

La caz că adunarea generală ar fi incapabilă de concluze valide, lipsind voturile necesare, convocăm acum tot cu aceleaşi obiecte de pertractare a II-a adunare generală pe 30 Aprilie 1907 st. n. la 10 ore a. m. conform §-lui 26 din statute.

Bucium-Poeni, la 1 Aprilie 1907.

[87] 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţ.

Active		K f	Pasive	K f
Cassa în numărar		2,835·38	Capital de cuote	10,802·—
Cambii excomptate	49,262·—		Fond de rezervă	1,414·24
după amortisare de	1,000·—	48,262·—	Fond de penziune	100·—
Imprumuturi cambiale cu acoper. hipotecară		25,443·—	Depuneri spre fructificare	23,311·28
Realităţi		307·03	Cambii reescomptate	32,539 —
Diverşi debitori		560·32	„Albina“ cont curent	9,840·—
Mobiliar	990·—		Dividendă neridicată	176·—
după amortizare de	90·—	900·—	Interese anticipate pro 1907	1,131·60
Interese restante şi anticipate la reescont		2.306·16	Profit curat	999·77
		80,613 89		80,613·89

Contul Profit şi Perdere

Debit	K f	Credit	K f
Interese pentru depuneri	1,324·66	Interese dela cambii excomptate	3,621·76
„ „ reescont	2,528·42	Interese dela cambii cu acoperire hipotecară	1,443·55
Spese: salare, porto, competinţă de timbru şi diverse	2,261·33	Interese de întârziere	2,424·07
Dare directă	524 04	Proviziune, competinţă de scris şi provocări	1,373·87
„ după int. de depuneri	135·03		
Amortizare din pretenziuni camb.	1,000·—		
„ „ mobiliar	90·—		
Profit curat	999.77		
	8,863·25		8,863·25

Bucium-Poeni, în 31 Decemvrie 1906.

Nicolae Adamovici m. p., director executiv. **Nic. I. Adamovici** m. p., contabil.

Membrii direcţiunei:

Georgiu Lupu. m. p., prezid. **Ioan Tr. Popa** m. p. **Ioan Jurca** m. p.
Alexandru Jurca m. p. **Nicolau Iancu** m. p. **Alex. Crasnic** m. p.

Subsemnatul comitet, am examinat contul prezent şi l-am aflat în regulă şi în consonanţă cu registrele reuniunei.

Bucium-Poeni, la 1 Aprilie 1907.

Ioan D. Şortan m. p., prez. **Mac. Cutean** m. p. **Lazar Ceteraş** m. p.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 15–41

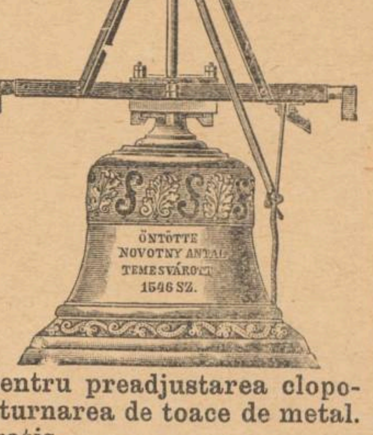

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 8— Sibiiu — Nagyszeben.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

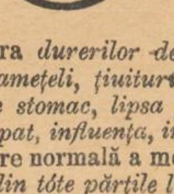

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis se se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11] 1

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii şi femei de constituţie fórte **slabă.**

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada şi Argentina.

Cereţi clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în româneşte.

Falk et Comp.
Secţia românească.
Hamburg
257 24—26 Strada Raboisen Nr. 30.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 34 Sibiiu, Marţi 27 Martie (9 Aprilie) 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 80 fil.
rândul cu litere garmond.

Proiectul de lege

despre şcoalele poporale şi naţionalităţile.

De Dr. E. B.

(Urmare).

Ce se atinge de ridicarea atât de mult neglijatei *instrucţii elementare, de desvoltarea mai intensivă a ei*, fiind acesta un scop şi un interes comun al statului şi al bisericilor, întru nimic nu e îndreptăţită presupunerea, că în privinţa aceasta ar fi necesare dispoziţii excepţionale constringente şi că s'ar cere aducerea unei legi noi. Adevărat, că se pot constata mancităţi şi neglijenţe pe acest teren, dar ceice cunosc mai cu temeiu raporturile ştiu, că aceste mancităţi nu pot fi atribuite lipsei de bunăvoinţă şi de zel la autorităţile bisericeşti, ci numai *slabelor puteri materiale*; şi de aceea nu regulamentarea bisericilor, ci *ajutorarea lor materială* ar fi remediul corect pentru sanarea relelor.

Statul, dând în privinţa aceasta mână de ajutor confesiunilor, aduce jertfă în prima linie pe seama unui *scop de stat*, care prin binefacerile sale, atrăgând la sine naţionalităţile şi bisericile, prin aceasta face serviciu însemnat, nu numai cultivării generale, ci şi chestiei celeii mari a consolidării naţionale. Insă a ştirbì autoritatea şi cercul de competenţă legal al bisericilor în schimbul ajutorului care serveşte un scop de stat, nu e de loc corect şi nici oportun din punct de vedere politic, chiar şi numai pentru a nu se crede, că puterea de stat nu dă ajutorul atât de necesar şi atât de binefăcător în interesul cultivării generale, ci urmărind scopuri politice şi de dragul ridicării intereselor sale de putere în contul bisericilor.

Ce se atinge special de *învăţarea mai cu succes a limbei maghiare*, punctul acesta de vedere se împărtăşeşte de o nemotivată suprataxare a instrucţiei elementare. *Forţarea limbei maghiare în şcoalele poporale nu are nici o valoare practică*, pentrucă e ştiut de toată lumea, că copilul dela sat cum a scuturat praful şcoalei se întoarce la vatra familiară, şi acì se desbracă de cunoştinţele şi de altcum mance, câştigate cu mult amar din limba maghiară, în detrimentul cunoştinţelor practice. O păţeşte cu limba maghiară tocmai aşa, ca scriitorul acestor şire cu limba grecă, care i-a amărât mult anii tinereţei, iar acum, dacă vede o inscripţie grecească abia o poate cetì. *Nu şcoala, ci viaţa e cel mai mare măestru de limbi. In istoria universală nu găsim nici un singur exemplu măcar, că vre-un popor a primit formaţiune nouă de limbă prin şcoală.*

Om cu minte întreagă nu există în sinul naţionalităţilor, care nu ar şti, ori care ar trage la îndoială, că cunoaşterea limbei maghiare în mod cât mai perfect o cer interesele sale proprii de viaţă. Şi-au şi însuşit-o cei mai înfocaţi apărători ai aspiraţiunilor naţionaliste, dupăce numai cu ajutorul ei pot să dee exprimare nizuinţelor lor în salele legislaţiunii, iar dacă n'o ştie manua careva dintre ei destul de bine, paguba e numai a sa, respective a cauzei pe care o reprezintă.

Necezitatea şi oportunitatea învăţării limbei maghiare însă se arată numai acolo, — dupăcum s'a contemplat şi în articolul de lege XX din anul 1868, — unde se începe studiul mai înalt, în şcoalele medii, unde din copilul dela sat se pregăteşte un candidat de preoţie, învăţătorie, de medic, advocat, etc., cariere pe cari nime nu se poate ferici fără limba maghiară. Dar ca cineva să prindă de coarnele plugului şi să bage vitele în grajd, nu are nici o trebuinţă de cunoştinţe de limbi. *Ţăranul prin şcoală niciodată nu poate fi maghiarizat!* Ştim doară, că Elsaţia germană nu prin măsuri constringente a devenit franceză, ci prin simpatia generoasei naţiuni franceze şi prin contactul izvorît din această simpatie, de unde s'a născut între diferitele două seminţii o astfel de legătură puternică, pe care marea naţiune germană, de o omogenitate cu cei din Elsaţia, n-au putut-o nimici nici prin şcoale, nici prin alte măsuri de forţă.

Asemenea exemplu ne dă provincia Pozen, şi ne dau măsurile şcolare de constrângere luate aci, cari pe lângă marea deosebire de forţe între luptători, vor putea să ducă la sdrobirea, la nimicirea Polonilor, dar niciodată nu vor provoca germanizarea Polonilor, ori chiar însufleţirea acestora pentru ideea de stat german.

Aci la noi avem Şvabi, Nemţi în Zips, Bunevaţi şi Ruteni, popoară cari nu vorbesc limba maghiară, însă cu privire la sentimentele patriotice nu pot fi deloc excepţionate. Sunt însă în Anglia Irlandezi, cari vorbesc englezeşte, dar sunt cei mai înverşunaţi duşmani ai Englezilor! Urmează deci din toate acestea, că *e neasămănat de mai mare valoare politică asimilarea popoarelor nemaghiare în sentimente decât în limbă*, a cărei forţare nu asigură niciodată succesul, în schimb însă dă ansă, ca volnicul civilizător să ajungă obiect de ură.

Privită chestia din acest punct practic de vedere, divergenţe de păreri şi conflicte între stat şi confesiuni abia se vor putea naşte pe tema aceasta, ba dupăce şi bisericile naţionaliste sunt convinse despre foloasele şi necesitatea necondiţionatei învăţări a limbei maghiare, purtând la inimă interesele credincioşilor, în cel mai bine priceput interes al acestora, vor căuta să dee mână de ajutor întru învăţarea cu succes a limbei maghiare, şi spre acest sfârşit, în cercul propriu de competinţă, *se vor îngriji singure, ca propunerea limbei maghiare în institutele lor de învăţământ să primească teren cât se poate de larg*. Le sileşte la aceasta viaţa, cerinţele concrete ale vieţii, pentrucă dacă tinărul trecut prin şcoalele medii nu poate să-şi câştige pânea din greutăţi de limbă, va acuza şcoala şi autoritatea care a negles să-i dee cunoştinţele trebuincioase din limbă. Dar în privinţa aceasta nu s'a auzit plângere până acuma, pentrucă dintre tinerii eşiţi din şcoalele medii cu limbă de propunere nemaghiară, cu greu se va afla unul care să nu-şi fi însuşit în şcoală limba maghiară.

E o adevărată enigmă apoi acea dispoziţie din proiect, care contemplează predarea anumitelor obiecte exclusiv în limba maghiară în şcoalele poporale. Cum va putea înţelege propunerea în limba maghiară elevul, care nu cunoaşte deloc limba aceasta, ori o cunoaşte defectuos? Scopul acesta, dacă peste tot poate fi realizat, se va ajunge numai în detrimentul instrucţiei. In privinţa aceasta e întru toate de ajuns propunerea obligată a limbei şi gramaticei maghiare, şi exerciarea în ea, eventual obligativitatea unui examen de primire, când intră elevul în şcoala medie, ca garanţă, că tinărul care are trebuinţă de limba maghiară, o va şi stăpâni în măsură potrivită în scurt timp.

Din aceste puncte de vedere răsar *momentele de unire*, necesare pentru rezolvarea raporturilor dintre stat şi bisericile naţionalităţilor, şi din ele se îmbie de sine modul corect şi singur de încredere spre resolvarea chestiilor din întrebare. Dee statul bisericilor, preoţilor şi învăţătorilor acestora, spriginul necesar material, dar ca contravaloare să nu ceară ştirbirea autorităţii şi a cercului de competinţă a acelora, ci da, să ceară aceea, ca *organele bisericeşti să-şi valoreze cercul lor de activitate, respectat din partea puterii de stat, şi autoritatea lor ridicată din partea acesteia, spre ajungerea scopului comun, în cooperare armonică cu puterea de stat, lucrând mână în mână.*

Prima condiţiune pentru o astfel de rezolvare e înţelegerea şi încrederea reciprocă, lucru pe care bisericile în representaţiunile lor îl şi accentuiază singure, făcând destăinuirea, că *pentru ajungerea scopurilor comune sunt gata să coopereze de bunăvoe*. Şi că aceasta o vor şi face într'adevăr, ne garantează, abstrăgând dela interesele lor proprii, mâna de tot liberă a guvernului, pe care a o lega, bisericilor nu le stă nici în putinţă şi nici în interes.

Ţin, că ciocnirile şi agitaţiile sunt de evitat, *mai ales între actualele împrejurări critice politice*, când purtăm luptă seculară cu vecinul din Austria pentru existenţa noastră economică, afară de aceasta apoi ne mai ameninţă şi fantoma socialismului, iar emigrarea ne slăbeşte corpul; mai ales acum, când mai mult decât oricând avem trebuinţă să păşim în luptă ca naţiune consolidată în cele interne, ca duşmanii nostri interni şi externi să nu poată conta la ajutorul naţionalităţilor noastre nemulţămite. Dacă se punea în trecut mai mare pond pe acest punct de vedere, putea să fie evitat Mohaciul, şi poatecă şi Vilagoşul!

(Va urma).

Răscoala ţărănească din România *e potolită pretutindenea. Oamenii s'au apucat de aratul de primăvară. Ca rezultat al răscoalei se poate nota tristul fapt, că au fost omorâţi cam 5000 ţărani, şi arestaţi sunt vre-o 10.000. Paguba făcută prin demolări şi aprinderi se urcă la 400 milioane franci. Guvernul a luat hotărâre să nu dee nici o rebonificare.*

Din Parlament. Joi s'a făcut redeschiderea dietei şi numai decât s'a luat în discuţie proiectul de lege despre salarizarea învăţătorilor dela şcoalele comunale şi confesionale. A vorbit contra proiectului deputatul *Molnár* din partidul poporal şi apoi deputatul naţionalist *Mihail Polit*. In şedinţa de Vineri a combătut proiectul de lege deputatul român *Vasile Goldiş*, iar Sâmbătă naţionaliştii: *Manojlovici* (Sârb), Dr. *George Popoviciu* şi Dr. *Teodor Mihalyi*, Români. Tot Sâmbătă au adresat interpelări guvernului deputaţii naţionalişti *Dr. Vaida* şi *Dr. Vlad*.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral din tractul Cetatea-de-piatră.

Rohia, 10 Martie v.

Sinodul protopresbiteral al noului tract Cetatea de peatră, ca primul sinod ordinar, condus de noul protopresbiter Dl *Vasile Duma*, s'a ţinut în filia Lăpuşul unguresc, la 26 Februarie v.

Protopresbiterul în o vorbire bine chibzuită şi foarte acomodată momentului, a spus între altele şi următoarele: „Ca protopresbiter al tractului acestuia mă voiu silì, ca viaţa bisericească să iee un avânt nou şi îmbucurător. Cât voiu sta în fruntea acestui tract voiu grijì, ca toate organele şi corporaţiunile administrative bisericeşti şi şcolare să-şi implinească chemarea cu sârguinţă, zel şi acurateţe. Voiu stăruì, ca învăţământul în şcoalele noastre elementare să înflorească. Manifestându-mă în toate acţiunile vieţii mele ca un conducător şi păstor neinteresat şi nepărtinitor!!..“ Apoi deschide sinodul.

Se alege biroul. Protopresbiterul îşi presintă în urmă raportul despre mişcarea credincioşilor acestui tract, şi preste tot despre referinţele bisericeşti, şcolare şi epitropeşti, ear raţiociniul fondurilor tractuale se prezintă prin epitropul protopresbiteral, parohul Nicolae German din Rohia.

La propunerea membrului sinodal Dr. *G. Buzura*, sinodul cu mare însufleţire decide trimiterea unei telegrame de aderenţă şi veneraţiune, supremului cap al bisericii noastre, I. P. S. Sale Dlui Archiepiscop şi Metropolit *Ioan*, ceiace să şi îndeplineşte.

Pentru studiarea cât se poate de amănunţită a raportului înaintat de protopresbiterul tractual, se aleg 2 comisiuni, una organizătoare, alta financiară.

Şedinţa se suspinde până-ce comisiunile îşi vor îndeplinì lucrările.

Redeschizându-se şedinţa, raportorul comisiunei organizătoare Dl. *I. Petruţu* cand. de adv. ceteşte propunerile ce comisiunea a aflat de lipsă se facă către sinod. Toate au fost luate spre ştire şi primite.

Urmează raportorul comisiunii financiare, Dl. *S. Gheţe* paroh, raportând despre raţiociniul fondurilor tractuale, precum şi despre budgetul de pe anul 1907, propune, ear sinodul aproabă raţiociniul protopresbiteral, dând comitetului și epitropiei protopresbiterale absolutoriul, și totodată votează budgetul pe 1907.

Clasificarea parohiilor s'a făcut astfel, că afară de parohia centrală, toate celelalte s'au declarat ca parohii de clasa III.

Protopresbiterului i-s'a votat din fondul tractual pe timpul cât a fost administrator protopresbiteral o renumerațiune de 150 cor.

Biblotecariul vechiului tract Cetatea de peatră raportează despre starea bibliotecii tractuale, dânduși totodată abzicerea dela acest post.

Sinodul ia raportul spre știre, și alegând bibliotecar tractual pe parohul Nicolae German i-să și predă averea bibliotecii în samă.

Cu acestea exhauriată fiind ordinea de zi, prezidentul închiee ședința, ear membrul sinodal Teodor Șovrea, mulțămește domnului protopresbiter pentru tactul și înțelepciunea cu care a condus sinodul.

Am fost invitați apoi toți la masa ospitală a dlui protopresbiter, unde a fost întrunită inteligența română din orășelul Lăpușul unguresc, fără deosebire de religiune. *N. G.*

Proteste.

I.

Comitetul parohial român gr. ortod. al parohiei *Făgărașului*, în ședința sa ținută în 31 Martie 1907 nou, sub presidiul dlui Dr. *Ioan Turcu*, prezident al acestui comitet, a luat următorul

Conclus:

„Proiectul de lege despre școalele poporale elementare confesionale vatămă mult autonomia bisericei noastre române gr. ort. asigurată prin legile sancționate de până acum, dar acest proiect de lege, prin care se intenționează învățarea limbei maghiare în școalele noastre elementare în măsură cu mult mai mare ca până acum, este foarte păgubitor și în detrimentul desvoltării și cultivărei poporului nostru român în școalele elementare, pentrucă poporul nostru aici în patria noastră trăește și locuește în mase compacte și astfel copiii în școalele elementare nici odată nu vor puteà învăța limba maghiară în măsură dupăcum se provede în proiect și toată stăruința și prea multul timp ce s'ar întrebuința pentru învățarea în așa măsură a limbei maghiare este o osteneală și timp curat perdut și o încercare de tot și absolut zadarnică, căci copilul eșit odată din școala elementară, în scurt timp uită tot, dar absolut tot, ce sforțat și atâta de chinuit ar fi putut învăța din limba maghiară și așa rău și fără să înțeleagă.

Astfel școlarul în scurt după-ce a eșit din școala elementară, unde a petrecut 4 ani de învățătură zadarnică s'a ales cu nimica, de oarece mai tot timpul de instrucție s'a întrebuințat spre instruarea și învățarea sforțată a limbei maghiare, iar cu câștigarea cunoștințelor necesare pentru viață, școlarul nu se poate ocupa, căci în frageda lui etate a fost întruna ocupat și chinuit fără nici un resultat cu instrucția limbei maghiare. Astfel copiii în școalele elementare prin încercări zadarnice și în veci absolut nerealisabile de ai face să știe limba maghiară, sunt cu totul reținuți și împedecați de ași câștiga în limba lor maternă cunoștințele neapărat necesare pentru viață și devin proști, tâmpiți și însălbătăciți, ce este hotărât spre marele greu al generațiunilor viitoare și hotărât este și un nemărginit și desastruos detriment al statului.

Limba maghiară cine are deosebit lipsă de ea în măsură mai mare o învață de bunăvoe acolo, unde este potrivit și o poate învăța, dar cu forța în școalele noastre poporale elementare confesionale nici odată nu se va puteà învăța în măsură provăzută în proiect, ci aceea forțare netrebnică va aveà tocmai efectul contrar și foarte păgubitor.

De aceea sus și tare hotărât și cu toată energia comitetul parohial protestează contra numitului proiect de lege și aderează întru toate cele arătate și cerute în memorandul presentat în această cauză guvernului de preasfințiții nostri capi bisericești și din parte-ne cerem și ne rugăm, ca preasfințiții nostri capi bisericești cu stăruință să facă și mai departe toți pașii necesari până și la treptele preaînaltului tron, ca autonomia sfintei noastre biserici române greco-ortodoxe să rămână și pe viitor nevătămată și ne atinsă, apoi ca buni Români iubindu-ne limba, ca pe cel mai scump și mai sfânt tesaor al nostru, dela care pe noi Românii să ne înstrăineze, nu este putere pe lumea aceasta, și ca buni și devotați patrioți cerem, ca fără nici o restrângere și fără nici o ingerință și necondiționat să li-se dee și învățătorilor nostri confesionali din partea statului atâta întregire de salar cât e de lipsă, ca să poată aveà fiecare atâta cât au învățătorii dela școalele poporale elementare ale statului, care întregire de salar statul să o pună la dispozițiunea consistoarelor noastre române greco-ortodoxe, spre a o împărți respectivilor învățători confesionali, cari pentru luminarea și cultura poporului fac tot atâta și tot așa de bune și mari servicii ca și învățătorii de stat“.

Conclusul a fost votat în unanimitate.

II.

Comitetul parohial gr. or. din *Romos* în ședința ținută la 15/28 Martie 1907 a votat cu unanimitate următorul

Conclus:

„Comitetul parohial protestează înaintea factorilor constituționali ai țării împotriva proiectului de lege despre raporturile de drept ale școalelor noastre confesionale și despre lefile învățătorilor confesionali.

Cu tot respectul roagă pe Inaltpreasfințitul nostru arhiepiscop și metropolit *Ioan Mețianu*, că precum în trecut cu atât mai vârtos acum în aceste zile de grea cercare să pretindă în continuu, că acest proiect să fie luat dela ordinea zilei în parlamentul țării. Dupăcum s'a afirmat din partea conducătorilor nostri, nu îmbunătățirea lefilor învățătorești ne neliniștește, că deși e o urcare cu anumită tendință și absolut nenaturală a salarului dintr'odată duplu, noi la caz de nevoe și acel salar îl vom presta, decât să ne jertfim școala, ci condițiile de cari este legată acea îmbunătățire și acolo unde statul nu dă nici un ban. In fața acestei mari primejdii pentru școala și biserica noastră, comitetul parohial ca o corporațiune devotată școalei și bisericei sale și credincioasă țării își ridică unanim glasul de protestare și cere prin I. P. S. arhiepiscop și metropolit *Ioan* dreptate dela înaltul guvern, care ar trebuì să ni se dea în schimb pentru jertfele mari ce am fost adus și aducem pentruce avem noi mai scump, pentru școală“.

Conclusul acesta cetit sinodului parohial din Romos, în ședința din 18/31 Martie a fost votat și din partea acestuia cu unanimitate și cu cea mai mare însuflețire.

Conferențe învățătorești.

Convocare.

In conformitate cu cerculariul Preaveneratului Consistoriu arhidiecezan de dtto 18 Februarie a. c. Nr. 441 ex 1907 și în calitate de comisar consistorial, am onorul a convoca prin aceasta conferența învățătorilor din cercul XIII, protopresbiteratele Dejului și a Bistriței, carea în anul acesta se va ținea la 29 și 27 Aprilie st. v. (Joi și Vineri din săptămâna cea luminată) în parohia noastră Ciceu-Giurgești, în protopresbiteratul Dejului.

La această conferență, pe lângă învățătorii și învățătoarele în funcțiune, sunt învitați toți dnii inspectori tractuali, directorii locali precum și toți cei ce se interesează de cauza școalelor noastre confesionale gr. or.

Programa acestei conferențe este următoarea:

I. Lucrări pregătitoare:

1. Joi la 8 ore dim. serviciu divin cu chemarea Duhului sfânt.
2. După serviciul divin deschiderea conferenței prin comisar.
3. Constatarea celor prezenți; alegerea notarilor și verificatorilor.
4. Prezentarea instrucțiunei cu privire la conducerea și decurgerea conferenței.
5. Prezentarea elaboratelor scripturistice și alegerea comisiunilor critizătoare.

II. Teme de tractat:

1. Tema designată din partea Preaveneratului Consistoriu. „Experiențele câștigate asupra noului plan de învățământ întrodus în școalele poporale prin concluzul congresual Nr. 98 din 1903“. — Se vor pregăti, având a refera, membrii comisiunilor permanente din ambele protopresb.
2. Tema designată de conferența anului trecut: Stupăritul în economia vieții. Disertație. — Eugen Tomasta, Ioan Duca, Augustin Herman și Gavril Bogdan.

III. Prelegeri practice:

1. Din religiune: Jertfa lui Avram. — Bartolomeiu Fărcaș, Ioan Roman, Ioan Cotuțiu.
2. Din limba română: Adiectivul și compararea lui pentru anul III de școală: Petru Poștar, Traian Purșa, Aurel Chifa.
3. Limba maghiară: „Az ösz“ piesa „Az almafa“ pentru anul IV de școală: Ioan Griga, Toader Coroian și dna Maria Pop.
4. Din Geografie: Ținutul muntos sudostic sub raport oro — și hidrografic, pentru anul IV de școală: Vincențiu Runcan, Gavril Gog și G. Prigoană.
5. Din economie: Ceapa și cultivarea ei, anul V și VI de școală. Vincențiu Runcan, Ion Iouca, Leontina Beșa, George Biliboacă.

Atât temele teoretice cât și prelegerile practice se vor pregăti în scris. De altcum toți dnii învățători se vor pregăti pentru toate temele și prelegerile luate în program.

Năsăud, 20 Martie 1907.

Greg. Pletosu
comisar conzis.

*

Convocare.

In înțelesul ordinului circular al Venerabilului Consistoriu archidiecesan din 18 Februarie, c. c. Nr. 441 Școl., convoc învățătorii din cercul XVI. (protopresbiteratele Mediașului și Târnavei) la *conferențele anuale*, ce vor fi ținute în *26 și 27 Aprilie st. v.* în școala din *Brateiu*.

Program:

I.

Experiențele câștigate asupra noului plan de învățământ, întrodus în școalele poporale prin concluzul congresual Nr. 98 din 1903.

II. Disertațiuni:

Procesul de apercepțiune., Disertant A. Oltean, înv. în Hașag.

Valoarea educativă a singuraticelor obiecte de învățământ, și în legătură cu aceasta: cari manuale sunt mai acomodate pentru școalele elementare. Disertanți: I. Manica- înv. în Buzd și I. Langa, înv. în Dârlos.

3. Importanța disciplinei școlare în educațiunea copiilor și psihologia pedepselor. Disertanți: E. Sămărghițan, și A. Mateiu înv. în Boian.

III. Lecțiuni practice.

1. Andreiu Șaguna ca reîntemeietoriul metropoliei noastre. (cl. VI.
2. Stilistică: epistola (cl. V.)
3. Limba maghiară: Conjugarea unui verb în indicativul prezinte și trecut, forma nehotărâtă (cl. III
4. Geografie: Comuna Bratei (cl. I. și II.
5. Calcularea interesului și procentului cl. VI.
6. Științele naturale, combinate cu economia:

Vița de vie. cl. V. și VI.

Temele de sub Nr. I, III. 1. 2. 3. 5. 6 le vor lucrà toți învățătorii, ear cea de sub III. 4, învățătorul din Brateiu.

Conferențelor le premerge serviciul divin împreunat cu chemarea Sf. Duh, celebrat în 26 Aprilie v. la 8 ore în biserica gr. or. din *Brateiu*, la care sunt învitați să ia parte toți învățătorii.

Sibiiu, 21 Martie, 1907.

Vasile Stan,
comisar consistorial.

*

Convocare.

Invățătorii din cercul *conferențiar XI.* constătător din protopresbiteratele: *Lupșa* și *Turda*, în urma dispozițiilor cuprinse în cerculariul Consistoriului archidiecesan din 18 Februarie, 1907, Nr. 441 Șc. sunt prin aceasta convocați la conferință învățătorească, ce se va țineà în zilele *de 26* și 27 Aprilie *st. v.* în comuna *Hărastaș*, protopresbiteratul Turdii.
Inainte de începerea conferenței se va țineà serviciul divin la orele *8 a. m.* în ziua primă.

Programul lucrării:

I. Lucrări teoretice.

1. Procedeul psichologic la învățarea cetitului și scrisului, temă lucrată de Iosif Herdea, învățător în Vidolm. Recenzând critic: Simion Lazar, învățător în Ocolișul mare.

2. Jocurile de copii și însămnătatea lor pedagogică, tema lucrată de Vasile Bută, învățător în Sălciua de jos. Recenzeul critic: Lazar Chirilă, învățător în Muncel.

Chestiunea anuarului școlar, lucrată de fostul învățător din acest cerc Octavian Simtion. Referada asupra acestei lucrări s'a încredințat învățătorilor din Mogoș: Teodor Nicoară și Macaveiu Cutean.

Esperiențele câștigate asupra noului plan de învățământ, întrodus în școalele poporale prin concluzul congresual Nr. 98 din 1903.

Cu privire la aceasta chestiune se deobligă fiecare învățător a-și spune experiențele proprii.

II. Lecțiuni practice.

1. Cetirea și scrierea cuvântului „*prepelița*“ după metodul „Noului Abecedar de Dr. Petru Șpan, predată de Iosif Panța, înv. în Runc.

2. Predarea unei poezii de George Coșbuc, pertractată de Ladislau Pop, înv. în Botez.

3. Az iskola, lecție practică de Gavriil Rancea, înv. în Brăzești.

4. Predarea unei cântări de Simion Lazar. înv. în Ocolișul mare.

La această conferență sunt poftiți a luà parte și preoții în cualitatea lor de inspectori școlari, precum și alți binevoitori ai școalei noastre.

Sibiiu în 22 Martie st. v. 1907.

Dr. Petru Șpan.

Deputații maghiari.

Deputații naționaliști, mai ales Românii, vor lupta cu toată energia în contra proiectului de lege al contelui *Apponyi*, și organul de publicitate al nobilului conte, ziarul „*Budapesti Hirlap*“, prevede, că discuția generală va ținea cu săptămânile, iar cea pe articole poatecă cu lunile. Și deputații maghiari ce fac? Ce face groaznica majoritate a partidelor maghiare coaliate? Intrebarea aceasta și-o pune ziarul numit în numărul de Sâmbătă și răspunde singur astfel:

„...Băncile goale, sala goală de ședințe, plictiseala și nepăsarea pe fețele acelora cari rătăcesc pe câte jumătate de oră în dietă, numărul oribil al celor absenți, — ne dau răspunsul. Deputații nostri fac și acum aceeace au făcut dela începutul sesiunei, și ce în cursul unui an s'au obicinuit să facă. Iși caută de afacerile private, leagă și desfac transacții, umblă pela ministerii după favoruri, năcăjesc pe ministri cu protecții, *aleargă după subscriitori de cambii, dorm somnul drepților după nopți chefuite*, — iar de trebile țării nici că le pasă“...

Frumoasă societate, n'avem ce zice. Și să ne mai mirăm, că o astfel de adunătură de oameni inzultă mereu naționalitățile?

„Asociațiunea“.

Din despărțământul Agnita.

Dumineca la 31 Martie a. c. s'a ținut în comuna *Fofeldea* cea dintâi conferență economică, în despărțământul acesta, inițiată de Asociațiune. A vorbit părintele Ioan *Alexandru* din Ilimbav, despre „*nutrețul artificial*“. Sala cea mare a școlii a fost plină de popor, în frunte cu ambii preoți *Bonea* și cu învățătorii din localitate. Adunarea a deschis-o directorul despărțământului, dl *N. P. Petrescu*, care a tălmăcit poporului ce este Asociațiunea și ce scopuri urmărește față de popor. După acestea conferențiarul și-a ținut interesanta prelegere, fiind ascultat cu multă plăcere și interes din partea celor de față. A vorbit cu atâta convingere, încât toți cei de față au rămas mișcați de povețele împărtășite. Și fiecare s'a făgăduit în inima sa, că va încerca cele sfătuite de conferențiar, întrucât adecă se poate face încercare în această comună. Pentrucă economii de aici au mare frică să nu se introducă comasarea în comună.

Conferențiarul a vorbit despre tot felul de nutrețuri, cari este bine să le cultive economii pentru vite. A spus cum să samănă, cum se îngrijesc, cari sunt mai bune? Și foloasele cari le ajungem prin ele: vite tari de muncă, frumoase și grase pentru vânzare și prin aceasta înaintarea bunăstării poporului.

Directorul despărțământului mulțămește părintelui I. Alex. pentru povețele folositoare date poporului prin conferența sa, și îndeamnă pe popor să urmeze sfaturile înțelepte, — trece apoi iarăși la Asociațiune. Vorbește despre agenturi și despre bibliotecile poporale. Se constitue apoi agentura, alegându-se: Valeriu *Bonea*, paroh prez., Ioan *Popa*, înv. p. bibliotecar, Petru *Sopa* 36, notar și Iacob *Dumitru* casar. Agentura a primit ca bază a Bibliotecii 25 broșuri donate de comitetul central și un exemplar din ziarul „*Țara noastră*“.

NOUTĂŢI.

Pentru catedrala. La fondul catedralei din Sibiiu au mai întrat următoarele sume: Din parohia *Nădăştia* 21 cor. 80 fil. A contribuit biserica cu 15 cor. parohul Dionisie Costea cu 5 cor., mai mulţi cu sume mici. Din comuna *Almaşul-mare-joseni* 8 cor. 40 fil. adunate dela următorii: biserica gr. ort. 2 cor., Dionisie Costea adm. par. 3 cor., mai mulţi cu sume mici. Din comuna bisericească *Măgura* 26 cor. [illegible] fil., sumă adunată dela următorii: Runcean Paraschiv, Runcean Popi Alexandru, Runcean St. N. George, fiecare câte 5 cor. Runcean St. n. Iosife, 2 cor. Runcean Popi G. George, Râpea Dumitru, Runcean (Bordean) George sen., Runcean (Bordean) G. Ioan, Botorog Ioan, Cojanu T. Nicolau, Colţea I. Ioan, Pepine G. Iosif, fiecare câte 1 cor. Din comuna *Homorod-suseni* 24 cor. 88 fil, adunate dela următorii: George Şerban 8 cor., Raveca Găzdău, Andreiu Trif, Avram Pascu a Oanci, Petru Pascu, câte 2 cor., Avram Pascu l. Nicolae, Petru Pascu l. Vasilie, Gligor Şpan, dela 7 poporeni à 2 litre gr. 1·80 cor., dela 14 poporeni à 2 litre 2·72 cor., dela 20 poporeni 1·36 cor.

*

Gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană au mai întrat pentru gimnaziul din Brad următoarele oferte: dela P. C. Sa Dl arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc Dr. *Ilarion Puşcariu* 200 cor. Din comuna *Vulpăr* 7 cor. 84 fil. Din comuna *Tăuţiu*, protopresb. Alba-Iulia 29 cor. 50 fil. adunate dela următorii: Sofron Cizmaş, funcţ. la calea ferată 5 cor., Dionisiu Popovici, preot, Ioan Handa, cl. absolvent, Antone Balaş, Vasiliu Hanăş, Iosif Codea, Vasiliu Filip Zdrincu, toţi economi, câte 2 cor., Georgiu Handa, Georgiu Giura, Nicolae Giura, Danil Bolca, Grigoriu Şandru, Longhin Bolca, Luca Băcilă, toţi economi, fiecare câte 1 cor.

*

† Nicolae Stupariu, locotenent în armata comună a răposat după un morb îndelungat în Esseg în ziua de 3 Aprilie n. A fost un Român de inimă şi bun scriitor. A publicat multe articole politice în vechea *„Tribună“* din Sibiiu, în *„Dreptatea“*, în *„Tribuna“* din Arad şi în ziarul nostru. A fost de altcum absolvent de teologie (Caransebeş) şi ca oficer în reservă a cerut să fie inactivat. Aveà frumoase cunoştinţe şi a fost multă vreme profesor la şcoala de cadeţi din Kis Márton. Odihnească în pace.

*

Nou proces „Tribunei“. „Tribunei“ i-s'a intentat un nou proces de presă pentru articolul *„O datorie sfântă“* apărut în numărul 53 al numitului ziar şi scris de dl Ioan *Slavici.* Poliţia a făcut în 3 Aprilie perchisiţie în redacţia „Tribunei“, pentru aflarea manuscriptului.

*

Promoţie. Dl *Iustin Cl. Iuga*, cand. de adv. a fost promovat doctor în ştiinţele iuridice, Sâmbătă în 6 April st. n. la orele 12 a. m. în aula universităţii din Cluj.

*

Cor disolvat. Corul bisericesc gr. ort. din Jebel (com. Timiş) a fost oprit de ministrul Andrássy de a mai cânta în biserică, fără a se aduce pentru această oprire vre-un motiv. Acest cor a funcţionat de 8 ani şi în timpul din urmă şi-a înaintat statutele spre aprobare. In loc de aprobare a urmat însă disolvarea.

*

Convocare. Toţi ceice au subscris acţii la înfiinţându-l institut de credit şi economii *„Vatra“*, societate pe acţii în Cluj — prin această se conchiamă la *adunarea constituantă*, ce se va ţineà în Cluj, strada Kossuth Lajos nr. 26 la 20 Aprilie 1907 st. n. la 9 ore din zi cu următorul program: 1. Deschiderea adunării. 2. Constatarea faptului, că s'a asigurat capitalul societar prin subscrieri şi plătiri satisfăcătoare condiţiilor din prospect. 3. Deciderea asupra constituirii ori întrelăsarea înfiinţării institutului. 4. Statorirea statutelor. 5. Alegerea comitetului de revizie. 6. Denumirea membrilor din direcţiune de cătră fundatori. 7. Deciderea asupra absolutorului membrilor fundatori. 8. Eventuale propuneri. 9. Inchiderea adunării. Cluj, la 1 Aprilie 1907 st. n. Pentru membrii fundatori: Nicolae *Ivan* prezident. Dr. E. *Morariu* notar.

*

† Vasile Lascar, fost ministru român, un fruntaş al partidului liberal din România, a decedat în Bucureşti, după lungi suferinţe.

*

Adunare poporală. Cetăţenii din cercul electoral al Vinţului-de-jos sunt chemaţi la adunarea poporală ce se va ţineà Mercuri în 10 Aprilie st. n. 1907 la 11 ore a. m. în curtea hotelului „Două piştoale“ din Vinţul-de-jos cu următorul program: 1. Deschiderea adunării şi constituirea. 2. Discuţiuni asupra stărilor politice, votul universal şi darea progresivă. 3. Desbateri asupra proiectului de lege al guvernului referitor la salarisarea învăţătorilor confesionali şi comunali. 4. Proiect de resoluţie. 5. Inchiderea adunării.

*

Dela „Academia Română“. Sesiunea „Academiei Române“ din Bucureşti a fost deschisă Marţi, în 2 Aprilie n. prin un remarcabil discurs rostit din partea dlui *I. Kalinderu*, prezidentul Academiei. Vineri a fost apoi şedinţă publică. A vorbit dl *Dr. Onciul.* La premiile Academiei au întrat peste o sută de cărţi.

*

Adunare poporală. se va ţineà şi în Reghinul-săsesc în 14 Aprilie n. a. c. în grădina berericei oraşului la orele 2 şi jumătate după ameazi cu următorul program: Deschiderea adunării. Desbarea asupra situaţii politice şi cu deosebire asupra votului universal. Desbaterea asupra proiectului de lege al guvernului privitor la şcoalele poporale. Resoluţiune. Incheierea adunării. Sunt chemaţi la adunare alegătorii din cercurile Reghinul-săsesc şi Gernyeszeg.

*

„Banca Naţională a României“ a luat iniţiativa unei subscripţiuni pentru ajutorarea familiilor soldaţilor căzuţi în răscoala ţărănească. Insaşi banca a subscris 50.000 de lei, iar directorul ei Eugen Carada 10.000 lei. Celelalte bănci au subscris la olaltă vre-o 70,000 lei, aşa, că până acuma s'au adunat peste 145.000 lei. Subscripţia continuă.

*

Parohul Petru Câmpean a fost trecut dela parohia din Fornădia la cea din Vălcelele-rele, tractul Haţegului, poşta Ruşi, unde s'a şi mutat zilele trecute.

*

Manevrele mari ale armatei austro-ungare se vor ţinea anul acesta între Klagenfurt şi Villach (Austria) în prezenţa Domnitorului şi a moştenitoriului de tron. Vor fi concentraţi cam 60.000 de ostaşi. In Ungeria nu se vor ţinea manevre mari.

*

Emigrarea. Din datele statistice reesă, că în luna trecută au emigrat din Ungaria la America 13.000 persoane.

*

Funcţionarii căilor ferate sud-ungare au declarat rezistenţă pasivă. Toate trenurile, cari comunică pe aceste linii, au sosit cu mari întârzieri.

*

Ciocnire de tren. După cum să anunţă din Budapesta, în zilele trecute s'a întâmplat în staţiunea dela Varna o ciocnire de trenuri. Trenul special al căii ferate Kaschau—Oderberg, care transporta muncitorii agricoli în Germania, s'a ciocnit cu un tren de marfă. Sunt 3 persoane ucise şi 18 rănite, dintre cari două grav. Două locomotive şi 5 vagoane s'au stricat.

*

Clubul tăcuţilor. S'a înfiinţat acum de curând în America (se puteà altundeva) un club al tăcuţilor, cu scopul de a vorbi numai atunci când e neapărat de lipsă, pentrucă — aşa se motivează în statute, — cu cât vorbeşte cineva mai mult, cu atât mai multe prostii spune. Scopul clubului e deci reducerea prostiei la minimul posibil. De sine înţeles, că din club nu face parte nici o — *femee!*

*

Ciuma în India. La Londra a sosit ştiri, că în India bântue ciuma în mod îngrozitor. Intr'o singură săptămână au fost 40.000 de casuri de ciumă, cele mai multe terminate cu moarte.

*

Unirea bisericilor. La Constantinopol a sosit zilele trecute contesa de *Riancourt*, încredinţată din partea Vaticanului cu exoperarea unirii bisericei ortodoxe cu cea catolică. Dela patriarhul Ioachim al Constantinopolului a primit promisiunea, că chestia va fi supusă aprecierii sinodului ecumenic Contesa a plecat apoi la Atena, pentru aşi împlinì şi acolo misiunea. Va trece apoi prin România, în Rusia.

*

Episcop atacat cu pietri. *Eulogius*, arhiepiscop în Petersburg şi membru al partidului drept în Dumă a fost înjurat şi atacat cu pietri în decursul serviciului divin. S'a născut o mare panică. Autorităţile au început cercetările, ca să afle pe cei vinovaţi.

*

Este fapt dovedit, că numărul celor ce folosind crucea duplă electro-magnetică R. B. 86,967 a lui Müller se tămăduesc total de reumă, ischias, podagră, astma, sgârciuri de inimă şi stomac, dureri de cap, urechi şi dinţi etc., se ridică la mai multe mii, ceea ce reese şi din scrisorile de mulţămită cari sosesc în fiecare zi. Dintre aceste publicăm aci următoarele 1. Dlui Albert Müller, Budapesta V. Vadász u. 42/V. Deoarece crucea duplă electro-magnetică comandată dela Dta s'a dovedit de foarte bună, rog încă 5 bucăţi pe adresa mea. Aparatul dtale îl voi recomanda şi altora. Cu stimă: Carol Pál, Bograsa. 14 Martie 1904. 2. Stimate Dle Müller. Te avizez cu tot respectul, că crucea duplă electro-magnetică, ce am comandat în rândul trecut s'a dovedit de excelentă; de aceea te rog trimite-mi încă 2 bucăţi. Cu stimă: Carol Balaicz, Iakabfalva, 11/26 1906.

*

Farmacie românească. Ne permitem a recomanda atenţiunii On. public din Alba Iulia şi jur, că farmacia „la sf. Stefan“ din piaţa Alba-Iuliei (lângă casa orăşenească) odinioară a dlui Leo Storffer, trece cu ziua de 4 Aprilie a. c. în proprietatea dlui *Nic. Vlad*, farmacist în Orăştie. Cunoscând renumele bun ce şi l-a câştigat această firmă în piaţa Orăştiei, nu ne îndoim, că şi farmacia cea nouă din piaţa Alba-Iuliei, condusă de fiul dsale, dl *Virgil Vlad*, se va nizui ca în curând să-şi câştige prin satisfacerea tuturor aşteptărilor muşteriilor săi, cea mai mare şi mai deplină încredere. [78] 5—5

ECONOMIE.

Plantare de altoi în Lancrăm.

Duminecă la 14 Aprilie n. c. se vor planta merii altoiţi, dăruiţi de Reuniunea noastră agricolă membrilor Reuniunei cu locuinţa în Lancrăm. Plantarea se va face în grădina fiecăruia prin anume trimişi ai subscrisului comitet. Membrii din Lancrăm au fost poftiţi de cu vreme ca să-şi întocmească câte o groapă de 1 metru largă şi o jumăt. metru adâncă. Pământul mai deasupra, ca mai bun să-l pună de o lăture, iar cel scos din fundul groapei, ca mai sărăcăcios, de cealaltă lature a groapei.

Cum din acest prilej se vor ţinea demonstraţiuni practice şi asupra altor chestiuni din ramul pomăritului şi se vor tracta şi alte afaceri de interes general economic, învităm la această lucrare folositoare pe cât mai mulţi.

Sibiiu, 3 Aprilie n. 1907.

Comitetul „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului“.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Din public.*)

Multămită publică.

Următorii fii ai bisericei noastre gr. ort din Vorumloc aflători în America au contribuit în scopul procurării unui clopot pe seama sfintei noastre biserici cu sumele următoare:

Prin Ioan Steflea lui Mărian s'a colectat dela următorii: Ioan Steflea 10 dol., Maria Ghicăşan 2 dolari, ambii din Vorumloc, Toader Coman şi Sofia 2 dolari, George Togan 25 cenţi, Ana Coman 50 cenţi, toţi din Mediaş, Teofil Mani 50 c., Filimon Şarosan 50 cenţi, ambii din Roadeş, Maria Voivod 25 cenţi, din Şelimbăr, Ioan Hurubean 25 cenţi, Ana Hurubean 25 cenţi, George Velţan N. 1 dolar, Nicolae Baciu 10 cenţi, George Baciu 25 cenţi George Balteş 10 cenţi, toţi din Veştem, Nicolae Arion 25 cenţi, din Ohaba, George Savu 10 cenţi, Petru Luca 20 c., George Bălăban 10 cenţi, Ioan Alexandru 15 cenţi, Ilie Mija 10 cenţi, toţi din Todoriţa, Paucian Androne 20 cenţi, Vila Costea 20 cenţi, Toader Păcurar 25 cenţi, Ioan Fetean 10 cenţi, Opriş Teofil 20 cenţi, George Florea, Teodor Langa, ambii câte 25 cenţi, toţi din Dârlos, Ioan Stoica 50 cenţi, Ermilan Misu 25 cenţi, Albu Ioan 25 cenţi, Ioan M. Popa 50 cenţi, toţi din Vecerd. Ana Bărdaşiu 20 cenţi, Petru Bărdaşiu 20 cenţi, Ioan Stef 25 cenţi, Ioan Muntean 5 cenţi, Ioan Bucurenciu 20 cenţi toţi din Bradu. Iosif Tatu 10 cenţi, din Casolti. Ioan Slavu 15 cenţi, George Cotora 25 cenţi, ambii din Mohu, Ioan Marcu 25 cenţi, din Nemsa, Ioan Buchendrea 50 cenţi, Vasile Stoia 50 cenţi, Székely Borbola 25 cenţi, toţi din Copşa-mică, Dumitru Stroia 50 cenţi, din Metişdorf, Nicolae Costea 25 cenţi, Ilie Nemeş 20 cenţi, din Turda, Stefan Zoly 25 cenţi, din Hundorf, Gligor Sancu, Nicolae Sancu, Ioan Sancu, Virşovia Sancu, Zosim Mosoi, toţi din Holdvilag, Petru Toda din Măgărei, fiecare câte 25 cenţi, Plăcintariu Manuil 20 cenţi, Ilie Făgădar 25 cenţi, ambii din Aiton, Gligor Sămărtinean 20 cenţi, Vasile Duma 10 cenţi, Vasile Cătană 15 cenţi, Vica Tătar 10 cenţi, Ioan Cheţan 25 cenţi, toţi din Boian, Iosif Vainberger 50 cenţi, Dumitru Dobrotă 10 cenţi, toţi din Poiana-Sibiiului, Emanuil Barbu 25 cenţi, Istim Branişte 25 cenţi, Vasile Branişte 10 cenţi, toţi din Merghindeal, Cucerdea Savu 25 cenţi, din Siomosten, Maria Ţuca 25 cenţi, din Dej, George Frăţilă 25 cenţi, din Tür, Naftanailă Rusu 25 cenţi, Ciuchina Naftanail 20 cenţi, toţi din Dicso-Szentmartin, Achim Nicula 25 cenţi, Ioan Barb 50 cenţi, Ioan Duşe 50 cenţi, Ana Duşe 50 cenţi, Ioan Fleşer 25 cenţi, toţi din Sibiiu, Nicolae Rusalim 35 cenţi, Savu Opriş 25 cenţi. Ilie Târnovean 50 cenţi, toţi din Şura mare, Nicolae Dumitru 25 cenţi, din Hamba, Ioan Varoja 10 cenţi, Iacob Popa 25 cenţi, din Vlădeni, Savu Neagu 1 dolar, din Şoala, Dumitru Moldovan 25 cenţi, din Benyha, Nicolae Mandea 25 cenţi, din Paloş, Nicolae Peligrad 50 cenţi, din Şura-mare, Nicolae Miclea 1 dolar, din Moardăş, Ioan Häşegan 10 cenţi, Anghel Ciora 25 cenţi, din Ighişdorf, Ilea Nicolae 25 cenţi, din Ghijasa, Ioan Tat 25 cenţi, Moisă Păcurariu 5 cenţi, Ioan Raţiu 5 cenţi, Nicolae Panga 10 cenţi, George Maxim 10 cenţi, Ioan Drăgoiu 25 cenţi, toţi din Racoviţa, Ioan Holom 50 cenţi, Ioan Moldovan 50 cenţi, toţi din Lepindea, Aurel Lăpădat 20 cenţi, Sevastian Dusea 20 cenţi, din Daia, Toma Stoia 20 cenţi, din Vlădeni, Ioan Vasiu 25 cenţi, din Racoviţa, Ioan Tetcoar 15 cenţi, din Vlădeni, Petru Sijnat 10 cenţi, Dumitru Ignat 15 cenţi, George Ignat 10 cenţi, toţi din Panet, Petru Tomaş 25 cenţi, Dumitru Almean 25 cenţi, Ioan Tomaş 25 cenţi, toţi din Band, Ioan Jurca 10 cenţi, Precup Dobra 25 cenţi, ambii din Oroiul-săcuesc, Ioan Şerban 50 cenţi, din Velţ, Ioan Crăciu 1 dolar, din Proştea-mică. In total 217 cor.

Prin Ioan Muntean lui Ioan s'a colectat dela următorii: Ioan Muntean, Ioan Negrea, Aron Suciu şi Fimia, fiecare câte 3 dolari, toţi din Vorumloc, Ioan Muntean 1 dolar, Ioan Popa 25 cenţi, Maria Rompa, Vasile Muntean Nicolae Coman, câte 50 cenţi, Chirion Lup 1 dolar, Nicolae Cristea 50 cenţi, Dionisiu Popa 25 cenţi, toţi din Frâua, Dumitru Boariu, Ioan Făgeţan, Dumitru Băcilă, fiecare câte 50 cenţi, toţi din Agârbiciu, Ioan Plăeş 25 cenţi, din Copşa-mică, Ilie Morariu şi soţia 50 cenţi, Ana Morariu Maria Morariu, Letiţa Morariu, câte 25 cenţi, Ilie Radu, 50 cenţi, Isidor Morariu, Ilie Dan, Paraschiva Dan, câte 25 cenţi, toţi din Şeica-mare, Nicolae Yasu, din Caţa, Todose Rompa, Nicolae Nan, câte 50 cenţi, Simion Axentea 25 cenţi, Maxim Rompa, Laurenţiu Manciula, câte 50 cenţi, Toder Rompa, Lascu Rompa, câte 10 cenţi, Frosina Rompa Manase 15 cenţi, Simion Oana, Leonte Grind, Andreiu Manciuli, Nicolae Manciuli, Stefan Manciuli, câte 25 cenţi, Toder Rompa, Enache Manciulea, câte 50 cenţi, Emanuil Oad 10 cenţi, toţi din Părău, Nicolae Streja 50 cenţi, Nicolae Goron 20 cenţi, Simion Opriş, Laurenţiu Ciora, George Ciora, Vasile Opriş, câte 25 cenţi, Nicolae Garon 50 cenţi, toţi din Dridif, Andronic Muntean 50 cenţi, din Moardăş, Vasile Nemeş 25 cenţi, din Boarta, Aurel Negruţ 50 cenţi, Tanase Baba 50 cenţi, Simion Man 25 cenţi, toţi din Noul-român, Ioan Todoran din Ernea-săsească, Mateiu Socolu din Berivoi-mari, câte 25 cenţi, Nicolae Deneşan 20 cenţi, din Şaeş, Nicolae Iuga, Pavel Toca, ambii din Toderiţa, câte 25 cenţi, Iacob Tatomir 2 dolari, din Breaza, Iosif Boeriu 20 cenţi, din Beclean, Ioan Ionaş 1 dolar, din Şoala, Mihail Sârbu şi soţia 50 cenţi, George Tumuleţ şi soţia, Mihail Mosor, Mihail Salomir, câte 25 cenţi, George Mosora 20 cenţi, Stefan Medea, Stefan Morariu, Nicolae Rompa, Stefan Rompa, toţi din Sighişoara, David Socaciu, Ilie Comşa, fiecare câte 25 cenţi, Mihaiu Roşca 20 cenţi, toţi din Mândra, Dumitru Leb, din Ucia, George Aldea din Grid, Mateiu Conje din Părău, Valeriu Strâmbu, Achim Boeriu, Nicolae Raica, Irodion Boeriu George Ghiurăeş, Iacob Popa, toţi din Vadu, Dumitru Moldovan, fiecare câte 25 cenţi, George Vădean 20 cenţi, ambii din Bucium, Macaveiu Ovisa 50 cenţi, din Veneţia, Gligor Butum 25 cenţi, Eftimie Sasu, George Timar, ambii din Ohaba, George Stroia, George Deica, ambii din Blăjuţ, fiecare câte 20 cenţi, Damian Nicolae din Ghiacăş Todor Neagu, Ioan Nistor ambii din Ghijasa-de-jos, Toader Codrea, Ioan Benchea, din Şaldorf, fiecare câte 25 cenţi, Ioan Bela 1 dolar, Nicolae Jurca 25 cenţi, din Răvăşel, Nicolae Lubeniţa Irodion Buneci, Gavrilă Lubeniţa, câte 25 cenţi, din Şercaia. In total 210 coroane.

Prin Diomid Hentea s'a colectat dela următorii: Diomid Hentea, Ioan Vlad, câte 10 dolari, Ilie Vlad 5 dolari, Ioan Hentea 1 dolar, toţi din Vorumloc. In total 127 cor. 45 fileri.

Prin Miron Coleşan s'a colectat dela următorii: Miron Coleşan şi soţia sa Sofia 5 dolari, Alexă Hentea 4 dolari, Maria Hentea lui Ioan 1 dolar, Ioan Mohan lui Mihăilă 4 dolari, Ioan Băgăcean 4 dolari, Vasile Floca lui Gligor 4 dolari Simon Schoger 3 dolari, Fritz Stainmaier, Iuliana Stainmaier, câte 50 cenţi, toţi din Vorumloc. In total 127 coroane.

Comitetul parohial îşi exprimă şi pe această cale atât colectanţilor, cât şi contribuenţilor adânc simţita mulţămită şi le pofteşte tuturor, ca bunul Dumnezeu să le dăruiască sănătate şi tărie trupească şi sufletească, ca însutit şi înmiit să li se împlinească de unde au jertfit.

Vorumloc, la 19 Decemvrie 1906.

Ilie Terchilă, paroh ort.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 20/1907 P. [85] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala confesională română gr. or. din comuna bisericească Soporul de-Câmpie, protopresbiteratul Turda — se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Postul învăţătoresc fiind împreunat cu cel cantoral, învăţătorul ales va avea să presteze şi serviciul de cantor, Dumineca, sărbătoarea şi în zile de lucru, cu copiii de şcoală va cânta sf. liturgie.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: din repartiţie dela popor 400 cor., din locul ce compete cantorului şi din venitele stolare 200 cor.; cuartir natural în edificiul şcoalei, usufructul grădinei şcolare şi lemnele necesare de foc din cari se va încălzi şi sala de învăţământ.

Concurenţii au a-şi aşterne rugările lor instruite, conform normelor din vigoare în terminul numit, la oficiul protopresbiteral concernent şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

Soporul-de-Câmpie, 25 Februarie 1907.

Pentru comitetul parohial:

Iacob Chiffa m. p.
paroh-prez.

Nr. 317/1907.

Vidi.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Nr. 13/1907. D. f. g. [87] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de profesor ordinar la gimnaziul român gr. or. din Brad, cu specialitatea *limba latină şi limba germână*, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor comitetului gimnazial şi le vor însoţi cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispoziţiunilor bisericeşti, şcolare şi regulamentelor în vigoare şi la caz, dacă se va pretinde, se obligă a propune şi alte obiecte, cari i-se vor distribui de direcţiunea gimnazială.
5. Diploma de profesor, conform art. de lege XXX din 1883 şi în caz, dacă a mai fost aplicat: document de conduită despre anii de serviciu.

Beneficiul împreunat cu acest post e: salar fundamental de cor. 2400 (două mii patrusute), şase cuincuenalii de câte 100 cor. şi drept de penziune la fondul arhidiecezan de penziuni, dela datul denumirii.

Brad, din şedinţa comitetului gimnazial, ţinută la 8 Februarie 1907.

Vasile Damian m. p. **Dr. Pavel Oprişa** m. p.
prezident. secretar.

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român"

Sfinţii:

1. Vasile cel mare	20 fil.
2. Marele Mucenic George .	30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel .	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor", tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Sboar'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

Sfânta

Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit

Ioan Meţianu.

Se află de vânzare în Tipografia arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1. Nelegată cu	K 15·—
2. In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii . . .	„ 25·—
3. In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului", la mijloc în dos „Restignirea", pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite	„ 35·—
4. Legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:	
a) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc . .	„ 100·—
b) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . .	„ 125·—
c) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . .	„ 140·—

Administraţia

Tipografiei arhidiecezane.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii şi femei de constituţie fórte **slabă.**

[11] 2

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţĕră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 9—

Dela **Librăria arhidiecezană din Sibiiu** se pot procurà următoarele cărţi mai nou apărute:

Aslan Edg.: Fiica lui Radu cel frumos, 2·50 c.
Agârbiceanu Ioan: Dela ţară 1·50 cor.
Bârsan Z.: Ramuri, 1·50 cor.
Brătescu Voineşti I.: Nuvele şi schiţe, 1·50 c.
Beldiceanu N. N.: Chipuri dela mahala, 1·50 c.
Boureanul E: Povestiri din copilărie, 1·50 c.
Carmen Sylva: Valuri alinate, traducere de G. Coşbuc, 1·50 cor.
— Pe Dunăre, 1 cor.
— In luncă, 1 cor.
Coşbuc G.: Költemények, forditotta Reva, 1·50 cor.
Cunţan Maria: Poezii, 1·25 cor.
Chendi Ilarie: Foiletoane, 2·50 cor.
— Preludii, ediţia II, 2·50 cor.
— Fragmente, 2·50 cor.
Delatismana Cornelia Ioana: 100 basme şi istorioare pentru copii, 2 50 cor.
Gâdei: Ruşii şi ţărănimea românească, partea I—III à 30 fileri.
Emilgar-Gârleanu Em.: Bătrânii, schiţe din viaţa boerilor moldoveni, 1·50 cor.
Farago Elena (Fatma): Versuri, 1·50 cor.
Flammarion C.: Tainele cerului, traducere de H. G. Lecca, 1·50 cor.
Gorun Ion: Taina a şasa, 1·50 cor.
Genlis dna de: Povestiri morale pentru tinerime, 1·50 cor.
Grigorowitza Em.: Chipuri şi graiuri din Bucovina, 2·50 cor.
Hodoş Constanţa: Frumos! nuvele, 1·50 cor.
Ionescu Gh. C: Note de drum, 75 fil.
Iorga N.: Istoria Românilor în chipuri şi icoane, trei volume à 2·50 cor.
— Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramurăşene 4 cor.
— Inscripţii din bisericile României 5 cor.
— Gânduri şi sfaturi ale unui om ca oricare altul, 1 50 cor.
— Neamul românesc în Bucovina, 2 50 cor.
— Ştefan cel Mare şi Mihaiu Viteazul, ca întemeietori ai bisericii Românilor din Ardeal, 50 fil.
— Drumuri şi oraşe din România, 2·50 cor.
— Pe drumuri depărtate, note de călătorie, 1 50 cor.
— Cuvinte adevărate 2·50 cor.
— Lupta pentru limba românească, 1 cor.
— Sate şi mănăstiri din România, 2·50 cor.
— Neamul românesc în Ardeal şi ţara ungurească, 2 volume à 2·50 cor.
Iosif St. O.: Credinţe (poezii), 1·50 cor.
— Din zile mari, 2 cor.
Ion Manolache-Holda: Feţe, nuvele, 1 50 cor.
Jules Brun şi N. Papahagi: Moşneagul dela Munte, roman, 1·50 cor.
Livescu Florea Marin: Nu se cuvine, regule practice de bunăcuviinţă între oameni, 1·50 cor.
Lecca Haralamb G.: Poezii, 1·50 cor.
Moruzi D. C. Ruşii şi Români cu o prefaţă, de N Iorga 1·50 cor.
Nădejde Sofia: Robia banului, roman, 2 cor.
Pop Vasile: Domniţa Viorica, roman din viaţa de azi, 2 cor.
— Râs şi plâns, schiţe umoristice şi nuvele, 1·50 cor.
Popovici Aurel C.: Vorbe înţelepte, 1·50 cor.
Petra-Petrescu N.: Ilie Marin, istorioară pentru tinerime, 1·50 cor.
Paul Augustin: Intre Someş şi Prut, schiţe, impresii, amintiri, 1·50 cor.
Rutenisarea Bucovinei şi cauzele desnaţionalizării poporului român, după date autentice, de Un Bucovinean, 3·50 cor.
Sadoveanu M.: Povestiri, ed. II, 1·50 cor.
— Şoimii, roman, 1·50 cor.
— Dureri înăbuşite, operă premiată de Academia română, 2 cor.
— Crâşma lui Moş-Precu, 2 cor.
— Povestiri din războiu, 2 cor.
— Floare-ofilită, roman, 2 cor.
— Amintirile Căprarului Gheorghiţă, 2 cor.
Sandu Aldea C.: Drum şi popas, note de drum şi schiţe, 1·25 cor.
— In urma plugului, 1·50 cor.
Scrob Carol: Rouă şi brumă (poezii), 1·50 c.
Slavici Ion: Din bătrâni, naraţiune istorică, 2 volume à 2·50 cor.
— Mara, roman 2·50 cor.
Teodoru A. Gh.: Din viaţa marinarului, nuvele 1·50 cor.
Vodă George: Moartea regelui Decebal, tragedie în cinci acte 3 cor.

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	Cor. 3·—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua) .	„ 1·60
Povesti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) ediţia II.	„ 2·—
Carte de cetire a II-a . . .	„ —·50
Noul Abcdar	„ —·40
Călăuza noului Abcdar . . .	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Viéţa şi activitatea lui	„ —·50

Se pot procura de la

Librăria arhidiecesană.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 35 Sibiiu, Joi 29 Martie (11 Aprilie) 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Proiectul de lege
despre școalele poporale și naționalitățile.

De Dr. E. B.

(Fine).

Sunt mulți, cari în contra acestor vederi, perhoreschează orice concilianță față de naționalități, fiindcă acestea, prin aceea că nu vreau să se maghiarizese, s'au dovedit a fi dușmănoase statului și națiunei maghiare, deci au să fie sdrobite cu orice mijloace.

Ceice propun astfel de luptă pe moarte și viață nu știu ce fac. Nu se gândesc la faptul, că naționalitățile formează parte din corpul națiunei noastre, și dacă le schilăvim pe ele, schilăvim o parte din corpul nostru propriu. Iar atunci, când massele mari, pacinice și indulgente, ale naționalităților, le confundăm cu singuraticii exaltați și le punem sub o căciulă, prezentându-le ca dușmănoase statului, facem serviciul cel mai rău posibil patriei. Vai de biata noastră patrie, dacă într'adevăr așa ar fi, și dușmanii nostri externi ar putea conta la acest fapt. De altcum trebue să observ, că dacă ar fi vorba de sdrobirea naționalităților, nu e de ajuns înfrânarea școalelor poporale, ci trebue nimicită orice influență a autorităților bisericești, trebue maghiarizate toate institutele de învățământ, iar cu suspendarea libertății de presă, ziarele naționaliste ar trebuì sistate, și mai multe alte măsuri ar trebuì să fie luate, ceeace ar fi cu putință numai pe lângă modificarea constituțiunei, iar aceasta ar însemna, să arunci, deodată cu apa de baie, și copilul în stradă.

Ce privește în special pe cei de *limbă română*, cu toatecă acum ei sunt conducătorii în luptele naționaliste, și odiul luptei cade mai ales asupra lor, pe baza unei lungi și temeinice studieri pot să afirm, că nici între dânșii *nu se află fanatici naționali, cari n'ar recunoaște, că neamul lor e avizat la sprijinul națiunei maghiare și cari n'ar dori o cooperare pacinică a acestor două popoare, avizate unul la sprijinul celuialalt.*

Politicianii români cu gură mare au recunoscut în fața scriitorului acestor șire, că *scopul final al luptelor lor îl formează tocmai o astfel de aplanare,* și pedecă sunt astăzi atacurile și suspiționările pe cari sunt datori să le sufere dela elementele extreme din tabăra contrară în această luptă de apărare.

Oricum am judeca asupra acestui punct de mânecare, știind că nici dracul nu e tocmai așa de negru cum ni-se zugrăvește, cred că dacă guvernul, partidele și mai ales presa maghiară s'ar pune pe un punct de vedere mai echitabil și mai conciliant în apreciarea și manipularea chestiilor naționale, silindu-se a pune stavilă șovinismului: chestia maghiară ar merge mai bine înainte, și chiar dacă nu s'ar desarma pe calea aceasta extremii naționaliști, s'ar liniști și s'ar câștiga păturile largi ale naționalităților, și cu aceasta s'ar restrânge terenul agitațiunilor. In privința aceasta ne oferе exemplu vrednic de imitat prezidentul dietei, care fără a ținea cont de capriciile partidelor, îndrumă la ordine nu numai pe naționaliști, ci condus de o iubire de dreptate neclintită și de o imparțialitate impunătoare, chiar și pe acei grozavi ai casei, a căror activitate legislatorică e eshauriată cu insultele adresate naționalităților, și cari silesc pe colegii lor naționaliști, prin întreruperi cari nu se potrivesc nici în crâșme, la excese de asemenea natură.

Ar fi conzult să se dee mai mare atențiune acestor Români, cari atât prin faptul că sunt mai mulți la număr, cât și în urma poziției lor internaționale, au o greutate politică mult mai însemnată decât celelalte popoare. Dacă i-am câștiga, ne-am putea aștepta la un câștig politic extraordinar de mare, iar dacă îi înstrăinăm, se pot naște primejdii necalculabile. Cu un popor atât de compact, conștiu și pasionat nu se poate glumi, ci *ori trebue câștigat, ori trebue nimicit detot.* Asupra ursului să nu se puște cu alice, pentrucă fiecare vânător știe, ce e un urs vulnerat. Dacă nu se poate să fie culcat la pământ, să i-se dee mai bine pace!

O astfel de pușcare cu alice se cuprinde și în proiectul din întrebare, care nu e acomodat, nici să sdrobească naționalitățile, nici să le câștige, ci în mod curios *vatămă mai ales pe acei factori, cari sunt chemați în urma misiunii și a poziției lor, să dee pept cu agitația care împedecă aplanarea și să apere ordinea legală de drept, și sunt și aplicați să o facă aceasta,* și tocmai de aceea, nu mă pot împăca deloc cu resolvarea contemplată în acest proiect. Consecvențele politice acum expuse ale proiectului reclamă deci cea mai mare luare aminte a bărbaților de stat „nequid res publica detrimenti caperet“.

In fruntea instrucției noastre publice se află un bărbat mare, pe care vastele sale cunoștințe, experiențele și nepreocuparea care caracterisează pe oamenii mari, îl predestinează în mod special să precumpănească cu calmitate înaltele puncte de vedere acum accentuate, și pe care nu-l impedecă în nobila sa ambițiune nici un fel de considerațiune laterală, cu atât mai puțin îl poate împedeca, ori gena, la efectuirea unui lucru corect, vanitatea personală, ori apoi ținerea cu tărie la cuvântul odată exprimat. Sapienti est consilium mutare in melius.

Dacă alta nu, apoi aceea la tot cazul e de așteptat, ca plângerile ridicate din mai multe părți competente să fie examinate, și amănuntele proiectului în parte discutat să fie supuse unei noui aprecieri. Iar dupăce orice nouă precumpănire reclamă timp, pare a fi inevitabilă în prima linie amânarea desbaterii publice a proiectului, și de altcum nu prea urgent, pe vreme scurtă. Din aceasta nu se naște perdere pentru nime, mai puțin pentru binele public, de altă parte însă e mai corect și mai ușor să se facă schimbări în proiect decât în legea gata, care dacă se va dovedi că e greșită în concepție, vătămătoare în efect, și nesigură în executarea ei: va aduce pagubă pe seama unui interes eminent al statului maghiar. La tot cazul trebue bine precumpănit, dacă e conzult să se agite naționalitățile de dragul unei reforme de valoare dubioasă, să se înstrăineze și mai tare, înmulțind numărul inimicilor nostri și cu de aceia, pe cari interesul lor de viață îi avizează să fie amicii nostri și cari chemați sunt să lupte cu noi împreună în luptele mari purtate pentru dobândirea indepedenței noastre politice și economice.

Budapesta, în Martie 1907.

Procesul nostru de presă.

Sibiiu, 10 Aprilie n.

Eri, Marți, a fost înmânat redactorului nostru, dlui *T. V. Păcățian*, actul de acuzare în procesul de presă intentat ziarului „*Telegraful Român*“ pentru articolul „*Agitatorii*“, apărut în numărul 133 din anul trecut și scris de un colaborator extern al ziarului nostru.

Sunt încriminate următoarele pasage din articolul numit:

„...Astfel de păzitori ai turmelor și de oratori sunt pentru noi, Românii, așa numiții „agitatori“, amintiți de contele Andrássy, conducătorii poporului nostru întru apărarea drepturilor de a fi și a rămânea cu legea, limba și moșia lui strămoșască, așa precum l-a lăsat Dumnezeu.

Noi nu atacăm bunul nimănui, ci numai ne apărăm bunul nostru, iar la a-

FOIȘOARĂ.

Din obiceiurile poporului român.

De Constantin Oancea
paroh ort. rom.

In anul școlar 1902/3 fiind numit din partea Veneratului Consistor arhidiecesan învățător în tractul Clujului, în comuna Bedecin, frumoasă suprindere mi-au făcut numele de familii de origine veche românească, ca: Pecca, Toșa, Illea, Nossa etc., apoi tipul curat roman. De asemenea și limba a păstrat intacte unele forme vechi. De ex. Bedecenii și cei din jur zic: eu nu pot a lare, (eu nu pot a spăla an = spăl, lavo, lavare), eu nu pot a facére lucrul cutare (eu nu pot face cutare ucrul) eu nu pot a mergere (eu nu pot merge) etc. Va să zică s'a păstrat infiniivul în forma sa originală, care formă în lte locuri numai în cântece sau colinde echi s'a mai păstrat.

Șezătoarea o numesc Bedecenii și cei in jur „*Habă*“. Derivarea acestui cuvânt m dedus-o dela elinul „Hebe“-zăul tinemei, fiiul lui Hera, la romani „Hebe“-Iuentas, zăul tinerimei. E deci evidentă riginea Habei greco-romană și se vede a fi fost folosit cuvântul acesta aproape în tot locul locuit de Români, căci și acum se aude în întreg Ardealul ocara de glumă: „Dute în Hoabă, luate-ar Hoaba“ — însă fără a aveà înțelesul de șezătoare, ci se folosește numai ca cuvânt de sine stătător și fără înțeles. Un alt cuvânt ce să folosește la Bedeceni și cei din jur e cuvântul — toi, toire = a striga, a chiuì, toitor = strigător, chiuitor la nuntă, la joc etc. Acest cuvânt e de origine veche românească. Știm, că Romanii numiau pe vechii Germani „teutones“ dela strigătele și larma cu care întrau ei în războiu.

Un obiceiu există în Bedecin și jur de a se fura fetele din Habă, (șezătoare) se înțelege totdeauna cu învoire comună, dupăce apoi urmează de regulă cununia religioasă.

Se pare că zăul Hebe-Iuventas și azi supraveghiază acest ținut, de oarece nici o fată dela 14 ani în sus nu ar rămâneà nerumenită în Dumineci și sărbători, încât nicăiri ca aici nu se nimerește mai potrivit zicala poporului:

„Potică fii sănătoase
Multe fete faci frumoase
Tu potică să trăești
Multe fete rumenești“.

Un obiceiu frumos au Bedecenii când merg la biserică, căci întâlnindu-se unul cu altul își dau totdeauna mâna zicând: „Dzeu să ierte“. De asemenea și dupăce se așează la loc în biserică mai întâiu dă nou sositul mâna cu celce se află în dreapta și în stânga lui (măcar de-ar fi chiar și în dușmănie, dacă-i lângă el dau mâna unul cu altul) zicând încet „Dzeu să ierte“.

Biserica e micuță, dar foarte veche și frumoasă. E zidită în stil gotic și după stil și asemănare se crede a fi zidită dintr'un timp cu bisericile acum reformate din Bánffy-Hunyad (Huedin), Mănăsturul-ung. și Valcăul-ung.

Biserica e spriginită de contraforturi, iar la partea stângă de către altar la exterior să află o ridicătură de zid împreunată cu altarul, care din punct de vedere al simetriei sau al pozițiunei nu are înțeles, și eu cred că cineva a fost înmormântat acì, sau sunt ascunse poate alte lucruri de pe vremuri de restriste.

Portul Bedecenilor e aproape cu totul unguresc și numai la femei înaintate în vârstă mai vezi la sărbători mari câte o crătință (zaghie, cum îi zic Bedecenii) La bărbați singura deosebire e, că Românii poartă șinor vânăt, iar Ungurii șinor roșu la nădragi. In limbă încă folosesc Bedecenii multe ungurisme, căci deșì comuna Bedecin e curat românească, aflându-se în apropiere sate unguręști, cu deosebire în drumul lor spre Huedin (Bánffy-Hunyad), unde au pretura, oamenii trec numai prin sate curat unguręști și aud numai vorbă ungurească. Jocurile sunt aproape toate unguręști. Cu toate acestea își iubesc limba și legea, și la joc i-am auzit adese toind (strigând):

„Pe sub mână și la mână
Căi copilă de română
Că de-ar fi de altă lege
Pe sub mâna mea n'ar trece“.

In anii trecuți și-au zidit o școală frumoasă, onoare inteligentului lor preot. (Alex. Sava). Poporul e harnic, dar din cauza hotarului puțin, cei mai mulți lucră în parte la marii proprietari din jur, și vara nu-i aproape nime în sat. Locuitorii acestei comune se ocupă și cu bărdășitul și construesc case de brad (molit), iar femeile toate coasă la un fel de cusături „Kalotaszegi varrótás“, plătindu-le după dărab o jidancă din Crișeu (Körösfő). Fac cusături foarte frumoase, pe cari le fac aproape numai Romåncele, foarte ieftin plătite de gešeftari și vându te foarte scump ceasta suntem îndreptățiți după toate legile dumnezeești și omenești.

Să nu creadă domnul conte Andrássy, că massele mari ale naționalităților vor lua de bani buni frumoasa declarație făcută în dietă, că „nu voim să le vătămăm limba și să-i despoiem de caracterul lor de naționalitate“, câtă vreme vede și cel mai mărginit, om cum naționalităților nemaghiare li-se impune mereu prin legi învățarea limbei maghiare în măsură tot mai mare, iar limba lor se scoate tot mai mult de pe toate terenele vieții publice de stat și li-se reduce tot mai mult mijloacele de a și-o putea cultiva. Căci nu e lipsă chiar să toci în cap pe cel ce vrei să-l omori, ci e destul numai să-i detragi mâncarea și de sigur va muri.

Dar de astfel de moarte nu ne temem, până când poporul nostru va asculta de „agitatorii“ săi, cei neplăcuți guvernului. Și noi credem că va și asculta, căci aceștia sunt păstorii lui cei buni, cari intră pe ușe la el, după cum zice sfânta scriptură... Iar după străin nu vor merge, ci vor fugi de dânsul, că nu cunosc glasul străinilor.

Așa se va întâmpla, căci patria aceasta este a tuturor popoarălor ce o locuesc. Toți contribuim cu avere și sânge în măsură egală la susținerea ei, și unde datorințele sunt egale, acolo și drepturile trebue să fie egale pentru toți și în toate privințele.

In urma promisiunei dlui ministru, că va prigoni cu rigoare implacabilă pe „agitatori“, *poate* că mulți dintre apărătorii drepturilor dzeești și omenești ale naționalităților nemaghiare vor suferi multe și grele năcazuri, și *poate* unii din ei din cauza aceasta vor și pieri, cum au pierit și apostolii și atâtea mii de martiri pentru legea lui Cristos, care la pogorârea Duhului Sfânt a sancționat și principiul de naționalitate, de limbă al popoarelor, pentru propagarea mai ușoară a credinței și moralei sale dzeești. Dar din suferințele lor hotărât va răsări mai curând ori mai târziu arborele cel frumos al naționalizmului pentru toate popoarăle din țară...

Atunci pentru ce aceste prigoniri pentru limbă?.... Dar *asupritorii* se vor alege numai cu pata pe frunte înaintea istoriei, iar cei asupriți continuând lupta pentru dreptate cu bărbăție, vor putea zice oarecând: „Trecut'a umbra legii și darul a venit“.

*

Procurorul găsește în pasagele acestea *agitație și îndemn la ură în contra Maghiarilor.* Ridică deci acusă, și și-o motivează astfel:

„Dupăce în expresiunile încriminate naționalitățile nemaghiare din Ungaria și conducătorii lor vin presentați ca persecutați și asupriți pe nedrept, ca unii cari trebue să sufere martiriu pentru apărarea drepturilor omenești și cari sunt prigoniți pentru limba lor, și dupăce presentate sunt astfel naționalitățile nemaghiare *față de cea maghiară*: ele (expresiunile) sunt acomodate *să deștepte ură în cele dintâiu față de cea din urmă*, prin urmare ridicarea acusei e motivată“.

Așa crede domnul procuror; pe când cetitorul nu va găsì în pasagele încriminate nici un cuvânt care s'ar referì la națiunea maghiară, pentrucă articolul de fapt nu a fost scris la adresa Maghiarilor, ci la adresa ministrului de interne Andrássy, care a *amenințat* naționalitățile. Iar dnul ministrul Andrássy nu e națiunea maghiară, ci e *funcționar public*, ale cărui fapte și cuvinte are drept fiecare să le comenteze și să le critice. Se știe apoi, că martirii nu popoarele i-au făcut și-i fac, ci stăpânirile și stăpânitorii de pe vremuri ai popoarelor, de multeori chiar în contra voinței popoarelor. Scriitorul articolului deci, când a scris articolul care vorbește despre persecuțiuni, asupriri și martiriu, nu s'a gândit la națiunea maghiară, ci la ministrul care a *promis* că va prigonì pe conducătorii naționalităților, la funcționarul, ale cărui fapte și cuvinte a fost îndreptățit să le critice. Procesul nostru prin urmare e un proces tras de păr. In contra actului de acusare de altcum se vor da *excepții* în terminul legal de opt zile.

Conferență preoțească în Făgăraș.

— Raport special. —

— 24 Martie v.

Conferența preoțească din Făgăraș, care a fost conchemată încă din 20 Febr. a. c. pe 20 Martie v. — pentruca disertanții să poată avea timp de pregătire a temelor primite, — a reușit foarte bine, prezentându-se mai bine ca ori și când *în număr complet* și în hainele cele frumoase și impunătoare preoțești, și luând parte activă *toți preoții* la discuția temelor din program.

După serviciul divin cu predică și invocarea Duhului Sfânt, dl *Nicolae Borzea* prezidentul conferenței, deschide conferența cu următoarea cuvântare:

„Onorată conferență! Onorați preoți și frați în Cristos! Sub împrejurările grele și critice prin cari trece biserica noastră astăzi, când este atacată în drepturile ei cele mai sfinte, garantate prin legi pozitive, nu putem trece cu vederea, noi, ca păstori sufletești ai turmei lui Cristos și ca slujitori ai acestei biserici, a nu ne îngriji de paralizarea acestor atacuri ca să fie salvată, aducândune aminte de datorințele noastre unul fie care, ca păstorii adevărați ai turmei cuvântătoare, iară nu năimiți, — căci năimitul vede lupul venind și lasă oile și fuge — căci năimit este, și nu-i este lui grije de oi. Voiesc să vă vorbesc în câteva cuvinte, de chemarea noastră și de datorința noastră, în biserica noastră națională în timpurile aceste critice prin cari trecem — ca salut la deschiderea conferenței — cu atât mai mult bucurândune, că vă văd în număr complet, ca nici odată până acuma.

Chemarea noastră este mare și sfântă — având în vedere două vieți, două lumi. Activitatea noastră nu se măsură după cantitate, ci după calitatea muncei, precum zice scriitorul Iorga. Munca noastră este perfecționarea sufletelor, că noi suntem doftorii sufletelor, și sufletul nostru se perfecționează, în măsură tot crescândă, cu cât lucrăm mai mult pentru alții, în misiunea noastră. Noi trebue să dezvoltăm în sufletul credincioșilor bisericei noastre, moralitatea și religiozitatea și să alungăm pornirile rele, combătând vițiurile și paralizând scăderile, cari sunt stricăcioase indivizilor și societăților, iar ca să poți face aceasta tu singur trebue să aibi în proprietatea sufletului tău — aceea ce voești să dai altuia — să ai cu prisosință, căci numai atunci poți unge cu mir pe cineva, când ai câștigat acel mir și-l ai în proprietatea ta.

Principii înalte religioase-morale să fie focul nostru luminătoriu, către care să mergem, ca către o știință bine stabilită, *fixă*, și nici zguduiri elementare, necum presiuni omenești sau corupțiuni — sau frică sau temere să nu ne poată schimba acea direcțiune. *Busola* conducătoare, să fie învățăturile lui Cristos = care mai bine a pătimit, decât să se abată dela dreptate și adevăr — respingând averile lumei și orice preot, care își perde din vedere aceste învățături, această busolă, — este ca corabia rătăcită pe mare, ce trece din primejdie în primejdie, în care nici călătorii ce se află pe ea nu mai au încredere de scăpare, precum nici în parohul ce-și perde rostul chemării sale de paroh, care se lasă dus de interesele de partid, de interese materiale și de frică, nu mai pot avea încredere credincioșii săi.

Nu este chemarea noastră materială, ci de o calitate mai fină — este spirituală, aci zace superioritatea misiunei noastre de preoți — față de alte ocupațiuni — și această chemare o au preoții din toate statele sănătoase. Veți fi cetit cuvântul semnificativ pentru chemarea preoțească, al ministrului de culte și instrucțiune publică din Regatul vecin, subscris de 2 metropoliți și 6 episcopi.

„Cucernice părinte!

Mare și grea nenorocire a căzut peste noi, a voit sfântul Dzeu să ne încerce ori să ne pedepsească pentru păcatele noastre și nea dat să vedem, ce părinții noștri nu văzuseră niciodată în țara noastră cea blândă. Să ne plecăm capetele și să primim cu supunere voia lui cea înaltă, dar tot voia lui este să ne facem datoria noastră de creștini. Și aceasta este de a potoli pe cei tulburați, de a împăca pe frați, de a aduce pacea și liniștea printre oameni. Datoria aceasta o aveți cu deosebire voi păstori ai turmei lui Cristos, căci frații noștri săteni numai dela voi pot primi lumina cea adevărată. Faceți să înceteze lupta între frați, etc.“

„Trebue acum voi preoți să umblați din om în om, trageți clopotele dela biserici, îmbrăcațivă în sfintele vestminte, luați în mână crucea și evangelia, ca să se adune poporul și vorbiți voi, etc. etc. Iată misiunea înaltă a preotului în toate țările recunoscută în primejdie și de ministru, că nu este materială. Nu-i dă preotului — nici pușcă, nici tun, nici bani — ci crucea, evangelia, haine de liturgie, clopotele bisericei!

Dar dle ministru! cum va putea îndeplini preotul această misiune înaltă spre binele patriei — când preotul este rupt de către popor și înstrăinat, depărtat de el și de iuteresele poporului, — aservită fiindui chemarea lui intereselor de partid a diferitelor guverne nestatornice. Cum va putea îndeplini preotul această misiune spre binele patriei, când acela-și popor urăște și pe preotul ca și pe cei din guvern?

Dar să lăsăm presiunile din afară asupra preoțimei să privim noi de noi ca preoți, cum cultivăm dragostea între noi și popor ca să nu piară ci să se întărească și să se potențeze.

Dragostea poporului față de preot să întărește și vaza parohului crește, când parohul își vede cu zel și diligință de afacerile preoțești și nu le negligă — de oarece poporul nostru este un popor religios, iar când tu, fiind preot, te ocupi cu alte afaceri *mai mult ca de afacerile preoțești* și când te ocupi și de aceste mai rar *și atunci ești grăbit — ești pripit și străin în ele*, sau poate vii la slujba preoțească obosit trupește și sufletește de alte afaceri lumești, atunci poporul văzând acestea judecă și el preoția ta — și dragostea lui scade, să răcește de către preotul său — văzându-l nepreot.

Poporul nostru este mai deștept decât în trecut — un curent de cunoștințe nouă l-a străbătut, de când cu drumul Americei, are alte cunoștințe de lume și alte pretensiuni dela noi, pe cari noi preoții trebue cu înțelepciune să le îndeplinim pe cele bune, iar pe cele rele tot cu înțelepciune să le delăturăm. Cum zice Dl nostru Isus Christos „Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbii“. Și faceți-vă tuturor toate, ca totdeauna să poți dispune de dragostea inimei poporului ce-ți este încredințat.

Dacă ne vom îndeplini chemarea cu care suntem chemați în această biserică *constituțională* și acum amenințată (sub constituțională înțeleg multe drepturi dar și datorințe) — și *națională*, ca adevărați preoți, atunci vaza noastră se va mărì și poporul nostru se va apropia de noi, cu încrederea fiiului către părintele său, precum a fost aceasta totdeauna la poporul nostru și în veacurile trecute și va fi și în viitor.

Legătura aceasta strânsă între popor și paroh, de încredere desăvârșită, trebue ținută nu numai în interesul bine priceput al bisericei noastre naționale, ci și in interesul patriei, și chiar guvernele să apere preoțimea a fi influințată de diferitele partide în misiunea și chemarea lor deja stabilită, care este una și aceeași în toate statele — și să îngrijască, ca parohul să fie în inima poporului, pe care chemat este să-l moraliseze.

Să nu părăsim deci poporul nici odată — „să nu fim năimiți“; activitatea noastră să nu se mărginească numai la slujbe, ci să se extindă și asupra vieții sociale a poporului nostru în toate amănuntele ei, precum foarte des ne-o spune aceasta, Preabunul și Preavoneratul șef, Inaltpreasfinția Sa arhiepiscopul și metropolitul actual *Ioan Mețianu* în toate pastoralele și în toate cercularile adresate preoțimei.

Cel puțin odată pe lună să i-se vorbească poporului în biserică, care și așteaptă aceste, apoi la întrunirile poporale, parohul să nu lipsească cu conducerea lui cea bună, apoi la întrunirile culturale dimpreună cu el a duce și poporul său, parohienii săi având totdeauna înainte idealul cel înalt pentru fericirea poporului său. Poporul văzându-le toate acestea la parohul său, îl iubește și stimează.

Și pentruca să poată parohul îndeplinì toate aceste datorințe impuse chemării adevărate de paroh cu bun resultat, nu putem rămânea numai cu cunoștințele teoretice ale școalei, ale seminarului de trei ani, ci avem lipsă de o continuă perfecționare și de alte cunoștințe din școala vieții, avem lipsă de praxă spre augumentarea cunoștințelor, celorce ne lipsesc. Aceste cunoștințe le putem învață unii din praxa altora și pentru aceea avem aceste conferințe preoțești, cari numai atunci vor ajunge resultatul intenționat de inițiatorul lor I. P. S. S. dl arhiepiscop și metropolit actual, când fiecare participant, pe lângă aceea că se presentă ca ascultător, va lua și parte activă la resolvarea temelor puse în program și hotărârile aduse va încerca ale pune în aplicare.

Pe lângă aceste declar ședința conferenței preoțești conchemată pe astăzi de deschisă, pretinzând cu tărie, ca în timpurile aceste grele, fiecare paroh să-și îndeplinească datorințele sale de paroh la o biserică constituțională și națională!“

Cuvântul de deschidere a fost ascultat cu mare atențiune și la încheiere primit cu entusiastice aclamări de să trăiască la adresa presidiului.

Se constitue conferența și intră în desbaterea obiectelor puse la ordinea zilei conform programei — și cu viu interes se discută până la 12 ore, când se ridică ședința, pentruca la 3 ore d. a. să se continue — nefiind eshauriate toate punctele din program. Preoțimea participă și la adunarea poporală, care tocmai pe acea zi a fost conchemată în Făgăraș de către 50 de fruntași mireni din Țeara-Oltului, după care preoțimea ambelor confesiuni în frunte cu vicarul și protopopul de acì au făcut prânz comun, la care au participat și fruntașii-convocători ai întrunirei poporale, Dr. Nicolae Șerban, Dr. Șenchea și Dr. Vasu, cărora li-s'a făcut ovațiuni meritate. Conferența se continuă apoi dela 3 ore până la 6 ore d. a. când prezidentul dl N. *Borzea*, protopop, enunțând, că toate obiectele din programul conferenței s'au desbătut și mulțămind membrilor pentru interesul și diligința cu care au luat parte activă la discuțiune, încheie conferența, iar membrii ei s'au întors către casă edificați, întăriți și ducând cu sine bunele impresiuni ale acestei zile rare.

Argus.

---

chiar și în străinătate. N'ar strica să se ocupe și vre-un întreprinzător de ai noștri cu astfel de cusături.

In hotarul comunei se află urme de băi de pe timpul Romanilor, de asemenea și ruinele unei cetăți de unde se vede frumosul șes cu orașul Gilău, cetatea lui Gelu.

Vorbind în general despre locuitorii din jurul Huedinului ei au avut odinioară un port și un dialect la fel cu cel al locuitorilor Munților-Apuseni și s'au început a se deosebì numai de prin secolul al 16-lea încoace. E lucru știut, că poporațiunea maghiară în masse nu se află aici de pe vremuri îndepărtate, ci au inpopulat acestea locuri în vremuri de restriște refugiindu-se dela șes. Așa cu deosebire în secolul al 16-lea, când după lupta dela Mohács, Turcii au ocupat frumosul șes al Ungariei, o parte din locuitori s'a refugiat înspre văile Carpaților. De ex. locuitorii din Crișeu (Körösfő) sunt toți veniți din jurul Orăzii-mari. Despre locuitorii Huedinului se susține, că ar fi Tátari maghiarizați. Atât Românii, cât și Ungurii din acest ținut sunt oameni robusti și bine desvoltați. Căsătorii între olaltă nu leagă, dar trăesc prietinește și în sate mixte.

(Va urma).

Conferențe învățătorești.

Convocare.

Cu provocare la ordinul P. V. Consistor archidiecesan dto 18 Februarie a. c. Nr. 441, prin aceasta convoc la conferența învățătorească, ce se va ținĕ la 26 și 27 Aprilie a. c. st. v. în edificiul școalei noastre din *Câmpeni*, — pe toți învățătorii din cercul conferențiar X al Abrudului.

Programul lucrărilor:

1. Esperiențele câștigate asupra noului plan de învățământ.

2. Greutățile ce întimpinăm cu metodul direct la predarea l. maghiare: *Vasile Oniciu*, înv. Buninginea.

3. Raport asupra propunerii de a se introduce în școalele elementare redactarea unui anuar; învățătorii *Ioan Tănăsescu* și *Partenie Duca* din Zlatna.

4. Teme practice din

a). Limba română: Conjugarea verbelor și timpurile principale cu desp. al III-lea.

b). Limba maghiară: Conversare despre apele mai insemnate din Ungaria cu desp. IV. și V.

c). Fizică: Pârgia cu desp. V. VI.

d). Comput: Adaugerea și subtragerea cu numerii 1—10 cu desp. I.

Prelegătorii temelor practice se vor designà la stabilirea ordinei de zi pentru fiecare ședință. Deci toți membrii conferenței să se prezinte bine pregătiți. Esperiențele câștigate asupra noului plan de învățământ fiecare învățător și le va cuprinde în scris. Notițele făcute se vor prezentà comisariului conzistorial după deschiderea ședinței.

Lucrărilor conferenței le va premerge serviciu divin împreunat cu chemarea Duhului sfânt.

Toți prietenii cauzei școlare vor fi bineveniți.

Sibiiu 25 Martie 1907.

Lazar Triteanu.
comis. conz.

Din Sighișoara.

Inmormântarea fruntașului Nicolae Regman.
— 7 Aprilie n.

Unul dintre cei mai vrednici fruntași ai comunei noastre a trecut la cele eterne. Adormitul în Domnul este *Nicolae Regman*, vrednicul tată al iubitului nostru tinăr Dr. *Nicolae Regman*. Incă din toamna anului trecut bătrânul Regman suferea de boala, care acum și-a luat jertfa. Nu ne puteam obicinui cu cugetul de al perde dintre noi și iată în Sâmbăta Paștilor apusene cu durere primim trista veste despre moartea lui.

Luni a doua zi a Paștilor apusene a fost înmormântat. Prietinii și cunoscuții răposatului din loc și jur în număr mare au grăbit să aducă tributul din urmă celui răposat. Inteligența din loc și jur de asemeni în număr frumos a luat parte la înmormântare, dovadă stima de care se bucura bătrânul Regman.

Serviciul divin l-a săvârșit dl *Demetriu Moldovan*, protopresbiter al tractului Sighișoara și paroh în Sighișoara, azistat de parohul Ioan Muntean din Sighișoara, Gane din Ferihaz, Sas din Daneș, Gane din Galomfalău și capelanul I. Cristea din Saeș, iar răspunsurile le-au dat învățătorii din Sighișoara și Daneș. Lângă cosciugul răposatului, cand. de prof. Dr. Regman sprijinea pe iubita sa mamă și parohul Chirion Muntean din Apold pe soția sa, fica răposatului. Durerea ce au încercat'o prin pierderea iubitului lor tată și soț, pare că-i împetrise, de apăreau ca niște statui ale durerii.

După încheierea serviciului divin și cetirea deslegării prin parohul Gane din Ferihaz, dl protopop Dem. Moldovan rostește o pătrunzătoare cuvântare, arătând durerea ce o simte comuna Sighișoara prin pierderea acestui fruntaș al său, care a fost un credincios fiu al bisericei și un harnic membru al comitetului parohial, stâlp puternic în împrejurările critice în cari trăim; deasemenea prietinii pierd un bun prietin, cei din familia lovită de soarte un bun și cuminte tată și soț.

Mai amintesc din cuvântarea dlui protopop că răposatul s'a născut la anul 1835 în fruntașa comună românească Daneș, petrecând în fericită căsătorie cu soția sa Elena 40 ani, și având doi copii, pe Dr. Regman și Elena, soția parohului Chirion Muntean.

Tristul cortegiu funebru în sunetul frumoaselor noastre cântări funebrale a percurs apoi stradele locuite de Sași, și a produs admirațiune și respect. Ajungând la cimiter s'au așezat osămintele răposatului în groapă, și după cântarea: „In veci pomenirea lui“ cu capetele plecate și cu durerea în inimă ne-am întors la casa răposatului, unde familia ne-a servit obicinuita pomană.

V. Muntean
inv.

NOUTĂȚI.

Pentru catedrală. La fondul catedralei din Sibiiu a întrat ofertul benevol de 10 cor. din comuna *Ponor*, protopresb. Lupșei, și anume, dela biserică 6 cor. dela Laurențiu Ciorbea, paroh și soția Maria, 4 coroane.

*

Pentru gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană au mai întrat pentru gimnaziul din Brad sumele următoare: Din comuna *Dupușdorf* 8 cor. 60 fileri. Din *Hetur* 13 cor. 66 fileri. Din comuna *Boița* protopresbiteratul Sibiiului 111 cor., adunate dela următorii:

Ioan Druhora, paroh gr. or. 5 cor., Comuna Boița 50 cor., Petru Indrieș, notar 5 cor., Sabin Indrieș 2 coroane, Ioan Cloaje 5 cor., Biserica gr. or. 20 coroane, Ioan Bratilescu 3 cor., Ioan S. Halmagiu, Ioan Stoia Bobeș, Elena R. Istrate, fiecare câte 2 cor., Frangu Constantinescu 3 cor., Eugen Popescu și Ioan Bratilescu, iun. câte 1 cor., „Turnu-Roșu“, cassă de economii în Boița 10 cor.

Din comuna *Vaca*, protopresbiteratul Zarandului, 584 Cor. sumă la care au contribuit următorii: Biserica gr. ort. rata a cincia din ofertul de 2000 cor.-400 cor. Iosif Costea, paroh, 34 cor. (a treia parte din ofertul de 100 cor.) Ioan Bârna, învățător 34 cor. (a treia parte din ofertul de 100 cor.) Atanasiu Brana și soția 20 cor. (a cincia parte din ofertul de 100 cor.) Dumitru Filip 20 cor. (a treia parte din ofertul de 60 cor.) Indri Ioan lui Iovu 10 cor. (a cincia parte din ofertul de 50 cor.), apoi următorii: Bârna Ioja cu Șaruta 5 cor. Sofia Avram 4 cor. Nicolae Bârna l. Nicol., Petru Manea, l. Iovu, câte 3 cor. Aurelia Costea, Sofia Bârna, Virgil Bârna, Silvia Bârna, Lazar Tulea a Treji, Tanase Povovici, Nistor Cor. l. George, Iosif Indri, Ana Golda l. Adam, Avram Petru l. Dan, Petru Neaga gaj., Golda Toder l. Lăpădat, Nicolae Bârna l. Filip, fiecare câte 2 cor. Nicolae Bârna a Truchi econ. Marta Lupea, Petru Lupea, Avram Bratila, Maria Bârna, Nicolae Lazar, Nistor Bârna, Tanase Ezanu, Pascu Alexă, Bârna Toader, Nicolae Lazar, Ezan Dumitru, Lazar Tulea, majoru, Petru Golda a Chișeni, Petru Neaga l. Nicol., Avram Ion a Niculi, Ioan Iancu l. Ioan, Ioan Cor. l. Ioan, Ioan Faur l. Moise, George David, Marișcuța Avram, Ioan Ionuț, Adam Golda l. Ion, Avram Iosif l. Crăciun, fiecare câte 1 cor. și alții cu sume mai mici.

*

Foc mare în București. Dumineca la orele 11 din zi lumea bucureșteană a fost alarmată de știrea, că arde gara de Nord. Și într'u adevăr se aprinsese aripa stângă a clădirii, care a și ars de tot. Aci erau așezate birourile administrației centrale a căilor ferate române, și adevărata pierdere e aceea, că au ars sute de mii de dosare cu acte însemnate. La fața locului se adunase lume multă. La ora 1 a venit și principele Ferdinand, moștenitoriul de tron, însoțit de principele Carol. Au rămas o oră întreagă la gară, încurajând personalul, care se silea să localizeze focul. Pe la orele 4 focul a fost potolit.

*

Adunare poporală se ține Joi, în 11 Aprilie n. la orele 2 d. a. în Caransebeș. Programul: Deschiderea adunării. Dezbaterea asupra proiectului de lege al guvernului referitor la școalele poporale. Rezoluțiune. Inchiderea adunării. La adunare sunt chemați alegătorii și cetățenii din cercurile electorale *Caransebeș și Zorlențul-mare*.

*

Dela poliție. Toți cei ce primesc în casele lor străini, fie și numai pe 24 ore, sunt datori să anunțe aceasta poliției, cu întrebuințarea tipăriturilor ce se dau fără taxă din partea poliției, anunțândule apoi și plecarea din Sibiiu. Ceice nu se supun acestei dispozițiuni legale, vor fi pedepsiți. Poliția din Sibiu atrage de nou atențiunea publicului din loc asupra acestei datorințe.

*

Expoziție de industrie caznică în Timișoara. La expoziția locală din Timișoara pentru arta și industria caznică se află expuse într'un pavilon separat și lucruri românești de artă și industrie casnică, precum cămăși, ciupege, cătrințí, etc. adunate din împrejurimile Timișoarei de dle Putici și Mihuța. O foaie ungurească laudă lucrurile românești, precum și portul artistic al româncei. Face apoi propunerea să se adune astfel de lucruri de mână în muzee comerciale, și să se valoreze în piețele mari, mărind astfel bunăstarea poporațiunei.

*

† Ioan Comșa, paroh în comuna Voivodenii-mici, după lungi suferințe a decedat în 5 Aprilie n. în etate de 59 ani, aflându-se în anul 29 al preoției. A fost înmormântat Dumineca în 7 Aprilie n.

*

Al 104-lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Pavel Chirilă, econom.

Acesta este al 104-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Oprirea cărților tipărite în străinătate. Ministrul de culte și instrucțiune publică a oprit cu începerea anului următor școlar folosirea cărților de școală tipărite în străinătate. Această ordinațiune a produs mare amărăciune la compatrioții nostri Sași, cari se folosesc în mare parte de manuale tipărite în Germania.

*

† Valeria Morariu năs. Pop, soția preotului *Ioan Morariu* din Bogatu, după lungi și grele suferințe, în etate abia de 20 ani, împărtășită fiind cu sfintele taine, și-a dat nobilul suflet Luni, în 8 Aprilie st. n. la 10 ore a. m. în mânile Creatorului. Rămășițele pământești ale defunctei se vor depune spre vecinică odihnă, astăzi Mercuri, în 10 Aprilie st. n. la 3 ore d. a. în cimiterul gr. or. din Sibiiu, suburbiul Iosefin.

*

Descoperiri arheologice. Lângă Trier s'a descoperit o lucrătoare pentru vase de lut depe timpul Romanilor. Cuptoriul precum și mai multe forme s'au găsit în stare bună. Continuarea săpăturilor se face din partea „Muzeului provincial de Rin“.

*

Impăratul Germaniei condamnă luxul, care a luat proporții mari la ofițerimea germană. Pentru combaterea acestuia cabinetul împăratului a trimis o notă șefilor de corpuri, atrăgându-le atențiunea asupra acestui fapt. Impăratul combate prânzurile luxoase și șampania franțuzească. Iși exprimă dorința ca masa la cantinele ofițerești să nu se compună din altceva decât din zupă, pește, unt și brânză, iar ca beutură recomandă vin alb și roșu, vin spumos german; licourile sunt superflue.

*

Zidul Vaticanului. Zidul Vaticanului, care a fost veacuri întregi apărătorul acestuia s'a surpat pe o întindere de 70 metri. Surpătura a nimicit partea cea mai frumoasă a grădinii de portocale, care era locul predilect de preumblare al Papei Leo XIII.

*

O comoară prețioasă. Un țăran din apropierea Timișoarei a găsit în zilele trecute în via sa o comoară, constătătoare din unelte de bronz și câteva obiecte de lux de aur. S'a început a se face săpături temeinice în acel loc.

*

Banchetul milionarilor și a muncitorilor. Miliardarul Canegie a dat în zilele trecute în palatul său din New-York un banchet, cu scopul de a mijlocì o apropiere mai intimă între reprezentanții capitalului și între conducătorii muncitorilor. Au luat parte la acel banchet vreo sută proprietari de fabrici și tot atâția muncitori de fabrică. Frumos exemplu de democratism!

*

Adevărata binefacere e pentru ori cine crucea duplă electro magnetică a lui Albert Müller R. B. 86967, cum aceasta în multe rânduri s'a adeverit că a avut efect de minune, chiar și acolo, unde ori ce medicamente n'au mai ajutat nimic. In deosebi s'a adeverit ca escelentă la boale de reumă, ischias, boale de inimă și stomac, slăbire generală, și la alte asemenea morburi, despre ce mărturisesc mulțimea de epistole recunoscătoare și pline de mulțămiri, ce sosesc zi de zi. Intre altele a preotului Romulus Gomboș sună: „Cu deosebită bucurie te încunoștințez, că aparatul Dtale a avut efect escelent. Il recomând cu toată căldura bolnavilor. Rog trimite-mi cu posibilă grăbire încă un aparat. Solciva infer. 17 August 1905. Romulus Gombos m. p. paroh. — Cine sufere de astmă, reumă, ischias etc. să procure cât mai îngrabă acest aparat folositor. Prețul 6 coroane. Adresa: Müller Albert Budapest V. Vadász u. 42/V.

Poșta ultimă.

Din dieta ungară.

In ședința de Luni a dietei ungare s'a continuat discuția asupra proiectului de lege școlar. A vorbit domnul deputat Dr. *Alexandru Vaida Voevod*, dela început, aproape până la încheierea ședinței. A vorbit trei ore într'una. Al doilea orator naționalist a fost Slovacul *Szkicsák*. In ședința de eri, Marți, oratorul naționaliștilor a fost deputatul Dr. *Stefan C. Pop*, care asemenea a rostit o vorbire de trei ore. Au mai vorbit eri și Românii Dr. *Iuliu Maniu* și Dr. *Aurel Vlad*, însă în altă chestie. Astăzi se continuă discuția. Deputatul *Ugron Gábor* va propune prelungirea ședințelor cu 1 oră, pentru a se împedeca obstrucția deputaților naționaliști.

Dela „Reuniunea română agricolă Sibiiană“.

— Impărțirea semințelor. —

In ședința sa cu data de față, subscrisul comitet central, luând în considerare toate cererile întrate, a împărțit în mod gratuit între membrii în total $67\frac{1}{2}$ klgr. sămânță de trifoiu, $34\frac{1}{2}$ klgr. sămânță de napi de nutreț, 28 klgr. sămânță de luțernă și $7\frac{1}{2}$ garnituri seminț̦e de flori, și anume:

A). *Sămânță de trifoiu:*

Ioan Alisie, primar, Loman, Vasile Suciu, paroh, Topârcia, Avram Păcurariu, protopresb., Mercurea, Nicolae Ivan, as. cons, Sibiiu și George Coman Ursu, ec., Bradu. La fiecare câte 3 klgr. Traian Petrișor, paroh, Gușteriță, Petru Juga sen., paroh, Tilișca, Teodor Necșa, paroh, Bungard, Ioan Roman, paroh, Tălmăcel, Valeriu Popovici, paroh, Sibiel, Vasile Rehovean, înv. penz., Câlnic, Alexandru Bârsan, înv., Rusciori, George Vasilie, ec., Bradu, Ilie Iosof, paroh, Galeș, Ioan Druhora, paroh Boița, Frangu Constantinescu, ec., Boița. La fiecare câte 2 klgr. Ioan Marin, paroh, Râusadului, Comuna bisericească Râusadului, Petru Cucuian, paroh, Loman, Ioan Bunea, preot, Tilișca, Nicolae Tămaș, notar, Cacova, Gerasim Cărpenișan, notar, Răhău, Ioan Petrișor, paroh, Alțina, Nicolae Șurian, paroh, Rusciori, Valeriu Florian, paroh, Racovița, Comuna bisericească Racovița, Constantin Sava, înv., Jina, Toma Dragomir, paroh, Porcești, Comuna bisericească Sebeșul-inf., Comuna bisericească Loman. La fiecare câte $1\frac{1}{2}$ klgr. Ioan N. Floca, paroh, Răhău, I. Bratilescu, ec., Boița, Comuna bisericească Boița, Sabin Savu, notar, Vale, Comuna politică Vale, Adam Micu, propr., Mercurea, Ioan Cândea, propr., Avrig, Ioan Alexandru, paroh Ilimbav, Toma Doican, paroh Sebeșul inf. La fiecare câte 1 klgr. Ioan Maxim, propr. Avrig, $\frac{1}{2}$ klgr.

B). *Sămânță de napi de nutreț.*

Ioan Oțoiu, paroh, Aciliu, Ieronim Spornic, propr. Sibiiu, Ioan N. Floca paroh, Răhău, Nicolae Cărpenișan, paroh, Răhău, I. N. Cărpenișan, măcelar, Gârbova, N. Dobrotă, paroh, Poiana, Ioan Streulea, notar, Jina, Nic. Opriș, par., Șura mare, și Ioan Nedela sen., econ., Dobârca. La fiecare câte 2 klgr. Valeriu Popoviciu, par., Sibiiel, Vasile Rehovean, înv. penz., Câlnic, Alexandru Bârsan, învățător Rusciori, Dumitru Băilă, înv. penz, Șura mare, Adam Micu, propr., Mercurea, Ioan Alexandru, paroh, Ilimbav. La fiecare câte $1\frac{1}{2}$ klgr. Avram Păcurariu, protopr., Mercurea, Constantin Sava, înv. Jina, Panfilie Prode, ec, Jina, Sabin Savu, notar, Vale, Ioan Cândea, protopresb., Avrig. La fiecare câte 1 klgr. Petru Iuga, sen., par., Tilișca, Ioan Maxim, propr., Avrig, Comuna bisericească Sebeșul-inf., Comuna politică Vale, Toma Doican, par., Sebeșul-inf. La fiecare câte $\frac{1}{2}$ klgr.

C). *Sămânță de luțernă:*

George Muntean, măcelar, Mercurea, 3 klgr. Ioan Alisie, primar Loman, Vasile Dobre, paroh, Căpâlna, Ioan Dobre, înv. în Deal, Dr. Petru Șpan, prof. sem., Sibiiu, Avram Păcurariu, protopresb., Mercurea. La fiecare câte 2 klgr. Ioan Bunea, paroh, Tilișca, Ioan Hanzu, paroh, Cacova, Gerasim Cărpenișan, notar, Răhău, Ioan Petrișor, paroh, Alțina, Adam Micu, propr., Mercurea. La fiecare câte $1\frac{1}{2}$ klgr. Teodor Necșa, paroh Bungard, Ioan N. Floca, paroh, Răhău, Comuna bisericească Șura mare, Sabin Savu, notar, Vale, Comuna politică Vale, Ioan Nedela sen., econom, Dobârca. La fiecare câte 1 klgr.

D. Sămânță de flori:

Ioan Maxim, propr., Avrig, Ioan Alexandru, paroh, Ilimbav, Dr. P. Șpan, prof. sem., Sibiiu. La fiecare câte o garnitură (20 soiuri). Teodor Necșa, paroh, Bungard, Ioan Hanzu, par., Cacova, Nic. Dobrotă, par., Poiana, Elisaveta Morariu, propriet., Săsciori, Maria Beu n. Nicoară, Apoldulrom., El. I. Dancu, propr., Săcel, Cornel Muntean, vice-notar, Cărpeniș, Roz. Stoia, înv., Veștem, Raf. Moga, văd. preot., Săsciori. La fiecare câte $^1/_2$ garnitură (10 soiuri).

Sămânțele, împachetate și purtând numele membrilor împărtășiți, se pot lua în primire din magazinul de semințe (hala de vânzare) al „Reuniunei economice săsești“, (Piața mare), pe lângă o simplă adeverință de primire.

Membrii împărtășiți, sunt rugați a separa la sămănat sămânța primită și a nu o amesteca cu eventuală sămânță procurată dela firme neacreditate și în fine a ne face la timpul său raport cât mai amănunțit despre modul de purcedere la cultura acestor plante, cum și despre rezultatul recoltei.

Din ședința comitetului central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, ținută la 3 Aprilie n. 1907.

Pantaleon Lucuța, prezident. *Vic. Tordășianu* secretar.

Din public.†)

Mulțămită publică.

Comitetul „Reuniunei femeilor române din comitatul Hunedoarei“, aduce călduroase mulțămite tuturor membrilor săi, precum și binevoitoarelor spriginitoare pentru obiectele țăsute sau cusute, donate drept modele pentru atelierul Reuniunei dela Orăștie.

Până azi s'au primit următoarele obiecte:

1. Dela doamna Hortensia Suciu născ. Penciu din Hațeg: o mânecă de cămeșe cu cusături meștere.
2. Dela d-na Olimpia Morar din Dobra: 6 bucăți de ștergare albe din pânză fină.
3. De'a d-na Sofia Gherman n. Fejér din Brad: mustre de țăsături.
4. Dela d-șoara Iuliana Șinca din Biscaría: un ștergar cu cusături alese.
5. Dela d-na Laura Radic din Petroșeni: o propoadă țăsută cu motive foarte frumoase.
6. Dela doamna Elisabeta Rați din Petroșeni: o propoadă țăsută cu motive foarte frumoase.
7. Dela d-na Elena Stanca din Petroșeni: un model de cusături meștere.
8. Dela d na Aurelia Hosszu n. Petco din Deva: o măsăriță de model montat cu motive din albumul doamnei Cornescu.
9. Dela d-na Vilma Cserey n. Petco din Deva: o fugătoare țăsută.
10. Dela doamna văd. Anetta Șerban din Sântuhalm: patru ștergare cu diferite motive alese.
11. Dela doamna Vilma Schuster născ. Moldovan din Deva: un model de țăsături din lână.
12. Dela doamna Emilia Moldovan n. Herbay din Deva: un model de țăsături din lână.
13. Dela țăranca Ana Muntean, econoamă din Biscaria: un fund de perină de 80 ani, 4 culmare vechi de 50—60 ani și o față de masă cu cusături vechi de 30 ani.
14. Dela d-na Elena Pop Hosszu Longin din Deva: o măsăriță țăsută din lână.
15. Dela d-na Valentina Dr. Parasca din Hațeg: un ștergar.
16. Dela d na Leontina Bălaș din Herțegani: o fugătoare.
17. Dela d-na Eufr. Perian din Săliște: un ștergar cu alesături.
18. Dela d-șoara Silvia Cosma din Crăciunești: un șorț țăsut.
19. Dela dl George Moldovan din Herțegani: un ștergar cu alesături.
20. Dela d-na Ella Moldovan din Herțegani: o pânzătură mică.
21. Dela d-na Ermina Irhaș din Herțegani: un model de perdele.
22. Dela d na Virgilia Onea: un ștergar de părete.
23. Dela dl D. Comșa din Sibiiu: Colecțiunea de țăsături albe, un ștergar la icoană, o învălitoare de cap, o cialină, un chindeu de culme, fund de perină, o merindeață, 2 chindee de culme.
24. Dela doamna Dr. Erdélyi din Orăștie: model vechiu de cătrință.
25. Dela d-na Lucreția Pop din Ormindea: o merindeață, un ștergar, acoperitoare de pâne, un servețel țăsut.
26. Dela doamna Eugenia Drăgan din Băiță: o măsăriță pentru cafea.

Elena Pop Hosszu-Longin m. p.
prezidentă.

Dionisiu Ardelean m. p.
secretar.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 442—1907. [89] 1—3

Publicare de licitație.

Prin aceasta se publică cumcă în 22 Aprilie 1907 la $3^1/_2$ ore d. a. se va ținea licitațiune publică în cancelaria comunală din Sadu pentru vânzarea la 6319 m^3 lemne de foc de fag, și 1294 m^3 lemne de foc din crace, prețuite de experți, aflătoare în tăeturile de pădure a comunei Sadu de pe anul 1906 și 1907 din „Valea Plaiului“ la o depărtare de 5 km. de comuna Sadu.

Prețul de strigare este de 6836 cor. 60 fil.

Vadiu de 684 cor.

Oferte în scris, provăzute cu vadiu încă se primesc; iar oferte ulterioare nu se vor lua în conziderare.

Condițiunile de licitare se pot vedea la Primăria comunală din Sadu și la curatoratul din pădure din Nagy-Talmács.

Sadu, la 5 Aprilie 1907.

Primăria comunală.

Nu numai cetit

dar și probat trebue

săpunul din lapte de crin
— Steckenpferd —

dovedit de bun, medicinal, de Bergmann & Co., Drezda și Teschen a/E (mai nainte săpun din lapte de crin al lui Bergmann, marca 2 băieși), dacă dorește oarecine să aibă teint alb și liber de pistrui, cum și o coloare delicată a feții.

Se află de vânzare cu 80 fil. în Sibiiu la
farmacia „la urs“ (piața mică),
farmacia E. Rummler, str. turnului,
C. Müller, piața mare,
drogeria Carl Morscher, str. cisnădiei,
I. B. Misselbacher sen., piața mare,
G. Meltzer str. cisnădiei și gușteriții, piața mică
prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei), 82 52—52
Carol Arz (str. cisnădiei), cum și
în Sighișóra la **farmacistul W. Lingner**,
I. B. Misselbacher.

Biblioteca
„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărți:

Nr.	1.	Ținerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„ —24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comșa	„ —·24
„	4.	Legea veterinară, de învățătorul Muntean	„ —·80
„	5.	Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„ 1·60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„	7.	Statutele tovărășiilor agricole	„ —·—
„	8.	Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„	9.	Povețe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„	10.	Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vii	„ —·—
„	11.	Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„	12.	Scurtă povățuire la stârpirea șoarecilor de câmp . . .	„ —·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1.	Vasile cel mare	20 fil.
2.	Marele Mucenic George .	30 „
3.	Apostolii Petru și Pavel .	30 „
4.	Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Impărați Constantin și Elena	30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în București la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 10— Sibiiu — Nagyszeben.

A eșit de sub tipariu în Tipografia arhidiecezană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvântarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, arhiepiscop și metropolit** și se află de vânzare la **Tipografia și Librăria arhidiecezană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.,** legat în pânză neagră **9·50 cor.,** ediție de lux broșat **8 cor.,** legat după cum se comandă.

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procură icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

La **Librăria Tipografiei arhidiecezane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de toate zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rândueala Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rândueala Obedniței. — Ciasul al nouălea. — Rândueala Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slujba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste săptămână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rândueala Sinaxariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă peste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinaxariul pe toate lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începând cu anul 1901 până inclusive 1952. — Explicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangheliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roșie cu copcii **4 cor.**

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 36 Sibiiu, Sâmbătă 31 Martie (13 Aprilie) 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Un incident neplăcut.

Sibiiu, 13 Aprilie n.

Cetitorii ziarului nostru își vor aduce aminte, că în mai multe rânduri am rugat pe deputații nostri din dieta țării să fie mai cruțători, mai concilianți în vorbirile lor parlamentare față de națiunea maghiară, reprezentată în dietă prin o imensă majoritate pe lângă care ei dispar cu desăvârșire, să nu vatăme, să nu provoace, ci să caute punctele de înțelegere cu Maghiarii, fiindcă în scopul acesta au fost ei trimiși la dietă, iar nu pentruca să se răsboiască cu Maghiarii.

Când am dat sfaturile acestea deputaților nostri ne-am gândit la eventualitatea, că din vorbe aspre, rostite din partea reprezentanților poporului nostru în dietă, se pot naște conflicte grave, — dată fiind susceptibilitatea națională a celor din majoritate, — conflicte, cari nouă nu ne pot fi de nici un folos, ci din contră, pagubă și stricăciune ne vor aduce.

Temerea noastră s'a împlinit. In ședința de Luni a dietei s'a întâmplat un incident foarte neplăcut pentru deputații nostri. Anume, deputatul român Dr. *Alexandru Vaida Voevod* a intercalat în vorbirea sa rostită în contra proiectului de lege despre salarizarea învățătorilor dela școalele comunale și confesionale și o poezie *ofenzătoare pentru Maghiari*, (scrisă de un Român), pe care însă a cetit-o atât de încet, încât nu a auzit-o nime, nici chiar stenografii, cărora le-a dat-o apoi mai târziu, ca să o bage în vorbire, la locul potrivit.

A fost incorectă cetirea poeziei, dar și mai puțin la loc a fost vârârea ei în protocolul stenografic al dietei. Natural, că prezidentul casei, auzind despre cele întâmplate, a făcut dietei comunicare în ședința de Marți, și a provocat pe dl *Vaida* să-și inainteze scuza, dar *Vaida* nu era de față. I-a pus deci termin pe ziua următoare, Mercuri, provocându-l, ca la orele 10, când se deschide ședința, să fie de față și să spună de ce a făcut aceea ce a făcut?

Incă în ședința aceasta de Marți se ridicase furtună mare în dietă în contra deputaților naționaliști, dintre cari unii au trebuit să iee cuvântul și să declare, că *nici ei nu aprobă procedura lui Vaida*, și că în seara premergătoare clubul naționaliștilor a adus chiar *conclus formal de reprobare*.

Mercuri apoi deputatul *Vaida* s'a prezentat în dietă și numai decât a luat cuvântul și a spus, că n'a avut intențiunea să ofenseze națiunea maghiară, ci a cetit poezia cu pricina numai ca dovadă, că ce produce o ofenză aruncată Românilor, pentrucă poezia aceasta a fost numai un *răspuns* la o altă poezie maghiară, ofenzătoare pentru Români. Recunoaște că a greșit și spune că a făcut tot ce a putut, ca poezia să nu se publice în ziarul dietei, dar nu i-a succes. *Roagă deci dieta de iertare și declară că se supune verdictului dietei.*

Dieta nu s'a mulțămit însă cu atâta, ci a votat aproape în unanimitate pedeapsa cea mai mare ce o poate dicta deputatului dietal: *dojană protocolară* S'a ținut apoi o ședință secretă pentru a se lua și alte măsuri în contra deputatului *Vaida,* dar la insistențele ministrului *Apponyi* s'a declarat încheiat incidentul.

Furtuna provocată de acest incident a rămas însă și e mare în dietă, și cine știe de se va mai potoli. La tot cazul zile bune *Vaida* nu va mai avea în dietă, și poate că nu-l vor mai lăsa gălăgioșii nici să mai vorbească. Pe calea aceasta va fi adus apoi la tăcere unul dintre cei mai buni oratori parlamentari pe cari îi avem în dietă, numai în urma unui pas al său foarte regretabil și foarte nesocotit. Dar va avea incidentul efect deprimător și asupra celoralalți deputați ai nostri, tocmai în momentele acestea de grea cercare, când aveau cea mai mare lipsă de îmbărbătare, pentru ca să ducă mai departe lupta parlamentară, — începută atât de bine, — în contra proiectului de lege al contelui *Apponyi.*

Să le fie deci de învățătură deputaților nostri cele acum întâmplate, și să se ferească de a mai provoca astfel de conflicte, cari, cum am spus, numai nouă ne strică, nu altora.

Discuția parlamentară asupra legii școlare.

Joi, săptămâna trecută, s'a început discuția în dieta țării asupra proiectului de lege al contelui *Apponyi* despre salarisarea învățătorilor dela școalele comunale și confesionale.

Câtă vreme va dura discuția cu greu se poate spune înainte. Ce se poate spune este, că deputații naționalităților nemaghiare își fac datorința, combătând proiectul cu argumente tari și cu o logică de fer, și că din parte contrară li-se răspunde numai cu insulte, apostrofări și suspiționări.

Are dreptate ziarul „*Pester Lloyd*“, că adevărata discuție în dietă o poartă numai naționaliștii, pentrucă din imensa majoritate încă nu a vorbit nime în merit, aducând argumente în contra argumentelor, ci au răspuns numai cu întreruperi și cu ofensări, ceice nu au alte arme de combatere.

Lupta a deschis-o, dupăcum am comunicat deja, bătrânul și înțeleptul Sârb Dr. *Mihail Polit*, care în ședința de *Joi*, — dupăce vorbise raportorul *Vertan E* și abatele *Molnár János* (acest din urmă contra) și răspunsese pe scurt contele *Apponyi*, — a rostit o vorbire foarte temeinică, spunând între altele și aceea, că e convins, cumcă contele Apponyi știe bine, că nu e corect aceeace face, când vine cu un astfel de proiect de lege în fața dietei, dar curentul bolnav al șovinismului *îl silește* să-și câștige merite pe calea aceasta, pentru a se puteà folosì de popularitate la realisarea altor planuri pe cari le are. Patriotismul însă nu se poate sădì în nime cu forța! Depune în urmă pe masa casei următoarea moțiune, subscrisă de toți deputații naționaliști:

„Considerând, că dnul ministru de culte și instrucțiune publică la alcătuirea proiectului său de lege relativ la raporturile de drept și salarisarea învățătorilor dela școalele poporale comunale și confesionale, ce l-a presentat camerei, n'a consultat pe episcopii, representanții legali ai confesiunilor, și mai ales n'a consultat și n'a cerut sfatul episcopilor gr. ort. români și sârbi și a episcopilor gr. cat.;

considerând, că acest proiect de lege atinge în mod esențial autonomia bisericească și școlară, garantată prin legi, și în rândul întâiu vatămă autonomia bisericei naționale greco-ortodoxe românești și sârbești, garantată prin articolul de lege IX. din 1868;

considerând, că acest proiect de lege îi scoate pe învățătorii confesionali de sub jurisdicțiunea disciplinară a autorităților bisericești competente și-i supune în toate cazurile de delicte disciplinare autorităților politice, fapt ce stă în contradicție, nu numai cu legile existente sancționate și în vigoare, ci în același timp provoacă situația imposibilă din punct de vedere al dreptului, că autonomia acestor școli confesionale, garantată prin legile amintite, în cazul când acest proiect ar devenì lege, e desființată prin o altă lege;

considerând, că prin faptul că se votează și sancționeză dispoziția aceasta a numitului proiect de lege se vatămă și se nimicește autonomia bisericească și școlară din Ungaria asigurată prin lege și istorie, fără a se scoate din vigoare legile cari asigură această autonomie,

Camera decide, că:

proiectul de lege prezentat de dnul ministru de culte și instrucțiune publică relativ la raportul de drept și salarizarea învățătorilor dela școalele poporale comunale și confesionale se ia dela ordinea zilei și ministrul de culte și instrucțiune publică se îndrumă, ca în conțelegere cu reprezentanții legali și competenți ai confesiunilor, cu episcopii, anume, cu ascultarea și în înțelesul sfaturilor episcopilor naționali gr. ort. sârbi și români, respective gr. cat. români să pregătească și prezinte un proiect nou, care însă să se refere numai la salarizarea învățătorilor dela școalele poporale.

In ședința de *Vineri* a vorbit întâiu deputatul *Metzner Béla* pentru proiect, apoi dintre deputații naționalităților domnul *Vasile Goldiș*, rostind iarăși o vorbire dintre cele mai frumoase parlamentare. Publicăm vorbirea în întregime mai la vale, iar aici notăm, că și dl *Goldiș*, care a vorbit ședința întreagă, a prezentat o moțiune de cuprinsul următor:

„Proiectul de lege relativ la raporturile de drept și salarizarea învățătorilor dela școalele poporale comunale și confesionale se ia dela ordinea zilei și guvernul e îndrumat ca, după ascultarea reprezentanților legali ai bisericilor să prezinte un nou proiect, în senzul căruia, în caz când susținătorii școalelor n'ar fi în stare să complecteze salariile învățătorilor dela școalele poporale comunale și confesionale, complectarea are s'o facă statul, de așa fel, că suma necesară pentru această complectare, care se va stabilì cu concursul autorităților bisericești, în comptul budgetului cultelor, se va pune la dispoziția bisericilor competente, fără știrbirea autonomiei bisericești“.

In ședința de *Sâmbătă* a vorbit kossuthistul *Marjai* Péter, pentru proiect, apoi deputatul *Ioan Manoilovici* (Sârb), care spune că Sârbii au ținut cu Maghiarii în luptele purtate contra Vienii, și acum drept mulțămită li-se iau școalele. Legea nu va da roadele așteptate. Ea înseamnă un pas îndărăt. Nu limba are să fie unitară în Ungaria, ci sentimentele. Presentă apoi albumul mare (două volume) al damelor sârbe, provăzut cu 30.000 subscrieri, în care damele sârbe protestează în contra proiectului de lege din desbatere.

Vorbește după el democratul *Leitner*, apoi ia cuvântul deputatul Lugojului, Dr. *George Popoviciu*. Rostește prima vorbire în dieta țării. Spune, că întrarea naționalităților în dietă a fost ultima încercare de a se ajunge la înțelegere cu Maghiarii. Dar se teme, că încercarea nu va succede. Proiectul de lege din desbatere, dacă ajunge lege, ori nu va puteà fi executat, ori dacă va fi executat, din 1800 de școale gr. ort. române, abia vor mai rămâneà 50. Proiectul de lege vatămă „*statutul organic*“ al bisericei gr. ort. române. In contra ridicării salarelor învățătorești nu e nimeni, ba congresul național bisericesc al Românilor gr. ort. s'a ocupat cu chestia și a decretat urcarea la 800 cor. Dacă guvernul voește o urcare și mai mare, o primim toți bucuros, însă *să nu se facă cu știrbirea autonomiei bisericei.* Ia proiectul de lege punct de punct în examinare și-l critică. Declară, că nime nu e în contra limbei și a culturei maghiare. Dar cere, ca răspândirea ei să se facă fără a fi jignite drepturile confesiunilor. Nu-și teme neamul, pentrucă la Români sentimentul național e atât de desvoltat, încât limba și naționalitatea nu i-o poate lua nime. Nu e cu putință să fie contopit în alt popor. Sfântul Stefan a întemeiat regatul ungar prin învățături creștinești. Forța brută a fost totdeauna neputincioasă în fața puterii spiritului. Crede, că va venì timpul, când va triumfa dreptatea și în țara aceasta, cum a triumfat totdeauna în istoria lumii, dar până atunci va trebuì purtată luptă grea, care va reclama multe lacrimi, poate și sânge. Incheie declarând, că nu primește proiectul de lege, și rugând dieta să se gândească la ceice vor venì în urma noastră și vor aveà să ne judece, să se gândească la vorbele lui Schiller: *Istoria este judecătorul lumii*!

Vorbește acum deputatul Dr. *Al. Vaida-Voevod* în chestie de regulament, plângându-se, că prezidentul e prea sever cu naționaliștii.

Tot în chestie de regulament vorbește și deputatul Dr. *Iuliu Maniu*, iar în urmă vine chemat la tribună deputatul Dr. *Teodor Mihali*, care fiind timpul înaintat, cere să-și rostească vorbirea în ședința proximă. Dieta nu se învoește, ci prelungește ședința. Oratorul își expune apoi pe larg motivele din cari nu poate primì proiectul de lege, iar la urmă prezintă următoarea moțiune:

Proiectul de lege relativ la raporturile de drept și salarizarea învățătorilor dela școalele poporale comunale și confesionale se ia dela ordinea zilei, și guvernul e îndrumat a prezenta un nou proiect, prin care salarul învățătorilor dela școalele cari nu sunt de stat se fixează în aceeași sumă ca și salarul învățătorilor de stat, garantându-se în același timp pe seama confesiunilor un ajutor de stat liber de orice condiții cari știrbesc autonomia lor.

Moțiunea o prezintă Dr. Teodor Mihali, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Alexandru Vaida, Mihail Polit, Dr. Aurel Novac, Dr. Aurel Vlad, Dr. Stefan C. Pop, Francisc Szkiosàk, Vasile Dămian, Dr. Ioan Suciu, Dr. Ioan Manoilovici.

Urmează interpelările. Deputatul român Dr. *Alexandru Vaida Voevod* interpelează în chestia oprirei adunării Şvabilor din Banat, iar Dr. *Aurel Vlad* în chestia îngrămădirei de jandarmi în cercul Lugojului cu ocaziunea alegerii din urmă de deputat. Dr. *Iuliu Maniu* şi-a amânat interpelarea pentru altădată.

Prezidentul vrea acum să stabilească ordinea de zi pentru şedinţa proximă, însă deputatul *Vaida* cere numărarea celor presenţi şi se constată, că dieta nu e în număr. Abia sunt de faţă 79 de deputaţi (se cere o sută cel puţin pentru aducerea concluselor). Se suspinde deci şedinţa şi se trimit servitorii după domnii deputaţi. La redeschidere deputatul *Vaida* nu mai cere numărarea presenţilor (deşi nici acum dieta nu era în număr) şi astfel stabilindu-se ordinea de zi pentru şedinţa proximă, şedinţa s'a încheiat la orele 4 şi jumătate d. a.

Despre mersul desbaterilor din cursul săptămânii acesteia, vom da un reasumat în numărul viitor.

Vorbirea deputatului V. Goldiş

rostită în şedinţa din 5 Aprilie a dietei ungare.

„On. Cameră. (Zgomot) Inainte de a-mi expune părerile în ce priveşte proiectul de lege în chestiune, daţi-mi voe să răspund la câteva declaraţii ale dlui raportor. (Zgomot. S'auzim!) Nu pot să nu răspund la aceste declaraţii, fiindcă eu sunt de părere, că chiar de pe tribuna raportorului n'ar trebui să se facă aceste declaraţii. (Zgomot îndelungat).

E un fenomen foarte întristător şi regretabil că animozitatea care de o vreme încoace — în mod meşteşugit — se alimentează de o anumită parte a pressei împotriva unor anumite confesiuni, află răsunet chiar şi în persoana dlui raportor. (Zgomot). Repet, e lucru foarte întristător, ca aici din cameră, de pe o tribună atât de distinsă cum e tribuna raportorului, să se aducă confesiunilor din Ungaria învinuiri — destul de grave — fără ca cineva să fi dovedit sau să fi încercat măcar să dovedească temeinicia acestei învinuiri, sprijinindu-se pe date positive, pe fapte. (Aprobări în centru).

Eu, onor. cameră, nu pot să calific decât de învinuire gravă afirmările dlui raportor, că şcolile confesionale până acum nu şi-au împlinit datoria în ce priveşte scopurile statului. Dl raportor a afirmat (ceteşte): „Fiindcă, deşi avem experienţe triste în ce-i priveşte pe susţinătorii şcolilor, cari nu toţi şi nu totdeauna au uzat de libertatea ce li-s'a dat, în interesul realizării acestei ţinte, ba au fost chiar şi de aceia cari au abuzat, nu în măsură mică, de această libertate“, (Aprobări în stânga) — nu doreşte să facă împotriva lor uz de aceleaşi dispoziţii, de aceiaşi severitate.

Bisericile sunt acuzate că nu-şi împlinesc datoria faţă de interesele statului, — şi dl raportor nu spune numai că ele n'au avut posibilitatea de a şi-o împlini, ci le acuză că ele din rea voinţă nu vor să şi-o împlinească. (Aşa şi e!) Dsa afirmă, că şcolile noastre nu numai că nu fac servicii pentru consolidarea naţională, ci dimpotrivă, ele stau în serviciul unor idei străine de stat şi lucrează pe faţă împotriva acestuia. (Aşa şi e!)

Asta, dlor, e o acuzare gratuită. Aceasta e învinuire, dar pentru a fi adevărată, trebue bine dovedită.

A afirma numai aşa, de pe tribuna raportorului, că o biserică atât de puternică, cum e d. e, cea gr. or. din Ungaria, caută anume a nu-şi face datoria patriotică, şi a nu putea şi dovedi acest lucru, nu e o procedură demnă de camera ungară. (Aprobări în centru) Dl raportor zice că bisericile nu-şi fac datoria patriotică, fiindcă prin şcolile lor nu caută să răspândească cultura, ci caută alte scopuri, anume nişte scopuri străine de interesele statului.

Voi ceti din raportul dlui raportor acea parte care se referă la aceste învinuiri: „Aceia cari resping ajutorul de stat nu-şi tem atât şcolile lor, — nu se dau în luptă pentru răspândirea culturei generale şi în legătură cu ea, pentru educaţia religioasă-morală, ci o fac aceasta pentruca izbutind a exclude cu desăvârşire amestecul statului în şcolile lor, să-şi poată cultiva în ele diferitele tendinţe naţionaliste, netulburaţi de niminea“. (Aprobări în stânga).

Eu aflu că nu se poate împăca nici decum cu concepţiile de drept public de până aci ale Ungariei denegarea dreptului confesiunilor nemaghiare de a cultiva în şcolile lor cultura naţionalităţii lor, şi prin urmare de a ocroti interesele culturale ale naţionalităţii lor.

Dl raportor învinueşte confesiunile, că ele nu cultivă cultura, ci naţionalitatea. Comite oare un păcat, biserica română gr. or. care, după cum a arătat şi preastimatul meu amic Mihail Polit, e trecută în legile ţării, ca biserică greco-orientală română naţională, — această biserică greco-orientală română naţională comite oare un păcat, dacă în şcolile sale confesionale cultivă şi cultura română, dacă ocroteşte şi interesele culturale ale naţionalităţii române şi după cât îi stă în putinţă, le sprijineşte şi prin jertfe materiale? (Mişcare).

Când dl raportor contestă acest drept al confesiunilor, atunci, aşa cred, că dsa nu serveşte interesele ideei de stat. Dsa în discursul său a inzistat în deosebi asupra momentului, că proiectul de lege, pe care îl avem înaintea noastă, tinde să ajungă la contopirea tuturor popoarălor Ungariei în o singură simţire patriotică. Procesul acestei contopiri nu va fi însă nici decum accelerat prin asemenea cuvinte, ca şi cari am auzit rostindu-se dela tribuna raportorului, ci chiar din potrivă, acele vor provoca numai înstrăinare.

Când confesiunile vor auzi că faptul cultivării în şcoală a intereselor confesionale se timbrează aici în cameră cu marca lipsei de patriotizm, atunci, de bună samă confesiunile vor lupta cu atât mai mult împotriva proiectelor acelora, al căror spirit dl raportor îl caracterizează prin atari cuvinte.

Am auzit din partea dlui raportor şi o a treia învinuire. Dsa face reproşuri pentrucă arhiereii bisericii greco-orientale ar fi gata eventual a i-se adresa şi Coroanei, (Voci: Impăratului!) pentruca să împedece ca acest proiect să devină lege, cu toate că dsa nu are nici o cunoştinţă oficială şi nici nu a putut să citească o informaţiune ca aceasta din vre un act oficial, ci va fi citit-o din vr'un ziar.

Szatmári: E şi în foile de azi. (Zgomot).

V. Goldiş: Până acum dl raportor a putut să citească lucrul acesta numai din ziare.

Szatmári: E chiar în foaia dvoastră de astăzi.

Prezidentul (sună): Il rog pe dl deputat Szatmári ca să nu-l conturbe mereu prin întreruperi pe orator.

V. Goldiş: N'am nici o cunoştinţă că episcopatul ar fi declarat, că e gata să facă acest lucru, sau că s'ar fi făcut această declaraţie în vr'un act oficial.

O voce (în centru): In adunarea dela Arad! (Zgomot).

V. Goldiş: In adunarea de la Arad s'a exprimat numai dorinţa acestei intervenţii, (Ilaritate), dar dl raportor prezintă lucrul ca şi când episcopii ar fi hotărâţi deja să se ducă la Maiestatea Sa. (Zgomot).

Eu cred, prin urmare, că învinuirea aceasta e prea timpurie, fiindcă până acum încă nimeni n'are în mod oficios cunoştinţă despre acest lucru. Inţeleg, ca un deputat să-şi permită afirmări, pe cari nu le are din izvor oficial, dar nu înţeleg nici de cum ca domnul raportor, care cu prilejul discuţiei acestui proiect de lege e persoană oficioasă, — să facă acelaş lucru. (Sgomot). Pe semne dl raportor vrea să-i sperie pe episcopi ca nu cumva să le vină această idee, şi prezintă lucrurile ca şi când faptul, că episcopii, eventual, ar întreveni şi la M. Sa, constitue un act de tradare de patrie. Afirmă că e agitaţie împotriva suveranităţii naţionale faptul, că episcopii, poate se vor adresa Maiestăţii Sale cu o rugăminte.

Eu, în chestia aceasta, nu sunt de părerea dlui raportor. Eu cuprind în suveranitatea naţională şi pe Maiestatea Sa. Eu am învăţat, şi cred că această concepţie corăspunde mai mult dreptului public, că naţiunea politică, care mai de mult în vechiul drept public, se numia Coroana sfântă, cuprinde în sine şi pe Maiestatea Sa. Legislaţiunea, după părerea mea, are doi factori, cu drepturi egale, pe de-o parte parlamentul, pe da altă parte Coroana. (Voci în stânga: Regele! Regele!)

Eu nu înţeleg cum se poate tâlcui ca o crimă în potriva suveranităţii naţionale, dacă te adresezi cu o petiţie la vre-un factor al legislaţiunii. In fiecare zi avem ocazia a vedea cum dl prezident înaintează camerei diferite petiţii. Dacă On. cameră e în drept a asculta petiţiile oamenilor năcăjiţi, Coroana să n'aibă oare dreptul a asculta jalbele supuşilor ei?

Ţin numai să vă atrag atenţia asupra acestui moment, căci am observat, că atât în presă cât şi în opinia publică şi chiar aici în cameră începe a prinde acea părere, că ori-cine se duce la Maiestatea Sa e trădător de patrie.

Nagy György: Dacă merge împotriva naţiunei, e trădător!

Markos Gyula: Cine-l ocoleşte pe regele şi se duce la împăratul! (Zgomot).

Prez.: Ii rog pe domnii Markos şi Nagy să fie în linişte. Regulamentul camerei interzice întreruperile. In caz contrar mă voiu vedeà îndemnat a aplica cu toată rigoarea regulamentul camerei.

V. Goldiş: Că împotriva naţiunei sau alăturea de ea, asta-i ceva foarte relativ, pentrucă fiecare om poate interpreta în diferite chipuri acest lucru.

Dl raportor zice, că Maiestatea Sa n'are alt drept decât pe acela de a sancţiona ulterior o lege sau a nu o sancţiona. Eu mă mir foarte de aşa ceva. Dl raportor ar fi trebuit mai întâiu să desvoalte tema aceasta şi să o clarifice, ba poate ar fi trebuit să-i aplice şi o lecţie dlui ministru, de oarece dupăcât ştiu eu, ministri nu aduc nici odată în cameră o lege, până când aceea nu câştigă aprobarea prealabilă a Maiestăţii Sale.

Dacă domnii ministri trebue să ceară încuviinţarea prealabilă a Maiestăţii Sale, pentruca să prezinte camerei un proiect de lege, e tot atât de just şi echitabil ca dupăce camera a votat proiectul, cineva să poată merge la Maiestatea Sa pentru a-l convinge, că legea votată nu corăspunde întocmai trebuinţelor ţării şi să-l înduplece a refuza sancţionarea acelei legi.

Am dorit să lămuresc chestia aceasta acum şi pentru totdeauna, ca să nu binevoiţi a descoperì tot atâtea tradări de patrie, de câteori cineva i-se adresează Coroanei, ca să nu descoperiţi în acestea atâtea nesocotiri ale legii şi constituţiei ungare.

Trebue să reflectez încă la o observare a dlui raportor, care sună foarte ciudat. Dsa zice, că patria noastră juridiceşte e stat unitar şi în privinţa limbei. (Voci în centru: Să auzim! Să auzim!) Aşadar patria noastră Ungaria este stat unitar şi în privinţa limbei. Eu m'am gândit mult asupra cuvintelor acestora, am cerut notiţele stenografice, le-am cetit încă eri seară şi mi-am sfărmat capul noaptea întreagă, ce pot să însemne cuvintele acestea? (Ilaritate). Căci dacă sunt adevărate, atunci proiectul acesta nu are nici un rost. (Voci în centru: Adevărat! Aşa

---

FOIŞOARĂ.

Din obiceiurile poporului român.

De Constantin Oancea
paroh ort. rom.

(Urmare).

De prezent aflându-mă ca preot în comuna Cioara, tractul Sebeşului, aici deasemenea am dat peste unele lucruri interesante. Intrealtele e şi obiceiul la nuntă cu „Arcaş“-ul. Interesându-mă de istoricul comunei am aflat dela bătrâni tradiţia, că strămoşii lor ar fi fost *„arcaşi“* adecă luptători cu arcul.

Cercetând mai departe am aflat date positive că la 2 chilometri depărtare dela comuna Cioara a existat în vechime satul „Archiş“ şi valea ce vine prin locul unde a fost vechiul „Archişi“ şi azi se numeşte „Valea archişului“, ba şi partea aceia a comunei Cioare, pe unde trece sus numita vale, se numeşte „Archiş“ şi locuitorii archihişeni. De unde se susţine, că vechiul Archiş s'ar fi unit cu Cioara cam cu 380 ani înainte de aceasta. Ceeace m'a îndupleacat a crede, că strămoşii Ciorenilor au fost luptători cu arcul, e obiceiul lor dela nuntă, unde pe mire îl însoţeşte totdeauna un om înarmat cu arcul şi care se numeşte „Arcaş“.

După cununia religioasă fiecare merge la casa sa, mirele la părinţii lui, mireasa la părinţii ei, ca şi când nu s'ar fi întâmplat nimica, (dovadă puternică despre vechimea obiceiului); şi numai după aceasta mirele pleacă deacasă călare, având la stânga pe „arcaşul“ iar la dreapta un alt călăreţ şi ceva mai înapoi vre-o 12 călăreţi, prietini deai mirelui, înpănaţi toţi, după aceea urmează naşii, în car sau căruţă, şi apoi alt car sau căruţă cu femei, fete şi lăutari, să duc toţi după mireasă.

Sosind la mireasă, între vornici se întâmplă un scimb de vorbe, că nu ştiu cine şi de unde vin, etc., şi apoi pentru un bacşiş le deschide poarta şi tinerimea se înşiră în curte la joc. In casă întracea se dă oaspeţilor veniţi după mireasă un prânz, apoi vine ciasul de plecare şi mirele încă tot fără mireasă la masă. Deodată începe vornicul mirelui să facă larmă, că ei pentru ce au venit şi de unde sunt etc. Se înţelege tot în versuri nimerite. In fine aduc o mireasă falză, împodobită. Vornicul şi arcaşul n'o primesc, şi spun că pentru altcineva au ostenit cale lungă, şi apoi aduc mireasa cea adevărată. După aceea se îmbracă mireasa ca soţie, să învăleşte, şi-şi ia ziua bună dela părinţi, iar arcaşul predă arcul vornicului, care face mai întâiu cruce cu arcul în faţa miresei (întomai ca preotul cu cununile la actul cununiei) şi petrece mireasa prin arc de trei ori, iar a treia oară mireasa calcă pe arc şi nu-l lasă până nu i-se promite ceva. După aceia mireasa cu vornicul înconjură prin curte carăle şi vitele de 3 ori cu mătăuzul în mână — plângând — se sue apoi într-o căruţă cu naşii pentru a pleca, iar mirele pleacă cu arcaşul şi cu călăreţii înainte, în ordinea în care au venit.

Mai e obiceiul a se puşca cu arcul peste casă de nouă ori şi dacă din 9 săgeţi 6 ajung ţânta, atunci mirii vor fi norocoşi şi vor avea copii voinici.

Ajungând la casa mirelui mai întâi se face deslegarea mesei prin preot, apoi preotul taie din chistolnic o parte şi cu un cuţit scoate o bucată mărişoară din partea tăiată, şi locul gol îl umple cu vin şi dă mai întâi mirelui apoi miresei ca să bea, în urmă punându-se bucata tăiată iar la loc se predă acea parte din chistolnic mirilor.

Acest obiceiu cu arcul se mai află în comuna vecină Vinerea, iar altundeva în apropiere nu, nici chiar în Tărtăria, care e abia un pătrar de oră dela comuna Ciora. Prin urmare, acest obiceiu îl cred eu o reminiscenţă de când satul întreg a fost compus din arcaşi; îl cred cu atât mai vechiu acest obiceiu, cu cât se prezintă de sine stătător.

Documente despre existenţa comunei Cioara sunt dela anul 1300, atunci era împărţită în 3 sătuleţe: Drassman (azi Deşman), Chorra (azi Cioara) şi Vola Erkes (Archişul). Pe valea Drăşmanului se află urme de băi de aur de pe timpul Romanilor şi aci s'au găsit bani de pe timpul lui Constantiu (a. 361). In altă parte de hotar numită Sălişte (slav. loc de locuinţă) se află urme de sat român. Avem numiri de locuri ca: coasta Mirăuţii, coasta Bălcoaei, Brata (fânaţe) etc. In locul numit „la plăişor“ a fost mănăstirea Plăişorului, numită = „αὐθία“ — (aftia), care desfiinţată a fost la anul 1788. Ultimul egumen a fost ieromonahul Stefan, şi tot deaicia a fost călugărul Sofronie, care apare pela anul 1760 ca apărător al ortodoxismului faţă de unire. Dela susnumita mânăstire a rămas un clopot cu inscripţie, 2 icoane şi vre-o câteva cărţi — cu notiţe. Astăzi se află zidit în acel loc un paraclis la stăruinţa subscrisului. Locuitorii comunei sunt foarte religioşi şi harnici, dar au puţin hotar în raport cu numărul lor, aflându-se în comună şi două curţi de nobili. Limbagiul şi portul e cel obicinuit între Sas Sebeş şi Orăştie. Biserica se susţine a fi vechea mânăstire, şcoala e bună, cu 2 învăţători.

In anul curent e proiectată zidirea nouei biserici, în stil bizantin.

(Va urma).

e!) Dacă fericita nostră ţeară este de o singura limbă, atunci nu mai trebue prezintat un proiect ca acesta, prin care se tinde la unitat a în limbă a ţării

Aşi mai aveà multe de răspuns la discursul dlui raportor, dar cred că şi colegii mei cari vor mai vorbi, vor găsì unele altele în acest discurs. Le las dară şi pe seama lor o parte a discursului. Ţin însă de datoria mea să răspund şi la câteva observări ale dlui deputat Metzner.

Eu n'am să imitez nici tonul, nici patosul, nici forţa oratorică — poate nici nu dispun de ea — a dlui deputat. Nici nu-l invidiez pentru acest ton, prin care astăzi îţi poţi câştiga în camera aceasta glorie, — fiindcă e prea eftin. Ca şi toţi ceialalţi, şi dl Metzner şi-a rezervat aplombul, tunurile grele pentru sfârşitul discursului său, pentrucă nu poţi să termini cu efect un discurs, decât dacă te adresezi deputaţilor naţionalişti şi le ţii o lecţie despre patriotism.

Somogyi Aladár: Aveţi nevoie de lecţia aceasta.

V. Goldiş: Repet, nu-l invidiez pentru gloria aceasta, fiindcă e prea eftină; dacă ar fi mai scumpă, m'aş trudì şi eu să mi-o câştig.

M. Polit: Lauri gratuiţi!

V. Goldiş: Voi răspunde însă la o observare care nu corăspunde adevărului. Greşeşte dl deputat dacă crede că noi partidul naţionalităţilor consimţim cu memoriul episcopilor români gr. ortodoxi, sau că ne identificăm cu el.

Mai înainte de toate în partidul nostru suut poate mai puţini greco-orientali decâţi negreco-orientali şi aşa nici nu se poate presupune, că partidul acesta se identifică întru toate cu punctul de vedere al episcopilor greco-orientali români. Dar în ceea-ce îi priveşte pe învăţători, chiar nici noi greco-orientalii, cărora ne place totuşi a fi de acord cu episcopii — nici noi nu suntem de acord cu dânşii în chestia aceasta. In privinţa aceasta am sta doară mai aproape de dl deputat Molnár Iános.

Förster Otto: Maică Precestă! (Ilaritate).

V. Goldiş: Imi pare lucru ciudat, că respingeţi dragostea noastră într'un mod atât de demonstrativ. Tot atât. Noi voim să fim sinceri şi astfel trebue să declarăm, că ne alăturăm la dvoastră. Şi, anume, în privinţa lefurilor mărturisim aceeaşi convingere, pe care a desvoltat-o şi domnul deputat Molnár Iános atât de frumos, că e lucru necorect a se face o deosebire în privinţa plăţii între învăţătorii de stat şi între cei confesionali şi că ar fi fost lucru cu mult mai bun, dacă se stabilea şi plata învăţătorilor confesionali la o sumă egală cu acele ale învăţătorilor de stat. Nu voiesc să repet motivarea d-sale, care este foarte temeinică. Aşa e în deosebi motivul, că dacă învăţătorii confesionali vor primì leafă mai puţină, diferenţa aceasta va fi izvorul multor frecări, ba aşi puteà să zic aproape, că va fi un indemn pentru învăţător, ca să agite împotriva şcoalei sale confesionale. Motivul acesta este atât de adevărat şi e atât de convingător; fiind-că de fapt aşa se şi întâmplă. Mai ales aceia, în ale căror inimi nu este atât de înrădăcinată alipirea către confesiunea lor, cari doară se alipesc mai tare de ban, decât de confesiune, aceia de sigur se vor străduì, ca şcoala lor confesională să fie prefăcută în şcoală de stat, pentrucă în acest caz îi va primì statul şi pe ei şi vor căpăta bani mai mulţi.

Şi aici dăm de un izvor de antipatriotism, pentru-că învăţătorul, care va voì ca şcoala lui să se statifice, înainte de toate va afirmà că e interesul statului ca în comuna aceea să se înfiinţeze şcoală de stat, fiindcă în acea comună confesiunea e nepatriotică şi nu serveşte în deajuns interesele statului.

Omul sărac nu se prea uită la mijloace şi din nou turbură buna înţelegere, din nou sporeşte cu o bucată zdravănă antipatriotismul în Ungaria, care se vede treaba că e şi de altfel prea de tot mult; de vreme ce se face atâta zvon de el.

Leafa de 800 coroane nici nu a cerut-o corpul episcopilor greco-orientali, ci învăţătorii confesionali greco-orientali au ţinut astă iarnă un congres în Sibiiu şi acolo au stabilit, că pentru pretenţiile lor s'ar mulţămì, dacă li s'ar asigura plata fundamentală de 800 coroane şi cuincuenalele obicinuite şi legale. (Va urma).

Dela sate.

— *Concert în Gernesig.* —

— 4 Aprilie n.

In Dumineca lăsatului de brânză, 17 Martie n. s'a dat un concert din partea corului tinerilor ţărani, alcătuit şi instruat de înv. *E. Roşală*, din Gernesig, cu următoriul program:

1. „Ziua apus“, în 3 voci armonisată de T. Popovici.
2. „Sună buciumul“, în 4 voci armonizată de P. Simionescu.
3. „Carul cu boi“, în 8 voci armonizată de T. Popovici.
4. Declamare „N'ai mâncà ceva?“ anecdotă de T. Speranţă, declamată de Paul Mihaiu.
5. „Eu mă duc“, cântec popular armonizat pentru 3 voci de T. Popovici.
6. „Sum fecior sdravăn“, marş armonizat pentru 3 voci de T. Popovici.
7. „Pe crengi de soc,“ serenadă în 4 voci armonizată de N. Gane.
8. Declamare, „Herşcu Boccegiu“, monolog de V. Alexandri predat de E. Roşală.
9. „Şti mândro“, cântec popular armonizat pentru 4 voci de T. Popovici.
10. „Pâc, pâc“, cântec popular armonizat pentru 4 voci de I. Vidu.
11. „Imnul Unirii“, marş în 4 voci armonizat de T. Popovici.

Intreg programul a fost bine esecutat şi a produs mare însufleţire între poporenii noştri, cari acum pentru prima dată au auzit şi văzut copiii lor cântând şi declamând în dulcea şi armonioasa noastră limbă românească. —

Dintre declamări mult haz a produs predarea bună a monologului „Herşcu Boccegiu,“ din partea înv. E. Roşală. De asemenea a reuşit bine şi declamarea anecdotei: „N'ai mânca ceva?“ de T. Speranţă — declamată de junele Paul Mihai.

Concertul a fost bine cercetat din partea noastră şi au luat parte mulţi şi dintre connaţionalii noştrii Maghiari, dintre cari amintesc cu numele pe Csekme Ferencz ppresbiter ref. din loc, şi László Ferencz dir. la şcoala ref. din loc. Ambii aceştia deşi nu ştiu nimic româneşte, sau depărtat încântaţi de resultatul concertului nostru şi au adus multe cuvinte de laudă tinerilor nostri, cari deşi acum pentru primadată au păşit pe bină, în faţa unui public ales, şi fiind puţin timp instruaţi, totuşi s'au produs atât de bine şi cu multă siguranţă.

Cu mândrie naţională semnez şi faptul, că oaspeţilor nostri de altă naţionalitate dintre toate punctele din program mai bine le-a convenit cântecile noastre naţionale: „Sună buciumul“, şi „Imnul Unirii.“

Concertul acesta a fost de o mare însemnătate pentru poporul din comuna noastră, — care şi-a schimbat portul românesc, şi-a părăsit obiceiurile străbune şi începuse a-şi uita aproape cu totul şi limba, vorbind ungureşte, cântând ungureşte, şi deşi în şcoala confesională din loc s'a învăţat, şi se învaţă româneşte, în corespondenţele lor numai limba ungurească o folosesc. Dar acum conştiinţa naţională li s'a trezit şi li-s'a arătat, că şi în limba noastră se poate cântà cu mult mai dulce decât în altă limbă, şi că doinele noastre sunt pentru noi cu mult mai dulci, decât ciardaşurile cu cari se îndeletnuiceau oamenii nostrii, atât cei tineri, cât şi cei bătrâni până acuma. Astăzi cu bucurie trebue să amintesc că tinerimea noastră a învăţat o mulţime de cântece româneşti dela înv. nostru, pentru care faptă cuvinei-se laudă şi pe calea publicităţii, căci prin cântările acestea cari le lasă moştenire poporenilor nostri, s'a început a se mai curăţì limba de cuvinte şi espresiuni străine şi a se mai da uitării cântecele străine.

Totodată aceste cântări vor contribui în parte şi la asigurare vieţii poporului nostru în această comună locuită în cea mai mare parte de alte neamuri.

Abstrăgând dela profitul moral foarte mare al concertului, a fost şi un venit bunişor, care s'a destinat pentru înfiinţarea unei biblioteci parohiale. *P. S.*

NOUTĂŢI.

Articolul dlui Cosma. Domnul *N. Iorga* scrie în numărul din urmă al *„Neamului Românesc“* următoarele:

„Intr'un splendid articol de fond al „Telegrafului Român“ din Sibiiu un om de autoritate, dl Parteniu Cosma, de mulţi ani directorul „Albinei“, dă la iveală ce a vorbit pe vremuri în chestia agrară cu Ion Brătianu, face un straşnic rechisitoriu partidelor noastre şi cere neapărat pentru ţăran drept la păşune şi pădure. Dacă presa noastră reacţionară se va face că nu-l ştie, îl vom reproduce în numărul viitor“.

Notăm, că până acum articolul dlui *Cosma* a fost reprodus de *„Cronica“* şi de „Voinţa Naţională“ din Bucureşti.

*

Călătoria Regelui la Praga. Se anunţă din Praga, că conziliul comunal de acolo a primit ştirea oficioasă, că Luni, 15 Aprilie n., la orele 4 şi 7 minute va sosi Maiestatea Sa în Praga cu un tren special regal. Conziliul comunal în urma acestui aviz a decis să se apuce fără amânare de pavoazarea oraşului.

*

Vremea. De azidimineaţă ninge de nou în Sibiiu. Ne aflăm deja în a şaptea lună de iarnă grea.

*

Pentru catedrală. La fondul catedralei din Sibiiu au mai întrat următoarele oferte: Din comuna *Sebeşul-mare*, protopresbiteratul Clujului 16 cor. 30 fil., din comuna *Sibişeni* 9 cor. 40 fileri şi din comuna *Măguri* 20 cor. 20 fil., sume adunate dela mai mulţi credincioşi.

*

Dela cassa arhidiecezaoă. Pentru gimnaziul din *Brad* au întrat la cassa arhidiecezană următoarele oferte benevole: Dela comuna bisericească *Poplaca* 62 cor. 80 fil., dela comuna *Criţ* şi filia *Meşendorf* cor. 15 şi 78 fil., dela comuna *Bucium-Cerbu* 12 cor. dela comuna *Roşia-săsască* 14 cor. 60 fil., şi dela comuna bissericeacă *Braşov-Dârşte* 45 cor. 80 fil.

*

Camera advocaţială din Budapesta a primit dela dl Dr. *Emil Babeş* mai multe propuneri cu privire la îmbunătăţirea sorţii advocaţilor, propuneri, despre cari vorbeşte în mod elogios ziarul *„Budapesti Hirlap“*. Le reasumăm în cele următoare: Să se accepteze de validă şi împuternicirea *verbală*, dată advocatului pentru a interveni în cauze neprocesuale, şi pe baza împuternicirii verbale încă să se poată cere stabilirea onorarului. In ce priveşte stabilirea cheltuelilor de proces şi a onorarului de muncă să se introducă o uniformitate la toate judecătoriile. Stabilirea să o poată cere advocatul prin o simplă rugare, fără a mai face specificare. In chestii disciplinare încă să se dee advocaţilor spese. Cu privire la darea de venit pe care o plătesc advocaţii, organele financiare să ceară dela respectiva cameră advocaţială informaţiuni despre aproximativele venite ce le are advocatul. Camera să împartă deci advocaţii în categorii. Să se creeze fond de penziune pentru advocaţi, la care să contribue advocaţii cu anumite procente din darea ce o plăteşte fiecare. Comitetul camerelor advocaţiale să fie compus din trei comisiuni: administrativă, disciplinară şi juridică, pentruca resolvarea agendelor să se facă mai cu grăbire. Camerile advocaţiale să caute a promova împedecarea înmulţirii advocaţilor. Praxa pentru advocat să fie de şase ani, trei înainte de obţinerea diplomei, trei după aceea.

*

Dintr'un circular. Domnul protopresbiter *I. Muntean* din Agnita, a adresat preoţilor din tract un circular, în care se cuprind şi următoarele îndrumări: „Preotul ca păstor sufletesc şi luminător al poporului, are între altele şi datorinţa, să lucre cu tact şi înţelepciune la desrădăcinarea datinilor şi obiceiurilor rele şi înlocuirea lor cu altele bune şi folositoare poporului nostru. Spre scopul acesta îndrum onorata preoţime şi pe comitetele noastre parohiale să lucre împreună ca obiceiul, care există în unele locuri, de a se juca în cărţi la priveghiuri de morţi, să se prefacă într'o ocupaţiune mai potrivită cu situaţiunea, anume să se pună la cale un fel de conferenţă, în care unul dintre diecii bisericei, eventual însuşi preotul, ori învăţătorul, ori alt cărturar, să cetească alternativ publicului adunat, fie din o gazetă, fie din o carte bisericească, ori cu poveţe economice, pentru trecerea timpului în mod folositor pentru ascultători. Ca lectură potrivită se recomandă „Viaţa sfinţilor“, de protopresbiterul Simion Popescu“...

*

Ortografia Academiei. Monitorul oficial al României a publicat decretul regal, prin care ortografia „Academiei Române“ se declară oficială şi va fi singură întrebuinţată de toate autorităţile în publicaţiunile şi corespudenţele lor în întregul regat român.

*

Femeile în luptă pentru apărarea şcoalelor. Din Beiuş se dă ştirea, că d-nele Vioara Ciordaş şi Hortensia Paguba au cutreerat satele din jurul Beiuşului, explicând poporului situaţia grea şi marea primejdie în care ne aflăm şi îndemnând poporul a lua parte în număr cât se poate de mare la adunarea de protestare, ce se va ţineà în Beiuş Dumineca viitoare.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, au mai dăruit: Alexandru Popa, paroh (Lisa) şi soţia sa Ana n. Cloaje 2 cor., Emil Miclea, ales paroh în Sârbi (tr. Iliei) şi soţia sa Teodora n. Vele (Arghihat) 5 cor., Ioan Ilieş, propr. în Tothaza, din prilegiul aşezării cumnatului său Emil Iustian de învăţăcel faur la măestrul Alexandru Nemeş (Sibiiu), 2 cor.

*

Un student român condamnat. Se vesteşte din Cluj, că studentul *Şerban*, care a fost deţinut la adunarea din Fildul-dejos a fost eliberat. Pretorele din Hidalmaş l-a condamnat la 15 zile arest şi 100 cor. amendă, pentrucă a ţinut adunare neanunţată. Şerban a apelat contra acestei sentinţe.

*

Femei — deputaţi în Finlanda. Intre deputaţii aleşi pentru dieta finlandeză sunt şi 19 femei din partidul socialist. Acum să vezi obstrucţie tehnică.

*

Nu votează încredere guvernului. Pe lângă comitatul Bihorului, care în congregaţiunea sa din urmă n'a votat încredere guvernului actual, se va face propunere şi congregaţiei comitatului Barany, de a se trece la ordinea zilei peste curendele comitatelor, cari propun să se felicite şi să se exprime guvernului încredere, pe motiv, că deocamdată nu vede nici o cauză să se alăture la astfel de manifestaţiuni.

*

Furt de cruci în cimiter. In Kaloosa au fost prinşi mai mulţi ţigani, cari furau cruci de fer din cimiterul de acolo şi dupăce le topiau le vindeau la un jidan, neguţător de vechituri. Jidanul, care ştia că de unde-i ferul cumpărat, va fi şi el părtaş de aceiaşi soarte ca şi hoţii de ţigani.

*

Descoperiri preistorice. Cu ocaziunea unor săpături făcute în Pola s'a dat peste o necropolă preistorică, foarte extinsă. Până acum au desgropat 149 morminte. In aceste morminte s'au aflat o mulţime de unelte de casă, diferite instrumente, precum şi arme.

*

Apele Murăşului au crescut aşa de tare, încât ameninţă să inundeze satele şi oraşele situate pe malurile sale. Astfel e ameninţat Murăş-Oşorheiul şi Deva, iar Reghinul săsesc e aproape jumătate inundat.

*

Tragedie în şcoală. In comuna Soltvadkert a bătut învăţătoriul Sárffy Béla pe un elev aşa de rău, încât după câtva timp a şi murit. Invăţătoriul mustrat de conştiinţă, auzind clopotul care vestea moartea băiatului, a părăsit imediat şcoala, s'a retras în odaia sa şi şi a tras un glonte în cap.

Cărţi şi reviste.

Curs practic de fizică şi chemie pentru cursul primar, de Iuliu *Vuia*, înv.-director şcolar. Preţul unui exemplar 50 fileri. Arad, 1907.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La propunerea direcţiunei Institutului de credit şi economii „Albina“, adunarea generală a institutului a binevoit a vota din cuota culturală şi de binefacere pe sama Reuniunei noastre agricole un ajutor de 200 cor. Aducem drept aceia şi pe această cale adânc simţita noastră recunoştinţă şi mulţumită atât direcţiunei, cât şi adunării generale pentru acest repeţit sprijin, îmbiat instituţiunei noastre, chiemate a lucra la bunăstarea economilor nostri.

Sibiiu, 7 Martie 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Poşta redacţiei.

Calbor. Se vor întrebuinţa toate la timpul potrivit.

D'ui D. B. în L. Se poate. Anunţă însă aceasta în scris comisarului din cercul de care te ţini, iar comisarului din celalalt cerc te prezintă în persoană.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 442—1907. [89] 2—3

Publicare de licitație.

Prin aceasta se publică cumcă în 22 Aprilie 1907 la 3½ ore d. a. se va ținea licitațiune publică în cancelaria comunală din Sadu pentru vânzarea la 6319 m³ lemne de foc de fag, și 1294 m³ lemne de foc din crace, prețuite de experți, aflătoare în tăeturile de pădure a comunei Sadu de pe anul 1906 și 1907 din „Valea Plaiului“ la o depărtare de 5 km. de comuna Sadu.

Prețul de strigare este de 6836 cor. 60 fil.

Vadiu de 684 cor.

Oferte în scris, provăzute cu vadiu încă se primesc; iar oferte ulterioare nu se vor lua în conziderare.

Condițiunile de licitare se pot vedea la Primăria comunală din Sadu și la curatoratul din pădure din Nagy-Talmács.

Sadu, la 5 Aprilie 1907.

Primăria comunală.

Croitoria Gustav Stasney

din Sibiiu strada Baier Nr. 2.

aduce la cunoștință preaonoratului cler ortodox român, precum și domnilor candidați de preoție că confecționează

reverenzi, ornate bisericești

precum și tot felul de **haine bărbătești,** pe lângă prețurile cele mai moderate.

Pentru serviciul solid și prompt garantează firma, care se află de 60 ani.

Sibiu, în Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:

Gustav Stasney

[52] 7— croitor.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 1—

Un funcționar

dispunând de câteva ore libere peste zi, e aplicat a propune: **Contabilitatea duplă de bancă sau comerciu prin corespondențe** (scrisori). Condițiuni favorabile. A se adresa la redacțiunea acestui ziar, eventual postrestant sub: „Contabilitate“ Sibiiu. [91] 1—3

Cel mai bun și mai ieftin

Deposit de haine

pentru sezonul de primăvară și vară, bogat în haine pentru bărbați, pentru băeți, precum și în costume pentru copii, după cea mai nouă modă și de cea mai bună calitate, se află la

Eduard Elias,

Sibiiu Piața mică Nr. 2 (Kl. Ring)

813—

„La Croitoria universală“

Ioan Petrașcu

strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU strada Cisnădiei Nr. 32

Subscrisul îmi iau voe a aduce la cunoștința onoratului public, că cu 1 Martie a. c., a trecut în posesiunea mea, prin cumpărare

Prăvălia de uniformare

(J. Öszy)

din strada Cisnădiei Nr. 32. Deci mă aflu în plăcuta poziție de a servì onoratul public cu tot felul de lucruri trebuincioase și cu prețuri reduse, și anume, pentru civili: **gulere, manjete, cravate, cămeși** de iarnă și de vară, **umbrele (ploiere), batiste, ciorapi, mănuși,** etc.; iar pentru militari: **chipiuri, gulere, port-epee, pinteni, săbii, mănuși** de toate categoriile, diferite șinoare, **bumbi** pentru manjete și pept, și tot felul de **bumbi** pentru diferite uniforme, etc. etc.

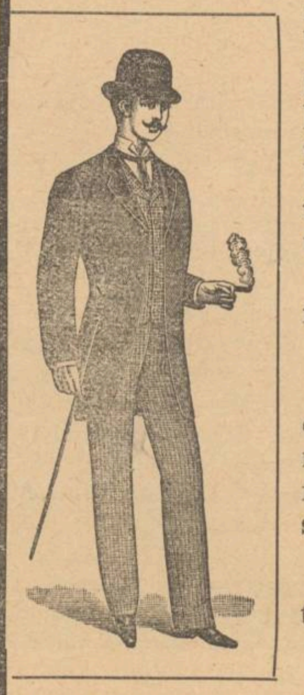

Tot în acest local primesc tot felul de comande pentru

haine civile și militare,

cari le pregătesc după cele mai moderne cerințe, în croitoria mea. Asemenea confecționez **reverenzi** și tot felul de **ornate bisericești,** precum și **jachete** pentru dame.

La cerere de urgență pot liferà un costum în timp de 24 ore.

Comande se pot face și prin postă.

Rugând onoratul public pentru binevoitorul sprigin, și asigurându-l de un serviciu satisfăcător, semnez

[51] 5—5

cu toată stima:

Ioan Petrașcu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă și invioréză

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bóle

Nu e mijloc secret

pe lângă garanție.

da împrejurărei, că acest vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11 3

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii și femei de constituție fórte **slabă.**

„ Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 11— Sibiiu — Nagyszeben.

ÎN 6 ZILE

LA

AMERICA

Transport de persoane

în

Canada și Argentina.

Cereți clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.

Falk et Comp.

Secția românească.

Hamburg

257 25—26 Strada Raboisen Nr. 30.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 16 - 41

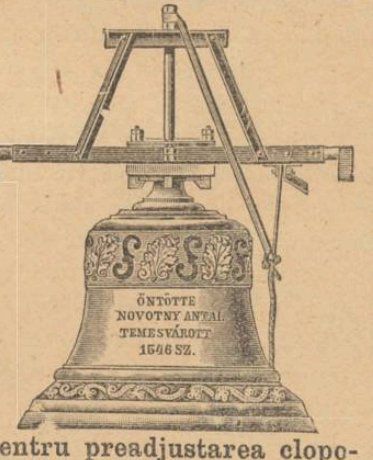

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 37 Sibiiu, Marţi 3/16 Aprilie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Explicări.

Sibiiu, 15 Aprilie n.

Discuţia generală asupra proiectului şcolar de lege a fost încheiată în şedinţa de Sâmbătă a dietei. Vor mai vorbi astăzi raportorul şi propunătorii de moţiuni, apoi va urma votarea şi discuţia pe articole.

In discuţia generală a vorbit şi domnul ministru al instrucţiei publice, contele *Apponyi*, în şedinţa de Vineri a dietei, cu care ocaziune a rostit o vorbire mai lungă şi de un efect covârşitor asupra majorităţii parlamentare. Domnul ministru a avut o zi bună, în care a putut de nou să-şi arete în deplină frumseţă darul oratoriei.

Ce ne interesează pe noi sunt unele declaraţiuni făcute din partea domnului ministru, unele *explicări* date cu privire la dispoziţiunile gravaminoase pentru confesiuni, trecute în proiectul seu de lege, explicări făcute, credem noi, în scopul ca să liniştească confesiunile.

A spus dl ministru, că din principiile fundamentale ale proiectului nu e dispus să jertfească nimica, dar e gata să accepteze la discuţia pe articole astfel de modificări, cari precizează mai bine lucrurile, pentru a nu li se da mai târziu altă interpretare.

A arătat apoi, că dispoziţia referitoare la propunerea limbei maghiare în şcoalele confesionale nemaghiare nu e nouă, ci ea se cuprinde deja într'o ordinaţiune din anul 1902 a ministrului de culte şi instrucţiune publică. In proiect nu e trecut cu nimica mai mult decât se află în această ordinaţiune.

Obiecţionarea făcută din partea deputaţilor naţionalişti, că învăţarea unei limbi străine în şcoalele poporale e în detrimentul instrucţiei generale, dl ministru a răsturnat'o cu exemple din Elveţia, unde propunerea se face în şcoalele poporale în mai multe limbi, şi cu bun succes.

Cu privire la temerea exprimată, că acolo unde statul dă întregire de salar, mai multe obiecte de învăţământ vor trebui să fie propuse în limba maghiară, ministrul declară, că o astfel de dispoziţie *nu se cuprinde în proiect.* Se spune numai, că după planul de învăţământ al ministrului şi după manualele încuviinţate de el au să fie propuse unele obiecte.

Iar ce priveşte ingerinţa ministrului în afacerile şcolare ale confesiunilor, ea a *existat* şi mai nainte, pe basa legii dela 1893, însă poate să o spună, că în cei patrusprezece ani de când există această lege, nici unul din ministrii dela resortul său nu s'a amestecat în afacerile şcolare de capul seu, ci totdeauna în bună înţelegere cu respectiva confesiune. N'a abusat nici unul de dreptul ce-l are. Aşa va fi şi în viitor.

Procedura disciplinară în contra învăţătorilor, cari se fac vinovaţi de vre-unul din delictele înşirate în proiect, ministrul o va pune la cale numai atunci, când respectiva autoritate bisericească nu ar voì să o efectuiască. Prin urmare, autonomia bisericilor, cari au autonomie, nu e ştirbită întru nimica.

Acestea sunt explicările mai esenţiale, date dietei în şedinţa de Vineri din partea dnului ministru Apponyi, cu privire la nedumeririle şi gravaminele ridicate în contra proiectului seu de lege.

Avem de observat numai următoarele. Credem, că dl ministru aşa îşi înţelege proiectul de lege şi aşa îl va executà. Cine garantează însă, că oarecareva dintre urmaşii dsale nu îl va înţelege, nu îl va interpreta şi nu-l va executà altcum? *Aici* e de căutat temerea noastră. In executarea legii acesteia prin alţii, nu prin actualul domn ministru. Pentrucă în privinţa aceasta avem un trist cas de precedenţă. Şi *Deák Ferencz* a spus în dietă la anul 1868, că vrea să dee naţionalităţilor nemaghiare o astfel de lege cu privire la drepturile lor de limbă, pe care să nu o poată răstălmăcì nime. Şi n'au trecut dela promisiunea aceasta nici şapte ani şi legea a fost răstălmăcită şi pusă întreagă la dosar. Am dorì deci să n'o mai păţim aşa, şi de aceea rugăm pe dl ministru şi dieta, să facă în lege, la discuţia pe articole, modificările, cari pot să ne liniştească, nu numai pentru acuma, ci mai ales *pentru viitor.*

Discuţia parlamentară asupra legii şcolare.

Luni, săptămâna trecută, s'a ţinut a patra şedinţă, în care dieta ţării s'a ocupat cu proiectul de lege al dlui ministru *Apponyi* despre îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti la şcoalele comunale şi confesionale.

A fost aproape întreagă a deputatului român *Dr. Alexandru Vaida Voevod*, care a rostit o vorbire de trei ore în contra proiectului de lege. A vorbit bine şi frumos, spunând ministrului, că a venit în faţa dietei cu proiectul acesta numai pentruca să abată atenţiunea ţării şi a opiniunei publice maghiare dela cele ce se petrec la Viena, unde nu se va putea lega pactul cu Austria aşa cum vrea guvernul unguresc, ci se va lega probabil aşa cum vreau cei din Austria.

Dela acest proiect hermafrodit nu aşteaptă nici un rezultat, pentrucă în şcoală limbi nu se pot învăţa. Băeţi mari învaţă în licee nemţeşte, latineşte, greceşte, şi tot nu ştiu să vorbească aceste limbi când ies din şcoală. Ia în analizare singuraticii paragrafi ai proiectului de lege, şi spune, că agitaţia e mare în ţară. Sunt agitate naţionalităţile şi confesiunile. Se provoacă la Mocsáry Lajos, şi crede, că va veni timpul când vor trăi bine naţionalităţile nemaghiare cu Ungurii. Ca dovadă, că unde se ajunge cu forţarea maghiarizării, ceteşte o poezie a Ungurului *Győrfy József*, şi apoi răspunsul unui student român, care a învăţat ungureşte să facă chiar şi poezii.

Au fost poezii'e, pentru cari s'a născut în şedinţele următoare, de Marţi şi Mercuri, furtuna cea mare în dietă, despre care am vorbit în numărul trecut. A fost lucrul, pe care dl *Vaida* nu trebuia să-l facă, în interesul cauzei pe care o apără în parlament, în interesul său propriu, — pentrucă acum a devenit cel puţin pe o vreme oarecare imposibil în dietă, — dar şi în interesul bunei cuviinţe. Ai noştri n'au să folosească armele pe cari le folosesc unii nesocotiţi din majoritate, n'au să inzulte pe nime, ci au să capaciteze şi să convingă cu armele adevărului şi ale dreptăţii. De aceea am *reprobat* aceea ce a făcut dl Vaida în şedinţa aceasta.

După deputatul *Vaida* a mai vorbit în şedinţa de Luni deputatul slovac *Skicsák*, asemenea în contra proiectului de lege. Se plânge, că nu se execută legea de naţionalităţi. Administraţia în loc s'o execute, comite abuzuri, cari deşteaptă la conştienţă naţională poporul. N'are nimica în contra limbei maghiare. Dar să nu fie forţată. Sistemul de învăţământ ar trebui să fie reformat în prima linie. Cu toate acestea, ar primi legea, dacă s'ar trece în ea următoriul paragraf: „Nu se va privi ca acţiune contrară statului, dacă învăţătoriul va vota la alegeri pentru candidatul naţional“. (Zgomot. Nu se poate.) Findcă nu se poate, nu primeşte proiectul de lege. Inaintează moţiune, lucru pe care l'a făcut şi deputatul *Vaida*. La orele 3 şi un sfert şedinţa se ridică.

*

In şedinţa de *Marţi* oratorul zilei a fost iarăşi un Român, dl deputat *Dr. St. C. Pop*. A vorbit şedinţa întreagă, cu verva obicinuită şi cu logica de fier, care trebue să convingă pe cel ce vrea să fie convins. A fost ascultat cu destulă atenţiune, însă de un număr foarte restrâns de deputaţi. Lucruri serioase şi adevăruri nu voesc să audă părinţii patriei noastre.

După discursul deputatului *Dr. St. C. Pop* a urmat furtuna din dietă. Prezidentul *Justh* comunică dietei, că în ziarul dietei s'au vârât şi nişte poezii cetite de

FOIŞOARĂ.

Ziua de porunci.

Schiţe pentru monografia comunelor Aciliu, Mag şi Săcel.

Comitatul Albei-de-jos doar ca nici un altul de pe rotogolul Ungariei are o formă, ca şi care mai ciudată nu se poate închipuì. Să duci un englez, ori un francez, ori un german din Berlin şi să-i spui, că dela Ocna-Sibiiului până la Roşia-montană, dela Loamnăş până la Vinţul-de-jos, dela Săcel de lângă Sălişte până dincolo de Uioara şi până sus la Mogoş şi la Rimeţ—Ponor în apropiere de Offenbaia se întinde acest judeţ, ar crede că atare împărţire pocită, atare non sens geografic este absolut cu neputinţă. Şi totuşi este aşa — şi nu vrea să fie altcum, căci resoane de stat mai înalte, „ideia“ de stat cere ca să fie acest judeţ împărţit aşa cum e — şi centrul judeţului nu s'ar puteà altcum, trebue să fie „*Aiudul*“.

Şi cum pocită este întreagă împărţirea judeţului, aşa de prost şi de ciudat sunt împărţite preturile, reşedinţele solgăbirăilor.

Mă voiu ocupa în enaraţia mea de pretura Sângătinului, care acum îşi are reşedinţa în Ocna-Sibiiului.

Inainte de vremi, solgăbirăul cercului Sângătin locuia în satul unde îşi aveà proprietatea. In Vingard, în Păuca, în Draşov, în Sângătin. Subprefectul comitatului Albei-de-jos a cumpărat prin anii 1870 o moşiuţă în Cunţa şi având pe moşie şi nişte căsuţe slabe, cari ar fi trebuit să stee pustii, a aflat de bine să aşeze pretura Sângătinului în Cunţa şi acolo a stat până anul trecut.

La pretura aceasta cu centrul în Cunţa a aparţinut până la anul 1876 şi comunele Aciliu, Mag şi Săcel, cari au format atunci un notariat.

In vara anului 1875 eram acasă pe ferii în comuna mea natală Aciliu şi fiind notarul cercului împedecat a merge la „ziua de porunci“ în Cunţa, m'a însărcinat pe mine să-l substitui.

Am plecat cu primarii de atunci Răspop din Săcel, A. Moga din Mag şi Toma Stroia din Aciliu la ziua de porunci la *Cunţa.*

Ajunserăm binişor de dimineaţă cătră 7 ore şi ne-am făcut cei dintâiu intrarea în curtea boerească a solgăbirăului.

Rând pe rând au venit şi primarii din Cut, Spring, Vingard şi din celelalte sate.

Unul scotea din desagi un miel frumos ori doi, altul nişte curce, al treilea un purcel, al patrulea o găleată de grâu ales pe masă, altul poame frumoase, nici unul nu venise la curtea Măriei Sale cu mâna goală, aşa erau obiceiurile ţerii atunci şi să spune, că în Biharia s'ar fi stricat numai acum.

Eu am băgat de seamă celece să petrec şi nu-mi puteam da seamă cum noi cei dinspre Scăunime am cutezat să venim fără plocoane şi mă aşteptam la ştie Dzeu ce mustrări aspre, dar în urmă eram în aşteptare să vedem *minunea* minunilor „*ziui de porunci*“, despre care auzisem multe poveşti dela fiertat tatăl meu, care încă fusese vre-o 10 ani la cârma satului.

La 9 ore stăteau toţi notarii cu mine, împreună la o masă de scris — şi la altă masă toţi primarii îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, încinşi cu nişte şerpare late şi încălţaţi cu călţuni noi de nouţi — în aşteptarea stăpânului.

Pe vremea aceea solgăbirăul era mare domn. La trăsură aveà 4 cai, pe bock lângă vizitiu un gornic şi înfăţoşarea lui în sat nu era lucru de glumă.

Imi aduc aminte, că în ziua când sosia la Aciliu îi eşiau juraţii înainte până la dealul Apoldului-mare şi veneau în jurul trăsurii, ca să nu cumva să i-se primejduiască scumpa viaţă şi să-i bage pe toţi în temniţele Aiudului.

Aşa era atunci şi mulţămită Dlui, că frica ce întrase în oasele urmaşilor, azi s'a şters cu desăvârşire.

Teleky, solgăbirăul dela 1875 însă nu era tipul groazei, cum fusese vestitul *Apàthy* care sosind în comună poruncea să-i aducă feciorii cari au cântat noaptea, cari sau certat la birt, cari au stricat şezătoarea ori au furat vre-o găină şi fără milă le trăgea câte 25 de beţe.

Din contră Teleky era om cu oarecare cultură mai modernă şi aveà mare simţ de dreptate — şi aceasta o a dovedit atunci, când împreună cu fruntaşii comunelor Aciliu, Mag şi Săcel a lucrat, ca aceste comune să treacă la comitatul Sibiiului.

Acesta e motivul, care mă îndeamnă să scriu aceste rânduri, care au însemnătatea lor m[illegible] pentru aceste comune, —

Vaida în şedinţa premergătoare, poezii inzultătoare pentru neamul maghiar. Stenografii iau spus, că *Vaida* le-a dat biroului stenografic după şedinţă, (ceea ce de altfel a fost us şi până acuma) ca să le treacă în vorbirea sa. Inzultele din poezie sunt incalificabile şi fac să ţi-se urce sângele în cap. A dispus, ca poeziile să nu se publice, decât numai cele cetite. Cât pentru *Vaida* propune, ca dieta să-şi exprime indignarea şi să desaprobe procedura lui *Vaida*. Intâi însă *Vaida* să fie somat, ca în ziua următoare la orele 10 să se apere, dacă poate. Comisiunea de cenzurare apoi să fie îndrumată să publice alt buletin parlamentar, cu omiterea poeziilor inzultătoare.

Sub întregul decurs al vorbirii prezidentului, sburau prin aer cele mai necuviincioase vorbe la adresa lui *Vaida*, care nu era de faţă, şi la adresa celorlalţi deputaţi naţionalişti.

Vorbeşte acum *Ugron Gábor* şi zice, că cel ce inzultă neamul unguresc, nu mai e vrednic să rămână sub scutul imunităţii. Işi exprimă indignarea faţă de acel laş şi mizerabil.

Deputatul *Dr. St. C. Pop* roagă dieta să nu judece înainte de a asculta pe Vaida, iar *Dr. Iuliu Maniu* respinge cu indignare insultele lui Ugron aduse deputaţilor naţionalişti, fără a fi fost chemat la ordine. Nu e lucru bărbătesc a insulta pe nedrept. Spune, că *Vaida* a fost aici, pentru a răspunde dacă va fi sulevată chestia, dar afaceri familiare urgente l-au silit să plece. Va veni mâne şi se va justifica.

Primindu-se propunerea presidentului, desbaterea chestiei se amână pe ziua următoare.

•

Şedinţa de *Mercuri*. Gălăgioşii au venit în număr, ca la comandă. Şi nu erau somnuroşi, — scrie o gazetă străină, — semnul că nu au chefuit în noaptea premergătoare, ca se poată fi la post. Veniseră vre-o două sute de deputaţi ca să se năpustească cu insulte asupra unui singur om, care şedea liniştit la locul său, — părăsit în aceste momente critice până şi de tovarăşii săi de luptă, — cum bine observă ziarul „*Népszava*“.

După autenticarea procesului verbal, presidentul dă cuvântul dlui *Vaida*. Acesta se scoală să vorbească. „Trădătorul de patrie să vină mai aproape, să-l auzim!“ Strigau unii. Dnul *Vaida* păşeşte înainte până la rândul prim de scaune. Spune, că poesiile cu pricina le-a cetit pentru a convinge cu ele, unde duce ura artificială de rassă. Nu se identifică cu ele. N'a avut intenţiunea se ofenseze naţiunea maghiară pe care o cinsteşte, şi dacă dieta crede că s'a comis vătămare, cere scuze şi declară că se va supune hotărârii camerei.

Până a vorbit *Vaida* era un sgomot asurzitor în dietă. După fiecare cuvânt era întrerupt cu „Afară cu el“. „Trădător de patrie“, „Mişel“ etc. etc., iar unii se apropiaseră de el cu intenţiunea să-l pălmuiască. Vaida stătea liniştit şi nemişcat. Presidentul întreabă în urmă dieta dacă primeşte propunerea sa de a se exprima dojană protocolară deputatului *Vaida*, şi dieta primeşte. Câţiva deputaţi naţionalişti nu s'au sculat, pentruce apoi au fost insultaţi şi ei din partea unora din majoritate. Ba şi o încăierare se părea inevitabilă. Atunci presidentul suspinde şedinţa, şi aleargă între cei înferbântaţi pentru a-i linişti.

După redeschidere se continuă discuţia asupra proiectului şcolar de lege. Vorbeşte deputatul *Szontagh Ferencz* pentru proiect. Intre acestea 20 de deputaţi au cerut şedinţă secretă, pentru a se mai puteà ocupa cu chestia *Vaida*. Se admite. In şedinţa secretă a vorbit *Holló*, care spune că e nemulţămit cu scuzele lui *Vaida* şi cu pedeapsa dictată. Vorbeşte *Farkasházi*, şi apoi contele *Apponyi*, care spune, că chestia e tranşată şi nu trebue să se mai revină asupra ei. Dr. *Stefan C. Pop* cere să se mulţămească camera cu declaraţia ce o face, că partidul naţionaliştilor nu s'a identificat pe deplin cu *Vaida*. Mai mult să nu ceară dieta. Să decide în acest înţeles.

In şedinţa publică apoi a vorbit deputatul *Simonyi Semadan* pentru proiectul contelui Apponyi, iar naţionalistul slovac *Kol'ar Marton* contra, la început cu calmitate şi seriozitate cuvenită, iar în urmă în ton glumeţ, făcând şi pe contrari să râdă.

Deputatul Dr. *Aurel Vlad*, care urma la rând, a cerut să-şi ţină vorbirea în şedinţa proximă, şi i-s'a conces. In urmă a interpelat contele *Bethlen István* în chestia *irredentei române*, întrebând guvernul, dacă are cunoştinţă despre agitaţiunile săvârşite de inteligenţa română şi clerul român în direcţie irredentistă şi despre operaţiunile „Ligei“?

Interpelaţia se va da ministrului-president ca să răspundă. La orele 3 şedinţa a fost închisă. *Joi*, dieta n'a ţinut şedinţă, fiind zi de sărbătoare naţională ungară.

Vorbirea deputatului V. Goldiş

rostită în şedinţa din 5 Aprilie a dietei ungare.

(Urmare).

Corul episcopilor n'a făcut altceva decât a trecut în memoriul său această cerere a învăţătorilor. Am ţinut, Onorată Cameră, să le arăt acestea aici, ca să nu rămână în cârca noastră, a partidului naţionalităţilor învinuirea, că noi nu am vrea o dotaţiune mai bună pentru învăţătorii confesionali şi că noi am fi duşmanii acelora. Ferit-ai Doamne! Dimpotrivă, noi suntem de credinţa, că ar trebui schimbată situaţia deastăzi aşa, ca dotaţiunea învăţătorilor confesionali să fie chiar atâta, cât a învăţătorilor de stat. Vom prezintă şi un proiect de rezoluţiune în acest senz.

O voce (în stânga): Dta l-ai scris!

V. Goldiş: Durere, nu l-am scris eu, căci în cazul acesta ar fi fost mai bine scris! (Ilaritate).

Iar acum daţi-mi voie să trec la observările ce se refer la proiectul de lege. Inainte de toate declar că şi eu consider acest proiect de foarte important, nu numai pentrucă regulează raporturile de drept şi salariile învăţătorilor, ci fiindcă e în legătură cu chestiunea învăţământului poporal. Eu, cum am declarat în repeţite rânduri, consider chestiunea învăţământului poporal de cea mai importantă chestiune a ţării Pretutindeni în lume numai acele state sunt fericite, în cari bărbaţii de stat dau atenţiunea cea mai mare chestiunii învăţământului poporal; iar că popoarele au ajuns puternice, ştiu din istorie, e numai rezultatul culturii. Din aceste motive, am studiat proiectul de lege cu cea mai mare temeinicie şi-mi iau voie să expun aici în Cameră rezultatele acestui studiu. (S'auzim!)

In chestiuni cari privesc ţara întreagă, trebue să tindem cu toate forţele să nu ne lăsăm influenţaţi de sfaturile patimilor (Aprobări), ci să ascultăm numai de judecata minţii serioase. Eu, onorată Cameră, deşi cinstesc în mare măsură lumea sentimentelor şi ţin această lume de o lume sfântă şi scumpă, totuşi sunt de părere, că cei cari în chestiuni obsteşti se lasă a fi mânaţi de zbiciul sentimentului, în curând s'au mai târziu au să se căiască amar. Chiar de aceea proiectul în chestiune l-am studiat din acest punct de vedere şi recunosc cu toată sinceritatea, că deşi mi-a deşteptat multe nedumeriri întemeiate, totuşi am aflat în el şi unele părţi cari mă liniştesc încâtva.

O voce (în stânga): Ce-i aceia?

V. Goldiş: Dlui care e curios şi mă întreabă, — îi spun, — dar mă tem că pentru D-Sa nu va fi nimic liniştitor. (Ilaritate. Zgomot. Prez. sună). In proiectul original, aşa dară nu în cel prelucrat în comisiuni, am aflat următoarele: (ceteşte) „Statul nu numai că respectă dreptul şi voinţa susţinătorilor de şcoale, ca factori culturali, — ci e gata de ai ajuta în împlinirea misiunii lor.“

Aceste cuvinte m'au liniştit întrucâtva, văzând că dl ministru nu e aderent al instrucţiei de stat — esclusive, ci sprijineşte şi instrucţiunea prin confesiuni. Azi e cuvânt de ordine, la modă, — statificarea desăvârşită a instrucţiei. Unii o prezintă ca pe o panacee a culturii, ca o medicină, de care toate relele se vor vindecà, — însă dacă analizăm cu critica severă a minţii afirmaţia asta, — nu ştiu că oare nu se va adeveri — contrarul. Principiul acesta nu suportă nici chiar lumina istoriei. Principiul statificării instrucţiei este nou de tot.

In evul vechiu nu ştia nimenea despre o instrucţie oficială, — din potrivă, statul n'avea dreptul să se amestece în chestii de educaţie.

Aşa la Greci, aşa la Romani. Cu toate aceste, bine ştim şi admirăm înalta lor cultură.

Se vede deci, că pentruca un popor să ajungă la o cultură mare, nu e neapărat de lipsă, ca statul să-şi însuşească dreptul exclusiv al instrucţiei. Şi în evul mediu unde a luminat facla civilizaţiei? Unde au fost rădăcinile culturei în evul mediu? In apropierea bisericilor şi în mănăstiri. Acolo au fost isvoarele culturei antice, care a fost socială şi a culturei medievale, care a fost creştină. Astfel nu se poate susţinea, nici motiva de ajuns, că astăzi „numai“ statul ar aveá dreptul de a se îngrijì de instrucţie.

Ideea aceasta se răsboieşte şi cu ideea libertăţii, pentrucă, la adecă, instrucţia este mai înainte de toate datoria şi dreptul părinţilor. Chiar şi viaţa animalelor ne arată acest exemplu. Şi la animale părinţii îşi îngrijesc feţii până atunci, când aceia îşi pot câştigà singuri recerinţele existenţei lor. Cel mai natural drept al părinţilor este acela, de a exercia o influenţă asupra creşterii copiilor lor şi cine vrea să-i lipsească de acest drept, acela aduce o insultă ideii libertăţii. Pentru mine lucrul acesta este foarte clar, şi mi-ar plăceà mult, dacă cineva ar pune la cale în alt loc o discuţie pro şi contra pe tema aceasta. Nu voiesc să ţin disertaţii asupra chestiei, cari dintre mijloacele educaţiei sunt mai eficace; dar la toată întâmplarea sunt de credinţa, că cine vrea să scoată dreptul educaţiei din sfera drepturilor individuale, acela nu lărgeşte libertatea, ci o îngustează.

Lucru ciudat, chiar în acea parte s'a accentuat mai cu stăruinţă cerinţe, ca învăţământul să fie statificat, unde stau cei cari afirmă că stau în serviciile democraţiei. (Zgomot.) Eu, onorată Cameră, nu cunosc nici democraţie confesională, fiindcă democraţia nu poate fi decât una. Cei cari vreau să le ia părinţilor dreptul de a avea şi ei influenţa asupra creşterii copiilor lor, nu sunt democraţi adevăraţi, pentrucă în „demos“, în rândul întâi, sunt a se socotì părinţii. Acel „demos“ însă, care nu aparţine familiei, e un demos anarhist. Temelia adevăratului popor trebue să fie familia. Unde se desfac legăturile familiei, se zdruncină înseşi temeliile vieţii de stat. (Aprobări vii.) Nu sunt prieteni sinceri ai democraţie, cei cari cer ca societatea, părinţii, confesiunile să fie despuiate de dreptul de a aveà şi ei influenţă asupra educaţiei.

Dl raportor a afirmat, că dreptul confesiunilor, mai ales dreptul confesiunilor creştine, de a înfiinţà şcoli, e un drept, pe care statul l-a cedat confesiunilor. Concepţia aceasta e absolut greşită. Dreptul confesiunilor creştine de a educà îşi are rădăcinile în religia creştină, căci doară Domnul nostru Isus Christos a fost cel dintâi, care a zis: „Mergeţi şi învăţaţi popoarele,“ şi tot El a zis: „Lăsaţi copii să vină la mine!“

Aşadară confesiunile nu dela stat au primit dreptul, ca să instrueze. Aceasta nu o recunoaşte nici odată nici o confesiune creştină.

Cine ar pretinde să abzică aceste confesiuni de dreprul lor de a instrua, ar provocà o disperată luptă culturală.

On. Cameră! Acest drept al confesiunilor nu numai că se cuprinde în dogmele noastre creştine şi în legile noastre, ci e şi o cerinţă a naturii.

Nu e nimenea în Cameră, dar nici afară de cameră nu cred să fie mulţi, cari să afirme că nu moralitatea e temelia culturii. Iar fără religiositate nu poate existà o moralitate durabilă, — Am cetit de multe ori despre nişte principii contrare, dar ori cât m'am sforţat n'am fost în stare să pricep, că poate fi moral un om fără credinţă religioasă.

Dacă admitem, că baza oricărei culturi adevărate, — pentrucă sunt şi pseudoculturi, — este moralitatea, — ceeace trebue să recunoaştem, — atunci se invederează, că trebue să încredinţăm confesiunilor creşterea copiilor, — care au chemarea de a le da o creştere morală, — nu ca statul, care n'are religie.

E cu drep să afirmăm, că statul modern e fără religie, deoarece el e despărţit de oricare dintre ele. Aşa e statul modern.

Aşadară, cine vrea să încredinţeze statului instrucţia copiilor, — vrea să deschidă calea creşterii imorale şi anti-religioase. Statul se poate separa de către biserică, — pe cum am văzut în Franţa. Dar noi, creştini buni, nu putem să aprobăm acest pas.

Nu putem separa însă pe om de biserică şi de religiunea lui, dacă nu vrem ca omul acela să devină un animal sălbatic. Dacă ne întrebăm despre scopul existenţii omului pe pământ, — trebue să o spunem, că e: fericirea omenească.

Iar dacă vrem să aflăm că ce este fericirea asta, — ori-cât am umbla, vom ajunge la rezultatul că e: mulţumirea internă.

Eu nu cunosc o putere materială care să promoveze această mulţumire, ca religiunea, — credinţa. — Eu cred, prin urmare, că atunci, când va sosi timpul, şi prevăd deja din multe semne că acest timp nu e departe, repet, când va sosi timpul ca să se prezinte acestei Camere o lege despre statificarea întregului învăţământ poporal, vom avea onoarea de a-l vedea

---

smulse din administraţia comitatului Albei-de-jos.

Dar să revin deci la *„poruncă“*.

La intrarea solgăbirăului — primarii şi notarii se ridicau ca unul, de pe scaune, se face o linişte mormântală şi Măria Sa, dupăce petrece cu ochii pe cei prezenţi, se aşază la masă.

Din bucătărie de sigur i-s'a făcut raport detaiat despre *intrate*. Cu aerul unui om bizuit în poziţia sa, — se aşază pe scaun şi face semn celor prezenţi ca să şadă.

Apoi cu un glas apăsat începe:

„Poruncile dela *15 Iuliu*“ 1875. „*In generalia*“.

Notarii toţi iau peana în mână

1. *Să se lege cânii!...*

2. Să se taie spinii hei muscăleşti.

3. Să se direagă drumurile varmeghiei, să se ridice hâlmurile şi să se curețe şanţurile“.

Duhănitul în satele şi pre uliţele, e oprit şi pedepsit cu 5 zloţi, ori închisoare la casa varmeghiei.

Urmează o pauză — şi adunându-şi scrisorile de pe un stelagiu învechit începe din nou cu glas tunător:

„*In specialibus*“.

Ecsellö — honvedul Pupăză János să ruculueşte la manegurele pre 8 săptămâni la 1 August dimineaţa la 8, altcum va fi adus cu jendarmii.

Şi aşa mai departe, în fiecare sat era un honved dator să meargă la deprinderi de arme, un sărac care fusese în spital şi n'a plătit, şi mărunţişuri ridicule, pe cari notarul avea să le scrie în „*Cartea de porunci*“, şi apoi, toate cărţile le subscria pretorele şi le înmanua primarilor ori notarilor şi lucrul era isprăvit.

O întoarcere cu o bătaie în pinteni — şi rând pe rând ne străcurăm toţi din odaia scundă şi înăduşitoare şi o luăm spre curte.

Norocul meu, că dimineaţa am văzut bisericuţa cea veche din Cunţa, — şi în momentele acelea nu-mi puteam da seamă, că peste 30 ani, la 1905, din hărnicia preoţilor Oprean, Petraşcu şi Morariu, o să fiu invitat în Cunţa ca delegat al Arhiepiscopului şi să sfinţesc o biserică nouă, drăguţă, curată, care vesteşte despre simţul de alipire al poporului nostru de acolo către sfânta biserică şi despre vrednicia conducătorilor după vremi. — — —

(Va urma).

pe dl ministru de instrucţiune în tabăra noastră, (Ilaritate) înţeleg în tabăra celor cari vor lupta ca să li-se redea confesiunilor dreptul de a îngriji ele de educaţia poporului.

Nici de altminteri nu sunt prietenul omnipotenţei statului. Omnipotenţa statului paralizează forţele sociale, paralizează organizaţia sănătoasă, care în virtutea legilor firii e chiemată să dea impuls, să plămădească viaţa statului. Evoluţie socială sănătoasă, după părerea mea numai acolo e cu putinţă, unde statul nu se amestecă în desfăşurarea evoluţiunii naturale; cei cari fac dimpotrivă, cei cari vor să pună zăgaz curentului, se vor convinge că nu zăgazurile vor fi tari, ci curentul vieţii, care va zdrobi zăgazurile.

(Va urma.)

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

Cu provocare la ordinul consistorial nr. 441 şcol. din 18 Ian. 1907 în calitate de comisar consistorial, prin aceasta convoc conferenţa învăţătorilor din cercul II. protopresbiteratul Agnita, Făgăraş, ce se va ţineà în zilele 26 şi 27 Aprilie st. v. în comuna Calbor, protop. Făgăraş.

La această conferenţă sunt invitaţi cu tot respectul pe lângă domnii învăţători şi d. învăţătoare, toţi domnii preoţi din tractele Agnita şi Făgăraş, ca directori locali, precum şi toţi binevoitorii şcoalelor noastre.

In 26 Aprilie st. v. la orele 8 dimineaţa va fi serviciu divin împreunat cu chemarea Duhului Sfânt, la care rog pe toţi domnii preoţi şi învăţători să binevciască a participa.

Programul statorit, pentru anul acesta — în şedinţa III. p. 5 din 7/20 Aprilie este următorul:

1. Tractarea cuvântului „mama" din noul abcd. de Dr. P. Şpan, cu despărţământul I.; prelegător Iosif Ludu din Luţa, Nicolae Bărbat din Şercăiţa, recensent Chirion Adămoi din Sâmbăta-super.

2. Pentru anul al II lea de şcoală ca temă practică: „Descrierea intuitivă a cărţii", prelegători Mateiu Chiuşdea din Berivoi mici, Emanuil Turcu din (Neustat), recensent Ioan Haşu din Breaza.

3. Pentru anul al III-lea de şcoală: „Desvoltarea verbului; prelegător Simion Dragoman din Ţichindeal, Nicolae Suma din Ghizaşa, recensent Ioan Dragoman din Ilimbav.

4. Pentru anul IV. şi V. ca lecţiune practică tractarea poesiei: „Toporul şi pădurea" memorisare şi aflarea conţinutului, prelegători Galacteon Bica din Sâmbăta-sup. răsăriteană şi Ioan Cocan din Mândra, recensent Ioan Berescu din Făgăraş.

5. Alegerea manualelor din limba română", Moise Bârsan din Beclean, recensent Irimie Varga din Cincşor.

6. Invăţăm nu pentru şcoală, ci pentru viaţă; disertaţiune de Felon Flucuş din Şinca-nouă, recensent Visarion Bica din Voivodenii-mari.

7. Ordinea şi curăţenia în şcoală şi afară de şcoală, disertaţiune de Emanuil Mandocea din Cincul-mare, recensent Zaharie Muntean din Merghindeal.

8. Neajunsurile şi năcazurile învăţătorului, disertaţiune de Ioan Maniţ Popa din Comana-inf., recesent Ilariu Comşa din Mândra.

9. Tema designată din partea Preavener. Consistor; experienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ întrodus în şcoalele poporale prin conclusul congresual nr. 98 din 1903.

10. Eventuale teme, cari se vor anunţa la deschiderea conferenţei.

Sibiiu, 28 Martie 1907.

Dr. Aurel Crăciunescu
comisar consistorial.

*

Convocare.

Conform ord. Ven. Conzistor arhid. din 18 Febr. a. c. Nr. 441 Şcol., convoc învăţătorii din cercul IX, (protopresbiteratul Zarand) la conferinţa, ce se va ţinea în Brad (în sala clasei I gimnaziale) la 26 şi 27 Aprilie a. c. st. v.

Program:

I.

Prelegeri practice.

1. Dragoş Vodă, de Ioan Bârna (anul al V-lea).

2. Mateiu Corvinul, de Romul Jurca (anul al V-lea).

3. Cărţile funduare, de Petru Slugan (anul al VI-lea).

4. Numerii 1—10 în limba maghiară, de Petru Giurgiu (anul I).

II.

Disertaţiuni.

1. Cari mituri, legende şi naraţiuni istorice sunt potrivite de cetit pentru a desvolta în şcolari simţul istoric? de P. Mateeş.

2. Cari sunt manualele cele mai corăspunzătore pe seama şcoalelor noastre poporale, pentru învăţarea istoriei? de P. Lozor.

4. Ce şi cum trebue să se predeie din istoria patriei în anii V şi VI de şcoală? Indigitări, de M. Stoia.

III.

Experienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ, întrodus în şcoalele poporale prin concluzul congresual Nr. 98 din 1903, — asupra cărora se vor pronunţa toţi învăţătorii.

In înţelesul concluzului conferenţei premergătoare, fiecare învăţător să se pregătească din prelegerile practice astfel, ca să poată prelege. Prelegătorii anumiţi să predeie prelegerile scrise subscrisului înainte de conferenţă cu 7 zile, ca să le poată revida dimpreună cu comisia permanentă.

Inainte de conferenţă se va ţinea serviciul divin împreunat cu chemarea Sf. Duh în biserica gr. or. din loc, la care se învită toţi membrii, asemenea se învită a participa la conferenţe toţi, cari se interesează de mersul învăţământului.

Brad, 30 Martie 1907.

Dr. Pavel Oprişa
comisar consistorial.

*

Convocare.

In virtutea cerculariului consistorial din 18 Februarie 1907, Nr. 441 şcol., convoc prin aceasta conferenţa învăţătorilor din cercul III., format din învăţătorii dela şcoalele noastre din protopopiatul Avrig şi Sibiiu, pe ziua de 26 Mai a. c. st. v. şi pe cele următoare în comuna Porceşti.

Conferenţei va premerge celebrarea sf. Liturgii cu chemarea Duhului sf., care se va ţineà dimineaţă la orele 7 în biserica din Porceşti, şi la care au să participe toţi membrii conferenţei.

Programa lucrărilor:

1. Cari sunt mijloacele educaţiunii, şi cum s'ar puteà aplicà acelea cu succes în şcoala poporală. — Tema o va lucrà în scris învăţătorul Dumitru Popovici din Sadu şi Dumitru Cândea din Serata. Recenziuni în scris vor face învăţătorii Aurel Barbu din Tălmăcel şi Ioan Mateş din Glâmboaca.

2. Higiena în şcoala poporală, de Toma Mănăra înv. în Săcădate.

3. Recenziune asupra manualelor de limba maghiară de Candid Popa înv. în Sibiiu

4. Esperienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ, întrodus în şcoalele poporale prin concluzul congresual din 1903 Nr. 98. Tema designată de cătră Preaveneratul Conzistor archidiecezan. Lucrarea o va face corpul învăţătoresc din Răşinariu.

5. Lecţiune practică din aritmetică cu clasa II.

6. Lecţiune practică din limba română cu clasa III.

7. Lecţiune practică din geografie cu clasele V şi VI.

Lecţiunile practice le vor lucrà în scris şi le vor predà învăţătorii din Porceşti. — Este de dorit, ca la conferenţe să participe preoţii din comunele acestui cerc, în calitate de directori şcolari locali.

Sibiiu, 5 Aprilie, 1907.

Mateiu Voileanu
comisar consistorial.

*

Convocare.

In senzul rezoluţiei consistoriale Nr. 441 Şcol. convoc pe zilele 26 şi 27 Aprilie st. v. a. c. la conferenţa învăţătorească din Dobra pe toţi învăţătorii nostri din protopopiatele Devei, Dobrei şi Iliei.

Deschiderea conferenţei va fi precedată de serviciul divin obicinuit şi eventual de o predică despre importanţa şcoalei române.

Vor urma apoi lucrările conferenţei, pe cari îmi iau voie a le statorì în următoarele puncte:

1. Cuvântul de deschidere al comisarului consistorial.

2. „Metodica istoriei în scoala poporală" disertaţie, pe care o încredinţez spre elaborare dlor învăţători Petru Hadan din Răduleşti şi Laurian Fleşeriu din Câmpuri Surduc; iar recenziunea acestor lucrări să o facă dl învăţător Ioan Suciu din Teiu.

3. Lecţia practică din Limba română: „Moartea lui Decebal" poezie de I. Neniţescu va fi predată de dl înv. — dir. Toma Roşin din Dobra.

Lecţia practică din Limba maghiară: „A tavasz" o va pregătì dl înv. Ioan Miclăuş din Dobra şi dna învăţătoare Aurora Şuiagă din Lăpuşnic.

5. Lecţia practică din Istoria bisericească „Despre Sava Brancovici" o va pregătì înv. Petru Iucicău din Brăznic iar recenziunea asupra ei va scrie dl Toma Niamţ din Roşcani.

6. Asupra temei date de Ven. Conzistor: „Experienţele câştigate cu noul plan de învăţământ" din 1903, fiecare învăţător are să-şi prezinte observaţiile în scris imediat după deschiderea conferinţei, când răspunde la apelul nominal.

Sibiiu, la 30 Martie 1907.

Dr. I. Lupaş
comisar consistorial.

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul român gr. or. din Brad au mai întrat următoarele dăruiri marinimoase: Dl *E. Nisca*, primcontabil, a administrat venitul curat rezultat dela petrecerea cu buffet, pe care au aranjat-o matroanele române din Năsăud, în suma de cor. 820. „*Sebeşana*", cassă de păstrare în Caransebeş cor. 200. „*Şercăiana*", institut de credit, Şercaia cor. 200. „*Cassa de păstrare*" în Sălişte, din ofertul de cor. 500, cor. 100. „*Selăgiana*", institut de credit, Jibou cor. 50. „*Aurora*", institut de credit, Năsăud cor. 200. D-na *Maria Penciu* n. Popea, întru amintirea fericitului său soţ Nicolae Penciu, jude de tribunal în pens., din Haţeg cor. 100. „*Steaua*", institut de credit, Petrovoselo cor. 200. *Minodora Radivoievicių* şi *Dr. Iosif Porcolab* din Bozovici, în loc de anunţuri de fidanţare cor. 20. *Adam Bodea*, plugar, Luncoiu cor. 20. *Nicolau Florescu* şi soţia din Ighiu cor. 55·90. *Petru Giurgiu*, învăţător în Bulzeşti coroane 100. *Direcţ. gimnazială.*

*

Pentru catedrală. La fondul catedralei din Sibiiu a întrat suma de 71 cor. 50 fil., adunată dela următorii credincioşi din comuna Cărpiniş, protopresbiteratul Abrudului: Dela Grigorie Sima, paroh 25 cor., dela biserică 35 cor., dela Ioan Sârbu, primar 5 cor., Teodor Sârbu, Petru Balea, Moise Şoit şi Iosif Bartoc câte 2 coroane, Stefan Cenuşă, Ioan Pripon, Dănilă Galdau, Ioan Paveu, Sofia Paveu, Corneliu Manoviciu, câte 1 cor., dela alţii sume mai mici.

*

Maiestatea Sa Monarhul a adresat regelui Carol o telegramă de felicitare pentru măsurile energice şi înţelepte, prin cari guvernul român a ştiut să înăbuşe periculoasele răscoale ţărăneşti. Cu deosebire are cuvinte de laudă pentru purtarea curagioasă a trupelor române. Regele Carol a răspuns, mulţămind împăratului şi regelui Franciso Iosif pentru semnele de amiciţie arătate şi termină cu afirmaţia că rănile materiale şi morale cauzate prin răscoală vor fi încurând vindecate.

*

† Ferenczy István, directorul gimnaziului de stat din Sibiiu, a decedat Vineri sara, în etate de 56 ani. A stat în fruntea gimnaziului, ca director, 30 de ani, şi a dovedit totdeauna faţă de elevii români, în majoritate la acest institut de învăţământ, o bunăvoinţă părintească, şi mult simţ de dreptate. Moartea sa va şi provoca regrete adânci, la cei ce au fost elevi ai gimnaziului de stat din Sibiiu. Inmormântarea i s'a făcut eri, Duminecă, la orele 4. Odihnească în pace!

*

Dela „Academia Română". Vineri la orele 2 „Academia Română" a ţinut şedinţă festivă. Şi-a ţinut dl *L. Mrazec* discursul de recepţiune. A vorbit despre formarea zăcămintelor de petrol în România. I-a răspuns academicianul *A. Saligny.*

*

Bătrânul Hajdeu bolnav. Aflăm cu multă părere de rău, că bătrânul academician român, dl *B. P. Hajdeu*, se află bolnav în pat. Partea dreaptă a corpului i-a fost atinsă de paralisie.

*

Abecedariul dlui Dr. P. Şpan. Revista din Arad „*Biserica şi Şcoala*" publică o frumoasă recensiune, făcută de profesorul Dr. *Petru Pipoş* „*Noului Abecedar*" al dlui *Dr. Petru Şpan.* Recenzentul îl află întocmit după cele mai nouă principii psihologice-didactice, şi'l recomandă spre aprobare conzistoriului eparhial arădan.

*

Distincţie. Dl *Demetriu Comşa*, profesor seminarial în Sibiiu, a fost decorat de cătră M. Sa Regele Carol, cu „*medalia jubilară Carol I*".

*

Catastrofă. Trenul accelerat, care mergea Vineri dela Orşova la Budapesta, a deraiat la o staţie lângă Seghedin (Kiskundorozsma) în urma schimbului greşit, şi vagoanele restaurantului şi cele de durmit s'au sdrobit de tot. Dintre pasageri 4 au rămas morţi pe loc, şi 24 sunt greu răniţi. Intre cei morţi sunt doi bătrâni din România (bărbatul şi femeia) cari au fost scoşi de sub ruine încă cu gazetele în mână, pe cari le ceteau în momentul groaznicei catastrofe.

*

Două legi nouă. Ministrul de agricultură a pus pe masa dietei două proiecte de lege, şi anume, unul despre stabilirea raportului înte stăpâni şi slugi, şi altul despre casele de locuit ale muncitorilor.

*

Dela expoziţia din Bucureşti Trei ursoaice din secţiunea zoologică a expoziţiei din Bucureşti au făcut pui. Domnul Dr. Istrati, comisarul general al expoziţiei a cerut dela guvern bani ca să le facă cuşci separate micilor ursuleţi.

*

O glumă cu urmări funeste. Medicul din Strassburg, Dreifuss să distrăgea în grădina sa puşcând vrăbii. Nevasta unui amic al lui îl privea din fereastră, atunci Dreifuss, în glumă îndreptă puşca spre fereastra în care se afla nevasta amicului său. Puşca se slobozi şi nefericita femee fu lovită în inimă. Cu un strigăt puternic căzu moartă la pământ. Dreifuss s'a predat singur poliţiei.

*

Mulţămită. Parohul nostru *Crucian Mărginean*, esprimă mulţămită pe calea aceasta dlui *Ioan Stan Herţa*, arândatorul moşiei fondului Şuluţan, precum şi dlui *Oprea Popa*, arândatorul fondului Basilitan ambii în Cenade, pentru cărţile şi manualele de învăţământ, cumpărate pe seama elevilor săraci dela şcoala gr. ort. română din *Cenade.*

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor rom. din Sibiiu" au mai dăruit Elena Chirilă, în memoria tatălui său răposat Pavel Chirilă, ec. (Sibiiu) 1 cor.; Ioan Galea, propr. (Porceşti) 50 bani,; Vasile Macrea, red. respunz. al Luptei" (Budapesta), 20 bani; Floarea Cruciţă, măestru croitor, 20 bani, şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Servitoare — deputat. Intre cele 19 femei, cari au ajuns să fie membri ai parlamentului din Finlanda, se află şi una care mai nainte era simplă — *servitoare.* O *Mărie* oarecare, ajunsă acum să fie *Măria-Sa.* Onoare ei, dacă se bucură de o încredere atât de mare la — tovarăşe.

*

Surparea unui munte. Din Haltberg se telegrafiază, că în urma surpării unui munte, s'a oprit comunicaţia trenurilor între Rohrbach-Voran şi Dechantskirchen.

*

Curs de filologie română la Petersburg Profesorul Iazimirski, un slavist cu renume, a deschis la universitatea din Petersburg un curs de filologie română. La acest curs va preda filologia română, arătând şi legăturile ce există între limbile română, germană, latină, sanscrită şi slavă nouă. Paralel cu acest curs dl Iazimirski a mai deschis şi altul asupra diplomaticei indoslave în legătură cu diplomatica română.

*

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pătrunşi de adevărata iubire creştinească pentru sfânta biserică şi legea noastră strămoşească, evlavioşii creştini mai jos însemnaţi din *Ocolişul-mic* (tractul Lupşa) au dăruit pe seama bisericei noastre următoarele daruri: *Vasile Nistor* şi soţia lui *Maria* împreună cu văduva *Ana Miclea* au dăruit un rând de vestminte preoţeşti întreg în preţ de 100 cor. *Vasile Moldovan* şi soţia *Maria* au dăruit un apostol cu litere străbune în preţ de 12 cor. 50 fileri. *Susana Hirem* din Cacova au dăruit un molitvelnic cu litere străbune în preţ de 13 cor. 30 fileri. *Susana Cosma* au dăruit 2 icoane în preţ de 8 cor. Mai mulţi creştini au dăruit suma de 56 cor., din care s'au cumpărat: O cădelniţă în preţ de 16 cor. Un patrafir în preţ de 8 cor. Smirnă, tămâie şi mir în preţ de 7 cor. Trei prasnicare în preţ de 25 cor. In numele poporului din Ocolişul-mic aduc şi pe această cale numiţilor donatori cele mai călduroase mulţămite, rugând pe bunul Dzeu ca să primească jertfa adusă la altarul Domnului în jertfelnicul Său cel mai pe sus de ceruri şi bunurilor dăruitori să le răsplătească însutit, dăruindu-le fericire pământească şi cerească. Ocolişul-mic, în 26 Martie 1907. *Simion Samoilă*, paroh gr. ort.

Nr. 442—1907. [89] 3—3

Publicare de licitaţie.

Prin aceasta se publică cumcă în 22 Aprilie 1907 la $3^1/_2$ ore d. a. se va ţinea licitaţiune publică în cancelaria comunală din Sadu pentru vânzarea la 6319 m^3 lemne de foc de fag, şi 1294 m^3 lemne de foc din crace, preţuite de experţi, aflătoare în tăeturile de pădure a comunei Sadu de pe anul 1906 şi 1907 din „Valea Plaiului“ la o depărtare de 5 km. de comuna Sadu.

Preţul de strigare este de 6836 cor. 60 fil.

Vadiu de 684 cor.

Oferte în scris, provăzute cu vadiu încă se primesc; iar oferte ulterioare nu se vor lua în conziderare.

Condiţiunile de licitare se pot vedea la Primăria comunală din Sadu şi la curatoratul din pădure din Nagy-Talmács.

Sadu, la 5 Aprilie 1907.

Primăria comunală.

Un funcţionar

dispunând de câteva ore libere peste zi, e aplicat a propune: **Contabilitatea duplă de bancă sau comerciu prin corespondenţe** (scrisori). Condiţiuni favorabile. A se adresa la redacţiunea acestui ziar, eventual postrestant sub: „Contabilitate“ Sibiiu. [91] 2—3

Pentru domnii preoţi!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr. 1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„ —·24
„ 3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„ —·24
„ 4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„ —·80
„ 5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„ 1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„ 7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„ —·—
„ 8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„ 9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„ 10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„ —·—
„ 11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„ 12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp . . .	„ —·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18

Preţ redus!

Ţara noastră, *descrierea părţilor Ardealului spre meazăzi şi Valea Murăşului*, de Silvestru Moldovan, se vinde cu preţul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

Sfânta
Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit

Ioan Meţianu.

Se află de vânzare în Librăria arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1. Nelegată cu . . . . K 15·—
2. In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii . . . „ 25·—
3. In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite . . . . „ 35·—
4. Legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal. aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:
   - *a*) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc . . „ 100·—
   - *b*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 125·—
   - *c*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 140·—

Administraţia

Tipografiei arhidiecezane.

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 12—

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu se pot procurà următoarele cărţi mai nou apărute:

Aslan Edg.: Fiica lui Radu cel frumos, 2·50 c.
Agârbiceanu Ioan: Dela ţară, 1·50 cor.
Bârsan Z.: Ramuri, 1·50 cor.
Brătescu-Voineşti I.: Nuvele şi schiţe, 1·50 c.
Beldiceanu N. N.: Chipuri dela mahala, 1·50 c.
Boureanul E.: Povestiri din copilărie, 1·50 c.
Carmen Sylva: Valuri alinate, traducere de G. Coşbuc, 1·50 cor.
— Pe Dunăre, 1 cor.
— In luncă, 1 cor.
Coşbuc G.: Költemények, forditotta Reva, 1·50 cor.
Cunţan Maria: Poezii, 1·25 cor.
Chendi Ilarie: Foiletoane, 2·50 cor.
— Preludii, ediţia II, 2·50 cor.
— Fragmente, 2·50 cor.
Delatismana Cornelia Ioana: 100 basme şi istorioare pentru copii, 2·50 cor.
Gâdei: Ruşii şi ţărănimea românească, partea I—III à 30 fileri.
Emilgar-Gârleanu Em.: Bătrânii, schiţe din viaţa boerilor moldoveni, 1·50 cor.
Farago Elena (Fatma): Versuri, 1·50 cor.
Flammarion C.: Tainele cerului, traducere de H. G. Lecca, 1·50 cor.
Gorun Ion: Taina a şasa, 1·50 cor.
Genlis dna de: Povestiri morale pentru tinerime, 1·50 cor.
Grigorowitza Em.: Chipuri şi graiuri din Bucovina, 2·50 cor.
Hodoş Constanţa: Frumos! nuvele, 1·50 cor.
Ionescu Gh. C.: Note de drum, 75 fil.
Iorga N.: Istoria Românilor în chipuri şi icoane, trei volume à 2·50 cor.
— Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramurăşene 4 cor.
— Inscripţii din bisericile României 5 cor.
— Gânduri şi sfaturi ale unui om ca oricare altul, 1·50 cor.
— Neamul românesc în Bucovina, 2·50 cor.
— Ştefan cel Mare şi Mihaiu Viteazul, ca întemeietori ai bisericii Românilor din Ardeal, 50 fil.
— Drumuri şi oraşe din România, 2·50 cor.
— Pe drumuri depărtate, note de călătorie, 1·50 cor.
— Cuvinte adevărate 2·50 cor.
— Lupta pentru limba românească, 1 cor.
— Sate şi mănăstiri din România, 2·50 cor.
— Neamul românesc în Ardeal şi ţara ungurească, 2 volume à 2·50 cor.
Iosif St. O.: Credinţe (poezii), 1·50 cor.
— Din zile mari, 2 cor.
Ion Manolache-Holda: Feţe, nuvele, 1·50 cor.
Jules Brun şi N. Papahagi: Moşneagul dela Munte, roman, 1·50 cor.
Livescu Florea Marin: Nu se cuvine, regule practice de bunăcuviinţă între oameni, 1·50 cor.
Lecca Haralamb G.: Poezii, 1·50 cor.
Moruzi D. C. Ruşii şi Români cu o prefaţă, de N. Iorga 1·50 cor.
Nădejde Sofia: Robia banului, roman, 2 cor.
Pop Vasile: Domniţa Viorica, roman din viaţa de azi, 2 cor.
— Râs şi plâns, schiţe umoristice şi nuvele, 1·50 cor.
Popovici Aurel C.: Vorbe înţelepte, 1·50 cor.
Petra Petrescu N.: Ilie Marin, istorioară pentru tinerime, 1·50 cor.
Paul Augustin: Intre Someş şi Prut, schiţe, impresii, amintiri, 1·50 cor.
Rutenisarea Bucovinei şi cauzele desnaţionalizării poporului român, după date autentice, de Un Bucovinean, 3·50 cor.
Sadoveanu M.: Povestiri, ed. II, 1·50 cor.
— Şoimii, roman, 1·50 cor.
— Dureri înăbuşite, operă premiată de Academia română, 2 cor.
— Crâşma lui Moş-Precu, 2 cor.
— Povestiri din războiu, 2 cor.
— Floare-ofilită, roman, 2 cor.
— Amintirile Căprarului Gheorghiţă, 2 cor.
Sandu Aldea C.: Drum şi popas, note de drum şi schiţe, 1·25 cor.
— In urma plugului, 1·50 cor.
Scrob Carol: Rouă şi brumă (poezii), 1·50 c.
Slavici Ion: Din bătrâni, naraţiune istorică, 2 volume à 2·50 cor.
— Mara, roman 2·50 cor.
Teodoru A. Gh.: Din viaţa marinarului, nuvele 1·50 cor.
Vodă George: Moartea regelui Decebal, tragedie în cinci acte 3 cor.

Avis domnilor învăţători!

Dela Librăria arhidiecezană se pot procurà **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu beţişoare sus şi jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu beţişoare **43 cor.**, plus porto 92 fileri.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 38 Sibiiu, Joi 5/18 Aprilie 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

„Târguiala".

Sibiiu, 17 Aprilie n.

Patru zile din săptămâna trecută dl prim-ministru *Wekerle* le-a petrecut în Viena, împreună cu alţi doi membri ai cabinetului seu. Au continuat pertractările cu colegii din Austria, în chestia reînoirii pactului vamal-comercial, au continuat „*târguiala*", cum spune „*Budapesti Hirlap*". Cu ce rezultat? Versiunile sunt diferite. Din unele părţi se afirmă, că guvernele au ajuns la înţelegere, şi numai asupra unor amănunte au să mai schimbe părerile cu ocaziunea proximei întâlniri; prin urmare, pertractările *se vor continua*. Din alte părţi iarăşi se spune, că despre o înţelegere perfectă nu poate fi vorba decât după alegerile parlamentare din Austria, pentrucă guvernul din Austria vrea să vadă întâiu ce rezultat dau alegerile, cum se va forma reichsrathul austriac, şi cam ce fel de înţelegere cu Ungaria va fi aprobată din partea majorităţii parlamentare de dincolo? Mai este apoi versiunea, că înţelegerea e perfectă, însă nu se aduce la cunoştinţă publică decât numai după alegerile din Austria, iar până atunci pertractările se continuă numai pentru seducerea opiniunei publice.

Careva dintre aceste combinaţiuni trebue să fie corectă, şi noi credem, că cea dintâiu e cea adevărată. Inţelegerea e perfectă, şi numai asupra unor amănunte mai există divergenţă de păreri. Se vor delătura pedecile şi cu privire la acestea, şi apoi guvernele vor păşi în faţa majorităţilor lor parlamentare cu surprinderea că: *rămân toate aşa cum au fost*, pe zece ani, eventual pe douăzeci de ani.

Cam aşa ne prezintă lucrurile ziarele mari ungureşti, cari stau aproape de guvern, şi cari se plâng amar printre şire, că pertractările cele lungi, şi energia manifestată din partea miniştrilor maghiari, n'au putut să dee alt rezultat, decât acesta. Nici un câştig, nici un favor, nici un pas real, ci numai ideal, spre independenţa economică a Ungariei!

Ziarul „*Budapesti Hirlap*" scria de ex. mai zilele trecute următoarele: „Acum, după potolirea agitaţiilor, speranţelor, îndulcirilor, lozincelor folosite în luptele purtate, *cu desilusionare trebue să primim acest rezultat.* După cinci ani de lupte amare, după un an de asuprire şi de şicanare neomenoasă, a ne întoarce pe zece ani iarăşi acolo, unde am fost, iar peste zece ani a ne afla în faţa unei nesiguranţe, *este ceva ce nu trebuea să aşteptăm dela conducătorii noştri!*"

Dar ce alta aşteptau oare domnii dela ziarul numit să le aducă conducătorii? Independenţa economică a ţării, întreagă şi dintr'odată? Bine, mai este om în Ungaria, om înţelept, care să nu ştie, că independenţa economică a ţării, făcută acum, la moment, înseamnă ruinarea financiară a ţării în aşa măsură, încât nici în zece ori douăzeci de ani nu s'ar putea reculege?

Nu; foarte înţelepţeşte au lucrat conducătorii, miniştrii, când s'au învoit să accepteze acest rezultat nemulţămitor pentru ceice visau marea cu sarea, însă mulţămitor deocamdată pentru ţară. Şi dacă este motiv de vre-o nemulţămire şi de reproşare, acesta e pe partea ţării, care ar avea dreptul să întoarcă vorba ziarului „*Budapesti Hirlap*" şi să zică astfel: „Pentru a ajunge la acest rezultat, pe care trebue să-l primesc acum cu desilusionare, ce lipsă am avut eu de frământările din anii trecuţi, de agitaţiile, îndulcirile, lozincele folosite în luptele purtate, de ridicarea pumnilor în contra Vienei, de anul cel de asuprire, şi de celelalte? Cui au fost toate acestea de folos, dacă mie nu-mi aduc nici o îmbunătăţire?"

Da, ţara ar trebui să tragă la răspundere pe ceice au băgat-o în frământările şi agitaţiile din anii trecuţi, fără nici o trebuinţă. Dar ţara e bună, le uită, le iartă şi le sufere toate. Ţara aşteaptă cu indulgenţă şi continuarea „*târguielei*" şi terminarea ei, sperând, că totuşi îi va aduce ceva îmbunătăţire, iar dacă nu se poate, va zice „*bine e şi aşa*", şi-şi va căuta de lucru, văzându-şi de năcazuri. Iar când o va mai chema cineva la luptă pentru independenţa economică, nu se va mai duce. Sigur nu se va mai duce.

Din parlament*. In şedinţa de Luni a dietei a vorbit, la discuţia asupra legii şcolare, raportorul* Vertán Endre, *apoi deputatul naţionalist* M. Polit *şi Românul* Vasile Goldiş. *Eri, Marţi, a vorbit* Dr. Teodor Mihályi, Skicsák *şi* Dr. Aurel Vlad, *toţi ca propunători de moţiuni, în urmă s'a ordonat votarea. Contra proiectului de lege al contelui* Apponyi *au votat deputaţii naţionalişti, deputaţii saşi, iar din partidul poporal abatele* Molnár *şi deputatul* Hencz. *S'a întrat numai decât în discuţia pe articole, care se continuă astăzi.*

Discuţia parlamentară asupra legii şcolare.

Şedinţa de *Vineri*. Deputatul *Somogyi* prezintă hotărârea comisiei care e însărcinată cu supravegherea compunerei ziariului dietei, şi cere, ca fiind vorba de chestia *Vaida*, să fie pusă la ordinea zilei în şedinţa proximă. Se admite.

Se continuă apoi discuţia asupra legii şcolare. Vorbeşte deputatul sas *Meltzer* în contra proiectului de lege, însă dându-şi mari silinţe să nu supere pe *Apponyi*, şi căutând să împace capra şi varza. Se teme de altcum Sasul, că proiectul de lege va surpa baza pe care a stat şi s'a dezvoltat de veacuri poporul sas din Ardeal, şi-şi exprimă convingerea, că un bărbat mare de stat, cum e Apponyi, nu va restrânge ori nimici drepturi, pe cari datorinţă are să le apere, drepturile confesiunilor cu privire la susţinerea şcoalelor. Proiectul de lege nu-l primeşte.

Răspunde contele *Apponyi*, Saşilor şi naţionaliştilor. Celor dintâi le spune, că i-ar fi părut mai bine, dacă votau în general şi ei proiectul de lege, şi numai la discuţia pe articole şi-ar fi expus nedumeririle. Răspunde pe larg şi abatelui *Molnár* din partidul poporal, care asemenea a vorbit contra proiectului. Iar din aceea ce a răspuns deputaţilor români, am estras în numărul trecut părţile esenţiale. A vorbit dl ministru până la ora unu, ca pe vremea când se afla în opoziţie. Când a terminat, majoritatea i-a făcut ovaţii furtunoase.

S'a suspendat apoi şedinţa, iar după pauză a vorbit deputatul român *Aurel Novacu*. Spune, că instrucţia poate să dee rezultate pozitive numai în limba maternă. N'ar fi duşman al statificării instrucţiei pe întreaga linie, atunci când statificarea s'ar face pe baza legii de naţionalităţi. Dar guvernul nu vrea să ridice şcoale de stat, ci le ia gata dela confesiuni. Imprejurările din străinătate, la cari se provoacă Ungurii, nu se potrivesc cu cele dela noi. Acuza de irredentizm, care mereu se aruncă Românilor, o respinge, şi afirmă, că scopul politicei române este, să se dee monarhiei cetăţeni tari, deştepţi şi fericiţi. Nimicirea naţiunii politice maghiare nu o doreşte nime, dupăce toţi facem parte din ea. Respinge proiectul de lege şi prezintă un proiect de rezoluţiune.

Şedinţa se ridică.

Şedinţa de *Sâmbătă*. Iarăşi o şedinţă cam furtunoasă. S'a ocupat cu chestia *Vaida*, — prin urmare nou prilej de a inzulta pe cei din partidul naţionalist. Se autentică procesul verbal al şedinţei trecute şi se pune în dezbatere raportul comisiunei de cenzurare al ziariului dietei.

Raportorul *Somogyi* arată, că poeziile lui *Vaida* au ajuns prin contrabandă în ziar, n'au fost cetite în dietă, prin urmare propune ştergerea lor din ziar. Susţine, că lucrul acesta l-au făcut până acuma ma

FOIŞOARĂ.

Ziua de porunci.

Schiţe pentru monografia comunelor Aciliu, Mag şi Săcel.

(Fine).

Pretorele mă agrăeşte şi chiamă la o parte şi după câteva vorbe schimbate prieteneşte, mă invită la masă. Mă înţeleg cu primarii din Săcel, Mag şi Aciliu, tovarăşii mei de drum şi de slujbă, să mă aştepte în Mercurea şi primesc invitarea de masă.

Sibiiul, viaţa din Sibiiu, viaţa comunală din Scăunimea Sibiiului nu se potrivea deloc cu viaţa din varmeghie, şi în conversaţia dela masă i-am arătat pretorului, ce greu este pentru aceste comune să treacă pe lângă pretura Săliştei, atunci a Cristianului, şi prin Mercurea şi să vie la Cunţa şi-i spun, că ar fi vremea să se facă o împărţire mai omenească.

Omul meu m'a înţeles, dar mi a spus că asta nu se poate schimba decât prin dieta ţării, şi dieta cu greu se va învoì să se slăbească comitatul nemes Alsófehérmegye.

Şi apoi mai aveà pretorul un motiv, aceste comune plătiau banii drumului în numărari, căci la Mihalţ nu puteau merge să facă zile de clacă cu carul şi cu boii, plăteau mult la spitalul din Aiud, la scriitorii preturei, la doftorul din Vinţ, care venia odată pe an de „altoia" copiii şi alte mărunţişuri. Iar primari ca cei din cele 3 sate nu aveà la câmp. Acestia îi aduceau ce-i drept miei, purcei, grâu, dar cei de către scăunime o garnitură dela Arad ca dar de cununie, care făcea pe atunci de douăori cât azi — vădit îi era tare neplăcută tema mea, dar eu nu-l slăbeam din dragoste şi-i spusei, că o să încercăm la dietă, şi cu gându-l acesta hotărât de a pune la cale o schimbare, m'am depărtat din Cunţa. Ajungându-mi primarii le spusei şi lor planul.

Se uitau l'a mine ca la un nebun, şi-mi spuneau toţi într'un glas „*asta ne-ar mai trebuì*".

Sub solgăbirăia lui Teleky, primarii erau ca şi pe viaţă aleşi şi în Mag nu-ţi puteai închipuì primar decât pe Tănase Moga, în Săcel pe Răspop şi în Aciliu pe Toma Stroia. Toţi erau oameni de frunte şi pe toţi îi ţinea în slujbă vaza şi cinstea, iar nu venitul, acela l-ar fi cinstit bucuros ori care pârgarului din sat.

Toţi 3 îşi dorm acum somnul de moarte, între ei cel mai vrednic a fost fără îndoială şi cel mai de plâns de satul întreg Atanasiu Moga. Invoiala însă, ca să se ceară la Sibiiu, care era pe cale de a se preface în comitat, nu şi-o dădeau nici unul. Viitorul a dovedit, că ei din punctul lor de vedere aveau dreptate, căci cu permutarea comunelor la Sibiiu, după 3–4 ani le-a încetat domnia şi poporul a ales bine, rău, dar a ales alţi şi alţi primari şi nu a mai stat sub stăpânirea absolutistică a primarilor vechi, cari în mulţi ani de cârmuire vor fi făcut şi bune, dar sigur au făcut şi greşeli, mai ales fie iertatul Răspop.

Reîntors acasă am comunicat planul meu altei persoane, care de pe atunci aveà simţ pentru binele poporului şi pentru durerile lui — şi care îşi dădea seamă, că dacă ar succede planul ar fi o mare întorsătură spre bine pentru aceste comune.

Persoana aceia cu stăruinţă de fer, cu jertfe personale şi strânse dela poporul din cele 3 comune a dus planul la isbândă norocoasă

După câteva zile a mers la Sibiiu şi a conferat cu fruntaşii de atunci Bologa, Măcelariu, iar pe advocatul Dr. Nemeş l-a încredinţat cu facerea petiţiei la „*Dietă*" în numele comunelor. Voinţa primarilor în faţa energiei lui au amuţit.

Intre ceice au sprijinit petiţia în dietă a fost deputatul dietal de atunci, domnul Partenie Cosma şi Zeyk Daniel, deputatul cercului Vinţul-de-jos, şi mai pe urmă comitele suprem al comitatului Albei-de-jos.

Pretorul *Teleky*, care la inceput nu era aplicat să sprijinească planul, a fost convins şi convertit să facă un lucru bun şi raportul lui înaintat vicecomitetului Csathó şi apoi dietei, a fost decisător în cauza aceasta. Dupăcât ştiu, el a întrevenit şi în persoană la Zeyk şi acesta era referent în comisia petiţionară din dietă. In anul următor comunele au fost incorporate la comitatul Sibiiului şi asupra lor s'a revărsat toate binefacerile unei administraţii înţelepte.

Aciliul are o şcoală frumoasă cu 2 învăţători bine pregătiţi, de atunci — s'a făcut comună mare, are un fond pentru zidirea bisericei de 26 mii coroane, a înfiinţat o Reuniune de credit „Raiffeisen", are cancelarie comunală proprie, drum spre Săliştea lucrat de Italieni, populaţie harnică şi număroasă, străzi pardosite cu pade multeori deputaţii naţionalişti. (*Dr. I. Maniu* cere să spună cazuri concrete.)

Vorbeşte *Dr. T. Mihalyi.* Primeşte partea primă a raportului, ca versurile să fie omise, dar nu primeşte celelalte părţi din propunerea comisiunii. Pentrucă s'a dat satisfacţie pentru ofenza adusă, şi astfel chestia e „res iudicata“. De contrabandare nu poate fi vorba, pentrucă poeziile au fost cetite.

Ugron Gábor susţine, că numai jumătate din versuri au fost cetite şi spune, că cei ce apără pe *Vaida* se fac părtaşi de fapta lui. Primeşte întreg raportul.

Dr. Iuliu Maniu răspunde lui Ugron, aducându-i aminte, că deputatul *Dr. St. C. Pop* a făcut atent pe Vaida să nu ceteascä poeziile, şi văzând că Vaida nu'l ascultă a părăsit sala. Vaida a cerut scuze, nu mai poate fi deci apostrofat. Mai departe să nu meargă dieta. Poeziile au fost cetite, dar fiindcă s'au cetit încet, să se conzidere ca necetite; la aceasta s'au învoit toţi din capul locului. Insă aceea ce a făcut dieta în şedinţa secretă, în frunte cu un ministru, a enunţa despre un deputat, că e incompatibil, — nu poate accepta nime.

Viceprezidentul *Návay,* care a condus şedinţa atunci când Vaida a cetit poeziile spune, că cetirea de poezii n'a durat decât două minute. S'a uitat la ceas. Prin urmare a fost imposibilitate fizică, ca Vaida să le fi cetit toate.

Dr. Aurel Vlad declară la acuzele lui Ugron, că auzind pe Vaida cetind poeziile, ia strigat româneşte „*lasăle dracului, nu le ceti*“, şi văzând că Vaida nu'l ascultă, a eşit din sală.

Markos Gyula declară, că a fost aproape lângă Vaida, şi n'a auzit poeziile.

Somogyi cere în urmă de nou să-i primească dieta întreaga propunere. Se primeşte.

Urmează discuţia asupra proiectului şcolar de lege. Vorbeşte deputatul *Szentiványi Árpád* pentru proiect, spunând însă că are observări la câţiva paragrafi, pe cari şi le va dezvolta în cursul discuţiei pe articole, apoi ia cuvântul deputatul român *Dr. Aurel Vlad.* Citează din un discurs al contelui *Széchényi*, rostit la anul 1842, când s'a pronunţat marele Maghiar în contra şovinizmului. Vorbeşte apoi despre proiectul de lege din dezbatere, spunând că a stârnit resenz şi a pus în agitaţie majoritatea poporaţiunii ţării. Legea numai atunci e bună, dacă e primită cu simpatie, iar nu când lumea o primeşte cu groază. Combate apoi proiectul de lege cu argumente tari şi la urmă declară că nu'l primeşte.

Urmează deputatul *Baloghy Ernö*, care vorbeşte pe scurt pentru proiect, iar în urmă vin chemaţi la tribună doi Slovaci, *Paul Blaho* şi *Mihai Artim*, însă amândoi sunt absenţi, şi astfel prezidentul declară discuţia generală de încheiată, după ce nu mai e înscris nime la cuvânt.

O surprindere neplăcută pentru deputaţii naţionalişti, dintre cari mulţi aveau încă de gând să vorbească, dar pentru şedinţa aceasta erau cei doi Slovaci la rând ca să poarte lupta parlamentară. Se vede însă că i-au descurajat întâmplările din zilele trecute, şi nu s'au prezentat la post.

Deputatul *Dr. Iuliu Maniu* s'a sculat iute şi a spus, că mai era înscris între oratori şi deputatul *Mrksici*, care e prezent, a rugat deci pe prezidentul să-i acorde cuvântul. De aceea părere a fost şi contele *Apponyi*, dar în urmă s'a constatat, că *Mrksici* nu s'a enunţat la nici un notar la cuvânt, ci şi-a scris numele pe tabla neagră (deputatul *Mrksici* e ţăran simplu) ceea ce nu e destul; prin urmare prezidentul enunţă de nou, că discuţia generală e încheiată. Pentru şedinţa proximă se pune la ordinea zilei rostirea vorbirilor finale din partea deputaţilor cari au prezentat moţiuni.

Urmează interpelările. Deputatul *Petö Sándor* interpelează în chestia societăţilor ţărăneşti din comitatul Bechişiu, desfiinţate de ministrul de interne, iar deputatul naţionalist *Polit* în chestia macedoneană. Primministrul Wekerle î-i răspunde imediat. *Polit* nu primeşte răspunsul, dieta însă da. *Dr. Aurel Vlad* cere amânarea interpelaţiilor sale, după ce timpul e înaintat. Se admite, şi la orele 2 şi jumătate şedinţa se ridică.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral din tract. Hunedoara.

— 27 Martie v.

La primul loc din nr. 13 a. c. al preţuitului nostru ziar „Tel. Rom.“ s'au arătat într'un mod cât se poate de plausibil principiile şi normele mareţe, prin cari se pune în mişcare biserica noastră naţională autonomă, ca un întreg sublim şi impunător. S'a arătat, cum în acest mechanism mişcarea şi acţiunea corporaţiunei inferioare este materialul de prelucrare în mod tot mai desăvârşit a corporaţiunilor următoare superioare. Din toate unghiurile să obsearvă această mişcare şi acţiune a bisericei noastre celei vii, a clerului şi poporului nostru drept credincios. Din toate colţurile au grăbit şi grăbesc cei buni a prelucra aluatul sau materialul preparat de parohii, în protopresbiterate, ca foruri de instanţă mai superioară, pentruca astfel pe „Dumineca Tomei“ să mai poată trece odată prin o amănunţită cernere de către suprema corporaţiune a arhidiecesei noastre — de către sinodul arhidiecesan. Semnele de mişcare constituţională le-a arătat şi tinărul nostru tract al Hunedoarei.

La 27 Martie v. s'a ţinut sinodul protopresbiteral ordinar în biserica noastră din Hunedoara. S'a celebrat sfânta liturgie, s'a implorat darul şi ajutorul Celui Preaînalt, iar în urmă amăsurat ordinei de zi numai decât se întruneşte comitetul şi epitropia protopresbiterală în şedinţă ordinară, spre censurarea raţiociniului şi budgetului protopresbiteral. Terminate acestea prez. sinodului, protopresbiterul *Avram P. Păcurariu*, rosteşte o vorbire bine simţită, în care cu o pătrunzătoare înduioşare provoacă interesul tuturor fiilor tractului şi îndeosebi a factorilor competenţi şi chemaţi, rugându-i a să posta şi veghea fiecare la locul său, întru apărarea cetăţuielor noastre scumpe — biserica şi şcoala — cari ne-au adăpostit sub scutul lor prin valurile viforoase ale veacurilor. „Indeosebi şcoala noastră — zice bărbatul încăruntit în serviciul bisericei, — este ameninţată . . . Din două părţi să văd ridicându-se nori nimicitori asupra orisontului acestei şcoale, unul vine din parte neatârnătoare de noi, iar altul şi poate cel mai periculos este ridicat din sinul nostru propriu sub forma crasului indiferentism, manifestat din partea poporului faţă de şcoală. Urmarea acestora înseamnă nu prea îndepărtata perdere totală a şcoalei noastre. Apoi după perderea şcoalei se va încerca spargerea coperişului celeilalte cetăţi salvatoare — a bisericei . . .“ Cum am spus, prin o vorbire de un instructiv şi pătrunzător conţinut, deschide şedinţa sinodului la orele 10 a. m.

Se constată presenţa a 7 membrii preoţeşti, deci afară de unul bolnav toţi presenţi şi a 7 membrii mireni . . . 9 absenţi, de sine înţeles fără scusă! Să proclamă ca notar preotul Constantin Dancilă, iar bărbaţi de încredere, membrii Petru Şinca şi Dr. George Dubleş. Notarul ceteşte „Raportul general“, o icoană fidelă a stării faptice a tractului, care ne arată de o parte progresele îmbucurătoare crescânde din an în an, îndeosebi la ramurile referitoare la cele bisericeşti, dar nu tăinueşte nici multele neajunsuri în cele şcolare şi epitropeşti, cari deşi arată şi ele progrese însemnate faţă de trecut, totuşi lasă încă multe de îndreptat. La acest „raport“ vorbeşte în general Dr. George Dubleş. Ia act cu plăcere de unele progrese arătate, dar este îngrijat de multele neajunsuri înşirate. Dă expresie temerei, că aceste din urmă nici n'ar fi expuse în raport în toată nuditatea lor. Cere a se expune în raport şi mijloacele şi indigitările de *îndreptare* a relelor din partea com. protopresbiteral. Dupăce prezidentul declară, că conţinutul raportului este purul adevăr a stării faptice a tractului, nu s'a exagerat nimica întru arătarea unor progrese, nici nu s'a tăinuit nimica la afacerile, cari asteaptă grabnică îndreptare, raportul se primeşte în general ca basă pentru desbaterea în special.

La cele bisericeşti ia cuvântul preotul George Rain, şi afirmă că, în urma cifrelor indicate în raport la rubrica concubinatelor, întru stârpirea acelora nu se lucrează aproape nimic din partea celor chemaţi. Ba ce e mai mult este un lucru foarte ciudat şi neexplicabil, că tocmai de când se alarmează din toate părţile competente necezitatea acţiunilor de stârpire a acestui rău devenit general, el prinde rădăcini şi se lăţeşte în mod înspăimântător chiar şi prin comunele în cari până acum nici de pomenirea concubinatatului nu s'a auzit. Cere ca sinodul să hotărască, ca preoţii să lucre în mod comun, asociindu-se în contra răului.

La afacerile şcolare, cari peste tot arată un foarte trist tablou, vorbesc dnii Nicolae Macrea, Constantin Dima şi mai mulţi. Se simte necezitatea îmbunătăţirei afacerilor şcolare prin chemarea la muncă serioasă a tuturor forţelor şi factorilor. Comisia exmisă de sinodul trecut se îndatorează a face excursiuni prin parohiile ameninţate şi periclitate, pentru a ridica interesul şi simţul de jertfire a credincioşilor faţă de ce avem mai scump, faţă de şcoală şi biserică. In acţiune comună cu preoţii întruniţi din parohiile învecinate să nisuiască întru ameliorarea tuturor chestiunilor noastre şcolare-bisericeşti.

Partea afacerilor epitropeşti — după raportul general — de asemenea reclamă mai mult zel şi interes din partea tuturor factorilor competenţi. Socotelile se încheie în multe privinţe cu deficite. După ce mai mulţi membri vorbesc la chestie, pr. George Rain îşi reînoeşte propunerea făcută în primul sinod protop. al acestui tract (1902), în înţelesul căreia să se pună basă unui fond protopresbiteral neatacabil. Fiind acum propunerea acceptată din partea sinodului să decide: fiecare preot este obligat a contribuì la augmentarea acelui fond cu o sumă fundamentală de 5 coroane şi cu o sumă anuală de 2 cor., iar membrii sinodului protopresbiteral cu o contribuţie anuală dela o coroană în sus cu cât vor voì şi puteà.

Raţiociniul şi budgetul protopresbiteratului, prezentate din partea epitropiei, sinodul le primeşte, şi votează conducătorilor acelora absolutoriul obicinuit.

Referitor la înalta provocare a Prea Veneratului Consistor cu privire la noua arondare a cercurilor electorale biser., — sinodul aproabă proiectul stabilit, conform caruia tractul nostru întreg dimpreună cu al Devei să formeze un cerc electoral.

La chestia clasificărei parohiilor, s'au declarat Hunedoara şi Ghelariul de cl. I., două parohii de cl. II. ear celelalte toate de cl. III.

Timp de $4^1/_2$ ore a ţinut sinodul, semn, că zelul şi interesul faţă de ce ne este scump — nu lipsesce. Ni-se părea că am isprăvit cu toate... când prezidentul, amăsurat, ordinei de zi, întreabă de eventuale propuneri... E tăcere şi linişte adâncă în casa lui Dumnezeu... un moment nu să aude nimic din partea nimărui. Dar pare că am simţi ore-cum clătinânduse ţărâna sub picioarele noastre... pare că simţim undulaţiunile unei voci tainice ce pătrunde până la urechia sufletului nostru... şi ne şopteşte: „deşteptaţivă!“... Da, oasele scumpe cari zac în faţa bisericei, pare că se mişcă; duhul lui Nicolau Huţoviciu, protopopul Hunedoarei şi vicariul general al eparhiei de odinioară a Ardealului, care în cele mai negre zile a ţinut în mână frânele conducerii bisericii noastre, pare că ne îndeamnă să privim spre norii grei şi înfricoşaţi, cari se ridică pe orizontul scumpei noastre şcoale.. şi ne strigă: apăraţi şcoala, ca să nu recădeţi la starea deplorabilă de pe vremile mele!.. Şoapta tainică şi misterioasă e înţăleasă!.. Deputatul Dr. George Dubleşiu, în mijlocul unei linişte sărbătoreşti arată marele pericol, ce să prepară şcoalei noastre prin proiectul dlui ministru *Apponyi*, şi propune, iar sinodul cu unanimitate primeşte următoarea

Hotărâre:

Sinodul protopresbiteral al tractului Hunedoara, având în vedere, că constituţia acestui stat garantează egala indreptăţire a tuturor naţionalităţilor. Considerând, că naţionalitatea română are drepturi istorice incontestabile în acest stat, — drepturi sancţionate — în ceeace priveşte şcoalele, — prin articolele IX, XXXVIII, XLIV din legea 1868. Considerând că autonomia bisericei şi şcoalei confesionale române e asigurată în mod nealterabil: *condamnă cu toată energia tendinţa de maghiarizare a şcoalelor româneşti*, ce în mod evident să urmereşte prin proiectul ministrului *Apponyi*, şi protestează contra acestui proiect de lege, care tinde la o asigurare ilegală şi neadmisibilă a supremaţiei maghiare în dauna aşezămintelor noastre bisericeşti şi şcolare, care ameninţă cu nimicire *limba românească* în desvoltarea liberă şi firească a culturii noastre naţionale. Sinodul protopresbiteral al tractului Hunedoara totodată aderează cu plăcere şi cu cea mai bună credinţă la ţinuta bravă a *archiereilor* şi în deosebi apreciază stăruinţa bunului şi înţeleptului său cap bisericesc a Metropolitului *Ioan Meţianu*, rugându-l cu supunere, să folosească toate mijloacele posibile legale, pentru inlăturarea atacurilor primejdioase, cu care ministrul de culte prin proiectul său referitor la reformarea şcoalelor, intenţionează stirbirea autonomiei noastre bisericeşti, eschiderea limbei române din şcoalele comunale şi desfiinţarea şcoalelor noastre confesionale şi naţionale româneşti. Prezidentul să autorisează şi indrumă, ca să prezinte această moţiune I. P. S. Sale Dlui Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu.*

Fiind exhauriată ordinea de zi, prezidentul ridică şedinţa la 3 ore p. m. prin cuvinte de mulţămită la adresa prezenţilor, cari au arătat atâta zel faţă de chestiunile noastre bisericeşti şi şcolare.

Iată icoana unui tract, după o viaţă de 5 ani! *G. R.*

Vorbirea deputatului V. Goldiş

rostită în şedinţa din 5 Aprilie a dietei ungare.

(Urmare).

Nu este aceasta numai părerea mea, că statul nu este dator a se amesteca în chestia educaţiei în aşa măsură, cum se amestecă acum în Ungaria şi că nu este mai ales dator a lua cu totul în sarcina sa chestia educaţiei; ci părerea aceasta este totodată şi a celor mai distinşi pedagogi. Imi voi lua libertatea să citesc numai părerea unuia, alui Ziller.

Acei, cari se ocupă cu pedagogia, vor şti, că Ziller este unul dintre întemeietorii pedagogiei. El a zis, că acolo, unde e de lipsă, statul e dator a organiza şcoala; dar numai în mod complector. Dacă s'a făcut aceasta, retragă-se şi să lase chestia în grija autonomiilor.

Instrucţia va putea înflori numai atunci, dacă statul va renunţa la dreptul abstract, pe temeiul căruia conzidera până aci instrucţia drept o parte întregitoare a guvernamentului de stat.

Aşa dar şi marii magistri ai pedagogiei sunt de părerea, că învăţământul poporal se face mai bine aşa, dacă se face din partea societăţii, şi mai ales din partea confesiunilor, şi că statul nu este îndreptăţit a şi-l însuşi exclusiv numai sieşi. In privinţa aceasta m'aşi fi împăcat în câtva cu acea mărturisire, că guvernul de acum

---

tră, a răscumpărat păşunatul dela domnii de pământ, a pus pădurile pe numele bisericei, a cumpărat pădurea domnească şi birtul de'a comuna Sălişte din drumul ţerii şi dacă nu ar fi sosit „filoxera“ să le nimicească viile, ar sta în fruntea comunelor din comitatul Sibiiului. *Magul* are şcoală nouă, case parohiale, birt comunal, pădurile dela proprietarii unguri le-au cumpărat poporenii, au făcut un drum care leagă bine comunicaţia cu Săcelul — şi oamenii sunt în stare materială şi morală bunişoară, iar *Săcelul* a cumpărat pădurile dela oraşul *Sibiiu*, a cumpărat casele poştei, are şcoală bună cu învăţător harnic şi este pe calea cea mai bună de a înfiinţa fondul pentru zidirea bisericei şi sistemizarea unui post nou de învăţător.

Preoţii din aceste comune sunt cu cualificaţie bună, notarii Pop, Berghezan, Iliu, Cosma, Decei au fost bărbaţi cu pricepere şi au lăsat urme de activitate mănoasă, despre cel mai curând ales, viitorul va doveđì, dacă va ştì călca pe urmele înaintaşilor. La aceste stări a contribuit numai energia şi priceperea, dragostea de neam şi biserică a persoanei, care a înţeles glasul vremii şi de ce să-i ascund numele, este fostul notar cercual *Ioan Ivan*, cunoscut în cercul tinerilor de Tata Ivan care dupăce a pus piatra fundamentală la fericirea şi buna starea acestor comune, cărora el le-a fost adevăratul mentor şi cârmuitor aproape 20 de ani şi le-a smuls din administraţia comitatului Albei-de-jos, a trecut ca notar în fruntaşa comună Guraraului acum 20 de ani, unde se află şi azi, pregătit a trece la pensie.

Mi-se va spune, că toate aceste se puteau face şi sub oblăduirea comitatului Albei de-jos. Cu toată hotărârea susţin, că comitatul Albei pe care îl cunosc atât de bine ca puţini alţii, nu tolerează să se dee din alodiu salar învăţătoresc, nu s'ar fi învoit ca să facă lucrurile multe şi bune, cari s'au făcut în comitatul Sibiiului, unde sarcinile publice încă nu sunt ca la Alba-de-jos. La aceste se adauge, că pretorii cercului Sălişte, trei, câţi au ocupat această înaltă slujbă, fiind Români şi încă buni Români, au spriginit şi iniţiat înşişi pornirile spre bine şi spre lucruri folositoare obştei, pe când cei din Cunţa şi dacă ar fi voit, nu ar fi putut, căci după alt recept să cârmueşte poporul acolo şi după altul — aici.

N. Ivan
ases. consistor.

şi mai ales dl ministru al cultelor nu este adictul statificărei exclusive, ci află că e bine, corect şi salutar, ca să se menţină dreptul confesiunilor de a înfiinţa şi susţinea şcoli. Dar dacă vom lua în seamă, că acest proiect întru cât e congruent cu principiile arătate mai nainte, eu din parte-mi aflu, că nu numai că proiectul nu este congruent cu acele principii, ci stă în contrazicere directă cu acelea. Mai nainte de toate proiectul e jignitor pentru confesiuni, fiindcă la redactarea proiectului confesiunile nu au fost ascultate. Nu vreau să zic că ar fi datoria legislaţiunei de a-i asculta pe toţi aceia, cu privire la cari vrea să creeze legi.

Recunosc suveranitatea legislaţiunei; dar aşa cuget, că ar trebui să se facă totuşi aceea, ce e cuminte şi ce se cuvine. Când e vorba despre legea de presă se ascultă, de obicei, părerea domnilor ziarişti. Când e vorba despre o lege a industriilor se adună măcelarii şi ceilalţi domni industriaşi şi li se ascultă părerea. Şi se ascultă şi părerea camerelor industriale. Cât pentru advocaţi se ascultă părerea camerelor advocaţiale. Aşa cred, că atunci, când e vorba de un lucru atât de mare, când e vorba ca să se facă o ştirbire autonomiei de veacuri, garantate prin legi, a confesiunilor, — ar fi fost de cuviinţă a se asculta şi confesiunile.

Molnár Jenő: Când e vorba de învăţători, atunci să-i ascultăm pe preoţi?

V. Goldiş: Şi învăţătorii aparţin confesiunilor. Prin aceasta însă, guvernul nu s'ar fi obligat a accepta proiectul confesiunilor. Procedându-se astfel, s'ar fi înlăturat cel puţin o săgeată veninoasă, pe care confesiunile cu drept cuvânt o simţesc în corpul lor în urmarea îngrijorării lor faţă de acest proiect. (Mişcare în stânga). Atunci nu s'ar putea zice, că legea aceasta s'a făcut „de nobis, sine nobis“. Nici nu pot pricepe, ce interes a cerut, ca în cazul de faţă să se procedeze altfel, decât cum era la loc să se proceadă. Acum câteva zile am cetit (Voci: Să auzim! Să auzim!) că dl ministru de justiţie a convocat o anchetă a ziariştilor, ca să le ceară avizul cu privire la o eventuală revizuire a legii de presă. Eu îi atribuesc importanţă mare presei — sunt şi eu ziarist — şi am o deosebită stimă faţă de presă; dar aşa cred, că şi confesiunile sunt vrednice ca să fie stimate şi considerate — şi atunci, când e vorba despre ele, ar fi lucru cuviincios, ca să se asculte şi părerea lor. Adevărat, că mai nainte de ce s'ar fi prezentat proiectul lui Berzeviczy, confesiunile au fost ascultate, deşi nu în med oficios, ceeace noi am excepţionat, ci dl ministru a chemat pe câţiva, după bunul său plac, şi cu aceştia a vorbit despre treburile naţionalităţilor.

E foarte firesc lucru, că dl ministru a căutat să se concheme tot astfel de persoane la anchetă, cari aveau fericirea de a se bucura de simpatiile dlui ministru. Procedura aceasta, după a mea părere nu este corectă, pentrucă dacă vreau să cunosc — din oficiu — părerea confesiunilor, atunci trebue să-i ascult pe factorii competenţi ai confesiunilor. (Mişcare în stânga. Voci între naţionalişti: Să auzim! Să auzim!) Eu cred, că nu va contesta nimeni, că au toată dreptatea confesiunile, când se simţesc jignite. Faptul e, că au fost jignite confesiunile atunci, când nu au fost ascultate în chestia unui proiect de lege, care le privia de aproape; fiindcă se poate, că prin aceasta s'ar fi înfundat calea agitaţiunilor pe această chestie şi dl ministru ar fi putut să facă ici-colo atari schimbări în proiect, cari, poate ar fi mulţumit pe o parte mare a naţionalităţilor.

Motivul, că proiectul acesta de lege ar fi din cale afară urgent, nu ajunge pentru a motiva negligenţa aceasta. Recunosc şi eu urgenţa proiectului acestuia în acea privinţă, ce e cu adevărat de dorit, ca învăţătorii să ajungă cât mai de grabă la o plată mai bună; dar nu înţeleg cum pretinsa urgenţă a acestui proiect s'ar potrivi cu acea dispoziţie a proiectului, că legea odată creată, le va obliga pe confesiuni numai după trei ani. Dacă putem să le lăsăm confesiunilor, timp de trei ani, pentru a se aranja în vederea acestei legi, atunci mai puteam să adăogăm încă două luni, pentru a li se de prilej confesiunilor ca să se pronunţe. (Mişcare în stânga).

Prezidentul: Linişte!

Vasile Goldiş: Adevărat, că proiectul de lege, în sine, este urgent, fiindcă o vorba despre îmbunătăţirea plăţilor oamenilor săraci; dar această urgenţă nu se poate concorda cu acea enunciaţie cuprinsă în proiect, că legea va întra în vigoare numai cu trei ani mai târziu; fiindcă numai atunci vor trebui confesiunile să se declare, dacă primesc ori nu condiţiile acestea.

Cel mai mare defect al proiectului acestuia este, că nu e sincer. (Voci pe băncile naţionalităţilor: Să auzim! Să auzim!) Proiectul acesta de lege recunoaşte confesiunilor dreptul de a ridica şcoli, recunoaste autonomia confesiunilor, dar în practică face tocmai contrarul, şi anume, ştirbeşte, în multe cazuri nimiceşte drepturile autonomice ale confesiunilor. Şi sub ce pretext? Proiectul acesta de lege pune teza aşa: le dau confesiunilor ajutor de stat, dar în proporţie cu ajutorul dat, voi ştirbi drepturile autonomice ale confesiunilor. Aşa dar ajutorul nu este decât un pretext pentru amestec şi în sufletul prea multora încolţeşte bănuiala, că proiectul acesta de lege a fost adus aici nu atât în interesul învăţătorilor — cât mai vârtos pentru a se afla pretextul, ca să se ştirbească drepturile autonomice ale confesiunilor.

Voi dovedí, că principiul pe care se basează proiectul de lege este cu totul fals, pentrucă ajutorul de stat nu este permis, ca să servească spre ştirbirea drepturilor confesiunilor. Dacă recunosc, că din punct de vedere al intereselor ţării a fost bine, ca să aibă confesiunile autonomie, de aici nu poate să urmeze numai decât, că atunci, când confesiunile sunt ajutate de stat, autonomia lor nu ar mai fi de folos. Eu voi dovedì, că legile noastre dispun altfel, dispun tocmai contrarul. Ajutorul de stat nu e pentru stirbirea autonomiei confesionale, ci dimpotrivă, pentru întărirea aceleia. Acesta este înţelesul articolului de lege XX din 1848. Poftiţi şi cetiţi cu atenţiune şi veţi aflà, că în articolul acesta de lege se unesc două principii. Două principii, cari se exchid imprumutat — puse amândouă în aceeaşi lege — aceasta ar fi o absurditate! Anume: a zice odată, că recunosc drepturile autonomice ale confesiunilor, recunosc şi aceea, că statul este dator a ajutà confesiunile şi a zice iarăş, că pe cât le voi ajutà, pe atâta le voi ştirbì drepturile — aceasta e o absurditate. (Contraziceri în stânga). Căci doară atunci am procedà tocmai aşa, ca bunăoară, decă mi ar cădeà în mâni un om, aşa ca să am putere asupra vieţii lui şi i-aş zice: Prietine! Nu am săţi fac nici un rău. Viaţa ta îmi este scumpă şi sfântă. Nu ţi-o voi luà deci. Dar nu îţi voi da de mâncare. Ci ca să te încredinţezi ce inimă bună am, îţi voiu da şi ţie de mâncare, dacă vrei. Dar pentru un blid de mâncare îţi voi tăià o mână. Pentru al doilea blid de mâncare îţi voi tăia cealaltă mână Iar după ce te vei fi săturat de tot, îţi voi lua viaţa.

Markos Gyula: Aceasta este o cinică ştrengărie valahă! (Zgomot.)

Prez: Pe dl deputat Markos îl chem la ordine.

V. Goldiş: Principiul acesta se contrazice, absolut, cu legile de până aici. Am amintit despre Art. de lege XX din 1848. Ca să dovedesc cât de multă dreptate am, voi cetì aceea parte a statutului organic al bisericei gr. ort. române, care se referă la chestiunea aceasta. Acest statut organic se întemeiază pe articolul de lege XXXVI din 1868, Maiestatea Sa la sancţionat, dupăce a fost contrasignat din partea ministrului; are deci putere de lege. In statutul acesta, On. Cameră, la punctul 8 al părţii generale se zice: (citeşte). „Părţile constitutive amintite ale metropoliei se vor îngrijì din bună vreme de acele mijloace morale şi materiale, cari sunt de lipsă pentru ajungerea scopurilor bisericeşti, şcolare şi fundaţionale şi întrucât prin colectele, cari se vor face în lăuntru şi în afară de metropolie nu se vor puteà acoperì spesele necesare, se vor adresà statului, cerând ajutor.“

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad au mai întrat la cassa arhidiecezanu 100 cor. dela institutul de credit „Parsimonia“ din Bran şi 300 cor. dela „Zlăgoeana“ din Zlatna. Apoi dela comuna bisericească *Cârna*, protopresbiteratul Alba-Iulia, suma de 82 cor. 81 fil. dela comuna bisericească *Cuşma* 10 coroane, dela comuna *Tălmăcel* 46 cor., dela comuna *Lovnic* 7 cor. 20 fil. şi dela comuna *Rusciori* 4 cor. 60 fil.

*

Adunarea din Beiuş. După ştirile sosite din Beiuş, adunarea naţională convocată pe 14 Aprilie a fost disolvată cu forţa de către solgăbirăul Markovits. Jandarmii au făcut uz de arme. Românul Vasile Sala din Drăgoneşti a fost rănit de moarte. Mulţi inteligenţi au fost deţinuţi.

*

Reuniunea din Sibiiu pentru ajutorarea robilor îşi ţine adunarea generală a anului curent în 28 Aprilie n. Dumineacă, la orele zece şi jumătate din zi, în cancelaria advocaţială a secretariului reuniunii, *Dr. Daniel Heinrich*, Piaţa mare, Nr. 18.

*

Parastas. Pentru fericita odihnă a regretatului Iosif *Enescu*, fost [illegible] în Sibiiu, suburbiul inferior, s'a celebrat Dumineacă în 14 l. c. parastas solemn. Au servit asesorul consistorial Mateiu *Voilean* şi presbiterul Ioan B. *Boiu*. Din partea familiei defunctului erau prezenţi: Preacuvioşia Sa dl arhimandrit, vicar arhiep. Dr. Ilarion *Puşcariu* ca unchiu, jalnica soţie *Virgilia* născ. *Tipeiu*, fratele Iuliu *Enescu*, protopresbiterul S. *Medean* din Sebeş şi dl *Frateş* (Bucureşti), precum şi mai mulţi amici ai răposatului. Terminat parastasul, s'a făcut procesiune la cimiter, unde s'a sfinţit piatra de granit aşezată pe mormânt. In veci pomenirea lui!

*

Anunţ. „*Frăţia*“, institut de credit şi economii, societate pe acţii cu sediul Agnita—Szentágota, comitatul Târnava-mare, şi-a început activitatea. Localul institutului se află în strada principală în casele tractului protopopesc Agnita, vecine cu judecătoria regească şi cartea funduară. In numele direcţiunii: *I. Muntean*, protopresbiter.

*

† Remus Barbu, proprietar în Cricău, după grele suferinţe a trecut la cele eterne Dumineacă în 14 Aprilie 1907 în etate de 28 ani. Astructarea rămăşiţelor pământeşti s'a făcut Marţi în 16 Aprilie n. 1907 d. a. la 2 ore în cimiteriul gr. cat. din Cricău. Fiei ţărâna uşoară!

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit sodalul măsar Mihail Turean şi soţia sa Eugenia n. Apolzan, 1 cor. şi Dr. Toma Ienciu, advocat în Pui, 1 cor.

*

Pentru fundaţiunea „Iosif Enescu“, în loc de cunună pe mormântul regretatului meu soţ, d-na văd Eugenia Paraschiv, din Sebeşul-săsesc, a donat suma de 20 cor, pentru care îi exprim pe calea aceasta sinceră mulţămită. *Virgilia Enescu*

*

Câte ziare se publică în Europa? După o statistică făcută de ziarul „*Verkehr's Zeitung*“, ziarele publicate în Europa sunt în număr de aproape 20 de mii. Germania ocupă primul loc cu 5500 ziare, dintre cari 800 zilnice. Apoi urmează Anglia, Francia şi Italia.

*

Foametea din China ia proporţii îngrozitoare. După ştirile sosite din Sanghai, numărul celor lipsiţi e de 19 milioane, dintre aceştia cam la 3 milioane să luptă cu moartea în urma foamei. Zilnic mor cu miile. Părinţii îşi vând copiii pentru alimente. Viceregele a exprimat mulţămită statelor străine pentru trimiterea de ajutoare, cari însă nu sunt suficiente pentru atâta putere de om.

*

Mulţămită. Subscrisul preot în numele comitetului şi sinodului parohial gr. ort. din *Bobâlna*, îmi ţin de plăcută datorinţă a aduce şi pe această cale cele mai călduroase mulţămite domnului deputat *Dr. Aurel Vlad* şi st. domn *Iancu Ioniţă*, pentru donaţiunea de una mie (1000) coroane, făcută în favorul bis. noastre gr. ort. din Bobâlna, întru amintirea sufletului reposatei soacre şi mame *Ana Adamovici*. Rog pe bunul Dzeu, ca această faptă deamnă de urmat, să le-o răsplătească prin darul său bogat, însutit, iar nobilul suflet al răposatei, să petreacă în locaşurile Domnului, unde nu este durere, nici întristare, nici suspinare, ci viaţă fără de sfârşit. Bobâlna, 14 Aprilie 1907. *Petru Lula*, preot gr. ort.

*

Emigrarea. Numărul celor emigraţi în luna Februarie din Ungaria să urcă, după statistica publicată mai zilele trecute, la 20.474 suflete, dintre aceştia 18·672 au emigrat la America.

*

Nenorocire pe Dunăre. In apropierea Neoplantei a fost apucată o plută, care venea pe Dunăre, de vifor şi răsturnată. Zadarnică a fost toată silinţa oamenilor, de a mâna pluta la ţărm. Unul dintre plutaşi a murit în valuri, ceilalţi s'au mântuit.

*

Un parc în valoare de 10 milioane fanci a dăruit miliardarul Rochefeller oraşului Cleveland. Acest parc, care are o întindere de 6000 de hectare, şi e bogat în livezi frumoase şi dumbrăvi, a fost destinat ca parc public. Marinimosul american a pus însă condiţiune oraşului, ca în parc nimeni să nu fumeze şi beuturi alcoolice să nu se consume în el

*

Spital de copii. Cernăuţi. In 1908 se împlinesc 500 de ani de când capitala ţărişoarei Bucovina, Cernăuţul, a fost ridicat la rangul de oraş. Din incidentul acesta se va sărba un iubileu. Casa de economie din Cernăuţi a dăruit 200.000 coroane pentru zidirea unui spital de copii în anul iubilar.

*

Prezident de reichsrath doctor în medicină. Contele *Vetter von der Lilie*, care fusese în sesiunea trecută prezidentul reichsrathului austriac, a depus în săptămâna trecută la facultatea de medicină din Viena examenul special pentru morburi interne, cu un succes strălucit. Contele, care acum e de 51 ani, se ocupă cu medicina din plăcere ştienţifică.

Cărţi şi reviste.

Vatra şcolară, revistă pedagogică Nr. 4 cuprinde: Dr. Petru Şpan: Vatra părintească în învăţământul educativ. Dr I. Lupaş: Tendinţe anticulturale. C. Popa: Lecţiune practică din limba română. Regulament pentru examenul de cualificaţiune învăţ. la institutele ped. gr.-or. române. Dări de seamă. Informaţiuni. Abonament: pe an 6 cor. în patrie, 8 cor. în străinătate. Administraţia: Sibiiu, Strada Măcelarilor Nr. 30.

*

Şcoala şi Biserica sub direcţia dlui Dumitru Stănescu. Anul al X-lea Nr. 3 are următoriul cuprins: Dumitru Stănescu: Anarhia; Un răspuns; Viaţa religioasă. Preotul V. Enăcean: Anecdotă. D. S. Taina pocăinţei. Nicolae M. Căciulă: Cu privire la năcazurile noastre. At. I. Dimitriu: Meditaţiune. Subprot. Clincean: Conferinţă Documente. Explicaţia gravurilor. Maxime şi cugetări. Informaţiuni. Redacţia şi administr: Bucureşti, Calea Rahovei Nr. 40.

*

„Luceafărul“ nr. 7 a apărut cu următorul sumar: O. Goga: Rugăciune (poesie). I. Agârbiceanu: Domnişoara Linuţa (novelă). G. Murnu: Monumente antice din Roma: Coloseul, jocurile, gladiatorii şi lupta cu fiarele, soartea din trecut şi starea de faţă a Coloseului. I. D. Soricu: Un dor de viaţa toată (poesie). Dinu Rămură: Cântec (poesie). G. Em. Georgalş: Coana Zinca Dăscăliţa. I. Borcia: Ifigenia în Taurida de Goethe (actul III. sc. I.) Liliac: Legendă de Hago Salus. Oct. Goga: Zile rele (poesie). Cronica: Ortografia Academiei române, Adunările noastre, Tulburările din România, Neamul acăţătoarelor, De ale noastre. Revista politică şi literară, Ornamentica română şi Incercări. Ilustraţiuni: Coloseul reconstruit: Lupta cu fiarăle şi Coloseul văzut din laturea sud-ost.

*

Salomea, dramă de *Oskar Wilde*, a apărut în „*Biblioteca pentru toţi*“ din Bucureşti, Nr. 231, în traducerea poetului şi artistului Z. Bârsan. Această dramă este una din cele mai artistice creaţiuni ale spiritului modern. Dintr'un cunoscut subiect biblic, Wilde a reuşit să închege o dramă zguduitoare, care trece astăzi, cucerind, peste toate scenele europene, în entuziastele aclamaţiuni ale criticilor. Traducerea e făcută într.o limbă românească aleasă, aşa că broşura asta poate satisface cele mai rafinate gusturi literare de la noi. Preţul minimal de 30 bani o face accesibilă ori şi cui. De vânzare la toate librăriile şi la editorul *Leon Alcalay*. — Bucureşti.

Poşta redacţiei.

Dlui I. G. înv. Dacă e luată hotărârea cu unanimitate, *nu trebue* să mai treacă prin sinodul parohial.

Nr. 110/1907 [93] 1—3

Concurs

Conform ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 13 Martie, Nr. 2636 şi din 20 Martie a. c. Nr. 730 Bis., pentru întregirea parohiilor de cl. III, Hăşdeu cu filiile Dobâca, şi Goleş, şi Socet cu filiile Poiana-Rechitele şi Runcul-mare, protopresbiteratul Hunedoarei, se excrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de paroh, sunt venitele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi, să-şi aştearnă cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, până la terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral având a se prezenta în terminul regulamentar, la biserică, pentru a cânta, [illegible] celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral al Hunedoarei, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Hunedoara, la 30 [illegible] 1907.

Avram P[illegible]
protopresbiter

[92] 1—1

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească Roşia, protopresbiteratul Sibiiului, dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice zidirea caselor parohiale.

Licitaţiunea se va ţinea Duminecă, în 15 Aprilie st. v. (28 Aprilie st. n.) 1907, la 2 ore p. m. în edificiul şcoalei ortodoxe confesionale din Roşia.

Preţul strigării este 5622 cor. 32 fileri.

Licitanţii au a depune vadiu 10% dela suma de mai sus în bani gata sau în hârtie de valoare.

Planul şi preliminarul de spese revăzute şi aprobate de Preavenerabilul Consistor se pot vedea oricând până la ziua licitării la subsemnatul oficiu parohial unde doritorii pot primi deslușirile cele mai amănunţite referitor la această întreprindere.

Roşia, la 2/16 Aprilie 1907.

Oficiul parohial gr. or.

Constantin Moldovan m. p.
paroh-prezident.

Simion Coman m. p
notar.

Un funcţionar

dispunând de câteva ore libere peste zi, e aplicat a propune: **Contabilitatea duplă de bancă sau comerciu prin corespondenţe** (scrisori). Condiţiuni favorabile. A se adresa la redacţiunea acestui ziar, eventual postrestant sub: „Contabilitate“ Sibiiu. [91] 3—3

Biblioteca
„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr. 1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„ — 24
„ 3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„ — ·24
„ 4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„ — ·80
„ 5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„ 1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„ 7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„ —·—
„ 8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„ 9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„ 10	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„ —·—
„ 11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„ 12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp . . .	„ —·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18

Sfânta
Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit

Ioan Meţianu.

Se află de vânzare în Librăria arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1. Nelegată cu . . . . K 15·—
2. In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii . . . „ 25·—
3. In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, [illegible] cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părţile [illegible] aurită, cu două copcii tari de metal aurite . . . [illegible]
4. Legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:
   - a) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc . . „ 100·—
   - b) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 125 —
   - c) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 140·—

Administraţia
Tipografiei arhidiecezane.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.- *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis se se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[11 4

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 13—

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu se pot procură următoarele cărţi mai nou apărute:

Aslan Elg.: Fiica lui Radu cel frumos, 2·50 c.
Agârbiceanu Ioan: De'a ţară, 1·50 cor.
Bârsan Z.: Ramuri, 1·50 cor.
Brătescu-Voineşti I.: Nuvele şi schiţe, 1·50 c.
Beldiceanu N. N.: Chipuri dela mahala, 1·50 c.
Boureanul E.: Povestiri din copilărie, 1·50 c.
Carmen Sylva: Valuri alinate, traducere de G. Coşbuc, 1 50 cor.
— Pe Dunăre, 1 cor.
— In luncă, 1 cor.
Coşbuc G.: Költemények, forditotta Reva, 1·50 cor.
Cunţan Maria: Poezii, 1·25 cor.
Chendi Ilarie: Foiletoane, 2 50 cor.
— Preludii, ediţia II, 2·50 cor.
— Fragmente, 2·50 cor.
Delatismana Cornelia Ioana: 100 basme şi istorioare pentru copii, 2 50 cor.
Gâdei: Ruşii şi ţărănimea românească, partea I—III à 30 fileri.
Emilgar-Gârleanu Em.: Bătrânii, schiţe din viaţa boerilor moldoveni, 1·50 cor.
Farago Elena (Fatma): Versuri, 1·50 cor.
Flammarion C.: Tainele cerului, traducere de H. G. Lecca, 1·50 cor.
Gorun Ion: Taina a şasa, 1·50 cor.
Genlis dna de: Povestiri morale pentru tinerime, 1·50 cor.
Grigorowitza Em.: Chipuri şi graiuri din Bucovina, 2·50 cor.
Hodoş Constanţa: Frumos! nuvele, 1·50 cor.
[illegible]
Iorga N.: Istoria Românilor în chipuri şi icoane, trei volume à 2·50 cor.
— Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramurăşene 4 cor.
— Inscripţii din bisericile României 5 cor.
— Gânduri şi sfaturi ale unui om ca oricare altul, 1 50 cor
— Neamul românesc în Bucovina, 2 50 cor.
— Ştefan cel Mare şi Mihaiu Viteazul, ca întemeietori ai bisericii Românilor din Ardeal, 50 fil.
— Drumuri şi oraşe din România, 2·50 cor.
— Pe drumuri depărtate, note de călătorie, 1 50 cor.
— Cuvinte adevărate 2·50 cor.
— Lupta pentru limba românească, 1 cor.
— Sate şi mănăstiri din România, 2 50 cor.
— Neamul românesc în Ardeal şi ţara ungurească, 2 volume à 2·50 cor.
Iosif St. O.: Credinţe (poezii), 1·50 cor.
— Din zile mari, 2 cor.
Ion Manolache-Holda: Feţe, nuvele, 1 50 cor.
Jules Brun şi N. Papahagi: Moşneagul dela Munte, roman, 1·50 cor.
Livescu Florea Marin: Nu se cuvine, reguli practice de bunăcuviinţă între oameni, 1 50 cor.
Lecca Haralamb G.: Poezii, 1·50 cor.
Moruzi D. C. Ruşii şi Români cu o prefaţă, de N. Iorga 1·50 cor.
Nădejde Sofia: Robia banului, roman, 2 cor.
Pop Vasile: Domniţa Viorica, roman din viaţa de azi, 2 cor.
— Râs şi plâns, schiţe umoristice şi nuvele, 1·50 cor.
Popovici Aurel C.: Vorbe înţelepte, 1·50 cor.
Petra Petrescu N.: Ilie Marin, istorioară pentru tinerime, 1·50 cor.
Paul Augustin: Intre Someş şi Prut, schiţe, impresii, amintiri, 1·50 cor.
Rutenisarea Bucovinei şi cauzele desnaţionalizării poporului român, după date autentice, de Un Bucovinean, 3 50 cor.
Sadoveanu M.: Povestiri, ed. II, 1·50 cor.
— Şoimii, roman, 1·50 cor.
— Dureri înăbuşite, operă premiată de Academia română, 2 cor.
— Crâşma lui Moş-Precu, 2 cor.
— Povestiri din războiu, 2 cor.
— Floare-ofilită, roman, 2 cor.
— Amintirile Căprarului Gheorghiţă, 2 cor.
Sandu Aldea C.: Drum şi popas, note de drum şi schiţe, 1·25 cor.
— In urma plugului, 1·50 cor.
Scrob Carol: Rouă şi brumă (poezii), 1·50 c.
Slavici Ion: Din bătrâni, naraţiune istorică, 2 volume à 2·50 cor.
— Mara, roman 2·50 cor.
Teodoru A. Gh.: Din viaţa marinarului, nuvele 1 50 cor.
Vodă George: Moartea regelui Decebal, tragedie în cinci acte 3 cor.

Avis domnilor învăţători!

Dela Librăria arhidiecezană se pot procură **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu beţişoare sus şi jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu beţişoare **43 cor.,** plus porto 92 fileri.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Sibiiu, Sâmbătă 7/20 Aprilie 1907 Anul

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Maiestatea Sa la Praga.

Sibiiu, 19 Aprilie n.

Luni dimineaţa a plecat Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I cu tren special de curte şi cu suită aleasă la Praga, capitala Boemiei, unde conform programului stabilit de mai nainte, are să rămână două săptămâni.

E eveniment mare acesta pentru poporaţiunea de două limbi din Boemia, cehă şi germană, pe care Maiestatea Sa de mult nu o onorase cu o vizită atât de lungă ca cea de acum. De aceea, primirea Maiestăţii Sale, pretutindenea pe unde a trecut, a fost din cele mai entusiaste. Cu miile a eşit poporul la gări, cu fruntaşii săi împreună şi cu preoţimea în frunte, pentru a aduce ovaţiuni Maiestăţii Sale şi pentru a da expresiune bucuriei de care e stăpânit.

Primirea la gara din Praga a fost apoi frumoasă de nedescris. Tot ce are Boemia mai de frunte, ca avere şi inteligenţă, venise la Praga, pentru a fi de faţă la sosirea Domnitorului. Stradele pe cari avea să treacă M. Sa erau înţesate de lume încă de cu bună vreme, aşa, că circulaţia cu trăsurile era cu neputinţă. La gară iarăşi o mare de oameni. Pe peron se aflau dignitarii, onoratiorii, funcţionarii superiori şi clerul. Când s'a dat jos din tren Maiestatea Sa, văzduhul a răsunat de puternicile aclamări şi strigări de „*Slava*“ şi „*Hoch*“. Primarul oraşului Praga a rostit apoi o vorbire scurtă de bineventare, începută în limba *cehă* şi terminată în cea *germană*, iar M. Sa a răspuns tot aşa, întâiu în limba Cehilor, apoi în a Nemţilor, spunând între altele, că administrarea bună a afacerilor acestei *capitale* (Praga) reclamă cooperarea armonică a *tuturor* locuitorilor, şi exprimându-şi dorinţa, ca *popoarele cari locuesc acest regat ceh să respecteze drepturile altora, şi trăind în bună înţelegere, să păşască împreună spre un viitor mai fericit.*

A fost aceasta o alusiune la certele şi frământările din trecut ale Cehilor cu Germanii, cari par a se fi potolit. Toţi au înţeles cuvintele şi sfaturile părinteşti ale Monarhului şi au răspuns cu puternice „*Slava*“ şi „*Hoch*“. Şi acesta e momentul de importanţă pentru noi, pe care vrem să-l analizăm. In aceste puternice „*Slava*“ şi „*Hoch*“ se cuprinde mărturisirea, că cu adevărat, popoarele de diferite limbi, cari trăesc împreună în aceiaşi ţară, dacă se respectează între ele şi-şi respectează drepturile, pot să plutească împreună spre un viitor mai bun şi mai fericit Diferenţiarea naţională, separarea unui popor de celalalt, pentru a trăi pentru sine, în legea sa, cu limba sa, cu datinele sale, nu înseamnă deci slăbire; nu înseamnă desfacerea de către întregul din care face parte, ci chiar din contră, înseamnă *întărirea* întregului, pentrucă numai căile sunt diferite, scopul la care se intenţionează a se ajunge e acelaşi.

Fiecare îşi face numai drumul separat, merge pe căile sale, dar merge înainte, progresează în bunăstare şi cultură, spre binele întregului, spre fericirea ţării, spre mărirea patriei.

Mult le-a trebuit Cehilor din Boemia până au putut să convingă despre aceasta pe conlocuitorii lor de limbă germană, cari erau obicinuiţi să se conzidere numai pe ei de element decizător în stat, şi mult le-a trebuit şi Nemţilor din acea ţară până au înţeles, că neamul lor şi limba lor nu perde nimica prin faptul, că se ridică la rang egal şi cu drepturi egale şi poporul ceh, cu limba sa naţională cehă. Din contră, emulaţia nobilă care se va naşte între aceste două popoare din Boemia, pentru a eşi unul deasupra, în avere, cultură, moralitate, — va aduce cele mai bune roade pentru ţara întreagă. Prin urmare, concluzia e, că frământările naţionale sunt în detrimentul desvoltării unui stat, compus din mai multe popoare, iar nu toleranţa cea mai desăvârşită faţă de toate, nu deplina libertate naţională care le compete tuturor, după toate legile firii şi ale dumnezeirii. Oare la noi cât va mai trece până vor înţelege oamenii lucrul acesta?

Urmările greşelii. Am fost cei dintâi cari am *reprobat* purtarea dlui deputat *Dr. Alexandru Vaida-Voevod*, când cu cetirea poeziilor în dietă, fără însă a-i fi tras la îndoială buna credinţă şi buna intenţiune avută, de a dovedi un lucru, care era bine să'l cunoască părinţii patriei de limbă maghiară. Esperimentul însă nu a succes, şi urmările greşelii le simţim toţi. Din momentul însă în care dl *Vaida* şi-a recunoscut însuşi greşala şi a cerut scuze, i-ar dieta şi-a spus verdictul asupra faptei sale, chestia e tranşată şi nu mai are, credem noi, nime dreptul să o mai scormonească. Nici dintre noi, dar nici dintre contrarii politici ai dlui *Vaida*. Nu aprobăm deci de o parte felul cum a fost executat dl *Vaida* din partea unor domni din Cluj, (chiar şi dacă *în fond* ar fi avut dreptate) şi de altă parte nici intenţiunea ce o aveau Românii din Budapesta, de a aranja o întrunire de protestare în contra dlui *Vaida*. Astea sunt toate arme, cari vin întrebuinţate în contra noastră, a tuturora. De aceea, cu plăcere primim acum ştirea din Budapesta, că *s'a abandonat* ideia convocării unei întruniri de reprobare a Românilor de acolo, din motivul, că dl *Vaida* a făcut un lucru pe care şi aşa nu l-a aprobat nime dintre Români, şi nime nu s'a solidarizat cu dsa, nici partidul din care face parte, şi mai ales din motivul, că sentimentele patriotice şi sincere faţă de Maghiari ale Românilor din Budapesta sunt atât de cunoscute, încât „a le expune în mod demonstrativ, şi prin aceasta a scoate de nou pe plan o chestie odioasă, e cu totul de prisos, ba chiar *primejdios*“. Foarte adevărat. Să considerăm deci toţi de încheiat incidentul neplăcut, iar deputaţilor noştri să le dorim reculegere şi *precauţiune* în acţiunile lor viitoare. Greşeli de acestea să nu se mai facă!

Pentru câteva tesaure naţionale.

— *Cugetări în preajma conferenţelor* —

de Ioan Paicu, învăţător.

Invăţătorii, acesti sluji tari ai şcoalei gr. orientale române, se vor aduna în curând la sfat în toate cele şeptesprăzece centre ale arhidiecesei.

Zelul, ce arată învăţătorimea noastră de a se lumina şi clarifica împrumutat asupra principiilor pedagogice şi didactice, face ca conferenţele învăţătoreşti să fie cercetate de tot mai mulţi inteligenţi de ai nostri.

In fine ca un bun augur putem semnala şi faptul, că nici massa poporului nu e tocmai străină de aceste conveniri ale noastre; ceeace e o dovadă cumcă şi poporul începe a *aprecia* şi *dorì* chiar binefacerile educaţiunei.

Posibilitatea de a ne sfătuì prin conferenţe despre drumul cel greu şi spinos, dar totodată şi nobil, ce avem a face cu toţii în decursul unui an, ni-o dă „opera“ unui bărbat providenţial, de un mare talent şi energie, sancţionată de un puternic înţelept şi glorios domnitor . . . Operă la cari au colaborat şi alţi bărbaţi luminaţi ai neamului românesc, cari, întrucât mai sunt în viaţă, ocupă trepte şi ranguri distinse în biserica noastră.

Faţă de urzitorii mărcţului constituţionalism pus pe temeliile cele mai largi în biserica greco-orientală, ne-am arătat totdeauna şi cu ocasiunea tuturor întrunirilor noastre culturale şi naţionale un modest, dar pics semn de veneraţiune şi recunoştinţă, rugându-ne: „Pentru ceice sunt în stăpânire“, pentru ceice pătrunşi fiind de trista poesie ce caracterisează viaţa poporului românesc „sărac în ţeară săracă“, au făcut fundaţiuni şi în fine „pentru toţi şi pentru toate“. „Aur şi argint“ n'am avut ca să le putem ridica monumente, dupăcum ar fi meritat, dar făcut-am loc memoriei lor în casa sufletelor noastre.

Din o admiraţie sfântă deci pentru un patrimoniu străbun, înţelept şi ideal, s'au născut în ninţa neprihănită a poporului românesc un cult de adoraţiune şi o moştenire de virtuţi . . . „Cu scutul sau pe scut!“

FOIŞOARĂ.

Din trecutul şi obiceiurile poporului român.

De Constantin Oancea
paroh ort. rom.

(Urmare).

Dela Cioara spre meazănoapte-apus, la o jumătate de oră depărtare, se află comuna Balomir, în „câmpul pânii“ aproape de Murăş. Comuna Balomir e foarte veche, deşi satul de azi nu e vechiu, deoarece în cursul veacurilor s'a mutat în mai multe locuri, din causa revărsării Murăşului, dar tot în aceeaşi apropiere şi sub aceeaşi numire.

Numirea comunei de Balomir nu e altceva decât slavul „bielo-mir“ „belo-mir, balo-mir“-câmp alb, câmp frumos = pământ mănos, şi de aici numirea de „câmpul pânii“, a întregului şes până la Orăştie (Kenyér-mező, Broossfeld).

Chiar şi azi în târgurile din apropiere atât grâul din Balomir, cât şi cel din Cioara e cu mult mai căutat decât cel din alte sate, pentrucă e mai îndesat. Vorbind cu oameni din Balomir mi-au povestit, că înainte de aceasta cu 20 de ani, când în tot anul rămâneà ogor o jumătate de hotar, chiar şi cel mai sărac om din Balomir fácea pânea aşa de albă, de nu găsai în târguri la fel. Asemenea mi-au povestit şi Ciorenii, că Balomirul mai de mult era vestit de pâne albă. Pământul şi azi e mănos, ca întreg frumosul şes al Murăşului şi are drept să se numească bielo-mir, Balomir.

Comuna Balomir are 2 biserici româneşti şi şcoală cu 2 învăţători. In hotar se află şi aici urme de sat roman.

Dela comuna Cioara spre meazănoapte se află cam la $^1/_4$ de oră comuna Tărtăria. Despre derivarea numelui de Tărtăria nu am putut afla nimic. Se poate să fie în legătură cu cuvântul „tătar“, dar nici un fel de tradiţie nu există. Pe hotarul acestei comune se află multe urme de ziduri romane. Cu deosebire în apropierea Murăşului, la o poziţiune înaltă pe locul numit „Tăbărişte“ se văd urme de castru roman, iar la o depărtare mică un cimiter roman. Acest castru împreună cu cetatea Cârnei „Blandiana“ se văd a fi servit ca o poartă puternică celorce întrau înspre văile Carpaţilor sau mergeau spre şesul Murăşului către Dunăre. Castrul roman dela Tăbărişte şi „Blandiana“ erau despărţite numai prin alvia Murăşului.

Trecând prin hotarul Tartăriei pe la Tăbărişte ne aflăm lângă comuna Cârna, care, afară de vre-o câteva case, se întinde toată pe o vale lungă între două dealuri înalte. In apropierea Murăşului în capul comunei se află un şes ceva mai ridicat, numit de popor „Celligrad“, azi acoperit de vii (comuna Cârna e renumită în vin bun).

Pe timpul Romanilor în acest loc a fost cetatea „Blandiana“. Pe un loc ceva mai ridicat în partea opusă a comunei se află urmele unei cetăţi la locul numit „Stenea Corbului“ de unde duce o cale romană de cărămizi peste dealuri până în „valea Vinţi“, unde de asemenea se văd resturile unei cetăţi dace, numită azi alui „Zepernyk“.

Numele cetăţii „Blandiana“ se aminteşte la Geograful Ravenat: „Buridava, Arutela, Stenarum, Cedonia, Blandiana“ etc. şi numirea acestei cetăţi ce se păstrează azi în popor de: „Celligrad“ nu e altceva decât Cerni-grad (slav) = cetatea neagră, (Cern, Ciorn, Ciarn, Cara, = negru şi grad = cetate), în opoziţie cu Bielograd (Bălgrad, Alba-Iulia, odinioară Apulum) şi de care se află numai cam la două ore depărtare. Atât Celligrad (Blandiana) cât şi Belo-grad (Apulum) a fost în vechime puncte însemnate, atât din punct de vedere strategic, cât şi comercial şi ambele se aflau pe acelaş mal al Murăşului.

Chiar şi numirea comunei Cârna nu e altceva decât o derivare din Cerni-(grad) şi aşa Cerni-grad = cetatea Cârnii. In comunele din jurul Cârnei se află între altele şi numele de familie „Cărăban“, care de asemenea nu e altceva decât cara-ban = negru-ban = negru-vodă = negru căpitan.

Comuna Cârna are şcoală de zid şi două biserici româneşti, limbagiul şi tipul poporului e cel din Munţii-Apuseni, aflându-se însaşi comuna Cârna la poalele Munţilor-Apuseni.

O cale conduce dela Cârna spre meazănoapte peste comunele Răcătău-Galaţi şi leagă Murăşul cu Ampoiul în apropierea Zlatnei. Vorbind despre populaţiunea aflătoare între Murăş şi Ampoi, ea face parte din aşa numiţii „mocani“ şi celor de pe la Abrud ei le zic „ţopi“. Sunt de construcţie puternică şi rasboinici.

Locuitorii dintre Murăş şi Ampoi

Acest adevăr s'a semnalat în zilele trecute şi să poate constata astăzi şi chiar în viitor prin „adunări de popor“ în aproape toate centrele culturale şi electorale.

Roiuri de Români au alergat şi încunjurat pe iubiţii lor conducători în scopul de a auzi din gura acestora: care este cea mai nouă durere a neamului!?

Iar când spusu-li-s'a, că un „plug de aur“ vrea să tae o brazdă blăstămată în ogorul nostru naţional: un murmur de nemărginită durere a unui suflet chinuit a cuprins pe întreg poporul . . . „Ceice treceţi, uitaţi-vă, de este durere ca durerea mea?!“

Ca dreaptă moştenire ne-a rămas dela bunii şi cei mai îndepărtaţi străbuni ai nostri vre-o câteva tesaure naţionale. Aceste sunt „*glia*“, pe care „ale noastre lacrămi au udat-o“; *limba* şi *legea*, pe cari şi în cele mai vitrege timpuri le-am păstrat şi în fine aşezămintele culturale — *biserica* şi *şcoala*, pe cari din prisosul ostenelelor noastre le-am înălţat şi susţinut.

Prin aceste tesaure ne-am ridicat până azi la câtă perfecţiune ne-a fost posibil şi numai *cu ele* voim să trăim; sau apoi să murim *pentru dânsele*.

Nu ştiu, dacă vom fi moştenit şi oare-cari slăbiciuni strămoşeşti, dar această virtute de sigur am moştenit-o.

Şi ne doare rău, când virtuţile de a ţineà cu sfinţenie la pământul îngrăşat de sudoarea părinţilor nostri, şi ale noastre, de a ţineà la limba şi legea străbună, fără a nebăga însă în seamă sau despreţuì şi alte limbi, şi în fine la temeliile pe cari să razimă acestea, ni-se ascriu ca — păcate.

Dar oricum va fi şi ori în ce chip vom fi priviţi din partea guvernanţilor nostri, cade-se ca la toate ocasiunile unde doi sau trei vom fi adunaţi „întru numele Domnului“, să protestăm cu tărie contra oricăror puternici ai zilei, cari ar cerca să înăbuşe geniul românesc.

Am nădejde, că şi conferenţele învăţătoreşti vor ridica şeptesprăzece proteste deodată, şi în acelea vor spune rupt ales părinţilor patriei, cumcă şi învăţătorii români sunt pe partea Preasfinţiţilor Prelaţi ai bisericilor surori, pe a eroilor ginţii noastre şi a întregului popor românesc din patria aceasta.

Europa cultă va lua din acest incident la cunoştinţă, cumcă nu de dragul câtorva arginţi, dar nici pentru o *lume* nu îşi vor zălogì dascălii nostri conştiinţele şi scumpele lor avuţii strămoşeşti. Ci din contră, se vor nisuì a le transmite generaţiunilor viitoare, neatacate, chiar şi cu risicul de a perde şi din puţinul argint ce au.

. . . Iar dacă nu vor isbuti, cel puţin — păcatul — nu-i va paşte din urmă. In fine, încă una. Cred a fi sosit vremea ca să arătăm şi în faptă, cumcă ce nu suntem în stare a face răsleţi, toţi la olaltă o facem cu plăcere în vederea binelui de obşte, conduşi de sentimentul unei veneraţii pioase.

Să nu zicem, că „unde-s doi (învători) puterea creşte“, căci puterea dăscălească e sleită, dar de sigur putem spune, că creşte entusiasmul de a jertfì din puţinul de astăzi pentru un scop nobil, că poate mâne să „n'avem unde ne pleca capul“ . . .

Dar totuşi s'o facem!

Cel puţin 900 de învăţători gr. ort. sunt convocaţi şi de fapt datori sunt a se aduna pe zilele de 26 şi 27 Aprilie v. a. c. în cele 17 centre ale arhidiecesei. Fiecare primeşte afară de cărăuşie un diurn de 8 cor. pe aceste două zile.

Dacă unul fieştecare din aceşti nouăsute şi mai bine de învăţători ar pune la dispoziţia comisarului consistorial respectiv numai a 4-a parte din acest diurn, ar atinge cifra de cel puţin 1800 zic: una miie optsute coroane.

Jumătate din această sumă să se administreze prin cassa arhidiecezană „fondului pentru completarea tesaurului naţional zarandean din Brad la 8 clase gimnasiale“, iar ceialaltă jumătate reţinându-se, s'ar puteà folosì la augmentarea fondului pentru construirea unui monument pe seama regeneratorului greco-orientalului neam românesc — Andreiu baron de Şaguna.

In felul acesta făcând, am aveà şi noi dascălii meritul de a fi pus o petricică la ridicarea focularului cultural din centrul Zarandului şi una pentru acela, care pentru noi totul a jertfit şi „spre tot ce a fost plăcut şi bun ne-a atras“.

Aceste sunt cuvinte pe cari în respectul ideilor ce mă preocupă în preajma conferenţelor învăţătoreşti, mi-am ţinut de datorinţă a le adresa iubiţilor şi stimaţilor mei colegi.

Oare, face-se-vor ele trup?!

Vorbirea deputatului V. Goldiş

rostită în şedinţa din 5 Aprilie a dietei ungare.

(Urmare).

Ori recunoaştem, On. Cameră, că autonomia confesiunilor este lucru bun, este lucru corect şi atunci o vom sprijinì cu toate puterile şi nu o vom slăbì, o vom sprijinì şi prin ajutorul de stat, ori vom porni dela un punct de vedere contrar şi vom zice, că autonomia confesiunilor nu este bună, — nu e favorabilă intereselor ţării, şi atunci nu ne rămâne, decât să rostim sentinţa: deleatur! Să desfiinţăm drepturile confesiunilor, dacă acele nu sunt bune. Dar dacă sunt bune, atunci să nu le slăbim în fel şi formă; ci să le întărim prin ajutor de stat, ca pe unele, pe cari le socotim a fi bune, potrivite şi salutare.

E ciudat lucru, On. Cameră, că tocmai acum şi tocmai dl ministru de culte vine cu un asemenea proiect. Acum, când direcţia vieţii politice tinde preste tot spre întărirea autonomiilor. Căci chiar acum aşteptăm cu gura arsă — garanţiile constituţiei!

Mezöfi Vilmos: Putem să le aşteptăm! (Zgomot. Voci: Să auzim! Să auzim!)

V. Goldiş: Aşteptăm cu nerăbdare, ca să vedem cât mai degrabă pe biroul Camerei proiectele de lege, cari garantează dreptul de resistenţă al comitatelor pentru cazurile, când constituţia ţării va fi iarăş în pericol. Atunci, On. Cameră, când în privinţa aceasta doară nici nu ar fi divergenţe între noi — chiar nici între noi şi între dvoastră — când cu toţii dorim, ca să se creeze cât mai de grabă garanţele cele mai puternice ale independenţei ţării; când lucrăm cu toţii într'acolo ca să întărim drepturile autonomice, când dl ministru de culte a declarat de repeţite ori, că un punct cardinal al programului dsale este înarticolarea în lege a autonomiei catolice: a veni atunci cu un astfel de proiect aici înaintea Camerei, — aceasta este cu adevărat o palmă ce li se dă drepturilor autonomice! (Voci în centru: Aşa e! Contraziceri în stânga.)

Să nu uităm, On. Cameră, şi să nu uite nici confesiunile cari sperează acum, că faţă de ele nu se va executà legea cu toată rigoarea, să nu uite confesiunile acestea, că drepturile lor autonomice le dau pradă nu numai guvernului acestuia, ci şi tuturor guvernelor, cari vor să vie. (Voci în centru: Aşa e!)

Să nu uite confesiunile, că pot să vină timpuri, când vom aveà trebuinţă mare de drepturi autonome, dar atunci aceia, dela cari veţi reclama drepturile acestea, vor răspunde: Voi, singuri aţi renunţat la drepturile voastre, acum nu vi-le mai dăm. (Voci în centru: Aşa e!)

Aşa cred, Onorată Cameră, că lucrul cel mai cuminte va fi, dacă drepturile acestea autonome vor rămânea şi pentru mai departe în posesiunea acelor confesiuni, cari acum nu şi le tem, fiindcă sunt lângă foc şi se încălzesc fără a se gândi că pot să vină şi alte vremi! (Mişcare în stânga). Aşa cred, că şi faţă de confesiunile acelea, ale căror drepturi vrea să le ştirbească proiectul acesta, ar fi o procedare mai patriotică dacă le-am pune în poziţie, ca atunci, când vor veni timpuri triste peste noi, mai bine să aibă de perdut, decât de câştigat.

On. Cameră! Dacă faţă de guvernele neconstituţionale, cari eventual ar putea să urmeze, confesiunile vor avea ce să apere, aceasta este o garanţă mai mare pentru independenţa ţării, decât dacă li-se creează o poziţie, în care să poată spera numai mai bine, dar de apărat să nu aibă nimic.

Omul care nu are nimic, se pune în serviciul ori-cui, dar acela care are ceva, întru apărarea celor-ce le are va fi totdeauna gata să facă şi jertfă.

On. Prezidiu! Rog puţină pauză, dacă e cu putinţă.

Prezidentul: Suspend şedinţa pentru 10 minute.

După pauză.

V. Goldiş: Am afirmat mai nainte, că acest proiect de lege e în contradicţie cu legile, cari garantează autonomia bisericilor. Am afirmat, că el e în contradicţie cu spiritul acestor legi. In ce consistă oare esenţa adevărată a autonomiei şcolare? Mai întâi de toate biserica însaşi îi numeşte pe învăţătorii confesionali, — numai ea are dreptul disciplinei, — ea are dreptul exclusiv de a hotărâ limba de propunere în şcoală, de a stabili planul de învăţământ, manualele şi recvizitele şcolare.

In acestea consistă, după părerea mea, esenţa autonomiei bisericilor cu privire la şcoală.

Actualul proiect de lege vatămă tocmai aceste puncte esenţiale ale autonomiei bisericeşti. Acest proiect prevede că în anumite cazuri ministrul are să-i numească pe învăţătorii dela şcolile confesionale. In proiectul original se găseşte şi dispoziţia, că dacă statul contribue la salarizarea fundamentală a învăţătorului dela şcoala confesională cu 500 de cor., ministrul are dreptul de a numi el pe învăţător. E adevărat, că această condiţie s'a omis mai târziu în comisie, în urma intervenţiei bisericei, dar cu toate acestea dreptul de denumire tot a rămas în proiect. Anume un paragraf al proiectului zice, că dacă ministrul excepţionează pe un învăţător confesional de două ori, respectiva comună bisericească îşi pierde dreptul de a-şi alege învăţător, şi ministrul denumeşte el însuşi învăţător, fără a mai întreba superioritatea bisericească.

Tot ministrului i se dă dreptul de a numi pe învăţător, dacă din o şcoală confesională învăţătorul a fost transferat sau suspendat pe baza motivelor înşirate în § 22, adecă pe baza faptelor antipatriotice. In astfel de cazuri biserica pierde dreptul de a mai alege sau a denumi ea pe învăţători, şi cedează acest drept ministrului.

In chipul acesta proiectul pedepseşte pentru păcatele unor indivizi pe însaş biserica. Cum poate garanta deci biserica, că un oarecare zăpăcit de învăţător de al ei nu e în stare a comite, în oare cari împrejurări, o astfel de faptă, pentru care să fie ridicat din post? — Ei, acum un învăţător e suspendat, şi biserica îşi alege un al doilea învăţător. Comuna respectivă nu'l cunoaşte, — îi vede

corăspund pe deplin, are calificaţie recerută — şi-l alege. Se întâmplă că şi acest al doilea învăţător comite o transgresiune, pentru care biserica nu poate răspunde. Ei, ce urmează după asta? Invăţătorul e suspendat — şi cu aceasta întră în vigoare dreptul ministrului de a numi el învăţător la şcoala respectivă. Care e cauza, că se purcede în acest chip, eu nu pot înţelege, decât doar admiţând — ceea ce de altcum nu voiesc a imputa actualului guvern, — că acesta voieşte a statifica în chipul acesta încetul cu încetul acele şcoale confesionale pe cari tocmai voeşte să le statifice.

Dacă aceasta e aşa, dacă părerea aceasta se razimă pe adevăr, dacă anume dispoziţiile acestora s'au pus în proiectul de lege pentru a lua pe sub ascuns dela biserică acele şcoale în cari n'are încredere — apoi daţi-mi voe, dar acest lucru nu-i politicos. Lipsa de sinceritate, care se găseşte în aceste dispoziţii, e una din cele mai mari greşeli. Dacă în viaţa diplomatică se mai pot întrebuinţa tot felul de expresii generale şi se pot întortochia după plac, apoi când e vorba de o lege, aceasta trebue să se caracterizeze înainte de toate prin preciziune. O lege pe care diferiţi ministri o pot interpreta în diferite chipuri, de sigur că nu duce la consolidare, ci deschide numai teren larg neînţelegerilor, şi frecărilor, cari vor deschide ţării o perspectivă dintre cele mai puţin măgulitoare din punct de vedere patriotic, convingându-se, că drepturile lor autonomice asupra şcoalei sunt şi aşa numai iluzorice, menţinându-şi drepturile pentru vremuri mai bune, protestează împotriva acestui proiect, care voeşte să nimicească autonomia bisericilor şi ajunge încetul cu încetul la ideea, că peste tot ele nu mai susţin şcoli confesionale. (Voci în stânga: Aşa ar fi şi corect!) O astfel de idee, On. Cameră nu e departe de a fi luată în seamă. Dacă odată şi aşa li-se ia bisericilor dreptul disciplinar, întru cât stabilirea planului de învăţământ cu privire la 4—5 materii, şi a instrucţiei în genere, cade în competinţa ministrului, biserica poate foarte uşor să zică: nu mai dau nici un filer pentru susţinerea unor astfel de şcoli confesionale, ci sumele de bani, pe cari le-am întrebuinţat până acum pentru şcoală, le vom da pentru întărirea vieţii religioase. (Aprobări pe băncile naţionalităţilor). In chipul acesta bisericile vor forţa pe stat să statifice toate şcolile. (Voci în stânga: Nici aşa n'ar fi nici un rău.)

Această procedură, On. Cameră, ar aduce cu sine în Ungaria mult temuta şi pe drept temuta, luptă culturală (Kulturkampf). Acela însă, care între împrejurările de azi şi în timpurile aceste cearcă să provoace în Ungaria luptă culturală, acela de sigur că n'are ca sfetnic patriotismul, — acela-şi ia sfaturile din izvorul patimilor (Aprobări la naţionalişti) — din izvorul unor patimi, cari n'au de a face cu adevăratele interese ale ţării.

In această luptă ambii factori îşi vor avea părţile lor, în vreme ce statul se va sprijini pe puterea brută, pe jandarmerie şi pe puterea brachială — bisericii îi rămâne neînfrânata putere a dreptăţii, a credinţii şi a convingerii.

Daţi-mi voe să aduc în sprijinul acestei afirmaţiuni a mele câteva cuvinte, pe cari Fichte le-a spus în ale sale „Reden an die deutsche Nation“: „Nicht die Gewalt der Armee, sondern die Macht des Gemüths, Kraft der Seele ist's, welche die Siege erkämpft“. (Nu în forţa brachială este puterea învingătoare, ci în puterea sufletească şi în tăria convingerii ferme).

St. C. Pop: Şi Apponyi a zis aşa! (Sgomot).

V. Goldiş: Cu ce dovediţi D-Voastră că a sosit timpul ca să se restrângă autonomia bisericilor şi ca să aranjaţi instrucţia poporală a Ungariei contra ideilor fundamentale ale pedagogiei?

Cetitorul atent, care a urmărit motivarea proiectului, dată de dl ministru de instrucţie, va putea da un singur răspuns: că interesele mai înalte de stat. Interesele mai înalte ale statului pretind, ca să ştirbim autonomia bisericilor, ele pretind ca să reducem dreptul de a dispune al

---

încă îşi au în limbă particularismul lor. Aşa d. e. în loc de sabie, vrabie, corabie etc., ei zic sabghie, vrabghie, corabghie şi nu saghie, vraghie etc. ca cei din jurul Sebeşului.

Tot aşa nu zic senin, făină, venin, ci serin, fărină, verin etc. De asemenea au păstrat în formă mai originală stea, miea, ei zic steală, mieală, de multeori în loc de „*ă*“ folosesc „*a*“ curat, aşa zic parinţi nu părinţi. In colinde de asemenea au păstrat infinitivul latin. La glas (voce) îi zic ghiers-viers, d. e. omul cutare are ghiers frumos = are glas frumos. La şurţul cel întrebuinţează femeile aici îi zic *opreg* la cel de iarnă, şi *perpetă* la cel de vară (poate dela per-pedes). Mocanii îşi leagă opincile cu curele late, cari pe râul Sebeşului se numesc nogiţe (slav. noga= picior).

In general vorbind numirile geografice slave aici sunt cu mult mai rari decât în părţile Săliştei, Sebeşului şi a Orăştiei. La priveghiu se zice în acest ţinut *traştie* şi mama îşi petrece copilul despletită la mormânt (obiceiu roman). Vinerile, Marţile rele şi Joile din Paşti până în Sân-Petru le ţin şi acum ca pe timpul lui Traian.

(Va urma).

bisericilor în şcolile confesionale, ba chiar ca ici şi colo să l nimicim cu desăvârşire. Şi vedem chiar, că în acest proiect se va-iditează un principiu foarte ciudat: cu ât e mai mare ajutorul de stat, cu atât i mare e amestecul statului, — deci cu t mai bine sunt menajate interesele atului.

Dar, întreb eu: este oare vre-o şcoală în care să nu trebuească apărat interesul statului? Dacă apărarea interesului statului nu reclamă amestecul acestuia în acele şcoale pe cari el nu le ajută, atunci de ce o pretinde aceasta în şcolile, pe cari le ajută statul, câtă vreme corect e, ca interesul statului să fie apărat în fiecare şcoală? (Aşa e! în stânga extremă).

Dacă aceasta e cu putinţă — şi trebue să fie cu putinţă — în şcoli de acelea pe cari statul nu le ajută de loc şi asupra cărora n'are nici o influenţă, cel puţin nu o influenţă ca aceea pe care i-o acordă actualul proiect, de ce n'ar fi aceasta cu putinţă în o şcoală de aceea, pe care o ajută statul, — fără ca pentru aceasta să se ştirbească drepturile autonome ale bisericei? (Aprobări la naţionalişti.)

(Va urma).

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

In conformitate cu dispoziţiunile Ven. Conzistoriu arhidiecezan dela 18 Ianuarie 1907 Nr. 441 şcol., învăţătorii dela şcoalele noastre confesionale din protopresbiteratele *Haţeg* şi *Hunedoara* prin aceasta se convoacă la conferenţele învăţătoreşti, ce se vor ţinea în 26 şi 27 Aprilie st. v. a. c. în *Batiz*, pe lângă următorul program:

1. La 8 oare a. m. participarea la serviciul divin împreunat cu invocarea Duhului sfânt.

2. La 10 oare a. m. deschiderea conferenţelor prin comisarul conzistorial.

3. Constatarea învăţătorilor prezenţi şi constituirea biroului.

4. Tractarea temei date din partea Ven. Conzistoriu şi anume: „Experienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ introdus în şcoalele poporale prin concluzul congresual Nr. 98 din 1903“ de Andrei Ludu învăţător în Hunedoara.

5. Prelegeri practice:

a) Din religiune: „Iisus şi pruncii“, cu elevii an. III, prelegător preotul Sebastian Ciocen, înv. în Valea-Sângeorgiu.

b) Din limba română: „Baba nesaţioasă“ cu elevii anului prim şcolar, prelegătoare Ana Hodoş înv. în Sântă-Măria de piatră.

c) Din limba maghiară: „Descrierea intuitivă a cărţii“ cu elevii anului III şcol. prelegător Toma Nistor înv. în Livezeni şi „A vadász“ cu elevii an. IV, prelegător Dumitru Joandrea învăţător în Batiz.

d) Din aritmetică: „Multiplicaţia“ cu elevii an. III, prelegător Dumitru Joandrea, învăţător în Batiz.

e) Din geografie: „Comitatul“ cu elevii nul IV, prelegător Ioan Nistor, înv. în etrila lunca de sus.

6. „Atenţiunea la copii“, disertaune de Nicolae Păraianu, învăţător în colişul-mare.

7. Eventuale disertaţiuni şi prelegeri, i se vor anunţa.

8. Designarea temelor şi locului pen conferenţa proximă.

9. Inchiderea conferenţelor.

Sibiiu, 31 Martie 1907.

Dr. George Proca
comisar cons.

*

Convocare.

Preaveneratul Consistoriu archidiecean prin ordinul Nr. 441 şcol. ex. 18 Ianuarie v. a. c. m'a onorat din nou cu conducerea conferinţelor învăţătoreşti din cercul XVIII Cohalm-Sighişoară, cari se vor întruni în Augustin (Agostonfalva) în zilele de 26 şi 27 Aprilie v. a. c.

Pentruca munca noastră să fie cât mai rodnică şi corăspunzătoare scopului mare, ce urmărim, îmi iau voie a comunicà domnilor colegi, deodată cu invitarea la conferinţe, şi programul lucrărilor, cu rugarea, ca fiecare să mediteze asupra obiectelor de tractat şi bine pregătit să ia parte la discuţiune. Programul lucrărilor va fi următorul:

I. Lecţii practice.

1. „O prelegere din Româna“ de G. Stelea din Bundorf.

2. „O prelegere din Maghiara“ de V. Munteanu din Sighişoara.

3. „O prelegere din Religiune“ de Cornel Mircea din Haşfalău.

4. „O prelegere din Aritmetică“ de I. Hantău din Retişdorf.

5. „O prelegere din Istorie“ de Sultana Ciulciu din Criţ.

6. „O prelegere din Istoria naturală“ de M. Ranga din Boiul mare.

II. Disertaţiuni.

1. „Cari sunt cauzele şi efectele emigrării Românilor în America şi în alte ţări străine“ de G. Pop din Caţa şi Em. Florea din Danăş.

2. „Ce cariere să îmbrăţişeze fiii poporului nostru“ de N. Hamzea din Paloş.

III. Chestiuni pedagogice.

1. „Folosul pomăritului“ de V. Vlăduţiu din Malencrav.

2. „Programul cântecelor de învăţat în şcoala primară“ de Pompiliu Constantin din Danăş.

3. „Economia câmpului“ de Pompiliu Luca din Ferihaz.

4. „Experienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ, întrodus în şcoalele poporale prin concluzul congresual Nr. 98 din 1903“ de Corpul învăţătoresc din Sighişoara şi G. Maican din Ticuşul român.

IV. Diverse.

1. Raportul comisiunii permanente.

2. Propuneri şi dorinţe.

Conferinţele se vor deschide Joi în 26 Aprilie v. a. c. după serviciul divin al Sf. Liturgii, cu parastas pentru fericiţii Archiepiscopi şi Metropoliţi, ca supremi inspectori şcolari, pentru sufletele membrilor răposaţi ai conferenţei şi cu Invocarea Sfântului Duh.

Anunţările pentru masa comună să se facă din vreme la dl Alexandru Bucşa, învăţător în Augustin (Agostonfalva).

In fine rog a se transpune un exemplar din acest program şi On. oficiu parohial spre cunoştinţă şi spre comunicare comitetului parohial.

Arseniu Vlaicu
comisar consistorial.

*

Convocare.

In conformitate cu ordinul Preaveneratului Consistoriu archidiecezan de datul 18 Februarie a. c. Nr. 441 şcol. convoc pe dnii învăţători ai cercului I. conferenţiar din protopopiatele Braşov, Bran şi Treiscaune, la conferenţa generală, ce se va întrunì în zilele de 26 şi 27 Aprilie v. (9 şi 10 Mai n. Joia şi Vinerea din săptămâna luminată) în Covasna (Kovászna).

Programul conferenţei îl alcătuesc:

I. Disertaţiuni şi rapoarte:

1. Esperienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ, întrodus în şcoalele noastre primare prin concluzul congresual nr. 98 din 1903. Raport asupra acestei chestiuni va prezentà:

a) Corpul învăţătoresc din Braşov (referent: dl N. Furnică.)

b) Corpul învăţătoresc din Săcele (referent: dl V. Fărcaş)

c) Corpul învăţătoresc din Zărneşti (referent: dl. P. Dan.)

d) Corpul învăţătoresc din Râşnov (referent: dl. R. Cristoloveanu)

e) Corpul învăţătoresc din Feldioara (referent: dl. N. Dima.

2. Rolul casei părinteşti în educaţiunea naţională a unui popor, de directorul Ioan Dariu, Braşov.

3. Din psichologia copilului: Vioiciunea şi boldul spre joc, ca note distinctive ale etăţii copilăreşti. (Apreţiere din punct de vedere pedagogic), de învăţ. R. Prişcu, Braşov.

4. Importanţa educaţiunei fizice (gimnasticei) în învăţământul primar, de înv. Vasile Neguţ, Braşov.

5. Escursiunile şcolare în şcoala primară, de înv. dirigent I. Sporea, Feldioara.

II. Lecţii practice:

1. Din religiune: Cina cea de taină, de preotul învăţător Vasile Mereţ. Bod

2. Din limba română (anii. V şi VI. de şcoală): Păstorul de V. Cârlova, de învăţătorul Gheorge Preşmerean, Braşov.

3. Din cânt (anii V şi VI. de şcoală: Păstorul de V. Cârlova (după colecţiunea de cântece de N. Stoicovici, partea II. pag. 14—15) de învăţătorul Romulus Ardelean Preşmer.

4. Din limba maghiară: Primăvara după un tablou de intuiţie de Ed. Hölzel (metoda directă) de învăţătorul N. Rădoiu, Dobolii inferiori.

5 Din gimnastică: Esercitii libere, eventual un joc potrivit, de înv. Dumitru Marcea, Braşov.

NB. Asupra lecţiilor practice, precum şi asupra chestiei esperienţelor asupra planului de învăţământ vor medità toţi domnii învăţători. Ordinea de zi a şedinţelor conferenţei se va stabili la faţa locului.

Trenul pleacă dela Braşov spre Treiscaune la orele 5·17 dimineaţa şi soseşte în staţia Covasna la orele 7·57 a. m. O eventuală schimbare în mersul trenurilor se va semnala la timpul său. Serviciul divin împreunat cu chemarea Duhului sfânt şi parastas pentru membrii răposaţi ai cercului conferenţiar se va oficià la orele 9·30 a. m. Deschiderea conferenţei va avea loc la orele 10·30 a. m.

Informaţiuni pentru încuartirare dau dnii învăţători Alexandru Ciucan şi N. Dobroş din Covasna.

Braşov-Brassó, în 30 Martie v. 1907.

Nicolae Sulică
comisar consistorial.

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad. Institutul de credit *„Coroana“* din Bistriţa a solvit la cassa archidiecesană 100 cor. pentru gimnaziul din Brad. Tot acolo au întrat pentru gimnaziul din Brad încă următoarele sume: dela comuna *Sâmbenedic* 2 cor., dela comuna *Tărlungeni* 94 cor. 60 fil. dela comuna *Ocolişul-mic* 24 cor. 58 fil. şi dela comuna *Feneş* 58 cor.

*

O aniversare. Marţi s'au împlinit zece ani dela prima întărire a dlui Dr. *Lueger* în postul de primar al Vienei. Din acest prilej s'a celebrat în catedrala Sf. Stefan din Viena un solemn serviciu divin, la care a asistat multă lume, apoi consiliul comunal întrunit în şedinţă extraordinară a hotărât, ca piaţa cea mare din faţa rathhausului să se numească în viitor *piaţa* Dr. *Lueger*, pentru toate timpurile. Hotărârea a fost luată cu glas unanim. Despre toate aceste Dr. Lueger a fost încunoştinţat pe cale telegrafică, — aflânduse şi acum în concediu.

*

Legi pentru gazetari. Reuniunea regnicolară a gazetarilor din provinţă (nu din capitală), a compus două proiecte de lege pentru a le înaintà guvernului şi parlamentului. Intr'un proiect se decretează *ştergerea cauţiunei* la ziarele politice, şi se regulează raporturile dintre editorii gazetelor şi gazetari, stabilinduse şi *salarele* acestor din urmă, ear în celalalt se institue o *cameră* a ziariştilor din întreaga ţară, în scopul apărării drepturilor celor ce muncesc cu condeiul. Vor fi bune legi, dacă vor fi votate, amândouă.

*

Se înmulţesc gendarmii. Se scrie din Budapesta, că ministrul de interne a trecut în budget urcarea numărului gendarmilor din ţară încă cu 810, dintre cari 230 vor fi călăreţi. Inmulţirea se va face cu prima Maiu anul curent.

*

Ioan Oncescu, notar cer. penzionat în Sas-Sebeş a solvit taxa de 200 cor. pentru a fi înscris între membrii fundatori ai gimnaziului din Brad.

*

Răscoala ţărănească din România. S'a facut descoperirea, că răscoala ţărănească din România a fost pusă la cale de oameni inteligenţi. Unul dintre acestia e dl *Vasile Cogălnicean*, fost funcţionar înalt în ministeriul de domenii, care în urma mandatului parchetului a *fost arestat* Marţi seara în Bucureşti, şi cu automobilul a fost dus la *Giurgiu*, unde a fost depus. *„Patriotul“* scrie că şi în contra dlui profesor universitar *N Iorga* s'ar fi lansat de către parchetul din Giurgiu mandat de arestare. Dl N. Iorga a plecat din Bucureşti.

*

Pentru chipul în uleu al mult regretatului Dr. Aurel Brote, fost membru în comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, totodată traducătorul compendiului „Raiffeisen“, chip, ce să pregăteşte pentru localul Reuniunei amintite, au mai dăruit dl Elie Câmpean, învăţător şi soţii, din prilegiul înfiinţărei însoţirei de credit săteşti sistem „Raiffeisen“ în Agârbici cor. 2.

*

Un hoţ de drum. Inspectorul de poştă Augustin Donady din Caransebeş, venind pe drumul de ţară cu căruţa, a luat în căruţă pe un necunoscut. Pe când căruţa mergea în fuga cailor, străinul sare asupra lui Donady, îl aruncă din căruţă şi după ce a furat obiectele de preţ aflătoare în căruţă a dispărut. Donady a fost găsit în drum rănit şi în stare inconştientă. Jandarmăria caută după hoţul îndrăzneţ.

*

Adunare împrăştiată. Cazul dela Beiuş s'a repeţit şi la Someşul-rece. Adunarea convocată acolo pe Marţi pentru a protesta contra proiectului lui Apponyi a fost împrăştiată de administraţie prin jendarmi. Miile de Români veniţi la adunare au trebuit să se întoarcă la vetrele lor.

*

Date triste statistice. Comitele suprem al comitatului Baranya a înaintat guvernului nişte date statistice foarte îngrijitoare. In toate comunele din comitat numărul naşterilor din anul trecut e disparent de mic. Intr'o comună cu 69 case, s'a întâmplat un singur cas de naştere. Şi se zice, că şi în alte comitate ungureşti s'a constatat aceasta apariţie tristă.

*

Revărsările Dunării. Din Semlin se vesteşte că Dunărea a inundat comunele de pe mal. Asemenea şi apele Tisei s'au revărsat peste ţinuturile de lângă Tokaj. Mai multe comune se află în apă. Locuitorii se refugiază pe dealurile din apropiere. Oraşul Tokaj încă e ameninţat.

*

Cutremur de pământ. Un cutremur de pământ pustiitor s'a întâmplat în zilele trecute în America. Două orăşele Chilpancirgo şi Chalapa au fost prefăcute în ruine. Asemenea şi în oraşul Mexico s'au dărâmat mai multe zidiri. După ştirile sosite până acum 12 oameni şi-au perdut viaţa, ear 22 au fost răniţi. Acest cutremur a fost cel mai puternic din câte s'au simţit în aceste ţinuturi în restimp de 25 ani.

*

Piesă românească pe scenă italiană. Piesa „Câinii“ de Haralamb Lecca se va jucà în decursul lunei Mai pe scenele teatrelor din oraşele Italiei, Milan şi Roma, de către trupa celebrului tragedian italian Zaconni. Dl. Haralamb Lecca va asista la predarea piesei sale, plecând în zilele acestea la Italia.

*

Catastrofa dela Dorozsma. Românii cei morţi, cu ocasiunea deraierii de tren, întâmplată nu de mult la Dorozsma, lângă Seghedin, sunt *G. Olanescu*, fost senator şi soţia sa. Rămăşiţele lor pământeşti au fost transportate acasă, în România, pentru a fi aşezate în pământ. Răniţi au fost apoi ingineriul Carcalechi şi un student, care mergea la Paris. Căpitanul Oltean şi soţia a fost salvaţi. Intre cei scăpaţi cu viaţă şi nevulneraţi se afla şi un Englez, lordul *Loroys*, care ca şi cum nu s'ar fi întâmplat nimica, a început să-şi esprime nemulţămirea, că acum *n'are unde mâncà*, după ce restaurantul trenului, unde'şi comandase prânzul, a fost zdrobit, împreună cu bietul bucătar. Englezul tot Englez — flegmatic!

*

Pentru iubiţii răposaţi. Steagul cernit, arborat în 17 Aprilie n. c pe casele „Reuniunei sod. rom. din Sibiiu“, ne-a vestit despre moartea măestrului văpsitor Pavel Imbăruş, fost pe vremuri membru în comitetul numitei Reuniuni. Membrii Reuniunei, în loc de cunună peritoare pe cosciugul răposatului, au dăruit fondului văduvelor şi orfanilor pe cum urmează: Victor Tordăşian, prezident 1 cor.; Stefan Duca, notar, N. Stoica, controlor. Dem. Axente, membru în comitet, Toma Simtion, G. Trifan, tipografi I. Părău, măestru croitor, Petru Ilieş, compactor, Ioan Marcu, bibliotecar, fiecare câte 50 bani.

*

Un atestat minunat i-s'a trimis dlui Albert, Müller Budapesta strada Vadász nr. 42/V. Iată-l aci: După Dumnezeu îţi mulţămesc dtale, pentrucă femeea mea în ziua în care a folosit crucea dvoastră R. B. nr. 86 967 s'a simţit mai bine şi dupăce a întrebuinţat-o 3 săptămâni s'a vindecat. Francisc Nagy, strugar în Árok-szállás 199. Acest atestat ne arată, că acelor cari sufer de gicht, reumă, astmă, insomnie, epilepsie, oboseală, leşin, sgârcituri în stomach, auz slab, lipsă de apetit, ischias, precum slăbie etc. le foloseşte crucea dlui Albert Müller duplă electro-magnetică R. B. nr. 86 967.

*

„Peronospin“. Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporei, la stropirea viilor. Neasămănat cu mult mai bun şi mai ieftin este în folosinţă „Peronospin“-ul decât piatra vânătă.

Cu „Peronospin“ ul stropind via 1 hlitru apă pentru stropit costă 6 fil., pecând cu piatră vânătă 1 cor. 60 fil., fiind piatra vânătă astăzi foarte scumpă.

Ca fiecare proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin“, dau favorul acela, că deja la comande de 8 pachete trimit francat.

Prin întrebuinţarea „Peronospin“-ului, via va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase şi astfel roada de vin mai bogată. Experienţa a dovedit, că prin folosirea petrii vinete, nu se ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vânătă înverzeşte peste măsură frunzele şi prin asta abstrage din puterea şi sucul viţei.

Praful de stropit al meu, face viţa mai plină de viaţă şi mai asigurată contra boalei de peronosporă.

Revânzătorii, comercianţii capătă rabat corăspunzător. *Cornel Demeter*, apotecar în Szászváros. [96] 1—5

Nr. 110/1907 [93] 2—3

Concurs

Conform ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 13 Martie, Nr. 2636 şi din 20 Martie a. c. Nr. 730 Bis., pentru întregirea parohiilor de cl. III, Hăşdeu cu filiile Dobâca, şi Goleş, şi Socet cu filiile Poiana-Rechitele şi Runcul-mare, protopresbiteratul Hunedoarei, se excrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de paroh, sunt venitele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi, să-şi aştearnă cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, până la terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral având a se prezenta în terminul regulamentar, la biserică, pentru a cânta, resp. a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral al Hunedoarei, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Hunedoara, la 30 Martie 1907.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 2—

Dr. Petru Span:

Idei pregătitoare în pedagogie	Cor.	3·—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua) .	„	1·60
Povesti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) ediţia II.	„	2·—
Carte de cetire a II-a . . .	„	—50
Noul Abcdar	„	—·40
Călăuza noului Abcdar . . .	„	—20
Dr. Daniil P. Barcianu Viéţa şi activitatea lui	„	—·50

Se pot procura de la

Librăria arhidiecesană.

Croitoria Gustav Stasney
din Sibiiu strada Baier Nr. 2.

aduce la cunoştinţă preaonoratului cler ortodox român, precum şi domnilor candidaţi de preoţie că confecţionează

reverenzi, ornate bisericeşti

precum şi tot felul de **haine bărbăteşti,** pe lângă preţurile cele mai moderate.

Pentru serviciul solid şi prompt garantează firma, care se află de 60 ani.

Sibiu, în Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:

Gustav Stasney
[52] 8— croitor.

Cel mai bun şi mai ieftin

Deposit de haine

pentru sezonul de primăvară şi vară, bogat în haine pentru bărbaţi, pentru băeţi, precum şi în costume pentru copii, după cea mai nouă modă şi de cea mai bună calitate, se află la

Eduard Elias,
Sibiiu Piaţa mică Nr. 2. (Kl. Ring).
814—

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria arhidiecezană.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 17 - 41

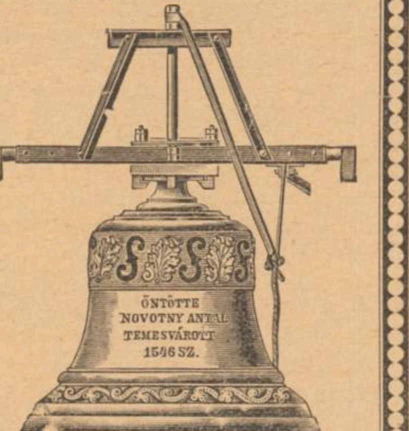

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Kőbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 14— Sibiiu — Nagyszeben.

Deschidere de cofetărie!

Prin prezenta îmi permit a aduce la cunoştinţa mult Onoratului Public, că aici în strada Cisnădiei Nr. 28 am deschis o **cofetărie.**

Voi ţinea zilnic Dessert proaspăt şi prăgituri de Linz, de cele mai fine, pâne cu lapte, colac, cafea, cornuţe şi rudiţe pentru cafea.

Cele mai fine bomboane şi confituri de fabricat propriu; întotdeauna prăgituri proaspete şi gustoase pentru ceaiu.

Cremuri, îngheţate în formă, parfaits şi biscuittes glacce.

Torte în cea mai perfectă executare pentru sărbări de naştere şi onomastice, logodne, nunte şi alte ocaziuni.

Compoturi, cele mai fine liqueruri, cognac, Mallaga, Schery, etc.

Imi permit a aduce totodată la cunoştinţă, că în sezonul de vară voi deschide în aceiaşi casă o **grădină a cofetăriei.**

Asigurând pe mult Onoratul Public de un serviciu solid, mă recomand

Cu toată stima:

Robert Stattin
[94] 1—3 cofetar. Strada Cisnădiei Nr. 28.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicka şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 1—52 apotecar în Szászváros, piaţa şcoalei Nr. 37.

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada şi Argentina.

Cereţi clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în româneşte.

Falk et Comp.
Secţia românească.

Hamburg
257 26—26 Strada Raboisen Nr. 30.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 40 Sibiiu, Marți 10/23 Aprilie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Unirea bisericilor.

Am dat și noi știrea într'un număr mai recent, că o damă din înalta societate italiană a umblat pela patriarhia din Constantinopol, cu misiunea primită dela Vaticanul din Roma, ca să înceapă tratative noi în chestia unirii bisericei catolice cu biserica ortodoxă. De aci misionara Vaticanului a mers în Grecia, și era vorba, că trecând prin România, va merge și în Rusia.

Faptul acesta a dat ansă, probabil, revistei bisericești „*Viitorul*“ din Iași, ca să-și rostească cuvântul asupra acestei chestiuni, exprimându-și părerea, că biserica ortodoxă nu e străină de ideia unirii, dacă aceasta se face sub anumite condițiuni. Reproducem și noi părerile sănătoase ale revistei numite, după cum urmează:

„Cel mai fericit eveniment în lume ar fi unirea bisericilor într'una singură pe fața pământului, spre a nu mai fi unii priviți rău de ceilalți și spre a nu-și mai arunca unii altora săgeți veninoase, când unul este Mântuitorul lumii, Christos Domnul.

Caprițiile, spiritul de dominațiune, interpretările false au sfâșiat biserica creștină și ne-a adus desbinarea, care durează de 850 de ani.

Dar ca să fie cu putință unirea, trebue să ne întoarcem la timpul dinaintea lui 1054.

Să luăm biserica cum era una înainte de 1054. Să lăsăm la o parte toate ambițiile, toate pretențiile personale, să lăsăm tot ce s'a adăogat în vre-o parte de atunci și până acum.

Ortodoxii din toate părțile sunt cei mai concilianți oameni, cu o singură deosebire: *ei nu renunță la puritatea doctrinei ortodoxe.* Ortodoxii din toate țările nu pot cu nici un preț să desmintă învățătura Domnului despre purcederea Duhului sfânt și să alerge la sofisme și interpretări forțate.

A zis Iisus Christos, că Duhul sfânt purcede dela Tatăl, cestiunea este deci terminată, și socotim că e cea mai mare impietate să facem mincinos pe capul bisericei, când el singur știe mai bine decât oricine tainele firei dumnezeești.

Ortodoxii, cari cred că sufletul omului este nematerial, nu pot admite cu nici un preț, că sufletul după despărțirea sa de corp întră într'un foc curățitor și deci nu pot admite purgatorul, ci numai rugăciunile pentru morți.

Ortodoxii cred și mărturisesc, că numai unul este capul bisericei, Iisus Christos, și nu admit altă unitate de cap din cei de pe pământ, ci admit organizațiune decentralizată a bisericilor dela fiecare popor creștin, cu căpeteniile lor naționale, stând însă toate bisericile într'o confederațiune bazată pe unitatea dogmelor.

Aceste și alte puncte întroduse după separațiune, ca să nu zicem schismă, pentru fugirea bisericei catolice din sânul ortodoxiei, sunt chestiuni la cari *nu poate renunța biserica ortodoxă,* fără a renega adevărul stabilit prin comună hotărâre a bisericei.

Dacă unirea se face pe baza întoarcerei la doctrina și unitatea dinainte de 1054, atunci se va putea, ca într'o zi Europa întreagă să sărbătorească triumful dragostei, al frăției creștine, fâlțăind în toate țările în aceeași zi steagul alb al fericitului eveniment.

Până la venirea acelui strălucit eveniment în lume, fiecare din ceice se găsesc în capul administrațiunei bisericești din toate țările, să-și aducă aminte de cuvintele Domnului adresate Apostolilor: „Ceice domnesc peste neamuri, le stăpânesc pe ele; dar între noi nu va fi așa, ci care va voi să fie mai mare, să fie tuturor slugă“.

Să reciteze mereu și sincer cuvintele lui Efrem Sirianul: „Doamne și stăpânul vieții mele... duhul iubirei de stăpânire, al grăirei de rău nu mi-l da mie, iar duhul curățeniei, al răbdării, al dragostei dărueste-l mie, slugii tale“.

Din parlament. In dietă se discută pe articole proiectul de lege școlar al contelui *Apponyi*. Până Sâmbătă s'a ajuns la paragraful 17. Astăzi, Luni, se va decreta prelungirea ședințelor încă cu o oră, pentruca discuția să se termine cât mai curând. Guvernul ar voi, ca la începutul lunei Maiu proiectul să fie lege sancționată. In paragrafii votați până acuma puține modificări s'au făcut, și de puțină însemnătate pentru noi, cu toate că deputații români au făcut multe propuneri de schimbare.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral din Mediaș.

Buzd, 2 Aprilie v.

Sinodul protopresbiteral al tractului Mediaș s'a ținut sub prezidiul protopresbiterului tractual Dl. *R. Mircea* în școala noastră parohială din Mediaș, la 29 Martie v. și a decurs în cea mai deplină ordine.

Dintre membrii clericali au lipsit numai unul, dintre mireni însă mai mulți.

După-ce protopresbiterul deschide sinodul cu un discurs foarte bine simțit, în care, între altele arată și datorințele noastre ale tuturor, preoți și mireni, pe cari le avem mai ales acum, față de așezămintele noastre sfinte: biserică și școală, — învită membrii sinodului la constituirea biroului sinodal. In urma acestei învitări se proclamă bărbați de încredere membrii Ioan Marian, paroh în Velț și Dr. Dionisiu Roman, advocat în Mediaș, ear notar vine ales subscrisul.

Se trece la obiectele puse spre pertractare. Cel mai insemnat între acestea a fost raportul oficiului protopresbiteral despre activitatea sa, din anul trecut. In acest raport s'a prezentat starea protopresbiteratului cu finea anului 1906 și s'a făcut o comparație cu starea tractului dela finea anului 1905. Astfel s'a constatat, cu deplină satisfacție, că tractul nostru și în anul trecut, ca în toți anii, a făcut pe toate terenele spor îmbucurător, și ne îndreptățește a fi convinși, că sub forma actuală de conducere, tractul nostru an de an va înaintă spre folosul bisericei și al școalei și prin acestea al poporului nostru.

In decursul raportului s'a făcut amintire de presbiterii decedați în anul trecut: Vincențiu Popoviciu din Pichisdorf, C. Candidinescu din Șaldorf și Georgiu Crișan din Mediaș, fost capelan prot. și asesor în scaunul protopresbiteral.

Sinodul își manifestează sentimentul de durere față de decedații presbiteri prin ridicare și prin rugăciunea, că Dumnezeu să-i erte și odihnească în pace.

Cetit raportul până la fine și ascultat cu interes, să ia cu plăcere la cunoștință.

Se trece la clasificarea parohiilor din tract și se pun în clasa I,—4, anume: Biertan, Elisabetopole, Mediaș și Șeica-mare; în clasa a II—9 și anume: Agârbiciu, Alma, Blăjel, Brateiu, Dârlos, Frâua, Moșna, Șaroș și Vorumloc, celelalte 21 la număr sunt în clasa III.

Epitropia își prezintă rațiociniul pentru anul trecut, care aflânduse în ordine, sinodul dă absolutoriul.

Budgetul pentru anul 1907 se stabilește cu venite cor. 3398·30, cheltuieli cor. 2800.

Față de restanțierii la fondul protopres. — mai ales comune bisericești și învățători — se hotărește ca toți să fie provocați a'și achită datoriile, ear aceia, cari nici după provocare în timpul cel mai scurt posibil nu vor solvì ori nu-și vor justifică nesolvirea, fără nici o cruțare să fie execvați.

Devenind prin moarte vacant un post de asesor în scaunul protopresbiteral, să face alegerea pentru întregirea acestui post, și majoritatea absolută a voturilor o întrunește Valeriu Scutea, paroh în Păucea, care să și proclamă ales asesor în scaunul prot.

La propuneri, membrul sinodal Dr. *D. Roman*, referitor la proiectul de lege despre salarizarea înv. etc. face propunerea, pe care sinodul cu unanimitate o primește și o ridică la valoare de conclus, de cuprinsul următor:

Sinodul protopresbiteral ort. al tractului Mediaș, ca reprezentanță legală a preoțimei și comunelor bisericești din protopresbiterat, conștiu de drepturile și datorințele sale bazate în § 50 pct. 4 al Stat. Org., protestează cu unanimitate în contra dispozițiunilor jignitoare cuprinse în proiectul de lege referitor la învățământul poporal al ministrului de culte și instrucțiune publică, cari nu numai că alterează și restrâng autonomia bisericei noastre — ca susținătoare a școalei confesionale — in mare măsură, contrar dreptului esistent și sancționat, ba în parte o nimicesc chiar; și totodată votează mulțămită și deplină încredere înalților nostri prelați bisericești, cu rugarea a continua lupta desfășurată până acum și să o ducă la izbânda dorită, intrevenind până chiar și la factorul suprem, la Coroană, pentru delăturarea dispozițiunilor vătămătoare din acest proiect, cari vatămă atât de grav drepturile și autonomia bisericei noastre din această patrie!

Acest concluz se autorisează prezidiul a-l subșterne fără amânare Escelenției Sale, Inaltpreasfinților Domn archiepiscop și metropolit *Ioan Mețianu.*

Ne-am depărtat după încheerea sinodului cu încrederea în Dumnezeu și cu mângăierea, că de și încet, dar tot înaintăm.

G. Iacob
paroh.

Sinod protopresbiteral în Ilia.

Almaș-Săliște, 2 Aprilie v.

In următoarele îmi iau voe a schița pe scurt decurgerea sinodului protopresbiteral din tractul *Ilia*, ținut la 26 Martie v. a. c. în localul școalei confes. din com. Ilia.

Se celebrează întâiu serviciul divin cu invocarea Duhului sfânt, la care iau parte toți membrii din sinod, apoi la orele 10 și jumătate a. m. se intonează „Impărate ceresc“ și în urmă șeful tractual, dl protopresbiter *G. Oprea*, rostește o vorbire caldă, în care zugrăvește stările actuale și lupta tot mai ințetitoare a societății întru a se grupa, consolida și a face progres, expunând apoi chemarea bisericei creștinești în lupta aceasta, menită se apropie pe om de idealul perfecțiunei, prin cultivarea virtuților morale. Invită membrii presenți a alege notar și doi verificători, și declară sinodul deschis.

Vorbirea prezidentului e primită cu complăcere, iar ca notar vine ales Nic. Chirciu, preot și ca verificători: Miron Oprean și I. Bornemisa.

Majoritatea membrilor constatându-se a fi de față, sinodul se declară capabil a aduce decise valide.

Membrul *Ioanichiu Olariu* cere cuvântul și în vederea situației critice ce se va crea bisericei noastre prin proiectul de lege al ministrului Apponyi și în vederea, că prin acest proiect nu numai se micșorează autoritatea bisericei noastre ortodoxe române în exerciarea dreptului ei garantat în legile anterioare cu privire la susținerea școalelor confesionale, dar se asigură și o omnipotență în ingerința dreptului de control de până acì pe seama guvernului și a organelor sale, și în urmă în vederea, că atare ingerință aproape fără limite din partea organelor guverniale, nu numai că nu promovează progresul în școalele confesionale, ci produce încurcătură și stagnare: propune ca sinodul să exprime respingerea proiectului, acum pe cale a devenì lege și să voteze omagială încredere Excelenției Sale I. P. S. domn arhiepiscop și metropolit *Ioan* și episcopilor sufragani, pentru energica apărare a bisericei și școalelor noastre confesionale prin presentarea la guvern a memorandului cunoscut.

Sinodul primește propunerea de a sa, identificându-se întocmai cu momentele grave atinse de propunător, apoi hotărește a se expeda imediat Excelenției Sale I. P. S. domn metropolit *Ioan* următoarea telegramă: „Sinodul protopresbiteral gr. or. român al Iliei, întrunit azi în ședință ordinară, aduce omagială mulțămită și recunoștință Excelenției Voastre pentru memorandul demn înaintat guvernului în cauza planului de lege școlar al ministrului de culte Apponyi și vă roagă respectuos să duceți lupta de apărare a autonomiei bis. noastre până la ultimul factor constituțional“.

Se întră apoi în ordinea de zi.

Raportul general al oficiului protopresbiteral pe 1906 fiind făcut fidel cu stările din tract e întimpinat cu complăcere și se votează șefului tractual încredere pentru munca ințetitoare și desinteresată.

Rațiociniul pe 1906 se aproabă cu: venite 559 cor., iar spese 559 cor., precum și proiectul de budget pe 1907 cu: percepțiuni 4127 cor., erogațiuni 2413 cor., epitropia primind mandat a folosì orice mijloace pentru a se încassa cât mai regulat, atât restanțele, cât și cvotele curente la fondul protopresbiteral.

Actul Preavener. Consistor arhidiecesan nr. 7292 pl. referitor la împărțirea cercurilor electorale pentru sinodul arhidiecesan, precum și cel de sub nr. 408 B. pentru clasificarea parohiilor se acceptează, iar parohiile se clasifică: clasa I. trei parohii, a II-a 8 parohii și a III-a 15 parohii.

Ca membri în scaunul protopresbiteral în locul decedatului Pavel Popa din Șalacuta și Dimitrie Nistor depărtat în diecesa Caransebeșului se aleg: Serafin Olariu, paroh, Branișca și P. Ștef, paroh Micănesc.

Pentru fondul special protopresbit. cultural se colectează prin contribuiri benevole suma de 17 cor. 80 fileri.

La orele 2 p. m. s'a ridicat ședința sinodului. *Nicolae Chirciu.*

Dela expoziția generală română

Domnul Dr. *C. I. Istrati,* comisarul general al expoziției din București, ne trimite spre publicare următorul:

Anunț.

Se aduce la cunoștința tuturor domnilor exposanți din Transilvania, că listele celor cari au obținut diferite distincțiuni pentru expunerile cu cari au participat la expoziția generală română din 1906, sunt publicate în M. Oficial al României, începând dela Nr. 194/1906—226/1907 inclusiv și în buletinul expoziției Nr. 14/1907, expedat deja.

Costul distincțiunilor, în urma scăzământului de 50% acordat, este următorul:

Lei 50·— Hors concours.

Lei 40·— Medalia de aur cu diplomă de onoare.

Lei 25·— Medalia de aur cu diplomă specială.

Lei 12·50.— Medalia de argint cu diplomă specială.

Lei 5·— Medalia de bronz cu diplomă specială.

Lei 1·— Mențiune onorabilă.

Osebit de aceasta, orice expozant, căruia i-s'a decernut vre-una din dinstincțiunile de mai sus, trebue să mai primească obligator, plaqueta de colaborator, care costă 7 lei 50 bani, și medalia jubilară, care costă 2 lei, plus 4 lei spesele de transport.

Pentru obținerea distincțiunilor, expozantul adresează odată cu trimiterea costului, o cerere, comisariatului general al expoziției la București, în care arată distincțiunea ce au obținut obiectele expuse, precum și anul, luna, ziua și locul nașterii, pentru completarea brevetului medaliei jubilare.

Indată după primirea costului, medaliele cu diplomele lor, se vor expeda exposantului la adresa indicată.

Comisar general.

Vorbirea deputatului V. Goldiș

rostită în ședința din 5 Aprilie a dietei ungare.

(Urmare).

Nu știu cum s'ar putea înțelege o logică ca aceasta. Acest proiect de lege îl prezintă pe actualul guvern în o coloare democratică foarte deosebită. Anume bogatul, care-și poate susținea școlile, e lăsat și mai departe în drepturile sale pe cari nu i-le alterează deloc statul, în timp ce omului sărac i-se ia dreptul, fiindcă i-se dă un ajutor, și cu cât e ajutorul mai mare, cu atât mai mult drept de ingerință câștigă statul. Procedura aceasta nu e numai nedreaptă, dar e și antidemocratică, fiindcă strânge în curele și mai tare pe comunele bisericești sărace, cari și așa au destule mizerii pe capul lor din pricina sărăciei și cari, dupăce și până acum abia puteau plăti trei sute de floreni învățătorului, acum sunt avizate la un ajutor de stat și mai mare — care le restrânge drepturile și mai mult, — în vreme ce bisericile bogate își vor putea face și de aici în colo mendrele în școalele lor.

O idee ca aceasta va fi o puternică legătură pentru iubirea frățească din Ungaria, când anume vezi, că nizuințele guvernului național e de a despoia pe săraci de drepturi, tocmai într'un timp ca acesta, când voim a extinde dreptul și asupra țăranilor și când lumea întreagă pretinde, ca de drepturi cetățenești să se bucure deopotrivă toți locuitorii unei țări. Aceastà chestiune se poate pune în mod logic numai așa: a încetat sau nu interesul statului în școlile confesionale?

După cum am pus cestiunea și cu privire la autonomia bisericească.

Răspunsul care se poate da e că, dacă interesul statului sufere școlile confesionale, existența acestora nu se poate face atârnătoare de ajutorul de stat, pentru-că ori ajut școala ori nu, interesul statului trebue apărat totdeauna în fiecare școală.

Dar acest proiect e în contradicție, după cum am spus, cu interesele educației popoarelor religioase-morale, — e în contradicție cu dezvoltarea istorică — e în contradicție cu legile pozitive, în deosebi cu §-ul XX din 1848, cu §§-ii IX și XXXVIII din 1868, — e în contradicție cu logica, cu dreptatea și cu democratismul.

Acum voiu cerceta, întrucât concordă proiectul cu principiile pedagogiei.

(S'auzim! S'auzim!) Ce e drept titlul acestui proiect spune, că proiectul e pentru salarizarea și stabilirea raporturilor de drept ale învățătorilor și ar putea zice cineva, că între astfel de împrejurări pedagogia n'are ce căuta aici. Căci, ce-i pasă pedagogiei, că învățătorul capătă leafă de 1000 sau de 2000 de fl. sau că învățătorul e numit funcționar sau altcumva? Pedagogia nu se ocupă cu astfel de cestiuni, și deci, ar putea pretinde cineva, că nu poți vorbi despre acest proiect sub raportul pedagogic. Dar cestiunea se prezintă tocmai dimpotrivă. In proiectul acesta se vorbește și despre planul de învățământ, despre orariu, despre manuale de școală, despre recvisite, despre hărți școlare cu cari trebuesc acoperiți toți păreții școalei și pe cari învățătorul trebue să le explice elevilor la exercițiile de conversație, — apoi se mai vorbește, că cine are dreptul să stabilească cu privire la unele materii de învățământ, planul de ore și numărul oarelor. Evident deci, că proiectul se ocupă de multe cestiuni, cari au foarte mult de a face cu pedagogia. Mie-mi pare chiar, și mulți sunt de aceeași părere, că acest proiect nici n'a fost făcut cu alt scop, de cât ca să poată fi intercalate în el aceste cestiuni pedagogice.

In privința aceasta prima greșală cardinală a proiectului e, că păcătuește împotriva unității în instrucție. Aș fi fost foarte bucuros dacă dl ministru de culte s'ar fi adresat lui Kármán Mór, la care mă provoc cu tot dreptul, pentrucă e conziderat ca cel mai mare pedagog al Ungariei, și l-ar fi întrebat: „Dragă dle, cu putință e ca într'o școală poporală manualele școlare din 2—4 materii să fie aprobate de către autoritățile bisericești, iar din alte vr'o 3—4 de către ministrul de culte? Mai departe cu putință e iubite dl Kármán, ca numărul orelor cu privire la 3 - 4 materii să fie stabilit de către autoritățile bisericești, iar cu privire la alte 3 - 4 de către ministrul de culte, fără ca proiectul să amintească măcar, că ar trebui să se înțeleagă acești doi factori între sine?"

Se poate întâmpla ca ministrul să impue pentru cele 3—4 materii 25 de ore pe săptămână, și cum mai multe ore de școală nu pot fi într'o săptămână, biserica să rămâe pe copcă cu materiile ei, — să nu-i poată consacra nici o singură oră.

Vertan Endre (raportor): Nici n'ai citit raportul!

V. Goldiș: Proiectul nu exclude astfel de cazuri. Nu intenția o judec aici, căci de internis non iudicat praetor — ci proiectul, așa cum e el. Cine s'a ocupat vr'odată cu pedagogia, trebue să știe, că prima condiție pentru prosperarea instrucției e unitatea planului de învățământ. Cine păcătuește împotriva acestei unități, acela e un dușman al instrucției. Conform acestui proiect de lege școala va avea două suflete: unul îl insuflă ministrul, celălalt biserica. (Zgomot. Prezidentul sună.) Nu se poate o dispoziție mai dușmană pedagogiei decât aceea care dispune ca limba de propunere în școală să fie alta, decât cea maternă. Nu există în lumea întreagă un bărbat de școală, care să cuteze a afirma, că în școala primară e corect și folositor a întrebuința altă limbă decât limba maternă a copilului.

Incă Comenius, întemeetorul pedagogiei a afirmat că: Acel ce ar ordona, ca în școalele poporale să nu se instrueze în limba maternă a băieților, ar face ca și când ar pretinde dela fiiul său să învețe a călări inainte de ce ar fi învățat să umble. Mă refer apoi la marele filosof al veacului XX, Herbert Spencer. In cartea lui despre educație scrie foarte frumos, că e mai bine a ști înțelesul lucrurilor decât înțelesul cuvintelor. Cunoașterea lucrurilor ce ne împrejmuesc e cu mult mai esențială decât gramatica.

Dar și acesta e străin. Voi cita deci din scrisele unui bărbat de neamul Dvoastră, — apreciat și de noi — mort de curând — și care a exprimat cu atâta convingere, că nu se poate educa un copil, decât în felul cum a fost sămânța, ce i-a dat viața. (Strigăte de: S'auzim! — la naționaliști.) Chiar pe cum nu poți porunci părului să facă mere, nu poți educa pe copilul de Român să devină Maghiar. (Obiecțiuni și zgomot în stânga. Aprobări la naționaliști)!

Intr'un articol scris de Bartha Miklós am cetit următoarele: „Nu poate să aibă sistemul de educație un păcat mai mare, decât acela, când nu se acomodează împrejurărilor și însușirilor naționale. Nu poate păcătui mai mult, decât când nu își are de scop scoaterea în relief a individualităților naționale. (Aprobări)

„Cel ce încearcă să transforme pe nemțește un copil maghiar, — violează legea poruncitoare a naturii". (Așa-i! Așa-i! din stânga).

Dar cine vrea să transforme pe ungurește pe băiatul român? (Contestări în stânga. Aprobări la naționaliști).

In toată lumea asta, limba de instrucție este limba maternă a copilului.

Vertan Endre: Și la Hajdu-Dorog?

Prez.: Rog pe dl raportor să nu vorbească.

V. Goldiș: Ca s'o pot adeveri asta, trebue să trecem cu privirea peste toate legile instrucțiunii din Europa. Mai întâiu mă voi ocupa de acele state, unde sunt împrejurări asemănătoare cu ale noastre.

Molnár Jenö: Incepe cu România, — statul cel de cultură.

Markos Gyula: Mergem la Giurgiu! Acolo să începi!

V. Goldiș: State de aceste în Europa sunt: Austria, Belgia și Elveția. Iată ce zice §-ul 19, din legea de instrucție austriacă: (citește).

„Alle Volksschulen des Staates sind gleichberechtigt, und jeder Volksstamm hat ein unverletzliches Recht auf die Wa

---

FOIȘOARĂ.

Din trecutul și obiceiurile poporului român.

De Constantin Oancea
paroh ort. rom.

(Urmare).

Dela Cârna mergând omul pe malul Murășului în sus, ajunge în comuna Vurpăr, care aparține comunei politice Vințul-de jos și de care numai Murășul îl desparte.

Comuna Vințul de-jos (Alvincz) e foarte veche și vestită de pe timpul principilor ardeleni. Aici se află un castel vechiu, pe la anul 1511 în posesiunea lui Radu-Vodă din Muntenia, iar mai târziu, sub principele Apaffy, aici a suferit martiriul metropolitul Sava Brancovici. Aici se află patru biserici creștine, dintre cari 2 românești, două bănci românești și pretură.

La depărtare de cinci chmtri de Vinți spre răsărit-meazăzi se află orașul Sas-Sebeș, pe care îl cunoaștem ca pe unul dintre cele mai bune centre românești. Deși e întemeiat ca oraș de Sași, populațiunea în majoritate o formează Românii, având școli și biserici frumoase, reuniune de cântări, de meseriași, două bănci românești etc. Tot aici e sediul protopresbiteral și pretorial etc.

Nefiind scopul meu descrierea amănunțită a acestor locuri, voiu merge mai departe pe râul Sebeșului în sus, pentru a ajunge iarăși la unele locuri însemnate din punct de vedere istoric. Din Sas-Sebeș, mergând pe râu în sus, trecem mai întâiu prin comuna mixtă Petrifalău (Români și Sași) unde se află o fabrică de hârtie. Ca reminiscență a timpurilor trecute se văd urmele unui drum roman dinspre Sebeș către „cetatea Săsciorilor". Mergând mai departe pe râul Sebeșului în sus ajungem la comuna Sebeșel, unde la stăruința preotului N. Hința s'a zidit o frumoasă școală românească. De aici pe râu în sus la 1 chlmetr. depărtare ne aflăm în marea comună Săsciori. Dela Săsciori în sus râul Sebeșului curge prin niște dealuri de o înălțime fioroasă, stânci puternice atârnă deasupra călătorului ca sabia lui Damocle, și pe acest râu au fost în vechime 3 cetăți puternice, cu rol însemnat strategic pe timpul Dacilor și al Romanilor.

*

Oprindu-ne puțin la Săsciori unde e află urmele alor două cetăți și împreunându-le prin o linie cu cetatea Cârnei (Blandiana-Celligrad) și cetatea Cârnii cu cetatea Alba-Iulia (vechiul Apulum — azi Bălgrad) și în fine cetatea Bălgradului cu cetatea Săsciorilor, căpătăm un triunghiu ecvilateral, al cărui intern e șes (cuprinzând comunele: Sebeșelul, Petrifalăul, Sebeșul-săsesc, Lancrăm, Vințul-de-jos și Oarda-de-jos). Toate acestea trei cetăți sunt în depărtare cam la 20 chlm. una de alta, toate trei legate prin drumuri romane, trei puncte însemnate deci pe acelea vremuri ca trecători mari, ca puncte comerciale, ca cetăți de apărare.

Cetatea Săsciori era însemnată în vechime pentru comerciul dinspre linia Sibiiu—Turnu Roșu. Cetatea Albei Iulii (Apulum) forma un punct comercial, căci aici se întâlneau drumurile dela ocnele de sare dela Napoca (Turda), dinspre Târnave și dela Auraria minor (Zlatna) precum și dinspre Sarmisegethusa.

Iar cetatea Cârnei (Blandiana Celligrad) era însemnată pe deoparte, pentrucă aici se concentrau drumurile de către Apulum și Sarmisegethusa, pe de altă parte, pentrucă aici se concentrau drumurile dela băile de aur din Pian și Cioara.

Toate acestea trei cetăți, Blandiana, Apulum și Săsciori, serviau și ca trei puncte puternice strategice, opunându-se în calea barbarilor dornici de a pune mâna pe bogățiile aflătoare în „Dacia felix". Prin urmare acest triunghiu, atât în timp de pace, cât și în timp de restriște a avut un rol însemnat în vechime, fiind cheea de întrat spre Murăș în sus către văi și munți și cheea de mers pe Murăș în jos către șesul Tisei.

*

Urmând pe râul Sebeșului în sus în fața cu cetatea Săsciorilor deasupra comunei Laz aflăm locul numit la: „Cetățea". Ambele aceste cetăți sunt în imediată apropiere pe două dealuri și numai râul Sebeșului le desparte. Până când la cetatea Săsciorilor a rămas resturi de ziduri jur împrejur, având înălțime până la 4 - 5 metri, având chiar și o poartă întreagă, — la cetatea Lazului se văd numai urme de șanțuri, iar oamenii spun, că cetatea aceasta ar fi fost de lemn. De altcum și numele comunei de Laz pare a fi o derivațiune din slavul berlo = lemn-bârnă, berlad = întăritură de lemn, prescurtat — laz.

In ambele aceste cetăți s'au găsit multe lucruri prețioase. Intre altele în cetatea Săsciorilor s'au găsit bani de pe timpul lui Teodosius II. In cetatea Lazului s'a găsit o coroană de argint cu inscripție. Dar Românul când află ceva nu spune la nime nimic. A vândut-o la un jidan în Alba-Iulia cu 40 fl. (Dupăcum mi-a spus un om care a văzut-o ar fi avut inscripția: 375, anul, plus inscripția).

(Va urma.)

hrung und Pflege seiner Nationalität und Sprache. Die Gleichberechtigung aller landesüblichen Sprachen und Schulen ist vom Staate anerkant. In den Ländern, welche mehrere Volksstämme bewohnen, sollen die öffentlichen Unterrichtsanstalten derart eingerichtet sein, dass ohne Anwendung eines Zwanges auf die Erlernung einer zweiten Landessprache jeder dieser Volksstämme die nothwendigen Mittel zur Ausbildung in seiner Sprache erhält.

Sümegi Vilmos: Nu există o limbă austriacă — nici belgiană, nici elvețiană.

V. Goldiș: In Belgia, ca și în Austria se spune precis, că instrucția se face în limba maternă.

In „program-type"-ul dela 1897 se spune explicit, că în Belgia limba de propunere e după cum e comuna, locuită de Francezi, Flamanzi ori Germani.

Nu trebue să mai dovedesc, că în Elveția își regulează fiecare canton chestiile de educație — independent. — Acolo timpul instrucției este de 8 ani, — din cari patru sant așa numitele „primaerschul", în cari se instruează în limba maternă, iar în celelalte patru clase se învață și alte limbi, de pildă în școlile franțuzești — limba germană, și întors.

Să comparăm acum state în cari sunt numai mici frânturi de popoare pe lângă poporul ce are o completă majoritate. Iată Șvedia, cu micile frânturi de Finlandezi și Lapponi.

Trebue să notez, că instrucția în Șvedia e una din cele mai desăvârșite.

Credeți că în școalele acestora, Finlandezii și Lapponii sunt siliți să învețe limba șvedezà?

Nu! Statul susține seminarii unde se pregătesc învățătorii cari au să dea instrucția în limba băieților.

Ce-i drept, în Germania e altfel. E ca la noi. Statul german are în Schleswig-Holstein cu Danezii și în Posen cu Polonii aceiași politică, pe care voiți să o inaugurați D-Voastră. (Contestări în stânga)

Barabás Béla: Nițică deosebire. Rău destul că nu-i așa! (Zgomot).

V. Goldiș: Nu cred să mai fie un parlament în lume, afară de al nostru, unde să se spună, că Nemții fac bine când terorizează pe Poloni și Danezi. (Zgomot.) Asta e împotriva umanității. Un popor care iubește libertatea și limba lui, nu poate aproba procedeul Germanilor. (Zgomot). Dar e evident că acele încercări nu duc la rezultatul dorit de ei. (Zgomot). Am dovedit cu altă ocazie, că de când s'a pășit agresiv împotriva Danezilor, ei s'au îndârjit, iar copiii poloni fac și ei grevă.

(Va urma).

NOUTĂȚI.

Dela comitat. Luni în 29 Aprilie n. tine ședința comitetului central electoral al ului Sibiiu, la orele 10 dimineața, mică a casei comitatense. La or lei e pusă examinarea listelor elec e pe anul 1908 și luarea măsurilor puse spre vedere publică în intre itat

*

usă respinsă. Intr'un proces de tentat ziarului „*Unirea*". din Blaj, de acusă al tribunalului regesc din runit Mercuri în ședință, *a acceptat escepțiunile* date în contra actului de acusare, și *a respins propunerea procurorului* de a se pune redactorul sub acusă, pentru ațâțare. Era inprocesuat articolul de fond din numărul 2 al anului acestuia. Apărarea asatului a făcut'o advocatul Dr. *Iuliu Pordea.* Procurorul a apelat la tabla regească.

*

Pentru agitație. Cetim în ziarele maghiare, că tribunalul regesc din Timișoara a condamnat pe preotul *George Magheriu* din Ohaba-Forgaci, comitatul Timișului, la 8 luni temniță, pentrucă ar fi *agitat* pe vremea alegerilor.

*

Hymen. Domnul *Sever Bocu*, publicist în Arad, s a logodit cu dșoara *Marilina*, fica dlui *G. Manolescu*, primariul orașului Sinaia.

— Dl *Leonte Pușcariu*, contabil la „Economul" în Cluj, s;a logodit cu dșoara *Elena Hossu*, din Alba Iulia.

— D-șoara Sabina *Deleu* și dl Nicolau *Munthiu* își vor celebra cununia Luni, în 6 Maiu st. n. c., la 4 ore p. m. în biserica gr. cat. română din Șimleu.

*

Proces de presă. Redactorul responzabil al „*Lupței*" a fost citat înaintea judecătorului de instrucție din Budapesta, pentru a fi ascultat în procesul de presă intentat pentru articolul de fond „*Apponyi*" din numărul 34 al numitului ziar. Acesta e deja al doilea proces de presă al „*Luptei*".

*

„Cordiana". Terminul de optare pentru acții din emisia a III a institutului „Cordiana" espiră cu sfârșitul lui Aprilie c. n. Biroul „Filialei Cordiana" din Agnita este deschis în toate zilele de lucru, la orele 8—1.

*

Aviz. Cultura este arma cea mai puternică în timpul nostru. Cu ea se răsboiesc azi popoarele în o nobilă emulațiune și în un avânt însuflețit. Pionerii culturii cei mai însemnați sunt școalele, așezămintele de creștere și învățământ. Fericit să poate ținea acel popor, care are cu înbelșugare astfel de așezăminte. Aceste îi întăresc arma modernă de luptă, cultură, și-i dau putere de a răsbate triumfător prin secoli, apropiinduse tot mai mult, generație după generație, de perfecțiune.

De aceste idei și convingeri sunt stăpâniți tinerii clerici din cursul al II-lea (doilea) dela seminariul „Andreian" din Sibiiu, când s'au decis se aranjeze un concert în Alba Iulia a doua zi, și în Hațeg a treia zi de Paști, *în favorul gimnaziului nostru din Brad*, spre a puteà fi întregit la liceu cu opt clase.

Vrednicii tineri voiesc, ca și ei să contribue cu roada muncei lor la ajungerea acestui scop măreț al poporului nostru.

Voință nobilă, scop frumos; eată două motive temeinice, pentru cari tinerii clerici merită atențiunea, și tot sprijinul binevoitor al publicului nostru. O astfel de tinerime, care să știe avântà și lucrà pentru scopuri și idealuri culturale naționale, este vrednică de a fi sprijinită în nobilele ei porniri.

Din cauza aceasta sperăm, că oaspeții de Paști ai Alba-Iuliei și Hațegului vor fi îmbrățișați cu căldură de Românii din părțile acelea.

*

Indreptare. Ni se trimit spre publicare următoarele șire: „In Nr. 75 dela 3/16 April a. c. al „Gazetei Transilvaniei" a publicat biroul sinodului protopopesc al tractului *Bran* hotărârea acestei corporațiuni contra noului proiect școlar. A uitat însă un lucru. Fie din iuțeală, fie poate intenționat, a uitat să spună, că aceasta hotărâre a fost propusă de dl advocat *Nicolae Garoiu* din Zernești. Dl *Garoiu* a motivat aceasta hotărâre într'o frumoasă, adânc simțită și însuflețitoare vorbire, care a fost ascultată cu mult interes și acoperită de aplauze generale. Am făcut aceasta observare, pentrucă ecvitatea și corectitatea pretinde, ca să pui pe fiecare la locul său, și fiecăruia să-i dai ce i-să cuvine."

*

Moartea lui Halmos. Fostul primar al Budapestei, care a jucat rol în afacerea Polonyi, a încetat din viață. Din incidentul morții lui Halmos, fost dușman alui Polonyi, s'a răspândit faima, că ar fi murit și acesta în Körös-kéoy. S'a constatat însă, că faima a fost neadevărată Polonyi trăește și se află bine.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu" pentru înzestrarea fetelor sarace, au mai dăruit: Iosif Marcu sen., măestru pardositor, din prilegiul onomasticei sale 2 cor., iar Ioan Stanciu, zugrav de case, întru susținerea și întărirea prietiniei fratelui său Nicolae Stanciu din Craiova cu Iosif Marcu jun., măestru pardositor 1 cor. — La acelaș fond au mai dăruit dna Elena Morariu, întru vecinica odihnă a ginerelui său de pie memorie Ioan Sârbu, fost paroh în Mihăești și a fiicei sale Mariți, fostă învățătoare 2 cor.

*

„Magyar Otthon", panzion de primul rang pentru familii, voiajuri de nuntă și particulari. Camere frumos aranjate, cu intrare separată fiecare. Paturi de metal. Băi în casă. Lift. Prețuri foarte moderate. *Budapesta, VII strada Arhiducele Alexandru 30.* (Sándor Föherczeg).

*

Din Mag ni-se scrie, că acolo s'au ținut în 14 Aprilie n. două conferențe poporale, una despre gunoiu și manipularea lui, de preotul *A. Vlad*, și alta din domeniul „*Istoriei bisericești*", de elevul seminariului „Andreian" din Sibiiu, *N. Bembea.* Părerea corespondentului, care ne comunică faptul acesta este, că prelegerile poporale ar avea mai bun efect, dacă din centru s'ar trimite câte cineva ca să le țină. S'ar evita prin aceasta animositățile și actele de invidie, săvârșite de unii dinrte ai nostri.

*

Prezidentul Roosevelt din New-York, care a primit anul acesta premiul *Nobel*, ca făcător de pace în răsboiul ruso-japonez, a promis, că în anul 1909 va merge la Cristiania, unde va ținea o conferență publică *despre pace*, — firește, dacă nu-l vor mai alege prezident, pentrucă după constituția Statelor-Unite, prezidentul n'are voe să părăsească pământul american.

*

Impăratul Wilhelm a pierdut un proces. La Romiten, unde împăratul Germaniei are un castel de vânătoare, are și un hotel, pe care-l arândase pe timp de 12 ani unui oarecare Kalweil. După un an văzând Impăratul că arândașul îi face multă pagubă, a voit să nimicească contractul și i-a intentat proces. Curtea de apel din Berlin însă a respins acțiunea împăratului, ca nemotivată.

*

Concert românesc și petrecere cu dans în Bistrița. Reuniunea română de cântări din Bistrița va da a treia zi de Paști un concert românesc, la care va colabora și „corul teologilor români din Sibiiu." Va fi o frumoasă sărbătoare, și nu ne îndoim, că întreagă inteligența din Bistrița și jur va înțelege însemnătatea acestei petreceri și va da ascultare glasului frățesc de chemare al corurilor înfrățite.

*

Multămită. Comitetul parohial greco-oriental din comuna *Cârna*, protopresbiteratul Albei-Iulia, se simte îndatorat a aduce călduroase multămite următorilor credincioși ai bisericei noastre, cari au binevoit a jertfi din agonisita lor pentru înzestrarea și podoaba casei lui Dumnezeu, și anume: Nicolau Ispas Brândușescu, Zevedeiu Ioba, Nicolau Mircea și Georgiu Ispas, toți din Cârna, de prezent aflători în South-Saint-Paul Minn (Nordamerica), cari au dăruit pa seama sfintei noastre biserici, cele 12 Minee pe anul întreg în 12 volume latine, legate în piele roșie în valoare de 177 cor., pentru eternă memorie a lor și a soțiilor lor: Florica Ispar n. Albu, Brândușa Ioba n. Ispas, Raveca Mircea n. Ioba și Iustina Ispas n. Mircea. Nicolau Ispas l. Simion Georgiu cu soția Saveta, cari au dăruit pe seama bisericei noastre, un rând întreg de vestminte preoțești în valoare de 70 coroane. Lazar Tincu cu soția sa Ana, cari ne-au dăruit o căldărușe de argint china suflată cu aur pentru sfințirea apei dimpreună cu mătăuzul, în valoare de 28 coroane. Tuturor acestor binefăcători ai sfintei biserici le dorim dela Dumnezeu binecuvântare, sănătate și înmulțirea roadelor pământului. Bunul Dzeu să-i învrednicească a se reîntoarce în curând cu pace și sănătoși la căminul părintesc în mijlocul familiilor mult dorite. Cârna, în 5/18 Aprilie 1907 *Daniil Chirila*, paroh.

*

Daruri pentru biserică. In aceste zile de pocăință, credincioasa creștină văduva Maria *Hetescu* din nou și-a arătat dragostea față de biserică dăruind sfintei noastre biserici două icoane, icoanele împărătești, în preț de 10 cor. foarte frumoase și lucrate foarte fin de artistul librăriei arhidiecesane din Sibiiu. Prin acest dar biserica și-a acoperit o lipsă de mult simțită. Iar învățătorul George *Todea* condus de dorul înaintărei bisericei și poporului a donat împreună cu elevii și elevele sale un apostol, ediție de lux în preț de 14 cor., îndemnând astfel tinăra generație la fapte bune. Pentru aceste daruri le exprim și pe această cale cea mai sinceră multămită. Binecuvântă Doamne pe ceice iubesc podoaba casei Tale! Mărișel, la 4 Aprilie 1907. Teodor *Toader*, paroh gr. or.

*

In contra soacrelor. Bucurie mare între oficerii marinei americane. Secretarul de stat în ministerul de războiu, Taft a decis, că soacrele nu sunt a să număra între membrii familiei ginerelui oficer. Nu ar aveà așa mare însemnătate lucrul, dacă n'ar aveà membrii familiilor oficerești în America avantagiul de a puteà călătorì fără plată dela o garnisoană la alta. In viitor deci dacă soacrele n'au bani nu pot să meargă la gineri. Soacrele au protestat, iar ginerii au trimis telegrame de recunoștință secretarului Taft.

*

Pisicile în timpurile vechi. Pisica era la Egiptenii vechi un animal venerat. Se socotea ca crimă omorârea pisicei. Pisicile mai prețioase se îmbalsamau și s'au găsit lângă mumii de regi și mumii de pisici. Când regele Persiei a voit să ocupe orașul egiptean Pelusia, a dat fiecărui soldat în loc de scut o pisică în mână. Când s'au apropiat de oraș, Egiptenii au văzut pisicile și n'au mai cutezat să arunce săgeți, ci s'au retras îngroziți înapoi, neputând respinge pe dușmani, cari cu ușurință au ocupat orașul.

Cărți și reviste.

„Revista teologică", organ pentru știința și viața bisericească. Nr. 4 are următorul cuprins: Momente hotărâtoare în viața preotului, de Augustin Hamsea. Din trecutul bisericii române bihorene, de Gruia. Pastoralele metropolitului Șaguna, de Gh. Tulbure. Către preoțimea noastră, de Gh. Tulbure. Hirotonia ca pedecă pentru căsătorie, de Dr. Nicodim Milaș. Predică în Dumineca V. a Păresimilor (Despre smerenie), de Ioan Teculescu. Pentru „Luceafărul", de Dr. G. Ciuhandu. Diverse, de db. Mișcarea literară: O carte nouă, de Constantin Dimian. „Biserica și Școala" și O alegere de episcopi moldoveni în 1557—8, de N. B. Informațiuni, de N, B. și db. Tipicul cultului religios, de Cantor. Abonamentul: pe an 6 cor. Pentru România 8 lei. Număr singuratic 50 fileri. Redacția și administrația: Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 45.

*

„O îmbunătățire importantă de introdus în Agricultura României", tipărit întâiu în „*Convorbiri Literare*", an. XLI, de C. Aimăneștian. Prețul 50 bani. București, Inst. de arte grafice Carol Göbl s-r Ioan St. Rasidescu 16, strada Doamnei 16.

Din public.+)

Multămite publice.

Cu ocasiunea petrecerii cu dans aranjată de inteligența română din Deva la 28 Febr. a. c. au incurs următoarele suprasolviri pentru gimnaziul din Brad:

Dela I. P. S. S. dl *Ioan Mețianu*, archiepiscop-metrop. 20 cor., Il. Sa dl Alexandru Mocsonyi din Birkiș 10 coroane, dnii: George Romanul, din Deva 25 cor., I. Vulcu, din Orăștie 18 cor., George Popoviciu, din Lesnik, Petru Șinca, din Batiz, câte 12 cor., August Herbay, din Vețel, Dr. Ioan Pop, din Brad, Dr. Gavril Suciu, din Hațeg Dionisiu Ardelean, din Deva și Romul Curiac, din Kimindia, câte 10 cor., Dr. Virgil Olariu, din Deva 9 cor., Dr. Romul Dobo, din Orăștie, Dr. Iustin Pop, din Deva, câte 8 cor., Dr. Nicolae Moțiu, Dr. Alexandru L. Hosszu, Dr. Cornel Popescu din Deva, Dr. Stefan Rozvány, din Ilia, câte 6 cor., Iosif Cothișel, din Almașul-mic, Iulius Orbonaș, din Ilia, George Cușuta, din Romos, Nicodim Ardelean, din Săcămaș, Alexandru Moldovan iun., Steiman Frigyes, Tribun Almasescu, din Deva, Petru A. Mihuț, din Hondol, Dr. Pavel Oprișa, din Brad și doamna Anetta Șerban, din Sáutohalm, câte 5 cor., N. N. și I. B., din Deva, câte 4 coroane, Dionisiu Popoviciu, din Bacia, Mihail Iubas, din Vețel, Const. Popoviciu, din Căinelul-de-jos, Victor Pop și Fabiu Bontescu, din Hațeg, Dr. Tiberiu Tisu, din Brad, câte 3 cor. L. F., N. Gut, George Gila și Dom. Szabó, din Deva, Miron Oprean, din Gothatea, câte 2 cor., Nicolae Igna, Iulius Codarcea, Alexandru Schuster, din Deva, George Guga, din Șoimuș, Dr. Ioan Maior, Ioan Jantea, din Orăștie, Dr. Stefan Chiriloviciu, din Ilia, Lazar Vraciu, din Dobra și N. N., din Folt, câte 1 cor.

Cu totul au incurs din suprasolviri și bilete de intrare 475 cor., din cari detrăgându-se spesele de 195 cor. a rămas profit curat 280 cor., care sumă s'a transpus la direcțiunea gimnasiului din Brad.

In numele comitetului aranjator mă simt plăcut îndemnat a aduce tuturor P. T. suprasolvenți sincerile multămite.

Dionisiu Ardelean.

*

Comitetul parohial român gr. or. din Galați, în protopresbiteratul Făgărașului, în ședința sa dela 1 Aprilie a. c. v., a luat la cunoștință cu deosebită plăcere faptul împlinit cu desăvârșire întru mărirea lui Dumnezeu, că proprietarul și evlaviosul creștin dl Dumitru *Vidrighin* dimpreună cu soția sa *Sora născută Ghircoiaș*, greco orientali din Rășinari, cari de mai mulți ani pășunesc oile în hotarul comunei vecine Valândorf (Dombos), a dăruit pe seama bisericei române greco-orientale din Galați un feșnic de bronz cu trei brațe comandat din Viena cu prețul de 29 cor. 16 fileri. Asemenea Dumitru *Bozdog* din Poiana a dăruit două feșnice de bronz cu câte un braț în valoare de 28 cor. comandate tot din Viena.

Toate trei feșnicile se folosesc pe sf. prestol în altarul Domnului.

Li-se aduce bunilor creștini multămită și pe calea aceasta. Dzeu să le răsplătească cu bine.

Galați, 1 Aprilie 1907 st. v.

Nicolae Aron
paroh gr. or., prezid.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

[99] 1–3

Concurs

Pentru întregirea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională română gr. or. din Tohanul-nou, protopresbiteratul Branului, se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Postul învăţătoresc, fiind împreunat cu cel cantoral, învăţătorul ales va avea să presteze şi serviciul de cantor.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: din repartiţie dela popor, din venitele cantorale şi din ajutorul de stat, — toate acestea dau suma de 600 cor., $^1/_4$ jug. pământ şi locuinţă în natură, eventual bani de cuartir şi lemne de foc, din cari să se încălziască şi sala de învăţământ.

Concurenţii au a-şi aşterne rugările lor instruite conform normelor din vigoare în terminul numit la oficiul protopresbiteral concernent.

Alesul să nu aştepte cuincuenalul până după al 5-lea an de serviciu ca definitiv în această comună.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Zerneşti, în 5 Aprilie 1907.

Ioan Dan
adm. ppesc.

Nr. 110/1907 [93] 3—3

Concurs

Conform ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 13 Martie, Nr. 2636 şi din 10 Martie a. c. Nr. 730 Bis., pentru întregirea parohiilor de cl. III, Hăşdeu cu filiile Dobâca, şi Goleş, şi Socet cu filiile Poiana-Rechitele şi Runcul-mare, protopresbiteratul Hunedoarei, se excrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de paroh, sunt venitele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi, să-şi aştearnă cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, până la terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral având a se prezenta în terminul regulamentar, la biserică, pentru a cânta, resp. a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral al Hunedoarei, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Hunedoara, la 30 Martie 1907.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 136 prot. 1907 [97] 1—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească Sălişte, comitatul Sibiiu, dă în întreprindere renovarea bisericei sale celei mari pe calea licitaţiunei prin oferte închise.

Preţul lucrărilor e preliminat cu **35,000 cor.**

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitare se află în cancelaria subscrisului unde se pot vedea în orele oficioase.

Reflectanţii la această întreprindere să-şi înainteze subsemnatului, până în 5/18 Maiu 1907, ofertele închise, provăzute cu vadiul de 5% dela suma preliminată şi cu declaraţia, că cunosc planul, preliminarul şi condiţiunile de licitare şi că se supun acestora.

Sălişte, în 3/16 Aprilie 1907.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

---

[98] 1—3

Licitaţiune publică.

Comitetul parohial gr. ort. din comuna Cioara (tractul Sebeşului) dă în întreprindere edificarea bisericei gr. ort. din loc pe calea licitaţiunei publice minuende verbală, care se va ţinea în localul şcoalei din loc la 7 Maiu n. a. c. (a treia zi de sf. Paşti) la 1 oră p. m. Preţul de strigare e statorit: **17,227 cor.** Materialele brute: piatra, varul, năsipul, cărămida şi lemnul le pune la dispoziţie comitetul. Licitanţii au să depună vadiu de 5%. Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre licitanţi fără a-şi motiva procedura.

Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Cioara, la 15 Aprilie n. 1907.

Const. Oancea prez.-paroh.
Galacteon Bica not. com.-înv.
Nicolae Stanilă epitrop.

Explicarea Evangeliilor duminecale

şi ale

Sărbătorilor împărăteşti

de

Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.

Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Preţul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

Deschidere de cofetărie!

Prin prezenta îmi permit a aduce la cunoştinţa mult Onoratului Public, că aici în strada Cisnădiei Nr. 28 am deschis o **cofetărie.**

Voi ţinea zilnic Dessert proaspăt şi prăgituri de Linz, de cele mai fine, pâne cu lapte, colac, cafea, cornuţe şi rudiţe pentru cafea.

Cele mai fine bomboane şi confituri de fabricat propriu; întotdeauna prăgituri proaspete şi gustoase pentru ceaiu.

Cremuri, îngheţate în formă, parfaits şi biscuittes glacce.

Torte în cea mai perfectă executare pentru sărbări de naştere şi onomastice, logodne, nunte şi alte ocaziuni.

Compoturi, cele mai fine liqueruri, cognac, Mallaga, Schery, etc.

Imi permit a aduce totodată la cunoştinţă, că în sezonul de vară voi deschide în aceiaşi casă o **grădină a cofetăriei.**

Asigurând pe mult Onoratul Public de un serviciu solid, mă recomand

Cu toată stima:

Robert Stattin
cofetar. Strada Cisnădiei Nr. 28.

[94] 2 – 3

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 15—

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

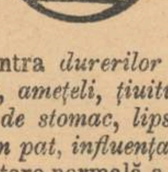

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[11 5

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţérâ şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român"

Sfinţii:

1.	Vasile cel mare	20 fil.
2.	Marele Mucenic George .	30 „
3.	Apostolii Petru şi Pavel .	30 „
4.	Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală. alcătuită după „Viaţa Sfinţilor", tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Biblioteca „Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu".

La libraria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.	1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„	— 24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„	— ·24
„	4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„	—·80
„	5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„	1·60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„	7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„	—·—
„	8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„	9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„	10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„	—·—
„	11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„	12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp . . .	„	—·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18

Biblioteca societăţii „Steaua".

— Fiecare număr 15 fileri. —

Nr. 1. Din Ţara Basarabilor, de G. Coşbuc, un resumat al istoriei noastre naţionale dela colonizarea Dacilor până la războiul pentru neatârnare din 1877—78.

Nr. 2. Foloasele învăţăturii, de P. Dulfu, o descriere a stării de azi a sătenilor nostri în asămănare cu a celor de prin ţările apusene şi mijloacele de îndreptare.

Nr. 3. Minunea vieţii şi cheia lumii de Th. D. Speranţia, o povestire morală şi instructivă.

Nr. 4. Grădina de legume, de Ioan Hăşeganu, un tratat de grădinărie.

Nr. 5. Medicul poporului, partea I, de Dr. I Felix, poveţe practice de higienă.

Nr. 6. Avem cu ce să ne mândrim, de T. Duţescu Duţu, spicuiri din istoria
ratura naţională, cu îndemnuri pentru
la învăţătură.

Nr. 7. Medicul poporului, partea
Dr. I. Felix, poveţe pentru păstrare
tăţii.

Nr. 8. Biserica ortodoxă română,
Michălcescu şi Victor Puiu, explicaţiu
pra slujbei bisericeşti şi a picturilor
din biserică.

Nr. 9. Ştefan-cel-Mare, de Alex. Lăpădatu, povestire poporală asupra faptelor şi răsboaielor purtate de marele Domn al Moldovei.

Nr. 10. Ce se poate învăţà dela un drum lung, de Dr. I. Simionescu, povestiri însoţite cu exemple din viaţa practică a sătenilor din ţări străine, spre a folosì ca pilde de urmat şi sătenilor nostri.

Nr. 11. Comoara Dorobanţului.

Se pot procurà dela

Librăria arhidiecezană.

Prin **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu** (Nagyszeben) se pot procurà

sigile pentru oficii

parohiale, protoprezbiterale şi alte oficii, cu preţul de **4 cor.**, cu cruce sau biserică în mijloc **5 cor. 40 fil.**, cu hramuri sau alte embleme **8 cor**, plus porto postal 60 fil. cu ramburs 70 fil

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 41 Sibiiu, Joi 12/25 Aprilie 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Noua lege școlară.

Domnul conte *Apponyi*, ministrul nostru de culte, nu glumește cu proiectul de care leagă mari speranțe. Se pogoară de pe muntele șovinismului către masele poporului; în mâni ține „tablele legii“, date de Dumnezeul-idol = „*ideea de stat maghiar*“, iar slujbașii și patrioții de ocazie i-se închină și îl tămâiază. Numai poporul nostru nu-și schimbă, la vederea tablelor, gândul, ci mai vârtos jură, cu amarul în suflet, că rămâne și va rămânea mereu *închinător de glia, de lege și limbă românească.*

Dacă să întâmplă se fi printre ai nostri în zilele acestea de grea cumpănă și ispită, îți crește inima văzând manifestările atât de curat românești, lupta ce se desfășură împotriva legii aducătoare de ruină morală.

Nu numai fruntașii și cărturarii s'au deșteptat, ci neamul întreg, tot poporul s'a trezit și vrea să trăiască gospodărește cu bogăția românească în pungă, cu lumina în minte, păstrându-și numele, limba, legea, datinele și moșia. Nația noastră nu s'a multămit cu ridicarea a două degete, precum au făcut Sașii, către înălțimea albastră de tămâierile jidovilor patrioți; ci în degrabă, cu temeiul faptelor, fără multe vorbe de prisos, a chemat *vrednicul nostru cap bisericesc* neamul întru apărarea vieții românești. Și precum memoriul înaintat acum trei ani împotriva proiectului berzeviczyian a fost cel mai de luat în samă, astfel și acesta, așternut acum vre-o câteva săptămâni, e potrivit cu multă chibzuială și cu cea mai înaltă iscusință.

„Ele vor fi, — zicea acum trei săptămâni „*Vossishe Zeitung*“ *din Berlin*, — cele mai scumpe și trainice mărturii ale duhului curat și puternic românesc, iar din astfel de lupte naționale purtate de căpeteniile bisericești vor răsări mereu puternice îmbolduri de viață (entspringen immer wieder lebendige Triebkräfte)“.

De altă parte deputații nostri, înflăcărați, curați la suflet și inimă, — căci cel însuflețit nu poate fi prihănit nici de umbra egoismului, — au devenit prin munca lor uriașe, adusă ca jertfă în casa atât de puțin prietină adevărului și dreptății, idolii tinerimei române de pretutindenea. Dela deputați s'a pogorât și ideia adunărilor poporale de protestare, cari pregătesc, după gândul meu, calea „*celui ce va să vie*“, căci accelerează împlinirea visului legănat de sute de ani. Ele sunt puternice prevestiri, prevestiri îmbucurătoare pentru desăvârșirea unității naționale românești, ele sunt semnele vremii.

Ți-se îndurerează inima pătrunzând cu gândul proiectul din chestie și urmărind desbaterile din cameră; te întristezi ghicind cât de mult s'a scălciat în mintea ălor din casa țării noțiunea „*școală*“, și cât de mult s'a depărtat școala, în urma pornirilor fără pricepere ale politicianilor, dela adevărata ei chemare. Toți „patrioții“, în frunte cu capul școalelor, sunt de convingerea, că școala nu e alta decât casa unde merge copilul ca să învețe azi, buche, — iar alte nimic. Dacă e ca școala să se mărginească la o astfel de activitate fără suflet, atunci nu ne-ar strica puțin liberalism; atunci am putea depăși, fără mustrare, granița dintre om și animal, am putea să primim în școalele nouă și animale — domestice deocamdată, ca să nu periclităm viața copiilor cu animale sălbatice. Doar și animalele sunt în stare să învețe sunete!

Da, dar școala nu s'a născut numai din dorul de a învăța cunoașterea și zugrăvirea buchilor! Ea s'a înființat pentru acoperirea altor cerințe mai înalte. Creșterea aparține mamei, familiei; astfel a fost la început, și astfel e și astăzi, unde mai este putință. Civilizația neastâmpărată, pornită în cea mai mare parte pe drumuri greșite, a scos pe primii și cei mai de căpetenie factori tot mai mult din cercul sfintelor datorințe de crescători. In urma luptei aspre pentru traiu ei n'au mai putut satisface cerințelor, s'au văzut nevoiți a recurge la un mijloc ajutător. S'a chemat o persoană, o persoană care să trăiască în familie, pentru îndeplinirea sarcinei de creștere.

Astfel primele școale au fost o continuare a creșterii din familie. Dascălul era nevoit, dacă voia deplină dobândă și multămită, atât din partea familiei, cât și a societății, ca să se pătrundă de duhul ce învălue cutare familie, să-i cunoască pe deplin limba, legea, datinele bune ori rele, frumoase ori urâte, întru dobândirea putinței de a crește din tinerele odrasle oameni-bărbați, mari în suflet și buni la inimă. Ei, dascălii, trebuiau să stee în cea mai strânsă legătură cu familia. Aceasta o știau bine înțelepții Greci și vitejii Romani.

Inceputurile mai cu sistem ale școalei le aflăm apoi în urma credinței lui Christos. Credința și viața creștinească au străbătut ca un element în tot locul de față, — toate manifestațiunile vieții.

In artă și în poezie, în arhitectură și în muzică, în filozofie și în știință, dar mai ales în desvoltarea creșterii odraslelor, întâlnim creștinismul la orice pas, ca marele și în tot locul de față cuprins al vieții. Biserica creștină și-a luat asuprași sarcina de a crește popoarele și mai ales generațiile tinere. De aceea a fost școala stăpânită de atotputernicia bisericei, îndeosebi în apus. Luptele culturale, răsboirile pentru credință au încurcat și școala în învălmășeli fără rost mai cuminte, a căror urmări se resimt astăzi foarte mult.

Mai mult legată de duhul bisericesc a rămas școala la popoarele *drept măritoare* din orient, ales la noi Românii, unde aflăm *cerința* crescută din firea poporului, ca școala să stee în strânsă legătură cu biserica. Și aceasta e un mare bine, fiindcă biserica e mai strâns legată de popor, e o putere, care străbate până în cele mai ascunse unghiuri sufletul și natura credincioșilor, care cunoaște din nemijlocită apropiere toate năcazurile și nevoile poporului, al cărui caracter e format de condițiunile istorice speciale ale bisericei, caracter, care dirigiază gândirea și activitatea acestei națiuni spre un scop *național-religios.*

In desvoltarea noastră culturală biserica a fost și este factor principal; credința bisericei noastre înaintează cultura și creșterea (creșterea ce o face biserica e doar un fel de continuare a creșterii din familie), ea sădește în sufletul generațiilor tinere tot avutul sufletului nostru moștenit din moși-strămoși, iar școalei îi impune să deprindă toate puterile moștenite dela părinți, cari produc și întăresc cultura națională. Și puterile aceste sunt: *limba*, *legea* și *datinele strămoșești.* Acesta e motivul, care poruncește, ca învățătorul să fie bun cunoscător al sufletului românesc în general, și al duhului familiar în special, dacă vrea ca lucrarea lui să fie binecuvântată.

Proiectul lui Apponyi e chemat cu vădită tendință să producă prăpaste între biserică și școală pe deoparte, pe de alta sa pricinuiască ruptură în desvoltarea, în creșterea naturală a copiilor nostri, prin înstrăinarea dascălilor dela cunoașterea adevărată a creșterii familiare. Școala se depărtează tot mai mult dela chemarea sa, prin poruncile ministrului de culte se stânjinește formarea caracterului moral; tinerimea va deveni tot mai imorală, iar numărul tinerilor criminali — care deja acum înspăimântă țările culte — va crește din zi în zi și la noi.

FOIȘOARĂ.

Din trecutul și obiceiurile poporului român.

De **Constantin Oancea**
paroh ort. rom.

(Fine).

Călătorind dela comuna Laz pe râul Sebeșului în sus, la o depărtare de o oră se află comuna Căpâlna, unde de asemenea se află urmele unei cetăți de pe timpul Romanilor. Comuna Căpâlna e din vechime. Biserica fiind rezidită în anii trecuți pe piatra fundamentală a bisericei vechi s'a aflat anul 1400, iar în tinda bisericei s'a aflat înmormântat un călugăr. De altcum și numele comunei de Căpâlna ne face a crede, că în vechime să fi fost aici vre-o mănăstire-capelă = kapolna, = căpâlnă.

In apropierea Căpâlnei pe un vârf de deal prăpăstios este locul numit: „Cetate“, unde s'au găsit multe unelte de pe timpul Dacilor și al Romanilor. Intre altele s'au găsit bani de pe timpul lui Honorius. In posesiunea mea se află un ban aflat acolo cu inscripția: „Pulcher“, pe o parte având efigia foarte bine conservată fără inscripție, iar pe partea cu inscripția amintită, doi cai mânați de un om.

Multe lucruri au fost adunate aici de către oficianții erariali și trimise la muzeul din Pesta.

In apropierea acestei cetăți se află un loc numit: „în bătăi“. O reminiscență probabil a vremurilor trecute, fără ca să se fi păstrat tradiția; și râul Sebeșului, după atâtea vremuri întunecoase și de grea furtună, curge măreț cu apa sa cristalină.

Drumuri regulate, telefon stau la dispozițiunea călătorului până sus în munte, la obârșia râului Sebeș: „la Bistra“. Călătorind omul dela Căpâlna pe râu în sus, cam la o oră depărtare se află comuna Șugag, așezată parte pe dealuri, parte dealungul râului Sebeș. Dela Șugag pe râu în sus cam la trei ore depărtare se află „Bistra“, unde erarul a edificat cam 60 de case pentru cură de vară. Având „Bistra“ o climă foarte sănătoasă, e recomandată multora de către specialiști. Servind și ca loc de recreație și distracție, e cercetată din an în an de către mai mulți oaspeți. Ținutul acesta și-a primit numirea de „Bistra“ dela o vale cu acelaș nume ce curge repede și se varsă în râul Sebeșului. Chiar și numirea orașului (Sas) „Sebeș“, precum și a „râului Sebeș“ cred eu a să fi luat dela valea Bistra, respective dela ținutul „Bistra“, de oarece bistru, cuvânt slav, înseamnă = iute, ungurește = *sebes.*

Ocupațiunea principală a locuitorilor de pe râul Sebeșului, pe lângă economia câmpului, e vieritul. Cu deosebire comunele Laz, Săsciori, Căpâlna au vinuri renumite. Excepție fac Șugăgenii, cari se îndeletnicesc cu oieritul — fiindcă ținutul lor e ținut muntos Cu deosebire în deceniile trecute mergeau cu turmele lor până prin Basarabia, Dobrogia și Bulgaria, etc. Dar de când cu închiderea graniței, apoi cu legile aspre silvanale, și fiind munții aproape toți eraria i, oieritul a început a decădea.

Șugăgenii nu numai după ocupațiune, dar și după port, dialect și tip se deosebesc de ceialalți locuitori ai râului Sebeș. Și precum portul îl au ca Poienarii și Jinarii vecini cu ei, așa și tipul și dialectul. In general tipul Sugăgenilor înclină mult spre cel slavic, în limbă încă au foarte multe slavisme. Cu deosebire numirile geografice sunt aproape toate slave. Aproape fiecare coastă, deal, părău, munte are numire slavă. Intre altele amintesc: Prislop, Bârzana, Zănoaga, Vârtoape, Dobra, Țeț (unde la locul numit „peatra strinită“ Turcii năvălitori de către Muntenia au fost bătuți și respinși), Măgura, Bistra, Negovan, etc. etc.

Pe lângă alte obiceiuri străbune țin și aici Joile din Paști până la Rusale, Marțile rele, Marța dintre tunuri, cu toată sfințenia.

De altcum sunt oameni buni și religioși Sugăgenii. Comuna Șugag are școală bună cu doi învățători și e pe cale a și ridica o nouă biserică în stil bizantin.

Locuitorii de prin părțile acestea au obiceiul, că atunci când se arată semnele unei tempestăți, implântă câte un cuțit înaintea casei în pământ și atribue acestui fapt puterea de a delătura furtuna. Aceasta pare a fi o imitare a Geților, cari aruncau săgeți spre nori, când se apropiau furtuni.

Da, trebue să te întristezi, când vezi că școala încetă în urma legilor ce se făuresc azi în cameră de-a mai fi un așezământ de cultură, și devine o unealtă oarbă în mâna politicianilor. Deși cu mari jertfe și greutăți, în urmă totuși se va învăța bombănirea a câtorva fărâmi străine de limba noastră, dar unde rămâne cultura, cultura inimii și înavuțirea sufletului, unde rămâne puterea morală, vlaga națiunii și a statului?!

Aceste sunt temerile mele față de noua lege. Despre începuturile școalei, adevărata ei chemare, cultura greșită, despre cauzele cari au pricinuit înstrăinarea școalei dela chemarea ei adevărată și despre școala și biserica românească, — voiu vorbì de altădată.

Nicolae Păunaș.

Chemarea preotului.

Lucrare cetită in conferența preoțească din tractul Orăștie, de Octavian Bude.

1. Preotul este săvârșitorul sfintelor taine și ocupă cea mai onorifică funcție în societate.

Biserica noastră dela începutul ei a fost farul, care a răspândit lumină puternică peste poporul nostru, arătându-i calea cea adevărată a mântuirii, calea temerii de Dzeu, a adevărului, a virtuților, singure ducătoare la liman în mijlocul mării furtunoase a acestei vieți. Iar susținătorii acestei divine lumini mântuitoare au fost preoții, cari, precum în vechime vestalele, au îngrijit, ca focul acestei puteri evangelice nici odată să nu se stângă, și astfel călătorii să nu rătăciască calea fericirii vremelnice și vecinice.

Biserica ortodoxă a fost mai ales pentru noi Românii, aceeace corabia a fost pentru Noie. In decursul atâtor sute de ani am înotat în potopul multor primejdii, dar corabia lui Christos ne-a condus la limanul cel bun, mulțămită destoiniciei și abnegației, cu care au fost împodobiți harnicii ei cârmaci de pe vremuri.

Dar nici astăzi primejdiile pentru îndelung răbdătorul nostru popor încă nu sunt delăturate. Și astăzi valuri furioase și amenințătoare ne împrejmuesc. Și tot această minunată corabie va trebuì să ne mântuiască din potopul perzării. Mântuirea și de data asta va atârna dela conștiențiozitatea și abnegația cârmacilor, dela preoți.

Pentru noi Românii biserica ortodoxă a fost și este, ceeace pentru Jidovi a fost biserica lor. Atâtea mii de ani trăiți sub cele mai periculoase împrejurări, risipiți peste întreg pământul, n'au fost în stare să slăbiască în iubirea lor de lege și neam. Această dragoste de lege i-a apărat de contopirea în potopul popoarelor străine.

Pilda aceasta e o serioasă admoniere pentru ceice încep a desconsidera biserica noastră și așezămintele ei.

In această idee se cuprinde ortodoxia bisericii noastre.

Dar pentruca biserica noastră să poată îndeplinì cu succes opera ei mântuitoare, are lipsă de preoți, cari să dea viață bisericii, propoveduind neîncetat învățăturile evangelice. Să fie integri, devotați cu desăvârșire datorințelor lor. Preotul înainte de toate trebue să dea pilda unei vieți în conformitate cu învățăturile pe cari le propagă, pilda unei vieți disciplinate, virtuoase și muncitoare. El trebue să fie înainte mergătorul pe calea către idealul, pe care Christos ni-l-a designat: „Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este“.

Râvna preotului trebue să fie la înălțimea învățăturilor, al cărui propoveduitor este. El va aveà să dovedească în fiecare zi devotamentul său către biserica lui Christos și această dovadă o va da prin aceea, că nu va înceta a lăți sămânța cea bună a învățăturilor, stăruind a lucra pământul, ca astfel sămânța să devină arbore puternic. Iși va arăta devotamentul apoi administrând cu cea mai mare conștiențiozitate sfintele taine.

Succesul ce va dobândì prin săvârșirea sfintelor taine va atârna dela destoinicia lui, pe care o va puteà câștiga numai după multă trudă.

Și e de mare însemnătate administrarea tainelor sfinte, pentru ridicarea morală a credincioșilor, căci împărtășirea cu sf. taine pretinde o curățenie morală desăvârșită.

Aparatul de cârmă al corăbiei mântuitoare — ca să mergem mai departe cu asemănarea — îl formează aceste taine. Dibăcia îngrijirii tainelor va da direcție sănătoasă bisericii celei vii.

Botezul e ușa creștinismului. Celce primește botezul se deobligă a practica virtuțile creștine, pe cari preoții au datorința a le propoveduì cu fapta și cu cuvântul. Practicarea virtuților va pregătì sufletul pentru primirea adevărului. Adevărul numai într'un suflet virtuos va prinde rădăcini.

Taina mărturisirii, a cărei temelie e momentul etic, „că recunoașterea păcatului e cel dintâiu pas spre îndreptare“. Săvârșirea acestei taine e cea mai bună ocazie pentru accelerarea desăvârșirii morale a creștinilor. O putem număra între cele mai puternice mijloace ale preotului.

Taina nunții defige căsătoriei un scop ideal.

Mirul și maslul au de bază mântuirea prin credință. Și adevărul văzut în toate zilele despre această putere mântuitoare a credinței, arată însemnătatea acestor taine.

Am înșirat aceste șase taine pentru a arăta însemnătatea lor cea mare, pentru a arăta în ce fel contribue administrarea lor la ridicarea morală a credincioșilor și din aceasta resultă apoi însemnătatea ce o are preoția, care e a șaptea taină.

*

Dar activitatea preotului nu se mărginește numai la săvârșirea tainelor, ci și la vestirea cuvântului lui Dzeu.

Propoveduirea cuvântului evangelic are de scop iarăși ridicarea morală a creștinilor. Tâlcuirea și aplicarea adevărurilor cuprinse în sfânta scriptură sunt cele mai bune mijloace, cari duc la perfecția morală.

Ținta, care are să o urmărească preotul prin predicare, e cuprinsă atât de frumos în cuvintele ap. Pavel: „Ca omul lui Dzeu să fie desăvârșit, gătit deplin spre orice lucru bun“ (II. Timot. III. 17). Cu alte cuvinte, noi așa să educăm pe credincioșii nostri, încât ei să poată bine distinge ce-i bine și ce-i rău, și voința lor să nu se poată îndrepta decât numai spre un lucru bun.

Și singura armă dată nouă este cuvântul. Și puterea cuvântului e mare. Prin cuvânt noi vom face să se sălășluiască lumina în mințile credincioșilor nostri.

(Va urma).

Vorbirea deputatului V. Goldiș

rostită în ședința din 5 Aprilie a dietei ungare.

(Urmare).

Gândiți-vă bine, — că forțarea limbei maghiare va face ca să fie urgisită această limbă și doamne ferește, — va urma și la noi o grevă a elevilor. (Zgomot mare). Ceea-ce am spus până aci arată evident, care e starea în aceasta privință în Europa întreagă.

Așa a fost și la noi până acum. Nu s'a aflat politician serios, care să fi afirmat că instrucția în școala poporală să nu se facă în limba maternă a elevilor. Asta era chiar lege pozitivă. (Sgomot. Contestări.)

O voce (în dreapta): Unde e scrisă asta?

V. Goldiș: Mi-e foarte bine-venită această observație. Știm, că chiar dl ministru Apponyi a zis, că nu se poate afla o bază legală care să adeverească că în Ungaria instrucția să se facă în limba maternă a elevilor.

Știm, că înainte de aceasta și dl ministru a fost de părerea dlui deputat care m'a întrerupt acum (S'auzim!), anume, că în Ungaria nu se găsesc motive plausibile pentru cererea ca în școlile poporale — chiar de ar fi școli de stat — limba de propunere să fie limba maternă a elevilor din acele ținuturi. (Mișcare.) Dl ministru de culte a atins această chestiune în una din ședințele trecute. In ședința dela 26 Iulie, ocupându-se cu discursul prietenului meu Mihail Polit, a declarat că: „stăm departe de gândul de a știrbi individualitatea de rassă a cetățenilor noștri nemaghiari; de a-i împedeca în progresul lor cultural; noi, înființând școli de stat, ținem seamă de toate nedumeririle îndreptățite“.

Cu acest prilej, dl deputat Alexandru Vaida a făcut întreruperea: „Să înființați și pe seama noastră școli de stat!“ iar dl ministru i-a răspuns: „Intru cât ne va fi cu putință, vom satisface această dorință!“ O voce a adăogat: „Da, dar școli cu limbă de propunere românească!“, Dl ministru de culte a răspuns din cuvânt în cuvânt: „Dl deputat cu greu va găsi în legile noastre vre-un articol, pe care și-ar putea întemeia cererea!“

Declarația aceasta m'a surprins foarte mult. Eu, dimpotrivă am să dovedesc, că școlile de stat cu limba de propunere românească sunt legale, sunt îndreptățite în Ungaria, cel puțin până acum și voi dovedi, că e contrar legilor, e în contradicție cu legile, ca în școlile elementare poporale de stat limba de propunere să fie limba maghiară, ori care ar fi limba maternă a elevilor.

Nagy György: Cu care lege e în contradicție?

V. Goldiș: Paciință, am s'o spun.

M. Polit: E în contradicție cu articolul de lege 38 din 1868.

V. Goldiș: E în contradicție cu §-ul 58 din articolul de lege 38 din 1868, care dispune: „Fiecare elev are să-și primească instrucția în limba maternă, întrucât această limbă se vorbește în comună. In comune cu locuitori cari vorbesc limbi deosebite, sunt a se aplica învățători cari sunt în stare să instrueze în limbile ce se vorbesc în comună. In comune mai populate, unde locuitorii de limbi străine locuesc în mase mai mari, dacă forțele materiale ale comunei o permit, sunt a se aplica și învățători ajutători de deosebite limbi“.

Paragraful 58 dispune, prin urmare, foarte lămurit că fiecare elev are să fie instruit în limba sa maternă. Dispoziția aceasta, firește se referă la școlile comunale. (S'auzim!) Dar §-ul 80 al aceleiași legi dispune: „In afară de institutele pentru învățământul poporal, cari — conform legilor au să fie susținute de comune, ministrul de instrucțiune publică are dreptul și datoria de a înființa pe cheltuiala statului și alte institute de învățământ reclamate de împrejurările locale, institute, cari au să fie organizate conform paragrafilor 23—78“.

Legea aceasta fundamentală despre învățământul poporal îi dă, prin urmare, dlui ministru dreptul de a înființa școli de stat, dar adaogă, că și în ce privește aceste școli de stat sunt hotărâtori §-ii 23—78 ai acestei legi, prin urmare și paragraful 58, care dispune ca în școlile poporale fiecare elev să fie instruit în limba sa maternă. E clar dară, că această lege, care e și astăzi în vigoare, nu-i poate da ministrului dreptul de a afirma că e lipsită de bază legală cererea, ca în școlile poporale limba de propunere să fie limba maternă a elevilor.

Aceasta se poate dovedi și cu paragraful 17 al articolului de lege 44 din 1868, care dispune: „In institutele de învățământ înființate de stat amăsurat trebuinței, stabilirea limbei de propunere, întru cât legea nu cuprinde vre-o dispoziție de natura aceasta, e de competența ministrului de culte și instrucțiune publică. Deoarece însă înaintarea în cultură e ținta cea mai înaltă a statului, statul e îndatorat a se îngriji, ca toți cetățenii patriei, de orice limbă ar fi, dacă locuesc în masse mai compacte, să poată fi instruiți în apropierea ținutului lor, în limba lor maternă, până când vor începe studiile mai înalte academice“.

Legea aceasta spune limpede, că în școlile de stat stabilirea limbei de propunere cade în sfera de activitate a ministrului, dar numai în caz când nu este dispoziție în lege. Asupra școlilor normale însă dispune legea și anume art. de lege 38, și ministrul în cazul acesta nu poate avea nici un amestec. Se mai vede și de acolo că acest articol, § 17 al art. 44, nu se referă la școlile poporale ci spune, că ministrul să se îngrijească pentruca poporul să se poată cultiva în apropierea părților locuite de acesta. Acesta se poate referi numai la școlile medii, deoarece școli poporale sunt în fiecare comună.

E deci sigur, că dl ministru a greșit când a crezut că noi nu avem temei să cerem ca în școlile poporale limba de propunere să fie limba maternă a copiilor.

S'au provocat cei ce au grăit din aceste bănci la bărbații de stat, Deák și Eötvös, iar dl ministru de culte a declarat că nu-i nici o deosebire în politica de acum și cea a lui Deák și Eötvös. Spune că și dsa consimte cu politica culturală a lui Deák și Eötvös.

On. Cameră, art. de lege amintit 38 din 1868 la adus Eötvös. In concepție e deosibire ca cerul de pământ între ideile lui Eötvös și ale dlui ministru de culte. Eötvös zicea, că în școlile poporale limba de propunere poate fi numai limba maternă a copiilor, iar dl ministru de culte de acum zice, că în școlile poporale nu numai în cele de stat, ci și în celelalte, să fie limba maghiară și în special în cele de stat, iar în celelalte cel puțin patru obiecte. Și nu numai între dl minitsru și Eötvös, ci și între Deák și dânsul, este osebire mare; voi dovedi cu cuvintele lui Deák spuse în parlament. Cred că acestea sunt astfel de lucruri, cari trebue amintite cât de des, pentruca Dvoastră barem în parte să le învățați. (Mișcare).

Când a fost vorba în 1872 de ridicarea unui gimnaziu în Becicherec ori Zombor le-a zis acestea Deák. Camera a primit zisele lui Deák și a îndrumat guvernul să ridice un gimnaziu sârbesc. A venit însă era lui Tisa și guvernele următoare n'au mai împlinit acest decis.

(Va urma.)

Dela sate.

Instalarea parohului Toma Stanciu din Agârbiciu.

Paloș, 16 Aprilie n.

Zilele de 13 și 14 Aprilie n. a. c., adecă Sâmbătă și Duminecă, vor rămânea zile memorabile în analele istoriei comunei *Agârbiciu*, fiindcă credincioșii bisericei de acolo atunci și-au văzut realizată o veche dorință a lor. Este un an împlinit de când această comună a rămas fără păstor sufletesc, fiind administrată de preoți de prin comunele învecinate.

In toamna anului trecut apoi au ales cu totalitatea voturilor pe absolventul de teologie *Toma Stanciu*, originar din Săcădate, care alegere a fost aprobată din partea Ven. Consistor archidiecesan, eară în zilele susamintite alesul a fost instalat ca paroh în aceea comună.

Sâmbătă în 13 Aprilie n. a. c. și-a făcut întrarea în comună parohul T. Stanciu, unde i-s'a făcut o primire măreață și impunătoare. Deja în *Copșa-mică*, un grup de călăreți prevestiau așteptarea ce i-se face în comună. Trăsura înaintà liniștit, și după drum de o oară am ajuns în comună, unde primul care a bineventat pe nou sositul a fost învățătorul Miron Racolța. A răspuns parohul Stanciu. Mulțimea — tineri și bătrâni — înaintau dimpreună cu trăsura, când la o mică distanță parohul gr. cat. I. Botezan, deși cam bolnav, rostește din fereastră o vorbire, în care salută pe noul paroh, dorind totodată, ca între cele două confesiuni, gr. or. și gr. cat., să domnească pacea și buna înțelegerea. Și la acest salut răspunde în termini calzi parohul T. Stanciu. Pe lângă numărosul public românesc au mai eșit spre întimpinare și conlocuitorii Sași din aceea comună, în frunte cu musica lor, ridicând astfel nimbul sărbătorii.

In sunetul clopotelor dela cele două biserici am ajuns la casa parohială, unde dl T. Stanciu mulțămește tuturor celor de față pentru frumoasa primire ce i-s'a făcut.

Duminecă în 14 Aprilie n. la ora 8 dimineața s'a început serviciul divin, și biserica s'a arătat neîncăpătoare pentru a cuprinde în lăuntrul ei pe toți cei adunați acolo. Preoții celebranți au fost următorii: *R. Mircea*, protopresbiter în Mediaș, Ioan Avram, Șeica-mare, Teofil Holerga, Frâua, Constantin Prie, Săcădate şi *T. Stanciu*, Agârbiciu. Strana a fost condusă din partea dnilor M. Racolţa, înv. Agârbiciu, N. Hamsea înv. Paloş, T. Măhăra înv. Săcădate, I. Mihu înv., I. Trif, D. Michaiu, şi N. Trif, toţi cantori locali.

După priceasnă dl ppresb. R. Mircea rosteşte o predică instructivă, acomodată zilei, arătând unele faze prin cari a trecut comuna în anii din urmă, presentând după aceea pe parohul Stanciu, căruia îi face cunoscută datoria ce-o are către credincioşii săi, şi îl îndeamnă a-şi împlinì cu scumpătate datoria faţă de oficiul şi sarcina ce şi-a luat asupra-şi, reamintindu-i cuvintele apostolului Pavel, care zice: „Luaţi haina lui Dumnezeu, ca să puteţi da piept în ziua cea rea.“ Mai departe zicea oratorul:

„Fiecare deregătorie îşi are răspunderea sa, dar' nu este în lume nici o deregătorie cu atâta răspundere ca a preotului, căci preoţii sunt chemaţi a ţineà locul Domnului Christos. Preotul este chemat de Dumnezeu, pentru lăţirea cuvântului lui Christos“.

După aproape o jumătate de oră oratorul încheie, dorind noului paroh viaţă îndelungată.

Emoţionat răspunde parohul Stanciu, promiţând că îşi va împlini cu sfinţenie datorinţele ce i-le impune biserica noastră drept măritoare, şi că va fi un povăţuitor credincios al poporului din încrederea căruia a îmbrăcat azi odăjdiile sfinte. In urma acestora ia din nou cuvântul protopresbiterul R. Mircea, mulţămind preoţilor şi învăţătorilor veniţi din depărtări pentru a asistà la actul care s'a săvârşit.

După terminarea tuturor agendelor de caracter oficios, inteligenţa şi o parte din fruntaşi s'au întrunit la o masă comună, unde n'au lipsit toastele. Şirul lor l-a început protopresbiterul *R. Mircea*, continuând dnii: Prie, Avram, Holerga, Stanciu, Măhăra, notarul comunal Fuchs şi subscrisul. Astfel a fost serbată Dumineca de 14 Aprilie n. a. c, în comuna Agârbiciu.

Dee cerul, ca Provedinţa divină să-i lumineze cărările noului preot, ca să poată fi un bun promovător al binelui pentru poporul său.

N. Hamsea

NOUTĂŢI.

Unirea bisericilor. Din Constantinopol se scrie, că credinţa la patriarhie e aceea, că e cu neputinţă a se realizà ideea unirii bisericei ortodoxe cu cea catolică. De aceea sinodul ecumenic nici n'a intrat în discuţie asupra chestiunei acesteia, ci a amânat-o pentru mai târziu. Probabil însă că nici nu se va mai ocupà cu ea.

*

Pentru gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană au întrat ca oferte pentru gimnaziul din Brad sumele următoare: Dela comuna *Păclişa* 102 cor. 63 fileri. Dela elevii şcoalei comerciale din Braşov 32 cor. 60 fileri. Dela comuna Neagra-de-jos 23 cor. 60 fileri.

*

Institut nou de credit în Cluj. Sâmbătă la 20 Aprilie s'a ţinut adunarea constituantă a institutului „*Vatra*“ din Cluj, fiind prezenţi 26 acţionari, cari au representat 750 voturi. Dupăce s'a constatat, că s'a subscris capitalul de 200.000 cor. s'au votat statutele, s'a ales comitetul de supraveghere în persoanele dlor: Victor Fincu şi D. Raţiu din Sibiiu, Dr. Dan din Mociu, Kecskes, Apahida şi Morariu, Cluj — s'a luat la cunoştinţă instituirea direcţiunei pe 3 ani de către fundatori. Membrii direcţiunei sunt: V. Almăşan, V. Ranta, N. Ivan, Dr. Cristea, Dr. Vaida, Dr. I. Popescu, Dr. Pordea, Dr. S. Tămaş şi Tulliu Roşescu.

Direcţiunea şi-a ales prezident pe *N. Ivan* şi v.-prezident pe *Vasile Ranta*, — iar funcţionari au fost aleşi: prim-contabil dl I. Dejenariu, cassar Gavriil Karşay şi jurisconsult Dr. Stefan Morariu, advocat în Cluj, care a fost însărcinat interimal şi cu agendele de secretar.

Adunarea condusă de dl N. Ivan a decurs în cea mai exemplară ordine, şi toate conclusele s'au luat cu unanimitate şi cu mare însufleţire.

*

Dela oraş. Consiliul comunal al oraşului Sibiiu ţine şedinţă Joi, în 25 Aprilie n. la orele 4 d. a. Cu această ocaziune va pune jurământul noul primar dl *Dörr*, care va primì apoi numai decât oficiul.

*

Pentru copii bolnavi. In colonia de copii bolnavi pentru sezonul de băi la Ocna-Sibiiului în anul 1907 sunt de conferit 18 locuri gratuite, cari se susţin de cele trei reuniuni din Sibiiu, reuniunea crucea roşie, crucea albă şi cea higienică comitatensă. Cererile sunt a se înainta la protofisicul comitatens. Atragem atenţiunea domnilor medici români din comitat, ca să îngrijască în cercul propriu de activitate, ca la aceste beneficii să reflecteze şi populaţiunea noastră. Asupra conferirii locurilor libere se va delibera în şedinţa respectivelor reuniuni, care se va ţinea Marţi, în 17/30 Aprilie a. c.

*

Scrisoarea dlui N. Iorga. La ştirea dată după „*Patriotul*“ din Bucureşti, că şi în contra dlui profesor universitar N. *Iorga* s'ar fi lansat mandat de arestare şi că dl *Iorga* ar fi plecat din Bucureşti, primim dela dl *Iorga* cu datul Bucureşti, 21 Aprilie n. următoarea scrisoare, căreia îi facem loc cu plăcere:

„Domnule Redactor! Incă odată mă siliţi la o desminţire. Se vede, că dvoastră nu ştiţi ce fel de oameni şi cu ce scopuri scriu de cele mai multeori în ziarele din România, răspândind fără scrupul calumniile cele mai urâte pe seama oamenilor cinstiţi.

Nu e adevărat, că aş fi fost tras la răspundere judecătorească, şi nu înţeleg cum aţi putut crede aşa ceva. Sunt liber să am sentimentele democratice cele mai hotărâte, să iubesc pe ţăranul nostru fiind că e aşa de Român, aşa de sărac, aşa de nedreptăţit, sunt liber s'o spun, sunt liber să predic această iubire fără ca vr'un guvern să aibă dreptul a-mi spune „până aici“ sau: „dă-ţi seamă“! Au a-şi da seamă numai oamenii cu gânduri rele şi cu fapte urâte. călcătorii de lege şi făcătorii de rele. Poate am făcut destule pentru Românimea din aceste părţi ale dvoastre ca să nu consimţiţi a mă pune vreodată în rândul acelor oameni.

Incă odată, n'am nici un amestec în tulburări, pe cari le înţeleg, fără să le fi provocat. Representant al unei justiţii superioare, care-şi află propoveduitorii fireşti între cărturari şi profesori, n'am a face nimic cu justiţia pedepsitoare a tribunalelor.

Sunt sigur, că încredinţaţi fiind că n'am fost nici odată nebun, cum mă credeaţi odată, nici un făcător de rele fugar, cum mă presintaţi prin informaţia dv. de pe p. 159, veţi scrie de acum despre mine numai lucrurile frumoase, care singure pot fi adevărate.

In puterea dreptului de apărare ce-l are oricine, vă rog a tipărì această scrisoare întreagă, rămâmând să vă exprimaţi părerea fără nici un încunjur.

Primiţi, vă rog, salutările mele.

N. Iorga“.

*

Monument lui Emeric cel sfânt. In anul acesta se împlinesc 900 de ani dela naşterea lui Emeric, — unicul fiu al Sf. Stefan, intemeetoriul regatului ungar şi primul rege al Ungariei. Emeric, cum se ştie, a murit înaintea Sf. Stefan, însă pentru virtuţile sale creştineşti a fost ridicat şi el între sfinţi. Aducerea sa aminte biserica rom. catolică vrea să o serbeze prin zidirea unei biserici şi prin ridicarea unui monument. In scopul acesta s'au constituit comisiuni şi s'a început adunarea de parale.

*

Donaţiune. Harnicii economi *Man Poplăcean* şi soţia *Stana* din Răşinari, de present parohieni ai comunei noastre bisericeşti din *Şelimbăr* au depus în zilele trecute în mânile Inaltpreasfinţitului nostru Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan* considerabila sumă de *2000 cor.* ca donaţiune pentru zidirea unei biserici nouă în Şelimbăr, în locul celei vechi, care azi nu mai este încăpătoare pentru număroşii noştri poporeni din Şelimbăr.

Fapta aceasta a evlavioşilor donatori merită toată lauda şi se cuvine, ca să o aducem de pildă tuturor acelora, cărora le-a ajutat Dumnezeu de şi-au adunat averi, cari la urma urmelor sunt trecătoare şi ele, ca omul, pe când faptele bune şi plăcute lui Dumnezeu rămân şi sunt răsplătite şi dincolo de mormânt.

Numele lui Man Poplăcean, a soţiei sale Stana şi a celor 8 copii ai lor: Bucur, Işa, Man, Oprea, Ioan Radu, Din şi Anica vor fi pomenite totdeauna în biserică la eşirea cu sfintele daruri, implorându-să binecuvântarea lui Dumnezeu asupra lor şi a întreprinderilor lor.

*

Regularea Murăşului. Comuna Iliamurăşană a înaintat rugare la guvern, ca să ordoneze regularea Murăşului până la Pişki, ori cel puţin până la Ilia, pentruca locuitorii din părţile acelea de ţară să fie în viitor scutiţi de prea desele inundări.

*

Pentru iubiţii răposaţi. Intru vecinica odihnă a răposatului măestru văpsitor Pavel Imbăruş au mai dăruit la fondul văduvelor şi orfanilor meseriaşilor: Valeriu D. Poponea, cul. tip., Emil Pătruţ, măest. măs., câte 1 cor., Ioan Pescariu, Ilie Baciu, Nic. Roşca, cul. tip., fiecare câte 50 bani, Zaharie Aron, măestru cismar, Petru Bota, măestru croitor, Iosif Barbu, hotelier, Ioan Pinciu, culegător tipograf, Florea Cruciţa, măestru croitor, câte 54 bani, I. Petraşcu, măestru croitor 51 bani, P. Moga, franzelar 80 bani, George Săsărman, măestru pantofar, Emil Vintilă, măestru pantofar, Aron Rodean, sod. lăcăt., Isidor Grindean, măestru cismar, Mihail Simu, măestru croitor, Teodor Moldovan, măestru cismar, N. N., George Praşca, Constantin Lazar, Vasile Ban, măest. cismari, fiecare câte 40 bani, George Mohan, Isidor Marcovici, culegători tipografi, George Bendorfean, măes. văpsitor, Scarlat Ilieş, sodal compactor, George Limpede, măestru cismar, Ioan Barbu, sodal lăcătuş, Ioan Simtion sodal măsar.

*

† Simion Dămian. Cu adâncă părere de rău dăm ştirea primită la încheerea foii, că distinsul advocat din Braşov, *Simion Dămian*, membru în direcţiunea „*Albinei*“, a decedat azi, Mercuri dimineaţa, în Braşov. Trimitem sincere condolenţe întristatei familii.

*

Mulţămită. In numele comitetului „Reuniunii române de câutări din Sebeşul-săsesc“ exprimăm şi pe această cale cea mai sinceră mulţămită şi recunoştinţă on. direcţiuni a institutului de credit şi economii „Sebeşana“ pentru ajutorul de 100 cor. votat, precum în alţi ani şi în anul acesta în favorul Reuniunii noastre! Sebeşul-săsesc, la 22 Aprilie 1907 Pentru comitet: Ioan *Pavel*, presid. George *Albu*, secretar.

*

Archiducele Iosif se află tocmai în casarma husarilor de honvezi din Budapesta, când a aflat că unul dintre husari s'a spânzurat şi a murit. A adunat numai decât înaintea sa pe toţi husarii, şi le-a rostit următoarele cuvinte: „Feciori! Un tovarăş al vostru s'a sinucis. A fost tinăr şi a făcut o faptă nesocotită. A aruncat dela sine viaţa, pe care numai Dumnezeu e îndreptăţit să o iee. El a dat-o, el o poate luà. De aceea, astfel de faptă să nu mai aud că se întâmplă“... A ordonat apoi cercetare severă, pentru a se constatà, din ce motiv s'a sinucis husarul?

*

Se scumpeşte zăharul. Fabricile de zahar din Austria şi Ungaria au luat hotărâre, în comună înţelegere, să urce preţul zăharului cu o coroană la maja metrică.

*

Munţi prăbuşiţi. Comuna Brustura din comitatul Maramurăş, e ameninţată de o mare primejdie. Dealurile de ambele părţi ale comunei s'au prăbuşit şi au închis drumul râului care trece pe lângă comună, astfel, că dacă nu'şi va putea face apa drum de scurgere, întreaga comună se îneacă. Stăpânirea a trimis vre'o şasesute de lucrători şi ingineri la faţa locului, pentru a luà măsurile de salvare.

*

Reforma examenului de maturitate la şcoalele comerciale. Cetim în „Lupta“, că în zilele acestea se va da un nou regulament în chestia examenului de maturitate la şcoalele comerciale. Reforma constă în următoarele: Materiile dela examenul în scris ca şi dela cel oral se vor împărţi în două, şi abiturienţii au voie deplină de aşi alege una din cele două grupuri pentru a fi examinaţi.

*

Bătaie la universitatea din Viena. La universitatea din Viena s'a încins zilele acestea o luptă straşnică între studenţii nemţi naţionalişti şi între studenţii clericali. Cauza încăerării a fost, că la o serbare studenţii clericali au apărut cu chipiu şi cu săbii. Deoarece această societate e antiduelistă, celelalte societăţi i-au contestat dreptul de a purta sabie. Fiind deci boicotaţi de nemţii naţionalişti, s'a ajuns la păruială. A trebuit să întrevie poliţia, ca să-i liniştească.

*

Cutremurul de pământ în Mexico. După ultimele telegrame sosite din Mexico cutremurul de pământ, despre care scrisesem şi noi în un număr trecut a fost mai puternic decât se crezuse la început. Ondaţiunile pământului au fost aşa de puternice şi aşa de întinse, încât au fost distruse 12 oraşele ale statului Mexico. Oraşul Muszanilla este distrus aproape cu totul. Numărul victimelor e de câteva mii. Se povestesc amănunte înfiorătoare despre aceste catastrofe. Intre altele se povesteşte că în urma cutremurului s'au format largi săpături de pământ, cari au înghiţit oameni cari mergeau pe stradă.

*

Bilete de bani falşe. In Francia s'a dat de urmele unei bande de falzificători de bilete de bancă de câte 100 franci, cari au pus în circulaţie hârtii falşe în sumă de peste un milion. Fabrica unde s'au falsificat hârtiile acestea e în Geneva.

*

„Peronospin“. Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporei, la stropirea viilor. Neasămănat cu mult mai bun şi mai ieftin este în folosinţă „Peronospin“-ul decât piatra vânătă.

Cu „Peronospin“-ul stropind via 1 hlitru apă pentru stropit costă 60 fil., pecând cu piatră vânătă 1 cor. 60 fil., fiind piatra vânătă astăzi foarte scumpă.

Ca fiecare proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin“, dau favorul acela, că deja la comande de 8 pachete trimit francat.

Prin întrebuinţarea „Peronospin“-ului, via va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase şi astfel roada de vin mai bogată. Experienţa a dovedit, că prin folosirea petrii vinete, nu se ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vânătă înverzeşte peste măsură frunzele şi prin asta abstrage din puterea şi sucul viţei.

Praful de stropit al meu, face viţa mai plină de viaţă şi mai asigurată contra boalei de peronosporă.

Revânzătorii, comercianţii capătă rabat corăspunzător. *Cornel Demeter*, apotecar în Szászváros. [96] 1—5

Dela Reuniunea română agricolă sibiiană.

Vestim obştea noastră despre următoarele:

1. Atrăgând luarea aminte asupra târgului de primăvară din Sibiiu (târgul de oi se va ţinea în 26, 27 şi 28 Aprilie; târgul de vite cornute în 29 şi 30 Aprilie, târgul de cai în 1 şi 2 Mai şi cel de mărfuri în 3 Maiu n. c.), punem în vedere, că Reuniunea noastră acordă pentru micii proprietari, doritori de a-şi cumpăra vite de prăsilă de soi ales, împrumuturi pe lângă obligaţiune subscrisă de doi cavenţi şi cu 5% interese. Imprumuturile se replătesc în 2 ani şi 4 rate semestrale.

2. Reuniunea vinde 1000 altoi meri de iarnă, foarte frumoşi, cu preţul de 60—80 fil. bucata. Doritorii să se adreseze dlui Ioan Chirca, viceprez. Reuniunei totodată notar în Sălişte (comit. Sibiiu).

3. In câteva zile sosesc 29 mii pădureţi (meri, peri, pruni, cireşi, etc.), ce se vor împărţi în mod gratuit pentru grădinele de pomi. Despre data împărţirei vom vesti la timpul său.

Sibiiu, 23 Aprilie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa, *prezident.* *Vic. Tordăşianu* *secretar.*

Cărţi şi reviste.

Candela, foaie bisericească-literară Nr. 4 are următoriul cuprins: Dr. V. Gheorghiu: Viaţa şi activitatea s. apostol Paul (urmare). Nicolai Cotos: Regulele (tractate) pe larg ale celui întru Sânţi Părintelui nostru Vasile, Arhiepiscopul Cesariei Capadociei, după întrebări şi răspunsuri (urmare). Text rusesc. Scurte comunicări — Intrebări şi cazuri pastorale: Constantin Petrowicz Pobjedonoszew, Sohiturile şi chiliele române aflătoare astăzi pe muntele Athos, Confesiunea religionară a unui copil la o căsătorie mixtă Cronică. Bibliografie. Cernăuţi, societatea tipografică bucovineană.

*

Carte didactică aprobată. Ministrul cultelor şi al instrucţiei publice, prin rezoluţiunea sa dela 28 Martie a. c. Nr. 28419 a aprobat:

1. *Curs practic din Limba maghiară* pentru cl. 1, 2 şi 3 ale cursului primar, care cuprinde exerciţii de cetire, intuiţiune şi gramatică, precum şi elemente din aritmetică şi geografie de *Iuliu Vuia.*

2. *Curs practic de Limba maghiară* pentru cl. 4, 5 şi 6 ale cursului primar, care cuprinde: exerciţii de cetire şi intuiţiune precum şi elemente de gramatică, aritmetică, geografie, istorie şi constituţie de *I. Vuia.* Fiecare costă 50 fil. şi se poate comanda dela Tipografia diecezană din Arad. Battyányi u. 2.

*

„Limba maghiară.“, manual pentru elevii şcoalelor poporale române, de *Iuliu Grofşorean* şi *Iosif Moldovan*, învăţători. Ediţia II. Arad tiparul tipografiei diecezane. Preţul unui exemplar 50 fil.

*

„ABC“, prima carte de cetire pentru elevii clasei I, de învăţătorii Iosif Moldovan. Iuliu Grofşorean, Nic. Boscaiu, Nic. Stefu, şi Petru Vancu. Ediţia VI. Arad, tiparul tipografiei diecezane. Preţul unui exemplar 40 fil.

Poşta redacţiei.

Galaţi. Se va publica cât mai curând.

Creşterea tinerimei adulte. Nu se poate publica.

La conferenţele învăţătoreşti. Asemenea.

Bucureşti. Primit. Vor urma în numărul de Sâmbătă şi de Marţi.

Ad. Nr. 440/1907 (103) 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Voivodenii-mici în protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, se excrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Făgăraş, până la terminul sus indicat, având a se prezenta la sf. biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Făgăraş, în 7 Aprilie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgăraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

---

[99] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională română gr. or. din Tohanul-nou, protopresbiteratul Branului, se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Postul învăţătoresc, fiind împreunat cu cel cantoral, învăţătorul ales va avea să presteze şi serviciul de cantor.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: din repartiţie dela popor, din venitele cantorale şi din ajutorul de stat, — toate acestea dau suma de 600 cor., 1/4 jug. pământ şi locuinţă în natură, eventual bani de cuartir şi lemne de foc, din cari să se încălziască şi sala de învăţământ.

Concurenţii au a-şi aşterne rugările lor instruite conform normelor din vigoare în terminul numit la oficiul protopresbiteral concernent.

Alesul să nu aştepte cuincuenalul până după al 5-lea an de serviciu ca definitiv în această comună.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Zerneşti, în 5 Aprilie 1907.

Ioan Dan
adm. ppesc.

---

[100] 1—3

Concurs.

„Cassa de păstrare reuniune“ în Sălişte comitatul Sibiiului excrie concurs pentru ocuparea postului de **comptabil II,** cu termin până *în 20 Maiu a. c. st. n.*

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual de cor. 1200, după anul de probă cor. 1400.
2. Relut de cuartir cor. 200.
3. Tantiema statutară.
4. Cuincuenalii de câte 10%.

Reflectanţii la acest post au să dovedească că au absolvat şcoala comercială cu examen de maturitate şi că au praxa necesară pentru de a purta agendele de comptabilitate şi independent.

După anul de probă nou alesul va fi declarat de funcţionar definitiv şi se va împărtăşi şi de favorurile fondului de penziune.

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Sălişte, în 20 Aprilie 1907.

Nr. 136 prot. 1907 [97] 2—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească Sălişte, comitatul Sibiiu, dă în întreprindere renovarea bisericei sale celei mari pe calea licitaţiunei prin oferte închise.

Preţul lucrărilor e prelminat cu **35,000 cor.**

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitare se află în cancelaria subscrisului unde se pot vedea în orele oficioase.

Reflectanţii la această întreprindere să-şi înainteze subsemnatului, până în 5/18 Maiu 1907, ofertele închise, provăzute cu vadiul de 5% dela suma preliminată şi cu declaraţia, că cunosc planul, preliminarul şi condiţiunile de licitare şi că se supun acestora.

Sălişte, în 3/16 Aprilie 1907.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Deschidere de cofetărie!

Prin prezenta îmi permit a aduce la cunoştinţa mult Onoratului Public, că aici în strada Cisnădiei Nr. 28 am deschis o **cofetărie.**

Voi ţinea zilnic Dessert proaspăt şi prăgituri de Linz, de cele mai fine, pâne cu lapte, colac, cafea, cornuţe şi rudiţe pentru cafea.

Cele mai fine bomboane şi confituri de fabricat propriu; întotdeauna prăgituri proaspete şi gustoase pentru ceaiu.

Cremuri, îngheţate în formă, parfaits şi biscuittes glacce.

Torte în cea mai perfectă executare pentru sărbări de naştere şi onomastice, logodne, nunte şi alte ocaziuni.

Compoturi, cele mai fine liqueruri, cognac, Mallaga, Schery, etc.

Imi permit a aduce totodată la cunoştinţă, că în sezonul de vară voi deschide în aceiaşi casă o **grădină a cofetăriei.**

Asigurând pe mult Onoratul Public de un serviciu solid, mă recomand

Cu toată stima:

Robert Stattin
cofetar. Strada Cisnădiei Nr. 28.

[94] 3 - 3

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 16—

In preajma examenelor! * **In preajma examenelor!**

Scrisori de examen (propise) pentru scrierea *română*, *germână* şi *dictando* tipărite în Tipografia arhidiecezană, *în coloare vânătă,* pe hârtie foarte fină, mărime 24/31 cm.

Preţul: de bucată 2 fil.; 100 bucăţi 1·30 cor. şi porto postal.
Comandele din afară se execută imediat.

Librăria tipografiei arhidiecesane

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă şi învioréză **pe lângă garanţie.**

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
11 6

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

---

[98] 2—3

Licitaţiune publică.

Comitetul parohial gr. ort. din comuna Cioara (tractul Sebeşului) dă în întreprindere edificarea bisericei gr. ort. din loc pe calea licitaţiunei publice minuende verbală, care se va ţinea în localul şcoalei din loc la 7 Maiu n. a. c. (a treia zi de sf. Paşti) la 1 oră p. m. Preţul de strigare e statorit: **17,227 cor.** Materialele brute: piatra, varul, năsipul, cărămida şi lemnul le pune la dispoziţie comitetul. Licitanţii au să depună vadiu de 5%. Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre licitanţi fără a-şi motiva procedura.

Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Cioara, la 15 Aprilie n. 1907.

Const. Oancea prez.-paroh.
Galacteon Bica not. com.-înv.
Nicolae Stanilă epitrop.

Se caută 102 1—3

O domnişoară română

lângă o fetiţă pentru însuşirea limbei române.

Văd. Gabriela Dr. Popoviciu
Nagyvárad. Staroveczky utcza 21.

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 1—9

Biblioteca societăţii „Steaua“.

— *Fiecare număr 15 fileri.* —

Nr. 1. Din Ţara Basarabilor, de G. Coşbuc, un resumat al istoriei noastre naţionale dela colonizarea Dacilor până la războiul pentru neatârnare din 1877—78.

Nr. 2. Foloasele învăţăturii, de P. Dulfu, o descriere a stării de azi a sătenilor nostri în asămănare cu a celor de prin ţările apusene şi mijloacele de îndreptare.

Nr. 3. Minunea vieţii şi cheia lumii, de Th. D. Speranţia, o povestire morală şi instructivă.

Nr. 4. Grădina de legume, de Ioan Hăşeganu, un tratat de grădinărie.

Nr. 5. Medicul poporului, partea I, de Dr. I Felix, poveţe practice de higienă.

Nr. 6. Avem cu ce să ne mândrim, de T. Duţescu Duţu, spicuiri din istoria şi literatura naţională, cu îndemnuri pentru săteni la învăţătură.

Nr. 7. Medicul poporului, partea II, de Dr. I. Felix, poveţe pentru păstrarea sănătăţii.

Nr. 8. Biserica ortodoxă română, de I. Michălcescu şi Victor Puiu, explicaţiuni asupra slujbei bisericeşti şi a picturilor morale din biserică.

Nr. 9. Ştefan-cel-Mare, de Alex. Lăpădatu, povestire poporală asupra faptelor şi răsboaielor purtate de marele Domn al Moldovei.

Nr. 10. Ce se poate învăţà dela un drum lung, de Dr. I. Simionescu, povestiri însoţite cu exemple din viaţa practică a sătenilor din ţări străine, spre a folosì ca pilde de urmat şi sătenilor nostri.

Nr. 11. Comoara Dorobanţului.

Se pot procurà dela

Librăria arhidiecezană.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 42 Sibiiu, Sâmbătă 14/27 Aprilie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 80 fil. rândul cu litere garmond.

Școala națională.

In desfășurarea îngustă și repede a vieții noastre de astăzi vin multe întâmplări de tot soiul, cari nu s'aleg nici după însămnătate, nici după cuprins, ci se desfac și se așază în minte, în suflet, după vrerea lor oarbă și caprițioasă. Din stratul lor răsar puteri, cari stăpânesc și dirigiază munca noastră, făuresc fericirea ori nenorocul nostru, îndrumă viața noastră românească. S'au ridicat puterile acestea preste noi, nimicind pornirile bune ale strămoșilor, menite să ne câștige deprinderile unei munci disciplinate și spiritul de prevedere, cu care sunt înzestrate alte neamuri, — toate neamurile din apus — s'au înălțat și ne stavilesc și astăzi întru organizarea puterii de muncă, întru orânduirea sufletului și întru potolirea pornirilor străine sub disciplina rațiunii și înțelegerii noastre.

Și oare să nu avem noi putința de a ne face stăpâni peste întâmplări? Să nu fie un mijloc, cu ajutorul căruia să putem orândui întâmplările și să influințăm desvoltarea neamului înspre bine și noroc? Ispitirea istoriei, mai ales a istoriei culturale, ne desvălue multe mărturii, cari ne îndeamnă să credem în o astfel de putință.

Să luăm o vreme, în care națiuni întregi erau stăpânite de instincte, de viața animalică mai mult decât altcând: de ex. răsboiul de 30 de ani.

Derăpănarea materială, destrăbălarea morală, sălbătăcia traiului la neamul german, pricinuită de răscoala aceasta, răsărită mai mult în urma năcazurilor agrare, decât a nevoilor de credință, nimicise orice nădejde în o renaștere oarecare. Dar iată în drumul acesta de primejdii răsare un bărbat, care are curajul și puterea de a opri pe răzvrătiți și destrăbălați în calea lor. E *Amos Commenius*, care propovedueşte *o nouă Evangelie, Evangelia redeșteptării și renașterii*. El grăește neamurilor despre un duh nou și plin de viață a credinței creștine, și mai ales despre o nouă creștere a celor tineri, despre o *creștere națională*.

„*Școala să fie de aci înainte așezământul de adevărată lămurire pentru sufletul neamului, locașul sfânt al duhului, care călăuzește cărările popoarelor. Iar duhul e la fiecare seminție* altul, *și de adevărul acesta trebue să se țină seamă. Numai pe calea aceasta se va putea trezi neamul la viață conștientă națională,* numai cu ajutorul școalei naționale se va lipsi poporul de înfățișarea acea jalnică a unei cete cu sufletul mort, și numai în urma creșterii în legea, limba, datinele strămoșești *se va dobândi puterea de a înlocui activitatea inconștientă, care se întemeiază pe instinct, prin o activitate conștientă, basată pe înțelegerea raționată a cauzelor și a scopului, și care nu e alta decât orânduirea cu înțelepciune a întâmplărilor. Instinctele rămân afară de controlul conștiinței, pecând asupra deprinderilor formate cu deplină înțelegere, în lumina vie a înțelegerii, conștiința își păstrează posibilitatea de a le controla mersul și la trebuință de a le schimba direcțiunea. Deprinderile formate din repețirea faptelor conștiente sunt cea mai scumpă comoară ce se moștenește din neam în neam, și fără de ele orice altă avuție e ca o literă moartă*“.

Și gândurile acestea, grăitoare de o renaștere, aducătoare de o nouă și puternică viață, aflară viu răsunet în sufletul contimporanilor, dar mai ales în sufletul *evlaviosului Ernst*, principele Thuringiei. Inimile sămințiilor germane se înviorară, prinseră nouă viață.

Astfel și *Fichte*, pătruns de adevărul grăit de *Commenius*, și mai pe urmă de *Pestalozzi*, cere cu insistență prin „*vorbirile către națiunea nemțască*“ educația națională, *o creștere națională străbătută de ideia dumnezeirii.* Iar *Stein* și *Humboldt* se îndeletnicesc pe întrecute întru realizarea *gândurilor fichtiane. „De creștere națională are lipsă neamul nostru încercat. Să păstrăm cu sfințenie sufletul nostru neprihănit al strămoșilor. Școala să trezească în sufletul copiilor moștenirea dela moși-strămoși, iar biserica să învețe neamul de a crește și mări avutul național*“.

De astfel de convingeri erau conduși și luminați bărbații de frunte ai neamului german în lucrarea lor, iar roadele le aflăm în organizația minunată a muncii și regularitatea sufletească a Nemților de astăzi.

Vedem deci, că există un mijloc, cu a cărui ajutor se pot orândui întâmplările, se poate înfluința desvoltarea neamului nostru în spre bine și noroc. Mijlocul e *școala națională*, prin care se face creșterea mlădițelor în duhul curat și neprihănit al strămoșilor. Copilul trebue călăuzit către moștenirea strămoșască, ca să o cunoască și să o grijască, să-i fie mereu în conștiență. Iar biserica are să învețe pe credincioși cum să clădească viitorul copiilor și nepoților, să-i învețe să zidească pe moștenirea aceasta scumpă, arătându-le prin pilda altor neamuri, că fără de această temelie zidul să prăbușește în degrabă.

Numai când școala noastră scundă va fi plină de sufletul neamului, numai când dascălul și preotul, când toți cărturarii vor lucra întru isgonirea puterilor străine de duhul nostru, când ne vom curăți inimile de influențele neamurilor cu altă fire, când vom păstra cu îndărătnicie legea, limba și datinele bune sufletești neschimbate în curățenia lor strămoșască, vom putea nădăjdui și noi orânduire sufletească, deprinderea unei munci disciplinate, vom putea nădăjdui mărirea neamului.

Nicolae Păunaș.

Maiestatea Sa la Praga. *Luni dimineața pleacă Maiestatea Sa din Praga acasă la Viena. Dupăcum s'a exprimat în mai multe rânduri, M. Sa s'a simțit foarte bine în Praga. La multe festivități aranjate din acest prilej, Maiestatea Sa s'a presentat însoțit de moștenitorul tronului, Arhiducele* Francisc Ferdinand.

Legea școlară votată. *In ședința de eri, Joi, a dietei ungare s'a terminat discuția pe paragrafi a proiectului școlar de lege. Puține modificări s'au făcut în proiect, și de puțină însemnătate, cu toate că deputații naționaliști au propus mai multe schimbări liniștitoare pentru confesiuni și naționalități. La ora unu și jumătate, când a fost primit ultimul paragraf și discuția a fost declarată încheiată, s'au făcut mari ovațiuni ministrului* Apponyi *și raportorului* Vertán. *In ședința de astăzi proiectul va fi votat în a treia cetire, apoi va fi trimis spre desbatere casei de sus.*

Chemarea preotului.

Lucrare cetită in conferența preoțească din tractul Orăștie, de Octavian Bude.

(Urmare).

E o cerință mare impusă nouă de sf. scriptură, de a predica evangelia lui Christos și a învăța, ca astfel turma noastră cuvântătoare să aibă hrana sufletească necesară.

Și predicarea e necesară pentru de a putea pregăti sufletele creștinilor pentru primirea adevărurilor evangelice.

„Nu poți lucra ferul până nu l-ai încălzit și sufletele oamenilor tot așa“ — zice „un om ca oricare altul“. Vom aveà deci datorința de a bate ferul până se va încălzì, vom predica așa, ca să încălzim sufletele credincioșilor și această căldură să facă se încolțească sământa cea bună.

Fără îndoială, că dăm de greutăți. Sământa nu va cădea totdeauna pe pământ roditor, ci adeseori între spini, cari

---

FOIȘOARĂ.

R. Cioflec: Doamne ajută-ne.

București, 1907. 246 pp. Prețul 2 lei.

Numele pus în fruntea acestei cronici literare poate că nu e necunoscut cetitorilor ziarului nostru. In orice caz l'au putut vedea sub vre-o schiță sau nuvelă din cele mai îngrijite și răspândite prin reviste literare, în „Luceafărul“, „Sămănătorul“ și „Viața literară“. Chiar și *subsolul*, foiletonul unor gazete zilnice dela noi, s'a bucurat de colaborarea îmbelșugată a tânărului autor.

Dl Cioflec e Ardelean, din jurul Brașovului. Azi a ajuns funcționar la biblioteca Academiei Române. Cea dintâi schiță a sa, care mi-a atras luarea aminte, a fost „Un gând“, mi-se pare acum vre-o doi ani. Am cetit-o cu bucurie câtorva prietini cu cari mă înțelegeam bine. E vorba în ea de o fată de sat, năpădită de gânduri, încercată de fiorii spaimei sau înviorată de nădejdi: Gheorghe e dus la sorți. Poatecă nu-l ia cătană. Vorbă să fie! Căci „unde mai găsesc ei, domnii, flăcău ca Gheorghe?“ De-ar veni odată seara, să se întoarcă și feciorii duși la oraș. Biata Ileana se ferbea greu. Merge să aducă apă, și la fântână întâlnește pe Florica, sora *lui*. „A întrebat-o că ce mai fac boii, — boii lui Gheorghe. Că o să vie ploaia și carul le-a rămas în mijlocul curții, — lăsat de Gheorghe. Că astăzi tatăl său, Dogaru, s'a dus singur la coasă — fără Gheorghe“...

Și avea cuvânt fata să se cătrănească. „Mâncate-ar ciuma de cătănie și pe voi, domni, toți“, că de-l ia „o să'mbătrânesc fată“. Când s'au întors cărutele, s'a umplut satul de numele celor asentați: „..și pe nenea Gheorghe l-au luat“. *Gândul* acesta i-a umplut ochii de lacrămi și o seca la suflet.

Schița aceasta, plină de naivitate și vioiciune, destul de luminoasă, cu aerul limpede dela țară, a fost un semn, că autorul ei poate avea un rost între scriitorii mai noi, și l'a îndrituit să stăruiască.

O bună parte a volumului, apărut în zilele acestea, are același caracter, aceeași lumină plăcută și o anumită frăgezime, odată chiar o strașnică fulgerătură a ochilor.

Iacă, aici e cel mai neastâmpărat copil din sat, sufletul jocurilor „de-a caii, de-a hoții“... Ștrengăriile lui îi aduc și mângăerea vergilor, care se uită curând. Mai încolo e Florin, adecă un fel de Gheorghe la începutul dragostei, care n'are nimic cu Anica, dar gura satului, cu vorbele șoptite numai, lumea cu priviri înțelegătoare, vâră sfială și apoi năcaz între ei.

Cea mai desvoltată dintre bucățile de acest gen, în volum, e „La moară“. O fată, Florica și asta, trebue să aleagă între doi feciori. Sivu are și el avere, e singur la părinți, dar mai presus e om vrednic. Iacob e mai bogat și din casă mai cu vază. Nică — morarul, tatăl Floricii, cu înțelepciunea lui: „acolo la postavă, cearcă făina în palmă și dacă e prea măruntă, bate cu ciocanul într'o pană, sau sucește un șurub *mai așa*; iar dacă e prea mare, face tot *cam așa*“. Incolo om, care nici odată n'a lăsat femeea să „poarte căciula“. Intr'o seară, la morarul e clacă de curățit stiuleți. Cei doi flăcăi erau cât p'aci să se'ncaere. In zilele următoare nu numai satul, dar și împrejurimile urlau de vestea, că la Storești s'au bătut de moarte doi inși pentr'o fată, că unul s'a răznit și-l caută jandarmii. Ci-că morarul, ca să scape de gura lumii, și-a logodit fata cu Iacob. Dar fata și mama n'au prea vrut, și la urmă tot pe-a lor a rămas, că Sivu a luat pe Florica de nevastă.

Bucata aceasta pare că indică direcția, în care ar putea munci mai cu folos dl R. Cioflec.

Dar volumul „*Doamne ajută-ne*“ mai are o față, și asta îndreptățește întru câtva titlul. Pe aceasta e scrisă mizeria, durerea neagră și suferințele nealinate.

Intâmplările acestea sunt aproape toate dela oraș. Studentul care se sinucide lăsând în suferințe o mamă și o soră, prezintat într'un larg cadru de jale și nefericire; soldatul român rănit greu, căruia-i înmânează un Turc muribund punga ca să i-o dea neveste-si, și apoi se stinge; bătrânul cerșitor neputincios, fără alt prietin decât un școlar nevrâsnic ce moare, și celelalte figuri, cari se întâlnesc în cartea aceasta, sunt fără îndoială vrednice să se oprească privirea cuiva asupra lor. Voiu da cuprinsul unei schițe numai, să se vadă cum înțelege autorul nostru să le zugrăvească.

Radu, om cu trei copii, cu nevastă, făru lucru, ese într'o seară din casă, cu pasul greu, parcă n'ar vrea să ajungă unde plecase. In cale întâlnește doi tovarăși, și pleacă toți trei, să jefuiască, să omoare poate. Ajung în dreptul unei brutării, și crescând o vor înăbuşi. Dar de multe ori găsim şi aşa teren, unde spinii sunt atât de deşi, încât sământa nici nu va puteà ajunge la pământ. Vom scoate deci — cu multă trudă — spinii şi lucrând şi acest pământ, sământa cea bună va aduce roadele sale. Şi de altfel, nu numai pământul cel rău va trebui lucrat necontenit, ci şi cel bun, căci şi acesta negligat va înţeleni.

Şi peste aceasta greutate vom puteà trece numai în cazul, când noi vom aveà o nemărginită dragoste faţă de carieră, şi tot atâta faţă de deaproapele nostru. Dragostea de carieră ne va da un bold de a ne instrua în continuu. Iar dragostea faţă de deaproapele ne va procurà răbdarea necesară acestei grele misiuni şi ne va aduce în poziţia de a îndeplini aceea sfântă poruncă ideală a lui Christos, ca „păstorul cel bun să-şi pună sufletul pentru oile sale.“

Preot e numai acela, care îşi face din biserică prima şi ultima sa ocupaţie. Trebue cu totul să fie absorbit de sublima sa funcţie.

Pentru a-şi împlinì funcţia va avea deci preotul de a se instrua pe sine şi de a învăţà pe alţii. Dar nu numai să înveţe pe alţii are preotul datorinţă, ci să-şi *coreagă*, ceeace constitue o greutate cu mult mai mare. Preotul deci va trebui să-şi însuşească meşteşugul greu de a îndreptà pe cei rătăciţi. „Şi meşteşugul cel mare e de a îndrepta pe cineva fără să ştie, ba chiar fără să-i spui, că a greşit“ — zice învăţatul Iorga în cugetările sale.

Şi ca mijloc de îndreptare e tot cuvântul, dar mai ales elocvenţa irezistibilă a exemplului.

Greutatea cea mai mare, ce o întimpină preotul e faptul, că activitatea sa nu e limitată. „*Preotul să fie tuturor toate.*“

Concentrarea puterilor într'un cerc mai restrâns de activitate e dătătoare de isbândă, pe când împărţirea puterilor în mai multe direcţii depărtează ajungerea succesului.

Cumcă cercul de activitate al preotului e vast, dovedeşte foarte bine discuţia ce s'a încins în anul acesta în jurul chemărei preoţimei noastre.

Vom folosì deci şi noi prilejul de a ne spune părerea, cum înţelegem noi chemarea noastră.

Discuţia aceasta s'a iscat cu prilejul apariţiei revistei noastre de specialitate. S'a făcut adecă observaţia, că preoţimea n'ar avea lipsă de o revistă scienţifică de specialitate, căci şi aşa din ştiinţa ce o vom culege din aceea revistă, noi nu vom puteà să înfruptăm şi pe credincioşii nostrii, pentru cari e de ajuns „înţelepciunea molitfelnicului.“ In urma acestei afirmări s'a născut apoi discuţia că oare, care e chemarea preoţimei şi ce cunoştinţe sunt de lipsă preotului ca să-şi poată împlinì acea chemare?

S'au făcut în privinţa aceasta două greşeli din partea celor ce au discutat această chestie, care trebue odată lămurită cum se cuvine cu adevărat.

Greşeala cea mai de căpetenie a fost aceea, că şi unii şi alţii au voit să restrângă cercul de activitate al preoţilor.

A doua greşeală e aceea, că trebuinţele sufleteşti ale preotului le confundă cu trebuinţele sufleteşti al credincioşilor.

De aci apoi neînţelegerea.

Noi privim chemarea preoţimei din trei puncte de vedere, şi această privire e întărită chiar de faptul, că ce aşteaptă şi unii şi alţii dela noi.

Preotul va trebui să fie tuturor toate, el va trebui să fie „*părintele*“ poporului ce păstoreşte. Iar ca părinte trebue să satisfacă toate lipsurile fiilor săi, şi cele *sufleteşti* şi cele *materiale*.

Vom privì deci chemarea noastră din punct de vedere *teologic*, din punct de vedere *naţional* şi din punct de vedere *economic*.

Implinirea datorinţelor corăspunzătoare acestor trei cerinţe, va fi adevărata chemare a preotului.

Pentru satisfacerea acestor cerinţe — de sine înţeles — să cer forţe extraordinar de mari, cari se pot câştigà numai prin necontenit studiu şi apoi prin o voinţă puternică de a pune în practică acele cunoştinţe spre folosul celor păstoriţi.

Pentru a ne împlini chemarea noastră în cele religioase — şi aceasta e partea cardinală a chemării preoţeşti — va fi absolut necesar să ne câştigăm o cultură teologică superioară înaintaşilor nostri — conform spiritului timpului — pentru a nu fi consideraţi de ignoranţi. Şi cu o ocazie solemnă ni-s'a adus această gravă acusă. Ignorant e numai acela, care nu-şi cunoaşte meseria. Nu poate trece de ignorant advocatul, care nu cunoaşte chestiile teologice. Dar va fi ignorant advocatul, care nu cunoaşte legile, pe cari trebue să le apere şi să le aplice.

Chemarea noastră în primul loc e de a fi îndeplinitorii lipsurilor religioase şi numai în doilea rând sunt celelalte. De aceea a doua greşală, care s'a făcut în decursul discuţiei despre chemarea noastră, e condamnabilă. Inţelepciunea teologică cuprinsă în vechiul molitfelnic suntem convinşi şi noi, că e îndestulitoare pentru credincioşii nostri, dar nu poate fi la ori ce caz îndestulitoare pentru noi, a căror specialitate e teologia. Noi nu vom aveà datorinţă a împlinì numai lipsurile religioase ale credincioşilor nostri, ci a satisface şi cerinţei spiritului nostru, căruia trebue să-i procurăm hrana necesară. Şi ar fi dureros când spiritul nostru s'ar împăca numai cu atâta cât e de lipsă pentru credincioşii nostri. Nu ar fi nici o dovadă de dragoste pentru cariera noastră, când noi nu ne-am nizuì a ne câştiga cunoştinţele din sfera de specialitate a noastră.

O ştiinţă teologică superioară e deci necesar să ne însuşim.

Pentruca să satisfacem cerinţele naţionale ale credincioşilor nostri, noi vom căuta totdeauna a desvolta simţul naţional al credincioşilor, căci numai prin aceasta va putea exista biserica noastră naţională. Iubire de neam trebue fiecare să avem. Un trădător de neam nici odată nu va fi un bun creştin. Conservarea naţională a poporului nostru s'a făcut prin biserică şi în biserică. Şi de acì înainte în aceste grele împrejurări biserica noastră va servì de cea mai puternică cetate de apărare a neamului nostru românesc.

Sfătuitor în cele naţionale tot preotul va trebui să fie, căci are datorinţă morală să fie. Celce-şi tradează neamul său, tradează şi pe Christos, şi acela preot fiind, e o monstruozitate.

Bătrânii nostri înaintaşi şi-au împlinit cu sfinţenie această datorinţă. Dar şi cei actuali — cu puţine regretabile excepţii — nu s'au abătut dela calea cea adevărată. Astfel de excepţii au existat însă totdeauna.

Pentru a împlini această datorinţă, preotul iarăşi va avea lipsă de a studia istoria neamului nostru, şi a-şi însuşi acea limbă dulce şi frumoasă românească, pe care zilnic o ceteşte în cărţile bisericeşti.

Din punct de vedere economic tot preotul va fi învăţătorul poporului pe care-l păstoreşte, lucrând într'acolo, ca prin muncă raţională credincioşii săi să înainteze în cele materiale, asigurându-le astfel un traiu liniştit, lipsit de grijile mari ale câştigării pânii de toate zilele. Şi asupra punctului acestuia, mai ales în zilele noastre, trebue să inzistăm mult, căci greutatea traiului pentru credincioşii nostri a devenit aproape insuportabilă. Familiarizarea poporului cu isvoare nouă de venit, cu lucrarea mai raţională a pământului cad în sarcina părintelui poporului.

Exemplu în această privinţă avem pe însuşi Mântuitorul, care pe lângă cele duhovniceşti s'a îngrijit şi de cele materiale ale poporului sărac.

Pentru a satisface pe deplin şi acestei cerinţe pastorale legată strâns de chemarea preoţească, se cere şi în direcţia aceasta studiu mult şi necontenită trudă.

Greutăţile sunt mari, dar înfrângerea acestor greutăţi aduce cu sine cea mai înaltă cinste preotului. Iar înfrângerea greutăţilor o vom putea ajunge numai urmând sfatul apostolului Pavel: „Să înaintăm cu sârguinţă către desăvârşire“ (Evrei VI. 1).

Isbânda va fi a noastră, dacă vom avea dragoste nemăsurată către Christos. Şi această dragoste o vom arăta în faptă, când vom paşte oile sale cât se poate de bine.

Se recere abnegaţie desăvârşită pentru îndeplinirea acestei chemări: „Nimenea să nu caute ale sale, ci fiecare ale altuia“ — zice fericitul Pavel. Căci numai un nemărginit altruism poate asigura succesul,

Atunci vom avea cea mai mare bucurie de a vedea rodul muncii noastre înmulţindu-se şi mulţămirea împlinirii cu conştienţiozitate a datorinţelor noastre va fi cea mai ideală răsplată. „Săraci fiind, pe mulţi înavuţind, neavând nimic, dar având toate în stăpânire“.

Vom avea atunci în stăpânirea noastră, oricât de săraci am fi, cea mai mare bogăţie: inimile recunoscătoare ale credincioşilor nostri. (Va urma.)

---

unul dintre soţi pune mâna pe două pâini, îndeamnă pe al treilea să ia şi el una, şi... „vom merge altădată.“ Radu, ajuns acasă, îşi îmbrăţişează nevasta, îi spune că a găsit de lucru cu plată bună şi „din ochi începură să-i curgă lacrimi“.

Subiectele acestea mai complicate, cari cer o adâncă cunoaştere a sufletului omenesc şi o îndemânare de artist încercat, n'au fost aşa norocos arătate de dl Cioflec, ca cele dela ţară. O greşală a tuturora e, că nu sunt motivate acţiunile persoanelor, nu se vede cauza pentruce lucrează aşa şi nu altfel. Apoi acele vise ale unor eroi bolnavi, acel tip al nefericitului nebun Bănică din bucata dela început, cari amintesc pe Leiba Zibal al lui Caragiale şi pe Rascolnicoff al lui Dostoiewschi, pretind altă rafinărie artistică decât poate avea un începător.

O ultimă observare priveşte stilul. Destul de rar, ce e drept, dar ici colea te stinghereşte lipsa de precisie, alteori repetarea aceluiaşi cuvânt. Incolo stilul şi limba sunt ca ale bunilor povestitori din generaţia cea mai tinără.

Aceste lipsuri, şi alte mai mărunte, nu pot întuneca acele calităţi, cari le-am relevat la „Un gând“ şi „La moară“. Iar puterea de producere şi un progres ce se poate vedea dela o schiţă la alta, ne dau dreptul să cerem mai multe dela acest început cu făgăduieli. *Ioan Duma.*

Vorbirea deputatului V. Goldiş

rostită în şedinţa din 5 Aprilie a dietei ungare.

(Urmare).

Atunci a zis Deák următoarele: „Fiecare naţionalitate, şi dacă nu e naţiune politică, este îndreptăţită să i-se dea posibilitatea de a-şi creşte şi cultiva copiii.

Fie în ţară chiar 300 gimnazii, fie atâtea ca tot la 6 – 7 poşte să dai de unul, dacă gimnaziile din provincie nu vor avea limba de propunere a poporului ce locueşte în acel ţinut, cu greu se va putea realiza un progres în cultură. Să ne aducem aminte cu câte greutăţi ne luptam, când trebuia să învăţăm în limbă străină şi cât de uşor, le este copiilor noştri acum, când sunt instruiţi în limba ungurească. Aceasta are valoare pentru limba ori cărei alte naţionalităţi“.

Aceste sunt principiile lui Deák şi dacă dl ministru de culte susţine că nu-i nici o osebire între dsa şi Deák, îi dau prilej să ne-o dovedească. (S'auzim). E vorba să se ridice acum un gimnaziu în Caransebeş şi anume de stat. Iată deci prilejul, ca dl ministru să dovedească acum că are aceleaşi idei ca şi Deák. Ridice în Caransebeş un gimnaziu românesc de stat. (Zgomot, ilaritate în stânga. Voci: Va fi).

On. Cameră, vin acum la partea cea mai gingaşe a proiectului, pot zice deci: nunc venio ad fortissimum. E acelaş punct pe care l-am excepţionat cu mai multă energie la proiectul de lege pentru învăţătorii de stat, e acelaş punct despre care însuşi dl ministru a recunoscut, că este de aşa, încât poate fi excepţionat. Acesta e punctul referitor la chestiile de disciplină.

Aceasta produce o stare atât de absurdă, pe care nu o întâlneşti la nici un alt aşezământ şi nicăiri pe lume. Invăţătorul să fie supus la două foruri disciplinare. Mai este lucrul acesta undeva pe suprafaţa pământului? Nenorocitul de învăţător nu va şti de cine să asculte.

La doi domni nici când nu poţi sluji.

Faptul că în anumite cazuri procedura disciplinară asupra învăţătorilor, cari nu sunt de stat, nu o exercită forurile lui competente, ci comisia administrativă, e cea mai mare neîncredere faţă de confesiuni. Regret că dl ministru o recunoaşte şi tot o aprobă. Eu cel puţin nu o văd motivată, eu n'am cetit nicăiri lista păcatelor, cari ar justifica această neîncredere. E foarte trist când ministrul de culte al unei ţări aprobă această neîncredere. Dacă nebazat aruncăm asupra lor această neîncredere, atunci deşteptăm acel spirit general, care dă prilej la neîncredere. (Aşa-i! pe băncile naţionaliştilor!)

Ce priveşte chestiile disciplinare, nu voi să repet ceea ce am zis la proiectul referitor la şcolile de stat. Am spus atunci că un fost membru al guvernului acestuia s'a exprimat vehement împotriva dispoziţiei cu comisiile administrative.

Le-a spus acestea Polonyi. A spus că dispoziţia aceasta răpeşte drepturile civile a 30 mii de oameni şi îi expune la bunul plac al capriţiilor ministrului. El e de altfel un mare jurist şi a spus că acest proiect ar trebui întâi adus înaintea unui juriu de jurişti, care să hotărască, că oare într'un stat de drept se poate încrede comisiei administrative hotărârea marginilor în cari să se mişte exercitarea drepturilor cetăţeneşti.

Am spus cu acest prilej că în Anglia de ex. asta e cu totul esclusă. In Anglia ultimul judecător al oricărui delict e judele independent al statului. In Anglia peste tot, am spus, nu există drept administrativ.

Kmety: Cum să nu!

V. Goldiş: Acesta e punctul gingaş despre care nici dl deputat Meczner nu poate zice că nu vatămă confesiunea. Dl Meczner a zis că anume confesiunea calvină nu consideră acest proiect de jignitor.

Eu nu ştiu în ce chip îşi apreciază dlor drepturile confesionale, dacă nu văd nici o jignire în faptul, că în anumite cazuri pe învăţătorul li-l scoate din postul lui.

Nagy György: Intâiu sunt patrioţi şi apoi reformaţi. (Prez. sună).

V. Goldiş: Nu-i corect On. Cameră, ca să dăm jurisdicţia acelor foruri, cari au putere discreţionară, pentrucă atunci le încredinţăm hotărârea în astfel de chestii, a căror fel de rezolvire zace în interesul lor. Forurile administrative, cu un cuvânt comitatul în multe privinţe e chemat să dea direcţie politicei în comitat şi ştim că în împrejurări normale forurile comitatului sunt exponenţii guvernului.

Dacă ajunge deci un învăţător din motive politice în puterea comisiei administrative, e natural că acea comisie va clasifica acel caz aşa cum convine mai bine principiilor ei politice.

Eu, domnilor, n'am nimic împotrivă ca păreţii şcolilor să fie acoperiţi cu tablouri istorice; va fi un lucru foarte frumos şi laudabil, mai ales dacă tablourile se vor da gratuit, cum a spus-o dl ministru şi cum dispune şi proiectul. N'am nimic împotriva ca emblema Ungariei să fie aşezată pe edificiu înlăuntru şi afară, şi ca la sărbători naţionale, să se arboreze drapelul naţional. Cu toate că şi la acest loc m'aş putea referi la cuvintele marelui bărbat de stat maghiar, contele Széchenyi István, care în cartea sa: „Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében“ zice (ceteşte):

„A törtenet tanusága szerint csakis a munkásabb, erkölcsösebb, müveltebb nép bir beolvasztó tehetséggel. Bir-e azzal, aki csak külsüleg hat és mert grammatikát tanit, mindenüvé cimert varr, minden veres, fehér és zöld szinnel eltarkit és már aszt hiszi, hogy sziveket bájol és velők hódit?“

Repet, n'am nimic împotriva acestor lucruri, deşi prin astfel de efecte externe nu se poate deştepta în cetăţeni aceea armonie a patriotizmului, la care tinde, de bună credinţă, acest proiect. Prin astfel de efecte externe, prin drapele şi embleme şi tricolor, să mă credeţi, nu se poate ajunge acest scop.

Rátkay László: Cnutul ar fi de mai mare folos, nu?

V. Goldiş: In ce priveşte dispoziţiile relativ la afacerile disciplinare, acest proiect are foarte mari lipsuri. Imi iau voia să atrag atenţiunea dlui ministru de culte asupra unei împrejurări foarte interesante. Comisia pentru instrucţiunea publică a stricat textul original şi nu şi-a dat seama să aducă conzonanţă în articolele ce se refer la afacerile disciplinare ale învăţătorilor. In textul original, în proiectul dlui ministru, e ordine logică, e cel puţin preciziune şi se poate vedea ce urmăreşte proiectul. Textul recomandat de comisie e însă greşit. Paragraful 22 se referă la afacerile disciplinare ale învăţătorilor dela şcolile comunale, în special. Mai înainte, toate afacerile disciplinare erau cuprinse într'un singur paragraf. Dar comisia a făcut din acest paragraf — trei paragrafe nouă.

Paragraful 22 vorbeşte numai despre afacerile disciplinare ale învăţătorilor comunali, paragraful 23 numai despre afacerile disciplinare ale învăţătorilor confesionali. Acest paragraf dispune — nu voi citi decât părţile de cari am nevoe — (citeşte paragraful 23).

Deci acest proiect intenţionează ca dreptul disciplinar asupra învăţătorilor confesionali să-l poată exercita numai autoritatea confesională. Dacă luăm aceasta cuvânt de cuvânt aşa e. Dar acum urmează § 24, care zice (citeşte): „Impotriva învăţătorului confesional, ori aplicat la şcoală poporală susţinută de particulari ori asociaţiuni, ministerul în baza § 22 al legei de faţă (punctele a, c) poate ordona procedură disciplinară, fără consideraţie, dacă învăţătorul respectiv se bucură de ajutor de stat sau nu.

Deci § 23 zice, că autoritatea confesională e obligată a susţine pâra disciplinară şi din cauza faptelor contrare statului în şcoalele beneficiate.

Dar § 24 nimiceşte această dispoziţie şi face dependentă cauza disciplinară de autoritatea administrativă ori este şcoala ajutată de stat ori nu.

Laxitatea acestui articol o arată şi alineatul ultim din §-ul 24, care zice: (citeşte) ministrul are dreptul să transpună la autoritatea administrativă cauza disciplinară luată de oricare altă autoritate în baza delictelor disciplinare înşirate în acest articol şi în acest caz procedura aceea disciplinară se consideră de sistată.

Deci ministrul are dreptul să transmită cauza autorităţii respective pe motiv de delicte disciplinare înşirate în acest articol, în prezentul articol însă nu e înşirat nici un singur delict disciplinar. (Zgomot).

(Va urma).

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

In înţelesul ordinului consistorial dela 18 Februarie a. c. Nr. 441 şcol. convoc pe învăţătorii dela şcoalele noastre din cercul XII (ppresbiteratele Cluş şi Unguraş) la conferenţa anuală, ce se va ţinea în 26 şi 27 Aprilie st. v. a. c. în comuna *Tămaşa*.

Conferenţii îi va premerge serviciul divin împreunat cu chemarea sf. Duh, la care au să participe toţi membrii conferenţei.

Programul lucrărilor:

1. Lecţiune practică din religiune: „Bogatul cel lacom“ cu elevii a. IV; prelegător Ioan Francu din Călăţele.

2. Tractarea cuvântului normal „floare“ din noul abecedariu de Dr. P. Şpan cu despărţământul I; prelegător Ioan Zach din Romiţa.

3. Lecţiune practică din limba maghiară: „A haza“ cu elevii a. IV; prelegător George Lazar din Cubleşul român.

4. Lecţiune practică din istoria patriei: „Descălecarea Maghiarilor“ cu elevii a. V; prelegători Ana Marinca din Mociu şi Petru Ferghete din Fizeş-Sânpetru.

5. Tema designată din partea P. V. Consistoriu: „Experienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ introdus în şcoalele poporale prin concluzul congresual din 1903 Nr. 98“. Se vor pregăti, având să-şi prezinte în scris eventualele observări, toţi membrii conferenţei.

6. Prezentarea din partea fiecărui învăţător a monografiei şcoalei, la care serveşte.

7. Propuneri.

La conferenţe sunt poftiţi să participe şi dnii preoţi din cerc, în calitate de directori locali, precum şi toţi prietinii şcoalei.

Sibiiu, 10 Aprilie 1907.

Victor Păcală
comisar consistorial.

NOUTĂŢI.

Indreptare. In primul din numărul trecut, coloana a doua, şirul 21 de sus în jos, s'a tipărit greşit cuvântul „*naţionale*“, în loc de «*culturale*». Construcţia are să sune deci astfel: „Ele sunt puternice prevestiri, prevestiri îmbucurătoare pentru desăvârşirea unităţii *culturale* româneşti, ele sunt semnele vremii“.

*

Aniversarea încoronării. In 8 Iunie se împlinesc 40 de ani dela încoronarea Maiestăţii Sale ca Rege al Ungariei. Se vor aranja din acest prilej mari festivităţi la Budapesta, la cari va azista şi Maiestatea Sa Regele. Se vorbeşte apoi, că fruntaşii politici ai Ungariei vor primi din acel incident diferite distincţiuni şi decorări, iar condamnaţii politici şi dezertorii militari vor fi graţiaţi.

*

Noul inspector al artileriei. Maiestatea Sa a numit inspector general peste artileria armatei austro-ungare pe Arhiducele *Leopold Salvator*, în locul generalului *Kropacsek*, trecut la penzie.

*

Audienţă la regele Carol. Prof. *D. Comşa* din Sibiiu a fost primit Luni în 22 Apr. n., la orele 11 de M. Sa regele Carol în audienţă de peste ½ oră, în care I-a presentat o bogată serie de cartoane, reprezentând obiecte de lemn admirabil încrestate, şi resp. sculptate, şi având a servi pentru întocmirea unui album de artă ţărănească. Regele a urmărit cu viu interes informaţiile date, întrând în toate amănuntele şi reţinând apoi cartoanele spre a-le arătă şi Reginei şi Princesei de Coroană.

*

Dela „Academia Română“. In urma propunerei dlui *A. D. Xenopol*, Academia Română a luat hotărâre se fie publicate pe cheltuiala Academiei toate operile decedatului *Vasile Conta*, singurul filosof original pe care l'au avut Românii până acuma.

*

„România Ilustrată“ din Bucureşti aduce în numărul mai nou (pe Februarie şi Martie) biografia amănunţită a ilustrei familii de *Mocsonyi*, în deosebi a actualului şef al familiei, *Alexandru de Mocsonyi*, împodobită cu mai multe ilustraţiuni.

*

Sentinţă cassată. Marţi s'a pertractat la Curia din Budapesta un proces de presă al foii „*Unirea*“ din Blaj, în care proces dl *Domşa*, redactorul foii, fusese judecat la 8 luni temniţă de stat şi 1200 coroane amendă în bani. Curia a *nimicit sentenţa* din motive de formă şi a ordonat pertractare nouă.

*

La cassa arhidiecesană au mai intrat următoarele oferte pentru gimnaziul din Brad: Dela comuna Sebeşul-săsesc 954 cor. 34 fileri, Fizeş Spetru 15 cor., Meteş 17 cor., Cristian Bran 30 cor. 30 fil., Ohaba 26 cor.

*

Demonstraţie contra profesorului Dr. Iosif Popoviciu. Luni seara studenţii maghiari dela universitatea din Budapesta au făcut demonstraţiune contra profesorului de limba română Dr. Iosif Popoviciu.

*

Un protest. Studenţii nemaghiari dela universitatea din Viena au trimis o telegramă contelui *Apponyi*, ministrul nostru de culte şi instrucţiune publică, protestând în ea contra proiectului de lege, votat acum din partea dietei.

*

Condamnarea unui preot. Preotul din Vişag, Liviu Iancu, a fost osândit la 15 zile închisoare şi 200 cor. amendă în bani, pentrucă conferenţa preoţească ţinută la 7 Aprilie în Vişag, s'a ţinut cu uşile deschise, adecă a fost liberă şi întrarea altora, ca să audă desbaterea asupra proiectului lui Apponyi.

*

Aviz. Membrii români ai adunării generale municipale sunt rugaţi a lua parte la consfătuirea ce se va ţinea în 1 Maiu n. dim. la orele 9 în localul casinei rom. din Sibiiu în vederea adunării generale din aceeaş zi. Sibiiu, în 26 Aprilie n. 1907. *N. Ivan*, v. prez. *Dr. L. Borcia*, secr.

*

† Nátafalussy Kornél, conzilier regesc, inspector suprem de şcoale în Oradea mare, a decedat în etate de 56 ani. S'a ocupat mult cu ştiinţa istoriei. In toamna trecută a ţinut cercetare în contra profesorilor dela gimnaziul rom. gr. cat. din Beiuş, învinuiţi că ar fi vândut patria, cu ocaziunea vizitării expoziţiei din Bucureşti. N'a constatat însă nimica.

*

† Elena Medean n. Tipeiu, soţia protopresbiterului *Sergiu Medean* din Sebeşul-săsesc, a decedat Marţi, după lungi suferinţe, în etate de 45 ani. Din partea familiei, căreia îi trimitem sincere condolenţe, s'a dat următorul anunţ funebral:

Facem cunoscut tuturor rudeniilor, amicilor şi cunoscuţilor, că preaiubita noastră soţie şi mamă *Elena Medean n. Tipeiu* după un morb greu şi îndelungat şi-a dat nobilul seu suflet în mânile Creatorului, astăzi la orele 1 şi 30 min d. a. în etate de 45 ani şi în anul al 21-lea al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale scumpei defuncte se vor înmormânta Joi, în 12/25 Aprilie a. c. la 3 ore d. a. în cimiterul gr. or. din loc. „Dormi în pace suflet blând, că plăcut era Domnului sufletul tău, pentru aceasta s'a grăbit a-l scoate din mijlocul răutăţii!“ Inţ. Sol. 4, 14. Sebeşul-săsesc, 10/23 Aprilie 1907. *Sergiu Medean*, protopresbiter, ca soţ, *Hortensia*, *Enea*. *Ionel*, *Sabin*, *Lucia*, *Coriolan*, *Roma*, *Virgil şi Sergiu*, ca fii şi fiice.

*

Parlamentul Burilor. Zilele trecute a fost deschisă cu mare solemnitate adunarea naţională a Burilor. Anglia, anume, după războiul crâncen avut cu Burii, s'a convins că nu cu asprime, ci cu bunăvoinţă va putea ajunge stăpână pe Africa de sud, de aceea a dat Burilor drepturi pe cari nu le aveau mai nainte, drepturi constituţionale, pentru a-şi conduce singuri destinele, sub supravegherea Angliei. Deschiderea parlamentului lor s'a făcut prin un reprezentant al regelui Edward al Angliei.

*

Al 105 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Ioan Banea.

Acesta este al 105-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

La fondul Victor si Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: dşoara Elena Veştemean, 2 cor. ear dl Toma Banea, proprietar, în memoria tatălui său răposat Ioan Banea, 2 cor.

*

O tinără păreche. In *New-York* (America) a făcut mare senzaţie păşirea la căsătorie a dlui *Bundren*, cu dna *Megnire*, pentru faptul, că mirele are 101 de ani împliniţi, ear mireasa e trecută de 100. Tinăra păreche numără deci împreună 201 de primăveri. Căsătoria lor e sfârşitul unui lung şi interesant roman. S'au cunoscut şi s'au iubit când erau de 20 de ani. De atunci însă necontenit li s'au pus pedeci în cale, şi n'au putut să fie unul al celuialalt, până acuma, când sunt ambii cu câte un picior în groapă. S'au căsătorit deci, pentruca împreună să fie în lumea cealaltă, în care în curând vor trece.

Viaţă socială.

Concert în Bistriţa. Reuniunea română de cântări din Bistriţa învită la concertul ce-l aranjează Marţi în 7 Maiu st. n. 1907 (a treia zi de Paşti) în sala cea mare dela „Gewerbeverein“, sub conducerea dlui C. F. Rohrbeck, cu binevoitoriul concurs al corului teologilor rom. (cursul III) din Sibiiu şi cu cooperarea capelei militare a regim. 63 de infant. -- dirigent Dl. Carl Sander. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat e destinat „*Reuniunei române de cântări*“ din Bistriţa. După concert urmează *dans*.

*

Concert în Lipova. Tinerimea română din Lipova şi jur aranjază concert urmat de piesă teatrală şi dans la 23 Aprilie (6 Maiu) 1907, în sala hotelului „Regele Ungariei“ *pentru fondul gimnaziului din Brad*. Inceputul la 8 ore. Preţul de întrare: de fam. (3 pers.) 5 cor. de persoană 2 cor. Loc de stat 1 cor. Bilete se pot răscumpăra şi înainte la dl. înv. Iuliu Putici cassar, care va primi şi cvita şi ofertele marinimoase şi suprasolvirile pe cale ziaristică.

*

Concert şi teatru în Buteni. Despărţământul protopopesc Buteni a „Reuniunei învăţătorilor români dela şcoalele confes. gr-or. din protopopiatele arădane I-VII“ aranjeajă cu concursul corului din Buteni Joi, în 26 Aprilie (9 Mai) 1907 în sala cea mare dela hotelul „Coroana“ din Buteni, concert împreunat cu teatru şi dans. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de întrare de persoană: Locul I 3 cor., locul II 2 cor. locul III 1 cor. Venitul curat este destinat *Fondului pentru completarea gimnaziului din Brad*“. Ofertele marinimoase se primesc cu mulţămită la adresa dlui Dr. *Aurel Grozda*, advocat şi membru fundator a Reuniunei în Buteni (Buttyin, comitatul Arad).

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“ vol. IV. A apărut vol. IV din „**Cartea de Aur**, *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*. In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor*. Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresà autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

*

Romulus Cioflec: *Doamne ajută-ne*, schiţe şi nuvele. Se poate procura şi dela librăria arhidiecezană din Sibiiu. Preţul 2 coroane.

Din public.+)

Mulţămite publice.

Seara de Anul nou 1907 a fost pentru Românii din Cristian una din cele mai vesele şi mai plăcute sări. In aceea seară a avut loc producţiunea declamatorică-teatrală muzicală a tinerimei române din Cristian, sub conducerea comitetului parohial, la care a cooperat corul mixt al tinerimei adulte din Cristian, înfiinţat şi condus de vrednicul învăţător Stefan Dan. Corul mixt al tinerimei care a cântat precis 2 piese poporale: „Hei leliţă din cel sat“, de G. Dima şi „Dorule o dorule“, de V. Magdu, a produs multă plăcere şi entusiasm în public.

Tot asemenea a fost bine predată piesa teatrală „Vlăduţul mamii“, de tinerii adulţi din Cristian: Ioan Barbu, Achim Geană, Paraschiva Căproiu, George Câmpean şi Valeria Sârbu, instruaţi de învăţătorul Gerasim Popa. Mult haz a produs şi „Herşcu Boccegiu“, predat de Aron Rucărean.

Pe cât a fost de strălucit resultatul moral, pe atât a fost de satisfăcător şi resultatul material. Venitul brut 198 cor. 10 fileri. Venit curat 81 cor. 50 fileri.

Contribuiri peste taxa de întrare au întrat dela domnii: Dr. Franz Herfurth, dechan 3 cor., Virgil Pop, paroh 4 cor., Dr. Eduard Sternheim, medic 4 cor., toţi din Cristian, Dr. Vasile Saftu, paroh din Braşov 3 coroane, Ioan Nan, neguţător din Buzău 3 cor. 50 fileri, Gherasim Popa, învăţător 2 cor. şi Carl Zell 1 cor.

Din venitul curat de 81 cor. 50 fil., 31 cor. 50 fileri s'au adaus la fondul „Căluşerilor români din Cristian“, iar 50 cor. plus 10 cor. dăruite ulterior de dl Bucur Popovici, neguţător în Haţeg s'au adaus la fondul pentru înfrumseţarea bisericei române din Cristian.

Subscrisul ca conducător şi patron al acestei petreceri, mulţămesc la toţi şi toate, cari au contribuit ca prima zi a anului 1907 să fie pentru noi o zi de bucurie. Dee Dzeu să fie şi pentru viitor de bun augur.

Cristian, în 12 Febr. 1907.

Virgil Pop
paroh.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piața mare Nr. 2.

Inființată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acții și reserve coroane 92 milioane.

Primește BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără și vinde rente, scrisuri fonciare, acții, losuri, precum și monete de aur și argint
primește hârtii de valoare spre păstrare și administrare
încassează cupoane și efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorțiri
îngrijire pentru cauțiuni militare.

☛ **Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine.** ☚

104 1—12

Ad. Nr. 440/1907 (103) 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Voivodenii-mici în protopresbiteratul gr. or. Făgăraș, se excrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Făgăraș, până la terminul sus indicat, având a se prezenta la sf. biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Făgăraș, în 7 Aprilie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgărașului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 403/1907 105 1—1

Publicare de licitație.

Pentru a da în întreprindere zidirea bisericei din comuna Feldioara-săcuiască, protopresbiteratul Turda, se excrie licitație minuendă, publică-verbală pe ziua de 6/19 Maiu 1907, 2 ore p. m. în cancelaria oficiului parohial din Feldioara.

Prețul strigării se statorește cu **15,500** coroane și reflectanții înainte de licitație au să depună ca vadiu 1550 coroane în bani gata sau în hârtii de valoare accesibile.

Planul și preliminarul de spese, aprobate în ordine se pot vedea, — și alte informațiuni se pot afla în orele de oficiu la subsemnatul oficiu protopresbiteral și la cel parohial din Feldioara până la ziua licitației.

Comitetul parohial își rezervă dreptul inalienabil de a da întreprinderea aceluia dintre licitanți, pe care-l va voi, fără conziderare la suma ofertului.

Turda, 10/23 Aprilie 1907.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Jovian Murășan
protopresbiter.

Cel mai bun și mai ieftin

Deposit de haine

pentru sezonul de primăvară și vară, bogat în haine pentru bărbați, pentru băeți, precum și în costume pentru copii, după cea mai nouă modă și de cea mai bună calitate, se află la

Eduard Elias,

Sibiiu Piața mică Nr. 2. (Kl. Ring)

815 —

Concurs [99] 3—3

Pentru întregirea postului al II-lea de învățător la școala confesională română gr. or. din Tohanul nou, protopresbiteratul Branului, se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Postul învățătoresc, fiind împreunat cu cel cantoral, învățătorul ales va avea să presteze și serviciul de cantor.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: din repartiție dela popor, din venitele cantorale și din ajutorul de stat, — toate acestea dau suma de 600 cor., ¼ jug. pământ și locuință în natură, eventual bani de cuartir și lemne de foc, din cari să se încălziască și sala de învățământ.

Concurenții au a-și așterne rugările lor instruite conform normelor din vigoare în terminul numit la oficiul prpresb. concernent.

Alesul să nu aștepte cuincuenalul până după a 5-lea an de serviciu ca definitiv în această comună.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Zernești, în 5 Aprilie 1907.

Ioan Dan
adm. ppesc.

☛ Pentru economi! ☚

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferiteler liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 2—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 18—41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

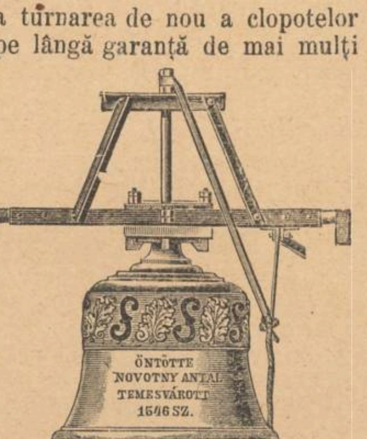

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 3—

Croitoria Gustav Stasney

din Sibiiu strada Baier Nr. 2.

aduce la cunoștință preaonoratului cler ortodox român, precum și domnilor candidați de preoție că confecționează

reverenzi, ornate bisericești

precum și tot felul de **haine bărbătești**, pe lângă prețurile cele mai moderate.

Pentru serviciul solid și prompt garantează firma, care se află de 60 ani.

Sibiu, în Februarie 1907.

Cu deosebită stimă:

Gustav Stasney
croitor.

[52] 9—

Se caută 102 2—3

O domnișoară română

lângă o fetiță pentru însușirea limbei române.

Văd. Gabriela Dr. Popoviciu
Nagyvárad. Staroveczky utcza 21.

☛ Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 2—9

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 43 Sibiiu, Marți 17/30 Aprilie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Votul universal în Austria.

I.

In luna viitoare se fac alegerile în ceealaltă parte a monarhiei, pentru senatul imperial. Și se fac pe baza votului universal, acordat prin lege tuturor cetățenilor cari au atins o anumită etate și-și fac datorința față de patrie, contribuind la susținerea ei cu avere și cu sânge, în măsură oricât de mică.

E prima alegere în Austria la care iau parte toate popoarele, cu drept egal, și la care își măsură puterile toate păturile sociale, fără deosebire de poziție și avere. Fabricantul milionar votează în rând cu muncitorul său, și marele proprietar cu mii de jugăre de pământ are tot așa drept de alegere ca și săracul din capul satului, care n'are decât o mică colibă și o grădinioară în întreaga sa avere.

Ziua de 14 Maiu, în care se vor face nouele alegeri, va fi deci o zi istorică pentru cei din Austria, o zi în care se va croi viitorul acestei jumătăți de monarhie, trecută în anii din urmă prin multe frământări și prin multe lupte interne. Popoarele așteaptă cu dor ziua aceasta, cu dor și cu speranța, că va fi sosit vremea să se asculte acum și dorințele lor în parlament, iar legile conform dorințelor lor să se plăsmuiască; pecând ceice țin frânele conducerii în mână, o așteaptă cu oarecare sfială, fiindcă popoarele formează totdeauna o armată politică ale cărei înclinări nu le poți cunoaște înainte, și astfel nici despre rezultatul alegerilor nu se pot face înainte nici măcar combinațiuni aproximative.

Oricare ar fi însă rezultatul, de însămnătate e faptul în sine luat, că aceea ce s'a cerut necontenit din partea popoarelor din Austria, cu începere dela 1848, mijlocul singur bun de a fi conduse afacerile Austriei cu cooperarea tuturor cetățenilor: *sufragiul universal*, a acum dat prin lege, și din alegerile directe cari se vor face în 14 Maiu are să iase un parlament central austriac, la a cărui formațiune au contribuit marii proprietari, comercianții, industriașii, țăranii și muncitorii deopotrivă, un parlament, în care vor fi reprezentate interesele tuturora, fără deosebire de limbă și lege.

Dela 1848 mereu se cere în Austria votul universal, și abia după lupte și frământări de aproape 60 de ani au ajuns popoarele de dincolo să-l primească! Vom arăta deci fasele, prin cari a trecut legea electorală de dincolo, până a putut să primească în paragrafii ei votul universal și egal.

Prima constituție s'a dat celor din Austria la *25 Aprilie 1848*, după căderea lui Metternich. Se ordonase prin decret împărătesc convocarea *camerei* și a *senatului* pentru țările de dincolo, astfel, ca senatul să fie compus din 150 membri, aleși dintre cei mai de frunte mari proprietari din țările aparținătoare la Austria, iar camera să fie compusă din deputați aleși din partea poporului. Incă în Maiu 1848 a urmat alt decret imperial prin care se ordonase, ca deocamdată numai *camera* să se inactiveze, iar mai târziu s'au dat ordinațiuni prin cari se stabilea dreptul de alegere. S'a decretat, că fiecare cetățean de sine stătător, care locuește cel puțin de șese luni în vre-un cerc de alegere și nu e muncitor cu ziua ori cu săptămâna, are drept să aleagă și dacă e trecut de 30 ani poate să fie și ales. S'a dat deci din capul locului votul universal.

Parlamentul austriac a și fost compus pe basa acestor dispozițiuni foarte liberale, și întrunindu-se a elaborat un nou proiect de constituție, după care parlamentul austriac avea să fie format din o cameră a țărilor (Länderkammer) și din o cameră a poporului (Volkskammer) compusă din 80 deputați aleși în cercuri orășenești și din 280 deputați aleși în cercuri sătești. Drept de vot s'a dat fiecărui cetățan majoren, care plătea cel puțin 5 fl. dare directă la an, ori apoi ținea în arândă ori chirie un obiect după care s'a plătit ca dare cel puțin iarăși atâta.

Parlamentul a făcut deci un pas îndărăt, pentrucă a întrodus *censul*, și încă un cens destul de urcat, față de votul universal pe care-l dase Monarhul popoarelor sale din Austria.

Nu s'a pus însă în practică proiectul acesta de constituție, ci la 4 *Martie 1849* a urmat o altă constituție, a treia, octroată din partea Coroanei, constituția care se estinsese și asupra Ungariei și a Transilvaniei. In această nouă lege s'a fost contemplat un parlament central al monarhiei cu două camere, de jos și de sus, și apoi cu diete provinciale pentru fiecare țară. Dreptul electoral a fost acordat fiecărui cetățan majoren, care plătește darea directă anuală ce era să fie stabilită prin o lege specială electorală, care sumă de dare însă pentru cei dela sate și orașe cu mai puțin de zece mii suflete nu putea să fie mai mică decât 5 fl., iar pentru cei dela orașe cu mai mulți de zece mii locuitori nu putea să fie mai mică decât zece fiorini.

Nici aceasta constituție n'a ajuns însă să fie pusă în aplicare, și nici un alt proiect de constituție, compus în *Kremsier*, ci a urmat absolutismul de zece ani, dictat popoarelor din Austria și din Ungaria, absolutismul întrerupt la anul 1860.

Noua lege școlară. *In casa magnaților va fi discutat proiectul de lege al contelui* Apponyi *Mercuri după sfintele Paști. Comisiunile cari au să censureze proiectul și să facă raport casei magnaților se înstrunesc Joi la orele 2, în ședință. In casa magnaților discuția se va găta într'o zi.*

Chemarea preotului.

Lucrare cetită in conferența preoțească din tractul Orăștie, de Octavian Bude.

(Fine).

In aceste trei direcții trebue să se extindă deci activitatea noastră pastorală. Aceasta e chemarea noastră. Și noi lucrăm după puterile noastre la îndeplinirea acestei chemări. Problema e mare și greu de ajuns. Avem însă voință tare și încredere neînfrântă în ajutorul protectorului nevăzut al acestei sf. biserici. Dacă însă de multeori suntem condamnați a vedea, că resultatele trudei noastre nu dau roadele dorite, ne mângăem totuși cu aceea, că în lucrurile mari adeseori și voința e de ajuns.

In legătură cu acestea nu țin de prisos a atinge în câteva cuvinte și o altă chestie, dela care atârnă succesul activității noastre. Chestia e că *ce să predicăm?*

La propoveduirea cuvântului lui Dzeu așa cum a fost obiceiul până acum nu s'a avut în vedere decât numai chestiile pur religioase. Dar lipsurile credincioșilor noștri, cum am arătat mai sus, sunt și altele, pe cari noi avem datorință ale îndeplinì. „Milă-mi este de poporul, ce de trei zile așteaptă lângă mine și n'are ce să mănânce“, (Mateiu XV. 32). Aceste cuvinte mai ales în ziua de astăzi le putem aplica bietului nostru popor. Trebue deci și noi să avem lipsă de poporul ce flămânzește și să căutăm a ușura această lipsă.

Nu vom mânjì deci de loc amvonul dacă vom predica și treburi economice, higienice și isvoare nouă de venit. Timpul afară de biserică îl vom folosì apoi întreg spre punerea în practică a acestor învățături. Nu va strica dacă vom împrumuta obiceiul preoților sași, cari predică de pe amvon sprijinirea negustorilor și industriașilor de neamul lor față de cei străini.

Orice învățătură folositoare e insuflată de Dzeu și biserica trebue prefăcută în adevărată școală a vieții, unde oamenii noștri să învețe „arta de a trăì“ cinstit, bine și fericiți.

Tot asemenea și chestiile de educație vor putea forma frumos material pentru predicile noastre.

FOIȘOARĂ.

Duiliu Zamfirescu: Tănase Scatiu. Roman.

Biblioteca pentru toți, nrele 259—260. 144 pp. 60 bani.

Dl. D. Zamfirescu e cunoscut Ardelenilor mai mult prin polemice regretabile, prin stăruitoare încercări neîngăduite de a-și hotărî singur locul ce-l merită în literatura noastră, prin atacuri, ascunse destul de nedibaciu, împotriva unor autori dela noi, decât prin munca sa pozitivă. Părerile sale greșite în „chestia limbei literare“ nu le-a uitat încă lumea, iar eșirea furioasă în contra dlui Slavici, după ce acesta îl biruise la un premiu al Academiei, e recentă. Pe urmă, obiceiul de a-și însoți cutare roman de o prefață, în care constată inferioritatea traducerilor franțuzești și italienești a operei lui, pare mai curând o reclamă și un semn de grandomanie, decât o știre, ce ni-s'ar fi putut aduce la cunoștință și altfel.

Tănase Scatiu are și el „prefață“. Ea e indulgentă din cale afară cu autorul, e neînțelegătoare pentru viața noastră literară de astăzi. Lucrul se explică ușor. Dragostea părintească de fătu-i literar e atât de mare, încât trec marginile între cari au voe artiștii să și-o manifesteze. Apoi dl Zamfirescu a lipsit foarte mult din România, n'a stat în mijlocul prefacerilor sufletești din ultimii ani. Intr'atâta nu mai cunoaște unele fapte, încât scrie: „Țăranii învârtesc carul cu patru boi prin curte, și cer pământ“. Sângele ce a curs în luna trecută, și țipetele de durere, cari sfâșie văzduhul astăzi, în „represiune“, desmint cu vârf și îndesat rătăcirea dlui Zamfirescu.

Dar acestea sunt păcate ce se uită cu vremea, și dacă opera scriitorului va avea putere de viață, se va ceti. Nu va mai ținea seamă nimenea de părerile lui, ci va căuta să vadă ce idei, ce concepție de viață se desface din lucrările lui de artă.

Tănase Scatiu este partea a doua din „Istoria Comăneștenilor“. Intâia fusese „Viața la țară“, apărută tot în „Biblioteca pentru toți“, iar urmarea și sfârșitul ni-s'a dat în al treilea roman, „In războiu“. Firește, fiecare volum din această trilogie se poate ceti cu înțelegere și fără să cunoști pe celelalte. Unii cred chiar, că pentru binele autorului nu strică să cunoști numai idila fermecătoare „Viața la țară“. Dar, fără cuvânt.

Tànase Scatiu e istoria unui boer parvenit. Din slugă bătută cu opritorile la scară ajunge stăpânul unei averi frumoase. E ales deputat în mai multe rânduri, totdeauna guvernamental. Vorbește de miniștrii și de alți bărbați cu situație însemnată, ca de îngrijitorul moșiei lui. In relațiile cu ai căsii e de nesuferit. Brutal, suferind parcă de rămășițele fostei lui stări sociale și, totuși, practicându-le cu încrederea și puterea ce i-o dă titlul de stăpân al căsii, face ironii după cum îl taie capul. Singura lui calitate e hărnicia, puterea de muncă. Aceasta i-a și adus o nevastă de neam boeresc curat, cu mult mai tinără decât el.

Sărmana Tincuța! Inima ei era un mormânt, care închidea de vie o dragoste veche. Mojiciile bărbatului său și durerea de a vedea pe tatăl ei bolnav, făcut imposibil de ginere, o ucideau pe încetul. „Nebunia trecătoare a vrâstei“ de fată îi întunecă o clipă „calitățile statornice“ ale firei, și ea se duse, fără să știe, în iadul unei căsătorii nepotrivite. Aici o aștepta și bucuria unei soacre bețive, bucuroasă că-și va putea vărsa răutatea asupra unei ființe gingașe.

Iată povestea acestor oameni, cari nu erau unul pentru altul.

Ministrul de interne avea să vină nu peste mult în județul lui Tănase Scatiu. Cu el sosea și Mihai, șeful de cabinet. Acesta era cel pentru care bătea inima Tincuței. Inainte de a veni, el avea lipsă de parale, și printr'o întâmplare polița a junge până la Tănase, — Tincuța aude și ea. Se face luntre și punte, ca să i-se trimită lui Mihai polița înapoi, prin un bancher, fără știrea soțului ei. Șeful de cabinet, aflând câteceva din poveste, se hotărâse să nu mai vină la Scatiu. Deci ministrul vine singur, e găzduit la „Ahu“. Află însă de niște plângeri ale sătenilor, și atunci telegrafiază după Mihai, care era din partea locului, și putea să știe daravera. Ce mai urmează, e descrierea cumpătată și limpede a întrevederii lui Mihai cu Tincuța. După plecarea ministrului și a șefului, nevasta lui Scatiu se bolnăvește și moare în curând.

Tănase se bocește: „Am perdut-o, vere Matei, am perdut-o! S'a dus dela noi, verișoară Sașo! M'a lăsat singur, m'a abandonat, nenorocitul de mine!“

După înmormântare. Țăranii de pe o moșie a lui Scatiu, pe care o luase dela Conu Dinu, socrul său, au reclamat la ministru să le dea pe „boerul cel bătrân“, secvestrat de mitocan. De fapt, Conu Dinu era bolnav de reumatizm, și Tănase îl supraveghea să nu fugă la moșie. Dar într'o zi bătrânul scăpă cu un șiretlic. Scatiu merge să-l aducă înapoi, însă țăranii îl prind. „Ce se petrecu atunci, nimeni nu-și poade da cu seama. Intr'o clipă îl făcură fărâmele, fără zgomot, fără vaete. Ancheta judecătorească găsi, în creerii lui turtiți, pietre, cuie, o bazma ruptă pe care furia poporului le adusese ca o apă mare“. — „Iar Conu Dinu rămase să trăiască mai

Iar aserțiunea, că biserica a fost și este cetatea de apărare a neamului nostru o vom putea dovedì de adevărată numai atunci, când noi vom predica cu toată căldura inimii dragostea de lege, de neam, de limbă și de țeară.

Nu sunt acestea idei nouă, dar sunt idei, cari încă n'au fost practicate sau de prea puțini. Celce cunoaște predicile noastre publicate atât cele vechi, cât și cele nouă, îmi va da deplină dreptate. Și cei mai mulți preoți după acestea se îndreptează întru predicarea cuvântului.

Nu zic însă prin acestea, că biserica trebue pusă în serviciul exclusiv al acestor trebuințe, dar susțin, că pe lângă predicarea cuvântului lui Dzeu trebue să se predice și celelalte chestii, cari ating interesele turmei noastre cuvântătoare.

Ar putea însă lipsì cu desăvârșire propoveduirea smereniei rău înțeleasă și exagerată? E o cerință creștinească de a face pe oricine să înțeleagă și să-și prețuiască demnitatea sa de om. Egalitatea tuturor înaintea lui Dzeu e nota caracteristică a creștinismului. De ce atâta umilință? E doară cinste pentru noi, când vom avea sub păstorirea noastră oameni conștii de sine, nu reptile. A fi supus legii, nu înseamnă a te căciulì legiuitorului.

Iar propoveduirea disprețului față de bunurile materiale — cum e obiceiul — în ziua de azi pentru cei mai mulți din credincioșii nostri e zadarnică. N'ar avea ce să desprețuiască. Nu va trebui predicat indiferentismul filozofic față de avere, căci și aceasta e necesară pentru practicarea multor virtuți creștine.

Averea însă să fie mijloc, iar nu scop, asta e ce trebue predicat.

Acestea ar fi pe scurt datorințele noastre ca preoți. Când toate acestea le vom îndeplini cu toată puterea voinței noastre, când ne vom da toată truda de a satisface acestor cerințe juste, atunci cu drept cuvânt noi putem spune sus și tare, că funcția noastră e cea mai însemnată și cea mai onorifică în societate. Atunci vom fi „adevărați slujitori ai lui Christos“. Indeplinind acestea vom da dovadă — după zisa apostolului — „că nu suntem nepăsători de darul ce este în noi“.

Celce va ispiti scripturile va afla că cele spuse sunt în deplină consonanță cu cele cuprinse în sfânta scriptură despre chemarea preoțească.

Exemplul lui Christos și al apostolilor, cari purtau grije de toate lipsurile duhovnicești și trupești ale creștinilor, ar putea servi de program al activității noastre pastorale.

II. Preotului nu-i este iertat a se ocupa cu alte afaceri cari nu se țin de funcția sacerdotală și cu acelea cari îl fac dependent, afară de sfera de dependență preserisă în organismul preoțesc.

Dupăce în cele precedente am spus toate datorințele, ce sunt legate de chemarea preoțească, voiu aminti aici pe scurt ocupațiile cari nu se cuvine a le avea preotul. Dar nu-mi pare de loc potrivită afirmarea, că preotului nu i este iertat a se ocupa cu alte afaceri, cari nu se țin de funcția sacerdotală. De funcția sacerdotală se țin numai cele cuprinse de noi în partea primă a chemării preoțești, adecă îndeplinirea slujbelor pur religioase. Am dovedit însă, că chemarea noastră nu se mărginește numai întru îndeplinirea acestora.

In schimb însă partea a doua a tezei este cât se poate de justă Căci preotul pentru de a putea duce la îndeplinire toate datorințele legate de chemarea sa va aveà lipsă de o independență personală aproape nețărmurită. Ne vom feri așadară de toate acele afaceri, cari ne ar răpi această independență. Căci sunt unele ocupații, cari ciuntesc libertatea celuice le are. Pot însă spune — cu deplină mângăere — că eu unul mai nu cunosc preoții, cari ar avea astfel de ocupații, cari să-i facă dependenți de cineva.

Intre ocupațiile cari știrbesc neatârnarea împreună cu vaza și reputația bună a preotului ar fi cârcimăritul, care nu e absolut compatibil cu chemarea preotului, a cărui datorie este a combate cu toată puterea beția, acest vițiu, care se lățește din ce în ce mai mult.

Nu va fi compatibil pentru preot a fi scriitorul cutărui sau cutărui oficiant de stat. Cămătăria stă în directă contrazicere cu chemarea preoțească. A fi arândaș încă nu i cuviincios pentru preot, căci această ocupație, pe lângă că i-ar răpi timpul ce trebue să-l sacrifice pentru conducerea turmei sale, îi răpește și neatârnarea. In general zis preotului nu-i permis a întreprinde nici un fel de afaceri, cari i-ar detrage din vază și din reputația bună ce trebue să o aibă oricare preot, pentru a putea avea autoritatea de lipsă față de poporul ce păstorește.

Referitor la independența noastră putem atâta spune, că acum în epoca „congruei“, iubirea de argint a răpit-o câtorva dintre preoți, cari pun interesele lor pur materiale mai presus de cele ale turmei cuvântătoare. Astfel de preot de sigur nu întrunește cea mai cardinală însușire adecă desinteresarea.

Idealismul curat, care a caracterizat activitatea înaintașilor nostri, trebue să fie și acum cea mai de frunte însușire, a preotului și mai ales în aceste vremuri de grea cercare în cari trăește neamul nostru, și când ispita ne întimpină în tot locul. Trebue totdeauna să avem în inimă vorbele apostolului Pavel: „Ca nimenea să nu caute ale sale, ci fiecare ale altuia“.

O iubire desăvârșită față de Christos și de biserică și față de neamul nostru va fi isvorul tuturor însușirilor, de cari vom avea lipsă în conducerea turmei nouă încredințate.

In felul acesta „ne vom adeveri cu desăvârșire slujba“ (I. Timotei).

Vorbirea deputatului V. Goldiș

rostită în ședința din 5 Aprilie a dietei ungare.

(Fine).

Vă rog, în mod indirect sunt înșirate, dacă admitem, că există în acest articol o referire la §-ul 22. Dar eu spun numai, că aceasta nu e clar, și că comisia instrucției strică textul original, care cuprinde într'un paragraf acest lucru cu mult mai clar.

Dacă cercetăm din ce cauză se întâmplă aceste lucruri, de ce se știrbește autonomia confesională și de ce se introduce o nouă speță de procese disciplinare, vom vedea, că din cauza, că fiecare popor din această țară trebue să învețe ungurește.

Barthi Ferencz: Natural:

V. Goldiș: Dacă ne punem pe punctul de vedere al unei rigide obiectivități oricine trebue să recunoască egemonia specială a limbei maghiare.

Și noi o recunoaștem cu plăcere, pentrucă știm bine, că administrația — și unitatea țării o cere aceasta, că în acele foruri înalte, că în legislațiune, la forurile mai înalte ale administrației și jurisdicțiunei, unde autoritățile nu vin în nemijlocită atingere cu partidele, limba ungară să se bucure de o îndreptățire fără excepție.

Dar până aci e marginea, până unde recunoaștem îndreptățirea excepțională a limbei maghiare. Aceasta nu e numai vederea noastră, ci și a legei. Legea de naționalitate dispune clar în aceasta privință, zice: (citește)... „Aceasta egală îndreptățire e unică cu privire la folosirea oficială a diferitelor limbi din țară și numai atunci poate cădeà sub dispozții separate, întru-cât e îndreptățită de unitatea statului, de servirea punctuală a justiției și de posibilitatea practică a guvernului și a administrației“. Aceasta dovedește deci, că toate limbile din Ungaria sunt egal îndreptățite cu cea ungară, alt înțeles nu poate aveà, cel putin legea așa zice, dar adaugă, că întru'cât pretinde interesul unității statului, administrația și justiția, se face excepție cu limba maghiară întru'cât îi dă drept excepțional în forurile mai înalte. Aceasta egemonie și situație favorizată a limbei maghiare o recunoaștem cu plăcere. (Zgomot.) Dar atunci pretindem, ca fiecare să recunoască și părțile referitoare la cealaltă față a legii.

M'am gândit de multe ori cum s'ar puteà stabilì drepturile limbilor nemaghiare din Ungaria. Și am aflat o formulă. (S'auzim.)

Fiecare popor să se cultive în limba sa, administrația și judecata să i-se facă în limba sa Așa înțeleg aceasta, ca instrucția să se facă în limba respectivului popor, instrucția poporală, dar și în școlile medii să se dea îngrijire, ca resp. popor să se poată cultiva în limba proprie. (Zgomot).

Aceasta referitor la cultură. Noi cerem deci numai ceea ce prescrie legea: fiecare copil să fie instruat în limba maicii sale.

Dela administrație cerem, ca contactul cu poporul să se întâmple în limba acestuia. Cerem ca dvoastră să dispuneți ca acel funcționar să știe limba poporului.

Ce se întâmplă în com. Arad unde sunt 80 la sută Români? Abia e un pretore care știe româneşte. Și mai ziceți că executați legea de naționalități și numai naționalitățile nu vreau să o execute. Pe noi nu ne mulțămesc promisiunile, cum a făcut dl ministru prez., că va îngriji ca fiecare comună să-și primească executarea dreptului limbei proprii.

Sunt de atunci 12 luni, dar n'am văzut până acum nici o dispoziție care ar căuta să ducă aceasta la îndeplinire.

Barta: De dragul dvoastră vom alunga pe funcționarii unguri.

V. Goldiș: Un caz proaspăt s'a întâmplat la Arad. Pretorele a ales un notar într'o comună curat românească, dar acesta nu știe o boabă românește. (Zgomot).

Barta: Poporul l-a ales, n'a fost numit.

V. Goldiș: Nu-i numit. S'ar puteà însă ca la curs să se ia și limba respectivului popor și să'l trântești pe cel ce nu poate presta examen din această limbă. Așa s'ar puteà delătura anomaliile.

Dl fost ministru de justiție a declarat că știe foarte bine ce inseamnă a face judecată cu ajutorul tălmaciului. Noi cerem, ca cel ce e în contact direct cu poporul să cunoască limba acestuia.

Cereți ca popoarele nemaghiare să învețe ungurește. Aceasta e vătămarea egalei îndreptățiri și cea mai mare nedreptate.

Ce poate crede acel popor când i-se cere încă o limbă pentru-ca să se poată ferici în patria sa. (Voci: In patria maghiară.)

Asta e patria tuturora, atât a Maghiarilor, cât și a Sârbilor, Românilor și Slovacilor. Cu ideiile Dvoastră, ar urma să împărțim cetățenii în două clase, cetățeni de clasa I și II. (Strigăte: Le-am auzit acestea). Nenorocitele popoară nemaghiare — ca să poată fi cetățeni de cl. I trebue să știe încă o a doua limbă. Unde-i aici egala îndreptățire? Și dela Maghiari s'ar putea cere să învețe nemțește. Se zice că dispoziția aceasta vrea ca și copiii poporului să poată ajunge la bunătățile statului. Eu nu pricep cum poate ajunge la acestea pe calea limbei.

Dintre aceștia însă sunt abia 3% cari cercetează școalele medii, pe când mulțimea economilor face 70%. Ce rost e deci ca 3 la sută să cheme pe cele 70 %?

Nagy Gy.: Limba aceea e a statului.

V. Goldiș: Limba în tot locul e numai mijloc, nu scop; ca omul să se poată înțelege cu semenii săi. (Voci: Asta o vrea ministrul.) Nicăiri pe lume n'am auzit însă ca limba să fie scop.

Cine vrea să trăiească din cunoașterea limbilor, învețe pe spesele sale, nu pe spatele comunei care n'are lipsă de altă limbă decât a sa. In comunele românești cari sunt vecine cu cele unguresti, poporul român și așa invață ungurește, iar cel ungurese românește, ca să se poată înțelege.

Nu mă înpotrivesc ca în asftel de comune să se ușureze copiilor pornirea naturală, nu pot pricepe însă de ce să învețe ungurește acele mase cu totul separate, cari n'au nimic de a face cu Ungurii. (Sgomot). Se vede că am ajuns la vorbele lui Eötvös dinainte cu 50 ani.

Polit: Și Eötvös a fost Maghiar.

V. Goldiș: Ași puteà să vă cetesc și cuvintele contelui Andrássy, pe cari le-a rostit la 1861 despre transacțiune, cuvinte prin cari încerca să dovedească, cum cei cari vor să strângă tot mai mult legăturile dintre Austria și Ungaria nu-și dau seamă de situația reală, fiindcă spun că nu realitatea trebuie acomodată teoriilor, ci teoria — realității. Și astfel înzadar vorbim despre o țară monoglotă, despre o Ungarie monoglotă, când realitatea desminte afirmările aceste.

Se zice că bărbații din trecut au fost naivi. Dar mai sunt și astăzi astfel de bărbați naivi, spre pildă dl Mocsáry Lajos, care din prilejul proiectului lui Berzeviczy, într'un articol frumos și logic a arătat, că e o mare nenorocire pentru Ungaria că politicianii conducători, răpiți de curentul șovinismului, vor să turbure buna înțelegere între popoarele deosebite din Ungaria.

Acest proiect de lege, precum am dovedit, nu satisface interesele învățământului poporal. Abstragând dela aceasta, știrbește și desființează în anumite cazuri autonomia confesiunilor; e în contradicție cu principiile fundamentale ale pedagogiei și — vă rog să mă credeți — nici în cele politice nu va duce la ținta, la care tindeți: ca toate popoarele să fie pătrunse de acelaș sentiment patriotic, ci dimpotrivă, va deșteptà între ele jaluzie și va provoca necontenite frecări.

Din aceste motive — regret foarte mult — nu pot primì proiectul, ci rog onorata Cameră să primească moțiunea ce o presint în cele următoare. („*Lupta*“).

Conferențe învățătorești.

Convocare.*)

In conformitate cu circulariul Preaveneratului Consistoriu arhidiecezan din 18 Februarie, 1907, Nr. 441 Șc. convoc învățătorii din cercul XV (constătător din protopresbiteratele Reghinului și Murăș-Oșorheiului) la conferența anuală, ce se va țineà în 26 și 27 Aprilie st. v. în comuna Medeșfalău, protopresbiteratul Murăș-Oșorheiului.

Programul conferenței:

I. Lucrări teoretice.

1. Necesitatea meseriilor și indicarea mijloacelor prin cari s'ar puteà înmulți numărul meserieșilor la poporul nostru. Disertație lucrată de Alimpiu Trif, înv. în Toplița română.

2. Puterea personalității învățătorului în educația elevilor. Disertație lucrată de G. Ittu, înv. în Meșterhaza.

---

*) In urma renunțării comisariului consistorial d. Greg. Pletosu de a conduce conferența învățătorească din cercul XIII (protopresbiteratele Deșului și a Bistriței), Preaven. Consistoriu arhidiecesan prin o ulterioară orânduire mi-a încredințat mie conducerea acelei conferențe, care se va țineà conform convocării ce s'a publicat deja în Nr. 34 al „Telegrafului Român“. Pentru conducerea conferenței învățătorești din cercul XV convocată mai jos, se vor luà la timp dispozițiunile necesare.

---

departe... pe pământul care-i fusese atât de drag, în care se născuse“...

Cum vedeți, invențiunea e săracă. Dar se știe, că și fără evenimente multe, cari să se înlănțue unul de altul, se poate scrie un roman bun. Să aibă psihologia justă a persoanelor, să fie caracterele depline.

Tănase Scatiu îndeplinește în bună parte aceste cerințe. Eroul și Tincuța sunt vii, acțiunile lor concordă cu felul lor de a fi. Mici esagerări, cari nu dau însă nuanță de grotesc, fixează și mai puternic aceste două ființe.

Ce mi-a părut însă că lipsește, e dragostea de mamă în sufletul Tincuței. Ea are o copilă dar parcă nu o are. Atât de mult visează la cel de departe, atât e de scârbită de soartea ei, încât lunecă cu privirea preste copilă, ca și când n'ar vedea-o. Iar în nenorocire, aceasta ar fi trebuit să-i fie un prilej de liniștire cel puțin.

In unele locuri ale romanului se simte un aer de înviorare, o premenire care se întâlnește la scriitorii tineri atât de des, și care constitue o notă de atracție.

Iar prin felul cum termină, și prin deosebita mulțămire sufletească, cu care rămâne cetitorul zilelor de astăzi, volumașul acesta e și de activitate.

Se poate spune hotărât, că dl Zamfirescu ne a dat o lucrare de valoare.

Ioan Duma.

3. Esperiențele câștigate asupra noului plan de învățământ introdus în școalele poporale prin concluzul congresual Nr. 98 din 1903.

In această chestiune fiecare învățător va fi dator a-și comunica experiențele proprii.

II. Lucrări practice.

1. Din religiune: sf. Ioan Botezătorul. — Ioan Cofariu, învățătoriu în Ibănești.
2. Din limba română cu desp. al III-lea — Dumitru Sava, învățătoriu în Potoc.
3. Din limba maghiară cu desp. al V și VI-lea — George Crăciun, învățător în Lueria.
4. Din comput cu desp. IV — Victor Laurențiu, învățător în Egerseg.
5. Din istoria naturală cu desp. V. — Constantin Brătean, învățător în Filia.
6. Din geografie: Comitatul. — Ioan Moldovan, înv. în Nasna.

Invățătorii încredințați cu ținerea lecțiunilor practice din l. română, l. maghiară, comput și istoria naturală pot să'și aleagă, în cadrele planului de învățământ — subiectul lecțiunei după plac, lecțiunile lucrate în scris vor aveà să le prezinte comisariului consistorial după deschiderea ședinței.

Inainte de începerea conferenței se va ținea serviciu divin, la care se îndatoresc a se înfățișa toți învățătorii. La conferență sunt invitați și directorii locali și alți binevoitori ai școalelor noastre.

Sibiiu, 13 Aprilie st. v. 1907

Dr. Nicolae Bălan
comisar cons.

*

Convocare.

In urma ordinului consistorial din 18 Februarie a. c. Nr. 441 convoc prin aceasta pe toți învățătorii din cercul conferențiar IV al Săliștii la conferența învățătorească, ce se va ținea în 26 și 27 Aprilie a. c. st. v. în edificiul școalei noastre din Ludoșul mare, cu următorul

Program:

1. Invocarea Duhului Sfânt.
2. Esperiențele câștigate asupra noului plan de învățământ, referent corpul didactic din Săliște asupra lucrărilor întrate.
3. Metodul fonomimic de Ieronim Puia, recensent I. Rechițan.
4. Cunoașterea patriei după indigitările de Fritz Heimesch de Constantin Tipuriță.
5. Descrierea pisicei, prelegere practică pentru anul al IV-lea de Pompei Morușca, recensent Romul Vraciu.
6. Folosul și stricăciunea ce ne-o aduc pasările, prelegere practică pentru anul al VI-lea de Ilie Oltean rec. I. Dobrotă.
7. Desemnarea unei ramure de păr cu trei frunze, prelegere practică pentru anul al VI-lea de Petru Giura, recensent Ioan Stelea.

Săliște, în 12 Aprilie 1907.

Dr Ioan Stroia
comisar cons.

NOUTĂȚI.

***Mercuri, la 1 Maiu,** personalul tipografiei noastre nu lucră. Nrul proxim al ziarului apare deci Vineri, însă cu supliment de o coală.*

*

Pentru gimnaziul din Brad. La colecta pentru gimnaziul din Brad a incurs dela comuna *Făclișa* suma de cor. 102·63. In suma aceasta parohul Nicolau Cado a dat cor. 40·—, iar restul a incurs dela 158 credincioși. Pildă, cum trebue făcută colecta în sânul poporului.

*

† S. Fl. Marian, profesor în Suceava (Bucovina) și membru al „Academiei Române", a decedat Mercuri, în etate de 60 de ani. Academia Română, întrunită în sesiune ordinară, a primit cu multă durere trista știre, a arborat drapelul negru și a încredințat pe membrii Dr. *I. Sbiera* și *Gr. G. Tocilescu* să o reprezinte la înmormântare și să depună o cunună pe mormânt. Decedatul a fost preot, și a desvoltat o activitate foarte rodnică pe terenul literar. In deosebi s'a ocupat cu literatura poporală și istorică. Membru al „Academiei Române" a fost ales la 1881, iar la 1882 a fost decorat de Regele Carol I cu medalia „Bene merenti", Cl. I.

*

Inmormântarea advocatului Simeon Damian. Vineri la 4 ore d. a. a avut loc înmormântarea advocatului *Simeon Damian* din Brașov. A fost o înmormântare deamnă de activitatea acestui bărbat valoros, care în decurs de atâția ani a fost sufletul diferitelor societăți române din Brașov. Au asistat la înmormântarea lui reprezentanții tuturor autorităților publice și politice din Brașov, membrii camerei advocațiale, membrii tribunalului și a judecătoriei cercuale, membrii eforiei și delegațiunilor școlare, membrii corpului profesoral dela toate școalele din Brașov, în scurt tot ce a avut Brașovul mai ales, fără deosebire de naționalitate și confesiune. Serviciul funebral a fost oficiat de protopresbiterul *Voina*, asistat de preoții Dr. V. Saftu, I. Prișcu și V. Merețiu. Panegiricul l-a ținut preotul Dr. V. Saftu, arătând meritele prețioase ale defunctului, cari și le-a câștigat prin activitatea sa multilaterală și mănoasă. La groapă a vorbit în numele camerei advocațiale Dr. Kovács Dénes.

*

Procesul „Foii Poporului". In procesul intentat dlui *Silvestru Moldovan* pentru un articol publicat în *„Foaia Poporului"*, senatul de acuză al tribunalului regesc din Cluj s'a pronunțat în ședința ținută în 10 Aprilie noa c. declarând, că acuza ridicată din partea procurorului e *nemotivată*, prin urmare *a respins-o* și a decretat sistarea procedurii judecătorești. Procurorul a apelat.

*

Hymen. Căsătoria confratelui *Sever Bocu* dela *„Tribuna"* cu dșoara *Marilina Manolescu* se va celebra în 29 Aprilie v. Dumineca Tomii, la orele 4 d. a. în biserica sfintei mânăstiri din Sinaia.

*

Dl Ioan de Preda, advocat și fiscal al consistorului arhidiecezan a binevoit a se înscrie în șirul membrilor fundatori ai „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" cu taxa de 100 cor. Pentru acest prețios dar de Sf. Paști, comitetul exprimă recunoștința sa generosului sprijinitor al clasei noastre de mijloc.

*

Academia Română a acordat premiul „I. Heliade Rădulescu" de 5000 lei dlui *Dr. Sextil Pușcariu*, profesor universitar în Cernăuți pentru scrierea sa în limba germană: „Elementele latine în limba românească".

*

Accident grav. Intr'una din zilele trecute, principele *Eitel Frideric*, fiiul al doilea al împăratului Wilhelm din Germania, căzând de pe cal pe câmpul de manevre dela *Doeberitz*, s'a vulnerat rău la cap. Se plângea de durere de cap puternică. Primejdie însă nu e, și principele se simte deja mai bine.

*

Dela „Academia Română". Vineri, la orele 2 d. a. „Academia Română" a ținut ședință publică, în care au vorbit următorii domni: *Ioan cavaler de Pușcariu* despre *„Două Zamfire"*, iar *Dr. V. Babeș* despre *„măsurile sanitare actuale din comunele rurale"*.

*

Sinucidere. In Caransebeș și-a tras un glonț în cap judele de tribunal, *Abrahám Ignátz*, și a rămas mort. Se dă ca motiv al acestei fapte nesocotite boala incurabilă de care suferia decedatul.

*

Moartea lui Andrè Theuriet. In Paris a murit vestitul romancier și membru al Academiei franceze, Andrè Theuriet, în etate de 74 ani. Romanele lui, cari sunt pătrunse de multă sentimentalitate, sunt traduse aproape în toate limbile europene.

*

Aviz! Invățătorii din protopresb. Mediașului și Târnavei, cari doresc a lua parte la *masa comună*, să binevoiască a se anunța dșoarei *Iustina Schiau Brateiu* (p. Mediaș) cel mult până la 23 Aprilie v. Alte dispozițiuni pentru viptuali nu se vor face.

*

Ciuma în Europa. Din Madrid se vestește, că în Cartagena a isbucnit ciuma în mod foarte îngrozitor. Peste 300 persoane, bolnave de ciumă, zac în spitalul din Cartagena.

*

S'a redus etalonul. Banca Angliei a redus etalonul, dupăcum se depeșează din Londra, dela patru și jumătate, la *patru* procente.

*

Atentat neisbutit. Asupra episcopului catolic din Rhodes a descărcat revolverul un descreerat, în biserică, în momentul când episcopul terminase serviciul divin. Glonțul nu l-a nimerit, iar atentatorul a fost dat pe mâna justiției.

*

Cutremur de pământ. Joi s'a simțit în Verona în două rânduri câte un cutremur de pământ. Poporațiunea e plină de groază, temându-se de alte zguduiri și mai puternice, pentrucă cele simțite, deși au fost destul de tari, n'au făcut nici o stricăciune.

*

La fondurile „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" s'au mai dăruit și anume: la fondul „Masa învățăceilor meseriași": Institutul de credit și economii „Porumbăceana" din Porumbacul-inf., 10 cor., la fondul „Dr. D. P. Barcianu": învățătorul Ioan Paicu, din Calbor, din prilegiul noului aniversar al morții mult regretatului Dr. D. P. Barcianu 1 cor., la fondul „Văduvelor și orfanilor", asesorul consistorial Dr. M. I. Cristea 2 cor., la fondul de 20 bani: ases. cons. Vic. Tordășianu, soția lui profesoara Eugenia și fiica lor Mărioara Viorica, fiecare câte 20 bani.

*

Mulțămită. Dl Ioan Sava, proprietar în Cetea și fiiul dsale dnul Dr. Aurel Sava, protopretor onorar în Aiud, în amintirea răposatei lor fiică, respective soră au binevoit a dona pe seama sfintei noastre biserici gr. or. din Cetea două icoane foarte frumoase în preț de 120 cor. Pentru cari primească și pe această cale mulțămitele noastre. Bunul Dzeu să le răsplătească cu bine fapta aceasta creștinească. Cetea, la 14 Aprilie 1907. Ioan *Frâncu*, paroh gr. or.

*

Teatru în Sebeș. Reuniunea meseriașilor și comercianților din Sebeș și jur *„Andreiana"* aranjează Luni, în 6 Maiu n. c. (a doua zi de Paști) teatru de diletanți în sala mare dela hotelul „Leul de aur" din Sebeșul-săsesc. Se va da *„Sâmbăta morților"*, dramă din popor, localizată de *T. V. Păcățian*. Inceputul la 8 ore seara. După teatru joc.

*

Concert în Alba-Iulia. Reuniunea de lectură și cântări a economilor și meseriașilor din Alba-Iulia arangiază, Luni, în 6 Maiu st. n. a. c. (a II-a zi de Paști), cu concursul unui grup de teologi ai seminarului „Andreian" din Sibiiu, un concert urmat de dans, în sala cea mare a Redutei orășenești (din promenadă), în favorul gimnaziului din Brad. Inceputul la 8 ore seara. Suprasolvirile se vor cuita pe cale jurnalistică. Bilete de întrare se pot căpăta la librăria Schäser și seara la cassa.

*

Mulțămită.

Neputând mulțămi în particular tuturor rudeniilor, amicilor și binevoitorilor, cari în cruda lovitură și marea durere ce m'a ajuns prin decedarea soției mele, mi-au adresat cuvinte de alinare și îmbărbătare; — îi rog pe această cale să binevoiască a primi adânc simțita mea mulțămită. Sebeș, 14/27 Aprilie 1907. *Sergiu Medean*, protopresbiter.

„Peronospin". Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporei, la stropirea viilor. Neasămănat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosință „Peronospin"-ul decât piatra vânătă.

Cu „Peronospin"-ul stropind via 1 hlitru apă pentru stropit costă 6: fil., pecând cu piatră vânătă 1 cor. 60 fil., fiind piatra vânătă astăzi foarte scumpă.

Ca fiecare proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin", dau favorul acela, că deja la comande de 8 pachete trimit francat.

Prin întrebuințarea „Peronospin"-ului, via va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea petrii vinete, nu se ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vânătă înverzește peste măsură frunzele și prin asta abstrage din puterea și sucul viței.

Praful de stropit al meu, face vița mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă.

Revânzătorii, comercianții capătă rabat corăspunzător. *Cornel Demeter*, apotecar în Szászváros. [96] 3

Din public.*)

Mulțămite publice.

Subscrisul paroh gr. or. din comuna *Șelimbăr* tractul Sibiiului vin a aduce pe calea aceasta cea mai profundă mulțămită și recunoștință publică drept credincioșilor creștini Bucur și soția sa Maria Popăcean de origine din Rășinar, ear acum domiciliați la băile centrale din Craiova: „România" cari deși posed o familie destul de număroasă constătătoare din 8 persoane, totuși au binevoit a face daruri pe seama sfintei noastre biserici lipsite și sărace și anume:

1. In anul trecut 1906 au dăruit o vangelie frumos legată în preț de 20 cor.
2. Un Molitvelnic cu 8 cor.
3. Un Apostol cu litere latine în preț de 9·50 cor.
4. O cădelniță de argint de china în preț de 20 cor.
5. Ear în anul curent 1906 au mai donat 200 (două sute) cor. pentru cumpărarea unui vestmânt preoțesc împreună cu toate cele necesare.

Donațiunea se urcă deci la frumoasa sumă de 257·50 cor.

Pentru fapta dlor care de sine se laudă, rog pe bunul Dumnezeu să le răsplătească prin darul său bogat înmiit jertfa aceasta, și să le scrie fapta lor creștinească în cartea vieții — păzindu-i în deplină sănătate mulți ani fericiți. —

Șelimbăr în 8 Aprilie 1906 n.

In numele comitetului parohial:

Arseniu Nedelcu
notar com.

Nicolau Vlad
par. gr. or. și prez.

*

Cu ocasiunea producțiunei coraleteatrale ce s'a aranjat Dumineca în 21 Ianuarie v. (3 Febr. n.) a. c. în comuna noastră Turnișor, au binevoit a contribui cu marinimoase suprasolviri următorii domni: T. Petrișor, paroh în Gușteriță, Hans Retter, notar în Turnișor, câte 2 coroane G. Stănese, învățător pensiun. în Gușteriță 1 cor., O. Olariu, învățător în Poplaca, Al. Bârsan, învățător în Ruscior, Ioan Părău, măest. croitor în Sibiiu, câte 1 cor., Ioan Imbăruș, expeditor la „Foaia Poporului" 50 fileri, Samoilă Muntean, din Turnișor 20 fileri. Dela mai mulți pedagogi, cari au asistat la proba generală 2 cor. Fără a lua parte la producțiune am mai primit dela dl Ioan Iliu, notar în Orlat 4 cor. și dela Ioan Hămbășan, student în drept 1 cor. Venitul curat al petrecerii a fost 80 cor., din care sumă jumătate e destinat pentru înființarea unei biblioteci poporale, iar jumătate a întrat în cassa bisericii. Imi împlinesc deci o plăcută datorință, când în numele comitetului aranjator și a întregei poporațiuni viu și pe această cale a da expresiune profundei noastre mulțămite sus numiților domni contribuitori înlesnind astfel ajungerea scopului urmărit. Totodată exprim sinceră mulțămită și st. dșoare P. Iliu, precum și dlor P. Vulc, G. Miha și I. Hociotă, pedagogi și tuturor coriștilor, coristelor și diletanților pentru binevoitorul concurs, contribuind mult la resultatul moral și ridicând astfel prestigiul producțiunei la înălțimea cuvenită.

Turnișor, în 4/17 Martie 1907.

Romul Platoș
paroh gr. ort.

*

La inițiativa credincioșilor nostri aflători în America, Ioan Băra și soț. Ana s'a colectat pentru repararea edificiului bisericei noastre din Vurpăr următoarele sume:

Ioan Băra și soția Ana 3 dolari, Simion Brâncovean 2 dolari, Ioan Miou și Ana 2 dolari, Toma Moldovan 1 dolar, Ioan Banea 2 dolari, toți din Vurpăr, Ioan Dragomir, Andronic, din Copșa-mare, câte 50 cenți, George Florea, Andreiu Păcurariu, ambii din Dârlos, Dionisie Pod din Vlădeni, Ioan Potcoavă, Irimie Sandu, ambii din Vlădeni, Ioan Pleșca din Bărghiș, Dumitru Stroie din Bobohalma, Isaie Capie (?), Stefan Hășegan din Veștem, Gligor Cânpe, Nicolae Miere, Savin Prescură din Merghindeal, fiecare câte 25 cenți, N. O., Homestead 1 dolar, Maria Höhr din Vurpăr 25 cenți, Peter Vel, Homestead 1 dolar, Ioan Muscă 1 dolar, Ioan Muscă 25 cenți, ambii din Șulumberg, Dan Gherghel, din Homestead 25 cenți, George Brumbea, din Cincul-mare 1 dolar, Simion Albu, din Șaroș 20 cenți, Gligor Ariton, Toma Moțan, din Cașolț, Iosif Cristea, din Vurpăr, câte 25 cenți, Vasile Muntean și Paraschiva, din Vurpăr 2 dolari, Háhosi Ambrozi, din Szilágy 25 cenți, Ioan Crețu, din Toarcla, Nicolae Ariou, din Ohaba, George Ciorogariu, din Cergăul-mic, Costică Lehel, din Cergăul-mic, Nicolae Mediaș, din Cincu-mare, fiecare câte 50 cenți, Ioan Bărtuș 2 dolar, George Girling 1 d., ambii din Vurpăr, Ilie Stoia, din Mohu 25 cenți, Mihail Hirumban 10 cenți, Ioan Hirumban 15 cenți, ambii din Veștem, Iosif Gavrea, din Nocrich 25 cenți, Ioan Lazar, din Biertan 50 cenți, Zafi Sabian, din Boian 25 cenți, Iohan Colcsár, din Homestead 25 cenți, ... Homestead 1 dolar, Zosim Marion, din Hoghilac 50 cenți, L. Glück, din Homestead 50 cenți, I. Lascu 25 cenți, Petru Ghiurca 50 cenți, ambii din Vurpăr, Silimon Cândea, Scagal Nisel, Ioan Varga, din Vesăud, fiecare câte 50 cenți, Valeriu Braniște, din Toarcla 1 dol., Dămian Epure, din Toarcla 1 dol., Petru Moțan, din Cașolț 50 cenți, Maria Hanj, din Homestead 1 dolar, Achim Frățilă, din Șona, Nicolae Muntean, din Merghindeal, Constantin Vlăduț, din Dârlos, câte 25 cenți, Max Gros 1 dolar, Smit, din Homestead 50 cenți, Serafim Muntean, din Merghindeal, Ionaș Muntean, din Merghindeal, B. A., din Homestead, Nicolae Muntean, din Merghindeal câte 25 cenți.

Dela noi mulțămită tuturor dăruitorilor, iar dela Dumnezeu răsplată cerească le cerem.

Nicolae Manițiu
preot.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piaţa mare Nr. 2.

Infiinţată în anul 1841. — **Centrala in Budapesta.** — Capitalul de acţii şi reserve coroane 92 milioane.

Primeşte BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără şi vinde rente, scrisuri fonciare, acţii, losuri, precum şi monete de aur şi argint
primeşte hârtii de valoare spre păstrare şi administrare
încassează cupoane şi efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorţiri
îngrijire pentru cauţiuni militare.

Toate desluşirile dorite se comunică cu promptitudine.

104 2—12

Nr. 179/1907 of. ppresb. 106 1—3

Concurs.

In urma ordinului Venerabilului Conzistor Arhidiecezan din 20 Martie a. c., Nr. 2977 B. se excrie concurs din oficiu pentru întregirea parohiei a II-a din Libotin de cl. III), protopresbiteratul Cetăţii-de-piatră, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor înainta cererile lor, instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis; având — în senzul §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii — a se înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Lăpuşul-unguresc, 4 Aprilie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Cetatea-de-piatră.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Ad. Nr. 440/1907 (103) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Voivodenii-mici în protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, se excrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să şi substearnă cererile concursuale instruite conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Făgăraş, până la terminul sus indicat, având a se prezenta la sf. biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Făgăraş, în 7 Aprilie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgăraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

---

[100] 2—3

Concurs.

„Cassa de păstrare reuniune“ în Sălişte comitatul Sibiiului excrie concurs pentru ocuparea postului de **comptabil II,** cu termin până *în 20 Maiu a. c. st. n.*

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual de cor. 1200, după anul de probă cor. 1400.
2. Relut de cuartir cor. 200.
3. Tantiema statutară.
4. Cuincuenalii de câte 10%.

Reflectanţii la acest post au să dovedească că au absolvat şcoala comercială cu examen de maturitate şi că au praxa necesară pentru de a purta agendele de comptabilitate şi independent.

După anul de probă nou alesul va fi declarat de funcţionar definitiv şi se va împărtăşi şi de favorurile fondului de penziune.

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Sălişte, în 20 Aprilie 1907.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni si picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis se se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

11 7

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţ̧éră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 17—

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 3—9

Se caută 102 3-3

O domnişoară română

lângă o fetiţă pentru însuşirea limbei române.

Văd. Gabriela Dr. Popoviciu
Nagyvárad. Staroveczky utcza 21.

Dr. Petru Span:

Idei pregătitoare în pedagogie	Cor.	3·—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua) .	„	1·60
Povesti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) ediţia II.	„	2·—
Carte de cetire a II-a . . .	„	—50
Noul Abcdar	„	—·40
Călăuza noului Abcdar . . .	„	—20
Dr. Daniil P. Barcianu Viéţa şi activitatea lui	„	—·50

Se pot procura de la

Librăria arhidiecesană.

Nr. 136 prot. 1907 [97] 3—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească Sălişte, comitatul Sibiiu, dă în întreprindere renovarea bisericei sale celei mari pe calea licitaţiunei prin oferte închise.

Preţul lucrărilor e preliminat cu **35,000 cor.**

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitare se află în cancelaria subscrisului unde se pot vedea în orele oficioase.

Reflectanţii la această întreprindere să-şi înainteze subsemnatului, până în 5/18 Maiu 1907, ofertele închise, provăzute cu vadiul de 5% dela suma preliminată şi cu declaraţia, că cunosc planul, preliminarul şi condiţiunile de licitare şi că se supun acestora.

Sălişte, în 3/16 Aprilie 1907.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

---

[98] 3—3

Licitaţiune publică.

Comitetul parohial gr. ort. din comuna Cioara (tractul Sebeşului) dă în întreprindere edificarea bisericei gr. ort. din loc pe calea licitaţiunei publice minuende verbală, care se va ţinea în localul şcoalei din loc la 7 Maiu n. a. c. (a treia zi de sf. Paşti) la 1 oră p. m. Preţul de strigare e statorit: **17,227 cor.** Materialele brute: piatra, varul, năsipul, cărămida şi lemnul le pune la dispoziţie comitetul. Licitanţii au să depună vadiu de 5%. Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre licitanţi fără a-şi motiva procedura.

Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Cioara, la 15 Aprilie n. 1907.

Const. Oancea
prez.-paroh.

Galacteon Bica
not. com.-înv.

Nicolae Stanilă
epitrop.

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1.	Vasile cel mare	20 fil.
2.	Marele Mucenic George .	30 „
3.	Apostolii Petru şi Pavel .	30 „
4.	Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 44 Sibiiu, Sâmbătă 21 Aprilie (4 Maiu) 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 3326 Pres.

IOAN

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericei ortodoxe române în Transilvania şi Metropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor al arhidiecezei Noastre transilvane; iubiţilor şi onoraţilor deputaţi la sinodul arhidiecezan: dar şi milă dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Cristos!

Având în vedere §§. 89 şi 90 din statutul organic, convocăm şi prin acestea declarăm de convocat sinodul ordinar anual al arhidiecezei Noastre transilvane, în biserica catedrală din Sibiiu, **pe Dumineca Tomei**, adecă **pe 29 Aprilie (12 Maiu) a. c.**, la 9 ore a. m., când se vor începe ritualele bisericeşti, iar după acestea va urma deschiderea sinodului în localul designat spre acest scop.

Sibiiu, la 17/30 Aprilie 1907.

Ioan Meţianu m. p.
arhiepiscop şi metropolit.

In ziua Invierii Domnului.

In marea de valuri ce ne împresoară, între mulţimea năcazurilor cari zilnic ne urmăresc, este fără îndoială un balzam răcoritor bucuria creştinească ce ne-o inspiră ziua cea mare, ziua Invierii Domnului, pe care o sărbăm astăzi.

Ne-am deprins de când eram în casa părintească, a ne bucura în această zi, pentrucă este sărbătoarea cea mai mare din an, „ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim într'ânsa“.

Lumea creştină sărbează astăzi evenimentul cel mai mare ce l-a văzut omenimea, triumful luminei asupra întunerecului, triumful abnegaţiunei asupra păcatului şi slăbiciunilor omeneşti, îndurarea dumnezeească pusă în serviciul omului, pentru-ca prin aceasta să-i arete calea pe care să se înalţe la demnitatea de domn şi stăpân peste lume şi peste sine.

Se bucură astăzi întreaga lume creştină, pentrucă toţi suntem inspiraţi de nişte sentimente superioare sentimentelor ce le avem în zilele de rând.

A înviat Domnul, popoarelor bucuraţi-vă, pentrucă prin învierea lui s'a sigilat divinitatea principiilor şi învăţăturilor depuse în evangelie — şi s'a constatat în modul cel mai evident, că Dumnezeu a fost acela pe care omul l-a restignit pe cruce, şi carele s'a dat însuşi pe sine morţii, ca prin moartea lui să ne răscumpere de robia ei.

A înviat Domnul, este parola sfintei zile de astăzi. Iar în Invierea Domnului culminează credinţa bisericei, pentrucă în Invierea Domnului aflăm fundamentul cel neclătit al învierii şi înaintării popoarelor, prin credinţa în divinitatea lui şi prin conştienţioasa punere în aplicare a dumnezeeştilor sale învăţături în viaţa şi faptele noastre.

Se arată lumii astăzi în deplina ei splendoare strălucirea dumnezeirii, pentrucă zi mare, zi de bucurie şi sărbătoare a sărbătorilor este ziua Invierii Domnului.

Cel flămând se împărtăşeşte astăzi întru abundanţă de pânea cea întăritoare ce o dă pomul vieţii.

Cel însetat se adapă astăzi din fântâna cea nesecată a darului şi a mângăierii, pe carea o revarsă întru prisosinţă apa cea vie şi pururea veselitoare, Legea Domnului.

Zi mare, zi luminată! Tu prefaci răul în bine. Intru tine încează durerea, se ascunde întristarea.

La masa-ţi bogată se împărtăşesc deopotrivă de bunătăţile Tale bogatul şi săracul, sluga şi stăpânul. Mari sunt darurile ce le reverşi învăţând pe toţi să se bucure şi să se veselească.

Te lăudăm, bine te cuvântăm şi ne închinăm Ţie zi mult dorită, zi, care ai adus împărăţia lui Dumnezeu pe pământ!

Mare îţi este triumful, bogate sunt darurile Tale!

Zi preamărită de toate neamurile, zi, care ai deschis omenimei porţile fericirei, — amară este soartea în care ne-ai găsit de astădată.

Inima noastră împresurată şi întunecată este de grijile vieţii. Intristat este sufletul nostru în faţa multelor valuri şi năcazuri ce zilnic ne împresoară. Inima ni-se umple de durere, pentrucă nori negri se arată pe orizontul vieţii noastre...

Dar având credinţă în Domnul nu este permis să cădem cu inima ca acei necredincioşi. Căci nădejdea noastră este Domnul, nădejdea noastră Inviierea Lui cea de a treia zi.

Biserica şi poporul nostru a îndurat multe în decursul veacurilor. Va trece cu ajutorul Celui prea nalt şi peste aceste cercări.

Căci Domnul ajută pe cei slabi şi învaţă pe cei nepricepuţi. Certându-ne ne va certa Domnul, iar morţii nu-l va da pe poporul său, ci-l va învăţa îndreptările Lui.

Am trecut peste multe ispite a-le trecutului. Nădăjduind în Domnul vom trece şi peste năcazurile ameninţătoarelor curente de astăzi. Vom ajunge, ca adevăratele principii ale creştinismului: libertatea, egalitatea şi frăţietatea, propagate de Domnul să ajungă la faptica lor valoare şi însemnătate.

Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale şi nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda măririlor Tale!

Nu închide milostivirile îndurărilor Tale înaintea noastră!

Fie-ţi milă de noi şi cu nemărginita-ţi bunătate, fă-ne demni de a intra astăzi în casa Ta, să lăudăm şi să ne închinăm Invierii Tale! Auzi-ne pe noi cei-ce alergăm către Tine! Trimite nouă duhul Tău cel preasânt, ca îndreptaţi să întrăm în cămara cea împodobită a Invierii Tale! Luminează-ne pe noi cu lumina feţii Tale, ca să putem simţi adevărata bucurie a triumfului Tău! Fă ca bucuria învierii Tale să îndrepte paşii vieţii noastre spre Tine, să învăţăm îndreptările Tale şi să ne deprindem a face voia Ta.

Cristos a înviat!

Dr. George Proca.

Votul universal în Austria.

II.

La anul 1860 s'a făcut încercarea cu un senat imperial, ale cărui baze erau date încă dela 1851, dar acum a fost prefăcut din corporaţiune sfătuitoare în corporaţiune decizătoare, dupăce votarea budgetului trecuse în competenţa acestui senat. N'a fost însă senatul acesta, din care făceau parte bărbaţi fruntaşi din toate ţările monarhiei, reprezentanţa popoarelor din monarhie, pentrucă parte din senat făceau numai membri *numiţi* din partea Coroanei, iar nu aleşi din partea cetăţenilor.

A urmat apoi diploma dela 20 Octomvrie 1860, în care pentru ţările din Austria se cuprindea inovaţia, că afară de membrii numiţi din partea Coroanei, parte din senat au să facă şi membrii trimişi din partea dietelor provinciale. Prin patenta din Februarie 1861 s'a decretat în urmă, că senatul imperial al monarhiei are să fie compus din o cameră şi din o casă de sus. Din aceasta din urmă vor face parte membrii numiţi de către Coroană, iar casa de jos o vor forma cei aleşi şi trimişi din partea dietelor provinciale.

Diploma dela 20 Octomvrie 1860 a fost decretată din partea Domnitoriului de lege fundamentală, stabilă şi irevocabilă, adusă în scopul ca dreptul de a aduce legi, a schimba, ori şterge, să nu mai po

---

FOIŞOARĂ.

Socrate.

Intru pomenirea iubitului meu tată.

E în zori, în zorile uneia dintre cele mai triste zile din vremuri. Astăzi soarele îşi va ascunde faţa, se va învălui în neguri dese, să nu vadă strâmbătatea, să nu fie martor păcatelor şi slăbiciunii omeneşti.

Căci un bărbat a propoveduit adevărul şi prietinii minciunii l-au pârât. Un proroc a grăit despre dreptate şi cinste şi norodul l-a aflat păcătos, l-a înfundat în temniţă, hotărându-i ca pedeapsă păharul morţii. Soarele a înroşit în ziua judecăţii iar el, bărbatul dreptăţii, s'a supus fără măhnire hotărîrii, a întrat fără umbră de întristare în temniţă.

Incet, cu capul în pept, galben ca ceara, cu picioarele de plumb se apropie un tinăr, un prietin, un ucenic al celui osândit, de poarta zăvorită a temniţilor. De cu seară ar fi auzit că corabia ar fi sosit în pace. „Aşa dar totul s'a isprăvit! Mâne o să-mi moară dascălul!“ — N'a dormit toată noaptea, căci o durere sălbatică l-a mânat pe la prietini, l-a dus pe la casele cunoscuţilor, şi acum în zori a ajuns la temniţă.

Bate uşor în poartă. Străjerul ghiceşte că turburătoriul linişteі e vre-un prietin de-al osânditului. Ridică cu grije zăvorul, face loc dând din cap în semn de înţelegere.

„*Socrate* ce face?“ grăeşte tânărul cu glas înăbuşit.

„E în chilie, şi în chilie e linişte. Poate doarme“, răspunde străjerul în glas moale, întinzând mâna după banul ce i-se îmbie.

Ucenicul dă uşa în laturi, întră încet în vârful degetelor. Socrate doarme, doarme liniştit pe patul de gliă, ca un copil nevinovat la sinul mamei. Inima nu-l iartă să-l deştepte, şi inima îl doare. Scrişneşte, geme înăbuşit, cu o măhnire mare în faţă se aşează lângă dascălul drag. Cineva, straja se apropie de uşă, ascultă, se retrage, iar ucenicul veghiază, gândeşte, inima îi numără clipe grele după clipe grele. Din când în când câte un oftat numai, un oftat înăbuşit, venit ca dintr'un adânc, unde se sbuciumă şi sufere un suflet plin de dragoste faţă de dascăl, umple chilia.

Vremea trece; cântatul cocoşilor răneşte liniştea văzduhului, zarea se limpezeşte, umbrele fug, şi Socrate se trezeşte, deschide ochii şi vede pe cel mai ascultător şi iubit dintre ucenici.

— „*Plato*, tu dragul meu, aşa de dimineaţă aici lângă mine? Ori zici că vremea e înaintată?“

— Nu, dascăle, nu e târziu, e în zori. Am venit să fiu lângă tine. Oraşul doarme numai străjerul e treaz, el m'a slobozit pe poartă. N'am putut închide ochii de griji, la gândul că de azi nu te-oi mai vedea, şi nu ţi-oi asculta mai mult graiul tău înţelept. Dascăle, corabia a sosit aseară. Astăzi vine călăul, vine să ţi facă seamă“.

Socrate se ridică, în ochi o lumină dumnezeiască, şi-l priveşte drept. Plato începe să tremure şi deodată încep ai curge lacrămi din ochi, două rânduri de lacrămi ferbinţi, cari se rostogolesc repede pe obrazul palid.

— „Nu plânge. E mai bine să ne bucurăm de voia Domnului. Auzi, parcă vin prietini, vin să î-mi aducă vestea. Deschide şi priveşte!“

Plato deschide. In poartă se zăresc vre-o câţi-va Greci cu feţele obidite, se apropiau încet, tăcuţi, de dascălul mult iubit.

— „Am venit, — zice unul dintrânşii cu glas duios, — să petrecem ceasul din urmă împreună. — Daşcăle! Eşti în pragul morţii, vorbeşte-ne despre suflet, despre viaţa dincolo de mormânt, ca să ştim şi noi ceva!“

Socrate se aşează în mijloc şi le grăeşte: „Da, în curând voi trece din viaţa aceasta plină de răutate, voi trece în altă lume, în lumea adevărului, a dreptăţii şi bunătăţii, unde voi întâlni pe toţi cei drepţi ai pământului. Acolo mă aşteaptă judecătoriul cel drept, înaintea căruia n'am lipsă de vorbă de apărare. El e bun, iubeşte adevărul, î-mi cunoaşte sufletul, şi sufletul meu se bucură întrânsul. Simţesc cum se bucură chiar şi acum de viaţa cea nouă ce-l aşteaptă. Căci sufletul e vecinic, nemuritor, dela Domnul s'a pogorât la noi, şi iarăşi la Domnul se întoarce. Carnea, materia, care e negativ care tăgădueşte, î-l împiedecă în cunoaşterea deplină a adevărului. Viaţa pământească nu e pentru desfătare, nu ţi dată să cauţi numai noroc şi fericire, ci să-ţi faci datoria, să cauţi a cunoaşte adevărul şi să-l făptueşti. Dar sufletul meu va trăi chiar şi pe pământ, ca scântei în sufletele voastre, căci legăturile ţăsute de iubirea adevărului nu le poate rupe moartea“....

Şi ucenicii toţi ascultau, dar mai cu luare aminte asculta Plato, şi inima i-se linişteşte. (Din vorbele acestea ascul
în temniţă făureşte mai în urmă filoz
Plato vestitele mărturii despre nemuri
sufletului, aşezate în scrierea cu num
„*Phaedrus*“.)

— „Dascăle, uite, vine nevast
copiii“.

— „Să vină — dar să nu stea

Xantipa sosi şi începu a plân
a se tângui.

— „Nu te mai tângui, sărută-r
mergi, — iar voi copiii mei, veniţi
sărut, să vă faceţi mari, cuminţi şi d
— să întreceţi pe tatăl vostru! Aşa, acum mergeţi — mergi şi tu, nu pot să aud tânguiri şi plângeri!“

Xantipa plecă, şi cum peri din zare se ridică Socrate şi grăi: „Să vină călău

Călăul veni, aduse păharul cu ver

a exerciat din partea Monarh mod absolutistic, ci numai cu conlucrarea dietelor adunate în mod legal, respective cu ajutorul senatului imperial, la care dietele provinciale vor trimite numărul recerut de membri.

Patenta din 26 Februarie 1861 a stabilit în 343 numărul acestor membri, pe cari aveau ţările să-i trimită în senatul imperial pe calea alegerii, căzând dintre aceşti 343 deputaţi pe Ungaria 85, pe Ardeal 26, pe Bucovina 5, etc. Alegerile pentru dietele provinciale se făceau tot pe baza censului, care varia.

La anul 1867 se face înţălegerea cu Ungurii, şi numărul membrilor senatului imperial se reduce la 203.

La anul 1873 se face apoi inovaţia, că membrii senatului nu mai vin aleşi din partea dietelor provinciale, ci din partea cetăţenilor, prin alegeri directe. Parlamentul austriac s'a pus deci la 1873 cu totul pe alte baze, mai democratice. S'a stabilit un drept electoral anume pentru senatul imperial, pentru Reichsrath, şi adecă *după curii*. Alegătorii au fost împărţiţi în patru clase: marii proprietari, camerile comerciale, alegătorii dela oraşe şi alegătorii dela sate. Marii proprietari alegeau după părţile de coroană la cari aparţineau, camerele comerciale trimiteau câte unul ori mai mulţi reprezentanţi proprii, oraşele formau câte unul ori mai multe cercuri electorale, iar satele alegeau bărbaţi de încredere, cari mergeau să aleagă în numele tuturor. Dreptul de alegere a rămas legat de cens, în oraşe şi la sate.

Legea aceasta nouă urmărea scopul, care a fost ţinut în vedere atunci când s'au pus bazele dualismului, scopul de a asigura pe seama Nemţilor majoritatea dincolo, întocmai cum era asigurată majoritatea pe seama Maghiarilor dincoace de Leitha. Proprietatea şi inteligenţa primise drepturi largi, iar păturile extinse ale poporaţiunii drepturi foarte restrânse. Şi cum proprietatea şi inteligenţa se afla în mânile Nemţilor, ei au eşit biruitori din prima luptă electorală dată pe baza legii acesteia. Au fost aleşi 258 deputaţi de naţionalitate germană, şi numai 95 de altă limbă. Fundamentul egemoniei germane în Austria era deci pus; şi dupăce din cei 258 deputaţi germani din reichsrathul austriac 224 făceau parte din partidul liberal, domnia pe seama acestui partid părea a fi asigurată pe multă vreme, întocmai cum s'a asigurat doi ani mai târziu şi în Ungaria, pe seama partidului liberal [illegible]hiar.

Temeliile acestei domnii, cari [illegible], deoparte censul şi împărţirea cercurilor de alegere, favorabilă pentru Nemţi, de altă parte bunăvoinţa şi spriginul Coroanei, precum şi speranţa, că, împedecate în mod meşteşugit în înaintarea lor, naţionalităţile celelalte nu vor prospera, nici în inteligenţă şi nici în avere, aşa, ca să dee la o parte partidul liberal dela conducere, — s'au dovedit însă totuşi a nu fi destul de solide, pentrucă la alegerile din anul 1879 Nemţii au rămas în minoritate. Natural, că pentru a împedeca desastrele şi mai mari, partidul liberal german s'a opus din toate puterile oricărei extinderi a dreptului de alegere. Ştiau Nemţii foarte bine, că orice lărgire a dreptului electoral face posibilă întrarea în parlament a tot mai multor deputaţi de limbă negermană. Dar cu toată împotrivirea lor, la anul 1882, dupăce propunerea referitoare la întroducerea votului universal, făcută de Schönerer, Kronawetter şi alţii, nu s'a primit, s'a acceptat totuşi reducerea şi unificarea censului, stabilindu-se în sumă de 5 fl., pentru toţi, iar prin aceasta multe mii de cetăţeni de naţionalitate negermană au primit dreptul pe care mai nainte nu-l aveau. Urmarea a fost, că la alegerile din anul 1885 Nemţii liberali iarăşi au mai perdut câteva mandate. Impărţirea alegătorilor în clase şi alegerea după curii, a rămas însă în vigoare şi pentru mai departe.

— „[illegible]ulai tare, ca nu cumva să [illegible]ipsă de altul?„

— „Grija mea — doar sunt meşter [illegible] călăul cu greutate. Dar să-mi [illegible] sfatul. Cum îl bei, să te iai jur împrejurul odăiei — să nu stai în loc, ci să mergi întruna — până ce nu-ţi mai simţeşti picioarele. Atunci să te aşezi pe spate, şi nimic nu vei mai simţi!“

— „Bine, aşa voi face, dar prietinilor, am o rugare înainte de moarte: Grijiţi de copiii mei, feriţi-i de cei păcătoşi şi creşteţi-i din ei bărbaţi iubitori de adevăr, pătrunşi de datorinţa lor. Şi acum rămâneţi cu bine!“

Inghiţì veninul şi făcù întocmai cum [illegible] călăul.

Astfel muri Socrate, vestitul şi înţeleptul dascăl. Sufletul lui însă n'a murit, [illegible], el e vecinic. Mormântul nu a pus capăt vieţii sale. Vorbele lui Socrate trăesc şi astăzi şi ne spun: „Tu eşti soarele, Doamne, eu sunt dela Tine. Mă văd [illegible] şi eu sus la cer; lumina mă străbate [illegible] psalmi ce cântă. Şi atunci eu, drumeţ, braţele-mi întind, şi în lumină-mi fiinţa, precum noaptea se pierde în strălucirea soarelui.“

Nicolae Păunaş.

Invierea.

Cel mai puternic sprijin al credinţei noastre, dogma fundamentală, pe care se basează întreg edificiul creştinismului este *Invierea lui Isus.*

Acesta este semnul la care îi face atenţi Isus pe Iudeii necredincioşi în cuvintele: „Nu li-se va da semn, decât numai semnul lui Iona“ (Mat. 16, 4).

Aceasta este minunea, a cărei predicare o cere Isus din partea învăţăceilor săi, ca primul şi cel mai însemnat obiect al mărturiei pentru dumnezeirea lui.

Invierea este tăria cuvântărilor apostolului Pavel, Invierea este arma cea mai puternică cu care acei pescari simpli, cari, câtă vreme era Mântuitorul între ei, nu puteau să înţeleagă adevărata lui misiune, arma cu care acei învăţăcei, cari fără învăţătură lumească, fără darul oratoriei, au fost în stare ca să cucerească lumea.

Invierea le-a dat lor curaj. Invierea le-a dat lor credinţă tare, că Acela care i-a trimis pe ei e Fiiul lui Dumnezeu; şi prin predicarea Invierii aceluia au putut întărì ei credinţa şi în acele popoare la cari au fost trimişi. Căci zice apostolul Pavel în ep. I. cătră Corinteni: „Dacă n'a înviat Christos zadarnică este credinţa noastră“.

. . . .

„Dacă n'a înviat Christos deşartă este credinţa voastră; încă sunteţi în păcatele voastre“.

Inarmaţi deci cu această pavăză a credinţii în Invierea lui Christos, apostolii nu s'au mai îngrozit nici de dispreţul celor răi, nici de persecuţiuni, nici de temniţe şi nici chiar de moarte. Din contră, sămânţa învăţăturii creştine udată cu sângele martiriului lor s'a desvoltat şi a crescut în un pom frumos, care adumbreşte omenimea, iar fructele acestuia se simt la toate popoarele culte, a căror viaţă culturală şi morală îşi află razim tocmai în învăţăturile lui Isus cel înviat.

Biserica lui Christos, care a fost întemeiată pe credinţa nestrămutată în Inviere, n'a putut-o nimicì nici învăţăturile greşite, nici depravarea moravurilor diferitelor popoare şi a conducătorilor lor, nici corupţiunea care a străbătut până şi la oamenii din fruntea bisericilor, nici schismele, nici persecuţiunile din partea potestaţilor, nici loviturile inimicilor din afară, nici lăcomia după averile bisericii, ci din toate aceste lupte a eşit biserica lui Isus, nu numai învingătoare, dar şi mai întărită, reînviată.

S'au adeverit cuvintele Mântuitorului, că „pe această peatră“, — adecă a credinţii — voiu zidì biserica mea şi nici porţile iadului nu o vor sdrobì“.

Astăzi sărbăm după 19 secole acea sărbătoare, care ne-a adus mântuirea, aceea sărbătoare, care este baza trăiniciei bisericii lui Christos şi prin ţinerea cu credinţă nestrămutată la această sf. biserică ne vom asigura şi trăinicia poporului nostru.

Şi de câteori această minune a minunilor ni-se împrospătează în memoria noastră prin sărbarea anuală statorită de sfinţii părinţi, de atâteaori simţim bunătăţile cereşti revărsându-se asupra noastră cu îmbelşugare, de atâteaori ne simţim întăriţi sufleteşte şi ridicaţi la valoarea noastră de fiinţe create după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu.

O bucurie deosebită cuprinde inimile tuturor, fiecare să întimpină cu creştinescul salut: „Christos a înviat“ şi cu răspunsul „Adevărat a înviat“. Natura încă se bucură împreună cu noi, e un glas de iubilare, un glas de încredere, deşteptător de speranţe în un viitor mai ferice. . .

Şi acum, când această sărbătoare de nou ne suride tuturor, bogaţi sau săraci, îndestuliţi sau năpăstuiţi, să ne lăpădăm de grijile noastre lumeşti şi să îndreptăm ochii spre cer, luminându-ne cu prăznuirea şi unii pe alţii cu dragoste creştinească îmbrăţoşind să zicem fraţilor şi celorce ne urăsc pe noi, iertând toate pentru Inviere şi cântând din tot sufletul dzeescul imn:

***„Cristos a înviat!“** . . . . . .*

In pragul conferenţelor învăţătoreşti.

Suntem în ajunul descărcării unui nou vifor asupra vieţii noastre româneşti. El nu este cel dintâiu, precum nu va fi de sigur nici cel de pe urmă. Istoria suferinţelor noastre arată nenumărate pilde de lupte potolite şi îndărătnice ale înaintaşilor nostri, lupte cari porniau din fiorul tainic al dragostei nesfârşite pentru un lucru mare şi sfânt, ce le învăluia sufletul lor de oameni năcăjiţi. Ne stau mărturie şi alte neamuri, cari sub aceleaşi sau alte împrejurări au purtat aceleaşi războaie de apărare, înceată sau vehementă, împotriva asupritorilor.

Luptele acestea se dau însă numai când în sufletele mulţimii unui neam să sălăşluesc deopotrivă aceleaşi gânduri, când inimile umilite bat de durerea aceloraşi nevoi şi amărăciuni întunecate, când adecă ceva mare, neînchipuit de mare străluceşte puternic ca lumina fulgerelor unei nopţi viforoase, în mintea mulţimilor primejduite, unindu-le şi înfrăţindu-le în potrivirea sufletului lor.

Atari neamuri biruesc, sau cel puţin *se impun*, şi ele trăesc. Dimpotrivă, când un popor hrăneşte gânduri efemere, când scopuri răzleţe îi iroseşte puterile fără a se putea statornicì în sufletul lui *ideia* luminoasă, una şi singură, care să-l povăţuiască spre culmile nemuririi, el va trebuì mai curând sau mai târziu să se prăpădească.

Istoria pomeneşte şi va pomenì şi de cele dintâiu şi de cele din urmă cu deosebirea cuvenită.

Fireşte că, de câteori se ivesc astfel de evenimente, neamurile cu conştiinţă, neamurile cari îşi dau seamă de rostul lor, se opresc pe o clipă pentru a trage învăţămintele mari şi folositoare îndreptării vieţii lor. Celelalte nu o fac aceasta, ci stărue mai departe pe calea rătăcirii şi nepriceperii, apropiindu-se pe nesimţite de apunerea vieţii lor.

Noi nu ne socotim între acestea din urmă, avem însă datoria a urma pe cele dintâiu. Dar nu numai atât. Intreaga noastră [illegible] şi materială, trebue să se [illegible] sară, când ne aflăm în faţa ce[illegible] primejdii, ce poate să ajungă [illegible] eea a suprimării limbei lui, [illegible] decât în orice, se sim[illegible] Atunci nu mai încap vor[illegible] tânguirile duioase, atun[illegible] neclintită de a împedeca răul [illegible] ea lui, povaţa aceluiaşi gând, [illegible] ideii de mântuire mare şi sfânt[illegible] să stăpânească ca un înger de [illegible] îndemn necontenit sufletul milioanelor [illegible] luptători. Atunci o biruitoare apă[illegible] oreşte numai din înţelegerea desăvârşită a acelui *ideal* senin, care nu se poate întrupa spre urmărire şi atingere decât numai în *limba* unui neam.

Şi iată, că aceste adevăruri sunt confirmate din nou prin luptele zilelor noastre, cu întregul lor belşug de clipe înălţătoare. Nu găsim poate un al doilea caz în istoria noastră, care să întreacă prin sublimitatea lui manifestarea splendidă şi energică de astăzi. Când milioanele de conştiinţe româneşti sunt sguduite şi cutremurate de acelaşi sentiment al dragostii sfinte, când ţesătura sufletului lor este străbătută de acelaşi fior al primejdiei furtunoase ce să descarcă asupra comorii prin care un popor îşi păstrează viaţa sufletească cu toată bogăţia de tradiţii şi credinţe: nu se poate şi nu este îngăduit, ca aceste porniri să nu biruiască şi sufletele înăbuşite ale unei anume tagme de oameni. Şi mai cu deosebire nu se poate aceasta atunci, când această tagmă de oameni este pe veci legată, prin chiar rostul ei de a fi, de comoara încredinţată ei spre păstrare şi înmulţire.

E deci în firea lucrului, ca astăzi, când întregul neam românesc în temeiul legilor fireşti poartă cea mai sfântă şi mai puternică apărare a sufletului său, când prin această afirmare a conştiinţei sale înscrie în istoria luptelor noastre cea mai strălucită şi mai frumoasă pagină ce se poate închipuì pentru cinstea şi vrednicia unui popor, astăzi, acei apostoli nerăsplătiţi ai pânii, învăţătorii, să nu rămână indiferenţi în faţa acestei mişcări dzeeşti.

Iată că se apropie acele soboare ale dascălilor, cari se numesc *conferenţe*, în cari ei pot şi au datoria să-şi dea pe faţă durerile sufletului, în cari trebue să se sfătuiască asupra celor mai de căpetenie nevoi ale şcoalei româneşti. Conferenţele acestea nu-şi pot avea rostul, mai ales de acum înainte, numai în prezentarea cutărei prelegeri zisă „intuitivă“, în criticile uşurele ale unor teme mai mult sau mai puţin serioase, sau în indiferenţa şi amorţeala ce cu prisosinţă se arată la multe din sufletele acestor soboare.

Ci ele mai mult decât ori când trebue să fie locurile, în cari minţile se frământă necontenit, sufletele î-şi cheltuesc cel mai mare prinos de puteri pentru înţelegerea şi făptuirea celei mai de căpetenie probleme a şcoalei româneşti, care este păstrarea şi întărirea limbei strămoşeşti, singură capabilă să scoboare în milioanele de suflete cultura şi desăvârşirea românească.

Nu înţelegem a fi escluzivişti, dar nu putem păcătui împotriva vieţii neamului nostru.

Căci astăzi, când sub vălul ascuns al darului danaic, ce se îmbie dascălilor nostri, se caută a se sdrobi orice putinţă de înaintare a noastră, dascălii români siliţi de o nevoie mai tare decât toată strălucirea pierzătoare a monedelor, trebue să-şi facă prin aceste conferenţe datoria sfântă care-i obligă faţă de sufletul-neamului lor. Şi aceasta este numai una: hotărârea *cultivărei cu îndărătnicie statornică a limbei*, care două mii de ani a hrănit neîntrerupt conştiinţa noastră românească. Pentrucă temeiul vieţii ori cărui popor este *limba* lui. Ea este forma cea mai înaltă, în care se poate exprima mai frumos şi mai deplin sufletul unui popor. Limba cuprinde într'o formă înţeleasă vecinic de toţi, întrebuinţată necontenit de toţi, întreaga viaţă a poporului care o vorbeşte.

Limba pe care o vorbim acuma nu este numai limba românească de astăzi; ea este fiinţa vie care ne vine din timpurile cele mai depărtate ale trecutului nostru, ea este cea mai scumpă moştenire a strămoşilor cari au lucrat, generaţie de generaţie, la elaborarea acestui suprem product sufletesc. Strămoşii noştri au muncit şi au asudat, şi dacă astăzi nu mai putem vorbi cu ei, ne putem închipui ce au fost ei, înainte de toate din această limbă românească, în care şi-au coborât sufletul şi care trăeşte până astăzi, pentrucă generaţie după generaţie au îmbogăţit-o, spre a o trimite mai bogată, mai curată şi mai glorioasă celor cari vor veni după ele.

Şi dacă astfel glăsueşte despre limbă un mare învăţat al neamului nostru, firul ei nu se poate rupe aici, ci mai ales avem datoria să-l continuăm astăzi cu îndoite silinţe, pentru a ne face vrednici de cinstea lor şi a urmaşilor noştri, cari aşteaptă dela noi aceleaşi fapte de vrednicie statornică. Căci numai limba este legătura *sfântă*, care face unitatea vieţii sufleteşti a tuturor părţilor neamului, îndreptându-l spre culmile luminoase către cari au pornit înaintaşii noştri cinstiţi.

Nu ne putem amăgi, fără îndoială, de strălucirea materială a unei clipe problematice, ci în chip firesc din sufletul nostru trebue să răsară hotărârea nestrămutată a aducerii jertfei măreţe pentru viaţa neamului nostru, ale cărui milioane pare că cu sufletul încleştat ne ro gă, să nu le înstrăinăm copiii, ci să începem munca spornică de mântuire românească.

Şi aşa fiind, va trebui să înţelegem, că puvoiul şovinismului nu-l putem şi nu-l vom putea opri niciodată. Stăpânitorii noştri nu vor încerca nici când să se lase de gândul maghiarizării. Ei vreau să fie mulţi pentru a putea stăpâni, dar mai ales pentru a putea trăi. „Mulţi însă, nu prin creşterea naturală a unui popor bine organizat, trăind în fericire, ci pe calea cuceririi de rasă a elementelor străine ce le stau împrejur".

Maghiarizarea nu este pentru dânşii o chestie de ambiţie, ci chestie de viaţă. Şi a le cere să nu maghiarizeze, înseamnă a-i ruga să ne facă sacrificiul dispariţiei lor."

Noi ştim de altcum, că întâia raţiune prin care un popor poate egemoniza pe altul, este *superioritatea morală*.

Inţelegem şi aceea, că un popor poate să fie aservit altuia prin puterea brută, ori prin lustrul civilizaţiunei sale. Dar în urma superiorităţii rasei noastre, a trecutului nostru nestrăbătut de îndepărtat şi glorios fără păreche, a limbei noastre de armonie, şi a conştiinţii numărului covârşitor, noi nu mai putem fi supuşi nici unui neam.

Cultură străină, cultură artificială nu se poate impune şi nici măcar împrumuta unui popor de trei milioane, conştient de puterea de viaţă ce bate în sufletul lui.

Desvoltarea noastră însă, se împedecă în mod simţitor prin aceste tendinţe, şi aceasta este nevoia care ne sileşte la căutarea *tuturor* mijloacelor posibile, în şcoală şi ori unde, pentru validitarea deplină a limbei româneşti în sufletul copilului. Căci numai aceasta poate aduce acea *cultură noţională*, care asigură dăinuirea noastră pe aceste moşii de două ori milenare.

„Când un popor — spune Iorga, — îşi dă seamă, că viaţa ce bate în milioane de inimi, ce luminează în milioane de minţi, nu se aseamănă cu viaţa altor neamuri şi că e vrednică să fie păstrată pentru desăvârşirea şi armonia lumii, că ea cere forme particulare pentru a fi statornicită, recunoscută şi admirată, când, după multe cercetări răbdătoare şi puternice avânturi, aceste forme *se află*, şi când individualitatea fiecărui scriitor se desface din acest fond adânc şi larg al rasei sale, conştient de însuşirile ei — atunci, dar numai atunci trăişte cultura naţională..." Şi *legitimarea* existenţei noastre, numai în întemeiarea acesteia stă. Iar *limba* naţională este organul ei de căpetenie.

Această cultură vine în locul întâi, ce e drept, din şcoli. Aici însă terenul se strâmtează acum în urma legilor nouă de astăzi şi a celor cari vor urma. Dar nu de tot.

Rămân, pe lângă altele, acele ore de limba română şi istorie bisericească, cari pot şi trebuesc folosite de aici încolo de o sută de ori mai bine, decât până acum. Iată deci o problemă de căpetenie a conferenţelor învăţătoreşti din anul acesta. Mai este apoi al doilea teren al cultivării limbii, care stă afară de şcoală, în *familie*.

Tocmai mă gândesc la acel substanţial tractat cuminte alcătuit de Dr. *P. Şpar*, apărut în „Vatra şcolară," care vine ca o îndrumare înţeleaptă pentru vremurile de vifor ce vor urma. El arată foarte lămurit rostul mare al familiei, al vetrei părinteşti în întemeierea culturei naţionale. Şi este vrednic să i-se facă din partea întregei obşti dăscăleşti cinstea unei cetiri serioase şi temeinice, pentru lămurirea chemărei grele a zilelor viitoare.

Căci şcoala (aşa cum va fi de aici înainte) n'are nici o putere asupra familiei, când familia *este* în adevăr, şi focul unui ideal arde pe vatra ei, nestâns din vechile timpuri ale strămoşilor. Aici în familie să se găsească limba românească ţinută în cea mai mare cinste, aici să se găsească tot ce cartea românească dă mai bun şi mai sănătos, aici să se găsească adevăratul cult pentru limba, literatura şi cultura naţională.

Iar pentru cei săraci şi neluminaţi dela sate, rolul cultural al părintelui de familie e chemat să-l aibă *preotul*, care va sluji tot româneşte, şi *învăţătorul*, asupra căruia nimeni n'are nici o „putere *acasă la el*.

Atunci, dar numai atunci, se va putea privì cu linişte la ori ce legi pentru „desnaţionalizare."

*

Acestea sunt gândurile, cari mai mult decât ori când trebue să ne ispitească mintea de adevăraţi dascăli ai neamului în conferenţele ce vor urma, pentru paralizarea zilelor grele ce se pregătesc împotriva vieţii noastre româneşti. *Ioan Crainic.*

Din despărţămintele „Asociaţiunii"

Convocare.

Prin aceasta convocăm pe toţi P. T. membrii ordinari şi ajutători, precum şi pe toţi sprijinitorii culturei poporului român la „Adunarea generală a despărţământului Mercurea", a Asociaţiunei pentru cultura română şi literatura poporului român ce se va ţineà în comuna Şpring, Marţi (a treia zi de Paşti,) în 24 Aprilie 7 Mai a. c. la 10 ore a. m.

Programa:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului cercual.
3. Raportul cassariului.
4. Compunerea budgetului pe 1907.
5. Disertaţiune: „Drepturile şi datorinţele civile", de Teofil Bărbat, învăţător în Spring.
6. Incassarea taxelor curente şi câştigarea de membrii noi.
7. Reconstituirea comitetului cercual pe un nou partid de 3 ani.
8. Eventuale propuneri.

Mercurea la 14/27 Aprilie.

Comitetul cercual:

Avr. S. Păcurariu
director.

Ioan Dăian
notar.

NOUTĂŢI.

Cristos a înviat! *Adresăm această salutare creştinească tuturor colaboratorilor, corespondenţilor şi cetitorilor ziarului nostru, dorindu-le să petreacă zilele sfintelor sărbători ale Invierii Domnului în pace şi deplină sănătate.*

*

Din causa *sfintelor sărbători ale* „Invierii Domnului" *numărul proxim al ziarului nostru apare Mercuri seara.*

*

Suplement. La numărul de astăzi al ziarului nostru se află alăturat un suplement de o coală, cu cuprinsul următor: „*Despre Dumnezeu*", de *G. S. Petroff*. „*Moartea şi învierea lui Cristos*", după un manuscript vechiu. „*Sfântul mormânt*", resultatul nouelor săpături. „*Moartea şi Femeia*", povestire. „*Din răscoala ţăranilor de dincolo*", apoi „*Budgetul casei*", articol pentru femei. „*Mulţămite publice*" şi în foişoară „*Tânguirea Maicei Preceste*", de *I. Paicu*.

*

Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru a plecat Luni dimineaţa, la opt şi jumătate, cu tren special de curte din Praga, acasă, la Viena. Maiestatea Sa era foarte vesel şi s'a întreţinut mult cu dignitarii de pe peron. Inainte de a se urca în vagon, li-a întins mâna. Când s'a pus trenul în mişcare, Maiestatea Sa s'a arătat la fereastră şi a salutat milităreşte, mulţămind mulţimei de pe peron pentru zgomotoasele strigări de „*Hoch*" şi „*Slava*". Inainte de plecare, Maiestatea Sa a adresat un autograf contelui *Couderhove*, locţiitoriul din Praga, în care îşi exprimă bucuria pentru desvoltarea ce a luat'o oraşul Praga, şi totodată şi convingerea, că cele două popoare, Cehii şi Nemţii, întărite în particularităţile lor naţionale, *pot* se muncească şi să producă, fără a-şi periclità existenţa naţională. Cât a stat în Praga, Maiestatea Sa, a împărţit la săraci 17,000 de coroane.

*

Lueger acasă. Sâmbătă sara a sosit la Viena Dr. Lueger, primariul Vienei, venind dela Lovrano, unde a stat în concediu. Număroşi amici şi stimători l'au aşteptat la gară. Starea sănătăţii lui Dr. Lueger s'a inbunătăţit mult în zilele din urmă.

*

Dieta ungară a luat vacanţă dela 1 Maiu până la 13 Maiu, din motivul, că n'are ce lucra. Va lucra apoi din 13 Maiu până la 10 Iunie, când se încep vacanţele lungi de vară, cari vor ţinea până la 10 Octomvrie.

*

„Academia Română" şi-a încheiat sesiunea ordinară Mercuri, în 1 Maiu n. Prezident a fost ales dl *Titu Maiorescu*, profesor universitar şi fost ministru.

*

Dicţionariul limbei române. Din Dicţionariul limbei române, cu a cărui compunere a fost încredinţat dl Dr. *Sextil Puşcariu*, profesor universitar în Cernăuţi, a apărut fasc. 1. în estindere de 64 pagini, cuprinzând toate cuvintele româneşti până la cele ce se încep cu *Af*.

*

Pentru libertatea de presă. Asociaţia ziariştilor din Budapesta a ţinut întrunire Duminecă, în presenţa representantului ministrului de justiţie. Intrunirea s'a pronunţat pentru cea mai nelimitată libertate de presă, pentru ştergerea cauţiunei şi a censurei, dar şi pentru accelerarea procedurii judecătoreşti în procesele de presă.

*

Pentru gimnaziul din Brad au mai întrat la cassa archidiecesană, dela comuna *Murăş-Cristur* 6 cor. şi dela comuna *Suprapetri* 7 cor.

*

Fusiune de partide în România. Partidul conservator din România a fusionat cu cel junimist, alegânduşi noul partid conservativ ca şef pe dl *P. P. Carp*, şeful junimiştilor.

*

† Luxandra Zalic, sora nemuritoriului *Ioan Eliode Rădulescu*, a decedat Sâmbătă d. a. în Bucureşti, în etate de 96 ani.

*

Dela comitat. Listele electorale pentru anul 1908 vor fi expuse spre vedere publică din 5 până la 25 Maiu, şi anume, în biroul de expediţiune al comitatului (palatul comitatens din Sibiiu), în cancelariile comunelor, ori ale notariatelor din comitat, şi în biroul magistratului din Sebeşul-săsesc. Fiecare le poate privi dela orele 8—12, şi 2—6 din zi, şi poate lua copii de pe ele. In zilele din 5 până în 15 Maiu se pot face reclamările, iar din 16 până la 26 Maiu se pot face observările asupra reclamaţiunilor.

*

† Maria Turdeşan, născută Grămescu, a decedat Marţi în Hunedoara, în etate de 50 ani. A fost înmormântată Joi, în 2 Maiu, la orele 3 d. a. O deplânge soţul Titu Turdeşan, fiica Maria văduvită Mosora, fiiul Iuliu şi nepotul Horia Mosora.

*

Dar pentru biserică. Parohul *Gavril Goron* din Gălgău a cumpărat pe seama bisericei din aceea comună un rând de vesminte bisericeşti în valoare de 90 cor, dela firma română *Iosif Boca* din Gherla.

*

Hotărâre laudabilă. Ni-se scrie, că comitetul comunal din Almaşul-mic (pretura Geoagiu) în şedinţa sa ţinută în 10/23 Aprilie a. c. la propunerea făcută de preotul N. Todea a luat concluz, că în zile de Dumineci şi sărbători cârcima comunală să fie ziua întreagă inchisă.

*

O aniversare. In America se serbează o aniversare însemnată. Sunt trei sute de ani decând prima colonie engleză a trecut în America, — vre'o două sute de Englezi, cari s'au aşezat la malul râului James, ridicânduşi case de lemn, şi punând temeliile marelui oraş de astăzi, *Jamestown*. Din acest prilej s'a aranjat o espoziţie bogată în Jamestown, care a fost deschisă în 26 Aprilie n. c. cu mare solemnitate.

*

Pentru chipul în uleu al dlui Aurel Brote, ce se procură pentru localul „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu", au mai dăruit, prezidentul reuniunei Pantaleon Lucuţa 1 cor., Insoţirea de credit „Raiffeisen" din Viştea superioară 2 cor. şi secretarul reuniunei Vic. Tordăşianu 1 cor.

*

Mulţămită. Biserica noastră gr. ort. din Ilimbav de vre-o câţiva ani încoace, a primit ca dar de Paşti dela dl *Radu Băncilă* şi soţia dsale *Maria* din Răşinari, câte două luminări mari în preţ de 8 şi 10 coroane. In anul trecut ne-a dăruit penticostariul şi în anul acesta triodul, amândouă cu litere latine. Pentru această faptă marinimoasă, credincioşii bisericei noastre le exprimă şi pe această cale cele mai călduroase mulţămiri, şi roagă pe bunul Dzeu să le dăruiască zile îndelungate şi fericite şi răsplată cerească. Ilimbav, în 15 Aprilie 1907. *Ioan Alexandru*, preot.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sod. români din Sibiiu", din prilejul onomasticei cassarului Florea Cruciţă şi la propunerea măestrului pardositor Ios. Marcu jun., s'au făcut următoarele daruri: Iosif Marcu sen., Iosif Marcu jun. ambii măestrii pardositori, Ioan Marcu, bibliotecar, G. Poponea, v. prez., I. Părău, măestru croitor, Scarlat Ilieş, sod. compact., I. Baciu, tipogr., G. Vlad, sod. lăcătuş, Val. Poponea, tip. dna Ana Panili, dna Maria Grecu şi Vic. Tordăşian prez., fiecare câte 20 bani, Nic. Simtion, conduc. de tip., I Petraşcu, măestru croitor şi Petru Ilieş, măestru compactor, fiecare câte 32 bani, Nic. Simtion, sod. croitor, 22 bani şi Florea Cruciţă, cassar şi măestru croitor 28 bani.

*

Deraiare de tren. Pe linia Iaşi-Paşcani, în România, a deraiat, zilele trecute, un tren de povară, care transporta patruzeci şi două de vagoane de petrol. Locomotiva a explodat şi întregul tren a prins foc. Conducătorul şi alţi cinci muncitori au murit, trei au fost grav răniţi.

*

Indreptare. In foişoara din numărul trecut s'a strecurat o greşeală de tipar în şirul al treilea dela sfârşit, tipărinduse cuvântul „activitate" în loc de „*actualitate*". Să se îndrepte deci astfel: „Volumaşul acesta e şi de *actualitate*."

*

Remediu pentru conservarea fineţei pielei. O distinsă doamnă ne comunică următoarele: „Cea mai bună apă de toaletă pentru conservarea fineţii pielei, după cum m'am convins din propria experienţă este *Amaranthe* remediul dnei Dr. I. Beu, pe care o pot recomanda cetitoarelor „Telegrafului Român", ca un mijloc foarte bun şi în acelaşi timp nestricăcios".

Atragem atenţiunea cetitoarelor noastre asupra anunţului de pe pag. patra a „Tel. Rom".

O broşură de valoare.

La încheerea foii am primit la redacţie o broşură ungurească de 25 pagini, apărută sub titlul: „**Tőrténeti párhuzamok.** *Felelet Jancsó Benedek ur „Politikai Hullámaira", irta* **Justus.**

Se răspunde în broşura aceasta cu mult temeiu la întortochierile istorice, pe cari le debitează dl *Jancsó Benedek* în cronicele sale politice publicate în ziarul „*Budapesti Hirlap*", în cari scoate cu mare predilecţie şi cu vădită tendenţă numai aceea la iveală, ce scrieau cronicarii cei vechi rău, sau nefavorabil despre Români.

Autorul broşurii dovedeşte cu citate, că în felul acesta s'ar putea compune şi despre Unguri o istorie, care n'ar fi deloc pe placul dlui *Jancsó*.

Astfel de răspunsuri, obiective şi temeinice, bine documentate, ar fi bine să se dee totdeauna (în limba lor) istoriografilor noi maghiari, cari vreau să ne ştergă dintr'odată, atât originea, cât şi existenţa dintru început pe aceste plaiuri.

Dlui *Iustus* laudă şi recunoştinţă i-se cuvine pentru bunul început ce l'a făcut în direcţia aceasta.

Viaţă socială.

Concert în Orăştie. „Reuniunea română de cântări din Orăştie" aranjează în 6 Maiu st. n. 1907 (a doua zi de Paşti) în sala „Transilvania" concert cu concursul dlui Octavian Murăşan şi al muzicei militare dela Regimentul de infanterie Nr. 31. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat incurge la cassa Reuniunei. După concert urmează dans.

*

Petrecere în Frâua. Tinerimea din Frâua invită la producţiunea teatrală-declamatorică, ce se va ţineà Luni a doua zi de Paşti în şcoala gr. or. de acolo. După producţiune urmează joc, invitări speciale nu se fac.

*

Concert în Drâmbariu. Corul bisericesc din Drâmbariu invită la concertul urmat de dans ce-l va aranja la Dumineca Tomi (12 Maiu st. n.) în sala şcoalei din loc, în favorul acesteia. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Concert în Ofenbaia. Tinerimea română din Ofenbaia şi jur invită la concertul ce-l aranjează la Dumineca Tomei, 12 Maiu st. n. a. c. în sala casinei din Ofenbaia. Inceputul precis la 7 ore seara.

*

Producţiune teatrală impreunată cu cântări şi declamări, se va aranja din prilejul conferenţei învăţătoreşti, de tinerimea adultă din Calbor, Joi, în 26 Aprilie st. v. 1907, în sala şcoalei gr. or. din Calbor. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Teatru în Abrud. Tinerimea din Abrud şi jur invită la producţiunea teatrală urmată de dans ce o aranjază cu concursul mai multor învăţători, Luni în 23 Aprilie st. v. (a II-a zi de Paşti) în sala cea mare a hotelului „Detunata". Inceputul la orele 8 seara. Venitul este destinat pentru gimnaziul din Brad. Bilete se vând în prăvălia dlui Samuil David şi seara la cassă. Suprasolvirile se vor cuita în ziare.

Poşta redacţiei.

Dlui „F." în Merghindeal. Ne-a sosit prea târziu pentru numărul de Paşti. Nu i-am mai putut face loc.

Nr. 50—1997 of. par. 110 [1 - 3]

Concurs

pe baza rezoluțiunei Venerabilului Consistor arhidiecesan din 6 Februarie 1907 nr. 1016 B. și a conclusului sinodului parohial extraordinar din 1/14 Aprilie 1907, prin aceasta se publică concurs pentru postul de capelan pe lângă neputinciosul paroh în parohia de clasa a III-a **Cornieni**, cu termin de 30 de zile dela prima apariţiune a acestui concurs în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele preoțești din parohie.

Concurenții la acest post au a înainta cererile lor instruite conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopeesbiteral în terminul deschis amintit mai sus și a se presenta în timpul permis de regulamentul parohial într'o Duminecă ori sărbătoare la biserica din parohie spre a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Cornieni, la 1/14 Aprilie 1907.

Comitetul parohial gr. or.

Vasiliu Andreiu par. prezident. **Bartol. Fărcașiu** notariu.

Văzut:

Nr. 91—1907. of. ppresbiteral.

Oficiul ppresb. al tractului gr. or. Deş.

Deș, 2/15 Aprilie 1907.

Teodor Herman
ppresbiter.

Nr. 1278/1907. [107] 1 -2

CONCURS

Pentru ocuparea postului de primariu al orașului Szászsebes devenit vacant prin abzicere — pe timp până la 31/XII 1907 în urma ordinului dlui vicecomite comitatenz Nr. 4175/907 se escrie concurs cu termin până la 10 Maiu a. c.

Reflectanții la acest post împreunat cu un salariu fundamental anual de 4800 cor. și 5 cuincuenale au a-și înainta rugările timbrate și instruate cu documentul de cualificațiune prescris în § 74 din art. de lege XXII ex 1886 și a § 5 p. 7 din art. de lege I ex 1883 până în timpul mai sus indicat la subscrisul magistrat orășenesc.

Szászsebes, în 27 Aprilie 1907.

Magistratul orășenesc.

Nr. 442—1907. [111] 1—3

Publicare de licitație.

Prin aceasta se publică cumcă în 7 Maiu 1907 la $3^1/_2$ ore d. a. se va ţinea licitaţiune publică în cancelaria comunală din Sadu pentru vânzarea la 6319 m^3 lemne de foc de fag, și 1294 m^3 lemne de foc din crace, prețuite de experți, aflătoare în tăeturile de pădure a comunei Sadu de pe anul 1906 și 1907 din „Valea Plaiului“ la o depărtare de 5 km. de comuna Sadu.

Prețul de strigare este de 6836 cor. 60 fil.

Vadiu de 684 cor.

Oferte în scris, provăzute cu vadiu încă se primesc; iar oferte ulterioare nu se vor lua în conziderare.

Condițiunile de licitare se pot vedea la Primăria comunală din Sadu și la curatoratul din pădure din Nagy-Talmács.

Sadu, la 5 Aprilie 1907.

Primăria comunală.

Nr. 3156/1907 tkvi. Trad. [108] 1—3

Publicațiune.

Cărțile funduare ale orașului Sibiiu (Nagy-Szeben) în urma comassării au fost transformate. Această modificare s'a făcut totodată și cu privire la acele realități, pentru cari articolii de lege XXIX. ex 1886, XXXVIII. ex 1889, și XVI. ex 1891 dispun întroducerea în cărțile funduare a dreptului de proprietate a posesorului faptic, executându-se procedura normată în articolul de lege XXIX ex 1892 și rectificându-se amăsurat inducerile privitoare.

Aceasta se dă spre știre publică cu provocarea ca: 1. Toți aceia cari pot dovedì de nevalabile induceriie făcute pe basa dispozițiilor legale (§. 15 și 17 art. XXIX ex 1886, §. 5 și 6 art. XXXVIII ex 1889, §. 15 *a*) art. XVI ex 1891, §. 7 art. XXXVIII ex 1889 și §. 15 *b*) articol. XVI ex 1891) sau ștergerile efectuite pe basa §. 22 art XXIX ex 1886, să binevoiască a-și înainta spre acest scop *pârele de anulare în timp de 6 luni: adecă până inclusive în 25 Noemvrie 1907*, deoarece după expirarea acestui termin, care nu va mai putea fi prelungit, pâri de anulare făcute față de o a treia persoană, care și-a câștigat într'aceea un drept din cărțile funduare, nu vor avea nici o perdere de drept pentru această persoană a treia.

2. Toți aceia, cari în cazurile §§-lor 16 și 18 art. de lege XXIX ex 1886 și §§-lor 5 și 6 art. XXXVIII ex 1889 voesc să facă protest contra inducerii dreptului de proprietate a posesorului faptic, au să înainteze acest recurs în scris la acest oficiu de cărți funduare în decurs de 6 luni, adecă până inclusive în 25 Noemvrie 1907, deoarece după trecerea acestui termin, care nu se va mai prelungì, recursul lor nu va mai fi luat în considerare.

3. Toți aceia, cari prin dispozițiile făcute din prilegiul transformării cărților funduare, mai departe prin procedura circumscrisă în art. XXIX ex 1892 (cu excepția punctului 1 și 2) și prin inducerile efectuite în decursul acestei proceduri își cred violate în orice formă drepturile funduare, câștigate mai înainte astfel și aceia, cari pe basa §-lui 16 art. XXXVIII ex 1889 găsesc păgnbitoare inducerea părții lor de proprietate — au să-și înainteze în această direcție petiția cu recursul la acest oficiu funduar în decurs de 6 luni, adecă până inclusive în 25 Nov. 1907. deoarece după acest termin care nu se mai poate prelungi, orice pretensiune cari s'au născut prin induceri greșite în decursul transformării cărților funduare față de trei persoane cari bona fide sunt posesori, nu se mai pot validita. Astfel de induceri se pot însă ataca după acest termin numai pe calea ordinară legală și numai fără păgubirea drepturilor terțiilor persoane, cari într'aceea și-au cerut drept funduar.

Totodată se fac atente toate acele partide, cari și au predat documentele lor originale comisiunei de autenticare, eă dacă au prezentat chiar și simple copii sau le înaintează acestei ulterior își pot lua în primire originalele dela acest oficiu funduar.

Sibiiu, în 18 Aprilie 1907.

Tribunalul regesc din Sibiiu ca oficiu al cărților funduare

Nr. 80/1907 113 1 - 2

Publicare de licitație.

Filia gr. or. **Viscri** în protopresbiteratul Cohalm dă în întreprindere edificarea școalei sale pe calea licitațiunei publice minuende ce se va ţineà în 23 Aprilie v. 6 Maiu n. 1907 în Viscri la 1 oră p. m. în casa epitropului din loc. Planul și preliminariul de spese aprobate de Prea Ven. Con. Arch. sub Nr. 6522 școl. din 14 Iulie 1905 după care are a se face edificarea, precum și condițiile de licitațiune se pot vedeà la epitropul gr. or. din Viscri precum și la oficiul parohial gr. or. din Ștena până la ziua licitării. 1. Comuna bisericească dă peatra, cărămida, țigla și lemnele de stejar a căror valoare se detrage din suma provăzută în preliminariu de 3628 cor. 79 fil. rămânând suma strigării de 1978 cor. 79 fil. Ca vadiu au a depune licitanții 10%

Viscri la 8/21 Aprilie 1907.

Comitetul bisericesc gr. or.

Ieronim Buzea par.-prez. **Ioan Butta** notar.

Se caută agenți [109] 1—2

pentru vânzări de sorți (lozuri) cum și de înscrisuri legale pentru lozuri în rate (Ratenbriefe). — Dreptul de participare la trageri imediat. — Câștig la lună 200—500.

Valotabank, sofiietate pe acții,
Budapest, Váczi-kőrút 48.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 4—

Cel mai bun și mai ieftin

Deposit de haine

pentru sezonul de primăvară și vară, bogat în haine pentru bărbați, pentru băeți, precum și în costume pentru copii, după cea mai nouă modă și de cea mai bună calitate, se află la

Eduard Elias,
Sibiiu Piața mică Nr. 2. (Kl. Ring)
81 6 —

Important pentru **doamne!**

Ingrijirea feței se poate obținea prin folosirea apei de toaletă

Amaranthe

remediul doamnei Dr. I. Beu.

Cea mai bună apă de toaletă pentru conservarea fineții pielii.
Cea mai excelentă bază pentru pudră fără grăsime.

Garantat nestricăcioasă.
Ateste sunt alăturate prospectului.
Veritabilă numai în pachetare originală.

Prețul unui flacon original 3 coroane.

La comande de 3 flacoane franco.

Deposit principal:
Parfumeria Meltzer,
Sibiiu (Ungaria).

[112] 1 - 3

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în Szászváros, piața școalei Nr. 37.

[95] 3—52

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 19 - 41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

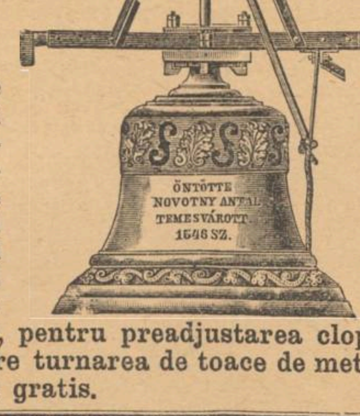

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Despre Dumnezeu.

De G. S. Petroff.

„Pe Dumnezeu nime nu l-a văzut!“ Așa ne spune evangelia, la Ioan 1, 18. Cu toate acestea, toți oamenii sunt pătrunși de credința, că există Dumnezeu. Incă vechiul scriitor grecesc, istoriograful *Plutarch*, care mult a călătorit și multe țări și popoară a văzut, scria astfel:

„Dacă cutrierăm pământul, vom vedea în multe privințe multe deosebiri. Vom da de colonii, cari n'au nici un fel de legi. Vom vedea oameni, cari nu știu ce e banul. Vom găsi orașe fără întărituri și seminții întregi de oameni fără locuințe solide. Dar nu vom afla niciunde țară și popor, care să nu aibă altare și jertfelnice spre a se ruga și a aduce jertfă ceriului“.

De unde izvorește această credință generală a oamenilor în Dumnezeu? Din un sentiment nemijlocit, din sentimentul înăscut religios.

Fiecare dintre noi va fi făcut experiența, că o privire fixă ce ni-se adresează din o anumită parte ne trece prin corp. Nu ne gândim la nimica, ori la afaceri curente, cetim într'o carte, ori vorbim cu cineva, și deodată simțim ceva prin internul nostru. Ridicăm ochii fără voe și privim într'o parte, de unde ni-se adresează priviri provocătoare, ca cum s'ar pretinde să răspundem cu asemenea priviri.

Dar mai sunt și alte cazuri din cari numai prin simțire se poate deduce dacă suntem ori nu singuri. Oameni, cari au ajuns din întâmplare într'o localitate mare întunecoasă, sub influența fricei ori a altui simțământ potențat pot ghici fără greșală, dacă se mai află cineva cu ei în întunerec, pe lângă tot întunerecul și liniștea desăvârșită.

Așa e și cu omenimea întreagă de pe acest pământ. De văzut nu vedem decât lumea care ne încunjură, însă în inima noastră *simțim*, că este unul care stă deasupra lumii, că nu suntem singuri pe lumea aceasta, că dela înălțimi îndepărtate cineva privește la noi cu ochi ageri, iar oamenii privesc în jurul lor și caută ființa de ei nevăzută, însă *simțită*.

Studiind lumea și făcând cunoștință cu natura care îl încunjură, omul se convinge tot mai mult, că dacă există acest univers întocmit cu atâta înțelepciune, *trebue* să existe și urzitorul său!

Se crede în de obște, că știința, adecă studiarea naturii, și peste tot mintea luminată a omului, subsapă și nimicește credința. O părere foarte greșită. Mintea cu adevărat luminată nu e contrară credinței, e chiar sprijinul, fáclia credinței. Dacă luăm dela credință înțelegerea limpede, o despoiem de cea mai înaltă valoare și o reducem la o credință oarbă. Ba mai mult, nu mai e credință, ci o *superstițiune!*

Credința în Dumnezeu o poate nega numai o educație superficială, numai semidoctismul, care abia a atins cu buzele marginea păharului științei și presupune că le știe toate, că pentru el toate sunt de atins, pentrucă le vede clar. Adevărata luminare a minții însă, bazată pe recunoașterea secretelor ceriului și ale pământului, pe înțelegerea adevăratelor legi ale naturii, va împinge pe om inevitabil spre Dumnezeu. Studiarea cărții celei mari din cale afară a dumnezeirii, cu titlul *univers*, silește pe cei mai mari învățați ai lumii, ca pe fiecare pagină, în fiecare șir al cărții acesteia, în mișcările corpurilor de pe ceriu și în viața neînsemnatelor insecte de pe pământ, să vadă, să descopere pecetea văzută a numelui creatorului.

Bacon, vestitul învățat englez, adâncul cugetător, părintele științei empirice, spune, că chemarea adevăratei științe și filosofii este, să ducă omenimea la desăvârșita cunoaștere a creatorului ei, iar mijlocul cel mai bun spre acest sfârșit este, pe lângă sfânta biblie, studiarea lumii pe baza experienței. Iar vorbele acestea ale lui Bacon sunt cu atât mai clare pentru fiecare cugetător, cu cât străbate mai adânc spiritul acestuia, și mai largă e vederea, recunoașterea sa.

Să luăm de ex. pe *Newton*, explicatorul legilor mișcării tuturor corpurilor din lume. Ceilalți mari învățați nu găsesc cuvinte destule pentru a-i aduce laudă, iar el însuși, acest mare Newton, spunea despre sine următoarele:

„Nu știu cum mă vede lumea; eu însă mă cred a fi un copil mic, care se joacă la malul mării și adună scoici și petricele, pe când marele ocean ascunde în afunzime adevărul de înaintea ochilor săi“. Așa judecată modestă are despre sine marele geniu al minții și științei, care față de Dumnezeu se purta cu atâta evlavie și temere, încât nici pe stradă nu cuteza să-i rostească numele înainte de a-și descoperi capul.

Vestitul matematic și naturalist *Ampère*, care a creat o știință nouă, *electrodinamica*, dă într'o scrisoare, unui învățat tinăr, următoarele povețe:

„Ferește-te de a te ocupa exclusiv cu știința, cum ai făcut până acuma. Studiază, scrutează ce e pe pământ; datorința aceasta o are fiecare bărbat de știință. Dar privește numai cu un ochiu la lumea celor văzute, iar cu celalalt privește neîntrerupt la lumina cea vecinică. Cu o mână examinează natura, cu cealaltă însă te ține de colțul hainei lui Dumnezeu, întocmai cum se ține copilul de haina tatălui său“.

Newton, Kepler, Galilei, Ampére, Liebich, Pasteur, și mulți alți mari luminători ai minții și ai științei, dovedesc din destul, că numai superficialitatea în știință duce la necredință, pecând cunoștințele serioase și adevărata știință duc pe om la — Dumnezeu.

Dar chiar dacă se arată inimei și minții omenești existența lui Dumnezeu, și i-se dovedește, — departe nu se ajunge totuși cu aceasta. Inima și mintea omului nu pot să deslege secretul ființei dumnezeești. A cunoaște pe Dumnezeu nu este dat omului. Ce e dumnezeesc, cunoaște numai Dumnezeu; omul poate să cunoască numai pe om.

Cu mult înainte de nașterea lui Cristos trăia în Sicilia un domnitor cu numele *Hiero*. Avea la curtea sa mulți bărbați învățați, între cari și pe un anumit *Simonides*. Hiero l-a chemat odată la sine și i-a spus așa: „Multe servicii mi-ai făcut tu, Simonides. Totdeauna când mă aflam în dubietate, nehotărât, și m'am adresat ție, tu cu sfatul tău cel înțelept m'ai făcut să văd limpede. Incoardă-ți acuma întreaga ta înțelepciune, și-mi explică *ce e Dumnezeu?*“

„Grea întrebare îmi pui, stăpâne! — răspunde Simonides. La moment nu pot să-ți dau răspuns, ci te rog să-mi dai termin de două zile“.

„Bine, — zise Hiero învoit. Trecură zilele și Simonides merse la Hiero. Acesta aștepta o explicare dela el, înțeleptul însă îl rugă să-i mai dee un termin de patru zile, pentru a se gândi, căci *„e grea întrebarea“*.

„Știu că e grea, — răspunse Hiero, — și tocmai pentru aceea ți-am adresat-o *ție*, știind bine, că numai tu vei putea să-mi deslegi această enigmă miraculoasă. Dacă era ceva mai ușor, m'ași fi adresat altora. Mergi deci acasă și te gândește“.

Și s'a gândit Simonides alte patru zile, și iarăși a venit la Hiero și l-a rugat să-i mai dee un termin nou de opt zile.

Fruntea lui Hiero s'a încrețit. „Glumești, Simonides? îi zice Hiero. Ai cerut două zile termin, apoi patru, și acuma ceri opt! Și dacă vor trece acestea, vei cere alte 16 zile, apoi 32, și așa mai departe. Dar răspunsul când va fi gata?“

„Ai dreptate stăpâne! răspunse Simonides. După aceste opt zile ași mai fi cerut 16, apoi 32, în urmă 64, și așa mai departe, totdeauna îndoit de multe, până în infinit, căci răspunsul, așa mi-se pare, *ți-l'am dat deja*“.

„Cum să mi-l fi dat? — întrebă Hiero cu mirare. Despre Dumnezeu nu mi-ai spus nimica, ci ai cerut numai timp nou de cugetare“.

„Tocmai *acesta* e răspunsul meu, — zise Simonides. Intrebarea ta stăpâne trece peste puterile unui înțelept. Cu cât mai mult se gândește cineva asupra ei, cu atât mai puțin o înțelege. Trebue să ceară necontenit termine noue de cugetare. Pentrucă întrebarea aceasta e tocmai așa ca și dealul. Privit din depărtare e destul de puternic; dar cu cât mai bine ne apropiem de el, cu atât ni-se pare mai înalt, și mărimea lui crește mereu, iar noi, pe lângă el, ne simțim tot mai mici, slabi și de nici o însămnătate. Iar dacă tu, stăpâne, nu poți cuprinde muntele cu mâna ta, cum crezi tu să poți cuprinde cu mintea ta pe acela, care a făcut muntele și a făcut pe om?“

Hiero a înțeles cuvintele lui Simonides și ridicându-și ochii spre ceriu i-a zis: „Cu adevărat, *Dumnezeu e necuprins și nepătruns*“.

Marele bisericau și scriitor, sf. *Augustin*, povestește despre sine un asemenea cas. Scrisese multe cărți spre lămurirea credinței și a vieții creștinești, și-și propusese să scrie o carte despre Dumnezeu. S'a pus pe lucru. De dimineață s'a așezat la masa de scris. Scrisese titlul *„Despre Dumnezeu“* și acum medita într'una, cum ar putea să explice oamenilor mai bine *ce e Dumnezeu?* Și s'a gândit mult, dar nu i-a venit nici o idee bună. Obosit de cugetarea încordată, a simțit Augustin că începe să-l doară capul, și a eșit afară, pentruca la malul mării să se recreeze. Primblându-se aci îngândurat, dă de un copil, care și-a făcut o groapă mică în năsip, și cu un hârb de urcior aducea apă din mare și o turna în groapă. Augustin îl întreabă: „Ce faci tu, băete?“ — „Da iată, am făcut o groapă și *vreau să golesc în ea toată apa din mare*“,

---

FOIȘOARĂ.

Tânguirea Maicii Preceste.[1])

Comunicată de Ioan Paicu, învățător.

I.

O mult dorit fiul meu
Vecinicule Dumnezeu,
Cum muri-și curând așa,
Unde lași pe maică-Ta.
Intr'a cui casă mă lași,
Dându-i năcazului pași.
Lași-mă acum dorite
Lași-mă fiu prea iubite,
Astăzi mă despart de Tine
Oh amar, oh vai de mine!
Cine mă va mângăia,
Și pe cine voiu avea,
In năcaz mântuitoriu
Și-n lipsă ajutătoriu?
Căci pe Tine fiul meu
Te-am avut și Dumnezeu,
Și nădejde și folos
In satul cel lăcrămos.
Cin' va fi într'al Tău loc?
Oh amar, oh cumplit foc.
Oh sărmănica de mine
Lipsită de al meu bine!

II.

Când fiul meu Te-am născut
Gânduri nu m'au fost bătut,
Că de acestea să pățesc
Așa să mă tânguesc.
Când fiul meu Te-am băiat
Nici un năcaz n'am răbdat,
Acum cu năcaz cumplit
Inima mi-s'a rănit.
Că în loc de bucurie
Rabd obidă cu tărie,
In loc de vre-o desfătare
Obidă și jale mare,
In loc de vre-o mângăiere
Rabd ne 'ncetată durere.
Cu cât m'am fost desfătat
Când fiul meu te-am băiat,
Pentrucă te nasc pe Tine,
S'aduci în lume mult bine.
Cu atâta e mai greu
Chinul și năcazul meu.
Ah! Unde Gavriil este?
Cel ce mi-a adus ca veste,
Că pe Dumnezeu voiu naște,
Care pe cei drepți va paște?
Zicând să mă veselesc,
Să salt și să dănțuesc.
Să stea cu mine de față
Să mă vadă întristată,
Să pot eu grăi cu El
Măcar cât de puțintel.
Căci El a zis, cumcă eu
Să mă bucur fiul meu;
Iară eu mă dosădesc
Și amar mă tânguesc.

III.

Iisuse, acela mi-a spus,
Cumcă El este de sus,
Și c'a Ta împărăție
Va rămânea în vecie.
Iară eu, fiul meu, toate
Le văd într'alt chip mutate,
Te văd mort și ocărât,
Iară nicidecum cinstit,
Cinstit ca un Impărat,
Ci mort ca un vinovat,
Intre cei răi socotit
Cu piroane țântuit,
Rănit pătruns și 'nțepat
Și de cunoscuți lăsat...
Zis-au că 'n veci vei trăi
Și 'n veci vei împărăți,
Și c'a Ta împărăție
Va rămânea în vecie,
Iară eu văd c'ai murit
Și zisa nu s'a plinit,

IV.

Oh! oh! fiule iubite
Oh! fiule mult dorite
Oh! dulce lumina mea
Cum lași mort a Te vedea.
Oh! nădejdea mea cea vie
Vecinica mea veselie,
Deschide-Ți ochii odată
De-Ți vezi Maica întristată,
Cum plânge și cum suspină
De trudă și năcaz plină,
Deschide-Ți rostul cel sfânt
Și cu viu dulce cuvânt
Mângăie pe Maică-Ta
Și scârbită n'o lăsa.
Ascultă iubitul meu,
Suspinul cumplit și greu,
Crunte lacrimile mele,
Chinurile cele grele.
Căci îs singură aici,
Fără ai tăi Ucenici
Fără ai Tăi cunoscuți
Fără prietinii avuți.
Toți în toate părți fugiră
Toți acum Te părăsiră,
Unde-i Petru cel iubit —
Și cu sabia gătit!?
Cel-ce zicea oarecând
Arma în mână ținând
Că și capul pentru Tine

---

[1]) Această „tânguire“ e acomodată a se cânta pe un vers duios în loc de „sfinte Dumnezeule“ în timpul petrecerii lui Christos la mormânt cu copiii de școală, sau și cu adulți. I. Paicu.

— răspunse copilul, văzându-şi mai departe de lucru. Augustin surise şi plecà mai departe, zicându-şi în sine: „Cât de naivi sunt copiii! Cât de puţin înţeleg! Cum poate crede băiatul acesta, că va goli cu hârbul său întreaga apă din mare în groapa mică?“ Şi gândindu-se de nou la tema sa, i-se lumină mintea şi-şi zise aşa: „Bine, dar nu sunt şi eu copil? Nu vreau şi eu, cu slaba mea minte, să cuprind şi să fac pe alţii să cuprindă întreaga fiinţă a marei şi nemărginitei Dumnezeiri? Nu, nu e cu putinţă celui mic să cuprindă în sine aceea ce e mare, ci trebue să se mulţămească cu aceea, ca el, cel mic, să se poată pleca în faţa celui mare, să se supună cu totul voinţei lui, să se silească a înţelege această voinţă, şi să o aplice în viaţă“...

Aceasta e cea mai corectă părere despre Dumnezeu!

Moartea şi invierea lui Cristos.

Despre moartea şi învierea lui Cristos, Mântuitoriul lumii, avem descrieri frumoase şi autentice la cei patru evangelişti. La Mateiu mai pe larg, iar la ceilalţi trei mai pe scurt.

Cu ocaziunea săpăturilor ce s'au făcut şi se mai fac încă în Egipet, s'a găsit însă într'un vechiu mormânt o altă descriere, făcută pe frunze de papirus, despre judecata, moartea şi învierea lui Cristos, descriere, despre care se presupune, că e chiar de pe vremea sguduitoarei drame. Cei competenţi în ale ştiinţei afirmă, că e o lucrare a apostolului *Petru*, necunoscută până acuma, prin urmare pierdută înainte de a fi fost dată publicităţii. Adevărat, că în descrierea aceasta a tristelor întâmplări *Petru* vorbeşte despre sine în persoana primă, şi s'ar părea deci, că e vorba de un manuscript al său, — dar nu e eschisă posibilitatea, ca cele scrise pe papirusul găsit să nu fie decât numai o *copie* făcută de altcineva, după auzite. Cei interesaţi sigur îşi vor bate capul, ca să stabilească adevărul; iar noi reproducem după o foaie străină textul acestei scrisori, amintind, că originalul e *grecesc*, şi că preţiosul manuscript e depus spre păstrare în muzeul din Londra. Descrierea se începe acolo, unde Pilat îşi spală mânile, convins de nevinovăţia lui Cristos, şi se continuă astfel:

„... Dintre Evrei nu şi-a spălat nime mânile, nici Irod, şi nici careva dintre judecători. Şi când unii din ei au voit să se spele, Pilat s'a sculat în picioare. Şi atunci a poruncit regele Irod să-l prindă pe Domnul. Le-a spus aşa: „Impliniţi aceea ce am poruncit să faceţi cu el.“

Şi se afla acolo Iosif, prietin cu Pilat şi cu Domnul, şi auzind că vreau să-l răstignească pe cruce s'a dus la Pilat şi a cerut spre îngropare corpul Domnului.

Şi Pilat a trimis la Irod să ceară corpul, şi Irod a spus: „Frate Pilat, chiar dacă nu-l cerea nime, noi l-am fi înmormântat, fiindcă suntem în preajma Sâmbetei“. E scris adecă în lege, ca în ziua primă a sărbătorii lor să nu apună soarele lăsând om mort pe pământ.

Iar aceia, luând pe Domnul, l-au târât pe el şi spuneau: „Să târâm pe fiiul lui Dumnezeu, că a căzut în stăpânirea noastră“.

Şi l-au îmbrăcat în porfir şi l-au pus în scaun judecătoresc, zicându-i: „Să judeci drept, tu rege al lui Israel!“ Iar careva dintre ei aducând o cunună de spini a pus-o pe capul Domnului. Alţii iarăşi dintre cei de faţă l'au scuipat în faţă, şi alţii l-au biciuit, zicând: „Aşa cinste dăm noi fiiului lui Dumnezeu!“

Şi au adus doi făcători de rele şi între ei au răstignit pe Domnul. Şi el tăcea, ca şi cum nu ar avea nici o durere. Iar când au ridicat crucea, scris'au pe ea: „Acesta e regele lui Israil.“ Şi dezbrăcându-l au împărţit la sorţi hainele sale. Iar unul dintre făcătorii de rele i-a ocărât, spunândule: „Noi pentru faptele noastre cele rele pătimim astfel, dar acesta fiind mântuitoriul oamenilor, ce a putut să vă păcătuiască?“ Ei în mânia lor însă au poruncit ca să-i sdrobească oasele, să moară între chinuri.

Era la ameazi şi întunerec se întinsese asupra Iudeei întregi şi erau neliniştiţi şi îngrijoraţi, nu cumva să apună soarele şi el să mai trăiască. Pentrucă legea lor spune, om mort să nu fie când apune soarele.

Şi a zis unul dintre ei: „Adăpaţi-l cu fiere muiată în oţet“. Şi făcând aşa, au împlinit toate şi păcatul a fost desăvârşit deasupra capului lor.

Şi mulţi umblau cu lumini pe stradă, pentrucă credeau că e noapte. Şi cădeau. Iar Domnul a suspinat şi a zis: „Puterea mea, puterea mea, cum m'ai lăsat!“ Spunându-le acestea a adormit pe cruce. Şi în momentul acela a crepat în două catapiteazma bisericei din Ierusalim.

Şi au scos cuele din mânile lui şi le-au pus jos pe pământ. Şi pământul a început să se cutremure şi frică mare a cuprins pe toţi. Şi iar a ieşit soarele pe cer, căci iera la ciasurile nouă (după amiazi la 3).

Şi s'au bucurat Evreii şi au dat lui Iosif corpul ca să'l îngroape, ştiind că Iosif are cunoştinţă despre faptele Domnului. Şi Iosif luând corpul în primire l-a spălat, l-a învălit în giolgiuri şi l-a aşezat în cripta sa, în grădina numită a lui Iosif.

Şi atunci Evreii, bătrânii şi preoţii, văzând ce faptă rea au săvârşit, au început să se tânguiască şi să strâge: „Vai nouă, păcatele noastre, se apropie judecata şi perirea Ierusalimului“.

Eu însă, cu soţii mei, ne-am mâhnit foarte şi cu inimă îndurerată ne-am ascuns toţi, pentrucă ne căutau, crezând că suntem făcători de rele şi vrem să aprindem biserica. Noi însă ne-am pus pe post, şi în jale şi plângeri am rămas împreună ziua şi noaptea, până Sâmbătă.

Când apoi cărturarii, fariseii şi bătrânii adunându-se au auzit cum întregul popor murmura şi bătându-şi pieptul zicea: „Dacă la moartea lui s'au arătat aceste semne puternice, puteţi vedea cât de drept a fost“. Şi s'au înfricoşat bătrânii şi s'au dus la Pilat rugându-l şi spunându-i: „Să ne dai cătane ca să păzească trei zile groapa lui, ca nu cumva învăţăceii lui să vie şi să-l fure, iar poporul să creadă că a înviat din morţi şi să ne facă nouă ceva rău.“ Şi Pilat le-a dat pe căpitanul Petronius, cu soldaţi, ca să păzască groapa. Şi cu aceştia împreună au mers la groapă bătrânii şi cărturarii, şi cu căpitanul şi cu soldaţii împreună au pus piatră mare pe mormânt şi au sigilat-o cu şapte pecete şi făcându-şi şatră s'au pus să păzească.

Sâmbătă dimineaţa, în revărsat de zori, mulţime mare a venit din Ierusalim şi din împrejurime, ca să vadă groapa sigilată.

Duminecă noaptea apoi, spre revărsat de zori, soldaţii stând la pază doi câte doi, au auzit glas puternic sunând din ceriu, şi au văzut cum se deschide ceriul şi doi oameni se cobor din ceriu, resfirând lumină mare. S'au oprit lângă groapă şi piatra de pe groapă s'a rostogolit singură la o parte, iar groapa s'a deschis şi cei doi oameni au întrat în groapă.

Când au văzut soldaţii acestea, au deşteptat pe căpitanul lor din somn şi pe toţi bătrânii, pentrucă şi aceştia se aflau acolo, la pază. Şi spunându-le cele văzute, au văzut acum toţi cum au eşit din groapă trei oameni, doi ţineau de subsuori pe al treilea, şi capetele lor atingeau ceriul, iar capul celui purtat de ei se ridicase deasupra ceriului. Şi glas au auzit venind din ceriu şi întrebând: „Predicat-ai morţilor?“ Şi s'a auzit răspunsul de pe cruce, că — *da!*

S'au înţeles ei apoi să meargă toţi la Pilat şi să'i comunice cele întâmplate. Dar până s'au înţeles ei, de nou s'a deschis ceriul şi un om s'a coborât şi s'a băgat în groapa deschisă. Cei din jurul căpitanului au părăsit groapa şi noaptea s'au dus la Pilat, şi i-au spus ce au văzut, adăugând cu mare îngrijire: „Cu adevărat, fiiul lui Dumnezeu a fost“. Iar Pilat le-a răspuns: „Voi a-ţi crezut că e mai bine aşa, eu însă sunt curat de sângele fiiului lui Dumnezeu!“

L-au încunjurat apoi toţi şi l-au rugat să dee poruncă soldaţilor şi căpitanului să nu spună nimănui nimica din cele văzute. „Pentrucă e mai bine pentru noi, spuneau ei, dacă înaintea lui Dumnezeu suntem vinovaţi pentru păcatul cel mai mare, decât să cădem pe mâna Evreilor, cari ne-ar omorî cu petrii“. A dat deci poruncă Pilat căpitanului să nu spună nimica.

Duminecă dimineaţa apoi Maria Magdalena, o învăţăcea a Domnului, care temându-se de mânia Evreilor n'a putut să săvârşească la groapa Domnului aceea ce se obicinuiau muerile să săvârşească la groapa morţilor lor iubiţi, şi-a adunat prietinele şi au mers toate la groapă. Se temeau însă că vor fi văzute de Evrei. Şi au zis aşa: „Dacă în ziua în care a fost răstignit n'am putut să-l plângem şi să-l bocim, să o facem aceasta acuma, la groapă. Dar cine să ne ridice piatra de pe mormânt, ca întrând în groapă să ne putem aşeza lângă el, spre a ne face datorinţa? Pentrucă piatra e mare şi poate să ne vadă cineva. Dar dacă nu o putem ridica, se aşezăm aceea ce am adus cu noi lângă gura mormântului şi să plângem şi să ne bocim, până plecăm iarăşi acasă“.

Şi ajungând la groapă au aflat groapa deschisă. Privind în ea au văzut cum şedea în mijloc un tinăr îmbrăcat în haine lucitoare, care le-a zis: „De ce aţi venit şi pe cine căutaţi? Doară nu pe cel răstignit? *A înviat şi s'a dus!* Dacă nu credeţi, priviţi şi vedeţi locul unde a zăcut. Acum nu e aici. A înviat şi a mers acolo de unde a fost trimis“. Şi atunci muerile s'au spăriat şi au fugit. Şi s'au încheiat sărbătorile la cari mulţi au venit, mer-

---

Gata-i a-şi pune mai bine.
Moarte, ziceà, — astăzi mie
Decât oare ce rău Ţie!
Nici el acuma nu vine
Să lăcrămeze cu mine.
Toţi s'au dus, toţi m'au lăsat
Intr'u acest cu chin sat.
Toţi s'au dus, toţi au fugit,
Singură m'au părăsit.
Numai tinărul Ioan
Stă tare în al Său plan.
Acesta chiar Te iubeşte
Şi cu drag te urmăreşte.
Acesta Ţi-e Ucenic
Acesta-i al Tău voinic.

V.

Oh, trudă, oh, năcaz greu
Oh, iubite fiiul meu
Sabia cea ascuţită
De Simion prorocită.
Astăzi prin mine trecù
Rană cumplită făcù.
Astăzi inima-mi răni,
Rană grea 'mi pricinui.
Căci Te văd mort şi uscat.
Celce morţii ai sculat.
Curate mânile Tale
Mâni sfinte vindecătoare
Cari bolnavi tămăduiau
Tuturor bine făceau —
Cum şi sfintele-Ţi picioare
Cu cari ai umblat pe mare
Pe mare ca pe uscat
Şi nici pic nu s'au udat.
Le văd cu cuie pătrunse
Oh! lucruri mari şi ascunse.
Rostul Tău Dumnezeesc
Cu vers dulce îngeresc
Acuma îl văd tăcut
Acum stă închis şi mut.

VI.

Oh Ceriu, oh Ceriu, oh pământe,
Plângeţi cu mine ferbinte
Pentru moartea dosădită
Şi de nimenea gândită.
Pentru a fiului meu
Care murì ca un rău.
Glăsuiţi oh, Maici cu jale
Curgeţi lacrimilor vale,
Că cel fără de păcat,
Murì ca un vinovat.
Plângeţi cu mine fecioare
Că nădejdea voastră moare.
Plângeţi voinici, glăsuiţi
Şi amar vă tânguiţi
Că frumseţa voastră piere
Oh vai, oh vai — şi durere.
Şi voi bătrâni obidaţi
Neîncetat lăcrămaţi,
Că a voastră mângăere
Se chinueşte şi piere.
Oh! pământe roditoare
Şi tu înaltule Soare,
Cum se-cade vă 'ntristaţi
Şi tare vă 'nspăimântaţi,
De-o minune neurmată
Păn' acum nearătată.
Iat' al vostru făcătoriu
Al vostru pricinuitoriu,
Zace mort fără suflare
Taină şi minune mare.
Şi se dă spre 'ngropăciune
Sau chiar şi spre stricăciune.
O, Ceriu cu nespusă jale
Deschide ţi porţile tale,
Şi voi Ingeri întristaţi
Jos ochii voştri plecaţi
Şi vă vedeţi Făcătoriul
De bine izvorâtoriul.
Zăcând mort p'acest pământ
Fără glas, fără cuvânt.
Intre neamuri ticăloase
Pizmaşe şi păcătoase —
De toată lumea urât
Şi de prietini părăsit.
Fără milă chinuit
Preste tot trupul rănit.
O, vicleşug jidovesc
O, gând rău şi tiränesc.
O, neam rău şi blăstămat,
Indărătnic şi turbat.
Ticăloasă jidovime
Blăstămată naţiune.
Farisei şi tirani mari,
Decât petrile mai tari.
Căci acelea cât simţiră
Că pe Iisus răstigniră,
Indată se despicară
In laturi se'mprăştiară.
Altariul vostru vestit
Fără veste a plesnit
De-a voastră faptă scârbit.
Gropile s'au despicat
Şi morţii au înviat
Soarele s'a 'ntunecat
Luna faţa ş'a schimbat.
Iar voi nu vă umiliţi,
Nimica nu socotiţi
Voi nimica nu mişcaţi
Impetriţi neclătiţi staţi.
Voi nimica socotiţi
Toate câte le priviţi.
O vreme va fi odată
Vă ve-ţi lua a voastră plată,
După a voastră lucrare
După păcatul cel mare.

gând apoi iarăşi îndărăt acasă, după sărbători.

Iar noi, cei doisprăzece învăţăcei ai Domnului, am plâns şi ne-am întristat mult şi fiecare sdrobit de durere s'a dus la casa sa.

Eu însă, Simon Petru şi Andreiu, fratele meu, am luat cu noi mrejele şi ne-am dus să pescuim. Şi cu noi era şi Levi, fiiul lui Alfeu, pe care Domnul" ...

Acì se termină interesantul text al descrierii morţii lui Christos, şi a învierii sale. In urmarea care lipseşte sigur că era vorba despre arătarea lui Christos învăţăceilor săi, după înviere, şi probabil şi despre suirea la cer.

Sfântul Mormânt.

In ziarul *„National Zeitung"* au fost publicate următoarele amănunte despre nouele descoperiri, cu privire la sfântul mormânt al Mântuitorului nostru Isus Cristos.

Constantin cel mare, împăratul, a pus de s'a făcut cercetări ca să se afle mormântul în care au îngropat pe Isus. La acest mormânt, împodobit de Constantin şi Elena, se îndreptau gândurile credincioşilor, către el îşi aveau aţintită mintea nenumăraţi creştini, cari se duceau la Ierusalim.

Mult sânge s'a vărsat şi multe vieţi s'au răpus în luptele crâncene şi îndelungate purtate de cruciaţi spre a scoate locurile sfinte de sub stăpânirea mohamedanilor!

Acuma însă cercetările au dovedit, că s'a făcut greşală, şi că mormântul cel adevărat rămăsese necunoscut până acuma.

Cel care a lucrat mai mult pentru a descoperi mormântul adevărat e un major englez, Sir Charles Wilson. Acesta a dovedit, că mormântul a fost, nu unde e acuma biserica mormântului, ci afară din oraş, lângă Bab-el-Amud, afară de poarta Damascului, la un deal în formă de tidvă de om, deci care ar fi dealul Golgotei, căci pe evreeşte golgota e tidvă sau craniu.

Se zice, că mai mult o întâmplare a făcut să se dea peste mormântul mult căutat. Iar comitetul de cercetări, din care fac parte o mulţime de oameni învăţaţi, printre cari archiepiscopul de Canterbury şi episcopii dela Ripon, Cashel, Salisbury şi Durham, au şi cumpărat locul cu 250.000 de franci. Se lucrează acum a-i da cu totul înfăţişarea ce-o aveà la vremea răstignirei şi a îngropărei.

Mormântul aflat se potriveşte în totul cu spusele evangeliei şi cu cercetările lui Wilson: e afară de poarta Damascului, în apropiere de mormântul lui Iosif din Arimatheia, şi la poalele dealului Golgota, nu departe de peştera lui Irimia. Evangelia lui Ioan zice: Şi erà la locul unde l-au răstignit, o grădină şi în grădină un mormânt nou, în care nu puseră încă pe nime. Acolo l-au pus pe Isus din pricina zilei de repaus a Iudeilor, căci mormântul erà aproape." (XIX. 41, 42).

Mormântul e la vre-o şaptezeci de metri de dealul Golgotei, într'o grădină. De veacuri stă acoperit c'o pătură groasă de pământ şi nime n'a făcut acolo vre-o cercetare. Ba nici după 1867, când s'a dat de el, tot nu i-s'a dat multă luare aminte, până ce generalul Gordon şi-a dat cu părerea, că mormântul lui Isus trebue să fie acolo. Când l-au curăţit, l-au aflat plin până la tavan cu oase de om. Numai dedesupt, la fund, erà o pătură de pământ groasă de doi metri, în care nu erau de loc oase. Prin urmare a trecut vreme multă dela părăsirea groapei până când creştinii au început a pune în ea oasele morţilor desgropaţi.

Nu e mult de când s'a dovedit, că groapa adevărată în care urma să fie aşezat mortul, rămăsese goală. Cunoscutul arheolog Schick a dovedit, că mormântul e în adevăr vechiu ovreesc, boltit, şi că numai pe urmă l-au întrebuinţat creştinii pentru oasele morţilor lor. Incăperea e înaltă de 7 picioare, lungă de 14 $^1/_2$ şi lată de 11. E săpată cu totul în stâncă şi pe la mijloc o desparte în două o gâtuitură. Intrarea e pe la partea apuseană; în cea răsăriteană se află în părete o deschizătură mică în formă de ferestruie. Această deschizătură e încă o dovadă că mormântul e, în adevăr, cel căutat. Ioan povesteşte (XX., 3 până la 8) lucruri, cari se pot pricepe numai ţinând seamă de această ferestrue. Când Maria Magdalina aduse lui Simon Petru şi celoralalţi ucenici vestea că groapa e goală, „atunci eşiră Petru şi alt ucenic de merseră la mormânt. Alergau amândoi şi celălalt ucenic, mai repede de cât Petru, ajunse înainte la mormânt, privi înlăuntru şi văzù giulgiul zăcând jos; dar nu întrà acolo.

Nici într'o groapă regulată şi făcută ca de obiceiu nu s'ar fi putut vedeà de afară locul unde se afla pus trupul. Dar în această groapă se puteà vedeà lesne chiar dela întrare. Iar partea dela cap nu se puteà vedeà dela întrare şi Petru a trebuit să între chiar în groapă ca să vază, că învălitoarea capului nu erà lângă giulgiu, ci la o parte, învălătucită. Afară de groapă, în păretele stâncei se află o adâncătură: e locul de unde s'a tăiat piatra pe care au fost rostogolit o de-au închis uşa mormântului.

Greutatea sufletului. Ziarele din America au publicat acum, de curând, părerea a cinci profesori de medicină dela universitatea din Massachussets, cari după experimentări făcute în curs de şase ani au ajuns să constate, că sufletul are o greutate ce se apropie de *treizeci* de grame. Medicii acestia au ajuns la acest rezultat bazaţi pe împrejurarea că omul, îndată ce a murit, pierde ceva din greutatea sa. Aceşti medici au construit nişte cumpene în formă de paturi de o exactitate rară, încât se putea constata şi o variaţie de un gram. Pe acest pat au aşezat ei totdeauna bolnavii (fără ca aceştia să ştie că se fac experimentări cu ei) şi cumpăna arăta, îndată după moartea bolnavilor, o pierdere de aproximativ treizeci grame. La un singur mort, abia peste o oră s'a putut constata o diferenţă în greutatea trupului, în momentul când a murit însă, nu perduse nimica din greutatea avută. Sigur a fost unul din cei — fără suflet.

Mergeve-ţi în nestins foc
Cu satana într'un loc,
Care vă este gătit
Cu Iuda cel urgisit,
Care din cinste căzù
Pentrucă însuşi vândù,
Pentru lăcomie mare
Pe cela ce preţ nu are.
Acolo in veci veţi fi
Şi 'n veci vă veţi chinui,
Pentrucă morţii aţi dat
Pe cel fără de păcat.
Iar fiul meu Domn va fi
Şi 'n veci va împărăţi.
Moartea o va surupa
Şi Iadul va descuia.
Şi din munca lui va scoate
Nevinovatele gloate

VII.

Drept aceia, fiiul meu
Către tine grăesc eu,
Ca către cel ce-ai murit
Şi pe cruce Te-ai suit,
Ca lumea să mântueşti
Şi Raiul să-l dărueşti.
Dute'n Iad şi mântueşte
Pre cei ce dumnezeeşte
Pe lume au veţuit
Şi de suflet au grijit.
Mergi, fiul meu, luminează
Cu Dumnezeeasca-ţi rază
Pre cei ce de mult aşteaptă
Moartea Ta, nevinovată.
Iubite fiu, dute dară
Şi prin moartea-Ţi de ocară
Luminează lumea eară
Şi-o scoate din foc şi pară.
Capul satanei sdrobeşte
Şi moartea o birueşte.
Mergi fiiul meu isprăveşte
Şi scopul ţi-l împlineşte
Du pe cei buni cu tărie
In a Ta împărăţie.
A treia zi înviază
Ca lumea 'n Tine să crează.
Inviază a treia zi
Precum scrie 'n prorocii
Inviază, că Tu eşti
Stăpân cetelor cereşti.
Ştiu eu bine fiul meu
Că Tu ca un Dumnezeu
Prorocia vei plini
Tocmai ca şi păn'aci.
Ş'a treia zi vei învia
Toată lumea-i bucura,
Dar' mie tot mi-se pare
O vreme lungă şi mare.

Moartea şi femeea.

O fată tinără şi foarte frumoasă bătù la porţile morţii.

— Ce voeşti? o întrebà cu bruscheţă moartea.

— Te rog lasă-mă înlăuntru! Sunt sătulă de viaţă şi de oameni, nu mai am plăcere de nimic, simt că sunt de prisos pe lume şi pentru aceea am venit la tine. Te conjur lasă-mă înlăuntru!

Moartea făcù un semn de refus, dar fata se rugà mereu.

— Nu, nu, nu merge, tu nu cunoşti nici măcar viaţa, şi nici nu ştii ce eşti, trebue mai întâi să trăeşti, întoarcete înapoi. Te voi luà când va venì vremea.

— Atunci te rog nu mă face să aştept mult, vino cât mai în grabă. Această rugăminte cred că mi-o poţi împlinì.

— Bine, fie. După doi ani mă voi prezintà în aceiaşi zi şi la aceeaşi oră.

Fata se depărtà. In curând ea făcù cunoştinţă cu fericirea şi cu iubirea, se căsàtorì. Tocmai 'şi legănà primul copil, când o vizità moartea. Ea o privì înspăimântată; în fericirea ei îşi uitase rugămintea

— Am venit pentru ca să-mi răscumpăr cuvântul, zise moartea.

Tinăra femee strânse îngrozită copilul la sân.

— Oh, gemù ea, uită vorbele mele smintite, lâsă-mă să trăesc, viaţa este atât de frumoasă şi de dulce, şi dacă nu ţii socoteală de mine, priveşte acest copil. Ce va devenì, dacă voiu murì, cine îl va hrănì, cine se va îngrijì de el? Fără mine s'ar prăpădì. O scumpă moarte, fii bună, îndură-te de mine.

Moartea numai cu greu se lăsà să fie înduplecată.

— Bine, zise ea în fine, îţi mai dăruesc un an, dar atunci trebue să vii cu mine.

— Of, suspină sărmana mamă, ce este un an! Cum aş putea murì, mai înainte de a-mi creşte copilul. N'aşi avea odihnă în mormânt, dacă nu ştiu, că viitorul său este asigurat. Lasă-mă să mai trăesc încă 20 sau 25 de ani, şi-ţi făgăduesc, că atunci te voi urma cu supunere. Te rog, fieţi milă de mine! Pentru tine amânarea este o nimica toată, pecând pentru mine este o eternitate Moartea se învoì şi se depărtà. Cei 25 de ani trecură repede. Femeea îndurà în acest restimp mai multe suferinţe şi chinuri decât bucurii şi fericiri. Soţul ei adorat murì, tot asemenea şi unicul ei copil iubit, şi rămase numai o nepoţică, o fetiţă mică, care preocupà întreaga ei fiinţă. Ea tocmai îşi aplecà capul cărunt spre leagăn, când apărù moartea. Ea căzù înaintea ei şi se rugà:

— Oh, nu mă chema acum, este peste putinţă. Mi-ai răpit soţul şi fiiul, mi-ai întunecat căznicia fericită, în cei 25 ani mai mult am plâns decât am râs, fiiul meu a lăsat această copilă, trebue să o îngrijesc. Oh, dărueştemi încă 25 de ani, trebue să faci aceasta, de oarece, când am fost la tine şi n'ai voit să mă iei, nu cunoşteam încă plăcerile şi frumseţile vieţii; nu aveam încă soţ, nici copil, nici nepoată şi despărţirea de lume mi-ar fi fost uşoară, dar acum locul meu este aici, trebue să-mi cresc copila, şi liniştea mea în lumea cealaltă depinde de aceasta!

Cuvintele pasionate ale femeei înduioşară din nou pe moartea, încât cedà şi de astădată. Dar ea-i declară categoric, că dacă după 25 ani nu o va urma de bună voie, o va luà cu forţa.

Cei 25 ani următori îi aduseră numai dureri şi năcazuri. Singura fiinţă, nepoata ei, muri; ea însăşi se înbolnăvi, nu putea nici să umble, nici să vadă, somnul fugea de ea, şi cu toate acestea ea număra cu groază zilele până la reîntoarcerea morţii.

Punctual, ca în tot-d'auna, veni moartea.

— Vino! zìse ea către bătrână, care o priveà cu ochii sticloşi. Cramponândusă cu mânile de pat, ea strigă cu groază: Nu voesc să mor, voesc să trăesc! Lasămă dragă moarte, dărueşte-mi încă o zi, o oară!

— Muere, tu nu mai ai pe nimeni, pe care să-l iubeşti, sau care să te iubească. Când erai tinără şi nu ştiai ce este viaţa, când încă nici nu trăise-şi, voiai să mori, şi acum când eşti copleşită de dureri şi de năcazuri, nu voeşti să mă urmezi? Ce te mai ţine legată de această viaţă?

— *Amintirea*, oh, amintirea! Deci pleacă de aici şi lasămă să trăesc!

Şi ea plângea, gemea, se rugà şi se apăra, dar de astădată moartea fu neînduplecată. După o luptă înverşunată reuşì să pună mâna pe ea şi să o ducă.

Din răscoala ţărănească de dincolo.

Cu ocasiunea turburărilor din urmă din vecinul regat român, cea mai mare îngrămădire de ţărani nemulţămiţi, de oameni răzvrătiţi, s'a aflat în comuna *Băileşti*, nu departe de *Craiova*. Se întruniseră aci peste zece mii de năcăjiţi, cu firma hotărâre de a face, ca cei bogaţi şi neînduràtori să *simtă*, că şi ei formează o putere, şi încă o mare putere în regatul lor.

In scopul pacificării unei lumi atât de mari de oameni s'a trimis infanterie la faţa locului, iar în cele din urmă s'a trimis şi artilerie, cu patru tunuri.

Când a văzut mulţimea că vin trupele, s'a înverşunat şi mai tare, şi înarmaţi cu aceea ce aveau, s'au năpustit oamenii asupra soldaţilor, *cu femei şi cu copii cu tot*. Arunca în soldaţi fiecare cu ce putea.

Se crease o situaţie foarte critică pe seama miliţiei, care avea ordin de o parte să potolească focul, de altă parte să cruţe vieţile omeneşti. Oricât de mult ar fi voit comandantul trupelor să satisfacă în prima linie datorinţei din urmă, a trebuit să-şi calce pe inimă şi să comande foc, pentrucă altcum îşi perdea trupa. S'a tras deci o salvă de foc, şi vre-o 50 dintre răsculaţi au căzut morţi la pământ, iar ceilalţi s'au retras.

Pentruca curajul celor răzvrătiţi să nu scadă cumva, ţăranii iute au luat cu ei şi pe cei morţi şi i-au ascuns prin poduri, prin grajduri, unde au putut, ca nime să nu vadă cadavrele şi apoi iarăşi s'au pus în rânduri pentru a ataca miliţia. Scopul lor era, să *desarmeze* infanteria, ear mai ales *artileria*, pentruca punând mâna pe cele patru tunuri, să înceapă ei atacul în contra armatei. Nu le-a succes însă nici a doua oară să se apropie de trupe, căci iarăşi au fost respinşi, cu perderea încă a unora dintre cei din rândurile prime.

Atunci răzvrătiţii s'au apucat de executarea unui plan genial, pentru care, pus la cale între alte împrejurări şi în contra unui adevărat inimic al patriei lor, cea mai mare recunoştinţă li-s'ar fi cuvenit. Au pus un sicriu în car cu patru boi, şi cu preotul în frunte, îmbrăcat în haine sfinte, cu praporii dela biserică şi cu cântări de înmormântare, au plecat toţi cu capetele dezvălite, ca şi cum ar duce un mort la groapă.

Procesiunea acestei mulţimi, care plângea şi se bocia după cel mort, înainta însă în direcţia spre armată, de care se apropiase binişor. Comandantul trupelor a înţeles la moment, că aici e vre-o blăstămăţie la mijloc, şi a dat poruncă să stea pe loc procesiunea. Ţăranii mergeau însă înainte tânguinduse, şi tot mai mult se apropiau de trupe.

Comandantul i-a somat încă odată şi li-a spus, că dacă nu se opresc, şi mai fac un pas înainte, trupa va trage foc. Şi a dat ordin soldaţilor din infanterie să pună puşca la ochi.

Atunci cei din fruntea procesiunii se repeziră cu o iuţală uimitoare asupra armatei. Un foc culcă iarăşi vre-o câţiva la pământ, iar ceilalţi o luară la fugă. Sicriul însă a rămas pe câmp, cu carul cu boi. Comandantul trupelor a dat ordin să se ridice capacul sicriului, ca se vadă ce e în el, dar sicriul era — *gol*.

Ţăranii nici după aceasta însă nu s'au liniştit, ci au încercat un nou atac, al patrulea. Acum însă a întrat artileria în acţiune, a tras mai multe salve, după ce întâiu comandantul ia somat de nou pe ţărani să părăsească satul. Dar nici de tunuri nu s'au înspăimântat ţăranii îndârjiţi, ci ajunseseră să se lupte pept la pept cu soldaţii. A patra bombă trasă din tunuri a aprins apoi satul, care a ars aproape întreg. Când au întrat trupele în sat, ţăranii nu mai erau aci, ca să le primească, dar le-au primit femeile, cu cuţite, cu vătrae, cu apă feartă, care cu ce putea. Chiar şi cele mai bătrâne din sat au sărit ca să atace armata, care abia a putut să le liniştească.

*

Aceste sunt date autentice, lucruri întâmplate, nu născocite. Acum să ne închipuim, că nu cu armata lor proprie, nu cu fiii lor, ci cu un adevărat inimic aveau să poarte luptă ţăranii şi ţărancele din *Băileşti*. Ce acte de bravură ar fi săvârşit, acte cari ar fi pus lumea în mirare! Iată ce element bun întru apărarea gliei e ţăranul român, din regat, şi de pretutindenea!

Budgetul casei.

Articol pentru femei.

Datorinţa bărbatului e să câştige aceeace trebue pentru casă, iar datorinţa femeii e să împartă câştigul bărbatului astfel, ca să se ajungă şi dacă e cu putinţă să mai şi rămână. Femeia care cunoaşte această artă a economiei, e capital de nepreţuit la casă, şi poate fi numită cu drept cuvânt econoamă bună. Femeia să nu treacă niciodată peste aceea ce e neapărat de lipsă, să nu se lase sedusă de eventuale venite din viitor, cari pot să vină, dar pot şi să nu vină, ci amăsurat câştigului *real* al bărbatului ei să-şi întocmească conducerea casei. Dacă câştigul e mic, mic să fie şi budgetul casei. Nici o trecere peste budget să nu facă, pentrucă la moment echilibrul e sdruncinat şi nu mai poate fi adus la loc. Deficitul va tot creşte mereu, şi la urmă va urma lichidarea ori desfacerea asociaţiei, din causa unei rele administrări a capitalului.

Pentrucă ce e căsătoria? O asociaţie a două inimi, a două firi, cari se potrivesc mai mult ori mai puţin, dar şi o asociaţie a două averi, a două capitale, cari trebuesc bine administrate. Bărbatul, dacă e funcţionar, ori comerciant, ori industriaş, trebue să-şi păstreze omenia şi dorul de muncă, pentruca să-i meargă salarul ori venitul, iar muerea trebue să ştie întrebuinţa acest salar ori venit cu bună întocmeală. Dacă se va face risipă cu el, ori se va întrebuinţa cu neprevedere, casa vine dusă la ruină, iar bărbatul la desperare. Işi perde în urmă voia de muncă, dar i-se ureşte şi de casă şi de familie.

Un metod trebue să existe deci, un metod sigur întru conducerea casei, pentruca budgetul să nu fie depăşit, şi pe învăţarea acestui metod ar trebui să se pună cel mai mare pond în şcoalele de fete. Mai puţină fizică, chimie, şi mai ştiu eu ce, să li-se propună fetelor, dar cu atât mai multă învăţătură să li-se dee din ale căsniciei. Pentrucă dacă se leagă cam puţine căsătorii în zilele noastre, motivul e de căutat în temerea, că nevasta nu va avea destul cu venitul cel are bărbatul. Dar o nevastă crescută aşa, ca cheltueli peste venitele bărbatului să nu facă, *trebue* să iasă la cale cu venitul bărbatului, fie oricât de mic.

Femeia să se mărginească deci totdeauna la strictul necesar, şi aşa să-şi potrivească cheltuelile, ca nimic de prisos să nu între în casa ei. Ispitele sunt multe, mai ales la oraş, dar femeia înţeleaptă nu se va lăsa sedusă şi învinsă de ele, ci-şi va stăpânì poftele. Nu zic să fie sgârcită, ci zic să nu fie risipitoare. Pentrucă nu este bărbat care să poată câştiga atâta, cât e în stare să cheltuească o femee risipitoare. Şi risipa aceasta se manifestă în multe forme. Celce vrea să o cunoască o poate observa la multe dintre damele dela oraş. E bine şi frumos de ex. să fii îmbrăcată cu eleganţă, — dar eleganţa nu cere să-ţi schimbi hainele şi pălăriile în fiecare lună! Eleganţa e de dorit; dar mai mult de dorit e, să nu-ţi devină budgetul desechilibrat, pentrucă atunci rămâni cu eleganţa, dar ai perdut liniştea şi fericirea din casă, căci încep acusările reciproce, nemulţămirea, antipatia şi în urmă desfacerea tovărăşiei. Femei! Invăţaţi deci arta de a cruţa! *Elvira.*

Mulţămite publice.

Cu ocaziunea producţiunei şcolare, aranjată de corpul învăţătoresc din Tilişca în 2 Februarie a. c. (Hramul şcoalei) au incurs ca taxe benevole dela dnii: Gligor Dancu, proprietar 6 cor., Dr. Nic. Comşa, medic 5 cor., Ilie Popa 5 cor., L. Brote 4 cor., hotelieri, Nicolae Comşa, comerc. 3 cor., doamna Török, poştăriţă, Iuliu Crişan, învăţător, Const. Tâmpănariu, com., Ilie Tâmpănariu, com., Dum. Ghib, com., George Perian, Const. Mosora, Nic. Cândea, Nic. Goşa, câte 1 cor., toţi din Sălişte. Ilie Pop, preot 5 cor., Ioan Cosma, notar 3 cor., dşoara E. Negrilă, învăţ. 2 cor., Ioan Băilă, not. dipl., din Ludoşul-mare, Ilie Iosof, preot, câte 2 cor., Dum. Iosof 3 cor., Victor Iosof, not. diplom. 2 cor., Nicolae Stănilă, Bucur Stănilă, proprietari, N. Plaiu, câte 2 cor., Ioan Lazar, înv. pens., Pavel Iosof, vicejude. Vasile Luca, comer., câte 1 cor., toţi din Galeş. Aurel Milea, notar pens. în Sibiiu 5 cor., Iosif Tătulea, Petru Debu, Alex. Vidriginescu, Ioan Popa, Avram Boticiu, Romul Ciocan, Aurel Monda, Ioan Predovici, P. Bratu şi Nic. Răchiţan, teologi în Sibiiu, câte 1 cor. Nic. Răchiţan, comer. în Săsciori, Ilie Floaş, com. în Mercurea, Ioan Predovici, preot în Amnaş, Laurian Moldovan, înv. în Bazna, Aron Flucuş, preot Secel, fiecare câte 4 coroane, Ioan Dancu, propr. Secel 5 cor., Dumitru Ivan, învăţ. Apoldul-mare 3 cor., Remi Pop, înv. Rod 2 cor., Ioan Dancu, înv. Ungurei 2 cor. 20 fileri, Ioan Opriş, comerc. Ohaba, Dan Răceu, com. Cricău, câte 2 cor., Ioan Răceu, com. Galda, N. Stoian, com. Şpring, câte 1 cor., Valeriu Milea, notar 5 cor., Gafia Milea, văd. not. 2 cor., Petru Iuga sen., preot, Petru Iuga jun., preot, câte 3 cor., Ioan Iosof, preot, Ioan Iuga, funcţ. de bancă, câte 2 cor., German Igna, not. dipl. 1 cor., Simion Gligor, primar, Ioan Bratu, pădurar, câte 2 cor., Ioan Răceu 4 cor., Ioan Zeic 3 cor., Ioan I. Bratu, proprietar, Maria St. Bratu, Luca Ciorogariu, Ioan Ciorogariu, Nicolae Iuga, Vas. Iuga, Andreiu Floaş, Toma Nan şi Ioan Fleacă, câte 2 cor., Petru Opriş, Toma Mihaiu, Maria Popa, Paraschiva Rodean, Ana Oprean, Ioan Bunea, I. Ciorogariu, Ioan Voic, Ioan Murăşan, Dum. Banciu, Dtru Drăgoiu, Ioan Stoica, Ioan Jian, Ioan Răceu, Ioan Poenariu, Dtru Schitea, Ioan Comanesă, Ioan Popa, Dionisie Iosof şi D. Bunea, câte 1 cor., toţi din Tilişca, dela mai mulţi 14 cor. 40 fileri, la olaltă 200 cor. 60 fileri. Prin poştă au incurs ulterior dela Ioan Luca, comerciant, Cochirleni (România) 5 cor., Daniil Iosof, funcţionar, Constanţa (România) 2 cor., Ioan Oţoiu, preot Aciliu 2 cor., Iordache Roşca, comerciant Sălişte 2 cor. şi Daniil Iosof, comerciant Cacova 2 cor. In total 213 cor. 60 fileri., din cari subtrăgându-se spesele de 92 cor. 33 fileri a rămas un venit curat de 121 cor. 27 fileri, cari s'au alăturat fondului bibliotecei şcolare şi parohiale.

Corpul învăţătoresc se simte plăcut îndemnat a aduce st. contribuenţi şi pe calea aceasta călduroase mulţămite.

Tilişca, în 20 Februarie n. 1907.

Corpul învăţătoresc.

*

In urma „apelului“ îndreptat de comuna bisericească gr. ort. din *Mucundorf* către creştinii credincioşi ai acestei parohii, aflători în America de Nord, în Lorain, spre a colecta ceva pentru sf. bis. gr. ort. rom. de aici, au incurs următoarele ofrande: Nicolae Puia, Mucundorf 2 dol., Nicolae Novac 5 dol., Bucur Novac 5 dol., Dimitrie Corcodel 2 dol., Ion Sofron Costea 2 dol., Ion Corcodel sen. 2 dol., Chiriac Lut 5 dol., George Arzea 1 dol. 50 cenţi., Ioan E. Corcodel 2 dol., Nicolae Mondoc 2 dol., Laghin Ghica 2 dol., Ioan Ghica 10 dol., Béres Mihaly Sánta 1 dol., Petru Braga 2 dol., Ion Corcodel iun. 1 dol., toţi din Mucundorf. Andreiu Suciu 2 dol., Ioan Stanciu 2 dol., George Moise 50 cenţi., Nicolae Pandrea 1 dol., toţi din comuna Bundorf. Andreiu Aldea 1 dol., Ilie Aldea 1 dol., Ion Cocişiu 1 dol., toţi din comuna Viscri. Ion Galea 2 dol., din Vaida-Becea. Ioan Blidea 1 dol., George Dumbravă 1 dol., ambii din Jibert. Tanase David 1 dol., Ilie Bolin 1 dol., ambii din Noul-român. Toma Roman 50 cenţi, Damian Vasilean 50 cenţi, Eftimie Tapacuc 20 cenţi, toţi din c. Kapolná. Dumitru Suciu 50 cenţi, Ion Rusu 1 dol., ambii din comuna Meşendorf. Nicolae Clostorfen din Feleag 20 cenţi. Nicolae Rusu cu familia 1 dol., din comuna Ţelina. In bani de ai noştri a incurs din această colectă suma de 311 cor. 50 fileri.

La un alt „apel“ a binevoit a colecta Ion Bucur Costea şi soţii în Indiana-Harbor-Ind dela următorii: Zinovie Damian 4 dol., Achim Dateu 2 dol., Ion Costea 2 dol., Nicolae Lut 2 dol., Ion Lud 2 dol., Dumitru Somoilă 2 dol., Gheorghe Samuilă 2 dol., Sofron Costea 2 dol., Zaharie Costea 1 dol., Ilea Dateiu 1 dol., toţi din Mucundorf. Ioan Borcoman 20 cenţi., Pavel Hohoiu 25 cenţi., George Popa 25 cenţi, Dumitru Tempel 25 cenţi, George Stănuţ 25 cenţi, George Mihailă 10 cenţi, George Stoica 50 cenţi, George cu Mariţa Danciu 50 cenţi, Ioan Frăţilă 50 cenţi, Vasilie Bălan 25 cenţi, Ioan Pora Momorozean 25 cenţi, Pavel Stoica 50 cenţi, toţi din Cohalm. Simon Iánoş Galibárdi 50 cenţi, Béres István 25 cenţi, Simon János 50 cenţi, Prida Iános hedre 50 cenţi, Béres István hulla 1 dol., toţi din Mucundorf. Ion Pălăsan 25 cenţi, din Bundorf, özv. Simon Iánosné Lup 1 dol., özv. Cziha Ilona 1 dol., Biró Iános 1 dol., toţi din Mucundorf. Dumitru Ciuleiu 25 cenţi, Ioan Ciuleiu, cojocariu 50 cenţi, ambii din Laschiz. Vasilie Moian 25 cenţi, din Viscri. Ioan Muntean 25 cenţi. Moise N. 20 cenţi, Ion Orostim 10 cenţi, din Apoldul-mic. Nicolae Popa 25 cenţi, din Apoldul-de-jos, Ilie Luca 15 cenţi, Nicolae Mare 25 cenţi, Moise Şanchia 20 cenţi, Ion Rău 20 cenţi, Ilie Gusem 20 cenţi, Ion Stroia 15 cenţi, toţi din Ludoşul-mare. Vasilie Spătariu 25 cenţi, din Rehău. Simion Figneriu 20 cenţi, din Lancrăm. Dionisie Chirilă 15 cenţi, Iosif Teodor 20 cenţi, din Lancrăm. George Nan 10 cenţi, Adam Pătruţ 10 cenţi, Ioan Stoica 10 cenţi, Maria Ursu 25 cenţi, toţi din Pianu-de-sus. Zaharie Suciu 20 cenţi, Nicolae Bucur 30 cenţi, ambii din Ferihaz. Nicolae Modoiu 1 dol., Zosim Sirbu 25 cenţi, Nicolae Sârbă 50 cenţi, Eftin Drăgan 25 cenţi, Dumitru Radu 25 cenţi, Nicolae Enciu 1 dol., George Drăgan 50 cenţi, Filaret Enciu 2 dol., Iosif Urdea 1 dol., toţi din Ţelina. Nicolae Ganea 25 cenţi, Ion Cătană 25 cenţi, Toma Eva 25 cenţi, Nicolae Radu 25 cenţi, Nicolae Sbârcea 25 cenţi, Nicolae Pupăză 50 cenţi, Ion Eva 25 cenţi, Ion Dobre 25 cenţi, Ironim Onia-moise 25 cenţi, toţi din Betisdorf. N. Isenberg Arbur 50 cenţi. Ion Borcoman 50 cenţi, Bucur Oncea 25 cenţi, Nicolae Nonn Braga 1 dol., toţi din Jibert. Grigorie Stanciu din Palos 25 cenţi. Leo Ardner, Vienna 1 dol., Pantilimon Juga, Tilişca 25 cenţi, Dumitru Dobre, Sarpatoc 25 cenţi, Petru Dendin, Blaj 20 cenţi. Nicolae Coman, Deal 20 cenţi, Simon Mihaiu 50 cenţi, Mola, Nicolae Ciovica 25 cenţi, Ocna-Sibiiului. Anton Stejar 25 cenţi, Porceşti. George Pălosan, Haşfalău 20 cenţi, Iordan Guşat 25 cenţi, Pojorta, Augustin Sacâdat 25 cenţi, Szasz-Kis-Almás. Zosim Zarc 25 cenţi, Şárd. Achim Ovesea 25 cenţi, Ferihaz. Zaharie Pintea 20 cenţi, Nicolae Candea 25 cenţi, Ferihaz, Sofron Precup 15 cenţi, Gogav, George Stan 20 cenţi. Stefan Rentea 20 cenţi, Liţă Papa 25 cenţi, Românuţi Dan 25 cenţi, toţi din Alma. Mihael Medrea 25 cenţi, Saeş, Mihail Crăciun 25 cenţi, Sarpatoc. Mihael Zall 25 cenţi, Iustin Medrea 25 cenţi, Daneş. Simion Cristea, Bogata 25 cenţi. George Stanciu 25 cenţi, Paloş. In bani de ai noştri 261 cor.

Tuturor acestora şi în deosebi colectanţilor se aduce mare mulţămită de către membrii comitetului parohial gr. or. rom. al Mucundorfului.

Mucundorf, la 10 Faur 1707.

Ilarion Enciu
paroh. gr. ort.

„Cartea de Aur“ vol. IV.
A apărut vol. IV din „**Cartea de Aur**, *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*. In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor*. Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresà autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

Preţ redus!
Ţara noastră, *descrierea părţilor Ardealului spre meazăzi şi Valea Murăşului*, de Silvestru Moldovan, se vinde cu preţul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

Sboar'al nopţii negru flutur...
de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu se pot procurà următoarele cărţi mai nou apărute:

Aslan Edg.: Fiica lui Radu cel frumos, 2·50 c.
Agârbiceanu Ioan: Dela ţară, 1·50 cor.
Bârsan Z.: Ramuri, 1·50 cor.
Brătescu-Voineşti I.: Nuvele şi schiţe, 1·50 c.
Beldiceanu N. N: Chipuri dela mahala, 1·50 c.
Boureanul E: Povestiri din copilărie, 1·50 c.
Carmen Sylva: Valuri alinate, traducere de G. Coşbuc, 1·50 cor.
— Pe Dunăre, 1 cor.
— In luncă, 1 cor.
Coşbuc G.: Költemények, forditotta Reva, 1·50 cor.
Cunţan Maria: Poezii, 1·25 cor.
Chendi Ilarie: Foiletoane, 2·50 cor.
— Preludii, ediţia II, 2·50 cor.
— Fragmente, 2·50 cor.
Delatismana Cornelia Ioana: 100 basme şi istorioare pentru copii, 2·50 cor.
Gâdei: Ruşii şi ţărănimea românească, partea I—III à 30 fileri.
Emilgar-Gârleanu Em: Bătrânii, schiţe din viaţa boerilor moldoveni, 1·50 cor.
Farago Elena (Fatma): Versuri, 1·50 cor.
Flammarion C.: Tainele cerului, traducere de H. G. Lecca, 1·50 cor.
Gorun Ion: Taina a şasa, 1·50 cor.
Genlis dna de: Povestiri morale pentru tinerime, 1·50 cor.
Grigorowitza Em.: Chipuri şi graiuri din Bucovina, 2·50 cor.
Hodoş Constanţa: Frumos! nuvele, 1·50 cor.
Ionescu Gh. C: Note de drum, 75 fil.
Iorga N.: Istoria Românilor în chipuri şi icoane, trei volume à 2·50 cor.
— Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramurăşene 4 cor.
— Inscripţii din bisericile României 5 cor.
— Gânduri şi sfaturi ale unui om ca oricare altul, 1·50 cor.
— Neamul românesc în Bucovina, 2·50 cor.
— Ştefan-cel Mare şi Mihaiu Viteazul, ca întemeietori ai bisericii Românilor din Ardeal, 50 fil.
— Drumuri şi oraşe din România, 2·50 cor.
— Pe drumuri depărtate, note de călătorie, 1·50 cor.
— Cuvinte adevărate 2·50 cor.
— Lupta pentru limba românească, 1 cor.
— Sate şi mănăstiri din România, 2·50 cor.
— Neamul românesc în Ardeal şi ţara ungurească, 2 volume à 2·50 cor.
Iosif St. O.: Credinţe (poezii), 1·50 cor.
— Din zile mari, 2 cor.
Ion Manolache-Holda: Feţe, nuvele, 1·50 cor.
Jules Brun şi N. Papahagi: Moşneagul dela Munte, roman, 1·50 cor.
Livescu Florea Marin: Nu se cuvine, regule practice de bunăcuviinţă între oameni, 1·50 cor.
Lecca Haralamb G.: Poezii, 1·50 cor.
Moruzi D. C. Ruşii şi Românii cu o prefaţă, de N Iorga 1·50 cor.
Nădejde Sofia: Robia banului, roman, 2 cor.
Pop Vasile: Domniţa Viorica, roman din viaţa de azi, 2 cor.
— Râs şi plâns, schiţe umoristice şi nuvele, 1·50 cor.
Popovici Aurel C.: Vorbe înţelepte, 1·50 cor.
Petra Petrescu N.: Ilie Marin, istorioară pentru tinerime, 1·50 cor.
Paul Augustin: Intre Someş şi Prut, schiţe, impresii, amintiri, 1·50 cor.
Rutenisarea Bucovinei şi cauzele desnaţionalizării poporului român, după date autentice, de Un Bucovinean, 3·50 cor.
Sadoveanu M.: Povestiri, ed. II, 1·50 cor.
— Şoimii, roman, 1·50 cor.
— Dureri înăbuşite, operă premiată de Academia română, 2 cor.
— Crâşma lui Moş-Precu, 2 cor.
— Povestiri din războiu, 2 cor.
— Floare-ofilită, roman, 2 cor.
— Amintirile Căprarului Gheorghiţă, 2 cor.
Sandu Aldea C.: Drum şi popas, note de drum şi schiţe, 1·25 cor.
— In urma plugului, 1·50 cor.
Scrob Carol: Rouă şi brumă (poezii), 1·50 c.
Slavici Ion: Din bătrâni, naraţiune istorică, 2 volume à 2·50 cor.
— Mara, roman 2·50 cor.
Teodoru A. Gh.: Din viaţa marinarului, nuvele, 1·50 cor.
Vodă George: Moartea regelui Decebal, tragedie în cinci acte 3 cor.

Avis domnilor învăţători!
Dela Librăria arhidiecezană se pot procurà **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu beţişoare sus şi jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu beţişoare **43 cor.**, plus porto 92 fileri.

Nr. 45 Sibiiu, Joi 26 Aprilie (9 Maiu) 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Lupta pentru şcoale.

Proiectul de lege al contelui ***Apponyi*** *despre salarizarea învăţătorilor dela şcoalele comunale şi confesionale se va pertracta astăzi, Mercuri, în 8 Maiu nou, în casa magnaţilor, unde au vot şi scaun, cum se ştie, şi Arhiereii noştri. Deşi nu sunt prospecte de a se face schimbări esenţiale în proiectul votat de camera ungară, Inaltpreasfinţitul nostru Arhiepiscop şi Metropolit* ***Ioan Meţianu****, pe lângă toată povara bătrâneţelor adânci şi pe lângă toată oboseala din zilele trecute, în cari a pontificat în catedrală, a plecat eri, Marţi dimineaţa la Budapesta, pentru a-şi împlini datorinţa de cap al bisericei gr. ort. române, ridicându-şi glasul în faţa magnaţilor ţării în contra acestui proiect de lege, vătămător pentru şcoala română şi pentru autonomia bisericei noastre. Şi suntem informaţi, că şi Preasfinţiţii Domni Episcopi din Caransebeş şi Arad încă vor lua cuvântul în casa magnaţilor pentru a combate proiectul de lege şi a cere luarea lui dela ordinea zilei. Este ultima luptă ce se poartă, cu arme loiale şi constituţionale, în contra jignitorului proiect de lege, iar dupăce va fi dată şi această luptă, cum e de prevăzut, fără succes, nu ne va rămânea alta decât să ne plecăm în faţa sorţii, şi să ne dorim tăria sufletească de a putea goli fără primejdie şi acest amar păhar ce ni-se întinde.*

Votul universal în Austria.

III.

— Articol final. —

Mulţămire n'a provocat nici această nouă lege electorală, ci lupta a fost purtată mai departe, tot cu mai mare energie, pentru o mai însemnată lărgire a dreptului de alegere. In fruntea cabinetului austriac se afla *Taafe*, care avea legături de prietenie şi de înrudire cu mulţi dintre fruntaşii socialiştilor, ori social-democraţilor, al căror postulat era sufragiul universal, dar cu toate acestea se ferea de întroducerea sufragiului universal la alegeri, aşa, dintr'odată. In afară de cercurile oficiale însă ideia votului universal prindea teren, poporaţiunea reclamà tot mai mult şi tot cu mai mare apăsare participarea tuturor la alegeri, fără deosebire de rang şi stare socială ori materială.

Şi nu erau numai social-democraţii aceia, cari cereau dreptul electoral în mod egal pentru toţi, ci chiar şi cercuri sociale cari îl aveau deja: învăţători, profesori universitari, funcţionari, publicişti, etc., oameni, al căror ideal a fost şi este egala îndreptăţire politică a tuturor cetăţenilor.

Presiunea făcută asupra guvernului din partea opiniunei publice a avut de urmare, că guvernul *Taafe*, cel la început contrar principiar al votului universal, s'a declarat gata a întroduce reforme electorale în Austria, în acel înţeles, ca din cele patru curii de mai nainte să rămână neatinse numai două, a marilor proprietari şi a camerelor comerciale, iar alegătorii dela oraşe şi dela sate să aleagă deputaţi prin votare directă, dându-se drept de alegere fiecărui cetăţean care a trecut de 24 ani, fără conziderare la aceea, că are, ori nu are avere.

Acest proiect de reformă al guvernului *Taafe* însă n'a putut fi votat, din motivul, că l-au combătut Polonii, apoi Nemţii liberali şi conservativi, însă pe calea compromisului s'au întrodus alte reforme. S'a creat încă o curie pe lângă cele patru existente, curia *a cincia*, cu îndreptăţirea de a alege alţi 72 de deputaţi. La alegerea acestor 72 de deputaţi aveau dreptul să iee parte toţi alegătorii din celelalte patru curii, fireşte, cari aparţineau cercului electoral, plus ceilalţi cetăţeni trecuţi de 24 ani, cari până aci nu aveau drept de vot. A fost acordat deci votul universal, însă numai în parte şi cu dispoziţiuni restrângătoare, pentrucă erau cercuri electorale, în cari cei din curiile de mai nainte (patru) formau majoritatea alegătorilor, faţă de sărăcimea împărtăşită de votul universal. Cu toate acestea, a fost un pas înainte spre votul universal fără restrângere.

Lupta pentru a se obţinea sufragiul universal nu a încetat, ba din contră, a fost continuată tot cu mai mare înverşunare din partea socialiştilor, cari dela întroducerea votului universal, egal şi direct la alegeri, aşteptau o îndreptare spre bine în mersul trebilor publice ale celeialalte jumătăţi din monarhia austro-ungară.

S'au succedat repede guvernele în Austria, unul după altul, şi nici unul nu a cutezat să'şi pună în program întroducerea votului universal la alegeri. Cu începerea anului 1905 ajunge ministru-prezident în Austria baronul *Gautsch*. Nici lui nu i-a trecut prin minte să se ocupe cu ideia votului universal, ba încă în toamna anului numit făcuse o declaraţie de mare însămnătate, anume, că chestia are să fie încă bine studiată din toate punctele de vedere, şi au să fie bine precumpănite toate interesele mari ale statului, pentruca să se vadă, dacă *se poate* merge atât de departe cu reforma electorală, ori nu?! Era deci o evidentă respingere a ideii votului universal, ca neoportună, cuprinsă în declaraţia aceasta.

N'au trecut însă decât numai câteva săptămâni dela această declaraţie a baronului *Gautsch*, şi acelaşi primministru austriac a făcut o nouă declaraţie în reichsrath, de cuprinsul, că guvernul îşi ţine de cea mai mare şi mai urgentă *datorinţă* întroducerea votului universal la alegeri. Intrevenise adecă Coroana, *pretinzând* întroducerea votului universal, şi guvernul a trebuit să se execute şi să compună iute şi de grabă proiectele de lege necesare, cari însă abia sub actualul guvern austriac, prezidat de baronul *Beck*, au ajuns să fie votate şi sancţionate. In ele s'a dat drept de alegere fiecărui bărbat trecut de 24 ani, care are locuinţa stabilă, e cetăţan al statului, şi are trecut nepătat. S'a dat deci votul universal fără restrângere tuturor popoarelor din Austria. Sistemul curial s'a cassat, toţi alegătorii dintr'un cerc electoral aleg împreună, iar numărul deputaţilor din reichsrath s'a urcat la 516.

Aceşti 516 deputaţi ai senatului imperial vor fi aleşi deci în 14 Maiu, şi vor fi aleşi din partea tuturor cetăţenilor din ţările de coroană de dincolo, fără deosebire de rang şi avere. Dreptul de alegere a fost individualisat în Austria, fiecare îl are, şi fiecare îl poate întrebuinţa în deplină libertate, după voia şi conştienţa sa, pentrucă s'a adus lege şi pentru împedecarea abuzurilor cari s'ar putea întâmpla. Folosească-l deci, acum întâia-oră, spre fericirea lor şi spre binele patriei lor, toţi cei din Austria, iar nouă deene ceriul ajungerea zilei de bucurie în care să ne putem folosi şi noi (cei din Ungaria) de el, iarăşi după voe şi în deplină libertate. Şi noi credem, că vom ajunge această zi de bucurie în curând, fiindcă puterea care a făcut să fie întrodus dincolo votul universal, va face să fie întrodus negreşit şi la noi. Şi puterea aceasta e de o parte spiritul timpului, de altă parte însaşi — *Coroana*.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral din tractul Agnita.

— 18 Aprilie v.

Sinodul protoprèsbiteral al tractului Agnita s'a întrunit în şedinţă la 23 Martie sub prezidiul dlui protopresbiter Ioachim *Muntean*. Premergând cele prescrise de statutul organic §. 42, membrii s'au întrunit în casele tractului, unde dl protopresbiter, prin o vorbire acomodată scopului, declară şedinţa de deschisă. Notarul fiind permenent îşi ocupă locul, iar bărbaţi de încredere se aleg preoţii George Borzea şi Ioachim Părău. Cetindu-se apelul nominal se constată, că sunt prezenţi 19 membri. Inainte de a se intra în ordinea de zi presidiul propune: Sinodul să-şi manifeste simţământul de fidelitate faţă de capul bisericei prin o telegramă. Sinodul primeşte şi telegrama se expedează cu următorul text: „Inalt. Pr. Sf. Sale domnului arhiepiscop şi metropolit *Ioan Meţianu*, Sinodul protopresbiteral din Agnita întrunit în şedinţă, exprimă devotament şi recunoştinţă pentru bărbăteasca apărare a fortăreţei noastre“.

Domnul protopresbiter înainte de a întra în expuuerea amănunţită a raportului oficiului protopresbiteral face amintire de întroducerea dsale în oficiu prin mandatarul Excelenţiei Sale, domnul asesor consistorial Mateiu Voilean şi despre primirea solemnă ce i-s'a făcut din partea preoţimei şi poporului din tract, pentru care se simte de nou dator a-şi exprima mulţămita. După acestea se întră în ordinea de zi, cetindu-se raportul oficiului protopresbiteral din care extrag următoarele: Afaceri scripturistice în decursul anului 1906 au fost la oficiul protopresbiteral 1537, cari până la finea anului toate s'au resolvat.

Cu ocasiunea visitaţiunei canonice s'a constatat în preponderanţă ordine, în unele parohii şi pe la unele oficii parohiale însă şi neregularităţi. Pentru îndreptarea acelora s'a întrodus la fiecare oficiu parohial o carte de control în care se induc cele de îndreptat.

Scaunul protopresbiteral a ţinut în decursul anului 13 şedinţe, în cari a resolvat 12 procese matrimoniale şi o cerere de recompensă, cari toate şi-au primit aprobarea din partea Preavener. Consistor.

Edificiile bisericeşti în general se află în stare bună, numai la 5 biserici se cere reparatură.

Protopresbiteratul constă din 34 comune bisericeşti matere şi 3 filii, deservite de 34 parohi şi 1 capelan. Doi preoţi sunt în retragere. Un preot a răposat în 1906. După cualificaţiune preoţimea tractuală constă din un preot cu pregătire superioară, 3 cu maturitate, iar ceialalţi cu mai puţină pregătire. Oficiul protopresbiteral constată, că resultatul activităţii pastorale depinde nu numai dela gradul de pregătire teoretică, ci mai ales dela zelul, voinţa şi capacitatea firească a fiecăruia.

Preotese văduve în tract sunt 9. Clerici 7, dintre cari 3 cu, 4 fără examen de cualificaţiune.

In decursul anului au ajuns în vacanţă două parohii, Măgărei şi Rodbav, în cea din urmă s'a şi efectuit alegerea de paroh.

Mişcarea poporaţiunei din tract să prezentă astfel. Familii 4392, în cari 9071 bărbaţi şi 8797 femei; deci 17.865 credincioşi. Cu 244 mai puţini ca în a. 1905.

Căsătorii religioase s'au încheiat 164, dintre cari 145 curat gr. ort., iar mixte 19, mai puţine decât în anul trecut cu 6. Numai civile s'au încheiat 6.

Căsătorii ilegale au fost 202, cu 20 mai multe decât în 1905.

Născuţi legitimi 221 copii, 274 copile, cu totul 495. Nelegiuiţi 27 copii şi 16 copile, cu totul 43. Deci peste tot 538. Cu 77 mai puţini decât în 1905.

Au murit 180 bărbaţi, 187 femei, cu totul 367, cu 99 mai puţini decât în 1905. Două cazuri au fost moarte silnică.

Punându-se faţă în faţă naşterile cu cazurile de moarte se arată un spor de 171 suflete, dar în raport cu anul 1905 o decreştere a poporaţiunei. Treceri religioase au fost la noi 8, dela noi 1.

Partea şcolară:

Sunt şcoale în tract cu caracter confesional gr. ort. în 31 comune bisericeşti matere şi în o filie, anume: 30 în edificiu propriu şi 2 în case închiriate (Ighişdorf şi Seliştat). In 4 comune şcoala noastră e cercetată şi de elevi gr. cat.; în două elevi de ai nostri cercetează şcoala gr. cat., în una (Găinar) nefiind şcoală de loc, copii cercetează şcoala de stat din comuna vecină. In 4 comune, Agnita, Bârghiş, Bruiu şi Cincul-mare se află şi şcoală de stat, cercetată fiind în parte şi de elevi de ai nostri. Catehizaţiunea în 3 din acestea o prevăd preoţii, în una învăţătorul. In 5 comune edificiul şcolar e declarat de necorăspunzător. Dintre acestea comuna Ilimbav a făcut pregătirile de lipsă pentru ridicarea unui edificiu nou.

Dificultăţile ce se fec din partea inspectorilor regeşti, mai la una mai la alta, dovedesc în deajuns intenţiunea statului de a pune mâna pe toate şcoalele confesionale. Aici on. presidiu învită sinodul ca, din incidentul proiectului de lege şcolar ce se desbate în dietă, şi care tae în autonomia noastră bisericească, să iee următorul conclus drept protest;

„Sinodul protopresbiteral al tractului Agnita, întrunit în ședința sa anuală, ca reprezentanță legală a preoțimei și a comunelor bisericești din protopresbiterat, având în vedere §. 50 pct. 4 din statutul organic, protestează cu toată energia împotriva acelor dispoziții din proiectul de lege al ministrului de culte și instrucțiune publică, cari lovesc în autonomia bisericei noastre, bazată pe legi fundamentale de stat și mărginesc dreptul firesc al părinților de ași crește copii în școalele confesionale susținute de ei, în limba, legea și în conformitate cu trebuințele lor, consimte cu pașii întreprinși de înalții prelați ai bisericei noastre, și-i roagă să lupte până în sfârșit pentru conservarea neștirbită a autonomiei noastre bisericești“. Se votează cu unanimitate.

Invățători sunt 35 și 1 învățătoare. Dintre acestia instituiți în mod definitiv 21, iar 15 denumiți în mod provisor ori tolerați.

Invățători pensionați sunt 14, soții de învățători văduve 3.

Salarul tuturor învățătorilor face 20.000 cor. 16 fileri. Acesta se solvește: Din fondul bisericesc 3003 cor. 46 fil., din repartiție 9946 cor. 90 fileri, dela comune politice 3115 cor. 80 fileri, dela stat 2944 cor., dela arhidieceză 100 cor., din viptuale 90 cor., în total 20.000 cor. 46 fil., iar cuincuenalele se acoper: dela comune bisericești 100 cor., dela stat 700 cor., în total 800 cor.

Averea bisericilor pentru susținerea școalelor face în total 63.729 cor. 54 fileri, iar venitul anual e de 5986 cor. 63 fileri. Obligați a cerceta școala au fost: Dela 6—12 ani copii 938, copile 965, laolaltă 1903. Dela 12—15 ani copii 345, copile 356, laolaltă 761., peste tot obligați 2604, dintre cari au umblat la școală: dela 6—12 ani copii 823, copile 874, laolaltă 1697, dela 12—15 ani copii 268, copile 270, laolaltă 538.

Cu totul au umblat la școală 2235. Resultatul examenului a fost constatat la 7 învățători cu foarte bun, la 7 bun, la 16 cu îndestulitor, la 5 abia îndestulitor, iar la 1 neîndestulitor.

Știu ceti și scrie din totalitatea poporațiunei tractuale 49.5%. (Va urma).

Legea școlară în casa magnaților.

— Raport telegrafic. —

Budapesta, 8 Maiu n.

In casa magnaților se discută legea școlară, votată din partea dietei. Prezenți Arhiereii nostri: I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu* cu Episcopii *Nicolae Popea* și *Ioan I. Papp*, Metropolitul gr. cat. român Dr. *Mihályi* cu Episcopii Dr. *Radu* și Dr. *Hossu*, dintre Sârbi Episcopii *Bogdanovici* și Dr. *Letici*, și mai mulți prelați catolici.

Discuția asupra proiectului de lege s'a început la orele 11 și jum. A vorbit întâiu episcopul sârbesc *Lucian Bogdanovici*, care a combătut frumos și cu tari argumente proiectul de lege. A urmat apoi I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, care a rostit la orele 12 și jumătate următoarea vorbire:

„*Excelența Voastră, domnule Prezident! Ilustri Magnați!*

Deși e de prevăzut, că ridicarea cuvântului în contra proiectului de lege de sub pertractare va provoca resenz la oparte a publicului, și poate că și la unii dintre ilustrii domni magnați, totuși convins fiind eu, că acest însemnat proiect de lege vatămă greu dreptul autonom al bisericii mele, și astfel tae în interesele vitale ale credincioșilor mei, îmi țin de datorință patriotică să expun în fața ilustrilor magnați gravele îngrijiri ale credincioșilor mei față cu acel proiect de lege, cerând vindecarea relelor.

Pe lângă cele trei legi fundamentale școlare, sancționate și aflătoare în vigoare, anume, articolii de lege din 1868, 1879 și 1893, cari regulează afacerile școlare, nu știu și nici nu scrutez, ce a mai putut provoca și aducerea acestui nou proiect de lege. Știu însă, că dispozițiile din acest proiect de lege au produs mari nemulțămiri și multă amărăciune, nu numai la credincioșii mei, ci și la ceilalți cetățeni de limbă nemaghiară.

De cumva scopul principal al acestui proiect de lege ar fi, — precum se vede — învățarea limbei maghiare în școalele elementare în măsură mai mare, cred că n'ar fi nimeni care n'ar dori aceasta, dacă s'ar putea ajunge fără a se negligia celelalte obiecte de învățământ și fără ca tinerimea școlară să fie împedecată în însușirea celor mai necesare cunoștințe elementare.

Dar pe lângă toată dorința aceasta, am firma convingere scoasă din experiență, că scopul urmărit e imposibil să fie ajuns, chiar dacă s'ar jertfi însemnatele interese ale educațiunii poporale și ale cultivării generale, pentrucă aceea ce învață copilul în frageda etate, în 3—4 ore de școală, iarăși uită în timpul lung petrecut în societatea care-l încunjură. Țin deci de justificată temerea, că forsarea tendințelor cuprinse în acel proiect de lege are să provoace nemulțămire și amărăciune generală în cercurile cetățenilor de limbă nemaghiară, nemulțămiri și amărăciuni, cari vor slăbi iubirea și buna înțelegere, atât de mult dorită, între cetățenii iubitei noastre patrii.

Dacă considerăm domnilor, că statul nostru, deși cu mai multe limbi, există de o mie de ani, și când a fost în pericol, totdeauna a fost apărat de toți cetățenii săi, fără deosebire de limbă, atunci trebue să ne convingem, că puterea statului nu stă în unitatea limbei, ci în unitatea iubirii de patrie, care leagă popoarele la olaltă.

Dacă vom cerceta mai departe, ce e mai de folos patriei, lățirea forțată a limbei statului, ori întărirea bunei înțelegeri între cetățeni, eu, bazat pe experiență, țin că aceasta din urmă mai bine întărește și apără existența statului decât cea dintâi. Aceasta a constatat'o și baronul Nicolae Wesselényi, marele patriot maghiar, când în parlamentul din anul 1848, în ședința dela 25 August a casei magnaților, între aplauzele casei a pronunțat următoarele: „*Să aducă casa hotărîre și să provoace și casa de jos prietenește să aducă asemenea hotărâre, care să exprime simpatie și bunăvoință față de celelalte popoare și seminții din patrie, și între acestea față de Valahi sau de Români*; *mai departe să declare, că afacerile acelora și toate libertățile cetățenești parlamentul le va ocroti chiar ca pe ale sale proprii, pentrucă le consideră de strâns legate de acestea. In urmă, pentruca hotărîrea aceasta să fie prefăcută în faptă, cred că ar fi bine să provoace casa pe onoratul ministeriu, ca în chestia aceasta să prezinte casei proiect de lege*».

Dacă ar fi de lipsă, m-ași putea provoca și la alți mari și înțelepți patrioți maghiari, de ex. la Deák Ferencz și la baronul Eötvös Iozsef, cari au împărtășit vederile baronului Wesselényi. Dar ca să nu obuzez de paciența ilustrilor domni magnați, mă mai provoc numai la domnul conte Tisza István, carele în 15 Ianuarie 1904, ca ministruprezident, s'a pronunțat astfel în dietă, cu privire la bunaînțelegere dintre cetățeni: „*Scuzați, dar eu așa cred, că a merge mai departe nu e în interesul țării, fiindcă eu văd un mare interes național în aceea, dacă rămânem credincioși tradițiilor națiunii maghiare, cu cari căutăm să câștigăm iubirea, alipirea, și simpatia cetățenilor de limbă străină, locuitori în patria aceasta*“...

Să nu ni se iee dară în nume de rău, dacă și noi suntem de părerea, că trebue evitat tot ce slăbește iubirea cetățenilor între olaltă, fără deosebire de limbă și de lege.

Și iubirea aceasta o slăbește tare proiectul de lege de sub desbatere, care se lovește de drepturile cele mai naturale, garantate prin mai multe legi fundamentale pe seama naționalităților nemaghiare, în special de dreptul de a se desvolta și cultiva în limba lor maternă, în deplină libertate.

De atari legi fundamentale consider eu articolul de lege XX dela 1848 și articolul de lege IX dela 1868, prin cari se garantează drepturile bisericei gr. ort. de a-și regula, administra și conduce în mod independent afacerile bisericești, școlare și fundaționale. De asemenea legi fundamentale consider apoi articolii de lege 38 și 44 din 1868, cari asigură pe seama bisericei gr. ort. dreptul autonom de administrare și cu privire la școalele confesionale susținute de ea.

Față de toate acestea, proiectul de sub pertractare cuprinde o gravă vătămare de drept în cei mai mulți paragrafi ai săi. Astfel de ex. salariul fundamental învățătoresc proiectat în §-ul 2 nu stă în proporție cu forțele materiale ale susținătorilor de școale. E adevărat, că proiectul de lege pune în vedere ajutor de stat acolo unde va fi de lipsă, însă în schimbul acelui ajutoriu confiscă dela confesiuni cele mai esențiale drepturi, precum este dreptul denumirii și al disciplinării învățătorilor și alte asemenea.

Deci aceea ce dă confesiunilor cu o mână, ia cu ceealaltă.

O asemenea gravă vătămare de drept conține și dispoziția prin care, pentru neglijența și nedestoinicia învățătorului se intenționează pedepsirea comunității bisericești, care susține școala.

Nu vreau să abusez de paciența ilustrilor domni magnați, mai înșirând și alte asemenea grave vătămări de drept, cuprinse în acest proiect de lege, ci mă restrâng numai la aceea, că și din punct de vedere pedagogic l-ași putea dificulta. Dar dacă cele până aci înșirate numai pe scurt nu vor convinge pe ilustrii domni magnați despre defectele proiectului de lege, tot de prisos vor fi și alte argumente, fie oricât de valoroase. Mulțămind deci pentru prețioasa indulgență cu care ați binevoit a mă asculta, declar că nu primesc proiectul de lege nici în general, nici ca bază pentru desbaterea specială“.

Discuția continuă.

Indatoririle preotului față de școală.

Temă lucrată pentru conferența preoțească din tractul Făgărașului.

De

Nicolau Aron, paroh gr. ort.

Tema despre „Indatoririle preotului față de școala confesională, al cărei director este, și cauzele, cari împiedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar“, pusă ca obiect de desbatere în conferințele preoțești, cu circulariul conzistorial din 8/21 August 1906 Nr. 7423 Bis. mă pune în plăcuta poziție a o dezvolta, după o praxă de 28 ani ca preot și învățător, în următoarele.

I. Despre datorințele preotului față de școala confesională.

Datorințele preotului față de școală sunt normate în legi și regulamente, emanate din partea statului și a bisericei.

Articolul de lege XXXVIII din 1868 în §§ ii 44 și 45, îndatorește fiecare comună, în care se află peste 30 copii în etate dela 6—22 ani, a înființa și susținea din mijloacele proprii școală, a edifica sală de învățământ și locuință pentru învățător, a îngriji de salar pe seama învățătorului, îndatorând toți pruncii dela 6—12 și dela 12—15 ani a cerceta școala.

Aceiași dispune și regulamentul școlar în §§-ii 1—5 cu privire la școalele noastre confesionale.

Cel dintâi chemat întru realizarea acestor recerințe legali este *preotul*.

In comunele bisericești române gr. or. de regulă preotul este prezidentul comitetului parohial, prezidentul sinodului parohial și directorul școalei confesionale.

Preotul este sufletul acestor corporațiuni, el mișcă, el direge, el dă directiva.

Să luăm acum pe rând, și să vedem pe baza legei și a regulamentelor cele mai de căpetenie datorințe ale preotului față de școala confesională.

1. Preotul este dator a se îngriji de edificarea școalei confesionale.

Acesta este cel dintâi pas, cel dintâi lucru, ogorul în țelină, ce-l face preotul harnic într'o parohie, față cu școala confesională.

Prin anii 1869—1878, într'un deceniu, s'au înființat cele mai multe școale confesionale în comunitățile române gr. or. Fost-au atunci preoții cei mai mulți conștii de chiemarea lor, comunele noastre și-au croit școale bune confesionale, și-au zidit edificii corăspunzătoare și și-au aplicat învățători bravi, și elevii au și cercetat școala confesională regulat. Iar acolo unde preoții nu și-au priceput chemarea, comunitățile românești gr. or. nu și-au făcut școale confesionale, până când alți factori externi, le-au pregătit școale străine de neam, precum au fost școalele grănițărești, devenite acum școale comunale, și apoi cele de stat, cari în timpul mai recent au răsărit ca ciupercile, și acolo, unde nu sunt de lipsă.

In acest period de renaștere a școalelor confesionale, acolo unde comuna bisericească gr. or. nu era în stare a-și edifica școală, era destul dacă își închiria casă privată spre acest scop. Atunci preotul cu tragere de inimă, cu durere pentru cultura neamului românesc, preotul care s'a interesat de întemeierea școalei confesionale, a pus la dispoziție poporului, până una alta, casa sa proprie, eventual casa învățătoriului sau a cantorului din sat, care servea și ca edificiu școlar, numai ca să nu-și piardă caracterul școala confesională.

Preotul ca membru al comitetului parohial, trebue să vorbească mult și cu inimă, atunci când e vorba de zidirea școalei confesionale membrilor din comitet, cari parte mare nu pricep însemnătatea școalei. El trebue să convingă pe cei din comitetul parohial, că numai școala română gr. or. este fiica bună a bisericei, numai școala confesională poate crește adevărați fii mamei biserici, nu fii vitregi; numai școala confesională, a cărei limbă de propunere este limba maternă, poate forma caractere religioase-morale în poporul nostru. Iar atunci, când plugușorul începe a merge în țelină, când brazdele se revarsă pe încetul în fața mândrului soare, atunci fi atent, preotule, ține bine de coarne, fi cu ochii în patru, ca apoi cauza edificărei școalei confesionale, atunci când va veni în sinodul parohial, să câștige partea și aici.

Preotul ca membru al sinodului parohial, și în special ca prezident al aceluia, trebue să purceadă cu tact și înțelepciune, pregătind de cu vreme poporul, mai întâi prin predici, în cari să arate însemnătatea școalei confesionale, și apoi cu ocaziunea votărei edificărei școalei să-și arete toată măiestria, reflectând celor răi de gură cu finețe, iar celor nepricepuți cu deslușiri clare, scoase din viața practică, până când și sinodul parohial votează edificarea școalei confesionale, care costă mulți bani, pe cari lipsitul țăran român trebue să i scoată din fundul șerpariului.

(Va urma).

NOUTĂȚI.

Ziua învierii în Sibiiu. Marele praznic al creștinătății, Invierea Domnului, a fost serbată în Sibiiu cu mare solemnitate. Serviciul divin, la Inviere și la liturgie, a fost oficiat de Inaltpreasfinția Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan*, cu asistență număroasă. La sfânta liturgie a fost asistat de P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu*, vicar arhiepiscopesc, de P. C. Sa Protosincelul Dr. *E. R. Roșca*, director seminarial, de Ieromonahul Dr. *M. E. Cristea*, asesor consistorial, de protopresbiterii *Mateiu Voilean* și *Pavel Boldea*, de preotul și profesorul *Dimitrie Cunțan* și de diaconii Dr. *Vasile Bologa* și Dr. *A. Crăciunescu*. Răspunsurile au fost date de corul mixt condus de dl *T. Popoviciu*. La finea liturgiei I. P. S. Sa a rostit o frumoasă predică, ascultată cu încordată atențiune din partea numărosului public asistent. Luni, a doua zi de Paști, sfânta liturgie a fost oficiată de P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu*, cu azistență număroasă, iar predica a fost rostită de diaconul Dr. *A. Crăciunescu*, profesor seminarial.

*

Așezarea în mormânt s'a făcut în catedrala din Sibiiu Vineri sara, la orele 9, încunjurându-se catedrala, în sunetul clopotelor și al cântării de înmormântare, intonată de corul seminarial. Din acest prilej, toate casele din apropierea catedralei au fost frumos iluminate. Atât Vineri, cât și Joi sara, în săptămâna patimilor, a pontificat I. P. S. Sa Archiepiscopul și Metropolitul *Ioan*, cu asistență mare.

*

Pentru gimnaziul din Brad s'au colectat din *Sebeșul-săsesc* următoarele sume: Sergiu Medean, protopresbiter 34 cor., Zevedeiu Murășan, paroh 25 cor., Avram David 20 cor., Sever Tipeiu, farmacist 250 cor., Virgil Tacit, inginer 250 cor., Stefan Blebea, proprietar 40 cor., George Tătar, funcționar de bancă, Dr. Ioan Elekes, medic, Cornel Isac, negustor, câte 10 cor., Dr. Nicolae Lazar, advocat 2 cor., Ioan Dregan, notar public 20 cor., Ermina Dr. Păcurariu, Dr. Atanasie Moga, medic 10 cor., Samoil Roșu, învățător, Octavian Murășan, învățător, câte 5 cor., George Albu, Nechita Luculeț, învățători, Ambrozie Tătar, Ioan Pavel, câte 2 cor.

Vecinătatea I. Simion Lupșe 1 cor., Petru G. Lupșe 2 cor., Nicolae Guțan, P. German, Ioan S. Tecău, câte 1 cor. Mai mulți 24 cor. 40 fileri.

Vecinătatea II. Mai mulți 7 cor. 92 fileri.

Vecinătatea III. Simion Tecău 2 cor., Nicolae Chirca, Nicolae Ardean, Nicolae Opincar, câte 1 cor., Nicolae Cușută, Teodor Moga, câte 2 cor. Mai mulți 11 cor. 50 fileri.

Vecinătatea IV. Simion Henegar, Ion G. Dicu, George Berdi, Vasile Dicu, Petru Pamfilie, Ivan Ursu, câte 1 cor. Mai mulți 12 cor.

Vecinătatea V. Petru Muntean, Simion Muntean, câte 1 cor., Nicolae Androne 3 cor., Ioan Nicolae Androne 2 cor. Ioan Pamfilie 1 cor., Danil Pamfilie, Petru Muntean, George Oprița, câte 2 cor., Iulian Üvegeș 5 cor., Mateiu Munthiu, Ioan Oprea, Ioan Bojița, Avram Chirca, câte 2 cor., Nicolae Maniu, Stefan Moga, Avram Moga, Nicolae Brânză, câte 1 cor., Petru Moga 2 cor., Nicolae Reșinar, George Santei, câte 1 cor., Petru Androne 5 coroane, Ioan Berdi, Ioan Săliștean, câte 1 cor., Ioan Santei 2 cor., Nicolae Fărcaș 1 cor., George Fărcaș 5 cor., Ioan P. Tincu 1 c., Ioan Ioan Dicu 3 cor., Petru Drașovean 1 cor., Ioan Santei 2 cor., Stefan Tincu, Simion Santei, Nicolae Guta, câte 1 cor., Nicolae N. Maniu, George Boucuț, câte 2 cor., Petru Tincu, Ioan Morariu, Ioan Fărcaș, câte 1 cor. Mai mulți 2 coroane 94 fileri.

Vecinătatea VI. Simion Cărcoană 1 cor., Petru Gavrilă 5 cor., Nicolae Sârbu 1 cor., Ioan și Ioana Stanca 10 cor., Rudolf Dahinten 1 cor. Mai mulți 9 cor. 84 fileri.

Vecinătatea VII. Aurel Oniț 4 cor., Isidor Ordian, Petru Henegar, Nic. Muntean, Avram Zaharie, Petru Fulea, Ioana Oltean, câte 1 cor. Mai mulți 10 cor. 46 fileri.

Vecinătatea VIII. George Săliștean, Avram Vintilă, Ioan N. Lazar, Petru Dicu Ioan, câte 1 cor., Ioan Dicu 2 cor., Ioan Besoi, Nicolae Săliștean, Ioan Blândea, câte 1 cor. Simion Opința câte 2 coroane. Mai mulți 10 cor. 70 fileri.

Vecinătatea IX. Ioan Opincar 1 cor. 50 fileri, Nicolae Stricat 1 cor. 50 fileri, Teodor David 1 cor. Mai mulți 10 cor. 60 fileri.

Vecinătatea X. George Reșinar 1 cor. Mai mulți 12 cor. 98 fileri. Total 954 cor. 34 fileri.

*

Distincție. Maiestatea Sa Carol I. Regele României, a decorat pe dl *Dr. Alexandru Crăciunescu* medic de băi (iarna în Abbazia, vara în Băile Erculane l. Mehadia) cu „Coroana României“ în gradul de cavaler.

*

Prezident al „Academiei Române“, a fost ales în ședința ținută Mercuri, săptămâna trecută, dl *A. Saligny*, ear dl *Maiorescu* a rămas în minoritate.

*

Dela comitat. Astăzi, Mercuri, în 8 Maiu, la orele 3, d. a. a ținut ședință comitetul administrativ al comitatului Sibiiu, și subcomisiunile sale, în sala mică a casei comitatense.

*

† Felicia Ceontea, fiica nu de mult decedatului profesor *Teodor Ceontea* din Arad, a răposat Joi, 2 Maiu n. în Arad, în etate de 18 ani. O deplânge mama ei, văduva *Riza Ceontea*, fratele *Emil* și sora *Minerva*.

*

Alt proces de presă. Vineri, săptămâna trecută, s'a ținut perchisiție la redacția ziarului „*Gazeta Transilvaniei*“ din Brașov, pentru a se afla manuscriptul articolului „*Merg orbiș înainte*“, apărut în numărul 65 din anul acesta, după ce procurorul a găsit „*agitație*“ în acest articol și a intentat proces de presă „*Gazetei*“. Manuscriptul nu s'a aflat, ear cu redactorul „*Gazetei*“ s'a încheeat procesul verbal obicinuit.

*

Esamenele de maturitate la gimnaziul de stat din Sibiiu se țin anul acesta în zilele următoare: In 16, 17 și 18 Maiu cele scripturistice, ear în 4, 5, 6 și 7 Iunie cele verbale. La gimnaziul săsesc se țin la finea lunii Iunie.

*

Corpurile legiuitoare române sunt convocate pe mâne Joi, 26 Aprilie v. în sesiune estraordinară la Bucureşti, probabil pentru a fi disolvate. Nouele alegeri se fac apoi în jumătatea a doua a lunei Maiu.

*

Nouă operetă română. In 17, 18 și 19 Maiu se va da în teatrul orășănesc din Cernăuți opereta comică „*Noaptea de sf. George*“, de *Teodor cav. de Flondor*. Va fi dată de societatea „*Armonia*“ din Cernăuți.

*

Mulțămită. Subscrișii Tați de vecinătăți ai celor zece vecinătăți române din Sas-Sebeș venim și pe aceasta cale a mulțămi On. Direcțiuni a institutului de credit și economii „Sebeșana“ din loc pentru suma de câte treizeci cor., total trei sute coroane, votate din profitul curat al institutului pe anul 1906, pentru procurarea da jurnale, cărți, etc. de cuprins și interes pentru noi poporenii. Ne vom ținea de datorință a corăspunde scopului ce la țintit On. Direcțiune prin votarea acestei sume și anume, luminarea și deșteptarea noastră în aceste timpuri grele și critice. Dumnezeu le răsplătească cu bine. Sas-Sebeș în 18 Aprilie 1907, *Tații de vecinătăți*. (Urmează subscrierile).

*

La fondul „Masa învățăceilor meseriași“ înființat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu„ au mai dăruit Ilariu Boia (Iclandul mare), învățacel lăcătuș, 40 bani; Ioan Albu, (Glâmboaca), înv. cismar, George Roșiau (Mercurea), înv. pantof, Ioan Seucea (Mercurea). înv. măsar, Dumitru Andreiu Candrea (Tălmăcel), înv. faur și Teodor Radu, (Cisnădie), înv. măsar, fiecare câte 1 cor. și Vic. Tordășian, prez. Reun., sod. 20 bani.

*

Primirea de elevi în școala de cadeți. Pe anul prim al școalei ces. și reg. de cadeți (infanterie) din Sibiiu, să primesc cu începerea anului școlar 1907/1908 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 30—35 tineri fizicește apți, cari cu 1 Septemvrie a. c. au împlinit etatea de 14 ani, dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simțesc în dânșii aplicare pentru chemarea militară și au absolvat cu succes cel puțin suficient patru clase civile sau patru clase dela o școală medie. Condițiunile de primire, cari totodată cuprind și forma rugării, se pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă a sumei de 45 fil. la școala de cadeți. Petițiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a se înainta la *comanda școalei*, imediat după primirea testimoniului dela finea anului școlar curent, dar cel mult până în *12 Iulie st. n.* Dacă petentul are să mai facă vre'un examen de emendare, atunci trebue să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete, cari să înaintează tocmai la terminul ultim, adecă 12 Iulie st. n. nu mai pot fi luate în considerațiune. E de observat, că cereri cari intenționează obținerea *unui loc de tot gratuit*, *fondat din partea statului*, sunt a se înainta necondiționat la *ministeriul r. unguresc* de honvezi pentru apărarea țării, până la terminul hotărât, publicat în foaia oficioasă „Rendeleti Közlöny.“

*

† Elena Zander n. Sitof din Sibiiu, a decedat în presara Invierii Domnului. A fost înmormântată a doua zi de Paști. Fericita în Domnul a donat pentru catedrală din Sibiiu suma de 100 coroane.

*

Mulțămită. In decursul anului curent au dăruit sfintei noastre biserici gr. or. rom. din parohia Iacobeni, protop. Agnitei următorii evlavioși creștini: Nicolae Brăzoiu, cantor gr. or. din comuna Retișdorf, Octoihul cel mare legat, cu litere latine, prețul 27 cor. Andrei Sas și soții aflători în America au trimis suma de 162 cor. Ioan Vlasea din loc, sfânta Evangelie legată, cu litere latine, — prețul 35 cor. Văd. Floarea I. Crăciun din loc un Potir, argint de china — prețul 20 cor. Ilie Lascu, din loc, un rând de vesminte preoțești colorate în valoare de 90 cor. Iosif Comșa un rând de vesminte preoțești colorate, în preț de 90 cor. George Chiru din loc, mineile legate pe lunile Aug. și Sept. cu litere latine — prețul 29 cor. George Țopa, din com. Borcut un tetrapod având o cruce pictată, în valoare de 34 cor. Mai mulți parohieni au donat un prapor în valoare de 35 cor. Mulțămind evlavioșilor donatori și pe această cale, doresc ca bunul Dumnezeu să le răsplătească cu bine pentru jertfa adusă. Iacobeni, în 16 Aprilie 1907. *V. Cosma*, paroh.

*

Mântuit dela moarte. Un om oarecând-va desnădăjduit trimite inventatorului crucei duple electro-magnetice R. B. nr. 86967, dlui Albert Müller, Budapesta V/27. Vadász-utza 34, următoarea scrisoare de mulțămită:

Stimate Dle Müller:

Inainte de toate te încunoștințez, că sunt om sărac și boala ma silit să întru într'un spital din Budapesta, apoi am stat trei luni sub îngrijirea doctorilor din Zombor și toate acestea m'au costat 200 cor. fără ca să mă pot vindecà, ear doctorii au pierdut nădejdea și eu trebuia să mor. Din întâmplare am dat de vestea crucei dtale și am comandat-o purtându-o pe piept după cum mi-ai scris In scurt timp în 10 Aprilie m'am sculat din pat, mă simt sănătos și nu mi-e teamă că mor, pentrucă m'ai mântuit d-ta, îți mulțămesc de mii de ori. Cu stima Francisc Ostiadal mașinist în Priglența Sz.-Ivan (com. Baci Bodrog) în 27 Aprilie 1904

Crucea duplă electro-magnetică R. B. nr. 86967 costă numai 8 cor. și vindecă boalele următoare: reumatism, respirație grea, lipsa de somn, batere de inimă, boală rea de nervi; de aceea îndemnăm pe fiecare să se adreseze plin de încredere la dl Albert Müller, Budapesta V/57 Vadàsz utcza 34.

*

Patria norocului. Sunt de nesocotit bucuriile înmiite ale norocului mult dorit și câștigat. Noi înzadar îl urmărim, dacă el nu vrea să ni-se apropie, pecând adese-ori ne face dela sine, așa zicând consecvent, părtași favorurilor sale. Cea mai bună dovadă pentru acestea este loteria de clasă. Dacă privim de ex. rezultatele câștigurilor cassei de bancă pestane a lui Gaedicke, vom vedea atât din loteriile acum trecute, precum și din cele din trecut, că această cassă de bancă este în realitate patria statornică a norocului, aproape pe fiecare zi cade câte un câștig principal la cassa de bancă Gaedicke, ai cărei clienți în loteria trecută și altele au făcut câștigurile principale de 400,000, 60,000, de 3-ori 30,000, și 20 000, însă în cele două din urmă au câștigat cele de 90,000, 80,000, 50,000, 25,000, de 6 ori 15,000, de 5-ori 10,000 cor. Această împrejurare, precum și resolvarea întotdeauna punctuoasă și grabnică a afacerilor cassei de bancă Gaedicke, îl explică cercul de mușterii ce zilnic se sporește, pe care această proverbial norocoasă cassă de bancă și l câștigă.

ECONOMIE.

— *Impărțire de pomi pădureți.* —

Vestim prin aceasta pe cultivătorii de pomi, că cu începerea de astăzi, subsemnatul comitet central împarte în mod gratuit mai multe mii de pădureți, meri, peri, pruni, cireși, perseci, etc., sosiți numai în zilele acestea dela școala de stat de pomi din Turda. La împărțire au întâietate școalele de pomi comunale. Pădureții se pot lua în primire în fiecare zi dela custosul Reuniunei noastre, dl Teodor Andreiu, grădinar (Sibiiu, Theresien gasse Nr. 12).

Sibiiu, 7 Maiu 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța, prezident. *Vic. Tordășianu* secretar.

Viață socială.

Ședință publică va ținea societatea de lectură dela institutul pedagogic-teologic din Arad în Dumineca Tomii, 29 Aprilie st. v. (12 Maiu st. n.) în sala festivă a seminariului. Inceputul la 4 ore d. am.

*

Concert în Sebeșul-săsesc. Reuniunea de cântări din Sebeșul-săsesc aranjează un concert la 12 Maiu st. n. 1907 (Dumineca Tomi) în pavilonul dela hotel „Central“ din Sebeșul-săsesc. Dirigent: Octavian Murășan. Inceputul la 8 ore seara. După concert urmează dans.

*

Concert în Zam. Inteligența română din Zam și jur învită la concertul împreunat cu producțiune teatrală, care se va aranja Dumineca la 12 Maiu st. n. 1907, în sala hotelului de lângă gară. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat e destinat pentru gimnaziul din Brad. Suprasolvirile se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale jurnalistică. După producțiune dans.

*

Concert în Hărastăș. Comitetul parohial din Hărastăș învită la concertul urmat de dans ce-l va aranja tinerimea școlară cu concursul corului bisericesc din Turda din incidentul conferenței învățătorești, Joi în 9 Maiu st. n. 1907, în edificiul școalei. Venitul curat e destinat în favorul școalei. Inceputul seara la 8 ore.

*

Concert în Vidra-de-sus. Concert împreunat cu teatru și joc, aranjează tinerimea din Vidra-de-sus, Dumınecă la 29 Aprilie st. v. (12 Maiu st. n.) sub conducerea dlui înv. Ioan Luca. Inceputul la 8 ore seara. Venitul este destinat pentru gimnaziul din Brad. Suprasolviri se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Teatru în Caransebeș. „Societatea română de cântări și muzică în Caransebeș“ aranjează o reprezentație teatralămuzicală Dumineca în 29 Aprilie (12 Maiu) a. c. (Dumineca Tomi) în sala mare a hotelului „Lichtneckert“, cu binevoitorul concurs al dnei Sidonia Burdia, a dșoarelor: Anica Balint, Livia Lințu, al dlor: Nicu Corfescu, Pavel Magdescu și al orchestrei militare a regmt. de înfanterie von Morawetz Nr. 61. Dirigent: dl Anton Sochor. Inceputul precis la $8^1/_2$ ore seara. Se va da opera „Cavalleria Rusticana“. (Cavalerismul Țărănesc). Melodramă într'un act pentru solii și cor. Text de Targioni Tozzetti și G. Menasci, muzica de Pietro Mascagni. După reprezentație dans. Piesele de dans vor fi executate de muzica militară.

Cărți și reviste.

Biserica ortodoxă română, revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române anul XXXI. numărul 1 pe Aprilie. Cuprins bogat și interesant. Apare în București, strada Principatele Unite, numărul 60. Abonamentul 12 lei la an.

*

Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți, de preotul *Samuil Clain de Sadu*. Editată acum pentru întâiaoară cu litere latine, după ediția din Sibiiu, dela anul 1842, de *Ioan Nicorescu*, paroh ort. român în Curtici, fost profesor de rituale la seminarul din Arad. Cu binecuvântarea P. S. Sale domnului *Ioan I. Papp*, episcopul ort. român al Aradului. Prețul 2 cor.

*

„Viierul român“, *sau noua cultură a viilor.* Indrumări practice pentru viieri, de *Nicolae Iosif*, învățător și membru în comitetul central al Reuniunii agricole din Sibiiu. Cu mai multe ilustrațiuni. O carte bine compusă și de mare folos pentru ceice se ocupă cu viieritul. A apărut ca broșură aparținătoare bibliotecii reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului și în editura acesteia, de unde să și poate procura. Prețul unui exemplar 70 bani, cu porto 80 bani. O recomandăm cu căldură.

*

„Luceafărul“, Nr. 8, anul 1907, a apărut cu următorul sumar: Al. Ciura, Iliada în românește. Z. Bârsan, Părere? (poezie) și Boul, după Carducci. C Sandu-Aldea, Ghiocel. Octavian Goga, Un om (poezie). I. Agârbiceanu, Domnișoara Linuța. A. Daudet, Subprefectul la câmp. O pagină din istoria luptelor pentru limba românească. Cronica: O propunere, Elemente mitologice în poezia poporală, Asociațiunea și tovărășiile, In lumea cultă, Scandal universitar. Poșta Redacției și Administrației. Ilustrațiuni: Vederi din România Țărance din România, Țărance din Ardeal.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piaţa mare Nr. 2.

Infiinţată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acţii şi reserve coroane 92 milioane.

Primeşte BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără şi vinde rente, scrisuri fonciare, acţii, losuri, precum şi monete de aur şi argint
primeşte hârtii de valoare spre păstrare şi administrare
încassează cupoane şi efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorţiri
îngrijire pentru cauţiuni militare.

Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine.

104 3—12

Nr. 50—1997 of. par. [110] 2—3

Concurs

pe baza rezoluţiunei Venerabilului Consistor arhidiecesan din 6 Februarie 1907 nr. 1016 B. şi a conclusului sinodului parohial extraordinar din 1/14 Aprilie 1907, prin aceasta se publică concurs pentru postul de capelan pe lângă neputinciosul paroh în parohia de clasa a III-a **Cornieni**, cu termin de 30 de zile dela prima apariţiune a acestui concurs în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele preoţeşti din parohie.

Concurenţii la acest post au a înainta cererile lor instruite conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopeesbiteral în terminul deschis amintit mai sus şi a se presenta în timpul permis de regulamentul parohial într'o Duminecă ori sărbătoare la biserica din parohie spre a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Cornieni, la 1/14 Aprilie 1907.

Comitetul parohial gr. or.

Vasiliu Andreiu par. prezident. **Bartol. Fărcaşiu** notariu.

Văzut:
Nr. 91—1907. of. ppresbiteral.
Oficiul ppresb. al tractului gr. or. Deş.
Deş, 2/15 Aprilie 1907.

Teodor Herman
ppresbiter.

Nr. 1278/1907. [107] 2—2

CONCURS

Pentru ocuparea postului de primariu al oraşului Szászsebes devenit vacant prin abzicere — pe timp până la 31/XII 1907 în urma ordinului dlui vicecomite comitatenz Nr. 4175/907 se escrie concurs cu termin până la 10 Maiu a. c.

Reflectanţii la acest post împreunat cu un salariu fundamental anual de 4800 cor. şi 5 cuincuenale au a-şi înainta rugările timbrate şi instruate cu documentul de cualificaţiune prescris în § 74 din art. de lege XXII ex 1886 şi a § 5 p. 7 din art. de lege I ex 1883 până în timpul mai sus indicat la subscrisul magistrat orăşenesc.

Szászsebes, în 27 Aprilie 1907.

Magistratul orăşenesc.

Convocare. [115] 1—1

Onoraţii Domni cari au subscris acţiuni dela nou înfiinţândul institut de credit „Izvorul" din Alsósebes, sunt convocaţi să binevoiască a participa la adunarea generală de constituire, ce se va ţinea în 11 Maiu a. c. st. n. în localul şcoalei din Sebeşul-inferior (Alsósebes). *Membrii fundatori.*

Concurs. [100] 3—3

„Cassa de păstrare reuniune" în Sălişte comitatul Sibiiului excrie concurs pentru ocuparea postului de **comptabil II,** cu termin până *în 20 Maiu a. c. st. n.*

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual de cor. 1200, după anul de probă cor. 1400.
2. Relut de cuartir cor. 200.
3. Tantiema statutară.
4. Cuincuenalii de câte 10%.

Reflectanţii la acest post au să dovedească că au absolvat şcoala comercială cu examen de maturitate şi că au praxa necesară pentru de a purta agendele de comptabilitate şi independent.

După anul de probă nou alesul va fi declarat de funcţionar definitiv şi se va împărtăşi şi de favorurile fondului de penziune.

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Sălişte, în 20 Aprilie 1907.

Se caută agenţi [109] 2—2
pentru vânzări de sorţi (lozuri) cum şi de înscrisuri legale pentru lozuri în rate (Ratenbriefe). — Dreptul de participare la trageri imediat. — Câştig la lună 200—500.
Valotabank, sofiietate pe acţii, Budapest, Váczi-kőrút 48.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 8.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

[11] 1

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27., strada Vadász 34 colţul.

Nr. 179/1907 of. ppresb. 106 2—3

Concurs.

In urma ordinului Venerabilului Conzistor Arhidiecezan din 20 Martie a. c., Nr. 2977 B. se excrie concurs din oficiu pentru întregirea parohiei a II-a din Libotin de cl. III), protopresbiteratul Cetăţii-de-piatră, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor înainta cererile lor, instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis; având — în senzul §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii — a se înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Lăpuşul-unguresc, 4 Aprilie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Cetatea-de-piatră.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie".

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 4—9

CINE n'a avut parte de rezultat bun la loteria de clasă

CINE aci încă nu şi-a încercat norocul

CINE într'adevăr vrea să facă câştigul principal

CINE voeşte să fie servit prompt şi real, acela să se adreseze plin de încredere la colecta cea mai mare de noroc a lui

GAEDICKE, Budapesta.

La tragerea clasei I, în **23** şi **25 Maiu a. c.,** ofer

Lozuri întregi	de jumătate	sferturi	optimi de lozuri
12·—	6·—	3·—	$1\frac{1}{2}$ coroane

Checuri postale spre trimiterea banilor gratuite şi franco

Cassa de Bancă

GAEDICKE

Budapesta, IV, strada Kossuth Lajos Nr. II.

[114] 1—5

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 46 Sibiiu, Sâmbătă 28 Aprilie (11 Maiu) 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
- Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

La întrunirea Sinodului arhidiecezan.

Intrunirea aleşilor clerului şi poporului nostru în sinoadele eparhiale a fost considerată din partea credincioşilor nostri totdeauna ca un pas *înainte* spre mersul nostru cultural.

Fi-va şi în viitoriu acelaşi curs, rămâne o întrebare deschisă.

Statul cu orice preţ vrea să concentreze toată puterea în mânile sale, scoţând de sub conducerea bisericei *şcoalele*, instituţiunile, pentru cari noi mai mult ne-am încălzit şi pentru a căror desvoltare poporul nostru mai cu drag a jertfit.

Noi ne-am pronunţat în nenumărate rânduri în contra acestor tendinţe, cari ţântesc să distrugă aşezăminte de luminare şi cultură naţională, dar glasul nostru n'a fost luat în seamă.

Nu ştim acum ce poziţie va lua biserica oficială, reprezentanţa legală a bisericei în chestia legilor şcolare, votate deja şi în casa magnaţilor, cum era de prevăzut, dar una o ştim, că poporul cu una cu două nu este aplicat să jertfească şcoalele, ci va face cele mai cutezate sforţări, ca să le susţină şi mai departe, şi să nu sufere ingerinţa hotărât păgubitoare a statului, mai ales în centrele şi comunele fruntaşe, cari înţeleg ce va să zică a renunţa dela dreptul de a alege pe sfetnicul copiilor şi pe celce are să formeze caracterul generaţiilor viitoare.

E prea proaspătă lupta ce s'a dat în parlamentul ţării în jurul chestiuniii acesteia, de aceea nu vom stărui să se discute o chestie de atâta importanţă în sinoadele convocate pe ziua de mâne, — pentrucă, încă nu s'au cristalizat vederile tuturor factorilor competenţi şi nici nu ne-am putut face seamă cu recerinţele pentru o apărare mai straşnică pe întreaga linie.

Se ivesc vederi din părţi foarte competente, că vom face bine dacă ne vom retrage în forturi şi redute, cari dispun de forţe materiale şi morale mai abundante şi din acelea să apărăm ţinuturi întregi de năvălirea pornirilor îndreptate contra limbei noastre.

In părţile mai expuse de aci încolo începe rolul preotului nostru şi misiunea lui apostolică pentru apărarea limbei.

Vom vedea şi chibzuì, cari din vederile conducătorilor vor fi mai ascultate de popor, cari vor fi mai potrivite cu interesele neamului şi bisericei, şi aşa ne vom întocmi ca în sinoadele viitoare să ne putem prezenta cu propuneri concrete şi bine studiate.

Pentru astădată Conzistorul arhidiecezan între cele mai arzătoare chestiuni a aflat prezentarea unui regulament seminarial cu separarea teologiei de pedagogie. Aceasta şi pe motivul, că cursurile pedagogice suntem nevoiţi să le sporim la 4 ani, — ca elevii, a căror pregătire nu poate fi în viitor mai puţină ca 4 clase gimnaziale, cu eşirea din institutul pedogogic să-şi câştige diplome de învăţători.

De o deosebită importanţă ni-se pare, afară de curenţii, arondarea cercurilor electorale pentru sinod şi congres, — şi pragmatica de serviciu pentru funcţionarii consistoriali şi seminariali, şi în legătură cu aceasta îmbunătăţirea stării lor materiale.

Sunt aşa de modeste şi minimale salariile celor din centru, că, — fără a păcătui contra celor ce muncesc şi duc greul serviciului — ameliorarea salariilor nu se mai putea amâna.

Această ameliorare însă să nu se creadă că va sta în proporţie sau va fi aproape de salariile funcţionarilor statului, ci se va ţinea seamă de starea fondurilor noastre cum şi de poziţia celorlalţi funcţionari bisericeşti, cu cari împreună formăm un corp. Nici preoţii nostri, nici protopopii nu sunt retribuiţi după serviciile ce le fac bisericei. Acesti din urmă s'au ales la regularea din 1901 cu o dotaţie de 1000 coroane, deşì în 1896 li-s'a pus în vedere 1200 cor., dar câţi din ei sunt, cari afară de dotaţia din fondul general abia primesc ceva dela popor, şi trebue să se mulţămească cu cinstea de a fi *„primul inter pares“* cu toată răspunderea, cu toate sarcinile şi cu prea puţină recompensă pentru munca ce o pun în serviciul bisericei.

Pragmatica de serviciu deci va trebuì ca să se completeze în viitor pentru toţi funcţionarii bisericei şi în legătură cu aceasta să li-se amelioreze şi lor starea materială.

Ameliorarea însă după părerea mea n'are să atingă fondul de pensiuni pentru nici unul.

Căci o atare dispoziţie ar sdruncina din temelii credinţa în soliditatea fondului, ar produce neprecalculabilă nemulţămire şi toţi ar sta cu fiorii în sân că azi mâne se va aplica ominosul §. 29 din statute.

Şi atunci siguranţa pentru văduve şi orfani, pe seama cărora s'a întemeiat mai ales fondul — s'a prefăcut în pulbere.

Să nu ne amăgiască capitalisarea şi sporirea fondului la an cu câte 60—70 mii coroane.

Câteva cazuri de pensionare a funcţionarilor mai principali, va conturba echilibrul, considerând că deja azi pensiunile trec peste 25.000 coroane la an.

Deci regularea are să se facă fără să se atingă statutele fondului de pensiuni.

Basa sigură pe care stăm azi, şi vom sta totdeauna dacă o conservăm, nu e permis să se clătine.

Cei trecuţi la pensie, mare parte şi-au aşezat fiii şi societatea nu mai reclamă dela ei — spese de representaţie, cari le reclamă în activitate.

Şi în fine scopul fondului a fost să ajutăm, nu să dăm din belşug celorce nu sunt tocmai cei mai lipsiţi. Şi până acì s'a păcătuit contra fondului prin câteva pensionări pripite.

Fondul este proprietatea arhidiecesei, dar cei mai deaproape interesaţi sunt totuşi preoţii nostri şi funcţionarii din gremiu, cu profesorii dela seminar şi dela Brad.

Cei din categoriile cele 3 din urmă, 30 persoane nu pot şi nu trebue să uite de cei 1000 membrii externi, pentru cari contribue şi comunele şi contribue şi ei personal.

Aceste am ţinut de bine şi le accentuez în preajma sinodului, ca să se ştie că nu este absolut nici o tendinţă de a scurta pe cei externi în drepturile lor, cum s'a răspândit în public fără nici un temeiu.

N. Ivan
asesor consistor.

Legea şcolară în casa magnaţilor.

Despre şedinţa de Mercuri a casei magnaţilor putem se dăm astăzi următoarele amănunte. După votarea unor legi mai mărunte se votează legea despre îmbunătăţirea salarelor învăţătorilor dela şcoalele de stat, apoi se pune în discuţie legea despre salarele învăţătoreşti la şcoalele comunale şi confesionale.

Vorbeşte *Bröthy Zsolt*, care primeşte proiectul de lege, dar îşi exprimă părerea, că guvernul va trebuì se statifice pedagogiile dacă vrea ca noua lege şcolară să dee resultatele aşteptate, pentrucă cu învăţători eşiţi din pedagogiile confesionale nu se poate face progres în — maghiarisare. Cere deci statificarea pedagogiilor, convins fiind, că peste puţină vreme are să urmeze şi statificarea tuturor şcoalelor confesionale şi comunale.

Al doilea orator e episcopul gr. ort. sârbesc din Buda, *Lucian Bogdanovici*. Spune, că proiectul acesta de lege a provocat nemulţămire şi agitaţie pretutindenea. Nu e contra învăţării limbei maghiare, căci aceasta e de folos aceluia care o ştie, şi autorităţile bisericeşti au şi trecut studiul acesta între studiile obligate. Se învaţă în toate şcoalele confesionale limba maghiară, atâta cât se poate. Sârbii recunosc statul maghiar, dar aşteaptă, ca şi statul să le respecteze naţionalitatea şi să nu-i împedece în desvoltarea culturală, în cultivarea limbei lor. Imbunătăţirea salarelor o primeşte cu bucurie. Greşala proiectului de lege e însă aceea, că ministrul n'a ţinut cont de drepturile autonome ale bisericilor, ca susţinătoare de şcoale. In deosebi vătămător e §-ul 21, care dă drept de numire guvernului cu privire la învăţătorii dela şcoalele împărtăşite de ajutor de stat. Iar §-ul 25 merge chiar mai departe în confiscarea de drepturi. Elemente nepatriotice între învăţători nu sufere nici autoritatea supremă bisericească. E periculos deci, ca numai din acest motiv să se dee ministrului dreptul de a închide şcoale confesionale. Nu primeşte proiectul de lege.

Vorbeşte acum *Baltik Frigyes*, episcop luteran. Primeşte proiectul de lege, deşi unele dispoziţiuni din el nu stau în consonanţă cu autonomiile bisericilor. Dacă păcătueşte cineva în contra patriei, acolo sunt autorităţile bisericeşti, şi acolo sunt judecătoriile. Işi vor face datorinţa. De altcum din interese de stat e gata a primi şi ce e vătămător pentru biserica sa.

Urmează I. P. S. Sa Archiepiscopul ţi Metropolitul *Ioan Meţianu*, a cărui vorbire am dat-o întreagă în numărul trecut al ziariului nostru. Combate proiectul şi nu-l primeşte.

Ia acum cuvântul P. Sfinţitul Domn Episcop al Aradului *Ioan I. Papp* şi combate cu energie proiectul de lege. Vorbirea o dăm în întregime în numărul viitor.

Ultimul orator în şedinta aceasta a fost P. S. Sa Episcopul Lugojului Dr. *Vasile Hossu*. Combate proectul de lege şi nu'l primeşte. Sperăm că vom puteà da în întregime şi vorbirea aceasta.

La orele 2 d. a. şedinţa se ridică şi se anunţă cea următoare pe astăzi, Vineri la orele 10.

Conferenţe învăţătoreşti.

Cercul III, Avrig-Sibiiu.

Eri, Joi, s'a deschis în *Porcesti* conferenţa învăţătorească a cercului III, format din învăţătorii dela şcoalele confesionale gr. ort. din protopresbiteratele *Avrig* şi *Sibiiu*. Deschiderea s'a făcut prin comisariul consistorial, asesorul *Mateiu Voileanu*, care a rostit următoarea cuvântare de deschidere:

Onorată conferenţă! Domnilor învăţători!

Chiemaţi prin autoritatea bisericească din nou în conferinţă, spre a ne ocupa cu problemele supuse pentru anul acesta deliberărilor noastre, şi întruniţi în număr aproape complet în acest local de şcoală, vă salut cu cuvintele, cu cari se salută toţi creştinii în aceste zile din săptămâna luminată: „Cristos a înviat“.

Uşuraţi de sarcinile şi neajunsurile administrative, ni-se dă posibilitatea domnilor învăţători, ca în conferenţele noastre didactice să ne perfecţionăm tot mai mult în chemarea noastră. Strâns legaţi unii de alţii prin şcoala noastră confesională, şi aşezaţi sub scutul bisericei, ca membrii unei familii, ni se dă posibilitatea, ca să învăţăm unii dela alţii, să ne conzultăm noi între noi ca fraţi, cu iubire să ne îndreptăm unii pe alţii, cu dragoste să primim învăţături unii dela alţii, şi comoara sufletului nostru, comoara inimei noastre să o deschidem toţi, şi fiecare să contribue cu partea cea mai bună din puterile sale la ridicarea şi la înaintarea afacerilor noastre şcolare.

Dela ultima noastră conferinţă, domnilor învăţători, s'au întâmplat lucruri, cari taie adânc în viaţa şcoalei noastre. — Dorinţele învăţătorimei noastre de a i-se ameliora dotaţiunea, dorinţe exprimate şi în conferenţa noastră din anul trecut, nu au trecut fără a lăsa urmă după sine — In congresul din toamna anului 1906 s'a decis urcarea dotaţiunei învăţătorilor noştri confesionali la suma minimală de 800 coroane, şi autoritatea bisericească în executarea acelei deciziuni a congresului s'a îngrijit în general, ca emolumentele învăţătorilor să se şi solvească regulat, ca astfel învăţătorii, puşi în condiţii materiale mai favorabile, să se poată dedica cu trup şi suflet şcoalei.

Biserica noastră a avut totdeauna şi ochi şi inimă deschisă pentru funcţionarii săi, cari poartă făclia aprinsă, ca luminată să fie cărarea ce o străbate poporul nostru. După putinţă ea s'a îngrijit pentru a se asigura existenţa preoţimei şi învăţătorimei noastre. N'a pierdut însă din vedere nici odată faptul, că noi şi'n asigurarea emolumentelor preoţeşti şi învăţătoreşti ne răzimăm pe poporul nostru, şi că trebue să ținem seamă de situațiunea materială a poporului nostru.

Popor sărac și lipsit, popor în multe asuprit încă, și în lipsele sale împins de a lua lumea în cap, spre a câștiga în mari depărtări, peste mări și țări, pânea de toate zilele pentru sine și pentru copilașii săi, poporul nostru zic, își întocmește casa sa conform puterilor sale, își întocmește traiul său conform mijloacelor sale și nu râvnește la casa și belșugul altora, cari nu sunt nici de legea nici de limba lui.

Din sărăcia sa mai simplă va fi și existența ce o poate asigura preoțimei și învățătorimei sale, și nici în privința aceasta nu se poate măsura nici cu alte confesiuni, nici cu alte neamuri, mai puțin cu puterea statului.

Când a enunțat deci congresul, că urcă dotațiunea învățătorilor la minimalul de 800 cor. și cuincuenalele normale, a avut în vedere puterile poporului nostru credincios, a asigurat deci atâta, cât poate să și dea faptice, bine știind, că învățătorimea noastră crescută în sărăcie, dar strâns legată de biserică, strâns legată de poporul nostru, nu va râvni la o dotațiune, pe care biserica nu i-o poate asigura. Ca să poată lua informațiuni și în cale mai directă despre dorințele și eventualele curente, cari s'au încuibat în marea societate a învățătorimei noastre, autoritatea bisericească la finea anului 1906 a convocat o anchetă a tuturor învățătorilor de pe teritorul metropoliei noastre, care s'a întrunit în Sibiiu, și la care prin câte un delegat au fost reprezentate toate protopresbiteratele din metropolia noastră.

Sunt cunoscute lucrările acelei anchete, și eu am făcut amintire de ea ca să pot constata faptul, ca aici s'a manifestat întreagă învățătorimea noastră ortodoxă-română, ca factor cultural, pentru un singur scop, înaintarea școalei noastre confesionale. — In ancheta aceasta s'a manifestat dorința, de a se face toate favorurile posibile învățătorimei noastre, însă sub scutul și sub conducerea bisericei.

Tot dela ultima noastră conferință s'a ocupat mai în detail și legislațiunea țării cu ameliorarea dotațiunei învățătorilor, asigurându-le un salar minimal de cel puțin 1000 cor. și norma aceasta s'a estins și asupra școalelor noastre.

Este deci un curent sănătos, care țântește la îmbunătățirea stării materiale a învățătorilor, și în curentul acesta a mers mână în mână biserica noastră cu guvernul țării, premergând biserica cu exemplu bun.— Proiectul guvernului a trecut prin casa deputaților și acuma se va pronunța asupra lui și casa magnaților.

Precât am salutat din toată inima tendința noului proiect, de a asigura învățătorimei o dotație corăspunzătoare, și a deschide visteria statului și pentru învățătorii dela școalele noastre, pe atât ne-am mâhnit, văzând în el și dispozițiuni cari adânc jignesc autonomia bisericii și adevăratele interese ale școalei noastre.

Gravaminelor noastre le-am dat espresiune în cale legală prin episcopatul nostru si am rămas în totdeauna pe terenul legalității.

Acestea s'au petrecut domnilor învățători dela ultima noastră întrunire în conferență, și nu eram conștiu de chemarea mea ca conducător al acestei conferențe, dacă nu vă atrăgeam atențiunea asupra celor petrecute. — Este chemarea autorității noastre bisericești să apere interesele bisericei și ale școalei și ea totdeauna și-a făcut datorința. Nouă ne rămâne să ne facem datorința ocupându-ne sub scutul bisericei de afacerile rezervate conferenței noastre.

Declar deci conferența deschisă.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral din tractul Agnita.

(Fine).

Partea epitropească:

Edificiile bisericești din tract representă o valoare de 171.200 cor., casele parohiale 8500 coroane, pământ ca dotațiune preoțească 29.254 cor. 47 fileri, pământ ca fundațiune bisericească 47.892 coroane 95 fileri. Altfel de realități 840 cor. Edificiile școlare 88.788 cor. 18 fileri. Edificiile de locuințe pentru învățători 2800 cor. Edificiile de locuințe pentru învățători închiriate 600 cor. Pământ ca dotațiune învățătorească 5592 cor. 52 fileri. Pământ ca fundațiune școlară 3964 cor. 64 fileri. Altfel de realități 2002 cor.

Capitalele fondurilor și fundațiunilor bisericești după detragerea datoriilor de 12.272 cor. 77 fileri rămâne 36.255 cor. 83 fileri. Prețul mobilelor, recuisitelor și ornatelor bisericești face 41·535 cor. 15 fil. Capitalele fondurilor și fundațiunilor școlare după detragerea datorințelor de 1133 cor. 30 fileri, rămâne 2652 cor. 7 fil. Prețul mobilelor și recuisitelor școlare face 5096 cor. 72 fileri. In total 447.974 cor. 53 fileri.

Raportul comitetului arată că: în decursul anului 1900 s'a petrecut în tractul nostru două lucruri de mare însemnătate, anume: introducerea în oficiu a actualului protopresbiter și cumpărarea caselor tractului, la a căror resolvare favorabilă a contribuit pe lângă protopresbiter, preoțimea și învățătorimea tractuală. Anume în 20 Iuliu a. trecut, în conferența preoțească și învățătorească ținută în Șulumberg, în urma unei lucrări în direcția de a se procura case tractuale ca reședință protopopească, desvoltată de preotul Ioan Alexandru, s'a oferit a contribuì anual până la totala acoperire a prețului, protopresbiterul cu 400 cor., preoțimea cu 2% din salarul lor și învățătorimea iar cu 2%.

In o ședință a comitetului protopresbiteral s'a decis, ca și comunele bisericești să participe pe $^1/_2$ cum plătesc la salarul protopresbiterului, ceeace sinodul extraordinar din 13 August 1906 a întărit și în urmă și Preaven. Consist.

Pe basa acestor decisuri s'a contras un împrumut de 16.000 cor. din fondurile arhidiecesane, cu care sumă s'a cumpărat și transcris casele pe numele tractului.

Referitor la starea fondului protopresbiteral se raportează, că capitalul depus la bancă cu $4^1/_2\%$ a fost cu finea anului 1466 cor. 15 fileri; elocați la privați cu 8% 581 cor. 66 fileri. Pretensiuni restante 691 cor. și bani gata 103 cor. Cu totul 2841 cor. 91 fil.

Pretensiunile restante constau din taxele dela parohii și cele 2 discuri de peste an, menite pentru ameliorarea fondului protopopesc.

Pentru încassarea acestor restanții comitetul cere, ca sinodul să decidă asupra măsurilor ce sunt de luat ca să se încasseze, iar hotărârea sinodului extraordinar din 13 August a. trecut de a participa și parohiile la acoperirea speselor cu cumpărarea caselor tractuale cu jumătate cum plătesc la salarul protopresbiterului, propune să se schimbe astfel ca să plătească tocmai atâta cât la salarul protopresbiterului.

Și prezintă apoi următorul budget pe 1907: Venite 2855 cor. 47 fileri. Spese 2855 cor. 44 fil.

Se cere în fine aprobarea sinodului cu privire la activitatea comitetului desvoltată în 1906.

Presidiul supune acum ambele rapoarte aprecierii sinodului. Intâiu ia cuvântul preotul Ioan Savu care zice, că propunerea comitetului de a se duplica taxele să nu să pertracteze acum, iar preotul în retragere Daniil Constantinescu pe viitor să nu mai figureze în corporațiunile tractuale.

Al doilea care a luat cuvântul a fost preotul Ioan Alexandru, care referitor la raportul oficiului protopresbiteral zice: sinodul să exprime mulțămită oficiului protopresbiteral, pentrucă în raportul său ne-a arătat în deplină lumină starea tractului așa cum mai bine nu se puteà.

Referitor la comunele în restanță cu taxele și discurile propune să se facă responsabili preoții, epitropiile și comitetele parohiale ale acelor comune. Și în caz de nesolvire, acestea organe să fie trase în cercetare disciplinară.

Fața de propunerea comitetului de a se duplica taxele ce sunt de încassat dela comune e de părere, că sinodul se accepteze propunerea în mod provisor și până la proximul sinod comitetul protopresbiteral să vină cu o cheie de contribuire mai proporționată.

Ne mai luând alt cineva cuvântul, presidiul provocă sinodul să se pronunțe asupra propunerilor făcute de comitet și de propunători.

Sinodul decide astfel: Votează mulțămită oficiului protopresbiteral. Primește propunerea, ca Constantinescu să nu mai figureze pe viitor în corporațiunile tractuale.

Pentru taxele restante să se facă responsabili preoții, epitropiile și comitetele parohiale ale acelor comune rămase în restanță, și în caz de nesolvire, după provocare, să fie trase acele organe în cercetare disciplinară.

Duplicarea taxelor să se studieze de nou de comitet și anume în direcția după ce chiee să contribue fiecare parohie și până la proximul sinod să vină cu o nouă propunere.

Activitatea comitetului protopresbiteral, precum și budgetul pe 1907 se aproabă,

Pe lângă acestea dă indemnizare comitetului ca să facă unele reparaturi la casele tractului, ținând însă cont de fondul protopresbiteral, ca să nu sufere scădere.

A urmat clasificarea parohiilor, clasificându-se 4 de clasa I., 16 de clasa II. și 14 de cl. III.

Cu privire la împărțirea cercurilor electorale pentru sinodul arh. cu un singur caz de trecere dela cercul Sibiiu la Sighișoara s'a acceptat împărțirea făcută de Preavener. Consistor. Anume s'a decis, ca comuna bisericească Chirpăr să treacă la cercul Sighișoara.

In decursul desbaterilor a sosit o telegramă, că tribunalul din Elizabetopole a încuviințat statutele „Frăției“, bancă proiectată în conferența preoțească și învățătorească ținută la 20/VIII. 1906 în Șulumberg.

Știrea a fost primită cu mare bucurie.

Ioan Alexandru
preot și not. sinod.

Indatoririle preotului față de școală.

Temă lucrată pentru conferența preoțească din tractul Făgărașului.

De

Nicolau Aron, paroh gr. ort.

(Urmare).

2. Preotul este dator a se îngriji de salariul învățătorului.

Era mai înainte vreme salariul pentru un învățător confesional 50—100 fl. (100—200 cor.) și cel mult 200 fil. (400 coroane).

Sumele acestea diferite le-am putea numi un orologiu, care arătà hărnicia preotului față de școala confesională. Acolo, unde preotul se interesa de înaintare pe teren școlar, salariul dascălului creștea. Și după-cum leafa de dascăl era mai grasă, cu atât se căpăta și dascăl mai învățat. Și dascălii erau puțini pe timpul acela, așa, că în lipsa acestor pioneri ai cultu-

---

FOIȘOARĂ.

Legea românească.

De Constantin Oancea.

Știm, că fiecare popor care a primit creștinismul, a păstrat mai mult ori mai puțin din obiceiurile particulare ale neamului său, câte ceva. Așa poporul român formându-se și întărindu-se deodată cu legea creștină, natural că a ținut multe obiceiuri din „lex romana“. Deși mulți Romani erau chiar și pe timpul împăratului Traian creștini, totuși maioritatea absolută a locuitorilor imperiului se ținea de religia antică romană și pe care a profesat-o până la edarea edictului de toleranță la a. 313 de către împărații romani *Galeriu* al răsăritului și *Constantin* al apusului. Ba devenind religiunea creștină religiunea imperiului roman, poporul roman a primit bucuros legea creștină, dar pe timpul acesta nefiind încă consolidate învățăturile creștine după anumite forme stabile, iar „lex romana“ pe lângă scăderile ce le avea, poseda și unele norme și învățături de înaltă filozofie morală și pe de altă parte fiindcă multele nenorociri ce pe atunci în abundanță veneau asupra imperiului, se atribuiau abandonării religiei antice, e foarte natural, că poporul roman trecut la creștinism a ținut multe obiceiuri din lex romana, însă adaptându-le după ideile creștinismului.

Formarea *legii românești* deodată cu creștinismul se întărește primadată prin edictul de toleranță a lui Galeriu al răsăritului dela a. 313, pentru care mare faptă Românii până în ziua de astăzi îl măresc în colindele lor, zicând: „Lerului Domn“ Lerului Doamne!

„Lerului bun, Ler domn deal nostru!“ etc., adecă poporul își aduce aminte de un împărat Galer—Ler, domn din sângele nostru, dar tot odată și bun, nu ca ceilalți împărați cari persecutau creștinismul. Din acest period avem sărbătorile creștine: Floriile, Rusaliile, Sân-Petru, Sân-zuene, Sântă-Măria și Simedru etc., plus obiceiurile păstrate din „lex antica romana“. Așa vedem că Românii au ținut și țin și în ziua de astăzi (deși nu în tot locul ca odinioară) Joile din Paști până în Rusalii, pe alte locuri până în Sân-Petru, pentru ca să nu bată peatra. Romanii le țineau în onoarea lui „Iupiter Tonans“. Totodată până atunci nu i ertat să se bătucească merele, etc. Asemenea țin Românii Marțile-rele pentru vremuri tari: 1 Marți rea e cea din săptămâna albă, 2 și 3, Marți rele sunt cele 2 Marți din primele săptămâni ale postului mare, iar a 4 Marți rea e în Săptămâna a doua după Rusalii, și se mai numesc și Marțile dintre tunuri. Pe zeul Mars îl onorau atât Romanii cât și Goții ca apărător al ogoarelor lor. Deasemenea în tot locul pe unde sunt Români, Marți seara și Vineri seara nu se lucră, cu deosebire Vinerea toată ziua nu se toarce, nu se spală, nu se coase pentrucă această zi o venerau și femeile romane în onoarea zeiței Venus=Veneris. Toate aceste obiceiuri le aflăm în tot locul unde locuesc Români.

Chiar și azi la poporul român dacă se întâmplă o nenorocire la casă se crede că vine de acolo că s'a lucrat în cutare Marți seara sau s'a făcut pâne într'o Vineri.

Prin urmare, poporul român sub legea creștină înțelege: obiceiurile păstrate din antica „lex romana“, plus învățăturile legii creștine, și acestea două luate împreună le numește *„legea românească“*. Chiar și azi, dacă cineva cutează să spele într'o Vineri s'au să toarcă într'o Marți seara, i-se zice că-i păgân și nu ține „legea românească“.

De neprețuită importanță au fost aceste obiceiuri romane (păgâne) adoptate și contopite cu legea creștină pentru neamul românesc, căci ele au format zidul puternic, de separare și apărare, care nu nea lăsat să ne contopim în alte neamuri încreștinate mai târziu, dar mai numěroase decât noi, cum au fost Slavii ci din contră, noi iam contopit pe toți cari au locuit printră noi, prin puterea *„legii românești“*.

Cu toate acestea, și Slavii, mai târziu, după încreștinarea lor, unde ei au fost foarte număroși, au contopit pe Românii aflători printre ei, așa că în Bulgarii și Sârbii de azi e un mare substrat de sânge românesc, după cum a dovedit aceasta marele nostru istoric *Hajdeu* și alți istoriografi noi, ba în timpul present chiar istorici sârbi și bulgari recunosc faptul acesta.

Aici în Ardeal însă i-am contopit noi pe Slavi și am rămas și mai departe Români cu legea românească. Ear când în veacul al X prin mijlocirea Slavilor s'a primit biserica oficială creștină cu prasnicile: Blagoveșteniile, Obrejenia, Ispasul etc. precum și ritualul sistemizat după forme stabile, Românii, demult erau deja creștini cu lege românească și ca naționalitate română de mult pedeplin formată din elementul traco-roman și slav.

Eu țin de foarte greșită purtarea unor preoți și învățători de ai nostri, de a persifla obiceiurile păstrate în creștinism dela străbunii nostri, cum este Marți seara, Vineri seara etc., de oarece acestea sunt așa de concrescute cu legea românească, încât poporul le socotește ca parte întregitoare a legii românești și le păstrează ca ceva lucru sfânt, fără de care nu și-ar putea închipuì legea românească.

Și prin aceea, că pătura cultă, respective preoțimea și învățătorimea, abandonează acestea obiceiuri, nu educăm poporul, ci din contră îl facem să creadă, că noi nu ținem ca el la legea românească și că preoții cei bătrâni erau mai cu credință față de legea românească și poporul își aduce cu drag aminte de acelea vremuri.

In loc de a persifla și a face despărțire în privința legii între noi și popor, mai bine am ținea în serile de iarnă (căci vara abia are timp să se odihnească) când nu se lucră Marți seara și Vineri seara, prelegeri poporale în școală — amăsurat vârstei și cerinței timpului, prin rei, în cele mai multe sate preotul trebuia să facă și pe învățătoriul, și aceasta pentru dragul școalei confesionale, ca aceasta să existe. Iar acolo unde preotul a negligat cestiunea susținerei școalei confesionale, și a rămas aceasta în grijea altor factori din comună, cari n'au priceput însemnătatea unei școale confesionale, acolo nici astăzi nu sunt școale, fiice ale bisericei, ci școale comunale și școale de stat.

Curentul de a nimici școala confesională a fost în toate timpurile, și este și astăzi. De aceea preotul harnic a trebuit încă de mult să se îngrijească de „fond școlar“, din care cu timpul să se poată plăti salariul învățătoriului, fără a se mai reparta acesta pe popor. Și unde „fondul școlar“ există, acela în timpul prezent trebue augmentat din toate izvoarele posibile. Izvoarele „fondului școlar“ pot fi arânzile așa numitelor pământuri ale școalei, pe cari biserica le-a primit în urma segregărei pe sama școalei, sau unii creștini buni și luminați le-au dăruit pe seama școalei colecte din bucate, puse la cale de comitetul parohial în anii mai buni și mai rodnici; venitul curat al petrecerilor împreunate cu producțiuni aranjate din partea învățătorilor cu tineretul adult și școlar. Iar unde nu există „fond școlar“, acela să se înființeze numai decât, și să se augmenteze din aceleași izvoare. „Să nu ne gândim, nici să nu ne așteptăm deodată la lucruri mari. Nu deodată, ci încetul cu încetul trebue să folosim toate ocaziunile, pentruca să înbunătățim starea „fondului școlar“, din care cu timpul să se poată plăti salariul învățătoriului nostru confesional.

Au fost timpuri, și astăzi se mai întâmplă, când preotul singur a trebuit să fie santinelă, ba chiar ostaș întru susținerea caracterului școalei confesionale.

In anul 1893, acum 14 ani, statul a adus lege, ca salariul învățătoriului ordinar la școalele confesionale să fie 300 fl. (600 cor.) Unde acela s'a putut sistemiza, școala confesională a rămas, unde nu, în locul școalei confesionale s'a făcut școală comunală, sau școală de stat. In fața acestui curent, preotul a trebuit să fie santinelă, păzind, ca interesele școalei confesionale să nu se știrbească, a trebuit să fie chiar ostaș, luptând cu inimicii școalei confesionale.

Ca preotul să poată fi santinelă și ostaș în treburi școlare, are lipsă de cunoașterea legilor școlare, atât ale statului, cât și ale bisericei, căci unii amploiați ai statului în multe cazuri s'au folosit de apucături, și interpretând greșit legea de stat au voit să pună pedeci susținerei școalei confesionale, sistând bunăoară solvirea salarului învățătorului confesional din alodiul comunal, despre care împrejurare §-ul 25 al art. de lege XXXVIII. din 1868 dispune, „că acolo unde școala confesională înainte de anul 1868 s'a susținut cu totul, sau a primit în parte oarecare subvențiune din venitele comunei politice, susținerea și respective subvenționarea e de a se primi și pe viitor“.

Astfel preotul ca prezident al comitetului parohial, care este și senat școlar, trebue să facă afront în chestia salarului de învățător confesional acelor revizori comitatensi cari cu o ștersătură de peană delătură plătirea salarului învățătorului școalei confesionale din preliminarul comunei politice, pe simplul motiv, că școala confesională nu e școală comunală și nu are să o susțină alodiul comunal.

In aceiași calitate ca prezident al comitetului parohial, preotul conform §-lui 143 din „Regulamentul pentru organizarea învățământului în școalele poporale“ din 1895 punctul 7, poartă grije, ca dela partea dată cu ocaziunea comasărilor și segregărilor în senzul §-lui 39 art. de lege XXXVIII. din 1868 pe seama școalei comunale, unde de fapt nu există asemenea școală comunală, venitul în înțelesul §-lui 41 art. de lege XXXVIII. din 1868 să se întrebuințeze pentru ajutorarea școalei confesionale existente, de care împrejurare unele organe administrative politice, când e vorba de a da școalei confesionale, se fac într'o ureche și nu vreau să audă.

In astfel de cazuri preotul cu râvnă să facă recurse contra astorfel de hotărâri comunale, ori comitatense, la ministru, documentând, că și înainte de anul 1868 salarul dascălului școalei confesionale s'a plătit din alodiu și din alodiu are să se plătească și acum; iar școala confesională existentă trebue să fi ajutorată din venitul școalei comunale, care nu există.

Cele mai multe comune bisericești au căzut jertfă în chestiunea plătirei salarului învățătorului confesional și a ajutorării școalei confesionale din alodiul comunal, numai în urma întrelăsării preotului, care nu și-a făcut datorința la timp în cauza aceasta sau n'a știut să și-o facă.

Scriptura zice: „Cu râvnă și bucuros să se însuflețească preotul pentru sufletele creștinilor“ (II. Cor. XII., 15) și iarăși: „Blăstămat este celce face lucrul Domnului cu lene“, (Ieremia XLVII., 10).

Fiindcă nu s'a interesat preotul de solvirea salarului învățătoresc al școalei confesionale din alodiul comunal, adecă n'a recurat în terminul prescris de lege contra decisului municipal la ministru (§. 25 art. 38 din 1868), un lucru care-l costa o oră de muncă scripturistică, tot dânsul, adecă preotul ca prezident al comitetului și sinodului parohial are să se îngrijască, ca salarul de 300 fl. (600 cor.) să-l reparteze pe poporul gr. or., susținătorul școalei. Și tot pentrucă n'a recurat în terminul prescris, ca conform legei (§. 41 art. 38 din 1868) școala confesională se capete și alte ajutoare dela comuna politică, pentru alte trebuințe ale școalei confesionale, trebue și pentru acestea să facă repartițiune pe popor. (Va urma).

NOUTĂȚI.

Iubileul încoronării. Marți a fost primit în audiență la Viena prim-ministrul ungar *Wekerle*, care a făcut raport Maiestății Sale despre pregătirile puse la cale pentru a se serba cu cuvenită solemnitate aniversarea a patruzecia dela încoronarea Maiestății Sale ca rege al Ungariei. Maiestatea Sa a luat la cunoștință cu plăcere cele comunicate, a promis că pe sărbările proiectate va veni la Budapesta, și din incidentul acestui iubileu donează pe seama bisericei de încoronare din Buda organe nouă.

*

Concertul C. Rădulescu. Duminecă în 12 Maiu la orele 8 seara se va da în sala festivă din „Casa Națională“ concertul baritonului *C. Rădulescu* dela opera italiană din Londra, cu concursul doamnei Minerva Brote. Domnul Octavian Goga va ceti din poesiile sale, iar dl Oct. C. Tăslăuanu din operele nuvelistului Al. Brătescu-Voinești. Programa: 1. Leoncavallo: Prologul din opera „Pagliacci“. 2. Schubert: Am Meer . . . cântate de dl C. Rădulescu. 3. Dl Octavian Goga cetește din poesiile sale. 4. Stefănescu: *a*) Mândruliță dela munte. Paraschiv: *b*) După fragi și după mure. 5. Dl Oct. C. Tăslăuanu cetește din operele nuvelistului Al. Brătescu-Voinești. 6. Schuman: Die beiden Grenadiere. 7. Bizet: Marea arie a toreadorului din opera „Carmen“, cântate de dl Rădulescu. Prețurile: Stal I. 3 cor., stal II. 2 coroane, stal III. 1 cor. Studenții 60 fileri. Loc de stat 40 fileri.

*

Dela cassa arhidiecezană. Pentru gimnaziul din Brad au mai întrat sumele următoare: Dela comuna Bozeș 49.80 cor., Loman 46.13 cor., Slimnic 12. 50 și Libotin 7.66 coroane.

*

A. D. Xenopol, profesor la facultatea din Iași, a fost rugat de biroul pressei din Londra să scrie un studiu asupra ultimelor răscoale țărănești din România.

*

Sighișoara pentru gimnaziul din Brad. Din Sighișoara s'au adunat pentru gimnaziul din Brad sumele următoare: Dumitru Moldovan, pp., Ioan Muntean, paroh, Vasile Urdea câte 10 cor., Ambrosie Rondolean, Vecinătatea Goldberg, câte 4 cor. Calipsa Șandru, George Negru, Nicolae Burzan, câte 2 cor. Teodor Mosora 1 cor, Stefan Tomuleț 60 fil. Vecinătatea Valea Valândorfului de sus cor. 10.04 Vecinătatea II Cornești cor 8.02. Vecinătatea I Berigazul din Vale cor 7.90. Vecinătatea II Berigazul Vale cor 8.70. Vecinătatea Angofa cor. 8.80. Vecinătatea I. Ulița Saesului cor. 4.20. Vecinătatea Venchin cor. 6.60. Vecinătatea Maieri cor. 5.26. Vecinătatea Bendorf din Valea-Crișului cor. 5.70. Vecinătatea Milhom cor. 12.90. Vecinătatea II. Ulița Saeșului cor. 10.40. Vecinătatea Ulița Boiului cor. 8.56. Vecinătatea I Cornești cor. 4.06. Vecinătatea Valea Vălândorfului din jos cor. 5.20. La olaltă 151 cor. 94 fil.

*

Hymen. Victoria *Dimitrescu* și Virgil *Antonescu* logodiți. Arad, 9 Mai 1907.

*

Grațiare. Maiestatea Sa a grațiat pe cei treisprezece țărani români, cari au fost condamnați în urma tulburărilor sângeroase din Aleșd.

*

Mort din nebăgare de samă. Din Cârna ni se scriu cu datul 8 Maiu n. următoarele: „Rusan Mircea, econom cu stare bună și membru în comitetul parohial, s'a suit azi dimineață în podul casei după slănină, pentru servitorii cari voiau să meargă la plug. Scoborându-se din pod pe trepte cu o bucată de slănină și cu briceagul în mână, s'a împedecat pe o treaptă și căzând cu capul în jos, și-a înfipt briceagul în grumazi, și tăindu-și vinele de lângă beregată a murit după câteva minute.“

*

Curagiul unui student de gimnaziu. In comuna Laslea-mare a isbucnit zilele trecute un foc îngrozitor, care a mistuit mai multe case. Mare groază a cuprins publicul, când a auzit din o casă, care prinsese foc, strigătul unui copil. *Schulleri* Oskar, un student dela gimnaziul din Sighișoara, cu prețul vieții sale a întrat în casă și a scos copilul din flacări. Mulțimea a făcut ovațiuni curagiosului student. După câteva minute coperișul casei s'a prăbușit.

*

Tragedie familiară. In Seghedin s'a sinucis cu un glonț de revolver căpitanul de poliție Rainer Jozsef, în urma unei certe avute cu nevasta, care apoi, văzând rezultatul guralivității ei, a luat revolverul din mâna bărbatului ei mort, și și-a tras un glonț în gură, fără a se fi vulnerat însă de moarte. Cu toate acestea, medicii nu au speranță că va puteà rămânea în viață.

*

Vulcanul Etna în acțiune. Conform știrilor date de observatoriul din Catania, Etna a început iarăși a fumega In 4 a lunei curente s'a ivit o nouă deschizătură, din care curge lavă.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășian pentru înzestrarea fetelor sărace“, din prilegiul sărbării botezului fiicei asesorului conzist. Victor Tordășianu, s'au făcut următoarele daruri: nașul Pantaleon Lucuța și nașa Elena Lucuța ambii câte 1 cor., preotul celebrant Dr. E. R. Roșca, dir. sem. 2 cor., administratorul parohiei Sibiiu cetate, prof. sem. D. Cunțanu 1 cor. 30 bani, prof. Nic. Bogdan și d-na Tinca, (Brașov) ambii 1 cor., d-șoarele Roma Șuluțu, ofic. de postă și Eugenia Derleanu, ambele câte 50 bani, părinții Victor și Eugenia Tordășian, ambii câte 60 bani și mititica Mioara Viorica Tordășianu 30 bani.

*

Ancheta presei, convocată de ministrul de justiție, s'a întrunit în 4 Maiu în Budapesta, sub prezidenția ministrului de justiție, a continuat discuția Marți în 8 Maiu n. și are să o continue și astăzi, Vineri, în 10 Maiu, ținând ședință totdeauna d. a. la orele 4. Dintre gazetarii români nu face parte nime din anchetă.

*

La temniță. Deputatul naționalist slovac *Dr. Iuriga*, judecat la doi ani temniță de stat pentru agitație, și-a început pedeapsa la 1 Maiu n. în temnița de stat din Vaț.

*

Faptele unui nebun. In comuna Becicherecul-mic, lângă Timișoara, rând pe rând s'au aprins mai multe case. Gendarmeria a aflat în urmă, că incendiarul e un cutare Pavel Savin, pe care l-a predat judecătoriei. Aci însă, examinat fiind din partea medicilor de tribunal, s'a constatat, că e un nebun foarte periculos. A fost trimis în casa de sănătate.

*

O moartă — vie. Intr'un sat din Francia a fost înmormântată o femee de 29 ani, despre care se constatase în mod oficios că e moartă. In ziua după înmormântare s'au auzit însă lovituri de sub pământ. S'a desgropat deci iute sicriul, și s'a constatat, că biata moartă, deșteptată în groapă, și-a rupt toate hainele de pe ea, inima îi mai bătea încă, dar căzuse în stare de inconștiență. In câteva minute a murit apoi în brațele medicului care o examina.

*

Mort de foame. Lângă drumul ce duce la Păltiniș s'a aflat un om mort, despre care s'a constatat, că e *Ilie*, idiotul din Rășinari, care dispăruse din comună, încă în toamna trecută. S'a constatat în urmă judecătorește, că Ilie a murit încă în toamna trecută, de foame și de frig. A venit apoi zăpada și l-a astupat, și așa a rămas până la topirea zăpezii, când a fost aflat, trecut deja în putrefacție.

*

O glumă proastă. In Debrețin, un funcționar al orașului, chefuind cu mai mulți prieteni, a voit să sparie pe unul din ei, amenințându-l că-l împușcă cu revolverul, pe care îl scosese din buzunar și-l ținea în mână. Revolverul de fapt s'a slobozit, și prietenul a căzut mort la pământ.

*

Mulți bani aruncă oamenii în decursul anului pe feliurite nimicuri, fără nici un preț și folos. Mulți pe leacuri netrebnice, cari nu-i folosesc nimic. De când însă s'a inventat crucea duplă electricomagnetică a lui Müller Albert, Nr. 86967, oamenii bolnavi află ușurare și tămăduire. Mai ales vindecă reumă, astmă, sgârci de stomac și inimă, ischias și alte boale și dureri pe cari le vindecă cu siguranță. Aceasta se adeverește prin epistolele de mulțumire ce vin zi de zi. Iată una: „Dle Müller! De mulți ani sufer de reumă. De când port însă crucea dtale, durerile au încetat cu desăvârșire Uj-Verbász, Nov. 9 1905. Schenk Maria. — Crucea se capătă în Budapesta V/27 Vadász utcza 34.

*

„Peronospin“. Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporei, la stropirea viilor. Neasămănat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosință „Peronospin“-ul decât piatra vânătă.

Cu „Peronospin“-ul stropind via 1 hlitru apă pentru stropit costă 60 fil., pecând cu piatră vânătă 1 cor. 60 fil., fiind piatra vânătă astăzi foarte scumpă.

Ca fiecare proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin“, dau favorul acela, că deja la comande de 8 pachete trimit francat.

Prin întrebuințarea „Peronospin“-ului, via va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea petrii vinete, nu se ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vânătă înverzește peste măsură frunzele și prin asta abstrage din puterea și sucul viței.

Praful de stropit al meu, face vița mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă.

Revânzătorii, comercianții capătă rabat corăspunzător. *Cornel Demeter*, apotecar în Szászváros. [96] 3

*

Prin indulgență se ajunge la scop. Acest proverb s'a adeverit de curând la un funcționar din provincie, care de scurt timp este stăpân pe o avere frumoasă, la care a ajuns prin indulgență. Funcționarul, care trăia între împrejurări foarte modeste și a cumpărat un loz la loteria de clasă, care însă spre năcazul lui nu i-a adus rezultatul dorit; deoarece în toate 6 clasele n'a câștigat nimic. Năcăjit pentru rezultatul acesta fatal a retournat lozul de clasa I, trimis din nou de colectant, pe care cassa de bancă i-l'a retrimis iară cu acea motivare că să fie cu indulgență și să-și mai încerce odată norocul. Intr'un moment fericit s'a hotărât funcționarul să și mai încerce odată norocul și vezi, rezultatul într'adevăr a nimerit, căci în clasa cea din urmă a șasa a fost încunoștiințat de cunoscuta cassă de bancă Gaedicke, Budapesta, că lozul său a fost tras cu 100,000 coroane.

---

ceeace ne-am face datorința de părinți adevărați ai poporului și am căuta să întărim legea românească, să deșteptăm poporul, căci precum soarele, cu cât să înalță mai sus cu atât mai tare dispar umbrele, așa și la poporul nostru, cu cât va înainta mai mult în cultură, cu atât mai tare vor perì credințele superflue.

Cu totul altceva și de o proveniență mai apropiată sunt sărbătorile sfinților mai mici, cari sărbători nu sunt generale ci mai mult locale. Un ținut sau sat ține pe unii sfinți mai mici, alt ținut sau sat pe alții. Ținerea lor își are originea în învățăturile bogomilice și a fost răspândită de călugări bogomilici, cari amenințau cu chinurile cele mai grozave pe cealaltă lume dacă nu țineau creștinii pe cutare sau cutare sfânt cât de mic, și așa unii călugări propoveduind în unele părți, alții într'alte, a rămas și ținerea sărbătorilor mai mici. Pe când deci într'un sat să lucră, în celalalt sunt toți schimbați de sărbătoare în aceiași zi și prăznuesc sfredelul Rusaliilor, Când își țipă sf. George mănușile, Filipi 3 zile înaintea postului de Crăciun și 3 zile la începerea postului, iar la o săptămână în post Filip cel schiop, Haralampie etc. etc. Acestea da, trebue combătute, cu atât mai mult, cu cât nu au caracter general și nici nu sunt concrescute cu legea românească, fiind de o proveniență mai nouă și prin urmare și mai ușor de combătut.

Nr. 50—1997 of. par. [110] 3-3

Concurs

pe baza rezoluţiunei Venerabilului Consistor arhidiecesan din 6 Februarie 1907 nr. 1016 B. şi a conclusului sinodului parohial extraordinar din 1/14 Aprilie 1907, prin aceasta se publică concurs pentru postul de capelan pe lângă neputinciosul paroh în parohia de clasa a III-a **Cornieni**, cu termin de 30 de zile dela prima apariţiune a acestui concurs în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele preoţeşti din parohie.

Concurenţii la acest post au a înainta cererile lor instruite conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopeesbiteral în terminul deschis amintit mai sus şi a se presenta în timpul permis de regulamentul parohial într'o Duminecă ori sărbătoare la biserica din parohie spre a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Cornieni, la 1/14 Aprilie 1907.

Comitetul parohial gr. or.

Vasiliu Andreiu par. prezident.

Bartol. Fărcaşiu notariu.

Văzut:

Nr. 91—1907. of. ppresbiteral.

Oficiul ppresb. al tractului gr. or. Deş.

Deş, 2/15 Aprilie 1907.

Teodor Herman
ppresbiter.

Nr. 3156/1907 tkvi. Trad. [108] 2-3

Publicaţiune.

Cărţile funduare ale oraşului Sibiiu (Nagy-Szeben) în urma comassării au fost transformate. Această modificare s'a făcut totodată şi cu privire la acele realităţi, pentru cari articolii de lege XXIX. ex 1886, XXXVIII. ex 1889, şi XVI. ex 1891 dispun introducerea în cărţile funduare a dreptului de proprietate a posesorului faptic, executându-se procedura normată în articolul de lege XXIX ex 1892 şi rectificându-se amăsurat inducerile privitoare.

Aceasta se dă spre ştire publică cu provocarea ca: 1. Toţi aceia cari pot dovedì de nevalabile inducerile făcute pe basa dispoziţiilor legale (§. 15 şi 17 art. XXIX ex 1886, §. 5 şi 6 art. XXXVIII ex 1889. §. 15 *a*) art. XVI ex 1891, §. 7 art. XXXVIII ex 1889 şi §. 15 *b*) articol. XVI ex 1891) sau ştergerile efectuite pe basa §. 22 art. XXIX ex 1886, să binevoiască a-şi înainta spre acest scop *pârele de anulare în timp de 6 luni: adecă până inclusive în 25 Noemvrie 1907*, deoarece după expirarea acestui termin, care nu va mai putea fi prelungit, pâri de anulare făcute faţă de o a treia persoană, care şi-a câştigat într'aceea un drept din cărţile funduare, nu vor avea nici o perdere de drept pentru această persoană a treia.

2. Toţi aceia, cari în cazurile §§-lor 16 şi 18 art. de lege XXIX ex 1886 şi §§-lor 5 şi 6 art. XXXVIII ex 1889 voesc să facă protest contra inducerii dreptului de proprietate a posesorului faptic, au să înainteze acest recurs în scris la acest oficiu de cărţi funduare în decurs de 6 luni, adecă până inclusive în 25 Noemvrie 1907, deoarece după trecerea acestui termin, care nu se va mai prelungì, recursul lor nu va mai fi luat în considerare.

3. Toţi aceia, cari prin dispoziţiile făcute din prilegiul transformării cărţilor funduare, mai departe prin procedura circumscrisă în art. XXIX ex 1892 (cu excepţia punctului 1 şi 2) şi prin inducerile efectuite în decursul acestei proceduri îşi cred violate în orice formă drepturile funduare, câştigate mai înainte astfel şi aceia, cari pe basa §-lui 16 art. XXXVIII ex 1889 găsesc păgubitoare inducerea părţii lor de proprietate — au să-şi înainteze în această direcţie petiţia cu recursul la acest oficiu funduar în decurs de 6 luni, adecă până inclusive în 25 Nov. 1907. deoarece după acest termin care nu se mai poate prelungi, orice pretensiune cari s'au născut prin induceri greşite în decursul transformării cărţilor funduare faţă de trei persoane cari bona fide sunt posesori, nu se mai pot validita. Astfel de induceri se pot însă ataca după acest termin numai pe calea ordinară legală şi numai fără păgubirea drepturilor terţiilor persoane, cari într'aceea şi-au cerut drept funduar.

Totodată se fac atente toate acele partide, cari şi au predat documentele lor originale comisiunei de autenticare, că dacă au prezentat chiar şi simple copii sau le înaintează acestei ulterior îşi pot lua în primire originalele dela acest oficiu funduar.

Sibiiu, în 18 Aprilie 1907.

Tribunalul regesc din Sibiiu ca oficiu al cărţilor funduare

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie" cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 5—

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie".

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 5—9

Sboar'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericeşti

Mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 20-41

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea **de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

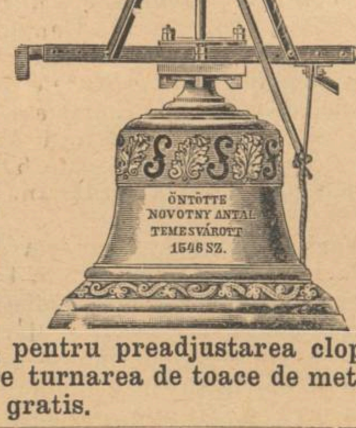

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferiteler liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 4—52

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.
[76] 18—

CINE n'a avut parte de rezultat bun la loteria de clasă

CINE aci încă nu şi-a încercat norocul

CINE într'adevăr vrea să facă câştigul principal

CINE voeşte să fie servit prompt şi real, acela să se adreseze plin de încredere la colecta cea mai mare de noroc a lui

GAEDICKE, Budapesta.

La tragerea clasei I, în **23** şi **25 Maiu a. c.,** ofer

Lozuri întregi	de jumătate	sferturi	optimi de lozuri
12·—	**6·—**	**3·—**	**$1^{1}/_{2}$** coroane

Checuri postale spre trimiterea banilor gratuite şi franco

Cassa de Bancă
GAEDICKE
Budapesta, IV, strada Kossuth Lajos Nr. II.

[114] 2-5

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 47 Sibiiu, Marţi 1/14 Maiu 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douări 24 fil., — de treiori 80 fil. rândul cu litere garmond.

Sinodul arhidiecezan.

Vorbirea de deschidere

a Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit ***Ioan Meţianu.***

Cristos a înviat!
Domnilor deputaţi!

In senzul statutului organic V'am învitat, Domnilor deputaţi, la această întrunire în sinod arhidiecezan, la întrunire în jurul sfintei maicei noastre biserici, pentru a lucra împreună la opul cel mare al viitorului nostru, la binele şi fericirea noastră; deci salutându-Vă cordial de bunăvenire, implor şi din acest loc binecuvântarea cerului asupra noastră şi asupra lucrărilor noastre.

Când fericiţii nostri strămoşi au îmbrăţişat religiunea creştină ortodoxă a Domnului nostru Iisus Cristos, pe care au întemeiat biserica noastră naţională, au făcut aceasta nu numai pentru mântuirea sufletului, ci şi pentru ca cu ajutorul acelei sfinte religiuni să conlucre şi la desvoltarea facultăţilor sufleteşti şi prin aceasta şi la întemeierea unui viitor tot mai bun şi mai ferice şi în această lume.

Spre acest scop acei fericiţi străbuni s'au întrunit în societăţi religioase bine organizate, în parohii, protopresbiterate, eparhii şi metropolii naţionale, au zidit biserici şi şcoale confesionale, ca tot atâtea centre culturale, pentru desvoltarea facultăţilor sufleteşti şi pentru apărarea sfintei biserici de furtunoasele valuri ale timpurilor.

Urmând şi noi fericiţilor nostri străbuni ne-am întrunit în acest sinod arhidiecezan, ca să lucrăm împreună la desvoltarea facultăţilor sufleteşti şi prin aceasta la mântuirea sufletului şi la întemeierea unui viitor mai bun şi în această lume.

Din cel mai depărtat trecut al nostru ne-am convins, Domnilor, că la asemenea lucrare, biserica străbună dimpreună cu şcoala confesională ne oferă şi nouă cel mai mănos teren, ce l-a oferit şi părinţilor nostri. Căci dela ele au emanat totdeauna ideile mari şi salutare, şi comunitatea de interese şi sentimente, cari produc nizuinţele culturale, din cari rezultă viitorul tot mai bun şi mai ferice.

De aceea, pentru a ne bucura şi folosi cât mai mult de acel mănos teren, trebue să ne conservăm biserica şi şcoala, pentruca să ne conserve şi ele pe noi, precum au conservat şi pe fericiţii nostri părinţi; apoi să le apărăm şi întărim contra curentelor timpului, ca să ne apere şi să ne întărească şi ele pe noi faţă de asemenea curente.

Aceasta trebue să o facem, Domnilor, astăzi, în mai mare măsură ca ori şi când altădată, căci pe lângă multe altele, e de prevăzut, că în curând va urma şi noua lege despre salarisarea şi referinţele învăţătorilor confesionali, votată de corpurile legiuitoare, care prin anumite dispoziţiuni atinge în mod simţitor şi autonomia bisericei noastre, privitoare la şcoalele confesionale.

Pentru a împedeca aducerea acestei legi, eu, îndatăce proiectul ei s'a publicat în jurnale, am învitat pe Preasfinţiţii nostri Domni Episcopi şi pe Veneratul Consistor metropolitan la consultare, asupra celor de urmat, şi în conţelegere unanimă am aflat de bine printr'o remonstraţiune înmanuată prin Episcopatul nostru, Domnului Ministru reg. ung. de culte şi instrucţiune publică a reclama contra acelui proiect, enumărând gravaminele ce le conţine faţă de biserica noastră autonomă, şi cerând, ori retragerea proiectului, ori modificarea lui în senzul remonstraţiunei noastre.

Pe lângă aceasta noi Arhiereii am combătut proiectul şi la pertractarea lui în casa magnaţilor, arătând şi acolo, că acel proiect vatămă greu autonomia noastră bisericească, şi susţinând remonstraţiunea noastră; dar durere, toate fără doritul resultat, căci primindu-se proiectul şi de acea casă, în curând va devenì lege, căreia vom avea a ne conforma.

Am făcut-o aceasta, Domnilor, căci deşì proiectul are şi unele dispoziţiuni mulţămitoare, precum este ameliorarea dotaţiunei învăţătorilor confesionali, şi prin întregire dela stat, unde n'ar putea parohiile presta ameliorarea staverită prin proiect, dar are şi dispoziţiuni prea îngrijitoare, precum sunt şi acelea de cari să leagă întregirea dela stat, când aceea ar trece peste câte 200 coroane anual, dispoziţiuni, prin cari să vatămă greu autonomia bisericei, ceeace numai în acel cas s'ar mai putea evita, dacă am putea presta noi acele întregiri.

Precum binevoiţi a vedea şi din acestea şi alte asemenea dispoziţiuni ale proiectului, cunoscut deja şi Dvoastră, şcoalelor noastre li-se crează o situaţiune dintre cele mai grele, care numai cu mari jertfe materiale din partea noastră să mai poate uşura.

Dacă veţi cunoaşte mai deaproape acel proiect, Domnilor, veţi afla şi D-Voastră, că pe viitor numai în acel caz ne vom putea susţinea autonomia bisericească şi în şcoalele noastre, dacă de o parte vom aduce toate jertfele la susţinerea lor fără întregire dela stat; şi dacă de altă parte vom stărui tot mai mult, ca învăţătorii noştri confesionali să-şi potenţeze silinţa întru satisfacerea dispoziţiunilor legii, pentruca nu cumva din vina unora sau altora să ni-se pericliteze şcoalele, în cari instruiază ei.

Chiar şi numai din acestea Veţi înţelege, Domnilor, că de când avem sinodalitate în biserică n'am stat în faţa unei probleme mai grele, decum este aceea a salvării şi conservării şcoalelor noastre confesionale. De aceea nici clerul şi poporul nostru n'a aşteptat cu atâta nerăbdare rezultatul lucrărilor noastre, dela aceasta întrunire, ca şi de astădată.

Deşi cauza aceasta priveşte pe întreaga noastră Metropolie, de unde a emanat şi remonstraţiunea către guvern, şi deşi Metropolia va combina, la timpul său, modul cum s'ar putea aplica legea fără vătămarea autonomiei bisericei noastre: totuşi dupăce aceasta numai prin mari jertfe se va putea ajunge, va fi foarte bine să Vă ocupaţi şi D-Voastră şi cu căutarea şi procurarea necesarelor mijloace, recerute prin legea de sub întrebare, pentruca să putem conserva şi susţinea şcoalele noastre şi faţă de acea lege.

Decumva însă, pe lângă toate silinţele noastre, n'am putea procura mijloacele de lipsă, pentru susţinerea tuturor şcoalelor şi din parohiile mai mici, ni-se impune o mare datorinţă, de a afla calea şi mijloacele, prin cari s'ar putea suplini altcum lipsa acelora.

Să nu pierdem din vedere, Domnilor, nicicând, că oricât de multe şi feliurite sunt condiţiunile, prin cari înaintează popoarele, toate acelea au un singur izvor: *„cultura religioasă-morală“*, care se iniţiază şi întemeează mai ales în şcoala confesională. De aceea şi repet rugându-Vă, să facem tot posibilul pentru susţinerea şcoalelor noastre confesionale în conformitate cu dispoziţiunile legii, ca să ne putem însuşi şi noi, în măsură tot mai mare, acea *cultură* şi să ne apropiem tot mai mult de binele şi fericirea după cari oftăm.

Rugând şi pe bunul Dumnezeu să ne ajute şi în aceste cercări grele a afla adevărata cale a mântuirii: declar sesiunea sinodului nostru arhidiecezan ordinar pe anul 1907 de deschisă.

Şedinţa primă.

— Raport special. —

Sibiiu, 13 Maiu n.

Eri, Dumineca, s'a făcut deschiderea sesiunei ordinare a sinodului arhidiecesan. S'a oficiat întâiu, la orele obicinuite, liturghia solemnă în biserica catedràlă, împreună cu chemarea Duhului sfânt, prin însuşi Inaltpreasfinţia Sa, Archiepiscopul şi Metropolìtul *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşiile lor, Dr. *Ilarion Puşcariu*, Archimandrit, vicariu archiepiscopesc şi Dr. *Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, de ieromonahul Dr. *M. E. Cristea*, de protopresbiterii *Ioan Droc*, *T. V. Gheaja* şi Dr. *Ioan Stroia* şi de diaconii Dr. *A. Crăciunescu* şi *Vasile Stan*, profesori seminariali.

Răspunsurile le-a dat bine instruatul cor mixt, condus de dl profesor *T. Popoviciu.*

După serviciul divin deputaţii sinodali se adună în sala festivă a muzeului naţional şi trimit o delegaţie de trei pentru a învita pe Inaltpreasfinţia Sa Archiepiscopul la şedinţă. Din delegaţie fac parte: *Vasile Dămian*, protopresbiter, deputat dietal, *Mihail Cirlea*, notar public regesc şi *Virgil Oniţiu*, director gimnazial în Braşov.

La orele 11 şi jumătate Inaltpreasfinţia Sa îşi face întrarea în sală, şi e primit cu aclamări. Ocupă loc la masa prezidială, şi numeşte notari ad hoc pe următorii: Mateiu Voilean, Dr. G. Proca, Dr. Nicolae Bălan, Victor Păcală şi Lazar Tritean. Rosteşte apoi vorbirea de deschidere, pe care o publicăm în fruntea numărului de astăzi. Vorbirea e primită cu aclamări.

Se face apelul nominal şi se constată că sunt presenţi 41 deputati sinodali, prin urmare sinodul e declarat capabil de a funcţiona.

Să pune la ordinea zilei alegerea biroului şi a comisiunilor. Deputatul sinodal Nicolae *Ivan* propune să se aleagă ca notari domnii: Mateiu Voileau, Iosif Morariu, Dr. G. Proca, Dr. Nicolau Bălan, Victor Păcală şi Lazar Tritean. Se primeşte.

Conform propunerii dlui *Ivan* se aleg apoi şi comisiunile, cărora se împart actele şi rapoartele consistoriului arhidiecesan spre studiare.

Concediu cere deputatul Iosif Popescu pe 5 zile şi deputatul Dr. Octavian Vasu pe sesiunea întreagă. Se acordă.

Ia acum cuvântul deputatul *Parteniu Cosma*, şi din incidentul, că în vorbirea de deschidere I. P. S. Sa Arhiepiscopul a atins chestia cu proiectul de lege şcolar al contelui Apponyi, despre care, pe altă cale, cum ştie, nu se va face raport sinodului, iar sinodul ar trebui să se pronunţe într'o formă ori alta în chestia aceasta, propune, ca vorbirea de deschidere să fie predată comisiunii şcolare, pentruca să formuleze un proiect de conclus în privinţa aceasta.

Deputatul *Vasile Damian* ar dori, ca nu vorbirea de deschidere a Excelenţei Sale să formeze baza concluzului ce va trebui să iee sinodul cu privire la noua lege şcolară, ci să se afle altă cale mai potrivită.

I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* răspunde deputatului *Damian*, că sinodul *poate* să iee de bază a concluzului său şi vorbirea de deschidere.

Protopresbiterul *Romul Furdui* propune, ca nu comisiunei şcolare, ci unei comisiuni *speciale* să fie dată chestia spre studiare, fiindcă e vorba de o chestie foarte gravă şi însemnată.

Dr. *Petru Şpan* e pentru propunerea deputatului *Cosma*, *Arseniu Vlaicu* pentru propunerea deput. *Furdui*, şi deput. Nicolae Bogdan pentru propunerea deputatului *Cosma*, care se şi primeşte.

Proxima şedinţă se anunţă pe Marţi la orele 10, iar şedinţa se încheie la orele 12 şi 10 minute.

*

După şedinţă sinodul s'a prezentat în corpore la I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, pentru a-l asigura de nou de încrederea şi alipirea sa. Sentimentele deputaţilor sinodali le-a tălmăcit în faţa Exc. Sale P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, care în frumoasa sa vorbire a mulţămit Excelenţei Sale pentru greaua luptă purtată în zilele din urmă întru apărarea şcoalelor şi a autonomiei bisericei noastre.

Excelenţia Sa a răspuns cu o cuvântare, care a impresionat adânc pe toţi cari au auzit-o. A mulţămit Excel. Sa pentru nouele semne de dragoste fiiască ce i-se arată, şi a asigurat pe toţi, că dacă n'ar fi convins despre sinceritatea iubirii cu care e încunjurat din partea acelora cu cari împreună munceşte spre binele bisericei şi al poporului, n'ar fi fost în stare se supoarte greutatea zilelor prin cari trecem, ales la bătrâneţele adânci de cari se bucură Excelenţa Sa. Dar iubirea celor din jur iau dat putere şi l-a făcut să poată suporta greul zilelor, pe cari era foarte fericit dacă nu le-ar fi ajuns. Roagă pe toţi să facă asemenea, să se întărească din iubirea celor de acasă, din iubirea *poporului*, vrednic de iubirea noastră, pentruca astfel, popor și inteligență, se formăm un întreg bine închiegat, de care să se resfrângă viforul ce ne amenință. Legătura între noi să o formeze *biserica strămoșească*, pentru care noi, inteligenții, am făcut și n'am făcut câte ceva, am jertfit și n'am jertfit, poporul însă totdeauna a făcut și a jertfit. Zile grele ne amenință, de aceea toți să ne grupăm în jurul bisericei, căci aci, numai aci e mântuirea noastră.

Pătrunzătoarea vorbire a fost viu aclamată.

Membrii sinodului s'au presentat apoi și la P. C. Sa arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu*, vicar Arhiepiscopesc, făcându-i visită de reverință. Oratorul a fost deputatul *Dem. Moldovan*, protopresbiter.

La I. P. S. Sa a fost masă mare.

Legea școlară în casa magnaților.

In ședința a doua, ținută Vineri, 10 Maiu n. și deschisă la orele 10 și 15 minute, a luat întâiu cuvântul I. P. S. Sa Metropolitul din Blaj Dr. *Victor Mihaly*, și a combătut cu demnitate și cu energie proiectul de lege despre salarisarea învățătorilor dela școalele comunale și confesionale. Constată, că drepturile pe cari le au confesiunile cu privire la susținerea școalelor nu admit ingerința care se dă guvernului în acest proiect de lege. Cu privire la învățătorii suplinitori cere, ca acestia se poată conduce în mod independent școala mai multă vreme, nu numai 6 luni, cum se spune în lege. Constată nemulțămirea și amărăciunea cea mare provocată de acest proiect și dorește o mai bună cimentare a raporturilor de prietenie și de bună înțelegere între diferitele popoare ale patriei, lucru care prin astfel de legi nu se poate ajunge. De aceea e contra proiectului de lege și nu-l votează.

Urmează arhiepiscopul rom. catolic *Samassa*, care rostește o vorbire în favorul proiectului de lege. Spune însă, că ingerința statului în afacerile bisericilor nu e permis să treacă peste anumite margini. Celce comite faptă punibilă de agitație, fie chiar slujitor al bisericei, să fie tras la răspundere și să-și primească pedeapsa, dar statul să nu între în sanctuarul familiei prin slujitorii săi, pentrucă prin aceasta trece peste marginile cercului său de competență. E convins, că proiectul de lege din desbatere a ținut cont de acestea, prin urmare îl votează, exprimându-și dorința, ca învățământul poporal să fie pus pe base mai largi, mai ales acum în preajma întroducerii votului universal la alegeri. Cere deci, ca pregătirile învățătorilor să fie în viitor cele mai bune posibile. Primește proiectul de lege.

Se ridică acum contele *Apponyi*, ministrul de culte și instrucțiune publică, și răspunde pe larg tuturor oratorilor cari au combătut proiectul de lege. Presidentul pune apoi la vot întrebarea, dacă primește ori nu casa magnaților proiectul de lege despre salarisarea învățătorilor dela școalele comunale și confesionale ca basă pentru desbaterea specială? și majoritatea răspunde cu *da*, prin sculare. N'au votat proiectul de lege *Arhiereii români gr. ort. și gr. catolici*, precum și *Arhiereii sârbi*.

Se întră imediat în desbaterea specială și proiectul se votează fără multă vorbă și pe paragrafi. Se votează apoi numai decât și în a treia cetire și se declară primit fără modificare. Ședința cu aceasta s'a încheiat.

Acum mai urmează presentarea proiectului Maiestății Sale spre sancționare, apoi punerea lui în aplicare, pe basa unei ordinațiuni speciale, care va fi dată din partea ministrului *Apponyi*.

Lupta pentru școale.

Vorbirea P. S. Sale Ioan I. Papp, *episcopul Aradului, ținută la 8 Maiu n. în Casa Magnaților.*

Excelenția Ta dle prezident! Ilustrilor dni magnați!

Deși antevorbitorul, Exc. Sa dl mitropolit *Ioan Mețianu*, a dat expresiune câtorva din gravaminele bisericei gr. or. române din patrie față cu proiectul dela ordinea zilei, îmi iau voie a ridica și eu cuvântul, nu numai pentru a sprijini întru toate vederile și expunerile sale, dar și pentru a arăta, că acest proiect și din alte privințe este jignitor intereselor bisericei noastre și nu promovează nici interesele bine pricepute ale statului nostru ungar.

De aceea, când îmi ridic cuvântul meu la acest obiect, o fac aceasta nu numai ca arhiereul unei biserici creștine recunoscută în stat, dar o fac și ca cetățean al statului ungar, care-mi iubesc patria și doresc întărirea și prosperarea ei pe baze solide de drept întocmai, precum doresc existența și prosperarea bisericei mele naționale și a instituțiunilor ei religioase, morale și culturale.

Când însă noi reprezentanții confesiunilor ne prezentăm aici pentru apărarea drepturilor bisericilor noastre, drepturi garantate în legile fundamentale ale statului, trebue să accentuăm înainte de toate greutatea situației, ce ni s'a creat nu numai prin motivarea, care a servit de punct de mânecare la redactarea și prezentarea proiectului, dar și prin aceea, că proiectul s'a lucrat și prezentat dietei fără conlucrarea și respective ascultarea confesiunilor, ca susținătoare de școli și astfel și fără ascultarea bisericei noastre române, care prin școala ei confesională a țintit și țintește a deștepta în credincioșii ei voia și darul după lumină și învățătură, și prin învățătură ajungerea la o mai bună stare materială și socială, ca astfel să poată trăi îndestuliți și să se simtă bine în patria lor.

Dacă prin regularea raportului de drept al școlilor confesionale n'a avut Inaltul guvern altă în vedere, decât adevăratul scop al școalei elementare, adecă propunerea mai cu succes a obiectelor de învățământ și astfel și a limbei maghiare; dacă prin urcarea salariilor învățătorești dela școlile susținute de confesiuni n'a urmărit Inaltul guvern alt scop, decât remunerarea serviciilor, ce învățătorii confesionali și comunali le prestau națiunei și patriei pe terenul instrucțiunei, aceasta se putea și trebuea făcută fără vătămarea drepturilor autonome ale confesiunilor, și fără a provoca atâta amărăciune și îngrijire în comunități și în confesiunile interesate, câtă a provocat proiectul de sub întrebare.

Vătămarea confesiunilor se începe cu însuși punctul de mânecare, ce transpiră atât din textul, cât și din motivarea proiectului de sub întrebare.

Precum înțeleg eu lucrul, existința ori neexistința școalelor confesionale nu se face pendentă dela măsura cum satisface ea scopului școalei elementare în genere, ci numai și numai dela gradul în care s'a ajuns și respective se va ajunge învățarea limbei maghiare în asemenea școli. De aci începând s'a tras ca și concluziune sentința de a închide, respective a statifica toate acelea școli susținute de confesiuni, în cari învățarea limbei maghiare nu a ajuns, respective nu ar ajunge măsura pretinsă, iar aceasta concluziune și judecată se pare enunțată pe presupunerea de tot greșită, că atari școli de aceea nu arată progresul așteptat în limba maghiară, fiindcă ar avea aversiune către această limbă, ori că ar urmări tendințe contrare statului.

Nu știu, școlile cărei confesiuni s'au avut special în vedere la enunțarea acestei sentințe unilaterale dar foarte vătămătoare pentru respectiva confesiune, dacă însă atari presupuneri și concluziuni s'ar referi și la școlile bisericei noastre gr. or. române, trebue să-mi ridic glasul meu și în numele adevărului și al dreptății să protestez cu toată puterea cuvântului contra unor atari presupuneri și contra concluziunilor trase din ele.

Trebue să protestez de aceea, că după credința și experiența mea, atari presupuneri și concluziuni sunt lipsite de orice temeiu real și pentrucă pe asemenea presupuneri se vatămă unul dintre cele mai curate și gingașe sentimente ale credincioșilor și ale autorității bisericei noastre, sentimentul alipirei și a împlinirei datorinței față de patria iubită, iar prin concluziunile trase din asemenea presupuneri, pe lângă multe alte drepturi autonome se atacă și unul din cele mai cardinale drepturi ale bisericei noastre, dreptul de a învăța credincioșii în limba lor maternă și a-i crește în spiritul evangeliei creștine.

Și trebue să protestez contra unor asemenea presupuneri și concluziuni în deosebi și din motivul, că biserica noastră atunci, când s'a angajat a înființa școala sa confesională și când spre susținerea și desvoltarea acesteia în tot cursul timpului a adus și aduce cele mai mari jertfe materiale, n'a avut și n'are în vedere numai exerciarea drepturilor sale naturale și pozitive, garantate în canoanele sale bisericești și legile fundamentale ale statului, dar a avut și are în vedere și misiunea sa nobilă și datorința patriotică de a crește și a face din credincioșii săi creștini buni, oameni morali, religioși și cetățeni cu caracter și credincioși patriei.

Și când biserica aceasta prin școala ei confesională a adus și aduce atâtea jertfe pe altarul creșterii poporale, o face aceasta din convingerea curată, că creșterea religioasă morală dată de biserică este un factor principal, fără de care nici nu se poate închipui dorita desvoltare a vieții sociale unitară într'un stat constătător din poporațiuni, confesiuni și limbi diferite cum este și statul nostru ungar, a adus atari jertfe cu școala sa confesională, și o face din convingere curată, că cultura religioasă morală, factorul indispenzabil este unicul factor, care poate face posibilă apropierea și înțelegerea împrumutată a cetățenilor de diferite limbi și confesiuni; ea unica poate promova toleranța confesională și iubirea deaproapelui, și numai cultura religioasă-morală dată de biserică poate deștepta și promova conlucrarea armonică productivă a indivizilor și a corporațiunilor atât spre ajungerea scopurilor lor personale, cât și spre ajungerea scopului celui mare, care trebue să-l avem cu toții în vedere, adecă unitatea în simțăminte și dorințele de a promova pacea internă în biserică și în statul ai cărui fii și cetățeni suntem.

Când confesiunile din statul nostru urmăresc asemenea tendințe nobile și demne de o biserică creștină, când adecă deodată cu creșterea credincioșilor în spirit creștinesc tind și la desvoltarea sentimentelor lor patriotice; când este știut, că numai acestei creșteri este de a se mulțămi bunăînțelegerea ce există azi între confesiunile din patrie, accentuată și recunoscută de însuși Ex. Sa dl ministru de culte, eu așa cred, că de dragul unui scop sperat, adecă din motivul că nu s'a putut ajunge până acum tendința, că băieții de altă naționalitate să vorbească limba statului încă de pe băncile școalei, nu este nici just, nici echitabil a se tinde la luarea dreptului confesiunilor de a-și ținea școalele lor, ori de ale da ajutorul de stat numai și numai sub condițiunile grele din proiect.

Nu este just și echitabil de aceea, pentrucă biserica noastră gr. or. română nu numai nu este contra propunerii și învățării limbei maghiare în mod cât mai intensiv, ci trebue să susțin contrarul și să accentuez, că ea tinde cu toate mijloacele posibile la învățarea acestei limbi și aceasta o dorește cu rezultate tot mai vizibile, unde numai este posibil. Dacă însă în unele părți, îndeosebi la periferii nu s'a putut ajunge rezultat mai bun din limba maghiară, trebue să recunosc cu părere de rău, că rezultat satisfăcător nu s'a ajuns nici din celelalte obiecte de învățământ și aceasta numai din cauza referințelor grele de traiu și în special din cauza sărăciei poporului cari iarna îl împedecă de a-și trimite pruncii la școală din lipsa îmbrăcămintei, iar toamna și primăvara e silit a-i aplica la economia casnică, ca să se ajute cu ei în câștigarea mijloacelor pentru trebuințele familiare și suportarea sarcinilor publice.

Deosebi obvine aceasta în acele comune dela periferii, unde din cauza sărăciei oamenii nu pot să-și țină păstori sătești, ci pentru pazirea și pășunarea vitelor sale fiecare sătean se servește de membrii familiei proprii, și de comun de pruncii din anii școlii, cari și altcum nu se pot folosi la alt lucru.

Subversează deci în multe părți la periferii atari împrejurări grele, neatârnătoare dela dorința și voința poporului și autorității confesionale, încât un rezultat mai bun pe terenul instrucțiunii poporale numai așa s'ar putea ajunge, dacă s'ar schimba spre bine, adecă dacă s'ar ameliora radical referințele de traiu ale poporului.

Sporiul nemulțămitor al instrucțiunii observat la periferii fiind astfel numai și numai rezultatul sărăciei poporului din acelea părți, nu este nici just, nici echitabil, ca atari comune numai atunci să poată reflecta și beneficia de ajutoriul de stat la susținerea școlii confesionale, dacă învățământul limbei maghiare va ajunge măsura pretinsă în proiect, și nu este just și echitabil nici de aceea, pentrucă se știe de comun, că o limbă străină și altcum nu se poate învăța pe băncile școlii, precum se știe și aceea, că patriotismul unui popor, ca și al unui individ și astfel și al cetățenilor români din statul nostru ungar, nu are să se judece după corectitatea ori frumseța cu care vorbește limba statului, ci numai după sentimentele lui de credință și alipire către stat, în care privință poporul român totdeauna și-a făcut datorința.

Iată deci unele din motivele pentruce nu pot primi proiectul de sub întrebare, precum nu-l pot primi nici din următoarele motive.

a) In § 21 Inaltului guvern i-se recunoaște dreptul de a aproba, ori a nu aproba alegerea fiecărui învățător la a cărui salar fundamental contribue statul cu peste 200 cor. fară a lua și obligământul de motivare al neaprobării și tot fără obligământul de motivare își susține dreptul de a denumi însuși învățător în cazul, dacă autoritatea școlară competentă n'ar dispune alegere nouă în locul celui ales dar escepționat. eventual ar prezenta spre întărire alegerea unui atare individ, în contra căruia Inaltul guvern iarăș ar avea escepțiuni.

Aceasta dispozițiune este vătămătoare nu numai pentru dreptul autonom al confesiunii, ci este vătămătoare și pentru însași autoritatea confesională, pentrucă prin aceasta o judecă din capul locului, ca și pe una, care ar promova aplicarea de astfel de învățători, cari ar înclina să devină în conflict cu legile statului, pe când autoritatea confesională n'are și nu poate avea nici o cunoștință despre purtări necuviincioase și cu atât mai puțin despre intențiunile ascunse ale unuia s'au altuia dintre aspiranții la dăscălie.

b) Este gravaminoasă dispozițiunea din § 23, care îndreptățește guvernul să dispună suspendarea învățătorului tras în disciplină pentru delictele din § 22, 1 a—c, fără să-l oblige totodată a-și motiva dispozițiunea sa.

c) Este gravaminoasă dispozițiunea alineatului 3 din § 24 al proiectului, care îndreptățește Inaltul guvern, că procedur disciplinară inițiată la autoritatea confe sională contra cutărui învățător — făr privire la stadiul în care se află — să poată transpune la comisia administra tivă.

Vătămarea conzistă în aceea, că au torității confesionale nu numai i-se ia drep tul autonom de a-și disciplina pe învăță torii săi, dar totodată acestei autorități se subordinează unei autorități carea nici un caz nu-i poate fi superioară, o v tămare aceasta din partea înaltului g vern, față cu autoritatea și demnitatea co fesiunilor susținătoare de școli, la care cestea autorități n'au dat anză și astfel merită vătămarea.

De tot gravaminoasă este dispozi unea din § 25, în care se îndreptățeș guvernul să sisteze, respective să statifice acele şcoli confesionale şi comunale ai căror învăţători au devenit amovaţi pe cale disciplinară din postul lor pentru delictele prevăzute în § 22 l. a. b. c.

Vătămarea conzistă şi în aceea, că între atari învăţători pot să fie şi de aceia a cărora alegere nu numai că a aprobat-o Inaltul guvern, dar pot să fie şi de aceia, pe cari însuşi i-a instituit de atari pe baza §-lui 21, deci nu numai nu este just şi echitabil, ci este chiar şi nenatural, că pentru faptele unui învăţător aprobat şi respective pentru faptele unui învăţător denumit de însuşi Inaltul guvern, să se pedepsească confesiunea cu despoiarea dreptului de a-şi susţinea şcoala proprie.

Eu aşa cred, că nu este nici just nici echitabil, într'un stat de drept cum este şi statul nostru, să se aducă asemenea legi, nici chiar în cazul, când deviza Inaltului guvern ar fi statificarea cu orice preţ a şcoalelor confesionale.

După aceste repet, că nu numai nu primesc proiectul de sub întrebare, ci rog pe dnii Magnaţi să nu primească nici din a lor parte acest proiect, vătămător pentru drepturile autonome ale confesiunilor şi contrar după părerea mea chiar şi intereselor binepricepute ale statului nostru ungar.

Din România.

Disolvarea corpurilor legiuitoare române. Joi, în 9 Maiu n. s'au întrunit la Bucureşti corpurile legiuitoare române, pentru a li-se ceti decretul regal prin care sunt declarate desfiinţate. Decretul l-a cetit ministrul president *D. A. Sturdza.* Era de următoriul cuprins: „In faţa împrejurărilor grave prin cari trece ţara, domnilor deputaţi şi domnilor senatori, v'am convocat, de oarece corpurile legiuitoare urmează a fi disolvate. Deci, corpurile legiuitoare sunt şi rămân disolvate. *Carol*“. Noua sesiune parlamentară va fi convocată pe 7 Iunie v. la Bucureşti, iar în acest scop alegerile se vor face în zilele următoare: *Pentru senat*: In 20 Maiu v. alege colegiul prim, în 22 Maiu v. alege colegiul al doilea şi în 24 Maiu v. colegiul universităţilor Bucureşti şi Iaşi. *Pentru cameră*: In 26 Maiu v. alege colegiul prim, în 28 Maiu colegiul al doilea şi în 30 Maiu colegiul al treilea.

Clericii noştri pentru Brad.

— *Concert la Haţeg.* —

In misiunea frumoasă întreprinsă de clericii seminarului „Andreian“ pentru jertfelnicul cultural dela Brad s'au prilejit a treia zi de Paşti la Haţeg. Acest colţ de ţară cu frumoase amintiri încă este una din acele vetre unde şi-a făcut cuib statornic simţul de dragoste şi alipire către neam şi simţul de jertfă pentru aşezămintele de progres ale neamului nostru.

Aşa şi acum. Clericii cursului al doilea au fost primiţi cu cinste şi dragoste deosebită. Iar aceştia s'au achitat de datorinţa lor cât se poate de mulţămitor. Concertul a fost foarte bun. Corul dispune de puteri alese şi rutină bine pricepută. Pe lângă aceste însuşiri vrednice de accentuat suntem în drept să aşteptăm dela progresul ce îl dovedesc clericii noştri an de an ca din programele lor să dispară punctele stereotipe, cari şi-au trăit traiul în repertoriul concertelor ani dearândul. Lucruri nouă doreşte lumea şi corurile clericilor noştri le pot da fără multă greutate. Ba chiar şi piese mai mari am putea auzi pe scenele diletanţilor acestora câtă vreme forţele muzicale ale seminariului nostru dovedesc posibilitatea acestui fapt.

Partea morală a concertului a avut un succes desăvârşit atât pentru publicul azistent cât şi pentru tinerii oaspeţi. Partea cealaltă paremi-se n'a prea avut rezultatul dorit.

De încheiere încă un cuvânt în general tinerilor noştri clerici, cari pornesc pe calea acestor frumoase propoveduiri culturale. Şi an[illegible] cinstea şi bunăcuviinţa, pre[illegible]ume [illegible]sericei noastre [illegible]um şi prestigiul [illegible]derea că [illegible]preţinde ca să nu treacă cu ve[illegible] a[illegible] în comuna unde li se dă prilejiul unei [illegible]stfel de manifestaţii există un preot, un protopop ori altă persoană bisericească deosebită căreia trebue să-i dea cinstea cuvenită. (*a*)

NOUTĂŢI.

Prezidentul partidului naţional român dl George Pop din Băseşti a trimis la adresa presidiului dela „Crucia Roşie“ din Bucureşti 1000 coroane pentru ajutorarea victimelor, a văduvelor şi orfanilor ţăranilor căzuţi în răscoala din Románia, şi totodată a adresat un apel către toţi Românii de bine pentru a contribui fiecare spre ajutorarea nefericiţilor ţărani.

*

Eliberat. In 1 Mai n. a fost eliberat din temniţa de stat din Seghedin preotul Emil Butean din Şomcuta-mare.

*

Concertul C. Rădulescu, anunţat pentru eri sara, nu s'a ţinut, din motivul, că poliţia n'a dat concertantului permisiunea să-l ţină.

*

Bucurie în Spania. Regina Spaniei a dat naştere unui fiiu, fapt care a provocat mare bucurie în întreaga ţară.

*

Reuniunea română de muzică din Sibiiu va da Joi, în 3/16 Maiu, la 8 oare sara un concert poporal sub conducerea noului director de muzică *A. Pena* în sala festivă a casei naţionale cu următorul program: 1. „Irmos“, cor mixt, de A. Bena. 2. „Serenadă“, cor mixt, de C. Porumbescu. 3. „Leagăn verde“, cor mixt, de G Dima. 4. *a*) „Dorul meu“, *b*) „Neică neiculiţă“, coruri mixte, de I. Murăşianu. 5. „Noël“, cor mixt, de F. A. Gevaërt. 6. „Hei leliţă“, cor mixt, de G. Dima. 7 „La fântână“, cor mixt, de A. Bena. Bilete de întrare se vând la librăria archidiecerană începând de Mercuri precum şi seara la cassă cu următoarele preţuri: Locul I. 3 cor., locul II. 2 cor, locul III. 1 cor. Balcon rândul I. 2 cor., rândurile următoare 1 cor. Loc de stat 60 fileri.

*

Din Poiana ni-se scrie, că statutele „Reuniunei de înmormântare din comuna Poiana“, (comitatul Sibiiului), s'au aprobat de către Inaltul Minister reg. ung.

*

O miie de ani dela moartea celui dintâi domnitor creştin al Bulgariei, Boris, s'a împlinit în Sâmbăta trecută. Aniversarea acestei zile a fost sărbată cu multă splendoare în Bulgaria.

*

Descoperirea unor tezaure. In urma unor furtuni, cari au surpat o parte din malurile localităţii numite Nazareth, pe coastele Portugaliei, s'au descoperit mai multe morminte, în cari s'au găsit comori preţioase. Prin împrejurime stăteau înoroiate mulţime de arme, iar alăturea de ele s'au găsit felurite monede de aur din toate timpurile, bijuterii şi pietrii scumpe. Cercetările au dovedit, că acolo piraţii îşi ascundeau pe vremuri prada lor.

*

O glumă proastă. In Debreţin, un funcţionar al oraşului, chefuind cu mai mulţi prieteni, a voit să sparie pe unul din ei, ameninţându-l că-l împuşcă cu revolverul, pe care îl scosese din buzunar şi-l ţinea în mână. Revolverul de fapt s'a slobozit, şi prietenul a căzut mort la pământ.

*

Al 106 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Maria L. Negrilă, soţie de econom, în Ocna-Sibiiului.

Acesta este al 106-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Hymen. Victoria *Lobonţiu* şi Paul *Nodis* teol. abs. fidanţaţi.

*

Alegere de paroh. Ni-se scrie, că alegerea de paroh în Bosiu cu filia Grosiu, din trac. protopresbiteral al Hunedoarei, s'a săvârşit în 24 Aprilie a. c. st. v., a treia zi de Paşti, fiind ales dintre trei concurenţi *Simeon Suciu* din Zlasti, absolvent de teologie cu totalitatea voturilor. Alegerea a decurs în cea mai bună ordine.

*

Procesul coriştilor români din Caransebeş. Membrii Reuniunei române de cântări din Caransebeş, cari au fost daţi în judecată pentru executarea mai multor cântece naţionale şi mai ales a cântării „Dorul înstrăinatului“ de Vidu, au fost achitaţi.

*

Mulţămită. Comitetul Reuniunei femeilor rom. din comitatul Hunedoarei esprimă pe aceasta cale cele mai călduroase mulţămite institutelor de credit şi economii pentru ajutoarele votate „Atelierului“ nostru. Şi anume: Institutul „Albina“ 200 cor. Institutul „Ardeleana“ 300 cor. Institutul „Si[illegible]ania“ 50 cor. Institutul „Economul“ 50 cor. Institutul „Bihoreana“ 50 cor. Institutul „Selegeana“ 50 cor. Institutul „Haţegana“ 20 cor. Institutul „Grăniţerul“ 30 cor. însoţirea „Hunedoara“ 24 cor. Totodată comitetul esprimă adânca sa recunoştinţă Preacuvioşiei Sale Archimandritului *Nifon*, stareţul mănăstirei dela Sinaia pentru bogata şi preţioasa colecţiune de modele ţăsute şi cusute, dăruite „Atelierului“ nostru. Deva 27 Aprilie 1907. Dionisiu Ardelean, notar, Elena Pop Hosszu Longin, prezidentă.

*

Emigrarea. In Martie au emigrat din Ungaria la America 27,367 persoane, din Austria numai 15,621 persoane. Din nici o ţara n'au emigrat atât de mulţi ca din monarhia austro-ungară. Din toată Europa au emigrat 132.137, va să zică a treia parte din numărul tuturor emigranţilor europeni a dat-o Austro-Ungaria.

*

Mii de oameni morţi de foame. Din Colonia Capului (Africa sud-vestică) se anunţă, că 11 mii de oameni din tribul Hereros, cari au voit să scape de persecuţiunile stăpânirii germane, refugiindu-se lângă lacul Ngami, au murit de foame.

*

Monument unui gazetar. Ziaristului de curând decedat Sir William Honard *Russel* i-se ridică monument în Londra. In fruntea comitetului care a luat afacerea în mână se află ducele de Sutherland. *Russel* îşi câştigase o vază mare ca raportor de pe câmpul de răsboiu.

*

Un agent pus la răcoare. Kaden Frigyes, care a momit vre-o 50 de lucrători din comunele din jurul Timişoarei ca să plece în Prusia, a fost prins de poliţie şi judecat la 30 de zile temniţă şi 300 cor. amendă în bani.

*

Sărăcie mare în Bănat. Emigrările se înmulţăsc şi în Bănat. Vicecomitele comitatului Torontal a adunat toate datele din cari se vede, că în anul trecut au plecat de pe teritoriul comitatului 12,473 persoane cu paşaport în regulă, dintre cari numai 1127 au venit îndărât. Ear în anul acesta până la 5 Aprilie şi-au scos paşaporte în străinătate 9547 persoane.

*

Petrecere de Boiţa. Mulţămită harnicilor învăţători din comuna Boiţa, în frunte cu vrednicul preot Ioan Druhora, ni s'a dat şi nouă celor dela sate prilej a asista la o petrecere împreunată cu cântări şi joc, a doua zi de sfint. Paşti. Programul a fost bine executat. Un cor în două voci compus din băieţii şi fetiţele şcoalei instruat de înv. Popescu, a dovedit măestrie. In deosebi piesa teatrală „Ruga dela Chiseteu“ jucată de junii şi junele din comună, a stârnit frenetice aplause, având rolul principal junele Nicolae Brătilescu. In pausă s'a jucat jocurile naţionale „Căluşerul“ şi „Bătuta“ de către feciorii ţărani. *R.*

*

Pentru prăsila de vite rassa „Pinzgau“ curată. Din Gurarâului ni se scrie: Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, precum se ştie, dărueşte de un timp încoaci câte unui membru al reuniunei în aproape fie-care an câte o viţea rassa „Pinzgau“ curată, şi aceasta cu scop de a se răspândi printre cultivătorii de vite acest soiu mult superior vitelor noastre. Până acum dăruit a fost cu câte o asemenea viţea membrul Reuniunei George Bratu, ec. în Tilişca, Petru Sopa, ec. în Fofeldea, Ioan Cloaje, propr, în Boiţa. Nicolae Iosif, înv. în Aciliu, şi Ioan Stănuleţ, ec. în Ilimbav. In anul de faţă acest dar a fost hotărât a se da unuia dintre membrii cu locuinţa în comuna noastră Gurarâului. Comitetul central amintit, a recercat zilele trecute primăria noastră să binevoiască a face în acest scop sortirea între membri. Joia trecută toţi membrii s'au prezentat în cancelaria comunală, unde s'a făcut tragere la sorţi, şi fericitul eşit la sorţi a fost vechiul membru al Reuniunei parohul Ioan Manta, care a subscris un act de învoire, încheeat între dăruit şi între comitetul Reuniunei, conform căruia, dăruitul a primit îndatorirea de a ţinea viţeaua pentru prăsilă, de a o supune la toate îngrijirile dorite şi a o întreţinea cu nutreţ bun şi îmbelşugat; de a îngriji, ca la timpul său se obţină dela viţea prăsilă curată „Pinzgau“ şi de a pune la dispoziţia Reuniunei primul viţel sănătos din prăsila viţelei. Ţin a aminti, că comitetul a cumpărat viţeaua dăruită dela un cultivător de vite cu renume din Şura-mare cu preţul moderat de 146 cor.; are vârstă de 8 luni şi se numeşte „Rândunica“. *„Invingătorul“.*

*

Patria norocului. Sunt de nesocotit bucuriile înmiite ale norocului mult dorit şi câştigat. Noi înzadar îl urmărim, dacă el nu vrea să ni-se apropie, pecând adese-ori ne face dela sine, aşa zicând consecvent, părtaşi favorurilor sale. Cea mai bună dovadă pentru acestea este loteria de clasă. Dacă privim de ex. rezultatele câştigurilor cassei de bancă pestane a lui Gaedicke, vom vedea atât din loteriile acum trecute, precum şi din cele din trecut, că această cassă de bancă este în realitate patria statornică a norocului, aproape pe fiecare zi cade câte un câştig principal la cassa de bancă Gaedicke, ai cărei clienţi în loteria trecută şi altele au făcut câştigurile principale de 400,000, 60,000, de 3-ori 30,000, şi 20 000, însă în cele două din urmă au câştigat cele de 90,000, 80,000, 50,000, 25,000 de 6 ori 15,000, de 5-ori 10,000 cor. Această împrejurare, precum şi resolvarea întotdeauna punctuoasă şi grabnică a afacerilor cassei de bancă Gaedicke, îl explică cercul de muşterii ce zilnic se sporeşte, pe care această proverbial norocoasă cassă de bancă şi-l câştigă.

*

„Peronospin“. Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporei, la stropirea viilor. Neasămănat cu mult mai bun şi mai ieftin este în folosinţă „Peronospin“-ul decât piatra vânătă.

Cu „Peronospin“-ul stropind via 1 hlitru apă pentru stropit costă 6; fil., pecând cu piatră vânătă 1 cor. 60 fil., fiind piatra vânătă astăzi foarte scumpă.

Ca fiecare proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin“, dau favorul acela, că deja la comande de 8 pachete trimit francat.

Prin întrebuinţarea „Peronospin“-ului, via va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase şi astfel roada de vin mai bogată. Experienţa a dovedit, că prin folosirea petrii vinete, nu se ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vânătă înverzeşte peste măsură frunzele şi prin asta abstrage din puterea şi sucul viţei.

Praful de stropit al meu, face viţa mai plină de viaţă şi mai asigurată contra boalei de peronosporă.

Revânzătorii, comercianţii capătă rabat corăspunzător. *Cornel Demeter*, apotecar în Szászváros. [96] 5

„Cartea de Aur“ vol. IV.

A apărut vol. IV din **„Cartea de Aur,** *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian.* In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor.* Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresà autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

Din public.*)

Declaraţiune.

De un timp, în continuu mi-se împărtăşeşte, că unele persoane de pe aici, mici la suflet dar mari în răutate, divulgă, că institutul de credit şi economii „Sebeşana“ din Sas Sebeş, ar fi devenit un institut „Unit“.

Deşi şi aceasta n'ar fi nici un păcat, totuşi îmi ţin de datorinţă să declar în numele institutului „Sebeşana“ că aceasta afirmare este un neadevăr şi apucătură necinstită.

Institutul „Sebeşana“ a fost, este şi va fi un institut românesc fără privire la confesionalism.

Ba dacă s'ar considera din acest punct de vedere, atunci, s'ar putea zice cu tot dreptul, că „Sebeşana“ e un institut român gr. or., fiindcă dela înfiinţarea lui au fost tot numai 2 membrii uniţi în direcţiune din 8. Aşa e şi azi.

Tot asemenea se poate numi gr. or. dacă vom conzidera sumele, ce anual se împart spre scopuri filantropice; Totdeauna s'a dat gr. or. cam 14 din 15 părţi. Astfel din suma cam 3000 cor. se da gr. cat. 200 cor., iar restul de 2800 gr. or.

Să desmintă divulgatorii maliţioşi?

Atunci ce rost are o astfel de apucătură?

Aşa se vede însă, că oamenii stăpâniţi de duhul răutăţii, şi cărora nu le cade bine mersul regulat şi progresiv al „Sebeşanei„ îşi iau refugiul la tot felul de apucături — de cari ar trebui să se ruşineze — prin ce ar putea strica „Sebeşanei“.

Dar în zadar!

Vă rog pentru orientarea On. public, să binevoiţi a da loc acestei declaraţiuni în preţuitul dvoastră ziar.

Sas-Sebeş, în Maiu 1907.

Cu stimă

Z. Mureşan

directorul „Sebeşanei“.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piaţa mare Nr. 2.

Infiinţată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acţii şi reserve coroane 92 milioane.

Primeşte BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără şi vinde rente, scrisuri fonciare, acţii, losuri, precum şi monete de aur şi argint
primeşte hârtii de valoare spre păstrare şi administrare
încassează cupoane şi efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorţiri
îngrijire pentru cauţiuni militare.

Toate desluşirile dorite se comunică cu promptitudine.

104 4—12

Nr. 179/1907 of. ppresb. 106 3—3

Concurs.

In urma ordinului Venerabilului Conzistor Arhidiecezan din 20 Martie a. c., Nr. 2977 B. se excrie concurs din oficiu pentru întregirea parohiei a II-a din Libotin de cl. III), protopresbiteratul Cetăţii-de-piatră, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor înainta cererile lor, instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis; având — în senzul §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii — a se înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Lăpuşul-unguresc, 4 Aprilie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Cetatea-de-piatră.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Important pentru doamne!

Ingrijirea feţei se poate obţinea prin folosirea apei de toaletă

Amaranthe

remediul doamnei Dr. I. Beu.

Cea mai bună apă de toaletă pentru conservarea fineţii pielii.
Cea mai excelentă bază pentru pudră fără grăsime.

Garantat nestricăcioasă.
Ateste sunt alăturate prospectului.
Veritabilă numai în pachetare originală.

Preţul unui flacon original 3 coroane.

La comande de 3 flacoane franco.

Deposit principal:
Parfumeria Meltzer,
Sibiiu (Ungaria).

[112] 2—3

Cea mai renumită bere

din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 19—

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

CINE n'a avut parte de rezultat bun la loteria de clasă

CINE aci încă nu şi-a încercat norocul

CINE într'adevăr vrea să facă câştigul principal

CINE voeşte să fie servit prompt şi real, acela să se adreseze plin de încredere la colecta cea mai mare de noroc a lui

GAEDICKE, Budapesta.

La tragerea clasei I, în **23** şi **25 Maiu a. c.,** ofer

Lozuri întregi	de jumătate	sferturi	optimi de lozuri
12·—	6·—	3·—	$1\frac{1}{2}$ coroane

Checuri postale spre trimiterea banilor gratuite şi franco

Cassa de Bancă

GAEDICKE

Budapesta, IV, strada Kossuth Lajos Nr. 11.

[114] 3—5

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis se se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 8 —
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[11] 2

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27., strada Vadász 34 colţul.

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 48 Sibiiu, Joi 3/16 Maiu 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Quid nunc?

Sibiiu, 15 Maiu n.

Proiectul nefast, îndreptat împotriva şcoalelor şi culturei noastre naţionale, va primi, probabil, în curând sancţionarea prea înaltă şi — *va deveni lege...!*

A rămas deci fără izbânda dorită lupta cea frumoasă şi plină de demnitate a deputaţilor nostri.

Şi glasul poporului, pe care în unele părţi s'au încercat a-l amuţi prin baionetele şi gloanţele gendarmilor, n'a fost lăsat să străbată până la cuvenitele locuri. Şi chiar dacă ar fi pătruns acest strigăt de indignare şi de durere, ce schimbare putea să aducă protestarea solemnă, când urechea, care ne ascultă e tot una cu mâna, care ne loveşte?..

Vorbirile rostite de prelaţii români în casa magnaţilor au fost învrednicite abia de câteva reflexiuni fugitive, ironice, din partea aceluia, care a jignit în modul cel mai brusc demnitatea şi prestigiul căpeteniilor bisericeşti, cărora n'a aflat de cuviinţă a le acorda nici cel puţin importanţa de a-i chema la o consultare prealabilă ca pe nişte căpetenii intelectuale, morale şi iuridice, sub al căror cuvânt de oblăduire şi de povaţă stau sute şi mii de şcoale...

Mare este durerea sufletului nostru românesc, din pricina acestui nesfârşit şir de batjocuri şi de asupriri, câte ni-se aruncă mereu în faţă... Şi dacă pentru toate acestea am cerca să căutăm vr'o mângăiere, n'am putea-o afla, decât în cuvântul dumnezeesc al sfintei scripturi: *„pe cei-ce îi iubeşte, pe aceia îi ceartă cu mânia sa Domnul“...*

Deci proiectul de azi va fi mâne — lege! El va deveni un izvor nesecat al tuturor nedreptăţilor, câte vor avea să îndure în viitor şcoala, dăscălimea şi preoţimea noastră. Toată lumea ştie şi vede, că legea aceasta e în cea mai făţişă contradicţie cu legile firii, că ea nu ţine samă de cel mai elementar adevăr al filozofiei şi al vieţii: *„Naturae non imperatur, nisi paretur“* (Bacon).

Ea e menită totodată să desfiinţeze drepturi cardinale, garantate prin legile pozitive ale patriei noastre. Deci printr'ânsa se va consacra acea stare de lucruri, prin care se înfăptuèşte îngrozitorul adevăr al acestei maxime diabolice:

> *„Das Ungesetz gesetzlich überwaltet*
> *Und eine Welt des Irrtums sich entfaltet“...*
> (*Goethe, Faust II.*)

Iată, unde am ajuns!

Şi e firesc, că atotputernicii zilelor noastre şi alintaţii celor viitoare nu se vor opri aci.

După şcoală va urma *biserica la rând.* Dacă nu limba slujbei dumnezeeşti, a amvonului va fi, de sigur, înlocuită cu cea maghiară, cum s'a mai întâmplat odată în trecut, la 1844, când s'a adus lege, ca predica să se rostească în limba maghiară în toate bisericele din ţară.

In faţa acestei situaţii nespus de triste şi de grele, care ameninţă a se înrăutăţi din ce în ce, toată lumea românească se întreabă nedumerită: *Quid nunc?*

Care este deci, care poate să fie datorinţa noastră în faţa acestei primejdii? Să închidem şcoalele, cum s'a accentuat nu odată — şi cum, se pare, că ar dori chiar unii dintre conducătorii nostri?!

Doamne fereşte! O măsură mai greşită decât aceasta, cred, că nici nu s'ar putea. E un lucru acesta, la care nimănuia nu-i mai este iertat a se gândi. Urmările nefaste, ce ar provoca o asemenea nesocotinţă, sunt incalculabile. Cine a pătruns cât de cât rostul adevărat şi chemarea bisericei creştine, va şti că temelia şi arma acesteia dintru început a fost şcoala. Fără şcoală s'ar mai putea deci susţinea biserica noastră? Cum şi-ar mai putea creşte generaţii credincioase şi folositoare neamului, cum ar mai putea sădi sămânţa simţirii româneşti în sufletele credincioşilor săi? *Cum s'ar putea apăra de vijeliile, pe cari unda vremii de azi le aduce din ce în ce mai vrăjmaşe şi mai cutropitoare asupra bisericei creştine, deci şi asupra celei româneşti??!*

A renunţa la şcoală ar fi deci pentru biserica noastră egal cu a-şi curma în mod *neiertat şi necreştinesc firul vieţii sale naţionale!* Chiar când întreagă instrucţia s'ar silui în limba maghiară, şi atunci ar trebui susţinută şcoala, căci *nu dela limba, ci dela spiritul, care dominează în şcoală, atârnă mărimea binefacerilor,* ce se pot revărsa printr'ânsa asupra bisericei şi asupra neamului nostru întreg.

Iar cât pentru surghiunirea limbei româneşti din şcoalele noastre, să nu ne temem, că aşa ceva ar fi vre-odată cu putinţă. Nu este nici o putere lumească în stare, să ne despoaie de ce avem mai scump, de limba mamei noastre, pentru care au luptat înaintaşii, dupăcum ne spun bătrânii, mai mult chiar decât pentru *viaţa lor.*

Bonfini scrie, la decada a treia a istoriilor sale: *„Ita reluctantur Valachi, ut non tantum pro vitae, quantum pro linguae incolumitate certasse videantur“...!*

Ştim, că în veacurile depărtate asemenea siluiri s'au mai făcut. N'a stăpânit veacuri de-arândul limba bulgară la altarul bisericilor noastre? N'a fost limba aceasta impusă în slujba noastră bisericească într'un mod tot atât de arbitrar şi precipitat, cum se face azi cu icuirea limbei maghiare în şcoala poporală? O legendă ne povesteşte despre un ţar bulgăresc, care trecând la nordul Dunării, a impus poporului aflător aci, îndeosebi preoţilor valahi, să cetească sfânta slujbă numai în limba bulgară, ameninţând pe cei-ce nu se vor supune poruncii, că o să le „taie limba“... De atunci a trecut un mileniu şi mai bine. Azi suntem nevoiţi a face dureroasa constatare, că istoria se repetă, şi un domn ministru, lăudat atât de mult pentru înălţimea vastei sale culturi europene şi pentru adâncile sale convingeri religioase creştineşti, nu se sfieşte a lua asupra sa rolul năstruşnic al legendarului ţar bulgăresc de odinioară...

Inzadar se tot spune deci, că „historia est magistra vitae“. Această maximă, frumoasă de altfel, s'au silit de nenumărate ori să o preschimbe în minciună — politicianii unguri. Mai nimerită le-ar fi acestora vorba, pe care o spusese odinioară Talleyrand despre Bourbonii Franciei, că: *„ei din istorie n'au uitat şi n'au învăţat nimic“.* Căci de ar fi învăţat ceva acesti politiciani, dacă şi-ar fi dat silinţa să pătrundă rostul întâmplărilor istorice, ar trebuì să ştie, că tendinţa de maghiarizare va provoca la noi aceeaşi reacţiune, care s'a înscenat din partea Maghiarilor împotriva tendinţelor de germanizare ale lui Iosif II., şi din întreg acest războiu, care se desfăşură, acum de un veac, între legislaţia maghiară şi şcoalele noastre, purtat în mare parte prin ordonanţele ministrilor de până acum şi remonstraţii din partea căpeteniilor noastre bisericeşti, în urma urmelor totuşi va trebuì să iese biruitoare cultura naţională-religioasă a neamului nostru. Căci *„Domnul tărie poporului său va da“...*

Asuprirea confesională şi tendinţele de proselitism catolic ne-au dat în veacul al XVIII-lea şcoale româneşti, pe cari *asuprirea naţională dela 1879 încoace le-a întărit;* iar măsurile, cari ţântesc la maghiarizare, nici-odată nu-şi vor putea ajunge scopul, dacă vor fi toţi Românii, *dela vlădică până la opincă,* hotărâţi a apăra cu toată bărbăţia, ceeace au creat şi susţinut înaintaşii nostri *cu preţul atâtor nepilduite jertfe!!*

Deci toate stăruinţele, întreagă truda vieţii noastre trebue să o închinăm *şcoalei înainte de toate!* Căci numai prin şcoală vom putea legea să ne păzim, limba să ne cultivăm, neamul să ni-l întărim, pornindu-l pe cărările înaintării.

Cine are şcoala, are tinerimea, are viitorul! Căci *numai prin şcoală şi prin o conştientă educaţie naţională a tinerimii* se poate asigura viitorul unui popor.

Dr. I. Lupaş.

Din Arad *primim ştirea, că sinodul eparhial de acolo, a luat în şedinţa de Luni, 13 Maiu n. hotărâre cu glas unanim, să fie rugat Episcopatul bisericei gr. ort. române ca să recurgă în chestia nouei legi şcolare la înţelepciunea Monarhului, rugându l în numele bisericei gr. ort. române şi în numele credincioşilor acestei biserici, să* ***denege sancţionarea proiectului de lege referitor la îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti dela şcoalele poporale confesionale şi comunale.*** *Conclusul acesta a fost comunicat sinoadelor celoralalte, din arhidieceză şi din Caransebeş, pentruca să-l voteze şi ele.*

Seminarul „Andreian“.

In şedinţa de eri, Marţi, 14 Maiu n. a sinodului archidiecezan, Inaltpreasfinţia Sa Archiepiscopul şi Metropolitul Ioan Meţianu a făcut în chestia adaptării seminariului Andreian din Sibiiu următoarea propunere, primită cu vii aclamări:

Considerând, că o parte din clădireà seminariului nostru „Andreian“ nu mai corăspunde necesităţilor actuale, ceeace ne este tuturor bine cunoscut; după-ce în anul trecut, cu ajutorul lui Dumnezeu, am terminat zidirea bisericei catedrale, acum urmează să iniţiem şi rezidirea seminariului.

Considerând, că şi rezidirea seminariului, numai din acea singură chestiune s'ar mai putea amâna, care timp îndelungat a amânat şi zidirea catedralei, adecă chestiunea, pe care loc să se zidească seminariul? pe locul din strada Morii, cum zic unii, ori pe locul unde se află de prezinte, cum zic alţii?

Considerând, că pentru zidirea seminariului pe locul unde se află acum s'au pronunţat ambii fericiţii mei predecesori, Marele Andreiu şi Miron, şi anume, cel dintâi atunci, când lângă actualul seminariu a mai cumpărat două case vechì, imediat învecinate cu seminariul, ear al doilea atunci, când a cumpărat casele din strada „Spinarea cânelui“, pe al căror teritoriu numai înainte cu 10 ani a zidit cu circa o sută mii cor. acea parte a seminariului actual, ce se numeşte „dormitoriu.“

Considerând, că dacă acum seminarul s'ar zidi pe alt loc, ear nu pe cel contemplat de ambii fericiţii mei predecesori, aceasta s'ar putea înterpreta din vre-o parte, ca o desconsiderare a bunelor lor intenţiuni, ba poate şi ca o devalvare a numelui şi a nimbului ce-l are de presinte „Seminarul Andreian“.

Considerând, că atunci când sinodul arhidiecezan prin concluz aproape unanim a decis zidirea bisericii catedrale în nemijlocita apropiere de seminar, totodată a presupus şi zidirea seminarului în nemijlocita apropiere de catedrală, fiind ambele neseparabile. Dovadă despre aceasta e împrejurarea, că seminariile în tot locul se zidesc lângă catedrale şi lângă reşedinţele episcopeşti, — excepţiuni făcându-se numai unde nu s'ar afla locuri de zidire.

Considerând, că zidirea seminariilor lângă catedrale şi reşedinţele episcopeşti are de scop, de o parte ridicarea vazei catedralelor şi episcopiilor, iar de altă parte uşorarea cercetării bisericii din partea număroşilor seminarişti de câte douăori pe zi, care s'ar îngreuna mult, mai ales în timp de iarnă, dacă seminarul ar fi depărtat de catedrală. Dar şi afară de acestea seminariul cu elevii ar fi şi un fel de sentinelă a catedralei contra feliuritelor curente anticreştine.

Considerând, că dacă s'ar rezidì, sau mai bine zis, dacă s'ar adapta şi completa seminariul actual, atunci acea parte din el ce se numeşte „dormitor“, fiind zidită numai de zece ani şi deplin corăspunzătoare ar rămânea neatinsă, iar vechiul seminar de către strada Măcelarilor, fiind foarte solid, nu ar avea trebuinţă decât de unele mici străformări. Astfel ar mai rămânea de zidit numai o singură aripă în locul celor două case vechi din strada „Măcelarilor“, cumpărate spre acest scop de Marele Andreiu, care zidire dimpreună cu toate alte adaptări necesare, după modesta mea părere, n'ar costa peste 120 000 cor.

Din contră:

Considerând, că zidindu-se un seminariu nou pe locul catedralei din strada Morii, loc umplut cu zeci de mii de cară de tot felul de pământ, nici pe departe nu e aşa de sănătos şi de solid ca locul actualului seminariu, acolo atât fundamentul cât şi zidurile clădirii, ar trebui să fie mai masive şi mai costisitoare. Astfel, încât zidirea seminariului pe acel loc, ar costa vre-o 5—600.000 coroane, afară de preţul locului vre-o 160,000 cor.

Considerând, că neavând bani pentru asemenea seminariu costisitoriu, ar trebui să învestim în acela întreg fondul seminarial, din care se acoper lefile profesorilor şi alte trebuinţe, cari din alte fonduri nu se pot acoperi.

Considerând, că chiar dacă am şi avea bani disponibili, precum nu avem, acei bani s'ar putea folosi mult mai bine la ajutorarea şcoalelor avizate la asemenea ajutoare, ca să nu recurgă la stat, de unde să primească ajutoare numai în schimbul ingerinţei în autonomia noastră bisericească.

Considerând mai încolo, că locul din strada Morii, mai este tare espus prafului şi conturbării, fiind pe dinaintea lui cel mai frecventat drum de ţară, nu numai de cară cu povară, dar şi de o mulţime de vite, ce se mână la târgurile de săptămână şi de an, ceeace ar conturba mult şi prelegerile, şi în fine,

Considerând, că în cazul, când s'ar statifica preparandiile confesionale, nu ştiu dacă, şi cum s'ar renta acea parte a seminariului, ce ar veni disponibilă, în eventualul seminariu din strada Morii, pecând capitalul ce s'ar investi în adaptarea actualului seminariu, fiind mai puţin, în tot cazul s'ar renta mai bine:

Din aceste consideraţiuni propun şi recomând *adaptarea şi completarea actualului seminariu.*

Sibiiu, în Aprilie 1907.

Ioan Meţianu m. p.
Arhiepiscop.

Sinodul arhidiecezan.

Şedinţa a doua.

— Raport special. —

Sibiiu, 14 Maiu n.

Şedinţa a doua a sinodului arhidiecezan s'a deschis astăzi la orele 10. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Dr. G. Proca.*

Notarul *M. Voileanu* ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare. Se autentică fără observare.

Mai mulţi deputaţi cer concediu. Se acordă. Petiţiunile întrate la prezidiu şi adresate sinodului se dau comisiunii petiţionare, iar raportul conzistorului în chestia regulamentului seminarial se trece la comisiunea organizătoare.

Inaltpreasfinţia Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* face acum propunerea pe care o dăm mai sus în întregime, în chestia adaptării seminarului Andreian. Se dă spre studiare comisiunii organizătoare.

Deputatul Dr. *Petru Şpan* face două propuneri, una cu privire la semnalarea şi trecerea în procesul verbal a momentului, că sinodul arhidiecezan de astădată a fost deschis primaoară după săvârşirea în mod maestos şi impunător a serviciului divin în noua catedrală, şi alta cu privire la reînfiinţarea reuniunii învăţătoreşti din arhidieceză. Se predau comisiunilor respective, adecă celei bisericeşti şi şcolare.

Se pune acum la ordinea zilei raportul comisiunii *verificătoare.* Raportorul *Dr. Dumitru Stefan*, comunicând, că comisiunea şi-a ales prezident pe protopresbiterul *Furdui*, propune verificarea deputaţilor *Iovian Murăşan*, ales în cercul preoţesc Turda şi Dr. *Ioachim Fulca*, ales în cercul mirenesc Alba-Iulia, dupăce actele de alegere sunt în regulă.

Ambii se declară verificaţi.

Urmează raportul comisiunii *organizătoare*, constituită astfel: prezident *Parteniu Cosma*, raportor Dr. *Nicolae Vecerdea.* La propunerea raportorului se consideră cetit raportul consistoriului ca senat plenar, şi se întră în discuţia pe articole. Se ia spre ştire raportul punct de punct, ear discuţie se naşte la următoarele puncte:

Cu privire la faptul, că în două protopresbiterate sinod protopresbiteral nu s'a ţinut, comisiunea propune, că faptul să se iee cu regret la cunoştinţă, iar pentru viitor consistorul, dacă se vor mai întâmpla astfel de neglijente, se reţină competenţele respectivilor protopresbiteri, până îşi împlinesc datorinţa.

Protopresbiterul *Romul Furdui* propune, ca faţă de cei neglijenţi consistoriul se aplice regulamentul, ear P. C. Sa vicariul Dr. *Ilarion Puşcariu* propune, ca măsurile luate deja de consistor în privinţa aceasta să se iee spre ştire. Discuţia, la care au luat parte deputaţii I. A. de Preda, Arseniu Vlaicu, P. Cosma, Dim. Moldovan, Dr. M. E. Cristea, şi şi-a spus părerile şi I P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul Ioan *Meţianu*, s'a terminat cu primirea propunerii dlui vicariu Dr. *Ilarion Puşcariu.*

Cu privire la alegerea deputatului sinodal *Arseniu Vlaicu*, protestată, raportorul comisiunii comunică sinodului, că unele acte de cercetare au fost cerute din partea tribunalului regesc din Braşov, şi astfel, în lipsa lor sinodul nu se poate pronunţa în chestia protestului înaintat în contra alegerii lui Vlaicu. Propune, ca sinodul să îndrume conzistoriul, să procure actele pentru sesiunea proximă sinodală. Se primeşte propunerea comisiunei.

Asemenea se primeşte propunerea comisiunei şi cu privire la fundaţiunea *Vlad*, în înţelesul, ca inactivarea fundaţiunei să se facă exact în înţelesul literilor fundaţionale ale fericitului *Vlad.*

Se pune la ordinea zilei raportul comisiunei *bisericeşti*, constituită astfel: Prezident *Vasile Voina*, raportor *Vasile Domşa*,

Raportul conzistoriului, ca senat bisericesc, fiind tipărit şi împărţit între deputaţi, se consideră cetit şi se ia de bază pentru discuţia specială.

Se ia apoi spre ştire raportul şi în dezbaterea specială, punct de punct, cu propunerile comisiunii, iar la punctul referitor la examenele de cualificaţiune ale absolvenţilor de teologie se primeşte propunerea deputatului *Dr. P. Şpan*, ca comisiunea examinătoare a conzistoriului se fie compusă din bărbaţi cu cunoştinţe teologice, nu numai din centru, ci şi din afară.

Urmează raportul comisiunei *şcolare.* S'a constituit astfel: Prezident *Vasile Damian*, raportor *Dr. P. Şpan.*

Raportul conzistoriului ca senat şcolar fiind tipărit se consideră cetit şi se ia ca bază pentru discuţia specială.

In discuţia pe articole raportorul propune să se iee raportul punct de punct spre ştire, cu următoarele propuneri:

Ce priveşte rezultatul examenelor de maturitate dela şcoalele comerciale din Braşov, conzistorul să iee măsuri, ca astfel de rezultate slabe să nu se mai obţină. Se primeşte.

Profesorii dela seminariul Andreian să fie împărţiţi după secţiuni, ca să se ştie, cari sunt profesori de teologie şi cari de pedagogie.

Se primeşte.

Numărul elevilor de şcoală să se arete în procente şi să se arete câte şcoale s'au zidit de nou şi ce valoare represintă? După vorbirea deput. Nicolae *Ivan* şi lămuririle presidiului propunerea se primeşte, însă fără partea referitoare la valoarea edificiilor şcolare, care aparţine resortului epitropesc.

Propunerea comisiunei, ca bibliotecile şcolare să fie prefăcute în biblioteci parohiale dă ansă la discuţie, la care iau parte: Dr. *Ioan Stroia*, P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Puşcariu*, *Parteniu Cosma* şi *Nicolae Bogdan.* Se decide, ca biblioteca şcolară să se separeze şi să conţină numai cărţi pentru elevi, iar celelalte să fie trecute în biblioteca parohială.

In chestia *catehizării* la şcoalele străine comisiunea propune luarea măsurilor, ca catehizarea să se facă negreşit în limba bisericei pretutindenea, întrucât adecă s'ar face undeva abatere dela aceasta. Vorbesc la obiect, deputaţii Nicolae Borzea, Dr. Ioan Stroia, Romul Furdui, Vasile Damian, Parteniu Cosma, Nicolae Bogdan, în urmă se primeşte propunerea comisiunei.

Discuţia se întrerupe şi anunţându-se proxima şedinţă pe ziua următoare la orele 10, şedinţa se încheie la ora unu d. a.

Lupta pentru şcoale.

Discursul mitropolitului D. Victor Mihalyi, rostit în şedinţa dela 10 Maiu n. a casei magnaţilor.

Domnule prezident!
Domnilor Magnaţi!

Proiectul de lege relativ la raporturile de drept şi salarizarea învăţătorilor dela şcolile poporale confesionale şi comunale, în redactarea admisă de camera deputaţilor, eu nu-l pot primi drept bază pentru discuţia în special.

Acest proiect de lege restrânge, în măsură mare, dreptul bisericei garantat prin articolul 11 al legei 38 din 1868 şi ştirbeşte libertatea ce i-s'a garantat prin această lege bisericii în ce priveşte şcolile ei poporale. Acest proiect îi conferă guvernului un drept de dispoziţie de mare importanţă asupra tuturor şcolilor, pe cari susţiitorii de şcoală nu le pot apăra conform dispoziţiilor de lege în chestiune. Deja de pe acum zădărniceşte susţinerea şcolilor, sau în viitorul ce-l mai apropiat îi va aduce pe susţiitorii şcolilor într'o situaţie atât de precară, încât vor fi nevoiţi să abzică de şcoli, sau — în cazul când ar primi ajutorul ce-l promite statul — vor fi nevoiţi, ca dreptul lor de până acum de a cârmui şi susţine şcolile să-l împartă cu autorităţile supuse discreţiunii statului, sau, mai bine, să-l împartă cu organele de control ale guvernului.

Soartea aceasta de a împărţi drepturile lor de până acum, va ajunge în mod fatal comunele bisericeşti şi politice cu locuitori puţini. In rândul întâiu şi în mod direct atinge comunele, cari în urma poziţiei lor geografice şi a tradiţiilor urbariale n'au putut deveni comune mai împoporate; în rândul întâiu comunele cari în urma dismembrării lor confesionale nu sunt în stare să lupte şi cu desavantagiile acestei stări.

Presupunând chiar, că aceste comune mărunte ar fi în poziţia de a corăspunde cerinţelor acestui proiect, — ele tot nu ar putea să apeleze la sprijinul tuturor contribuabililor din comună pentru susţinerea instituţiilor de învăţământ; dar fiindcă mai mare parte nu sunt în stare s'o facă, fiindcă şi dismembrarea confesională le aduce într'o poziţie gravă, împreunată cu multe şi mari desavantagii, — peste tot nu vor fi în stare să corăspundă cerinţelor acestei legi.

Acest rău a voit să-l remedieze articolul 26 al legii 38 din 1868, care dispune, că în comune cu locuitori de confesiuni deosebite, în cazul când — deşi singuraticile confesiuni ar fi în stare să susţină o şcoală conform cerinţelor legii — convingerea ar fi că cu puteri unite ar putea să se susţină o şcoală mai bună, care ar putea să recurgă la sprijinul comunei întregi, precum şi la un eventual ajutor din partea statului, — deosebitele şcoli confesionale se pot schimba într'o şcoală comună.

Acest favor însă ce-l acordă articolul 26 al legii 38 din 1868 nu se poate realiza de cât pe lângă renunţarea la caracterul confesional, pentrucă aceeaşi lege spune, că noua şcoală comună devine întru toate şcoală comunală.

Cu toate acestea, experienţele ne dovedesc, că acest favor, de care sunt împărtăşite şcolile comunale prin articolul acesta şi alte articole, mare parte numai comunelor mai împoporate le-au adus foloase, — pentrucă în expunerea de motive a proiectului actual, la pagina 16 se spune, că şcolile comunale nu reprezintă decât 10 la sută din numărul total al şcolilor comunale şi confesionale. Dar chiar şi dintre aceste 10 procente numai o fracţiune disparentă poate să se refere la comunele mărunte, pentrucă la 1449 de şcoli comunale sunt aplicaţi 3752 de învăţători, adecă la cele mai multe şcoli comunale sunt aplicaţi doi, trei, sau chiar şi mai mulţi învăţători.

Intre şcolile comunale sunt înşirate şi şcolile grăniţăreşti, cari s'au înfiinţat pe bază confesională într'un timp, când legea nu cunoştea în ţara aceasta şcoli confesionale. Aceste şcoli s'au desvoltat şi au înflorit pe baze confesionale şi sunt susţinute şi asigurate, în mare parte, prin fonduri create prin dărnicia credincioşilor noştri. Dar prin aceste şcoli comunale grăniţăreşti nu se dă nici un imbold de promovare a şcolilor poporale din comunele mărunte cari nu sunt grăniţăreşti.

Iată unul dintre motivele, cari mă opresc să admit acest proiect de lege, eu care atât în mitropolia mea cât şi în episcopiile sufragane trebue să port grije de neasămănat de multe comune bisericeşti mărunte cu puţini locuitori, cari cea mai mare parte nu sunt de deosebite confesiuni, ci numai gr. cat.

Al doilea motiv care mă îndeamnă să nu primesc acest proiect, nici drept bază la discuţia specială, e starea edificiilor şcolare. Edificiul şcolar corăspunzător e de mare importanţă pentru o şcoală bună. In chestiunea aceasta articolul 28 al legii 38 din 1868 dispune... (citeşte textul legii, prin care se cere clădirea de edificii corăspunzătoare).

Lipsurile în privinţa aceasta şi astăzi sunt încă atât de mari, încât pot să afirm liniştit, că în multe locuri a lipsit cooperarea factorilor înşiraţi în lege şi din cauza aceasta a lipsit şi rezultatul dorit. Să nu ne mirăm dacă în comune mărunte şi sărace edificiile nu sunt încă pe toată linia corăspunzătoare; să nu ne mirăm, că nu sunt încă pretutindenea clădite edificii corăspunzătoare cerinţelor legii mai nouă, pentrucă doar în aceste comune, cari cele mai multe n'au nici patron, nici chiar bisericile nu corăspund numărului credincioşilor, în multe locuri nu există nici case parohiale, ba — ce e şi mai trist — în foarte multe locuri nu există nici primărie, nici locuinţă pentru notar, în unele locuri comuna a luat în arândă, pe seama oficiului notarial, cancelarie chiar în edificiul şcolar!

Guvernul e convins şi el, că pentru a aduce edificiile publice bisericeşti şi comunale într'o stare corăspunzătoare cerinţelor de astăzi, s'ar cere o sumă extraordinar de mare, care nu stă în raport cu forţele materiale ale acestor comune mărunte şi sărace. Chiar şi guvernul, ministrul de interne e nevoit să le dee voe comunelor sărace ca timp de 6 luni să adune în toată ţeara ajutoare miloase pentru clădirea edificiilor publice. Disproporţia aceasta între cheltuelile împreunate cu clădirea edificiilor şi între starea materială a comunelor sărace o recunoaşte şi ministrul de culte şi a recunoscut-o de atunci, de când prin articolul 80 al legii şcolare datoria statului de a clădi el, pe cheltuiala sa, edificii şcolare, o impune comunelor, obligându-le să facă spre acest scop împrumuturi de bani, ale căror anuităţi şi interese le va plăti statul. Dar cine va plăti interesele şi anuităţile împrumuturilor contractate de comunele mărunte şi sărace amintite de mine, împrumutări contractate tot pentru clădiri de şcoală?

Dacă lipsesc, prin urmare, normele legale în ce priveşte clădirea de edificii şcolare corăspunzătoare prin noul proiect de lege, i-se impun comunei bisericeşti noue sarcini în ce priveşte locuinţa învăţătorului şi sala de propunere. Anume, conform articolului 2 al proiectului — care se referă la comunele cari nu sunt clasificate după banii de cuartir — învăţătorul are să capete anual 200 cor. bani de cuartir. Această dispoziţie îngreunează sarcinile susţinerii şcoalelor şi desconsideră dreptul comunelor bisericeşti relativ la stabilirea banilor de cuartir. In ce priveşte sala de propunere e foarte greu să se observe măsurile stabilite prin ordinaţiunile guvernului; e greu mai ales în comunele mici, pentrucă aceste comune nu-şi clădesc şcoale pe seama alor 60—80 elevi, ci numai pe seama a mult 40—60 de elevi. Şi trebue să-şi clădiască o şcoală în care să se poată încălzi şi în sala de propunere, — căci la noi trebue încălzită sala aceasta, altcum nu se pot ţinea prelegeri.

Dimensiunile nu se pot deci observa totdeauna. Iar dacă lipseşte o clădire a şcoalei, şcoala trebue să se instaleze în casă cu chirie. De multeori nu se află în comuna întreagă o casă de închiriat, în care să încapă o şcoală cu 40—60 copii şi să aibă dimensiunile atât de largi după cum le normează ordinaţiunile guvernului.

(Va urma).

Indatoririle preotului faţă de şcoală.

Temă lucrată pentru conferenţa preoţească din tractul Făgăraşului.

De

Nicolau Aron, paroh gr. ort.

(Urmare).

Poporul ştim cum e, numai să nu-i ceri bani pentru dascăl sau pentru alte trebuinţe şcolare. Şi mai ales când numai să vrea acest popor şi statul îi face, dacă nu şcoală de stat, apoi comunală, numai decât fără să-i pretindă nimic.

Preotul stă încremenit în faţa acestor valuri, cari ameninţă cu nimicire şcoala confesională. Şi numai dacă statul nu află cu cale a-şi face el şcoală aici, respective, dacă nici comuna politică nu se apucă de şcoală comunală în sat, numai în acel caz preotul, amăsurat §-lui 9 din art. de lege XXVI. din 1893, este îndatorat din oficiu, fără ascultarea lui Stan şi Bran, a face aruncul, respective repartiţiunea salarului învăţătoresc în sumă de 300 fl. (600 cor.) pe lângă locuinţă şi grădină, pe care apoi la olaltă şi cu alt arunc pentru alte trebuinţe şcolare o înaintează consistorului pentru aprobare şi validitare.

Repartiţiunea pe popor formează în cele mai multe comune salarul învăţătorului confesional. In interesul şcoalei confesionale preotul în prima linie trebue să lucreze ca aceea să se încasseze regulat. De regulă repartiţiunea salarului învăţătoresc la olaltă cu altă repartiţiune pentru alte trebuinţe ale bisericei şi şcoalei, sub titlul de *„Taxa cultului“* se încassează prin epitropul al II-lea, care toate sumele încassate tot la $^1/_4$ de an le administrează epitropului I., care apoi plăteşte salarul învăţătorului lunar anticipative, plăteşte „sidoxia“, „cuota şi aruncul protopresbiteral“ şi alte dări de stat şi bisericeşti-şcolare, toate la timpul lor.

Acolo unde repartiţiunea pentru salarul dascălului şi cea pentru alte trebuinţe, adecă *„Taxa cultului“* nu se poate încassa pe cale cinstită, prin epitropia parohială, preotul an de an pe restanţieri să-i arete comitetului administrativ comitatens pentru încassarea pe cale executivă a sumelor singuraticilor restanţieri.

Pe basa §-ului 2 din artic. de lege XXVI. dela 1893 preotul dator este a se îngriji, ca învăţătorii şcoalei confesionale să primească şi cuincuenalii. Acolo unde comuna bisericească nu le poate plăti, preotul ca prezident al comitetului parohial la cererea învăţătorilor să facă tot posibilul, subscriind tot ce i-se cere, ca acelea cuincuenalii învăţătorii să le primească dela stat.

Totdeauna însă preotul să caute, ca prin cereri de întregiri la salarul învăţătorului dela stat să nu se piardă caracterul şcoalei confesionale. Cu deosebire în viitorul apropiat, dacă proiectul de lege al ministrului de culte Apponyi despre salarizarea învăţătorilor noştri va fi sancţionat, atunci preotule bine să bagi de seamă, să nu laşi pe fiica bisericei tale, şcoala confesională, să se înstrăineze dela sinul mamei adevărate şi naturale.

3. Preotul este dator a se îngriji de înscrierea elevilor şi elevelor de şcoală şi a supraveghea mersul învăţământului în şcoală.

Păstorul cel bun alege mieluşeii din oi, îi cercetează de sunt deplin desvoltaţi şi harnici a se putea nutri singuri la iarbă; apoi îi dă în grija baciului, care într'o turmă de mititei îi păzeşte dechilinit, îngrijind să nu se molipsească de vre-un morb (călbează) şi să nu-i răpească inimicii (lupul, vulturul etc.)

Tot aşa preotul ca director şcolar, înregistrează din matricula botezaţilor pe toţi copii şi copilele de şcoală: *a*) din şcoala de asile, *b*) din şcoala de toate zilele, *c*) din şcoala de repetiţiune.

Pe basa registrului cercetează apoi într'o şedinţă a comitetului parohial, din care preotul totdeauna face parte ca membru natural şi de regulă şi ca prezident, pe copii şi copilele şcoalei de toate zilele şi ai şcoalei de repetiţiune, obligători ai şcoalei confesionale, şi unde se află şcoală de asile şi pe cei din şcoala aceasta. La întrunirea aceasta (şedinţa aceasta) se chiamă şi învăţătorul chiar şi în cazul, când n'ar fi membru în comitet, căci dascălul şi mai ales cel definitiv cunoaşte mai bine pe copii şi copilele cari sunt buni de şcoală, şi la olaltă cu toţi membrii comitetului aleg copiii şi copilele apte de şcoală, iar pe cei defectuoşi de ambe sexele îi dispensează de a cerceta şcoala.

Numărul elevilor şi elevelor buni şi declaraţi (verificaţi) apţi de a cerceta şcoala, atât din şcoala de toate zilele, cât şi din şcoala de repetiţiune, cu prima Septemvrie a fiecărui an, preotul ca director şcolar alăturea cu învăţătorul îi înmatriculează pentru învăţământ. Preotului nu-i este iertat să lipsească dela înmatriculare, care de regulă se finalisează, parte mare în cele 3 zile dela începutul anului şcolar. Şi apoi în prima zi de începerea şcoalei să nu uite preotul a face rugăciune în biserică în mod solemn, conducând pe mititeii în corpore în naia bisericei şi prin eceniile prescrise şi molitva, pe care însuşi preotul să o cetească în genunchi în faţa altarului, să ceară ajutorul dela Dzeu. Cu ocaziunea acestui act festiv preotul să ţină elevilor şi elevelor, precum şi învăţătorului o vorbire, în care se intercaleze, pe lângă punerea la inimă a cauzei şcolare şi datorinţele elevilor şi ale învăţătorului faţă de şcoală şi biserică.

Păstorul cel bun peste vară, cât de adeseori cercetează turma de mieluşei, să vadă adecă cum se desvoaltă tinerile micriţe, nu cumva baciul lenevindu-se le lasă să se rătăcească singure, răpindu-le fiarele sălbatice.

Tot astfel preotul ca director al şcoalei confesionale în decursul anului şcolar la început şi la sfârşit mai adeseori trebue să cerceteze şcoala, observând dacă elevii deobligaţi toţi umblă la şcoală, dacă învăţătorul îşi îndeplineşte chemarea conştienţios, dacă învăţământul nu sufere din cauza lipsei de recuisite, fie că nu le procură conducătorii şcoalei, fie că nu le procură părinţii elevilor, din cauza lipsei de lemne pentru încălzitul odăii de învăţământ, care totdeauna trebue să aibă o temperatură egală de 15 grade, pentru care scop să se procure un măsurător al căldurei şi frigului (termometru), şi din alte cauze, precum: lipsa de apă de beut, lipsa de curăţenie, lipsa de loc de recreare între orele de instrucţiune, lipsa de latrină etc. etc.

Invăţământul însuşi să-l supravegheze preotul, sfătuind pe învăţător cu bunăvoinţă, ca pe basa programei care trebue să fie afişată în fruntea şcoalei, se propună întreg materialul din planul de învăţământ al unei şcoale confesionale şi întrucât noul plan de învăţământ întrodus în şcoalele poporale prin conclusul congresual nr. 98 din 1903, în urma experienţelor câştigate din partea învăţătorului, într'o privinţă sau alta n'ar corăspunde întru toate împrejurărilor şcoalei locale, acelea experienţe învăţătorul tot cu bunăvoinţă să le descopere preotului director, că aşa acesti doi factori principali, mână în mână să lucreze la înaintarea învăţământului în şcoala confesională, întru toate conform principiilor metodicei şi pedagogiei. Şi să nu sufere harnicul preot şi director odată cu capul ca învăţătorul confesional să neglige propunerea limbei materne sau al altui obiect în contul propunerei limbei maghiare, care trebue învăţată atâta numai cât o pot cuprinde mititeii prunci, conform principiilor pedagogice.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Ziua de mâne. Zi mare şi sfântă e ziua de mâne, 3/16 Maiu. Ziua în care s'a săvârşit cel mai însemnat eveniment în viaţa noastră mai nouă ca popor: *redeşteptarea noastră naţională*. In ziua aceasta s'a decretat poporul românesc din patria aceasta, cu dela sine putere, graţie înţelepciunii fruntaşilor săi de pe acele vremi, de popor liber şi independent, cu egale drepturi şi datorinţe, ca celelalte popoare din patrie. In ziua aceasta au pus jurământ părinţii noştri, în numele lor şi al tuturor urmaşilor lor, că vor fi credincioşi *patriei*, *tronului* şi *neamului!* .. Să ne aducem deci aminte de marele eveniment, să ne aducem aminte de marii înaintaşi cari l'au ştiut pune la cale, să ne aducem aminte de jurământul lor, pus în numele lor şi al nostru, şi să sărbăm marea şi sfânta zi aşa cum ne permit zilele grele de astăzi să o sărbăm: în internul nostru, în sufletul şi inima noastră!

*

Hymen. Dr. *Nicolae Comşa* fost deputat dietal, de prezent medic în Sălişte, s'a logodit cu d-şoara *Elvira Todea* din Reghin.

*

Alegerile în Austria, Eri, Marţi, s'au făcut alegerile în 400 de cercuri electorale din Austria, pe baza legii celei noi despre votul universal. In celelalte 116 cercuri se fac astăzi şi mâne. Resultatul încă nu se cunoaşte, dar se crede, că în multe cercuri va fi balotaj.

*

Reuniunea română de muzică din Sibiiu va da Joi, în 3/16 Maiu, la 8 oare sara un concert poporal sub conducerea noului director de muzică *A. Bena* în sala festivă a casei naţionale cu următorul program: 1. „Irmos“, cor mixt, de A. Bena. 2. „Leagăn verde“, cor mixt, de G Dima. 3. *a*) „Dorul meu“, *b*) „Neică neiculiţă“, coruri mixte, de I. Murăşianu. 4. „Noël“, cor mixt, de F. A Gevaërt. 5. „Hei leliţă“, cor mixt, de G. Dima. 6. „Serenadă“, cor mixt, de C. Porumbescu. 7 „La fântână“, cor mixt, de A. Bena. Bilete de întrare se vând la librăria archidiecesană începând de Mercuri precum şi seara la cassă cu următoarele preţuri: Locul I. 3 cor., locul II 2 cor., locul III. 1 cor. Balcon rândul I. 2 cor., rândurile următoare 1 cor. Loc de stat 60 fileri.

*

Contract aprobat. Adunarea comitatensă ordinară, ţinută la 1 Maiu aici în Sibiiu, a aprobat hotărârea comunelor Sălişte. Galeş şi Tilişca de a primi ofertul presentat din partea firmei din Petrojeni, Kendeffy K. în cauza vinderii lemnelor depe teritoriul numitelor comune. Ofertul e de 1·120·000 coroane.

*

Dar pentru biserică. Pentru biserica gr. ort. română din Veneţia inferioară, cu ocaziunea sfintelor Sărbători ale „Invierii Domnului“ din anul acesta, s'au făcut următoarele daruri: Domna văd. Ecaterina Puşcariu şi Dna Livia Moşoiu născ. Păşcariu din Bran au dăruit două candele şi o cădelniţă, toate de argint în preţ de cor. 70. Ioan Monea Voicu şi Spiridon Stoica Achim din Veneţia inf. au trimis din America pentru procurarea unui rând de odăjdi preoţeşti cor. 50. Nicolae Constantin şi Juliana Nicolae Stef. Comaniciu din Veneţia inf. au procurat o cădelniţă în preţ de cor. 35. Bunul Dumnezeu să le primească jertfa adusă sfintei noastre biserici şi să le-o răsplătească revăsându şi darul Său cel sfânt asupra familiilor şi ostenelilor Dumnealor; ear din partemi primească şi pe aceasta cale cele mai călduroase mulţămiri. Veneţia inferioară în 27 April 1907. Mihail Ganea, preot.

*

Bucătărie comună. In oraşul Becicherecul-mare (Bănat) s'a înfiinţat o bucătărie, cu meniţiunea să provadă cu mâncare atâtea familii câte se vor anunţa. Până acuma sunt prenotate 37 familii. Prânzul e compus din patru mâncări, cina din două. Preţul 60 cor. de porţie Deschiderea solemnă se face în 16 Maiu n c. Sigur vre-o întreprindere patriotică

*

Post de notar. Se atrage atenţiunea notarilor şi candidaţilor de notari, că s'a publicat concurs pentru postul de notar în cercul notarial aşa numit al „Muntenilor“ (havasi körjegyzöség) pretura Gelon (Gyalu). La acest cerc aparţin comunele Măgura şi Mărişel cu aproape 4000 locuitori.

Terminul de alegere e pus pe ziua de 22 Maiu, iar cererile trebue înaintate până în 21 Maiu.

Salar fix 1600 cor. Pauşal de călălorie 480 cor. Pauşal de cancelarie 120 cor. Cuartir liber şi grădină de legumi. Venitele laterale încă dau suma de 2000 cor. la an. Ar fi de dorit să ia parte la concurs cât mai mulţi români, dupăce acest cerc e curat românesc şi împreunat cu venite frumoase. Informaţiuni mai deaproape se pot cere dela Teodor Toader, preot în Mărişel şi dela Ioan Bogdan, înv. în Măgura.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit Constantin Dimian, abs. în ştiinţele teologice 20 bani. Valeriu Pop din Hunedoara 21 bani, Aurel Decei, notar în Gurarâului, soţia sa Ioana n. Arsenie şi copiii lor Liviu, Titu, Ionel şi Aurel, fiecare câte 20 bani, iar din incidentul onomasticei viceprez. George Poponea şi la propunerea dlui Ioan Cristea, cul. tip., prietenii sărbătoritului au dăruit în total 6 cor.

*

Şi-a perdut graiul de spaimă. In Satulung s'a întâmplat, că o femeie tinără, care mergea seara către casă, fiind urmărită de un om beat s'a speriat aşa de tare încât ajungând acasă s'a bolnăvit greu şi şi-a perdut graiul.

*

Trei sinucideri. Trei profesori cu bun nume s'au sinucis în zilele trecute: *Huffent*, din New-York, Dr. *Ilovaiski* din Odesa şi Dr. *Brand* din Berlin. Toţi suferiau de nervositate, în urma unei munci prea încordate.

*

Nessi Pál, deputatul guraliv de odineoară, care a început lupta în contra lui *„Gotterhalte“*, a fugit la America pentru a scăpa de temniţă, unde avea să fie adăpostit pe multă vreme, pentru multele fapte murdare săvârşite.

*

Preţul cerealelor s'a urcat rapid în zilele din urmă, dupăce ştirile din America spun, că acolo recolta e compromisă. La bursa din Budapesta s'a notat grâul cu 22 coroane maja metrică, preţ care nu s'a dat pentru grâu de multă vreme.

*

Tragedie pe stradă. Unei doamne mai în etate, bine îmbrăcată, i-s'a făcut rău zilele trecute pe una din stradele mai sgomotoase ale capitalei ungare, şi a căzut leşinată la pământ. Lumea adunată în jurul ei a chemat un medic întru ajutor, care apropiindu-se de bolnavă, a constatat cu nespusă durere că e însaşi *mama* lui doamna leşinată, care a murit apoi pe stradă, în braţele fiului ei.

*

Principele bulgar călătoreşte. Din Sofia se anunţă, că principele Ferdinand al Bulgariei va călători din nou în străinătate. Principele va călători la Viena, la Paris şi la Londra, cu scopul să reguleze moştenirea după principesa Clementina, şi totodată ca să vadă şi expoziţia balcanică din Londra.

*

Bibliotecă nouă în Bucureşti. La 8 Maiu v. se va inaugura biblioteca facultăţii de drept de lângă universitatea din Bucureşti. Dl Valerian Urseanu, decanul facultăţii, va rosti, cu acestă ocaziune un discurs, arătând importanţa bibliotecilor pentru formarea culturii studenţilor.

*

Bancariu deţinut. Schmidt Eduard. un membru al băncii Schmidt şi Abel din Viena, a fost deţinut în zilele acestea. Celalalt soţ să vede că a scăpat. Conform ştirilor cei doi bancari au defraudat o sumă de 600·000 coroane.

*

Prin indulgenţă se ajunge la scop. Acest proverb s'a adeverit de curând la un funcţionar din provincie, care de scurt timp este stăpân pe o avere frumoasă, la care a ajuns prin indulgenţă. Funcţionarul, care trăia între împrejurări foarte modeste şi-a cumpărat un loz la loteria de clasă, care însă spre năcazul lui nu i-a adus rezultatul dorit; deoarece în toate 6 clasele n'a câştigat nimic. Năcăjit pentru rezultatul acesta fatal a retournat lozul de clasa I, trimis din nou de colectant, pe care cassa de bancă i-l'a retrimis iară cu acea motivare că să fie cu indulgenţă şi să-şi mai încerce odată norocul. Intr'un moment fericit s'a hotărât funcţionarul să-şi mai încerce odată norocul şi vezi, rezultatul într'adevăr a nimerit, căci în clasa cea din urmă a şasa a fost încunoştiinţat de cunoscuta cassă de bancă Gaedicke, Budapesta, că lozul său a fost tras cu 100,000 coroane.

Cărţi şi reviste.

In editura „Minervei“ din Bucureşti au apărut următoarele cărţi: M. Sadoveanu: „La noi, în Viişoara“, 2 Lei. N. Iorga: „Prin Bulgaria la Constantinopol“, Lei 2·50. I. A. Basarabescu: „Vulturii“, Lei 1·50. V. Caraivan: „La şezătoare“, Lei 1·50. N. Dunăreanu: „Chinuiţii“, Lei 1·50. V. Alexandri: „Teatru“ (vol. IV), Lei 1·50.

Pe rând se va vorbi despre toate în ziarul nostru, — pentru informaţia sigură a cetitorilor.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piața mare Nr. 2.

Inființată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acții și reserve coroane 92 milioane.

Primește BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cupoanele rentelor de coroane ungare de 4% valabile cu 1 Iunie, se vor excompta dela 20 Maiu fără detragere
cumpără și vinde rente, scrisuri fonciare, acții, losuri, precum și monete de aur și argint
primește hârtii de valoare spre păstrare și administrare
încassează cupoane și efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorțiri
îngrijire pentru cauțiuni militare.

Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine.

104 5—12

[116] 1—2.

Repaus duminecal.

P. T.

Imi permit a aduce la cunoștință, că eu în interesul conlucrătorilor mei, în cele două prăvălii de fier ale mele din 19 Maiu 1907 întroduc repaosul duminecal, așa că activitatea acestora rămâne Duminecile și în zilele de sărbătoare închisă.

Din contră trafica cea mare de tutun ung. reg. unită cu lucruri de specialitate rămâne în senzul ordinațiunilor legale Duminecile și zilele de sărbătoare înainte de prânz deschisă dela orele 9—12.

Cu toată stima:
Carol F. Jickeli.

Nr. 3156/1907 tkvi. Trad. [108] 3—3

Publicațiune.

Cărțile funduare ale orașului Sibiiu (Nagy-Szeben) în urma comassării au fost transformate. Această modificare s'a făcut totodată și cu privire la acele realități, pentru cari articolii de lege XXIX. ex 1886, XXXVIII. ex 1889, și XVI. ex 1891 dispun întroducerea în cărțile funduare a dreptului de proprietate a posesorului faptic, executându-se procedura normată în articolul de lege XXIX ex 1892 și rectificându-se amăsurat inducerile privitoare.

Aceasta se dă spre știre publică cu provocarea ca: 1. Toți aceia cari pot dovedì de nevalabile induceriie făcute pe basa dispozițiilor legale (§. 15 și 17 art. XXIX ex 1886, §. 5 și 6 art. XXXVIII ex 1889 §. 15 *a*) art. XVI ex 1891, §. 7 art. XXXVIII ex 1889 și §. 15 *b*) articol. XVI ex 1891) sau ștergerile efectuite pe basa §. 22 art XXIX ex 1886, să binevoiască a-și înainta spre acest scop *pârele de anulare în timp de 6 luni: adecă până inclusive în 25 Noemvrie 1907*, deoarece după expirarea acestui termin, care nu va mai putea fi prelungit, pâri de anulare făcute față de o a treia persoană, care și-a câștigat într'aceea un drept din cărțile funduare, nu vor avea nici o perdere de drept pentru această persoană a treia.

2. Toți aceia, cari în cazurile §§-lor 16 și 18 art. de lege XXIX ex 1886 și §§-lor 5 și 6 art. XXXVIII ex 1889 voesc să facă protest contra inducerii dreptului de proprietate a posesorului faptic, au să înainteze acest recurs în scris la acest oficiu de cărți funduare în decurs de 6 luni, adecă până inclusive în 25 Noemvrie 1907, deoarece după trecerea acestui termin, care nu se va mai prelungì, recursul lor nu va mai fi luat în considerare.

3. Toți aceia, cari prin dispozițiile făcute din prilegiul transformării cărților funduare, mai departe prin procedura circumscrisă în art. XXIX ex 1892 (cu excepția punctului 1 și 2) și prin inducerile efectuite în decursul acestei proceduri își cred violate în orice formă drepturile funduare, câștigate mai înainte astfel și aceia, cari pe basa §-lui 16 art. XXXVIII ex 1889 găsesc păgubitoare inducerea părții lor de proprietate — au să-și înainteze în această direcție petiția cu recursul la acest oficiu funduar în decurs de 6 luni, adecă până inclusive în 25 Nov. 1907. deoarece după acest termin care nu se mai poate prelungi, orice pretensiune cari s'au născut prin induceri greșite în decursul transformării cărților funduare față de trei persoane cari bona fide sunt posesori, nu se mai pot validita. Astfel de induceri se pot însă ataca după acest termin numai pe calea ordinară legală și numai fără păgubirea drepturilor terțiilor persoane, cari într'aceea și-au cerut drept funduar.

Totodată se fac atente toate acele partide, cari și au predat documentele lor originale comisiunei de autenticare, că dacă au prezentat chiar și simple copii sau le înaintează acestei ulterior își pot lua în primire originalele dela acest oficiu funduar.

Sibiiu, în 18 Aprilie 1907.

Tribunalul regesc din Sibiiu ca oficiu al cărților funduare

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie".

La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 6—9

Biblioteca
„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu".

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărți:

Nr. 1. Ținerea vitelor, de E. Brote K —·24
„ 2. Trifoiul, de Eugen Brote . „ —·24
„ 3. Prăsirea pomilor, de D. Comșa „ —·24
„ 4. Legea veterinară, de învățătorul Muntean . . . . . „ —·80
„ 5. Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote . „ 1·60
„ 6. Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu . . . . . „ —·70
„ 7. Statutele tovărășiilor agricole „ —·—
„ 8. Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen) . . . . . „ —·—
„ 9. Povețe pentru stârpirea gândacilor de Maiu . . . . „ —·10
„ 10. Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vii . . . . „ —·—
„ 11. Povețe pentru apărarea împotrivá gândacilor, cari sfredelesc mugurii . . . . „ —·10
„ 12. Scurtă povățuire la stârpirea șoarecilor de câmp . . . „ —·10
„ 13. Cum să îmblătim orzul de bere „ —·18
„ 14. Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif „ —·70

Preț redus!

Țara noastră, *descrierea părților Ardealului spre meazăzi și Valea Murășului*, de Silvestru Moldovan, se vinde cu prețul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 20— Sibiiu — Nagyszeben.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

CINE n'a avut parte de rezultat bun la loteria de clasă

CINE aci încă nu și-a încercat norocul

CINE într'adevăr vrea să facă câștigul principal

CINE voește să fie servit prompt și real, acela să se adreseze plin de încredere la colecta cea mai mare de noroc a lui

GAEDICKE, Budapesta.

La tragerea clasei I, în **23** și **25 Maiu a. c.**, ofer

Lozuri întregi	de jumătate	sferturi	optimi de lozuri
12·—	6·—	3·—	$1^1/_2$ coroane

Checuri postale spre trimiterea banilor gratuite și franco

Cassa de Bancă
GAEDICKE
Budapesta, IV, strada Kossuth Lajos Nr. II.

[114] 4—5

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 49 Sibiiu, Sâmbătă 5/18 Maiu 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sinodul arhidiecezan.

Sibiiu, 17 Maiu n.

Sinodul nostru arhidiecezan, întrunit în sesiune ordinară, îşi continuă cu zel lucrările. Când scriem şirele acestea se ţine a *cincia* şedinţă sinodală, în care nu stim, dacă vor putea fi resolvate toate chestiile cari îşi mai aşteaptă resolvarea, ori va trebui să se ţină încă vre-o şedinţă ori două.

Ce ne mulţămeşte este interesul ce se manifestă faţă de afacerile bisericeşti şi şcolare ale arhidiecesei din partea tuturor deputaţilor sinodali, — dovadă şi multele propuneri de mare interes, făcute în şedinţele ţinute, — şi zelul cu care muncesc comisiunile diferite, căutând să străbată cât se poate de adânc în meritul cauzelor date lor spre apreciare şi să afle pentru toate soluţia cea mai potrivită şi mai mulţămitoare, prezentând sinodului lucrări întregi şi bine motivate.

Dintre concluzele mai însemnate ale sinodului arhidiecezan din anul acesta remarcăm în deosebi pe cel referitor la *noua lege şcolară*, — asupritoare pentru biserica noastră, — şi pe cel referitor la *catehizarea*, atât de neglesă, după părerea tuturor celor competenţi, în toate şcoalele noastre şi cu privire la toţi elevii nostri dela şcoalele străine. Chiar şi numai observările făcute în sinod în privinţa aceasta vor da, sigur, îndemn conzistorului nostru, ca să caute şi să întroducă cu privire la catehizare îmbunătăţirile dorite şi aşteptate.

Premiţând acestea, lăsăm să urmeze raportul nostru special despre şedinţele ţinute. Continuăm cu

Şedinţa a treia.

S'a ţinut Mercuri, 15 Maiu nou. Din motivul, că deputaţii sinodali s'au întrunit întâiu în conferenţă confidenţială, pentru a schimba vederi în chestia nouei legi şcolare, s'a deschis abia la orele 12 din zi.

Prezident Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Iosif Morariu*.

Notarul Dr. *G. Proca* ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare. După unele observări se autentică.

Rugări pentru concediu au întrat dela deputaţii: Dr. Valer Moldovan, Dr. Ioan Radu şi Dr. Ioan Şenchea. Concediul cerut se acordă.

Conclusul sinodului din Arad, adus cu privire la noua lege şcolară şi comunicat spre votare şi sinodului arhidiecezan, se predă comisiunei şcolare.

Alte petiţiuni întrate la prezidiu se dau comisiunei petiţionare.

Deputatul *Nicolae Borzea* face propunere, ca în Făgăraş, unde sunt mulţi elevi de confesiunea gr. ort. română la diferitele şcoale de acolo, să se sistemiseze un post de catihet gr. ort. dotat din fondurile arhidiecezane.

Propunerea se predă comisiunei şcolare.

Tot deputatul *Nicolae Borzea* face propunere, ca la şcoalele confesionale dela sate să fie numiţi ca catiheţi învăţătorii, şi numai în cazuri excepţionale preoţii harnici de a propune cu succes religia.

Se predă comisiunei şcolare.

Deputatul *Romul Furdui* face propunere, ca cu ocaziunea codificării legilor bisericeşti, ordonată deja, să se facă şi adunarea legilor civile, ori a părţilor din legile civile, cari privesc biserica şi aşezămintele ei.

Se predă comisiunei bisericeşti.

Intrându-se în ordinea de zi, se continuă discuţia asupra raportului comisiunei *şcolare*. Raportorul *Dr. Petru Şpan* propune, iar sinodul ia spre ştire punctele din raportul conzistoriului arhidiecezan ca senat şcolar referitoare la: Examenele de cualificaţie, la vizitarea şcoalelor, la ajutoarele date din fondul şcolar, la ştipendiile votate şi la conferenţele învăţătoreşti, primind şi propunerile făcute din partea comisiunei.

Şedinţa proximă se anunţă pe ziua următoare la orele 9 dimineaţa. Şedinţa se închee la ora unu d. a.

Şedinţa a patra.

Ţinută Joi, 16 Maiu n. A fost deschisă la orele 9. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Victor Păcală*.

Notariul *Iosif Morariu* ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare. Se autentică.

Se împart actele întrate la birou, apoi se dă cuvântul deputatului *Nicolae Bogdan*, care adresează prezidiului interpelare în chestia convocării sinodului protopresbiteral şi a conferenţei preoţeşti din tractul Treiscaune, *oprite* din partea primăriei oraşului Sepşi-sânt-György, unde erau convocate, violându-se prin aceasta autonomia bisericei noastre. Intreabă deci, are cunoştinţă I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul, despre aceasta, şi dacă da, ce măsuri are de gând să iee, ca astfel de cazuri să nu se mai întâmple?

I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, răspunde imediat, că lucrul s'a întâmplat din motivul, că tot pe atunci protopresbiterul convocase şi adunarea despărţământului „Asociaţiunei", care adunare trebuia să fie anunţată primăriei, însă nu s'a anunţat. Greşala s'a îndreptat, pentrucă protopresbiterul a dat recurs în contra opreliştei şi comitatul a nimicit'o. Sinodul protopresbiteral şi conferenţa preoţească se va putea deci ţinea.

Interpelantul spune, că primăria a cerut să i-se prezinte ordinea de zi şi cu privire la sinod şi conferenţa preoţească, nu numai la adunarea despărţământului „Asociaţiunei". Răspunsul îl ia de altcum la cunoştinţă.

Se fac mai multe propuneri. Deputatul *T. V. Gheaja* propune să se predice în catedrală (se dă comis. bisericeşti), deputatul *Dim. Comşa* propune, ca din ajutorul ce-l va primì conzistoriul dela universitatea săsească, 20.000 de coroane să se folosească pentru trebuinţele seminariului (se dă comisiunei şcolare) şi deputatul Dr. *Petru Şpan* propune colectarea de fotografii ale bisericilor vechi, cruci, fruntare, etc. pentru a se compune un album. Cu adunarea să se încredinţeze un bărbat de specialitate. (Se dă comis. bisericeşti).

Se intră în ordinea de zi. Comisiunea *financiară*, constituită sub presidenţia deputatului *Ioan Droc*, prin raportorul *Arseniu Vlaicu* propune, ca raportul conzistoriului ca senat epitropesc să se considere cetit şi să fie primit ca basă pentru discuţia specială. Se primeşte. Raportul se votează apoi punct de punct şi în special, cu propunerile comisiunei. Discuţie se naşte în jurul restanţelor raţiociniilor, vorbind la obiect Dr. Nicolae Vecerdea, P. C. Sa vicariul Dr. Ilarion Puşcariu, V. Tordăşianu, Romul Furdui, Dim. Moldovan, Nicolae Ivan, Vasile Damian, Teodor Herman, şi primindu-se în urmă propunerea deputatului *Furdui*, că dupăce faţă de trecut se arată *progres*, măsurile propuse de comisiune nu sunt de lipsă. (Comisiunea propusese înmulţirea personalului la exactorat şi constrângerea protopresbiterilor să trimită toate raţiociniile).

Un amandament făcut de Dr. *Vecerdea* se primeşte, cu consentimentul acestuia, în textuarea făcută de *Virgil Oniţiu*, de înţelesul, că persoane cari administrează bani bisericeşti sunt datoare să dee socoteală în regulă forului mai înalt, care apoi are să notifice aceasta consistoriului.

Urmează raportul comisiunei *şcolare*, în chestia nouei legi şcolare. Raportorul *Demetriu Comşa* ceteşte proiectul de resoluţiune al comisiunei. E următorul:

„Relativ la propunerea dlui deputat P. *Cosma* şi reprezentaţia Ven. Consistor metropolitan în chestiunea proiectului de lege despre şcoalele poporale şi dotaţiunea învăţătorilor confesionali şi comunali, chestiune atinsă şi în cuvântul presidial, rostit la deschiderea acestei sesiuni sinodale, comisia şcolară îşi ia voe a presenta proiectul de resoluţie ce urmează:

In considerare, că dispoziţiile acestui proiect de lege obşteşte cunoscut şi adoptat în dieta ţării şi casa magnaţilor sunt în vădită contradicţie cu legile mai vechi, în special cu art. XX. din 1848, în care e statorit principiul, că statul este dator să îmbie diferitelor confesiuni mijloace băneşti, atât pe seama bisericilor, cât şi a şcoalelor ce ele susţin, fără a li-se cere în schimb restrângerea ori ştirbirea drepturilor lor.

In considerare, că statutul nostru organic, înarticulat în legile sancţionete

---

FOIŞOARĂ.

M. Sadoveanu: La noi, în Viişoara...

Bucureşti, Minerva, 1907. Lei 2.

Curând după „Mormântul unui copil", dl Sadoveanu şi-a strâns într'un nou volum bucăţile risipite prin revistele de azi şi într'o broşură din „Biblioteca pentru toţi". Toate sunt scrisori către un prietin, trimise de un pribeag. Pribeagul acesta, îndrăgostit de viaţa naturii întregi, dela firicelul de iarbă până la patimile tari ale omului, îşi deschide sertarul amintirilor înduioşetoare, înseamnă faptele cari îi trec sub ochi, prinde legătura dintre ele şi le dă toate în forma personală şi atrăgătoare a „scrisorilor".

Cu „La noi, în Viişoara". . . . ne întoarcem de nou la viaţa dela ţeară, la literatura „opincărească". Filosofia volumului e simplă. In lupta pentru traiu cel mai puternic e fiiul bun al pământului. „Când îi voiu pune laba în beregată şi genunchiul pe piept, he-he! atunci eu îs mai tare!" Aşa spune bătrânul Manole Creţu când vede un „ciocoiu", un proprietar care „a fost vechil, şi acù are moşie". Aşa spun şi tinerii focoşi, prin fapte, când se amestecă în traiul lor „veneticii".

Iacă, de pildă pe Grigore Ţintilă. E îndrăgostit de fata lui Ilie Bujor. Dar în Viişoara nu sunt numai flăcăi de ai „nostri", ci se găseşte şi Costică Costandachi, notarul. Acesta cam umbla să încurce cărările fetii. Atunci Ţintilă „începu a-l privi întunecos", până odată, când i-a venit bine la mână. Era la podul de şăici, peste Siret. Notarul se întorcea cu căruţa. Luase dela câmp şi pe Ioana lui Bujor. Grigore s'a repezit şi — „un răcnet, un gemăt, apoi un ţipăt ascuţit, prelung, de groază. Nici n'avui vreme se înţeleg când se petrecuse isbirea: căruţa se sgudui odată tare, calul înspăimântat se ridică în două picioare, şi în clipa care urmă, notarul smuls din scaun, svârlit cu spetele de pământ, cu braţele în sus şi cu capul răsturnat în pulbere se svârcolea sub pumnul ridicat al lui Ţintilă. Era în trupul flăcăului, în braţul suit spre cer o încordare a unei mâni aşa de grozave, încât îmi simţii inima strângându-mi-se în pept dureros. Dar în aceiaşi fulgerare trăsura şi calul nebunit cu coama spulberată se prăvăleau în goană, cu fata, spre podul Siretului, spre apele cari curgeau ca sub un văl de umbră. Şi în aceiaşi fulgerare, când ţipătul dureros al fetei isbucni, Grigore se repezi ca într'o isbire de vijelie; tresărind parcă din fuga-i nebună se svârli în căruţă, din căruţă, cu braţele întinse înainte căzù pe cal şi de pe cal la pământ cu o mână pe hăţuri, cu ceealaltă strânsă pe nările calului doborât din goană la pământ, într'o parte, aproape de pod, în faţa apelor cari se strecurau tăcute şi adânci sub malul înalt"...

Altădată, între împrejurări cari se potrivesc foarte bine, tăria se înalţă dela concepţia aceasta brutală în sferele mângăitoare ale iertării. Peste cea dintâiu pornire pătimaşă, peste arsura răsbunării dorite, căutate, în veci trăitoare, se aşează roua potolitoare a iertării. Atunci părintele Antonie zimbeşte tot mâhnit, oftează tot din greu, durerea îl încovoaie tot mai mult, dar „sufletul lui înfrânt" găseşte alinarea în jertfa nobilă pe care a putut-o face, în această nouă tărie. Căci a avut în mână pe coconu Anghel şi nu i-a făcut nimic, deşi . . . Ei, şi-i mult de atunci şi an cu an au sporit picăturile de venin în suflet. Inainte de a fi „cuviosul Antonie" trăia în Viişoara Gheorghe Moraru, frate bun cu Ţintilă, nepot vrednic al bunicului Manole Creţu. „A avut şi el o dragoste cu o fată, pe care a surpat-o boierul Anghel, pe când fata a fost aruncată pe drumuri. Iar Gheorghe „ridicând braţ de răsbunare, a fost frânt, batjocorit, călcat în picioare ca un animal necuvântător". Asta l-a călugărit. I-au rămas Psaltirea şi Vieţile Sfinţilor cu cântecele pentru fiecare coardă a inimii omeneşti, cu pildele pentru multe întâmplări din viaţa aceasta de ispite. Şi când a văzut în chilia sa pe coconu Anghel, rătăcit iarna prin împrejurimi l-a putut ierta, s'a încumetat să-şi ducă rămăşiţa de ani setos de o răsplată ce trebue să vină cândva.

Afară de povestirile acestea cu „sfaturi vechi", volumul lui Sadoveanu aduce şi bucăţi de cea mai îndrăzneaţă fantazie, înrudite cu cutare capitol din „Crâşma lui Moş-Preca". Astfel este „Morarul", care istoriseşte vechi minciuni, despre umbletele necuratului şi isprăvile lui, — astfel este „Povestea descălecatului". o legendă cu totul în spiritul bazmelor poporului, şi astfel este răspândită întâmplarea cu păţania celui ce a făcut „rămăşag" să treacă noaptea prin ţintirim şi să lase semn. Altele descriu viaţa unor existenţe rare la sate: sgârciţi cari îşi lasă femeea să moară, necăpătuiţi cari „nu greşesc cu nici o faptă bună", — sau înfăţişează, în simpatice schiţe sentimentale, activitatea de învăţător a „domnului Trandafir", pendantul lui Popa Tanda de Slavici, şi umbletele îndelungate ale copiilor, „vestitorii" naşterii lui Cristos.

Vrednică să fie pomenită mai pe larg pentru puterea liniştită şi pentru arta ei clasică, este „Cearta". Nepoţii lui Vasile Bujor s'au certat şi s'au bătut, în câmp, la plug, pentru brazda unui loc. Şi sara moşul ia chemat să-i judece. Fără vorbe multe, cu două trei propoziţii cu plânsemenţine acest principiu şi că astfel bisericei noastre i s'a recunoscut dreptul de a reclama ajutorul statului pe seama aşezămintelor sale culturale, de asemenea fără a se impune în schimb restricţiuni în drepturile sale autonome.

Considerând, că acest proiect vatămă adânc legea de naţionalităţi, în virtutea căreia confesiunile sunt îndreptăţite de a susţinea şcoale de orice categorie şi de a preda învăţământul în limba proprie bisericei lor, şi care lege impune statului îndatorirea de a întemeia şi susţinea şcoale din vistieria ţării cu limba de predare a naţionalităţii respective.

Considerând, că proiectul merge cu restricţiunile până a detrage bisericii noastre, atât de loială şi pururea credincioasă patriei şi tronului, aproape ori-ce ingerinţă hotărâtoare în ale cârmuirii şcoalelor sale poporale, şi nelăsându-i decât mai numai sarcina de a continua cu prestarea de grele jertfe băneşti.

Considerând, că desamintitul proiect aduce ştirbire adânc tăetoare drepturilor autonome garantate bisericii noastre prin legi sancţionate de Maiestatea Sa Impăratul şi Regile încoronat, şi că această ştirbire este de natură a zgudui încrederea şi respectul datorit legilor în vigoare.

In considerare, că întreagă massa credincioşilor ortodoxi, de sus până jos, cuprinsă este în faţa acestui proiect nefast de o mare şi legitimă nemulţumire, manifestată în atâtea rânduri şi cu tărie neînduplecată.

In considerare, că venerabilul nostru Conzistoriu metropolitan şi vrednicii nostri Arhierei, în frunte cu Excelenţa Sa, Dl Arhiepiscop şi Metropolit, prin aşternerea la Inaltul Ministeriu a reprezentaţiunii menţionate, şi apoi prin cunoscutele vorbiri din casa magnaţilor, au ţinut să intrevină cu energie, scoţând la iveală cuvenită în faţa ţării tendinţele şi urmările acestui desastruos proiect de lege şi cerând retragerea lui în întregime.

In considerare, că atât noi, deputaţii sinodali, cât şi sutele de mii de credincioşi, pe cari îi reprezentăm aici, am considerat din capul locului şi considerăm acest proiect de lege, ca fiind din seamă afară vătămător autonomiei noastre bisericeşti, ca fiind în contradicţie cu rescripte şi rezoluţii maiestatice şi cu legi sancţionate, cum şi de natură a stânjini mersul învăţământului şi cu el progresul nostru intelectual şi material, şi că în consecinţă, cuvânt avem de a solicita, cu respectul cuvenit, protecţia şi scutul tronului regesc, al doilea factor legislativ, stăruind pentru denegarea sancţiunei preaînalte a proiectului de lege şcolar:

Sinodul arhidiecezan

a) exprimă cordială şi adânc simţită gratitudine Preasfinţiţilor Arhierei şi îndeosebi Inalt P. S. Sale Dlui Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, pentru apărarea bărbătească a drepturilor şi autonomiei noastre bisericeşti şi a marilor noastre interese culturale;

b) protestează bărbăteşte în contra proiectului de lege şcolar şi a tendinţelor ce urmăreşte;

c) roagă pe Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit, ca împreună cu Preasfinţiţii Episcopi sufragani să uzeze şi de ultimul remediu constituţional, recurgând în persoană, sau prin adresă, cum vor afla de bine, până la treptele tronului, şi solicitând *denegarea sancţiunei* preaînalte a proiectului de lege şcolar".

Intr'o vorbire frumoasă raportorul motivează apoi necesitatea votării în unanimitate a acestui proiect de conclus, pe care sinodul îl votează cu glas unanim şi între aclamări la adresa I. P. S. Sale, a Domnului Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*.

Urmează raportul comisiunei *organizătoare*, în chestia urcării salarelor funcţionarilor consistoriali şi ale profesorilor seminariali. Raportorul Dr. *Nicolae Vecerdea*, în conformitate cu propunerea conzistoriului, recomandă sinodului să voteze pe anul acesta (1907) un adaos de 15% la întreaga dotaţiune actuală a funcţionarilor din centru şi a profesorilor seminariali.

Se naşte discuţie lungă, la care iau parte deputaţii: Virgil Oniţiu, P. Cosma, N. Bogdan, Arseniu Vlaicu, Dr. Şpan, I. A. de Preda, I. Droc, T. Herman, Dim. Comşa, Dr. Farcaşiu, Dr. G. Macelariu, Dr. Vasile Preda şi I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, priminduse în urmă propunerea comisiunei, şi apoi amandamentul dep. *Vlaicu*, ca adaosul de 15 % să se estindă şi asupra protopresbiterilor din arhidieceză, cu privire la dotaţiunea fundamentală de 1000 cor. primită dela cassa arhidiecezană.

Tot comis. *organizătoare* propune prin raportorul *N. Ivan*, ca în chestia profesorului de muzica vocală şi instrumentală *T. Popoviciu* sinodul se iee la cunoştinţă definitivarea făcută din partea conzistorului, cum şi regularea salarului.

Acelaşi raportor propune şi sinodul primeşte, ca servitorii consistoriali să fie acceptaţi la fondul de penzie al arhidiecezei.

Urmează raportul comisiunii *şcolare*. Raportor Dr. *I. Stroia*. In chestia reuniunilor învăţătoreşti, desfiinţate, sinodul primeşte propunerea comisiunii, ca raportul conzistorului să fie luat la cunoştinţă.

Cu privire la propunerea deputatului N. *Borzea*, de a se sistemiza un post de catihet în Făgăraş, comisiunea propune incuviinţarea cererii. I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul dă lămuriri, ear P. C. Sa, vicariul Dr. *Ilarion Puşcariu* face propunere, ca afacerea să fie dată consistorului spre rezolvare.

Vorbesc la obiect: N. Borzea, V. Păcală, Dr. N. Bălan, în urmă se primeşte propunerea dlui vicariu.

Acelaşi raportor prezintă un frumos proiect de concluz în chestia *catihizării*, în urma propunerii deputatului *Borzea*, la care deputatul *Dr. Nicolae Bălan* face adaosul, să se sistemiseze în Sibiiu un post de catihet, care să fie totodată profesor de catihetică la seminar.

Sinodul primeşte propunerea comisiunei.

Propunerea deputatului *Dr. Şpan*, de a se reînfiinţa reuniunile învăţătoreşti, se dă, în urma propunerii comisiunei şcolare, conzistoriului spre studiare.

Mai raportează acelaşi raportor în chestia neînţelegerilor dela Braşov, apoi proxima şedinţă se anunţă pe ziua următoare la orele 9 şi şedinţa se închee la orele 12 şi jumătate.

Lupta pentru şcoale.

Discursul mitropolitului D. Victor Mihalyi, rostit în şedinţa dela 10 Maiu n. a casei magnaţilor.

(Urmare).

Ce urmează de aici, domnilor magnaţi? Urmează, că iperzelul organelor guvernului agravează chestia învăţământului care şi de altfel se află în o situaţie destul de tristă; o agravează prin faptul, că îi lipseşte pe învăţători de întregirea salarului ori de cvincvenalele date prin articolul de lege XXVI. din 1893. Lipsirea aceasta are două urmări foarte grave.

Invăţătorul va face proces administrativ comunităţii sale bisericeşti, respective arhipăstorului aceleia, episcopului, reclamând partea de salar de care a fost lipsit; iar dacă pe această cale nu va isbuti, va apela la forurile judecătoreşti, căutând pe această cale a legii satisfacţia şi lichidarea salarului său. Eu cred, că această stare de lucruri aduce cu sine o ştirbire în mare măsură a stimei şi supunerii datorite superiorilor politici şi bisericeşti, instituiţi prin lege, şi cred că această ştirbire este chiar în detrimentul cauzei învăţământului. Lipsa edificiului şcoalei este al doilea motiv important, care se aduce în legătură cu acordarea ajutorului de stat şi această împrejurare este a doua, care mă opreşte de a vota acest proiect de lege, prevăzând că şi dacă se va da confesiunei ajutorul de stat, acela i-se va detrage din nou şi prea de grabă, findcă nu va fi în stare să ridice un palat pe seama şcoalei şi să-i asigure învăţătorului o locuinţă nouă.

Iar, de vreme ce sufletul şcoalei poporale este învăţătorul, proiectul de lege, care se află în desbatere se ocupă cu drept cuvânt acum a douaoară de retribuţiile învăţătorilor confesionali — mai întâiu s'a ocupat de aceste retribuţii art. de lege XXVI. din 1893 — şi guvernul statului nu are măcar garanţa, că nu va trebui să se ocupe din nou, pentru a treia-oră de chestiunea aceasta.

Pentruca să vă pot motiva această afirmaţiune a mea, vă rog să ascultaţi cu indulgenţă ce am să spun.

Dacă aderăm la principiul, că trebue să potenţăm de o parte pretenţiile pentruca să nu punem pedecă progresului şi că în felul acesta se va desvolta de altă parte îndemnul spre negoţ şi spre industrie, — teorii ca aceste de economie naţională duc la două inconveniente. Unul este, că surghiunim îndestulirea cu referinţele modeste. Al doilea inconvenient este, că în lipsa unui alt isvor de câştig, — ori dacă ai posibilitatea câştigului, acela nu e compatibil — se împinge tot mai expres în întâiul plan necesitatea neapărată a ameliorării retribuţiilor.

Sper, că nu voiu abuza de paciinţa dlor magnaţi, făcând o reprivire asupra îmbunătăţirei din timp în timp a retribuţiilor învăţătoreşti.

§ 11 din articolul de lege XXXVIII. din 1868 asigură dreptul natural al bisericilor, ca ele să hotărască plata învăţătorilor lor poporali şi a profesorilor. Paralel cu acest paragraf, altul, §. 142 spune, că salarul învăţătoresc îl hotăreşte scaunul şcolar, conform referinţelor locale, dar şi pe lângă o locuinţă cuviincioasă şi o grădină de cel puţin un pătrar de jugăr catastral salarul nu poate să fie mai puţin de 300 florini v. a. pentru învăţători şi 200 florini v. a. pentru învăţătorii ajutători.

Această dispoziţie a legii îi priveşte pe învăţătorii comunali, dat fiind că leafa învăţătorilor confesionali o hotăresc autorităţile bisericeşti. §. 141 al aceleiaşi legi admite, ca învăţătorii confesionali să coopereze la serviciul divin şi la înmormântări. Prin această dispoziţie au fost recunoscute şi inarticulate în lege posturile de cantori-învăţători obicinuite şi mai înainte şi împreunate mai ales în comunităţile bisericeşti mai mici, ca urmare necesităţii împrejurărilor.

Dar, voi întreba, ce a fost în timpurile dela 1868 plata unui cantor-învăţăror? De sigur aceasta a diferit după împrejurări locale, pentru-ce şi legea a fost admis principiul, că scaunele şcolare pot să o hotărească după împrejurările locale şi legea hotăreşte numai minimul aceleia. Plata a fost diferită după hotărârile diferitelor confesiuni şi dieceze.

De pildă în dieceza greco-catolică dela Lugoj, în parohiile de sub patronul fondului religionar, retribuţia cantorului-învăţă tor din partea patronului era în 1867 num 105 fl. v. a. care retribuţie se lichida j mătate ca plată cantorală din fondul re gionar, ce se administrează din partea g vernului, iar cealaltă jumătate se lichida din fondul învăţământului ca plată de învăţător.

In alte dieceze s'au dat 105 florini din fondul religionar numai ca plată cantorală. E probabil, că plata învăţătorească va fi fost tot atât. In părţile ardelene a treia parte a dotaţiunei parohiilor greco-catolice, care dotaţiune din timpul Mariei Teresiei se numea porţiune canonică, îi competea cantorului. Dotaţiunea parohială, după cum aceasta se află şi astăzi, era fixată şi s'a plătit în parohiile patronate cu 210 florini v. a. A treia parte din aceasta, 70 fiorini, se putea considera drept competenţă a cantorului. Dar trebue să observ, că aceasta competenţă nu s'a plătit din partea patronului, care nu a considerat-o ca o sarcină, ce i ar incumba patronului.

Aceasta este situaţia în 1868. Că învăţătorii şi cantorii-învăţători ai confesiunilor, astfel retribuiţi, nu au putut să emuleze cu învăţătorii comunali, este lesne de înţeles. Autorităţile confesionale au fost deci necesitate a îmbunătăţi retribuţiile învăţătorilor.

Dar în timp ce înaltul guvern deoparte a sistat prin o dispoziţie retribuţiile plătibile prin fondul instrucţiei, de altă parte în § 2 al articolului de lege XVIII din 1879 se enunţă, că acei candidaţi de învăţători, cari vor termina cursurile în 1882, ori mai târziu, vor puteà fi aplicaţi ca învăţători, ori învăţători ajutători, numai în acel caz, dacă îşi vor fi însuşit limba maghiară în scris şi în vorbă în aşa măsură, ea să o poată propune în şcolile elementare.

Vă puteţi imagina dlor magnaţi, că a costat multă osteneală, până când autorităţile bisericeşti diecezane au isbutit, ca dotaţiunile cari cădeau mai înainte în sarcina patronilor, să le facă să fie primite din partea comunităţilor bisericeşti.

Dar însărcinarea comunităţilor bisericeşti mai slăbuţe nu s'a mărginit la atât. Odată cu pretenţiile mai înaintate, pe cari art. de lege XVIII. din 1879 le-a format faţă de cantori-învăţători şi odată cu lărgirea activităţii şi datorinţelor lor s'a pus în întâiul plan şi neapărata necesitate de a se face şi o îmbunătăţire a salarelor, corăspunzătoare prestaţiunilor mai potenţate. Comunităţile bisericeşti au făcut încâtva şi această îmbunătăţire din puterile lor, aducând mari jertfe. Dar ca nu cumva această îmbunătăţire să servească spre mulţămirea cantorilor-învăţători, s'a stabilit, că retribuţiile cantorale şi învăţătoreşti unite, să se considere drept salar învăţăresc, dar la penzia învăţătorească retribuţiile cantorale nu se iau în seamă. După zeci de ani § 11 al proiectului vrea să îndrepteze această anomalie. Dar mai 'nainte susţinătorii de şcoli, însuşi cantori-învăţătorii şi părinţii au plătit taxe ani dearândul, susţinătorii de şcoli 24 coroane anual, cantorii-învăţători 13 cor. părinţii

---

tul bunicei pentru ruşinea aceasta, pentru „bucuria bătrâneţelor“ lor, cu şuetele domoale, ca plângeri tremurate, prin vârful bradului supt care se aflau, Sadoveanu produce un efect rar. Nepoţii se apropie, sărută mâna moşului, apoi se sărută între olaltă, de împăcare. „Iar eu priveam, prietine, cu sufletul înfiorat toate acestea, căci până atunci nu pricepusem legăturile adânci dintre sufletele oamenilor şi tot ce-i înconjoară; căci eu aşteptam o isbucnire mare şi nu vedeam nimic din ce aşteptam: oamenii mai mult tăcuseră, iar lucrurile neînsufleţite parcă aveau un suflet ascuns care tremura de durere“.

Citatul acesta se pare că e răspunsul unor acuzaţii. Sadoveanu e un mare meşter al descrierilor şi un iscusit analizator al stărilor sufleteşti prin paralelizmul sau contrastul dintre suflet şi natură. Pentru aceea găsim atâtea părţi în opera sa, în cari cercetarea minuţioasă a pasiunii, a sentimentului e înlocuită cu o descriere virtuoasă. Mulţi n'au înţeles împrejurarea aceasta, şi au relevat-o drept o greşală.

Invinuirea este, în alt senz, îndreptăţită până la un punct. Căci chiar când „lucrările au suflet şi oamenii tac“, descrierile nu pot fi prea întinse. Iar când faptele sunt aceleaşi, numai decorul se schimbă, noi vom avea aceleaşi senzaţii, adecă vom trece de două ori printr'o simţire. Un exemplu din volumul acesta va dovedi afirmaţia.

„Ţapul“ şi „Cufundarul“ povestesc amândoi o vânătoare: una în pădure, alta la vad. Deci, într'un loc umbra pădurii, cu frigul şi cu liniştea ernii, într'altul lucirile apelor şi aburii ce se ridică din pământul îngheţat; colo vre-o mică istorie spusă de tovarăş, ici un nou amănunt, — dar fiorii vânatului sunt aceiaşi la vad ca şi în pădure: inima zvâcneşte scurt, apoi prinde a se bate cu putere repede. In felul acesta se ajunge la un grad de monotonie, şi chiar la lungimi nefolositoare.

In sfârşit să mai amintesc şi împrejurarea, că „La noi, în Viişoara“..., prin caracterul ei mai personal, a îngăduit autorului strecurarea unor amănunte biografice, a unor predilecţii pentru vânătoare şi călătorii, cari se bănuiau, dar nu se ştiau sigur. In privinţa aceasta cel mai preţios dintre volumele de până acum este, fără îndoeală, acesta nou.

Mântui darea aceasta de seamă despre povestirile puternice, colorate şi pline de mireazmă din culegerea recentă, cu chemarea bunicului Manole Creţu: „Când vei fi om cu greutate şi cu năcazuri, la târg, adă-ţi aminte şi de noi, că-i frumos şi pe aici“...

Ioan Duma.

băeţilor de şcoală câte 30 bani de fiecare băiat. Din fondul regnicolar al penziilor învăţătoreşti, pentru care s'a făcut toate aceste plătiri, s'ar fi ajuns desigur pensii socotite după totalitatea retribuţiilor cantorale şi învăţătoreşti, iar nu după retribuţiile reduse. Acesta este al doilea moment, care a adus o nouă însărcinare a comunităţilor bisericeşti mai slab situate.

Al treilea moment este § 46 al proiectului de lege, care admite, ca două comune cu depărtare de cel mult jumătate milă geografică una de alta, dacă nu sunt în stare a susţinea fiecare numai din puterile sale câte o şcoală poporală elementară, conform normelor legii, se pot uni pentru a susţine o şcoală comună cu un învăţător. Şi acesta este un favor.

Dar autorităţile comitatense, cari dispun în chestiile de instrucţie şi organele guvernului, au făcut tot ce li-a stat în putinţă, ca să despărţească din nou comunităţile unite astfel pe temei legal în chestiile de învăţământ; ear instituţia învăţătorilor ambulanţi de asemenea admisă prin lege au desfiinţat-o cu totul.

Mai e încă un moment, pe care doresc să-l relevez şi vă rog de puţină răbdare.

(Va urma).

Indatoririle preotului faţă de şcoală.

Temă lucrată pentru conferenţa preoţească din tractul Făgăraşului.

De

Nicolau Aron, paroh gr. ort.

(Urmare).

Cărticelele din cari învaţă elevii şi elevele să se controleze de preotul-director, ca să fie dintre cele mai practice, mai uşor de învăţat din ele, căutând în conţelegere cu învăţătorul, ca cărţile vechi, voluminoase, încărcate de material greu de consumat să fie delăturate succesiv din mâna elevilor, iar cele bune metodice şi totodată şi ieftine să se introducă în şcoala noastră confesională.

Conform §-ului 4 art. de lege 38 din 1868, preotul ca director şcolar, observând că pruncii şi pruncele deobligate a cerceta şcoala nu o cercetează, recearcă pe învăţătorul a compune lista de absenţii, cel puţin de douăori pe lună şi o înaintează primăriei comunale, mai întâiu pentru admoniarea, apoi şi pedepsirea părinţilor.

In conţelegere cu învăţătorul, preotul designează feriile de peste an şi în fine, conform programului inspectorului districtual de şcoale, pregăteşte împreună cu învăţătorul toate lucrările pentru ţinerea examenului la finea anului şcolar.

Datorinţele preotului în „şcoala de toate zilele“ se potenţează în „şcoala de repetiţiune“. Acì preotul trebue să devină şi el învăţătorul doctrinei religiunei, şi alăturea cu dascălul care propune celelalte obiecte, în toate Duminecile şi sărbătorile învaţă în câte două ore după eşirea din biserică pe mărişorii copii şi copile din şcoala de repetiţiune. In şcoala de repetiţiune se pune basă unui popor luminat şi religios dintr'un sat. Ţi-i mai mare dragul să vezi o şcoală de repetiţiune, cercetată de 40—50 elevi şi eleve, la cari pe lângă desvoltarea lor corporală mărişoară, găseşti şi o minte şi o putere spirituală mai bogată în cunoştinţe. Acì apoi, preotule harnic, te poţi validita, poţi propune mai liber, eşti la largul tău, explicând elevilor şi elevelor evangeliile Dumineciior şi sărbătorilor de peste an, formând caractere religioase din tinăra generaţiune, care nu peste mult capătă aripi, ca şi fluturul format din omidă şi devin adevăraţi parohieni, cari dupăcum îi vei creşte în şcoală aşa vor fi şi în biserică.

Cu elevii „şcoalei de repetiţiune“, preotul se poate folosì mai bine şi în biserică la răspunsurile liturgice, căci acestia fiind mai mari cântă mai perfect decât elevii „şcoalei de toate zilele“ şi se poate forma chiar un cor bisericesc cu ei. Chiar şi numai pentru aceasta, bine e, ca preotul să stea în legătură deobligătoare cu „şcoala de repetiţiune“.

Invăţământul „şcoalei de repetiţiune“, trebue să fie mai mult practic, în care direcţiune preotul să îndrume şi pe învăţător se lucreze.

Şi aci lista de absenţii se compune cel puţin de douăori în an pentru admoniarea şi pedepsirea părinţilor, îngrijind preotul, ca cu finea anului cu elevii şi elevele „şcoalei de repetiţiune“ să se ţină examen întocmai ca şi cu elevii şi elevele „şcoalei de toate zilele“.

Despre datorinţele preotului faţă de aşa numită „şcoală de adulţi“, care este răsărită din „şcoala de repetiţiune“, nu vorbesc, de oarece după a mea părere şcoala aceasta se contopeşte cu biserica, unde preotul îşi are deosebit chemarea sa.

II. Despre cauzele cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar.

Cauzele, cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar la poporul nostru, care se creşte în şcoala confesională sunt multe, pe cari eu le împart în două categorii şi anume: 1. Cauze cari se ivesc în massa poporului şi 2. Cauze cari se ivesc la conducătorii poporului în desvoltarea şi prosperarea neamului nostru românesc pe terenul şcolar.

1. Despre cauzele din popor, cari împedecă prosperarea pe terenul şcolar.

Cauzele din popor cari împedecă înaintarea şcoalei confesionale sunt: indiferentismul, sărăcia, ocupaţiunea, ignoranţa, creşterea familiară, învăţul rău şi altele.

Cum a trăit moşul şi strămoşul voiu trăi şi eu, şi doar n'o să-mi fac băiatul popă şi copila dăscăliţă. Aşa răspund parte mare din părinţii elevilor şi elevelor de şcoală, atunci când sunt recercaţi să-şi trimită copiii şi copilele să înveţe carte. Iată indiferentismul, care caracterisează poporul nostru mai ales pe ţăranii de rând, dela sate, talpa ţărei, cari mai bucuros îşi văd fiii în fundul cuptorului ocupaţi cu jucării sau căţărându-se pe lăiţi, pe ferestrii, certându-se şi bătându-se prin casă, decât să-i trimită la şcoala confesională.

Cea mai însemnată cauză, care împedecă o înaintare mai vădită a poporului nostru pe toate terenele şi în consecvenţă şi pe cel şcolar, este sărăcia. Pe nici un popor de pe faţa pământului nu-l apasă atâtea greutăţi şi neajunsuri ca şi pe poporul nostru românesc din această patrie şi îndeosebi pe poporul nostru ortodox. Sărăcia este pedeca cea mai mare, care azi se pune în calea progresului în învăţământ în şcoala confesională. Timpul instrucţiunei fiind mai mult toamna, iarna şi primăvara, când copilaşii au a suferì tina, vântul şi frigul, cei mai număroşi părinţi nu sunt în stare ale cumpăra fiilor lor haine, încălţăminte şi cu atât mai puţin recvizitele necesare la învăţământul elementar. Alte naţiuni conlocuitoare, cari azi sunt condamnate a avea aceiaşi soarte ca şi noi, cel puţin în trecut au avut zile mai senine şi mai fericite, şi dacă atunci au dispus de priceperea şi prevederea recerută, au ştiut să pună la o parte câte ceva şi pentru ziua de mâne, formând fundaţiuni din cari se ajutoră azi părinţii şi copiii săraci. La noi însă nu se poate vorbì despre asemenea lucruri, nici în trecut, nici în prezent şi cu deosebire la sate, afară de câteva centre (oraşe mari) unde s'au format în timpul mai recent aşa numitele mese de studenţi, la cari participă numai puţini, foarte puţini copii de şcoală din neamul nostru şi numai din şcoalele superioare.

Ocupaţiunea încă e o pedecă principală la promovarea învăţământului în şcoala elementară. Părinţii întrebuinţează pe fiii şi fiicele lor din frageda etate la lucrul caznic şi economic, prin casă, prin curte, prin grădină şi la câmp, de multeori în depărtări prea mari, aşa că nu mai are timp a părăsì ocupaţiunea şi a merge şi la instrucţiune în şcoală. Pentru delăturarea barem parţială a acestei pedeci şcolare s'a luat dispoziţiuni din partea senatelor şcolare a li-se da ferii copiilor şi copilelor de şcoală în timpul primăverii 5—10 zile pentru pusul cepei, şi toamna 3—8 zile pentru culesul cucuruzului.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Sfântul sinod al bisericei autocefale gr. ort române din regat a fost deschis Marţi în Bucureşti. S'a celebrat întâiu chemarea Duhului sfânt la Metropolie, apoi Prelaţii s'au întrunit în localul sfântului sinod, unde domnul ministru al instrucţiei şi al cultelor, *Spiru Haret*, a cetit mesajul de tron, prin care se face deschiderea sesiunei sinodale.

*

Verificat. Mandatul deputatului român Dr. *George Popoviciu*, ales a doua oră în cercul electoral al Lugojului, a fost verificat în şedinţa de Luni a dietei, dupăce în terminul legal alegerea n'a fost protestată.

*

Lueger sănătos. Primariul Vienei, Dr. *Lueger*, e deplin restaurat şi a luat conducerea afacerilor la primărie. Zilele trecute a fost primit în audienţă din partea Monarhului, caruia i-a mulţămit pentru ordul crucea mare Francisc Iosif cu care a fost distins de curând.

*

Concertul Reuniunii române de musică din Sibiiu sub conducerea noului dirigent, a fost bine cercetat. Punctele din program au fost executate cu precisiune. Concursul dlui baritonist Rădulescu a contribuit în mare măsură la reuşita splendidă a concertului. Raport amănunţit vom da în numărul viitor.

*

Despre gazetari. In ancheta pe care o ţine ministrul de justiţie în chestia reformei ce e de introdus în legea de presă, *Rákosi Jenő*, membru în casa magnaţilor şi gazetar de profesiune, a vorbit despre însemnătatea *redactorilor* astfel: „E mai însemnată posiţia unui redactor decât a unui ministru, pentrucă redactorul n'are lege, n'are pragmatică, ci el trebue să croiască judecată în 24 de ore, după mintea sa şi cu tactul ce'l are, şi n'are nici măcar dreptul pe care'l are ministrul, de a dormì întâiu, şi apoi a se apuca de resolvirea vreunei chestii grave“. Altă cualificaţie dl Ràkosi de altcum nu cere dela redactori, decât numai să fie lucrat 5—10 ani la vre'o gazetă. Va să zică, cualificaţie *practică*. Ancheta încă nu şi-a terminat lucrările.

*

Mormântul lui Arpád. In anul acesta se împlinesc o miie de ani dela moartea ducelui *Árpád*, sub care şi-au făcut Maghiarii descălecarea pe pământul ţării acesteia. S'ar aranja festivităţi mari din acest incident, însă nu se ştie apriat unde a fost înmormântat Árpád. După părerile scoase mai de curând pe plan, mormântul său ar fi în apropierea băilor romane din Buda.

*

Hymen. Dşoara Milita *Pop-Zázlo* şi dl Constantin *Buciu*, îşi vor sărba cununia în biserica română din Seleuş, în 20 Maiu st. n. la 11 ore a. m.

*

Alegere de paroh. Ni se scrie, că la alegerea de paroh din comuna *Rotbav*, tractul Agnitei a întrunit majoritatea absolută a voturilor *Aurel Oancea*, teolog şi învăţător la şcoalele primare din Braşov. In zilele trecute a fost aprobată şi întărită alegerea din partea Preaveneratului Conzistor arhidiecezan din Sibiiu.

*

† Franţ Pildner, deputat dietal în cercul săsesc al Cohalmului, a decedat după lungi suferinţe, în Budapesta în etate de 58 ani.

*

Târg de ţară. In Timişoara se ţine târgul de ţară în zilele dintre 30 Maiu şi 3 Iunie.

*

† Frideric Damé, directorul ziarului „*La Roumanie*“ din Bucureşti, a decedat Marţi în Bucureşti, după scurte suferinţe, în etate de 58 ani.

*

O nouă religie. In Mexico s'a întemeiat o nouă religie, care numără până acuma cam la două milioane de credincioşi, toţi în America. Noua biserică se numeşte „biserica dumnezeească catolică“, şi se deosebeşte de biserica catolică numai în aceea, că preoţii se pot însura, călugăriţele se pot mărita, şi că-şi are Papa ei propriu, pe dl *Srader*, cu reşedinţa în Ierusalim, un oraş nou în statul Mexico.

*

Rugare. Subscrisul, îndemnat de dragostea frăţească, voesc să ţin un curs gratuit de muzică vocală pe timp de şese săptămâni în vara anului curent în comuna Câmpeni (comitat. Turda-Arieş) din Munţii-Apuseni pentru învăţătorii români fără considerare de confesiune. Acei domni învăţători, cari doresc să iee parte la acest curs sunt rugaţi să se anunţe până în 10 Iulie st n. la dl Petru *Simu*, preot în Câmpeni. Cursul se va începe în 20 Iulie st. n. Bistra, la 15 Maiu 1907. Nicolae *Galea*, elev al conservatorului din Bucureşti.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Victor şi Maria Muncuş (Cricău) 1 cor., Zenovie Popovici, paroh (Satulung) soţia sa Maria n. Comşa şi fiica lor Virginia 3 cor., Vasile Dămian, preot şi dep. dietal (Brad) şi Ioan Manta, paroh (Gurarâului), Axente Banciu, prof. (Braşov) câte 1 cor.

*

Ce face rachiul! Un ţăran din Körmend, Ungur de naţionalitate, s'a dus dela biserică la crâşmă unde a beut singur o litră de rachiu. Dupăce a golit ultimul pahar, a căzut la pământ şi a murit. L-a otrăvit beutura.

*

Noul rector al universităţii din Cluj. La universitatea din Cluj a fost ales „rector magnificus“ pentru anul următor şcolar 1907/908 Dr. Farkas Gyula, profesor de matematică şi fizică.

*

Distincţie. Dl F. Cantacuzino, profesor universitar a fost numit membru al Muzeului din Paris, din cauza meritelor ce şi le-a câştigat de terenul antropologiei.

*

Liga pentru sufragiul universal, a ţinut Dumineca trecută o mare adunare, în care s'a ales un comitet de o miie de membrii, cari să agite pentru realizarea acestuia.

*

Imoralitatea în Berlin e atât de mare, încât femeile din Breslau s'au aflat indemnate a se adresa împărătesei Germaniei cu rugarea, se intrevină, ca să se pună capăt acestei scandaloase stări de lucruri.

*

Feriţivă de — păr fals. In Neapole s'a făcut descoperirea, că nişte descreeraţi desgropau fetele şi femeile tinere şi le tăiau părul pentru a-l vinde coaforilor. De ani de zile practicau acest lucru urât. De aceea, femei, nu purtaţi păr fals, pentrucă nu puteţi şti dacă nu e părul vre unei — moarte.

*

Foc în o mină. In mina de aramă din Velarden a isbucnit un foc îngrozitor, care a curmat viaţa la o mulţime de mineri. S'au scos până acum 25 cadavre.

*

Statua reginei Elisabeta, se va inaugura la 5 Iunie în „Volksgarten“ din Viena. Va fi de faţă Maiestatea Sa cu toţi membrii casei domnitoare.

*

Daruri împărăteşti. Din Londra se anunţă, că în favorul spitalului german de acolo au dăruit: Maiestatea Sa regele Francisc Iosif 100 funţi sterling, ear împăratul Wilhelm 200 funţi sterling.

*

Erupţiune vulcanică. Dela observatoriul din Catania se anunţă, că Vineri la orele 7 şi 40 minute a erupt vulcanul Stromboli. A pustiit mai multe vii. Intre locuitorii din împrejurime domneşte o mare panică. Erupţiunii i-a premers o sguduitură puternică. Etna continuă a arunca nori de fum şi cenuşe.

*

Patria norocului. Sunt de nesocotit bucuriile înmiite ale norocului mult dorit şi câştigat. Noi înzadar îl urmărim, dacă el nu vrea să ni-se apropie, pecând adese-ori ne face dela sine, aşa zicând consecvent, părtaşi favorurilor sale. Cea mai bună dovadă pentru acestea este loteria de clasă. Dacă privim de ex. rezultatele câştigurilor cassei de bancă pestane a lui Gaedicke, vom vedea atât din loteriile acum trecute, precum şi din cele din trecut, că această cassă de bancă este în realitate patria statornică a norocului, aproape pe fiecare zi cade câte un câştig principal la cassa de bancă Gaedicke, ai cărei clienţi în loteria trecută şi altele au făcut câştigurile principale de 400,000, 60,000, de 3-ori 30,000, şi 20 000, însă în cele două din urmă au câştigat cele de 90,000, 80,000, 50,000, 25,000, de 6 ori 15,000, de 5-ori 10,000 cor. Această împrejurare, precum şi resolvarea întotdeauna punctuoasă şi grabnică a afacerilor cassei de bancă Gaedicke, îl explică cercul de muşterii ce zilnic se sporeşte, pe care această proverbial norocoasă cassă de bancă şi l câştigă.

Cărţi şi reviste.

Vatra şcolară, revistă pedagogică. Anul I. Nr. 5 are următorul cuprins: V. Stan: Spre ideal. N. Vătăşan: Valoarea educativă a ştiinţelor naturale. P. Rusu: Lecţiune practică din religiune. Din „Pildele morale“ ale dascălului George Lazar. Dr. P. Şpan: Cuvântare la deschiderea conferenţei învăţătoreşti din cercul XI. Sica: Regăsire. Dare de seamă. Informaţiuni. Bibliografie. Aviz. Abonament pe an 6 cor. în patrie, 8 cor. în străinătate. Administraţia: Sibiiu, Strada Măcelarilor Nr. 30.

Nr. 5937—1907 [117] 1—2

Publicațiune de târg în Timișoara.

Târgul de țară

dela Rusalii în **Timișoara**, se va ținea dela 30 Maiu a. c. până inclusive 3 Iunie st. n.

Mânarea în târgul de țară a vitelor de orice soiu, este permisă, începând de Joi în 30 Maiu, 5 oare dimineața.

Timișoara, în 1 Maiu 1907.

Dela căpitănatul suprem orășenesc:

Francisc Beé
substitut de căpitan suprem.

Repaus duminecal.

P. T.

Imi permit a aduce la cunoștință, că eu în interesul conlucrătorilor mei, în cele două prăvălii de fier ale mele din 19 Maiu 1907 întroduc repaosul duminecal, așa că activitatea acestora rămâne Duminecile și în zilele de sărbătoare închisă.

Din contră trafica cea mare de tutun ung. reg. unită cu lucruri de specialitate rămâne în senzul ordinațiunilor legale Duminecile și zilele de sărbătoare înainte de prânz deschisă dela orele 9—12.

Cu toată stima:
[116] 2—2 **Carol F. Jickeli.**

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 6—

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 7—9

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferiteler liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră [illegible] 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicka și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 5—52 apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 21—41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

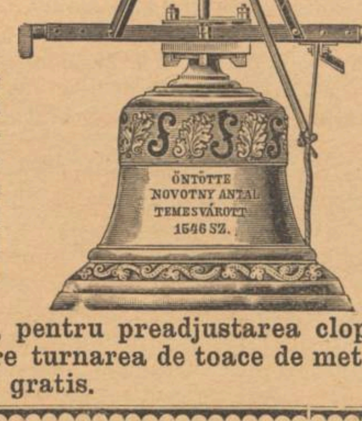

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[11] 3

Prețul aparatului mic e cor. 6.—
folosibil la copii și femei de constituție fórte slabă.

„ Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27., strada Vadász 34 colțul.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 21— Sibiiu — Nagyszeben.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

CINE n'a avut parte de rezultat bun la loteria de clasă

CINE aci încă nu și-a încercat norocul

CINE într'adevăr vrea să facă câștigul principal

CINE voește să fie servit prompt și real, acela să se adreseze plin de încredere la colecta cea mai mare de noroc a lui

GAEDICKE, Budapesta.

La tragerea clasei I, în **23** și **25 Maiu a. c.**, ofer

Lozuri întregi	de jumătate	sferturi	optimi de lozuri
12·—	**6·—**	**3·—**	**1½** coroane

Checuri postale spre trimiterea banilor gratuite și franco

Cassa de Bancă

GAEDICKE

Budapesta, IV, strada Kossuth Lajos Nr. 11.

[114] 5—5

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 50 Sibiiu, Marți 8/21 Maiu 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 80 fil.
rândul cu litere garmond.

Sinodul arhidiecezan.

Sibiiu, 20 Maiu n.

Sâmbătă, la orele unsprezece și jumătate, sesiunea sinodală a anului acestuia a fost încheeată. Înaltpreasfinția Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, constatând, că agendele cari cad în competența sinodului arhidiecezan sunt toate resolvate, face încheerea sesiunei cu o frumoasă vorbire, în care mulțămește întâiu lui Dumnezeu, pentrucă a luminat pe cei din sinod și le-a arătat calea bună întru împlinirea chemării lor, mulțămește apoi deputaților sinodali pentru dragostea, bunăvoința și înțelepciunea cu care au conlucrat la întărirea bisericei și a așezămintelor ei, precum și pentru .indulgența și bunăvoința arătată față de bătrânețele Excelenției Sale, și în urmă imploară binecuvântarea cerească asupra lucrărilor sinodului și dă binecuvântare arhierească domnilor deputați.

Ia acum cuvântul deputatul sinodal *Mihaiu Cirlea*, notar public regesc în Abrud, și adresează Inaltpreasfinției Sale următoarea cuvântare:

„*Excelența Voastră, Inaltpreasfințite Domnule Arhiepiscop și Metropolit!*

Am percurs cu cuvenită atențiune activitatea sinodului nostru arhidiecezan.

Fie-mi permis, ca acum, după frumoasa vorbire de încheiere, rostită de Excelența Voastră, să sulevez unele momente îmbucurătoare ale acestei sesiuni sinodale.

Activitate intensivă și cu zel îndoit! Aceasta e caracteristica sesiunei sinodale prezente. Un semn vădit e acesta, că toți membrii sinodali conștii sunt de situațiunea bisericei noastre, care e grea și devine din zi în zi tot mai grea, dară totodată, că conștii sunt și de datorințele ce le au întru apărarea ei.

Un alt moment, tot atât de îmbucurător, e recunoașterea, de repețite-ori pronunțată, cumcă prin un procedeu intuitiv se propagă în măsură mai mare și cu rezultat mai sigur religiositatea și moralitatea între credincioșii bisericei noastre. *Fapta morală e mai cuceritoare decât doctrina abstractă și teoretică.* Așa dară mai multă faptă decât vorbă, — pentrucă numai pe calea aceasta ajungem a da formei esența sa, și adecă numai astfel dăm trupului suflet viețuitor.

Momentul cel mai impunător al activității noastre sinodale a fost curentul sănătos trezit și nutrit de mai multe spirite luminate, că trebue să abandonăm în lucrările noastre acea organizație nefastă, care e proprie numai corporațiunilor celor mai primitive, anume, acea organizație, care face pendentă orice activitate dela influențele auctoritative, și cu toată căldura sufletului și a inimei noastre să ne însușim acea organisație, care e mai salutară și superioară, anume, acea organizație, în care *conștiința noastră a tuturora de drepturile și datorințele noastre influințează și produce activitățile noastre, și tot această conștiință comună exercează în mod reciproc controlul recerut asupra activităților noastre bune sau rele.*

Numai pe lângă o atare organizație vom putea deveni un zid puternic și neînvins al bisericei și neamului nostru, și cu sigur succes vom putea da pept tuturor atacurilor dușmănoase.

Excelența Voastră! Cu multă înțelepciune și cu rar tact ați condus ședințele noastre sinodale în activitățile sale pline de atari momente frumoase. In numele sinodului nostru vă aduc pentru aceasta o profundă mulțămită, pe lângă exprimarea acelei dorințe ferbinte, ca spre binele bisericei și al neamului nostru, mulți ani să mai trăiți“.

Cuvintele înțelepte ale oratorului au făcut adâncă impresiune asupra deputaților sinodali, și între generale și entuziaste strigări de „*Să trăiască*“ părăsește Inaltpreasfinția Sa, Domnul Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* sala de ședințe.

*

Lăsăm acum să urmeze raportul nostru special despre decurgerea ședințelor din urmă.

Ședința a cincia.

Ținută Vineri, 17 Maiu n. S'a deschis la orele 9 dimineața. Prezident I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, notar de ședință *Dr. Nicolae Bălan.*

Autenticarea procesului verbal despre ședința premergătoare se va face în ședința proximă, din motivul, că încă nu e gata.

Se cetește o telegramă despre concluzul luat din partea sinodului eparhial din Caransebeș cu privire la noua lege școlară și se decide să fie trecută la acte.

Urmează două interpelări, anunțate din partea deputaților *Dr. Nicolae Vecerdea* și *Dr. Nicolae Comșa.*

Primul interpelează în chestia purtării compromițătoare pentru biserică a preotului din Bacifălău, și întreabă, dacă s'a executat din partea conzistoriului concluzul votat în privința aceasta în anul trecut?

I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu* răspunde, că conzistoriul a dispus să se dee preotului respectiv un capelan, care să fie încredințat cu conducerea parohiei.

Interpelantul se declară mulțămit cu răspunsul, dorește însă, ca îndreptarea stării de lucruri în comuna numită să se facă cu cea mai posibilă urgență.

Deputatul *Dr. Nicolae Comșa* interpelează în chestia atitudinei politice din vremea din urmă a ziariului „*Telegraful Român*“ și dupăce răspunsul dat din partea I. P. S. Sale Domnului Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* nu'l mulțămește, și nici lămuririle date din partea Preacuvioșiei Sale *Dr. Ilarion Pușcariu*, vicariu arhiepiscopesc, face propunere, ca conclusul sinodal dela 1896, prin care ziariul „*Telegraful Român*“ se impune preoților, să se casseze, iar ziariul „*Telegraful Român*“ să fie prefăcut în foaie bisericească.

Propunerea trece la comisiunea bisericească.

Deputatul *Dr. Petru Șpan* face propunere, ca conzistoriul să fie îndrumat să compună un tarif despre taxele cari compet preoților pentru diferitele funcțiuni preoțești și să-l prezinte sinodului spre aprobare.

Tot *Dr. Petru Șpan* propune, ca arhiva arhidiecezană să fie supusă unei studieri amănunțite, prin bărbați pricepuți, cu privire la materialul adunat dela conferențele învățătorești, pentru a putea fi dat publicității.

Ambele propuneri trec la comisiuni.

Se întră acum în ordinea de zi. Comisiunea organizătoare raportează prin raportorul *I. A. de Preda* în chestia fundațiunii decedatului *Dr. A. Mihaiu*, și propune aprobarea literilor fundaționale și punerea fundațiunei în aplicare cu începerea lunei Septemvrie 1907.

Sinodul primește propunerea, și la propunerea deputatului *Dim. Comșa* venerează memoria decedatului prin sculare, rostind creștinescul „Dumnezeu să-l ierte“.

Tot comisiunea organizătoare, prin raportorul *Dr. Nicolae Vecerdea* raportează în chestia pragmaticei de serviciu, constatând, că o nouă îndrumare din partea sinodului e de prisos, dupăce compunerea pragmaticei a fost ordonată în anul 1896. Să se îndrume deci conzistoriul să satisfacă concluzului din acest an, acum numit. Se primește.

Comisiunea organizătoare, prin raportorul *Dr. E. R. Roșca* propune, ca înființarea protopresbiteratului Geoagiu, decretată din partea congresului, să se iee spre știre, iar postul de protopresbiter să se îndeplinească. Deputatul *Dr. Margita* cere pentru îndeplinirea postului de protopresbiter termin fix de trei luni. Se primește propunerea comisiunei.

Acelaș raportor propune, că în consonanță cu propunerea conzistoriului, să nu se dee sinodului protopresbiteral din Hunedoara, respective protopresbiterului, ajutoriul cerut. Se primește.

Acelaș raportor propune, ca protopresbiteratului *Lupșa* să se voteze ajuto-

---

FOIȘOARĂ.

Cronică dramatică.

I. Goethe: Dragoste cu toane, pastorală într'un act, în versuri, tradusă de *St. O. Iosif.*

. . . . . e mai puțin amară
Iubirea nu prea multă, ca cea din cale-afară.
Credința-mi place, însă atunci când se îmbină
Deplina siguranță cu liniștea deplină,

așa-i spune Eglea Aminei. Și pentru dovedirea acestei păreri se înșiră 45 de pagini de poesie albă curată.

Povestea e scurtă. Păstorița Eglea se iubește cu Lamon, Amina cu Eridon, păstori și ei amândoi. Cei dintâiu sunt senini, liniștiți, își îngăduie unul altuia mici plăceri nevinovate și în afară de dragostea lor, — acestia din urmă, adecă Eridon numai, nu înțelege o astfel de libertate. Pe el il „arde locul“

Când văd că unu-o prinde de mână, altu-i cată
In ochi, și ea se lasă de al treilea furată . . .,

cum se întâmplă la joc. De aici, apoi, scene — toane furtunoase cu iertări, cu împăcări astăzi, ca să se repete mâne și biata Amina să sufere.

Acum, fetele se gătesc de bal. Își împletesc cununi de flori și povestesc de năcazul acesta al Aminei. Eglea o îndeamnă să se poarte altfel cu Eridon, mai rece, ca să și-l supue, dar Amina spune că nu poate: îi lipsește curajul. Vine și Eridon, îi face iubitei „scene“, se împacă cu ea, pe urmă iar o scrintește. Atunci Amina, cu inima plânsă, călcându-și dorința de joc și porunca tinerețelor îi făgăduește să rămână cu el. Dar vine Eglea și până să sosească Eridon cu flautul, înduplecă pe fată să meargă la sărbare cu Lamon al ei, căci ea îi va aduce pe Eridon. Acesta, când află se înfurie. Eglea încearcă să-l potolească. Il ține de rău, că nu se poartă altfel.

. . . . . . fără libertate
Nu este bucurie, nimica nu te 'ncântă,
Vrea un copil să cânte, îi spune lumea: Cântă!
Atunci pe loc își perde tot cumpătul și — tace.

De libertate are nevoe și Amina, altfel . . . Și Eglea îl fură cu vorba, se apropie de el, îl îmbată, îl vrăjește cu apucături de pisicuță vicleană, până îl face să o sărute. Apoi schimbă masca, îl întreabă că numai atâta ține la Amina lui? El răspunde, că tot ca înainte o iubește, căci

un gust așa de mic
Nu va putea să-mi scadă din dragoste nimic.

Cuvântul acesta e bun: un mic gust nu va scădea nici din dragostea Aminei, deci, pe viitor să fie mai îngăduitor. Eridon, prins, își cere iertare dela drăguță și bucata se sfârșește:

Geloși din lumea 'ntreagă,
Cari chinuiți vre-o fată, gândiți-vă la voi,
Intâiu, și-aveți curajul să osândiți apoi!

De sigur, e un bine că „biblioteca teatrală“ a publicat traducerea acestei pastorale șăgalnice, presărată de cugetări înalte, și mai bine este; că a găsit traducător pe *Iosif.* Sunt cunoscute traducerile lui din Heine, Petőfi, Verlaine, Ibsen și din alții, încât avem garanția deplină a unei traduceri frumoase. De fapt, cum se poate vedea și din citatele de mai sus, versul e limpede, ușor, limba curată. In pastorala întreagă se găsesc doar trei sau patru versuri mai greoaie, vre-o două cuvinte puțin estetice, poatecă rima nu e totdeauna bogată și rar de tot, e nouă.

Rămâne acum să se vadă, înțelegem să prețuim după cuviință poesia lui Goethe și alegerea făcută de biblioteca teatrală? Se pare că nu prea. Pricina este, de bună seamă, lipsa noastră de cultură literară și nu a tragerii de inimă, căci din gazete se poate vedea în câte locuri se joacă „teatru“, — ce fel de teatru! Comediile sunt preferite și cu bucurie se constată din toate părțile apariția deodată cu traducerea din Goethe, a unei comedii în două acte, de

2. Gh. Stoica: O ședință comunală. Până acum, dl Stoica n'a scris teatru. A publicat, prin „Luceafărul“, „Sămânătorul“, „Viața literară“, schițe din viața dela țară, cu observații juste, cu umor sănătos, și uneori bogat. Dar dsa e și actor, cunoscut în câteva părți ale Ardealului din turneul mai nou al lui Z. Bârsan. Deci are înțelegere și pentru scenă, și pentru nevoile ei.

Acțiunea se petrece în comuna Proștenii de jos, actul întâiu în sala ședințelor consiliului comunal, al doilea în crâșma din sat. E vorba de petiția unui industriaș ovreiu, Rozenberg, care cere să i-se vândă un loc pentru a înființa „un mare stabiliment de ațe și de ștreanguri“. Intre membrii comitetului sunt și de acei ce își văd periclitate interesele lor, deci se încinge o discuție înverșunată. Lucrurile ajung până la „prost“, „lighioană spurcată“. In sfârșit se ia hotărârea de a nu vinde jidanului nimic. Consilierii comunali, cu primarul, notarul și Rozenberg se duc la crâșmă. Aici industriașul cumpără „opoziția“ și la urmă tot ajunge stăpân pe cinci jugăre de pământ. La aldămaș însă, lucrurile se încurcă rău de tot. La masa „domnească“, se iau la ceartă notarul cu un comerciant din comună, cu N. Țăpușă, la cealaltă, în aceiași vreme, doi conzilieri, și-apoi, după cuvintele unui Român ce era de față: „Dumnezeule Doamne, acum să vezi bătaie!“, cade cortina.

Țăranii din comedia aceasta sunt Ardeleni adevărați, vii, în partea lor ridicolă, singura pe care ne-o arată autorul. Fac rul cerut în sumă de 600 coroane la an. Propunerea e combătută de P. C. Sa, vicariul Dr. Ilarion Puşcariu, deputaţii T. V. Gheaja, Dr. George Proca şi la votare *cade.*

Cu privire la cererea comunei *Petrilaca-rom.* de a fi trecută din protopresbiteratul Turzii la protopresbiteratul Târnavei, comisiunea propune încuviinţarea cererii şi înaintarea afacerii la congres spre aprobare.

Deputatul Dr. *Ioan Fărcaş* face propunere, ca comuna numită să rămână şi pentru mai departe incorporată la tractul Turzei. Vorbesc la obiect: Mateiu Voileanu, P. C. Sa, vicarul Dr. Puşcariu, Dr. Miron E. Cristea şi Partenie Cosma, iar la urmă se primeşte propunerea deputatului Dr. Fărcaş.

Tot domnul Dr. E. R. *Roşca* raportează în numele comisiunei organizătoare în chestia regulamentului seminarial, şi propune, ca să fie remis consistorului pentru a-l compune de nou, ţinând în vedere necesitatea organisării secţiunii pedagogice astfel, ca să fie compusă din *patru* cursuri. Noul proiect de regulament să fie presentat proximei sesiuni sinodale.

Propunerea se discută punct de punct. La punctul prim deputatul Dr. *Bălan* îşi exprimă dorinţa, ca şi secţiunea teologică să fie compusă din patru cursuri. Se primeşte întru toate propunerea comisiunei, cu modificarea propusă de P. C. Sa vicarul Dr. *Ilarion Puşcariu,* ca în secţiunea pedagogică să fie primiţi nu numai elevi cu patru clase medii, cum propusese comisiunea, ci în cas de extremă necesitate şi elevi cari fac examenul de primire admis de lege. Modificarea aceasta e acceptată cu 20 voturi, contra 15. Se primeşte propunerea comisiunei şi cu privire la profesorii auxiliari dela institutul teologic-pedagogic Dr. *Nicolae Bălan* şi Dr. *Ioan Lupaş*, cari vin acum consideraţi ca profesori provisori cu drepturile ce le compet.

Tot comisiunea organisătoare raportează prin raportorul *Parteniu Cosma* în chestia propunerei I. P. S. Sale Arhiepiscopului şi Metropolitului *Ioan Meţianu* de a se adapta seminariul „*Andreian*", şi făcând un frumos exposeu despre fasele prin cari a trecut chestia până acum, propune, ca consistorul să fie îndrumat se presinte plan şi proiect de spese la sesiunea proximă, atât cu privire la adaptarea actualului seminar, cât şi cu privire la ridicarea unui seminar *nou.*

Se primeşte.

Deputatul I. A. de Preda propune încheerea şedinţei şi continuarea la orele 4 d. a. Se primeşte şi şedinţa se închee la orele 12 din zi.

Şedinţa a şasea.

Ţinută Vineri d. a. şi deschisă la orele 4. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Lazar Triteanu.*

Notariul *Victor Păcală* ceteşte procesul verbal al şedinţei a patra. După unele observări, — se autentică.

Deputatul *Victor Păcală* face propunere, ca în centrele în cari se află în număr mai mare ucenici de legea gr. ort. română, aplicaţi la măestrii, conzistoriul să institue catiheţi pe seama lor, pentru a li se da o creştere bună religioasă-morală. Propunerea se dă comisiunei şcolare.

Se întră în ordinea de zi. Comisiunea şcolară raportează prin raportorul Nicolae *Bogdan* în chestia *noului abecedar* al profesorului *Dr. Petru Şpan*, scos în ediţia a doua, şi propune *aprobarea* abecedariului, recomandându-se autorului să ţină în vedere la o nouă ediţie observările recensentului. Se decide în acest înţeles.

In chestia reînfiinţării „*Foaiei Pedagogice*" acelaşi raportor propune, ca după ce acum apare o foaie pedagogică, „*Vatra Şcolară*", reînfiinţarea „*Foaiei Pedagogice*" e de prisos, iar subvenţia de 500 coroane, pusă în vedere din partea conzistoriului, să se dee „*Vetrei Şcolare*", cu condiţia, ca să se tipărească în tipografia arhidiecezană. Se primeşte.

Cu privire la propunerea deputatului *Dem. Comşa*, ca din ajutoriul primit dela universitatea săsască conzistoriul să întrebuinţeze douăzeci mii coroane pentru seminariul Andreianu, acelaşi raportor propune, să se ţină cont de această dorinţă. Vorbesc la obiect I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, P. C. Sa Arhimandritul Dr. Ilarion *Puşcariu*, Dim. *Comşa* şi P. *Cozma*, în urmă se primeşte propunerea dlui vicariu, ca afacerea să fie predată conzistoriului spre ţinere în vedere.

Acelaşi raportor propune, să se încuviinţeze cererea deputatului *Dr. P. Şpan* de a se pune la dispoziţia bărbaţilor de specialitate materialul adunat în arhiva conzistorială dela conferenţele învăţătoreşti pentru a fi studiat şi publicat.

Vorbesc la obiect deputaţii Romul Furdui, Dr. P. Şpan şi Lazar Triteanu, primindu-se propunerea comisiunei.

Urmează raportul comisiunei bisericeşti. Raportor *Dr. Miron E. Cristea.*

Propunerea deputatului *Romul Furdui*, de a se codifica, deodată cu legile bisericeşti, şi cele civile, referitoare la biserică, se recomandă spre primire. Se primeşte.

Propunerea deputatului *Dr. P. Şpan* de a se aduna fotografii de ale bisericilor vechi, în scopul compunerei unui album, dedicat memoriei marelui *Şaguna* cu ocaziunea serbării centenariului, din anul viitor, al naşterei sale, asemenea se recomandă spre primire. Se primeşte.

Cu privire la propunerea deputatului T. V. *Gheaja* de a fi obligaţi asesorii consistoriali şi profesorii seminariali se predice în catedrală, după un frumos şi instructiv exposeu, acelaşi raportor propune, ca consistorul arhidiecezan să fie recercat a purta de grije ca să se predice în catedrală, fără a obliga însă pe nime în privinţa aceasta.

Vorbesc la obiect I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, T. V. *Gheaja*, Dr. Nicolae *Bălan* şi Dr. Petru *Şpan*, primindu-se propunerea comisiunei, cu adaosul făcut de deputatul Dr. *Nicolae Bălan*, ca la împărţirea stipendiilor consistorul să fie cu considerare la acel tinăr, care arată vocaţiune pentru oratoria bisericească.

Tot comisiunea bisericească raportează prin raportorul Dr. *Gavriil Buzura* în chestia propunerii deputatului Dr. *Nicolae Comşa*, referitoare la „Telegraful Român". Comisiunea propune menţinerea conclusului sinodal din anul 1896, prin care se impune preoţilor abonarea „*Telegrafului Român*", precum şi redactarea ziarului şi pe mai departe în spiritul întemeietorului *Şaguna*, iar comisiunea administrativă se îndrumă să exercieze controlul cuvenit, ca greşeli ca aceea, care a dat ansă la interpelarea deputatului Comşa (chestia Burdia) să fie evitate.

Deputatul Nicolae *Bogdan* susţine propunerea deputatului *Comşa*. Vorbesc la obiect P. C. Sa vicarul Dr. *Ilarion Puşcariu*, Dr. P. Şpan, P. Cosma şi Nic. Bogdan, în urmă se primeşte propunerea comisiunei.

Şedinţa se încheie la orele 7 seara, anunţându-se cea următoare pe Sâmbătă la orele 9 dimineaţa.

Şedinţa a şaptea.

Ultima şedinţă a sesiunei actuale sinodale. Ţinută Sâmbătă, în 18 Maiu n. A fost deschisă la orele 9 dimineaţa. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Lazar Triteanu.*

Procesul verbal al şedinţei a cincia îl ceteşte notarul Dr. *Nicolae Bălan*, al şedinţei a şasa notarul *Victor Păcală*, şi ambele se autentică.

Se întră apoi în ordinea de zi. In numele comisiunei bisericeşti raportează *Vasilie Domşa* asupra propunerei deputatului Dr. *P. Şpan*, de a se fixa momentul însemnat, că sesiunea actuală sinodală s'a deschis, oficiindu-se pentru primaoară chemarea duhului sfânt în noua catedrală, şi propune trecerea la ordinea zilei. Se primeşte.

Acelaşi raportor propune cu privire la propunerea deputatului Dr. P. *Şpan*, de a se compune tariful taxelor cari compet preoţilor pentru diferitele funcţiuni, ca propunerea să fie predată conzistorului spre competentă afacere. Vorbesc Romul Furdui, Demetriu Comşa şi Dr. Ioan Stroia. Se primeşte propunerea comisiunei.

Comisiunea şcolară, prin raportorul *Nicolae Bogdan*, recomandă spre primire sinodului propunerea deputatului Păcală în chestia catehisării ucenicilor dela meserii, şi propune ca afacerea să fie predată conzistorului spre competentă afacere. Vorbesc la obiect Victor Tordăşianu, P. C. Sa Vicariul Dr. Ilarion Puşcariu, Victor Păcală, P. Cosma şi Arseniu Vlaicu, în urmă se primeşte propunerea comisiunei, iar adaosul deput. Tordăşianu, de a se da ajutor mesei învăţăceilor, se respinge.

Urmează raportul comisiunei financiare. Raportor *Arseniu Vlaicu.* Raportul consistorului referitor la fundaţiunea Şaguna, se ia spre ştire, iar budgetul pentru anul viitor se votează.

Raportul conzistorului referitor la zidirea catedralei, cu care s'au spesat până acuma 782,696 coroane, se ia asemenea spre ştire.

Se ia la cunoştinţă şi raportul consistoriului referitor la fundaţiunea Andronic.

Raţiociniile librăriei şi tipografiei arhidiecezane pe anii 1904/5 şi 1905/6 se iau spre ştire şi comisiunei administrative i-se dă absolutoriul, însă în mod condiţionat, având să rămână responzabilă pentru eventuale perderi.

Raportul consistoriului referitor la celelalte fonduri şi fundaţiuni se ia spre ştire şi consistorului arhidiecezan i-se votează absolutoriul obicinuit.

Budgetul pentru anul viitor se votează împreună cu cele 15% adaos la salarele funcţionarilor din centru, profesorilor seminariali şi protopresbiterilor, votate în cursul sesiunei acesteia.

Urmează raportul comisiunei petiţionare. Raportorul Dr. *Ioan Margita* propune, ca toate petiţiunile întrate la sinod, al căror cuprins se comunică, să fie date conzistorului spre competentă afacere. Se primeşte.

Se votează acum spesele împreunate cu întrunirea sinodului în sesiunea actuală în sumă de 2184 cor., apoi autenticarea procesului verbal a acestei şedinţe din urmă se încredinţază deputaţilor sinodali cari vor mai fi în Sibiiu în ziua următoare (Dumineca) la orele 11, iar I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* declară sesiunea sinodală încheiată la orele unsprezece şi jumătate.

Lupta pentru şcoale.

Discursul mitropolitului Dr. Victor Mihalyi, rostit în şedinţa dela 10 Maiu n. a casei magnaţilor.

(Urmare).

§ 58 al legii fundamentale dispune, ca fiecărui băiat să i-se dea instrucţiune în limba sa naţională, dacă această limbă e vorbită în comuna respectivă; iar în comune mai mari, unde se află în masse locuitori de diferite limbi, întru cât permit mijloacele comunei, sunt a se institui şi învăţători ajutători de diferite limbi. Eu legea aceasta şi fraza „învăţători-ajutători de diferite limbi" o înţeleg aşa: fiind nevoie de dânşii, pentrucă numărul elevilor e mare, sunt a se aplica — nu unul — ci mai mulţi învăţători de diferite limbi, şi aceştia sunt învăţătorii-ajutători.

Aceştia sunt de fapt învăţători cari împlinesc o funcţie de învăţători cu toate că titulatura, numirea lor oficioasă este: învăţători-ajutători. Dar ce se facem acum? In cercurile guvernului a început să prinză ideea, că învăţătorii ajutători se pot aplica numai interimal, care va să zică pe timpul celor şasă luni, în care timp salarul şi locuinţa învăţătorului îi compete văduvei şi orfanilor, ori fiindcă legea a normat un curs pedagogic de trei ani, în al patrulea an să dea voie candidatului de învăţător ca să poată face praxă în cutare şcoală, până când va face examenul de cualificaţie şi va lua o diplomă.

Dar învăţătorii diplomaţi să nu mai poată funcţiona ca învăţători — ajutători, aceia trebue să fie învăţători ordinari. Aci e atinsă în câtva şi chestia pensiei. Dar eu cred, că în ţara aceasta mai sunt şi alte cariere posturi auxiliare pe lângă cele ordinare.

Astfel sunt pe lângă parohi, preoţi cooperatori, pe lângă notari, adjuncţi de notari. Nici nu mai vorbesc de administraţia financiară, unde sunt secretari auxiliari, concipişti auxiliari şi chiar în ministerii sunt pretutindeni concipişti auxiliari.

Caracterul lor de auxiliari nu va să zică, prin urmare, că ei nu ar îndeplini o funcţiune, că ei ar putea să fie acceptaţi numai pe şasă luni. Nu.

Ei sunt funcţionari ordinari, cari au plată regulată şi drept de pensie. Ajunge atât, că a prins credinţa, că învăţătorul ajutător nu este învăţător, fiindcă nu are o diplomă. Care va să zică, deşi şi-a câştigat în acel an cvalificaţia, el să nu poată fi împărtăşit de salarul învăţătoresc regulat, fixat prin lege la cel puţin 300 florini.

Dar dupăce ministrul de instrucţie nu a dat voie comunităţilor bisericeşti să aleagă învăţători auxiliari, ci au fost silite comunele mai mari să aplice tot învăţători ordinari.

De aici o nouă însărcinare a comunităţilor bisericeşti. Pentru-că, dacă în o comună cu o miie de suflete numărul băieţilor de şcoală e, să zicem 150, în acest caz nu ajunge un învăţător. Dar nu a fost sistemizată leafa decât pentru un învăţător, nu erau două sale de învăţământ şi nu a fost sistemizat nici măcar un post de învăţător ajutător.

Sporindu-se numărul elevilor obligaţi a cerceta şcoala şi neputând fi scutiţi de a o cerceta, comunitatea bisericească a făcut ce a făcut şi a amplificat şcoala, căci din toate părţile i-se porunciă aceasta: din partea comitatului, a guvernului şi a autorităţilor bisericeşti.

Şi amplifică şcoală, aplică învăţător auxiliar şi pentru ca acesta să poată trăi îi prescriu şi venite de cantor. Dar atunci vine ministrul de instrucţie şi zice că aceasta n'o poate suferi. Daţi-mi voie, dar dacă guvernul sufere în toate ramurile vieţii publice adjuncţi, ca adjunct secretarial, adjunc notarial etc., ori au o diplomă ori nu, de ce să nu sufere şi învăţători adjuncţi, cari sunt cu diploma în mână, mai ales când sunt tineri şi ar avea nevoie de conducere, de îmbărbătare şi de exemplu bun, pe cari pe toate le-ar putea afla învăţătorul ordinar?

De ce n'ar permite guvernul acest lucru? Ministrul de instrucţie nu dă voie

---

vorbă multă şi treabă puţină, — şi pe urmă se şi afumează. Vorba li-e lungă, trăgănată, şi de unde nu te aştepţi, întinde o poveste cât ziua de eri. Apoi ajung la sfadă, la bătae, — şi pe urmă tot ei, bogaţii, rămân „de cinste" în sat.

Asemenea sunt bine şi notarul şi primarul. Cu fumuri la cap, pretenţioşi, doritori să se vadă că sunt mai mult decât ceilalţi. Dar prea des repetă anume fraze, şi acesta din urmă spune prea multe cuvinte schilodite. Dar mi-a părut falz tipul candidatului de avocat Marius Zarvă. Ridicolul acestuia prea e de împrumut, cu vecinicul lui „nu se poate, imposibil, peste putinţă, ca să zic aşa". Ridicolul conzistă, şi numai atâta trebuia să se arate, în goana lui după pleaşcă, în sforţările ce le face ca să înduplece pe oameni la vânzarea pământului, voind să pară totuşi curat, şi apoi în limbă, latinistă în termini, maghiarizată sau nemţită în construcţie, neînţeleasă de conzilierii comunali.

Unele lungimi, disproporţia între scene, cari au fost remarcate şi aiurea, nu împedecă să rămână bună comedia aceasta. Una chiar foarte bună. E cea dintâi piesă *ardelenească* prin fond şi prin limbă, şi chiar prin scăderile ei, vrednică să fie luată în seamă şi răspândită.

Ioan Duma.

că un învăţător — adjunct să poată conduce în o şcoală, o clasă numai singur, ceea-ce constitue o nouă sarcină grea şi fatală.

Până la 1893 comunele bisericeşti se îngrijau singure de votarea cantorilor, — la 1893 vine articolul de lege XXVI despre instrucţia primară şi-şi extinde dispoziţiile din §-142, cari normează salarul învăţătorilor ordinari şi ajutători — şi asupra învăţătorilor ordinari şi ajutători dela şcolile susţinute de către confesiuni.

Prin această lege dela 1893 dreptul confesiunilor de a hotărâ ele asupra salarelor învăţătorilor dela şcoalele primare din orice sat, fie cât de mic; e evident că trece asupra guvernului care dă ajutor şcoalelor. Imprejurarea aceasta, credeţi-mă, dlor magnaţi, a provocat o decadenţă însemnată în procesul de desvoltare naturală a puterii comunelor bisericeşti. Daţi-mi voie ca să nu mai motivez pe larg această afirmare a mea, căci sunt convins că despre veracitatea ei s'a putut încredinţa fiecare din dvoastră, care a avut ocazia să cunoască de aproape anumite nizuinţe cari ieşau tot mai mult la iveală. Şi anume ce nizuinţe? Nizuinţa de a muta sarcinile legate de susţinerea şcoalelor, de pe umerii susţinătorilor pe umerii vistieriei statului. Şi dispoziţiile articolului de lege XXVI din 1893 aceasta au adus-o cu sine, după părerea şi după convingerea mea.

Sarcinile acestea pe cari le-a impus legea dela 1893 tuturor bisericilor sărace, sunt ridicate prin proiectul de lege din chestiune la de două ori atâta.

Binefăcător e acest proiect de lege şi tot astfel şi expunerea de motive pentru susţiitorii de şcoală cari vor să-l primească. Ceia însă cari nu vor să renunţe de bună voie la drepturile lor el îi atinge din cale afară de grav, căci, între altele §-ul 13 din proiect prevede că susţiitorii de şcoală îşi pot pierde ori şi când dreptul de a mai susţinea şcoli.

Biserica română greco-catolică, ale cărei interese le reprezintă aici, are 1516 parohii. Dintre acestea $^2/_3$ sau mai exact 913 parohii au mai puţin de 700 de locuitori. M'am bucurat auzind că episcopul de Kalocsa n'are nici o singură parohie cu mai puţin de 600 de credincioşi, — la mine însă lucrurile stau altcum, în întreaga mea provincie mitropolitană singură parohia Clujului numără peste 4000 de credincioşi.

La mine sunt, cum am spus, din 1516 parohii 913 în cari sunt mai puţini de 700 de credincioşi şi numai 603 de parohii cuprind peste 700 de credincioşi. Afară de aceasta mai sunt 302 comune cari susţin biserici-filii. Dacă într'o comună filie este biserică, cum este în aceste 30 de filii, capelanul sau preotul trebue să meargă şi acolo la slujbă, pentrucă credincioşii de acolo îşi au altă biserică, pentruca să nu fie siliţi a se duce în parohia matră.

Biserica, pe care o prezint constă, dupăcum a-ţi binevoit a vă convinge, din cele spuse, din parohii foarte mărunte, cari, bine înţeles, nu pot suporta greutăţi ca acelea, pe cari le suportă parohii de două, sau de trei ori mai mari. Asta-i clar, ca lumina soarelui, şi nici nu mă voi mai extinde asupra ei. Vă atrag numai atenţia, că în acea parte a ţării, pe care o ocupă credincioşii mei, aristocraţia după naştere şi după avere nu e dintre ei şi de aceea şi aici în Camera magnaţilor, afară de căpeteniile bisericeşti, alt magnat român greco-catolic nu este. In o stare, ca aceasta e evident, că actualul proiect de lege forţează biserica noastră pe toată linia, ca să primească ajutorul de stat şi cu aceasta să-şi predea sau cel puţin să-şi impartă drepturile ei de până acum.

Desfăşurându-vă aici aceste argumente, nu voesc să fac politică, cu toate că şi chestiunile bisericeşti şi şcolare îşi au partea lor politică. De aceea nici nu voesc să răspund la acea parte din cuvântarea de alaltăeri a dlui Beöthy Zsolt, în care spune că în această ţară sunt elemente cari gravitează în afară, sau sunt cel puţin centri-fuge. (Va urma)

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad au întrat la cassa arhidiecezană sumele următoare: Dela comuna *Subpeatră* 10 cor., dela comuna *Biscarea* 45 cor. 70 fil., şi dela filia acesteia *Seuleşti* 10 cor. 21 fil. La colecta din comuna Biscarea a contribuit preotul *Nicolau Şinca* cu 30 cor. Apoi din comuna Ocna-superioară, tractul Sibiiului 89 cor. 20 fil., adunaţi dela următorii: Din cassa bisericei gr. ort. 25 cor., Isaia Henteş, paroh gr. ort. 10 cor., Marcu Jantea, ales paroh, Dr. Nicolae Cristea, fiecare câte 5 cor., Savu Avram, înv. gr. or. 6 cor., Savu Radu, înv. gr. or. 4 cor., Manasie Ciungariu, înv. gr. catolic 3 cor., Demetriu Cutean, protopresb. gr. cat., Nicolae Albu sen., epitrop fiecare câte 2 cor., Ioan Ghişoiu, paroh gr. cat., Ioan Moise Muntean, epitrop, Isaia Mateiu, epitrop, Ioan Draghiciu, Savu Vas. Măerean, fiecare câte 1 cor., dela mai mulţi parohieni contribuiri sub 1 cor. şi în bucate, anume cucuruz, ce s'a prefăcut în bani, 22 cor. 20 fil.

*

Direcţia de finanţe din Sibiiu ne avizează, că oarele de serviciu pentru lunile de vară, cu începere dela 21 Maiu n., sunt dela 7 dimineaţa până la 1 după ameazi, în zile de lucru, iar în zile de Dumineci şi sărbători dela orele 9 până la 12.

*

Elsaţia şi Lorena. Se vorbeşte, că cu privire la aceste ţărişoare, luate dela Francia, politica germană ar avea intenţiunea să le dee autonomie proprie, să le prefacă în arhiducat independent şi să le dee duce pe *Eitel Frideric*, al doilea fiu al Impăratului Wilhelm.

*

Biserica sfântului Marcu din Veneţia a primit crepături atât de mari, încât un zid va trebui să fie dărâmat şi apoi ridicat din nou, pentru a se împedeca prăbuşirea întregei biserici monumentale.

*

Nefericire. Advocatul din Vârşeţ (Banat) *Ivon Ostoici* a ajuns sara, la gară, din nebăgare de seamă, sub roatele locomotivului, care i-a tăiat un picior. In urma vărsării de sânge rămânerea în viaţă a nefericitului e dubioasă.

*

La Roma. Preotul *Andrei Hlinca*, fruntaş slovac, pedepsit de mai multe-ori pentru agitaţie, a plecat la Roma, pentru a se prezenta Papei.

*

O propunere laudabilă a presentat deputatul *V. Goldiş* în şedinţa de Mercuri a sinodului eparhial din Arad, privitoare la stirpirea păcatului alcoolismului, care păcat împedecă aşa de mult progresul nostru în cele culturale, morale şi economice. Dl dep. Goldiş a propus ca sinodul se adreseze o reprezentaţiune dietei şi guvernului ţării *pentru închiderea birturilor în fiecare săptămână de Sâmbătă seara până Luni dimineaţa*, iar preoţii şi învăţătorii să fie constrânşi a ţinea în decursul iernii anului 1907/8 prelegeri publice pentru stirpirea acestui rău. Propunerea a fost votată din partea membrilor sinodali cu bucurie.

*

Hymen. *Elena Hossu* şi *Leontin Puşcariu* anunţă cununia lor ce se va serba Marţi la 21 Mai n. în biserica gr. or. din Alba Iulia la orele 5 d. a.

*

Expoziţie. In *Cincib'serici* a fost deschisă Luni expoziţia regnicolară economică şi industrială, în prezenţa ministrului Kossuth şi a Arhiducelui *Frideric*, ca reprezentant al Maiestăţii Sale. Scriu ziarele din capitală, că expoziţia e foarte succeasă.

*

Birje fără cai. La toamnă vor fi puse în Viena în folosinţă pe seama publicului 50 de automobile mai mici, în locul birjelor. In privinţa aceasta s'a legat deja contract cu o fabrică franceză-engleză de automobile.

*

Meningita. In Lőcse s'a înbolnăvit un soldat de meningită, în urma căreia a şi murit. Autorităţile au luat măsurile necesare pentru împedecarea răspândirii acestei boale. Din cauza aceasta rezerviştii nu au fost chemaţi la deprinderea de arme.

*

Nefericire într'un tunel. In tunelul din apropierea oraşului Pojon s'a ciocnit o locomotivă care manevra, cu o dresină. Şapte împiegaţi au fost răniţi, între cari 3 foarte grav.

*

Coroane eterne. Intru vecinica odihnă a reposatului *Simion Săbădaş*, măestru cismar în Murăş-Oşorheiu şi fost membru al Reuniunei sodalilor români din Sibiiu s'au făcut următoarele daruri la fondul văduvelor şi orfanilor şi anume: Vic. Tordăşianu, prez. 1 cor., Teodor Moldovan, m. cismar, Iosif Joandrea, pardositor, ambii câte 50 fileri. Zah. Aron, m. cismar 40 fil. şi Ioan Cristea, cul. tip. 20 fil., iar întru vecinica odihnă a reposatului *Candid Corfariu*, fost militar c. şi r. penz. în Viena, la stăruinţa finei raposatului, dna Mariţi Moga n. Grecu, s'au dăruit şi anume: Ioan Bologa m. pantofariu, Mih. Sinu, m. croitor, dna Begnasch, Ioan Petraşcu, m. croitor, dna Maria Lecu, Florea Craciţă, m. croitor, fiecare câte 1 cor., dna Ana Panili, 20 fil., Nic. Simtion, sod. croitor 30 fil., Ana Stoica (Ocna), 40 fil., dna Rozalia Ilieş 60 fil. şi fiii Petru Moga, m. franzelar şi soţia Mariţi 2 cor.

*

Un general ucigaş. Din Milano se vesteşte, că generalul în penziune Barchetti, care a jucat rol însemnat în răsboiul din Abesinia, a puşcat pe stradă asupra unui funcţionar de poştă, pe care l-a rănit grav. Cauza a fost relaţia de dragoste ce s'a încopciat între funcţionar şi o nepoată a generalului. Acesta aflând de această relaţie a voit să-i facă sfârşitul prin împuşcarea bietului tinăr.

*

Socialist condamnat. Socialistul Bodan Iános a fost condamnat de curtea cu juraţi din Budapesta la 6 luni închisoare de stat şi 1200 cor. amendă, pentru un articol de cuprins agitatoric, publicat în „Népszava“.

*

Focuri. In timpul din urmă tot mai număroase sunt focurile cari pustiesc agoniseala multor săteni de ai nostrii. Aşa în Raportul-mare a isbucnit un foc îngrozitor, care a ars 50 de edificii. In comuna Baciu (lângă Cluj) încă a mistuit locuinţele, superedificatele şi toate recvisitele economice alor 11 familii. Paguba se urcă la 20.000 cor. Cei năpăstuiţi apelează la ajutorul inimilor nobile.

*

Mulţămită. In numele comunei bisericeşti gr. or. din Daia română, subscrisul şi pe această cale aduc cea mai călduroasă mulţămită institutului *„Sebeşana“* din Saszsebes, pentru ajutorul de 100 cor., dat bisericei noastre din profitul curat al său de pe anul 1906. Daia-română, în 14 Maiu 1907. *Eustaţiu Cibu*, paroh gr. or.

*

Mulţămită. Având lipsă în biserica noastră de cele 12 Minee, m'am adresat cu o rugare la poporenii mei aflători în America. Aceştia pătrunşi de simţul de iubire creştinească faţă de casa Domnului, mi-au trimis suma de 172 coroane, cât le scrisesem că costă Mineele. Cu adunarea sumei s'a angajat Zacharie Langa şi a adunat dela următorii: Zacharie Langa, Nicolae Suci, Emanuil Curta şi Andrei Suci fiecare câte 37 cor. 50 fileri, toţi din Bundorf, apoi dela Vasilie Micu, Andreiu Aldea, George Dumbrava, fiecare câte 5 coroane, Ioan Balica 10 cor., Bucur Aldea 2 cor. 50 fil., toţi din Viscri. Tuturor acestora le aduc şi pe calea aceasta, în numele poporului meu, mulţămitele mele. Bundorf, în 1 Maiu 1907. *Ioan Curta* paroh gr. or.

Viaţă socială.

Concertul Reuniunii române de musică din Sibiiu.

Sibiiu, 18 Maiu n.

A fost de sigur o întâmplare norocoasă, că tocmai ziua de 3/16 Maiu a fost aleasă de Reuniunea de cântări din loc, pentru a întruni publicul român, procurându-i câteva clipe de plăcere prin esecutarea unui program compus din cântece aproape esclusiv poporale. Dacă nu ne este dat a sărba această zi memorabilă prin alte manifestări, potrivite cu însemnătatea ei, suntem totuşi mângâiaţi, că momentele acele, cari le-am petrecut împreună uniţi în cântece ne-a sulevat aceleaşi simţiri şi aceleaşi cugete, întărindu-ne în credinţa, că până când vom şti să cultivăm şi să apreciem comoara frumoaselor noastre cântece poporale, până atunci ne vom aprecia şi pe noi înşine. Aceste mărgăritare ale poporului nostru, mulţămită compositorilor români, au început să-şi cucerească un loc tot mai însemnat la concertele noastre, şi înlocuesc tot mai mult cântecele străine de limba şi inima noastră.

Deci cântece poporale bine alese şi bine executate au format în prevalenţă programul concertului Reuniunii noastre de muzică. Inceputul l-a făcut „*Irmos*“-ul compus pe motive vechi bisericeşti de conducătorul Reuniunii A. Bena. A urmat apoi dl *Rădulescu* baritonist la opera din Bucureşti, care în cântecul Toreador din „*Carmen*“ a dovedit că posede voce plină şi şcoală bună (italiană). Cu multă măestrie îşi modulă vocea, când lăsând să străbată plin şi puternic, când lăsând să se piardă în accente line şi duioasă. Nu mai puţin a captivat publicul şi prin executarea plăcută a cântecelor poporale: Nu întârzia în pădure“, „Leleo mor“ (Kirchner) „Ce te legeni codrule“, şi doina de Bredicianu. O pronunţare mai respicată şi o predare mai puţin măestrită, mai naturală, potrivită cu doina, a cărei frumseţă zace tocmai în simplicitatea ei, cred că ar fi mărit şi mai mult efectul cântării din urmă.

Acompaniamentul la pian a fost executat cu multă iscusinţă din partea doamnei *Brote.*

Dna *Tritean*, deşi, durere, nu şi-a luat un rol mai însemnat în concertul acesta, totuşi ne-a dat prilej de ai admira de nou frumseţa vocii în solo-quartetul din cântarea „Leagăn verde“, de Dima, executat împreună cu dra Străulea (alt) şi dnii C. Popa (tenor) şi Costea (bas), iar în „Serenada“, de C. Porumbescu, refrenul „*Dormi uşor*“ l-a cântat aşa de duios, cum numai dsa ştie.

Concertul a fost condus de o putere nouă de dl. *Aug. Bena*, prof. de cântări la seminariul Andreian, care s'a achitat în mod laudabil de rolul greu ce a luat asupra-şi, dovedind că posede calităţi, cari îi vor ajuta să susţină Reuniunea la nivoul avut sub harnicii conducători de până acum, numai de ar fi sprijinit cum se cuvine şi de membrii ei valoroşi.

Ca compozitor încă ne face să legăm frumoase speranţe de dânsul. E norocos în armonizarea cântecelor poporale, ceeace a dovedit în veselul cântec *„La fântână“*, primit din partea publicului cu multă însufleţire.

O declaraţie.

Intr'una din şedinţele sinodului eparhial din Caransebeş a fost cetită următoarea scrisoare, adresată Preasfinţiei Sale Episcopului *Nicolae Popea*, ca president al sinodului:

„Ca fiu credincios şi devotat bisericii drept măritoare române, căreia aparţin, mă simt dator, pentru liniştirea opiniunei publice româneşti, care m'a condamnat pentru nişte comunicaţiuni apărute în „Budapester Tageblatt“, să fac declaraţiunea alăturată sub ·/. pe care rog umilit să binevoiţi a o comunică sinodului eparhial, ca forul cel mai competent în afacerile bisericeşti diecezane.

Cu plăcere aş fi făcut această declaraţiune în persoană înaintea Ven. Sinod eparhial, dar fiind prin agende oficioase foarte urgente împedecat a mă prezentà, o fac pe calea aceasta, rugând totodată a mi-se da concediu pe durata întreagă a sesiunei prezente.

Caransebeş, la 14 Maiu 1907.

Constantin Burdia m. p.
deputat sinodal.

Declaraţie.

In jurnalul „Budapester Tageblatt“ Nr. 240 din 2 Septemvrie 1906, s'a publicat, în urmarea comunicatelor făcute de mine, pasagiul următor:

„In conducerea adunărilor bisericeşti, în sinoade, congrese, institutele teologice şi şcoalele confesionale, nu a fost pasivitate; aici s'a urmărit seducerea şi aţâţarea poporului român; aici s'au pregătit alegeri, cari au făcut posibilă ivirea agitatorilor naţionalişti şi antipatriotici în parlamentul Ungariei“.

Acest pasagiu n'a fost în comunicatele mele către acest jurnal, şi nici n'a putut fi, deoarece eu încă am luat parte în corporaţiunile bisericii noastre şi nicicând nu am experiat tendinţa seducerii şi aţâţării antipatriotice a poporului în aceste corporaţiuni, prin urmare şi cuprinsul pasagiului îl declar de neadevărat şi neîntemeiat

Caransebeş, 14 Maiu 1907.

Constantin Burdia m. p.
deputat sinodal“.

„*Renaşterea*“ din Caransebeş scrie, că declaraţia a făcut bună impresie asupra sinodului, care a luat-o *cu plăcere* la cunoştinţă, *acceptând* justificarea dlui Burdia.

Cărţi şi reviste.

„Economia“ (anul III) nr. 5. Cuprinde un articol interesant despre ou şi desvoltarea embrionului în el, apoi despre gândacul de Maiu, despre cultura băgrinului, o mulţime de varietăţi şi informaţiuni de însemnătate. Redactor: *A. Diaconovich*, Caransebeş. Abonamentul 4 cor. la an.

Poşta redacţiei.

Rapoartele despre conferenţele învăţătoreşti vor urma pe rând. Rugăm pe dnii trimităţori să fie cu răbdare.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piaţa mare Nr. 2.

Infiinţată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acţii şi reserve coroane 92 milioane.

Primeşte BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cupoanele rentelor de coroane ungare de 4% valabile cu 1 Iunie, se vor excompta dela 20 Maiu fără detragere
cumpără şi vinde rente, scrisuri fonciare, acţii, losuri, precum şi monete de aur şi argint
primeşte hârtii de valoare spre păstrare şi administrare
încassează cupoane şi efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorţiri
îngrijire pentru cauţiuni militare.

☞ **Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine.** ☜

104 6—12

Sfânta

Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit

Ioan Meţianu.

Se află de vânzare în Librăria arhidiecezană din Sibiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1.	Nelegată cu	K 15·—
2.	In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii . . .	„ 25·—
3.	In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului", la mijloc în dos „Restignirea", pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite	„ 35·—
4.	Legătură în pluş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:	
	a) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc . .	„ 100·—
	b) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . .	„ 125·—
	c) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . .	„ 140·—

Administraţia
Tipografiei arhidiecezane.

La LIBRARIA ARHIDIECEZANA din Sibiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:

Album de brodării şi ţăsături româneşti cor 16·—

Modele de cusături româneşti Caetul I à cor. —·50
„ II „ „ 1·—

Edate de d-şoara MINERVA COSMA.

In preajma examenelor! * **In preajma examenelor!**

Scrisori de examen
(propise)

pentru scrierea *română*, *germână* şi *dictando* tipărite în Tipografia arhidiecezană, *în coloare vânătă*, pe hârtie foarte fină, mărime 24/31 cm.

Preţul: de bucată 2 fil.; 100 bucăţi 1·30 cor. şi porto postal.
Comandele din afară se execută imediat.

Librăria tipografiei arhidiecezane

Din Librăria tipografiei arhidiecezane, din Sibiu, se pot procura:

Alexandri V.: Poezii (op. comp.), ediţia II., cu o prefaţă de A. Vlahuţă, 1·50 coroane, ediţia de lux 3 cor.
— Teatru (opere complete), 3 volume separate, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
— Proză (opere complete), 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Alexandrescu Gr.: Versuri şi proză, 1·25 cor., ediţia de lux 3 cor.
Bălcescu N.: Istoria Românilor sub Mihaiu-Vodă-Viteazul, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Bolintineanu D.: Poezii (opere complete), 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Creangă Ion: Opere complete, cu o prefaţă de Il. Chendi şi S. O. Iosif, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Eminescu M.: Poezii Postume, ediţia II., cu o prefaţă de Il. Chendi, 1·50 cor.
— Literatură poporală, vol I. Opere complete. Scrieri inedite, cu o prefaţă de Ilarie Chendi, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
— Scrieri politice şi literare, 2 lei, ediţia de lux 3·50 cor
Filimon Nicolae: Ciocoi vechi şi noi, cu o prefaţă de N. Iorga, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Ispirescu P.: Legendele sau basmele Românilor, vol. I., op. comp., cu o prefaţă de Alexandri, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Negruzzi C: Opere complete, vol. I. Proză, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Odobescu Al.: Opere complete, vol. I., cu o prefaţă, de Il. Chendi şi E. Carcalechi, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Pann Anton: Opere complete, 1·50 coroane, ediţia de lux 3 cor.

Nr. 955/1907 [118] 1—2

CONCURS

La căpitănatul poliţian orăşenesc din Szászsebes este a se ocupa postul al doilea de comisar poliţian de nou sistemisat.

Reflectanţii la acest post, carele se va ocupa deocamdată pe un an de probă iar după expirarea timpului de probă — pe viaţă, dotat cu un salar anual de 1200 cor., (5) cinci cuincuenale şi montura completă în natură, au a-şi înainta rugările provăzute cu timbrul prescris până în 10 Iunie a. c. la subsemnatul magistrat orăşenesc. La rugare e a se aclude şi atestatul medical şi eventualele documente despre aplicarea sa de până acum.

Szászsebes, în 13 Maiu 1907.

Magistratul orăşenesc:

Aldea **Streitfeld**
primar. protonotar.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 8.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

11] 4

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27., strada Vadász 34 colţul.**

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 22—

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 51 Sibiiu, Joi 10/23 Maiu 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Falimentul maghiarisării.

Sibiiu, 22 Maiu n.

E vechiu şi tocit clişeul întrebuinţat de politicianii maghiari, cu graiul şi în scris, fireşte atunci, când se văd strâmtoraţi, că nu le trece prin gând să maghiariseze popoarele de limbă nemaghiară din patrie, ci aceea ce voesc este, să li-se dee popoarelor nemaghiare posibilitatea de a învăţa ungureşte, pentru a se putea ferici mai bine şi mai uşor în statul pe care îl formează şi ele.

Cumcă în ţara aceasta nu ajunge numai cunoaşterea limbei ungureşti pentru a te putea ferici, nimic nu o dovedeşte atât de eclatant decât faptul, că tocmai Maghiarii, a căror limbă maternă e limba maghiară, dau contingentul cel mai mare de *emigranţi*, în America şi în România. Iar că maghiarizarea *se doreşte*, o dovedesc multele legi de maghiarisare aduse până acuma şi luate în vedere de a se mai aduce.

Adevărul e deci, că maghiarisarea popoarelor nemaghiare se doreşte, dar *nu se poate face*. Nu s'a putut face cu legile de până acuma, şi nu se va face nici cu alte legi, fie oricât de aspre.

Adevărul acesta îl ştiu mulţi, foarte mulţi dintre Maghiari, dar prea puţini au curajul să-l spună pe faţă.

Intre aceşti puţini trebue să numărăm şi pe domnul *Emil Rombauer*, director suprem de studii în Budapesta, iar mai nainte director la şcoalele reale de stat din Braşov, care într'o conferenţă ţinută zilele trecute la reuniunea profesorilor gimnaziali din Budapesta a spus multe adevăruri cu privire la maghiarisarea prin şcoale. Intre altele a spus următoarele:

„...Ideile cari şi-au luat calea înainte cu un sfert de veac şi cari culminau în aceea, că crearea statului ungar depinde dela lăţirea limbei maghiare şi că în privinţa aceasta şcoala e chemată să dee ajutor în prima linie, *nu s'au putut validita în praxă.* Ideile acestea au dat faliment. Experienţele făcute în praxă au dat naştere convingerei, că naţionalităţile nemaghiare au învăţat limba maghiară, dar prin aceasta nu s'a făcut nime Maghiar. Din contră, din ceice au învăţat ungureşte au eşit cei mai înverşunaţi agitatori, contrari Maghiarilor. *Forţarea* învăţării limbei ungureşti, apoi nemotivata şi nesocotita purtare paşalicească a funcţionarilor administrativi, ne-au îndepărtat şi mai tare de scopul urmărit. Naţionalităţile s'au sculat în contra noastră... Singurul mijloc prin care se pot câştiga naţionalităţile este, *concilianţa* faţă de ele. *Noi* (adecă Maghiarii) ar trebui să învăţăm limbi, pentru a ne putea înţelege cu naţionalităţile *în limba lor*, şi atunci le-am cucerit pe seama patriei ungare“.

Frumoase şi adevărate sunt cuvintele acestea ale dlui *Rombauer*, dar nu sunt nouă. Noi le-am spus de multe-ori, le spunem neîntrerupt de vre-o patruzeci de ani încoace, însă nime nu ne-a înţeles şi nime nu ne-a ascultat. Din contră, ceice au propagat mai cu căldură şi cu mai multă energie ideile, că funcţionarii publici maghiari *sunt datori* să cunoască limba poporului pe care îl judecă şi administrează, iar nu poporul are să înveţe limba funcţionarilor, au fost de multeori daţi în judecată, pe motivul, că turbură ordinea publică în ţară.

Domnului *Rombauer* nu i-se va întâmpla, sigur, lucrul acesta; presa maghiară însă îl execută rău şi pe d-sa,— ca pe oricare alt agitator valah ori slovac, —pentru îndrăsneala avută de a fi spus adevărul. Să nu ne minuneze lucrul acesta. Aşa e spiritul timpului. Adevărul nu place astăzi nimănui, ci plac frazele goale, vorbele umflate, cari îmbată lumea şi o ameţesc.

Ceeace însă nu înseamnă, că adevărul ar putea să fie întunecat, ori ascuns. Pentrucă adevărul tot adevăr rămâne, chiar şi atunci, când un singur om îl propagă şi susţine.

Domnului *Rombauer* deci laudă i-se cuvine, pentru curajul de a fi spus adevărul în nişte zile, în cari lumea nu vrea să cunoască adevărul.

Din parlament. Dieta are iarăşi vacanţe. Ultima şedinţă a fost Vineri, proxima se va ţinea mâne, Joi. Se va continua discuţia asupra proiectului de lege despre servitori.

Iubileul de încoronare. După ştirile venite dela Viena, Maiestatea Sa soseşte în 5 Iunie n. la Budapesta, pentru a fi de faţă la serbările iubileului de încoronare. I-se va face primire sgomotoasă. Guvernul va presenta în curând proiect de lege parlamentului, pentru inarticularea iubileului de încoronare. Vor luà parte la serbări şi ministrii comuni ai monarhiei, precum şi moştenitorul de tron, Archiducele Francisc Ferdinand.

Pactul. In chestia pactului scriu ziarele din Viena, că guvernul austriac a trimis guvernului maghiar proiectele de lege, pe baza cărora voeşte şi *poate* să facă reînoirea pactului vamal comercial. Gazetele maghiare apoi scriu, că guvernul maghiar încă va trimite proiectele sale de lege guvernului austriac, şi în urmă se vor conzulta ministrii şi vor decide, ce e de acceptat din proiectele austriace şi ce din proiectele maghiare? E deci cale lungă încă până la încheierea nouă a pactului.

Alegerile din Austria. După cum era de prevăxut, şi după cum am scris şi noi, foarte multe alegeri făcute în Austria cad sub balotaj. Aceste alegeri mai restrânse se fac în întreaga Austrie mâne, Joi, în 23 Maiu n. Abia după cunoaşterea rezultatului acestor alegeri restrânse se va şti cum e compus reichsrathul austriac. Deocamdată se ştie atâta, că până acuma partidele cele mai tari sunt următoarele două: socialcreştină şi socialdemocrată.

Sinodul din Caransebeş.

P. S. Sa episcopul *Nicolae Popea* din Caransebeş, a deschis sinodul diecezan din anul acesta cu următorul discurs, care relevă situaţia gravă în care am ajuns:

„*Cristos a înviat! Dlor deputaţi!*

Biserica noastră scapând din legăturile ierarhiei sârbeşti şi organizânduse pe bază constituţională, a păşit uşurată spre desvoltarea ei, nizuindu-se a se consolida tot mai mult şi în legătură cu aceasta consolidare a conduce pe credincioşi pe calea religiosităţii şi moralităţii la lumina culturei adevărate, prin care să li se asigure existenţa pe acest pământ între naţiunile conlocuitoare şi apoi fericirea eternă.

Nu putem negà, că deşi am avut a luptă cu multe greutăţi, totuşi am înaintat, date fiind condiţiunile păcii. O înaintare modestă aceasta, dar totuşi înaintare, pentru care avem să mulţămim prea bunului Dumnezeu.

Biserica noastră în activitatea ei pururea a avut înaintea ochilor cuvintele întemeietorului ei, ale Mântuitorului nostru Isus Cristos: „Daţi Cezarului cele ce sunt ale Cezarului şi lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu“ De unde urmează, că biserica noastră, precum înainte, aşa şi dela începutul erei ei constituţionale, totdeauna a fost credincioasă tronului şi statului, ceeace este identic cu patria noastră; ea totdeauna a iubit patria credincioşilor ei, căci fiind ea biserică naţională, este cea mai patriotică în senzul adevărat al cuvântului. Ea, biserica noastră, în activitatea ei nici odată nu a deviat dela preceptele Mântuitorului, nu a abuzat nici odată de drepturile ei constituţionale, de legea ei constituţională fundamentală, ea a avut în vedere numai binele şi fericirea credincioşilor ei, pe lângă fidelitatea şi stima faţă de patria noastră.

Cu toate acestea, cu durere trebue să observ, că în timpul mai recent s'au auzit voci, cari au imputat bisericei noastre activitate contrară cu datorita fidelitate faţă de patria noastră iubită, al cărei pământ este pentru noi sfânt, căci este udat cu sângele părinţilor nostri, vărsat întru apărarea lui, cu lacrămile de durere ale lor în timpurile de nefericire şi cu sudorile muncii lor laborioase în timpuri de pace.

De aceea îmi ţin de sfânta mea datorinţă arhierească, ca astăzi, dela acest loc să declar cu toată solemnitatea, că sunt lipsite de adevăr insinuaţiunile condamnabile, ce se fac cu atâta uşurătate bisericei noastre.

Dlor deputaţi! In decursul timpului, dela întrarea bisericei noastre în era constituţională, s'au ivit de multe ori nouri grei pe orizontul bisericei noastre, dar ca în zilele de acum, nici odată. Şi eu sunt mult îngrijat, căci e teamă, că autonomia noastră bisericească va suferi jignire foarte simţitoare cu deosebire în ce priveşte chestiunile şcolare. Este ştiut, că stăm faţă cu un nou proiect de lege şcolar, care dacă va deveni lege, ne va restrânge mult autonomia noastră bisericească, câştigată cu multe ostenele.

Este teamă ca biserica să-şi peardă fiica sa, şcoala, la care a ţinut cu atâta căldură, jertfind credincioşii nostrii pentru şcoală aproape peste puterile lor, în a cărei urmare biserica va fi împiedecată întru-împlinirea datorinţei ei cardinale, de a cultiva tinerimea şcolară în spiritul religios şi moral de o parte, eară de altă parte de a uşura progresarea ei culturală.

Vor obveni multe dificultăţi, cari îşi au isvorul, după cum am accentuat şi cu altă ocaziune, în nizuinţa către o ţintă, carea este nerealizabilă, şi de dragul căreia se scapă din vedere adevăratul scop al instrucţiunei. Noi arhiereii bisericei noastre, ne-am ridicat glasul nostru, după cum bine este cunoscut, în interesul autonomiei noastre bisericeşti, în interesul şcoalei noastre confesionale şi ar fi fost de dorit ca glasul nostru să fie ascultat.

Sunt sigur domnilor, că cu toţii simţiţi greutatea situaţiunei şi de aceea îmi iau voie să apelez la prudenţa şi înţelepciunea dvoastre, la dragostea dvoastră faţă pe biserică, şi de afacerile ei, ca să chibzuiţi şi să aflaţi mijloacele cele mai sigure pentru apărarea intereselor bine pricepute ale sfintei noastre biserici mult încercate.

Nădăjduesc în Domnul, carele a condus naia bisericei noastre prin toate vijeliile timpurilor, că nu va lăsa să răcească dragostea din inimile dvoastre către biserică şi că această dragoste condusă de înţelepciunea şi prudenţa dvoastre luminată de Sus, va şti să afle căile şi mijloacele cele mai bune, pentruca biserica şi credincioşii ei să fie apăraţi de eventuale dezastre.

In această nădejde, implorând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra Dvoastre şi a lucrărilor dvoastre, declar sesiunea a II-a a sinodului nostru eparhial din periodul al XVIII-lea deschisă.“

Sinodul din Arad.

P. S. Sa domnul Episcop din Arad *Ioan I. Papp* a deschis sinodul eparhial aradan din anul 1907 cu următoarea vorbire:

„*Christos a înviat“ Domnilor deputaţi!*

Bucurie mai rară cuprinde sufletul unui părinte, când în greul vieţii zilnice, provocat de împrejurări neatârnătoare dela putinţa şi voinţa lui, şi când sub povara celor mai serioase îngrijiri de viitorul casei şi familiei sale, se vede deodată încunjurat de fiii săi iubiţi, cari dând ascultare glasului părintesc, au grăbit din apropiere şi depărtare la căminul părintesc cu scopul curat şi dorinţa ferbinte, ca prin prezenţa lor să-l liniştească, sá-l mângăie şi convingă pe părintele lor, că nu este singur atunci, când vorbă este de delăturarea îngrijirilor, de împărţirea răspunderii şi de procurarea mijloacelor pentru provederea trebuinţelor zilnice ordinare şi a celor extraordinare, impuse lui şi respective familiei lui de spiritul dominant.

O asemenea bucurie mai rară cuprinde şi sufletul meu în această zi de praznic al sinodalităţii bisericei noastre, când după intervalul unui an sinodal, vă văd, dlor deputaţi, adunaţi iarăşi în jurul meu aici la locul reşedinţei episcopeşti, întocmai cum se adună fiii la căminul părintesc.

Bucuria şi mângăierea mea îşi află motivul nu numai în faptul, că după un atare interval ne putem saluta împrumutat de norocoasa revedere, dar deosebit pentru aceea, că am convingerea firmă, că amăsurat îndemnului inimei curate şi a angajamentului primit dela alegătorii dvoastră, aţi venit şi acum cu dorul ferbinte, de a mă sprijinì şi prin conlucrarea în înţelegere şi dragoste frăţească a mă ajutoră în nizuințele mele privitoare la întărirea și desvoltarea instituțiunei noastre sfinte, a bisericei noastre naționale, căreia tocmai sinodalitatea ei este chemată să-i dee putere de existență și viață și să-i fie scut de apărare și ocrotire între toate împrejurările vieții.

De aceea, văzându-vă adunați în jurul meu, vă întimpin cu toată bucuria și vă salut din inimă cu salutul creștinesc „Christos a înviat“.

Vă salut și mă bucur de prezența Dvoastră, dlor deputați, deosebì acum, când nu numai avem să ne dăm seamă de situația în care ne aflăm, dar avem datorința deosebită de a ne cugeta cu multă seriozitate și a cumpănì cu multă înțelepciune și precauțiune celece avem de urmat, ca astfel în fața situației grele să aflăm acel punct de mânecare, pe care purcezând să putem da seamă posterității de consecințele procedurei noastre.

Se știe adecă, că guvernul actual de stat a reluat firul început de guvernul de mai nainte, relativ la reformarea învățământului în școalele poporale peste tot; și deosebi se știe aceea, că Ex. Sa dnul conte Apponyi, actualul ministru de culte și învățământ, a prezentat dietei țării un proiect relativ la regularea raportului de drept al școalelor noastre elementare confesionale și la regularea respective ameliorarea salarelor învățătorilor nostri dela atari școli.

Proiectul de sub întrebare întocmai ca și proiectul prezentat de guvernul din 1904, atingând în mod jignitor și vătămător drepturile autonome ale bisericei noastre, Ex. Sa domnul metropolit al nostru, de loc după aparițiunea acelui proiect, în conțelegere cu episcopii sufragani, a chemat la reședința sa consistorul metropolitan, care a elaborat o reprezentațiune, pe care la însărcinarea acelui Preavener. Consistor, episcopatul nostru a prezentat-o dlui ministru de resort în persoană, cerând și cu cuvântul luarea acelui proiect dela ordinea zilei și prelucrarea lui de nou cu ascultarea autorităților confesiunilor susținătoare de școale și respective ștergerea eventual mitigarea acelor dispozițiuni din proiect, cari vatămă drepturile autonome ale bisericei noastre.

Reprezentațiunea de sub întrebare, care pe calea sa se va prezentà la timpul său măritului nostru congres național, a rămas fără efectul dorit și dupăce proiectul a trecut prin dieta țării cu puține modificări, unele mai molcomitoare, altele mai asprite decât cum erau în textul proiectului prezentat, acesta a fost înaintat casei de sus, unde în zilele de pertractare s'a prezentat și episcopatul nostru și a luat poziția de apărare a drepturilor bisericei noastre jignite și știrbite prin acel proiect.

Deși în punctul de apărare atât coreligionarii, cât și conaționalii nostri au observat o ținută unitară cu noi, dar numărul nostru total a fost prea mic și argumentele noastre prea puțin socotite pentru a împedeca curentul pornit de puterea spiritului dominant și sprijinit de numărul cel mare al membrilor, conduși de dorul realizării idealului ce transpiră din litera și spiritul acelui proiect.

Deși astfel episcopatul nostru, în deplină cunoștință a dreptului ce-i compete și a datorinței ce-i impune chemarea și poziția sa în biserică și stat, — și-a ridicat glasul său; deși astfel avem liniștea conștiinței, că ne-am făcut după putință, dar cu toată căldura inimei, datorința de a apăra interesele bisericei noastre față de dispozițiunile gravamenoase din acel proiect: Ne-am întors totuși dela locul de apărare cu sufletul mâhnit și cuprins de cele mai serioase îngrijiri pentru soartea viitoare a școalelor noastre confesionale, și astfel și pentru creșterea religioasă-morală și culturală a credincioșilor nostri, cari formează baza de existență și puterea de viață și desvoltare a bisericei noastre pe bazele ei naturale și pozitive asecurate în sfintele ei canoane și în legile fundamentale ale statului.

Ingrijirea de soartea școalelor noastre confesionale este și trebue să ne fie mare nu de aceea, că proiectul de sub întrebare va devenì în curând lege sancționată, ci îngrijirea noastră își are baza și în faptul, că pentru susținerea acestor școale cu caracterul lor confesional ni-se cer jertfe nouă și mari, pe cari poporul nostru nu le poate suportà, căci nu sunt în proporție cu starea lui materială și culturală.

Și îngrijirea noastră crește nu numai prin faptul, că dieceza încă nu dispune de capitale ori fonduri, din venitul cărora să poată acoperì măcar o parte a trebuințelor ivite, dar crește și prin aceea, că nu putem prevedeà greutățile ce ni-se pot face prin dispozițiunile speciale relative la executarea legii și cu atât mai puțin putem prevedeà consecințele reflectării la ajutorul de stat pus în prospect.

Este cu adevărat grea situația în care am ajuns, dar oricât ni-se prezintă ea, noi nu desnădăjduim, ci din contră avem credința în Dumnezeu, avem aceasta anghiră tare și neclătită, care a fost scutul și limanul părinților nostri între toate împrejurările vieții și este tăria și mângăierea noastră astăzi. Pe baza acestei credințe deci să ne întărim în speranța, că deși episcopatului nostru nu i-a succes a mitigà dispozițiunile, cari le-am aflat jignitoare pentru interesele bisericii noastre, dar Dumnezeu, care dispune și conduce soartea indivizilor și a popoarelor, va determina voința Inaltului guvern astfel, că întru executarea și aplicarea legii să ia atari măsuri, prin cari să ne convingă, că prin proiectul de sub întrebare nu urmărește alt scop, decât luminarea și deșteptarea cetățenilor și prin luminare și deșteptare, ajungerea lor la o stare mai mulțămită și la cinstea ce-i compete unui popor de ordine cum este poporul nostru, care prin ascultarea și supunerea sa tradițională față de legi și stăpânire, a dovedit în tot trecutul său, că este nu numai element de ordine, dar este popor cu credință, cu dragoste și alipire către stat și către patrie, întocmai ca și către biserica și neamul său.

O altă împrejurare, care ne face îngrijiri mai serioasă este și aceea, că în districtul Conzistoriului orădan avem o mulțime de parohii, cari stau vacante de zeci de ani și pentru cari, deși la ordinul nostu special, Conzistoriul concernent a dispus și s'au și publicat concursele, acelea totuși nu s'au putut îndeplini din lipsa de reflectanți, pentrucă contingentul ce-l dă institutul nostru abia este suficient pentru provederea numărului parohiilor, câte vin vacante an de an prin moarte și strămutare.

Am atins aceste 2 momente, pentruca Ven. Sinod, luând cunoștință de ele, să combineze modalitatea procederei ulterioare.

Dintre alte afaceri mai importante, de cari chemat este să se ocupe Ven. Sinod în sesiunea sa actuală, ating aci cumpărarea unui domeniu de 1275 jugăre catastrale în comuna Sânpetrul-Sârbesc și a altui domeniu mai mic de 800 jugăre socotite cu 1100 ○|□ din comuna Cermeiu, cumpărate ambele pentru dieceză, carea ca atare, nu are astăzi decât fondul general stătător din pretenziuni cu puțină speranță de încasare și care și altcum este angajat la edificarea localităților conzistoriale.

La cumpărarea ambelor acestor domenii, întâmplate de altcum cu vot nominal unanim al tuturor participanților la ședința plenară, Conzitoriul nostru a fost îndemnat și condus nu numai de dorința, urmărită de zeci de ani, ca să asigure întregitatea capitalelor fondurilor diecesane pentru toate timpurile prin învestirea lor în realități, dar și de dorința, că dieceza ca atare, măcar și numai după un anumit period de ani, să devină în posesiunea unei averi, din a cărei venit să poată provedea diferitele trebuințe culturale și religioase-morale ale bisericei.

Poate, că deocamdată să nu ne aflăm socoteala de rentabilitate în măsura combinată, un lucru însă nu-l putem nesocoti, că corporațiunile morale numai cu greu pot ajunge la cumpărarea de atari realități. Conzistoriul a avut deci în vedere și faptul, că prețul pământului s'a urcat și se urcă mereu și în fine, că pot veni vremuri, când dieceza ca corporațiune morală, și astfel mână moartă, să nu mai aibă dreptul de a cumpăra atari realități.

Față de toate aceste cred să ating și faptul îmbucurător, că în timpul dela sesiunea anului trecut până acum, s'a reparat și sfințit catedrala noastră și s'a predat destinațiunii sale.

De încheere trebuie să ating necesitatea arzătoare, ca încă în sesiunea sinodală de acum să se studieze temeinic suma venitelor fondurilor diecezane, ca astfel să ne putem orienta în privința susținerii școalei de fete, care reclamă mari sacrificii, și totodată să constatăm posibilitatea, să aflăm modalitatea și măsura de ameliorare a lefilor funcționarilor dela administrațiunea centrală și a profesorilor dela institutul nostru ped.-teol, acăror condițiuni de traiu s'a îngreoiat prin scumpetea ce crește progresiv în acest oraș, deosebi în cei din urmă trei ani.

Dar studiarea izvoarelor de venit ale fondurilor diecezane o reclamă deosebi necesitatea imperativă de a spori și deplini catedrele de profesori la institutul nostru ped.-teol, ca astfel prin înmulțirea lor, învățământul să se poată preda mai corăspunzător trebuințelor vieții de acum și acelor ce se vor dezvolta în viitor.

După toate acestea, renoind și aici rugăciunile din sfânta biserică, prin cari am cerut și cerem darul și binecuvântarea lui Dumnezeu asupra noastră și asupra conzultărilor și lucrărilor noastre, declar sesiunea ordinară a Sinodului nostru eparhial pentru anul 1907 de deschisă.

Lupta pentru școale.

Discursul mitropolitului Dr. Victor Mihalyi, rostit în ședința dela 10 Maiu n. a casei magnaților.

(Fine).

Dați-mi voe, dar e în deobște știut că de când e lumea, și de când e aici o Ungarie, locuitorii acestei țări gravitau în jos în direcția curgerii râurilor: din Maramurăș până la Titel, dela munții Hargita până la Turnu-Roșu — și așa mai departe. E nesfârșit de mare numărul acelor familii, cari dela Bistrița-Arieș în jos trec prin pasul Tulghieșului, al Oituzului, al Ghimeșului ca să-și caute existență în alte părți. Sunt nenumărați Ungurii, Săcuii, Românii și Sașii cari trec pentru a-și căuta de ale traiului. Ei! aceștia sunt elementele centrifuge? Dacă râurile n'ar curge într'acolo, ci într'acoace, oamenii aceia ar veni aici și nu s'ar duce în alte părți.

Cu toate că nu voesc să trec la o discuție pe acest teren, totuși, trebuind să-mi apăr interesele bisericei mele, nu pot să nu amintesc următoarele.

Instrucția poporală e atât în interesul bisericii cât și în al statului. Biserica are între învățăturile ei fundamentale porunca Mântuitorului: „Mergând învățați toate popoarele!“ Domnul Cristos n'a respins dela sine copiii, ci mai vârtos, a zis: „Lăsați pruncii să vie la mine!“

Pe cât de mare e acesta interesul bisericii pe atât el e și al statului; de aici rezultă că ambele aceste instituții trebue sa aibă un amestec în instrucție. Dar acest amestec nu va fi bun, când în loc să se facă pe o cale pacinică și prin o înțelegere cuminte, se face prin ruperi, bănuieli și ciocniri. Am convingerea, că dacă am pune umăr la umăr și am face tot ce e cu putință, nu am putea să ajungem pe toate terenele instrucției la un rezultat, — după cum s'a întâmplat cu art. de lege XXXVIII despre edificii — cât pentru obligativitatea generală a învățământului însă, asta, după cum atestă principii pedagogice nerăsturnabile, nu se poate duce la îndeplinire. Vedeți deci că chiar dacă am fi umăr la umăr și pe deplin înțeleși, nici chiar atunci n'am putea realiza toate scopurile instrucției până la cel din urmă, — nici noi, nici biserica, nici statul.

Dar veți zice DVoastră: „voi sunteți slabi, voi locuiți cea mai săracă parte a țării, parohiile voastre sunt puține, — ce mai vreți și voi? Răspund, da, tovărășia celui slab nimeni n'o caută, dar e datoria sfântă acelui puternic ca să l ajute pe cel slab pentruca și acesta să se întărească. Datoria celui puternic nu poate fi ca pe cel slab să-l năpădească așa încât să-l nimicească cu loviturile lui.

Dați-mi voe cu privire la biserică să mă refer la niște legi vechi. Cred că o pot face aceasta ca ardelean, mai ales că în Ardeal s'a purtat o luptă de 300 de ani pentru convingerea religioasă, pentru libertatea autonomică și pentru egala îndreptățire a confesiunilor.

Intre legile dela 1790—91 este un articol de lege, cel al IV-lea, prin care Maiestatea Sa asigură pe toate confesiunile din Ardeal că nu vor fi conturbate nici când la exerciarea liberă a bisericilor, școalelor, gimnaziilor, cimiteriilor, clopotelor etc. Când am amintit această lege la o anchetă, mi-s'a răspuns că nu există alte legi eterne afară de una singură: fericirea popoarelor. Dar oare fericirea popoarelor nu se bazează pe legi pozitive?

Dar oricât au luptat ardelenii și oricât luptă ei azi pentru libertatea autonomă a bisericei lor, aceasta li-e recunoscută prin §. 14 al articolului de lege XLII. din 1868 care zice că toate acele legi cari asigură libertatea autonomică, culturală și confesională a diferitelor biserici din Ardeal și din așa numitele părți adnexe, nu numai că nu se mențin, dar ele se extind și asupra bisericilor române greco-catolice, precum și asupra bisericei greco-orientale.

Eu sunt un mare stimător al legilor și totdeauna mă nizuesc a le respecta și nu a le călca. In urma acestui proiect de lege cea mai mare parte a libertății bisericii noastre, a dreptului de a-și susținea școale, pe cari le-am avut până acum, dispare și dispare din cauze amintite până acum cu toate garanțiile puse în vedere. Asta-i soartea omenească pe care a prevăzut-o și Iustinian când zicea: „Leges conduntur quum promulgantur, firmantur autem quum utentium moribus comprobantur“.

Dacă noi renunțăm de bunăvoe la libertatea noastră, la drepturile noastre autonome și la celelalte drepturi autonomice, iar guvernul întinde ajutor celor lipsiți numai sub condiții de a ți lega mânile — asta înseamnă că renunțăm noi de voe bună la drepturile de până aici și nu mai reflectăm la libertățile pe cari le-am avut până acum.

Dar statul are misiunea sublimă de a ajuta pe cel slab și nu a-l apăsa, a-l ridica la sine, iar nu a-l alunga dela sine. Regele ungar, când a sancționat legea ardeleană — „sua maiestas reddit“, a făcut aceea ce se cuprinde în corpus iuris, cap XII⁰ LI., unde el poartă atributul de „defensor Christianitatis“.

Dacă vre-o biserică are nevoe de apărare, statul are sublima chemare de a o apăra, iar nu de a o despoia și de drepturile pe cari le mai are. Ca și pe terenul întregei vieți publice, așa și pe terenul instrucției trebue să purcedem la lucru umăr la umăr și să ne sprijinim reciproc, să sprijinim biserica, să sprijinim statul, căci statul n'are o basă mai sigură în nimic decât în marele public crescut de biserică în direcție morală-religioasă. Creștinul adevărat se supune legilor fiind că-l obligă conștiința, iar nu forța. Papa Lucius al III-lea face în cap. III. al dreptului lui canonic o enunciațiune: „Sicuti leges non dedignantur sacros canones imitari: ita et sacrorum statuta canonum constitutionibus Principum adjuvantur“.

Dupăcum legile nu regretă a promova binele public în spiritul canoanelor, tot astfel canoanele capătă și ele putere prin legile principilor.

Afirm, că nu e un cler care să servească cu mai multă credință și cu mai mult devotament cauza publică și interesele Ungariei, — nu este un popor care veacuri dearândul să fi dovedit simțul lui de jertfă pentru interesele statului și pentru asigurarea tronului, ca tocmai acesta al nostru.

Acest cler și acest popor merită prin urmare, ca să nu i-se conturbe drepturile lui de până acum și așa destul de știrbite, și că dacă guvernul voia să-i ajute, să nu-i ia în schimb drepturile pe cari e stăpân până acum.

Findcă însă acest proiect de lege, dupăcum am dovedit, nu vrea să aibă în considerare drepturile bisericei mele şi ale comunelor bisericeşti sărace, declar că nu-l primesc.

Indatoririle preotului faţă de şcoală.

Temă lucrată pentru conferenţa preoţească din tractul Făgăraşului.

De

Nicolau Aron, paroh gr. ort.

(Fine).

Ignoranţa, care la poporul nostru se ţine lanţ, este în linia a doua asemenea o pedecă pe terenul şcolar. Mulţi oameni din poporul de rând numai de şcoală nu voesc să audă, ca şi când aceasta ar fi o sarcină impusă numai cu sila copiilor, întocmai ca ficiorilor cătănia. De multeori se aud strigări între copii şi copile, când acestia se duc la şcoală: pe mine nu mă lasă la şcoală, tata şi mama, ducă-se cine o vrea la şcoală, dar eu ştiu că nu! De unde provine aceasta, dacă nu din ignonoranţa (prostia) părinţilor, cari descriu copiilor şcoala, ca pe spaima vrăbiilor, mama pădurei, sau ciuma de care trebue să se ferească.

Creşterea greşită faţă de copiii a astorfel de părinţi ignoranţi, preotul are datorinţă a o îndrepta prin vorbiri, fie în casele private cu ocaziunea slujbelor, când e chemat la sfeştanii, masle, înmormântări etc., fie pe stradă, când se întâlneşte cu astfel de părinţi sau cu copiii lor, dar în tot cazul prin predici în biserică, după cuvântul Mântuitorului: „lăsaţi pruncii să vină la mine . . .“, arătându-le însemnătatea ce o are şcoala pentru viaţă.

Creşterea familiară. Aceasta pare a fi o boală incurabilă la poporul român de rând. Ţăranul nostru îşi creşte familia numai ca să fie crescută. Cei mai mulţi părinţi cu copii îşi cresc familia după calapodul moşilor şi strămoşilor, cari au dus-o bine şi fără şcoală. Ei cred, că creşterea copiilor constă numai în deprinderea la lucrul prin casă, curte, grajd, grădină şi câmp, ca să fie de ajutor tatii şi a copilelor ca să fie de ajutor mamii şi apoi gata. Timpul cel perde băiatul sau fetiţa în cei şase, eventual nouă ani de instrucţiune în şcoală îl socoteşte de o mare pagubă pentru economia lui. Şi aci preotul are datorinţa a deştepta pe astfel de amorţiţi, arătându-le, că cea mai mare pagubă pentru o familie este negligarea învăţământului, de oarece copiii şi copilele cari rămân fără învăţătură, când vor deveni mari nu vor mai putea suporta greutăţile vieţii, vor rămânea în necinste ca şi ferul cel ruginit, iar ceice vor învăţa vor ajunge la cinste şi considerare ca şi ferul cel sclipicios, (pildă din cartea de cetire).

Invăţul rău. Şi aceasta e o pedecă la înaintarea pe terenul şcolar. Copii şi copile din toate straturile societăţii poporului român sunt lăsaţi din frageda etate a umbla de capul lor pustii pe stradă, prin curţile vecine, prin grădini şi dupăce devin mai mărişori, prin livezi şi păduri unde se deprind cu jocuri şi ocupaţiuni netrebnice. Acestia când devin elevi de şcoală nu se pot desvăţa de acele cărări rătăcite. Năravul rău din fire n'are lecuire. Invăţul rău numai cu greu se poate delătura prin conducătorul unei şcoale bune, care trebue să purceadă cu tact pedagogic nu numai faţă de astfel de copii cu învăţ rău, ci şi faţă de părinţii, cari au astfel de copii.

Multe şi altele ar mai fi cauzele, cari se ivesc în masa poporului şi împedecă învăţământul şcoalei confesionale. In elaboratul present însă m'am mărginit a aduce înainte numai pe cele mai de însemnătate.

2. *Despre cauzele ce se ivesc la conducătorii poporului şi împedecă prosperarea şcoalei.*

Cauzele mai însemnate referitoare la conducătorii poporului, cari împedecă mersul bun al şcoalei confesionale, sunt: salarul necorăspunzător al învăţătorului, raportul rău dintre învăţător şi directorul şcoalei confesionale, ţinuta pasivă a primăriei comunale faţă de şcoala confesională, nizuinţa guvernului de a maghiariza naţionalităţile şi altele.

Invăţătorul fiind lipsit de mijloacele materiale pentru subsistenţă, este silit a se ocupa şi în alte direcţiuni şi are multe griji pentru sine şi familia sa, pe când ocupaţiunea lui din şcoală ar pretinde ca totdeauna să fie liniştit, cu bună dispoziţie şi recreat. Câtă vreme nu va fi aşa, ca învăţătorul să aibă numai o ocupaţiune, servind numai educaţiunei poporului, nici progresul în învăţământ nu va fi deplin corăspunzător. Iată prima cauză ivită la conducătorii poporului întru desvoltarea pe terenul şcolar. Salar corăspunzător să i-se dea învăţătorului şcoalei confesionale ca să nu mai fie silit a alerga şi a se ocupa cu alte întreprinderi, şi atunci gândul lui nu va mai fi împrăştiat, ci numai la chemarea sa de educător.

Raportul rău dintre învăţătoriu şi directorul şcoalei confesionale, care după „regulamentul şcolar“ este preotul locului, este a doua pedecă a înaintării pe terenul şcolar ivită la conducătorii poporului. Neînţelegerea dintre dascăl şi preot în unele comune bisericeşti durează câte un veac de om, şi această boală, provenită din interese private familiare ale acestor doi factori principali ai înaintărei şcoalei confesionale, numai atuncea s'ar putea vindeca radical, când pe directorul şcoalei l-ar alege senatul şcolar dintre cei mai vrednici bărbaţi inteligenţi din comună, între cari în primul loc să fie conziderat şi preotul cel demn, căci atunci, acolo, unde n'ar corespunde chiemărei de director şcolar, senatul ar alege pe alt bărbat cu tragere de inimă către şcoală.

Ţinuta pasivă a primăriei comunale faţă de şcoala confesională încă este o piedecă a mersului bun în învăţământul şcoalei. Primarii comunali, nu voesc să-şi împlinească datorinţele faţă de şcoală. Aceşti funcţionari aleşi dintre fruntaşii comunei, măcar că le impune legea, nu-şi fac de lucru cu de-ale instrucţiunii, zicând, că de şcoală să poarte grije preotul, căci dânşii au alte de împlinit cu administrarea treburilor politice. Tot asemenea şi notarii comunali, cari primesc liste de absenţii şcolare, acele le pun ad acta, sau le fac perdute, numai să nu-şi mai facă de lucru, şi mai ales notarii cercuali, cari se pot prezenta abea odată în săptămână într'o comună, cu care ocaziune abea pot pune în ordine alte lucrări administrative politice, necum să mai poată face ceva şi pentru şcoala noastră.

Năzuinţa guvernului de a maghiariza naţionalităţile, încă se poate număra ca pedecă a mersului bun al învăţământului şcoalei confesionale, căci părinţii patriei numai de şcoalele de stat şi comunale se îngrijesc, căutând pe toate cărările a stârpi şcoalele confesionale, eventual a strâmtora naturalitatea instrucţiunei şcoalei confesionale, prin impunerea de tot potenţată a propunerei limbei maghiare şi în şcoalele confesionale.

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad au mai întrat la cassa arhidiecezană următoarele sume: Dela comuna Valea-Bulzului 43 coroane 20 fileri, dela comuna Vidra-de-sus 82 cor. 40 fileri, din comuna *Ruşi*, protopresbiteratul Sibiiului, 4 cor. 31 fil. şi dela comuna *Cincul-mare* 23 cor. 88 fileri.

*

Iubileul Monarhului. La noi, în Ungaria. se serbează anul acesta, în 8 Iunie, iubileul de 40 ani dela încoronarea Maiestăţii Sale ca rege al Ungariei, iar cei din Austria vreau să serbeze la primăvară iubileul de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale. Au de gând să arangeze din acest incident şi o expoziţie internaţională *militară.* M. Sa a urcat tronul, cum se ştie, în 2 Decemvrie 1848.

*

Din Săcel ni-se scriu cu datul 7 Maiu v. următoarele: Ieri, la Dumineca Mironosiţelor s'a ţinut în parohia noastră din Săcel un sinod parohial extraordinar presidat de protopopul nostru Dr. Ioan Stroia, în care s'a decis cu glas unanim zidirea unei biserici nouă pe terenul liber de lângă drumul ţării.

Zidirea aceasta o face posibilă numai simţul de jertfă al fraţilor *Grigorie* şi *Ioan Dancu*, cari contribue ambii cu considerabila sumă de *18.000 cor.*, având poporul să prestee numai căratul materialului de peatră, cărămidă, var şi năsip. Prin fapta aceasta fraţii *Dancu* şi-au asigurat un nume neperitor în comuna lor natală şi pot fi luaţi de exemplu şi altor oameni cu dare de mână.

S'au găsit şi în Săcel câţiva rătăciţi, cari spuneau, că să nu primească ofertul dacă nu le *dau cheile*, ca să nu fie ei siliţi a se face iobagi cu ducerea materialului. Câţiva iarăşi erau de părere, că biserica să se zidească pe locul ascuns şi strâmt unde stă azi biserica veche.

Nedumeririle celor neştiutori şi neînţelegători ai intereselor comunei bisericeşti le-a împrăştiat domnul asesor Nicolae Ivan, care a ţinut să ne facă cinstea de a asista la acel sinod, în care s'a pus basă locaşului sfânt.

Meritul principal, că fraţii Dancu s'au hotărât la această jertfă mare este al protopopului *Dr. Stroia* şi al preotului local Aron *Flucuş*, cari au tractat şi tractează pe aceşti bărbaţi vrednici, cum se cuvine a se tracta oameni, cari cu fapte şi nu cu vorbe şi promisiuni goale ştiu să se afirme de buni creştini. Membrii primăriei în frunte cu notarul Pop, învăţătorul Patachi şi alţi fruntaşi au observat la alegerea locului o ţinută exemplară şi corectă. Aşa se cade să facă oamenii cari sunt puşi în fruntea afacerilor publice. *X.*

*

Drumul spre România e închis. Ministrul de agricultură *Darányi* a încunoştiinţat autorităţile din Transilvania, că în anul acesta nu se primesc în România lucrători străini, din Ungaria şi Transilvania, prin urmare să nu plece nime de acasă cu gândul, că merge în România la lucru, pentrucă va fi trimis îndărăt dela graniţa României.

*

Sultanul n'are bani. Scriu ziarele, că Sultanul turcesc vrea să-şi mărite două fete mari, şi nu poate, fiindcă nu are bani să le dee zestrea cuvenită. A făcut încercare să împrumute două milioane dela o bancă din Anglia, dar cererea i-a fost refuzată.

*

Hymen. D-şoara Domnica *Cionca* şi dl Ioan *Handa*, cleric absolvent, îşi anunţă cununia lor, care se va celebra Dumineca în 20 Maiu st. v. a. c., la 11 ore a. m., în biserica gr. or. din Berghin.

*

Pentru oficerii în rezervă. Din Viena vine ştirea, că ministrul de răsboiu a luat hotărârea, să permită inactivarea oficerilor în rezervă numai în cazuri extraordinare, din motivul, că numărul oficerilor e acum complet în armata austro-ungară.

*

Al 107 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru George Bányai, fost măcelar.

Acesta este al 107-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

† Otto Bendorf, profesor de arheologie la universitatea din Viena, membru onorar al „Academiei Române“ din Bucureşti, a decedat săptămâna trecută în Viena.

*

Un iubileu. In Cluj se serbează în cursul săptămânii acesteia iubileul de trei sute de ani de existenţă a colegiului reformat de acolo, care într'o vreme era împreunat şi cu academie de drept. Acum e numai liceu cu opt clase. La început, înainte cu trei sute de ani, a fost şcoală bisericească, în care s'a învăţat numai scrisul, cetitul şi computul.

*

Decorări. Dr. *C. I. Istrate*, fostul comisar general al Expoziţiei Române a fost decorat din partea regelui Italiei cu insigniile de comandor al coroanei Italiei, iar dl *Al. Ciurcu*, fost ajutor de primar al Bucureştilor cu insigniile de mare oficer al aceluiaşi ordin.

*

† Ioan Ursa, manipulant la librăria arhidiecezană din Sibiiu, după lungi şi grele suferinţe, împărtăşit fiind cu sfintele taine, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului Dumineca în 19 Maiu st. n. 1907 la 4 ore d. a. în al 29-lea an al vieţii şi 1½ al fericitei căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale decedatului au fost aşezate spre vecinică odihnă, Marţi în 21 Maiu st. n. a. c. la 3 ore p. m. în cimiterul gr. or. din Bedeleu.

*

„Reuniunea de ajutorare“ a celor eşiţi vindecaţi din casa de sănătate, filiala Sibiiu, îşi ţine adunarea generală anuală în 28 Maiu n. la orele 6 d. a. în cancelaria directorului dela şcoalele elementare de stat din Sibiiu, sub prezidenţia dlui *Gustav Thalmann*, comitesuprem şi comes săsesc.

*

Din Miheleni ni-se scrie, că producţiunea şcolară aranjată acolo în Dumineca Tomii a avut un succes frumos. S'au adunat peste 200 ţărani din comună şi din satele învecinate la această producţiune şi au rămas toţi încântaţi de prestaţiunile elevilor dela şcoală, cari au cântat, declamat, au rostit dialoguri, etc. Meritul revine preotului şi învăţătoriului din localitate. După producţiune epitropul Pamfil Praştea a mulţămit învăţătoriului şi parohului pentru ostenelele puse întru reuşirea splendidă a petrecerei. Succesul material încă a fost mulţămitor.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Dr. Vasile Preda, advocat în Câmpeni şi soţia sa Sabina n. Andreica 20 cor., Teodor Herman protopresbiter în Deeş 5 cor., d-şoara Aurelia Herman, fostă elevă a şcoalei civile a „Asociaţiunii“ 5 cor., Dr. Gavriil Buzura, adv. (M. Lapos) şi Daniil David, senator (Orăştie), Dr. Ioan Marghita, advocat (Geoagiu), fiecare câte 2 cor., neconsolaţii părinţi Ioan Silaghi, paroh în Idicel şi soţia sa Emilia, din incidentul morţii fiicei lor Veturia, câte 1 cor., în total 2 cor., şi Demetriu Moldovan, protopresbiter în Sighişoara 40 fileri.

*

Durata pledoariilor. Tribunalul cantonului Neuchatel (Elveţia) a decis să reducă durata discursurilor. De aici înainte advocaţii nu vor mai avea la dispoziţie decât zece minute pentru pledoarie şi cinci minute pentru replică. „Ideia e foarte ingenioasă, — observă un ziar elveţian, — juraţii nu vor mai adormi în timpul discursurilor advocaţilor şi vor putea judeca pe vinovat cu mintea mai senină. Acuzaţii vor scăpa mai degrabă de tribunal. Nu se vor mai găsi advocaţi cari să laude ore întregi însuşirile asasinului. Scurta durată a pledoariilor poate va mişca mai mult pe judecători. Şi cine ştie? De multe-ori acuzaţii au fost condamnaţi tocmai pentrucă advocaţii lor plictiseau prea mult pe juraţi“.

Mulţămită.

Neputând mulţămi în particular tuturor rudeniilor, amicilor şi binevoitorilor, cari în marea durere ce m'a ajuns prin decedarea soţiei mele, s'au grăbit cu cuvinte de alinare şi îmbărbătare — îi rog pe această cale să binevoiască a primi mulţămitele mele. Paloş, în 8/21 Maiu 107. *Emil Gheaja.*

Poşta ultimă.

Procesul „Telegrafului Român“.

Ştire telegrafică.

Cluj. 22 Maiu n.

In procesul intentat ziarului *„Telegraful Român“* pentru *„agitaţie“*, astăzi, Mercuri, s'a ţinut pertractarea la tribunalul regesc din Cluj asupra *excepţiilor* înaintate din partea dlui redactor *T. V. Păcăţianu* în contra actului de acuzare. Senatul de acuză, în urma temeinicei apărări, făcută de distinsul advocat din Cluj, *Dr. Iuliu Pordea*, a acceptat excepţiile şi respingând actul de acuzare a decretat sistarea procedurei judecătoreşti în contra redactorului împrocesuat.

Din public.+)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerei şcolare, care a fost aranjată în Dumineca Tomii în comuna Mihăleni au contribuit cu oferte benevole următorii. Din comuna *Brad*: Dr. Ioan Papp, advocat 10 cor., Vasile Damian, protopresbiter şi deputat dietal 2 cor., Dr. Pavel Oprişa, dir. gimn., Andron Bogdan, paroh, Ioan German, înv., Adam Damian, compt., Ioan Cutean, comerciant şi Dumitru Man, hotelier, fiecare câte 1 cor., Ioan Gişa, compt. 80 fileri, Stefan Albu, profesor 60 fileri, Savu Stănilă, paroh Ribiţa 50 fileri, Ioan Rusu, paroh Vaca 50 fileri, Aron Roman, paroh Luncoiul-de-sus şi Ioan Fugătă, paroh Luncoiul-de-jos, fiecare câte 1 cor., total 22 cor. 40 fileri.

Din *Crişcior*: Ioan Perian, paroh, Iulius Papp, oficial, Petru Vârciu, comerc., Kilin Mihály, notar, Khon Géza, vicenot., fiecare câte 2 cor., Barát Ernő, Schvárcz Gyulané, Piczek Sándor, Gállné, Nicolae Bexa, Bruchner Ignácz, Schultz Lajos, Molinári Ferencz, Nagy Károlyné, postamester, fiecare câte 1 cor., Neti Mateiu, Zdrapţi 1 cor. 50 fileri, total [illegible]0 cor. 50 fileri, Petru Vraciu, paroh Stănija-de-jos, Ioan Câmpean, paroh Stănija-de-sus, Simion Ardeu şi Ioan Borza, parohi Dupăpeatră, fiecare câte 2 cor., total 8 cor. Seara la cassă au întrat dela Pamfil Plaştea, notar şi epitrop cu fam. 10 coroane, Klain Géza, interpr. de drum 6 cor., Nicolae Bedea, vicenotar şi fam., Georgiu Almăşan, paroh şi fam., Bernath Aron şi fam., Azarie Florea, vicenotar şi familia, Buceş, fiecare câte 4 cor., dşoara Hermina Bota, din Brad, Ioan Uibariu, înv. Crişcior, fiecare câte 2 cor., Bârcsay Adolf, scriitor not. 2 cor., Simulesc Nicolae, primar şi fam. 2 cor., Simulesc Avram şi fam. 2 cor., N. N. 1 cor. 90 fileri, Ilie Poenar, Ţăran Achim, Golda Anica Brad, Rus George l. Iosif, Bedea George Crişcior, Simulesc Crăciuna, fiecare câte 1 cor., Leona George 1 cor. 20 fileri, Stânga Nicolae, din Brad 1 cor. 40 fileri. Sub sume mai mici dela 10—60 fileri a incurs benevol dela ceialalţi parohieni suma de 17 cor. 44 fileri. Dela parohul Petru Stănciu din Blăjeni sat ulterior 2 cor. S'au încassat deci 122 cor. 64 fileri, din cari s'au spesat 60 cor. 4 fileri. Rămânând un venit de 62 cor. 60 fileri. Oaspeţii şi marinimoşii contribuenţi primească mulţămitele noastre. Mihăleni, la 5 Maiu 1907.

Nicolae Bedean, cassar.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piața mare Nr. 2.

Inființată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acții și reserve coroane 92 milioane.

Primește BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cupoanele rentelor de coroane ungare de 4% valabile cu 1 Iunie, se vor excompta dela 20 Maiu fără detragere
cumpără și vinde rente, scrisuri fonciare, acții, losuri, precum și monete de aur și argint
primește hârtii de valoare spre păstrare și administrare
încassează cupoane și efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorțiri
îngrijire pentru cauțiuni militare.

Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine.

104 7—12

Important pentru doamne!

Ingrijirea feței se poate obținea prin folosirea apei de toaletă

Amaranthe

remediul doamnei Dr. I. Beu.

Cea mai bună apă de toaletă pentru conservarea fineții pielii.
Cea mai excelentă bază pentru pudră fără grăsime.

Garantat nestricăcioasă.
Ateste sunt alăturate prospectului.
Veritabilă numai în pachetare originală.

Prețul unui flacon original 3 coroane.

La comande de 3 flacoane franco.

Deposit principal:
Parfumeria Meltzer,
Sibiiu (Ungaria).

[112] 3—3

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 8—9

Dr. Petru Span:

Idei pregătitoare în pedagogie	Cor.	3·—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua) .	„	1·60
Povesti pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) ediția II.	„	2·—
Carte de cetire a II-a . . .	„	—50
Noul Abcdar	„	—·40
Călăuza noului Abcdar . .	„	—20
Dr. Daniil P. Barcianu. Viéța și activitatea lui	„	—·50

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană.

Biblioteca societății „Steaua“.

— Fiecare număr 15 fileri. —

Nr. 1. Din Țara Basarabilor, de G. Coșbuc, un resumat al istoriei noastre naționale dela colonizarea Dacilor până la războiul pentru neatârnare din 1877—78

Nr. 2. Foloasele învățăturii, de P. Dulfu, o descriere a stării de azi a sătenilor nostri în asămănare cu a celor de prin țările apusene și mijloacele de îndreptare.

Nr. 3. Minunea vieții și cheia lumii de Th. D. Speranția, o povestire morală și instructivă.

Nr. 4. Grădina de legume, de Ioan Hășeganu, un tratat de grădinărie.

Nr. 5. Medicul poporului, partea I, de Dr I Felix, povețe practice de higienă.

Nr. 6. Avem cu ce să ne mândrim, de T. Duțescu Duțu, spicuiri din istoria și literatura națională, cu îndemnuri pentru săteni la învățătură.

Nr. 7. Medicul poporului, partea II, de Dr. I. Felix, povețe pentru păstrarea sănătății.

Nr. 8. Biserica ortodoxă română, de I. Michălcescu și Victor Puiu, explicațiuni asupra slujbei bisericești și a picturilor morale din biserică.

Nr. 9. Ștefan-cel-Mare, de Alex. Lăpădatu, povestire poporală asupra faptelor și răsboaielor purtate de marele Domn al Moldovei.

Nr. 10. Ce se poate învăță dela un drum lung, de Dr. I. Simionescu, povestiri însoțite cu exemple din viața practică a sătenilor din țări străine, spre a folosì ca pilde de urmat și sătenilor nostri.

Nr. 11. Comoara Dorobanțului.

Se pot procurà dela
Librăria arhidiecezană.

Din Librăria tipografiei arhidiecezane, din Sibiiu, se pot procura:

Alexandri V.: Poezii (op. comp.), ediția II., cu o prefață de A. Vlahuță, 1 50 coroane, ediția de lux 3 cor.
— Teatru (opere complete), 3 volume separate, 1·50 cor., ediția de lux 3 cor.
— Proză (opere complete), 1 50 cor., ediția de lux 3 cor.
Alexandrescu Gr.: Versuri și proză, 1·25 cor., ediția de lux 3 cor.
Bă'cescu N.: Istoria Românilor sub Mihaiu-Vodă-Viteazul, 1·50 cor., ediția de lux 3 cor.
Bolintineanu D.: Poezii (opere complete), 1 50 cor., ediția de lux 3 cor.
Creangă Ion: Opere complete, cu o prefață de Il. Chendi și S. O. Iosif, 1·50 cor., ediția de lux 3 cor.
Eminescu M.: Poezii Postume, ediția II., cu o prefață de Il. Chendi, 1·50 cor.
— Literatură poporală, vol I. Opere complete. Scrieri inedite, cu o prefață de Ilarie Chendi, 1·50 cor., ediția de lux 3 cor.
— Scrieri politice și literare, 2 lei, ediția de lux 3·50 cor.
Filimon Nicolae: Ciocoi vechi și noi, cu o prefață de N. Iorga, 1·50 cor., ediția de lux 3 cor.
Ispirescu P.: Legendele sau basmele Românilor, vol. I., op. comp, cu o prefață de Alexandri, 1·50 cor., ediția de lux 3 cor.
Negruzzi C: Opere complete, vol. I. Proză, 1·50 cor., ediția de lux 3 cor.
Odobescu Al.: Opere complete, vol. I., cu o prefață, de Il. Chendi și E. Carcalechi, 1 50 cor., ediția de lux 3 cor.
Pann Anton: Opere complete, 1·50 coroane, ediția de lux 3 cor.

Nr 955/1907 [118] 2—2

CONCURS

La căpitănatul polițian orășenesc din Szászsebes este a se ocupa postul al doilea de comisar polițian de nou sistemisat.

Reflectanții la acest post, carele se va ocupa deocamdată pe un an de probă iar după expirarea timpului de probă — pe viață, dotat cu un salar anual de 1200 cor., (5) cinci cuincuenale și montura completă în natură, au a-și înainta rugările provăzute cu timbrul prescris până în 10 Iunie a. c. la subsemnatul magistrat orășenesc. La rugare e a se aclude și atestatul medical și eventualele documente despre aplicarea sa de până acum.

Szászsebes, în 13 Maiu 1907.

Magistratul orășenesc:

Aldea
primar.

Streitfeld
protonotar.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis se se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

11 5

Prețul aparatului mic e cor. 6.— folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27., strada Vadász 34 colțul.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 23—

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 52 Sibiiu, Sâmbătă 12/25 Maiu 1907 *Anul LV*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 4969 Bis.

Notă oficială.

Parohul *Ioan Nicorescu* din Curtici (eparhia Aradului) a retipărit anul acesta cu litere străbune „*Propovedaniile la îngropăciunea oamenilor morți*“, izvodite de preotul *Samuil Clain din Sadu.* Fiind autorul acestor predici unul dintre cei mai distinși preoți români, recomandăm clerului nostru pastoral cumpărarea acestei cărți. Costă 2 coroane și se poate procura dela tipografia diecezană ort. română din Arad, sau pe calea oricărei librării.

Sibiiu, 9 Maiu 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

În sărăcie și întunerec.

Sibiiu, 24 Maiu n.

Vorbeam în numărul trecut despre adevărurile spuse Maghiarilor de un director suprem de studii din Budapesta, care trăind multă vreme între naționalități a avut bună ocaziune a se convinge, că aceia dintre Nemaghiari, cari învață unguresște, fiindcă interesele lor proprii o pretind aceasta, nu sunt deloc Maghiari, ci din contră, sunt cei mai mari și mai luminați propagatori ai ideilor naționaliste printre popoarele nemaghiare.

Fiind acesta adevărul, urmarea firească ar fi, ca recunoscându-l cercurile politice maghiare, să se lase de încercările zadarnice de a face din țara aceasta poliglotă un stat cu o singură limbă și cu un singur popor, și să dee voe liberă popoarelor nemaghiare de a se desvolta în cultură și în bunăstare așa cum le permit propriile lor puteri.

Dar lucrul acesta logic și cuminte nu se face în țara noastră, ci se continuă pe calea care în sfertul de veac trecut a dat rezultatele negative constatate de dl Rombauer în conferența sa, se continuă cu încercările de maghiarizare. De ce? Cred doară politicianii maghiari, că se va ajunge scopul în viitor mai ușor decât în trecut? Nu! Atât de naiv nu e nime. Dar cred, că prin astfel de măsuri se oprește în loc *înaintarea* culturală, și poate și cea economică, a popoarelor nemaghiare.

Ne provocăm la ziarul „*Erdélyi Hirlap*“, care o spune aceasta pe față, într'un număr mai recent, scriind astfel:

> „In chestia naționalităților două misiuni însemnate incumbă maghiarimei, întâiu, să facem tot posibilul, ca să *împedecăm* extinderea *economică* a naționalităților, și al doilea, să nu permitem lățirea *culturei* naționaliste, contrară nouă, prin urmare să nu înmulțim și să nu ajutăm cu bani elementele culturale naționaliste“...

Puține cuvinte și mult adevăr în ele. Pentrucă sunt adevărate și cele scrise în foaia din Cluj, tot așa cum adevărate au fost declarațiunile dlui Rombauer, despre cari am vorbit în numărul trecut. Și adevărurile acestea nici nu se contrazic, ci se întregesc. Clujul răspunde dlui din Budapesta: Știm și noi, că Maghiari nu putem să facem din cei de altă naționalitate; dar nici nu ne este *acesta* scopul! Ci scopul pe care îl avem în vedere este, să ținem *în sărăcie și în întunerec* naționalitățile, să le împedecăm în înaintarea lor *culturală* și *economică!*

Se poate, că vor fi mulți între Maghiari, cari cred că e bine să se facă așa. Noi însă zicem, că e rău, că se propagă astfel de idei. Nu interesele diferitelor popoare din patria aceasta, ci interesele patriei însăși pretind, ca toți cetățenii ei, fără deosebire de limbă și lege, să fie întăriți economicește și înaintați în cultură, pentrucă numai așa pot să aducă jertfe, în sânge și avere, atunci când se va cere, pentru apărarea și mărirea patriei.

Cei săraci în toate, până și cu duhul, nu se pot însufleți și nu pot sări întru apărarea statului, pentrucă pe ei nu-i leagă nimica de stat; pecând cei bine situați și adăpați la izvorul culturei, apărând patria, știu că apără avutul lor propriu. De aceea, noi, cari muncim, cu cuvântul și cu condeiul, pentru deschiderea tuturor terenelor publice pe seama popoarelor din patrie, pentruca toate să poată înainta în bunăstare și în cultură, conform cerințelor timpului în care trăim, facem, așa credem, mai bune servicii statului, decât aceia, cari, ca domnii din Cluj, propagă ideia, de a se lua dela naționalități posibilitatea desvoltării în cultură și în cele economice, pentrucă aceasta e ruinarea popoarelor, dar totodată și ruinarea statului însuși.

Procesul nostru. Procurorul din Cluj a anunțat apel în contra hotărârei senatului de acuză dela tribunalul din Cluj de a se sista procedura în procesul de presă intentat ziariului nostru, și astfel ultimul cuvânt și l va spune în acest proces de agitație tabla regească din Cluj.

Iubileul de încoronare. In proiectul de lege care se va prezenta parlamentului cu privire la inarticularea iubileului de încoronare vor fi trecute toate propunerile făcute Maiestății Sale, din partea guvernului, din acest incident.

Garanțiile constituționale. Proiectele de lege referitoare la garanțiile constituționale, promise țării din partea actualului guvern și atinse și în mesajul de tron, încă tot n'au putut să fie presentate parlamentului spre desbatere și votare. Motivul ar fi opunerea Maiestății Sale, care nu voește să le dee sancționarea prealabilă, pretinzând, ca guvernul maghiar să facă întâiu lege despre votul universal, așa cum s'a obligat când a luat conducerea în mână. E vorba, ca ministrul president *Wekerle* să facă o ultimă încercare de a stoarce dela Maiestatea Sa îvoirea prealabilă ca legile să fie presentate dietei, și dacă nici încercarea aceasta nu va succede, contele *Andrássy* se retrage, ear locul său îl va ocupa, ca nou ministru de interne, secretarul de stat *Dési Zoltán.* Așa scrie o foaie opozițională din Budapesta.

Conferențe învățătorești.

Cercul Orăștiei.

— 18 Maiu n.

In cercul Orăștiei (VII.) s'a ținut de astădată conferența didactică a învățătorilor nostri în fruntașa comună Vinerea din Câmpul-Pânii în 9 și 10 Maiu n. c., sub conducerea comisarului consistorial: *Dr. Vasile Bologa*, directorul școalei civile de fete a Asociațiunii din Sibiiu.

Au luat parte la conferență 46 învățători în frunte cu protopopul concernent P. O. domn *Vasile Domșa.* Inspectoratul regesc de școale din Deva a fost reprezentat prin dl *Murány Arpád*, directorul școalei de stat din Cujir, iar a doua zi prin dl *Berkő*, subinspector de școale în Deva.

A fost onorată conferența învățătorilor prin distinsa prezență a dnului Dr. *Ioan Mihu*, advocat și mare proprietar în Vinerea, suflet de îndrumări înțelepte pentru poporul român, și de alți onorațiori: parohul locului domnul D. *Păcurariu*, notarul comunal dl A. *Herlea*, directorul școalei grănițărești din Cujir dl *Muntean* ș. a.

După serviciul invocării Duhului Sfânt oficiat în biserica noastră din Vinerea sub conducerea P. O. domn protopop Vasile *Domșa*, comisarul consistorial a deschis conferența prin următorul discurs ocasional:

Domnilor învățători!

Dvoastră ați decis și autoritatea superioară a aprobat ca să ținem în acest an conferența noastră didactică în comuna Vinerea. Țin prin urmare, că datorința noastră e să ne facem seamă întâiu de toate cu împrejurările locale în cari ne aflăm. Pentrucă pedagogia ne învață pe toate paginile sale, că în orice lucrare de educație și învățământ, *dela realitatea* ce te încunjoară ai să faci cei dintâi pași.

Iar noi datori suntem a urmă necondiționat *adevărurilor* pedagogiei, pentrucă ele sunt *cristalul* științei positive antropologice, unicul călăuz sigur pe terenul învățământului. Din acest motiv pentru noi muncitorii dela catedră e adevărată surprindere, ba o jignire a sentimentului demnității de om, când dat este să vedem că legislația statului modern nu mai ține seamă în regularea învățământului de legile și adevărurile eterne ale științei pedagogice.

E adevărat, că omul în cercul puterilor sale mărginite poate să înfrunte pentru moment legile eterne ale naturei, fie din nepricepere, fie din rea voință. Dar tot atât de adevărat e, că nu s'a pomenit încă pe lume să nu se răzbune legile naturei față de celce le nesocotește.

Conștii de acest adevăr și hotărâți a i satisface în virtutea chemării noastre, iată ce constatări se impun privind în jur de noi la acest prilej.

Intâiu, că comuna Vinerea situată în Câmpul-Pânii lângă Apa-Vinerii, cea atât de mult desmerdată în cântecele poporului nostru, are 515 fumuri cu aproape 3000 de locuitori, poporație curat românească. Și peste tot această comună e un model de gospodărie românească, model de hărnicia și trăinicia neamului românesc. Ca localitate e înzestrată cu zidiri solide în condiții estetice și economice și de o curățenie igienică cum rar se găsește.

Așezămintele-i religioase și culturale asemenea demne și la înălțime. In puține ținuturi locuite de Români se va găsi încă o biserică, în care mărirea lui Dumnezeu să fie vestită cu atâta căldură a inimii, cu atâta tărie și evlavie pătrunzătoare, ca în această comună. Aici rostul sfintei noastre biserici naționale e în adevăr sarea pământului și aluatul cel bun pentru îndreptarea și însăninarea vieții pământești. Binecuvântată să fie memoria părinților nostri pentru această moștenire sfântă!

Școala, precum vedem, o zidire cu etaj, frumoasă și impunătoare, ridicată înainte cu o jumătate de veac, curat numai din sudoarea și însuflețirea poporului nostru. Aici a răsărit lumina pentru multe suflete înväpăiate ale acestei comune. Aici a răsunat până acum în dulcea limbă strămoșească geniul culturei noastre naționale, evangelia credinței cu sfintele moșteniri străbune.

Și pentru acestea a jertfit cu drag poporul nostru, ca pentru un ideal sfânt și ați jertfit cu drag dvoastră învățătorii poporului nostru, aducând cel mai frumos prinos posibil pe altarul culturii, abnegațiunea și zelul dvoastră apostolic cu întreg capitalul dvoastră moral și științific, care poate fi numit modest, a fost însă pururea *loial* și *drept.*

Multe ar fi să amintesc încă din bunele deprinderi, industria de casă ș. a. ale acestei comune, ca tot atâtea dovezi despre superioritatea acestui popor, din care a face parte e în adevăr o mulțămire și mândrie întemeiată pe toată linia. Să nu se mire nimenea dar, dacă apostații acestui popor, de milioane altcum, — poți încă și astăzi să-i numeri pe degete, — cu toate că și în timpul nostru se face adevărat sistem de vânătoare prin lacomele bunuri lumești, pentru rumperea sufletelor de către trunchiul străbun.

Dar să nu uite cei chemați, că nu există bunuri lumești, cari să poată înlocui bunurile sufletești, bunurile morale-naționale, ce reprezintă sufletul blând și nobil al poporului român, care-i o dulce poezie din leagăn până la mormânt. Pentru aceea noi cu el împreună am fost pururea și cu el împreună vom trăi sau muri și în viitor.

După aceste constatări trec pe scurt și la *trecutul*, ce se leagă de hotarăle acestei comune, ale cărui urme sunt încă atât de grăitoare pentru cine știe și voește să aprecieze învățăturile istoriei.

In capătul din sus al satului, pe umărul dealului din dreapta Apei-Vinerii, resturi de bolovani mărturisesc încă existența bisericii săsești de odinioară din această comună. Pentrucă colonie săsască a fost și aici, dar urmele ei astăzi numai rămășițele unui zid părăsit le mai indică. A fost, dar nu mai este, pentrucă vitalitatea și superioritatea poporului român ca rassă, ca limbă, a topit și absorbit în sângele său cu desăvârșire această colonie. Și cumcă e pozitiv acest proces, dovedește pe deplin curgerea sa, ce se observă încă în unele comune vecine, ca o ultimă sbatere sub triumful elementului românesc.

Eu nu amintesc acestea ca o încredere oarbă pentru noi, ca o laudă trecătoare sau îngânfare, ci pentrucă aceste stări faptice sunt totodată dovezi nerăsturnabile, că aici dreptul la viață liberă, națională, e întâi de toate al poporului român. Pentrucă abstragând dela situația lui de astăzi, superioară ca număr și cultură mărturisește istoria că aici aproape de două mii de ani încoace, poporul român este cea mai puternică şi cea mai compactă individualitate etnică, de care s'au sdrobit toate valurile trecutului şi care a topit şi absorbit în sine toate individualităţile etnice, ce s'au străcurat pe aici de aproape două mii de ani încoace.

A nu recunoaşte asemenea individualitate etnică în organizaţia unui stat de drept, nu se mai poate numi *înţelepciune de stat*, ci trufia şi întunecarea minţii ce duce la rătăcirea căilor istorice, la schinjuirea şi nemulţămirea popoarelor şi în consecinţă la scăderea şi slăbirea statului. Aşa credem noi, întemeiaţi pe istorie. Aşa credem în sfârşit pentrucă e mai pre sus de orice îndoială, că nu statul face popoarele, ci popoarele îşi fac statul.

Trec apoi la anul 1479, anul viteazului Pavel Chinezul, în care Beiul Ali străbătuse cu o sută mii de Turci până în inima Ardealului şi foc şi pârjol, pradă şi omor lăsa în urma sa. Atunci principele Ardealului Stefan Bathori, tăbărâse cu armata sa tocmai în preajma acestei comune, pentruca să întâmpine pe dujmanul păgân. Iar oştirea sa era compusă din Maghiari, Români, Saşi şi Săcui, ceeace amintesc în deosebi, căci doară acesta e primul caz, că în istoria patriei se indieă cu loialitate şi Românul alăturea cu celelalte popoare, ca împreună luptător pentru salvarea patriei.

Şi a dat bunul Dzeu, că era să încline cumpăna biruinţei pe partea păgânului, când în clipele de extremă primejdie a sosit viteazul Paul Chinezul cu sprintenii săi Bănăţeni şi ca un leu a inimat şi înnoit lupta, încât seara 30.000 de Turci doborâţi la pământ vesteau biruinţa creştinilor asupra Semilunei. Iar movila osemintelor celor căzuţi se vede încă şi astăzi în hotarul acestei comune.

Atunci în zile de primejdie a fost unire şi putere între popoarele creştine ale acestei patrii şi înfrântă a fost cutezanţa muzulmană. Unde-i astăzi, Doamne, această *unire* şi îngăduinţă dintre popoarele creştine ale aceleeaşi patrii?

Şi dacă a putut să fie înfrăţire, când vărsarea sângelui s'a cerut pentru mântuirea patriei, pentruce nu se poate astăzi înfrăţire, când, mulţămită cerului, oardele păgâne nu mai ameninţă la hotarăle patriei? Iată cea mai arzătoare problemă, a cărei deslegare norocoasă s'ar cere în prezent dela înţelepţii patriei, pentru fericirea aceloraşi popoare dela 1479 şi pentru întărirea şi înflorirea patriei. Noi, prin lumina ştiinţei şi moralei, le-am dat şi le dăm cel mai puternic sprijin pentru realizarea acelui ideal sfânt şi îndreptăţit al popoarelor. Vadă cei chemaţi pe ce se întemeiază o patrie, în zile bune ca şi în zile rele.

Am împrospătat acestea din presentul şi trecutul acestui ţinut, pentru-că noi din aceşti factori avem să combinăm condiţiile de lucrare cu rost în acţiunile noastre pedagogice. Le-am împrospătat din simţul datoriei ce am, ca să indic şi la acest prilej isvorul inspiraţiei pentru munca noastră culturală. Le-am împrospătat în sfârşit pentruca să se vadă ca în lumina soarelui, că nu suntem un popor de adunătură pe aceste plaiuri, cum le place adversarilor să ne presinte, ci suntem cel dintâiu popor al patriei cu istoria sa şi tradiţiile sale milenare. Acest fir al istoriei vrem noi să-l continuăm prin munca noastră bărbătească şi cinstită, aici în vatra noastră părintească, a cărei glie cu pieptul am apărat-o, de câte-ori duşmanul a cutezat să o sfâşie.

Iar dacă firul istoric se va rumpe şi inimile noastre se vor răcì şi înstrăină, atuncì nu vom purta noi vina dacă în zile grele pentru patrie nu vor mai răsări din sinul poporului român Huniazi şi Chinezi.

*

Domnilor, ştiu că aşteptaţi dela mine să mă pronunţ şi asupra pericolului ce în present ameninţă liniştea şi prosperarea şcoalei noastre poporale confesionale. Nu voi întârzia deci să-mi fac şi această datorie în scurte cuvinte, mărginindu-mă, de sine înţeles, la părerea mea individuală, care se resumă în următoarele:

Eu aflu, că prin nouele legi şcolare, ce acum preocupă mai intensiv publicitatea, se pregăteşte şi se desfăşură o luptă pe viaţă — pe moarte, între biserică şi stat. Şi nu poţi şti dacă e aceasta o scântee aruncată din focul, ce nelinişteşte astăzi Franţa, ori mai curând e o rabulistică erumpere a spiritului de clasă, ce întocmai nelinişteşte ţara noastră.

E sigur însă, că pentru biserica noastră e o lovitură dureroasă, deoarece întreaga organisaţie canonică şi apostolească a bisericii noastre răsăritene, a fost şi este astfel întocmită, că biserica şi şcoala s'au întregit una pe alta. Şi a lipsi acum biserica de şcoale, după o conlucrare armonică şi unitară de secoli practicată, nu însemnează a o ştirbì numai în dreptul său legal şi străbun, ci însemnează a-i ciunti cel mai puternic organ în exerciţiul cultului său religios şi moral pentru educaţia poporului. Iar dacă statul se crede *în putere şi suficient* ca să ia asupra sa *exclusiv* această sarcină, atunci bisericii nu-i rămâne alta, decât să îngrijască de o nouă organizaţie în această privinţă, prin care să suplinească *lacuna* ce i se pregăteşte. Deoarece prin ziduri răci şi neînsufleţite, între cari glasul viu şi îngeresc al copiilor nostri să nu se mai audă, biserica nu va putea să mai susţină corăspunzător cultul său religios şi moral, ce până acum l-a susţinut prin învăţătorii săi şi tinerimea sa şcolară şi astfel a servit luminii şi moralei creştine *pe toată linia*, pentru binele şi fericirea poporului, cel dintâi moment etic-naţional, ce i legitimează rostul pe pământ.

Vedea-vom ce va aduce viitorul. Noi la toată întâmplarea, să fim înţelepţi ca şerpii şi blânzi ca porumbii, căci geniul străbun al poporului român găsi-va şi de astădată calea cea dreaptă.

Declar şedinţa deschisă.

*

In decursul conferenîei s'au cetit şi desbătut următoarele elaborate, presentate de membrii conferenţei, anume:

1. *„Ceva despre noul curent literar“*, de *Ilie Bura*, înv. în Dâncul mare. O bună orientare despre curentele mai nouă din literatura noastră naţională, în stil ales şi împodobit. Conferenţa i-a exprimat mulţămită.

2. *„Rolul familiei în educaţiune“*, de *N. Voina*, înv. în Vaidei. Un bogat studiu pedagogic în desfăşurări logice şi foarte instructive pentru împrejurările noastre de educaţiune şi de cultură intensivă pentru limba şi legea noastră strămoşască. Conferenţa a esprimat mulţămită şi încurajare autorului.

Vom nisui a publica aceste lucrări în folosul nostru obştesc, cultural şi de educaţie.

3. *Educaţiunea intelectuală*, studiu psihologic, de *I. Fleşeriu*, înv. în Orăştie. Conferenţa a ascultat cu plăcere şi acest studiu şi a învitat autorul, la stăruinţa comisarului consistorial, să aibă bunăvoinţă a reveni la unele din *vederile* desfăşurărilor sale, anume la chestiunile: dacă psihologia ştiinţifică admite astăzi *teoria facultăţilor spirituale*, şi cum esplică acest fenomen psichic? Dacă admite teoria cunoştinţelor *apriorice?* Cum esplică percepţiunea, atenţiunea, deşteptarea ei ş. a.

Aprofundate acestea şi ilustrate cu rezultatele cercetărilor mai nouă pe terenul psihologiei ştiinţifice, să presinte lucrarea conferenţei viitoare, spre cel mai bun serviciu al colegilor.

S'a mai cetit şi desbătut în conferenţă un raport instructiv despre *Abcedarul phonomimic* de *C. Baicu*, directorul şcoalei din Orăştie. Conferenţa nu s'a dumerit pe deplin asupra acestui sistem şi a continuat a şi-l face obiect de studiu şi pentru conferenţa viitoare. Cea mai înţeleaptă dispoziţie, când trebue să recunoaştem că al acestui sistem este viitorul şi în literatura noastră didactică. Unii membrii ai conferenţei au constatat totodată, că elementele acestui sistem se găsesc deja în *Abcedarul* analitic-sintetic al fericitului şi neuitatul nostru pedagog: *Ioan Popescu*. Cea mai norocoasă deslegare ar fi deci, desvoltarea *firului istoric* în literatura noastră didactică.

S'au ţinut apoi cu elevii şcoalei din Vinerea 3 *prelegeri practice*, anume despre obiectele următoare:

1. Măsurile de suprafaţă şi cum se măsură cu ele, predată de *Ioan Stăneasă*, înv. în Romoşel.

Aceeaşi temă de *Petru Tămăşoiu*, înv. în Costeşti.

2. Piesa de cetire: *Ioan Văcărarul*, din punctul de vedere al conţinutului, predată de *N. Botean*, învăţător în Gioagiul de jos.

3. Măsurile metrice, predată de *Filip Budoiu*, înv. în Poiana. — Aceeaşi temă de *Adam Vasiu*, înv. în Gelmar.

Lecţii lucrate cu sistem după treptele metodice. In urma predării lor s'au desvoltat desbateri vii şi instructive. In genere observările colegiale din partea membrilor conferenţei, au constatat diligenţa şi hărnicia prelegătorilor. Asemenea şi comisarul consistorial, constatând totodată buna disciplină ce s'a observat la elevii şcoalei noastre din Vinerea, despre ce a promis a raporta şi autorităţii noastre superioare. Amintim şi aici pentru mulţămirea celor în drept

*

Din activitatea acestei conferenţe impresia generală e, că în sinul corpului nostru didactic din acest cerc, se lucrează cu pricepere şi se cultivă cu stăruinţă laudabilă studiul pedagogiei, teoretic şi practic, sporind an de an în calea perfecţionării şi a rezultatelor frumoase. Această împrejurare a îndemnat pe dl *N. Mihailă*, absolvent de teologie şi fost învăţător în acest cerc, actual proprietar în comuna Vinerea, să ofere un premiu de 40—50 coroane, pentru cea mai bună lucrare asupra chestiunii: *Folosul educaţiunii morale şi modul aplicării ei în şcoalele poporale, având a cuprinde şi unele indigitări cu privire la datorinţele părinţilor şi societăţii în această privinţă*, ce va fi a se prezenta conferenţei viitoare. Fapta aceasta grăeşte de sine. Simptom îmbucurător. Dorim concurenţă deamnă în scopul nobil, ce se urmăreşte.

Inspectorul regesc de şcoale a exprimat deplina sa mulţămire cu mersul afacerilor conferenţei, observând, că dânşii nu sunt în stare să concentreze învăţătorii dela şcoalele de stat în reuniunile lor cu atâta zel şi punctualitate, cum se face aceasta în conferenţele noastre didactice. Fie amintită această constatare, altcum deplin adevărată, spre mulţumirea zelosului şi vrednicului corp didactic dela şcoalele noastre din acest ţinut.

Rapoarte speciale vor putea da încă multe momente de interes pentru viaţa noastră culturală din desfăşurările acestei conferenţe, ţinută la nivel prin munca bărbătească a învăţătorilor noştri. Noi încheem cu acestea spre orientare generală.

Raportor.

— *Cercul Deva-Dobra-Ilia.* —

— 20 Maiu n.

Conform ordinului consistorial şi urmând chemarea dlui comisar consist. Dr. Ioan Lupaş, învăţătorii din protopresbiteratele: Deva, Dobra şi Ilia s'au întrunit la 26 Aprilie st. v. a. c. în Dobra la conferenţa învăţătorească.

La 8 ore a. m. învăţătorii împreună cu dl comisar au asistat la serviciul divin, unde Preaon. dl protopresb. Iosif Morariu a săvârşit invocarea Duhului Sfânt.

La 10 ore înv. s'au întrunit în sala cea mare a şcoalei gr. or. rom. din loc, destinată spre acest scop.

Dl comisar presentându-se, însoţit de Preaon. dni protopresb. Iosif Morariu, şi George Oprea (protopopul Iliei) salută călduros membrii conferenţei presenţi şi pe On. oaspeţi. — In cuvântul de deschidere arată metoadele cele mai ducătoare la scop. accentuate de pedagogii însemnaţi Face o reprivire generală asupra planurilor pedagogilor germ. precum: Herbart, Ziller Rein ş. a. arătând cari sunt părerile acelor pedagogi privitoare la alegerea şi împărţirea materialului de predat în fiecare an de şcoală în şcoalele elementare germane şi înzistând mai ales asupra însemnătăţii *principiului istoric în pedagogie.*

Arată, cum s'a încercat Ziller să dee aplicare acestui principiu, într'un plan de învăţământ croit pentru şcoala poporală din Prusia cu 8 clase, şi punând ca obiect de concentraţie istoria biblică şi istoria bisericească. Vorbeşte şi de planul de învăţământ făcut la *1879 pentru şcoalele maghiare din patrie*, plan, în care toate materiile sunt concentrate în jurul *istoriei naţionale a Maghiarilor.*

Atinge lipsa desăvârşită în literatura noastră didactică a unei cărţi de cetire construite pe baza *principiului naţional-istoric*, în jurul căreia să se concentreze întreg învăţământul, până când limba românească va mai fi îngăduită să răsune între păreţii şcoalelor noastre, iar mai târziu aceasta carte de cetire, din care va trebui să se alimenteze sentimentul naţional al tinerelor generaţii, să nu lipsească din nici o familie românească, ci să fie în tot locul înbrăţişată şi cetită cu aceeaşi evlavie ca şi sf. scriptură.

Declară apoi şedinţa conferenţiară deschisă.

După constituire s'a purces la tractarea punctelor din program precum urmează:

1. *Metodica istoriei în şcoalele pop.*, disertaţie cetită de membrul Laurian Fleşeriu înv. în Câmpuri. Conferenţa declară tema de succeasă, mulţumind prelegătorului.

2. *A tavasz*, temă practică din l. maghiară cu elevii anului III. de şcoală, preleasă de Ioan Miclăuş înv. Dobra. Prelegerea e declarată pe deplin succeasă.

3. *Sava Brancovici*, temă practică pentru anul VI. de şcoală de Petru Inoicău, învăţător în Brâznic, declarată în parte de succeasă.

4. *Moartea lui Decebal*, poezie de I. Neniţescu, tractată din punct de vedere al conţinutului cu cl. V. Prelegător membrul Toma Roşiu înv.-dir. în Dobra.

Această prelegere având un obiect foarte interesant, conferenţa urmăreşte cu mare atenţiune prelegerea declărându-o de foarte succeasă.

5. *Rolul societăţii în educaţiune*, disertaţie cetită de Ioan Şiller înv. în Micăneşti, pentru care conferenţa mulţămeşte disertantului.

După tractarea temelor mai sus înşirate, conferenţa statoreşte temele pentru conferenţa anului viitor, a înv. din cerc. conf. VIII., care se va ţinea în Ilia-murăşană. —

Cu acestea exhauriat fiind programul, Dl comisar cons. Dr. Ioan Lupaş îşi exprimă bucuria, că obiectele puse spre desbatere au interesat pe membrii conf. espunându-şi părerile într'un mod instructiv, aşa încât conferenţa a fost o adevărată şcoală pentru toţi.

Invită pe membrii conf. aşi împlini chemarea lor cu zel şi cu abnegaţie din ce în ce mai mare, căci altfel şcoala noastră nu va putea fi mântuită din criza grea, ce o ameninţă.

Membrul Toma Roşiu, în numele conferenţei esprimă mulţămită Preaonor. domn comisar pentru conducerea înţeleaptă şi cu tact. Ii urează deplină sănătate, ca mulţi ani să poată conduce conferenţele noastre învăţătoreşti.

După repeţite strigări de: *Să trăiască* şedinţa se ridică la orele 6 p. m. 27/IV v.

Peste un ceas partea cea mai mare din învăţători am petrecut pe dl comisar la gară, unde ne-am despărţit unii de alţii cu inimile pline de mulţămire şi de satisfacţie pentru decurgerea frumoasă a conferenţelor, la cari ori-cine a avut prilej săşi îmbogăţiască în mod considerabil cunoştinţele pedagogice. —

Dobra la 19/6 Maiu 1907.

Ioan Miclăuş
notar al conferenţelor.

Lupta pentru şcoale.

Discursul P. S. Sale Episcopului Lugoşului *Vosle Hossu*, rostit în şedinţa din 8 Maiu a casei magnaţilor, a fost următorul:

Excelenţa Voastră dle Prezident: Ilustrilor dni Magnaţi!

Constat şi eu, ceeace de altcum s'a constatat şi de alţii cu ocazia desbaterii şi de către însuşi dl ministru de culte şi instrucţiune publică în expunerea de motive, că proiectul din chestiune are două scopuri: întâi de a se regula salariile învăţătorilor dela şcolile comunale şi confesionale, punându-se învăţătorii în o situaţie materială corăspunzătoare calificaţiei şi a stărilor sociale, iar a doua de a asigura şi de a păzi în şcolile de ori ce caracter interesele statului şi interesele naţionale.

Mă grăbesc a declara, dle prezident şi dlor magnaţi, că în privinţa ambelor scopuri sunt cu desăvârşire de acord cu dl ministru.

E mai presus de ori-ce îndoială că salariile de până acum ale învăţătorilor nu mai corăspundeau nevoilor vremii şi trebuinţelor învăţătorilor. Invăţătorii de fapt nu erau în situaţia de a se putea dedica cu totul chemării lor, şi tocmai de aceea nu cred să fie cineva care să-i invidieze pe învăţători, pentrucă li-se urcă salariile. Cred că nici preoţii nu-i vor invidia, cu toate că ei rămân într'o stare şi mai rea decât a învăţătorilor şi cred, că ei nu vor cere altceva decât ca să li se reguleze şi lor congrua pentru a puteà trăi şi ei amăsurat calificaţiei şi poziţiei lor sociale Eu ţin să dau numai expresiune sentimentelor mele faţă de guvern, care bazat pe articolul de lege XX din 1848 s'a grăbit a ajuta din banii statului bisericile, cari nu dispun de o stare materială corăspunzătoare, — şi ţin să declar, că, în ce priveşte salarizarea, sunt cu totul de părerea domnului ministru.

Dacă ar fi să fac totuşi o observare, aş zice, ce a zis şi domnul Beöthy Zsolt, dar în alt înţeles, că anume n'ar fi trebuit să se despartă chestiunea salarizării învăţătorilor de chestiunea reformei preparandiilor. Pot afirma bazat pe experienţele mele, că dacă n'am putut şi nu putem dovedi un progres în învăţământ peste tot şi în învăţarea limbei maghiare, o mare vină o poartă însuşi corpul învăţătoresc. — Nu voiu să învinuesc nici corpul învăţătoresc nici pe unii membrii singuratici ai lui, ci ţin numai să constat, că numai prin regularea salariilor învăţătorilor nu se va ridica cu mult nivelul instrucţiei, singure salariile nu sunt în stare a umplea acel gol de care actualul proiect de lege voeşte să-l umple. Declar dela început, că nu aceasta parte a chestiunii vreau să o luminez, cum a făcut dl Beöthy Zsolt, intenţiunea mea e de a declara, amăsurat poziţiei mele bisericeşti, şi amăsurat punctului de vedere principal al bisericei catolice, ai cărei smerit şi nemerituos păstor sunt şi eu, nu pot primi principiul statificării şcoalelor, (Aprobări) ci revendic pe seama bisericei dreptul de a susţine instituţiuni culturale de orice categorie.

In ce priveşte al doilea punct de vedere al acestui proiect, anume ca în ori ce şcoală de orice caracter să fie respectat punctul de vedere al statului şi interesul naţional, ţin să declar că şi în privinţa aceasta sunt cu totul de convingerea dlui ministru. Căci e, de sigur, o pretenziune justă ca în orice şcoală, de orice confesiune şi fără deosebire dacă are sau nu ajutor dela stat, să se apere punctele de vedere ale statului. Nici nu se poate închipui un guvern, care ar suferi, ca vre-o biserică sau vre-o instituţiune din stat să lucreze împotriva intereselor statului. Impărtăşesc în amândouă privinţele punctele de vedere ale dlui ministru şi cu toate acestea, spre marea mea durere, sunt nevoit a declara, că proiectul, aşa cum e acum, nu-l pot primi, deoarece el, după modesta mea părere, vatămă biserica, al cărei servitor sunt. Aceasta îmi iau voie a vi-o şi arăta în scurte cuvinte.

Iluştrilor dni Magnaţi! Drepturile bisericei noastre relativ la instrucţia poporală sunt garantate prin articolul 11 al legii 38 din 1868. Aici se spune lămurit, că fiecare confesiune receptă are dreptul de a înfiinţa şi susţine din propriile ei puteri institute de învăţământ în toate comunele, în cari are dreptul de a apela spre acest scop şi la sprijinul credincioşilor ei. Fiecare confesiune receptă mai are dreptul de a numi şi prin urmare, de a amova şi suspenda învăţătorii; are apoi dreptul de a stabili cărţile didactice şi a hotărâ ea ordinea de învăţământ. Legea 44 din 1868 îi asigură confesiunii dreptul de a stabili ea limba de propunere, iar legea 38 din 1868 dispune ca în şcolile poporale instrucţia să se facă în limba maternă a elevilor. Imi iau voia să citez dispoziţiile proiectului prin cari acest drept al confesiunilor — dacă nici nu e desfiinţat în întregime — în orice caz sufere restricţiuni foarte mari. Insaşi expunerea de motive spune, că proiectul de lege nu doreşte să desfiinţeze principiile fundamentale ale legii din 1868, ci vrea să meargă în urmele ei, în ogaşele ei şi ale legii 23 din 1893.

Fiindcă legea aceasta nu e desfiinţată, eu în ea văd depuse drepturile bisericii noastre, ce şi le-a câtigat şi de cari s'a bucurat până acum neconturbată în ce priveşte şcolile poporale. De dragul obiectivităţii grăbesc să declar, că legile şi ordinaţiunile aduse ulterior au modificat întru câtva principiile cuprinse în legea dela 1868 fără să fi scos, însă, din vigoare insaşi legea.

Imi iau voie să arăt, rând pe rând, cum acest proiect restrânge dreptul bisericii de a dispune liberă în ce priveşte înfiinţarea şi susţinerea şcolilor ei. Alineatul 5 al articolului 12 zice (citeşte): „Invăţătorii aplicaţi în posturi de învăţători confesionali şi comunali, sistemizate din nou, nu au drept la completarea din partea statului al salariului fundamental şi la cvincvenalii decât în cazul, dacă sistemizarea noului post s'a făcut cu învoirea prealabilă a ministrului de culte şi instrucţiune publică“.

(Va urma)

NOUTĂŢI.

Esamene de cualificaţiune învăţătoreşti. La cererile pentru esamenul de cualificaţiune învăţătoresc la terminul din 31 Maiu, a. c. mai mulţi învăţători n'au pus documentele necesare în original, ci numai în copie, dela unele lipsesc unele documente, mai cu seamă cartea de botez, şi testimoniul şcolar pe baza căruia au fost primiţi în seminariu.

Incât cererile nu vor fi întregite prin trimiterea documentelor în original până Marţi seara, 15/18. Maiu a. c. respectivii nu vor fi admişi la facerea examenului. Aceste le aducem pe calea eceasta la cunoştinţa celor interesaţi, spre ştire şi conformare.

*

Pentru gimnaziul din Brad. Sinodul parohial din *Crişcior*, protopresbiteratul Zarandului, a votat pentru gimnaziul din Brad suma de 200 cor. plătite în 5 rate anuale. Prima rată a fost trimisă cassei arhidiecezane

*

Bucuria Basarabenilor. Zilele trecute s'a scos de sub tipar prima coală a psaltirei, tipărită în româneşte, cu litere cirile, în Chişineu, pe seama Românilor din Basarabia. S'a rostit întâiu o scurtă rugăciune, s'a cântat de trei ori „Cristos a înviat“, apoi au învârtit la maşină rând pe rând cei prezenţi, scoţindu-se din tipar exemplare din coala plină, pentru a fi date spre aducere aminte tuturor celor de faţă. A urmat o mică gustare, cu sampagnie, cu toasturi şi cu cântări. S'a toastat întâiu pentru Ţarul rusesc şi s'a intonat imnul naţional rusesc.

*

† Sigismund Bubici, episcopul rom. catolic din Caşovia, retras dela conducerea diecezei sale şi pus sub supravegherea unui curator, a decedat într'un sanatoriu, în Baden, în etate de 86 ani.

*

Agata Bârsescu, marea noastră tragediană, va pleca in curând la America unde e angajată sub condiţii foarte avantajoase de directorul teatrului german din New York.

*

Pentru învăţătoare. Domnul ministru de culte şi instrucţiune publică a dispus să se ţină anul acesta în vacanţele şcolare un curs de şase săptămâni în Budapesta, în scopul de a învăţa învăţătoarele dela şcoalele elementare (de orice categorie) cum se fac dantelele găurite, pentru a putea introduce în şcoalele şi comunele lor acest ram al industriei casnice. Se primesc în curs 100 de învăţătoare, cari primesc întreaga întreţinere şi spese de drum. Amănuntele se pot afla la dnii inspectori regeşti de şcoale.

*

Dl George Boeriu, originar din Făgăraş şi actual proprietar în Ploeşti, s'a înscris între membrii fundatori ai „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ cu taxa de 100 cor.

*

Datorie veche. Marchisul Florentin Peruzzi din Florenţa a aflat printre hârtiile vechi nişte documente autentice, din cari se vede, că strămoşii săi au împrumutat regilor Angliei Edward I şi Edward II cam 1.500 milioane. Omul a plecat cu documentele la Londra ca să-şi ceară banii.

*

Concurs. Comitetul administrativ al comitatului Sibiiu publică concurs pentru două burse de câte 300 coroane, pe seama industriaşilor tineri de pe teritoriul comitatului Sibiiu, cari absolvând clasa a treia a şcoalei industriale, vreau să-şi continue studiile la vre-o şcoală specială din străinătate. Cererile sunt a se adresa vicecomitelui comitatului Sibiiu, cu privire la acordarea acestor stipendii.

*

Foc în staţie. Un foc mare a isbucnit în zilele trecute în Murăş-Oşorheiu. S'a aprins edificiul staţiunei dimpreună cu supraedificatele sale, astfel că va fi lipsă de a se zidì din nou gara. In cursul stângerii s'a nefericit un pompier, murind în urma rănilor primite. Incă nu s'a putut descoperì cum s'a născut focul.

*

Deraiare de tren. Din Wiesbaden se anunţă, că în ziua Rosaliilor catolice a deraiat trenul de persoane între Schlangenbad şi Elville. 32 oameni au fost răniţi.

*

Dame de curte. Din prilejul iubileului de încoronare e vorba să fie numite dame de curte douăzecişipatru de membre ale înaltei societăţi maghiare, între cari se află şi soţia ministrului de culte şi instrucţiune publică Apponyi.

*

Espoziţie de calindare. In 1908 se va deschide la Turin o expoziţie de calindare. Vor fi expuse cele dintâi călindare apărute în lume, precum şi calindare din toată lumea

*

Cutremur de pământ. Din Zagreb se vesteşte, că în Dalmaţia un cutremur puternic de pământ a nimicit total comuna Turjacsi.

*

Creşterea Dunării ia proporţii tot mai mari. In cele din urmă 2 săptămâni a crescut cu 1 m 20 cm. Din cauza creşterii continue, oraşul Neoplanta e în primejdie de a fi inundat

*

In amintirea lui Liné. Joi s'a început în Stockholm serbările aniversare din incidentul împlinirii alor 200 de ani dela naşterea celebrului botanic Carol Liné. Vor fi representate la aceste sărbări toate academiile de ştiinţe din lume.

*

Inecate. In zilele trecute vre-o douăzeci de femei şi fete dintr'un sat al regatului sârbesc voiau să treacă cu luntrea peste râu ca să meargă la lucru. Fiind vânt, luntrea s'a răsturnat şi toate s'au înecat în valurile apei. Unele din nefericitele femei erau cu copilaşi mici în braţe.

*

Examen de maturitate întrerupt. La gimnasiul din Vesprim a fost prins elevul Iosif Berényi, decopiind tema din latină după o traducere tipărită. La interogator a mărturisit, că profesorul de latină Ioan Steller le-a pus tuturor elevilor la dispoziţie traducerile. Inspectorul suprem a suspendat examenul, ordonând cercetare, apoi depunerea unui nou examen din limba latină.

*

Un comitat contra tutunului rău. Comisiunea administrativă a comitatului Trencin a luat hotărârea de a se înainta plângere ministrului de finanţe în cauza tutunului rău ce se vinde în Ungaria. Ziarele maghiare scriu, că e foarte îndreptăţită această acţiune, căci dacă fumează omul şi plăteşte scump tutunul se capete cel puţin tutun bun.

*

Cutremur de pământ. Sâmbătă la orele 2 din noapte s'a simţit în Viena un mic cutremur de pământ.

*

Coroane eterne. In loc de cunună peritoare pe coşciugul reposatului Ioan Ursa, fost conducător al librăriei arhidiecezane totodată membru ajutător al „Reuniunei sod. rom. din Sibiiu“, următorii au făcut fondului „Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor fără de lucru“, următoarele dăruiri: M. G. 5 cor., M. C. 3 cor., Radu P. Barcianu 2 cor., Victor Tordăşianu, prez., reun. G. Poponea, v. prez., Ştefan Duca, notar, fiecare câte 1 cor., Nicolae Stoica, Dumitru Axente, Ioan Pinciu, Toma Simtion, George Mohan, G. Trifan, Valeriu Dum. Poponea, Ilie Baciu, Iz. Marcovici, culeg. în tip. arhid., fiecare câte 50 fil., Petru Ilieş, compactor 2 cor., G. Săsărman, măestru pantofar, I. Petraşcu, croitor, P. Moga, franzelar, fiecare câte 50 fil., Scarlat Ilieş, sod. compactor 1 cor., N. N. 40 fil., dşoara Mariţi Hust 50 fileri şi Manoilă Stan, cursor la libr. arh. 1 coroană.

*

Mulţămită. La petrecerea aranjată din prilejul conferenţei învăţătoreşti, de tinerimea adultă din Calbor, au binevoit a suprasolvi următorii domni: Dr. Aurel Crăciunescu, profesor seminarial, Sibiiu, Ioachim Muntean, protopresbiter, Agnita, fiecare câte 3 coroane. Nicolau Borzea, protopresb., Făgăraş, George Borzea paroh, Coveş, Simeon Armean, boltaş, Coveş, fiecare câte 2 cor., Tulbure, notar, Galaţ D. Stănueleţ, înv. gr. cat., Cincul-mare fiecare câte 1 cor., I. M. Popa, înv. 60 fileri, N. Cristea, înv., Şulumberg, 20 fil., Mardan, înv. 30 fil. Dumnezeu să le plătească osteneala, şi să le împlinească, de unde nici gândesc, cheltuiala. Subliniez în fine mulţămitele mele cordiale tuturor diletanţilor mei, şi în special d-şoarelor Firuţa Mărhau şi Cornelia Nicoară, pentru sucursul dat în scopul reuşitei morale a petrecerei. Calbor, la 1 Maiu 1907. *Ioan Paicu*, prezid. comitetului aranjator şi cassar.

*

Cine mă scapă definitiv de durerile astmetice şi reumatice? Până de prezent acestei întrebări singur dl Müler Albert (Budapesta, V/26 Vadász u. nr. 34) a fost în stare să răspundă, deoarece rezultatul ce l-a ajuns prin crucea sa duplă-electro-magnetică R B. n. 86967 este aproape de necrezut, pentru ceeace din partea bolnavilor reînsănătoşaţi îşi primeşte multe mulţămite. O astfel de scrisoare ia adresat d. e. cu ocaziunea anului nou Feit János din Biserica-albă: Preastimate dle Müller! Prind peana ca să-ţi exprim cele mai ferbinţi mulţumite pentru crucea R. B. nr. 86967 ce a-ţi inventat, pentrucă eu prin folosirea aceleia m'am vindecat pe deplin de durerile reumatice ce mă chinuiau de 5 ani. Intr'un timp zăceam în pat şi nu mă puteam nici mişca; acum însă nu sunt silit să păzesc patul. Cu toată stima: *Feit János*

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul“, Nr. 9 (anul 1907) a apărut cu următorul sumar: G. Múrnu Monumente antice din Rome. I. U. Soricu, Din adâncuri (poezie). I. Ciocârlan, Inimă de mamă. Octavian Goga, Inviere (poezie). Dinu Ramură, Adio (poezie). I. Borcia, Ifigenia în Taurida de Goethe (Actul III, Scena II). I. Agârbicianu, Domnişoara Linuţa. M. Cunţan, Cântec (poezie). Liliac, Plec şi eu (poezie). Dări de seamă: M. Sadoveanu: Mormântul unui copil. Notiţe bibliografice: Al. Ţiplea, Poezii populare din Maramurăş; Doamne ajută-ne; Problema responsabilităţii juridice a statului şi a comunelor cu privire la ultimele răscoale ţărăneşti; Hipnotism şi Spiritism. Ilustraţiuni: Forul roman (trei vederi).

*

„Regele petrece“. „Biblioteca pentru toţi“ editată de librăria Alcalay, Bucureşti, şi a îmbogăţit colecţia cu celebra dramă a lui Victor Hugo, *„Regele Petrece“*, tradusă în versuri de cunoscutul poet şi romancier Ludovic Dauş.

In strălucitoarea şi vasta operă a celui mai mare poet francez, — drama *„Regele Petrece“* ocupă locul de frunte prin frumuseţea situaţiilor, prin strălucirea imaginilor şi dramatismul subiectului.

Această dramă va sgudui pe câţi o vor ceti ş. publicul cetitor prin *„Regele Petrece“* va face mai de aproape cunoştinţă cu puternicul geniu al lui Victor Hugo.

Volumul de 160 pagini costă numai 60 bani.

De vânzare la toate librăriile.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piața mare Nr. 2.

Infințată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acții și reserve coroane 92 milioane.

Primește BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără și vinde rente, scrisuri fonciare, acții, losuri, precum și monete de aur și argint
primește hârtii de valoare spre păstrare și administrare
încassează cupoane și efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorțiri
îngrijire pentru cauțiuni militare.

cupoanele rentelor de coroane ungare de 4% valabile cu 1 Iunie, se vor excompta dela 20 Maiu fără detragere

Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine.

104 8—12

Nr. 239—1907 [119] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III Lunca, din protopresbiteratul Lupşa, pe baza ordinului conzistoriului arhidiecezan dtto 13 Februarie a. c., Nr. 1253 Bis., se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa postul acesta de paroh, rugările de concurs, instruate conform statutului organic şi regulamentului parohial în vigoare, le vor înainta în terminul deschis subscrisului oficiu protopresbiteral şi — după prealabila înştiinţare aici — se pot prezenta şi în parohie, spre a cânta, resp. a oficia şi cuvânta şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ofenbaia, 1 Maiu 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupşei
Vasile Gan
protopresbiter.

---

[120] 1—2

Licitaţiune publică.

Comitetul parohial gr. ort. din comuna Cioara (tractul Sebeşului) dă în întreprindere edificarea bisericei gr. ort. din loc pe calea licitaţiunei publice minuende verbală, care se va ţinea în localul şcoalei din loc la 9 Iunie n. a. c. la 1 oră p. m. Preţul de strigare e statorit: 17,227 cor. Materialele brute: piatra, varul, năsipul, cărămida şi lemnul le pune la dispoziţie comitetul. Licitanţii au să depună vadiu de 5%. Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre licitanţi fără a-şi motiva procedura.

Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Cioara, la 15 Aprilie n. 1907.

Const. Oancea prez.-paroh. **Galacteon Bica** not. com.-înv.
Nicolae Stanilă epitrop.

---

[121] 1—2

Convocător.

Toţi ceice au subscris acţii la înfiinţândul institut de credit şi economii „Arpaşana“, societate pe acţii în Arpaşul-inferior (Alsóárpás), prin aceasta se concheamă la

Adunarea generală constituantă,

ce se va ţinea în Arpaşul-inferior, 16 Iunie 1907 st. n. la 2 ore p. m.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Alegerea prezidentului şi notarului a şedinţei constituante.
3. Statorirea numărului acţionarilor şi a acţiilor câte prezintă.
4. Statorirea statutelor.
5. Deciderea asupra constituirii ori întrelăsarea înfiinţării institutului.
6. Alegerea direcţiunei şi a comitetului de supraveghiare pe 3 ani de funcţiune.
7. Deciderea asupra absolutorului membrilor fundatori.
8. Eventuale propuneri.
9. Inchiderea adunării.

Arpaşul-inf., la 12 Maiu 1907.

In numele fundatorilor:
George Boer. **Basiliu Vasu.**

Nr. 5937—1907 [117] 2—2

Publicaţiune de târg în Timişoara.

Târgul de ţară

dela Rusalii în **Timişoara,** se va ţineà dela 30 Maiu a. c. până inclusive 3 Iunie st. n.

Mânarea în târgul de ţară a vitelor de orice soiu, este permisă, începând de Joi în 30 Maiu, 5 oare dimineaţa.

Timişoara, în 1 Maiu 1907.

Dela căpitănatul suprem orăşenesc:
Francisc Beé
substitut de căpitan suprem.

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 9—9

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 7—

Sboar'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Libraria arhid.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferiteler liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 6—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 22—41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

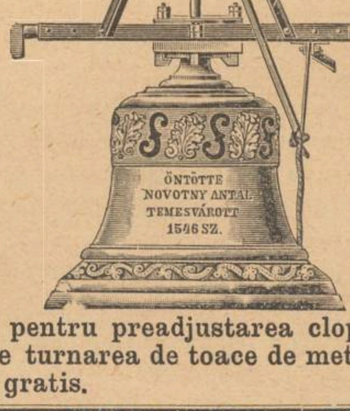

In preajma examenelor! * **In preajma examenelor!**

Scrisori de examen
(propise)

pentru scrierea *română*, *germână* și *dictando* tipărite în Tipografia arhidiecezană, *în coloare vânătă,* pe hârtie foarte fină, mărime 24/31 cm.

Prețul: de bucată 2 fil.; 100 bucăți 1·30 cor. și porto postal.
Comandele din afară se execută imediat.

Librăria tipografiei arhidiecezane

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 53 Sibiiu, Marţi 15/28 Maiu 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Naţionalităţile.

Sibiiu, 27 Maiu n.

Ziarul „*Szabadság*“ din Murăş-Oşorheiu se ocupă într'un număr mai recent cu chestia naţionalităţilor şi cu rezolvarea ei. Face întâiu imputare ziarelor de frunte din capitală, cari vorbesc mereu despre chestia naţionalităţilor ca despre un lucru, care n'ar exista, decât numai în urma agitaţiunilor puse la cale din partea conducătorilor popoarelor nemaghiare, şi stabileşte adevărul, că chestia naţionalităţilor ar exista în Ungaria şi atunci, când n'ar fi agitatori deloc.

N'ar exista poate pe locurile, unde naţionalităţile sunt resfirate printre Maghiari, şi prin urmare sunt cutropite de elementul şi spiritul maghiar, dar ar exista negreşit pe locurile unde naţionalităţile trăesc în masse compacte, în special în părţile Ardealului, unde sunt cu totul isolate de cultura maghiară şi de influenţa maghiară. Aceste masse mari de popoare, ori le agită cineva, ori nu le agită, trăesc cu particularităţile, însuşirile, obiceiurile lor, şi primejdia nu ar fi delăturată deloc prin aceea, că conducătorilor li-se ia arma agitării din mână.

Scriitorul articolului vrea deci să constate, că chestia naţionalităţilor are un fond cu mult mai adânc, şi reşede în însuşi faptul, că *există* naţionalităţi în patria aceasta, cari cu cea maghiară împreună, formează naţiunea politică ungară.

Iar dacă există o chestie de naţionalităţi în Ungaria, ea trebue să fie rezolvată. Cum? Aceasta e întrebarea cu care îşi bate capul domnul autor al articolului, şi soluţia aflată e următoarea: Cu energie şi cu luptă statornică. Chestia de naţionalităţi e deci o chestie de putere. Esenţa e aceea, putea-va oare să învingă rassa maghiară celelalte naţionalităţi, să le împedece în desvoltare, să le contopească, ori nu? Dacă da, atunci se va forma statul unitar naţional maghiar, iar dacă nu, e numai chestie de timp, ca elementul maghiar, odinioară puternic şi temut, să dispară de pe arena istoriei!...

Intărirea elementului maghiar, în detrimentul celoralalte elemente, scriitorul articolului o aşteaptă apoi dela societatea maghiară, mai mult decât dela dispoziţiunile turnate în legi, pentrucă e convins, că dacă şi învaţă ungureşte unii dintre Nemaghiari, dupăce ajung iarăşi acasă, între cei de o naţionalitate cu ei, devin cei mai periculoşi agitatori.

Nu limba deci, ci sentimentele şi modul de gândire al celor de naţionalitate nemaghiară are să fie schimbat, iar aceasta nu se poate face prin şcoală. Se poate face însă prin pedagogii, unde se cresc învăţătorii, şi de aceea cere statificarea pedagogiilor. Mai cere apoi revizuirea legii de naţionalităţi, şi în urmă provoacă societatea maghiară la luptă energică, la fapte, dacă vrea să-i fie asigurat viitorul, căci în caz contrar: „*ne prăpădim, pierim, se descompune naţiunea noastră, ca snopul deslegat*“.

*

Aşa văd lucrurile domnii dela „*Szabadság*“. Dar nu le văd bine. Intâiu naţiunea maghiară nu e atacată de nime, pentruca să fie silită să se apere din toate puterile. Maghiarii au conducerea ţării în mână, şi o vor avea, după toate probabilităţile, încă multă, foarte multă vreme, prin urmare date le sunt toate condiţiunile înaintării în cultură şi bunăstare. Celelalte naţionalităţi trebue însă să-şi creeze mai mult ori mai puţin singure aceste condiţiuni, din propriile lor puteri, pentruca să poată ţinea paşi cu Maghiarii, în interesul binepriceput al patriei comune. Zelul şi dorul acesta de înaintare al naţionalităţilor ar trebuì deci să fie lăudat şi sprijinit din parte maghiară, şi la nici un caz nu trebue privit ca o primejdie pentru rassa maghiară, care n'are motiv să se teamă că va fi cutropită cândva de naţionalităţi.

Fiind greşită părerea aceasta a domnilor dela ziarul numit, de sine înţeles, că greşită e şi soluţia aflată pentru resolvarea chestiei naţionale. Nu cu puterea se va resolva chestia aceasta, căci nu e chestie de putere. E chestie de *dreptate*; şi act de dreptate au făcut acei înţelepţi bărbaţi de stat ai Maghiarilor, cari au trecut în legea de naţionalităţi drepturile ce compet naţionalităţilor nemaghiare. Legea aceasta trebue *executată*, iar nu cassată, cum se propune, şi atunci naţionalităţile nu vor mai fi nemulţămite, ci cu încredere se vor apropia de Maghiari, pentru a căuta împreună cheia resolvării chestiei naţionale. Şi suntem siguri, că s'ar ajunge la înţelegere. Pentrucă noi înţelegere voim şi înţelegere dorim, iar nu luptă pe moarte, pe viaţă. O miie de ani am trăit împreună pe acest pământ, noi şi Maghiarii, vrem ca tot împreună să trăim încă multe mii de ani, însă fiecare cu legea şi cu limba sa, cu obiceiurile şi cu particularităţile sale. Aşa înţelegem noi chestia de naţionalităţi din Ungaria.

Noua lege şcolară. Ministrul de culte şi instrucţiune publică, dl conte *Apponyi*, a plecat Sâmbătă sara la Viena, pentru a presentà Maiestăţii Sale noua lege şcolară spre preaînaltă sancţionare.

Din parlament. In dietă se discută încă tot în general asupra legii despre servitori, o lege pe care mulţi o cred greşită şi rea. Dintre deputaţii naţionalişti români au luat parte la discuţie până acuma: Dr. Iuliu *Maniu*, Dr. Aurel *Vlad*, şi Vasile *Goldiş*, vorbind toţi în contra proiectului de lege.

Iubileul încoronării. Conziliul de ministri, care s'a ţinut Vineri la Budapesta, a desbătut programul sărbărilor, ce se vor aranja din incidentul iubileului de 40 ani dela încoronarea M. Sale ca rege al Ungariei. S'au hotărât următoarele: 1. Se va propune dietei un proiect de lege privitor la însemnătatea sărbării. 2. Se va ridica un spital pe seama lucrătorilor. 3. Se va înfiinţa o academie poporală. 4. Pentru palate culturale în mai multe oraşe ale ţării se vor da sume însemnate (palate culturale se vor ridica în Timişoara, Caşovia, Pojon şi Dobriţin). 5. Se va reclădi biserica din Buda, numită Biserica-albă, (ridicată de sftul Stefan în amintirea lui Árpád), precum şi alte monumente, între cari şi statuele ecuestre ale celor şapte duci, la cari sculptorul Zala György lucrează deja de mai mulţi ani.

Despre legea nouă şcolară.

Organul oficios al bisericei evangelice săseşti, „*Kirchliche Blätter*“ din Sibiiu, publică în numărul ultim un articol de temeinică combatere asupra nouei legi şcolare, ales asupra paragrafului 18, care, cum se ştie, a fost modificat în mod esenţial din partea dietei. Il reproducem în întregime, după cum urmează:

„Noua lege şcolară conţine un şir lung de surprinderi serioase, cari nu se aflau în proiect, dar au fost adăogate de dietă. Despre una cuprinsă în §-ul 18, au tăcut, cu bun motiv, toate ziarele din capitală. Pentrucă nu e cu putinţă, ca amărăciunea, provocată în general de această lege greşită, a cărei sancţionare încă nu s'a făcut (cu toate că ministrul de culte neagă amărăciunea), să nu devină nemărginită, în momentul în care se cunosc aceste amănunte.

Intâiu constată §-ul 18 în mod de tot iesuitic, că pe baza §-lui 14 din articolul de lege 44 dela 1868 autorităţile bisericeşti pot să stabilească singure limba de instrucţie în şcoalele lor. Şi acum urmează restrângerile, cari nimicesc principiul. Intâiu o normă nouă, surprinzătoare şi în contrazicere directă cu paragraful citat: „In toate şcoalele poporale, în cari limba statului e întrodusă ca singură limbă de propunere, starea lucrului nu mai poate fi schimbată“.

Politica maghiară de limbă, făcută astăzi, are interesantă asemănare cu politica confesională din secolul 18. Atunci era oprită eşirea din sânul bisericei catolice, sub pedeapsa trădării de patrie. Acum opreliştea e următoarea: Limba propunerii în şcoală, dacă e maghiară, nu mai poate fi schimbată, iar principiul, că autorităţile bisericeşti au dreptul să determine limba de propunere în şcoalele lor, vine dat la o parte!

Şi acum altă restrângere: „Unde nu se află şcoală cu limba de propunere maghiară, ministrul de culte poate ordona, ca în şcoalele confesionale, în cari se află în permanenţă elevi de limbă maghiară, ca limbă maternă, ori apoi elevi de limbă maternă nemaghiară, a căror instruare în limba maghiară o doresc însă părinţii, ori epitropii, pentru aceştia să fie întrebuinţată limba maghiară ca limbă de propunere“.

Dispoziţia aceasta merită să fie luată în analizare mai amănunţită. Intâiu avem să o comparăm cu dispoziţia de sus din legea de naţionalităţi, conform căreia autoritatea confesională are dreptul de a determina limba de propunere în şcoalele ei. Dar când şcoala confesională are elevi maghiari, ministrul de culte poate ordona, ca pentru aceştia limba de propunere să fie cea maghiară! Şi să nu uităm, că şi cu privire la aceasta dispoziţie se afirmă, că confesiunile *nu sunt restrânse* în autonomia lor!

Motivul dispoziţiei e clar. Propunătorul a avut sigur următorul curs de idei: Se află copii maghiari în comune nemaghiare. Aceştia au să cerceteze şcoale nemaghiare, ceea ce e primejdie pentru naţionalitatea lor, şi primejdia trebue delăturată. Prin urmare, şcoala trebue să fie *constrânsă* să dee instrucţie maghiară acestor copii.

Ingrozitoarea nedreptate comisă prin aceasta dispoziţie e de trei feluri. De dragul unui singur copil maghiar ajunge să fie deranjată întreaga şcoală. Căci e aşa, şi nu altcum. Limba de propunere e, — să zicem — cea germană. Dar este un elev maghiar. Acesta are să fie instruat ungureşte. Cum să se facă aceasta, e irelevant pentru născocitoriul acestei dispoziţiuni. Dar e curată imposibilitate. Să se iee din fiecare oră a instrucţiei generale atâta cât e necesar, ca elevul maghiar să fie instruat in particular în limba maghiară? Ori să se repeteze în ungureşte fiecare zicere? Sau să dee învăţătorul ore separate private şi gratuite, peste cele 30 ore de instrucţie ce le are??

A doua nedreptate e aceea, că dispoziţia aceasta e unilaterală.. De ce nu se aplică şi atunci, când într'o scoală maghiară se află elevi de limbă germană, slovacă, ori română? Fireşte, iobăgia de limbă, ridicată din partea legislaţiunei şcolare ungare astfel, ca şi cum ar fi vorba de o motivare nouă a iobagismului spiritual, vrea să urmărească „scopuri naţionale“, şi uită, că şi vechiul iobagism şi-a ajuns sfârşitul.

A treia nedreptate. Ministrului i-se dă mână liberă de a proceda cum vrea faţă de oricare şcoală. Dela voinţa lui atârnă, să se pretindă ori nu instrucţia în limba maghiară.

Nedreptatea îşi ajunge culmea în dispoziţia, că toate acestea au să se întâmple şi atunci, când şcoala e cercetată de elevi de limbă nemaghiară, dacă „părinţii ori epitropii doresc instruarea lor în ungureşte“.

Prin aceasta fiecare şcoală nemaghiară e dată pradă pe mâna ministrului. Căci e evident, că se va afla în fiecare sat, — pentrucă primejdia ameninţă şcoala dela sat, — orì arândaşul, ori notarul, ori vre'un servitor dela căile ferate, s'au chiar şi un nemulţămit din sat, şi va reclama pentru sine dispoziţia care priveşte pe elevii maghiari, ear ministrul decide. Cum? Se poate şti înainte.

Dar grozăvia cea mai mare e încheerea: „Dacă numărul elevilor cu limba maternă maghiară a atins suma de 20%, ori face 20% din toţi elevii înscrişi la şcoală, pentru aceştia limba maghiară e a se întrebuinţa în mod necondiţionat ca limbă de propunere. Iar dacă cel puţin jumătate dintre elevii înscrişi sunt de limbă maternă maghiară, limba de propunere e cea maghiară, dar susţinătorii de şcoale au să grijească, ca elevii nemaghiari să fie instruaţi în limba lor maternă“.

E aceasta o completă deposedare a celor îndreptăţiţi, a comunităţii şcolare, care în majoritatea ei nu e maghiară, şi are dreptul de a determina limba de propunere — pe hârtie!

Din multele legi şcolare ale Ungariei aceasta e cea mai rea. Până acuma încă nu e întărită, şi nici să nu fie niciodată, pentrucă aruncă Ungaria în o eră de nouă barbarie, dacă ajunge să fie executată“.

Lupta pentru școale.

Vorbirea P. S. Sale Episcopului Vasile Hossu, *rostită în ședința din 8 Maiu a cassei magnaților.*

(Fine).

In urma acestei dispoziții, școala confesională nouă, noul post de învățător, subvenționat de stat, nu se va putea crea decât într'o comună, pentru care și-a dat învoirea prealabilă și ministrul. Da, numai cât în cazul acesta ministrul stabilește și minimul salarului și fiindcă în astfel de comune bisericești mai sărace comuna bisericească ea dela sine nu poate să dea acest salar, e silită să recurgă la ajutorul de stat. De aci urmează dară, că școli nouă nu se pot înființa decât cu învoirea prealabilă a ministrului. Eu cred că din cele expuse se vede destul de lămurit restricțiunea făcută dreptului de a înființa școli.

E restrâns, însă, prin articolul 13 și dreptul de a susține școalele. Anume, în cazul când într'o comună oarecare salarul învățătoresc nu se poate încassa și susțiitorul cu toate acestea nu recurge la ajutorul de stat, — acest susțiitor își pierde dreptul de a susține școli și nu-l mai redobândește decât, dacă mai târziu dorește să înființeze școală cu ajutorul statului. Dispoziția aceasta îngreunează susținerea școlii, fiindcă, dacă ministrul deneagă ajutorul de stat, școala se închide și astfel biserica a suferit, față de trecut, restricțiuni în ce privește susținerea liberă a școlilor sale.

Un alt articol, pare-mi-se alineatul din urmă al articolului 15, dispune că pentru școlile confesionale, în cari numărul elevilor obligați la cercetarea școlii e mai mic de 30, dl ministru de culte numai în cazuri excepționale poate să acorde ajutor de stat. E dară foarte firesc, că o comună în care numărul elevilor nu trece peste treizeci, e o comună bisericească foarte mică și e, prin urmare, chiar și în urma numărului credincioșilor foarte săracă, așa încât susținerea școlii confesionale e împreunată cu mari greutăți. Am toată încrederea în bunăvoința dlui ministru și am toată încrederea, că va executa legea în mod echitabil; dacă însă articolul acesta se va executa în toată rigoarea lui, în dieceza mea cel puțin — poziția și conștiința îmi impun datoria s'o spun — dintre 82 de școli poporale cel puțin 30 vor trebui închise și prin urmare se vor nimici 30 de comune bisericești. Peste acest lucru nu pot trece în tăcere, deși n'am de gând să fac o expunere mai largă de motive, pentru a nu putea fi învinuit, că a-și amesteca în discuție și motive confesionale.

Observarea aceasta a mea se referă dară la faptul, că dreptul bisericii noastre de a înființa și susține școli, drept garantat prin legi, de care ne-am bucurat până acum, sufere în urma noului proiect restricțiuni mari.

A doua observare a mea se refere la aplicarea învățătorilor. Diferiții paragrafi ai acestui proiect nu zic că iau, dar mărginesc acest drept al bisericei, fără a mai vorbi despre măsurile, prin cari, dacă statul contribue cu mai mult decât 200 coroane la completarea salarului învățătoresc, dreptul de alegere și întărire al învățătorilor îl reclamă statul pentru sine. Dispoziția aceasta se cuprinde și în legea din 1893, nu e un lucru nou prin urmare, dar ceeace a fost un gravamen rămâne și astăzi. In nici un caz nu i se poate face domnului ministru imputarea, că dsa ar fi adus vre un lucru nou în proiectul acesta. Dsa a împrumutat acest articol, ba a mai completat cei 60 fl. de până acum la 200 coroane, adecă o sută de fl.; pentrucă, precum știm, în senzul legii dela 1893, dacă statul a contribuit la cheltuelile de susținere ale școlii cu 60 fl., alegerea și aplicarea învățătorilor era făcută pendentă de consimțirea guvernului.

In ce privește reglementarea, reiese evident intenția proiectului de lege, ce-i drept întemeiate pe motive de stat — despre aceste nu vorbesc acum în merit, ci îmi voiu expune vederile mai târziu, — repet reiese intenția ca prin mai multe articole să i se dea ministrului dreptul de a despoia pe învățător de postul său. Și în privința aceasta e, prin urmare, știrbit dreptul de până acum al bisericilor de a institui și reglementa ele pe învățători.

Al treilea drept al bisericii, garantat prin articolul 18 al legii 38 din 1868 se referă la stabilirea salarului. Guvernul fixând minimul de salar, aduce bisericile în fața unei forțe majore, pentrucă dacă nu sunt în stare să-și susțină școalele pe cheltuiala lor, e firesc că vor trebui să recurgă la ajutorul statului. In ce privește această chestiune — rog foarte mult pe Excelența Sa să nu-mi ia în nume de rău declarația — trebue să declar, că deși mă număr între cei mai sinceri stimători ai Excelenței Sale, nu pot să admit, nu pot să mă identific cu punctul de vedere, că statul are dreptul să fixeze un anumit minim relativ la salar și resultatul instrucțiunii.

Nu mă pot împăca cu aceasta, pentrucă sunt convins, că statul e în drept a pretinde ca fiecare individ care trage leafă din visteria statului să aibă calificația stabilită după voința statului. Despre această calificație statul își poate câștiga informații cum îi place: sau prin examene sau prin alte dispoziții — dar că unul sau altul unde și-a câștigat calificație, pe ce preț, la ce școală, — asta cred că pentru stat trebue să fie absolut indiferent.

Al patrulea punct vătămător al proiectului ar fi întocmirea manualelor de școală și stabilirea orarului. Dar fiindcă asupra acestora guvernul își rezervă sieși numai dreptul de aprobare — nu voesc să mă mai extind și asupra lor și nu voesc să mă plâng împotriva lor. Căci doar statul în virtutea dreptului său de control își poate aroga ingerințe de a-și câștiga informații despre cuprinsul manualelor școlare, din punctul de vedere al statului și de a se îngriji ca nici în o școală din țeară să nu se întrebuințeze decât manualele și rechisitele statului. Asupra acestor chestiuni nu voesc să mă extind mai pe larg, cu atât mai puțin, că acestea au fost și până acum stabilite pe cale de ordinațiuni și și până acum ministrii au avut dreptul și putința de a interzice manualele cari din punctul de vedere al statului nu plăceau.

Punctul al cincilea se referă la instrucția în limba maternă. E departe de mine intențiunea — o declar dinainte, cum au făcut-o și ceialalți oratori — de a pune pedeci împotriva răspândirii celei mai intensive a limbei oficiale a statului, accentuez cu stăruință, că acest gând e departe de mine, nu numai în urma sentimentelor și a judecății mele, ci și în urma poziției mele. Dimpotrivă nu țin gravaminos pentru nimenea faptul, că tot mai mult se răspândește limba statului, că copiilor li-se dă prilej să poată învăța limba statului și să aibă astfel putința de a comunica cu toți fii națiunii maghiare politice unitare, ca înțelegându-se, să se poată apropia și să poată rotunzi unitatea. (Aplause).

In privința aceasta, repet, nu vorbesc de gravaminul, că prin acest proiect se cere o instruare mai intensivă a limbii statului, — ci doresc să accentuez un singur lucru, anume ca aceasta să nu se facă în detrimentul limbii materne și a celoralalte obiecte de folos obștesc, de cunoștința cărora copiii au nevoe în viață.

Dar dacă cu ocazia prezentării acestui proiect s'a putut observa în sinul naționalităților un mare resens tocmai pentrucă își tem limba, asta vă rog să nu o atribuiți vre-unei antipatii față de limba maghiară, ci numai și numai acelei iubiri îndreptățite pe care o au și naționalitățile față de limba lor.

Dacă mai adaugem la asta și împrejurarea, că d. e. în biserica noastră românească limba vie românească e și limba liturgică în care se îndeplinesc toate serviciile, cred că domnii magnați vor recunoaște preagrațios, că teama bisericii și a oamenilor lor, că credincioșii înstrăinându-se de limba lor maternă se vor înstrăina cu timpul și de biserică, — zic că teama aceasta e cel puțin îndreptățită, întemeiată sau cel puțin motivată și nu purcede nici decum din antipatia față de învățarea, propunerea și răspândirea limbei maghiare.

Am arătat, pe scurt, drepturile garantate prin legi ale bisericei noastre, precum și gravaminele pe cari față cu aceste drepturi le descoper în proiectul de lege, pentruca să dovedesc că mă las condus în pășirea mea numai de motive patriotice și nici decum de alte considerații laterale; și numai de considerațiile obiectivității; întreb: este statul în drept a mărgini și a restrânge în felul acesta drepturile bisericei? Grăbesc a răspunde imediat și sincer că da, statul este în drept să facă această mărginire și restrângere, fiind statul o societate perfectă și prin urmare volnică a lua toate dispozițiile prin cari va putea să-și apere existența sa.

Observ numai, că fiind și biserica o societate perfectă și fiind scopul statului și al bisericei acelaș: fericirea credincioșilor, biserica nu poate să fie spre paguba statului și dacă ar fi în biserică ori în confesiuni ceva, ce ar îndemna sau ar instiga pentru o tendință contrară statului, statul este în drept a se apăra împotriva acestor tendințe.

Vă întreb numai, că sunt oare motive, sunt fapte dovedite, date, cari să fie mai presus de orice îndoială și cari să justifice știrbirea drepturilor bisericei?

Domnilor Magnați!

Proiectul de lege, de pildă § 26 pentru cazul, când s'ar afla o autoritate bisericească, din partea căreia s'ar da ordin pentru ca să nu se învețe limba maghiară în măsură dorită, îi dă guvernului dreptul de a dispune să se viziteze toate școlile de sub jurisdicția acelei autorități, să zicem a unui episcop și să le închidă pe toate.

Dacă se află un preot, un învățător, un episcop, care în mod conștient, prin instituții și ordinațiuni împedecă învățarea limbei statului și răspândește în școală uneltiri și sentimente contrare statului, eu îl rog pe dl ministru să-i pedepsească pe aceștia. Dar pentru ce să sufere din cauza păcatelor unor nevrednici însași biserica, însuși principiul, pentru ca să se știrbească instituția aceea, la care bisericile sunt datoare să țină?

Faptul e, că proiectul acesta a provocat amărăciune între naționalități. Binevoiți a vedeà, a auzi și a ceti, că se protestează pretutindeni contra lui. Dar fenomenul cel mai suprinzător este, că nici învățătorii nu s'au însuflețit atâta, pe cât s'ar fi putut aștepta. Doar proiectul acesta le aduce o însemnată îmbunătățire și promovare a serții lor, încât — vă spun sincer — m'am mirat, că învățătorii nu au întâmpinat proiectul cu mai multă bucurie.

Mi-am spus observațiile așa după-cum le simțesc și după cele ce le-am experiat, înpins de nedumerirea că — de vreme ce acest proiect are o ingerință atât de mare asupra școlilor, pe învățători îi scoate, aproape, de sub jurisdicția autorităților lor bisericești și în rezultatul din urmă ne va aduce statificarea treptată — cum zic, nedumerirea, că proiectul actual nu va servì scopurile nobile ale dlui ministru cu atâta efect și cu atâta succes, după-cum a intenționat dl ministru.

Dlor magnați, Vă declar cu toată sinceritatea inimei mele, că un scop am în viața mea, pentrucă o convingere mă călăuzește, convingerea, că nu sunt alte două popoară pe întreg rotogolul pământului care să fie atât de avizate unele la altele ca poporul maghiar și poporul român. In întreaga mea viață, în întruniri publice ca și în viața mea particulară, singurul scop care-mi flutură înaintea ochilor mei sufletești era, să apropiu aceste două popoare cât mai tare unul de altul. Tot ce nu servește acest scop, fie articol de ziar, fie carte, fie discurs, fie manifest, am condamnat totdeauna și așa voiu face, cât îmi va sta în putință și de aici încolo. Eu nu privesc lucrurile din alte puncte de vedere, ci totdeauna când e vorba de cercetarea unui fapt sau a unui fenomen, caut dacă aceasta o servește spre realizarea scopului sau nu!

Nu zic, căci se poate se greșesc, se poate să exagerez în pesimismul meu, dar din cele experiate se desface pentru mine o datorie de a spune totuși, că eu observ din dispoziția pe care a provocat, că acest proiect nu servește scopul care-mi e idealul meu. Tocmai pentru aceasta, deși declar încă odată că am cea mai nemărginită stimă și considerație față de persoană și față de intențiunile dlui ministru și că sunt convins de absoluta curățenie a intențiilor Excelenței sale, țin totuși de datorie a mea să-mi exprim teama, că nu va ajunge acele scopuri pe cari le intenționează.

De aceea din parte-mi nu pot primi proiectul.

Invățătorul ca factor cultural.

Nisuințe mărețe și ideale-naționale nu lipsesc din sufletul neamului român, dar massa poporului le cunoaște prea puțin. Poporul cu nisuințe spre civilisație și progres trebue să-și îndrepte privirile și silințele deopotrivă atât pe terenul vieții reale, cât și pe terenul național și moral. La poporul român ce e drept — începuturile de progres se simt, deși cam prea puțin.

Un factor puternic pentru întruparea nisuințelor și deșteptarea idealurilor naționale în massa poporului este — învățătorul. Examinând istoria diferitelor popoare se invederează, că ori unde societatea a făcut pași spre progres, învățătorii n'au lipsit cu cuvântul și cu fapta. Un exemplu viu, ce strălucește, avem înaintea ochilor în imperiul german. Germania de azi în primul loc este opera învățătorilor și apoi a armelor. Cu finea secolului al XVIII-lea și cu începutul secolului al XIX-lea toate națiunile cu dor de înaintare își îndreptară privirile spre școalele elementare, școalele poporale. Prin tot mai multă atențiune ce li-se da școalelor poporale, conducătorii popoarelor au ajuns la deplina convingere, că prin acelea se poate mijloci îndrumarea întregii națiuni spre progres și cultură.

Nisuințele către progres la unele popoare au fost mai puternice decât la altele. Germanii, mai cu seamă, în urma înfrângerilor suferite la începutul veacului al XIX-lea dela Francesi, sub Napoleon cel mare, își îndreptară privirile, mai mult ca alte națiuni, asupra școalelor elementare poporale și numai după aceea asupra celor mai înalte.

Mai multă muncă depuseră Germanii în epoca dela 1815—1860, când în cele din urmă isbutiră a-și forma școalele elementare cele mai bune. Este cunoscut de toți ceeace s'a zis despre războiul din 1870 între Germani și Francezi. Nu generalii germani au învins, ci învățătorii, cari au infiltrat în sufletul copiilor deveniți mai apoi soldați, aceea ferbinte dragoste de țeară, care i-a făcut să îndure toate neajunsurile și năcazurile, ținând seamă numai de datoria către patrie. Soldatul german era înarmat și cu știința de carte, și avea clar în suflet și inimă idealul național. Și nu numai pe calea armelor s'a distins poporul german, ci și în alte multe privințe. Prin munca stăruitoare și cu pricepere a reușit să transforme pământul țării, atât de sărac și cu o climă mai aspră decât a țării noastre, într'o regiune plăcută și frumoasă, presărată cu nenumărate grădini frumoase, monumente impunătoare, instituțiuni industriale, cu instituțiuni mărețe de cultură și artă, cu organizație socială și cu câte alte lucruri demne de a fi imitate de ori ce popor.

La poporul român de un timp încoace spre bucuria noastră a început în pătura societății mai conștiente și mai luminate un curent sănătos în multe privințe și pot zice, că ne aflăm în fața unui moment psihologic favorabil îndrumării pe cale mai sănătoasă. Se recere însă, ca acest moment să nu slăbească, să nu se răcească, să fie sprijinit de toate inimile românești, cu conștiință clară despre idealul neamului nostru și cu dor de un viitor măreț, punându-ne toți devotamentul întreg în serviciul neamului, toată forța morală spre înrâurire în bine pe calea cea bună a tuturor instituțiunilor de instrucţiune, educaţie şi înavuţire. In direcţia aceasta de a lucra, un rol însemnat revine învăţătorului.

Mulţi ar dori să pună în sarcina învăţătorilor realizarea tuturor lipsurilor poporului nostru: de a-i mijloci cunoştinţele necesare, a-i forma caracterul, a-i întări sentimentele religioase şi naţionale, de cari atâta trebuinţă are, de a-i presenta exemple vii în toate ramurile de agricultură, cu un cuvânt a-i schimba modul de vieţuire moştenit de secoli, a-i schimba deprinderile morale şi sufleteşti, după cerinţele timpului prezent. Poporul nostru este cel mai desăvârşit aluat, cu care se poate face totul pentru mărirea neamului, dacă arătându-i bunăvoinţă vom deştepta în el încrederea, dacă vom căuta prin pilde să-i dovedim ce e el în stare a realiza. De aceea rolul cultural al învăţătorului e multiplu, pentrucă el este nu numai dascălul şcoalei, ci şi sfetnic al comunei. Deşi în economia noastră intelectuală, învăţătorii sunt nişte modeşti lucrători cari duc o viaţă întreagă de muncă grea, monotonă şi puţin răsplătită, să nu uităm, că ei sunt cari torc firele cu cari se alcătueşte necontenit trâmba frumosului şi variatului, care se desfăşură necontenit în viitorul neamului, trâmbă ca o pânză a Penelopei, vecinic nesfârşită, continuând a lucra la opera măreaţă a naţiunei noastre cu siguranţă şi prosperitate în viitorul mai bun.

N. Hamsea
învăţător.

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad au întrat la cassa arhidiecezană sumele următoare: Dela comuna Plopiş 4 coroane, şi dela comuna Ineu 12 coroane.

*

Dela comitat. Congregaţia comitatului Sibiiu se ţine în 4 Iunie n., iar comitetul permanent al comitatului ţine şedinţe în 28 şi 29 Maiu, totdeauna la orele 9 dimineaţa şi la 3 d. a. în sala mică de şedinţe a casei comitatense.

*

Maiestatea Sa a făcut Miercuri inspecţia trupelor la Bruck, lângă Laita. Intre ataşaţii străini se află şi oficerul român Stina.

*

Alegere. Director al băncii „Crişana" din Brad a fost ales dl *Vasile C. Csvidă*, directorul Agricolei din Hunedoara

*

Cancelarul Bülow la Viena. Conform ştirilor semioficioase din Berlin, cancelarul german Bülow va cerceta încă în Iunie pe ministrul comun de externe baronul Aehrenthal la Viena. După alte versiuni întâlnirea aceasta va avea loc numai în toamnă.

*

Hymen. *Aurel Muntean* absolvent de teologie şi *Lucreţia Pop*, anunţă celebrarea cununiei lor, ce se va săvârşi Dumineca în 2 Iunie st. n. la 5 ore d. a. în biserica gr.-or din Miluan.

— Dşoara *Hermina Goron* şi dl *Gavriil Micu* cleric abs. îşi vor sărba cununia în biserica gr. or. din Gâlgău în 2 Iunie st. n. la 4 oare d. a.

*

Băile de sare dela Mercurea vor fi date folosinţei publicului Dumineca în 2 Iunie n. când se deschide sesiunea de vară a anului acestuia.

*

Un crâşmar pentru închiderea birturilor Dumineca. Pentru hotărârea comunei Ciocotici (comit. Caraş-Severin) de a se închide birturile Dumineca şi în sărbători a votat şi birtaşul Nicolae Birta, zicând că birtul e izvorul tuturor relelor. Fie-i spre cinste.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Demetriu Foale, conducătorul lăptăriei din Sălişte, din prilegiul logodnei sale cu dşoara Stana D. Rodean (Sălişte) 1 cor., Romul Gomboş, paroh (Sălciva-inf.), 50 fileri, Iovian Murăşanu, protopresbiter (Turda), Nic. Borzea, protopresb. (Făgăraş), Romul Furduiu (Câmpeni), Vasile Domşa (Orăştie), protopresbiteri, Dr. Ioan Fărcaş, advocat (Deeş), Petru Opincariu, propr. (Sebeşul săs.), fiecare câte 1 cor. şi Ludovic Bányai, măcelar întru vecinica pomenire a răposatului său tată George Bányai 2 cor.

*

Detlev v. Liliencron, unul dintre cei mai buni poeţi germani în viaţă, a cetit Vineri în sala dela „Unicum" de aici mai multe poezii originale şi o novelă. Saşii de aici i-au făcut frumoase ovaţiuni. Sala era plină de public.

*

Epidemie de tifus. In Székely-Udvarhely a isbucnit tifusul. Până acuma au obvenit 24 de cazuri de boală.

*

Iubileu. Claustrul Ursulinelor din loc, va sărba în zilele 28 29 şi 30 Maiu iubileul de 100 ani de când a fost ridicată între sfinţi intemeietoarea ordului Ursulinelor, St. Angela de Merici.

*

Demisiunea fişpanului din Făgăraş. Fişpanul Făgăraşului Guido Bauszner, care petrece de prezent în Lovrana, a trimis comitatului Făgăraş o epistolă, în care îşi anunţă dimisiunea, luându-şi rămas bun dela comitat, în care a servit 14 ani cu credinţă. Scrisoarea s'a cetit în adunarea comitatensă de Mercuri, unde s'a luat hotărârea de a se exprima protocolar regretele pentru îndepărtarea fişpanului.

*

Răscoala în Arabia. Din Abucher vine ştirea, că triburile arabe dintre Eufrat şi Tigru s'au răsculat în contra stăpânirii turceşti. Autorităţile turceşti nu sunt în stare de a suprima revoluţia.

*

Din negrije. Ţăranul Mihail Lupuleţiu din Avrig şi-a lăsat băiatul, în etate de 5 ani, să se joace prin curte, fără să-l supraveghieze. In curte fiind un ciubăr cu apă, băiatul s'a plecat prea tare preste dunga ciubărului şi a căzut în apă. Când iau prins de veste, băiatul se înecase deja. Contra tatălui s'a pornit cercetare pentru negrije.

*

Linia ferată Făgăraş—Braşov. Lucrările pentru construirea liniei ferate Făgăraş—Braşov se vor începe în curând. Linia are o lungime de 67·9 klm. Pe noua linie se vor construi un tunel de 500 m. lungime şi 174 poduri şi trecătoare.

Capitalul de construire s'a fixat în suma de 6,963·000 cor. Lucrările le au luat în întreprindere firmele din Budapesta Max Schiffer şi Mandel et Revess. Cu conducerea lucrărilor a fost însărcinat inginerul superior Sigismund Bonis.

*

Ei votează pentru Impăratul. . In satul Avadowitza din Galiţia au votat în timpul alegerilor 212 ţărani pentru Maj. Sa Impăratul, pe motivul, că Impăratul e singurul candidat, despre care cred că se ţine de cuvânt.

*

Furt în biserici. In bisericile din Gothatea şi Ullieş, nişte oameni nelegiuiţi au spart lăzile bisericii, furând din una 10 cor. şi din alta 30 cor. Făptuitorii n'au putut fi descoperiţi.

*

Jendarmi în biserică. Se anunţă din Becicherecul mare, că preotul slovac din Antalfalva, I. Csaplovics la mandatul episcopului său, după săvârşirea serviciului divin în limba slovacă, a ţinut predica în limba maghiară. Credincioşii fiind în partea cea mai mare Slovaci au început să cânte, pentru a conturba pe predicator. Protopretorul care era de faţă a provocat pe Slovaci să nu mai cânte. Provocarea însă nefiind ascultată s'a chemat jandarmeria, care cu forţa a scos pe Slovaci afară din biserică. S'a pornit cercetare în cauză.

Nr. 31—1907.

Convocare.

In înţelesul §§-lor 12 şi 13 din statute membrii „Reuniunii femeilor române din Sibiiu" se convoacă în

Adunare generală ordinară

pe Dumineca, în 30 Iunie 1907, la 11 oare a. m. în localul Casinei române din loc.

Ordinea de zi a adunării este:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raport despre activitatea comitetului în 1906.
3. Revizuirea raţiociniului pe 1906 şi statorirea budgetului pe anul 1908.
4. Propuneri eventuale.
5. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

Din şedinţa comitetului „Reuniunii femeilor române din Sibiiu", ţinută în 24 Maiu 1907.

Maria Cosma — *Dr. Beu*
prezidentă. — secretar.

Din public.†)

Mulţămită publică.

In numele sinodului nostru parohial gr. or. din comuna bisericească Ticuşul-român ne ţinem de datorinţă a aduce şi pe această cale sincerile noastre mulţămiri consătenilor nostri emigraţi în America, cari ştiind starea bisericei noastre n'au pregetat a face colecte şi a da bun ajutor la isprăvirea ei prin trimiterea frumoasei sume de 617 cor.

Anume, colectantul George Toma a trimis 334 cor. şi Ioan Dumitru cu George Comşa 283 cor.

Şi fiindcă la suma numită au binevoit a contribui mai mulţi Români emigraţi ne permitem a-i numì acì, mulţămindu-le din inimă pentru denarul dat în scopul isprăvirei bisericei noastre.

La colecta lui G. Toma au contribuit: George Toma, Ioan Piticaş, câte 5 dolari, Dumitru Chisăliţă 10 dolari, Petrea Piticaş 10 dolari 45 cenţi, George Piticaş (103) 5 dolari, George Toma 10 dol., Ioan Toma 5 dolari, George Piticaş (176) 2 dolari, toţi din Ticuşul-român. Ioan Răţucă, Anton Ghirda, Simion Ghirda, câte 1 dol., toţi din Dăişoara. Ioan Şioancă, din Homorod 5 dolari. Dofin Ghinde, Ioan Mihulecea, Ioan Chirion Stoica, din Crihalma, câte 50 cenţi, Nistor Itoafă, Dion. Popa, Serve G. Pop, Constantin Gridan, Ioan Halmaghi, toţi din Comana-infer., câte 1 dolar, Nicolae Muntean, din Ucea-de-sus 1 dolar, Dionisie Florea, din Ghertan 50 cenţi.

La colecta creştinilor Ioan Dumitru şi George Comşa au contribuit: Ioan Dumitru 4 dolari 50 cenţi, George Comşa 4 dolari, Ioan Comşa 2 dolari, Ioan Cârlan 1 dolar, toţi din Ticuşul-român, Zaharie Babeţ, Petru Uliţă, Nicolae Sisea, Ioan Andreiu, Ioan Dima, Petru Uliţă, Ioan Butică, Petru Albu, Pavel Albu, George Samoilă, Dumitru Boicu, Nicolae Samoilă, Andreiu Samoilă, Tănase Vocilă, Nicolae Codrea, Vasile Andreiu, George Uliţă, I. Uliţă, George Ghibedia, Ioan Rusu, Lucă Negoiu, Ioan L. Negoiu, Tănase Crăciun Rusu, Gligor Farsea, câte 25 cenţi, George Andreiu 25 cenţi, Iacob Lascu 20 cenţi, toţi din Paloş, Roman Bucur, Ioan Mâţa, Ioan Pumnea, George Stanciu, Sim. Călbeaza, Gligore Mihăilă, Ioan Oancea, Vasile Răţoiu, George Pumnea, Simion Răţoiu, Ioan Bucuţea, Vasile Boboia, Achim Pumnea, George Răţoiu, Ieronim Mâţă, Toader Nica, Vasile S. Bucur, câte 25 cenţi, Elisaveta Văsi, Arsenie Văsi, Ioan Urdean, Lazar Oprea, Ioan I. Bucuţea, câte 50 cenţi, George Cristea 1 dol., toţi din Dăişoara, Bucur Broşiu, Ioan Şolca, Iosif Tulbure, Ioan Pascu, câte 50 cenţi, Ioan Aldica 10 cenţi, din Ticuşul-săsesc, George Stanciu, Nicolae I. Popa, Nicolae Tănase, Gligor Costea, Iacob Neamţu, Gligor Popa, câte 25 cenţi, Iosif Popa 1 dolar, Ileana Coanta 10 cenţi, toţi din Comana-inf., Irimie Frâncu, Iosif Frâncu, câte 50 cenţi, Rosalim Bucur Frâncu, Irimie Neamţu, Ieronim Socea, câte 25 cenţi, Andreiu Mijea 20 cenţi, toţi din Comana-sup., George Micu, Zaharie Stoica, George Vlăduţu, Ioan Miron, George Radu, George Şotea, câte 25 cenţi, Ioan Cârlan 50 cenţi, toţi din Crihalma, Andreiu D. Cantor. Ioan D. Cantor, George Cirică, Nicolae Dofin, Marcu Moldovean, George Anghelache, câte 25 cenţi, Ioan I. Cantor, Ioan Stănilă, câte 50 cenţi, toţi din Cuciulata, Ioan Florea, Arsenie Neacşu, George Şerban, George Roşca, câte 50 cenţi, Nicolae Ciuleiu şi soţia 1 dolar, Gligor Gritu, Nicolae G. Mateiu, Achim Barta, Pascu Cândea, câte 25 cenţi, Cleman Neacşu, Ioan Mândrean, câte 20 cenţi, toţi din Fântână. Bucur Rădulea, Ioan şi Maria Stoican, câte 50 cenţi, Achim Boeriu, Bucur Iontă, Ioan Frăţilă, câte 25 cenţi, Ioan Urdea 30 cenţi, Ioan Orzea 15 cenţi, toţi din Şona. Ilie Ciuleiu, Dumitru Haler, Ana Spornic, Ioan Costea, Pavel Fulică, câte 25 cenţi, Stefan Boldi 50 cenţi, Nicolae Ciuta, George Boldi, Dumitru Costea, câte 10 cenţi, Ioan Costea 5 cenţi, toţi din Saschiz, Nicolae Şipoş, Iosif Jiga, George Bodirnea, Ilariu Cosma, Ioan Moldovan, George Cosma, Ilie Gansea, George Jiga, câte 25 cenţi, Petru Jiga, Moise Jiga, Ioan Căzan, câte 20 cenţi, toţi din Beclean, Nicolae Negulici, Pavel Pipoş, Iosif Pipoş, câte 25 cenţi, toţi din Ţinţari, Dănilă Sas, George Sas, câte 20 cenţi, Dumitru Opriş, George Burbea, George Sas, câte 10 cenţi, Gavril Burbea 15 cenţi, toţi din Urez, Vasile Drăguşel 10 cenţi, Nicolae V. Strimtu, Ioan Negulici, Petru Cristian, câte 25 cenţi, toţi din Nou, George Aron Popa 20 cenţi, Roman Grămoiu 25 cenţi, Nicolae Popa, Nicolae Cucuvatu, Spiridon Boeriu, câte 10 cenţi, toţi din Recea. Nicolae Moldovan 25 cenţi, Nicolae L. Moldovan 20 cenţi, din Sighişoara, George Ciurilă, Iacob Ciurilă, câte 25 cenţi, din Grid, Paraschiva Florea 25 cenţi, din Zlatna, Ilie Gligor 25 cenţi, din Zoltan, Toma Comsir, Fofeldea, Chirion Rusu Ilimbav, câte 25 cenţi, Nicolae Şerban 50 cenţi, Ugra, Ioan Stermin 25 cenţi, Viştea-de-sus, Iosif Galea 50 cenţi, Conţa, Botezan Augustin 30 cenţi, Tarău, Dumitru Linu şi soţia sa Maria, Blajiuţ, Axente Toma, Maticaş Solomon, Ruja, Ioan Potcoavă, Vlădeni, Ioan Trântoru, Cârţişoara, Vasile Morariu, Dejani, Teodor Druşan, Clostăr, Ioan Pulţea, Victoria Pulţea, Lupşa, fiecare câte 25 cenţi, Bebec Iona 10 cenţi, Covor, Zaharie Sârbu, Matifalău, Trofin Caţea şi soţia, Ioan Bodor, toţi din Bogata, câte 50 cenţi, Ioan Vasi din Hoghizi, Nicolae Dutea, George Dutea, din Crisbav, Petru Cristian din Buzoiaş Bucerdea, câte 20 cenţi, George Ghidor 20 cenţi, din Găinari, Nistor Bobeş 10 cenţi, Sâmbăta-de-jos, Isidor Strâmbu, Maria I. Strâmbu, câte 25 cenţi, din Vad, Petru Popa 15 cenţi, Voila, Ioan Luciţoiu 20 cenţi, Luţia.

Dumnezeu să le primească, de unde au dat să isvorască!

Ajută-le Doamne să vină în pace între ai lor!!!

Ticuşul-român, în 18 Febr. 1907.

G. Maican — *Ioan Dumitrescu*
învăţător. — paroh gr. or.

Cărţi şi reviste.

„Revista Teologică", organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. Anul I. Nr. 5 are următorul cuprins: Religiunea primordială şi originea religiunii, de Dr. Nicolae Bălan. Din trecutul bisericei române bihorene, de Gruia. Hirotonia ca pedecă pentru căsătorie, de Dr. Nicodim Milaş. Predică la Dumineca Samarinencii (Despre înălţimea învăţăturii creştine), de Vasile Gan, protopresbiter. Diverse, de A. C. şi Dr. G. C. Mişcarea literară: Manual de teologie dogmatică ortodoxă, de Iosif Olariu şi Elemente de Catehetică sau metodica religiunii, de Dr. Petru Barbu, de A. C. Informaţiuni de db. Tipicul cultului religios, de Cantor.

*

„Viierul român". Vrednica Reuniune română de agricultură din Sibiiu, şi-a îmbogăţit biblioteca, prin edarea cărţii „Viierul român" sau noua cultură a viilor. Indrumări practice pentru viieri, de Nicolau Iosif. învăţător în Aciliu şi membru în comitetul central al reuniunei".

Intre multele şi folositoarele făptuiri săvârşite spre binele şi înaintarea poporului român, vrednicii cârmaci ai reuniunei, prin edarea acestei cărţi folositoare, au dovedit şi de astădată, că cunosc pe deplin lipsele arzătoare ale poporului, pentru care desinteresaţi lucrează.

Lipsa unei astfel de cărţi a fost de mult simţită şi vrednicii cârmaci au căutat să umplă acest gol.

Să nu ne mirăm prea mult, dacă până acum, viierii nostri s'au arătat străini şi nu s'au putut împretini cu prenoirea viilor nimicite de filoxeră. Cauza principală este a se căuta în lipsa de îndrumări şi cunoştinţe, cari să-i facă cunoscuţi cu noua cultură a viilor.

Cartea aceasta apărută de curând este menită să călăuzească pe viieri, în toate lucrările lor şi rând pe rând să le arete, cum au să săvârşească fiecare lucrare ce o cere noua cultură precum: Rigolarea pământului, păruitul, săditul, tăiatul, săpatul, plivitul, stropitul, altoirea în lemn copt şi în lemn verde, botoşitul ş. m. a. Aceasta va face în viitor o bună ispravă şi va aduce mult folos viierilor nostri.

Inteligenţa şi cu deosebire dnii notari, preoţii şi învăţătorii dela sate îşi vor împlini o sfântă datorinţă, stăruind ca această cărticică să nu lipsească din nici o casă a viierilor români.

Este datorinţa noastră a tuturora, ca pe deoparte să sprijinim lucrările bune şi folositoare; iară de altă parte să nizuim a-l deda pe ţăranul român cu cetirea de cărţi aevea bune şi folositoare pentru el. Numai astfel lucrând vom putea să ajungem la o lectură sănătoasă şi ducătoare la scop.

Poveţele date de autorul cărţii, limba uşoară şi curgătoare pe înţelesul tuturor, ilustraţiile bine nimerite şi descrierile amănunţit făcute la fiecare lucrare ce o cere noua cultură a viilor, vor înlesni viierilor drumul ce duce la o lucrare mai cu pricepere, mai raţională şi vor deştepta în ei interesul pentru cetit.

Având în vedere frumosul scop ce-l urmăreşte cartea aceasta o recomandăm cu toată căldura.

Poşta redacţiei.

Dlui C. în A. Fiindcă d-ta ai abzis de post, ar fi bine să-ţi clarifici poziţia la forurile competente. Cu declaraţiuni prin gazete nu se clarifică.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piața mare Nr. 2.

Inființată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acții și reserve coroane 92 milioane.

Primește BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără și vinde rente, scrisuri fonciare, acții, losuri, precum și monete de aur și argint
primește hârtii de valoare spre păstrare și administrare
încassează cupoane și efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorțiri
îngrijire pentru cauțiuni militare.

cupoanele rentelor de coroane ungare de 4% valabile cu 1 lunie, se vor excompta dela 20 Maiu fără detragere

☛ **Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine.** ☚

104 9—12

Nr. 239—1907 [119] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III Lunca, din protopresbiteratul Lupșa, pe baza ordinului conzistoriului arhidiecezan dtto 13 Februarie a. c., Nr. 1253 Bis., se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa postul acesta de paroh, rugările de concurs, instruate conform statutului organic și regulamentului parohial în vigoare, le vor înainta în terminul deschis subscrisului oficiu protopresbiteral și — după prealabila înștiințare aici — se pot prezenta și în parohie, spre a cânta, resp. a oficia și cuvânta și a face cunoștință și cu poporul.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ofenbaia, 1 Maiu 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupșei.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 2026—1907 E. [124] 1—3

CONCURS

Pentru trebuințele Consistorului arhidiecezan, în cursul anului 1907/8, se recere liferarea de 150 stângini de lemne de fag, — neplutite, din fața soarelui, — cari să fie așezate parte în Seminariu, parte în curtea din strada Măcelarilor Nr. 45, în cursul lunilor Iulie și August 1907.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 15 Iunie n. a. c.

Sibiiu din ședința Consistorului arhidiecezan ca senat epitropesc, — ținută 30 Martie 1907.

Nr. 617—1907 [123] 1—3

Concurs de moașe.

In comuna Sadu, devenind vacant postul de moașe comunală, pentru ocuparea aceluia prin aceasta se excrie concurs.

Emolumentele:

1. Salar anual solvibil din cassa alodială 200 cor.
2. Pentru ajutorul prestat la casuri de naștere și pentru serviciul din cele dintâiu 8 zile după naștere taxa de 2 cor.
3. Pentru serviciul la muieri lăuze după aceste 8 zile de fiecare zi taxa de 30 fil.
4. Pentru alte servicii afară de nașteri 20 fil.

Rugările de concurs sunt de a se înainta la Primăria comunală din Sadu, până în 10 Iunie 1907.

Sadu, la 23 Maiu 1907.

Primăria comunală.

Prin Librăria archidiecesană se pot procura diferite

ornate bisericești

Mustre și specificarea prețului gratis și franco.

Sfânta

Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit

Ioan Mețianu.

Se află de vânzare în Librăria arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele prețuri:

1. Nelegată cu	K	15·—
2. In legătură de piele roșie deschisă, tăietură galbină, colțuri încadrate simplu și în mijloc cu cruce, de amândouă părțile, veritabil aurită, cu copcii . . .	„	25·—
3. In legătură roșie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colțurile cu evangeliștii, la mijloc înainte „Nașterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părțile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite	„	35·—
4. Legătură în plüș, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptușită pe dinlăuntru cu mătasă:		
a) cu patru icoane în colțuri și una la mijloc . .	„	100·—
b) cu opt icoane în colțuri și una la mijloc . . .	„	125·—
c) cu opt icoane în colțuri și una la mijloc . . .	„	140·—

Administrația
Tipografiei arhidiecezane.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rèceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate.— *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

11: 6

Espediție din centru și locul de vêndare pentru țeră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27., strada Vadász 34 colțul.

[120] 2—2

Licitațiune publică.

Comitetul parohial gr. ort. din comuna Cioara (tractul Sebeșului) dă în întreprindere edificarea bisericei gr. ort. din loc pe calea licitațiunei publice minuende verbală, care se va ținea în localul școalei din loc la 9 Iunie n. a. c. la 1 oră p. m. Prețul de strigare e statorit: 17,227 cor. Materialele brute: piatra, varul, năsipul, cărămida și lemnul le pune la dispoziție comitetul. Licitanții au să depună vadiu de 5%. Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre licitanți fără a-și motiva procedura.

Planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Cioara, la 15 Aprilie n. 1907.

Const. Oancea prez.-paroh. **Galacteon Bica** not. com.-înv.

Nicolae Stanilă epitrop.

---

[121] 2—2

Convocător.

Toți ceice au subscris acții la înființândul institut de credit și economii „Arpașana“, societate pe acții în Arpașul-inferior (Alsóárpás), prin aceasta se concheamă la

Adunarea generală constituantă,

ce se va ținea în Arpașul-inferior, 16 Iunie 1907 st. n. la 2 ore p. m.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Alegerea prezidentului și notarului a ședinței constituante.
3. Statorirea numărului acționarilor și a acțiilor câte prezintă.
4. Statorirea statutelor.
5. Deciderea asupra constituirii ori întrelăsarea înființării institutului.
6. Alegerea direcțiunei și a comitetului de supraveghiare pe 3 ani de funcțiune.
7. Deciderea asupra absolutorului membrilor fundatori.
8. Eventuale propuneri.
9. Inchiderea adunării.

Arpașul-inf., la 12 Maiu 1907.

In numele fundatorilor:

George Boer. **Basiliu Vasu.**

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	Cor.	3·—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua) .	„	1·60
Povesti pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) ediția II.	„	2·—
Carte de cetire a II-a . . .	„	—·50
Noul Abcdar	„	—·40
Călăuza noului Abcdar . . .	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Viéța și activitatea lui	„	—·50

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 54 Sibiiu, Joi 17/30 Maiu 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C, 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 4448—1907 Şcol.

Notificare oficială.

A venit la cunoştinţa conzistorului arhidiecezan, că în rapoarte oficiale şi la darea de testimonii şi de documente, se folosesc sigile cu faximilele celuia ce extradă actul, în loc de scrierea numelui cu mâna proprie.

Folosirea de asemenea sigile cu faximile la acte oficiale prin aceasta se interzice.

Sibiiu, la 10 Maiu 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

Adresă către Coroană.

Sibiiu, 29 Maiu n.

Deşi ştiam, că publicul nostru aşteaptă cu nerăbdare să afle dacă şi cum a executat Episcopatul nostru concluzul luat în Sinoadele eparhiale de a întreveni la preaînaltul loc pentru denegarea sancţiunei cunoscutului proiect de lege despre şcoalele confesionale, totuşi din conziderare de tactică n'am aflat de bine a informa şi noi publicul nostru până acuma.

Dupăce însă „Tribuna" din Arad a publicat unele informaţiuni în cauză, spre mai bună orientare a publicului, ne simţim datori a le mai completa şi din parte-ne şi anume:

Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan* în 5/18 Maiu, adecă în ziua închiderii sinodului arhidiecezan, a întrebat prin scrisoare pe domnii episcopi sufragani, cum cred dânşii să se facă întrevenirea la preaînaltul loc: în persoană ori prin adresă? La care întrebare toţi au fost de acord, ca întrevenirea să se facă *prin adresă*, mai ales din motivul, că pe calea aceasta, adresa ajunge mai iute la Maiestatea Sa, decât dacă Episcopatul s'ar presenta în persoană, pentrucă spre acest scop se cere întâiu exoperarea unei audienţe prin guvernul patriei, ceeace în tot casul pretindea timp mai îndelungat.

Priminduse răspunsul dela Arad în 7/20 Maiu, şi dela Caransebeş, în 8/21 Maiu, în 9/22 Maiu s'a pregătit adresa, şi în 10/23 s'a trimis, provăzută cu subscrierea Exelenţei Sale a Domnului Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, Preasfinţitului Domn Episcop *Nicolae Popea* la Caransebeş pentruca să o subscrie şi să o trimită în acelaşi scop Domnului Episcop *Ioan I. Papp* din Arad, cu cea mai mare grăbire, ca apoi Preasfinţitul Episcop al Aradului, după subscriere, să o înainteze imediat la locul destinat.

In adresă se arată cum prin actualul proiect se desfiinţează legi fundamentale cari nu-s abrogate, se descrie îngrijorarea ce i-a cuprins pe Români în faţa tendenţei guvernului de a nimici cultura naţională română şi de a se face guvernul arbitru asupra celui mai sfânt şi mai imprescriptibil drept omenesc: precum este şi creşterea copiilor şi alte asemenea, apelând la cunoscuta bunătate şi graţie părintească a monarhului, rugându-l să nu sancţioneze proiectul.

Aceste informaţiuni credem, că vor linişti publicul nostru, convingându-se, că episcopatul nostru a îndeplinit fără nici o întârziare şi cu punctualitate dorinţa primită dela sinoadele eparhiale, în forma ce a aflat-o mai potrivită împrejurărilor.

Greutăţi.

Cu toate că actualul guvern ungar dispune de o majoritate parlamentară puternică, aproape vecină cu unanimitatea, totuşi trebile nu-i merg tocmai neted şi zilele sale nu sunt atât de senine cum ar putea să fie.

Are să se lupte cu multe greutăţi guvernul coaliţiei. Intâiu vin greutăţile interne. Sub acestea nu înţelegem greutăţile ce i-le-ar putea face opoziţia naţionalistă, — pentrucă altă opoziţie nu este în dietă, — ci frământările şi sbuciumările în sinul coaliţiei însaşi. Multe nemulţămiri trebuesc împăcate şi multe dorinţe împlinite, pentruca coaliţia să fie ţinută la olaltă, închiegată şi disciplinată.

Sunt multe şi dese aceste greutăţi interne, dar sunt trecătoare. Vin şi dispar.

Mult mai însemnate sunt greutăţile pe cari le pun guvernului Croaţii. S'a întâmplat anume, că unii dintre fruntaşii coaliţiei au legat învoială cu Croaţii, încă pe vremea când coaliţia se afla în opoziţie şi ducea luptă desperată în contra guvernului anticonstituţional şi în contra sistemului său de guvernare. Le-au spus atunci aşa: Intraţi în luptă cu noi, în contra Vienii, şi dacă învingem, primiţi dela noi toate drepturile naţionale cari vă compet după drept şi după lege.

A învins coaliţia, de un an e la putere, Croaţii fac parte din ea, — iar acum au întins mâna şi îşi cer partea din câştig, aşa dupăcum le-a fost înţelegerea cu fruntaşii coaliţiei.

Cer anume, ca în Croaţia şi Slavonìa limba de comunicare şi cea oficioasă la căile ferate să fie şi cea croată, iar şcoalele ungureşti, înfiinţate pe teritorul croat pe seama copiilor funcţionarilor şi impiegaţilor dela căile ferate, să fie cassate.

De multe zile decurg pertractările între guvern şi cei 40 de deputaţi croaţi din dieta ungară, pentru a se afla o soluţie potrivită, ca atât Croaţii să fie mulţămiţi, cât şi guvernului să nu i-se poată face imputare din punct de vedere naţional maghiar, însă la înţelegere nu s'a putut ajunge. Pertractările continuă, şi situaţia e critică.

Cea mai mare greutate o întimpină însă guvernul din altă parte. S'a angajat adecă guvernul în faţa ţării că va aduce legi despre *garanţiile constituţionale* şi a promis de nenumărateori, că va prezenta parlamentului în curând aceste legi, pe cari însă nu le poate prezenta, fiindcă Maiestatea Sa Monarhul nu le dă încuviinţarea prealabilă, fără de care dieta nu le poate lua în desbatere.

Scriu unele ziare, că Maiestatea Sa ar însista, ca guvernul să facă întâiu legea despre *votul universal*, — pentrucă s'a obligat să o facă, — iar toate celelalte legi, cari şi aşa nu sunt de nici o urgenţă, să le lase în grija parlamentului, care va fi ales pe baza acestei legi noue. Şi se pare că este ceva adevăr în ştirile de acest cuprins.

Ziarul „*Magyarország*", care, cum se ştie, stă foarte aproape de guvern, scria în numărul din Dumineca trecută un articol foarte tânguitor cu privire la faptul acesta şi la scopurile urmărite din partea Vienei, cari nu pot fi altele, decât tocirea celor dela putere şi discreditarea lor în faţa ţării, şi ajungea la concluzia, că între împrejurările date nu rămâne alta, decât ca guvernul *să facă legea despre reforma electorală fără amânare*, iar celelalte să le lase în grija naţiunei.

Concluzie foarte logică, mai ales că de fapt, la aceasta s'a angajat guvernul, iar nu la crearea de legi, a căror trebuinţă nu o simte nime. Nu ni-se va lua în nume de rău, dacă între acestea punem şi noua lege şcolară, deja votată, care a provocat atâta amărăciune printre naţionalităţi şi confesiuni, şi care nu e deloc acomodată de a ne aduce mai la olaltă, pentru a fi împreună în zile de primejdii. Putea să rămână şi aceea în cartoanele dietei! Cât pentru reforma electorală, făcută pe *baza votului universal*, de sine înţeles, că cu cât va fi prezentată mai curând parlamentului, cu atât mai cu bucurie va fi salutată de întreaga ţară, prin urmare şi de noi Lege nouă electorală deci, cu vot universal, şi toate greutăţile dispar, pentrucă vin alţi oameni la suprafaţă, cu alte interese, cu alte dorinţe, cu alte idei! Faceţi-le loc, — domnilor deputaţi!

Noua lege şcolară. *Ştirea dată în numărul trecut, după foile din capitală, că ministrul de instrucţiune, contele* Apponyi, *a fost la Viena, ca să prezenteze Maiestăţii Sale noua lege şcolară spre sancţionare, e desminţită în mod categoric din partea biroului ungar de corespondenţă, care declară, în urma autorizării primite, că călătoria ministrului* Apponyi *la Viena* n'a stat în nici o legătură cu sancţionarea nouelor legi şcolare, *şi o audienţă la Maiestatea Sa nici nu a fost plănuită, ci mergerea contelui* Apponyi *la Viena a avut mai mult caracter informativ, cu privire la chestiuni, cari aparţin resortului său, ca ministru de culte şi instrucţie publică. Despre sancţionarea nouei legi şcolare nu putea fi vorba nici pentru aceea, pentrucă legile noue şcolare* încă nu sunt trecute prin toate formele oficioase, cari premerg sancţionării. *Faptul liniştitor pentru publicul românesc este deci acela, că adresa Arhiereilor noştri a sosit la mânile Maiestăţii Sale înainte de a i se fi prezentat nouele legi şcolare spre sancţionare preaînaltă.*

Biserică ortodoxă română în Viena.

Salutăm cu bucurie idea, scoasă dintrun apel ce ni-s'a trimis, despre înfiinţarea unei biserici parohiale gr. ort. române în Viena, unde Românii sunt destul de număroşi, şi unde se opresc cu trecerea peste an alte sute de Români.

Astăzi serviciul divin pentru credincioşii români ai bisericei gr. ort. se face la Viena în o capelă modestă, în care nu încape decât un număr foarte restrâns de credincioşi.

In scopul realizării ideei de aşi aveà Românii gr. ort. din Viena biserica lor proprie, frumoasă şi spaţioasă, s'a format o societate cu statute proprii, societate încuviinţată de guvern, care a lansat un apel către toţi Românii de bine, comunicândule următoarele:

„Acum, când toate popoarele monarhiei austro-ungare se pregătesc pentru serbarea aniversărei de 60 de ani a domniei preaînaltului lor Monarch, a sosit şi pentru Românii ortodoxi din Viena, ca fii demni ai unui popor, care totdeauna a dovedit credinţă şi alipire faţă de tron şi dinastie, vremea potrivită, de a face un demers pentru realizarea justei lor dorinţe de a avea o biserică proprie.

Astfel, nu numai vom repara ce au neglijat generaţiile trecute, ci vom crea şi un semn vecinic al sentimentelor patriotice de cari e însufleţit poporul român din monarhie.

Conduşi de aceste motive, am avut în vedere formarea unei societăţi sub numele: „Societatea cesaro-jubilară română ortodoxă pentru înfiinţarea unei parohii şi zidirea unei biserici în Viena". Această societate, conform statutelor, intenţionează înfiinţarea unei comunităţi bisericeşti române ortodoxe autonome, încorporată arhidiecezei ortodoxe din Bucovina, precum şi clădirea unei biserici şi a unei case parohiale pentru această comunitate din Viena, întru amintirea sărbării jubileului de 60 de ani de domnie a Maiestăţii Sale Impăratului Francisc Iosif I. ce se va ţine în anul 1908.

Mijloacele necesare la acest scop se vor aduna de la Românii din toate ţările Austriei, precum şi dela prietinii lor. In această privinţă, pe lângă contribuţiile membrilor societăţii, se vor solicita în special şi subvenţiuni de la stat, dela deosebite ţări sau provincii, de la comune, biserici şi din fondurile administrate de acestea; apoi vor trebui obţinute oferte de la persoane şi corporaţiuni mărinimoase, colecte, legate, donaţiuni şi alte mijloace, cari pot servi la realizarea scopului societăţii.

Acum, după-ce înaltul minister i. r. de interne, prin decisiunea din 26 April 1907, cu nr. 13419, a încuviinţat formarea „Societăţii române ort. or. cesaro-jubilare pentru înfiinţarea unei parohii şi clădirea unei biserici în Viena", şi numai purtarea numelui dorit de „Societate cesaro-jubilară" a făcut-o pendentă dela obţinerea specială a unei preaînalte încuviinţări a Maiestăţii Sale, ne permitem a invita pe toţi Românii de bine a se înscrie ca membrii în „Societatea pentru înfiinţarea unei parohii şi zidirea unei biserici ort.-rom. în Viena" şi

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piaţa mare Nr. 2.

Infiinţată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acţii şi reserve coroane 92 milioane.

Primeşte BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără şi vinde rente, scrisuri fonciare, acţii, losuri, precum şi monete de aur şi argint
primeşte hârtii de valoare spre păstrare şi administrare
încassează cupoane şi efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorţiri
îngrijire pentru cauţiuni militare.

Cupoanele rentelor de coroane ungare de 4% valabile cu 1 Iunie, se vor excompta dela 20 Maiu fără detragere.

☛ **Toate desluşirile dorite se comunică cu promptitudine.** ☚

104 10—12

Nr. 239—1907 [119] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III Lunca, din protopresbiteratul Lupşa, pe baza ordinului conzistorului arhidiecezan dtto 13 Februarie a. c.. Nr. 1253 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa postul acesta de paroh, rugările de concurs, instruate conform statutului organic şi regulamentului parohial în vigoare, le vor înaintà în terminul deschis subscrisului oficiu protopresbiteral şi — după prealabila înştiinţare aici — se pot prezenta şi în parohie, spre a cânta respective a oficia şi cuvânta şi şi a face cunoştinţă cu poporul.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ofenbaia, 1 Maiu 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Lupşei.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 2926—1907 E. [124] 2—3

CONCURS

Pentru trebuinţele Consistorului arhidiecezan, în cursul anului 1907/8, se recere liferarea de 150 stângini de lemne de fag, — neplutite, din faţa soarelui, — cari să fie aşezate parte în Seminariu, parte în curtea din strada Măcelarilor Nr. 45, în cursul lunilor Iulie şi August 1907.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 15 Iunie n. a. c.

Sibiiu, din şedinţa Consistorului arhidiecezan ca senat epitropesc, — ţinută 30 Martie 1907.

Nr. 12—1907 [125] 1—3

Publicare de licitaţie.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat de preaveneratul Consistor arhidiecezan dtto 8/II 1907, Nr. 1343 Şcol., comuna bisericească gr. or. Arpaşul superior protopresbiteratul Avrigului, comitatul Făgăraşului dă în întreprindere edificarea şcoalei sale pe cale de licitaţie publică minuendă, ce se va ţine în (24 Maiu) 6 Iunie 1907 la 10 ore a. m. în edificiul şcoalai din Arpaşul superior.

Preţul strigării este 13,800 cor. cu aceia că comuna bisericească nu dă nici un fel de material.

Licitanţii au să depună un vadiu de 10%.

Planul şi preliminariul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedeà la oficiul parohial gr. ort. din Arpaşul superior.

Arpaşul superior, 7/20 Maiu 1907.

Pentru comitetul parohial:

George Dobrilă prezident. **George Smădu.** notar.

Nr. 320—1907.

Văzut:

Ioan Cândea.
protopresbiter.

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ

Din SIBIIU—NAGYSZEBEN

ofere spre cumpărare următoarele recuisite bisericeşti

CĂDELNIŢE de fer nichelate	12·—
„ de argint de China	18·—
„ de argint de China	24·—
„ de argint de Alpaca	22·—
CANDILE argintate, dela cor. 10·50 până la	200·—
„ din argint de China dela cor. 14 până la	400·—

	9½	12	15 cm.
CĂLDĂRUŞE ptru apă sfinţită din argint de China	19·—	24·—	30·—
„ ptru apă sfinţită din argint de Alpaca	26·—	32·—	38·—

CANDELABRE de sticlă cristalină:

Inălţime	Diametrul	Nr.		
80	60	1772	pentru 6 lumini	28—
80	60		pentru 6 lumini	23·40
80	45	1778	pentru 4 lumini	52·—
80	45	1778	pentru 6 lumini	70·—
90	55	1782	pentru 6 lumini	75·40
90	55	1782	pentru 8 lumini	98·80
120	80	1780	pentru 10 lumini	222·30
		1841	pentru 12 lumini	225·—
200	120	1783	pentru 30 lumini	466·—

CHIVOT de argint de China	118·—
„ de argint de China	92 —
CLOPOŢEL pentru altar, argintat cor. 4·—, 6·— şi	8·—
„ pentru altar, din argint de China cor 7 — până	10·—
CRUCI de lemn pictate simplu cor. 9·50, mai fine	12·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos gravat	15·40
„ din argint de China aurite, cu Domnul Christos gravat	19·50
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	28·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	32·—
SFEŞNICE din argint de China, 33 cm. înălţime	18·20
„ din argint de China, 42 cm. înălţime	26·—
„ din argint de China, 78 cm. înălţime	83 20
„ din argint de China, 100 cm. înălţime	100·—
RIPIDE din argint de China, prăgina de lemn cu 2 iconiţe în oleu	73·—
POTIRE din argint de China cu disc, 26½ cm. înălţime, discul şi interiorul potirului aurit	27·50
POTIRE din argint de China cu disc 26½ cm. înălţime, complet aurit	36·—
POTIRE cu disc, vasul şi discul din argint curat, iar piciorul din argint de China.	114 —
POTIRE cu disc, complet din argint curat	188·—
LINGURIŢE pentru cuminecătură din argint de China, aurite	4·40
COPIE (cuţit) pentru agneţi, din argint de China, aurit	7·20
STEA pentru agneţi, bronz, aurită	5 60
„ pentru agneţi, din argint, aurită	12·—

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

Vindecă şi înviorează pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecà boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă.

11 7

Expediţie din centru şi locul de vânzare pentru ţară şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

[126] 1—1

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Frăţietatea“, societate pe acţii, sunt învitaţi la adunarea generală extraordinară ce se va ţinea în 13 Iunie 1907 la 2 ore d. a. în localul societăţii din Sadu cu următoarea

Ordine de zi:

1. Raportul Direcţiunei despre activitatea de până acum şi despre starea societăţii.

2. Alegerea a 2 membri în Direcţiune şi a unui membru în comitetul de supraveghiare în locul membrilor demisionaţi.

NB. Numai acţionarii cari sunt deja de 6 luni trecuţi în registrul institutului ca atari pot lua parte la adunare. Plenipotenţele sunt de a se depune cu o zi mai nainte la cassa institutului.

Sadu, la 24 Maiu 1907.

Direcţiunea.

Nr. 617—1907 [123] 2—3

Concurs de moaşe.

In comuna Sadu, devenind vacant postul de moaşe comunală, pentru ocuparea aceluia prin aceasta se escrie concurs.

Emolumentele:

1. Salar anual solvibil din cassa alodială 200 cor.

2. Pentru ajutorul prestat la casuri de naştere şi pentru serviciul din cele dintâi 8 zile după naştere taxa de 2 cor.

3. Pentru serviciul la muieri lăuze după aceste 8 zile de fiecare zi taxa de 30 fil.

4. Pentru alte servicii afară de naşteri 20 fil.

Rugările de concurs sunt de a se înainta la Primăria comunală din Sadu, până în 10 Iunie 1907

Sadu, la 23 Maiu 1907.

Primăria comunală.

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1. Vasile cel mare . . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . 30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena . . . . 30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 55 Sibiiu, Sâmbătă 19 Maiu (1 Iunie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sinoadele noastre și „Szabadság“.

Sibiiu, 31 Maiu n.

Hotărârile sinoadelor bisericei noastre gr. ort. române, referitoare la noua lege școlară, formează obiect de înverșunat atac la adresa factorilor cari au contribuit la votarea lor, și anume, în coloanele ziarului „*Szabadság*“ din Murăș-Oșorheiu, numărul de Duminecă.

Nu voim să polemizăm cu dnii dela foaia aceasta, pentrucă noi nu știm să scriem în tonul lor, și bunul simț nici nu ne permite să întrebuințăm cuvinte pe cari le întrebuințează ei; dar unele lucruri totuși ținem că e de lipsă să le lămurim și să le rectificăm, chiar și cu risicul de a nu lua aceia, pe cari îi privește, act de îndreptările noastre.

Intâiu de toate nu corăspunde adevărului, că sinoadele noastre bisericești au fost convocate anume pentruca să *politiseze* și să iee poziție în contra legii școlare a contelui *Apponyi*, ci ele s'au întrunit, fiindcă datorință au să se întrunească în fiecare an, la ziua cutare. Cu legea școlară a contelui Apponyi s'au ocupat din motivul, că ea atinge școalele confesionale ale bisericei noastre, peste cari sinoadele formează autoritatea supremă administrativă.

Iar prin aceea, că au protestat în contra legii, și au decretat de necesară recurgerea la Coroană, prin Episcopatul bisericei, în scopul, ca legea să nu fie sancționată, n'au făcut alta sinoadele, decât și-au exerciat dreptul care le compete, de a atrage atențiunea Coroanei asupra unei mari primejdii, care amenință autonomia bisericei gr. ort. române primită dela Coroană și amenință școala română, au exerciat dreptul de a-i cere delăturarea primejdiei. Sinoadele au înțeles, că noua lege școlară înseamnă moartea școalei confesionale. Și dacă un individ singuratic, condamnat la moarte, are dreptul să se adreseze Maiestății Sale și să-i ceară grația preaînaltă, va avea și o biserică întreagă, cu aproape două milioane de credincioși, acest drept *constituțional!?*

Ni-se mai spune, că înzadar alergăm la *Impăratul*, pentrucă din momentul în care Maiestatea Sa și-a dat învoirea prealabilă, ca proiectul de lege să fie prezentat parlamentului, sancționarea e asigurată. Maiestatea Sa nu o mai poate denega! Dar nu e tocmai așa. In cazul de față *poate* fi denegată sancționarea preaînaltă, și anume, și din motivul, că aprobare prealabilă s'a dat unui proiect de lege cu totul de alt cuprins. Legea votată de dietă și de casa magnaților nu mai consună cu proiectul aprobat de Maiestatea Sa. Atât comisiunea școlară, cât și dieta însași, a făcut modificări atât de esențiale, și atât de vătămătoare pentru confesiuni și naționalități în legea școlară, încât Maiestatea Sa și numai din motivul acesta ar fi în drept să nu dee legii sancționarea preaînaltă!

Mai spun apoi domnii dela „*Szabadság*“ că la sinoade au fost chemați numai *domnii*, patrioții români *trecuți prin temniți*, aristocrația spirituală română, care *visează Daco-România cea din poveste*, poporul de rând *nu*, — ceeace dovedește o totală necunoștință de cauză, pentrucă toată lumea știe, că în biserica noastră domnește cel mai larg democratism, că toate alegerile, prin urmare și alegerile pentru sinoade, se fac pe baza sufragiului universal, prin însuși poporul de rând.

La urmă ni-se repețește de nou vechia și tocita acuză, că am alergat iarăși la *Impăratul*, fiindcă în Regele ungar nu avem încredere, și prin aceasta am comis act de *nepatriotism*. Ce avem să căutăm noi la Viena, care neagă drepturile naționale maghiare?!... Ar trebui să răspundem la vorbele acestea nesocotite cu o contraîntrebare: Dar ce caută la Viena, — care neagă drepturile naționale maghiare, — atât de des, ministrul-prezident *Wekerle*, ministrul *Apponyi*, *Andrássy*, și ceilalți domni ministri *maghiari?* Comit și ei acte de *nepatriotism?* Atunci ne aflăm în societate bună și aleasă! Noi de altcum în Viena nu căutăm pe Impăratul Austriei, ci pe Regele Ungariei, pe care îl caută totdeauna și ministrii ungari, și nu a noastră este vina, că nu ne este dată posibilitatea să-l căutăm în palatul din Buda. Aducă domnii dela „*Szabadság*“ curtea la Budapesta, și le vom fi mulțămitori, pentrucă atunci și pentru noi va fi mai scurt drumul până la poalele tronului. L-am putea face mai des!

Aceeace mai vorbește apoi „*Szabadság*“ despre raporturi politice pe cari le-am avea cu Austriacii (firește, în contra și în contul Maghiarilor) sunt vorbe copilărești, la cari e de prisos să reflectăm. Biserica noastră, prin sinoadele sale, și prin celelalte corporațiuni ale sale, nu face politică, nici favorabilă, nici contrară Austriacilor ori Maghiarilor. Ea nu face alta, decât grijește de așezămintele ce le are, le apără și le întărește, dupăcum îi permit puterile și împrejurările. Și fiindcă și școala confesională română e un așezământ al bisericei ortodoxe române din patria aceasta, așezământ cultural de importanță vitală, a luat-o în apărare în sinoadele din anul acesta în contra legii școlare a contelui Apponyi, care o amenință cu nimicire. Atâta au făcut sinoadele noastre, și nimic mai mult.

Conferențe învățătorești.

Cercul XI. Turda.

— 24 Maiu n.

E fapt neîndoelnic, că starea învățământului poporal și la noi la Români a luat un avânt îmbucurător în ultimii ani, ceeace se poate atribui în parte și conferențelor învățătorești, dovedit fiind, că aceste dau ocasie învățătorilor să-și lărgească cercul de cunoștințe. Combinate fiind și cu vre-un concert, eventual altă producțiune, pot să producă și momente de plăcută distracțiune. Conferența din cercul Turda a avut loc în comuna Harastăș, la 26 și 27 Aprilie s. c., aranjând cu acest prilej un concert bine succes reuniunea de musică din Turda, sub conducerea dirigintelui George Preșmereanu.

Conferenței i-a premers serviciul divin, oficiat prin preoții George Murășan și Ignatie Berendi.

Intrunindu-se apoi învățătorii în localul școalei confesionale, comisarul consistorial Dr. Petru *Șpan* deschide conferența printr'un discurs avântat, în care mânecând dela situația critică în care a ajuns învățătorimea prin proiectul nou școlar, insistă asupra bărbăției ce are să dovedească învățătorimea noastră în viitor. Aceasta o va putea, având întinse cunoștințe de psihologie individuală și socială. Mai ales să se străduiască învățătorul a cunoaște firea poporului român cum ea se manifestă în: limba, moravurile, obiceiurile, datinile, portul și peste tot în felul lui de traiu. Astfel lucrând va bine merita recunoștința posterității.

Salută totodată și pe Mag. Sa dnul inspector reg. de școale Téglásy István, care cu viu interes a urmărit întreg decursul conferenței.

Se aleg notari Ioan Moldovan și Ioan Dușe; apoi verificători: George Preșmereanu și Ioan Mețian și în fine membrii Simion Lazar, N. Stanciu și I. Popița, în comisia pentru stabilirea programului conferenței viitoare.

In cadrul celor trei ședințe sau cetit împreună cu recensiunile lor următoa-

FOIȘOARĂ.

Monografiile comunelor.

Concurs cu premii.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“ și-a luat de scop, ca prin împărțirea de premii în bani să dea indemn și ajutor acelora din cărturarii nostri, cari s'ar hotărâ să facă *descrierea amănunțită (monografia) a comunelor din comitatul Sibiiu.*

Fiecare lucrare are să cuprindă descrierea (monografia) unei singure comune, putând de altfel incurge despre o singură comună și mai multe lucrări.

Lucrările incurse se vor examina de un juriu literar, la propunerea căruia, comitetul Reuniunii agricole va conferi deocamdată următoarele 3 premii și anume:

Lucrarea, care va fi aflată de cea mai bună, se va premia cu 90 cor.

Lucrarea declarată ca a doua de bună, se va premia cu 60 cor.

Lucrarea declarată ca a treia de bună, se va premia cu 50 cor.

Incurgând mai multe lucrări vrednice de premiat, acele se vor considera la concursul cel vom publica în 1908.

Monografiile au să cuprindă între altele cam următoarele:

Istoricul comunei încât se pot afla date dela întemeiere și până astăzi. Numărul locuitorilor după gen, naționalitatea și religia lor. Câți știu ceti și scrie. Starea morală și materială a locuitorilor în trecut și în prezent. Starea sanitară, traiul, ocupațiunea (Câți au absolvat școli mai înalte, anume cine și ce ocupație are; câți sunt aplicați la meserii, la negoț sau la alte întreprinderi?) îmbrăcămintea etc. a locuitorilor. Obiceiurile și datinile. Credințele deșarte. Jocul, cântecele, chiuiturile, bocetele, poveștile, glumele etc. Limba vorbită cu toate particularitățile ei etc. Descrierea stradelor, a caselor și a celorlalte zidiri, materialul din care sunt alcătuite, cu câte încăperi și cam câți oameni locuesc în una.

Descrierea edificiului școlar, anul zidirei lui, numărul încăperilor, al învățătorilor și al elevilor, mijloacele din cari se susține și eventualele isvoare, din care s'ar putea susținea și pentru viitor școala. Câți învățători au funcționat la școală și cum se numesc ei.

Descrierea edificiului bisericei, cu anul zidirei, cu numele celor cari au adus jertfe mai mari la edificare; câte persoane încap în biserică. Dacă în biserică se găsesc lucruri vechi de interes arhitectonic, de sculptură, pictură, literatură, etc. Mijloacele bănești ale bisericii, fondul propriu și celelalte eventuale fonduri și fundațiuni. Cercetarea bisericei Numele preoților cari s'au perondat etc.

Descrierea progăzii (cintirimului) cu crucile, stâlpii, cu pomii și cu celelalte podoabe închinate de poporațiune în amintirea iubiților răposați.

Descrierea casei parohiale, a casei comunale și a altor zidiri publice.

Descrierea grădinilor, mărimea și feliul de cultură al lor. Să se pună pond deosebit pe cultura poamelor și a soiurilor de poame; descrierea școalei de pomi etc.

Să se descrie hotarul comunei peste tot cu mărimea lui de odinioară și de acum; apoi să se facă descrierea agrilor, livezilor (fânațe), viilor, pășunilor, pădurilor și a pământului neproductiv. Uneltele întrebuințate la lucrarea pământului, odinioară și acum, plantele ce se cultivă și plantele acăror cultură nu este cunoscută, dar ar fi potrivite a se cultiva. Cât e roada aproximativă anuală, câtă se întrebuințează de locuitori și câtă se pune în vânzare.

Descrierea vitelor și a altor animale. Soiul, prețul și numărul lor. Aici să se arete anume ce s'a făcut pentru îmbunătățirea rassei și ce ar fi de făcut și cu ce mijloace pentru viitor.

Descrierea așezămintelor din comună cum și a tot ce de interes este.

Ca îndreptar la descrierea monografiilor recomandăm monografia comunei Orlat de R. Simu, a comunei Guraráului de I. Muntean și a comunei Răhău de N. Cărpenișan.

Lucrările adresate „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“ să se trimită până la 1 Octomvrie n. 1907. Ele să se însoțească de un plic (cuvertă) închis, cuprinzând un bilet cu numele autorului iar pe plic să se scrie titlul lucrării.

Reuniunea se va îngriji, ca lucrările aflate bune și premiate să fie tipărite.

Sibiiu, 27 Maiu 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța, *prezident.* *Vic. Tordășianu* *secretar.*

rele operate: „Procedeul psihologic la învăţarea scris-cetitului“, lucrată de Iosif Herdea; „Jocurile de copii“, de V. Bută.

Ca teme practice sau predat: „Prepeliţa“ din limba română prin prelegătorul Iosif Panţa; „Az iskola“, prin Ioan Moldovan şi cântarea: „Strugurel bătut de peatră“, prin S. Lazar.

Totodată s'a dat cetire lecţiei „O poesie“, de Ladislau Pop, neavând timp să o pertractăm cu elevii. Lecţia a fost foarte bine lucrată. Asemenea lucrările teoretice şi lecţiile practice prin zelul cu care au fost predate şi lucrate au stors admiraţia chiar şi a număroşilor străini, între cari şi 4 învăţători dela şcoala de stat. La predarea lecţiilor comisarul consistorial cu ochiu neadormit a veghiat să meargă toate bine, mestecându-se în instrucţie şi instruând însuşi cu o măestrie rară, proprie pedagogului de elită.

Discutată verbal a fost tema pusă de P. V. Consistor: „Experienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ pentru şcoalele poporale“.

Dintre părerile exprimate cu privire la acest plan extragem următoarele: *a*) fiind el numai un îndreptar, un conspect, despre materialul prescris pentru şcoala poporală, nu are învăţătorul a se acomoda exclusiv extensiunii lui, ci îşi va alege părţile mai potrivite; *b*) materialul din ştiinţele economice este superficial indicat; *c*) lucrul de mână nu se aminteşte; *d*) computul să aibă în vedere trebuinţele practice ale poporului nostru; *e*) regulele gramatice să se mărginească la strictul necesar; *f*) la predarea materialului să se aibă în vedere referinţele locale.

Cu privire la religiune să se reducă materialul, stabilindu-se după clase şi anume: clasa I. Istorioare morale; cl. II. Istorioare biblice din testamentul vechiu; clasa III. Istorioare biblice mai alese din testamentul nou; clasa IV. Părţi mai alese din istoria bisericească generală; clasa V. Părţi alese din istoria bisericească specială a Românilor şi pentru cl. VI. Catehismul.

Punându-se în discuţie chestia anuarului şcolar, se decide primirea lui neobligătoare.

In partea cea mai mare, fiind temele de un interes actual, natural că au dat ansă la discuţii vii, luând parte următorii: George Preşmereanu, Ioan Moldovan, Teodor Nicoară, Ioan Pârv, Simion Lazar, Ioan Popiţa, Ieronim Nemeş, Iosif Herdea, Eugen Imbăruş, Vasile Sândean ş. a.

La sfârşitul discuţiei fiecărui obiect comisarul consistorial Dr. Petru Şpan în expresiuni clare şi pline de căldură au căutat să lumineze punctele întunecate, deschizând noue orizonturi pentru discuţii şi contribuind într'un mod însemnat la lămurirea chestiunilor.

Toate temele susţinute fiind la un nivou înalt, dovadă despre un continuu progres realisat de şcoala noastră pedagogică, natural că prestigiul învăţătorimii noastre creşte pe zi ce merge.

Stabilindu-se temele conferenţei viitoare, ce se va ţinea în Ofenbaia, comisarul printr'un avântat discurs declară şedinţele conferenţei de închise.

La frumosul discurs reflectează în termini aleşi clericul G. Preşmereanu, mulţămind comisarului pentru neobositul zel şi deosebita pricepere cu care a condus şedinţele conferenţei.

Impresionat de frumosul decurs al conferenţei i-a cuvântul, exprimându-şi satisfacţia sa şi inspectorul reg., felicitând pe comisar pentru frumoasele cunoştinţe dovedite.

Merită amintire şi frumosul decurs al banchetului, care a avut loc în ziua primă, la care a luat parte toţi membrii conferenţei. Avându-se în vedere însemnătatea momentului s'a putut remarca o serie frumoasă de toaste: P. O. domn I. Murăşan, protopresbiter a toastat pentru I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul Ioan *Meţianu*, Dr. P. *Şpan* în numele învăţătorilor, pentru inspector, E. Imbăruş pentru comisar, insp. regesc de şcoale tot pentru comisar şi T. Nicoară pentru protopresbiterul tractului Turda.

Mult a ridicat prestigiul acestei conferenţe şi debutul frumos al reuniunii de cântări din Turda. E de prisos a insista asupra trecutului frumos de abia 3 ani a acestei reuniuni, care graţie dexterilor ei conducători a secerat succese atât de frumoase şi până acum ca şi cu ocasia aceasta.

Programul constătător în partea cea mai mare din mângăioase doine naţionale, a fost executat cu cea mai mare precisiune. A plăcut mult punctul din urmă din program: „Răsunetul Ardealului“ compoziţie de I. Vidu, care în urma nesfârşitelor aplause ale publicului a trebuit să fie bisat.

Pentru unul, căruia nu s'au dat prilej să audă prestaţiunile acestui cor, compus din fii şi fiice de ţăran, care ziuliţa întreagă, iarna, vara, sunt la lucrul câmpului ori în fabrici, e un ce neînţeles cum e cu putinţă să instruezi aşa elemente.

Cu toate acestea ceeace prestează e minune. De când s'a înfiinţat s'au descoperit şi frumoase talente musicale, chiar familii întregi sunt cântăreţi. Laudă se cuvine M. O. domn protopresbiter, că a stăruit să ducă la Turda tineri pricepuţi în arta musicei.

Frumoase impresii ne-au lăsat şi dialogurile instructive, predate de elevi din Hărastăs, bine instruaţi de învăţătorul Ioan Duşe.

Pătrunşi de înălţătoarele momente ale acestei conferenţe, care a stors chiar şi admiraţiunea străinilor, cu sufletele oţelite pentru un nou an de muncă, fiecare ne-am îndreptat spre casă, dupăce unul fiecare, preocupaţi de ducerea la isbândă a causei noastre culturale, şi-a jertfit obolul pentru ridicarea unui nou altar culturei româneşti la Brad.

Sân-Mihăianul.

Convocare.

Domnii membri români ai adunării municipale sunt rugaţi a se întruni Luni în 3 Iunie la orele 4 p. m. în localul casinei române, pentru a se înţelege asupra obiectelor puse la ordinea zilei în adunarea municipală, care se va ţinea Marţi în 4 Iunie a. c.

Sibiiu, 29 Maiu 1907.

Dr. Liviu Lemény prezident.   *Dr. Lucian Borcia* secretar.

Nr. 3417 plen.

Cerculariu

către onoraţii membri ordinari şi ad hoc ai sinodului protopresbiteral din tractul Cohalmului.

Preaveneratul Conzistor arhidiecezan mi-a încredinţat prin concluzul dela 2 Aprilie a. c. Nr. 3714 Plen. convocarea şi conducerea sinodului protopopesc al tractului Cohalm, pentru alegerea de protopop al acelui tract. Convoc deci prin aceasta pe temeiul §-lui 42 din Statutul organic şi al §-lui 15 din Regulamentul pentru alegerea de protopop, sinodul protopopesc electoral pe ziua de Vineri, în 1/14 Iunie a. c. la orele 10 a. m. în biserica ortodoxă română din Cohalm.

Lista candidaţilor se va statori în comitetul protopopesc Joi, în ziua premergătoare, la orele 6 p. m.; drept ce invit pe onoraţii membri ai comitetului protopopesc, să se întrunească la terminul statorit în sala şcoalei noastre de acolo.

Inainte de şedinţa sinodului se va sluji în biserică sfânta liturgie şi chiemarea Duhului sfânt, la care sunt poftiţi a lua parte toţi membrii sinodului.

Sibiiu, 16 Maiu 1907.

Dr. Miron E. Cristea
comisar conzistorial

Glas de frate.

— *Deputatul italian Bacceli despre Români.* —

Intr'una din şedinţele din urmă ale camerei din Roma, deputatul italian şi marele filoromân Alfredo Bacceli a rostit o memorabilă vorbire despre Români şi regatul lor. Ne facem datoria faţă de cetitori, comunicânduli-o în întregime. A fost următoarea:

„Dvoastră toţi, onor. colegi, vă amintiţi grava criză pe care a suferit-o România acum abia două luni. Fie coincidenţă stranie de împrejurări istorice, fie ameninţare anarhică, ce vrea să fulgere în momentele în cari popoarele se restrâng în jurul ordinelor constituite, cert este, că tot aşa, cum în 1898, pe când se celebra în Italia cinquartenarul Statului, apărură în mai multe părţi ale peninzulei mişcări revoluţionare, tot aşa zic, la începutul lui 1907, la puţin timp după celebrarea celui de-al 40-lea aniversar al glorioasei domnii a regelui Carol, dela un capăt la altul al României isbucni revoluţia.

Primul motiv al acestei mişcări l'au format, d-v. o ştiţi, relaţiunile dintre ţărani şi arendaşi şi proprietari. Părea că nu tocmai drepte erau legăturile ce uneau pe unii de alţii. Pe când în nordul Statului român mişcarea a avut forme mai puţin grave, în apus ea degeneră în cele mai triste excese şi cu toţi vă amintiţi incendiile, violenţele şi sângele ce curse.

In momentul acela patriotizmul românesc avu să facă o solemnă afirmare a forţei lui; toţi, făcându-se să tacă orice gelozie individuală, se strânseră la olaltă: partidul conservator cedă puterea în mânile partidului liberal şi-l sprijini cu forţa maiorităţii lui; armată, popor, parlament, sub conducerea ilustrului bărbat *Sturdza*, izbutiră a învinge criza; şi acum România îşi vindecă rănile.

Tocmai pentru aceasta cred, că în această Aulă, unde reşade reprezentanţa Italiei, a naţiunei legată de România prin cea mai strânsă prietinie, e oportun şi frumos, ca în acest moment să se înalţe un glas, care să trimită *urări cordiale acelui nobil popor*; un glas care să poată provoca din partea guvernului declaraţiuni de simpatie şi o nouă atestare de prietenie a naţiunei noastre către naţiunea suroră.

Noi facem în peninzula Balcanică o politică desinteresată; înţelegem a menţine, pe cât va fi posibil, statu quo, procedând în aceasta de acord cu puternica noastră aliată şi vecină, şi am auzit de mai multe ori de pe băncile guvernului repetându-se, că aceasta este prima grije a guvernului italian; că dacă această grije ar avea să fie scoasă pe plan de evenimente, noi avem să rezolvăm chestiunea pe principiul autonomiilor locale şi *pe baza naţionalităţilor.*

Noi, cari de la principiul autonomiei şi naţionalităţei am primit viaţa şi independenţa, trebue să aplaudăm această concepţie modernă.

Dar dacă aceasta ar fi uşor, acolo unde o uniformă densitate etnică şi un lămurit caracter de naţionalitate se impune, ar fi poate mai greu în acele regiuni, unde diferite naţionalităţi sunt în conflict; de pildă în Macedonia, unde israeliţi, greci, bulgari, sârbi, otomani şi aromâni îşi contestă întâetatea. Fiecare din aceste popoare simte fiori de rivalitate şi e în măsură să tulbure ţara; dar nici unul din ele nu este atât de puternic în cât să-şi prevaleze caracterul naţional asupra celorlalte. Regiunea aceea este pusă, s'ar putea zice, sub tutela Europei, şi privirile diplomaţiei sunt toate îndreptate într'acolo, fie din motive de civilizaţie, pentrucă toţi simţim datoria de a îmbunătăţi tristele condiţii ale acelor popoare, fie pentrucă cunoaştem primejdiile ce pot deriva dintr'o asemenea stare de lucruri.

De la acordul austro-rus din 1897 la acordul mai recent de la Mürzsteg şi la acel de la Mitilene asupra chestiunei financiare, până la ultimul memorand exprimat de guvernul englez, noi ştim că atenţia întregei Europe e îndreptată spre acea regiune, şi că toate statele se silesc să-i îmbunătăţească starea. Ar trebui deci şi noi să ne exprimăm părerea şi să ne facem auzit glasul; şi glasul nostru va fi cu atât mai uşor ascultat, cu cât mai mari vor fi simpatiile ce îl vor împresura. Căci după cum neamurile slave îşi pun simpatiile pentru bulgari şi sârbi, după cum grecii le pun pentru elenii ce locuesc în Macedonia, tot aşa cred că noi trebue să le punem pe ale noastre asupra Românilor, cari *sunt legaţi de noi cu legături de fraternitate.* Prin aceasta nu spun, că equanimitatea noastră trebue să fie turburată, dar spun, că legătura de afecţiune trebue să se audă în tot-deauna în aceste raporturi.

Statul român e puternic; poporul român împresurat ca de un cerc de fier de puterea slavă la nord, de puterea maghiară la occident, de puterea otomană la sud, *a luptat vitejeşte în decursul veacurilor.* Şi cele 40 de victorii ale lui Ştefan cel Mare, vitejiile lui Mihaiu-Viteazul şi atâtea alte fapte valoroase mărturisesc acestea. Trecând prin greutăţi de tot soiul, prin războae, *poporul acela a ştiut să-şi păstreze neatinsă şi curată nota lui etnică de latinitate.* El a strălucit în victoria de la Plevna, care se datoreşte în mare parte forţelor româneşti şi a găsit modul de a-şi cuceri independenţa şi libertatea, modul de a cuceri gradul de naţiune mare şi puternică.

Armata acestui popor, o ştiţi, operă specială a Regelui Carol, a fost glorioasă şi în ultimele triste evenimente. Tinărul ministru de războiu Averescu, care şi-a făcut studiile în Italia, a isbutit să mobilizeze 60.000 de oameni în 48 de oare. Finanţele naţiunei române sunt înfloritoare, pajiştele României sunt dintre cele mai bogate grânare ale Europei, ba chiar ale lumii. Şi începe să înflorească şi industria şi propăşeşte şi comerciul. Acum câţi-va ani Regele Carol a inaugurat portul Constanţa, căruia îi surâde cel mai strălucit viitor; şi el a notat în ziua aceea, că dacă s'ar trage o linie de la Londra la Indii, linia aceea ar trece prin Bucureşti.

Condiţiunile intelectuale sunt superioare; *literatura şi artele sunt cultivate cu căldură.* Unele nume sunt celebre: Carmen Sylva, Elena Văcărescu, Urechie. Arheologia e cultivată cu mult interes şi pretutindeni se caută vechile urme ale latinităţei.

Dar ceea ce este mai superior în acea ţară e nota patriotizmului. La 1899, când în urma unei recolte rele, punându-se mari sarcini financiare asupra acelui popor, Românii trecură printr'un moment greu, ei ştiură să se întâlnească în dovada sacrificiului comun şi atunci tăcu orice ură politică şi popor şi parlament cooperară la a învinge gravele dificultăţi. Vre'o 14 impozite noui şi modificate fură decretate în zilele acelea; lucrările publice fură oprite; funcţiunile reduse mult ca număr; şi totuşi, cu un admirabil exemplu, tot poporul român ştiù, tăcând, să îndure eroic sacrificiul. Azi, în 1907, el a dat un nou exemplu de acest patriotizm; şi v'am spus cum parlament, popor şi armată, unite, învinseră grava nenorocire ce se abătuse asupra patriei.

Poporul acesta, *care are un atât de strălucit viitor*, a avut totdeauna cea mai mare simpatie pentru Italia. Cu literatura decadentă şi pesimistă nu s'a împăcat nici odată, poetul Eminescu a rămas solitar, pe când Rosetti, cu aprinsul său patriotizm a târît după dânsul massele. Voiu reaminti celebra lui scrisoare către regele Umberto în 1879, când cu o adevărată isbucnire de afecţiune cerea, ca tinărul rege să-şi îndrepte privirea asupra României şi să strângă legăturile de fraternitate între Italia şi România, în numele comunei origini latine. Voiu aminti, că atunci, când la Tomi, se ridica monumentul marelui şi nefericitului poet exilat, Ovidiu, Românii voiră nu numai să-şi mărturisească admiraţia către marele artist, ci şi sentimentul lor adânc de fraternitate către Italia. Voi aminti telegrama plină de avânt şi afecţiune ce cu acel prilej ministrul instrucţiei publice Sturdza adresă ministrului nostru Coppino. El spuse atunci, că toate sufletele Românilor, străbăteau marea şi pământul şi se îndreptau către tinera şi puternica Italie şi urà ca vecinică să fie prietenia celor două popoare. Ne mai reamintim pelerinajul mişcător pe care'l făcură Românii la Roma, acum câţi-va ani, în faţa monumentului neperitor al lui Traian, pe care le este sculptată istoria: istoria acelei Dacia felix.

Să căutăm deci *să strângem cât mai mult legăturile de prietinie cu acest popor*

Când geniul prevăzător al lui Cavour împinse Italia în răsboiul Crimeei, sporiră de sigur motivele de gratitudine ale aceleia pentru noi, căci din acel răsboiu ea trase un mare folos; dar la 1878, în congresul dela Berlin, noi n'am fost în prima linie, după cum trebuia să fim, apărând interesele româneşti, şi am lăsat pe lordul Boaconsfield şi pe contele Andrássy să lucreze pentruca României să nu i-se ia Basarabia şi am lăsat lui Waddington, alt englez, onoarea de a propune ca României să i-se dea 2000 de kilometri pătraţi din teritorul Dobrogei pentru a fi răsplătită de paguba ce suferea răpindui-se Basarabia.

Dar dacă noui evenimente vor veni întro zi, dacă nou prilej ni se va prezinta, *atitudinea Italei nu va trebui să fie cea de atunci.*

Ştiţi că acum e pendinte o mare chestiune între Greci şi Români pentru comunităţile aromâneşti. Această chestiune a fost neglijată, pentru-că gravele evenimente revoluţionare au distras atenţia, dar ea va reveni în discuţie.

Există la Bucureşti o ligă naţională ca între noi societatea Dante Alighiari, care nu are ca scop cuceriri şi intrigi politice, ci tinde a ţine sus decorul naţionalităţii, cultul etnic şi această ligă a încercat să libereze comunităţile aromâneşti de jugul Patriarhatului grecesc. Şi după lungi sforţări, secondate şi de opera neşovăită a lui Apostol Mărgărit, Românii au ajuns să obţină o iradea imperială, în Maiu 1905, prin care s'a stabilit, că comunităţile aromâneşti erau sustrase Patriarhatului grec şi obţineau libertatea, fie de a-şi face slujbele religioase în propria lor limbă. Dar Grecia nu a vrut să recunoască niciodată aceea iradeă, şi presidentul consiliului de pe vremuri, Rallys, s'a opus cu toate sforţările. S'au născut lupte grave. Au fost de plâns excesele şi de o parte şi de alta, a curs sânge, şi în cele din urmă, relaţiile diplomatice au fost întrerupte.

Eu nu ştiu dacă şi când o iniţiativă poate fi oportună. Judecător e ministrul de externe, care cunoaşte convenienţele momentului; dar dacă am putea, ocazia fiind favorabilă, să ne facem mediatori între o naţiune şi alta şi să găsim mijlocul de concordie, pentruca interesele şi uneia şi celeilalte părţi să fie împăcate în Macedonia. Vom face o operă folositoare, care va fi primită cu bucurie de naţionalitatea română, şi aceasta ne-ar păstrà o vecinică gratitudine. Vom face o operă simpatic primită şi în Italia, şi cred că şi Grecia ar trebui să o privească cu plăcere.

E recentă, într'adevăr, amintirea călătoriei regelui Greciei la Roma, şi mai recentă aceea a călătoriei regelui Italiei la Atena; şi este de urat, ca aceste evenimente să fi risipit din mintea Grecilor acea tristă fantazie pe care au hrănit-o odată, atribuind Italiei pofte politice cătră Epir, pofte, pe cari Italia nu le-a avut nici odată. Şi dacă este aşa, chiar Grecia cred că va vedeà cu plăcere opera noastră pacificătoare.

Ar trebui să strângem cât mai mult legăturile noastre comerciale cu România. Deja tratatul de comerciu recent încheiat cu multă pricepere de guvern, a fost un bun început pe această cale; exportul nostru, de la trei milioane, s'a urcat în ultimii ani la 15 milioane; chiar cu prilejul tratatului Românii au arătat cătră Italia cele mai bune dispoziţii. Atunci nu era vorba numai de afirmări idealiste, ci era vorba de concesiuni pozitive pe cari ei le-au făcut. Noi nu le putem da altceva decât avantagii asupra cerealelor, care reprezintă cea mai mare parte din exportul român. Şi pe când noi le putem da atât de puţin, ei, cu tot tariful protecţionist cu care se înarmaseră, după cum se înarmaseră toate naţiunile din Europa, au vroit să ne dea toate înlesnirile posibile pentru produsele noastre.

Studiul limbei române într'un mare institut din Italia ar fi folositor, după cum folositor a fost studiul altor limbi din peninsula balcanică. Şi ar trebui să se răspândească şi în România studiul limbei italiene, pentrucă cunoaşterea instrumentelor gândirei e cel mai puternic factor al fraternităţii între popoare.

Şi aşi vrea, ca aceste intime raporturi spirituale să se cimenteze între o naţiune şi ceealaltă; între oamenii de ştiinţă, între artişti, între literaţi, în presa uneia şi celeilalte ţări.

E frumoasă afectuoasa amintire ce acest popor păstrează de origina lui latină; e făgăduitoare înflorirea ramurei îndepărtate al marelui trunchiu al latinităţii.

Şi eu cred, onorabili colegi, că interpretez în acest moment sentimentul dvoastre, *exprimând toată simpatia noastră acelei naţiuni care străluceşte atât de mult prin virtutea poporului său ca şi prin înalta înţelepciune şi valoare a regelui său*, prin arta aleasă şi aleasa cultură a gentilei ei regine, şi afirmând că şi noi simţim viu palpitul fraternităţii de rasă, şi între noi e viu şi înflăcărat cultul glorioasei origini comune."

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad a întrat la cassa arhidiecezană suma de 36 cor. 60 fileri, adunată dela mai mulţi credincioşi din comuna Dupăpiatră sat şi filia Cornişel, protopresbiteratul Zarand. La suma aceasta preotul Ioan Borza a contribuit cu 10 cor.

*

Consiliul regnicolar şcolar s'a ocupat în zilele trecute cu stabilirea planului după care va trebui să se propună limba maghiară în şcoalele confesionale nemaghiare, după punerea în aplicare a nouei legi şcolare. Proiectul de plan, prezentat din partea comisiunei restrânse, a fost votat, cu unele modificări. Că tare le e de — grabă!

*

Dl P. S. Aurelian fost prim-ministru al României şi membru al Academiei Române s'a îmbolnăvit grav în una din zilele trecute, şi starea sa sanitară e foarte îngrijitoare.

*

Secţiunea istorică a „Asociaţiunei“ a ţinut şedinţă eri, Joi, la orele 4 sub prezidenţia dlui *I S. Şuluţu*, fiind de faţă membrii T. V. Păcăţian, Nicolau Togan, Dr. Ioan Lupaş Silvestru Moldovan şi Victor Păcală. S'a decis compunerea şi tipărirea în broşură a dicţionariului comunelor din ţară, locuite de Români cu numirile lor româneşti, ungureşti şi nemţeşti, în ordine alfabetică. Cu executarea au fost încredinţaţi membrii: Silvestru Moldovan. Nicolau Togan şi Victor Păcală. Dl Silvestru Moldovan a făcut apoi comunicare despre cea mai vechie geografie universală, tipărită în româneşte, iar dl Dr. Ioan Lupaş a prezentat mai multe documente însemnate, copiate din biblioteca Bruckenthal. Dupăce publicarea lor, şi a altora, astăzi nu este unde să se facă, secţiunea va face propunere, ca revista *„Transilvania“* să fie reînfiinţată, ca revistă istorică-ştienţifică. Şedinţa s'a încheiat la orele 6.

*

Reuniunea de ajutorare a celor eşiţi sănătoşi din casa de sănătate, secţia Sibiiu, a ţinut adunare generală în 28 Maiu, sub prezidenţia dlui comite suprem şi comes săsesc *Gustav Thalmann.* Din raportul comitetului s'a constatat, că în anul trecut 24 de bolnavi tămăduiţi au primit ajutor, în sumă de 435 cor., iar 200 cor. s'au trimis directorului institutului de alienaţi, pentru a face bolnavilor pom de Crăciun. Averea reuniunii face 4512 cor. 30 fil. Adunarea a luat raportul la cunoştinţă. A fost apoi ales comitetul.

*

Dela comitat. Luni, în 3 Iunie n. la orele 9 dimineaţa ţine şedinţă comitetul *permanent* al comitatului Sibiiu, în sala mică a casei comitatense.

*

Bancnotele vechi de 5 şi 50 fl. se mai pot schimba până la 1 August a. c. Ceice au astfel de bani să grăbească a-i schimba, că dela data de mai sus îşi perd valoarea.

*

In şcoalele militare, anume, academia militară şi şcoalele reale militare se primesc pentru anul şcolar 1907/8 în total *208 elevi*, în cea mai mare parte gratuiţi, (cu stipendiu dela stat), tineri aparţinători statului ungar. Şcoale reale inferioare sunt in Kőszeg şi Kismarton, şcoală reală superioară în Mährisch Weisskirchen, academie militară în Wiener-Neustadt şi în Mődling. Pentru academii se cer 68 elevi, pentru şcoalele reale 140. Condiţiunile: cetăţenie ungară, dovedită cu atestat dela municipiu, ori dela pretură; deplină sănătate, constatată prin medic militar; purtare bună morală, dovedită cu atestat; etate corăspunzătoare, pentru şcoala reală 10—12 ani, pentru academie 17—20 ani, şi pregătirile necesare. Elevi pentru academie se primesc numai cu opt clase medii. Se cere şi esamen de primire. Amănuntele se cuprind întro broşură, pe care ministrul de honvezi o trimite gratis celui ce o cere.

*

Ducele Ioan Albert de Mecklenburg a fost ales din partea dietei din Braunschweig regent al Braunschweigului.

*

La examenul de maturitate al şcoalei sup. române din Braşov va asista ca representant al ministrului reg. ung. de comerciu dl Wilhelm Paul, prezidentul camerei comerciale şi industriale din Braşov.

*

Memoria lui Garibaldi. Zilele trecute s'au împlinit o sută de ani dela naşterea lui Garibaldi. Din acest prilej s'a presentat camerei un proiect de lege despre votarea unui credit de un milion, în scopul ca să fie împărţit între veteranii săraci, cari au luptat sub Garibaldi pentru unitatea ţării. Proiectul de lege a fost primit cu aplauze.

*

Sf. Ioan Gură de Aur a murit, cum se ştie, în 14 Sept. 407. In anul acesta se împlinesc deci 1500 de ani dela moartea sa. In Roma se fac pregătiri, pentru a se serba aniversarea aceasta cu mare solemnitate. Se va celebra o liturghie solemnă, în biserica sfântului Petru, oficiată de însuşi Papa.

*

Viaţă lungă. Din datele statistice întrate la ministerul de domenii al României s'a constatat, că în luna Ianuarie a anului acestuia a murit în judeţul Botoşani, comuna Dumbrăveni, o femee de 120 ani, în comuna Corni, un bărbat de 120 ani şi în comuna Tudora o femee de 120 ani. Cei morţi în etate de 100 până la 105 de ani sunt apoi şi mai număroşi Are viaţă lungă — Românul!

*

Emigrările în luna April. Din datele statistice ale oficiului de emigrare a statelor unite aflăm, că in luna lui April au emigrat în America din Europa 118·834 suflete. Din acest număr cad pe Austro-Ungaria 33·910 suflete, ear pe Ungaria proprie 17.295 bărbaţi şi 4167 femei.

*

† Dr. Emil Steinbach, fost ministru de finanţe austriac în cabinetul lui Taaffe şi prezident al tribunalului suprem şi al curţii de casaţie a răposat Luni în 27 Maiu în Purkersdorf, în etate de 61 ani. Inmormântarea i-s'a făcut în Viena. A participat la înmormântare şi Maiestatea Sa Monarhul.

*

Aviz. Onoraţii domni preoţi ai tractului *Lupşa* se încunoştiinţează, că deoarece conferenţa preoţească se va ţinea în parohia Oreşti în 27 Maiu 1907. (Dumineca Orbului) cei ce vor binevoi a sosi în sara de 26 Maiu v. să mă încunoştiinţeze din vreme, cel mult până la 24 Maiu v., ca să mă pot îngriji de cuartire, căci doresc să fie toţi bineprimiţi. Sara va fi petrecere în favorul fondului protopopesc şi al gimnaziului din Brad. Oreşti, la 14 Maiu v. 1907. *Ioan German*, par. gr. or.

*

Deschiderea şcoalei de înotat. Şcoala de inotat a regimentului 31 din loc s'a deschis Joi în 30 Maiu n. Va fi deschisă peste zi dela 7 ore a. m. până la 8 ore seara, şi anume, pentru dame numai dela 7 ore până 11 ore a. m., după plecarea trupelor la manevre însă şi după amiazi dela 2—4 ore. Abonamente precum şi bilete se pot căpăta la comanda şcoalei de inotat.

*

Exposiţie internaţională de presă. In 25 Maiu a fost deschisă în Koppenhaga exposiţia internaţională de presă din partea regelui Frideric în presenţa tuturor membrilor casei domnitoare şi a miniştrilor. In expoziţie se pot vedea 4900 de ziare.

*

Preotul slovac Hlinca, care pe motiv de agitaţie a fost osândit la 2 ani temniţă de stat şi din partea episcopului său la perderea parohiei Rozsahegy, a fost primit în 23 Maiu în audienţă la Papa. A înaintat Papei o scrisoare subscrisă de credincioşii săi din Rozsahegy, în care dovedesc, că Hlinca e un preot cinstit şi serveşte cu credinţă biserica creştină. Conform telegramei lui Hlinca trimisă medicului Srobár e speranţă că preotul Hlinca îşi va primi iarăşi parohia. Osânda în temniţă şi-o va începe în 13 Iunie.

*

Sinodul Rusiei şi complotul în contra Ţarului. Sfântul sinod al Rusiei s'a ocupat cu evenimentele din şedinţa Dumei dela 20 Maiu st. n. în care s'a pertractat interpelarea în privinţa complotului urzit contra vieţii Ţarului. Sinodul a votat o hotărâre, prin care îndeamnă pe toţi preoţii cari aparţin partidelor extreme să declare în public, că părăsesc aceste partide, ori apoi să comunice sfântului sinod că se opun acestei hotărâri, pentruca sinodul să iee măsuri în contra lor.

*

Insoţire de credit sătească sistem Raiffeisen s'a înfiinţat în comuna *Agârbiciu* (com. Târnava) la stăruinţa învăţătorului Elie Câmpean de acolo şi cu concursul secretarului „Reuniunei române agricole sibiiene“, dl *Vic. Tordăşianu.* La însoţire sunt înscrişi deocamdată 30 fruntaşi şi speranţă e, că în scurt timp înscriese vor toţi proprietarii români din Agârbiciu. Acum statutele au fost aprobate de tribunalul reg. din Elisabetopole şi firma s'a înregistrat. Insoţirea îşi va începe în curând activitatea binefăcătoare, menită a ridica nivoul moral şi material al societarilor.

*

Mulţămită. Oficiul parohial din Comana sup.. să simte plăcut îndatorat a aduce cea mai călduroasă mulţămită vrednicilor creştini *George Radu* şi soţia sa *Linţa*, din Ohaba, cari au donat sftei noastre biserici un rând de odăjdii negre în preţ de 100 cor. Binecuvântarea Domnului să se pogoare asupra lucrărilor Dumnealor, căci „iubesc frumseţa casei Lui“ ear din parte-ne primească asigurarea recunoştinţei noastre. — Comana sup. 28 Maiu n. 1907. *George Barescu*, paroh.

Cărţi şi reviste.

Nazarenismul, *istoria şi fiinţa lui*, de Dr. *Vladimir Dimitrievici*, traducere de *Iosif Bălan*, profesor seminarial în Caransebeş. E o carte de 250 pagini, bine scrisă, premiată din partea sinodului episcopesc din Sârbia, precum şi din partea „societăţii culturale“ sârbeşti, tradusă într'o limbă bună românească, prin urmare vrednică de sprijinul publicului românesc. O recomandăm cu căldură preoţimei noastre. Exemplarul costă 2 coroane. Se poate procura şi prin librăria noastră arhidiecezană.

*

„Luceafărul“, Nr. 10, a apărut cu următorul sumar: G. Bogdan-Duică: Trei romane de Duiliu Zamfirescu. I. U. Soricu: Privighitoarei (poezie). I. Ciocârlan: Inimă de mamă (novelă). Dinu Ramură: Scrisoare (poezie). G. Murnu: Monumente antice din Roma (Forul Roman). Nic. A. Berindei: Comoara (schiţă). I. A. Bassarabescu: Cea din urmă lecţie de A. Daudet (traducere). A. Seca: Resemnare (poezie). M. Cunţan: Cântecul meu (poezie). Cronica: Premiile Academiei, „Neamul românesc“, Sinoade, Bucovina. Fr. Damé, Boeri buni şi boeri răi, Sim. Fl. Marian, Concertul reuniunei de muzică din Sibiiu, Pamflete. Posta redacţiei. Ilustraţiuni: Forul roman (două vederi). Un botez din comuna Şugag, Ţărani din Vama-Buzeului.

*

„O călătorie în cer“, de Camille Flammarion, traducere de dl Iosif Nădejde. Preţul 30 bani. A apărut în „Biblioteca pentru toţi“ Nr. 266.

Această scriere, una din cele mai cunoscute ale celebrului astronom francez, e descrierea unei călătorii imaginare dealungul lumilor cereşti cunoscute şi necunoscute, în cursul căreia autorul ne desvălueşte nenumărate taine ale universului şi ne face să asistăm la cea mai minunată desfăşurare de perspective aeriane. Printre popularizările ştienţifice ale lui Flammarion *O călătorie în cer* e socotită cea mai reuşită, de aceea a şi fost tradusă în mai toate limbile culte, obţinând pretutindeni cel mai mare succes. Prin publicarea ei în traducere românească, editorii „Bibliotecei pentru toţi“ au făcut un real serviciu iubitorilor de literatură, cari nu pot ceti pe Flammarion în original.

De vânzare la toate librăriile.

Poşta redacţiei.

Purcăreni. Faceţi alt răspuns, mai scurt, mai obiectiv, şi mai puţin *vătămător*, şi atunci sigur vi-l publică *„Gazeta“*. In forma trimisă nu'l putem da nici noi.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piața mare Nr. 2.

Inființată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acții și reserve coroane 92 milioane.

Primește BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără și vinde rente, scrisuri fonciare, acții, losuri, precum și monete de aur și argint
primește hârtii de valoare spre păstrare și administrare
încassează cupoane și efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorțiri
îngrijire pentru cauțiuni militare.

Cupoanele rentelor de coroane ungare de 4% valabile cu 1 Iunie, se vor excompta dela 20 Maiu fără detragere.

Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine. 104 11—12

Nr. 2926—1907 E. [124] 3—3

CONCURS

Pentru trebuințele Consistorului arhidiecezan, în cursul anului 1907/8, se recere liferarea de 150 stângini de lemne de fag, — neplutite, din fața soarelui, — cari să fie așezate parte în Seminariu, parte în curtea din strada Măcelarilor Nr. 45, în cursul lunilor Iulie și August 1907.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 15 Iunie n. a. c.

Sibiiu, din ședința Consistorului arhidiecezan ca senat epitropesc, — ținută 30 Martie 1907.

Nr. 12—1907 [125] 2—3

Publicare de licitație.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de preaveneratul Consistor arhidiecezan dtto 8/II 1907, Nr. 1343 Școl., comuna bisericească gr. or. Arpașul superior protopresbiteratul Avrigului, comitatul Făgărașului dă în întreprindere edificarea școalei sale pe cale de licitație publică minuendă, ce se va ține în (24 Maiu) 6 Iunie 1907 la 10 ore a. m. în edificiul școalai din Arpașul superior.

Prețul strigării este 13,800 cor. cu aceia că comuna bisericească nu dă nici un fel de material.

Licitanții au să depună un vadiu de 10%.

Planul și preliminariul de spese precum și condițiunile de licitare se pot vedeà la oficiul parohial gr. ort. din Arpașul superior.

Arpașul superior, 7/20 Maiu 1907.

Pentru comitetul parohial:

George Dobrilă prezident. **George Smădu.** notar.

Nr. 320—1907.

Văzut:

Ioan Cândea.
protopresbiter.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 8—

Preț redus!

Țara noastră, *descrierea părților Ardealului spre meazăzi și Valea Murășului*, de Silvestru Moldovan, se vinde cu prețul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 7—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 23—41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

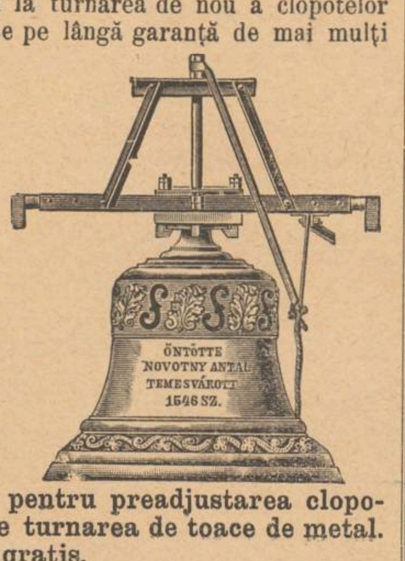

Prețcuranturi ilustrate gratis.

In preajma examenelor! * **In preajma examenelor!**

Scrisori de examen (propise)

pentru scrierea *română*, *germână* și *dictando* tipărite în Tipografia arhidiecezană, *în coloare vânătă*, pe hârtie foarte fină, mărime 24/31 cm.

Prețul: de bucată 2 fil.; 100 bucăți 1·30 cor. și porto postal.
Comandele din afară se execută imediat.

Librăria tipografiei arhidiecezane

Nr. 617—1907 [123] 3—3

Concurs de moașe.

In comuna Sadu, devenind vacant postul de moașe comunală, pentru ocuparea aceluia prin aceasta se escrie concurs.

Emolumentele:

1. Salar anual solvibil din cassa alodială 200 cor.

2. Pentru ajutorul prestat la casuri de naștere și pentru serviciul din cele dintâi 8 zile după naștere taxa de 2 cor.

3. Pentru serviciul la muieri lăuze după aceste 8 zile de fiecare zi taxa de 30 fil.

4. Pentru alte servicii afară de nașteri 20 fil.

Rugările de concurs sunt de a se înainta la Primăria comunală din Sadu, până în 10 Iunie 1907

Sadu, la 23 Maiu 1907.

Primăria comunală.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărți:

Nr. 1.	Ținerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„ —·24
„ 3.	Prășirea pomilor, de D. Comșa	„ —·24
„ 4.	Legea veterinară, de învățătorul Muntean	„ —·80
„ 5.	Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„ 1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„ 7.	Statutele tovărășiilor agricole	„ —·—
„ 8.	Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„ 9.	Povețe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„ 10.	Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vii	„ —·—
„ 11.	Povețe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„ 12.	Scurtă povățuire la stârpirea șoarecilor de câmp . . .	„ —·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18
„ 14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„ —·70

Frumosul roman

DUȘMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria arhidiecezană.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 56 Sibiiu, Marți 22 Maiu (4 Iunie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Alt atac.

Sibiiu, 3 Iunie n.

Am înregistrat în numărul trecut atacurile îndreptate din partea unei gazete maghiare din provință în contra sinoadelor bisericei noastre, din motivul, că au cutezat să iee poziție în contra legii școlare a contelui Apponyi, iar de astădată avem neplăcutul rol să înregistrăm alt atac, mult mai vehement, îndreptat în contra Arhiereilor nostri, din motivul, că au *executat* ceeace au hotărât sinoadele, au recurs la bunătatea și înțelepciunea Monarhului, rugându-l să nu sancționeze legea nouă școlară.

Acest nou atac ne atinge cu atât mai neplăcut, cu cât știm, că pe lângă aceea, că e cu totul neîndreptățit, se face prin coloanele unei gazete maghiare, despre care toată lumea știe, că stă în raporturi foarte intime cu guvernul, prin coloanele ziarului „*Budapesti Hirlap*“.

Ziarul numit se năpustește cu asprime în numărul de Joi asupra Arhiereilor nostri, și pentru adresa trimisă Coroanei îi face vinovați de atentat săvârșit în contra constituției țării și în contra unității statului, atentat izvorât din lipsă de „*sentiment constituțional*“.

Publicăm mai la vale articolul în întregime. Din cuprinsul său cetitorii vor vedea, cum scriitorul articolului face *agitatori* și pe Arhiereii nostri, spunândule:

> „Aceeace au făcut Prelații bisericei gr. ort. române, și ceilalți factori, până acuma, și fac acum, în contra cunoscutului proiect de lege, acceptat deja din partea parlamentului, nu e alta, decât *căutare de material pe seama agitațiunilor naționaliste*, cari au scopul, ca prin mijloace bisericești și isolare de limbă, Românii din Ungaria să fie susținuți în situația lor de neam deosebit“.

Apoi, dupăce neagă, că cultura națională română ar avea altundeva îndreptățire decât numai în România, și susține teza greșită, că în Ungaria numai cultură maghiară poate să existe, îi mai face și trădători de patrie pe Arhiereii nostri. Și pentruce? Pentrucă nu numai vorbesc românește, ci și simțesc românește, și se îngrijesc, ca credincioșii lor să-și primească cultura trebuincioasă în limba lor națională!

Dacă și aceasta e tradare de patrie, atunci stăm rău detot, pentrucă țara e plină de astfel de criminali, dupăce toate naționalitățile și toate confesiunile fac același lucru.

Ziarul din vorbă mai neagă apoi orice îndreptățire a bisericei noastre de a-și educa credincioșii în spirit bisericesc, religios-moral, și e indignat, că s'au aflat Prelați, cari s'au pus în contra voinței dietei și a casei magnaților, și au alergat la celalalt factor constituțional, la Regele, ca să-l înduplece să se pună și el în contrazicere cu parlamentul și să spargă armonia dintre factorii constituționali; și crede, că Arhiereii nostri știu bine, că rugarea nu li-se va împlini, Monarhul nu va denega sancționarea legii, și nici n'au făcut ei aceea ce au făcut pentru ajungerea acestui scop, ci pentru *a da nou material de agitație*, pe care îl vor prelucra apoi foile din străinătate și agitatorii naționaliști, explicând poporului primejeia cu care îi este amenințată biserica și religiunea!

Și așa mai departe. Cetiți articolul întreg, și vă minunați de îndrăsneala și asprimea vorbelor cuprinse în el.

A răspunde la toate cuvintele aspre cuprinse în acest articol ar fi firește lucru de prisos. Prea suntem obicinuiți și de altcum cu atacurile de asemenea cuprins și natură. Un singur lucru însă ținem totuși de necesar să-l lămurim.

Se fac învinovățiri Arhiereilor nostri, fără a se ștì și fără a se ținea în vedere, că Arhiereii bisericei noastre nu sunt ai lor, ci ai bisericei, ai credincioșilor, dela cari au mitra și cârja. Nu sunt deci stăpâni nici pe voința lor, ci voința lor e dictată de voința credincioșilor, cari formează biserica vie. Aceeace au făcut Arhiereii nostri a fost deci voința și dorința întregei biserici cârmuită de ei, și ei n'au făcut alta decât au dat formă potrivită acestei dorințe.

Incolo să nu ni-se iee în nume de rău, că ne apărăm școala și autonomia bisericei, câștigată cu multă sudoare și jertfă, așa cum putem și cum ne dictează mintea noastră proprie, pentrucă datorință avem să o facem aceasta. Istoria lumii vorbește cu mândrie și cu laudă numai despre acelea popoare din trecut, cari și-au apărat cu energie și tenacitate neamul și legea, și în privința aceasta și despre strămoșii nostri spune vorbe de laudă, făcând constatarea, că „luptau mai mult pentru limbă decât pentru viață“, iar despre popoarele ticăloșite, cari și-au pus singure capul sub ghilotină, vorbește istoria cu dispreț. Nu vrem să fim numărați între acestea din urmă, ci vrem să fim urmași vrednici ai strămoșilor nostri, și de aceea, mai bucuros ne dăm și noi viața, dacă ni-se va cere, decât limba și legea. Oricât de mult să ne dojenească și amenințe deci domnii dela „*Budapesti Hirlap*“, — și poate că și dela alte foi maghiare, — noi ținem, că a ne apăra individualitatea etnică și cultura națională, a ne apăra școala și biserica, e *vârtute înaltă*, vrednică de laudă, iar nu tradare de patrie. Și noi vom continua se propagăm această virtute: purtarea luptei pe terenele legale pentru conservarea limbei și a legii strămoșești, știind bine, că orice popor numai prin luptele purtate pentru conservarea și înaintarea sa — *trăește*. Și noi, Românii, viață vrem, viață națională, prin biserică națională și școală confesională, pe baza drepturilor garantate în legi pozitive, viață vrem, fără a voi, ori a dori moartea nimănui.

„Adresa Arhiereilor gr. ort. români“.

Sub titlul acesta a apărut în „*Budapesti Hirlap*“ articolul cu care ne ocupăm la loc de frunte și care în întregime e următorul:

„... Știrea aceasta (despre înaintarea adresei) e de o însemnătate cu mult mai mare, decât să nu ne ocupăm cu ea mai din adins, fiindcă ea resfiră lumină asupra modului de gândire a bisericii gr. ort. române, asupra lipsei de sentiment constituțional și asupra nisuințelor, în ale căror serviciu se află această biserică, în frunte cu episcopii și cu întreaga ei organisație.

Fiecare credincios adevărat al statului ungar și al constituției se va scandalisa și revolta primind știrea, că există în Ungaria biserică, care în loc de a se ocupa cu desvoltarea credinței, cu promovarea fericirei sufletești a credincioșilor ei, cu un cuvânt, cu scopuri, cari privesc lumea ceealaltă: își ține de prima și principala datorință să iee posiție *în contra constituției și în contra unității statului* și să-și consume forțele în serviciul politicei de rassă.

Pentrucă aceeace au făcut până acum și fac acum, Arhiereii bisericei gr. ort. române și ceilalți factori, în contra proiectului de lege din chestiune, primit deja din partea parlamentului, nu e alta, decât *căutare de material pentru agitația naționalistă*, care are de scop *conservarea Românilor din Ungaria cu mijloace bisericești, prin isolare de limbă, în starea lor separată de rassă.*

Adresa vorbește de cultură națională română, pe care proiectul de lege vrea să o nimicească. Dar oare are îndreptățire cultura națională română altundeva decât în România? Și dacă are, poate fi chemată biserica gr. ort. română să o apere, lățască și desvolte, biserica, ai cărei Arhierei sunt membri ai casei magnaților

FOIȘOARĂ.

Mormântul lui Arpád.

Când au descălecat Maghiarii pe acest pământ, pentru a-și crea o nouă patrie, n'aveau oameni cunoscători de carte. Scrisul și cetitul era lucru cam necunoscut pentru ei, ca pentru toate popoarele nomade și răsboinice de pe vremea aceea. Cunoștința de carte nici mai târziu nu a făcut prea mari cuceriri printre Maghiari, pentrucă știm, că la anul 1491, când regele maghiar Vladislav II. a legat pace cu împăratul Frideric III., unul din împuterniciții regelui, voevodul Ardealului, *Báthory István*, n'a putut se subscrie contractul de pace, fiindcă nu știa se scrie, ci la subscris nepotul său de frate, cu clausula următoare: „Eu, Báthory György, pentru fratele tatălui meu, voevodul Báthory István, *care nu știe se scrie*, întăresc cu subscrierea mânei mele proprii“. Va să zică și în suta a cincia de ani dela formarea regatului ungar se aflau chiar între mai marii țării oameni, cari nu știau cetì și scrie. Iar la început, când au venit aici, nu știa poate nime din ei.

Cunoscătorii de carte erau, după întemeierea regatului, preoții aduși de regele Stefan de prin diferite țări, pentruca să propage creștinismul printre Unguri și se lățească cultura, învățându-i a cetì și a scrie.

Acesta e motivul, că despre începuturile neamului unguresc nu se găsesc însemnări rămase dela cei din trecutul seu îndepărtat. N'avea cine să le facă. Ungurii nu știau să le facă, iar străinii, cu cari ajungeau Maghiarii în atingere, însemnau numai aceeace era de interes pentru ei. Nici preoții cei mulți aduși în țară de regele Stefan nu și-au făcut datorința în privința aceasta, și cu drept cuvânt le face *Décsy Samuel* imputare în cartea sa despre coroana sfântului Stefan, că n'au făcut însemnări despre nimica pe seama posterității. „Sigur, că ei au avut și capacitatea și posibilitatea de a nota toate schimbările interne și externe, — scrie acest Décsy Samuel. Ei au așternut în secolul al zecelea primul fundament al legii creștinești în sinul națiunii maghiare și au văzut cu ochii proprii și au experiat mișcările din patria noastră. Ei au cunoscut bine toate secretele regilor nostri, pentrucă erau consiliari intimi ai regilor și purtau oficiile cele mai însemnate civile. Cu toate acestea, durere, nici un semn de amintire n'au lăsat, cum s'ar fi cerut dela prevederea unor buni patrioți, *n'au scris nimica*, ci întreaga lor minte și întreaga lor putere *au consacrat-o adunării de avere.* Putem cu tot dreptul să fim supărați pe ei și să-i acuzăm de nerecunoștință față de patrie“.*)

Dar nici dupăce a început a se lățì scrisul și cetitul printre Maghiari, însemnări pe seama posterității nu s'au făcut din partea lor. Invățatul canonic din veacul al 18-lea, *Iosif Koller*, scria în cartea sa despre episcopatul catolic din Cincibiserici, tipărită în secolul al 18-lea, că însemnările și-le făceau Maghiarii cei vechi pe table mari, și când era tabla plină de însemnări, *ștergeau ce era scris pe ea*, și începeau să facă alte însemnări, dupăce cele de mai nainte nu mai aveau însemnătate pentru ei. Ce lucru prețios ar fi însă pentru cei de astăzi o astfel de tablă, dacă putea să fie conservată până în zilele noastre!

Primul dintre Maghiari, care a făcut însemnări sistematice despre începuturile neamului unguresc și despre începuturile regatului ungar, a fost *Anonimus*, un notar necunoscut după nume al regelui Béla. Acesta a descris în ordine cronologică faptele Ungurilor (Gesta Hungarorum) într'o lucrare păstrată în manuscript, și aflată la anul 1746 în biblioteca imperială din Viena, durere, nu întreagă, ci numai începutul, 57 capitole, în cari se face descrierea originei Ungurilor, cucerirea Ungariei, luptele și frământările Ungurilor până la anul 955.

Fost-a acest *Anonimus*, care a scris, cum singur spune în introducere, cea *dintâia* cronică a Ungariei, Maghiar de origine, ori de alt neam, nu se știe și nu se poate ști dupăce numele i-a rămas necunoscut, iar lucrarea sa a fost făcută în limba latină, cea usuată pe atunci. Nici aceea nu se știe positiv, că sub care dintre cei patru regi, cu numele Béla, ai Ungariei, a fost notar al regelui acest Anonimus? După toate probabilitățile însă, a fost notar al regelui Béla II, care a domnit dela anul 1131 până la 1141.

Anonimul regelui Béla și-a scris cronica despre faptele Ungurilor mai mult pe basa tradiției, pe basa povestirilor trecute dela om la om, în cursul vremii, despre făptuirile vechilor Maghiari. Va fi avut poate și unele însemnări la îndemână, aflate la curtea regală, pe cari încă le-a întrebuințat, dar isvorul său principal a fost *tradiția*. De aci apoi unele schimbări de nume în cronica sa și unele date greșite. Pentrucă gura poporului nu poate conserva, nici date nici nume, în formă exactă. Intâmplările însăși însă, în întreaga lor extindere, le ține minte.

Din motivul, că unele nume și date sunt trecute cu greșală în cronica Anoşi ca atari sunt de considerat ca magnaţi maghiari?

---

*) Décsy Samuel, A magyar szent koronának és az ahoz tartozó tárgyaknak historiája, Viena, 1792. Pag. 211.

Cultură naţională numai una poate să fie într'un stat, şi astfel în Ungaria numai şi esclusiv cea — maghiară. Pentru desvoltarea culturei naţionale străine în patria noastră nu dă îndreptăţire nimănui legea de naţionalităţi, prin urmare nici bisericei gr. ort. române. Legea numai aceea ţine de necesar, ca pentru succesul instrucţiei publice, din punctul de vedere al culturei generale şi al binelui public „cetăţenii patriei, de orice naţionalitate, cari trăesc în grupuri mai mari, să se poată instrua în limba lor maternă până acolo, unde începe instrucţia superioară academică.“ Aici se cuprinde apoi şi aceea, că instrucţia superioară academică are să se facă exclusiv în limba patriei. Iar calea care duce aci, numai aşa poate fi asigurată pe sama fiecărui cetăţean, dacă statul se îngrijeşte şi de aceea, ca limba oficioasă a statului cetăţeanul de orice naţionalitate să şi-o însuşască încă în şcoala poporală şi în şcoalele medii. Proiectul lui Apponyi nu face alta, decât garantează învăţarea limbei maghiare şi pe seama poporului de limbă română, fără ca să sisteze propunerea în şcoala poporală în limba maternă şi fără a face imposibilă lăţirea artelor şi a ştiinţei în limba română.

Dar lăţirea artelor şi a ştiinţei în limba română încă nu e cultură naţională română. Pentrucă caracterul culturei îl dă, nu numai limba, ci şi direcţia, spiritul, cuprinsul. Au fost doară zile, în cari lăţirea culturei naţionale maghiare s'a făcut în limba latină.

De ce dar Arhiereii gr. ort. români se duc înaintea Maiestăţii Sale apostolice ca luptători, apărători şi propagatori ai culturei naţionale? Aceasta nu poate să aibă decât o singură cauză, anume, că ei nu numai că vorbesc limba valahă, ci au inimă românească, cugetă cu minte românească, şi pe cetăţenii maghiari cu buze române vreau să-i isoleze de către Unguri, pentruca cu ajutoriul organizării bisericei să-i ţină conservaţi pe seama viitoarei mari Daco-Românii, ca pe unii, cari nu numai că vorbesc româneşte, dar şi simţesc cu inimă românească şi cugetă cu minte românească, şi ca element străin aici, privesc la regatul român ca la patria lor!

Adresa vorbeşte despre drepturile omeneşti ale poporului român de aşi educa copiii aşa cum află de bine. Oare există în Ungaria popor român, care are ori ar puteà să aibă, ca popor, drepturi omeneşti? Nu există! Locuesc aici în număr mare cetăţeni ungari cu limba maternă română, cari au, ca indivizi singuratici, drepturi omeneşti, pe cari drepturi omeneşti tocmai constituţia statului ungar le garantează pe seama lor, fiind ei cetăţeni ungari de stat. Şi garantează pe seama lor, nu ca pe seama unui popor, ci ca pe seama singuraticilor indivizi, şi dreptul, nu numai de aşi folosi limba în viaţa particulară, ci şi de a învăţa în şcoală în limba aceasta, de a o folosi în biserică, la serviciul divin, ba pot să-şi caute în limba aceasta şi dreptul înaintea autorităţilor, şi să-şi resolve afacerile la comună în limba aceasta. Dar drepturile acestea nu sunt drepturi generale omeneşti, ci e drept cetăţenesc ungar de a folosi limba maternă în biserică, în şcoală, în viaţa comunală! Nici unde pe lume statul nu încredinţează, nici confesiunile, nici societăţile, nici poparele, ca să facă educarea credincioşilor, membrilor, ori copiilor lor, aşa cum vor afla de bine.

Instrucţia publică, cultura generală, e misiune de stat în fiecare stat cultural, şi statul are să-i stabilească cadrele şi mijloacele. Şi dacă statul ungar permite, ca bisericile să vină statului întru ajutor pe terenul educaţiunei poporale spre ajungerea scopurilor culturale, o face aceasta în presupunerea, că bisericile vor resolva chestia amăsurat scopurilor statului.

De unde-şi iau dreptul deci Arhiereii bisericei gr. ort. române să facă educarea credincioşilor lor, fără considerare la scopurile statului, aşa cum ei află de bine? Asta înseamnă, că-şi atribue dreptul de a nu învăţa poporul, ci de a-l prosti, a-l feri de cultură, findcă ei aşa află de bine. Işi atribue dreptul de a înstrăina poporul de patrie şi instituţiunile ei, fiind că aşa află de bine. Şi când se face lege, care dă statului mijloacele de a pune capăt acestei stări de lucruri, acolo unde o constată, atunci se postează la poalele tronului regal, şi provocându-se la bunătatea părintească a Regelui, roagă pe Maiestatea Sa să nu-şi împlinească datorinţa constituţională, să nu sancţioneze legea, pe care ambele case ale parlamentului au votat-o, şi care ameliorează şi situaţia miseră a învăţătorilor bisericei lor, fără îngreunarea bisericei!

Intr'adevăr, omului cu simţ constituţional îi stă mintea în loc, văzându le acestea. Arhiereii unei biserici recipiate, prin urmare privilegiată din partea statului, membri în casa magnaţilor, se împotrivesc unui factor principal constituţional, se opun voinţei parlamentului, şi vreau să înduplece pe celalalt factor principal, pe Regele, ca să se pună şi el în contrazicere cu parlamentul şi se spargă armonia care domneşte între factorii constituţionali!

Aşteaptă ei oare dela Regele să-şi uite, la rugarea lor, de datorinţele constituţionale de domnitor şi să denege sancţionarea? Nicidecum. La aceasta nu se gândesc episcopii români, ci acea ce fac, o fac numai pentru a da *material de agitaţie*, pe care-l prelucră în locul lor alţii, ziarele din străinătate, discutând chestia, şi apoi agitatorii naţionalişti, explicând poporului ce mare e primejdia care ameninţă biserica şi prin aceasta religia sa!

Dacă n'ar fi aşa, nu s'ar fi lăsat răpiţi domnii episcopi să facă un astfel de pas. Nu ar lucra ei în contra voinţei parlamentului, ci întreaga putere şi vreme şi-ar consacra-o scopului, de a lăţi ştiinţa între credincioşii bisericei lor, de a-i cultiva, şi cu ajutorul culturei de a-i nobilita în moravuri şi a-i întări în credinţă, pentruca în lumea aceasta să şi poată împlini datorinţele faţă de patrie, iar pentru viaţa de veci să-şi asigure mântuirea sufletului. Nu văd ei, că massele mari ale credincioşilor bisericei lor cât sunt de înapoiate în toate privinţele faţă de credincioşii altor biserici, şi nu văd, că tocmai Valahii din patrie cât sunt de înapoiaţi în cultură faţă de celelalte neamuri?

Zeu, e aici timpul să meditām, cum ar putea fi făcută biserica gr. ort. română din patrie neputincioasă de a mai fi, prin organisarea ei, cuib pe seama agitaţiunei naţionaliste, cu scopuri separatistice, pentrucă aducând ea religia în strânsă legătură cu naţionalitatea, nu neamul şi-l împărtăşeşte de bunătăţile credinţei, ci *mijloacele credinţei le întrebuinţează spre a izola neamul şi a agita în contra statului.*

---

nimului, unii dintre învăţaţii mai scrupuloşi ai vremilor nouă, au declarat de neautentic pe Anonimus, şi cronica sa lipsită de orice valoare istorică.

Lucrul acesta îşi are însă fondul său cu mult mai adânc. Are un fond *politic.* Anonimul fiind adecă primul cronicar, care vorbeşte în mod amănunţit despre descălecarea Maghiarilor în ţara aceasta, şi despre popoarele *aflate de ei aici*, el e primul şi singurul autor vechiu, care constată, că noi, Românii, *am fost aici (când au venit Maghiarii*, eram popor independent, cu duci proprii, organisaţie proprie, biserică proprie.

Cronica lui Anonimus formează deci pentru noi Românii un document istoric de cea mai mare valoare, şi de aceea, istoriografii maghiari, cari neagă, că noi ne-am fi aflat aici la venirea Maghiarilor şi spun că abia prin suta a 12 ori 13 ne-am fi furişat pe ascuns în ţară, — vreau să reducă la nula valoarea istorică a cronicei, pentru a ne lua din mână puternicul şi singurul argument cu care putem dovedì continuitatea elementului românesc pe pământul cucerit de legiunile romane ale împăratului Traian. (Va urma).

Din protopresbiterate.

— *Conferenţa preoţească d'n tractul Cetatea — de peatră.* —

— 25 April v.

Un moment de bucurie, de satisfacţiune sufletească a fost ziua de 12/25 April a. c. pentru preoţimea din protopresbiteratul Cetatea de-peatră, când pentru prima dată s'a întrunit în conferenţă.

La 9 ore s'a început celebrarea sfintei liturgii, în biserica din parohia centrală Borcut, unde s'a ţinut conferenţa, îndeplinită de protopresbiterul tractual *Vasile Duma*, asistat de preotul *George Paşca* şi capelanul *George Gheţe*, împreunată fiind liturgia cu slujba părăstasului obicinuit la aceste ocasiuni şi cu invocarea Duhului sfânt.

Imediat după terminarea acestora capelanul George Gheţe rosteşte predica „Despre mărturisire“, ear protopresbiterul prezident, printr'un discurs bine întocmit şi potrivit atât împrejurărilor din tract, cât şi zilelor grele prin cari trece biserica noastră, deschide conferenţa.

Iubiţilor fraţi în Cristos!

> Iarăşi grăesc vouă: că dacă doi din voi se vor uni pe pământ, pentru tot lucrul ce vor cere va fi lor dela Tatăl meu, carele este în ceriuri. (Ev. Mateiu c. 18 v. 19).

In această zi însemnată, când deschid prima conferinţă preoţească din protopresbiteratul „Cetăţii de peatră“ în calitate de protopresbiter şi conducător al vostru, iubiţilor mei fraţi: Vă salut cu toată căldura inimii mele.

Din trei părţi venitam, cei cari constituim acum această adunare, dar toţi cu acelaş gând întratam în această sfântă biserică în ziua de azi, ca toţi din toate părţile una mărturisind, în bună înţelegere să aflăm mijloace nouă de înaintare pe calea mântuirii noastre şi a turmei nouă încredinţate spre păstorire, crezând tare în promisiunea Mântuitoriului, că dacă doi din voi se vor uni pe pământ, pentru tot lucrul ce vor cere va fi dela Tatăl meu, carele este în ceriuri.

Iubiţii mei fraţi!

Astăzi se împlineşte anul, decând am pornit din parohia mea, ca să-mi încep activitatea în aceste părţi, în cari mai înainte nu umblasem niciodată şi nici nu visasem vreodată, necum să fi cugetat la acest loc şi la acest oficiu, ce-l ocup azi în acest protopresbiterat. Glasul bisericei m-a chemat. Cât de dulce este glasul mamei când chiamă pe fiul său la lucru! Puteam eu oare, care atât de mult iubesc pe această dulce mamă, să nu urmez chemărei ei?

Conştiu de greutatea şi responzabilitatea poziţiunei ce-mi stă înainte, precum şi de slabele mele puteri, la început ezitam, temându-mă că nu voiu putea satisface aşteptărilor dumnezeeşti şi omeneşti. De altă parte sentimentul de stimă, veneraţiune şi supunere faţă de Inalt Preasfinţitul Cap al bisericei noastre, sentimentul pe care-l cultivasem dela începutul cariei mele, mă îndemna ca să urmez necondiţionat glasului ce mă chema. In această agitaţie sufletească, rugăciuni am înălţat către Dumnezeu, rugându-mă, să-mi arete calea, pe care voi merge, şi să-mi trimiţă vre-o pedecă, ca să nu pot ocupa acest post, decât să-l port apoi cu necinste şi să fiu spre stricarea celor mai mici. Văzând că astfel e voia celui Preaînalt, ca să-l mărturisesc din un loc mai înalt, m'am rugat şi mă rog cu toată căldura inimei, ca să mă învredniceească de darul său cel sfânt şi să mă întărească spre a purta această slujbă, întru mărirea preasfântului său nume, trimiţându-mi ajutoriul său cel atotputernic, care să mă însufleţească spre fapte, luminându-mi mintea prin cuvântul său.

Dumnezeu, care ştie inimile tuturor, ştie şi propusul meu, cu care am venit aici, ca să lucrez împreună cu voi iubiţii mei fraţi, la deşteptarea acestui popor, la întărirea în el a credinţei strămoşeşti şi la înflorirea bisericei noastre din acest protopresbiterat, având pururea în inima mea vorbele apostolului Pavel: „că drept aceea aşa alerg, nu ca unul ce se îndoeşte, aşa mă lupt eu, nu ca unul ce bate în aer, ci îmi chinuesc trupul meu şi-l pun robiei, ca nu cumva altora propoveduind însumi să mă fac netrebnic.“ (I. Corinteni, cap. 9. v. 26—27).

Din alte două părţi venitaţi voi, fraţii mei iubiţi preoţi, din tractele vechi protopresbiterale a Cetăţii de peatră şi a Solnocului, ca să închegăm un nou protopresbiterat cu puteri unite.

Venitaţi unii poate cu oare cari regrete şi nedumeriri în suflet, dar cu resignaţiune vrednică supunându-vă voiei lui Dumnezeu şi autorităţii bisericei noastre, toţi însă cu aceiaşi iubire în inimă faţă de scumpa noastră mamă. Cât de frumos se potriveşte acestui protopresbiterat cântarea din ziua Invierii Domnului: „ridică împrejur ochii tăi Sioane şi vezi, că iată au venit la tine, ca nişte făclii de Dumnezeu luminate, dela răsărit, dela apus şi dela mare fiii tăi, întru tine binecuvântând pre Cristos în veci“.

Venitam deci şi noi din toate trei părţile cu acelaşi ideal măreţ de Dumnezeu insuflat în sufletul fiecăruia dintre noi, ca să ne închegăm într'o unitate sfântă „unire în gânduri şi simţiri“, având toţi una şi aceiaşi deviză: munca desinteresată pentru întărirea şi prosperarea legei noastre româneşti, binecuvântând pe Cristos în veci

Să începem dară cu ajutoriul lui Dumnezeu la această lucrare grea dar măreaţă, dela care nu este ertat a se subtrage nici unul din fiii acestui protopresbiterat, cu atât mai vârtos, noi preoţii, sufletul poporului.

Ştim din experinţa de toate zilele, că ori ce lucrare omenească numai atunci ajunge la bun sfârşit; dacă pe lângă multe alte cerinţe şi pe lângă un plan bine definit, este aşezată pe o bază sigură, pe o bază reală, fără de care fie acea lucrare ori cât de măreaţă se prăbuşeşte.

Fiind scopul final al activităţii noastre pastorale binele vremelnic şi fericirea cea vecinică a poporului nouă încredinţat — ni se impune de sine întrebarea, — care este baza lucrării noastre, pe care avem a zidi, ca să ajungem la ţinta dorită?

Răspunsul la această întrebare nu poate fi altul decât: propagarea şi întărirea în popor a credinţei religioase şi a moralităţii creştine şi cu deosebire a alipirei de biserica noastră, de legea românească, care a fost, este şi va fi mântuitoarea călăuză a neamului nostru atât pe calea spre binele vremelnic cât şi spre fericirea vecinică.

Cumcă aceasta este baza cea adevărată, pe care avem să zidim, ne-o dovedeşte în destul istoria, ne-o dovedeşte chiar existenţa poporului nostru pe aceste plaiuri în butul tuturor timpurilor grele şi asupritoare, ce au trecut peste capul lui. Cu credinţa în Dumnezeu şi în biserică au trăit înaintaşii noştri simţindu-se bine în timpuri de urgie şi trecând în ceealaltă viaţă cu speranţa fiericirii veçinice.

Numai un exemplu voiu aduce din viaţa acestor înaintaşi ai noştri, ca să se vază, cât de mare a fost credinţa şi alipirea acestora către legea românească.

Când Brancovianul Constantin, Domn român şi Domn creştin, a fost chinuit de păgânii Turci şi după ce a fost jupoiată pelea de pe dânsul, a zis cunoscutele cuvinte: „de-ţi mânca şi carnea mea, nu mă las de legea mea“.

„Fără credinţă nu este cu putinţă a plăcea lui Dumnezeu“, aşa ne învaţă apostolul neamurilor. Eu zic însă, că fără credinţa şi alipirea de biserica strămoşească nu este cu putinţă neamului nostru a mai exista, şi atunci nu mai este posibilă nici existenţa noastră a preoţilor.

Cuvântul nostru al preoţilor să răsune atât în biserică cât şi la alte ocaziuni, învăţând fără încetare poporul, luminându-i credinţa şi întărind în el tot mai mult statornicia în aceia şi alipirea cu toată dragostea către aşezămintele bisericii sale strămoşeşti. Până la ce grad înalt este a se stărui şi întări în popor această credinţă, ne vom şti da seamă, dacă vom asculta ce zice apostolul Pavel: „Prin credinţă Moise, când s'a născut, a fost trei luni ascuns de părinţii săi.... şi nu s'au temut de porunca împăratului. Prin credinţă Moise, mare făcându-se, s'a lăpădat a se numi fiul fetei lui Faraon, mai bine alegând a pătimi cu poporul lui Dumnezeu, decât a avea desfătarea păcatului cea trecătoare. Socotind hula lui Cristos de mai mare bogăţie decât visteriile Egipetului. Prin credinţă a lăsat Egipetul netemându-se de urgia împăratului şi a rămas statornic.... (Evrei 11, 23—28).

O astfel de credinţă să nizuim fraţilor a o întări în credincioşii noştri. Cu atât mai vârtos să nizuim la aceasta, cu cât vedem că acum mai mult ca ori când se lucră la înstrăinarea poporului dela credinţa religioasă strămoşească, şi cu deosebire la înstrăinarea lui faţă de noi, de preoţi. Inpotriva acestor influinţe stricăcioase avem noi preoţii cea mai sfântă datorinţă de a lupta cu toate armele ştiinţei, cu cari arme trebue să ne îmbogăţim în continu. Spre a vă arăta mijloacele, de cari să vă folosiţi în această luptă daţi-mi voe să vă citez un pasagiu din pastorala Excelenţei Sale I. P. Sfinţitului nostru Arhiepiscop Ioan Meţianu de dto 20 Februarie a. c. Nr. 2181 Pres.... „să stăruiţi din toate puterile la întărirea poporului în credinţa religioasă, la ceea ce mai întâiu voi şi familiile voastre să premergeţi cu exemplu bun, ştiut fiind, că vorbele numai atunci au trecere, când sunt în conzonanță și faptele. De aceea să cercetați regulat biserica, să îndepliniți serviciul divin cu toată pietatea, să îngrijiți de catehizarea și instruirea tinerimei în cântările bisericești, să faceți milostenie, să îngrijiți de ajutoare și fonduri pentru copiii de școală lipsiți de mijloace, apoi pentru săracii și nenorociții din parohie, să înființeze și soțiile voastre reuniuni pentru înfrumsețarea bisericei, pentru combaterea beției și a luxului în popor...... Căci numai lucrând așa se va conserva și cultiva moșia părintească ca să aducă rodurile așteptate".

V'am citat acest pasagiu din numita pastorală, care s'a trimis fiecărui preot, și pe care cred, că unul fiecarele a ți cetit-o cu cuvenita atențiune, pentrucă un program de lucru, mai potrivit ca acesta, pentru conferințele noastre preoțești, nici că s'ar putea altul. Fiecare zicere din acest citat este o temă de dezvoltat în conferențele noastre, dându-ne într'aceea fiecare din aceste teme teren de activitate practică în parohii de ani de zile. De aceea vă rog, vă însemnați bine aceste povețe ale Excelenției Sale, pentrucă pe rând, după cum va fi posibil, vom cerca a le practica în toate parohiile, și să vă cugetați de cu bună vreme a face începutul cu una sau alta din acele lucrări regeneratoare pentru biserica și poporul nostru.

Drept aceea ca să putem îndeplini după așteptare slujba noastră și să putem satisface tuturor așteptărilor superiorilor noștri și a poporului încredințat păstorirei noastre, vă rog și vă conjur, ca odinioară apostolul Pavel pe Romani: „Rogu-vă pe voi fraților pentru îndurările lui Dumnezeu... să nu fiți asămânători veacului acestuia, ci vă schimbați la față întru înoirea minții voastre.... De avem slujbă să căutăm de slujbă; ori cela ce învață să-și caute de învățătură, ori cel ce îndeamnă de îndemnare... ori cel ce administrează întru osârdie... Urând răul și lipindu-vă de lucrul bun... Nu fiți lenevoși întru afaceri, ci râvnitori cu duhul arzând. Domnului slujind. Intru nădejde bucurându-vă, întru năcaz răbdând, întru rugăciune stăruind .... Ingrijindu-vă de cele bune înaintea oamenilor și de este cu putință, încât este despre voi, cu toți oamenii având pace. Nu vă răzbunați voi singuri.... și nu vă lăsați a fi biruiți de răul cu binele." (Rom. 12. 1—21).

Socotiți drept aceia cum să umblați cu pază, nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți. Răscumpărați vremea, că zilele sunt rele (Efes. 5. 15—16)".

Cu aceste declar conferența preoțească din protopresbiteratul Cetatea de peatră deschisă.

Se constitue acum biroul în modul următor: notar preotul din Rohia Nicolae German, iar bărbați de încredere George Pașca paroh în Curtuiușul mic și Alexandru Perhaița paroh în Libotin.

La apelul nominal se constată că sunt presensi 22 preoți, ear absenți 6, toți cu cause binecuvântate.

Se începe apoi discuțiunea și critica asupra modului cum a fost oficiat serviciul divin și cum a fost predată predica După o desbatere meritorică la care iau parte preoții St. Ghețe și N German ear în fine protopresbiterul, dând și unele deslușiri, — se constată, că serviciul divin a fost oficiat corect, ear predica atât, ca conținut, cât și ca predare, a fost succeasă.

Urmează la ordinea zilei cetirea temei dată de P. V. Consistoriu arhidiecezan: „Indatoririle preotului față de școala confesională a cărei director este: și causele cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar" lucrată de preoții Stefan Ghețe din Cărpiniș și Nicolae German din Rohia, fiecare separat.

După-ce ambele lucrări au fost cetite de autorii lor, se enunță ca conclus:

Indatoririle preotului fată de școala confesională a cărei director este și causele cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar" atât în general cât și după referințele din tractul nostru, sunt cele expuse de preotul Nicolae German, al cărui operat se aclude la protocol, esprimânduse susnumitului paroh pentru aceasta lucrare, mulțămită protocolară, având a se publica și în organul arhidiecezan „Telegraful Român".

Din partea prezidentului să cetesc mai multe ordinațiuni și cerculare, cari toate se iau spre știre și conformare.

Dintre conclusele aduse, cele de mai mare însemnătate sunt.

a) în legătură cu ordinul P. V. Consistoriu arhidiecesan, din 20 Martie 1907 Nr. 1507 Bis. și în provocare la conclusul sinodului protopresbiteral ord. Nr. 15—1907, se indatorează fiecare paroh a înființa reuniuni de tineri pentru cetire ear despre cele îndeplinite la finea anului să raporteze.

b) Pentru prosperarea „Fondului cultural" înființat în acest tract, la înființarea lui, fiecare paroh se contribue la an cu 1 Coroană.

Eshauriată fiind ordinea de zi, prezidentul prin cuvinte alese atrăgând atențiunea preoțimii asupra datorinței sale și cu deosebire în timpul de față, și mulțămind pentru armonia cu care a pertractat agendele conferenței, încheie ședința.

Notarul.

Programa

examenelor publice la finea anului școlar 1906/7 în seminarul pedagogic-teologic „Andreian" al arhidiecezei ortodoxe române transilvane.

Secțiunea teologică.

28 Maiu: a. m. Pastorala și Liturgica (curs. III) prof. Dr E. Roșca; d. a. Isagogia (curs. I) prof. Dr. A. Crăciunescu.

29 Maiu: a. m. Dreptul canonic (curs. III) prof. Dr. E. Roșca, Introducerea în teologie (curs. I) prof. Dr. A. Crăciunescu; d. a. Omiletica (curs. II și III) prof. Dr. A. Crăciunescu.

30 Maiu: a. m. Didactica (curs. II) prof. Dr. P. Șpan; d. a. Apologetica (curs. I) prof. Dr. N. Bălan.

1 Iunie: a. m. Istoria bisericească (curs. I) prof. Dr. A. Crăciunescu; d. a. Economia (curs. III) prof. D. Comșa.

2 Iunie: a. m. Dogmatica (curs. II) prof. Dr. N. Bălan; d. a. Muzica vocală (curs. III) prof. T. Popovici.

4 Iunie: a. m. Pedagogia (curs. III) prof. Dr. P. Șpan.

5 Iunie: Psihologia (curs. I) prof. D. P. Șpan; d. a. Esegeza și Archeologia biblică (curs. I) prof. Dr. A. Crăciunescu.

6 Iunie: Morala (curs. II) prof. Dr. N. Bălan; d. a. Esegeza (curs. II) prof. Dr. A. Crăciunescu.

7 Iunie: Istoria bisericei ort. române din Transilvania și Ungaria (curs. II și III) prof. Dr. I. Lupaș; d. a. Cântări bisericești (curs III) prof. D. Cunțan.

Secțiunea pedagogică.

28 Maiu: a. m. Limba maghiară (curs. III) prof. V. Stan; d. a. Limba maghiară (curs. II) prof. N. Vătășan, și Religiunea (curs. II) prof. Dr. I. Lupaș.

29 Maiu: a. m. Limba maghiară (curs. I) prof. Dr. I. Lupaș, și Religiunea (curs. I) prof. V. Stan; d. a. Limba română (curs. III) prof. Dr. I. Lupaș.

30 Maiu: a. m. Didactica (curs. II) prof. Dr. P. Șpan, și Religiunea (curs. III) prof. V. Stan; d. a. Limba română (curs. I) prof V. Stan, și Botanica (curs. II) prof. N. Vătășan.

1 Iunie: a. m. Istoria Patriei (curs. I) prof. Dr. I. Lupaș, și Constituția Patriei (curs. I) prof. N. Vătășan; d. a. Economia (curs. III) prof. D. Comșa, și Limba română (curs. II) prof. V. Stan.

2 Iunie: a. m. Aritmetica și Geometria (curs. II) prof. D. Comșa, și Zoologia (curs. I) prof. N. Vătășan; d. a. Muzica vocală (curs. III) prof. T. Popoviciu, și Gimnastica (curs I, II și III) prof. Dr. P. Șpan.

4 Iunie: a. m. Pedagogia (curs. III) prof. Dr. P. Șpan, și Aritmetica și Geometria (curs. I) prof. D. Comșa; d. a. Istoria universală (curs. II) prof. Dr. I. Lupaș.

5 Iunie: a. m. Psichologia (curs. I) prof. Dr. P. Șpan, și Mineralogia (curs. III) prof. N. Vătășan; d. a. Istoria pedagogiei (curs. III) prof N. Vătășan.

6 Iunie: a. m. Geografia (curs. II) prof. N. Vătășan; d. a. Fizica și Chemia (curs. III) prof. D. Comșa.

7 Iunie: a. m. Geografia (curs. I) prof. N. Vătășan; d. a. Cântări bisericești (curs. III) prof. D. Cunțan.

8 Iunie: Conferență.

9 Iunie: Serviciu divin și încheierea festivă a anului școl. 1906/7.

11 Iunie: Extradarea Testimoniilor și Absolutoriilor, la ambe secțiunile.

Examenele se încep înainte de ameazi la 8 ore, după ameazi la 3 oare.

Sibiiu (Nagyszeben), din conferența corpului profesoral, ținută la 24 Martie 1907.

NOUTĂȚI.

Personal. Inaltpreasfinția Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, pleacă Mercuri dimineața la Budapesta, pentru a participa la sărbările iubileului de încoronare.

*

Circular. Inaltpreasfinția Sa, Domnul Archiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, a dispus prin circular, ca în ziua iubileului de încoronare, 8 Iunie n. să se celebreze serviciu divin în toate bisericile gr. ort. române din Arhidieceză.

*

Iubileul de încoronare în Sibiiu. Din prilejul iubileului de încoronare a Maiestății Sale ca Rege al Ungariei se ține Sâmbătă, în 8 Iunie n. la orele 10 dimineața, serviciu divin solemn, în catedrala din Sibiiu.

*

Monarhul la Budapesta. Mareșalul curții dela Viena a avizat guvernul unguresc, că Maiestatea Sa va sosì în 6 Iunie la Budapesta, pentru a fi de față la serbările de încoronare.

*

† Nicolae Chiorniță. Sâmbătă în 19 Maiu (1 Iunie) la orele 6 și jum. dimineața a răposat în Domnul Nicolae Chiorniță, proprietar, în etate de 71 ani. El întrase numai cu o zi mai înainte în sanatoriul din Sibiiu, de curând înființat în legătură cu institutul de băi de aici. Un atac astmatic de inimă a pus capăt vieții sale după agonie de o oră. De astmă a suferit el de mai mulți ani, până când în zilele din urmă i-se agravase boala în grad mare. Fugind de moarte din Râșnov, unde de un an își avea domiciliul, și a aflat moartea în Sibiiu, unde venise spre alinarea suferințelor sale. Corpul lui astrucat după cetirea rugăciunilor mortuale s'a transportat la Cuciulata, unde își avea mai nainte proprietatea sa, spre a fi așezat Luni în cripta familiară pe lângă îndeplinirea ceremonialului bisericesc de înmormântare, la care va participa la dorința familiei rev. domn asesor consistorial, protopresbiter onorar Mateiu Voileanu, pe lângă un cor de elevi seminariali din Sibiiu.

Pe răposatul îl jelesc cele 4 fiice ale sale: Aurelia, Salba, Octavia și Valentina, dimpreună cu soții lor, presbiterul Ioan Hamsea, paroh în Râșnov, Gavriil Mareș, secretar de finanțe în Oradea-mare, Romul Verzea, presbiter-capelan în Săcele-Satulung și Dr. Cornel Popescu, paroh în Deva, dimpreună cu alți consângeni și prieteni. Nicolae Chiorniță a fost fiiu de econom de frunte din comuna Predeal în Bran. Părinții lui, dintre cari mama, fiică de preot, născută Tătulea, fiind oameni cu stare bună au dat la școalele din Brașov pe fiiul lor Nicolae, dimpreună cu un alt fiiu mai mic Ioan, răposat mai de timpuriu și aveau mare bucurie de el, căci învăța bine și se purta întru toate bine. Pe Nicolae Chiorniță îl aflăm ca școlar între acei puțini școlari, cu cari s'a început clasele gimnasiale la gimnasiul nostru român din Brașov, începând în clasa I. IV. gimnas. Intr'aceea murind tatăl său, cu partea sa părintească de moștenire a continuat studiile sale la Blaj, până la absolvarea gimnasiului superior, după aceea absolvând cursul clerical în Sibiiu, dorea să meargă la universitate pentru studii mai înalte.

Lipsindu-i însă mijloacele, iară stipendii neexistând decât puține pe atunci, pentru a se ajutora s'a aplicat mai mulți ani ca învățător dirigent la mai multe școale capitale, precum în Reșinar și Bran. In anul 1867 pășind în căsătoria primă cu Iudita, fiica protopopului Bartolomeiu Mețianu, și mutându-se la Zărnești s'a lăsat de cariera învățătorească și a început a se ocupa cu economie, mai întâi cu arânzi, murindu-i apoi prima sa soție, după scurtă viață familiară, dela care i-a rămas o fiică, și căsătorindu-se de adouaoară cu Emilia, fiica presbiterului de odinioară Radu Popea în Satulung, după câțiva ani și-a cumpărat o proprietate frumoasă de pământ la Cuciulata, în țara Oltului, s'a mutat acolo cu familia și cu diligență, pricepere și crutare a știut să-și câștige o avere frumoasă — fiind de model și pentru alții în cele economice. Durere, că fericirea sa familiară și de a douaoară a fost conturbată prin moartea prea timpurie a soției sale a doua, dela care încă au rămas mai multe fiice, dintre cari trei sunt în viață. Pentru creșterea bună a fiicelor sale dela ambele soții a făcut tot posibilul, ținându-le la institute de creștere și școalele din Brașov și Sibiiu — luptând mulți ani cu greutățile văduviei.

Pecât avem știre, răposatul a lăsat pe lângă unele legate la bisericile din Predeal și Cuciulata, încă și 500 coroane pentru biserica catedrală din Sibiiu. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

*

Dl P. S. Aurelian, fost primministru român și membru al „Academiei Române", după cum cetim în ziarele din București, se află mai bine. Ii dorim și noi grabnică reînsănătoșare.

*

Răpausul de Duminecă. Comercianții din loc, în urma hotărârei unanime, începând cu 19 Maiu țin închise prăvăliile lor peste întreaga zi de Duminecă și sărbătoare.

*

Monument lui Florian Porcius. Academia Română a luat hotărârea de a ridica un monument regretatului membru Florian Porcius, decedat în anul trecut.

*

Dela frați la frați. Domnul *A. Bacceli*, care a rostit în camera italiană frumoasa vorbire la adresa Românilor, publicată întreagă în numărul trecut al ziariului nostru, a primit dela Români sute de scrisori de mulțămire pentru cuvintele de laudă exprimate față de poporul român.

*

Pajure și steaguri. Ministrul nostru de culte și instrucțiune publică, contele Apponyi, a ordonat să se procure 10,000 de pajure unguresți și 10,000 de steaguri cu emblema statului, pe seama școalelor confesionale, cari în înțelesul legii noi școlare, încă nesancționată, au să fie provăzute cu pajure și steaguri. In scopul acesta s'a publicat licitație minuendă, care se va ținea în Budapesta în 15 Iunie n.

*

Concertul baritonistului Rădulescu dela opera italiană din Londra se va da în curând cu concursul dnei *Triteanu* a dnei *Brote*, precum și a altor somități musicale din Sibiiu. Va avea un program foarte bogat: Brahms, Grieg, Schubert, Schumann, Tosti, Iensen, Goldmark, Leoncavallo, Geaunod ș. alț. Un avis special va anunța programul, ziua precum și sala în care se dă acest concert.

*

Espoziție la Paris. Prin cercurile parlamentare franceze se discută chestia aranjării unei noi espoziții universale la Paris. Comisiunea comercială și industrială va face camerei în curând propunere în privința aceasta.

*

Moartea unui ministru. Contele Duchatel, fost ministru al Franciei la Copenhaga și fost ambasador la Viena a încetat din viață.

*

Mandatul dep. slovac Ivanka a fost atacat prin protest. Comisiunea camerei a discutat Joi acuzele aduse împotriva mandatului, cari sunt cele obicinuite: agitație naționalistă. Comisia va continua pertractarea la 20 Iunie.

*

Esundarea Dunării. Se scrie din Carloviț, că în urma esundării Dunării orașul e amenințat. Partea dinspre răsărit e deja sub apă.

*

Imbunătățire pentru țăranii din România. Toate moșiile statului român, ale căror contracte au fost reziliate, s'au arândat prin șefii de ocoale silvice în parcele la săteni.

*

Apărarea cabinetului Fejervari Fostul ministru de justiție în cabinetul Fejervari, Lányi, lucră la un op despre crizele ultimilor ani ale guvernului ungar. Lányi va împărți opul său în patru părți. In partea primă se va ocupa cu istoria celor zece ani din urmă și cu obstrucțiunea, a cărei excese au dus la criză. A doua parte va cuprinde istoria cabinetului Fejervari. In a treia va polemiza cu actualul ministru de interne Andrássy, dovedind, că regimul Fejérváry a fost legal. In partea a patra va face dezvăliri însemnate asupra pertractărilor confidențiale ținute în decursul crizei și despre ținuta unor politiciani aparținători coaliției.

*

Un protest al Grecilor. Ziarul „Patris" din Atena publică o scrisoare, în care număroși Greci se plâng, că consulul și ambasada austro-ungară duc o politică schismatică în Grecia, încercând a converti pe greco-orientali la credința greco-catolică. Mulți Greci orientali ar fi trecut deja la greco-catolicism. Grecii protestează în contra acestei propagande.

Succursala băncii commercială ungară din Pesta

Piața mare Nr. 2.

Infiinţată în anul 1841. — **Centrala în Budapesta.** — Capitalul de acţii şi reserve coroane 92 milioane.

Primeşte BANI spre depunere,

cu dobândă favorabilă,

cumpără şi vinde rente, scrisuri fonciare, acţii, losuri, precum şi monete de aur şi argint
primeşte hârtii de valoare spre păstrare şi administrare
încassează cupoane şi efecte sortate
asigurare contra pierderii cursului la sorţiri
îngrijire pentru cauţiuni militare.

Cupoanele rentelor de coroane ungare de 4% valabile cu 1 Iunie, se vor excompta dela 20 Maiu fără detragere.

☛ **Toate deslușirile dorite se comunică cu promptitudine.** ☚ 104 12—12

Nr. 12—1907 [125] 3—3

Publicare de licitaţie.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat de preaveneratul Consistor arhidiecezan dtto 8/II 1907, Nr. 1343 Şcol., comuna bisericească gr. or. Arpaşul superior protopresbiteratul Avrigului, comitatul Făgăraşului dă în întreprindere edificarea şcoalei sale pe cale de licitaţie publică minuendă, ce se va ţine în (24 Maiu) 6 Iunie 1907 la 10 ore a. m. în edificiul şcoalai din Arpaşul superior.

Preţul strigării este 13,800 cor. cu aceia că comuna bisericească nu dă nici un fel de material.

Licitanţii au să depună un vadiu de 10%.

Planul şi preliminariul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedeà la oficiul parohial gr. ort. din Arpaşul superior.

Arpaşul superior, 7/20 Maiu 1907.

Pentru comitetul parohial:

George Dobrilă prezident. **George Smădu.** notar.

Nr. 320—1907.

Văzut:

Ioan Cândea.
protopresbiter.

Nr. 106—1907. [128] 1—2.

Publicare de licitaţie.

Zidirea casei protopresbiteratului Câmpenilor se va da prin licitaţiune minuandă, spre îndeplinire în 26 Maiu (8 Iunie) 1907, la 2 ore p. m. în localul şcoalei gr. or. din Câmpeni, pecând doritorii a licita să se prezenteze.

Planul şi preliminariul se află la oficiul protopresbiteral al Câmpenilor.

Câmpeni, 19 Maiu 1907.

Romul Furdui
protopop.

Preţ redus!

Ţara noastră, *descrierea părţilor Ardealului spre meazăzi şi Valea Murăşului*, de Silvestru Moldovan, se vinde cu preţul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

CĂRȚI BISERICEȘTI:

ACAFTISTUL prea s. Născătoare de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumoasă în piele roşie cor. 3 20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20 peluche	7.70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediţie proprie 1900, legat în pânză neagră cor. 9 50, legat în piele roşie coroane 11 50, ediţie de lux broş	8·—
(se leagă conform dorinţei comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATA, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată, redus dela cor. 20 la 10 cor., legată în piele roşie	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş cor. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, legat cor.	16·—
EVANGELIE, cu litere latine, ediţie proprie, nelegată coroane 15·—, în legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii cor. 25·—, în legătură roşie, fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite cor. 35·—, legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă: *a*) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc coroane 100·—, *b*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc coroane 125·—, *c*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc cor. .	140·—
EVANGELIE, cu litere latine, ediţie de Bucureşti, legată cor. 20, fin legată	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic). legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, legat în pânză neagră cor. 8, legat în pele	9—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vând şi în tomuri singuratice 1 volum legat	14·50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, leg. cor. 5, fin legat . .	6·—
OCTOICH MARE, ciril, legat .	26·—
OCTOICH MARE, latin, legat .	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele neagră cor. 4. în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE ciaslov bogat, cu l. lat. leg. . . .	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, legat în pânză 2·40, legat în piele roşie cu copcii . . .	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viaţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1·50
PENTICOSTARIU, ciril, legat .	16·—
PENTICOSTARIU, latin, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, legată cor. 9, legată fin . .	14·—
PSALTIREA, cu litere latine format mic, legată	3·20
RÂNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RANDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir. leg. . . .	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, legat	34·—
TRIODUL, latin. legat . . .	27·—

Se pot procura dela: **Librăria arhidiecezană.**

Carol F. Jickeli, Sibiiu. (La coasa de aur).

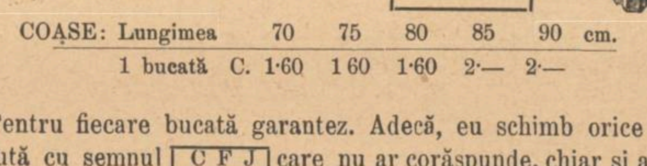

COASE: Lungimea	70	75	80	85	90 cm.
1 bucată C.	1·60	1 60	1·60	2·—	2·—

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă, eu schimb orice coasă provăzută cu semnul C F J care nu ar corăspunde, chiar şi atuncia când ea a fost bătută şi întrebuinţată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. In decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute.

La cumpărare de 10 bucăţi se dă o bucată pe deasupra!

La cerere se dă *orişicui gratis „Povăţuitorul economic“*, edat de mine, şi dacă nu comandă coase. [127] 1—2

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 57 Sibiiu, Joi 24 Maiu (6 Iunie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu sė înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Svonuri de criză.

Sibiiu, 5 Iunie n.

Toate ziarele maghiare scriu, că situaţia guvernului e rea, şi că în curând poate să fie şi mai rea. Iar aceea se ştie, că atunci când situaţia unui guvern e rea, şi se aşteaptă să fie şi mai rea, o singură cale de scăpare este: demisia guvernului.

Cu toate tânguirile ziarelor maghiare însă, la o criză ministerială deocamdată nu vor ajunge lucrurile în ţara noastră, şi anume, după părerile noastre, din următorul motiv: Atunci când Coroana a încredinţat coaliţia cu formarea cabinetului, s'au stabilit în formă foarte clară şi neîndoioasă punctele de înţelegere între noul guvern şi Coroană, şi dacă şi una şi ceealaltă dintre părţile contrahente se ţine de învoială, criza nu poate să se ivească în ţara noastră, decât numai după eshauriarea programului de muncă stabilit pe seama guvernului de acum.

Intrebarea e deci, că dacă totuşi situaţia guvernului e zugrăvită, şi poate fi zugrăvită ca grea şi critică, cine s'a abătut dela punctele de învoială, Coroana, ori guvernul? Toate comunicatele oficioase şi neoficioase, apărute în ziarele maghiare, ne fac să credem că — guvernul.

Guvernul a păşit în faţa ţării cu *garanţiile constituţionale*, cari au scopul de a îngrădi bine „naţiunea“ faţă de Coroană, şi prin urmare de a tăia de sub picioarele Coroanei singura creangă pe care o mai are; dar când a prezentat Coroanei spre prealabilă sancţionare proiectele de lege referitoare la aceste garanţii constituţionale, Maiestatea Sa a scos din pulpitul mesei *pactul* legat cu coaliţia, şi a arătat guvernului unguresc, că despre aceste garanţii în acel pact *n'a fost vorba* absolut deloc.

Lucrul acesta îl constată foarte clar şi lămurit ziarul „*Bud. Hirlap*“, organul de publicitate al contelui *Apponyi*, scriind din cuvânt în cuvânt următoarele: „Poate fi constatat în mod autentic, că nici în cursul pertractărilor purtate înainte de formarea actualului guvern, şi nici în însemnările făcute despre reasumarea rezultatelor date de aceste pertractări, *despre proiecte de lege referitoare la garanţiile constituţionale n'a fost vorba*“...

Iar dacă *n'a fost vorba*, negreşit că Coroana e în drept să spună guvernului, aceeace lumea crede că i-a spus: Lasă-mă în pace cu garanţiile constituţionale, de cari nu e nici o trebuinţă, şi pe cari ţara nu le reclamă, ci fă lege despre *votul universal*, pentrucă ţara îl cere, şi mai ales pentrucă *te-ai obligat să-l faci!*

Credem deci, că şi guvernul va recunoaşte, că Coroana nu poate fi silită să dee mai mult decât a promis, deoparte, iar de altă parte e în drept să ceară dela guvern împlinirea tuturor condiţiunilor sub cari a fost chemat la putere. Lăsând deci la o parte tot ce nu e pe voia Coroanei, va căuta să facă numai aceea la ce s'a obligat atunci când a primit conducerea ţării, şi mai ales va căuta să facă legea despre votul universal, când apoi misiunea sa fiind împlinită, va putea să plece.

O demisionare a guvernului înainte de a se vota legea despre reformele electorale n'ar fi norocoasă şi de altcum pentru ţară, pentrucă atunci am ajunge de nou în chaos, în stare de nesiguranţă. Agitaţiile, frământările, certele, suspicionările s'ar începe de nou. De aceea, fără a ne face judecători între Coroană şi guvern, aşteptăm dela înţelepciunea guvernului însuşi, să recunoască, că datorinţa sa este să se ţină de cuvântul dat Coroanei, şi lăsând garanţiile constituţionale în ştirea Domnului, să caute a împlini toate punctele din programul său de guvernare, stabilit cu Coroana împreună, realizând şi dorinţa ţării, de a i-se da *votul universal* la alegeri, pentrucă făcând aşa, situaţia i-se înlesneşte şi criza e delăturată. Ce va fi apoi după votarea votului universal, e treaba ţării şi a Coroanei.

Conferenţe învăţătoreşti.

Cercul al XX-lea, Murăş-Oşorheiu şi Reghinul săsesc. —

Deda 1 Maiu v.

Invăţătorii din ambele tracte ne-am prezentat la orele 9 înainte de amiazi la serviciul divin, care a fost oficiat de Prea Onoratul Domn Comisar consistorial *Stefan Russu*, protopresbiterul tractului Murăş-Oşorheiu, asistat de dnii Stefan Stoicoviciu preot în Murăş-Cristur şi Alexandru Oltean preot în Medeşfalău. Serviciul a fost înălţător de inimi şi a adus mângăere sufletească poporenilor din Medeşfalău.

După serviciul divin ne-am adunat în localul şcoalei din Medeşfalău, unde dl comisar printr'un discurs avântat arată calea pe care are să purceadă învăţătorul, la realizarea sublimului scop, pe care în aceste zile de grea încercare îl urmăreşte educaţiunea.

Discursul a fost ascultat cu viu interes de învăţători şi de câţi au avut bunavoinţă a lua parte la aceasta conferenţă, apoi s'a deschis I a şedinţă la orele 10½.

Şedinţa I-a.

A urmat constituirea biroului, alegând conferenţa doi notari în persoanele Dlor Gregoriu Ceontea, înv. în Deda, şi Ermil Roşală, înv. în Ghernesig, ear bărbaţi de încredere pentru verificarea proceselor verbale, pe dnii: Ioan Moldovan înv. în Nazna şi Teodor Libeg înv. în Medeşfalău.

Se ceteşte apoi apelul nominal şi cu durere se constată că din ambele tracte 13 învăţători absentează fără scuză.

Să cetesc scuzele: scuza lui Ioan Borşan din Deda, Pavel Sendrea din Râpa de sus, Ilie Sulari din Râpa de jos şi Nicolae Naşcu din Palăţi. Conferinţa ea la cunoştinţă scuzele; ear pentru cei ce nu şi-au înaintat scuzele se aduce următoarea hotărâre; Conferinţa roagă pe Prea Ven. Consistoriu ca pe următorii: Ioan Pescăruş din Iabeniţa, Olimpiu Trifu din Topliţă, Constantin Brătean din Filia, George Gabor din Dumbrava, şi Toma Modran din Hodac, să-i pedepsească cu suma de câte 6 coroane.

Dl comisar salută în numele conferenţei pe următorii dni: I. Hodoş preot Iclandul mare, Ştefan Stoicoviciu preot în Murăş-Cristur, Petru Fărcaş preot în Malomfalău, Alexandru Oltean preot în Medeşfalău şi Foray Mihàly Miklos, primariu local.

La ordinea zilei ar urma tema „Necesitatea meseriilor şi indicarea mijloacelor prin cari s'ar puteà înmulţi numărul meseriaşilor la poporul nostru“, dar fiindcă autorul Olimpiu Trifu lipseşte, disertaţiunea se amână pe anul viitor.

Conform programului urmează.

„Influenţa învăţătorului asupra elevilor prin personalitate“, disertaţie de George Ittu, înv. în Meşterhaza. Dl Ittu ceteşte disertaţiunea care e ascultată cu viu interes, ear finindu-se cetirea, dl comisar deschide discuţiunea. Alexiu Grădinar propune, ca disertaţia să se dea la o comisie din doi inşi, care să vină cu critica în şedinţa III-e. Conferenţa primeşte propunerea şi predă disertaţia spre critică dlor: Alexiu Grădinar şi Iulian Flămând.

Urmează tema pusă de Prea Ven. Consistoriu „Esperienţele câştigate asupra noului plan de învăţământ întrodus în şcoalele poporale prin conclusul congresual nr. 98 dela 1903“.

Dl Comisar deschide discuţia şi ia cuvântul dl Gregoriu Ceontea, înv. în Deda espunânduşi esperienţele asupra noului plan de învăţământ. Le reazum în următoarele:

a) Religia în clasa I şi II să se propună pe baza istorioarelor morale, istoria biblică să nu se propună de loc în classa I şi II la şcoala cu un învăţător. Catechismul să fie scos cu totul din şcoala elementară poporală, fiind un studiu abstract, doar în classa VI s'ar putea propune, dar cu greu.

FOIȘOARĂ.

Mormântul lui Arpád.

(Fine).

Conducătorul Maghiarilor, pe vremea când şi-au făcut ei descălecarea în acest Canaan, din care şi-au creat o patrie statornică, ducele lor, era *Árpád*, fiiul lui Álmos, ales de duce al Maghiarilor încă în Etelköz (ţara între râuri) înainte de a pleca spre patria nouă. Istoriografii maghiari pun datul acestei alegeri cam pe la 888.

Amănuntele alegerei de domnitor le dau apoi astfel: Conducătorii celor şepte seminţii maghiare, cu numele Álmós, Előd, Kund, Und, Tas, Huba şi Tuhutum, au căzut de acord, ca pentru o mai bună apărare a poporului maghiar să se aleagă un singur conducător şi poruncitor în locul celor şepte de până aci, un duce, care se facă judecată şi dreptate în zile de pace, iar în zile de răsboiu să fie mai marele şi poruncitorul tuturor. Alegerea a căzut pe Árpád, fiiul lui Álmos, care a declinat dela sine onoarea de a fi ales. S'a legat cu ocasiunea alegerii şi următoarea învoială: Maghiarii să fie stăpâniţi *totdeauna* de un domnitor din neamul lui Arpád. Aceeace se câştigă cu sârguinţă comună să fie împărţit între toţi. Árpád se consulte totdeauna şi pe ceialalţi când vrea să întreprindă vre-un lucru mai însemnat. Celce va fi necredincios domnitorului să-şi plătească cu sânge fapta. Dacă vre-unul dintre urmaşii lui Árpád nu se ţine de această învoială, în vre-un punct ori altul, să fie afurisit şi exilat.

Invoiala aceasta a fost întărită apoi din partea celor ce au legat-o, astfel, că s'au pus toţi în jurul unui vas, şi tăindu-şi vinele dela mâni au lăsat să curgă sânge în vas, în urmă l-au mestecat, ca semn al concordiei, al credinţei reciproce, al bunei înţelegeri, punând şi jurământ, că vor ţinea învoiala şi o vor apăra cu sângele lor, iar lui Árpád i-au spus cuvintele următoare: „Te-am făcut astăzi conducătorul şi domnul nostru şi te vom urma unde te va duce norocul tău“.

L au şi urmat cu bun noroc, pentrucă întrând Maghiarii, conduşi de Árpád, în ţara aceasta, au purtat cu isbândă răsboaie de cucerire cu popoarele aflate acì, între ele *şi cu Românii*, cari îşi aveau ducatele lor proprii, pentrucă parte le-au învins şi subjugat, parte au legat prietenie şi frăţietate cu ele, bunăoară cu Românii, cu cari ducele Árpád s'a şi încuscrit, ducându-şi noră în casă pe unica fată a ducelui lor Menumorut din Bihor, luată în căsătorie de fiiul seu Zoltán, pe care mai marii ţării, la dorinţa lui Árpád, l-au ales domnitor încă în viaţa acestuia, la anul 905.

Doi ani mai târziu, la 907, Árpád moare. Aşa a stabilit lucrurile istoria maghiară.

*

In anul acesta se împlinesc deci 1000 de ani dela moartea lui Árpád, înţeleptul domnitor al Ungurilor, care a făcut închiegarea neamului seu într'un singur corp naţional (până acì era împărţit în şepte ramuri ori seminţii) şi a dat poporului unguresc o patrie statornică, frumoasă şi bogată.

Implinirea mileniului dela moartea acestui domnitor maghiar sigur că Ungurii ar fi sărbat-o cu mare sgomot şi cu mari festivităţi, dacă situaţia politică nu ar fi atât de critică şi pentru ei şi atât de nesigură, încât le răpeşte întreaga gândire şi le reclamă întreaga băgare de seamă, ca ziua de mâne să nu le aducă surprinderi neaşteptate. Dar mai este o pedecă, şi încă mare, care îi face să nu aranjeze festivităţi prea mari din incidentul împlinirii anului o miie dela moartea lui Arpád, anume faptul, că cu positivitate nu se ştie *când* (ziua) şi *unde* a murit Árpád, şi nu se ştia până mai zilele trecute nici că unde a fost înmormântat Árpád?

Astăzi însă se ştie. Adecă aşa scriu ziarele maghiare, că se ştie. Domnul Dr. Ladislau Wekerle, care de un sfert de veac face cercetări ştientifice în privinţa aceasta, a stabilit în mod esact locul unde a fost îngropat Árpád. A aflat locul mormântului său.

Cum a făcut această descoperire destul de însemnată, dacă se va dovedì că e şi esactă? Aşa, că s'a luat după cuvintele lui *Anonimus*, adecă după cuvintele cronicarului unguresc, căruia istoricii mai din urmă maghiari nu-i dădeau absolut nici o încredere. Anonimus scrie despre moartea lui *Árpád* următoarele:

„După aceasta, în anul 907 al întrupării Domnului, ducele Árpád a trecut din lumea aceasta, care fu înmormântat cu onoare *deasupra isvorului unui fluviu mic*, care curge prin albie de peatră în oraşul regelui Atila, unde după increştinarea Ungurilor s'a zidit în onoarea preacuratei Maria o biserică ce se numeşte *Alba*“.

Alte însemnări despre moartea lui Árpád nu se găsesc în istoria Maghiarilor. Şi cum se ştia, că oraşul ori cetatea lui Atila a fost acolo unde e acum Buda-veche, scrutările s'au pornit numai în direcţia de a se afla *râul* cel ce curgea pe atunci prin albie de peatră, şi mai ales biserica ridicată de regele Stefan cel Sfânt pe locul unde a fost înmormântat Árpád, biserica numită *Eclesia Alba.*

Cum am spus, domnul Dr. Ladislau Wekerle a aflat acest loc, a aflat biserica albă, şi pe basa descoperirii sale guvernul a presentat deja parlamentului proiect de lege, ca biserica aceasta să fie reedificată, încă în anul acesta de douăori iubilar, întâiu, pentrucă se împlinesc o miie de ani dela moartea lui Árpád, al doilea, să împlinesc patruzeci de ani dela încoronarea Maiestăţii Sale, Monarhul nostru, ca rege al Ungariei.

Va să zică, e stabilit, că Árpád unde a fost înmormântat. La isvorul unui râu, unde mai târziu regele Stefan cel Sfânt a ridicat o biserică, existentă încă pe vremea regelui Mathia, pentrucă sub acesta a fost restaurată, şi ruinele ei existente *b*) Limba română. Să se pună mai mare pond pe scris, cetit, reproducere mentală și învățământul intuitiv. Prea multă gramatică pretinde planul de învățământ, mai puține reguli gramaticale pretinde realitatea.

c) Științele naturale, să se propună așa după cum prescrie planul, dar Prea Ven. Consistoriu să dee ordin susțiitorilor de școale să înființeze colecțiuni de mineralogie, precum peatră de aur. etc. tot așa din botanică, chemie, ear din fizică în miniatură, ca să putem preda intuitiv. Tot așa cu computul. Să avem colecție de bani străini, precum lei, franci, lire, mărci, dolari și toți acei bani, cu cari poporul vine în atingere. Regula de trei simplă încă poate lipsi, asemenea și frângerile vulgare. E destul un fel de frângeri în școala poporală.

d) Gimnastica să se propună, dar numai partea militară, precum exerciții corporale, cu deosebit pond pe mersul frumos. De paralele n'avem lipsă pe sate, căci elevii fac destulă gimnastică la lucrul de toate zilele, și mai ales când se coc poamele.

e) Cântul bisericesc să nu mai figureze ca studiu obligat în pedagogie, ci numai ca extraordinar, așa că posturile învățătorești să nu se mai împreune cu cantoratul, care face mare pedecă la definitivarea învățătorilor, ear de se va condiționa, apoi învățătorul să figureze ca cantor pe lângă salar separat de cel învățătoresc.

Dl Ceontea în general află planul de bun și materialul prescris asemenea îl află de bun, cu puține excepțiuni, dar acest material numai în școală cu mai mulți învățători se poate preda. Conclusiunea se formează în următoarele: „Prea Ven. Consistor este rugat, ca pentru școala cu un învățător să încredințeze un specialist ca să formeze un nou plan, care să fie obligat pentru toate școalele cu un învățător din întreaga arhidieceză.

Ear pentru școalele cu 2, cu 3, cu 4, și cu 5 învățători asemenea. Pentru școala cu 6 învățători e corăspunzător planul din discuție.

Planurile ce se vor compune să fie compuse pe baza progreselor pedagogiei, ținânduse cont și de neajunsurile școalelor și poporului nostru dela sate. Pe baza planurilor apoi să se compună și manualele de înv. Cu aceste dl Gregoriu Ceontea își închee expunerea observărilor, ear ședința se încheie anunțându-se proxima ședință la orele 3 p. m.

Ședința a II-a.

Se deschide la orele 3. p. m. Se continuă discuția asupra noului plan. Vorbește Emil Roșală. Dlui e multămit cu planul și aproabă cele susținute de dl G. Ceontea. Pretinde ca pe higiena poporului să se pună mai mare pond.

Mai vorbesc dnii: Dumitru Sava din Potoc, Ioan Moldovan din Nasna, Vic. Laurențiu din Murăș Sâncraiu, George Crâenur din Lueriu, dl George Ittu din Meșterhaza dl comisar luminând apoi câteva chestii dubioase încheie discuția, declarând părerile dlui Ceontea aprobate de conferență.

Urmează: „Municipiul“ lecțiune practică cu despărțământul al V și VI, predată de Ioan Moldovan, învățător, în Nasna.

Dl Moldovan propune lecțiunea, iar după propunere iau cuvântul Teodor Libeg, Emil Roșală și George Ittu.

In urmă lecțiunea a fost declarată de bună.

Conform programei urmează:

„Ferul“ lecțiune practică din științele naturale de Dumitru Sava învățător în Potoc. Conferința, după puțină discuțiune, află tema de foarte bună și decide să fie publicată în „*Vatra școlară*“, iar autorului să i-se esprime „laudă protocolară“.

Se stabilește ordinea de zi pentru ședința a III-a și ședința se ridică la orele 6 d. a. anunțându-se proxima ședință pe Vineri 27 Aprilie, orele 9 a. m.

*

Joi seara, mulțămită parohului local Alexandru Oltean și harnicului învățător Teodor Libeg, am fost distrași cu o producție teatrală. Au jucat învățătorii Alexiu Grădinar, Teodor Libeg, și o fetiță de plugar. Atât succesul moral cât și cel material a fost destul de strălucit. Venitul curat a fost destinat bibliotecii parohiale.

După producție a urmat petrecere care a durat aproape până la ziuă.

Ședința III-a.

Ședința III se deschide la orele 10 a. m. Vineri în 27 Aprilie, luând parte și dl profesor de pedagogie și subinspector al comitatului Murăș Turda *Rusztek Károly* și dl primar local Foray Miklos. Dl comisar în numele conferenței salută pe noii veniți. Dl subinspector mulțămește cu cuvinte frumoase.

Urmează apoi cetirea și verificarea proceselor verbale. Dl Grădinar și dl Flămând vin cu critica asupra operatului: „Influența învățătorului asupra elevilor prin personalitate“ de George Ittu. Comisia află că e bună lucrarea ear conferența aduce autorului laudă protocolară și decide să se publice operatul în „Vatra școlară“ ori „Telegraful Român“.

Conform programei urmează o prelegere din limba maghiară, de George Crăciun. Conferința constată că tema e bună, ear dl Ceontea constată în prelegere, metodul cel mai practic, direct, alui Berlitz.

Dl subinspector ca specialist și profesor recomandă acest metod ca cel mai bun din câte metoade s'au aflat pentru învățarea limbilor.

A urmat apoi o prelegere din Comput, predată de Victor Laurențiu înv. în Sâncraiu. Nu a predat-o însă întreagă fiind tema prea lungă. Iau însă parte la discuție: Ermil Roșală și George Ittu, cari propun, ca să fie clasificată de bună ear conferența primește

In sfârșit se formează programa pentru conferențele anului viitor, precum urmează: 1. Necesitatea meseriilor și indicarea mijloacelor prin cari s'ar putea înmulți numărul meseriașilor la poporul nostru, disertațiune de Alimpiu Trifu înv. Toplița. 3. Din limba maghiară, „A tehén“. lecțiune practică de George Chibelean din Petea de Câmpie. 4. Din istoria Ungariei: Stefan cel sfânt, lecțiune practică de Ioan Borșian înv. în Deda. 5. „Fata lui Iair“, din Religie, lecție practică de Teodor Libeg înv. în Medeșfalău. 6. O temă practică din economie, de înv. din Hodac. 7. Numărul „7“ lecțiune practică de Emil Mateiu înv. în Idicel.

Conferența apoi decide, ca locul de întrunire pentru cercul al XV-lea tractele Reghin și Murăș-Oșorheiu pentru anul viitor, să fie *Deda*, și decide ca conferența să se țină deodată cu sfințirea nouei biserici.

Dl Comisar Stefan Russu mulțămește dlui *Rusztek Károly* pentru participarea la conferință: Dl subinspector răspunde cu cuvinte calde și frumoase.

Dl Gregoriu Ceontea înv. în Deda în numele conferenței mulțămește dlui comisar pentru tactul și paciența cu care a avut bunavoință a-ne conduce și de astădată, și cu acestea ședința III se ridică la orele 1 p. m. declarându-se conferențele din cercul XV-lea pentru anul acesta de încheiate.

G. C—a.

Cercul XII. Cluj—Unguraș.

Sântă-Mărie, 15 Maiu n.

Conferința învățătorească a cercului XII-lea de astădată s'a întrunit în 26 și 27 Aprilie st. v. a. c. în parohia rom. gr or. Tămașa.

In 26 April la 7 ore a. m. s'a ținut serviciul divin cu invocarea Duhului sfânt, la care învățătorii cu dl Comisariu în frunte, au participat în corpore, după finea căruia protopresbiterul Pavel Roșca a ținut o cuvântare ocazională.

La 9 oare a. m. toți învățătorii se retrag în școala confesională din loc, unde dnul Comisariu *Victor Păcală* prin o vorbire instructivă și de actualitate, în care arată necesitatea și importanța dezvoltării fizice a poporului nostru prin gimnastică, declară conferința deschisă.

Sedința I.

Inainte de a întra în ordinea de zi, Dnul Comisariu salută ca oaspeți bineveniți pe următorii dni: Pavel Roșca, protop., Remus Roșca, preot local, I. Pop, preot, Miluan, Ioil Ghiuruțan, teol. abs., mai apoi pe dnii Dr. Csernatony Gyúla insp. reg., Páska Zoltàn, protopretor și Iozsa Samu, notar cercual.

De notariu ad hoc până la constituirea definitivă vine numit Vasilie Nosa, care cetind apelul nominal se constată că prezenți sunt 36, iar absenți 11 învățători, dela cari ne primindu-se nici o scuză, se propun spre pedepsire.

Urmează constituirea biroului, alegându-se notari înv. Petru Bura și Ioan Frâncu, iar membrii verificatori Vasilie Nosa și Ilie Podariu.

Punctul întâiu din programa conf. e „Bogatul cel lacom“, lecțiune practică din ist bibl. predată de I. Frâncu. Se naște discuție asupra ei, la care iau parte P. Ferghete, I. Biji, G. Toader, I. Giorgea și în urmă prelegătoriul. Domnul comisar luând cuvântul obsearvă prelegătoriului și tuturor celor ce vor urma, că temele ce s'au prezentat nu au una și aceiași ortografie, deci îi roagă, că pe cât e cu putință, pe viitor să se acomodeze acceptând ortografia noastră aprobată de Academia Română. De altcum conferința declară tema deplin succeasă. Ședința se ridică la 12 ore a. m.

Ședința II.

La 3 oare p. m. ședința se deschide constatându-se prezența tuturor membrilor din prima ședință, cu excepția lui V. Ferghete, care e scuzat pentru ședința aceasta. Urmează predarea temei practice din rom. cuvântul normal „floare“, pe baza Abcedariului Dr. P. Șpan, prelegător I. Zach. Se deschide discuție liberă asupra temei. La desbatere iau parte înv. G. Toader, I. Biji, I. Giorgia, G Bodea, M. Cozgăria, I. Frâncu, V. Nosa și P. Bura. In urmă dnul comisariu dând unele indigitări observă, că teoreticește tema a fost bine lucrată, însă fiind cunoscut elevilor cuvântul normal „floare“, predarea n'a succes pe deplin. Conferința de altcum clasifică tema de succeasă.

La ordinea zilei vine pusă prelegerea practică din istoria patriei „Descălecarea Maghiarilor“, prelegător P. Ferghete. După predare se deschide discuție liberă asupra temei, la care iau parte învățătorii Simion Botariu, Ioan Muntean, Ioan Frâncu și Ioan Giorgia. Prel. P. Ferghete reflectează unora, arătând cauzele cari au împedecat încâtva reușita prelegerii. Domnul comisariu explică adevărul istoric asupra principelui român Gelu, accentuând, că asupra momentelor etice să se atragă cu tot dinadinsul atențiunea copiilor. Tema se clasifică din partea conferinței de bine succeasă. Ședința se ridică la 6 ore p. m. anunțându-se proxima ședință pe ziua următoare la 8 ore a. m.

Ședința III.

Redeschizându-se ședința la 8 oare a. m. urmează tema generală dată de Prea Ven. Cozistoriu „Experiențele câștigate asupra noului plan de învățământ introdus în școalele poporale prin concluzul Congresual din 1903 Nr. 98“. Se cetește lucrarea lui Petru Bura care se ascultă cu plăcere și se alătură la protocol. Se

---

până în zilele nu demult trecute, când apoi pe la anul 1880 s'a zidit pe locul bisericei albe o fabrică de cărămidă, numită Victoria. S'a aflat isvorul râului, care există și acum. Apa râului învârtește astăzi roatele unei mori, pe când mai nainte, sub domnia Romanilor, e constatat, că se aflau *băi* dealungul râului.

Și dupăce vedem, că e constatat în mod neîndoelnic lucrul acesta, trebue să zicem, că acum e constatat și aceea, în mod foarte clar, că Anonimus e un cronicar *de cea mai desăvârșită încredere*. Dl Dr. L. Wekerle o și spune aceasta cu toată tăria convingerii sale. Zice, că în Anonimus „*trebue să se încreadă știința maghiară, să se încreadă fără nici o șovăire, nu numai din patriotism, fiindcă Anonimus a fost primul cronicar unguresc, iar a l condamna pe Anonimus numai din antipatie încăpăținată e lipsă de patriotism*, ci și pentru aceea, pentrucă cronica sa despre faptele Ungurilor e *acum splendid rehabilitată*, mai ales în urma scrierii ultime a răposatului *Kubinyi Ferencz*, care în două tomuri voluminoase a *stabilit autenticitatea și veracitatea cronicei lui Anonimus*, notarul regelui Béla“.

Pentru noi constatările acestea din urmă sunt de interes și de mare însemnătate. Pentrucă dacă încep învățații maghiari a recunoaște, că cronica lui Anonimus e autentică, e adevărată, că Anonimus e un autor istoric de absoluta încredere, atunci trebue se accepteze vrând nevrând și aceea ce spune Anonimus despre popoarele pe cari Maghiarii le-au aflat aici la descălecare, în deosebi aceea ce scrie despre noi, Românii, despre existența noastră pe aceste plaiuri pe vremile acelea, și despre felul cum am ajuns atunci la înțelegere, la prietenie, la frățietate cu Maghiarii. Vor trebui să recunoască, de voe de nevoe, continuitatea elementului românesc pe pământul Daciei-traiane, avut în stăpânire înainte, mult înainte de a cădea în stăpânirea lor, și se abandoneze credința și teoria greșită, că Românii au venit în patria aceasta abia prin veacul al 12 ori 13-lea, ca servitori, ca păstori, unul câte unul, mai ales ținând în vedere și imposibilitatea evidentă de a se putea desvolta din câțiva păstori ori servitori furișați în țară un popor de trei milioane (pentrucă despre vre-o imigrare *în masse*, fie și mai mici, nu face istoria nici a pomenire, dar face pomenire despre emigrarea Făgărășenilor și a Maramurășenilor) și apoi și imposibilitatea de a se fi format imediat o pătură nobilă, din păstori, o aristocrațime română, care a putut fi chemată la dieta din Alba-Iulia dela anul 1291, convocată de regele Andreiu III., la care au luat parte (sunt documente cari o spun aceasta) Ungurii, Săcuii, Sașii și *Olahii*.

Teoria imigrării Românilor e deci un product al fantasiei, și adevărul e la Anonimus, acum rehabilitat din partea științei maghiare, deci la cronicarul de încredere, care ne recunoaște de popor autohton, de oameni cari sunt aici *acasă*, din cele mai depărtate vremi. Din acest punct de vedere are deci importanță și pentru noi descoperirea mormântului lui *Árpád*, cu a cărui aflare s'au ocupat de altcum și alții, cu mult mai nainte de dl Wekerle László. Cel dintâiu care și-a pus întrebarea, că oare unde poate fi mormântul lui Árpád, a fost înflăcăratul tinăr dela 1848, *Vasváry Pál*, mort în Ardeal, în lupta dela Fântânele (6 Iulie 1849). La 1851 ideia a îmbrățișat o apoi Dr. Erdy Iànos, iar în anii 1859—60 a cerut concesiune dela locotenența imperială de atunci contele Nádasdy Ferencz, ca să facă săpături împreună cu învățatul Thaly Kálmán, pe teritorul din Buda-veche, pentru a da de urma mormântului lui Árpàd. S'a dat concesiunea cerută, însă dupăce lucrătorii maghiari dela o fabrică din Pesta s'au angajat să facă săpăturile fără plată, locotenența s'a spăriat, și crezând că e vre-o conspirație la mijloc, a oprit facerea săpăturilor, cari aveau să se înceapă la 15 Iulie 1860, și a revocat concesiunea dată, iar poliția și miliția a oprit și perigrinarea în grupuri la locul unde se credea că se află mormântul lui Árpád.

Despre biserica albă, ridicată deasupra mormântului, ori lângă mormântul lui Árpád, face pomenire un document din anul 1479, în care regele Mathia, care a restaurat-o, vorbește despre ea ca despre *prima* biserică creștină ridicată în Ungaria de regele Stefan cel Sfânt, pe mormântul lui Árpád.

Locul unde s'a aflat biserica, e numit de altcum și într'un document dela 1193 al regelui Bela III „*valea lui Árpád*“. Biserica a existat până la venirea Turcilor în țară, cari ocupând orașul Buda, au prefăcut-o în ruină, dar iau păstrat numirea, căci ziceau ruinelor: *ak-kil-issa*, ceeace înseamnă *biserica-albă*.

Un scriitor maghiar dela anul 1719 spune apoi, că numai *urmele* bisericei se mai pot vedea, zidurile toate sunt dispărute. De atunci încoaci nu se mai află nici o urmă istorică despre biserica albă din Buda.

*

Trăim înpreună cu Maghiarii, în aceeași patrie comună, pe care împreună am apărat-o în zile de primejdie. Istoria trecutului nostru e deci strâns legată de istoria Maghiarilor, căci strămoșii noștri, cari ni-au făcut istoria, își dorm somnul de veci în același pământ, în care se găsesc adăpostite și oasele strămoșilor Maghiarilor de astăzi. De aceea, am crezut că e bine să facem cunoscută cetitorilor nostri in cele espuse cea mai actuală chestie istorică care preocupă pe Maghiari, mai ales pentru a face constatarea de sus, anume: că Anonimus, care le-a stat de astădată întru ajutor, e un cronicar de cea mai absolută încredere, și că părerile sale despre faptele Maghiarilor și despre popoarele cu cari au ajuns în coatingere, sunt de cea mai perfectă autenticitate. Să le creadă deci pe *toate*, iar nu numai pe cele favorabile lor!

(*tvp.*)

fac unele observări din partea lui I. Frâncu, eare e pentru reducerea materialului din istoria naturală. Mai la urmă dl comisariu vorbind arată importanța cea mare a științelor naturale. E pe lângă rămânerea materialului din plan.

Se prezintă monografiile școalelor din Gălpia de G. Bodea, din Baica de I. Terec, din Iaca de I. Maghiar, din Butene de I. Todoruț, toate acestea cetite de notariul I. Frâncu, în urmă monografia școalei din Sântă-Mărie, cetită de autorul ei P. Bura. Se iau la cunoștință și se alătură la protocol. In jurul monografiilor școalelor se încinge o vie discuție, la care iau parte G. Toader, V. Biji, V. Muntean și Ioan Giorgea. Dnul comisar arată cam ce ar avea să cuprindă o monografie bună și ce motive ar fi a se lua în considerare la compunerea ei și anume: descrierea comunei, starea veche și actuală de cultură, starea economică, eventualele lupte avute cu zidirea școalei, etc.

Ioil Ghiuruțan teol. abs. dândui-se cuvântul, atrage atențiunea membrilor asupra condicei parohiale în care preotul parohiei respective e îndatorat a face istoricul comunei și deci prin urmare și monografia școalei.

Invățătoriul I. Biji face următoarea propunere: „Să se aleagă o comisie care să facă cenzurarea manualelor de școală și la anul să vină cu un raport detailat asupra lor, spunând, cari sunt manualele cele mai bune și acomodate pentru școala poporală“. Propunerea aceasta e sprijinită de V. Nosa, Ioil Ghiuruțan, I. Frâncu și G. Toader. — I. Giorgia vine cu o contra propunere, că adecă e de prisos a face lucrul acesta. Propunerea aceasta e sprijinită de I. Muntean. Ambele se pun la vot și se primește cea dintâiu. In comisia aceasta se aleg membrii: P. Bura, V. Nosa, P. Ferghete, I. Biji, A. Todoruț și G. Toader.

Incât privește abonarea revistei „Vatra școlară“ se fac 4 propuneri din partea membrilor G. Toader, I. Biji, I. Muntean și G. Prodan, dintre cari se primește a lui I. Biji care sună: „Prea Ven. Conzist. arhid. să impună fiecărui învățător a abona revista „*Vatra școlară*“.

In comisia pentru statorirea temelor pe un ciclu de trei ani rămân tot cei din anul trecut.

Urmează cetirea raportului comisiunilor pentru starea învățământului din tracturi. Raportori P. Ferghete și I. Biji. Ambele rapoarte se ascultă și se iau cu mulțămită la cunoștință. I. Giorgea își exprimă dorința, ca Prea Ven. Conzist. să cerceteze ce e cauza de în tractul Clujului sunt așa de puțini învățători definitivi și dacă sunt ceva pedeci să se îndrepteze.

După lungi desbateri în fine se hotărăsc ca conferința pe anul viitor să se țină în Someșfalău.

In comisiunea pentru raportarea stării învățământului din tracte se aleg: A. Todoruț, G. Prodan, G. Toader, P. Ferghete, V. Ciuca și Ilie Podariu.

Not. P. Bura cetind procesele verbale despre ședința I și II, conferința cu unele mici modificări le verifică.

Terminate fiind astfel agendele conferenței dl comisar prin cuvinte de îmbărbărtare la adresa învățătorilor pentru zilele grele ce ne așteaptă, declară de încheiată conferența din acest an. Strigătele de „să trăiască“ la adresa dlui comisar să repețesc.

In numele învățătorilor ia cuvântul I. Giorgea și mulțămind dlui comisar pentru bunul tact cu care a condus desbaterile conferenței, roagă pe bunul Dzeu să i dee sănătate ca încă mulți ani să mai conducă astfel de conferențe spre binele și înaintarea școalei noastre românești.

Cam pe la 2 ore p. m. aproape toți învățătorii în frunte cu dnul comisar și câțiva oaspeți ne-am întrunit la un banchet, de unde ca de obiceiu nu a lipsit nici șirul toastelor pentru viața îndelungată a superiorilor, pentru concordia și buna înțelegere între oameni etc.

Cei cari au toastat sunt: dl comisar Victor Păcală, Remus Roșca, preot, Petru Bura, I. Ghiuruțan, I. Samu, not. rom. și ung. I. Frâncu, I. Muntean, I. Goldiș, paroh gr. cat. și L. Curea. Ne-am depărtat apoi fiecare către trudita noastră școală românească, care tocmai acum e atât de tristă.

Petru Bura.

NOUTĂȚI.

Sărbarea iubilară de 40 de ani dela încoronarea M. Sale Impărat și Rege Francisc Iosif I. Sâmbătă, în 26 Maiu (8 Iunie) a. c. se împlinesc 40 de ani dela încoronarea gloriosului nostru Impărat și Rege, care zi iubilară și din partea credincioșilor bisericei noastre ortodoxe române din arhidieceză, conform ordinului I. P. S. D. Arhiepiscop-Metropolit *Ioan Mețianu* din 14 Maiu n. c. Nr. 5290 Prez. se va serba cu solemnitatea cuvenită prin serviciu divin cu doxologie, la care au să participe credincioșii, elevii școlari cu învățătorii, și sunt a se învita și autoritățile locale. In biserica catedrală se va ținea serviciul divin prescris, cu doxologia, Sâmbătă, la 10 ore a. m., servindu-se mai nainte sf. liturgie la 9 oare a. m.

*

Alegerile în România. Duminecă s'au început alegerile în România pentru corpurile legiuitoare române. A ales colegiul prim pentru senat. Din 60 mandate, nouă a primit opoziția conservatoare, în șapte locuri va fi balotaj, iar 43 mandate sunt ale liberarilor. Eri Marți, a ales colegiul 2 pentru senat

*

Monumentul Reginei Elisaveta. In Viena s'a făcut eri, Marți, desvălirea monumentului ridicat întru memoria decedatei Impărătese și Regine *Elisaveta*. La actul de inaugurare au participat și ministrii ungari Wekerle, Günther, și Jekelfalussy.

*

Din parlament. Luni dieta ungară a votat proiectele de lege referitoare la iubileul de încoronare, a continuat apoi cu discuția asupra legii despre servitori. Vineri și Sâmbătă dieta nu va ținea ședință.

*

Pentru gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană au întrat pentru gimnaziul din Brad sumele următoare: Din comuna *Sereca*, protopresbiteratul Orăștiei 4 cor. 50 fil.; din comuna *București*, protopresbiteratul Zarand 32 cor. 20 fil. Tot pentru gimnaziul din Brad a făcut ofert benevol de 200 coroane parohul *Emanuil Pop* din București, tractul Zarand.

*

Regele Carol pentru biserici. Regele României a dăruit anul acesta suma de 227·037 lei, din lista civilă, pentru clădiri și restaurări de biserici. Din 1901 și până astăzi M S. Regele a dăruit în total suma de 1·422·222 lei în acest scop. Anul acesta se vor restaura din acest fond bisericile Sf. Trei Erarchi și Sf. Nicolae din Iași, Sf. Dumitru din Craiova, biserica metropolitană dela Târgoviște și clădirile dela Curtea-de-Argeș.

*

Faptă vrednică de urmat. Invățătorii din tractul protopresbiteral al Zarandului au luat asupra lor de bunăvoie îndatorirea de a ținea școală de cetit și scris cu analfabeții adulți din comunele unde funcționează. Școala ține din Octomvrie până la finea lui Februarie, și cel puțin de două ori pe săptămână.

*

Representările operei „Mignon“ din partea reuniunii de cântări „Hermania“ din Sibiiu au ajuns numărul 8, având în totdeauna un succes splendid în toate privințele. Publicul sibiian a răsplătit munca acestei reuniuni cu renume prin participare în număr mare și prin aplause frenetice la adresa dibacilor diletanți. Concursul dnei *Tritean* a atras și un număr insemnat al publicului românesc de aici și împrejurime, admirându-i de astădată nu numai vocea de privighitoare ci și jocul de scenă, pentru care are talent incontestabil. Marți, eri s'a dat ultima representație festivă, din incidentul împlinirii alor 20 de ani dela înființarea reuniuniii. A fost totodată representațiunea a suta de operă dela întemeierea acestei reuniuni. Dorim reuniunii, care formează un însemnat factor cultural în viața sibiană, încă mulți ani mănoși în succese frumoase pe terenul artei muzicale.

*

Pentru catedrală. Domnul vicecomite al comitatului Făgăraș Alexandru Belle, a donat pentru fondul catedralei din Sibiiu, suma de 30 cor. Tot din Făgăraș au mai întrat: Dela „*Furnica*“, institut de bani 50 cor. și dela dnii Ioan Dejenariu, Iosif Ciora și George Mândrean câte 5 coroane.

*

Dela comitat. Comitetul administrativ al comitatului Sibiiu, și subcomisiunile sale, țin ședință lunară Luni, în 10 Iunie n. la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Dl Iancu G. Coliban, cel dintâiu măestru tâmplar român în Brașov, ne avisează, că în acest an își serbează jubileul de 40 ani în amintirea neîntreruptei sale munci în meseriea de tâmplărie, își serbrază totodată jubileul de 25 ani ca măestru de sine stătător, și jubileul de 25 ani al căsătoriei sale.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu, pentru înzestrarea fetelor sărace, au mai dăruit: Pavel Boldea, c. și r. protopresbiter militar 2 cor.; Zevedeiu Murășan, paroh, Sebeșul-săsesc 1 cor.; Dr. Ioan Stroia, protopresbiter, Săliște, pentru copiii săi: Mioara, Florin și Viorica 1 cor.; Victor Florian, notar în Sadu, pentru sine și soția sa Valeria 2 cor.

*

Treceri la catolicism. Mare sensație a produs în România faptul, că în timpul din urmă au trecut mai mulți membrii ai familiilor fruntașe de acolo la catolicism. Inceputul l-a făcut fiiul fostului ministru P. S. Aurelian și deja până acuma l-au urmat 15 tineri și două fete. Această apariține e urmărită cu multă atențiune din partea cercurilor conducătoare. Așa scriu foile maghiare.

*

Museul agricol din Budapesta se va deschide din partea Maiestății Sale Regelui în 10 Iunie după amiazi la 2 ore în mod sărbătoresc.

*

Femei ucise de un tren. La Corogne, un tren care manevra a dat peste o trăsură, în care se aflau nouă femei. Toate și-au aflat moartea sub roatele trenului.

*

Asasinarea unui preot. Dintre îngrozitoarele fapte săvârșite în timpul din urmă din partea bandelor grecești în Macedonia, următoarea ajunge culmea cruzimei. Anume, conform știrilor bulgare, o bandă grecească compusă din 15 oameni a întrat în satul Baraklimaja din districtul Serres, a pătruns în biserică, și a asasinat pe preot în timpul slujbei religioase.

*

„Renașterii“ din Caransebeș i s'a intentat un nou proces de presă, din cauza unei notițe prin care s'a atras atențiunea alegătorilor dietali, ca să se intereseze de cu bună vreme să fie trecuți în lista alegătorilor. Procurorul a tras la răspundere pentru notița aceasta de caracter „*politic*“ pe proprietariul foii, Dr. Nicolae Ionescu.

*

Contra imnului regal, Representanța orașului Löcse a luat hotărârea în adunarea sa generală la propunerea directorului gimnazial de acolo Alexiu Kalmár, ca la procesiunea din „Joia verde“ să nu se mai învite garnisoana din Löcse, căci prin cântarea imnului regal s'ar conturba serviciul divin. Oficerii s'au revanjat pentru această hotărâre astfel, că n'au voit să iee parte la banchetul dat de preotul local din incidentul acestei sărbări.

*

Maghiarizare de nume. Cu concesiunea ministrului de interne și-au maghiarizat numele Oscar și Maria Cabdebo, copiii fostului bancar din Sibiiu cu acest nume, schimbându-și numele în „*Pécsi*“.

*

Și-a omorât muerea. Cutare Tompai din Kecskemét și-a junghiat muerea pe uliță, din motivul, că fugise dela el, și pe lângă toate rugămintele puse, nu mai voia să vină îndărât la casa bărbatului. Muerea a murit pe loc, ear ucigașul a fost arestat.

*

Un primar comunal ca nălucă. In o comună din comitatul Posony a primit o femee dela fiul său aflător în America 400 Cor., pe cari i-a depus la o bancă. In ziua următoare vine la bancă și-și cere înapoi banii. Intrebată de cauză, răspunde, că noaptea i-a apărut moartea și a amenințat-o că o va duce cu sine, dacă nu-i predă banii. Funcționarul băncii a avizat jandarmeria, căreia îi succese să pue mâna pe nălucă, tocmai în momentul când primea banii. In năprasnica „*moarte*“ a fost descoperit primarul comunal.

*

Ferbințeli în Paris. In zilele acestea a căzut victimă căldurilor mari ce domnesc în Paris, o fetiță din o familie de frunte de acolo. Fetița stătea cu bona ei înaintea ministerului de externe, pentruca să privească părechea regală norvegiană, care se află de câtva timp în Paris. Deși i-se făcuse rău, totuși n'a voit să părăsească locul. In momentul, când strigătele mulțimii anunțau ivirea părechei regale, fetița a căzut moartă în brațele bonei. Medicii au constatat, că fetița a murit în urma ferbințelii.

*

Un monstru antidiluvian. Orașul Frankfurt am Main va primi ca dar scheletul unei șopârle antidiluviane de o mărime gigantică. Savantul naturalist Iacob Schiff va dărui muzeului din Frankfurt acest schelet, unic în lume. Gâtul acestei șopârle e de 5 metri, coada e de 7 metri de lungă. In total scheletul are o lungime de 18 metri. Greutatea e de 225 kilograme. Oasele șopârlei s'au împachetat în 23 lăzi pentru a fi transportate din New-York în Europa.

*

Condamnat la moarte. Andrei Zaica din Fizeș, a fost condamnat la moarte din partea curții cu jurați dela Lugoj, pentru omor întreit. Stăpânul său Tölgyesi începuse a fi nemulțămit cu el, pentrucă econoama acestuia Elena Hegedüs, îl păra în continuu, că nu-și împlinește cum se cade slujba. Indignat Zaica a omorât pe econoama. Ca să-și acopere vina a omorât apoi și pe Tölgyesi și pe servitoarea acestuia. Crima a fost descoperită. Pe Zaica l-a apărat dl C. Bredicianu, cercând să dovedească, că crima n'a fost premeditată.

*

Mulțămită. Cu ocasia sinodului arhidiecezan din anul acesta am colectat pentru fondul nouei biserici din Sălciua-de-jos, tractul Lupșei, următoarele dăruiri: Dela I. P. S domn *Ioan Mețianu*, arhiepiscop și metropolit 50 cor., Il. Sa dl Dr. Ilarion Pușcariu, vicar 3 cor., domnii deputați Dr. Iancu Mețianu, (Zernești) 10 cor., Dr. Eusebiu R. Roșca, Nicolae Ivan (Sibiiu), Iovian Murășan (Turda), câte 5 cor., Dr. V. Preda (Câmpeni) 4 cor., Dr. George Proca (Sibiiu), Romul Furdui (Câmpeni), câte 3 cor., Iosif Morariu (Dobra), Daniil David (Orăștie), Dr. Ioan Margita (Geoagiu), Teodor Herman (Deeș), Dr. Gavriil Buzura (Lăpușul-ung.), V. Voina (Brașov), Victor Păcală (Sibiiu), Lazar Tritean (Sibiiu), câte 2 cor., Nicolae Borzea (Făgăraș), Vasile Damian (Brad), Dimitrie Moldovan (Sighișoara), Victor Tordășian (Sibiiu), P. Lucuța (Sibiiu), Dr. D. Stefan (Sibiiu), Petru Ghesja (Hațeg) și Dr. Ioan Fărcaș (Sibiiu), câte 1 cor. Laolaltă 113 cor. In numele numitei comune bisericești aduc marinimoșilor donatori și pe această cale adânc simțita recunoștință. Sălciua-de jos, la 17 Maiu v. 1907. Romul *Gomboș* paroh.

*

Cea mai mare fericire pe lume e sănătatea și mulți au jertfit averi întregi, ca să și-o câștige, dar de cele mai multeori înzadar. Deci inventatorul crucii duple electro magnetice R. B. Nr. 86967, dl Albert Müller în Budapesta V/27, Vadász utcza 34, a pus la dispoziția lumii bolnave aparatul său, e știut, că numa aceasta e în stare să ajute acolo, unde alte mijloace nu mai pot; ceeace documentează din nou și următoarea scrisoare de récunoștință: „Prea stimate d-le Müller! De 30 ani am fost tot bolnăvicioasă, nu puteam mânca, m'am simțit totdeauna rău, dar de când mi-am adus aparatul d-tale, din 23 Aprilie a. tr. și de când îl port, mă simt foarte bine, pot durmi, văd bine, am poftă de mâncare cu un cuvânt sunt deplin sănătoasă și îți mulțămesc din inimă că mi-ai dat iară plăcere să trăesc. Cu stimă: Rosa Sch rl, văduvă de geometru, Kesmark.

FELIURIMI.

Superstiția și oamenii mari. Emil Zola, care trecea de om liber de orice prejudiciu, credea în acțiunea răufăcătoare a numărului „17“ și în acțiunea binefăcătoare a numărului „7“.

Wilhelm I și Mac-Kindley aveau o frică neînvinsă de ziua de „Vineri“.

Edison din contră, conzidera această zi ca cea mai favorabilă spre a face experiența celor mai însemnate invențiuni ale sale.

Contele de Armagnac sub Ludovic XI, considera de prevestire funestă întâlnirea unui Englez.

Regina Victoria, dupăcum povestește ziarul „Espana moderna“ nu putea să sufere pisicile, conziderându-le ca precursorii unor mari nenorociri.

Iuliu Cesar nu putea auzi cântarea unui cocoș fără să îngălbinească.

Lordului Byron și lui Napoleon, le era frică de pează rea.

Nr. 106—1907. [128] 2—2.

Publicare de licitaţie.

Zidirea casei protopresbiteratului Câmpenilor se va da prin licitaţiune minuandă, spre îndeplinire în 26 Maiu (8 Iunie) 1907, la 2 ore p. m. în localul şcoalei gr. or. din Câmpeni, pecând doritorii a licita să se prezenteze.

Planul şi preliminariul se află la oficiul protopresbiteral al Câmpenilor.

Câmpeni, 19 Maiu 1907.

Romul Furdui
protopop.

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1. Vasile cel mare . . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . 30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena . . . . 30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de Simeon **Popescu,** protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Sboar'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid

Biblioteca „Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr. 1. Ţinerea vitelor, de E. Brote K —·24
„ 2. Trifoiul, de Eugen Brote . „ —·24
„ 3. Prăsirea pomilor, de D. Comşa „ —·24
„ 4. Legea veterinară, de învăţătorul Muntean . . . . . „ —·80
„ 5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote . „ 1·60
„ 6. Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu . . . . . „ —·70
„ 7. Statutele tovărăşiilor agricole „ —·—
„ 8. Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen) . . . . . „ —·—
„ 9. Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu . . . . „ —·10
„ 10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii . . . . „ —·—
„ 11. Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii . . . . . „ —·10
„ 12. Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp . . . „ —·10
„ 13. Cum să îmblătim orzul de bere „ —·18
„ 14. Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif „ —·70

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procurà

Cuvântări liturgice

de arhimandritul **Nicodem Munteanu**

cu preţul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto

Sfânta

Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit

Ioan Meţianu.

Se află de vânzare în Librăria arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1. Nelegată cu . . . . K 15·—

In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii . . . „ 25·—

3. In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite . . . . „ 35·—

4 Legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:
a) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc . . „ 100·—
b) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 125·—
c) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 140·—

Administraţia
Tipografiei arhidiecezane.

Carol F. Jickeli, Sibiiu. (La coasa de aur).

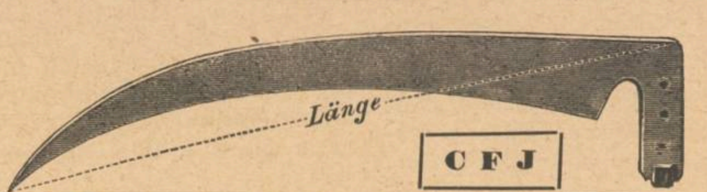

COASE: Lungimea	70	75	80	85	90 cm.
1 bucată C.	1·60	1 60	1·60	2·—	2·—

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă, eu schimb orice coasă provăzută cu semnul C F J care nu ar corăspunde, chiar şi atuncia când ea a fost bătută şi întrebuinţată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. In decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute.

La cumpărare de 10 bucăţi se dă o bucată pe deasupra!

La cerere se dă *orişicui gratis „Povăţuitorul economic“*, edat de mine, şi dacă nu comandă coase. [127] 2—2

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

Vindecă şi învioreazâ pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. 11 1

Expediţie din centru şi locul de vânzare pentru ţară şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colţul.

CĂRŢI BISERICEŞTI:

ACAFTISTUL prea s. Născătoare de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed 1898, legat simplu cor. 1 70, legătură mai frumoasă în piele roşie cor. 3 20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5 20 peluche 7.70

AGHIAZMATAR, broş. . . . 4·—

APOSTOLUL, lit. latine, ediţie proprie 1900, legat în pânză neagră cor. 9 50, legat în piele roşie coroane 11 50, ediţie de lux broş . . . . 8·— (se leagă conform dorinţei comandatorului).

BIBLIA ILUSTRATA, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată, redus dela cor. 20 la 10 cor., legată în piele roşie 20·—

CAZANIA, cu litere latine, broş cor. 6, leg. . . . . 10·—

CHIRIACODROMION, legat cor. 16·—

EVANGELIE, cu litere latine, ediţie proprie, nelegată coroane 15·—, în legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii cor. 25·—, în legătură roşie, fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite cor. 35 — legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă: *a*) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc coroane 100·—, *b*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc coroane 125·—, *c*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc cor. . 140·—

EVANGELIE, cu litere latine, ediţie de Bucureşti, legată cor. 20, fin legată . . . . . . 33·—

EVHOLOGIU, cu lit. lat (Molitvelnic), legat . . . . 12·40

HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . . 4·—

LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur . . . . 1·—

LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, legat în pânză neagră cor. 8, legat în pele 9—

MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vând şi în tomuri singuratice 1 volum legat . . . . . 14·50

MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, leg. cor. 5, fin legat . . 6·—

OCTOICH MARE, ciril, legat . 26·—

OCTOICH MARE, latin, legat . 27·—

OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele neagră cor. 4. în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.

OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu l. lat. leg. . . . 34·—

CIASLOV (orologion). lit. latine, legat în pânză 2·40. legat în piele roşie cu copcii . . . 4·—

PARACLISUL, Acaftistul şi viaţa sf. mare mucenic Dimitrie . 1·50

PENTICOSTARIU, ciril, legat . 16·—

PENTICOSTARIU, latin, legat 12·40

PSALTIREA, cu litere latine, legată cor. 9, legată fin . . 14·—

PSALTIREA, cu litere latine format mic, legată . . . . . 3·20

RÂNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată . . . . 10·—

RANDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir. leg. . . . 4·—

TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat . . . . 2·—

TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, legat . . . . 34·—

TRIODUL, latin. legat . . . 27·—

Se pot procura dela: **Librăria arhidiecezană.**

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 58 Sibiiu, Sâmbătă 26 Maiu (8 Iunie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Iubileul de încoronare.

Sibiiu, 7 Iunie n.

Ziua de mâne e de însămnătate mare în istoria mai nouă a patriei noastre. Inainte cu patruzeci de ani în ziua aceasta a fost uns și încoronat Maiestatea Sa, Monarhul nostru, ca Rege apostolic al Ungariei.

Ce fierbere, ce entusiasm, ce bucurie era atunci, dela un capăt al țării până la celalalt, și mai ales în capitala țării, unde se concentrase tot ce avea pe atunci țara mai de frunte, și ca greutate socială, și ca avere.

Capitala era frumos împodobită, cu steaguri, covoare și flori, și număroase porți triumfale au fost ridicate prin stradele pe unde avea să treacă Regele și Regina.

Au fost strălucite sărbările încoronării, atât de strălucite, încât splendoarea lor a impus și străinilor. Ziarele engleze, franceze, italiane, scriau cu multă uimire și în mod foarte elogios despre cele văzute.

Era pe atunci bogăție în țară, și era căldură în inimi. Era entusiasm și bucurie. Bucurie și pe o parte și pe alta!

Importanța încoronării nime nu a înțeles-o atât de bine, ca însuși Maiestatea Sa, care a eternizat ziua cu următoarele acte însemnate: A dat amnestie generală tuturor politicianilor maghiari compromiși și refugiați în străinătate, și a donat suma de osutămii de galbini, primită dar dela țară, pe seama văduvelor și a orfanilor honvezilor, cari la 1848/9 au luptat în contra tronului și a dinastiei

Mai bine nu putea dovedi Maiestatea Sa, că trecutul l'a dat uitării. A tras văl peste el.

Dar au înțeles însămnătatea zilei și Maghiarii, pentru cari până aci Regele nu exista, fiindcă după constituția țării puterea maestatică numai după ungere și încoronare devine desăvârșită.

Știau ei, că cu actul încoronării toate divergențele de păreri dintre ei și Maiestatea Sa dispar și sunt delăturate, și că după nouăsprezece ani de așteptare, de frământări, de asuprire și de suferință, li-se deschide acum o epocă nouă, o epocă de pace, de liniște, de consolidare, de prosperare pe toate terenele, în deosebi pe cel cultural și material.

Grația Maiestății Sale le-a făcut cu putință, ca și cei buni ai lor, cari pribegiau prin străinătate, să fie chemați la muncă comună, spre a-și pune puterile în serviciul patriei, contribuind la fericirea ei și a popoarelor cari o compun.

Patruzeci de ani, numai patruzeci de ani au trecut de atunci, și ce vedem? Nemulțămire și pe o parte și pe alta. Nu mai e entuziasmul și bucuria de acum patruzeci de ani. Maiestatea Sa vine fără nici o voe la Budapesta, pentru a fi de față la sărbările aranjate întru amintirea zilei de încoronare, vine silit de împrejurări, iar cei ce aranjează sărbările iubileului de încoronare încă se pare că fac un lucru forțat, pe care cred că *trebue* să-l facă, dar nu-l fac din toată inima. Nu e nici o însuflețire, nici un entuziasm, nici un semn de sinceră bucurie, ca și cum nici n'ar fi vorba de aniversarea zilei de încoronare, a zilei în care Maiestatea Sa a dat Maghiarilor tot ce au voit și au cerut.

In loc ca sărbările să fie de astădată mai frumoase, mai strălucite, mai impunătoare decât cele de acum patruzeci de ani, ele sunt reduse la minimul posibil, la minimul necesar, contrar obiceiului maghiar, care iubește zgomotul, splendoarea, parada.

Nu sunt mulțămiți Maghiarii, și de aci indispoziția generală, lipsa de entuziasm, și de bucurie. Și că nu sunt mulțămiți, o spun pe față.

Să ascultăm ce spune un ziar maghiar, „*A Nap*“, despre iubileul acesta de încoronare:

»Amară iubilare, când nici o dorință nu ți-s'a împlinit. Amară iubilare, când trebue să recunoaștem, că am fost învinși. Suntem de compătimit, fiindcă nu avem pe nimeni care să ne scoată din întunerec. Dar pentru aceea noi *trebuie* se iubilăm. Mizeria lucie ne acopere săråntocia. Ne bucurăm cu lacrimi, și ne ascundem durerea. Adevărat, că la iubileul acela *nu va fi nimeni cu inima*, dar pentru aceea să cânte numai țiganii din vioare, să sune trâmbițele, să se aprindă focuri de bucurie. Pentrucă dacă am mințit patruzeci de ani dearândul, să iubilăm încheerea epocei *cu cea mai puternică minciună*. Să cădem la pământ și să perorăm despre admirație, supunere și iubire! Să rostim vecinicul și neperitoriul cuvânt de mulțămire, în ziua aniversării încoronării dela anul 1867«.

Va să zică, supunerea și iubirea față de capul încoronat și uns e o minciună, și iubileul un act, la care nime nu participă cu inima!

Oare așa să fie? Va fi, poate, cu privire la unul, la zece, la o sută, la o miie dintre Maghiari, dar milioanele cele multe nu gândesc așa! Milioanele, cari formează țara cea adevărată, sunt cu inima, cu alipirea, supunerea și iubirea la Regele lor, la Domnitorul lor, despre care știu, că are dorința ferbinte de a le vedea pe toate trecute între șanțurile constituției patriei, înainte de ași încheia glorioasa domnie. Și noi credem, că dacă Maiestatea Sa a venit fără nici o voe la sărbările iubilare din Budapesta, apoi lucrul s'a întâmplat tocmai pentrucă drepturile pe cari le-a promis cu un an mai nainte popoarelor sale desmoștenite, încă nu au putut primi formă concretă, *votul universal* încă nu a putut fi dat tuturor acelora, cărora Maiestatea Sa *vrea* ca să se dee.

Dar milioanele, cari cu dor îl așteaptă, știu, că întârzierea nu din vina Maiestății Sale s'a făcut. Și de aceea, la sărbările iubileului de încoronare ele participă din inimă, cu bucurie și cu încredere desăvârșită, și roagă pe Atotputernicul Dumnezeu, să dăruiască Maiestății Sale sănătate și putere de ași vedea realisate în curând toate dorințele, și de a putea împlini și dorința lor, făcându-le loc în conducerea de stat, prin acordarea votului universal la alegeri, spre întărirea tronului și a patriei!

Legile școlare. *Monitorul oficial al țării publică în numărul de eri, Joi, legile noi școlare,* sancționate de Maiestatea Sa, *și anume: legea despre îmbunătățirea salarelor învățătorilor dela școalele de stat și legea despre salarele învățătorești la școalele confesionale și comunale.*

Distincție. Maiestatea Sa Regele a conferit primministrului *Wekerle* crucea mare a ordinului Leopold și a numit consilieri intimi pe ministrii Kossuth, Iekelfalussy, Zichy, Josipovich și Günther, cum și pe prezidentul camerei Iusth.

Crisa. Svonurile despre crisa ministerială nu vreau să încete. Cu cât sunt mai cu energie desmințite (pentrucă le desmințesc foile guvernului), cu atât mai tare le crede lumea. La tot cazul în zilele acestea de iubilare se va limpezi situația, fie într'un fel, ori altul. Probabil că înțelegerea între guvern și coroană se va face, și trebile nu vor ajunge la demisionarea guvernului. Guvernul se va obliga de nou să prezinte dietei cât mai curând legea despre reformele electorale, și apoi în urma ei legile referitoare la garanțiile constituționale, dupăce și în mesajul de tron în ordinea aceasta au fost ele înșirate, când s'a deschis actuala sesiune parlamentară. Așa se crede că va fi resolvată crisa, dacă ea peste tot esistă.

Alegerile din Austria. Abia acuma se cunoaște rezultatul tuturor alegerilor făcute în Austria pe baza legii despre votul universal. Partidul cel mai mare din noul reichsrath austriac e al social-creștinilor, puși sub conducerea primariului din Viena Dr. *Lueger*. Numără 96 membri. Urmează partidul social-democrat cu 82 membri, apoi vine partidul Polonilor, al Cehilor și al liberalilor. Acestea sunt partidele cele mai mari, iar celelalte sunt fracțiuni mărunte. Intre diferitele partide germane s'a inițiat facerea unei fusiuni, dar n'a succes. S'a legat însă o alianță națională, de înțelesul, că în chestii de interes general național german, toate să meargă împreună. In celelalte fiecare cum vrea. Socialiștii încă au luat hotărârea, că în cele naționale vor păși totdeauna solidari cu ceilalți de un neam cu ei. O grupare a partidelor, ca să se formeze majoritatea parlamentară pe care să se poată răzima guvernul, încă nu s'a făcut. Se crede însă că se va face până la deschiderea reichsrathului, ori apoi imediat după deschidere.

Chestia croată. Mercuri s'a încecepут în dietă discuția asupra proiectului de lege referitor la funcționarii dela căile ferate. Pe tema acestui proiect de lege s'au ivit divergențe de păreri între deputații croați din dieta ungară și guvernul maghiar. S'au ținut pertractări, însă la înțelegere nu s'a putut ajunge. Conflictul există deci și acum. Chestia e următoarea: Croații pretind, ca pe liniile ferate din Croația și Slavonia limba de comunicație și limba oficioasă să fie cea croată. Guvernul maghiar admite, că în interesul publicului este, se știe funcționarii și croațește în Croația și Slavonia, dar limba oficioasă *trebue* să fie și acolo cea maghiară. Croații s'au hotărât acum se vorbească toți la proiectul de lege din desbatere, și anume în limba croată. Presidentul dietei s'a îngrijit de stenografi croați și de traducători dexteri, cari imediat se tălmăcească pe ungurește aceea ce vorbesc deputații croați..

Intr'o conferență a partidelor coaliate ministrul croat *Iosipovich* a făcut propunere mijlocitoare, ca în Croația și Slavonia să fie numiți funcționari la căile ferate numai indivizi cari vorbesc și croațește, rămânând reservat pe seama ministrului de comunicație dreptul, de a dispensa pe singuraticii funcționari dela cunoașterea, fie a limbei croate, fie a celei maghiare. Maghiarii sunt gata să primească propunerea aceasta, dar este temere, că nu o primesc Croații. In casul acesta apoi ministrul *Iosipovich* își va da demisia. Chestia croată deci nu e resolvată încă, și poate să aibă încă grave urmări. Mercuri au vorbit croațește doi deputați croați în contra proiectului de lege.

Iubileul și parlamentul.

In ședința de Luni a dietei s'au votat proiectele de lege referitoare la iubileul de încoronare. Presenți au fost puțini deputați. Au lipsit mai ales kossuthiștii. Raportorul a fost kossuthistul Hoitsy Pál. A făcut o expunere scurtă, rece și sacă. Lucru de poruncеală. N'a vorbit apoi nime la obiect, decât naționalistul slovac *Hodzsa Milan*, precizând corect punctul de vedere al clubului naționalist față de iubileul de încoronare. A vorbit următoarele:

„Este numai o urmare a credinței noastre neclintite față de domnitor, dacă atunci, când asistăm la aniversarea unei domnii închinate înaintării omenimei, glasul durerilor noastre amuțește pe o clipă, pentru a face loc expresiunei omagiale a bucuriei noastre, a acelora, cari în acest parlament stăm pe băncile opoziției, a bucuriei, pentrucă provedința divină l-a ținut pe Maiestatea Sa Regele nostru atâția ani, spre binele țării.

Patria noastră, toate popoarele ei, toate clasele ei sociale, *încunjură cu dragoste și cu alipire persoana sacrată a Maiestății Sale.* Acele făptuiri ale guvernelor și sfetnicilor de pe vremuri, după cari s'ar fi putut naște o neînțelegere cu privire la iubirea pe care Maiestatea Sa o are pentru țară, pentru toate popoarele ei, pentru toate clasele ei sociale, nu a *clătinat sentimentul nostru de loialitate.*

Adânca noastră loialitate față de dinastie și față de persoana Maiestății Sale a fost încercată în suferințe și în vremuri grele, pentrucă această loialitate nu isvorește pe urma manifestărilor fără șir ale grației domnitorului, ci *din o adâncă înțelegere a rațiunei statului și din o încredere față de domnitor, înăscută nouă.*

Această încredere a fost întețită din nou în timpul din urmă, când Maiestatea Sa a dat o dovadă despre bunele intențiuni pe cari le are față de țară și față de popoarele ei, precum și despre o înțelegere a spiritului modern al vremilor mai noue, *dând ascultare acelei dorințe a întregei populații a Ungariei, ca în viitor soartea țării să se rezolve prin cooperarea unui parlament, care se va alege prin sufragiu universal, secret, cu votare în comune.*

Suveranul nostru, care a încăruntit în mijlocul atâtor suferinţe, vrea cu inimă tinără să restabilească în această ţară echilibrul politic şi mulţămirea. Iar noi, călăuziţi de aceste sentimente şi pătrunşi de nădejdea, că guvernul şi parlamentul actual nu vor ridica pedeci contra acelei străduinţe, ca în viitor soartea ţării să fie diriguită, — pe lângă domnirea Maiestăţii Sale, — din partea unui parlament ales prin sufraj universal, *primim proiectele* cari s'au prezentat camerei".

După aceasta proiectul de lege s'a votat, în general şi în special, fără discuţie. Deputatul român *Coriolan Brediceanu* a strigat un puternic „*Trăiască Regele*", dar vorbele sale n'au aflat răsunet în inimele deputaţilor celorlalţi. Din contră, un murmur de desaprobare a fost echoul răsunat în dietă.

Semnele vremii!

Cronică bisericească.

Admisibilitatea căsătoriei a doua a preoţilor, din punct de vedere dogmatic, canonic şi practic.*)

De Dr. Vasile Găina.

Intrebarea, că e permisă căsătoria a doua la preoţii ortodoxi, a devenit iarăşi actuală. La ultimul congres sârbesc din Ungaria s'a înaintat o petiţiune subscrisă de peste 500 preoţi văduvi şi căsătoriţi, ca să se îngădue celor văduviţi căsătoria a doua. Petiţiunea avea să se predee sinodului ce chiar acum se ţine, însă nu s'a discutat de loc şi probabil nici nu se va discuta.

In aceeaşi chestiune a scris şi episcopul Dr. Nicodim *Milaş*, un canonist renumit în biserica ortodoxă, care pe temeiul desvoltării istorice şi juridice a bisericei, pledează pentru permisiunea căsătoriei a doua. Cartea sa a produs o vie mişcare mai ales în cercurile învăţaţilor ruşi. De mai mare însemnătate pentru noi Românii e, de sine înţeles, părerea unui slujitor al bisericii române. Şi primul care ne comunică părerea sa în această privinţă pe calea publicităţii e învăţatul profesor de apologetica creştină Dr. Vasile *Găina*. Deja din titlul cărţii sale se vede, că autorul e *pentru* căsătoria a doua. Şi mulţi dintre cetitori, mai ales cei conservativi, cari se feresc de orice inovaţiune, vor da din cap la prima vedere, însă după cetire vor rămânea surprinşi de puterea de convingere cu care a ştiut autorul să-şi apere părerea sa.

In introducere ne spune cum a fost starea cu privire la căsătoria a doua a preoţilor în timpurile prime ale bisericei creştine, până la sinodul trullan (691), care oprise căsătoria a doua, şi cum a fost după acest sinod.

Vorbind apoi de mişcările contra acelui sinod viguros, trece la expunerea proprie şi tratează chestiunea din 3 puncte de vedere: dogmatic, canonic şi practic.

Ca să ne putem convinge de modul de a cugeta şi a argumenta al autorului, schiţez în liniamente generale conţinutul broşurei. In prima parte nu numai dovedeşte autorul, că e bine versat şi pe alt teren, decât al studiului său special, ci ne şi documentează în mod convingător, că din punct de vedere dogmatic şi canonic e posibilă admiterea la a doua căsătorie a preoţilor. Autorul arată, cum s'a desvoltat căsătoria în primii secoli ai bisericii creştine, cum a fost tot mai mult restrânsă cu privire la preoţi şi cum mai ales prin părerile unilaterale ale ereticilor a fost influinţată biserica, până când sinodul trullan oprì prin can. 6 de tot căsătoria a doua a preoţilor.

Scriitorii bisericeşti din acel timp combat aceste păreri greşite, iar apologeţii creştini admit căsătoria ca o instituţiune naturală, „dară din scrierile lor transpiră mai mult sau mai puţin părerea, că necăsătoria totuşi constitue o perfecţiune mai înaltă şi e prin urmare de preferit".

Şi părinţii din secolul al 4 şi 5-lea, ca Atanasiu cel mare, Grigoriu Nissanul, Ioan Gură de aur ş. a. preferă necăsătoria. Atât despre căsătorie în genere. Despre vre-o dispoziţiune cu privire la căsătoria a doua, nu se află în sf. Scriptură nici o urmă. Apostolul Pavel în epist. către Romani c. 7 zice apriat, că femeia, cât timp e căsătorită, nu poate avea contact cu alt bărbat, după moartea bărbatului însă e liberă. Iar văduvelor tinere le dă sfatul, ca să se căsătorească a doua oară şi să nască fii, pentru a nu fi expuse ispitei din partea diavolului. (Cor. 7, 12, Tim. 5, 15).

Apologeţii creştini influinţaţi de ideile „unor anumite cercuri rigoriste" însă nu s'au exprimat prea favorabil în privinţa aceasta.

Apoi Vasile cel mare, Ciril din Ierusalim, Epifaniu, Ioan Gură de aur şi alţii sunt de asemenea de părere, că căsătoria a doua nu mai corăspunde idealului.

Desvoltându-se dreptul matrimonial, biserica a regulat şi afacerea cu privire la căsătoria a doua şi a treia, îndemnată fiind de motive de natură socială disciplinară. Prin urmare întrebarea despre căsătoria a doua nici nu se ţine, strict de dogmatică, căci nu face parte din revelaţiunea divină. Cele ce s'au zis despre căsătorie în genere se referă şi la preoţi.

Tot apostolul Pavel a vorbit şi în această chestiune, şi înşirând calităţile ce trebue să aibă un episcop, zice că episcopul să fie „bărbatul unei femei". Insă acest μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα a fost explicat în mai multe feluri. Se face o expunere clară despre diferitele explicări a acestor cuvinte, în broşura despre care e vorba.

După cum ştim deja, cu privire la văduve s'a pronunţat sf. Pavel favorabil. E drept însă că despre preoţi nu vorbeşte în special, dar „ca psiholog profund a cunoscut pe deplin natura omenească şi nici n'a voit să-i impună un jug, de care a ştiut nainte că mulţi nu-l vor putea suporta".

Chiar admiţând, că preoţilor cu misiunea lor înaltă li-se cere un grad mai înalt de perfecţiune, totuşi trebue să ţinem cont, că „perfecţiunea ce se cere dela preoţi încă are limite anumite".

Apoi cu privire la diferitele tălmăciri ale cuvintelor lui Pavel, zice autorul: „Chiar dacă ar fi constatat, că cuvintele apostolului, de cari ne ocupăm, au numai acel înţeles, ca episcopul resp. presbiterul să fie căsătorit odată, ceeace însă deloc nu e exact, totuşi n'ar rezulta de aici, că căsătoria a doua a preoţilor e nepermisă din punct de vedere dogmatic. Dealtmintrelea am trebui să presupunem, că toată antichitatea, până la sinodul trullan, s'a abătut dela adevărul divin, pentrucă a conces căsătoria a doua a preoţilor".

Deci vedem, că din punct de vedere dogmatic nu se poate pune nici o piedecă căsătoriei a doua la preoţi.

Tot aşa e şi cu privire la punctul de vedere canonic. Pecând dogmele creştine, conţinând adevărul relevat, sunt valabile pentru totdeauna, legile bisericeşti se pot schimba. Căci ele sunt făcute de oameni şi izvorâte din anumite consideraţiuni ale timpului în care s'au alcătuit. Ne-o dovedeşte chiar istoria. Can. 12 din sinodul trullan a cassat can. 5 apost., can. 37 apost. al 5 al sinodului prim ecumenic şi al 19 al sinodului al patrulea ecumenic au fost cassate prin can. 8 al sinodului trullan, etc. Prin urmare, nu s'ar putea cassa şi can. 6 din sinodul trullan, care opreşte a doua căsătorie a preoţilor? El s'a referit la timpurile de atunci, iar legislaţiunea bisericei nu s'a terminat cu sinodul trullan, şi nici nu vom putea zice că şi-a ajuns cândva sfârşitul, până va exista o biserică vie, care e în deplină desvoltare. Căci „numai mortul nu se mai mişcă, nici se desvoaltă".

Dispoziţiunile sinodului trullan au fost influinţate de „monahismul rigorist" care nu totdeauna a fost avantajios pentru biserică. Şi cu toate acestea şi după sinodul trullan au existat preoţi, căsătoriţi a doua oară, fără să fi fost destituiţi din posturile lor.

Dar chiar sinodul acesta a recunoscut în principiu validitatea căsătoriei a doua. Can. 3 anume dispune, ca preoţii cari se căsătoriseră deja a doua oară, să desfacă astă căsătorie şi să fie înlăturaţi pentru un timp dela altar, spre a fi supuşi unei epitimii. După aceea însă au servit iarăş la altarul Domnului. Dacă ar fi fost căsătoria a doua un fapt ilegal şi defăimător, nici nu i-ar mai fi putut lăsa pe cei culpabili în serviciul bisericei.

Ceeace a hotărât sinodul trullan n'a existat înainte de aceea în biserică, în timpul clasic al desvoltării sale, şi în praxă nici după aceea. Prin urmare dacă o biserică particulară ar şterge acest canon sever, „n'ar aduce o inovaţiune, n'ar altera dreptul divin, ci ar restabili numai ceeace a existat în biserica ecumenică, clasică, una şi nedivizată".

Insă hotărârile unui sinod ecumenic nu pot fi desfiinţate decât iarăşi prin un sinod ecumenic. Dar fi-va posibil a convoca un astfel de sinod? Şi cine să-l convoace? Ţarul Rusiei? Care să fie limba de comunicaţie? Cea rusească, cea grecească? Locul care să fie, Constantinopole, Moscva sau Petersburg? Câte întrebări, atâtea răspunsuri! Deci cu greu s'ar putea realiza aşa ceva, dar s'ar putea înţelege bisericile particulare între olaltă şi o eventuală divergenţă de idei s'ar putea aplana prin o corespondinţă intensivă.

Autorul ne-a arătat până aici că e *posibilă* rezolvarea chestiunei în senzul acela, ca să se permită preoţilor căsătoria a doua. Acum voeşte să dovedească, că e *necesară*, că *trebue* admisă căsătoria a doua. Având o cultură vastă şi o esperienţă bogată, câştigată în viaţa sa activă ca unul dintre cei mai zeloşi fii ai bisericei române bucovinene, a fost în stare dl prof. Găina a espune în mod escelent ideiile sale în ultima parte a broşurii. Pe când până aici ne-a înşirat devezile istorice şi teoretice ale ştiinţei dogmatice şi a dreptului bisericesc, ne prezintă acum viaţa plină cu toate năcazurile şi ispitele ei, cum o cunosc toţi slujitorii Domnului.

Dsa ne ilustrează cu mai multe exemple luate din viaţa preotului dela ţară, destul de convingătoare, că e *necesară* o reformă, cu privire la intrebarea aceasta, în interesul bisericei. Ştie doar fiecare că purtarea nu prea frumoasă şi exemplară a vre'unui păstor sufletesc nu cade numai în sarcina respectivului, ci aruncă o lumină lugubră şi asupra celei mai înalte şi ideale corporaţiuni din care face parte, asupra bisericii.

Exemplul unui preot ce rămâne văduv în etate de 25—26 ani, poate după un an de fericită căsătorie, s'au a unui preot, căruia îi răpeşte soartea amară soţia, lăsândul cu vre-o 6 copii în etate de 1 lună până la 7 ani, — exemplele acestea nu sunt închipuite, ci durere, destul de dese.

---

*) A apărut în editura „Viitorului" în Cernăuţi şi costă 1 cor. 10 bani.

FOIŞOARĂ.

Săpături arheologice.

Popoarele înaintate în cultură îşi au compusă şi bine stabilită istoria trecutului lor. Invăţaţii lor, cari s'au dedicat ştiinţei istorice, au cercetat şi studiat bine toate bibliotecile şi toate arhivele, au adunat de pretutindenea aceea ce se refere la trecutul neamului din care fac parte, şi comparând şi combinând bine, au descris trecutul neamului lor aşa cum au crezut ei că putea să fie.

Din aceea ce a putut fi adunat şi studiat pe pământ, n'a rămas nimica scutit de ochiul lor ager şi de mintea lor şi mai ageră. Şi fiindcă pe pământ acum nu mai au ce să studieze, s'au apucat să studieze aceea ce se află ascuns în subsolul pământului.

Atâtea săpături arheologice se fac în zilele noastre, ca nicicând altădată. Şi toate cu cel mai bun succes. Pretutindenea se găsesc lucruri preţioase, urmele unei culturi însemnate, care a existat cu mii de ani înaintea noastră, urmele popoarelor, cari de mult nu mai sunt între popoarele vii ale lumii.

Fireşte, că săpăturile acestea sunt foarte costisitoare, şi se fac din partea bărbaţilor pricepuţi, cari pot fi încredinţaţi cu astfel de lucrări gingaşe, şi cărora li-se pun la dispoziţie şi capitale enorme, din cari se acoper cheltuelile cele mari, prin urmare, le pot întreprinde numai popoarele înaintate în cultură şi binesituate în cele materiale. Popoare sărace în bărbaţi de specialitate, şi sărace în avere, nu-şi pot permite luxul de a scotoroci prin afunzimile pământului, ci trebue să se mulţămească cu adunarea datelor şi a materialului pe care îl află deasupra, pe solul pământului, prin arhive, biblioteci, prin poduri şi cămări.

Şi chiar şi acest lucru, la aparenţă mai uşor, e încopciat cu cheltueli şi are să fie făcut de oameni cari îşi pricep meseria. Voiu aduce ca exemplu faptul, că în biblioteca imperială din *Peking*, capitala Chinei, s'a descoperit în cursul anului trecut un op mare enciclopedic, de vre-o 70 volume, în care se zice că s'ar face pe larg pomenire despre Unguri şi trecutul lor, de pe vremea când erau încă locuitori ai Asiei. Se vorbeşte aci pe larg despre originea lor şi despre plecarea lor din Schiţia. Imediat cum s'a cunoscut lucrul acesta, a încredinţat guvernul unguresc şi academia maghiară de ştiinţă bărbaţi pricepuţi cu mergerea la Peking, ca să studieze opul din întrebare.

Dar să revenim asupra săpăturilor. Voiu comunica rezultatele cele mai însemnate, cunoscute până acuma, pe cari le-au dat săpăturile arheologice făcute în timpul din urmă

S'a descoperit în Egipet un manuscript, al sfântului Apostol *Petru*, despre moartea şi învierea lui Cristos. E scris pe frunze de papirus, şi e bine conservat. Textul a fost publicat şi în româneşte, în „*Telegraful Român*" numărul 44 din anul 1907.

Alte frunze de papirus au fost descoperite în *Oxyrhynchos*, cale cam de 120 mile dela *Cairo*, un cuib însemnat al creştinizmului în vechime. Locul unde s'au găsit frunzele de papirus pare a fi fost la început loc unde se descărca gunoiul. Pe frunzele de papirus găsite aici erau scrise opt sentinţe din ale lui Cristos, în limba ebraică, apoi era descrisă întrarea Mântuitoriului şi a învăţăceilor săi în biserica din Ierusalim, şi disputa lui Cristos cu fariseii, cam după textul care se află la Luca şi la Mateiu, dar folosindu-se şi unele cuvinte, cari la evangelişti nu se găsesc. Descrierea bisericei din Ierusalim e făcută cu mare dibăcie, iar limba ebraică o stăpânea, cel ce a pus vorbele pe papirus, în modul cel mai perfect. Fiecare construcţie se începe cu literă mare, frumos înfrumseţată, cu iniţială *roşie*.

Cu săpăturile de aici, cari au scos la iveală şi alte manuscripte vechi, din ale lui Plato, Pindarus şi Euripides, sunt încredinţaţi doi arheologi din Anglia: Grenfell şi Hunt.

Un alt arheolog din Anglia, profesorul *Flinders Petrie*, a făcut săpături în Egipet, cu rezultatele următoare:

A descoperit lagărul întărit al regilor *hicsoşi*, sau păstori, a aflat oraşul *Raemses*, zidit de vechii Evrei, şi a dat de urmele oraşului *Ierusalimul nou*, zidit de preotul cel mare al Evreilor, numit *Onics*. Lagărul e întărit cu şanţuri şi încunjurat de o ridicătură de pământ. Mai târziu s'a tras un zid de piatră cu var în jurul lagărului. Acesta era *Avaris*, oraşul cu întărituri al *Hicsoşilor*, popor nomad. S'au găsit apoi vase de lemn şi de piele, întrebuinţate de acest popor, care a învins pe Egipteni, în urma norocului. Petrie e aplecat a crede, că cam pe acì a fost şi patria patriarhului *Avram*, care încă s'ar

Toate consecvențele triste sunt expuse în mod frumos. Nici eventualitatea, că preotul își poate lua o femee tinără în casă pentru creșterea copiilor nu e trecută cu vederea, deasemenea nici fel de fel de situațiuni gingașe și delicate, în cari poate ajunge preotul chiar și numai împlinindu-și datorința sa de păstor sufletesc. Și e știut, că lumea iubește așa de mult scandalul și fel de fel de scornituri, încât nici cel mai sfânt om nu scapă de gurile rele, și nu spre mărirea bisericii. Că viața practică într'adevăr cere o îmbunătățire în privința aceasta, ne-o arată autorul pe deplin, accentuând, că trebue să se ție cont, și de *natura* omului, și prin urmare și a preotului, căci „natura e natură și nu cunoaște teorii, ci viață. Teoriile îs sarbede, „viața e plină de putere“.

Acestea sunt în general părerile dlui *Găina*. Și precum în celelalte opuri știentifice de mare valoare ale dsale, îl caracterisează și aici modul său de a scrie — scurt și precis. Și totodată ne dovedește, că nu e numai savantul ce lucră între cei patru păreți ai odăii sale, ci și omul ce ține cont de cursul vieții și de desvoltarea continuă a omenimei.

Fiind înzestrat cu astfel de calități a putut numai să ne dee o tratare frumoasă a unei chestiuni așa de gingașe. Și ar fi de dorit, ca și membrii bisericei noastre din Transilvania să se pronunțe în chestiunea aceasta și să se pună în conțelegere unii cu alții. Dl Dr. V. Găina a făcut la Români începutul cu broșura dsale, care ar trebui să fie cetită, nu numai de toți preoții, ci și de toți aceia, ce se interesează de biserica noastră.

Cernăuți, 19 Maiu v. 1907.

R. Cândea.

AVIS.

Se aduce la cunoștința celorce doresc a face studii în biblioteca centrală a „Asociațiunii“, că sala de cetire a acesteia pe viitor va fi deschisă în fiecare zi de lucru dela 10—12 ore a. m. și dela 4—6 oare p. m. Cărți pentru sala de cetire se dau însă numai după ameazi dela 5—6 oare în zile de lucru.

Ziarele române sunt rugate a reproduce acest avis.

Sibiiu, 5 Iunie 1907.

Biroul „Asociațiunii“.

NOUTĂȚI.

Meseriașii nostri. „*Gazeta Transilvaniei*“ scrie în numărul de Miercuri un prim-articol, în care pledează cu multă căldură pentru instituirea unui birou central de plasare și informațiune pentru meseriașii nostri din toată țara, și anume, din partea reuniunilor de meseriași români din *Brașov* ori *Sibiiu*, ca cele mai bine organizate și conduse, în scopul, ca cu ajutorul biroului central să se poată face o distribuire proporțională a meseriașilor români pe întregul teritor de țară locuit de Români, pentruca să nu fie pe unele locuri prea mulți, pe alte locuri iarăși nici unul. Aprobăm ideia.

*

Mandatul deputatului Petrovici. Cercetarea ordonată în chestia alegerei din cercul Zorlențul-mare e terminată și comisiunea cenzurătoare (a șasa) a dietei e convocată la ședință pe 14 Iunie, pentru a croi sentență asupra mandatului deputatului Dr. *Stefan Petrovici*, care își face pedeapsa în temnița de stat din Seghedin. Ziarul „*Magyarország*“ e informat, că nu se va aduce sentență, fiindcă protestul a fost *revocat*, pentru a se evita o alegere nouă. De ce? Se tem patrioții că o pățesc ca la Lugoj??

*

Reichsratul austriac va fi convocat pe 17 Iunie n. la Viena, și deschiderea ise va face prin mesaj de tron. In cursul săptămânei viitoare se vor făce mai multe numiri de membri în casa de sus. Intre cei numiți vor fi și vre-o șase politiciani de valoare, cari au căzut la alegerile din urmă.

*

La Căldărușani. Ziarele din București scriu, că Regele și Regina României, împreună cu principele Carol, au făcut zilele trecute vizită fostului metropolit primat al României, *Ghenadie*, care se află la mânăstirea din Căldărușani. Preasfinția Sa e nașul Principelui Carol.

*

Rugare. In anul acesta 40 de ani se împlinesc de când am absolvat cursul teologic în 1867. Mai multe evenimente istorice s'au întâmplat în timpul când eram în cursurile teologice: In 1864 s'a înființat internatul pentru 50 teologi, și s'a reînființat vechea noastră Metropolie. Cu ocasiunea eșirei noastre din institut s'a organizat biserica pe baza statutului organic, și apoi mai câte alte?

Am fost fericiți a ajunge timpul, în care avem grandioasa biserică catedrală.

Toate acestea momente istorice mă îndeamnă, a mă adresa către frații colegi, cari au absolvat cursul teologic în anul 1867 în Sibiiu, cu rugarea, ca să convenim în Sibiiu pe la sfârșitul lui Iunie a. c. să ne revedem, și împreună să mulțămim lui Dumnezeu, că ne-a învrednicit a ajunge această etate, să ne reamintim vremile tinerețelor, și apoi să ne povestim pățeniile din viață, și mai câte încă?

Despre timpul și modul întâlnirei, ași socoti, ca să ne înțelegem noi între noi, și să nu facem incomoditate foaiei noastre „Telegr. Rom.“ deci rog pe frații colegi, ca prin câte o carte de corăspondență să mă aviseze despre primirea acestei propuneri.

Jimburul mare, (Magyarnagy Zsombor Kolozs-megye) la 24 Maiu 1907 v. cu dragoste frățească: *Gavrilă Murășan* paroh.

*

Profesor nou. Ni se scrie, că representența gimnaziului român gr. or. din Brad, ținută în 21 Maiu st. v. a ales cu unanimitate profesor ordinar definitiv pe harnicul prof. suplent de până acum *Traian Suciu.*

*

Congresul anarhiștilor. Anarhiștii voiau să țină congres internațional în Haga, dar guvernul țării nu le-a dat permisiune să se întrunească, tocmai în acest oraș, în care se țin congresele păcii.

*

La „Fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Ioan Banciu, comerciant în Săliște pentru copii săi, Mărioara, Eleonora, Aurelia, Ionel-Florin și Melania 1 cor., Ioan Cândea, protopresbiter în Avrig, pentru copii săi Ana, Aurel, Romi, Iustina căsăt. Matei (Lancrăm) și Silvia 1 cor., Nicolae Hențu, notar pens. (Săliște), 1 cor., Ioan Chirca, notar (Săliște) din prilegiul botezului Mioarei Victoria Tordășianu 2 cor.

*

Dl H. Kirchner, fostul dirigent al reuniunei române de muzică din Sibiiu a fost numit profesor de muzică la conservatoriul din București.

*

Văduvă modestă. Văduva unui milionar din America (se poate să fie de altundeva?) publică concurs pentru un soț, dela care nu cere altă cualificație, decât să aibă o greutate de două măji și să fie sănătos. Incolo are ea cu ce să-l hrănească. Intradevăr, modestă femee.

*

Dl Dr. Iosif Siegescu prof. la gimnaziul de stat din Budapesta, cercul V. a fost numit comisar al guvernului pentru examenele dela preparandia gr. or. română din Arad și preparandia de stat din Timișoara. Examenele se vor ținea în 15 Iunie la Timișoara, și 26 Iunie la Arad.

*

Muștele columbace au cerut jertfă și dintre oameni. După știrile date de oficiul vicecomitelui din Arad, două țărance din Radna, în urma mușcăturilor veninoase ale acestor muște, au murit.

*

Mașină de sburat. Dl locotent Coandă din armata română a inventat la Berlin un aparat de sburat, care samănă cu mașina de sburat alui Santos Dumont. Esperiențele făcute până acuma au reușit bine.

*

Bătăușii dela Cehul-Silvaniei. Tribunalul din Zălau a achitat pe toți acuzații în afacerea bătăilor întâmplate cu ocaziunea alegerii de deputat în Ceh, cu toate că procurorul a arătat cu martori și documente, că acuzații au comis crimă și sunt vrednici de pedeapsă. In decursul pertractării 7 martori au adeverit cu jurământ, că Rozenblum Izsàk a lovit în cap pe prezidentul partidului național român George Pop de Băsești. Alți 8—10 martori au întărit cu jurământ, că Sigethi Iozsef a bătut cu un par pe Românul Rob și l-a făcut neputincios pe toată viața, iar alții 7—10 martori au adeverit, că Balint György Lajos, și László au bătut în cap cu sabia pe Românii alegători. Procurorul Dr. Dioszegi a apelat sentința de achitare.

*

La penzie. La cererea proprie au fost trecuți la penzie următorii notari români ai comitatului Sibiiu: *Nicolae Hențiu*, din Săliște, *Ioan Ivan*, din Gurarâu, *Avram Acilinescu*, din Galeș, *Toma Ienciu*, din Fofeldea și *Alexandru Dregan*, din Orlat.

*

Jocul cu o bombă. In Zürich mai mulți copii mici, cari se jucau pe un teren nu departe de o fabrică, au dat peste o bombă. Neștiind că ce e, au început a trage de sfoară. Bomba a explodat îndată, rănind greu două fetițe de șase ani și un băiețel de aceeași etate.

*

Bancnotă de 50 cor. falză. Din Murăș-Oșorheiu se anunță, că jandarmeria de acolo a arestat pe neguțătorul Nicolae Dumitru, bulgar de origine, pentrucă a voit să schimbe o hârtie falză de 50 cor. S'a pornit cercetare.

*

Tată fără suflet. Un crâșmar din Dobșina, de mânie că a perdut un proces, s'a dus acasă și și-a măcelărit toți copiii, (avea trei) în senzul strict al cuvântului, mai împungându-i, după-ce a gătat cu săcurea, încă și cu cuțitul. Copiii au murit, ear ucigașul lor a fost arestat. Se crede că a comis fapta într'un atac de nebunie.

*

Căderea unui balon. Se anunță din Roma, că cu ocaziunea unei sărbări naționale italiene s'a ținut un concurs național de tragere la țintă. La sfârșitul sărbării un balon militar a făcut o ascensiune, înălțându-se până la 300 metri. Atmosfera fiind încărcată cu electricitate, o descărcătură electrică a incendiat balonul, care a căzut cu o iuțeală vertiginoasă în mijlocul mulțimii aiurite. Căpitanul care se afla în balon a fost dus în agonie la spital. Suveranii Italiei au fost viu impresionați de acest incident. Regele s'a dus să viziteze pe căpitanul la spital, stând o jumătate oră la capul muribundului. Căpitanul a murit încă în aceeași zi.

*

Convocare. P. T. membrii ai comitetului cercual din desp. Abrud-Câmpeni, al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, se invită la ședința ce se va ținea în 17 Iunie n. 1907 la 3 oare p. m. în Abrud în localul „Aurariei“. Câmpeni, 4 Iunie 1907. Dr. Baziliu Preda, direct. desp., Demetriu Goia, secret. desp.

*

I-a spus țiganca! O fată de 17 ani din bună familie s'a sinucis în Arad, din motivul, că o țigancă i-a spus, când i-a dat în cărți, că va muri înainte de a împlini anul al 17-lea. A avut deci dreptate țiganca.

*

Concert în Blaj. Universitarii români din Cluj — Budapesta, invită la concertul pe care'l aranjează în Blaj sub patronajul Domnilor Alexandru Mocsonyi, George Pop de Băsești, Dr. Iuliu Maniu și Dr Aurel Vlad, cu concursul domnișoarelor Valeria Pap, Virginia Gall, Getta Hodoșiu și al domnului Nicolae Brăteanu. In favorul Mesei studenților din Blaj, Duminecă în 23 Iunie st. n. 1907 (prima zi de Rusalii) în hotel „Universul“ Inceputul la 8 oare seara. Suprasolvirile se primesc cu mulțămită și se vor publica. Ofertele marinimoase să se trimită la adresa prezidentului Liviu I. Dan, rig. în drept, Kolozsvár, Wesselényi M.-utcza 3.

Cărți și reviste.

„Protocolul congresului național bisericesc“ ordinar al metropoliei Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, întrunit în Sibiiu, la 1/14 Octomvrie 1906, a apărut în editura metropoliei și cu tiparul tipografiei arhidiecezane. Prețul unui exemplar 2 cor.

*

„Dreptul canonic oriental“ cu adnotațiuni și comentarii de *Mariu Theodorian*, advocat al creditului fonciar român, volumul al treilea, cu indice alfabetic. București, 1907. In prefață autorul scrie: „Dorința mea a fost se pun sub ochii tuturor legile bisericei, ca cel puțin de aci înainte nepricepuții și cei de rea credință se întimpine mai multă greutate când vor să calce sfintele canoane“. Cartea e vrednică de sprijinul preoțimei noastre. Ceice o doresc să se adreseze autorului în București, la creditul fonciar român.

---

fi tras din neamul Hicsoșilor, și era o căpetenie a lor.

Nu departe de *Avaris* apoi s'a dat de urma orașului și a templului zidit la anul 150 înainte de Christos de preotul *Onias* al Evreilor. Se afla pe o ridicătură cam la 70 metri deasupra apei. S'au găsit sub pământ mai multe cuptoare, pe cari se aduceau jertfe și se frigeau miei. Din biserică s'a conservat un singur zid, cel dinspre răsărit. Biserica a fost la fel cu cea din vechiul Ierusalim. S'a mai aflat și o socoteală a arhitectului, care a făcut biserica. Din ea se vede, că cărămida a fost cumpărată dela un Evreu cu numele Avram.

Arheologul vienez, profesorul *Sellin*, a făcut iarăși număroase săpături pe locul unde se afla odată vestita cetate biblică a *Ierihonului.* A descoperit urmele unei vieți culturale foarte desvoltate, care a existat înainte de aceasta cu 5000 de ani. A desgropat urmele unei fortărețe cu trei etage și 17 camere, cu scări de piatră, sobe, ziduri, bine conservate. A desgropat și un castel vechiu, încunjurat cu ziduri de patru metri înălțime și trei metri grosime. A mai aflat și o casă particulară, plină de ulcioare cu unt de lemn, pe semne casa unui negustor de unt de lemn. Mai multe vase de cheramică au fost aflate, cu zugrăveli pe ele, și toate bine conservate. La iarnă *Sellin* va continua cu săpăturile.

Se mai fac săpături în jurul *Romei*, precum și la *Sparta*, și pretutindenea se găsesc lucruri de mare însemnătate. Pe locul unde a fost *Sparta* s'a desgropat un teatru mare și s'a dat și de mormântul lui *Leonida.* S'au desgropat apoi ruinele unei clădiri mari romane, unde s'au găsit stele cu dedicații către *Arthemis Orthia*, de prin veacul al doilea după Christos. S'au aflat hârburi de vase, frumos împodobite, lucruri de bronz, idoli de plumb, representând zeițe, femei călare, animale, etc. S'au găsit și vre-o câteva mii de cununi, cari probabil au fost dedicate zeiței *Artemis Orthia.*

Insemnate de tot sunt apoi săpăturile cari se fac la *Herculanum*, al doilea oraș de lângă Neapol, îngropat sub cenușa Vezuvului, la anul 79 înainte de Christos. Săpăturile făcute aci cu mari cheltueli, pe cari le acopere statul italian, au stabilit în mod neîndoios, că pe când Pompeii au fost acoperiți și înădușiți în o ploaie groaznică de cenușă, eșită din gura Vezuvului, la Herculanum acoperirea și zdrobirea orașului s'a întâmplat pe altă cale. A venit de sub pământ un noroiu ferbinte, o smoală cenușie, și pătrunzând încet în oraș, s'a tot ridicat până a amplut stradele și casele, fără a le dărâma. Făcute deci cu pricepere și cu băgare de seamă săpăturile, orașul Herculanum poate fi descoperit *întreg*, așa cum se afla pe vremea teribilei catastrofe. Și intențiunea guvernului italian aceasta este, chiar să cheltuiască cât de mult. E vorba până acuma de vreo douăsprezece milioane. Unele guverne străine au făcut propunere Italienilor, — dar mai ales învățații din alte state, începând cu cei din America, — ca desgroparea orașului Herculanum să se facă pe cheltuiala lumei întregi civilizate, însă guvernul italian a respins cu mulțămită ofertul, spunând, că are ambiția de a face *singur* desgropările.

După ce va fi desgropat orașul Herculanum, — lucru foarte migălos, pentrucă noroiul de cenușe în care a fost înecat orașul s'a petrificat atât de puternic, încât numai cu mașina poate fi spart — vor fi reconstruite toate casele, și toate lucrurile aflate se vor lăsa la locul lor. Va fi deci un oraș înviat din morți, în toată strălucirea sa cea veche!

(Va urma.)

Ad Nr. 577—1907 prot. [132] 1-3

Concurs

Pe baza rezoluţiunei conzistoriale dela 2 Ianuarie a. c. Nr. 13041—1906 Bis. prin aceasta se excrie concurs pentru întregirea postului de paroh în parohia de c'asa a II-a Măgărei cu filia Aposdorf, protopresbiteratul Agnitei, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta, resp a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Agnitei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Agnita, 5 Maiu 1907.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Ad 617—1907 [131] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului învăţătoresc, vacant dela şcoala confesională gr. or. română din Ludişor, protopresbiteratul Făgăraş, se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă salar de 600 cor.. din repartiţie dela popor, cuartir în edificiul şcoalei şi din lemnele şcoalei pentru încălzit şi la cuartir.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi trimită concursul cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş.

Alesul va avea să cânte cu elevii la sfânta liturgie în Dumineci şi sărbători şi la vecernie.

Oficiul protopresbiteral român gr. or., în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, în 18 Maiu 1907.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

---

[133] 1—1

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Cordiana“, societate pe acţii se învită conform §§. 19 şi 21 ai statutelor societăţii la

Adunarea generală extraordinară,

care se va ţinea în Fofeldea (localul institutului) Duminecă în 14 Iulie st. n. 1907, d. a. la 1 oră.

Obiectele:

1. Raportul Direcţiunei cu privire la emisiunea a III-a de acţii.
2. Modificarea statutelor.

Domnii acţionari, cari în senzul statutelor, §§. 22, 23 şi 24, voesc să participe la adunare în persoană, sau prin plenipotenţiaţi, sunt rugaţi a-şi depune acţiile şi eventual dovezile de plenipotenţă, cel mult până Vineri în 12 Iulie a. c. la 6 ore p. m. la cassa institutului în Fofeldea sau la inst. de credit şi economii „Albina“ în Sibiiu.

Fofeldea, 5 Iunie 1907.

Directiunea.

---

[129] 1—3

CONVOCARE.

Onoraţii membri acţionari ai institutului de credit şi economii „Izvorul“ din Alsósebes sunt prin aceasta învitaţi la adunarea generală extraordinară, care se va ţinea la 25 Iunie st. n. a. c. în Alsósebes la 11 ore a. m.

Obiectul este:

Modificarea alineatului *d)* din §-ul 15 al statutelor conf decisului tribunalului regesc Nr. 3474—1907 polg.

Alsósebes, la 2 Iunie 1907.

Direcţiunea.

Nr. 6430 Ep. [130] 1—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească română ortodoxă Mucundorf, protopresbiteratul Cohalm, dă în 17/30 Iunie a. c. la 2 ore p. m. prin licitaţie publică minuendă în întreprindere zidirea unei nouă biserici după planul şi preliminarul de spese aprobate de P. V. Conzistor arhidiecezan la 9 Martie 1904 Nr. 2600 Ep.

Ofertele în scris se primesc până la începerea licitaţiei, adresate oficiului parohial gr. ort. român din Mucundorf.

Preţul strigării 7869 cor.

Vadiul 5% dela preţul strigării.

Planul şi preliminarul de spese cum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Mucundorf, la 21 Maiu 1907.

Ilarion Enciu
prez. sin. şi com. par.
paroh gr. ort.

---

[134] 1—1

CONVOCARE

Domnii acţionari ai institutului „Cassa de păstrare în Mercurea“, societate pe acţii, se convoacă prin aceasta la

Adunarea generală extraordinară,

conform §. 16 din statutele societăţii, pe Mercuri în 26 Iunie st. n. 1907, la 11 ore a. m. în localul societăţii din Mercurea cu următorul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Modificarea unor dispoziţiuni statutare.
3. Urcarea capitalului social.
4. Crearea unui fond de penziune al funcţionarilor şi votarea regulamentului.

In lipsa acţionarilor receruţi la adunarea generală din 26 Iunie conform §-lui 20 din statutele societăţii, adunarea generală se va ţinea în 4 Iulie st. n. 1907 cu acelaşi program, la timpul şi în locul deja indicat.

Domnii acţionari, cari voesc a participa cu vot decisiv la adunarea generală, sunt poftiţi, conform §-lui 17 din statute, a-şi depune înainte de adunare acţiile scrise pe numele lor, respective pe numele acelora, pe cari îi reprezintă, precum şi documentele de plenipotenţă, la cassa societăţii, eventual cu 48 ore înainte la cassa institutelor „Albina“ Sibiiu, „Cassa de păstrare“ Sălişte, „Sebeşana“ Sebeşul-săsesc, „Mielul“ Poiana şi „Brădetul“ Orlat.

Mercurea, la 6 Iunie st. n. 1907.

Direcţiunea.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 9—

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La libraria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr. 1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„	—·24
„ 3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„	—·24
„ 4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„	—·80
„ 5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„	1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„ 7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„	—·—
„ 8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„ 9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„ 10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„	—·—
„ 11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„ 12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp . . .	„	—·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18
„ 14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„	— 70

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferiteler liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 8—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 24 - 41

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede. mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

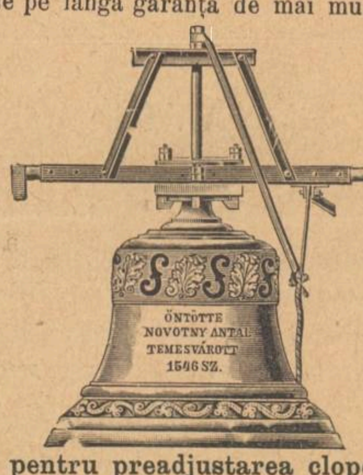

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

Vindecă şi învioreză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecà boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. 11 2

Expediţie din centru şi locul de vânzare pentru ţară şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

In preajma examenelor! * **In preajma examenelor!**

Scrisori de examen
(propise)

pentru scrierea *română*, *germână* şi *dictando* tipărite în Tipografia arhidiecezană, *în coloare vânătă*, pe hârtie foarte fină, mărime 24/31 cm.

Preţul: de bucată 2 fil.; 100 bucăţi 1·30 cor. şi porto postal.
Comandele din afară se execută imediat.

Librăria tipografiei arhidiecezane

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 59 Sibiiu, Marți 29 Maiu (11 Iunie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Epilog.

Sibiiu, 10 Iunie n.

In dieta țării s'a întâmplat Vineri o scenă urâtă. Deputatul român, dl *Dr. Alexandru Vaida-Voevod*, care dela nefericitul incident cu poesiile nu mai intrase în dietă, ci a așteptat, ca spiritele să se calmeze, ura pornită în contra d-sale să se potolească, s'a presentat Vineri dimineața în cameră, pentru a-și ocupa de nou locul care-i compete, ca representant al cercului electoral dela care și-a primit mandatul, însă gălăgioșii din dietă l'au silit să părăsească earăși sala. *L-au dat formal afară din dietă!*

Cetitorii nostrii vor găsi descrisă mai la vale întreaga scenă disgustătoare, așa cum s'a întâmplat în dietă, și vor înțelege, că e vorba de un cas foarte grav, de un lucru, care nu s'a mai întâmplat în analele parlamentarismului.

Când dl *Vaida* a făcut greșala, — de altcum foarte neînsemnată și între împrejurări normale nebăgată în seamă de nime, — cetind în dietă poesii, ofensătoare pentru Români și pentru Maghiari deopotrivă, am avut tăria convingerii să spunem, împreună cu alții, că n'a făcut bine. Dar au spus-o aceasta și colegii dsale, deputații naționaliști din dietă, cari nu s'au solidarizat cu dl Vaida în chestia cu poesiile. Și cumcă a greșit, a recunoscut însuși dl *Vaida*, când a cerut scuze dela dietă.

Cu aceasta însă incidentul a fost încheiat. *Trebuia* se fie declarat de încheiat. Dieta însă a mers un paș mai departe. A dictat *pedeapsă* dlui Vaida, pedeapsa cea mai mare pe care o poate aplica în asemenea casuri: *dojana protocolară.'*

Chestia a fost finalizată deci și *judecătorește*, ca să zicem așa, prin urmare nu mai are nime dreptul să tragă de nou la răspundere pe dl *Vaida* pentru aceea ce a făcut, — fără vre-o rea intențiune de altcum, ci numai din greșală, — și nu are nime dreptul să-l mai pedepsească încă odată, cu o pedeapsă atât de monstruoasă, cu scoaterea afară din dietă!

Dar gravitatea cazului trebue căutată în faptul, că prin aceea ce s'a făcut cu dl *Vaida*, s'a știrbit dreptul cercului electoral, care l'a trimis la dietă, dreptul de a-și avea pe reprezentantul seu în camera țării, ca să-i apere aci interesele.

Prinsă din această parte, privită din acest punct de vedere, afacerea nu mai e acum a dlui deputat *Vaida*, ci a cercului seu electoral, a clubului deputaților naționaliști, a partidului național român, și toți acești factori vor trebui să iee măsuri de apărare, ca drepturile alegătorilor să nu poată fi atacate și știrbite pe calea aceasta foarte ușoară de a te scăpa de opoziția parlamentară neplăcută.

Iubirea de adevăr ne îndeamnă să scoatem de altcum la iveală faptul, că actul de volnicie nu l'a făcut dieta întreagă, ci *câțiva* deputați mai înfierbântați, și nu în cursul ședinței, ci în pauză. S'a comis însă volnicia în palatul parlamentului, în acest loc sfânt, pe care nime n'are voie să-l necinstească, și de aceea avem speranță, că atât membrii guvernului, cât și prezidentul camerei, care a dat atâtea probe de imparțialitate și iubire de dreptate, cu ajutorul celor mai treji la minte vor căuta să aplaneze chestia în ședința proximă, care se ține astăzi, spre mulțămirea lumei culte, care nu poate să vadă în cele întâmplate decât un act de sălbătăcie, un atac îndreptat în contra demnității parlamentului ungar.

Iubileul de încoronare.

Sâmbătă dimineața la orele 7 a sosit la Budapesta și moștenitoriul nostru de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand. *La gară nu l-a așteptat nime. Cu trăsura curții a fost dus la palatul regal, unde s'a retras in departamentele sale, ear la orele 8 a mers în audiență la Maiestatea Sa. In ziua aceasta jubilară capitala a fost împodobită cu steaguri. La orele 9 și jumătate s'a început serviciul divin în biserica lui Matia din Buda, la care a participat și Maiestatea Sa, cu suită mare. La ușă l'a primit cardinalul din Agria, Arhiepiscopul* Samassa, *care a pontificat, cu asistență număroasă. In biserică au avut intrare numai membrii curții regale, înalții dignitari de stat, membrii casei magnaților și deputații. Cardinalul* Samassa *a rostit o frumoasă vorbire, apoi Maiestatea Sa s'a întors la palat, unde a primit omagiile prezidenților celor două corpuri legiuitoare și ale primarilor capitalei. Asta a fost întreaga serbare iubilară în Budapesta.*

Sosirea M. Sale la Budapesta.

Joi seara a sosit Maiestatea Sa Impăratul și Regele Francisc Iosif I. la Budapesta, pentru a fi de față la sărbările iubileului de încoronare. Trenul de curte a întrat în gara de nord la orele 7 și 40 minute. Maiestatea Sa a venit cu suită mare. Dupăce s'a dat jos din tren, s'a întreținut puțin cu primarul capitalei, cu prefectul poliției și cu directorul căilor ferate ungare, apoi a urcat trăsura curții pentru a merge la palat.

Inaintea gării se adunase un public imens de mare și tot așa înțesate de lume erau și stradele prin cari avea să treacă Maiestatea Sa. Dela gara de nord până la podul de peste Dunăre, o mare de oameni. Erau *socialiștii*, cari au fost comandați anume din partea comitetului lor de conducere, ca să iasă în calea Maiestății Sale și se manifesteze în favorul *sufragiului universal*.

Au și strigat, pe unde a trecut Maiestatea Sa, din toate puterile: „*Trăiască votul universal*“.

Maiestatea Sa mulțămea cu zimbet pe buze și cu mâna la chipiu.

La o întorsătură de stradă, un băiat de 14 ani a aruncat o rugare în trăsura Maiestății Sale, apoi a luat-o la fugă.

La alt colț de stradă o damă mai bine îmbrăcată voia asemenea să predea Maiestății Sale o rugare, dar a fost împedecată din partea poliției.

Lângă podul cel mare era postat un grup de Români din provință, — așa spune ziariul „*A Nap*“, — cari au aclamat cu putere pe Maiestatea Sa.

La orele 8 seara Maiestatea Sa se afla în palatul regal din Buda, și s'a retras imediat în departamentele sale. L'a primit Arhiducele *Iosif* cu soția *Augusta* și cu copiii, și dignitarii curții regale.

Maiestatea Sa va rămânea vre-o opt zile în Budapesta, dar nu va acorda în zilele acestea audiențe.

Până și-a făcut Maiestatea Sa calea dela gară la palat, nu s'a întâmplat nici o disordine ori conflict cu poliția. S'a întâmplat însă după aceea. Socialiștii s'au dus, după ce au primit pe Maiestatea Sa, în grupuri mari la redacția ziariului lor „*Népszava*“ pentru a manifesta și aci. Poliția voia să-i împedece. S'a născut deci încăerare între muncitori și oamenii poliției. De aci socialiștii s'au dus la clubul kossuthiștilor și au strigat de vre-o câteva ori „*Abzug*“. I-a resfirat poliția și a arestat vre-o 12 din ei.

E de notat, că capitala n'a fost împodobită cu steaguri din incidentul sosirei Maiestății Sale, și că dintre membrii guvernului nu l'a așteptat nime la gară pe Maiestatea Sa Regele.

Din parlament.

Dăm după „Lupta“ din Budapesta, organul deputaților români, scena întâmplată Vineri în dietă, când deputatul român Dr. Alex. Vaida-Voevod a fost scos cu puterea din dietă, incident cu care ne ocupăm și la loc de frunte. Scena a decurs astfel:

„..Insoțit de mai mulți dintre deputații naționaliști, dl Vaida a întrat Vineri dimineața în parlament și s'a așezat la locul seu obicinuit. Dl Vaida era îmbrăcat într'un costum alb-gălbui de vară. Era înainte de ședință și nu erau decât puțini deputați în sală. Lipsea Săcuiul Nagy György. Dar era totuși unul cu spasmuri patriotice, un *Horváth József* oarecare, un țâr, pentru care dlui Vaida, dacă s'ar conforma obiceiurilor parlamentare a-

---

FOIȘOARĂ.

Săpături arheologice.

(Fine).

Alte săpături în Italia se fac tot aproape de Neapol, cale de un cias și jumătate, unde a fost *Paestum*, o colonie grecească. Săpăturile se fac din ordinul guvernului italian. Le conduce arheologul *Spinazzola*, care și numai din cele descoperite până acum a făcut deducția, că sub ruinele orașului Paestum se găsesc urmele unei culturi și mai vechi. La o anumită adâncime s'a dat anume de un drum de țară, pardosit cu piatră, pe care se vedeau încă și urmele trăsurilor trecute peste el. Drumul acesta a fost desgropat în o lungime de șeptezeci de metri până acum, și e de o lățime de nouă metri. Firește, s'au făcut și alte desgropări. S'a desgropat o biserică întreagă (zidurile numai) cu inscripția, din care se vede, că biserica era dedicată zeului cutare. S'au mai aflat apoi arme diferite, bani, statue, cuțite, cordoane de metal cu petri scumpe, idoli mari și mici, etc. Cu un cuvânt, s'a constatat, că aci a locuit un popor foarte vechiu cu cultură bine desvoltată.

Pentru știință sunt însă de cea mai mare însemnătate săpăturile cari se fac în *Chaldeia*, în vechiul *Babilon*, leagănul culturei omenești în zilele în cari istoria universală își trăia anii copilăriei. Săpăturile se fac aici în modul cel mai sistematic, cu cheltueli enorme, din partea unei expedițiuni americane de experți, trimiși de universitățile din America. Lucrările le conduce arhitectul și arheologul *K. S. Fisher* și durează de vre-o 15 ani. Din o dare de seamă făcută despre resultatul săpăturilor și publicată în toate ziarele mai de frunte ale popoarelor culte, aflăm, că săpăturile s'au făcut cu cea mai mare îngrijire, până la o adâncime, unde nu s'a mai putut constata nici o urmă de activitate omenească. Studiile amănunțite făcute asupra păturilor diferite de pământ, dela suprafață până la adâncimea la care s'a ajuns, au dat ca resultat constatarea, că pe locul acela *șepte* rânduri de case au fost clădite, adecă orașul, ori fortăreața, ce va fi fost, a fost de șepteori zidită, peste olaltă. Ruinele ultimei rezidiri, ca să zicem așa, dovedesc, că sunt de prin veacul prim după Christos, dar ruinele cele mai de de supt, sunt de o vechime necalculabilă. Sunt dela începuturile culturei omenești.

Prima pătură de ruine, adecă cea mai de desupt, sunt rămășițele unui orășel ori sătuleț zidit în jurul unui *templu*, al cărui altar se vede încă bine. Aci au fost aflate două vase de lut, frumos decorate, cari probabil formau podoaba altarului. Nu s'a putut descoperi nici o inscripție, care ar fi dat lămuriri cu privire la vechimea obiectelor aflate. Zidurile sunt făcute din cărămidă, însă cărămida e foarte primitivă, astfel, că parecă pe atunci se inventase abia fabricarea ei. Urme de locuințe omenești nu s'au găsit, de unde se deduce, că pe atunci casele oamenilor erau de lemn, ori că nici nu se cunoașteau casele statornice, ci oamenii locuiau în corturi. Vechimea acestei pături de ruine nu se poate deci constata. Despre a doua, care e peste ea, au căzut însă de acord învățații, că datează de prin anul 4000 înainte de Christos.

A doua formațiune e deja un oraș mare, bine dezvoltat, îngrădit cu un zid puternic, în care era tăiată o singură poartă mare, pe care se făcea întrarea în oraș. Poarta a fost desgropată întreagă. Are două turnulețe, de o parte și de alta, sub ele câte o ușe pe seama celor ce-și făceau pedestru întrarea în oraș, căci poarta cea mare era numai pentru trăsuri. S'au găsit multe obiecte însemnate, cu inscripții.

A treia formațiune a orașului, pe ruinele orașului vechiu, a fost și mai impunătoare. Zidurile bisericei din mijlocul orașului erau puternice. De 20 urme de groase. Cărămizile întrebuințate erau toate semnate cu anumite litere. Primele încercări, probabil, în arta tiparului, cu mii de ani înainte de a se fi inventat tiparul. Pe stâlpii de piatră se văd gravate numele regilor Sargon, Accad, și al fiiului acestuia din urmă, oameni despre cari se zice că ar fi domnit pe la 3500—3000 înainte de Cristos.

S'au găsit și socotelile purtare despre cheltuelile avute cu biserica, și anume, într'un vas de lut, astupat cu smoală, și ascuns într'un zid.

Orașul, în aceasta formațiune a sa, a fost distrus cu desăvârșire, pentrucă imediat se ridică din ruine a patra oră, pe vremea când rege era *Gudeas*. Iarăși se ridică zidiri puternice și solide, și o șosea lată, bine grijită, făcea posibilă comunicarea în afară. In jurul templului se aflau prăvălii diferite, iar într'o casă desgropată a fost *școala*, pentrucă în ea au fost descoperite mai multe table de scris, făcute din lut, și table de comput.

Ultima formațiune a orașului datează apoi de pe vremea Romanilor, dar pe atunci ajunsese orașul în decadență. Urmarea a fost, că s'a ruinat și n'a mai fost rezidit.

Acesta a fost orașul *Nippur*, cu rol politic foarte însemnat în vremea veche, dar și centru însemnat religios pe atunci. S'au găsit între ruine multe table cu însemnări interesante, între altele socotelile unui bansiatice, nu i-ar trebuì decât o lovitură de pumn, pentru a-l trimite în infern.

Se încinge următorul preludiu:

Horváth: Am să te pălmuesc! Cară-te de aici! Nu înjosì parlamentul! Am să te strivesc!

Vaida: Poftim! Să te vedem.

Horváth: Trădătorul nemernic, a îndrăznit să vină în parlament! Vaida a venit în parlament!!!

Horváth se repede spre Vaida și vociferează: Dacă-ți trebue o palmă, asta poți să o capeți.

Vlad: Vino încoace! Să te vedem cine ești!

Deputații patruzecișioptiști vociferează cu pumnii încleștați.

Domnii *Vlad* și *Suciu* îl opresc în loc pe Horváth, pe care unii deputați unguri îl iau de braț și ceută a-l mulcomì. Dar Horváth strigă într'una, ca într'un paroxism: Nu! Fie, ce o fi. Mai bine vreau să mă împușc pe urmă, dar îl voiu scoate de aici, îl voi pălmuì, îl voi călca sub picioare!!

Trecù și furtuna asta.

Intră *Wekerle*, îi dă mâna dlui Vaida și se oprește.

— „De ce treabă a fost să vii astăzi? Nu puteați să lăsați până la toamnă? Voiți să stricați iubileul?“

— „Dacă am fi voit să stricăm iubileul, ași fi venit, când au fost la ordinea zilei legile iubilare. De altfel eu am venit, fiindcă așa a hotărât partidul. Până când să mai amân? Ce voiți cu mine? Mi-am cerut scuzele. Am așteptat două luni. De atâta vreme nu s'au putut calma spiritele? Până când ați voì să mai aștept?

— „Eu zic să pleci. Acum sunt spiritele prea agitate. Vino iarăși Luni“.

Cu puțin în urmă a întrat *Justh* și a deschis ședința.

După cetirea și verificarea procesului verbal al ședinței de Joi s'a desfășurat scena următoare, pe care mărturisim, că nu suntem în stare a o reda cu o destulă fidelitate.

Eitner Zsigmond: Cer cuvânt în chestiune de regulament! Onor. cameră! E drept, că regulamentul nu cuprinde nici o dispoziție, ca în cazul, când în cameră se află și un trădător de neam. . (Aprobări în stânga), camera să-și suspende ședințele. (Sgomot mare).

Prez.: Il rog pe dl deputat să se folosească de espresii parlamentare.

Hentaller Lajos: Are dreptate Eitner!

Eitner: N'am găsit altă espresie, și cer scuzele camerei. Propun prin urmare, ca până va fi în sală, să nu ținem ședință. (Aprobări vii în stânga).

Horváth József: Ce ne pasă de regulamentul camerei? E o insultare a națiunii maghiare câtă vreme acest mișel șede aici. Mai bine abzicem cu toții de mandat. (Sgomot).

Rátkay László: Legile țării îi asigură fiecărui deputat dreptul de a se înfățișa în camera deputaților și de a lua parte la discuție. Sunt însă și cazuri de incompatibilitate, cari nu se puteau provedea în lege, la cari nimeni nu s'a gândit. Eu din parte-mi sunt de părerea, că deputatul Vaida, câtă vreme are mandat, câtă vreme n'a abzis de acest mandat, în senzul constituției are dreptul de a se înfățișa în cameră. Dar simțul de cinste, patriotismul maghiar (aprobări, zgomot), suveranitatea națiunii maghiare și respectul pentru această națiune ar trebui să-i spună, să-i poruncească, să nu vină în camera aceasta. (Zgomot. Aprobări în stânga).

Eu îi atrag atenția, că deși regulamentul camerei și legile ungare îl apără în camera aceasta, repet, îi dau sfatul, să nu uzeze prea multă vreme de acest drept, căci există și patimi juste, cari, dacă isbucnesc, nu pot fi năbușite de regulamentul camerei. (Aprobări în stânga). Să nu aștepte dl deputat, ca această cameră să uzeze împotriva lui de această satisfacție.

M. Polit: Cer cuvânt!

Prezidentul: In ce chestiune?

M. Polit: In aceeași chestiune în care au vorbit și ceilalți deputați. (Sgomot mare în stânga: Șezi jos!)

Leitner Zs.: Se mai și obrăznicesc după toate astea! (Sgomot continuu).

A. Vlad: Onorată cameră! (Sgomot continuu).

Markos Gyula: Obrăznicie peste obrăznicie. (Sgomot care nu mai încetează. Voci: Nu ținem ședință!)

Prezidentul: In ce chestiune vreai să vorbești? (Sgomot continuu.)

Horváth Gh. Marș afară, că de nu e vai de tine. (Zgomot infernal).

Horvath I.: (nagyvázsonyi). Nu pleacă ăsta afară? (Sgomot continuu).

Prezidentul: Trebue să observ ordinea de zi. (Zgomot infernal și senzație neîntreruptă).

Hentaller L.: Nu se poate întra în ordinea de zi. (Sgomot infernal). Nu întrăm în dezbateri, să plece afară!!

Prezidentul: Suspind ședința pe un sfert de oră. (Aprobări. Zgomot extraordinar și iritație în toate părțile sălii).

*

Un sfert de oră! Atâta va fi gândit Justh, că ajunge pentru — a se face ordine.

Suspendarea ședinței se pare că a fost semnalul cuvenit.

Eroii patruzecișioptiști mai steteră câteva clipe, se priviră, parcă voiau a se înțelege din ochi, dacă sunt cu toții gata și apoi de odată! Hai pe ei!

Vociferările se deslănțuiră din nou.

Unul, Somogyi, care se postase anume înaintea naționaliștilor, porni să-și facă loc cu capul și cu umerii printre dnii Vlad și Suciu.

Dl Suciu îl prinde de piept. Se împing, se hârțuiesc.

Markos sare pe un scaun și strigă. Preste tot nimeni nu mai ia în seamă vorbele. E acum vremea faptelor, a îmbrâncirilor, a împinsăturilor.

Naționaliștii steteau rezoluți, așteptători, scrutători. Ei priveau la horda, care se împingea spre dânșii și parcă se așteptau, să răsune de undeva cea dintâiu lovitură, o palmă, dacă nu mai mult. Dar nu. Totul e convenit să se facă numai prin impinsături și prin îmbrânciri.

In timp ce Somogyi căuta să străbată spre Vaida, un alt grup a străbătut pe din dos. Somogyi căpătase ajutor. Dindărăt îl împingeau acum mai mulți, ca să l poată răsturna pe dl Suciu, care își înțepenise picioarele între scaune. Dintre Români dnii Vlad și Maniu îl susțin cu umerii pe dl Suciu, ca să nu poată fi clătit din loc.

Pe de altă parte un alt grup de patruzecișioptiști, luând samă, că Românii se înbrâncesc cu Ungurii puțin mai la vale îl iau pe Vaida din dos, îl împing și îl scot așa cu puterea dintre scaune.

Somogyi văzând că nici el, nici ceata lui, nu poate străbate de Români pe dinainte, sare peste scaune și voește a se repezi la Vaida, care în acest timp împins de celalalt val al patruzecișioptiștilor ajunsese la ușe. Dl protopop Popoviciu, pe cât de blând altă dată pe atât de hotărât acum, îl prinde pe Somogyi de subsuori și-l ține pe loc.

— Stai!

Și stă bietul Somogyi. N'are ce face. Cu toate că ambiția patriotică l'ar împinge să dea înainte.

Somogyi se zvârcolește să scape din situația aceasta și vrea să se arunce din nou spre Vaida.

Acum sare lângă el Maniu și'l prinde de braț.

Dar vine năvala din amândouă părțile și rupe ceata mică a Românilor, împingând pe dnii Vaida și Maniu spre coridor. Ceilalți Români sunt opriți pe o clipă în învălmășala din sală îmbrâncinduse cu cei rămași înlăuntru.

Năvala patruzecișioptiștilor se îndeasă și se împinge spre uși, ducându-i pe naționaliști aproape pe sus, prin forța masselor.

Dl Vaida este împins înainte. Dl Maniu îi stă alături.

Vitejii își dau ordin unii altora: — Să nu-l atingeți! Nimeni să nu-l atingă! Numai să-l scoatem frumușel afară.

Dar înjurăturile curg ploaie.

Un pricoliciu, pe cât de mărunt pe atât de guraliv, notarul Ráth Endre, nu se deslipește de lângă Vaida, chipu că îi ține gardă.

Ii ține gardă și înjură. Il înjură pe Vaida, pe Români, pe Dumnezeu…

Asta merge așa, până la scară. Vaida și Maniu înainte. Indărăt convoiul, vre-o sută de deputați patruzecișioptiști.

Un prietin îi aduce o trăsură dlui Vaida, care pleacă însoțit de dl Maniu.

*

E de remarcat, că poporalii și constituționalii s'au ținut în absolută liniște sub întreg incidentul, pe când altădată se întreceau și ei in „patriotism“ cu patruzecișoptiștii. Ba aveau chiar ambiții de a-i pune la umbră pe patruzecișoptiști.

Toată daravera a dovedit, că era pusă la cale.“

Indatoririle preotului față de școala confesională.

Temă lucrată pentru conferența preoțească din tractul A.-Iulia de preotul Alex. Băieșan.

Calea pe care poate ajunge omul în viață mai ușor la bine este școala. Pentru motivul, că acesta este un mijloc civilisator, școala e vatra culturii și nobilitării omului.

Scoala — având aceasta ca scop — în nobila sa nisuință lucră de a deșteptà pe om, de a-l face să se cunoască pe sine și lumea, în care se învârte, de a afla mijloacele prin cari poate trăi mai ușor și mai bine, precum și a găsì calea, cum să urmăm învățăturilor bisericei.

In urma scopului, ce-l are în vedere, trebue privită școala, ca o a 2-a biserică în sat, ca un al 2-lea sf. altar, pe a cărui stâlp se razimă viața sufletească a poporului nostru.

Școala ca fiică a bisericii, „tinde întru a schimba pe omul întunerecului în bărbatul luminei, pe omul pământului și al egoismului, în omul cerului și al devotamentului“.

Școala având deci o chemare evangelică, impune conducătorului ei, — care este preotul, în ajungerea scopului ce-l are în vedere, fel și fel de îndatoriri.

1. Cea mai cardinală îndatorire a preotului este, ca din parohia sa să nu lipsească școala, acest focular de cultură și nobilitare a inimei, care contribue la cultivarea moravurilor bune între poporeni.

In caz de neexistență, preotul are a-și desvolta toate forțele, cu vorba și cu fapta, întru de a face pe popor să pună temelie școalei, acestui isvor nesecat de apă vie.

Ca datorință a preotului să privește apoi și îngrijirea, ca în caz, când postul de învățător e vacant, să ia toate măsurile necesare pentru întregirea fără multă amânare. Si aceasta, ca învățământul să nu sufere daune.

Ca învățământul să poată fi încoronat cu succes, e de lipsă ca preotul să se îngrijească de a se începe prelegerile la timpul normat de autoritățile noastre bisericești.

Ca un lucru să poată da bun sfârșit e de lipsă a se invoca asupra lui darul Duhului Sfânt.

In vederea acestui scop la orice școală începerea prelegerilor să se facă prin cererea ajutorului lui Dumnezeu.

Spre a se putea ținea evidență despre copiii obligați la frecventarea școalei, să cere dela preot încă înainte de începerea prelegerilor o consemnare a acestora.

Consemnarea aceasta este a se trece prin comitetul și sinodul parohial, spre a ajunge la auzul poporului. In ședințele acestea este de a-se face și consultările asupra celor ce se dispensează dela cercetarea școalei.

Școala fiind privită de popor, ca o sarcină, iar de băieți ca un lucru nu de tot plăcut, funcționează adeseori neregulat. Faptul acesta impune preotului *controlul asupra frecventării regulate a prelegerilor*. Pentru scopul acesta s'au întrodus la noi coalele de lenevire.

Inducându-se în tipăriturile primite dela administrație absentările și subscrise de preot și învățător, se înaintează oficiului notarial pe calea ofic. parohial.

Lista de absenții se face pe $^1/_2$ primă și a 2-a a fiecărei luni din anul școlar, și să așterne pentru pedepsirea absențiilor nescuzate, ceea ce să cere prin ordinațiune ministerială.

Banii resultați din pedepse au de a se da pe seama școalei.

Ca să se poată observa progrese în școală să cere ca *manualele de învățământ să corăspundă recerințelor*.

In vederea acestui scop e de lipsă din partea preotului a controla, că învățământul să se predee după manualele întroduse de P. Ven. Consistor.

Controlul acesta e necesar și pentru motivul de a fi la școalele noastre uniformitate în învățământ.

Controlul preotului are de a se estinde și asupra *metodului de învățământ*, ce se practisează în școală. In preparandii li se arată învățătorilor modul, cum au să purceadă la instruarea băieților, ținând cont de recerințele pedagogice.

Esperiența de toate zilele ne arată însă, că învățătorii intrând în practică nu prea țin cont de cele învățate în pedagogie. Câte persoane, atâtea metoade de învățământ- Lucrul acesta de ași croi fieștecare felul său de a învăța, pentru școala noastră nu este bun.

Pentru motivul, că nu se poate obținea succese. Drept aceea se recere, ca preotul să fie cu mare băgare de seamă în punctul acesta. Spre a se putea achita de îndatorirea aceasta preotul are să cerceteze cel puțin de 2 ori pe săptămână școala (§ 83 și 144 reg. școl.) Cu această ocasiune are să examineze pe băieți, pentru a se putea convinge despre progresul sau regresul obținut. E bine ca preotul să noteze în cronica școlară cercetarea școalei, precum și observările sale.

Tot în datorința preotului zace și *îngrijirea* de *a nu lipsì recvisitele, aparatele școlare*, precum și *protocoalele*, ce au să se poarte din partea învățătorului.

E știut, că orice măestru, dacă și lipsesc uneltele, în lucrările sale nu poate obținea nici un succes. Intocmai așa stă lucrul și cu învățătorul. Se recere ași avea toate cele de lipsă și a le ținea în bună regulă.

Conlucrarea preotului *la desvoltarea moralului* în băeții de școală încă se privește ca o îndatorire a sa.

Sufletul omului încă din tinerețe trebue să fie bine îngrijit, spre a putea cunoaște adevărata cale a vieții.

Cunoașterea sufletească a băieților de școală să poate face prin spovedanie și cuminecare.

E consult deci ași mărturisì unul fieștecarele greșelile duhovnicului, care are să pregătească și să le explice împărtășirea cu acestea taine. Făcânduse lucrul acesta, în băiat de timpuriu se desvoaltă datorința de ași îngriji sufletul, care e scânteie dzeiască.

(Va urma).

---

cariu, care făcea mari servicii statului și regelui, s'au găsit însemnări în limba ebraică de pe vremea când Evreii se aflau în robia Babilonului, toate chemate să restabilească icoana trecutului îndepărtat și să o prezinte lumii de astăzi în adevărata ei coloare.

Pentrucă scopul săpăturilor acesta este. A lumina câte un colț din trecutul îndepărtat, pe care istoria nu l vede destul de bine, ori nu-l vede deloc. La lucruri atât de mari, noi Românii, cum am spus, nu ne prea putem gândi, pentrucă suntem un popor sărac, care nu are de unde să cheltuiască sume mari de bani. Dar noi și de altcum, încă nu am exploatat din destul și destul de bine nici aceea ce se află la suprafața pământului și e de interes pentru noi și trecutul nostru. Să cercetăm bine deci toate bibliotecile, toate arhivele, să ne uităm bine la toate hârtiile vechi, înainte de a le nimici, să frunzărim cu băgare de seamă toate cărțile vechi din bisericile noastre, pentrucă câte o însemnare de câteva rânduri, aflată în ele, ne dă explicare prețioasă cu privire la o epocă întreagă, cu un cuvânt, să adunăm ce găsim pe solul pământului, și să lăsăm pe alții, mai avuți și mai înaintați în cultură, să scotorocească prin subsol. (*Ivp.*)

NOUTĂȚI.

Personal. Inaltpreasfinția Sa Domnul Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* a sosit la reședință, venind din Budapesta, ieri, Duminecă, cu trenul de seara.

*

Sărbarea iubileului în Sibiiu. Sâmbătă, 8 Iunie n., fiind aniversarea a patruzecea dela încoronarea Maiestății Sale ca Rege al Ungariei, oficiile publice din Sibiiu au fost pavoazate, și serviciu divin s'a oficiat în toate bisericile. In biserica noastră catedrală la orele 9 s'a început sfânta liturgie, și la orele 10 s'a cetit doxologia cea mare. A oficiat P. C. Sa domnul protosincel Dr. *Eusebiu R. Roșca*, asistat de dnii asesori conzistoriali *Moise Lazar* și *Mateiu Voilean*, protopresbiteri, de protopresbiterul militar *Pavel Boldea*, de profesorul seminarial *Dimitrie Cunțan* și de diaconii *Vasile Stan* și Dr. *Aurel Crăciunescu*, profesori seminariali. De față au fost asesorii conzistoriali, în frunte cu P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu*, vicar arhiepiscopesc, profesorii seminariali, elevii seminarului, școala civilă de fete și alt public. Răspunsurile le-a dat corul seminarial, condus de profesorul *T. Popoviciu.*

*

Dela expoziția din București. Ca *colaboratori* au primit *„Medalia de aur cu diplomă specială“* următorii domni: Dr. *Aurel Murășianu*, directorul ziarului *„Gazeta Transilvaniei“*, Brașov, *Teodor V. Păcățian*, directorul ziarului *„Telegraful Român“*, Sibiiu, *Ioan Russu-Șirianu*, directorul ziarului *„Tribuna“*, Arad și Dr. *Valer Braniște*, directorul ziarului *„Drapelul“*, Lugoj, iar *„Medalia de bronz“* *A. C. Domșa*, directorul „Unirei“ din Blaj.

*

Carmen Sylva, Regina Elisaveta a României, a fost aleasă membră onorară a asociațiunei arheologice din Roma, din care fac parte cei mai ilustri savanți din lumea întreagă.

*

Două pastorale. Sfântul Sinod al bisericei autocefale române din România și-a încheiat sesiunea de primăvară, în care au fost discutate și votate două pastorale, cari vor fi adresate credincioșilor din regatul român. Una vorbește despre abandonarea sărbătorilor păgânești, ținute de creștinii ortodoxi până acuma prin unele părți, iar ceealaltă recomandă și permite o hrană mai substanțială pentru cei suferinzi, în orice vreme a anului, prin urmare și în timpul posturilor.

*

Alegerile în România. Colegiul al doilea pentru senat a ales Marți. Pretutindenea au învins candidații partidului liberal. Joi au ales universitățile din Iași și București. Au fost aleși *Titu Maiorescu* (București) și *P. Missir* (Iași), ambii aparținători partidului conservator.

*

Docent român la universitatea din Cernăuți. Dl. Dr. *Eugen Botezat* a dat la 15 Maiu a. c. examenul de abilitare la facultatea de științe a universității din Cernăuți. Dl Botezat e un zoolog cunoscut în cercurile științifice din apus, prin scrierile sale publicate în cele mai de seamă reviste specialiste. Românii bucovineni au deci încă un profesor român la universitatea din Cernăuți.

*

Prezidentul Roosevelt al Statelor Unite nu mai reflectează la demnitatea avută. Aceasta se poate deduce din promisiunea făcută nevestei sale, că imediat cum îi expiră mandatul, ca prezident al Statelor Unite, pleacă în Europa, pe vreme mai lungă, pentru a se recrea. Va să zică e grea slujbă și prezidenția dlui Roosevelt!

*

Nu va fi expoziție la Viena! Era vorba, ca în anul viitor, din incidentul împlinirii anului al 60-lea dela urcarea pe tron a Maiestății Sale, Impăratul și Regele Francisc Iosif I, să se aranjeze în Viena o expoziție internațională. O anchetă ținută zilele trecute la ministeriul de comerciu din Viena s'a pronunțat însă în contra aranjării expoziției. Probabil deci, că nu se va aranja.

*

Un regiment ca — naș. Domnului Georgescu Constantin, adjutant al regimentului 10 de artilerie din București, i-s'a născut un fiu. Stima și iubirea pe care o au toți camerazii din regiment față de dl Georgescu, i-a îndemnat să iee hotărârea, ca toți împreună să fie nași copilului, în frunte cu colonelul. Botezul tinărului cetățean s'a făcut în sala mare din casarma „Malmaison“. Serviciul religios l-a oficiat P. C. Sa Arhimandritul Serafim Georgescu, iar prezenți au fost toți ofițerii regimentului, cei însurați cu soțiile lor, ca nași ai nou născutului, care a primit în botez numele Constantin. După botez s'a servit șampanie, iar muzica militară a cântat piese alese.

*

Se moaie! Din Constantinopol vine știrea, că Patriarhul a adresat enciclică Metropoliților greci din Macedonia, recomandându-le să fie mai prudenți și mai precauți în atitudinea lor față cu naționalitățile creștine negrecești din Macedonia. Adecă, până acuma n'au fost prudenți și precauți? Spre știre.

*

Dl Eugen Tilea, a primit Sâmbătă în 8 c. dela Politechnicul din Viena *diploma de inginer*, secția generală, poduri și șosele, architectură și electrotechnică.

*

Servitori fără stăpâni. Cetim în „Erdélyi Hirlap“, că zilele trecute au fost arestați în București vre-o treisute de servitori și servitoare, cari nu întraseră la stăpân, ci trăiau mai pe ușor, din câștigul — altora. Sunt toți dela noi (probabil Săcui) și poliția din București îi va trimite acasă, ca se comotiseze aici, nu în Cismigiu ori în grădina dela Sfântul George.

*

Concertul Rădulescu. Joi, în 13 Iuniu st. n. se va da un concert de baritonul Rădulescu dela opera italiană din Londra cu binevoitorul concurs al st. doamne: dna Minerva Brote, dna Veturia Triteanu și al dșoarei S. Wellmann. Program: 1. Goldmark: Arie din opera „Königin von Saba“, cântată de dl Rădulescu. 2. Foure: Crucifix, duett, cântat de dna Triteanu și dl Rădulescu. 3. *a*) Grig: Ich liebe Dich; *b*) Jensen: Klinge, klinge mein Pandero; *c*) Schubert: Die post, cântate de dl Rădulescu 4. *a*) Schuhmann: Nuvelette, f dur *b*) Liest: Hora gnomilor, executate de dșoara Wellmann. 5. *a*) Massenet: Pleurez mes yeux, din opera „Le Did“, *b*) Dima: Sub fereastra mândrei mele, *c*) Mândruliță de demult, cântate de dna Triteanu. 6. *a*) Tosti: Vorrei morir, *b*) Brediceanu: Trageți voi boi... (doină), *c*) Stefănescu: Mândruliță dela munte, cântate de dl Rădulescu. 7. Leoncavallo: Duet din opera „Bajazzo“, cântat de dna Triteanu și dl Rădulescu. Prețul locurilor: Locul I 3 cor., locul II 2 cor., loc de stat 1 cor., loge à 4 pers. 10 cor. Studenții vor avea locul II cu prețul jum. și locul de stat 60 b. Bilete se pot procura dela librăria G. Meyer, Piața mare Nr. 10, începând de Luni, în 10 Iuniu la 10 oare a. m., precum și seara la cassă. Cassa se deschide la 7 ore seara. Inceputul la 8 oare seara. Suntem informați, că față de concertul dlui *Rădulescu* se manifestă viu interes în cercurile de frunte sibiiene.

*

In atențiunea economilor de vite. Ministrul de agricultură a dat ordin aspru autorităților vamale din Tulgheș, Ghimeș, Poiana-sărată, Predeal, Bran, Turnu-Roșu, Vulcan și Orșova, ca să nu permită intoarcerea vitelor proprietarilor Ardeleni trecute în România la pășune, fie că au pașapoarte în regulă ori nu au. Aceasta pe motivul, că în România grasează boale de vite și anume de unghii și de gură.

*

Dar pentru biserică. In scopul procurării unei sfinte evangelii pe sama bisericei din Tomnatecul-de-sus (protopresbiteratul Zarand) au trimis 25 coroane credincioșii: Ioan Sârb lui Nicolae, Ioan Hirin, George Cioasa, Ioan Sârb (căliciu), Pascu Miheț, Pascu Lupu, Savu Toma și Nicolae Mărcuș, aflători acum în America, la adresa parohului din comuna numită. Li-se aduce mulțămită și pe calea aceasta.

*

Ordinea examenelor publice, la școala gr. or. rom. din Săliște e în anul acesta următoarea: *Sâmbătă*, 2/15 Iunie, 7—8 ore a. m. cl. I elevi, 8—9 ore a. m. cl. I eleve, 9—10 ore a. m. cl. II elevi și eleve, 10—11 ore a. m. cl. III elevi, 3—4 ore p. m. cl. III eleve, 4—5 ore p. m. cl. IV elevi, 5—6 ore p. m. școala de repetiție econ. *Duminecă*, 3/16 Iunie, 9—10 ore a. m. cl. IV eleve, 10—11 ore a. m. cl V elevi și eleve, 11—12 ore a. m. cl. VI elevi și eleve, 2—3 ore p. m. producțiunea școalei froeb., 3—4 ore p. m. cursul privat de l. germână. La 4 ore p. m. încheierea festivă a anului școlar în biserică. In decursul examenelor lucrurile de mână și desemnurile vor fi expuse în 2 sale de învățământ spre privirea publicului. Examenul școalei învățăceilor de industrie se va ținea Luni în 4/17 Iunie la 3 ore p. m. Săliște, în 5 Iunie st. n. 1907. *Direcțiunea școalei.*

*

Meningita în Ardeal. Periculoasa boală meningita (înțepenirea grumazului) s'a ivit și în Murăș-Oșorheiu. Cel atacat de ea, un proprietar cu numele Kadar, a murit după scurte, dar grele suferințe.

*

Pedepsirea studenților din Cluj. In 31 Maiu au fost citați șase tineri universitari români înaintea senatului universitar din Cluj și au fost dogeniți în prezența tuturor profesorilor dela facultatea juridică, pe motiv că au luat parte la adunări poporale. Tinerii sunt: Coriolan Pop, st. în drept, Iuliu Dan, Aurel Fulea, Emil F. Negruțiu, Aurel Milea și Remus Furdui. Se mai așteaptă pedepsirea încă alor 5 Români și 2 socialiști. Decanul Kossuthányi István prof. de drept eclesiastic a ținut o vorbire în care s'a rostit împotriva luptei naționale române.

PARTEA LITERARĂ.

Știința dreptului.

Știință se numește complexul tuturor cunoștințelor, în stăpânirea cărora a ajuns să fie pusă omenimea.

Terenul științei este deci foarte vast; și de aceea omul, deși înzestrat cu destule facultăți pentru a putea străbate în multe din misteriile necunoscutului, nu-l poate percurge întreg, și nu poate să-și însușască întregul complex de cunoștințe, cari alcătuesc știința. In ramurile singuratice ale științei însă poate să o ducă până la o dexteritate oarecare și poate să ajungă la o perfecționare, însă nu desăvârșită, fiindcă nimic desăvârșit nu poate face omul, dupăce el singur e încă departe de desăvârșire.

Știința, din acest motiv, se împarte în ramuri.

Dreptul încă e un ram al științei, și încă un ram din cele mai însemnate.

Știința, bogăția de cunoștințe cari o formează, omenimea și-a câștigat-o pe două căi: prin *experiență* și prin *combinațiune*. Avem deci două feluri de știință: *positivă*, numită și *empirică*, câștigată pe calea experienței, și *combinată*, numită și *filosofică*, despre care rațiunea ne spune că există.

Oricare ram al științei poate să fie tratat în mod *empiric* și *filosofic*, dupăce atât experiența, cât și rațiunea poate se formeze din el obiect de scrutare. La fel poate fi deci tratat și *dreptul*.

Basele științei empirice le formează *faptele date*, fie ale trecutului ori ale presentului, pe când știința filosofică se bazează pe rațiune, pe judecata sănătoasă. Știința empirică deduce deci din fapte. Ea vede obiectul dat, ori îl cunoaște din descrierea făcută de ceice l-au văzut, și astfel străbate în misteriile sale. Cu privire la drept are în fața sa așezămintele istorice de drept, are tot ce-i poate oferi presentul în materia aceasta, și din aceea ce cunoaște stabilește *teze* și *norme*, pe cari le pune în aplicare ca regule *generale*. Conclusia o scoate știința empirică totdeauna din casul dat, care e cas singular, e un întreg pentru sine, o faptă, o întâmplare, un eveniment de sine stătător, nimic general. Dar faptele acestea date, empirismul le înșiră una câte una, și din ele stabilește generalitățile.

Procedura aceasta se numește *inducțiune*, metoda cunoașterei de lucruri din faptele date. Generalul e aici resultatul scrutării minuțioase, căreia a fost supus — *specialul.*

Toate normele de drept, cari regulează astăzi acțiunile oamenilor, au fost precisate la început pe basa examinării casurilor *singuratice*, luate din viața practică. Prin străbaterea în ele s'a câștigat o cunoaștere generală a dreptului.

Insă faptul dat nu e numai fapt singular pentru sine, ci e totodată și fapt *concret*, care cuprinde în sine părticele din determinarea generală. Fiecare obiect special, supus experimentării, conține părți, cari legate laolaltă formează o unitate nedespărțită, *generalitatea.*

Problema și greutatea științei empirice este deci stabilirea și separarea acestor părți, scoaterea lor din faptul concret, cari părți servesc apoi de basă la stabilirea *normelor* ce vor fi aplicate ca *regule generale.*

In ce privește dreptul, pe calea aceasta se nasc, și în modul acesta se stabilesc *tezele* de drept și *normele* de drept.

Știința filosofică e o întregire a științei empirice. Sistemul ei e *deducțiunea*. Anume, empirismul n'a ajuns se poată singur deslega toate problemele, de aceea recurge la ajutorul filosofiei. Empirismul nu poate străbate decât numai prin firele cunoscutului, pe când filosofia are întrare și în domeniul necunoscutului.

Știința empirică își ia în primire obiectul special, dat ei spre experimentare, și chiar și numai prin aceasta vine motivat dreptul de existență a științei empirice. Ea n'ar avea nici un rost de a fi, dacă n'ar accepta ca ceva gata, de ex. în jurisprudență noțiunea dreptului, în fisică mișcarea corpurilor, în zoologie animalul, în filologie limba, etc. Dar primindu-le acestea toate, ca lucruri date, întregi și bine formate, știința empirică nu poate să aplice și justifice *existența lor*. Misiunea aceasta revine deci științei filosofice.

Cu privire la drept, jurisprudența, ca știință empirică, nu poate să dee nici o explicare asupra noțiunei fundamentale a dreptului, și nu-și poate legitima și justifica nici măcar presupunerea, că dreptul există. Pentrucă positiv știința empirică nu știe, dacă dreptul cu adevărat există. Presupune numai că există. Ea l-a primit ca fapt dat, întreg și format bine, fără a mai căuta după motive de existență. Mintea, rațiunea, vrea însă să străbată mai departe și mai adânc în misteriile acestui fapt dat, și vrea să justifice presupunerile științei empirice, să le explice și confirme, și aceasta se face cu ajutorul — *filosofiei*. De aceea filosofia e parte integrantă a științei empirice, în orice ram al științei, prin urmare și în știința dreptului, unde se numește *filosofia dreptului.*

(Va urma.)

Din public.*)

Mulțămită publică.

A doua zi de Paști, a avut loc în comuna Rășinari, producțiune declamatorică-corală, aranjată de înv. I. Crișan cu corul de adulți, La această producțiune au luat parte și mai mulți străini — ca nici când — cari prin prezența dlor, și prin frumoasele contribuiri, au răsplătit munca înv. și a corului. Aceștia sunt următorii:

Stan Țincu, Craiova 20 lei, Iulia Dancășiu 5 cor, Maniu Lungu, Vasile Runcian, parohi, Ioan Cioran, Coman Șogan, Șerban Ilcușiu, câte 3 cor., Emilian Cioran, paroh 2·50 fil., Ioan Răspop, Șerban Cruciat, Moise Frățilă, Dr. Ioan Bucur, Stoian Dimitrescu, Aleman Dancășiu, faur. Goga, V. Stan, Nicolae Vidrighin, Dr. Bucur Băra, Aleman Dragoe, Bucur Dancășiu, Eremie Dancășiu, Ioan Ilcușiu, sub. locot., Pompiliu Simonetti, Șerban Lungu, Mich. Jourca, not., Liviu Brote, câte 2 cor., Fam. D. Vidrighin, Eugen Crăciun, Nicolae Crețu, câte 1 cor. 60 fil., Coman Hambașan, Vasile Ilcușu, Fam. Barcianu, O. Tăslăuanu, fam. S. Dancășiu, Bucur Tincu, Nicolae Lungu, Bucur Șogan, Coman Mitrea, Iacob Vidrighin, Bucur Iliuț, Mărgălina Stana Fleschin, O. și P. Mitrea, R. Bratu, B. Hurdubelea, câte 1 cor. 50 fil. Fam. C. Grebenea 1 cor. 30 fil. Ioan Neagu, înv. 1 cor. 10 fil., Ioan Hămbășan, Stanca Albu, P. Mitrea, Ioan Giurculețiu, Ș. Jianu, Nicolae Fleschin, Ioan Lungu, C. Fleschin, E. Albu, F. Tăpălagă, Ș. Bloțiu, S. Bratu, I. Mitrea, A. Simău, C. Lungu, V. Ionescu, Vic. Pleșa, Neagoe Adrian, Cărpinișan Cornel, Petric Nicolae, ped., Ioan Omotă, Maniu Surdu, Petru Opriș, O. Surdu, D. Suroiu, M. Vasilioiu, Lörincz Iános, jand., I. Malincrăvean, B Barbăalbă, I. Costicea, I. Iliu, B. Lungu, D. Mosin, Ilie Reon, O. Rociu, R. Mircan, C. Bratu, I. Simău, I Giurcoiu. I. S. Bucmel, I. Tolciu, I. Olariu, I. Orestean, T. U. Stefan, P. Țichindelean, C. Fleschin, I. Severiu, P. Urdea, Aurel Chilea, T. Țincu, câte 1 cor. N. Mitroiu 60 fil, S. Severiu, G. Bratu, I. Ciuciau, B. Duca, I. Sămău, S. Barbăalbă, S. Omotă, câte 50 fil., T. Țincu 40 fileri.

Din venitul curat 22 cor. s'a dat bisericei, iar 20 cor. înv. diriginte. Tuturor contribuenților le aducem și pe această cale cele mai vii mulțămite.

Rășinari, 10 Maiu 1907.

Corul adulților.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Ad Nr. 577—1907 prot. [132] 2-3

Concurs

Pe baza rezoluţiunei conzistoriale dela 2 Ianuarie a. c. Nr. 13041—1906 Bis. prin aceasta se excrie concurs pentru întregirea postului de paroh în parohia de c'asa a II-a Măgărei cu filia Aposdorf, protopresbiteratul Agnitei, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta, resp. a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Agnitei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Agnita, 5 Maiu 1907.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 6430 Ep. [130] 2—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească română ortodoxă Mucundorf, protopresbiteratul Cohalm, dă în 17/30 Iunie a. c. la 2 ore p. m. prin licitaţie publică minuendă în întreprindere zidirea unei nouă biserici după planul şi preliminarul de spese aprobate de P. V. Conzistor arhidiecezan la 9 Martie 1904 Nr. 2600 Ep.

Ofertele în scris se primesc până la începerea licitaţiei, adresate oficiului parohial gr. ort. român din Mucundorf.

Preţul strigării 7869 cor.

Vadiul 5% dela preţul strigării.

Planul şi preliminarul de spese cum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Mucundorf, la 21 Maiu 1907.

Ilarion Enciu
prez. sin. şi com. par.
paroh gr. ort.

Sfânta
Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit

Ioan Meţianu.

Se află de vânzare în Librăria arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele preţuri:

1. Nelegată cu . . . . K 15·—

In legătură de piele roşie deschisă, tăietură galbină, colţuri încadrate simplu şi în mijloc cu cruce, de amândouă părţile, veritabil aurită, cu copcii . . . „ 25·—

3. In legătură roşie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colţurile cu evangeliştii, la mijloc înainte „Naşterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părţile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite . . . . „ 35·—

4 Legătură în plüş, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptuşită pe dinlăuntru cu mătasă:
  - *a*) cu patru icoane în colţuri şi una la mijloc . . „ 100·—
  - *b*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 125 —
  - *c*) cu opt icoane în colţuri şi una la mijloc . . . „ 140·—

Administraţia
Tipografiei arhidiecezane.

---

[136] 1—3

Publicaţiune.

Se aduce la cunoştinţă publică că cu concesiunea Inaltului Minister r. u. de comerciu de sub Numărul 22920—905 VII, târgurile de ţeară ce se ţineau până acum în Bran în 8 August şi 6 Octomvrie, s'au conces a se ţinea din anul 1907 începând în *9 August* şi în *21 Noemvrie* st. n. în fiecare an.

Bran, 25 Maiu 1907.

Comitetul central
al comunelor brănene.

---

[135] 1—1

AVIS.

Devenind în comuna noastră Fofeldea în scurt timp postul de notar comunal prin penzionare vacant şi lăţindu-se totodată şi ştirea cumcă comuna ar avea deja o persoană din comuna designată, pe care o ar fi şi asigurat cu ocuparea, majoritatea reprezentanţei a aflat de conzult atât în favorul comunei cât şi al d-lor candidaţi de notari a desminţi această ştire, şi a declara cumcă postul susamintit îl poate ocupa oricare candidat provăzut cu documentele recerute şi convenitor comunei.

Fofeldea, 7 Iunie 1907.

Majoritatea
reprezentanţei comunale.

Prin **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu** (Nagyszeben) se pot procura

sigile pentru oficii

parohiale, protoprezbiterale şi alte oficii, cu preţul de **4 cor.**, cu cruce sau biserică în mijloc **5 cor. 40 fil.**, cu hramuri sau alte embleme **8 cor**, plus porto postal 60 fil. cu ramburs 70 fil.

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Libraria Tipografiei arhidiecezane

Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

Adormirea Maicei Domnului
Bunavestire
Naşterea Domnului Iisus Christos
Fuga la Egipet
Iisus în biserică de 12 ani
La nunta din Cana
Iisus pe mare
Invierea lui Lazar
Schimbarea la faţă
Răstignirea lui Iisus Christos
Punerea în mormânt
Invierea Domnului
Inălţarea — Floriile
Tăerea împrejur
Naşterea Maicei Domnului
Pogorârea Duhului sfânt
Naşterea sftului Ioan Botezătorul
Grigorie, Vasilie şi Ioan
Adormirea sfintei Ane
Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

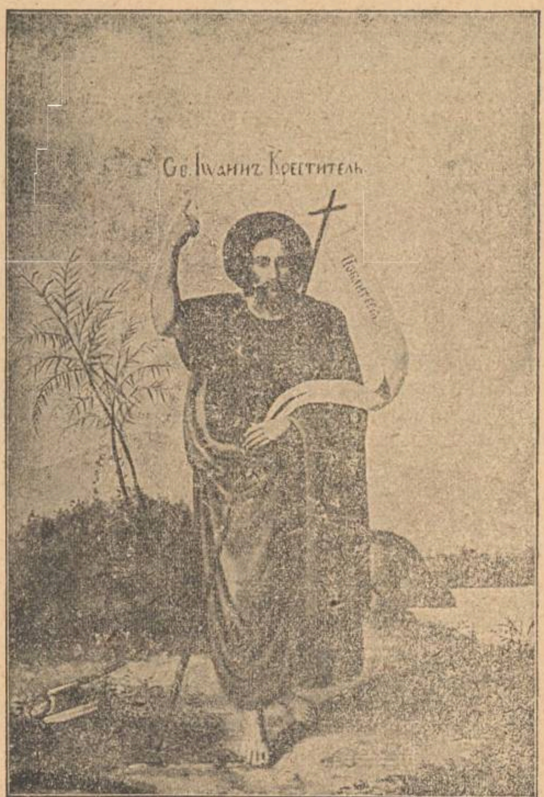

II.

Iisus pe Cruce
Inălţarea sfintei cruci
Ilie prorocul în carul de foc
Tăierea capului sfântului Ioan
P. Grigorie teologul
Sf. Vasilie

III.

Botezul Domnului
Constantin şi Elena
Sfântul Dumitru călare
Sfântul George „
Maica Domnului
Petru şi Pavel
Arhanghelii Mihail şi Gavriil
P. Ioan Gură de aur
PP. Ioachim şi Ana

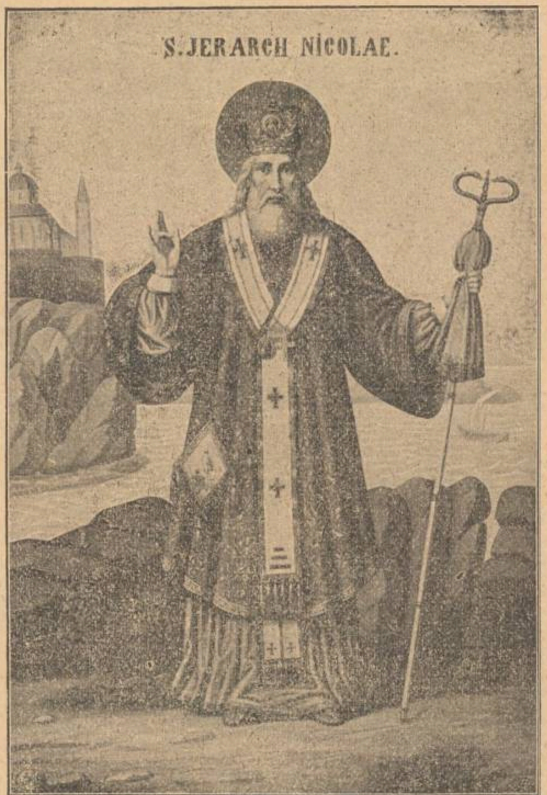
S. JERARCH NICOLAE.

IV.

Arhangelul Mihail
„ Gavriil
Apostol ori-care
Domnul Christos
Iisus în muntele Maslinilor
Sfântul Dumitru
Sfântul George
Ilie Prorocul
Ioan în pustie
Sfântul Nicolae
„ Simeon
„ Andreiu
Evangelistul Ioan
„ Luca
„ Marcu
„ Mateiu
Prorocul Zaharia
Apostolul Iacob
„ Filip

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**şi Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42 —	56·—	70·—	**cor. foarte fine.**
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	**„ fine.**
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26 60	**„ simple.**

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 60 Sibiiu, Joi 31 Maiu (13 Iunie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Imunitatea deputatului Vaida.

Sibiiu, 12 Iunie n.

Scandalul întâmplat în dieta țării, Vineri, în 7 Iunie n., a fost pus în discuție în ședința de Luni a camerei ungare. In numele clubului deputaților naționaliști domnul Dr. *Iuliu Maniu* a luat cuvântul înainte de a se intra în ordinea de zi, pentru a constata, că prin cele întâmplate Vineri s'a violat dreptul de imunitate al deputatului naționalist *Dr. Alexandru Vaida Voevod*, și a cere, ca comisiunea de imunitate să se întrunească *de urgență,* și discutând asupra faptului dat să raporteze camerei.

Intr'un temeinic discurs, întrerupt de nenumărate-ori, domnul deputat *Maniu* a arătat, *cum* și *prin cine* a fost comisă violarea de imunitate, și cum deputatul *Vaida* a fost oprit cu forța în exerciarea drepturilor sale de deputat, parte prin atitudinea pasivă a unora, parte prin represaliile active ale altora dintre deputații dietei.

A arătat, că deputatul *Vaida,* conștiu de datorințele ce le are față de alegătorii săi, *voește* să-și exercieze toate drepturile și datorințele sale de deputat, și în această intențiune a sa n'are nimeni dreptul să-l împedece. Clubul deputaților naționaliști roagă deci dieta și pe prezidentul camerei, să iee dispozițiile necesare, ca deputatul *Vaida* să-și poată ocupa locul care-i compete, neconturbat și neinzultat de nimeni. Iar întrucât prezidentul dietei nu ar fi în stare, ori n'ar voi să iee măsurile cuvenite în direcția aceasta, să o spună, că nu e în stare, ori că nu e aplicat să facă lucrul acesta.

A mai făcut deputatul *Maniu* importanta declarație, că până când un membru al parlamentului e împedecat cu forța să-și exercieze drepturile, parlamentul este manc, căci nu represintă în întregime suveranitatea poporului.

„Noi deci, așa a terminat dnul *Maniu*, ne facem pendentă atitudinea dela punctul de vedere pe care-l va observa parlamentul la resolvirea acestei chestiuni. In cas, că parlamentul nu va resolvì chestia dupăcum trebue și dupăcum o pretinde parlamentarismul, se va întărì în noi convingerea, că acest parlament, neavându-și rădăcinile în terenul adevăratului parlamentarism, în democrație, *nu represintă voința poporului*“.

Prezidentul a pus apoi la vot *urgența*, și 54 deputați au votat pentru, 99 contra. Urgența deci nu s'a primit, însă propunerea a fost predată comisiunei de imunitate, care, cum cetim în ziarele din capitală, se întrunește *astăzi la orele 5 după ameazi* pentru a discuta asupra ei.

Vom vedea ce va raporta dietei, și apoi ce va decide dieta. Până atunci dl deputat *Vaida*, în urma hotărârei clubului, nu va intra în dietă.

E caracteristic răspunsul prezidentului, dat la vorbirea deputatului *Maniu*. A declarat, că are putere numai asupra galeriei în ce privește asigurarea ordinei, nu însă și asupra deputaților. Miliție nu poate să dee dlui *Vaida* ca să-l apere.

Va să zică, apere-se singur dl *Vaida*, așa cum știe și poate, — unul contra 400, — și apere-l partidul!

Slabă dovadă de energie și de — cavalerism!

E de însemnătate însă declarația ministrului de interne, contele Andrássy, făcută în fața unui grup mare de deputați, Luni, în culoarele dietei. A spus următoarele: „Deși a greșit Vaida în contra națiunei maghiare, pentru păcatul acesta al seu *nu i-se pot lua drepturile de deputat.* E absurd lucru să se întroducă în dietă forța brutală tocmai din partea acelora, cari accentuează necontenit sfințenia constituției și a regulamentului de casă“.

A declarat apoi dl ministru, că atunci când va fi vorba în dietă de violarea imunității deputatului Vaida, va vota *pentru* constatarea violării.

Vom vedea. Până atunci vorba veche: nici un rău fără bine. Cine știe ce parte bună va avea și răul acesta? O gazetă germană a și făcut imediat corecta constatare, că pecând incidentul cu poeziile a cam șters simpatiile opiniunei publice nemaghiare față de dl deputat *Vaida*, scandalul de Vineri din dietă *i-au adus în sbor simpatiile și aderența întregei lumi civilizate.* Și deocamdată e destul și atâta.

„Organizarea muncei noastre culturale“.

In numărul său 114, ocupându-se de chestia importantă a „distribuirei proporționale a meseriașilor nostri pe întregul teritor locuit de Românii din Transilvania și Ungaria“ prin „instituirea cât mai curând pe baze solide și largi a unui birou central de plasare și informațiune pentru meseriașii nostri din toată țara“, „Gazeta Transilvaniei“ apelează îndeosebi la Reuniunile meseriașilor români din Brașov și Sibiiu.

Ideia lansată, precum era de prevăzut, a aflat viu răsunet în o parte a ziaristicei noastre.

Inainte cu un an și mai bine, distinsul nostru compatriot, dl T. Filipescu din Serajevo, bine cunoscut din desele și temeinicele sale publicațiuni relative la aproape toate afacerile noastre culturale, a avut amabilitatea de a mă pune în curent cu organizarea și cu isprăvile ce le face societatea „Napredak din Serajevo pentru plasarea copiilor la meserii și comerciu“.

Dl Filipescu, în nemărginita-i dragoste pentru binele obștesc, a binevoit a-mi pune la dispoziție traducerea românească a statutelor societății „Napredak“ cum și toate soiurile de blanchete folosite de comitetul amintitei Reuniuni.

Dl Filipescu stărue pentru înființarea unei Reuniuni similare cu centrul în Sibiiu și cu filiale în toate centrele mai însemnate din patrie.

Cum chemarea acestei societăți ar fi să stăruiască, ca copii apți și cu aplicare (vocațiune) să fie plasați (așezați) la meseriași și comercianți buni și onești, pe învățăceii aplicați să-i îngrijască și ajutoreze, iar după eliberare și după anii de praxă (sodali, calfă), să le câștige locuri unde, și mijloace, cu cari să-și deschidă etablismente proprii: cred că prin înființarea acestei Reuniuni în Sibiiu s'ar ajunge la rezultatele dorite de scriitorul articolului „Gazetei“.

De această afacere m'am ocupat în câteva din ședințele literare ale Reuniunei meseriașilor nostri, dar împedecat de multele afaceri ale oficiului meu, căruia îi datoresc existența, ale Reuniunei române agricole, ale celei a meseriașilor și a celei de înmormântare, proiectatei Reuniuni de plasare până în prezent încă nu i-am putut da ființă.

Ideia însă mă preocupă, pe mine și pe ceice-mi împărtășesc vederile, de multă vreme.

Somat acum și de binesimțitul articol din „Gazeta“, speranță am, ca cu concursul binevoitor al obștei noastre noua societate întrupare să primească.

Pregătirile de lipsă sunt toate făcute, pentru a-i da întrupare.

Dumnezeu să ne ajute!

Sibiiu, 10 Iunie n. 1907.

Vic. Tordășianu
prezidentul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu.

Dela iubileu. La serviciul divin celebrat în biserica lui Mathia din Buda, Sâmbătă în 8 Iunie n. au participat, ca membrii ai casei magnaților, următorii Prelați români: I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu* cu Preasfințitul Episcop al Aradului *Ioan I. Papp* și I. P. S. Sa Metropolitul Blajului Dr. *Victor Mihályi*, cu Preasfințiții Episcopi Dr. *Vasile Hossu* și *Ioan Sabo.*

Maiestatea Sa a plecat eri, Marți sara, din Budapesta la Viena. Grabnica plecare a provocat mare consternație în cercurile politice din Budapesta, cari așa știau, că M. Sa rămâne cel puțin o săptămână, ba era vorba chiar de o lună, în capitala ungară. Va rămânea, când în Budapesta să întâmplă lucruri, ca cel din Vinerea trecută în dieta țării!

Pactul. Luni dimineața a sosit la Budapesta prim-ministrul austriac *Beck*, însoțit de ministrii de resort, pentru a continua pertractările cu colegii ungari în chestia reînoirii pactului vamal-comercial între Ungaria și Austria.

Se tânguesc. Intr'un articol scris asupra situațiunii, ziarul *„Magyarország“*, care stă aproape de guvern, scrie în numărul de eri următoarele: „Planeta noastră domnitoare e *nesiguranța.* Despre ziua de astăzi știm că e a noastră, dar *despre cea de mâne nu.* Nu știm, *dacă vom putea isprăvi mâne, aceea ce începem astăzi*“.... Răspundem: începeți totdeauna aceea ce e bine și plăcut *tuturora,* și apoi sigur că veți puteà isprăvì!

Conferențe învățătorești.

Dela conferența învățătorească a cercului Brașov-Bran-Treiscaune, ținută în Covasna.

— 24 Maiu n.

Primul cerc conferențiar al învățătorilor gr. or. români din arhidieceză, alcătuit din protopopiatele Brașov, Bran și Treiscaune, a avut și are cu dreptul reputațiunea cercului fruntaș între cercurile noastre conferențiare. Astfel conferențele generale ale acestui cerc conferențiar au fost an de an, și până acum obiectul unui deosebit interes și atențiune din partea celor ce urmăresc cu tragere de inimă mersul vieții noastre școlare, și cred că în primul rând din partea autorităților noastre școlare. Numai acestui deosebit interes manifestat de autoritățile noastre școlare față de primul cerc conferențiar este de a se atribui împrejurarea, că în fruntea acestui cerc conferențiar a fost adus un bărbat de talia profesorului *Nicolae Sulică.*

In istorica țară a Bârsei, în acest binecuvântat colțișor de țară, unde cultura românească își are cele mai adânci rădăcini în trecut și unde astăzi nizuințele culturale ale neamului nostru concentrate în jurul școalei noastre confesionale și a bisericii noastre naționale au un puternic concurent în cultura avansată a elementului german, întemeiată pe un trecut luminat și pe un prezent bogat și un primejdios rival în îndrăznețele nizuințe culturale ale elementului maghiar, susținute cu tot aparatul puterii politice a statului, — aici, unde se încrucișază aceste trei curente culturale între condițiuni atât de inegale, cu dreptul se cerea, ca atunci, când învățătorimea română din trei protopopiate are să se manifesteze în massă și să se impună ca element de prima forță culturală a neamului nostru, să se aducă un bărbat, cu vederi largi și moderne pedagogice, care înțelegând situațiunea excepțională a învățătorimei din aceste părți, să întroducă alt spirit și să așeze pe alte temelii străduințele și activitatea acestui cerc conferențiar.

Că autoritățile noastre școlare nu și-au greșit omul chemat la un post împreunat cu atâta responzabilitate morală, când și-a trimes de reprezentant în fruntea cercului nostru conferențiar pe profesorul *N. Sulică*, dovedesc rezultatele strălucite ale conferențelor anuale din ultimii patru ani, de când stă în fruntea acestor conferențe numitul profesor. A fi întrodus un spirit liberal democratic, singur compatibil cu misiunea și caracterul învățătoresc, a fi ridicat nivoul acestor conferențe la treapta ideilor și principiilor pedagogice în adevăr moderne, a fi dat activității, până atunci dărăburite a acestor conferențe, forma unui întreg organic și unitar, a fi câștigat și a fi asigurat printr'un tact deosebit simpatia și respectul inspectorilor școlari regești față de activitatea acestor conferențe și în genere față de munca grea conștiențioasă și de multeori atât de ingrată a învățătorului român, — este eschisiv meritul profesorului *Nicolae Sulică*, comisariul conzistorial conducător al acestor conferențe.

A fi înlăturat declamațiunile de șablon și a fi dat însuși o pildă strălucitoare de muncă serioasă în cadrul activității conferențelor, a fi prefăcut zilele de conferență din zile de sărbătoare în zile de muncă grea și aleasă, a fi înlocuit formalitățile goale ale unor escurzii anuale de studiu cu greul și plinul unei munci substanțiale, — aceasta a fost și este nota distinctivă a profesorului *N. Sulică*, ca conducător al conferențelor noastre generale învățătorești.

A da acest testimoniu de recunoștință în publicitate profesorului *N. Sulică* ca conducător al conferențelor tocmai într'un raport public al conferențelor acestui an, nu e ceva incidental. E bine să se știe și cred că se și știe deja, că pe când cercul nostru conferențiar își ținea la Covasna cea mai strălucită conferență a sa în seria aleselor sale conferențe de până acum, — la Sibiiu, pe după culisele sinodului acestui an, invidia și neputința aduceau cele mai veninoase și mai nedemne hule la adresa acelui comisar consistorial, care cu tactul și priceperea sa a făcut ca cercul nostru conferențiar cu toate auspiciile puțin favorabile și cu toate condițiunile la tot cazul critice să-și serbeze recordul activității sale conferențiare de până acum.

O conferență învățătorească românească în inima Săcuimei din Treiscaune, mai ales în anul acesta, când evenimentele politice școlare au adus într'o agitațiune neobicinuită spiritele, — a fost ceva la tot cazul riscat și îndrăzneț. S'au găsit și foi maghiare, cari ne-au pus în vedere învățătorilor români, cari aveam să ne întrunim la Covasna, ouă clocite, pietrii și baionete. Și dacă am trecut, ca printre Scylla și Carybdis, nu numai teferi, ci chiar cu coroana de onoare pe frunte, și dacă foile maghiare, cari ne-au hulit mai nainte, scriu astăzi cu atâta simpatie despre noi, și dacă reprezentantul ministrului de culte și instrucțiune nu găsia destule cuvinte de laudă față de munca noastră deamnă și conștiențioasă și față de nivoul înalt al conferenței, — meritul este de a se atribui în primul rând cumpătului, tactului și priceperii comisarului nostru conzistorial.

Când scriu aceste rânduri mă fac tălmaciul, nu al sentimentelor mele individuale, ci al convingerei întregului cerc conferențiar fără excepție.

Las pentru ilustrarea celor zise să urmeze în copie fidelă, protocolul oficios al conferenței dela Covasna, ca expresie a opiniei întregului cerc conferențiar și rog onorata Redacțiune, atât în numele meu cât și în numele celorlalți membrii ai cercului conferențiar, ca în locul unui raport mai mult sau mai puțin subiectiv să dea loc protocolului oficios al conferenței în coloanele foaiei noastre oficiale școlare-bisericești.*)

Radu Prișcu
învățător. — Brașov.

Programa

examenelor publice dela școala de fete a „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român", la finea anului școlar 1906/1907,

Marți în 25 Iunie.

a) înainte de amiazi:

dela 8—11 ore Religiunea cu elevele din toate clasele civile.

dela 11—12 ore Limba franceză, clasa III—IV.

b) după ameazi:

dela 3—6 ore Clasa I civilă, din studiile: Limba română, Istoria naturală și Limba maghiară.

Mercuri în 26 Iunie.

a) înainte de amiazi:

dela 8—11 ore Clasa III civilă, din studiile: Aritmetică, Geografie și Limba maghiară.

b) după ameazi:

dela 3—6 ore Clasa II civilă, din studiile: Istoria universală, Limba română și Limba maghiară.

Joi în 27 Iunie.

a). înainte de amiazi:

dela 8—11 ore Clasa IV civilă, din studiile: Limba maghiară, Istoria patriei, Limba germană și Limba română.

b) după amiazi:

dela 3—6 ore Muzica instrumentală (piano, violină) cu elevele din toate clasele civile.

Sâmbătă în 29 Iunie.

a) înainte de amiazi:

dela 11—12 ore Incheerea solemnă a anului școlar și distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână, de caligrafie și desemn, sunt expuse în decursul examenelor intr'una din salele institutului.

Direcțiunea.

Din protopresbiteratul Ungurașului.

Examene școlare.

— 10 Iunie n.

Examenele publice de vară la școalele noastre confesionale gr. or. rom. din acest protopresbiterat în anul curent șcl. 1906/7 s'au ținut după programa stabilită de șeful tractual dl Pavel *Roșca*, protopresbiter și comunicată din bun timp fiecărui director școl. resp. învățătorului spre orientare.

Toate examenele au fost presidiate de șeful tractual luând parte la fiecare examen și câte 2—3 membri din corpul didactic, ca membri ai comisiunei examinătoare, cu menirea, de a stabili resultatul examenului, care resultat se induce apoi în cronica școlară și se subscrie de prezident și de comisiune.

Resultatele examenelor au fost următoarele:

In 6/19 Maiu dela orele 8 a. m. s'a ținut examenul în parohia Fizeș-Sâmpetru, sub conducerea înv. Petru Ferghete, iar membrii în comisiunea examinătoare au fost înv. Ioan Terec și Vasile Nosa. Copii presenți la examen au fost 42, iar resultatul examenului din partea comisiunei s'a constatat de „foarte bun".

In 7/20 Maiu dela 7 ore a. m. s'a ținut în Baica sub conducerea învăț. Ioan Terec, membrii în com. fiind Petru Ferghete, Vasile Nosa și Petru Bura. Presenți 41 copii, resultatul examenului „foarte bun".

In 7/20 Maiu la 3 ore p. m. s'a ținut în Miluan înv. Vasile Ciuca, iar membrii I. Terec, P. Ferghete și Vas. Nosa. Presenți au fost 36 copii, resultatul exam. „bun".

In 8/21 Maiu dela orele 7 a. m. s'a ținut în Dol, sub conducerea bătrânului dascăl Simeon Rotariu, membrii V. Ciuca și P. Ferghete. Copii presenți la examen au fost 56, resultatul examenului ca de regulă „foarte bun".

NB. Din incidentul pensionării bătrânului dascăl, fiind acest examen ultimul sub conducerea lui, comisiunea examinătoare constatând, că acest bătrân a muncit mult întru ridicarea poporului din noianul întunerecului, în numele învățătorimii tractuale i-a adus și mulțămită protocolară, iar dl Pavel Roșca, protopresbiter, prin o scurtă dar frumoasă cuvântare exprimată în fața elevilor și a număroșilor parohieni veniți la examen, asemănându-l cu bătrânul Simeon din sf. scriptură, i-a luat rămas bun dela micuțele odrasle cultivate de el și l-a slobozit de povara sub care s'a gârbovit în trecutul a lor 40 de ani, în cari a muncit ca un adevărat pioner al culturii. Apoi parohul local Gavril Curea îi mulțămește în numele tinerilor parohieni eșiți de sub mâna lui, cari aproape toți știu scrie și ceti, la ce bătrânul dascăl cu lacrămi pe față mulțămește tuturor pentru ovațiile aduse.

In 8/21 Maiu la 3 ore p. m. s'a ținut examenul în Jimborul-mare, înv. Vasile Roșca, membrii în comisiune V. Ciuca și P. Ferghete, 37 copii presenți, exam. „bun".

In 9/22 Maiu dela 7 ore a. m. s'a ținut în Cubleșul român, înv. George Lazar, membrii V. Roșca și Petru Ferghete, examenul „bun", copii au fost 44.

Tot în 9/22 Maiu la orele 3 p. m. s'a ținut în Dânc, înv. și paroh Vas. Ferghete, membrii G. Lazar, V. Roșca și P. Ferghete, resultatul examenului a fost „foarte bun", copii presenți 44.

In 10/23 Maiu la orele 7 a. m. s'a ținut în Tămașa, înv Ilie Podariu, membrii V. Ferghete și G. Lazar, examenul s'a constat de „foarte bun".

Tot în 10/23 Maiu la 3 ore p. m. s'a ținut în S.-Mărie, înv. Petru Bura, membrii G Lazar și V. Roșca, exam. „foarte bun".

In 11/24 Maiu la orele 7 a. m. s'a ținut în Păușa, înv. Ioan Boța, membrii în com. P. Bura, examenul a fost „îndestulitor".

Tot în 11/24 Maiu la orele 3 p. m. s'a ținut în Bodia, înv. Pompiliu Rotariu, membrii P. Bura, I. Boța, resultatul examenului „îndestulitor".

In 12/25 Maiu la orele 7 a. m. s'a ținut în Treznea, înv. Alex. Gog, membrii I. Boța și P. Rotariu, examenul „îndestulitor".

Tot în 12/25 Maiu la orele 3 p. m. s'a ținut în Unguraș, înv. Aug. Romitan, membrii I. Boța și A. Gog, resultatul examenului „îndestulitor".

In 13/26 Maiu dela orele 7 a. m. s'a ținut în Stină, înv. Al. Giuruțan, membrii G. Gog și A. Romitan, resultatul exam. „bun".

Tot în 13/26 Maiu la orele 3 p. m. s'a ținut în Romita, înv. Ioan Zah, membrii A. Giuruțan, examenul „bun".

In 14/27 Maiu dela orele 7 a. m. s'a ținut în Gălpâia, înv. George Bodea, membrii I. Zah, examenul „bun".

Tot în 14/27 Maiu dela 3 ore p. m. examenul s'a ținut în Bălan, sub conducerea harnicului înv. Ioan Georgea, membrii în comisiunea exam. G. Bodea și I. Zah, copii presenți la examen au fost 87, resultatul examenului „foarte bun".

Iar în 15/28 Maiu dela orele 7 a. m. s'a ținut în parohia Bachiș, sub conducerea înv. Vasile Nosa, membrii în comisiunea exam. G. Bodea și I. Terec, resultatul examenului „foarte bun".

P. F.

Indatoririle preotului față de școala confesională.

Temă lucrată pentru conferența preoțească din tractul A.-Iulia de preotul Alex. Băieșan.

(Urmare).

Preotul are să ție cont și de *supravegherea* sa asupra *conduitei* învățătorului în *școală* și *afară de școală.*

O ținută bruscă și lipsită de tact în aplicarea pedepselor școlare, nimicește în băeți dragostea față de cultivarea minții și a inimii lor. Ca învățământul să nu stagneze, să recere dela învățători, la instruarea băieților, o tractare fină, isvorâtă din adevărată dragoste părintească, precum și dreptate față de toți. Părtiniri lipsite de temeiu să nu se practiseze în cursul educării. Căci pe mulți lucrul acesta îi înstrăinează dela școală.

Afară de școală zace în datorința învățătorilor de a avea o purtare morală, prevenitoare și deamnă. Are se dea cinstea cuvenită tuturor, dar cauză comună cu poporul în toate nimicurile lui să nu facă.

Căci prin aceasta își perde din cinste și autoritate, cari trebue ținute în toată vremea la nivelul lor.

Sănătatea corporală în mersul cu succes al învățământului formează o rubrică din cele mai însemnate.

O minte sănătoasă numai în corp sănătos poate să existe după vorba strămoșilor nostrii, „mens sana, în corpore sano".

Faptul acesta ne îndeamnă de *a ținea cont de recerințele higienice* în școală. In vederea acestora se recere, ca sala de învățământ să fie curată, bine aerizată, și în timpurile reci ale anului să fie încălzită în mod suficient. Privirea noastră trebue întoarsă și asupra corpului și a îmbrăcămintei băieților, cari cu toții trebue să se afle în deplină curățenie.

Incepânduse anul școlar, preotul are să compună *lista de repartiție* pentru salarul învățătorului, având de a fi cuprinsă în darea de cult.

Lista aceasta trebue aprobată de comitetul și sinodul parohial.

Statorită fiind de organele acestea, se predă epitropiei spre încassare.

In caz, când nu să poate face încassare completă a dării de cult, oficiul parohial are de a înainta restul neîncasat oficiului protopresbiteral, care transpune afacerea organelor administrative.

Regularea și *distribuirea cuincuenalelor* dăscălești încă se privește ca o îndatorire a preotului. Spre satisfacerea acestei recerinți cererea învățătorului in punctul acesta are să se treacă prin comitetul și sinodul parohial, cari apoi își dau verdictul în sensul legii noastre bisericești.

Preotul spre a se putea convinge despre purtarea în regulă a protocoalelor școlare are de a le *supune* pe acestea sub *revizuire.*

Și aceasta pentru motivul de a se eschide negligența învățătorului în punctul acesta.

E bine a se observa în toată regula, căci aceasta e sufletul lucrurilor.

Ținerea examenului preotul are de cu vreme a o aduce la cunoștința poporului spre a li se putea da ocasiune părinților de a fi martori oculari la arătarea progresului sau regresului fiilor lor.

Cu ocasiunea examenului, preotului i să impune mai multe îndatoriri, având de a compune conspectul școlar, de a se îngriji de premii școlare etc.

In îndatorirea preotului zace și mijlocirea de a se da diurnul, ce compete învățătorului la conferența dăscălească.

E un lucru de o mare importanță participarea la conferență, care are să fie un stimul de emulație între învățătorime. Diurnul să nu fie nici când pedecă de a nu putea învățătorul gusta din foloasele conferenței.

Pornind din principiul, că „cetitul luminează, limba întărește" fiește carele preot are de a privi ca o datorință sfântă îngrijirea de a se înființa biblioteci școlare.

Intre darurile ce le-a dat Părintele ceresc omenimei, se consideră și vocea. Aceasta trebue cultivată din tinerețe. Drept aceea e consult, ca preotul [illegible] insiste pe lângă învățător a însgheba coruri [illegible]. Cântarea copiilor în biserică înalță inima părinților și a credincioșilor bisericei.

Să impune preotului ca manipularea averii școalei să se facă în mod corect.

Inflorirea și prosperarea școalei are să fie intențiunea fieștecărui preot. Cu orice ocasiune să se îndemne poporul a jertfi pe altarul școalei.

Nu se poate eschide din îndatoririle preotului și îngrijirea, ca școala să fie în stare bună, având de a se face reparaturile de lipsă totdeauna la timp.

Spre a se despăgubi în caz de foc școala, să recere, ca premiile de asigurare să fie achitate la timp.

Datorințele față de stat încă trebue să se aibă în vedere. Dările după realitățile școalei încă trebue să fie achitate an de an, spre a nu se cionti din averea școalei. Tot aici aparține și achitarea contribuții la fondul regnicolar.

Cercetarea bisericii e o datorință a fieștecărui creștin. De aceea preotul să nu peardă din vedere, că învățătorul și băieții să cerceteze regulat biserica.

Deprinderea din tinerețe în punctul acesta va aduce roade bune pentru sufletul credincioșilor

Școala pe lângă autoritățile bisericești stă în legătură și cu cele civile.

Statul s'a ingerat și se ingerează din ce în ce mai mult prin organele sale.

Faptul acesta dă ansă a se purta cu acestea corăspundența oficioasă. Inspectorul regesc școlar și oficiul de statistică ne impune îndatoriri.

La recercările acestora avem de a răspunde fără amânare, pe calea oficiului parohiei.

Păstrarea caracterului confesional e una dintre cele mai cardinale îndatoriri față de școală.

In vederea acesteea, preotul trebue să tindă întracolo, ca educarea în școală să se facă în spiritul legei noastre strămoșești. Să se înfiltreze în inima băieților dragostea față de principiile religiunei ortodoxe, iubirea înfocată față de limba maternă și ținerea strâns la datinile strămoșești, cari ne-au păstrat caracterul poporului nostru.

Apărarea școalei de atacurile îndreptate în contra acestui nerv vital al existenței noastre are să se facă din partea preotului totdeauna cu demnitate și bărbăție. Acusele lipsite de temeiu trebuesc respinse cu toată hotărârea. Căci școalele noastre n'au altceva decât numai cultivarea minții și a inimei, precum și conlucrarea la îndeplinirea datorințelor față de patrie, care e mama noastră a tuturora.

Preotul are să țină cont și de aceea, ca învățătorul să nu se subtragă dela datoria de a fi inițiatorul și sfetnicul cu credință în toate bunele porniri ale poporului.

Se recere aceasta mai ales pentru ușurarea operei de moralizare, ce se incumbă acestor 2 factori de căpetenie ai vieții dela sate.

Preotul are să îngrijească, ca învățătorii dela sate să nu aibă pretensiuni prea mari. Un număr nu de tot neînsemnat nutrește în sine nemulțămiri în toate, stăpâniți fiind de idei false. Aceștia n'au în vedere împrejurările și situația materială a poporului și a școalei, ceeace îi face să cârtească asupra preotului, crezând că el e vina la toate.

Ținerea școalei la nivoul timpului e o recerință inomisibilă. In vederea acestei îndatoriri cardinale preotul are a-și pune toate forțele întru aprovisionarea școalei cu cât mai multe puteri didactice. Prin o astfel de școală razele de cultură străbat în popor în pături mai largi, deschizându i calea ce duce la înaintare și propășire în toate.

(Va urma).

---

*) Regretăm, dar protocolul per extensum nu-l putem publica, fiind coloanele ziariului nostru prea înguste. Constatăm însă cu plăcere, că corespondența publicată e un excerpt fidel al celor petrecute în conferență. (Red.)

NOUTĂŢI.

Din cauza sfintei sărbători Inălţarea Domnului, *numărul proxim al foii noastre apare Luni după amiazi.*

*

Pentru gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană au întrat sumele următoare pentru fondul gimnaziului din Brad: Dela comuna *Gârda-de-jos* 85 cor. 94 fileri, dela comuna *Gârda-de-sus* 32 cor. 40 fileri şi dela comuna *Dânc* (protopresbiteratul Unguraşului) 11 cor. 50 fil. Contribuenţii mai însemnaţi sunt următorii: Din Gârda-de-jos: Ilie Furdui, Simion Morcan, Sofia Morcan, câte 10 cor., Rafila Mocan 8 cor., Agaftia Furdui, Costea Nicolae şi soţia sa, câte 6 cor., Todor Mocan, Sofel şi Paşca Simion, câte 5 cor., Traian Paşca şi Simion Jurj, câte 2 cor., Jurj Todora, Popa Crăciun, Mateş Ioan, câte 2 cor., Paşca Nicolae, Paşca Vasile, Costea Costin, Purcel Ilie, Paşca Todor, Costea George, Trauc Ioan, Irimie Jurj, câte 1 cor. şi alţii mai mulţi cu sume mai mici. Iar din Gârda-de-sus: Teodor Paşca, primar 10 cor., Iosif Morcan 5 cor., Ilisie Morcan, învăţător 2 cor., Paşca Ioan dubu, Petruse Ilie, Dobra George, Paşca Ilie, Paşca Ioan, câte 1 cor. şi alţi mai mulţi cu sume mai mici.

*

Proces nou. Cetim în *„Revista Bistriţei“*, că al doilea proces (pentrucă face politică ca foaie nepolitică) i-s'a intentat, pentru un articol despre votul universal şi pentru reproducerea unei părţi din discursul I. P. S. Sale Metropolitului *Ioan Meţianu*, cu care a deschis sinodul anului acestuia.

*

Romul Milea, absolvent al conservatorului din Praga şi virtuos în flaută, binecunoscut publicului român dela mai multe concerte date cu succes prin oraşele din Ardeal, e numit cu prima Iunie v. conducător de orhestră militară în armata română, în grad de locotenent.

*

Hymen. Domnişoara *Maria Golamboş*, din Gâlgău, şi dl *Alexiu Latiş*, ales paroh în Stoiceni, îşi vor sărba cununia la 16 Iunie n. 4 ore d. a. în Gâlgău.

*

Alegerile în România. Sâmbătă, 8 Iunie n., a ales colegiul prim pentru cameră. Au fost aleşi 61 liberali, 9 conservatori şi vor fi 5 balotage. Luni a ales colegiul al doilea pentru cameră.

*

† Eroftei Gheaja, paroh greco-oriental în Criş, după un morb îndelungat şi greu, împărtăşit fiind cu ss. taine, Luni în 28 Maiu v. (10. Iunie c. n.) la 8 ore dimineaţa şi a dat nobilul suflet în mânile Creatorului, în anul 52 al etăţii şi 25 al preoţiei şi căsătoriei sale. Osămintele decedatului se vor aşeza spre odihnă vecinică astăzi Mercuri în 30 Maiu v. la 1 oră p. m. în cimiteriul gr. or. din Criş. Fiei ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Rugare. Domnii cari au primit liste de subscripţii în beneficiul şcoalelor din *Kézdi-Mărtănuş* şi *Heghig*, protopresbiteratul Treiscaune, sunt rugaţi să binevoiască a le înapoia dimpreună cu sumele colectate. Transmit totodată mulţămiri pe această cale tuturor celorce au contribuit la ajutorarea numitelor şcoale. *Constantin Dimian*, protopresbiterul Treiscaunelor.

*

Decoraţie. Sultanul a conferit dlui Dimitrie Sturdza, prim-ministrului român, marele cordon al ordinului „Medjidiei“ în briliante.

*

Monede iubilare nouă de câte 100 cor. şi de câte 5 cor. se vor bate şi pune în circulaţiune, din incidentul iubileului de 40 de ani de domnie a Maiestăţii Sale, ca Rege al Ungariei. Monedele de câte 100 cor. vor fi de aur, cele de 5 cor. de argint. Aceste din urmă se vor bate în valoare totală de 64 milioane cor., din care sumă cad asupra Ungariei 19.200,000 şi asupra Austriei 44.800,000 cor.

*

Raymond Netzhammer, arhiepiscopul catolic din Bucureşti, va face studii arheologice în Dobrugea. Arhiepiscopul a intervenit în acest scop pe lângă secretarul general al ministrului de domenii, Dr. *Antippa*, pentru a-i cere să-i înlesnească aceste lucrări. Dl. Dr. *Antippa* i-a promis tot spriginul şi a prevenit autorităţile administrative din Dobrogea.

*

Proces de presă. Ziarului socialist român *„Adevărul“* din Lugoj, i-s'a intentat un nou proces de presă. Incriminat e articolul „Politica noastră“ din nrul 15 apărut în 7 Aprilie.

*

Nouă trenuri vicinale în Bănat. Ministrul Kossuth a prezentat Mercuri dietei proiectele de lege, prin cari se dă concesiune pentru construirea căilor ferate vicinale. Caransebeş—Haţeg, Oraviţa—Bocşa—Reciţa, şi Timişoara—Varjas.

*

164 condamnaţi graţiaţi. Din incidentul iubileului de 40 de ani de domnie a Monarhului au fost graţiaţi, la recomandarea ministrului de justiţie Dr. *Günther*, 164 condamnaţi, dintre criminalii ordinari. Condamnaţii *politici* nu s'au învrednicit de graţia Maiestăţii Sale.

*

Manual oprit. Ministrul de culte şi instrucţiune publică a oprit, pentru toate şcoalele elementare poporale din ţară, manualul: *„Geografie pentru şcoale poporale“*, curs I, ed. V. Aprobată de comisia şcolară arhidiecezană, Blaj 1900.

*

Examene. Mercuri în 23 Maiu v. s'a ţinut examenul public la şcoala elementară română din *Paloş*, sub conducerea dlui pretopresbiter *Dimitrie Moldovan.* Clasa I. a fost condusă de învăţătorul *Nicolae Hamsea*, la care, după finea examenului s'a constatat un rezultat *foarte bun.* Clasa a II-a a fost instruată de parohul *Emil Gheaja*, dând examenul cu rezultat *eminent.* De faţă a fost public număros, ezistând între alţii şi tinărul medicinist *Pompiliu Nistor*, prezidentul societăţii *„Petru Maior“* din Budapesta. La finea examenelor dl protopresbiter a ţinut o vorbire plină de învăţături, mulţămind totodată dnilor învăţători pentru progresul arătat în toate obiectele de învăţământ, la care a răspuns în termini calzi parohul-învăţător Emil Gheaja. *B. P.*

*

Post de medic. Pentru Toracul-Mic şi Mare (Bănat) s'a escris concurs la postul de medic. Venitul anual este minimum 5000 cor. Recursurile au a se înainta până în 20 Iunie 1907 la protopretorele Lowieter în Nagybecskerek. Fiind aceste 2 comune surori cele mai avute în Torontál, cu o populaţie curat românească, şi fiind aruncate la periferia românismului, s'ar dori un medic conştienţios român, pe care poporul l-ar alege cu siguranţă.

*

La „Fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit fiica parohului Nicolae Şureanu din Rusciori, dşoara Iuliana Şureanu 1 cor., domnii Ioan şi Ioachim Sociu 10 cor. şi Nicolae Todea, paroh în Almaşul-mic 1 cor.

*

Concertul Rădulescu. Joi, în 13 Iuniu st. n. se va da un concert, în sala cea mare dela „Gesellschaftshaus“, de baritonul Rădulescu dela opera italiană din Londra cu binevoitorul concurs al st. doamne: dna Minerva Brote, dna Veturia Triteanu şi al dşoarei S. Wellmann. Program: 1. Goldmark: Arie din opera „Königin von Saba“, cântată de dl Rădulescu. 2. Foure: Crucifix, duett, cântat de dna Triteanu şi dl Rădulescu. 3. *a*) Grig: Ich liebe Dich; *b*) Jensen: Klinge, klinge mein Pandero; *c*) Schubert: Die post, cântate de dl Rădulescu 4. *a*) Schuhmann: Nuvelette, f dur *b*) Liest: Hora gnomilor. executate de dşoara Wellmann. 5. *a*) Massenet: Pleurez mes yeux, din opera „Le Did“, *b*) Dima: Sub fereastra mândrei mele, *c*) Mândruliţă de demult, cântate de dna Triteanu. 6. *a*) Tosti: Vorrei morir, *b*) Brediceanu: Trageţi voi boi... (doină), *c*) Stefănescu: Mândruliţă dela munte, cântate de dl Rădulescu. 7. Leoncavallo: Duet din opera „Bajazzo“, cântat de dna Triteanu şi dl Rădulescu. Preţul locurilor: Locul I 3 cor., locul II 2 cor., loc de stat 1 cor., loge à 4 pers. 10 cor. Studenţii vor avea locul II cu preţul jum. şi locul de stat 60 b. Bilete se pot procura dela libr ăria G. Meyer, Piaţa mare Nr. 10, începând de Luni, în 10 Iuniu la 10 oare a. m., precum şi seara la cassă. Cassa se deschide la 7 ore seara. Inceputul la 8 oare seara. Suntem informaţi, că faţă de concertul dlui *Rădulescu* se manifestă viu interes în cercurile de frunte sibiiene. Dl Rădulescu va cânta şi *„Sighidila“*, piesa de predilecţie a dlui Dima.

*

Petrecere în Cetatea-de-baltă. Inteligenţa română din Cetatea-de-baltă şi jur învită la petrecerea de vară, ce se va aranja în 24 Iunie (a doua zi de Rosalii) în hotelul „Crucea-de aur“. Inceputul la 7 ore seara. Venitul curat este destinat în folosul gimnaziului român din Brad. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi sunt a se adresa on. domn Miron *Dascăl*, preot în loc (Kükülllővár) şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Pentru femei rele de gură s'a adus în Canada o lege, care prevede următoarea pedeapsă curioasă: Femeia care se va dovedi că vâră zizanii şi discordii între vecini de omenie şi liniştiţi, ori provoacă prin insinuări răutăcioase certuri şi bătăi şi caută să aţâţe spiritele, interpretând în sens greşit faptele şi cuvintele unei persoane, corporaţiuni sau societăţi, va fi cufundată în faţa publicului în apă rece. E probabil, că prin astfel de mijloace de hidroterapie se va putea ajunge la resultate bune.

*

Mulţămită. Suprasolvenţi la concertul Reuniunii române de cântări din Sebeşul-săsesc, ţinut în 12 Maiu a. c. au fost următorii: Dr. Ioan Elekeş 6 cor., Zevedeiu Murăşan, paroh, Löwi Rudolf, câte 2 cor. 60 fileri, Iosif Goia, comptabil 1 cor., N. N., N. N., câte 60 fileri, I. Păcală 40 fileri, Longin Bucur, Ioan Muntean, învăţători, câte 20 fileri, N. N. 10 fileri, Vasile Sandru, înv. 20 fileri. In total 14 cor. 50 fileri. Suma incursă s'a adaus fondului Reuniunii. Aducem şi pe calea aceasta mulţămită pentru sprijinul efeptuit. Sebeşul-săsesc, în 8 Iunie 1907. Ioan *Stanca* cassar. George *Albu* secretar.

*

Mama de ani de zile a fost bolnavă. Purtând însă crucea duplă electro-magnetică nr. 86967 R. b. inventată de dvoastră şi-a câştigat sănătatea earăşi, pentru-ce nu pot în destul a vă mulţămi. Cu stimă, Ioan Stiener, Gölköny (com. Tolna). — Trebue mai bună dovadă despre puterea de vindecare ce o are crucea duplă electro magnetică a dlui Albert Müller (Budapesta V/27. Vadász utcza 34.

PARTEA LITERARĂ.

Ştiinţa dreptului.

(Fine).

Am putea zice deci aşa: pentruca să ştim *ce e dreptul*, avem să ne adresăm ştiinţei empirice şi dela ea aflăm tot ce vrem să ştim, şi ce, pe basa faptelor date, putem să ştim. Insă dacă am voi să ştim şi aceea, de exemplu, că *pentruce există dreptul*, trebue să părăsim terenul empirismului şi să trecem pe terenul filosofiei, fiindcă la întrebarea din urmă numai filosofia poate să ne dee răspuns. Ştiinţa empirică nu poate justifica nimica din presupunerile sale şi nu poate să dee explicare noţiunilor fundamentale. La ea toate sunt *ipoteze*, iar ipoteza, cum se ştie, nu e explicare.

Despre drept ştiinţa empirică ne spune, că s'a format tot aşa cum s'a format limba şi obiceiurile. Nu ne spune însă, că limba şi obiceiurile cum s'au format? Astfel ne lasă fără explicare, în nedumerire. In casul acesta, ştiinţa empirică ar trebuì să explice întâiu noţiunea limbei, apoi noţiunea obiceiului, în urmă noţiunea artei, ştiinţei, naturei, etc., pentruca să poată ajunge şi la explicarea noţiunei dreptului, dat fiind, că din o noţiune se naşte alta, care cere explicare nouă.

De acì urmează, că ştiinţa empirică conţine şi o parte de *neştiinţă*, dupăce nu e în stare se explice şi justifice noţiunea fundamentală. Şi mancitatea aceasta a ştiinţei empirice o acopere ştiinţa soră, *filosofia*. Rolul filosofiei în ştiinţă s'ar putea definia, prin urmare, prin stabilirea tezei următoare: filosofia e ştiinţa despre noţiunile fundamentale ale cunoaşterilor empirice. Terenul ei de acţiune începe acolo unde se termină terenul de acţiune al empirismului, iar acesta se termină acolo, unde începe cu *ipotezele*, fiindcă ipoteza nu mai e ştiinţă, ci e simplă presupunere.

Urmează, că dupăce pe calea empirismului nu le putem cunoaşte toate, suntem siliţi să recurgem la filosofie. Dar urmează încă ceva, aceea, că ştiinţa empirică nu poate suplini filosofia, şi nici filosofia nu poate suplini ştiinţa empirică. Fiecare îşi are terenul ei de liberă mişcare.

In jurisprudenţă ştiinţa empirică ne arată instituţiunile de drept, aşa cum le-au avut diferitele popoare şi cum ni-le presenta istoria; iar din aceste fapte date stabileşte ea condiţiunile dreptului. Insă condiţiunile acestea nu sunt egale, pentrucă nici popoarele n'au fost şi nu sunt la fel, unul ca şi altul. Instituţiunile lor de drept au fost totdeauna de formă deosebită, conform vieţii lor morale, conform gradului lor de cultură, a comerciului, industriei, artelor, etc. de pe vremea existenţei lor. Dar totuşi toate la olaltă, cu diversitatea lor evidentă, formează materialul, din care filosofia poate să scoată şi se formuleze *principiile dreptului*, lucru pe care ştiinţa empirică nu-l poate face, şi pe care şi filosofia îl face numai prin *deducţiune.*

Empirismul recunoaşte de existent numai aceeace vede, ori aceeace acceptează, ca văzut, dela istorie. Tot ce cade în afară de aceste cadre e dubios, nesigur şi neacceptabil pentru ştiinţa empirică. Nu însă pentru filosofie, care mânecând tocmai de aci, merge pe firul dat, mai departe, tot mai departe, pentru a stabili principii de drept, pentru a afla basele dreptului, pentru a explica dreptul şi a-i justifica existenţa. Toate lucrurile acestea nu le poate face empirismul, care cum am spus, poate să ne lumineze numai cu privire la aceea, că dreptul *ce a fost* la poporul cutare şi cutare, în epoca cutare, înşirându-ne faptele una lângă alta. La fapte însă se opreşte. Nu poate străbate mai departe. Noţiunea şi principiile dreptului nu le poate esplica, căci aceasta aparţine domeniului filosofiei şi are să o facă — raţiunea.

Ştiinţa dreptului deci nu se poate câştiga numai pe cale empirică, prin inducţiune, ci şi pe cale filosofică, prin deducţiune, căci ideia fundamentală a dreptului, care nu e alta decât presupunerea existenţei ştiinţei empirice de drept, trebue să fie motivată filosoficeşte, cu ajutorul filosofiei de drept.

Mai nainte, până nu era desvoltată ştiinţa în măsura de astăzi, locul filosofiei îl ţinea mintea omenească, judecata sănătoasă, şi ea stabilise şi în jurisprudenţă regule positive legale, fără a mai umbla după principii şi esplicări de noţiuni, ci mulţămindu-se cu normele positive ce le stabilise. Desvoltându-se însă ştiinţa, locul minţii omeneşti l a luat filosofia, basată şi ea pe funcţionarea minţii omeneşti, pe raţiune, şi astăzi filosofia are rol şi în ştiinţa dreptului, având menirea se demonstreze, că esistă dreptul, că pentruce esistă dreptul, şi că fiinţa adevărată a dreptului care este? Ştiinţa dreptului nu o formează deci numai empirismul, ci şi filosofia. Filosofia dreptului poate numai să ne convingă şi întărească în credinţa, că aceea ce ne arată ştiinţa empirică ca esistent, în domeniul dreptului, îşi are basele sale adânci, trainice şi vecinice, arătându-ne, cari sunt basele acestea?

FELIURIMI.

Sfinţi rehabilitaţi. Se scrie din Roma, că Sanctitatea Sa, Papa, a permis, ca sfânta *Filomela*, despre care a fost constatat, că nu a existat niciodată, să fie primită de nou între sfinţii bisericei catolice. Şi e vorba, ca să fie rehabilitat şi sfântul *Expeditus*, care asemenea a fost scos din biserica catolică pe motiv, că n'a existat niciodată. Povestea sf. *Expeditus* e de altcum următoarea: O mănăstire nouă de maice din Neapol a cerut, la timpul său, dela Papa din Roma *moaşte* pe seama altarului. Moaştele au fost trimise, şi pe lada în care au fost expedate la Neapol s'a pus cuvântul *„expedit“*. Superioara mănăstirii primind lada a crezut că cuvintul de pe ladă înseamnă numele sfântului cu moaştele; a aşezat deci moaştele în mănăstire sub numele sfântului *Expeditus*, care a ajuns apoi şi a rămas sfânt multă vreme în biserica catolică, până a venit un Papă care l-a scos din biserică. Actualul Papă însă vrea să-l rehabiliteze pe sfântul *Expeditus*, probabil, pentruca sfânta *Filomela*, de egală provenienţă, să nu fie singură.

Un oraş desgropat. Un oraş din veacul al III-lea după Cristos în Turchestan, a fost desgropat prin profesorul dela universitatea din Lahore (India), Dr. M. A. Stein. Din raportul trimis în Februarie 1907 se vede, că s'a aflat arhiva întreagă şi pachetele de documente oficiale, legate cu sfoară şi pecetluite cu peceţi de lut. Toate lucrurile de artă sunt în stil greco-budhist, iar limba e idioma kharoshthi. S'au descoperit canalurile cari se aflau în acel oraş, şi mulţime de morminte, cu sicrie împodobite, şi cu schelete. Documentele sunt scrise pe tăbliţe de lemn. S'au aflat şi zugrăveli pe păreţi, cu scene religioase buddhiste, dar cu totul înrâurite de arta greco-romană.

Cărţi şi reviste.

„Progresele economice ale României“. Am primit la redacţie interesanta carte despre „Progresele economice ale României“, îndeplinite sub domnia Maiestăţii Sale Regelui Carol I, 1866—1906, cu tablouri figurative şi notiţe explicative, de Dr. L. *Colescu*, şeful serviciului statisticei generale. Cartea e tipărită în româneşte şi franţuzeşte, şi în ea se arată starea economică a României la 1866, progresele obţinute până la anul 1905, apoi starea regatului român, din punct de vedere economic, la anul 1906. In capitlul acesta, după unele notiţe geografice, se fac comunicări despre climă, despre sol, poporaţiune, agricultură, animale domestice, pescării, păduri, petrol, industrie, comerciu, drumuri, căi ferate, serviciu maritim, navigaţiune, poştă, telegraf, telefon, apoi despre finanţele ţării, venitele statului, monopoluri, impozite, despre domeniile statului, cheltuelile statului, datoria publică şi instituţiunile financiare ale regatului român. Preţul importantei lucrări 5 lei.

Nr. 84—1907 [122] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului permanent de capelan în comuna bisericească de clasa I, Arada, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat și din dotarea dela stat pentru capelani.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu în terminul deschis și a se prezenta poporului spre cunoaștere înainte de alegere.

Se adauge, că fiitorul capelan, în Dumineci și sărbători are să slujască regulat în biserica și la credincioșii din crângul Mateșești.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 24 Aprilie 1907.

Romul Furdui
protopresbiter.

Ad 617—1907 [131] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului învățătoresc, vacant dela școala confesională gr. or. română din Ludișor, protopresbiteratul Făgăraș, se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă salar de 600 cor., din repartiție dela popor, cuartir în edificiul școalei și din lemnele școalei pentru încălzit și la cuartir.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită concursul cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraș.

Alesul va avea să cânte cu elevii la sfânta liturgie în Dumineci și sărbători și la vecernie.

Oficiul protopresbiteral român gr. or., în conțelegere cu comitetul parohial.

Făgăraș, în 18 Maiu 1907.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Ad Nr. 577—1907 prot. [132] 3—3

Concurs

Pe baza rezoluțiunei conzistoriale dela 2 Ianuarie a. c. Nr. 13041—1906 Bis. prin aceasta se excrie concurs pentru întregirea postului de paroh în parohia de c'asa a II-a Măgărei cu filia Aposdorf, protopresbiteratul Agnitei, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat și cu prealabila încunoștiințare a acestuia să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta, resp. a celebra și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Agnitei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Agnita, 5 Maiu 1907.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 6430 Ep. [130] 3—3

Publicare de licitație.

Comuna bisericească română ortodoxă Mucundorf, protopresbiteratul Cohalm, dă în 17/30 Iunie a. c. la 2 ore p. m. prin licitație publică minuendă în întreprindere zidirea unei nouă biserici după planul și preliminarul de spese aprobate de P. V. Conzistor arhidiecezan la 9 Martie 1904 Nr. 2600 Ep.

Ofertele în scris se primesc până la începerea licitației, adresate oficiului parohial gr. ort. român din Mucundorf.

Prețul strigării 7869 cor.

Vadiul 5% dela prețul strigării.

Planul și preliminarul de spese cum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Mucundorf, la 21 Maiu 1907.

Ilarion Enciu
prez. sin. și com. par.
paroh gr. ort.

---

[137] 1—1

AVIS.

„Vatra“, noul institut de credit din Cluj, și-a început operațiunile. Acoardă credite de cont curent, cambiale și hipotecare, pe lângă condiții favorabile. Primește depuneri cu 5%, plătind și darea erarială.

Directiunea.

---

[136] 2—3

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință publică că cu concesiunea Inaltului Minister r. u. de comerciu de sub Numărul 22920—905 VII, târgurile de țeară ce se țineau până acum în Bran în 8 August și 6 Octomvrie, s'au conces a se ținea din anul 1907 începând în *9 August* și în *21 Noemvrie* st. n. în fiecare an.

Bran, 25 Maiu 1907.

**Comitetul central
al comunelor brănene.**

---

582 sz. Tkvi 1907 [138] 1—1

Árverési hirdetményi kivonat.

Az ujegyházi kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy: Cabuz Ioan feleki lakós végrehajtatónak ifj. Oana Nicolae szentjánoshegyi lakós végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében a kérelem következtében a végrehajtási árverés 186 korona 40 fill. tőkekövetelés és ennek 1906. évi szeptember hó 17-ik napjától járó 5% kamatai 127 kor. 32 f. eddigi már megállapitott, valamint jelenlegi 20 kor. 95 f. és a még felmesülendő költségeknek, továbbá Candea Iuon végreahajtatónak 17 frt. 30 kr. és 9 frt. 40 kr., — a „Bradetul“, orláti pénz és hitel intézet végrehajtatónak 600 frt. és j. és dr. Henrich Daniel, ügyvéd végrehajtatónak 20 kor. és j. kielégitése végett az 1881. évi tcz. 144. §. alapján és a 146. §. értelmében az ujegyházi kir. járásbiróság területési lévö Szentjánoshegyi község határán fekvő a szentjánoshegyi 44 sz. tkében foglalt és Oana Nicolae (lui Iacob) nevén alló.

A+	1	rd.	60 61	hrsz.	ingatlanra	396	K
„	2	„	541/1	„	„	16	„
„	4	„	571/2	„	„	22	„
„	5	„	644/2	„	„	28	„
„	9	„	1348	„	„	10	„
„	10	„	1356	„	„	16	„
„	11	„	1485	„	„	70	„
„	14	„	1543/1	„	„	24	„
„	15	„	1656	„	„	88	„
„	16	„	1819/10	„	„	1	„
„	17	„	1827	„	„	24	„
„	18	„	1860/1	„	„	10	„
„	23	„	$\frac{1031/1}{2}$	„	„	6	„
„	24	„	$\frac{1249/1}{2}$	„	„	68	„
„	25	„	$\frac{2142/1}{2}$	„	„	16	„
„	26	„	2373/2	„	„	36	„

és a szentjánoshegyi 698 sz. tjkönyvben.

A+ 1—6 rend 2388, 2444/1, 2448/1, 2450/2, 2453, 2448/2, 2449, 2450/1, 2455, 2459 hrsz. alatt foglalt közös ingatlanoknak a NB. 43 alatti Oana Iacob Nicolaet illető 2/147 részére 38 kor., ezennel megállapitott kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az *1907. évi Julius hó 11. napján délelőtt 9 órakor* Szentjánoshegy községházánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékezók végrehajtató és képviselője kivételével tartoznak az ingatlanok becsárának, 10% át készpénzben, vagy az 1881: LX. tcz., 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. november 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. § ában kijelölt óvadékképes értékpapirban, a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. tcz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Ujegyház, 1907. évi április hó 30-án.

A kir. jbiróság mint telekk. hatóság

Jancsó A.
kir. járásbiró.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 10—

Sboar'al nopții negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanță pentru voce și pian de A. Bena. Prețul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

Nr. 21—1907. of. paroh. [139] 1—2

Publicare de licitație.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preavenerabilul Conzistoriu arhidiecesan cu Nr. 10265 Școl. din 27 Octomvrie 1905, se dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice, minuendă, zidirea salei școalei gr. or. române din **Bobohalma**, protopresbiteratul Târnavei. Licitațiunea se va ținea în edificiul școalei vechi, Duminecă în *17/30 Iunie a. c. la orele 10 a. m.*

Prețul de strigare e 5000 coroane. Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10%.

Materialul necesar are să-l prestee antreprenorul. Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din Bobohalma. Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre p'usoferenți.

Bobohalma, 22 Maiu 1907 st. n.

Pentru comitetul parohial:
Augustin Chețian, par.-prezid.

Nr 435—1907 of. ppresb.
Văzut.
Oficiul ppresb. gr.-or. al tr. „Târnava“.
Cetateadebaltă, 25 Maiu 1907.
Nic. Todoran, protopresbiter.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicka și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 9—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 25—41

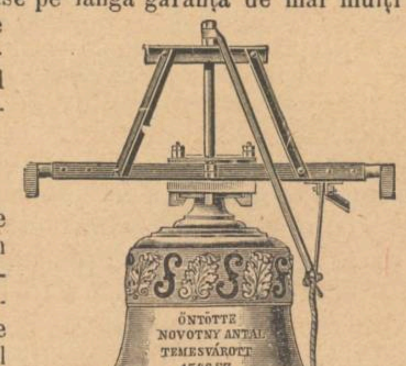

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

Vindecă și învioreaza pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Prețul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. 11 3

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țară și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colțul.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 61 Sibiiu, Marţi 5/18 Iunie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 128 M.

CONCURS

Pentru conferirea a *opt* stipendii de câte 1000 coroane, din fundaţiunea *Trandafil*, se publică concurs cu terminul până la *1/14 August 1907*.

După dispoziţiunile fundatorului, la aceste stipendii pot reflecta numai tineri români gr. orientali din tot cuprinsul mitropoliei noastre, cari au obţinut calcul *eminent* în şcoalele medii, şi cercetează oarecare universitate sau facultate.

Cererile de concurs sunt a se instrui cu atestat de botez, de paupertate, şi de studii, şi a se adresa *Consistorului mitropolitan* în Sibiiu.

Sibiiu, 2/15 Iunie 1907.

Consistorul mitropolitan.

Desarmarea.

Sibiiu, 17 Iunie n.

Sâmbătă la orele 3 după ameazi s'a deschis în *Haaga* al doilea congres al păcii, la care iau parte reprezentanţii tuturor statelor din lume, cu o singură excepţie. Reprezentantul republicei *Liberia* încă nu s'a prezentat, ceilalţi 47 însă toţi.

Congresul acesta a fost convocat sub lozinca plăcută tuturor popoarelor împovărate de sarcinile ce le reclamă armatele, şi sub cele mai favorabile auspicii ale *desarmării*, fie şi numai *parţiale*, dar cu toate acestea, cu chestia desarmării poatecă nici nu se va ocupa.

S'au făcut adecă pipăiri prealabile, din partea Angliei, dela care a emanat ideea desarmării, şi s'a aflat, că Germania e contrară oricărei desarmări, şi e contrară şi Italia şi Japonia.

Lipsind deci unitatea de vederi între puterile mai mari, cu privire la desarmare, ideea nici nu va fi pusă în discuţie, pentrucă înzadar se hotăreşte aceea ce nu se poate executa.

Francia e aderentă mare a ideii de desarmare; dar cu toate acestea, ministrul francez de externe *Fichon* a spus într'o şedinţă a camerei din Paris, că ideia desarmării, şi peste tot ideia păcii, nu poate să ajungă niciodată la o îmbrăţişare unanimă a tuturor puterilor cari sunt reprezentate în congres. Pacea durabilă, ori chiar pacea vecinică, e vis, e chimeră. Nicicând nu va putea fi atinsă. Pentrucă precum nu sunt indivizi egali, aşa nu sunt egale nici popoarele. Şi tocmai inegalitatea aceasta e condiţiunea de viaţă, şi prin urmare şi condiţiunea de luptă, căci *lupta e viaţa!*

De desarmare nu va fi deci vorba de astădată în congresul de pace dela Haaga, la care s'au prezentat de altcum toţi reprezentanţii puterilor participante cu instrucţii amănunţite; ceea ce însă nu înseamnă, că *ideea* desarmării e abandonată, ori că trebue să fie abandonată. Ideea desarmării e tot atât de sublimă, ca ideea păcii însaşi, şi se ştie, că ideile mari poartă în ele însele sucul de viaţă şi puterea motrice. Se învârtesc singure şi se dezvoaltă singure, pentruca să cadă gata în poalele mulţimii care priveşte la ele cu dor şi cu aşteptare.

Dar şi dacă nu se va ocupa cu ideea desarmării, la care, cum se depeşează dela Haaga, a renunţat acum şi reprezentantul Rusiei, lucruri bune va face totuşi congresul acesta al doilea al păcii, pe care unii îl numesc parlamentul *umanităţii*.

Va decreta în prima linie de *obligătoare* pentru toate statele hotărârile aduse din partea primului congres de natura aceasta, ţinut la 1899 tot în Haaga, va simplifica apoi procedura tribunalelor de arbitraj şi va înlesnì anchetele internaţionale. Va pune stavilă, dacă va putea, şi risipei de bani ce se face cu procurarea necontenită de *arme noi,* ceeace ar fi începutul cel mai bun pentru reducerea enormelor cheltueli pe cari le reclamă armatele, şi ar fi o uşurare pe seama popoarelor, cari abia mai pot purta cheltuelile.

Iar dacă se decretează de obligătoare hotărârile congresului prim de pace, se stabileşte prin aceasta principiul, ca şi în acest congres de pace minoritatea *trebue* să se supună majorităţii, prin urmare, se netezeşte calea pe seama unui viitor congres, în care totuşi va trebui să se discute ideea desarmării, şi să se aducă hotărâre, dacă nu cu unanimitate, apoi cu majoritate de voturi.

Pentruca să se poată întâmpla însă lucrul acesta, vor trebuì să reclame popoarele însăşi desarmarea, necontenit şi cu tărie, în parlamentele lor de acasă, ca astfel reprezentanţii statelor, trimişi la următorul congres al păcii, se plece de acasă sub presiunea opiniei publice, care cere desarmarea!

Ce priveşte *scopul* pe care'l are în vedere aceasta instituţiune internaţională, acest congres al păcii, l-a definiat foarte frumos reprezentantul Franciei trimis la congres, domnul *Leon Bourgeois*, într'o convorbire avută cu un gazetar, căruia i-a spus, că prin tribunalul de arbitraj, instituit din partea congresului, se intenţionează *apărarea celor mici şi slabi faţă de cei tari şi mari.* Pentrucă, atunci când se pun în rânduri soldaţii, sunt puteri mari şi mici, dar când se pun *drepturile* în cumpănă, deosebirea aceasta dispare şi nu sunt decât puteri egale. De multe ori drepturile celor mici şi slabi trag în cumpănă mai mult decât drepturile celor mari şi tari!.

Scopul fiind deci din cele mai nobile, nu putem decât să dorim deplină isbândă congresului al doilea de pace, deschis Sâmbătă în Haaga, şi se dorim, ca să ajungă să-i guste roadele toţi cei mici şi slabi, asupriţi de cei mari şi tari!

Un proces. Toate foile maghiare sunt de părerea, că procesul intentat ziarului *„Revista Bistriţei“* pentru reproducerea unei părţi din vorbirea cu care I. P. S. Sa domnul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a deschis sinodul arhidiecezan din anul acesta e de mare însemnătate, şi că în cazul acesta nu mai e vorba de *„Revista“* numită, ci de *constatarea vinovăţiei Metropolitului nostru.* O foaie din Cluj s'a şi supărat rău pe procurorul de acolo, fiindcă nu i-a comunicat ei întâiu ştirea sensaţională, ca să o exploateze aşa cum ea ştie, ci a lăsat-o să iee act despre *„sensaţionalul“* proces din foile valahe. Ca de regulă, s'a făcut şi aci din ţânţar—armăsar. Vorbirea Inaltpreasfinţiei Sale e de cuprins *politic*, însă nu *agitatoric;* iar *„Revista Bistriţei“* e foaie *fără cauţiune*, foaie care n'are îndreptăţirea să publice nimic ce se refere la politică. I-s'a făcut deci proces de transgresiune, pentru abatere dela lege, fiindcă a publicat lucruri politice în coloanele ei nepolitice, iar nu pentru *agitaţie*; prin urmare, vinovăţia ori nevinovăţia Metropolitului nostru nu stă în nici o legătură cu procesul foii *„Revista Bistriţei“*.

In urma sgomotului făcut în jurul acestui proces, procurorul din Cluj desminte categoric ştirea, că ar fi intentat proces de presă *„Revistei“* din Bistriţa pentru vorbirea I. P. Sfinţitului Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan.* Natural; fiindcă procesul nu aparţine curţii cu juraţi, ci tribunalului ordinar; nu e intentat deci din partea procurorului din Cluj, ci din partea procurorului de pe lângă tribunalul pe teritoriul căruia se tipăreşte *„Revista“*.

Asta e starea adevărată a lucrului.

Noua lege şcolară. Se fac pregătiri în ministerul de culte şi instrucţie publică, pentruca noua lege şcolară să poată fi pusă în aplicare cu 1 Iulie n. c. Cumcă în ce sens va fi aplicată şi executată legea cu privire la şcoalele confesionale nemaghiare, ne putem convinge din următoarea ştire pe care o scoatem din o gazetă din Budapesta: „Ministrul de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi*, a trimis pe profesorul dela şcoalele reale Dr

FOIŞOARĂ.

Ţânţarul iscusit.

In pădure apăru pe ne aşteptate un elefant puternic. Animalele trăiau până aci în pace în frumoasa pădure. Fiecare din ele îşi găsea bucata sa pusă deoparte şi nime nu se plângea asupra altuia, că l-a conturbat în modul său de traiu.

Dar acum un pericol mare ameninţa locuitorii pădurii; elefantul în fiecare dimineaţă cu urlet îngrozitor cutreera pădurea şi nimicia tot, ce-i eşea în cale. Din vre-o pădure îndepărtată a venit el aici; poate din cauza sălbătăcimei sale l-au alungat soţii lui.

In pădure i-se puse-se deodată capăt vieţii fericite. Animalele tremurând se ascundeau dinaintea dihaniei înfricoşate, şi numai noaptea cutezau să ieşe din ascunzişul lor, ca să-şi caute de mâncare.

Peste zi nici chiar leul, nici tigrul, nu cutezau să şi părăsească culcuşul, pentruca nu cumva fără veste să-i vadă elefantul. Desigur, că s'ar fi luat cu ei la harţă şi atunci zău amară soarte i-ar mai fi aşteptat.

Locuitorii pădurii s'au hotărât în fine să ţină sfat şi să chibzuiască în comun, în ce chip ar putea scăpa de sălbaticul elefant, care deodată le-a conturbat liniştea traiului.

In timp de noapte, pe ascuns, s'au adunat animalele în o peşteră mare şi au început sfătuirea.

Locul prezidial îl ocupa vulpea.

Ce să facem? ce să facem? — se auzia din toate părţile.

Atunci vulpea linişti pe lărmuitori şi le vorbi în următorul chip:

—„Dacă voim să scăpăm de periculosul elefant, trebue să ne rugăm de leu, ca să-şi măsure el puterea cu elefantul şi să-l răpună“.

Leul urla puternic:

—„Nu neg, sunt tare, dar nici aceia nu tăgăduesc, că elefantul e cu mult mai tare decât mine. Nu-mi vine la socoteală să-mi pun în joc viaţa. Aici e iubitul prietin, tigrul, el e tot atât de tare ca şi mine, încredinţaţi-i lui această afacere“.

Grăbit îl întrerupe tigrul:

—„Mulţămesc de aşa cinste. Sunt eu cei drept, destul de tare, dar ca să mă pun la luptă cu elefantul, nu mă încumet. Ce credeţi? Pe loc m'ar omorâ cu tromba lui.

După aceea vulpea se adresă pe rând celelorlalte animale puternice, dar nici unul n'a cutezat să iee asupra sa, să-şi măsure puterea cu elefantul.

—„Vai de noi, nime nu ne stă într'ajutoriu, se tângueau acum animalele mai slăbuţe. — Ce va fi de noi? Vom muri de foame!“

Atunci deodată se sculà micul, dar isteţul ţânţariu, sburà spre broască, şi-i şopti ceva la ureche Broasca îşi deschise gura şi mulţămită clătină din cap. Micul ţânţariu se ridică apoi în aer şi astfel zimzei:

—„Noa las' că voiu încerca eu să alung elefantul şi-mi va sta în ajutor şi cumătra broască!“

Toată adunarea a isbucnit în hohot de râs, auzind lauda ţânţarului, chiar şi bătrânul urs râdea cu hasnă mare, încât era p'aci să-i plesnească o coastă, dacă n'ar fi bătut vârtos din tălpi. Iscusitul ţânţariu nu se lăsa conturbat, ci vesel răspunde:

—„Veţi vedea voi, că nu glumesc. Haide numai cumătră broască, să căutăm elefantul“. In umbra unui tufiş s'au sfătuit ce să facă şi apoi au pornit să caute elefantul.

Era aproape de ziuă, când au dat de puternicul animal, care tocmai căuta un izvor, ca să-şi stâmpere setea, după un ospăţ foarte gras.

Micul ţânţariu sări deodată înaintea ochilor elefantului, şi-l lovea mereu cu aripile sale mici şi iuţi.

Elefantul îşi închise ochii şi orbecă aşa înainte prin tufiş. Broasca începu a ocăcăi sărind mereu înaintea elefantului.

„Ha, aici trebue să fie un izvor“, — gândi elefantul, şi grăbind o lua înainte spre locul de unde se auzia ocăcăitul broaştei.

Vicleana broască îl amăgi şi elefantul ajunse la marginea unei prăpăstii adânci, iar de teama ţânţarului nu cuteza să-şi deschidă ochii şi cu ei închişi nu putea să vadă, ce nenorocire îl aşteaptă. Deodată se auzi o cădere mare. Elefantul se rostogoli la vale în prăpastie, şi nici nu s'a întors mai mult înapoi. Locuitorii pădurii au scăpat de el prin ajutoriul micului şi isteţului ţânţariu.

*

Indată s'a răspândit vestea îmbucurătoare în întreaga pădure, şi s'au adunat în grabă animalele din toate părţile şi au făcut o veselie cum nu s'a mai văzut sub ceriu. Tigrul juca cu căprioara, vulpea cu iepurele. Micul ţânţariu le cânta cele mai vesele cântece de joc.

* * *

Adolf *Pachan* se cerceteze şcoalele slovăceşti din comitatele Arva, Lipto şi Trencin. Acesta a constatat în raportul seu, că cele mai multe din şcoalele confesionale şi comunale slovăceşti sunt atât de defectuoase, încât vor trebuì să fie închise, iar învăţătorii sunt atât de slabi, progresul atât de nemulţămitor, încât *se impune statificarea şcoalelor slovăceşti*". Fireşte, că doară acesta e scopul!

„Bunăcredinţă". Din Bucureşti ni-se scriu următoarele: „Văzând cum gazeta clujană, schimbată acum în revistă, dă informaţii, nu greşite, ci de-a dreptul de rea credinţă, cred că nu greşesc, dacă descoper şi infierez această procedură nedeamnă.

E vorba de „conştiinţa" păr. protopop Dr. E. *Dăianu*, pe care o căuta dnul *Iorga* şi azi s'a convins, că nu există. Iar dl Dăianu, ca să arate cu ce-şi înlocueşte această vorbă goală, susţinută de naivi, publică o notiţă („Răvaşul" 1907, p. 372): „Fiind vorba de conştiinţă, ni-se atrage atenţiunea la următoarele cuvinte ale dlui N. Iorga din „Neamul românesc" (nr. 86 p. 522), scrise în articolul „Răscoale ţărăneşti" tocmai la începutul acelei pacoste: „Dacă vor combate-o cu cele din urmă mijloace, vom aplauda cu toţii".... Cum vedeţi, asta ar însemna, că dl Iorga bate în palme când cineva nu aprobă „pacostea" revoluţionară, şi prin urmare îşi desminte lupta pentru binele ţărănimii. Deci cum „conştiinţă"? Ei, aşa ar fi, dacă în articolul dlui Iorga n'ar fi vorba de „anunţarea băncii iudeo-engleze", la care se referă întreg pasagiul citat în „Răv.", şi care trebue „combătută cu cele din urmă mijloace". Este aşadar evidentă mistificarea adevărului în revista dela Cluj, şi protestăm cu toată tăria, în numele cinstei recunoscute a gazetăriei ardelene, contra întronării unor astfel de apucături necinstite".

Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională.

Temă lucrată pentru conferenţa preoţească din tractul A.-Iulia de preotul Alex. Băieşan.

(Urmare).

Executarea ordinelor venite dela organele noastre superioare referitor la şcoală, să priveşte încă ca o îndatorire însămnată.

Corporaţiunile noastre superioare, în urma îngrijirei părinteşti, scot la iveală multe deobligamente prin cari se ţinteşte la înaintarea scoalei. Din punctul acesta de vedere, precum şi pentru a ne împlini cu conştienţiositate chemarea fără amânare, să aducem la realizare cele dispuse din partea superiorilor noştri.

Spre a repara ceeace n'a putut face şcoala în cursul vremii, în urma împrejurărilor vitrege, dând naştere unui număr însemnat de analfabeţi, e cu cale ca preotul să stărue pe lângă înfiinţarea cursurilor de cetit şi scris cu analfabeţii, în timpul acomodat acelora.

Instituirea acestora vor aduce mult bine în popor şi totodată prilegiul de a se putea folosi şi de unele drepturi civile.

Preocupaţiunea principală a preotului are să tindă într'acolo, ca educarea în şcoală să se facă în spiritul simţului religios moral. Spre scopul acesta are să îngrijească, ca învăţătorul să infiltreze în copii frică de Dumnezeu, şi să combată viţiile, patimile mai înrădăcinate în popor, cari îl duc la peire.

Preotul nu trebue să scape din vedere încă o îndatorire a sa. Când nu se observă mersul regulat al afacerilor şcolare, în datorinţa preotului zace a face raport protopopului despre aceasta întrelăsare. O ascundere a stării faptice poate aduce mari daune învăţământului. De altfel e o datorinţă sfântă a fieşte căruia, de a fi în toată vremea la postul său de onoare.

*

Acum voiu înşira causele, cari impedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar.

O causă cardinală, care împedecă progresul pe terenul şcolar, e lipsa, ce se simte în multe comune româneşti, de local corăspunzător din toate punctele de vedere pentru învăţământ.

Localităţile şcolare la noi sunt lipsite de comodităţile recerute. Pe lângă acestea se desconsideră recerinţele higienice, ce sunt de viaţă dădătoare.

Românul pe cele mai multe locuri trăieşte din agoniseala ce o câştigă pe terenul economic.

Prin faptul, că la şcoalele noastre, în multe părţi, lipsesc grădinile de pomărit, să negligă înmulţirea cunoştinţelor din tinereţe a poporului în sfera acestui isvor însemnat de traiu al Românului.

De întărirea corpului, care la strămoşii noştri era obiect de mare importanţă, la noi nu să ţine cont de loc. Astfel mai la toate şcolile nu există aparatele de gimnastică.

In direcţia aceasta se vor obţineà succese numai avânduse în vedere cele amintite, precum şi edificarea de şcoli după un plan făcut de autorităţile noastre superioare, ca unele cu vederi mai vaste pe acest teren.

Un rău, ce se observă la noi pe multe locuri e nedefinitivarea postului de învăţător.

Neîntregirea aceasta cu persoană cualificată adeseori îşi are isvorul în 3 fapte: în sărăcia poporului, în intenţiunea de căpătuire a vre unui fiu al satului, în tocmeala, ce o fac la instituirea de învăţător.

Pe multe locuri şcoala, nefuncţionând în mod cuvenit, s'au dat naştere la o mulţime de analfabeţi. Aceştia necunoscând recerinţele cele mai elementare, ce sunt de a se băga în seamă la un traiu mai bun şi uşor al vieţii, în neajutorinţa lor nu-şi mai pot împlini şi datorinţa faţă de şcoală. Faptul acesta face, ca şcoala să dea îndărăt.

Pe la satele noastre nu arare ori se vede şi intenţiunea de căpătenie a vrunui fiu al poporului. In vederea acesteia, până când persoana interesată îşi poate obţinea diploma, întregirea să amână an de an, aşteptânduse după doritul lor. De multe ori însă se întâmplă, că alesul lor nu-şi poate obţinea cualificaţia, şi astfel şcoala a fost numai împedecată în mersul regulat al ei.

Poporul, nici în timpul de faţă, când n'are încotro, nu s'a desbăierat de răul obiceiu de a neguţători la alegerea de învăţător.

Care lasă mai cu puţin, acela e ales de popor, fie şi fără nici o cualificaţie. La ei banii hotăresc, nu aptitudinile spirituale.

Dacă preotul să întrepune, in cazuri de acestea — întimpină opoziţie.

O causă, care împedecă progresul şcoalei o formează şi ocupaţiunile afară de şcoală ale învăţătorului.

Pe dascăl îl sileşte situaţia de a lua refugiul pe lângă şcoală şi la alte ocupaţiuni. Motivele următoarele: greul vieţii, ambiţia în cele materiale de a fi primul în sat şi pretensiunile moderne.

Motivul prim îl practisează învăţătorul cu familie grea. Gurile cele multe ale familii cer de mâncare. Astfel trebue să-şi estindă truda şi pe alt teren.

In cazul de faţă nizuinţa arătată nu poate fi condamnabilă. E silit bietul apostol al culturii a-şi uşura într'un chip oarecareva traiul vieţii

La noi există şi învăţători, cari intrând în practică, se desbracă de idealism şi să dau în braţele ambiţiei de aşi agonisi averea fără margini.

Unul ca acesta'şi face socoteala în sine, dacă în cele materiale voiu fi cel dintâi, atunci preot şi popor, toţi sunt pe mâna mea. Nizuinţa aceasta încă în germeni trebue nimicită. Pentru motivul, că învăţătorul tot timpul îl foloseşte afară la câmp voind a fi la toate el capul, căci altfel — zice — nu meage treaba.

Veacul de faţă a deşteptat în învăţători şi pretensiuni nenumărate.

Munca grea a apostoliei dăscăleşti — zice generaţiunea mai nouă, — pretinde fel şi fel de recreeri şi petreceri.

Viaţa aceasta uşuratică aduce după sine adeseori negligarea oficiului, carea împedecă mersul normal al instrucţiunei.

Spre a-şi acoperi negligenţa aceasta, nu arare ori mai recurge la pretinii cu organele administrative, ocupând câte un post de scriitor ori matriculant civil, ca astfel să se ţină tare în postul său.

Pretinia aceasta dă anză adeseori la denunţări în dreapta şi în stânga, cari aduc cu sine multe neplăceri.

Invăţătorul şi preotul având unul şi acelaşi scop, de a lumina şi moraliza poporul, în împlinirea chemării lor au de a merge mână în mână. Se recere din partea acelora o conlucrare armonioasă la îndatorirea de a îmbunătăţi soartea poporului. Experienţa de toate zilele ne arată însă că între aceşti însemnaţi factori culturali domneşte adeseori zizania şi neînţelegerea cea mai mare.

Motivul de cele mai multe ori zace în inspecţiunea conştienţioasă din partea preotului. Cei mai mulţi împlinirea datorinţei în punctul acesta o privesc ca o neîncredere faţă de progresul învăţătorului. Din acestea isvoresc apoi certe şi discreditări în ambele părţi.

Invăţătorul n'are să-l privească pe preot ca unul ce nu-l lasă să trăiască, ci ca pre un adevărat părinte, care are în vedere mai presus de toate binele obştesc.

La poporul nostru se poate vedea nu arare ori şi o scădere, ce a luat proporţiuni mari, scădere cuprinsă sub numirea de indiferentism faţă de şcoală.

Răceala poporului faţă de afacerile şcolare provine din credinţa lui deşeartă, că cum or trăit moşii şi strămoşii fără carte, vor putea trăi şi ei.

In direcţia aceasta o capacitare cu vreme şi fără vreme a poporului asupra razelor binefăcătoare ale învăţăturii ni-se impune. Trebue scos la iveală adevărul: „ai carte, ai parte". (Va urma).

Concertul Rădulescu.

Joi în 13 Iunie s'a dat concertul de mult aşteptat al baritonului *Rădulescu*. Inaintea unui public distins şi destul de număros şi-a predat dl Rădulescu programul său variat, compus din piese clasice şi poporale.

Vocea-i puternică, voluminoasă, care se perdea câte-odată în accente lirice înduioşetoare a captivat publicul deja la prima cântare: Arie din „Königin von Saba". Celelalte puncte germane din Grig, Iensen şi Schubert încă le-a cântat cu multă măestrie, cu toatecă pronunţarea germană îi face încă ici-colea greutăţi. A plăcut mult piesele româneşti „Mândruliţă dela munte", de Stefănescu, câutec cu care debutează aproape toţi artiştii noştri români, începând cu domnii Popoviciu, Corfescu, etc., în predarea căruia şi dl Rădulescu n'a lăsat nimic de dorit, iar doina „Trageţi voi boi", de Brediceanu, a cântat-o acum mai româneşte decât la concertul Reuniunii de muzică. Publicul a aplaudat cu frenezie, atât pe cântăreţ, cât şi pe compositor.

In cântecele italieneşti, şi anume, în duetele din opera „Bajazzo", de Leoncavallo şi în „Crucifix", de Faure şi-a manifestat pe deplin talentul de cântăreţ artistic. In aceste piese de forţă pare a fi dl Rădulescu acasă, aici i-am admirat mai mult modulaţiunile vocii, precum şi modul artistic de predare. Ici colea se observau oareşi-cari exagerări în gesturi, dar l-a prins.

Şi la concertul acesta vocea răpitoare a dnei *Tritianu* a fascinat publicul. Predarea viuă şi drăgălaşe în cântecele româneşti ale măestrului Dima şi puterea în executarea dramatică în duettele „Bajazzo" şi „Crucifix" i-a asigurat din nou admiraţia şi simpatia publicului sibiian. Dna Tritean face progrese uimitoare în dezvoltarea vocei sale, cucerind prin apariţia simpatică şi măestria interpretării tot mai mult. A şi fost răsplătită cu flori şi cu un cadou.

Dşoara *Selma Wellmann*, cunoscută publicului sibiian ca una dintre cele mai bune pianiste, a variat programul concertului prin predarea a două cântece la pian „Nuvelette" în T-dur de Schumann şi „Hora gnomilor" de Liest. Cine cunoaşte greutatea executării unor astfel de cântece, a trebuit să rămână frapat de technica, cu care dşoara Wellmann le-a executat, ţinând publicul în incordare continuă în decursul jocului său măestru. Iar când a isprăvit, a isbucnit publicul în aplause. Un buchet de flori i-a răsplătit separat dexteritatea.

Acompaniamentul la pian al cântecelor l-a susţinut şi la acest concert dna Brote, „ocrotitoarea artiştilor" care în dragostea ce-o are pentru artă nu cunoaşte oboseală. Am admirat şi de astădată virtuositatea în pian a acestei doamne, devotată intereselor noastre culturale.

De încheere mărturisim, că concertul de Joi a fost unul dintre cele mai reuşite, ridicat îndeosebi şi prin participarea celor mai alese familii sibiiene.

Incă un cuvânt. Oare tineretul nostru nu s'ar putea desbăra la aplauze de jignitorul ungurism *„cum a fost"*, care nu se potriveşte deloc cu spiritul limbei noastre? (*db*).

Apel.

Pentruca să previn şi după putinţă să înlătur din proxima adunare generală ordinară a „Societăţii pentru fond de teatru român" orice discuţie asupra *taxelor restante* împreunată eventual cu *publicarea numelui* membrilor restanţieri, precum s'a cerut şi în ultima adunare generală din Lipova:

Apelez la domnii membri fundatori pe viaţă şi *mai ales* la cei ordinari şi îi rog ca să-şi achite *toate taxele restante*, iar cei ordinari totodată şi taxele *pentru anul 1906/7*.

Fiindcă voiu absenta mai mult timp de acasă şi mai cu seamă din motive de *considerabilă economizare* în spesele de încassare, mai adresez domnilor membrii şi rugarea, ca atât *taxele restante*, cât şi pe cele *curente* să le trimită *direct la „Filiala institutului „Albina" în Braşov* (Brassó)"; iar drept cuitanţă pentru sumele trimise se considere şi păstreze deocamdată recepisa liberată de oficiul postal.

Braşov, în 10 Iunie n. 1907.

Dr. Nicolae Vecerdea
cassarul „Societăţii pentru fond de teatru remân".

NOUTĂŢI.

Distincţie. Preacuvioşia Sa Arhimandritul *Filaret Musta*, vicar episcopesc în Caransebeş, a fost decorat din partea Maiestăţii Sale cu coroana de fer clasa III. Trimitem şi noi din acest incident sincere felicitări ilustrului dignitar al bisericei noastre.

*

Reichsrathul austriac, ales pe baza legii despre votul universal, a fost convocat pe astăzi, 17 Iunie n. la Viena. Deschiderea solemnă, prin mesaj de tron, se va face însă abia Mercuri, în sala tronului din palatul împărătesc.

*

Dela „Asociaţiune". Suntem informaţi, că adunarea generală a *„Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român"* se va ţinea anul acesta în *Bistriţa*, în 8/21 Septemvrie şi ziua următoare.

*

Procese de presă. La redacţiunea ziariului *„Gazeta Transilvaniei"* din Braşov s'a făcut de nou perchisiţie domiciliară, căutânduse manuscriptul articolului încriminat *„Merg orbiş înainte"*, iar la redacţiunea ziariului *„Tribuna"* din Arad asemenea, căutându-se aci manuscriptul unui articol scris de *Dr. D. Lascu* şi împrocesuat.

*

Pentru gimnaziul din Brad a întrat la cassa arhidiecezană suma de 8 cor. 40 fileri dela comuna *Guşteriţa*, protopresbiteratul Sibiiu, şi dela comuna *Vidraseu*, protopresbiteratul Murăş-Oşorheiu, 4 cor.

*

Hymen. Dşoara *Victoria Dimitrescu* şi dl *Virgil Antonescu* şi-au sărbat cununia eri, Duminecă, 16 Iunie n. în biserica gr. ort. română din Arad.

*

Dl George S. Vasiliu, cunoscutul tenorist ne avisează, că în curând va concerta în Braşov, apoi va venì la Sibiiu, Cluj, Blaj, Oradea-mare, Lugoj şi în fiecare oraş va da câte un concert.

*

† Ioan Maxim notar penzionat, comerciant şi cassar al băncii „Avrigeana", a decedat Vineri în 1 Iunie v. c. în al 57-lea an al etăţii şi al 30-lea al căsătoriei sale. Rămăşiţele pământeşti ale răposatului s'au aşezat spre vecinică odihnă Duminecă, 3 Iunie v. la 10 ore a. m. în cimiterul bisericei din Avrig.

*

Ştire bună. Dl I. L. *Caragiale*, autorul „*Năpastei*“ şi al „*Scrisorii perdute*“ a scris două piese noi. Una e „*Titirica Sotirescu et C-nia*“ o spirituală comedie în 4 acte, ţesută din tipuri şi obiceiuri cari stăpânesc viaţa politică şi socială de azi a Românilor, iar ceealaltă e „*Urmaşul*“, tragedie în 3 acte, din vremea lui Stefăniţă-Vodă, nepotul lui Stefan cel mare. Ultima revizie o face autorul acum şi apoi în curând le va da pentru teatrul naţional din Bucureşti.

*

Advocat nou, Dl Dr. D. *Moldovan* încunoştiinţează publicul românesc, că a deschis cancelarie advocaţială în *Sebeşul-săsesc* (în casa librarului Hientz) str. Siculorum nr. 8.

*

Alegerile în România. La alegerile efectuite din partea colegiului al doilea pentru cameră au eşit biruitori liberalii. S'au ales numai 3 conservatori. A eşit însă ales dl *Nicolae Iorga* la Iaşi, naţionalist independent. A întrunit 1157 voturi. Tovarăşul său de idei, profesorul A. C. *Cuza*, a ajuns în balotaj. A fost ales la Iaşi şi dl C. *Stere.*

*

„Ţara noastră“ încă are două procese pentru transgresiune, fiindcă a publicat lucrări de cuprins politic, ca foaie nepolitică. Au fost ascultaţi la poliţia din Sibiiu domnii *Oct. Goga*, ca redactor şi *Dr. Ioan Lupaş*, ca autor.

*

Verificat. Mandatul deputatului român Dr. *Stefan Petroviciu*, ales în cercul Zorlenţul-mare, a fost verificat din partea comisiunei censurătoare, în şedinţa ţinută Vineri, în 14 Iunie n. după ce protestul a fost revocat.

*

Convenire socială va aranja Dumineca la 23 Iunie n. c. (Ziua primă a Rosalilor) „Reuniunea sod. români din Sibiiu“, în „Unicum“. Venitul curat e destinat fondului „Masa învăţăceilor-meseriaşi“. Programul îl vom da în nrul viitor.

*

Unul care nu iubilează. In ziua iubileului de încoronare s'a arborat steaguri ungureşti şi pe casa oraşului din Sátoraljaujhely. Când a venit însă primarul oraşului la birou, a dat ordin să fie delăturate numai decât steagurile. Porunca lui s'a împlinit, dar auzind guvernul despre treaba aceasta, a ordonat cercetare disciplinară în contra primarului, care nu vrea să iubileze. Şi acum se împlineşte porunca guvernului.

*

Dl Constantin Sulică a dat Marţi la universitatea din Budapesta doctoratul în litere şi filozofie *summa cum laude.* Dl *Sulică* a fost stipendist al fundaţiunei Gozsdu, şi a fost crescut în colegiul Eötvös din Budapesta

*

Anunţ. Un tinăr, cu pregătire academică, posede pe deplin dexteritatea de a scrie cu maşina, în limba română, maghiară şi germană. Caută aplicare în vre-o cancelarie în decursul lunilor Iulie şi August. A se adresa la administraţia acestei foi.

*

Hotărâre înţeleaptă. Ni-se scrie, că representanţa comunală din Valea-brad (comit. Hunedoarei) a hotărât ca în Dumineci şi sărbători cârcimele să fie închise. Pentru această hotărâre a votat şi cârcimarul Ioan Pavel. Să i fie spre cinste!

*

Caz de moarte. Soţia dlui *Dr. Sőcs Géza,* profesor la gimnaziul de stat din Sibiiu, născută *Székely Vilma*, a decedat Marţi în 11 Iunie n. în etate de 25 ani. A fost înmormântată în Sibiiu, Joi în 13 Iunie.

*

„Drept de firmare“. Adunarea generală a acţionarilor institutului de credit şi economii „Brădetul“, societate pe acţii în Orlat, ţinută în 21 Martie n. a. c. alegând pe dl. Ioan Hanzu, paroh gr. ort. în Cacova de membru în direcţiune, l-a investit şi cu dreptul de a semna firma societăţii comulativ cu câte un membru al direcţiunii ori oficial al institutului; iar pentru dl Ioan Popescu din Sibiel, ne mai fiind azi membru al direcţiunii acestui institut dreptul de firmare a încetat“.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ din incidentul botezului fiicei părintelui George Barescu din Comana-superioară au mai incurs dela dl Ioan Popiţa şi soţia, naşii nou născutei Letiţia Maria 2 cor., George Barescu, soţia sa Eleonora şi fiica lor Letiţia (Maria) 3 cor., Clement Grame, notar şi soţia 2 cor., Mihail Ganea, paroh şi soţia 2 cor. şi Nicolae Roşca, învăţ. şi soţia 1 cor., s'au în total 10 cor.

*

Rugare. Cu ocaziunea încheierii anului şcolar 1906/7 dela gimnasiul gr. or. român public din Brad se împlinesc 10 ani de când am absolvat acest gimnasiu, drept aceia reîmprospătăm tuturor iubiţilor nostri colegi, ca în înţelesul „Legământului de frăţietate“ încheiat la 26 Iunie v. 1897 a satisface cu drag promisiunei de atunci şi a se presenta fiecare pe ziua de 29 Iunie v. 1907 (sf. Petru şi Pavel) în comuna Brad, pentru a ne cunoaşte şi a perpetua şi mai departe prietenia noastră. La revedere! Miheleni, la 1/14 Iunie 1907. George *Almăşan*, paroh gr. or. rom. Petru *Câmpean*, capelan gr. or. în Rovină.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, în timpul din urmă au mai fost primiţi următorii membri ordinari: Petru Tătar, din Gârbova-inf., sod. pantofar, Ioan Muntean, din Sibiiu, sod. lăcătuş de maşini, Ioan Pescariu, din Şuramare, culegător tip., Petru Zăpodean, din Petroşeni, sod. măsar, Vasile Morariu, din Sibiiu, sodal pantofar, Petru Manta, din Sibiiu, sodal franzelar, Teodor Jeanca, din Borgojoseni, sodal pantofar, Vasile Velţan, din Sâniacob, sodal faur, Nic. Ivan, din Aciliu, sodal lăcătuş, Ioan Apostu-Suciu, din Şpring, sod. croitor, Ioan Magdaş, din Gârbou, sodal croitor, Ioan Medrea, din Câmpeni, sodal lăcătuş de maşini, Ilie Oancea, din Orăştie, sodal croitor, Candid Frâncu, din Porumbacul-sup., sodal măsar, Candid Costea, din Veneţia-inf., sodal cismar, Chirion Stăngaciu, din Feisa, sodal pantofar, Cornel Şiboteanu, din Balomir, sodal covrigar, Eftimie Grusea, din Crihalma, sodal pantofar, Ilie Magoş, din Bălăuşer, sod. faur, Petru Breazu, din Mihalţ, sodal faur, Nicolae Bance, din Boiţa, sodal pantofar şi Simeon Coman, din Alţina, sodal cismar.

*

Invitare. Reuniunea femeilor gr. cat. din Zlatna învită pe calea aceasta pe toţi binevoitorii şi sprijinitorii Reuniunei la petrecerea obicinuită ce se va aranja a doua zi de Rusalii d. a. în „Coasta oprită“, iar seara în pavilonul ospătăriei comunale. Preţul de întrare de persoană 1 cor. Invitări separate nu se trimit. *Comitetul Reuniunei.*

*

Petrecerea din Cinciş, ţinută în 2 Iunie n. a succes bine. Programul compus din cântări şi declamări a fost bine executat. Piesa teatrală „*Otrava de hârciogi*“ bine jucată. Venitul curat a fost 21 cor., cari s'au dat parohului I. *Ghişa* spre păstrare în folosul bibliotecii şcolare. Petrecerea a fost încheiată cu joc şi a fost aranjată de învăţătorul A. N. *Ghişoiu* şi elevii săi de şcoală.

*

Petrecere în Topârcea. Inteligenţa română din Topârcea învită la concertul urmat de dans ce se va aranja cu concursul unui grup de teologi ai semin. „Anian“ din Sibiiu Luni, în 24 Iunie n. a. c. (a II-a zi de Rusalii). în sala cea mare a şcoalei. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de întrare benevol. Venitul curat e destinat în favorul gimnazului din Brad. P. T. oaspeţi sunt rugaţi a se îngriji de viptuale, iar de beuturi bune se îngrijeşte comitetul.

*

Petrecere în Petroşeni. Reuniunea femeilor române gr. ort. din Petroşeni va aranja petrecere de vară Dumineca în 10/23 Iunie (ziua de Rusalii) în sala hotelului „Wagner“. Venitul curat e destinat fondului Reuniunii pentru înfrumseţarea bisericii. Preţul de întrare: de familie 2 cor., de persoană 1 cor. Inceputul la $7^1/_2$ ore seara. Suprataxe benevole se primesc cu mulţămită şi se cuitează pe cale publică.

*

Ordinea examenelor publice cu finea anului şcolar 1906/7 la şcoala română gr. or. din *Răşinari. Luni*, în 11/24 Iunie: a. m. dela 9—10 ore cl. I fetiţe, dela 10—11 ore cl. I băeţi, dela 11—12 ore cl. II fetiţe, p. m. dela 2—3 ore cl. II băeţi, dela 3—4 ore cl III mixtă. Marţi, în 12/25 Iunie: a. m. dela $8-9^1/_2$ ore cl. IV mixtă dela $9^1/_2$—11 ore cl. V şi VI mixte, p. m. dela 2—3 ore gimnastică cu cl. III—IV băeţi, dela 3—4 ore încheierea festivă a anului şcolar prin cântări şi declamări. Escursiune în grădina şcolară. Lucrurile de mână ale fetiţelor vor fi expuse spre vedere Marţi în 12/25 Iunie în cl. a II-a de fete. Răşinari, 30 Maiu (12 Iunie) 1907. *Direcţiunea şcoalei.*

*

Cea mai mare fericire pe lume e sănătatea şi mulţi au jertfit averi întregi, ca să şi-o câştige, dar de cele mai multeori înzadar. Deci inventatorul crucii duple electro magnetice R. B. Nr. 86967, dl Albert Müller în Budapesta V/27, Vadász utcza 34, a pus la dispoziţia lumii bolnave aparatul său, e ştiut, că numa aceasta e în stare să ajute acolo, unde alte mijloace nu mai pot; ceeace documentează din nou şi următoarea scrisoare de recunoştinţă: „Prea stimate d-le Müller! De 30 ani am fost tot bolnăvicioasă, nu puteam mânca, m'am simţit totdeauna rău, dar de când mi-am adus aparatul d-tale, din 23 Aprilie a. tr. şi de când îl port, mă simt foarte bine, pot durmi, văd bine, am poftă de mâncare, cu un cuvânt sunt deplin sănătoasă şi îţi mulţămesc din inimă că mi-ai dat iară plăcere să trăesc. Cu stimă: Roşa Sch'rl, văduvă de geometru, Kesmark.

PARTEA LITERARĂ.

Originea dreptului.

Dreptul e dela Dumnezeu. Fie că dreptul residă în însaşi *fiinţa* dumnezeească, cum cred unii, fie că e efluxul *voinţei* omeneşti, cum afirmă alţii, isvorul e acelaşi, *dumnezeirea*. Pentrucă chiar şi în cazul, că dreptul ar fi eşit din voinţa omenească, în ultima analiză el totuşi e dela Dumnezeu, fiindcă voinţa omului e dictată de raţiune, iar raţiunea e dela Dumnezeu.

La croirea dreptului omul numai într'atâta e părtaş, încât raţiunea omenească a turnat dreptul în forme şi l-a precisat aşa, ca să poată fi înţeles şi controlat de toţi. Izvorul adevărat al dreptului însă este şi rămâne *dumnezeirea*. De aceea, toate popoarele consideră dreptul de lucru sfânt şi adorabil, de un lucru cu desăvârşire *absolut*, adecă egal cu perfecţiunea; şi de aceea, orice violare de drept, sau incălcare de lege, în faţa omului din popor trece de *păcat*, de făptuire în contra dumnezeirei.

Aşa crede poporul român, aşa cred toate popoarele creştine din lume; şi au bune motive să creadă aşa, pentrucă într'adevăr aşa este.

Dar una e *credinţa* şi alta e *ştiinţa!*

Ştiinţa nu se mulţămeşte cu aceea ce *cred* popoarele, ci ea caută, scrutează, răsfoeşte, ca să-i dee de urmă şi să stabilească, cum se face că lumea *crede* aşa şi nu altcum, cum se face că lumea derivă dreptul dela Dumnezeu?

Pentru religie credinţa e suficientă, pentru filozofie nu. Pentrucă filozofia voeşte şi se sileşte să ştie, de unde şi cum a venit şi s'a înrădăcinat în inima omului credinţa aceasta?

Intrebarea e deci următoarea: Cum s'a născut dreptul?

Amâsurat cunoştinţelor de astăzi în materie de drept, răspunsul ce se poate da este, că *din patru isvoare*, cari sunt: *contractul*, sau învoeala membrilor comunităţii omeneşti, *legislatura statului*, sau reprezentanţii comunităţii omeneşti, *ştiinţa* şi *obicinuinţa*.

Dintre aceste patru isvoare de drept, cel mai vechiu pare a fi *obicinuinţa*, isvor de prima ordine. Toate celelalte vin puse în rang după obicinuinţă.

Să începem însă în ordinea stabilită, cu dreptul bazat pe *teoria contractului.*

După teoria contractului formaţiunea dreptului a decurs aşa, că fiinţele omeneşti, ajunse la libertare de voinţă, s'au unit în vederi şi şi au precisat reciproc sfera de libertate pe seama fiecăreia dintre ele. Şi s'a zis aşa, că cel ce trece peste sfera proprie, întră în sferă străină, şi prin aceasta calcă îndreptăţirea celuilalt, comite violare de *drept.* După teoria aceasta deci, dreptul s'ar baza pe *voinţa omenească*, pe voinţa contrahenţilor. Şi pe voinţa aceasta omenească ar fi zidit întregul drept, privat şi public.

Dar teoria contractului, ca izvor de drept, poate fi combătută cu următoarele argumente: Orice contract e legat de *forme*, căci contractul care nu corăspunde anumitelor forme e — *fictiv.* Aceea apoi se ştie, că ficţiunea nu e acceptată în ştiinţă ca — *dovadă*. Contractul, afară de aceasta, e numai formă de precisare pe seama *dreptului personal*, bazat pe — *învoială*. Din contract se nasc deci drepturi numai pentru o persoană faţă de ceealaltă, faţă de a doua, nu însă şi drepturi faţă de persoana a treia. Mai departe, contractul poate fi abzis, pecând sunt drepturi, cari la nici un caz nu pot să fie abzise. Prin urmare, dacă formaţiunea statului, — ceea ce e egal cu o comunitate oarecare omenească, — ar fi bazată pe teoria contractului, abzicerea ar fi admisă şi aici, cu privire la toate drepturile ce compet singuraticului şi comunităţii. De aceea, teoria contractului e o simplă închipuire, e o *analogie*, cu ajutorul căreia ne imaginăm originea dreptului, care la nici un caz nu residă în *contract.* Contractul nu conţine în sine nici forma primitivă a formaţiunii dreptului, fiindcă celce a legat întâiu contractul *trebuia să cunoască dreptul*, pentrucă altcum nu-l putea trece în contract. Va să zică, dreptul e mai vechiu decât contractul, decât teoria contractului.

Unul dintre cei mai aprigi apărători ai teoriei contractului este *Herbart*, care zice, că dreptul s'a născut în următorul chip: Oamenii au început să se scârbească de ceartă, şi pentru a o vedea evitată au legat *contract*, obligându-se la observarea unor anumite regule, menite să împedece cearta.

Dar tocmai din aceste expuneri ale lui *Herbart* se poate deduce, că dreptul a existat înaintea contractului, pentrucă în ce alt scop ar fi legat oamenii contractul, dacă nu pentru a-şi apăra fiecare — *dreptul seu?* Se poate, că dreptul s'a *perfecţionat* prin contract, dar la nici un caz nu s'a *născut* din contract. Tot aşa cum nici statul nu s'a născut din contractul şi prin contractul social. Pentrucă ceice au legat întâiu contractul social ştiau ce e *statul* şi ştiau ce e *stăpânirea*, fiindcă altcum nu legau contract pentru *formarea* statului şi pentru *recunoaşterea* stăpânirii.

Din contract deci nu se poate naşte nimica nou. Contractul poate să modifice sau să amplifice numai aceea ce există, cu toate că contractul e de natură *conservativă.* Anumite drepturi, sau serii de drepturi, pot să se fi născut din contract, dar nu din el îşi are *originea* dreptul peste tot, care e dela Dumnezeu, pentrucă e dar al dumnezeirii însaşi. (Va urma).

Din public.[*]

Mulţămită publică.

Cu ocaziunea petrecerii din 2 Iunie n. din Cinciş, ne-au onorat cu presenţa şi au făcut suprasolviri următorii marinimoşi domni şi doamne:

Niţiu Dima şi familia 5 cor., Augustin Dima şi fam. 2 cor., văd. Maria Rimbaş, văd. Sofia Stoichiţă, câte 1 coroană, Victor Rimbaş, Alexandru Rimbaş, câte 2 cor., toţi din Hunedoara, Simion Zăvoian, capelan şi familia, Springer Şamu şi fam., câte 2 cor., din Teliucul-inferior, Oprişa Ioja, ospătar şi familia 3 cor. 20 fil., Zlation Ianăş, econom 40 fileri, din Teliucul-superior, doamna Ana Ghişa, preoteasă 2 cor., Aida Mateiu, econom 40 fileri, din Cinciş.

Intratele la cassă au fost 81 cor. 52 fileri, din cari substrăgând spesele 60 cor. 52 fileri a rămas venit curat 21 cor., care sumă s'a predat parohului Iacob Ghişa spre a o depune la bancă cu libel separat în favorul bibliotecii şcolare.

Primească marinimoşii domni şi dne şi pe calea aceasta cele mai sincere mulţămite ale noastre.

Cinciş, la 29 Maiu st. v. 1907.

In numele comitetului parohial:

Iacob Ghişa
paroh gr. ort.

Poşta redacţiei.

Dlui Nicolae Şerban în B-mic. Numere din anul 1896 nu avem şi n'avem nici circularul cerut din anul 1884.

Dlui *P. M.* în *P.* Articolul trimis e bine scris, dar nu-l putem publica, din anumite motive.

---

[*] Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 326 F. G. 1907 [140] 1—3

CONCURS

Spre scopul conferirei de **stipendii** din **„Fundaţiunea lui Gozsdu“ pe anul şcolar 1907/8** pentru şcoalele medii, facultăţi, universităţi şi şcoalele de cadeţi militari la armata comună şi honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Concurenţii să documenteze cu documente originale sau autenticate de notariul public:

a) că sunt fii de cetăţeni ungari şi aparţin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaţilor provăzut cu clausula parohului competent, că şi de prezent aparţin la biserica gr. or. română;

b) că studiază cu succes bun la vreun institut public din patrie, spre care scop au să subştearnă studenţii dela şcoalele medii atestatul despre anul şcolar 1906/7, iar cei dela facultăţi şi universităţi indicele despre toate cursurile ascultate şi respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinţilor nu ajunge să acopere toate trebuinţele pentru creşterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date positive despre această avere şi trebue să fie subscris şi de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă şi atestat oficios despre ocupaţiunea sa şi despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petiţiunea sa, specialitatea la care, şi locul unde voieşte a continua studiile, cum şi aceea dacă are şi alt stipendiu.

4. Ceice voesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul, dacă li-se va vota stipendiul, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenţii pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea şcoalelor militare de cadeţi, se observă, că stipendiile aceste pe lângă documentarea condiţiunilor stabilite în acest concurs (p. I, *a*)—*c*), 2, 3, 6, 8 şi 9) numai atunci se vor extrada comandei şcoalelor militare, dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva şcoală de cadeţi.

6. Petiţiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentanţa fundaţiunii lui Gozsdu (Budapesta, VII. Hollo-utcza 8 sz.) până la 23 Iulie (5 August) a. c.

7. Totodată se provoacă toţi stipendiştii actuali, prin urmare şi cei absolvenţi, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor şi câştigarea gradului de doctor, ca până la 2/15 Iulie, să arete rezultatul studiilor din anul şcolar 1906/7, căci altcum li-se va sista stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petiţiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite, sau sosite după terminul escris, nu se vor lua în considerare.

9. In interesul expedării regulate, fiecare concurent să indice în petiţiune locul şi posta ultimă, unde este a i-se trimite resoluţiunea reprezentanţei

Din şedinţa comitetului fundaţiunei lui Gozsdu, ţinută în Iunie 1907.

Comitetul.

Sz. 471 vhtó 1907 [141] 1—1

Arverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. § a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a Nagyszebeni kir. törvényszéknek 1903. évi 3471 számu végzése következtében Dr. Leményi Livius, Nagyszebeni ügyvéd által képviselt „Mielul“, pojánai tak. pénztár javára kutfalvi Popa Janichie és társ. ellen 100 K. s jár. erejéig 1903. évi Szeptember hó 3-án foganatositott kielégités végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 645 K. becsült következő ingóságok, u. m.: széna, buza, ökrök stb. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a gyfehérvári kir. járásbiróság 1907. évi V. 476 számu végzése folytán — 107 K. 90 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig, Kutfalván leendő eszközlésére 1907. évi Junius hó 29-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel kivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX.-c. 107. és 108 §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Ammenyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik

Kelt Gyulafehérvárt 1907. évi Junius hó 4. napján.

Papp Károl
kir. bir. végrehajtó.

Nr. 574—1907 [142] 1—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de capelan în parohia de cl. II Bungard sistemizat încă la 1892 şi aprobat de rezoluţiunea Preaven. Consistor arhid. dtto 1 Decemvrie 1892, Nr. 7754 Bis. şi acum vacant, la cererea parohului foarte bătrân, aprobată cu rezoluţiunea dtto 15 Maiu a. c., Nr. 5210 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt jumătate din venitele parohiei fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor parohului dela stat.

Ceice doresc a reflecta la acest post au a-şi aşterne cererile concursuale — la subsemnatul oficiu protopresbiteral — instruite conform normelor din vigoare, arătând că au cualificaţia prescrisă pentru parohii de clasa II, iar pentru a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic au a se prezenta în comună în vr'o Duminecă ori sărbătoare.

Sibiiu, 1 Iunie 1907.

Oficiul protopresb. gr. or. al Sibiiului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 84—1907 [122] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului permanent de capelan în comuna bisericească de clasa I, Arada, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat şi din dotarea dela stat pentru capelani.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu în terminul deschis şi a se prezenta poporului spre cunoaştere înainte de alegere.

Se adauge, că fiitorul capelan, în Dumineci şi sărbători are să slujască regulat în biserica şi la credincioşii din crângul Mateşeşti.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 24 Aprilie 1907.

Romul Furdui
protopresbiter.

Ad 617—1907 [131] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului învăţătoresc, vacant dela şcoala confesională gr. or. română din Ludişor, protopresbiteratul Făgăraş, se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă salar de 600 cor.. din repartiţie dela popor, cuartir în edificiul şcoalei şi din lemnele şcoalei pentru încălzit şi la cuartir.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi trimită concursul cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş.

Alesul va avea să cânte cu elevii la sfânta liturgie în Dumineci şi sărbători şi la vecernie.

Oficiul protopresbiteral român gr. or., în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, în 18 Maiu 1907.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

---

[136] 3—3

Publicațiune.

Se aduce la cunoştinţă publică că cu concesiunea Inaltului Minister r. u. de comerciu de sub Numărul 22920—905 VII, târgurile de ţeară ce se ţineau până acum în Bran în 8 August şi 6 Octomvrie, s'au conces a se ţinea din anul 1907 începând în *9 August* şi în *21 Noemvrie* st. n. în fiecare an.

Bran, 25 Maiu 1907.

**Comitetul central
al comunelor brănene.**

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C	3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„	1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II a	„	—·50
Noul Abcdar	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„	—·50

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Nr. 21—1907. of. paroh. [139] 2—2

Publicare de licitaţie.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preavenerabilul Conzistoriu arhidiecesan cu Nr. 10265 Şcol. din 27 Octomvrie 1905, se dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice, minuendă, zidirea salei şcoalei gr. or. române din **Bobohalma**, protopresbiteratul Târnavei. Licitaţiunea se va ţinea în edificiul şcoalei vechi, Duminecă în *17/30 Iunie a. c. la orele 10 a. m.*

Preţul de strigare e 5000 coroane. Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10%.

Materialul necesar are să-l prestee antreprenorul. Planul, preliminarul de spese şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din Bobohalma. Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre plusoferenţi.

Bobohalma, 22 Maiu 1907 st. n.

Pentru comitetul parohial:
Augustin Cheţian, par.-prezid.

Nr. 435—1907 of. ppresb.
Văzut.
Oficiul ppresb. gr.-or. al tr. „Târnava“.
Cetateadebaltă, 25 Maiu 1907.
Nic. Todoran, protopresbiter.

Biblioteca societăţii „Steaua“.

— Fiecare număr 15 fileri. —

Nr. 1. Din Ţara Basarabilor, de G. Coşbuc, un resumat al istoriei noastre naţionale dela colonizarea Dacilor până la războiul pentru neatârnare din 1877—78.

Nr. 2. Foloasele învăţăturii, de P. Dulfu, o descriere a stării de azi a sătenilor nostri în asămănare cu a celor de prin ţările apusene şi mijloacele de îndreptare.

Nr. 3. Minunea vieţii şi cheia lumii de Th. D. Speranţia, o povestire morală şi instructivă.

Nr. 4. Grădina de legume, de Ioan Hăşeganu, un tratat de grădinărie.

Nr. 5. Medicul poporului, partea I, de Dr. I. Felix, poveţe practice de higienă.

Nr. 6. Avem cu ce să ne mândrim, de T. Duţescu Duţu, spicuiri din istoria şi literatura naţională, cu îndemnuri pentru săteni la învăţătură.

Nr. 7. Medicul poporului, partea II, de Dr. I. Felix, poveţe pentru păstrarea sănătăţii.

Nr. 8. Biserica ortodoxă română, de I. Michălcescu şi Victor Puiu, explicaţiuni asupra slujbei bisericeşti şi a picturilor morale din biserică.

Nr. 9. Ştefan-cel-Mare, de Alex. Lăpădatu, povestire poporală asupra faptelor şi răsboaielor purtate de marele Domn al Moldovei.

Nr. 10. Ce se poate învăţà dela un drum lung, de Dr. I. Simionescu, povestiri însoţite cu exemple din viaţa practică a sătenilor din ţări străine, spre a folosì ca pilde de urmat şi sătenilor nostri.

Nr. 11. Comoara Dorobanţului.

Se pot procurà dela

Librăria arhidiecezană.

Prin Librăria arhidiecezană se pot procura diferite

ornate bisericești

mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Nr. 3112—1907 [144] 1—3

Concurs.

Prin aceasta se escrie concurs pentru ocuparea postului de *directoară la şcoala civilă gr. or. română de fete din Arad*, care totodată va avea să conducă şi internatul de lângă acea şcoală.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual de 1000 coroane.

2. Locuinţă şi provedere completă în internat.

Dela recurente se cere cualificaţiune de profesoară pentru şcoalele civile de fete şi în special cualificaţiune de a putea propune *limbă română şi germână.*

Recursele sunt a se adresa până *incluzive în 1/14 Iulie a. c.* Consistorului gr. or. român din Arad.

Arad, din şedinţa consistorială plenară a senatului şcolar, ţinută la 17/30 Maiu 1907.

*Consistorul gr. or. român
din Arad.*

Din Librăria tipografiei arhidiecezane, din Sibiiu, se pot procura:

Alexandri V.: Poezii (op. comp.), ediţia II., cu o prefaţă de A. Vlahuţă, 1·50 coroane, ediţia de lux 3 cor.
— Teatru (opere complete), 3 volume separate, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
— Proză (opere complete), 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Alexandrescu Gr.: Versuri şi proză, 1·25 cor., ediţia de lux 3 cor.
Bălcescu N.: Istoria Românilor sub Mihaiu-Vodă-Viteazul, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Bolintineanu D.: Poezii (opere complete), 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Creangă Ion: Opere complete, cu o prefaţă de Il. Chendi şi S. O. Iosif, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Eminescu M.: Poezii Postume, ediţia II., cu o prefaţă de Il. Chendi, 1·50 cor.
— Literatură poporală, vol I. Opere complete Scrieri inedite, cu o prefaţă de Ilarie Chendi, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
— Scrieri politice şi literare, 2 lei, ediţia de lux 3·50 cor.
Filimon Nicolae: Ciocoi vechi şi noi, cu o prefaţă de N. Iorga, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Ispirescu P.: Legendele sau basmele Românilor, vol. I., op. comp., cu o prefaţă de Alexandri, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Negruzzi C.: Opere complete, vol. I. Proză, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Odobescu Al.: Opere complete, vol. I., cu o prefaţă, de Il. Chendi şi E. Carcalechi, 1·50 cor., ediţia de lux 3 cor.
Pann Anton: Opere complete, 1·50 coroane, ediţia de lux 3 cor.

Preț redus!

Ţara noastră, *descrierea părţilor Ardealului spre meazăzi şi Valea Murăşului*, de Silvestru Moldovan, se vinde cu preţul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent **Nr. 86967.**

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă și înviorézá pe lângă garanție.

Deosebită atenţiune e a se **da împrejurărei, că acest**
aparat vindecă bóle **vechi de 20 ani.**

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. 11 4

Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colțul.**

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 62 Sibiiu, Joi 7/20 Iunie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 128 M.

CONCURS

Pentru conferirea a *opt* stipendii de câte 1000 coroane, din fundaţiunea *Trandafil*, se publică concurs cu terminul până la *1/14 August 1907*.

După dispoziţiunile fundatorului, la aceste stipendii pot reflecta numai tineri români gr. orientali din tot cuprinsul mitropoliei noastre, cari au obţinut calcul *eminent* în şcoalele medii, şi cercetează oarecare universitate sau facultate.

Cererile de concurs sunt a se instrui cu atestat de botez, de paupertate, şi de studii, şi a se adresa *Consistorului mitropolitan* în Sibiiu.

Sibiiu, 2/15 Iunie 1907.

Consistorul mitropolitan.

Chestia croată.

Sibiiu, 19 Iunie n.

De două săptămâni se discută în dieta ţării noastre proiectele de lege referitoare la pragmatica de serviciu a funcţionarilor dela căile ferate, şi mare e temerea celor dela putere, că dacă discuţia va rămânea tot între limitele de până acuma, nu se va termina nici peste două luni.

Cu proiectele de lege prezentate camerei spre votare nu sunt adecă mulţămiţi deloc *Croaţii*, tovarăşii de luptă ai coaliţiei în contra guvernului de *„trabanţi“*, şi s'au pus să facă imposibilă votarea lor, folosindu-se de arma pe care a întrebuinţat-o şi coaliţia la timpul său cu bun succes, de — *obstrucţie*. Vorbesc deputaţii croaţi din dieta ungară unul câte unul în contra proiectelor de lege, şi vorbesc cât numai se poate de lung. Câte unul din ei umple chiar şedinţa întreagă. Până acuma doi au vorbit dela începutul până la încheierea şedinţei.

Ce e mai supărăcios pentru urechia maghiară e faptul, că pe baza dreptului ce-l au garantat în lege, toţi vorbesc în limba lor maternă, *croaţeşte*, chiar şi aceia din ei, cari ştiu ungureşte. Astfel dieta ţării noastre a devenit pe un timp oarecare parlament *croat*.

Nu ştim, dacă într'adevăr au pus gând Croaţii să obstrueze proiectele de lege din întrebare, ori nu, cu toate, că şedinţa de Luni, 17 Iunie n. a fost o şedinţă curat obstrucţionistă, ca în vremea veche, când *Zoltanii* dădeau tonul; dar ştim, că dacă ar voi, *pot* să facă obstrucţie cu succes, pentrucă sunt patruzeci, şi apoi le mai vin într'ajutor şi naţionaliştii.

Mai ştim apoi, că aceeace cer ei, sunt în drept să ceară; anume, decretarea în lege, că limba oficioasă pe liniile ferate din Croaţia şi Slavonia e cea croată. Şi nu putem înţelege, de ce nu li-se dă acest drept. Pentrucă dacă nu e ştirbită întru nimica demnitatea şi unitatea statului ungar prin aceea, că în parlament se rostesc vorbiri *croate*, se aude limbă nemaghiară, nu va perde nimica din prestigiu statul unguresc nici prin aceea, că în Croaţia şi Slavonia nu se va mai striga în viitor *„Mehet“* la plecarea trenurilor, ci altcum, şi rapoartele scurte şi săci ale funcţionarilor dela căile ferate nu vor mai fi compuse ungureşte ci croaţeşte!

De sine înţeles, că atitudinea răsboinică a Croaţilor faţă de proiectele de lege despre cari e vorba şi la cari guvernul ţine foarte mult nu-i vine guvernului bine la socoteală, şi a început tratări de înţelegere cu Croaţii, însă fără succes. Ar fi aplicat guvernul să le dee limba croată ca limbă oficioasă pentru liniile ferate *vicinale*, dar pentru cele principale nu.

Croaţii însă nu sunt mulţămiţi numai cu atâta, ci aşteaptă ca guvernul să le dee tot ce cer. Ba sunt siguri, că le va da, pentrucă va fi *silit* să le dee. Aşa s'a exprimat unul dintre conducătorii lor, în zilele din urmă. Credinţa aceasta, respectivul şi-o basează pe faptul, că în curând va isbucni *criza*, şi interesul coaliţiei este să rămână Croaţii în coaliţie şi în zilele grele cari vor urma. Dar ei altcum nu pot rămânea, decât numai dacă li-se dă aceea ce cer. „Pentrucă noi n'avem să perdem nimica, *noi putem numai să câştigăm*!“ zicea acest fruntaş croat.

Deocamdată ei deci vorbesc în dietă, în limba lor, presentând fiecare dintre vorbitori şi câte un proiect de resoluţiune, pentruca să aibă dreptul, după închiderea discuţiei generale, să mai vorbească încă odată, apărându-şi propunerea, şi astfel poate fi motivată temerea gazetelor maghiare, cari se tânguesc, că încă şi în August se va auzi tot numai vorbă croată în dietă!

Ministrul-prezident *Wekerle* i-a ameninţat rău în şedinţa de Luni, dar lor nu mult le pasă, ci merg înainte cu — *obstrucţia*.

Reichsrathul austriac a fost deschis Luni la orele 11. Deputaţii s'au presentat în număr aproape complet. Prezident de etate a fost Dr. *Funke*, care în vorbirea rostită a accentuat, că parlamentul acesta austriac e menit să fie o *casă a popoarelor*. A vorbit şi prim-ministrul *Berk*, apoi au fost aleşi notarii şi deputaţii au făcut promisiunea obicinuită, fiecare în limba sa. Deschiderea solemnă se face astăzi la orele 12 din zi.

Cade guvernul? Sâmbătă s'a făcut alegere de deputat în cercul vacant al Ghernesigului. A eşit învingător secretarul de stat *Désy Zoltán*, care apoi la banchet, într'un toast plin de jale a spus, că de aceea şi-a pus candidatura şi a reflectat la un mandat de deputat, pentrucă „simte, prevede, instinctul îi spune, că *e primejdie!*“ Cu alte cuvinte, e cam dubioasă poziţia guvernului?!

Alt iubileu. In 18 Iunie s'au împlinit 150 de ani dela înfiinţarea ordinului *Maria Terezia*, care se acoardă numai oficerilor, cari au făcut vre-o faptă bravuroasă pe câmpul de răsboiu, din îndemnul propriu. Dintre cei distinşi cu ordinul acesta mai e în viaţă numai singurul *Fejérváry*, fostul nostru ministru-prezident. Maiestatea Sa l a primit Marţi, în 18 Iunie n. în audienţă, în palatul dela Viena, şi apoi i-a adresat un autograf preaînalt, ca şi cancelarului ordului numit şi singurului pământean care-l posede.

Disolvarea Dumei. Sâmbătă noaptea a fost disolvată Duma, parlamentul rusesc, prin decret împărătesc. Guvernul ceruse mai nainte, ca Duma se suspendeze imunitatea unor deputaţi socialişti, implicaţi în complot contra statului, pentru a-i putea da în judecată. Duma însă a refusat împlinirea acestei dorinţe a guvernului. A trebuit se urmeze deci disolvarea, pentruca deputaţii vinovaţi să poată fi arestaţi, cassându-li-se dreptul de imunitate. De fapt au şi fost arestaţi numai decât vre-o 20, şi mai sunt urmăriţi 37, dintre cari 7 au fugit în străinătate. Nouăle alegeri se vor face în 14 Septemvrie, iar Duma se va întruni de nou, acum a treiaoară, în 14 Noemvrie v. în Petersburg. E temere, că din causa disolvării iar se vor naşte tulburări în Rusia.

Părerea dlui Iorga.

Asupra scandalului din dieta ungară, — când cu scoaterea din sală a dlui deputat român Dr. *Alexandru Vaida-Voevod*, — îşi spune părerea şi domnul *Nicolae Iorga*, profesor universitar în Bucureşti şi deputat în camera română, în numărul din urmă al revistei *„Neamul Românesc“*. Reproducem în întregime articolul dlui *Iorga*, pentruca cetitorii nostri să se convingă, că multe dintre părerile dlui *Iorga* au fost profesate şi de noi şi expuse mai de multeori în coloanele ziarului acestuia, mai ales părerea, că nu vorbe aspre şi provocătoare de patimi, ci vorbe *cumpătate* ar avea datorinţă deputaţii nostri să rostească în camera ţării, unde sunt trimişi. Dar să dăm cuvântul dlui *Iorga*, care scrie următoarele:

Dl Vaida a fost insultat, ameninţat, huiduit la întoarcerea sa în parlamentul din Pesta după neplăcutul incident de acum câteva săptămâni. D-sa, ajutat de încă doi deputaţi români tineri, a primit această manifestaţie cu o desăvârşită stăpânire de sine, care însă n'a impus duşmanilor. Cei mai îndrăsneţi dintre insultători, urmaţi de o mare mulţime, au ridicat mâna să lovească, şi după unele versiuni, ar fi şi lovit. Prezidentul acestei cameri în revoluţie, care înţelegea să-şi facă dreptate prin fapt după ce-şi smulsese o satisfacţie de drept, nu se făcea auzit: dormia, murise, i-se stânsese glasul, îi căzuse limba dela clopoţel? Pe basa documentelor autentice, viitorul va hotărî. Vor fi şi pe acolo cenzori, cu menirea de a face poliţia sălii, dar nici de dânşii nu se pomeneşte nimic; poate că şi domniile lor se vor fi aflat printre scandalagii. Când cu isprăvile patriotice pe cari le făceau prin sfărâmare de pupitre şi scaune politicianii cari sunt astăzi la guvern în Ungaria, au mâncat bătaie voinicii trabanţi în uniforme frumoase; acuma şi ei periseră cu totul. Camera lucra în voie, mântuind naţia: 400 luptând împotriva a trei, cavalerism de cea mai istorică şi autentică speţă. Imbrânciţi, Românii, au ieşit din sală şi au fost petrecuţi în acelaşi fel până la ieşirea din palatul parlamentului.

Rămâne acum ca o hotărâre să fie luată de clubul deputaţilor români. Ea nu poate fi alta decât *demisia imediată a tuturora şi apelul la alegători*, cari trebue să-şi iee satisfacţie împotriva acelor cari li-au insultat reprezentanţii, pe calea unui nou vot în favoarea celor jigniţi, ca şi pe aceia a reclamaţiilor în adunările de comitate sau a plângerii la tron. A încerca să impuie presenţa dlui Vaida, fără ca acesta să aibă un sprigin al drepturilor sale netăgăduite în nouă manifestaţii ale corpului electoral românesc întreg, *ar fi o greşală şi ar scădea situaţia morală a deputaţilor români*. Un apel la opinia publică europeană ar da hrană clevetitorilor, şi el n'ar folosi la nimic, fiindcă reprobările faptei sălbatice vin şi aşa dela sine, din toate ţările continentului, unde se înţeleg în alt chip datoriile de îngăduire şi cuviinţă ale unei adunări legiuitoare.

La stârşit o observaţie. De mult încă, dela cel dintâiu avânt luat de activism, am prevăzut că lucrurile vor ajunge aici. Cu temperamentul ei, rasa dominantă în Ungaria nu poate suferi tăgăduirea egemoniei sale, cererile de îndreptăţire culturală şi politică a celorlalte neamuri. A le vorbi desluşit în faţă însamnă a ţi-i face duşmani, duşmani personali şi a căşuna scene ca acestea. Prevedeam o aruncare pe ferestrile gotice ale parlamentului pentru cel dintâiu îndrăsneţ ce s'ar ridica; el a fos scos pe uşe, împreună cu tovarăşii săi. E foarte urât, foarte sălbatec, dar firesc. *O stângăcie a fost deajuns pentru a da un pretext conspiraţiei silnicilor.*

Nu sunt dintre aceia, farisei sau nepricepuţi, cari tot cântă, că Românii din deosebitele ţinuturi nu sunt în drept a-şi da sfaturi. Cred, că lucrurile ar fi mers altfel, dacă, după buna pregătire a poporului românesc prin alegeri, în cari s'au căpătat biruinţi, *s'ar fi urmat altă tactică politică*. In loc de a privi la cameră şi a uita pe alegători, în loc de a face propuneri menite să cadă, *a încerca dibăcii osândite să încurce, a ţinea frumoase cuvântări, sortite să fie întrerupte şi huiduite, s'ar fi căzut să se vorbească necontenit ţărănimii alegătoare, să se dee o desăvârşită organisare acesteia, să se îndemne cu hărnicie gospodăria şi cartea naţională.* Iar în cameră clubul să fi afirmat în câteva cuvinte, prin reprezentantul ei, vre-un bătrân *foarte cumpătat,* punctul său de vedere, ca o vecinică protestare în numele a 3.000.000 de locuitori, a peste 1.000.000 de cetăţeni ai Statului.

Ar fi fost mai puţin strălucitor, mai puţin romantic, ar fi dat mai puţine coloane de politică budapestană ziarelor, cari trebue să fie înainte de toate *în serviciul economiei şi culturii naţionale*, însă ar fi fost, de sigur, mai trainic, mai sigur, mai temeinic.

N. Iorga.

Nr. 5593 Bis.

Concurs.

Prin conclusul sinodal Nr. 95 din ședința dela 4/17 Maiu 1907, s'au sistemizat la seminarul nostru arhidiecezan teologic-pedagogic 2 catedre de profesori, una în secțiunea teologică alta în secțiunea pedagogică.

In vârtutea regulamentului seminarial §. 5, alinea 4, pentru îndeplinirea acestor posturi se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Concurenții vor avea să trimită la consistorul arhidiecesan concursele instruite cu documente: că sunt Români gr. orientali și că au cualificațiunea de profesor indicată și în statutul organic §. 122, punct 10, atât pentru secțiunea teologică, cât și pentru cea pedagogică, apoi și în regulamentul pentru examinarea candidaților de profesori la institutul pedagogic-teologic al arhidiecezei gr. orientale române din Transilvania, votat în sinodul din 1875.

Eventual alte documente recomandatoare.

Emolumentele împreunate cu fie care din aceste posturi de profesori sunt în primii 3 ani de probă 1600 cor salar și 300 cor. bani de cuartir, iar după definitivare salarul usitat.

Sibiiu, la 4 Iunie 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

Cronică bisericească.

O pastorală.

Am dat știrea, că Sfântul Sinod al bisericei autocefale române a compus în sesiunea de primăvară din anul acesta *două pastorale*, în scopul de a fi adresate credincioșilor din regatul român. Pastoralele au fost publicate în „*Monitorul Oficial*“ al României. Reproducem și noi pe cea referitoare la *sărbătorile păgînești*, ținute de credincioșii bisericei noastre pe unele locuri. E următoarea:

„Sfântul sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române către bine credincioșii ortodoxi, mai ales săteni din păzitul de Dumnezeu regat al României.

Noi, din mila lui Dumnezeu smeriții arhierei, membrii ai sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române, vă facem cunoscut, iubiților noștri fii duhovnicești din această creștinească a noastră patrie România, celece urmează:

Datu-ni-s'au de știre, cum că mulți dintre voi, în loc de a urma cuvântul dumnezeescului apostol Pavel, care zice: „Răscumpărați vremea, că zilele rele sunt“, adecă în loc de a vă îndeletnici fără preget cu munca câmpului și lucrul mânilor, ca să puteți câștiga cu cinste cele trebuincioase vieții, mai ales după atâtea răutăți și păcate ce s'au săvârșit acum nu de mult în țară, vă perdeți vremea în nelucrare, sub cuvânt, că e cutare sau cutare sărbătoare.

Luați seamă iubiților, că vremea este scumpă, ea trece și nu se mai întoarce, și odată perdută e perdută pentru totdeauna.

De aceea multă pagubă sufletească și materialnică își pricinuesc ceice stau în nelucrare, nu zicem mai multe zile, nici o zi, ci chiar numai câteva ciasuri.

La câți muncitori de pământ nu li-s'au întâmplat adesea perderi mari pentru câteva ciasuri ce le mai trebuiau ca să sfârșească munca și nu le-au putut avea, din pricină că s'au pornit îndelungate ploi sau secetă cu arșiță.

Și dacă nelucrarea numai de câteva ciasuri poate aduce atâtea daune, dar când întrerupi munca zeci de zile întregi, tocmai în temeiul ei, cu cât va fi mai covârșitoare dauna?

Astfel fac iubiților, acei dintre voi, cari pe lângă sfânta Duminecă și celelalte sărbători legiuite de biserică, țin ca sărbători cu încetare dela lucru, mai multe alte zile ce sunt isvodiri ale vechilor închinători de idoli, și ca atari sunt lăpădate și osândite de sfintele canoane, atât ele, cât și isvoditorii lor.

Insă sărbătorile ce toți creștinii sunt datori ale sărba sunt: Duminecile de peste an, în cari se cuprinde și Dumineca Paștilor și Dumineca Pogorârii Duhului Sfânt; douăsprăzece praznice împărătești ale Maicei Domnului și ale Mântuitorului nostru Isus Christos; 13 sărbători întru cinstea sfinților pe cari creștinătatea i-a cinstit cu deosebire pentru virtuțile lor cele mari, precum sfântul ierarh Vasile, sfântul Ioan Botezătorul, sfinții Trei Ierarhi, sfântul marele mucenic George, sfinții împărați Constantin și Elena, sfinții apostoli Petru și Pavel, sfântul proroc Ilie, Cuvioasa Paraschiva, sfântul marele mucenic Dimitrie, sfinții arhangheli Mihail și Gavriil și sfântul ierarh Nicolae.

Pe lângă aceste sărbători pentru toți creștinii, mai sunt unele sărbători locale, adecă numai pentru creștinii din o localitate: ca hramurile bisericilor și zilele sfinților, ale căror sf. moaște se află acolo. Toate aceste sărbători să le sărbați prin odihnă de lucrul greu al mânilor și prin îndeletniciri duhovnicești, cum e a merge la biserică spre a face rugăciune, a asculta cuvântul lui Dumnezeu și a vă împărtăși cu sfintele taine, aducându-vă aminte cu mulțămire de binefacerile primite dela Dumnezeu, iar acasă a vă îndeletnici cu cetirea sfintei scripturi și a cărților folositoare de suflet și pentru buna creștere a casnicilor vostri, a fi binefăcători către cei sărmani, a cerceta pe cei bolnavi, mai ales pe cei cari sunt fără de ajutor, și alte lucrări pentru luminarea sufletească și îmbunătățirea năravurilor.

Astfel să vă îndeletniciți în sărbători, învățând și sfătuindu-vă în psalmi, în laude și în cântări duhovnicești, ca gura să vi-se umple de lauda lui Dumnezeu și a tuturor binefăcătorilor vostri, inima să vi-se umple de dragostea către părinți, fiii, frații și către toți oamenii, către păstorii duhovnicești, către diregătorii și stăpânire, și către Prea Inălțatul nostru Domn și Rege Carol I., pe care Dumnezeu l-a rânduit să cârmuiască țara aceasta. Mânile să le întindeți numai spre fapte potrivite cu poruncile lui Dumnezeu și cu legile țării, dând tuturor celece sunteți datori: celui cu dajdia, dajdie, celui cu dijmă, dijma, celui cu cinstea, cinste, celui cu frică, frica; picioarele să le îndreptați numai pe calea păcii, mulțămind totdeauna pentru toate întru numele Domnului nostru Isus Christos lui Dumnezeu și Tatălui.

V'am spus acestea iubiților, ca să știți ce sărbători trebue să țineți și ce să faceți în ele, că de nu veți ținea și nu veți face așa, veți fi fără desvinuire înaintea dreptului judecător, precum zice Mântuitorul în sf. evanghelie: „De n'aș fi grăit lor, păcat n'ar avea, iar acum n'au îndreptare de păcatul lor“. Incât pentru noi nădăjduim întru Domnul, că celece scriem vouă, le faceți și le veți face.

Dar pe lângă aceste sărbători, cari sunt vistierie de adevărată viață creștinească, pentru creștinii de toate stările și de toată vârsta, bărbați și femei, mulți dintre voi fraților au obiceiul a ținea, precum am spus, și alte sărbători străine de predania sfintei noastre biserici și pline de eresuri creștinești.

Dintre aceste așa zise sărbători amintim aci:

Marțile și Joile după Paști, Rusaliile Foca, Ilie Pălie, Pintilie Călătorul, Răpotinul, Drăgaica, Paparuda, Circovii, Filipii, Vinerea și altele, care toate sunt amăgiri copilărești și rătăciri păgânești.

In adevăr, este lucru copilăresc a socoti bunăoară, că e bine a sărba Joile după Paști, pentru ferirea holdelor de grindină, sau că e bine a sărba pe Ilie Pălie pentru a nu se păli grânele, sau că sărbarea lui Foca este apărătoare de foc, iar a lui Filip de fiare sălbatice, sau că a nu lucra Vinerea e bine pentru păstrarea sănătății și a frumseții.

De unde să aibă aceste zile asemenea putere? Ele, bunăoară Joia și Vinerea, au numele dela niște idoli păgânești și ceeace credeau păgânii despre acești idoli, au apucat a crede creștinii despre zilele cari poartă numele lor. O, ce deșartă credință! Aceasta se vede arătat din cuvintele marelui Pavel, apostolul neamurilor, care învață, că idolul nu este nimic în lume, deci și zilele numite cu nume idolești n'au în ele nici o putere. Numai diavolul, tatăl minciunei, dela început s'a slujit de idoli, și de tot ce s'a numit cu numele lor ca de niște unelte, ca să depărteze pe oameni dela închinarea adevăratului Dumnezeu.

Dar cu venirea Mântuitorului lumii a răsărit lumei lumina cunoștinței și a adevăratei credințe. De aceea creștinii la sfântul botez lăpădându-se de satana, s'au lăpădat și de toate slujbele lui, adecă și de astfel de sărbători păgânești și le-au blăstămat. Aceasta se cuvine să facă din nou toți ceice țin atari sărbători, cu credință, că le pot aduce un bine oare care. Ele nu aduc bine, ci aduc îndoită pagubă adecă și sufletului pe care îl închină diavolului, făcându-l astfel părtaș la aceeași osândă în focul cel vecinic și trupului, pentrucă își perd vremea de geaba, dându-se la lene care-i maica sărăciei și a toată răutatea.

Părăsiți dar iubiților un obiceiu deșert ca acesta și atât de primejdios. Pentruca să aveți ploi la vreme, bună liniște văzduhului, îmbelșugare la roade, să vă feriți de foc, de foamete și de alte rele, năzuiți la sfânta rugăciune, uniți-vă în voință și gândire cu sfințiții slujitori ai bisericei, cari fac în toată vremea rugăciuni, nu lui Joe sau Vinerei, ci adevăratului Dumnezeu pentru buna liniște a văzduhului, pentru îmbelșugarea roadelor pământului, pentruca să se păzească toată țara de foc, de foamete, de ciumă și de orice primejdie.

Nu mai stăruiți în deșertăciunea minții voastre, ci nădăjduiți întru Dumnezeul cel viu, care ne dă nouă cu îndestulare și aerul și apa și lumina și rodurile pământului și cele 4 timpuri ale anului, adecă: primăvara, vara, toamna și iarna și toate celelalte bunătăți. Căci „Bun este Domnul tuturor“ (Psalm. 144, 9) și către Dânsul, iar nu către idoli a zis prorocul David: „Deschizând tu mâna ta, toate se vor umplea de bunătate, iar întorcându-ți tu fața, toate se vor turbura“.

Poruncim dar celorce țineți acele sărbători păgânești și vă rugăm întru numele Domnului nostru Isus Christos, că de acum înainte să nu le mai țineți. Să eșiți la lucru și la lucrarea voastră în acele zile de dimineața până seara.

Iar de veți mai sărba niște asemenea sărbători păgânești, să știți că păgâni sunteți și lăpădați de sfânta noastră lege. Să știți, că nu veți mai primi dela biserică sau dela preoți nici botez, nici împărtășanie, nici slujbe pentru voi sau pentru fiii vostri.

Prinoasele voastre vor fi lăpădate, rugile voastre întru blăstăm se vor întoarce, după cuvântul prorocului: „Jertfele voastre și sărbătorile voastre urăciune sunt sufletului meu“, zice Domnul. Insă de vă veți face toate întru numele Domnului Isus, care este de-a dreapta lui Dumnezeu, El va mijloci pentru voi, precum pururea mijlocește pentru noi toți, ca Dumnezeu și Tatăl să vă dea toate cele de trebuință, căci Lui singur se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea Tatălui și Fiiului și Sfântului Duh acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

Dat în ședința sfânt. sinod dela 19 Maiu anul mântuirei unamiienouăsuteșepte în București.

† Iosif Metropolit-Primat, Partenie metropolit al Moldovei și Sucevei, Atanasie al Râmnicului, Dionisie al Buzeului, Conon, Episcop Hușilor, Gherasim, Episcop Argeșului, Pimen al Dunării de-jos, Arhiereul Valerian Râmniceanul, Arhiereul Callistrat Bârlădeanu, Arhiereul Meletie Gălățeanu, Nifon Ploeșteanu, Calist I. Botoșeneanu, Sofronie Craioveanu, Melchisedec Piteșteanu, Ghenadie Bacăoanu.

Din despărțămintele „Asociațiunii“

Convocare.

Despărțământul XV Mociu al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“, își va ținea adunarea cercuală în Sâmbotelec la 30 Iunie n. 1907 la 3 ore p. m. în școală.

Programul:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului: *a*) prin secretar, *b*) prin cassar.
3. Alegerea comisiunei pentru cenzurarea raportului.
4. Alegerea comisiunei pentru înscrierea de membri noi și încassarea taxelor.
5. Disertațiuni, cari trebuesc prezentate mai nainte cu 3 zile de adunare directorului despărțământului în Imbuz Ombuz, posta u. Bonczhida.
6. Rapoartele comisiunilor.
7. Alegerea directorului și a comitetului pe un nou period.
8. Statorirea budgetului.
9. Eventuale propuneri.
10. Alegerea a doi delegați pentru adunarea generală.
11. Alegerea comisiunii pentru verificarea procesului verbal.
12. Inchiderea adunării.

La care se invită a participa toți sprijinitorii și binevoitorii progresului cultural al poporului român.

Din ședința comitetului, ținută în Mociu, la 19 Maiu 1907.

A. Murășan director.

Simeon Crucean secretar.

Indatoririle preotului față de școala confesională.

Temă lucrată pentru conferența preoțească din tractul A.-Iulia de preotul Alex. Băieșan.

(Fine).

Subsistința pentru fiecare om e un factor însemnat al vieții.

Adevărul acesta să poate aplica și la învățător. Ca să poată trăi, are lipsă de paralele, ce-i compet.

Neincassarea regulată a salarului, mai ales în urma faptului recunoscut de toți, că viața e o trebuință continuă, tâmpește în învățător simțul de a-și îndeplini conștiențios chemarea, misiunea sa.

Drept aceea, preotul are datorință sfântă a lua toate măsurile necesare la satisfacerea acestei pretensiuni juste ale învățătorului. Intrelăsări în direcția aceasta să nu să practiseze.

Ca o școală să se poată bucura de roade îmbelșugate are trebuință de asigurarea existenței sale, mai ales a nu recurge la mila altora.

Spre scopul acesta e bine a se pune bază la fonduri școlare.

Acestea se pot înființa prin banii resultați din jertfele creștinilor pe altarul școalei, precum și din petreceri și reprezentațiuni corale și teatrale, ce se pot da în comună din partea tineretului sub conducerea învățătorului.

Multe comune la noi sunt lipsite de bunăstare. Neexistând isvoare de traiu, țăranii duc o viață de tot primitivă. De regulă comunele acestea sunt lipsite de conducători înțelepți, cari să le ușureze modul de a trăi și să le arete calea adevărată a vieții.

Bietul țăran e legat numai de glie care singură numai poate aduce venite. Trebue să se ocupe și cu prăsirea de vite. Acestora însă le trebue hrană și îngrijire.

Neputându-și — în urma sărăciei — ținea servitori, cu cari se îngrijească de vite, recurg la ajutorul copiilor, spre a nu fi siliți la gloabe, la pedepse, în caz, când vitele se duc pe locuri oprite.

Faptul acesta împedecă deci frecventarea regulată a școalei.

E un adevăr cunoscut de toți, că Românul e frate cu codrul. In vederea acesteea gravitează tot spre munte.

Faptul acesta a dat naștere multor comune, situate la locuri ridicate.

Situațiunea aceasta topografică încă e mare pedecă la progresul școalei.

Copiii familiilor îndepărtate de sat nu pot cerceta regulat școala. Pe deoparte din considerațiuni elementare, pe de altă parte economice. Copiii acestora primăvara și toamna păzesc văcuțele, ear earna ar cerceta școala, îi împedecă însă de multe ori frigul cel mare.

Față de acestea trebue să manifestăm o mare indulgență la frecventarea școalei.

Ca învățătorul să poată obținea succese pe terenul școlar are lipsă de premenirea cunoștințelor.

Nu e bine a rămânea învățătorul numai în cercul cunoștințelor, căpătate în preparandie.

Știința înaintează din ce în ce. De aceea învățătorul trebue să țină pas cu ea.

Lipsa necultivării pe cale privată la învățătorii noștrii se observă adeseori, ceeace e în detrimentul învățământului.

Invățătorii au să pună preț mare pe cetirea de reviste pedagogice, precum și de ziare, pentru motivul că presa este oglinda sufletului poporului, căci toate câte gândește poporul, află răsunet întraceea.

Ca un nesucces al învățământului se privește negligarea preotului în împlinirea îndatoririlor față de școală.

Răul acesta provine mai ales din motivele următoare: greul vieții, lipsa de energie și ocolirea de a evita neînțelegerile cu învățătorul.

Preotului — fiind acesta tuturor toate îi incumbă multe datorințe de înplinit.

Ca pedecă la realizarea acelora se pune greul vieții. Lipsa de bunăstare — având preotul mai ales familie grea, îi întorc privirea dela îndeplinirea datorințelor cardinale.

Sunt preoți și de aceia, cărora le lipsește energia în activitatea pastorală, parte din lipsă de cunoștințele necesare, parte din neștirea de a tracta cu poporul.

Aceștia — încât privește afacerile școlare le lasă numai în spatele învățătorului.

Unii dintre preoți nu exerciază nici o inspecțiune conștiențioasă pe terenul școlar, ca să nu strice relațiunile bune cu învățătorul. Și aceasta pentru motivul, că trăind rău cu dânsul acesta recurge adeseori la mijloace neiertate. Agită poporul înpotriva preotului.

Lucră în dreapta, lucră în stânga, numai ca să cionteze venitele legale ale preotului.

Cu toate acestea însă, preotul să fie la culmea chemării sale. Se fie prietin cu învăţătorul, dar mai prietin cu binele obştesc.

Greşirea de carieră în viaţa omului a[illegible] sine cele mai multe nesuccese. Cariera trebue aleasă după cum îi dictează omului înclinările inimei.

Se recere deci a avea vocaţiune faţă de cariera aleasă.

Fără de aceasta nici un progres nu e posibil. Condiţiunea fiecărui succes e una singură: „dragostea înflăcărată, devotamentul fără margini, entusiasmul nestins şi nelimitat, pentru instituţiunea, căreia îţi închini activitatea.“

Condiţia aceasta să fie sfântă pentru fiecare învăţător. Nici unul care e pus în serviciul şcoalei să nu uite că“ ..... în aceasta lume totul e cu putinţă prin stăruinţa la muncă, prin iubire pentru ai tăi şi pentru ale tale, prin conştiinţa datoriei şi cuget curat“.

Exhauriată fiind tema, — după cât mi-a stat în putinţă, — ni să impune tuturora luarea în seamă a celor desfăşurate în acest tractat ca unele ce leam scos din viaţa practică.

Şi aceasta mai ales din motivul, că şcoala noastră confesională e un izvor de cultură naţională.

Scoala, ca fiică a bisericii e cea mai scumpă şi mai aleasă comoară a fiinţei noastre naţionale. Pentru aceea ni să impune ca o sfântă datorinţă a ne împlini faţă de aceasta toate obligamentele. Căci — vorba unui deputat al nostru — când fiecare Român va fi ştiutor de carte, se apropie ceasul mântuirei noastre.

NOUTĂŢI.

Incheierea anului şcolar la seminarul „Andreian“ se va face *Sâmbătă*, în 9/22 l. c. la 10½ ore a. m., în sala de refectoriu a institutului. Serviciul divin, sf. liturgie şi rugăciunea de mulţămită, se va ţinea în biserica catedrală, începând dela 9 ore a. m., iar după terminarea acestor servicii divine se va face şi parastas pentru odihna sufletului fericitului în Domnul arhiepiscop-metropolit *Andreiu baron de Şaguna*, obicinuit a se face altădată tot la încheierea anului şcolar, în 16/29 Iunie, ziua aniversară a morţii.

*

Corpurile legiuitoare române se deschid mâne Joi, în Bucureşti.

*

Hymen. Domnul *Iuliu Popp* comptabil, şi domnişoara *Silvia F. Negruţiu*, îşi anunţă celebrarea cununiei lor religioase, ce se va ţinea Luni în 11/24 Iunie a. c. la 5 ore d. a. în Biserica catedrală din Blaj.

*

Condamnat pentru agitaţie. Fruntaşul român *Ioan Mărginean* din Crăciunel a fost condamnat pentru agitaţie la şase luni închisoare de stat. Pedeapsa i s'a dictat pe motivul, că ar fi aţâţat pe Români să bată pe kossuthişti, cu ocaziunea alegerii de deputat dela Uioara.

*

† Mihail Mihailaş, căpitan c. şi r. în pensiune, proprietar al medaliei de războiu, al distincţiei de serviciu de ofiţer, director în penziune al institutului de credit şi economii „Bistriţana“ a murit în 13 Iunie după amiazi în urma unui atac de poplexie în etate de 61 ani. Răposatul ât în armată cât şi după trecerea în penziune s'a distins ca un tip al onestităţii şi conştienţiozităţii. A fost membru al tuturor societăţilor noastre culturale şi un sincer sprijinitor al literaturii noastre Inmormântarea i-s'a făcut Sâmbătă, în 15 Iunie n. cu paradă militară. Odihnească în pace!

*

Daţi în judecată. Fruntaşii români din părţile Beiuşului, Dr. G. Cosma, Dr. I. Iacob, Petru E. Papp şi C. Palladi, sunt daţi în judecată pe motiv, că ar fi ţinut adunări poporale nepermise. Au fost chemaţi la Beiuş peste 100 martori, ca din spusele lor autorităţile să făurească acuze contra acestor fruntaşi.

*

Examenul verbal de maturitate la gimnaziul gr. or. român din Braşov, care era să se înceapă Luni, s'a amânat pe timp nehotărât, din cauză că comisarul guvernial dl *Moldovan Gerçely* a abzis de această însărcinare, reţinut fiind de afaceri oficioase în Cluj. Guvernul încă n'a numit alt comisar.

*

Dl Sebastean Stanca fost colaborator intern al foaiei noastre şi redactor la „Poporul român“ din Budapesta s'a căsătorit Sâmbătă în 2 Iunie cu domnişoara *Marioara Muntean* în biserica din Ocna-Sibiiului, având ca naşi pe lauriatul nostru poet *Oct. Goga* şi dna. Dnul Stanca a fost sfinţit apoi de preot pentru parohia Vulcani (tr. Haţeg).

*

Academia română a ţinut în 14 Iunie v. o şedinţă publică, în care dl Dr. *Babeş* a făcut o comunicare asupra originei şi prophylaxiei febrei tifoide, a paratyfusului şi al mai multor ipizootii.

*

Profesorul Harnak doctor la 4 facultăţi. Vestitul teolog, profesorul Harnak din Berlin, a primit dela universitatea din Glasgow titlul de dr. în ştiinţele iuridice. Dl Harnak a fost doctor în teologie şi în filozofie, încă înainte cu câţiva ani a primit şi doctoratul în medicină honoris causa. Astfel e acum doctor la 4 facultăţi.

*

Anunţ. Un student de cl. VI gimnazială pe timp de 2 luni îşi caută un loc, unde ar putea instrua băeţi în limba maghiară, sau ştudenţi din clasele inferioare în diferitele obiecte. A se adresa la administraţia acestei foi.

*

Deputatul cercului Cohalm. In cercul electoral al Cohalmului, — în locul răposatului deputat Pildner — s'a ales Vineri, în 14 Iunie singurul candidat sas, *Victor Adolf Eitel*, cu aclamaţiune. Deputatul Eitel e ales cu program constituţional.

*

„Reuniunea română de muzică“ din Sibiiu, va da Joi, în 20 Iunie cu concursul „Capelei orăşeneşti“ un concert în sala dela „Gesellschaftshaus“ sub conducerea directorului de muzică A. Bena. Program: 1. *a*) „Moartea Mântuitorului“, cor mixt a capella de M. Haydn, *b*) „Noël“ cor mixt a capella de F. A. Gevaërt. 2. „Ave Maria“, solo de sopran (d na V. Triteanu) cu orchestră de A. Bena. 2. „Viaţa ţiganilor“, cor mixt cu acompaniare de pian (d na M. Brote) de R. Schumann. 4. „Iubilate amen“, cor mixt cu solo de sopran (d-na V. Triteanu) şi orchestră de M. Bruch. 5. „Suspine“, cor mixt cu solo de sopran (d-na V. Triteanu) şi tenor (dl I. Stanciu) de A. Bena. 6. *a*) „Bujorel“ cor mixt a capella de H v. Herzogenberg, *b*) „Dorul meu“ şi „Neică neiculiţă“, pentru cor mixt a capella de I. Mureşianu. 7. *Sinfonia Es dur Nr. 39*, pentru orchestră de *W. A. Mozart*. Inceputul la 8 ore seara. Bilete se vând începând de Mercuri, la librăria arhidiecezană, şi sara la cassă, cu următoarele preţuri: Loge 8 cor., locul I. 2 cor., loc II. 1 cor. 50 fi, locul III. 1 cor., loc de stat 80 fil., pentru studenţi 60 fil.

*

Anunţ. Un tinăr, cu pregătire academică, posede pe deplin dexteritatea de a scrie cu maşina, în limba română, maghiară şi germană. Caută aplicare în vre o cancelarie în decursul lunilor Iulie şi August. A se adresa la administraţia acestei foi.

*

Contra duelului. Medicii din Palermo au luat hotărârea, ca pentru împedecarea duelului să nu mai primească învitarea duelgiilor de a lua parte la duele. Dacă această hotărâre a medicilor italieni va fi primită în toate părţile, duelurile vor înceta apoi de tot.

*

† Octavian Săbău, preot gr. or. în Bozeş, tractul Orăştiei, — a încetat din viaţă Luni, în 17 Iunie n. 1907, la orele 2 dimineaţa, după lungi şi grele suferinţe, în anul al 43-lea al etăţii şi al 20-lea al preoţiei şi al căsătoriei, — fiind împărtăşit cu sfintele taine ale muribunzilor. Inmormântarea i s'a făcut în 18 Iunie n. 1907 în cimiterul gr. or. din Bozeş. Odihnească în pace!

*

Dela Ocna Sibiiului. Inspectoratul băilor de sare din Ocna Sibiiului ne avizează, că cu începere din 28 Iunie n. aranjează sara *petreceri de dans*, în pavilonul de cură, cu preţul de întrare 1 cor. Inceputul la orele 9 sara.

*

Manuscriptul lui Archimedes. Din Kopenhaga se vesteşte, că profesorul *Heilberg*, un cunoscut învăţat danez a aflat în mânăstirea Sfântului Mormânt din Constantinopole o lucrare literară din vechime, care e o copie fidelă a unui manuscript a lui Archimedes, al cărui conţinut doveşte, că deja Archimedes a lucrat cu computul integral, deşi prima aplicare a acestuia i-se atribuia până acuma lui Newton şi lui Leitnitz.

*

Regularea posesiunii în Ardeal. Ministrul de justiţie Günther a prezentat camerei un nou proiect de lege în scopul de a reforma şi întregi legile aduse la 1871, 1880 şi 1892 privitor la regularea posesiunii, la proporţionare şi comassare în Ardeal, şi pe teritoriul fostelor comitate Crasna, Solnocul de mijloc, Zarand şi a fostului district Cetatea de piatră. Scopul principal al acestui proiect de lege este apărarea intereselor foştilor urbarialişti şi a micilor proprietari din Ardeal şi ţinuturile amintite, cărora până acuma nu le-a fost posibil să-şi împartă posesiunea de pământ comună. Alt scop al acestui proiect e simplificarea şi accelerarea procedurii.

*

Un agitator socialist omorât. In comuna Zalakopány s'a ţinut o adunare de muncitori, cu aceea ocaziune muncitorii au omorât cu coasele pe Szabó József, agitator socialist.

*

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ învită la convenirea socială împreunată cu cântări, declamaţiune şi joc ce se va aranja Dumineca, la 23 Iunie st. n. 1907 în „Unicum“. Corurile se dirigează de dl Candid Popa, învăţător la şcoala de aplicaţie de pe lângă seminarul „Andreian“. O parte a eventualului venit curat este destinat pentru fondul „Masa învăţăceilor meseriaşi“. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de întrare: De persoană 1 cor, insignii de dans pentru domni 60 bani. Suprasolviri benevole se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Program: „Uniţi în cuget şi 'n simţiri, Cântăm cântări de înfrăţiri“. 1. „Sărmană frunză“, cor mixt de G. Dima. 2. „Dumnezeul nostru“, cor bărb. de D. Cunţan. 3. *a*) „In zadar alerg pământul“, *b*) „Sunt soldat“, coruri bărb. de G. Dima, exec. de un cvartet duplu 4. Declamaţiune, de dl Laurenţiu Boldor. 5. „Rămas bun codrului“, cor mixt de F. Mendelssohn B. 6. Solo de tenor, executat de dl I. Stanciu. 7 „Doină doiniţă“, cor bărbătesc cu soli de I. Vorobchievici. 8. „Păsărică“, cor mixt de I. Mateiu.

Expoziţia de copii amânată.

Vestim prin aceasta pe cei interesaţi, că din cauze independente de voinţa noastră, siliţi suntem a amâna ţinerea expoziţiei a 2-a de copii din comuna Ilimbav, ce era proiectată pentru a 2-a zi de Rosalii, pentru una din zilele lunei Sept. sau Octomvrie din a. c.

Sibiiu, 17 Iunie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu*, secretar.

PARTEA LITERARĂ.

Originea dreptului.

(Fine).

Să trecem la teoria obicinuinţei, la teoria dreptului *consvetudinar*. Inventatorul acestei teorii a fost *Hume*, filozoful şi istoriograful englez, care afirmă, că dreptul s'a născut din îndatinare.

Dar îndatinarea se ştie, că nu dă naştere la nimica, ci aplică numai în mod consecvent aceea ce există. Dreptul trebuia deci să existe de mult, atunci când s'a născut obicinuinţa de a-l întrebuinţa, pentrucă îndatinarea cu manuarea unui lucru nu dovedeşte, decât *existenţa* acelui lucru, la drept deci *existenţa dreptului*, dupăce obicinuinţa nu e alta decât lunga şi neîntrerupta întrebuinţare a unui lucru existent

Aşa dară, consvetutinea e lunga întrebuinţare a teselor existente de drept, prin urmare nu poate fi *izvorul* unui lucru existent, pentrucă din folosinţă nu se poate naşte aceea ce se foloseşte.

Cu toate acestea, consvetutinea e ceva mai mult decât se crede. Consvetutinea e o formă necesară pentru modelarea spiritului, atât la singuratici, cât şi la popoare, şi chiar la omenimea întreagă. Spiritul nu poate fi pus în acţiune fără să se reclame ajutorul obicinuinţei. Numai exercitarea neîntreruptă face ca omul să înveţe a umbla, a sta, a cugeta, a vorbi, etc.

Când ne gândim deci la noţiunea obicinuinţei, trebue să ne apară înaintea ochilor *două momente*, legate deolaltă, şi anume: acţiunea care creşte şi mereu se desvoaltă, şi acţiunea care primeşte o anumită formă solidă. Acţiunea omului îşi primeşte deci dela îndatinare, nu numai educaţia ci şi precisarea unei forme determinate. De aceea se şi zice, că îndatinarea i s'a prefăcut omului în a *doua natură*. Ceeace înseamnă, că îndatinarea face, ca spiritul omenesc să-şi însuşească ceva ce de altcum numai natura poate să-i dee. De aci deci a *doua natură*, natura *internă*, pentrucă îndatinarea aparţine naturii interne a spiritului.

Corpurile cari au numai o natură, natura *externă*, n'au îndatinare. Peatra de ex. nu se *obicinueşte* să cadă, ci ea cade, astăzi ca şi mâne, şi ca eri, tot într'o formă, dela început până la sfârşit, pentrucă nu posede o a doua natură, care să o îndatineze să nu mai cadă, ori să mai cadă şi altcum. E efectul puterii din afară, care o atrage şi o face să cadă. şi ea n'are putere *internă*, care să o facă să reziste, sau să dee altă formă căderii.

Spiritul omului însă nu se regulează din afară, ci din lăuntru. Activitatea spiritului omenesc e la început egală cu *nula*, dar prin agitaţiuni venite din afară, forţele sale interne se pun în mişcare şi îndatinarea face apoi, ca acţiunea spiritului să primească o formă anumită.

Pentru spirit deci, îndatinarea e o formă necesară de — *compunere*, de *formaţiune*.

S'ar putea zice, că dacă obicinuinţa a contribuit şi contribue la formarea spiritului, de ce să nu poată contribui şi n'ar fi putut contribui şi la formarea dreptului?

La formare, modelare *da*, — însă nu la crearea, la naşterea lui, tot aşa cum nu a contribuit nici la naşterea spiritului, fiindcă spiritul e dela Dumnezeu, nu dela obicinuinţă.

Procesul prin care obicinuinţa a făcut să treacă dreptul, a avut de urmare firească, că dreptul a devenit *fapt*, dupăce obicinuinţa i-a dat cuvenita desvoltare, tot aşa cum a dat-o tot ea şi spiritului omenesc. Dreptul internaţional de ex. e product curat al îndatinării.

De unde rezultă, că îndatinarea nu poate fi dreptul însuşi, ci e numai un mod de formaţiune pe seama dreptului, tot aşa cum obicinuinţa e mod de desvoltare şi pe seama minţii omeneşti.

In însaşi noţiunea obicinuinţei există ceva cunoscut chiar şi de *Aristotel*, părintele tuturor ştiinţelor, care zicea, că *virtutea* nu e destul să fie numai recunoscută, ci are trebuinţă şi de *exerciţiu*, va să zică de *îndatinare*. Dar exerciţiu nu se poate face cu aceea ce nu există; prin urmare, virtutea, ca şi dreptul, pentru a putea forma obiect de îndatinare, trebue întâiu să existe.

Lucrurile pot să existe în două forme, în *realitate* şi în *imagine*. Existenţa reală se poate câştiga numai prin exerciţiu. Astfel omul care se obicinueşte să facă pantofi, devine pantofar; celce face case, arhitect; celce face poezii, poet, etc. Tot aşa şi dreptul, prin obicinuinţă devine drept real, drept pozitiv. Din obicinuinţă deci nu se poate naşte dreptul, dar obicinuinţa contribue la perfecţionarea dreptului; pentrucă a proceda just şi drept în toate privinţele nu e lucru uşor, şi pentru a putea face lucrul acesta, se cere acţiune, exerciţiu, îndatinare din partea fiinţei respective. Existenţa dreptului, întocmai ca şi existenţa spiritului la om, premerge îndatinării, care punându-l în mişcare, îl preface în realitate.

Se înţelege, că îndatinarea poate să producă şi o realitate *rea*, fiindcă sunt îndatinări bune şi rele. Dar aceasta e aşa numai cu privire la spiritul omenesc, care poate să greşească. Şi tocmai pentrucă poate greşi, e pus în posibilitate să afle şi adevărul, fiindcă numai acela află dreptatea, care greşeşte Dreptul însă fiind un atribut al dreptăţii, nu poate izvorî din o îndatinare *rea*, product de altcum şi ea al mişcării libere, dată spiritului, fiindcă peste tot numai fiinţa liberă poate să-şi însuşească îndatinări.

Din toate acestea urmează, că nici obicinuinţa nu a putut da naştere dreptului, ci ea a fost numai forma întâia şi cea primitivă pentru compunerea dreptului, tot aşa cum a fost şi pentru desvoltarea spiritului. Ea a format temeiul *procesului natural*, prin care a trecut spiritul; va să zică a format începutul desvoltării istorice a popoarelor, după care a urmat *procesul raţional*, cu misiunea de a desvolta şi perfecţiona tot ce a trecut prin procesul natural. Pentrucă în materie de creaţiune există două procese, cel *natural*, al îndatinării, şi cel *raţional*, al voinţei conştiente.

Şi dacă originea dreptului nu poate să-şi aibă izvorul în *contract* şi nici în *obicinuinţă*, cu atât mai puţin îl putem căuta în *legislatură* şi *ştiinţă*, cari sunt de provenienţă mai nouă, şi cari au continuat numai cu dezvoltarea dreptului, primit din mâna obicinuinţei. Dar toate aceste forme, contractul, obicinuinţa, legislatura şi ştiinţa, sunt forme pentru *modelarea* dreptului, cu ajutorul cărora el a devenit în realitate aceea ce era în spirit, şi ce era dintru început, pentrucă dela Dumnezeu fiind, e deodată cu lumea.

Dreptul a fost în lume înainte de a se naşte aceste patru forme de modelare; pentrucă dreptul e un adevăr vecinic, care totdeauna a existat, şi totdeauna va exista. Dar existenţa sa *reală* a scos-o la iveală acţiunea spiritului omenesc, mânată de forţele obicinuinţei.

Nr. 326 F. G. 1907 [140] 2—3

CONCURS

Spre scopul conferirei de **stipendii** din **„Fundațiunea lui Gozsdu“ pe anul școlar 1907/8** pentru școalele medii, facultăți, universități și școalele de cadeți militari la armata comună și honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notariul public:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaților provăzut cu clausula parohului competent, că și de prezent aparțin la biserica gr. or. română;

b) că studiază cu succes bun la vreun institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școalele medii atestatul despre anul școlar 1906/7, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date positive despre această avere și trebue să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petițiunea sa, specialitatea la care, și locul unde voiește a continua studiile, cum și aceea dacă are și alt stipendiu.

4. Ceice voesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul, dacă li-se va vota stipendiul, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școalelor militare de cadeți, se observă, că stipendiile aceste pe lângă documentarea condițiunilor stabilite în acest concurs (p. I, *a*)—*c*), 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor extrada comandei școalelor militare, dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentanța fundațiunii lui Gozsdu (Budapesta, VII. Hollo-utcza 8 sz.) până la 23 Iulie (5 August) a. c.

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor și câștigarea gradului de doctor, ca până la 2/15 Iulie, să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1906/7, căci altcum li-se va sista stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite, sau sosite după terminul escris, nu se vor lua în considerare.

9. In interesul expedării regulate, fiecare concurent să indice în petițiune locul și posta ultimă, unde este a i-se trimite resoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunei lui Gozsdu, ținută în Iunie 1907.

Comitetul.

Nr. 578—1907 [147] 1—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de paroh în parohia de clasa I, Sibiiu suburbiul inferior, devenit vacant prin trecerea din viață a fericitului paroh Iosif Enescu, conform rezoluțiunei Preav. Consistor arhidiecezan dtto 24 Maiu a. c. Nr. 1967 Bis. pe baza §-lui 13 combinat cu §. 18 din Regulamentul pentru parohii, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în tabela B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Ceice doresc a reflecta la acest post, vor avea a-și aștern cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului în terminul deschis, iar pentru a-și câștiga cunoștință și a-și arăta aptitudinea pentru înalta misiune pastorală cum și desteritatea în cântări și tipic, apoi a cuvânta și eventual a celebra serviciul divin, au a se prezenta înainte de alegere în vr'o Duminecă ori sărbătoare, în parohie.

Din ședința comitetului parohial, ținută la 3/16 Iunie 1907, în conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Lazar Buzdughină **Ioan Cristea**
prezident. notar.

Sfânta

Evangelie

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit

Ioan Mețianu.

Se află de vânzare în Librăria arhidiecezană din Sibiiu—Nagyszeben, cu următoarele prețuri:

1. Nelegată cu . . . . K 15·—

In legătură de piele roșie deschisă, tăietură galbină, colțuri încadrate simplu și în mijloc cu cruce, de amândouă părțile, veritabil aurită, cu copcii . . . „ 25·—

3. In legătură roșie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colțurile cu evangeliștii, la mijloc înainte „Nașterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părțile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite . . . . „ 35·—

4 Legătură în plüș, fin de mătasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptușită pe dinlăuntru cu mătasă:

a) cu patru icoane în colțuri și una la mijloc . . „ 100·—
b) cu opt icoane în colțuri și una la mijloc . . . „ 125 —
c) cu opt icoane în colțuri și una la mijloc . . . „ 140·—

Administrația
Tipografiei arhidiecezane.

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor., foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Telegramă!

Cel mai mare circ din continent

Frații Willand

sosește în Sibiiu pentru trei reprezentații mari extraordinare. [145] 1—1

Programul este compus din atracțiunile cele din urmă din lumea întreagă.

Sosirea circului va fi avizată prin afișe și jurnale. Circul sosește cu tren special compus din 20 vagoane.

Nr. 574—1907 [142] 2—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de capelan în parohia de cl. II Bungard sistemizat încă la 1892 și aprobat de rezoluțiunea Preaven. Consistor arhid. dtto 1 Decemvrie 1892, Nr. 7754 Bis și acum vacant, la cererea parohului foarte bătrân, aprobată cu re[illegible]nea dtto 15 Maiu a. c. Nr. 5210 B[illegible]ie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt jumătate din venitele parohiei fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor parohului dela stat.

Ceice doresc a reflecta la acest post au a-și aștern cererile concursuale — la subsemnatul oficiu protopresbiteral — instruite conform normelor din vigoare, arătând că au cualificația prescrisă pentru parohii de clasa II, iar pentru a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic au a se prezenta în comună în vr'o Duminecă ori sărbătoare.

Sibiiu, 1 Iunie 1907.

Oficiul protopresb. gr. or. al Sibiiului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 84—1907 [122] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului permanent de capelan în comuna bisericească de clasa I, Arada, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat și din dotarea dela stat pentru capelani.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu în terminul deschis și a se prezenta poporului spre cunoaștere înainte de alegere.

Se adauge, că viitorul capelan, în Dumineci și sărbători are să slujască regulat în biserica și la credincioșii din crângul Mateșești.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 24 Aprilie 1907.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 3112—1907 [144] 2—3

Concurs.

Prin aceasta se escrie concurs pentru ocuparea postului de *directoară la școala civilă gr. or. română de fete din Arad*, care totodată va avea să conducă și internatul de lângă acea școală.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual de 1000 coroane.
2. Locuință și provedere completă în internat.

Dela recurente se cere cualificațiune de profesoară pentru școalele civile de fete și în special cualificațiune de a putea propune *limbă română și germână.*

Recursele sunt a se adresa până *incluzive în 1/14 Iulie a. c.* Consistorului gr. or. român din Arad.

Arad, din ședința consistorială plenară a senatului școlar, ținută la 17/30 Maiu 1907.

Consistorul gr. or. român
din Arad.

Pentru domnii preoți!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 63 Sibiiu, Sâmbătă 9/22 Iunie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 128 M.

CONCURS

Pentru conferirea a *opt* stipendii de câte 1000 coroane, din fundaţiunea *Trandafil*, se publică concurs cu terminul până la *1/14 August 1907*.

După dispoziţiunile fundatorului, la aceste stipendii pot reflecta numai tineri români gr. orientali din tot cuprinsul mitropoliei noastre, cari au obţinut calcul *eminent* în şcoalele medii, şi cercetează oarecare universitate sau facultate.

Cererile de concurs sunt a se instrui cu atestat de botez, de paupertate, şi de studii, şi a se adresa *Consistorului mitropolitan* în Sibiiu.

Sibiiu, 2/15 Iunie 1907.

Consistorul mitropolitan.

Nr. 5593 Bis.

Concurs.

Prin conclusul sinodal Nr. 95 din şedinţa dela 4/17 Maiu 1907, s'au sistemizat la seminarul nostru arhidiecezan teologic-pedagogic 2 catedre de profesori, una în secţiunea teologică, alta în secţiunea pedagogică.

In vârtutea regulamentului seminarial §. 5, alinea 4, pentru îndeplinirea acestor posturi se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Concurenţii vor avea să trimită la consistorul arhidiecesan concursele instruite cu documente: că sunt Români gr. orientali şi că au cualificaţiunea de profesor indicată şi în statutul organic §. 122, punct 10, atât pentru secţiunea teologică, cât şi pentru cea pedagogică, apoi şi în regulamentul pentru examinarea candidaţilor de profesori la institutul pedagogic-teologic al arhidiecezei gr. orientale române din Transilvania, votat în sinodul din 1875.

Eventual alte documente recomandatoare.

Emolumentele împreunate cu fiecare din aceste posturi de profesori sunt în primii 3 ani de probă 1600 cor. salar şi 300 cor. bani de cuartir, iar după definitivare salarul usitat.

Sibiiu, la 4 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Rusaliile.

Ne aflăm de nou în preajma sărbătorii Pogorârii Duhului Sfânt, sărbătoarea măreaţă, care ne reaminteşte întărirea Sf. Apostoli prin revărsarea Duhului Sfânt asupra lor, pentruca în limbi de foc să le insufle lor duhul înţelepciunii, duhul înţelegerii, duhul tăriei, duhul dragostei, luminându-le minţile şi întărindu-le credinţa.

Până la acest moment însemnat, Apostolii au ascultat de sfatul dumnezeescului Iisus, care înainte de suirea sa la ceriu le-a zis: „Voi să rămâneţi în Ierusalim, până vă veţi îmbrăca cu putere de sus“... „Şi veţi primi putere, venind Duhul Sfânt peste voi, şi-mi veţi fi martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi Samaria, şi până la marginile pământului“.

Au ascultat sfatul Lui şi nu s'au depărtat de Ierusalim, până s'a împlinit ziua Cincizecimii, când, fiind ei adunaţi la un loc, un sgomot neobicinuit s'a făcut în văzduh şi deodată casa unde erau ei adunaţi s'a umplut de lumină, şi iată limbi de foc stăteau deasupra capului fiecăruia dintre ei, — şi s'au umplut de Duh Sfânt, dându-le tărie, înţelepciune şi curagiu, de a propovedui la toate popoarele, *fiecăruia în limba sa proprie*, cuvântul evangeliei lui Cristos.

Apostolilor, până aci timizi, preocupaţi mai mult de vederile înguste ale unei măriri lumeşti, în momentul acesta li-s'a luminat mintea, înţelegând adevărata lor misiune, înţelegând, că împărăţia lui Dumnezeu, despre care le vorbea atât de des Iisus, nu este lumească ci spirituală, înţelegând, că chemarea lor e să meargă la toate popoarele învăţându-le despre toate câte au auzit dela Invăţătorul lor şi botezându-le în numele Tatălui, al Fiiului şi al Sfântului Duh, şi întemeind astfel biserica lui Cristos. Şi pentru aceea li-s'a dat lor darul Duhului Sfânt *în limbi*, pentruca să poată înţelege şi grăi limbile tuturor popoarelor, pe cari aveau să-i înveţe, ca fiecare popor *în limba sa* să primească cuvântul mântuirii.

Darul limbilor, care se dădu Apostolilor prin Pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii, îi imprimă bisericii lui Cristos *caracterul naţional*. Cu această întâmplare divină se proclamă îndreptăţirea tuturor limbilor, acest moment relevează dreptul divin, imprimat fiecărui popor, de a-şi conserva şi apăra limba sa.

*

„Şi erau în ziua aceea în Ierusalim bărbaţi cucernici din tot poporul ce este sub ceriu“ şi aceştia minunându-se de înţelepciunea cu care vorbiau Apostolii în limba lor, s'au minunat şi au înţeles puterea lui Dumnezeu, trecând la credinţă în Iisus cel răstignit, pe care îl predica Petru cu multă convingere înaintea lor, ca la 3000 de oameni. Aceasta e prima comunitate creştină. „Iară Domnul adăuga la biserici în toate zilele, pe ceice se mântuiau.“

Biserica lui Cristos deci creştea aducând mântuire popoarelor, prin învăţăturile şi vârtuţile morale propagate, iar propagatorii acestor învăţături sigilau cu moartea lor adeveritatea acelora.

Popoarele, cari au primit creştinismul au înflorit şi au ajuns la un stadiu înalt de cultură, având întotdeauna ideile lor mai înalte rădăcina în învăţăturile creştine. Astfel *Egala îndreptăţire* a tuturor oamenilor e o idee, care numai prin creştinism a fost îndeplinită; şi acolo, unde ideile creştine lipsesc, cu toată declamarea şi vociferarea unor demagogi după libertate, ea va fi călcată în picioare.

Sclăvia între popoarele creştine n'a putut fi de durată lungă.

Căsătoria abia în creştinism şi-a aflat cinstea şi demnitatea, abia aici a fost ridicată căsătoria monogamă la sfinţenia ei cuvenită.

Diferinţa între popoară a trebuit să fie ştearsă prin proclamarea iubirii fără margini a religiunii creştine.

Charul creştin a adus săracilor nu numai ajutor şi mângăere, ci i-se atribue şi o anumită valoare. Mântuitorul priveşte în săraci pe fraţii săi şi binele ce li-se face lor îl priveşte ca îndeplinit faţă de persoana sa proprie. Din cauza aceasta s'au creat, încă la începutul constituirii primelor comunităţi creştine, atâtea instituţiuni pentru alinarea lipsei şi a mizeriei!

Copilul îşi primeşte în creştinism drepturile sale. Pe scurt, chiar slăbiciunea, infirmitatea, partea aceeea a firei omeneşti, care până acuma era nebăgată în samă, despreţuită, maltratată, este tocmai, spre care se îndreaptă cu îngrijire iubirea creştinească, despre ceeace religiunile vechi şi sistemele filosofice antice nu aveau nici o idee: „Invăţaţi dela mine, că eu sunt blând şi smerit cu inima“.

Dar nu numai viaţa internă a popoarelor a fost influinţată de învăţăturile religiunii creştine, ci şi manifestările lor în artă, ştiinţă, viaţă socială, pe scurt în întreagă civilizaţiunea popoarelor culte de astăzi putem vedea urmele principiilor creştine, oricât s'ar nizui unii învăţaţi să dovedească contrariul. Numai acel progres va fi adevărat progres care se va face *pe baza în-*

FOIŞOARĂ.

O hotărâre a dietei ungare dela 1848.

O gazetă maghiară făcuse zilele trecute propunere, ca dieta să primească între cazurile de incompatibilitate şi aşa numita incompatibilitate *„morală“* faţă de deputaţii naţionalişti, cari ofensează naţiunea maghiară, pentruca deputaţi ca *Alex. Vaida* se poată fi eliminaţi pe un timp oarecare din dietă, prin conclus al dietei. Mulţi vor fi de credinţa, ca lucrul acesta nu se poate face, fiindcă incompatibilitatea *morală* nu se poate stabilì numai pentru deputaţii *unui* partid, ci pentru toţi, şi va trebuì să fie aplicată iarăşi asupra tuturora, nu numai asupra deputaţilor ca *Alex. Vaida-Voevod.*

Eu voiu povestì însă un cas din trecut, din care se va vedea, că *se poate*, — dupăce la noi în Ungaria toate sunt cu putinţă. S'a adus odată o hotărâre din partea dietei, de înţeles general, dar s'a spus, că ea se refere numai la anumiţi deputaţi din dietă. E interesant casul.

Era în Septemvrie 1848. Conflictul între Maghiari şi Viena isbucnise pe faţă. *Iellachich* înainta spre Budapesta cu trupele sale împărăteşti, iar în dieta din Pesta era o ferbere şi o agitare ne mai pomenită. Cei mai cumpătaţi dintre Maghiari vorbiau atunci în tonul pe care-l întrebuinţează astăzi Nagy Gyuri, Markos şi ceialalţi analfabeţi din dietă.

Saşii, cari acceptaseră uniunea Ardealului cu Ungaria, pentru a o combate mai târziu de nou, vedeau şi simţiau, că nu merg lucrurile bine pentru Maghiari. Prudenţi şi circumspecţi cum au fost totdeauna, au pus deci gând să *iasă din dieta ungară*, în care au fost intrat încă în Iulie 1848, când s'a deschis.

In şedinţa din 19 Septemvrie 1848 prezidentul comunică dietei, că deputaţii Saşi: Schmidt, Rosenfeld, Schnell, Friedenfels, Brausch şi Fabini şi-au dat dimisia, pe motivul, că după părerea lor *dieta a părăsit terenul legalităţii.*

Şi a isbucnit o furtună mai puternică decât cele de astăzi din dieta ungară. S'a sculat imediat *Kossuth Lajos* şi a rostit următoarea vorbire, precum veţi vedea, foarte *„calmă“*:

— „Onorată casă! Dacă începând dela Dumnezeul cel vecinic până la cel de pe urmă om, pe care natura l-a donat cu judecată sănătoasă şi cu inimă de omenie, supunem aprecierii chestia, că în situaţia de astăzi a Ungariei cine se află în ilegalitate, cred, că nici acum, nici în viitor, istoria nu va putea spune despre dieta ungară, că *ea!* . . . ci va putea spune, că a suferit toate soiurile ilegalităţii în măsură cu mult mai mare decum îi este permis unei naţiuni cu conştienţă de sine se sufere. Pentrucă mă rog, când un rege pune jurământ pe legea care garantează pe seama Ungariei independenţa, şi nu o garantează ca o donaţie nouă, ci ca împlinire a condiţiunilor pe lângă cari casa din Austria a primit, din voia liberă a naţiunei maghiare, *coroana*, pe care au jurat 14 regi (urmează expresiuni, cari nu se pot reproduce) . . .

Când regele redă Ungariei acest drept legal, apoi se răscoală în contra lui, să răscoală în contra legii şi a jurământului regesc, iar Ungaria rămâne pe calea credinţei, şi se mai află oameni, cari cutează se spună, că direcţia aceasta ilegală nu consună cu convingerea lor politică: vă rog, domnilor, pe ce cale se află atunci dieta maghiară? Dieta maghiară se află pe calea respectării legii, pe calea apărării ţării, contra răsculaţilor! Celce spune deci, că direcţia aceasta nu e a sa, are direcţie contrară, *direcţia răsculaţilor*! (Aşa e!) Pentrucă suntem noi ceice atacăm? Nu ne aflăm noi pe terenul apărării? Cine nu aparţine acestei direcţiuni, e pentru direcţia lui *Iellachich*, care e tot aşa un revoluţionar, ca şi acela care nu primeşte de a sa direcţia dietei!

Eu domnilor aşa cred, că trebue să punem capăt indulgenţei maghiare, şi cu fiecare om, care se află afară de cercul nostru, trebue să tratăm aşa, ca cu revoluţionarii. Se poate că vom perì, dar jur pe Dumnezeu, că nu vom fi cei din urmă cari perim, ci *peste cadavrele trădătorilor vom călca în groapă!* Să şi-o însemne bine aceasta fiecare!

Premiţând acestea, ce se atinge acum de formă, cred, că acela, care a luat asupra sa datorinţele de deputat, *trebue* ***să rămână la post*** *până trimiţătorii săi nu aleg pe altul în loc, pentrucă cu dreptul alegătorilor sei nu se poate juca nime în mod necredincios*!

Eu, domnilor, am să vă spun, că alaltăieri seara n'am fost de faţă la şedinţă, dar aşa aud, că s'au trimis comisari din partea dietei, pentru promovarea verbuvării de soldaţi, ori se vor trimite din partea guvernului, nu ştiu, dacă e aşa. (Aşa e!) Dar fie că prin guvern, ori pe altă cale se trimit unii deputaţi, depărtarea lor în scopul indicat e un motiv corect, pe care dieta trebue să-l primească cu mulţămită. Dar tocmai de aceea, nu poate fi lăsat să se depărteze nime altul fără acest motiv corect, pentrucă dacă se vor depărta aceia, cari vreau să se ascundă sub mantauă, va trebuì să numărăm capetele în fiecare zi.

Propun deci, să declare casa, că domnii cari şi-au presentat demisia nu au voe să se depărteze şi să-şi părăsască locul, *până nu trimit alegătorii lor oameni în loc*, şi se declare dieta, că celce îşi părăseşte locul fără permisiune, *va fi considerat şi va fi tratat ca revoluţionar, ca trădător de patrie.* (Aprobări).

Aceasta e propunerea mea. De altcum mai propun, ca să îndrume casa pe deputatul *Pálfy János*, să meargă în Ardeal, şi să spună Săcuilor, să fie cu băgare de samă, şi unde văd că se face tradare, din orice parte, să o *nimicească.* (Aprobări). Mai spun numai aceea, că camarila a *vățăturilor evangelice*, numai acea desvoltare va duce la adevărată umanitate, care va şti subordina ce e trecător şi omenesc principiului celui vecinic şi dumnezeesc. Iar acel popor, care a decăzut moraliceşte, unde creştinismul e înduşmănit şi suprimat, unde acesta trebue să se lupte pentru existența sa pe moarte şi pe viață, aici e datorința puținilor reprezentanți ai adevăratelor învățături să curățe moravurile rele, făcând să învingă adevărul, căci Duhul Sfânt îi va întări şi pe ei, cum a întărit pe cei 12 Apostoli, cari au cucerit lumea.

(db.)

Rectificare.

Ziarul „*Lupta*“ din Budapesta publică în numărul 124 din 6/19 Iunie o notiță greşită şi tendențioasă, sub titlul „*spre orientare*“. Se spune în notița aceasta, că clubul deputaților naționali români a voit să angajeze episcopatul român de ambele rituri la o luptă solidară în contra cunoscutului proiect de lege şcolar, dar punându-se unii din membrii clubului în conțelegere cu I. P. S. Sa Metropolitul *Ioan Mețianu*, acesta ar fi refuzat categoric acceptarea propunerei făcute.

Ştirea, astfel dată, nu corăspunde adevărului, şi nu serveşte spre *orientarea*, ci spre *desorientarea* publicului românesc. In interesul adevărului vom expune deci noi starea adevărată a lucrului, pe basa informațiunilor autentice ce le avem.

Când unii domni deputați naționali au făcut I. P. S. Sale, Metropolitului *Ioan*, propunere cu privire la ținerea unei mari adunări de protestare, la care să participe toți Arhiereii români de ambele confesiuni, Metropolitul nostru *n'a refuzat categoric propunerea*, ci cu consensul ambilor domni episcopi sufragani, din Caransebeş şi Arad, a declarat, că biserica gr. ort. română are constituțiune, care nu permite, nici Metropolitului, nici Episcopilor, să întreprindă lucruri aşa însemnate, fără consultarea forurilor constituționale competente. Dacă se va face deci episcopatului bisericei noastre propunere din partea celeilalte confesiuni pentru o conlucrare împreună, Metropolitul va duce propunerea înaintea consistorului metropolitan, şi Episcopatul se va conforma întru toate dispozițiunilor pe cari le va lua acest for înalt al bisericei noastre.

Acesta a fost răspunsul Metropolitului nostru, iar nu refusul categoric, cum spune „*Lupta*“. Şi aceasta n'a fost numai părerea Metropolitului, ci şi a Episcopilor din Arad şi Caransebeş, cari erau de față, când s'a întâmplat acest schimb de vorbe.

Cerem deci, ca „Lupta să rectifice, în acest înțeles, eroarea comisă, şi totodată cerem, să publice şi declarația Episcopatului român gr. catolic, în această cauză, ca să nu easă prea tare la iveală tendințele confesionale ale „Luptei“, cari produc numai fructe rele între noi, Românii.

Disolvarea Dumei.

Evenimentul cel mai însemnat al zilei e disolvarea Dumei ruseşti, şi temerea de urmările ce poate să le aibă acest act îndrăsneț al guvernului din Rusia.

Am comunicat cetitorilor în numărul trecut motivul disolvării, care a fost însă numai pretext, pentru a se putea trimite la primblare corpul legiuitor rusesc, cu care guvernul nu ieşa la cale.

Şedința de Sâmbătă, ultima şedință a Dumei, a fost foarte furtunoasă. Discuția se întrerupsese de mai multeori. La orele 9 seara s'a reînceput de nou. Prezidentul consiliului de miniştrii *Stolypin* a luat cuvântul şi a declarat, că dacă chestiunea pusă de dânsul în discuție nu vine rezolvată imediat, dânsul se lapădă de orice răspundere. Chestia era aceea, ca să se dee guvernului permisiunea *să aresteze numai de cât 16 deputați socialişti*, acuzați de complot în contra statului.

Se face propunere, ca pentru examinarea cererei guvernului să se aleagă o comisiune, care în şedința cea mai apropiată să vină cu proiect de concluz. Propunerea se primeşte. Unele partide însă refuză să trimită membrii în comisiune. Se naşte gălăgie. Până la miezul nopții alegerea comisiunei nu se putuse face. Imediat după mezul nopții s'a publicat apoi manifestul Țarului prin care Duma e declarată desființată. Manifestul e următoriul:

„Aceasta a doua Dumă a fost chemată pentru a contribui la potolirea spiritelor în Rusia, principalmente prin opera legislativă, fără de cere e cu neputință viața statului şi perfecțiunea regimului său, în al doilea rând prin cercetarea budgetului, care determină o regularitate în economia națională, în fine, prin uzul rațional al dreptului de interpelare a guvernului, în scop de a întări peste tot *adevărul* şi *justiția*. Acestea au fost, *idea* şi *voința* noastră, atunci când am acordat noui principii în viața Statului.

Spre marea noastră mâhnire o parte considerabilă din cea de a doua Dumă nu a justificat aşteptările noastre. Mulți trimişi ai națiunei s'au pus să contribue prin munca lor, ca prin o tendință manifestă *să mărească turburările şi să contribue la descompunerea Statului*. Din această cauză Duma, sau că nu discută de loc vastele măsuri elaborate de către guvern, sau că întârzia discuțiunea lor, sau că le amâna, nedând inapoi nici chiar când era vorba de *a se pedepsi apologia manifestă a crimelor şi în particular sămănătorii de turburare în armată*.

Duma nu a dat concurs moral guvernului spre restabilirea ordinei în Rusia şi țara sufere oprobriul unei epoce criminale şi de dizordini. Lipsa de cercetare a budgetului a provocat piedici în satisfacerea la timp a nevoilor vitale ale poporului; dreptul de a interpela guvernul a fost transformat într'un mijloc de luptă în contra guvernului, provocând neîncrederea întrînsul în marile mase populare. In sfârşit, un act a fost comis, unic în analele istoriei: *autoritățile judecătoreşti au descoperit un complot a unei părți din Dumă în contra Statului şi a puterei împărăteşti*, însă atunci când guvernul a cerut excluderea timporală până la sfârşitul judecății a celor 55 de membrii ai Dumei, inculpați pentru crime, şi arestarea celor mai compromişi dintre dânşii, Duma nu a executat imediat această cerere legală a autorităților, cari nu admiteau nici o amânare.

Toate acestea ne-au făcut ca prin ukazul către Senat din 16 Iunie să disolvăm pe cea de a două Dumă şi să fixăm terminul pentru convocarea unei nouă Dume pentru 14 Septembrie. Insă încrezător în iubirea de patrie şi în spiritul de stat al poporului nostru, constatăm, că cauza nesuccesului în două rânduri în activitatea Dumei este datorită *imperfecțiunei nouei legi electorale*. Această instituțiune se complecta cu membri, cari nu erau adevărații reprezentanți ai trebuințelor şi dorințelor poporului. Prin urmare, lăsând în vigoare toate drepturile date supuşilor nostri prin manifestul dela 30 Octomvrie 1905 şi având în vedere legile fundamentale, am luat deciziunea. de *a modifica procedura de chemare a aleşilor poporului în Duma*. Duma trebue să fie *rusă* prin spiritul său

Cele-l'alte naționalități, cari fac parte din imperiu, trebue să aibă reprezentanți ai trebuințelor lor în Dumă, însă ei nu trebue să apară şi nu vor mai apărea întrun număr, care să le dea putința de a fi arbitri în chestiunile pur ruse. In limitele statului, acolo unde populațiunea nu a atins o desvoltare civică suficientă, alegerile pentru Dumă trebue să fie suspense. Numai puterei, care a dat prima lege electorală, puterei istorice a țarului, aparține dreptul de a abroga această lege şi de a o înlocui prin una nouă. Dumnezeu ne-a dat puterea noastră împărătească asupra poporului nostru, *în fața altarului său reluăm destinele statului rus*. Increzător în aceasta, luăm firma deciziune de a duce până la sfârşit marea operă începută de noi pentru reformarea Rusiei, căreia îi dăm o nouă lege electorală.

De la credincioşii noştri supuşi să aşteaptă un unanim şi viguros serviciu pe această cale indicată de noi patriei, ai cărei fii sunt sprijinul forței, mărirei şi gloriei sale“.

Deodată cu manifestul. a fost publicată şi noua lege electorală. Ea lasă neatinse bazele actualei legi electorale. Alegerile se vor face ca şi până acuma, prin adunări speciale ale alegătorilor claselor poporale!

Nici o clasă şi nici o persoană care a posedat până acuma dreptul electoral nu-l perde şi toți vor lua parte la alegerea membrilor Dumei în ordinea actuală. Deosebirea dintre legea nouă şi cea veche este, că la fiecare clasă a populațiunii anume: proprietari, țărani, orăşeni, lucrători, va fi asigurați un număr nominal de reprezentanți în noua Dumă. De altă parte legea acordă claselor inteligente oare care preferință, mărind numărul alegătorilor lor în adunările electorale în comparațiune cu clasele neinteligente.

Numărul reprezentanților populațiunei de la hotare, din Polonia şi Caucas, unde populațiunea nu înțelege comunitatea de interese cu interesele populațiunii adevărat ruse, sa redus. Spre hotarele Turkestanului şi în stepe, alegerile vor fi suspendate timporar.

Noua lege electorală depărtând caracterul extrem al legei actuale, promite să creeze o Dumă cu un stoc de deputați, cari au deja esperiență în administrațiuțiunea autonomă locală, şi cari sunt obicinuiți cu munca pacifică şi liniştită.

Cum am spus, nouele alegeri se fac *în 14 Septemvrie* v. ear Duma se va întruni de nou la *14 Noemvrie v.*

Până atunci guvernul vrea să facă ordine în țară, dacă va putea. Arestează pe toți cei acusați de complot în contra statului. Numărul lor trece în mii. Ce vor zice însă massele cele mari?

Nu vor inscena o nouă vărsare de sânge? E vorba şi de o grevă generală, pusă la cale de socialişti. Pe scurt, lucrurile se încurcă de nou în Rusia.

NOUTĂȚI.

***Din cauza** sfintei sărbători* Pogorârea Sfântului Duh, *numărul proxim al foii noastre, apare Mercuri după amiazi.*

*

Examenul de maturitate la gimnaziul gr. ort. român din Braşov s'a început Joi, în 20 Iunie n. Comisar guvernial a fost numit dl *Dömötör Mihály*, profesor la gimnaziul de stat din Gherla, în locul dlui *Moldovan Gergely*. Examenele sunt prezidate de Preacuvioşia Sa domnul Arhimandrit şi Vicar arhiepiscopesc Dr. *Ilarion Puşcariu*, care în scopul acesta a plecat încă Marți dimineața la Braşov.

*

Avis. Programul convenirii colegiale de 40 de ani dela absolvarea cursurilor teologice în seminarul „*Andreian*“ a foştilor elevi în cursul III. teologic în anul şcl. 1866/7 inițiată de parohul *Gavril Murăşan* din Jimborul-mare şi anunțată în nr. 58 al „*Tel. Rom.*“ se contemplează în modul următor:

1. *Vineri*, în 15/28 Iuniu a c.: *a*) la 9 ore a. m. serviciu divin, sf. liturgie în biserica catedrală cu rugăciunea de mulțămită şi parastas pentru răposații profesori şi fostii colegi; *b*) după terminarea serviciului divin presentarea în corpore la Ex. Sa I. P. S. domn Arhiepiscop şi Metropolit şi *c*) seara la 8 ore convenire colegială la restaurantul „Pankiewicz“.

2. Sâmbătă, în 16/29 Iunie a. curt. ziua aniversării morții fericitului în Domnul Arhiepiscop şi Metropolit *Andreiu baron de Şaguna* la 10 ore a. m. parastas, depunerea unei cununi şi rostirea unei cuvântări comemorative la mormântul marelui şi în veci neuitatului nostru arhiereu.

Preastimații domni profesori seminariali sunt rugați pe această cale a onora cu participarea lor această convenire colegială.

*

Alegerea dela Ileanda mare. Curia a respins Marți protestul dat în contra alegerii de deputat din Ileanda mare şi astfel mandatul deputatului ales *Dr. Teodor Mihályi* a fost verificat Mercuri.

*

Din Brad. Programa examenelor publice dela gimnaziul român gr. or. din Brad şi şcoala elementară anexată acestuia e următoarea: *Dumineca, 24 Iunie v.*, la 10—1 la şcoala elementară, din toate obiectele. Invățători: I. German şi M. Stoia. *Luni, 25 Iunie v. a. c.*: 7—9 a. m. cl. I gimn. cu Religia (M. Stoia) şi Româna (Şt Albu). 9—11 a. m. cl. II gimn. cu Maghiara (Tr. Suciu) şi Geometria (Dr. I. Radu. 2—4 p. m. cl. III gimn. cu Geografia (Vas. Boneu), Istoria Ungariei (Dr. P. Oprişa) şi Latina (Vas. Boneu). La oarele $^1/_2 5$—$^1/_2 7$ examenul din cânt şi gimnastică cu clasele 1—4 gimn. (instructor M. Stoia). *Marți, 26 Iunie v. a. c.*: 7—9 a. m. cl. IV gimn. cu Religia (Vas. Damian), Germâna (Tr. Suciu) şi Algebra (Dr. I. Radu). Examenele cu şcolarii privatişti se țin în 23 şi 26 Iunie v. Mercuri, în 27 Iunie v. la 11 oare încheierea festivă a anului şcolar 1906/7. *Direcțiunea gimnazială.*

*

Pentru gimnaziul din Brad a întrat la cassa arhidiecezană suma de 64 cor. dela comuna *Grohot*, protopresbiteratul Zarandului. Parohul Simion Pavel a contribuit cu 20 cor.

*

Liga culturală din Bucureşti, îşi ține congresul anual Dumineca şi Luni în Bucureşti. Vor participa delegați dela toate secțiile din țară.

*

Condamnat. Intr'un proces intentat „Tribunei“ din Arad, dl *V. Nițescu* a fost judecat, ca autor, la trei luni temniță de stat şi 200 cor. amendă. Pertractarea s'a ținut la curtea cu jurați din Oradea-mare.

*

Examene. La şcoala comercială superioară gr. ort. română din Braşov examenele se țin în 19, 20, 21, 22, 23 şi 25 Iunie v. ear examenul de maturitate în 13, 14 şi 15 Iunie v. Vineri în 29 Iunie v. se face încheerea solemnă a anului.

*

Pentru chipul în uleu al Drului Aurel Brote, fost membru în comitetul central al „Reuniunei române agricole sibiiene“ au mai dăruit Ioan Manta, paroh în Gurarâului, Dr. Ioan Stroia, protopresbiter în Sălişte şi Dr. Lucian Borcia, advocat, fiecare câte 1 cor.

*

Hymen. Aurelia Leményi din Remetea şi Alexandru Buda, ales paroh în Suciul de jos, îşi vor celebra cununia în 27 Iunie st. n. la 4 ore p. m. în biserica gr. cat. din Remetea.

*

încunjurat patria cu toate firele trădării, şi numai casa aceasta a rămas cruțată. Nu vom suferi ca şi aici să se încuibeze. *Cu domnii Saşi ne vom răfui în Ardeal*“. (Aşa e).

S'a sculat imediat Sasul *Schmidt*, nu cel dimisionat, ci altul, dela Mercurea, şi a căutat să liniştească spiritele, spunând, că națiunea sasă nu e duşmană Ungurilor.

A vorbit apoi *Pálfy János*, executând rău pe Saşi şi declarând, că s'ar duce în Ardeal ca comisar, să facă ordine, dar să teme, că va face praf şi pulbere din cei vinovați! Pentrucă nu cunoaşte pardon! (Cam aşa ar vorbi astăzi *Nagy Gyurka*, dacă zilele ar fi aceleaşi)!

Mai vorbeşte Românul *Drogo*, apoi Nyáry, Ghiczy şi Zeik, în urmă prezidentul enunță următoriul conclus:

„Abzicerea deputaților saşi nu aparține casei, şi casa nu primeşte abzicerea. De altcum, dacă vreau să abzică, *deşi abzicerea* (după ce şi-au fost dat'o odată!), dar până la efectuirea nouei alegeri, nu se pot depărta de aici.“

Lui *Kossuth Lajos* i-s'a părut prea boacănă hotărârea, şi a luat de nou cuvântul, pentru a constata, că numai aceea are să decidă casa, că până nu se face alegere nouă, deputații saşi au să rămână în dietă. Iar dacă s'ar duce, ori s'au dus, să fie tratați, ca „*nişte mizerabili desertori, cari au părăsit postul de legiuitori ai țării*“.

Prezidentul enunță deci de nou conclusul:

„*Abzicerea se primeşte*, dar au să rămână la posturile lor până se face alegere nouă. Dacă şi-ar părăsi, ori şi-au părăsit posturile, *vor fi considerați ca desertori*“. (Voci: Asta nu se poate decreta!)

Kossuth ia şi a treia oră cuvântul şi zice, că cu legea nu se poate juca nime. E spus în lege, că fără permisiunea dietei nu se poate depărta nime. „Nu pentru aceea s'a pus în lege aceasta, pentruca să rămână pe hârtie, ci pentruca să i-se dee sancționare din partea casei.“

Mai vorbeşte un Sas, apoi un Ungur, iar prezidentul enunță conclusul a treia oră, acum în următoarea formulare clasică:

„Toți deputații, cari să depărtează fără permisiunea dietei, sunt considerați ca desertori. **Hotărârea aceasta se refere însă numai la cei şase deputați saşi**“. Ați înțeles?

Intreb acum, dacă *s'a putut* aduce o astfel de hotărâre nostimă la 1848, de ce se nu se poată aduce de exemplu una de cuprinsul următor:

„Toți deputații, cari nu-şi ung mustețele, vin dați afară din dietă. *Hotărârea se refere însă numai la deputații români.*“

Ori de cuprinsul următor:

„Toți deputații, cari cetesc poesii în dietă, au să fie spânzurați. *Hotărârea se refere însă numai la deputatul poet valah Alexandru Vaida-Voevod.*“

Credeți că nu s'ar afla cine să o voteze? Ba da! Aşa cred *Eu.*

Concertul reuniunii române de muzică. Eri s'a dat al doilea concert al reuniunii de muzică de aici, condus de noul dirigent *Augustin Bena*. Publicul s'a convins de nou de hărnicia tinărului conducător, care mai ales prin debutul splendid cu două piese originale: „Ave Maria“ şi „Suspine“, ne dă speranţe sigure, că atât ca conducător, cât şi ca compositor va avea un viitor frumos. Aceste două piese sunt primele lui cântece cu acompaniament de orchestră. Relevăm însă cu regret, că dl *Bena* nu e sprijinit după cum se cuvine nici de publicul român de aici, nici de puterile bune vocale — afară de foarte puţine — cari sub antecesorii lui erau fala reuniunii. Corul acesta constătător aproape numai din puteri tinere, putea numai cu greu să prevaleze faţă de orchestră. De altcum am admirat precisiunea cu care au fost executate toate punctele programului. Doamna Triteanu a fost şi de data aceasta obiectul ovaţiunilor. Aplause îndelungate şi două buchete de flori i-au răsplătit prestaţiunile.

*

Cântăreaţa Berta Binder, fiica Sibiiului şi celebra artistă, cu renume european, angajată la opera comică din Berlin, aflânduse de câteva zile în Sibiiu, a cedat insistinţelor, puse din partea iubitorilor de artă de aici şi s'a decis să dee un *concert*, în Joia viitoare, dândune posibilitea de a admira earăşi prestaţiunile neîntrecute ale acestei adevărate artiste. Publicului sibiian i-se pregăteşte deci o seară, din cele mai delicioase. Programul concertului îl vom da în numărul viitor.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit Demetriu Vulc, directorul cassei de păstrare din Mercurea, soţia sa Agapia şi fiica lor Felicia 2 cor., George Hamzea, paroh în Breţcu şi Ioan Toma, paroh în Dobolii-inferiori, câte 1 coroană.

*

Newyorkul în primejdie. O cărturăreasă din America a prorocit, că puternicul şi bogatul oraş *Newyork* va fi înecat de tot în luna lui August. De atunci frică mare în *Newyork*, findcă aceeaşi cărturăriţa prorocise mai înainte şi cotastrofa din San-Francisco, unde a fost puternicul cutremur de pământ.

*

Anunţ. Un tinăr, cu pregătire academică, posede pe deplin dexteritatea de a scrie cu maşina, în limba română, maghiară şi germană. Caută aplicare în vre-o cancelarie în decursul lunilor Iulie şi August. A se adresa la administraţia acestei foi.

*

Invăţământul gimnasticei în România. Ministrul român al instrucţiunei publice a trimis tuturor directorilor de şcoli publice, de toate categoriile o importantă circulară privitoare la desvoltarea învăţământului şi practicei gimnastice. Circulara stărue asupra însemnătăţii învăţământului gimnasticei, sub orice formă, gimnastică, jocuri, înotat, canetagiu, tragere la semn etc.

*

Aniversarea răsboiului dela 1877 în Bulgaria. Din Sofia se anunţă, că în în cursul acestui an vor avea loc mari manevre cu prilejul împlinirei de 30 ani dela răsboiul din 1877. Manevrele vor executa lupta dela Plevna. La aceste manevre va asista şi regele Carol al României.

*

Contra jocului de cărţi. Chicago e un oraş plin de jucători de cărţi. Primariul cel nou împreună cu şeful poliţiei au hotărît să cureţe oraşul de această plagă, făcând dintrânsul un oraş de model. Au început deci o goană contra jucătorilor de cărţi. Patrule de poliţişti cutreerau localurile şi confişcau banii, pe ceice jucau îi duceau la închisoare. Jucătorii isteţi însă s'au ştiut ajuta şi ca să nu mai fie sub control, s'au îmbarcat pe o corabie. Erau vre-o patru sute pe corabia „Traverse“. Dar nici poliţia nu s'a lăsat. Un vaporaş mic ia urmărit şi în apropiere de portul Indiana Harbor, unde ancorase corabia, i-a luat la cercetare. Câte 12 jucători erau luaţi pe vaporaş şi duşi la răcoare. De şase ori şi-a descărcat vaporaşul marfa preţioasă la temniţa din Indiana Harbor. Când a fost a şeaptea oară n'a mai aflat nici un jucător pe corabie. Toţi au părăsit corabia şi au scăpat la larg cu ajutorul luntrilor de salvare. Se pare că şi-a perdut şi primariul nădejdea de ai putea stârpi pe toţi jucătorii de cărţi.

*

Mulţămită. Subscrişii în numele comitetului parohial gr. ort. din Ciora, aducem mulţămită comitetului com. din *Vinerea*, care a binevoit a dărui întreg lemnul de brad trebuincios la zidirea bis. gr. or. din Ciora. Cu deosebire a stăruit în acest scop, dl notar *Alexandru Herlea*, dovedinduse şi de astă dată ca om cu inimă nobilă, nu numai în cele comunale ci şi în cele bisericeşti, pentru ce-i dorim ca mulţi ani să poată contribui la înflorirea frumoasei comune Vinerea. Cioara la 18 Iunie 1907. *Constantin Oancea*, paroh — prezid. comit. *Simeon Socaciu* îuv. not. cons.

Dela societatea de lectură „Andreiu Şaguna“.

Raport general

despre activitatea literară în cursul anului şcolar 1906/7 a elevilor din secţiunea pedagogică, ca membrii ai societăţii de lectură „Andreiu Şaguna“, a elevilor seminarului arhidiecezan „Andreian“.

A). In general.

Elevii din secţiunea pedagogică ai seminarului „Andreian“, în urma cererii dtto 9 Octomvrie 1906 adresată P. Onor. direcţiuni şi respective on. corp profesoral pentru a li-se permite, ca în cadrul statutelor societăţii de lectură „Andreiu Şaguna“ să se constitue şi deprindă independent de elevii din secţiunea teologică, în ce priveşte sfera de activitate literară a societăţii, prin conclusul onor. corp profesoral din 21 Octomvrie 1906 nr. 32 încuviinţându-se cererea, constituirea s'a făcut în 28 Octomvrie 1906 sub conducerea on. domn profesor Dr. *P. Şpan*, care a binevoit a lua asupra sa sarcina de conducere pentru întreg anul şcolar.

Constituirea s'a făcut în modul următor: Prezident: Dr. P. Şpan, profesor sem. Oficianţi: Viceprezident şi prezident al comisiei literare: Nicolae Bembea, ped. curs. III. Referent al comisiei literare: George Lincu. ped. cursul III. Redactor: Radu Mircan, ped. curs. III. până în 23 Ianuarie 1907, iar de atunci până la finea anului şcolar: Mateiu Boamfa, ped. curs. III. Notar: Adrian Neagoe, ped. curs. II. Arhivar: Ioan Danciu, ped. curs. I.

Membrii în comisia literară: Ioan Călborean, ped. curs. III. Alexandru Jurca, ped. curs. III. Vasiliu Vastea, ped. curs. III. Ioan Haşu, ped. curs. II. Aron Todea, ped. curs. II. Ioan Ungurăşan, ped. curs. II. Filimon Boeriu, ped. curs. I. Nicolae Enciu, ped. curs. I. George Zaviciu, ped. curs. I.

Societatea astfel constituită a ţinut 8 şedinţe ordinare şi 1 extraordinară.

B). In special.

Activitatea literară prezintă un resultat mulţămitor, atât cu privire la numărul elaboratelor, cât şi cu privire la valoarea cuprinsului lor.

Indată la început, în şedinţa ţinută la 28 Octomvrie 1906 prin conclusul nr. 4 s'a decretat redactarea unei foi sub numirea „Zorile“, în care s'au indus lucrările prestate cu succes mulţămitor.

Au incurs cu menire a se ceti înaintea societăţii 9 elaborate, iar cu menirea a se întroduce în coloanele foii „Zorile“ 15 elaborate, laolaltă 24 elaborate împreună cu recensiunile lor. Dintre acestea 1 a fost înapoiată autorului, 1 a fost numai cetită, iar celelalte 22 au fost induse în foaia „Zorile“ împreună cu 6 recensiuni. Foaia „Zorile“ a apărut în 12 numeri.

Elaboratele după cuprinsul lor sunt:

1. Pedagogice: *a)* Iubirea în şcoala poporală şi *b)* Importanţa muzicei în şcoală şi afară de şcoală, de Nicolae Bembea, ped. cursul III. *c)* Ceva despre chemarea învăţătorească, de I. Câmpean, ped. curs. III. *d)* Metropolitul Sava Brancovici, temă practică, de Al. Jurca, ped. cursul III. *e)* Ceva despre Eroii Abecedarului şi despre primirea şi activitatea lor în şcoala poporală, de G. Lincu, ped. curs. III. *f)* Metropolitul Andreiu baron de Şaguna, temă practică, de Vasile Vastea, ped. curs. III.

2. Istorice: Monografia şcoalei din Banpotoc, comit. Hunyad, (Hunedoara) de Nicolae Bembea ped. curs. III.

3 Literare: *a)* O rugăciune, poezie, şi *b)* Originea cântului şi rolul lui în viaţa ţăranului român, de Nicolae Bembea ped. c. III. *c)* Nirvana, novelă de Ioan Călborean ped. c. III. *d)* Anton Panu ca cel dintâi folclorist, de I. Danciu p. c. I. *e)* V. Alexandri: O schiţă biografică şi o privire generală asupra activităţii lui, de I. Oprea ped. c. II. *f)* Cerşitorii, schiţă din prefăcătoriile cerşitoreşti, de George Zavici ped. c. I.

4. Discursuri: *a)* Discurs rostit cu ocaziunea constituirii, de N. Bembea p. c. III. *b)* Discurs funebral rostit la înmormântarea elevului Cornel Cioran din curs. II ped. de către L. Şelmerean p. c. II.

Tot aici se înseamnă, câ N. Bembea ped. c. III a cules şi pus pe note următoarele cântece poporale: *a)* Balada Mioriţa, melodie poporală, *b)* Sunt fecior dela Albac, doină, *c)* Arză-te focul pădure, doină, *d)* Dragă mi crâşma 'n pădure, cântec vesel, *e)* Săltiţă cântec poporal, *f)* Păsăruică, doină, *g)* La morţi, cânt jalnic, *h)* La Bobotează, melodie veche bisericească. Acestea s'au reprodus şi în foaia „Zorile“.

Afară de aceste lucrări s'au declamat mai multe poezii, distingându-se pe acest teren George Miha, Radu Mircan şi Victor Badiu, iar corul cursului al III-lea ped. sub dirigearea elevului George Miha a executat mai la toate şedinţele cântări în câte 4 voci.

Totodată ne ţinem de plăcută datorinţă a exprima mulţămită şi recunoştinţă On. domn *Dr. P. Şpan* profesor seminarial, pentru bunăvoinţa cu care ne-a întâmpinat luând sarcina de conducător în lucrarea noastră, satisfăcând cu un zel neobosit acestei sarcini.

Dorinţa veche a elevilor din secţiunea pedagogică prin acest început, ca să-şi desvoalte activitatea, constituiţi în societate de lectură, în mod independent, credem că se apropie spre realizare, ca astfel şi în această formă elevii secţiunei pedagogice să se cualifice conform cerinţelor timpului de faţă şi să poată satisface cât mai bine chemării lor sfinte, ce o au ca dascăli ai oropsitului lor neam!

Sibiiu, la 25 Maiu 1907.

Nicolae Bembea — *George Lincu*
prez. comisiei lit. — notarul com. lit.

Poşta ultimă.

Svonuri de crisă.

Ziariul „*Elöre*“ din Cluj scrie, că în urma mesajului de tron, cu care a fost deschis Mercuri senatul austriac şi în care Maiestatea Sa a accentuat cu tărie *menţinerea dualismului pe bazele dela 1867*, precum şi necesitatea *urcării contingentului de recruţi*, situaţia guvernului ungar a devenit critică. S'au ţinut în cursul zilei de eri, Joi, mai multe consfătuiri în Budapesta, în cari s'a discutat asupra situaţiunei. Primministrul *Wekerle* a plecat apoi eri la amiazi la Viena, împuternicit din partea colegilor săi, să înainteze Maiestăţii Sale dimisia guvernului.

Dăm ştirea cu reserve.

Debutul baritonului Rădulescu.

Un cunoscător de artă musicală ne mai scrie despre concertul dlui Rădulescu următoarele:

Concertul dlui *Rădulescu* merită incontestabil atenţia noastră a tuturor Românilor, pe care a ştiut atât de bine să o atragă pe partea dsale. Dl Rădulescu ni-a dat un program al debutului său cât se poate de greu, ceeace m'a şi făcut să mă interesez mai de aproape. Primul număr cu care s'a făcut întrarea (aria din „Königin von Saba“) ni-a arătat atâta nobleţă în păşirea dsale ca cântăreţ de prima forţă, cât ascultând vocea dsale te face să-ţi aduci aminte de cântăreţii de adevărată şcoală vechie italiană, ceea ce se chema odată „*bel canto*“. Că a zis aria aceasta în limba germână, peste care nu este deplin stăpân încă nu schimbă întru nimic aprecierea dsale ca eminent cântăreţ şi aplauzele publicului au justificat aceasta peste orice măsură. Duetul „Crucifix“ al lui Faure ni-a lăsat să simţim toată puterea vocei dlui Rădulescu, dar nu mai puţin şi strălucitoarea cântare a „privighetoarei Transilvaniei“, cunoscută şi peste hotare. Aplauze nesfârşite şi un buchet de roze pentru măiastra cântăreaţă au urmat acestui duet admirabil.

Aproape fără pauză, dl Rădulescu apare iar pe podiu şi ne predă „Ich liebe Dich de Grig“, Klinge, klinge mein Pandero de Jensen“ şi „Die post de Schubert“, cu o şcoală cu totul deosebită de interpretările anterioare, eşind învingător peste greutăţile limbei străine, în care cânta Pe urmă ne cântă „Seguidila“ de Dima, acum româneşte, aşa că a transportat auditorul într'un mod de nedescris — mai ales pianissimo şi fortissimo — şi trecerile, ni-au dovedit pe măestrul cântăreţ, care e stăpân pe voce şi totuşi îi dă curs liber până la culmile forţei de care dispune, fără ca să alunece în extravaganţe.

Tehnica şi rutina extraordinară a dşoarei Wellmann ca pianistă a stors admiraţia publicului, mai ales în Gnomii.

Doinele dnei Triteanu au fost de tot farmecul.

Fascinând publicul, dl Rădulescu predă „Vorei morrir“ de Tosti cu o rară interpretare, deamnă de operile cele mai celebre, pe urmă doina lui Bredieeanu, pe care am putea zice ni-a cântat-o într'un mod clasic de o originalitate particulară necopiabilă. Incheie cu „Mândruliţă dela munte“ care a trebuit bizată. — Ultimul punct din program: Duetul din „Pagliacii“ de Leoncavallo. Dificultatea, pe care a pus-o autorul în acest duet pentru amândoi cântăreţii este cunoscută. Domnul Rădulescu ni-a arătat în acest duet mai multe lucruri „à la canti lene napolitane“, cu florituri, şi tot aci ne-a arătat cele mai dificile note de bariton, precum un „fis“, de câteva ori şi un splendid „g“.

Dar şi dna Triteanu n'a rămas înapoi, ci chiar era de nerecunoscut. Sfârşitul duetului s'a perdut atât de cu studiu subtil, atât de pianissimo şi dulce, că parecă se topia într'o singură voce.

Pe scurt, semnele caracteristice ale vocei dlui Rădulescu, care pedeasupra are un specific talent dramatic sunt: un organ puternic, o voce catifelată, gravă, cu timbru nobil. —*a.*—

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română“. Nr. 2 din 1907 are următorul cuprins: Dr. Cornoiu: Chestiuni de actualitate pentru clerici. B. Mangăru: Budismul. C. Erbicean: Date sigure ce cuprind istoria peripeţiilor prin care a trecut Bucovina dela 1777—1870. Al. Muşatescu: Contribuţiuni la istoria bisericească. G.: Biserica ortodoxă română din Transilvania şi Ungaria. C, Erbiceanu: Sinodul din Iaşi sub Mitr. Iacob Putneanu. Drag. Demetrescu: O anchetă la seminarul Nifon. Boroian: Ciprian. Dr. Badea Cireşeanu: Călătoria mea al sf. munte Athos, în Palestina şi Egipt. M. P.: Câteva cuvinte asupra Catecumenatului. G.: Părintele S. Fl. Marian. Evangelia sau viaţa şi învăţătura Domnului nostru Isus Christos după cei patru evangelişti pusă în şir cronologic, de Melchisedec, episcop de Roman. Donaţiuni. Bucureşti, tipografia cărţilor bisericeşti.

*

„Progresul, legea şi causa lui“. A apărut în editura „Bibliotecei pentru toţi“ un nou volum întitulat: Herbert Spencer, „*Progresul, legea şi causa lui*“, traducere de L. Ghips—Botoşani.

Din imensa şi măreaţa operă a lui H. Spencer s'a tradus prea puţin în româneşte, aşa că „Biblioteca pentru toţi“ face un adevărat serviciu publicului cetitor român oferindu-i în sus ziua traducere câteva din cele mai interesante încercări (essais) ale marelui cugetător englez.

Felul de a scrie al autorului sigur va face ca lucrarea, deşi de un caracter ştiinţific pur, şi tradusă cam cu puţină îngrijire, să fie cetită cu mult interes de către toţi.

O recomandăm deci publicului cetitor şi tinerimei studioase.

Volumul de 175 pagini se află de vânzare la toate librăriile şi costă numai 60 bani.

*

Observaţiuni relative la sifilis şi tratamentul lui, culese la termele sulfo-saline din băile herculane, lângă Mehadia, de Dr. *Alexandru Crăciunescu*, medic Abazia—Băile-Erculane. 1907.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Credincioşii noştri *Andreiu Nevodariu* şi *Sofia Radu* din Agnita au dăruit bisericei noastre de aici câte un prapor — unul negru şi altul colorat — cari s'au sfinţit şi predat folosinţei publice în sărbătorile Paştilor din anul acesta.

Mai cu seamă praporul cel negru ne-a fost cu deosebire binevenit, ca să se abandoneze uzul neînţeles practicat până acum aici, de a nu folosi la înmormântări prapor, ci o simplă cruce după obiceiul papistaşilor.

Iar bunul creştin *Ioan*, fiiul răposatului preot *Ioan Varga* din Veseud, împreună cu soţia sa *Ana*, au pus bază unei fundaţiuni pentru parohia gr. or. din Agnita depunând la banca noastră „Frăţia“ din loc suma de 80 cor., cu condiţia, ca acest capital să fie neatacabil, şi numai interesele ce va aduce anual să le folosească preoţii acestei parohii pentru pomenirea donatorilor la serviciul divin în sf. biserică.

Casul acesta îmbucurător l-a adus subscrisul în ziua Inălţării Domnului prin o vorbire ocasională la cunoştinţa numărosului public asistent, declarând că serviciul obligat se va face din partea sa în mod gratuit, iar interesele se vor adauge la capital până va ajunge la o sumă considerabilă în favorul urmaşilor săi în oficiu.

Incepând cu anul 1906 acesta e al 3-lea respective al 4-lea caz de jertfire din partea credincioşilor spre scopuri religioase-culturale în parohia noastră.

Dzeu să răsplătească donatorilor din darurile Sale cele bogate însutit şi înmiit!

Agnita, 4/17 Iunie 1907.

Ioachim Muntean
protopr.-paroh.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

REVERENZI

In calitatea cea mai bună şi ieftină, se pregătesc la

„Croitoria Universală“,

Ioan Petraşcu,

strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU — NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Nr. 32

[143] 1—5

Nr. 326 F. G. 1907 [140] 3—3

CONCURS

Spre scopul conferirei de **stipendii** din **„Fundaţiunea lui Gozsdu“ pe anul şcolar 1907/8** pentru şcoalele medii, facultăţi, universităţi şi şcoalele de cadeţi militari la armata comună şi honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Concurenţii să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarıul public:

a) că sunt fii de cetăţeni ungari şi aparţin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaţilor provăzut cu clausula parohului competent, că şi de prezent aparţin la biserica gr. or. română;

b) că studiază cu succes bun la vreun institut public din patrie, spre care scop au să subştearnă studenţii dela şcoalele medii atestatul despre anul şcolar 1906/7, iar cei dela facultăţi şi universităţi indicele despre toate cursurile ascultate şi respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinţilor nu ajunge să acopere toate trebuinţele pentru creşterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date positive despre această avere şi trebue să fie subscris şi de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă şi atestat oficios despre ocupaţiunea sa şi despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petiţiunea sa, specialitatea la care, şi locul unde voieşte a continua studiile, cum şi aceea dacă are şi alt stipendiu.

4. Ceice voesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul, dacă li-se va vota stipendiul, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenţii pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea şcoalelor militare de cadeţi, se observă, că stipendiile aceste pe lângă documentarea condiţiunilor stabilite în acest concurs (p. I, *a*)—*c*), 2, 3, 6, 8 şi 9) numai atunci se vor extrada comandei şcoalelor militare, dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva şcoală de cadeţi.

6. Petiţiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentanţa fundaţiunii lui Gozsdu (Budapesta, VII. Hollo-utcza 8 sz.) până la 23 Iulie (5 August) a. c.

7. Totodată se provoacă toţi stipendiştii actuali, prin urmare şi cei absolvenţi, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor şi câştigarea gradului de doctor, ca până la 2/15 Iulie, să arete rezultatul studiilor din anul şcolar 1906/7, căci altcum li-se va sista stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petiţiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite, sau sosite după terminul escris, nu se vor lua în considerare.

9. In interesul expedării regulate, fiecare concurent să indice în petiţiune locul şi posta ultimă, unde este a i-se trimite resoluţiunea reprezentanţei.

Din şedinţa comitetului fundaţiunei lui Gozsdu, ţinută în Iunie 1907.

Comitetul.

Ad 646—1907 [149] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului învăţătoresc, vacant, dela şcoala confesională română gr. or. din Herseni, protopresbiteratul Făgăraş, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă salar de 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi trimită rugarea cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Făgăraş.

Sâmbăta seara şi în presara sărbătorilor la vecernie, precum şi la sfânta liturgie în Dumineci şi sărbători, alesul este deobligat a cânta cu elevii de şcoală.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, în 1 Iunie 1907.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 246—1907 [148] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupşa se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Oreşti, salar 600 cor., din cari 300 cor. dela popor şi 300 cor. ajutor votat în princip dela stat, cuartir liber în şcoală şi lemne.

Alesul, putând înfiinţa cor bisericesc, va primi deosebite favoruri şi ajutor dela parohul local.

2. Ponor, cu salar de 600 cor. dela popor, cuartir liber în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Alesul va fi dator a cânta Duminecile şi sărbătorile cu copiii la sf. Liturgie şi a conduce eventual şi o strană.

Doritorii pe a ocupa vreunul din aceste posturi învăţătoreşti să şi aştearnă concursele înzestrate cu documentele de lipsă, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi să se prezinte şi în comuna pentru care au concurat, spre a cânta şi face cunoştinţă şi cu poporul.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupşei.
Ofenbaia, 2 Iunie 1907.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 3112—1907 [144] 3—3

Concurs.

Prin aceasta se escrie concurs pentru ocuparea postului de *directoară la şcoala civilă gr. or. română de fete din Arad*, care totodată va avea să conducă şi internatul de lângă acea şcoală.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual de 1000 coroane.
2. Locuinţă şi provedere completă în internat.

Dela recurente se cere cualificaţiune de profesoară pentru şcoalele civile de fete şi în special cualificaţiune de a putea propune *limbă română şi germână.*

Recursele sunt a se adresa până *incluzive în 1/14 Iulie a. c.* Consistorului gr. or. român din Arad.

Arad, din şedinţa consistorială plenară a senatului şcolar, ţinută la 17/30 Maiu 1907.

Consistorul gr. or. român din Arad.

---

[150] 1—1

CONVOCARE.

Membrii reuniunei a II-a de înmormântare din Deva, din filia Nr. X, Zlagna şi jur, precum şi toţi binevoitorii poporului din comunele învecinate.

Sunt invitaţi la adunarea generală, ce se va ţinea a III a zi de Rusalii, Marţi, la 12/25 Iunie 1907, după ameazi, la 2 ore, în o sală a şcoalei gr. or. române din Zlagna.

Obiecte:

1. Deschiderea adunării generale prin directorul reuniunei, Raport general despre starea reuniunei întregi şi problemele ei din viitoriu; şcoala de meserii şi economie pentru orfanii talentaţi ai reuniunei din toate părţile reuniunei,
2. Raport special prin directorul substitut despre starea filiei X dintru început până azi.
3. Inscrierea de membrii noi din Zlagna şi jur. Luarea măsurilor pentru lăţirea şi înaintarea Reuniunii.

Taxa de înscriere e 2 cor. 60 fil. de persoană odată pentru totdeauna, iar la fiecare caz de moarte din filie se plătesc câte 60 fileri arunc, din cari reprimeşte moştenitoriul membrului câte 50 fil. crescământ la ajutorul minimal de 100 cor. De ex. după 10 cazuri plătite câte cu 60 fileri, primeşte 2 cor. 50 fil. crescământ şi 100 cor. ajutor fundamental — laolaltă 102 cor. 50 fil. Ajutorul creşte până la 250 cor. La 300 cazuri plătite încetează orice plătire. Aceasta dacă filia are 300 membri.

Deva—Zlagna, 2/15 Iunie 1907.

Augustin Nicoară, director. *Emmanuel Besa*, director substitut. *Nicolae Rof*, *Petru Prisecan*, *Stefan Corpade*, *Stefan Posculeţu*, membri.

Nr. 574—1907 [142] 3—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de capelan în parohia de cl. II Bungard sistemizat încă la 1892 şi aprobat de rezoluţiunea Preaven. Consistor arhid. dtto 1 Decemvrie 1892, Nr. 7754 Bis. şi acum vacant, la cererea parohului foarte bătrân, aprobată cu rezoluţiunea dtto 15 Maiu a. c., Nr. 5210 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt jumătate din venitele parohiei fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor parohului dela stat.

Ceice doresc a reflecta la acest post au a-şi aşterne cererile concursuale — la subsemnatul oficiu protopresbiteral — instruite conform normelor din vigoare, arătând că au cualificaţia prescrisă pentru parohii de clasa II, iar pentru a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic au a se prezenta în comună în vr'o Duminecă ori sărbătoare.

Sibiiu, 1 Iunie 1907.

Oficiul protopresb. gr. or. al Sibiiului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 11—

Prin **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu** (Nagyszeben) se pot procură

sigile pentru oficii

parohiale, protoprezbiterale şi alte oficii, cu preţul de **4 cor.**, cu cruce sau biserică în mijloc **5 cor. 40 fil.**, cu hramuri sau alte embleme **8 cor**, plus porto postal 60 fil. cu ramburs 70 fil.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

[95] 10—52 apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 26—41

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 64 Sibiiu, Joi 14/27 Iunie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 5593 Bis.

Concurs.

Prin conclusul sinodal Nr. 95 din şedinţa dela 4/17 Maiu 1907, s'au sistemizat la seminarul nostru arhidiecezan teologic-pedagogic 2 catedre de profesori, una în secţiunea teologică, alta în secţiunea pedagogică.

In vârtutea regulamentului seminarial §. 5, alinea 4, pentru îndeplinirea acestor posturi se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Concurenţii vor avea să trimită la consistorul arhidiecesan concursele instruite cu documente: că sunt Români gr. orientali şi că au cualificaţiunea de profesor indicată şi în statutul organic §. 122, punct 10, atât pentru secţiunea teologică, cât şi pentru cea pedagogică, apoi şi în regulamentul pentru examinarea candidaţilor de profesori la institutul pedagogic-teologic al arhidiecezei gr. orientale române din Transilvania, votat în sinodul din 1875.

Eventual alte documente recomandatoare.

Emolumentele împreunate cu fiecare din aceste posturi de profesori sunt în primii 3 ani de probă 1600 cor. salar şi 300 cor. bani de cuartir, iar după definitivare salarul usitat.

Sibiiu, la 4 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Şcoalele noastre.

I.

Din toate părţile ne vin ştiri neliniştitoare cu privire la şcoalele noastre şi la viitorul lor.

Sunt o seamă de oameni, cari ţin, că azi şi în viitorul cel mai apropiat, nu mai are nici un rost susţinerea şcoalelor confesionale şi că orice sforţare de a mai aduce jertfe nouă ar fi o lucrare deşartă.

Ici-colea oameni, cari au făcut toate pregătirile ca să zidească şcoale nouă în locul celor vechi necorăspunzătoare, se împotrivesc să continue pe calea pornită spre bine, sub cuvânt, că statul mânepoimâne le ia şcoala şi le lasă datoria pe cap.

Astfel de porniri fireşte au să fie spre paguba şcoalelor noastre şi nu putem să le înfierăm din destul şi să le combatem, ca să nu prindă rădăcini în sufletele cele bune şi curate.

Şi mai puţin priincioase sunt pornirile unor învăţători de ai nostri, cari grăbesc să deschidă uşile inspectorilor de şcoale regeşti, cerându-le spriginul şi sfatul până ce biserica încă nu a luat dispoziţiile, cari le crede de mai nimerite în situaţia grea ce ni-s'a creat.

Incă nici ministrul de culte nu a dat instrucţiunea cuvenită pentru executarea legii, — ci totul ce a făcut e, că a dispus ca învăţătorii, cu ajutor dela stat să depună jurământul în 3 luni, — le-a asemnat câte o sută de coroane ca anticipaţie din salar, dacă vor cere *cu consensul comunei bisericeşti* întregirea dela stat, iar de nu — le-o dă de cinste, ca să aibă praznic de bucurie la întroducerea legii.

In calea inspectoratelor regeşti şi cu ocolirea confesiunilor a dispus să se comande pajurele pentru salele de învăţământ şi pentru poarta şcoalei.

In stadiul acesta ne aflăm azi — deci temerile şi îngrijorarea, ce a cuprins pe mulţi de ai nostri, şi îi ţine în agitaţie este prematură — dat fiind, că legea deşi întră în 1 Iulie în vigoare, a lăsat confesiunilor timp de 3 ani pentru aranjarea trebilor interne.

Invăţătorii deci *fără ştirea şi consensul comunelor bisericeşti în aceşti trei ani înzadar vor cerşi mila inspectorilor, căci prin aceasta ei vor dovedi numai totala lor neorientare*, fără ca umilirea lor să aibă cel mai mic *rezultat pipăibil.*

Ne-am simţit datori să accentuăm aceasta acum, ca să se ştie, că şcoalele noastre nu sunt ale nimărui azi, nu sunt instituţii fără stăpân şi că orice pas îl vor întreprinde singuraticii, povăţuiţi rău de ceice au interes să se facă printre fraţi gâlceavă, — este pas făcut pe socoteala proprie, fără ştirea şi aprobarea bisericei.

Avem cu mult mai mare dragoste faţă de învăţătorii nostri decât să-i lăsăm să se expună a fi luaţi în batjocură şi de aceea grăbim pe calea aceasta a le aduce la cunoştinţă, că vor face bine să aştepte inviaţiunile necesare dela autoritatea competentă.

Situaţia este însă cât se poate de grea, cu mult mai grea ca la 1893, când s'au regulat salariile învăţătoreşti cu minimul de 600 cor. Şi greutatea nu provine din miserie şi din sărăcie, ci din nepriceperea poporului, care nu este în clar cu dreptul ce îl perde dacă nu asigură el cel puţin salarul de 1000 coroane.

Până acì statul a dat ajutor mare şi mic şi poporul a ales pe învăţătorul.

De acì confusiunea cea mare în capetele oamenilor. Ei cred, că aşa va fi şi în viitor — şi de aici amăgirea, de aici pierzarea. După legea cea nouă vom avea 3 categorii de învăţători.

1. Invăţători, cari primesc întreagă competinţa lor de 2000 cor. dela popor şi biserică, deci aleşi de popor şi întăriţi de consistor.

2 Invăţători, cari primesc dela popor 1000 coroane şi dela stat 200—1000 cor., pe cari îi va alege poporul (biserica), alegerea o va aproba ministrul.

3. Invăţători cu mai mult de 1000 coroane plătiţi dela stat, pe cari îi denumeşte de-a dreptul ministrul, dar el îi şi permută şi el, ministrul dispune cu ei după plac.

Pentru preîntimpinarea oricărei confusiuni spun acì, că am contemplat întreagă dotaţia de 2000 cor., căci legea atâta cere să asigurăm pentru fiecare post învăţătoresc încă de acum, irelevant când ajunge învăţătorul să primească întreagă suma de 2000 cor. plus banii de cortel şi grădină, sau emolumentele aceste în natură. *N. Ivan.*

Din parlament. In dietă se discută şi acuma proiectul de lege referitor la funcţionarii dela căile ferate. Croaţii îl combat cu energie şi în limba lor. Se crede însă, că astăzi ori mâne discuţia generală va fi încheiată, dupăce aproape toţi deputaţii croaţi au vorbit. Clubul lor a hotărât eri să se continue lupta în contra proiectului de lege şi în discuţia pe articole. Incercările de împăcare între guvern şi Croaţi n'au succes.

Deschiderea Reichsrathului.

Mercuri s'a făcut la Viena deschiderea solemnă a Reichsrathului austriac, compus acum pe baza votului universal. Deschiderea a făcut-o Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele Francisc Iosif I, cetind cu glas respicat un *mesaj de tron*, despre care întreaga presă vieneză constată, că e un clasic act de stat, un program bine stabilit al Monarhului şi al guvernului seu, pentru buna şi fericita guvernare a popoarelor din ceealaltă parte a monarhiei. Mesajul a făcut o profundă impresiune şi asupra deputaţilor din Reichsrath, cari mai de multeori s'au văzut îndemnaţi să-l întrerupă cu aplause vii.

Vom schiţa pe scurt cuprinsul discursului de tron. In el se spune întâiu, că reformele electorale, cari au şters acum orice privilegii de cens şi de altă natură, au făcut cu putinţă, ca fiecare cetăţean să exercieze influenţă egală asupra afacerilor publice, luând fiecare ca bază încrederea pe care a avut-o Maiestatea Sa în fidelitatea popoarelor de sub a Sa stăpânire faţă de stat.

Noul Reichsrath va avea acum sarcina specială să justifice această încredere şi să dovedească, că extinderea baselor legale politice înseamnă *sporirea* forţelor politice ale statului, puse în serviciul tuturora. Va avea apoi să voteze budgetul şi să facă modificarea regulamentului de casă, pentru înlăturarea neînţelegerilor.

Cu privire la *dreptul limbilor* mesajul de tron conţine apoi următoarele preţioase declaraţiuni:

„Conflictele cele mai multe isvorăsc *din cauza limbei*, în privinţa căreia, până acum orice încercare a fost zadarnică. Cu toate acestea, nu e permis să-şi piardă cineva nădejdea, că toţi factorii competenţi trebue să nizuiască, ca *puterile naţionale să le pună în serviciul statului.* Chestiunea de căpetenie se va putea resolvi numai dacă toţi cei interesaţi vor căuta, ca în cadrele legilor fundamentale ale statului să înţeleagă nevoile statului, şi reciproc să se pună pe baza înţelegerii adevărate, lucrând fiecare cu cuvenită prevenire. Indreptăţirea politică egală creată acum ne dă speranţe bune în această privinţă. Această situaţiune ar asigura conlucrarea netulburată a partidelor pentru realizarea problemelor comune ale statului.

Dorinţa mea cea mai vie este *de a lăsa odată popoarelor de sub sceptrul meu ca o moştenire scumpă: bunurile lor naţionale pe deplin asigurate, garantând astfel tuturor pacea naţională.*

Mă adresez tuturor acelora, cărora naţionalitatea lor şi binele statului sunt lucruri preţioase, rugându-i *să coopereze cu tot devotamentul lor întru atingerea acestui scop*“.

Discursul tronului înşiră apoi proiectele de lege sociale, pentru favorizarea industriei, agriculturei, pentru exploatarea minelor, etc. pe cari va trebui să le creeze noul Reichsrath, şi vorbeşte despre *pacea Europei*, care e asigurată şi pentru viitor şi va permite, ca *munca şi industria să poată prospera,* mai ales, că raporturile dintre cele două jumătăţi ale monarhiei vor fi sigur mai bune în viitor şi mijloacele de acţiune mai consolidate.

„Chiar de aceea,. — se zice în mesaj, — ar fi de mare importanţă, atât din punct de vedere politic, cât şi din punct de vedere economic, ca raportul dintre aceste două state *să se consolideze pe basa raporturilor vechi*, acomodându-se formulelor vechi. Intre toate împrejurările, ideea conducătoare va fi *să menţinem şi să păstrăm neatinsă pentru generaţiile viitoare legătura politică dintre aceste două state*, legătură consfinţită prin soartea comună de veacuri, şi *consolidată prin sancţiunea pragmatică.* Chiar de aceea, *şi din punct de vedere economic, fără ştirbirea drepturilor autonomice ale acestor două state trebue să ne ferim de orice slăbire a acestor raporturi*, care ar putea avea drept urmare în viitor o primejduire a unităţii pragmatice“.

Se spune în urmă în discursul tronului, că armata e sprijinul cel mai puternic al păcii universale, prin urmare desvoltarea ei nu trebue oprită în loc, ci din contră, e de aşteptat, ca Reichsrathul să o aducă la înălţimea necesară, ţinând cont de binele popoarelor.

Mesajul de tron se încheie apoi astfel:

„Răsplata pentru ostenelile mele am găsit-o în dragostea şi credinţa încercată a popoarelor mele, precum şi în bunăstarea lor ce zi de zi progresează. Promovarea acestei bunăstări şi cultivarea credincioasă a moştenirii glorioase a părinţilor a fost chemarea căreia mi-am jertfit viaţa întreagă... Să dea ceriul, ca deasupra muncii noastre să planeze spiritul împăciuirii, al dragostei pentru patria comună. Binecuvântarea Domnului să vă însoţească toţi paşii“.

Cuvintele acestea mişcătoare au provocat o furtună de aplauze, cari au mişcat adânc şi pe Maiestatea Sa. Atât la întrare în sala tronului, cât şi la eşire, Maiestatea Sa a fost aclamat cu rar entusiasm.

Incheerea anului la seminariul „Andreian“.

— Raport special. —

— 24 Iunie n.

Sâmbătă, în 22 Iunie nou s'a făcut încheerea festivă a anului școlar la institutul pedagogic-teologic „*Andreian*“ din Sibiiu, cu programul obicinuit.

S'a început serbarea cu oficiarea serviciului divin, — sfânta liturgie cu rostirea rugăciunei de mulțămire, — în biserica catedrală, prin Preacuvioșia Sa dl protosincel și director seminarial *Dr. Eusebiu R. Roșca*, urmând apoi numai decât parastasul pentru odihna sufletului fericitului în Domnul marele Arhiepiscop și Metropolit *Andreiu Șaguna*, oficiat de I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, azistat de P. C. Sa protosincelul *Dr. E. R. Roșca*, de protopresbiterii *Moise Lazar* și *Nicolae Ivan*, de ieromonahul *Dr. Miron E. Cristea* și de diaconii *Vasile Stan* și *Dr. A. Crăciunescu*, profesori seminariali.

Cântările, atât la liturgie, cât și la parastas, le-a executat corul seminarial.

Terminate acestea, elevii și profesorii s'au întrunit în sala mare a seminariului, unde nu peste mult s'a prezentat și I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul nostru *Ioan*, precum și un public mai număros decât altădată.

Excelența Sa a fost primit cu sgomotoase strigări de „*Să trăiască*“.

La orele 11 s'a început apoi executarea programului stabilit pentru sărbătoarea de încheere de an școlar.

Corul seminarial, condus de dl *Bena*, a cântat frumos și bine o piesă potrivită, apoi domnul profesor *Dr. Ioan Lupaș* a rostit dela catedră un frumos discurs festiv, ascultat cu mare atențiune și întrerupt de multeori cu aprobări vii. Vorbește cu multă căldură despre misiunea *socială* și *etică* a seminariului nostru, și despre necesitatea de a ajunge să fie inima vieții culturale a poporului nostru. Aduce tribut de recunoștință profesorilor din trecut ai acestui institut, între cari s'a aflat chiar la început marele dascăl al dascălilor, *Gheorghe Lazar*, și oameni de valoare neperitoare, ca *Ioan Popescu*, *Dr. D. P. Barcianu*, *Dr. Crișan*, și îndeamnă pe cei ce termină acum cursurile, ca și în vârtejul luptelor pe cari vor avea de aci încolo să le poarte, să-și întărească necontenit sufletul cetind și învățând, din Sfânta Scriptură, din cărți din literatura națională și din cartea mare a trecutului neamului nostru.

Frumoasa vorbire a fost răsplătită cu aplause și aclamări.

Directorul seminarului, P. C. Sa Protosincelul Dr. *E. R. Roșca*, face acum o scurtă dare de seamă despre mersul învățământului și resultatul clasificărilor, constatând o îmbunătățire mulțămitoare și la secția pedagogică, unde întră acum elevi cu pregătire mai bună decât în trecut. Cetește numele elevilor cari au obținut note nemulțămitoare, precum și numele elevilor mai distinși din ambele secțiuni, și în urmă mulțămește în numele corpului profesoral dela seminar I. P. S. Sale Arhiepiscopului și Metropolitului nostru *Ioan*, pentru viul interes dovedit față de institut în cursul anului și acum, la încheerea anului, mulțămește comisarilor consistoriali cari au prezidat examenele dela finea anului, asesorii *Dr. M. E. Cristea* și *Dr. G. Proca*, mulțămește publicului care a onorat cu prezența această serbare de încheere, și apoi declară încheeat anul școlar 1906/7 la institutul teologic-pedagogic din Sibiiu.

Corul seminarial intonează de nou o cântare, sub conducerea dlui *Bena*, iar Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* luând cuvântul, adresează o cuvântare plină de povețe bune și de învățături părintești celor ce terminând cursurile, ies acum în viața practică. Le spune, că dorește să aibă în fiecare din ei câte un muncitor harnic și deștept la lucrarea moșiei rămase nouă dela strămoși, care moșie nu e alta, decât biserica vie, *poporul*. Pentru a putea lumina poporul se cere ca înșiși luminătorii să fie pururea cu făclia aprinsă. De aceea le recomandă, ca necontenit să cetească și să învețe, pentrucă numai așă își vor putea împlini misiunea.

Cuvântarea părintească a fost viu aclamată. La orele 12 festivitatea a fost terminată și I. P. S. Sa a părăsit sala între aclamări sgomotoase, însoțit de publicul azistent.

Din România.

Deschiderea corpurilor legiuitoare.

Joi s'a deschis sesiunea extraordinară a corpurilor legiuitoare române. La orele 11 și jumătate s'a oficiat la mitropolie serviciu divin, fiind de față ministrii, senatorii, deputații, și înalții dignitari ai statului român. Membrii corpurilor legiuitoare române s'au întrunit apoi în sala de ședințe a camerei, și dl *D. A. Sturdza*, prezidentul consiliului de ministrii, a cetit următoriul mesaj de tron:

„Domnilor Senatori, Domnilor Deputați,

In urma dizolvării adunărilor legiuitoare, colegiile electorale au fost întrunite pentruca țara să-și arate voința în împrejurările prin cari trecem.

Liniștea internă și pacea dintre cetățeni sunt o necesitate de prima ordine pentru desvoltarea normală și propășirea neîntreruptă a unei țări. Aveți o frumoasă chemare, aceea *de a stabili un echilibru satisfăcător între păturile sociale*, care formează baza existenței statului.

Ploile ultimelor săptămâni au împrăștiat îngrijirile unei secete amenințătoare. Astăzi speranțele într'o recoltă satisfăcătoare au reînviat și munca agricolă vă reclamă la căminele Domniilor-voastre. De aceea v'am convocat acum, numai *într'o scurtă sesiune extraordinară*, pentru a vă constitui.

Până în sesiunea de toamnă aveți timp îndestulitor *a studia aducerea la îndeplinire a măsurilor anunțate în numele meu de manifestul guvernului din 12 Martie anul curent*. Asigurând bunul traiu al țărănimei și așezând relațiunile dintre proprietarii mari și săteni spre mulțumirea ambelor părți, veți desăvârși, prin buna înțelegere și conlucrarea tuturor, o mare și binefăcătoare reformă, care va rămânea trainică.

Urez ca această legislatură să fie în toate privințele spornică și să asigure progresul economic și desvoltarea fericită a scumpei noastre țări.

Sesiunea extraordinară a corpurilor legiuitoare este deschisă.“

La orele două camera și senatul au ținut ședință.

Se vor alege comisiuni din cari vor face parte membri din toate partidele politice, în scopul, că până la toamnă să pregătească proiectele de lege necesare și promise pentru resolvarea chestiei țărănești.

După ce vor fi alese comisiunile, sesiunea parlamentară va fi închisă.

Cronică bisericească.

A doua pastorală a Sfântului Sinod.

Publicăm astăzi a *doua* pastorală a Sfântului Sinod al bisericei autocefale din România, votată în sesiunea anului acestuia. Se refere la *posturi*, și e de cuprinsul următor:

Prea cucernicilor preoți și tuturor creștinilor ortodoxi din păzitul de Dumnezeu Regat al României, har, pace și mântuire de la Domnul Nostru Iisus Cristos și de la Smerenia Noastră Arhierească binecuvântare.

Cunoscută este tuturor, bunilor creștini, puterea postului, căci de ar fi ascultat strămoșii noștri porunca Dumnezeească, de a nu se atinge de pomul cunoștinței binelui și al răului, n'am fi suferit urmările păcatului strămoșesc, cu toate nevoile și boalele cele purtătoare de moarte.

Bunul Dumnezeu în nemărginita Lui bunătate și-a revărsat mila asupra noastră și ne-a trimis pe unul născut fiul său, pe Domnul nostru Iisus Cristos, care să ne scape din ghiarele morții și să ne curățească de tot păcatul. Ca om, s'a supus tuturor nevoințelor, postind și rugându-se necontenit. Milostivul Dumnezeu nu avea nevoe de a posti, dar ca să ne dea pildă de răbdare și ascultare, a postit patruzeci de zile, ca și noi să ținem sfântul și marele post, pentru ca să ne curățim simțirile și să vedem pe Cristos, strălucind cu neapropiată lumină a Invierii. Sfinții și Dumnezeeștii Apostoli, cari au luminat toată lumea cu lumina Credinței, ne-au învățat să postim Mercurea și Vinerea pentru amintirea patimilor Domnului. Iar sfinții părinți întru cinstea acestor dascăli ai lumii au așezat postul sfinților Apostoli, ca lăpădând poftele trupești să ne luminăm mintea cu lumina dreptei credințe. De asemenea, pentru cinstea ce se cuvine Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, s'a așezat postul sfintei fecioare Maria, care se încheie cu sărbătoarea adormirei ei. Și fiindcă nimeni din proroci n'a fost mai mare ca Sf. Ioan, sărbăm cu post tăierea capului său. Se mai postește postul Nașterei Mântuitorului și ajunul Botezului Domnului, Precum și ziua Crucei. Orice alte posturi sunt nepotrivite și neprimite de Biserică.

Acestea sunt posturile rânduite de Biserică fiilor săi, pentruca să-i deprindă la lucrări duhovnicești, pentru ușurarea și ertarea păcatelor, pentru mântuirea și ajutorul lor, și pentru ca cu mai mult spor să meargă pe calea vieții morale. Postul este o virtute, o întrecere, potrivit învățăturii Mântuitorului: „De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a Vameșilor și a Fariseilor, nu veți întra întru împărăția lui Dumnezeu“. De aceea la trebuință și sub povața părintelui Duhovnicesc, unii creștini mai țin și alte posturi. Ba la vreme de mare cumpănă, Biserica, poate orândui post, chiar pentru comunități întregi.

Dar sfânta noastră biserică ca o maică duioasă care totdeauna a avut milă de fiii săi și nu ia lăsat să se rătăcească, iertându-le unele abateri și Sf. Sinod, îngrijindu-se de mântuirea sufletelor creștinilor încredințați păstoriei sale și dorind a-și păstra pe fii săi în stare de bună sănătate, a decis, că P. S. Chiriarhi, precumpănind imprejurările vieței sociale ale poporului românesc, pot da deslegare pentru cei bolnavi și slabi, pentru lăhuze și copii, pentru bătrâni și neputincioși, pentru școale și cantine, internate și ospicii, pentru armată și țărănimea rurală, pentru cei ce vin regulat la serviciul divin, sau zidesc și contribuesc la zidiri și întrețineri de biserici, școale, instituții și ospicii de binefaceri, precum și pe cei ce ajută pe fete la măritișiu, pe tineri la învățătură, arte și meserii, și pe tot cel ce face milă și judecată dreaptă cu văduva și cu orfanul, cu săracul și mișelul.

In timpurile grele prin cari trecem, fiecare se nevoește a și agonisi hrana de toate zilele muncind necontenit, căci munca dă viață, iar trândăvia și lenea sunt pricinuitoare de boale și aducătoare de moarte. Ca să poată cineva munci cu folos, trebue să-și întărească corpul prin o mâncare îndestulătoare.

Lupta pentru traiu trebue să fie îmblânzită prin iubirea deaproapelui și dorința de a face bine. Mântuitorul ne spune: „Lucrați, nu pentru mâncarea cea peritoare, ci pentru mâncarea aceia, care rămâne spre viața vecinică, care fiiul omului va da vouă“. (Ioan VI., 27). Așadar grija noastră să fie mai mult pentru suflet, ca să fie vrednic de a se hrănì tot-

FOIȘOARĂ.

Schițe

din viața sculptorului Alexandru Liuba.

— Stipendii și ajutoare. —

E scopul de a descrie viața sculptorului Alexandru *Liuba*, de a arăta luptele lui și ale părinților lui, pentruca Alexandru să poată exista la școală, ca să gate academia de sculptură. In aceste lupte se amestecă elemente naționale și istorice chiar și pentru viața națională și culturală a poporului nostru, elemente, cari odată pot fi folosite și de alți scriitori români.

Datele înșirate purced deosebi din peana lui Alexandru către tatăl său Sofronie, apoi din peana acestuia către mine și dela mai mulți Români de frunte.

Tata Sofronie în 26 Iulie 1895 îmi scrie: „Mulțămindu-ți frumos pentru îngrijirea și părintescul sfat ce binevoiți a-mi da, vin a vă face cunoscut, cumcă chiar aceea e dorința mea, a face din fiiul meu, cum binevoiți a mă sfătuì, un *sculptor*. Una însă mă tem, că nu-l voiu putea ținea acolo la München mai mulți ani, căci fibirăul a dat ordin, ca antistia comunală să nu mai încasseze salariile învățătorilor, și din causa aceasta pe anul acesta nu am căpătat nici un finic; dacă voiu vedea că nu-l pot susținea din mijloacele mele de venit, mă voiu ruga de alții, ca să-mi ajute!“

(Intre așa împrejurări, ce curaj mare dela un tată, ca fiul să înceapă o carieră lungă; dar fiiul e iubit și talentat. Și apoi vine un ânger național întru ajutor. Marienescu).

Sofronie tatăl în 19 Aug. 1895 îmi scrie: „Dl Vichentie *Babeș* mi-a scris, că a vorbit cu Il. Sa dnul Dr. Al. *Mocsonyi*, care a lăudat planul meu, că Alexandru să se facă sculptor și dl V. *Babeș* a zis, că să nu fac recurs pentru stipendiu, căci și așa îi va da stipendiu și că dnul Mocsonyi, va da fiiului meu la plecare la München 130 fl. și mai târziu încă va avea grije de Alexandru, dacă va învăța și se va purta bine“.

Sofronie tatăl în 16 Nov. 1895 îmi scrie: „Alexandru în 30 Oct. a ajuns la München. Imi scrie, că nu-i vorba de a venì acasă înainte de 4—5 ani, căci acum vede, că el e născut pentru sculptură. Aceasta îmi causează mare bucurie și uit năcazul cu spesele“.

Sofronie tata în 14 Oct. 1896 îmi scrie: „Cu bucurie îți fac cunoscut, cumcă fiiul meu întru toate a urmat sfaturilor dtale, adecă s'a mai înscris și ca privatist la o școală de noapte, unde li-se propune numai sculptura bisericească. Intreținerea, didactrul și călătoria vor trece peste 500 fl. pe an“.

Sofronie în 16 Sept. 1897 îmi scrie: „Dacă la academia de sculptură nu ar fi didactru așa de mare, de 300 marce (marcă cu 60 cr.) nici nu aș fi cerut ajutor dela fundațiunea Gojdu. Il. Sa dl Dr. Alex. *Mocsonyi* îi dă pe an 200 fl. stipendiu și dela „*Astra*“ capătă 100 fl. stipendiu pe an. Celelalte dela mine și spesele neîncetat cresc“.

Sofronie în 15 Febr. 1898 îmi scrie: „Eu m'am prins de un lucru, despre care n'am prevăzut, că nu voiu fi vrednic de el, adecă de creșterea lui Alexandru ca sculptor. Acum dacă aș ștì că voiu fi silit a vinde toată averea nu mă voiu lăsa până fiiul meu nu va fi gătat academia de sculptură. E drept, că pretensiunile sale pentru persoana sa sunt foarte modeste; dar alte spese sunt mari. Eu acum îi trimit 40 fl. pe lună. Adecă am dat tot ce capăt eu ca învățător. Când n'am mai avut în cătro am luat împrumut, căci casa de păstrare din Oravița mi-a deschis credit de 500 fl.

I. Stipendiul Mocsonyi.

Cerând informațiune, Sofronie în 10 Aug. 1906 mi-a răspuns: „Am să te încunoștiințez, că Alexandru a primit dela dl Dr. *Alexandru Mocsonyi* stipendiu de 200 fl. pe an, și fiindcă Alexandru 9 ani a învățat în München, de tot a căpătat 1800 fl.“

(Iată și aci spiritul înalt al lui *Al. Mocsonyi* pentru necesitatea de a avea sculptor, și punga sa deschisă pentru progresul culturei poporului. Marienescu).

II. Stipendiul dela Asociațiune (*Astra*).

Sofronie în 18 Iulie 1896 îmi scrise: „Fiul meu Alexandru mi-a scris, că el a primit dela dl Dr. Cornel Diaconovich prim-secretar al Asociațiunii, încunoștiințarea, că pe anul școlar 1895/6 i s'a votat stipendiu de 100 fl. pe an.“

Sofronie în 3 Aug. 1900 îmi spune „Asociațiunea nu-i va mai da lui Alexandru ajutoriul de 100 fl. pe an ca până deauna cu pânea vieții. Ori de mâncați, ori de beți, sau altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți. Nimenea să nu vă înșele pe voi cu cuvinte deșarte, că pentru aceasta vine mănia lui Dumnezeu. Fiți următori lui Dumnezeu, ca niște fii iubiți, și umblați întru dragoste, precum și Christos ne-a iubit pe noi și s'a dus pe sine jertfă cu bună mireasmă. Ca fii ai luminei să umblați, că roada Duhului este întru toată bunătatea și dreptatea și adevărul. Și vă umpleți de Duhul, vorbind între voi în psalmi și în laude și cântări duhovnicești, lăudând și cântând întru inimile voastre Domnului.

Pace, fraților și dragoste cu credință dela Dumnezeu Tatăl și Domnului Isus Christos.

Darul Domnului nostru Isus Christos și dragostea lui Dumnezeu și Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin.

Dat în ședința sf. sinod dela 16 Maiu anul mântuirii 1907, în București.

† Iosif Metropolit-Primat, † Partenie, Metropolit al Moldovei și Sucevei, † Atanasie al Râmnicului, † Dionisie al Buzăului, † Conon, episcop al Hușilor, † Gherasim, episcop al Argeșului, † Pimen al Dunării-de-jos, † Arhiereul Valerian Râmniceanu, † Arhiereul Calistrat Bârlădeanul, † Arhiereul Meletie Gălățeanu, † Nifon Ploeșteanu, † Calist I. Botoșăneanu, † Sofronie Craioveanu, † Melchisedec Piteșteanu, † Ghenadie Bacaonu.

NOUTĂȚI.

Rusaliile în Sibiiu. Favorisate de un timp frumos, sărbătorile Rusaliilor au fost prăsnuite cu evlavia cuvenită în Sibiiu. In ziua primă a oficiat în catedrală Inalt P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu* cu asistență număroasă, fiind de față un public număros. Răspunsurile liturgice le-a dat corul mixt, condus de prof. T. *Popoviciu.*

*

Un iubileu. Cetim în „*Gazeta Transilvaniei*“ că P. C. Sa, dl Arhimandrit și vicariu arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Pușcariu*, împlinind anul acesta 20 de ani decând a fost delegat din partea consistorului din Sibiiu să prezideze examenele de maturitate la gimnaziul din Brașov, a serbat acest iubileu în cerc mai restrâns de pretini și cunoscuți a doua zi de Rusalii, în comuna *Bran.*

*

Pentru gimnaziul din Brad a mai întrat la cassa arhidiecezană suma de 15 cor. 76 fil. dela comuna *Ciceu-Poeni*, protopresbiteratul Dejului, și 17 Cor 20 fil. dela comuna *Țelna*, protopresb. Alba-Iulia, Comuna *Ilia-Murășeană* a trimis apoi 21 cor. 80 fil. la care sumă protopresbiterul *George Oprea* a contribuit cu 10 cor.

*

Pentru catedrală. Din parohia *Certeșul de sus* a întrat la fondul catedralei din Sibiiu suma de 19 cor. 80 fileri.

*

Concertul d-șoarei Berta Binder se dă astăzi, Mercuri, la orele 7 și jumătate, în sala dela Gesellschaftshaus.

*

Dela comitat. Comitetul central electoral al comitatului Sibiiu ține ședință în 2 Iulie n. Marți, la orele 11 dimineața, în sala mică a casei comitatense. Se vor resolva reclamațiunile și observările înaintate în contra listelor electorale de pe anul 1908, și se vor stabili listele în mod final.

*

Căsătoria principelui bulgar. Ziarele scriu, că Principele Ferdinand al Bulgariei se va însura în curând, luând în căsătorie pe sora moștenitoarei de tron Maria din România. In scopul acesta a făcut Principele vizită la București săptămâna trecută. Principele e de 46 ani și are 4 copii dela prima soție, ear aleasa inimei sale e de 23 ani.

*

Procese de presă. Ziarului „Lupta“ din Budapesta i-s'au mai intentat trei procese de presă. Are acum cinci.

*

Advocat nou. Dl Dr. *Ioan Giurgiu* a dat cu succes strălucit cenzura de advocat la Oșorheiu în 22 l. c. După cât suntem informați își va deschide cancelaria în Cluj.

*

Lovită de trăsnet. Din comuna *Bogata de Olt* comitatul Târnavei mari, ni se scriu următoarele: Miercuri în 6/19 a. l. c. după amiazi între 4 și 5 oare, fiind o adevărată ruptură de nour peste comuna noastră, a fost lovită de trăsnet femeea Magdalina Catea n. Buta. Biata nenorocită în momentul critic ședea lângă fereastră și privea afară dimpreună cu 2 copilași ai săi, o fetiță de 10 ani și un băiețel de 3 ani. Săgeata fulgerului a ajuns-o la șoldul stâng, lăsând urmă o pârlitură. A murit la moment, ea și copilul, dar a scăpat cu viață fetița ei, pe care a ajuns-o săgeata pârlindu-i părul din cap de pe partea dreaptă, și atingându-i umărul drept.

*

Gimnastici bucureșteni în Sibiiu. Sâmbătă au sosit la Sibiiu membrii societății de gimnastică din București, 40 bărbați și 16 dame, între cari se aflau și Români. Partea mai mare erau însă Germani. Au petrecut două zile în Sibiiu, făcând escursiuni și în împrejurime, apoi au plecat acasă la București.

*

Convenirea socială, aranjată din partea reuniunei sodalilor români din Sibiiu, Duminecă în 23 Iunie în sala dela „*Unicum*“, a avut ca de regulă, succes desăvârșit. S'a prezentat lume multă, iar corul condus de dl *C. Popa* a cântat cu voe și precisiune, ca totdeauna. A plăcut mult solistul *I. Stanciu* (tenor) membru al societății teatrale germane din loc, asemenea și declamația dlui *L. Boldor.* Cei întruniți sub firma muncei oneste au petrecut apoi mult împreună, în voe bună și dragoste românească.

*

† Serafim Haneș, elev al cursului I pedagogic din Seminariul „Andreian“, a răposat Vineri la 6 ore seara, și a fost înmormântat Duminecă în ziua sf. Rosalii cu asistență număroasă. Răposatul, după împărtășirea cu sfintele taine, a rostit un adio pătrunzător colegilor și cunoscuților, a cântat apoi un „Sfinte Dumnezeule“ cu voce clară, în urmă și-a cerut luminarea și a închis ochii pe vecie. Il deplâng jalnicii părinți Stefan și Samfira, fratele Petru și sora Victoria. Odihnească în pace.

*

„La fondul de 20 bani“ al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: Ioan Teculescu, protopresbiter în Alba Iulia. Demetriu Câmpean, archivar consist., Augustin Bena, prof. sem., dșoara Emilia Bena (Pianul de jos), S. Ilieș, sodal compactor, fiecare câte 20 bani, măestrul Ioan Petrașcu din prilejul deschiderei noului său etablisment din strada Cisnădiei Nr. 34, cor. 2·50, Nic· Cimpoca, primar (Sadu) din prilejul eliberării fiului său Dumitru, sodal măsar, 1 cor. și Vic. Tordășian, asesor consist., 10 bani.

*

Concert în Blaj. Duminecă s'a dat un concert în Blaj, cu succes splendit. A cântat și basitonistul *Rădulescu,* cu succes mare.

*

Teatru în Agârbiciu s'a dat în 11/24 Iunie, a doua zi de Rusalii, în edificiul școalei de acolo. Au fost puse în program cântări, declamări și piesa teatrală „*Ruga dela Chiseteu*“, de *Iosif Vulcan.*

*

Petrecere în Bazna. Tinerimea română din Bazna și jur învită la petrecerea de vară, ce o aranjează în 14 Iulie n. 1907 (Duminecă după Sf. Petru, la scălzile Bazna în sala hotelului comunității bisericei săsești. Venitul curat este destinat pentru biblioteca despărțământului Diciosânmărtin al Asociațiunii pentru lit. rom. și cultura pop. rom.

*

Teatru în Orăștie. „Secția industrială“ a „Reuniunei economice din Orăștie“ învită la teatrul împreunat cu joc care se va da Sâmbătă, în 16/29 Iunie 1907 în sala hot. „Transsylvania“ din Orăștie. Inceputul punct la $7^1/_2$ ore seara. Venitul curat e destinat fond. propriu. Suprasolvirile se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică. Bilete se află de vânzare în prăvălia dlui Ioan Lăzăroiu și seara la cassă. Se va juca: „*Sâmbăta morților*“, dramă din popor în 5 acte, de Raupach, loc. de *T. V. Păcățian.*

*

In mii de casuri a dovedit minuni inventatorul crucei duple electro-magnetice R. B. nr. 86967 a dlui Albert Müller din Budapesta V/27 Bez. Vadász utcza 34. A primit earăși inventatorul următoarele două scrisori de recunoștință: „Stimate dle Müller! Succesul aparatului R. B. 86967 este minunat. Eu m'am vindecat cu totul de suferințele de reumatism, folosind aparatul dtale. Primește mulțămitele mele. Cu toată stima: F. Lindeschmidt, Német Palanka, 1 Febr. 1904“. „On. dle Müller! Vă rog ami trimite încă un aparat, care mi-a folosit la durerile mele de inimă și de care am trebuință pentru o amică a mea. Cu toată stima: Warrik Vilma. Agram, 31/1.

Intrunire agricolă.

(*Invitare*).

Vestim prin aceasta obștea noastră, că subsemnatul comitet central va ținea Duminecă, la 17/30 Iunie n. c. în comuna *Șura-mică* o

Intrunire agricolă,

la care se va vorbì despre noua cultură a viilor, despre prăsirea pomilor, despre cultura albinelor și despre însemnătatea însoțirilor de tot soiul și îndeosebi despre foloasele însoțirilor de credit sătești sistem „Raiffeisen“.

Invităm la această lucrare pe toți membrii și sprijinitorii Reuniunei noastre.

Sibiiu, 22 Iunie 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța, prezident. *Vic. Tordășianu* secretar.

Cărți și reviste.

„Candela“, foaie bisericească-literară. Anul XXVI. număr. 6 cuprinde: Dr. V. Gheorghiu: Viața și activitatea sf. apostol Paul. Nicolae Cotos: Regulele (tractate) pe larg ale acelui întru Sfinți Părintelui nostru Vasile, arhiepiscopul Cesareei Capadochiei, după întrebări și răspunsuri (urmare). Text rusesc. Scurte comunicări. Intrebări și casuri pastorale: Egoismul necumpătat al păstorului de suflete e o pedecă fără seamăn de mare a activității pastorale binecuvântate; Cari principii are spiritualul să le observe la deslegarea penitentului? Representarea confesiunilor religionare în consiliul școlar local. Cronică. Cernăuți, societatea tipografică bucovineană.

*

„Luceafărul“ nr. 11 a apărut cu următorul sumar: G. Murnu: Monumente antice din Roma. P. Dulfu: Tocmeală (poesie). Al. Ciura: Aduceri aminte ⁂ Din popor (poesie). Z. Bârsan: Un vis (poesie). I. Constantinescu: Din lumea celor mici. I. Borcea: Ifigenia în Taurida, de Goethe. (Actul III. Scena III.) M. Cunțan: Frați de cruce. Dări de seamă: Omer: Iliada, episcopul Atanasie al Râmnicului. Cronică: Domnii petrec, fum, Un turneu de teatru, Hermania, Știri. Ilustrațiuni: Vederi din capitolul din Roma, Satirul în odihnă după Praxitele, Venera capitolină, Lupoaica cu Romulus și Remus.

*

Anuar al institutului pedagogic-teologic al arhidiecezei ortodoxe române transilvane în Nagyszeben (Sibiiu) pe anul școlar 1906/7, publicat de Dr. *Eusebiu R. Roșca*, director. Cuprinsul: Principiul național în muzică, de prof. *Timoteiu Popoviciu*, apoi știri școlare și cronica institutului. Din bogatele date scoatem următoarele: Institutul are 12 profesori cu 177 ore de propunere la săptămână. Are elevi în secțiunea pedagogică 104, iar în cea teologică 102. Laolaltă 206. Doi elevi au părăsit institutul, unul a murit. Biblioteca seminarială s'a înmulțit și în anul expirat cu mai multe opuri de valoare. Societatea de lectură „Andreiu Șaguna“ a funcționat sub conducerea profes. Dr. A. *Crăciunescu.*

FELIURIMI.

Elixirul tinereței. Acum de curând un medic german a publicat în ziare, că a izbutit să inventeze un elixir care *reîntinerește.* A doua zi i-s'a prezentat un mare număr de „domnișoare“ bătrâne, cerând să le facă părtașe la fericirea de a-și mai putea trăi odată tinereța.

Medicul le-a dat câte o hârtie pe care fiecare avea să-și scrie vârsta și le-a rugat să vină și a doua zi. Se înțelege că n'a lipsit nici una în ziua următoare.

Cu această ocazie medicul le-a spus, că pentru a le putea reîntineri, cea mai în vârstă dintre ele trebue să fie arsă, deoarece elixirul se poate prepara numai prin un adaus de cenușe femeiască. Totodată a adăogat, că pierzând lista de eri, pe care era însemnată vârsta fiecăreia, ele să scrie de nou pe o altă listă de câți ani sunt și cum le chiamă.

A treia zi când au venit iarăși toate, medicul le-a cerut onorariul, după primirea căruia le-a zis: „Stimatelor domnișoare, mă bucur că am putut să vă întineresc pe fiecare dintre d-voastră cu câte 20 de ani. Mai mult mi-a fost cu neputință“.

Și scoțând din buzunar două liste continuă: „Vă puteți convinge înșivă că, cu ocazia primei veniri aici erați de vârsta cutare, iar dupăcum dovedește lista a doua, într'o singură zi ați întinerit cu nu mai puțin de 20 ani. Vă felicit și sunt fericit de a fi eu acela care v'am procurat această bucurie“.

Domnișoarele s'au depărtat rușinate. De frică să nu fie arse, în lista a doua fiecare scrisese că e mai tinără, decât în realitate cu 20 de ani.

Din public.+)

Mulțămită publică.

In numele poporenilor gr. ort. din comuna bisericească Șelimbăr ne ținem de datorință a aduce și pe această cale sincerile noastre mulțămiri credincioșilor emigranți în America, care știind starea bisericei noastre n'au pregetat a face colectă și a da bun ajutor pentru a ne ridica biserică nouă, trimițând frumoasa sumă de 200 cor., la suma aceasta au binevoit a contribui următorii:

George Ir. Milea, Eva G. Milea, George I. Morariu, Irimie Hurubeanu, Petru Velțan, Todor T. Cotora, Ioan G. Popa, Stefan Sbârcea, Ana G. Hurubeanu, Alexandru Velțan, George S. Morariu, Stefan Milea, Ioan Ir. Baba, George N. Velțan, George G. Coman, fiecare câte 1 cor., Nicolae N. O. Milea, Todor Ir. Dărăbanțiu, Ioan G. Velțan, Ioan G. Bunea, George G. Onea, Dumitru Sbârcea, fiecare câte 50 fileri, George I. Hurubeanu 25 fileri, Lazar Velțan 50 fileri, Dumitru I. Popa, Irimie Ir. Hășăgan, Ilie G. Bozdoc, câte 25 fileri, Nicolae N. Baciu 50 fileri, George I. Milea, George I. M. Stoica, Andreiu Veștemean, Ioan Ir. Hășăgan, Lazar I. Velțan, câte 25 fileri, toți din Veștem, George I. Bunea 50 fileri, George Mateiu 1 cor., Dumitru Vasîiu, Ilie Simtion, câte 25 fileri, toți din Sadu, Ioan și Ana Dușe, din Sibiiu, 1 cor., Constantin Moga, Dumitru și Măriuța Făgărășan, câte 1 cor., Petru Turcu, Constantin Buligrad, din Șura-mare, câte 25 fileri, Ilie Iancu, Ilie Catana, Nicolae Iancu, câte 1 cor., Nicolae Bucșa 50 fileri, Ioan Lupu, Ilie Dănilă, Ioan Mâțu, Ilie Slavu, Ilie Stoica, Nicolae Dragomir, Ioan M. Gavrilă, câte 25 cenți, toți din Mohu, Gligor și Măriuța Bardoș, din Șulumberg 1 cor., Ioan P. M. Popa, Emilian Micu, din Vecerd, Ioan Ganea, din Nocrich, Avram Holom, din Lepindea, Todor Luculeț, Ilie Berghia, fiecare câte 50 fileri, Vasile Ianoș 25 fil., toți din Avrig, Nicolae Marpozan 50 fil., Ioan Conta 25 fileri, ambii din Cisnădie, Nicolae Frățilă, din Racoșdia (Banat), Petru Bardoși, câte 50 fileri, George Durduna, Ioan Muntean, Octavian Hogea, Ioan Dâncu, toți din Bradu, Ioan Petea, din Săcădate, Iosif Simion, Nicolae Filip, ambii din Cașolț, Ioan Vasaiu, din Racovița, fiecare câte 25 fileri.

Mulțămim donatorilor nostri și le dorim ca Dumnezeu să le primească, de unde au dat să isvorască și să le ajute, ca să vină în pace la casele lor.

Șelimbăr, în 10 Iunie 1907. *Nicolae Vlad* paroh și prezid. *Bucur Roșca, George Moise.*

Poșta redacției.

„*Despre problema fericirei*“ nu se poate publica. Alegeți teme mai ușoare, din sfera proprie de competență.

---

acuma. Alexandru va rămânea dară numai cu 200 fl. dela ilustra familie *Mocsonyi*. Acest nenoroc vine tocmai acuma, când Alexandru are lipsă de un ajutor mai mare“.

Eu în 19 Iulie 1900 m'am mutat la Sibiiu, iară Sofronie în 6 Aug. 1900 îmi scrie: „Te rog fi bun a vorbi cu cei dela „*Astra*“, ca fiiului meu să-i dee ajutor și în anul acesta, căci mă tem că va fi silit să părăsească academia de sculptură. (Am vorbit cu dl Diaconovich, carele făcea pe patronul lui Alexandru. Marienescu).

Eu cercetând actele „Asociațiunii“ am aflat, că stipendiul, începând dela anul școlar 1895/6, i s'a dat lui Alexandru, pe cinci ani. Pe anul 1900/1 școlar, comitetul „Asociațiunii“ scrie lui Alex. Liuba în 25 Oct. 1900 Nr. 616, că nu a putut da ajutor și mai departe, deoarece acest ajutor nu este prevăzut în budget. (Ce hotărâre diplomatică. Dar pentruce nu s'a luat în buget, aceasta trebuea să se spună. Lipova, Lugoșul, Oravița, Timișoara, adecă Bănățenii, câte mii de florini au dat Asociațiunii, și Liuba cel talentat să fie persiflat. Marienescu). Astfel Alexandru Liuba dela „Astra“ a căpătat 500 fl.

(Va urma).

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 676—1907. [154] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Agnitei se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Agnita, salar 600 cor. şi anume: 450 cor. din repartiţie şi 150 cor din cassa alodială. Cuartir în edificiul şcoalei şi lemnele de foc trebuincioase, 20 cor. din cassa alodială ca remuneraţie pentru cultivarea grădinei şcolare, 12 cor. remuneraţie din cassa bisericei pentru conducerea corului şi instruirea adulţilor în sările din postul crăciunului.

2. Şulumberg, salar 600 cor. şi anume: 200 cor. dela biserică, plătite în rate lunare, 400 cor. prin repartiţie dela popor. Cuartir gratuit în şcoală, lemnele necesare de foc şi folosinţa grădinei şcolare.

3. Proştea, salar anual 600 cor. din repartiţie dela popor în rate lunare anticipative. Cuartir liber în edificiul şcoalei. Folosinţa grădinei de 1/4 jug. cat. lângă şcoală.

4. Bârghiş, salar fundamental 600 cor. în rate treilunare dela epitropia parohială. Cuartir natural în edificiul şcoalei şi lemnele de foc trebuincioase.

Aleşii învăţători din toate 4 comunele vor avea să cânte cu elevii la sfânta liturgie şi să ţină strana la utrenie în Dumineci şi sărbători.

Dreptaceea ceice doresc să fie aleşi, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica din comuna unde concurează ca să-şi arete dexteritatea în cântări şi tipic.

Petiţiunile, instruite cu documentele prescrise în regulamentul şcolar, sunt a se adresa subscrisului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Agnita, 8 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 301/1907 prot. [155] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Cerghidul-mare, salar de 600 cor. şi anume: 550 cor. din repartiţie, iar 50 cor. din venitul cantoral, cuartir şi grădină.

2. Erdősângeorgiu, salar de 600 cor. din repartiţie, cuartir liber în edificiul şcoalei şi folosirea grădinei.

3. Gernesig, salar anual de 600 cor. şi anume: 550 cor. din repartiţie, iar 50 cor. din venitul cantoral, cuartir şi grădină.

4. Iclandul-mare, salar anual de 600 cor. şi anume: 400 cor. din repartiţie şi usufructul a lor 12 jugăre de pământ comasat în preţ de 200 cor., cuartir şi grădină.

5. Petea-de-Câmpie cu salar anual de 600 cor. şi anume: 172 cor. interesele unei obligaţiuni de stat; 188 cor. din repartiţie, şi usufructul a lor 12 jugăre de pământ în preţ de 240 cor., cuartir şi grădină.

Invăţătorul ales este dator a ocupa şi postul de cantor pe lângă venitele stolare îndatinate.

Cuincuenalele se vor computa dela instruirea definitivă şi serviciu neîntrerupt în comuna respectivă.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi vor avea a se presenta în comună în zi de Duminecă ori sărbătoare spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

Cel instituit va avea să ţină şcoală de repetiţie şi să cânte în Dumineci şi sărbători cu elevii la sfânta liturgie, iar în comuna Cerghid şi Gernesig a face şi serviciul de cantor.

Concurenţii au să aştearnă rugările instruite conform normelor în vigoare în terminul sus indicat. subsemnatului oficiu protopresbiteral şi cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale după anii serviţi în alte comune, au să-şi expună acele pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentruca comunele să se ştie orienta la alegere.

M.-Oşorheiu, la 9/22 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Murăş-Oşorheiului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Stefan Rusu
protopresbiter.

Se caută un

învăţăcel de prăvălie

absolvent de 2 clase reale sau gimnaziale şi să cunoască în vorbire, pe lângă limba română şi parte din germână şi maghiară.

Poate ocupa locul numaidecât, pe lângă condiţiuni avantagioase în prăvălia mixtă a lui **Ilie Floaşiu, Mercurea.** [153] 1—3

---

[157] 1—3

Publicaţiune.

Comuna bisericească Tohanul-Nou, prin aceasta aduce la cunoştinţă publică cumcă în 7 Iulie st. n. la 10 ore a. m. dă în întreprindere prin licitaţiune minuendă renovarea edificiului şcoalei gr. ort. locale.

Licitaţiunea se va ţinea în edificiul cel vechiu al şcoalei din loc.

Preţul de strigare este cu 2900 coroane, iar vadiul este de 10% din preţul de strigare.

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitare sunt expuse spre vedere publică la prezidentul comitetului parohial din loc.

Tohanul-Nou, 21 Iunie 1907.

Ioan Briota
prez. com. parohial.

Nr. 33 P. 1907 [156] 1—1

Publicare de vânzare.

Reprezentanţa bisericilor rom. gr. or. din Bran, prin aceasta aduce la cunoştinţă publică, cumcă din pădurea lor comună „Preduşiu“ aflătoare pe teritorul comunei Şimon şi în depărtare de drumul statului 6 klm., iar de staţiunea drumului de fier din Tohanul-Vechiu 16 klm., — pe baza aprobării conzistoriale Nr. 4978 Ep. 1907 şi a comisiunei silvanale Făgăraş, Nr. 1461/1906, — vinde un complex de pădure de brad (molitv) de pe un teritor de 32.55 jug. cat. cu un cuant de lemne după socoteala oficiului silvanal de 7516 m³.

Vânzarea se va face în calea licitaţiunei publice şi prin oferte închise, — în ziua de 24 Iulie st. n. 1907, la orele 10 a. m. în localul şcoalei centrale române gr. or. din Bran (Törcsvár).

Preţul strigării, sub care pădurea nu se va vinde, e de 45,100 coroane.

Vadiu la licitaţiune 4510 cor.

Oferte în scris închise şi în regulă se primesc din partea prezidentului subscris până în ziua de licitare orele 10 a. m. şi numai după terminarea licitaţiunei verbale se vor desface.

Ofertele în scris şi închise în covertă au să fie provăzute cu un timbru de 1 cor. şi suma oferită trebue să fie scrisă cu cifre şi litere în mod legibil şi neîndoelnic. Mai departe ofertele acestea au să conţină declaraţiunea, că oferentul cunoaşte condiţiunile de licitaţiune şi de contract, le primeşte pe acelea şi se supune întru toate acelor condiţiuni. Fiecare ofert închis trebue să conţină vadiul arătat sau în bani gata sau în hârtii de valoare.

La licitaţiunea verbală, licitanţii de asemenea au să depună vadiul arătat sau în bani gata, sau în hârtii de valoare.

Condiţiunile de licitare şi de contract, precum şi conspectul tulpinilor măsurate pot fi văzute în orele oficioase la oficiul silvanal din Bran (m. kir. erdögondnokság — Törcsvár), precum şi la prezidentul aici subscris.

Condiţiunile de licitare şi contract, la cerere se trimit orişicui şi în orice loc, dacă pentru acelea se trimite înainte de fiecare exemplar câte 2 coroane.

Bran, 6/19 Iunie 1907.

In numele reprezentanţei centrale a bisericilor române gr. or. din Bran.

George Enescu
paroh în Moeciu inf., prezident.

Ad 646—1907 [149] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului învăţătoresc. vacant, dela şcoala confesională română gr. or. din Herseni, protopresbiteratul Făgăraş, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă salar de 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi trimită rugarea cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Făgăraş.

Sâmbăta seara şi în presara sărbătorilor la vecernie, precum şi la sfânta liturgie în Dumineci şi sărbători, alesul este deobligat a cânta cu elevii de şcoală.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, în 1 Iunie 1907.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 578—1907 [147] 2—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de paroh în parohia de clasa I, Sibiiu suburbiul inferior, devenit vacant prin trecerea din viaţă a fericitului paroh Iosif Enescu, conform rezoluţiunei Preav. Consistor arhidiecezan dtto 24 Maiu a. c. Nr. 1967 Bis. pe baza §-lui 13 combinat cu §. 18 din Regulamentul pentru parohii, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în tabela B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Ceice doresc a reflecta la acest post, vor avea a-şi aşterne cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului în terminul deschis, iar pentru a-şi câştiga cunoştinţă şi a-şi arăta aptitudinea pentru înalta misiune pastorală cum şi desteritatea în cântări şi tipic, apoi a cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin, au a se prezenta înainte de alegere în vr'o Duminecă ori sărbătoare, în parohie.

Din şedinţa comitetului parohial, ţinută la 3/16 Iunie 1907, în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Lazar Buzdughină prezident.
Ioan Cristea notar.

Nr. 246—1907 [148] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupşa se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Oreşti, salar 600 cor., din cari 300 cor. dela popor şi 300 cor. ajutor votat în princip dela stat, cuartir liber în şcoală şi lemne.

Alesul, putând înfiinţa cor bisericesc, va primi deosebite favoruri şi ajutor dela parohul local.

2. Ponor, cu salar de 600 cor. dela popor, cuartir liber în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Alesul va fi dator a cânta Duminecile şi sărbătorile cu copiii la sf. Liturgie şi a conduce eventual şi o strană.

Doritorii pe a ocupa vreunul din aceste posturi învăţătoreşti să şi aştearnă concursele înzestrate cu documentele de lipsă, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi să se prezinte şi în comuna pentru care au concurat, spre a cânta şi face cunoştinţă şi cu poporul.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupşei.

Ofenbaia, 2 Iunie 1907.

Vasile Gan
protopresbiter.

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier şi oţel

priv. ces. şi reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoştinţa Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** şi după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier şi oţel panţerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze şi americane **sigure contra focului** şi **spargerei** pentru care dau **deplină garanţie.**

Atrag atenţiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, şi prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

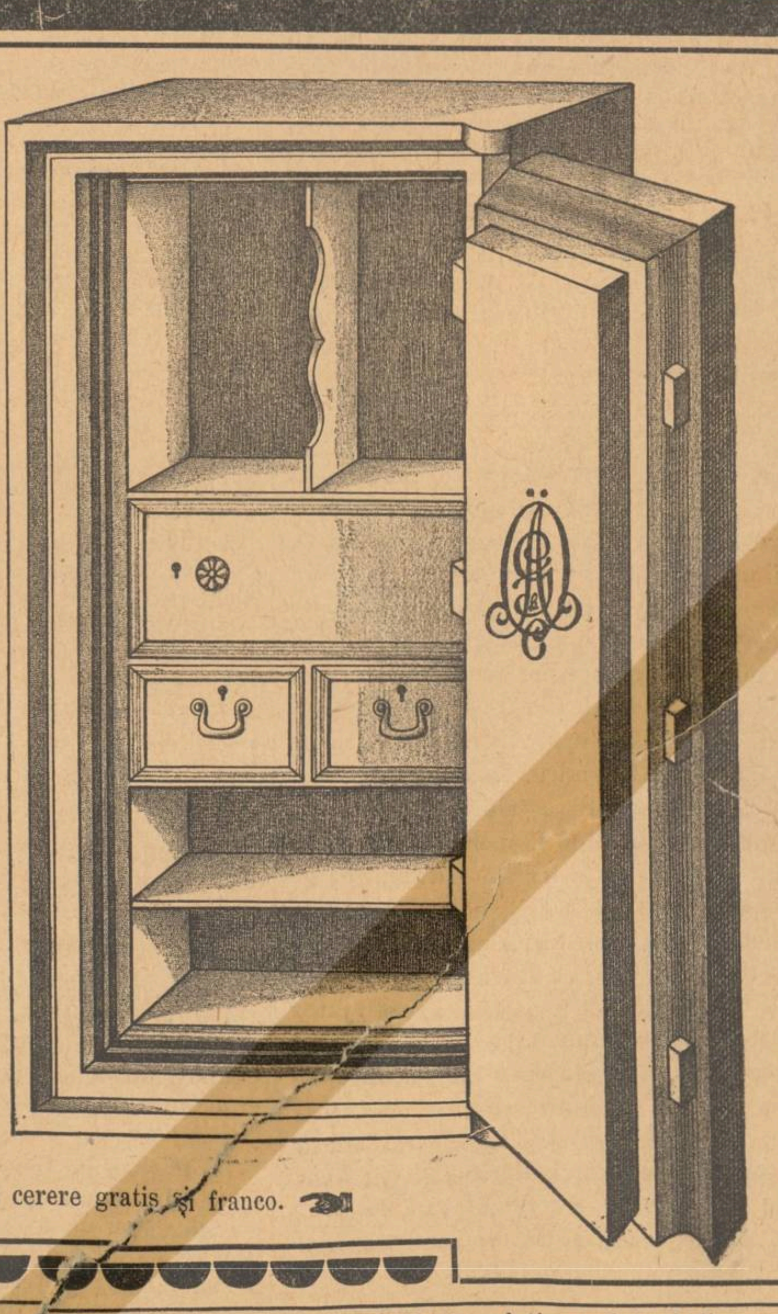

[151] 1—12

☞ Cataloage de preţuri la cerere gratis şi franco. ☜

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 65 Sibiiu, Sâmbătă 16/29 Iunie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

16/29 Iunie.

Sibiiu, 28 Iunie n.

Zi de jale e ziua de mâne. Zi de doliu pentru biserica noastră gr. ort. română și pentru întreg neamul românesc. Inainte cu 34 de ani în ziua aceasta, — era și atunci Sâmbătă, — la orele șase seara, spre asfințit de soare, a trecut la cele vecinice marele Arhiepiscop și Metropolit *Andreiu baron de Șaguna*, obosit de munca uriașe, săvârșită în curs de un sfert de veac, pe toate terenele vieții noastre publice.

Pentrucă el pe toate terenele a muncit și a — *creat.* A fost un spirit cu adevărat creator. De aceea, dela el avem tot ce avem. Până la el nimica nu era. El a dat viață unei dieceze întregi, până la el aflătoare în condițiunile cele mai umilitoare. El a desgropat din mormânt și a adus la viață nouă vechia noastră metropolie, perdută din negrija celor slabi din trecut. El a dat organizație bisericei noastre, ca și care nu are nici una dintre celelalte. El a dat îndrumare culturei românești dela noi, și direcția de el stabilită, și combătută la timpul său cu atâta inverșunare, formează astăzi direcția *corectă* în politica națională românească.

Jalea care trebue să ne cuprindă totdeauna când ne gândim la el e deci motivată, pentrucă într'adevăr mare și luminat bărbat a fost, și bogate în rezultate au fost nizuințele sale, puse întru luminarea și fericirea poporului, căruia i-a consacrat întreaga sa energie și înțelepciune.

La sfântul mormânt din Rășinari, unde își doarme somnul lin marele Arhiereu, să ne sboare deci gândul în momentele acestea de jale, și rugăciuni să adresăm ceriului, ca sufletul său să aibă în ceriu liniștea de care nu s'a prea bucurat pe pământ, — unde unii dintre ai săi nu l-au cunoscut, pentrucă nu voiau, ori nu puteau să-l cunoască, — și să planeze necontenit și asupra noastră, ca de cărările pe cari el ni-le-a croit să nu ne depărtăm.

Rugăciunile noastre rostite în aceastâ zi de doliu să fie însă totodată și câte un vot solemn, o promisiune sfântă, că activitatea extraordinară a acestui luceafăr al nostru din trecutul mai recent, dorul său de muncă și de jertfire, are să ne servească și nouă de model, și dacă în trecut am negles ceva în privința aceasta, în viitor avem să îndreptăm. Promisiune solemnă să facem apoi, că vom ținea și în viitor, cu toată sfințenia, la așezămintele noastre bisericești-școlare dela el moștenite, și le vom apăra până la ultima răsuflare. Promisiune sfântă să facem, că în spiritul său vom lucra la ridicarea măreței zidiri culturale-naționale, de el contemplată și inițiată, — și atunci e sigur, că el va rămânea și mai departe între noi, cum a promis când s'a dus dela noi, pentruca încuragindu-ne și întărindu-ne, să ne facă să nu ne temem de atacurile ce vedem că s'au pornit de nou în contra noastră și în contra plăsmuirilor sale, pentrucă se va deștepta în noi credința tăriei noastre de a putea învinge toate greutățile și toate năcazurile, așa cum el le-a învins, și credința aceasta ne va duce la limanul mântuirii!

Căderea banului croat. *Contele* Teodor Peiacevici, *banul Croației și-a dat Marți dimisia, din motivul că deputații croați nu vreau să sisteze lupta parlamentară în contra proiectelor de lege referitoare la căile ferate. Fiind banul persoana de încredere a guvernului, misiunea sa era, să capaciteze pe Croații din dieta ungară, să nu facă obstrucție, să nu facă greutăți guvernului, și în scopul împlinirei acestei misiuni venise el bolnav la Budapesta, dar după ce a văzut, că intervenția sa nu e încoronată de succes, a tras consecințele și a dimisionat. Guvernul unguresc i-a primit dimisia, și prim-ministrul* Wekerle *a plecat Marți sara la Viena, pentru a o presenta Maiestății Sale. Mercuri la orele 10 prim-ministrul* Wekerle *a fost primit apoi în audiență din partea M. Sale, și imediat după dânsul dimisionatul ban al Croației, contele* Peiacevici. *Guvernul a propus pe* Rakodczay Sándor *de nou ban al Croației, pe care M. Sa l'a și numit. Noul ban era mai nainte prezident al tablei septemvirale din Zagreb. Chestia croată a întrat cu schimbarea aceasta într'un stadiu nou, poate mai periculos, pentrucă deputații croați din dieta ungară au luat firma hotărâre să nu cedeze la nici un cas, ci să ducă lupta mai departe.*

Școalele noastre.

II.

Nu mai sufere nici o îndoială, că interesele noastre bisericești și naționale reclamă în mod imperativ, ca cât numai se poate să așezăm învățători de categoria I, adecă susținuți de biserică, aleși de popor și întăriți de Consistor.

In serviciul bisericei și al culturei noastre naționale acestia ne vor face cele mai prețioase servicii, ei vor fi împreună cu preoții adevărații apărători ai bisericei noastre în comunele bisericești, și puterea discreționară a organelor statului și a celor administrative pe ei mai puțin îi va atinge, pentrucă însași disciplinarea lor cade în competința organelor bisericești, și numai în linia a doua în competința comisiunii administrative a comitatului și respective a ministrului.

Dar mai presus de toate numai în școalele susținute curat din mijloacele poporului și ale bisericei, — se mai pot propune toate obiectele de învățământ în limba maternă, din manuale aprobate de biserică și după planul de învățământ statorit de autoritatea bisericească.

In școalele, ale căror învățători primesc ajutor dela stat până la o miie — ori preste o miie coroane, trebue să se propună computul, istoria, geografia și drepturile și datorințele cetățenești în limba maghiară, după planul ministerial și din manualele impuse de autoritățile școlare ale statului.

De aici va vedea oricine, fie cât de mărginit, prețul cel scump care revine să-l dăm în schimbul banilor ce ni-i ofere statul, — și socotim, că comunele noastre bisericești sunt datoare să facă cele mai îndrăsnețe și cutezate sforțări, ca să asigure salarul statorit de lege — anume salarul fundamental de 1000 coroane, și cele 8 cuincuenii, cari ajung la maximul de 1000 coroane după 40 ani de serviciu, — adecă două de câte 200 cor. și șasă de câte 100 coroane.

Se impune deci ca să capacităm poporul, să-i spunem primejdia ce o invoalvă în sine ajutorul dela stat, și precum până aci s'au ferit oamenii nostri de școalele de stat, și chiar și de cele comunale, credem, că mai cu temeiu se vor feri acuma, când știu, — că pierd dreptul de a-și alege ei pe învățătorii lor, și mai presus de toate, că obiectele cele mai de căpetenie au să se propună în limba statului, așa, că vom avea școale cu două limbi de propunere, la pruncii dela 6—12 ani.

După datele statistice ce ne stau la dispoziție avem circa 1000 de învățători în arhidiecesă — dintre cari eliminând pe cei fără pregătire, tolerați, ne rămân 800 de învățători, de a căror soarte ar fi să se îngrijască poporul nostru.

Populațiunea de 800,000 suflete a arhidiecezei noastre reprezintă un număr respectabil, o putere numerică, cum nu o are nici o confesiune din patrie, și dacă ar fi și entusiasmul și dragostea către cartea și limba românească, cum de mare este numărul populațiunei — darul donaic al guvernului, ar afla

---

FOIȘOARĂ.

Schițe

din viața sculptorului Alexandru Liuba.

— Stipendii și ajutoare. —

(Fine).

III. Stipendiu și ajutoare dela ministrul unguresc de culte.

Sofronie în 9 Aug. 1898 îmi scrie: „Alexandru prin inspectorul nostru de școale Dr. Dengi a făcut recurs la ministerul de culte unguresc, ca să capete stipendiu de stat. De acolo a primit răspuns, ca să facă niște modele și în luna lui Martie 1899 să se trimită la comisiunea denumită spre acest scop la Budapesta“.

Sofronie în 1 Aprilie 1899 îmi scrie: „Alexandru a primit dela inspectorul nostru de școale din Lugoj Dr. Dengi o înștiințare tipărită despre un concurs pentru stipendii de stat pe seama studenților născuți în țară, dar cari invață la Belle Arte în străinătate. L-am îndrumat ca să concurgă și Alexandru, și a luat mai multe modele și le-au străformat în gips, dar din lipsă de spese de transport și de vamă a trimis numai 3 modele în greutate de 47 de chilo, iar recursul l-a trimis în 2 Martie 1899 la adresa „Országos művészeti képző intézet Budapesten“, dar despre celelalte modele mai mari a trimis numai fotografii“.

Sofronie în 29 Maiu 1899 îmi spune, că ministrul unguresc de culte Wlassits a zis către dl George Serb, că numai de va avea alt concurent testimonii mai bune vor respinge pe Alexandru.

Sofronie în 9 Oct. 1899 îmi scrie: „Alexandru dela Pesta nu a căpătat decât un ajutor de 100 fl. un blăstămat i-a ascuns modelele ce le-a trimis la concurs; și recursul și modelele nu au fost predate comisiunii cenzurătoare, când s'a ținut ședința. Am scris dlui Dr. Emil Babeș ca să cerceteze, și acesta a dat de modele, cari erau puse într'o chilie, nefiind introduse nici în index, că le-au primit la minister. Aceasta s'a făcut cu voia, fiindcă nu numai testimoniile, ci și modelele lui Alexandru erau cele mai bune. Dl Dr. Titus Babeș mergând la minister a făcut gură mare în contra abusului și atunci lui Alexandru i-s'a votat 100 fl., despre care am pomenit la început. Noi nu am vrut să primim acei bani, dar bătrânul Babeș ne-a zis, ca să-i primim“. (Ce împrejurări triste).

Sofronie în 2 Martie 1900 mă înștiințează: „Alexandru în 7—8 Martie va trimite recursul său la Pesta pentru un stipendiu de stat. Sunt vre-o 30 de locuri, pentru pictură câte cu 300 fl., pentru sculptură câte cu 600 fl. pe an. Trebue să mai cerc, dacă nu voiu căpătà nu știu ce să mai fac“.

Sofronie în unele epistole atinge, că Alexandru a căpătat o recomandațiune foarte bună dela profesorul său Ruemen, pentruca să o arete ministrului de culte din Budapesta Intre documentele lui am aflat-o, e datată din 27 Iulie 1900, subscrisă de prof. Rueman și legalisată de academie. Intr'altele se zice: „Liuba, afară de studiile bune după natură, în semestrul din urmă mai multe proiecte bune proprii le-a transformat în figuri. Ca Liuba acele să le poată executa în mărime naturală, are lipsă de un ajutor, pentru aceasta cu căldura cea mai mare îl recomand. Lucrurile de sine stătătoare pretind spese mai mari, decât spesele de studiu în clase“.

Acum trecând peste multe împrejurări viu la resultatul, că Gränzenstein, deputatul cercului Oravița, pentru Alexandru Liuba a mijlocit un stipendiu de stat, și ministrul ung. de culte prin decisiunea din 26 Oct. 1901 nr. 74038 înștiințează pe Al. Liuba, că i-s'a asemnat 600 cor. (300 fl.) stipendiu pe un an.

Sofronie în epistola din 10 August 1906 îmi răspunde: „Alexandru dela ministrul unguresc a primit odată ajutor de 100 fl., odată stipendiu pe un an 300 fl. și încă odată 150 fl., laolaltă 550 fl.“

Un adaus. Al. Liuba dupăce a absolvat academia de sculptură cu succesul cel mai bun a dat rugare către ministrul unguresc de culte, că amăsurat cualificațiunii sale să i-se dea un post, după împrejurări să se denumească de profesor de sculptură. Viceșpanul din Caraș-Severin în 30 Dec. 1903 nr. 37860 îl înștiințează pe Liuba, că la minister nu este în vacanță atare post, în care rugătorul s'ar putea denumì.

IV. Favoruri dela regentul din Bavaria.

Sofronie în 9 Aug. 1898 îmi scrie: „Alexandru s'a purtat și în anul acesta foarte bine. Din causa aceasta i-s'a ieruşi şi inime închise, căci s'ar veni în calcul mediu ca 1000 suflete să poarte grija unui învăţător, deci de tot *sufletul 2 coroane la an.*

Cea mai număroasă familie de câte 6—8 membri ar trebui să plătească la an 12—16 coroane, şi am salva întreagă situaţia.

Până acì pentru susţinerea învăţătorilor din arhidieceză din diferite isvoare s'au dat la an numai *600.000 cor.*, o sumă destul de modestă.

După legea cea nouă, va trebuì să jertfim pentru toţi învăţătorii la an 1,600.000 cor., deci netto un milion mai mult, socotind la fiecare învăţător maximul de 2000 cor, salar şi cuincuenii, sumă ce de fapt numai în casuri foarte rari vine licuidată, fiindcă cei mai mulţi învăţători nu ajung să împlinească 40 de ani, ci unii se retrag cu 15 şi 20 de ani dela cariera cea grea şi obositoare.

La această jertfă mare nici cei mai optimişti nu ne putem aştepta, pentrucă de fapt în unele părţi nu s'ar putea încassa şi forţarea peste puterile poporului ar produce adevărată răscoală în sinul populaţiunei.

Ce este deci de făcut?

In comunele din aşa numitul *„fondul regesc“* cu începere dela anul 1908 îi stă la dispoziţia consistorului o sumă de 26.000 cor. dela universitatea săsească, cu care se pot ajuta cel puţin 52 comune cu câte 500 cor., restul are să se dee din venitele de până acì, din cassele bisericeşti, cassele allodiale şi din câte un arunc pe popor.

Mai ales comunele bisericeşti cu câte 2—3 şi 4 posturi de învăţători, vor trebuì ajutorate în prima linie. Mai rău stăm cu celelalte părţi ale arhidiecesei în aşa numitele comitate. Pentru toate acele comune bisericeşti, multe la număr şi sărace, ne stă la dispoziţie abia 17.000 cor. din budgetul fondului şcolar şi al fondului general administrativ. Aici deja numai poate fi vorbă de o ajutorare mai generală, ci ajutorarea va trebui să se mărginească la anumite *centre*, cari trebue susţinute cu orice preţ, şi cel puţin în 2—3 comune din fiecare protopopiat, trebue să îngrijim ca să asigurăm independenţa şcoalei şi a învăţătorului, ca *aceste să devină şcoale centrale cu limbă de propunere românească, la cari se alerge şi pruncii din satele vecine.*

La ajutor din centru vor putea conta deci numai acele comune, cari garantează cu acest ajutor suma de 2000 cor. pentru fiecare post de învăţător.

Celelalte comune însă vor trebuì în interesul lor să facă tot posibilul ca să asigure salarul de 1000 cor., ca prin aceasta să le rămână neştirbit dreptul de a şi alege ele pe învăţătorul, pentrucă să-ţi dai un drept din mână pentru o sumă de 400 coroane la an, presupunând că până acì ai dat cele 600 cor., este nu numai păcat strigător la cer, dar este o primejdie, care invoalvă în sine cele mai mari complicaţii, pentrucă învăţătorul denumit are alt stăpân şi interesul lui de a face servicii patriotice îl va aduce în conflicte continue cu poporul, conflicte cu urmări grave şi neprecalculabile pentru şcoală şi biserică peste tot. *N. Ivan.*

Din România.

Interpelările dlui Iorga. Trecând camera română peste lucrările de constituire, Marţi, în 25 Iunie nou, dl deputat *N. Iorga* a primit cuvântul, pentru a-şi desvolta interpelările pe cari le anunţa-se guvernului imediat cum a întrat ca deputat în cameră. A spus dl *Iorga*, că actuala cameră e prima în felul ei, care se prezintă cu un program bine definit, şi prin urmare va asculta în tăcere şi cu atenţie toate părerile. Pe baza programului din manifestul regal s'au ales reprezentanţii de azi din parlament, putem deci striga „Trăiască regele democrat!“ Ne-am adunat aci cu toţii pentru a face o frumoasă operă, pentru a realiza reformele, de care are nevoe ţara noastră.

Dl Iorga arată apoi că n'a venit să facă intrigi, şi nici n'a fost pus la cale pentru a face intrigi, ci în deplină conştiinţă dsa vrea să atragă atenţia guvernului asupra câtorva lucruri însemnate.

După o întroducere mai lungă dl Iorga ajunge la răscoalele ţărăneşti. Ţăranul nostru, spune dsa, e cel mai nenorocit dintre ţăranii din toată Europa: e sărac, incult şi îndepărtat dela toate drepturile cetăţeneşti.

Pentru prezent se poate ca aceasta să pară fără interes, dar pentru viitor e un rău foarte mare, căci noi numai pe ţărănime ne putem răzima. In ce priveşte cauza răscoalelor, dl Iorga o atribue trusturilor arendăşeşti. Se ocupă mai pe larg cu evreimea din Moldova şi în special de cea din Botoşani. Spune apoi că originea răscoalelor este sărăcia, situaţia economică. Nu poate fi vorba de o organizare a răscoalelor, iar întrucât priveşte Muntenia, unde s'au comis sălbătăcii, acestea n'au fost săvârşite de Români.

După înăbuşirea răscoalelor s'au închis o mulţime de oameni compromişi, legea îi pedepseşte, dar motive de dreptate naţională cer ca ei să fie achitaţi şi lăsaţi liberi. S'au ales oameni din grămadă, luaţi după arătările logofeţilor sau a micilor funcţionari administrativi. Apoi cu aceşti oameni curtea cu juraţi procedează în diferite oraşe în altfel. Dl Iorga încheie prima parte a interpelărei sale cerând să se obţină amnestiarea, iar nu graţiarea ţăranilor răsculaţi.

In partea a doua a interpelărei oratorul vorbeşte de modul, cum s'au potolit răscoalele. Spune că în Moldova s'a procedat foarte bine, pe când în Muntenia s'au săvârşit acele orori inutile, de cari lumea a luat cunoştinţă din ziare. Dl Iorga crede că veştejind aceste sălbătăcii săvârşite de autorităţile civile şi militare, are aprobarea întregei camere şi că în fundul sufletului lor toţi deputaţii îl aplaudă. Dacă n'ar fi aşa, atunci de sigur că ar trebui să fie fluerat, iar nu aplaudat. (Tribuna publică aplaudă). In continuare oratorul compară răscoalele din România cu mişcarea din sudul Franţei, arătând că şi acolo mulţimea s'a dedat în acte brutale, incendiări, devastări, etc. Cu toate acestea camera şi guvernul se întrec în Franţa întru găsirea mijloacelor blânde de potolire a revoltei poporului şi amnistia e de toţi cerută.

In fine dl Iorga întră în desvoltarea celui de al treilea punct din interpelarea sa: cum s'au făcut alegerile, insistând în deosebi asupra căderei dlui Cuza la Iaşi.

Dsa regretă apoi, că oameni specialişti în chestiunile ţărăneşti, nu au putut să între în parlament, pentru a conlucra la opera reformelor.

Oratorul încheie spunând, că şi-a făcut datoria, rămâne ca şi guvernul să şi-o facă. Adauge că n'a făcut personalităţi şi că speră că nu a supărat pe nimeni.

Şedinţa se suspendă.

După pauză ia cuvântul ministrul I. Brătianu şi răspunde interpelărilor dlui Iorga. In ce priveşte acuzarea despre ingerinţe electorale, spune că e nedreaptă. N'au fost ingerinţe; dovadă că toţi fruntaşii politici ai ţărei sunt în parlament. In ce priveşte opera de legiferare ea este în curs.

In ce priveşte sprijinul dat de armată guvernului pentru potolirea răscoalelor, armata a dovedit că ştie să-şi îndeplinească rolul. Se vor fi găsit poate şi oameni între militari şi între funcţionarii administrativi, cari să nu fi fost la înălţime.

Suntem cu toţii de acord, că baza noastră o formează ţărănimea, şi guvernul va face totul pentru dânsa. Amnistia este însă un act foarte grav, ea este apoi o prerogativă a Coroanei; guvernul va face însă tot ce-i va sta în putinţă şi de aceea roagă majoritatea să aibă încredere în guvern, care trebue să aibă în vedere siguranţa statului şi solidaritatea socială. (Aplauze).

Camera trece apoi în secţiuni.

Cronică bisericească.

Deslegarea penitentului.

Cu întrebarea: *Cari principii are spiritualul să le observe la deslegarea penitentului?* se ocupă *„Candela“* în numărul din urmă, dând următorul răspuns:

In privinţa deslegării trebue spiritualul să observe următoarele principii:

1. *Deslegarea se dă penitentului capabil şi demn.* Capabil e acel penitent, care poate distinge între faptele bune şi rele, e la minte întreagă şi are cunoştinţa necesară a învăţăturei creştine. Iară demn e acel penitent, care simţeşte părere de rău pentru păcatele sale, le mărturiseşte cum se cuvine şi e gata a împlini canonul impus, cu un cuvânt cel dispus ori aplicat la căinţă. Unui penitent capabil şi demn i-se dă aşadar deslegarea. Cu deosebire trebue să se pretindă demnitatea. Simeon Tesalonicheanul zice în privinţa aceasta: „Mărturisirea deplină a păcatelor şi zdrobirea inimei din suflet şi umilinţa şi părăsirea cea adevărată a faptelor celor rele şi a păcatelor, urându-le din inimă şi fugind de dânsele, şi aplecarea către lucrurile pocăinţei cu post şi ca elemozină, sunt prea bune şi le învaţă părinţii. Şi să primeşti pe unul ca acesta cu dragoste. Insă cearcă şi de vei pricepe, cumcă se căieşte cu adevărat şi va cere oarecare scurtare a canonului pentru căinţă, n'ai oprire la aceasta. Căci lucrul principal este, ca să se căiască, iar de nu ai îndrăsni la aceasta, poţi afla exemple şi dela sfinţii părinţi . . .

2. *Deslegarea se opreşte penitenţilor necapabili şi nedemni sau nedispuşi la căinţă.* A deslega pe unii ca acestia ar fi tot atâta cât a disonora sf. sacramente, a ţinea pe cel păcătos în siguritate falsă, a-i alina mustrările conştiinţei, a-l preda morţii celei eterne, a abuza de puterea ce o are spiritualul, a te face părtaş de păcatele străine.

Sf. Ioan Chrisostom zice despre admiterea celor nedemni la sf. euharistie următoarele: „Nici cel fără de omenie, nici cel crud şi neîndurat, nici cel cu totul necurat să nu se apropie aici. Acestea vi-le spun atât vouă, celor ce vă comunicaţi, cât şi vouă celor ce servind daţi comunicătura. Căci e de lipsă a vă spune vouă aceasta, ca cu mare scrupulositate să împărţiţi darurile acestea. Nu-i mică pedeapsa ce vă aşteaptă pe voi, dacă pe păcătosul cunoscut îl lăsaţi să se apropie de comunicătura mesei acesteia. Sângele lui se va cere din mânile voastre. Fie principe, fie mai marele oştirii, ori chiar celce e încununat cu diademă, opreşte-l, dacă s'ar apropia cu nedemnitate. Mai mare putere ai tu aici decât el . . . . Eu unul mai bucuros voiu să-mi perd viaţa decât să dau corpul Domnului unui nedemn, şi mai bine voiu să se verse sângele meu decât să dau sângele cel înfricoşat unuia ce nu e demn. Dacă după

---

tat o parte din didactru, iar materialele pentru modelele de şcoală să capătă gratis. Unicul favor, pe care îl pot avea academiştii de sculptură, veniţi din ţări străine“. (Vezi biografia nrul 33 din „Familia“ 1906).

La locul citat se arată, că regentul Bavariei a dispensat pe Liuba de didactrul întreg şi i-a dat materiale pentru lucrările de şcoală. Tatăl Sofronie zice: Aceste favoruri încă au făcut pe an aproape 500 fl.

Informaţiune.

Elevul dela academia de sculptură are lipsă de foarte multe spese, nu d. e. ca un jurist, teolog, filosof, cari au să-şi cumpere numai cărţi. Lucrurile de sculptură se fac în atelier franc. (Werkstatt nemţ., műhely ung.) adecă în lucrătoare, cari sunt prevăzute cu tot felul de instrumente de oţăl, mese etc. La autorul Rudolf Maison (Einteilung zur Bildhauerei Lipsca 1894) se află 126 de instrumente de lipsă la sculptură şi mesele etc. pentru un atelier.

Eu întrebând pe Sofronie în privinţa atelierului el în 18 Sept. 1906 mi-a răspuns: Alexandru mi-a spus că el s'a ortăcit cu un elev finlandez, ca să închirieze un atelier, vre-o 3 ani a avut atelier închiriat. Unul a plătit pe lună 23 marce, adecă 276 de marce pe an (o marcă 60 cr., adecă 175 florini pe an pentru un elev).

Sculptura se face de regulă după modele vii, (fată, fecior, bătrân etc.) Alexandru a trebuit să plătească o marcă pe o oră, aceluia care a stat de model, când a lucrat ceva pentru sine şi nu pentru şcoală.

Lutul a fost chilo cu 4 cr., la un bust trebue 40 chilo, la un monument 3 măji de lut. Lui Alexandru i-a trebuit lut de 50 fl. pe an. Alexandru a lucrat şi cu pastolin modele mai mici. Pastolinul e de 10-ori mai scump ca lutul. Mai multe modele de pastolin i-s'a oprit (reţinut) la academia de sculptură. Am acasă vre-o 10 chilo de pastolin. Executarea în gips e scumpă, cea de marmoră de tot scumpă. Marmorul pentru un bust suie şi peste 120 fl. după calitatea lui. Când Alexandru s'a înscris la academia de sculptură, în clasa lui erau 29 de elevi, din acestia în anul al VI-lea numai cinci au absolvat cursul de composiţie.

V. Incercare la fundaţiunea Gojdu.

Sofronie în 30 Martie 1896 îmi scrie: „Ni-se spune din Pesta, ca să competăm pentru un stipendiu din fundaţiunea Gojdu, pentrucă fundaţiunea a crescut mai mare decum a proiectat-o Gojdu. Dacă nu va căpăta un stipendiu, voiu fi silit pe Alexandru a-l trimite în România“.

Sofronie în 16 Sept. 1897 îmi comunică: „Fiul meu a fost respins cu rugarea pentru un stipendiu din fundaţiunea Gojdu în sensul testamentului lui Gojdu“.

Sofronie în 6 Aug. 1900. „Indemnaţi, ca să ne mai rugăm pentru stipendiu din fundaţiunea Gojdu, eri primirăm decisiunea comitetului fundaţiunii Gojdu, prin care se comunică fiiului meu, cumcă cererii dtale pentru votarea unui stipendiu (ajutor) nu s'a putut satisface. Am aflat decisiunea, e dată din 31 Aug. 1897 Nr. 559 şi e tipărită, adecă îndatinată.

VI. Incercare în România.

Sofronie în 30 Martie 1896: „Dacă Alexandru nu va căpăta stipendiu din fundaţiunea Gojdu, atunci voiu fi silit al trimite în România, unde cred, că îl va ajutora statul, căci în München sunt vro 20 de stipendişti de ai statului român. Intre cari vreo 5—6 jidovi cu stipendii de 200—300 de lei pe lună. Voiu cere informaţiune dela dl Nicolae Densuşian“.

Sofronie în 2 Martie 1900 îmi scrie: „Alexandru şi-a cercat norocul şi în România pentru o bursă, dar i s'a răspuns, că nu sunt astfel de burse“.

Eu între actele lui Alexandru am documentul respectiv. Ministeriul de culte şi instrucţiune din România în 24 Nov. 1897 Nr. 74255 înştiinţează pe Alexandru Liuba, că relativ la acordarea unei burse dela stat, nu poate satisface rugarea, de oarece nu dispune de nici o bursă de felul celei cerute!

*

Din toate vedem, că ce greutăţi a avut sculptorul talentat pe cariera sa, pănăce a absolvat şi într'u adevăr s'a făcut sculptor. Din toate cele scrise, cei cu minte vor afla experinţă din lumea română.*)

Sibiiu, Iunie 1907.

Dr. Al. Mariensscu.

---

*) Vezi şi „Familia“ Nr. 33 din 1906: biografia lui, şi Paris şi Fata cu fluier din Nr. 39, schiţe despre operele lui.

multă cercare nu l-ai cunoaște pe cel nedemn, nu vei avea vină. Acestea am zis de cei cunoscuți, căci dacă îi voiu îndrepta pe aceștia, atunci Dumnezeu repede ne va descoperì și pe cei necunoscuți. Iar dacă îi vom lăsa pe cei cunoscuți, atunci la ce ar avea Dumnezeu a ni mai face cunoscuți, pe alții? Acestea le zic, nu ca și când am avea tot numai a mustra și a opri, ci ca să îndreptăm și să avem grijă de ei. Astfel și pe Dumnezeu ni-l vom face îndurat și vom afla pe mulți împărtășinduse cu demnitate și așa pentru îngrijirea și sârguința pentru alții vom primi plată mare (omil. 82 la Mat.)".

Adevărat, că oprirea deslegării este o tăietură dureroasă în inima omului, dară dacă fără de dânsa vindecarea nu e posibilă, atunci întrelăsarea ei n'ar fi o faptă de îndurare, ci mai vârtos o faptă de neîndurare. Pururea să aibă spiritualii înaintea ochilor cuvintele: *N'ar fi așa de lesne a păcătui, dacă n'ar fi aṣa de lesne a fi deslegat de păcate.* De altă parte ar greși acel spiritual, care neaflându-l dispus pre penitent, l'ar răspinge îndată și fără crutare. Ci el să caute mai întâi a-l îndupleca la căință și la îndreptare, și să-i oprească deslegarea abia atunci, când nu i-ar succede aceasta și penitentul n'ar voi a aplică mijloacele ce i-le prescrie spiritualul spre îndreptarea vieții, n'ar voi să părăsească datina cea rea, ocaziunea la păcat, n'ar voi să restituiască bunul străin ș. a. d. Dacă spiritualul e constrâns a opri deslegarea, să facă aceasta totdeauna cu blândețe, spunându-i penitentului, că oprirea deslegării se face numai pentru binele sufletesc al lui, și cumcă deslegarea ar fi stricăciune, atât penitentului, cât și spiritualului.

Penitentele trebue să arete căința pentru păcatul său, să-l părăsească păcatul fără doar' și poate și atunci de abia poate primi cu demnitate deslegarea.

3. *Deslegarea se amână, dacă dispozițiunea penitentului la căință e dubioasă.* În acest caz se arete spiritualul penitentului mijloacele de îndreptare și să-i pună oarecare timp, în care să vină iarăș la mărturisire. Acest timp să se defigă astfel, ca să se poată ajunge scopul cel mai de aproape al amânării, adecă delăturarea îndoielilor despre dispozițiunea mărturisitorului, de es. trei până la patru săptămâni, dacă penitentul e deprins a păcătui numai odată pe săptămână. Arătând păcătosul îndreptare în acest restimp, să se deslege, îndemnându-se la statornicie în propusul său, iară neaflânduse îndreptat, să i-se oprească deslegarea și să i-se prescrie mijloace de îndreptare mai puternice. Atât la oprirea cât și la amânarea deslegării să se comunice penitentului determinat, cumcă el *este oprit* dela sf. euharistie.

NOUTĂȚI.

Maiestatea Sa, va pleca, după cum scriu ziarele dela Viena, Joi în 4 Iulie n. la *Ischl*, unde va sta, ca în toți anii, două luni.

*

Iubileul Maiestății Sale. Ziarul oficios „Wiener Abendpost" este autorizat a comunica, cumcă Maiestatea Sa dorește, ca cu ocaziunea jubileului de 60 de ani dela suirea sa pe tron (2 Decemvrie 1908) să se renunțe la sărbări mari și ca sentimentele de bucurie ale populațiunii să se manifeste mai cu seamă în acte de binefacere.

*

Arhiducele Frideric a fost numit din partea Maiestății Sale comandant suprem peste Landwehrul din Austria, în locul Arhiducelui Rainer, care a dimisionat în 2 Maiu, din causă de bătrânețe.

*

Prea S. Sa episcopul Ioan I. Papp a făcut în sărbătorile Rusaliilor vizitațiune canonică în mai multe comune din apropierea mănăstirei H. Bodrog. Prea S. Sa a plecat din Arad Sâmbătă, cu mare suită, până la mânăstirea H. Bodrog, unde a fost găzduit peste noapte. In ziua primă de Rusalii după săvârșirea utreniei în biserica mânăstirei a plecat apoi la Fenlac, unde i s'a făcut o primire splendidă. Aici s'a săvârșit sf liturgie, iar după liturgie P S. Sa a ținut poporului o predică instructivă. A doua zi a vizitat P. S. Sa comuna fruntașe Secusigiu, făcândui-se și aici frumoase ovațiuni. Și aici P. S. Sa a pontificat sf. liturgie cu azistență număroasă, ținând la sfârșitul serviciului o predică edificătoare, în care a combătut în deosebi luxul. Această vizitațiune a P. S. Sale a produs mare mângăere la popor, mai ales în vremurile aceste grele în cari ne aflăm.

*

Din Reichsrathul austriac. Marți s'a făcut alegerea biroului pentru noul Reichsrath austriac. Prezident a fost ales *Weisskirchner*, din partidul social creștin, vicepresidenți Dr. *Zacsek* (Ceh) și *Starinszky*, Polon.

*

Conferența păcii. Representanții statelor, întruniți în *Haga* în conferența de pace, s'au împărțit în comisiuni și subcomisiuni, cari lucrează acum la propunerile, pe cari le vor face ședinței plenare. Regina *Wilhelmina* va aranja Luni, în 1 Iulie, o mare serbare, în onoarea oamenilor păcii.

*

Adunarea generală a societății pentru fond de teatru român își va ținea anul acesta adunarea generală în fruntașa comună *Cohalm*. Precum aflăm comitetul fondului de teatru a primit din partea fruntașilor români din *Cohalm* învitare în acest senz.

*

Examenele de maturitate din Sibiiu. In anul acesta au dat cu succes examenul de maturitate la școalele medii din Sibiiu următorii abiturienți români: *la gimnaziul săsesc: Mircea Russu, Coriolan Stefan și Liviu Barzu; la școalele reale superioare săsești: Constantin Simian, Dumitru Moisin, Ilie Topârcean și Traian Georgescu, iar la gimnaziul de stat: Ioachim Tolciu, Ion Colbasi, Ion Fraticiu și Ion Olariu.*

*

Nou advocat român în Sibiiu. Dnul *Dr. Alexandru Vasilie* din Sibiiu a depus în zilele trecute cenzura de advocat la tabla regească din Marosvásárhely și și-a deschis cancelaria advocațială aci, în Sibiiu.

*

Concertul d-șoarei Berta Binder, dat Mercuri sara în sala dela Gesellschaftshaus, a avut un succes desăvârșit. Sala a fost literalmente plină, căci biletele trecuseră toate încă în prima zi după anunțarea concertului, iar prestațiunile concertantei au fost artistice în toată puterea cuvântului. Programul lung și variat (15 puncte) a fost executat cu bravură și fără oboseală. Publicul sibian dornic de a auzi o *adevărată* artistă a rămas încântat de progresele ce le-a făcut dșoara Binder în arta cântării. A și răsplătit o cu aplause furtunoase și meritate, precum și cu două buchete frumoase.

*

Dl Dr. Aurel Nyilvan a făcut censura de advocat Luni, în 24 Iunie n. în Budapesta.

*

Hymen. Dl Dr. *Romul Veliciu* și domnișoara *Hortensia Raicu*, din Arad, fidanțați.

*

Incunoștiințare. Aflăm dela corespondentul nostru din *Alba-Iulia*, că înscrierile elevilor la gimnaziul de acolo se fac la *1 Iulie a. c. st. n.*, deci părinții, din comunele apropiate și mai ales din părțile Munților Apuseni să grăbească în zilele prime ale lunei Iulie a face înscrierile pruncilor *cari vin în clasa primă* gimnazială, căci după acel termin nu se mai primesc. Clasă paralelă se va înființa numai daca se înscriu 80—100 elevi, iar la cas contrar, rămân primiți numai fiii orășenilor și ai celor de confesiunea romano-catolică, și ceialalți nu se primesc deloc.

*

Academia Română, a ținut Vineri ședință, în care Dl *D. Onciul*, profesor universitar, a presentat din partea baronului *Eudoxiu Hurmuzachi* 25 scrisori și alte manuscrise rămase dela părintele său. Cele mai multe scrisori sunt adresate de către *Vasilie Alexandri*. Dl Onciul studiind aceste scrisori a arătat, că poetul *Alexandri* își fixase în scrisul său încă din anii 1848 și 1849 o ortografie proprie, care nu diferă mult de cea actuală a Academiei și pe care marele poet a întrebuințat-o constant în activitatea lui literară. In aceiași ședință dnul *C. Erbiceanu*, membru al Academiei române, a dăruit mai multe manuscrise și documente de valoare istorică și filologică.

*

Milionară pe bină. In Copenhaga va păși în curând pe bină fiica unui milionar din Dania, care are o deosebită atragere către bină. Dacă are și talent, nu ne spune gazeta din care scoatem știrea.

*

Din nervozitate. In Viena s'a spânzurat medicul și scriitorul Dr. *W. Deutsch*, din motivul, că nervozitatea îl tortura atât de mult, încât nu mai putea să doarmă.

*

Pădurea episcopiei. Preasfinția Sa, Episcopul gr. cat. român *Dr. Demetriu Radu* a dat în exploatare 16,000 de jugăre din pădurea episcopiei sale, unei firme din Belgia, pe prețul de trei milioane și jumătate coroane. Contractul a fost prezentat ministrului de culte și instrucțiune publică spre aprobare.

*

Faptă laudabilă. Consiliul comunal al orașului Kecskemét a cumpărat cu cinci milioane cor. moșia din nemijlocita apropiere a orașului, de vre'o 12,000 jughere, proprietatea principelui Filip-Coburg, în scopul ca să o parceleze și să o împartă între țărani. Iată un mijloc bun pentru împedecarea emigrărilor la America.

*

Lăcuste. In jurul Dobriținului s'au ivit și anul acesta lăcustele în roiuri mari, dar au fost pustiite în mare parte, iar cele puține cari au mai rămas vor fi nimicite în cursul săptămânii acesteia.

*

Și-au bătut profesorul. Cinci studenți din Hodmezővásárhely, cari au dat anul acesta examenul de maturitate, doi cu foarte bine, trei cu bine, au atacat pe stradă, după examen, pe unul dintre profesorii lor, și l'au bătut bine, după cum spuneau, din motivul, că prea mult i-a năcăjit peste an S'a deschis cercetare, ear profesorul bătut e afară de ori ce primejdie.

*

Scandal în teatrul din Arad. Ziarul „Tribuna" scrie următoarele: „Sâmbătă s'a dat în Arad piesa „Az elnémult harangok", de Rákosi Victor. Rolul principal l-a jucat celebrul artist Gál Gyula din Budapesta, ceeace n'a împedecat însă pe o parte din public să fluere și să huiduiască, așa că a trebuit să se lase cortina în mijlocul actului. Cei cari au demonstrat au voit de sigur să condamne în felul acesta tendența perversă a piesei și se ia în felul acesta satisfacție pentru injuria la adresa neamului românesc".

*

Un practicant cu 3—4 cl. gimnaziale, creștere bună și deștept, se primește la Librăria arhidiecesană, Sibiiu. Doritorii de a ocupa acest post au să-și înainteze rugările împreună cu atestatul de botez și școlar: Comisiunii administrative a Librăriei și Tipografiei arhidiecesane, Sibiiu.

*

Petrecere în Mercurea. Tinerimea română din Mercurea învită la petrecerea de vară împreunată cu producțiune teatrală și cântări, ce o va aranja Duminecă în 17/30 Iunie în parcul școalei gr. ort. de acolo. Inceputul la 4 ore d. a. Programul conține trei cântări, executate de corul școlarilor, un monolog comic de *Alexandri* și *„Ruga dela Chișeteu"* de *Iosif Vulcan*.

Nr. 31—1907.

Convocare.

In înțelesul §§-lor 12 și 13 din statute membrii „Reuniunei femeilor române din Sibiiu" se convoacă în

Adunare generală ordinară

pe Duminecă, în 30 Iunie 1907, la 11 oare a. m. în localul Casinei române din loc.

Ordinea de zi a adunării este:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raport despre activitatea comitetului în 1906.
3. Revizuirea rațiociniului pe 1906 și statorirea budgetului pe anul 1908.
4. Propuneri eventuale.
5. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

Din ședința comitetului „Reuniunei femeilor române din Sibiiu, ținută în 24 Maiu 1907.

Maria Cosma prezidentă. *Dr. Beu* secretar.

Cărți și reviste.

„Vatra școlară", revistă pedagogică Anul I. nr. 6 cuprinde: Dr. P. Șpan: Momentele mai însemnate dela sinodul arhidiecesan. Dr. I. Lupaș: Seminarul „Andreian" și misiunea lui. Petru Bura: Ferul. Lecțiune practică din Mineralogie. V. Stan: Cuvântare la deschiderea conferenței învățătorești din cerc. XVI. Dare de seamă. Informațiuni. Avis. Administrația: Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 30.

*

Epoca colonisării Sașilor în Ardeal, studiu arheologic-istoric, de M. N. (retipărire din „Răvașul"). Prețul 20 fileri. Cluj, tipografia „Carmen".

Poșta ultimă.

După patruzeci de ani.

In urma ideei lansate din partea părintelui *Gavril Mureșan* din Jimborul-mare, *cinci* preoți și *un* mirean și-au dat întâlnire astăzi în Sibiiu dintre absolvenții de teologie din anul 1866/7, pentru a se revedea după patruzeci de ani de când au părăsit seminariul Andreian. Sunt următorii: *Gavril Mureșan*, *Ioan Pop*, *Alexandru Danciu*, *Vasile Metea* și *Constantin Prie*, preoți, apoi dl *Deeian*, executor reg. în Sibiiu.

Patru preoți dintre cei întruniți au oficiat liturgia și apoi parastasul pentru colegii și profesorii decedați, în catedrală, sub conducerea P. C. Sale a domnului protosincel, director seminarial, Dr. *Eusebiu R. Roșca* și cu cooperarea diaconilor *Vasile Stan* și *Dr. A. Crăciunescu*, prof. sem. apoi toți au făcut vizită Excelenței Sale, Arhiepiscopului și Metropolitului *Ioan Mețianu*, iarăși sub conducerea dlui protosincel Dr. *E. R. Roșca*.

La alocuțiunea acestuia I. P. S. Sa a răspuns cu cuvinte părintești și pline de învățătură.

Vom mai reveni.

Din public.+)

Multămite publice.

(*Convenirea socială a Reun. sod.*)

Ne împlinim plăcuta datorință a exprima și pe această cale mulțămita și recunoștința Reuniunei noastre tuturor acelora, cari pătrunși de importanța clasei noastre de mijloc, țin ca și prin fapte să manifeste sentimentele lor față de această clasă, și ridicându-i moralul, încurajând-o prin presența lor la producțiunile noastre și sprijinindu-o cu obolul lor. Indeosebi mulțămim dlui profes. seminarial A. Bena, care a binevoit a primì cu multă prevenire și de data aceasta, acompaniarea la clavir, dlui Candid Popa pentru zelul cel desvoaltă la instruirea corului, solistului dl I. Stanciu, măestru zugrav de case, coriștilor și următorilor suprasolvenți: sublocot. Romul Boldea 3 cor., Ieronim Preda, comptabil-corespondent în Linz a/D., 5 cor., Dem. Cunțan, profesor sem., Teodor Filipescu, chemist, Serajevo, Elie Câmpian, înv., Agârbiciu, Pant. Lucuța, căpitan în pens., fiecare câte 2 cor., Teodor Moldovan, măestru cismar, Sora Drăgoiu, soția de cursor consistor., Ioan Stoica, măestru pantof., Avrig, fiecare câte 1 cor., Zaharie Moga, măestru covrigar, Ioan Imbăruș, expeditorul „Foii Poporului", fiecare câte 40 bani, I. Coroiu, sod. croitor și Alexandru Dămian, măestru rotar, fiecare câte 20 bani și în fine tuturor acelora, cari au contribuit cu banul lor în „Pălăria Dzeu vede" purtată de subscrisul prezident, cu care s'a adunat 14 cor. 67 bani în favorul fondului văduvelor și orfanilor.

Sibiiu, 26 Iunie 1907.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu".

Vic. Tordășianu *prez.* *Stefan Duca* *notar.*

*

Cu ocaziunea concertului împreunat cu teatru dat de tinerimea noastră din Stremți au binevoit a face suprasolviri următorii P. St. domni: Dr. Vasilie Bologa, director în Sibiiu 4 cor. 10 fil., George Cutean, preot Oarda de jos 1 cor., Aurel Todor, croitor 3 cor., Dr. Simon Ari 2 cor., Salamon Simon 2 cor., Krengl Sándor 2 cor., Löwe Dezsö, notariu 10 cor., Liviu Bitea, comptabil la „Piatra" 1 cor., Călugăr N., învăț. 2 cor., Löwe Max 3 cor., Weisberger 2 cor., Muntean Iacob 1 cor., Ioan Teculescu, protopresbiter 2 cor., Ioan Frâncu, preot Cetea 1 cor., Vasile Macsa, preot Gârbova de sus 1 cor., Klein Mihály 2 cor., Rațu Efrem 1 cor., Petru Raica, cantor Cetea 1 cor., Kis Balint, proprietar 2 cor., Rațu Gavrila, proprietar Teiuș 1 cor. Suma tuturor întratelor a fost de 110 cor. 70 fil., iar eșitele (spesele) de 79 cor. 42 fil., rămâne pentru augmentarea bibliotecii 40 cor. 28 fil. Atât P. St. domni suprasolvitori, cât și st. domni participători li-se exprimă și pe această cale cea mai sinceră mulțămită.

Stremți, 11/24 Iunie 1907.

Eremia Iliescu
preot.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

[162] 1—1

Convocare.

Prin aceasta se convoacă adunarea generală de constituire a însoțirei „Solidaritatea“, asociațiune de institute financiare, care va avea loc în Sibiiu, în localul institutului de credit și de economii „Albina“, (strada Baier Nr. 1), eventual în Casa națională, în *16 Iulie n. a. c., la 10 ore a. m.* cu următorul

Program:

1. Constituirea adunării generale.
2. Raportul fondatorilor despre subscrierile întrate și plățile tăcute și darea absolutorului pentru fondatori.
3. Deciziune cu privire la constituirea societății.
4. Stabilirea statutelor.
5. Alegerea direcțiunei.
6. Alegerea comitetului de supraveghiare.
7. Fixarea taxelor și diurnelor revizorilor experți.

In numele fondatorilor:
P. Cosma

Nr. 5745 bis. 1907 [161] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III Socet cu filiile Poiana Rechițellei și Runcul mare, protopresbiteratul Hunedoarei se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, până la terminul indicat, consistoriului arhidiecezan, având în terminul indicat în regulament, a se înfățișa înaintea alegătorilor, pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Sibiiu, 5 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 287—1907 [158] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Poiana-porcului, în protopresbiteratul gr. or. Cetatea-de-piatră, se escrie concurs cu termin de 50 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor înainta cererile lor, instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, având a se prezenta la biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Lăpușu'-unguresc, 6 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Cetatea-de-piatră, în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopresbiter.

---

[157] 2—3

Publicațiune.

Comuna bisericească Tohanul-Nou, prin aceasta aduce la cunoștință publică cumcă în 7 Iulie st. n. la 10 ore a. m. dă în întreprindere prin licitațiune minuendă renovarea edificiului școalei gr. ort. locale.

Licitațiunea se va ținea în edificiul cel vechiu al școalei din loc.

Prețul de strigare este cu 2900 coroane, iar vadiul este de 10% din prețul de strigare.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitare sunt expuse spre vedere publică la prezidentul comitetului parohial din loc.

Tohanul-Nou, 21 Iunie 1907.

Ioan Briota
prez. com. parohial.

Nr. 260—1907 [129] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III a din Glodgileşti, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului consistorial dtto 8 Maiu a. c. Nr. 4306 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta, resp. a oficia și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, la 9 Iunie 1907.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 260—1907 [160] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a din Bărăști cu filiile Dumești și Lungșoara, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului consistorial dtto 29 Maiu a. c. Nr. 5938 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei. în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, la 9 Iunie 1907.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 208—1907 [152] 1—3

Publicare de licitație.

Casa, ce formează lăsământul după Susana Haas născ. Eichinger, aflătoare în Nagyszeben pe Hunds-Rücken sub Nr. 23 și descrisă în Prot. fund. Nr. 700 sub Nr. Top. 1385, 1386, se va vinde prin licitațiune benevolă *în 5 August a. c. la 9 ore a. m.* în cancelaria mea.

Prețul strigării e 16,000 cor.

Condițiunile detailate se pot privi în biroul meu în orele oficioase.

Nagyszeben, în 27 Aprilie 1907.

Dr. Benjamin de Svastits
notar public regesc.

Se caută un

învățăcel de prăvălie

absolvent de 2 clase reale sau gimnaziale și să cunoască în vorbire, pe lângă limba română și parte din germână și maghiară.

Poate ocupa locul numaidecât, pe lângă condițiuni avantagioase în prăvălia mixtă a lui **Ilie Floașiu, Mercurea.** [153] 2—3

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 12—

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 11—52

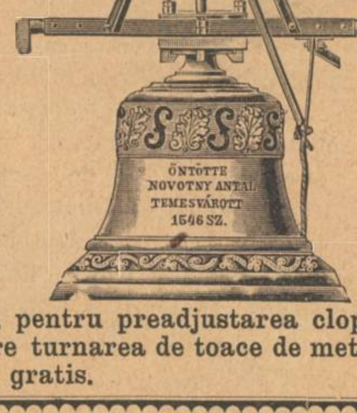

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 27—41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă și invioréză **pe lângă garanție.**

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Prețul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. 11 5

Espediție din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colțul.

REVERENZI

In calitatea cea mai bună și ieftină, se pregătesc la

„Croitoria Universală“,

Ioan Petrașcu,

strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU—NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Nr. 32

[143] 2—5

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 66 Sibiiu, Marţi 19 Iunie (2 Iulie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Insămnătatea
dexterităţilor tehnice în educaţiunea fetelor române.

Dircurs rostit cu ocaziunea încheerii anului şcolar la şcoala civilă de fete din Sibiiu
de
Dr. Miron E. Cristea.

Multonorate D-le prezident! Onorate D-le inspector regesc! Onorat public! On. corp profesoral! Iubite eleve!

In sistemul de educaţiune sau creştere mai ales al fetelor trebue să ocupe un loc însemnat şi desvoltarea aptitudinilor şi inclinărilor artistice ale elevelor.

Examenele dela acest institut din anul acesta şi din anii anteriori, şi îndeosebi producţiunile de declamare, cele muzicale şi expoziţiunile lucrurilor de mână de felurite soiuri, ne sunt o dovadă, că susţinătorii şi conducătorii nemijlociţi ai acestei şcoale dau o specială îngrijire şi dexterităţilor tehnice.

Asupra acestora aflu de bine a vă întreţinea cu acest prilej sărbătoresc câteva momente, în presupunerea, că îndrumările şi îndemnurile mele nu vor fi de prisos, ci — dacă nu chiar toate — cel puţin unele din ascultătoare le vor urma.

Este, — onorat public, — un lucru ştiut, că femeile sunt în măsură mult mai mare, decât bărbaţii, stăpânite şi conduse de lumea sentimentelor lor; deci o datorinţă de căpetenie a crescătorilor viitoarelor femei este, ca în toată activitatea lor să ţie cont de această stare firească, şi la predarea tuturor obiectelor de învăţământ să fie cu deosebită luare aminte la desvoltarea normală, firească şi sănătoasă a sentimentelor din sufletul elevelor.

*

O înrâurire puternică asupra desvoltării sentimentelor are şi cântarea şi muzica.

Inrâurirea acestora poate fi bună, dar poate fi şi rea, căci şi muzica, — ca orice artă — îşi are extravaganţele, aberaţiunile, ba chiar frivolităţile sale, recunoscute încă din timpurile cele mai vechi. Hotărât, că o asemenea muzică, enervantă, senzuală, mai ales însoţită şi de un text necontrolat, uşuratic, este o stricăciune, un venin chiar pentru sufletul tinerimei. Deci elevele trebue ferite de aşa ceva, ca de foc, care te arde.

De sigur de teama unui astfel de efect stricăcios al muzicei decăzute erau conduşi legislatorii din *Sparta*, când în una din cele mai însemnate legi pentru îndreptarea moravurilor îndatorau autorităţile poliţiale, a nimici acele instrumente muzicale, cari dau un sunet prea drăgălaş; iar filozoful grec *Plato* încă condamna melodiile molatice, dulci.

La acest soiu de muzică s'a gândit şi sfântul Ieronim*) în epistola ce o scrie *Laetei* (o damă romană): „*Să fii surdă faţă de muzică, şi să nu ştii, spre ce scop este făcută flauta, lira şi citera*“.

Sftul Vasile-cel-mare se exprimă mult mai clar, când ne povăţueşte: „a nu vărsa în suflete, prin mijlocirea urechilor, melodia coruptă, căci este natural, că se nasc din o astfel de muzică suferinţe provenite din josnicie“. (Omilia cătră tineri).

Acest soiu de muzică uşoară deci nu poate avea loc în planul de învăţământ al generaţiilor tinere.

Dar pe cât de stricăcioasă poate fi muzica rea asupra desvoltării sufletului tinerimei, pe atât de binefăcătoare este cântarea şi muzica bună şi aleasă. Om cu mintea la loc nu va putea tăgădui deoparte uriaşa lor influinţă asupra desvoltării, întăririi şi înălţării sentimentelor religioase-morale.

Cântece religioase au existat încă înainte de ce era sfânta scriptură; ele erau unicele mijloace pentru susţinerea cu îngrijire a tradiţiunilor religioase; iar mai târziu părţi întregi din sfânta scriptură erau întocmite pentru cântarea, pe care şi biserica creştină, atât de intensiv a cultivat-o şi o cultivă şi azi, hotărât convinsă fiind, că nu există alt mijloc, care să poată mângăia şi înălţa mai bine şi mai cu succes inima copiilor şi şi a celor mari, ca şi imnele de laudă şi de preamărire a Dumnezeirii.

De altă parte muzica şi cântarea trezesc *virtuţi cetăţeneşti*, stârnesc şi alimentează *iubirea de patrie*, sunt un izvor curat şi foarte puternic de *însufleţire naţională*; cu un cuvânt, cântarea nobilitează întreg sufletul omului. Un poet german şi zice:

„*Wo man singt, da lass dich ruhig nieder.*
„*Böse Menschen haben keine Lieder*“.

Uneori — mai ales la noi — cerşitorii *cântând* cerşesc mila celor trecători.

Iară în deosebi la poporul român, fără exagerare putem afirma, că muzica, cântarea, doina este o însuşire înăscută a sufletului său, este o parte integrantă a sufletului românesc, este un mijloc nepreţuit de mângăere şi încurajare, care în curs de nenumărate veacuri ne-a însoţit, scutindu-ne de descurajare şi desnedăjduire.

„*Doină zic, doină suspin,*
„*Tot cu doina mă mai ţin*

zice Românul, şi el ştie bine ce zice.

Deci a înăbuşi cântarea, ar însemna a sugruma sufletul poporului, a negliga una din forţele şi din însuşirile cele mai frumoase ale fiinţei neamului nostru, a nu înţelege frumseţile şi nobilele plăceri cuprinse în ea, şi aceasta ar fi o mare greşală de educaţiune socială.

Astfel cântarea este un mijloc de educaţiune valoros; iară deprinderea ei în şcoalele de fete o trebuinţă generală pentru cultivarea inimei; ba mai mult: unde permit împrejurările, prospectele din viitor şi ajută şi talentul, acolo aptitudinile muzicale trebuesc cultivate şi mai cu inzistenţă, şi mai cu îngrijire, dânduli-se dela început o direcţie bună şi sănătoasă.

*

De altă parte de mare folos, ba chiar indispenzabile pentru orice fată sunt dexterităţile în pregătirea lucrurilor de mână, împreunate cu cunoştinţe de desemn şi chiar de pictură. „*Trebue să dăm acestor lucruri multă atenţiune din punctul de vedere al trebuinţelor zilnice*“... zice şi doamna *Necker*-Saussur, o scriitoare cu trecere pe terenul educaţiunii fetelor; iară marele bărbat al omenimei, Napoleon I., intemeind la 1809 (15 Maiu) în Econ o şcoală pentru creşterea fetelor, a cerut, a pretins anume cultivarea dexterităţilor practice. Intre altele scrie astfel: „*Eu aşi dori, ca fiecare fată, care pleacă din Econ, să ia asupraşi conducerea unei mici gospodării; să fie capabilă a-şi coase singură hainele, a peteci hainele bărbatului ei; să poată procura bucuria familiei sale prin prăjiturile (mâncările) făcute de ea*.....

„*Elevele să facă praxă în tot aceea, de ce mai târziu au lipsă.... Odăile din casele lor au să fie împodobite cu lucruri de mână pregătite de ele. Ciorapii, ... hainele să şi le coasă singure. Toate acestea, după părerea mea, sunt de importanţă capitală. Eu vreau să cresc din fetele acestea femei folositoare*“....

Aşa şi este! Dară nici doamna Necker S., nici Napoleon, nu-i de lipsă, să ne convingă pe noi despre aceasta, căci noi înşine şi orice om cu minte trebue să constate acest adevăr, această trebuinţă.

In viaţa practică nu este zi, în care o femee vrednică să nu simţă *lipsa* cunoştinţelor în pregătirea diferitelor lucruri de mână, absolut necesare în economia oricărei case; iar de altă parte lucrurile de mână sunt mijloacele atât de probate pentru *alungarea urâtului*, pentru întrebuinţarea cu folos a atâtor clipe de timp, pe cari mai ales femeile

---

*) Sfântul Ieronim — pe când era secretar al papei dela Roma Damas — coresponda cu multe femei romane, ca Marcela, Albina, Melania, Mercelina, Felicitas, Lea, Paula, etc, dându-le în epistolele sale instrucţiuni asupra vârtuţilor creştineşti.

FOIŞOARĂ.

In jurul unui document.

— Răspuns dlui Iosif Roman. —

Venerabilul domn *Iosif Roman* din Oradea-mare a publicat în numărul 35 dela 24 Februarie n. al ziarului „*Lupta*“ din Budapesta un document din anul 1849, despre care susţinea, că e necunoscut şi că e proiectul de împăciuire pentru Români, presentat dietei din Seghedin în 28 Iulie 1849 din partea guvernului lui Kossuth Lajos.

Am arătat în numărul 18 din anul acesta al ziarului nostru, că părerile acestea *sunt greşite*. Documentul a mai fost publicat şi de alţii, în întregime, şi nu e proiectul de lege presentat dietei din Seghedin *în 21 Iulie* 1849 (iar nu în 28 Iulie cum se afirmă), pentrucă proiectul acesta se referea la *toate* naţionalităţile din patrie, *era o lege de naţionalităţi*, pe când documentul dlui *Roman* priveşte numai pe Românii din Ardeal, şi dietei nu a fost presentat niciodată.

Ne pare rău, că dl *Iosif Roman* nu a cetit aceea ce s'a scris şi publicat în ziarul nostru despre documentul publicat de dsa, pentrucă atunci era lămurit, şi nu cădea în greşala, de a susţinea şi mai departe lucruri neadevărate, ba nu făcea şi alte greşeli, şi mai mari, atribuindu-ne lucruri pe cari nu le-am săvârşit şi punându-ne în condeiu afirmări pe cari nu le-am făcut.

Domnul *Iosif Roman*, simţindu-se atins, publică adecă în numerii 124 şi 125 ai „*Luptei*“ aceea ce a scris dsa la anul 1861 în „*Foaia pentru minte, inimă şi literatură*“ din Braşov în chestia aceasta, — probabil pentru a arăta, că dsa are dreptate, — şi cu o cale ne face imputarea, că dacă am înşirat noi toate *foile* în cari a fost publicat documentul dsale, de ce n'am amintit şi pe sora română din Braşov, în care dsa l-a publicat la anul 1861?

E în rătăcire dl *Roman*. Noi la *foi* nu ne-am provocat, ci la *cărţi*, crezând că dl *Roman* va căuta să le cetească şi să se convingă, că n'are dreptate. La cărţile în cari starea lucrului e expusă în mod amănunţit, conform adevărului istoric, iar nu cu greşală, cum se expune de multeori în gazete.

Ne mai spune dl *Roman*, că nu înţelege din ce motiv şi interes am afirmat, că proiectul dsale nicicând n'a fost presentat dietei, prin urmare că *nici Kossuth n'a putut avea cunoştinţă de el*, ceeace e iarăşi un mare neadevăr, pentrucă noi am spus, că proiectul acela de împăciuire a fost legat între emigranţii români *Bălcescu* şi *Cesar Boliac* de o parte, iar de altă parte între guvernorul ţării, *Kossuth Lajos*, care prin urmare *l-a cunoscut;* însă dietei n'a ajuns să fie presentat.

Mare greşală comite apoi domnul *Roman* şi când întreabă, în mod mustrător, că atunci dară, dacă ar fi adecă aşa cum noi afirmăm, „*pentruce a trimis Kossuth pe ablegaţii români Dragoş şi Gozman cu misiunea împăciuirii, numai cu mâna goală, fără proiecte?*“

Pentru a arăta cât de lipsită de temeiu e întrebarea aceasta, ajunge, credem şi pentru dl *Roman*, constatarea, că proiectul de împăciuire a fost subscris de Kossuth în 14 Iulie 1849 în Seghedin, iar bietul *Dragoş* şi-a perdut mânile şi viaţa în *10 Maiu* 1849 în Abrud, prin urmare nu mai putea merge în 14 Iulie de nou în misiune de împăciuire, nici cu mâna goală, nici cu mâna plină de proiecte.

Dragoş a mers în misiune de împăciuire cu o *scrisoare* a lui Kossuth, datată din 26 Aprilie din Dobriţin, care conţinea concesiunile pe cari guvernul ungurese era aplicat să le facă Românilor, iar nu cu proiecte gata!

Va să zică, propunerile de împăciuire făcute din partea lui Kossuth Românilor din Ardeal prin *Dragoş* se cuprind într'un document deosebit, propunerile făcute prin emigranţii români *Bălcescu* şi *Boliac* se cuprind în alt document, şi proiectul de lege presentat dietei din Seghedin la 21 Iulie 1849 şi votat în aceeaşi zi formează iarăşi alt document. Domnul *Iosif Roman* le confundă, şi de aici confusia în păreri şi greşala în conclusiile dsale. Vom vorbì despre toate pe rând şi amănunţit.

Domnul *Iosif Roman* îşi închee comunicatul din numărul 125 al „*Luptei*“ cu următoarele cuvinte:

„In şedinţa din 28 Iulie 1849 *se născu acel act public*, care s'a publicat în numărul 35 al „*Luptei*“. E interesant, că acel proiect se făcuse *numai* pentru Români, nu şi pentru Sârbi, Slavi, etc., când punctul II sună pentru toate naţionalităţile. Ce a fost cauza? Doar munţii cei buni, cari erau ca paiul celui ce se cufundă în apă“.

Câte afirmări, atâtea neexactităţi. Credem că vom convinge mai uşor pe dl *Roman* că se află în rătăcire, comunicând *textul* autentic al legii prezentate dietei din Seghedin la *21 Iulie* şi votată în aceeaşi zi, pentrucă din el va vedea, că nu consună deloc cu textul proiectului dsale de împăciuire, prin urmare n'a ajuns să fie *act public*, votat de dietă, niciodată documentul dsale, ci numai aceea ce e, document istoric.

(Va urma).

de multeori n'ar şti cum să le petreacă în mod mai cuminte. Afară de aceea o astfel de femee *cruţă* în mare măsură cheltuielile casei, cari şi altcum mereu cresc, desechilibrând budgetul familiilor fără averi mari.

Noi Românii mai avem şi un alt motiv puternic a face aceasta. Lucrurile de mână au fost mai ales în trecut şi sunt şi azi încă în mare parte *mândria* femeilor române, aşa încât putem afirma, că ţărancele noastre au în această privinţă frumoase, neîntrecute *dexterităţi* naturale, *înăscute*. Asemenea trebue să impună tuturor *hărnicia* ţărancelor noastre.

Şezătorile lor nu sunt locuri numai de distracţii, ci sunt întâlniri împreunate cu felurite lucrări de mână.

Romånca şi pe drum nu poate merge fără lucru. Ea merge cu furca în brâu şi cu fusul în mână, sau chiar cu *răsucitoarea.*

Deci, ca fiice ale poporului român, nu-i iertat să rămâneţi înapoia ţărancelor, ci dimpotrivă, aveţi datorinţa a le premerge cu exemplu bun, desvoltând acele însuşiri frumoase, perfecţionând lucrările lor, îndreptându-le şi arătând greşalele şi corcirile, ce se fac în unele părţi sub influinţe străine şi încă nu din partea ţărancelor simple, ci chiar de către dăscăliţe şi preotese şi alte femei mai inteligente.

Nu pot lăsa neamintit la locul acesta, că în anii din urmă sau deschis la noi chiar ateliere, lucrătoare anume; ba aici în Sibiiu reuniunea de femei de sub conducerea doamnei Maria P. Cosma a întemeiat şi o şcoală de industrii, după absolvarea căreia multe fete sărace şi-ar putea agonisì câştiguri frumoase.

*

Dară o normă, o regulă de frunte trebue să o aibă în vedere dascălii unui popor şi şi instructorii dexterităţilor practice şi artistice. Anume: cultura este un bun general al omenimii întregi. Ea devine însă un lucru de folos şi o comoară specifică şi a unui singuratic popor, nu mai întrucât elementele de cultură generală se asimilează cu sufletul respectivului popor, întrucât acel popor ştie vărsa în acele forme generale duhul propriilor sale însuşiri etnice, specifice, dând astfel naştere unei culturi proprii, naţionale.

Acest principiu trebue aplicat pe toată linia, şi deci şi la cultivarea dexterităţilor artistice ale fetelor unui popor cu conştiinţă de sine.

Prin urmare, la instrucţia acestor dexterităţi trebue pus mare pond pe desvoltarea unui *simţ*, unui *gust estetic* şi a unei priceperi estetice, care să fie în conglăsuire cu gustul femeii române. Aceasta se poate ajunge numai studiind, cunoscând, iubind şi aplicând în toate lucrările formele proprii curat româneşti, pe cari nu numai noi, ci specialişti străini le găsesc a fi de mare valoare, şi pe cari noi ar trebuì să le preferim chiar şi atunci, când n'ar fi aşa frumoase, căci *sunt ale noastre.*

Dacă măiestrul *Coşbuc* a statorit în „Doina“ sa atât de frumos valoarea doinei, a cântecului românesc, dacă lauriatul *Goga* ne spune, *„că priveghitori din alte ţări vin doina să ne-asculte“* şi să ni-o înveţe, . . . cu atât mai vârtos ceice la noi cultivă muzica au datorinţa a-şi pune urechia la inima poporului, a-i asculta cântecele, ale fixa, ale perfecţiona şi nobilita, cu mijloacele şi forţele artistice, de care dispune azi arta muzicală; iar voi, iubite eleve, şi noi toţi, avem datorinţa ale învăţa, ale deprinde cu mai multă plăcere ca orice.

Acest lucru stă şi faţă de formele poporale ale lucrurilor de mână.

*

Dară, după-ce v'aţi însuşit aceste dexterităţi artistice, în măsură mai mare sau mai mică, aplicarea lor n'are să se învârtă numai în cercul ângust şi esclusiv al familiilor voastre, ci o datorinţă obştească vă impune a propaga ceea ce ştiţi în cercuri cât mai mari.

Doamna *Elvira* Dr. Laurenţiu *Pop* din Abrud, profitând de darul muzical ce-l are, s'a coborât în cercul elevelor dela şcoala de fete de acolo şi le-a instruat cu bunăvoinţa unei mame iubitoare frumoase cântece; iară când eram dascăl la şcola primară din Orăştie, doamna *Boldea*, născută G. *Bariţ* — aşa zicând de bunăvoie — şi-a luat osteneala a instrua pe elevele din şcoală tot felul de lucruri de mână, ca astfel dexterităţile practice ale elevelor — în lipsă de altă instructoară — să nu rămâie în părăginire. Astfel aud că purcede doamna *Agnes Dr. Macelariu* la Miercurea. Asemenea cazuri se ivesc şi în alte părţi, şi de dorit ar fi să fie cu atât mai dese, cu cât noi Românii nu avem atâtea mijloace şi institute pentru educarea maselor poporului, şi deci fiecare cărturar, fiecare femee inteligentă, trebue să devie un dascăl, un instructor al cercului, în care petrece.

Femeile culte din clasele noastre inteligente trebue să aibă interes şi simţ şi pentru trebuinţele noastre obsteşti. Când vom întra mai târziu, fie noi fie alţii, în casele voastre, iubite eleve, fiţi sigure, că nu vom rămânea mulţămiţi, dacă vom vedea numai odăile voastre, saloanele voastre împodobite cu picturi frumoase, cu perdele, covoare şi scule, eşite din abilele voastre degete; când vom vedea pe mesele voastre bogat aşternute cele mai frumos chindisite mileux-uri sau cursore; iară — întrând în biserica din satul sau oraşul unde locuiţi — vom vedea la sfântul altar în loc de perdele, lucrate cu pricepere, nişte zdrenţe fără gust, în loc de acoperiment frumos pe sf. pristol şi pe celelalte mese nişte pânzături, de cari să-ţi fie ruşine.

Atenţiunea voastră trebue îndreptată şi asupra acestor lucruri, luând iniţiativa a face, fie singure, fie împreună cu celelalte femei din comună — lucrări, cari să ne ridice prestigiul în faţa străinilor şi să fie o mărturie vădită, că ne iubim cu sinceritate instituţiunile, cărora avem a le mulţămi atât de mult şi cari şi în viitor sunt chemate a juca un mare rol în viaţa poporului nostru. Deci sprijiniţi din toate puterile corurile bisericeşti, petrecerile culturale, cari la noi trebue să devie adevărate mijloace de educaţie socială; sprijiniţi toate instituţiunile noastre, căci aşa se cuvine să facă fiicele vrednice ale unui popor.

*

In urma acestora îmi ţin de datorinţă a mulţămì în numele comitetului central al „Asociaţiunii“ mai întâiu domnului inspector şcolar reg. ung. pentru pacienţa cu care a asistat la examene, pentru bunăvoinţa cu care a dat îndrumările sale de specialist, rugându-l ca şi dela mai marii săi, pe cari îi reprezintă, să exopereze cuvenita bunăvoinţă faţă de acest institut, susţinut cu multe jertfe din partea poporului nostru şi care împreună cu alte şcoale româneşti munceşte la lăţirea culturii în poporul român, care formează o mare parte a cetăţenilor acestei patrii.

Mulţămesc apoi domnului director, domnişoarei directoare şi corpului profesoral pentru osteneala ce şi-au dat-o şi în anul expirat la instruarea, dar mai ales educarea, unui număr însemnat din odraslele neamului.

Acestor eleve şi mai ales celor absolvente le pun şi eu acum—înainte de despărţire — la inimă cuvintele ce le-a adresat odinioară sf. Ioan Gură-de-aur părinţilor şi cari privesc în mare măsură pe mame. El zice: *„Voi sunteţi apostolii familiilor voastre!“* Insemnaţi-vă bine, atât voi, cât şi toate femeile de faţă, aceste cuvinte, căci vorbe mai sfinte ca acestea nu vi-se pot adresa.

Deci căutaţi să fiţi deplin conştii de această înaltă misiune, căci *„mama este cel mai excelent dintre educatori“*. (Napoleon I.)

Mulţămesc şi m. o. domn prezident al „Asociaţiunii“ *Iosif Sterca-Şuluţu* pentru interesul ce-l arată şi faţă de această şcoală, dând prin aceasta mai ales celor mai tineri pildă bună, că nici la adânci bătrâneţe nu-i iertat a ne retrage dela muncă şi osteneli, când e vorba de interese mai înalte, de progresul cultural al neamului.

In sfârşit vă binecuvintez, iubite eleve şi îndeosebi pe cele ce se despart de institutul nostru, rugând pe Dzeu, ca să vă ajute a devenì în viaţă aceea, ce aşteaptă dela voi patria şi neamul.

După patruzeci de ani.

Sibiiu, 30 Iunie n.

Preoţii noştri, — numiţi în numărul trecut, — cari s'au întrunit Vineri în Sibiiu, pentru a se revedea după patruzeci de ani trecuţi dela absolvarea seminarului „Andreian“, au mai făcut Vineri vizită dlui protosincel, director seminarial, *Dr. Eusebiu R. Roşca*, mulţămindu-i pentru bunăvoinţa cu care le-a stat întru ajutor la aranjarea acestei conveniri colegiale, apoi dlui profesor seminarial *Demetriu Cunţan*, singurul profesor în viaţă dintre ceice se aflau la anul 1866/7 la institutul teologic-pedagogic din Sibiiu.

Sara au luat apoi cina împreună, în grădina *„Zur Linde“*, în societatea profesorilor seminariali, onorându-i cu prezenţa şi P. C. Sa, dl protosincel, director seminarial, *Dr. E. R. Roşca*, iar Sâmbătă dimineaţa au făcut peregrinaj la mormântul marelui Arhiepiscop şi Metropolit *Andreiu baron de Şaguna*. Au fost însoţiţi şi în acest drum de P. C. Sa, protosincelul Dr. *E. R. Roşca*, de profesorii seminariali Demetriu Cunţan, Dr. Nicol. Bălan, Vasile Stan şi Dr. A. Crăciunescu, apoi de un grup de teologi, delegaţia societăţii de lectură a elevilor dela seminariul „Andreian“, încredinţată cu depunerea unei coroane pe mormântul lui *Şaguna*, în ziua morţii sale, care era tocmai Sâmbătă.

In patru trăsuri au plecat toţi la orele 9 la Răşinari, ducând, afară de coroana societăţii de lectură a teologilor, încă şi preoţii întruniţi în convenire colegială în Sibiiu o frumoasă cunună pentru a fi depusă pe mormântul marelui Arhiereu *Şaguna*.

Ajunşi în Răşinari, s'a oficiat numai decât parastas la mormântul lui *Şaguna*, prin P. C. Sa protosincelul *Dr. E. R. Roşca*, asistat de doi dintre preoţii cari au făcut peregrinajul la sfântul mormânt, de preoţii locali, de profesorul *Cunţan* şi de diaconii *Vasile Stan* şi *Dr. A. Crăciunescu*, profesori seminariali.

Răspunsurile doioase le-a dat corul seminarial.

După terminarea parastasului şi depunerea coroanelor, clericul *Costea* a rostit o frumoasă cuvântare ocazională, scoţând în ea la iveală activitatea, caracterul şi mărimea Arhiereului *Andreiu baron de Şaguna*.

La amiazi mica societate, din care n'a lipsit nici dl *Decianu*, absolvent de teologie şi el dela anul 1866/7, s'a reîntors la Sibiiu. Sara apoi preoţii cei cinci, întruniţi pentru a se revedea după patruzeci de ani, au plecat la casele lor, de bună seamă mulţămiţi cu cele săvârşite, dar şi mâhniţi, că frumoasa idee de întâlnire după patruzeci de ani, au acceptat-o numai ei, iar ceilalţi vre-o douăzeci dintre absolvenţii de teologie din anul 1866/7, cari *mai sunt în viaţă*, n'au aflat'o deamnă de îmbrăţişare. Notăm, că după datele autentice, la anul 1866/7 au terminat cursul al III-lea de teologie la seminariul „Andreian“ 45 de elevi.

Incheerea anului şcolar la şcoala civilă de fete.

Sâmbătă în 29 Iunie nou s'a făcut încheerea solemnă a anului şcolar la şcoala civilă de fete din Sibiiu, susţinută de „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“.

La orele 9 s'a celebrat serviciu divin în catedrală, fiind de faţă elevele institutului cu profesoarele lor. A oficiat domnul asesor consistorial *Mateiu Voileanu*, care la sfârşit a rostit rugăciunea de mulţămire pentru fericita încheere a anului de şcoală.

La orele 11 s'a început apoi în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunii“ executarea programului stabilit pentru încheerea solemnă a anului şcolar. Elevele cari făceau parte din cor, ori au avut rol activ ca soliste în cadrele programului, erau postate pe bină, celelalte ocupaseră loc pe galerie. Sala era plină de public ales, în preponderanţă dame.

A fost de faţă şi prezidentul „Asociaţiunii“ dl *Iosif St. Şuluţu*. Actul solemn l-a condus delegatul comitetului central al „Asociaţiunii“, domnul asesor consistorial Dr. *Miron E. Cristea*, lângă care a ocupat loc la masă directorul institutului dl Dr. *Vasile Bologa* şi dl subinspector regesc *Mercse*, ca representant al guvernului.

Intâiu a cântat corul elevelor piesa *„Ochii tăi ridică-i“* de Mendelssohn. Conducătoriul corului dl *Bena*. Apoi au urmat pe rând punctele următoare de program:

„Le Ruisseau“, de I. A. Pacher, exec. de *Maria Cartianu*, elevă în cursul compl.

„Plugul blăstămat“, poesie de V. Alexandri, declamată de *Ana Simian*, elevă în cl. III civ.

„Clopotul de seara“, idilă de Fr. Behr, exec. de *Valeria Pop*, elevă în cursul compl.

„Le carnaval de Venise“, de Charles Dancla şi *„Berceuse“*, de Benjamin Godard, (pentru violină), exec. de *Hortensia Anastasiu*, elevă în cl. III civ.

Cor: *„Dor de călătorie“*, de I. Ionescu.

„Prière d'une Mendiante“, de I. C. Gegenbauer, exec. de *Elena Moisil*, elevă în cursul compl.

„Decebal către popor“, poezie de G. Coşbuc, declamată de *Cornelia Moşoiu*, elevă în cl. IV civ.

„Fantasie românească“, de Iulius Schaeffer, exec. de *Aurora Olariu*, elevă în cursul compl.

Cor: *„Imnul şcoalelor“*, de I. H. Stunz.

Toate punctele din program au fost executate cu pricepere şi siguranţă şi au fost aplaudate din partea publicului.

După exhauriarea programului a urcat bina dl director al institutului, Dr. *Vasile Bologa* şi a rostit următoarea vorbire de încheere:

„Dlor Delegaţi! Onorat Public!

Se întâmplă uneori în natură, că fără veste se deslănţuesc furtuni îngrozitoare, ce rup şi strivesc agonisinţa omenească şi lasă pustiu şi lacrămi în urma lor.

Dar nu odată ne surprinde, că din orgoliul furtunei ici-colea o plantă, o floare, ori o făşie întreagă din rodul pământului, scapă ca prin minune de viscolul ucigător. Şi fie sub scutul unui adăpost, fie sub scutul unei constelaţiuni necuprinse de ochiul omenesc, râde floarea în urmă sub cerul azuriu, vestind gloria biruitorului ce neîntrerupt urzeşte şi conduce destinele vieţii pe pământ.

Acest fenomen, excepţional şi în natură, se impune ca asemănare, fără însă vre-o pretenţie, când vorba e să facem o scurtă reprivire peste activitatea unui an din viaţa şcoalei superioare de fete a Asociaţiunii, a cărui încheere acum o serbăm, deoarece a fost un an de muncă liniştită pentru educaţia şi instrucţia femeii române, cu tot zvonul de furtuni, ce altcum, în adevăr, turburase într'o vreme orisontul vieţii noastre publice, ba sunt încă şi astăzi încătuşate inimile, încât priveşte viitorul instrucţiei noastre poporale.

Pentru moment însă, fiind la respântia unui an de rodnică lucrare, simţim intimă mulţămire pentru o nouă propăşire pe terenul educaţiei naţionale, sub stindardul Asociaţiunii noastre culturale.

Simţim mulţămire îndeosebi astăzi, când am ajuns să vedem generalizându-se convingerea, că o educaţie complectă a femeii nu se mai discută, ci se impune, atât pentru valoarea sa proprie, cât şi pentru împrejurările vieţii publice. Din acest motiv nici că am putea nutri o dorinţă mai ferbinte şi mai salutară, decât să ne ajute cerul să vedem femeea română cât mai mult şi cât mai intensiv angajată în scopul cel sfânt al culturei şi al educaţiei naţionale-religioase, ce e miezul vieţii noastre pe acest pământ şi ţinta finală a Asociaţiunii.

Aceasta o doresc eu din inimă, ca

cea mai scumpă răsplată şi garanţie pentru viitor. Urmez apoi sentimentului nostru de recunoştinţă rugându-vă, domnilor delegaţi, în numele institutului, să primiţi respectuoasa noastră mulţămită pentru bunul ajutor ce ne aţi dat prin conducerea examenelor anuale în spiritul înţelepciunii şi devotamentului călduroş ce vă caracterisează activitatea publică culturală şi să onoraţi „Asociaţiunea" şi în viitor cu sprijinul dvoastră distins.

Incât priveşte informaţiunile necesare pentru anul viitor şcolar, observ că sunt cuprinse în anuarul şcoalei şi se vor publica şi în ziaristica română în feriile de peste vară pentru on. public român, căruia îi urez mulţămirea meritată pentru jertfele nobile ce aduce pe altarul culturei noastre naţionale fără de care nu există propăşire."

După aceasta a luat cuvântul domnul delegat al comitetului central al „Asociaţiunei", Dr. *M. E. Cristea*, şi a rostit discursul pe care-l dăm în fruntea numărului de azi al ziarului nostru.

La orele 12 şi un sfert actul solemn de încheiere a anului şcolar la şcoala civilă de fete din Sibiiu a fost terminat, şi publicul a părăsit sala mulţămit cu cele văzute şi auzite.

NOUTĂŢI.

Personal. Preacuvioşia Sa dl protosincel, director seminarial, Dr. *Eusebiu R. Roşca*, pleacă astăzi cu trenul de seara la Karlsbad.

*

Curtea română a părăsit capitala Bucureşti Joi, în 27 Iunie nou, la orele 10 dimineaţa, pentru aşi lua reşedinţa de vară la Sinaia.

*

Corpurile legiuitoare române au votat toate proiectele de lege prezentate din partea guvernului ca urgente, a ales apoi comisiunea agrară în scopul să compună până la toamnă proiectele necesare în chestia ţărănească, şi Joi au fost închise prin mesaj de tron.

*

Secţiunile ştienţifice-literare ale *„Asociaţiunei"* sunt convocate pe 1/14 Iulie curent la *şedinţa plenară ordinară*, care se va ţinea în sala de şedinţe a biroului *„Asociaţiunei"* în Sibiiu, cu următoarea ordine de zi: Deschiderea şedinţei plenare la orele 10 dimineaţa. Raportul secretarului literar către şedinţa plenară. Stabilirea ordinei de zi. După ameazi şedinţele singuraticelor secţiuni.

*

Basiliu Başotă a fost promovat în săptămâna trecută la universitatea din Cluj doctor în medicină.

*

Biblioteca Bruckenthal din Sibiiu e deschisă în cursul lunilor Iulie şi August numai înainte de ameazi, dela orele 11 până la unu, în zilele de lucru.

*

Foc. Vineri dimineaţa, pe la orele 4 s'a aprins, până acuma pe cale neeruată, turnul catedralei gr. cat. române din Oradea mare şi a ars întreaga lemnărie din turn, rămânând numai zidurile. Clopotele au fost salvate cu mare greutate. Focul abia a putut fi stâns pe la orele 9 dimineaţa.

*

Promoţie. *Vasile Glajar*, fiul fruntaşului proprietar Aron Glajar din comuna Bod com. Braşov, a fost promovat doctor în ştiinţele juridice la universitatea din Cluj în 26 Iunie a. c.

*

Incunoştiinţare. Aflăm dela corespondentul nostru din *Alba-Iulia*, că înscrierile elevilor la gimnaziul de acolo se fac la *1 Iulie a. c. st. n.*, deci părinţii, din comunele apropiate şi mai ales din părţile Munţilor Apuseni să grăbească în zilele prime ale lunei Iulie a face înscrierile pruncilor *cari vin în clasa primă* gimnazială, căci după acel termin nu se mai primesc. Clasă paralelă se va înfiinţa numai dacă se înscriu 80—100 elevi, iar la cas contrar, rămân primiţi numai fiii orăşenilor şi ai celor de confesiunea romano-catolică, şi ceialalţi nu se primesc deloc.

*

La seceriş Comanda corpului de armată din Timişoara a permis, ca toţi soldaţii din acest corp, cari au pământ acasă, să fie concediaţi pe câte 2 săptămâni, ca să poată da mână de ajutor celor de acasă la seceriş. N'au voie însă să lucre pe bani la alţii, ci numai în holdele părinţilor ori ale rudeniilor lor.

*

Pentru gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană a mai întrat pentru gimnaziul din Brad suma de 29 coroane 40 fileri dela comuna *Săsciori*, protopresbiteratul Sebeşul-săsesc.

*

Dl Dr. Leonida Domide aduce la cunoştinţa publicului, că şi-a reînceput pracsa medicală în Bistriţa (Besztercze). Ordinează în special la morburi femeieşti şi de dinţi, dela orele 8—11 a. m. şi 2—5 p. m. în strada lemnelor Nr. 33, etaj, (casa Kimmelmann).

*

Broşură politică oprită. In Boemia a apărut de curând o broşură întitulată: „Tabloul suferinţelor poporului slovac", în care se zugrăveşte starea poporului slovac din Ungaria, diferitele persecuţiuni ce le îndură din partea stăpânitorilor, precum şi mulţimea de procese, pornite împotriva lor pentru agitaţie. Ministrul de comerciu în înţelegere cu ministrul de interne a oprit întrarea acestei broşuri în Ungaria.

*

„Românul", foaia românească din Newark în Ohio (America) va deveni în curând foaie de zi sub conducerea dlui Vasile E. Moldovan, fost redactor la „Lupta" din Budapesta. Pentru editarea ziarului se înfiinţează societatea „Românul", cu un capital de 10 mii dolari.

*

Urcarea etalonului. Banca austro-ungară a urcat interesele după împrumuturi la 5 după sută.

*

Din Braşov se scrie, că examenul oral de maturitate la şcoala com. sup. gr. or. română de acolo, care era să se înceapă în 13 Iunie v. *s'a sistat.* Comisiunea de maturitate în conferenţa ce a ţinut a constatat, că unii elevi, cari au fost admişi la examenul în scris de maturitate, s'au folosit la elaborarea temelor scripturistice de mijloace externe nepermise. Pe basa acestor constatări comisiunea a invalidat examenul scripturistic şi a decis, ca toţi candidaţii să se supună în Septemvrie la un nou examen în scris de maturitate.

*

Examenul de maturitate la gimnaziul român din Braşov. Joi, în 14 Iunie v. la 12 oare s'a terminat examenul de maturitate la gimnaziul român din Braşov. Rezultatul este următorul: Cu nota generală foarte bine au reuşit următorii: Aurel Bârsan, Ioan Boeriu, Victor Groza, Mircea Mihai Mocanu, Ioan Pop şi Ioan Ţeicu. Cu nota generală bine: Teodor Babuţia, Nicolae Caliman, Iulian Gheorghe Givulescu, Ioan Traian Hamsea, Emil Ilianţ, Vasile Jura, Ioan Laşiţă, Octavian Medan, Aureliu Horea Mureşan, Miron Noaghia, Gheorghe Paişiu, Nicolae Peicu, Ioan Ploscă. Nicolae Tr. Popescu. Ioan Săcărean. Nicolae Stefan (Sculici) şi Simion Urs. Cu nota generală suficient: Dionisie Benea, Teofil Bucşa, Timoteiu David, Iosif Drăgoiu, Vasile Florea, Ioan Iencea, Ioan Cor. Manta, Emilian Maximilian, Ioan Secarianu iun. şi Emilian Suciu. Zece candidaţi au fost avizaţi la examen de corigenţă pe Septemvrie, din câte un studiu, iar 1 candidat la repeţirea examenului întreg de maturitate.

*

Recolta în România. După rapoartele întrate din toate judeţele la ministeriul de domenii recolta porumbului are să fie în întreaga Românie extraordinar de bună, presupunânduse, că mersul vremii va rămânea favorabil, ca până acuma.

*

Făgăraşul în disgraţie. Cetim, că representanţa oraşului Făgăraş a cerut cu multă insistenţă să se sistemiseze în Făgăraş o direcţiune financiară, pentru mai buna administrare a dărilor publice, dar dela dl ministru-prezident a venit răspunsul, că rugarea nu poate fi încuviinţată, dupăce „nici oraşul şi nici comitatul Făgăraş n'au făcut paşi *serioşi*" în privinţa înfiinţării unei direcţiuni financiare în Făgăraş. Oare ce înţelege guvernul sub *„paşi serioşi?"* Rugarea celor interesaţi nu e pas serios?

*

Petrecere în Lechinţa. Inteligenţa română din jurul Lechinţei în unire cu duii teologi din Gherla învită la petrecerea cu dans precedată de concertul corului teologic, ce va aranja în 21 Iulie n. 1907 (a 2-a Dumineca după sf. Petru) în sala încăpătoare nouă „Coroana" din Lechinţa, mărimea salei dela „Gewerbeverein" din Bistriţa. Inceputul precis la 7 ore seara Toaletă simplă.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" s'au mai făcut următoarele daruri: dl Pompiliu Burz, dirigentul filialei „Sentinela" din Vég szt. Mihai, din prilegiul plasărei în Sibiiu a băeţilor de ţărani din Vég. Szt. Mihai: Simeon Ghizeşan de învăţăcel covrigar şi Lazar Tomici de învăţăcel frizer, 2 cor., Dr. Aur. Crăciunescu, prof. sem., Dr. Lucian Borcia, adv., Dr. Dem. Borcia, col. la „Tel. Rom.", Dr. Nic. Bălan, prof. sem., Ioan Rebega, funcţ. la „Albina". Alexandru Simonescu, funcţ. la comitat., Candid Popa, înv., Emil Surdu, inginer, Eugen Vancu, funcţ. la „Albina", Dr. Valeriu Ghibu, cand. de adv., fiecare câte 20 fileri şi Vic. Tordăşianu, asesor con. 10 fileri.

PARTEA LITERARĂ.

Noţiunea dreptului.

Acţiunea voinţei libere reclamă raporturi personale între fiinţele întrate în acţiune, cari pot să fie, nu numai două, ci mai multe de odată, o comunitate întreagă.

Acţiunea aceasta a fiinţelor cu voinţă liberă, între olaltă, trebue să se facă după anumite regule, după o ordine oarecare, pentruca raporturile dintre persoanele întrate în acţiune să nu se învrăjbească şi strice. Acest mod de diriguire a acţiunii tuturora se numeşte *lege*.

Ordinea între persoanele provăzute cu voinţă liberă pentru a face acţiuni se poate menţinea numai aşa, dacă toate acţiunile se fac în înţelesul anumitelor legi, pentrucă ordinea în lumea morală e menţinută prin lege. Şi cum ordinea aceasta e însuşi *dreptul*, în sens obiectiv, noţiunea dreptului ne dictează, că fiecare persoană are în mod necesar o sferă proprie de acţiune, şi că există o ordine, după care sferele de liberă acţiune a persoanelor din comunitate sunt regulate aşa, ca o persoană să nu supere pe cealaltă.

Pe baza acestora putem stabili tesa cu privire la noţiunea dreptului astfel: *dreptul e ordinea şi norma pentru libera acţiune a membrilor din comunitate.*

Dreptul deci e urmare logică a esistenţei unei comunităţi, compusă din fiinţe libere, cu voinţă liberă, pentru a face acţiuni. Prin urmare, dreptul e legat de esistenţa popoarelor, şi de aceea dreptul a trebuit să existe decând există popoare în lume. Dacă n'ar exista dreptul, cu ordinea de drept, s'ar nimici lumea morală cu toate bunurile şi cu toate virtuţile ei. Subiectul dreptului îl formează deci poporul, comunitatea, şi nu individul, pentrucă teren pe seama dreptului se deschide numai atunci, când se întâlnesc două, sau mai multe acţiuni omeneşti.

Şi cum acţiunea omului are de scop câştigarea de bunuri, definiţia corectă a dreptului ar fi următoarea: Dreptul e *ordinea de pace*, reclamată din partea raţiunei pe seama asociaţiei omeneşti, în raporturile exterioare ce le are *cu oameni şi cu lucruri.* Sau şi mai pe scurt: Dreptul e o formă de *vieţi liniştită pe seama tuturora.*

Din drept se naşte ordinea, pentrucă dreptul stabileşte ordinea, în familie, în stat, în biserică. Şi istoria ne învaţă, că pentru stabilirea ordinei au fost purtate luptele cele multe din trecut, cu cuvântul, cu condeiul, cu sabia şi cu glonţul. Pentrucă ordinea totdeauna a fost alta, după cum erau adecă oamenii, cari râvneau să ajungă la ea. Convingerea a fost însă totdeauna una şi aceeaşi, că cel ce calcă dreptul, *calcă pacea* şi violează ordinea stabilită pentru pacinica vieţuire împreună.

Totdeauna a esistat convingerea, că modul de acţiune al turburătorului de ordine nu e compatibil cu esistenţa dreptului, pentrucă prin acţiunea sa, criminalul caută să suspendeze domnia dreptului. Şi de aceea, domnia dreptului vine suspendată şi pentru el, căci dacă criminalul ţine şi crede, că jaful şi omorul nu sunt fapte oprite din partea dreptului, ordinea de drept î-l scoate şi pe el de sub scutul dreptului şi'l face să simţă consecinţele făptuirii sale. Pentru cei atacaţi din a sa parte există scutul păcii, pentru el, omul criminal însă nu, fiindcă criminalul prin însaşi făptuirea sa a eşit singur din cadrele ordinei de pace şi de drept.

Ordinea de drept e necesară deci pentru menţinerea păcii între membrii comunităţii. Dar nu fiecare *pace* are înţelesul liniştei! De multe ori restabilirea păcii se face în mijlocul celei mai mari *nelinişti*.

Un sat întreg de es. se revoltă, pentrucă i-s'a făcut o mare nedreptate, a cărei reparare satul a căutat să o ajungă pe toate căile permise, dar zadarnice i-au fost toate nisuinţele.

Nemulţămirea pentru aceasta stare de lucruri i-a forme ameninţătoare, şi... vine puterea de stat, cu gendarmerie, cu armată, cu sabie, cu gloanţe, şi dacă e de lipsă dă câteva şarje, culcă la pământ pe câţiva din şirele prime, ear pe alţi câţiva în temniţi îi înfundă, — şi eată că ordinea e restabilită, în sat e *pace* şi linişte, aşa cum cere ordinea de drept. Dar cu toate acestea, cu toate că spiritele s'au calmat, pacea *astfel* cumpărată nu e pace dictată de raţiune, pentrucă orice ordine de drept trebue să fie totodată act de *satisfacţie* pe seama raţiunei, căci în aceasta residă idealul dreptului. Acesta e brevetul, pe baza căruia dreptul vine pus alăturea cu religia şi cu moralitatea.

De aceea, dreptul nu poate fi un *rău* necesar, inventat numai pentru a stârpi alt rău cu el, şi pentru a vindeca stări bolnăvicioase sociale, ci trebue să fie un *bun* necesar, izvorât din sufletul şi din raţiunea omenească, în scopul de a resfira balsam vindecător în toate părţile. Un *bun* binefăcătoriu şi indispenzabil, întocmai cum e ploaia, care încă e indispensabilă pentru vegetaţie, şi cum indispensabilă pentru om e şi limba, religia şi moralitatea.

Se va zice, cum poate fi dreptul un *bun*, sau un *rod* al raţiunii, când avem atâtea legi şi atâtea teze de drept tocmai contrare raţiunii?

Adevărat; dar precum în arta picturei sunt producte şi mai puţin reuşite, tablouri slabe, iar în literatură sunt şi poezii mediocre: tot aşa se află şi pe terenul dreptului încercări nesuccese de formaţiune de drept, dar numai pentruca constatându-se nepracticabilitatea lor, să poată fi înlocuite la timp potrivit cu altele. Ce e rău, n'a fost niciodată de durată lungă pe terenul dreptului; şi chiar şi câtă vreme a existat, n'a existat ca rău, ci ca bun, pentrucă era bun pentru timpul în care se practica. Greşală se face numai atunci în manuarea dreptului, când aceea ce e rău se menţine cu deasila şi în epoce în cari raţiunea cere cu insistenţă, ca răul constatat să fie înlocuit cu dispoziţiuni corăspunzătoare raporturilor schimbate sociale.

De aci urmează, că dreptul, ca ideal, e schimbăcios, şi primeşte, când o formă, când alta, după cum sunt oamenii cari îl manuează, şi vremile în cari vine manuat. In fond însă e acelaşi, *ordinea de pace a societăţii omeneşti.* Dar numai a unei comunităţi, a unei anumite asociaţii omeneşti, şi nu a omenimei întregi, pentrucă nu există drept general pe seama tuturor popoarelor, şi neschimbat pentru toate epocile. Fiecare asociaţie de oameni, fiecare stat, îşi modelează dreptul conform trebuinţelor sale. Ideea şi boldul e deci numai comun, şi aparţine întregei omenimi, dar forma, îmbrăcămintea, e variată şi e atârnătoare de caracterul poporului, şi de istoria şi de spiritul ce-l are.

Scopul apoi iarăşi e acelaşi: *ordinea şi pacea!* Dar iarăşi numai pentru raporturile externe ale omului, fiindcă pentru cele interne se îngrijeşte moralitatea, ordine de pace şi ea, reclamată din partea raţiunii. De aceea, dreptul se ocupă cu acţiunile, moralitatea cu sentimentele oamenilor. Dar precum morala ţine cont şi de acţiuni, dreptul încă ţine cont de sentimente. Asasinul de ex. vine pedepsit mai aspru decât ucigaşul fără voe, pentrucă deşi efectul acţiunii e acelaşi, nu e acelaşi *motivul* înscenării ei!

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii de vară aranjată de Reuniunea femeilor române gr. ort. din Petroşeni în ziua primă de Rusalii (23 Iunie n. a. c.) au contribuit următorii domni cu suprataxe benevole:

Pavel Nemeş 21 cor., Grausam Károly 4 cor., Nicolae Crainic, Tröszter József 3—3 cor., Nicolae Socol, George Tomuş, Iosif Furca sen., Ioan Oprea, Petru Selăşan, Antone Baches 2—2 cor., Avram Stanca, Sebastian Stanca, Traian Raţiu, compt., Petru Iacob, George Perian, Ioan Tecău, Nicodim Vancu, Aron Hurdu, Grossek Victor, Francisc Rupp, Pfincgréf N., Dézsi Mihály, Petru Todea, Ioan Fărcaş, Gálics Antal, Anghel Iohann, Maria Mărginean 1—1 cor., Mihail Muntean, stud., 50 fileri, Almásy Arpád, Mamai József 40—40 fileri, Augustin Stoica 20 fil., Simion Bogdan 10 fil.

Venitul petrecerii a fost 177 cor. 10 fileri, spesele 104 cor. 40 fileri, rămâne deci venit curat 72 cor. 70 fil, care sumă rămâne în favorul bisericei gr. ortodoxe din loc.

Primească domnii acestia şi pe calea aceasta cea mai profundă mulţămită.

Petroşeni, în 28 Iunie n. 1907.

Pentru Reuniune:

Ioana Stanca
prezidentă.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 254—1907 of. ppresb. [165] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de paroh în parohiele de clasa a II-a Ciceu-Corabie şi Gâlgău prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, computat dela prima apariţiune a acestui concurs în ziarul „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare din aceste două posturi de paroh, sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne rugările, instruite conform normelor în vigoare în terminul deschis, statorit mai sus, la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se prezenta în timpul şi după modul provăzut în regulamentul parohial la biserica din parohie în vre-o Duminecă ori sărbătoare pentru a cânta şi predica şi respective a celebra.

Deş, 14 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Deş.

Teodor Herman
protopresbiter.

Nr. 286—1907 [164] 1—3

Concurs

Prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima apariţie în „Telegraful Român“ pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. din următoarele comune:

1. Curtişul-mic, salar de 600 cor., 200 cor. din repartiţie dela popor, 100 cor. din fondul şcolar eparhial, 300 cor. din ajutor dela stat.
2. Fânaţe, salar de 600 cor., dela popor 300 cor. din repartiţie, iar 300 cor. din ajutor dela stat.
3. Poiana porcului, salar de 600 cor., dela popor 120 cor. din repartiţie, iar 480 cor. din ajutor dela stat.
4. Trestia, salar de 600 cor., dela popor 230 cor. din repartiţie, iar 370 cor. din ajutor dela stat.
5. Văleni, salar de 600 cor., dela popor 300 cor. din repartiţie, iar 300 cor. din ajutor sperativ dela stat.
6. Vima-mare, salar de 600 cor., dela popor 140 cor. din repartiţie, iar 460 cor. din ajutor dela stat.
7. Vima-mică, salar 600 cor., dela popor 40 cor. din repartiţie, iar 520 cor. din ajutor dela stat.

In toate comunele învăţătorii vor avea cuartir liber în edificiul şcoalei, lemnele de lipsă pentru încălzitul salei de învăţământ şi a locuinţei învăţătoreşti, precum şi folosirea grădinei şcolare.

Doritorii de a ocupa aceste posturi să-şi trimită concursele cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr. or. al „Cetăţii-de-piatră“ în Lăpuşul-unguresc (Maghar-Lápos) în terminul deschis, având până la acel termin a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Aleşii vor avea a instrua pe copii în cântările bisericeşti; a-i conduce în Dumineci şi sărbători la biserică şi aici a cânta cu ei în decursul sfintei liturgii.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului „Cetatea-de-piatră“, în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Magyar-Lápos, 6 Iunie 1907.

Vasile Duma
protopresbiter.

---

[137] 2—3

AVIZ.

„Vatra“, noul institut de credit din Cluj, şi-a început operaţiunile. Acoardă credite de cont curent, cambiale şi hipotecare, pe lângă condiţii favorabile. Primeşte depuneri cu 5%, plătind şi darea erarială. **Direcţiunea.**

---

[157] 3—3

Publicaţiune.

Comuna bisericească Tohanul-Nou, prin aceasta aduce la cunoştinţă publică cumcă în 7 Iulie st. n. la 10 ore a. m. dă în întreprindere prin licitaţiune minuendă renovarea edificiului şcoalei gr. ort. locale.

Licitaţiunea se va ţinea în edificiul cel vechiu al şcoalei din loc.

Preţul de strigare este cu 2900 coroane, iar vadiul este de 10% din preţul de strigare.

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitare sunt expuse spre vedere publică la prezidentul comitetului parohial din loc.

Tohanul-Nou, 21 Iunie 1907.

Ioan Briota
prez. com. parohial.

Nr. 429—1907 [163] 1—1

Licitaţiune minuendă.

Comuna bisericească Feldioara-săcuească, protopresbiteratul Turda, va da în întreprindere zidirea bisericei sale, *Duminecă, în 24 Iunie (7 Iulie) 1907, 2 ore p. m.*, în cale de licitaţie publică-verbală, la cancelaria oficiului parohial.

Preţul strigării e statorit cu *20,000 coroane* şi reflectanţii au să depună înainte de licitaţie, ca vadiu 2000 coroane.

Planul şi preliminarul de spese, cum şi alte informaţiuni se pot afla la oficiul parohial din Feldioara.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a da întreprinderea aceluia dintre reflectanţi, pe care îl va voi, fără considerare la suma ofertului.

Turda, 14 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Nr. 101—1907 [166] 1—3

Concurs.

Se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru următoarele posturi vacante de învăţători din tractul Haţegului:

1. Luncani, 2. Petrila-Brad, 3. Petrila-Gârgani. 4. Petroşeni, 5. Sântă Măria de peatră, 6. Valea Sângeorgiu-Grid.

Emolumentele la fiecare post sunt: salar de 600 cor. cuartir şi lemne de foc.

Concurenţii să-şi trimită cererile cu documentele necesarii conform legii subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în parohie spre a-i cunoaşte alegătorii.

Haţeg, în 16 Iunie 1907.

In conţelegere cu comitetele parohiale.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Haţegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Se caută un

învăţăcel de prăvălie

absolvent de 2 clase reale sau gimnaziale şi să cunoască în vorbire, pe lângă limba română şi parte din germână şi maghiară.

Poate ocupa locul numaidecât, pe lângă condiţiuni avantagioase în prăvălia mixtă a lui **Ilie Floaşiu, Mercurea.** [153] 3—3

Nr. 676—1907. [154] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Agnitei se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Agnita, salar 600 cor. şi anume: 450 cor. din repartiţie şi 150 cor din cassa alodială. Cuartir în edificiul şcoalei şi lemnele de foc trebuincioase, 20 cor. din cassa alodială ca remuneraţie pentru cultivarea grădinei şcolare, 12 cor. remuneraţie din cassa bisericei pentru conducerea corului şi instruirea adulţilor în sările din postul crăciunului.
2. Şulumberg, salar 600 cor. şi anume: 200 cor. dela biserică, plătite în rate lunare, 400 cor. prin repartiţie dela popor. Cuartir gratuit în şcoală, lemnele necesare de foc şi folosinţa grădinei şcolare.
3. Proştea, salar anual 600 cor. din repartiţie dela popor în rate lunare anticipative. Cuartir liber în edificiul şcoalei. Folosinţa grădinei de $1/4$ jug. cat. lângă şcoală.
4. Bârghiş, salar fundamental 600 cor. în rate treilunare dela epitropia parohială. Cuartir natural în edificiul şcoalei şi lemnele de foc trebuincioase.

Aleşii învăţători din toate 4 comunele vor avea să cânte cu elevii la sfânta liturgie şi să ţină strana la utrenie în Dumineci şi sărbători.

Dreptaceea ceice doresc să fie aleşi, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica din comuna unde concurează ca să-şi arete dexteritatea în cântări şi tipic.

Petiţiunile, instruite cu documentele prescrise în regulamentul şcolar, sunt a se adresa subscrisului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Agnita, 8 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 578—1907 [147] 3—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de paroh în parohia de clasa I, Sibiiu suburbiul inferior, devenit vacant prin trecerea din viaţă a fericitului paroh Iosif Enescu, conform rezoluţiunei Preav. Consistor arhidiecezan dtto 24 Maiu a. c. Nr. 1967 Bis. pe baza §-lui 13 combinat cu §. 18 din Regulamentul pentru parohii, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în tabela B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Ceice doresc a reflecta la acest post, vor avea a-şi aşterne cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului în terminul deschis, iar pentru a-şi câştiga cunoştinţă şi a-şi arăta aptitudinea pentru înalta misiune pastorală cum şi desteritatea în cântări şi tipic, apoi a cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin, au a se prezenta înainte de alegere în vr'o Duminecă ori sărbătoare, în parohie.

Din şedinţa comitetului parohial, ţinută la 3/16 Iunie 1907, în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Lazar Buzdughină prezident. **Ioan Cristea** notar.

Nr. 246—1907 [148] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupşa se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Oreşti, salar 600 cor., din cari 300 cor. dela popor şi 300 cor. ajutor votat în princip dela stat, cuartir liber în şcoală şi lemne.

Alesul, putând înfiinţa cor bisericesc, va primi deosebite favoruri şi ajutor dela parohul local.

2. Ponor, cu salar de 600 cor. dela popor, cuartir liber în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Alesul va fi dator a cânta Duminecile şi sărbătorile cu copiii la sf. Liturgie şi a conduce eventual şi o strană.

Doritorii pe a ocupa vreunul din aceste posturi învăţătoreşti să şi aştearnă concursele înzestrate cu documentele de lipsă, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi să se prezinte şi în comuna pentru care au concurat, spre a cânta şi face cunoştinţă şi cu poporul.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupşei.
Ofenbaia, 2 Iunie 1907.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 301/1907 prot. [155] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Cerghidul-mare, salar de 600 cor. şi anume: 550 cor. din repartiţie, iar 50 cor. din venitul cantoral, cuartir şi grădină.
2. Erdősângeorgiu, salar de 600 cor. din repartiţie, cuartir liber în edificiul şcoalei şi folosirea grădinei.
3. Gernesig, salar anual de 600 cor. şi anume: 550 cor. din repartiţie, iar 50 cor. din venitul cantoral, cuartir şi grădină.
4. Iclandul-mare, salar anual de 600 cor. şi anume: 400 cor. din repartiţie şi usufructul a lor 12 jugăre de pământ comasat în preţ de 200 cor., cuartir şi grădină.
5. Petea-de-Câmpie cu salar anual de 600 cor. şi anume: 172 cor. interesele unei obligaţiuni de stat; 188 cor. din repartiţie, şi usufructul a lor 12 jugăre de pământ în preţ de 240 cor., cuartir şi grădină.

Invăţătorul ales este dator a ocupa şi postul de cantor pe lângă venitele stolare îndatinate.

Cuincuenalele se vor computa dela instruirea definitivă şi serviciu neîntrerupt în comuna respectivă.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi vor avea a se presenta în comună în zi de Duminecă ori sărbătoare spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

Cel instituit va avea să ţină şcoală de repetiţie şi să cânte în Dumineci şi sărbători cu elevii la sfânta liturgie, iar în comuna Cerghid şi Gernesig a face şi serviciul de cantor.

Concurenţii au să aştearnă rugările instruite conform normelor în vigoare în terminul sus indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale după anii serviţi în alte comune, au să-şi expună acele pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentruca comunele să se ştie orienta la alegere.

M.-Oşorheiu, la 9/22 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Murăş-Oşorheiului în conţelegere cu comitetele parohiale. **Stefan Rusu**
protopresbiter.

Nr. 5745 bis. 1907 [161] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III Socet cu filiile Poiana Rechiţellei şi Runcul mare, protopresbiteratul Hunedoarei se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, până la terminul indicat, consistoriului arhidiecezan, având în terminul indicat în regulament, a se înfăţişa înaintea alegătorilor, pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Sibiiu, 5 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 287—1907 [158] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Poiana-porcului, în protopresbiteratul gr. or. Cetatea-de-piatră, se escrie concurs cu termin de 50 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor înainta cererile lor, instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, având a se prezenta la biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Lăpuşul-unguresc, 6 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Cetatea-de-piatră, în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Nr. 266—1907 [159] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III a din Glodgileşti, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului consistorial dtto 8 Maiu a. c. Nr. 4306 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta, resp. a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, la 9 Iunie 1907.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 260—1907 [160] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a din Bărăşti cu filiile Dumeşti şi Lungşoara, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului consistorial dtto 29 Maiu a. c. Nr. 5938 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, la 9 Iunie 1907.

George Oprea
protopresbiter.

Ad 646—1907 [149] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului învăţătoresc, vacant, dela şcoala confesională română gr. or. din Herseni, protopresbiteratul Făgăraş, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă salar de 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi trimită rugarea cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Făgăraş.

Sâmbăta seara şi în presara sărbătorilor la vecernie, precum şi la sfânta liturgie în Dumineci şi sărbători, alesul este deobligat a cânta cu elevii de şcoală.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, în 1 Iunie 1907.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 67 Sibiiu, Joi 21 Iunie (4 Iulie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Școalele noastre.

III.

Am arătat în cele premergătoare avantagiile bisericei şi ale poporului nostru de a susţinea şcoli din mijloacele proprii şi neajunsurile împreunate cu ajutorul dela stat pentru şcoalele noastre, şi pentru cultura noastră şi peste tot ingerinţa statului în autonomia bisericei noastre, prin ştirbirea ce ni-se face în dreptul de a ne alege noi pe învăţătorii nostri.

Să ridicăm acum niţel vălul şi să descoperim neajunsurile la cari sunt expuşi învăţătorii nostri ajutoraţi de stat.

Nu tragem cât de puţin la îndoială, că învăţătorii nostri îşi vor încorda toate puterile, ca să propună în limba maghiară obiectele de învăţământ prescrise, fie din simţ de datorinţă, fie ca să scape de urgia celorce controlează cu deosebire sporul în limba statului.

Se naşte întrebarea dacă munca aceasta a învăţătorilor nostri şi străduinţa lor vor avea resultatele aşteptate?

Cât se ştie, o limbă străină se învaţă numai prin conversaţie continuă şi mai puţin după regule gramaticale învăţate în şcoală.

Pruncii nostri dela sate, în familie şi pe stradă nu aud altă limbă, decât limba lor maternă.

Familia, contactul zilnic cu alţi membri ai familiei, strada şi jocurile lor nevinovate paralisează toată lucrarea învăţătorului în cele câteva ore de prelegere şi nu este putere pământească care să-i facă să-şi însuşască o limbă străină, ca să o poată vorbi corect şi să-şi exprime în ea gândirea cu uşurinţă.

Ce urmează de aici? Chin pentru învăţătoriu, chin pentru prunci, confusiune babilonică în capetele lor nevinovate şi pe urmă disgust, ca să nu zicem ură nedumerită contra şcoalei, contra învăţătorului, care e silit să exercieze o meserie grea — neînţeleasă de prunci, — şi absolut neadmisă de principiile pedagogiei, cari prescriu anume, ca învăţătorul să caute să facă *şcoala plăcută şi atrăgătoare prin propuneri clare şi uşoare în limbă înţeleasă.*

Ei dar, *ajutorul de stat nu se dă de giaba.*

Indatăce se va constata, că învăţătorul nu face ispravă, irelevant din vina lui, ori din vina societăţii sau a familiei, care i-a paralisat lucrarea şi strădania, vin la mijloc alte dispoziţii ale legii, dispoziţii, cari le poate lua ministrul prin organele sale.

Între aceste în rândul prim este permutarea învăţătorului şi înlocuirea lui cu altul.

La aparenţă această dispoziţie nu apare ca o pedeapsă mare, de fapt ea pentru învăţătorii nostri este egală cu lipsirea lor din post.

Pentrucă învăţătorii nostri se aclimatisează greu în alte părţi, soţiile lor ar fi ca într'un exil, şi rolul lor de conducători, rolul de fruntaşi ai comunelor noastre încetă cu desăvârşire, ei devin nişte funcţionari nebăgaţi în samă, împinşi dintr'o parte într'alta, din oameni cu casă, cu masă şi cu puţină economie ce au azi, vor fi socotiţi drept nişte oameni, cu casa în spate ca melcul, de cari nu ţine nimenea nici o samă.

Poftiţi şi căutaţi, dacă funcţionarii dela căile ferate, ori chiar învăţătorii dela şcoalele de stat, nu sunt ei în aceasta poziţie, — absolut neprielnică — osândiţi să trăiască din piaţă cumpărând pâne şi legumă fiecare zi din plătuţa lor.

Numai atunci vor înţelege învăţătorii nostri cei cu cele 600 coroane, că până aci au mâncat pâne albă, faţă cu pânea ce au să o mânce în viitor din cele 2000 coroane pe locuri streine.

Dar cum ziseiu, aceasta nu este tocmai cea mai mare pedeapsă.

Pedeapsa adevărată va fi lipsirea lor de post pentru necapacitate de a purta oficiul.

Şi aceasta se poate constata foarte uşor prin sporul nemulţămitor făcut în obiectele de învăţământ.

Se pună mâna pe suflet, câţi şi cari dintre învăţătorii nostri sunt în măsură de a cunoaşte limba statului aşa de bine, ca să o poată propune cu uşurinţă şi să producă resultatele cerute în obiectele de învăţământ propuse în limba maghiară? Vom avea deci o sumedenie de învăţători daţi pe strade sau în casul cel mai bun pensionaţi cu câte 10 ani de serviciu şi — scoşi dela catedră fără voia lor, fără aşi fi împlinit misiunea lor şi fără de a avea bucurie că au făcut ceva pe acest pământ, şi şi-au împlinit chemarea lor în mijlocul poporului din care au eşit.

Unii din ei, ca să-şi asigure bună voinţa mai marilor, vor cădea în păcatul greu de a se pune în serviciul organelor stăpânirei, de a face pe spionii şi denunţianţii numai şi numai ca să poată gusta în tichnă pânea ce le-o dă statul, şi prin aceasta se vor face din iubiţii poporului, cei mai urgisiţi oameni, şi la vremea de pocăinţă şi bătrâneţe conştiinţa îi va mustra până dincolo de mormânt, unii îşi vor blăstăma părinţii că le-a croit o stare atât de miserabilă.

Iată Dlor învăţători prospectele pentru viitor! Iată resultatele străduinţelor ce aţi pus şi puneţi încă unii cu un zel vrednic de o causă mai bună, de a cere ce nu ştiţi, de a dorì ce nu trebue să doriţi nicicodată şi de a râvnì după salarul mai mare, pe care poporul în multe părţi nu vi-l poate da, căci el singur emigrează de foame la America.

Avem durerea să constatăm, că avem până acì pilde vii cum unii din învăţătorii nostri în comune fruntaşe, bine situaţi acum, când încă n'au gustat din mărul cel oprit — s'au făcut unelte oarbe în mânile străinilor, au ridicat glas de hulă contra bisericei şi din conflicte cu autorităţile confesionale au făurit arme de răsbunare contra propriei lor biserici, contra propriei lor mame, fără nici o mustrare de conştiinţă.

Ce va fi în viitor, Dzeu ştie, noi însă ne temem, dar ne temem că cursa ce se pune învăţătorilor nostri este foarte primejdioasă şi ne duce spre povârnişul fatal al peririi.

Din lupta noastră naţională purtată până azi cu bărbăţie, putem considera aproape ca scos un factor puternic, şi acela este învăţătorul cu ajutor dela stat.

N. Ivan.

Reprezentarea bisericei noastre.

Ziarul „*Drapelul*“ din Lugoj, luând act despre răspunsul dat „*Luptei*“ în Nr. 63 al ziarului nostru, constată, că au fost *corecte* declaraţiunile Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* făcute în faţa unor deputaţi români, cari l-au rugat să conlucre la ţinerea unei mari adunări de protestare în contra legii lui *Apponyi* sub prezidenţia Metropoliţilor români, pentrucă întru adevăr, fără conzultarea forurilor competente constituţionale, episcopatul nostru nu poate întreprinde nimica mai însemnat.

Mânecând dela această constatare, corespondentul „*Drapelului*“ îşi exprimă apoi părerea, că forurile competente constituţionale ar trebui să dee totdeauna episcopatului îndrumări precise, că hotărârile lor ar trebui să fie *clare*, iar nu cu mai multe înţelesuri, pentruca să nu se nască mai târziu neînţelegeri şi imputări. Işi exprimă în urmă şi părerea, că episcopatul încă ar trebui să se ţină *cu stricteţă* de aceste hotărâri, şi să nu facă abatere dela ele. Ansă la exprimarea dorinţei din urmă i-a dat corespondentului ziarului

---

FOIȘOARĂ.

In jurul unui document.

— Răspuns dlui Iosif Roman. —

(Urmare).

Vom da după „*Cartea de Aur*“ vol. I. textul legii, precum şi amănunte despre felul cum s'a urzit acest proiect de lege despre *toate* naţionalităţile din ţară, şi cum a fost apărat din partea guvernului faţă de cei ce nu voiau să-l voteze. In opul numit se spune despre această lege de naţionalităţi următoarele la pagina 617 şi cele următoare:

„Conventul revoluţionar, care a trebuit să plece grabnic din Dobriţin la Pesta, după ce a fost luat la goană şi de aci, se retrăsese la Seghedin. Aici guvernul, simţind apa la gură, l-a pus să voteze un proiect de lege, în care se garantează anumite drepturi pe seama naţionalităţilor nemaghiare din ţeară, drept dovadă, că guvernul maghiar şi naţiunea maghiară vrea din tot adinsul să împartă toate drepturile şi toate libertăţile cu surorile naţionalităţi conlocuitoare.

Guvernul vedea, că independenţa naţiunii maghiare e pe dric şi va fi în curând înmormântată, de aceea, a recurs la acest ultim remediu, la îmblânzirea naţionalităţilor şi câştigarea lor pe partea cauzei deja perdute maghiare, în speranţa, că naţionalităţile, şi în special Românii, vor schimba iute frontul şi se vor pune pe partea Maghiarilor.

Dar pe lângă toată siguranţa desastrului, care trebuia să se descarce în mod fatal asupra Maghiarilor, votarea numitului proiect de lege nu a mers totuşi atât de neted cum credea guvernul. Mulţi deputaţi maghiari, chiar dintre aderenţii lui Kossuth, l-au combătut cu toată energia, pe cuvântul, că Ungaria e a Ungurilor; alte neamuri nu pot avea în ea nici un fel de drepturi naţionale.

Proiectul de lege a fost prezentat dietei în *21 Iulie*, şi ministrul-prezident Szemere a propus să fie luat imediat în discuţie. Iar primirea şi votarea proiectului, Szemere a motivat-o, între altele, cu următoarele cuvinte:

— „Dacă guvernul ţării ar fi răsplătit crudelităţile cu asemenea crudelităţi, de atunci poatecă ar fi pace, — pacea mormântului. Dar asta nu s'a întâmplat, ci au fost întrebuinţate toate mijloacele puterii intelectuale, pentruca legăturile frăţietăţii seculare să fie încopciate de nou. Am împărţit cu miile lămuriri, explicări, proclamaţiuni, şi am întrebuinţat întreaga putere onestă a presei. Am sprijinit deputaţii în nizuinţele lor de împăcare şi am sprijinit şi pe acela, care a ajuns să fie jertfă nefericită a acestor nizuinţe, tocmai din partea fraţilor săi proprii (Dragoş). Ştiam, că conducătorii mişcărilor din principatele române au mare influenţă asupra Românilor, şi *ne-am folosit şi de această influenţă.* Ştiam, că răscoala sârbească primeşte alimentare şi din Sârbia, şi n'am întârziat a lămuri pe principele Sârbiei şi guvernul sârbesc, comunicându-le vederile noastre asupra explicării drepturilor diferitelor popoare din Ungaria, iar vederile noastre au fost acolo pe deplin aprobate, ca juste.

N'am lăsat nefolosit nici un moment favorabil pentru împăciuire şi nu ne-am retras dela precisarea în puncte a principiilor noastre. Şi care a fost urmarea? Cam aceea, că pănăce am învins, ele au fost aplacidate. Cum a început însă să se întunece steaua norocului nostru, care conducea răsboiul, toţi au răspuns evasiv, în mod trăgănător, la condiţiunile, la ofertele noastre!

Cu un cuvânt, cea mai sinceră, cea mai onestă procedură a noastră a fost întâmpinată cu făţărnicie, chiar cu tradare! Scopul nostru de altcum nu era nici aici altul, decât accelerarea de o parte a asigurării libertăţii cetăţeneşti şi a independenţii ţării, de altă parte restabilirea domniei umanităţii solide, prin împedecarea crudelităţilor, într'atâta, ca gloria principală a revoluţiunii noastre să nu fie inficiată prin urmele de sânge ale terorismului neomenos. Punctele acestea aşa erau compuse, că asemenea drepturi nici o ţeară nu dă în internul hotarelor sale naţionalităţilor mai micì“.

Şi tot aşa a mânat-o Szemere mai departe, acuzând naţionalităţile că sunt nerecunoscătoare şi nu vreau să înţeleagă, cât de mult bine le voeşte lor naţiunea maghiară, lucru dovedit şi prin proiectul de lege, a cărui votare o cere acum dela dietă, lege, prin care se dau naţionalităţilor nemaghiare din ţeară toate drepturile posibile.

Pe ceice erau în contra votării legii de naţionalităţi, ia ocărît întâiu rău contele *Batyányi*, iar în urmă Szemere, numit împrejurarea, că de un timp încoace prelaţii noştri reprezintă *singuri* biserica gr. ort. română, iar nu împreună cu mirenii, aşa cum s'ar cuveni, şi cum dispun hotărârile forurilor competente.

Vom cita aceeace scrie *„Drapelul“* în privinţa aceasta:

„La toate ocaziunile şi mai deunăzi în Budapesta înaintea regelui, cu ocaziunea iubileului de 40 ani, biserica gr. ort. română a fost reprezentată numai prin episcopat, şi rar a rătăcit şi câte un mirean, deşi s'au luat hotărâri de repeţite ori, prin anii 1890 chiar şi în sinodul din Arad, ca biserica să fie la toate reprezentaţiunile în mod legal reprezentată.

Biserica gr. ort. română din Ungaria e reprezentată prin cler şi mireni şi în statutul organic e fixată şi cheia legală. Nu ne putem explica de ce prelaţii noştri *se abat* dela această ordine legală şi le convine sau admit, ca la ocaziuni solemne să apară episcopatul fără element mirean în proporţia recerută, deşi aceasta stă în flagrant contrast cu spiritul marelui Andreiu“.....

Pecât de corectă ni-se pare părerea *primă* a coresp. ziarului lugojan, cea referitoare la *claritatea* îndrumărilor date episcopatului nostru din partea forurilor competente, pe atât de greşită este a *doua*, pe care ne simţim îndemnaţi să o rectificăm, dupăce ea nu corăspunde de loc stării faptice a lucrurilor.

La iubileul de 40 de ani dela încoronarea Maiestăţii Sale ca rege al Ungariei Arhiereii noştri au fost învitaţi ca membrii ai casei magnaţilor, în mod *personal*, pentrucă biserica, nici a noastră, nici a altora, ca atare, n'a fost învitată la iubileu. Au fost învitaţi numai membrii casei magnaţilor şi deputaţii dietali. Episcopul bisericei săseşti din Ardeal de exemplu se afla acasă în Sibiiu în ziua iubileului, pentrucă nefiind membru al casei magnaţilor, nu l'a chemat nime la Budapesta, cu toate că e cap al unei biserici.

Presentarea memorandului bisericei noastre în contra legii lui *Apponyi*, iar înainte cu trei ani şi în contra proiectului lui *Berzeviczy*, s'a făcut apoi *numai* prin episcopat în urma hotărârii consistorului metropolitan. Acest for competent a zis, că episcopatul *singur* să meargă şi să-l presinte guvernului. S'a procedat deci *esact* conform hotărârii aduse.

Aceste sunt casurile mai recente de representare a bisericei noastre.

Ce se atinge acum de hotărârile *„aduse de repeţiteori“*, că biserica noastră să fie la toate ocasiunile în mod legal representată, adecă prin cler *şi mireni*, scriitorul articolului din *„Drapelul“* e în rătăcire, pentrucă numai *odată* s'a adus hotărâre în privinţa aceasta, şi chiar şi atunci hotărârea a fost de înţeles cu totul *contrar*.

E adevărat, că în sinodul din Arad a fost sulevată chestia, în sesiunea anului 1894, când s'a adus hotărâre, că dupăce biserica noastră, în urma organisării ei legale, e constituită din două părţi, *din cler şi mireni*, în viitor la toate ocasiunile când va avea să se presinte biserica gr. ortod. română *„ea să fie representată în toate părţile ei constitutive“*. Dar hotărârea aceasta tot în urma hotărârii sinodului a fost înaintată congresului naţional bisericesc pentru a regula acesta chestiunea în modul dorit, cu întroducerea unei uniformităţi pentru întreaga metropolie. Iar congresul ocupându-se în sesiunea din anul 1895 cu chestia aceasta, în şedinţa din 14/26 Maiu a adus sub numărul 96 următorul *conclus*:

„Aceeaşi comisiune (organizătoare) raportează asupra propunerii consistorului metropolitan, privitoare la regularea modului de representare a bisericii noastre la toate ocaziunile, când va avea a se presentà. La propunerea comisiunii se enunţă: De oarece *nu e oportun* a se regula în uniformitate şi *în mod obligător* modalităţile representării bisericei noastre la anumite ocaziuni, congresul de astădată *nu intră în regularea acestui act de curtoasie*, ci *lasă chestiunea în competenţa prelaţilor noştri.*“

Va să zică, nu s'a adus nici o hotărâre *obligătoare* în privinţa representării bisericei noastre, ci s'a lăsat chestiunea *în competenţa prelaţilor noştri*, cari apoi n'au abusat nici odată de aceasta încredere cu care i-a onorat congresul, ci totdeauna, în casurile date, au cerut avisul forului suprem bisericesc, al consistorului metropolitan. Nu s'a făcut deci nici o *abatere* dela ordinea legală, şi *„Drapelul“* este rugat să-şi îndrepte părerile în înţelesul acestor adevăruri.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Avis.

Despărţământul *D.-Sân-Mărtin* (Dicsőszentmárton) al *„Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“* îşi va ţinea adunarea cercuală prevăzută în § 41 din statutele Asociaţiunei în comuna Basna (Felsőbajom), loc de scaldă, la 14 Iulie 1907 la oara 2 după amiazi. La care adunare cercuală prin aceasta sunt învitaţi toţi membrii, fundatori, pe viaţă şi ajutători de pe teritoriul despărţământului, precum şi toţi iubitorii de cultura şi înaintarea poporului român.

Voind a concentra la aceasta adunare cercuală a despărţământului D.-Sân-Mărtin cât mai mulţi din popor, inteliginţa noastră română şi cu deosebire toţi aceia cărora li-se va adresa acest „Avis“ sunt rugaţi, ca după putinţă să îndemne şi să aducă din poporeni cât mai mulţi, spre a lua parte la adunare, fiindcă s'a făcut îngrijire, ca să se ţină vorbiri pentru ţărani din sfera economiei.

Comitetul cerc. al despărţământului.

La mormântul marelui Andreiu.

Cuvânt rostit în comuna Răşinari la 16/29 Iun. 1907.

De

absolventul de teologie

Octavian Costea.

> „... Să ne aducem aminte, că pe când noi alergam după mulţămiri şi plăceri, petrecea în mijlocul nostru un om, care-şi înfrânase toate dorinţele, afară de una: dorinţa de a scădea, pe cât era cu putinţă din durerile noastre şi ale urmaşilor nostri, dorinţa de a ne ridica cu o treaptă mai sus decât eram ...“
>
> Slavici.

Preacuvioşia Voastră! Onorat cler! Iubiţi ascultători şi fraţilor!

Cine n'a simţit vre-odată cum tresare sufletul, cum bate inima şi numai la auzul numelui unui mare binefăcător al său, mutat de mult din această vale a plângerilor?! Cine a trecut vre-odată nesimţitor pe lângă un mormânt unde-şi doarme somnul de veci acela, care i-a dat viaţă şi toate bunătăţile de cari se bucură ...?!

Când stăm înaintea locului de odihnă a fericitului în Domnul arhiepiscop şi metropolit *Andreiu baron de Şaguna*, inimile noastre sunt pătrunse de cel mai profund sentiment al pietăţii, şi un fior sfânt ne străbate trupurile, căci ne aflăm în apropierea celui mai bun părinte, care în vremuri grele toată activitatea sa şi-a închinat-o credincioşilor şi conaţionalilor săi, tronului şi patriei sale.

Ce fericiţi se pot simţì acum ceice i-au văzut faţa măestoasă şi au tremurat oarecând înaintea privirilor severe, urmate de glasu-i tunător! Iar noi, cari îl cunoaştem numai din spusele dascălilor, bătrânilor nostri şi din cărţile cu slova moartă, nevrednici ne simţim în faţa lui şi „nu vom îndrăsnì să spunem lauda faptelor lui, căci — zice venerabilul Slavici — nu este dat nouă, celorce am simţit căldura binefăcătoare a răsuflării sale, să măsurăm depărtarea, până la care a străbătut luminatul său ochiu, nici putem să cuprindem mărimea jertfelor, pe cari el le-a adus iubirei sale de oameni“.

Cu prilegiul aniversării morţii patronului nostru a societăţii de lectură *„Andreiu Şaguna“*, am venit, nu ca să ne facem aici, apostolii învăţăturilor lui“, ci ca să ne înălţăm mintea şi sufletul, să ne înviorăm lângă moaştele acestea scumpe, lângă trupul rece, în care bătea o inimă caldă, plină de cea mai curată şi sfântă iubire ...

Cu adevărat, nimic mai laudabil decât un bărbat devotat neamului şi patriei, nimic mai sublim, ca un Arhiereu, care-şi pune sufletul său pentru turma sa iubită, nimic mai strălucit, ca o viaţă rodnică, o viaţă plină de fapte mari, viaţă, ce aduce iarăşi viaţă unui popor întreg.

Dacă ne întoarcem la trecutul neamului nostru şi privim starea lui, în care se afla înainte de aceasta numai cu 6—7 decenii, e cu neputinţă să rămânem neatinşi în sentimentul nostru de umanitate. Un popor îngenunchiat, fără drepturi, maltratat şi desconsiderat până la extrem strigă desperat după ajutor, şi nimenea nu-l aude; un popor istovit de muncă, sub povara atâtor sarcini nedrepte geme şi rabdă; un popor, căruia nu-i era permis să se lumineze, îndură suferinţele cele mai amare şi neomeneştile tratări. Ba şi legea lui străbună, la care îşi mai îndulcea inima amărâtă de atâtea năcazuri, era numai tolerată pe pământul, din care scotea bietul om hrana pe seama celorce răsplăteau cu toege ...

Aceste suferinţe şi mai ales dispreţul de care eram părtaşi, atunci răniră o inimă tinără şi nobilă ...., era a lui *Şaguna* ...

Rana aceasta trebuia s'o vindece, că-l durea amar ... N'o mai putea suferi; trebuia să abzică de toate îndestulările, de toate comodităţile ce avea, de carierile strălucite ce-i stăteau înainte, ca să apuce pe un drum greu şi nestrăbătut încă, să ajungă la inima rănită a neamului, din care însuşi făcea parte ...

Iată cum se aprinse în Şaguna focul cel nestâns al iubirii faţă de noi cei rămaşi orfani, iată ce i-a îndreptat paşii spre biserica luptătoare de aici!

Din durerea pentru dispreţul ce ne încunjura şi din dragostea lui neţărmurită a isvorât principiul de care a fost condus în activitatea ce a desvoltat-o. Acest principiu îl mărturiseşte la Dumineca Tomii din anul 1848 în catedrala din Carlowitz cu ocasiunea sfinţirei sale de episcop, zicând: „Tu Doamne ştii, că către scopul meu a alerga doresc: pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i deştept, şi cu voe către tot ce-i adevărat, plăcut şi bun să-i trag“.

Către acest scop a şi alergat!

Starea politică în anul 1848 fiind cea mai critică, poporul român avea neapărată trebuinţă de un conducător expert, care să ştie, să poată exopera drepturile cuvenite acum, când toată Europa se însufleţea pentru principiul libertăţii, egalităţii şi frăţietăţii. Conducătorul n'a lipsit; a fost cel mai priceput: episcopul *Andreiu Şaguna.*

Pe lângă toate pedecile şi cursele ce i-se puneau nu numai din partea duşmanilor, ci chiar şi din partea unor credincioşi ai săi, deşi cu mari greutăţi şi cu multe pericole i-a succes să ne câştige drepturi, să ne ridice fruntea, să înlăture prin muncă, prin stăruinţă de fer şi cu ajutorul eminentelor sale calităţi — dispreţul ce ne apăsa, vindecând astfel rana dureroasă. Toate ostenelele ce le-a suportat din iubire faţă de neam şi biserică le-a suportat. Caracteristice sunt cavintele ce le-a scris din Olmütz către comandantul Puchner: „... nu mai pot re-

---

ministrul-prezident, care într'o nouă vorbire de o oră a demascat pe falzii democraţi, cari pe limbă poartă în continuu libertatea popoarelor, iar când e vorba să se dee de fapt libertăţi şi drepturi popoarelor, ridică gravamine şi pun pedeci, pentrucă pentru ei libertăţile nu se extind mai departe decât numai până unde merg interesele lor. Urmarea acestei filipice, la finea căreia Szemere a declarat, că dacă aristocraţia maghiară nu se emancipează de astfel de vederi în ce priveşte chestia naţionalităţilor şi dorinţele naţionalităţilor, va duce ţeara la perire, a fost, că dieta a votat aproape în unanimitate încă în aceeaşi şedinţă (21 Iulie) proiectul de lege *despre drepturile naţionalităţilor*, — primul de natura aceasta, — textuat dupăcum urmează:

— „Desvoltarea liberă a tuturor naţionalităţilor, locuitoare între hotarele Ungariei, să garantează prin următoarele dispoziţiuni:

1. Limba oficială la guvernul central, la administraţie, legislaţiune şi la miliţie rămâne cea maghiară. Cu privire la celelalte limbi vorbite în ţeară au valoare următoarele norme:

2. In adunările comunale fiecine are drept sa vorbească în limba lui. Limba protocolară o hotăreşte liber majoritatea.

3. In adunările comitatense toţi cei cu drept a participa pot să vorbească în limba maghiară, ori în limba proprie, dupăcum vor voi. In comitatele în cari o naţionalitate oarecare formează mai mult de jumătate din numărul poporaţiunii, limba protocolară, dacă majoritatea doreşte, va fi limba acelei naţionalităţi. Corespondenţa însă cu guvernul şi cu alte autorităţi se va face în limba maghiară.

4. La curţile cu juraţi şi la judecătoriile de prim-for, când procedura e verbală, este a se aplica principiul enunţat în punct 3.

5. Limba de comandă a gardei naţionale va fi aceeaşi, în care se pertractează afacerile comunale.

6. In şcoalele elementare instrucţiunea se va face totdeauna în limba comunei sau a bisericii.

7. Limba matriculelor şi peste tot a afacerilor bisericeşti va fi totdeauna limba comunei bisericeşti.

Petiţiunile adresate de privaţi, către ori ce autoritate, pot fi scrise în ori care limbă.

9. Sinodul bisericii ortodoxe (óhitü) are să fie convocat în fiecare an şi acela poate să delibereze întocmai aşa de liber asupra tuturor afacerilor religionare şi şcolare ca şi la celelalte religiuni. De dreptul sinodului se ţine a alege episcopii şi a hotărî asupra chestiunii: să rămână bisericeşte la olaltă naţiunea sârbă şi cea română, ori să se despartă?

10. Bisericile şi şcoalele ortodoxilor sunt părtaşe de toate acele avantagii pe cari statul le acordă bisericilor şi şcoalelor celor cari aparţin celoralalte religiuni.

11. Ortodoxii îşi conduc şi administrează ei înşişi fundaţiunile lor bisericeşti şi şcolare.

12. Pe seama celor cari aparţin bisericei ortodoxe se va institui la universitatea din Budapesta corp profesoral de teologie.

13. Numirile la ori ce fel de oficii şi dignităţi se vor face esclusiv numai conform meritelor şi capacităţii, fără nici o considerare la naţionalitate şi religiune.

14. Guvernului i-se dă împuternicire, respective îndatorire, de a pune în aplicare principiile exprimate în această lege.

15. Guvernul se autorisează şi însărcinează deosebi, ca ascultând dorinţele juste ale Sârbilor şi Românilor, se facă a înceta toate gravaminele lor basate, şi aceasta fie în propriul cerc de competinţă, fie prin proiect de lege presentat adunării naţionale

16 In fine guvernul este învestit cu deplină putere, ca în numele naţiunii să dee amnestie tuturor acelora, cari până la un termin prefipt vor depune armele şi vor jura pe independenţa naţională.“

Marele istoric maghiar, Horváth Mihály, ne spune despre acest proiect de lege, că singura lui scădere a fost aceea, că s'a votat în Iulie 1849, şi nu în Martie 1848, când Nemaghiarii poate că se arătau mulţămiţi cu cele cuprinse în el şi nu puneau mâna pe arme, cel puţin nu pentru a le folosi în contra Maghiarilor.“

Confronteze acum dl *Roman* textul legii acesteia, cu textul documentului dsale, şi se va convinge, că proiectul la nici un cas n'a fost făcut *numai* pentru Români, ci pentru *toate* naţionalităţile, şi că nu documentul dsale e legea, actul public, votat de dieta din Seghedin. Ear că legea aceasta are întru adevăr textul dat de noi, se poate convinge consultând pe Horváth Mihály, pe Iancsó Benedek, ziarul oficios *„Közlöny“* dela anul 1849, şi oricare ziar de frunte maghiar din acel an, pentrucă pretutindinea va găsi textul acesta.

(Va urma).

sista îndemnului inimei mele rănite până în fund, de a nu mă adresa către Excelenţa Ta, ... care eşti în stare a turna balzam mângăitor peste ranele cele sângerânde ale acestei naţiuni neclintit credincioase". Astfel se îngrija totdeauna, ori unde s'ar fi aflat, de naţiunea sa, de credincioşii săi, cărora le împărtăşa sfaturile cele mai înţelepte, îndemnându-i la pace şi ascultare, la dragoste şi muncă, în timpul ce el lucra neobosit, cu dibăcie uimitoare pentru câştigarea drepturilor naţionale şi biericeşti, a căror splendoare culminează în restaurarea metropoliei cu constituţionalismul ei, cu şcoalele confesionale. Astfel a avut fericirea să-şi vadă visul cu ochii, scopul realisat, exclamând: „nu înzadar m'am ostenit, nu înzadar am alergat". Cu drept cuvânt zice Preasfinţitul episcop al Caransebeşului, că „istoria metropolitului Şaguna este aproape istoria poporului român însuşi într'un pătrar de secol, cât conduse el afacerile şi destinele noastre naţionale"; sau cum se exprimă *George Bariţiu* „acela care îi va compune biografia în spirit obiectiv, va bine merita de biserică, de patrie şi de naţiune".

Prin puţinele date ce am înşirat, am voit numai să arăt zelul şi abnegaţiunea metropolitului *Andreiu*, voinţa cea tare şi neînfrântă de a ne pune în rând cu celelalte popoare din patrie, am voit să-i ilustrez dragostea neţărmurită ce a avut-o către toţi Românii de opotrivă, dragoste dovedită prin fapte mari, cum mare a fost el în toate manifestaţiunile vieţii sale. Putem afirma, că nici o mişcare pentru ridicarea poporului român n'a fost în timpul acela, ca metropolitul *Andreiu* să nu fi conlucrat cu toată vaza şi dexteritatea ce o avea. Mai mult: „... tot ce au astăzi Românii ortodoxi din statul Ungariei mai preţuit — zice Ilustritatea sa Dr. I. Puşcariu, — precum: şcoale poporale, şcoale medii, şcoale reale, şcoale comerciale, seminariu teologic şi pedagogic, fonduri, organism constituţional cu sinoade în parohie până la metropolie ş. a. datează din acest period şi în partea cea mai mare e a se mulţămi activităţii neobosite, înţelepciunei bărbăteşti şi inimei nobile a fericitului în Domnul metropolit *Andreiu baron de Şaguna*.

El s'a îngrijit de toate... „Şi carnea sa ne-a dat-o nouă" — zicea în zilele trecute despre *Şaguna* un venerabil bătrân, tremurând de emoţiune. Da, şi carnea sa ne-a dat-o, lucrând pentru desrobirea şi luminarea noastră, întreg sufletul său cel mare ni la dat nouă, ca să ne inspirăm de virtuţile lui, să ne însufleţim de tot ce e adevărat, plăcut şi bun. El ne-a învăţat cum poate fi cineva preot, patriot şi Român bun în acelaş timp. Dela el putem învăţa munca desinteresată, iubirea cea adevărată de neam, — dela el, carele ne-a trezit din amorţala, ce ameninţa cu perire; dela el, care ne-a adus la conştiinţa de neam capabil de existenţă şi înaintare. Dreptaceea recunoştinţă i se cuvine, nu numai din partea dreptcredincioşilor ortodoxi, pe cari cu înţelepciune i-a păstorit, ci din partea întregei naţiuni române, căci pe toţi ne a iubit de opotrivă, pentru noi toţi a luptat întreagă viaţa sa.

Fericiţi Răşinărenii, cari se pot mândri, că au dat mână de ajutor acestui mare bărbat, când între cele mai grele împrejurări a trecut munţii, — fericiţi, că recunoscătorul *Şaguna* şi-a ales această comună ca loc de odihnă vecinică, păstrând astfel Răşinărenii cea mai preţioasă comoară, cel mai scump tezaur al unui neam întreg.

Iar noi toţi, câţi ne-am adunat la acest loc şi toţi, câţi ne-am împărtăşit de binefacerile luminei răspândite de El, să păstrăm dorinţa lui în sufletele noastre, să treacă din neam în neam ca cea mai scumpă moştenire: „precum el ne-a iubit pre noi, aşa să ne iubim şi noi înşine unii pe alţii şi să păstrăm nestrămutată legătura aşezată de dânsul în mijlocul nostru", (Slavici) şi atunci ne vom putea depărta dela mormântul lui cu convingerea ce o exprimă poetul în cuvintele:

„Da Andreiu, da Andreiu, tu n'ai murit!"

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa Monarhul nostru pleacă astăzi dela Viena la Ischl, unde va sta două luni.

*

Din parlament. In dietă încă tot Croaţii au cuvântul. Eri, Marţi, s'a încheiat discuţia asupra *titlului* proiectului de lege despre pragmatica celor dela căile ferate, şi astăzi se va vota asupra lui, prin votare *nominală*. Se va trece apoi la paragraful prim, iar la paragraful ultim va ajunge rândul poate pe la finea anului, — dacă nu se face pace între guvern şi Croaţi.

*

Parastas. Mercuri, în 26 Iunie n. la orele 10 s'a celebrat în mansoleul familiar din Foen parastas pentru odihna tuturor decedaţilor membri ai familiei *Mocsonyi*. Atunci s'au împlinit doi ani dela moartea regretatului *Zeno Mocsonyi* de Foen.

*

Rector la universitatea din *Cernăuţi* a fost ales cu totalitatea voturilor date dnul *Dr. Vasile Găina*. profesor la facultatea teologică.

*

† Hoffman Pál, fost profesor cu bun nume de dreptul roman la universitatea din Budapesta, a decedat în Şopron. A fost şi deputat dietal. Dela anul 1893 trăia însă retras, ca profesor universitar pensionat.

*

„Foaia diecezană" din Caransebeş încă are proces pentru contravenţiune poliţienească, pe motivul că a publicat articole politice, fiind foaie fără cauţiune. Procurorul a descoperit *opt* articole de caracter politic, apărute în coloanele foii, între cari şi memorandul episcopatului nostru în contra legii lui Apponyi.

*

Aniversarea luptei dela Custozza. Regimentul de infanterie nr. 50 din Braşov a sărbat în 24 Iunie aniversarea luptei dela Custozza (24 Iunie 1866). Feciorii români, cari formează majoritatea covârşitoare a acestui regiment, au sărbat ziua prin cântece în cor şi prin jocurile naţionale „Căluşerul", „Bătuta", „Hora" şi „Sârba", producând plăcere şi bucurie oficerilor cari îi priveau. La sărbare a luat parte şi generalul *Mihail Şandru*.

*

Amintirea lui Garibaldi. Parlamentul italian a votat în 27 Iunie proiectul de lege despre care vorbisem odată şi în virtutea căruia ziua naşterii lui Garibaldi este declarată sărbare naţională. Garibaldi s'a născut în 4 Iulie 1807.

*

Expoziţie mare se aranjază la anul 1912 în *Tokio*, capitala Japoniei. Statul, oraşul şi particularii jertfesc 50 milioane pentru ea.

*

Greva poliţiştilor. Poliţiştii oraşului *Careii-mari* au cerut adaos de scumpete la slaba lor plată, câte 10 coroane pe lună, însă reprezentanţa oraşului, conziliul comunal, le-a denegat împlinirea cererii, în şedinţa ţinută Vineri. Imediat poliţiştii s'au pus în grevă, şi oraşul a cerut dela ministrul de interne, pe cale telegrafică, gendarmi, pentru a-i înlocui. S'au trimis 25 gendarmi.

*

Tren accelerat. In zilele trecute s'a presentat la ministrii Wekerle, Kossuth şi la secretarul de stat Sztérenyi delegaţiunea comit. Sibiiu compusă din domnii Dr. Wolff, viceşpanul Reissenberger şi deputaţii Bruckner, Gresskowitz, Lindner şi Meltzer pentru ai ruga să conceadă introducerea unui tren accelerat pe linia Vinţul-de-jos, Turnu-Roşu. Ministrii şi secretarul de stat au recunoscut importanţa cererii, au luat în primire adresa comitatului şi au promis, că se vor ocupa cu bunăvoinţă de dorinţa cuprinsă în adresă.

*

Episcopat ortodox în apus. Ministrul afacerilor străine din Petersburg Zswolsky, a propus sf. Sinod din Rusia, să creeze un episcopat ortodox în vestul european, în care să se cuprindă toate bisericile ortodoxe din străinătate.

*

Martir al cercetărilor ştiinţifice. *Dr. Max Schüler* din Berlin, făcând studii şi experimente asupra cancerului, s'a inficiat cu microbii acestei boale înfricoşate, căzând jertfă cercetărilor sale. A murit între chinuri groaznice.

*

Ministrul-prezident Wekerle în pericol. Vineri, pe când se întorcea ministrul-prezident Wekerle dela Viena s'a aprins cupeul în care se afla ministrul şi până să se observe focul, întreg coperişul cupeului era în flacări. S'a dat signalul de alarmă şi trenul imediat a stat. Ministrul-prezident s'a dat jos şi s'a suit în alt cupeu.

*

Dl Ilie Minea, profesor la institutul de pedagogie din Caransebeş a fost promovat la gradul de doctor în ştiinţele filozofice la universitatea din Budapesta.

*

Din America. In statele unite ale Amerisei au fost, conform statisticei, în cele din urmă 3 luni, 2226 ciocniri de trenuri şi 1739 deraieri. Cu prilegiul ciocnirilor şi-au perdut viaţa 474 oameni, 2944 au fost răniţi. Intreaga pagubă se urcă la 15 milioane.

*

Ministrul de agricultură pentru pomărit. Comunele cari vor avea anul acesta o recoltă bogată în poame şi doresc să le valoriseze, sunt încunoştiinţate, că ministrul de agricultură Darányi le va da deosebite ajutoare, de ex.: morişte, storcătoare, cuptoare americane de uscat, unelte pentru ferberea vinarsului, spre folosire timp de 3—6 săptămâni. Rugările trebue înaintate până la 15 Iulie.

*

Un practicant cu 3—4 cl. gimnaziale, creştere bună şi deştept, se primeşte la Libraria arhidiecesană, Sibiiu. Doritorii de a ocupa acest post au să-şi înainteze rugările împreună cu atestatul de botez şi şcolar: Comisiunii administrative a Librăriei şi Tipografiei arhidiecesane, Sibiiu.

*

La „fondul de 20 bani" al Reuniunei sodalilor români din Sibiiu, au mai dăruit: parohul Ioan Roman din Stârciu, soţia sa Rozalia şi fiica lor Silvia 60 bani, O. S. „Inimic", N. N., „Culiţă" fiecare câte 20 bani, Ilie Hociotă, catihet (Cluj), „Ies" şi Victor Tordăşian, prezident, fiecare câte 10 bani.

*

Petrecere în Carbunar. Tinerimea teologică din Chior şi jur va aranjia la 14 Iulie st. n. 1907 în localitatea scălzilor din *Carbunar* petrecere cu dans. Venitul e destinat pentru înfiinţarea unei biblioteci poporale în C.-Mănăştur. Inceputul la 7 oare sara. Suprasolviri marinimoase şi oferte benevole se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Crucea duplă electro-magnetică. R. B. Nr. 86967 o recomândă dl Müller tuturor acelor cari sufer de podagră, reumă, astmă, insomnie, durere de urechi, neuralgie, migrenă, bătaie de inimă, dureri de cap, dureri de dinţi, mâni şi picioare reci, epilepsie, ud, oboseală, ameţeli, auz rău, tremurici, influenţă gălbinare, sgârciuri în stomac, lipsa de apetit, ischias, încuiare, zgârciuri. Dlui Müller în Budapesta V/27 str. Vadász 34, i-se scrie: Domnule Müller! Soţia mea a fost de mai lungă vreme bolnavă de reumă, şi folosind crucea electrică a dvoastre s'a însănătoşat în timp de 30 de zile; mă rog de a mai trimite 2 aparate cu rambursă postală. Cu stimă, Iosif Simonyi, administrator domenial. Lomoristye, 1906 I 16. Originalul acestei scrisori se poate vedea la dl Albert Müller. Budapesta, V/27. str. Vadász Nr. 34.

Dela „Şcoala pentru economia şi industria de casă" din Sibiiu.

Inştiinţare.

Se aduce la cunoştinţa onoratului public român, că cursurile „Şcoalei pentru economia şi industria de casă" pentru anul şcolar 1907/8 se vor începe în 15 Septemvrie n.

In anul şcolar 1907/8 va funcţiona atât secţiunea economică a şcoalei cât şi cea industrială.

I. Instrucţiunea secţiunii economice (instructoară doamna Iulia Dancăş) va cuprinde: *a*) învăţământ practic: pregătirea bucatelor şi a pânii; conservarea legumelor şi a poamelor; curăţirea şi ţinerea în ordine a locuinţei; grădinăritul; spălatul, călcatul şi îngrijirea rufelor; *b*) învăţământ teoretic: economia de casă, chemia bucătăriei, contabilitatea; igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Cursul acestei secţiuni e împărţit în: curs de toamnă dela 15 Septemvrie până la 15 Ianuarie, curs de iarnă dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie şi curs de primăvară dela 15 Aprilie până la 15 Iulie.

Elevele, ai căror părinţi sau îngrijitori nu sunt în Sibiiu, au să locuiască în edificiul şcoalei, Strada Baier Nr. 1 (edificiul „Albinei").

Se vor primi numai eleve, cari au împlinit 15 ani şi au terminat cel puţin şcoala elementară,

Instrucţia va fi exclusiv în limba română. Se va conversa însă şi în alte limbi, îndeosebi în limba maghiară şi germană, dar numai în pauză şi la masă.

Taxele prescrise: pentru cursul de toamnă şi de primăvară: elevele interne solvesc lunar K 50·—, cele externe K 40·— primind acestea din urmă numai amează şi ojină; pentru cursul de iarnă se solveşte K 80·— lunar.

In caz, că o elevă înscrisă deja întrerupe cursul fără motive acceptabile, e datoare a despăgubi reuniunea pentru fiecare lună a cursului cu câte K 10·—.

Elevele interne au să aducă cu sine saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, ½ duzină din rufele necesare, 6 ştergare pentru bucătărie, pieptin, perie pentru cap, perie pentru dinţi, hainele necesare. Şurţurile pentru bucătărie şi-le vor face elevele înseşi; dar şorţuri pentru casă au să aducă cu sine.

II. Instrucţiunea secţiunii industriale (instructoară dşoara Alexandrina Tieranu), va cuprinde: cusut, croit, împletit cu maşina, tors şi ţesut.

Elevele pot fi interne şi externe. Cele interne vor aveà să solvească pentru întreţinere o taxă lunară de K 50·— şi didactru lunar de K 10.—; cele externe vor solvi didactru lunar de K 10·—.

In caz, că o elevă înscrisă deja întrerupe cursul fără motive acceptabile, e datoare a despăgubi reuniunea pentru fiecare lună cu câte K 10·—.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, ½ duzină din rufele necesare, pieptin, perie pentru cap, perie pentru dinţi, hainele necesare.

Cursul se incepe în mod regulat la 15 Septemvrie n. şi se termină la 15 Iulie n.

Pentru amândouă cursurile informaţiuni se pot primi dela conducătoarea şcoalei, dşoara Alexandrina Tieranu, Sibiiu, Strada Baier, nr. 1.

Comitetul
„Reuniunii femeilor române din Sibiiu".

Cărţi şi reviste.

Anuarul şcoalei civile de fete cu internat şi drept de publicitate a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" din Sibiiu, pe anul şcolar 1906/1907, publicat de *Dr. Vasile Bologa*, director. Cuprinsul: *Despre importanţa educaţiunei fizice*, de profesorul *Victor Păcală* şi *ştiri scolare.* Din acestea din urmă scoatem următoarele: Institutul are un director şi o directoară, doi profesori, trei profesoare, doi catiheţi, doi instructori şi patru instructoare de muzică şi cântare. Eleve inmatriculate au fost în clasa I 26, în clasa II 21, în clasa III 23, în clasa IV 19, iar în cursul complementar 14. In internat au fost aşezate 77 eleve. Şcoala a fost cercetată în 1 Iunie c. de un trimis special al ministrului regesc de culte şi instrucţiune publică, dl *Kósa Sándor*. Elevele s'au mărturisit în postul Paştilor. Excursiuni şcolare s'au făcut la Turnu-Roşu. Inscrierile pentru anul şcolar viitor se vor face în zilele 1—6 Septemvrie n. 1907.

„Albina"

institut de credit şi de economii în Sibiiu.

A XX-a tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de 5% în florini ale *Inst. de credit şi de economii „Albina"* a avut loc la *28 Iunie 1907* în prezenţa domnului notar public regesc *Gavril Zágoni* şi a doi membri ai comitetului de supraveghiare al institutului. S'au tras, în valoare totală de *florini 48,000* următorii numeri:

à fl. 500: Nr. 6, 58, 139, 149, 249, 251, 271, 313, 316, 351, 356, 503, 508, 522, 537, 595, 613, 625, 633, 665, 701, 741, 787, 865, 901, 946, 981, 988, 990, 1037, 1049, 1051, 1075, 1086, 1114, 1132.

à fl. 1000: Nr. 1, 16, 49, 51, 114, 128, 160, 186, 193, 260, 275, 279, 299, 306, 381, 384, 399, 407, 484, 530, 583, 608, 648, 655, 668, 685, 698, 731, 808, 821.

Cu începere dela *1 Ianuarie 1908* aceste scrisuri fonc. se răscumpără la *cassa institutului* în *Sibiiu*, la *Filiala* sa în *Braşov*, la *Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur"*, şi la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu* în *Viena*; la *Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank* şi la *Pester ungarische Commercial-Bank* în *Budapesta*, precum şi la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente; însă se pot răscumpără şi mai nainte oricând prin excomptare, sau se pot schimbà cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu *1 Ianuarie 1908* încetă interesele lor mai departe şi cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eşite la sorţi la tragerile de mai nainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

à fl. 500: Nr. 204. 206, 663, 771.
à fl 1000: Nr. 595.

Sibiiu, în 28 Iunie 1907

Direcţiunea.

Nr. 5587 Plen. [170] 1—3

CONCURS

Din fundațiunea fericitului Dr. *Avram Mihaiu*, prin aceasta se publică concurs pentru stipendii și ajutoare pe anul școlar 1907—1908 cu termin de 30 zile dela prima publicare și anume:

1. Un stipendiu de 300 coroane pentru elevi români dela școalele comerciale.

2. Două stipendii de câte 200 coroane pentru școlari români dela școalele medii, (gimnaziu, reale).

3. Șase ajutoare de câte 100 cor. pentru ascultători dela școala agronomică nou înființată în Sibiiu.

Dela concurenții de sub 1 și 2 se recere atestat de cotez, atestatul școlar de pe anul din urmă cu calcul bun și purtare exemplară.

Preferiți vor fi rudeniile fundatorului și eventual tineri din comuna Balomir.

Concurenții la ajutoarele de sub 3, să producă pe lângă atestat de botez, cel puțin atestat că au absolvat cele 4 clase elementare cu calcul bun, că au împlinit 14 ani, să dee declarație că rămân în Institut cel puțin un an de zile.

Petițiunile, cari vor întra după termin nu se vor conzidera.

Sibiiu, 4/17 Iunie 1907.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 321—1907 [169] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Brâznic, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și grădină.

2. Lăsău, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne.

3. Bătrâna, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne.

4. Baștea - Holdea—Coșești, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc. Acest post este pentru învățător ambulant.

Invățătorul ales este dator a face și serviciul de cantor, pe lângă venitele stolare îndatinate, și să țină școală de repetiție.

Concurenții au să aștearnă rugările instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Dobra (Hunyad m.), 17/30 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Dobrei, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopresbiter.

Nr. 166—1907 [168] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești vacante dela școalele comunelor bisericești din protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu terminul 15 Iulie 1907.

1. Arada, 2. Certege, 3. Gârda-de-jos, 4. Lăzești, 5. Neagra-de-jos. 6. Peleș, 7. Poiana cu Valea-verde, 8. Ponorel (postul II învăț.), 9. Sohodol, 10. Vidra-de-jos, și 11. Vidra-medie (postul II învăț.)

Aceste posturi sunt dotate cu salarii de câte 600 coroane din cassele bisericești (prin repartiție), locuințe și grădini.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi să trimită, în terminul curent, rugările lor concursuale cu documentele recerute de legile în vigoare la subscrisul oficiu și să se exprime față de cuincuenii.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 15 Iunie 1907.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 101—1907 [166] 2—3

Concurs.

Se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru următoarele posturi vacante de învățatori din tractul Hațegului:

1. Luncani, 2. Petrila-Brad, 3. Petrila-Gârgani, 4. Petroșeni, 5. Sântă Măria de peatră, 6. Valea Sângeorgiu-Grid.

Emolumentele la fiecare post sunt: salar de 600 cor. cuartir și lemne de foc.

Concurenții să-și trimită cererile cu documentele necesarii conform legii subsemnatului oficiu protopresbiteral și să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în parohie spre a-i cunoaște alegătorii.

Hațeg, în 16 Iunie 1907.

In conțelegere cu comitetele parohiale. Oficiul protopresbiteral gr. or. al Hațegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 66—1907 [167] 1—2

Licitațiune publică.

Comitetul parohial gr. or. din Sălciua-de-jos (tractul Lupșei) dă în întreprindere edificarea bisericei din loc pe calea licitațiunei publice minuende verbală, care se va ținea în localul școalei la 7 Iulie n. a. c. la 2 ore p. m. Prețul de strigare este 8961 cor. 42 fil. Materialele brute: piatra, varul, năsipul, cărămida și lemnul le pune la dispoziție comitetul. Licitanții au să depună vadiu de 5%. Planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Sălciua-de-jos (Alsó-Szolcsva) la 15 Iunie v. 1907.

Romul Gomboș paroh-prezident. **Vas. Bntură** notar.

Nr. 5745 bis. 1907 [161] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III Socet cu filiile Poiana Rechițellei și Runcul mare, protopresbiteratul Hunedoarei se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, pănă la terminul indicat, consistoriului arhidiecezan, având în terminul indicat în regulament, a se înfățișa înaintea alegătorilor, pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Sibiiu, 5 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 287—1907 [158] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Poiana-porcului, în protopresbiteratul gr. or. Cetatea-de-piatră, se escrie concurs cu termin de 50 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor înainta cererile lor, instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, având a se prezenta la biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Lăpușul-unguresc, 6 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Cetatea-de-piatră, în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Nr. 254—1907 of. ppresb. [165] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de paroh în parohiele de clasa a II-a Ciceu-Corabie și Gâlgău prin aceasta se publică concurs cu termin de 50 zile, computat dela prima aparițiune a acestui concurs în ziarul „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare din aceste două posturi de paroh, sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și așterne rugările, instruite conform normelor în vigoare în terminul deschis, statorit mai sus, la subsemnatul oficiu protopresbiteral și a se prezenta în timpul și după modul provăzut în regulamentul parohial la biserica din parohie în vre-o Duminecă ori sărbătoare pentru a cânta și predica și respective a celebra.

Deș, 14 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Deș.

Teodor Herman
protopresbiter.

---

[137] 3—3

AVIZ.

„Vatra“, noul institut de credit din Cluj, și-a început operațiunile. Acoardă credite de cont curent, cambiale și hipotecare, pe lângă condiții favorabile. Primește depuneri cu 5%, plătind și darea erarială.

Direcțiunea.

Nr. 286—1907 [164] 2—3

Concurs

Prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima apariție în „Telegraful Român“ pentru ocuparea posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. or. din următoarele comune:

1. Curtișul-mic, salar de 600 cor., 200 cor. din repartiție dela popor, 100 cor. din fondul școlar eparhial, 300 cor. din ajutor dela stat.

2. Fânațe, salar de 600 cor., dela popor 300 cor. din repartiție, iar 300 cor. din ajutor dela stat.

3. Poiana porcului, salar de 600 cor., dela popor 120 cor. din repartiție, iar 480 cor. din ajutor dela stat.

4. Trestia, salar de 600 cor., dela popor 230 cor. din repartiție, iar 370 cor. din ajutor dela stat.

5. Văleni, salar de 600 cor., dela popor 300 cor. din repartiție, iar 300 cor. din ajutor sperativ dela stat.

6. Vima-mare, salar de 600 cor., dela popor 140 cor. din repartiție, iar 460 cor. din ajutor dela stat.

7. Vima-mică, salar 600 cor., dela popor 40 cor. din repartiție, iar 520 cor. din ajutor dela stat.

In toate comunele învățătorii vor avea cuartir liber în edificiul școalei, lemnele de lipsă pentru încălzitul salei de învățământ și a locuinței învățătorești, precum și folosirea grădinei școlare.

Doritorii de a ocupa aceste posturi să-și trimită concursele cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr. or. al „Cetății-de-piatră“ în Lăpușul-unguresc (Maghar-Lápos) în terminul deschis, având pănă la acel termin a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Aleșii vor avea a instrua pe copii în cântările bisericești; a-i conduce în Dumineci și sărbători la biserică și aici a cânta cu ei în decursul sfintei liturgii.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului „Cetatea-de-piatră“, în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Magyar-Lápos, 6 Iunie 1907.

Vasile Duma
protopresbiter.

Nr. 676—1907. [154] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Agnitei se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Agnita, salar 600 cor. și anume: 450 cor. din repartiție și 150 cor din cassa alodială. Cuartir în edificiul școalei și lemnele de foc trebuincioase, 20 cor. din cassa alodială ca remunerație pentru cultivarea grădinei școlare, 12 cor. remunerație din cassa bisericei pentru conducerea corului și instruirea adulților în sările din postul crăciunului.

2. Șulumberg, salar 600 cor. și anume: 200 cor. dela biserică, plătite în rate lunare, 400 cor. prin repartiție dela popor. Cuartir gratuit în școală, lemnele necesare de foc și folosința grădinei școlare.

3. Proștea, salar anual 600 cor. din repartiție dela popor în rate lunare anticipative. Cuartir liber în edificiul școalei. Folosința grădinei de $^1/_4$ jug. cat. lângă școală.

4. Bârghiș, salar fundamental 600 cor. în rate treilunare dela epitropia parohială. Cuartir natural în edificiul școalei și lemnele de foc trebuincioase.

Aleșii învățători din toate 4 comunele vor avea să cânte cu elevii la sfânta liturgie și să țină strana la utrenie în Dumineci și sărbători.

Dreptaceea ceice doresc să fie aleși, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica din comuna unde concurează ca să-și arete dexteritatea în cântări și tipic.

Petițiunile, instruite cu documentele prescrise în regulamentul școlar, sunt a se adresa subscrisului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis.

In conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Agnita, 8 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier și oțel

priv. ces. și reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoștința Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** și după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier și oțel panțerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze și americane **sigure contra focului** și **spargerei** pentru care dau **deplină garanție.**

Atrag atențiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, și prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

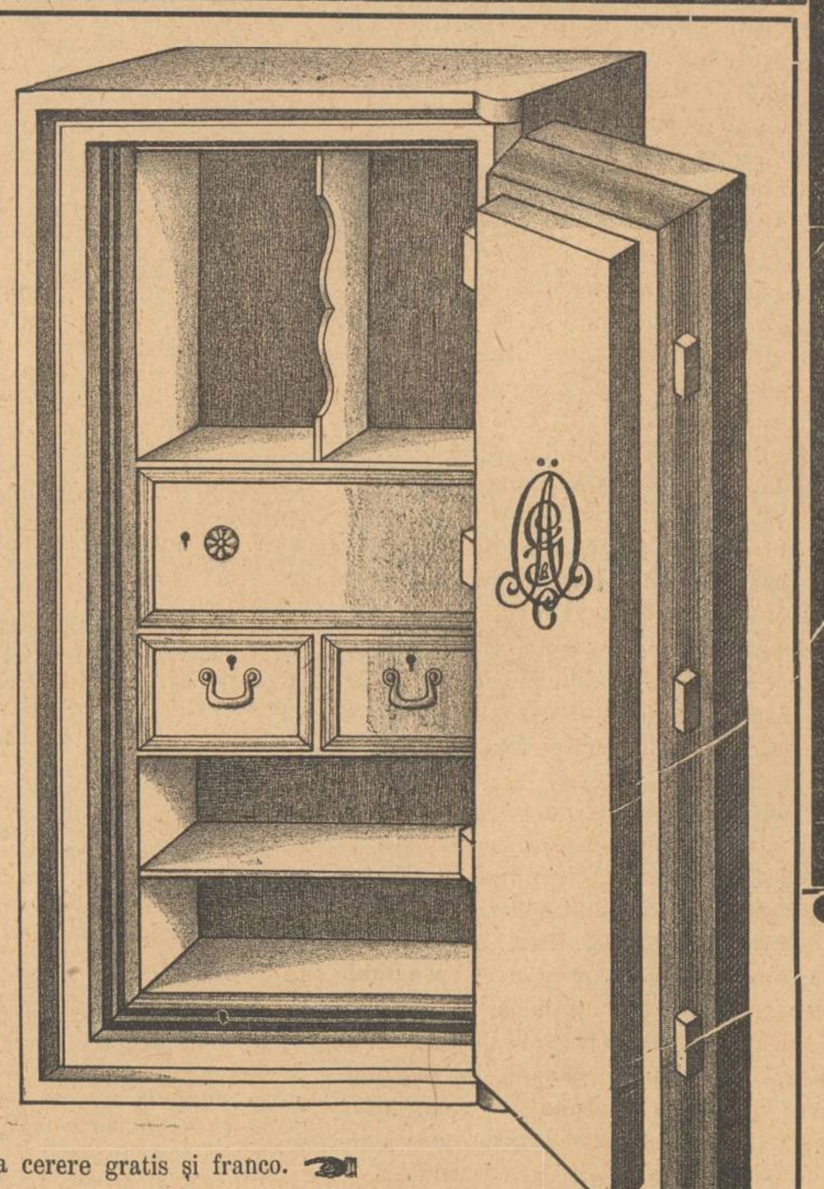

[151] 2—12

☞ Cataloage de prețuri la cerere gratis și franco. ☜

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 68 Sibiiu, Sâmbătă 23 Iunie (6 Iulie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Şcoalele noastre.

IV.

— Articol final. —

Consistorul nostru metropolitan în calitatea sa de organ suprem administrativ pentru întreaga provincie metropolitană se va întruni cu toată positivitatea la 20 August a. c. Intre cele mai de căpetenie lucrări va fi lansarea unei instrucţiuni pentru întreagă metropolia, referitoare la viitorul şcoalelor noastre, la asigurarea drepturilor bisericei asupra lor, şi la statorirea modului de procedură uniformă în chestiile şcolare.

Singuraticii membri ai senatului şcolar au timp de cugetare şi de studiu, ca să poată da un manifest demn de o biserică autonomă — către credincioşii din metropolia noastră.

Şi până atunci se impune un lucru.

Să se restabilească pe deplin armonia între preoţii şi învăţătorii noştri. O spunem aceasta în interesul ambilor factori, o spunem în interesul bineпriceput al neamului nostru.

Preoţii n'au să se supere, dacă învăţătorilor prin legea lui Apponyi li-s'a asigurat o dotaţie mare, mai mare decât a preoţilor.

Invăţătorii n'au să râvnească să fie ei conducătorii şi stăpânii instituţiunilor noastre bisericeşti — pentrucă acest rol nu îl pot avea, câtă vreme *parohul este conducătorul responzabil, natural şi firesc al parohiei.*

Cunoaştem sute de comune bisericeşti, din cassa cărora preotul nu a ridicat un filer, ci tot avutul, tot venitul bisericei s'a consumat în salarul învăţătorilor.

Cunoaştem sute de comune bisericeşti, în cari preoţimea înainte de 1898 s'a mulţămit cu puţinele venite stolari dela epatrahil — şi învătătorii au ridicat cu cuitanţe în regulă dela epitropie salarul lor regulat din cassa bisericei, fără ca preotul să fi avut un cuvânt de murmur şi nemulţămire.

Din contră, numai străduinţelor preoţimei aveau să mulţămească cei mai mulţi învăţători salarul lor şi încassarea aceluia, mai ales în părţile unde să repartiza pe popor.

Dacă vor fi fost şi preoţi negligenţi, invidioşi, — şi nepăsători, din câte un caz singuratic regretabil — nu se poate face responzabilă preoţimea întreagă, nici acusa, că ea ar fi contrară învăţătorilor.

Dela 1898 s'a schimbat situaţia materială a preoţimei — şi învăţătorii, cari erau deja înainte dotaţi mai bine ca preoţii, au început a privi chioriş la venitele preoţilor dela stat.

Aşa s'au născut pe une locuri rivalităţi nejustificate.

Nu e acum vremea să ne preocupe aşa numitele procese de canapee.

Să ne bucurăm, dacă şi unii şi alţii pot trăi, toţi sunt ai noştri, toţi eşiţi din popor, toţi au fii de crescut la şcoli, toţi împlinesc o misiune în mijlocul poporului.

Dacă unii preoţi abusând de poziţia lor mai favorabilă n'au crestat din deajuns pe învăţătorul şi nu i-au dat atenţia cuvenită, — rău au făcut, — dar de aci nu e permis să se creeze un antagonism, păgubitor pentru biserică, pentru popor şi pentru instituţiile noastre.

Avem ştiri positive, că învăţătorii ţin dese conventicule, ameninţă chiar, dacă nu li-se face deja de acum din destul dorinţelor lor, şi agită poporul să nu mai contribue din puteri proprii, că lor le dă statul salar şi cuincuenalii, — dar nu-i lasă preoţii să ceară, şi nu le permite consistorul. Avem ştire, că un învăţător care n'a avut nici până acuma salar dela stat — s'a prezentat şi el cu ceice au ajutor dela stat — înaintea inspectorului regesc şi s'a îmbiat să depună şi el jurământul. Şi acest învăţător a luat până aci întreg salarul dela un institut românesc, — care sigur va îngriji şi pentru restul trebuincios, ca să nu împingă şcoala în ghiarele prăpastiei.

Aceste simptome sunt semnificative, sunt tendinţe urâte — şi de ce să nu o spunem, nu servesc spre cinstea şi spre lauda învăţătorilor noştri, cuprinşi de friguri nervoase după banii statului.

Punând la o parte micile miserii să ne apucăm toţi de lucru.

Inainte de toate aşteptăm dela protopopii noştri cea mai încordată activitate, punându-se în contact cu fruntaşii comunelor bisericeşti pentru asigurarea salariilor învăţătoreşti şi asigurarea caracterului şcoalelor noastre confesionale.

In lucrarea aceasta aşteptăm şi pretindem chiar dela membri sinodului arhidiecezan, dela deputaţii congresuali, dela membrii sinoadelor protopresbiterale, dela întreagă inteligenţa noastră românească, directori de bănci, advocaţi, medici, funcţionari mari şi mici trecuţi la pensii, cu puţină ocupaţiune, ca toţi, dar toţi să ne dee preţiosul lor sucurs, să meargă în comune, să însoţească pe protopopul şi să-i dee mână de ajutor, sprijin moral, ca să vadă întreagă obştea românească cum înţelegem cu toţii opera de salvare şi de mântuire şi cum una gândim, când e vorba de cultura noastră naţională.

Aşteptăm ca toţi fiii cei buni ai neamului nostru să se găsească într'o singură tabără, în tabăra luptătorilor pentru asigurarea existenţei şcoalelor.

Nu persoana învăţătorilor să ne determine la această lucrare, căci ei şi altcum ar putea ajunge la pânea cea amară, ce li se asigură prin lege, ci simţul nostru de Români şi de creştini, pentrucă perzând prima fortăreaţă — şcoala şi învăţătorii — urmează să capituleze mai târziu şi preoţimea cu bisericile şi cu altarele sfinte la cari s'au închinat strămoşii noştri şi pe cari nu ni-e permis să le lăsăm ca să se apropie de ele mâni străine.

Vom vedea şi ni-se va da bună ocazie să constatăm, cari sunt fiii cei adevăraţi, luptătorii cei harnici şi desinteresaţi, şi cari sunt fanfaronii cari se bat în piept, că ei sunt creştini buni şi Români mari, dar în clipe mari fac pe îndoelnicii şi neîncrezătorii, stau departe de mişcările noastre, cu mânile încrucişate, criticând lucrarea altora şi cu deosebire a autorităţilor bisericeşti, învinovăţindu-le că fac prea puţin, lucră prea încet, nu sunt pătrunse de chemarea lor şi nu au ochi şi inimă ca să vadă şi priceapă interesele mari ale obştei. Am dori, mult am dori, ca umăr la umăr să mergem cu toţii înainte pe calea singură mântuitoare, pe calea luminei şi adevărului — *căci zilele grele sunt.*

Organele noastre, dar mai ales învăţătorii noştri, să fie în aşteptarea instrucţiunilor dela forul cel mai înalt, iar comunele cu mijloace mai mulţămitoare să grăbească şi în aceşti 3 ani de transiţie, în cât numai se poate, să satisfacă cel puţin concluselor congresuali, şi să asigure minimalul salarului fundamental de 800 coroane, ca să vadă şi învăţătorii, că s'a făcut începutul pentru salvarea şcoalelor în anul şcolar proxim. *N. Ivan.*

Obstrucţia invinsă. S'a isprăvit cu obstrucţia Croaţilor. Lupta lor parlamentară e terminată deocamdată. In şedinţa de Mercuri a dietei, după-ce toţi câţi erau notaţi au vorbit la primul paragraf al proiectului de lege referitor la pragmatica funcţionarilor dela căile ferate, a luat cuvântul ministrul de comunicaţiune *Kossuth* şi a declarat, că retrage toţi ceilalţi paragrafi ai proiectului de lege, iar paragraful prim îl modifică astfel, că tot ce se cuprinde în ceilalţi paragrafi revocaţi, mi-

---

FOIŞOARĂ.

In jurul unui document.

— Răspuns dlui Iosif Roman. —

(Urmare).

Vom vorbi acum mai pe larg despre documentul dlui *Roman*, căruia dsa ar voi să-i dee însemnătate mai mare decum îi compete. Am spus, că e un proiect de împăciuire, legat între *Kossuth* şi emigranţii români *Bălcescu* şi *Boliac.* Proiectul a fost compus din partea emigranţilor, iar *Kossuth* l-a subscris *în 14 Iulie 1849* cu clausula următoare: „*Aprob în principiu, L. Kossuth* m. p. guvernorul statului ungar, iar detailurile vor fi regulate prin domnul general *Bem*, autorizat la aceasta.“

Românii din Ardeal şi Iancu nu ştiau deci nimica despre acest proiect de pacificare. S'a legat fără ştirea şi concursul lor. Aceasta se vede din scrisoarea lui *Bălcescu*, trimisă în 15 Iulie 1849 lui *Ioan Ghica* (publicată în „*Amintiri din pribegie*“ pag. 369) căruia îi comunică următoarele:

„N'am putut a isbuti, ca ieri şi azi să se iscălească poruncile de Kossuth şi să plec, dar mâne nădăjduesc. M'am învoit cu Kossuth, ca Iancu să facă cererile potrivite acestora, şi atunci el să le aprobeze, făgăduind a le face a se aproba şi de dietă, cum şi tot el (adecă Iancu) să ceară a merge în Valahia mare, spre a ne mântui de Muscali. Am dictat însumi poruca către Bam în treaba noastră, prin care i-se zice să lucreze în înţelegere cu noi şi să autorisează a întra în Valahia mare...... Eu voiu rămânea la Iancu până a sfârşi cu dânsul şi *al lua şi pe el cu armata lui* şi se pregătim întrarea în Valahia mare. Această frumoasă idee despre Iancu am dat-o lui Kossuth prin Longvard“....

La finea scrisorii apoi *Bălcescu* mai comunică lui Ghica următoarele:

„Iată îţi trimit tratatul (se vede că atunci îl primise), fiindcă Kossuth nu se putea ocupa d'a cerceta amănuntele chestiei ostăşeşti, de care nu era nici competent. De aceea, cum vezi, am lăsat-o în treaba lui Bem, ca să nu mai perdem timpul aci‘.

Bălcescu a plecat imediat, ca să dee faţă cu *Iancu* şi să-l capaciteze să primească propunerile lui Kossuth, căci aşa scrie lui Ghica în aceeaşi scrisoare: „*Plecăm astăzi, căci am sfârşit toate*“.

Cumcă proiectul de pacificare a fost compus din partea emigranţilor români, dar mai ales, că se aştepta, ca Românii *să subscrie proiectul şi să l prezinte guvernului în formă de cerere*, pentruca să poată fi apoi prezentat dietei, se vede din scrisoarea adresată emigranţilor români din partea ministrului de externe ungar de atunci, contele *Cazimir Battyányi*, în ziua de 14 Iulie 1849. A fost de următoriul cuprins:

„Domnilor! Dvoastră v'aţi oferit ca mijlocitori, în speranţa de a restabili pacea între guvernul ungar şi insurgenţii români din Transilvania. *Mia-ţi propus mai multe articole*, cuprinzând dorinţa compatrioţilor dvoastră transilvăneni. Eu le-am comunicat domnului guvernor şi domnilor ministri, şi am onoarea a vi le retrimite, cu foarte mici modificări, deodată cu o traducere în ungureşte (originalul era francez). Guvernul doreşte foarte mult pacea şi fericirea tuturor locuitorilor Ungariei. Dacă dvoastră veţi putea exercia influenţa, ca Românii să depună armele în timpul fixat şi *să prezinte guvernului, în formă de cerere, proiectul amintit*, vă pot garanta, că acesta va fi primit din partea guvernului. Prin aceasta dvoastră ve-ţi face mare serviciu ţării şi compatrioţilor dvoastră. Primiţi, domnilor, asigurarea consideraţiunei mele celei mai distinse. Seghedin, 14 Iulie 1849. Ministrul afacerilor externe: Contele *Carimir Battyányi* m. p. Domnilor *Balcescu*, agentul emigraţiunei române şi *Cesar Boliac*“. (Vezi „*Amintiri din pribegie*“ de *Ioan Ghica*, pag. 371.)

Dupăce deci *se aştepta*, ca Iancu să subscrie proiectul de pacificare şi să-l trimită guvernului în formă de cerere pentru a primi putere de drept, ceeace însă nu s'a întâmplat, pentrucă *Iancu* n'a voit să ştie de proiectul acesta de împăciuire: mai crede dl *Roman*, că proiectul acesta publicat de dsa *a fost presentat* dietei din Seghedin şi a ajuns să fie act public, *lege* pentru împăcarea Românilor?

Dar deodată cu proiectul de pacificare, Kossuth a subscris şi un proiect de organisare pe seama unei legiuni voluntare, care în urma înţelegerii dintre Bălcescu şi guvernul unguresc avea să se formeze din Românii din Valahia, pentruca să lupte cu Bem împreună, în contra Muscalilor, tot aşa ca şi Moţii de sub comanda lui *Iancu*, ridicat la rangul de general al armatei ungureşti.

Proiectul acesta era următorul:

„Opiniunea guvernului unguresc, cum şi a patrioţilor cari au condus şi conduc şi de present mişcarea liberală în Romănistrul de comunicaţiune să fie îndreptăţit a pune în practică *pe calea ordonanţelor*, cari rămân în vigoare până la aducerea unei legi speciale în privinţa aceasta, pe care ministrul a promis că la toamnă o va presenta negreşit parlamentului. Astfel la paragraful prim al proiectului de lege nu mai puteau vorbi decât cei ce au făcut propuneri de modificare, şi discuţia s'a terminat. In şedinţa de eri, Joi, Croaţii au înaintat protest în scris, bine motivat, în contra procedurii ministrului *Kossuth* şi în contra întregului proiect de lege, apoi au părăsit sala de şedinţe în mod demonstrativ, declarând, că pentru atitudinea lor viitoare vor cere avizul dietei croate. Până atunci deci nu vor mai întra în dieta ungară. Imediat după eşirea lor din sală, dieta a votat singurul paragraf din proiectul de lege aşa cum l-a stilisat Kossuth. Astăzi se face votarea lui în a treia cetire. Dieta va mai vota acum unele legi mărunte, iar săptămâna viitoare întră în vacanţele de vară, cari vor ţinea până în Octomvrie.

Congresul socialiştilor germani.

Sâmbătă şi Dumineca au ţinut socialiştii de naţionalitate germană din Ungaria congres în Budapesta. E semnificativ, că socialiştii încep a se întrunì în adunări după naţionalităţi. Nu e mult de când au ţinut adunare, tot în Budapesta, muncitorii români, iar acum le-au urmat muncitorii germani. Semnul, că totuşi organisarea după naţionalitate e cea firească, fie programul politic oricare.

Congresul socialiştilor germani a fost bine cercetat, (au fost representate 40 de comune prin 180 de delegaţi) a decurs în ordine şi a fost condus de prezidentul *Max Grossmann*. De importanţă mare e acest congres în urma faptului, că învitat fiind, a luat parte la congres, şi chiar şi la desbateri şi fruntaşul socialist din Austria, *Engelbert Pernerstorfer*, deputat în Reichsrathul austriac şi prezidentul clubului socialist din Reichsrathul dela Viena.

Bătrânul *Pernerstorfer* a luat cuvântul imediat după constituirea congresului şi a ţinut o vorbire mai lungă de *orientare politică*, în care a atins chestii cari ne privesc şi pe noi, naţionalităţile din Ungaria. Această parte a vorbirei sale a fost următoarea:

„E trist — zicea oratorul — că mişcarea social-democraţiei din Ungaria până acum n'a fost ceeace ar fi trebuit să fie. E însă îmbucurător faptul, că în vremile din urmă şi-a câştigat şi ea un loc de frunte în politica ţării, prin propaganda pentru sufragiul universal. E firesc, că în măsura în care această mişcare ia avânt, să se nască şi necesitatea, ca popoarele deosebite să-şi schimbe şi să-şi modifice tactica. Nici noi n'avem un partid unitar. La noi există şese partide socialiste-naţionale, toate absolut autonome. Dacă spre pildă partidul socialist ceh vrea să facă ceva, o face în înţelegere cu noi. Dacă însă nu ne putem înţelege, partidul ceh are mână liberă.

Noi suntem patrioţi buni în înţelesul, că tindem la promovarea bunăstării muncitorilor şi la uşurarea condiţiunilor lor de existenţă. Fără aceste masse ale poporului naţiunea nu e decât o adunătură de oameni bogaţi, cari nu muncesc, dar trăesc pe spinarea muncitorilor.

Dvoastră vă plângeţi, că aveţi să înduraţi prigoniri politice. Intr'adevăr, guvernul dvoastre de astăzi nu-mi pare a fi prototipul unui guvern european. Dar aceiaşi soarte am avut-o şi noi în Austria.

Ştiu bine, că dvoastră nu dispuneţi de o armată aşa de însemnată de proletari ca şi noi, în schimb însă trăiţi în nişte raporturi politice, de cari puteţi profita. Dacă în Austria se poate zice, că parlamentul nu reprezintă decât aristocraţia, în Ungaria se poate zice, că parlamentul *nu reprezintă nici chiar interesele unor anumite grupări politice*, ci numai interesele unor clice, cari profită de parlament în favorul intereselor lor proprii. Dvoastră puteţi lupta împotriva acestui parlament cu forţa ideilor dvoastre puritane. Trebue să vă daţi seamă, că sunteţi un partid *curat* şi nicicând nu-i iertat să vă lăsaţi răpiţi la un pact oarecare cu acesti oameni.

Şi pe noi ne-au batjocorit în Austria, că suntem socialişti ces. reg. Noi socialiştii suntem însă oameni nepreocupaţi, cari nu cunoaştem tradiţii. Noi vom merge în totdeauna alăturea de Impărat şi Coroană, câtă vreme Impăratul şi Coroana va voi ceeace voim noi. Noi profităm de toate mijloacele, cari servesc scopurilor noastre şi nu ne sfiim să ne aliem chiar şi cu Coroana. Noi n'avem *dogme în ce priveşte persoanele, ci numai în ce priveşte principiile.* Dvoastră trebue să procedaţi ca şi noi. Pe cât sunt în stare să-mi dau seama, *situaţia actuală din Ungaria e imposibilă*, şi dacă Regele are aceleaşi vederi ca şi dvoastre, trebue să procedaţi cum am procedat noi în Austria.

Vă felicit şi doresc, ca social-democraţii germani să dovedească şi aici, că sunt internaţionali, că vor *egala îndreptăţire a tuturor popoarelor şi că sunt una cu marea armată a culturii şi progresului*".

Vorbire lui *Pernerstorfer* a fost de un efect covârşitor. S'a pus apoi în discuţie un punct special din ordinea de zi: *Sufragiul universal şi naţionalităţile*, ajungând raportorul la concluziunea şi la constatarea, că la sufragiul universal muncitorimea din Ungaria poate să ajungă numai cu ajutoriul naţionalităţilor.

La punctul acesta de program a luat de nou cuvântul *Pernerstorfer*, şi a spus următoarele:

„Ar trebui să pară curios, că noi, cari ne numim internaţionali, ne ocupăm în mod atât de serios cu chestiunea apropierii dintre mişcarea social-democraţiei şi mişcarea naţionalităţilor. Internaţional însă nu va să zică antinaţional sau anaţional. Internaţionalismul social-democraţiei e cel mai perfect patriotism, fiindcă tinde să creeze o patrie pe seama acelora, pe cari şovinismul dominant şi puterea îi exclude din această ţară. Stările din Ungaria sunt asemenea celor din Austria. Mulţi însă nu vor să admită adevărul acesta, fiindcă şovinismul maghiar e cel mai brutal şovinism din lume. Zicala veche: „Extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita" pare a fi prins rădăcini neperitoare şi sunt oameni, cari întradevăr cred, că ţara aceasta e buricul lumii, în jurul căruia se învârte istoria întregului univers. In ţara aceasta naţiunea maghiară a reuşit să se facă stăpână pe eghemonia politică şi-şi menţine această eghemonie cu ajutorul instituţiilor sale, cari sunt cele mai reacţionare. Câtă vreme vor domina în Ungaria păturile aceste şoviniste nu va putea fi vorba de desvoltare materială, nici de desvoltare intelectuală.

Cultura unui popor *nu se poate îmbogăţi într'o limbă străină.* Această cultură nu şi-o poate însuşi decât *în limba sa maternă.* Părerea mea personală e, că ţara aceasta nu se poate salva, decât *prin democratizarea ei*, iar aceasta nu se poate realiza, decât pe o singură cale: *dându-li-se tuturor popoarelor drepturile ce le compet.*

Dvoastră veţi avea prilej să vedeţi deşteptarea naţionalităţilor, a acelor naţiuni fără istorie, cari au zăcut până acum în somn. Dvoastră veţi fi martorii redeşteptării naţionalităţilor şi *locul social-democraţiei e alăturea de aceste naţionalităţi.* Trăim în vremile unei mari agitaţii naţionale. Fiecare fracţiune îşi apără existenţa. E ca şi când oamenii ar fi pătrunşi de simţul, că fiinţa lor naţională, *limba şi cultura lor naţională sunt comoara lor cea mai sfântă!"*

Şi aceasta a doua vorbire a bătrânului socialist austriac a făcut adâncă impresiune asupra congresului şi a fost acoperită cu aplauze sgomotoase.

Dumineca congresul a ţinut a doua şedinţă, tot sub conducerea lui *Grossmann.* S'a prezentat la congres şi de astădată *Pernerstorfer*, şi luând cuvântul a spus, că gazetele maghiare l-au atacat pentru vorbirile rostite în ziua premergătoare, dar pe nedreptul, pentrucă el nu s'a ocupat cu politica maghiară şi n'a atacat-o. Nu s'a simţit străin, cum i se spune, pentrucă a fost invitat la congres, şi pentrucă Austria şi Ungaria formează un întreg, ca monarhie, în care crede că poate să se simtă pretutindenea acasă.

Prezidentul congresului a rostit apoi o vorbire măgulitoare la adresa lui *Pernerstorfer*, asigurându-l de întreaga încredere a muncitorimei din Ungaria.

S'a luat în urmă concluz cu privire la votul universal, decretându-se acordarea de drepturi politice şi pe seama femeilor.

Congresul a întonat *Marseillaisa*, şi s'a încheiat în perfectă ordine.

Intrunirea agricolă din Şura-mică.

Dumineca, în 30 Iunie stilul nou anul curent, „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu", prin esmişii săi, dnii Romul Simu şi Nicolae Iosif (Aeilu), membri în comitetul central şi V. Tordăşianu, secretarul Reuniunii, a fost găzduită pe câteva oare în comuna Şura-mică. Poporaţiunea română din această comună locuită în mare parte de Saşi, e viguroasă, harnică şi deşteaptă. Românaşii noştri au biserică frumuşică şi o şcoală, cu care s'ar putea mândri şi o comună mult mai mare ca Şura-mică. Povăţuitorii poporului nostru de acolo, parohul Aron Mihuleţ şi învăţătorul Nicolae Tomuţa, fac tot ce le stă în putinţă, ca trebile economilor noştri să prospereze. Lor li-se revine meritul ţinerii întrunirei agricole de Dumineca. Scopul întrunirei de a da poporaţiunei noue poveţe, noue îndemnuri pentru câştigarea de noue isvoare de venit, a fost deplin ajuns.

Dl R. Simu, în calitate de prezident al întrunirei, ţine un frumos discurs în faţa totalităţii poporaţiunei noastre, întrunită în spaţioasa sală a şcoalei. Dsa arată cum Reuniunea agricolă, alcătuită pentru economii nostri, caută la vetrele lor pe economul muncitor şi împreună cu acesta chibzueşte asupra celor de făcut pentru agonisirea mai cu spor şi cu mai multă uşurinţă a celor trebuincioase, pentruca bunăstare şi înflorire să se sălăşluiască în casa economului nostru. Arată scăderile şi relele ce mereu se încuibă printre noi, pentru a căror delăturare lucră Reuniunea noastră. Mulţameşte pentru buna primire şi roagă ca sfaturile ce se vor da astăzi să fie urmărite cu încrederea şi cu dragostea, cu care representanţii Reuniunei au îmbrăţişat ideea de a venì în mijlocul poporului de acolo.

Dnul Nicolae Iosif, bine cunoscutul vorbitor din ramul pomăritului şi al vieritului, ne-a fermecat cu vorbirea sa despre felul de a purcede la prăsirea, plantarea, altoirea şi îngrijirea ulterioară a pomilor. Recomandând cu căldură cultivarea în mare a cât mai puţine, dar cu atât mai alese soiuri de poame, trece la cultura raţională a viilor. Arătând scăderile observate de dsa la diferiţi vieri, ne conduce pe noue căi la noue metoade de urmat la prăsirea şi lucrarea viţei de vie. Ne vorbeşte pe larg despre prepararea locului, despre sădit, săpat etc. şi despre inimicii neîmpăcaţi ai viilor: filoxera şi peronospora şi ne face cunoscute soiurile potrivite de viţă americană. Cărticica instructivă „Viierul român", scrisă de dl Iosif şi edată de Reuniune, care se poate procura cu preţul modest de 80 bani cu porto postal cu tot, mă dispensează de a mai stăruì asupra importantului discurs al dlui Iosif.

Reuniunea, în cunoştinţa faptului, că nici unul din economii noştri din Şura-mică, nu se îndeletniceşte cu cultura albinelor, a pus la dispoziţia parohului Mihuleţ un roiu (stup) cu albine, cu coşniţe (una de nuele şi alta mobilă de scânduri) şi cu toate recuizitele de lipsă. Bine apreciatul apicultor, dl Simu faţă în faţă cu coşniţele şi în mână cu recuizitele, ne trece pe dinaintea ochilor toate lucrările, pe cari un stupar cuminte le îndeplineşte în stupină. Ieftina carte (80 fileri cu porto poştal cu tot) a „Stuparilor săteni", lucrată de dl Simu pe baza cunoştinţelor sale teoretice şi practice, mă dispenzează şi ea de a mă ocupa mai pe larg cu discursul preţios al dlui Simu. Părintele Mihuleţ, luând în primire stupul mutat din coşniţa de nuele în cea mobilă, a primit şi angajamentul ca la timpul său să dăruiască unuia dintre membrii Reuniunei cu locuinţa în Şura-mică primul roiu.

Secretarul Reuniunei, dl Vic. Tordăşianu, vizând la multele trebuinţe ale poporaţiunei, îndeamnă pe fruntaşi ca să alcătuiască în Şura-mică un astfel de aşezământ, dela care economul să poată câştiga numărarul (banii) trebuincios atunci când are de el trebuinţă şi în suma de care are trebuinţă şi toate acestea cu puţine cheltueli de timp şi de bani, iar încât pentru cheltuelile şi dobânzile, pe cari economii ar fi să le jertfească, să rămână şi ele în folosul obştei din comună. Dl Tordăşianu raportându-se la rezultatele morale şi materiale, la cari au ajuns Insoţirile de credit săteşti sistem Raiffeisen, alcătuite cu concursul şi sub egida Reu-

---

nia (Moldo-Valahia) este, că cele două naţiuni, Maghiarii şi Românii, prin poziţia lor topografică, prin identitatea intereselor lor şi mai presus de toate prin pericolul de care sunt ameninţate amândouă din partea panslavismului, trebue să se înţeleagă reciproc şi se lupte azi sub acelaşi drapel contra panslavismului, pentru apărarea libertăţii, precum odinioară împreună au luptat pentru apărarea creştinătăţii. Aceste consideraţii au îndemnat pe patrioţii moldo-valahi *se propună guvernului unguresc*, să li-se permită formarea unei legiuni pentru combaterea Austriei şi a Rusiei, cari ameninţă libertatea comună, şi guvernul a primit această cerere şi o confirmă, prin actul present, sub condiţiunile mai jos amintite:

I. Un oraş dela frontiera Valahiei şi Transilvaniei va fi designat din partea guvernului unguresc pentru reunirea voluntarilor români şi formarea legiunii. La frontieră vor fi comisari de ai guvernului însărcinaţi cu primirea voluntarilor şi trimiterea lor în oraşele de reunire. Guvernul ungar se obligă acum numai la întreţinerea şi înarmarea unui batalion, restul legiunii va fi completat ulterior, în condiţiunile de mai jos.

II. Solda (plata) domnilor oficeri, suboficeri şi a soldaţilor va fi aceeaşi ca a oficerilor, suboficerilor şi a soldaţilor armatei ungare. Durata legiunei va fi pentru tot timpul răsboiului. Va fi considerată totdeauna ca aflătoare în faţa inimicului şi va primi surplusul de răsboiu".

Urmează acum amănunte despre soldă, despre starea batalionului, starea companiei, despre îmbrăcămintea infanteriei etc. Proiectul se încheie apoi astfel:

„Legiunea se aranjează pentru durata răsboiului. Când interesele patriei vor cere, legiunea va putea, cu învoirea guvernului, care însă nici când nu va refusa să o dee, să se reîntoarcă în patria sa (adecă în Principate) cu arme, bagage şi muniţiuni.

Guvernul promite, că în cazul acesta va ajuta pe patrioţii români să câştige libertatea patriei lor, încât interesele comune o permit aceasta.

Legiunea jură credinţa României şi Ungariei. Ea se angajază a lupta pentru libertate şi independenţă, însă niciodată în contra naţionalităţii vre'unui popor, principiu care îi este asemenea scump, ca şi bravei şi mărinimoasei naţiuni maghiare",

Urmează subscrierile lui *N. Bălcescu*, *C. Boliac* şi apoi a lui *Kossuth Lajos*. (Vezi „*Amintiri din pribegie*" de *Ioan Ghica*, pag. 372).

Nu s'a ales însă nimica, nici din legiunea proiectată, şi nici din proiectul de pacificare, pe care Iancu nu l-a subscris, în formă de cerere *nu l-a trimis* guvernului, şi astfel acesta nu l-a putut ridicà la valoare de act public şi nici dietei nu l-a putut prezenta. Intreaga încercare de împăciuire a fost deci, ca să folosim o asemănare cam trivială, tocmeală pe pielea ursului, care se afla în pădure.

Generalul *Bem* a primit însă porunca lui *Kossuth*, — despre care scrie emigrantul român Bălcescu că el a dictat-o, — şi încă în 22 Iulie 1849 a trecut în Moldova, — cum ia poruncit Kossuth, — unde a avut ciocnire cu Ruşii, ear peste câteva zile s'a retras earăşi în Ardeal. In 8 August 1849 a scris apoi lui *Iancu* din Făget (Banat), să-i vină cu Moţii săi întru ajutor, în înţelesul contractului de pacificare (care însă rămăsese ascuns în buzunarele lui Bălcescu), legat cu *Kossuth*, dar Iancu nu-i a dat nici o ascultare. Iancsó Benedek scrie, că pentru aceea, pentrucă atunci causa maghiară era deja perdută. Noi însă zicem, că pentru aceea, pentrucă proiectul de pacificare nu l-a mulţămit, şi Românii nu l-au putut primi.

(Va urma)

niunei noastre agricole, îndeamnă a se înfiinţa o asemenea Insoţire şi în Şura-mică. Arată modul de purcedere la alcătuire şi ofere sprijinul şi conlucrarea Reuniunei.

Parohul Mihuleţ, arătând cum Saşii din Şura mică au 2 bănci săteşti şi alte aşezăminte, promite că va stărui ca să mânţa aruncată astăzi în scurt timp roadele dorite să le dea.

Dl Simu mulţămeşte pentru ascultarea dată sfaturilor, declară întrunirea încheiată.

După prânzul bogat, luat la ora 5 d. a. la masa părintelui Mihuleţ, oaspeţii noştri s'au îndepărtat, iar noi locuitorii din Şura-mică am rămas cu inimile înălţate, că dat ne-a fost de a găzdui în mijlocul nostru oameni cu durere pentru trebile noastre. *„Invingătorul“*.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Onoraţii membri ai „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ de pe teritorul despărţământului *Dobra*, precum şi binevoitorii şi sprijinitorii acestei instituţiuni, prin aceasta sunt invitaţi a participa la adunarea cercuală a acestui despărţământ, care se va ţinea în comuna *Gothatea* la 29 Iunie (12 Iulie) a. c. la 2 ore p. m. în şcoală eventual în grădina bisericei.

Obiectele: Deschiderea adunării. Rapoartele comitetului, cassarului şi bibliotecarului. Alegerea comisiunilor pentru censurarea rapoartelor. Alegerea comisiunei pentru acuirarea de membri şi încassarea taxelor. Disertaţiuni sau prelegeri economice eventual prelegeri însoţite de proiecţiuni cu schiopticonul (§§. 4 şi 37 stat.) Rapoartele comisiunilor. Alegerea a 2 delegaţi pentru adunarea generală a „Asociaţiunii“. Inchiderea adunării.

Dobra, la 17/30 Iunie 1907.

Iosif Morariu
dir. desp.

NOUTĂŢI.

Regele Carol decorat de Sultanul. Luni dimineaţa a sosit la Bucureşti misiunea trimisă de Sultanul turcesc, pentru a remite Regelui Carol însemnele ordinului *Nichanimtiaz*, cu briliante. La gară a fost primită de prefectul poliţiei şi de doi ofiţeri superiori, trimişi de M. Sa Regele Carol. Membrii misiunei au plecat apoi cu tren special la Sinaia, unde a fost invitată la castelul Peleş, şi după ce a predat Regelui însemnele ordinului, a fost reţinută la masă.

*

Gimnaziul din Caransebeş Ministrul nostru de interne a adus de curând două hotărâri cu privire la gimnaziul din Caransebeş, care e în înfiinţare. Intr'una stabileşte numirea gimnaziului, care va fi: *„Szörényi kir. magyar főgymnazium“* şi aprobă hotărârea oraşului Caransebeş de a da fondul şcolar gr. or. român (105000 cor). şi încă 50000 cor., precum şi loc potrivit pe seama gimnaziului, iar prin cealaltă aprobă hotărârea comunităţii de avere de a preda fondul gimnazial român al ei (100 000 cor.) pentru noul gimnaziu, dar nimiceşte hotărârea Comunităţii de avere, ca la gimnaziu să fie şi catedră de limba română, ca studiu obligat, şi fiii Grăniţerilor să aibă prioritate la primire în gimnaziu, promite însă ministrul, că se va îngriji, ca şi limba română să fie propusă prin cineva. Apelaţia dlor Dr. Iosif Traian Badescu şi Patr. Drăgălină, cari au cerut predarea fondului şcolar gr. or. român şcoalei confesionale române din Caransebeş, adecă destinaţiunei lui, a fost respinsă.

*

Pentru gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană a întrat dela abiturientul *Coriolan Stefan* 5 coroane, încassate dela studenţii Simian, Moisin, Stefan, Topârcian şi Suciu, ca răscumpărare de bilete pentru concertul studenţilor din Cluj.

*

† Contele Constantin Nigra, ministru plenipotenţiar italian la curtea dela Viena, a decedat zilele trecute în Rappallo. In postul de reprezentant al statului italian pe lângă curtea dela Viena se afla cu începere dela anul 1885. Şi-a câştigat mari merite pentru statul italian şi moartea sa e regretată de toţi cari l-au cunoscut.

*

Leac pentru pelagra. Dl Dr. *Victor Babeş*, profesor universitar şi membru al „Academiei române“ a făcut comunicare în şedinţa din urmă a Academiei, că a aflat leac bun în contra pelagrei, care bântue în mod îngrijitor printre ţăranii din România. Până acuma dl Babeş l-a întrebuinţat totdeauna cu bun succes.

*

Dela întrunirea după patruzeci de ani. Preoţii cari şi-au dat întrunire în Sibiiu în 28 Iunie n. pentru a se revedea după 40 de ani trecuţi dela absolvarea cursului III de teologie la seminariul *„Andreian“*, au trimes telegramă omagială Preasfinţitului Domn Episcop al Caransebeşului *Nicolae Popea*, care încă le-a fost profesor, ear Preasfinţia Sa le-a trimis tot pe cale telegrafică următoriul răspuns: Primiţi mulţămirile mele pentru rara salutare de 40 ani. Popea, Episcop.

*

La cassa arhidiecezană au mai întrat pentru gimnaziul din Brad sumele următoare: din comuna *Almăşel* şi *Micaneşti*, protopresbiteratul Ilia 25 cor. 40 fileri, şi din comuna *Bucium-Isb'ta*, protopresbiteratul Abrudului 77 cor. 10 fil., sumă adunată dela următorii credincioşi: Nicolae Băieşian, preotul locului 30 cor., Ioan Iurca lui Todor, Pamfiliu Baiesian, Ioan Costinasiu a Stiopoi, Ioanea Prada, Augustin Danciu, Nicolae Nicul a fireziarului, Nicolae Danciu lui Candinuţ, fiecare câte 2 cor., Ioan Iurca Cucu 4 cor., Simeon Faur, comerciant 5 cor., Nicolae Costinşiu a Stiopoi 6 cor., Nicolae Floca a Gani, Ioanu Danciu lui G. Todor, Nicolae Iancu a Rotului, Todor Danciu, Nicolae Jurca a Savului, Simeon Floca, Ioanu Tieptier, Dumitru Giurgiu, N. N., Crainic Georgiu, crâsnicu, Ioanu Nicula Pruncu, Georgiu Iurca lui Furcoiu, Ioan Narıţia, Alexandru Iurca, Maria Candrea, preoteasă văd., fiecare câte 1 cor, mai mulţi cu sume sub o coroană.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu ţine şedinţa lunară, împreună cu subcomisiunile, Luni în 8 Iulie n. la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Inspectoratul expoziţiei din Bucureşti s'a desfiinţat şi cu începere dela 21 Iunie a. c., diplomele acordate expozanţilor şi colaboratorilor de către juriul Expoziţiunei Generale române din 1906 se vor distribui de către serviciul agriculturei şi viticulturei din ministeriul agriculturei, industriei, comerţului şi domeniilor, iar costul lor se va încasa de serviciul de contabilitate din acelaş minister.

*

Săcerişul s'a început în Banat şi în părţile Ungariei de pe lângă Dunăre şi Tisa. Pe unele locuri recolta e mijlocie, câte 7—8 măji metrice de iughăr, iar pe unele locuri e slabă de tot. Abia să scoate sămânţa.

*

Artistul Nottara, care părăsise teatrul naţional din Bucureşti, a fost reangajat ca membru al societăţii dramatice române, cu un salar de 10,000 lei la an, şi cu îndatorirea de a păşi cel puţin de 30 ori pe bină în cursul anului, în piese potrivite.

*

† Ioan Bogdan, paroh al bisericii gr. or. române din Purcăreni, a decedat în 19 Iunie v. la 10 ore seara, împărtăşit cu sfintele taine, în etate de 79 ani, în al 56-lea an al preoţiei şi al 57-lea an al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale valorosului preot, au fost ridicate din casa parohială şi depuse spre vecinică odihnă în cimiterul bisericei din Purcăreni, eri, Joi, în 21 Iunie v. la 2 ore p. m.

*

„Lăpuşana.“ Ni se scrie că cu 1 Iulie st. n. a c şi-a început activitatea noul institut românesc de credit şi economii *„Lăpuşana“* din orăşelul Lăpuşul ung. comitatul Solnoc-Dobâca, cu un capital social de 70·000 cor. având în frunte următoarea direcţiune: Vasile Duma protopresbiter gr. ort., Vas. Muste protopop gr. cath. Ioan Oltean preot gr. cath. N German preot gr. ort., Grigore Popescu preot gr. cath. Ioan Perhaiţa preot. gr. ort. şi Autoniu Gentea hotelier.

*

Manuale didactice aprobate. Ven. Consistor din Arad cu decisul dto 7/20 Iunie a. c. nr. 3223 a aprobat manualele dlui Iuliu *Vuia*: 1. Curs practic de aritmetică pentru cl. 2, 3 şi 4 cu 60 fil. ex. şi 2. Curs practic de aritmetică şi geometrie pentru cl. 5 şi 6 cu 36 fileri exemp. Aceste scrieri se capătă la tipografia diecezană din Arad, strada Battyányi 2.

*

A căzut din tren. O fetiţă, care călătorea cu trenul dela Lupeni la Vulcan se uita pe fereastră şi deschizându-se uşa vagonului a căzut din tren. Mama ei imediat a sărit şi ea din tren, iar ceilalţi călători au dat signalul de alarmă, trenul s'a oprit şi oamenii au plecat să caute mama şi fata. Spre marea lor bucurie ambele veneau pe jos în urma trenului. Au căzut atât de norocos din tren încât nu li s'a întâmplat nimica. Au călătorit mai departe cu trenul.

*

Examenele de maturitate din Năsăud. La examenele de maturitate la gimnasiul din Năsăud au fost admişi 35 de candidaţi, dintre cari 4 s'au retras, iar dintre cei 31 examinaţi au obţinut calcul eminent 4 inşi: A. Ungur, Val. Candale, Victor Coşbuc şi Laur. Banea; maturi cu bine 5: Petru Cheresteş, Octavian Mărcuş, Sev. Murăşan, Ana Şimon, Laura Seni; maturi cu suficient: Ier. Anisiu, Al. Bohoia, Aur. Bodea, I. Cheresteş, Val. Ciudărean, I. Filip, T. Lazar, Fl. Mateiu, M. Mendel, Silviu Popa, Gavril Puica, E. Seni, V. Zinvelin, Val. Boca, I. Buta, A. Monda. Relegaţi la repeţirea examenului peste 3 luni din un studiu 5; relegaţi la repeţirea examenului din mai multe studii 1.

*

Defraudare. Directorul cassei de păstrare din Marienburg s'a denunţat singur judecătoriei şi a cerut să fie arestat, fiindcă în cursul anilor a defraudat bani de ai institutului în sumă de peste patru milioane mărci. Pe „credinciosul“ director îl chiamă Rudolf Völke.

*

Librăria arhidiecezană din Sibiiu, doreşte a cumpăra revista „Preotul Român“ anii 1880—1881 şi 1885—1886. On. dni cari doresc a o vinde sunt rugaţi a ne comunica preţurile.

*

Un practicant cu 3—4 cl. gimnaziale, creştere bună şi deştept, se primeşte la Librăria arhidiecesană, Sibiiu. Doritorii de a ocupa acest post au să-şi înainteze rugările împreună cu atestatul de botez şi şcolar: Comisiunii administrative a Librăriei şi Tipografiei arhidiecesane, Sibiiu.

*

Nu i place temniţa. Ţiganul *Sfîrlea* a fost judecat de tribunalul din Cluj la 2 ani temniţă pentru furt. Când a fost dus ca să fie închis, pe trepte şi-a aflat muerea şi copilul, cari tocmai mâncau slănină. S'a repezit la copil, i-a smuls cuţitul din mână, şi a început a se tăia, rănindu-se rău. A fost dus la spital unde se luptă acum cu moartea.

*

Petrecere în Ibăneşti Tinerimea română din Ibăneşti-Hodac invită la petrecerea de vară împreunată cu concert, ce se va ţine în şcoala gr. ort. din Ibăneşti Vineri, în 12 Iulie st. n. (Sf. Petru). Inceputul precis 7 ore seara. Venitul curat este destinat spre scop filantropic. După concert urmează dans. Marinimoasele suprasolviri se vor cuită pe cale ziaristică.

Cărţi şi reviste.

„Douăzeci de ani dela înfiinţarea societăţii studenţilor în teologie“ este titlul unei broşuri bogate în conţinut, apărută în *Bucureşti* Pe 103 pagine are următorul cuprins: Istoricul pe scurt al societăţii studenţilor în teologie, de Const. P. Provian. Religiunea Chinezilor, de I. Mihălcescu. Rolul preoţilor parohi, de Vasile Oiaga. Importanţa şi autoritatea scrierilor canonice ale vechiului testament, de diaconul Popescu-Mălăeşti. Restabilirea şi menţinerea armoniei în societate prin biserică şi cler, de profes. I. Florescu-Dâmboviţa. Mai multă lumină, de G. Ce trebue să facem, de St. G. Brădişteanu. Liberul arbitru şi predestinaţiunea divină, de Arhimandritul Iulius Scriban. Când şi cum s'a introdus limba română în biserica românească? de Gr. Popescu-Breasta. Sfinxul, de Cicerone Iordachescu. Ziaristica noastră bisericească, de Onisifor Ghibu. La denii, de I. Duma. Literatură de preoţi luptători, de Ioan Gh. Savin. Chemare de Radu Cristescu. In jurul adevărului, de ierod. V. Stănescu, şi Dare de seamă despre şedinţa festivă din 20 Maiu 1907, de secretarul Ioan Savin.

*

Hero şi Leandru, *sau Valurile mării şi ale amorului*, tragedie în 5 acte de *Grillpartzer*, traducere în versuri de *Har. lamb G. Lecca*. A apărut în *biblioteca pentru toţi* Nr. 270, un vol. 136 pag. preţul 30 bani.

Cine nu cunoaşte admirabila legendă „Hero şi Leandru“ imortalizată de Schiller în una din cele mai frumoase poezii ale sale şi de Grillpartzer în admirabila lui tragedie?

Nimic mai mişcător, mai poetic, ca amorul dintre preoteasa Hero şi tinărul Leandru, care trece noaptea Helespontul înnot, ca să-şi vază iubita şi desnodământul tragic al acestei poveşti de dragoste.

Admirabil tradusă de poetul Haralamb G. Lecca, apariţiunea tragediei *Hero şi Leandru*, este un eveniment în literatura noastră.

De vânzare la toate librăriile şi la editorul bibliotecei Leon Alcalay — Bucureşti.

Catalogul complect al acestei biblioteci se trimite franco la cerere.

*

„Cartea de Aur“ vol. IV. A apărut vol. IV din „Cartea de Aur, *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*. In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor*. Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresà autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

Colecta catedralei.

In urma provocărilor din urmă mulţi preoţi s'au grăbit a trimite colecta catedralei, încât în multe protopopiate nu mai e nici o comună în restanţă. Ca să nu rămână unele parohii în monografia, ce se va tipări, ca restanţiere şi posteritatea să judece atât pe parohii lor, cât şi pe protopopii tractuali, provocăm din nou pe parohii, cari încă n'au trimis colecta, ca să grăbească cu trimiterea ei.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Dupăce credincioşii noştri aflători în America, 34 inşi, pe sărbătoarea Invierii Domnului, ne-au făcut bucurie cu procurarea celor 2 clopote nouă, contribuind cu totul 2000 cor. Pe sfintele Rusale ne-au făcut o altă bucurie, alţi 4 evlavioşi fii de ai noştri, cari au emigrat numai după Paşti, procurând pe sama bisericei o sf. Evangelie cu litere latine în valoare de 125 cor. 92 fileri. Acei binefăcători sunt: George German 35 cor., fiiul său Toderica German 35 cor., acesta a contribuit şi la clopote cu 50 cor., Ioan Cocişu a Mariucii 35 cor., Toader German lui Ionuc 35 cor.

In numele comitetului parohial din Şieul mare, vin pe această cale a le exprima cea mai profundă mulţămită, şi le doresc, ca bunul Dumnezeu să le primească această jertfă adusă la altarul Domnului, şi să le ajute şi să-i apere de toată primejdia, şi să le lungească firul vieţii mulţi ani, iar la timpul când vor dori să vină acasă, să le ajute a veni în pace la casele lor.

Şieul-mare la 14 Iunie 1907.

David Rusu
paroh şi prezid.

*

Următorii buni creştini emigranţ America au dăruit pe seama bisericei n stre gr. or. din *Văleni-Şomcutei* (trac Dej) suma de 392 cor. anume:

Mihail Buciuman şi soţia sa Iuliana Tămâian, din Lăpuşel 25 cor. 50 fileri, Fülep Fehér, notar public 7 cor., Csaszleru Sigmund 10 cor., Alexandru Craiţar, din Şomcuta-mare 2 cor. 50 fileri, Vasile Buhan a Nuţ, Gavriil Petruş, George Giţiu, George Dan, Petru Bot, George Petruş a Onuţ, George Petruş a Simeon, George Budă a Petri, George Buhan a Zaharie, Mafteiu Luput, Petru Mihaşca a Vasile, George Hăgan a Simion, Teodor Hăgan, Ioan Hote a George, Vasile Hote a Petri, Vasile Găurean, Mihail Bonaţ, Ioan Buda a Irimie, Vasile Mărieş a Ioan, Ioan Surduc a Vasile, George Ont a Ioan, George Mărieş a Iacob, George Scoarţe a Petri, Ioan Mătye, George Pintilie a Onuţ, Alexă Pintilie a Indreiu, Ioan Stef, Vasile Bot a Simeon, Ilie Buhan a Petri, Ioan Tămâian a Vasile, Petru Tămâia a Vasile, Vasile Petruş a Onuţ, fiecare câte 10 cor., Alexandru Bot 7 cor., toţi din Văleni, Ioan Mărieş, din Bucium 10 cor. In total 392 cor.

Dzeu să le răsplătească tuturor din darurile sale cele cereşti.

Văleni, la 2 Iulie 1907.

De tot binele voitor:

Gavriil Cârli
paroh gr. ort. r

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica dacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 316—1907 [171] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa primă (I), Nasna, cu filia Chișfalud, protopresbiteratul Murăș Oșorheiului, pe basa ordinului consistorial din 5 Septemvrie 1906, Nr. 7843 Bis. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 60 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B, pentru întregirea venitelor de stat.

Concurenții au a-și așterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu, până la terminul indicat, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoștințare a protopresbiterului, a se înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Murăș-Oșorheiu, 16/29 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Murăș-Oșorheiu, în conțelegere cu comitetul parohial.

Stefan Rusu
protopresbiter.

Nr. 423—1907 ppresb. [172] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a Criș, devenit vacant prin trecerea din viață a fericitului paroh Erofteiu Gheaja, conform §-lui 13 combinat cu §. 18 din Regulamentul pentru parohii, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot prezenta înaintea alegătorilor în vr'o Duminecă ori sărbătoare, pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Sighișoara, 18 Iunie 1907.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Ad. Nr. 621—1907. [173] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Berivoi-mari, din protopresbiteratul Făgăraș, pe basa ordinului consistoriului arhidiecezan dtto 8 Maiu a. a. Nr. 8625 din 1905 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Doritorii de a ocupa postul acesta de paroh, vor înainta în terminul arătat, rugările de concurs instruite conform statutului organic și regulamentului parohial în vigoare. Se pot prezenta înaintea alegătorilor spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Făgăraș, 18 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgărașului.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 405—1907 [174] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia a treia din Avrig, protopresbiteratul gr. or. al Avrigului, pe basa rezoluțiunei Preav. Consistor arhidiecezan din 27 Martie 1907, Nr. 3306 B. prin aceasta se escrie concurs cu terminul de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye), până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta eventual a celebra și cuvânta.

Avrig, 16 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiterul gr. or. al Avrigului.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 317—1907 [175] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Abrud se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. Bucium-Cerbu 2. Bucium-Isbita, 3. Bucium-Muntari, 4. Cărpiniș cu Vârtop, 5. Ciuriuleasa, la fiecare salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc, și 6. Galați, salar 600 cor., 150 cor. de'a ven. Consistor, restul din cassa bisericei, cuartir și lemne de foc

Ceice doresc a ocupa vreunul din aceste posturi să-și înainteze petițiunile instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul arătat și să se prezente înainte de alegere poporului pentru a-și arăta dexteritatea în cântări, apoi vor nota, dacă pentru anii serviți în alte comune pretind cuincuenale, pentruca comunele să se poată orienta la alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Abrud, 17 Iunie 1907.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 66—1907 [167] 2—2

Licitațiune publică.

Comitetul parohial gr. or. din Sălciua-de-jos (tractul Lupșei) dă în întreprindere edificarea bisericei din loc pe calea licitațiunei publice minuende verbală, care se va ținea în localul școalei la 7 Iulie n. a. c. la 2 ore p. m. Prețul de strigare este 8961 cor. 42 fil. Materialele brute: piatra, varul, năsipul, cărămida și lemnul le pune la dispoziție comitetul. Licitanții au să depună vadiu de 5%. Planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Sălciua-de-jos (Alsó-Szolcsva) la 15 Iunie v. 1907.

Romul Gomboș paroh-prezident.
Vas. Butură notar.

Nr. 321—1907 [169] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. Brâznic, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și grădină.
2. Lăsău, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne.
3. Bătrâna, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne.
4. Baștea Holdea—Coșești, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc. Acest post este pentru învățător ambulant.

Invățătorul ales este dator a face și serviciul de cantor, pe lângă venitele stolare îndatinate, și să țină școală de repetiție.

Concurenții au să aștearnă rugările instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Dobra (Hunyad m.). 17/30 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Dobrei, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopresbiter.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie" cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 13—

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 12—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 28—41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

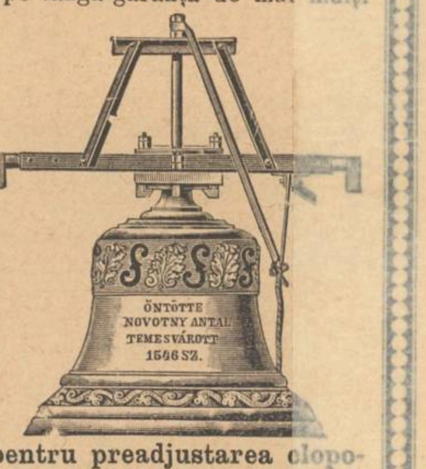

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada și Argentina.

Cereți clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.

Falk et Comp.
Secția românească.

Hamburg
Strada Raboisen Nr. 30.

[257] 1—13

REVERENZI

In calitatea cea mai bună și ieftină, se pregătesc la
„Croitoria Universală",
Ioan Petrașcu,
strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU—NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Nr. 32

[143] 3—5

responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 69 Sibiiu, Marți 26 Iunie (9 Iulie) 1907 Anul L

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Școala și viața.*)

I.

Tendințele de reformă pe terenul vieții școlare, ce agită azi mai mult ca orișicând lumea pedagogică și societatea, — sunt justificate și provocate de o serie întreagă de experiențe, ce ni-se impun zilnic prin gravitatea lor.

Contrastul și contrazicerea între rezultatele obținute în școală și între succesele reportate în viața practică în mijlocul frământărilor luptei pentru existență, — este una din aparițiunile cele mai îngrijitoare, ce le întimpinăm în cadrul experiențelor zilnice. Câți elevi de model în școală, cari ne îndreptățesc la cele mai ademenitoare speranțe pentru viitor, părăsind băncile școalei și aruncându-se între valurile vieții — nu sunt meniți să între în rândurile martirilor luptei pentru existență sau să completeze rândurile existențelor pierdute sau dubii a parasiților omenimei? Cui nu i-se deslușește înaintea ochilor sufletești în învălmășagul amintirilor figura simpatică și serioasă a cutărui și cutărui coleg de școală, tinărul de bună speranță, precum se obicinuiau a-l întitula în corespondența intimă părinții și cunoscuții în reveria unor dulci ilusii, — și cine nu se cugetă azi cu durere și decepție la acest tinăr, de care se legaseră atâtea speranțe și care, în urmă răpit de vârtejul necrutător al vieții, a devenit ruina familiei sau rușinea societății? Și din contră, câți din martirii de odinioară ai școalei, timbrați ca netrebnici, mărginiți, zevzeci sau leneși, n'au devenit în urmă oameni de ispravă în viață, avanzând la o respectabilă situație materială sau la poziții însemnate în societate?

In fața astorfel de cazuri și întorsături ale sorții în primul moment îți stă mintea în loc și dacă cazurile ar fi izolate, ne-am putea poate mângăia cu ideia fatalistă, că stăm în fața unor capricii neînțelese ale sorții. Dar cazurile nu sunt izolate, ci se repetă zilnic, scoțând tot mai mult la iveală contrastul între școala de azi și recerințele vieții practice.

Toate aceste experiențe dovedesc, că socoteala celorce conduc destinele școalei de azi nu se prea potrivește totdeauna cu noianul de probleme încâlcite, ce ni-le grămădesc în cale valurile vieții. Cu alte cuvinte, oricât s'ar părea de avansat față de trecut sistemul actual de învățământ, — adevărul este, că suntem încă departe de resolvarea ideală a problemei armoniei între școală și viață.

Principiul clasic: non scholae sed vitae, care fixează pentru toate vremurile programul oricărei școale, care-și înțelege menirea, — astăzi a devenit o frază banală, care se citează cu rost și fără rost, din nefericire se tot citează, dar prea puțin se aplică. Azi parcă nu mai învățăm în școală pentruca să ne asigurăm o existență ușoară în viață, ci învățăm pentruca să se poată zice că am absolvat și am mistuit tot balastul grămădit în planurile de învățământ.

Lipsește deci legătura firească între școală și viață. Școala de azi urmărește mai mult niște scopuri teoretice, cari cad departe de trebuințele vieții practice. Școala, care ar fi să ne pregătească pentru viață și al cărui scop final ar fi să se subordineze trebuințelor vieții de toate zilele, — pare că anume e degradată la rangul unui institut pentru asimilarea unui anumit cvant de cunoștințe teoretice. Idolul, căruia se închină azi școala și căruia îi jertfim zilnic cele mai prețioase puteri ale noastre și ale elevilor nostri, este chimera așa numitei culturi generale, specificată în formă mai mult sau mai puțin sistematică în toate planurile de învățământ ca scop final al educației. A percurge după putință tot materialul prescris în planul de învățământ este idealul nisuințelor oricărui învățător și în urmărirea acestui ideal ne măcinăm puterile și istovim forța și energia vitală a elevilor.

Din toate câte ceva — e devisa școalei de azi. Insă pișcând din toate câte ceva, rezultatul va fi, că în fond nu te alegi cu nimic. In urmărirea maniacă a realizării acestei culturi generale, căutăm să introducem pe elevi în secretul tuturor științelor, iar în lipsa de timp și în fața intelectului gingaș și limitat al elevilor trebue să ne mulțămim cu scheletul științelor, cu extrase, conspecte, sisteme etc. — așa dară cu oase goale în loc de carne substanțială. Iar când ne străduim să îndeplinim această muncă grea și artificială, uităm, că obicinuind pe elev să cugete în sisteme și resumate, îl transpunem într'o astfel de lume de idei și într'o astfel de sferă de judecată, care se împotrivește nu numai vârstei fragede a copilului, dar e diametral opusă firei omenești. Resultatul va fi o judecată spălăcită și nebuloasă, o conștiință îmbuibată de forme și deci lipsită de conținut. Și prin fatalitate silind pe elevi să cugete și să judece tot în abstracțiuni — inconștiu cădem și noi în acelaș păcat, falsificând paralel cu constituția firească a spiritului elevilor și psichicul nostru. De aici plictiseala, blazarea, desgustul multora din noi față de cariera noastră, căreia nu ne mai putem devota cu toată energia și frăgezimea sufletului nostru, ci le facem mai mult în sâlă și mechanic și nu doar că ne mai găsim mulțămirea sufletească și fericirea în munca noastră de pedagogi.

Astfel sistemul actual de învățământ aduce de multeori într'o stare anormală și de nesuferit și pe elevi și pe învățători. Și totuși există o cale de salvare, singura cale firească: detronarea acelui ideal fals al școalei de azi, care-și vede misiunea în realisarea unei culturi generale cât mai rotunzite și mai vaste. Planul de învățământ trebue radical reformat și alcătuit după alte principii firești. Câte nu sunt în planurile de învățământ, cari sunt un balast superfluu și pentru elevi și pentru învățători și câte nu lipsesc din planul de învățământ, asupra cărora cu plăcere și folos s'ar extinde și învățătorul și elevii! Insă planul de învățământ este azi un noli me tangere, care trebue executat în tocmai, pentruca elevul să-și poată însuși faimoasa cultură generală.

Și cât de cumplite sunt decepțiile celor ce să văd aruncați în viață pe aripile acestei culturi generale?! Nu acela este cult, care cunoaște din doască în doască peripețiile poporului israelit până la ivirea Mântuitorului și care știe, că Hotentoții locuesc în Africa și că regatul siamez este o parte a Indochinei sau că Himalaia în punctul său de culminațiune are o înălțime de 8840 m., ci cel care cunoștințele agonisite le știe prelucra și preface într'un capital viu, pe care să-l poată utilisa la trebuință cu dobândă. Școala de azi cu sistemul său de învățământ e silită să privească lucrurile numai la suprafață, iar așa ceva se numește superficialitate. Lucrurile trebuesc străbătute cu agerimea spiritului până la temelie, iar așa ceva se numește profunditate. Deci non multa, sed multum, puține dar temeinic. A-ți trage criterii practice și morale pentru viață din pătrunderea și analiza temeinică a lucrurilor, — iată calea spre adevărata cultură și iată scopul adevărat al ori cărei educații.

Unde trebue deci căutată eroarea fundamentală a sistemului actual de învățământ? — Noi bărbații de școală știm, că sub presiunea planului de învățământ și fascinați de fantoma culturei generale pondul principal suntem siliți să-l punem în școala de azi mai numai pe cultura memoriei și a intelectului. Acestea sunt aproape exclusiv cele 2 facultăți ale elevului, de cari se poate ținea seamă în școala de azi. După concepțiile acestui sistem de învățământ, elev bun este acela, care și-a imagazinat toate cunoștințele prevăzute în planul de învățământ, iar învățător bun este acela, care și-a dat silința să satisfacă întru toate acestui plan de învățământ.

Aici este deci de a se căuta eroarea fundamentală a sistemului actual de învățământ. Nu cultura generală marcată în planul de învățământ și inmagazinată în creerul nostru este ceeace ne predispune și ne dă energia necesară de a putea suporta cu succes lupta pentru existență. Ceeace ne face cu putință a ne impune și a ne validita în viață sunt aptitudinile și particularitățile noastre individuale, ridicate la valoarea unor factori de energie vitală; iar ceeace grație sistemului actual de învățământ se nesocotește și trebue să se nesocotească mai mult în școala de azi — sunt tocmai aptitudinile și facultățile individuale ale elevilor.

Nicolae Sulică
profesor.

---

*) Fragment din discursul de deschidere rostit în conferența generală a acestui an a învățătorilor din protopopiatele Brașov, Bran și Treiscaune.

Declarația Croaților.

In urma faptului, că ministrul de comunicațiune *Kossuth Ferencz* a revocat toți paragrafii din proiectul de lege despre pragmatica funcționarilor dela căile ferate și s'a mulțămit numai cu primul paragraf, întregit astfel, ca tot ce se cuprinde în paragrafii revocați să fie îndreptățit ministrul a pune la cale pe calea ordonanțelor: deputații croați din dieta ungară nu mai aveau motiv se continue cu lupta parlamentară. Au făcut deci în ședința de Joi a dietei declarația despre care am pomenit în numărul trecut și au plecat acasă la Zagreb.

Declarația a fost cetită (ungurește) de deputatul *Francisc Supilo*, conducătorul deputaților croați din dieta ungară, și era de cuprinsul următor:

„Prin prezentarea proiectului de lege referitor la pragmatica amploiaților de tren, guvernul a cerut camerei să depășască cercul său de activitate cu privire la limba de serviciu, să știrbească legea fundamentală constituțională, convențiunea, iar prin asta să vatăme, nu numai constituția comună, ci și constituția Ungariei. Drept aceea am crezut, că noi ca deputați delegați ai regatului croat și membri ai parlamentului comun, avem sfânta datorință să încercăm cu toate mijloacele, pe cari ni-le oferă constituția și regulamentul camerei, să zădărnicim intențiunea guvernului și să împedecăm ilegalitatea, care pentru patria noastră este cea mai gravă, iar pentru Ungaria ar putea fi fatală. La această acțiune a noastră legală și curat parlamentară, am primit din partea majorității camerei, ba chiar și din partea însuși a presidiului răspunsul, că ni-s'a împedecat în toată privința libertatea acțiunei, ni s'a detras cuvântul chiar și atunci, când n'a fost motiv îndreptățit pentru aceasta, iar din partea guvernului ni s'a răspuns cu aceea, că dl ministru de comerciu, prin propunerea sa a comis un astfel de truc parlamentar, care a eludat toată acțiunea legislativă a acestei camere.

La primul paragraf, care acum este singurul paragraf al legei, sunt ticluite toate dispozițiile paragrafului 5 și acum se aduce înaintea camerei, ca ea, în privința celor mai grave dispoziții, prin cari se vatămă legea fundamentală constituțională, să decidă fără ca asupra lor să se fi început, respective să fi urmat desbaterea specială. Din această propunere este evident, că proiectul de lege n'a fost presentat în interesul pragmaticei, ci pentru ca să se inarticuleze în lege gravamenul, pe care noi îl considerăm ca cel mai flagrant pentru patria noastră, anume ca limba ungurească să fie întrodusă ca limbă de serviciu pe întreg teritorul Croației și Slavoniei.

Această propunere stă în contrazicere cu noțiunile cele mai elementare ale constituționalismului, de oarece ea țântește la regularea chestiei pe calea ordinațiunilor, pe care guvernul trebuia, conform proiectului de lege original, să o reguleze pe cale legală.

Orice luptă din partea noastră contra acestor ilegalități a devenit astfel imposibilă.

Noi nu suntem și nu putem fi inclinați, ca prin conlucrarea noastră să sancționăm acel procedeu, care eludează regulamentul camerei, își bate joc de parlamentarism și primejduește constituția și constituționalismul

Pentru aceea nouă, deputaților tridin dieta Croației, nu ne rămâne alt-[illegible], decât ca atunci, când proiectul dlui ministru de comerciu se face lege, noi să raportăm acest fapt mandantului nostru, dietei croate, precum să raportăm și despre întreagă ținuta noastră, pe care am dovedit-o aici și să facem pendentă de hotărârea dietei croate ținuta noastră în viitor și mai ales, ca să ținem și pentru mai departe mandatele noastre ori să renunțăm la ele?“

După cetirea declarației deputații croați au părăsit dieta, și dieta a votat paragraful prim din proiectul de lege din desbatere, cu modificarea ministrului *Kossuth*, iar paragrafii ceialalți 2—58, revocați fiind, n'au mai fost supuși desbaterii.

Revizia regulamentului de casă.

Scriu ziarele maghiare, că în conferența de Vineri sara a partidului kossuthist, ministrul *Kossuth Ferencz* a făcut declarațiuni cu privire la necesitatea de a se revizui regulamentul de casă al dietei, pentru a nu se mai putea întâmpla obstrucții ca cea din urmă a Croaților, dar majoritatea covârșitoare a deputaților kossuthiști a fost contra oricărei revizuiri. S'au rostit din această pricină vorbe aspre din partea unora la adresa lui Kossuth, așa că acesta a și plâns de supărare.

Ziarele cari stau aproape de guvern înfrumusețează însă lucrurile și spun, că dușmănia în contra reviziunii regulamentului de casă nu e tocmai așa de mare cum se crede, și că reviziunea totuși se va face, însă deodată cu votarea *reformelor electorale*, cari la toamnă vor fi prezentate dietei. Ministrul de interne contele *Andrássy* le va face gata în cursul vacanțelor de vară și la toamnă le va înainta dietei, împreună cu proiectul despre modificarea regulamentului de casă. Vom vedea.

Deputații croați acasă.

Dupăce au eșit din dieta ungară, deputații croați au mai ținut o consfătuire în Budapesta, apoi au plecat acasă la Zagreb. Pretutindenea pe unde au trecut li-s'a făcut primire sgomotoasă. La fiecare gară i-a așteptat lume multă, cu muzică, cu cântări și cu vorbiri. Primirea la gara din Zagreb a fost apoi impunătoare.

Zeci de mii de oameni au eșit în calea deputaților croați, cari au apărat cu energie drepturile limbei croate în dieta ungară. Vorbirea de salutare a rostit-o baronul *Osegovici*, iar după el a vorbit deputatul din Dalmația, *Ivansevici*, salutând în numele clubului din care face parte pe bravii deputați croați din dieta ungară, și asigurându-i, că deputații slavi din Reichsrathul austriac vor fi totdeauna lângă ei în luptele grele ce vor mai avea să poarte.

A răspuns Dr. *Medacovici*, prezidentul clubului parlamentar croat din dieta ungară, pe care mulțimea l-a luat apoi pe umeri și împodobindu-l cu flori l-a dus la trăsură.

Intrarea deputaților croați din dieta ungară în oraș a fost o adevărată intrare de triumf. Toate casele erau decorate și pavoazate. In piața Jellasich mulțimea s'a oprit și la monumentul lui Jellasich a ținut vorbire deputatul *Tușcan*. Au mai vorbit deputații Supilo, Lorcovici și alții, apoi deputații au provocat mulțimea să se resfire în liniște, pentrucă nimica nu impune atât de mult, ca ordinea și calmitatea. Poliția a dat ordin ca ucenicii și copii sub 16 ani să nu umble pe strade după orele 6 seara, și porțile caselor să se încuie la orele 8 seara.

Deputatul Dr. *Medacovici*, care e și presidentul dietei croate, a convocat încă din Budapesta pe 11 Iulie n. dieta croată la Zagreb, pentru a se pronunța în chestia atitudinei din viitor a deputaților croați din dieta ungară, dar ziarele maghiare scriu, că banul Croației are deja în buzunar rescriptul preaînalt de *prorogare*, și că rescriptul va fi publicat în 10 Iulie nou, prin urmare dieta nu se va putea întruni în 11 Iulie. Deputații croați țin conferențe lungi în fiecare zi, pentru a stabili programul luptelor viitoare.

Clubul parlamentar al Rutenilor din Reichsrathul austriac a trimis Croaților următoarea telegramă: „Urmărim lupta voastră purtată pentru independența politică a Croației cu cea mai mare simpatie și interesare. Vă dorim, noi, cari purtăm asemenea luptă în contra Polonilor, amicii politici ai Maghiarilor, ca luptele voastre să fie încoronate de cel mai bun succes“.

Și astfel de vorbe de încurajare primesc Croații din toate părțile.

Revistă biseriéscă.

Despărțirea bisericei de stat. In zilele trecute s'a făcut în Geneva o votare de mare însămnătate. Populațiunea Genevei a primit cu 7656 voturi contra 6822, despărțirea bisericei de stat.

*

Modificarea legii matrimoniale în Francia. Camera franceză a primit în sesiunea actuală două proiecte de lege privitoare la modificarea legii matrimoniale; conform celui dintâiu legătura de cuscrenie nu mai formează pedecă pentru căsătorie, iar al doilea proiect normează, că în caz de despărțenie, femeia nu trebue să mai aștepte încă 10 luni, și apoi să se căsătorească, ci se poate căsători oricând, după pronunțarea sentinței de despărțire. Această abatere dela canoanele bisericești e de a se atribui relațiunilor încordate dintre guvernul francez și biserica catolică.

NOUTĂȚI.

Pentru gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană a întrat suma de 55 coroane pentru gimnazul din Brad, dela comuna *Cața,* protopresbiteratul Cohalmului, și anume, dela comuna bisericească 50 coroane, și dela parohul Patriciu Pintea 5 cor.

*

Primar al capitalei București a fost ales în ședința de Joi a consiliului comunal ținută la orele unsprezece și jumătate dl *Vintilă Brătian*, cu totalitatea voturilor date. Ajutor de primar a fost ales dl *I. N. Cezărescu*, iar delegat ca oficer al stării civile dl căpitan *Slătinean.*

*

Memoria lui Garibaldi. Ziua de 4 Iulie, în care s'au împlinit o sută de ani dela nașterea lui Garibaldi, a fost o zi de rară sărbătoare pentru Italieni. In Roma a fost aranjat un mare festival, la care a luat parte și regele, cu ministrii și dignitarii țării. Discursul festiv l-a rostit un garibaldist, aflător încă în viață. Regele a dat amnestie celor închiși pentru delicte politice.

*

Ucigașii lui Petcov, fostul ministruprezident bulgar, au fost judecați zilele trecute, dupăcum urmează: *Petrov* la moarte prin ștreang, *Cranov* la temniță pe viață, *Icomonov* la temniță pe 15 ani, iar *Gerov* a fost achitat.

*

Sentință casată. Curtea cu jurați din Cluj osândise pe redactorul revistei „*Orizontul*“, dl *Vas. E. Moldovan* la un an și jumătate temniță de stat și 1500 coroane amendă în bani, pentru articole agitatorice. Curia regească din Budapesta a cassat însă sentința, din motive de formă, și a îndrumat curtea cu jurați din Cluj se pertracteze de nou procesul și să aducă sentență nouă.

*

Pentru ofenzarea parlamentului. Comisiunea juridică a dietei a propus și dieta a decis Vineri, ca procurorul regesc din Cașovia să fie împuternicit să intenteze proces de presă unei foi socialiste din acel oraș, care a scris în mod ofenzător despre dieta ungară, afirmând, că din ea ar face parte numai briganți, oameni nematuri și nepricepuți, analfabeți, etc.

*

Greva măturătorilor. In marele oraș New-York din America, măturătorii de strade s'au pus în grevă, probabil din motivul, că nu li-se îmbunătățește plata. Stradele stau nemăturate de o săptămână. E temere, că în urma marei necurățenii, va isbucni vre-o boală. Norocul, că în fiecare zi ploauă, și se mai spală murdăria.

*

Cură ciudată. In unele clinice din Londra s'a întrodus o cură ciudată pentru întărirea corpurilor celor slăbiți, anume: umblarea, un ceas ori două pe zi, pe mâni și pe picioare, ca animalele, și ca copiii când se joacă. Și se zice, că cura se întrebuințează cu succes.

*

Executarea legilor școlare. In monitorul oficiat se publică ordinațiunile ministrului de culte și instrucțiune publică prin cari se pun în aplicare cu începere dela 1 Iulie n. legile noi școlare.

*

După patruzeci de ani. In Alba-Regală și-au dat întâlnire zilele trecute bătrânii, cari înainte cu 40 de ani, în anul 1867 au făcut examenul de maturitate la gimnasiul superior de acolo. S'au presentat 12, adecă toți câți mai sunt în viață, aflându-se între ei și dl ministruprezident *Wekerle Șandor.* S'au presentat și *trei* dintre foștii lor profesori, cărora li-s'au făcut frumoase ovațiuni.

*

Monumentul lui Mac Kinley. In orașul Buffalo se ridică un puternic monument menit se eterniseze memoria fostului president al statelor unite americane, *Mac Kinley*, care a fost omorât în 14 Septemvrie 1901. Inălțimea monumentului e de 86 urme. E întreg din marmoră albă.

*

Dela comitat. Hotărîrile comitetului central electoral al comitatului Sibiiu asupra reclamațiunilor înaintate în contra listelor electorale provizorii din orașul Sebeșul-săsesc, și din comunele Mercurea și Săcel, pe anul 1908, vor fi expuse spre privire publică din 20 până 30 Iulie 1907, în biroul vicecomitelui, precum și la primăriile din Sebeș, Mercurea și Săcel.

*

Hymen. Artistul dramatic dl *Z. Bărsan* s'a logodit în București cu dșoara *Olimpia Brașovean,* artistă dramatică.

*

Alt proces. In contra ziarului socialist din Timișoara „*Plugarul român*“ a intentat procurorul proces de presă pentru ațâțare. Scrisese numitul ziar, că poporul român ar trebui sa zdrobească sistemul de azi de guvernare și pe întemeetorii lui, pe — Maghiari!

*

† Kuno Fischer, marele filosof german, scriitorul istoriei filosofiei mai nouă, a decedat în Heidelberg, în etate de 83 ani.

*

Poate să vină acasă. Vestitul *Kecskeméty* care înainte cu șasă ani a fugit din Budapesta cu jumătate de milion de coroane pe cari avea să le predea casei centrale, poate să vină acuma acasă din America, unde se zice că se află, pentru că procedura penală e sistată în contra sa, în urma prescripției. Zilele trecute a adus tribunalul regesc din Budapesta hotărâre în acest înțeles.

*

Metod pedagogic detestabil. Un caz îngrozitor de pedeapsă în școală se povestește din Bruxella. Invățătoarea școalei orășenești de acolo a încercat să spânzure pe un elev de $5^{1}/_{2}$ ani, drept pedeapsă pentrucă a lovit cu piciorul într'un camerad al lui. Băiatul s'a bolnăvit. In urma cercetării medicale s'a constatat o dungă vânătă împrejurul gâtului băiatului. Colegii lui au spus, că băiatul a fost acățat de fereastra clasei și că învățătoarea ar fi zis, că-l va lăsa acolo până îi va eși limba. Invățătoarea a fost imediat arestată.

*

Rupere de nori la Sebeșul-săsesc. Joi a fost în împrejurimea Sebeșului-săsesc o rupere de nori. Apa a rupt mai multe poduri, a dărâmat câteva case și a dus vre-o 50.000 metri cubici de lemne. Victime nu sunt. Paguba e mare, căci foarte multe dintre lucrurile distruse nu au fost asigurate.

*

FOIȘOARĂ.

In jurul unui document.

— Răspuns dlui Iosif Roman. —

(Fine).

Pentruca și cetitorii ziariului nostru să vadă și să se convingă, că proiectul acesta de pacificare al emigranților români, acceptat de Kossuth, dar neacceptat de Iancu, nu e indentic cu legea votată de dieta din Seghedin în 21 Iulie 1849 și dată mai sus în întregime, îl reproducem în traducerea în care a fost publicat în „*Cartea de Aur*“, vol. I. pag. 614 și cele următoare. Are textuarea aceasta:

1. Valahii formează o naționalitate separată și în actele publice vor fi numiți în viitor Români.

2. Guvernul Ungariei acordă liberă desvoltare tuturor naționalităților cari fac parte din Ungaria, și acordă și Românilor garanții naționale.

3. In us diplomatic rămâne limba maghiară în afacerile legislațiunii și în administrația afacerilor publice și de guvernare, până la punctul unde ea e indispensabil necesară pentru menținerea unității de stat [illegible] în administrația comunală vine folosită limba majorității.

4. In comitatele și jurisdicțiunile cu poporațiune exclusiv română, sau unde națiunea aceasta e în majoritate, în discuțiuni poate fi folosită limba română tot așa ca și cea maghiară. Protocoalele se fac în ambele aceste limbi. Corespondențele cu dieta, cu guvernul și cu jurisdicțiunile, se fac în limba maghiară, cu excepțiunea corespondenței între două jurisdicțiuni, care se face în ambele limbi. In orice alt caz corespondența se poartă în limba română.

5. In toate școalele deja existente sau pe cari statul le va ridica în viitor prin părțile locuite de Români, *limba de propunere va fi cea română.*

6. In cazul că se vor întroduce judecătoriile cu jurați și procedura verbală la tribunalele inferioare, procesele vor fi purtate, pe baza principiului stabilit în § ul 4, în limba română sau maghiară.

7. Fiecare Român este liber să înainteze petițiuni în limba proprie.

8. Românii de ritul grecesc primesc dreptul de a-și conduce afacerile confesionale independent de celelalte religiuni, dânduli-se administrație autonomă, și în consecință independentă de către hierarhia sârbească, scoși fiind de sub puterea patriarhului.

9. Pe lângă ministerul de culte și instrucțiune publică se creează o secțiune particulară pentru afacerile bisericei de ritul grecesc, compusă în totalitatea ei din funcționari români de acelaș rit.

10. Școalele și bisericile de acest rit se vor bucura de toate avantagiile acordate celoralalte religiuni.

11. Fundațiunile bisericești și școlare, Românii și-le vor administra singuri.

12. Pe lângă universitatea din Budapesta se va ridica o facultate teologică pe seama gr.-orientalilor.

13. Românii, în urma unei notificări prealabile și în prezența unui comisar guvernial, vor putea ținea sinoade particulare și generale, pentru regularea afacerilor lor bisericești și școlare.

14. In comunele în cari Românii se găsesc în preponderanță, limba gardei naționale va fi cea română.

15. Românii vor fi admiși în mod egal cu ceialalți cetățeni de stat în toate funcțiunile publice, fără a forma obstacol persoana și naționalitatea lor.

16. Românii răsculați în contra Ungariei vor depune armele în decurs de două săptămâni dela comunicarea acestui tratat, și anume, în mânile autorităților civile sau militare.

17. Guvernul Ungariei acordă amnestie completă și generală tuturor Românilor compromiși în evenimentele din urmă, dacă împlinesc condițiunile stipulate în paragraful premergător.

18. Românii insurgenți, dupăce depun armele, vor jura pe independența Ungariei. Ceice nu vor depune jurământul în decurs de două săptămâni, sau nu vor depune armele, în înțelesul §-lui 16, — vor fi eschiși dela amnestie.

Acestea erau concesiunile pe cari Kossuth, ajuns în strâmtoare, le făcea la 14 Iulie 1849 Românilor, fără ca Românii să le fie cerut, fiindcă emigranții români, Bălcescu și Boliac, nu erau împuterniciți din partea Românilor să lege contracte cu nimeni în numele lor. Românii din Ardeal își aveau *comitetul lor național*, ca reprezentanță legală, care funcționa în Sibiiu (str. Orezului Nrul 29). Dar firește, cu acesta nu voia Kossuth să stee de vorbă.

E lămurit acum dl *Roman?* Sperăm că *da.*

*

Ce se atinge de misiunea de împăciuire a lui *Dragoș*, la care s'a provocat dl

Muştele columbace au ajuns şi prin Sătmar. Mai mulţi oameni au fost împunşi de ele, şi au căpătat umflături primejdioasă. Medicii au constatat, că starea lor e critică.

*

Tulburări în Zagreb. In una din zilele trecute studenţii din Zagreb au făcut manifestaţiuni contra noului ban. Cetăţenii tuturor claselor s'au asociat la această manifestaţiune. Mulţimea a spart geamurile dela edificiile căilor ferate ale statului şi a atacat poliţia cu pietri. Un agend a fost grav rănit la cap. Palatul arhiepiscopal a fost deasemenea atacat de manifestanţi. Pela orele 11 seara manifestanţii au stins felinarele depe stradele Ilitza şi Transpane.

*

Cămătar condamnat. Langsner Chaim-Mayer din Budeşti (com. Maramureş) a despoiat ţărănimea, împrumutând bani pe lângă dobânzi de 100 la 100. Tribunalul din Sigetul-Marmaţiei îl condamnase la 450 cor. Tabla din Debreţin a întărit sentinţa. Curia din Budapesta a nimicit-o însă şi a condamnat pe Chaim la 1 lună închisoare şi 1800 coroane pedeapsă în bani, sau alte 90 zile închisoare.

*

O jertfă. Veterinarul Iosif Horgonyi din comitatul Zemplinului încă în anul trecut secţionând un câne turbat s'a rănit cu un os, dar rana nu părea a fi periculoasă. In timpul din urmă însă Horgonyi începu a se simţi rău şi nu peste mult se arătară şi la el semnele turbării. Nefericitul veterinar luă atunci un revolver şi-şi curmă chinurile, trăgându-şi un glonte în cap.

*

Petrecere în Brad. Petrecere de dans, împreunată cu reprezentaţiune teatrală, va aranja tinerimea română din Brad şi jur la 12 Iuliu 1907 în ziua de sf. Petru şi Pavel în sala hotelului „Central“ din Brad. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat e destinat pentru fondul gimnaziului din Brad. Suprasolviri şi oferte se primesc cu mulţumită şi se cuitează pe cale ziaristică. Suprasolvirile sunt a se trimite la dl George Jula, învăţător în Brad.

*

Teatru în Făgăraş. Societatea română de diletanţi „progresul“ din Făgăraş invită la 2 producţiuni teatrale, ce se vor aranja cu concursul dlui Zaharie Bârsan, bine cunoscutul nostru artist dramatic, I-a Vineri, în 12 Iulie st. n. (Sf. Petru, şi a II-a Dumineca, în 14 Iulie st. n. în sala dela hotel „Paris“ (Sorea). Bilete se pot căpăta înainte la „Furnica“ precum şi sara la cassă. Inceputul la 8 ore seara.

*

Crucea duplă electro-magnetică R. B. 86,976 o recomandă dnul Müller tuturor acelora, cari sufer de gicht, reumă, astmă, insomnie, durere de urechi, nevralgie, migrenă, bătaie de inimă, dureri de cap, dureri de dinţi, importanţă, mâni şi picioare răci, epilepsie, ud, oboseală, ameţeli, auz rău, tremurici, influenţă. gălbinare, sgârciuri în stomac, lipsă de apetit, ischias, încuiare, sgârciuri. Dlui Müller în Budapesta V/27. strada Vadász 34, i-se scrie: D-le Müller! Prin crucea d-voastre duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86,967 m'am vindecat de dureri. Te rog să-mi mai trimiţi 5 cruci cu 8 cor., 1 cu 6 cor. Salutări patriotice, Francisc Vlassak la Lindenstret 621/5. Soud Betlehem, America de Nord.

Roman, ea e descrisă în mod amănunţit în „*Cartea de Aur*“ vol I pag 571 şi cele următoare, şi dl *Roman* poate să cetească, — dacă voeşte, — expunerea exactă a faptelor făcută acolo. Va găsi publicată în întregime şi *scrisoarea* lui Kossuth, adresată lui Dragoş, în care îl însărcinează pe acesta să trateze şi să ajungă la înţelegere cu Românii din Munţii Apuseni, şi va găsi şi alte documente însemnate. Cu mâna goală nu s'a dus nici Dragoş la Moţi, — asta o spunem şi noi, — însă s'a dus cu o *scrisoare*, nu cu un proiect de lege. Şi s'a dus două luni şi mai bine înainte de a se plăsmui proiectul de împăciuire al emigranţilor români, pe care i-l-ar pune dl *Roman* lui în mână, cu toate că el atunci nu mai era între cei vii.

Din toate acestea resultă, că nu e bine să se vorbească în materie de istorie numai din memorie, pentrucă memoria de multeori înşală pe om, ci totdeauna să se studieze bine chestia în care vrea cineva să-şi spună cuvântul. Domnul *Roman* n-a studiat-o, de aceea a făcut greşelile pe cari ne-am ţinut datori să i le îndreptăm, lucru, pentru care dl *Roman* n'are nici un motiv ca să fie supărat.

PARTEA LITERARĂ.

Fiinţa dreptului.

Fiinţa dreptului se poate stabili prin *deducţie*; va se zică, cu ajutorul filosofiei. Deducţiunea e derivarea noţiunii inferioare dela o noţiune mai înaltă. Pentru noi de ex. noţiunea e *dreptul*; şi dacă la întrebarea, de unde vine dreptul, răspundem că dela Dumnezeu, deducţia e corectă, fiindcă dumnezeirea e o noţiune mai înaltă decât dreptul, e suprema noţiune, asupra căreia nu există alta. Dar dreptul *vine* numai dela dumnezeire, nu *reşede* în dumnezeire. Dumnezeirea l-a dat lumii ca să-l manueze şi se caute a ajunge cu ajutorul său la perfecţionare.

Atunci unde avem să căutăm dreptul pentru ai afla fiinţa? *In lume*! Lumea însă poate fi, ori lumea fisică, natura, ori lumea morală, sufletul omenesc.

Pentru a putea face o deducţie corectă, trebue să examinăm deci raporturile dintre drept şi dumnezeire, apoi dintre drept şi lumea fisică, sau natură, şi în urmă dintre drept şi lumea morală.

Deducţia, că dreptul e dela Dumnezeu, se basează pe credinţa, că toate lucrurile sunt dela Dumnezeu. Dar credinţa aparţine religiei, nu filosofiei. Filosofia vrea se ştie, *de ce* e dreptul dela Dumnezeu? Resonează deci astfel: Dreptul e un adevăr vecinic, de aceea face parte din dumnezeire, în care există şi dreptul, alăturea cu adevărul, ca lucruri necesare date lumii, făcute tot de Dumnezeu, pentru a-l representa pe El.

Adevăr vecinic fiind dreptul, natural, că nu poate să depindă dela voinţa nimănui, pentrucă atunci ar fi adevăr *întâmplător*, nesigur şi temporal, ceeace nu e, pentrucă dreptul e vecinic, întocmai ca şi adevărul.

Dela dumnezeire dreptul a trecut la om, care dispune de puterea constrângentă, necesară pentru a-i câştiga valoare, şi omul i-l aplică asupra fiinţelor şi asupra lucrurilor cu cari stă în legătură. Prin urmare, dreptul, pentruca să poată avea putere constrângentă, trebue să-şi aibă ultimul motiv în *fiinţa şi natura lucrurilor la cari se refere*.. Aşa de ex. din fiinţa şi determinarea familiei se nasc raporturi de drept între membrii familiei, fiinţa şi meniţiunea proprietăţii dictează raporturi de drept pe seama proprietarului, etc.

Fiinţa dreptului e una şi aceeaşi, dar de aci nu urmează, că dreptul să fie sau să fi fost la toate popoarele şi în toate epocele unul şi acelaşi. Popoare diferite şi diferite generaţiuni de popoare au avut diferite păreri despre familie, căsătorie, proprietate, etc. şi de aceea, diferite au fost şi sunt şi drepturile ce se refer la ele.

Deşi trecut asupra omului, dreptul nu e atârnător de voinţa subiectivă a omului, şi nici de a unei comunităţi de oameni, pentrucă cu toate că e adevărat, că aceea ce voeşte o comunitate întreagă, e de cele mai de multeori mai bun decât aceea ce voeşte individul singuratic: dreptul nu e dat în stăpânirea voinţei omeneşti, fiindcă voinţa poate să fie tocmai contrară dreptului, poate să fie şi nedreptate, ori curată *volnicie*.

E adevărat, că dreptul poate să existe numai acolo unde sunt raporturi regulate sociale, şi că ordinea socială e pendentă de *voinţă*. Dar să distingem bine între voinţă şi voinţă. Există voinţă *liberă* şi voinţă *legată*, iar dreptul provocat de ordinea socială izvorăşte din *voinţa legată de fiinţa lucrurilor aduse în raport cu dreptul*.

Tot aşa e şi cu voinţa dumnezeirii, care transmiţând omenimei dreptul pozitiv, şi-a legat voinţa, cu ajutorul omului, de fiinţa lucrurilor la cari se refere, şi în voinţa sa se cuprinde imaginea fiinţei lucrurilor pe cari vrea să le reguleze cu ajutorul dreptului.

Se poate zice deci, că principiul dreptului şi fiinţa dreptului nu reşede în voinţa simplă, fie a individului, a totalităţii, sau a dumnezeirii, ci în voinţa acestora *legată de fiinţa lucrului la care se refere*.

Atunci unde să căutăm fiinţa dreptului? In lumea fizică, în natură este oare calea, pe care se face legătura între voinţă şi lucrurile aflătoare în natură?

Dreptul e un adevăr. Intrebarea e deci, adevărul aparţine naturei?

Pentru a putea primi răspuns se impune o altă întrebare: Ce e natura? Tot ce există în jurul nostru, *afară de noi*. Omul nu aparţine naturii, pentrucă omul nu e fiinţă a naturii, ci e fiinţă dumnezeiască.

Chestia e deci deslegată. Omul nu aparţine naturii, dreptul aparţine omului, prin urmare, fiinţa dreptului nu poate fi căutată în natură, pentrucă dreptul nu aparţine naturii.

Când zicem *fiinţa dreptului*, înţelegem ceva ce ni se înfăţişează în *imagine*. E tocmai contrastul *apariţiunii*, care se vede, pecând dreptul, care nu e apariţiune ci noţiune, şi nu se refere decât la motivul apariţiunii, — *nu se vede*. Şi fiindcă natura e lumea apariţiunilor, dreptul nu-i poate aparţinea, chiar şi din motivul, că nu e apariţiune.

In natură apariţiunile ni se arată în ordinea şi în forma care ne face, ca uşor să le putem observa şi cuprinde cu mintea. Prin urmare, natura e complexul legilor, cărora sunt supuse toate apariţiunile. Dar apariţiunile se ivesc necontenit în mod necesar şi în aceeaşi ordine, prin urmare, natură e aceea ce *în mod necesar trebue să se întâmple*.

Se poate zice, că natura e un imperiu de legi, dar nu se poate spune, că ar fi legislatură, pentrucă nu natura face legile, ci legile sunt create prin însaşi existenţa lucrurilor aflătoare în natură. Planta de ex. încolţăşte, răsare, creşte, se usucă, pentrucă aşa sunt legile plantei, şi nu pentrucă aşa ar fi legile naturii. Prin urmare, natura contribue numai la *executarea* legilor, cărora sunt supuse lucrurile aflătoare în natură, iar aceea ce trebue să se întâmple în natură, nu depinde dela volnicia sau dela cugetarea omului. Dreptul însă depinde dela om, de aceea nu poate aparţinea naturii.

Natura, în senz mai strict, e şi conservare proprie, pentrucă în ea fiecare lucru se conservă amăsurat naturei proprii. De ex. piatra nu-şi schimbă locul, nici formaţiunea, dacă nu trebue să şi-o schimbe. In natură lucrurile dela început până la sfârşit sunt aceleaşi. De aceea natura n'are *istorie*, pentrucă istoria notează diversitatea faptelor, iar în natură nu este diversitate. Dreptul însă are diversitate de forme, are istorie, de aceea nu poate aparţinea naturei.

Adevărat, că şi omul se află odată în stare naturală, când era jumătate om, jumătate animal, şi s'ar putea zice, că în această epocă, dreptul cu omul împreună, a aparţinut naturii. Dar dreptul a fost croit pentru omul întreg, aşa cum a fost el contemplat dintru început din partea dumnezeirii. Omul-animal n'avea trebuinţă de drept, nu râvneşte nici astăzi după drept, şi dreptul nu-l atinge. De ex. idioţii şi alienaţii. Dar omul n'a fost nici odată în stare de animal.

A fost totdeauna întreg. Dacă au fost epoce, în cari omul trăia din jaf şi omor, ca animalele răpitoare, e dovadă numai, că dreptul exista şi atunci, fiindcă jaf se putea comite numai asupra unei *proprietăţi* străine, de care era legat în mod necesar un drept, dreptul de proprietate. Jaful se comitea, ce e drept, în scopul conservării proprii; dar conservarea proprie nu e principiu de deducţie pe seama dreptului. Conservarea proprie e dictată de *egoism*, iar egoismul nu se potriveşte cu dreptul, care stă deasupra existenţei proprie a persoanei. Dreptul deschide sfera de activitate pe seama omului, nu însă în scopul conservării proprii, ci în scopul desvoltării şi a perfecţionării omului. Dacă omul n'ar avea decât numai boldurile naturale ale conservării proprii, de drept nici vorbă n'ar putea să fie, pentrucă dupăcum am accentuat, lucrurile naturii se conservează singure după legile lor proprii şi n'au trebuinţă de drept. Omul însă are trebuinţă de drept, pentrucă omul nu e fiinţă simplă a naturei, ca planta sau ca piatra, ci e fiinţă provăzută şi cu bolduri *morale*, cari stau deasupra boldurilor fisice de conservare proprie.

Dacă dreptul nu aparţine lumii fisice, atunci unde şi cui aparţine? *Lumii morale!* Omului intern, sufletului, care însuşi dela Dumnezeu fiind, poate să dee adăpost dreptului, venit iarăşi dela Dumnezeu.

Terenul dreptului e deci *lumea morală* şi în ea îşi are dreptul cercul său de mişcare şi de activitate. Aci găsim fiinţa dreptului.

Moralitatea e o noţiune opusă naturei, pentrucă moralitatea şi natura stau în contrast. E lucru *natural* (aparţinător naturii) se umbli desbrăcat pe stradă, dar nu e lucru *moral*.

Pe când natura e legalitatea întâmplărilor, aşa cum se nasc ele, moralitatea e forma de viaţă şi de existenţă pe seama lucrurilor aflătoare în natură. Pentru a le da o definiţie şi mai clară, putem zice, că moralitatea cuprinde în sine întreaga viaţă a *spiritului*, pe când natura ţine în posesiune viaţa *corpului fisic*.

Moralitatea are deci misiunea, se aducă în consonanţă acţiunile omului cu moravurile dominante, cari se refer la formele vieţii spirituale, adecă la viaţa personală, publică, bisericească, socială, ştientifică, artistică etc., a popoarelor şi a omenimei, şi de aceea moralităţii e supusă şi viaţa de stat, căci există şi o aşa numită *moralitate publică*.

Moravurile nu sunt forme de viaţă pentru omul singuratic, pentru individ, ci pentru complexul, pentru totalitatea la care aparţine individul; va să zică pentru popor, pentru asociaţie, pentru oraş, pentru seminţie, pentru ţeară. Dar formele acestea de viaţă sunt isvorâte din *voinţa liberă*, pentrucă moralitatea se mişcă pe teren cu desăvârşire liber, pe când în natură toate se întâmplă după legi devenite constringente prin faptul, că sunt neschimbăcioase. Moralitatea e însă schimbăcioasă, fiindcă are teren liber de mişcare. Plantele de ex. cresc şi astăzi tot aşa ca pe vremea lui Moise, dar moravurile nu mai sunt aceleaşi. Şi cu moralitatea împreună, care e efluxul moravurilor, a suferit schimbări şi a trecut prin formaţiuni şi *dreptul*, aparţinător lumii morale. La diferite popoare, în diferite epoce, dreptul a fost totdeauna altul.

Tot ce se face în lumea aceasta, se face sau pe cale *fisică* sau pe cale *morală*; adecă prin forţele existenţei proprii, sau prin forţele *etice*, întrebuinţate în mod cu totul liber, în urma voinţei libere.

(Va urma).

Cărţi şi reviste.

Masa studenţilor români din Braşov, darea de seamă a IX-a, pe anul de gestiune 1906-1907, de *Virgil Oniţiu*, director gimnazial. Din ea aflăm, că prânzul întreg gratuit l-au primit în cursul anului şcolar espirat 35 elevi, ear cu plata jumătate 10. Venitele fondului au fost cor. 6713·04, şi erogaţiunile cor. 5376·87. A rămas deci un prisos de cor. 1336·17 cu care sumă fondul general s'a urcat la cor. 25,124.31 şi 100 lei. Mai sunt apoi fonduri speciale, cari dau la olaltă suma de cor. 12,361.85 şi 4800 lei. In total masa studenţilor români din Braşov dispune de o avere de 4900 lei şi 37.486 cor., 16 fileri.

*

„Luceafărul“ nr. 12, a apărut cu următorul sumar: Oct. Goga: Străinul (poezie), G. Murnu: Monumente antice din Roma: Capitolul astăzi, I. U. Soricu: Târziu (poezie). I. Ciocârlan: Inimă de mamă (nuvelă). Dinu Ramură: Reîntors (poezie.) I. Secula. Dintr'o călătorie. P. Dulfu: Caprele popii. Dări de sesmă: Georgicele, trad. de Coşbuc; Dragoste cu toane de Goethe, trad. de St. O. Iosif; O şedinţă comunală de G. Stoica; Nuvele de E. Lovinescu; Salomea de Wilde, trad, de Z. Bârsan; Isprăvile lui Păcală. Bibliografie. Ilustraţiuni: Capitolul de astăzi, Statua lui Marc Aurel, Galul murind, Spinario.

Din public.+)

Mulţămită publică.

Harnicul şi bunul creştin *Ioan Popa* din Săcel, de prezent aici în com. *Tău*, ca arândator al unei moşii, — şi vrednica soţie *Elisaveta* n. *Răou* din Luduş, au dăruit pentru sf. noastră biserică 3 candele înaintea frontariului, iar una în altariu, deasupra prestolului, bronzate de Nickel, cu preţul de 61 cor. 60 fil, precum şi un sfeşnic pentru 2 lumini arg. de China cu 28 cor.

Todor Drăghiţă, Stefan şi Ioan *Drac*, Simion *Cotor* şi Traian *Brotea* emigraţi la America au comandat dela libraria Arhidiecezană tot pentru sf. noastră biserică un potir şi disc arg. de China de tot aurite cu 40 cor.

Subsemnatul mă sâmt prea plăcut îndemnat a le aduce acestor dăruitori cu inimă nobilă, şi pe aceasta cale cea mai ferbinte mulţămită, rugând pe Dumnezeu să trimită binecuvântarea sa peste dânşii căci „au priceput să preţuiască podoaba casei Lui“, răsplătindu-le însuţit şi înmiit.

Tău, la 20 Iunie v. 1907. *Patriciu Marcu*. paroh prez. com. par.

Poşta redacţiei.

Dlui Petru Bura în S.-Maria. Nu mai are nici un rost publicarea, după-ce acum aveţi în revista „*Vatra şcolară*“ organul de publicitate, cerut în lucrarea trimisă.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 6244 Şcol. 1—3

Concurs.

Din fundaţiunea Nicolau Vlad este vacant un stipendiu de şase sute (600) coroane pentru conferirea căruia se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Dela concurenţi se cere să fie Români greco-orientali din arhidieceza Transilvaniei şi studenţi cu calculul general Bun.

Cererile să fie înaintate la Consistorul greco-oriental român din Sibiiu, înzestrate cu următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu şcolar din anul 1906/7.
3. Testimoniu de paupertate.
4. Alte eventuale acte recomandatoare.

Cererile întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 11 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 5587 Plen. [170] 2—3

CONCURS

Din fundaţiunea fericitului Dr. *Avram Mihaiu*, prin aceasta se publică concurs pentru stipendii şi ajutoare pe anul şcolar 1907—1908 cu termin de 30 zile dela prima publicare şi anume:

1. Un stipendiu de 300 coroane pentru elevi români dela şcoalele comerciale.
2. Două stipendii de câte 200 coroane pentru şcolari români dela şcoalele medii, (gimnaziu, reale).
3. Şase ajutoare de câte 100 cor. pentru ascultători dela şcoala agronomică nou înfiinţată în Sibiiu.

Dela concurenţii de sub 1 şi 2 se recere atestat de cotez, atestatul şcolar de pe anul din urmă cu calcul bun şi purtare exemplară.

Preferiţi vor fi rudeniile fundatorului şi eventual tineri din comuna Balomir.

Concurenţii la ajutoarele de sub 3, să producă pe lângă atestat de botez, cel puţin atestat că au absolvat cele 4 clase elementare cu calcul bun, că au împlinit 14 ani, să dee declaraţie că rămân în Institut cel puţin un an de zile.

Petiţiunile, cari vor întra după termin nu se vor conzidera.

Sibiiu, 4/17 Iunie 1907.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 376—1907 [177] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Chendremal din protopresbiteratul Unguraşului, conform rezoluţiunei Preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 10 Aprilie a. c. Nr. 3873 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi au a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a a cânta, cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Fizeş-Sânpetru, 17/30 Iunie 1907.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 166—1907 [168] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti vacante dela şcoalele comunelor bisericeşti din protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu terminul 15 Iulie 1907.

1. Arada, 2. Certege, 3. Gârda-de-jos, 4. Lăzeşti, 5. Neagra-de-jos, 6. Peleş, 7. Poiana cu Valea-verde, 8. Ponorel (postul II învăţ.), 9. Sohodol, 10. Vidra-de-jos, şi 11. Vidra-medie (postul II învăţ.)

Aceste posturi sunt dotate cu salarii de câte 600 coroane din cassele bisericeşti (prin repartiţie), locuinţe şi grădini.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi să trimită, în terminul curent, rugările lor concursuale cu documentele recerute de legile în vigoare la subscrisul oficiu şi să se exprime faţă de cuincuenii.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 15 Iunie 1907.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 301/1907 prot. [155] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Cerghidul-mare, salar de 600 cor. şi anume: 550 cor. din repartiţie, iar 50 cor. din venitul cantoral, cuartir şi grădină.
2. Erdősângeorgiu, salar de 600 cor. din repartiţie, cuartir liber în edificiul şcoalei şi folosirea grădinei.
3. Gernesig, salar anual de 600 cor. şi anume: 550 cor. din repartiţie, iar 50 cor. din venitul cantoral, cuartir şi grădină.
4. Iclandul-mare, salar anual de 600 cor. şi anume: 400 cor. din repartiţie şi usufructul a lor 12 jugăre de pământ comasat în preţ de 200 cor., cuartir şi grădină.
5. Petea-de-Câmpie cu salar anual de 600 cor. şi anume: 172 cor. interesele unei obligaţiuni de stat; 188 cor. din repartiţie, şi usufructul a lor 12 jugăre de pământ în preţ de 240 cor., cuartir şi grădină.

Invăţătorul ales este dator a ocupa şi postul de cantor pe lângă venitele stolare îndatinate.

Cuincuenalele se vor computa dela instruirea definitivă şi serviciu neîntrerupt în comuna respectivă.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi vor avea a se presenta în comună în zi de Duminecă ori sărbătoare spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

Cel instituit va avea să ţină şcoală de repetiţie şi să cânte în Dumineci şi sărbători cu elevii la sfânta liturgie, iar în comuna Cerghid şi Gernesig a face şi serviciul de cantor.

Concurenţii au să aştearnă rugările instruite conform normelor în vigoare în terminul sus indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale după anii serviţi în alte comune, au să-şi expună acele pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentruca comunele să se ştie orienta la alegere.

M.-Oşorheiu, la 9/22 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Murăş-Oşorheiului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Stefan Rusu
protopresbiter.

Nr. 286—1907 [164] 3—3

Concurs

Prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima apariţie în „Telegraful Român“ pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. din următoarele comune:

1. Curtişul-mic, salar de 600 cor., 200 cor. din repartiţie dela popor, 100 cor. din fondul şcolar eparhial, 300 cor. din ajutor dela stat.
2. Fânaţe, salar de 600 cor., dela popor 300 cor. din repartiţie, iar 300 cor. din ajutor dela stat.
3. Poiana porcului, salar de 600 cor., dela popor 120 cor. din repartiţie, iar 480 cor. din ajutor dela stat.
4. Trestia, salar de 600 cor., dela popor 230 cor. din repartiţie, iar 370 cor. din ajutor dela stat.
5. Văleni, salar de 600 cor., dela popor 300 cor. din repartiţie, iar 300 cor. din ajutor sperativ dela stat.
6. Vima-mare, salar de 600 cor., dela popor 140 cor. din repartiţie, iar 460 cor. din ajutor dela stat.
7. Vima-mică, salar 600 cor., dela popor 40 cor. din repartiţie, iar 520 cor. din ajutor dela stat.

In toate comunele învăţătorii vor avea cuartir liber în edificiul şcoalei, lemnele de lipsă pentru încălzitul salei de învăţământ şi a locuinţei învăţătoreşti, precum şi folosirea grădinei şcolare.

Doritorii de a ocupa aceste posturi să-şi trimită concursele cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr. or. al „Cetăţii-de-piatră“ în Lăpuşul-unguresc (Maghar-Lápos) în terminul deschis, având până la acel termin a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Aleşii vor avea a instrua pe copii în cântările bisericeşti; a-i conduce în Dumineci şi sărbători la biserică şi aici a cânta cu ei în decursul sfintei liturgii.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului „Cetatea-de-piatră“, în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Magyar-Lápos, 6 Iunie 1907.

Vasile Duma
protopresbiter.

O firmă locală foarte activă caută imediat un **bărbat inteligent,** capabil de cauţiune, care are să iee în primire sume mici dela oameni privaţi. Aceluia îi este dată ocaziunea de a-şi întemeia o existenţă sigură şi profitabilă şi a-şi urca câştigul prin vânzarea unui articol trebuincios întrodus cu bune rezultate. Se reflectează numai la un om harnic şi solid, care reflectează la un post permanent.

Doritorii de a ocupa acest post, cu bună recomandaţie să-şi trimită adresa cu indicarea activităţii de până acum în scris la:

Administraţia
[176] 1—3 **„Telegrafului Român“.**

Nr. 260—1907 [160] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a din Bărăşti cu filiile Dumeşti şi Lungşoara, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului consistorial dtto 29 Maiu a. c. Nr. 5938 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, la 9 Iunie 1907.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 101—1907 [166] 3—3

Concurs.

Se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru următoarele posturi vacante de învăţatori din tractul Haţegului:

1. Luncani, 2. Petrila-Brad, 3. Petrila-Gârgani, 4. Petroşeni, 5. Sântă Măria de peatră, 6. Valea Sângeorgiu-Grid.

Emolumentele la fiecare post sunt: salar de 600 cor. cuartir şi lemne de foc.

Concurenţii să-şi trimită cererile cu documentele necesarii conform legii subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în parohie spre a-i cunoaşte alegătorii.

Haţeg, în 16 Iunie 1907.

In conţelegere cu comitetele parohiale. Oficiul protopresbiteral gr. or. al Haţegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 254—1907 of. pprsb. [165] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de paroh în parohiele de clasa a II-a Ciceu-Corabie şi Gâlgău prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, computat dela prima apariţiune a acestui concurs în ziarul „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare din aceste două posturi de paroh, sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne rugările, instruite conform normelor în vigoare în terminul deschis, statorit mai sus, la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se prezenta în timpul şi după modul provăzut în regulamentul parohial la biserica din parohie în vre-o Duminecă ori sărbătoare pentru a cânta şi predica şi respective a celebra.

Deş, 14 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Deş.

Teodor Herman
protopresbiter.

Nr. 266—1907 [159] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a din Glodgileşti, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului consistorial dtto 8 Maiu a. c. Nr. 4306 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta, resp. a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, la 9 Iunie 1907.

George Oprea
protopresbiter.

Ad. Nr. 621—1907. [173] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Berivoii-mari, din protopresbiteratul Făgăraş, pe basa ordinului consistoriului arhidiecezan dtto 8 Maiu a. a. Nr. 8625 din 1905 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Doritorii de a ocupa postul acesta de paroh, vor înainta în terminul arătat, rugările de concurs instruite conform statutului organic şi regulamentului parohial în vigoare. Se pot prezenta înaintea alegătorilor spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Făgăraş, 18 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgăraşului.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 321—1907 [169] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Brâznic, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină.
2. Lăsău, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.
3. Bătrâna, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.
4. Baştea - Holdea—Coşeşti, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc. Acest post este pentru învăţător ambulant.

Invăţătorul ales este dator a face şi serviciul de cantor, pe lângă venitele stolare îndatinate, şi să ţină şcoală de repetiţie.

Concurenţii au să aştearnă rugările instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Dobra (Hunyad m.), 17/30 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Dobrei, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopresbiter.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. 11 1

Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colţul.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 70 Sibiiu, Joi 28 Iunie (11 Iulie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Şcoala şi viaţa.

II.

Memoria şi inteligenţa, pe cari le are în vedere sistemul actual de învăţământ sunt facultăţi tipice şi generale omeneşti, şi pe deasupra de valoare relativă. Pe astfel de facultăţi nu poate clădi omul de azi, care în faţa concurenţei vertiginoase a altora nu se poate afirma decât ca individ, înarmat cu facultăţi particulare bine pronunţate şi duse la desăvârşire.

Iată deci care ar fi să fie idealul practic al şcoalei: pregătirea pentru viaţă prin cultivarea, fortificarea şi desăvârşirea raţională a facultăţilor individuale. Printr'un astfel de sistem de învăţământ şi educaţie s'ar pune temelie sigură existenţei şi fericirei fiecăruia, s'ar suprima din dicţionarul convenţional al lamentaţiunilor zilnice fraza, că cutare şi-a greşit cariera şi s'ar creia un raport armonic între cei mulţi chemaţi, dar puţini aleşi.

Carierele de azi se explică tocmai din desconsiderarea facultăţilor individuale şi din spoiala artificială cu alifia culturei generale, ce se dă azi în şcoală, iar acel sistem de învăţământ, care se va întemeia pe educaţia după indivizi şi individualităţi, şi nu pe educaţia în massă şi după un calapod comun — va resolva marea problemă a şcoalei: pregătirea omului pentru viaţă, aşa ca fiecare bizuit pe tenacitatea şi forţa facultăţilor sale individuale să-şi poată susţinea cu onoare, succes şi mulţămire locul, ce i-l'a dat în greul concert al vieţii omeneşti, nu risicul şi întâmplarea, ci hărnicia sa individuală.

Incercările făcute în acest senz cu noul sistem de şcoale de Dr. Cecil Reddie în Abbotsholme, Rochester, Staffordshire, şcoala dela Ilsenburg (Harz) a Dr.-lui H. Lietz şi în special cele mai nouă încercări ale lui Harry Lowerison (şcoala: Ruskin Home School) — au dat rezultate uimitoare şi bogate în învăţăminte.

Aceste încercări însă până acum sunt isolate şi pornite din iniţiativă privată. Pănăce însă statele nu vor lua în mână chestia noului sistem de şcoală, suntem osândiţi a vegeta tot pe lângă sistemul actual de învăţământ şi a ne mulţămi cu încercări de compromise şi reforme parţiale mai mult sau mai puţin succese. Noul sistem de şcoală, care cere reducerea principiului educaţiei în massă la un număr minimal de elevi, aşa ca educatorii să se poată dedica cu răgaz individualităţii fiecărui elev, reclamă jertfe enorme materiale, iar până ce statele vor fi condamnate să sacrifice tot prisosul forţelor lor economice molochului militarismului, sunt puţine prospectele de a vedea în curând şi pe toată linia întrupate nouăle idei de reformă.

Astăzi una cere şcoala dela noi şi cu totul altceva reclamă viaţa. Pănăce nu se va stabili armonie desăvârşită între şcoală şi trebuinţele vieţii, se va da încă teren larg carierelor greşite ale existenţelor nefericite.

Iată dar noua deviză, ce răsună cu putere de pe buzele apostolilor noului curent, care vrea să netezească şi să pregătească calea şcoalei viitorului: respectaţi după putinţă individualitatea fiecăruia, dacă vreţi să-i asiguraţi o cale lămurită şi netedă în labirintul vieţii!

Şi între copii, ca şi între oamenii mari se găsesc fel de fel de individualităţi: firi prozaice, temperamente poetice sau artistice cu aptitudini şi predispoziţii pronunţate, indivizi cu îndemânări technice, firi entusiaste, pătimaşe, inimi nobile, naturele resignate şi eroice, etc.

Sufletul omului este alcătuit din multe şi multiple facultăţi. Şcoala de azi, în care nu se însuşesc decât cunoştinţe teoretice, — n'are în vedere decât memoria şi intelectul şi nesocoteşte tocmai acele părţi, cari sunt cele mai de preţ din punctul de vedere al individului şi cari ar putea deveni temelia sigură a existenţei şi fericirei de mai târziu.

Şcoala de azi nu ne întreabă: ce şi cât suntem în stare să producem? — ci ne întreabă: ce şi cât ştim despre cutare şi cutare lucru?

Şcoala de azi cere să ştim cât mai multe, viaţa din contră cere forţă pricepută de muncă dela fiecare. In viaţa practică nu cât ştim este de importanţă, ci în ce măsură ne putem afirma şi validita.

Ca să mă folosesc de câteva pilde, pentru şcoală e de ajuns dacă ştim recita şi comenta fără greş cele 10 porunci. Viaţa însă aşteaptă şi pretinde altceva dela noi: energia morală de a ne putea conforma acelor porunci. Viaţa nu ne întreabă: ştii recita porunca care îţi impune să nu furi? — ea ne întreabă: eşti în stare să-ţi stăpâneşti boldul şi mânile, când eşti adus în ispită, de a ţi-le rătăci în buzunarele altuia?

Viaţa nu întreabă: cunoşti şi înţelegi porunca, care dispune: să nu-ţi faci chip cioplit şi să nai alţi Dumnezei afară de mine? — ci întreabă: eşti în stare să te stăpâneşti într'atâta, ca nici o patimă şi nici o poftă să nu te ingenunche şi să nu se ridice sub chipul unor idoli nesaţioşi înaintea altarului sufletului tău?

Viaţa nu te întreabă: ştii rezolva cutare şi cutare problemă după regula de 3 compusă sau după calculul catenar, ci te întreabă: te tae capul şi ai atâta pătrundere, ca să nu te laşi tras pe sfoară de cutare speculant, care sub masca vorbelor iscusite cearcă să-ţi exploateze buna credinţă şi neexperienţa?

Viaţa nu te întreabă: ştii cum se numeşte ungureşte cutare şi cutare obiect, ci te întreabă: eşti în stare să te înţelegi cu uşurinţă şi conform trebuinţelor tale cu oficiantul dela poştă sau judecătorie, care grăeşte altă limbă şi nu limba ta?

Viaţa nu te întreabă: ştii să descrii exact rădăcina, trunchiul, frunzele, floarea şi fructul cutărei plante, ci te întreabă: eşti în stare să faci us cu folos de această plantă în economia vitelor sau în igiena zilnică?

Viaţa nu te întreabă: cunoşti familia şi ştii prin ce metamorfoze trece gărgăriţa sau altă insectă, ci te întreabă: eşti în stare să te fereşti de aceste insecte stricăcioase, ca să nu-ţi nimicească recolta grădinilor şi astfel munca unui an întreg?

In şcoală nu se face decât un singur examen pe an şi şi acesta uneori nu e decât o formalitate fără rost sau o dresură ad hoc pentru salvarea aparenţelor şi seducerea celor profani. Viaţa însă nu este decât un lanţ nesfârşit de examene şi încercări grele, în cari se pune la probă tot capitalul nostru de facultăţi psihice, intelectuale, morale, etc.

Pentru viaţă e indiferent, dacă cunoşti sau nu detaiurile aventurilor miraculoase ale miticului Teseu în labirintul din Creta. In lupta vieţii de importanţă este, dacă eşti în stare să fii însuţi un fel de Teseu, să-ţi câştigi firul roşu al Ariadnei şi să-l ţii strâns în mână, ca să te poţi orienta în labirintul vast şi încâlcit al peripeţiilor vieţii.

Viaţa însaşi e o şcoală şi încă o şcoală grea şi cât trăeşti înveţi şi parcă mori tot neînvăţat. Şcoala vieţii este cu mult mai grea decât şcoala impusă de legi, şi cu toate acestea cu câtă grije şi palpitaţie de inimă ne apropiem de uşa institutului, în care se duce la îndeplinire litera planului de învăţământ şi ni-se octroiază aşa numita cultură generală, şi cât de nepregătiţi şi cu câtă uşurinţă suntem expuşi

FOIŞOARĂ.

Notiţe din Constantinopolul de azi.

Cine vrea să aibă o icoană fidelă despre Constantinopol, trebue să meargă să-l vadă cu ochii. Din descrieri, mape, chipuri, etc. nu-ţi poţi face o imagine cât de cât fidelă, pentrucă nu-ţi poţi închipui amestecătura aceea de popor din lumea întreagă, în fel şi chip de îmbrăcăminte, — împărecherea aceea perfectă a celei mai mari mizerii, cu bogăţia cea mai abundantă, — a celei mai de jos ticăloşii şi murdării cu palatele cele mai strălucitoare şi impunătoare şi cu obiectele de cea mai sublimă artă şi măestrie. Aci le afli toate acestea la olaltă, ori încătrău îţi întorci privirea. Şi imprejurarea aceasta pe nime nu uimeşte, decât numai pe călătoriul din depărtare, indigenilor li se pare, că altfel nici n'ar fi posibil.

Constantinopolul de demult — Stambulul de azi — care întruneşte altcum singur operile măreţe ale trecutului, e întrecut în splendoarea lui de părţile mai nouă ale Constantinopolului de azi, de Galata-Pera, Beksi-Tas, Yldizkiosc, Therapia, şi altele cari se întind dela Cornul de aur spre nord şi împodobesc colinele frumoase pe partea europeană — vestică — a Bosporului, până mai la Marea neagră. Stambulul e locuit în partea cea mai mare de musulmani. Numai părţile vestice, pe Cornul de aur în sus — spre vest, Fanarul şi Galata, sunt în majoritatea lor locuite, cea dintâi de Greci, a doua de Evrei. Galata şi Pera, dar mai cu seamă cea din urmă, care zace deasupra Perei e partea adevărată europeană a Constantinopolului. Pera are palate şi hotele, restaurante şi prăvălii, frumoase, curate şi moderne. Aci tot mai dai câteodată peste cineva cu care te poţi înţelege şi nemţeşte, sau chiar româneşte. Dealtcum însă dacă nu ştí cel puţin franţuzeşte, pieri de foame în Constantinopol.

„Yldiz kiosk“-ul este partea oraşului unde locueşte sultanul, încunjurată jur împrejur cu zid înalt şi gros, împrejurul căruia se mai află zidite căsarme mari, pline de miliţie, care are să păzească, ca nu cumva vre un muritor — afară de cei anume spre acest scop destinaţi — să străbată în petecul de pământ ce formează lumea sultanului.

Therapia aproape de întrarea nordică în Bosporus, formează locul de distracţie peste vară a bogătanilor şi conzulilor. Aci s'au zidit în timpul din urmă minunate palate şi parcuri, cari se oglindează în Bospor şi servesc ca locuri de întâlnire pentru cei mari şi avuţi, pecând imenzul comerciu se face pe malul Bosporului şi pe străzile înguste şi murdare ale Stambulului şi ale Galatei.

Dincolo de Bospor, pe partea asiatică a Constantinopolului se află oraşul Skutari, locuit mai cu seamă de Turci şi Armeni, apoi mai multe sate, în parte foarte frumoase, cari toate împreună acoper colinele de pe malul asiatic al Bosporului, de la Marea neagră până la Marea Marmara.

Bosporul dela revărsatul şi până la apusul soarelui, e acoperit de sumedenie de vapoare, şeici, bărci, gondole, năi de povară, etc. ale căror şuerături de multe ori îţi iau formal auzul. Pod peste Bospor nu există, numai peste Cornul de aur sunt două poduri, între Galata şi Stambul, cari sunt pururea acoperite de trecători. Comunicaţia pe Bospor o îndeplinesc feliuritele vase de apă, mari şi mici. Vai însă de acela, care nu ştie turceşte, armeneşte sau greceşte, căci acela nu ştie încătro s-o ia şi piere cu banul în mână.

Voind a aminti ceva despre minunatele opere de artă antică, ce se află aci, în prima linie trebue să amintesc biserica Sfintei Sofii, — Aja Sofia, — astăzi spre ruşinea întregului creştinism încă tot moşee turcească. In partea ei din afară a perdut foarte mult prin aceea, că în jurul ei s'au ridicat patru minarete turceşti, pe baze solide, şi în jurul ei s'au înmormântat mai mulţi sultani turceşti, iar edificiile acestea azi astfel o încunjură, încât biserica nu mai poate fi privită din afară singură, pentru sine, nici nu mai poate fi admirată arhitectura ei neîntrecută, ba chiar neajunsă până azi. Cu atât mai impunător ţi se prezintă însă interiorul ei. Dupăce ai plătit mai întâiu 2 franci de persoană — căci în Constantinopol fără bacşiş nu poţi întra nicăiri, — primeşti un fel de pantofi, cari trebue săi pui peste încălţămintea ce o porţi, şi apoi aşa adjustat, ori apoi desculţ, eşti condus pe o poartă laterală în templu, căci creştinilor nu le este permisă întrarea prin vreuna din multele portale ce le are.

Impresia ce-ţi face aspectul bisericei în interiorul ei, absolut nu se poate descrie. Nu ştii ce să admiri mai mult, columnele acelea uriaşe, pe cari zac galea ne avânta prin porţile deschise ale vastei şcoli a vieţii?!

Se vor rupe însă odată şi zăgazurile ce despart azi şcoala de viaţă. Şi findcă în lume toate sunt supuse evoluţiei şi nici şcoala cu tot caracterul ei conservativ n'a fost totdeauna staţionară — încetul cu încetul prin conlucrarea tuturor factorilor fireşti se va îndeplini şi acea mare transformare şi reformă şcolară, care va atinge idealul adevăratei şcoli: pregătirea omului exclusiv pentru viaţă prin cultivarea sistematică şi raţională a aptitudinilor şi facultăţilor individuale. Numai când se va întrupa această mare reformă şcolară, se va atribui şcoalei cu dreptul misiunea ideală şi meritul exclusiv, de a consolida fericirea omenească, aşezându-l cu tărie pe fiecare pe picioarele proprii şi neexpunându-l capriciului întâmplării sau norocului.

Dar şi până ce această mare idee trup se va face, se va lucra cu stăruinţă în cadrul condiţiunilor existente. Precum familia apelează la şcoală, aşa va apela şi şcoala la familie. Ce nu poate face şcoala de azi, căreia i-se impun alte îndatoriri, — va face familia. Conlucrarea armonică între şcoală şi familie se reclamă azi mai mult ca orişicând. Şcoala şi familia se vor completa reciproc în opera lor de educaţie.

Dacă şcoala de azi e silită să-şi vadă misiunea în realizarea acelei culturi generale, ce-o impune planul de învăţământ, familia e chemată să facă tot posibilul pentru promovarea aptitudinilor individuale şi astfel se apropie cât mai mult opera şcoalei de trebuinţele reale ale vieţii. In ziua de azi nu cât ştim, ci în ce măsură ne putem afirma, ne împrumută valoarea particulară. Familia deci se va îngriji să completeze lipsurile şcoalei. Dacă şcoala pune pondul principal pe cultura intelectului şi memoriei, familia va desvolta în elev forţa de muncă şi boldul de afirmare şi validitare practică. Dacă în şcoală se cultivă intelectul şi raţiunea, în familie se va cultiva voinţa, inima, fantazia şi după putinţă fizicul. Ceeace în şcoală e de importanţă secundară, pentru familie va fi obiectul principal de preocupaţiune. Numai pe calea aceasta se poate exopera desvoltarea armonică a tuturor facultăţilor, care este temelia sigură a adevăratei culturi.

Nicolae Sulică
profesor.

Dieta croată prorogată. Prin rescript preaînalt, datat din 5 Iulie şi publicat Luni în foaia oficioasă, dieta croată a fost prorogată pe timp nedeterminat.

Votul universal. O foaie dela Viena scrie, că reformele electorale sunt contemplate astfel din partea ministrului nostru de interne, ca drept de alegere să primească fiecare cetăţean de stat, *care ştie ceti si scrie în limba sa maternă*. Proiectele despre reformele electorale vor fi prezentate dietei la toamnă.

Din parlament. Eri, Marţi, a ţinut dieta ultima şedinţă, ear Vineri va ţinea o şedinţă formală, prorogându-se apoi singură, până în Octomvrie.

Héderváry redivivus. O foaie croată scrie, că în curând contele *Héderváry*, fostul ban al Croaţiei şi fostul ministru-prezident de scurtă durată, va avea rol foarte însemnat în viaţa politică a Ungariei.

Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională.

Lucrare cetită în conferenţa preoţească din tractul Abrudului.

de Iosif Gomboş, paroh.

Onorată Conferenţă! Una dintre cele mai importante teme, menite pentru a fi mereu discutată din partea preoţimei noastre, este tema presentă.

Aş fi dorit însă, ca pentru lucrarea acestei teme de mare importanţă să fiu avut timp mai lung, nu de câteva ceasuri ci de câteva zile, ca astfel nu numai să vă pot presenta acele îndatoriri ale preotului faţă de şcoala confesională cari le are el în urma funcţiunei sale de director al şcoalei, ci să vă pot arăta şi acele îndatoriri ale preotului faţă de şcoală cari i-se impun în urma oficiului său de paroh, de cap al parohiei sale, de representant al susţinătorilor şcoalei confesionale. De altă parte se arăt nu numai causele de interes general, cari împedecă o înaintare mai vădită a tinerimei în educaţiune şi instrucţiune, ci să arăt şi causele speciale ce se ivesc în parohii singuratice, prin cari să zădărniceşte ori ce progres pe terenul şcolar.

In lucrarea de faţă mă voi mărgini deci a răspunde numai la două întrebări:

I. Cari sunt îndatoririle preotului faţă de şcoala confesională, cari îndatoriri i-se impun lui, ca director al şcoalei confesionale?

II. Cari sunt causele, prin cari se impedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar?

Şi causele aceste le voi tracta, din punctul de vedere al trebuinţelor şcoalelor din Munţi, cu casele resfirate pe teritorii mari, fără să întru în generalităţi şi mai mari, sau în specialităţi, cari să refer la singuratice şcoale.

In genere luat, despre preoţimea noastră de azi, mulţămită creşterei ce i-se dă, se poate cu drept cuvânt zice că îşi cunoaşte chemarea, îşi înţelege în deplin datorinţele ce le are, şi conşcie de însemnătatea şcoalei, să nisueşte să le împlinească cu toată scumpătatea, ba mai mult,- mulţi preoţi contribue mult la susţinerea şcoalei, îngrijinduse, de edificarea şcoalelor, şi ameliorând *din avutul lor* dotaţiunea învăţătorilor.

Preotul, ca director al şcoalei să nizueşte, ca posturile de învăţători, să fie ocupate cu învăţători deplin cualificaţi şi aceia să fie instituiţi în mod definitiv.

Conscrie la timp copiii obligaţi a frecventa şcoala, astfel, ca această conscriere să se poată pertracta în şedinţa comitetului parohial, ca scaun şcolar, ce se ţine în luna Iulie a fie cărui an.

Preotul se îngrijeşte, ca copiii cari trebuesc dispenzaţi, scaunul şcolar să-i şi dispenseze dela frecventarea şcoalei, eventual să nu se dispenseze aceia, cari în înţelesul art, de lege XXXVIII din 1868, nu pot fi dispensaţi.

Contra nedispensării sau a dispensării fără temeiu legal, se insinue recurs, la inspectorul districtual al şcoalelor confesionale, şi în cas de lipsă la Veneratul Consistoriu.

Inainte de începerea anului şcolar, cel puţin cu 2 săptămâni să comunice părinţilor lista copiilor obligaţi a frecventa şcoala, sau prin cetirea ei în faţa poporului adunat la biserică; sau mai corect prin încunoştinţări adresate şi trimise direct părinţilor. —

Propune ca scaunul şcolar să esmită din sinul său, încă la începutul anului şcolar o comisiune şcolară de 3—5 membri. Cu această comisiune va pertracta împreună, conspectele de lenevire, ce se trimit din partea învăţătorilor în I-ma şi 15 a fiecărei luni.

După pertractarea conspectelor şi după statorirea pedepsei, subscrie conspectele şi imediat le transpune primăriei, pentru a-se executa pedepsele dictate

Pe membrii comit. parohial aleşi în comisiunea şcolară, îi instruează despre drepturile şi datorinţele lor. Stărue ca aceştia pe rând într'o săptămână unul, în alta altul să viziteze şcoala, pentru a-se convinge dacă învăţătorii ţân orele de instrucţiune sau nu şi dacă protocolul de absenţii se poartă în regulă sau nu. — (Membrii comisiunei şcolare nu se pot îngera, în afacerile didactice, metodice şi disciplinare ale şcoalei)

Preotul ca director imatriculează pe elevi şi pe basa protocolului de clasificare sau a testimoniilor şcolare, promovează pe cei de promovat.

Ţine cu învăţătorul sau învăţătorii conferinţe, atât la începutul, cât şi la finea anului, precum şi în decursul anului şcolar, conferinţe lunare.

Agendele ce sunt a se pertracta în aceste conferinţe sunt:

a) Statorirea planului orelor de peste săptămână, cu observarea dispoziţiunilor planului de învăţământ votat din partea sinodului arhidiecezan, şi cu observarea dispoziţiunilor ce s'au făcut sau s'ar face ulterior prin Veneratul Consistor arhidiecesan.

b) Statorirea planului de învăţământ respective a materialului, ce este a se pertracta în decursul anului şcolar. Acest material se va împărţi în lecţiuni pe săptămânile şi lunile anului şcolar.

c) Se va statori, că dintre manualele admise şi de Vener. Consistor., cari manuale să fie impuse elevilor spre cumpărare.

d) Va pertracta împreună cu învăţătorii causele disciplinare ale elevilor.

e) Va comunica învăţătorilor observările sale cu privire la metodul, la modul de predare a singuraticelor obiecte de învăţământ. Şi fiind mai mulţi învăţători la acea şcoală, va stărui pentru o unitate în metod în modul de predare.

f. Va examina dacă lecţiunile împărţite pe zilele din aceia lună s'au putut preda din partea învăţătorilor şi cu ce resultat.

g) Se vor compune diferitele date statistice şcolare, cerute de organele bisericeşti şi forurile civile.

h) Desbaterea rapoartelor învăţătorilor, despre lipsele şi neajunsurile ce se observă în şcoală.

i) Clasificarea elevilor.

l) Resolvarea altor obiecte cu caracter administrativ şcolar ce se supun deliberării conferinţei.

m) Aranjarea festivităţilor şcolare, statorirea programului acestor festivităţi.

Preotul presidează în conferinţele şcolare.

(Va urma).

Din România.

Decoraţi. Dnii Také *Ionescu* şi Ion *Lahovari*, foşti miniştrii români, au fost decoraţi de Monarhul nostru cu marele cordon al Coroanei de fer iar dl dr. *Istroti* inspect. general al Expoziţiei române cu marele cordon al ordinului Francisc Iosif.

*

Azil pentru femei bătrâne. Fostul Metropolit Primat al României, P. S. Sa *Ghenadie Petrescu*, a ridicat în Bucureşti, strada Labirint, un palat mare, în care vor avea adăpost şi hrană femeile bătrâne, lipsite de mijloace de traiu şi de rudenii. Va fi loc în acest palat al milei pentru 45 de bătrâne. In casa aceasta mare e rezervat loc şi pentru un muzeu de lucruri bisericeşti, precum şi o modestă locuinţă pe seama marinimosului donator. Zidirea a costat 160,000 lei, fără locul de clădire.

*

Excursiuni şcolare. Secţia şcoalelor a ministeriului de instrucţiune publică din Bucureşti a proiectat pentru începutul verii două excursiuni mari, la care vor lua parte toţi absolvenţii liceelor, seminariilor şi ai şcoalelor normale. Durata fiecărei excursiuni s'a fixat pe 7 zile.

*

Uragan în Câmpina. Joi seara un uragan s'a deslănţuit asupra oraşului Câmpina (România) şi a altor localităţi din împrejurimi, distrugând o mulţime de sonde, dezvăluind case, desrădăcinând copaci, etc. Un număr destul de mare de lucrători de la sonde au fost grav răniţi. Nu se ştie exact numărul lor, nici acela al morţilor. Uraganul a fost însoţit de puternice descărcări electrice şi a fost o minune că nu s'au aprins mai multe sonde. Firele telegrafice şi telefonice au fost distruse şi stâlpii smulşi. Pagubele suferite de locuitorii din Câmpina, Telega şi Buştenari sunt evaluate la mai multe sute de mii de lei.

Din despărţămintele „Asociaţiunii“

Convocare.

Onoraţii membri ai despărţământului XXIII Turda al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ precum şi toţi sprijinitorii ei sunt prin aceasta învitaţi la

Adunarea generală ordinară

ce se va ţinea în 28 Iulie st. n. 1907 la 3 oare p. m. în comuna Cianul-deşert (Pusztacsán).

Ordinea de zi:

I. Partea administrativă:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul secretarului despre activitatea comitetului.
3. Raportul cassarului şi a bibliotecarului.
4. Alegerea comisiunilor: *a*) pentru înscrierea de membri noi şi încassarea taxelor, *b*) pentru cenzurarea rapoartelor comitetului.
5. Alegerea alor doi delegaţi pentru adunarea generală.
6. Statorirea locului adunării viitoare.
7. Raportul comisiunilor esmise.
8. Alegerea noului comitet pe un period de 3 ani conform §. 43.
9. Eventuale propuneri.

II. Partea literară-culturală.

10. Predarea bibliotecii poporale Nr. 4, înfiinţată pe sama comunei Agârbiciu.
11. Premiarea alor 2 prelegeri poporale economice şi cetirea lor
12. Alte eventuale disertaţiuni şi declamări însinuate cu 24 ore înainte de presidiu.
13. Premiarea celui mai frumos port românesc prin un juriu esmis ad hoc.

Inchiderea şedinţei şi verificarea protocolului.

Turda la 6 Iulie 1907.

Pentru comitet:

H. Vladuţiu director. *Dr. V. Moldovan* secretar.

*

Concurs.

Comitetul despărţământului Turda al „Asociaţiunii“ aduce prin aceasta la cunoştinţa tuturor domnilor preoţi şi învăţători români de pe teritorul despărţământului, că a statorit 2 premii de câte 20 coroane pentru 2 lucrări respective prelegeri poporale.

O lucrare are să tracteze despre pomologie, ceealaltă poate tracta despre orice subiect din economie în general, de e. stupărit,

---

riile cele multe, sau sculptura minunată ce acopere păreţii întregului templu. Biserica nu are turnuri, ci are numai cupola măreaţă, care acopere partea cea mai mare a ei şi o luminează astfel, încât postându-te ori unde în întreaga biserică, de acolo poţi privì tot interiorul ei. Altarul de asemenea îi lipseşte, ne fiind îndatinat la Turci. Aproape toate unghiurile însă sunt provăzute cu o îngrăditură scundă, şi în mijlocul mai a fiecăreia vezi câte un Turc încolăcit, înălţând ferbinţi rugăciuni la Dzeul său, Alláh.

Biserica e împărţită în internul ei în trei despărţăminte, dintre cari numai cel mijlociu să înalţă până sus la cupolă, pe când despărţămintele laterale sunt acoperite de galerii aşezate pe columne puternice, cari despart tot deodată partea mijlocie a bisericei, de părţile laterale. Biserica are încă trei tinzi narthex-antice, la cari sau mai adaus din partea Turcilor încă câteva în timpul mai nou, cari însă cu celelalte edificii laterale de azi împreună, servesc numai spre micşorarea adevăratei splendori a bisericei.

In biserică nu se află nici un fel de pictură, pentrucă Turcii, dupăcum se ştie, îndată dupăce au ocupat-o, sau grăbit a săvârşì opera barbară, au tencuit şi acoperit cu var preţioasele mosaicuri şi frescuri şi admirabilele icoane, cari dupăcum se spune, înfrumseţiau acest măreţ locaş al lui Dzeu. Unii susţin, că picturile ar eşì iar la iveală. Eu din parte-mi am văzut unele umbre, ce par a voì să străbată iar la lumina zilei; fantasia mea însă e cu mult mai săracă decât să-mi pot imagina în ele măreţele frescuri şi zugrăviturі de cari se pomeneşte prin cărţi. Am văzut chiar şi linia ce marchează până unde a ajuns sângele miilor de victime, cari pe vremea ocupării Constantinopolului s'au refugiat în templu, unde au fost în modul cel mai barbar măcelărite. Ba am văzut în zid chiar şi semnul uşei aceleia, prin care preotul, ce pe timpul ocupării sfintei Sofii de Turci celebrând sf. slujbă în ornatele sale a dispărut şi care imediat s'a închis şi s'a prefăcut în zid după dânsul. Şi nu dubitez de loc, că atunci când creştinii vor întra iar ca stăpâni în templu, uşa aceea se va deschide de sine, şi acelaşi preot apărând înaintea sfântului altar, va continua. sfânta slujbă de acolo de unde o a întrerupt.

(Va urma). de *P.*

cultura vermilor de mătasă, sau lucrarea pământului.

Lucrările însoţite de un plic închis în care să se afle numele autorului sunt a se trimite pe adresa secretarului cel mult până în 25 Iulie st. n. a. c.

Cele 2 lucrări, pe cari comitetul le va afla mai bune, vor fi cetite în adunarea generală a despărţământului ce se va ţinea în 28 Iulie st. n. în Cianul-deşert (Pusztacsán).

Reflectanţii sunt rugaţi a întrebuinţa limba poporală, să se ferească de savanterie, ci mai vârtos să aibă în vedere scopul practic al acestor prelegeri, de a instrua şi lumina poporul dela sate.

Lucrările premiate formează proprietatea despărţământului.

Pentru comitetul despărţământului Turda al Asociaţiunei.

Turda, la 6 Iulie 1907.

H. Vladuţiu
director

Dr. V. Moldovan
secretar.

Nr. 7138 Bis.

Notificare oficială.

Pentru primirea la cursul teologic al seminarului arhidiecezan cererile sunt a se înainta aici până la 1/14 August 1907.

Dela concurenţi se cere să alăture la cerere:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de maturitate.
3. Testimoniu dela medic despre starea sanitară.

Cererile întrate după acel termin nu se pot lua în considerare.

Se atrage atenţiunea celor interesaţi la conclusul sinodal din 7/20 Aprilie 1904, Nr. 39, în senzul căruia numărul clericilor în toate 3 secţiunile nu poate trece peste 90.

Sibiiu, 26 Iunie v. 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

NOUTĂŢI.

Examenul de notar la cursul administrativ din Cluj l-au dat cu succes următorii candidaţi români: Ioan Nemeş, Nicolae Bunescu, Gregoriu Onoe, Iosif Filip, Ioan Câmpean, Demetriu Cosma şi Augustin Bârsan.

*

La şcoala comercială din Braşov, scrie „G. T.“ s'a întâmplat un nou bucluc. Nişte făptuitori necunoscuţi au pătruns Sâmbăta trecută în cancelaria directorului A. Vlaicu şi spărgâng saltarul mesii au furat mai multe timbre şi sigile. In contra făptuitorilor s'a făcut arătare la poliţie.

*

Invăţători suspendaţi. Trei învăţători români din vicariatul Oradiei au fost suspendaţi din post, pentrucă inspectorul şcolar ar fi aflat în şcoalele lor cărţi „agitatoare“.

*

Procesul „Foii Poporului“. Am fost amintit la timpul său, că tribunalul din Cluj a respins punerea sub acuză a dlui S. Moldovan pentru articolul împrocesuat al „Foii Poporului“ cu titlul „Sfârşit şi început“. Procurorul a recurs însă la curtea de apel, dar şi acest for în şedinţa sa din 4 Iulie n. a aprobat hotărârea tribunalului.

*

Hymen. Lucreţia *Filip* şi Alexiu *Latiş*, îşi vor celebra cununia la 14 Iuliu st. n. în biserica gr. or. din Fânaţe.

*

Rugare. De pe hotarul comunei *Sălişte* s'au perdut doi cai, unul *negru* (al lui D. Herţa-Tuca) şi altul *sur* (al lui Dum. Dădârlat-Mitişoru). Cine ar afla ceva despre ei, e rugat să înştiinţeze la primăria comunei Sălişte.

*

Congres revocat. Ziarul din Praga „Czas“ scrie următoarele: In Budapesta era să se ţină în anul acesta dela 9—12 Septemvrie un congres internaţional al liber cugetătorilor. Insă în urma procedurii Maghiarilor faţă de deputatul socialist Pernerstorfer, precum şi în urma persecutării Croaţilor şi Slovacilor din Ungaria, comitetul organisator din Budapesta a denegat ori şi ce sprijin pentru pregătirea congresului, pe motiv că în o ţară a terorismului nu se potriveşte ţinerea unui congres al liber cugetătorilor. La congresul acesta era vorba se participe şi vestiţii savanţi Haekel, Lombroso şi scriitorul rus Gorki.

*

Richard Strauss, vestitul compositor german a fost numit cavaler al Legiunii de onoare.

*

Căsătoria regelui Leopold. Foile engleze aduc ştirea, că regele Leopold al Belgiei se va căsătorì cu baroneasa Vanghan, pentru a legitima pe fiiul lor şi să-l facă moştenitor de tron. In Bruxela e lucru cunoscut, că regele e cununat bisericeşte cu baroneasa, dar căsătoria civilă încă n'a urmat, deci după legile belgiene căsătoria regelui e nevalabilă. Camarilla curţii sprijineşte pe rege în planurile sale, pentruca în modul acesta să ajungă la o mai mare influinţă. Baroneasa Vanghan e văduva unui muncitor sărac şi mai are un fiiu care e deputat socialist în dieta din Belgia. Prin căsătoria ei cu regele ar ajunge baroneasa Vanghan regină a Belgiei, pentrucă legile belgiene nu cunosc căsătoria morganatică.

*

Ciocnire de tren. In 7 Iulie s'a întâmplat lângă gara Turin o ciocnire de tren între trenul de marfă, care venea din Turin şi trenul electric care mergea la Portoceresis. Sunt vre-o douăzeci de răniţi, între cari patru grav. Mai multe vagoane au deraiat, rămânând rău stricate.

*

Simpatii pentru Croaţi. Studenţii dela universitatea din Praga, dupăcum se vesteşte de acolo, au adresat deputaţilor croaţi o telegramă de felicitare în care îi asigură de simpatia şi solidaritatea lor şi-şi dau expresie indignării lor asupra terorizării maghiare.

*

Concentrarea rezerviştilor. Pe teritoriul corpului VII de armată (Timişoara) rezerviştii vor fi chemaţi la serviciul militar pentru timpul dela 31 August până la 12 Septemvrie sau dela 6—18 Septemvrie, iar pe teritoriul corpului XII (Sibiiu) pentru timpul dela 19—31 August sau dela 26 August până la 7 Septemvrie.

*

Bani de argint falşi. In timpul mai nou pe lângă bacnotele falşe se află în circulaţie şi un număr mai mare de bani de argint falşi. Aceşti bani sunt bătuţi de obiceiu din plumb sau ţinc amestecat cu plumb, ori din plumb amestecat cu antimoniu. Se pot uşor cunoaşte că sunt falşi după greutatea şi sunetul, precum şi după imprimarea stearsă.

*

O statistică a nefericiţilor din Londra. Conform unor date statistice trăesc în Londra 3556 orbi, 2055 surdomuţi, 46 mii cerşitori, 10000 bolnavi, cari sufer de morburi incurabile, 3300 nebuni şi 5000 robi.

*

Judecătorii de noapte. In New-York s'a lansat ideea înfiinţării de tribunale poliţieneşti de noapte, pentruca cei acuzaţi pentru delicte mai uşoare, s'au poate chiar nevinovaţi, să nu fie ţinuţi arestaţi până a doua zi, ci dreptatea să fie împărţită cu repeziciune.

*

Regele şi regina Germaniei au făcut din prilegiul naşterii nepotului lor o fundaţiune, din care să se procure în fiecare an 20 costume de copii şi să se împartă în provincia Brandenburg la părinţii lipsiţi şi cinstiţi, cărora li-se va naşte în luna Iulie primul copil.

*

Tatjana Leontiew, studentă rusă, care a fost permutată în închisoarea din Bern arată acum semne de nebunie. Revoluţionara nu concede nici părinţilor ei ca să o cerceteze. Când a fost întrebată că nu doreşte să-şi vadă părinţii, a răspuns: „Mai bine e dacă nu-i văd pe aceia, pe cari i-a trimis guvernul rusesc numai pentruca să mă spioneze“.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ din prilegiul întrunirei agricole, ţinute de comitetul central al „Reuniunei rom. agricole“ în comuna Şura-mică, s'au făcut următoarele dăruiri: Ioan Ciolan, Petru Ciolan, George Ludoşan şi Toma Murăşanu, toţi economi, R. Simu, Nic. Iosif, membrii în comit. agricol, Aron Mihuleţ, paroh, Nic. Tomuţa, înv., Ilie Dragomir şi Vic. Tordăşianu, fiecare câte 10 fileri.

*

Copilul şi vipera. Sub acest titlu publică „Tribuna“ un caz foarte interesant, din apropierea Mehadiei, care este următorul: Soţia lui Ioan Popescu din o comună învecinată, în fiecare dimineaţă îşi lăsa copilul de 2 ani sub streşina casei, până ce dânsa lucra prin curte şi grădină. Şi ca băiatul să nu plângă îi da o fărfurie cu lapte. Joi dupăce femeia isprăvise lucrul s'a dus la băiat, dar mare i-a fost spaima, când a văzut că din farfurie se îndoapă o viperă. Mai mult s'a îngrozit când a văzut că băiatul cu linguriţa pe care o ţinea în mână, mângăia gingaş capul viperei, Timp de câteva minute mama a rămas nemişcată, privind scena înfiorătoare. In sfârşit vipera şi-a scos capul din farfurie şi a dispărut în curte. La strigătele mamei vecinii cari alergaseră acolo au prins vipera şi au omorât-o. Când copilul a auzit despre aceasta a început să plângă şi a spus că vipera deja de două săptămâni vine la el şi-i ajută la consumarea laptelui.“

PARTEA LITERARĂ.

Fiinţa dreptului.

(Urmare).

Natura produce schimbările în sinul său prin forţele proprii motrice, cari se pun singure în mişcare, iar nu în urma vreunei voinţe, fiindcă natura n'are voinţă; pe când în lumea morală schimbările le face voinţa spiritului, pusă în mişcare în mod cu totul liber. Natura *trebue* să facă aceea ce face, spiritul nu, pentrucă spiritul face de *bună voe* aceea ce face. *Voinţa* joacă deci în lumea morală rolul principal.

Noţiunea voinţei conţine trei momente: *conştienţa*, *genialitatea* şi *productivitatea*, iar fiinţa adevărată a voinţei o găsim în momentul din urmă, în *productivitate*, pentrucă voinţa *produce*.

Voinţa face din o simplă imaginaţie realitate nouă, până aci neexistentă. Imaginaţia iarăşi vine dela spirit, care şi-o formează şi o modelează. Spiritul vrea să aibă ceva ce nu are, iar voinţa produce aceea ce spiritul cere, mânată fiind de conştienţă şi genialitate. Voinţa e deci creatoarea lucrurilor dorite de conştienţă.

Revenind la obiect, trebue să ne întrebăm, că dacă fiinţa dreptului aparţine lumii morale, unde putem să o găsim în lumea morală?

Moralitatea ni-se presentă în trei forme: ca *virtute*, ca *datorinţă* şi ca *bunuri*. Virtutea morală produce bunuri, datorinţele sunt acţiuni ale voinţei, iar bunul e scopul activităţii libere. Prin urmare, dacă voinţa caută se realiseze scopuri, să producă ceva, se creeze *bunuri*: are trebuinţă de anumite acţiuni, cari sunt dictate de *datorinţă*, şi are trebuinţă şi de forţele necesare pentru a produce aceea ce vrea să producă, adecă de *virtute*. Nici una din aceste forme ale moralităţii, luată singură nu represintă moralitatea, ci numai toate trei împreună.

Dreptul unde-şi are deci locul? Intre virtute şi productul ei, adecă bunuri, *alăturea cu datorinţa*. Prin urmare, *dreptul e corelatul datorinţei*. Se poate zice şi aşa: moralitatea se manifestă în trei forme, *virtute*, *drept* şi *bunuri*, pentrucă dreptul e tocmai la mijloc, între moralitatea personală, manifestată în virtuţi şi sentimente şi între moralitatea reală, care residă în câştigarea de bunuri.

Punctul de vedere al câştigării de bunuri în viaţa omenească se numeşte şi *technic* sau *economic*. Şi fiindcă punctul de vedere al aprecierii acţiunilor omeneşti se numeşte *moral*, putem zice, că jurisprudenţa îşi are locul între *morală* şi *economie*.

Se vedem acum în ce raport stă dreptul cu cele trei forme ale moralităţii, cu *virtutea*, *datorinţa* şi cu *bunul*?

Poate virtutea se suplinească dreptul? *Nu*. Virtutea e un dar al persoanei şi nu poate fi octroată nimănui. Dreptul însă poate fi octroat. Persoana e datoare să tolereze ca să i-se poruncească, căci altcum nu ar aparţinea şi ea terenului de drept. Raportul nu e deci normal, atunci când dreptul vine supus virtuţii, pentrucă acest raport se preface uşor în despotism. Una e formaţiunea dreptului şi alta a virtuţii, a sentimentului. Pe când virtutea influinţează asupra vieţii interne omeneşti, asupra sentimentelor, dreptul influinţează asupra acţiunilor voinţei omeneşti şi asupra legilor, cari reglementează aceste acţiuni. Dar pentru aceea dreptul şi virtutea sunt lucruri egale în forţe şi stau pe aceeaşi treaptă în lumea morală.

Dreptul şi bunurile? Voinţa are misiune să împlinească două lucruri: satisfacerea proprie, şi realizarea scopului. Voinţa caută să dee în realitate aceea ce există numai în imaginaţie, şi acest lucru imaginat e — *bunul*. Dar e *bun* numai atunci, când voinţa prin activitate proprie şi liberă şi-l însuşeşte, căci numai atunci bunul e posesiune *etică*. Insă voinţa caută, ca prin câştigarea de bunuri se ajungă şi la o satisfacere proprie, pentrucă în aceasta vede o operă a sa, în care-şi află plăcerea. Voinţa raţională, având în vedere deci realisarea scopurilor finale, are în vedere şi satisfacerea şi plăcerea proprie. Şi fiindcă voinţa e mânată din partea dreptului spre scopul final, spre bunuri, dela sine urmează, că dreptul stă în raporturi foarte apropiate cu bunurile, fiind chiar dreptul urzitoriul bunurilor.

Cu privire la scopul voinţei, mânată din partea dreptului, există astăzi două curente: *eudämonismul* şi *rigorismul*. Cel dintâiu spune, că în plăcere reşede scopul voinţei, şi zice, că nu bunul, care e opera voinţei, este scopul, ci plăcerea de a fi ajuns voinţa la bunul urmărit. Curentul acesta îşi recrutează aderenţii dintre *socialişti* şi *comunişti*, cari în ori ce realizare a voinţei văd numai plăcere. Inaintea lor avuţia e plăcere, arta e plăcere, ştiinţa e plăcere etc. De aceea, comuniştii cer împărţire egală de bunuri între cetăţeni, ca toţi să ajungă la plăcere, pe când socialiştii cer împărţire egală de muncă, aşa, că nimeni să nu muncească, pentru alţii ori numai pentru sine, ci toţi pentru toţi. Cetăţenii unui stat să formeze, zic ei, o singură familie, şi ce se agoniseşte în familie, să formeze bun comun, care aparţine tuturor. De aceea socialiştii nu recunosc dreptul ereditar, pentrucă după ei ori-ce moştenire are să cadă asupra tuturor.

Rigorismul apoi separează cu desăvârşire momentul subiectiv al satisfacerei voinţei, adecă momentul plăcerii, de momentul obiectiv al acţiunei, desvoltată din partea voinţei întru producerea de bunuri, şi partea etică a mişcării acesteia o consideră şi o decretează de abnegare, de jertfă, nu de plăcere şi de fericire. Plăcerea revine aceluia, pe seama căruia s'au câştigat bunurile; şi de aceea se poate zice aşa: dreptul stă în raport cu bunurile întratâta, încât dreptul e mijloc pentru câştigarea de bunuri, menite să producă plăcere, fie singuraticului, fie totalităţii.

(Va urma).

PUBLICARE.

Dupăce în urma publicării corăspunzătoare §. 202 al legii comerciale apărute în numerii 128, 130 şi 131 ai „Telegrafului Român“ din anul 1906 în terminul prescris de lege nu s'a prezentat nici un creditor al societăţii „Tipografia“ în licuidare se constată prin aceasta, că socoteala dată în numărul 128 din anul 1906 al „Telegrafului Român, este definitivă şi astfeliu licuidarea societăţii îndeplinită.

Sibiiu, 9 Iulie st. n. 1907.

Licuidatorii societăţii pe acţiuni „Tipografia“ în Sibiiu:

George Pop m. p., *Rubin Fatiţia.* m p., *Dr. Liviu Lemenyi* m. p.

„ALBINA“
institut de credit şi de economii în Sibiiu.

Publicaţiune.

In senzul art. de lege XXXVI din anul 1876 §. 29

1. Suma scrisurilor fonc. puse în circulaţie cu ziua de 30 Iunie 1907 face K 5.619,000·—
2. Pretenziunile institutului de împrumuturi hipotecare, cari servesc de acoperire acestor scrisuri fonciare sunt de . . . . . . „ 7.306,285·12
3. Valoarea hipotecelor luate de bază la susnumitele împrumuturi hipotecare este de . . . . . . „ 28.344,034·—
4. In senzul §. 97 din statute „fondul special“ pentru asigurarea scrisurilor fonciare e de . . . . . „ 500,000·—

acesta e indus în cont separat şi plasat în următoarele efecte publice:

Nom.	K	6,400·—,	Sorţi de stat din 1860 cu 4% .
„	„	6,200·—,	Obligaţiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%,
„	„	4,600·—,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„	„	1,800·—,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„	„	6,000·—,	Obligat. cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonc. cu 3%,
„	„	104,000·—,	Scrisuri fonciare Ungare. Landes-Central-Sparcassa cu 4½%,
„	„	18,200·—,	Scrisuri fonciare Pester-ungar. Comercial-Bank cu 4½%,
„	„	200,000·—,	Obligaţiuni comunale Pester ung. Comercial-Bank cu 4%,
„	„	196,000·—,	Obligaţiuni comunale Pesti hazai elsö takp. egyes. cu 4%,
„	„	4,000·—,	Acţiuni de ale Institutului de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ung. cu 5%.

Sibiiu, 6 Iulie 1907.

Direcţiunea.

Nr. 6244 Şcol. 2—3

Concurs.

Din fundaţiunea Nicolau Vlad este vacant un stipendiu de şase sute (600) coroane pentru conferirea căruia se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Dela concurenţi se cere să fie Români greco-orientali din arhidieceza Transilvaniei şi studenţi cu calculul general Bun.

Cererile să fie înaintate la Consistorul greco-oriental român din Sibiiu, înzestrate cu următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu şcolar din anul 1906/7.
3. Testimoniu de paupertate.
4. Alte eventuale acte recomandatoare.

Cererile întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 11 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 5587 Plen. [170] 3—3

CONCURS

Din fundaţiunea fericitului Dr. *Avram Mihaiu*, prin aceasta se publică concurs pentru stipendii şi ajutoare pe anul şcolar 1907—1908 cu termin de 30 zile dela prima publicare şi anume:

1. Un stipendiu de 300 coroane pentru elevi români dela şcoalele comerciale.
2. Două stipendii de câte 200 coroane pentru şcolari români dela şcoalele medii, (gimnaziu, reale).
3. Şase ajutoare de câte 100 cor. pentru ascultători dela şcoala agronomică nou înfiinţată în Sibiiu.

Dela concurenţii de sub 1 şi 2 se recere atestat de cotez, atestatul şcolar de pe anul din urmă cu calcul bun şi purtare exemplară.

Preferiţi vor fi rudeniile fundatorului şi eventual tineri din comuna Balomir.

Concurenţii la ajutoarele de sub 3, să producă pe lângă atestat de botez, cel puţin atestat că au absolvat cele 4 clase elementare cu calcul bun, că au împlinit 14 ani, să dee declaraţie că rămân în Institut cel puţin un an de zile.

Petiţiunile, cari vor întra după termin nu se vor conzidera.

Sibiiu, 4/17 Iunie 1907.

Consistorul arhidiecezan.

Ad Nr. pp. 706—1907 [178] 1—3

Concurs repeţit.

In urma veneratului ordin consistorial din 8 luna trec. de sub Nr. 4744 Bis., prin aceasta se publică concurs repeţit pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. a III-a Agribiciu cu filia Căpuşul-mare, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh au a-şi înainta cererile de concurs în terminul sus arătat, fiind instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu şi a se prezenta înaintea alegătorilor, în vre-o Dumineca sau sărbătoare, la biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi a cuvânta.

Oficiul protopresbiteral român gr. ort. în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 14 Iunie 1907.

Tulliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 376—1907 [177] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Chendremal din protopresbiteratul Ungurașului, conform rezoluţiunei Preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 10 Aprilie a. c. Nr. 3873 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi au a se prezenta înainte de alegere în vre-o Dumineca sau sărbătoare în biserică, spre a a cânta, cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Ungurașului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Fizeş-Sânpetru, 17/30 Iunie 1907.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 423—1907 ppresb. [172] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a Criş, devenit vacant prin trecerea din viaţă a fericitului paroh Erofteiu Gheaja, conform §-lui 13 combinat cu §. 18 din Regulamentul pentru parohii, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot prezenta înaintea alegătorilor în vr'o Dumineca ori sărbătoare, pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sighişoara, 18 Iunie 1907.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 317—1907 [175] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Abrud se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Bucium-Cerbu. 2. Bucium-Isbita, 3. Bucium-Muntari, 4. Cărpiniş cu Vârtop, 5. Ciuriuleasa, la fiecare salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc, şi 6. Galaţi, salar 600 cor., 150 cor. de'a ven. Consistor, restul din cassa bisericei, cuartir şi lemne de foc

Ceice doresc a ocupa vreunul din aceste posturi să-şi înainteze petiţiunile instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul arătat şi să se prezente înainte de alegere poporului pentru a-şi arăta dexteritatea în cântări, apoi vor nota, dacă pentru anii serviţi în alte comune pretind cuincuenale, pentruca comunele să se poată orienta la alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Abrud, 17 Iunie 1907.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 316—1907 [171] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa primă (I), Nasna, cu filia Chişfalud, protopresbiteratul Murăş Oşorheiului, pe basa ordinului consistorial din 5 Septemvrie 1906, Nr. 7843 Bis. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 60 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B, pentru întregirea venitelor de stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu, până la terminul indicat, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoştinţare a protopresbiterului, a se înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Murăş-Oşorheiu, 16/29 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Murăş-Oşorheiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Stefan Rusu
protopresbiter.

Ad. Nr. 621—1907. [173] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Berivoii-mari, din protopresbiteratul Făgăraş, pe basa ordinului consistoriului arhidiecezan dtto 8 Maiu a. a. Nr. 8625 din 1905 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Doritorii de a ocupa postul acesta de paroh, vor înainta în terminul arătat, rugările de concurs instruite conform statutului organic şi regulamentului parohial în vigoare. Se pot prezenta înaintea alegătorilor spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Făgăraş, 18 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgăraşului.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

O firmă locală foarte activă caută imediat un **bărbat inteligent,** capabil de cauţiune, care are să iee în primire sume mici dela oameni privaţi. Aceluia îi este dată ocaziunea de a-şi întemeia o existenţă sigură şi profitabilă şi a-şi urca câştigul prin vânzarea unui articol trebuincios întrodus cu bune rezultate. Se reflectează numai la un om harnic şi solid, care reflectează la un post permanent.

Doritorii de a ocupa acest post, cu bună recomandaţie să-şi trimită adresa cu indicarea activităţii de până acum în scris la:

Administraţia „Telegrafului Român“.

[176] 2—3

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret!

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. 11 2

Espediţie din centru şi locul de vendare pentru ţeră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colţul.

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier şi oţel

priv. ces. şi reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoştinţa Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** şi după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier şi oţel panţerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze şi americane **sigure contra focului** şi **spargerei** pentru care dau **deplină garanţie.**

Atrag atenţiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, şi prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

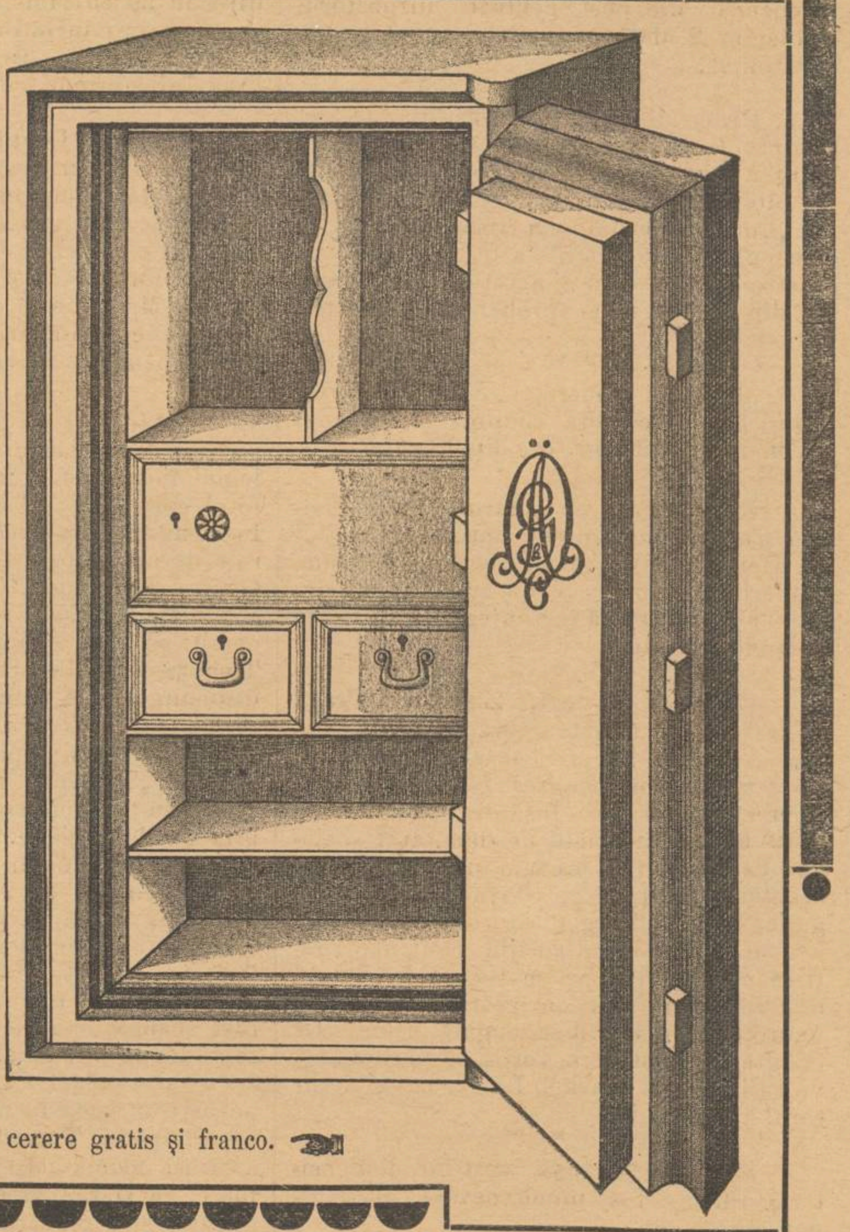

[151] 3—12 ☛ Cataloage de preţuri la cerere gratis şi franco. ☚

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 71 Sibiiu, Sâmbătă 30 Iunie (13 Iulie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 7138 Bis.

Notificare oficială.

Pentru primirea la cursul teologic al seminarului arhidiecezan cererile sunt a se înainta aici până la 1/14 August 1907.

Dela concurenți se cere să alăture la cerere:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de maturitate.
3. Testimoniu dela medic despre starea sanitară.

Cererile întrate după acel termin nu se pot lua în considerare.

Se atrage atențiunea celor interesați la conclusul sinodal din 7/20 Aprilie 1904, Nr. 39, în senzul căruia numărul clericilor în toate 3 secțiunile nu poate trece peste 90.

Sibiiu, 26 Iunie v. 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 7144 Școl.

Notificare oficială.

Cu 1 Septemvrie nou, 1907, secțiunea pedagogică a seminarului nostru arhidiecezan se organisează cu curs de 4 ani, și elevii cari vor fi susceputi în cursul I, vor fi supuși cursului de 4 ani.

Pentru primirea în cursul I pedagogic sunt a se face cereri, cari trebue să între la acest consistor până la 1/14 August 1907, la cari cereri sunt de a se alătura următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de pe anul ultim de școală, din care să fie evident că a absolvat cu succes 4 clase gimnaziale, reale sau civile;
3. Testimoniu dela medic, că respectivul este deplin sănătos.

Cererile întrate după expirarea terminului nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, 28 Iunie v. 1807.

Consistoriul arhidiecezan.

Pactul cu Austria.

Sibiiu, 12 Iulie n.

De nou e la ordinea zilei chestia reînoirei pactului vamal și comercial între Ungaria și Austria. Trei zile dearândul, Luni, Marți și Mercuri, au stat ministrii ungari cu secretarii lor de stat și cu referenții de resort în Viena, și au avut schimb de vederi cu colegii lor din Austria, dar la înțelegere perfectă nu au ajuns nici de astădată. Pertractările se vor continua astăzi și mâne, și apoi se vor continua la toamnă, dacă înțelegere nu se va putea face nici în zilele acestea.

Firește, despre stadiul în care se află acum pertractările purtate între cele două guverne, nu au cunoștință exactă decât numai ceice participă la ele, și astfel tot ce se scrie despre apropiata terminare a pertractărilor, despre legarea pactului, ori despre neisbutirea legării învoelii, sunt numai combinațiuni, păreri individuale, cari se schimbă în fiecare zi. De aceea, odată ne spuneau toate ziarele din capitală, că pactul nu se va putea lega, pentrucă face greutăți guvernul austriac, altădată ne spuneau că învoiala e ca și gata, numai asupra unor detailuri de mică însemnătate mai sunt divergențe de păreri, și iarăși altădată, că pertractările vor fi continuate în Septemvrie, va să zică nu sunt terminate, la înțelegere guvernele nu pot ajunge.

Mai sunt apoi politiciani cari cred, că învoiala între cele două guverne, cu privire la reînoirea pactului, e de mult gata, dar se ține în secret și pertractările cari se mai țin acum sunt numai pentru a se arunca publicului prav în ochi. Invoiala adecă nu a eșit așa, ca se mulțămească pe Maghiari, și de aceea guvernul vrea se arete, că a luptat destul ca să obțină o învoială mai bună, dar nu i-a succes.

Intru câtva poate să fie adevărată combinația aceasta, și anume, în acea parte a ei, că învoiala e de mult gata între cele două guverne. Pentrucă fiecare guvern își dă silințe să lege o învoială mai favorabilă pentru partea sa de monarhie, decât cea din trecut. Guvernul maghiar ar stoarce favoruri, dacă se poate, pentru Ungaria, cel de dincolo de Leitha pentru Austria. Iar dacă nu se poate, vor lega învoială pe basele vechi din trecut. Asta, credem noi, e învoiala cea gata, pe care trebue să o accepteze, cel puțin pe un timp oarecare, ambele guverne, dacă nu pot lega alta mai bună.

Silințe își dau ele însă se lege alta, mai bună și mai durabilă, ceeace se poate constata și din faptul, că dupăce au pertractat cei interesați trei zile de-a rândul în cursul săptămânii acesteia, cu întrerupere de o singură zi, eri, Joi, în care ministrii ungari au fost ocupați în casa magnaților din Budapesta, unde s'a pertractat proiectul de lege despre pragmatica funcționarilor dela căile ferate, continuă astăzi și mâne cu pertractările, pentruca chestia pactului să ajungă odată la resolvare, fie într'o formă, fie într'alta. Care va fi forma ei finală, se va ști abia când va fi dat publicității întregul complex de proiecte, acceptate de ambele guverne. Atunci se va putea judeca, dacă din aproape nesfârșitele pertractări am tras noi foloase, ori cei din Austria? Cu alte cuvinte, suntem noi cei mai tari, ori cei din Austria?

Conflictul croato-maghiar. Dupăce dieta croată nu s'a putut întruni Joi, cum era făcut planul, deputații croați și sârbi aparținători coaliției croate au ținut consfătuire Mercuri în Zagreb, și au discutat asupra situațiunei. Au luat hotărîre unanimă să rămână coaliția împreună și să ducă lupta mai departe pentru drepturile limbei croate.

S'a luat apoi hotărâre, ca la toamnă obstrucția să fie continuată în dieta ungară, cu ocasiunea discuției asupra budgetului, ori apoi când guvernul va cere indemnisare. Deputații croați și sârbi vor cutriera acum țara, pentru a pune lumea în mișcare în contra banului și a guvernului maghiar.

Sașii și noua lege școlară.

Legea contelui *Apponyi* despre îmbunătățirea salarelor învățătorești și regularea raporturilor de drept la școalele confesionale și comunale din patrie, — întrată în vigoare cu 1 Iulie n. c., — face mare bătae de cap tuturor naționalităților nemaghiare din țară, cari au școale proprii, pentrucă unele din dispozițiile legii sunt pentru toate periculoase, în aceiași măsură.

Sunt îngrijorați prin urmare și Sașii, conlocuitorii nostri de pe teritorul fundului regiu; și cu toatecă situația lor materială și politică e cu totul alta, mult mai favorabilă, pentru moment, decât a noastră, se tem și ei de urmările rele pe cari poate să le aibă nefasta lege pentru micul lor popor, și iau măsuri de apărare din vreme.

S'a ocupat cu măsurile de apărare ce vor fi de luat în privința aceasta foaia oficioasă a bisericei sășești „*Kirchliche Blätter*“, pledând pentru întregirea salarelor din partea comunelor bisericești și respingerea ajutorului de stat, și a publicat și „*Sieb. D. Tageblatt*“ pe la finea lunei trecute trei articole, scrise în materia aceasta, în cari pe larg e tractată chestia din toate punctele de vedere. Vom schița pe scurt cuprinsul acestor trei interesante articole, din cari se pot scoate învățături și pentru noi.

Scriitorul articolelor, pe semne om inițiat în celece se petrec în politica maghiară și după culise, constată, că ansă la crearea acestei legi primejdioase pentru naționalitățile nemaghiare a dat negreșit și succesul Românilor și al Slovacilor avut la alegerile din urmă pentru dietă, care a umplut de frică inimile maghiare, că în viitor succesul va putea fi și mai mare, și a făcut, că s'a cerut din toate părțile luarea de măsuri, ca mișcarea naționalistă să nu se poată lăți, iar influența politică a Maghiarilor să rămână asigurată și pentru viitor la alegerile pentru dietă.

Constată apoi, că noua lege școlară are să fie privită din trei puncte însemnate de vedere, cari sunt următoarele: Imbunătățirea salarelor învățătorești, instruarea mai intensivă în limba maghiară, și asigurarea și potențarea influenței politice maghiare. Din aceste puncte de vedere o apreciază și scriitorul articolelor.

Cu privire la îmbunătățirea salarelor zice, că ea e necesară, după ce traiul e scump; dar urcarea în măsura în care s'a făcut, nu stă în raport cu situația materială a poporului săsesc; pe de altă parte iarăși, în urma acestei urcări, pe multe locuri învățătorul va avea o dotație mai bună decât preotul, care e superiorul său. Va trebui să urmeze deci negreșit și urcarea salarelor preoțești, pentruca să nu se facă nedreptate nimănui.

Imbunătățirea salarelor învățătorești trebue să se facă, pentrucă așa cere legea. Și întrebarea e numai aceea, ca să se recurgă la ajutorul de stat, în care cas poporul nu are nici o greutate nouă de suportat, ori apoi să facă poporul însuși îmbunătățirea? Se pun în cumpănă argumente tari, pentru și contra, și rezultatul e, că la ajutorul de stat *să nu se recurgă din partea bisericei săsești*, ca susținătoare de școale.

„...Noi ne-am putea decide, — spune scriitorul articolelor, — să primim ajutorul, dar în acest pas al nostru s'ar cuprinde totodată și renunțarea desăvârșită de a mai putea avea cândva poziție independentă, sau chiar opozițională, față de guvern. Subvenționarea din partea statului a școalelor noastre ar forma cătușa pentru noi, la carul guvernului, de care nu ne-am mai putea scutura câtă vreme șovinismul maghiar stăpânește spiritele. Dar o împrejurare și mai gravă trebue să ne facă *să renunțăm* la primirea dotațiunei, anume, eventuala influență fatală asupra învățătorilor nostri poporali. E de temut, că și de altcum spre timiditate prea inclinătorul suflet săsesc, în urma conștienței, că o mare parte din subsistență are să o mulțămească bunăvoinței organelor statului, va deveni detot zăpăcit și își *va perde orice judecată și acțiune independentă față de dorințele inspectorilor regești de școale.* Și că învățătorii îngreunați cu astfel de griji vecinice nu sunt în stare să propage cultura germană, e clar. Intre astfel de împrejurări, trebue să ajungem la conclusia, că ajutorul de stat dat învățătorilor nostri poporali e o cinste danaică, de care *trebue să ne ferim cu opintirea tuturor forțelor noastre și cu încordarea întregei noastre puteri de jertfire*“.

Ce se atinge de propunerea limbei maghiare în măsura cerută de dispozițiile legii, scriitorul articolelor are speranța, că dispozițiile aceste aspre vor fi atenuate în instrucția de esecutare dată din partea ministrului de culte și instrucțiune publică. Cu toate acestea, se teme, că învățătorii dela școalele săsești: „sub influența amenințării cu pedeapsă, dacă nu propun cu destul succes limba maghiară, *își vor consacra întreaga activitate acestui studiu*, — care cu toate acestea e numai de a doua mână, — iar instrucția principală, cu privire la scopul general, educarea poporului în limba sa, — va fi neglesă. Pentru a preîntimpina cu succes această primejdie, nu numai că înaltele noastre foruri școlare n'au să lase neîntrebuințat nici un mijloc, ci dator este să dee mână de ajutor fiecare membru al corporațiunilor noastre autonome, protopresbiteratele (presbiteriile), reprezentanțele comunale și în linia ultimă *părinții*“....

Mai dorește apoi scriitorul articolelor și o reorganisare a *inspectoratelor școlare* confesionale, la școalele săsești.

Ajungând în urmă la al treilea punct de vedere din care trebue apreciată noua lege școlară, la asigurarea prin ea a supremației politice pe seama Maghiarilor asupra celoralalte popoare din patrie, se constată în articolele din întrebare, că scopul guvernului e acela, să dee la o parte pe învăţătorii, cari din punct de vedere politic pot să fie neplăcuţi stăpânirii. Dar se mângăie scriitorul articolelor, că măsurile acestea nu sunt îndreptate în contra Saşilor, ci în contra Românilor şi a Slovacilor, cari au arătat *că pot fi primejdioşi statului.* Cu toate acestea, pot să fie şicanaţi şi Saşii din partea organelor hiperzeloase ale statului. Insă mai cu puţin succes, pentrucă în comitatele săseşti comisiunile administrative ale comitatelor sunt compuse din Saşi, şi în chestii de disciplină, cu privire la învăţători, comisiunile administrative comitatense formează forul judecătoresc. Crede deci, că şcoalele săseşti vor fi cruţate de vexaţiuni, cu atât mai vârtos, că deputaţii saşi fac parte din partidul guvernului, prin urmare sunt îndreptăţiţi să ceară *cruţare* dela guvern!

Aşa e privită primejdia cuprinsă în noua lege şcolară prin prisma conlocuitorilor nostri saşi, cari, cu toate că stau în raporturi bune cu guvernul, totuşi se tem să primească ajutorul de stat. Atunci ce să mai zicem noi?!

Cronică bisericească.

Idealul societăţii omeneşti.

Vieţa noastră zilnică e plină de forme cari întunecă fondul, plină de manifestări personale, interesate, cari ascund idealul societăţii, aşezat la basa tuturor instituţiunilor. De aceea suntem datori să scoatem în lumină acest ideal, să-l curăţim de tot ce-i adaos prin eroarea unora sau răutatea altora.

Vederile, convingerile noastre intime fiind egoiste, scopurile ideale ale instituţiilor menite să împingă omenirea spre progres, se pervertesc dela sine şi atrag în mod fatal din parte-ne o purtare conformă cu ele.

Idealul societăţii de azi are ca lege fundamentală *„bunul traiu"*.

Este adevărat, că legile naturii, cum e instinctul de conservare, nu-l putem înăbuşì, ci se impune cu o imperioasă necesitate. Dar iarăşi nu e mai puţin adevărat, că unele cunoştinţe, unele adevăruri despre causa primă, despre lume şi om, se impun tot aşa de mult conştiinţii noastre, ba mai mult încă, fiindcă aceste sunt mai aproape de sufletul nostru, sunt legate direct de viaţă, de oarece ele ne învaţă cum să folosim celelalte ştiinţe privitoare la firea încunjurătoare, ne învaţă a câştiga o viaţă mai bună, atât individuală, cât şi socială, în care se simţim fericirea atât de mult dorită de inimile noastre.

Şi într'adevăr, dacă privim cu un spirit mai adânc mersul omenirii în veacurile trecute, de când avem date istorice, vedem că nu credinţa în lupta pentru existenţă a scos pe oameni din fasa vieţii sălbatice, ci o altă lege, tot aşa de fundamentală, care există în germene în regnul animal, iar în om se desvoaltă şi întăreşte din ce mai mult în cursul vremurilor, graţie desvoltării raţiunei, graţie înmulţirii cunoştinţelor asupra lumei ce-l încunjură, fapt ce-i dă capabilitatea de a supune lumea externă celei interne. Această lege care a scos lumea din sălbătăcie şi a adus-o unde se află astăzi şi care e menită să aducă adevărata civilizaţie, e simţul numit: *mila de aproapele*, la început instinctivă, iar cu vremea din ce în ce mai conştientă, formând ceeace numim „iubirea aproapelui" sau a omenirii întregi din jurul nostru. Această milă creşte în măsura în care identitatea dintre noi şi o altă fiinţă e mai mare. Astfel ne e mai milă de un om decât de un animal, fiindcă omul e mai apropiat de noi prin identitatea de inteligenţă, origine şi aspiraţiuni. Compătimim mai mult pe unul din rasa noastră decât pe unul din altă rasă, iubim mai mult pe un Român decât pe un străin etc.

Deci, numai o viaţă întemeiată pe milă şi iubire, numai o viaţă socială basată pe idealul iubirii crescânde a aproapelui se poate numì civilisaţie şi progres. Numai oamenii cu sentimentul milii desvoltat şi cu idealul iubirii aproapelui sădit într'înşii se pot numi cu adevărat civilisaţi, cu adevărat oameni, iar nu cruzii civilisaţi, cari se deosebesc de sălbaticii propriu zişi, prin aceea, că sălbatecul îşi omoară de-a dreptul prada, pe când civilisatul o omoară indirect prin aducerea ei în stare de miserie şi suferinţă. Nu se pot numi civilisaţi aceia, cari în timpul iernii se desfată în clădirile măreţe cu contemplarea operelor de artă scandelisătoare, cu plăcerile delicioase ale balurilor, benchetuind la mese încărcate cu mâncări şi beuturi aduse dela marginea pământului, pe când afară în gerul asprù al iernii atâţia nenorociţi, semeni de ai lor, tremură de frig şi de foame, neavând un ţol şi un codru de pâne, dreptul oricărei vieţuitoare de pe pământ.

De unde oare această nepăsare, nesimţire faţă de suferinţa fratelui nostru? Aceasta vine de acolo, că lumea noastră cultivă toate ştiinţele, studiază toate legile naturii şi renunţă la ştiinţa cea mai importantă, care ar putea dispune pe om spre jertfire, neglijază *ştiinţa vieţii noastre sufleteşti*, studierea acestei forţe devine din noi.

Numai când vom schimba interiorul nostru, sufletul, atunci se va schimba şi viaţa externă şi spiritul organizării sociale. Numai crezând în idealul clădit pe tendinţele şi aspiraţiile altruiste ale sufletului putem să trăim fericiţi. Numai când vom crede în sentimentul milii şi iubirii vom putea realiza viaţa creştină pe pământ, atunci Dzeu-Tatăl ne va îndeplini cererea ce i-o adresăm: *„Vie împărăţia ta, facă-se voia ta, precum în cer şi pre pământ"*. Mila şi iubirea sunt începutul şi temelia concepţiunei religioase şi morale şi pe această forţă naturală din noi îşi întemeează Hristos învăţătura sa. Când fariseii îi făceau obiecţiuni subtile după spiritul teologiei fariseice, el le răspundea: Mergeţi de învăţaţi ce însamnă *„milă voesc, iar nu jertfă"*. Pe acest altruism înăscut clădeşte el idealul moralei creştine care e: să iubeşti pe Dzeu din toată inima, iar pe aproapele ca pe tine însuţi. Că acesta e adevăratul ideal se învederează de Mântuitorul nostru a cărui viaţă întreagă e o continuă jertfire ce culminează în *răstignirea* sa pentru mântuirea neamului omenesc, învăţându-ne prin aceasta că idealul fiecărui om trebue să fie răstignirea trupului său, sacrificarea cărnii, purtarea crucii, ducerea unei vieţi de jertfă necontenită pentru binele omenirii. Aceasta trebue să fie destinaţiunea omului şi a orice grupare omenească, iar nu aservirea tuturor pentru erijarea şi satisfacerea individualităţii sale capricioase şi egoiste, făcânduse pe sine centru şi scop ultim al tuturor acţiunilor şi frământărilor zilnice. Din însuşi faptul, că Dzeu ne-a dat existenţa, datori suntem a ne jertfi dela naştere şi până la moarte.

Ap. Pavel la Corinteni (C. 10—24) zice: Nimene să nu caute ale sale, ci fiecare ale altuia, iar la Romani (Cap. 12. v. 17—21): Nu răsplătiţi nimănui rău pentru rău, trăiţi în pace cu toţi oamenii. Nu vă răsbunaţi înşivă, ca să daţi loc mâniei. Nu fii biruit de rău, ci birueşte răul prin bine.

La Luca (cap. 7. v. 4): De-ţi va fi greşit fratele tău de şapte ori câte şapte, iartă-l. Iată legea dragostei! Luca (cap. 6 v. 36): Fiţi miloşi. Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi; nu osândiţi şi nu veţi fi osândiţi; iertaţi şi veţi fi iertaţi. Daţi şi vi se va da.

Iar Apostolul neamurilor la Rom. 14—15 iarăşi zice: Deci dar să urmărim cele ale păcii şi cele ale întăririi între noi înşine şi între fiecare dintre noi să placă aproapelui său spre bine, pentru întărire.

Iată că din acestea câteva citate se vede că binele altuia trebuie să fie scopul actelor noastre. Dar să ascultăm şi o voce profană ce militează în sprijinul convingerii noastre: „Dacă viciosul renunţă la năravul său, — zice W. Stead în a sa scriere *„reînvierea religioasă"* — dacă datoruicul îşi plăteşte regulat datoriile, dacă sluga nu mai înşeală şi nu mai fură pe stăpânul său şi dacă toată comunitatea îşi petrece serile de Dumineci în cântece religioase şi în rugăciuni, dacă totul s'a prefăcut, prefacerea aceasta n'a hotărât-o frica de iad ori de stăpânire, ci iubirea de oameni. Toţi au aflat în iubire legea vieţii".

(Va urma).

Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională.

Lucrare cetită în conferenţa preoţească din tractul Abrudului.

de Iosif Gomboş, paroh.

(Urmare).

Preotul ca director, pe lângă aceea că va supraveghea pe membrii comisiunei şcolare, ca aceia să-şi îndeplinească conştienţios datorinţele de a inspecţiona regulat şcoala şi pe învăţător, el prin visitele sale şcolare, va supraveghea mersul învăţământului, sporul obţinut, causele eventualului regres pe terenul învăţământului, a disciplinei şi a frecventăriii şcoalei, etc. Şi va căuta sanarea lor, prin conferinţele şcolare: prin admoniarea învăţătorilor; prin supunerea causei spre a fi deliberată şi în şedinţa comit. parohial; prin aplicare de pedepse disciplinare elevilor; prin esecutarea din partea primăriei a pedepselor statorite în conspectele de lenevire. Şi în fine va putea propune inspect. districtual de şcoale, introducerea cercetării disciplinare contra învăţătorilor inconştienţioşi, renitenţi sau imorali.

Cel puţin odată în săptămână va vizita şcoala, asistând la prelegerile din fie care obiect de învăţământ.

Va supraveghea ca autoritatea învăţătorului să nu sufere, nici din partea elevilor nici a părinţilor.

Preotul va asista la conferinţele învăţătoreşti. Conclusele acelor conferinţe însă nu are să le considere nici când de obligătoare pentru şcoala sa, numai în casul când Vener. Consistor, aprobând acele concluse prin cercular dispune observarea lor.

Preotul, ca director, va cerca să-şi apere vaza şcoalei sale, ca aceea să nu fie discreditată înaintea poporului, nici batjocorită de străini.

Va griji, ca învăţătorii să nu purceadă în mod arbitrar cu elevii s'au cu părinţii elevilor, şi să nu-şi formeze astfel de drepturi, cari nu se pot aduce în conglăsuire cu drepturile susţinătorului şcoalei confesionale, nici cu drepturile autonome ale corporaţiunilor bisericeşti şi cu dreptul de supremă inspecţiune a forurilor bisericeşti.

Preotul ca director va presidia examenul semestral, ce se ţine la începutul lunei Februarie a fiecărui an —, şi la acest examen va învita numai pe membrii comit. par.

Va fixa în conţelegere cu inspectorul districtual de şcoale, terminul pentru examenul dela finea anului şcolar şi va învita la acest examen pe părinţii elevilor precum şi pe alţi binevoitori şi sprijinitori a şcoalei confesionale.

Va raporta comitetului par. despre resultatul examenului şcolar final şi se va îngriji ca şi comitetul la timpul său, se raporteze sinodului parohial ordinar, precum şi despre alte momente mai însemnate din viaţa şcoalei.

Se va îngriji ca şcoala de repetiţie să funcţioneze regulat, şi cerând trebuinţa în şcoala de repetiţie va propune el studiul religiunei.

Va asista la prelegerile practice şi teoretice ce se dau din economie tinerimei adulte (în şcoala de repetiţie economică.) Şi după aceste prelegeri fiind tinerimea adunată, ţine catechisaţiunea prescrisă.

Subscrie toate actele ce se dau dela şcoală precum şi testimoniile şcolare pe cari le provede şi cu sigilul şcoalei sau a bisericei.

Poartă corespundenţa cu comitetul parohial şi cu organele superioare bisericeşti precum şi cu organele civile.

Grijeşte, ca învăţătorii definitivi să fie înscrişi la fondul de penziune regnicolar ca membri, săşi achite taxele, să-şi însinue urcările de salar şi cuincuenalele.

Taxele de înscriere ale elevilor le administrează la timpul său epitropiei, şi supraveghează ca epitropia să achite la preceptoratul regesc taxele cu cari contribue biserica la fondul de penziune învăţătoresc.

Poartă grije de archiva şcolară, de biblioteca şcolară şi de toată averea şcolară, ce s'a dat învăţătorilor pe lângă inventar, ca aceia să se păstreze în ordine, cărţile menite pentru a fi cetite din partea tinerimei să se poate împrumuta şi ceti.

Procură în conţelegere cu epitropia şi cu aprobarea comit. par., cărţi, recvisite şcolare, etc.

Şi în fine supraveghiază igiena şcolară, anume, ca şcoalele să fie curate, încălzite, provăzute cu bănci potrivite, cu scuipătoare, cu vase de beut apă. Ca şcoala să fie aerisată la timp, podinele, băncile spălate, praful şters, jurul şcoalei curat. Ca medicul să viziteze din când în când pe elevi. Ca învăţătorii să pretindă observarea strictă a curăţeniei din partea elevilor; Apoi să pretindă curăţenia corpului şi a vestmintelor elevilor.

*

Causele cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar, le-aş putea apoi împărţi după felul lor, în următoarele categorii:

1. Cari provin din causa sărăciei poporului şi a comunelor bisericeşti ca susţinătoare de şcoale.

2. Cari provin din causa neştiinţei părinţilor şi a factorilor chemaţi a sprijini şcoala.

Şi în fine:

3. Cari provin din causa comunicaţiunei grele — şi a depărtării copiilor de şcoală.

A descrie în mod amănunţit numai una din aceste 3 categorii de cause, prin cari se împedecă o înaintare mai repede a poporului nostru, spre progresul la care tinde şcoala, ar fi o temă destul de mare, pentru timpul scurt, de care dispunem în o conferinţă.

Deci să nu mi să ia în nume de rău dacă aceste 3 întrebări le voi pertracta pe scurt, retăcând chiar unele cause ce mi se par mai neînsemnate, şi amintind numai pe cele mai principale precum şi unele remedii pentru delăturarea lor.

Este o plângere generală, că poporul nostru e sărac şi nu mai poate suporta atâtea greutăţi ce i-se impun. Şi dacă voi admite şi eu această afirmare aproape generală, de dreaptă şi de neinvingibilă, neînlăturabilă, atunci trebue să susţin, ceea ce de altcum mă doare să susţin, că noi pe terenul şcolar, nu vom putea ajunge la rezultate mai îmbucurătoare, decât cele la cari am ajuns deja, — ba din contră, pe terenul învăţământului popular în viitorul apropiat vom începe a regresa, nu a progresa.

(Va urma).

Din despărţ. „Asociaţiunei".

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a desp. X Brad al „Asociaţiunei" se va ţinea în Brad — în sala de gimnastică a gimnaziului român — la 8/21 Iulie a. c. la 3 ore d. p.

Obiecte:

1. Deschiderea adunării. 2. Rapoartele comitetului, cassarului şi bibliotecarului pro 1906/7. 3. Alegerea comisiunilor pentru cenzurarea rapoartelor. 4. Alegerea unei comisiuni pentru acuirarea de membrii şi încassarea de taxe. 5. Prelegeri poporale. 6. Rapoartele comisiunilor. 7. Alegerea a 2 delegaţi pentru adunarea generală a „Asociaţiunei". 8. Inchiderea adunării.

Brad, la 28 Iunie 1907.

Dr. P. Oprişa m. p. *A. Dămian* m. p.
dir. desp. notar.

NOUTĂȚI.

Interesanta foiță, începută în numărul trecut, se va continua, din lipsă de loc, în numărul viitor al ziarului nostru.

*

Se încep șicanele. Incă nici nu a întrat bine în vigoare noua lege școlară și inspectorii regești de școale, dornici de așì câștiga merite patriotice s'au pus pe lucru, ca să maghiariseze iute și de grabă școalele cu limba de propunere nemaghiară. In comitatul Torontal inspectorul de școale Dr. *Vértesy Gyula*, a aflat într'o școală din o comună sârbească numai șase cărți maghiare de lectură. Indignat peste măsură de acest lucru, a procurat cărți maghiare gratuite și a dat ordin învățătorului să le împartă între elevi. Elevii însă a doua zi au adus cărțile îndărăt, și le-au predat învățătorului spunându-i, că *părinții le-au dat ordin să nu primească dela nime cărți unguregti.* Invățătorul a făcut arătare despre aceasta inspectorului, care indignat și mai tare de această cutezanță, a făcut arătare la comisiunea administrativă a comitatului, care la rândul ei nu s'a putut lăsa mai pe jos decât inspectorul, ci constatând că aci e vorba de *agitație* sistematică, a îndrumat pe domnul protopretor al cercului să țină cercetare pentru a constata, *cire* pune la cale agitația în contra limbei maghiare? Și va fi cercetare, apoi poate proces cu sentență judecătorească și comuna cu aceasta e — maghiarisată!

*

Dela poștă. Oficiul de poștă din loc ne comunică spre publicare, că ministrul de comunicațiune și-a exprimat dorința, de a se întroduce la toate casele mari din orașe câte o cutie de poștă sub poartă, ori în locuința inspectorului casei respective, cu mai multe despărțăminte, pe seama tuturor chiriașilor din casă, pentruca factorii postali se poată face mai repede împărțirea scrisorilor. E foarte just și în interesul publicului aceeace dorește domnul ministru, și de dorința sa s'ar putea ținea cont cel puțin în viitor, cu ocasiunea zidirei și instalării de case noue.

*

Hymen. *Minerva V. Ceontea* și *Dr. Alexiu Botioc*, din Arad, logodiți.

*

Gimnaziul din Caransebeș. Comunitatea de avere în ședința sa ținută Marți în 9 Iunie a aprobat înființarea gimnaziului maghiar din Caransebeș, a aprobat votarea ajutorului din fondurile grănițărești, deși limba română nu va fi propusă decât ca studiu facultativ. Unsprezece grănițeri au votat contra înființării gimnaziului.

*

Comisia de imunitate a terminat cu ascultarea martorilor anunțați în chestia violării imunității deputatului Dr. Vaida. Comisia a constatat că imunitatea deputatului Vaida a fost violată. Raportul în această cauză se va prezenta dietei la toamnă, prin raportorul comisiei Hedervåry Lehel.

*

Spesele obstrucției croate. Conform informațiunilor date de ziarele din capitală, vorbirile deputaților croați (stenografarea și traducerea lor) au costat 10.300 coroane.

*

Sub roțile trenului. Din Petroșeni se anunță, că Boschetti Sándor, elev de gimnaziu, pentruca să câștige ceva pe seama sărmanilor săi părinți s'a angajat cu mai mulți colegi de-ai lui, ca să curățe iarba și buruenile din curtea stațiunii, primind pentru munca lui o coroană pe zi. Marți după amiazi, pe când Boschetti smulgea buruenile de printre șini, n'a observat că se apropie un tren. Băiatul a ajuns sub roțile trenului, cari iau sdrobit picioarele. A fost imediat dus la casa părinților săi, unde până seara a murit.

*

Falsificători de bani. „Kronstädter Zeitung“ aduce știrea că poliția din Brașov a dat de urma unei societăți de falsificători de bani. Atrăgându-i-se anume atențiunea asupra unei case „Pe tocile Nr. 1“ căpitănia orășenească a trimis un detectiv, care a făcut perchiziție în numita casă. Cercetarea a dat bun rezultat. Intr'o lădiță s'au aflat mășinării, vopsele și clișeuri pentru bancnote de 20 cor. Posesorii acestei case au fost arestați cu toate că negau, că ar fi știind ceva despre aceste aparate. Clișeurile sunt foarte bune. Cercetarea urmează.

*

Pianistă română distinsă în străinătate. Dșoara *Cellica Delavrancea*, fica distinsului advocat și scriitor *Barbu Stefănescu Delavrancea* a obținut premiul I de piano la conservatorul din Paris. Dșoara Delavrancea a fost la Paris eleva măiestrului Duvernay, acum decedat.

*

Un dar al reginei Elisabeta. Regina României a oferit societății amatorilor de jucării antice din Paris, pentru museul în preparație o operă cu tiraj foarte restrâns și scrisă de Ea: „Dnul Hampelmann.“ E o poveste fantastică în limbile: franceză, engleză, germână și română, împodobită de un mare număr de desemnuri umoristice în coloare, datorite dlui Lecante de Nony.

*

Atentat contra fiiului regelui Milan. Din Constantinopol se vestește, că doi indivizi necunoscuți au încercat un nou atentat contra fiiului natural al fostului rege al Sârbiei, Milan, cu numele Cristici, care petrece în Constantinopol. Cristici se afla pe stradă, când doi necunoscuți l-au inzultat. La acestea Cristici se întoarce acasă și luând un revolver urmărește pe atentatori, îi ajunge și cerându-le satisfacție, unul din ei ridică un pumnal asupra lui. Cristici îndreaptă atunci revolverul asupra atentatorilor rănind pe unul din ei. Atentatorii au scăpat cu fuga.

*

Corupție mare în Portugalia. Din Lissabona se depeșează, că acolo s'a dat de urma unor corupțiuni mari, în care sunt implicați mai mulți funcționari înalți de stat. Astfel un diplomat, care a fost denumit consul pentru China nu s'a mișcat de acasă și trăgea pentru oficiul de consul leafa de 50.000 cor. Afară de acestea mai ocupa și alte multe oficii împreunate cu renumerațiuni, cari se urcau la suma oribilă de 100.000 cor. Consulii denumiți pentru Japonia încă își mâncau lefile acasă. S'a întâmplat, că o familie de funcționar de stat încassa anual o leafă grasă, cu toate că tatăl de familie murise de mult. O mănăstire care se pustiise de mult, primea totuși ajutor în fiecare an. Ministrul-president Franco, căruia i-a venit la cunoștință această manipulație de bani scandaloasă, a anunțat că va pedepsi în modul cel mai aspru pe toți cei vinovați.

*

Avis. *„Speranța“*, noul institut de credit și economii din Hosman (proiectat sub numirea „Hosmăreana“) își va începe activitatea la 15 Iulie 1907 st. n. Acordă credite cambiale, hipotecare și pe obligațiuni cu cavenți. Primește depuneri până la 1000 cor. cu 5%, iar depuneri mai mari cu 6%, plătind și darea erarială.

Direcțiunea.

*

Petrecere în Uioara. Tinerimea română din Murăș-Uioara și jur invită la petrecerea de vară ce o va aranja Dumінecă în 21 Iulie st. n. în sala mare a hotelului erarial din Murăș-Uioara. Inceputul precis la orele 7 și jum. seara. Venitul curat e destinat în favorul bisericii arse din Inoc. Contribuirile marinimoase sunt a se trimite pe adresa dlui Nicolae Galea, preot în Inakfalva u. p. Felvincz.

Pentru producenții de cereale și de nutrețuri.

Aducem la cunoștința economilor noștri, că magazinul militar de alimentare din Sibiiu (K. u. k. Militär-Verpflegs-magazin) ca și până acum cumpără săcară, ovăs cu bani gata, tot asemenea fân și paie, anume acest nutreț începând dela 1 Iulie c. cu prețul ce se dă pentru cea mai bună calitate. Cumpărarea se face în strada numită „Jungenwaldstrasse“, unde până acum firma Felter și Ferderber a avut magazinul pentru fân și paie, apoi în târgul fânului în „Retranchement“ (stra jament), de unde fânul și paiele se descarcă în șurile închiriate dela George Rumler.

Oferte în scris despre vânzare de fân și paie magazinul militar primește ori-când.

Se recere ca fânul de vândut să fie din recolta cea mai nouă, el trebue să fie numai din ierburi bune de pe livezi, uscat, să nu fie înălbit, să fie curat, nu mucezit, prăvos sau nisipos și să aibă miros plăcut. Costreiu, rugină, plante mocirloase, muschi, cotoare tari, iarbă spinoasă și lânoasă pot să fie numai în măsură mică.

Paiele de orz, ovăs, grâu și de săcară se folosesc ca paie de nutreț și de tăiat. Ele trebue să fie sănătoase, să nu fie atinse de rugină sau de mană (malură), să fie uscate, curate, să nu fie prăvoase sau mocirloase, mestecate cu gunoiu sau cu buruieni și să nu miroase greu.

Paiele de așternut să nu fie sdrobite și mestecate cu pleavă și să nu aibă miros greu.

Ca paie de așternut se folosesc îndeobște paiele din îmblătitul cu mașina și paiele din trieratul cerealelor cu vite.

Drept paie de pat și de legat se folosesc paiele din îmblătitul cu mâna (îmblăcii), adecă paie de săcară, îndoitură sau de grâu. Ele trebue să fie sănătoase, să nu fie atinse de rugină, de mană, să fie uscate, curate, să nu fie prăvoase sau mocirloase, cu gunoiu sau cu buruieni și să nu aibă miros greu.

Economii să fac băgători de seamă la faptul, că paiele de pat au preț aproape îndoit față de paiele eșite dela mașină (paie de așternut).

Sibiiu, 30 Iunie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța, prezident. *Vic. Tordășianu* secretar.

PARTEA LITERARĂ.

Ființa dreptului.

(Fine).

Să vedem acum în ce raport stă dreptul cu datorința? Atât dreptul, cât și datorința, să refer în mod direct la acțiunea omului. Am dreptul sau am datorința să fac ceva. Datorința e o necesitate morală pentru începerea acțiunii, necesitate care ordonează, că ființa liberă *trebue* să facă ceva. In datorință e exprimată deci *îndatorirea* de a întra în acțiune, pentru ajungerea scopului. Dreptul însă nu silește, ci *permite*. In noțiunea dreptului se cuprinde îndreptățirea de a întra în acțiune de voe bună și în perfectă libertate de mișcare. Prin urmare, dreptul, în senz subiectiv, e libertatea acțiunii.

Acțiunea, care formează al treilea element al moralității, poate fi acțiune impusă, adecă reclamată de datorință, și poate fi acțiune liberă, reclamată de drept. Și cu aceasta am precisat locul unde se găsește ființa dreptului în lumea morală. Acest loc este: între virtute și imperiul bunurilor, la mijloc, în bună tovărășie cu datorința.

Dreptul și datorința sunt deci noțiuni egale în periferie, și numai direcțiunea e alta la fiecare din ele.

Sunt datorințe de drept, și datorințe morale, dintre cari cele dintâi pot fi forțate, cele din urmă, cele morale însă nu. Deosebirea între drept și morală e deci aceea, că pe terenul dreptului există constrângere, pe al moralei nu. De aci avem apoi *legalitatea acțiunei* și *moralitatea acțiunei*. E *legală* acțiunea dictată din partea dreptului, pe când cea dictată de etică e — *morală*. Dreptul nu reclamă alta decât legalitate în acțiune, moralitatea nu reclamă alta decât respect în fața legii, ceeace în ultima analiză e tot legalitate, dar în lumea morală se numește virtute. Dacă acum dreptul pretinde legalitate, iar datorința pretinde respect față de starea legală de lucruri, e prea evident, că între drept și datorință nu e nici o deosebire, pentrucă datorința e tot așa legalitate ca și dreptul.

Să facem însă deducțiuni mai pozitive.

Datorința e necesitatea constringentă a unei acțiuni, iar acțiunea dă naștere la raporturi între persoane și stabilește raporturi între persoane. Dacă eu încep acțiune în contra unei persoane, — prin acțiunea mea deschid teren de acțiune și pe seama persoanei acesteia. Eu nu pot să ocup singur întregul teren de acțiune, pentrucă atunci ar urma, că toți ceilalți ar putea să fie eschiși cu totul de pe terenul liberei acțiuni. Iar dacă acțiunea mea face, ca persoana respectivă să între și ea în acțiune și să se pună în raporturi cu mine, e clar și evident, că *datorința* acțiunei mele a deschis pe seama ei *dreptul* de contraacțiune. Dreptul a fost provocat deci din partea datorinței, sau din partea moralității.

Moralitatea presupune totdeauna existența dreptului, pentrucă dreptul e așa de vechiu ca și moralitatea; iar dreptul stă în legătură atât de strânsă cu datorința, încât nu ne putem închipuì drepturi fără datorințe, ori datorințe fără drepturi.

Omul care n'are decât numai datorințe fără drepturi, nu e om liber, ci e atârnător de voința altora, e unealtă oarbă, totdeauna *dator* se între în acțiune, dar niciodată îndreptățit să facă acțiuni, din voe liberă. Pe scurt, un astfel de om e — *sclav*. Pentruca să fie omul om întreg și perfect, trebue să aibă deci și drepturi, nu numai datorințe.

Și tot așa nu poate să aibă cineva numai drepturi, fără datorințe. Domnitorii încă trebue să aibă datorințe pe lângă drepturile cele mari ce le au; datorințe, cari ce e drept, nu pot fi totdeauna forțate, dar în cele din urmă sunt datorințe, cari dacă n'ar exista ca datorințe de drept, ar face să se nimicească raporturile dintre domnitor și supușii săi. Iar raporturile între ființe cu voință liberă sunt indispensabile. De aceea, domnitorul absolut, care are numai drepturi, și sclavul, care are numai datorințe, sunt anormalități în lumea morală.

Dreptul deci, al cărui domeniu e lumea morală, e corelatul datorinței în raporturile dintre ființele acționiste, cu voință liberă. Ambele noțiuni, a dreptului și a datorinței, ni-le imaginăm deodată, fiindcă stau în strânsă intimitate. Și dacă zicem așa: moralitatea e representată prin aceste trei forme: *virtute, bunuri* și *datorință*, putem zice și așa: moralitatea ni-se presentă în următoarele forme: *virtute, bunuri* și *drepturi*.

In doctrina morală vine pusă datorința întâiu și din ea se derivă dreptul, tot ca datorință, pe când în jurisprudență dreptul e întâiu, și datorința îl întregește.

Cărți și reviste.

Revista teologică, organ pentru știința și vieața bisericească. Nr. 6 are următorul cuprins: Religiunea primordială și originea religiunii, de Dr. Nicolae Bălan. Din trecutul bisericii române bihorene, de Gruia. Hirotonia ca pedecă pentru căsătorie, de Dr. Nicodim Milaș. Cuvântare despre nemurirea sufletului, de Dr. George Popoviciu. Mișcarea literară: Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți, de G. Tulbure. Informațiuni. Tipicul cultului religios de Cantor. Redacția și administrația: Sibiiu, strada Măcelarilor, 45.

*

Transilvania, analele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, Nr. 11 cuprinde procesele verbale ale ședințelor IV, V și VI a com. central al Asociațiunii. Din despărțăminte. (Rapoarte generale despre activitatea despărțămintelor în cursul anului 1907). Expoziția generală română. Anunț. Lista recompenselor acordate expozanților și colaboratorilor. Convocarea ședinței plenare a secțiilor științifice literare. Cărți primite gratuit pentru biblioteca Asociațiunii. Redacția: Sibiiu (N. Seben) strada Morii Nr 6.

CONCURS

Se publică concurs pentru premiul de 40—50 coroane, oferit de dl N. Mihăilă, cleric absolul și fost învățător, actual proprietar în Vinerea, pentru cea mai bună lucrare despre tema:

„Folosul educațiunii morale și metodul desvoltării ei în școalele poporale, având a cuprinde și unele indigitări despre datorințele părinților și ale societății în această privință“.

La acest premiu pot concura numai învățători dela școalele noastre confesionale-poporale din cercul conferenței învățătorești al Orăștiei.

Lucrările sunt a se înainta comisarului consistorial, ce se va numi pentru conducerea conferenței din anul 1908, înainte de terminul conferenței cu o lună de zile. Iar numele autorului să se alăture într'un plic sigilat.

Sibiiu, 9 Iulie n. 1907.

Dr. V. Bologa
comisar consistorial

Din public.+)

Mulțămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii din 24 Iunie n. din Agârbiciu, ne-au onorat cu presența și au suprasolvit următorii marinimoși domni:

V. Stanciu, preot gr. cat., Șeica-mică 80 fileri, Fuchsbalg H., notar, Agârbiciu 80 fileri, I. Schuller, învățător pens. luth., Agârbiciu 60 fileri, I. Botezan, preot gr. cat., Agârbiciu 40 fileri, Ilie Câmpean, înv. gr. cat., Agârbiciu 40 fileri, I. Lup, înv. gr. cat. 30 fileri.

Ulterior sau mai încassat dela onor. domni I. Mircea, notar, Ibișdorful-săsesc 3 cor. și Alexiu Chețan, înv. gr. or. Frâua 2 cor.

Tot cu această ocasiune a mai dăruit școalei noastre gr. or. economul D. Rotariu o lampă în preț de 19 cor.

Venitul curat al acestei petreceri a fost 9 cor. 14 fileri, care sumă se va întrebuința spre ajutorarea copiilor săraci dela școala gr. or. din loc.

Primească sus numiții domni și pe această cale cele mai călduroase mulțămite. Agârbiciu, 10 Iulie 1907. Toma *Stanciu*, paroh gr. or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 6244 Şcol. 3—3

Concurs.

Din fundaţiunea Nicolau Vlad este vacant un stipendiu de şase sute (600) coroane pentru conferirea căruia se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Dela concurenţi se cere să fie Români greco-orientali din arhidieceza Transilvaniei şi studenţi cu calculul general Bun.

Cererile să fie înaintate la Consistorul greco-oriental român din Sibiiu, înzestrate cu următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu şcolar din anul 1906/7.
3. Testimoniu de paupertate.
4. Alte eventuale acte recomandatoare.

Cererile întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 11 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

---

[180] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de capelan în parohia de clasa a II-a Sita-Buzău, pe lângă neputinciosul paroh Ioan Dima, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiale, afară de congruă.

Concurenţii vor avea conform normelor în vigoare a se prezenta în parohie în vreuna din Dumineci şi sărbători înainte de alegere cu 8 zile spre a celebra, cânta şi cuvânta în biserică.

Concursele instruite cu documentele recerute vor avea a le aşterne în terminul prescris, oficiului protopresbiteral gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Sita-Buzău, 24 Iunie 1907.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 439 [181] 1--3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Mercurea se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Mercurea, salar 800 cor. şi relut de cuartir şi grădină 200 cor. din cassa epitropiei parohiale.
2. Ludoş, două posturi învăţătoreşti, salar câte 600 cor.

Reflectanţii să fie apţi de a înfiinţa şi coduce corul bisericesc şi a ţinea strana, Dumineca şi sărbătoarea, pentru cari prestaţiuni vor primi o remuneraţiune conform desterităţii lor.

3. Cărpiniş, salar 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
4. Bogatu, salar 600 cor. din repartiţie.
5. Broşteni, salar 600 cor.
6. Beşinău, salar 600 cor.

Invăţătorii aleşi sunt datori a cânta la liturgie cu elevii şi a ţinea şcoală de repetiţie.

Pentru anii serviţi la alte şcoale nu primesc cuincuenalii.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările lor instruate conform normelor în vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Mercurea, 24 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Mercurea, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Avram S. Păcurar
protopresbiter.

Nr. 529. [182] 1—3

Concurs

Pentru întregirea definitivă a posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, aparţinătoare tractului Turda, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Agârbiciu, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir. grădină şi lemne de foc.
2. Agriş, 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne de foc.
3. Banabic, 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne de foc.
4. Cristiş, 600 cor. din repartiţie, pământuri şi stole cantorale, cuartir şi lemne de foc.
5. Găbud, 600 cor. repartiţie, relut de cuartir şi lemne de încălzit.
6. Hărastăş, 600 cor. din repartiţie şi din cassa bisericei, cuartir, grădină şi emne de foc,
7. Hidiş, 600 cor. repartiţie, relut de cuartir, grădină şi lemne de foc.
8. Murăş-Sâniacob, 600 cor. din repartiţie, cantorat, pământuri, cuartir, grădină şi lemne de foc.
9. Soporul-de-Câmpie, 600 cor. din repartiţie, pământuri, grădină, lemne de foc şi cuartir.
10. Turda, 600 cor. solvibile în rate lunare anticipative, cuartir, lemne de foc, şi remuneraţii speciale pentru instruirea corului bisericesc şi pentru alte servicii scripturistice.

Cuincuenalele se vor computa dela ziua introducerei în post.

Reflectanţii vor avea a conduce şcolarii la biserică şi a cânta la strană în Dumineci şi sărbători şi sunt poftiţi a se prezenta în comuna la care vor competa spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul.

Cererile instruite în ordine să se aştearnă în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, dela care se pot lua şi informaţiuni speciale.

Turda, 20 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Nr. 66—1907 [167] 1—2

Licitaţiune publică.

Comitetul parohial gr. or. din Sălciua-de-jos (tractul Lupşei) dă în întreprindere edificarea bisericei din loc pe calea licitaţiunei publice minuende verbală, care se va ţinea în localul şcoalei la 21 Iulie n. a. c. la 2 ore p. m. Preţul de strigare este 8961 cor. 42 fil. Materialele brute: piatra, varul, năsipul, cărămida şi lemnul le pune la dispoziţie comitetul. Licitanţii au să depună vadiu de 5%. Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Sălciua-de-jos (Alsó-Szolcsva) la 15 Iunie v. 1907.

Romul Gomboş paroh-prezident.
Vas. Butură notar.

O firmă locală foarte activă caută imediat un **bărbat inteligent,** capabil de cauţiune, care are să iee în primire sume mici dela oameni privaţi. Aceluia îi este dată ocaziunea de a-şi întemeia o existenţă sigură şi profitabilă şi a-şi urca câştigul prin vânzarea unui articol trebuincios întrodus cu bune rezultate. Se reflectează numai la un om harnic şi solid, care reflectează la un post permanent.

Doritorii de a ocupa acest post, cu bună recomandaţie să-şi trimită adresa cu indicarea activităţii de până acum în scris la:

Administraţia „Telegrafului Român“.
[176] 3—3

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16
în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare
depozit de încălţăminte
pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 14—

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.
[95] 13—52

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA
Transport de persoane
în
Canada şi Argentina.
Cereţi clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în româneşte.
Falk et Comp.
Secţia românească.
Hamburg
Strada Raboisen Nr. 30.
[4] 2—13

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.
Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric
se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 28-41
Clopotele găurite
o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**
Preţcuranturi ilustrate gratis.

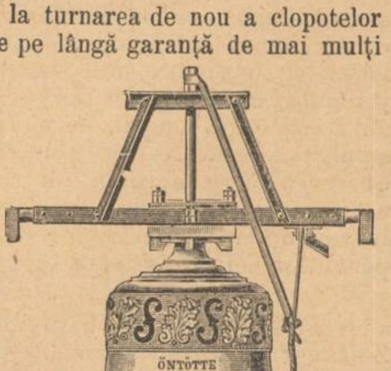

REVERENZI
În calitatea cea mai bună şi ieftină, se pregătesc la
„Croitoria Universală“,
Ioan Petraşcu,
strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU—NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Nr. 32
[143] 4—5

Nr. 72 Sibiiu, Marți 3/16 Iulie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 7138 Bis.

Notificare oficială.

Pentru primirea la cursul teologic al seminarului arhidiecezan cererile sunt a se înainta aici până la 1/14 August 1907.

Dela concurenți se cere să alăture la cerere:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de maturitate.
3. Testimoniu dela medic despre starea sanitară.

Cererile întrate după acel termin nu se pot lua în considerare.

Se atrage atențiunea celor interesați la conclusul sinodal din 7/20 Aprilie 1904, Nr. 39, în senzul căruia numărul clericilor în toate 3 secțiunile nu poate trece peste 90.

Sibiiu, 26 Iunie v. 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 7144 Școl.

Notificare oficială.

Cu 1 Septemvrie nou, 1907, secțiunea pedagogică a seminarului nostru arhidiecezan se organisează cu curs de 4 ani, și elevii cari vor fi susceputi în cursul I, vor fi supuși cursului de 4 ani.

Pentru primirea în cursul I pedagogic sunt a se face cereri, cari trebue să între la acest consistor până la 1/14 August 1907, la cari cereri sunt de a se alătura următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de pe anul ultim de școală, din care să fie evident că a absolvat cu succes 4 clase gimnaziale, reale sau civile;
3. Testimoniu dela medic, că respectivul este deplin sănătos.

Cererile întrate după expirarea terminului nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, 28 Iunie v. 1807.

Consistoriul arhidiecezan.

Croații și Maghiarii.

Sibiiu, 15 Iulie n.

E lucru vechiu, că cei mici învață dela cei mari, pe cari îi imitează întru toate. Aceeace fac astăzi Croații, — popor mai mic decât cel maghiar, — e curată imitație, e la fel același lucru, pe care l-au făcut mai anii trecuți Maghiarii. Au făcut obstrucție și ei în parlament, când Viena nu a voit să le dea aceeace cereau, și dupăce a fost prorogat în mai multe rânduri parlamentul, au organisat *resistența pasivă* în părțile de țară în cari au putut să o organiseze. Comiții supremi au demisionat, cei trimiși de guvernul numit neconstituțional nu au fost instalați și nu au fost recunoscuți de organe legale și constituționale ale puterii de stat, dările nu s'au plătit, recruți nu s'au dat.

Așa au procedat Maghiarii față de Viena și așa procedează acum Croații față de Maghiari. E același spectacol, numai cât persoanele sunt schimbate. Și e joc al sorții, că guvernul eșit din sinul coaliției, care prin obstrucție a ajuns la putere, trebue să aplice în contra Croaților aceleași mijloace de apărare, pe cari le întrebuințau guvernele nepatriotice și neconstituționale de mai nainte în contra coaliției, și pe cari ea le decretase de nelegale și neconstituționale.

In formă deci lupta e aceiași, în fond însă nu. Pentrucă coaliția maghiară luptă pentru câștigarea de drepturi pe cari *nu le-a avut*, pentru stoarcerea de concesiuni și favoruri nouă dela coroană, pecând Croații luptă pentru conservarea neștirbită a drepturilor pe cari *le au* și cari se caută a li-se lua pe căi meșteșugite.

Legile țării spun, că limba de comandă și de administrație la armata comună o stabilește monarhul; deci coaliția nu a stat pe base legale când a cerut, ca limba de comandă să fie cea maghiară la trupele recrutate din Ungaria, iar nu cea germană, stabilită din partea Maiestății Sale. Și iarăși legi positive spun, că limba oficioasă și de stat în Croația și Slavonia e cea *croată;* prin urmare Croații sunt în drept să ceară, ca această dispoziție a legii să fie respectată. Nu se respectează însă prin dispoziția trecută în noua lege despre pragmatica funcționarilor dela căile ferate, în înțelesul căreia toți funcționarii dela căile ferate ungare din Croația și Slavonia *sunt datori* să știe ungurește, pentrucă prin aceasta se vatămă un drept fundamental al Croaților, dreptul de a fi stăpână în țara lor numai limba lor proprie.

Să nu se provoace nime la aceea, că *usul* și până acum așa a fost, că s'a pretins cunoașterea limbei unguręști dela cei aplicați la căile ferate din Croația și Slavonia, pentrucă usul acesta a fost numai abus; și Croații de aceea au dat spate cu coaliția maghiară, ca să-i scape de abusuri, iar nu pentruca se legaliseze abusurile, să le treacă în legi. E cas periculos de precedență acesta pentru Croați, pentru că dacă e trecut odată în lege, că cei dela căile ferate trebue se știe ungurește, mâne-poimâne se poate cere același lucru și dela aceia cari sunt aplicați la justiție, la administrație și în urmă dela învățători și profesori!

Apărarea Croaților e deci motivată; și suntem stăpâniți de părerea, că conflictul acesta croato-maghiar trebuia evitat, pentrucă Maghiarii n'au nici o trebuință de dușmănia Croaților, precum n'au nici o trebuință nici de înstrăinarea naționalităților celoralalte din patrie de cătră ei.

Din contră, tocmai în aceste zile grele și de grea cercare, datorința conducătorilor lor era, să caute și să câștige prietinia tuturor, dând fiecăruia aceea ce i se cuvine, pentruca întreaga țară să stee închegată pentru întâmpinarea furtunei ce poate să se deslănțuiască asupra țării mai curând de cum se crede. Dar ca și cum ar fi o făcătură, căci tocmai contrarul s'a făcut. Croații au fost înstrăinați de Maghiari prin vătămătoarea dispoziție trecută cu privire la limbă în legea despre funcționarii dela căile ferate, iar celelalte naționalități din patrie au fost înstrăinate și adânc jignite prin și mai vătămătoarea *lege școlară*, de care iarăși n'a fost nici o trebuință. E rău, că nu se află oameni între Maghiari, cari să știe și să înțeleagă, că așa nu e bine și nu e folositor pentru țară. Iar dacă se află, e și mai rău, că nu se constituesc în partid politic, cu scopul de a *împăca și mulțămi naționalitățile nemaghiare.* Acesta ar fi începutul unei epoce de liniște, de bine și de fericire în patria noastră.

Invoiala cu Austria. Se scrie, că învoiala între guvernul nostru și cel din Austria, cu privire la reînoirea pactului, ar fi de jumătate gata. Ceea-ce înseamnă, că pertractările nu sunt terminate, ci se vor continua. Mâne Marți, se ține consiliu de ministri în Budapesta. Ministrul-prezident Wekerle va refera despre resultatul pertractărilor din urmă. Consiliul de ministri se va ocupa și cu chestia croată, și va lua măsuri, ca conflictul să nu se înăsprească și mai tare.

Vacanțe. Dieta ungară a ținut Joi ultima ședință, apoi s'a prorogat singură până la 10 Octomvrie. Ședințele din urmă ale dietei au fost interesante. Puțini deputați au participat la ele, însă acești puțini au arătat în mai multe rânduri, că nu sunt mulțămiți cu mersul lucrurilor, și că în sânul coaliției fierbe și clocotește. Cu toate acestea, votarea s'a făcut totdeauna conform intențiunilor guvernului, dupăce așa cere disciplina de partid, care tot e men-

---

FOIȘOARĂ.

Notițe din Constantinopolul de azi.

(Fine.)

Moșee în forma și mărimea Ajei Sofiei sunt în Stambul mai multe, ba poate chiar și mai mari, cum este d. e. moșeea sultanului Aehmed, nu departe de Aja Sofia și în nemărginita apropiere de hippodrom. Așa de mari sunt mai multe și poate chiar și mai bogat decorate, dar prețul artistic, arhitectonic și istoric, pe care il are Aja Sofia, altă mosee nu-l are. Deaceea, valoarea și însemnătatea bisericei Sftei Sofiei este și va rămânea vecinică.

Tot în Stambul și în apropiere de Aja Sofia, se află muzeele turcești, cel nou și cel vechiu. Cel nou, care acuma abia se compune, n'are nimic de interes special, cel vechiu însă conține mai multe sarcofage bine conservate, din vremile cele mai vechi. Astfel între altele sarcofagul lui Alexandru cel mare, pe al cărui coperiș se văd sculptate, cu o minunată dibăcie în relif, toate faptele marelui beliduce. In sarcofag, înlăuntru, se văd și osăminte, despre cari se susține că ar fi ale marelui Alexandru însuși. Se mai află în acest muzeu și multe alte sarcofage de ale regilor sirieni și egipteni, unele mai bine altele mai rău conservate, precum și o mulțime de mumii, petrii commemorative și morminte întregi de peatră din diferitele veacuri.

Nu mult mai însus de Aja Sofia, se află hippodromul cel vestit al împăraților bizantini, transformat azi într'o piață publică, în mijlocul căreia se înalță și azi renumitele două obeliște, precum și columna de metal așa numită Acul Cleopatrei. Cele dintâi cu inscripțiile lor, încă foarte bine conservate, pecând Acului Cleopatrei i-s'a rupt vârful, -- poate de multele chindisituri, săvârșite în restimp de atâți amar de ani.

Tot pe piața fostului hippodrom, se află fântâna dăruită de Impăratul Germaniei, sultanului actual. Un adevărat cap de operă în sculptură, în marmură și ornamentică germană. Fântână pompoasă și apă din belșug, numai nu pentru noi europenii, cari ne-am dedat cu apă mai bună decum e aceea, pe care o prestează Constantinopolul peste tot.

Cine a urcat odată până la piața hippodromului, să nu întrelase a cerceta și bazarul turcesc, ce nu este chiar îndepărtat de aci în spre vest. Așa ceva nu-i mai dă omului de ochi. Un adevărat labirint, în care poți întra, dar nu mai poți eși, dacă nu ai pe cineva care să te conducă. Bazarul acesta stă din o mulțime de ulicioare strâmte, cari se încrucișează în stânga și în dreapta, fără nici un sistem. In ulicioarele acestea sunt postate prăvălii, una lângă alta, sau mai bine zis șatre, pline toate cu diferite mărfuri turcești. Vânzătorii se întrec care să-și câștige mușterii mai mulți, ba de multe ori se și încaeră pe acest motiv. Bazarul stă tot sub un coperiș, care admite puțină lumină în interiorul lui. Și împrejurarea asta e foarte favorabilă pentru vânzători, fiindcă face imposibil să poți vedea bine marfa ce ți se oferă spre cumpărare. De remarcat e, că sutele de șatre ce se află în bazar sunt toate fără încuetori. După apusul soarelui toți negutătorii le părăsesc și preste noapte întreg bazarul este păzit numai de doi păzitori de noapte, ceia ce dovedește, câtă fiducie și onestitate domnește și azi încă în poporul acesta, altcum semibarbar.

In Pera se află și bazare europene, întocmite cu aceiași eleganță și cu același gust, ca d. e. cele din Viena sau Pesta. Bazarul din Stambul e al negutătorilor turci, bazarele din Pera sunt ale europenilor, mai ales nemți din imperiul german și din Austria. Evreii nu prea joacă rol în comerciu, ci se ocupă mai ales cu meserii, pentrucă evreii nu pot suporta în comerciu concurența Grecilor și a Armenilor.

Aflându-mă odată în Constantinopol, am ținut să nu las necercetată reședința patriarhatului din Fanar. Pornind dela podul vechiu pe „Cornul de aur“ în sus cu vaporul, a patra stațiune este Fanarul.

Fener=reședința patriarhului, se află în nemijlocită apropiere a stațiunei de vapor și după exteriorul ei, puțin diferă de clădirile învecinate, pecând școala grecească situată mai sus, — care adăpostește în interiorul ei vre-o 600 de elevi, — e o zidire modernă și pompoasă, care îți atrage privirea îndată ce te apropii de Fanar.

Biserica patriarhală, aflătoare în curtea reședinței, e cât se poate de simplă în exteriorul său. Edificiul, mai nainte o mânăstire de maice, e o capelă lungă și fără cupolă sau turn. Clopotele — 5 la număr — sunt așezate pe un pridvor, la care duc vre-o 15 trepte, și acolo sunt legate cu lanțuri și funii de niște prăjini ţinută încă, cu multă greutate. Dar până la toamnă, în curs de trei luni de vacanţă, se vor calma earăşi spiritele, căci aşa cer interesele coaliţiei. Cu interesele *adevărate* ale ţării cine-şi mai bate capul?

Lupta Croaţilor. Coaliţia croată a adresat manifest poporaţiunei din Croaţia şi Slavonia, în care sunt înşirate gravaminele naţionale ale Croaţilor, şi se apelează la sprijinul poporului în aceasta luptă grea purtată din partea deputaţilor, cari au luat angajament, să ducă lupta mai departe, cu energie, în dieta din Budapesta. Se fac pregătiri şi pentru o eventuală nouă alegere şi se organizează pretutindenea *resistenţa pasivă.* Cei trei membrii croaţi ai casei magnaţilor au ridicat protest în şedinţa de Joi în contra legii lui Kossuth şi au părăsit sala de şedinţă. Sunt următorii: Kulmer, Tomasits şi Nicolici.

Cronică bisericească.

Idealul societăţii omeneşti.

(Fine).

Iată, că idealul acesta, primit prin credinţă şi descoperirea Dzeiască a Fiului, se impune din ce în ce mai mult şi raţiunii, cerând a se îndeplini, începe să fie înţeles mai limpede, cu cât se studiază mai mult puterea lui efectivă în viaţă şi sfera acestui ideal se lărgeşte în măsura în care pătrundem întinderea şi adâncimea (responsabilităţii) dragostei lui Dzeu pentru noi.

Jertfirea şi mila faţă de aproapele, deci, e, — şi de nu e, *trebue să fie*, — idealul omului şi al societăţii, căci dacă examinăm cu atenţiune desvoltarea istorică a omenirii, vedem, după cum am spus mai nainte, că forţa ce a scos pe oameni din sălbătăcie este, *mila* faţă de aproapele, care devine iubirea conştientă a binelui social, rezemată pe o adevărată concepţie religioasă.

Dacă întrebăm pe înţelepţii veacurilor, acelaşi lucru ne spun şi anume, că: în decursul timpului s'a desvoltat în om o nouă lege: iubirea adevărului şi dorinţa de a-l realiza în viaţă, lege ce deschide omului o nouă cale, unde deasemenea e luptă, întrecere, dar nu pentru satisfacerea egoismului, ci pentru servirea adevărului şi a binelui, menite a îmbunătăţi viaţa până la infinit, a aduce împărăţia lui Dzeu pe pământ. Această cale, acest ideal, Iisus ni-l arată în rugăciunea *„Tatăl nostru“*, unde ne învaţă să credem în El, să dorim venirea împărăţiei sale şi îndeplinirea voei sale, *precum în cer, aşa şi pre pământ*; şi să credem că aceasta se poate realiza, când dorim să ne mulţămim cu pânea zilnică, adică cu cele necesare spre existenţă, când credem că atunci ne spălăm de greşelile noastre când şi noi iertăm şi când nu dorim să cădem în ispită de voim să scăpăm de cel rău.

Impărăţia cerească, adică viaţa ideală din sufletul nostru, o dobândim, când urmăm pe Iisus care e calea, adevărul şi viaţa.

Adevărat e, că-i greu a urma pe Mântuitorul, nu e imposibil însă. Impărăţia lui Dumnezeu se bine vesteşte, şi fiecare prin stăruinţă, sforţare, pătrunde întrânsa. Această întrare anevoioasă în împărăţia cerească vine de acolo, că viaţa omului e o contradicţie: altfel o doreşte şi înţelege că trebue să fie, şi altfel e ea în realitate, In acelaşi timp însă constatăm, că omul a tins în totdeauna să micşoreze contradicţia dintre realitatea vieţii şi ideal şi s'a silit să se apropie de el, când la atins i-s'a părut inferior, greşit şi atunci construeşte un altul mai înalt, mai adevărat, până ajunge la cel absolut transmis prin revelaţiune şi pe acesta veşnic va tinde a-l ajunge.

Educaţiunea religioasă şi morală are de scop de a forma oameni ideali, cu sentimentul de iubire al adevărului şi al binelui, solid cimentate, pentru ca întrând în lupta socială, să sufere văzând ignoranţa şi eroarea lumii şi să se revolte văzând răutatea şi micimea ei. Să facă din el un factor pentru stânjinirea împărăţiei întunerecului şi pentru întinderea împărăţiei luminei, luptând, neapărat, ca un creştin, nu prin revolte sângeroase, ci cu sabia cuvântului şi cu resemnaţia eroică a creştinului.

Despre sabia adevărului, Mântuitorul zice: gândiţi că am venit să aduc pace pe pământ, desbinare nu pace. Iar în ce priveşte resemnaţia creştină, Iisus ni se dă de exemplu pe sine însuşi, arătându-ne prin viaţa şi moartea sa, că jertfa legii cei nouă, e sacrifiicarea cărni pentru desăvârşirea morală a lumei.

Cât priveşte instinctele egoiste ale omului contra cărora luptăm, graţie idealului creştin, să nu ne temem că vor fi distruse. Ele îşi vor produce efectul în mod fatal, cu toată lupta noastră contra lor.

Folosul luptei pentru realizarea idealului creştin e, că nu lăsăm egoismul să fie singura forţă în noi, ci îi slăbim pornirea furioasă, întărim înclinările altruiste, şi astfel realizăm o parte din idealul crezut. De şi nu putem ajunge acolo, unde tindem, totuşi tendinţa aceasta ne face să ne suim mai sus de unde ne aflăm. Rolul educaţiei religioase şi morale e să sădească in oameni idealul de viaţă bazat pe aspiraţiunile superioare ale sufletului, să-i facă să creadă în el, aducândui la starea de a fi fanatici pentru realizarea lui, convingându-i că aceasta e scopul vieţii şi că fericirea personală se găseşte în sforţarea pentru combaterea răului şi realizarea binelui.

Viaţa omului e o contradicţie din cauza celor două forţe naturale, contradictorii în noi: instinctul egoismului şi sentimentul iubirii aproapelui în luptă perpetuă unul cu altul, unul ne duce la cruzime, la mizerie, celalalt la blândeţe, la fericire. De aceea, noi prin diferite mijloace cultivăm sentimentul milii şi al iubirii şi combatem instinctul egoismului; de aceea clădim pe sentimentul iubirii un ideal de viaţă care tinde la nimicirea egoismului. Lucru, de sigur, imposibil, de realizat; dar aceasta e definiţia idealului vieţii omului, să tindem către el crezând că-l putem ajunge. Graţie acestei credinţe, noi neglijăm pornirile înferioare, ba chiar luptăm pentru nimicirea lor şi dăm atenţie numai aspiraţiilor, şi părţilor bune din noi, căci cele dintâi îşi fac efectul şi fără concursul nostru, pe când celelalte spre a se produce, trebue desvoltate şi întărite şi astfel realizăm o parte din idealul crezut.

Rolul idealului e întocmai ca rolul ce-l are ţinta ce-şi fixează luntraşul, care vrea să treacă un fluviu cu cursul repede.

Tindem şi luptăm să ajungem îngeri, dar n'ajungem îngeri. Graţie însă acestei tendinţi şi acestei sforţări, nu rămânem animale, ci devenim oameni, din ce în ce mai aproape de chipul şi asemănarea lui Dumnezeu.

Bine, aşa e, vor zice unii, dar năzuind la un astfel de ideal, luptând contra ignoranţii şi răutăţii omeneşti ne supunem la privaţiuni şi suferinţi şi chiar la moarte. Pe aceştia îi întrebăm: Care din două înghite mai multe victime: idealul milii şi iubirii care ne duce la armonie, s'au idealul egoismului ce ne duce la sfâşiere? Pe lângă aceasta, fiind egoist, le sacrifică alţii fără voia ta, pe când fiind cuprins de o nemărginită milă de bună voe, singur îţi jertfeşti viaţa în scopul realizării binelui absolut.

Iată dar, că adevărata viaţă a omului e cea *ideală*, cea în Hristos, şi pe aceasta să tindem s-o trăim. Să privim la Mântuitorul, ţintuit pe Golgota pentru mila ce a avut-o de omenirea suferindă, şi să tindem a ne apropia de El, în măsura puterii noastre omeneşti.

Cităm aci spre completă edificare un pasaj concis şi adânc din „Legea şi Poruncile lui Dumnezeu şi Decalogul“ trad. de P. S. Episcop de Roman, *Gerasim*, din care loc se va vedea mai bine care e adevăratul ideal al omului. „Desăvârşirea morală al lui Iisus este idealul spre care privim. Dacă existăm, existăm ca să ajungem la perfecţiunea morală a lui Iisus. Dacă trăim, trăim ca să ne formăm după titlul desăvârşirei morale ce ni-l arată Iisus? Altfel, spre nimica ne este existenţa şi viaţa. Şi cum ajungem la idealul desăvârşirei morale a lui Iisus? Ajungem, dacă întâi, vom crede, că cu adevărat el este Dumnezeu, dacă vom înţelege valoarea şi desăvârşirea sa morală ca om şi ne vom umplea de dragoste către el, dacă îl vom iubí în chip desăvârşit, ca pe binele moral şi iubindu-l să ne supunem cuvintelor lui până la moarte.

Crezând lui, suntem datori să ne smerim, comparând nedesăvârşirea noastră morală cu nedesăvârşirea sa. Să suportăm dureri, suferinţi şi amărăciuni ca să ajungem la înălţimea perfecţiunii sale morale. Suntem nu numai desăvârşiţi moraliceşte, dar şi păcătoşi, călcători ai legii dumnezeeşti, având trebuinţă de mila lui Dumnezeu. Suntem datori să ne pocăim luând cunoştinţa păcatelor noastre. Suntem datori a fi blânzi şi nemănioşi, răsboind mânia răsbunătoare şi iubitoare de sine şi satanică. Suntem datori să fim milostivi, binefăcători, dând celorlalţi din cele ce avem. Suntem datori a fi sinceri şi curaţi la inimă, iubind adevărul şi dreptatea mai mult decât pe noi, pe Dumnezeu şi binele mai mult decât orice, pentru dragostea lui sacrificându-ne şi murind. Suntem datori să fim făcători de pace, împăcând şi unind pe ceice se luptă şi împrietenindu-i în dreptate şi adevăr. Suntem datori să avem statornicie şi neschimbare în bine, să avem bărbăţia sufletului în stăpânirea binelui, *să murim pentru adevăr şi virtute.*

Iar desăvârşita dragoste vom simţi-o când vom câştiga desăvârşita moralitate a lui Iisus, când ne vom fi format în totul după Christos, când deci se va împlini cuvântul: „Veţi fi desăvârşiţi, precum Tatăl nostru cel ceresc desăvârşit este“. Iată exemplul concret al perfecţiunii morale.

Prin urmare luminaţi fiind asupra rostului vieţii noastre pământeşti, datori suntem fiecare — cu deosebire preoţii — a cultiva acest ideal, avându-l de normă conducătoare în educaţia tinerimei, făcând astfel, ca în societatea creştină să domnească realmente Mântuitorul Iisus, icoana vie a jertfirei. In o asemenea societate răutatea nu există, ci duhul păcii, iertării şi frăţiei pluteşte deasupra tuturor. Dreptatea se aplică pretutindenea. Virtutea e ţânta nisuinţelor tuturor. Educaţia copiilor se face creştineşte. Virtuţile sunt preţuite mai mult ca orice bun pământesc. Răbdarea e privită ca un eroism. Supunerea la autorităţi şi împlinirea datoriilor către ţeară se face din iubire, nu din frică ori silă. Jertfirea, devotamentul şi avântul către faptele mari generoase şi desinteresate ar fi legea comună şi obicinuită a vieţii.

In sfârşit legea dragostii, a jertfirii necondiţionate, toate virtuţile ar înflori, şi împărăţia lui Dumnezeu cu pacea şi fericirea după care oftează sufletul nostru s'ar pogorâ pe pământ.

Iată idealul omului şi al societăţii omeneşti!

Să-l urmăm.

(*„Viitorul“.*) *Pr. Const. I. Pavel.*

---

de lemn. Edificiul bisericei e lung şi scund. In loc de cupolă are deasupra coperişului prim un al doilea coperiş, care se înalţă peste cel dintâiu pe un zid, în care se află jur împrejur ferestrii, cari împreună cu ferestrile scunde din zidul inferior, dau totuşi bisericei lumină îndestulitoare.

Judecată după exteriorul ei, această bisericuţă poate fi numită sărăcăcioasă. Cu atât mai pompos este însă interiorul ei. Iconostasul din lemn de mahagonii sculptat, are în interiorul său două rânduri de icoane, nu prea mari, în formă de medalion, zugrăvite în stil bizantin, dar fără de vre-o osebită valoare artistică. Deasupra iconostasului în mijloc o cruce mare aurită, în dreapta şi stânga icoanele mântuitoriului şi a maicei Dlui. Uşile frumos aurite, cea din mijloc în deosebi bogat aurită, provăzută deasupra cu o pejură de aur. Dinaintea altarului patru sfeşnice mari aurite, două cu câte trei, iar două cu câte un braţ. Biserica în interiorul ei este împărţită prin două şiruri de strane duple, dealungul, în trei despărţăminte, unul mijlociu şi două laterale. In despărţământul mijlociu care pare a fi cel principal, nu departe de altar, se află deadreapta scaunul patriarhului, de tot frumos, din lemn de mahagonii sculptat şi bogat increstat cu os de elefant. Pe partea stângă se află alte cinci străni, iar frumos decorate şi cu catifea roşie acoperite, scaunele celor cinci mitropoliţi sufragani, al Ruşilor, Românilor, Sârbilor, Grecilor şi Bulgarilor, cari stau totdeauna gata să fie ocupate de titularii lor. La mijlocul bisericei pe partea stângă se înalţă amvonul, tot din lemn de mahagonii sculptat şi bogat încrestat cu os de elefant, tot aşa şi podul dindărăt, pentru femei. Inainte de întrare, tindă — narthex — întocmai ca la biserica metropoliei din Bucureşti, — provăzută şi asta cu icoane, cam de aceeaşi valoare artistică ca cele dela metropolie.

Pe lângă sfânta Sofie, cea mai mare valoare artistică, bizantină, o presintă moşea turcească de azi Kahrije Dsehami, mănăstirea bisantină „Phora“ de mai nainte, situată în partea Stambulului care se numeşte Balata, vestită prin icoanele ei mozaik şi fresco din începutul sutei a patrusprăzecea. Ia posede verosimil cele mai vechi icoane bizantine, originale artistice, cari represintă toată viaţa şi patimile Mântuitorului, precum şi viaţa Preacuratei Fecioare, Icoanele acestea se pot măsura cu cele mai bune icoane italiene de acelaş conţinut, de aceia s'a şi crezut multă vreme că ar fi opera unui pictor italian, ceeace însă — dupăcum s'a dovedit mai târziu — nu stă...

Icoanele esceleză prin aceea, că figurile sunt pline de viaţă; nu sunt ţapene ca de obiceiu cele bizantine.

Ele esceleză mai departe prin uşurătatea în compoziţie şi în desemn, naivitatea expresiunei, harmonia colorilor şi executarea îngrijită în detail. Icoanele fresco nu au aceeaşi valoare ca cele în mosaik. Cupolele trei la număr conţin sus în interiorul boltei, una, icoana Mântuitoriului, celelalte două icoana Maicei lui Dzeu. Celalalt spaţ al boltelor să împarte în câmpuri, cari să extind săbiate din sus în jos şi în cari apoi sunt cu o deosebită măestrie pictate, copilăria şi minunile Mântuitorului şi ale Maicei Sale.

Icoanele din interiorul moşeei de azi, sunt acoperite cu scânduri şi se află ca într'o firidă, care se deschide — fireşte pe bacşiş potrivit — numai când creştinii voesc să le vadă. Turcilor nu le este ertat să aibă icoane în interiorul moşeelor lor.

De deosebită valoare mai este în această moşee, un portal antic de marmoră cu o ornamentică bogată şi frumos detaliată de sculptură.

Deşi moşea asta în timpul din urmă a suferit de cutremur de pământ, totuşi, cadrele, icoanele şi ornamentele dintr'ânsa, sunt încă destul de bine conservate, cum se vede numai şi numai din dorul de câştig al musulmanilor, ca să tragă încă multă vreme bacşiş pentru întrare.

Bine ar fi când s'ar afla cineva, care să asigure posterităţii acest nepreţuit tesaur de cultură.

Spre a caracterisa în fine în câteva trăsături şi stările politice din Constantinopol, amintesc faptul care în mai multe rânduri s'a repetat, că adecă am întâlnit oameni, cari auzind despre mine că sunt Român mi-au spus, că şi ei asemenea sunt Români. Când colo ce să vezi, nu ştiau nici o boabă româneşte.

Ei bine, cum se poate asta? Răspunsul e, că în Turcia fiecare vrea să fie orice, numai Turc nu. Pentrucă străinilor prin protecţia ambasadorilor le este asigurată viaţa; pe când bieţii musulmani stau la discreţiunea sultanului şi a oamenilor lui şi nu pot şti nici când, dacă le mai este dat să mai trăească pe această lume sau au să treacă în sinul lui Mohamed.

Sibiiu, în Iulie 1907. de *P.*

NOUTĂȚI.

Pentru gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană au întrat pentru gimnaziul din Brad din comuna Turda 15 coroane şi anume, dela Jovian Murăşan, protopresbiter 5 cor. şi dela Dr. Val. Moldovan, advocat 10 coroane, iar din comuna Câmpuri-Surduc 12 cor. 54 fileri, la care sumă preotul Ioan Budoiu a contribuit cu 5 coroane, apoi dela comuna *Herşeni*, protopresbiteratul Făgăraşului, 10 cor. 20 fileri.

*

La gimnaziul din Braşov încheerea festivă a anului şcolar s'a făcut Vineri, cu solemnitate mare, în fața unui public număros. A cântat corul elevilor, a rostit discurs de încheere directorul *Onițiu*, a vorbit apoi *Dr. V. Saft:*, în urmă s'au împărțit premiile.

*

Advocat nou în Cluj. Dl Dr. *Ioan Giurgiu* advocat, vesteşte că din Iulie a. c. are *cancelarie advocațială* în Cluj (Kolozsvár), strada Wesselényi Miklós Nr. 24, lângă banca „Economul“.

*

Intâlniri de domnitori. Impăratul Wilhelm al Germaniei se va întâlni în curând cu Țarul Rusiei pe țărmul Norvegiei Asemenea se va întâmpla în curând o întâlnire a principelui Bulgariei cu regele Petru al Sârbiei, la Belgrad.

*

Al 108 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Lina Trădache, precupeață.

Acesta este al 108-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Faptă urâtă Ni se scriu următoarele: „In 23 Iunie 1907 noaptea nişte oameni răi făcători au tăiat şi furat crucea din capătul satului nostru, Şelimber, de către Sibiiu, pusă pe pământul lui Ioan Roşca, de mai mulți creştini, unde ese preotul în ziua de Rusale ca să țină serviciul divin în tot anul. Această cruce a mai fost tăiată odată, şi dupăce s'a ridicat a doua oară, acei făcători de rele nu au putut suferi ca să o mai vadă, ci au tăiat-o şi furat-o“.

*

Crima unui bolnav de tifus. In Petroşeni un anumit Vincze Iózsef, calfă de măsariu, s'a bolnăvit de tifus şi cuprins de friguri perzându-şi conştiința a sărit din pat, a luat copilul său de cinci ani şi l-a acățat de un pom în pădurea din apropiere. Descărcându-se după aceea o furtună, corpul neînsuflețit al copilului s'a desfăcut de arborele de care a fost acățat şi a căzut într-o prăpastie, unde lau găsit nişte băeşi.

*

Strivit între vagoane. Conductorul suprem depe linia Sibiiu-Copşa-mică, Iuliu Kis a plecat Joi cu trenul la Copşamică. In stațiune a voit să ajute la aranjarea vagoanelor, dar din nefericire, tocmai când voia să încopcie două vagoane a fost strivit între ele. A şi murit pe loc. Soția lui, care deasemnea se afla în stațiune, a fost martoră la moartea îngrozitoare a soțului ei.

*

Dar pentru biserică. Imi țin de cea mai plăcută datorință a aduce şi pe această cale la cunoştință publică, cumcă evlavioasa creştină din parohia Veca-Zarand, cu numele *Marie Lazar m. Neaga*, în 24 Iunie a. c. a dăruit sf. biserici un rând complet de vestminte preoțeşti în valoare de 100 cor. Bunul Dzeu cu bogatele sale daruri să-i răsplătească jertfa făcută pentru împodobirea casei lui. Vaca 24 Iunie 1907 v. *Iosif Costea*, paroh.

*

Contra bețivilor. Primarul unui oraş din America a compus o listă a tuturor bețivilor din acel oraş şi a împărțit-o la toți cârcimarii, dând poruncă aspră, ca celor scrişi în listă să nu le vândă nici un fel de beutură. Cârciumarii cari se vor abate dela această poruncă vor fi pedepsiți cu temniță.

*

Apucată de chit. „Pester Loyd“ aduce următoarea întâmplare înfricoşată: La țărmurul dela San Giorgio pe insula Lesine se scălda învățătoarea din San-Giorgio. Pe când se scălda fără grije apare de odată un chit mare, care cu iuțeală se îndreaptă către învățătoare. Invățătoarea a încercat să scape cu înotul. A şi ajuns aproape de țărm, când chitul o apucă de picior şi dispare în mare cu prada. Această întâmplare a fost observată de cei depe țărm, umplându-i pe toți de groază.

*

Catastrofă în un teatru. In teatrul Famkorg din apropierea capitalei de odinioară a imperiului chinez Canton a isbucnit un incendiu îngrozitor în decursul reprezentațiunei, căruia i-a căzut jertfă cinci sute de inşi, cari şi-au aflat moartea în flacări, iar mai multe sute au fost răniți.

*

Caz de moarte în parlamentul englez. Se anunță din Londra, că pe când se desbătea în parlamentul englez proiectul de lege al ministrului de finanțe, deputatul Willsva a leşinat. S'a dispus imediat ca deputatul să fie dus acasă, dar abia fu aşezat pe un pat al ambulanței, când îşi dădu sufletul. Din întâmplare la acea şedință a fost de față şi fiica deputatului, căreia ministrul-prezident Campbel-Bauermann cu multă precauțiune i-a adus la cunoştință soartea tristă a tatălui ei. Deasemenea a fost făcut cunoscut incidentul trist şi camerei, care în semn de doliu a ridicat şedința.

*

La „fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ mai dăruit: din prilejul onomasticei măestrului croitor Petru Bota, următorii; Ioan Petraşcu, măestru croitor, Eremie Purece, măestru lăcătuş, Dna Constanța Părău, soție de croitor, fiecare câte 50 bani; logodiții Ioanichie Bota, sodal croitor şi dşoara Sorica Vulc, (Sălişte), 1 cor. familia sărbătoritului Petru Bota, 80 bani, ; Ioan Popidan, măestru măsar, 40 bani George Mocian, culeg. tip., Florea Crucită şi Ioan Părău, măestri croitori, şi Victor Tordăşan, prezident, fiecare câte 20 bani.

*

Cu balonul peste Alpi. Vestitul aeronaut elvețian, căpitanul Spelterini va întreprinde în curând o călătorie cu balonul peste Alpi. Planul lui e se plece, cam pela mijlocul lui Iulie, din Andermatt, şi să fotografeze din balon Alpii centrali. Toate aparatele şi munițiile trebuincioase s'au transportat deja la Andermatt. Balonul are dimensiune de 1700 metri cubici şi va fi umplut cu hidrogen.

*

Portretele deputaților. In editura ziariului „*Poporul Român*“ apar pe rând portretele deputaților naționali români. Inceputul s'a făcut cu portretul binereuşit al dlui Dr. *Alexandru Va'da-Voevod.* Se poate procura dela administrația ziariului „*Poporul Român*“. Prețul 50 fileri, plus 10 fil. porto. In executare mai fină portretul costă 1 coroană.

*

Mulțămită. Tuturor cari prin adresele lor de condolență, trimisă din incidentul decedării neuitatei mele soții m'au mângăiat, le esprim adânca mea mulțămită, şi le doresc din adâncul inimei scutire dela bunul Dumnezeu de atari lovituri ale sorții. Sadu 12 Iulie 1907 n. Ioan Popovici preot gr. or.

*

Un practicant cu 3—4 cl. gimnaziale, creştere bună şi deştept, se primeşte la Libraria arhidiecesană, Sibiiu. Doritorii de a ocupa acest post au să-şi înainteze rugările împreună cu atestatul de botez şi şcolar: Comisiunii administrative a Librăriei şi Tipografiei arhidiecesane, Sibiiu.

*

2000 coroane plătesc aceluia care îmi poate dovedi, că testimoniile publicate nu corăspund adevărului şi nu sunt autentice. Fiecăruia îi stă în drept a se convinge personal despre aceasta. Din toate cercurile societății se află scrisori de recunoştință şi astăzi publicăm scrisoarea sosită la 16 Martie 1903. Aceasta sună: „Dlui Albert Müller în Budapesta, V/27. Vadász-utcza 34. Cam cu 5 ani înainte am comandat o cruce duplă electro-magnetică nr. 86967 R. B., pentruce îți esprim mulțămita mea. Crucea mi-a ajutat de minune; m'a scăpat de durerile de inimă ce le aveam. Te rog ami trimite earăşi o cruce. Cu toată stima, Ioan Oraftsik în Podolin“. Cine sufere de astmă, reumatism, podagră, ş. a. acela binevoiască a-şi comanda crucea aceasta.

Din despărț. „Asociațiunei“.

Convocare.

Pe baza hotărârii luată sub Nr. 2, în adunarea cercuală din 30 Iunie st. n. a. c. toți membrii despărțământului Lipova şi cercul Murăşului M.-Radna şi Şiria a „Asociațiunei pentru cultura şi literatura poporului român“, prin acest act sunt convocați la adunarea cercuală, ce se va ținea la 21 Iulie st. n. 1907 la 3 oare p. m. în Lipova, localul casinei române cu următoarea

Ordine de zi:

1. Raportul comitetului pe intervalul din anul 1904, până în 21 Iulie 1907.
2. Avizarea de membri noi şi încassarea taxelor.
3. Propuneri şi interpelări.

Lipova, la 7 Iulie 1907.

Dr. Halic *Dr. A. Cioban*
prezident. notar.

*

Convocare.

Onorații membrii ai „Asociațiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ de pe teritorul despărțământului Orăştie, precum şi toți ceice doresc înaintarea culturală a poporului nostru, prin aceasta sunt învitați a lua parte la adunarea cercuală a despărțământului, care se va ținea în Geoagiu (Algyógy), Duminecă la 15/28 Iulie a. c. la 2 ore p. m. în localul şcoalei.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului cercual.
3. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea raportului comitetului.
4. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea de membri şi încassarea taxelor.
5. Disertațiuni sau prelegeri publice, despre cari va fi înştiințat directorul despărțământului cel puțin cu o zi înainte de adunare.
6. Raportul comisiunilor şi hotărârea asupra lui.
7. Reconstituirea despărțământului pe un nou period de 3 ani.
8. Alegerea a doi delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii.
9. Dispoziții pentru autenticarea procesului verbal al adunării cercuale.
10. Inchiderea adunării.

Gelmar, 27 Iunie (10 Iulie) 1907.

Directorul despărțământului:
I. Popovici.

*

Convocare.

Domnii membri ai comitetului cercual din despărțământul Abrud-Câmpeni ai „Asociațiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“, sunt învitați a participa la şedința ce se va ținea în 22 Iulie n. a. c. la 3 ore p. m. în localul „Aurariei“ în Abrud.

Câmpeni, 10 Iulie n. 1907.

Dr. Bosiliu Preda *Dem. Goia*
direct. desp. secret. desp.

*

Convocare.

Domnii membri ai „Asociațiunei, pentru literatura română şi cultura poporului român“, de pe teritorul desp. Abrud-Câmpeni, precum şi binevoitorii acestei instituțiuni, sunt învitați a participa la adunarea cercuală, ce se va ținea în 28 Iulie n. 1907, la 11 ore a. m. în comuna Vidra-de-sus, cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al comitetului cercual.
3. Raportul cassarului şi statorirea budgetului pe 1908.
4. Rapoartele agenturilor comunale.
5. Alegerea unei comisiuni pentru acvirarea de membri, încassarea taxelor şi raportul acestei comisiuni.
6. Eventuale disertații, ce se vor anunța conf. §. 37 din statute.
7. Eventuale propuneri în cadrul statutelor.
8. Alegerea a 2 delegați pentru adunarea „Asociațiunei“.
9. Alegerea comitetului cercual pe un nou period.
10. Inchiderea adunării şi verificarea procesului verbal.

Pentru comitetul cercual al despărțământului.

Câmpeni, 10 Iulie n. 190*L*.

Dr. Basiliu Preda *Dem. Goia*
direct. desp. secret. desp.

Cărți şi reviste.

Anuarul II. al şcoalei poporale române gr. orientale din Răşinari pe anul şcolar 1906—1907, publicat de *Moise Frățilă*, director. Din acest anuar scoatem următoarele date şcolare: Şcoala din Răşinari e condusă de un personal didactic compus din un director şi 6 învățători, precum şi un catichet pentru elevii gr. cat. Şcoala de toate zilele are 6 cl. cari au fost cercetate anul acesta de 230 băieți şi 189 fetițe. La şcoala de repetiție au fost înscrişi 11 băeți şi 9 fetițe. Numărul elevilor înscrişi, atât la şcoala de toate zilele, cât şi de repetițiune, a fost 439. Şcoala dispune de o bibliotecă bogată, care constă din 925 opuri în 1284 volume, asemenea dispune şi de diferitele recvisite şi de aparatele trebuincioase pentru învățământ, aşa, că şcoala aceasta e una din cele dintâiu şcoale poporale ale arhidiecesei.

Dela „Asociațiune“.

Ieri, Duminecă, s'au întrunit în Sibiiu, în şedință plenară ordinară, secțiunile ştientifice-literare ale „Asociațiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“.

Şedința s'a ținut în sala de şedințe a comitetului central al „Asociațiunii“, din palatul muzeului național. A fost deschisă la orele 10 şi jumătate, şi condusă de dl *Iosif St. Şuluțu*, prezidentul „Asociațiunii“. La apelul nominal au răspuns 24 membri. Şi-au scuzat neparticiparea la şedință domnii Dr. Ioan Borcia, Aurel Ceortea, Precup, Dr. Erdélyi şi Virgil Onițiu.

Prezidentul numeşte verificători ai proceselor verbale pe dnii Nic. Togan şi T. V. Păcățian, apoi dă cuvântul secretarului literar al „Asociațiunii“, dlui *Octavian Goga*, pentru a-şi cetì raportul anual către secțiunile ştientifice-literare. Amănunțitul raport e ascultat cu mare atențiune. Cu privire la propunerile ce le conține, se decide, ca să treacă la respectivele secțiuni. Şedința primă s'a încheiat la orele 11 şi jumătate. Eri după ameazi au ținut şedințe secțiunile singuratice, iar astăzi la orele 9 s'a deschis a doua şedință plenară.

A fost condusă de dl *Iosif St. Şuluțu*, prezidentul „*Asociațiunei*“.

Referentul secțiunei *istorice*, dl Dr. Ioan *Lupaş*, ceteşte raportul despre activitatea secțiunei, şi propunerile făcute din partea ei.

Dl Arseniu *Vlaicu* ceteşte raportul comisiunei *ştientifice.* Dl *A. Chețianu* face o amănunțită dare de seamă despre prelegerile poporale ținute în cursul anului. Dl Dr. Ioan *Radu* asemenea. Se ceteşte raportul dlui Sim. *Stoica* despre scrierile mai nouă higienice, şi raportul dlui Dr. *I. Beu*, despre lucrările dlui Dr. *Erdélyi*, presentate spre tipărire. Dl *Vlaicu* ceteşte apoi propunerile secțiunei ştientifice.

Dl Andreiu *Bârsanu* ceteşte raportul şi propunerile secțiunei *literare.*

Dl Dr. Ioan *Stroia* ceteşte raportul şi propunerile secțiunei *şcolare* şi în urmă

Dl Romul *Simu* ceteşte raportul şi propunerile secțiunii *economice.*

Se întră apoi în discuția propunerilor, punct de punct.

După ameaz la orele 3 s'a deschis a treia şedință plenară.

„ALBINA“
institut de credit şi de economii, Sibiiu.

Publicațiune.

Terminul pentru prima optare la emisiunea a III-a de acții a institutului nostru s'a încheiat cu ziua de 15 Iunie a. c. Acțiuni neoptate au rămas 252, cari — în senzul dispozițiunilor prospectului nostru lansat la 27 Martie a. c. — se vor vinde cu prețul urcat de cor. 400 p. bucată, plus 10 cor. spese de emisiuni.

Terminul de optare la aceste acții se închee la 31 Iulie a. c. — Prenotări se primesc şi dela neacționari ai institutului.

Pentru achitarea prețului de cor. 400 pe bucată se stabilesc următoarele termine de plată:

1 rată până la 1 Septemvrie 1907
2 „ „ „ 1 Octomvrie 1907
3 „ „ „ 1 Ianuarie 1908
4 „ „ „ 1 Aprilie 1908
5 „ „ „ 1 Iulie 1908

Deodată cu prima rată este a se solvi şi taxa de emisiune de cor. 10.

Sibiiu, 15 Iulie 1907.

Direcțiunea institutului de credit şi economii „Albina“.

Colecta catedralei.

In urma provocărilor din urmă mulți preoți s'au grăbit a trimite colecta catedralei, încât în multe protopopiate nu mai e nici o comună în restanță. Ca să nu rămână unele parohii în monografia, ce se va tipări, ca restanțiere şi posteritatea să judece atât pe parohii lor, cât şi pe protopopii tractuali, provocăm din nou pe parohii, cari încă n'au trimis colecta, ca să grăbească cu trimiterea ei.

Nr. 285—1907 [183] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare la acest loc.

1. Alba-Iulia-maieri, salar 600 coroane solvit lunar articipativ, iar din venitele cantorale încă la 400 cor., cuartir şi lemne. Concurentul să poseadă cunoştinţe muzicale, pentru a putea conduce corul deja existent, din venitele căruia, după producţiunile ce le va aranja, încă va primi remuneraţiune.

2. Acmariu, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.

3. Brădeşti, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.

4. Cetea, postul al doilea, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne, — pentru înfiinţarea de cor bisericesc remuneraţiune deosebită.

5. Ciugudiu, salar 600 cor., cuartir şi lemne.

6. Meteşiu, salar 600 cor. (240 cor. dela stat, restul din repartiţie), cuartir şi lemne.

7. Pâclişa, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.

8. Rimeţ-sat, salar 600 cor. (200 cor. dela stat, restul din repartiţie), cuartir şi lemne.

9. Tăuţiu, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.

Petiţiunile se vor înainta subscrisului oficiu, în terminul indicat, îndatoraţi fiind concurenţii a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului, iar în Dumineci şi sărbători a conduce copiii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Cuincuenalele se vor computa în tot locul, numai după serviciu de 5 ani în comuna, unde va fi ales.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetele parohiale.

Alba-Iulia, 25 Iunie 1907.

I. Teculescu
protopresbiter.

Nr. 268 [185] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. Răhău, 2 posturi, fiecare cu salar de 600 cor., relut de cuartir 50 coroane şi grădină.

2. Câlnic, cu salar de 600 cor., cuartir şi grădină.

3. Deal, cu salar de 600 cor., relut de cuartir şi grădină 50 cor.

4. Pianul-inferior, cu salar de 600 cor., relut de cuartir şi grădină 50 cor.

5. Oarda-de sus, cu salar de 600 cor. şi cuartir în şcoală.

6. Berghin, cu salar de 600 cor., din care 200 cor. întregire dela stat, cuartir şi grădină.

7. Vingard, 2 posturi, cu salar câte de 600 cor., relut de cuartir şi grădină 50 cor.

Invăţătorii instituiţi la posturile acestea sunt datori a cânta cu copiii în Dumineci şi sărbători sf. Liturgie, a ţinea şcoala de repetiţie şi a cultiva şcoala de pomărit. Invăţătorii din Vingard sunt îndatoraţi a ţinea strana şi la Utrenie şi Vecernie.

Concurenţii au să şi aştearnă cererile concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare poporului în biserică, spre a-şi arăta dexteritatea în cântări.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Sebeş, 26 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 1176/1907 [184] 1—3

Licitaţiune minuendă.

Comuna politică Porumbacul-vechiu, comitatul Făgăraş, pentru aceasta aduce la cunoştinţă publică, cumcă în 2 August 1907 st. n. la 10 ore a. m. dă în întreprindere prin licitaţiune minuendă edificarea şcoalei confesionale gr. ort. locale.

Preţul strigării este 8445 cor. 25 fileri.

Reflectanţii au să depună înainte de începerea licitaţiunei un vadiu de 844 cor. 52 fil.

Condiţiunile, planul şi preliminarul se pot vedea la primăria acestei comune.

Porumbacul-vechiu, 10 Iulie n. 1907.

Primăria comunală.

Ad Nr. pp. 706—1907 [178] 2—3

Concurs repeţit.

In urma veneratului ordin consistorial din 8 luna trec. de sub Nr. 4744 Bis., prin aceasta se publică concurs repeţit pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. a III-a Agribiciu cu filia Căpuşul-mare, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh au a-şi înainta cererile de concurs în terminul sus arătat, fiind instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu şi a se prezenta înaintea alegătorilor, în vre-o Duminecă sau sărbătoare, la biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi a cuvânta.

Oficiul protopresbiteral român gr. ort. în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 14 Iunie 1907.

Tulliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 376—1907 [177] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Chendremal din protopresbiteratul Unguraşului, conform rezoluţiunei Preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 10 Aprilie a. c. Nr. 3873 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi au a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a a cânta, cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Fizeş-Sânpetru, 17/30 Iunie 1907.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 423—1907 ppresb. [172] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a Criş, devenit vacant prin trecerea din viaţă a fericitului paroh Erofteiu Gheaja, conform §-lui 13 combinat cu §. 18 din Regulamentul pentru parohii, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot prezenta înaintea alegătorilor în vr'o Duminecă ori sărbătoare, pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sighişoara, 18 Iunie 1907.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 439 [181] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Mercurea se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. Mercurea, salar 800 cor. şi relut de cuartir şi grădină 200 cor. din cassa epitropiei parohiale.

2. Ludoş, două posturi învăţătoreşti, salar câte 600 cor.

Reflectanţii să fie apţi de a înfiinţa şi coduce corul bisericesc şi a ţinea strana, Dumineca şi sărbătoarea, pentru cari prestaţiuni vor primi o remuneraţiune conform desterităţii lor.

3. Cărpiniş, salar 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

4. Bogatu, salar 600 cor. din repartiţie.

5. Broşteni, salar 600 cor.

6. Beşinău, salar 600 cor.

Invăţătorii aleşi sunt datori a cânta la liturgie cu elevii şi a ţinea şcoală de repetiţie.

Pentru anii serviţi la alte şcoale nu primesc cuincuenalii.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările lor instruate conform normelor în vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Mercurea, 24 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Mercurea, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Avram S. Păcurar
protopresbiter.

Nr. 317—1907 [175] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Abrud se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. Bucium-Cerbu. 2. Bucium-Isbita, 3. Bucium-Muntari, 4. Cărpiniş cu Vârtop, 5. Ciuriuleasa, la fiecare salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc, şi 6. Galaţi, salar 600 cor., 150 cor. dela ven. Consistor, restul din cassa bisericei, cuartir şi lemne de foc

Ceice doresc a ocupa vreunul din aceste posturi să-şi înainteze petiţiunile instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul arătat şi să se prezente înainte de alegere poporului pentru a-şi arăta dexteritatea în cântări, apoi vor nota, dacă pentru anii serviţi în alte comune pretind cuincuenale, pentruca comunele să se poată orienta la alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Abrud, 17 Iunie 1907.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 316—1907 [171] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa primă (I), Nasna, cu filia Chişfalud, protopresbiteratul Murăş Oşorheiului, pe basa ordinului consistorial din 5 Septemvrie 1906, Nr. 7843 Bis. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 60 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B, pentru întregirea venitelor de stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu, până la terminul indicat, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoştinţare a protopresbiterului, a se înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Murăş-Oşorheiu, 16/29 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Murăş-Oşorheiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Stefan Rusu
protopresbiter.

---

[180] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de capelan în parohia de clasa a II-a Sita-Buzău, pe lângă neputinciosul paroh Ioan Dima, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiale, afară de congruă.

Concurenţii vor avea conform normelor în vigoare a se prezenta în parohie în vreuna din Dumineci şi sărbători înainte de alegere cu 8 zile spre a celebra, cânta şi cuvânta în biserică.

Concursele instruite cu documentele recerute vor avea a le aşterne în terminul prescris, oficiului protopresbiteral gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Sita-Buzău, 24 Iunie 1907.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 529. [182] 2—3

Concurs

Pentru întregirea definitivă a posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, aparţinătoare tractului Turda, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. Agârbiciu, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir. grădină şi lemne de foc.

2. Agriş. 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne de foc.

3. Banabic, 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne de foc.

4. Cristiş. 600 cor. din repartiţie, pământuri şi stole cantorale, cuartir şi lemne de foc.

5. Găbud, 600 cor. repartiţie, relut de cuartir şi lemne de încălzit.

6. Hărastăş, 600 cor. din repartiţie şi din cassa bisericei, cuartir, grădină şi lemne de foc,

7. Hidiş, 600 cor. repartiţie, relut de cuartir, grădină şi lemne de foc.

8. Murăş-Sâniacob, 600 cor. din repartiţie, cantorat, pământuri, cuartir, grădină şi lemne de foc.

9. Soporul-de-Câmpie, 600 cor. din repartiţie, pământuri, grădină, lemne de foc şi cuartir.

10. Turda, 600 cor. solvibile în rate lunare anticipative, cuartir, lemne de foc, şi remuneraţii speciale pentru instruirea corului bisericesc şi pentru alte servicii scripturistice.

Cuincuenalele se vor computa dela ziua introducerei în post.

Reflectanţii vor avea a conduce şcolarii la biserică şi a cânta la strană în Dumineci şi sărbători şi sunt poftiţi a se prezenta în comuna la care vor competa spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul.

Cererile instruite în ordine să se aştearnă în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, dela care se pot lua şi informaţiuni speciale.

Turda, 20 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Nr. 66—1907 [167] 2—2

Licitaţiune publică.

Comitetul parohial gr. or. din Sălciua-de-jos (tractul Lupşei) dă în întreprindere edificarea bisericei din loc pe calea licitaţiunei publice minuende verbală, care se va ţinea în localul şcoalei la 21 Iulie n. a. c. la 2 ore p. m. Preţul de strigare este 8961 cor. 42 fil. Materialele brute: piatra, varul, năsipul, cărămida şi lemnul le pune la dispoziţie comitetul. Licitanţii au să depună vadiu de 5%. Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Sălciua-de-jos (Alsó-Szolcsva) la 15 Iunie v. 1907.

Romul Gomboş paroh-prezident. **Vas. Butură** notar.

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . . C 3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua) . . . . „ 1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II „ 2·—
Carte de cetire a II a . . . . . . „ —·50
Noul Abcdar . . . . „ —·40
Călăuza noului Abcdar . . . . . . „ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui . . . . „ —·50

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta"* deoarece „Ciasul-Volta" atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. 11 3

Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 73 Sibiiu, Joi 5/18 Iulie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 7144 Şcol.

Notificare oficială.

Cu 1 Septemvrie nou, 1907, secţiunea pedagogică a seminarului nostru arhidiecezan se organisează cu curs ~~de 4~~ ani, şi elevii cari vor fi susceputi în cursul I, vor fi supuşi cursului de 4 ani.

Pentru primirea în cursul I pedagogic sunt a se face cereri, cari trebue să între la acest consistor până la 1/14 August 1907, la cari cereri sunt de a se alătura următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de pe anul ultim de şcoală, din care să fie evident că a absolvat cu succes 4 clase gimnaziale, reale sau civile;
3. Testimoniu dela medic, că respectivul este deplin sănătos.

Cererile întrate după expirarea terminului nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, 28 Iunie v. 1807.

Consistoriul arhidiecezan.

Răscoalele ţărăneşti din România.

Sibiiu, 17 Iulie n.

Înainte cu câteva zile o ştire neliniştitoare pentru toţi Românii şi-a făcut cursul prin coloanele ziarelor străine, ştirea, că printre ţăranii din regatul român se observă de nou o mişcare ameninţătoare, se arată de nou semnele unei apropiate răscoale.

Ştirea, din fericire, nu a fost adevărată, şi scornitorul ei sigur că şi-a avut scopul său particular în vedere, atunci când a crezut, că va alarma lumea cu lansarea ei. Ziarele din România nu ştiu şi nu scriu nimica despre o nouă fierbere printre ţărani, cari îşi văd acum de năcazurile lor, şi aşteaptă cu indulgenţă împlinirea promisiunilor ce li-s'au făcut, atunci când au fost înduplecaţi să se liniştească şi să încete cu răsvrătirile.

Ceice s'au făcut vinovaţi în primăvară de acte de volnicie, vin traşi pe rând la răspundere în faţa judecătoriilor, şi spre lauda acestora trebue să constatăm, că în cele mai multe cazuri se croesc sentinţe de *achitare*; iar şi dacă sentinţa e condamnatoare, croirea pedepsei se face cu cea mai posibilă cruţare, luându-se în considerare toate momentele atenuante.

Ceeace înseamnă, că judecătoriile sunt convinse, că ţărănimea din România nu de capul ei a făcut aceea ce a făcut, ci îndemnată de unii instigatori, dar şi mai mult îndemnată de mizeria în care se află, de starea deplorabilă în care a ajuns.

Faţă de instigatori sigur că îşi va face justiţia datorinţa, cu asprimea cuvenită, iar starea nemulţămitoare a ţăranului român din regat, guvernul va fi chemat să o schimbe şi să o îmbunătăţească, amăsurat promisiunilor făcute cu ocaziunea venirei sale la putere.

Şi în privinţa aceasta asemenea primim ştiri bune din România. Ziarele din Bucureşti scriu, că la toate ministeriile se lucră cu zel nemărginit la adunarea datelor trebuincioase, cari au să servească de bază la compunerea proiectelor de lege ce vor fi prezentate la toamnă corpurilor legiuitoare române, cu privire la îmbunătăţirea sorţii ţăranului român. Proiectele acestea de lege vor fi compuse cu conlucrarea unei comisiuni speciale parlamentare, din care fac parte deputaţi şi senatori, tot oameni cu largi cunoştinţe şi cu durere de inimă faţă de ţăranul român.

Reformele promise sunt deci în lucrare, şi important material s'a adunat şi se adună pentru a servi de bază la deslegarea grelei probleme, care a sguduit regatul român şi era să-l aprindă dela un capăt până la celalalt.

La ministerul de domenii d. ex. s'au adunat toate contractele de învoeli agricole între ţărani şi proprietarii de moşii, din cari se vede, cât de nedreaptă a fost de cele mai de multeori învoiala pentru bietul ţăran, care a dat munca, dar n'a primit nici o răsplată.

La ministeriul de interne se adună iarăşi date autentice cu privire la modul de traiu al ţăranului, la condiţiunile sale de viaţă, pentru a se constata exact, cât şi ce e de lipsă pe seama ţăranului, ca să poată trăi între condiţiuni cât de cât mulţămitoare?

La ministeriul de finanţe apoi se lucră la modificarea legilor de dare, în acel înţeles, că ţăranul să nu plătească dare mai mare pentru pământul său decât marele proprietar, ci din contră, mai mică, astfel, ca darea să fie urcată treptat, în măsura în care se urcă averea şi bunăstarea proprietarului.

Când deci se lucră cu atâta zel şi cu atâta bunăvoinţă faţă de ţărani la îmbunătăţirea sorţii acestora, nu mai are motiv ţărănimea din regat să se răscoale de nou, ci datorinţa ei este, să aştepte în linişte aducerea la îndeplinire a reformelor promise de Rege şi de guvern, reforme, cari tocmai pentrucă sunt adânc tăetoare în starea de astăzi a lucrurilor, au lipsă de timp, pentru a putea fi combinate şi compuse. Şi ţăranul român are atâta simţ de dreaptă judecată, ca să ştie şi să înţeleagă lucrul acesta. De aceea, ştirea despre o nouă ferbere printre ţăranii din România rămâne o scornitură, o manoperă neisbutită a cine ştie cărui doritor de a pescui în tulbure.

Tripla alianţă. Ministrul nostru comun de externe, baronul *Aehrenthal*, s'a dus, pentru a se întâlni cu *Tittoni*, colegul său din Italia, la *Des'o*, unde a sosit Luni d. a. A fost primit cu multă căldură. Scopul acestei întrevederi este reînoirea triplei alianţe pe alţi şase ani următori. Tripla alianţă a fost legată mai pe urmă în anul 1902, pe şase ani, ar expira deci la anul 1908, dar acum a fost legată de nou pe alţi şase ani. Expiră deci în Iunie 1914. Până atunci pacea e asigurată!

Lupta Croaţilor. Manifestul coaliţiei croate, adresat poporaţiunei din Croaţia şi Slavonia, a făcut bună impresie pretutindenea. Deputaţii croaţi ţin dări de seamă în faţa alegătorilor lor, şi sunt primiţi cu multă însufleţire. Poporul e pe partea lor. Toţi accentuiază în vorbirile lor necesitatea revisuirei transacţiei legate între Maghiari şi Croaţi. Fără această reviziune pace nu se va face. Pe episcopul *Drohobeczky*, care a ostenit mult pentru a linişti pe Croaţii din dieta ungară şi ai împăca cu Ungurii, a început lumea al boicota, ca pe unul care e vândut Ungurilor şi nu apără interesele croate. Mai mulţi comiţi supremi au dimisionat. Conflictul deci se agravează mereu.

Noua lege şcolară.

Articolul de lege XXVII din 1907, referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale.

§. 1.

Invăţătorii aplicaţi la şcoalele comunale şi confesionale sunt funcţionari publici; competinţele statorite prin lege li-se garantează prin forurile administrative.

§. 2.

Competinţele învăţătorilor aplicaţi în mod definitiv la şcoalele comunale şi confesionale se statoresc în suma anuală minimală şi anume: în comunele din clasa I şi a II-a de cuartir cu 1200 Cor., în comunele din clasa a III-a de cuartir cu 1100 cor., iar în comunele din clasa IV-a de cuartir şi în comunele neâmpărţite în clase de cuartir cu 1000 cor.

FOIŞOARĂ.

Schiţe

din viaţa sculptorului Alexandru Liuba.

De Dr. At. Marienescu.

Operele (*lucrările*) *lui.*

Al. Liuba a fost 9 ani la şcoală în *München*, anume: 3 ani la şcoala de arte frumoase, ca pregătitoare, şi 6 ani la academia de sculptură. Ca să-şi arete talentul său în arta de sculptură, ca să se perfecţioneze şi să aibă praxa de lipsă, încă ca elev a trebuit să lucre foarte mult pentru şcoală, şi pentru persoane private, cari au adordinat atare operă la dânsul.

Venind la părinţi acasă în Maidan, a lucrat câte ceva şi aici, şi apoi în apropiere, în Oraviţa Montană, dar mergând la Bucureşti, ca aici să-şi cerce norocul, a lucrat şi acolo, şi astfel unele din operele lui au rămas în aceste trei locuri.

Deşi în München a finit Academia de sculptură, el nu s'a mutat de acolo cu toate a le sale, pentrucă căpătând ceva de lucru, ori lucrând ceva pentru atare concurs, s'a reîntors la München ca să lucre aici, deoarece aici sunt ateliere (lucrătoare, laboratoare) înzestrate cu multele şi scumpele instrumente, şi aci sunt profesorii cari l-au iubit şi i-au promis — şi pentru viitor — sfaturi şi îndreptări.

El a finit Academia de sculptură în Iulie 1903, fiind aproape de 28 de ani, şi a murit în Aprilie 1906, şi astfel după finirea Academiei abia a trăit 2 ani şi jumătate, neîmplinind nici 31 de ani din viaţă.

Nici nu se putea aştepta ca Liuba toate a le sale să le adune undeva la un loc, pentrucă şi în Bucureşti numai provisorice şi-a încercat norocul; de moartea sa nici n'a visat, şi pentru aceasta nu şi-a adus toate în ordine.

Despre câteva mi-a scris şi mie, despre unele a scris tatălui său, carele mi-a dat deslușiri, iară despre unele m'a informat Georgiu Rusu, elev la Academia de pictură în München, cari au trăit ca amici, ba au şi locuit la olaltă.

Am întrebat şi pe alţii, deosebi despre operele lui din Bucureşti, pe aşa zişii amici ori patroni ai lui, dar nici până azi nu mi-au răspuns.

Mi-a fost cu greu, ca operele lui Liuba să le înşir după timpul în care le-a lucrat, pentrucă îmi lipseau multe date; mi-a fost cu greu ca operile lui să le înşir, dupăcum acele au fost deplin finite, ori numai începute, ori unele numai plastice schiţate, căci nu puteam cu preciziune să le grupez şi pentru aceea toate le-am înşirat după ABC.

Sculptorii au datină, şi aceasta a avut-o şi Liuba, că dacă a finit o operă în marmor, în gips, în lut ori în alt material, ori o schiţă plastică, un proiect pentru model, a lăsat ca aceste să se fotografeze. Tatăl lui Liuba a adunat acestea pe cât i-s'a putut, şi despre unele opere mi-a trimis plăcile (matriţele, sticlele fotografului), despre altele numai fotografii, ba şi unele proiecte lucrate numai în schiţe plastice, fără ca să-mi dee informaţie despre toate, dar precum am atins, pictorul Georgiu Rusu mi-a arătat după plăci şi fotografii, că la cari opere a văzut pe Liuba lucrând şi ştia că sunt ale lui. Unele opere se ştiu numai după nume, amintite în atare epistolă către tatăl său ori către altul.

Dar sunt şi modele arătate la concursuri, de ex. la Budapesta, şi au devenit perdute, fără ca cei rugaţi pentru cercetare, să fie făcut vre-un pas sau să dee răspuns. Şi până aci, dar şi pe viitor, veţi cunoaşte indolenţa românească; o caracteristică în genere tristă. Să înşir dar operele.

Atleţii. Sunt 5 fotografii şi pentru două şi plăcile fotografului. Fotografiile arată nişte bărbaţi musculoşi, vigoroşi, tari, binefăcuţi, în vârstă de juni ori de bărbaţi. Neavând deslușiri i-am numit atleţi, pentrucă acestora samănă.

1. Un bărbat în pelea goală, mâna dreaptă o încovoia de din jos de pept spre stânga. Se află o placă şi trei fotografii. Picioarele în linia de din jos de genunchi sunt cam despărţite, şi pe această linie, cu litere tipărite e numele Liuba şi anul 1900. Aceste sunt scrise pe pânza ce serveşte de părete. Unde se află figura azi, nu se ştie.

2. Un bărbat în pelea goală şede pe o peatră cam înaltă cioplită. Mâna dreaptă, ce e către privitor o ţine aşa, că până la cot e pe lângă trup, dela cot se ridică în sus, în mână ţine ceva, şi bărbatul priveşte la aceea ce e în mână; iar mâna stângă o ţine îndărăt pe colţul petrii şi se propteşte pe ea. Este placă cu 2 fotografii. In linia cu cotul se vede numele Liuba, cu litere de tipar. Pe ramul din jos al unei fotografii Liuba a scris cu mâna sa: Liuba Sándor 1900. Din sub-

Remuneraţiunea primită pentru instrucţiunea învăţăceilor de meserii, precum şi remuneraţiunea pentru conducerea şcoalei economice de repetiţie nu sunt a-se computa în acest salar fundamental.

Invăţătorii ajutători pot conduce independent clasă separată numai cu permisiunea comisiunei administrative, numai în mod provizor şi cel mult in curs de un an, având a fi împărtăşiţi cu o remuneraţiune de cel puţin 800 cor. anual. In una şi aceeaşi staţiune învăţători ajutători nu pot fi aplicaţi mai mult ca un an.

Fiecărui învăţător definitiv pe lângă salariul fundamental îi compete cuartir natural corăspunzător (cel puţin două odăi padimentate, culină, celariu, şi cele mai indispenzabile supraedificate), apoi cel puţin ¼ jugher grădină, s'au în lipsa acesteia un ecuivalent în sumă de 20 cor. In lipsa cuartirului natural corăspunzător învaţătorilor din comunele aparţinătoare classei a II-a 402 cor., celor din comunele classei a III-a 360 cor., celor din comunele classei a IV-a 300 cor., iar celor din comunele neclasificate 200 cor. Cuartirul, respective relutul de cuartir al unui învăţător s'au învăţătoare necăsătorit (necăsătorită), — cari funcţionează la o şcoală cu mai mulţi învăţători, — î-l poate stabili autoritatea şcolară locală şi cu abatere dela cele mai sus prescrise.

Acest drept îi compete autorităţii şcolare locale şi când un învăţător şi o învăţătoare sunt căsătoriţi.

Dispoziţia §§-lor 139 şi 140 art. de lege XXXVIII din 1868 în senzul căruia un post devenit vacant este a se întregi cel mult în curs de ½ an — în care timp instrucţiunea se poate încredinţa unui învăţător ajutor, — (candidat de învăţător) iar văduva şi orfanii dela moartea învăţătorului în curs de ½ an pot beneficia de salarul întreg şi cuartirul avut, apoi dispoziţia §-lui 138 aliniatul prim al articolului de lege mai sus citat, în senzul căreia învăţarorii se aleg pe viaţă (în mod definitiv), — se estinde şi asupra învăţătorilor ordinari, cari funcţionează la şcoalele poporale confesionale.

Pentru cazul, că moare un învăţător dela o şcoală subvenţionată din partea statului — şi nu lasă după sine văduvă sau orfani, — salarul învăţătorului ajutător (provizor) timp de ½ an î-l întregeşte statul, în raport cu suma cu care a întregit salarul învăţătorului ordinar repausat.

§. 3.

Cuincuenalul învăţătorilor aplicaţi în mod definitiv la şcoalele comunale şi confesionale, se statoreşte în următoarele:

După	serviciu	de	5	ani		200 cor.
„	„	„	10	„	încă	200 cor.
„	„	„	15	„	„	100 „
„	„	„	20	„	„	100 „
„	„	„	25	„	„	200 „
„	„	„	30	„	„	200 „

Cuincuenalul nu se computâ în salarul fundamental.

Un învăţător cualificat este îndreptăţit la cuincuenal după timpul de serviciu dela aplicarea sa definitivă şi cel mult după un serviciu neîntrerupt din 1 Octomvrie 1893, iar pentru învăţătorii aplicaţi în mod definitiv după întrarea în vigoare a acestei legi, e *normativ* serviciul neîntrerupt dela ocuparea oficiului şi dela depunerea jurământului prescris în §-ul 32.

Ca întrerupere justificată a serviciului se consideră, când un învăţător din cauză de morb sau din alte motive independente de sine, e necesitat a-şi întrerupe serviciul şi aceste împrejurări la depărtarea sa din oficiu le justifică înaintea inspectorului de şcoală regesc.

Acele norme ale unor susţinători de şcoale aflătoare în vigoare sau cari se vor aduce în privinţa cuincuenalelor învăţătoreşti, rămân şi pe mai departe în valoare, dacă acele asigură învăţătorilor cel puţin favorul stabilit în acest §.

După întrarea acestei legi în vigoare pot beneficia de cuincuenalul statorit toţi învăţătorii comunali, aplicaţi în mod definitiv, cari au cualificaţiunea legală şi corăspund cerinţelor legii. Prin urmare toţi acei învăţători, cari la întrarea legei în vigoare, în senzul §-lui 2 art. de lege XXVI din 1893 au beneficiat de cuincuenalul I şi al II-lea cu câte 100—200 cor dela întrarea legii presente în vigoare, sunt îndreptăţiţi încă la o întregire de cuincuenal în sumă de 100 respective 200 cor.

§. 4.

Invăţătorilor comunali sau confesionali, cari timp mai îndelungat au servit în aceeaşi localitate şi şi-au câştigat merite deosebite pe terenul instrucţiunei şi educaţiunei, ministrul de culte şi instrucţiune publică la propunerea comisiunei administrative şi a inspectorului de şcoale regesc — iar la şcoalele confesionale după opinarea autorităţii bis. superioare — poate acorda în cadrele budgetului de stat, un adaus personal computat la salar, în sumă anuală de 200 cor.

§. 5.

Salariul fundamental al învăţătorilor definitivi dela şcoalele comunale şi confesionale pe lângă restricţiunea cuprinsă în §§-ii 7 şi 8, afară de bani gata poate să constee din accidenţii prestate în naturalii, din venitele unor pământuri sau din alte servicii.

§. 6.

Salariul în bani al învăţătorilor definitivi comunali şi confesionali este a se solvi de către susţinătorii de şcoale anticipativ în rate lunare sau treilunare.

§. 7.

Prestarea în naturalii a unei părţi din salariul fundamental al învăţătorilor comunali şi confesionali numai sub condiţiunea aceea se permite, dacă susţinătorul de şcoale fără întrevenirea învăţătoriului le adună pe acele şi într-o cantitate înainte statorită le predă învăţătoriului şi anume aşa, ca ultima parte din acelea să i-se predee învăţătoriului cel mult până la ultima zi din luna Novembre a fiecărui an.

Dacă susţinătorul de şcoale n'ar administra învăţătorului respectiv competinţele sale în naturalii în modul şi la timpul statorit, sau dacă naturaliile n'ar corăspunde la calitatea medie, atunci e dator să prestee preţul naturaliilor în bani.

Serviciile, ca parte întregitoare a salariilor învăţătorilor comunali şi confesionali sunt a se îndeplini la timpul recerut, iar întrucât aceste nu s'ar îndeplini în acel timp, sau dacă învăţătoriul cu aprobarea autorităţii sale superioare ar absta dela agronomiă, atunci preţul serviciilor este a se solvi în bani, cu observarea celor prescrise în §. 6.

§. 8.

Venitul în bani după o avere şcolară imobilă, din care este a se întregi salariul învăţătoresc, trebue statorit după fiecare staţiune învăţătorească separat. Aici nu se computâ venitul după grădină şi după cuartirul natural.

Ca normă poate servi arânda după un imobil din comună de aceiaşi calitate având a se subtrage toate dările, iar la acest venit să se adauge preţul în bani a serviciilor prestate din partea locuitorilor întru cultivarea acelei averi imobile.

Tot după comune să se stabilească preţul în bani a competinţelor învăţătoreşti primite în natură (victuale, lemne, pământ, întreţinere, ş. a.) după media celor cinci ani din urmă (1902—1906).

In contra preţului statorit partea interesată poate recura la comisiunea administrativă în termin de 30 de zile, iar faţă de hotărârea acesteia pe lângă observarea dispoziţiilor cuprinse în art. de lege XXVI din 1893 are loc petiţiune la judecătoria administrativă r. u. superioară. Preţurile stabilite odată în sensul art. de lege XXVI din 1893, rămân neschimbate pentru cazul, că pe baza acelora învăţătorul a primit întregire de salar dela stat.

§. 9.

După întrarea acestei legi în vigoare pentru îndeplinirea funcţiunilor învăţătoreşti dela orice şcoală se pot sistemiza numai posturi învăţătoreşti ordinare şi acele se pot întregi numai cu învăţători, cari posed diplomă învăţătorească valabilă. In posturile învăţătoreşti ordinare nu se pot aplica învăţători ajutori, numai în cazurile indicate în §. 2 alinea 3 şi 5 şi a celor cuprinse în §. 28.

§. 10.

Susţinătorii de şcoale comunale şi confesionale sunt datori a purta evidenţă despre competinţele învăţătoreşti şi despre plătirile făcute special după fiecare învăţător. Restanţele evidente din acest protocol privesc pe susţinătorii de şcoale şi sunt a se încassa dela singuraticii contribuenţi prin organele administrative în favorul susţinătorilor de şcoale. Susţinătorul de şcoale însă e dator a presta învăţătorului toate competinţele sale scadente în mod regulat, fără considerare la restanţe şi la stadiul în care se află procedura iniţiată pentru încassarea acelora. Modalităţile executărei le statoreşte ministrul de culte şi instrucţiune publică în conţelegere cu ministrul de interne şi cu cel de finanţe pe cale de ordinaţiune.

§. 11.

Dacă învăţătorul şcoalei confesionale în senzul §-lui 141 art. de lege XXXVIII din 1868 îndeplineşte şi funcţiuni cantorale, remuneraţiunea primită după aceste, fără a se specifica, se computâ la salarul statorit în §. 2 al acestei legi, în urmare şi la statorirea îndreptăţirei de penziune să ia ca bază salarul astfel împreună computat.

(Va urma).

---

scrierea ungurescă se vede, că Liuba a trimis figura la un concurs în Budapesta. Unde se află opera, nu se ştie.

3. Un bărbat în pelea goală în posiţiune de duel. Dreapta o încovoia peste ochi şi frunte şi în dreapta ţine un stilet, ori o spadă, aplecată în jos înaintea peptului. Fotografia e luată în un atelier şi pe ramul de din jos, Liuba cu mâna sa a scris: Liuba Sándor 1899. Astfel şi figura aceasta a arătat-o la concursul din Budapesta. Unde se află azi, nu se ştie.

4. Un bărbat în pelea goală stă cu capul către privitor, dar cam aplecat spre stânga. Mâna stângă încovoiată o propteşte pe şold, iar cea dreaptă ceva mai întinsă, proptită pe ceva (stâlp?) şi degetele le închide ca şi când ar face pumn. In fotografie (pe pânza de părete) în linia cu şoldul e numele Liuba cu litere de tipar, iar pe ramul din jos al fotografiei, Liuba cu ceruză vânătă şi-a scris numele şi pe ram jos spre dreapta se văd jumătate de litere din numele Liuba Sándor, pentrucă ramul a fost tăiat. Poatecă şi figura aceasta a fost trimisă la Budapesta. Eu am descris în acest mod, că aflându-se undeva acele figuri să se poată constata, că sunt operele lui Liuba, şi după dorinţa părinţilor lui şi a mea, acele figuri să se adune pentru museul nostru din Sibiiu.

Augustini. Monument la mormânt. Sofronie Liuba în 16 Dec. n. 1902 îmi scrie: „Fiiul meu Alexandru în 1 Dec. a plecat de acasă la Arad, unde a căpătat să facă un monument la mormântul lui Augustini. In 23 Nov. 1903. Şi dupăce va face monumentul lui Augustini îi vor da alt monument pentru Birta. Biebel, arhitectul din Oraviţa-montană în 23 Aug. 1903 încunoştiinţează pe Alexandru, că arhitectura pentru monumentul lui Augustini o face cu 650 de coroane şi alătură socoata.

Alexandru în 9 Martie 1904 către tatăl său: Eu lucrez acum relieful lui Augustini şi în Septemvrie va fi gata. Din epistola din 13 Aug. 1904 se vede, că relieful pentru Augustini a fost turnat în bronţ. Sofronie tatăl în 18 Sept. 1906 îmi scrie: Alexandru a făcut relieful lui Augustini la monumentul din Arad, şi l-a făcut *gratis*. Arădanii au plătit numai spesele, cât a costat turnarea reliefului în bronţ. Arhitectura de marmoră a fost făcută de Biebel. (Ce sprijinire românească! Lucrul operei să fie gratis! Unii Români nu prea au judecată!)

(Va urma).

Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională.

Lucrare cetită în conferenţa preoţească din tractul Abrudului.

de Iosif Gomboş, paroh.

(Urmare).

Invăţătorii cer urcarea salariilor, iar poporului mai mari greutăţi nu putem impune. Alte mijloace afară doar de ajutorul dela stat, — la care nu vreau să reflectez — nu avem. Inspectorii reg. de şcoale şi în genere organele administrative ale statului, văzând numărul cel mare a copiilor nostri obligaţi a frecventa şcoala, văzând că multe din şcoalele noastre nu încap pe acei copii, dispun edificarea de şcoale nouă, prin cari se impune poporului nostru sarcini nouă, pe cari el din causa săraciei nu le poate suporta.

Urmează deci, ca în curând să ne vedem lipsiţi de şcoalele confesionale, singurele cari pot vărsa adevărata lumină în sufletul poporului nostru. Astfel negura neştiinţei ameninţă să întunece şi pe acei fii ai poporului nostru, cari au primit deja oarecare instrucţiune în şcoalele noastre populare.

Acest tablou îl zugrăvesc aceia dintre fraţii nostri preoţi, în rapoartele ce le adresează către forurile superioare bisericeşti, îl zugrăvesc acele comitete şi sinoade parohiale, cari n'au judecat îndeajuns asupra causei supusă aprecierei lor; nu şi-au pus mâna pe inimă înainte de a-şi scrie rapoartele, de a-şi aduce conclusele.

Şi forurile noastre superioare bisericeşti, în faţa puternicului argument numit „sărăcia“, ce vor zice? Sunt aduse şi ele la neputinţă de a mai lucra pentru binele obştesc.

Tot cu provocare la argumentul acesta, la sărăcia poporului, ne presentă şi învăţătorii tablouri sinistre. Spun adecă, că elevii nu-s provăzuţi nici cu hrană, nici cu îmbrăcăminte corăspunzătoare din causa sărăciei, în timp de vară copii de şcoală trebue să păzească vitele părinţilor, iar iarna ne având încălţăminte nu pot frecventa şcoala. Că ceice vin la şcoală, din causa traiului rău şi a îmbrăcămintelor rele şi necorăspunzătoare se bolnăvesc în continuu, n'au nici manualele, nici recuisitele de scris necesare, şi astfel în şcoală nu se poate face progresul dorit. Ceice primesc rapoarte astfel motivate, ba documentate chiar cu adeverinţele primăriilor comunale, sau ale oficiilor parohiale, cred că în faţa acestor argumente puternice nu mai e nici un remediu, află deci de justificat regresul în cele şcolare şi înmulţirea analfabeţilor.

Recunosc, că din salarul ce-l primesc azi mulţi dintre învăţătorii nostri, dupăce nu-s capabili a se susţinea, nu pot avea nici dragoste şi interes faţă de afacerile şcoalei ca în trecut, când trebuinţele nu erau aşa mari ca astăzi. Recunosc, că e greu a se edifica şcoale nouă şi a se spori numărul învăţătorilor. Recunosc, că mulţi copii sunt rău nutriţi, defectuos îmbrăcaţi, că se bolnăvesc, şi de cele mai multeori să prefac ei înşişi bolnavi. Şi toate cele ce se amintesc în tablourile sinistre amintite, recunosc, că pot să fie drepte, că poporul şi bisericele sunt sărace.

Dar sărăcia la poporul român dăruit cu atâtea calităţi frumoase n'a fost în trecut şi cu atât mai vârtos nu e permis să fie în viitor causa regresului, sau a neînaintării noastre mai vădite pe terenul şcolar.

Sărăcia e considerată în general din partea aproape a tuturor, de causă a stagnărei noastre pe terenul şcolar. Eu zic, că da, la poporul maghiar care aproape nimic nu contribue pentru şcoală, la stat, care nu poate crea atâtea institute câte voeşte; da, la acestia lipsa şi sărăcia poate să fie motiv al stagnării învăţământului, la noi însă nu! Drept să vorbim, în asemănare cu timpurile trecute poporul nostru — cu excepţiunea minerilor nostri — azi e cu mult mai bine situat materialiceşte decât în trecut. Azi şi el ştie cu mult mai bine, se aprecieze importanţa şcoalei decât în trecut. Eu neg chiar, că ar exista vre-un ţinut românesc, unde pe terenul școlar în asemănare cu timpurile trecute să nu se poată constata progres. Și susțin, că în continuu facem progrese și azi. Dacă s'ar face dintr'odată chiar și pe terenul școlar progrese uimitoare, acele progrese ca nenaturale ar trebuì să producă o sguduire în sinul poporului nostru, ar trebuì se urmeze un desastru care ar avea cele mai rele urmări pentru popor și pentru toate instituțiunile noastre culturale. (Va urma).

NOUTĂȚI.

Secțiunile științifice-literare ale *„Asociațiunei“* și-au terminat lucrările în ședința a treia plenară, ținută Luni d. a. S'au primit propunerile secțiunilor, aproape toate. Notăm din ele următoarele: Membrii corespondenți în secțiunea istorică au fost aleși domnii *S. Secula*, profesor în Arad și căpitanul *Marțian* din Năsăud. Premiul de 300 cor., pus pentru lucrarea cea mai bună literară prezentată la concurs, s'a propus a se da domnului *I. Agârbiceanu*, pentru novelele *„Dela țară“*, iar cel din anul trecut, tot de 300 coroane, dlui *Z. Bârsan*, pentru volumul *„Ramuri“*. Au fost apoi recomandate „Asociațiunei“ spre cumpărare pe seama bibliotecilor poporale scrierile domnilor *Silvestru Moldovan* și *Iuliu Grofșorean.* Raportul secțiunei literare asupra tuturor lucrărilor prezentate la concurs, cetit de dl referent *And. Bârsanu*, a fost o lucrare foarte frumoasă, și a fost ascultat cu viu interes. S'a decis editarea unei biblioteci pentru tinerime, iar cu ținerea conferenței la adunarea generală din acest an a „Asociațiunei“ a fost încredințat dl *Grigorie Pletosu*, din secț. școlară. Revista poporală *„Țara Noastră“*, a fost trecută în editura și proprietatea dlui *Octavian Goga*, iar în revista *„Transilvania“* s'a decis să se publice, afară de anale, și text științific-literar.

*

„Solidaritatea“, asociația băncilor române din patrie, înființată în scopul de a ocroti reciproc interesele materiale și morale ale băncilor noastre, s'a constituit eri, Marți, în Sibiiu, după cum urmează: Direcțiunea o formează domnii: Parteniu Cosma, prezident, Ilie Trailă, viceprezident, și membrii Dr. Gavril Suciu, Romul Cărăbaș, Dr. Coriolan Pop, Sava Raicu, I. I. Lăpădatu, Andrei Cosma și Dominic Rațiu; iar comitetul de supraveghiere dnii: Nicolau Ivan, prezident, Voicu Hamsea, Petru Stoica, Matei Iuga și Dr. Nicolae Comșa, ca membri.

*

Atentat. Asupra presidentului republicei franceze, *Fallieres*, s'a săvârșit un atentat, Luni, când venia în trăsură dela marea revistă militară, ținută în apropierea Parisului. Din mulțimea care-l aclama, cineva a descărcat de două ori revolverul. Prezidentul a rămas neatins. Trăsura sa a fost imediat oprită în loc, și toți generalii și ambasadorii statelor străine au alergat să vadă ce e. Presidentul i-a liniștit pe toți și trăsura a plecat repede spre palatul presidentului. Atentatorul a fost prins. E un marinar. Se apără cu aceea, că a pușcat în aer. Cercetarea continuă.

*

Decorat. Dl *Valeriu Pușcariu*, șeful serviciului minelor dela ministeriul domeniilor coroanei, a fost decorat din incidentul expoziției române din partea Maiestății Sale Monarhului nostru cu crucea de Comandor al ordului Francisc Iosif. Felicităm pe compatriotul nostru din incidentul primirii unei distincțiuni atât de înalte.

*

In biserica catedrală a cântat Dumineca trecută corul „Reuniunei meseriașilor români de aici liturghia măestrului G. Dima, sub conducerea învățătorului Candid Popa. Din prilejul acestui prim debut al corului meseriașilor în biserica catedrală s'au făcut donațiuni numitului cor din partea următorilor domni: Dr. Ioan Stroia protopresbiter a donat 10 cor. Nicolae Garoiu advocat 5 cor. și Dr. Eugen Mețianu advocat 5 cor.

*

Examene suspendate. Examenele institutului pedagogic gr. or. român din Caransebeș au fost suspendate de comisarul guvernului Berecz, sub pretextul că limba maghiară nu s'ar propune destul de bine în institut. Așa scriu ziarele maghiare.

*

Aviz. Am onoare a aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațială în Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 12, în casa „Foii Poporului.“ Cu stimă: Dr. Alexandru Vasilie, advocat.

*

Dăruiri pentru biserică. Următoarele daruri benevole au fost făcute de unii creștini din parohia Cinciș, cu filiile Lindjina și Dobâca, anume, pe seama bisericei din filia Dobâca: David Bobora, un rând întreg de vestminte pentru sf. serviciu în preț de 70 coroane, Oprișa Balint, alt rând întreg cu 90 cor., mai mulți cu colecte de câte 2 cor., o candelă 16 cor., un sfeșnic cu trei brațe 10 cor.; iar în filia Lindjina: văduva Crișca Modirca un rând de vestminte întreg pentru st. serviciu cu 70 cor, văd. Victoria Stanesc un prapor cu 86 cor. 50 fil., Matesc Ionu un sfeșnic cu trei brațe 10 cor., mai mulți cu colecta alt sfeșnic cu trei brațe 10 cor. Li-se aduce mulțămită și pe calea aceasta. Cinciș, la 29 Iunie 1907. Iacob *Ghișa*, paroh greco ortodox.

*

***† Leo Tolstoi**, marele scriitor din Rusia, a decedat eri, Marți noaptea, în etate de 79 ani.*

*

Prigoniri fără sfârșit. Știm, că reuniunea de cântări din Beiuș a fost disolvată, neaprobând guvernul statutele, iar conducătorul reuniunei, profesorul I. Bușița, a fost prigonit. Acum s'a mai pus vârf prigonirilor prin pedepsirea celor 24 diletanți români din Beiuș, cari din prilegiul adunărilor anuale ale desp. Asociațiunei voiau să aranjeze concerte și teatre. Pretorele din Beiuș a pornit adecă cercetare contra diletanților, pe motiv, că s'ar fi constituit iarăși în reuniune și anume în aceea care a fost disolvată, și apoi a pedepsit pentru transgresiune pe toți cei 24 diletanți din Beiuș cu câte 20 cor. Patria e salvată!

*

Relegat pentru vederi socialiste. Senatul universitar din Budapesta a relegat pentru totdeauna pe ascultătorul de drept Desideriu Forgács, pentrucă a declarat publice, că aparține partidei social democratice. Să fie aceasta un aviz, dat tinerilor *nostri* universitari?!

*

Maghiarizarea teatrului din Pojon. Se anunță din Pojon, că ministrul de culte contele Apponyi, se ocupă cu gândul, de a statifica teatrul german de acolo, pentru de al putea cu timpul și maghiariza. In Pojon domnește iritație mare din cauza acestei încercări de maghiarizare și cetățenii germani sunt hotărâți a nu-și jertfi cu nici un preț teatrul lor german.

*

Monumentul principelui Rudolf. „Urania“, societatea științifică maghiară a cărei patron a fost decedatul principe de coroană Rudolf, voește să ridice protectorului său un monument. Monumentul e lucrat de sculptorul Nicolaus Ligeti. In zilele trecute comisiunea încredințată cu alegerea locului unde are să fie așezat monumentul, a ales spre acest scop locul din apropierea pavilonului regesc milenar. Desvălirea monumentului se va face la toamnă.

*

Exempla trahunt. Mișcarea tulipanistă purtată cu atâta vehemență contra Vienei, a aflat acum imitatori în Croația față de Ungaria. Astfel s'a hotărât în Croația boicotarea industriei unguresti. Lăcătușii din Agram au hotărât să nu mai facă din Ungaria nici o comandă. Intre negustori deasemenea se face agitație pentru a rupe ori ce relații comerciale cu fabricanții unguri și pentru a întra în relații de afaceri cu fabricanții austriaci.

*

Vulcan submarin. Din Sidney se telegrafiază, că în apropiere de Tongatubu s'a întâmplat o erupțiune a unui vulcan submarin. Inălțimea la care ajungea lava aruncată era de 250 urme.

*

Viile în pericol. Din Triest se depeșează, că în Tirolul de miazăzi, în partea dela St.-Michele a năpădit filoxera pe o lățime de mai mulți chilometri și a nimicit cu totul viile. Insectele se întind cu iuțeală peste întreg Tirolul de miazăzi și amenință cu nimicire viile cu atâta cheltuială și muncă sădite din nou cu viță americană altoită. Podgorenii s'au speriat, căci se tem nu numai de nimicirea recoltei din acest an ci de a viței de vie pe mai mult timp.

*

Catedră pentru jurnalistică. La școala de politehnică din Darmstadt (Germania) s'a înființat o catedră de ziaristică. Titularul nouei catedre a fost numit Meissner, un redactor din Frankfurt.

*

Ciumă în Alexandria. Se anunță din Constantinopol, că ivindu-se șase cazuri de ciumă într'un hotel din Alexandria, dintre cari cinci la europeni, s'au pus provenientele din acel oraș la o carantină de trei zile.

*

Pentru restanță de didactru. La universitatea din Jena se sporea din an în an numărul studenților cari rămâneau în restanță cu didactrul. Până aci s'au luat măsuri mai blânde față de ei, și cea mai grea pedeapsă era, că restanțierii își perdeau câte un semestru. Nou alesul prorector voind să pue capăt acestor restanțe, a crezut să ia măsuri mai aspre. Prima oară a chemat la sine pe restanțieri și i-a dogenit pentru rămânerea în restanță. Față de aceia de cari nu s'a prins această dogiană, a folosit apoi alt mijloc, și anume: i-a băgat în carcer. Astfel în semestrul acesta au fost puși la dubă vreo 50 studenți, cari și-au cheltuit în mod ușuratic didactrul.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit dșoara Maria Nedelcu, din prilegiul examenului de cualificație din lucrul de mână femeiesc prestat la preparandia de stat din Cluj, 2 cor., Iosif Botean, prof. la preparandia din Deva și soția sa Florica n. Frâncu 1 cor., Marcu Jantea, paroh în Ocna și soția sa Elena n. Imbăruș 2 cor., Octavian Goga, secret. „Asociațiunei“ 1 cor., G. Tulbure, paroh în Viștea. 20 fil. si Cornel Florian, funcționar 1 cor. 95 fil.

*

In atențiunea studentelor universitare. Rectorul universității din Budapesta, Ajtai Sándor a dat un ordin privitor la înscrierea studentelor la Universitate. Conform acestui ordin înscrierile la universitate se vor începe dela 1 Septemvrie până în 12 Septemvrie, deci fetele cari au depus maturitatea și voesc să se înscrie la facultatea de medicină sau de litere, pentru a se putea înscrie la timp au să-și înainteze rugările adresate ministrului de culte și însoțite de atestat de botez și testimoniu de maturitate cel mai târziu până la *1 August a. c.* decanatului respectivei facultăți.

*

Defraudant prins. Din Békéscsaba se anunță, că servitorul de poștă Kovács Károly a deschis cu o cheie falsă sacul de poștă și a furat din el 12·000 cor. A voit să o ia și el către America, însă nu i-a fost dat să se bucure de banii furați multă vreme, căci deja la gară a pus poliția mâna pe el.

*

Aviz. *„Frăția“* institut de credit și economii, societate pe acții în Szentagota (Agnita) acoardă împrumuturi cambiale, pe obligațiuni și hipotecare pe lângă interese de 7%, și primește depuneri spre fructificare cu 4½%, după cari institutul plătește darea.

*

Petrecere în Turda. Tinerimea română din jurul Turzii învită la petrecerea de vară ce o va aranja Dumineca în 28 Iulie st. n. a. c. în școala gr. cat. din Cianul deșert (P. Csán) cu ocaziunea adunării generale a despărțământului XXVIII. Turda al Asociațiunei. Inceputul la 7 ore sara.

PARTEA LITERARĂ.

Kuno Fischer.

Abia se împlinește anul dela moartea vestitului filosof Eduard von Hartmann, apostolul „inconștiutului“ și moartea ne mai răpește pe unul dintre cei mai vechi și mai de frunte luptători ai gândului. Bătrânul Kuno Fischer, nestorul istoriei filosofiei, ultimul Hegelian din școala veche, s'a stâns în istoricul târgușor Heidelberg. Aici în orășelul acesta bogat în tineri dornici de știință, și-a început el activitatea de profesor și aici și-a și încheiat-o, dupăce prin personalitatea sa i-a creat un nume și a ridicat reputația universității.

Deși pe noi Românii, care suntem deprinși a lua lucrurile „filosoficești“ cam ușor, ceeace e un mare păcat, nu ne leagă nimic mai de seamă de bătrânul plecat pe calea către învățatul său dascăl Hegel, totuși să-i facem și noi pomelnicul, mai mult dintr'un simțământ de cinste față de un bărbat, care a luptat viața întreagă pentru regenerarea omenirii și pentru propășirea științei filosofice. Căci el deșteaptă din nou prin scrisul său ușor și limpede, interesul unor cercuri mai largi, pentru filosofie, a cărei vază scăzu, pe la mijlocul veacului trecut în mod considerabil. Prin scrierile lui de istorie a filosofiei resfiră gândurile de îndoială față de filosofii sistematici. Fischer avea un dar deosebit de intuiție, putere de pătrundere și înțelegere chiar și a celor mai încâlcite teorii și filosofeme, pe lângă un metod de a expune și explica lucrurile lămurit și atrăgător.

Până la K. Fischer nu suntem în stare a pomeni nici un istoric de filosofie de mai de luat în seamă; Fischer e cel dintâiu și cel mai de valoare în ce privește filosofia timpului nou.

Incepând cu Bacon de Verulam ne introduce cu multă iscusință atât în tainele vieții filosofilor mai renumiți, precum și în sistemele lor, altcum greu de a le înțelege. Chiar și modul în care face istoria filosofiei e ceva nou, anume în forma de monografii. In monografiile acestea a întrețesut el toate curentele, de cari au fost străbătute veacurile mai nouă. Cea mai frumoasă lucrare a lui e „Kant“ în 2 volume și e cea mai bună pe lângă magistrala operă despre Kant, datorită lui Chamberlain.

*

K. Fischer, născut 1824, dintr'o familie preoțească din Silesia, studiază filosofia și teologia la Lipsca și Halle. După ce umblă vre-o doi ani fără căpătâiu dând lecții, în care vreme însă dă la iveală o scriere de estetică „Diotima, ideea frumosului“ ținută în înțelesul lui Plato, se abilitează la universitatea din Heidelberg. Verva lui de orator și bogatele cunoștințe atrag mulți studenți, dar prin mărturisirea panteismului se face în ochii regimului vinovat de un greu păcat, din care pricină e amovat din postul său. Incearcă să se habiliteze la facultatea filosofică din Berlin, unde însă „regulativele“ medievale ale ministrului Raumer, cel mai deochiat ministru de către generațiile din urmă, din pricina acțiunii sale protivnice oricărei propășiri culturale, nu-l îngădue. In urmă i-se îmbie o catedră la facultatea din Jena, pe care o și primește. „Jena, voi nu știți ce însemnează acest drăguț orășel în viața și desvoltarea mea intelectuală“ — ne povestea Fischer — anul trecut, cu prilejul iubileului societății filosofice din Jena. „Când am ajuns aici mă întimpinară amintirile încă destul de vii ale marilor bărbați Goethe și Schiller. Clasicismul lor m'au atras și ca vrăjit m'am adâncit în operele lor de artă națională. Mi-a succes să reînviu vremile lui Fichte și Schelling; aveam mulți ascultători la cursurile mele, iar fericirea mea cea mai mare era să pot învăța și mângăia câți mai mulți tineri. Căci prea amărâte au fost tinerețele mele“.

După o activitate strălucită de vre-o 12 ani la universitatea din Jena i-se netezi din nou drumul către Heidelberg. In 1872 se mută la Heidelberg, unde rămâne până la moarte, desfășurând o uriașă activitate.

*

K. Fischer nu s'a mărginit să facă numai istoria filosofiei, ci s'a ocupat și cu studii de estetică și a interpretat cu multă măestrie și judecată operele de frunte ale lui Goethe, Schiller și Lessing. Pe lângă acestea a mai scris și un sistem de logică și metafisică în înțelesul lui Hegel. E interesant faptul, că el, școlarul lui Hegel n'a încercat niciodată să interpreteze pe dascălul său, doar în cadrul cursurilor ținute dela catedră.

Fischer ca filosof e eclectic, n'are un sistem propriu. Dar sub acel avânt grandios de pătrundere și înțelegere de istoric e un substrat de o profundă și limpede filosofie, și oricine cetește opera lui Fischer simte, că acele cugetări mari pe cari le expune cu atâta claritate și măestrie nu sunt cu totul străine de viața și gândirea sa, ci fac oarecum parte din urzeala ființii sale. Și încă ceva, a scrie o reușită istorie de filosofie, o istorie conștiențioasă înseamnă mai mult decât a fi un simplu istoric, ea silește un cap cugetător să se oprească mai îndelung asupra ideilor altuia, ea pune un suflet în atingere mai vie cu alte suflete, îi cere o absorbire într'o cugetare străină, cumpănire și pătrundere mai adâncă a lucrurilor. De aceea noi trebue să privim în Fischer cu tot eclecticismul lui nu numai un istoric al filosofiei, ci totodată un adevărat filosof.

N. R. Păunaș.

Cărți și reviste.

Anuarul XLIII al gimnaziului gr. or. român, al școalei reale și al școalelor centrale primare pe anul 1906/1907, publicat de *Virgil Onițiu*, director. Partea literară cuprinde: Excursiunea școlară în Italia, dare de seamă de Dr. *Iosif Blaga.* Pro memoria † Dionisiu Făgărășian, cu portretul decedatului. Partea a doua cuprinde bogate date școlare, despre personalul didactic, materialul de învățământ tractat în anul școl. 1906/1907, lucrările din limba română, manuale nouă, masa studenților și alte instituții filantropice, igienice și de ajutorare. Biblioteca centrală conține cu finea acestui an școlar 10·934 opuri în 11·560 volume si 5814 fascicole. Biblioteca s'a sporit cu deosebire prin donațiunea decedatului profesor Dionisie Făgărășian care cuprinde în total 1873 volume și 460 fascicole. Cuprinde apoi anuarul date despre diferitele fonduri înființate și administrate de corpul profesoral, date despre decursul societății de lectură „Ioan Popasu“ despre școlarii stipendiști, notițe din viața școlară a anului 1906/1907, înștiințare pe anul viitor, date statistice, clasificarea școlarilor și lista premiaților.

[186] 1—3

CONCURS

Pentru ocuparea catedrelor vacante la școalele centrale române gr. or. din Brașov se publică concurs cu termin de 30 zile dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român“.

a) La gimnaziu:

E vacantă catadra de religie;

b) La școala comercială superioară:

E vacantă catedra de limba maghiară și germană;

c) La școalele primare:

Sunt vacante trei catedre de învățători.

Concurenții își vor adresa petițiile lor Eforiei școlare și le vor însoți cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români ortodoxi.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoși.

4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor și dispozițiunilor bisericești și școlare și regulamentelor în vigoare, iar la caz, că Eforia școlară va pretinde, se deobligă a propune și la celelalte școale, cari stau sub administrația Eforiei. Concurenții de sub punctul *a)* se vor mai obliga a propune până la 20 de ore pe săptămână și în fine a îngriji de exortarea și eventual instruirea în cântările bisericești a elevilor dela oricari dintre școalele medii și superioare din Brașov.

5. Pentru concurenții de sub *a)* se mai pretind: Absolutor teologic și testimoniu de cualificațiune preoțească, eventual și documente despre studiile academice făcute.

Concurenții cu studii academice vor fi preferiți.

6. Pentru concurenții de sub *b)* diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, respective conform regulamentului ministerial pentru școalele comerciale din 1895, sau întrucât nu ar avea încă diplomă, cel puțin atestatul despre examenul fundamental dimpreună cu absolutorul.

7. Pentru concurenții de sub *c)* atestat de cualificațiune învățătoresc eventual și alte documente recomandatoare.

Beneficiile sunt:

1. 1. Pentru concurenții de sub *a)* și *b)* în timpul serviciului de suplinitor salar anual de K 1600; în timpul serviciului de provizor de K 1800, fără alte adausuri, iar dela ocuparea definitivă a catedrei salar anual de K 2400, cinci cuincuenii de câte K 200, bani de cuartir K 400 anual și drept de penziune conform statutelor în vigoare la școalele noastre.

Candidatul de sub *a)* înainte de definitivare va trebui să între în tagma preoțească.

2. Pentru învățători în timpul serviciului de suplinitor salar anual de K 800, în timpul serviciului de provizor K 1000, fără alte adausuri și dela ocuparea definitivă a catedrei salar de K 1200, cinci cuincuenii de câte K 120, și bani de cuartir K 240 anual, dreptul de penziune au să și-l reguleze la stat.

Brașov, din ședința Eforiei școlare, ținută la 23 Iunie 1907.

Efória școalelor centrale
române ortodoxe din Brașov.

Nr. 740—1907 [188] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele elementare gr. or. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Zlagna, cu salar anual de 600 cor. solvibil în rate treilunare din repartiție dela popor și cuartir.

Alesul învățător va avea să cânte cu elevii în biserică la sf. liturgie în Dumineci și sărbători.

2. Vărd, salar anual de 600 cor. și anume: 160 cor. din lada bisericei, 140 cor. din alodiul comunal, 300 cor. din repartiție dela popor, locuință în edificiul școalei și lemne de foc necesare.

Instituitul învățător, fie definitiv ori provizoric, va avea să conducă cu elevii cântările liturgice în Dumineci și sărbători, să țină școala de repetiție și să instrueze adulții în sările din postul Crăciunului.

Ceice doresc să fie aleși, să se prezente în vre o Duminecă ori sărbătoare în biserică, ca să-și arete dexteritatea în cântări și tipic.

Petițiunile instruite cu documentele prescrise în regulamentul școlar, sunt a se adresa subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Agnitei, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Agnita, 28 Iunie 1907.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 7132—1907 [189] 1—3

Concurs.

Lângă neputinciosul paroh din Bacifalu, Toma Frateș, se sistemisează un post de capelan cu drept de succesiune la parohia aceasta de clasa primă (I), pentru ocuparea căruia se escrie concurs cu termin de 60 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei fasionate la coala B, pentru întregirea venitelor de stat, și eventual ajutoriu din suma destinată pentru capelani.

Suplicele la acest post de capelan sunt de a se înainta în terminul legal la oficiul protopresbiteral al tractului Brașov.

Sibiiu, 26 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

---

[190] 1—3

Publicare de licitație.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan dtto 23 Iunie 1907, Nr. 6801 Epit., comuna bisericească gr. or. Arpașul-superior, protopresbiteratul Avrigului comitatul Făgărașului dă în întreprindere edificarea școalei sale pe cale de licitație publică minuendă, ce se va ținea în 15/28 Iulie a. c. la 10 ore a. m. în edificiul școlar din Arpașul-superior. Prețul de strigare este 13,800 cor., cu aceea, că comuna bisericească nu dă nici un fel de material.

Licitanții au să depună vadiu de 10% dela suma de strigare.

Planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial gr. ort. din Arpașul-superior.

Arpașul-superior, 1/14 Iulie 1907.

Pentru comitetul parohial:

Ioan Popa **George Smed**
paroh. notar.

Nr. 436/1907

Văzut:

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 459— 1907. [187] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“, — anume:

1. In Hodac, salar cor. 600 din cassa bisericei, folosința grădinei școlare, computată 30 cor., cuartir și lemne de foc.

2. In Idicel-sat și Idicel-pădure, salar câte 600 cor., anume: câte 40 cor. din cassa bisericei, iar restul din repartiție, cuartir și lemne de foc.

3. In Meșterhaza, salar 600 cor. din cassa bisericei, plătibil în două rate semestrale, cuartir și lemne de foc.

4. In Măerău, post împreunat cu cantoratul, salar 600 coroane, cuartir și lemne de foc.

5. In Dumbrava, Murăș-Cueșd și Săcalul de pădure: salar câte 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc.

Invățătorii sunt îndatorați a cânta în Dumenici și sărbători sub decursul liturgiei în cor cu școlarii, a instrui și propune în școala de repetiție. Cuincuenalele li-se computâ după anii de serviciu, de la aceste școale numai.

Suplicele concursuale, instruite conform legilor în vigoare, sunt a se așterne subscrisului oficiu p. u. Deda.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Murăș-Cueșd, 29 Iunie 1907.

In conțelegere cu comitetele parohiale:

Galaction Șagău
ppresbiter.

Nr. 439 [181] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Mercurea se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Mercurea, salar 800 cor. și relut de cuartir și grădină 200 cor. din cassa epitropiei parohiale.

2. Ludoș, două posturi învățătorești, salar câte 600 cor.

Reflectanții să fie apți de a înființa și coduce corul bisericesc și a ținea strana, Dumineca și sărbătoarea, pentru cari prestațiuni vor primi o remunerațiune conform desterității lor.

3. Cărpiniș, salar 600 cor., cuartir și lemne de foc.

4 Bogatu, salar 600 cor. din repartiție.

5. Broșteni, salar 600 cor.

6. Beșinău, salar 600 cor.

Invățătorii aleși sunt datori a cânta la liturgie cu elevii și a ținea școală de repetiție.

Pentru anii serviți la alte școale nu primesc cuincuenalii.

Concurenții își vor așterne rugările lor instruate conform normelor în vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Mercurea, 24 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Mercurea, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Avram S. Păcurar
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 706—1907 [178] 3—3

Concurs repețit.

In urma veneratului ordin consistorial din 8 luna trec. de sub Nr. 4744 Bis., prin aceasta se publică concurs repețit pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. a III-a Agribiciu cu filia Căpușul-mare, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh au a-și înainta cererile de concurs în terminul sus arătat, fiind instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu și a se prezenta înaintea alegătorilor, în vre-o Duminecă sau sărbătoare, la biserică pentru a cânta, eventual a celebra și a cuvânta.

Oficiul protopresbiteral român gr. ort. în conțelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 14 Iunie 1907.

Tulliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 1176/1907 [184] 2—3

Licitațiune minuendă.

Comuna politică Porumbacul-vechiu, comitatul Făgăraș, pentru aceasta aduce la cunoștință publică, cumcă în 2 August 1907 st. n. la 10 ore a. m. dă în întreprindere prin licitațiune minuendă edificarea școalei confesionale gr. ort. locale.

Prețul strigării este 8445 cor. 25 fileri.

Reflectanții au să depună înainte de începerea licitațiunei un vadiu de 844 cor. 52 fil.

Condițiunile, planul și preliminarul se pot vedea la primăria acestei comune.

Porumbacul-vechiu, 10 Iulie n. 1907.

Primăria comunală.

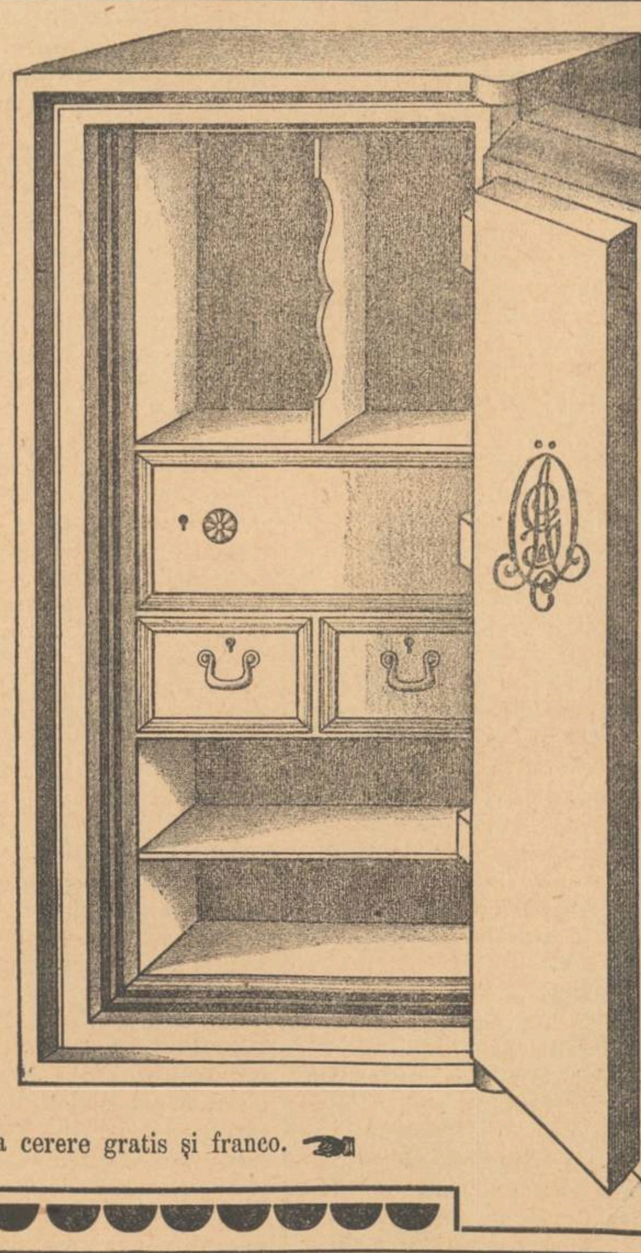

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier și oțel

priv. ces. și reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoștința Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** și după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier și oțel panțerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze și americane **sigure contra focului** și **spargerei** pentru care dau **deplină garanție.**

Atrag atențiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, și prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

[151] 4—12

☞ Cataloage de prețuri la cerere gratis și franco. ☜

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 74 Sibiiu, Sâmbătă 7/20 Iulie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Intrevederea dela Desio.

Sibiiu, 19 Iulie n.

Micul orăşel *Desio* din Lombardia, — nu de mult încă provincie aparţinătoare monarhiei noastre, — a devenit celebru. Toţi ziariştii şi toţi politicianii îi poartă numele pe buze.

Aci şi-au dat adecă întâlnire zilele trecute doi dintre reprezentanţii puterilor cari formează tripla alianţă: ministrul comun de externe al nostru, baronul *Aehrenthal*, şi ministrul de externe italian, *Tittoni*.

La început se credea, că e vorba numai de o întâlnire de curtoasie, de o vizită, pe care o face ministrul nostru comun de externe, nu de mult chemat să ocupe acest post de încredere, colegului său din Italia; dar ştirile venite din Desio ne spun, că e vorba de ceva mai mult şi că lucruri mari s'au întâmplat în acest mic orăşel. Nu numai că tripla alianţă a fost de nou întărită, cu consensul celuialalt interesat, al cancelarului Bülow al Germaniei, şi că s'au reînoit şi cimentat raporturile de cea mai bună prietenie între Austro-Ungaria şi Italia, cari începuseră a privi cam chiorâş una la alta, ci s'a stabilit şi un program comun de acţiune pentru viitorul apropiat.

Fireşte, că în mod amănunţit nu se cunoaşte aceeace s'a vorbit şi s'a stabilit la Desio între aceşti doi conducători ai politicei europene, ci se ştie numai atâta cât au comunicat înşişi ministrii de externe ziariştilor într'o notă compusă cu multă precauţiune despre rezultatul consfătuirilor lor. In nota aceasta se spune, că au fost întărite *sentimentele celei mai cordiale amiciţii* între cele două guverne şi cele două monarhii, ca urmare a alianţei lor, şi că ministrii au stabilit cu mulţămire reciprocă *deplina lor înţelegere* cu privire la *menţinerea echilibrului şi a statului quo*, nu numai în prezent, ci şi în viitor.

Din acest scurt comunicat se scot acum combinaţiunile şi concluziunile cele mai cutezate. Unii cred, că s'a luat înţelegere cu privire la pacificarea Macedoniei, — dupăce Austro-Ungaria şi Italia au fost însărcinate cu executarea reformelor în peninsula balcanică, — şi anume, în înţelesul, că şi una şi alta dintre aceste două monarhii va întra cu armată în Macedonia şi va ocupa o parte din ea; iar alţii afirmă, că pe lângă chestia macedoneană a mai fost discutată şi situaţia din Sârbia, unde în urma conflictului vamal cu Austro-Ungaria se văd deja semnele unei mari crize economice şi politice. Se crede, că tronul regelui Petru al Sârbiei se clatină şi o apropiată renunţare la tron are să urmeze. S'a discutat deci, şi s'a ajuns la înţelegere, că ce să se întâmple în caz că se va ivi această eventualitate? Fiiul regelui Petru nu e iubit de popor, prin urmare nu-l va primi nime de rege. O unire a Sârbiei cu Bulgaria, sub un singur domnitor, nu convine Austro-Ungariei. S'a ajuns deci la înţelegerea, ca Sârbia *să fie unită cu Muntenegru*, sub domnia lui Nichita.

Să nu se uite, că Nichita, principele de Muntenegru, e *socrul* regelui din Italia, şi de aceea e adusă în legătură cu combinaţia aceasta şi regina Elena a Italiei, dela care se zice că ar fi emanat planul unirei ţărişoarei tatălui ei cu mica Sârbie.

De e aşa, ori nu e aşa, cine poate să ştie? Din comunicatul ministrilor, cari au legat înţelegerea, nu se poate tălmăci în privinţa aceasta nimica pozitiv. Ce se ştie însă e, că nici combinaţia cu restabilirea ordinei în Macedonia, şi nici cea cu împreunarea Sârbiei cu Muntenegru, nu întimpină aplacidarea politicianilor nostri maghiari. Nu le convine nici una nici alta.

In Macedonia zic, că n'avem ce căuta, pentrucă de o nouă ocupaţie, ca cea din Bosnia şi Herţegovina, n'avem nici o trebuinţă; iar împreunarea Sârbiei cu Muntenegru ar fi ceva desastros pentru Ungaria. „Principele Nichita nu ne este amic, — scrie o gazetă maghiară, — şi noi nu ne vom putea învoi niciodată, ca acest urgisitor al Ungariei şi Austriei să ajungă la puterea care l-ar face temut. Despre aceea deci nici vorbă nu poate să fie, ca după Carageorgevici să ajungă dinastia Petrovici pe tronul Sârbiei“...

Negreşit, că pentru Maghiari ar fi foarte neplăcută ridicarea, în nemijlocită apropiere, a unui stat *slav* de ceva însemnătate, dela care ar putea să primească alimentare culturală, economică şi poate şi politică şi elementul slav dela noi, de ex. Sârbii şi Croaţii. Dar dacă cei mari şi tari vor ajunge cândva la convingerea, că *e bine* să se facă aşa, poate că tocmai pentru *a slăbi* pe Maghiari şi a le mai înfrâna şovinismul: împace-se compatrioţii nostri cu gândul, că lucrul se va face fără a mai fi ei întrebaţi, şi se va face pe lângă tot protestul lor, fie oricât de energic. Ori ce vor face? Se vor răsboi cu Europa întreagă? Cu greu va merge, dupăce nici cu Viena singură nu prea pot să o scoată la cale.

Revenind asupra misiunii baronului *Aehrenthal*, mai notăm, că din Desio, acesta a plecat, însoţit de *Tittoni*, la Racconigi, pentru a se prezenta regelui *Victor Emanuel*, care l-a primit în mod extraordinar de afabil. A făcut cu el primblare cu automobilul, l-a prezentat reginei Elena şi l-a reţinut la dejun, împreună cu *Tittoni*, apoi s'au retras toţi trei pentru a se sfătui. Au stat împreună, numai regele cu cei doi ministri de externe, două ore întregi.

Marţi sara baronul *Aehrenthal* a plecat îndărăt la Viena, iar Mercuri a mers la Ischl, pentru a face raport Monarhului nostru despre cele isprăvire în Desio.

Iubileul Monarhului. Reichsrath-ul austriac, în şedinţa de Marţi a adoptat, fără discuţiune şi în mijlocul aplauzelor, propunerea doctorului *Lueger*, primarul Vienei, de a se alege o comisiune specială, care să prezinte un proiect pentru sărbătorirea iubileului de 60 de ani de domnie a M. Sale împăratului şi regelui Francisc Iosif. Doctorul *Lueger* a anunţat, că va cere comisiunei acesteia să voteze *un credit de 100 milioane cor. ca fond pentru asigurarea contra bătrâneţelor şi a invalizilor*. Această instituţie va corăspunde necesităţilor *tuturor* claselor muncitoare şi va fi legată pentru totdeauna de numele împăratului Francisc Iosif, care a dat tuturor popoarelor şi tuturor supuşilor săi sufragiul universal. Cuvintele doctorului *Lueger* au fost acoperite cu salve de aplauze de către toţi deputaţii, cari l'au ascultat în picioare.

Temeliile vieţii noastre româneşti.

de

Ioan Mateiu, abs. de teologie.

Vrednicia unui neam să întemeiază pe *cultura* ce o are.

Cu cât cultura aceasta este mai deplină şi cuprinde mai lămurit viaţa sufletească a poporului cu toate arătările ei, cu atât poporul se impune tot mai mult, el *trăieşte*, statornicindu-şi rostul său deosebit de a fi, prin biruinţa unei vieţi libere şi puternice, descătuşată de legăturile protivnice ale împedecării ori cutropirii. Numai când cultura aceasta este cea mai adevărată oglindă a sufletului neamului, înfăţişând vibrarea puternică a aceloraşi gânduri şi nădejdi, numai atunci *este* cu adevărat acel neam.

Fireşte că, o atare cultură, care trebue să fie a *tuturora*, poate veni numai în *limba* milioanelor de suflete cari o vorbesc. Căci numai aceasta este chizăşia unei dăinuiri statornice şi sănătoase, menită să înalţe neamurile spre culmile desăvârşirii

---

FOIŞOARĂ.

Schiţe

din viaţa sculptorului Alexandru Liuba.

De Dr. At. Marienescu.

Operele (lucrările) lui.

(Urmare).

Vichentie Babeş. Sofronie tata în 3/16 Dec. 1902 îmi scrie: Alexandru dela Arad a plecat la Pesta şi acolo a grăit cu dl Vic. Babeş pentru ai face bustul promis. Imi scrie, că dl Babeş a slăbit tare de abia poate sta ca model. Alexandru v'a trimite un bust al bătrânului şi la Academia Română. Tot Sofronie în 8/21 Maiu 1903 îmi scrie: Aici vă trimit o poză fotografică de pe bustul bătrânului nostru Vic. Babeş, pe care l-a făcut astă-toamnă când s'a dus la München. A reuşit destul de bine, deşi bietul bătrân abia a putut sta model, pentrucă e slab. De pe faţă se vede, că e trist şi năcăjit. (Eu fotografia am dăruit-o museului nostru etnografic din Sibiiu. Unii înţelepţi au zis, că nu seamănă. Fireşte, că nu seamănă cu Babeş cel sănătos, pe care l-au văzut cu mulţi ani mai înainte în Sibiiu).

Dr. Victor Babeş. medic, profesor de universitate în Bucureşti. Alexandru în 20 Iunie 1905 îmi scrie din Bucureşti: Până acum n'am încă nimic sigur; dar dl Dr. Victor Babeş şi-a comandat bustul în marmoră, şi aceasta va fi o bază, ca să mai pot subsista aici cel puţin 5—6 luni. Tot Alexandru Liuba în 2 Aug. 1905 îmi scrie din Bucureşti: Bustul dlui Victor Babeş a reuşit bine şi e foarte mulţămit cu bustul. (Eu am cerut informaţiune, dar dl Babeş nu mi-a răspuns. Intrebând în Bucureşti mi-a zis, că bustul nu e după aşteptarea sa).

Sfânta Barbara, patroana ocnarilor (minerilor). Sofronie tata în epistola din 2 Martie 1900 numără sfânta Barbara, figura, întră lucrurile lui Alexandru. Toate aceste trei figuri, sfântul George, sfânta Barbara şi Elisa im Bade (Saveta în scaldă) au fost clasificate de foarte bune şi expuse în museul artistic din München, şi pentru ele pe semestrul acesta a primit testimoniul aci alăturat în copie. Tot Sofronie tata în 12 Sept. 1906 îmi scrie, că Alexandru figura sfânta Barbara a vândut-o în München.

Mausoleul Ghiba-Birta din Arad. Sofronie în 20 Nov. 1903 îmi scrie: Alexandru, dupăce va găta monumentul lui Augustini, va căpăta altul pentru Birta. Tot Sofronie îmi scrie în 12 Sept. 1906. Pentru monumentul Birta a fost de câtevaori la Arad. A făcut un plan pentru cripta Ghiba-Birta din Arad. Dar şi acolo vre-o trei ani l-au ţinut cu vorba, iar mie Aradanii mi-au făcut spese cu călătoriile lui Alexandru la Arad. Acum din Maidan, acum din München. In urmă Aradanii s'au lăsat de plan. Acest plan ţi-l-am trimis. Tot Sofronie îmi scrie în 18 Sept. 1906: Alexandru, pentru monumentul Ghiba-Birta a fost de câtevaori la Arad. Planul definitiv a rămas acolo. Alexandru a făcut prin un arhitect din Oraviţa construcţiunea întreagă a monumentului, dar când a fost la adecă, Aradanii au zis, că n'au atâţia bani. Mai târziu am cetit că pe Elena Ghiba-Birta au pus-o în cripta altuia. Dar naţionaliştii din Arad pe Alexandru l-au băgat în spese. Am aci nişte schiţe pentru prima concepere, şi copia de pe planul reţinut în Arad. Pe plan e scris Mausoleum şi e subscris în Oraviţa 12 V. 1905 de arhitectul Littner. Intre 2 stâlpi de peatră şi cu urne deasupra, partea de sus e un ram, în vârf cu cruce, în mijloc cu relieful moartei şi sub ram e inscripţiunea Elena Ghiba Birta, iar din jos de ram e uşa pentru criptă. Lângă stâlpi, de dreapta şi de stânga sunt şi alte construcţiuni, parte pentru întărirea, parte pentru înfrumseţarea mausoleului.

Cap de femeie. De pe un bust de marmoră se află o placă şi o fotografie. Deasupra umărului drept pe pânză se află numele Liuba cu litere tipărite, din cari se vede numai 190, deci numărul ultim fiind cam la margini nu e fotografat. Femeia pare a fi o Germană din München. Mai mult nu se poate şti.

Ilarion Chendi. Sofronie Liuba tata în 12 Sept. 1906 îmi scrie: Cea din urmă lucrare a lui Alexandru a fost bustul în lut al amicului său Ilarion Chendi, vicebibliotecar la Academia Română din Bucureşti. Bustul a rămas mai negata, pentrucă Alexandru a murit. (Eu am cerut informaţie dela amicul sculptorului, dar nici după 6 luni răspuns nu mi-a dat. Când în Aprilie 1907 am fost la Bucureşti, am cerut o întâlnire ca să-mi spună şi despre alte lucrări ale lui Liuba. Mi-a pus termin de visită, dar n'a venit. Marienescu).

Copilul sare în apă. Sofronie tata în 12 Sept. 1906 îmi scrie: Alexandru a făcut un copil cioplit în marmoră în posiţia, când sare în apă să se scalde. Dar acesta l-a vândut în München. Tot Sofronie tata în 17 Oct. 1906 îmi scrie: Copilul ce vrea să sară în apă, Alexandru l-a făcut şi în gips şi acesta e la Ilarion Chendi în Bucureşti. (Am cerut informaţie şi nu mi-a dat).

Intre plăcile şi fotografiile ce mi-le-a trimis Sofronie tata, am aflat o placă şi o fotografie, ce se vede a fi luată în atelierul de sculptură. Pe placă şi fotografie se văd două figuri. Măiestrul de notat stă la dreapta şi cu dreapta ridică o rudă, pe lângă care se scoboară o funie subţire de care e legat un copil, care stă cu mânile în sus, palmă pe palmă, gata să sară în apă, ca să înveţe a înota. Deduc, că mai târziu copilul a fost despărţit de măiestru. Unde se află figura măiestrului, nu se ştie.

Concurs. Az országos magyar képzőművészeti társulat (despre carea am

Aflânduse deci la temelia vieții fiecărui popor limba lui proprie, ca singura condiție în putință a întemeia viitorul puternic și strălucit de viețuire, e firesc să vedem, pornind din vremile cele mai îndepărtate până în zilele noastre, mulțime de neamuri purtând lupte înverșunate ori potolite, cu cuvântul sau cu arma sclipitoare întru apărarea îndărătnicită a acestei temelii de cultură și de viață. Pe paginile istoriei sunt încremenite cu slove de foc sute de astfel de lupte, și ele dovedesc cu prisosință că numai pentru acele popoară sau isprăvit cu biruință deplină, cari au fost neîntrerupt hrănite de focul nestâns al dragostei puternice pentru lucrul mare și sfânt ce se chiamă: *limbă.*

Fără îndoială că, cu încetarea acestor lupte de sânge, frământările n'au putut și nu puteau să mântue aici, ci a fost de nevoie să înceapă o nouă vreme de muncă, acum temeinică și stăruitoare, întru păstrarea și îndreptarea acestei limbi spre desăvârșirea deplină. S'au întemeiat deci *instituții*, cari aveau să fie pentru toate vremile, locurile de apărare și cultivare ale culturii, ale vieții popoarelor, prin tălmăcirea în limba proprie a sufletului lor deosebit. De aici înainte toată munca, toate puterile sufletești și materiale s'au cheltuit în jurul acestor instituții, căci se știa în chip neîndoelnic că de întunecarea ori înflorirea acestora e legată căderea neapărată sau înălțarea sănătoasă a unui popor. După neamuri și împrejurări, aceste instituții se aseamănă sau se deosebesc, servesc aceleași sau alte scopuri. Ele însă niciodată nu s'au dovedit a fi de prisos pentru omenire, ci dimpotrivă s'au arătat ca cele mai de căpetenie forme de apărare și cultivare. La noi ele s'au închegat după vremuri în cele mai însemnate două instituții de viață, în: *biserică și școală.*

*

Dacă cercetăm viața noastră de două mii de ani, vom afla, că necontenit am trăit în jurul bisericii, care ne încălzea sufletul în dureri și bucurii, prin credința sfântă a legii creștine. Pentru smulgerea acesteia s'au îndreptat împotriva noastră cele mai neomenești asupriri și ispitiri, s'au pornit cele mai vâjelioase furtuni și primejdii de nimicire. Ele însă nici când n'au biruit, pentrucă puterea care lega sufletul înaintașilor nostrii vrednici de această biserică a credinții și a legii, a sfărâmat cu vitejie uimitoare aceste haine încercări de prăpădire. „Intreg trecutul neamului nostru, toată cultura lui multă sau puțină, din cele mai îndepărtate vremuri și până astăzi, întreaga lui gândire și simțire, cu un cuvânt: *toată ființa sufletească a neamului nostru*, se intemeiază pe neclintitele temelii ale acestei sfinte credințe strămoșești, care în gura poporului se numește atât de frumos: *lege românească.* In aceste două cuvinte și-a tălmăcit poporul nostru toate durerile și nădejdile lui, identificându-și firea sa românească cu această sfântă lege creștină, în semn de evlavie și recunoștință pentru puterea de viață ce ia dat-o într'u suferirea cu bărbăție a tuturor viforelor cari s'au descărcat asupra vieții lui.“ Cele mai frumoase pagini ale istoriei noastre sunt acelea, cari povestesc despre frământările și luptele împrejurul acestei legi a bisericii și sufletului nostru. Căci și-au dat seamă pe deplin înaintașii nostrii despre adevărul că, numai în *această* lege putem trăi, că pierzându-o încetează și viața noastră. Drept aceea împotriva tuturor apăsărilor și robirilor, am adus cele mai mari și mai sfinte jertfe de sânge, pentru a rămânea pururea:

> „Startornici în cinstea de *lege* și țară
> *In focul credinții statornici.*“

după cum atât de înțelept spune și poetul țărănimii noastre. Și nu este putere omenească, care să ne despartă de această sfântă lege.

Noi am apucat-o întărită și bogată dela cei cari au asudat pentruca în atâtea scurgeri de veacuri, venită ca cea mai scumpă și mai curată comoară de moștenire, și datoria noastră de căpetenie nu poate fi alta decât ca, luând îndemn dela bărbăția și vitejia acelora cari ni-au hărăzit-o, să fim aceeași hotărâți și neînduplecați apărători și sporitori ai legei românești, devenind astfel purtătorii mai departe ai vredniciei strămoșești, înțelegători cuminți ai rostului nostru de azi, și împlinitorii acelor nădejdi sfinte, cu cari au trebuit să se scoboare în mormânt, înainte vreme, atâtea sute de luptători harnici și cinstiți. E firesc deci să pricepem desfășurarea acestor adevăruri, că numai biserica cu întreaga ei alcătuire și orânduire de păstrătoare a legii sfinte, poate fi singurul loc, unde să ne cheltuim toate puterile minții și muncii noastre, pentru a o păstra pururea, ca cea mai puternică *temelie* a vieții noastre.

Biserica, mai cu deosebire pentru noi cei din țara aceasta, este un așezământ, care hotărește viața ori moartea noastră. Ea este cel mai însemnat isvor de hrană al vieții noastre sufletești. Ei ie dat să ne smulgă din vălmășagul cumplitei lupte, să ne strecure seninătate în suflete, să ne ucidă patimile cari ne orbesc mintea, să aprindă în noi un gând și o simțire mai înaltă și astfel primeniți de o nouă înviorare să pornim munca de mântuire românească cu însuflețirea nepilduită a străluciților nostri strămoși.

După străduințele sfinte ale acelui *Napoleon* al Românilor ardeleni, care este Andreiu *Șaguna*, al cărui chip cu ochii străbătători și cu barba resfirată a întrat în mintea tuturora, urmează ca acum să ne pătrundem tot mai mult de rostul mare al acestor străduințe, căutând închipuirea lor înțeleaptă prin munca cea mai stăruitoare. Dacă acest mucenic al neamului și a cheltuit toată truda vieții sale, toate puterile și înțelepciunea minții sale înalte pentru a ne da o biserică puternică și măreață, îngrădită în acele legi de o deosebită temeinicie, cari să chizeșuiască păstrarea vieții noastre pentru toate vremile; dacă înțelegem că „acest maiestos bătrân a fost de pe scaunul său de episcop, ca de pe un tron de rege, un cârmuitor de oameni și un îndreptător al vremilor — cărora nu li s'a supus ca esemplarele obicinuite ale omenirii, ci le-a întors de pe povârnișul lor spre culmea lui“, săvârșind cea mai dumnezeească făptuire, aceia a întemeerii vieții noastre statornice și cinstite: noi cei de azi milioanele de credincioși suntem obligați prin cea mai puternică datorie a iubi această biserică mai presus de orice, aducând toate jertfele, pentru a ne păstra prin ea neschimbată *legea*, în care am trăit dela începutul obârșiei noastre. (Va urma).

Noua lege școlară.

Articolul de lege XXVII din 1907, referitor la raporturile de drept ale școalelor nesusținute de stat și la competințele învățătorilor aplicați la aceste școale.

§. 12.

Atât susținătorii de școale comunale, cât și susținătorii de școale confesionale sunt datori a asigura competințele învățătorești până la suma minimală indicată în §-ii 2 și 3, — întrucât n'ar fi capabili imediat, — dela întrarea acestei legi în vigoare în decurs de 3 ani, adecă până la 30 Iunie 1910. Dacă n'ar putea îndeplini aceasta din motivul sărăciei justificate după prescrisele §-lui 15, atunci sunt datori, ca cel mult până la 30 Septemvrie 1910 să petiționeze la ministrul de culte și instrucțiune publică după ajutor de stat conform indicărilor statorite.

Petiția unei astfel de comune, care n'a repartițiat darea școlară de 5% admisă prin §-ul 35 art. de lege XXXVIII din 1868, sau n'a exhauriat-o, nu se consideră.

De acest ajutor pot beneficia susținătorii de școale imediat după întrarea legei în vigoare și anume pentru învățătorii tuturor acelor școale, cari întrunesc condițiunile legii.

Dacă în restimpul acesta de 3 ani nu se cere ajutor de stat pentru școale deja existente, mai târziu numai în acel caz vor putea primi ajutor, dacă în senzul §-lui 15 vor putea dovedi, că starea materială în cursul timpului s'a înrăit.

Dacă într'o comună statul susține sau înființează în viitor o astfel de școală de stat, care ar putea cuprinde pe toți elevii obligați dela 6—12 ani, atunci ajutorul de stat, pe care învățătorii altor școale din acea comună l-au avut ca întregire la salar sau la cuincuenal, numai în acel caz se poate detrage respective, se poate denega votarea aceluia, când aceasta o pretind însemnate interese de stat și când motivele denegărei ajutoriului de stat nu s'au delăturat nici dupăce asupra acestora s'a atras atențiunea autorității școlare superioare.

Constatarea, că subversează însemnate interese de stat sau ba, rămâne în competința ministrului de culte și instrucțiune publică după ascultarea opiniunei comisiunei administrative. Intrucât susținătorul de școale după detragerea ajutoriului de stat, în curs de un an, sistează școala, iar învățătoriul incurs de $1/2$ an după sistarea școalei n'a fost din nou aplicat în funcțiune sau nu s'a penzionat, un astfel de învățător este îndreptățit la un ajutor de stat în suma ajutoriului anual avut în funcțiune. Invățătorii dela școalele comunale și confesionale, aplicați în posturi din nou sistemizate numai în acel caz pot conta la ajutor de stat, fie la salar, fie la cuincuenal, dacă sistemizarea noului post s'a făcut cu învoirea prealabilă a ministrului de culte și instrucțiune publică.

Susținătorii de școale în timpul de transiție de 3 ani, mai sus amintit, sunt datori a asigura pe seama învățătorilor aplicați în școalele lor, numai competințele stabilite prin art. de lege XXVI din 1893, iar de ajutoarele de stat primite până la întrarea acestei legi în vigoare pot beneficia și pe timpul de transiție, adecă până inclusive 30 Septemvrie 1910. Asemnarea ajutoriului de stat și pentru acest timp să face conform prescriselor §-lui 31. Dispozițiile acestei legi însă, cu excepțiunea §§-ilor 2, 3 și 20, se extind și asupra acestor școale. Ajutoare nouă de stat în timpul de transiție se dau numai ca întregire de salar și cuincuenal la suma statorită prin legea prezentă și numai învățătorilor aplicați la școale, cari întrunesc toate condițiunile legii.

§. 13.

Dacă susținătorii școalelor confesionale în cursul timpului hotărât prin §-ul anterior n'ar asigura salariul și cuincuenalul învățătorilor lor și cu toate acestea ar dori să-și susțină școalele, salariul minimal fixat prin aceasta lege se consideră ca asigurat în sarcina respectivei comune bisericești. Dacă însă salariul va fi neîncassabil și comuna bisericească nici după constatarea acestei împrejurări nu va reflecta la ajutor de stat, atunci respectivul susținător de școală în comuna aceea își pierde dreptul de a mai susținea școală, care drept însă din nou și-l redobândește, dacă mai târziu prin reflectarea la ajutor de stat dorește să-și reînființeze școala.

§. 14.

Salariile învățătorilor comunali și confesionali, precum și remunerațiile cantorale, până acum statorite prin foaie de emolumente și prestate învățătorilor din mijloacele proprii a-le susținătorilor de școale, sunt a se acorda și pe mai departe neștirbite, respective acele nu se pot reduce cu scopul de a se întregi prin ajutor de stat.

Susținătorilor de școale însă le stă în drept, ca salariul învățătoresc întregit prin ajutor de stat să-l completeze din al lor până la suma salariilor învățătorilor de stat, fără ca ajutoriul de stat votat odată să poată fi revocat sau scărițat.

Dacă salariul unui învățător aplicat la o școală subvenționată prin ajutor de stat, scade în urma unor împrejurări stabile pe cari susținătoriul de școale nu le poate delătura, atunci autoritatea școlară respectivă poate cere dela ministrul de culte și instrucțiune publică urcarea ajutoriului de stat avut.

Dacă însă scăderea indicată în alineatul 3 ar urma după urcarea salariului la minimul de care se bucură învățătorii școalelor de stat, atunci completarea ajutoriului de stat se poate cere numai până la suma prescrisă în §§-ii 2 și 3 ai legii prezente.

§. 15.

Ministrul de culte și instrucțiune publică, din suma preliminată de către forul legislativ întregește prin ajutor de stat salariul fundamental și cuincuenaliile învățătorilor dela școalele comunale și confesionale pe calea comisiunei administrative pe lângă învoirea prealabilă și pe lângă încunoștiințarea autorității superioare școlare cu observarea condițiunilor cuprinse în §§-ii 16, 17, 18, 19 și 20 ai legii prezente.

Inainte de statorirea sumei ajutoriului de stat, comisiunea administrativă constată;

---

scris și în prima comunicare), a deschis concurs pentru opere de sculptură ale elevilor născuți în Ungaria, dar cari studiază în străinătate, ca să se arete la expozițiunea de primăvară ținută în 1905 în Budapesta. Votizarea s'a pus pe 25 Aprilie. Și Alexandru Liuba a luat parte la concurs. Intre actele ce mi-le-a trimis tatăl său sunt: O cartă de corespondență a lui Iohann Zöller, care în 30 Apr. 1905 scrie lui Alexandru Liuba la München, că Scheible în numele lui Liuba a împuternicit pe Ioh. Zöller ca să-i împacheteze modelele și să le trimită la Budapesta. Ioh. Zöller îi scrie, că le-a împachetat în 2 lăzi, și că modelele au fost: 3 buste de portret, un portret relief, 2 figuri și o schiță de plastelin. Se află contul dela Wetsch Kunst et Mobilientransport München către Al. Liuba, în care se recunoaște că Hans Zöller a predat 2 lăzi cu buste de portrete și reliefe, la adresa transportătorilor Macher und Prosner în Budapesta, și după recunoștința de primire a acestora, o ladă a fost grea de 46 și alta de 49 chilograme. (Au fost rugați unii din Pesta, ca la societatea artistică de țară se investigheze, că modelele, reliefele și figurele, cu ce nume s'au întrodus la primire, că societatea le-a expedat toate lui Liuba etc., dar informațiune nu mi-s'a dat. Marienescu). Despre unele modele este dat, că s'au arătat la concurs, și aceasta se spune la punctele respective, ca: Atleții, Paris, etc.

Bustul *generalului Doda.* Vichentie Babeș în 26 Maiu 1897 către Al. Liuba. Fotografia neuitatului meu amic Doda, bine că ai primit-o și că e folosibilă. Și să te îngrijești, ca să o păstrezi bine, pentrucă e dela el (Doda) cea din urmă suvenire. P. Dragalina, profesor în Caransebeș în 15 Iulie 1897 către Sofronie, aprobează ca Alexandru să facă bustul lui Doda, apoi mai zice: Doda avea mania a nu se fotografa; drept aceea cu greu se pot câștiga fotografiile sale. Am aflat totuși una din anul 1869, luată în München și dăruită decedatului general Trapșa și am aflat-o la familia Moacă. Sofronie în 26 Iulie 1897 îmi scrie: Fiiul meu a făcut bustul generalului Doda de pe o fotografie ce i-a trimis-o dl Vichentie Babeș și bustul transformat în gips îl voiu trimite comunității de avere din Caransebeș. Tot Dragalina în 5 Aug. 1897 scrie lui Alexandru: Vă trimit fotografiile generalului Doda spre folosire. Aceea, în care apare în uniformă e din 1869, dar nu-i prea samănă. Sofronie în 16 Sept. 1867. Alexandru a expedat din München o ladă, în care a sosit bustul generalului Doda. Pe basa bustului Alexandru la examenul de modelare a căpătat eminență. Bustul s'a făcut la dorința dlui Vichentie Babeș. P, Dragalina în 7 Oct. 1897 către Sofronie: „Zilele aceste a sosit bustul lui Doda, lucrat de Alexandru. Lucrarea e foarte bine executată și nici n'am crezut, că „caprițiosul nostru“ (Alexandru) să se avânte cândva la opere atât de frumoase. Regret, că nu samănă cu Doda, de sigur pentrucă n'a avut fotografia corăspunzătoare scopului, (adecă din timpul din urmă, cum a rămas memoria despre el). Eliza Doda, sora lui Doda în 28 Dec. 1897 către Sofronie tata. Dnul Vichentie Babeș va fi dat vre-o fotografie a fratelui nostru, care îl arată mai tinăr, și așa se poate, că aceia, cari îl cunoscură numai cum era în timpul din urmă, vor fi aflat, că nu samănă. Dar cum stau trebile, apoi a fost de ajuns să zică conducătorul (causelor grănițărești) că nu corăspunde și să fie toți de acord și așa să nu se vadă bustul fratelui meu, la locul acela unde i-se cuvine să fie nemuritor, căci 10 ani din viață a jertfit-o grănițerilor. Fiiului dtale să-i fie spre onoare îndestulirea profesorilor lui, etc.

Sofronie tata în 24 Oct. 1900 îmi scrie: Eu am acasă un bust în gips al generalului Doda, pe care l-a făcut Alexandru. Am gândit să-l trimit Astrei pentru museu. Bine e să fac aceasta? (E natural, că omul când dă spre bătrânețe, în tot anul se schimbă și pentru aceasta omul nici în fotografii de pe mai mulți ani nu samănă, deși fotografiile sunt perfecte. Mai ales, când sunt mai mulți cari pe respectivul om l-au văzut în diferiți ani nu află asemănare, dar e greșală, că la acest bust se ceri asemănarea fotografică. E destul, ca să se nimerească cu portretul lui, ori din ce epocă). (Va urma).

a) bugetul comunei politice, respective a comunei bisericeşti şi a şcoalei pe baza unui atestat eliberat de autoritatea locală şi aprobat din partea oficiului primpretorial (în oraşe primar), apoi suma competinţelor învăţătoreşti împreună cu remuneraţiile cantorale, — fasionate din partea autorităţii şcolare, — precum şi suma venitelor destinate pentru acoperirea acestora.

b) cualificaţiunea legală şi dreptul de cetăţean ungar al învăţătoriului; că ştie corect vorbi şi scrie în limba maghiară; că e capabil a propune şi că a depus jurământul prescris în §-ul 32 al legii prezente.

c) împrejurarea, că şcoala respectivă corespunde condiţiunilor cuprinse în §§-ii 27 şi 28 art. de lege XXXVIII din 1868.

d) tot comisiunea administrativă examinează mai departe, dacă planul de învăţământ al respectivei şcoale şi înzestrarea ei cu recuizitele necesare, corespund cerinţelor legii, în deosebi dispoziţiunilor cuprinse în §§-ii 16, 17, 18, 19 şi 20 ai legii prezente şi că în clasa învăţătoriului pentru a cărui salar se cere ajutoriu de stat, câţi elevi ordinari (6—12 ani) vor fi împărţiţi.

Intrucât numărul total al elevilor dela respectiva şcoală ar fi sub 30, pentru o asemenea şcoală ministrul de culte şi instrucţiune publică numai în mod excepţional poate acorda ajutor de stat; dela o şcoală însă, care şi până acum s'a bucurat de ajutor de stat, sau dacă în comuna respectivă e singura cu limbă de propunere maghiară, pe motivul, că nu sunt 30 elevi, dar şcoala altcum corăspune cerinţelor legii prezente, ajutoriul de stat nu se poate denega.

Pentru posturile învăţătoreşti vacante, ministrul de culte şi instrucţiune publică, după constatarea celor cuprinse în punctele *a*), *c*) şi *d*) a le §-lui prezent, poate pune în vedere votarea ajutoriului de stat, dar ajutoriul se va asemna numai după justificarea condiţiunilor din punctul *b*).

§. 16.

Ajutor de stat la salariul fundamental sau la cuincuenal numai acelor învăţători dela şcoale confesionale şi comunale se dă, în cari obiectele de învăţământ statorite prin §§-ii 11 şi 55 art. de lege XXXVIII din 1868, în şcoala de toate zilele, împărţită în 6 despărţăminte, se propun după planul de învăţământ stabilit de autoritatea bisericească superioară, respective de ministrul de culte şi instrucţiune publică, la sate într'un timp de instrucţiune de cel puţin 8, iar la oraşe de 9 luni.

(Va urma).

Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională.

Lucrare cetită în conferenţa preoţească din tractul Abrudului.

de Iosif Gomboş, paroh.

(Urmare).

Sărăcia o aduc ca motiv al stagnărei noastre pe terenul şcolar numai aceia, cari n'au nici dragoste, nici vocaţiune pentru carieră, pentru oficiul ce-l ocupă.

Adevăratul învăţător român nu se poate plânge nici când de sărăcie. Poporul nostru în învăţătorul bun e obicinuit a privi pe unul din cei mai mari binefăcători ai săi. Şi ca pe atare nu numai îl stimează, dar cu drag împarte cu el prisosul ostenelelor sale. Casuri speciale n'aş voi să amintesc, dar pentru a documenta celece le susţin, vă spun din praxă, că fruntaşii poporului nostru nu fac un prânz mai de dai Doamne, ca la acela să nu învite şi pe învăţătorul bun, adecă pe care îl recunoaşte poporul de atare. Nu este copil în şcoală, dela părinţii căruia învăţătorul cel bun să nu primească — după starea şi puterile lui, oarecare cadou, dacă nu în bani şi juvaericale, în cele ale hranei, din cari cu înlesnire îşi poate provedea casa sa.

Prin amintirea acestor împrejurări, n'am intenţionat altceva decât să constat, că poporului nostru nu i-se poate asemăna un alt popor, dintre cele conlocuitoare aici, care să fie mai gata spre a face jertfe pentru şcoală, pentru aceia, pe cari el îi cunoaşte de buni, de vrednici, de binefăcători ai săi.

Deci, pentruca să nu mai existe motivul sărăciei, să căutăm pentru parohiile noastre învăţători buni.

Invăţătorului bun îi vom putea cu înlesnire urca salarul; având-se în vedere progresele ce le face învăţătorul bun se vor edifica cu înlesnire, — fără ca cineva să se plângă pentru aceasta — şcoale pompoase; satul tot va sărì în ajutor bisericei şi vor solvì nu numai repartiţiile, ci prin dăruiri frumoase vor îmbogăţì bisericele noastre sărace.

In casul acesta copiii de şcoală nu vor merge la vite, nu le va lipsì încălţămintele, nici manualele şi recuisitele, chiar şi casurile de morb între şcolari rar se vor ivi. Acestea am avut fericita ocasiune a le experia eu însumi.

Am firma convingere, că prin statorirea pentru învăţător a minimului de salar în 600 cor., făcut atunci când învăţătorii nu cereau această urcare, s'a făcut un mare rău şcoalelor. După această urcare a salariilor mulţi tineri fără vocaţiune pentru cariera de învăţător au întrat în serviciul şcoalei ademeniţi de o plată mai bună. Ne iubind însă şcoala, nu sau putut nici distinge prin progres cu elevii lor. In multe parohii unde au funcţionat atari învăţători, şcoala e discreditată înaintea poporului. Poporul află, că prestaţiunile lor nu-s în raport nici cu salariile lor de până acum, deci ce va zice acum la urcarea salariilor la o sumă cu mult mai mare decât 600 cor.?

La învăţătorii buni, salariile sau urcat deja peste 600 cor. şi se urcă fără nici o presiune din afară, din buna voe a poporului care îi iubeşte. Iar celor răi nu li-s'a urcat salarul şi ne având prospecte pentru urcarea salarului lor au pus la cale meetinguri şi adunări prin cari cereau salarii mai mari, sub cuvânt că nu mai pot subsista.

Atari adunări şi cereri de urcare a salarului erau motivate pentru învăţătorii de stat, dar nu pentru învăţătorii confesionali. Susţinătorii şcoalelor confesionale au inimă şi nu-şi lasă pe învăţătorii cei buni ai lor în lipse şi suferinţe. Un salar fix de 600 cor., cu venitele accidentale ale învăţătorului confesional care e bun învăţător, face mai mult decât salarul fix de 1200 cor. a învăţătorului de stat ori unde ar fi el.

Conclusiunea ce o fac e, că numai învăţătorii cari n'au vocaţiune pentru cariera lor au pus la cale mişcarea din trecut. Că acestora înzadar le urcăm salariile, căci peste 2—3 ani se vor declara din nou de nemulţămiţi, în schimb progresul în şcoalele ce vor sta sub îngrijirea lor nu va fi nici când satisfăcător.

Urcarea salarului se poate aduce în combinaţie numai cu învăţătorii deplin cualificaţi şi aplicaţi în mod definitiv şi cari pot produce dela scaunele lor şcolare testimonii, că şi împlinesc conştienţios datorinţele.

N'au se beneficieze de urcarea salarelor nici învăţătorii toleraţi, nici ceice n'au cualificaţiunea prescrisă, fie chiar absolvenţi ai cursurilor pedagogice sau clericale. Şi în fine n'au să beneficieze de urcarea salariilor nici ceice au cualificaţiune, dar nu-s aplicaţi în mod definitiv.

Acestora nu li-se poate vota salar anual ca până acum, ci salar lunar pe timpul cât ţine instrucţiunea şi acest salar lunar nu poate fi mai mare de 60 cor.

(Va urma.)

AVIZ.

Părinţilor şi tutorilor, cari vor să-şi aşeze băieţii pe anul şcol. 1907/1908 în Internatul român gr. ort. diecezan din Beiuş.

Primirile elevilor în internatul român gr. ort. diecezan din Beiuş, cari vor frecventa în anul şcol. 1907/1908 gimnaziul din loc, se vor face pe lângă petiţiune înaintată către Senatul Internatului la adresa subscrisului cel mult până la 15 August n. 1907 cu adjustamentele: testimoniul şcol. din anul trecut şi atestat medical, cumcă petentul este deplin sănătos.

Taxa de întreţinere coroane: 300 la an este a se solvi anticipative în 5 rate egale de câte 75 cor. plus pe assignată postală 4 bani şi anume: în 1 Septemvrie, 15 Noemvrie, 1 Februarie şi 15 Aprilie.

Pentru această taxă elevii vor primi în internat proviziune întreagă, vipt, luminat, încălzit, spălat, scaldă şi instrucţiune în studiu. Deodată la înscriere fiecare elev va solvi 10 cor. pentru medicamente, folosirea mobiliarului şi a recvizitelor.

Fiecare elev va aduce cu sine vestmintele necesarii, din albituri ½ duzină, şi vestminte de pat cu 2 schimburi, pepten, perii de cap, dinţi şi ghete.

Elevii se primesc pân' la număr stipulat, cel ce părăseşte internatul fără motiv acceptabil, va avea să desdauneze institutul cu câte 10 cor, pentru fiecare lună restanţă din anul şcol.

Elevii vechi, cari se reîntorc să însinue subscrisului până la timpul fixat.

Beiuş, — Belényes din şedinţa senatului ţinută la 1/14 Iulie 1907.

Victor Fildan,
rectorul internatului.

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad. La cassa arhidiecezană a întrat pentru gimnaziul din Brad suma de 60 coroane, dela comuna bisericească *Mociu*, protopresbiteratul Cluj, la care a contribuit parohul Simeon Ciuca cu 20 cor. 30 fil. şi cassa bisericească cu 15 coroane. Restul s'a adunat dela mai mulţi credincioşi.

*

Examene suspendate. Cu privire la ştirea dată şi de noi despre suspendarea examenelor de cualificaţie învăţătorească la pedagogia gr. ort. română din Caransebeş, dl profesor *Dr. Ilie Minea* scrie în „Tribuna“, că nu pentru limba maghiară au fost suspendate examenele, ci pentrucă inspectorul regesc de şcoale a cerut să se facă examen oral şi din ştiinţele naturale, fizică, chemie şi economie, conform regulamentului de stat, la ce însă comisiunea examinătoare nu s'a putut învoi, findcă regulamentul votat din partea congresului nostru naţional bisericesc prescrie numai examenul scripturistic din studiile amintite.

*

Leo Toltstoi, *marele scriitor din Rusia* n'a murit. *Ştirea despre moartea sa e desminţită, cu asigurarea, că bătrânul scriitor se află foarte bine, la moşia sa din Iasnaie-Foiana. Trăiască!*

*

Protopresbiter nou. Consistoriul arhidiecezan din Sibiiu a numit în şedinţa plenară ţinută Luni, pe părintele *Ioan Hamsea*, paroh în Râşnov, pretopresbiter al tractului Zârneşti.

*

Notar al Săliştei în locul fostului notar Nicolae Henţiu, care a trecut la pensie a fost ales Ioan Chirca, fost până acum notar al doilea. Ca notar al doilea a fost ales Octavian Sglimbea.

*

Adunarea generală a „Asociaţiunei“ se va ţinea în Bistriţa în zilele de 21 şi 22 Septemvrie, dupăcum am fost anunţat. Aflăm că în Bistriţa s'a constituit un comitet însărcinat cu organisarea sărbărilor ce se vor da cu acest prilej şi cari promit a fi splendide. Acest comitet a hotărât să învite pe artistul Zaharie Bârsan cu trupa sa să dee în seara primă o representaţiune teatrală, iar în seara a doua se va da un concert din partea Reuniunii de cântări din Bistriţa, cu concursul a două dintre cântăreţele noastre artistice.

*

O bogată colecţie de mărci postale. Colecţia de mărci postale a decedatului maior Hermann von Wissmann se află în vânzare. Colecţia cuprinde 18 volume în valoare de peste 85.000 lei. Numai mărcile postale europene ar avea o valoare de 30.000 lei.

*

Moartea unui chimist celebru. Vilhelm Henric Perkin, vestitul chimist englez a răposat Marţi în Londra. S'a născut la 1838 în Londra şi a fost discipilul celebrului Hoffmann. Perkin a adus preţioase servicii ştiinţei chimice şi cu deosebire chimiei industriale.

*

La „fondul de 20 bani“ al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Marcu Jantea, paroh în Ocna Sibiiului şi soţia sa Elena n. Imbăruş 2 cor., Petru şi Nicolae Tradache, în amintirea mamei lor Lina Tradache 1 cor., Vic. Tordăşianu 10 bani.

*

Modificare în legea dărilor. Ministrul de finanţe Wekerle a presentat dietei un proiect de lege, prin care cei cari plătesc dare fundamentală dela 10 cor. în jos, sunt scutiţi de darea de câştig clasa II., cei cu dare fundamentală dela 10—40 cor. plătesc numai 2 cor. dare de câştig clasa II., iar cei cu dare fundamentală dela 40 cor. în sus plătesc 4—6—8 cor. dare de câştig clasa II.

*

Ministrul de interne, contele Andrássy a dat un ordin, în puterea căruia se detrage ajutorul de stat tuturor învăţătorilor, împotriva cărora se porneşte cercetare pentru agitaţie împotriva statului.

*

Un practicant cu 3—4 cl. gimnaziale, creştere bună şi deştept, se primeşte la Librăria arhidiecesană, Sibiiu. Doritorii de a ocupa acest post au să-şi înainteze rugările împreună cu atestatul de botez şi şcolar: Comisiunii administrative a Librăriei şi Tipografiei arhidiecesane, Sibiiu.

*

Al 109 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Vasile Morariu, sodal pantofar.

Acesta este al 109-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Greva din Petroşeni. Anul trecut a fost isbucnit greva minerilor din Petroşeni. Procurorul din Deva a ridicat acuză contra alor 52 mineri, sub pretext că au comis delicte grave. In zilele trecute s'a adus sentinţa. Un conducător al grevei a scăpat de pedeapsă prin fugă, alţi doi, numiţi Andreiu Gutoros şi Mihail Kovacs au fost pedepsiţi cu câte 3 luni închisoare alţii apoi cu câte o lună, 20, 13, şi 10 zile închisoare, iar 12 acuzaţi au fost achitaţi.

*

Candidat de advocat deţinut. In Oradea-mare a produs mare sensaţie deţinerea candidatului de advocat Gara Akos, unul dintre cei mai cu trecere tineri ai societăţii maghiare oradene. Gara e acuzat, că ar fi defraudat dela advocatul dr. Mérő Samu, în a cărui cancelarie a fost aplicat anul trecut ca candidat, 630 cor. Gara Ákos a fost deţinut Marţi la 7 ore seara pe strada principală din mijlocul unor prietini. E un tinăr cunoscut şi în lumea literară maghiară. A scris poesii, novelle şi articoli politici. Inainte de aceasta cu câţiva ani a redactat foaia maghiară pentru copii „Mesevilág“.

*

Explozie în palatul sultanului. Din Constantinopol se anunţă, că în palatul de vară al Sultanului, numit palatul de Ienidje de pe malul Bosforului, s'a întâmplat o explozie de bombă. Patru persoane au fost grav rănite. Făptuitorii nu au putut fi eruaţi şi prinşi.

*

Anarhist rus expulsat din Austria. Din Praga se vesteşte, că poliţia de acolo a deţinut pe un anumit Sergiu Kolobrotov, anarhist rus şi l-a expulsat din Austria. Kolobrotov nega, că ar fi anarhist, dându-se de profesor de limbi. Poliţia însă l-a deţinut, pentrucă a constatat că stă în continuu în contact cu anarhişti boemi.

*

Un uragan însoţit de o ploaie mare torenţială s'a descărcat zilele trecute asupra Vienei şi asupra întregii Austrii de jos, pricinuind pagube însemnate caselor, câmpurilor şi viilor. Apele Dunării au crescut. Acelaşi timp rău a fost şi în Boemia şi Silesia, unde toate râurile au crescut, dărâmând număroase poduri de lemn. Câteva sate au fost înecate, număroase casa au fost stricate.

*

Concert în Iclanzel. Tinerii universitari din Câmpie invită la concertul urmat de dans ce-l va aranja din incidentul Adunărei generale a desp. XXV (Ludoş) al „Asociaţiunei“ în 4 August st. n. a. c. în sala şcoalei gr. cat. eventual în caz de timp favorabil în curtea şcoalei din Iclanzel (gara Radnóth) în favorul bisericei din loc. Inceputul precis la 7 ore seară. Contribuiri marinimoase sunt a se trimite la adresa: *V. Sucîu*, rig. în drept, Mezőkapuş.

Poşta redacţiei.

Dlui P. A. M. în H. Cum vedeţi dorinţa vi se împlineşte. Va fi publicată şi instrucţia de executare, şi apoi ambele reproduse în broşură.

[192] 1—3

Publicaţiune.

Pentru liferare de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2 şi 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de viţel.
6. Carne de porc şi
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr. ort. român „Andreian“ din Sibiiu în anul şcolar 1907/8.

Doritorii de a reflecta la careva din aceste poziţii să-şi înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 coroană, în persoană, la subscrisul până în 15 August st. n. incluzive, unde vor afla mai deaproape şi condiţiile speciale pentru încheierea contractului, cum şi eventual alte informaţiuni. Ofertele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termin se pot înainta în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese şi culină.

Sibiiu, 16 Iulie n. 1907.

Augustin Bena
econom seminarial.

Nr. 444—1907 [191] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcoalele poporale confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. al Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Avrig, trei posturi de învăţători, cu salarul anual de câte 600 cor, cuartir şi lemne de foc.

2. Porceşti, două posturi de învăţători, cu salarul anual de câte 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

3. Viştea-superioară, postul al doilea de învăţător, cu salar anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi de învăţători să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică, spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locale.

Preferiţi vor fi cari au cunoştinţă muzicală şi sunt capabili a forma un cor cu şcolarii si adulţii, cei cu cunoştinţă din industria de casă şi cei cari au participat la vreun curs de economie pentru înfiinţarea şcoalei de repetiţie economică, pentru cari va avea o remuneraţiune deosebită.

Avrig, 1 Iulie 1907.

In conţelegere cu comitetele parohiale, oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 313—1907 [193] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Ilia se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Ilia, salar 800 cor. şi cuartir în edificiul şcoalei, eventual relut de cuartir 80 cor., având a presta şi serviciul de cantor în Dumineci şi sărbători în strana a doua.

2. Câmpuri-Surduc, salar 600 cor. şi anume: 400 cor. din repartiţie, iar 200 cor. din ajutorul ce se primeşte din fondul şcolar eparhial. cuartir şi lemne de foc.

Reflectanţii la aceste posturi învăţătoreşti să fie apţi a conduce câte un cor bisericesc de adulţi, înfiinţate deja în aceste localităţi.

3. Gurasada, salar 600 cor., şi anume: 240 cor. repartiţie pe popor, 160 cor. ajutor dela comuna politică, 100 cor. arânda dela pământuri şi 100 cor. din cassa bisericei. Dela fiitorul învăţător se cere să conducă copiii în corpore la biserică în Dumineci şi sărbători şi să cânte răspunsurile Liturgiei.

4. Cerbia cu filia Pogăneşti, salar 600 cor. solvibile în rate lunare din repartiţie, cuartir în natură, grădină şi lemnele necezare uzitate.

Venitele cantorale dela serviciile la cari va participa alesul. Eventual înfiinţând cor bisericesc remuneraţie separată.

Pentru anii serviţi la alte şcoale şi pentru cei serviţi numai în mod provizor nu primesc cuincuenalii.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările lor instruate conform normelor în vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Ilia, 2 Iulie v. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia, în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 325—1907 [194] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învăţători din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupşa se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Lupşa, salar 600 cor., anume 300 coroane dela popor şi 300 cor. ajutor de stat, cuartir liber în edificiul şcoalei şi 6 m³ lemne de foc.

In caz că va înfiinţa cor bisericesc alesul va primi şi o remuneraţie deosebită ce se va vota prin comitetul parohial ulterior.

Alesul va fi dator a conduce elevii în Dumineci şi sărbători la serviciul divin, a-i supraveghia în biserică şi a cânta cu ei la Liturgie.

2. Valea-Lupşei, salar 600 cor., din cari dela popor 300 cor. şi ajutor de stat 300 cor., cuartir liber şi lemne de foc.

Alesul e dator a locui în comună şi a cânta cu elevii la liturgie. Vor fi preferiţi cei ce pot înfiinţa cor bisericesc şi arăta desterităţi în pomologie.

Concurenţii la aceste posturi învăţătoreşti să-şi aştearnă concursele înzestrate cu documentele necesare în senzul legilor din vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi să se prezente înainte de alegere şi în comuna pentru care au concurat, spre a-şi arăta desterităţile în cântat şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ofenbaia, 30 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupşei.

Vasile Gan
protopresbiter.

---

[180] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de capelan în parohia de clasa a II-a Sita-Buzău, pe lângă neputinciosul paroh Ioan Dima, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiale, afară de congruă.

Concurenţii vor avea conform normelor în vigoare a se prezenta în parohie în vreuna din Dumineci şi sărbători înainte de alegere cu 8 zile spre a celebra, cânta şi cuvânta în biserică.

Concursele instruite cu documentele recerute vor avea a le aşterne în terminul prescris, oficiului protopresbiteral gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Sita-Buzău, 24 Iunie 1907.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare
depozit de încălţăminte
pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 15—

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 14—52

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA
Transport de persoane
în
Canada şi Argentina.

Cereţi clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în româneşte.

Falk et Comp.
Secţia românească.
Hamburg
Strada Raboisen Nr. 30.

[4] 3—13

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 29 – 41

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**
Preţcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

REVERENZI
În calitatea cea mai bună şi ieftină, se pregătesc la
„Croitoria Universală“,
Ioan Petraşcu,
strada Cisnădiei Nr. 32 SIBIIU—NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Nr. 32
[143] 5—5

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 75 Sibiiu, Marți 10/23 Iulie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Vântul dela 48.

Sibiiu, 22 Iulie n.

O gazetă cetită, poate cea mai cetită dintre toate gazetele maghiare, „*Budapesti Hirlap*", despre care se știe, că e organul contelui *Apponyi*, ministrul nostru de culte și instrucțiune publică, își termină articolul de fond din numărul de Vineri cu următoarele cuvinte: *»Mă tem, că și acum începe să sufle spre noi vântul dela patruzecișiopt.*"

Ansă la esprimarea acestei temeri i-a dat scriitorului articolului faptul, că ziarul parisian „*Temps*", un organ de publicitate cu mare trecere în lumea politică din întreagă Europa, s'a pus pe partea Croaților în conflictul lor cu Maghiarii, și face constatarea, justă și cuminte, că fără consentimentul Croaților nu se poate pretinde dela funcționarii căilor ferate din Croația și Slavonia se cunoască limba ungurească.

Ii doare pe patrioții nostrii, că nu numai presa slavă și germană întreagă li-a întors spatele, ci acum începe și presa franceză a se înstrăina de ei și a le denega sinpatia și sentimentele de dragoste. De aici apoi temerea, că iarăș suflă un vânt ca la patruzeci și opt!..

Bine, dar cum a fost vântul dela patruzeci și opt, de se tem patrioții nostri de o nouă suflare puternică a lui? Noi așa știm, că a fost un vânt bun și prielnic tuturor popoarelor asuprite și încătușate. Venind dela Apus, a adus pe aripile sale frumoasele idei de *libertate*, *frățietate*, *egalitate*, idei îmbrățișate cu căldură de toate neamurile cari însătoșau după ele.

Așa știm, că vântul dela patruzeci și opt a adus lumină, a deschis morminte și a scos din ele la viață nouă popoare, cari până aci n'aveau viață proprie națională.

Vântul dela patruzeci și opt a adus Maghiarilor pe 15 Martie, cu însuflețirea cea mare națională din acea zi memorabilă, cu deschiderea temnițelor și cu cele 12 puncte naționale, ziua care e sfântă și astăzi pentru ei și e sărbătorită în fiecare an ca zi de adevărată sărbătoare națională. Iar nouă ne-a adus pe 3/15 Maiu, asemenea zi sfântă în călindarul nostru politic, pentrucă în această zi măreață poporul românesc și-a decretat reînvierea, redeșteptarea, cu dela sine putere, trezit și el din somn de puternicul vuet al vântului dela patruzeci și opt.

Și tot așa și pentru alte popoare, de asemenea soarte, vântul dela patruzeci și opt a fost de o putere redeșteptătoare și dătătoare de nouă viață.

Adevărat, că vântul dela patruzeci și opt a făcut și stricăciune, dar care vânt mai puternic nu face stricăciune? La Paris, unde și-a luat începutul, într'o noapte a adus la cădere pe temutul *Guizot*, ministrul-prezident al Franciei, șeful unui guvern de teroare și de volnicie. In noaptea a doua a silit apoi și pe regele Louis Filip să fugă, pentruca să scape de moartea sigură, iar tronul său a fost ars în mijlocul unei bucurii de nedescris a mulțimei adunate la palatul regal, rămas gol.

La Viena același vânt dela patruzeci și opt a măturat iute și de grabă dela suprafață pe temutul și tiranul *Metternich*, prim-ministru, cu întregul său sistem de spionaj, volnicie și de răsbunare!

Da; ce a fost rău și nepriincios desvoltării și liberei resuflări a popoarelor a fost nimicit din partea vântului dela patruzeci și opt, însă popoarele au fost aduse la viață nouă.

Se întâmplă oare în natură altcum lucrurile? Tot așa! Câte un vifor puternic descopere case, răstoarnă la pământ arbori seculari, se atinge și de arbori mai tineri, pe cari îi smulge cu rădăcinile din pământ, culcă la pământ flori și iarbă, holde întregi: dar după ce a trecut, viață nouă se arată pretutindenea, pentrucă atmosfera a fost curățită de miasmele grele și apăsătoare, iar arborul secular, răsturnat la pământ, nu mai ține umbră vlăstarelor tinere din jurul său, ci la razele calde ale soarelui se pot acum desvolta și ele în plină libertate.....

Așa a fost vântul dela patruzeci și opt. E de neînțeles deci, cum de-l prezintă în colori rele și se tem de el tocmai aceia, cari iau tras foloasele și i-au moștenit bunătățile? Aceia, cari sub firma lui patruzeci și opt formează maioritatea parlamentară în dieta de astăzi a țării noastre?!

Vântul dela patruzeci și opt a fost rău pentru cei răi, pentru guvernele rele și pentru sistemele păcătoase de guvernare, însă pentru popoare nu. Și cei ce se tem de o nouă suflare a sa, n'au decât să aplice mărețele idei pe cari le-a adus și la noi: *libertatea, egalitatea* și *frățietatea* asupra tuturor popoarelor din patrie, și motivul temerii e delăturat.

Temeliile vieții noastre românești.

de

Ioan Mateiu, abs. în teologie.

(Fine).

Păstrarea scumpei noastre legi se poate face numai în *limba* noastră.

Ea este cel mai puternic mijloc, prin care înțelepciunea scripturilor pătrunde în sufletele noastre, întărindu-le cu învățăturile mari ale vieții omenești. Fără această limbă noi nu am putea cunoaște frumseța senină a cuvântului dumnezeesc vestitor de mântuire, cufundândune pe încetul în prăpastia peirii întunecate. Sunt popoară cărora se propovedueşte legea lui Hristos în altă limbă de cât a lor; acestea sunt cele mai nefericite, căci nepricepându-și rostul vieții, duc un traiu chinuit de dobitoace. Ele, au perdut prin limbă însăși viața lor de făptuiri ale lui Dumnezeu, sorocite să fie pururea împilate și robite de neamurile puternice și conștiente.

Strămoșii nostrii au înțeles ce lucru mare este *limba*, și drept aceea s'au nevoit totdeauna a-i da cinstea ce i-se cuvine unui lucru *sfânt*. Pentru aceea și spune cântărețul:

> „*Limbă*, lege — lucruri sfinte
> La strămoși erau."

Pentru această *limbă* sfântă au trebuit să poarte veacuri dearândul cele mai desnădăjduite lupte, cari întreceau cu mult pe acelea pentru „*lege*". Ei înțelegeau bine, că dacă Dumnezeu le-a dăruit limbă, a legat de ea și datoria a o păstra cu prețul ori căror jertfe. Și atât de mult au ținut ei la datoria aceasta, încât preaînvățatul italian *Bonfini* a trebuit să scrie înainte de asta cu patru sute de ani, despre noi, pe cum urmează: „Așa s'au sbuciumat Românii, încât îți pare că *s'au luptat mai mult pentru limbă, decât pentru viață.*"

Numai astfel putem pricepe, cum de noi, cari am fost atât de asupriți, cari am vărsat atâtea lacrămi de suferințe, am ajuns să fim așezați astăzi în rândul neamurilor celor mai vrednice. Numai limba botezată cu sângele cald al atâtor înaintași cinstiți, a susținut viața noastră, îndrumându-o pe cărările înaintării de azi.

Și dacă strămoșii nostrii au luptat pe acest pământ, dacă ei au muncit, au suferit, au gândit și au visat pe acest pământ, nu-i nici unul din visurile lor, nu-i nici una din muncile lor cele grele, nu-i nimic din gloria și din suferința lor, care să nu fi lăsat o urmă neștearsă în limbă.

Limba povestește întreaga istorie de mărire și de durere a neamului nostru din cursul celor două mii de ani de neîntreruptă vecuire pe plaiurile acestor văi ardelene.

După ce vremea acestor lupte a trecut, am căutat, ca toate popoarele înțelepte, locul, care pe cale pacinică și liniștită să fie leagănul acestei limbi. Am zidit deci *școala românească*, care avea să fie de aici încolo locul de adăpost trainic al limbii, ca propoveduitoarea necontenită a credinții noastre statornice în legea creștină, aducătoare de întărire, și înălțare a sufletului nostru.

In chipul acesta a ajuns *școala* să fie *a doua temelie a vieții noastre.*

Am cheltuit bani munciți cu sudori de sânge, stropiți cu lacrimi de durere, pentru ridicarea acestor altare de învățătură mântuitoare. Și așa prin acest deosebit duh de jertfă, am ajuns să avem astăzi în cele mai multe sate, școli, cari prin frumseța și trăinicia lor, întemeiată pe banul muncit al țăranilor nostrii, întrec multe din cele ale Sașilor bogați și puternici.

FOIȘOARĂ.

Schițe

din viața sculptorului Alexandru Liuba.

De Dr. At. Marienescu.

Operele (lucrările) lui.

(Urmare).

Elise im Bade (Elisabeta în scaldă). Tata Sofronie în 2 Martie 1900 îmi scrie: „Intre lucrările lui Alexandru sunt: Elise im Bade, Sfânta Barbara și Sfântul George. Toate aceste trei modele au fost clasificate foarte bine și expuse în muzeul artistic din München, și pe semestrul acesta, a primit testimoniul, alăturat în copie. Despre Elisa în scaldă nu se află nici placă nici fotografie.

Domnișoara Irma *Faller* în Oravița-Montană. Sofronie tata în 18 Sept. 1906 îmi scrie: Alexandru a făcut în relief bustul nepoatei lui Ivacicovici, Faller. Nu mi s'a trimes fotografia.

Fântâna săritoare. Sofrouie în 16 Dec. 1902 îmi scrie: Alexandru, după ce va găta bustul Dlui Vichentie Babeș va merge la München, unde are de lucrat un plan pentru o fântână săritoare, ce are să se facă în Oravița-montană, în piață, înaintea bisericei rom. catolice. Eu cerând deslușire în 18 Sept. 1906 îmi răspunde: Planul e la Biebel arhitectul, pentrucă Oravițenii nu au atâția bani, cât s'au cerut. A rămas să se mai colecteze, dar protopopul începătorul cauzei s'a dus din Oravița și fântâna a rămas nefăcută. Aci îți trimit socoata. Sunt unele pozițiuni ce le lucră Liuba, și altele ce le face arhitectul Biebel, la olaltă fântâna săritoare ar costa 4519 fl.

Bust de fată. Am o fotografie depe un bust de fată, cu părul tăiat până cătră grumaz, și cu haină decoltată. Pictorul Georgiu Rusu zice că e opera lui Alexandru.

Fata fecioară. Se află o fotografie depre un bust de fată, făcut din marmoră. Fata e cam de 13—15 ani, cu față nevinovată și naivă. Pe fotografie Liuba a scris cu mâna sa „Profil-studiu".

Alexandru Liuba în 2 Aug. 1905 îmi scrie din București: M'am hotărît, ca la expozițiunea din București să expun un bust de marmoră, fata fecioară. Acest bust s'a văzut și în expozițiunea etnografică din Sibiiu (l'am văzut). Intre documentele trimise de tata Sofroie am aflat o recunoștință de primirea bustului acestuia cu data din 27 Martie 1906, scrisă de Országos magyar képzö-müvészeti társaság (Societatea de arte formatoare maghiară de țară) și în recunoștință e Leány-szobor, márvány (bust de fată, de marmoră). Astfeliu bustul acesta s'a arătat la concurs. (v. acolo).

Dar și bustul acesta a avut pățăniile sale. Sofronie tata în 12 Sept. 1906 îmi scrie: Dl Dr. Victor Babeș a luat bustul de marmoră, Fata fecioară, vrea să-l vândă ministrului Vlădescu, și acesta a promis că-l cumpără (v. Familia Nr. 33, pentru spesele de ingropăciune). Tata Sofronie în 18 Sept. 1906. Alexandru în 1899 a lucrat Fata fecioară numai în gips, mai târziu și în marmoră. Nepoata mea Hersilia Liuba, învățătoare în Maidan a fost la adunarea învățătorilor în București. Acolo în expozițiune a văzut bustul de marmoră fata fecioară, ce ministrul Vlădescu a promis să-l cumpere dela dl Dr. Victor Babeș. Acesta în Aprilie 1906 mi-a spus, cu ministrul nu a cumpărat bustul.

Fata cu fluier. In numărul 39 din 1906 al Familiei am publicat copii de pe Paris și Fata cu fluier. — Nu mai repețesc aci nimic.

Bust de femei. Se află placă și fotografie. Femeia e cam de 30 de ani, părul e pieptănat cu moț lăsat spre creștet, haina e decoltată. Pe placă și pe fotografie se vede numele Liuba cu litere tipărite. Verosimil e bust adordinat de o femeie din München.

Fata lui *Dr. Fitz.* Sofronie tata în 18 Sept. 1906 îmi scrie: Alexandru a făcut un relief fetei (Ella) notariului public Dr. Fitz. Iți trimit fotografia. (E foarte bine lucrat relieful).

Geniul la mormânt. Tata Sofronie din Maidan în 9 Martie 1901 îmi scrie: Fiul meu mi-a scris, că te-a rugat. Fii bun și implinește-i rugarea, căci altcum, de nu-și va putea găta geniul ce are de a-l face pentru expozițiunea internațională din München, ce se va ținea în Iunie 1901, ar pierde mult. De-i va succede de a pune geniul în Glasspalast și de va fi premiat, va fi cunoscut în lumea artistică. Eu nu sunt în stare de a-i da o sumă de 200 fl. cât se recere la construcțiunea acelui geniu. Sofronie în 16 Maiu 1901 îmi spune: Alexandru lucră la geniul pentru Glasspalast din München și sperează, că și acolo va obținea lăudătoriu. (Va urma.)

Cea mai vie dovadă aceasta, că vrem să păstrăm, cu toată sfinţenia, moştenirea mare lăsată de strămoşi. Am primit dela ei *sufletul* care trăieşte prin noi, am apucat credinţa lor, datinile lor, datinile şi înţelepciunea, poveţele şi indemnurile lor; am moştenit durerile şi nădejdile lor neîmplinite.

Dacă ni-a rămas acest trecut cu atâtea moşteniri, noi n'avem dreptul să-l ştirbim, ci mai vârtos să-l întărim totdeauna, „căci numai prin aceasta prinde putere rădăcina vieţii noastre. Prin povaţa lui să săvârşeşte înfrăţirea trainică a oamenilor de un sânge şi se ridică stavilă mare împotriva primejdiilor“. Ear întărirea aceasta se poate savârşi numai prin limba noastră. Numai în aceasta ni se lipesc de suflet poveţele bătrâneşti, istoria părinţilor, bucuria şi dureririle semenilor nostrii. Numai prin ea putem cunoşte *sufletul* strămoşilor, care ne cere să-l ţinem *neschimbat.*

Prin ea cunoaştem străduinţele mari ale veacurilor de sbucium, viaţa cu legea, cântecele, jocurile, portul şi patimele ei, pe cari învăţându-le primim îndemnurile sfinte ale iubirii şi apărării lor. E firesc deci să înţelegem, pentru ce *şcoala*, în care stăpâneşte această limbă, trebue cinstită, întărită şi îmbogăţită. Şcoala aceasta românească, pentru care atâta am asudat, în care să sădeşte în sufletul copiilor nostri dragostea *legii şi a limbii strămoşeşti*, şcoala aceasta pe care se întemeiază toată viaţa noastră, *trebue* grijită. Căci „în lupta mare a neamurilor se ţinteşte totdeauna la aceste cetăţi, a legii şi a limbii, cari pierzându-se, se prăpădeşte şi poporul. Rămân oamenii, însă fără duhul care-i ocrotia. Şi nu este o înfăţişare mai jalnică pe acest pământ, decât aceea a unei cete de oameni cu sufletul mort.“

Drept aceea, va trebui să jertfim tot avutul şi toate puterile noastre pentru *şcoala*, care dă viaţă sufletului nostru. Inţeleg aici jertfa banului pentru acei dascăli ai nostrii, cari spun copilaşilor din carte poveţele înţelepte ale slovei bătrâne, învălindu-le mintea lor plăpândă cu aurul curat al sfintei moşteniri strămoşeşti“. Cât de jalnică şi cât de frumoasă e povestea acestor oameni cu faţa ostenită. Cuvântul lor de dascăli săraci dă minţilor fragede botezul înţelepciunii. Când îi vom perde pe ei, atunci am îngropat nădejdea noastră de a ajunge la mai bine Atunci nu mai sămănăm sămânţă şi nu mai putem aştepta seceriş. Atunci ne-a biruit răsboiul.“ Temeiul limbii şi al legii noastre s'a sdruncinat, iar noi cele trei milioane de suflete, vom începe tânguirile de durere sfâşietoare asupra mormintelor, cari sălăşluesc sufletele noastre moarte......

Căci aşa ne povesteşte slova tristă a istoriei, despre toate neamurile cari au părăsit în chip nevrednic biserica şi şcoala lor.

*

„Noi avem putere, avem dragoste de muncă, avem vânjoşie care supune cele mai mari greutăţi, avem sănătate sufletească, avem sprijinul în numărul şi întinderea noastră. Avem toate însuşirile cari pot aduce la liman un popor.“ Ne mai trebue să „închegăm aceste însuşiri prin o *cultură* temeinică, care să ne asigure viaţa pentru toate timpurile. O cultură, care să se întemeieze pe *sufletul nostru*, pe viaţa noastră. Căci numai o astfel de cultură, care se chiamă *naţională*, poate ajuta înaintarea noastră, izolându-ne de toate influenţele străine, păgubitoare pentru noi.

Legitimarea existenţei popoarelor, stă tocmai în întemeierea acestei culturi naţionale. Când puterile acestora se dovedesc neputincioase pentru câştigarea acestei culturi, ele şi-au perdut pentru totdeauna dreptul la viaţa neatârnată. Şi nu este un moment de o durere mai sguduitoare, decât acela, în care un popor din pricina neînţelegerii rostului mare pentru el a *culturei* naţionale, este silit să înghenuncheze înaintea jugului de robie întunecată al poporului, care a cultivat cu stăruinţă neîntreruptă însuşirile deosebite ale sufletului său, pentru a ajunge la acea cultură specifică, care-i asigură viaţa şi dominaţia asupra neamurilor inconştiente.

Cultura aceasta specifică, naţională, către care trebue să ne îndreptăm, vine pentru noi Românii numai prin biserica şi şcoala românească. Numai ele pot să ni-o dea pe aceasta, pentru a rămânea cu sufletul aceea ce am fost două mii de ani şi a ne câştiga dreptul la o viaţă tot mai liberă şi mai conştientă în aceste văi ardelene pline de amintirile tainice ale vitejiei şi durerei strămoşeşti.

Şi dacă viaţa noastră românească cu toate rosturile ei atârnă dela puterea trainică a şcoalei şi bisericei, vom înţelege pe deplin însemnătatea covârşitor de înaltă a celei mai de căpetenie porunci a vremilor de azi pentru Românii de aici, care în slove mari de foc pluteşte necontenit înaintea ochilor noştrii, cerându-ne fapta mare de jertfă obştească *pentru salvarea şcolilor, cari ne păstrează sufletul nostru.*

Astăzi, mai mult decât ori când, pătrunzându-ne de adevărul, că şcoala şi biserica sunt *cele mai puternice temelii ale vieţii noastre*, să ne arătăm toată iubirea de câtă este capabil sufletul nostru, prin aducerea *celor mai sfinte jertfe muceniceşti*, de păstrare şi întărire a şcolilor româneşti.

Jertfa măreaţă şi neprihănită a banului făcător de minuni pentru aceste altare din partea tuturor Românilor cinstiţi, iată porunca mare a zilelor de azi!

Săvârşind aceastâ, cea mai înaltă faptă de jertfă culturală, *mântuirea*, care sălăşlueşte în aceste sfinte altare, va fi a noastră şi *nimeni* nu o va mai putea lua de la noi.

S'o facem!

Noua lege şcolară.

Articolul de lege XXVII din 1907, referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale.

(Urmare).

§. 17.

Fiecare şcoală şi fiecare învăţător, fără considerare la caracterul şcoalei şi la împrejurarea, că beneficiază de ajutor de stat sau ba, să îndatorează a desvolta şi întări în sufletul elevilor spiritul de alipire către patria maghiară şi conştiinţa aparţinerii la naţiunea maghiară, precum şi modul de gândire religios-moral. Punctul acesta de vedere trebue să predomineze întreagă instrucţiunea; ca expresiune externă în fiecare şcoală, fără deosebire de caracter, trebue afişată emblema ţării ungureşti, atât deasupra portalului, cât şi într'un loc potrivit din salele de învăţământ; mai departe în salele de învăţământ să se afişeze tabele de părete cu subiecte din istoria Ungariei, iar la sărbători naţionale să se arboreze pe edificiu stindardul naţional maghiar. Afară de aceste insignii să permite afişarea emblemei comitatului sau a comunei, apoi inscripţiunea privitoare la caracterul şcoalei comunale respective confesionale în limba maghiară şi în modul stabilit de lege; în salele de învăţământ se mai permite afişarea portretelor episcopilor respectivei confesiuni, insignii religioase, icoane despre pietatea creştinească şi recuisitele de învăţământ necesare la instrucţiune. Aceste însă nu pot conţinea deducţiuni istorice şi geografice străine şi nu pot fi decât producte din patrie. Ministrul de culte şi instrucţiune publică în sarcina resortului său să îngrijeşte, ca toate şcoalele să fie provázute cu emblema ungară şi cu stindardul naţional maghiar, precum şi cu tabelele istorice statorite în conţelegere cu autoritatea şcolară, ca susţinătoare de şcoală. Tabelele istorice se vor aşeza în salele de învăţământ în mod corăspunzător, iar învăţătorii sunt datori a explica însemnătatea acelora în cursul exerciţiilor intuitive şi în cursul instrucţiunei din geografie şi istorie.

Executarea dispoziţiunilor din acest §., cari nu cad în sfera de activitate a învăţătorului, cade în sarcina scaunului şcolar şi pentru neexecutarea lor în primul rând e răspunzător prezidentul scaunului şcolar. Neexecutarea intenţionată a acestor dispoziţiuni constitue transgresiune, asupra căreia sunt competente a judeca comisiunile administrative, designate prin art. de lege XX. din 1891. Pedeapsa unei transgresiuni astfel statorite, cu care este a se pedepsì cel vinovat, se extinde până la suma de 500 cor. Pedepsele incurse se folosesc în favorul fondului de pensiune învăţătoresc regnicolar, iar în alte privinţe sunt normative dispoziţiunile generale din art. de lege LX. din 1879.

§. 18.

Dispoziţia §-lui 14 art. de lege XXXVIII. din 1868 în sensul căreia comunele bisericeşti în şcoalele lor pot după plac să hotărască limba de propunere, este de a se înţelege aşa, că le stă în voe a fixa, ca limbă de propunere sau limba statului, sau limba maternă a elevilor; în cazul din urmă natural, că toate dispoziţiunile legale cu privire la propunerea limbei maghiare rămân în vigoare. Unde nu este şcoală cu limbă de propunere maghiară, acolo în şcoalele confesionale, în cari permanent sunt elevi, a căror limbă maternă e cea maghiară, respective elevi cu limba maternă nemaghiară, a căror instrucţiune însă în limba maghiară o cer părinţii sau tutorii acelora: ministrul de culte şi instrucţiune publică poate dispune, ca pe seama acelora, ca limbă de propunere să se folosească limba maghiară; dacă însă numărul elevilor cu limbă maternă maghiară ajunge cifra de 20, sau dacă numărul acelora formează 20% din totalitatea elevilor înscrişi, pe seama acelora necondiţionat este a se folosi limba maghiară, ca limbă de propunere. Iar dacă cel puţin jumătate din elevii înscrişi au limba maternă cea maghiară, atunci limba de propunere e cea maghiară; susţinătorilor de şcoale însă le stă în voe, ca elevilor, cari nu ştiu limba maghiară să li-se predee instrucţiunea şi în limba lor maternă.

In toate acele şcoale poporale însă, în cari limba maghiară e introdusă deja ca limbă de propunere, starea de acum nu se mai poate schimba.

In toate cursurile şcoalelor de repetiţie, limba de propunere e cea maghiară. Dispoziţiile aceste sunt valabile şi pentru şcoalele comunale.

§. 19.

In şcoalele poporale cu limbă de propunere nemaghiară, ori beneficiază de ajutor de stat, ori nu, limba maghiară este a se propune în toate despărţămintele după un plan de învăţământ şi într'un număr de oare, înainte stabilit de ministrul de culte şi instrucţiune publică în conţelegere cu autoritatea şcolară confesională, în aşa măsură, ca un elev, cu limbă maternă nemaghiară, după terminarea anului al IV-lea de şcoală să-şi poată la înţeles exprima gândirile în limba maghiară, atât cu graiul, cât şi în scris.

§. 20.

Numai acei învăţători aplicaţi la şcoale comunale şi confesionale, cu limbă de propunere nemaghiară pot primi ajutor de stat, ca întregire la salar sau la cuincuenale, cari pe lângă condiţiunile stabilite în §-ul 16 mai îndeplinesc şi următoarele condiţiuni:

1. Dacă în acele şcoale: limba maghiară, aritmetica, geografia şi istoria patriei, apoi constituţia patriei, şi anume în şcoalele comunale se vor propune după un plan de învăţământ şi într'un număr de oare, stabilit de ministrul de culte şi instrucţiune publică, cu întrebuinţarea exclusivă a manualelor şi a recuisitelor admise de acela, iar în şcoalele confesionale după un plan de învăţământ aprobat şi din partea ministrului de culte; pentru cazul, că planul de învăţământ promovat din partea susţinătorului de şcoală nu va obţinea aprobarea ministerială, atunci instrucţiunea se va face după planul de învăţământ stabilit din partea ministrului cu folosirea exclusivă a manualelor şi mijloacelor ajutătoare admise de acela.

2. Dacă în respectivele şcoale se vor întrebuinţa cărţi de cetire cu conţinut patriotic şi recuisite de învăţământ aprobate şi din partea ministrutui de culte şi instrucţiune publică. (Va urma).

Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională.

Lucrare cetită în conferenţa preoţească din tractul Abrudului.

de Iosif Gomboş, paroh.

(Fine.)

Causele cari provin din neştiinţa celorce chemaţi sunt a conduce destinele poporului nostru şi a părinţilor, cari au copii de şcoală; le-aşi putea grupa în modul următor:

Mulţi părinţi şi îndeosebi ceice au frecventat şcoalele din vechime nu-s în clar, nici nu se pot împăca cu metoadele mai nouă, cu modul de predare al unor obiecte de învăţământ. De multeori atari părinţi iau o atitudine duşmănoasă faţă de învăţător, îl calumniază în faţa poporului şi a elevilor lui. Pentrucă cu mintea lui nu poate cuprinde, de ce se învaţă cetitul scriind, de ce să dă copilului în mână cartea a II-a şi a III-a de cetire, în loc de ceaslovul cu care el a fost obicinuit? Şi înzadar se nisueşte învăţătorul să-l capaciteze, că nu poate. Preotul ar fi chemat să vină în ajutorul învăţătorului, dar mai avem şi azi preoţi cari nu-s capabili se arete avantagiile metoadelor nouă, prin urmare nu pot veni în ajutorul învăţătorului. In privinţa aceasta deocamdată nu putem ajuta deci nimica. Cu privire la obiceiul părinţilor moştenit din vechime, că prelegerile în şcoală se durezе abia 3—4 luni, să lucră destul pentru stirpirea lui. Lucru însă e greu, combaterea acestui rău nu progresează aşa precum am dori.

Sunt apoi învăţători pe cari cu drept cuvânt îi pot acusa cu neştiinţă şi cu nepăsare. Abstracţie fac dela învăţătorii cari n'au pregătirea prescrisă, dela acestia nici nu pot aştepta spor pe terenul şcolar. Nu mă pot însă împăca cu învăţătorii trecuţi prin cursurile pedagogice, cari nici după 3—4 sau mai mulţi ani de praxă, n'au fost capabili a se cualifica. Pentruce să se şi cualifice îşi zic ei, doar tot acel salar îl beneficiază ca cei cualificaţi.

Apoi sistemul dacă îl pot numi aşa, de a se transfera învăţătorii provisori dela o şcoală la alta şi încă în tot anul încă e în detrimentul şcoalei.

Preoţii, deşi îşi iubesc mult şcoala, şi în alte privinţe lucră pentru înaintarea ei; pe terenul pedagogiei şi a datorinţelor ce le impune oficiul de director al şcoalei confesionale, sunt prea rămaşi îndărăt. Deci nu pot scusa negligenţa acelor preoţi cari nu cercetează şi conferenţele învăţătoreşti, cari nu cetesc din când în când reviste şi opuri de cuprins pedagogic. Astfel nu greşesc când susţin, că sunt şi azi foarte multe parohii, în cari causa învăţământului razimă numai pe umerii învăţătorului nu şi a preotului. De oarece preotul cu toată bunăvoinţa lui nu-i poate da nici un sfat, nu-l poate ajuta în greua lui chemare întru îndeplinirea conştienţioasă a oficiului; nu-i poate controla lucrările. Prin urmare neştiinţa face şi pe preotul cel mai zelos să tolereze abusurile învăţătorului nepriceput sau comod, sau îngreunat peste măsură cu agendele sale.

Causele, cari provin din comunicaţia anevoioasă şi împrăştiarea pe teritorii mari a caselor de locuit, aceste cause obvin numai în comunele noastre muntoase.

Politica de a centralisa aici şcoalele a fost şi este de present cea mai dăunoasă pentru învăţământ.

In aproape toate comunele bisericeşti muntoase ar trebui să avem două sau mai multe şcoale cu învăţători ambulanţi. Pentrucă a pretinde dela băiatul de 6—7 sau chiar de 8 ani să facă pe zi o preumblare dimineaţa de 4—8 kilometri şi seara asemenea; pentru a pretinde dela micul şcolar ca în 6 zile din săptămână să-şi nutrească corpul său tot cu mâncări seci, iar în posturi numai cu pâne şi ceapă, deoarece o zupă caldă nu şi-o poate pacheta în traistă, e cea mai mare barbarie. Astfel şcoalele noastre centralisate ruineaza puterile fisice şi sănătatea şcolarilor, şi aceasta nu se întâmplă în favorul facultăţilor spirituale ale elevilor.

Din şcoalele vechi aflătoare în munţii nostri, eşiau puţini copii cu carte, dar toţi aceşti copii după terminarea şcoalei din sat se făceau pe timpul de iarnă dascăli, în crângurile depărtate ale parohiei, unde sub controlul preotului care îi mai cerceta din când în când, se învăţa pe lângă rugăciuni cetitul — şi numărul analfabeţilor nu era de loc mai mare ca astăzi. Am date, că preoţi de ai nostri au făcut arătare contra şcoalelor, cari ici colea se mai susţin în crângurile îndepărtate, în loc ca să urmeze pilda preoţilor bătrâni, cari le dau ajutor. Şi protopretorul pe motiv că legea nu sufere aşa numitele „Zug iskola“ le-a desfiinţat.

Ca o necesitate imperativă să pretinde dela noi preoţii să stăruim pe lângă decentralisarea şcoalelor din munţi şi pe lângă instituirea învăţătorilor ambulanţi. Se protestăm contra politicei de centralisare ce se urmăreşte îndeosebi în tractul Câmpenilor şi acest protest să-l facem nu numai în numele umanităţii, ci şi pentruca instrucţiunea şi educaţiunea tinerimei noastre se prospereze şi în timp scurt să se poată constata o înaintare vădită pe terenul şcolar.

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad s'au colectat din Baia-mare 60 cor., dela următorii: A. Stupariu 10 cor., Dr. Vas. Lucaciu, V. Bota, X., Medean, Dragomir, A. Latiş, Virg. Petroviciu, Buzura, Const. Lupoae fiecare câte 3 cor., I. Stenczel, Şovrea, Bota, Negruţ, Bodea, Iuga, I. Başia, D-na Birle, fiecare câte 2 coroane, Şovrea, Greblea, Gheţie, d-şoarele Valeria Dragomir, Regina Dragomir, Elenuţa Lecsuţan fiecare câte 1 cor. şi anume, în loc de buchete pentru paranimfe, la nunta lui *Alexiu Latiş*, preot gr. or. din Stoiceni.

*

† **Iosif Pliverici**, profesor universitar în Zagreb, autoritate recunoscută în materie de drept public cu privire la Croaţia, a decedat în Zagreb, în etate de 54 de ani.

*

Hymen. *Marioara Goga*, Şoimuş şi *Ioan Ilie*, act. diplomat, Zărneşti, fidanţaţi.

*

† **Ioan Maier**, un fruntaş al comunei *Topliţa*, tată al parohilor gr. ort. români de acolo *George* şi *Gavriil Maier*, a decedat eri, Duminecă dimineaţa. Va fi înmormântat mâne, Marţi. Odihnească în pace!

*

Examene suspendate. „*Foaia diecesană*“ din Caransebeş scrie în numărul de eri următoarele:

„Examenele de cualificaţiune învăţătorească la institutul nostru pedagogic s'au ţinut în 21—27 Iulie v. a. c. sub presidiul Prea Cuvioşiei Sale părintelui protosincel *Dr. Iosif Traian Badescu*, de faţă fiind şi domnul inspector şcolar *Berecz Gyula*. Examenul a decurs în toată regula fără nici o greutate. Candidaţii — afară de ceice au raportat din scripturistica limbei maghiare nota nesuficient — au fost examinaţi şi clasificaţi în conformitate cu regulamentul, votat de congresul nostru naţional. Asemenea au căpătat diplome candidaţii, cari au trecut examenul de corigenţă. Fiind însă controversă între regulamentul congresual şi între unele dispoziţiuni ministeriale, încheerea examenului s'a amânat până la tranjarea chestiunei. Deci toate ştirile contrare acestei comunicări şi aduse de foi străine, şi după aceste şi de unele române, nu corăspund adevărului“.

*

Călătoria părechii regale române. Regele şi Regina României, cari se află acum la Sinaia, vor pleca pela jumătatea lui August în străinătate. In călătoria lor vor trece şi pe la Ischl, unde vor fi oaspeţii Monarhului nostru.

*

O ordinaţiune a ministrului de interne. Ministrul de interne Andrássy a dat zilele acestea o ordinaţiune referitoare la legitimarea copiilor născuţi din concubinate, cari mai târziu au fost schimbate în căsătorii legitime. Ministrul ordonează, că copii născuţi din pat nelegiuit, au să poarte numai numele mamei, chiar şi dacă părinţii vor păşi mai târziu la căsătorie legală.

*

Ministrii în vilegiatură. Cei mai mulţi ministrii unguri şi-au început vilegiatura. Kossuth a plecat la Herculesbad, Günther la Iglófüred, Wekerle la Dános. Apponyi va petrece vara la Eberhard, Andrássy la Tiszadob.

*

Un vas scufundat. In urma furtunilor, ce au bântuit zilele trecute la coastele irlandeze, s'a scufundat un vas împreună cu 30 persoane.

*

Rumpere de nori a fost Joi sara în Viena. Apa a întrat prin case şi prin pivniţi. S'au înecat mai mulţi oameni şi copii. Unele case au fost dărâmate prin suburbii. Pagubele trec în milioane.

*

Congresul nihiliştilor. In August se va ţinea în Londra un congres al nihiliştilor, la care vor participa 1500 de reprezentanţi ai nihiliştilor din Rusia. Scopul congresului este înfiinţarea unei reuniuni de anarhişti, pentru a se începe lupta de nou cu armele omorurilor politice. La congres vor fi trimişi ca delegaţi numai oameni cari au stat cel puţin doi ani în temniţă.

*

Volnicie poliţienescă. „*Gazeta Transilvaniei*“ scrie, că poliţia din Braşov a pedepsit pe 9 elevi dela şcoalele române din Braşov cu câte 5 cor. amendă pentru faptul, că asistând din întâmplare la examenul de gimnastică al şcoalei reale de stat din Braşov, nu şi-au descoperit capul când s'a cântat cântările maghiare „Szozat“ şi „Himnus“, ceeace ar fi fost demonstraţie în contra ideii de stat. De când adecă şi prin care lege se dispune, că trebue să-ţi descoperi capul când se cântă „Szozatul“ şi „Himnuşul“?

*

Deputaţi puşi sub acusă. Dintre deputaţii parlamentului rusesc 169 au fost puşi sub acusă pentru crima tradării de patrie, comisă prin manifestul adresat poporaţiunei după disolvarea Dumei.

*

Atentat contra trenului. Când a trecut trenul accelerat ce mergea spre Predeal, Mercuri seara pe la orele 10 peste podul dela Branicica de lângă Deva, s'a produs o explosie puternică. Trenul a fost oprit în loc şi s'au constatat urmele unui atentat cu dinamită. Din fericire explosia s'a întâmplat după trecerea trenului peste bombă, şi astfel nu s'a întâmplat nici o nenorocire. S'a deschis imediat o anchetă pentru constatarea faptului şi gendarmeria a dat în urma făptuitorilor necunoscuţi, ca să-i prindă. Ziarele maghiare, ca de regulă, scriu că a fost o răsbunare politică din partea Românilor. Da, Românii fac toate relele din lumea aceasta!

*

Defraudare de milioane. Ziarul „Russ“ anunţă, că la linia ferată transbaicalică s'a descoperit o fraudă de 15 milioane ruble. Vre-o sută de funcţionari implicaţi în această fraudă au fost arestaţi.

*

Comitetul societăţii pentru fond de teatru român a votat dlui *Zaharie Bârsan* în vederea turneului întreprins în lunile de peste vară un ajutor în sumă de 1200 coroane.

*

La „fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Demetriu Moldovan, protopresbiter în Sighisoara 2 cor., Vasile Goldiş, secretar consist. şi dep. dietal (Arad) 1 cor., Dr. Ioan Raţiu, profesor (Blaj), 2 cor., Traian Barzu, propr. (Caransebeş), 40 bani, Ioan Apostu Suciu, sodal croitor 50 bani. La acelaşi fond dna Maria Poparad, comerciantă în Viştea-inferioară, a contribuit cu o haină şi bluză de vară şi un cordon, cari s'au dăruit unei fete sărace din cercul Reuniunei.

*

Gimnazişti în politică. Când a trecut regele României prin Ploieşti, scrie o foaie maghiară, i-a inmanuat un student dela gimnaziul de acolo o petiţiune, în numele studenţilor, în care se cerea amnestie pentru ţăranii arestaţi din incidentul răscoalelor ţărăneşti. Regele în zilele acestea a dat răspuns petentului prin ministrul de culte, îndrumând pe micii politiciani să-şi vadă mai bine de carte, şi să nu se amestece în lucruri politice. Asemenea şi conferenţa profesorilor dela gimnaziul din Ploieşti a dogenit aspru pe îndrăsneţii petenţi.

*

Promoţiunea unui chinez. In Berlin a fost promovat zilele acestea „doctor filosofiae“ un Chinez numit Madoyin. E primul chinez, care a luat doctoratul la universitate germană. Promoţia lui a fost o adevărată sărbătoare, luând parte consulul chinez din Berlin precum şi toţi ataşaţii legaţiuni chineze din Berlin.

*

Petrecere în Mediaş. Tinerimea română din Mediaş şi jur învită la petrecerea de vară ce o va aranja în 2 August a. c. (Sfântul Ilie) în pavilonul hotelului „Schützen“ din Mediaş. Venitul curat este destinat spre scop filantropic. Suprasolvirile sunt a se trimite în cancelaria advocaţială a dlui Dr. Dionisie Roman în Mediaş, Medgyes.

*

Petrecere în Ibaşfalău Cu ocaziunea adunării despărţământului Sighişoara a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ ce se va ţinea în Ibaşfalău inteligenţa română din loc şi jur va aranja o petrecere de vară în 4 August n. 1907. (Dumineca după sf. Ilie) în sala hotelului cel mare din Ibaşfalău. Inceputul la 8 ore sara. Venitul curat este destinat pentru biblioteca despărţământului Astrei. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Damele sunt rugate a se prezenta, pe cât se poate, în costume româneşti.

*

Petrecere în Băseşti. Tinerimea academică română din Sălagiu şi părţile mărginaşe învită la petrecerea de vară împreunată cu cântări poporale şi declamaţiuni, ce va aranja cu prilegiul adunării generale a „Despărţământului al XVI-lea (Sălăgian-Chioran) al Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ şi a „Reuniunei femeilor române sălăgiene“, la 4 August n. 1907 în Băseşti (sub scut sigur). Patron: George Pop de Băseşti, iar preşedinţi de onoare Alimpiu Barboloviciu şi Andreiu Cosma. Inceputul la orele 8 seara.

*

Cine voeşte să fie frumos? Sunt puţine dame în ţară cărora nu le e cunoscută renumita salbă pentru faţă a farmacistului Clemens v. Földes din Arad. Dintre toate mijloacele de frumseţă Crema-Margit a lui Földes se bucură anume de interesul cel mai mare, deoarece e detot nestricăcioasă, în câteva zile delătură toate necurăţeniile de piele, ca pistruele, sgrăbunţele, petele de ficat, sbârcelele, iar faţa o netezeşte, împrospătează şi întinereşte. Acest mijloc nu serveşte însă numai pentru înfrumseţarea pielei de obraz, şi totodată şi pentru înălbirea ceafei, a umerilor şi a mânilor. Preţul unei dose mari e 2 cor., a unei mici 1 cor. Efectul *Cremei-Margit* ridică vaza *Săpunului de Margit*. Toate damele, cari folosesc pudră, laudă îndeosebi *Pudra de Margit*, pentrucă obrazul îl ţine uscat şi îl scuteşte de soare şi vânt. Aceste article speciale de toilettă se pot afla în toate farmaciile. Feriţi-vă de imitaţiuni! La dorinţă oricine primeşte prin postă gratis dela fabricantul Clemens v. Földes, farmacist în Arad cartea „Ingrijirea frumseţii“.

*

Crucea duplă electro-magnetică R. B. 86,976 o recomandă dnul Müller tuturor acelora, cari sufer de gicht, reumă, astmă, insomnie, durere de urechi, nevralgie, migrenă, bătaie de inimă, dureri de cap, dureri de dinţi, importanţă, mâni şi picioare răci, epilepsie. ud, oboseală, ameţeli, auz rău, tremurici, influenţă gălbinare, sgârciuri în stomac, lipsă de apetit, ischias, încuiare, sgârciuri. Dlui Müller în Budapesta V/27. strada Vadász 34, i-se scrie: D-le Müller! Prin crucea d-voastre duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86,967 m'am vindecat de dureri. Te rog să-mi mai trimiţi 5 cruci cu 8 cor., 1 cu 6 cor. Salutări patriotice. Francisc Vlassak la Lindenstret 621/5. Soud Betlehem, America de Nord.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Onoraţii membri ai despărţăm. XXV, M.-Ludoş al „Asociaţiunei pentru literatura şi cultura poporului român“, precum şi toţi spriginitorii ei sunt prin aceasta învitaţi la adunarea generală ordinară, ce se va ţinea în 4 August st. n la 3 ore p. m. în comuna Iclanzel.

Romul S. Orbean
directorul desp.

Dr. Ioan Oltean
secretar.

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul în sens obiectiv.

In sens obiectiv, dreptul e complexul normelor pe cari asociaţia omenească, ca comunitate constituită, le recunoaşte de obligătoare pentru conduita omului faţă de ceilalţi, în viaţa sa *externă*. De aceea, orice tesă de drept e *poruncă*, cuvânt imperativ, pentrucă conţine o determinare, care în legătură cu altele, devine diriguitoare pentru conduita omului.

Chiar şi dreptul *permisiv* e poruncă, şi-şi are şi el partea sa imperativă, pentrucă permisiv e numai pentru unul, pecând pentru ceilalţi are caracter imperativ. Dacă am dreptul de ex. să fiu proprietarul unui obiect, acest drept pentru mine e permisiv. Dar din acest drept mi-se naşte dreptul de a pretinde, să nu fiu conturbat în proprietatea mea, şi acest drept devine imperativ pentru cei ce ar voi să mă conturbe, pentrucă le porunceşte să mă lase în pace.

Dreptul regulează deci conduita oamenilor, iar conduita omului, în raport cu dreptul, se manifestă în activitate şi neactivitate. Fac ceva, pentrucă dreptul îmi permite să fac, şi nu fac ceva, pentrucă dreptul mă opreşte. Conduita omului, pe care dreptul are să o reguleze, residă deci în *acţiune* (conduită *positivă*) şi întrelăsarea acţiunei (conduită *negativă* sau *pasivă*), adecă în *neacţiune*. Şi una şi alta se face în urma datorinţei, pentrucă ordinea de drept impune omului datorinţe. Fiecare drept e deci datorinţă, fie faţă de sine, fie faţă de alţii. Şi din acest punct de vedere, dreptul e *oprelişte* pentru cei neîndreptăţiţi, cărora le impune să nu conturbe pe cel îndreptăţit în libertăţile ce le are.

Pentruca dreptul să aibă eficacitatea aşteptată se cere ca normele sale să fie recunoscute de obligătoare din partea comunităţii asupra căreia sunt a se aplica. Ceea ce însemnează, că nu comunitatea are să le stabilească, ci ajunge, dacă comunitatea le recunoaşte de ale sale. Dar se mai cere, ca comunitatea, care recunoaşte normele de drept, să fie *constituită* în asociaţie, *în stat*, şi aceasta e tocmai deosebirea între *drept* şi *morală*.

Fiindcă dreptul e pentru comunitatea omenească, e de sine înţeles, că şi isvorul şi-l are în comunitatea omenească însaşi. Comunitatea l-a reclamat, prin urmare voinţa generală i-a dat naştere, fie aşa, că l'a croit de nou, fie aşa, că l-a acceptat în forma croită de alţii. Şi fiindcă orice voinţă omenească e îndreptată spre împlinirea, spre ajungerea unui anumit scop, aşa şi comunitatea, cu voinţă generală s'a constituit întru ajungerea unui anumit scop, care e pacea şi liniştea între membrii ei, şi pentru ajungerea acestui scop foloseşte dreptul ca mijloc. Alianţele de orice natură, statul, biserica, etc., toate sunt comunităţi de felul acesta, şi fiindcă dreptul a izvorît din comunitate, scopul dreptului trebue să fie scopul comunităţii: pacea şi liniştea între oameni, între membrii comunităţii.

Să vedem mai apriat, care poate să fie scopul comunităţii omeneşti? Intâiu de toate e omul însuşi, ca membru al comunităţii. Va să zică, conservarea şi ameliorarea bunei sale vieţuiri. Omul, având voinţă liberă, caută să ajungă la ceva ce crede, că poate să-i fie de folos, şi de aceia nizueşte spre acest scop. Aceea ce doreşte omul, poate să fie ascuns în om însuşi, sau poate să se afle în afară de om, în lumea externă.

Şi într'un cas şi într'altul, voinţa omului e mânată de un sentiment, care se numeşte *interes*. Promovarea interesului pentru a ajunge omul la aceea ce vrea să aibă e deci împlinirea dorinţei sau satisfacerea interesului. Şi cum interesul aleargă după bunuri, raportul între interes şi bunuri ar fi următorul: Bunul e obiect al interesului, interesul e râvnirea omului după bun. Prin urmare, pentru a exista interesul, trebue să existe şi bunul, pentrucă numai bunul poate exista fără interes, dar interesul nu poate exista fără bun. Pe bunuri se basează bunăstarea omului, şi omul trebue se simtă dorinţa sau necesitatea de a ajunge la bunuri, pentrucă altcum i-ar lipsi funcţionarea spiritului şi dorul de viaţă.

De aici urmează deducţiunea, că:

Nu este bun fără interes legat de el;

Nu este interes fără viaţă independentă;

Nu este viaţă independentă fără organisaţie, fără *ordine de drept.*

In ultima analisă deci, scopul comunităţii constituite nu e alta decât scopul singuraticilor ei membri, iar voinţa comunităţii e voinţa singuraticilor membri, cari cer promovarea intereselor lor. *Scopul comunităţii e promovarea intereselor membrilor ei.* De aceea, orice voinţă, orice dorinţă, orice interes, nu e alta decât interesul membrilor, cari fac parte din comunitate; şi aşa nu există interes care se aparţină comunităţii, pentrucă comunitatea nu are viaţă independentă, şi nu are funcţionare independentă spirituală. Comunitatea nu e alta decât totalitatea singuraticilor, cari sunt asociaţi, uniţi la olaltă prin organisare, din motivul, că interesul e la fiecare acelaşi. De aceea se vorbeşte de „*interese generale*“, cu toate că ele nu sunt interesele comunităţii.

Dacă comunitatea nu are interese, evident, că nu poate avea nici bunuri, pentrucă aşa numitele bunuri comune nu sunt ale comunităţii, ci ale membrilor cari formează comunitatea.

Aşa suntem şi cu statul; interesele de stat sunt interesele cetăţenilor cari formează statul, precum ale lor sunt şi bunurile statului.

Dar interesul omului nu trebue să fie totdeauna interes *egoist.*

De multeori succesul câştigat în afară de cadrele plăcerii proprii procură omului satisfacţie deplină, pentrucă a câştigat un bun reclamat de interesul de a promova bunăstarea *altora*. E atingerea idealului spre care pluteşte *altruistul.*

Dar satisfacţia aceasta încă e scop, şi interesele altruiste încă urmăresc un scop: *scopul de a ajunge alţii la bunuri.* De aceea, orice interes, *egoist* ori *altruist*, trebue să aibă de obiect un bun, la care vrea să ajungă cel interesat. Scopul comunităţii este deci, să-i facă posibilă celui interesat ajungerea la acest bun dorit. Şi o poate face aceasta numai cu ajutorul dreptului; pentrucă stabilind comunitatea între toţi membrii ei o ordine de drept, dă posibilitatea şi dă mijlocul în mâna fiecărui membru, pentruca să-şi promoveze singur interesele.

Scopul dreptului e deci scopul comunităţii şi scopul acesteia e, promovarea câştigării de bunuri pe seama membrilor comunităţii; şi de aceea dreptul în sens obiectiv e *complexul regulelor pe cari comunitatea constituită le recunoaşte de norme obligătoare pentru conduita oamenilor întru promovarea câştigării de bunuri.*

Ordinea de drept e deci ordinea bunurilor, sau ordinea intereselor.

Cărţi şi reviste.

„**Luceafărul**“, Nr. 13, a apărut cu următorul sumar: M. Sadoveanu: Tinereţea. G. Murnu: Monumente antice din Roma. Palatinul. A. Seca: Dor (poezie). D. Nanu: Rugăciune de Paul Verlaine. I. Ciocârlan: Inimă de mamă (novelă). I. Borcia: Ifigenia în Taurida de Goethe. M. Cunţan: Că te-am iubit (poezie). I. Albu: In Maramurăş (poezie). G. C Ionescu: Boerul (novelă). Cronica: „Treburi literare“. V. Caraivan. La şezătoare. Un duşman. Prinţii gândesc. Judecăţile dlui Panu. Aschii. Turneul dlui Z. Bârsan. Ploaie de vară. Bibliografie. Ilustraţiuni: Palatinul „Io supt paza lui Argus pândit de Mercur“. Palatul reconstruit al lui Tiberiu şi Caligula. „Casa Liviei“. Coliba lui Romul. Vedere din Forul Roman. Casino Farnese. „Podul lui Caligula“.

Poşta redacţiei.

„*Industria*“, *Deva.* Numai în partea taxabilă a ziarului se poate publica. Binevoiţi a vă adresa administraţiunei foii.

Nr. 314—1907 [196] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia Mermezeu-Văleni, tractul Geoagiului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 28 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domşa
adm. protopresb.

Nr. 356—1907 [197] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia Bozeş, tractul Geoagiului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 28 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domşa
adm. protopresb.

Sz. 6462/1907 [198] 1—1

Árlejtési hirdetmény.

Szebenvármegye hivatalos helyiségeinek fütésére 1907/8 évre szükségeltető kétszáz (200) köbméter usztatlan kemény tüzifa szállitásának biztositása céljából 1907 évi augusztus hó 12 napján hétfő délelött 11 órakor ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A közelebbi adatok „Szebenvármegye Hivatalos Lapja“ 28. számában közzétett hirdetményben foglaltatnak.

Nagyszeben, 1907 évi julius hó 16 án.

Reissenberger Gusztáv s. k.
alispán.

Nr. 6430 Ep. [195] 1—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească română ordodoxă Mucundorf, protopresbiteratul Cohalm, dă în 3 August st. n. (21 Iulie st. v.) a. c. la 2 ore p. m. prin licitaţie publică minuendă în întreprindere zidirea unei nouă biserici după planul şi preliminarul de spese aprobate de P. V. Consistor arhidiecezan la 9 Martie 1904 Nr. 2600 Ep.

Ofertele în scris se primesc până la începerea licitaţiei, adresate oficiului parohial gr. ort. român din Mucundorf.

Preţul strigării 7869 cor.

Vadiul 5% dela preţul strigării.

Planul şi preliminarul de spese cum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Mucundorf, la 18 Iulie 1907.

Ilarion Enciu
prez. sin. şi com. par.
paroh gr. ort.

Nr. 1176/1907 [184] 3—3

Licitaţiune minuendă.

Comuna politică Porumbacul-vechiu, comitatul Făgăraş, pentru aceasta aduce la cunoştinţă publică, cumcă în 2 August 1907 st. n. la 10 ore a. m. dă în întreprindere prin licitaţiune minuendă edificarea şcoalei confesionale gr. ort locale.

Preţul strigării este 8445 cor. 25 fileri.

Reflectanţii au să depună înainte de începerea licitaţiunei un vadiu de 844 cor. 52 fil.

Condiţiunile, planul şi preliminarul se pot vedea la primăria acestei comune.

Porumbacul-vechiu, 10 Iulie n. 1907.

Primăria comunală.

---

[186] 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea catedrelor vacante la şcoalele centrale române gr. or. din Braşov se publică concurs cu termin de 30 zile dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român“.

a) La gimnaziu:

E vacantă catadra de religie;

b) La şcoala comercială superioară:

E vacantă catedra de limba maghiară şi germană;

c) La şcoalele primare:

Sunt vacante trei catedre de învăţători.

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor Eforiei şcolare şi le vor însoţi cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români ortodoxi.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispoziţiunilor bisericeşti şi şcolare şi regulamentelor în vigoare, iar la caz, că Eforia şcolară va pretinde, se deobligă a propune şi la celelalte şcoale, cari stau sub administraţia Eforiei. Concurenţii de sub punctul *a)* se vor mai obliga a propune până la 20 de ore pe săptămână şi în fine a îngriji de exortarea şi eventual instruirea în cântările bisericeşti a elevilor dela oricari dintre şcoalele medii şi superioare din Braşov.
5. Pentru concurenţii de sub *a)* se mai pretind: Absolutor teologic şi testimoniu de cualificaţiune preoţească, eventual şi documente despre studiile academice făcute.

Concurenţii cu studii academice vor fi preferiţi.

6. Pentru concurenţii de sub *b)* diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, respective conform regulamentului ministerial pentru şcoalele comerciale din 1895, sau întrucât nu ar avea încă diplomă, cel puţin atestatul despre examenul fundamental dimpreună cu absolutorul.
7. Pentru concurenţii de sub *c)* atestat de cualificaţiune învăţătoresc eventual şi alte documente recomandatoare.

Beneficiile sunt:

1. 1. Pentru concurenţii de sub *a)* şi *b)* în timpul serviciului de suplinitor salar anual de K 1600; în timpul serviciului de provizor de K 1800, fără alte adausuri, iar dela ocuparea definitivă a catedrei salar anual de K 2400, cinci cuincuenii de câte K 200, bani de cuartir K 400 anual şi drept de penziune conform statutelor în vigoare la şcoalele noastre.

Candidatul de sub *a)* înainte de definitivare va trebui să între în tagma preoţească.

2. Pentru învăţători în timpul serviciului de suplinitor salar anual de K 800, în timpul serviciului de provizor K 1000, fără alte adausuri şi dela ocuparea definitivă a catedrei salar de K 1200, cinci cuincuenii de câte K 120, şi bani de cuartir K 240 anual, dreptul de penziune au să şi-l reguleze la stat.

Braşov, din şedinţa Eforiei şcolare, ţinută la 23 Iunie 1907.

Eforia şcoalelor centrale
române ortodoxe din Braşov.

---

[190] 2—3

Publicare de licitaţie.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaveneratilul Consistor arhidiecezan dtto 23 Iunie 1907, Nr. 6801 Epit., comuna bisericească gr. or. Arpaşul-superior, protopresbiteratul Avrigului comitatul Făgăraşului dă în întreprindere edificarea şcoalei sale pe cale de licitaţie publică minuendă, ce se va ţinea în 15/28 Iulie a. c. la 10 ore a. m. în edificiul şcolar din Arpaşul-superior. Preţul de strigare este 13,800 cor., cu aceea, că comuna bisericească nu dă nici un fel de material.

Licitanţii au să depună vadiu de 10% dela suma de strigare.

Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial gr. ort. din Arpaşul-superior.

Arpaşul-superior, 1/14 Iulie 1907.

Pentru comitetul parohial:

Ioan Popa paroh. **George Smed** notar.

Nr. 436/1907

Văzut:

Ioan Cândea
protopresbiter.

---

[192] 2—3

Publicaţiune.

Pentru liferare de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2 şi 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de viţel.
6. Carne de porc şi
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr. ort. român „Andreian“ din Sibiiu în anul şcolar 1907/8.

Doritorii de a reflecta la careva din aceste poziţii să-şi înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 coroană, în persoană, la subscrisul până în 15 August st. n. incluzive, unde vor afla mai deaproape şi condiţiile speciale pentru încheierea contractului, cum şi eventual alte informaţiuni. Ofertele intrate după termin nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termin se pot înainta în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese şi culină.

Sibiiu, 16 Iulie n. 1907.

Augustin Bena
econom seminarial.

Nr. 268 [185] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Răhău, 2 posturi, fiecare cu salar de 600 cor., relut de cuartir 50 coroane şi grădină.
2. Câlnic, cu salar de 600 cor., cuartir şi grădină.
3. Deal, cu salar de 600 cor., relut de cuartir şi grădină 50 cor.
4. Pianul-inferior, cu salar de 600 cor., relut de cuartir şi grădină 50 cor.
5. Oarda-de sus, cu salar de 600 cor. şi cuartir în şcoală.
6. Berghin, cu salar de 600 cor., din care 200 cor. întregire dela stat, cuartir şi grădină.
7. Vingard, 2 posturi, cu salar câte de 600 cor., relut de cuartir şi grădină 50 cor.

Invăţătorii instituiţi la posturile acestea sunt datori a cânta cu copiii în Dumineci şi sărbători sf. Liturgie, a ţinea şcoala de repetiţie şi a cultiva şcoala de pomărit. Invăţătorii din Vingard sunt îndatoraţi a ţinea strana şi la Utrenie şi Vecernie.

Concurenţii au să şi aştearnă cererile concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare poporului în biserică, spre a-şi arăta dexteritatea în cântări.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Sebeş, 26 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Frumseţa

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită, pânăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea, că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighişoara**: A. W. Lingner.

[199] 1—5

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent **Nr. 86967.**

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă.

11 4

„ Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 76 Sibiiu, Joi 12/25 Iulie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Propagandă catolică în România.

Arhiepiscopul romano-catolic din Bucureşti, Monsigniorul *Netzhammer*, a scris acum de curând într'o revistă germană din Salzburg un articol, în care spunea despre clerul gr. ort. din România că e dur şi incult şi-l învinovăţia, că ar fi fost cauza, ba urzitorul răscoalelor ţărăneşti de astăprimăvară din România. In sate cu preoţi catolici de ex. nu s'au întâmplat neorândueli, — scria Arhiepiscopul, — care se ocupa în articolul său şi cu activitatea ministrului român de culte şi instrucţiune publică, criticându-o cu asprime. Articolul, pe care regele Carol, comunicându-i-se cuprinsul, l-a numit o *„mare lipsă de tact“*, a provocat următorul temeinic răspuns, dat din partea ziarului *„Secolul“* din Bucureşti:

„De când există ţara românească, au fost printre locuitorii români ai acestei ţări şi ceva populaţie catolică, cu bisericile şi preoţii ei ascultători de Papa. Atât catolicii, cât şi cei de alte rituri, au trăit în bună pace şi înţelegere cu ortodoxii români.

Sunt rare exemplele de toleranţă religioasă ca aceea care în totdeauna a fost în ţara noastră.

In primele timpuri după închegarea celor două state româneşti între Carpaţi, Nistru şi Dunărea, clerul catolic, sprijinit de Unguri şi de Poloni, a încercat să facă aci o politică religioasă militantă; şi încercarea a făcut-o asupra clasei stăpânitoare, a familiilor domneşti şi a boierimei. Incercarea însă a fost zadarnică. Iar dupăce statele româneşti s'au întărit, culminând în timpurile lui Mircea cel Bătrân şi Ştefan cel Mare, clerul catolic a perdut nădejdea de proselitism între Români.

De atunci încoace biserica şi clerul catolic s'a mărginit numai la păstorirea sufletească a catolicilor, cari sălăşluiau prin locurile acestea. Preoţii catolici îşi căutau liniştiţi şi pacinici de datoriile lor culturale, ascultători, supuşi şi respectuoşi către autorităţile şi instituţiile ţării.

Aşa au mers lucrurile timp de câteva veacuri, până târziu încoace în zilele noastre. De acum vre-o 25—30 de ani se observă la clerul catolic din România o tendinţă din ce în ce mai pronunţată de a ieşi din respectuoasa şi înţeleapta rezervă seculară şi a apuca pe calea proselitismului.

Şi mai este de observat apoi, că şi acum, ca şi cu şase sute de ani în urmă, propaganda catolică ţânteşte tot clasele avute şi conducătoare. Şi tot ca acum şase sute de ani, elementele cele mai utilizate în scopul propagandei sunt femeile; experienţa dovedise încă din timpurile primitive ale creştinismului, că femeia este un excelent agent propagandist; cu ajutorul principeselor s'au creştinat Francii, Slavii, Ungurii.

In secolul nostru de plutocraţie, sau, ca să întrebuinţăm un termin mai obicinuit, de aristocraţie a banului, fetele bogate sunt ţânta propagandiştilor catolici.

Nu mai insistăm asupra ştiutelor cazuri de convertire la catolicism a atâtor fete bogate din România.

Este de observat însă, că propaganda catolică a început în ultimul timp să-şi îndrepteze atenţiunea şi asupra tinerilor români cu parale, sau cu o poziţie socială mai răsărită. Nici asupra acestui fapt nu insistăm acum.

Dar ultima încercare a Arhiepiscopului catolic din Bucureşti, Netzhammer, ne atrage mai cu deosebire luarea aminte. I. P. S. Sa, într'un articol publicat într'o revistă germană de propagandă catolică, se ocupă de răscoalele ţărăneşti dela noi şi în special de rolul clerului român în răscoale.

Conclusia, cetită printre rândurile articolului este aceasta: ţărănimea e pătrunsă de un duh anarhic, revoluţionar; clerul înalt nu are energia, iar cel mic nu are autoritatea morală de a ţinea în frâu şi a îndruma pe calea cea bună ţărănimea. Insă alături cu această constatare, arhiepiscopul Netzhammer scoate în evidenţă faptul, că în micile insule catolice, cari există în marea ţărănească ortodoxă, preoţii catolici au fost singurii în măsură de a menţinea ordinea. Deci: arândaşii, proprietarii, clasele bogate din România, să-şi pună speranţele de siguranţă în clerul catolic!..

Prelatul catolic a aruncat o undiţă colosală, cu speranţa unei foarte bogate pescuiri.

Nu face de loc bine I. P. S. Sa, întâiu, pentrucă urmăreşte o faptă rea, şi al doilea, îşi perde timpul înzadar, pentrucă locuitorii acestei ţări, chiar când au fost în neînţelegere, n'au uitat că este ceva mai presus de interesele momentului, ceva care-i uneşte strâns: ţeara şi legea creştinească ortodoxă. Pe lângă timp, prelatul catolic îşi perde apoi şi simpatia, şi mai poate perde şi liniştea“.

Conflictul croato-maghiar. Intr'o adunare publică, ţinută Duminecă în *Şuşac*, deputatul *Supilo*, conducătoriul din dieta ungară a deputaţilor croaţi, a declarat, că nu-şi vor depune mandatele deputaţii croaţi, cum era planul la început, ci la toamnă vor întra din nou în dieta dela Budapesta, unde vor lupta cu armele obstrucţiei în contra legilor referitoare la pactul cu Austria, în contra legilor militare, în contra budgetului, în contra garanţiilor constituţionale, cu un cuvânt, vor opri în loc maşinăria statului, până nu li se va face dreptate.

Preoţimea română în veacul al XVIII-lea.*)

De

Stefan Hărăguş
absolvent de teologie.

Istoria Ardealului românesc este, dupăcum se exprimă domnul Iorga, o »istorie de sate şi preoţi«. Căci în istoria nici unui neam nu a jucat preoţimea un rol atât de important, ca în istoria neamului nostru, nicăiri nu a devenit un stâlp atât de puternic al vieţii bisericeşti şi naţionale-politice ca la noi.

Din veacurile cele mai îndepărtate, asupra cărora se poate răsfrânge câte o palidă rază de lumină şi până astăzi, toată organizaţia noastră bisericească şi naţională a avut ca centru biserica, iar neamul nostru a avut drept conducători aproape excluziv pe slugitorii altarului, pe preoţi. Menirea lor cea mai însemnată a fost — pe lângă săvârşirea slujbelor dumnezeeşti, — să fie sfetnicii buni şi povăţuitorii neşovăitori în trebile poporului, să aline prin sfaturi înţelepte greul zilelor amare a celor »*urziţi din lacrimi şi sudoare*«.

Şi într'atâta s'a ştiut identifica preoţimea noastră cu datorinţele şi interesele neamului, încât a o despărţi de modul de vieţuire şi de gândire a ţăranului, este şi astăzi cu neputinţă; şi cu atât mai vârtos a fost aceasta cu neputinţă în veacurile trecute, când nu se deosebea de cei păstoriţi nici prin o cultură superioară, nici prin gânduri mai înalte, nici prin purtări mai bune.

A reconstruì icoana preoţimei noastre din cele mai vechi timpuri nu e tocmai uşor, căci asupra veacurilor trecute planează încă o negură deasă, trecutul nostru îndepărtat încă şi astăzi poate fi mai mult bănuit, decât

---

*) Lucrarea prezentă a fost pregătită ca temă şcolară la cursul: „Istoria bisericească a Românilor ardeleni în sec. XVIII şi XIX“, ţinut anul trecut de profes. Dr. Lupaş, cu teologii anului III.

FOIŞOARĂ.

Schiţe

din viaţa sculptorului Alexandru Liuba.

De Dr. At. Marienescu.

Operele (lucrările) lui.

(Urmare).

Am un bilet de vizită al lui Alexandru Liuba. Pe bilet stă: Intre lucrările mari ce le-am executat, sunt următoarele: 1. Geniu la mormânt în mărime naturală. L'a vândut în München. Verosimil acest geniu e, despre carele scrie tatăl său în epistoale.

Geniul morţii. Sofronie în 17 Oct. 1906 îmi scrie: Se află la mine o fotografie, despre geniul morţii, făcut de Alexandru. Geniul e representat ca o fată foarte frumoasă cu aripi. Unde-i figura, nu se poate şti.

Sfântul George. Sofronie tata în 2 Martie 1900 îmi scrie despre unele lucrări ale lui Alexandru, între aceste înşiră pe sfântul George omorând bălaurul. E prima sa lucrare în cursul de composiţiune (v. Elise im Bade şi sfânta Barbara). Intre fotografiile despre lucrările lui, ce mi-s'au trimis se află una. Un june în pelea goală cu un fel de coif pe cap, în dreapta cu o sabie lungă în forma crucii, vârful îl înfige în gura bălaurului şi junele stă pe trupul bălaurului. E mai mult o icoană mitologică. Pictorul George Rusu a văzut figura la Liuba, şi ştie că fotografia e despre acea figură.

George IV. Se află 2 matriţe şi o fotografie. E un bust de bărbat de 30—40 de ani şi ras. Pe piedestal e scris cu litere de tipar Georg IV., iar pe matriţe şi fotografie e numele Liuba.

Pe spatele fotografiei Liuba a scris cu mâna proprie: Alexandru Liuba sculptor Bucureşti. Georg IV. se vede a fi un domnitor şi e greu de a cerceta.

Bustul lui *Emanuil Gojdu*, respective schiţa plastică pentru bust. Afacerea se va pertracta într'un articol separat.

Hermafroditul. Sofronie tata în 6 Nov. 1898 îmi scrie: Alexandru, când a fost acasă a lucrat un facsimile despre un Hermafrodit, de pe originalul ce se află în posesiunea dlui advocat Budinţan din Bogşa-montană. Acest Hermafrodit s'a aflat în Berzovia-veche (azi Jidovin) într'un zid roman şi a fost pus într'o sticlă. L-a lucrat în pastolin, l-a luat cu sine ca să facă mai multe facsimile. Alexandru în 3 Febr. 1900 îmi scrie, că îmi trimite 2 exemplare din Hermafrodit. Eu un exemplar l-am dăruit „Astrei“ pentru muzeu în numele lui Liuba şi alt exemplar l-am trimis la Blaj, de unde dl Dr. Aug. Bunea în epistola din 16 Nov. 1900, recunoaşte primirea. Dl Vichentie Babeş către Sofronie în 2 Apr. 1899 din Bucureşti scrie, că un facsimile din Hermafrodit, în numele lui Alexandru l-a dăruit Academiei Române, care îl va aşeza în muzeu.

Sofronie în 8 Iulie 1900 îmi scrie: Indatăce dl Vichentie Babeş a presentat facsimile Acad. Române, dl Gr. Tocilescu s'a adresat către dnul Budinţan, că să-i vândă originalul. Acesta, precum am auzit ar fi cerut 7000 fl. Ce s'a făcut cu originalul, nu ştiu. Tot Sofronie în 15 Nov. 1899 îmi scrie: Exemplarul de Hermafrodit dela mine îl voiu trimite ministrului Wlassits pentru muzeul din Budapesta. (Eu în „Familia“ din 1900 am scris pe larg, că ce înseamnă Herm-aphiodites. Marienescu).

Bustul Constanţia Hodoş. Sofronie tata în 12 Sept. îmi scrie: Alexandru în Bucureşti a început să facă bustul doamnei Constanţia Hodoş. Eu în Aprilie 1907 în Bucureşti am făcut visită doamnei Constanţia Hodoş. Am văzut bustul şi am zis doamnei Hodoş: Bustul e nimerit. Doamna mi-a răspuns: Aşa e, mai multe amice încă m'au asigurat, că e nimerit.

Monumentul lui *Avram Iancu.*

Tata Sofronie în 8 Iulie 1900 îmi scrie: Dl advocat Dr. Amos Frâncu din Sibiiu, precum îmi scrie fiiul meu, a fost în München, a cercetat pe fiiul meu şi a mai văzut (V. Ioan Botezătorul) la el şi o schiţă de desemn pentru un monument al lui Iancu, şi l-a pus pe fiiul meu ca să trimită una şogorului lui Iancu, pentrucă ai săi (a-i lui Iancu) au deja o sumă adunată ca să-i facă monument.

Eu cerând date dela dl Dr. Amos Frâncu, acesta în 17 Oct. 1906 îmi răspunde: Regret, că nu mi-am făcut notiţe despre călătoria mea la München, şi nu-mi pot readuce în minte toate împrejurările despre răposatul sculptor Liuba, a cărui talent şi râvnă mi-au rămas altfel foarte întipărite în amintiri. Cu toate acestea, pot să vă dau ca sigur faptul, că schiţa unui monument pentru Iancu era o lucrare la care artistul ţinea foarte mult, şi care şi mie mi-a impus ca o concepţie artistică originală. Intrebat, că în faţa opreliştei cunoscute, ce ar trebui să întrezugrăvit pe bază de date istorice sigure.

Vom fi avut şi noi din cele mai depărtate vremuri preoţii nostri, dupăcum şi i-au avut şi alţi creştini, sfinţiţi aici, ori la arhiereii vecini, de multeori străini de neamul nostru, dupăcum erau şi superiorii lor; am avut şi noi bisericuţele noastre de lemn, zidite cu destulă trudă şi cu preţul multor jertfe. In acestea s'a format sufletul nostru românesc, acestea aduceau clipe de înseninare sufletească şi mângăiere Românului, cel puţin în clipele, când nu era încovoiat pe brazda stăpânului său.

Dacă neamul nostru era socotit bun numai pentrucă făcea orice slujbe, dacă era eschis dela orice drepturi, dela orice privilegii, tolerat numai »*usque ad beneplacitum, principum et regnicolarum*«, nu ne vom mira că şi preoţimea noastră era umilită şi neîmpărtăşită de nici un ajutor. Ea nu avea venite, ca să poată duce un traiu cinstit, nu aduna decime dela credincioşi, ca preoţimea altor neamuri, ci din contră, ea trebuia să deie decimă preoţilor de altă lege.

In decursul veacului XVII se asigurară pe seama preoţilor mai multe drepturi şi scutinţe, dar acestea rămaseră în mare parte neexecutate.

Religiunea lor era despreţuită, declarată de »erezie« şi »superstiţii băbeşti«, cu toatecă reformaţii aveau mare teamă de afuriseniile popilor româneşti, vlădica supus cenzurii episcopului calvin, sinodul îşi săvârşia agendele sale sub conducerea superintendentului.

Preoţii lucrau la câmp, arau, sămănau alături de ceialalţi săteni. Ocupaţiunea lor principală nici nu prea era popia, ci lucrul câmpului şi numai când nu erau cu mâna pe sapă ori pe coarnele plugului, puteau să îndeplinească slujbele bisericeşti, iar dela domnul pământului atârnau mai mult decât dela protopop ori episcop.

Aceasta este starea preoţimei noastre pe vremea reformaţiunei, stare cât se poate de umilitoare, mai ales în raport cu preoţimea celor patru religiuni recepte. Nădăjduind scăpare de sub supremaţia trufaşe şi apăsătoare a calvinilor şi ademeniţi de vorbele dulci ale iezuiţilor, Atanasie şi cu câţiva protopopi şi preoţi se pregătesc pentru o soarte mai bună. Dela reformaţi nu mai puteau aştepta Românii nimic, dela ei au suferit destul, iar în schimb nu au căpătat nici drepturi omeneşti pentru toţi Românii, nici favoruri pentru preoţi.

Unirea dela 1700 se poate considera ca o încercare de recâştigare a vechilor drepturi bisericeşti şi naţionale.

Şi cu toate că dela acest punct încep certele între fiii aceluiaşi neam, lupta pentru »legea românească« nu inceată, manifestându-se în chip cât se putea de energic şi mai frumos la 1791 în acel »*Supplex libellus Valachorum*« înaintat dietei din Cluj de episcopii Adamovici şi Bobb.

In schimbul părăsirei legii strămoşeşti iezuiţii promiteau »marea cu sarea«.

O mulţime de privilegii pe sama preoţilor, dar din acestea numai foarte puţine se împliniră. Iată ce le promitea între altele Leopold: »inter status computentur, capacesque legum patriarum ac universorum beneficiorum« (Nilles).

Episcopul Inocenţiu Clain în peste 40 de rugări cere fără rezultat împlinirea acestor promisiuni cuprinse în diplomele lui Leopold din 1698 şi 1701.

Clerul unit nu era nici acuma mai mult, decât — dupăcum se exprimă Şincai — a cincia roată la car, aşa că pe lângă toată decretarea unirii, poporul român şi clerul unit şi neunit nu încetă a avea aceeaşi soarte şi mai departe.

Biserica ortodoxă română după unire ajunge în epoca cea mai tristă. Clerul neunit acum avea să se lupte, nu numai împotriva străinilor, ci şi împotriva fraţilor de un sânge. Se începe ura între fiii aceluiaşi neam, se încep neînţelegerile, ai căror urzitori erau în cele mai multe cazuri preoţii. Unirea înaintea preoţilor nostri erà considerată ca lăpădare de legea adevărată a lui Christos, iar uniţii erau numiţi: »uniaţi, spurcaţi, păgâni«. Preotul din Sâncel n'a voit nici să slujască oamenilor ce au luat parte la ospeţele uniţilor, din care cauză se pedepseşte aspru, »beţe 10 şi oprit dela slujbă«.

Preoţii ortodoxi erau expuşi la adevărate goane din partea uniţilor, ajutaţi de cârmuire.

Protopopul Vasile din Băseşti se plânge contra unui preot unit, ce se laudă, că va scoate pe cel neunit din biserică.*)

Pe preoţii neuniţi din Maierii Sibiiului voiau să-i oprească dela săvârşirea slujbelor dumnezeeşti, pentrucă au slugit ţiganilor, cari voiau să treacă la unire.

Episcopii sârbeşti, ce stăpâniră în veacul XVIII turma românească neunită, nu-şi deteră silinţa să împedece prozelitismul uniţilor. Ei aveau poruncă mai înaltă să promoveze cauza unirei şi să priveghieze, ca nimenea fără examenul de 6 săptămâni să nu treacă dela uniţi la neuniţi. In corespondenţa lui Nichitici găsim mai multe ordinaţiuni, în care se fac atenţi preoţii neuniţi să nu primească nici un unit fără examenul de 6 săptămâni »căci altcum se vor pedepsì, ceice vor face împotriva acesteia«.

Preoţii statornici în legea strămoşască rămaseră 83 de ani fără păstor mai înalt şi dacă poporul nu a căzut, în întregime, jertfă prozelitismului, e a se mulţămì legăturilor neîntrerupte cu arhiereii din principatele române, cari le trimiteau Ardelenilor preoţi hirotoniţi în Târgovişte, Bucureşti, Râmnic sau la Suceava.

Aceştia, fiindcă erau contrari înverşunaţi ai unirei, erau în continuu persecutaţi, puşi în închisoare sau alungaţi peste hotar. De multeori erau denunţaţi din partea preoţilor uniţi sau din partea celor neuniţi, dacă nimereau într'un sat, unde se aflau şi alţii. (Va urma).

---

*) Iorga: Studii şi Documente, vol. XIII, p. 266.

Noua lege şcolară.

Articolul de lege XXVII din 1907, referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale.

(Urmare).

§. 21.

Dacă statul contribue la salarul fundamental al unui învăţător dela o şcoală comunală sau confesională cu un ajutor de stat, ce trece peste suma de 200 coroane, atunci instituirea învăţătorilor depinde dela aprobarea ministrului de culte şi instrucţiune publică.

Dacă în astfel de staţiuni învăţătoreşti s'ar alege învăţători, respective s'ar înainta spre aprobare alegerea astorfel de învăţători, faţă de cari ministrul pe baza legii sau din punct de vedere de stat ar putea să ridice excepţiuni, atunci ministrul provoacă autoritatea îndreptăţită, ca în termin preclus de 60 de zile să facă altă alegere şi se promoveze din nou actele spre aprobare; dacă provocarea aceasta ar rămânea fără resultat, sau dacă şi a doua alegere ar putea fi excepţionată din motivele de mai sus, atunci ministrul de culte şi instrucţiune publică denumeşte pe învăţător fără a mai asculta pe susţinătorul de şcoală; pentru şcoalele confesionale denumirea aceasta se face pe lângă restricţiunea, ca învăţătorul, care este a se denumi să aparţină confesiunei de care se ţine şcoala, şi cu privire la persoana învăţătorului să fie provocată prealabil autoritatea şcolară superioară a se declara în termin preclus. Un individ, faţă de care autoritatea şcolară superioară din punct de vedere moral are excepţiuni justificate, nu poate fi denumit ca învăţător la şcoala respectivă,

Procedura alegerii de învăţător la şcoalele comunale subvenţionate de stat, normată în §-ul 13 punct 1 art. de lege XXVIII. din 1876 se modifică conform dispoziţiunilor acestui §.

Deciderea definitivă a chestiunilor controversate, ce s'ar ivi în urma alegerii învăţătorilor dela şcoalele comunale cu ajutor de stat mai mare ca 200 cor., cade în competinţa ministrului de culte şi instrucţiune publică.

§. 22.

Punctele 3 şi 4 din §-ul 7 art. de lege XXVIII din 1876, referitor la învăţătorii şcoalelor comunale se modifică astfel:

1. Invăţătoriul unei şcoale comunale comite delict disciplinar:

a) dacă negligă propunerea limbei maghiare, sau dacă nu o propune după dispoziţiile cuprinse în §-ii 16, 19 şi 20 ai legii prezente, respective dacă din vina sau întrelăsarea sa nu propune limba maghiară, ca să se obţină succesul mediu fixat în §§-ii de mai sus, sau în fine dacă nu satisface cerinţelor din §§-ii 16, 17 şi 20;

b) dacă în şcoală foloseşte manuale şi recuizite de învăţământ oprite de guvern, sau neaprobate din partea ministrului de culte conform §-lui 20;

c) dacă urmăreşte tendinţe contrare statului; ca tendinţă contrară statului se consideră cu deosebire orice faptă, care se îndreaptă în contra constituţiei statului, a caracterului naţional, a unităţii, a independenţei, a integrităţii teritoriale, mai departe în contra întrebuinţărei stabilite prin lege a limbei statului, în fine care se îndreaptă în contra emblemei, insigniilor (treicolorul) şi stindardului de stat;

d) dacă agită în contra confesiunilor sau în contra unor clase sociale, sau dacă agită în contra instituţiunei dreptului privat şi a căsătoriei, sau dacă amăgeşte cu împărţirea averei private sau publice, în fine, dacă face declaraţii ofenzătoare pentru religiunea elevilor săi;

e) dacă în contra dispoziţiei §-lui 18 art de lege IV din 1903 se ocupă cu afaceri de emigrări;

f) când prin purtare nemorală provoacă scandal public;

g) când cu elevii tractează în mod brutal;

h) când faţă de autoritatea superioară arată nesupunere sau purtare necuviincioasă;

i) când în mod punibil îşi negligă datorinţele de instructor şi educator, în fine prin orice faptă contrară acelor datorinţe.

Delictele disciplinare mai sus înşirate deopotrivă sunt a se pedepsi, fie că s'au făptuit acele în sau afară de şcoală, sau pe teritoriul altui stat, cu graiul viu sau în scris, sau că s'au făptuit prin edarea şi răspândirea de tipărituri, ilustraţiuni (tabele de intuiţie), manuale de şcoală sau alte recuizite.

2. Pe baza acestor delicte disciplinare comisiunea administrativă fie din oficiu, fie la denunţarea scaunului şcolar, sau a unui membru al acestuia, sau la denunţarea unui reprezentant legal al elevului, respective a unui îngrijitor, poate ordona cercetare disciplinară în contra unui învăţător aplicat la şcoale comunale, fie definitiv, fie ajutător, iar la ordinul ministrului de culte şi instrucţiune publică e datoare a face aceasta.

Comisiunea administrativă în cazuri justificate poate suspenda din oficiu pe un învăţător, în contra căruia s'a întrodus procedură criminală pentru o crimă sau pentru un delict, care aduce cu sine pierderea oficiului, sau dacă pentru crimă sau pentru un asemenea delict, judecătoria penală a adus în contra aceluia decis de punere sub acuză sau un decis de asemenea natură (d. e. decis pentru prezentare imediată sau pentru pertractare finală), comisiunea administrativă e datoare a enunţa suspendarea necondiţionat.

Dacă fapta învăţătoriului pentru care s'a întrodus cercetarea disciplinară pe lângă substratul delictului disciplinar mai conţine şi criteriile unui delict penal (crimă, transgresiune) atunci suspenziunea din oficiu se impune chiar şi din punctul de vedere al disciplinărei; în cazuri de aceste procedura disciplinară fără considerare la procedura criminală este a să continua şi încheia, dar despre fapta penală pe lângă administrarea datelor necesare este a se încunoştiinţa procuratura reg. respective forul administrativ competent în scopul de a se întroduce procedura penală. Dacă însă delictul disciplinar numai din punct de vedere disciplinar nu justifică suspenziunea din oficiu, atunci actele sunt a se transpune imediat procuraturei reg. sau forului administrativ competent. In acest caz procedura disciplinară este a se ţinea în suspens până la aducerea unei sentinţe valide din partea forului penal.

3. Cercetarea disciplinară în comunele mici şi în comunele mari o îndeplineşte primpretorul, iar în oraşele cu magistrat şi în cele învestite cu drept legislativ, primariul. Despre terminul când are să se îndeplinească cercetarea este a să încunoştiinţa Inspectorul regesc, care se poate prezenta la cercetare în persoană, sau printr'un mandatar al său. Cu ocaziunea cercetărei scaunul şcolar trebue în tot deauna ascultat. Invăţătoriul este îndreptăţit, ca în cursul cercetărei disciplinare să apeleze la ajutoriul unui apărător. Apărătoriul designat nu e absolut necesar să aparţină tagmei advocaţilor.

După terminarea cercetărei judecarea (aducerea sentinţei) o îndeplineşte comitetul disciplinar al comisiunei administrative. Sentinţa adusă se poate apela la ministrul de culte şi instrucţiune publică în termin de 15 zile dela ziua când aceea s'a făcut cunoscută învăţătoriului. Sentinţa cu urmări

---

prindă pentru realisarea operei sale, eu i-am tras atenţiunea la părintele Iosif Gomboş din Abrudsat, care din însărcinarea familiei se ocupă de a ridica un monument pentru Iancu şi ar fi şi primit permisiunea stăpânirii.

Precum am mai zis, tata Sofronie mi-a trimis toate plăcile (matriţele) şi fotografiile despre operele lui Alexandru, dar despre unele nu ştia să-mi dee desluşiri. Dar a venit la mine pictorul George Rusu, elev la academia de pictură din München şi amic al sculptorului şi din plăci şi fotografii a ales trei, cari erau proiecte pentru monumentul lui Avram Iancu.

1. *Geniu la mormânt.* Se află o placă de sticlă în format de 7 centimetri de înalt, fără fotografie; şi apoi altă placă cam pe jumătate ca prima şi cu fotografia, dar posiţiunea capului figurei are altă direcţiune. E o peatră de mormânt pătrată şi înaltă până la brâul unui bărbat. Pe peatră jumătatea de din sus, loc pentru relief (portret), jumătatea de din jos pentru inscripţiune; peatra deasupra e cu cirade şi pe ea stă o urnă în forma unei oale cu torţi, şi stă înaltă de e în linie cu umărul stâng al geniului. Lângă acest monument stă un bărbat tinăr viguros în pielea goală, din jos de brâu încins cu văl, capul cu păr ca la Romanii vechi, întors se uită spre urnă; cu mâna stângă cuprinde urna de i-se văd degetele în toartă; dreapta e lăsată în jos şi ţine o spadă slobozită în jos pe lângă piciorul drept. In drept cu genunchele se vede figura Sisyphus, pentru care Liuba căpătase lăudător dela Academia din München. Figura de însemnătate mare e la Chendi. Dar n'a venit să-mi dee deslușiri.

2. *Geniu la mormânt.* Se află o fotografie. O peatră pătrată şi înaltă de mormânt. Despărţită pentru un relief şi o inscripţiune. Geniul aci e femeie tinără în pielea goală; cu părul ca şi la Romanele vechi; stă de-a dreapta petrei, pune cotul deasupra petrei şi capul trist şi-l propteşte pe mână; iar mâna stângă o încovoia de din jos de brâu spre dreapta. Pe spatele fotografiei e scris Alex. Liuba m. p. adecă cu mâna sa, şi pe faţa fotografiei jos e scris Bănăţanul (pentrucă Liuba e din Banat). (Va urma).

de suspendare este a se promova ministrului de culte şi instrucţiune publică din oficiu spre supra censurare. Apelaţiunea se înaintează la prezidentul comisiunei administrative.

4. Pe baza cercetărei disciplinare şi în conformitate cu rezultatul obţinut şi cu gradul delictului disciplinar, faţă cu un învăţător dela şcoalele comunale se pot aplica următoarele pedepse disciplinare:

a) înfruntare;

b) pedeapsă în bani, care se poate estinde până la suma de 10% dela competinţele învăţătoreşti computabile la fondul de penziune;

c) detragerea cuincuenalului pe un anumit timp; această detragere se poate face numai pe un timp hotărât, care nu se poate extinde mai departe ca doi ani; timpul acesta nu se poate computa în anii de serviciu, normativi pentru proximul cuincuenal;

d) suspensiune din oficiu;

In sentinţa, prin care un învăţător s'a condamnat la pierderea oficiului pe baza delictului disciplinar din punct *c*) este a se enunţa, cumcă învăţătoriul respectiv, dela ridicarea sentinţei la valoare de drept, — într'un timp anumit, care nu poate fi mai lung de 5 ani, — nu poate fi aplicat în nici un post învăţătoresc. (Va urma)

Condiţiuni de primire

în şcoala civilă de fete a Asociaţiunii din Sibiu şi în internatul aceleia.

In clasa I. a şcoalei civile de fete se primesc eleve:

a) cari arată prin atestat de botez, că au împlinit cel puţin vârsta de 9 ani şi

b) dovedesc prin atestat şcolar, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui examen de primire, că sunt bine orientate în materialul de învăţământ, prescris pentru clasa a IV-a elementară.

In celelalte clase ale şcoalei civile de fete se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat şcolar, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare dela altă şcoală de categoria şcoalei civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V şi VI dela şcoala elementară poporală, primirea în oricare clasă a şcoalei civile, ce corăspunde vârstei elevei, se poate face numai pe baza unui examen de primire, depus cu succes înaintea corpului profesoral al şcoalei, în senzul ordinaţiunii ministerului regesc-ungar de culte şi instrucţie publică, dto 11 August 1887, Nr. 29,000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cari se inmatriculează pentru primadată la şcoala noastră, au să producă atestat şcolar, atestat de botez şi certificat de revaccinare.

In cursul complementar (supletor), împreunat cu şcoala civilă de fete a Asociaţiunii, în senzul §-lui 6 din statutul de organizare al şcoalei, se primesc eleve, cari au absolvat cele patru clase ale şcoalei civile. Se pot primi şi eleve, cari au absolvat cu calculi buni numai două clase civile, dacă au trecut de 15 ani şi sunt împedecate a absolva toate cele patru clase civile.

Inscrierile pentru anul şcolar 1907/1908 se pot face din 1—6 Septemvrie 1907, stil nou.

Examenele de emendare, se ţin în 2 Septemvrie 1907 st. n. la 8 ore a. m., cu elevele cari s'au anunţat la direcţiune.

In 3 Septemvrie 1907 st. n. la 8 ore a. m. se ţin examenele de primire, iar în 5 Septemvrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, şi pentru elevele, ce se înscriu prima dată la această şcoală, o taxă de inmatriculare de 4 cor., solvită odată pentru totdeauna. Acelaş didactru e şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele cari voiesc să fie primite în internat, fie eleve ale şcoalei civile sau ale şcoalei civile elementare a Reuniunii femeilor române, au să fie anunţate de timpuriu la direcţiunea şcoalei, înainte de începutul anului şcolar, pentru ca să se poată face dispoziţiunile necesare.

Taxa internatului e 500 cor. pe an, în care se cuprinde şi didactrul şi se plăteşte înainte lunar, în patru sau în două rate. Spesele pentru cărţile de învăţământ pentru materialul de scris, desemn şi lucru de mână, se poartă separat de părinţi, precum şi cheltuielile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în forte-piano şi în limba franceză.

Taxele pentru instrucţiune în forte-piano sunt de două categorii:

a) dacă o elevă voieşte să iee orele singură, se socoteşte la 2 ore pe săptămână taxa de 18 cor.*) pe lună; dacă 2 eleve iau împreună instrucţiune în aceeaş oră, taxa se socoteşte la 2 ore pe săptămână cu 9 cor. de elevă; sau

b) dacă o elevă voieşte să iee orele singură, se socoteşte la 2 ore pe săptămână taxa de 12 cor.*) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceeaş oră, taxa se socoteşte la 2 ore pe săptămână cu 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucţiunea din limba franceză se socoteşte pe lună cu 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcţiunii şcolare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul oraşului şi e provăzut cu apaduct, baie proprie şi lumină electrică, încât oferе cele mai bune condiţii igienice.

Elevele din internat, afară de şcoală, au fiecare zi anumite ore de conversaţiune în limba franceză, maghiară, şi germană, după trebuinţă. Pe lângă aceea ele se prepară şi învaţă lecţiunile sub conducerea directoarei, profesoarelor şi guvernantelor.

Elevele cari voiesc să fie primite în internat au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat 2 perini, 4 feţe de perini, o plapomă sau ţol de coperit, 4 ciarşafuri (linţoluri, lepedee), 6 ştergare, 6 servete, apoi perie de dinţi, săpun şi 2 pepteni, cari toate rămân proprietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trup s'au albiturile, câte 1/2 duzină din fiecare, două fuste de lustre (jupon) şi două din flanel; ciorapi, batiste (marămi) câte 1 duzină, 1 parapleu (cort) şi încălţămintea trebuincioasă. Pentru uniformitatea îmbrăcămintei elevele interne vor primi în decursul anului şcolar o haină uniformă, 2 şurţe în forma unei haine, o pălărie de vară şi una de iarnă, cari au să se facă neconditionat aici şi cari vor costa peste tot cam 30—50 cor.

Dela direcţiunea şcoalei se poate primi prin poştă: „Statutul de organizare“ şi „Regulamentul intern“ al şcoalei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învăţământ“ şi „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletorii şi de emendare“, a 20 bani exemplarul. De asemenea „Monografia“ şcoalei, a 2 cor. în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul şcoalei şi al internatului în toate amănuntele.

Sibiiu, în Iulie 1907.

Direcţiunea şcoalei.

Stipendii

pentru tineri industriaşi şi comercianţi.

Camera comercială din Braşov ne aduce la cunoştinţă, că împarte 2 stipendii de câte 600 cor. pentru tineri industriaşi (meseriaşi) şi unul tot de 600 cor. pentru tineri comercianţi.

La stipendiu pot concura numai acei tineri industriaşi respective comercianţi cari au locuinţa sau sunt născuţi în cercul camerei, în comitatele Braşov, Târnava mare, Sibiiu şi Făgăraş.

Stipendiile pentru industriaşi (meseriaşi) se dau acelor tineri, cari voesc să-şi înmulţească cunoştinţele de până aci prin cercetarea unei şcoale de specialitate industriale.

In rugare să se pună: numele, locuinţa, starea familiei, specialitatea (meseria), în care voeşte petentul să se perfecţioneze. Să producă atestate despre cunoştinţa de limbi, extras de botez, adeverinţă despre ocupaţiunea de până acum, atestate şcolare cum şi un atestat dela autoritatea competentă despre moralitate.

Concurenţii comercianţi la stipendiul pentru cercetarea unei academii sau şcoale superioare de comerciu, să alăture la cerere: cartea de botez, certificat despre starea familiei, un plan, în care să se arete cum vor să-şi valoreze cunoştinţele câştigate în interesul (folosul) comerciului din patrie; certificat despre studiile de până aci şi despre cunoştinţele de limbi.

Petenţii în specialitatea de bancă acum abia vor fi consideraţi.

Cererile provăzute cu timbru de 1 cor. de coală să se înainteze până la *20 August* n. c. la *protocolul camerei în Braşov.*

Cei împărtăşiţi cu un stipendiu pentru industrie (meserie) trebue să se oblige, că mai târziu se vor aşeza în patrie, iar cei împărtăşiţi cu stipendiul pentru comerciu, că se vor pune în serviciul comerciului din patrie, fie în patrie, fie afară de patrie. Ne împlinind aceste condiţii se vor constrânge la restituirea stipendiului.

Vestim despre acestea pe cei interesaţi.

Sibiiu, 21 Iulie n. 1907.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“.

Vic. Tordăşianu *Stefan Duca*
prez. *notar.*

NOUTĂŢI.

Moştenitorii de tron ai României în Sibiiu. Astăzi, Mercuri, 24 Iulie nou, au sosit în Sibiiu, venind cu automobilul pela Turnu-Roşu, Moştenitorii de tron ai României, Principele *Ferdinand* şi Principesa *Maria*, însoţiţi de fiiul lor, Principele *Carol*, de domnul ministru român de interne *Ionel I. Brătian*, de doamna *Brătian* născ. *Stirbei*, d-na *Grecean*, d-nul inginer Aurel *Diaconovich* şi de alţii.

Au sosit toţi (în patru automobile) în Sibiiu la orele 12 şi jumătate şi au descălecat la „*Impăratul Romanilor*“, unde imediat au luat masa. La orele 2 s'au ridicat dela masă, şi Alteţa Sa Regală, Principele *Ferdinand*, a făcut primblare, împreună cu Principele *Carol*, pe jos, prin oraş, iar Alteţa Sa Regală, Principesa *Maria*, însoţită de dl ministru *Bratian* şi dl inginer *Diaconovich*, cum şi de doamnele *Brătian* şi *Greceanu*, a vizitat la orele 2 şi jumătate catedrala noastră, apoi muzeul „Asociaţiunei“. La orele 3 şi jumătate au plecat toţi îndărăt pela Turnu-Roşu în România, între aclamările sgomotoase ale publicului numeros, care era de faţă.

*

Pentru catedrală. Din comuna *Streiu Sângeorgiu* a întrat la fondul catedralei din Sibiiu suma de 3 coroane 40 fil., iar din comuna *Cincişu* 5 cor. 20 fil. Ambele comune aparţin tractului Haţeg.

*

† Leon Popescu, paroh în *Deda*, unul dintre cei mai de frunte preoţi din arhidieceză, a decedat eri, Marţi în Deda. Dăm cu multă părere de rău această tristă ştire, care va atinge dureros pe toţi ceice au cunoscut pe harnicul şi zelosul slujitor la altarul Domnului. Odihnească în pace, acolo unde toţi drepţii se odihnesc!

*

Denumire. Director la gimnaziul de stat din Sibiiu, în locul răposatului Stefan Ferenczy, va fi numit în curând actualul director dela gimnaziul reg. de stat din Făgăraş, dl Emeric *Szentimrei.*

*

Director la „Crişana“, institut de credit şi economii în *Brad*, a fost ales zilele trecute domnul *Manuil Comşa*, cassarul societăţii de asigurare „*Transilvania*“ din Sibiiu, un tinăr cu frumoase pregătiri în cele economice-financiare. In urma acestei nimerite alegeri, postul de cassar la „*Transilvania*“ e vacant. Doritorii de a-l ocupa să se adreseze direcţiunei în Sibiiu, comunicându-i condiţiunile. Se cere cunoaşterea contabilităţii şi a limbei germane, române şi maghiare.

*

† Ecaterina văd. P. Drăgits, născ. Moldovan, a încetat lin din viaţă Marţi la 10/23 Iulie a. c. dimineaţa în Sălişte, la adânci bătrâneţe, împăcată cu sine, mulţămind lui Dumnezeu pentru toate şi provăzută cu sfânta taină a cuminecăturii. Osămintele răposatei se vor aşeza spre odihnă vecinică astăzi Miercuri în 11/24 Iulie a. c. la 5 ore p. m. în cimiterul bisericii ortodoxe răsăritene române din Deva, în cripta familiară. Pe defuncta o jelesc următorii: Dr. August Drăgits, medic, Minerva văd. Dr. A. Brote n. Drăgits. Petru Drăgits, primpretor, ca fii şi fiică. George Moldovan, notar penz., ca frate. Maria P. Drăghits născ.Demian, ca noră. Petru, Natalia şi Minerva Drăgits, ca nepot şi nepoate. Odihnească in pace!

*

***Concertul din Ocna.**, dat Duminecă a succes bine. Raport detailat aducem în numărul viitor.*

*

Lucreţia Grecean, fiica preotului Moise Grecean din Chichis, Treiscaune a prestat cu succes eminent esamenul de cualificaţiune la preparandia de stat din Sepsisângeorgi.

*

Turneul Z Bârsan. Representările trupei Bârsan anunţate pentru Sâmbătă şi Dumineca trecută la Sălişte şi amânate din causa unor împedemente neatârnătoare de dânsul, se vor da cu toată siguranţa Sâmbătă şi Dumineca viitoare. Programul îl vom da în numărul viitor.

*

Al 110 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Eva Stoica n. Poplăcean, zileriţă.

Acesta este al 110-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Excursiunea Suveranilor români prin Săcele. Sub acest titlu „G. T.“ scrie următoarele: „Vineri pe la orele 6 seara M. S. Regele Carol şi Regina au trecut cu automobilul prin Săcele, traversând comunele Bacifalu, Turcheş, Cernatu şi Satulung până la Şanţ. La reîntoarcere un grup de tineri universitari şi câţiva poporeni în frunte cu preotul Zenovie Popoviciu, le-a făcut ovaţiuni călduroase Auguştilor suverani“.

*

Lupta din nou împrocesuată. Ziarului „Lupta“ din Budapesta i-s'a intentat un nou proces de presă pentru articolul „Scrisoare deschisă către grănicerii severineni“, apărut în nrul 139 al numitului ziar.

*

Advocat nou. Dl Dr. *Aurel Nyilvan* aduce la cunoştinţă, că şi-a deschis cancelaria advocaţială în Somcuta-mare, pe strada principală, în casa doamnei Carolina Sommer (vis a vis de „Chiorana“.)

*

Alegere de preot. Ni se scrie, că în comuna Măgărei din tractul Agnitei s'a făcut Duminecă în 8 Iulie st. v. alegerea de preot, sub conducerea protopresbiterului Ioachim Muntean, întrunind teol. abs. Zaharie Popa 40 voturi iar Grigore Chiaida 1 vot. O parte dintre poporeni n'a luat parte la votare.

*

Inchiderea cârcimelor. Autorităţile administrative ale comitatului Pesta au ordonat, ca pe teritorul comitatului să fie închise cârciumele în toate Duminecile şi anume dela 9 ore înainte de ameazi până la 4 ore după ameazi. Vinderea vinarsului e interzisă însă pentru întreaga zi.

*

Călătorie de studiu. Elevii anului al patrălea al şcoalei de cadeţi din Sibiiu au plecat Marţi, sub conducerea profesorului dela şcoala numită, a căpitanului de ştab Malli în călătorie, pentru studiul tacticei militare, la Orşova, Ada-Kaleh, Porţile de fer, Mehadia şi Herkulesbad. Timpul călătoriei e fixat pe o săptămână.

*

Mulţămită. Inaltul minister de culte şi instrucţiune publică a votat în scopul clădirei bisericei nouă din Boz, protopresbiteratul Mercurei, suma de 100 cor. adecă una sută coroane ajutor din vistieria statului, pentru care ajutor comuna noastră bisericească Boz îşi exprimă profunda mulţămită publică. Boz, la 9/22 Iulie 1907. In numele comunei bisericeşti: *Ioan Stângu*, paroh.

*

Călduri mari. Din Philadelfia se anunţă, că în zilele acestea cu ocaziunea unei procesiuni naţionale, la care au luat parte mai multe sute de mii de oameni, ca vre-o 2500 de persoane au căzut bolnave din cauza căldurilor mari.

*

Privitor la drumurile de câmp. Ministrul reg. ung. de agricultură, din incidentul unui cas concret a declarat, că drumurile de câmp ce conduc peste locuri private şi s'au folosit timp mai îndelungat pentru comunicaţiune, numai în casul acela se pot închide, dacă: 1, din punct de vedere economic ori pentru comunicaţiune nu sunt de lipsă; 2, dacă proprietarul pământului pe care se află drumul dovedeşte, că folosinţa acestui drum n'are altă basă legală decât numai învoirea lui sau a antecesorului său.

*

Ordinaţiune nouă în chestia emigrărilor. Ministrul de interne a trimis autorităţilor judecătoreşti o nouă ordinaţiune restrictivă pentru cei cari voesc să emigreze. Prin această ordinaţiune atrage atenţiunea forurilor competente, că la liberarea pasapoartelor să aibă în vedere, ca emiganţii să se îngrijească de soartea copiilor pe cari îi lasă acasă, dacă acestia sunt mai mici ca de 15 ani.

*

Regele Carol către Sultanul. Din Constantinopol se anunţă, că Sultanul a primit în audienţă pe dl Papiniu, consulul român la Constantinopol, care i-a remis o scrisoare autografă a Regelui României cu mulţămiri pentru acordarea ordinului „Imtiaz“ în briliante.

*

Abzicerea împăratului Coreei. Impăratul Correi a abzis în favorul fiiului său. Impăratul îşi anunţă abzicerea prin publicarea unui manifest, în care îşi exprimă regretul, că în timpul domniei sale de 44 ani, nenorocirile asupra poporului s'au succedat una după alta. Miseria poporului a devenit atât de mare, încât crede că a sosit timpul ca se cedeze coroana principelui moştenitor, după obiceiul strămoşilor său. Schimbarea aceasta de tron făcută sub presiunea Japoniei a aflat resens în popor.

---

*) Din care sumă 2 cor. se contează pe lună institutului, pentru susţinerea fortepianelor în stare bună.

Nr. 668 [201] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Sibiiului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Gușterița. Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental cor. 600, din cari cor. 500 se solvesc din repartiție, iar 100 cor. dela comuna politică. Relut de cuartir 40 cor. și lemne pentru foc în natură.

2. Vurpăr. Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar cor. 600, solvibil cor. 400 din repartiție și cor. 200 din cassa bisericei în rate lunare anticipative, cuartir liber în edificiul școalei și lemnele necesare pentru foc.

Dela învățătorul din Vurpăr se pretinde să instrueze și în școala de repetiție economică pentru care i-se pune în vedere remunerație deosebită de salar, anume cor. 100, dar i-se cere cualificație expresă pentru aceasta, eventual deobligământul, că va cerceta vr'un atare curs.

Reflectanții își vor așterne cererile concursuale adjustate cu documentele necesare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis; iar pentru a se face cunoscuți poporului au a se prezenta în vre-o Dumінecă ori sărbătoare în comună spre a-și arăta aptitudinea în cântări și tipic.

Sibiiu, 9 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului, în conțelegere cu respectivele oficii parohiale.

Ioan Papiu
protopresbiter.

AVIZ!

Avem onoarea a aduce la cunoștință publică că Librăria Arhidiecezană primește de aci înainte și comande pentru cărți, reviste și journale de modă, etc. nemțești, pe lângă prețurile originale.

Dorința noastră este de a fi prevenitori față de On. public român, pe care îl rugăm să binevoiască a ne da tot spriginul în direcția aceasta.

Cu toată stima:
Librăria arhidiecezană
Sibiiu.

---

[192] 3—3

Publicațiune.

Pentru liferare de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2 și 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de vițel.
6. Carne de porc și
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr. ort. român „Andreian“ din Sibiiu în anul școlar 1907/8.

Doritorii de a reflecta la careva din aceste poziții să-și înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 coroană, în persoană, la subscrisul până în 15 August st. n. incluzive, unde vor afla mai deaproape și condițiile speciale pentru încheierea contractului, cum și eventual alte informațiuni. Ofertele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termin se pot înainta în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese și culină.

Sibiiu, 16 Iulie n. 1907.

Augustin Bena
econom seminarial.

Nr. 6430 Ep. [195] 2—3

Publicare de licitație.

Comuna bisericească română ordodoxă Mucundorf, protopresbiteratul Cohalm, dă în 3 August st. n. (21 Iulie st. v.) a. c. la 2 ore p. m. prin licitație publică minuendă în întreprindere zidirea unei nouă biserici după planul și preliminarul de spese aprobate de P. V. Consistor arhidiecezan la 9 Martie 1904 Nr. 2600 Ep.

Ofertele în scris se primesc până la începerea licitației, adresate oficiului parohial gr. ort. român din Mucundorf.

Prețul strigării 7869 cor.

Vadiul 5% dela prețul strigării.

Planul și preliminarul de spese cum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Mucundorf, la 18 Iulie 1907.

Ilarion Enciu
prez. sin. și com. par.
paroh gr. ort.

---

[190] 3—3

Publicare de licitație.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan dtto 23 Iunie 1907, Nr. 6801 Epit., comuna bisericească gr. or. Arpașul-superior, protopresbiteratul Avrigului comitatul Făgărașului dă în întreprindere edificarea școalei sale pe cale de licitație publică minuendă, ce se va ținea în 15/28 Iulie a. c. la 10 ore a. m. în edificiul școlar din Arpașul-superior. Prețul de strigare este 13,800 cor., cu aceea, că comuna bisericească nu dă nici un fel de material.

Licitanții au să depună vadiu de 10% dela suma de strigare.

Planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial gr. ort. din Arpașul-superior.

Arpașul-superior, 1/14 Iulie 1907.

Pentru comitetul parohial:
Ioan Popa paroh.
George Smed notar.

Nr. 436/1907
Văzut:
Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 7132—1907 [189] 2—3

Concurs.

Lângă neputinciosul paroh din Bacifalu, Toma Frateș, se sistemisează un post de capelan cu drept de succesiune la parohia aceasta de clasa primă (I), pentru ocuparea căruia se escrie concurs cu termin de 60 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei fasionate la coala B, pentru întregirea venitelor de stat, și eventual ajutoriu din suma destinată pentru capelani.

Suplicele la acest post de capelan sunt de a se înainta în terminul legal la oficiul protopresbiteral al tractului Brașov.

Sibiiu, 26 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 459— 1907. [187] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“, — anume:

1. In Hodac, salar cor. 600 din cassa bisericei, folosința grădinei școlare, computată 30 cor., cuartir și lemne de foc.

2. In Idicel-sat și Idicel-pădure, salar câte 600 cor., anume: câte 40 cor. din cassa bisericei, iar restul din repartiție, cuartir și lemne de foc.

3. In Meșterhaza, salar 600 cor. din cassa bisericei, plătibil în două rate semestrale, cuartir și lemne de foc.

4 In Măerău, post împreunat cu cantoratul, salar 600 coroane, cuartir și lemne de foc.

5. In Dumbrava, Murăș-Cueșd și Săcalul de pădure: salar câte 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc.

Invățătorii sunt îndatorați a cânta în Dumenici și sărbători sub decursul liturgiei în cor cu școlarii, a instrui și propune în școala de repetiție. Cuincuenalele li-se computâ după anii de serviciu, de la aceste școale numai.

Suplicele concursuale, instruite conform legilor în vigoare, sunt a se așterne subscrisului oficiu p. u. Deda.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Murăș-Cueșd, 29 Iunie 1907.

In conțelegere cu comitetele parohiale:

Galaction Șagău
ppresbiter.

Nr. 740—1907 [188] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele elementare gr. or. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Zlagna, cu salar anual de 600 cor. solvibil în rate treilunare din repartiție dela popor și cuartir.

Alesul învățător va avea să cânte cu elevii în biserică la sf. liturgie în Dumineci și sărbători.

2. Vărd, salar anual de 600 cor. și anume: 160 cor. din lada bisericei, 140 cor. din alodiul comunal, 300 cor. din repartiție dela popor, locuință în edificiul școalei și lemne de foc necesare.

Instituitul învățător, fie definitiv ori provizoric, va avea să conducă cu elevii cântările liturgice în Dumineci și sărbători, să țină școala de repetiție și să instrueze adulții în sările din postul Crăciunului.

Ceice doresc să fie aleși, să se prezente în vre o Dumінecă ori sărbătoare în biserică, ca să-și arete dexteritatea în cântări și tipic.

Petițiunile instruite cu documentele prescrise în regulamentul școlar, sunt a se adresa subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Agnitei, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Agnita, 28 Iunie 1907.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Prețul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. 11 5

Espediție din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colțul.**

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier și oțel

priv. ces. și reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoștința Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** și după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier și oțel panțerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze și americane **sigure contra focului** și **spargerei** pentru care dau **deplină garanție.**

Atrag atențiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, și prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

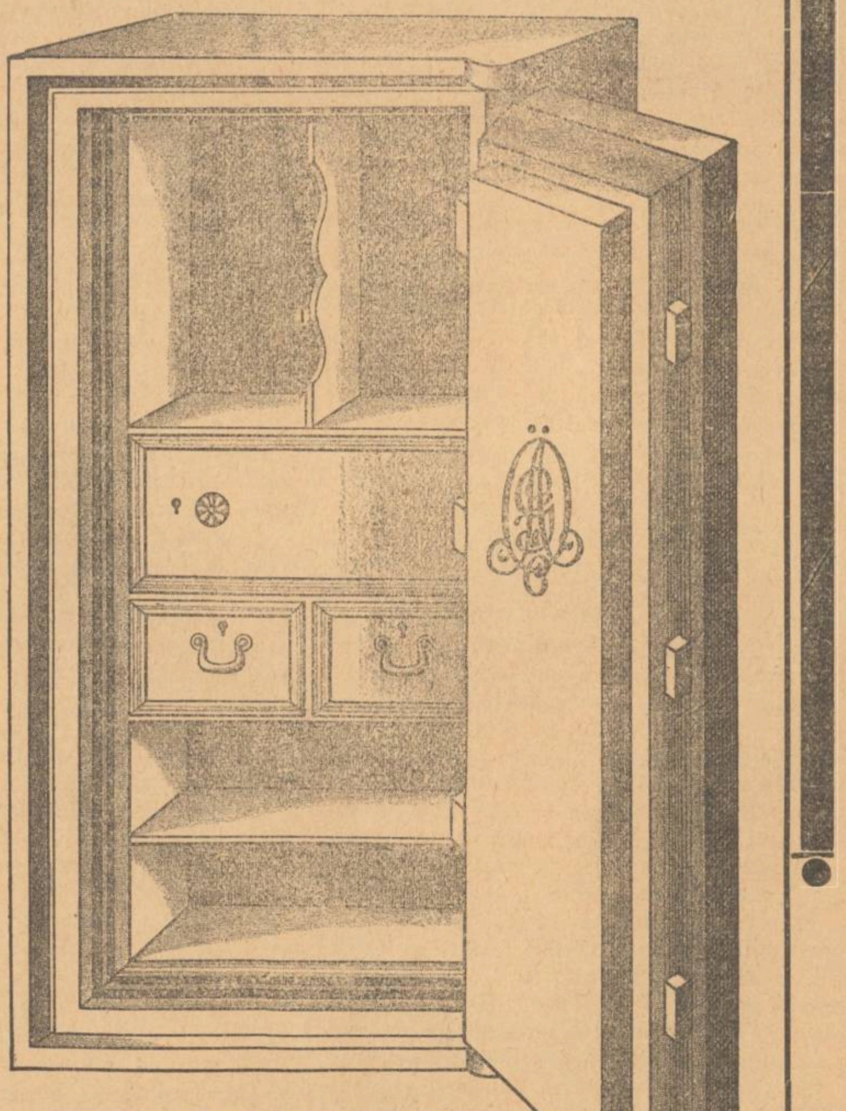

[151] 5—12

☞ Cataloage de prețuri la cerere gratis și franco.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 77 Sibiiu, Sâmbătă 14/27 Iulie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Lupta Croaților.

Sibiiu, 26 Iulie n.

Duminecă au desvălit Croații steagul, în adunarea mare poporală din *Susac*, și și-au precizat atitudinea, cu privire la lupta viitoare ce hotărâți sunt să o poarte în contra Maghiarilor. In adunarea dela *Susac* au spus cei competenți, că la toamnă toți deputații croați, patruzeci la număr, vor întra de nou în dieta ungară și vor combate și obstrua fiecare proiect de lege ce va fi prezentat dietei: legea despre încheierea pactului cu Austria, despre votarea contingentului de recruți, despre votarea budgetului, despre garanțiile constituționale, etc. etc. Cu un cuvânt, vor face Croații aceeace a făcut și coaliția maghiară la timpul său, vor împedeca funcționarea mașineriei statului și vor aduce țara, dacă se va putea, în stare de *exlex*.

Această declarație categorică de răsboiu nu prea supără însă pe compatrioții nostri maghiari. Probabil, că sunt pregătiți pentru preîntimpinarea răului, și cred, că așa cum au putut înfrânge în rândul trecut obstrucția, o vor putea înfrânge și a doua și a treiaoară, căci putere mare au, și în laturi nu se dau când e vorba chiar și de violarea vreunui paragraf din regulamentul de casă. A se atinge de regulament n'a fost permis numai atunci, când coaliția maghiară făcea obstrucție! Ei însă, față de obstruanții croați, ori naționaliști, îi sunt toate permise, fiindcă ea e — *națiunea*!

De obstrucția croată nu se tem deci compatrioții nostri, dar se tem de altceva. Se tem că Croații își vor realiza dorința de a se rupe cu totul de Ungaria și a forma un stat independent, o țară de coroană, supusă guvernului central dela Viena. De săptămâni scriu gazetele maghiare în chestia aceasta, și aduc învinovățiri primarului Vienei, d-lui Dr. *Lueger*, care ar fi urzitorul și propagatorul acestei idei.

Las că toți cei bănuiți ca părtași la acest complot au desmințit știrile date despre ei, în prima linie înșiși Croații, cari au declarat prin conducătorul lor *Supilo*, că nici prin gând nu le trece să se separeze de cătră Ungaria, — dar ideea despre care e vorba nici nu e nouă. Ea și-a făcut apariția și la 1848, când începuseră a se încorda raporturile dintre Maghiari și Croați. Și atunci se vorbia, în formă foarte concretă, despre intențiunile Croaților de a se desface de către Maghiari și a se alătura cu totul la Austria.

Și la aceste svonuri *Kossuth Lajos* ce a zis?

A atins chestia în lunga vorbire pe care a rostit-o în ședința dela 11 Iulie n. 1848 a dietei din Pesta, și a declarat, că de posibilitatea realisării acestei idei nu se teme de loc. Dacă Maghiarii nu vor putea isprăvi singuri cu Croații, *aci e Europa*, care sigur va isprăvi cu ei, pentrucă aceea ce vreau Croații, e o chestie internațională, *chestia europeană*, în care puterile mari au să-și spună cuvântul decisiv!

Și acesta e adevărul. Orice nouă rotunzire de state ori stătulețe, orice nouă aranjare a lor în ce privește aparținerea, e chestie în care au să-și spună cuvântul și puterile celelalte mari europene, nu numai dl *Lueger* și partidul său, guvernul dela Viena, ori parlamentul austriac. Tocmai de ce se tem compatrioții maghiari au deci mai puțin motiv să se teamă, chiar și pentru aceea, pentrucă ideea va avea și în Austria mari contrari, pe Germanii cari nu vor concede, ca elementul slav să se întărească și mai mult în Austria și se ajungă la o majoritate sigură în parlamentul din Viena. Dorința aceasta a Croaților va rămânea deci, dacă peste tot o au, numai dorință deocamdată, pe când amenințarea lor cu obstrucția, e lucru sigur. De aceasta deci să se teamă ai nostri, mai mult decât de o dorință, poate că încă multă vreme nerealisabilă.

Preoțimea română
în veacul al XVIII-lea.

De
Stefan Hărăguș
absolvent de teologie.

(Urmare).

Maria Teresia poruncește în 5 Maiu 1747, ca călugării schismatici gr. or., ca oameni periculoși din punct de vedere politic să fie dați afară din țară, iar cărțile schismaticilor, ce vin din afară să fie oprite de vameși și date iezuiților spre censurare*)

In sufletul preoților neuniți se sălășluise o ură neîmpăcată împotriva uniților, alimentată prin multele persecuții și nedreptăți, ce li-se făcea.

Nu e mirare, că se iviră preoți zeloși, cari îndemnau poporenii la statornicie în legea strămoșască. Primul între acestia e preotul Ion Circa, rivalul lui Atanasie la scaunul metropolitan, care de frica uniților fù silit să se refugieze în Muntenia.

In jumătatea a II-a a veacului XVIII apărură doi propoveduitori aprigi împotriva unirii: Ioan Molnar de Sadu și »acel cunoscut înșelător Șofronie, care începe din nou a răspândi otrava legii românești schismatice în această țeară«. Șofronie știà să fanatiseze mulțimea de țărani adunată în jurul său, mergea din sat în sat încunjurat de 12 gardiști.

In urma acestei mișcări unirea stătea așa de rău, încât în 1760 țăranii lui Șofronie voiau să se arunce asupra episcopului din Blaj, »cerându-l cum îl cereau Evreii pe Christos«.**)

Auzindu-se în Viena despre răscoala lui Șofronie, conferența ministerială trimite în Ardeal ca administrator episcopesc pe D. Novacovici din Buda, dimpreună cu generalul Buccow, ca să facă ordine și graniță între cele două legi.

In mânile lui Buccow predară unii preoți în numele neuniților o plângere, în care se spune, că neuniții nicicând n'au recunoscut pe episcopul Petru Aron, cer să li-se deie drumul mai multor preoți închiși, cari au vorbit în numele lor, iar preoții neuniți să fie scutiți »de contribuție precum sunt scutiți și parohii Sașilor și mulți alții, căci și popii nostri se roagă pentru preamilostiva Crăiasă și ne vom ruga și noi în veci«.*)

Tonul energic al memorandului l-a pus pe Buccow pe gânduri și le-a promis câte-toate. Dar în loc de-a le împlini cele promise, în loc de-a scutì pe preoți de dare și robotă, i-a asuprit și mai tare. Bisericile le-a dat aproape toate uniților, mănăstirile de lemn ale ortodoxilor au fost arse, iar cele de piatră dărâmate.

Reorganizarea bisericei noastre și ridicarea ei din această stare începe abia cu suirea pe tronul Habsburgilor a luminatului împărat Iosif II.

In aceste vremuri întocmai ca și astăzi în fruntea preoților sta protopopul, ca om de încredere al vlădicii. Nu se deosebeau mult nici ei de ceilalți preoți, peste cari exercitau de multe-ori o stăpânire absolută. El era un judecător bisericesc, a cărui judecată erà recunoscută și de cârmuirea țării. La Abrud, judele sas, rugat de niște preoți să le facă dreptate, răspunde: »Nu mă amestec în legea voastră, este protopop, mergeți la el«.**) Judecata lui se extindea și asupra neînțelegerilor ivite între preoți și mireni. »De are un mirean pricină cu un preot, scrie Nichitici, protopopul locului să hotărască și să nu-l bată, ci să-l canonească cu mătănii și cu cetirea psaltirei, iar dacă se află preo-

---

*) Dr. I. Pușcariu: Documente pentru limbă și istorie vol. I, p. 234.

**) Iorga: „Sate și preoți“, p. 253.

*) Ibidem p. 256.

**) Iorga: Sate și preoți 283.

FOIȘOARĂ.

Schițe
din viața sculptorului Alexandru Liuba.

De Dr. At. Marienescu.

Operele (lucrările) lui.

(Urmare).

3. *Geniu la mormânt.* Se află o fotografie. O peatră patrală ca și cele 2 de mai sus. De stânga petrei e geniul, în pielea goală, stă în picioare, mâna dreaptă o lasă în jos pe lângă picior și în ea ține ceva, doară un buchet de flori; mâna stângă până cătră cot o razimă pe peatră. Geniul se uită în jos și e trist.

Cine a văzut cele două prime le-a admirat. Și eu zic, că astfel de monumente executate bine ar avea loc chiar și în Roma.

Sfântul *Ioan Botezătorul.* Sofronie tata în 8 Iulie 1900 îmi scrie: Dnul Dr. Amos Frâncu, advocat, a fost zilele trecute în München și a cercetat pe fiiul meu la școală și în atelier, căci acum are și atelier. Frâncu a văzut la el 2 figuri, lucrate și i-a spus, că să facă și pentru el un sfântul Ioan Botezătorul și încă două pentru alții.

Doi lei turnați în bronț pentru mormântul metropolitului Andreiu Șaguna în Rășinari. Alexandru din München în 24 Iulie 1904 scrie tatălui său că a primit arvună pentru facerea leilor și în 2 Febr. 1905 scrie că leii i-am isprăvit și că am primit banii. Am 2 fotografii despre lei, și una care arată că Liuba și amicul său Ioan Ursu, profesor, stau în picioare lângă un leu, și pe fotografie e scris 10 Oct. 1904. Leul ajunge până la umărul lui Ursu și pe ram sculptorul a scris cu mâna proprie Alex. Liuba și amicul său Ioan Ursu, profesor.

Bustul Minei Kapfer. Sofronie tata în 18 Sept. 1906 îmi scrie: Alexandru în München a făcut un bust de marmore, dșoarei Mina Kapfer.

Machetele (proiectele făcute în gips pentru monumentul lui Mihaiu-Viteazul la Călugăreni. Se vor pertracta într'un articol separat).

Bustul Dlui Dr. *Alexandru Mocsonyi.* Sofronie tata în 24 Dec. 1903 îmi scrie: Alexandru (Liuba) de present se află în Birkiș, unde lucră la bustul dlui Alex. Mocsonyi în gips, iar în 17 Maiu 1904 îmi spune, că fiiul său în München lucră bustul dlui Al. Mocsonyi în marmoră.

Dl Al. Mocsonyi din Birkiș în 25 Oct. 1904 scrie sculptorului Liuba: Frate Liuba! Bustul în marmoră a sosit și noi toți aflăm, că acesta a reușit cu mult mai bine decât cele turnate în gips. Îți mulțămesc și te felicit de această frumoasă lucrare etc. (Bustul în gips a fost numai ca model și fiind material moale, nu se poate lucra așa bine, ca marmorele cel tare).

Sofronie încă în 24 Oct. 1900 mi-a scris. Am acasă un relief mare de gips al dlui Dr. Al. Mocsonyi. Alexandru l-a lucrat în 1897 după o fotografie. Bustul de marmore a fost expus în Atheneul din București și apoi (dimpreună cu cel din gips) în 1905 în expozițiunea etnografică din Sibiiu. L-am văzut și eu și l-am aflat de foarte nimerit și așa au zis și alții. Intre fotografiile trimise se află și unul despre bustul de marmoră.

Bustul Dlui *Zeno Mocsonyi.*

Sofronie tata în 24 Dec. 1903 mi-a scris: Alexandru lucră acum bustul dlui Zeno Mocsonyi. Dupăce îl va găta în gips în Birkiș se va duce la München, ca să fie de față la turnarea în metal a bustului. Sofronie în 17 Maiu 1904 mă înștiințează: Alexandru în München a gătat bustul turnat în bronț al dlui Zeno Mocsonyi. Bustul se află în posesiunea familiei. Mi-s'a trimis fotografia și despre acest bust, eu cunoscând pe Zeno l-am recunoscut și în fotografie, dar nu e deplin nimerit precum mi-s'a scris.

Model (ital. modello). S'a amintit adeseori acest cuvânt, dar ca cetitorii toți să-l priceapă, explic: Model e un chip (ori statuă, figură) cioplit în lemn, lut, gips, ceară etc. pregătit de mustră (model) ca după aceasta să se facă un chip cioplit în marmore ori turnat în atare metal (bronț, aramă, argint etc.) ori în alt material tare.

Dupăcum se vede din articolul-concurs (v. a.) Alexandru a trimis la Budapesta modele cu concurs pentru de a fi premiate. Se auzim de soartea lor.

Sofronie Liuba fiind neliniștit pentru perderea modelelor, a scris dlui Vichentie Babeș ca se cerceteze. Acesta în 8 Iunie 1899 îi scrie: „Dl în a cărui resort se află astfel de cause este cel mai ocupat în toată Budapesta și parecă se îngrozește de petenți solicitatori. Emil fiiul meu mi a promis că-și va cerca norocul, căutând el singur ca să dee de capătul modelelor“. Sofronie în 9 Oct. 1899 îmi scrie: Dr. Emil Babeș a dat de modele, cari erau puse într'o chilie, nefiind puse nici în index, că le-au primit.

(Va urma).

tul în vină grea să-l trimită la arhiereu«.[1])

El era ales din partea unei adunări compuse din clerici și mireni și întărit de vlădica.

Protopopii alcătuiau »soborul cel mare«, ei alcătuiau »soborul vlădicesc«, cu care trebuià să se înțeleagă episcopul în toate daraverile mai însemnate. Protopopii și viceprotopopii, când trebuiau să meargă la astfel de sinoade, căpătau »pășuș« pentru venirea neconturbată. Tot ei făceau vizitațiile în tract, iar când erau împedecați încredințau pe unul dintre preoți să le facă în numele lor. Conform ordinațiunei lui Nichitici protopopul trebuia să deie carte de slobozenie pentru a III-a și a IV-a căsătorie.

Ne putând fi controlați strict din partea episcopului, protopopii nu arareori se închipuiau cel puțin așa de mari ca vlădica, purtându-se agresiv față de preoți și credincioși. Așa de p. preotul din Sântău ridică plânsoare împotriva protopopului, ce le zice »săracilor preoți gozi și oameni de nimica și ridică bâta și dă în ei«.[2])

Afară de venitele sale ca preot protopopul mai primea o anumită dajdie dela credincioși, iar episcopul Dionisie cere pentru dânșii dela guvern să li-se deie din fiecare sat fruntaș două »căble« de grâu, două de ovăs și un florin, dela satul mijlociu o »căblă« de grâu și una de ovăs, iar dela satul mic un car de fân.

Nici în privința culturală nu se deosebeau de preoți. Preotul din Sântău se plânge contra protopopului, care »la săbor nici o învățătură nu ști, ci spune tot visuri, au a lui, au a muierii lui, au a feciorului«.[3])

Preoți în multe locuri erau adunați câte 6 sau mai mulți, nefiind controlați de nimeni, unii find sfințiți aici, alții, mai ales cei din mărginime, în Țară.

Numărul mare al preoților era atunci o pacoste asupra întregei biserici române, atât din Ardeal, cât și din principate. Iată ce se zice în hrisovul lui Grigorie Vodă Ghica din 15 Iulie 1764: »Ce dar întâi și cel mai mare din lucrurile cele necuvioase și necăzute socotitam, că este înmulțirea preoților, dintre care se află foarte puțini la număr, care după cum se cade întră *prin ușă* în staulul acesta, iară cei mai mulți sunt acei, ce *se suie pe aiurea*...« [4])

Unii dintre ei erau aleși din partea satului la recomandarea domnului de pământ, nefiind posibilă alegerea »invito domino terrestri et absque eiusdem seria reccomendatione«, [5]) alții erau preoți și călugări cari pribegiau din sat în sat. Unii aveau legătură cu satul, un contract formal pentru o vreme anumită. Așa pe un molitfelnic din 1767 scrie un preot: »s'au legat de mine să le fiu popă și m-am tocmit cu satul și m-au înîntărit cu contract; iar preotului din Balintufalău, care a călcat contractul trecând în alt sat i-se pune termin de 8 zile pentru reîntoarcere«.[6]) Alții din ambiție voiau să-și câștige darul preoției chiar și cu risicul de a nu avea nici un venit. Darul preoției de regulă se moștenea dela tată la fiu, popa Ioan era fiiul popii Nicolaie, iar acesta al altuia, așa că mulți își alcătuiau o întreagă genealogie de preoți.

Contra acestui abus de moștenire se îndreaptă și punctul 10 din instrucția dată episcopului Vasile Moga. (Va urma).

Noua lege școlară.

Articolul de lege XXVII din 1907, referitor la raporturile de drept ale școalelor nesusținute de stat și la competințele învățătorilor aplicați la aceste școale.

(Urmare).

§. 23.

Forul confesional competent îndeplinește cercetarea disciplinară după regulamentul său.

Fiecare for confesional competent este dator a-și înainta prealabil regulamentul ministrului de culte și instrucțiune publică spre știre.

Forul confesional școlar competent la recercarea ministrului de culte și instrucțiune publică, e dator a porni cercetare disciplinară pentru cazul, că aceasta pe baza §-lui 22 are loc, — în contra acelor învățători confesionali, cari beneficiază de ajutor de stat în orice sumă, fie ca întregire la salariul fundamental, fie la cuincuenal. Dacă cercetarea disciplinară s'a pornit în urma delictelor normate în §-l 22 punctele a *a*) și *c*) atunci învățătoriul la dorința ministrului de culte și instruc. publică este a se suspenda din oficiu; dacă forul bisericesc competent n'ar satisface acestei dorințe, atunci suspenziunea o poate ordona în cale imediată ministrul de culte și instrucțiune publică.

Dacă forul confesional dela primirea recercărei ministeriale în termin de 30 de zile n'ar porni cercetarea disciplinară, sau dacă fără motive acceptabile n'ar finaliza cercetarea în termin de 3 luni, sau dacă n'ar înainta sentința la ministrul de culte în termin de 15 zile dela aducerea aceleia, în toate aceste cazuri cercetarea disciplinară o va îndeplini comisiunea administrativă conform normelor din §-ul 22 și cu aplicarea pedepselor înșirate acolo.

Ministrul de culte și instrucțiune publică când subversează delictele disciplinare indicate în §-ul 22 punctele *a*) și *c*) poate sista ajutoriul de stat sau deodată cu rècercarea adresată forului confesional pentru inițiarea cercetărei disciplinare, sau în decursul aceleia.

Dacă autoritatea superioară bisericească prin sentință judecă la pierderea oficiului pe un învățător, care beneficiază de un ajutor de stat, fie la salar, fie la cuincuenal, atunci sentința este a se promova ministrului de culte și instrucțiune publică în termin de 15 zile.

Ministrul dela primirea acestei sentințe în termin de 30 de zile poate ordona cercetare nouă și pe baza acesteia aducerea unui nou decis cu conlucrarea unui membru al comisiunei administrative.

Dacă ministrul nu se declară în terminul amintit, hotărîrea se poate executa.

§. 24.

Când subversează cazurile disciplinare înșirate sub punctele *a*)—*c*) din §-ul 22 al legei prezente și când pentru asigurarea intereselor de stat aci indicate, o crede de necesară, ministrul de culte și instrucțiune publică ordonă în contra învățătorilor aplicați la școale confesionale, private sau de ale societăților, fără considerare la împrejurarea, că salariul sau cuincuenalul acelora se întregește prin ajutor de stat sau ba, — cercetare disciplinară șio îndeplinește conform modalității și cu aplicarea pedepselor stabilite în §-ul 22.

Dispoziția aceasta însă nu sistează dreptul și datorința susținătorilor de școale, ca și în sfera lor proprie de competință să privegheze asupra intereselor naționale, atinse în §-ul acesta. Deci își pot validita dreptul lor disciplinar și din aceste motive; în cazuri de aceste susținătorii de școale sunt datori a încunoștiința imediat pe ministrul de culte și instrucțiune publică despre introducerea cercetărei disciplinare, la dorința ministrului a suspenda pe învățător din oficiu și după aducerea sentinței, a o promova aceasta la ministrul de culte și instrucțiune publică pe lângă alăturarea tuturor actelor disciplinare. Ministrul în termin de 15 zile poate ordona cercetare nouă prin autoritățile indicate și cu observarea modalităților cuprinse în §-ul 22, dacă cercetarea o crede de necesară din motivul arătat în alinea primă a acestui paragraf; în astfel de cazuri sentința adusă de alte autorități nu se execută până la finalizarea nouei cercetări. Dacă ministrul până la expirarea terminului de 15 zile nu ordonă cercetare nouă, sentința autorității susținătoare se ridică la valoare de drept.

Peste tot ministrul este în drept, ca cercetarea inițiată din partea altor autorități pe motivul delictelor disciplinare aici înșirate, — în orice stadiu s'ar afla, — s'o îndrume conform dispozițiilor §-lui 22, când aceasta o crede de necesară din motivul arătat în alinea primă a §-lui de față, în care caz cercetarea inițiată din partea autorităților se consideră de sistată.

Cu privire la suportarea speselor împreunate cu cercetarea disciplinară, dispune ministrul de culte și instrucțiune publică pe cale de ordinațiune.

Despre introducerea cercetărei disciplinare, pe baza acestui § în contra unui învățător confesional este a se încunoștiința autoritatea confesională competentă, căreia sunt a i-se transpune și actele cercetărei disciplinare precum și sentința adusă.

§. 25.

Dacă învățătoriul unei școale a fost amovat din motivele cuprinse în punctele *a*) *b*) *c*) a-le §-lui 22 și cu observarea procedurei normate acolo, denumirea noului învățător în senzul §-lui 21 al legei prezente numai pe lângă aprobarea ministrului de culte și instrucțiune publică se poate face, fără considerare la împrejurarea, că respectiva școală are sau nu ajutor de stat; după a doua amovare pe această bază și în acest mod îndeplinită, ministrul de culte și instrucțiune publică poate sista școala respectivă și în locul aceleia poate înființa școală de stat. Dacă însă din cercetarea disciplinară va rezulta, că la delictul subversant e părtaș scaunul școlar în mod activ, prin instruare, îndrumare sau oprire, ministrul deja în cazul prim poate închide respectiva școală, — chiar și atunci când în contra învățătoriului nu s'ar fi adus sentință de amovare — sau apoi susținerea mai departe a școalei o face pendentă dela alegerea unui nou scaun școlar.

Intrucât nu s'ar alege nou scaun școlar, sau cazuri analoage s'ar repeți și după aceea, susținătoriul de școale își pierde dreptul de a mai susținea școală în respectiva comună.

§. 26.

Dacă în urma cercetărei disciplinare, inițiată pe baza §-lui 22 punctele *a*) *b*) și *c*) se va constata, că la delictul disciplinar e părtașe în mod activ o autoritate școlară comunală sau confesională cu jurisdicțiune peste mai multe școale, fie prin instrucțiune, ordinațiune, sau prin oprire, atunci ministrul de culte și instrucțiune publică dispune fără amânare cercetarea tuturor școalelor aflătoare sub respectiva autoritate, cu îndeplinirea acestei cercetări poate încredința un comisar ministerial. In conformitate cu rezultatul cercetărei și cu gravitatea cazului ministrul pentru prima dată sau ia numai măsuri, ca în viitor astfel de greșeli să nu mai obvină, sau detrage respectivei școale ajutoriul de stat, iar în cazuri mai grave închide școala respectivă. In caz, când delictele din chestiune s'ar repeta, școalele sunt a se închide necondiționat, și deodată încetă și dreptul respectivului susținător de a mai înființa școală în aceiași comună.

§. 27.

Dacă în urma cercetărei disciplinare sau în urma cercetărei efeptuite pe baza §-lui anterior, s'ar constata, că la delictele cuprinse în §-ul 22 punctele *a*) *b*) și *c*) e părtaș și parohul, despre aceasta ministrul de culte și instrucțiune publică înștiințează autoritatea bisericească competentă și urmând procedura indicată în art. de lege XIV din 1898 poate sista dotațiunea de stat a numitului paroh pe un timp hotărât sau pentru totdeauna, în măsura gravității cazului întâmplat.

Dacă autoritatea bisericească competentă în termin de 6 luni nu dă garanții suficiente pentru îndreptarea situației, ministrul de culte și instrucțiune publică poate închide respectiva școală și în locul ei poate înființa școală de stat.

In cazuri mai grave ministrul poate enunța, că respectivul paroh nu poate fi încredințat cu propunerea religiunei în școalele de stat. Pentru acoperirea remunerațiunei mai mari a altui catichet astfel instituit, ministrul poate contribui în mod loial din venitele respectivei confesiuni, votate pe seama ei prin forul legislativ.

§. 28.

Dacă în urma cercetărei disciplinare se va constata, că nu negligența intenționată a învățătoriului e cauza sporului nesuficient în propunerea limbei maghiare, ci incapabitatea aceluia, atunci respectivul învățător — fiind membru la fondul de penziune învățătoresc regnicolar, — va fi trecut în penziune, respective i-se va da o excontentare finală. Dacă însă nu e membru la fondul de penziune regnicolar, atunci susținătoriul de școală e obligat a institui lângă respectivul învățător un învățător ajutător deplin cualificat.

(Va urma)

Chestiuni școlare.

Despre normalitatea planului de învățământ.

Normal numim planul de învățământ, care cuprinde toate obiectele de lipsă pentru propășirea activității culturale. Dacă ar fi să ținem seamă numai de desvoltarea internă a singuraticei personalități, fără considerare la lume și lucrarea ei, am fi ușor ispitiți de a depărta unele obiecte din planul de instrucție. Dar viața culturală națională, la care trebue să ție școala cu o deosebită luare aminte, e de o însemnătate socială atât de mare și atât de hotărâtoare pentru planul de învățământ, încât suntem siliți a privi de anormale toate planurile, cari nu țin în seamă cerințele sociale și naționale ale activității culturale de astăzi.

Hotărârea celor 300 dascăli din „Bremen și jur“ de a depărta religia din școală a născut o vină discuție în cercurile pedagogice și științifice din Germania. Deși la noi dincoace de munți nu se observă nici o pornire mai potrivnică religiei, credem că totuși va fi de folos cunoașterea părerilor vestitului pedagog Rein cu privire la religie.

A trebuit să se scurgă vreme îndelungată până ce s'a aflat măsură normală pentru toate spețele de școală. Mai întâiu s'a întâmplat aceasta în școalele înalte (universități, academii), cari sunt mai aproape de problemele culturale și cari își găsesc desvoltarea într'o continuă diferențiare a științelor. Apoi urmară gimnasiile (liceele), școalele reale, școalele de fetițe, iar mai în urmă școalele poporale. Planul de instrucție a acestor din urmă a fost adus însă prin „regulativele prusace“ din 1854 într'o stare, care denota un mare regres atât cuantitativ, cât și cualitativ; din cătușele acestea l-au eliberat abia „hotărârile generale“ *) din 1872, cari iau dat totodată o îndrumare bună și cuminte.

Și astăzi e atacată mereu normalitatea planului de învățământ prin fel și fel de încercări de a introduce obiecte noi în planul instrucției. Din când în când răsar pretensiuni hotărâte de nevoi agronomice, industriale, comerciale, de meșteșuguri și horticultură, căci există obiceiul de a imputa toate păcatele, lipsurile și greșurile din viața unui popor numai și numai școalei. Dar valurile acestea se liniștesc de obiceiu iarăși dupăce s'a frământat o vreme zadarnic. Câteodată se încearcă de a satisface unor doruri de natura aceasta, aducând obiectele dorite în legătură cu unele obiecte mai apropiate cari se găsesc deja în planul de instrucție, ca de pildă: pe lângă istorie să se dee și sfaturi economice, politice, sociale, lucrul de mână să se educă în legătură cu geometria și grădinăritul cu științele naturale.

Granițele planului de învățământ sunt hotărâte; veacuri de-a rândul au lucrat pentru stabilirea lor. Numărul obiectelor a rămas acelaș; doar ici colea s'a mai întrodus o mică schimbare, întrucât s'a orânduit obiectele după însemnătatea lor, dar și aceasta numai în școli singuratice. Și în urmă s'au mai făcut și unele adause cu privire la limbile străine.

Normalitatea planului de învățământ nu se nimicește deci prin încercări și porniri fără putere. Mai curând se nimicește prin un asalt care intenționează micșorarea numărului moștenit al obiectelor, prin răpirea celui mai însemnat obiect, a obiectului care a fost forța planului de instrucție în școalele de educație, adecă să scoată religia din școală și să o predee bisericii. Aceasta taie adânc în normalitatea planului de învățământ, din care pricină ne vom ocupa cu chestia aceasta mai de aproape.

N. R. Păunaș.

---

[1]) M. Voilean: „Momente din viața bisericească“, p. 35.

[2]) Iorga: Studii și Documente, vol. XIII, pag. 232.

[3]) Ibidem p. 238.

[4]) Publ. Codrescu: Uricariu I, 147.

[5]) Iorga: Sate și preoți, p. 288.

[6]) Iorga: Studii și Documente, vol. XIII, pag. 256.

*) Despre „hotărârile generale“, precum și despre „regulativele“ lui Racemer, a se vedea articolul meu din „Revista generală a învățământului“, București, numărul mai proaspăt.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc a VIII-a conferenţă ordinară a preoţimei din acest tract, ce se va ţinea în Corueni, la 22 Iulie a. a. st. v. 7 ore dimineaţa şi la care sunt obligaţi a participa în reverenzi toţi preoţii.

Programa:

1. Serviciu divin la 6 ore dimin. prin parohii Augustin Bodea, Ioan Buzura şi capelanul Ioan Andreiu.
2. Preoţii se vor mărturisi şi cumineca.
3. Predică de parohul Teodor Cotuţ, eventual de Georgiu Lărgean.
4. Critică asupra modului săvârşirei sf. liturgii şi asupra predicei, şi vizitarea afacerilor parohiei Corueni.
5. Raportul protopresbiterului despre fonduri şi despre reuniuni de femei, etc.
6. Tema designată de Ven. Consistor: „Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională, a cărei director este, şi cauzele, cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar“, lucrată de parohul Ioan Cotuţ şi critică asupra acestei lucrări de parohii G. Lărgean şi A. Bodea.
7. Disertaţiune de G. Hango despre pregătirea pruncilor la prima mărturisire şi cuminecare.
8. Raportul şi raţiociniul bibliotecarului despre starea bibliotecei protopresbiterale în anul 1906. Preoţii să aducă la conferenţă taxele restante!
9. Comunicări oficioase.
10. Propuneri.
11. Statorirea locului întrunire' conferenţei proxime şi a obiectelor de pertractat în ea.

Deş, 9 Iulie 1907.

Teodor Herman
protopresbiter.

NOUTĂŢI.

Moştenitorii de tron ai României în Sibiiu. Intregim cele scrise în numărul trecut despre înalta visită cu care a fost onorat oraşul nostru din partea moştenitorilor de tron ai României cu următoarele: Alteţa Sa Regală Principele *Ferdinand* şi Principele *Carol* au făcut şi unele târgueli prin prăvălii, iar Principesa *Maria* a visitat şi biserica mare săsească şi muzeul etnografic al societăţii carpatine. Comandantul de corp din Sibiiu, auzind despre sosirea înalţilor oaspeţi, a mers la hotel, însoţit de şeful statului major şi de adjutantul său pentru a face visită Alteţei Sale Regale. In vremea când înalta societate lua masa în curte la „Impăratul Romanilor“ se adunase la o masă vecină un grup de Români, cari la depărtarea înalţilor oaspeţi s'au ridicat de pe scaune şi şi-au descoperit capetele. Alteţele Lor au răspuns cu un salut afabil. Lauriatul nostru poet, dl *Octavian Goga,* care asemenea venise la hotel, observat fiind din partea Principesei *Maria* a fost chemat la masa înalţilor oaspeţi, unde Principele *Ferdinand* şi Principesa *Maria* s'au întreţinut câteva minute în mod afabil cu dânsul. Din înalta societate mai făceau parte, afară de cei numiţi în numărul trecut, încă şi domnii *Greceanu* şi *Crăsnaru,* prefect de judeţ.

*

Dela casa arhidiecesană. Din incidentul aniversării morţii neuitatului ei tată, *Vasile Zăhan,* Doamna *Irina Fincu n. Zăhan* dărueşte pentru gimnaziul din Brad 10 cor.

*

Pentru gimnaziul din Brad a întrat la cassa arhidiecesană suma de 7 coroane 80 fileri dela comuna *Peteritea,* protopresbiteratul Cetăţii de peatră.

*

Pentru catedrala din Sibiiu au mai întrat din comuna *Beşa,* protopresbiteratul Sighişoarei, 24 cor. sumă la care a contribuit *Ilie Moldovan* cu 20 cor, alţii cu 4 cor.

*

Hymen. Dl Dr. *Dimitrie Cioloca,* asesor-referent consistorial, în Caransebeş şi Dşoara *Elena Loichiţiă,* îşi vor sărba cununia Sâmbătă în 21 Iulie (2 August) la orele 6 p. m. în biserica gr. or. rom. din *Jebel.*

*

Din Sălişte ni-se scrie, că rămăşiţele pământeşti ale decedatei matrone române *Ecaterina Drăgits născută Moldovan,* a cărei moarte am anunţat-o în numărul trecut, au fost petrecute până la gara din Sălişte de întreaga inteligenţă de acolo şi din cerc, în semn de veneraţiune faţă de defuncta şi familia ei. Dela Sălişte sicriul a fost transportat la Deva, unde s'a făcut înmormântarea, aşezată fiind defuncta în cripta familiară de acolo.

*

Profesorul Traian Suciu dela gimnaziul din Brad, născut în Bogata olteană, s'a logodit la 14 Iulie cu dşoara *Mariţi Cristea* din Ocna Sibiiului, învăţătoare în Gura-Barzei. Drept răscumpărare a anunţurilor de logodnă a dăruit la fondul Dr. *Iosif Hodoşiu* dela gimnaziul nostru K. 10 (zece). Dorim tinerei părechi viaţă fericită! Brad, 20 Iulie, 1907. *Direcţiunea gimnazială.*

*

Martiri ai ştiinţei. Savantul german Knebel şi pictorul naturalist Rudloff au călătorit în Islanda să facă studii pe terenurile vulcanice. Ei au căzut însă victime ştiinţei, fiind omorâţi amândoi cu ocazia erupţiei vulcanului Aschia.

*

In seminarul din Blaj se primesc ca interni gimnasişti pe anul şcolar viitor, pentru o taxă sumară de 266 coroane. Cererile de primire sunt a se adresa consistorului metropolitan gr. cat. din Blaj, până la 14 August n. Ceice în anul expirat şcolar nu s'au aflat în seminar au să trimită extras de botez, testimoniul şcolar şi atestat de vaccinare. In cererea de primire părinţii au se declare, că cunosc condiţiunile de primire şi se obligă a le împlini,

*

Foc în Vinţul de sus. Sâmbătă după amiazi a isbucnit în Vinţul de sus un foc îngrozitor, care a mistuit 25 de case. Pompierilor din Turda şi din Ludoşul de mureş numai cu greu le-a succes să localiseze focul.

*

Impotriva falşificării de vinuri. Ministrul de agricultură Darányi a lansat o ordinaţiune către toate reuniunile de economie, în care li-se pune in vedere tuturor proprietarilor de vie mari pedepse pentru falşificarea de vinuri. In ordinaţiune se înterzice meştecarea vinului cu apă sau cu vin de fructe.

*

Ciocnire de vapoare. Din Sanfrancisco se vesteşte, că vaporul „Columbia s'a ciocnit în apropierea litoralului californian cu vaporul. „San Petro“ Vaporul „Columbia“ s'a scufundat. Numărul victimelor se urcă peste o sută! Vre-o 80 persoane au fost salvate.

*

Solvirea plăţii la săptămână. Vre'o 150 funcţionari de stat au ţinut Dumineca trecută conferenţă în Budapesta, pentru a se consulta, că nu ar fi mai bine, dacă funcţionarii statului ar ridica plata la săptămână, conform sistemului de plată american? Numai banii de cuartir să-i ridice la pătrar de an. Conferenţa a luat hotărârea ca afacerea să fie transpusă Reuniunei regnicolare a funcţionarilor de stat spre studiare.

*

Greve de secerători. Pe proprietatea lui Swartz Márton (com. Bihor) 240 săcerători sunt în grevă, pe moşiile episcopului de Agria sunt în grevă 500 secerători, pe pusta arândaşului Aron Pál (Ceffa) 26, pe moşia episcopească Nyárszegi 31 săcerători.

*

Condamnat pentru agitaţie. Tribunalul din Trencsén a osândit pe agricultorul slovac Grablic Kantolik din Papradno la 3 luni temniţă de stat, 50 cor. amendă şi 71 cor. spese de proces, pe motiv că a agitat contra naţiunii maghiare.

*

Revoltă în temniţă. In temniţa din Şopron a isbucnit în una din zilele trecute o mişcare foarte îngrijitoare. Directorul temniţei, Müller, a dogenit pe un prisonier pentru o greşală oarecare. Prinsonierul însă a răspuns în mod obraznic şi păzitorul temniţei, Kalmár Pál, l-a îndrumat la ordine. Ceilalţi prisonieri au început atunci deodată a murmura şi unul din ei luând un maiu l-a aruncat în Kalmár, pe care aşa de tare l-a lovit în cap încât omul a ameţit. Ceilalţi păzitori au sărit cu toţii într'ajutor şi le-a succes să înăbuşe revolta.

*

Atentat asupra reginei din Portugalia. Din Lissabona se scrie despre un atentat săvârşit asupra reginei Portugaliei. Anume, pe când regina Amalia dimpreună cu al doilea fiu al ei şi în societatea principelui Beja, venea cu automobilul din Cintra la Lissabona, mai mulţi tineri au aruncat cu pietri asupra automobilului. O piatră a rănit uşor braţul reginei. Regina şi-a păstrat prezenţa de spirit. Atentatorii au scăpat.

*

Coroane eterne. Intru vecinica odihnă a răposatei Elena Sander, fost membru în comitetul despărţământului femeesc întregitor de pe lângă „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ s'au făcut următoarele daruri: doamnele Ana Aron, prezidentă 1 cor. 50 fileri, Ioana Rebega, Elisaveta C. Popa, Elena Sift, Elisaveta Florian, membre în comitet; Rozalia Ilieş, Paraschiva Tălmăcian şi Paraschiva Iancu, membri ai despărţământului, fiecare câte 50 bani şi Ioan Sander, soţul răposatei 2 cor., s'au în total 7 cor., din cari 3 cor. 50 bani fondului „Masa învăţăceilor meseriaşi“ şi 3 cor. 50 bani fondului „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“. La acest din urmă fond dl Petre Ilieş, compactor dărueşte 1 coroană.

*

Violina lui Paganini în pericol. Vestita violină a lui Paganini, care se află în posesiunea municipiului Genua, e în pericol de a fi mâncată de cari. Dacă nu se va putea găsi curând un mijloc de a împedeca aceasta, atunci însemnata relique după câţi-va ani se va nimici de tot. După aserţiunea unor pricepători, remediul cel mai bun pentru a împedeca nimicirea violinei prin cari, ar fi ca să se cânte din când în când din ea.

*

Daruri pentru biserică. Pentru noua biserică ce se va zidi în *Sângerul-de-pădure* au făcut oferte benevole următorii: Stefan Rusu, protopresbiter 10 cor., Nicolae Motora, paroh Murăş-Sângeorgiu 100 cor., Ioan Bârsan, paroh Egerseg 5 cor. şi parohii Vasile Hodoş, Iclandul mare, Stefan Stoicovici, M.-Cristur, Pavel Suciu, Gernesig, Alexandru Borda, Musiu, Mateiu Partenie, Coronca, Parcaş, Malomfalău şi Petru Pop, Cerghidul-mare, câte 2 cor., iar Dim. Moisin, parohul locului 20 cor.

Tot pe seama bisericei din *Sângerul-de-pădure* a cumpărat Simeon Nicoliţă cu soţia sa Marişca, un rând de haine preoţeşti în preţ de 75 cor., Alexandru Tăslovan cu soţia Maria Voda, din Topliţa alt rând de haine preoţeşti în preţ de 100 cor., iar Maria Voda a mai donat şi o faţă de masă pentru prestol în preţ de 30 cor, Ioan Lateş cu soţia Fira din Gurghiu a cumpărat apoi un penticostar cu litere latine în preţ de 13 cor., văduva Simon Stratona, care a donat mai nainte un jugăr de pământ bisericei şi o grădină, a mai dat acum două mânecări şi o faţă de masă, iar Ioan Trif din Falfalău o măsuţă pentru aşezarea icoanelor. Oficiul parohial din comuna numită le aduce mulţămită tuturor şi pe calea aceasta.

*

Teatru în Haţeg. Tinerimea română din Haţeg invită la producţiunea teatrală urmată de dans care o va aranja la 4 August 1907 st. n. în hotelul „Mielul de aur.“ Inceputul la 8 ore sara. Venitul e destinat pentru înfiinţarea bibliotecilor populare. Suprasolviri se primesc cu mulţămită. Programul: 1. *Trei doctori,* loc. de V. A. Vlaicu 2. *Zăpăciţii,* loc. de Teochar Alexi.

*

Cel mai plăcut mijloc de înfrumseţare, care cu tot dreptul poartă numirea de „neîntrecut“, e fără îndoială renumita cremă Margit a lui Földes, care toată lumea de dame a cucerit o, ba chiar şi domnii o întrebuinţează cu plăcere, deoarece e pe deplin nestricăcioasă, în câteva zile delătură orice necurăţenie de piele, ca pistruele, sgrăbunţele, petele de ficat etc., iar obrazul îl împrospătează şi întinereşte. Nu s'a dovedit de bună numai la înfrumseţarea teinului, ci serveşte totodată şi pentru înălbirea ceafei, a umerilor şi a mâniior Damele noastre vorbesc încântate despre efectul miraculos al acestui mijloc. O dosă mare costă 2 cor., iar una mică 1 cor. Se poate afla în toate farmaciile; păziţi-vă numai de imitaţiuni. Cumpăraţi-o prin postă dela singurul fabricant Clemens v. Földes, farmacist în Arad.

Viaţă socială.

Producţiunea corului de plugari din Ocna.

— Raport special. —

Intâmplarea m-a adus Dumineca, în 21 l. c., să fiu de faţă la un concert al corului poporal din Ocna Sibiiului. Şi astfel mă simţesc îndemnat să fac un mic raport despre acela. Raportul acesta însă vreau să se deosebiască de rapoartele de calapod, cari umplu coloanele gazetelor noastre şi cari în loc să se mărginească la momentele de însemnătate generală pentru Românı, — fac tămâieri cutărui sau cutărui diletant, mai mult ori mai puţin vrednic de laudă.

Referitor la partea muzicală zic: S'au reprodus cu destulă precisiune bucăţi alese de cor prelucrate de măestrii de ai nostri, cari au nimerit calea cea mai bună prin compoziţiile lor, luându-şi motivele din isvorul sănătos al nesăcatei noastre cântări poporale. Publicul număros a aplaudat cu drept. Şi aplauda şi mai mult, dacă se avea ceva mai multă grije la alegerea persoanelor, cari au cântat solo, pe cari le-a împedecat în reuşita desăvârşită probabil şi acustica slabă a salei. A cânta cu un cor de plugari şi plugăriţe — în parte necunoscători de scrisoare, — fără note de muzică, bucăţi ca „Morariul“ de Kiriac, „Răsunetul Ardealului“, „Răsunetul dela Crişana“. „Lugojana“, de Vidu, „Treeui Valea“, „Dorul“ de Murăşan, „La fântână“, de Bena, „Puişorul“ de Costescu, etc. nu e lucru uşor. Adevărat, prin grupul pitoresc de Ilene-Cosânziene şi de Feţi-Frumoşi erau amestecate şi câteva domnişoare şi câteva domni tineri, asta însă nu detrage nimica din lauda, ce se cuvine corului. Cinste acelor inteligenţi români, cari au înţeles trebuinţa apropierii între „domn“ şi „opincar“ român, măcar acuma, în oara a unsprezecea. Pildă vrednică de urmat ne-au arătat.

Corul din Ocna a dovedit, ce poate face bunăînţelegerea şi silinţa. Voinţă să avem numai şi vom putea să ne pronunţăm ca Români atât de minunat şi de nevinovat! Căci multe aplicări frumoase sunt ascunse în sufletul ţăranului nostru şi multe comori zac încă necunoscute în inima lui! Să organizăm cât mai multe astfeliu de coruri, căci acestea, mai ales în vremurile ce au să vină, ne vor face frumoase servicii. Si să ne producem cu ele apoi, ca străinilor să le impunem, ear pe noi să ne întărim în convingerile noastre. Când străinul răutăcios, venit probabil numai ca să râdă iarăş de noi vede pe un podiu într'o sală ticsită de ascultători un grup de Români sănătoşi şi viguroşi şi de Romănce frumoase, toţi în frumosul nostru port naţional, iar pe deasupra îi mai aude şi prestaţiunile muzicale, ce se par a întrece puterile coriştilor, trebue să recunoască, că acest popor blând, bun şi harnic nu e destinat peirei ci traiului îndelungat. La organizarea şi conducerea corului de plugari se cere însă jertfă de timp şi răbdare. Dar ca răsplată împrejurarea, că cântarea ne uneşte în cugete şi în simţiri, ne varsă încredere în viitorul nostru, ne întăreşte în credinţa trăiniciei poporului nostru. Ear ţăranii cari cântă înaintea atâtor „domni“ şi „doamne“ văd şi ei, că plătesc ceva, le creşte încrederea în persoana lor, iar noi în caz de nevoie ne putem întoarce cu nădejde către ei.

După cântări joc şi în Ocna. La aceasta ţin să notez o mare greşală a Ocnenilor. A fost jocul „domnilor“, cu boston, polcă, cuadrille, şi nu mai ştiu cu ce fel de note seci ale cosmopolitismului modern, ţăranii însă şi ţărancele, cari merseră la probe osteniţi de munca zilei, veniţi dela sapă, dela secere, dela coasă, acei ţărani dară şi acele ţărance, cari au avut partea leului din seară, au trebuit să se uite din uşă şi de prin ferestrii la învârtiturile „domnilor“. Asta nu merge domnilor aranjatori; Cu un singur joc, ce l-aţi lăsat poporului ca un os de ros nu v'aţi ispăşit păcatul neiertat!

Mulţi ziceau, că dacă numai un joc li se dă, nici nu se bagă în joc. Cu ce nas vă veţi mai adresa dvoastră ţăranului din Ocna? Vă va întoarce spatele, căci se convinge, că numai la greu ţineţi cu el, la distracţii însă nu-l băgaţi în seamă. Şi bine va face! Trebuia să lăsaţi, să fie noaptea întreagă joc poporal cu mândrele noastre hore, sârbe ardelene etc. şi atunci treaba era încoronată! Ear Dvoastră cu toată mulţimea de gingaşe domnişoare şi delicate doamne, nepoate de ale vrednicelor matroane romane, trebuia să vă amestecaţi cu drag în jocul ţărănesc, căci nu ne deroagă aşa ceva. Mai mult face doar o sârbă jucată cu foc decât un boston fără vlagă. Căci jocurile noastre naţionale sunt sânge din sângele nostru, cele străine însă sunt premature pentru noi, potrivite cu rafineria senzuală a saloanelor din Paris, nici decât însă cu simplicitatea de simţăminte din coliba noastră.

Prin alte părţi aşa facem, şi am ajuns acolo, că ţăranul nostru ne crede sfatul, ce i-l dăm binevoitor.

Ori — să fi dispus, să-şi petreacă ţăranii, talpa ţării şi speranţa naţiuniii, măcar în altă sală!

„Nu vreau moartea păcătosului“ însă. Am însemnat pentru a se îndrepta lucrurile în viitor.

Tr. Suciu.

Cărţi şi reviste.

„România pitorească“ de *Alexandru Vlahuţă,* a apărut în Biblioteca pentru toţi Nr. 272—274, un volum de 285 pag. cu ilustraţii. Preţul 90 bani. Apariţiunea într'o ediţie populară şi încă ilustrată a admirabilei opere a poetului *Alexandru Vlahuţă* este un eveniment, care ne bucură şi pe care nu-l putem trece cu vederea. Prima ediţie de 3 fr. şi 50, puţin accesibilă marelui public, era doar un vis pentru unii, — şi mulţi priveau cu jale pe la vitrinele librăriilor, râvnind la comoara de frumuseţi cuprinse în volumul întitulat: „*România Pitorească*“. Dl *Alcalay* editând această operă într'o ediţie îngrijită, dar ieftină, a făcut, ca visul neatins până acum decât de unii să devie o realitate pentru toată lumea. Astăzi, toţi cetitorii se pot desfăta cetindu-o. Se poate procura prin librăria arhidiecezană.

Poşta redacţiei.

„*Uniformisarea serviciului divin*“ nu se poate publica. Manuscriptul în mod excepţional se păstrează şi-l puteţi lua în primire.

Sălciua-de-jos. Discutaţi întâiu chestia în conferenţa preoţească şi stabiliţi acolo un formular corăspunzător. Cel comunicat nu ni-se pare tocmai nimerit. E prea complicat.

Nr. 233 pr. 1907 [202] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Sălişte se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Alămor, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină în natură.
2. Mag, salar 600 cor. şi adecă din fondul bisericei 480 cor., dela stat 120 cor., cuartirul şi grădina în natură.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările lor, instruite conform normelor în vigoare (Atestat de botez, Atestat şcolar, Absolutorul pedag., Diploma de învăţător şi Atestatele de serviciu) în terminul indicat subsemnatului oficiu, având întrucât sunt necunoscuţi în comuna respectivă a se prezenta şi în comună spre a se face cunoscuţi poporului.

Sălişte, în 9/22 Iulie 1907.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Ad Nr. 141/1907 [103] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, din parohia de clasa a III-a, Peştera, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de mai nainte şi cuprinse în eoala B, pentru întregirea dotaţiunii preoţeşti.

Competenţii au să-şi trimită suplicele lor instruate în înţelesul normelor din vigoare, oficiului protopresbiteral în terminul deschis.

Petenţii au să se prezinte cu 8 zile mai nainte de alegere, după prealabila încuviinţare a protopresbiterului, în biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Zarand, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Brad, la 4 Iulie 1907.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 6430 Ep. [195] 3—3

Publicare de licitaţie.

Comuna bisericească română ordodoxă Mucundorf, protopresbiteratul Cohalm, dă în 3 August st. n. (21 Iulie st. v.) a. c. la 2 ore p. m. prin licitaţie publică minuendă în întreprindere zidirea unei nouă biserici după planul şi preliminarul de spese aprobate de P. V. Consistor arhidiecezan la 9 Martie 1904 Nr. 2600 Ep.

Ofertele în scris se primesc până la începerea licitaţiei, adresate oficiului parohial gr. ort. român din Mucundorf.

Preţul strigării 7869 cor.

Vadiul 5% dela preţul strigării.

Planul şi preliminarul de spese cum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Mucundorf, la 18 Iulie 1907.

Ilarion Enciu
prez. sin. şi com. par.
paroh gr. ort.

Nr. 486—1907 prt. [205] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul tractului Sighişoara, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Hetur, cu salar anual de 600 coroane, prin repartiţiune dela popor, cuartir gratuit în edificiul şcoalei şi doi stângini de lemne.
2. Meşendorf, cu salar anual de 600 coroane, şi anume: dela stat 460 cor., restul de 140 coroane din casa bisericei, eventual din alodiul comunal, plătibil în rate lunare anticipative, cuartir gratuit în edificiul şcoalei şi lemnele necezare de foc. Pentru cultivarea grădinei de pomi şi instruarea elevilor în pomologie, alesul învăţător va primi anual o remuneraţie de 100 cor. din alodiul comunal, în fine şi folosirea unei grădini de legumi.
3. Retişdorf, cu salar anual de 600 cor., 300 cor. în bani şi folosirea unui fânaţ cu venit anual de 300 coroane, cuartir gratuit în edificiul şcoalei.

Reflectanţii la aceste posturi, cu îndatorirea a provedea instrucţiunea şcolarilor dela 6—12 ani, şi celor dela 13 –15 ani, a-i instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă, a le conduce în Dumineci şi sărbători, — să-şi aştearnă petiţiunile concursuale, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighişoara (Segesvár), până la terminul indicat, având a se prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cele rituale preferindu-se cântăreţii buni.

Sighişoara, 11/24 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Se caută [204] 1—3

2 băeţi de prăvălie

în etate de 14—15 ani, să vorbească încâtva ungureşte sau nemţeşte, pe lângă condiţiuni favorabile la

Ioan D. Bârsan
comerciant în Sălişte.

Nr. 7132—1907 [189] 3—3

Concurs.

Lângă neputinciosul paroh din Bacifalu, Toma Frateş, se sistemisează un post de capelan cu drept de succesiune la parohia aceasta de clasa primă (I), pentru ocuparea căruia se escrie concurs cu termin de 60 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei fasionate la coala B, pentru întregirea venitelor de stat, şi eventual ajutoriu din suma destinată pentru capelani.

Suplicele la acest post de capelan sunt de a se înainta în terminul legal la oficiul protopresbiteral al tractului Braşov.

Sibiiu, 26 Iunie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

[95] 15—52 apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

Nr. 208—1907 [152] 2—3

Publicare de licitaţie.

Casa, ce formează lăsământul după Susana Haas născ. Eichinger, aflătoare în Nagyszeben pe Hunds-Rücken sub Nr. 23 şi descrisă în Prot. fund. Nr. 700 sub Nr. Top. 1385, 1386, se va vinde prin licitaţiune benevolă *în 5 August a. c. la 9 ore a. m.* în cancelaria mea.

Preţul strigării e 16,000 cor.

Condiţiunile detailate se pot privi în biroul meu în orele oficioase.

Nagyszeben, în 27 Aprilie 1907.

Dr. Benjamin de Svastits
notar public regesc.

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 16—

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 30 - 41

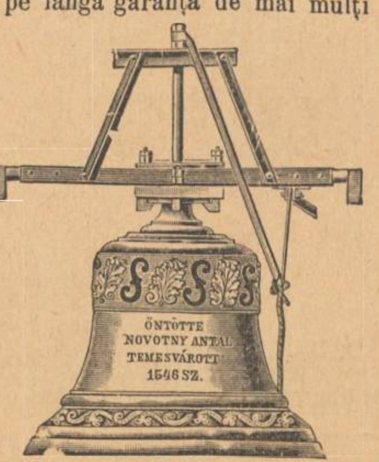

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Pentru

Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumseţare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută şi cu efect miraculos

Feriţi-vă de imitaţiuni!

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe faţă, sgrăbunţele şi alte necurăţenii de piele. Netezeşte încreţiturile feţei, faţa o înălbeşte, împrospătează şi întinereşte.

Preţul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor.

ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: **Pudră-Margit 1·20 cor. Sapun-Margit 70 bani. Pastă de dinţi Margit 1 coroană. Apă pentru faţă Margit 1 coroana.**

Se expedează prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul: **CLEMENS v. FÖLDES**

farmacist în ARAD.

Se capătă în toate farmaciile.

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada şi Argentina.

Cereţi clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în româneşte.

Falk et Comp.

Secţia românească.

Hamburg
[4] 4—13 Strada Raboisen Nr. 30.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 78 Sibiiu, Marți 17/30 Iulie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Drepturile Croaților.

Sibiiu, 29 Iulie n.

Am arătat în numărul trecut al ziarului nostru, care a fost la patruzecișiopt părerea lui *Kossuth Lajos*, cu privire la dorința Croaților, de a se desface din legăturile cari îi țin uniți cu Maghiarii; iar de astădată vom spune, care era tot atunci părerea lui *Kossuth Lajos* cu privire la drepturile Croaților?

Tot în vorbirea rostită de Kossuth în ședința din 11 Iulie 1848, marele bărbat al zilelor sale spunea, că răscoala croată, care primise formă pronunțată, nu cu arma, ci *cu sfântul cuvânt al dreptății* trebue sufocată. Iar dreptatea pretinde să li-se dee Croaților aceea ce le compete, și ce au avut totdeàuna în trecut, *dreptul limbei*. In viața lor publică Croații au dreptul cel mai desăvârșit *de a se folosi de limba lor, și de a se guverna după legile lor*. Guvernul (de pe atunci), nu s'a atins de nici unul din aceste drepturi. Din contră, le-a lărgit. Pentrucă mânecând din principiul, că Croații au dreptul *să-și folosească limba lor în toate afacerile interne*, guvernul, pentru a da sancționare și din partea sa acestui drept, a întrodus, în corespondența purtată cu ei, pe lângă folosirea limbei diplomatice maghiare, încă și folosirea limbei lor naționale, trimițându-le toate actele și în traducere croată.

Dupăce deci din parte maghiară nu li-s'a făcut Croaților nici o nedreptate, *Kossuth* a ajuns la concluzia, că răscoala croată a fost pusă la cale din partea Vienei.

A recunoscut deci *Kossuth*, că Croații au dreptul de a folosi limba lor națională în toate afacerile lor interne, pe cari sunt în drept să și-le reguleze după propriile lor legi.

Dacă dreptul acesta l-au avut Croații la patruzecișiopt, sigur că-l au și acuma. Și greșală mare s'a făcut, când li-s'a atacat acest drept.

Intâmplarea a voit, ca proiectul de lege despre pragmatica funcționarilor dela căile ferate, prin care s'a atacat acest drept al Croaților, să fie prezentat dietei tocmai de către fiiul lui *Kossuth Lajos*, de către dl *Kossuth Ferencz*, astăzi ministru de comerciu și comunicațiune.

Nemulțămirea pentru acest fapt e mare între Croați; dar încă nu a trecut în revoltă. Și dacă la patruzecișiopt zicea *Kossuth Lajos*, că revolta croată nu cu arma, ci cu *sfântul cuvânt al dreptății* trebue să fie potolită, credem că și fiiul, dl *Kossuth Ferencz*, tot acest recept îl va folosi, pentru a face să încete nemulțămirea Croaților.

Din legea apăsătoare pentru Croați n'a fost votat decât un singur paragraf, în care ministrul e împuternicit să întroducă ce se cuprindea în ceilalți paragrafi cu ajutorul unei ordonanțe ministeriale.

Cheia păcii între Croați și Maghiari se află deci în mâna domnului ministru Kossuth Ferencz. Acesta nu are să facă alta, decât să nu treacă în ordonanța ministerială pe care o va da, dispoziția ce se află în proiectul său de lege, că funcționarii dela căile ferate din Croația și Slavonia sunt datori să cunoască limba ungurească, și situația e salvată. Nemulțămirea Croaților va dispărea, și obstrucția cu care amenință deputații croați, va fi delăturată, încă înainte de a isbucni! . . .

Asta e singura soluție pentru a se restabili pacea și ordinea, și pentru a se face, ca parlamentul să-și poată împlini cât mai curând misiunea de a da țării legea cea mai urgentă și mai însemnată, legea despre *sufragiul universal*, așteptată cu dor de milioanele politicește desmoștenite.

Cum stau lucrurile, se poate, ca soluția să fie aplicată.

Preoțimea română în veacul al XVIII-lea.

De
Stefan Hărăguș
absolvent de teologie.

(Fine).

Sub cârmuirea lui Novacovici s'a adus hotărârea, că orice preot neunit să fie întărit de episcop. Se întăreau însă destui și sub alte condiții din partea protopopilor fără știrea episcopului.

Sub Ghedeon Nichitici guvernul ia măsuri împotriva înmulțirii numărului preoților și paralel cu măsurile acestea merg și dispozițiile luate de episcop față de cei hirotoniți peste munți, ca să nu se mai tolereze la noi. Se regulează sărbătorile, ca să fie uniformitate cu celelalte biserici ortodoxe și se iau măsuri în afacerea cununiilor.

Cu cât avea preotul mai mult lucru la câmp, cu atâta avea mai puțină vreme pentru biserica lui și adeseori erà silit, să poarte mai mare grije de turma necuvântătoare, decât de sufletele credincioșilor. La 1724 se scrie în prefața dela »Invățături creștinești despre 7 taine«, că s'au aflat bătrâni de optzeci de ani, cari dela nașterea lor, de ispovedanie și de duhovnic n'au știut, bisericile nu le-au văzut«.*)

Starea materială a preoților nostri acoperiți de disprețul tuturora era cât se poate de tristă. Ei nu erau nici cât uniții a »cincia roată la car«. Impărțeau puținul venit, dacă erau mai mulți în același sat și se ocupau cu lucrul câmpului alături de credincioși.

In tânguirea, ce o primește Buccow din partea dușmanilor unirii, se cere ca preoții »să fie scutiți de contribuție«.

Dar au cerut înzadar. Având venite puține, mulți erau detot săraci, alții erau siliți să se ocupe cu negoțul sau să țină crâșmă.

Venitele stolare nu erau stabilite, ci find mai mulți, se făcea o licitație adevărată. »Suorum poparum — scrie Fasching — tantum tribuere, ut sibi firmiter persuadeant, eorum precibus e flammis damnatorum animas vita functorum liberari; has ergo precationes viduae locupletiores aere aut pecore a Popis licitantur«.*)

Abia la 1784 pe vremea lui Nichitici ne întâlnim cu o »normă adecă rânduială a venitelor patrachirului, ce s'a hotărât prin milostivul crăesc rescriptum«. Pentru cununie se plătea 30 cr., pentru înmormântarea pruncului până la 7 ani 24 cr., dela 7 ani în sus 2 fl., dela cel sărac numai 30 cr., »iar ce-i detot sărac, să-l îngroape în dar«.

Pentru molitfă și stropirea cu sfeștanie 7 cr., pentru o liturgie 12 cr., un parastas 30 cr., pentru cetirea psaltirei 1 fl. și pentru umblarea cu crucea 3 cr. fiecare casă. Le poruncește totodată »că popii tăcșile nici a le mai ridica, nici după voia sa a le lua să nu îndrăsnească«.*)

Din puținul venit ce-l aveau, vedem pe mulți cumpărându-și cărți, contribuind la zidirea bisericilor, ori trimițându-și copii la școală pela vr'o mănăstire.

Intre astfel de împrejurări materiale, nu ne putem mira de starea înapoiată culturală, în care înnota preoțimea noastră. Până acum târziu — zice I. Slavici în opul său »Die Romänen« pentruca să fie cineva bun de popă, nu se cereau, decât 2 lucruri: să știe cetì și scrie — scrierea nu era de rigoare.

Nici vlădica, nici protopopii nu erau mai altcum, mai luminați, decât preoții, cu vederi mai largi ori cu purtări mai bune. Contra »marelui« Atanasie se aduseră plângeri la curtea din Viena, »că a prefăcut mănăstirea în cârcimă, că aducea la danț femei

---

*) Iorga: Studii și documente XIII, p. 9.

*) Dr. I. Lupaș: „Az erdélyi görög-keleti egyház és a vallás-unió a XVIII század folyámán“ p. 49.

*) Iorga: Studii și Documente XIII p. 14.

FOIȘOARĂ.

Călătoria Moștenitorilor de tron ai României.

Din bunăvoința dlui inginer-șef de județ din Râmnic-Vâlcea, compatriotul nostru *Aurel Diaconovich*, care cu prevenire ne-a dat informațiunile cerute, suntem în stare a comunica cetitorilor nostri întregul program de călătorie, întreprinsă zilele trecute din partea Moștenitorilor de tron din România, în scopul de a cunoaște țara și oamenii.

Principele *Ferdinand*, Principesa *Maria* și Principele *Carol*, fiiul lor, au plecat cu suită mică, Marți dim. cu automobilul dela Sinaia la Brașov, unde s'au oprit puțin, apoi pe la vama Bran-Giuvala au trecut în România și peste regiunea pitorească și admirabilă a Dâmboviciorei, au mers la Rucăr, frumosul sat din munții Muscelului. De aci au trecut prin Câmpul-lung și au mers la Curtea de Arges, apoi la Râmnic-Vâlcea, unde s'a făcut recepțiune oficială, la Episcopia Râmnicului-Noul-Severin. Sara la orele 8 Altețele Lor au plecat la satul *Mihăiești*, unde au fost încuartirați în vila dlui *Vintilă Brătianu*, primarul capitalei București.

Mercuri dimineața au plecat din Mihaiești și au vizitat băile dela Călimănești și Căciulata, apoi mănăstirea Cozia, în urmă pe valea Oltului în sus au mers la schitul *Cornetu*, au venit apoi la Câneni și de aci pela Turnu-Roșu la *Sibiiu*.

Dela Sibiiu drumul a fost făcut la Brezoiu, apoi pe valea Lotrului în sus, pe sosea nouă pitorească, au mers la satul Malaia, unde au fost primiți cu ovațiuni frumoase.

Joi călătoria a fost făcută călare, în sus la munte, pe cărări înguste însă bine grijite, până la satul *Voineasa*, iar de aci la grandioasele cataracte ale sălbaticului *Lotru*, porțile de ost ale vechiului ducat *Lithia*. De aci înalta societate s'a întors tot călare îndărăt la Malaia, și în urmă a mers cu automobilul la *Mihăiești*, la vila dlui Vintilă Brătian.

Vineri Moștenitorii de tron au mers la Govora, renumitele băi de iod, apoi la mânăstirea Bistrița, au admirat noua potecă artistică, construită de dl inginer-șef *Aurel Diaconovich*, au trecut prin strâmtoarea sălbatică-pitorească a Bistriței, până la cascadele Bistriței, au vizitat mânăstirea de maice *Horezu*, cea mai remarcabilă creațiune a artei române, au mers la mănăstirea Polovragiului, au trecut în urmă peste Piatra de fier și Cernadia, — patria Basarabilor, — la pitorescul sat *Novaci*, și pe la mânăstirea *Crasna*, au ajuns la *Târgu-Jiu*. unde au fost găzduiți în castelul dlui *Titu Frumoșanu*.

Sâmbătă au vizitat soseaua din strâmtoarea râului Jiu, pe la frontiera României, apoi au luat parte la banchetul dat în palatul municipal al Târgu-Jiului. După masă au vizitat admirabilele cascade dela *Vaidei*, pe poteca de nou creată, tot de compatriotul nostru *Aurel Diaconovich*, inginer șef în Râmnic Vâlcea, apoi au vizitat mănăstirea *Tismana*, cea mai frumoasă ca poziție, dintre toate mănăstirile din România și cu frumos rol și în evoluțiunea noastră culturală.

E de notat, că din părțile dintre Tismana și Baia de Aramă au trecut din România în Banat la anul 1736 mai multe familii, cari au impopulat câteva sate din cele multe românești ale Banatului.

Duminecă, eri, au trecut Moștenitorii de tron prin Baia de Aramă și au mers la Turnu-Severin, de aci apoi la Orșova, unde au vizitat cazanele, strâmtorile Dunării, apoi au venit îndărăt la Turnu-Severin și de aci au plecat acasă la București.

Șase zile de distracție, cari însă au fost și zile de *studiu*, au fost deci zilele acestea, petrecute *pe drum* din partea Moștenitorilor de tron ai României, zile în cari au putut să admire multe frumseți ale României pe ca până aci nu le cunoșteau. Suntem informați, că Altețele lor, în felul acesta vor vizità întreaga Românie.

Schițe din viața sculptorului Alexandru Liuba.

De Dr. At. Marienescu.

Operele (lucrările) lui.

(Fine.)

Paris. S'a descris în numărul „Familiei“ 39 din 1906 (v. a.)

Păstorul. Intre fotografiile ce mi-s'au trimis se află una cu placă cu tot. Un june în pelea goală stă pe un pedestal rotund; în stânga, ce e lăsată în jos, către mijlocul trupului ține o boată lungă, care pe lângă umărul drept ajunge la frunte și pare că razimă capul de boată.

Pictorul George Rusu mi-a spus, că figura în gips represintă un păstor, că Liuba această figură o a dăruit pictorului, figura e la pictor, care a promis că o dărueşte muzeului nostru.

Relif (franc. relief, ital. relievo), e o sculptură, care din atare tablă de marmoră se ridică în sus, așa încât o figură, un bust, începând dela cap, de regulă numai pe jumătate (o lăture) ese afară din marmoră, care pe delături de figură e cioplită mai afund.

Sofronie în 12 Sept. 1906 îmi scrie: Mai am acasă un relif de marmore e al unui profesor al său dela școala de Belle Arte. Acesta l-a lucrat în atelierul lui Biebel din Caransebeș, reliful e gata, dar încă nu e destul de lustruit (poleit, lucios). Sofronie în 17 Oct. 1906 îmi scrie: Acasă în Maidan, mai am un relif mare şi silea pe protopopi să joace cu dânsele şi să bea frăţeşte cu ţiganii, iar un cleric catolic care l-a cunoscut spune despre Atanasie, că era un »*necărturar*«.*)

Tot la începutul veacului XVIII, Fr. Rákocy se plânge că nu găseşte un singur popă, care să ştie carte mai multă pentru a-l face episcop. Protopopii »la săboare nici o învăţătură nu ştia«, cari ştiau scrie făceau nişte litere »înspăimântătoare«.

Să nu ne mirăm dară, că vom aflà preoţi nu numai analfabeţi, dar cari nu ştiau nici rugăciunile cele mai elementare. Urzitorul unirei este învinuit, că ar fi hirotonit preoţi, cari nu ştiau nici chiar Tatăl nostru.

Câţiva candidaţi de preoţi se trimiteau la vlădica sau în vre-o mănăstire la şcoală, căci toate schiturile şi mănăstirile Ardealului erau astfel de şcoale pentru preoţi, alţii, cei mai mulţi învăţau ce puteau dela vre-un diac, iar la vlădica mergeau numai pentru primirea darului.

Abia pe timpul lui Ghedeon Nichitici începe a se regulà şi primirea în cler.

Pentru aceea — zice episcopul — »am ales această rânduială, ca diecii, cari vreau să se preoţească, unde va fi mare lipsă şi nu va fi alt preot, întâi să înveţe să ştie bine *cetania, scrisoarea, cântarea şi rânduelile bisericei şi catehisul*«.**)

Tot Nichitici dispune în primul an al venirii sale aci, întroducerea matriculelor în singuraticele parohii: a botezaţilor, a cununaţilor şi a morţilor. In vizitaţiunea canonică făcută la 1787 însoţit de secretarul său, găseşte în comunele fruntaşe protocoalele în ordine, iar unde nu se află deloc, ori nu sunt în regulă, îi pedepseşte pe preoţi cu »canon trupesc«. In munţii apuseni preoţii se scuză, că n'au putut face protocoalele, deoarece nu ştiu scrie.

Cei cari ştiau carte mai multişoară cumpărau de multeori pe cheltuiala lor cărţi bisericeşti, scriind pe păreţii cărţii blăstămuri îngrozitoare asupra celorce ar cuteza să le înstrăineze, ca protopopul Tatomir, care scrie la 1731 pe un Triod din Ocna: »Această carte iaste a oraşului Vizocna, cine l-a furà, să fie al dracului«. Unii îşi adunaseră cărţi mai multe, aveau bibliotecă întreagă. Dela un anumit »popa Isaia«, au furat »cu ţidulă vicleană« mai multe cărţi, iar Novacovici se plânge cătră vicecolonelul Lutz, că preotului din Şinca, căpitanul de grăniceri i-a luat cărţile.*)

Năcazurile cele multe şi sărăcia nu le permitea să se ocupe cu ştiinţa. Te miră de multeori naivitatea câteunui preot, care scrie pe păreţii molitvelnicelor, — locul unde îşi desvoltau de regulă activitatea literară — despre lucrurile ce se petrec în lumea mare.

Dar şi luxul de a scrie şi-l puteau permite numai când le îngăduia împrejurările. Popa Constantin din Feacheatici scrie pe o carte câteva şire şi ar fi scris şi mai mult, dar tot el spune, că n'a putut, deoarece »i-se răcea mămăliga«.

In veacul XVIII, preoţimea noastră a trăit în neşte împrejurări foarte grele şi ca urmare naturală a acestora a şi avut unele scăderi, dar a avut o parte precumpănitoare bună, aceea de a fi cel mai puternic stâlp al vieţii româneşti, susţinătorul şi îndrumătorul neamului.

Ea a purtat pentru susţinerea şi conservarea neatinsă a credinţei aşa cum o moştenise un răsboiu crunt, lung şi greu »nu cu zângăniri de scuturi şi cu străluciri de săbii, ci cu sărăcia şi amarul vieţii, cu impilări de tot felul«.

Cuvine-se să ne închinăm înaintea acestui preot patriarhal, plin de farmecul trecutului, încărunţit în lupta pentru binele neamului, căci el ne-a hărăzit cea mai scumpă moştenire posibilă, limba şi legea, el ne-a învăţat să rămânem şi noi aşa cum au fost strămoşii

„Statornici în cinstea de lege şi ţară
In focul credinţei statornici".

---

*) Iorga: Sate şi preoţi 170.

**) M. Voileanu: „Monumente din viaţa bisericească p. 8.

*) Iorga XIII 257.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Subsemnatul convoc prin aceasta pe on. preoţi din tractul Agnitei, la conferenţa preoţească anuală care se va ţinea Duminecă în 19 August a. c. st. v. în Vărd cu următoarea

Ordine de zi:

1. La 8 ore dimin. sf. Liturgie celebrată de parohii: Nicolae Govrea, Ioachim Triff şi Emilian Terchilă. Predica cu textul din evangelia zilei o va rosti p. Florian Bologa, după care va urma celebrarea parastasului pentru preoţii răposaţi din tract, iar chemarea Duhului sf. se va face în cor de întreaga azistenţă.
2. La 10 ore deschiderea conferenţei în sala şcoalei gr. ort. din loc.
3. Constituirea conferenţei.
4. Discuţie asupra modului cum s'a slugit şi predicat.
5. Cetirea circularelor şi a deciselor consistoriale referitoare la conferenţă.
6. Prezentarea raportului în scris făcut de fiecare preot, despre mersul afacerilor din parohie şi despre aplicarea în parohia sa a experienţelor câştigate în conferenţele de mai nainte
7. Designarea temei pentru conferenţa proximă.
8. Prezentarea unui formular nou de Protocol sau Registru parohial, şi întroducerea lui obligativă în toate parohiile din tract.
9. Indrumări presidiale referitoare la diferitele agende scripturistice oficioase, spre adnotare.
10. Eventuale propuneri.
11. Constatarea celor prezenţi prin apel nominal.
12. Defigerea timpului şi a locului pentru ţinerea conferenţei din anul 1908.
13. Inchiderea conferenţei.

Agnita, 5 Iulie 1907.

I. Muntean
protopresbiter.

Noua lege şcolară.

Articolul de lege XXVII din 1907, referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale.

(Fine.)

§. 29.

Dacă un post învăţătoresc devine vacant în urma dispoziţiunilor cuprinse în §-ul 28 şi dacă acest post nu se va întregi în termin de 60 de zile printr'un învăţător cualificat conform cerinţelor §-lui 15 pct *a*) şi dacă neîntregirea postului nu se va justifica înaintea comisiunei administrative, sau nu se va cere amânare dela comisiunea administrativă, respective pe baza unei apelaţiuni, dată în termin de 15 zile, dela ministrul de culte şi instrucţiune publică, atunci ministrul de culte şi instrucţiune publică în sarcina budgetului de culte denumeşte învăţător la numita şcoală fără de a se mai asculta susţinătoriul şcoalei; în privinţa şcoalelor poporale confesionale se face restricţiunea, ca învàţătoriul ce e a se denumi, să aparţină aceleiaşi confesiuni, la care aparţine şcoala respectivă.

Dreptul de alegere al susţinătoriului de şcoale pentru un astfel de post învăţătoresc numai atunci reînvie, când ministrul de culte şi instrucţiune publică transferează pe învăţătoriul instituit din partea sa.

Dispoziţiile §§-ilor 28 şi 29 rămân în vigoare numai până la finea anului 1912.

§. 30.

Susţinătorii de şcoale, respective prezidenţii scaunelor şcolare sunt datori a înştiinţa Inspectorului regesc în termin de 15 zile orice schimbare de persoană, obvenită în postul învăţătoresc, precum şi încetarea sau sistemizarea unui nou post învăţătoresc. In caz, când nu s'ar satisface acestei dispoziţiuni, Inspectorul regesc este în drept a aplica faţă de cei negligenţi o pedeapsă în bani până la suma de 20 cor. în favorul fondului de penziune învăţătoresc regnicolar.

§. 31.

Pe baza legei prezente, ajutoriul de stat, votat ca întregire la salariul fundamental şi la cuincuenalul învăţătorilor comunali şi confesionali, se asemnează la perceptoratele reg. — la persoana învăţătorilor, — în rate lunare anticipative, în aşa fel, că cuitanţa despre rata din Ianuarie şi Iulie a fiecărui an, este a se prezenta şi Inspectorului regesc spre vidimare. Toate cuitanţele sunt a se vidima de către prezidentul scaunului şcolar respectiv.

§. 32.

Un învăţător ordinar pentru prima dată instituit la o şcoală poporală de orice caracter, este dator a-şi dovedi înaintea Inspectorului regesc dreptul de cetăţean ungar. Mai departe e obligat a face în prezenţa Inspectorului regesc sau a mandatarului acestuia şi în prezenţa autorităţii şcolare competente, următoriul jurământ în limba statului:

„Eu N. N. învăţător ordinar, jur pe Dzeul cel viu, că faţă de Maiestatea Sa, Regele meu Apostolic, faţă de patria mea maghiară şi faţă de constituţia aceleia, mă voi purta cu credinţă tare şi nestrămutată, voi păzi legile sancţionate a-le ţării, şi obiceiurile legale, ordinaţiunile legale a-le autorităţilor din ţară, asemenea datorinţele împreunate cu oficiul meu învăţătoresc le voi îndeplìni în totdeauna conştienţios, cu credinţă şi cu acurateţă şi tinerimea încredinţată îngrijirei mele voi educa-o în dragostea faţă de patria maghiară. Aşa să-mi ajute Dzeu".

Un învăţător numai după facerea acestui jurământ îşi poate ocupa postul, iar la fondul de penziune regnicolar numai dovedind, că a făcut acest jurământ, poate fi primit.

Invăţătorii, cari la întrarea acestei legi în vigoare, se află deja în funcţiune, şi cari beneficiază de ajutor de stat, fie la salariul fundamental, fie la cuincuenal, sunt datori să facă jurământul aci prescris în termin de o lună dela întrarea legei în vigoare, iar ceialalţi în termin de un an. Inspectorul regesc numai în acel caz poate vidima prima cuitanţă despre ajutoriul de stat, dacă învăţătoriul prin document justifică depunerea jurământului. Faţă de un învăţător dela o şcoală de orice caracter, care deneagă depunerea jurământului, pe baza §-lui 22 pct *c*) are loc cercetare disciplinară.

§. 33.

In şcoalele poporale de orice categorie numai astfel de tipărituri (protocoale de primire, de clasificaţie, de absenţii şi conspecte despre absenţii) redactate, în limba maghiară, se pot întrebuinţa, cari conţin toate rubricile statorite de ministrul de culte şi instrucţiune publică. Şcoalele comunale şi şcoalele confesionale subvenţionate de stat sunt datoare a folosi conspecte stabilite pentru şcoalele poporale de stat şi a le umplea în limba magiară.

Cărticelele de conduită şi atestatele elevilor dela şcoalele poporale de orice categorie, sunt a se redacta în limba maghiară.

Susţinătoriului de şcoale însă îi stă în drept, ca aceste pe lângă limba maghiară să le redacteze pararel şi în limba de propunere a şcoalei respective.

§. 34.

In înţelesul capitolului IV art. de lege XXXVIII din 1868, dispoziţiile §§-ilor 9 şi 17 punct 1, apoi dispoziţiile §§-lor 18, 19, 24, 25, 26, 33 şi 35 ai legei prezente sunt a se aplica şi faţă de şcoalele poporale, susţinute de privaţi şi societăţi.

Dacă învăţătorii aplicaţi la astfel de şcoale trec la şcoale poporale comunale sau confesionale, pe lângă salariul fundamental statorit în §-ul 2 mai au drept şi la cuincuenalele statorite în §-ul 3 computate însă numai după anii de serviciu începând din 1 Octomvrie 1893.

§. 35.

Dispoziţiile cuprinse în legea actuală sunt a se aplica faţă de învăţătoare, întocmai ca faţă de învăţători; asemenea condiţiunile referitoare la cualificaţiunea învăţătorilor precum şi dispoziţiile §§-ilor 16, 17, 18, 19, 20, 30 şi 32 se extind şi asupra învăţătorilor şi învăţătoarelor dela şcoalele poporale confesionale, susţinute de vr'un ord călugăresc.

Competinţele acestor învăţători şi învăţătoare, — la caz, că întrunesc cerinţele legii, — pe lângă observarea dispoziţiilor din §. 14 se întregesc după singuratici cu o sumă permanentă, la călugări cu 900 cor., iar la călugăriţe cu 700 cor., — dacă vor cere această întregire. Ajutoriul pentru o şcoală, stabilit în modul acesta, se asemnează într'o sumă la mână susţinătoriului de şcoală. Dreptul de a beneficia de ajutor, precum şi modalitatea depunerei jurământului le statoreşte ministrul de culte şi instrucţiune publică în cale de ordinaţiune.

Dacă în astfel de şcoale ar obveni delictele înşirate în §-ul 22 punctele *a*)—*c*), atunci faţă de acele şcoale este a se aplica procedura, indicată în §-ul 26 din legea prezentă fără considerare, dacă beneficiază sau nu de ajutoriul statului.

§. 36.

Legea prezentă întră în vigoare la 1 Iulie 1907, iar excedentul provenit din aceasta asupra bugetului de pe anul 1907, se va acoperi din numărarul cassei şi se va înregistra la capitolul XXI titlul 20 din bugetul de stat pe anul 1907.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică se împuterniceşte, ca în conţelegere

---

de gips, represintă o fată şi este una din cele mai bune lucrări ale lui Alexandru.

Bustul în gips al *metropolitului Andreiu Şaguna.* Se recere o pertractare separată.

Sisyphus. S. după mitologia greacă a fost regele fundator al Corintului, şi pentrucă a fost tiran, zeii l-au aruncat în iad. Aci i-a fost pedeapsa, că un bolovan de stâncă să-l suie pe deal, dar bolovanul — la voia zeilor — de sine cădea iară în vale şi astfel S. neîncetat trebuia să-l suie.

Academia de sculptură pe anul 1900—1901 a pus premiu pentru lucrarea cea mai nimerită şi frumoasă a figurei Sisypus. După decretul lăudător din 21 Iulie 1903 nr. 916 dat de Academie (vezi biografia nr. 33 din „Familia" 1906) colegiul profesorilor a decis, că Sisyphus al lui Al. Liuba e lucrarea cea mai frumoasă şi nimerită.

Mi-s'a trimis fotografia despre opera Sisyphus, şi pe pedestal se vede gravat numele: Al. Liuba. Tatăl Sofronie în 18 Sept. 1906 îmi scrie, că Alexandru din operele lui lăsate în Pesta a adus acasă numai pe Sisyphus, un băiat şi o fată în relif. Sisyphus şi băiatul, cu moartea lui în Bucureşti, le-a lăsat la domnul Ilarion Chendi,

Bustul doamnei *Sofia Verzar* Tatăl Sofronie în 18 Sept. 1906 îmi scrie: Alexandru a făcut un bust în gips doamnei Sofia, o fată a dlui Ivacicovici, măritată după medicul Dr. Verzar în Oraviţa, medic cercual. Medicul nostru când a auzit că a murit Alexandru a venit la noi acasă, ca să condoleze, şi a plâns împreună cu mine, pentrucă tare a iubit pe Alexandru.

Mi-s'a trimis fotografia despre bust, şi cine a văzut-o a zis, că bustul e foarte frumos lucrat.

Incheere.

Al. Liuba în epistola sa din 1 Aprilie 1906 din Bucureşti şi cea din urmă în viaţa lui, adresată mie mi-a scris: „Am să vă comunic mai multe ştiri favorabile şi nefavorabile despre mine. După Paşti voiu începe bustul politicianului şi profesorului de universitate Disescu. De asemenea m'a asigurat acest domn, că voiu obţinea şi facerea bustului lui Vernescu pentru senat, precum şi sprijinul dsale pentru obţinerea altor lucrări mai mari. Am deci un punct de sprijin şi de existenţă ca să rămâu aici (adecă în Bucureşti). Am fost întrebat, dacă aş voì să primesc postul de profesor la şcoalele de artele frumoase din Iaşi, care va devenì în curând vacant. E o propunere, la care eu, ca absolvent al unei Academii germane de sculptură — nu o pot primi. Nu o pot primi din motivul foarte explicabil. Oraşul Iaşi fiind pentru artă un loc mort, mi-aş înmormânta de sigur întreg viitorul, şi n'aş mai putea produce nimic. Toată şcoala şi studiul meu ar fi de geaba. Mergem deci cu Dzeu — şi cu puterea proprie înainte.

Un talent mai de rând ar fi primit profesura din Iaşi, unde profesorul îşi mâncă toată ziua cu şcoala, dar un artist, care ştie ce a învăţat şi ce poate crea, având încrederea în talentul său, poate cugeta numai ca Liuba.

Aceasta a fost scrisoarea cea din urmă dela Liuba, şi a mea din 28 Aprilie nu i-s'a înmanuat, pentrucă atunci — era mort.

cu ministrul de finanțe, să voteze acelor învățătorii dela școalele poporale comunale și confesionale, cari și până acum au avut ajutor de stat, anticipațiuni pe semestrul prim al anului școlar și acele se vor computa în ajutoarele, cari pe baza acestei legi, le pot cere pentru semestrul al II-lea.

§. 37.

Cu întrarea în vigoare a acestei legi, iese din valoare §-ul 7 punct 3 și 4 art. de lege XXVIII din 1876 referitor la învățătorii școalelor poporale comunale, apoi întreg art. de lege XXVI din 1893, precum și punctul ultim al §-lui 4 art. de lege XVIII din 1879.

In locul alineatului din urmă al §-lui 13 art. de lege XXVI din 1893, referitor la ținuta contrară statului, întră în valoare definițiunea cuprinsă în § 22 punct 1 lit. *c)* din legea prezentă.

§. 38.

Cu executarea acestei legi se încredințează ministrul de culte și instrucțiune publică împreună cu ministrul de finanțe.

NOUTĂȚI.

Pentru gimnaziul din Brad. „*Auraria*“ cassă de economii din Abrud a trimis cassei arhidiecezane 200 cor., — ca taxă de membru fundator, pentru gimnaziul din Brad.

*

Ministrul prezident român dl Dim. Sturdza se va opri la întoarcerea sa dela Karlsbad la Viena pentru a conferi cu ministrul de externe Aehrental despre aplanarea conflictului greco-român și despre convenția vamală cu Austro-Ungaria.

*

Primarul Vienei Dr. Lueger în vilegiatură. Marele filoromân Dr. Carol *Lueger*, primarul Vienei și-a început concediul și a plecat la Brixen, unde va face o cură în sanatorul Guggenberger.

*

Portul vechiu românesc. La adunarea despărțământului Brad al „Asociațiunei“ se va ținea o conferență despre portul vechiu românesc din Brad și vor fi trase la sorți două costume frumoase românești, pregătite de doamnele române din Brad.

*

Femeile slovace din America au hotărât cu jurământ, să sprijinească pe Slovacii din Ungaria. Reuniunea femeilor slovace din Homestead a ales membrii onorari ai ei pe preotul Hlinca și deputatul Juriga.

*

Invenția unui Român. Inginerul A. *Beldiman*, fiul ministrului român la Berlin, a făcut o nouă invențiune de mare însemnătate pentru industria petroliferă. Prin invenția dlui Beldiman se pot scoate mari cantități de petrol din găuri de sondă foarte adânci, cu o putere redusă.

*

Turneul Z. Bârsan. Sâmbătă și Duminecă a debutat artistul *Z. Bârsan* cu trupa sa în Săliște, având succes moral și material desăvârșit. Să fie de bun augur, pentru turneul cel întreprinde. Raport detailat în numărul viitor.

*

Alegere de deputat la Beiuș. Dr. Bartha Ferencz, actualul deputat al cercului Beiuș a fost numit notar public regesc în Turocz-Szt.-Márton. Prin aceasta numire cercul Beiușului devine vacant.

*

Bancnote nouă de 20 cor. Banca Austro-Ungară voește să schimbe bancnotele de câte 20 cor., înlocuindu-le cu altele nouă. Cauza schimbării e de aflat în multele cazuri de falșificare a acestor bancnote.

*

Emigrările. In săptămâna trecută au emigrat — conform datelor statistice — din Ungaria 3942 persoane, dintre cari 757 Maghiari, 1878 Slovaci, 325 Germani, 781 Croați și *210 Români.* Vedem, că cu toate legile aduse pentru împedecarea emigrării, numărul emigranților nu scade.

*

Dela băile din Geoagiul-de-jos ni se scriu următoarele: In 24 Iuliu n. c. am avut plăcuta ocazie să ascultăm aici prestațiunile de înaltă artă muzicală ale dșoarei *Valeria Pop*, privighitoarea Românilor din părțile Mara-Murășene, pe lângă următorul program destul de internațional: 1. Offenbach: „Barcarolla“ Hoffman meséiből. 2. Dell' Acqa: „Billsnelle“. 3. Káldi Gy.: „Csalogánydal“. 4. Bogdán István: „A fórfisziv gyakran feldobog“. 5. E. Pap: „Codrul“. 6. G. Șorban: „Mai am un singur dor“. 7. T. Bredicean: Vai bădiță dragi ne-avem“. 8. Huber S.: „Iól tudok én a szemedből olvasni“. Mai mult au plăcut piesele: „Codrul“ de E. Papp și „Iól tudok én a szemedből olvasni“ de Huber. Cea din urmă a trebuit de douăori repețită în aplauze neîntrerupte. Am admirat dulceața gingășiei îmbinată cu forța puterii impunătoare în vocea dșoarei *V. Pop.* Adevărat [illegible] în tonurile ei superioare cu interpuncțiile *stacatto* precise și limpezi întotdeauna. Urăm isbândă continuă.

Coresp.

*

Marți în 30 Iulie c. la 5 ore p. m. se vor ținea în pavilonul dnului Bressler din Ocna: 1. Gimnastică ortopedică, împreunată cu dans pentru copii dela 5—8 ore. 2. Bal pentru tinerime, la 9 ore seara. Invită cu toată onoarea Hermina *Dohnten*, masseuză diplomată. Prețul de întrare o cor.

*

Inebunit la manevre. Două cazuri triste înregistrează foile și anume: Sublocotenenții Géza Nesselfeld și Gabriel Gál dela regimentul 24 de honvezi au înebunit în decursul exercițiilor de regiment. Ambii au fost transportați la spitalul din Cluj.

*

Crimă îngrozitoare. Un agent voiajor din Budapesta a făcut arătare contra propriei soții, care și-a omorât copilul, născut în urma relației ei ilegitime, și l-a ținut ascuns în un geamantan.

*

Din Brad ni-se scriu următoarele: Vrednicul advocat Dr. Ioan *Papp*, din Brad, fiiul fericitului Paul *Papp*, din Beiuș, de repețiteori și-a dovedit dragostea față de institutul nostru și tinerimea școlară. A aranjat concerte pentru premiarea și îmbrăcarea școlarilor silitori și buni, dar lipsiți; a contribuit la fondul masa studenților, școlarilor morboși, f. Șaguna, f. Hodoș și spre alte scopuri de binefaceri ale institutului. Când Exc. Sa I. P. S. arhiepiscop și metropolit Ioan Mețianu a adresat călduroasa pastorală către fiii săi iubiți de a-i sări într'ajutor la ridicarea gimnaziului din Brad, s'a inscris dimpreună cu credincioasa sa soție cu darul de 2000 cor. (două mii), dorind să dea pildă vrednică de urmat și să vadă însuși înălțarea gimnaziului. La finea anului școlar 1906/7 a luat parte cu mult interes la examenele publice — întocmai ca odinioară fer. Dr. Iosif Hodoș și convingându-se de sporul tinerimei și activitatea serioasă a școlarilor și corpului didactic, a premiat pe toți școlarii (34) cu calcul „foarte bun“, asemenea pe cei cari s'au distins în ale gimnasticei și desemnului cu cărți folositoare de școală și cetire, cu un ceasornic trezitor și parale în sumă de 101 cor. 52 fileri. N'a făcut o aceasta doritor de laude deșerte, ci condus de simțul adevăratei iubiri față de înaintarea institutului. Imi împlinesc deci o datorință când exprim sinceră mulțămită vrednicului binefăcător. Fie ca fapta vrednică să deștepte dragostea față de institutul nostru în toți frații, conștii, câte greutăți întimpină școlarii lipsiți; fie ca diligința celor premiați și a colegilor lor să crească treptat pentru a institutului desvoltare și a neamului mărire! Brad 7/20 Iulie 1907. Dr. P. *Oprișa*, dir. gimnazial.

*

A 17 a expoziție de vite de prăsilă împreunată cu împărțire de premii în bani, o va aranja „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“ în comuna *Săcădate.* Biroul Reuniunei adresându-se primăriei comunale din Săcădate, a rugat-o să țină cât mai neîntârziat cu fruntașii comunei și cu cei din comunele învecinate o consfătuire, în care ocupându-se de afacere, să aleagă ziua în care să se țină expoziția, să numească comunele din care să se admită vitele la expoziție, să institue un comitet aranjator local, care să ia măsuri pentru aranjare, să institue anchete în comunele admise cu vitele la expoziție și să dea instrucțiuni proprietarilor atât cu privire la curățenia cât și cu privire la hrănirea vitelor. Premii se vor împărți în valoare de 200 cor. Ne nutrește speranța, că Săcădățenii vor ști aprecia nizuințele Reuniunei agricole ce tind la înflorirea și bunăstarea plugarilor noștri.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Mihail Ganea, paroh (Veneția-inf.) 2 cor. 88 bani, Florian Bologa, paroh (Marpod) 40 bani Basiliu Necșa, paroh (Apoldul-superior) 1 cor., Nicolae Gavrea, paroh (Beudorf) 2 coroane, George Sârbu, sodal lăcătuș în memoria bunicei sale Eva Stoica 1. Poplăcean 1 cor. și V. Tordășianu, asesor consist. 10 bani.

*

Dare de seamă. Dăruiri mai însemnate pentru gimnaziul din Brad au întrat dela următorii binefăcători: Iuliu Puticiu, învățător Lipova: venitul curat al petrecerii aranjate de tinerimea studioasă în Lipova la Paști 102 cor. 74 fileri. Alexandru Furduiu, învățător în Abrud: venitul curat dela producțiunea din Abrud dela Paști 125 cor. 20 fileri. Despărțămantul reuniunei învățătorești din protopresbiteratul Buteni 42 cor. Comuna bisericească gr. or. Chisloca 50 cor. Din venitul curat al concertului din Mihăleni 20 cor. „Murășana“, institut de credit în Reghinul-săs. 200 cor. Ioan Perian, preot în Cristior 100 cor. Dr. Cornel Moldovan, medic în Băița 200 cor. Reuniunea de cânt. și muzică din Bocșa 50 cor. Nic. Tebieș și soția Maria, plugari în Cristior 30 cor. „Economia“, institut de credit în Cohalm 100 cor. Victor Pop, venitul curat al concertului dat în Hațeg cu concursul teologilor cursul II. la sf. Paști 96 cor. 70 fil. Teodor Filipescu dela colonia română din Serajevo 50 cor. Dr. P. Șpan, dela învățătorii din conferența dela Hărăstas 31 cor. Eugen Muntean jun, jurist, dela Românii din Dobrițin 49 cor. „Chiorana“, institut de credit în Șomcuta-mare 50 cor. Dr. A. Francu, advocat în Cluj, dela dl I. T. Ghica, contribuire la serata din 3 Martie în Cluj 95 cor. Tinerimea română din Arad fondul „Academia boemă“ 83 cor. 95 fileri. „Luceafărul“, institut de credit în Vârșeț 200 cor. Societatea meseriașilor români din Hațeg 130 cor. Tinerimea română din Brad și jur, venitul curat dela producțiunea teatrală din 29 Iun. a. c. 191 cor. Societatea română academică din Berlin prin Dr. Vasile Kindriș, cand. de prof. 168 cor. 68 fileri. Traian Vățan, paroh în Arad 50 cor. Vasile Duma, protopresb., jumătate din venitul petrecerii din C.-Monoștor 38 cor. 60 fil. Tinerii meseriași români din Lugoj 100 cor. Reuniunea de cetire a economilor și meseriașilor din Alba-Iulia 98 cor. Tinerimea română din Budapesta întru amintirea fer. Vincențiu Babeș 95 cor. 40 fil. Binefăcătorii afle, că jertfa lor a ajuns la destinațiune și se va folosi numai pentru ridicarea gimnaziului român din Brad, adevărat isvor de lumină pentru neamul nostru. Brad, 24 Iulie 1907. *Direcțiunea gimnazială.*

Cărți și reviste.

„Cristos“. Persoana și învățătura Lui de *Ernst Oswald Uhlmann* sen., Dresda. Acest op apărut în nemțește, care documentează învățătura fundamentală a lui Cristos de pe timpul primilor Creștini e și pentru timpul de astăzi o trebuință. Cartea aceasta bazată pe cercetări bineîntemeiate minuțioase și clar expuse, e rezultatul unui studiu de 20 de ani. E provăzută și cu o ilustrațiune. Are un efect covârșitor asupra sufletului omenesc, producându-i liniște și bucurie permanentă. N'ar trebui să lipsească din nici o casă. Se poate procura prin ori ce librărie, precum și direct dela Librăria Ernst Uhlmann, Dresda, Wettinerstrasse 26. Prețul 1 marcă.

*

„Arii proprii din toate cercurile“ e titlul unei cărți nemțești apărute de curând și datorită penei bine cunoscutului scriitor dramatic și liric Oscar *Hohn*, din Dresda, care cu multă iscusință a știut să toarne în formă poetică experiențe din viața proprie și peripeții din năcazurile și bucuriile vieții acesteia. Multe din cântecele lui au fost puse pe note de compoziști cunoscuți și cântate în totdeauna cu un succes covârșitor, altele au câștigat pe seama diferiților declamatori aplause furtunoase. Astfel conținutul bogat al acestei cărți oferă nu numai o lectură plăcută pentru orele de distracție, ci e și un manual folositor pentru cercurile familiare și și publicul mare. Se poate procura prin toate librăriile, precum și prin librăria Erst Uhlmann, Dresda, Wettinerstrasse 35. Prețul 1 m.

*

Candela, foaie bisericească-literară Nr. 7 a apărut ca număr iubilar din incidentul împlinirii de 25 ani dela întemeierea acestei valoroase reviste bisericești. Are următorul cuprins bogat: Cuvânt înainte. Dr. Sextil Pușcariu: Lege. Dr. Vasile Găina: Arhiepiscopul și Metropolitul Dr. Silvestru Morariu—Andrieviei, Intemeetorul și primul Protector al „Candelei“. Dr. Vasile Găina: Arhiepiscopul și Metropolitul Dr. Vladimir de Repta, Protectorul actual al Candelei. Dr. Teodor Tarnavski: Prof. Dr. Vasile Mitrofanovici, Prim-Redactor al Candelei (1882—1884). Dr. Stefan Saghin: Arhipresbiter Artemie Berariu, Prim-Redactor al Candelei (1883—1895). Dr. Ioan Cornoiu; Prof. Dr. Emilian Voiutschi, Primredactor al Candelei (1895—). Dr. Petru Barbu: Cari sunt cauzele, că catechizarea la noi nu-și ajunge scopul? Dimitrie Dan: Fundatorul bisericii din mănăstirea Sucevița. Dr. George Ciuhandu: Chestiunea ritului răsăritean în desvoltarea sa până azi, pe teritorul ungar. Dr. Octavian Isopescu: Cuvânt final. Cernăuți societatea tipografică bucovineană.

*

„Anuarul“ școalei comerciale superioare gr. or. române din Brașov pe anul XXXVIII. al existenței sale publicat de Arseniu Vlaicu, director. Partea literară cuprinde: Idei de reformă în domeniul învățământului de azi și O visită la expoziția generală din București, de N. Sulică. In partea a doua aflăm date școlare referitoare la personalul didactic, la materialul propus în anul școlar 1906/1907, la examenele școlare private și de maturitate. Cuprinde apoi înșirarea lucrărilor scripturistice din limba română, institutiuni și mijloace de învățământ, stipendiști, interniști și alți beneficiari, Cronica anului 1906/7, date statistice, mulțămită publică, aviz pentru anul următor, clasificarea elevilor la finea anului școlar 1906/7, tablou despre examenele de maturitate făcute în anul 1906/7, drepturile bacalaureaților acestei școli și premiarea.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Ne fiind timpul favorabil, rezultatul material al concertului nostru nu ne-a putut satisface pe deplin. Din unele comune vecine nici un oaspe nu s'a putut prezenta, iar spesele tocmai în urma timpului nefavorabil au fost mai mari ca de obiceiu.

Cu toate acestea, ne-a succes a realiza un venit curat de 20 cor., care sumă se va transpune direcțiunei gimnaziului din Brad.

Rezultatul moral însă a fost peste așteptarea noastră, și acest merit este al harnicilor cencertanți, cari desconsiderând orice jertfă, în favorul unui nobil scop au conlucrat, dovedind mare destoinicie în executarea cântărilor din program, spre mulțumirea întregului public asistent.

La concert au luat parte și au contribuit următorii:

Ioan Cosma, notar Ludoș 5 cor., dna preoteasă Troancă, Cristur 3 cor., dna Pop, Ludoș 2 cor., dșoara E. Crișan, înv. Rehău 1 cor., Ilie Pop, paroh Ludoș 2 cor., Bădila Radu, Topârcea 3 cor., Erler cu familie, Mercurea 4 cor., Titera, Mercurea 2 cor., Predoviciu, paroh Amnaș, cu familia 4 cor., N. Moldovan, Topârcea 1 cor., N. Schiau, not. penz. Topârcea 4 cor., Vasile Greavu, comerciant Topârcea 3 cor., Nicolae Isac, paroh Topârcea 2 cor, Savu Avram, înv. Ocna, cu familia 5 cor., Miron Bibu, înv. Ocna 1 cor., Ciovica, st. ped. Ocna 1 cor., Lazar Iosif, stud. 50 fil., dșoara Maria Reu, Ludoș 1 cor. 60 fil., Iuliu Iurca, Sibiiu 2 cor., dșoarele Nicola, Sibiiu 3 cor., Mosora Oprea, comerciant Topârcea 2 cor., Greavu Vasile înv. Gârbova 4 cor., Ilie Muțiu, stud. 1 cor., N. Reu, stud. 60 fil., George Nicoară 1 cor., dșoarele Suciu Spring 5 cor, Ioan Orășteau, Apoldul de jos 2 cor., Dr. N. Cristea, Ocna 3 cor.. Hentes I., paroh Ocna, cu familia 3 cor., Pavel Iurca Sibiiu 2 cor., Albert Schiau, sublocotenent 5 cor., Ilie Troanca, Ludoș 40 fil., Ana Marcu 50 fil., Susana Soima 50 fil., Maria Huditian 1 cor, Ioan Muntean 1 cor., N. N. 1 cor. 30 fil., Vasile Suciu, paroh 5 cor., Iacob Manuil, not. 5 cor., Nicolae Huditian, primar 3 cor., Ioan Stirban, înv. 4 cor., Ioan Vinerean, înv. 2 cor., Vasilie Paraian, înv. 2 cor., Cornel Schiau, înv. 2 cor., Ioan Moldovan, înv. 1 cor., toți din Topârcea.

Au contribuit fără a lua parte la concert Dr. Nicolae Vecerdea, dir. de bancă în Brașov 10 cor., Dr. Nicolae Schiau, advocat Mercurea 8 cor., Ioan Fanea, not. Tălmăcel 5 cor.

Tuturor le exprimăm mulțămitele noastre pentru contribuiri și în deosebi oaspeților cari cu tot timpul nefavorabil au participat la concert.

Spesele în total au fost 110 cor. 40 fil. Venite 130 cor. 40 fil. Rămân deci 20 cor. în favorul gimnaziului din Brad.

Topârcea, 17 Iulie 1907.

Comitetul aranjator.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

AVIZ!

Avem onoarea a aduce la cunoștință publică că Librăria Arhidiecezană primește de aci înainte și comande pentru cărți, reviste și journale de modă, etc nemțești, pe lângă prețurile originale.

Dorința noastră este de a fi prevenitori față de On. public român, pe care îl rugăm să binevoiască a ne da tot spriginul în direcția aceasta.

Cu toată stima:
Librăria arhidiecezană.
Sibiiu.

Ad Nr. pp. 830—1907. [206] 1—3.

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcoalele poporale confesionale române gr. or. din comunele: Apahida, Butene, Bonţida, Tinciu, Ghestrade, Gherofi,-Dăngău, Giurcuţa, Mociu şi Rogojel aparţinătoare acestui tract protopresbiteral, prin aceasta se deschide concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salariul pentru fiecare post, e 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-o unul din aceste posturi, au aş aşterne cererile de concurs instruite conform legilor în vigoare, subsemnatului oficiu, până la terminul sus indicat şi a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică spre a fi cunoscuţi din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral român gr. or., în conţelegere cu comitetele parohiale.

Cluj, 9 Iulie 1907.

Tuliu Roşescu.
protopresbiter.

Nr. 353—1907 [209] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

1. Lăpugiul-superior, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.
2. Fintoag, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne
3. Panc-Selişte, salar 600 cor. din repartiţie, din cari 480 cor. în bani, restul în lemne de foc, cuartir în edificiul şcolar.
4. Lăpugiul-inferior-Ohaba, post de învăţător ambulant, salar 600 cor. din repartiţiune, cuartir şi lemne.

Invăţătorul ales este îndatorat a face şi serviciul de cantor, pe lângă venitele stolare îndatinate şi a ţinea şcoala de repetiţie.

Concurenţii au să aştearnă rugările instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Dobra (Hunyad m.), 12/25 Iulie 1907.

Oficiul ppresbiteral gr. or. rom. al tractului Dobra, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopresb.

Nr. 576—1907 [208] 1—3

Licitaţiune minuendă.

Pe baza înaltei autorizări consistoriale Nr. 1441 Ep. dela 19 Februarie 1905, comuna bisericească Grind-Cristur, tractul Turda, va da în întreprindere zidirea bisericei sale, Duminecă, în 11 August st. n. la 11 oare a. m. în cale de licitaţie minuendă-verbală la cancelaria oficiului parohial.

Preţul strigării e statorit în 6821 coroane 42 fileri, având reflectanţii să depună înainte de licitare ca vadiu 682 cor. în numărar sau hârtii de valoare acceptabile. Se observă, că cărămida, peatra, năsipul şi apa, cum şi vecturarea altor materii le va da comuna în natură.

Planul şi preliminarul de spese aprobate precum şi alte informaţiuni speciale se pot afla la oficiul parohial din G.-Cristur.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul a da întreprinderea celui mai acreditat licitant, fără considerare la suma oferită.

Turda, 12/25 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Nr. 356—1907 [197] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia Bozeş, tractul Geoagiului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 28 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domşa
adm. protopresb.

---

[186] 3—3

CONCURS

Pentru ocuparea catedrelor vacante la şcoalele centrale române gr. or. din Braşov se publică concurs cu termin de 30 zile dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român“.

a) La gimnaziu:

E vacantă catadra de religie;

b) La şcoala comercială superioară:

E vacantă catedra de limba maghiară şi germană;

c) La şcoalele primare:

Sunt vacante trei catedre de învăţători.

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor Eforiei şcolare şi le vor însoţi cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români ortodoxi.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispoziţiunilor bisericeşti şi şcolare şi regulamentelor în vigoare, iar la caz, că Eforia şcolară va pretinde, se deobligă a propune şi la celelalte şcoale, cari stau sub administraţia Eforiei. Concurenţii de sub punctul *a)* se vor mai obliga a propune până la 20 de ore pe săptămână şi în fine a îngriji de exortarea şi eventual instruirea în cântările bisericeşti a elevilor dela oricari dintre şcoalele medii şi superioare din Braşov.
5. Pentru concurenţii de sub *a)* se mai pretind: Absolutor teologic şi testimoniu de cualificaţiune preoţească, eventual şi documente despre studiile academice făcute.

Concurenţii cu studii academice vor fi preferiţi.

6. Pentru concurenţii de sub *b)* diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, respective conform regulamentului ministerial pentru şcoalele comerciale din 1895, sau întrucât nu ar avea încă diplomă, cel puţin atestatul despre examenul fundamental dimpreună cu absolutorul.
7. Pentru concurenţii de sub *c)* atestat de cualificaţiune învăţătoresc eventual şi alte documente recomandatoare.

Beneficiile sunt:

1. 1. Pentru concurenţii de sub *a)* şi *b)* în timpul serviciului de suplinitor salar anual de K 1600; în timpul serviciului de provizor de K 1800, fără alte adausuri, iar dela ocuparea definitivă a catedrei salar anual de K 2400, cinci cuincuenii de câte K 200, bani de cuartir K 400 anual şi drept de penziune conform statutelor în vigoare la şcoalele noastre.

Candidatul de sub *a)* înainte de definitivare va trebui să între în tagma preoţească.

2. Pentru învăţători în timpul serviciului de suplinitor salar anual de K 800, în timpul serviciului de provizor K 1000, fără alte adausuri şi dela ocuparea definitivă a catedrei salar de K 1200, cinci cuincuenii de câte K 120, şi bani de cuartir K 240 anual, dreptul de penziune au să şi-l reguleze la stat.

Braşov, din şedinţa Eforiei şcolare, ţinută la 23 Iunie 1907.

Eforia şcoalelor centrale
române ortodoxe din Braşov.

---

[207] 1—6

AVIZ!

Se caută **2** (două) **servitoare** pentru şcoala de menaj din Sibiu, începând din 10 Septemvrie 1907 până în 15 Iulie 1908. A se adresa la conducătoarea şcoalei de menaj d-na **Iulia Dancăşiu**, Răşinari.

Nr. 529. [182] 3—3

Concurs

Pentru întregirea definitivă a posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, aparţinătoare tractului Turda, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Agârbiciu, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir. grădină şi lemne de foc.
2. Agriş, 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne de foc.
3. Banabic, 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne de foc.
4. Cristiş. 600 cor. din repartiţie, pământuri şi stole cantorale, cuartir şi lemne de foc.
5. Găbud, 600 cor. repartiţie, relut de cuartir şi lemne de încălzit.
6. Hărastăş, 600 cor. din repartiţie şi din cassa bisericei, cuartir, grădină şi lemne de foc,
7. Hidiş, 600 cor. repartiţie, relut de cuartir, grădină şi lemne de foc.
8. Murăş-Sâniacob, 600 cor. din repartiţie, cantorat, pământuri, cuartir, grădină şi lemne de foc.
9. Soporul-de-Câmpie, 600 cor. din repartiţie, pământuri, grădină, lemne de foc şi cuartir.
10. Turda, 600 cor. solvibile în rate lunare anticipative, cuartir, lemne de foc, şi remuneraţii speciale pentru instruirea corului bisericesc şi pentru alte servicii scripturistice.

Cuincuenalele se vor computa dela ziua introducerei în post.

Reflectanţii vor avea a conduce şcolarii la biserică şi a cânta la strană în Dumineci şi sărbători şi sunt poftiţi a se prezenta în comuna la care vor competa spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul.

Cererile instruite în ordine să se aştearnă în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, dela care se pot lua şi informaţiuni speciale.

Turda, 20 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Jovian Murăşan
protopresbiter.

Nr. 740—1907 [188] 3—3 .

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele elementare gr. or. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Zlagna, cu salar anual de 600 cor. solvibil în rate treilunare din repartiţie dela popor şi cuartir.

Alesul învăţător va avea să cânte cu elevii în biserică la sf. liturgie în Dumineci şi sărbători.

2. Vărd, salar anual de 600 cor. şi anume: 160 cor. din lada bisericei, 140 cor. din alodiul comunal, 300 cor. din repartiţie dela popor, locuinţă în edificiul şcoalei şi lemne de foc necesare.

Instituitul învăţător, fie definitiv ori provizoric, va avea să conducă cu elevii cântările liturgice în Dumineci şi sărbători, să ţină şcoala de repetiţie şi să instrueze adulţii în sările din postul Crăciunului.

Ceice doresc să fie aleşi, să se prezente în vre o Duminecă ori sărbătoare în biserică, ca să-şi arete dexteritatea în cântări şi tipic.

Petiţiunile instruite cu documentele prescrise în regulamentul şcolar, sunt a se adresa subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Agnitei, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Agnita, 28 Iunie 1907.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 285—1907 [183] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare la acest loc.

1. Alba-Iulia-maieri, salar 600 coroane solvit lunar articipativ, iar din venitele cantorale încă la 400 cor., cuartir şi lemne. Concurentul să posedă cunoştinţe muzicale, pentru a putea conduce corul deja existent, din venitele căruia, după producţiunile ce le va aranja, încă va primi remuneraţiune.
2. Acmariu, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.
3. Brădeşti, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.
4. Cetea, postul al doilea, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne, — pentru înfiinţarea de cor bisericesc remuneraţiune deosebită.
5. Ciugudiu, salar 600 cor., cuartir şi lemne.
6. Meteşiu, salar 600 cor. (240 cor. dela stat, restul din repartiţie), cuartir şi lemne.
7. Pâclişa, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.
8. Rimeţ-sat, salar 600 cor. (200 cor. dela stat, restul din repartiţie), cuartir şi lemne.
9. Tăuţiu, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.

Petiţiunile se vor înainta subscrisului oficiu, în terminul indicat, îndatoraţi fiind concurenţii a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului, iar în Dumineci şi sărbători a conduce copiii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Cuincuenalele se vor computa în tot locul, numai după serviciu de 5 ani în comuna, unde va fi ales.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetele parohiale.

Alba Iulia, 25 Iunie 1907.

I. Teculescu
protopresbiter.

Se caută [204] 2—3

2 băeţi de prăvălie

în etate de 14—15 ani, să vorbească încâtva ungureşte sau nemţeşte, pe lângă condiţiuni favorabile la

Ioan D. Bârsan
comerciant în Sălişte.

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 1—23

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent **Nr. 86967.**

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. 11 6

„ Espediţie din centru şi locul de vendare pentru ţară şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 79 Sibiiu, Joi 19 Iulie (1 August) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Transacţiunea.

Sibiiu, 31 Iulie n.

Două zile întregi, Vineri şi Sâmbătă, au pertractat iarăşi ministrii-prezidenţi, al nostru şi cel din Austria, de astă dată în Budapesta, apoi au plecat amândoi la *Ischl*, ca să facă raport Maiestăţii Sale despre rezultatul la care au ajuns, lăsând vorbă la cei de acasă, că pertractările se întrerup acum şi vor fi continuate la toamnă.

La Ischl a fost primit în audienţă întâiu baronul *Beck*, prim-ministrul austriac, care a stat Duminecă două ceasuri în faţa Maiestăţii Sale, dela orele 11 până la unu, făcându-i o dare de seamă amănunţită Monarhului despre situaţia politică din Austria şi despre mersul pertractărilor purtate cu guvernul unguresc în chestia reînoirii pactului vamal-comercial.

Luni apoi tot la orele 11 a fost primit în audienţă prim-ministrul ungar, dl *Wekerle*, care asemenea a raportat Maiestăţii Sale cu deamănuntul despre situaţia politică din ţară şi despre stadiul în care se află acum chestia reînoirii pactului vamal-comercial între Ungaria şi Austria.

Părerile de cari e stăpânită opiniunea publică, exprimată pe calea presei, atât la noi, cât şi în Austria, e aceea, că înţelegerea e aproape perfectă, şi că ambii ministri-prezidenţi au dat rapoarte mulţămitoare Maiestăţii Sale în chestia transacţiunei.

O foaie maghiară, care stă aproape de guvern scrie, că ce mai este de regulat între cele două guverne sunt numai mici formalităţi, cari la proxima întrunire, cam pe la mijlocul lui Septemvrie, vor fi aduse în regulă şi apoi contractele vor fi subscrise.

Transacţia e deci pe cale de a fi legată. Se poate constata faptul acesta şi din o declaraţie, pe care a făcut-o ministrul-president ungar în faţa unui corespondent dela foaia vieneză „*N. F. Presse*“, căruia i-a spus următoarele: „Sper *cu siguranţă*, că vom ajunge la înţelegere, după ce *trebue* să ajungem la înţelegere, nu numai din motive economice, ci şi din motive *politice*...“

Dar chiar şi faptul, că şefii celor două guverne deodată s'au decis să meargă la Ischl pentru a fi primiţi în audienţă dovedeşte, că lucruri îmbucurătoare aveau să comunice amândoi Maiestăţii Sale în chestia transacţiei, care a făcut şi face încă atâta îngrijire Monarhului nostru.

Despre o întrerupere a negoţierilor între cele două guverne nu mai poate fi deci vorba; şi nici cu aceea nu-şi mai bate acum nime capul, că dacă transacţia nu se va putea lega, — cum se credea, — ce are să urmeze, ci despre o singură eventualitate e vorba în lumea politică: *transacţia se face*. Că pe câtă vreme, şi sub ce condiţiuni, sunt lucruri pe cari le ştiu numai domnii ministri-prezidenţi, iar noi, ceialalţi muritori, le vom afla *la toamnă!* Poate că totuşi destul de curând, pentru a ne bucura, ori a ne întrista.

Incape religia în planul de învăţământ?

Potrivit spiritului, care trebue să străbată întreg sistemul de educaţie, valoarea omului nu-şi află măsura în ştiinţă ci în voinţă; ea nu zace atât în mulţimea cunoştinţelor, în perfecţiunea dexterităţilor câştigate, ci mai ales în bunătatea inimii, curăţenia sufletului, în calitatea simţemintelor.

De aici isvoreşte însămnătatea cea mare a educaţiunei şi instrucţiei, şi aici întimpinăm şi cele mai mari greutăţi.

Intrucât poate înrâuri învăţământul desvoltarea şi consolidarea unei conştiinţi limpezi, care îşi are rădăcinile într'o credinţă firmă către ordinea morală din lume, urzită de Atotputernicul?

Din planurile de învăţământ ale şcoalelor noastre se desprinde credinţa autorilor lor, cumcă învăţământul ar fi în stare să aducă roade folositoare chiar şi în direcţia aceasta. Căci dintru început a fost socotit învăţământul religiunii ca obiectul cel mai însemnat, forţa şi fiinţa instrucţiunii. El avea doar chemarea cea sfântă să întărească inima care să slujască de temelie pentru viaţa de mâne în sinul bisericei, al statului şi al societăţii. Planul compus în vederea acestor trebuinţi era considerat de normal.

Dar vremile se schimbă şi se schimbă şi duhul. Astăzi cei mai mulţi înclină a considera de bun numai planul din care lipseşte religia. Ei se provoacă la vorbele: „Religia e o afacere pur privată“, din care trag concluzia, că învăţământul religiunii n'are voie să între în şcoalele publice, ci el atârnă de hotărârea părinţilor, cari pot dispune după placul lor. Alţii iarăşi sunt de convingerea, că învăţământul religiunii ar pricinui credinţei daune atât de mari, încât depărtarea lui din planul de instrucţie e o necesitate.

Fără îndoială, religia e mai mult sentiment, ba ea *trebue* să fie sentiment, dacă e să aibă o valoare în viaţa individuală. Totodată însă ea se înfăţişază ca o problemă socială, întrucât prin duhul ei se întemeiază comunităţi şi aşezăminte, cari îmbie vieţii individului totatâtea razime puternice. Acestea găsesc în comunităţile religioase o bază sigură pentru concepţia vieţii şi pentru traiul moral.

Am amintit în mai multe rânduri, că şcoala de educaţie trebue să se îngrijască înainte de toate de a străcura în sufletul generaţiilor tinere, neştirbite toate bunurile culturale cari sunt de lipsă pentru asigurarea înălţimilor ajunse, pentru susţinerea, întărirea şi desvoltarea culturii. Cei adulţi sunt ctitorii activităţii naţionale.

Pentruca şi nevârstnicii să devină odată, la vremea lor, membri harnici, luptători îndrăsneţi şi viteji ai culturii naţionale, e de lipsă conlucrarea tuturor aşezămintelor de cultură, cărora ne încredinţăm odraslele poporului nostru. Ele trebue să se îngrijască pe lângă predarea învăţăturilor profane şi de hărăzirea bunurilor religioase.

Şi dacă s'au desprins şi se desprind din peptul mulţimii glasuri împotriva religiei, se întâmplă din pricini binecuvântate. Căci învăţământul religiunii constă până în ziua de astăzi în *învăţarea legilor bisericeşti, a dogmelor, a poruncilor eticei creştineşti, a istoriei biblice şi bisericeşti*. Şi nime nu se ostenea, ba nici cugeta de a aprinde în inimile tinere o viaţă religioasă mai puternică. Biserica din punctul ei de vedere pretinde dela şcoală: înzestrarea tinerimei cu o anumită sumă de învăţături bisericeşti, în cari elevul trebue să creadă, căci ele cuprind adevăruri eterne. Aşişderea ţinea şi statul, precum şi societatea, că copilul să-şi câştige în decursul anilor de şcoală anumite dexterităţi şi cunoştinţe necesare pentru viaţă.

Dar pe când faţă de pretensiunile statului şi ale societăţii nu se aude nici o vorbă potrivnică, pretensiunile bisericei sunt desaprobate şi atacate.

In modul dogmatic, în care se face creşterea religioasă a generaţiilor tinere stă ascunsă toată greşala; şi păcatul acesta se răsbună amar. Obiectul religiunii e pus fără chibzuială pe o treaptă cu celelalte obiecte de învăţământ. Dintr'un oarecare simţământ de cinste faţă de religie, învăţământul ei e pus în fruntea planului; cu religia se încep prelegerile de zi, fiind copiii dimineaţa mai treji la minte. Dar deosebirile cele mari ce există între

FOIŞOARĂ.

Monografia comunei Crişcior.

De Ioan Perian, paroh.

Dela opidul Brad (Zarand) pe Valea-Crişului alb în sus, în direcţiune nord-ostică, la depărtare de 6 chlm. se află situată comuna „Crişciori“ ung. Kristyor.

Hotarul comunei se mărgineşte la miazăzi cu cel al comunelor: Ormindea, Căienel şi Hărţăgani, spre răsărit cu al comunelor: Şesuri şi Bucureşti, spre miazănoapte cu al comunelor: Zdrapţi şi Valea-Bradului, iar spre apus cu al comunelor: Ţerăţel şi Ruda.

Intreg hotarul comunei, afară de şesul frumos de pe lângă Valea-Crişului din sus şi din jos de comună, e acoperit de dealuri, printre cari se extind văi udate de râuleţe şi păraie. Vârfurile dealurilor au înălţimi dela 500—1200 metri. Cel mai înalt e dealul „Barza“ centrul revirului de băi de aur şi argint, între hotarul comunei Crişcior şi Ruda. Acestea băi de aur şi argint datează încă de pe timpul Romanilor, iar acum sunt exploatate de o societate germană, despre care se va aminti în special la alt loc.

De pe dealurile din hotarul comunei ni-se deschid jur împrejur, când e timpul senin şi aerul curat, priviri în mari depărtări. Astfel de pe dealul „Barza“ zărim în depărtare mare munţii Haţegului şi Valea-Murăşului cu dealurile din împrejurime, chiar şi ruinele cetăţii dela Deva. Dar şi de pe alte dealuri ni-se prezintă privelişti frumoase. Astfel zărim mai în apropiere şirurile nefinite de înălţimi, printre cari se înalţă munţii: Găina, Strâmba, Vulcanul etc., apoi dealurile dela Săcărâmb, Băiţa, Trestie, Hărţăgani, Caianel, Curechiu, Şesuri, Rovină, Bucureşti, Zdrapţi, Mihăleni, Valea-Bradului etc. Pe Valea-Crişului zărim comunele: Zdrapţi, Ţerăţel, Brad, Mesteacăn, Ţebea, cu biserica ei frumoasă şi goronul istoric, Baia-de-Criş cu dealurile din împrejurime de-a dreapta şi stânga Crişului, iar în zarea albastrie munţii Bihorului, cu şirul nefinit de munţi, cari despart „Ardealul“ de şesurile Ungariei,

Comuna Crişcior e aşezată la poalele dealului numit „Pietroasa“, partea cea mai mare pe ţărmurele stâng al Crişului-alb. Aci este numai centrul comunei, prin care trece drumul de ţară ce duce pe Valea-Crişului în sus în Munţii-Apuseni la Abrud, Roşia, Câmpeni etc., iar o parte a comunei se află resfirată pe văi şi dealuri: „Valea-arsului“, „Valea-arţişorului“, „Valea-Gârzi“, „Valea-mori“, dealurile: „Scoruş“, „Cornet“, „Brezaia“, „Loc“, „Măgura“, „Ursoiu“, „Podu-mori“ etc. Acestea crânguri se află în depărtare dela centrul comunei cam dela 2—7 chlmetr., formând grupe de câte 2—6 case cu supraedificatele lor.

Casele sunt clădite din lemn de fag, lipite cu pământ şi văruite cu var, coperişele cu şindilă şi numai la casele mai vechi şi de prin crânguri cu paie.

La casele mai vechi şi ale oamenilor mai săraci sunt uşi şi ferestri scunde şi mici, iar la casele mai nouă şi ale oamenilor mai cu stare, destul de mari şi corăspunzătoare recerinţelor de astăzi. Un mic început s'a făcut de a se acoperi case şi şuri cu ţiglă neagră împregnată dela Zsombolya.

Casele, cu deosebire în centrul comunei au înfăţişare plăcută, sunt curate, padimentate şi mobilate. De regulă au câte două încăperi cu ambit (târnaţ) şi dacă nu sunt padimentate amândouă, cel puţin una, pe care o ţin mai curată pentru „o lipsă“, sfinţire de casă, botez, nuntă etc. Mobiliarul îl formează de regulă 1—2 mese, 2—3 paturi, 4—6 scaune, 1—2 canapele şi 1—2 dulapuri pentru vestminte, toate văpsite.

Păreţii sunt văruiţi alb şi împodobiţi cu câteva icoane sfinte, câte o cruce, orologiu de părete etc. Cuiere lungi cu ştergare sau culme, cânceie şi alte vase uzitate la poporul nostru, sunt mai rari, ci numai câte un cuier scurt într'un unghiu al odăii, pentru atârnarea vestmintelor de port. Soba sau cuptorul e de regulă de fer, iar unde se ferbe este câte un *şpor*. Numai în case mai vechi — şi mai rar — să mai află cuptoare din lespezi, sau „căhale“, rămăşiţe din vremurile de odinioară.

În podul caselor sunt aplicate aşa numitele „băburi“ făcute din lespezi de piatră sau cărămidă, dar sunt aplicate şi hoarne (urloaie) prin coperiş afară. Clădirile economice, şuri, grajduri şi altele, sunt ca şi casele, clădite din lemn de fag şi unele din blane late de fag sau goron.

(Va urma).

obiectele religioase şi cele profane nu se ţin în samă deloc, sau foarte puţin. De bunăseamă, să nu lipsească din tonul de predare al religiunii oarecare solemnitate şi evlavie. Dar alta e lucrul principal, anume, materialul prescris să se predee întocmai ca şi 1×1, *tabelele istorice, numirile şi datele geografice, ca şi poeziile* şi altele.

De aici reiese o preţuire prea mare a materialului impus de biserică, o preţuire care vădeşte, că acestui material se atribue puteri minunate; nu se pretinde altceva decât predarea materialului şi puterile vor învia cu dela sine putere. Dar ştiinţa teologică nu e în stare să deştepte şi să învie nimica. Dacă partea principală, pătrunderea şi înţelegerea bunului religios, ca proprietate a inimii, lipseşte, zadarnică e toată instrucţia.

S'a mai comis un păcat greu la compunerea planului de învăţământ, prin îngrămădirea materialului de învăţământ. Cât mai mult material, istorioare biblice, catehism, rugăciuni şi cântări bisericeşti, şi cât mai multe ore de religie pe săptămână, acestea le-a fost deviza, căci pe calea aceasta nădăjduiau a deştepta şi a creşte în sufletele tinere credinţa, simţul religios şi de pietate.

Greşala comisă prin îngrămădirea materialului bisericesc mai naşte alt păcat, anume, de a nu ţinea samă de calitatea hrănii religioase ce se dă copiilor. Nu se întreabă nimenea, de este oare hrana şi potrivită pentru copii? Psihologia copilului n'a fost până astăzi încă de nime respectată în învăţământul religiunii!

Şi precum e păcătos şi nesocotit acela, care ar îndrăsni să verse cuminecătura din potir, prin care atâţia îşi dobândesc premenirea sufletului, tot astfel am fi vinovaţi cerând depărtarea religiei din planul de învăţământ. Prin ştirbirea aceasta am răpi şcoalei „sufletul, fiinţa şi menirea ei de aşezământ de educaţie, dacă mai dorim, ca învăţătorul să nu fie numai dascălul literilor şi al datelor, al cunoştinţelor profane, ci şi dascălul inimii, părintele înţelept al sufletului, care are datoria să satisfacă pornirilor religioase ce isvorăsc din inimă şi de a îndrepta paşii elevului cătră calea cea bună, spre a-şi forma o concepţie sănătoasă despre lume şi viaţă.

Pe lângă aceasta trebue să mai ţinem în vedere şi faptul, că credinţa, convingerile religioase stau în strânsă legătură cu sfaturile şi poruncile morale, cari deşi au viaţa prin sine şi dela sine, prin legătura lor cu religia primesc un puternic sprijin.

„Orice formă, în care se închină omul cătră o fiinţă mai înaltă şi îşi înfrânează pornirile, e religie“, zice Puskin.

Din astfel de motive trebue să păstrăm religiunea în planul de învăţământ. Totodată pretindem însă o libertate mai mare pe sama şcoalei, în urma căreia să-i fie cu putinţă a-şi întocmi materialul din religie după vederile psihologiei, spre a putea slugi desvoltarea interesului religios. Iar cumcă lucrul acesta va fi posibil numai în mod istoric, adecă tractând istoria religiunii, potrivit principiului istorico-genetic al planului de învăţământ, vom arăta mai în urmă.

Scopul mi-a fost de astădată necesitatea păstrării religiunii în planul de învăţământ, şi anume, nu în înţelesul şcoalelor simultane, unde se pretinde o separare a învăţământului confesional, ci întroducând în inima planului de instrucţie o religiune universală creştină, întemeiată pe istorie, care însă să exchidă întrebuinţarea catehismului. Religiunea confesională nu aparţine şcoalei primare, nu e potrivită pentru sufletul copilului, ea trebue predată numai tinerilor mai maturi. Din viaţa şcolară a Franciei, Olandei şi a Statelor-Unite putem învăţa, că un astfel de desnodământ mecanic reduce influenţa şcoalei în mod vădit, căci i-se răpeşte o parte foarte însemnată din lucrarea pentru desvoltarea sufletească a poporului.

Religia aduce foloase netăgăduite întregei mişcări culturale; şcoala, care renunţă la ajutorul ei, nu că n'ar fi în stare de a îmbia generaţiilor tinere o cultură mai temeinică, dar le dă numai o civilizaţie foarte refractară.

Cultivarea interesului religios e de mare trebuinţă şi pentru desvoltarea singuraticului, tot aşa de lipsă ca şi a celui moral, empiric şi estetic. Ni-se cere însă să renunţăm de a întemeia creşterea pe o oarecare mărturisire religioasă. Să fim împăcaţi dacă vom reuşi să creştem prin învăţământul religiei, basată pe istorie, generaţii cari să fie înfioraţi de evlavie în faţa convingerilor religioase, să îngenunche smeriţi în faţa operelor naturii şi a energiei nisuinţelor cinstite; cari să nu dorească nicicând lipsirea religiei. In înţelesul acesta a vorbit Heine, un dascăl învăţat, cu prilejul unei mari adunări ţinute acum trei ani în Berlin.

Religia e o cerinţă a inimii, a sufletului nostru, ea e temelia adevăratei culturi, şi cu ajutorul ei se ridică omenirea la culmile perfecţiunei.

Dr. N. R. Păunaş.

Din protopresbiteratul Reghinului.

Inmormântarea parohului Leon Popescu din Deda.

Idicel, 26 Iulie n.

Ca un fulger sfăşietor a străbătut inimile tuturor consângenilor, prietinilor şi cunoscuţilor cum şi a tuturor oamenilor de bine, ştirea, că *Leon Popescu*, vrednicul preot-protopresbiter onorar şi distinsul bărbat al neamului s'a mutat la cele vecinice într'un timp atât de neaşteptat.

Mare lovitură îndură prin această pierdere fruntaşa comună *Deda* din pitoreasca vale a Murăşului, mare pierdere îndură protopresbiteratul Reghinului şi mare este pierderea pentru întreaga societate românească din aceste părţi, căci neuitatul şi de toţi stimatul paroh *Leon Popescu*, prin moartea sa atât de prematură, a lăsat în urma lui un gol mare, pe care cu toţii îl simţim, căci fruntaşul şi dibaciul cârmaciu al tuturor afacerilor bisericeşti cum şi de altă natură nu mai este.

Leon Popescu, născut dintr-o familie preoţească de frunte din comuna *Deda* şi-a început studiile în Reghinul-săsesc, le-a continuat în Bistriţa şi Murăş-Oşorheiu şi a încheiat cu teologia din Sibiiu, fiind între cei mai de frunte şi distinşi studenţi, şi fiind iubit şi stimat de toţi profesorii şi colegii săi, deşi erau mai toţi de altă limbă şi lege. A făcut anul de voluntar şi a fost oficer în rezervă.

Cariera preoţească şi-a început-o în anul 1884 în comuna sa natală *Deda*, unde cu zelul şi abnegaţiunea unui apostol a lucrat timp de 23 ani spre a da întrupare faptică aspiraţiunilor şi intenţiunilor sale nobile şi măreţe.

A fost om primitor şi deschis. Călăuza lui era *dreptatea* şi *sinceritatea*, însuşiri acestea, cari i-au ridicat vaza şi autoritatea în faţa organelor noastre bisericeşti superioare, cum şi în faţa organelor politice şi administrative din acest comitat.

Lucrurile şi-le isprăvea cu o exactitate rară, dând chiar şi lucrurilor mai mărunte aceeaşi atenţiune şi importanţă. Ca unul care a crescut mai mult în şcoală nemţească şi-a însuşit o punctualitate vrednică de imitat în toate afacerile. Această punctualitate se vede din purtarea oficiului său parohial, care în comuna Deda era în totdeauna la culmea recerută.

In corporaţiunile bisericeşti, precum scaunul şi sinodul protopresbiteral, la cari *Leon Popescu* totdeauna a fost membru, a jucat de asemenea un rol principal, întru cât el da sfaturile şi îndrumările cele mai nimerite întru deslegarea şi resolvarea afacerilor, de multeori prea încurcate. Avea o voinţă şi o dragoste neîntrecută de a lucra, şi lucrarea lui mănoasă şi-a revărsat roadele mai ales asupra bisericei şi şcoalei sale pe cari le iubea mai presus de toate, cum şi asupra poporului păstorit de dânsul. Cu diliginţa proverbială a albinei, în butul marilor neajunsuri a văduviei şi boalei interne de care suferia, a adunat pe încetul bani şi a întemeiat fonduri pentru şcoala şi biserica din comuna sa, ca la timpul său pe aceste două sfinte şi scumpe aşezăminte să le şi ridice la poziţia pe care o merită după rolul şi chemarea ce o au ele în viaţa poporului nostru.

Nici nu au rămas zădarnice nizuinţele sale nobile, căci înainte cu doi ani a ridicat o şcoală mândră şi pompoasă, ca şi care altă şcoală românească confesională numai în Sălişte am mai văzut, provăzându-o cu două puteri didactice corăspunzătoare de prima forţă. Anul trecut a pus piatra fundamentală la monumentala biserică din *Deda*, ca şi care afară de noua catedrală din Sibiiu în arhidieceza întreagă nu există alta asemenea ei. Zidirea acestui măreţ edificiu a mers cu paşi hotărîţi şi siguri înainte. Falnică ca o fecioară se ridică această nouă biserică, care peste 2—3 luni avea să fie sfinţită şi dată înaltei sale destinaţiuni.

Dar deodată fără veste cruda moarte răpeşte pe acel factor principal din comuna fruntaşă Deda, care era sufletul şi sorgintea acestor lucruri de măreţie şi înălţare sufletească.

Marţi în 25 l. c. tocmai se afla cu trăsura în drum spre *Topliţa-română*, unde voia să iee parte la înmormântarea socrului său *Ioan Maier*, când deodată este lovit de apoplexie şi în timp de 5 minute a fost mort la o depărtare de 50 metri de cuartirul său. Astfel în loc de a sosi el la locul aşteptat, au sosit numai depeşele, cari au dus ştirea dureroasă despre tristul fapt. *Leon Popescu* era de 54 ani.

Osămintele pământeşti ale defunctului au fost aşezate într'un cosciug de metal, şi acesta apoi într'unul de lemn şi puse spre vecinică odihnă în mormântul săpat lângă biserica cea nouă, unde i-se va ridica şi un monument de peatră, spre a vesti generaţiilor viitoare virtuţile acestui preot distins şi bărbat vrednic al neamului. Actul funebral a fost săvârşit de protopresbiterul tractual *Galacteon Şagău*, însoţit de următorii preoţi: Vasile Mateiu, din Ripa-inf., Nicolae Gliga, din Ripa-super., Iosif Popescu, din Dumbrava, Ioan Dume, din Săcal, Nicolae Nascu din Răstomea, Iancu Branea, din Măiereu, Mihail Brătean, din Potoc, Mateiu Radu, din Cueşdiu, Zaharie Lup, din Hodac, Gregoriu Nicoară, din Ibăneşti, iar cântările corale au fost executate de corul compus din ceialalţi preoţi şi învăţătorii din tract, cari au luat parte la actul înmormântării.

Sicriul cu rămăşiţele pământeşti ale neuitatului defunct a fost ridicat de pe catafalcul făcut în sala cea mare a şcoalei şi purtat până la groapă de preoţii: G. Căzan, din Filea, George şi Gavriil Maier, din Topliţa-română, Ioan Silaghi şi Mihail Todea, din Idicel şi Alexandru Oltean, din Jabeniţa, iar aci a fost pus în mormânt spre vecinică odihnă Joi în 25 l. c. la 4 ore p. m., rămânând în urma lui cu şiroaie de lacrămi pe obraz nemângăiatul frate *Iosif Popescu*, director la banca „Murăşana“ în Reghin şi *Rafila Popescu* măr. *Deac*, soţie de vicar din Năsăud ca soră; cum şi număroase rudenii şi amici ai fericitului defunct.

A fost o înmormântare pompoasă, la care a luat parte pe lângă întreg poporul din Deda şi comunele învecinate, încă şi un frumos număr de inteligenţă română şi străină din *Reghin* şi din toate comunele din Valea-Murăşului, încât de multă vreme nu s'a văzut în aceste părţi adunată la un loc o mulţime aşa mare de popor şi inteligenţă românească.

Predica funebrală a fost rostită de dl protopop G. Şagău, care a stors lacrămi din ochii tuturor celor de faţă prin bine simţita şi pătrunzătoarea vorbire, în care a amintit faptele şi a scos la iveală personalitatea lui *Leon Popescu*, ca preot şi cărturar român. Iertăciunile au fos luate de preotul N. Gliga din Ripa-superioară, care asemenea s'a achitat în mod vrednic de sarcina ce şi-a luat.

După astrucarea mortului întreaga procesiune s'a întors în cimiterul bisericei celei vechi, unde s'a făcut rugăciuni de deslegare pentru odihna sufletelor celorlalţi membrii răposaţi din familia Popescu. Aici s'a împărţit poporului pomana obicinuită, iar preoţimea cu toată inteligenţa s'a întors în sala cea mare a şcoalei unde i-s'a servit o masă bogată şi pe la orele 6 p. m. s'a depărtat fiecare la ale sale, ducând cu sine memoria iubitului paroh şi protopresbiter onorar *Leon Popescu* din Deda.

Dzeu să-l odihnească în laturea celor drepţi.

I. S.

NOUTĂŢI.

† George Brancovici, patriarhul bisericei gr. or. sârbeşti, a decedat eri, Marţi, la oarele 12 din zi, în reşedinţa sa din Carloveţ, după un morb scurt de două zile. Inmormântarea i-se va face Vineri, cu participarea tuturor episcopilor sârbeşti. S'a născut la anul 1830. A fost preot de mir în Zenta, apoi protopresbiter, iar după moartea soţiei sale s'a călugărit şi a ajuns arhimandrit. La anul 1882 a fost ales episcop al diecezei Timişoara, şi la anul 1892 patriarh.

*

O ordinaţiune privitoare la preoţii români şi slavi. „Igazságügyi Közlöny“ din 27 c. n. publică o ordinaţiune a ministrului de justiţie, în care se provoacă juzii şi procurorii de stat, ca orice arătări şi acuze faţă de preoţi, să se comunice îndată direct ministrului de culte şi instrucţiune publică. Această ordinaţiune are scopul — după cum zice însaşi numita foaie — „ca să se pună capăt mişcărilor dacoromâneşti şi panslave ale preoţilor“.

*

Un bust dlui Dr. strati. Printre foştii funcţionari ai expoz ţiei naţionale din Bucureşti se agită ideea de a ridica un bust de bronz dlui Dr. I rati. Bustul fostului comisar general al e poziţiei s'ar aşeza în palatul artelor.

*

Reuniunea meseriaşilor n Sălişte aranjază Duminecă, în 4 Augu nou o *festivitate jubilară* din prilejul îm linirei a 25 ani de existenţă, cu programu următor: La 7 ore a. m. participarea a serviciul divin în biserica cea mare, sfinţirea steagului şi la parastasul ce e va celebra întru amintirea membrilor re osaţi. La 10 ore matineu în sala festivă a şcoalei: 1. *„Cu noi este Dumnezeu“*, de nastasescu, executată de Reuniunea de ântări. 2. *Vorbire ocazională* rostită de p ez Reuniunei Dr. N. Comşa. 3. *Predarea st gului*. 4. *„Fie-al nostru steag“*, cor cu acompaniare de orhestră executată de Reuniunea de cântări. La 12 oare banchet. La 2 ore petrecere cu joc la „Netedu“, la caz de timp nefavorabil în „Pavilonul elveţian“.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ din tristul incident al înmormântării mult regretatului paroh Leon Popescu, fost paroh în Deda, prietinii şi stimătorii decedatului au făcut următoarele daruri: Oltean Petruca, cantor în M. Cueşdiu, Mihail Todea, paroh în Idicel, Alexandru Oltean, paroh în Jabeniţa, George Căzan, paroh în Filea, Ciril Dumbrava, preot în Murăreni, Dr. Ioan Harşa, adv. în Reghin, Iosif Popescu, paroh în Dumbrava, N. Dorofteiu, înv. în Murăreni, Ioan Cofar, inv. în Ibăneşti, Dumitru Cofar, înv. îr M. Cueşdiu, Octavian Petra, teolog, di Ibăneşti, Emil Mateiu, înv. în Idicel, Er mie Lădăşan, teolog, din Săcal, Dioni Radu, paroh în Nadăşa-rom., Alexan Nicolescu, paroh în Meşterhaza, P Şendrea, înv. în Râpa-sup., Ioan D paroh în Săcal, Iosif Popescu, direct banca „Mureşana“ în Reghin, Gala Şagău, protopop în Reghin, Gregori coară, capelan în Ibăneşti, Nicolae a, paroh în Râpa-sup, Vasiliu Mateiu, h în Râpa-inf., Gavril Maier, paroh o- pliţa-rom., George Maier, paroh în ţa-rom., Ioan Fincu, notar în Deda, Ioan Borşan, înv. în Deda, Dr. Tilea, medic în Topliţa, G. Maier, înv. Reghin, fiecare câte 20 bani, Nicolau Naşcu, paroh Răstoşnea 22 bani, Dr. Ioan Popescu, adv. în Reghin 2 cor., Dna Iuliana Nicolescu, preoteasă în Meşterhaza 2 cor., Emilia şi Ioan Silagyi câte 20 bani, în total 10 cor. 42 fileri.

*

Reforma pensiunilor. Ministrul de finanţe lucră la un proiect de lege referitor la reforma regulării penziunilor. Această reformă constă întraceea, că funcţionarii de stat vor avea dreptul de a se pensiona cu întreg salariul deja după un serviciu de 35 de ani, nu după 40 ani, ca până acuma. Afară de aceasta se va computa la pensiune şi jumătate din banii de cuartir.

*

Un joc cu urmări trag e. In Bihar-Udvar s'au jucat mai mulţi copii de a „hoţii şi jandarmii.“ Unul dintre copii, care făcea pre hoţul a fost pri şi după judecată scurtă osândit la moarte prin streang. L-au şi acăţat de un pom. Bietul copil s'a înăduşit, şi când l-au descăţat din pom, era deja mort.

*

Goană după treicolorul românesc. Jandarmii din Pecica-română (com. Arad) au văzut într-o zi de târg mai multe brâne în treicolorul românesc expuse spre vânzare în şatra unui Slovac. Jandarmii au confişcat brânele şi au denunţat pe Slovac autorităţilor.

*

Drept de vot femeilor. Casa maiordomilor din Anglia a primit Mercurea trecută în a treia cetire proiectul de lege care asigură pe seama femeilor dreptul de alegere în municipii precum şi dreptul de a putea fi membre în consiliile municipale.

*

Mine de aur în comitatul Caraş-Severin. In părţile Făgetului s'au descoperit vine bogate în aur şi argint. Intr'o majă metrică de mineralii s'au aflat 2 gr. aur, 106 gr. argint, 7 kgr. aramă şi 17 kgr. plumb. O societate engleză va trimite un om de specialitate la faţa locului.

*

Ministrul de culte Apponyi pretinde prin o ordinaţiune, ca toate aparatele trebuincioase şcoalei să fie de fabricaţie ungurească. Numai acele să fie aduse din străinătate, cari în ţeara ungurească nu se fabrică. La procurarea acestora însă se recere întotdeauna permisiunea guvernului.

*

Carantină în Galaţi. Autorităţile din Galaţi au fost înştiinţate, că la Odessa s'au semnalat mai multe cazuri de ciumă. In urma acestei comunicări, serviciul sanitar a luat decisiunea, ca toţi pasagerii cari sosesc dela Odessa să fie supuşi unei carantine de 10 zile. Aceleaşi măsuri s'au luat şi la frontiera Prutului.

*

Petrecere în Răşinari. Producţie corală-declamatorică va aranja tinerimea românească din Răşinari sub conducerea înv. Ionel Crişian, la 2 August st. n. (ziua sfântului Ilie) în sala festivă a şcoalei gr. or. Inceputul la 4 oare p. m. Preţul de întrare: de persoană 1 cor., de familie 2 cor. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice. Ofertele marinimoase se vor cuita pe cale ziaristică. Programul e următoriul: „Disertaţie", ţinută de Eug. Goga. „Pe-al nostru steag", cântec pentru cor, de T. Popovici. „Pribeagul", cântec pentru cor, de T. Popovici. „Rugămintea din urmă", de G. Coşbuc, decl. de M. L. Jourca. „Morarul", cântec pentru cor, de Chiriac. „Hora", cântec pentru cor, de A. Bena. „Nuntă'n codru", de G. Coşbuc, decl. de I. Crişian. „Auzi Valea" şi „Pâc, pâc, pâc", cântece de I. Vidu. Dans.

*

Petrecere în Gurarâu. „Reuniunea femeilor române" din Gurarâului aranjază Duminecă în 4 August st. n. a. c. petrecere de vară în sala şcoalei gr. or. din loc. Inceputul la 2 ore p. m. Venitul curat e destinat pentru fondul reuniunii. Invitări speciale nu se fac.

Zaharie Bârsan la Sălişte.

Cu un repertoriu bogat, compus în cea mai mare parte din comedii traduse şi localisate din franţuzeşte şi italieneşte a debutat artistul nostru *Z. Bârsan*, Sâmbătă şi Dumineca trecută în Sălişte. Sala festivă a şcoalei capitale de acolo abia mai încăpea publicul, nu numai săliştean, ci şi din comunele din jur. Ba şi o parte a inteligenţii române din Sibiiu a grăbit se sprijinească intenţiunile nobile ale acestui slujitor la altarul Thaliei române. Şi a făcut bine, căci nu poate fi o faptă mai nobilă ca aceea, de a încuragia o întreprindere culturală ca a lui Bârsan, care luptând cu multe greutăţi îşi ia rolul de apostol şi propovăduitor al artei româneşti. E deja al treilea turneu întreprins de el prin centrele româneşti ale ţării şi judecând după alegerea pieselor pline de efect, precum şi după dibăcia membrilor trupei sale, pare a fi şi cel mai reuşit.

Deja în prima seară, Sâmbătă, în piesa „*Sacrificiul*", dramă de R. Bracco şi-a dovedit *Bârsan* în rolul „Don Pedro" puternicul talent dramatic, iar dşoara *Braşovean*, acum doamna *Bârsan*, în rolul Margarettei, fiica lui Don Pedro, a jucat cu multă virtuositate. Calităţile bogate de cari dispune, jocul admirabil de scenă, uşurinţa interpretării, precum şi silinţa ce şi-o dă în studiarea temeinică a rolurilor ce le prezintă, a cucerit publicul, care a răsplătit prestaţiunile ei cu aplause furtunoase.

Tot în această piesă a jucat rolul contelui Fabricio Fabrizzi dl *Băilă*, elev al conservatorului din Bucureşti, care şi-a dat siliţa a se degaja după putinţă de rolul, nu tocmai potrivit cu firea sa.

In a doua piesă „*Capriciul unui tată*", comedie italiană într'un act, am admirat talentul comic al dlui *Meşederu*, în rolul amorezului Jean Napoleon. Debutul acestui domn abia la începutul carierii sale ne face să-i prevestim un viitor frumos pe terenul artei dramatice. Cu deosebire în roluri comice prin mişcările-i abile, modulările vocii, e plin de efect, stârnind mult râs în public. Dacă dnul Bârsan e forte în interpretarea sentimentelor puternice ale durerii, ale patimilor, prin cari sgudue internul ascultătorilor, apoi dnul *Meşederu* ştie să ţină publicul în continuă veselie, făcându-l adeseori prin jocul său şi mimica sa comică să isbucnească în hohote de râs.

Atât rolul lui „Napoleon", amorezul din piesa numită, cât şi caraghiosul unchiu bătrân din comedia „Cântecul cocoşului" i-a asigurat simpatia publicului ascultător.

Tot aşa de bogat şi bine executat a fost şi programul de Duminecă. A fost exclusiv compus din comedii cu suget uşor, ţinându-se cont cu deosebire de popor, care a ticsit sala. Dintre cele 3 comedii „*Un prietin*", „*Furtuna casnică*" şi „*Nervosul*", jucate în această seară, mai cu efect predată a fost: „*Furtuna casnică*", tradusă din franţuzeşte, în care doamna *Bârsan* şi-a desfăşurat întreg talentul ei artistic, înfăţişând atât de fidel pe nevasta capriţioasă şi care aproape bolnavă de gelosie îşi ceartă bărbatul, care vine târziu acasă, dar în fine se împacă, dupăce bietul bărbat, care în decursul întregii comedii nu poate ajunge la vorbă, îi oferă o brăţară de aur ca dar.

In genere, atât publicul ascultător, cât şi trupa au putut fi pe deplin mulţămiţi, publicul cu prestaţiunile trupei, iar dl *Bârsan* cu sprijinul publicului. Săliştenii au dovedit şi de astădată că ştiu se sprijinească orice mişcare culturală românească.

Dorim din toată inima ca representările trupei *Bârsan* să fie onorate în tot locul cu presenţa unui public aşa de număros cum a fost onorate în Sălişte, dovedind, că ştie se aprecieze talentul artiştilor şi jertfele cari le aduc aceşti pioneri ai culturii noastre naţionale pe terenul artei dramatice. *dl.*

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul în senz subiectiv.

In sens subiectiv dreptul se manifestă în eficacitatea sa, în sfera sa de activitate, care se numeşte sferă de drept, cu un cuvânt, în *efectul* ce trebue să-l aibă. Pentrucă dreptul, luat în sens obiectiv, fiind regularea conduitei omeneşti în afară, trebue să aibă, în mod necesar, şi oarecari urmări pentru conduita omului, ear urmările acestea se numesc *urmări de drept.*

Terenul pe care se mişcă aceste urmări de drept e deci sfera de drept. De aceea, dreptul, în sens subiectiv, e complexul urmărilor de drept născute pe seama omului, cu privire la conduita sa faţă de lumea din afară.

O definiţie scurtă şi clară ne dă în privinţa aceasta *Savigny*, când ne spune, că dreptul în senz subiectiv e: „terenul pe care domneşte voinţa persoanei, cu consentimentul totalităţii", sau e: „terenul domniei independente a voinţei individuale."

Complexul urmărilor de drept se împarte în două grupe, dintre cari una conţine aceea ce se refere la conduita omului faţă de alţii, ear a doua aceea ce se refere la conduita altora faţă de om.

Ştim, că nu toţi oamenii se conformează dreptului; unii îşi aduc conduita în consonanţă cu regulele dreptului, numite legi, alţii nu. De aci urmează că există conduită legală, şi există conduită ilegală omenească.

Sfera subiectivă de drept cuprinde în sine numai conduita legală a omului, fie proprie, fie străină, ear pentru cea ilegală nu are loc de adăpostire.

De aci urmează, că sfera subiectivă de drept residă în raportul subiectului cu conduita legală, ceea-ce se numeşte *raport de drept.* Va să zică, poziţia aceasta a subiectului faţă de conduita legală este — *dreptul.*

Cu privire la conduita proprie, dreptul se numeşte *îndreptăţire*, ear cu privire la conduita altora se numeşte *pretensiune.* Deci dreptul în sens subiectiv nu e alta decât sau îndreptăţire sau pretensiune, îndreptăţire de a face ceva, sau pretensiune ca alţii să facă ceva.

Fără ordine de drept omul nu poate avea drepturi; şi numai ordinea de drept formează şi ordinea bunurilor lumeşti, deschizând pe seama omului sfera de bunuri, adecă recunoaşterea, că bunurile îi compet şi-i aparţin.

Sfera subiectivă de drept cuprinde în sine totalitatea bunurilor, cari compet unei persoane, amăsurat ordinei de drept, şi de aceea definiţia ar putea fi următoarea:

Dreptul în sens subiectiv e partea subiectivă a raporturilor ce există între persoană şi bunuri, întrucât bunurile cad în sfera de drept a persoanei. Sau şi mai pe scurt, fiindcă cu ajutorul bunurilor persoana îşi promovează bunăstarea, putem zice aşa: Dreptul, în sens subiectiv, e îndreptăţirea persoanei de a folosi anumite lucruri.

Precum există dreptul în sens subiectiv, aşa exista şi *datorinţa*; adecă necesitatea de a manifesta o conduită, care să nu se lovească de ordinea de drept. Datorinţa însă se refere numai la conduita proprie, şi stă, sau în câştigarea unui bun pe seama cuiva, sau în respectarea posesiunei, cu privire la bunul aflătoriu în mâna altuia.

Oficială.

Pentru a putea termina împărţirea dotaţiei dela stat pe sem. II, 1907, — parohii cari n'au primit încă întregirea, sunt recercaţi a trimite imediat cuitanţa la adresa oficiului cassei arhidiecezane.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Inimile bune aflătoare în America ne-a făcut în zilele acestea o deosebită bucurie, prin trimiterea unei colecte în favorul zidirei bisericei nouă, în locul celei aproape ruinate. Anume mult preţuiţi creştini Aron Suciu, Achim Moisă şi Jacob Viorel din comuna Jibot, cunoscând starea materială a parohiei *Sărăcsău* au binevoit a întreprinde o colectă, cu resultat favorabil, trimiţându-ne suma de 552 cor. dela următorii creştini:

Din comuna *Jibot*: Achim Moisă, Aron Suciu, Iacob Viorel, Ioan Stanca l. Straiţă, Vasile Prodan, Zaharie Rotariu, Maxim Mihu, Jacob George, Iosif Băcilă l. Ion, Avram Mihailă, fiecare câte 15 cor. Părinţi răposaţi Adam şi Sapta, Sămoilă Mihu, Maria Todoran, Ioan Popesc, fiecare câte 10 cor. Simion Binţinţan cor. 7·24 Cosma Mihu, Ioan Mihu, Ioan Binţinţan Babeş, Andronie Murgoiu, Ioan Codea, Ilie Pădure Ţăranu, Ioan Pintea, Maria l. Ioan Pintea, Nicolae şi Catalina, răposaţi, Adam Pădure şi soţia Safta Pădure, Draşovean Lazar, Ioan Stanca Luca, Aurel Ittu, Ioan Ittu răposat, Nicolae Maxim, Serafim Trifu, Nicolae Mihu, Romulus Frâncu, Ilie Frâncu, Vasile Mara, Soţia lui Vuţa Popesc, Toma Popesc răposat, Maria Popesc, fiecare câte 5 cor. Pantilimon Viorel cor. 2·50.

Din comuna *Vinerea*: Ioan Simtioana 5 cor., Ioan Fărcaş, Ilie Fărcaş, Ioan Şandru, Nicolae Mihăilă, Ioan Teban, Petru Samoilesc, Nicolae Florea, Vasile Mihu şi Simion Samoilesc, câte 2 cor. 50 fileri.

Din comuna *Balomir*: Ioan Anghel l. Ioan 15 cor., Nicolae Lăpădat 10 cor., Todor Iosif, Ivan Cristea, Avram Lăpădat, Ioan Vulcu, câte 5 cor.

Din comuna *Vaidei*: Ioan Stroia 5 c., Iosif Ziula 1 cor. 24 fileri.

Din *Sebeşul-săsesc:* Nicolae Besoiu, Stefan Besoiu răposat, Sim. Besoiu, Ioan Bojiţă, George Bojiţă, Savina Bojiţă, câte 5 cor.

Din comuna *Tartaria*: George Călugăr 10 cor.

Din comuna *Cut*: Iosif Dainu 2 cor. 50 fileri, Ioan Nistor, Ilie Muntean, Vasile Nistor, Ilie Mihaesc, câte 1 cor. 25 fileri, Nicolae Coltor 74 fileri, Iosif Bratie lui Vasile, Iosif Gelaţie, Ilie Bratie, Vasile Anghel, Vasile Muntean, Artenie Albu, Vasile Bratie, Ilie Bitia, Ioan Albu, câte 50 fileri.

Comuna *Daia*: Mihăilă Cibu 2 cor. 50 fileri.

Comuna *Zelistat*: Ioan Şulea 2 cor. 50 fileri.

Comuna *Ben'cu*: Chiprean Pascu, Nicolae Cristea, câte 2 cor. 50 fileri.

Comuna *Porceşti*: Ioan Denghel, Vasile Posa Pascu, Dănilă Cărpătoria, Ioan Ciolan, Vasile Lazar, câte 5 cor., Stefan Costeiu, Ioan Ritivoiu, Vasile Filip, Toma Petru Stoişor, Ioan Moiariu, Sim. Grama, Mafteiu Buta, Vasile Hodorogea, Dionisie Chidu, Nicolae Frăţilă, Ilie Costeiu, Ilie Oancea, Ioan Chizeşan, câte 2 cor. 50 fil., Ioan Gălea, Anica Gălea, Toma Sănu, Toma Sănu răposat, Nicolae Gligore, Ioan Todor Marc, Vasile Todor Marc, câte 1 cor. 24 fileri, Vasile Buta, Iosefi Caspar, câte 5 cor., Ioan Hondra 2 cor. 50 fileri, Vasile Deneş, L. I. Schwarcz, câte 1 cor. 24 fileri şi doi proprietari ai Americei 1 coroană.

Comuna *Cetatea-de-Baltă*: Ferencz Fogaras 5 cor.

Comuna *Sebeşul-superior*: Nicolae Doican, Ioan Toma Calin, Ioan Stănilă, câte 2 cor. 50 fileri.

Comuna *Sebeşul-inferior*: Toma Tălvan, Iosif Ionuş şi soţia, câte 5 cor., Ioan Marian, Nicolae Anghel Posa, Ioan Anghel Posa, Cosma Micu, câte 2 cor. 50 fileri, Toma Ioan Moldovan, Lazar Faur, Ioan Cercel, Toma I. Candia, Iosif A. Muntean, Ioan F. Ciucur, câte 1 cor. 24 fileri, Dumitru Tălvan 50 fileri.

Comuna *Saş*: George Boţioc, Mihaiu Mareş, câte 5 cor., Dănilă Boţioc, Mihaiu Barbu, câte 2 cor. 50 fileri.

Comuna *Dejani*: Ioan Simodi şi Magdalina Chighernia 5 coroane, Nicolae Simodi 1 cor. 24 fileri.

Comuna *Lucsa*: Mateiu Bodărlia 2 cor. 50 fileri, George Burlea 1 coroană 24 fileri.

Comuna *Viştea-sup.*: Galacteon Varşogea, Vasile Dragomir, câte 2 cor. 50 fileri.

Com. *Braşov*: Ioan Frunză 10 cor., Nicolae Căpăţină 5 cor., Andreiu Toma 2 cor. 50 fileri.

Comuna *Sâmbăta-de-sus*: Petru Antinia 2 cor. 50 fil.

Comuna *Racoviţa*: Simion Vasiiu şi soţia 500 cor., George Vasiiu, Nicolae N. Diacu, câte 2 cor. 50 fileri, Maria D. Dregoiu 1 cor. 24 fil.

Comuna *Paloş*: Petru Stanciu 1 cor. 24 fileri, Nicolae Stanciu, Vasile Soita, Ioan P. Sişia, Nicolae Costea, câte 50 fil., Ioan Ittu 5 fileri.

Subsemnatul în numele comitetului şi sinodului parohial, aduc mulţămită acestor dăruitori şi rog pe bunul Dumnezeu să-şi trimită darul şi binecuvântarea sa peste dânşii, ca unora cari au ştiut urma cuvântul Domnului „Fericiţi cei milostivi, că aceea se vor milui".

*

Au mai donat bisericei gr. ort. din Sărăcsău: Dr. Avram Grecu din Cârna, 1 rând de vestminte preoţeşti în sumă de 80 cor., Ioan Bota din Acmar, 1 rând de vestminte preoţeşti în sumă de 80 cor., Ioan Dumitrean şi soţii din Acmar, 1 rând de vestminte preoţeşti în sumă de 100 cor., Ioan Bota din Acmar, un prapor roşu în sumă de 16 cor., Iosif Nicula de present în România, 1 icoană frumoasă în sumă de 30 cor., Frânc Mihăilă, cârcimar în Sărăcsău, 1 cădelniţă de argint de China în sumă de 20 cor., Marc Anica l. Axente din Sărăcsău, 1 masă frumoasă pe prestol şi 3 perdele la uşile altarului în sumă de 24 cor., din Sărăcsău 2 măsăriţe pe stranele cântăreţilor în sumă de 10 cor. Total 380 cor.

Primească iubiţii donatori şi pe această cale cele mai călduroasă mulţămiri ca unora, „cari pricep să preţuiască podoaba casei lui".

Sărăcsău, la 1 Iulie 1907 v.

Vasile Henţia
paroh gr. or.

ECONOMIE.

Măestrii de pivniţi ambulanţi.

(Pentru viieri).

Ministrul r. u. de agricultură sub Nr. 12891 ne vesteşte, că la cursul r. u. de măestri de pivniţi din Budafok sunt aplicaţi 5 măestrii de pivniţi ambulanţi. Chiemarea acestora este, ca la dorinţa viierilor să se prezinte la faţa locului, să le dea instrucţiunile de lipsă cu privire la manipularea vinurilor, ba să îndeplinească înşişi în pivniţile proprietarilor toate lucrările relative, sau apoi ca sub supraveghierea lor să îndeplinească acele lucrări vinţelerii sau alţi încrezuţi ai proprietarilor şi să le dea instrucţiunile practice de lipsă.

Proprietarii au să solvească unui măestru de pivniţi ambulant diurne de 3 cor. la zi, computate dela ziua plecării din Budafok şi până la ziua reîntoarcerii; mai departe a-l provedea cu locuinţa şi mâncarea de lipsă, ear, dupăce spesele de drum pe calea ferată le supoartă erariul, proprietarul solveşte numai cărăuşia măestrului dela gara mai apropiată şi până la locuinţa sa şi de aci până la gară.

Doritorii de a reflecta la serviciile măestrilor de pivniţi ambulanţi să se adreseze la direcţiunea cursului de măestri de pivniţi din Budafok („budafoki m. k. pince mesteri tanfolyam igazgatósága" Budafok). Măestrii de pivniţi vor satisface învitării de a eşi la faţa locului în rândul în care s'au prezentat cererile. Pentru ca măestrii de pivniţi ambulanţi să poată sta la dispoziţia a cât mai mulţi proprietari, ei nu pot petrece la un proprietar mai mult de 6 zile. Abatere se va face numai la caz, că nu va fi reclamat după cele 6 zile de alt proprietar.

Recomandăm şi proprietarilor nostri de vii să se folosească după împrejurări de serviciile măestrilor de pivniţi ambulanţi.

Sibiiu, 27 Iulie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa, prezident.
Vic. Tordăşianu, secretar.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 304—1907 [212] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a din Gialacuta cu filiile Târnava şi Căbeşti, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului conzistorial din 200 Martie a. c., Nr. 2693 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Fiitorul paroh are să locuiască în Târnava şi nu în Gialacuta, conform ordinului conzistorial susmenţionat.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al Iliei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, la 27 Iunie v. 1907.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 238—1907 [211] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia Stăuini, tr. Geoagiului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venite'or preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 28 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral al tr. Geoagiu, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domşa
adm. protopresb.

Nr. 1431—1907 [215] 1—1

Publicaţiune.

In 14 August a. c. la 9 ore a. m., se dă în licitaţiune publică casa de cârcimă, constătătoare din 5 odăi şi cu drept de licenţă de a vinde beuturi spirtuoase, şi de boltă, de sub Nr. 377 b. al casei, pe termin de (3) trei ani, începând din 1 Ianuarie 1908.

Preţul strigării este 600 cor., ca vadiu se depune 10% dela suma strigării.

Condiţiunile de licitare se pot vedea în cancelaria comunală din Arpaşul-superior, precum şi în cancelaria notarială din Streza-Cârţişoara.

Cu ocaziunea licitării se primesc şi oferte în scris.

Arpaşul-superior, 25 Iulie 1907.

D. Popa Rad notar. **A. Maniu** prez.

Nr. 298—1907 [214] 1 - 3

Concurs

Pentru întregirea parohiei Cristeşti, tr. Alba-Iulia, se escrie prin aceasta concurs repeţit cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Venitele sunt cele fasiona'e în coala B, pentru dotaţiunea dela stat.

Petiţiunile se vor înainta la subscrisul oficiu, în terminul indicat, având concurenţii a se prezenta, conform normelor regulamentare, în o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Oficiul protopresbiteral român ortodox, în conţelegere cu comitetul parohial.

Alba-Iulia, 7 Iulie 1907.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 400—1907. [213] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Bozna, protopresbiteratul Unguraşului conform ordinului Preaveneratului Consistoriu arhidiecezan din 10 Aprilie a. c. Nr. 3874 Bis. se escrie concurs, cu termin de 30 de zile dela publicarea primă în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat cu excepţiunea folosirei grădinei, casei parohiale şi a porţiunei canonice.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-şi aşterne cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi au a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului.

Fizeş-Sâmpetru, 17/30 Iunie 1907.

Pavel Roşca
protopresb.

Nr. 365/1907 [216] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Blăjeni, Plaiu-Sat cu salar de 600 cor. cuartir, grădină şi lemne de lipsă pentru încălzit.
2. Brad, post de învăţătoare cu salar de 600 cor. cuartir, relut de grădină 20 cor., relut de lemne 60 cor.
3. Buceş, cu salar de 600 coroane şi anumit din repartiţie 500 cor., iar 100 cor. din venitul cantoral, cuartir, grădină şi lemnele de lipsă pentru încălzit.
4. Luncoiul-de-sus, Podele, cu salar de 600 cor. din repartiţie şi anume: 300 cor. dela comuna Luncoiul-de-sus şi 300 cor. dela comuna Podele, cuartir şi lemnele de lipsă pentru încălzit.
5. Ribicioara-de-jos şi sus, cu salar de 600 cor., din repartiţie 400 cor. şi din cassele biariceşti 200 cor., cuartir şi lemnele de lipsă pentru încălzit.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi vor avea a se presenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului. Cel instituit va avea să ţină şcoala de repetiţie, a conduce elevii în fiecare Duminecă şi sărbătoare la sf. biserică şi a cânta cu ei la sf. Liturgie respective a-i supraveghea.

Petenţii au să aştearnă în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu praxă au să alăture documente despre serviciul neîntrerupt, eventual să adeverească că din ce motiv au întrerupt praxa.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Brad, la 12 Iulie 1907.

Vasiliu Damian
protopresb.

Nr. 459— 1907. [187] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“, — anume:

1. In Hodac, salar cor. 600 din cassa bisericei, folosinţa grădinei şcolare, computată 30 cor., cuartir şi lemne de foc.
2. In Idicel-sat şi Idicel-pădure, salar câte 600 cor., anume: câte 40 cor. din cassa bisericei, iar restul din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.
3. In Meşterhaza, salar 600 cor. din cassa bisericei, plătibil în două rate semestrale, cuartir şi lemne de foc.
4. In Măerău post împreunat cu cantoratul, salar 600 coroane, cuartir şi lemne de foc.
5. In Dumbrava, Murăş-Cueşd şi Săcalul de pădure: salar câte 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

Invăţătorii sunt îndatoraţi a cânta în Dumenici şi sărbători sub decursul liturgiei în cor cu şcolarii, a instrui şi propune în şcoala de repetiţie. Cuincuenalele li-se computată după anii de serviciu, de la aceste şcoale numai.

Suplicele concursuale, instruite conform legilor în vigoare, sunt a se aşterne subscrisului oficiu p. u. Deda.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Murăş-Cueşd, 29 Iunie 1907.

In conţelegere cu comitetele parohiale:

Galaction Şagău
ppresbiter.

Nr. 285—1907 [183] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare la acest loc.

1. Alba-Iulia-maieri, salar 600 coroane solvit lunar articipativ, iar din venitele cantorale încă la 400 cor., cuartir şi lemne. Concurentul să poseadă cunoştinţe muzicale, pentru a putea conduce corul deja existent, din venitele căruia, după producţiunile ce le va aranja, încă va primi remuneraţiune.
2. Acmariu, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.
3. Brădeşti, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.
4. Cetea, postul al doilea, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne, — pentru înfiinţarea de cor bisericesc remuneraţiune deosebită.
5. Ciugudiu, salar 600 cor., cuartir şi lemne.
6. Meteşiu, salar 600 cor. (240 cor. dela stat, restul din repartiţie), cuartir şi lemne.
7. Pâclişa, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.
8. Rimeţ-sat, salar 600 cor. (200 cor. dela stat, restul din repartiţie), cuartir şi lemne.
9. Tăuţiu, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne.

Petiţiunile se vor înainta subscrisului oficiu, în terminul indicat, îndatoraţi fiind concurenţii a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului, iar în Dumineci şi sărbători a conduce copiii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Cuincuenalele se vor computa în tot locul, numai după serviciu de 5 ani în comuna, unde va fi ales.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetele parohiale.

Alba-Iulia, 25 Iunie 1907.

I. Teculescu
protopresbiter.

Nr. 268 [185] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Răhău, 2 posturi, fiecare cu salar de 600 cor., relut de cuartir 50 coroane şi grădină.
2. Câlnic, cu salar de 600 cor., cuartir şi grădină.
3. Deal, cu salar de 600 cor., relut de cuartir şi grădină 50 cor.
4. Pianul-inferior, cu salar de 600 cor., relut de cuartir şi grădină 50 cor.
5. Oarda-de sus, cu salar de 600 cor. şi cuartir în şcoală.
6. Berghin, cu salar de 600 cor., din care 200 cor. întregire dela stat, cuartir şi grădină.
7. Vingard, 2 posturi, cu salar câte de 600 cor., relut de cuartir şi grădină 50 cor.

Invăţătorii instituiţi la posturile acestea sunt datori a cânta cu copiii în Dumineci şi sărbători sf. Liturgie, a ţinea şcoala de repetiţie şi a cultiva şcoala de pomărit. Invăţătorii din Vingard sunt îndatoraţi a ţinea strana şi la Utrenie şi Vecernie.

Concurenţii au să şi aştearnă cererile concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare poporului în biserică, spre a-şi arăta dexteritatea în cântări.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Sebeş, 26 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Pălării
păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine
Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.
La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 2—23

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de
casse de fier şi oţel
priv. ces. şi reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoştinţa Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** şi după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier şi oţel panţerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze şi americane **sigure contra focului** şi **spargerei** pentru care dau **deplină garanţie.**
Atrag atenţiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, şi prin urmare fără valoare.
Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin
semnez cu distinsă stimă:
E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.
[151] 6—12
☞ Cataloage de preţuri la cerere gratis şi franco. ☜

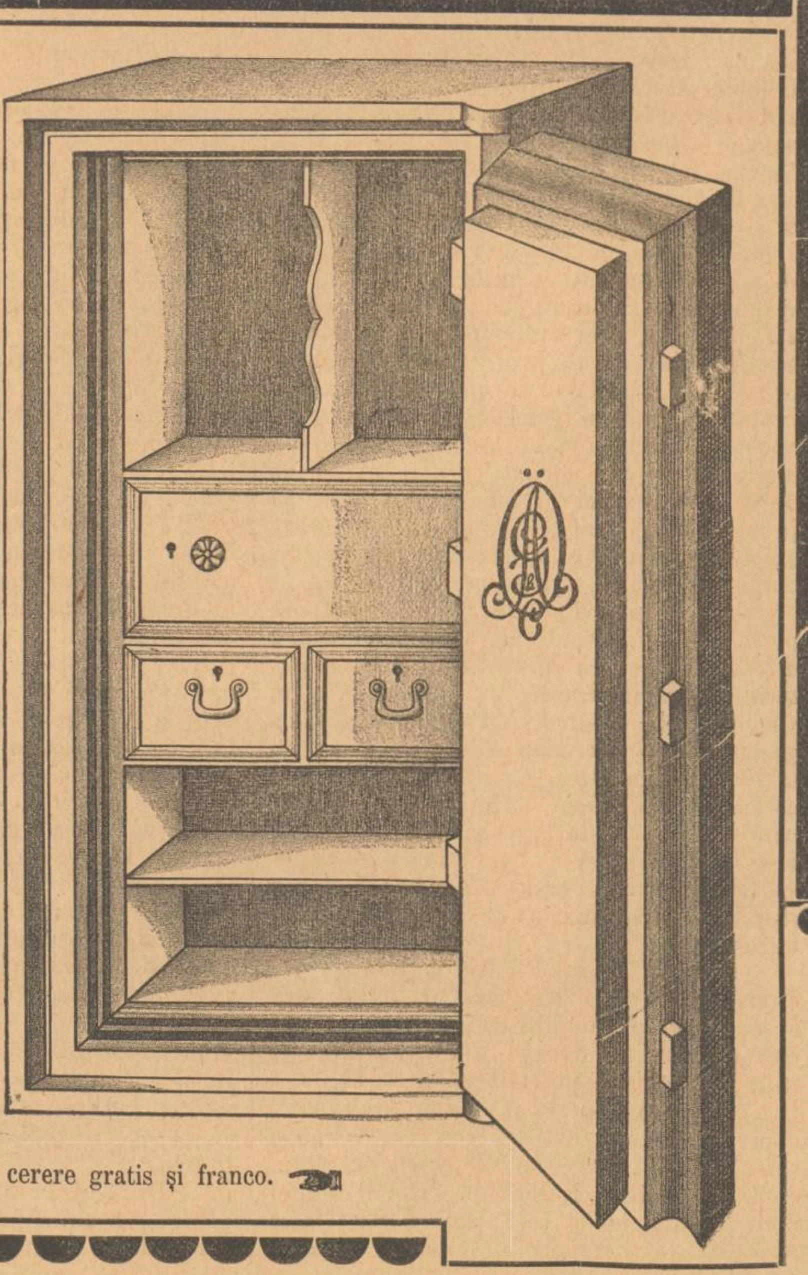

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 80 Sibiiu, Sâmbătă 21 Iulie (3 August) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Patriarhul Brancovici.

Sibiiu, 2 August n.

Biserica gr. ort. sârbă din patrie are doliu. Capul ei cel văzut, Patriarhul *George Brancovici*, a răposat Marţi la ameazi, în reşedinţa sa din Carloveţ.

Cu toate că era înaintat în etate, căci împlinise 77 de ani, moartea sa a venit pe neaşteptate şi a fost premearsă de o boală foarte scurtă. De aci apoi ştirile lăţite în public şi în presă, că Patriarhul n'ar fi murit de moarte naturală, ci în urma unei înveninări, pe care şi-a făcut-o singur. In formă autentică e constatat însă faptul, că înveninarea de sânge a provenit din o rană veche a Patriarhului, pe care o avea la picior, şi căreia nu i-a dat atenţiunea cuvenită.

In timpul din urmă s'a vorbit foarte mult în ziare despre bătrânul Patriarh. Mai ales cu începere dela congresul bisericesc-naţional din iarna trecută al Sârbilor, în care Patriarhul a suferit o înfrângere la care nu s'a aşteptat. Majoritatea congresului a tratat cu el în modul cel mai necruţător, declarându-l nevrednic de aşi ocupa scaunul. Dar nici mai nainte nu avusese zile bune Patriarhul *Brancovici*, care dela început, dela alegerea sa de Patriarh, n'a fost popular de loc şi n'a fost primit cu încredere din partea credincioşilor bisericei sârbeşti. Ba faptul, că fusese intimul fostului ministru de culte şi instrucţiune publică *Trefort*, l-a făcut chiar odios în faţa majorităţii poporului sârbesc. Alegerea sa de Patriarh s'a făcut numai din necesitate. Biserica gr. ort. sârbă nu avea atunci pe altul, care se întrunească încrederea guvernului ungar.

A fost de altcum un Arhiereu activ. După instalarea sa în scaunul patriarhal a întreprins visitaţiuni canonice prin toate părţile, studiind la faţa locului trebuinţele mai mari ale bisericei sale. In trei rânduri, în trei congrese, a făcut apoi încercarea să dee organisare temeinică bisericei sârbeşti, asigurându-i pentru totdeauna autonomia, dar totdeauna nisuinţele sale au fost zădărnicite din partea majorităţii congresului, căreia organisarea nu i-s'a părut destul de *naţională*, ci prea pe placul guvernului.

A organizat însă de nou mănăstirile sârbeşti, teologia din Carloveţ, a întemeiat fond de penziune pe sama funcţionarilor consistoriali şi pe sama profesorilor, a ridicat o reşedinţă nouă frumoasă în Carloveţ, a zidit şcoale, a făcut fonduri şcolare, tot din al său, astfel, că pentru scopuri culturale a cheltuit în cei 17 ani, cât a stat în fruntea bisericei sârbeşti ca Patriarh, peste un milion de coroane.

Cu toate acestea, majoritatea congresului din urmă a ridicat în contra sa acuza, că a chivernisit în mod fraudulos averea bisericei sârbeşti, şi l-a provocat să-şi dee demisia, dupăce autoritatea bisericei şi liniştea poporului pretinde lucrul acesta. Patriarhul însă nu s'a supus dorinţei acesteia, ci a intentat *proces* deputaţilor din majoritatea congresuală.

A venit însă acum moartea, şi pe neaşteptate a pus capăt procesului încă neterminat, şi a împlinit totodată şi dorinţa majorităţii congresuale, de a vedea ajuns în vacanţă scaunul de Patriarh al bisericei gr. ort. sârbeşti din patrie. Moartea, care împacă pe toţi, şi care iartă toate, a resolvat deci o chestie gravă, care se înveninase rău, şi a pus astfel capăt unei epoce de nemulţămiri şi neînţelegeri în istoria bisericei sârbeşti.

Patriarhul Brancovici sigur că cu cuvinte de iertare pe buze, la adresa celorce i-au amărât zilele din urmă ale vieţii, şi-a închis ochii pe vecie, iar cei rămaşi să conducă mai departe destinele bisericei sârbeşti tot cuvinte de iertare vor avea faţă de decedatul lor cap bisericesc.

Istoria însă, singură chemată acum se judece activitatea şi faptele decedatului Patriarh, va scoate învăţătură bună din cele întâmplate în biserica sârbească, învăţătura, că unde nu este *încredere* reciprocă, nu poate fi spor şi mulţămire. Aşa e în familie, aşa în societate mai mare, cum e şi biserica.

Invăţătura fie de folos în prima linie bisericei sârbeşti, căreia îi dorim din inimă, ca pacea şi liniştea internă, necesară consolidării ei, să nu mai fie de aci încolo noţiuni necunoscute pentru ea, ci o nouă eră să i-se deschidă, o eră de închegare, de întărire şi de progres.

Garanţiile constituţionale.

Afară de chestia transacţiunei, a mai fost atinsă cu ocaziunea audienţei pe care a avut-o ministrul nostru prezident, dl *Wekerle*, Luni, la Ischl, încă şi chestia cu *garanţiile constituţionale*, apoi *chestia croată*. Aşa spune un ziar unguresc, în măsură de a şti şi ce se întâmplă în cabinetul de lucru al Maiestăţii Sale, ziarul *„Budapesti Hirlap“*.

Cumcă în chestia croată ce s'a vorbit, ce măsuri s'au luat, ori că ce planuri de ale guvernului maghiar au fost încuviinţate din partea Maiestăţii Sale în cabinetul de lucru din Ischl, nu ni-se prea spune. Pe semne în chestia aceasta stau bine lucrurile. Guvernul va capitula şi a douaoară în faţa Croaţilor şi chestia e rezolvată.

Cu atât mai mult se scrie, şi cu atât mai cu mare amărăciune se tratează chestia ceealaltă, referitoare la *garanţiile constituţionale*, promise naţiunei în mesajul de tron, şi separat promise din partea ministrului de interne *Andrássy* de nenumărateori. Promise, dar nu date. Şi pe semne nici nu vor fi date. Ziarul numit unguresc, în măsură de a şti cum stau lucrurile, ne spune, că proiectele contelui *Andrássy* se găsesc şi astăzi pe masa de lucru a Maiestăţii Sale, unde stau aproape de un an, fără a li-se da sancţionarea prealabilă. Şi nu li-se dă sancţiunea prealabilă pentrucă unii dintre Maghiari au ţăsut intrigi în contra lor. Se spune, că s'ar fi înaintat Maiestăţii Sale un memorand în chestia aceasta. In memorand mai mulţi magnaţi şi foşti aderenţi de ai lui *Tisza* şi *Fejérváry* îşi expun nedumeririle faţă cu reformele pe cari voeşte actualul guvern să le întroducă în administraţia comitatensă, şi ajung la conclusia, că reformele sunt primejdioase, de aceea sfătuesc pe Maiestatea Sa să nu le încuviinţeze. Maiestatea Sa ar fi dat apoi memorandul spre studiare unui fost primministru austriac, care va avea să raporteze Maiestăţii Sale despre cele cuprinse în el. Şi ca lumea să poată fi convinsă şi mai bine despre intrigele ce se ţes în contra actualului guvern şi despre pedecile ce se pun în calea realizării programului seu de muncă, se mai spune şi aceea, că fostul ministruprezident *Fejérváry* încă se află la *Ischl*, şi că a chemat la sine şi pe fostul seu ministru de interne *Kristoffy*, care a primit o mare misiune politică, misiunea de a organiza un nou partid politic în Ungaria, partidul *radical*.

Toate acestea le dă ca *fapte* ziarul maghiar pomenit, iar nu ca combinaţiuni. Prin urmare, luând de bani buni aceeace ne spune, ar trebui să ajungem la conclusia, că guvernul se clatină, iar ceice îi stau mai aproape *se tem*, că în curând se va duce cu plutele.

Nu credem însă să stee tocmai astfel lucrurile. Maiestatea Sa, în chestii curat interne maghiare, n'a cerut niciodată sfatul ori părerile politicianilor din Austria. Ţinem deci de eschisă posibilitatea, ca M. Sa să fi dat spre studiare memorandul despre care e vorba vreunui

---

FOIŞOARĂ.

Monografia comunei Crişcior.

De Ioan Perian, paroh.

(Urmare).

Hotarul comunei este în jugăre catastrale de 4001 jug. 328°□ din cari: arător: 1264 jugăr. 810□, grădini 68 jugăr. 670□, fânaţ 242 jug. 1184□, păşunat 713 jug. 1586□, pădure 1608 jug. 1550□ şi neproductiv 102 jug. 928□.

Pădurea comună a foştilor urbarialişti este separată de a foştilor proprietari de pământ, dar în timpul din urmă Românii au cumpărat părţi de pădure şi din aceasta în majoritate preponderantă.

Păşunatul nu e comun, ci fiecare econom are a-şi ţinea vitele în păşunea proprie. Ceice locuesc în crânguri — delături de centru — au păşunatul cel mai bun şi le dă mâna de a ţinea vite mai multe.

Hotarul comunei are o mulţime de numiri, din cari amintesc părţi de hotar: Leurdiş, Gura-mori, Piatra-lucie, Gura-Barzi, Prundari, Podu-lung, Pietroasa, Ursoiu, Podu-mori, Sub-Barza, Coranda, Mânzata, Muncel, Merezu, Răpangu, Mărţasca, Hălăstău, Poieniţa, Valea-mori, Cucu, Pleşa, Slăvasa, Cordura, Brezaia, Gârda, Lacu, Măgura, Dâmbu-sasului, Cireşasa, Dealu-mare, Maceşata, Lazu-Tomodanului, Colnici, Gura-Gârzi, Grâu-brasi, Hănţasca, Rovina-săsască, La moară, In Piatră, Tilii, Cornet, Varniţă, Intrehotară, Podu-sălişti, Podu-şimonului, Rovina-mare, Dumbrăviţa, Dărman, Lestegar, Cărămizi, Scoruş, Pripor, Cicera, Bunei, Vilagos, Presaca, La steampuri, La bolovan; dealuri: Bunei, Scoruş, Tilii, Cornet, Gârda, Colnici, Pleşa, Slăvasa, Pietroasa, Cordura, Ursoiu, Cireşasa, Dealu-mare, Muncel, Merezu, Barza, Leurdiş, Paltin ş. a. Dealurile sunt acoperite cu păduri şi păşuni, pe alocurea cu stânci.

Dintre văi mai însemnate sunt: „Valea-Crişciorului“ sau a Bucureştilor (după partea de hotar ce o premerge), Valea-Gârzi, Valea-arsului cu a Arţişorului, acestea toate, dupăce se împreună cu Valea-Crişciorului, să varsă în Crişul-alb, iar Valea-mori se varsă singură în Criş din jos de comună.

„Valea Crişciorului“ se formează din văile comunelor Rovina şi Curechiu, cari unindu-se în comuna Bucureşti primesc numirea de Valea-bucureştilor, iar din jos de Bucureşti unindu-se cu „Valea dela Şesuri“, „Valea-balului“ întră pe teritorul comunei Crişcior sub numirea de: „Valea-Crişciorului“ şi dupăce mai primeşte în sine Valea Gârzi şi Valea-arsului, trecând prin comună să varsă în Crişul-alb.

„Valea-Gârzi“ isvoreşte din dealul „Măceşata“ formându-se din păraiele: „părăul Vanciului“ şi „părăul lacului“. Valea îşi ia numirea dela dealul „Gârda“ pela poalele căruia curge, primind în sine mai mult de 20 păraie mai mici şi se varsă la „Gura Gârzi“ în Valea-Crişciorului, dupăcum se aminti şi mai sus.

„Valea-arsului“ isvoreşte din dealurile „Muncel“ şi „Merezu“ formându-se din păraiele: „părăul ţărancului“, părăul „puşi“ şi părăul „repangului“.

Aproape pe la începutul ei erarul a construit — cu mult înainte de 1848 — o stavilă din zid şi pământ între dealuri, pentruca cu apa adunată să se poată mâna steampurile aflătoare în apropiere, pentru măcinarea petrei auroase din băi.

Astăzi sunt demolate, stavila ruinată, iar teritorul de băi aproape întreg în posesiunea societăţii „12 Apostoli“. De când se lucră pe sub vale în băile societăţii, apa s'a tras în jos, încât în timp de vară sacă de tot. Mai la vale se uneşte cu Valea-arţişorului, o vale ceva mai mică, care încă în timp de secetă e aproape secată. După un percurs de 6—7 chlmetr. acestea văi se varsă în „Valea Crişciorului“ în interiorul comunei.

„Valea-mori“ îşi ia începutul din două păraie principale numite: „părăul cohului“ şi „părăul Barzi“, cari isvorăsc din dealul „*Barza*“. Dupăce primeşte în sine mai multe păraie mici se varsă la „Gura-mori“ direct în Crişul-alb.

Aproape la începutul ei se află băile dela „Zdraholţ“ st. Ioan Evangelist, proprietatea societăţii Ruda 12 Apostoli.

Clima comunei este moderată, vara sunt călduri mari ca şi la „ţară“ pe valea mai largă a Murăşului. Se cultivă şi aici toate productele îndatinate, grâu de toamnă şi de vară, cucuruz, ovăs, săcară, orz etc., chiar şi viţă de vie, dar numai în grădini şi în măsură mai mică şi pe coasta dealului numit „*Buneiu*“, partea înclinată spre meazăzi.

(Va urma).

fost ministru-prezident *austriac*, ori altui politician de dincolo. Dacă cu adevărat i-s'a prezentat un astfel de memorand, l-a cetit și studiat M. Sa însuși.

Dar nu în memorand trebue căutată denegarea sancționării prealabile a garanțiilor constituționale, ci în *pactul* legat între Coroană și coaliție, atunci, când aceasta a primit puterea. Maiestatea Sa nu e omul, care să nu se țină de pact, și ce e în pact încuviințează tot. Nu poate încuviința însă ce *nu e în pact*. Să nu i-se ceară deci aceea ce n'a promis, și la ce nu s'a obligat. Și probabil, că garanțiile constituționale sunt lucruri, despre cari *pactul nu știe nimica*.

Astfel ne-am explicat totdeauna și și de astădată astfel ne explicăm noi faptul, că proiectele ministrului de interne *Andrássy* nu primesc sancționarea prealabilă, ci stau aproape de un an pe masa de lucru a Maiestății Sale.

Indatoririle preotului față de școala confesională.

Lucrare cetită în conferința preoțască de ăstan din tractul Cetatea-de-peatră.

De

Nicolae German, paroh.

Preavenerabilul nostru Consistoriu, pătruns de soartea școalei noastre, voește să afle dela noi, ca membrii constitutivi din organismul acestei școale, cauzele împedecătoare de înaintare, întocmai cum un medic, care voește să facă diagnosa unei boale, știricește dela cel bolnav cauzele și durerile ce le simte.

Și precum acel medic numai atunci va putea stabili cu succes diagnosa acelei boale, când cel ce sufere îi va descoperi cu sinceritate toată starea corpului său, asemenea și noi, numai în modul acesta vom folosi cauzei ce ne preocupă, dacă în privința aceasta vom arăta cu sinceritate și fără încunjur toate ranele ce rod la corpul organic al școalei noastre confesionale, pentruca așa cunoscându-le, cei ce chemați sunt să le vindece, să poată face diagnosa cuvenită după care urmează apoi vindecarea.

Și cred că nu greșesc când afirm, că aceasta a avut-o în vedere și Preav. Consistoriu deoarece nu ne îndatorează a arăta și mijloacele de lipsă pentru sanarea răului.

Deci constatate acestea, după modestele mele puteri am onoare a mă achita de aceasta însărcinare prin următoarea lucrare:

Toate corpurile și ființele, fie acelea din lumea organică sau neorganică, adecă din întreg universul, sunt pururea în mișcare, resp. schimbare, când crescândă, când decrescândă. Nu este nimic, dar absolut nimic din întreaga natură, ce să nu fie supus acestei schimbări, în o direcțiune oareșicare după natura respectivei ființe, vietăți, instituțiune, organism, etc. etc.

Dacă privim și studiem aceasta evoluțiune universală, vom observa 3 momente principale și anume: *început, culminațiune și sfârșit.* Acestor 3 regule trebue să fie și sunt subordinate toate cele aflătoare pe lumea aceasta, fie de orice caracter, de orice natură. Trecerea și durata tuturor celorce supuse sunt acestor 3 fase, formează drept reservat pe seama provedinței divine.

Fiind deci și școala noastră confesională o instituțiune supusă acestei evoluțiuni, natural că trebue să ne dăm sama în chestiunile ce le desbatem, în care dintre aceste 3 momente naturale, început, culminațiune și sfârșit își trăește ea viața? Numai știind aceasta vom putea să ne pronunțăm în merit asupra lucrului ce ne preocupă, dacă vom ști și cunoaște cu deplină siguranță starea reală al acelui lucru. Punând întrebarea, că în care dintre aceste trei stadii se află școala noastră confesională în genere și în care în special în tractul nostru, la prima întrebare, adecă despre școala noastră în general vom putea da modestul răspuns: că dânsa *se află la început.* Iar în special despre școala confesională din tractul nostru nici atâta nu putem răspunde, ci numai: *acum se fac preparative ca să se pună început.*

Cum vom putea răspunde, că învățământul în tractul acesta este la început, când în 33 parohii sunt abia 13 edificii școlare corăspunzătoare, iar în acele 11 învățători definitivi, deci abia o terțialitate a făcut începutul, iar încolo aproape nimic? Iată pentruce susțin, că noi încă nici la început nu suntem.

Icoană tristă aceasta, dar adevărată. Astfel suntem în clar, că în tema aceasta referitor la tractul nostru trebue să ne ocupăm cu o instituțiune, a cărei sămânță a fost deja aruncată, dar în lipsa substanțelor nutritoare și în urma ogorului de veacuri înțelenit abia acum încolțește, forțându-se spre desvoltare și numai apoi și spre dorita rodire, ce va să vie.

*

După părerea mea în tractul nostru sunt două feliuri de directori școlari: a) directori (preoți) cu școală și învățător și b) directori fără școală și fără învățător. De unde urmează, că de două feluri sunt și datorințele noastre față de școala confesională.

Față cu datorințele celor dintâi cred a fi de prisos să le amintesc aci, deoarece sunt ele foarte precis expuse în Regulamentele din vigoare repetate atât de des de organele noastre bisericesti-școlare la toate ocaziunile. Prin urmare ceea-ce ași avea de zis ar fi față cu acei preoți ca directori școlari, cari încă numai pe hârtie figurează ca atari. Incât privește îndatoririle acestora față de școală, se pot reasuma în următoarele: *A stărui cu vreme și fără vreme, ca în parohiile conduse de ei să se edifice școale corăspunzătoare legii, asigurându-se salarul învățătoresc la minimul pretins de lege.*

Spre realizarea acestui scop să-și pună fiecare preot ca director școlar toate puterile, fără considerare la jertfă și osteneală, căci fără acestea ori ce încercare nu va reuși, căci „Numai cu vorba nu se face ciorba“ zice proverbul.

Problemă grea aceasta, și cu deosebire în părțile noastre, unde suntem avizați esclusiv numai la bietul popor, a cărui stare materială nu numai că nu e de invidiat, ci e chiar de compătimit.

Căci cu durere, trebue să mărturisim, că dacă băncile dintr'odată le-ar abzice creditul, atunci într'o bună dimineață neam trezi că cel puțin 50% dintre locuitorii fiecărei comuni ar trebui să ia bățul și traista pribăgiei. Și e foarte esplicabil lucrul acesta, pentrucă poporul român, lipsit de cultură, lipsit de educație, nu e în stare a purta greul vieții, cu deosebire azi, când sarcinile sunt înmulțite peste măsură, cu acel resultat, ca din câștigul mânilor sale să poată câtuș de puțin jertfi și pentru partea a doua a esistenței sale, adecă pentru nutremântul spiritual.

Ar urma din aceasta, că zadarnice vor fi toate opintirile noastre, căci poporul e sărac. Tocmai lucrul acesta trebue să ne îndemne, ca voind binele turmei noastre să stăruim, ca după putință s-o înzestrăm cu învățătură. Căci cu durere trebue să recunoaștem, că această scuză a fost cauza la multe neajunsuri, ba chiar și la sărăcia noastră în care înotăm încă și astăzi. In aceasta scuză s'au îngropat toate ordinațiunile superiorilor noștri, de aceasta scuză s'au lovit toate ideile salutare și nizuințele nobile ale multor bărbați cu inimă pătrunși de viitorul poporului nostru. Și dacă noi, cari datorință sfântă avem să ne conducem turma la pășunile mântuirii și cari puși suntem ca să supraveghem ziua și noaptea, nu numai asupra vieții sale morale, ci și a celei spirituale, nici acum în ceasul al XI-lea nu vom rupe cu trecutul, atunci viitorul nu e al nostru, ci a celor ce înțelegând duhul vremii, țin pas cu celelalte popoare, emulând în cultivarea minții, și prin aceasta asigurându-și un viitor de aur în lumea aceasta.

E fapt constatat acesta chiar dela începutul omenimii până în zilele noastre. Eată ce ne spune înțeleptul Solomon în privința aceasta: Fericit este omul care a aflat înțelepciunea, căci câștigurite ei mai bune sunt decât câștigurile argintului, și venitul ei decât al aurului. Și cei ce o cuprind sunt fericiți (III. 13, 14, 18). Iar înțelepciunea lumei ne spune că:

Omul învățat și harnic
Totdeauna are prasnic
Iar nevoiașul și prostul
Și în ziua de Paști e cu postul.
(*Anton Pan*).

Stând în fața acestui popor lipsit și despoiat materialicește, trebue să ne gândim, că dacă lipsit va rămânea și mai departe de această comoară spirituală, adecă de cultură, singurul refugiu dela care putem spera mântuire, singura avere ce atât experiența, cât și istoria ne-a dovedit că asigură existența și prosperarea oricărui popor; atunci înaintăm cu pași siguri spre perire. S'au doar nu chiar aceasta o înțelege și apostolul Pavel când zice: „Să lăpădăm armele întunerecului, s'au ale morții și să ne îmbrăcăm cu hainele luminii, s'au ale vieții“.

De sine înțeles, că nu e așa ușor a te vedea dintr'odată cu școală și învățător, căci cum am zis și mai nainte e una din cele mai grele problema aceasta, căci pe lângă jertfă, muncă neîntreruptă, mai reclamă și timp îndelungat, cu deosebire, când trebue să le faci toate acestea aproape din nimic.

Dar a rămânea și mai departe cu mânile în sân, privind cu nepăsare la bietul popor cum îl exploatează toți din toate părțile, și a-l vedea înotând în întunerecul neștiinței până *cade* sub greutatea timpului ce din zi în zi devine tot mai vitreg . . . înseamnă a nu înțelege cuvintele evanghelice: „Iară năimitul, vede lupul venind, lasă oile și fuge, iar lupul risipește și răpește oile“.

Atât în general, cât și între imprejurările din acest protopresbiterat, aceste cuget că ar fi îndatoririle preotului față de școala confesională a cărui director este, afară de cele impuse lui de „Regulamentele“ din vigoare. (Va urma).

NOUTĂȚI.

Pentru gimnaziul din Brad au întrat la cassa arhidiecezană 61 cor. 90 fileri din comuna *Valea-Geoagiului*, protopresbiteratul *Lupșa*. Au contribuit următorii: Nicolae Popp, notar 30 cor., George Lazar, paroh, Iosif Bârlat și biserica gr. ort. câte 5 cor., Simtion Ciora, cantor 2 cor., Ioan Marienescu, Ioan Lazar, Gavrilă Lazar, Nuț Baieșan, Danilă Lazar, Maria Lazar și Eufemia Cioara, câte 1 coroană, alții cu sume mai mici.

*

Dl George Pop de Băsești, șeful partidului național român dela noi, eri Joi, a împlinit anul al 72-lea al etății. S'a născut în 1 August n. 1835. Confrații din România, și unii chiar și dela noi, cari vesteau, că venerabilul prezident al comitetului național român își serbează în 18 August împlinirea anului al 80-lea al etății, vor avea să mai aștepte deci opt ani, până vor putea da rapoarte amănunțite despre sărbările ce se vor aranja atunci în castelul din Băsești. Din parte-ne dorim, ca acești opt ani dl *George Pop de Băsești* să-i petreacă în cea mai perfectă sănătate, ajungând și zile mai bune decât cele de astăzi.

*

Moartea Patriarhului sârbesc. Obducția săvârșită Mercuri a constatat, că Patriarhul *Brancovici* a murit de moarte naturală, din înveninare de sânge, născută din neîngrijirea unei rane pe care o avea la picior. A fost șase zile bolnav, darabia două zile înainte de moarte s'a cunoscut, că boala e gravă și se va termina cu moarte.

Maiestatea Sa, Monarhul nostru, căruia i-s'a notificat numai decât moartea, a trimis telegramă de condolență și a încredințat pe comandantul de corp din Zagreb să-l reprezinte la înmormântare. Tot pe cale telegrafică a condolat și regele *Petru* al Sârbiei, apoi prim-ministrul Wekerle, și alții.

Inmormântarea se va face probabil Luni. Delegațiunea congresuală, întrunită sub presidenția episcopului *Smeianovici* din Vârșeț abia eri, Joi, după amiaz a luat în privința aceasta măsurile de lipsă, cari încă nu se cunosc.

Decedatul a lăsat testament, în care numește pe *fiica sa* erede universal. Testamentul va fi însă atacat din partea biserrcii, căreia îi compete jumătate din averea răposatului Patriarh.

*

Asociațiunea aradană își va ținea în 11 August st. n. adunarea generală în Arad. Se nădăjduește că va fi bine cercetată.

*

Denumire. Parohul din Viștea inferioară *George Tulbure* e numit din partea Ven. Consistor arhidiecezan catichet la școalele medii din Făgăraș.

*

† Gr. Buțurean, profesor de istorie, fost deputat, a încetat din viață în Iași. Pe terenul didactic, Gr. Buțurean a scris mult și a alcătuit pentru cursul de liceu un manual desvoltat de istorie universală.

*

Pentru țărani. Dr. *Aurel Onciul*, deputatul bucovinean a întrevenit la ministrul austriac de agricultură, ca moșiile fondului să nu mai fie arândate la arândași singuratici (de obiceiu jidani) ci să fie parcelate și arândate în loturi mici la țărani. Ministrul a promis că va sprijini această dorință în favorul țăranilor după putință.

*

Prima biserică ungurească greco-orientală. La Szentes s'a organizat prima parohie ortodoxă ungurească. Biserica aceasta înființată de Greci la 1784 a stat până acuma sub iurisdicțiunea diecezei Aradului. Ministrul de culte și instrucție publică însă a declarat această biserică de independentă, și deoarece credincioșii ei sunt Unguri (adecă maghiarizați) biserica are caracter unguresc. Deci limba liturgică și oficială va fi cea ungurească. Astfel biserica aceasta este prima biserică ortodoxă ungurească din țară.

*

Bucuria Slovacilor. Senatul universitar din Nelrasca (Statele unite) a hotărît înființarea unei catedre de limba slovăcească la acea universitate. Ne putem închipui bucuria Slovacilor, cari aici la ei acasă nici gimnazii n'au drept să înființeze cu limba de propunere slovacă!

*

Alegeri. Ni-se scriu următoarele: „In comuna Văișoara, comitatul Hunedoarei, pretura Devei a fost alegere de notar și subnotar. Notar a fost ales cu aclamațiune dl Stefan Maschalcu, iar subnotar, asemenea cu aclamațiune, tinărul de bună speranță Ioan Ilie din Zernești, comit. Făgărașului, care deși numai acum, cam de prin Februarie a venit în comitatul nostru, prin hărnicia și purtarea sa exemplară a pus în uimire pe cei dela administrație, și s'a făcut plăcut și iubit de toți în această împrejurime“.

*

Intimpinare. Cu privire la raportul din numărul 77 al ziarului nostru despre concertul din Ocna, ni-se scrie, că concertul a fost aranjat din partea *inteligenței* române din Ocna, *cu concursul* corului bisericesc. Scopul a fost deci, să se procure distracție *inteligenței*, formată din oaspeții dela băi și din alții veniți din depărtări. Intențiunea a fost, ca toți cari iau parte la concert, să primească o impresie bună despre poporul român din Ocna. Iar că nu s'a făcut loc în altă sală pe seama coriștilor, ca să-și petreacă și ei, își are explicarea în faptul, că ei înșiși au refuzat a-și petrece, dupăce Luni de dimineață aveau să meargă la lucru. Nu s'a făcut deci greșală în nici o privință.

*

Reuniunea pentru ajutorarea copiilor saraci, neumblători la școală, din Sibiiu, și pentru aranjarea unui pom de Crăciun pe sama lor, aranjază Duminecă, în 4 August n., concert și petrecere de dans în Hermansgarten, împreunată cu loterie, cu bazar și cu postă hazlie. Va cânta muzica regimentului 2 de infanterie. Programul e bogat și variat. Prețul de întrare 60 fileri de persoană. Copiii plătesc 30 fileri. Inceputul la 5 ore d. a. E de dorit, ca publicul să dee întreprinderii sprigiuul necezar.

*

Din Măgărei ni se trimite o declarațiune mai lungă despre alegerea de preot săvârșită acolo la 8 Iulie v. Ni se comunică în declarație, că cei ce s'au reținut dela alegere, formează *maioritatea* credincioșilor nostri de acolo, căci sunt 70 la număr. N'au votat, pentrucă nu li-a plăcut de nici unul dintre concurenți, și de aceea au cerut să nu se țină alegere, ci să se publice concurs nou. Luăm act.

*

Intâlnire de domnitori. Azi, Vineri, va pleca țarul Rusiei pe Yakt-ul său pentru a se întâlni cu împăratul Germaniei la Schwinemünde. Pe lângă suitele celor doi suverani vor azista la întrevedere și principele Bülow și ministrul de externe al Rusiei Iswolski. Acestei întâlniri i se atribue mare însemnătate politică.

*

Foc în gara dela Timișoara. In magazinul de [illegible] din gara Timişoarei a isbucnit Duminecă un foc îngrozitor, care aşa de iute a cuprins întreg magazinul, încât pompierii n'au mai putut salva nimic. Toate mărfurile din magazin au fost distruse de flăcări. Paguba se urcă la 400.000 cor. La lucrările de salvare au fost răniţi 2 pompieri, parte grav ear alţi patru au primit răni uşoare. In magazin s'a aflat mult petroleu şi materii esplosive. Spre norocire focul a fost în curând localizat, evitându-se astfel o nenorocire mai mare. Se presupune că focul a fost pus. S'a pornit cercetare.

*

Serbările ligei cântăreţilor germani. In Breslau s'au început Duminecă sărbările ligei cântăreţilor germani. Toate Reuniunile de cântări germane au trimis representanţi la aceste festivităţi. Peste 15.000 cântăreţi s'au adunat la Breslau. Au luat parte la aceste festivităţi şi dnii Dr. George Dobrin şi Ioan Vidu din Lugoj, ca representanţi ai reuniunii române de cântări din Lugoj.

*

Societatea „Carmen din Bucureşti. va face la toamnă o escursiune în Bucovina, unde va da câteva concerte. Escelentul cor al acestei societăţi e cunoscut şi Sibienilor.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit Alexiu Latiş, paroh în Stoiceni şi soţia sa Lucreţia n. Filip 2 cor., George Ittu. paroh în Vale 3 cor., Basiliu Necşa, paroh în Apoldul-superior 2 cor., nuntaşii Anei Cristea (Ocna) cu mirele Vasile Cincan (Sibiiu), având de naş pe Vasile Tăpălagă şi soţia sa Maria, prin expeditorul „Foaiei Poporului“, dl I. Imbăruş, în total 3 cor. 63 fileri, Demetriu Grecian, paroh (Herman) şi Ioan Grecian, paroh (Lovnic) în total 2 cor., dna Paraschiva Iancu 1 cor. şi dl Petru Cosciuc, funcţ. penz. (Mediaş), drept răscumpărare a biletului de întrare la petrecerea din 2 August n. c. a tinerimei din Mediaş, 3 cor.

*

Cine voeşte să fie frumos? Sunt puţine dame în ţară cărora nu le e cunoscută renumita salbă pentru faţă a farmacistului Clemens v. Földes din Arad. Dintre toate mijloacele de frumseţă Crema-Margit a lui Földes se bucură anume de interesul cel mai mare, deoarece e detot nestricăcioasă, în câteva zile delătură toate necurăţeniile de piele, ca pistruele, sgrăbunţele, pètele de ficat, sbârcelele, iar faţa o netezeşte, împrospătează şi întinereşte. Acest mijloc nu serveşte însă numai pentru înfrumseţarea pielei de obraz, şi totodată şi pentru înălbirea ceafei, a umerilor şi a mânilor. Preţul unei dose mari e 2 cor., a unei mici 1 cor. Efectul *Cremei-Margit* ridică vaza *Săpunului de Margit.* Toate damele, cari folosesc pudră, laudă îndeosebi *Pudra de Margit*, pentrucă obrazul îl ţine uscat şi îl scuteşte de soare şi vânt. Aceste article speciale de toilettă se pot afla în toate farmaciile. Feriţi-vă de imitaţiuni! La dorinţă oricine primeşte prin postă gratis dela fabricantul Clemens v. Földes, farmacist în Arad cartea „Ingrijirea frumseţii“.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Onoraţii membrii ai despărţământului Sălişte al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român“ precum şi toţi sprijinitorii ei sunt prin aceasta învitaţi la

Adunarea generală ordinară

ce se va ţinea Duminecă în 11 August st. n. a. c. la 10 ore a. m. în sala festivă a şcoalei din Sălişte cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al comitetului cercual.
3. Raportul cassarului şi statorirea budgetului pe anul 1903.
4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea socotelilor.
5. Alegerea unei comisiuni pentru înserierea de membrii şi încassarea tacselor.
6. Desertaţiunea: „Despre bani, hârtii de valoare şi instituţii financiare“ de Constantin Herţia.
7. Raportul comisiunilor şi hotărâre asupra lui.
8. Reconstituirea despărţământului pe un period de trei ani.
9. Alegerea a doi delegaţi pentru adunarea generală a Asociaţiunei.
10. Dispoziţii pentru autenticarea procesului verbal al adunării.

Sălişte, în 30 Iulie 1907. st. n.

Directorul despărţământului.

Dr. Ioan Stroia

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul în general.

Toate normele dreptului sunt dictate de raţiune. Raţiunea ne spune, că misiunea omului pe acest pământ este, să trăească în coesistenţă, dar totodată şi în *concurenţă* cu ceilalţi oameni, aşa însă, ca să nu fie supărat din nici o parte. Lucrul acesta îl garantează apoi omului dreptul cu normele sale. De aceea dreptul se refere nu numai la acţiuni, ci şi la acţionişti, pentrucă deoparte stabileşte cualitatea acţiunilor, de altă parte precisează atributele persoanelor aflătoare în acţiune.

Fiind meniţiunea omului aceea, să trăiască în comunitate cu alţii, aşa însă, ca în raporturile reciproce fiecare să-şi desvolte liber activitatea şi eficacitatea, de sine urmează, că în momentul în care omul pretinde pentru sine libertatea acţiunii, e dator să conceadă libertatea aceasta şi pe seama altora, în aceeaşi măsură; pentrucă dacă n'ar fi aşa, dacă fiecare ar putea dispune de libertate nelimitată, scurtând pe alţii în libertatea lor, s'ar naşte o ciocnire de interese, o colisiune, care ar face cu totul imposibilă oamenilor existenţa împreună.

Raţiunea restrânge deci libertatea fiecăruia, în măsura în care o reclamă aceasta libertatea celoralalţi. De unde se vede, că dreptul în general e: regulatorul acţiunilor volnice exterioare, pe cari le face să fie compatibile cu libertatea tuturor, şi e atributul unei anumite persoane, căreia îi face posibilă acţiunea volnică exterioară, reclamată de coesistenţa oamenilor.

Dreptul, cu toate tezele şi cu toate normele sale, e bazat pe *principii de drept*, iar supremul principiu de drept este *egalitatea de drept*. Fiecărui om îi compete în viaţa socială şi în raporturile sociale aceeaşi sferă de libertate şi aceeaşi delimitare pentru activitatea sa. Precum în faţa tronului ceresc toţi oamenii sunt egali, aşa egali sunt ei şi în faţa dreptului, în faţa legii, care ne dă condiţiunea compatibilităţii acţiunilor noastre cu libertatea tuturor celor ce trăesc în comunitate cu noi.

Existenţa dreptului în general depinde dela *subiect* şi dela *obiect*. Subiect de drept poate fi numai fiinţa provăzută cu judecată liberă, persoana cu facultăţi desvoltate intelectuale. Obiect de drept e însă tot ce poate fi tratat din punctul de vedere al dreptului acordat celui îndreptăţit. Prin urmare, obiect de drept poate fi:

a) Insaşi persoana subiectului îndreptăţit;

b) Lucrurile, cărora nu li-se poate atribui facultatea judecăţii libere, şi

c) Causalitatea altor persoane, în acel înţeles, ca îndreptăţitul să poată determina pe altul la o acţiune.

După diversitatea aceasta a obiectului, drepturile sunt deci iarăşi de trei feluri:

1. Drepturi *personale*, cari se refer la însaşi persoana îndreptăţitului;
2. Drepturi *reale*, născute dintr'un lucru oare care, şi
3. Drepturi *convenţionale*, legate de prestaţiunea unei anumite persoane.

Drepturile personale şi cele reale se mai numesc şi *absolute*, iar cele convenţionale — *relative.*

Fie că dreptul e înăscut sau dobândit, exerciarea lui se face prin posesiune, care se numeşte *posesiune de drept*, şi e, cu privire la raporturile dintre persoană şi obiect, posesiune *fizică*, dacă obiectul e legat de forţele fizice ale persoanei, sau posesiune *mentală*, dacă lipseşte legătura aceasta. Şi într'un caz şi într'altul însă, posesiunea e, sau legitimă, sau ilegitimă.

Posesiunea deci, în sine luată, e un drept, pentrucă e îndreptăţirea de a esercia un drept. Se manifestă în următoarele forme:

Ca îndreptăţire de a cere să ni-se cedeze eserciarea unui drept.

Ca îndreptăţire de a continua eserciarea unui drept.

Ca îndreptăţire de a pretinde reîntegrarea posesiunii răpite.

Mai avem apoi *posesiune imemorială*, când nu se poate dovedi starea contrară, şi în fine posesiune de *probitate.*

Ori ce drept încetă numai atunci, când încetă condiţia esistenţei sale, cum e de es. moartea subiectului de drept, nimicirea obiectului de drept, etc. Iar câtă vreme există condiţiunile cari reclamă esistenţa dreptului, nimeni altul nu poate nimici dreptul, decât numai îndreptăţitul însuşi, abandonându-l, sau renunţând la el. Abandonarea aceasta voluntară se numeşte *alienaţie* (alienatio juris).

Omul poate renunţa la toate drepturile, pentrucă tot ce fisiceşte poate fi abandonat poate fi abandonat şi de drept (jure); dar la un drept nu poate renunţa nimeni, anume: la *dreptul de a fi considerat omul de om şi de a fi tratat ca om.*

Lăpădarea de drept o face omul sau prin *renunţare*, când scoate cu desăvârşire din sfera sa de drept un obiect de drept, fără să se atingă însă de sfera de drept a altuia, s'au prin *transmisiune*, când îndreptăţitul cedează altuia dreptul avut.

Cel ce se atinge de drept străin, fără a-l fi primit prin transmisiune, comite *violare de drept.* Esistenţa violării de drept reclamă deci: 1) Subiectul, ca fiinţă raţională; 2) dreptul a cărui violare s'a făcut şi 3) acţiunea neîndreptăţită a celui ce a comis violarea.

Dacă violarea de drept se face pentru ajungerea unui scop, — se lucrează deci în conştienţa făptuirii, — se numeşte *intenţionată*, ear când se face fără urmărirea unui anumit scop e *neintenţionată.*

Orice violare de drept e o împedecare în eserciarea dreptului, care în astfel de cas poate fi *forţat*, pentrucă în însaşi esistenţa dreptului se cuprinde şi îndreptăţirea de a delătura *prin constrângere* toate pedecile cari îi opresc eserciarea. Constrângerea poate se urmeze însă numai după constatarea casului de violare de drept, în care scop trebue să fie apreciate acţiunile omeneşti din punctul de vedere al dreptului. Apreciarea aceasta se face pe baza anumitelor regule turnate în legi, prin oameni anume designaţi, cari se numesc *judecători* şi a căror părere finală se numeşte verdict sau *sentinţă.*

Sentinţa judecătorului trebue să conţină: 1) regula de drept căreia trebue să se conformeze acţionistul, 2) acţiunea însaşi şi 3) verdictul de drept. Sentinţa deci, ca resultat al scrutării judecătoreşti, făcută asupra unei anumite acţiuni omeneşti, nu e alta decât declararea legalităţii s'au ilegalităţii acţiunii, pusă în comparaţie cu legea. Prin urmare, condiţiunea aplicării legii din partea judecătorului residă totdeauna într'un fapt implinit, în esistenţa unei acţiuni care nu consună cu acţiunea celorlalţi. Dar şi în casul acesta, aplicarea legii se întâmplă numai când acţionistul e conştiu de ceeace face sau a făcut, va să zică întruneşte şi are întrupate în sine condiţiunile necunoasterei dreptului, pentrucă în contra *inconştienţilor*, legea nu poate fi pusă în aplicare şi nici nu se pune.

Inştiinţare.

„Reuniunea femeilor române din Braşov“, a înfiinţat un internat cu scop de a instrui fetiţe din clasa de mijloc a societăţii româneşti în menajul casei, precum şi în diferite lucruri de mână, ce cad în sfera unei bune econoame.

Reuniunea întreţine şi subvenţionează acest internat cu o sumă considerabilă, numai ca să poată primi fetiţe cu taxă cât se poate de scăzută.

In acest internat se învaţă:

a) a pregăti tot felul de mâncări;

b) a spăla şi a călcă tot felul de albituri;

c) a croi şi a coase cu maşina tot felul de albituri şi vestminte;

d) a cultiva legumi;

e) reguli hygienice, şi

f) a ţese la răsboiu.

Pentru completarea cunoştinţelor câştigate în şcoală s'a întrodus şi o şcoală de repetiţie prevăzută în legile statului pentru copile dela 12—15 ani.

In această şcoală se va propune:

Limba română	2	curs.	à	2	ore	pe	săpt.
Limba maghiară	2	„	„	2	„	„	„
Limba germană	2	„	„	2	„	„	„
Aritmetica	2	„	„	2	„	„	„
Istoria şi geografia	2	„	„	2	„	„	„
Ist. nat. şi fisica	2	„	„	1	oră	„	„
Religia	2	„	„	1	„	„	„
Desemnul	1	curs.	„	1	„	„	„
Scrierea	1	„	„	1	„	„	„
Cântări	1	„	„	1	„	„	„
Gimnastica	1	„	„	1	„	„	„

In acest „Internat“ se primesc fetiţe române, cari vor fi absolvat cel puţin 3 (trei) clase primare şi vor fi împlinit 12 ani.

De oarece prin reorganizarea cea nouă a instrucţiunei numărul orelor s'a înmulţit în mod considerabil, de aceea s'a statorit pentru completa întreţinere şi instrucţiune taxa de 32 coroane pe lună, plătită anticipativ.

Fetiţe orfane şi sărace pot fi primite gratuit în „Internat“.

Fetiţe din Braşov, cari vor voi să petreacă numai peste zi în „Internat“, plătesc pentru toată instrucţiunea şi pentru prânz şi ojină câte 24 de cor. pe lună.

Peste aceasta fiecare elevă trebue să plătească lunar câte 1 coroană pentru medic.

La primire fiecare elevă va fi vizitată de medicul internatului, dacă este deplin sănătoasă.

Deoarece numărul elevelor, atât al celor cu plată, cât şi al bursierelor este restrâns, de aceea se învită părinţii şi tutorii a se anunţa, respective a înainta petiţiunile înzestrate cu testimoniu de paupertate şi cu actul de botez la subscrisa prezidentă *până în 20 August st. v.*

Primirea elevelor în „Internat“ se va face *dela 25 August încolo.*

La primire are să aducă fiecare elevă albiturile şi vestmintele necesare, precum şi aşternutul de pat.

In legătură cu acest „internat“, Reuniunea în anii trecuţi a înfiinţat şi un „*Orfelinat*“ pentru fetiţe orfane şi sărace dela 6—12 ani; aceste fetiţe primesc întreţinerea complectă pe spesele reuniunei şi sunt obligate a cerceta şcoalele române gr. or. din loc.

Petiţiunile pentru primire sunt a se adresa *până în 20 August st. v.*

Informaţiuni mai de aproape se pot primi dela prezidenta reuniunii şi dela actuarul acesteia.

Elena Sabadeanu
prezidentă.

Ioan Lengeru
adv. şi secr. al reuniunei.

NB. Rugăm pe Onor. public a nota bine adresa internatului: Suburbiul Scheiu, *Cacova de sus Nr. 3*, iar dela 17/30 Septemvrie a. c.: tot Suburbiul Scheiu, însă în casele proprii ale Reuniunei: *Şirul spitalului Nr. 10.*

Cărţi şi reviste.

Anuarul X al şcoalei capitale ort. or. de băieţi şi fetiţe din Lugoj pe anul şcolastic 1906/1907 publicat de George Joandrea ierodiacon şi învăţător. In partea primă cuprinde un tractat despre „Limba maternă ca bază a învăţământului în şcoala poporală“ de George Joandrea şi „Discurs în memoria principelui Francisc Rakoczi al II-lea, ţinut în 16 (28) Octomvrie 1906“ de înv. G. Joandrea. Din partea a doua extragem următoarele date şcolare. Şcoala stă sub conducerea unui corp didactic compus din 10 puteri. Şcoala are şasă clase de băeţi şi şase clase de fetiţe cari au fost cercetate în anul şcolar 1906/1907 de 267 băeţi şi 149 fetiţe. Pe lângă şcoala de fetiţe se află şi „Internatul de fete“ sub conducerea învăţătoarei Sofia H. Florescu în care au fost adăpostite anul acesta 10 eleve.

*

Anuarul gimnaziului superior gr. cat. şi al şcoalelor elementare din Beiuş pe anul şcolastic 1906—7, redactat de Ioan Butean canonic, directorul gimnaziului. Cuprinde: planul de învăţământ pentru toate clasele, planul general de oare, ocupaţiuni scripturistice din limba română. Manuale pentru anul şcolar următor. Lista celor beneficiaţi: *a*) cu stipendii; *b*) scutiţi de didactru. Fondul pentru ajutorarea tinerilor săraci. Internatul Pavelean. Mijloacele de învăţământ. Societatea de lectură. Ordinea examenelor. Frecuentarea obiectelor extraordinare. Şcoala elementară gr. cat. Istoricul anului şcolar 1906—1907. Corpul profesoral. Premii la examenul de gimnastică. Instrucţiuni pentru începutul anului şcolar 1907/1908. Partea maghiară. Clasificarea şi statistica.

ECONOMIE.

Stârpirea spinilor sârbeşti.

Ministerul r. u. de agricultură, cu considerare la faptul, că cei mai mulţi proprietari nu-şi fac datorinţa cu privire la stârpirea buruenii stricăcioase cunoscută sub numirea de spini sârbeşti, numiţi şi spini muscăleşti s'au porculeţi, a dispus la organele statului să stăruiască cu tot deadinsul la nimicirea ei.

Intre altele a orânduit ca această buruiană să se cosască în timpul înflorirei, ce ţine din Iulie până în Octomvrie. Dupăce sămânţa acestei buruene încolţeşte şi după mai mulţi ani şi aşa se poate ivi şi în anul viitor pe locul cosit, e bine ca tot pe timpul înflorirei să se cosească din nou ca astfel să nu ajungă sămânţa nouă în pământ.

Cu o cale să pune în vedere, că în înţelesul art. de lege XII. din 1894 §. 95 punctul K., cei cari nu stârpesc această buruiană vor fi pedepsiţi cu sume până la 100 cor.

Atragem luarea aminte a proprietarilor nostri asupra acestei ordinaţiuni.

Sibiiu, 20 Iulie 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa,
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

ÎN 6 ZILE
LA
AMERICA

Transport de persoane
în
Canada și Argentina.

Cereți clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.

Falk et Comp.
Secția românească.

Hamburg
Strada Raboisen Nr. 30.

[4] 5—13

Pentru economi

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul [illegible] fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altele ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 16—52

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 17—

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 3—23

Preț redus!

Țara noastră, *descrierea părților Ardealului spre meazăzi și Valea Murășului*, de Silvestru Moldovan, se vinde cu prețul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 31—41

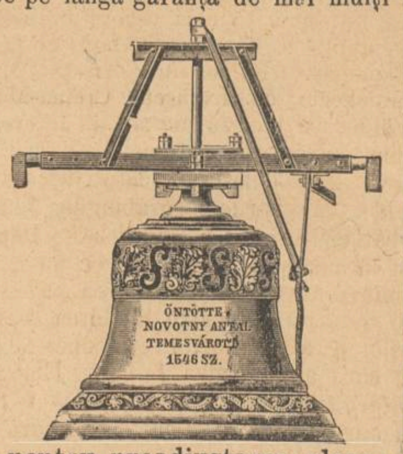

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcurănturi ilustrate gratis.

Frumseța

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit, căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea, că tot singur pregătește acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun pentru susținerea frumseței.** Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței, pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tinereță. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighișoara**: A. W. Lingner.

[199] 2—5

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier și oțel

priv. ces. și reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoștința Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** și după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier și oțel panțerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze și americane **sigure contra focului** și **spargerei** pentru care dau **deplină garanție.**

Atrag atențiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, și prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

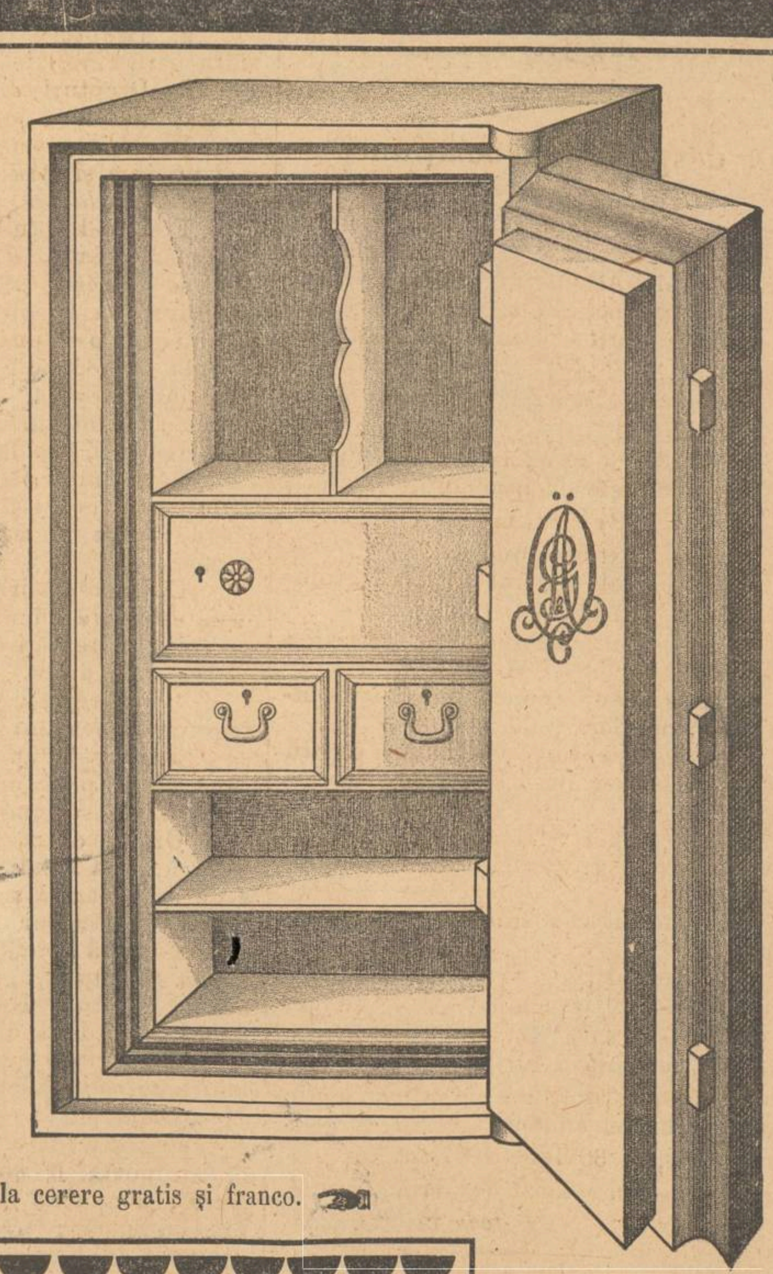

[151] 7—12

Cataloage de prețuri la cerere gratis și franco.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Sibiiu, Marţi 24 Iulie (6 August) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Politica Saşilor.

I.

Când a fost prezentat dietei ungare spre desbatere şi votare proiectul de lege al contelui *Apponyi*, referitor la regularea raporturilor de drept şi ameliorarea salarelor învăţătoreşti la şcoalele comunale şi confesionale, deputaţii saşi din dietă au luat hotărârea să voteze contra proiectului de lege, vătămător şi pentru autonomia bisericei lor, dar la discuţie să nu iee parte dintre ei decât un singur deputat, rămânând, ca la desbaterea pe articole să vorbească şi alţii, dacă va cere trebuinţa.

Faptul acesta, şi mai ales faptul, că vorbirea rostită în discuţia generală n'a fost deloc vorbire de combatere energică, ci o expunere foarte precaută şi foarte blândă a punctului de vedere săsesc, a umplut de nemulţămire pe cei de acasă, pe alegătorii deputaţilor saşi din dietă, şi multe vorbe de nemulţămire se auziau pe atunci printre Saşi. Conflictul între ei şi deputaţii lor isbucnise în toată forma, şi aici în Sibiiu s'a ţinut şi o adunare de alegători, foarte furtunoasă, în care multe vorbe grele au fost adresate prea circumspecţilor deputaţi saşi din dietă, aplanându-se apoi conflictul prin votarea unei rezoluţiuni de cuprinsul, că adunarea *aprobă* atitudinea din dietă a deputaţilor saşi.

Atitudinea aceasta a deputaţilor saşi, manifestată în dietă cu ocaziunea discuţiei purtate asupra proiectului amintit de lege, a explicat-o acuma pe larg alegătorilor săi din cercul Agnitei deputatul Dr. *Rudolf Schuller*, în adunarea alegătorilor ţinută la 21 Iulie n. în *Cincul-mare*.

Din lunga vorbire a deputatului *Schuller* înţelegem bine politica Saşilor, care e şi acum cea veche, de a se lipi de cel mai tare, — fie orişicine, — dar aflăm din ea şi unele lucruri interesante, petrecute după culise, lucruri pe cari nu le cunosc decât ceice au luat parte activă la ele.

Vom spicui deci ce e mai de însămnătate din vorbirea domnului *Schuller*, lăsând în grija cetitorilor să-şi facă singuri comentariile pe cari le vor afla de bine.

*

Deputatul *Schuller* s'a scuzat întâi în faţa alegătorilor, că nu le-a cerut avizul cu privire la atitudinea sa faţă de proiectul de lege al contelui *Apponyi*, întâiu, pentrucă nu voia să fie legat prin nici o îndrumare primită de acasă, al doilea, pentrucă înainte nici nu se ştia cu siguranţă ce soarte va avea proiectul de lege, dupăce situaţia era aşa, că raporturile puteau să se schimbe!

Puteau să se schimbe în urma lipsei de disciplină, care domneşte în partidul cel mai mare din coaliţie, partidul kossuthist, în care mulţi sunt, cari nu ascultă de conducere, ci vreau să meargă de capul lor. Ţinând cont de împrejurarea aceasta, deputaţii saşi credeau, că contele *Apponyi* le va face, va fi *silit* să le facă unele concesiuni.

„De aceea, — cităm acum, — deputaţii saşi sub durata întregei desbateri, şi fireşte, şi mai nainte, au stat în neîntreruptă legătură cu ministrul, şi au căutat să-şi validiteze influinţa, atât cu privire la *îmblânzirea*, cât şi cu privire la eventuala *înăsprire* a legii. Aşa de ex. propunerea lui *Burdia*, de înţelesul, că învăţătorul numai atunci să fie disciplinat, când singur poartă vina nesuccesului în propunerea limbei maghiare, nu însă şi atunci când nesuccesul se datoreşte altor împrejurări, — a fost un rezultat al întrevenirilor la ministru din parte săsască.

Deputatul (sas) *Melzer* n'a putut face propunerea aceasta, pentrucă ne aflam în primejdie de a fi respinsă la votare, dupăce în parlamentul maghiar nimic nu e sigur în faţa votării, dacă nu vine din parte maghiară, ori din parte atât de amicală Maghiarilor, cum e cazul la *Burdia*. Că de ce a fost ales tocmai *Burdia*, ca să facă propunerea în dietă, e foarte evident. Guvernul voia să arate, că un singur Român, care se ataşează la maghiarime fără rezerve, poate exopera mai mult decât cei 25 de deputaţi ai naţionalităţilor, în dosul cărora stau milioanele“.

Deputatul *Schuller* a spus apoi în vorbirea sa, că cu toate, că ministrul a ascultat de deputaţii saşi (mai bine zis, de *Burdia*) şi le-a împlinit cererea, trebuia să asculte şi de partizanii săi, şi a fost mare primejdia, că proiectul de lege va eşi din desbatere *înăsprit*, în loc să iasă *îmblânzit*. S'au fost făcut adecă două propuneri în dietă din parte maghiară, una a deputatului *Bozoky*, care cerea *maghiarizarea tuturor şcoalelor confesionale şi comunale*, şi alta a deputatului *Nagy*, care cerea *instruarea în şcoală în limba confesiunei şi în limba maghiară*, adecă şcoale cu două limbi.

Votarea propunerei prime a împedecat-o ministrul *Apponyi*, care a făcut chestie de cabinet din primirea ei; şi a împedecat-o, fiindcă nu avea încuviinţare prealabilă dela coroană pentru o astfel de reformă radicală şcolară, iar votarea propunerei a doua au împedecat-o deputaţii saşi, cari au mers la ministrul *Andrássy* şi i-au spus, că ei *ies din partidul constituţional* dacă se primeşte propunerea lui Nagy.

Premiţând acestea, deputatul *Schuller* a răspuns apoi la învinuirile aduse deputaţilor saşi din partea celor de acasă, că nu au fost destul de *energici* în apărarea intereselor poporului săsesc, cu constatarea, făcută pe baza experienţelor proprii, că energia manifestată în formă, ori în expresiuni, sau în vorbiri multe şi lungi, în cari se repeţesc ideile, *are în parlamentul unguresc efect cu totul contrar dela cel aşteptat*. Adevărul acesta, domnul deputat îl constată cu multă amărăciune, îl află însă de motivat. In dietă stau deoparte reprezentanţii naţionalităţilor, cu scopul lor final de a întroduce instituţiuni de stat federalistice, de ceealaltă parte reprezentanţii trunchiului maghiar, stăpâniţi de credinţa, că *tot ce e în Ungaria trebue să fie maghiar*. Maghiarii nu pot să înţeleagă, că şi altcum se pot aranja lucrurile în stat, şi mai ales *nu vreau* să înţeleagă aceasta, temându-se, că li se atacă unitatea teritorială a statului.

Ajunge acum deputatul *Schuller* să preciseze, că locul Saşilor unde e? In tabăra naţionaliştilor federalişti, ori în sânul celorce vreau ca să fie *maghiar* tot ce e în ţara aceasta? Şi cu o logică cam neînţeleasă stabileşte, că Saşii *trebue* să meargă cu Maghiarii, a căror *heghemonie* au recunoscut-o de mult. Şi au să meargă cu ei, pentru a-i împedeca să nu *abuseze* de această heghemonie, să nu o ducă la — *exces!*

La o schimbare a politicei maghiare nu se aşteaptă Saşii. O astfel de eventualitate e eschisă. Tot ce pot ei face este, să convingă pe Maghiari, că Saşii nu sunt aşa de răi cum cred Maghiarii, nu mânâncă pe nime, ţin cont de pretensiunile statului şi amăsurat acestora îşi întocmesc modul de traiu. A cere dela deputaţii saşi să facă mai mult, este a cere lucru imposibil. E falsă deci părerea, că interesele Saşilor erau mai bine apărate dacă vorbeau mai mulţi la desbaterea proiectului de lege al lui Apponyi, şi e şi mai falsă părerea, că o ţinută mai *energică* în dietă, din partea deputaţilor saşi, ar fi de folos poporului sas, pentrucă o astfel de ţinută ar provoca lovituri, pentru cari nici un om conştienţios nu poate lua responzabilitatea.

Vom continua.

FOIŞOARĂ.

Monografia comunei Crişcior.

De Ioan Perian, paroh.

(Urmare).

Pământul se cultivă tot după sistemul din bătrâni, fără de a fi întroduse unelte de economie moderne, afară de plug de fer. In timpul mai recent s'a întrodus cultivarea luţernei, trifoiului şi napilor de vite. Aici nu e întrodus sistemul de trei hotară, ci în locul unde a fost cucuruz să samănă grâul şi invers.

Preţul pământului s'a urcat de tot, de când societatea din Germania a pus în circulaţie capitalul de exploatare printre lucrătorii minelor. Astfel un jugăr de pământ să plăteste cu câte 1000—2000 coroane, iar din intravilan cu îndoit şi întreit preţ.

Până în anul 1848 pământurile şi realităţile de pe teritorul comunei au fost exclusiv în mânile foştilor domni de pământ cu prea puţine excepţiuni.

Cam din 1878 au început Românii a răscumpăra dreptul de proprietate dela foştii proprietari. Astfel astăzi 4/5 părţi sunt răscumpărate, devenind proprietatea foştilor urbarialişti de odinioară.

Minele de aur aflătoare în hotarul comunei şi al comunei vecine Ruda, le exploatează o societate puternică din Germania, numită „Ruda 12 Apostoli“ cu sediul direcţiunei în opidul Brad. Societatea a început exploatarea minelor dela „Ruda“ la anul 1884. Le-a cumpărat dela văduva contesă Toldalagi din Cluj cu 1,200.000 floreni v. a. Minele dela „Valea-mori St. Ioan Evanghelist“ le exploatează numai dela 1890 şi sunt cumpărate dela Zeyk Mikó din Cluj cu 450.000 fl. v. a. De nouă ani (1898) această societate, casând steampurile din hotarul Bradului şi cele din interiorul comunei, a clădit în stil mare, sistem american, alte steampuri la locul numit „*Gura-Barzi*“, la capătul vestic al comunei unde se află şi o colonie pentru lucrători şi oficiali. Acestea steampuri — doar cele mai mari în Europa — macină în 24 ore 250 tone piatră auroasă cu un produs lunar de 80 chlgr. aur de steampuri, iar aur liber 30—40 chlgr. Steampurile au costat 600.000 fl. Piatra auroasă dela baie se transportă la steampuri pe vagonette (coşărci) de fer, conduse pe sârme (Drahtseilbahn), sistemul cel mai nou cu circulaţie de 500 coşărci în restimp de 12 ore.

Societatea numită are în aplicaţie la băi şi steampuri, colonie etc., ca la 2000 de lucrători, din cari la steampuri bărbaţi 150, copii 120, iar femei 10, apoi oficiali 130 persoane pe la toate stabilimentele. Regia lunară face peste tot 80—90.000 fl. (160—180 mii coroane). Are întocmirile cele mai moderne, lumină electrică şi telefon dela sediul direcţiunei la băi, steampuri şi colonie. Piatra din mina principală se scoate cu putere electrică. De maşină sunt acăţate râznele, spre acest scop a fost regulată mina — stolna — principală dela „*Barza*“, lărgită şi zidită din nou, tot cu piatră cioplită şi ciment.

Toată exploatarea minelor gravitează către hotarul comunei Crişcior, de aceea în timpul mai recent a cumpărat societatea şi băile dela Valea-arsului, pe cari proprietarii privaţi — din lipsa de capitale — nu le-au putut exploata.

Proprietăţi de băi de ale privaţilor nevându-te mai sunt pe Valea-morii: băile numite „*Vajda-Béla*“, „*Constantin* şi *Helena*“, „*Petru şi Pavel*“, apoi pe Valea-arsului băile: „*Aurora*“, „*Muncei Sta Eva*“, „*Sta Maria*“, cestea din urmă nişte inclave vârâte între hotarăle de băi ale societăţii des numite, apoi băile „*St. Lazar*“, „*St. Andreiu*“, „*St. Ana*“, „*California*“, „*St. Cruce*“, „*Lupăria*“, „*Mateşata*“ şi peste 50 *scrutinii* (Freischürfe).

La cumpărarea şi vânzarea de băi proprietarii mici de regulă trag scurta. Societăţile mari puternice cum e şi aceasta din Germania, ţin pe proprietarii mici în „*şah*“ prin faptul, că avisaţi fiind la vânzarea băilor, le ofer un preţ de tot redus, iar pe alte societăţi, ori intermediatori ce ar reflecta la ele, îi ştiu ţinea departe de ei.

Asupra astorfel de peripeţii s'a scris o broşură interesantă în limba maghiară, de Nicolics Döme în Arad, sub titlul „*A bányabetyárok*“. In această broşurică este scoasă la iveală şiretenia celor dela societăţi bogate faţă de vânzătorii de băi resp. de mijlocitori. Adevărat joc al pisicei cu şoarecele.

Lucrătorii la băile societăţii numite sunt locuitori din Crişcior şi jur, dar le fac concurenţă o mulţime de străini, nu numai din Abrud, Roşia, Buciumani etc., ci şi din mari depărtări, din Maramurăş, Banat, Croaţia, Slavonia, Steiermark, Tirol şi din Italia. In timpul mai recent,

Indatoririle preotului față de școala confesională.

Lucrare cetită în conferința preoțască de ăstan din tractul Cetatea-de-peatră.

De

Nicolae German, paroh.

(Urmare).

A doua parte a temei date spre lucrare este: Causele cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar.

Dacă ne vom pune și noi întrebarea aceasta, apoi din toate părțile vom primi răspunsuri, pe cari ori cine le poate asculta numai preotul nu. Toată lumea numai și numai de popă se acață. Că popa nu e activ, că popa nu se îngrijește decât de interesele proprii, etc. etc. Nu-i vorbă, vor fi casuri, și încă *nu rari*, dar nu la toți și în tot locul se poate afirma acest lucru.

In cele următoare mă voiu sili după modestele cunoștințe a arăta, că multe și variate sunt cauzele cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar.

După natura acestor cause ele se împart în două părți principale, și anume în cause interne și externe.

De categoria causelor interne se țin toate causele cari provin dela acei indivizi, cari aparțin bisericei resp. școalei noastre, adecă dela ai nostrii.

Ear causelor externe aparțin toate pedecile, cari, fie de orice natură, prin fel de fel de uneltiri, pun stavilă la înaintarea învățământului.

A) Causele interne.

1. Dintre causele interne *prima și cea mai simțită* este lipsa de școale și salar pentru învățători cualificați. Un gol acesta, care va trebui încă timp până se va putea umple.

2. *Lipsa de inițiativă.* O patimă aceasta care e prefăcută în a doua natură a Românului. O singură faptă, fie cât de neînsemnată, Românul nu o îndeplinește până nu se cugetă asupra lucrului ani de-a rândul. Tot amână de azi pe mâne mântuinduse de cel ce îl zorește cu vorbele: „Las c'oi face eu, numai să fiu sănătos“. Ba nu arare ori să întâmplă să-ți închidă gura cu proverbul: Mergi încet c'a ajungi departe, Incetul cu încetul se face oțătul“, și altele. E atât de familiarizată aceasta însușire în poporul nostru, încât din partea străinilor ni-se impută chiar ca lene.

Din cauza aceasta apoi ne timbrează cu epitetul de „popor leneș.“ Ba frații maghiari încă și mai grosolau „Român puturos“ („Büdős oláh), — deși nu-i tocmai așa. Dar lașitatea cu care ne purtăm noi față de noi înșine, și față de interesele noastre, dau ansă străinilor de ne apostrofează în acest mod. Tot aceasta lipsă de inițiativă, prefăcută în lașitate, așa de rea impresiune a făcut și asupra unui etnograf german, care a călătorit prin Ungaria în anii trecuți, și foarte nefavorabil s'a esprimat despre noi, zicând între altele: Poporul român din Transilvania e atât de leneș, încât se culcă sub prun cu fața în sus și așteaptă să-i cază pruna în gură“.

Și cred că nu mă înșel când susțin că și aceasta încă este o rană, ce roade la înaintarea învățământului.

3. Una dintre causele interne, care împedecă înaintarea pe terenul școlar este și lipsa de vocațiune la unii dintre învățătorii nostri. Iată ce minunate indigitări dă Preaven. Consistoriu în privința aceasta prin cercularíul edat sub Nro. 463/1901: „Preoții nostri, — ca directori școlari, — și ca cei mai deaproape chemați, să-și împlinească cu zel, bunăvoință, stăruință și căldură lucrarea, cu care sunt încredințați și să esercite... cu punctualitate, stricteță dar și cu bunăvoință controla necesară; eară protopresbiterii ca inspectorii districtuali de școale, chemați a controla și a însufleți.. . să facă aceasta nu numai cu ocasiunea examenelor anuale, ... ci de câteori li-se dă ocasiune a se afla în vre-o comună... să nu întrelese a vizita școala, controlând, încurajând, dogenind și dând îndreptariu bun, după cum va fi trebuință de una sau de alta. Numai astfel lucrând toți cu zel, stăruință și înțelepciune, putem spera o mai spornică înaintare în cultură, bunăstare și fericire a poporului nostru.

Eară alți învățători neglijă instrucțiunea în mod demonstrativ din cauza puținului salar cu care îi dotează confesiunea, cu deosebire în timpul de față când tot feliul de oficiali reclamă urcarea salariului lor.

Natural că nici învățătorii nu pot rămânea mai pe jos. Și considerându-se spiritul timpului în care trăim, este justă pretensiunea lor.

Urmarea e, că școlele noastre lipsite de fonduri, nu pot satisface acestei pretensiuni, și astfel învățătoriul ceea ce face, o face mai mult forțat decât din simțul de datorință, liniștindu-se în conștiința sa cu judecata proprie: „După cât salar primesc și cât fac, fac prea mult“. Un rău acesta, care numai cu greu se va putea delătura, dar că formează pedecă la înaintarea învățământului e fapt constatat fără nici o îndoială.

4. Mediul de desvoltare.

Vitregitatea timpurilor față cu poporul român din Ardeal și Ungaria a fost atât de vădită, încât noi, mai că nu am trăit, ci numai am vegetat. Feudalismul până în zilele noastre a ținut pe bietul popor în cătușele sale degradându-l până la starea de vită, răpindu-i toate drepturile până și cele date lui de natură. Valurile nimicitoare s'au ținut lanț, iar opresorii seculari au știut parcă totdeauna că atunci să ne pună stavilă nizuințelor, când începeam a arăta și noi ceva semne de viață.

Aceasta situație critică, aproape dela ruperea noastră de mama Romă și așezarea pe aceste plaiuri și până în zilele noastre, când mai vehement, când mai moderat, dar în continuu și-a dăinuit existența.

Iată cât de nimerit caracterizează eruditul profesor univ. N. Iorga, trecutul poporului Român din Ardeal, într-o conferință ținută în București la Ateneu, zicând: „Vedeți: aceasta e o istorie de durere, cum nu se mai întâlnește, în istoria nici unei țări, nici unei seminții de oameni. Sunt popoare vrednice, sunt popoare ticăloase, sunt popoare proaste, sunt popoare greoaie și popoare înșelătoare: Slavul e perfid; Germanul e încet; atâtea popoare n'au credință: graeca fides nulla fides, se zice din cele mai îndepărtate timpuri. Va să zică sunt popoare cari poartă ca scris pe fruntea lor, că sunt osândide la slăbiciune și popoarele acestea, printr'un joc ciudat al împrejurărilor au noroc, au fericire. Neamul nostru însă n'a avut nici noroc nici fericire, și dacă este un loc, unde am avut *puțină* fericire, este acolo, în Ardeal și părțile vecine“.

Intre aceste grele împrejurări, Românul n'a avut timp să se îngrijească și de creșterea spirituală, periclitat și persecutat fiind în toată forma. Ba și puținul câștig adunat cu multă sudoare, foarte adeseori ia fost răpit, iar el a rămas de multeori fără pâne și fără adăpost.

In urma acestora, văzându-se mereu scurtat, cu deosebire în cele materiale, în în toate timpurile într'acolo ia fost îndreptată lupta, ca să se asigure în privința materială, prima forță ce l-a susținut între grelele împrejurări ce s'au perândat totdeauna.

Și până ce oamenii nu s'au înmulțit pe aceste plaiuri de Dzeu binecuvântate, și până ce pretenziunile au fost mai puține, au și putut trăi fără cultivarea mai intensivă a minții. Și fiindcă aceasta stare a ținut mult timp, *în acest mediu s'a desvoltat poporul românesc* în credința, că omul poate trăi și numai *cu pâne, aer și apă*, ne mai având lipsă de învățătură. Aceasta e cauza, că așa de rece privește știința, așa de greu se înduplecă la jertfire când e vorba de cultură, reflectând la stăruințele preotului în mod ironic: „Pentru ce să-mi trimit copilul la școală că știu că nu l'oi face popă“.

Pentrucă, dupăcum am constatat, școala noastră e numai la început, și prin urmare grosul poporului încă nu-i cunoaște folosul.

5. Conservativismul îndărătnic.

In lumea aceasta totul vrea viață. Ori în cătrău privim, vom observa, cum totul tinde spre desvoltare, spre perfecțiune, spre existență. Acolo unde aceasta tendință de a exista se formează într'un corp organic, și în forma aceasta își continuă traiul cu șanse de viitor, își ia începutul conservativismul. Până când acest bold înăscut în firea o[illegible] trăită, fie într'o form[illegible] și conservează nu[illegible] folositor, conserva[illegible] ori din ce parte-l ve[illegible]

Dar cei ce n[illegible] tivism, de care în urma [illegible] tural nu se pot des[illegible] seamă de consecuențe țin[illegible] derile lor, decad în aşa [illegible]

Acest soiu de conser[illegible] porul nostru se manifestă în [illegible] măsură, încât e cel dintâi popor din lume în privința aceasta. Această însușire iarăși s'a desvoltat în poporul nostru în urma evoluțiunei sale istorice de pe vremuri, pururea fiind atacat.

Ca un puternic argument ne servește legea noastră drept măritoare ortodoxă, pe care numai poporul nostru o a conservat în întreaga ei puritate, în decursul atâtor veacuri, și în butul tuturor persecuțiunilor.

Unde acest conservativism îndărătnic și-a aflat aderenți, acolo ori la ce idee salutară, poporul stă în cale cu cuvintele: „Noi așa ne-am pomenit din moși-strămoși, și noi aceasta n'o părăsim“. Un astfel de conservativism apoi încă împedecă înaintarea mai vădită pe calea cultivării.

(Va urma).

Din despărțămintele „Asociațiunii“

Adunarea din Tămașa.

Sântămărie, 1 Aug. st. n.

Ziua de 28 Iulie n. a fost o remarcabilă zi pentru credincioșii nostri din *Tămașa*, fiindcă de astă dată aici și-a ținut despărț. *Hida-Huedin* adunarea generală.

Zile grele, ca o sarcină insuportabilă, se lasă pe umerii oropsitului nostru popor. Datorință morală îndeplinește inteligența română deci atunci, când îi alină pe cât se poate durerile și năcazurile. Acest lucru se ajunge prin desele adunări poporale, cu cari ocasiuni i-se dau diferite sfaturi poporului. Că ce influință binefăcătoare pot avea adunările acestea bine condusă ale despărțămintelor asupra poporului nostru, nu se poate spune. Destul atât, că i-se deșteaptă prin ele foarte mult conștiința națională — interesul pentru tot ce e bine, plăcut și frumos.

Să ne grupăm așa dar fraților români în jurul Asociațiunei pentru lit. și cult, poporului român, pentrucă în lipsa alteia, aceasta va fi de acuma înainte adevărata școală româneascâ. Inteligenței române i-se îmbie o sfântă datorință, ca de acuma înainte în cadrele acestei Asociațiuni să lucre din răsputeri pentru luminarea poporului.

Adunarea din Tămașa a decurs astfel:

Deja cam pela 10 ore a. m. o mulțime mare de inteligenți, advocați, protopopi preoți și învățători mergeau către biserica din Tămașa, unde conform programei avea să se țină serviciul divin. Serviciul a fost impunătoriu. In loc de priceasnă Dl protopresbiter Pavel Roșca a

---

lucrătorii dela băi — în urma nemulțămirii generale — din causa plăților reduse au început a emigra în America.

Vieața băieșului este în general cam cunoscută, câștigă cu mult mai mult decât un econom, dar și prădează mult pe beutură. Numai puțini dintre băieși s'au putut emancipa de această patimă ruinătoare și și-a însămat oarecare stare, s'au cum se zice: a adunat bani albi pentru zile negre. Viața morală nu este tocmai decăzută, căci altcum băieșul e bun creștin, e darnic pentru biserică s'au școală, când dispune de parale. Cu deosebire îi place să contribue pentru înfrumsețarea bisericii, vestminte, ornamente, cărți, recuisite etc. Dacă i-se zice, ca să se contenească dela beutură, de regulă reflectează, că eliberat dela lucrul greu în baie trebue să-și facă și el o zi de veselie în Dumineci și sărbători, câte un „*Glück auf*“ cu soții săi de lucru. Viața aceasta a băieșilor este influințată mult de atingerea lor cu străinii, și-o întâlnim în tot locul unde sunt băi de aur, argint, aramă, cărbuni etc.

Societatea susține doi medici, unul în Brad, altul în Crișcior, unde are și o apotecă. Din fondul de ajutoare numit în original: „Allgemeine Bruderlade“, să dau pensiuni la invalizi, văduvelor acestora și copiilor, iar lucrătorilor la cas de boală ajutor în bani numit: „Kranken-Geld“, precum și cură medicală, medicină etc. gratuit. Din acest fond se dau și împrumuturi pe obligațiuni cu cavenți, cu interese moderate. La acest fond contribuesc cu cvote lunare toți lucrătorii împărțiți după clase și categorii. Societatea numită susține și un spital privat în Brad pentru bolnavi, cari reclamă o îngrijire deosebită. In fine mai susține și o școală a societății în colonia dela „Gura-Barzi“ cu un învățător dirigent și o învățătoare cu limba de propunere maghiară.

Dela această societate putem învăța perseveranță și punctualitate în lucru, trezvie și circumspecție, iar mai presus de toate spirit de întreprindere, însușiri, cari caracterisează pe Nemți. A trebuit ca o societate din altă țară să vină aici și să ne arete rentabilitatea unei întreprinderi condusă cu pricepere. S'a adeverit și aci zicala noastră: „Munții nostri aur poartă, noi cerșim din poartă 'n poartă“.

Locuitorii comunei Crișcior sunt de statură mijlocie, binefăcuți, având caracteristica locuitorilor de Valea-Crișului alb numiți: „Crișeni“, sunt ușor iritabili, iuți la mânie.

Numărul locuitorilor trece peste 1200 de suflete, aproape toți Români de religiunea gr. ort., afară de vre-o 40—50 suflete de maghiari și nemți de diferite confesiuni. Aici nu sunt socotiți lucrătorii mineri din colonie — străini, căci nu sunt stabili.

Ocupațiunea lor este economia de câmp și de vite, cam jumătate de populațiune, iar jumătate e aplicată la lucru în băile societății numite. Cei ce se ocupă cu lucrul câmpului, la aer liber, sunt rumeni la față și robuști, iar băeșii de regulă cu fața palidă și mai slăbuți, sunt, rari, cei ce ajung o etate înaintată.

Intocmiri industriale în comună sunt 4 mori, cari nefiind așezate pe apa Crișului alb, ci pe văile: Valea-Crișciorului, Valea-gârzi și Valea-arsului stagnează din lipsa de apă. In interiorul comunei nu s'au construit mori pe apa Crișului alb, din cauză că vadurile toate sunt în posesiunea societății numite. Numai în comunele pe Valea-Crișului în sus: Zdrapți, Mihăleni și Blăjeni, se află mori așezate lângă alvia acestui râu, cari nu stagnează nici când e secetă.

Meseriașii așezați în Crișcior sunt 3 pantofari, din cari 2 Români și un neamț renegat, lucră cu câte 1—3 calfe, se susțin însă cu anevoe, pe deoparte din cauza concurenței celei mari, ce le fac fabricatele de pe la orașe, iar de altă parte, pentrucă ei lucră în mic, cumpără marfă din a treia și a patra mână. Nici când nu vor putea să dea vre un avânt de înflorire meseriei lor. Astfel ei acoper lipsele locale numai, și și din acestea cele de prima necesitate. Mai sunt în comună și trei măsari români, vre-o 5—6 bărdași — lemnari — isteți și puțini zidari, toți îndeplinesc însă lucrări numai în comună și mai rar în împrejurime.

Comerciul se află în mâni străine, căci din 8 comercianți — durere — numai unul e român, doi jidani, ceilalți nemți și unguri. La toți le merge destul de binișor, căci cu venirea în comună și jur a multor străini, articlii de boltă sunt căutați. Asemenea și articlii de traiu s'au scumpit și se vând cu prețuri mari, ca și în oricare oraș mare. In fine mai sunt în comună 8 „*zi opt*“ cârciume, afară de magazinul de Conzum al societății 12 Apostoli, deschis anume pentru lucrători. Cu mult prea multe pentru trebuințele normale ale locuitorilor. Intre cârciumari sunt și trei români, dar primul între ei este jidanul, care cu predilecțiune știe să învârtă această meserie.

(Va urma)

ţinut o cuvântare ocasională, plină de sfaturi şi îndemnuri frumoase la adresa poporului adunat, scoţând în relief însemnătatea adunării de azi, la care roagă totodată să ia parte în număr cât de mare poporul, sătenii.

Dela biserică am mers în scoala confesională din loc, unde cam pela 12 ore a. m. directorul desp. *Dr. Simion Tămaşu* în faţa unui public număros ţine cuvântul de deschidere. A vorbit mai pe larg despre însemnătatea Asociaţiunei, care ca o mamă bună tinde a cuprinde la sânul ei pe toţi Românii. Arată însemnătatea bibliotecilor, precum şi importanţa scriscetitului, de care azi a te lipsi însemnează a te lăpăda de arma cea mai puternică a viitorului. Vorbind mai pe larg despre şcoală şi legile nouă ce i-s'au croit zice: „că încercarea aceasta grea cu atât mai vârtos să ne oţelească şi dând ajutor învaţătorului, fie care tată să fie dascălul familiei sale şi familia sanctuariul limbei române!“ Intre aclamări sgomotoase declară a IX adunare a desp. Hida-Huedin deschisă.

Conducerea mai departe a adunării se predă Dlui *Ioan Pop* protopresbiter în Morlaca. Se alege o comisie pentru verificarea procesului verbal al adunării, în persoanele Dlor Pavel Roşca protopresbiter, Gavril Murăşan şi Ioan Andrei preoţi. Secretariul Iuliu Chiffa ceteşte raportul comitetului despre activitatea despărţământului.

Cassarul Ioan Terec ceteşte raportul de pe anul expirat 1906—1907 şi proiectul de budget pe anul viitor, precum şi raportul despre starea bibliotecii din Huedin-Hida.

S'a esmis trei comisiuni şi anume una pentru încasarea taxelor şi câştigarea de membrii noi pentru Asociaţiune, în persoanele dlor Ioan Galiş, Ioan Pop şi Ioan Stefan preoţi, a doua pentru censurarea raportului comitetului, în persoanele dlor, Dr. Andrei Pop, Dr. Alexandru Bodia şi Emil Măcelariu. Şi a treia pentru censurarea rapoartelor cassarului şi biliotecarului, în persoanele dlor, Iuliu Poruţiu, Stefan Pop şi Constantin Căciulă.

După o pauză de un sfert de oră, în care comisiunile au lucrat, urmează rapoartele acestora. Comisiunea a II a şi a III-a, aflând progres şi socotelile în deplină ordine, propun a-se da absolutoriul obicinuit atât comitetului cât şi cassarului şi bibliotecarului.

Urmează disertaţia zelosului director al desp., *Dr. Simeon Tămaşiu.* A vorbit mult şi convingător. A combătut emigrarea ce ea dimenziuni tot mai înspăimântătoare, aducând multe exemple. A demonstrat relele ce pot urma din cauza aceasta asupra noastră a Românilor. Arată avântul ce a luat Germania pe terenul economic şi cum acolo din pământ poate cu mult mai neproductiv decât al nostru, totuşi se produce mai mult. Vorbeşte despre păstrare, etc. Vorbirea a fost ascultată cu multă atenţiune din partea poporului. S'a mai cetit frumoasa poezie de O. Goga, „Străinul“.

Comisiunea esmisă pentru încassarea taxelor şi câştigarea de membrii noi pentru Asociaţiune, terminând lucrările, vine cu raport, din care se vede, că dela membrii ordinari vechi au întrat 140 cor., noi s'au înscris 6 inşi între cari şi notarul cercual ungur Iozsa Samu. Acest domn e trimis poate din partea administraţiei ca reprezentant, (aşa presupun, că pe alţii nu am văzut) şi ca bărbat onest şi sincer — văzând intenţiunile curate ale fruntaşilor români de a înainta poporul în cultură şi bună stare între ori ce împrejurări, se însufleţeşte şi jertfeşte pe altarul Asociaţiunei noastre — întră în şirul membrilor ordinari. Dela acesta ar putea să ia pildă şi mulţi de ai noştri, cari nu îşi iau nici atâta osteneală barem, ca să participe la adunare. Servească-i spre laudă şi cinste dlui notar Iozsa Samu. S'au mai înscris apoi mulţi membri ajutători.

A urmat alegerea noului comitet pe un period de 3 ani. S'a reales tot cel vechiu şi anume: Dr. Simeon Tămaşiu, director, Ioan Pop, Pavel Roşca, protopresbiteri, Gavril Mureşian, preot, cu excepţiunea dlui preot Iuliu Chiffa, care a abzis şi în locu-i s'a ales Dr. Alexandru Bodia. Delegaţi cari să reprezinte despărţământul se aleg dnii Dr. Simeon Tămaşiu şi Dr. Andreiu Pop, advocaţi.

Terminându-se agendele adunării, dnul protopresb. Ioan Pop, cu un avânt oratoric şi o expunere clară, desfăşură un espozeu întreg despre factorii cari au salvat limba română din Macedonia, România proprie şi Ardeal. Zice anume, că în Macedonia a fost *femeia* prin care şia păstrat Macedo-românii limba şi caracterul naţional. In România a fost situaţiunea geografică şi politică, pecând la noi în Ardeal — a fost *cartea românească.* Se adresează apoi către popor şi zice: „Suntem creştini buni — toţi Românii credem într'un Dumnezeu în trei feţe, Tatăl, Fiul şi Duhul sfânt. Pre cum în acestea trei credem, aşa să ţinem întocmai şi la *limbă, lege* şi *moşie.* In fine mai dă poporului ultimul sfat, anume: să nu fie slugarnic, să nu se lase a fi batjocurit de fiece scriitoraş, să pretindă dreptul lui, să nu lase a fi călcat în picioare de nimenea, dar apoi să fie cinstit, onest, sincer, să ştie respecta dreptul altora. Intre aclamări zgomotoase şi impresii adânci se încheie adunarea.

Pela 4 ore s'a întrunit inteliginţa la un banchet de unde nu au lipsit nici toastele obicinuite, şi anume: Dr. S. Tămaşiu pentru viaţa îndelungată a prezidentului Asociaţiunei I. St. Şuluţiu. G. Mureşan pentru Arhierei. S. Pop pentru membrii comitetului. P. Roşca pentru I. Pop. I. Pop pentru preotul local Remus Roşca. R. Roşca pentru oaspeţi, etc.

Seara la 7 oare producţiune teatrală. S'a jucat „Otrava de hârciogi“ şi „Dragostea copilărească“, de tineretul din Curăplac, sub conducerea preotului I. Galiş. S'a declamat şi poezia „Rugămintea din urmă“ de G. Coşbuc prin I. Galiş. După terminarea programei, la acordurile plăcute ale muzicei, s'a început jocul, care a ţinut până dimineaţa, când satisfăcuţi, că fieşte care a ajutat cauzei naţionale după cât a fost posibil, ne-am reîntors către casă cu cugetul, că în viitor o să facem mai mult.

P. Bura.

Revistă esternă.

Intrevederea dela Svinemünde. Sâmbătă la ameaz s'a întâlnit împăratul Wilhelm al Germaniei, cu ţarul Rusiei, pe apă, în apropierea portului dela Svinemünde. Impăratul Wilheim i-a mers înainte, şi au venit apoi împreună la port. Impăratul german e însoţit de cancelarul *Bülow,* iar ţarul rusesc de ministrul său de esterne *Isvolski.* De aceea, intrevederii i-se dă mare însemnătate politică. Ţarul rămâne vre-o opt zile oaspele împăratului Wilhelm, însă tot pe apă, nu va eşi la mal.

*

Chestia marocană. In Marocco, la Casablanca, indigenii au atacat înarmaţi pe europeni şi au măcelărit vre-o opt din ei. Cei mulţi au scăpat cu fuga. E vorba de o răscoală mare îndreptată în contra europenilor din Marocco. Francia va interveni cu armată, sprijinită de Spania, şi poate şi de alte puteri.

NOUTĂŢI.

Inmormântarea Patriarhului Brancovici s'a făcut eri, Dumineca, cu solemnitate mare. A participat lume foarte multă. Amănuntele ne lipsesc încă. Telegrame de condolenţe au sosit la Carloveţ foarte multe, din toate părţile. A condolat şi principele *Nichita* al Muntenegrului, membrii familiei noastre domnitoare, apoi ministrul comun de externe, baronul *Aehrenthal,* Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan Meţianu,* Preasfinţitul Episcop al Aradului *Ioan I. Papp,* şi alţii. Notăm, că venitele anuale ale Patriarhului din Carloveţ trec peste jumătate milion de coroane.

*

Pentru gimnaziul din Brad. Protopresbiterul Reghinului, domnul *Galacteon Şagău,* a donat pentru gimnaziul din Brad suma de 100 cor.

*

Intâlnire de domnitori. Regele *Edward* al Angliei se va întâlni în 14 August cu împăratul *Wilhelm* al Germaniei, în Wilhelmshöhe, ear în 15 August dimineaţa soseşte la Ischl pentru a face vizită Maiestăţii Sale monarhului nostru.

*

Pentru Arămâni. Ziarele din Bucureşti scriu, că Sultanul a comunicat ministrului plenipotenţiar român, dlui *Papiniu,* că va da din casseta sa particulară 20 de burse pe seama tinerilor talentaţi români din Macedonia, cari ar voi să urmeze cursurile şcoalelor superioare turceşti din Constantinopol.

*

Cas de moarte. In Abbazia a decedat Vineri, Archiepiscopul şi Metropolitul gr. ortodox din Bosnia, *Nicolau Mandici,* în urma unui atac de apoplexie. Era de 67 ani.

*

Contele Beck la Ischl. Fostul şef al statului major în armata austro-ungară contele *Beck,* a sosit la Ischl, în urma dorinţii Maiestăţii Sale de a-l avea în apropierea sa. Contele va sta două săptămâni în Ischl.

*

Dl Stefan Szentimrei, director gimnazial în Făgăraş, a fost permutat la Sibiiu, ca director al liceului de stat de aici.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă lunară Joi, în 8 August la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Desminţire. Atât baronul *Fejérváry,* fostul ministru-president, cât şi ministrul său de interne, *Kristoffy,* desmint ştirile date şi de noi, că ar fi fost în Ischl şi ar fi lucrat să zădărnicească acordarea încuviinţării prealabile pe seama proiectelor de lege referitoare la garanţiile constituţionale. De altă parte se afirmă, că Maiestatea Sa nu s'ar mai împotrivi încuviinţării.

*

Critică favorabilă. Cel mai bun istoric contimporan al Maghiarilor, dl *Marczali,* profesor la universitatea din Budapesta, a scris în ziarul „*Budapesti Hirlap*“ din 7 Iulie n. o critică foarte favorabilă despre lucrarea istorică a dlui *Constantin Sulică,* pe baza căreia a fost promovat nu de mult doctor *summa cum laude,* la universitatea din Budapesta. Dăm şi noi în traducere critica. E următoarea:

„*Constantin Sulică,* membru al colegiului Eötvös din Budapesta a publicat un vast şi interesant studiu sub titlul: „*Contribuţiuni la isvoarele utilizate de Paulus Iovius în cartea sa „Historiarum sui temporis libri“ referitor la istoria ţării ungureşti*“. Tinărul autor, care pecât ştim, acum păşeşte pentru primaoară înaintea publicităţii cu o lucrare literară, dovedeşte în studiul său un vast capital de cunoştinţe şi o iubire de obiectivitate, ce numai spre laudă îi poate servi.

Paulus Iovius a fost Italian de neam. S'a născut în Como 1483. A studiat în Italia, câtva timp a fost medic, apoi s'a dedicat istoriografiei, şi partea cea mai însemnată a vieţii sale şi-a petrecut o la Roma, în Vatican, bucurându-se de favorul mai multor papi, Leo X, Hadrian VI şi Clement VII, l-au stimat deopotrivă şi l-au ridicat la poziţii distinse bisericeşti, iar Clement VII l-a numit în urmă episcop în Nocera. Pe timpul acesta multe fire ale istoriei contimporane din întreaga lume se întâlneau în Vatican. Aici soseau înştiinţările cele mai autentice şi aici s'a aglomerat cea mai interesantă arhivă. Astfel Iovius a fost în poziţia de a-şi împrumuta datele istorice din cele mai de seamă şi mai îmbelşugate isvoare. Iovius a cuprins în scris istoria contimporană dela 1493—1547 în 45 cărţi tractează multe evenimente din istoria ţării ungureşti, ca răscoala lui Dozsa, lupta dela Mohács, evenimentele principale ale anilor 1526—1529, expediţia turcească din 1532, istoria lui Gritti şi căderea lui, asediul dela Eszék, pacea dela Várad, moartea regelui Ioan, asediul şi căderea Budei în mânile Turcilor, încercarea de a recuceri Buda în 1542, expediţia turcească din 1543, etc. Dl *Sulică* tractează mai întâi în genere istoria lui Iovius, apoi în detail din punctul de vedere al svoarelor istorice: expediţia turcească din 1526, evenimentele anilor 1526—1529 şi expediţia turcească din 1532. Interesantă din toate punctele de vedere este mai ales comparaţia între Iovius şi cei trei aleşi reprezentanţi ai istoriografiei maghiare, Brodarics, Verancsics şi Oláh Miklós, arătându-se, întru cât au influinţat aceşti trei prelaţi istorici istoria lui Iovius. Dl *Sulică* îşi dă silinţa şi cu succes, — să combată opinia în deobşte adoptată, că Iovius ar fi un istoric vrednic de puţină încredere. *Lucrarea dlui Sulică este o lucrare de valoare, care numai onoarea poate face tinărului scriitor.* Studiul D-sale are o extensie de 186 pagini, format mare.

*

Cutremur de pământ s'a simţit în 29 Iulie, sara la orele 10, în comuna Beregkisalmás. Noaptea cutremurul de pământ s'a mai repetat de două ori, umplând de frică pe locuitorii comunei, cari au petrecut pe strade restul nopţii.

*

Judecata poporului. Proprietarul din Ürmös, Szilágyi Sándor, a fost ucis de popor, pentrucă prin uzură neomenoasă şi-a câştigat averea. Ucisul a fost venit numai de câţiva ani în numita comună şi a ajuns în timpul acesta cel mai avut din sat.

*

Alegere de preot. Ni scrie, că dl „*Octavian Albani,* teolog, a fost ales în ziua sf. proroc Ilie cu unanimitatea voturilor (59) paroh al parohiei Bărăşti, cu filiile Dumeşti, Lungşoara.

*

Recolta în România. Conform datelor statistice publicate de ministerul de agricultură din România, recolta grâului e preţuită în anul acesta la 16 milioane hectolitre, faţă de 40 milioane, cum a fost anul trecut. Anul acesta e deci recolta grâului mai rea chiar decât a fost în 1904, în care an cu toate că a fost secetă mare totuşi a fost o recoltă de 18 milioane hectolitre.

*

Contele Károlyi István, unul dintre cei mai bogaţi aristocraţi maghiari a murit la moşia sa în Careii-mari. Răposatul a jucat rol însemnat şi în politică, fiind kossutist şi representant al şovinismului unguresc.

*

Uragan în Sătmar. Din Careii-Mari vin ştiri, că în zilele trecute au fost bântuite părţile acele de un uragan groaznic care a produs multe stricăciuni, descoperind case, desrădăcinând arbori şi nimicind multe vii. Locuitorul Szilágyi Iános din Raska a fost lovit de trăsnet, pe când lucra la câmp.

*

Moştenire frumoasă. O doamnă din Bruxela şi-a testat întreaga avere de treisprezece milioane servitoarei ei, drept recunoştinţă, că zece ani a servit-o cu credinţă. Rudeniile au atacat testamentul cu proces, dar judecătoria a dat câştig de cauză servitoarei, care acum e doamnă mare.

*

La fondul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ s'au mai făcut următoarele daruri şi anume: la fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case dărueşte: Gligor Pop, sodal pielar în amintirea tatălui său reposat Ioan Pop, din Brusturi, 1 cor., Vic. Tordăşianu, prezident, din vânzarea nrului 13 al „Foaiei interesante“ 5 cor., Constantin Oancea, paroh şi soţia sa Valeria n. Aron, din prilejiul începerei zidirei bisericei din Cioara (tract. Sebeş) 40 bani şi Dr. Alexandru Vasilie, adv. 40 bani. La fondul „Masa învăţăceilor meseriaşi“, învăţăcelul cismar, Vasile Cândea (Reciu), învăţăcelul tipograf Toma Chirca şi dna Mariţa Nicolescu (Bucureşti), fiecare câte 1 cor.

*

Iarăş ţiganii. O ţigancă bătrână a furat Marţi copilul de un an al unei ţărance din Arad. Jandarmăria a urmărit-o, şi în apropierea comunei Erdőhegy a dat peste o trupă de ţigani, cari îndată ce au observat că vin jandarmii, au luat-o la fugă. Au fost ajunşi şi o parte din ei au fost deţinuţi pentru diferite furturi. Intre aceştia se afla şi a fost prinsă şi hoaţa copilului.

*

Petrecere în Sălişte. Tinerimea studioasă din Sălişte îşi va ţinea obicinuita petrecere de vară în 29 Iulie st. v. a. c. Locul petrecerei: „Netedul“, la caz de timp nefavorabil: sala şcoalei. Se roagă deci şi de astădată pentru binevoitorul sprijin al onoratului public. Preţul de întrare benevol. Inceputul la 1 oră d. a. Invitări speciale nu se fac. Venitul curat e destinat pentru procurarea unui skeopticon pe seama despărţământului Asociaţiunii Sălişte.

Cărţi şi reviste.

Anuarul XXXI al gimnaziului român gr- ort. din Brad şi al şcoalei primare anexate acestuia, pe al 38-lea an scolar 1906/1907, publicat de Dr. *Pavel Oprişa* director. Cuprinsul: Noţiuni de poesie poporală, de *Tr. Suciu.* Supravegherea şi conducerea institutului. Date şcolare. Institutul are 7 puteri didactice (profesori şi învăţători) şi trei catiheţi. Elevi au fost, în cl. I gimn. 56, clasa a II 33, cl. III 45 şi în cl IV 38. In şcoala primară 36. Inscrierile pentru anul viitor se fac cu începere dela 1 Septemvrie v. 1907.

*

„Viaţa şi faptele lui Ioan Piposş“ fostul comite suprem al Zarandului, principalul factor la înfiinţarea gimnaziului din Brad. Scrisă pe baza documentelor autentice, de un profesor. Broşură vrednică de a fi răspândită printre cărturarii români dela sate. S'a tipărit în „Tipografia nouă“ din Orăştie.

Nr. 444—1907 [191] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele poporale confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. al Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Avrig, trei posturi de învățători, cu salarul anual de câte 600 cor., cuartir și lemne de foc.

2. Porcești, două posturi de învățători, cu salarul anual de câte 600 cor., cuartir și lemne de foc.

3. Viștea-superioară, postul al doilea de învățător, cu salar anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi de învățători să-și substearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la sf. biserică, spre a face cunoștință cu poporul și referințele locale.

Preferiți vor fi cari au cunoștință muzicală și sunt capabili a forma un cor cu școlarii si adulții, cei cu cunoștință din industria de casă și cei cari au participat la vre-un curs de economie pentru înființarea școalei de repetiție economică, pentru cari va avea o remunerațiune deosebită.

Avrig, 1 Iulie 1907.

In conțelegere cu comitetele parohiale, oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 313—1907 [193] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Ilia se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Ilia, salar 800 cor. și cuartir în edificiul școalei, eventual relut de cuartir 80 cor., având a presta și serviciul de cantor în Dumineci și sărbători în strana a doua.

2. Câmpuri-Surduc, salar 600 cor. și anume: 400 cor. din repartiție, iar 200 cor. din ajutorul ce se primește din fondul școlar eparhial. cuartir și lemne de foc.

Reflectanții la aceste posturi învățătorești să fie apți a conduce câte un cor bisericesc de adulți, înființate deja în aceste localități.

3. Gurasada, salar 600 cor., și anume: 240 cor. repartiție pe popor, 160 cor. ajutor dela comuna politică, 100 cor. arânda dela pământuri și 100 cor. din cassa bisericei.

Dela fiitorul învățător se cere să conducă copiii în corpore la biserică în Dumineci și sărbători și să cânte răspunsurile Liturgiei.

4. Cerbia cu filia Pogănești, salar 600 cor. solvibile în rate lunare din repartiție, cuartir în natură, grădină și lemnele necezare uzitate.

Venitele cantorale dela serviciile la cari va participa alesul. Eventual înființând cor bisericesc remunerație separată.

Pentru anii serviți la alte școale și pentru cei serviți numai în mod provizor nu primesc cuincuenalii.

Concurenții își vor așterne rugările lor instruate conform normelor în vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Ilia, 2 Iulie v. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia, în conțelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 353—1907 [209] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

1. Lăpugiul-superior, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne.

2. Fintoag, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne

3. Panc-Seliște, salar 600 cor. din repartiție, din cari 480 cor. în bani, restul în lemne de foc, cuartir în edificiul școlar.

4. Lăpugiul-inferior-Ohaba, post de învățător ambulant, salar 600 cor. din repartițiune, cuartir și lemne.

Invățătorul ales este îndatorat a face și serviciul de cantor, pe lângă venitele stolare îndatinate și a ținea școala de repetiție.

Concurenții au să aștearnă rugările instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Dobra (Hunyad m.), 12/25 Iulie 1907.

Oficiul ppresbiteral gr. or. rom. al tractului Dobra, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopresb.

Nr. 325—1907 [194] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învățători din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupșa se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Lupșa, salar 600 cor., anume 300 coroane dela popor și 300 cor. ajutor de stat, cuartir liber în edificiul școalei și 6 m^3 lemne de foc.

In caz că va înființa cor bisericesc alesul va primi și o remunerație deosebită ce se va vota prin comitetul parohial ulterior.

Alesul va fi dator a conduce elevii în Dumineci și sărbători la serviciul divin, a-i supraveghia în biserică și a cânta cu ei la Liturgie.

2. Valea-Lupșei, salar 600 cor., din cari dela popor 300 cor. și ajutor de stat 300 cor., cuartir liber și lemne de foc.

Alesul e dator a locui în comună și a cânta cu elevii la liturgie. Vor fi preferiți cei ce pot înființa cor bisericesc și arăta desterități în pomologie.

Concurenții la aceste posturi învățătorești să-și aștearnă concursele înzestrate cu documentele necesare în senzul legilor din vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat și să se prezente înainte de alegere și în comuna pentru care au concurat, spre a-și arăta desteritățile în cântat și a face cunoștință și cu poporul.

In conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ofenbaia, 30 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupșei.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 314—1907 [196] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia Mermezeu-Văleni, tractul Geoagiului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăștiei în terminul indicat.

Concurenții vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta și eventual a și celebra.

Orăștie, 28 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu, în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa
adm. protopresb.

Ad Nr. 141/1907 [203] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, din parohia de clasa a III-a, Peștera, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de mai nainte și cuprinse în eoala B, pentru întregirea dotațiunii preoțești.

Competenții au să-și trimită suplicele lor înstruate în înțelesul normelor din vigoare, oficiului protopresbiteral în terminul deschis.

Petenții au să se prezente cu 8 zile mai nainte de alegere, după prealabila încuviințare a protopresbiterului, în biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Zarand, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Brad, la 4 Iulie 1907.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 830—1907. [206] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele poporale confesionale române gr. or. din comunele: Apahida, Butene, Bonțida, Tinciu, Ghestrade, Gherofi,-Dăngău, Giurcuța, Mociu și Rogojel aparținătoare acestui tract protopresbiteral, prin aceasta se deschide concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salariul pentru fiecare post, e 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-o unul din aceste posturi, au aș așterne cererile de concurs instruite conform legilor în vigoare, subsemnatului oficiu, până la terminul sus indicat și a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică spre a fi cunoscuți din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral român gr. or., în conțelegere cu comitetele parohiale.

Cluj, 9 Iulie 1907.

Tuliu Roșescu.
protopresbiter.

---

[218] 2—3

Concurs.

La școala economică, înființată de Consistorul arhidiecezan, lângă seminarul pedagogic - teologic din Sibiiu, pentru câștigarea și completarea cunoștințelor practice în economia de câmp, viticultură, lăptărit, legumărit, pomărit, stupărit, din partea elevilor seminariali se primesc pentru anul școlar 1907/8, 6 (șase) tineri de religiunea gr. orientală ca elevi, pe lângă următoarele condițiuni:

a) Concura la această școală pot tineri trecuți de 15 ani, cari au absolvat cel puțin școalele elementare cu purtare morală bună, trupește bine desvoltați, ceeace vor dovedi cu atestat medical.

b) Elevii primesc în internat instrucțiune, cuartir, vipt gratuit, și haine de pat.

c) Cei primiți sunt îndatorați să aducă cu sine două rânduri de haine și albiturile necezare.

d) Cursul acesta de economie este de 1 an și se începe cu 1 Octomvrie st. n.

e) Ceice doresc a fi primiți să-și aștearnă rugările lor la Consistorul arhidiecezan, provăzute cu carte de botez, atestat școlar, atestat de moralitate, dela primăria comunală, vidimat de oficiul parohial, și atestat medical.

Rugările sunt a se înainta Consistorului arhidiecezan, până la 1 Septemvrie st. n. 1907.

Sibiiu, 19 Iulie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 576—1907 [208] 3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza înaltei autorizări consistoriale Nr. 1441 Ep. dela 19 Februarie 1905, comuna bisericească Grind-Cristur, tractul Turda, va da în întreprindere zidirea bisericei sale, Duminecă, în 11 August st. n. la 11 oare a. m. în cale de licitație minuendă-verbală la cancelaria oficiului parohial.

Prețul strigării e statorit în 6821 coroane 42 fileri, având reflectanții să depună înainte de licitare ca vadiu 682 cor. în numărar sau hârtii de valoare acceptabile. Se observă, că cărămida, peatra, năsipul și apa, cum și vecturarea altor materii le va da comuna în natură.

Planul și preliminarul de spese aprobate precum și alte informațiuni speciale se pot afla la oficiul parohial din G.-Cristur.

Comitetul parohial își rezervă dreptul a da întreprinderea celui mai acreditat licitant, fără considerare la suma oferită.

Turda, 12/25 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral, în conțelegere cu comitetul parohial.

Jovian Murășan
protopresbiter.

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică nelastică. [210] 4—23

---

[219] 1—6

AVIZ!

O mașină mică de îmblătit, aproape nouă, numai 19 zile întrebuințată, se vinde ieftin din cauză de lipsă de lucru, în Feldgasse 13.

La **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu, se primește o **calfă**, pe timp nedeterminat. Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze rugările, împreună cu atestatul de botez și atestatul despre activitatea de până acum, la *Comisiunea administrativă* a librăriei și tipografiei arhidiecezane, Sibiiu.

---

[207] 3—6

AVIZ!

Se caută **2** (două) **servitoare** pentru școala de menaj din Sibiiu, începând din 10 Septemvrie 1907 până în 15 Iulie 1908. A se adresa la conducătoarea școalei de menaj d-na **Iulia Dancășiu**, Rășinari.

Nr. 486—1907 prt. [205] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul tractului Sighișoara, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Hetur, cu salar anual de 600 coroane, prin repartițiune dela popor, cuartir gratuit în edificiul școalei și doi stângini de lemne.

2. Meșendorf, cu salar anual de 600 coroane, și anume: dela stat 460 cor., restul de 140 coroane din casa bisericei, eventual din alodiul comunal, plătibil în rate lunare anticipative, cuartir gratuit în edificiul școalei și lemnele necezare de foc. Pentru cultivarea grădinei de pomi și instruarea elevilor în pomologie, alesul învățător va primi anual o remunerație de 100 cor. din alodiul comunal, în fine și folosirea unei grădini de legumi.

3. Retișdorf, cu salar anual de 600 cor., 300 cor. în bani și folosirea unui fânaț cu venit anual de 300 coroane, cuartir gratuit în edificiul școalei.

Reflectanții la aceste posturi, cu îndatorirea a provedea instrucțiunea școlarilor dela 6—12 ani, și celor dela 13 —15 ani, a-i instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă, a le conduce în Dumineci și sărbători, — să-și aștearnă petițiunile concursuale, instruite conform normnlor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighișoara (Segesvár), până la terminul indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cele rituale. preferindu-se cântăreții buni.

Sighișoara, 11/24 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 668 [201] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Sibiiului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Gușterița. Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental cor. 600, din cari cor. 500 se solvesc din repartiție, iar 100 cor. dela comuna politică. Relut de cuartir 40 cor. și lemne pentru foc în natură.

2. Vurpăr. Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar cor. 600, solvibil cor. 400 din repartiție și cor. 200 din cassa bisericei în rate lunare anticipative, cuartir liber în edificiul școalei și lemnele necesare pentru foc.

Dela învățătorul din Vurpăr se pretinde să instrueze și în școala de repetiție economică pentru care i-se pune în vedere remunerație deosebită de salar, anume cor. 100, dar i-se cere cualificație expresă pentru aceasta, eventual deobligământul, că va cerceta vr'un atare curs.

Reflectanții își vor așterne cererile concursuale adjustate cu documentele necesare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis; iar pentru a se face cunoscuți poporului au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-și arăta aptitudinea în cântări și tipic.

Sibiiu, 9 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului, în conțelegere cu respectivele oficii parohiale.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 82 Sibiiu, Joi 26 Iulie (8 August) 1907 *Anul* LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Politica Saşilor.

II.

In firul vorbirei sale deputatul *Schulter* a recunoscut, că pot să aibă dreptate ceice zic, că o ţinută mai energică a deputaţilor saşi în chestii de interes vital pentru poporul lor deşteaptă şi întăreşte *conştienţa naţională* la cei de acasă; dar reflectează, că Saşii nu pot să-şi conserve conştienţa naţională în contul credinţei lor faţă de stat. Deputaţii saşi nu pot *să vorbească prin fereastră* (celor de afară), numai pentruca să facă bucurie alegătorilor, când ştiu bine, că prin aceasta *strică poporului.* De altcum crede, că la poporul seu e destul de desvoltată conştienţa naţională. Nu permite deci nimănui să tragă la îndoială sentimentele naţionale ale conducătorilor, — deci şi ale deputaţilor, — mai ales, că nime nu are dreptul să se facă judecător asupra sufletului altuia. „Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi“, — zice şi scriptura.

Nu dispoziţia celor de acasă are deci să conducă politica deputaţilor saşi, ci situaţia ce li-se creiază în dietă. Ei singuri pot să ştie, când e periculos să vorbească, şi când nu. In privinţa aceasta îndrumări nu pot să primească dela alegători. Au vorbit şi dintre ei mai mulţi la desbaterea pe articole a proiectului de lege şcolar, însă scopul acestor vorbiri rostite a fost să *demonstreze*, întâiu în contra înăspririi proiectului, şi al doilea pe lângă seriositatea declaraţiei făcute, că deputaţii saşi *ies din partidul constituţional*, dacă se primeşte propunerea deputatului *Nagy*.

„Demonstraţiunile sunt însă, — citâm acum iarăşi, — numai jumătăţi de arme, cari folosesc atunci, când raporturile sunt de aşa, că trebue întimpinaţi cu prevenire ceice s'au hotărât să demonstreze. In cazul dat s'a obţinut un succes, s'a modificat propunerea lui Nagy. Dar ar fi greşită presupunerea, că succesul este a se datori singur faptului, că s'au rostit vorbiri. Succesul a fost un rezultat al întregei noastre politici, pe care o facem de ani de zile. E un rezultat şi al faptului, că poporul maghiar, dotat cu simţ special politic, nu respinge dela sine nici pe cel mai neînsemnat factor politic, atunci când se află cu el pe acelaşi teren politic. Sigur, că între noi şi poporul maghiar există o prea însemnată solidaritate de interese. *Dacă cele 230 de sate şi oraşe săseşti ale Ardealului vor avea să dispară, locul lor nu-l vor ocupa Maghiarii, ci un popor, căruia istoria poate să-i deschidă, între împrejurări, scopuri independente, cu totul divergente de ale Maghiarilor.* Dar această solidaritate de interese nu se poate manifesta aşa uşor. Ea a existat şi pe când eram batjocoriţi de un Bánffy şi un Bethlen, iar sub Tisza Kálmán devenise sistem păgubirea noastră, unde numai se putea. Deci şi solidaritatea aceasta obiectivă de interese trebue adusă la eficacitate prin prevenire reciprocă politică, prin o atitudine prudentă, din ambele părţi“...

Celorce cred, că lucrul acesta se poate ajunge şi atunci, când deputaţii saşi nu fac parte din partidul guvernului, deputatul *Schuller* le răspunde, că după experienţele ce le-a făcut, e cu neputinţă a se face aceasta. Deputaţii saşi trebue să lumineze, să convingă, să capaciteze, ceeace nu se poate, dacă nu fac parte din clubul celorce au să fie luminaţi.

Maghiarul nu stă de vorbă cu ceice nu acceptează punctul seu de vedere, dogma sa, cu privire la stat. Dovadă, că pe deputaţii naţionalişti nu-i recunoaşte nime de partid, de grup parlamentar, şi nici unul dintre ei n'a fost ales în comisiunile dietei. Dovadă mai ales faptul întâmplat, ca unui deputat naţionalist, care a înşirat multe nedreptăţi făcute celor de acasă, nedreptăţi, pentru cari omului de omenie trebue să-i clocotească sângele, i-a spus un politician dintre cei mai calmi maghiari, că de ce vorbeşte atâta? *„Noi şi aşa nu-ţi credem, pentrucă* ***nu vrem*** *să-ţi credem!“* Şi modul acesta de gândire al Maghiarilor nu se va schimba, decât poate atunci, când naţionaliştii şi socialiştii *vor ajunge să formeze o putere în parlament*, putere, care va putea să-şi impună voinţa.

Stând astfel lucrurile, deputaţii saşi nu puteau cere în dietă aceea ce cereau cei de acasă, *revocarea*, luarea dela ordinea zilei a proiectului şcolar de lege, ci ceva mai puţin, îmblânzirea dispoziţiunilor prea aspre din el, şi neadmiterea propunerilor de înăsprire. Şi aceasta a şi succes deputaţilor saşi. Respingerea propunerii lui *Nagy* a fost premearsă de multe conferenţieri avute cu ministrul Apponyi, după cari a urmat capacitarea propunătorului din partea ministrilor Wekerle, Andrássy şi Apponyi ca să-şi retragă propunerea, apoi prezentarea unei propuneri de înţeles contrar, şi la urmă vorbirea ministrului *Apponyi*, prin care, nu că s'a ştirbit, dar s'a lărgit şi întărit cercul politic de mişcare al Saşilor, ceeace e foarte mult faţă de naţionalişti, cari *nu se pot lăuda cu nici un succes politic.*

In parlament deputaţii saşi ocupă deci o astfel de poziţie, care nu stă în raport cu forţele fizice ale poporului săsesc; de aceea metoda lor trebue acceptată de cei de acasă. Apartinerea lor la partidul guvernamental e de lipsă şi din alte motive, de natură economică. Afaceri cari aparţin ministrului de agricultură, numiri de comiţi supremi, inspectori de şcoale, etc. etc., pot fi regulate în favorul poporului săsesc numai făcând parte deputaţii saşi din partidul guvernamental.

Prin aceea, că deputaţii saşi au întrat în unul din partidele guvernamentale, n'au renunţat nicidecum la punctul principiar de vedere pe care e pusă politica Saşilor, şi n'au luat angajament să tacă şi să voteze şi în chestii păgubitoare pentru popor. Aceasta s'a putut vedea din purtarea deputaţilor saşi în chestia cu proiectul de lege al lui *Apponyi*. Nu numai după culise, ci şi în plin parlament au luptat ei contra proiectului.

Din cele spuse nu urmează însă, că deputaţii saşi *trebue* să facă totdeauna parte din partidul guvernului. Dacă ar veni un guvern ca cel al lui *Bánffy* de ex. ar lipsi cu desăvârşire necesitatea de a întra în el deputaţii saşi. E greu deci a stabili reguli şi dogme, cu privire la atitudinea reprezentanţilor din parlament ai poporului, pentrucă şi viaţa politică se schimbă şi nu poate fi întocmită după *şabloane*. Asigură însă pe alegători, că deputaţii saşi vor avea totdeauna forţa şi curajul de a-şi schimba tactica, atunci când schimbarea se va dovedi de necesară.

In numărul viitor vom reasuma restul vorbirei dlui deputat *Schuller*.

Şcoalele noastre.

Sub titlul acesta scrie *„Biserica şi Şcoala“* din Arad următoarele:

„Privirile sunt aţântite la esecutarea legii şcolare. Acum cunoaştem şi instrucţiunea ministerială privitoare la executarea art. leg. XXVII ex 1907. Este vremea să ne precizăm acum şi noi poziţia, ce avem să o luăm în afacerea şcoalelor noastre.

In decursul lunei August are să se întrunească Consistorul metropolitan, ca for legal asupra întregei mitropolii. Până nu se va pronunţa această înaltă corporaţiune bisericească, în senzul legii chiar, şcoalele au să rămână între cadrele lor de până acum, încă trei ani de zile.

Venerabilul Conzistor mitropolitan sigur va cumpeni situaţia, aducând interesele învăţătorimei în concordanţă cu interesele vitale ale bisericii. Drept aceea a-

FOIŞOARĂ.

Monografia comunei Crişcior.

De Ioan Perian, paroh.

(Urmare).

Portul locuitorilor din Crişcior este corcit, amestecat cu cel unguresc. Economii poartă, bărbaţii: cămeşi albe de pânză, dar mai ales de bumbac cu guler resfrânt cu bumbi la grumazi şi la pumnari, pe piept cu îndoituri, iar pumnarii înguşti fără cusături cu flori. Cămaşa e băgată în cioareci, peste ea o curea de piele, *„laibăr“* scurt de postav vânăt s'au negru, peste acestea un suman scurt numit *„lecru“* de lână albă, alţii de flanel. Cioareci albi de lână croiţi ungureşte, încălţămintea, opinci cu gurgoiu scurt s'au cisme pe ramă. Femeile poartă pe cap năframe de boltă, cămeşi de pânză de casă mai ales de bumbac cu guler îngust fără cusături, la mâneci cu fodori chindisiţi cu aţă albă, s'au şi fără de fodori numai cu pumnari înguşti, pieptar de postav numit *„laibăr“*, iarna pieptar mic de cojoc *„lecru“* vânăt, scurt, de flanel, cu guler lat resfrânt peste umeri, altele *„lecru“* alb scurt de lână ca şi bărbaţii, rochii de boltă, mai rar de pânză de casă vărgată, încălţămintea cisme pe ramă, mai rar opinci.

Pe când economii poartă acest port mestecat, pe atunci băieşii cu femeile lor au un port şi mai mult străin.

Pălărie de mătasă, cămeşi de boltă întărite, curea de mătasă cusută cu flori, *„laibăr“* negru de postav fin, cioareci de *„habă“* cu şinor lat negru pe cusătură de laturi, înainte dela „prohab“ în jos cu figuri de şinor negru, cisme cu creţe cu tureci de lac cusuţi cu aţă galbină de ambe părţile emblemele băieşilor, călcâie înalte, *„roc“* negru de postav fin, iarna cu cuptuşală groasă s'au cu blană, alţii *„laibere“* mari de habă cu şinoare negre late pe la guler şi la margini. Femeile băieşilor să poartă de tot luxurios, pe cap cu năframe de boltă din mătasă în diferite colori, cari de cari mai scumpe, cămeşi subţiri de boltă, „laibere“ de catifea s'au mătasă, în picioare mai puţine cisme pe ramă, cele mai multe ghete de piele fină, vara de brünel. Generaţia mai nouă a început a părăsi şi acest port şi să găteşte după cea mai nouă modă. Această tendinţă la pompă şi lux, duce sigur la decadinţă şi ruină materială. La sfatul preotului au adoptat unele costumul curat românesc, cum îl poartă buciumănenele din Munţii-Apuseni, mai rar portul săliştenesc de lângă Sibiiu etc.

Precum e portul aşa este şi jocul băieşilor, mestecat. Băieşul se hrăneşte mai bine decât economii nostri, femeile lor ştiu pregăti bucatele după toate recerinţele. E ospital, ca în genere tot Românul, îi place să aibă masa încărcată cu îmbelşugare cu tot felul de mâncări şi beuturi, cu deosebire la nunte s'au alte petreceri.

Băieşului pe timpul lucrului de câmp nu-i prea place să lucreze, de multeori îl vezi stând cu pipa lungă înaintea săpătorilor în holda cu cucuruz.

In comunele din împrejurime poporul nostru şi-a păstrat mai mult portul curat românesc, aşa în comunele: Bucureşti, Rovină, Curechiu, Şesuri, Zdrapţi etc.

Edificii publice sunt: trei biserici, una greco-orient., — foarte veche — despre care se va face amintire specială la alt loc, una ev. ref. zidită la an. 1692 şi una rom. cat. zidită la anul 1811 de Baternay Emeric senior, dar acum în ruină, dela anul 1848. In fine o şcoală română greco-orientală, clădită din lemn la anul 1871. Lângă edificiul acesta s'a adaptat la anul 1898 o sala de învăţământ zidită din material solid (cărămidă) şi după recerinţele timpului de astăzi. Sala a costat 2400 fl. v. a. (4800 cor.)

Din istoricul acestei comune este de însemnătate, că pe timpul epocei militare Crişciorul era centrul unui Voivodat s'au Kneziat.

— „Pe la anul 1404 Românii din comitatul Zarandului îşi aveau Voivodul lor naţinoal, Boalia, fiiul lui Boariu cu reşedinţa în comuna Crişcior. Dar pentru diferite ofense şi insulte ce le făcuse voivodul Boalia regelui Sigismund, comitele Timişoarei, Pipo de Ozora, din ordinul regelui îi taie capul şi-i confiscă toate averile. Peste puţini ani un fiiu al lui Boalia cu numele Vlad câştigă prin valoarea meritelor sale, cu deosebire prin apărarea castelului Bolovar în Bosnia, iar regele ordonă comitelui Pipo de Ozora să-i restitue moşiile confişcate ale părintelui său, anume: Crişciorul, Rişca, Zdrapţul şi Ţărăţelul.*)

Documentul istoric îl aflăm la Kemény în Uj Magyar Museum II. 1854 p.

---

*) Vezi Densuşan „Revoluţia lui Horia“, Bucureşti 1884.

tragem atențiunea învățătorimei la cadrele legale, ca nu cumva eșind din acele, să vină în conflct cu ordinea legală din biserică. Ințelegem aici pe cei ce cred a putea cere direct întregirea salarului, cu încunjurarea iurisdicției consistoriale, cu atâta mai ales, căci și așa n'ar fi primite și așa să expun la inconveniențe jignitoare pentru dânșii și compromițătoare pentru morala corpului învățătoresc.

Alții iarăș se ocupă cu gândul de a preda statului școalele, interpretând aceasta predare așa, că nouă ne-ar rămânea edificiile și pământurile școlare spre a le folosi pentru obștea bisericească. De fapt însă la predare ar trebui să cedăm statului toată averea școlară, tot ce au agonisit părinții nostri. Cine nu tresare la acest gând?

Instrucțiunea ministerială, dominată de tendințele cunoscute patriotice, este împărțită în 7 capitoli:

Capitolul I tractează beneficiile învățătorești. Despre fiecare stațiune învățătorească să dresează un protocol de dotațiune. Dotațiunea astfel stabilită servește bază salarului învățătoresc. Aci este vorba să se iee în seamă averea școalelor noastre.

Capitolul al II-lea tractează procedura acordării ajutorului de stat, accentuând ca condițiune cardinală: propunerea corăspunzătoare a limbei maghiare și cultivarea spiritului patriotic.

Capitolul al III-lea specializează condițiunile ajutorului de stat. Intre aceste se remarchează dispoziția, că nu este suficientă simpla ținere a elevilor 6 ani de zile în școală, ci se recere efectiva executare a planului de învățământ. Și până când nu se va dovedi, că în școala cu limba de propunere nemaghiară, s'a întrodus aievea, planul de învățământ aprobat de guvern, precum și întrebuințarea recuizitelor, manualelor și a lecturei patriotice aprobate de guvern, — ministrul nu acordă ajutorul de stat.

Capitolul al IV-lea cuprinde în sine condițiunile generale de existență, — independente de ajutorul de stat, — pentru toate școalele cari nu sunt de stat.

Aici § 17 a legii care cere dela învățător să „cultive și întărească în sufletul școlarului spiritul alipirei către patrie“ se interpretează așa: „Invățătorul e dator a desvolta și cultiva, atât în activitatea sa învățătoare cât și educătoare alipirea către patria maghiară. Și atât în școală cât și afară de școală, cu cuvânt stăruitor, cu exemplul viu, cu un cuvânt, prin toată activitatea sa să întărească spiritul patriotic“.

Capitolul al V-lea tractează procedura disciplinară, întroducând și pentru școalele noastre regulamentul disciplinar de stat, aplicând § 22 și la delictul „agitației contra naționalității“.

Capitolul al VI-lea obligă și pe învățătorii monachi la jurământ.

Capitolul al VII-lea tractează procedura în înțelesul strâns luat, făcându-se îngrijire și de retribuțiunea funcționarilor exmiși în afaceri școlare.

Din aceasta instrucțiune, chemată să întrupeze art. leg. XXVII 1907, este evident, că obligamentele rezonului de stat, adecă datorințele noastre sunt imperative; iar dreptarile, adecă împărtășirea în ajutorul de stat sunt hipotetice. Peste tot urcarea salarelor învățătorești este contemplată numai pentru viitor, poate când vom avea puțini învățători, cei de acum vor rămânea cu iluzia.

Nu zicem că imperativul a înghițit pe hipoteticul, nici că salarele învățătorești zugrăvite sunt fata morgana pentru învățătorii nostri; dar o zicem sus și tare acum în ciasul al unsprezecelea, „să nu nădăjduim în boieri și în fiii oamenilor“ ci să ne mântuim școalele.

Venerabilul Conzistor mitropolitan este chemat a ne arăta calea mântuirei, până atunci, stați pe loc!“

Inmormântarea Patriarhului Brancovici.

In sunetul doios al clopotelor dela toate bisericile din Carloveț a fost așezat în criptă nouă sicriul, în care erau așezate rămășițele pământești ale Patriarhului sârbesc, *George Brancovici*, Dumineca la orele 12 din zi, terminându-se abia atunci lunga ceremonie a înmormântării, începută la orele 9 și jumătate.

La actul înmormântării înaltului prelat a participat comandantul de corp al armatei austro-ungare din Zagreb, domnul *Raimund Gerba*, ca representant al Maiestății Sale Monarhului nostru, generalul armatei sârbești *Stefanovici*, ca representant al Regelui *Petru* din Sârbia, un representant al Principelui din Muntenegru, alt representant al guvernului din Sârbia, representanți ai bisericilor gr. ortod. din Sârbia și Muntenegru, etc. etc. Tot atâtea dovezi acestea, că *în sus* vaza și autoritatea bătrânului, și în zilele din urmă mult persecutatului Patriarh, nu au putut-o știrbi întru nimica atacurile vehemente ale contrarilor săi personali, cari și după moarte au crezut că se cuvine să-i mai dee o lovitură, răspândind falsa știre, că n'a murit de moarte naturală, ci că s'ar fi sinucis.

Amănuntele înmormântării le dăm în următoarele:

Sicriul a fost așezat în catedrală, unde s'a oficiat întâiu sfânta liturgie, apoi s'a început ceremonialul de înmormântare. Au pontificat trei episcopi, *Nicolici*, *Sevici* și *Gruici*, cu asistență foarte număroasă. Au fost îmbrăcați în ornate peste 50 de preoți. Ceilalți episcopi ai bisericei sârbești au participat la înmormântare ca privitori. Toți dignitarii ceilalți, Arhimandriții și protosincelii bisericei sârbești, apoi număroși preoți și monahi din diferitele mănăstiri au fost de față la actul înmormântării. Guvernul unguresc a fost representat prin comitele suprem *Balla Aladár*, iar cel croat prin comitele suprem *Hideghéthy*. Comitatele și orașele mai din apropiere au fost representate prin delegațiuni. Popor a fost ca la 10—15.000, adus și de prin depărtări mai mari. A cântat corul din Semlin, iar predica, cuvântul de adio, l-a rostit episcopul *Miron* al Pacrațului și directorul institutului teologic *Vucicovici*. Sicriul a fost dus apoi pe brațe de preoți, la biserica suburbiului de sus, unde își făcuse decedatul Patriarh criptă nouă, ca loc de odihnă după moarte. La groapă cuvântarea funebrală a rostit-o inspectorul de școale *George Popovici*. La orele 12 sicriul a fost așezat în criptă și mulțimea s'a resfirat. La ora unu a fost apoi prânz mare la reședința Patriarhului. Au participat episcopii și toți dignitarii civili, militari și din cler, cari au participat la înmormântare. Cei străini seara au plecat cu trenul acasă.

Religia în școalele de educație.

Argumentările din articolul precedent ne îndeamnă în mod hotărât să păstrăm religia în școlile de educație, dar totodată ne sfătuesc să părăsim în predarea ei drumul bătătorit, modul dogmatic, practicat până astăzi și să ne folosim de cel istoric. Căci deși cel vechiu, dogmatic, e în stare să îmbogățiască mintea și memoria copilului cu unele cunoștințe, cu legi și porunci, și fantazia prinsă în obezi, cu câte-o icoană ștearsă, nu reușește totuși nici când să-i înfățișeze pe deplin lucrarea și influința religiei asupra popoarelor, să-i înbie un tablou plin de colori vii, în urma căruia să prindă dragoste pentru religie și traiul religios, să se nască în el dorul după o viață cinstită și sfântă.

Educația religioasă de până astăzi n'a fost în stare să pătrundă până la rădăcinile vieții și să îndrume desvoltarea generațiilor pe calea cea bună și netedă. Folosindu-ne însă în predare de modul istoric, vom isbuti să trezim și desvoltăm în sufletele tinere simțământul religios, iar rădăcina vieții noastre culturale va prinde puteri.

In istorie, zice Herbart, trăește toată puterea lucrurilor, pe cari le-a visat și cugetat, pe cari le-a simțit și experiat omul vre-o dată. Istoria cuprinde belșug de sfaturi și învățături, mângăeri și mustrări, în ea sunt așezate toate poruncile și legile, ea e pravila cea mare a omenirii în care aflăm grijite toate întocmirile omenești și în care trăește sufletul tuturor, care se moștenește din neam în neam și e socotit printre cele mai însemnate puteri psihologice.

Școala are datoria să întroducă elevii în sanctuarul acesta, căci în chipul acesta se *trezește și întărește dorul copiilor de a ști, se desvoaltă gustul pentru frumos și bun, se deșteaptă conștiința, se desghiață inima și mintea pentru a simți și înțelege stările de fericire ori suferință ale semenilor, și tot prin întroducerea în istorie se deșteaptă și fortifică dragostea de țară, iar privirea se îndreaptă plină de încredere către o ființă mai înaltă, care stăpânește destinele neamurilor.*

Dacă intenționează învățământul ajungerea acestor ținte, i-se impune să pășească încet și cu mare băgare de seamă. Trebue să aibă mereu în vedere, puterea de înțelegere a copiilor, să se țină cât se poate de aproape de sufletul lor. Căci copii se pot transpune în stările întâmplărilor și persoanelor istorice numai în măsura înțelegerii și simțirii lor.

Porniți din astfel de considerație, cei mai mulți pedagogi pretind pentru anii primi de școală religiunea naturală, că[illegible] aceasta corăspunde mai bine sufletului copilului, (și anume fiecare popor să se folosească de poveștile sale). De aici întră în timpul testamentului vechiu, în *tinda creștinismului*, pentruca de aici să urmărească toată desvoltarea și peripețiile învățăturii creștine, să înțeleagă însemnătatea și roadele ei pentru viața popoarelor.

Din cuprinsul testamentului vechiu cea mai mare însemnătate o posedă profeții. Ei ca reprezentanții *teismului etic* pretind o deosebită luare aminte. Prin cunoașterea lor se pregătește sufletul pentru înțelegerea graiurilor și faptelor lui Isus.

Programele școalelor noastre n'au ținut samă de cerința aceasta, ele nu conțin partea aceasta din testamentul vechiu, ori numai vre-o două trei fragmente, dar și acelea fără nici o legătură. Privirea și cugetarea istorică modernă, obicinuită de a considera creștinismul de culmea desvălirii religioase, nu poate să renunțe la partea aceasta principală a testamentului vechiu și pretinde o tractare mai amănunțită. Argumentările mai noi ale teologilor moderni au dovedit, că însemnătatea testamentu[illegible] vechiu nu consistă in cărțile legilor, ci mai ales în cugetările religioase și sociale ale conducătorilor și dascălilor poporului iudaic. Școala de educație trebue să țină în samă relatările științii teologice și să introducă profeții în planul de învățământ.

Profeții sunt purtătorii cei mai de seamă ai *ideii* neprihănite despre Dumnezeu, care se desvoltă din religiunea națională a Jidovilor, și formează pregătirea de lipsă pentru activitatea lui Christos, care pornește dela profeți și a cărui făptură poartă unele trăsături caracteristice din viața intelectuală a lor.

Din astfel de considerații, viața și învățătura profeților trebue să premeargă învățăturii lui Isus. Cu ajutorul mijloacelor mai noi se poate face alegerea și compunerea materialului religios pentru școalele poporale.

In Germania au apărut multe scrieri cuprinzătoare de sfaturi cu privire la alegerea materialului din testamentul vechiu. O alegerea potrivită pentru școalele poporale din Germania a făcut Dr. Meltzer: „Lesestüke aus den prophetischen Schriften des alten Testaments“. Dresden 2 Auflage 1905. Cine dorește și altă literatura consulte: „Literaturverzeichnis zum Religionsunterricht“. Dresden 1905, edată de către „Societatea pedagogică“ din Germania.

Cam în înțelesul cărții lui Meltz[illegible] e compusă și cartea de religie a lui Samuil Andrievici: „Evangheliile și epistoliile cu deduceri și aplicări compuse pentru a III-a clasă a școalelor poporale de parohul Samuil Andrievici, Viena 1865.

Cu totul greșită ni-se pare însă cartea de religie pentru a II-a clasă poporală: „Prescurtare din istoria sfântă a testamentului vechiu și celui nou cu aplicări din învățătura religiei a bisericei drept credincioase a răsăritului pentru a doua clasă a școalelor poporale“, de Sam. Andrievici, Viena 1865.

După profeți urmează în program viața și activitatea lui Isus. (Literatură, „Isus“, de Dr. Meltzer, apoi Staude, mai bună ca a lui Staude și Meltzer mi-se pare opera catolicului Thraudorf „Geschichte Iesu“ 1904, 2 Aufl. și cartea lui Heyn E. cu același titlu apărută în 1904 la Wunderlich în Leipzig, în care aflăm și un plan de învățământ foarte instructiv).

Cu istoria și faptele apostolilor și cu cele mai de frunte întâmplări din istoria bisericească până la Luther se mântue materialul pentru școala poporală din Germania. Cu ceealaltă parte a vieții religiunii și a bisericii se ocupă alte așezăminte de cultură cum e Fortbildungsschulle, în România școalele de adulți, pe drumul înființării, la noi școlile de repetiție. Aici ar trebui să pună umărul mai ales preoții, cari au datoria de a instrui pe cei eșiți din școală și ca basă să slujiască o carte de cetire care cuprinde bucăți din istoria religiunii.

N. R. Păunaș.

125—126, care în textul original sună: „1415 Nos Pypo de Ozora Themesiensis .... comes .... quod licet nos Boalyam Voyvodam de Krestor, qui pro suis multiplicibus et sepissimis excessibus, et notoris infamiis, ac difamationum et dictorum offensionibus, quibus idem erga serenissimum dominum nostrum Regem diversis locorum et temporibus non immerito fuit accusatus, ex ejusdem domini nostri Regis commissione et mandato specialibus ipsum Boalya decollari fecerimus universasque possesiones et portiones possessionarias erga manus suas tam jure perpetuo, quam etiam pro officio ... habitas, et existentes abstulerimus .... tamen quia idem serenissimus dominus noster Rex praenotatus attentis et consideratis fidelitatibus, et fidelium servitiorum gratuitis meritis, quibus nobilissimus Ladislaus filius ejusdem condam Boalya propter sua servitia diversis locorum et temporum curriculis et specialiter super in regno Bosniae in Castro Balavar vocato, ex nostra commissione prodefensione et tuitione regni, et castri praemissorum remanendo ...... possessiones Kristor, Riska, Zdravez et Czernezel in districtu albi Crisii existentes propter dicti Boalya excessus per nos ablatas mandavit nobis eidem Ladislao remittere et resignare ... Nos itaque mandatis ejusdem domini nostri Regis satisfacere et eidem obtemperare volentes praemissas possessiones ... remisimus. Această nobilă familie română, ca și ceialaltă nobilime națională, trecu mai târziu la catolicism, apoi la reformațiune și dela aceasta la desnaționalisare, așa încât în seclul trecut descendenții voivodului Boalia din Zarand erau maghiarisați cu totul, cu numele de „*Kristsory*“ după numele moșiei principale Crișciorul. Descendenți ai acestei familii mai sunt vre-o 5—7 familii. Marca familii nobilitare este un braț cu sabia scoasă sub o coroană.

Ca reminiscență din veacuri ne-a rămas biserica veche română gr. ortod. de astăzi, zidită — după tradițiune — de voivodul Vlad, (descendenții familiei îl numesc: Vajda-Béla), ale cărui rămășițe pământești și a familiarilor săi s'ar afla înmormântate chiar sub turnul bis. la întrare. Pe păreții bisericii s'ar afla zugrăvită familia voivodului numit și a soției sale în mărime naturală. Anul edificărei nu se știe, nici vre-o urmă de inscripțiune nu s'a aflat. Vechimea ei se poate calcula la peste 450 de ani! Clădirea bisericei nu este executată după vre-o regulă arhitectonică, zidul e fără nici o legătură de fer, e gros dela 75—100 cmt. de piatră mai mult mică de vale chiar și pe la temelii. Biserica are lungime internă de 14.5 metr. și lățime de 6.5 met. Pe la mijloc se observă, că au fost adăugată — mai lungită — decum au fost din bătrâni. Atât zidul bisericii, cât și a turnului e pe alocurea zidit strâmb, de bunăseamă fără linie și plumb, ci după măsura ochiului. Zidul turnului este destul de solid, pe alocurea cimentul vechiu aproape petrificat. Zidul bisericei fiind strâmb și pe unele locuri crepat de sus până jos, s'a decis zidirea bisericei din fundament. Spre scopul acesta s'a pus la cale o colectă permanentă între credincioșii acestei comune bis., începând cu anul 1899, a cărei resultat se urcă aproape la 6,000 cor. Atât biserica noastră, cât și celelalte două, rom. cat. și ev. ref. au fost arse în anul 1848. Biserica noastră a fost restaurată la anul 1852, cea rom. cat. a rămas în ruină până astăzi, iar cea ev. ref. s'a restaurat la anul 1894.

(Va urma)

Indatoririle preotului fața de școala confesională.

Lucrare cetită în conferința preoțască de ăstan din tractul Cetatea-de-peatră.

De

Nicolae German, paroh.

(Fine.)

6. Neînțelegerea între preot și învățător.

Experința din trecut ne-a dovedit pe deplin, cumcă, neînțelegerea, discordia este pierirea tuturor lucrurilor din lume, fie acelea așezate pe orice temelii puternice. Această boală cantagioasă ce grasează și între preoții și învățătorii noștri e în stare, nu numai să zădărnicească orice înaintare, ci chiar să nimicească, așa pe nesimțite, întregul.

Invidia, disprețul și îngâmfarea, sunt cele mai puternice elemente ce dau naștere neînțelegerii, iar cei cuprinși de aceasta se folosesc de toate mijloacele, ertate și neertate, ca prin șicanări, pretinse oficioase, să se vateme unul pe altul și nici decum având la inimă înaintarea învățământului, sub a cărui mască se șicanează, — ci pofta de răzbunare.

Dacă preotul e în stare bună, are vază la popor, învățătorul îl invidiază. Dacă învățătorul e avut, dându-și aere de domn, apoi iarăși, preotul îl ia la ochi. Ori dacă preoteasa nu-l vede cu ochi buni, asemenea e gata scandalul. Exemple avem cu duiumul în viața de toate zilele.

In parohia unde preotul cu învățătoriul se clevetesc, invidiază și perzecută, acolo nu numai că stagnează înaintarea pe terenul școlar, dar mai întâi decăzând familiile lor atât moralicește cât și materialicește, mai curând ori mai târziu decade și școala, ca instituțiune condusă de dânșii.

Nu este cauză fără efect, și efectul invidiei și al discordiei, ori în ce formă s'ar arăta el, numai urmă de durere și întristare lasă.

Fără îndoială, că această neînțelegere e una dintre cele mai vădite cauze la împedecarea învățământului și a tot ce e bun, drept și plăcut, atât înaintea oamenilor cât și înaintea lui Dumnezeu.

B) Cauzele externe.

Precum în lumea externă e o luptă perpetuă între lumină și întunerec, și precum în lumea internă, spirituală, e un războiu permanent între știință și neștiință, asemenea și în evoluțiunea popoarelor e perpetuă lupta pe toate terenele vieții. Fie individ, fie societate, toți nizuesc să aibă un rost între semeni, să-și asigure existența. Și până când aceia, cari pătrunși de acest sentiment, urmăresc scopuri nobile, fie acelea de caracter individual sau colectiv, nealterând nimic din aceea ce după dreptul divin nu le-ar compete, până atunci această năzuință este necesară pentru dezvoltare, înaintare și progres. Indată ce însă această luptă se prezintă ca o faptă ce voește cu orice preț a abate toate la apele sale, fără considerare, dacă violează sau nu interesele și altor ființe sau societăți, atunci nu se poate numi decât *egoism.*

Egoismul, ca cauză împedecătoare la înaintarea mai vădită pe terenul școlar și între împrejurările de azi, e de două feluri, și anume: egoism confesional și egoism de rasă.

a) Egoismul religios, pentru școala noastră confesională este o cangrenă, care pe când pare vindecată din o parte a corpului ei organic, pe atunci se manifestă cu o putere de șovinism pe alte părți, cari încă nu erau atacate.

Dacă vom privi la trecutul istoric al bisericii, ne vom convinge câtă putere distrugătoare are acest egoism confesional.

Ce alta decât egoismul confesional a pricinuit restignirea lui Iisus.

Ce alta decât egoismul confesional a vărsat atâta sânge de martir în toate timpurile.

Ce alta decât egoismul confesional, ajutat, de sine înțeles, și de cel individual a despărțit biserica creștină în răsăriteană și apuseană.

Tot acest egoism a cauzat și desbinarea poporului român din Ungaria în două tabere confesionale, cari durere, în continuu stau pe picior de luptă, iar certele pe acest motiv nu mai au sfârșit.

Acest egoism acolo se răzbună mai arzător, unde într'o comună politică sunt două confesiuni.

Dacă în acea comună nu există încă școală, apoi atâta persecută o confesiune pe alta, până ce vine o a treia putere, ori persoană și face școală. Iar unde ambele au o singură școală confesională, acolo fiecare parte voește cu orice preț, a micșora puterea celeilalte, ca așa ea să rămână stăpânitoare.

Această tendință totdeauna a fost profesată, de cei mai aproape de noi, adecă de frații gr. catolici, cu o predilecțiune proprie numai lor. Dovezi avem și în tractul nostru destule. In aceasta situație apoi se înțelege, că învățământul a suferit, câtă vreme cei chemați au fost necesitați, ca la aceste atacuri în continuu să țină defensiva.

b) A doua cauză externă, care împedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar este *egoismul de rasă.*

Intr'un stat poliglot, cum este și statul nostru, natural, că fiecare popor consciu de destinele și viitoriul său, năzuește spre înaintare, spre estenziune. Și până când emulând în cele bune și folositoare, lucră între limitele de Dumnezeu croite, e o binecuvântare cerească, atât pentru fiecare popor în parte, cât și pentru statul însuși.

Dar când o națiune voește să se ridice pe ruinele celei-lalte, atunci această nizuință, să-i zicem brutală, să numește egoism de rasă.

Din sămânța acestui egoism răsar invidia, ura și certele.

Certele interne isvorâte din invidie au nimicit, în evul vechiu puterea și mărirea Grecilor.

Pisma și frecările interne au nimicit pentru vecie independența Poloniei.

Ura și neînțelegerea dintre partidele dela putere și popoarele conlocuitoare cari alcătuesc imperiul rusesc, au pricinuit căderea lui față de micul dar compactul popor japonez, și a periclitat întreaga esistență a puternicului imperiu.

Neînțelegerea și pisma produsă de egoismul de rasă, începând din anul 1904 și până azi a înghițit atâtea vieți omenești în statele balcanice de peste Dunăre.

Sunt aceste destule dovezi ca să se poată convinge fiecare despre tristele urmări ale egoismului de rasă, din care răsar: ura, pisma și neînțelegerea. Și când acesta e în stare a nimici state, ba chiar popoară, întregi, cu cât mai ușor e în stare a zădărnici în desvoltarea ei, dacă nu a nimici, o biată instituțiune cum e și școala noastră confesională, care incă nici nu a avut timp să se întărească pe deplin!

Urmările egoismului de rasă, sunt simțite și la noi, ca pedecă la înaintarea mai vădită pe terenul școlar, și formează o puternică stavilă la înaintarea învățământului.

*

Aceste adecă: 1. Lipsa de școale și salar pentru învățători cualificați, 2 Lipsa de inițiativă, 3. Lipsa de vocațiune și neglijența manifestată la unii dintre învățătorii nostri, 4 Mediul de desvoltare, 5 Conservativismul îndărătnic și 6 Neânțelegerea între preot și învățător ca cause interne, ear *a)* Egoismul confesional și *b)* Egoismul de rasă, ca cause externe, împedecă înaintarea învățământului și deși nu apar în tot locul atât de pronunțat, după cum ar aștepta cineva, în fond ele produc, ori ce stagnare, dacă nu toate, apoi careva dintre ele de bună seamă.

Să nădăjduim însă, că cunoscând răul și punând umăr la umăr toate organele chemate, și așa cu dragoste și în conțelegere armonică muncind zi și noapte, peri-vor aceste buruene veninoase din frumoasa grădină a neamului nostru, ear știința, aceasta floricică divină, liberă fiind, va crește și va înflori în inimile tinere, formânduse astfel o generație vrednică, în stare să garanteze poporului nostru un viitor mai bun și mai fericit.

NOUTĂȚI.

Intre alegători. In 11 August n. Dumineca la orele 11 a. m. își va ținea în *Vințul de-jos* darea de seamă deputatul cercului dl *Dr. Iuliu Maniu* cu următorul program: 1. Deschiderea adunării și constituirea biroului. 2. Darea de seamă a deputatului cercului Vințul de-jos dnul Dr. Iuliu Maniu. 3. Discuțiuni asupra stărilor politice generale. 4. Discuțiuni asupra votului universal. 5. Organisarea partidului național din cercul electoral Vințul-de-jos. 6. Inchiderea adunării.

*

La Sinaia. Comandantul de corp din Sibiiu al armatei austro-ungare, dl *Gaudernock*, însoțit de șeful statului major, și de alți generali și coloneli, a mers la Sinaia pentru a se prezenta Regelui Carol. Au fost încuartirați toți în castelul regal Peleș, și Luni, au fost primiți în audiență și reținuți la masă. Luni sara au plecat îndărăt spre casă.

*

† **N. Grigorescu**, cel mai mare pictor român, a decedat Sâmbătă la Câmpina, în etate de 69 ani. A lăsat în urma sa opere de mare valoare artistică. Inmormântarea mult regretatului artist s'a făcut Luni. In testamentul ce l-a lăsat, moștenitorii universali ai săi sunt: soția și copilul. Averea lui N. Grigorescu se urcă la jumatate milion franci. A lăsat și o fundațiune, în scopul de a se trimite în fiecare an doi tineri români în străinătate, pentru a se perfecționa în arta picturei. Fundațiunea e de 50,000 lei.

*

Distins. Dr. Ioan Poruțiu secretar interpret în pensiune la consulatul general al României din Budapesta, a fost decorat de M. Sa Regele Carol cu „Steaua României“ în gradul de cavaler.

*

Din America vin știri, că s'a ieftinit în mod simțitor munca. Pe când mai nainte un lucrător câștiga câte doi dolari și jumătate la zi, astăzi trebue să se mulțămească cu un dolar, ori cu un dolar și jumătate. In schimb traiul s'a scumpit. Și acestea în urma faptului, că prea mulți se duc la America.

*

Catastrofă. Trenul de plăcere, care a plecat Dumineca din *Paris* la *Poitier* a fost atât de îndesat de lume, încât podul n'a putut suporta greutatea. S'a prăbușit și au căzut în râu mai multe vagoane încărcate cu pasageri. Celelalte s'au oprit în loc. Dintre cei căzuți vre-o 50 au rămas morți, ceilalți sunt grav răniți.

*

Din Ponor ni se scrie: Representanța comunei Ponor, comitatul Albei inferioare în ședința sa din 20 Iulie v. c. cu unanimitate a decis ca crâșmele în Dumineci și sărbători să fie închise sub întreagă durata zilei. Crâșmarul, care ca membru în reprezentanță încă era de față, a votat și el pentru închidere.

*

Premii pentru cai de prăsilă se vor împărți în Sibiiu, la *11 Septemvrie n.* în piața veche de cai. Se vor da premii în bani și diplome, pentru iepe în etate dela 4—12 ani, cu mânzi bine grijiți, apoi pentru mânze în etate de 3 ani, bune de prăsilă, precum și pentru alți mânzi și mânze, în toată privința escelenți. Presentarea iepelor și a mânzilor are să se facă până la ora unu d. a. când apoi comisiunea pentru împărțirea premiilor își începe activitatea. Vor fi luați în considerare numai cei de pe teritoriul comitatului Sibiiu. Mărimea premiilor e dela 10 până la 70 coroane.

*

Averea contelui Károlyi. De curând decedatul conte *Károlyi István* a lăsat cu testament, ca din averea sa de douăsprăzece milioane coroane să primească fiul său *George* trei milioane, ear restul fiica sa, măritată după contele *Károlyi Gyula*, comite suprem al comitatului Arad.

*

Memoria lui Petőfi. Aniversarea a 58 a a morții marelui poet maghiar Petőfi a fost sărbată în Budapesta cu mare solemnitate. S'a aranjat o manifestație frumoasă la statua poetului și un conduct cu torțe. La această serbare a luat parte public număros între care și 3 profesori finlandezi, cari din întâmplare se aflau în Budapesta.

*

La „fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Constantin Oancea, paroh și soția sa Valeria n. Aron, din prilegiul începerii zidirei bisericei din Cioara 50 bani, Dionisiu David, paroh în Scoreiu 1 cor., Ioan Oțoiu, paroh Aciliu 70 bani, Mioara-Viorica Tordășianu, împlinind 4 luni, 50 bani, George Joandrea, învățător în Lugoj și soția sa Macrina 2 cor.

*

Dela comitat. In 19 August la orele 10 dimineața se ține licitație, cu oferte închise, în cancelaria vicecomitelui comitatului Sibiiu, pentru a se da in întreprindere construirea podului numărul 5 din drumul comitatens Mercurea-Poiana.

*

Vindecarea „lupusu“lui. Din Lemberg se anunță, că la congresul medicilor ținut acolo, medicul din Paris dr. Severac a demonstrat, că lupus se poate cura. Severac a prezentat mai multe fotografii luate la spitalul din St. Souis, și a arătat că lupus e ușor de vindecat, mai ales în stadiul prim. Congresul medicilor a salutat cu bucurie părerile drului Severac.

*

Congresul antialcoholist internațional, ținut zilele trecute în Stochholm, s'a finit. S'a luat hotărârea, ca pentru lupta contra alcoholismului să se institue o comisiune internațională cu sediul în Lausanne. Următorul congres antialcoholist se va ținea în Londra în 1909.

*

Foaia lui Supilo oprită. Foaia croată din Fiume numită *„Novi Liszt“*, care era redactată de Supilo, energicul deputat croat, a fost oprită pe teritorul Bosniei și Herțegovinei, detrăgându-se debitul poștal.

*

Tifus din cauza laptelui stricat. Din Arad se anunță, că în pretura Ternova a comitatului Arad, s'au ivit trei cazuri de tifus. Și anume s'au bolnăvit protopretorele, nevasta notarului și o fetiță. S'a constatat, că înbolnăvirea a fost cauzată prin consumarea de lapte stricat.

*

Petrecere în Zernești. Tinerimea română din Zernești învită la Producțiunea teatrală-muzicală împreunată cu dans ce o va aranja Dumineca, în 29 Iulie v. (11 August n.) 1907 în sala „hotelului comunal“ din loc. Inceputul la $7^1/_2$ ore seara. Venitul curat este destinat în favorul „Fondului Reuniunei femeilor române“ pentru înfrumsețarea bisericilor din loc. Suprasolvirile și ofertele se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Teatru în Cohalm. Tinerimea română inteligentă din Cohalm și jur învită la producțiunea muzicală-teatrală ce-o va aranja Dumineca în 29 Iulie (11. August) în sala mare a hotelului „Schlosser“ din loc. Inceputul la orele $7^1/_2$ seara. Trei părți din venitul curat sunt destinate pentru gimnaziul din Brad; iar cu a patra parte se alimentează fondul pentru înființarea unei „Reuniuni de cântări“ în Cohalm. Bilete se pot lua înainte la „Economia“ și seara la cassă.

Cărți și reviste.

„Luceafărul“ nr. 14 a apărut cu următorul sumar: G. Murnu: Monumente antice din Roma. Palatinul. Elena Farago: De vorbă cu trecutul (poesie). Al. Cazaban: Scarlatti (nuvelă). Otil. de Cosmutza: Scrisoare din Paris. Rodin. Liliac: Cântec (poesie). S. Secula: Dintr'o călătorie. Cronică: Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu. Două coarde. Premii. Oaspeți rari. Posta redacției. Ilustrațiuni: Palatinul (vederi). Rodin. Le Penseur în fața Panteonului. Din atelierul lui Rodin.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea sfințirii și în decursul edificării până la datul prezent, a bisericii din Sard, tractul Sighișoara, au incurs daruri benevole dela următorii marinimoși donatori: Dela dnul Nicolau Popescu, director la senatul legislativ în București, România, 12 mineie, o evangelie, 1 liturgier, 1 molitvelnic (evhologiu) un orologier bogat și mai multe cărți bisericești, 1 cruce de argint suflată peste tot cu aur, de mare valoare, un rând de odăjdii preoțești în valoare de 200 cor., 3 icoane foarte fine și de mare preț. Dela dna Maria Sturza Miclăușanca și dela doamna Principesă Alexandrina Ghica din Gherghani, România, un procoveț (acoperemânt pe sfântul potir) lucrat foarte fin și parale 200 franci.

Pentru cari daruri și fapte creștinești, subscrisul în numele comitetului parochial aduc și pe această cale cea mai ferbinte mulțămită marinimoșilor donatori și voiu ruga pe atotputernicul părinte ceresc să le răsplătească cu binecuvântarea cerească faptele săvârșite.

Sard, la 20 Iulie 1907. *Ioan Dan*
preot gr. ort.

Poșta redacției.

Trestia. Representanța fundațiunei *Gozsdu* ține ședință în *28 August nou* în Sibiiu, ear consistorul metropolitan se întrunește în 2 Septemvrie nou.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 93—1907 [221] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna Ruja, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Condiţiunile de concurs sunt:

1. Salar anual 600 cor., plătibil din repartiţie dela parohieni, în rate treilunare.
2. Cuartir liber în şcoală.
3. Folosinţa grădinei de lângă şcoală.

Acei candidaţi, cari doresc să fie aleşi, să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare înainte de alegere, ca să fie cunoscuţi de popor.

Mai departe, alesul are să cânte în Dumineci şi sărbători, cu elevii la sfânta Liturgie, precum şi la utrenie să ajute în cântări cantorului bisericesc.

In postul Crăciunului să ţină de două-ori pe săptămână prelegeri cu obiectele de învăţământ şi cant cu adulţii.

Ruja, 18 Iunie 1907.

Oficiul parohial gr. ort. român.

Nicolau Babeşiu
paroh şi prez. com.

Institutul de credit şi economii „IZVORUL“, din Sebeşul-de-jos (Alsósebes) îşi începe activitatea cu ziua de 8 August st. nou, a. c. şi acoardă împrumuturi ieftine, iar depuneri primeşte cu 5%, ceeace se aduce la cunoştinţa on. public.

Sebeşul-de-jos, 5 August 1907.

[223] 1—3 **Directiunea.**

---

[220] 1—3

Publicare de licitaţie.

Pe baza rezoluţiei conzistoriale Nr. 8721 Ep. din 1906, comuna bisericească gr. or. Lisa, tractul Făgăraş, va da în întreprindere, pe calea licitaţiunei verbale minuende repararea caselor bisericeşti, în 11 August st. n. la 2 ore p. m.

Preţul de strigare va fi de 1365·15 cor., având licitanţii să depună vadiu de 10% dela acea sumă.

Oferte închise, provăzute cu vadiu încă se vor primi.

Lisa, 23 Iulie 1907.

Iosif Caţaveiu prez. com. par. **Alex. Popa** notar.

Nr. 1176—1907 [222] 1—3

Licitaţiune minuendă.

Comuna politică Porumbacul-vechiu, comitatul Făgăraş, prin aceasta aduce la cunoştinţă publică, cumcă în 18 August 1907 st. n., la 10 ore a. m., dă în întreprindere prin licitaţiune minuendă edificarea şcoalei confesionale gr. ort. locale.

Preţul strigării este 8445·52 cor. Reflectanţii au să depună înainte de începerea licitaţiunei un vadiu de 844 cor. 52 fil.

Condiţiunile, planul şi preliminarul se pot vedea la primăria jos subscrisă.

Porumbacul-vechiu, 3 August 1907.

Primăria comunală.

---

[207] 4—6

AVIZ!

Se caută **2** (două) **servitoare** pentru şcoala de menaj din Sibiiu, începând din 10 Septemvrie 1907 până în 15 Iulie 1908. A se adresa la conducătoarea şcoalei de menaj d-na **Iulia Dancăşiu**, Răşinari.

Nr. 238—1907 [211] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia Stăuini, tr. Geoagiului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Orăştiei în terminul indicat.

Concurenţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta, cuvânta şi eventual a şi celebra.

Orăştie, 28 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiteral al tr. Geoagiu, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domşa
adm. protopresb.

---

[218] 3—3

Concurs.

La şcoala economică, înfiinţată de Consistorul arhidiecezan, lângă seminarul pedagogic - teologic din Sibiiu, pentru câştigarea şi completarea cunoştinţelor practice în economia de câmp, viticultură, lăptărit, legumărit, pomărit, stupărit, din partea elevilor seminariali se primesc pentru anul şcolar 1907/8, 6 (şase) tineri de religiunea gr. orientală ca elevi, pe lângă următoarele condiţiuni:

a) Concura la această şcoală pot tineri trecuţi de 15 ani, cari au absolvat cel puţin şcoalele elementare cu purtare morală bună, trupeşte bine desvoltaţi, ceeace vor dovedi cu atestat medical.

b) Elevii primesc în internat instrucţiune, cuartir, vipt gratuit, şi haine de pat.

c) Cei primiţi sunt îndatoraţi să aducă cu sine două rânduri de haine şi albiturile necezare.

d) Cursul acesta de economie este de 1 an şi se începe cu 1 Octomvrie st. n.

e) Ceice doresc a fi primiţi să-şi aştearnă rugările lor la Consistorul arhidiecezan, provăzute cu carte de botez, atestat şcolar, atestat de moralitate, dela primăria comunală, vidimat de oficiul parohial, şi atestat medical.

Rugările sunt a se înainta Consistorului arhidiecezan, până la 1 Septemvrie st. n. 1907.

Sibiiu, 19 Iulie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 298—1907 [214] 3 - 3

Concurs

Pentru întregirea parohiei Cristeşti, tr. Alba Iulia, se escrie prin aceasta concurs repeţit cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Venitele sunt cele fasionate în coala B, pentru dotaţiunea dela stat.

Petiţiunile se vor înainta la subscrisul oficiu, în terminul indicat, având concurenţii a se prezenta, conform normelor regulamentare, în o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Oficiul protopresbiteral român ortodox, în conţelegere cu comitetul parohial.

Alba-Iulia, 7 Iulie 1907.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 233 pr. 1907 [202] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Sălişte se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Alămor, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină în natură.
2. Mag, salar 600 cor. şi adecă din fondul bisericei 480 cor., dela stat 120 cor., cuartirul şi grădina în natură.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările lor, instruite conform normelor în vigoare (Atestat de botez, Atestat şcolar, Absolutorul pedag., Diploma de învăţător şi Atestatele de serviciu) în terminul indicat subsemnatului oficiu, având întrucât sunt necunoscuţi în comuna respectivă a se prezenta şi în comună spre a se face cunoscuţi poporului.

Sălişte, în 9/22 Iulie 1907.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 365/1907 [216] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Blăjeni, Plaiu-Sat cu salar de 600 cor. cuartir, grădină şi lemne de lipsă pentru încălzit.
2. Brad, post de învăţătoare cu salar de 600 cor. cuartir, relut de grădină 20 cor., relut de lemne 60 cor.
3. Buceş, cu salar de 600 coroane şi anumit din repartiţie 500 cor., iar 100 cor. din venitul cantoral, cuartir, grădină şi lemnele de lipsă pentru încălzit.
4. Luncoiul-de-sus, Podele, cu salar de 600 cor. din repartiţie şi anume: 300 cor. dela comuna Luncoiul-de-sus şi 300 cor. dela comuna Podele, cuartir şi lemnele de lipsă pentru încălzit.
5. Ribicioara-de-jos şi sus, cu salar de 600 cor., din repartiţie 400 cor. şi din cassele bisericeşti 200 cor., cuartir şi lemnele de lipsă pentru încălzit.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi vor avea a se presenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului. Cel instituit va avea să ţină şcoala de repetiţie, a conduce elevii în fiecare Duminecă şi sărbătoare la sf. biserică şi a cânta cu ei la sf. Liturgie respective a-i supraveghea.

Petenţii au să aştearnă în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu praxă au să alăture documente despre serviciul neîntrerupt, eventual să adeverească că din ce motiv au întrerupt praxa.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Brad, la 12 Iulie 1907.

Vasiliu Damian
protopresb.

Nr. 628—1907 [217] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Târnava se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela datul prezent.

1. Cetatea-de-baltă, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi 1 stg lemne de foc.
2. Laslăul-român, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.
3. Suplac, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.
4. Şoimuşul-român, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

Invăţătorii sunt îndatoraţi a cânta în Dumineci şi sărbători, sub decursul liturgiei cu şcolarii, a provedea instrucţiunea şcolarilor dela 6—12 ani, şi a celor dela 13—15 ani.

Cuincuenaliile li-se computà numai după anii de serviciu dela aceste şcoale.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările lor, instruite conform normelor în vigoare, (atestat de botez, atestat şcolar, absolutorul pedagogic, disploma de învăţător şi atestatele de serviciu), în terminul indicat subsemnatului oficiu (în Kükülővár), având a se prezenta şi în comună, în vre-o Dnminecă sau sărbătoare, spre a-şi arăta aptitudinea în cântări şi tipic şi spre a se face cunoscuţi poporului.

Cetatea-de-baltă, 16 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava. **Nicolae Todoran.**
protopresbiter.

AVIZ! [219] 2—6

O maşină mică de îmblătit, aproape nouă, numai 19 zile întrebuinţată, se vinde ieftin din cauză de lipsă de lucru, în Feldgasse 13.

☞ Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică nelastică. [210] 5—23

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier şi oţel

priv. ces. şi reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoştinţa Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** şi după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier şi oţel panţerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze şi americane **sigure contra focului** şi **spargerei** pentru care dau **deplină garanţie.**

Atrag atenţiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, şi prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

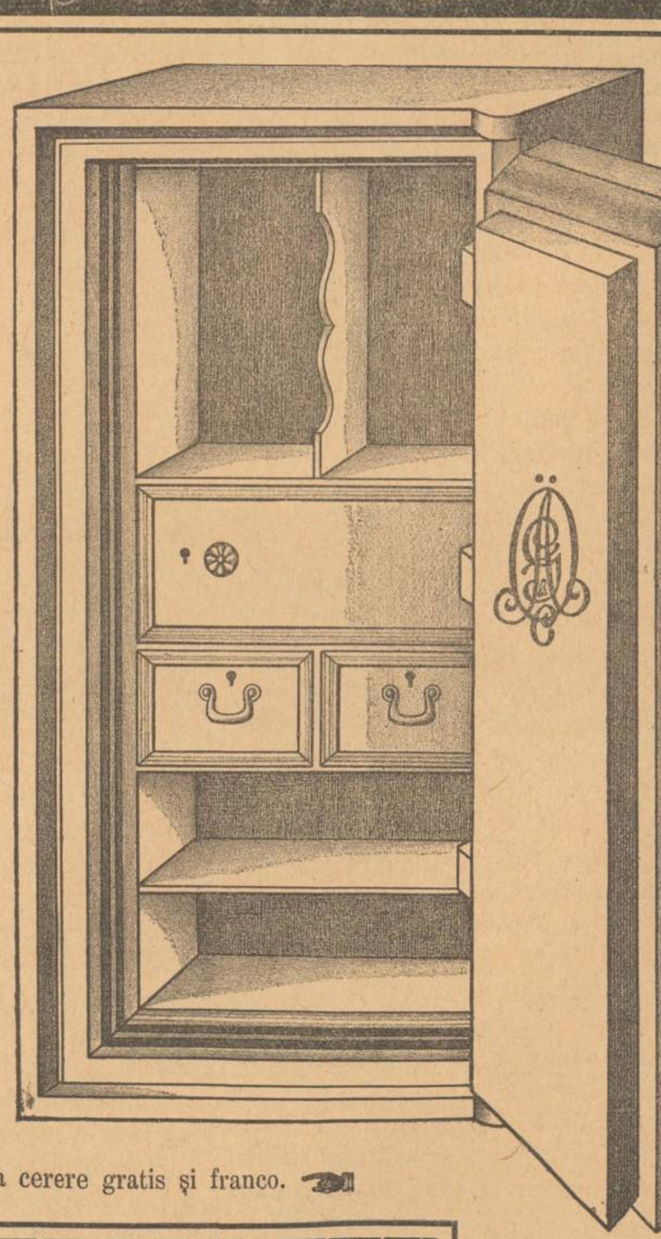

[151] 8—12 ☞ Cataloage de preţuri la cerere gratis şi franco. ☜

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 83 Sibiiu, Sâmbătă 28 Iulie (10 August) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Politica Saşilor.

III.

E frumoasă şi de lăudat învăţătura pe care o dă deputatul *Schuller* alegătorilor sei saşi, că şi dacă deputaţii lor fac parte din partidul dela putere, ei să nu aştepte tot ce le trebue pentru viaţa naţională dela deputaţi şi dela guvern. Condiţiile de viaţă ale unui popor reşed în popor însuşi. Numai cu ajutorul legăturilor cu guvernul nu-şi poate face nici un popor drumul prin viaţă, ci trebue să ştie sta pe picioarele proprii. Prin urmare, nu guvernul, ci biserica, şcoala, reuniunile, instituţiunile diferite sunt temeliile vieţii poporului săsesc.

Misiunea deputaţilor saşi nu e aceea, — spunea mai departe deputatul Schuller, — ca să provoace rostogolirea lavinei şovinismului fără nici un motiv, pentrucă peste tot politică nu se face provocând furtuni, susceptibilităţi, urgii, ci politica e un joc de şah, la care vin aşezate puterile astfel, ca să se poată valora. Politica se face cu capul, ţinând cont, fireşte, şi de sentimente. Dar s'a întâmplat, că sentimentele le dictau deputaţilor saşi să facă una, iar raţiunea le-a spus să facă alta, şi ei *au ascultat de raţiune*. După sentimente pot merge numai alegătorii, a căror răspundere nu e atât de mare ca a deputaţilor, şi ei în adunări electorale pot să-şi manifeste dorinţele după plac.

Ca să poată fi împedecaţi Maghiarii în înaintarea lor spre idealul unui stat naţional maghiar nu e de închipuit. Scopul şi-l vor ajunge, cu Saşii, ori fără Saşi. Ce se poate face, şi ce se poate câştiga este, să se micşoreze lovitura menită Saşilor. A nu nizui spre această uşurare, nu-i stă în drept nimănui dintre Saşi, şi lucrul acesta îl pretind dela toţi generaţiile viitoare, viitorul poporului săsesc. Deputaţii saşi vor lua poziţie totdeauna şi în contra relelor cari nu pot fi delăturate pe cale amicală, iar mai mult n'ar putea face nici atunci, când n'ar face parte din partidul guvernului. Cu vorbiri nu se pot delătura ori împedeca dispoziţiuni vătămătoare, iar obstrucţie deputaţii saşi *nu pot* să facă!

In lupta popoarelor pentru putere şi pentru existenţa politică *locul Saşilor e lângă Maghiari, chiar şi dacă au să îndure lovituri şi perderi, pentrucă perderile şi primejdiile cari îi pot ameninţa din altă parte* (înţelege pe Români) *sunt cu mult mai mari*. De aceea, — cităm, — „noi *nu putem*, dacă e să ne conservăm poziţia de preferinţă ce o avem, *să ne facem aliaţii desăvârşiţi ai acelora, al căror scop final e negarea heghemoniei maghiare şi delăturarea poporului maghiar dela putere*“ ...(??)

Deputatul *Schuller* nu-şi teme poporul. E convins, că va exista totdeauna, până în infinit. Va trebui însă să facă aceeace spunea *Bismarck* că e corect, ca atitudine politică: *să se supună puterii nestrămutate, de Dumnezeu voită!...*

*

In restul cuvântării sale dl deputat *Schuller* a vorbit apoi despre situaţia politică de astăzi, pe care a zugrăvit-o aşa cum este. A spus, că în chestiile aşa numite militare Maiestatea Sa *nu va ceda niciodată*. Maiestatea Sa se ţine strict de învoiala dela 1867, legată cu Maghiarii. In înţelesul acestei învoeli Maghiarii au mână liberă faţă de naţionalităţi, adecă pot să se întărească naţionaliceşte cum vreau, iar Maiestatea Sa are mână liberă în ce priveşte armata, şi reprezentarea diplomatică în afară. E naivitate a crede, că Coroana va da cândva din mână acest drept al ei. Şi că Maiestatea Sa ce putere are asupra armatei s'a văzut cu ocaziunea disolvării din urmă a dietei, când trupe ungureşti, honvezi din Kecskemét, între cari o sumedenie de voluntari, tineri cu carte, au scos din dietă pe deputaţii maghiari. O faptă, despre care s'ar putea scrie tomuri întregi.

De aceea, în armată nu se vor face schimbări. Armata rămâne aşa cum e. Ceartă pe tema aceasta între Coroană şi naţiunea maghiară nu se va mai naşte, cu toatecă raporturile între ele nu sunt tocmai cele mai bune. Despre aceasta dau dovadă desele călătorii ale miniştrilor ungari la Viena, scurta petrecere a Maiestăţii Sale în palatul din Buda, grabnica plecare a Maiestăţii Sale din Budapesta, ţinuta moştenitorului de tron, etc.

Deputatul *Schuller* are convingerea, că guvernul s'a angajat, când a legat pact cu Coroana, şi la *urcarea contingentului de recruţi*, dar i-se face prea mare opoziţie pe tema aceasta din partea kossuthiştilor, şi nu va veni cu propunere de urcare la toamnă în faţa parlamentului.

La suprafaţă ies tot mai mult chestiile sociale, cari vor provoca şi o nouă grupare şi formare de partide politice. E de însămnătate mişcarea *social-democrată*, şi nu poate fi negat, că aderenţii ei au viitor. Nu e însă motiv a se teme de socialişti. Socialiştii aparţin naţiunei maghiare, între naţionalişti nu s'au încuibat teoriile lor. Fireşte, că Saşii nu pot face alta, decât să se pună pe punctul de vedere al observaţiunei faţă cu evenimentele ce vor urma, faţă cu terenul pe care îl vor cuceri alţii în viitor.

Pentru democratism Saşii nu se pot însufleţi. Nu corăspunde firii lor. Saşii vreau progres, desvoltare, lăţire de cultură, peste toate păturile poporului săsesc şi ale poporaţiunii ţării, dar *prin sârguinţa proprie a acestor pături*. Precum dintre oameni singuratici n'a ajuns nime om învăţat dintr'odată, aşa şi clasele de popor trebue să se ridice singure acolo unde vreau să ajungă şi să stee.

Deputatul *Schuller* şi-a încheiat apoi vorbirea cu următoarele cuvinte:

„Politica noastră e de aflat pretutindenea, unde e vorba, ca fericirea socială şi pacea socială să fie promovată. Să sperăm, că va veni vremea, când şi în privinţă *naţională* patimile vor dispărea, şi dacă nu iubirea, cel puţin dreptatea îşi va face întrarea. Imperiul coroanei sfântului Stefan va avea, asta e convingerea mea, să împlinească şi în viitor misiunea *de a menţinea echilibrul european*. Nu-şi va putea mai bine împlini misiunea aceasta, decât *punându-se faţă de toţi cetăţenii săi pe punctul de vedere al lui: suum cuique, — fiecăruia aceeace e al său*“.

*

Mai notăm, că alegătorii deputatului *Schuller* au luat cu plăcere la cunoştinţă darea sa de samă asupra situaţiei şi asupra politicei deputaţilor saşi din dietă.

„Syllabul“ cel nou.

In 4 Iulie n. c. Papa Pius X a publicat un nou *syllab*, cu privire la părerile greşite, născute în urma prea liberei scrutări ce se face în zilele noastre cu privire la ştiinţa teologică, la credinţă şi morală...

Sunt înşirate în syllabul Papei 65 de teze, în contra cărora biserica catolică, prin autoritatea ei supremă, ia posiţie, le condamnă şi afuriseşte.

Un astfel de syllab a fost publicat şi sub Papa Pius IX, în 8 Decemvrie 1864, cu care ocasiune *„greşelile timpului“* erau înşirate în 80 de puncte. Ceeace se condamnă şi afuriseşte *acum* din partea Papei, se cuprindea în mare parte şi în syllabul din anul 1864, care a fost criticat la timpul său cu aceeaşi asprime, mai ales din partea reformaţilor, cu care e criticat şi cel nou, al Papei Pius X.

Va interesa şi pe cetitorii nostri să ştie, ce află de condamnat şi de afurisit biserica catolică, prin suprema ei autoritate, de aceea publicăm noul syllab al Papei Pius X. în întregime, după cum urmează:

„Timpul de azi, care nu sufere nici o pedecă la cercetările sale, asupra pricinelor adânci ale lucrurilor, se ia adesea după noutăţi şi se lapădă de ceea-ce e mo-

---

FOIŞOARĂ.

Monografia comunei Crişcior.

De Ioan Perian, paroh.

(Fine.)

In legătură cu biserica noastră trebue să se facă amintire şi de seria preoţilor din această parohie. Matricule vechi, în cari s'ar putea afla cu numele parohii slujitori, parohia n'are, din cauză că acelea au fost toate arse în anul 1848. Numai în istoria dlui Densuşan citată mai sus dăm de urma unui preot al acestei comune bis. cu numele Constanţiu Turcin numit şi „popa Costan“, despre care se istoriseşte, că ar fi fost unul dintre cei mai activi şi devotaţi preoţi în revoluţiunea din Zarand la anul 1784. De când a fungat ca paroh al acestei parohii nu se ştie, ci numai că a fost în etate de 32 ani şi a fost executat la an. 1785 dimpreună cu un alt martir din Crişcior George Marcul.

Dela an. 1785 până la an. 1816 — după tradiţia rămasă în gura poporului, a fost „popa Dănilă“ numit şi „popa Dani“. Despre acest preot spun bătrânii că s'ar fi sinucis. Dela 1816 până la anul 1866 în decurs de 50 de ani a fost paroh preotul Nicolae Toda († 4/IV 1866).

Dela 1866 până la an. 1871 a fost paroh preotul Teodor Muntean († 24/III 1871).

Dela 1871 până 1872 a administrat această comună parohul actual din comuna vecină Zdrapţi, Ioachim Comşa.

Dela 1872—1873 a urmat parohul Simion Băcilă, strămutat în parohia Ormindea.

Dela 1873—1874 a administrat parohul din Bucureşti, Petru Popp.

Dela 1874—1876 a urmat ca paroh Nicolae Perian († 3/VIII 1876).

Dela 1876—1877 a administrat parohia Petru Popp, par. în Bucureşti şi Ioan Câmpean, paroh în Rovină.

Dela 1877 până în present actualul paroh Ioan Perian.

Din trecutul şcoalei noastre din Crişcior am putut afla următoarele:

Instrucţiunea cu copiii s'a început dela anul 1850 în casa privată a parohului de pe atunci, Nicolae Toda, prin fiiul acestuia Vasilică Toda, care era şi cantor la sfta bis.

După acesta a urmat ca învăţător George Ficăr, iarăşi cantorul bis. Instrucţiunea o ţinea în casa proprie, în lunile de iarnă pe lângă un salar anual de 20—30 fl. v. a.

Dela anul 1856—1859 a fungat ca învăţător cu cualificaţie George Forraş, astăzi înv. pensionat în Rapoltul-mare.

Dela anul 1859—1863 a fost aplicat ca învăţător cualificat teologul absolut Angel Trif, mai târziu paroh în Galaţi — lângă Zlatna — ţinând instrucţiunea în casă închiriată, atât cu copii de şcoală din această comună, cât şi din comunele învecinate Ţerăţel şi Bucureşti. Pe acest învăţător zelos şi astăzi îl amintesc cu pietate mulţi din foştii săi elevi, dela care şi astăzi avem vre-o câţiva ştiutori de carte.

Dela 1863—1870 a fungat ca învăţător tinărul preot Teodor Muntean.

Dela 1870—1872 a fost aplicat ca învăţător teologul absolut Augustin Oniţiu, mai târziu notar comunal în Mihăleni.

Dela 1872—1874 a funcţionat fostul paroh Simion Băcilă din Ormindea.

Dela 1876—1885 cu întrerupere de doi ani de provisoriat al învăţăt. George Pleşa din Brad şi Amos Tulea din Hălmagiu, a funcţionat parohul actul Ioan Perian.

Dela 1885—1900 a fost aplicat în mod definitiv învăţ. pensionat Alexandru Draia.

După un provisoriat de un an al lui Ioan Şipoş din 1900—1901, acum paroh în Lunca, funcţionează ca învăţător definitiv Ioan Faur din Crişcior.

Nu departe dela bisericile amintite, zidite pe o mică colină aproape una de alta (a noastră în mijloc) se află o ruină de casă de zid a faimosului pretor (szolgabiró) până în anul 1848, Kristyori Mihály, care a escelat cu cruzimile sale faţă de iobagii săi, cărora le aplică câte 25 de beţe, chinuindu-i în mod neomenos. Dar l-a ajuns şi pe el Nemesis, căci în anul 1848 a fost dus de iobagi la Baia-de-Criş şi spânzurat acolo, drept răsbunare pentru multele lui fărădelegi. Pe lemnul dela portiţă — de către stradă la întrare în curtea ruinelor — să mai vede şi astăzi gravat anul 1835.

A doua ruină se află lângă drumul de ţară, ce duce către Abrud unde a fost înainte de 1848 o bererie a unui jidan bogat din Arad cu numele Frein. Alte ruine n'au rămas, căci fiind celelalte case de lemn, toate au ars în anii revoluţiei.

Spre miază noapte apus nu departe de ţărmurul drept al Crişului, foarte aproape de comună, se află un deal numit: *„Buneiu“*, care se extinde până în hotarul comunei învecinate Zdrapţi. Partea de către apus numită „Cornul buneiului“ se aduce în legătură cu o legendă păstrată în gura poporului nostru cu o întâmplare miraculoasă, ce s'ar fi petrecut în vremurile vechi. Se spune adecă, că un om băștenirea neamului omenesc, astfel că printr-o greșală de plâns cade în greșeli foarte grele.

Aceste greșeli sunt cu atât mai primejdioase, când e vorba de științele sfinte, de tălmăcirea Sfintei Scripturi, de tainele de căpetenie ale credinții.

E trist să întâlnim chiar și printre catolici, destul de mulți scriitori cari, eșind din marginile hotărâte de părinți și de sfânta biserică, caută, sub cuvânt de a le adânci și sub masca de cercetări istorice, un progres în dogme, care în adevăr e cădere.

Pentru ca să se împedece ca greșeli de acestea să prinză rădăcini în mintea credincioșilor, printre cari se răspândesc zilnic, și de a pângări curățenia credinței, i-a plăcut prea sfântului nostru părinte Piu al X-lea, papă în harul Proniei, să încredințeze sfintei Inchiziții romane și obștești sarcina de-a însemna și înfiera greșelile mai însemnate dintre acestea.

Prin urmare, după cercetare adâncă și după ce a ascultat părerea prea cinstiților sfetnici și a prea înalților și vrednicilor de cinste cardinali, inchizitori obștești în privința credinței și obiceiurilor, s'au găsit vrednice de a fi înfierate următoarele păreri:

I. — Legea bisericească, poruncind a se supune cenzurei, înainte de a se tipări, cărțile privitoare la sfânta scriptură, nu se întinde la scriitorii cari fac critică și exegeză științifică testamentului vechiu și celui nou.

II. — Lămurirea ce dă cărților științei biserica nu e de disprețuit fără îndoială; ea trebue, cu toate astea, să fie supusă la judecata adâncită a exegeților și poate fi îndreptată.

III. — Judecările și cenzurile eclesiastice în contra exegezei libere și specialiste, arată că dogmele bisericei sunt în contradicție cu istoria, și că dogmele catolice nu pot în realitate să se împace cu adevăratele origini ale religiei catolice.

IV. — Capul bisericii nu poate hotărâ înțelesul sfintelor scripturi, nici prin definiții dogmatice.

V. — Depozitul credinții cuprinzând numai adevăruri revelate, nu e în drept Biserica a-și da păreri asupra afirmărilor științei omenești.

VI. Biserica primitoare de învățături și cea care le dă lucrează atât de mult împreună la încheerile dogmatice, în cât biserica învățătoare trebue să primească părerile obștești ale bisericei primitoare de învățături.

VII. Dacă biserica înfierează unele greșeli ea nu poate cere dela credincioși să primiască din inimă hotărârile ei.

VIII. Trebue să fie socotiți ca lipsiți de orice vină cei ce nu țin seamă de condamnările sfintei Congregații a Indexului sau ale celoralte congregații sfinte romane.

IX. Cei ce cred că Dumnezeu e autorul sfintei scripturi dau dovadă de simplicitate și de ignoranță nemai pomenită.

X. Insuflarea din cărțile testamentului vechiu stă în aceea, că scriitorii din Israel au dat dogmele religioase sub o formă oarecare puțin cunoscută sau chiar necunoscută de păgâni.

XI. Insuflarea Dumnezească nu se întinde asupra sfintei scripturi întregi așa în cât să fie ferită de ori ce greșală în toate și în fiecare din părțile sale.

XII. Exegetul dacă vrea să lucreze cu folos la cercetări biblice, trebue să înlăture înainte de toate ori ce părere dinainte făcută asupra obârșiei mai pe sus de fire a sfintei scripturi și s-o tâlcuească în tocmai ca pe toate cele lalte scrieri curat omenești.

XIII. Evangeliștir înșiși și creștinii din a doua și a treia generație cari au lucrat parabolele evangeliei, au dat dovadă de puțina înrâurire ce au avut asupra Evreilor predecile lui Hristos.

XIV. In multe povestiri Evangeliștii n'au arătat atât adevărul, cât ceea-ce li s'a părut, deși neadevărat, dar mai folositor cetitorilor lor.

XV. Evangeliile s'au îmbogățit prin adaosuri și îndreptări neîncetate până la statornicirea Canonului; de aceea au rămas din învățătura lui Isus numai semne slabe și îndoielnice.

XVI. Istorisirile lui Ioan nu sunt istorice, ci o adâncire mistică a Evangeliei; cuvântările din evangelia lui sunt cugetări teologice, lipsite de orice adevăr istoric asupra tainei mântuirei.

XVIII. Evangelia a patra a exagerat minunile nu numai spre a le face să pară mai mari, dar și spre a le face mai în stare a arăta lucrarea și mărirea cuvântului întrupat.

XVIII. Ioan cere, e adevărat, pentru sine însușirea de martor al faptelor lui Cristos. In adevăr însă, e martor foarte bun al vieței creștinești sau al vieței lui Isus în Biserică, la sfârșitul veacului întâiu.

XIX. Exegeții neortodoxi au dat mai bine și mai adevărat înțelesul Scripturii de cât exegeții catolici.

XX. Revelația e numai conștiința câștigată de om despre legătura sa cu Dumnezeu.

XXI. Revelația care alcătuește credința catolică nu s'a isprăvit cu apostolii.

XXII. Dogmele ce biserica propune ca revelate nu sunt adevăruri venite din cer, ci un fel de tălmăcire a faptelor religioase, pe care mintea omenească a făcut o prin muncă incordată.

XXIII. — Poate să fie și chiar între faptele arătate în Sfînta Scriptură și dogmele Bisericei, cărora le slujesc de temelie, o nepotrivire, astfel că critica poate să arate că nu sunt adevărate fapte pe cari Biserica le crede neîndoioase.

XXIV. — Nu trebue să fie osândit exegetul care pune premise din cari scoate că dogmele sunt istoricește neadevărate și îndoioase, însă să nu nege dogmele, chiar de-a dreptul.

XXV. — Credința se razimă, la urma urmei, pe o grămădire de probabilități.

XXVI. — Dogmele credinței trebue păstrate numai după înțelesul lor practic, deci ca regule de purtare, nu și ca regule de credință.

XXVII. — Dumnezeirea lui Isus Cristos nu se dovedește prin Evangelii, dar este o dogmă pe care conștiința creștină a scos-o din ideea de Mesia.

XXVIII. — In timpul când împlinea menirea sa, Isus n'a avut în vedere, în cuvântările sale, să arate că e Mesia, și minunile lui nu aveau de scop a dovedi aceasta.

XXIX. — Se poate crede că Cristosul pe care îl arată istoria e mult mai mic de cât cel în care cred credincioșii.

XXX. — Numele Fiul lui Dumnezeu, în toate textele evangelice, înseamnă numai Mesia. Nu înseamnă că Isus ar fi adevăratul fiu al lui Dumnezeu.

XXXI. — Doctrina christologică alui Pavel, Ioan și a sinoadelor din Nicea, Efes și Calcedon, nu e cea pe care Isus a propoveduit-o dar pe cea care conștiința creștină și-a făcut-o despre Isus.

XXXII. — Înțelesul firesc al textelor evangelice nu se poate împăca de loc cu învățăturile teologilor nostri cu privire la conștiința lui Isus și cu știința lui fără greșală.

XXXIII. — E evident, pentru cine nu se lasă condus de păreri făcute gata, că, sau că Isus a spus o greșală vestind venirea lui Mesia, ori că mai de grabă, cea mai mare parte din doctrina sa conținută în Evangeliile sinoptice e lipsită de autenticitate.

XXXIV. — Critica nu poarte atribui lui Cristos o știință fără margini, lucru care în hipoteza istorică e de neînțeles, și pe care o respinge și simțul moral, că Cristos, ca om, ar fi avut știința lui Dumnezeu, și că, totuși n'a comunicat ucenicilor și urmașilor cunoștința atâtor lucruri.

XXXV. — Cristos n'a avut totd'auna conștiință de menirea de Mesie.

XXXVI. — Invierea Mântuitorului nu e propriu zis un fapt istoric, ci un fapt supra-natural, nici demonstrat, nici de demonstrat, pe care conștiința creștină l'a scos, pe nesimțite, din alte fapte.

XXXVII. — Credința în Invierea lui Cristos, la început era privită numai ca un fapt al învierei, iar nu ca viața nemuritoare a lui Cristos pe lângă Dumnezeu.

XXXVIII. — Doctrina morții ispășitoare a lui Cristos nu e evangelică, dar a lui Pavel.

XXXVIX. — Părerile părinților de la Trent asupra obârșiei tainelor, părere care a lucrat fără îndoeală asupra canoanelor lor dogmatice, sunt altele decât cele cari domnesc azi, cu drept cuvânt, la istoricii creștinismului.

XL. — Tainele s'au născut, fiindcă apostolii și urmașii lor au tălmăcit o idee, o părere a lui Cristos, îmboldiți de împrejurări.

XLI. — Tainele au de scop numai să trezească în mintea oamenilor ideea, că în totdeauna Dumnezeu e lângă noi și ne ajută.

XLII. — Comunitatea creștină a întrodus Botezul ca un fapt trebuitor, adăogându-i îndatorirea de a mărturisi cel ce se botează, credința.

XLIII. — Darea botezului la copii a fost o urmare a disciplinei. Din această pricină acest mister s'a despărțit în Botez și Pocăință.

XLIV. — Nimic nu dovedește că ritul misterului Confirmărei a fost întrebuințat de apostoli; din contră despărțirea celor două mistere Botezul și Confirmarea nu era în creștinismul primitiv.

XLV. — Nu e totul istoric în povestirea lui Pavel, asupra întemeierei împărtășirei (comunicărei), (I. Cor. XI 23—25).

XLVI. — Ideea creștinului păcătos, ertat prin puterea Bisericei, n'a fost în Biserica veche; chiar biserica a ajuns la această idee foarte încet. Când Pocăința s'a primit ca instituție bisericească, nu purta numele de mister, fiind privită ca rușinos.

XVLII. Vorbele Mântuitorului: „Primiți Sfântul Duh; cui veți erta păcatele, ertate le vor fi. Și cui nu le veți erta, neertate vor rămânea“ (Ioan XX 22 și 23), nu privesc de loc misterul Pocăinței, ori cât ar crede așa părinții de la Trent.

XLVIII. — Iacob n'a voit prin scrisoarea sa (vers. 14 și 15) să întemeieze o taină a lui Cristos ci a îndemnat la o faptă evlavioasă și dacă vedea în această obișnuință un mijloc de ertare a păcatelor nu-l înțelege cu aceiași asprime ca teologii cari au fixat înțelesul și numărul tainelor.

XLIX. — Cina creștină, luând puțin câte puțin caracterul unei acțiuni liturgice, cei cari obicinuiau să fie în frunte la această cină luară caracterul sacerdotal.

L. — Pe bătrânii cari privegheau adunările creștinilor i-au pus apostolii ca preoți și episcopi, în vederea unei organizații a comunităților ce creșteau mereu, nu spre a vecinici menirea și puterea apostolilor.

LI. — Căsătoria a ajuns o taină a legei celei nouă mult mai târziu. Pentruca să fie căsătoria crezută taină a trebuit, mai întâiu ca doctrina teologică a iertării și a tainelor să ia desvoltare deplină.

LII. — N'a fost în gândul lui Christos să facă din biserică o societate care să dăinuiască pe pământ un șir de veacuri. Dimpotrivă Christos credea, că e aproape sfârșitul lumei și împărăția cerului.

LIII. — Constituirea organică a bisericei nu este neschimbătoare; ci societatea creștină e supusă, ca toate celelalte societăți la o evoluție vecinică.

LIV. — Dogmele, misterele, ierarhia, atât în noțiunea lor, cât și în realitate, sunt numai interpretări și evoluțiuni ale gândirei creștine, cari și-au desfășurat și perfecționat prin adăogiri germenul mic, ascuns în evanghelii.

LV. — Nici-odată Simon Petru nu și-a închipuit, că Christos i-a lăsat întâietatea în biserică.

LVI. — Biserica romană a ajuns capul tuturor bisericilor nu prin o măsură a Proniei dumnezeești, ci din împrejurări curat politice.

LVII. — Biserica se arată dușmană progresului științelor naturale și teologice.

LVIII. — Adevărul nu e mai puțin schimbător ca omul însuși, ci evoluează cu el și prin el.

LIX. — Christos n'a predicat un corp de doctrine, care să fie pentru toate vremile și la toți oamenii; ci a început o mișcare religioasă care se adaptează s'au trebue să se adapteze deosebirilor tuturor vremilor și locurilor.

LX — Doctrina creștină a fost la început ebraică, dar prin evoluție succesivă a ajuns întâiu paveliană, apoi ioniană (dela Ioan), în sfârșit greacă și universală.

LXI. Se poate spune fără paradox că de la capitolul întâi al „Facerei“ până la cel din urmă din Apocalips, nici unul nu cuprinde o doctrină în totul la fel cu cea pe care Biserica o predică în aceasta materie și prin urmare nici un capitol din sfânta scriptură n'are același înțeles pentru critic și pentru teolog.

LXII. — Principalele articole ale simbolului apostolilor n'aveau pentru creștinii din veacurile dintâi, acelaș înțeles ca azi.

LXIII. — Biserica se arată neînstare de a apăra cu folos morala evangelică, pentrucă se ține cu îndărătnicie legată de doctrini neschimbătoare, cari nu se pot împăca cu progresul modern.

LXIV — Progresul științelor cere să se reformeze conceptele doctrinei creștine privitoare la Dumnezeu, Creație, Revelare asupra persoanei cuvântului întrupat, asupra mântuirei.

LXV — Catolicismul de azi nu poate să se împace cu adevărata știință, dacă nu se transformă într'un creștinism nedogmatic, adecă într'un protestantism larg și liberal.

*

In Joia următoare, la 4 ale aceleiași luni, aceluiași an, făcând cu mare îngrijire un raport Prea Sfântului nostru Părinte, Piu al X-lea, de tot ce s'a scris, Sfinția Sa a încuviințat și confirmat decretul prea înalților părinți și a poruncit că toate și fiecare din propunerile de mai sus să fie știute de toți ca osândite și oprite.

Petro Palombelli
notarul S. I. R. U.

---

trân păscându-și vitele pe locul indicat, de odată a zărit o stâncă deschizându-se ca o stolnă — mină — de baie, iar în lăuntru ce să vază? Erau comori și bogății de aur și pietrii scumpe, iar bătrânul atras de vederea și strălucirea lor a întrat înlăuntru, dar a pățit-o, căci stânca s'a închis și închisă a rămas 7 ani de zile.

După 7 ani stânca iarăși s'a deschis, și bătrânul nostru a ieșit încărcat cu multe bunătăți în mână, cu o lingură mare de aur. Lui i s'au părut cei 7 ani numai cât o clipită, căci îndată ce a eșit la lumina zilei umbla să-și afle oile. Dar de unde să mai dea de oi după o vreme de 7 ani! In urmă a mers în sat unde a aflat multe schimbări, casa îi era pustie, iar oamenii se mirau de el, căci toți îl credeau de mult mort. Bătrânul a mai trăit vre-o câțiva ani și la moarte a lăsat o avere mare. De atunci i-s'a dat dealului numele de: „*Buneiu*“, adecă care conține multe bunătăți, și poporul e de credință că în el se află comori ascunse.

Aceasta tradiție cu mici variațiuni, e lățită în părțile Ardealului, căci dealurile și munții lui conțin multe comori ascunse: adecă: aur, argint și alte metale nobile, iar aceia, cari sunt norocoși a le scoate din locul lor ascuns, se fac bogați.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Pe Sâmbătă 8/21 Septemvrie, a. c. prasnicul Nașterii Născătoarei de Dumnezeu, convoc onorata preoțime din protopresbiteratul *Sighișoara* la conferența preoțească anuală, ținândă în școala noastră din *Daneș* cu următoarea:

Ordine de zi:

1. La 7 ore serviciul divin (sfânta liturgie:) cu invocarea sf. duh prin protopresbiterul tractual și preoții: Zaharie Ganea din Ferihaz și Terențiu Popoviciu din Jacul român.

Predică cu text din evangelia zilei, prin parohul locului Onoriu Sasu.

La serviciul divin dator este a lua parte fiecare preot.

Ședința I.

2. La 10 ore deschiderea ședinței prin protopresbiterul prezident. —

3. Constatarea celor presenți.

4. Comunicarea ordinului consistorial, dto 2 Ianuarie a. c. Nr: 12423. Bis.

5. Discuțiune asupra modului cum au oficiat preoții serviciul divin și asupra predicei.

6. Fiecare preot va înainta oficiului protopresbiteral cel mult până la 10 August c. v. raportul în scris ordinat prin cerculariul consistorial din 14/27. Iulie 1906. Nr: 6194. Bis., referitor la mersul afacerilor în parohie, despre aplicarea esperiențelor câștigate în conferențele anterioare, arătând ce fonduri există în parohie, și ce pași a făcut el pentru întemeierea de asemenea fonduri și cu ce resultat?

Raportul comisiunei esmise pentru censurarea rapoartelor de sub punctul precedent.

Ședința II-a.

8. Verificarea procesului verbal din ședința primă.

9. Chestiunea înființării fondurilor de bucate în comunele bisericești tractuale.

10. Chestiunea înfiiințării de biblioteci parohiale conform normativului congresual distribuit preoțimei tractuale cu datul 24 Martie a. c. 224. —

11. Tema „*Cum trebue să fie purtarea preotului în și afară de biserică, și cari scăderi se observă la unii preoți?*. Elaboratori: Ambrosiu Tatar paroh în Hetur și George Maior paroh în Andrașfalăul român. —

12. Propuneri de sine stătătoare.

13. Defigerea locului pentru proxima conferență. —

14. Designarea verificătorilor procesului verbal. —

15. Incheierea conferenței. —

Sighișoara, 14/27 Iulie 1907.

Dimitrie Moldovan
protopop.

NOUTĂȚI.

Pentru gimnaziul din Brad au intrat la cassa arhidiecezană 34 coroane dela comuna *Sânt-Andreș*, la care sumă *Avel Beru* a contribuit cu 10 cor.

*

† Vasile Pipoș protopresbiter gr. or. penz. și paroh în Hondol, în etate de 75 ani după scurte suferințe, împărtășit fiind cu Sf. Taine și-a dat blândul și nobilul suflet în mânile creatorului, Mercuri la 4 ore ante meridiane. Rămășițele pământești ale defunctului au fost așezate spre eternă odihnă, astăzi, Vineri în 27 Iulie v. (9 August n.) 1907. la 1 oră post meridiane, în cimiterul bisericei greco-orientale (cripta familiară) din Hondol. Fiei țărâna ușoară și memoria eternă!

*

Comite suprem al comitatului Făgăraș a fost numit *Iosif Széll* protonotariul comitatului.

*

Principele Ferdinand al României va pleca zilele acestea la Sofia, pentru a representa Curtea regală română la serbările iubileului prințului Bulgariei de 20 de ani de domnie.

*

† Maria David n. Macavei din Abrud, după scurte suferințe, în 6 August a c. la oarele 2 dimineața a trecut la cele vecinice, în al 33-lea an al vieții și al 15-lea al fericitei căsătorii. Inmormântarea s'a făcut Joi în 8 August a. c. la orele 3 d. a. în cimiterul gr. cat. din Abrud.

*

S'au jucat de-a „hoții“ mai mulți copii mici din Wiesbaden și în focul jocului unul dintre ei a lovit cu cuțitul pe vecinul său atât de rău, încât a murit la moment. Cuțitul îi trecuse prin inimă.

*

Principele Ferdinand al Bulgariei, care zilele trecute a făcut vizită Maiestății Sale, Monarhului nostru, la Ischl, împlinește în curând anul al 20-lea de domnie. Din acest incident Domnitorul nostru îl va numi priopríetar al regimentului 11 de husari, în semn de simpatie.

*

Monument lui Rudolf. Reuniunea științifică maghiară „*Urania*“ din Budapesta a început de mult o acțiune, pentru ridicarea unui monument în Budapesta, întru memoria decedatului moștenitor de tron *Rudolf*, și a adunat deja suma necesară pentru ridicarea monumentului. Acum a cerut loc dela consiliul comunal din Budapesta, în păduricea orașului, ca să dee întrupare ideei acesteia.

*

La America. Se duc oamenii cu miile la America și din Banat, Canaanul de odinioară al țării unguresți. Scriu gazetele maghiare, pe baza datelor statistice autentice, că în anul trecut 23,000 de cetățeni au plecat din cele trei comitate ale Banatului, Caraș-severin, Timiș și Torontal, la America.

*

Un principe călugăr. Din Colonia se scrie, că în mânăstirea dominicanilor de acolo Duminecă a fost primit între frați și îmbrăcat în haina monahală *principele Carol Lövenstein*, dându-i-se numele călugăresc de Raimund.

*

Uciderea unui general. In orașul Pietigorsk din Rusia, a fost omorât Luni dimineața, cu pușcături de revolver, generalul *Karangorov*, fost guvernor în Odesa. Ucigașii, trei la număr, au scăpat cu fuga.

*

In Reghinul-săsesc au întrat zilele trecute doi făcători de rele ziua la ameaz, când personalul se afla la masă, în două prăvălii mari din piața mare; au spart cu puterea cassele de bani, au luat din ele vre-o patrusute de coroane, și au dispărut. Poliția i-a urmărit și i-a găsit într'un vagon, chiar când erau să plece cu trenul. Banii s'au aflat toți la ei. Au fost dați în judecată.

*

Din Șeica-mare ni se scrie, că direcțiunea institutului de credit și economii „Racoțana“ din Șeica-mare în ședința ținută la 31 Iulie a. c. a decis urcarea etalonului la depuneri dela 5% la 5½%, după care plătește și darea.

*

Arhiepiscopul Catolic Netzhammer din București, cunoscut mai ales în urma articolului de propagandă scris din incidentul răscoalelor țărănești, va fi înlocuit prin episcopul din Iași, Camilli, sau prin vicariul Band din București. Așa scriu ziarele din București.

*

Atentatorul prezidentului Fallieres. Din Paris se vestește, că în contra matrozului Maille, care a slobozit în 4 Iulie un foc de revolver asupra prezidentului republicei franceze Fallieres, nu se va porni proces pentru crima săvârșită, ci va fi internat în casa de sănătate, după ce e constatat că e — *nebun*.

*

Omor pe locul de exerciții. Căpitanu Staub dela regimentul 24 din Stanislau (Galiția) a străpuns pe locul de exerciții pe soldatul Peresevici cu sabia, omorându-l pe loc. Vina nefericitului soldat a fost, că la comanda „*stați*“ a mai pășit un pas.

*

O nefericire familiară. In o familie din Erdöszentmiklos a înebunit deodată și bărbatul și nevasta. Ambii au fost aduși în zilele acestea în casa de sănătate din Sibiiu. Cinci copii minoreni au rămas fără îngrijire părintească.

*

Mulțămită. Dl *Ioan Aron*, notar cercual în loc, întru memoria nu de mult răposatului mult iubitului său fiu *Ioan*, a dăruit pe seama bisericei noastre din *Ponor*, protopresbiteratul Lupșei, o Evangelie de Sibiiu cu litere latine în preț de 25 cor. Pentru care faptă creștinească subscrisul îmi țin de datorință a-i exprima și pe această cale sinceră mulțămită. Ponor, 25 Iulie v. 1907. *Laurențiu Ciorbea*, paroh gr. or.

*

La fondul de 20 bani al Reuniunei sodalilor români din Sibiiu pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit Dr. Nicolae Șerban de Voila, adv. și dep. dietal, 1 cor., Ioan Mateiu, abs. în teol., Ioan Gârbacea, funcț. la consist., Ioan Imbăruș, cand. de înv., Avram Moga funcț. consist., Lazar Tritean, ref. școl., fiecare câte 20 bani și Vic. Tordășian, prezident, 10 bani.

*

Petrecere în Săliște. Tinerimea studioasă din Săliște își va ținea obicinuita petrecere de vară în 29 Iulie st. v. a. c. Locul petrecerei: „Netedul“, la caz de timp nefavorabil: sala școalei. Se roagă deci și de astădată pentru binevoitorul sprijin al onoratului public. Prețul de întrare benevol. Inceputul la 1 oră d. a. Invitări speciale nu se fac. Venitul curat e destinat pentru procurarea unui skeopticon pe seama despărțământului Asociațiunii Săliște.

*

Cel mai plăcut mijloc de înfrumsețare, care cu tot dreptul poartă numirea de „neîntrecut“, e fără îndoială renumita cremă Margit a lui Földes, care toată lumea de dame a cucerit-o, ba chiar și domnii o întrebuințează cu plăcere, deoarece e pe deplin nestricăcioasă, în câteva zile delătură orice necurățenie de piele, ca pistruele, sgrăbunțele, petele de ficat etc., iar obrazul îl împrospătează și întinerește. Nu s'a dovedit de bună numai la înfrumsețarea teinului, ci servește totodată și pentru înălbirea ceafei, a umerilor și a mânilor. Damele noastre vorbesc încântate despre efectul miraculos al acestui mijloc. O dosă mare costă 2 cor., iar una mică 1 cor. Se poate afla în toate farmaciile; păziți-vă numai de imitațiuni. Cumpărați-o prin postă dela singurul fabricant Clemens v. Földes, farmacist în Arad.

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul privat.

Omul prin naștere câștigă un anumit drept, dreptul *avitic*, dreptul de a putea exista neîmpedecat în lume ca ființă cu cugetare liberă; iar dreptul acesta isvorește din însași noțiunea rațiunei, care numai liberă poate să fie în mișcările sale.

Dreptul acesta avitic formează basa pe seama condițiunei care reclamă celelalte drepturi, și de aceea e de o valoare absolută, pe care nu o poate disconsidera nimenea.

Va să zică, omul are din capul locului dreptul de a pretinde să i-se recunoască *demnitatea de om*; iar dreptul acesta dă naștere la mulțime de drepturi, cuprinde în sine un complex de drepturi, cari toate sunt părticele din el, și toate se refer, parte la condițiunile de existență ale omului, parte la eficacitatea liberei sale acțiuni.

Cu privire la condițiunile de existență ale omului drepturile avitice sunt următoarele:

1. Dreptul de a dispune de forțele sale intelectuale.

2. Dreptul de a dispune de corpul său și de membrele și organele cari îi compun corpul.

3. Dreptul de a dispune de viața sa, ca condițiune generală a activității omenești.

Afară de aceasta îi mai revine omului dreptul de a-și întocmi activitatea în mod cu totul liber pentru a-și ajunge scopurile admise, va să zică îndreptățirea de a-și folosi forțele individuale așa cum el crede că e bine; iar aceasta activitate a omului poate să se refere:

1. La persoana sa proprie și la scopurile pe cari le urmărește și cari pot să fie: scopuri de *adevăr* (libertatea cugetării) de *moralitate* (libertatea convingerii și a religiunii) și scopuri *sensuale* (satisfacerea afecțiunilor, fericirea).

2. La scopurile de drept ale altor oameni, întrucât adecă omul are dreptul se contribue la conservarea existenței altora, de ex. dreptul tutelar și dreptul de educare. In fine:

3. La lucruri asupra cărora omul are dreptul se influințeze prin libera sa activitate, de ex. dreptul de folosință a anumitelor obiecte, adecă îndreptățirea de a întrebuința obiecte pentru ajungerea scopurilor dorite, s'au de a le anexa, adecă de a lega de persoana sa obiecte pe cari alții nu le pot întrebuința.

Drepturile avitice sunt drepturi împărțite întregei omeniri, și de aceea sunt egale la toți oamenii din lume, și sunt drepturi absolute și inalienabile. Nimenea nu poate renunța la ele, și nu le poate ceda altora; iar celce o face aceasta, face un act lipsit de orice efect și valoare, care tocmai din acest motiv nici nu vine băgat în seamă.

Cu totul altcum stă însă treaba cu drepturile cari se pot dobândi și prin cari vine lărgit terenul de drept al omului. Orice câștigare de drept reclamă: 1, titlu de drept, adecă motivul de a câștiga prin acțiune un drept nou, și 2, faptul, că dreptul a fost într'adevăr câștigat pe baza titlului de drept. Acestea sunt drepturi *câștigate*.

Intre drepturile câștigate vine pus la locul întâiu dreptul de *proprietate*, adecă dreptul absolut de a întrebuința un lucru în mod cu totul exclusiv. Particularitățile caracteristice ale dreptului de proprietate sunt următoarele două: E un drept *real* dreptul de proprietate, pentrucă obiectul îl formează un lucru, și e un drept *absolut*. Dreptul de proprietate stabilește între persoană și lucru astfel de raporturi, în cari nimenea altul nu poate întra fără se vatăme persoana. Proprietatea aparține deci persoanei anumite, și se deosebește de celelalte drepturi prin caracterul seu exclusivist.

Dreptul de proprietate se împarte în drept:

1. De *posesiune*, care e dreptul exclusiv de a poseda lucrul care formează proprietatea.

2. De *dispunere*, care e dreptul de a dispune în mod liber asupra substanței lucrului, și

3. De *folosință*, care e dreptul de a întrebuința lucrul spre scopuri proprii și de ai culege roadele.

Orice proprietate poate să fie și *con*-proprietate, când adecă mai multe persoane câștigă drept asupra ei.

Proprietatea s'a câștigat la început așa, că fiecare punea mâna pe lucruri cari n'aveau stăpân, luându-le în folosință și posesiune. Asta era forma primitivă de a câștiga proprietăți; iar titlul de drept resida în dreptul avitic al omului de a-și lărgi terenul de acțiune până acolo, unde se începe sfera de acțiune a altuia. Lucrurile fără stăpân puteau deci să cadă în sfera sa de acțiune și în proprietatea sa, pentrucă nu le reclama nimenea.

Mai târziu s'a stabilit principiul de drept, că existența altora nu poate să fie periclitată nici în mod direct nici în mod indirect; iar astăzi cu privire la titlul de drept al câștigării de proprietate domnește următorul principiu: Omul are dreptul să-și însușească lucrurile cari nu aparțin altora.

Modul primordial de a câștiga proprietate era *ocuparea*, prin ce manifestată era voința de a lua în posesiune lucrul care era fără stăpân.

Cu totul altul e însă modul de a câștiga proprietatea asupra lucrurilor cari aparțin altora. Aici titlul de drept e declararea din partea proprietarului de mai înainte, că *cedează* proprietatea în favorul noului proprietar. Se cer deci două voințe: una de a avea lucrul și alta de a nu-l mai avea.

Intrarea în dreptul de proprietate se face prin *predare*, așa, că vechiul proprietar predă obiectul în mânile noului stăpân.

După dreptul de proprietate urmează dreptul *ereditar* tot atât de important, pentrucă e dreptul exclusiv de a moșteni averea celor decedați. Acest drept se numește în urmările sale *succesiune* și titlul de drept pe basa căruia se câștigă residă în voința decedatului, care poate să se manifeste în mod unilateral și irevocabil prin *testament*, ori în mod bilateral și irevocabil prin contract de succesiune, s'au apoi, cu privire la rudeniile cele mai apropiate prin succesiune legală.

(Va urma).

Inștiințare.

„Reuniunea femeilor române din Brașov“, a înființat un internat cu scop de a instrui fetițe din clasa de mijloc a societății românești în menajul casei, precum și în diferite lucruri de mână, ce cad în sfera unei bune econoame.

Reuniunea întreține și subvenționează acest internat cu o sumă considerabilă, numai ca să poată primi fetițe cu taxă cât se poate de scăzută.

In acest internat se învață:

a) a pregăti tot felul de mâncări;

b) a spăla și a călca tot felul de albituri;

c) a croi și a coase cu mașina tot felul de albituri și vestminte;

d) a cultiva legumi;

e) reguli hygienice, și

f) a țese la răsboiu.

Pentru completarea cunoștințelor câștigate în școală s'a întrodus și o școală de repetiție prevăzută în legile statului pentru copile dela 12—15 ani.

In această școală se va propune:

Limba română	2	curs.	à	2	ore	pe	săpt.
Limba maghiară	2	„	„	2	„	„	„
Limba germană	2	„	„	2	„	„	„
Aritmetica	2	„	„	2	„	„	„
Istoria și geografia	2	„	„	2	„	„	„
Ist. nat și fisica	2	„	„	1	oră	„	„
Religia	2	„	„	1	„	„	„
Desemnul	1	curs.	„	1	„	„	„
Scrierea	1	„	„	1	„	„	„
Cântări	1	„	„	1	„	„	„
Gimnastica	1	„	„	1	„	„	„

In acest „Internat“ se primesc fetițe române, cari vor fi absolvat cel puțin 3 (trei) clase primare și vor fi împlinit 12 ani.

De oarece prin reorganizarea cea nouă a instrucțiunei numărul orelor s'a înmulțit în mod considerabil, de aceea s'a statorit pentru completa întreținere și instrucțiune taxa de 32 coroane pe lună, plătită anticipativ.

Fetițe orfane și sărace pot fi primite gratuit în „Internat“.

Fetițe din Brașov, cari vor voi să petreacă numai peste zi în „Internat“, plătesc pentru toată instrucțiunea și pentru prânz și ojină câte 24 coroane pe lună.

Peste aceasta fiecare elevă trebue să plătească lunar câte 1 coroană pentru medic.

La primire fiecare elevă va fi vizitată de medicul internatului dacă este deplin sănătoasă.

Deoarece numărul elevelor, atât al celor cu plată, cât și al bursierelor este restrâns, de aceea se învită părinții și tutorii a se anunța, respective a înainta petițiunile înzestrate cu testimoniu de paupertate și cu actul de botez la subscrisa prezidentă *până în 20 August st. v.*

Primirea elevelor în „Internat“ se va face *dela 25 August încolo.*

La primire are să aducă fiecare elevă albiturile și vestmintele necesare, precum și așternutul de pat.

In legătură cu acest „Internat“, Reuniunea în anii trecuți a înființat și un „*Orfelinat*“ pentru fetițe orfane și sărace dela 6—12 ani; aceste fetițe primesc întreținerea completă pe spesele reuniunei și sunt obligate a cerceta școalele române gr. or. din loc.

Petițiunile pentru primire sunt a se adresa *până în 20 August st. v.*

Informațiuni mai de aproape se pot primi dela prezidenta reuniunii și dela actuarul acesteia.

Elena Sabadeanu
prezidentă.

Ioan Lengeru
adv. și secr. al reuniunei.

NB. Rugăm pe onor. public a nota bine adresa internatului: Suburbiul Scheiu, *Cacova-de-sus nr. 3*, iar dela 17/30 Septemvrie a. c.: tot Suburbiul Scheiu, însă în casele proprii ale reuniunei: *Șirul spitalului nr. 10*.

Nr. 466—1907 [225] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din parohiile mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Borgo-Prund, salar 1000 cor. solvit lunar anticipativ din fondul școlar, cuartir în edificiul școlar.

Cel ales este îndatorat să țină prelegeri și în școala economică de repetiție, să înființeze cor cu adulții și cu acela să cânte în biserică în Dumineci și sărbători.

Să se declare în privința cuincuenalelor.

2. Blașfalăul-de-sus, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, grădină și lemne.

3. Blașfalăul-de-jos, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, grădină și lemne.

4. Chintelnic, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, grădină și lemne.

5. Ida-Mare, 600 cor. și anume:

a) dela 100 familii à 2 cor. — 200 coroane.

b) dela 100 familii câte 3 dclitr. cucuruz à 2 cor. 40 fil. — 240 cor.

c) din grânariul bisericei 200 dclitr. cucuruz à 1 cor. 60 fil., suma 600 cor.

Petițiunile se vor înainta subscrisului oficiu în terminul indicat, îndatorați fiind concurenții a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuți alegătorilor, iar în Dumineci și sărbători a conduce elevii la biserică și a cânta cu ei la Sf. liturgie.

Cuincuenaliile se vor computa în tot locul, numai după serviciu de 5 ani în comuna unde vor fi aleși.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului „Bistrița“ în conțelegere cu comitetele parohiale.

Blașfalăul-de-sus, în 18 Iulie 1907,

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Nr. 400—1907. [213] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Bozna, protopresbiteratul Ungurașului conform ordinului Preaveneratului Consistoriu arhidiecezan din 10 Aprilie a. c. Nr. 3874 Bis. se escrie concurs, cu termin de 30 de zile dela publicarea primă în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat cu excepțiunea folosirei grădinei, casei parohiale și a porțiunei canonice.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și așterne cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, și au a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta, cuvânta și eventual a celebra serviciul divin

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Ungurașului.

Fizeș-Sâmpetru, 17/30 Iunie 1907.

Pavel Roșca
protopresb.

Nr. 304—1907 [212] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a din Gialacuta cu filiile Târnava și Căbești, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului conzistorial din 200 Martie a. c., Nr. 2693 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Fiitorul paroh are să locuiască în Târnava și nu în Gialacuta, conform ordinului conzistorial susmenționat.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al Iliei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, la 27 Iunie v. 1907.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 9861. — 1907 [224] 1—3

Aviz de târg timișan.

Târgul de țară din anul curent din Timișoara dela Sf. Iacob se va ținea din 15 August a. c. până inclusive 19 August. a. c.

Mânarea a ori-ce fel de vite în târg este permisă începând de Joi în 15 August 5 ore dimineața.

Temesvár în 15 Iulie 1907.

Dela căpitanul suprem orășenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Nr. 93—1907 [221] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc din comuna Ruja, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Condițiunile de concurs sunt:

1. Salar anual 600 cor., plătibil din repartiție dela parohieni, în rate treilunare.
2. Cuartir liber în școală.
3. Folosința grădinei de lângă școală.

Acei candidați, cari doresc să fie aleși, să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare înainte de alegere, ca să fie cunoscuți de popor.

Mai departe, alesul are să cânte în Dumineci și sărbători, cu elevii la sfânta Liturgie, precum și la utrenie să ajute în cântări cantorului bisericesc.

In postul Crăciunului să țină de douăori pe săptămână prelegeri cu obiectele de învățământ și cant cu adulții.

Ruja, 18 Iunie 1907.

Oficiul parohial gr. ort. român.

Nicolau Babeșiu
paroh și prez. com.

La ordinul consistorial dtto 5 Iulie a. c., Nr. 7349 Școl.

Văzut:

I. Muntean
protopresbiter.

Institutul de credit și economii „IZVORUL“, din Sebeșul-de-jos (Alsósebes) își începe activitatea cu ziua de 8 August st. nou, a. c. și acoardă împrumuturi ieftine, iar depuneri primește cu 5%, ceeace se aduce la cunoștința on. public.

Sebeșul-de-jos, 5 August 1907.

[223] 2—3 **Directiunea.**

---

[220] 2—2

Publicare de licitație.

Pe baza rezoluției conzistoriale Nr. 8721 Ep. din 1906, comuna bisericească gr. or. Lisa, tractul Făgăraș, va da în întreprindere, pe calea licitațiunei verbale minuende repararea caselor bisericești, în 11 August st. n. la 2 ore p. m.

Prețul de strigare va fi de 1365·15 cor., având licitanții să depună vadiu de 10% dela acea sumă.

Oferte închise, provăzute cu vadiu încă se vor primi.

Lisa, 23 Iulie 1907.

Iosif Cațaveiu prez. com. par. **Alex. Popa** notar.

Nr. 1176—1907 [222] 2—3

Licitațiune minuendă.

Comuna politică Porumbacul-vechiu, comitatul Făgăraș, prin aceasta aduce la cunoștință publică, cumcă în 18 August 1907 st. n., la 10 ore a. m., dă în întreprindere prin licitațiune minuendă edificarea școalei confesionale gr. ort. locale.

Prețul strigării este 8445·52 cor. Reflectanții au să depună înainte de începerea licitațiunei un vadiu de 844 cor. 52 fil.

Condițiunile, planul și preliminarul se pot vedea la primăria jos subscrisă.

Porumbacul-vechiu, 3 August 1907.

Primăria comunală.

Nr. 628—1907 [217] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești dela școalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Târnava se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela datul prezent.

1. Cetatea-de-baltă, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și 1 stg. lemne de foc.
2. Lasläul-român, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc.
3. Suplac, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc.
4. Șoimușul-român, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc.

Invățătorii sunt îndatorați a cânta în Dumineci și sărbători, sub decursul liturgiei cu școlarii, a provedea instrucțiunea școlarilor dela 6—12 ani, și a celor dela 13—15 ani.

Cuincuenaliile li-se computä numai după anii de serviciu dela aceste școale.

Concurenții își vor așterne rugările lor, instruite conform normelor în vigoare, (atestat de botez, atestat școlar, absolutorul pedagogic, disploma de învățător și atestatele de serviciu), în terminul indicat subsemnatului oficiu (în Kükülővár), având a se prezenta și în comună, în vre o Dnminecă sau sărbătoare, spre a-și arăta aptitudinea în cântări și tipic și spre a se face cunoscuți poporului.

Cetatea-de-baltă, 16 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava. **Nicolae Todoran.**
protopresbiter.

---

[207] 5—6

AVIZ!

Se caută **2** (două) **servitoare** pentru școala de menaj din Sibiiu, începând din 10 Septemvrie 1907 până în 15 Iulie 1908. A se adresa la conducătoarea școalei de menaj d-na **Iulia Dancășiu**, Rășinari.

„ALBINA“, Institut de credit și de economii în Sibiiu.

[228] 1—1

Incheierea semestrală cu 30 Iunie 1907.

CONTUL BILANȚULUI.

ACTIV.

		K f
Cassa în numărar		115,884·01
Monete		2,231·51
Cambii de bancă		11.513,082·82
Imprumuturi hipotecare în scrisuri fonciare	7.306,285·12	
Imprum. hipot. în numărar	330,047·38	7.636,332·50
Credite personale		1.458,254·14
Credite cambiale cu acop. hipot.		1.804,908·93
Credite de cont-curent		2.705,174·26
Avansuri pe efecte publice		67,476·—
Casa institut., realități dela gara Brașov și div. realități de vânzare		503,874·20
Efecte publice		2.809,581·85
Acții dela diverse bănci		99,400·—
Efectele fond. de garanție al scris. fonc.		540,867·50
Efectele fondului de penziuni al funcționarilor institutului		202,569·—
Interese după efecte		25,635·39
Mobiliar		5,000·—
Interese tranzit. restante și debitori		760,064·93
		30.250,337·04

PASIV.

		K f
Capital social:		
12,000 acții à K 200		2.400,000·—
Fondul de rezervă al acționarilor		200,000·—
Fondul de garanție al scrisurilor fonciare		500,000·—
Fondul special de rezervă		211,588·82
Fondul de penziuni al funcționarilor		548,928·44
Depuneri spre fructificare		15.101,079·30
Scrisuri fonciare cu 5% în florini în circulațiune	996,000·—	
Scrisuri fonciare cu 5% în coroane în circulațiune	2.623,000·—	
Scrisuri fonciare cu 4½%	2.000,000·—	5.619,000·—
Scrisuri fonciare eșite la sorți în circulațiune		130,500·—
Cambii de bancă reescomptate		2.836,766·35
Diverse conturi creditoare		2.360,721·19
Dividende neridicate		7,196·—
Interese anticipate		119,742·68
Interese tranzitoare de scris. fonc.		76,368·75
Profit		138,445·51
		30.250,337·04

CONTUL PROFIT ȘI PERDERE.

DEBIT.

		K f
Interese:		
pentru dep. spre fructificare	320,279·79	
„ scrisuri fonciare	134,007·93	
„ împr. luate pe efecte	23,499·70	477,787·42
Spese:		
Salare	64,736·02	
Bani de cvartir	12,212·50	
Imprim., registre, porto, diverse	14,663·76	
Marce de prezență	4,170·—	95,782·28
Contribuțiune:		
directă	22,051·84	
10% dare la interesele dela depuneri	33,491·63	55,543·47
Profit:		138,445·51
		767,558·68

CREDIT.

		K f
Interese:		
dela cambii de bancă	314,065·90	
„ împrumut. hipotecare	206,997·23	
„ credite personale	56,970·16	
„ efecte publice	64,094·27	
„ credite camb. cu acop. hipot.	67,924·19	
„ credite de cont-curent	37,576·24	
„ avansuri pe efecte	3,470·80	751,098·79
Chirii		4,523·10
Proviziuni		11,936·79
		767,558·68

Sibiiu, 30 Iunie 1907.

Iosif St. Șuluțu m. p., membru al direcțiunii. **St. Stroia** m. p., membru al direcțiunii. **Dr. Beu** m. p., membru al direcț. **Cosma** m. p., director executiv. **Iosif Lissai** m. p., contabil-șef.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă, și în consonanță cu registrele institutului.

Sibiiu, 30 Iulie 1907.

Comitetul de supraveghiare:

Dr. Ilarion Pușcariu m. p. **Mateiu Voileanu** m. p. **Nicolau Ivan** m. p. **Ioan Henteș** m. p. **Victor Fincu** m. p.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 84 Sibiiu, Marţi 31 Iulie (13 August) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sublimitatea evangeliei.

I.

Există o zicătoare veche, cunoscută de toată lumea, după care fiecare om, amăsurat naturei sale, e filosoful său propriu. Inţelesul acestei maxime e acela, că omul, ca fiinţă cugetătoare şi intelectuală, aflese pe o treaptă oricât de inferioară a desvoltării spirituale, nu poate să nu se ocupe şi cu unele chestiuni, cari rezolvate într'o formă ori în alta, constitue o formală încercare de a da de urma adevărului.

Sunt chestiile despre rostul vieţii şi despre însămnătatea omenimei, chestii vechi şi pururea noi, pentrucă fiecare om cugetător s'a ocupat cu ele. Cu resolvarea lor şi-au bătut şi-şi mai bat capul oameni din toate ţările şi toate epocele. Işi bate capul puternicul domnitor al popoarelor supuse lui, întocmai ca şi muncitorul trudit din urma plugului, care măsură brazda cu paşii săi. Se sbuciumă pentru a afla adevărul în privinţa aceasta genialul bărbat de ştiinţă, marele înţelept, al cărui nume şi a cărui glorie e cunoscută în lumea întreagă, tot aşa ca şi sălbaticul cel dur, fiiul naiv al pădurii şi al pustietăţii, care încă îşi dă silinţe să înţeleagă vocea nedeterminată a marelui spirit, pe care o aude în internul său!

Pentru lămurirea acestei îndoeli vecinice şi îngrijorări a minţii şi a inimei, au fost notate din partea celor mai însemnaţi bărbaţi din lume, încă în evul vechiu, în vechea Grecie, la umbra piramidelor egiptene, pe malurile râurilor, sub cerul cald al Arabiei, pe stânci de piatră, pe suluri de papirus, pe table şi pe piele de capră şi de oaie: mulţime de sentinţe şi de legi diferite, regule şi învăţături, cari formează cărţi voluminoase.

Sute de spirite mari şi-au dat toate silinţele să deschidă cartea sigilată a vieţii, să deslege enigma secretă a existenţei, dar viaţa şi-a păstrat, ca şi sfinxul, totdeauna, până în zilele mai apropiate, cu încăpăţinare, întregul ei secret. Până în zilele lui Iisus Cristos adevărul era pentru omenime o comoară *ascunsă.* Omenimea o căuta, dar nu acolo unde ar fi trebuit să o caute!

Omenimea începuse a înţelege, că fără o fiinţă superioară nu este de închipuit nici omul, nici lumea. Dar durere, dumnezeirea lumei antice i-se prezenta ca o fiinţă desfigurată. Lumea veche păgână, cu cele patruzeci de veacuri de desvoltare culturală, n'a fost în stare încă să se ridice deasupra lumei fizice. Popoarele cele vechi, în credinţele lor religioase, căutau pe Dumnezeu în lume, în stelele de pe ceriuri, în forţele ascunse în pământ. Se plecau în faţa mărimei eroilor, pe cari îi puneau în şirul zeilor. Pe calea aceasta ideea despre dumnezeire a fost târâtă până la treapta cea mai de jos. Dela om nu se cerea nici o opintire a puterilor morale, pentruca să poată fi ridicat la rang de zeu. Zeii acestei lumi erau supuşi aceloraşi bolduri, ca şi oamenii.

Xenophanes din Kolophon e indignat rău, că fiecare popor îşi face zei după asămănarea sa.

— „Roşiatici şi cu ochi albastri sunt zeii la Trachi, şi negri şi cu nasul turtit la Aetiopeni“, zicea acesta, ironizând la alt loc poeticul filozof astfel această scădere a celor din vechime: „Dacă boii, leii şi caii ar şti să sculpteze, sigur că şi ei şi-ar face zei, cari le samănă lor, şi le-ar da acelaşi corp pe care ei îl au“.

Un naturalism atât de dur al religiei nu putea să ducă decât la o duritate a moravurilor şi a moralei. Sensualitatea îşi avea înfipte rădăcinile în însaşi inima vieţii, în imaginele religioase. Religiunile lumei vechi, determinate de un caracter atât de sensual, nu puteau decât să favoriseze boldurile josnice ale naturei omeneşti, iar nu să li-se împotrivească. Şi fiindcă astfel religia însaşi era o divinizare a forţelor fizice ale naturii, în esenţă şi pretensiunile ei morale formau numai o sancţionare a instinctelor dure, înăscute în om.

Intre popoare se purta o duşmănie deschisă. Egipteanul privea cu mândrie dispreţuitoare din vârful piramidelor sale asupra ţărilor dimprejur. Urmaşii lui Avram, Evreii, crezând că ei formează poporul ales al lui Iehova, dispreţuiau întreaga ceealaltă lume, ca urgisită din partea lui Dumnezeu. Grecul cel prealuminat numia barbar pe fiecare străin, iar Romanul cel răsboinic privia la toţi ca la jertfele legitime ale sabiei sale.

Actele de volnicie şi de neomenoasă barbarie formau legi fundamentale pe sama raporturilor internaţionale. Locuitorii pacinici ai vreunei ţări cucerite ajungeau în sclăvie, şi fără nici o considerare la facultăţile lor, la gradul lor de cultură, la poziţia socială de mai nainte, erau degradaţi până la treapta cea mai inferioară a animalelor, cari trag în jugul învingătorului.

Aceşti învingători, asiguraţi prin munca milioanelor de sclavi, petreceau cea mai mare parte a vieţii lor în trândăvie şi în luxul cel mai nebun. Nu a existat nici un deliciu dur sensual, pe care floarea naţiunilor culte ale vremilor acelora să nu-l fi gustat până la îngreţoşare. Aşa spune un istoric de pe timpul acela, că totul era atunci *animalism* rece, cu gust exagerat de fin, cu lux greţos şi cu plăceri lipsite de orice ruşinare.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din protopresb. Deş.

Conferenţa preoţească din tractul Deşului pentru anul acesta s'a ţinut în *Corueni* la 22 Iulie st. v.

S. Liturgie a fost celebrată de şeful tractual, protopresbiterul *Teodor Hermann* împreună cu preoţii T. Cotuţiu, G. Hango şi P. Both şi cu capelanul local I. Andreiu.

La sfârşitul utreniei s'a făcut întroducerea în parohie a capelanului local Ioan Andreiu, iar la sfârşitul S. Liturgii s'a făcut Parastas solemn pentru odihna sufletelor marilor binefăcători ai bisericei şi neamului, metropoliţilor *Andreiu* şi *Miron*, pentru mecenaţii *Gozsdu* şi *Andronic* şi pentru repausatul fost paroh local Vasile, moşul capelanului acum întrodus în parohie pe lângă tatăl său parohul Vasile. După Parastas preotul *T. Cotuţiu* a ţinut poporului o *cuvântare* foarte frumoasă, mai cu seamă *despre grozăvenia păcatului abortării de prunci.* Cântările corale au fost executate de preoţii I. Cotuţiu şi A. Cherebeţiu şi de înv. A. Hermann.

După terminarea ritualelor, comisiunea constătătoare din preoţii T. Cotuţiu şi G. Hango a examinat arhivul parohial, care s'a aflat în ordine, apoi li-s'a servit preoţilor dejun la masa parohului local, de unde depărtându-se s'au întrunit la şcoală, unde şeful tractual, după invocarea Spiritului Sfânt, prin întonarea cântării *„Impărate ceresc“*, a deschis şedinţa la orele 11 a. m. prin o cuvântare bogată în idei măreţe şi frumoasă după formă, despre scopul astorfel de întruniri.

La constituirea biroului au fost aclamaţi: notar pr. G. Hango, iar bărbaţi de încredere pr. C. Bodea şi T. Cotuţiu.

Trecându-se la ordinea zilei s'a constatat, că *serviciul divin* a fost celebrat fără scăderi esenţiale, îndrumându-se preoţii în general a se conforma strict tipicului cuprins în cărţile rituale şi în Tipicon. O mică polemie s'a deschis *cu privire la tragerea clopotelor şi la cădire*, îndrumându-se preoţii a se conforma usului observat în catedrala din Sibiiu.

S'a cetit apoi resoluţiunea consistorială de datul 2 Ianuarie a. c. Nr. 10697

FOIŞOARĂ.

Mănăstirea dela Sendomir.

Traducere, după Grillparzer.

Razele soarelui care inclina spre apus auriau coasta uneia dintre cele mai desfătătoare văi ale Voivodatului Sendomir. Ca într'un sărut de adio atingeau zidurile mănăstirii, care se ridica în partea ostică, măreaţă, spaţioasă şi bogată în ferestri, când doi călăreţi însoţiţi de servitorii lor au ajuns dunga şirului prim de coline, cari se întindeau în faţă şi îndemnaţi de clopotul de vecernie, după o zăbovire scurtă cercetându-şi caii lor, au apucat în trap mai iute înspre vale către mănăstire.

Din îmbrăcăminte cunoşteai îndată că-s străini. Pe cap aveau pălării lătăreţe, împănate, pieptul acoperit de platoşe colorate negru, pantalonii vărgaţi şi cismele cu tureac dovedeau pe deplin că nu sunt Poloni băştinaşi.

Şi de fapt aşa era. Erau germani de origine, au venit ca trimişi ai împăratului german şi voiau să cerceteze pe răsboinicul rege polon Sobiesky, ajungândui însă seara au căutat adăpost în mănăstirea, ce se înălţa în faţa lor.

Poarta, care fusese închisă încă de cu vreme, s'a deschis înaintea drumeţilor şi portariul i-a poftit în spaţioasa sală pentru oaspeţi, unde-i aştepta ceva de gustare şi locul de odihnă, căci, — se scuza el — egumenul şi părinţii sunt deja adunaţi la slujba de seara şi astăzi cu greu vor mai putea apărea pentru a saluta pe aleşii oaspeţi. Deslușirea dată de acest om, care avea ceva bănuitoriu în expresia feţii lui, a fost întărită prin sunetul unison a unor voci, cari se auziau recitativ din depărtare străbătând în mod misterios halele spaţioase; acestea toate dovedeau pe deplin cântecul în cor al unei comunităţi preoţeşti.

Cei doi străini au întrat în odaia destinată lor, care cu toate-că mănăstirea se părea a nu fi zidită de mult, totuşi imita forme ascuţite cu precisiune strictă. Mobile erau puţine, dar bine îngrijite şi împărţite în ordine în odaie. Fereşti boltite arătau spre câmpie, unde razele lunii ce se ivea luptându-se cu cea din urmă lumină a sării, îşi aruncau luciul lor palid peste ridicăturile colinelor, în vreme ce peste rozoarele văilor şi sub arborii pădurilor s'a aşezat noaptea cu însoţitorii ei întunecaţi şi pacea binecuvântată îşi întindea vălul pe deasupra celor însufleţite şi a celor neînsufleţite.

Servitorii cavalerilor au adus vin şi de cină. O masă cam primitivă în drept cu fereastra boltită şi deschisă, invita pe oaspeţii osteniţi, cari luând loc pe scaunele cu spatele înalte se delectau la jocul fascinator al luminei dela lună şi după-ce s'au ospătat din cele puse înainte, şi-au întărit corpul pentru călătoria ce aveau s'o facă în ziua următoare.

O oră trecuse în felul acesta. Noaptea se ivise, sunetul clopotului şi al cântecului coral amuţise deja de mult. Servitorii, cari erau trimişi la odihnă au aprins candela, care răspândea o lumină palidă în mijlocul odăii, ear cei doi călători povesteau încă la fereastră; probabil despre scopul călătoriei lor, — desigur de ceva foarte interesant.

Deodată ciocni cineva puternic la uşa odăii lor, şi abia urmând răspunsul „intră“ într'un ton care arăta, că le-a fost neplăcută întreruperea se deschisă uşa şi înlăuntru întră o figură stranie, cu întrebarea că le trebue foc?

Conturbătorul era îmbrăcat într'o rasă vechie şi cârpită în mai multe locuri, care stătea de tot curios pe statura lui osoasă şi compactă.

Deşi era ceva plecat de greutatea anilor, totuşi i-se putea ceti o espresiune hotărâtă şi putere din toată fiinţa lui, aşa, că abstrăgând dela îmbrăcăminte, l-ai fi putut ţinea de ori-ce, numai de un fiu blând al bisericii nu. Părul şi barba, desigur odinioară de coloarea corbului, acum însă în partea cea mai mare surii, cu toată lungimea lor, se îmbulzeau perii creţi şi deşi în jurul frunţii, gurii şi obrajilor. Ochii plecaţi pios, abia din când în când se ridicau, când se ridicau însă sclipeau aşa de îngrozitor cei doi cărbuni aprinşi din obrajii cenuşii spălăciţi, încât te simţiai uşurat când pleoapele late îi acopereau earăşi. In felul descris întră călugărul înlăuntru cu'n braţ de lemne, întrebând pe străini, dacă au lipsă de foc?

(Va urma).

B. referitoare la concluzele conferenţei din anul trecut, prin care cu excepţiunea unui conclus, toate conclusele au fost aprobate.

Nu a fost aprobat conclusul, ca ordinele consistoriale pentru încassarea diferitelor taxe dela parohieni să fie adresate şi trimise direct epitropilor, ci preoţii au fost îndrumaţi, ca păstrând ordinele la arhivul parohial, acelea să le comunice epitropilor numai spre executare, îngrijindu-se ca să se aleagă astfel de epitropi, cari au priceperea şi energia cuvenită într'u împlinirea chemării lor.

In fine P. V. Consistoriu zice: „Nu putem nici de astădată întrelăsa a exprima mulţămita noastră preotului Gavriil Hango pentru zelul şi hărnicia ce o desvoaltă întru promovarea chestiunilor noastre culturale şi în deosebi pentru munca prestată întru compunerea voluminoasei monografii a comunei fruntaşe şi cu trecut istoric Magoagia“.

Prin alt ordin consistorial conferenţa este avizată, că taxele de pedepse incurse mai nainte la fondul de pensiuni arhidiecesan atât de modest, nu se pot restitui, dar cele ce se vor dicta în viitor, se vor transpune fondului pentru salarizarea viitoare a protopresbiterului.

Rapoarte despre activitatea lor, în anul acesta au întrat dela preoţii A. Sighiarteu şi I. Cotuţiu. In privinţa acestor rapoarte conferenţa a decis, ca toate cele întrate până acum, împreună cu cele ce vor mai întra până la finea anului curent, să se predeie de timpuriu preotului G. Hango spre studiare şi raportare în conferenţa proximă.

Preoţii au fost îndrumaţi din nou la înfiinţarea de fonduri şi reuniuni bisericeşti, unde nu sunt, iar la adunări publice totdeauna să se prezenteze în reverenzi.

In legătură cu hotărîrile şi ordinele de mai nainte, protopresbiterul aduce la cunoştinţa conferenţei, că pentru înlesnirea înfiinţărei de reuniuni, a compus, tipărit şi împărţit preoţimei tractuale *Statute pentru reuniuni de femei pentru înfrumseţarea bisericei*, precum şi *protocoale pentru adunările de constituire* ale acelora şi aşa preoţii au acum numai să umble după membrii şi să îmlinească formalităţile, şi reuniunile de această natură sunt gata. Preţul acestor statute împreună cu a protocolului pentru adunarea de constituire e 1 cor. Pentru munca aceasta, conferenţa a exprimat protopresbiterului mulţămită protocolară.

Tot protopresbiterul aduce la cunoştinţa preoţimei şi pe astă cale, că a încercat înfiinţarea unui *curs de cântări bisericeşti* în Negrileşti sub conducerea parohului local G. Lărgean în timpul dela 12 Nov. până la 24 Decb. 1907, solvind instuctorului fiecare elev câte 20 cor. taxa de instruare, susţinându-se pe spesele sale. P. V. Consistoriu a luat la cunoştinţă înfiinţarea cursului, dar a făcut observarea, că s'a luat prea puţin timp pentru instruare, şi a îndrumat pe instructor ca să fie cu considerare şi la melodiile nefixate încă pe note lineare, căci multe melodii sunt mai originale decum s'au fixat pe note lineare şi se învaţă prin seminare, deci astfel de melodii trebue susţinute şi propagate, iar nu delăturate în interesul unei uniformităţi mai rele. Cursul însă n'a succes, căci a fost cercetat numai de doi inşi.

A urmat cetirea temei designate de P. Ven. Consistor: „*Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională, a cărei director este, şi causele cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar*“, lucrată de *parohul Ioan Cotuţiu*, fost învăţător opt ani. Având în vedere noua lege şcolară, adusă numai cu puţin înaintea conferenţei, autorul şi-a putut lucra tema numai în împur, şi astfel n'a putut-o preda raportorilor G. Lărgean şi A. Bodea spre critisare în seris. După cetirea ei prin autor şi după critica verbală asupra ei din partea raportorului A. Bodea şi alţii, conferenţa a exprimat autorului mulţămită protocolară, îndrumându-l, că dupăce o va întregi cu micile observări făcute de critisanţi să o purişeze în două exemplare şi să o restitue oficiului protopresbiteral.

Disertaţiunea părintelui *G. Hango* despre: *Pregătirea pruncilor la prima mărturisire şi cuminecare*, publicată în „*T. R.*“ a. tr., în lipsă de timp suficient a rămas să se cetească în conferenţa proximă, când pr. Z. Manu va presenta şi critică în scris asupra ei.

După acestea luându-se la examinare raţiociniile bibliotecii protopresbiterale, se constată, că biblioteca aceasta la finea anului 1906 a constat din 47 opuri, în 49 exemplare în valoare de 198 cor. 20 fil., iar starea cassei a presentat în depuneri la „Someşana“ în Dej 143 cor. 63 fileri şi rest de cassă in bani 1 cor. 57 fil. Taxe restante la preoţi sunt 126 cor. Procurarea unui dulap pentru păstrarea cărţilor se concrede şefului tractual, iar pentru designarea cărţilor de procurat se esmite o comisiune constătătoare din preoţii G. Hango şi Z. Manu, care va face propunerile necesare conferenţei proxime.

La învitarea parohului local A. Sighiarteu, conferenţa proximă se va ţinea în Ciceu-Poeni, cu care ocasiune va predica păr. G. Hango, eventual T. Purdean despre obiectul designat de timpuriu de parohul local.

Au urmat comunicări oficioase din partea protopresbiterului, după cari tot protopresbiterul învită preoţimea a se consulta în mod prealabil asupra modalităţilor: cum s'ar putea procura cu timpul mijloacele necesare pentru cumpărarea unei grădini şi case corăspunzătoare, unde să se aşeze cancelaria şi locuinţa protopresbiterului tractual, de oarece grădina şi casa unde se află acelea acum, sunt proprietatea consistorului arhidiecesan şi sunt destinate pentru trebuinţele parohiei; apoi din casa actuală, şi aşa cu puţine încăperi şi strâmte, o odaie se foloseşte ca sală de învăţământ, şi astfel cancelaria protopresbiterală este strâmtorită în locuinţa protopresbiterului, iar o mare parte din arhiv se poate păstra numai în podul casei, dacă spre incomodarea protopresbiterului şi spre expunerea aceluia la inconvenienţe nu va fi elocat în biserică; în fine nici învăţătorul nu are locuinţă şi din causa sporirei mereu a agendelor oficiului protopresbiteral poate obveni şi necesitatea instituirei unui capelan pe lângă protopresbiter, căruia încă va trebui să i-se dee locuinţă, căci după experienţele cu învăţătorul, cu banii de cuartir se fac prea multe spese, mereu crescânde şi permanente. Afacerea trebue resolvită cât mai curând, căci mai târziu în Dej abia se va putea afla şi cumpăra chiar şi numai loc de edificare, cu preţ chiar şi întreit faţă de preţurile de acum.

Conferenţa apreciând motivele invocate de protopresbiter, în scopul acesta exmite o comisiune constătătoare din preoţii C. Bodea, V. Andreiu, T. Cotuţiu, G. Hango şi Sig. Lengyel, care va raporta conferenţei proxime.

In urmă protopresbiterul prezident mulţămind preoţimei, că s'a presentat în număr atât de frumos şi că la desbateri a dovedit atâta zel şi seriositate, încheie conferenţa la orele 4 p. m. punându i din nou la inimă executarea multelor şi bunelor concluse aduse de ea spre binele ei şi spre binele poporului păstorit de ea.

Cuvântului presidial răspunde preotul T. Cotuţiu mulţămind protopresbiterului pentru înţeleapta conducere dovedită atât de eclatant şi de astădată.

După terminarea agendelor oficioase la învitarea parohului local, preoţii s'au întrunit la masa bogată şi cu mult gust aranjată a acestuia, unde între toaste şi conversaţiuni cari de cari mai frumoase şi mai instructive, şi-au petrecut până sara, când s'au depărtat fiecare la ale sale, mulţămind lui Dumnezeu şi stăpânilor casei pentru toate câte le-au dat lor, şi ducând cu sine cele mai bune speranţe pentru viitor, în butul tuturor năcazurilor ce ne amenință azi pentru soartea bisericei şi a neamului.

„Doamne al puterilor, fi cu noi căci pe altul afară de Tine, ajutor întru năcazuri nu avem; Doamne al puterilor, miluește-ne pe noi!“ *G. H.*

Inmormântarea pictorului N. Grigorescu.

Luni, săptămâna trecută, s'a făcut la Câmpina, în România, înmormântarea rămăşiţelor pământeşti ale celui mai mare pictor român, *Nicolae Grigorescu*. La actul înmormântării a participat ministrul român de culte *Spiru Haret*, domnii Dr. Istrati, Delevrancea, Vlahuţă, şi alţii. Carul mortuar, pe care era aşezat sicriul, a fost tras de patru boi, şi împodobit cu chilimuri naţionale. Inainte de a porni carul spre cimiter, Dr. *Istrati* a rostit, în numele „*Academiei Române*“, următoarea cuvântare:

„Intristată adunare; Suflet ales, artist în înţelesul larg al cuvântului, Român neaoş şi desăvârşit, iată cine a fost *Grigorescu*.

Cu el se duce la nemurire încă una dintre marile figuri ale jumătăţei a 2-a a veacului trecut, dintre puţinele ce se mai află în viaţă şi cari au contribuit aşa de mult la buna vază a neamului românesc.

Grigorescu ocupă un loc deosebit între aceşti uriaşi ai neamului.

Pe când alţii luptau din răsputeri să recapete vechile dreptari ale ţărilor surori, subjugate şi neunite, pe când unii desgropau din viaţa Românilor, de pretutindeni, comori de frumseţe literare, cari arătau firea aleasă a acestui popor, pe când alţiii năzuiau rodnic în toate direcţiunile muncei omeneşti spre a arăta priceperea Românului, atât de prigonit şi hulit de toţi, încât ajunsese a se crede singur nedestoinic la multe făptuiri, el, Grigorescu, avea o misiune nobilă de desăvârşit, şi pe care a dus-o cu cinste la bun liman.

In artele frumoase şi în special în pictură, Românii avuseră pictorii lor, zugravi cu deosebire de lăcaşuri sfinte, şi cari se strânseseră cu încetul în faţa străinilor veniţi de pretutindeni şi din care unii, mai ales în vremile mai din urmă, erau neşte măzgălitori.

Nemuritorul Gheorghe Asaki, către 1809 la Roma făcu întâiul pas, între altele, căci este singurul mare enciclopedist ce am avut.

In un atelier din Roma cunoscu el pe divina lui Bianca Milesi, care îl făcu mai patriot şi mai daco-român, cum o spune el însuşi.

Intors în ţară el care creă în Moldova şcolile, teatrul, opera, ingineria hotarnică, publicistica şi atâtea alte lucrări minunate şi utile, făcu şi primele picturi cu subiect românesc. Plăeşii ţării, Domnii Moldovei, bisericile cele mândre, Traian şi Dochia, între multe, fură subiectele alese de iel.

Aman, oţălit în luptele dela Sevastopol, se ridică în iubirea noastră, creând şcoala artelor frumoase din Bucureşti şi făcând pânze de o adevărată valoare artistică, din care număroase relative la viaţa românească

Acela însă ce se ridică sus de tot, ca un şoim de munte; acel ce dovedi în mod desăvârşit, firea artistică a Românului; acel ce diviniză plaiurile, câmpiile, florile şi pe Romănca cea gingaşă; acel ce fixa, pe vecie, pe pânze nemuritoare viaţa românească, portul şi obiceiurile, cari din nefericire se dau aşa de iute uitării: acela, mai pe scurt, care a lăsat urmaşilor să vadă cum era pe timpul lui, omul, ţara şi cerul nostru frumos şi plin de farmec, este *el*, care până în prezent e pictorul neîntrecut şi admirat de toţi, este el, patriotul curat şi sincer, ce şi-a iubit cu căldură neînchipuită ţara şi neamul, cărora lea închinat cu drag toată puterea geniului şi muncei sale.

Am spus-o şi altădată şi o repet din nou şi acum cu mai adâncă convingere, că dacă bunul Dumnezeu ar întreba şi neamul românesc cu ce a nisuit şi ce prinos a adus şi el în mersul înainte al omenimei, de sigur că între puţinele nume ce s'ar pune în faţa Atotputernicului ar fi cu deosebire, acel al lui Grigorescu.

El e o glorie a românismului şi cineva în omenire.

Iată de ce „*Academia Română*“ în numele căreia rostesc aceste cuvinte, a fost fericită a-l numi membru de onoare, neputând face altfel în actuala ei organizare, cam vitregă artelor frumoase, şi iată de ce prin vocea mea ţine se arete partea mare pe care o ia la perderea sa. Grigorescu a trăit. Dar durerii perderei sale se adaugăm cu recunoştinţă mulţămirea sufletească ce simţim, prin aceea, că graţie tocmai acestei vieţi, ni-s'a dat dovadă de ce poate neamul nostru şi în luminosul câmp al artelor frumoase.

Se urăm acum în faţa resturilor acelui ce duse o viaţă aleasă şi înălţătoare, ca în curând să se realiseze ceeace doria el aşa de mult şi anume, ca alţii să-l urmeze cu aceeaşi putere pe calea deschisă de el.

Fie-i ţărâna uşoară“.

A mai vorbit dl *C. Bălăcescu* în numele şcoalei de bellearte din Iaşi şi al Ateneului din Bucureşti, iar la mormânt, înainte de a fi aşezat sicriul în pământ a vorbit *Filipescu*, institutor în Câmpina.

Toate ziarele din România au scris articole foarte elogioase la adresa decedatului artist român, iar domnul *Nicolae Iorga* consacră memoriei lui *Grigorescu* în „*Neamul Românesc*“ un articol de o rară frumseţă, pe care-l vom reproduce în numărul viitor.

Convocare.

Adunarea generală a „Reuniunei femeilor române din Mediaş şi jur“, conform concluzului comitetului din şedinţa ţinută în 21 Iulie 1807 st. n. se va ţinea în acest an în 1 Septemvrie st. n. la 2 ore d. a. în şcoala gr. or. din Mediaş, cu următorul

Program:

1. Deschiderea şedinţei prin prezidiu.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa în timpul dela adunarea generală ultimă până în prezent.
3. Raportul cassarului.
4. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea rapoartelor de sub punct. 2 şi 3.
5. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.
6. Decisiune asupra modalităţii punerei în activitate a fondului acestei reuniuni trecut peste suma statorită în statute.
7. Propuneri eventuale.
8. Constituirea comitetului şi consiliului reuniunei pe un period nou de 3 ani.

La care a participa sunt învitate toate femeile române din Mediaş şi jur, prea stimatele doamne membre şi toţi spriginitorii intereselor de progres ale acestei reuniuni.

Mediaş, 29 Iulie 1907.

Maria Moldovan
prezid.

Maria Necşia
secret.

NOUTĂŢI.

„Sublimitatea evangeliei“. Frumoasa lucrare, cu a cărei publicare începem astăzi la loc de frunte, e ieşită iarăşi din condeiul preotului şi profesorului din Petersburg, *G. S. Petrow*, vestitul scriitor şi orator bisericesc. Atragem atenţiunea cetitorilor asupra ei.

*

Sfinţirea mănăstirii dela Izvor. Joi în 19 Iulie (1 August) s'a săvârşit cu mare solemnitate sfinţirea mânăstirii dela Izvor (Banat) prin I. P. Cuv. Sa dl arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc al diecezei Caransebeşului, *Filaret Musta*, asistat de P. C. Sa dl Dr. *Traian Bădescu*, de protopopii Maxim *Popovici* şi Ioan *Popa* şi preotul Lăzărescu. Această mânăstire ridicată prin evlavia şi jertfa creştinilor din dieceza Caransebeşului va fi o puternică pârghie a conservării firii neamului nostru sub scutul credinţii, al legii româneşti, al bisericii.

*

† **Petru Pipoş**, jude de tablă pensionat, asesor onorar al consistorului metropolitan din Sibiiu, membru al fundaţiunii Şaguna, membru pe viaţă al „Asociaţiunii“ etc. etc., a decedat Vineri dimineaţa în Sibiiu, în etate de 78 ani. A fost un distins legist şi cunoscător al afacerilor diplomatice. La anul 1858 a fost aplicat la agenţia şi consulatul general austriac din Bucureşti, unde la 1859 a fost numit actuar, iar la 1863 viceconsul. In 1864 a fost numit prezident al tribunalului din Făgăraş, în 1865 prim-secretar de senat şi secretar presidial la tribunalul suprem transilvan din Viena, de unde apoi la 1867 a fost trimis ca jude la tabla regească din Murăş-Oşorheiu. La anul 1891 a fost pensionat. La 1867 s'a căsătorit cu *Elisa Circa*, artistă renumită în vioară, care dela 1878 se află în casa alienaţilor din Sibiiu.

Rămăşiţele pământeşti ale răposatului au fost depuse spre vecinică odihnă ieri, Duminecă la orele 3 p. m. în cimiterul bisericei noastre din Suburbiul Iosefin.

Serviciul divin a fost oficiat de Prea Cuv. Sa protosincelul Dr. Eusebiu Roşca asistat de păr. protopop Ioan Papiu, presbiterul D. Cunţan şi diaconul G. Joandrea. A cântat precis şi duios corul meseriaşilor nostri sub conducerea dirigentului Candid Popa.

Un public distins în frunte cu Excelenţa Sa I. P. S. domn Arhiepiscop şi Metropolit Ioan Meţianu, însoţit de vicarul Dr. Puşcariu, asesorii aflători în Sibiiu, fostul coleg şi amic Magn. Sa Dr. At. Marienescu, mai mulţi juzi de tribunal, advocaţi etc., au ţinut să dea răposatului ultimele onoruri presentându-se la înmormântare. Odihnească în pace!

*

Adunare oprită. Despărţământul „Asociaţiunii" Sighişoara avea să-şi ţină adunarea generală în Elisabetopole (Ibaşfalău) în 4 August. A fost însă oprită din partea ministrului de interne Andrássy.

*

Intâlnire de miniştrii. Din Karlsbad se vesteşte, că ministrul-prezident al României dl Dimitrie Sturdza împreună cu ministrul de finanţe Costinescu au cercetat pe ministru francez Clemenceau conferind împreună mai mult de o oară. Ministrul Clemenceau a întors vizita miniştrilor români.

*

O notă energică a Turciei. Poarta a trimis guvernului grecesc o notă în care arată, că oficerii greci în rezervă conduc bandele greceşti din Macedonia. Poarta declară, că nu i-a răspunderea complicaţiilor, cari s'ar putea ivi din cauza cruzimilor greceşti. In cercurile diplomatice se crede, că nota Turciei poate avea consecinţe grave.

*

Regele Portugaliei insultat. Ştirile venite din Portugalia anunţă, că poporul s'a liniştit şi că mişcările antidinastice s'au potolit. O telegramă din Berlin însă dovedeşte tocmai contrarul. Şi anume spune următoarele: Regele a călătorit la băile dela Pedros Soliodos. Din această ocaziune poporaţiunea a demonstrat contra regelui. La gară a apărut o mare mulţime în doliu şi la staţiuni se puteau vedea table pe cari era scris: Trăiască revoluţiunea! Moarte Tiranilor! Jos cu dictatura! In staţiunea dela Pedros Soliodos a venit multă lume la gară. La sosirea regelui Căpitanul oraşului a păşit înaintea regelui ca să-l bineventeze si să-i predee un document. In momentul acela se apropie de rege un ţăran şi lovindu-l pe umăr strigă: Jos cu dictatorul! In agitaţia aceea mare, ţăranul s'a putut strecura printre mulţime, fară a i-se da de urmă. După acest incident trist, ceremonialul primirii s'a finit în grabă.

*

Şcoale de stat în Bihor. Ministrul de culte şi instrucţiune publică va înfiinţa în curând 7 şcoale de stat în comitatul Bihor. De câtă îngrijire părintească se bucură acest nefericit comitat din partea ministrului Apponyi!

*

† Georgie Lărgean, paroh gr. ort. în Negrileşti, a decedat în 8 August a. c. în clinica din Cluj în anul al 30-lea al etăţii şi al 5-lea de preoţie. Osămintele defunctului au fost înmormântate la 10 August st. n. a. c. la 2 oare p. m. în Cluj. Odihnească în pace!

*

Agata Bârsescu-Radovici, vestita noastră tragediană petrece acum de vre-o săptămână în Slănicul-Moldovei. Joi a jucat în „Magda", piesă de Suderman, ear Sâmbătă în „Eva". Representările celebrei artiste au fost cercetate de public imens, ear dânsa a fost obiectul celor mai frumoase ovaţiuni.

*

Alegerea din Măgărei. Ni-s'au trimis spre publicare următoarele şire: „La declaraţiunea celor din Măgărei publicată în nr. 80 al „Tel. Rom." din acest an între „Noutăţi", binevoiţi a da loc rectificării, că nu 70, ci 60 de inşi n'au votat, iar 40 au absentat dela sinod, parte mare din ei fiind duşi la America. Despre acestia nu se poate însă afirma, că s'ar fi reţinut dela alegere. Agnita, în 24 Iulie 1907. Ioachim *Muntean* protopresb."

*

Aviz. Fac cunoscut, că cu ziua de azi mi-am deschis *cancelaria advocaţială* cu sediul în Timişoara (Cetate, strada Jenő herczeg) în noul edificiu al societăţii de asigurare „Elsö magyar biztositó társaság", unde până acum era oficiul notarului public Telbisz. Timişoara la 1 Aug. 1907. *Dr. Pompil Cioban*, advocat.

*

Arestarea unei bande de falşificători de bani. Vineri a fost descoperită în Braşov o bandă de falşificători, cari fabricau bancnote de câte 20 cor. Două persoane au fost arestate.

*

Alcoholul ca monopol în România. Guvernul României lucră la un proiect de lege, după care numai statul are drept să facă şi să vânză beuturi spirituoase. Din această monopolizare a alcoholului statul român poate avea un venit anual de 10 milioane lei, afară de aceasta s'ar pune capăt diferitelor falşificări de beuturi spirituoase pregătite în deosebi de jidani.

*

Derailare de tren. Din Berlin se anunţă, că trenul expres „Thom-Berlin" a derailat în săptămâna trecută în apropiere de staţia Gnesen. Intre nenorociţi sunt 8 morţi şi vre-o 50 răniţi.

*

Dl Arseniu Bunea, secretar în Sibiiu Quergasse 36 e rugat din partea competentă ca să recomânde un absolvent al şcoalei comerciale din Braşov pentru catedra de Comptabilitate, Aritmetica comercială şi Limba germână la şcoala comercială română din *Sofia* (Bulgaria) cu salar lunar de 220 lei, plus spesele de drum. Cei ce doresc şi se simt în stare a ocupa acest post, să se adreseze cu toată graba respectivului domn. Rugăm foile române pentru reproducerea acestor şire.

*

Foamete în Bihor. Cu acest titlu scrie „Tribuna" următoarele: O ştire tristă ne-a venit dela fraţii nostri din cercul Vascăului (com. Bihor), printre populaţiunea de acolo bântue foametea. Recolta slabă din anul acesta i-a lăsat fără nici un grăunte în grânar şi puţinul cât l-a produs pământul, de altcum rău, au fost siliţi bieţii ţărani să-l vândă pentru a plăti dările cu cari sunt încărcaţi. S'a făcut demersuri la guvern pentru ajutorare.

*

Petrecerea din Ibaşfalău. Ni se scriu următoarele: Dumineca în 22 l. c. a avut loc în Ibaşfalău o frumoasă petrecere românească. După cum se spune, până astăzi nu s'au mai dat aci petreceri româneşti. S'a adunat lume multă românească mai ales că în ziua aceea era să-şi ţină despărţământul „Astrei" adunarea generală anuară pe care însă a interzis-o oraşul. După amiazi pe stradele oraşului răsuna frumoasa limbă românească. Damele costumate în frumosul port românesc au dat ocazie străinilor a le admira frumseţa românească. Ungurii, neobicinuiţi cu atâta lume românească se uitau miraţi. Nu le plăcea ochilor lor frumoasa haina românească, precum nici haina bisericească, cu care erau împodobiţi protopopul Agnitei, Ioachim Muntean şi al Mediaşului Romul Mircea. „Miféle oláh popák ezek?" se întrebau ei curioşi. Seara la petrecere sala era plină. Jocul s'a început cu obicinuita horă, în pasul căreia se mlădiau graţioasele Romănce în frumosul port romănesc. Animaţie şi mulţămire pretutindenea.

Nu a putut rămânea însă nefolosită ocazia aceasta de către şoviniştii unguri, pentruca să-şi arete arama şi aici. Anume în toiul petrecerei noastre s'au adunat (după cum se afirmă, cei mai mulţi dintre ei au fost universitari) tineri mulţi în odăile vecine ale hotelului, unde au început a lărmui şi a înjura pe Români. Dar nime nu şi-a prins mintea cu ei. Văzând că nu au reuşit s'au dus — spre a efeptui altă bravură — şi au spart ferestrile dela cancelaria advocatului Dr. *A. Morariu*, sufletul acestei petreceri, pe care l'au dus pe braţe tinerii români dimineaţa, după petrecere, pentru a-i da satisfacţie pentru inzulta suferită din partea străinilor.

Nu le-a convenit şi nu le convine domniilor lor că s'a făcut în centrul lor unguresc petrecere românească.

Petrecerea atât din punct de vedere moral cât şi material a succes peste aşteptare.

Laudă şi mulţămită se cuvine aranjerilor pentru ocaziunea ce au dat cercurilor româneşti din jur, de a se întâlni şi cunoaşte şi a petrece o seară plăcută împreună.

E. M.

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul privat.

(Urmare).

Proprietatea conţine în sine următoarele drepturi, cari aparţin proprietarului: dreptul de a păstra în exclusiva sa posesiune lucrul ce-l are, şi dreptul de a-l reclama dela cel-ce i-l'a înstrăinat pe nedrept. Mai departe, pe basa dreptului de dispunere, proprietarul are dreptul să dispună după voe şi plac asupra formei şi a materiei lucrului, pe când dreptul de folosire îl împuterniceşte a întrebuinţa singur lucrul, şi de a opri pe alţii dela întrebuinţare, ori de a ceda întrebuinţarea altora.

Proprietatea poate fi restrânsă prin drepturi de *servitute* şi prin drepturi *ipotecare* fără să treacă prin aceasta în mâni străine, pentrucă servitutea şi ipoteca sunt drepturi *reale*, dar nu sunt drepturi de proprietate. Servitutea e dreptul de a scoate anumite foloase din proprietatea străină, iar ipoteca e asigurarea creditorului cu privire la pretensiunea ce o are la stăpânul proprietăţii.

Mai sunt apoi drepturi convenţionale, basate pe contracte, adecă pe învoeli bilaterale, cari se refer la prestaţiunile unei persoane făcute în favorul altei persoane.

Basa lor este *voinţa*, care în acest cas se numeşte consentiment.

Câştigarea de drepturi pe cale convenţională se face deci aşa, că omul face promisiuni, îşi dă consentimentul să fie considerat de obligat să facă o anumită prestaţiune, iar celalalt se declară gata a consimţi, ca să fie considerat de îndreptăţit să pretindă prestaţiunea aceasta. De o parte deci *promisiunea*, de ceealaltă parte *acceptarea*, cari la olaltă ne dau noţiunea contractului, a convenţiei, a pactului, ceeace se zice, că e o — *promisiune acceptată*.

Contractul e legat de formalităţi şi are părţi esenţiale şi neesenţiale, dintre cari cele dintâiu se refer la noţiunea contractului, iar lipsa lor are de urmare nevalabilitatea contractului.

Intre cerinţele esenţiale ale contractului primul loc îl ocupă *subiectele*, pentrucă se cer două subiecte, fisice şi morale, cari trebue să fi fost pe vremea legării contractului în perfecta posesiune a facultăţii fisice şi de drept de a se fi putut învoi la aceea la ce s'au învoit.

Ca a doua cerinţă urmează apoi posibilitatea prestaţiunii stabilite, atât din punct de vedere fisic, cât şi de drept, pentrucă la prestaţiuni imposibile nu se poate obliga nimenea, iar dacă s'a obligat, contractul legat e nevalabil. Inzadar va lega cineva contract cu obligamentul se coboare luna din cer, pentrucă o astfel de prestaţiune e imposibilă, şi prin urmare contractul rămâne fără valoare.

Cu privire la învoire se cere, ca ea să se facă în momentul legării contractului, cu gura, prin cuvinte, sau prin mişcări şi acţiuni, ce pot fi privite ca semne de învoială. Şi învoirea trebue să se facă din amândouă părţile, din partea celui cu promisiunea, şi din partea celui cu acceptarea, pentrucă promisiunea devine obligătoare numai după acceptare.

Promisiunea făcută din *greşală* sau de *frică* nu e obligătoare; iar stoarcerea unei promisiuni prin ameninţări sau prin espuneri false e considerată drept *înşelătorie*.

Drepturile convenţionale sunt obligătoare pentru ambele părţi, şi nu pot fi nimicite decât prin o nouă convenţiune. Pentrucă situaţia e următoare: Fiecare om îşi are sfera sa proprie de drept, care pentru ceilalţi oameni e închisă, şi nimenea nu are intrare în ea. Voinţa omului, stăpân pe ea, poate însă să o deschidă şi pe seama altuia, în scopul ca să i dee ajutor cu acţiunea sa, ca mai uşor să-şi ajungă scopurile; şi dacă cel îmbiat primeşte ofertul, i-se deschide acum lui o nouă sferă de drept în cadrele sferei celuilalt, din care nu mai poate fi scos decât numai cu învoială reciprocă.

Contractul e deci izvorul unui drept pe seama unuia, şi al unui obligament pe seama celuilalt dintre contrahenţi.

Modificare de contract se întâmplă din trei motive: Când se schimbă condiţiunile şi în locul prestaţiunilor stabilite vin puse altele nouă; când se schimbă prestatorul, luându-i locul altă persoană, acceptată din ceealaltă parte şi când se schimbă acceptatorul sau creditorul, cedându-şi dreptul altei persoane.

Contractul îşi pierde valoarea imediat cum prestaţiunea stipulată devine efectuită, precum şi atunci, când valabilitatea contractului vine suspendată.

Suspendarea valabilităţii contractului se poate face pe cale voluntară, prin repăşire de bună voe, apoi pe cale involuntară, prin moarte, sau pe cale de constrângere, când legea şi judecătoria declară contractul de nevalid şi-i suspendează puterea de drept.

Contractul, amăsurat scopului ce-l urmăreşte, poate să se refere la o prestaţiune cuprinsă în acţiunea de a face sau de a nu face ceva, ori de a tolera să se facă ceva, precum şi la prestaţiunea legată de posesiunea, folosinţa sau proprietatea lucrului.

Contractul poate fi unilateral, când obligamentul există numai pentru una dintre părţi, şi bilateral, când amândouă părţile sunt întrate în obligament.

In fine, contractele pot fi şi condiţionate, când executarea lor, împlinirea promisiunei făcute, e pendentă dela determinări exterioare şi dela împrejurări neatârnătoare de contrahenţi.

Mai sunt apoi *drepturi sociale*, existente în asociaţia de oameni, cari s'au obligat să coopereze împreună pentru ajungerea scopului comun. Asociaţie sau societate e deci suma, totalitatea membrilor, cari o compun, iar cerinţele ei sunt următoarele: 1) membrii, 2) scopul şi 3) legătuinţa făcută pe bază de drept pentru ajungerea scopului.

Societatea e o unitate pentru sine, fiindcă unul este scopul pe care-l urmăreşte; din care motiv se numeşte şi *persoană*, şi fiindcă e compusă din membri cu voinţă liberă, se numeşte *persoană morală*.

Societatea se compune din indivizi, dar se poate compune şi din societăţi mai mici, cari se unesc pentru urmărirea aceluiaşi scop comun, şi e temporară, dacă se desface cu moartea membrilor, sau permanentă, dacă în locurile goale întră alţi membrii.

In societate fiecare membru dispune în mod egal de drepturile tuturor, precum toţi dispun de dreptul fiecăruia; iar dreptul acesta trebue câştigat prin învoială, şi de aceea societatea se basează pe *contract*.

(Va urma).

Oficială.

Pentru a putea termina împărţirea dotaţiei dela stat pe sem. II, 1907, — parohii cari n'au primit încă întregirea, sunt recercaţi a trimite imediat cuitanţa la adresa oficiului cassei arhidiecezane.

Inştiinţare.

„Reuniunea femeilor româue din Braşov", a înfiinţat un internat cu scop de a instrui fetiţe din clasa de mijloc a societăţii româneşti în menajul casei, precum şi în diferite lucruri de mână, ce cad în sfera unei bune econoame.

Reuniunea întreţine şi subvenţionează acest internat cu o sumă considerabilă, numai ca să poată primi fetiţe cu taxă cât se poate de scăzută.

In acest internat se învaţă:

a) a pregăti tot felul de mâncări;

b) a spăla şi a călca tot felul de albituri;

c) a croi şi a coase cu maşina tot felul de albituri şi vestminte;

d) a cultiva legumi;

e) reguli hygienice, şi

f) a ţese la răsboiu.

Pentru completarea cunoştinţelor câştigate în şcoală s'a întrodus şi o şcoală de repetiţie prevăzută în legile statului pentru copile dela 12—15 ani.

In această şcoală se va propune:

Limba română	2	curs.	à 2	ore	pe	săpt.
Limba maghiară	2	„	„ 2	„	„	„
Limba germană	2	„	„ 2	„	„	„
Aritmetica	2	„	„ 2	„	„	„
Istoria şi geografia	2	„	„ 2	„	„	„
Ist. nat şi fisica	2	„	„ 1	oră	„	„
Religia	2	„	„ 1	„	„	„
Desemnul	1	curs.	„ 1	„	„	„
Scrierea	1	„	„ 1	„	„	„
Cântări	1	„	„ 1	„	„	„
Gimnastica	1	„	„ 1	„	„	„

In acest „Internat" se primesc fetiţe române, cari vor fi absolvat cel puţin 3 (trei) clase primare şi vor fi împlinit 12 ani.

De oarece prin reorganizarea cea nouă a instrucţiunei numărul orelor s'a înmulţit în mod considerabil, de aceea s'a statorit pentru completa întreţinere şi instrucţiune taxa de 32 coroane pe lună, plătită anticipativ.

Fetiţe orfane şi sărace pot fi primite gratuit în „Internat".

Fetiţe din Braşov, cari vor voi să petreacă numai peste zi în „Internat", plătesc pentru toată instrucţiunea şi pentru prânz şi ojină câte 24 coroane pe lună.

Peste aceasta fiecare elevă trebue să plătească lunar câte 1 coroană pentru medic.

La primire fiecare elevă va fi vizitată de medicul internatului dacă este deplin sănătoasă.

Deoarece numărul elevelor, atât al celor cu plată, cât şi al bursierelor este restrâns, de aceea se invită părinţii şi tutorii a se anunţa, respective a înainta petiţiunile înzestrate cu testimoniu de paupertate şi cu actul de botez la subscrisa prezidentă *până în 20 August st. v.*

Primirea elevelor în „Internat" se va face *dela 25 August încolo.*

La primire are să aducă fiecare elevă albiturile şi vestmintele necesare, precum şi aşternutul de pat.

In legătură cu acest „Internat", Reuniunea în anii trecuţi a înfiinţat şi un „*Orfelinat*" pentru fetiţe orfane şi sărace dela 6—12 ani; aceste fetiţe primesc întreţinerea complectă pe spesele reuniunei şi sunt obligate a cerceta şcoalele române gr. or. din loc.

Petiţiunile pentru primire sunt a se adresa *până în 20 August st. v.*

Informaţiuni mai de aproape se pot primi dela prezidenta reuniunii şi dela actuarul acesteia.

Elena Sabadeanu
prezidentă.

Ioan Lengeru
adv. şi secr. al reuniunei.

NB. Rugăm pe onor. public a nota bine adresa internatului: Suburbiul Scheiu, *Cacova-de-sus nr. 3*, iar dela 17/30 Septemvrie a. c.: tot Suburbiul Scheiu, însă în casele proprii ale reuniunei: *Şirul spitalului nr. 10.*

Nr. 340—1907 [230] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Orăştiei şi Geoagiului se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Balomir, salar 600 cor., un stângin de lemne în natură şi 20 cor. relut de cuartir.

2. Glod, salar 600 cor., cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc în natură.

3. Bulbuc-Curpeni, post ambulant, sistemizat cu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc în natură.

4. Mada, salar 600 cor., care se solveşte cu 300 cor. din repartiţie, şi 300 cor. din ajutor de stat ce i-se va da, cuartir în edificiul şcolar şi lemne de foc în natură.

Reflectanţii îşi vor aşterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuţi poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare, în comună, spre a-şi arăta desterităţile în cântat şi tipic.

Orăştie, 24 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăştiei, şi Geoagiului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 301 ppresb. 1907 [229] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti în comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Mediaş se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Biertan, salar de 620 cor. în rate lunare anticipative. 6 stg. de lemne pentru foc computaţi în 80 cor., cuartir în edificiul şcoalei.

2. Păucea, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

3. Şaroş, salar 600 coroane şi anume: 518 cor. din repartiţie, iar 82 cor. din alodiu, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-şi arăta dexteritatea în cântări, îndatoraţi fiind cei instituiţi a instrua copiii în cântările bisericeşti şi a cânta la sf. liturgie, a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractului cu suma de 10 cor. anual, în decurs de 10 ani.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediaşului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Mediaş, 22 Iulie 1907.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 466—1907 [225] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din parohiile mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Borgo-Prund, salar 1000 cor. solvit lunar anticipativ din fondul şcolar, cuartir în edificiul şcolar.

Cel ales este îndatorat să ţină prelegeri şi în şcoala economică de repetiţie, să înfiinţeze cor cu adulţii şi cu acela să cânte în biserică în Dumineci şi sărbători.

Să se declare în privinţa cuincuenalelor.

2. Blaşfalăul-de sus, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne.

3. Blaşfalăul-de-jos, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne.

4. Chintelnic, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir, grădină şi lemne.

5. Ida-Mare, 600 cor. şi anume:

a) dela 100 familii à 2 cor. — 200 coroane.

b) dela 100 familii câte 3 dclitr. cucuruz à 2 cor. 40 fil. — 240 cor.

c) din grânariul bisericei 200 dclitr. cucuruz à 1 cor. 60 fil., suma 600 cor.

Petiţiunile se vor înainta subscrisului oficiu în terminul indicat, îndatoraţi fiind concurenţii a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi alegătorilor, iar în Dumineci şi sărbători a conduce elevii la biserică şi a cânta cu ei la Sf. liturgie.

Cuincuenaliile se vor computa în tot locul, numai după serviciu de 5 ani în comuna unde vor fi aleşi.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului „Bistriţa“ în conţelegere cu comitetele parohiale.

Blaşfalăul-de-sus, în 18 Iulie 1907,

Vasile Bălan
adm. ppresb.

AVIZ!

[219] 4—6

O maşină mică de îmblătit, aproape nouă, numai 19 zile întrebuinţată, se vinde ieftin din cauză de lipsă a locomobilului, în Feldg. 13.

Nr. 93—1907 [221] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna Ruja, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Condiţiunile de concurs sunt:

1. Salar anual 600 cor., plătibil din repartiţie dela parohieni, în rate treilunare.

2. Cuartir liber în şcoală.

3. Folosinţa grădinei de lângă şcoală.

Acei candidaţi, cari doresc să fie aleşi, să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare înainte de alegere, ca să fie cunoscuţi de popor.

Mai departe, alesul are să cânte în Dumineci şi sărbători, cu elevii la sfânta Liturgie, precum şi la utrenie să ajute în cântări cantorului bisericesc.

In postul Crăciunului să ţină de două-ori pe săptămână prelegeri cu obiectele de învăţământ şi cant cu adulţii.

Ruja, 18 Iunie 1907.

Oficiul parohial gr. ort. român.

Nicolau Babeşiu
paroh şi prez. com.

La ordinul consistorial dtto 5 Iulie a. c., Nr. 7349 Şcol.

Văzut:

I. Muntean
protopresbiter.

Institutul de credit şi economii „IZVORUL“, din Sebeşul-de-jos (Alsósebes) îşi începe activitatea cu ziua de 8 August st. nou, a. c. şi acoardă împrumuturi ieftine, iar depuneri primeşte cu 5%, ceeace se aduce la cunoştinţa on. public.

Sebeşul-de-jos, 5 August 1907.

[223] 3—3 **Directiunea.**

Nr. 1176—1907 [222] 3—3

Licitaţiune minuendă.

Comuna politică Porumbacul-vechiu, comitatul Făgăraş, prin aceasta aduce la cunoştinţă publică, cumcă în 18 August 1907 st. n., la 10 ore a. m., dă în întreprindere prin licitaţiune minuendă edificarea şcoalei confesionale gr. ort. locale.

Preţul strigării este 8445·52 cor. Reflectanţii au să depună înainte de începerea licitaţiunei un vadiu de 844 cor. 52 fil.

Condiţiunile, planul şi preliminarul se pot vedea la primăria jos subscrisă.

Porumbacul-vechiu, 3 August 1907.

Primăria comunală.

Nr. 9861. — 1907 [224] 2—3

Aviz de târg timişan.

Târgul de ţară din anul curent din Timişoara dela Sf. Iacob se va ţineà din 15 August a. c. până inclusive 19 August. a. c.

Mânarea a ori-ce fel de vite în târg este permisă începând de Joi în 15 August 5 ore dimineaţa.

Temesvár în 15 Iulie 1907.

Dela căpitanul suprem orăşenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

---

[207] 6—6

AVIZ!

Se caută **2** (două) **servitoare** pentru şcoala de menaj din Sibiiu, începând din 10 Septemvrie 1907 până în 15 Iulie 1908. A se adresa la conducătoarea şcoalei de menaj d-na **Iulia Dancăşiu**, Răşinari.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr. 1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„ —·24
„ 3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„ —·24
„ 4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„ —·80
„ 5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„ 1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„ 7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„ —·—
„ 8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„ 9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„ 10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„ —·—
„ 11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„ 12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„ —·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18
„ 14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„ —·70

AVIZ!

Avem onoarea a aduce la cunoştinţă publică că Librăria Arhidiecezană primeşte de aci înainte şi comande pentru cărţi, reviste şi journale de modă, etc nemţeşti, pe lângă preţurile originale.

Dorinţa noastră este de a fi prevenitori faţă de On. public român, pe care îl rugăm să binevoiască a ne da tot spriginul în direcţia aceasta.

Cu toată stima:

Librăria arhidiecezană
Sibiiu.

Dela **Librăria arhidiecezană**, Sibiiu se pot procura următoarele cărţi de curând apărute:

Basarabescu, Vulturii, nuvele, coroane 1·50.
Boteni, Casa din Muscel, nuvele şi schiţe, 1·50.
Brătescu - Voineşti, In lumea dreptăţii, novele, 1·50.
Caraivan, La şezătoare, schiţe şi nuvele, 1·50.
Dante, Divina comedie, Infernul, 3 50.
Dulfu, Isprăvile lui Păcală, ed. II, 1·75.
Dunăreanu, Chinuiţii, nuvele, 1·50.
Eminescu, Geniu pustiu, roman, ed. II, 2·—.
— Poezii, ed. X, 1·50.
Goethe, Faust, trad. de I. Gorun, 3·—.
Iorga, Prin Bulgaria la Constantinopol, 2 50.
Lovinescu, Nuvele, 1·80.
Nădejde, Părinţii şi copiii, roman, 3·—.
— Duşmanii reformei învăţământului în faţa pedagogiei moderne, 1·—.
Sadoveanu, Mormântul unui copil, nuvele, 2·—.
— La noi în Viişoara, nuvele, 2·—.
Sandu-Aldea, Două neamuri, roman, 1·50.
Ureche, în Bucegi, 1·50.
Biblioteca pentru toţi, completă.

Deasemenea şi următoarele compoziţiuni muzicale, de A. Bena:

Serenadă, cor mixt, —.50.
Flori de nufăr, cor bărbătesc, 1·—.
Suspinarea, „ „ —·50.
La bere, „ „ —·60.
La vin, „ „ —·60.
Cântec poporal (Mori mândro), cor bărbătesc, —·50.
Sum vânător, cor bărbătesc, —·50.
Era o sară lină, „ „ —·50.
Serenadă, „ „ —·50
Românul, „ „ —·20
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărbăt. —·50.
Toast cor bărbătesc, —·50.
Imn religios „ „ —·50.
Haideţi feciori, solo bas, cor bărbăt., —·50.
La fântână, cor bărbătesc, —·50.
Pre tine te lăudăm, cor mixt, —·80.
La fântână, cor mixt, —·80.
Sboar'al nopţii negru flutur, romanţă pentru voce şi piano, 1·50.

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier şi oţel

priv. ces. şi reg. a dlui **G. Öszy**, îmi iau voe a aduce la cunoştinţa Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse**, şi după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier şi oţel panţerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze şi americane **sigure contra focului** şi **spargerei** pentru care dau **deplină garanţie.**

Atrag atenţiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, şi prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

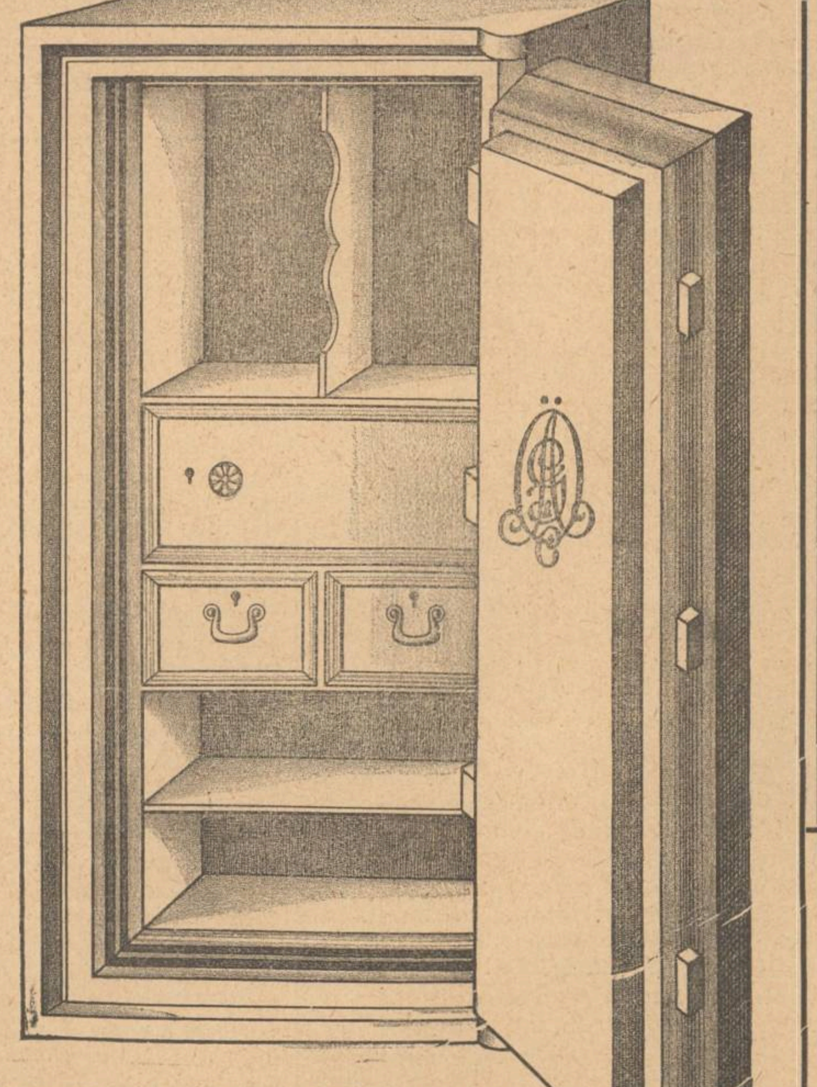

[151] 10—12

☞ Cataloage de preţuri la cerere gratis şi franco.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 85 Sibiiu, Joi 2/15 August 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Sublimitatea evangeliei.

II.

Ce e *adevărul?* Când își punea lumea păgână întrebarea aceasta, răspundea cu dispreț astfel: „De ce folos e, să te mai ocupi și cu o astfel de chestie netrebnică? Viața e scurtă, să ne grăbim deci a trăi în petreceri“. Carpe diem. Prinde momentul și-l prefă în plăcere, aceasta era deviza omenimei în vechime! Și chiar și dacă se arătau câteodată schintei singuratice cu nizuințe mai înalte la unul ori la altul, lipsia terenul corăspunzător pentru realizarea lor, și provocau numai nemulțămire asupritoare, cu privire la viața de atunci.

„De ce să ne plângem pentru lucruri mărunte, — zicea Seneca, — când întreaga viață e de compătimit?“ Iar Impăratul-filozof Marcu Aureliu zicea: „O moarte, moarte, nu întârzia, ci vină!“

Toți aceia, cari nu puteau fi mulțămiți cu atmosfera înădușitoare a depravării morale, a volniciei generale și a simțului laș de sclavism, trăiau numai susținuți de speranța, că totuși odată vor răsări lumii zorile unei vieți nouă. Ei așteptau ziua aceasta, cu frică scrutau după înțelesul cuvântului, despre adevărul vecinic, până în fine s'a auzit glasul: „Veniți la mine toți cei osteniți și împovărați“. Era glas din Galileea, care mai spunea: „Eu vă voiu alina durerile. Invățați dela mine și pacea se va sălășlui în sufletele voastre“.

Când oamenii, obosiți de scrutările fără succes, făcute pentru stabilirea adevărului ideal al vieții, au auzit chemarea aceasta, i-au urmat *Lui* cu miile, fără a se teme de persecuțiuni, de torturi, ba nici de moarte.

Invățătura lui Cristos a cuprins ca para unui foc puternic întreaga lume de atunci, și întreg sângele martirilor, vărsat din partea acelora cari persecutau crucea, n'a fost în stare să stângă această pară de foc. Creștinismul s'a lățit asupra pământului ca un râu maestatic și puternic, care rupe și duce cu sine tot ce-i stă în cale. Legea evangelică despre iubirea de Dumnezeu și a oamenilor strălucea deasupra lumei ca un turn luminos, și era stea conducătoare pentru omenime din intunerecul de multeori de nestrăbătut al vieții.

Lupta direcției păgâne de viață, întărită și desvoltată în cursul multelor veacuri, în contra nouălor învățături, a fost înverșunată, dar puterea morală a creștinismului e atât de mare, încât nimic nu poate să-i reziste.

„Dumnezeu e Duh, și cei ce i-se închină trebue să i-se închine cu Duh și cu adevăr“, — așa spune evangelia și prin aceasta a deosebit pe Dumnezeu de lume și de tot ce e pământean și a ridicat ideia despre Dumnezeu sus, deasupra lumei acesteia și deasupra patimilor omenești, a arătat calea pe care se poate înainta spre desăvârșirea morală!

„Dumnezeu e Duh: Nu e deci forță a naturii, nu e vre-un erou divinizat, ci e o ființă personală spirituală. E suprema rațiune, suprema iubire, supremul adevăr, și cea mai înaltă sanctitate!

Chiar și numai ideia aceasta ridică pe om cu putere deasupra cercului ordinar de gândire. Vraja naturei fizice e nimicită, căci i-s'a luat coroana dumnezeirii. I-s'a arătat poziția adevărată care i-se cuvine: de a incorpora ideile despre dumnezeire. Trebuințele animalice ale omului vin puse în serviciul materiei brute și nu mai sunt lăsate ca ele să stăpânească peste om. Omul începe să poarte în sine o mică parte a dumnezeirii, pentrucă Dumnezeu e Duh!

De aceea interesele spirituale trebue să fie pentru om de cel mai mare preț. De dragul scopurilor spirituale, de dragul binelui și al adevărului, de dragul nizuințelor intelectuale supreme, — omul trebue să renunțe dela cele mai prețioase inclinări pământești, să renunțe dela josnicele desfătări cerute de natura sa animalică, ba să se lapede chiar și de legăturile de sânge ale rudeniilor, atunci când interesele oamenilor, cari îi stau aproape de inimă, împreună cu pretensiunile acestora, se împotrivesc sentimentelor sale morale.

„Celce vrea să-mi urmeze mie, — zice Mântuitorul, — trebue să se lapede de sine. Celce iubește pe tatăl său, ori pe mama sa, sau copiii săi, mai mult decât pe mine, acela nu e vrednic de mine“.

Omul e considerat de regulă ca o ființă răpitoare, care aleargă după câștig și după desfătări. Să-și petreacă, să adune avere, asta e nizuința care ne caracterisează, dar ne și consumă, care ne otrăvește sufletul și ne îndeamnă să otrăvim și sufletele altora.

In zilele noastre încă e plin cursul vieții de asemenea sentimente de egoism. Să luăm de ex. industria modernă întreagă. E stăpânită numai de spiritul de câștig.

Imi aduc aminte de un tablou, văzut la o expoziție industrială. Reprezenta pe muncitorii din băile de cărbuni, când schimbă stratul. Tabloul era foarte succes (opera lui Kassatchin) și simboliza industria, dar și viața noastră întreagă. Pe icoană se vedea interiorul unei mari casarme de muncitori, deasupra unei băi. E în revărsat de zori. Abia începe să se lumineze. Stratul de noapte (rândul de oameni) al muncitorilor iase din bae, vine la suprafața pământului. Toți frânți, obosiți, negri de fumul de cărbuni. Nu li-se vede decât albul ochilor. Fața lor e serioasă, ei sunt tăcuți, ca și cum ar ținea ascuns în sinul lor cine știe ce secret mare.

Mi-am închipuit că gladiatorii Romanilor cam astfel de fețe vor fi avut, când trecând pe lângă loja împăratului lor strigau: „Ave, Caesar! Morituri te salutant!“

Dar aceasta e numai o parte a tabloului. Vine ceealaltă. Muncitorii cari intră în bae, pentru a lua locul celor eșiți! Somnul le-a fost scurt și nu s'au putut recrea. Cască, se întind, umblă greoiu. Un biet băețel, mort de jumătate, adoarme de nou în ultimul moment. Fața lui palidă, arată, că nu de multeori va mai intra în baie. Lumina vieții se stânge iute. Lucrul va merge însă înainte și fără el. Lipsa și mizeria e mare, și tot cere la jertfe!

„Lege“.

Cuvântul latin *lex*, *legem* s'a păstrat la toate popoarele romanice: Românii au *lege*, Italienii *legge*, Retoromanii din Engadin *alach*, Provențalii *lei*, Francezii *loi*, Catalanii *lley*, Spaniolii *ley*, Portughezii *lei*; el a pătruns și în limba albaneză: *lighă*.

Ca în toate limbile romanice*) s'a păstrat și la noi senzul original de „Gesetz“. In întrebuințarea aceasta se găsește din cele mai vechi timpuri până astăzi. Iată câteva exemple: Pasajul biblic (Act. apost. cap. 23, 3): „Et tu sedens iudicas me secundum *legem*: et contra *legem* iubes me percuti?“ e tradus în Codicele voronețean: „Și tu ședzi de giudeci după *leage* și prespre *leage* treci, că gicì (=zici) să mă bată“, în Noul testament din anul 1648: „că tu ședzi giudecând pre mine după *leage* și împotriva *legii* poruncești să mă bată“, iar în Biblia din anul 1688: „și tu șăzi judecându-mă după *leage*, și călcând *leagea*, poruncești să mă bată?“ In Istoria Românilor sub Mihaiu Vodă Viteazul de N. Bălcescu, cetim, la pagina 9, că în timpurile cele mai vechi „puterea d'a face *legi*, d'a scoate dăjdii sta în Adunarea sau Soborul a toată țara“. Astăzi, dimpotrivă, zice Eminescu în Satira III, „Oameni vrednici ca să șază în zidirea sfintei Golii... Ne fac *legi* și ne pun biruri ...“ Coșbuc descriind Nunta Zamfirii, ca să arate cât de mare era veselia în toată țara zice că:

S'au pornit bărboșii regi
Cu sfetnici învechiți în *legi*
Și patruzeci de zile'ntregi
Au tot nuntit,

iar în Povestea celor cinci pâni de Creangă vedem pe nemulțumit zicând judecătorului: „Eu am venit înaintea judecății să capăt

---

*) Numai la Engadini însemnează „căsătorie“

FOIȘOARĂ.

Lui Grigorescu.

Se leagănă în pas agale
Un mândru car purtat de boi:
Te duc pe ne'nturnata cale
Și-s albi ca neaua amândoi.

Iar carul tău, cât e de mare,
E-acoperit de-un lăvicer,
Și munții 'nalți privesc din zare
Și drumul parcă urcă 'n cer.

Pe unde treci un vânt dă viață
Și 'mbină felurimi de flori,
Precum ți-se schimba la față
Paleta 'n sute de culori.

Uimit de farmec o clipită
De sus, păstorul legendar
Iși lasă turma risipită,
Privind cum trece mândrul car.

Și-acum, când carul se oprește
Și plâng tălăngile 'n ecou,
Natura parcă retrăește
Cel de pe urmă-al tău tablou.

(Sămănătorul). **

Mănăstirea dela Sendomir.

Traducere, după Grillparzer.

(Urmare).

Cei doi se priveau unul pe altul, surprinși de apariția aceasta stranie. Intraceia îngenunchie călugărul la cămin și începu să aprindă focul, nu se lăsă conturbat de observarea: că nu e frig și să nu se mai obosească. Nopțile sunt cam răcoroasă — cugetă el — și-și văzu de lucru. Dupăce-și isprăvi lucrul și focul fâlfăia vesel, rămase un moment la cămin încălzindu-și mânile, apoi fără a se interesa de străini o luă tăcând spre ușă. Deja era la ușe și puse mâna pe iver când unul dintre străini îl agrăi cu cuvintele: „De oarece sunteți aici, cuvioase părinte ...“

„Frate!“ îl întrerupse călugărul moros și fără a privi în jur, rămase la intrare, aplecându-și fruntea spre ușe.

„Ei bine, frăția ta!“ continuă străinul, „de bine ce ești aici, dă-ne oarecari deslușiri despre unele lucruri, cari le-am dori să le știm“.

„Intrebați“, răspunse călugărul, întorcându-se spre ei.

„Deci să știți, zise străinul, „că poziția și stilul mănăstirei acesteia ne-a umplut de admirațiune, mai ales faptul, că pare a fi nouă și abia de câtva timp întemeiată. Ochii întunecați ai călugărului se ridicară la cuvintele acestea și și-i pironi cu un fel de expresie moroasă asupra vorbitorului.

„Au trecut acele vremi, continuă străinul, când nu era raritate ridicarea unor astfel de zidiri de pietate. De câtă vreme e zidită această mănăstire?“

„O știți aceasta deja?“ întrebă călugărul, pironindu-și ochii în pământ, „sau nu o știți?“

„Dacă am ști, ar fi de prisos întrebarea“, ripostă străinul.

„Se întâmplă câte odată“, murmură acela.

„De trei ani stă această mănăstire. De treizeci de ani!“ adăugă el corigând și nu-și ridică privirea dela pământ.

„Cum l-a chemat pe întemeietor?“ întrebă mai departe străinul. „Cine e acel bărbat evlavios?“ La aceasta erupse călugărul într'un hohot de râs îngrozitor. Brațul scaunului de care se răzimă pocni și se rupse sub apăsarea mânii lui puternice; un iad ai fi putut vedea în privirile lui fulgerătoare, cari le îndrepta spre străini și deodată întorcându-se, eși cu pași greoi pe ușe.

Abia se reculeseră cei doi de mirare și groază, când din nou se deschise ușa și acelaș călugăr intră. Ca și când nu s'ar fi întâmplat nimica, se îndreptă către cămin, luă vătraiul și răscoli focul, puse câteva lemne pe foc și începu se sufle în flacără. Apoi întorcându-se zise: „Eu sunt cel mai inferior dintre servitorii acestei case. Eu sunt însărcinat cu cele mai dejositoare servicii. Față de străini trebue să fiu prevenitor și se răspund când mă întreabă. Ce-ați întrebat, rogu-vă? Ce-a fost numai ..?“

„Am voit să aflăm deslușiri asupra întemeierii acestei mănăstiri“, grăi cel mai bătrân dintre germani, dar refusul vostru curios ...?“

„Da, da!“ zise călugărul „sunteți străini și încă nu cunoașteți locul și oamenii“. „Mai bine me-ar plăcea dacă nu v'ași satisface curiosității voastre nebune, dar atunci m'ați pârâ egumenului și acesta iarăși mă va dojeni, ca atunci când am prins de grumazi pe palatinul de Plozk, pentrucă a înjurat numele părinților mei.

dreptate și văd că dumneata, care știi *legile*, mai rău mă acufunzi". — Despre cel ce nu ține seama de legi se spune că *calcă legile*. d. ex.: „Stăpânitorul, ca să poată pune pe tot anul cu dobândă capitaluri în bănci streine, calcă *legile*, finanțele țării, introducând dăjdi nouă" (Uricariul, X, 3.)

In textele vechi și în cele populare se mai găsesc unele înțelesuri derivate, de exemplu:

Lege = „scutul legii, dreptate". Intr'o Carte de judecată dela Ioan Mateiu Basarab Voevod, din anul 1633, arătându-se năpasta „jupânesei Maria" se zice: „s'au plâns jupâneasa Maria de direptate, cum nu este vinovată nimica de acea năpaste și și-au cerșit în zilele lui Leon Voevod jupâneasa Maria *legea*. . .; iar Vasile Spătar tot a umblat cu mită, și nu s'au putut apropia jupâneasa Maria a-și lua *legea*".

Lege — „sentință, verdict, hotărîre judecătorească". In acest sens întâlnim cuvântul mai ales în Pravila Moldovei din anul 1646, unde *a isprăvi o lege* = „a aduce o sentință la îndeplinire", iar *a legiui* sau *a face leage* = „a da o sentință", d. ex. „Giudețul cel mirenesc se cade să isprăvească o *leage* ce va fi legiuit giudețul besearicii". „Giudețul să-i facă *leage* cum se cade". In exemplul acesta din urmă *a face leage* însemnează totodată „a pedepsi". Această accepțiune de „pedeapsă" sau „răspundere" se găsește și în „[Când unul a furat dela altul un bou], să i facă [hoțului] *leage*, să dea boul, [iar păgubașul] să nu aibă nici o *leage*".

Lege = „judecătorie". Acest înțeles se găsește mai cu seamă în poezii și povești populare din Ardeal. Astfel în povestea Dreptatea și Strâmbătatea (colecția I. Pop Reteganul) cetim: „Potcașul însă nu se îndestulește [cu cele spuse de omul cel de omenie, ci] merge la judecătorie, mituește pe judecător din banii boilor celor furați și poftește pe omul cel de omenie la *lege*". Sau:

Mândruțo cu conciul rău,
Haid' cu mine lângă tău,
Că de nu, ți l-oiu direge,
Să mă duci mâne la lege.

Remarcabile mai sunt următoarele două construcții:

In locul adjectivului neologic „legitim", scriitorii vechi ziceau: *cu leage*, iar în loc de „ilegitim": *preste leage*. Astfel, la Mitropolitul Dosofteiu cetim: „Și-au gonit femeea *cea cu leage* și-au luat pre alta, *preste leage*".

Foarte obicinuită e la popor construcția *cum e legea* — „cum se cade, cum se cuvine", mai ales în sens figurat, bunăoară (în Poveștile ardelenești ale lui I. Pop Reteganul) „Unde era codrul mai frumos se pun ei și clădesc o casă, dar casă colea *cum e legea*, ca și casele bogaților, nu ca colibele sărântocilor". Dupăcum Spaniolul zice *á toda ley* astfel și noi avem constucția: *după* sau *în toată legea* = „cum se cade".

Bine înțeles sub *lege* nu se înțeleg numai regulele de acțiune impuse de oameni, ci și cele impuse de orice autoritate superioară. Astfel se vorbește despre *legile sfinte*, despre *legile dumnezeești*, etc. La toate popoarele creștine sunt cunoscuți terminii *legea veche* și *legea nouă* = „testamentul vechiu" și „testamentul nou", adecă legea lui Moise și legea lui Cristos.

Prin extensiune apoi s'a numit *lege* „orice raporturi de succesiune necesară și invariabilă" (Maiorescu, Logica, 148), vorbindu-se despre *legi naturale*, despre *legi fonetice*, apoi despre *legea lui Newton* etc. Nu voi cita multe exemple. In poezia „Răsăritul lunei", Gr. Alexandrescu, arătând cum se ridică venetici străini printre Români, exclamă: „Nu-i așa *legea* naturei, nu-i așa a țării *lege*. . ., Al sudorilor străine rod ei nu-l vor mai culege; Va fi mare tot Românui, țării lui folositor!" Când Cătălina cere Luceafărului să devină muritor, ca ea, acesta răspunde — în admirabila poezie a lui Eminescu:

Tu-mi ceri chiar nemurirea mea
In schimb pe-o sărutare?
Dar voiu să știi, asemenea,
Cât te iubesc de tare.

Da, mă voi naște din păcat,
Primind o altă *lege;*
Cu vecinicia sunt legat,
Ci voiu să mă deslege.*)

Mai puternică decât orice *lege* omenească e pentru creștini *legea* dumnezeească, pentru care au suferit atâția schinjuiri și moarte.

Dl O. Densușianu a citat în a sa „Histoire de la langue roumaine" (pag. 182), o inscripție romană de pe un mormânt creștin din peninzula Balcanică, care ne spune că un anumit Theodotus și-a îngropat „filium in *lege sancta christiana*". In toate limbile romanice se vorbește despre „legea creștinească". Astfel la vechii Provențali și la vechii Francezi, la Italieni**), la Spanioli și Portughezi. Pretutindeni însă acesta e un senz figurat și rar, căci în aceste limbi a pătruns din timpuri foarte vechi latinescul *religio* și *confessio*.

Numai la noi, Românii, cuvintele „religie" sau „religiune" și „confesie" sau „confesiune" sunt neologisme, întrate în limba păturei culte abia de vre-o sută de ani încoace. Țăranul român cunoaște și azi în accepțiunile acestea, ca strămoșii noștri, aproape exclusiv cuvântul „lege". Exemple se pot cita multe și din toate timpurile. Cronicarul Ureche ne spune că: „Despot-Vodă, dacă s'a așezat la domnie se arătă blând și tuturor cuvios și aieve creștin drept, iar la taină eretic; și avea sfetnici de ai săi de o *lege* cu dânsul; mai apoi s'a ivit și necredința sa". La Neculce cetim: „Ledihovschi... au dat sfat, că nu-i bine să rădice țara..., că sunt mai mulți Ruși pravoslavnici decât Leși catolici... și poate că [Românii] ne-or bate și pre noi și ne vor lua moșiile și s'or închina la Mosc, că sunt tot de o *lege*". Catolicismul se chiamă la Dionisie Eclesiarhul: „*legea* papistășească". Intr'un document (Uricariul I, 242) bisericile românești se numesc: „lăcașuri ale *legei* noastre". ș. a. m. d. Exemple din literatura populară: „Orice *lege*'n lume are O biserică sub soare" (Marian, Satire). Lui Brâncoveanu îi poruncește sultanul: „Lasă *legea* creștinească și te dă'n *legea* turcească!" .(Col. Alexandri). „Jidovii au fost o *lege* spurcată și noi suntem o *lege* curată" (Șezătoarea, III, 30).

In jurăminte e foarte obicinuită formula „*pre legea mea!*" Astfel, la mitropolitul Varlaam: „*Pre leagea mea*, că... cu aceaste toiage... îți voiu zdrobi trupul!" Prin Munții Sucevii, în Moldova, se aude și contopirea într'un singur cuvânt: *premelege*. d. ex. (Șezătoare, III, 86)

Eu zic zău și *premelege*,
C'oiu iubi, și n-oiu alege!

Pentru noțiunile „apostat", „păgân" și „ateu" întâlnim expresiile *lepădat de lege* sau *unul care n'are lege*, d. e. Iulian Apostata e numit în Mineele lui Chezarie: „*lepădatul de leage*, Iulian". Dionisie Eclesiarhul descrie astfel pe Calmuci: „Spusu-mi-au unii, carii zicea că au văzut și cu ochii, cumcă au fost venit la București o oaste, ce le-au fost zicând Calmuci..., în starea trupului scundaci și groși, cu capu mare și fruntea lată, și obrazul mare, iar ochii și urechile mici. Acest neam de oameni spunea toți că *n'au nici o lege* și nu cred nici într'un chip, numai la porunca împăratului ascultă și se supun". Pe așa numiții „bonjuriști", care treceau de atei, îi numeau bătrânii — după cum ne spune Creangă în Amintirile sale — „*lepădați de lege*, stricători de limbă și de obiceiuri". (Cfr. și expresia *fără-de-lege*).

In curgerea anilor neamul nostru a venit de multeori în atingere cu oameni cu religiuni sau confesiuni, și prin urmare și cu obiceiuri deosebite de „legea" și de obiceiurile noastre, născute din ea. *Fiecare în legea lui* e o vorbă strămoșească. In această întrebuințare senzul cuvântului ne apare lărgit, el nu însemnează numai „religiune" sau „confesiune", ci și „fel". Iată câteva exemple: Din Panu: „Fă orice *în legea ta* și la altul nu te uita". Din Ispirescu: „S'a luptat cum știa el *în legea lui*". Din Creangă: „Las pe bătrâni să te descânte și să te judece ei *în legea lor*, că nu-ți mai trebue alt popă". Din Pop-Reteganul: „Fata se învoește și astfel împăratul o duce la altar numaidecât și-i cunună un cinstit părinte, dupăcum *le era legea și obiceiul*".

Prof. Dr. Sextil Pușcariu (Cernăuți).

(„Candela").

---

*) Prin scriitorii bisericești s'a întrodus în limba română cuvântul pravilă, de origine slavă (paleoslav правило = κανών = regula, dela правъ = ἀληθῶς = vere), care pe lângă sensul de „codul legilor", primi și pe cel de „lege", făcând mult timp concurența cuvântului de obârșie romană. Iată câteva exemple la scriitorii mai noi. Din C. Negruzzi: „Legiuește, ca în veci să nu se mai strămute astă pravilă". Din Gr. Alexandrescu: „. . . Umbre de noroade le vezi ocârmuite, De umbra unor pravili călcate, siluite". Iată și câteva exemple paralele: „La ale lui cereri să punem un fel de stavili, Răsplătind în el dreptatea dumnezeeștilor pravili" (Konaki); „[Scripturile] cuprind poruncile și leagea lui Dumnezeu" (Biblia, 1688). „Așa-i pravila naturei cucoane Grigori". (Alexandri); „Dacă există... necesitatea universală a legilor naturei, responzabilitatea individului dispare" (Maiorescu). „[La școala normală] să se adaogă un curs de filozofie și de pravile" (Uricariul, III, 36); „Până la 50 de ani a învățat legile, filozofia și teologia" (S. Marcovici). „Și armele și războaiele au pravila și dreptatea sa" (Cantemir); „Când cu foc și cu fier luptă..., dupăcum e legea războiului..." (Antim Ivireanul). „Ale ei legi și pravili... să împlinească". (Konaki).

**) Italienește se zice tener legge = „a avea ca religie", astfel în Milione di Marco Polo cetim despre Giorgieni: „Sono bella gente, e pro' d'arme e buoni arcieri e sono cristiani, e tengono legge di Greci", adecă sunt schismatici greci.

Moartea celui mai mare Român, Nicolae Grigorescu.

Una din cele mai mari și mai curate glorii ale patriei și neamului, un mare erou modest al artei, un uriaș lucrător, un intim al naturii cu care vorbia de-a dreptul fără învățător și tălmaciu, un suflet românesc de o energie și lumină genială a dispărut. Pot iubila elevii diplomați ai celebrităților apusene, dichisiții și decadenții, profesorii, tehnicianii, diletanții și teoreticianii picturii: marele Grigorescu nu mai este. Și-ți pare în împrejurări de acestea ca și cum o mână pizmașă s'ar repezi asupra mantiei de glorie și onoare a țării tale și ar smulge, pentru a nu-l mai da niciodată înnapoi, unul din cele mai curate mărgăritare ce-o împodobiau.

Ce frumos bătrân cu ochii de o strălucire minunată, de străbătător diamant negru! Cu aristocratică distincție, ca de prinț, de rege, în această față de fiu din popor, care nu era măcar boier și care începuse ca zugrav de icoane! Ce siguranță în mișcări, parc'ar fi fost un tinăr! Ce cumpănire a cuvintelor, luate tot'deauna într'ales! Ce bunătate și simplicitate desăvârșită în tonul blând al glasului său care nu se va mai auzi: Ce bucurie în a face bucuria, ce regală munificență în a răspândi darul minunilor ce-i răsăreau de la sine supt mâna magică! Ce însușiri rare strânse din mila lui Dumnezeu în acelaș suflet mare de simplu genial!

Va veni o vreme când se vor scrie volume despre fapta lui care a cuprins jumătate de veac, din anii săi de încercare ca meșter, de rătăcire în Apus în căutarea tehnicei nouă până la zenitul de siguranță și măestrie, de armonioasă perfecție a artei sale, până la seninătatea de idilă a bătrâneței harnice care pe încetul jertfește contururile, formele, topește tot mai mult natura în albastrul visului, parcă ar fi coborât tot mai mult cer asupra pământului, până ce el însuși, marele singuratic, de mult fără nici o legătură cu oamenii, s'a deslipit de pe acesta pentru a se pierde în lumina bună a aceluia, pe care era mândria sa s'o descopere, s'o urmărească, s'o redea.

Se va spune însă oricând ceia ce se spunea eri cu mândrie, azi cu durere peste mândria aceasta națională. Se va spune că prin voia unor puteri mai mari decât noi s'a dat în el acestei țări, acestui neam întreg omul care se înțeleagă în toată adâncimea și nevinovăția, în toată mândria și duioșia, în toată frumseța și simplicitatea, în toată castitatea și poesia lor. El a ajuns astfel cel mai mare poet prin colori al Românimii adevărate, al vieții țărănești, al idilei păstorești milenare. Raza cei căzuse pe fruntea înaltă inspirându-l pe viață, raza aceia i-a luminat până în ultima clipă de lucru, i-a luminat cu aureola de ideal pe cei mulți, săraci și nevinovați ai acestei nații, cu cari, toți, s'a simțit una și al căror măreț înălțător prin artă a fost.

Nu e nevoie să-ți dorim, bătrâne, ca țărâna să-ți fie ușoară. Cui altuia i-ar putea fi mai dulce decât ție, care ai fost pretinul cel mai călduros al acestei țărâne, cu toate florile ei, cu toată podoaba ei, cu toată viața ce s'a desfășurat pe dânsa; pe cine l-ar putea învăli mai cu iubire, pe cine l-ar cuprinde mai cald în brațe de mamă, pe cine l-ar feri mai cu îngrijire de tot svonul și vălmășagul zadarnic al celor ce aleargă deasupra, pentru binele și triumful micii lui ființe?

Pe malul înflorit al Prahovei, în fața zărilor largi, supt cerul curat al verii, care a fost bucuria ta, în revărsarea de lumină a soarelui, care-ți sărută veșnic pânzele, dormi, poete alb, dar fără bătrâneță, dormi muncitor neodihnit, dar fără oboseală. Nu-ți trebue fier și bronz, lux și mândrie, lucruri ale oamenilor, tu care te afli împreună cu zeii câmpului și pădurii, tu care te-ai dus cu sufletul între geniile idilei românești. Crucea însă, să fie, crucea datinei pe movilă, și numele tău singur pe dânsa face cât toate strălucirile gloriilor falșe laolaltă.

Veniți din Varșovia?" continuă el după o pauză mică.

„Mergem într'acolo", răspunse unul dintre străini.

„E un oraș depravat" zise călugărul, luând loc.

„Toate nenorocirile vin de acolo. Dacă întemeietorul mănăstirii n'ar fi întrat în Varșovia, atunci n'ar fi întemeiat peste tot mănăstire, atunci n'ar fi aici călugări și nici eu n'aș fi ce sunt. De bine ce însă nu veniți de acolo, cred că sunteți oameni cinstiți și luând acestea în considerare, vă voi povesti această istorie. Dar să nu mă întrerupeți și să nu mă întrebați mai departe, dacă voiu înceta de a mai povesti. In fine îmi vine și mie bine să mai povestesc încă odată despre cele trecute.

— Numai de n'ar fi așa o ceață, căci abia se poate vedea castelul cel vechiu, luminat, iar luna încă luminează așa de posomorât".

Cele din urmă cuvinte se perdeau în un murmur neînțeles și se făcu deodată o liniște adâncă în vreme ce călugărul, vârându-și mânile în mânecile largi, cu capul plecat spre piept stătea aci nemișcat. Deja credeau străinii, că regretă mărturisirea și voiau clătinând din cap să se depărteze, atunci deodată să ridică cu un oftat puternic; potcapiul i-se pleacă spre ceafă; ochii nu mai priveau așa sălbatic, străluciau într'o lumină aproape dureroasă; își aplecă capul, jumătate îndreptat cătră lună, spre mână și începu: „Starschensky, era numele acelui bărbat, de neam nobil, conte, căruia aparținea întreagă împrejurimea și locul unde se află mănăstirea. Aici era loc de arat; el însuși locuia acolo sus, unde zidurile pline de mușchi reflectează lumina lunii. Contele nu era om rău, dar nici tocmai bun. In răsboiu trecea de viteaz; de altcum trăia liniștit și retras în castelul părinților săi. Asupra unui lucru se mirau mai mult oamenii: nici când nu l-au observat, că ar avea cât de puțină înclinare spre sexul frumos, cu îndărătnicie evita orice convenire cu femei. Trecea deci de un dușman al femeilor; deși de fapt nu era. Era o natură timidă și — se vedeți c'am nimerit-o, zise călugărul ridicându-se — „O tignă deosebită, care provenea din o preocuparea prea mare de sine însuși îi interzicea orice apropiere. El găsea tocmai în depărtarea de plăceri, plăcere. — Mai aveți vin? Dați-mi un păhar! Contele nu era tocmai așa de rău".

Călugărul beu apoi continuă mai departe: „Astfel trăia Starschensky și tot astfel ar fi dorit să și moară; dar altcum i-a fost ursita. O dietă îl chiamă la Varșovia. Indispus din causa perversității oamenilor cari se văd numai pe sine și au în vedere numai persoana lor proprie unde era vorba de jertfe pentru binele public, merse într'o seară la preumblare pe stradele orașului; nori negri acopereau cerul, în fiecare minut s'aștepta să se descarce, jur împrejur era o întunecime deasă. Atunci auzi deodată în apropierea lui o voce de femeie, care tremurând și suspinând îl agrăește: Dacă ești om, îndurăte de un nefericit. Intorcându-se repede văzu înaintea lui o fetiță, care întindea rugător mânile spre el.

Din causa întunecimii nu putea distinge mai amănunțit. Imbrăcămintea părea sărăcăcioasă, gâtul și brațele sclipeau în coloare albă prin întunecimea nopții. Contele urmă nenorocitei. După zece pași întră fetița în o colibă. Starschensky îi urmează și se văzură deodată ambii singuri într'un loc întunecos. O mână caldă, moale îi apucă pe a lui. — „Sunteți cavaler de ord?" se întrerupe deodată în povestirea lui călugărul, îndreptându-se cătră cel mai tinăr. „Ce însemnează crucea de pe mantaua „dvoastră?"

„Sunt Maltenser" îi răspunde acesta. „Și dvoastră?" se îndreaptă călugărul cătră cel mai bătrân. „Nici decum", a fost răspunsul. „Aveți soție și copii?" — „Nici n'am avut vre-odată". „Ce etate aveți?" „Patruzeci și cinci". Așa! Așa! murmură clătinând din cap călugărul. Apoi urmă mai departe în povestire.

„Un simțământ neobicinuit cuprinse pe conte la atingerea mânei calde. Era asemenea eroului unei povești orientale, căruia i-se dete deodată darul de vorbire al pasărilor și al altor vietăți, și care șezând în umbră la marginea unui părăiaș cu uimire veselă auzia în jurul său vorbă cu înțeles, unde până aci nu auzia decât sgomot și sunete neînțelese. Așa era situația contelui. O nouă lume se desfășură înaintea sa și tremurând urma conducătoarei sale, care deschise o ușe și întră cu el în o odăiță joasă și slab luminată.

(Va urma).

În sufletele noastre ai lăsat însă o icoană, pe care nimeni nu ni-o poate lua înapoi, şi ea va fi o parte scumpă din comoara pe care n'o arătăm nimărui, dar din care hrănim zilnic munca noastră pentru scopuri care au fost şi ale tale, pentru ideale cu gândul la care ţi s'au închis pleoapele asupra dumnezeeştii lumini a ochilor veşnic tineri!

(„Neamul Românesc.“) *N. Iorga.*

NOUTĂŢI.

Pentru fondul catedralei a incurs dela comuna *Răşnov*, pe lângă ofertele publicate deja în a. tr., încă suma de 214 cor., la care a contribuit: Comuna bisericească *Răşnov* cu 200 coroane. Ioan Stanicu Nan cu 5 cor. Ioan Savu Popa, George R. Butnari şi Dumitru Vlădău fiecare cu câte 2 cor., iar George G. Creţu cu 3 cor. Dela comuna *Rea* cu filia *Nălaţ-Vad*, protopresbiteratul Haţegului a incurs suma de 9 cor. 10 fil.

*

Pentru gimnaziul din Brad au întrat la cassa arhidiecezană 22 coroane 60 fil. din comuna *Mărişel*, protopresbiteratul Cluj. Au contribuit următorii: Teodor Toader, preot gr. or. 10 cor. Sabin Toader 5 cor. Stefan Dumitru, jude com. 5 cor., Alexandru Fodor, colector 1 cor., alţii cu sume mai mici.

*

Darea de seamă a deputatului Maniu. Duminecă în 11 August şi-a ţinut dl deputat *Iuliu Maniu*, darea de seamă înaintea alegătorilor din cercul Vinţ. Insoţit de dl *Aurel Vlad* deputatul Orăştiei şi alţi fruntaşi a fost primit în centrul cercului, orăşelul Vinţul-de-jos, cu o însufleţire de nedescris, din partea miilor de Români, cari s'au adunat să asculte glasul cuminte al iubitului lor deputat. Adunarea a fost deschisă prin bătrânul preot *Nicolae Nanu* din Vinţ, care propune, ca o comisie de cinci inşi să-l învite pe dl Maniu la şedinţă.

Intre aclamări entusiaste se avântă dl Maniu pe tribună şi-şi rosteşte darea de seamă. (O vom da în numărul viitor). Au mai vorbit apoi Dr. Vlad şi Dr. Bălan între aplausele publicului. La urmă se alege prezidiul cercului electoral naţional, compus din 10 prezidenţi şi 10 viceprezidenţi şi un secretar general. După trimiterea a două scrisori de aderenţă dlui G. Pop de Băseşti şi dlui Dr. T. Mihalyi, şedinţa se închide între ovaţiunile mulţimii. Adunarea a decurs în cea mai perfectă ordine.

*

Sărbările dela Băseşti. Românii din Sălagiu, 5000 la număr, inteligenţi şi ţărani, au ţinut în zilele prime ale lui August înălţătoare sărbări culturale în castelul din Băseşti al dlui George Pop de Băseşti. Pe lângă adunarea despărţământului XIII Sălăgian-Chioran al „Asociaţiunii„ şi a „Reuniunii Femeilor Române Sălăgiene“ şi-a serbat ilustrul prezident al partidului naţional român, aniversarea a 72-a a naşterii sale, între ovaţiunile întregului popor.

Şedinţele despărţământului au decurs în modul cel mai demn, conduse fiind de directorul despărţământului sălăgean, vicarul A. Barbolovicíu, asemenea şi şedinţa R. F. R. S. condusă de dna Maria Cosma din Şimleu. Cu ocasiunea acestor sărbări s'a aranjat şi o expoziţie de copii, aduşi fiind aproape vre-o 300 copii, cari de cari mai frumoşi şi mai bine îngrijiţi. Aceste frumoase sărbări au fost cercetate pe lângă prezidentul clubului român din dietă Dr. T. Mihalyi cu doamna şi o număroasă inteligenţă română din jur şi de înalţi oaspeţi din România, între cari deputatul Nicu Filipescu, fraţii Mihail şi Grigore Cantacuzino, cari au fost primiţi cu adevărată dragoste frăţească. Festivităţile aceste au înălţat inimile Sălăgenilor şi a adoratului lor mecenate, căruia îi dorim încă multe astfel de momente fericite în viaţa sa.

*

Alegerea dela Beiuş. Viceşpanul comitatului Bihor, Miskolczi, va propune comisiunei centrale, ca terminul alegerii dela Beiuş să fie fixat pe ziua de 26 August. Prezidentul alegerii va fi Wallner Odön, notarul comitatului.

*

Din biserica sârbească. Comisia administrativă a congresului bisericii sârbeşti, întrunindu-se Vinerea trecută la Carloviţ a însărcinat pe episcopul Zmejanovici din Vârşeţ cu conducerea agendelor curţii eparhiale din Carloviţ.

*

† Văd. Barbara Antonescu născ. Beck a răposat în Cuvin, în etate de 48 ani. Inmormântarea s'a făcut Marţi, în 31 Iulie (13 August) a. c. la 2 ore p. m., în cripta de acolo.

*

Dela Comanda militară primim următoarele: O parte însemnată a recruţilor aparţinători cercului de întregire a Comandei militare c. r. din Sibiiu, va fi împărţită la regimentul c. r. de marină. Dreptaceea, acei recruţi, cari doresc să fie împărţiţi la marină, să facă cunoscută dorinţa lor, simplu pe o carte postală, adresată, cel mult până în 20 August. *Comandei de întregire a Regimentului 31.*

*

Amânarea serbării iubileului principelui bulgar. Serbările plănuite din incidentul aniversării anului al 20-lea de domnie a principelui bulgar Ferdinand, cari aveau să se ţină în 15 August în Târnova, vechiul sediu al Ţarilor bulgari, s'au amânat. Cauza amânării e, că pintre miliţia din Târnova a isbucnit epidemie de tifus. Festivităţile se vor ţinea la 28 August cu un program mai modest.

*

Al 111-lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Andrei Micu, fost cătărămbar.

Acesta este al 111-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Hymen. *Leniţa Turcu* şi *Dr. Toma Ienciu* anunţă serbarea cununiei lor, care se va ţinea în ziua de Sfânta Marie, 28 August st. n. a. c. la orele 4 p. m. în biserica gr. or. din Făgăraş.

*

Dela comitat. Vineri în 16 c. la orele 9 a m. va ţinea consiliul comitatens permanent o şedinţă la care se va consulta asupra obiectelor ce au a se desbate în adunarea generală comitatensă extraordinară din 21 a lunei curente.

*

Curs de croit pentru cismari. La şcoala de pielărie şi de cismărie subvenţionată de stat din Sibiiu se va ţinea pentru cismarii şi păpucarii, cari nu locuesc în Sibiiu, un curs de vară. Acest curs se începe la 19 August n. şi se sfârşeşte la 1 Septemvrie. Instrucţiunea se predă în limba germană şi în limba maghiară zilnic dela 8—12 ore a. m. şi dela 2—6 ore p. m. Instrucţiunea e gratuită. Se propun următoarele obiecte: geometrie pentru desemnul modelar, desemnul modelar, croitul, studiarea piciorului, luarea măsurii şi studiarea materialului. Hârtia de desemn şi învălitoarele trebuincioase pentru desemnul modelar le dă şcoala de meserie gratuit, cuartirul şi patul se dă asemenea gratuit. După terminarea cursului li-se dă celorce au participat la el un atestat de frecuentare. Toate acele calfe şi acei măestrii cari doresc se ia parte la acest curs să se înştiinţeze la prezidentul comitetului de inspecţiune, directorul şcoalei de meserii Martin Schuster până la 18 August n. a. c.

*

Stefan Şendrea, profesor de universitate în Bucureşti şi fost ministru de justiţie în cabinetul Aurelian, a sărit Luni în 12 c. la Nagy-maros din trenul expres Bucureşti — Viena, primind lesiuni mortale. Inainte cu câteva zile aflându-se la bunul său în Ploieşti a slobozit un glonte de revolver asupra se, care la atins la cap. După ce s'a vindecat a voit de mai multe ori să se spânzure. Medicii au constatat că sufere de un morb acut de nervi şi au voit să-l aducă în sanatoriul din Viena. Pe drum însă la Nagymaros a sărit din tren. Cu un tren special a fost adus la Budapesta, dar nu e speranţă să scape cu viaţă.

*

Societatea „Carmen“ din Bucureşti va sosi în Cernăuţi — după ştirile sosite de acolo — în 16 Septemvrie şi va petrece două zile. Concertul se va da la 17 Septemvrie în teatrul orăşenesc din Cernăuţi. La 18 Sept. va pleca societatea în pelegrinagiu la mormântul lui Stefan-cel-Mare la Putna, iar la 19 Septemvrie va concerta în Suceava. Programul deja stabilit e foarte bogat şi variat. Bucovinenii se pregătesc de ale face fraţilor din România o primire dintre cele mai frumoase.

*

Foc îngrozitor. Comuna Gnezda din comitatul Zips a fost bântuită de un foc îngrozitor. 86 case, dimpreună cu supraedificatele lor au fost distruse. 120 familii au rămas sub cerul liber, siliţi a lua băţul de cerşitor. Paguba se urcă la un milion coroane.

*

La fondul de 20 bani al Reuniunei sodalilor români din Sibiiu pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit Dr. Alexandru Morariu, advocat în Elisabetopole, 60 bani; Victor Păcală, prof., 20 bani; Aurel Păcală, locotenent. 2 cor., George Taflan, notar 40 bani şi Vic. Tordăşianu, asesor consistorial 10 bani.

*

Holera în Rusia. In Petersburg au obvenit mai multe casuri de îmbolnăvire de holeră. Consiliul orăşenesc a luat măsuri pentru împedecarea lăţirei acestei boale epidemice. De asemenea şi în alte părţi ale Rusiei s'a întins holera. In guvernamentul Samara s'au ivit 70 casuri, dintre cari 16 mortale. La Simbirok s'au constatat 12 casuri, tot atâtea s'a constatat la Astrachan. Populaţiunea e plină de groază în faţa acestei primejdii. Societatea „Crucea Roşie“ a oferit 100.000 ruble pentru a se împărţi între săraci, cari să-şi poată cumpăra cele necesare pentru a împedeca lăţirea boalei.

*

O glumă cu sfârşit tragic. In casarma Forgacs din Budapesta a îndreptat cismarul companiei III, cu numele Bicsár Imre puşca sa, despre care credea că e umplută cu patroane oarbe, asupra cameradului său Bognár Bálint. Puşca s'a slobozit şi Bognar a fost lovit în cap murind la moment.

*

Mulţămită. Subsemnatul mă simt plăcut îndatorat a aduce cea mai călduroasă mulţămită vrednicilor credincioşi Ioan Bărescu, Ioan Chitia şi Simion Creiţar din comuna Lupşa, cari au donat sf. noastre biserici un rând de odăjdii în preţ de 120 cor., apoi lui Trandafir Mijea şi soţia Elena din această parohie, cari au donat o cruce de argint aurită pentru sfântul prestol în preţ de 60 coroane şi o candelă cu 3 braţe cu 18 cor. Această jertfă adusă spre cinstirea casei lui Dzeu fie primită înaintea Lui şi cu darurile şi cu milostivirea Sa să-i acopere pe dânşii. Comana-superioară în 28 Iulie 1907. *George Bărescu*, paroh.

*

Mulţămită. Dl Toma Simtion, cul.-tipograf şi soţia sa au donat pentru biserica noastră din Sibiiu, Suburbiul Inferior, evanghelia cea nouă cu litere latine, frumos legată în valoare de 125 cor. Subscrisul împlinesc o plăcută datorinţă, când exprim generoşilor donatori în numele comitetului parohial şi al întregului popor cea mai sinceră mulţămită. Sfinţeşte Doamne pe ceice iubesc podoaba casei Tale! Sibiiu, în 30 Iulie 1907. *Ioan B. Boiu* admin. par.

*

Cel mai plăcut mijloc de înfrumseţare, care cu tot dreptul poartă numirea de „neîntrecut“, e fără îndoială renumita cremă Margit a lui Földes, care toată lumea de dame a cucerit-o, ba chiar şi domnii o întrebuinţează cu plăcere, deoarece e pe deplin nestricăcioasă, în câteva zile delătură orice necurăţenie de piele, ca pistruele, sgrăbunţele, petele de ficat etc., iar obrazul îl împrospătează şi întinereşte. Nu s'a dovedit de bună numai la înfrumseţarea teinului, ci serveşte totodată şi pentru înălbirea ceafei, a umerilor şi a mânilor. Damele noastre vorbesc încântate despre efectul miraculos al acestui mijloc. O dosă mare costă 2 cor., iar una mică 1 cor. Se poate afla în toate farmaciile; păziţi-vă numai de imitaţiuni. Cumpăraţi-o prin postă dela singurul fabricant Clemens v. Földes, farmacist în Arad.

Dela „Asociaţiune“.

Convocare.

Comitetul despărţământului Cluj al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“, convoacă prin aceasta adunarea cercuală pe 18 August st. n. 1907 la 3 ore d. a. în comuna Gezmir, în şcoala română gr. cat., la care învită pe membrii şi pe toţi amicii „Asociaţiunei“.

Program:

1. Discursul prezidial de deschidere.
2. Cetirea raportului comitetului.
3. Numirea comisiunilor:
   a) pentru verificarea procesului verbal,
   b) pentru cenzurarea raportului comitetului.
   c) pentru încassarea taxelor şi înscrierea de membri noi.
4. Eventuale disertaţiuni poporale anunţate la prezidiu cu 3 zile înainte de adunare.
5. Raportul comisiunilor.
6. Alegerea delegaţilor pentru adunarea generală a Asociaţiunei.
7. Alegerea directorului şi a comitetului pe un nou period de 3 ani.
8. Impărţirea premiilor la exposanţi.
9. Propuneri eventuale.
10. Inchiderea adunării prin prezident.

Din şedinţa comitetului despărţământului Cluj al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută la 11 August n. 1907.

Dr. Amos Frâncu m. p. *Nic. Căciulă* m. p.
director. secret.

Cărţi şi reviste.

Biserica ortodoxă română. Anul al XXXI lea, Nr. 4 cuprinde: Acte oficiale. C. Erbiceanu: Despre vechimea Creştinismului la Români. M. P.: Viaţa religioasă a Romanilor şi amestecul statului în afacerile cultului. G.: Cronica bisericească. C.: Viaţa nomadă a vechilor Ebrei. Pr. Constantin Morariu: Cuvânt înainte, la lucrarea întitulată: „Virtutea creştină, tom. II, Virtuţile cardinale“. Boroian: Ciprian. Evangelia sau viaţa şi învăţătura Domnului nostru Iisus Christos, după cei patru Evangelişti, pusă în şir chronologic şi parafrazată de Melchisedec, episcopul de Roman. Econ. Stavrofor Ioan Andreescu: Raportul P. C. Revizor Eclesiastic al Eparhiei Huşilor. Donaţiuni. Inştiinţare. — Bucureşti, Tipografiia cărţilor bisericeşti.

*

Ingrijirea copiilor, disertaţie ţinută cu ocaziunea adunării „Reuniunii femeilor române sălăgene“ la 4 August st. n. 1907 în Băseşti de *Dr. Ambroziu Bojthor.* In această broşură pe 15 pagini se dau sfaturi preţioase mamelor, cum să-şi îngrijască copiii mici, până ajung la o etate, în care sunt mai rezistenţi. Autorul atrage luarea aminte cu deosebire asupra următoarelor patru puncte şi anume: 1. cum să fie nutriţi copiii, 2. asupra curăţeniei, 3. îmbrăcămintei lor şi 4. cum să fie feriţi de boalele lipicioase.

„Victoria“, institut tipografic şi de editură în Şimleul-Silvaniei.

*

Economia câmpului de *George Pop de Băseşti*, disertaţiune premiată cu 6 galbini. Proprietatea despărţământului XI al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“. Această broşură, care cuprinde indigitări folositoare pentru purtarea raţională a economiei câmpului, apare acum în a doua ediţiune, întregită şi cu un ţractat instructiv despre grădinărit, pomărit şi despre nutrirea şi creşterea vitelor tinere.

Preţul unui exemplar 20 fileri. Cluj, 1907. Tipografia „Carmen“, Petru P. Bariţiu.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La petrecerea aranjată de inteligenţa română, respective de corul bisericesc din Ocna-superioară, în 8/21 Iulie a. crt. au atins întratele suma de 191 cor., din care sumă subtrăgând spesele de 91 cor. 40 fileri resultă un venit de 99 cor. 60 fileri.

Oferte marinimoase şi suprasolviri au întrat dela următorii domni: Dr. A. Cosma, advocat în Timişoara, N. Bolocan, funcţionar în Bucureşti, câte 10 coroane, I. Henteş, asesor la scaunul orf. în Sibiiu 5 cor., C. Hulpuş 3 cor., N. Albu, senator, N. Neamţu, I. Henteş, paroh, I. Manuil, notar, Dr. I. Iancu, medic, Traian Suciu, profesor, Liviu Dan, rig. în drept, Moise Opriş, comerciant şi Dr. G. Măcelar, advocat, fiecare câte 2 cor., domnii Căldărea şi Bena 3 cor., I. Negruţ, stud. fil., Marcu Jantea, paroh, N. Bădilă, I. Tatu, R. Platoş, paroh, V. Paraian, I. Macaveiu, cand. de adv., A. Popovici, T. Duma şi G. Taflan, fiecare câte 1 cor.

Primească marinimoşii donatori şi pe calea aceasta sincerile noastre mulţămite. Recunoştinţă datorim însă şi publicului celuilalt, care prin presenţa şi sprijinul său ne-a tins mână de ajutor întru reuşita producţiunii.

Nu putem termina fără să relevăm şi aici, că prin noul său debut corul bisericesc şi-a dovedit în mod demn dreptul de existenţă, delectându-ne de astădată, spre laudă harnicului său dirigent şi a zeloşilor săi membri activi deja a douaoară în timpul relativ scurt de când s'a înfiinţat.

Venitul s'a folosit spre augmentarea fondului corului bisericesc.

Comitetul aranjator.

Poşta redacţiei.

Măgărei. Referitor la alegerea din Măgărei nu mai putem publica nimic. Forurile competente vor judeca afacerea şi vor aduce hotărâri mulţămitoare pentru ambele părţi.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 889—1907 [232] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala confesională gr. or. română din comuna Seliștat, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele:

1. Salar anual 600 cor., și anume:

a) din ajutor dela stat 270 cor.,

b) din repartiție dela popor 240 cor.,

c) folosirea grădinei școlare, computată în 40 cor.,

d) folosirea unui fânaț numit „pe țarină“, computat în 10 cor.,

e) doi stângini de lemne din pădurea comunală à 20 cor. = 40 cor.

2. Cuartir liber, de care până la edificarea școalei proiectate, se va îngriji comitetul parohial.

Alesul învățător, va avea să țină, în Dumineci și sărbători, strana la utrenie să conducă cu elevii cântările la sfânta Liturgie, și să țină câte 2 ore catechizație cu adulții, în rând cu preotul.

Concurenții își vor așterne rugările, instruite conform normelor în vigoare, anume: Atestat de botez, Atestat școlar, Absolutoriu pedagogic, Diploma de învățător și eventuale Atestate de serviciu, în terminul susindicat subsemnatului oficiu și a se prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Agnita, 28 Iulie 1907.

I. Muntean
protopresbiter.

---

[231] 1—3

„RACOȚANA“

institut de credit și economii, societate pe acțiuni, Șeica-mare (Nagy-Selyk), Nagy-Küküllő m., Filiale: Mediaș și Elisabetopole.

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 5% până la 500 coroane; pentru depuneri stabile dela 500 coroane în sus cu abzicere de 30 zile 5½%. Darea de venit după capitale depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane — se pot ridica și — după starea cassei — se plătesc fără abzicere.

Depuneri și ridicări se pot face pe cale poștală și se expedează franco.

Tot asemenea acordează credite cambiale, personale, hipotecare și de lombard în modul cel mai culant.

Direcțiunea

Nr. 466—1907 [225] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din parohiile mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Borgo-Prund, salar 1000 cor. solvit lunar anticipativ din fondul școlar, cuartir în edificiul școlar.

Cel ales este îndatorat să țină prelegeri și în școala economică de repetiție, să înființeze cor cu adulții și cu acela să cânte în biserică în Dumineci și sărbători.

Să se declare în privința cuincuenalelor.

2. Blașfalăul-de-sus, salar 600 cor. din repartiție. cuartir, grădină și lemne.

3. Blașfalăul-de-jos, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, grădină și lemne.

4. Chintelnic, salar 600 cor. din repartiție, cuartir, grădină și lemne.

5. Ida-Mare, 600 cor. și anume:

a) dela 100 familii à 2 cor. — 200 coroane.

b) dela 100 familii câte 3 dclitr. cucuruz à 2 cor. 40 fil. — 240 cor.

c) din grânariul bisericei 200 dclitr. cucuruz à 1 cor. 60 fil., suma 600 cor.

Petițiunile se vor înainta subscrisului oficiu în terminul indicat, îndatorați fiind concurenții a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuți alegătorilor, iar în Dumineci și sărbători a conduce elevii la biserică și a cânta cu ei la Sf. liturgie.

Cuincuenaliile se vor computa în tot locul, numai după serviciu de 5 ani în comuna unde vor fi aleși.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului „Bistrița“ în conțelegere cu comitetele parohiale.

Blașfalăul-de-sus, în 18 Iulie 1907,

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 7—23

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procurà

Cuvântări liturgice

de arhimandritul Nicodem Munteanu

cu prețul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto.

Nr. 9861. — 1907 [224] 3—3

Aviz de târg timișan.

Târgul de țară din anul curent din Timișoara dela Sf. Iacob se va ținea din 15 August a. c. până inclusive 19 August. a. c.

Mânarea a ori-ce fel de vite în târg este permisă începând de Joi în 15 August 5 ore dimineața.

Temesvár în 15 Iulie 1907.

Dela căpitanul suprem orășenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

AVIZ!

Avem onoarea a aduce la cunoștință publică că Librăria Arhidiecezană primește de aci înainte și comande pentru cărți, reviste și journale de modă, etc nemțești, pe lângă prețurile originale.

Dorința noastră este de a fi prevenitori față de On. public român, pe care îl rugăm să binevoiască a ne da tot spriginul în direcția aceasta.

Cu toată stima:
Librăria arhidiecezană
Sibiiu.

Nr. 340—1907 [230] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Orăștiei și Geoagiului se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Balomir, salar 600 cor. un stângin de lemne în natură și 20 cor. relut de cuartir.

2. Glod, salar 600 cor., cuartir în edificiul școalei și lemne de foc în natură.

3. Bulbuc Curpeni, post ambulant, sistemizat cu 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc în natură.

4. Mada, salar 600 cor., care se solvește cu 300 cor. din repartiție, și 300 cor. din ajutor de stat ce i-se va da, cuartir în edificiul școlar și lemne de foc în natură.

Reflectanții își vor așterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuți poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare, în comună, spre a-și arăta desteritățile în cântat și tipic.

Orăștie, 24 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăștiei, și Geoagiului, în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 301 ppresb. 1907 [229] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Mediaș se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Biertan, salar de 620 cor. în rate lunare anticipative. 6 stg. de lemne pentru foc computați în 80 cor., cuartir în edificiul școalei.

2. Păucea, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc.

3. Șaroș, salar 600 coroane și anume: 518 cor. din repartiție, iar 82 cor. din alodiu, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc.

Concurenții au să-și aștearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântări, îndatorați fiind cei instituiți a instrua copiii în cântările bisericești și a cânta la sf. liturgie, a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractului cu suma de 10 cor. anual, în decurs de 10 ani.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediașului, în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Mediaș, 22 Iulie 1907.

Romul Mircea
protopresbiter.

Pentru
Dame
indispensabil!
Cel mai bun mijloc de înfrumsețare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută
și cu
efect miraculos

Feriți-vă
de
imitațiuni!

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față, sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înălbește, împrospătează și întinerește.

Prețul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor.
ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: **Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană. Apă pentru față Margit 1 coroana.** [200] 3—5

Se expedează prin rambuɼs sau la trimiterea anticipativă a ban lor de fabricantul: **CLEMENS v. FÖLDES**
farmacist în ARAD.
Se capătă în toate farmaciile.

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier și oțel

priv. ces. și reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoștința Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** și după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier și oțel panțerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze și americane **sigure contra focului** și **spargerei** pentru care dau **deplină garanție.**

Atrag atențiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, și prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

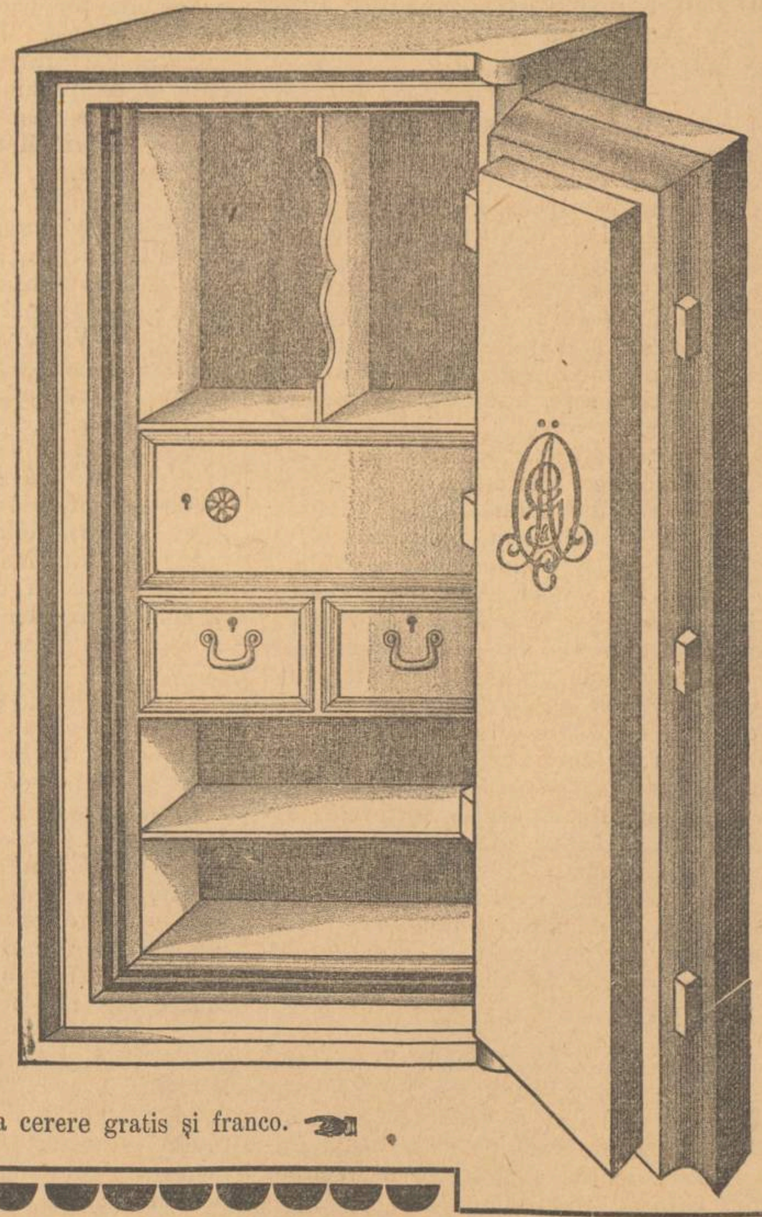

[151] 11—12

Cataloage de prețuri la cerere gratis și franco.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 86 Sibiiu, Sâmbătă 4/17 August 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sublimitatea evangeliei.

III.

Dacă ne gândim la sguduitoarele descrieri ale mizeriei muncitorilor, făcute de cei mai moderni poeţi ai direcţiei realiste, va trebui să înţelegem, că atât cuvintele poetului, cât şi penelul artistului, nu ne arată alta, decât faptul, că toate bunurile lumeşti, milioanele de măji de cărbuni de piatră, de aur, de fier, etc, pe lângă actuala ordine de viaţă se pot răscumpăra numai pe un preţ mare şi îngrozitor, pe preţul vieţii a milioanelor de oameni, cari au fost nimiciţi şi îngropaţi înainte de vreme. Fără voe trebue să ne gândim deci la cuvintele Mântuitorului:

„Ce folos va avea omul, dacă câştigă lumea întreagă, *însă sufletul şi-l va perde?*"

Să nu ne perdem sufletul! Ideea aceasta trebue altuită în om, ca să simţască întregul adevăr şi întreaga însemnătate a acestei idei. Şi misiunea aceasta a luat-o asupra sa *evangelia*, şi şi-o împlineşte cum nu se poate mai bine şi cu enorme succese pe terenul moral şi de binefacere.

Să ne adâncim bine în înţelesul cuvintelor din rugăciunea adresată Domnului şi Dumnezeului nostru: „Tatăl nostru, carele eşti în ceriuri, sfinţască-se numele tău, vină împărăţia ta, fie voia ta, precum în ceriu aşa şi pe pământ". Ce alta este aceasta, decât revelarea unei nouă vieţi, o perspectivă care se deschide pe seama raporturilor mai bune dintre oameni.

De-ar fi numai toate în viaţă aşa cum ne-a învăţat Iisus să ne rugăm, căci atunci toate ar fi desăvârşite. Nu ar mai fi răutate şi nici ură şi duşmănie, n'ar mai fi oameni cari mor înainte de vreme în urma eshauriării puterilor, provocată de opintiri prea mari, şi nici capitalişti, cari în urma îmbuibării au căzut în stare de tâmpire animalică. Dumnezeul tuturor ar exista atunci în om şi omul în Dumnezeu, pământul s'ar preface în ceriu, căci ceriul ar fi pe pământ.

Spre lumea aceasta dumnezeiască, spre ceriu, unde locueşte tatăl cel vecinic, îndreaptă Iisus Cristos inimile învăţăceilor săi. Nici un învăţăcel al lui Cristos nu-şi poate lega inima, nici de lume, nici de oameni, de nimic din aceea ce există, ci stăpân peste toate gândirile şi făptuirile sale are să fie singur părintele ceresc. „Să nu vă adunaţi comori pe pământ, pe cari moliile le rod şi rugina le mănâncă, şi pe cari furii vi-le desgroapă şi vi-le iau, ci adunaţi-vă comori în ceriu ... pentrucă unde e comoara voastră, e şi inima voastră"... aşa spune Mântuitorul.

Inima omului trebue să aparţină deci întreagă şi nedespărţită lui Dumnezeu, pentrucă două bolduri deosebite de iubire nu pot să existe într'o singură inimă. Evangelia ne spune că „nime nu poate servi la doi domni, pentrucă pe unul îl va iubi, pe altul îl va urî, unuia îi va fi credincios, iar pe celalalt îl va despreţui. Nu puteţi servi şi lui Dumnezeu şi mamonului".

Cuvintele acestea nu au însă nicidecum înţelesul acela, că Iisus Cristos ar fi condamnat orice acţiune, care serveşte ca isvor pentru bunăstarea privată ori socială a omului. Ştim doară, că el însuşi a învăţat bărdăşitul şi a lucrat în meseria aceasta. Cristos a condamnat numai închinarea desăvârşită, adusă bunurilor din lumea aceasta, ocuparea omului esclusiv cu ele, pentruca din inima sa să fie scoase toate celelalte interese şi gândiri.

La copiii nepricepuţi şi la sălbaticii cei proşti e greşală, care li-se poate ierta, dacă pentru jucării de nici un preţ, pentru câte un şir de mărgele sau alte lucruri fără valoare îşi dau cea mai preţioasă proprietate ce o au. Dar pentru omul cuminte, care întruneşte în sine forţele unui spirit puternic, e nu numai ruşinător, dar chiar criminal, dacă se pune în serviciul corpului, iar interesele mai înalte spirituale le pune la o parte. „De aceea zic vouă, — aşa ne spune Mântuitorul, — căutaţi să atingeţi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea sa şi toate celelalte, vă vor veni dela sine".

Acesta e lucrul principal şi aceasta e de lipsă să facă omul. Căci numai celce caută să atingă împărăţia lui Dumnezeu serveşte cu adevărat lui Dumnezeu. Alt serviciu, afară de acesta, serviciul făcut în Duh şi în adevăr, Dumnezeu nu cere dela oameni. Dumnezeu nu locueşte în templu făcut de mâni omeneşti şi nici nu e grijit de mâni omeneşti. Dumnezeu n'are trebuinţă nici de jertfe, nici de fum de tămâe, dar nici de altare aurite şi pline de lucruri scumpe. Dumnezeu nu cere dela noi să cădem în genunchi şi să i-ne închinăm, nu cere nici să postim şi să facem peregrinaje. Toate acestea se fac, nu pentru Dumnezeu, ci *pentru noi înşine*, pentruca să fim mai bine îndemnaţi la evlavie. Nu altarele scumpe sunt preţioase înaintea ochiului lui Dumnezeu, ci *inima curată ca aurul a omului şi voinţa tare pentru a face bine.* Căci numai cei cu inima curată vor vedea pe Dumnezeu! Inălţimile Sionului le poate atinge numai acela, care făptuirile sale nu şi-le preţueşte în aur, nici nu le pune în vânzare, care acte de viclenie nu a săvârşit în contra fratelui său, şi chiar nici pe duşmanul său nu l-a supărat cu vorbe hulitoare! Acestia fiii lui Dumnezeu se chiamă!

Darea de seamă a deputatului Iuliu Maniu.

Am dat în numărul trecut ştirea despre decurgerea solemnă a adunării alegătorilor dela Vinţul de jos, unde, în faţa celor 5000 de oameni, deputatul Maniu şi-a ţinut darea de seamă. Aproape o oră întreagă a vorbit dl Maniu alegătorilor săi, câştigându-le din nou încrederea şi întărindu-i în convingerea, că binele poporului îl voesc deputaţii nostri şi dacă jertfele şi lupta lor încă puţin resultat au adus, causa e numărul lor mic, faţă de partidele dela putere, dar în mare parte zace causa şi în însuşi poporul nostru, care în multe locuri nu-şi cunoaşte datoria de a sprijini la alegeri candidaţii naţionalişti, căci dacă ar fi făcut aceasta, azi nu am avea numai 15 deputaţi români cu program naţional, ci 50. Nădăjdueşte însă dl deputat, că conştiinţa naţională va prinde tot mai mult rădăcini în inimile poporului.

Din frumoasa şi clasica expunere a deputatului Vinţului dăm aici următoarele:

Dupăce spune că o ocazie ca cea de azi nu e numai pentru a da seamă de ce a lucrat în decursul unui an, ci şi spre a lua puteri nouă pentru lupta din viitor şi spre a vedea, că oare ideiile luptei măreţe din anul trecut aflat-au răsunet în inimile acelora pentru cari s'au purtat aceste lupte, aminteşte cuvintele de ocară cu cari au fost întâmpinaţi în dietă cei ce lucră nu numai pentru binele neamului lor, ci pentru bunăstarea tuturor neamurilor din ţară.

Roagă apoi să se facă deosebire între programul măreţ al poporului român şi între ceeace s'a putut face în anul trecut. — „Să ţineţi samă de aceea, că nu tot ce am vrut am putut, ci tot ce am putut am făcut. Şi încă un lucru: Eu şi când am cerut încrederea Dvoastră n'am promis marea cu sarea, ci am promis că voiu lupta din toate puterile mele pentru binele neamului românesc. Şi astfel chiar de nu aducem acum isbânzi mari, nu ruşinaţi stăm înaintea dvoastră, ci mândrii că am lucrat cu dragoste mare, şi vom

---

FOIŞOARĂ.

Mănăstirea dela Sendomir.

Traducere, după Grillparzer.

(Urmare).

„Cea dintâi rază de lumină căzu pe faţa fetei. Starschensky iubila în internul său că realitatea confirma presupunerile sale!

„Fetiţa era o frumseţă în toată privinţa. Bucle negre undulau în jurul frunţii şi a gâtului, cari ridicau dimpreună cu genele de aceeaşi coloare, ridicau până la extas farmecul ochilor ei de un albastru fulgerător. Gura delicioasă, împodobită cu buze de coloarea carminului, cari nici decum nu pierdeau din farmecul lor, prin un mic semn, care, ca o linie îngustă, alb colorată, se perdea în carminul buzei de sus. Gropşoare în bărbie şi în obraji, fruntea şi nasul nici un pictor nu le-ar fi putut desemna mai bine, cari toate stăteau în o armonie perfectă cu formele corpului ei svelt şi bine desvoltat, a cărei frumseţă delicioasă, coliba sărăcăcioasă mai mult o ridica decât o ar fi întunecat. — Aşa-i, cavalerule, că despre aşa ceva n'ai idee? Da, da, bătrânului călugăr iarăşi i-se tulbură gândurile!

Dar să mai bem un păhar! — Aşa, ei bine.

„Contele stetea aiurit la privirea fetei şi observă, că într'un colţ al colibei, jos pe paie, o şea ruptă în locul perinei, coperit cu zdrenţe zăcea o figură de deplâns a unui om bătrân, care îşi scoase mâna de sub acoperemântul sărăcăcios şi cu o voce stânsă întrebă: Tu eşti Elga? Pe cine'mi aduci aici? — Aici e nefericitul, zise fata către Starschensky, pentru alinarea mizeriei acestuia, m-am adresat milei dvoastre. E tatăl meu, nobil, dintr'un ram de nobili vechi, în urma persecuţiunilor ajuns în aceasta stare. — Cu acestea merse la el, şi plecându-se la capul bătrânului, cerca să-i aducă în oarecare ordine cuviincioasă zdrenţele, cari îl acopereau.

„Contele păşi mai aproape. El află istoria acestei întâmplări. Cel ce zăcea înaintea lui era starostele din Laschek. Acesta şi cei doi fii ai săi s'au încurcat în afaceri politice, cari erau desaprobate de interesele patriei.

„Uneltirile lor au fost descoperite. Cei doi fii împreună cu mai mulţi neprecauţi cari aderau la principiile lor, au fost expulzaţi, tatăl lor a fost răpit de bunurile sale şi a ajuns în mizerie.

„In momentul prim, când Starschensky a auzit numele Lachek, a ştiut îndată că soartea nefericitului nu e tocmai nevinovată. Căci, deşi n'a luat parte directă la întreprinderile aventurioase ale fiilor săi, totuşi, prin viaţa-i uşuratică din copilăria sa şi prin economisarea slabă la bătrâneţele sale a făcut propăşirea pe cale cinstită a fiilor săi imposibilă, ba a favorizat chiar excesele. Toate acestea le cunoştea contele. Dar era vorba de a mântui pe un nefericit şi tatăl Elgei avea în fiică-sa cel mai bun apărător.

„Laschek fu mutat într'o locuinţă cinstită şi dimpreună cu fiică sa au fost provăzuţi cu cele necesare. Starschensky folosi toată influenţa sa, legăturile sale, ba se dejosi până la spendare de bani şi de daruri numai pentru de a putea rehabilita earăş pe cel stigmatizat şi pentru a mijloci rechemarea expulzaţilor.

„Din fericire împrejurările externe, cari au periclitat planurile acelor nepreocauţi, au fost de mult delăturate. Li s'a dat amnestie; cei surguniţi se pregăteau de reîntoarcere în patrie.

„Mai mulţi dintre soţii celor nenorociţi, rămânând credincioşi principiilor lor, au întrat în slujba altor state; numai cei doi fii ai lui Laschek şi o rudenie mai îndepărtată a acestei familii, cu numele Oginsky, s'au folosit de această amnestie, mijlocită cu multe greutăţi. Zilnic se aştepta venirea lor.

„Inapoiarea bunurilor lui Laschek s'a arătat puţin folositoare. Zi de zi veneau alţi creditori. Capital şi interese întârziate au înghiţit în curând valoarea averii imobile. Starschensky se întrepuse cu tot zelul, plăti, ba îşi îndatora şi bunurile sale şi totuşi abia putu răscumpăra o rămăşiţă mică a bunurilor moştenite, ca un surcel de altuit pentru viitoriu.

„Mai norocos însă a fost în dobândirea inimei Elgei. După-ce fata se văzu iarăşi îmbrăcată în haine potrivite, îl întâmpină la întrarea lui strigând de bucurie şi un sărut lung şi ferbinte de pe buzele ei pline de foc, îi răsplăti îngrijirea şi ostenelele lui. Acest sărut prim rămase deocamdată şi cel din urmă; dar numai face și pe viitor tot ce se poate pentru înaintarea neamului nostru.

In decursul anului n'am putut veni cu postulatele mari ale programului nostru național.

Declarăm însă din toată inima că suntem aderenți neclintiți ai programului național din 1881, a cărui realizare cât mai apropiată o dorim.

Dar Maiestatea Sa nu ne-a chemat de astădată să facem acele mari lucruri ci

1. Să-i dăm cele de lipsă pentru administrarea statului și

2. Să dăm drept egal tuturor cetățenilor acestei țări: să facem votul universal.

Natural, că astfel stând lucrul, de astădată nu putea umbla după alte lucruri, ci numai după următoarele:

1. Să arătăm țării și lumii întregi, că nu suntem îndestuliți cu starea de azi a lucrurilor, că n'avem drepturile pe cari am fi în drept să le avem după legile firii omenești și dumnezeești.

2. Să împedecăm ca mai marii țării să aducă legi, cari să ne împedece în desvoltarea noastră. Și

3. Să aducem aminte puternicilor zilei, că uită de a aduce legea votului universal.

La votarea banilor pentru trebuințele țării și a cătanelor am arătat, că banii cari îi dăm din șerparul nostru nu numai că nu se folosesc pentru noi, ci împotriva noastră. Și au venit și Unguri, cari au zis: multe rele sunt, dar ne vom sili să le vindecăm. Dar făgăduiala asta nu s'a împlinit.

Noi am arătat în toate vorbirile noastre, că nu voim nimic stricăcios, ci ca toate popoarele țării fiind egal îndreptățite, să trăiască în pace laolaltă.

Ministrii însă, dupăce s'au văzut strânși cu ușa, în loc de a ne răspunde cinstit, l-au pus pe Andrássy să facă într'o vorbire din alb negru și din negru alb: el a zis că poporul român e tare îndestulit. (Strigăte: Minciună!) numai deputații sunt răi, că seduc poporul (strigăte de indignare). A vorbit dl ministru Andrássy întocmai cum a vorbit lupul atunci, când se tânguia, zicând: îmi plac oile, că ele-s bune și îndestulite, numai cu ciobanii și cu cânii nu mă pot împăca. (Așa-i!!!)

Noi chiar și la vorbirea asta ne-am silit să-i răspundem cuviincios stăpânirii. Cetiți răspunsurile date de Dr. Vlad, Goldiș, Vaida și veți vedea ce sus stăm noi, ce sus stă adevărul față de ei, față de minciună.

Adevărat că ne-a fost greu să lăsăm să i-se dee bani unui guvern ca cel de azi, și ne-a fost greu nu pentrucă credeam doar că se poate ținea statul fără bani; dar i-am dat, pentrucă Maiestatea Sa a zis: să-i dați banii de lipsă guvernului meu, că eu apoi îl voiu sili să dea drept tuturora de a conlucra la legi. Drept aceea nu vă făcurăm și nu vă facem piedecă, dlor miniștri, ca să nu zăboviți!

Urmează acum în vorbirea mea o parte dureroasă pentru noi toți, cari țineam sfintele tradițiuni ale neamului nostru: e vorba despre legea școlară a lui Apponyi.

Legea aceasta a stârnit în noi toți cele mai grele nedumeriri, că toți am înțeles că vrea să ne pună o piedecă tirană înaintea culturii noastre. Drept aceea noi deputații n'am șovăit nici de cum de a ne lupta din toate puterile împotriva ei. Știți Dvoastră prea bine cum săptămâni dearândul am vorbit, umplând câte-o zi întreagă cu câte o vorbire; dar n'am putut răzbi; eram abia 25 față de 415 vrăjmași.

Vina acestei neisbânzi cade în mare parte și asupra Românilor din țara întreagă: dacă fiecare cerc electoral s'ar fi purtat așa frumos, așa românește, ca cercul Vințului, am avea nu 15, ci cel puțin 50 de deputați, și dacă ar fi trimis și ortacii nostri Slovaci, după cum s'ar cuveni, vre-o 40, Sârbii vre-o 30 și Sașii vre-o 30, atunci vre-o 150 de bună seamă am fi putut împiedeca lovitura aspră ce ni s'a dat.

(Va urma).

Cronică școlară.

Din Amos Comenius.

(Fragment din traducerea opului „Didactica Magna").

Tinerimea trebue să se instrueze, iar spre scopul acesta avem trebuință de școli.

Florile raiului, odraslele creștine nu pot crește ca arborii de pădure, ele au lipsă de îngrijire. Să vedem cine e dator să se îngrijească de creșterea lor?

Părinții sunt dela fire însărcinați cu creșterea vlăstarelor, ei sunt aceia, cari le-au dat viață, deci tot ei trebue să se ostenească a le urzi o viață morală, cuminte și sfântă. Dzeu ne dovedește prin sfânta scriptură cum a satisfăcut Avram datoria aceasta, grăind: „Știu, și el va porunci fiilor săi și casei sale să păzească calea Domnului și să facă dreptate și bine". Tot aceasta cere Dzeu dela toți părinții prin porunca ce zice: „Vorbele acestea să le grăești urmașilor tăi, să vorbești de ele, șezând acasă ori mergând la drum, culcându-te ori sculându-te". Iar apostolul învață: Voi părinților, nu întăritați pe fiii vostri spre mânie, ci creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului. (Pavel către Efeseni cap. IV. v. 4).

Din pricina înmulțirii pământenilor și a lucrurilor lor sunt puțini părinți, cari înțeleg și au putința ori le prisosește vremea spre a se putea îndeletnici cu creșterea odraslelor lor, din care causă s'a născut obiceiul de a încredința copiii spre a fi instruiți unor persoane distinse, atât prin mulțimea cunoștințelor, precum și prin temeinicia moravurilor. Acești crescători ai tineretului se numesc de regulă învățători, magistri, profesori, iar lăcașurile clădite pentru deprinderile comune ale copiilor se chiamă: școli, instituții de creștere, colegii, gimnazii, academii etc.

Cea dintâiu școală după potop a fost întemeiată după mărturia lui Iosif, sub patriarhul *Sem*, care mai târziu se numi „*hebrea*" (școală ebraică). In Chaldea, mai ales în Babilon au existat multe școli, în cari astronomia era obiectul principal și predilect.

In știința astronomică a Chaldeilor a fost întrodus (pe vremea lui Nebucatnezar) Daniil cu tovarășii săi. Așișderea aflăm școli și la Egipteni, unde învăță Moise. In urmă întemeiază Jidovii din porunca lui Dumnezeu, pretutindenea în țara lor școli, pe cari le numiră „*sinagogi*". In sinagogile acestea învățau leviții tâlcuirea legilor și erau școli bune, căci apostolii le amintesc cu recunoștință și vorbe de laudă.

Dela Jidovi, dar mai ales dela Egipteni au împrumutat Grecii obiceiul de a înființa școli, iar dela Greci, Romanii, de unde se răspândi pornirea aceasta frumoasă și folositoare în întreg imperiul, mai ales prin lățirea creștinismului, cu ajutorul domnilor și al vlădicilor.

Istoria ne povestește de *Carol-cel-mare*, că îndată după dovedirea și subjugarea sămințiilor păgâne trimitea la cei supuși episcopi și dascăli și le clădea biserici și școli. Lucrul acesta a fost apoi pilduit și de alți domnitori, crai, voivozi și stăpâniri creștine, așa că numărul școlilor a crescut într'atât, încât astăzi nu le mai știm numărul.

Să păstrăm rânduiala aceasta din bătrâni, să o cinstim și să o răspândim întrucât ne iartă puterile, căci e de interes pentru orice stat creștin, ca în orice societate de oameni, fie aceasta oraș, târgușor ori sat să se înființeze școli pentru creșterea tinerimii.

Dacă un părinte de familie, neputându-și îndeplini din lipsă de vreme toate afacerile trebuincioase, se folosește și de puteri străine, dece n'ai face tot astfel și în educația copiilor? Având nevoie de carne se duce la măcelar, dacă îi trebue făină se duce la morar, pentru haine la croitor, pentru mângăerea sufletului la biserică și preot, pentru ispitirea dreptului la judecător, iar ca poporul să cunoască poruncile și legile sunt deregătoriile și primăriile, atunci pentru ce să nu avem și școli pentru creșterea și luminarea generațiilor tinere? Chiar și țăranii nu-și pasc vitele singuri, ci țin oameni cu simbrie cari slujesc tuturor deopotrivă, ca stăpânii să poată lucra în vremea aceea liniștiți alte cele mai cu folos. E o mare înlesnire să te ocupi în liniște numai cu un lucru. In chipul ăsta poate folosi un singur om mai multora și mulți pot folosi unui singur.

Rareori sunt părinții în stare să-și învețe copiii, ori că n'au vreme, ori că le lipsește puterea luminii și a științii, de aceea urmează ca alți oameni să-și facă o meserie din aceasta. In modul acesta societatea va fi mai bine grijită.

Dar chiar și când s'ar afla părinți, cari să se ostenească înșiși cu creșterea și instruirea copiilor, totuși e mai bine ca copiii să se crească în societatea altor copii, căci astfel va crește îndemnul și mulțămirea sufletului va fi mai mare, copiii se vor pildui și îndemna unul pe altul. In societate trăind, putem asămâna lucrul nostru cu al altora, și e firesc ca să urmăm pe cei mai buni, ori să ne nizuim a merge celorlalți în frunte. Și încă ceva: copiii se conduc mai mult de fapte decât de vorbe, mai mult de exemple decât de reguli. Regulile, fie de ori și ce natură, ajută puțin, văzând însă cum fac alții, copilul va face de la sine, imitând.

Natura ne învață arătându-ne, că tot ce trebue produs cu prisos, e bine să se producă într'un loc anumit. Astfel cresc arborii în pădure, iarba în câmp, peștii în apă, metalul în adâncul pământului, etc. Fiece soiu își are locul său potrivit.

Organizația trupului nostru ne întărește și mai bine adevărul grăit. Fiecare parte, fiecare membru își are destinația sa bine hotărâtă și pentru a nu slăbi are lipsă de nutremânt; dar hrana nu se dă fiecărui membru separat, ci membrele se împărtășesc din hrana luată pentru întreg corpul. Nutremântul însă nu se dă membrelor nepregătit, căci în corp sunt unele organe cari au chemarea să pregătească nutremântul, cum e spre pildă stomahul. El primește bucatele spre folosul întregului corp, le încălzește, le mistue și le împărtește ca hrană desăvârșită celorlalte membre.

Și precum atelierile îngrijesc și desvoltă meseriile, precum bisericile susțin credința, diregătoriile apără dreptatea, de ce n'ar aprinde și școalele focul înțelepciunii, pentruce să nu avem și așezăminte cari să lucre pentru luminarea societății.

Același adevăr îl oblicim și din lucrurile artei. Grădinariul străbate păduri și huceaguri, dacă află pomul dorit, nu-l lasă și nici nu-l altoește acolo în pădure, nimic nu face în mod întâmplător; el scoate pomul sălbatec cu grije și-l duce la el în grădină, unde îl îngrijește cu ceilalți pomi împreună. Cine voește să aibă pentru nevoințele sale pești, face lac (eleșteu) pentru îngrijirea și înmulțirea lor. Cu cât e mai mare grădina cu atât cresc și pomii mai frumos.

Așa dar precum ne trebue pentru pomi grădini, pentru pești eleșteu, astfel ne trebue pentru tinerime școli.

Dr. N. Regman Păunaș.

Dela Asociațiune.

Despărțământul „Solnoc-Dobâca" al Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român își va ținea Adunarea generală în Deș, la 28 August n. 1907 după amiazi la 4 oare în sala cea mare a casei comitatului.

Program:

1. Deschiderea adunării prin prezidentul despărțământului.
2. Raportul Comitetului.
3. Alegerea alor 2 comisiuni:
   a) pentru censurarea raportului.
   b) pentru înscrierea de membrii și incassarea taxelor.
4. Disertațiune.
5. Raportul comisiunilor.
6. Alegerea alor 2 delegați la adunarea generală din Bistrița.
7. Alegerea comitetului pe un period nou de 3 ani.
8. Eventuale propuneri.
9. Alegerea comisiunei de verificare.
10. Inchiderea Adunării.

Din ședința comitetului ținută în Deș la 4 August 1907.

Dr. Teodor Mihali
directorul despărțământului.

Dr. Liviu Micșa
secretar.

Cu această ocaziune se aranjează în favorul Despărțământului cu concursul dlui Zaharie Bârsan, al corului dlor teologi din Gherla și a tinerimei române din Deș și jur, concert și teatru, după cari va urma petrecere cu joc. Inceputul precis la 8 ore seara. Prețul de întrare: 3 coroane de persoană în loc de șezut și 2 cor. loc de stat.

Convocarea

Reuniunii învățătorilor dela școalele poporale confesionale ort. române din protopopiatele Aradane I—VII.

In vârtutea §-lui 11 din statute și bazați pe dispozițiile adunării generale din anul precedent, convocăm

a XVII-a adunare generală ordinară

pe Joi și Vineri, în 16/29 și 17/30 August a. c. în sala festivă a seminarului diecezan din Arad.

Program:

Ședința I. (16/39 August).

1. La 7 ore a. m. se va celebra sfânta liturgie și chemarea Duhului sfânt.
2. Părăstas pentru fericitul fost prezident și prim membru de onoare Teodor Ceontea.
3. Deschiderea adunării generale.
4. Constatarea prezenților.
5. Prezentarea rapoartelor și exmiterea comisiunilor cenzurătoare.
6. „Principiile supreme ale didacticei din punct de vedere istorico-critic", disertațiune de Dr. Petru Pipoș, profesor preparandial în Arad.
7. „Proiect de procedură la propunerea desemnului în școala poporală", de Iosif Moldovan, învățător în Arad.

Ședința II. (17/30 August a. c. 9 ore a. m.)

8. „Elemente străine în limba română", disertațiune, de Ioan Costa, profesor preparandial în Arad.
9. „Despre pedepse", disertațiune, de Petru Binchici, învățător în Ilteu.

---

puțin se putea mândri și Starschensky, că n'a rămas indiferent inimei ei. Iși petrecea bucuros în societatea lui, observa și simțea absența lui. De multeori o surprindea, când îngândurată își ațintea ochii asupra lui, ba de multeori abia prin o retragere repede putea să evite din partea ei un sărutat de mână, pe care mai bucuros l-ar fi primit pe buze. El era cuprins de cele mai frumoase speranțe. Dar deodată se schimbă scena. Elga deveni serioasă și îngândurată. Când aplicarea ei spre distracție, spre podoabe și spre plăcerea vieții devenea mai expresivă, ba când, câteodată ajungea aproape marginile prisosului, atunci ocolea societatea; gânduri nedeslușite îi încărcau adeseori cu nori frumoasa-i frunte; ochii tulburi arătau semne de lacrămi și nu arareori se arăta câte un oaspe de acesta nechemat la colțul pleoapelor. Starschensky observă adeseori cum tatăl ei la astfel de ocaziuni o privea serios, ba chiar amenințător și o veselie silită arăta străduința fetei, de a-și suprima mâhnirea. Odată, venind iute prin antișambră spre ușa odăii de primire, auzi Starschensky vocea starostului, care se părea foarte iritat, ba se folosea de expresiuni de tot drastice Contele deschise ușa, privi jur împrejur, dar nu observa o a treia persoană, fără numai fata, care, fără a plânge, însă foarte aprinsă stătea cu spatele către tatăl ei, la fereastră. Trebue că ei i-au fost adresate acele cuvinte aspre. Atunci își luă hotărârea, ca prin o cerere grabnică a mânii Elgei să o scape de nesiguranța chinuitoare a acestei situațiuni.

„In vreme ce se cugeta el la îndeplinirea planului său și până ce Elga reveni la veselia ei de mai nainte, au sosit cei chemați din exil, acasă. Elga arăta puțină bucurie pentru reîntoarcerea fraților ei, de cari a fost silită să se lipsească așa de mult timp, ceeace observă cu mirare contele. Mai mult l-a surprins răceala, ca să nu zic bruscheța, care o arăta ea tovarășului de vină și pedeapsă a fraților ei, față de bietul văr Oginsky, pe care abia îl vrednici cu o privire. Din statura frumoasă și din înfățișarea lui externă n'ai fi putut deduce, că ar merita o astfel de ignorare; ba mai ales se părea, că prin purtarea lui aproape umilită se nizuia să câștige părerea bună a fiecăruia despre sine. Nu l-a putut neliniști bruscheța cuiva, dar totuși dorea și folosea orice ocaziune de a se detrage purtării aproape desprețuitoare a Elgei. La urmă dispăru de tot, și nimeni nu știa unde a ajuns.

(Va urma).

10. „Cornelia mama Grachilor“, prelegere practică, de d şoara Elena Murgu, învățătoare în Chitighaz.
11. Referada comisiunilor.
12. Propuneri şi interpelări.
13. Fixarea timpului şi locului pentru adunarea generală proximă.
14 Apel nominal şi legitimarea certificatelor de prezență.
15. Exmiterea comisiunii de autenticare.
16. Incheierea adunării generale.

Arad, din şedința comitetului central, ținută la 26 Iulie (8 August) 1907.

Iosif Moldovan prezident. *Dimitrie Popovici* secretar general.

NOUTĂȚI.

Din cauza sfintei sărbători a „Schimbării la față“ şi a sărbătorii oficiale „Sf. Stefan“ numărul proxim al foii noastre va apărea Mercuri după amiazi.

*

P. S. Sa Episcopul I. I. Papp a fost ales unanim şi cu mare însuflețire *prezident onorar* al Asociațiunii Aradane. Marți la 3 ore d. m. s'a presentat o delegațiune esmisă din partea adunării generale la P. S. Sa rugându-l să primească aceasta sarcină. P. S. Sa a declarat că primeşte cu condițiunea, ca „*sub presidenția* sa într'adevăr să se lucreze şi „Asociația“ să nu mai continue a esista ca în trecut: numai cu numele“.

*

Anunț. Aducem la cunoştința parohilor şi învățătorilor noştri, că în zilele acestea va ieşi de sub tipar noua lege şcolară împreună cu instrucțiunea ministerială referitoare la executarea aceleia.

*

Pentru fondul catedralei a incurs dela parohienii din *Zlagna* 80 cor. 70 fil. Au contribuit următorii: Institutul „Zlagneana“ 25 cor., Stefan Pasculețu, cassar, Aurelia Beşa, soție de preot, câte 5 cor., Corneliu Beşa, stud. cl. V gimn., Eugeniu Beşa stud. cl. III gimn., câte 1 cor., Veturia, Letiția şi Tiberia Beşa şcol. câte 1 cor., Ioan Vasilie a Duțului, Teodor Tanislav a Ciortii, Basiliu Popescu Neguț, Mertan Ghuițu, Rusan Corpade, Simeon Câmpean, Nicolae Paul, fiecare câte 1 cor., George Scrobote Vasineu 4 cor., Nicolae Olariu, contabil, Petru Prisecan, Dănuțu Scrobote, Petru Fică l. Teodor, Stefan Corpade a Anii, Ioan Cristea, croitor, Stefan Albu ec., Petru Petringenariu, Victor Damian, fiecare câte 2 cor., George Almăşan 10 cor. şi alții cu sume mai mici. Aceste contribuiri s'au făcut la îndemnul parohului din Zlagna *Emanuel Beşa.*

Tot spre acest scop a mai întrat dela comuna *Stoiceni*, protopresbiteratul Cetatea-de-peatră, suma de 15 cor. 80 fil.

*

Candidatul cercului Beiuş. Aflăm că Marți d. a. adunarea mai restrânsă a fruntaşilor din Beiuş, ținută sub presidiul esmisului clubului național, a deputatului Dr. Ioan Suciu, a hotărât să ofere candidatura pentru cercul Beiuş părintelui V. Lucaciu din Şişeşti. Conferența a anunțat această decisiune a sa părintelui Lucaciu la Şişeşti.

Candidatul guvernului va fi, după ştirile date de foile maghiare, Kardos Árpád, directorul unei bănci în Budapesta.

*

Eliberat. Din Seghedin se anunță, că dep. Dr. Stefan Petrovici, osândit pentru 6 luni închisoare a scăpat Mercuri din temnița din Seghedin, reîntorcându-se la Lugoj. I-s'a făcut o primire frumoasă.

*

Hymen. Silvia Ungurean din Blaj şi Ioan Iliu notar în Orlat, logodiți.

*

Cununie. Lina Iorgoviciu şi Romul R. Stoica abs de teologie, îşi vor serba cununia lor Duminecă la 1 Septemvrie n. la orele 4 d. a. în biserica gr.-cat. rom. din Varadia.

*

Svonuri asupra votului universal. Din Budapesta se anunță, că guvernul va presenta dietei proiectul de lege pentru votul universal abia în primăvară. Consfătuirea plenară se va ținea sau în Maiu sau numai în toamna anului 1908. Astfel eventualele alegeri din primăvara anului 1909 se vor face pe basa votului universal.

*

B. P. Haşdeu e bolnav greu. Din Câmpina se comunică veşti de tot îngrijitoare asupra sănătății bătrânului academician B. P. Haşdeu. Incă de Vineri la prânz dsa a căpătat un al treilea atac de paralizie şi pierzându-şi conştiința, Duminecă sara, starea sănătății dsale a devenit disperată. Lângă dsa se află Dr. C. Istrati şi medicul Ruban, care-l îngrijeşte cu mult devotament.

*

Convenire de 10 ani în Năsăud. In sensul legăturei colegiale din Iunie 1897, toți acei colegi cari au depus examenul de maturitate la gimnaziul super. fund. din Năsăud în 1896/97 sunt rugați a participa la convenirea de 10 ani care se va ținea în Năsăud la 1 Septemvrie 1907. Rog, ca ceice voesc a participa la această convenire să mă aviseze în timpul cel mai scurt. *Stefan Scridon*, profes. gimn.

*

Ministrul de războiu al Franciei insultat. Generalul Picquard, ministrul de răsboiu a asistat Marți la inaugurarea monumentului Grimaux în Rochefort. Luând trenul pentru a se înapoia la Paris, un individ a luat pe ministrul de braț şi l-a scuipat. Generalul a respins pe acest individ pe care mulțimea a vrut să-l lovească. Agenții de poliție au pus mâna pe el. Il chiamă Lecocq, e născut în Constantinopol şi la sine purta o carte de membru al federațiunii Tinerei Frațe.

*

Mandatul dela Careii-mari. Partidul kossutist a candidat pentru mandatul de deputat la Careii-mari pe Papp Béla, procuror regesc.

*

Apostolatul literar al scriitorilor dela „Sămănătorul“. Sâmbăta trecută grupul de literați dela „Sămănătorul“ au ținul la Azuga o şedință literară. Dl Ion Scurtu a vorbit despre elementul românesc în literatura noastră şi dnii St. Iosif, M. Sadovean şi Dem. Anghel au cetit din lucrările lor literare. Dl Murgociu a vorbit despre frumseța pământului, ilustrându-şi conferența prin număroase proiecțiuni.

*

Organisarea partidului social-creştin. In Trencin s'a organisat partidul social-creştin. Acest partid nou în Ungaria e compus până acum exclusiv din foştii aderenți ai partidului poporal. Faptul acesta a produs mare confusie în partidul poporal. Social-democrații încă vor lua posiție ostilă față de social-creştini.

*

Nenorocire. Dl Mihail Dragomirescu, profesor universitar, a fost victima unui accident de trăsură. Duminecă a făcut împreună cu dna Dragomirescu o excursiune cu trăsura pe la Pucioasa, pe când scoborau, caii s'au spăriat şi şi-au luat vânt. La o cotitură trăsura cu excursioniştii cu tot s'a prăvălit într'o râpă. Atât dl cât şi dna Dragomirescu au fost grav răniți.

*

„Deutsches Volksblatt“ organul partidului social-creştin din Austria, căruia i-a fost interzisă întrarea în Ungaria, poate veni iarăşi. Ministrul de comerciu a revocat ordinul de oprelişte.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu“ pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit dl Horia Simoneti, sodal lăcătuş la stabilimentul electric în amintirea soacrei sale Marina Moga (Sălişte) 1 cor., Victor Busoiu, farmacist 54 bani, Ioan Coman, capelan în Vama-Buzeului 1 cor., Nicolae Băieşan, paroh în Bucium-Isbita, 2 cor. şi Drăgan Mariş, învățător în Tătăreşti 1 cor.

*

Apel. Mai mulți meseriaşi de diferite bresle din Timişoara sau adresat subscrisului spre ale afla băeți de pe sate, cari s'ar aplica ca învățăcei (şăgârți). DD preoți şi învățători vor face mare serviciu causei comune — naționali, interesându-se a afla prin comunele lor băeți în etate de 11—14 ani, să fie deplini sănătoşi, pe cari i-ar putea imediat aplica la meserii. Sunt pe satele noastre româneşti mulțime de băieți parte săraci parte orfani, cari în loc de ai lăsa să crească nişte măturători de strade prin oraşe, servitori pe la pălincăriile jidanilor sau ai vedea pustălăi, mai bine să-i aplicăm la meserii! Puțină bunăvoință din partea domnilor preoți şi am făcut mult pentru causa noastră comună. Aştept prețuitul aviz, totodată că acei băeți cari ar fi aplicabili la meserii, afară de limba maicei, mai vorbesc şi o altă limbă sau ba, şi că aceia ştiu ceti şi scrie sau ba? Timişoara-Fabric în 12 August 1907. Eremie Andreescu înv. în pensiune strada Muzslay 23.

*

Cine voeşte să fie frumos? Sunt puține dame în țară cărora nu le e cunoscută renumita salbă pentru față a farmacistului Clemens v. Földes din Arad. Dintre toate mijloacele de frumseță Crema-Margit a lui Földes se bucură anume de interesul cel mai mare, deoarece e detot nestricăcioasă, în câteva zile delătură toate necurățeniile de piele, ca pistruele, sgrăbunțele, petele de ficat, sbârcelele, iar fața o netezeşte, împrospătează şi întinereşte. Acest mijloc nu serveşte însă numai pentru înfrumsețarea pielei de obraz, şi totodată şi pentru înălbirea ceafei, a umerilor şi a mânilor. Prețul unei dose mari e 2 cor., a unei mici 1 cor. Efectul *Cremei-Margit* ridică vaza *Săpunului de Margit.* Toate damele, cari folosesc pudră, laudă îndeosebi *Pudra de Margit*, pentrucă obrazul îl ține uscat şi îl scuteşte de soare şi vânt. Aceste article speciale de toilettă se pot afla în toate farmaciile. Feriți-vă de imitațiuni! La dorință oricine primeşte prin postă gratis dela fabricantul Clemens v. Földes, farmacist în Arad cartea „Ingrijirea frumseții“.

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul privat.

(Fine).

Contractul dă existență societății prin aceea, că îi stabileşte scopul, obligă pe toți membri la cooperare şi precisează modul de acțiune pentru a ajunge la scop.

Drepturile societății, basată pe contract, ca persoană morală, pot să fie exterioare, cari se refer la raporturile dintre societate şi persoane sau societate şi alte societăți ce stau departe de ea, sau interioare, cari reglementează raporturile societății față de membrii proprii. Față de a treia persoană, societatea, ca persoană morală stă în acelaş raport de drept ca oricare altă persoană fisică, prin urmare îi compete dreptul absolut de existență şi îi compete dreptul de a câştiga proprietăți, de a lega contracte şi de a-şi apăra drepturile dobândite cu aplicarea constrângerii.

Membrii societari au dreptul să pretindă reciproc săvârşirea prestațiunilor la cari s'au angajat, dar la cooperarea aceasta societatea însaşi are să dee directiva şi se preciseze calea; ea are să determine ce anume trebue întreprins pentru realisarea scopului, ceeace iarăşi se poate face numai în urma voinței generale, exprimată din partea membrilor societari.

Cum însă nu totdeauna, sau poate niciodată, în tot casul însă foarte rar, se poate obținea voința generală a tuturor membrilor, s'a aflat expedient, ca şi aceeace membrii singuratici n'ar voi să se întâmple, să poată fi considerat ca voință cu putere de drept a întregei societăți, ceea-ce se face prin aducerea de *concluse*, la a căror stabilire contribue fiecare membru cu *votul* său.

Fiecare membru societar are deci dreptul de a contribui cu votul său la precisarea voinței generale a societății, şi adecă nu numai dreptul, ci şi datorința de care poate fi dispensat numai în casul că este împedecat în exerciarea dreptului de votare.

In şirul acestor asociațiuni omeneşti şi în fruntea tuturor societăților vine pusă societatea organisată, numită *stat*, în care voința generală a membrilor ce o compun e transmisă unui organ, care poate să fie persoană fisică sau morală şi se numeşte *cap* al societății, pe când membrii societății se numesc *supuşi.*

Din punctul de vedere al dreptului existența unui cap sau şef de stat se basează pe contract, în care o formă a acțiunii stabilită pe seama membrilor din cari e compus statul şi cari se numesc cetățeni, e *supunerea*.

Pe basa contractului existent între şeful statului şi supuşii săi, domnitorul primeşte dreptul de a representa, exprima şi realisa în chestiuni de stat voința generală a societății, adecă a cetățenilor, iar supuşii au îndatorirea de a recunoaşte voința domnitorului de a lor, adecă de o voință generală a societății.

Puterea domnitoare asupra acestei societăți o formează:

Puterea *legislativă*, care expune voința generală şi decretează în numele totalității.

Puterea *executivă*, care realisează voința generală şi

Puterea de *supraveghere*, care se îngrijeşte de lărgirea terenului necesar pentru ajungerea scopurilor societății.

Puterea domnitoare îşi are şi ea limitele ei, peste cari nu poate să treacă, şi acestea sunt: respectarea scopului urmărit din partea statului, adecă a societății organisate, respectarea drepturilor cari aparțin membrilor societății şi respectarea contractului legat între supuşi şi domnitor, care se numeşte *constituție.*

Constituția e deci basa organisării de stat.

Pe lângă stat, care e suprema societate omenească, mai este *familia* şi *biserica*, cari pentru stat însuşi şi pentru cultura omenească sunt de cea mai mare importanță.

Căsătoria, din care se naşte familia e asemenea o societate compusă din persoane de sex divergent şi se bazează pe contract, pe învoială, ca oricare altă societate. Contractul căsătoriei chiar dacă e legat în toată forma, din punct de vedere de drept nu poate fi executat în următoarele casuri: când e dovedită neputința fisică de a satisface scopului căsătoriei, şi când există dreptul dobândit de o a treia persoană, prin căsătorie legată mai nainte.

Biserica e asemenea o societate, compusă din credincioşi aparținători bisericii şi în sens obiectiv e complexul doctrinelor şi al contemplațiunilor asupra raportului în care stă omul cu Dumnezeu, iar în sens subiectiv e contemplațiunea omului asupra acestor raporturi.

Acțiunea religioasă se numeşte *serviciu dumnezeesc*, care poate să fie sau interior, manifestat prin rugăciuni, sau exterior, manifestat prin acțiuni ce servesc pentru expunerea contemplațiunilor religioase.

Biserica e deci o societate compusă în scopul sărbării comune a serviciului dumnezeesc şi e basată tot pe contract, dat fiind că mai mulți oameni trebue să se unească pentru a o compune.

Nici un membru nu se poate obliga însă pentru totdeauna a rămânea în sinul societății, pentrucă fiecare poate să o părăsească în momentul în care-şi schimbă convingerea religioasă.

In contractul de constituire, biserica şi-a precisat modul de realisare al scopurilor comune, urmărite din partea membrilor ei, la cari aparțin dogmele credinței şi forma serviciului dumnezeesc, liturgia.

Natural, că biserica, ca societate are aceleaşi drepturi ca oricare altă societate, nu însă ca statul, pentrucă e pusă sub supravegherea statului.

Cărți şi reviste.

„Poveşti şi Nuvele“, de M. Eminescu, Biblioteca pentru toți (nr. 278—279) un volum 60 bani.

Volumul „Poveşti şi Nuvele“ conține toate nuvelele poetului, precum şi două poveşti „Făt frumos din lacrimă“ şi „Frumoasa lumei“, cari sunt două mărgăritare ale literaturei noastre.

Apariținea acestui volum va fi, credem, primită cu entusiasm de toți admiratorii genialului poet Eminescu.

Tot în această bibliotecă sau publicat sub nr. 195—196, poesiile complecte ale lui Eminescu. Prețul 60 bani.

De vânzare mai la toate librăriile din țară şi la editorul Alcalay, la Bucureşti.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Cu ocasiunea producțiunei teatrale-musicale aranjată de tinerimea română inteligentă din Cohalm şi jur în 11 Aug. n. 1907 au binevoit a suprasolvi următorii domni:

Titus V. Gheaja, protopresb., Osztian Antal, câte 4 cor., Dr. G. Drimba, adv. 3 cor. 20 fileri, G. Fuciu, contabil 3 cor., Ioan Bercan, paroh 2 cor. 80 fil., George Repede, paroh 2 cor. 40 fileri, George Spornic şi N. N., câte 2 coroane, George Maican, învățător 1 cor. 60 fileri, George Taflan, notar 1 cor. 40 fileri, Ioan Curta, paroh 1 cor. 20 fileri, Ioan Suciu, paroh, G. Stelea, înv., Romul Curta, jurist, Ioan Crăciun, comerciant, V. Mircea, jurist, I. Buzea, cassar, A. P. Bănuțiu, câte 1 cor., V. Oltean, N. Şanta, I. Boldea, câte 80 fileri, Ioan Brotea, paroh 60 fileri, I. Weprich, candidat de advocat, A. Sighişorean, învățător, câte 50 fileri, dşoara A. Brotea, N. Pop, câte 40 fileri, E. Gheaja 2 cor. 20 fileri.

Tinerimea îşi exprimă şi pe calea aceasta cele mai vii mulțămite, atât suprasolvenților, cât şi întregului public participător.

Cohalm, în 14 Aug. 1907.

Comitetul aranjator.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 340—1907 [230] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Orăștiei și Geoagiului se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Balomir, salar 600 cor., un stângin de lemne în natură și 20 cor. relut de cuartir.

2. Glod, salar 600 cor., cuartir în edificiul școalei și lemne de foc în natură.

3. Bulbuc Curpeni, post ambulant, sistemizat cu 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc în natură.

4. Mada, salar 600 cor., care se solvește cu 300 cor. din repartiție, și 300 cor. din ajutor de stat ce i-se va da, cuartir în edificiul școlar și lemne de foc în natură.

Reflectanții își vor așterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuți poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare, în comună, spre a-și arăta desteritățile în cântat și tipic.

Orăștie, 24 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăștiei, și Geoagiului, în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Sz. 5095/1907 tlkvi [233] 1—1

Arverési hirdetményi kivonat.

A nagyszebeni kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Dr. Pisó Jenő nagyszebeni ügyvéd által képviselt Constantinescu Marcu boiczai lakós végrehajtatónak Muntean George és tsai rákoviczai lakósok végrehajtást szenvedők elleni végrehajtási ügyében 24 K. 60 f. eddigi valamint jelenlegi 16 K. 20 f. és a még felmerülendő költségek kielégitése végett az árverést elrendelte a nagyszebeni kir. törvényszék területén levő, Rákovicza községben fekvő és a rákoviczai 79 számú tjzőkvben:

A+	1	rendsz.	142/1, 143/1	hlzisz.	=	210	K
„	2	„	624	„	=	19	„
„	3	„	760/3	„	=	16	„
„	4	„	790/1	„	=	33	„
„	5	„	804/1	„	=	23	„
„	6	„	1618/2	„	=	21	„
„	7	„	1848/1	„	=	11	„
„	9	„	2497/2	„	=	7	„
„	10	„	2794	„	=	16	„
„	11	„	2831/1	„	=	23	„
„	12	„	2928	„	=	18	„
„	13	„	3121/1	„	=	6	„
„	14	„	3425	„	=	22	„
„	15	„	3491/1	„	=	7	„
„	16	„	4072/2	„	=	8	„
„	17	„	4525/1	„	=	47	„
„	18	„	4556/1	„	=	32	„
„	19	„	4658	„	=	8	„
„	20	„	4714/1	„	=	33	„
„	21	„	4820/1	„	=	1	„
„	22	„	4924/1	„	=	9	„
„	23	„	5247/1	„	=	1	„
„	24	„	5332/1	„	=	108	„
„	25	„	5625/1	„	=	23	„
„	26	„	6464/1	„	=	39	„
„	27	„	6662/1	„	=	21	„

— A C. 1 allatti özv. Muntean Jánosné szül. Vasiu Anna javára bekebelezett élethossziglani haszonélvezeti jóg fentartása mellett, a rákoviczai 80 számú tjzőkvben:

A+	1	rendsz.	142/2, 143/2	hlzisz.	=	211	K
„	2	„	755/2	„	=	11	„
„	3	„	760/2	„	=	12	„
„	4	„	804/2	„	=	24	„
„	6	„	2831/2	„	=	11	„
„	7	„	3121/2	„	=	10	„
„	9	„	3491/2	„	=	8	„
„	10	„	4072/1	„	=	7	„
„	11	„	4924/2	„	=	16	„
„	12	„	5247/3	„	=	23	„
„	13	„	5332/2	„	=	18	„
„	14	„	5625/2	„	=	16	„
„	15	„	6662/2	„	=	6	„
„	16	„	828	„	=	29	„
„	18	„	1603	„	=	18	„
„	22	„	6110	„	=	6	„

becs. értékben — A C. 1 alatti Russu Lucretia javára bekebelezett élethossziglani eltartás kikötményi jognak fentartása mellett, — mint ezennel megállapitott kikiáltási árban — és hogy a fenntirt ingatlanok *1907 évi szeptember 5-én* délelött 9 órakor Rákovicsa községben a község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is el fognak adatni.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át bánatpénzül készpénzben vagy az 1881, LX. t. cz. 42 §-ban jelzett árfolyammal számitott és 1881 évi november hó 1-én 3333 szám alatt kelt igazságügyi ministeri rendelet 8 §-ban kijelölt óvadékképes értekpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881 LX. t. cz. 170 §-ának értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Nagyszebenben, 1907 junius 28-án.

A kir. törvényszék mint tlkvi hatóság:

Czipott György
tlkvi egyes biró.

Nr. 889—1907 [232] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala confesională gr. or. română din comuna Selistat. protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele:

1. Salar anual 600 cor., și anume:

a) din ajutor dela stat 270 cor.,

b) din repartiție dela popor 240 cor.,

c) folosirea grădinei școlare, computată în 40 cor.,

d) folosirea unui fânaț numit „pe țarină“, computat în 10 cor.,

e) doi stângini de lemne din pădurea comunală à 20 cor. = 40 cor.

2. Cuartir liber, de care până la edificarea școalei proiectate, se va îngriji comitetul parohial.

Alesul învățător, va avea să țină, în Dumineci și sărbători, strana la utrenie să conducă cu elevii cântările la sfânta Liturgie, și să țină câte 2 ore catechizație cu adulții în rând cu preotul.

Concurenții își vor așterne rugările, instruite conform normelor în vigoare, anume: Atestat de botez, Atestat școlar, Absolutoriu pedagogic, Diploma de învățător și eventuale Atestate de serviciu, în terminul susindicat subsemnatului oficiu și a se prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Agnita, 28 Iulie 1907.

I. Muntean
protopresbiter.

AVIZ!

O mașină mică de îmblătit, cu Dampf mai nouă, numai 19 zile întrebuințată, se vinde ieftin din cauză de lipsă de Locomobil, în Feldgasse 13. [219] 5—6

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 18—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 33—41

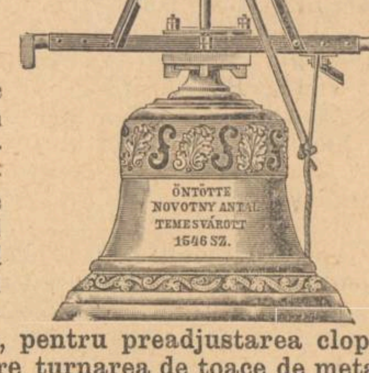

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal. Prețcuranturi ilustrate gratis.**

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 24—

---

[231] 2—3

„RACOȚANA“

institut de credit și economii, societate pe acțiuni, Șeica-mare (Nagy-Selyk), Nagy-Küküllő m., Filiale: Mediaș și Elisabetopole.

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 5% până la 500 coroane; pentru depuneri stabile dela 500 coroane în sus cu abzicere de 30 zile 5½%. Darea de venit după capitale depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane — se pot ridica și — după starea cassei — se plătesc fără abzicere.

Depuneri și ridicări se pot face pe cale poștală și se expedează franco.

Tot asemenea acordează credite cambiale, personale, hipotecare și de lombard în modul cel mai culant.

Direcțiunea

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 19—

Frumseța

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită. pânăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit, căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea, că tot singur pregătește acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun pentru susținerea frumseței.** Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței. pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tinerață. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighișoara**: A. W. Lingner.

[199] 3—5

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 87 Sibiiu, Joi 9/22 August 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Sublimitatea evangeliei.

IV.

Rugăciunea nu e plăcută lui Dumnezeu, dacă e isvorâtă din o inimă, care nu e luminată de schînteile adevărului şi ale iubirii. „Când aduci jertfa ta pe altar, — zice Mântuitoriul, — şi-ţi vine aminte, că fratele tău are ceva în contra ta, lasă jertfa ta înaintea altarului, şi te du şi te împacă cu fratele tău, apoi vină iară şi jertfeşte darul tău".

Oamenii din vremile de înainte de Iisus Cristos nu ştiau nimica despre toate acestea. Evangelia a dat întâiu lumii noţiunea despre Dumnezeu în întreaga ei sublimitate şi desăvârşire, şi prin aceasta a pus omului înaintea ochilor un ideal mai înalt, care niciodată nu poate fi atins, prin care însă, chiar şi numai prin simpla apropiere de el, omenimea devine tot mai curată, mai morală, mai desăvârşită. Şi nu Dumnezeirea se umileşte, apropiindu-se de om, ci omul se înalţă spre Dumnezeire, şi se preface în fiinţă desăvârşită!

Cei mai buni dintre înţelepţii neamurilor au dat omului sfatul următor: „Ascultă de glasul conştienţei". Iar Moise a spus poporului său israiltean: „Fi credincios poruncilor Domnului şi Dumnezeului tău, căci el e puternic". Iisus Cristos însă şi-a instruat astfel învăţăceii: „Conştienţa poate să greşască. Legea e jug pentru servitori. Voi însă să priviţi în sus, spre icoana dumnezeirii. Fiţi desăvârşiţi, precum desăvârşit este tatăl vostru cel din ceriuri. Icoana lui e legea noastră, Duhul său e puterea noastră". De aci încolo cel mai înalt legiuitor pentru întreaga viaţă omenească, adevăratul stăpânitor al gândirii omeneşti, al doririlor şi al acţiunilor are să fie Duhul lui Dumnezeu!

Nici litera moartă şi nici forma înţepenită nu vor mai pune în lanţuri de aci încolo, şi nu vor împedeca libera şi via gândire a omului, căci spiritul liber şi luminat, care nu mai e legat şi strâns în forme ruginite (dupăce fiiul omului a ajuns domn şi peste Sabat) poate să creeze şi să nimicească, înaintând de jos în sus, iar de sus ajungând la desăvârşire!

In puterea aceasta spirituală, care e o particularitate numai a religiunii creştine, reşede chizeşia viitorului nesfârşit al mişcării progresive în sinul omenimei!

Să aruncăm o privire asupra ţărilor în cari n'a străbătut creştinismul: Turcia, Persia, India, China, şi altele. Acolo omenimea zace în somn adânc de mulţi, de foarte mulţi ani, cum zice poetul. Să facem apoi asămănare între această stare de somnulenţă spirituală, care dăinueşte de veacuri, din aceste ţări, şi între neîntreruptul progres în viaţa socială la naţiunile luminate de cuvântul evangeliei, şi va trebui să recunoaştem, că tocmai creştinismul şi spiritul isvorît din el a fost factorul principal al acestui proces neobicinuit al desvoltării sociale.

Numai evangelia, care a propoveduit pe Dumnezeul iubirii, pe părintele tuturor oamenilor, a pus bazele unei adevărate înfrăţiri între oameni, a nimicit zidurile despărţitoare internaţionale, a sdrobit lanţurile sclăviei, a ridicat la vază personalitatea omului, a ordonat să fie respectată valoarea morală în fiecare om, aparţină oricărei seminţii, ori clase sociale.

„De acum înainte nu mai este aici nici Evreu, nici Grec, nu mai este nici slugă nici stăpân, nu mai este nici bărbat, nici muere, pentrucă toţi una sunteţi în Iisus Cristos". Aşa scria marele apostol al păgânilor (Pavel), deschizând cu vorbele acestea o nouă epocă în istoria omenimei.

Recunoaşterea aceasta a egalităţii între oameni înaintea lui Dumnezeu, a avut o influinţă neperitoare şi decizătoare asupra întregei civilizaţiuni europene. Ea a şters necontenit şi şterge mereu deosebirile de clase, cari dejosesc omenimea şi a ridicat pe sclavi în scurtă vreme la poziţie mai înaltă, insuflând omului sentimentul unei demnităţi înăscute.

Beniamin Kidd, autorul cărţii admirabil de înţelepte şi originale despre *evoluţiunea socială*, zice aşa: „Dacă ne punem întrebarea că în ce se cuprinde istoria desvoltării legislaturei la popoarele europene în întreaga periodă lungă, care se extinde până în zilele noastre, ne vom lovi de lucruri foarte interesante. Intreaga istorie a periodei acesteia o putem reasuma în foarte puţine cuvinte. E istoria unui şir de concesiuni, unele cerute de cei din partea, care amăsurat poziţiei ei, e neamăsurat mai slabă, dupăce e compusă în prima linie din clasele de jos, cari duc o viaţă grea şi obositoare, şi altele acordate de ceealaltă parte, pe care e puterea, capitalul, viaţa comodă şi influinţa socială, de partea pe care, fără să greşim, trebue să o ţinem de cea mai tare".

Succesul celor nefavorisaţi în viaţă depinde deci nu atâta dela îndreptăţirea pretensiunilor lor, cât mai mult dela aceea, că sub influinţa sentimentelor altruiste, exerciată asupra civilizaţiunei noastre, clasele tari şi avute perd credinţa în îndreptăţirea de a li-se conserva o poziţie specială privilegiată. Işi părăsesc deci întăriturile, îşi jertfesc poziţiile, şi se învoesc să împartă drepturile cari odinioară erau numai ale lor, şi cu alţii.

Aici e de căutat adevărata însemnătate a icoanei surprinzătoare, pe care ne-o înfăţişază istoria popoarelor creştine, şi care pentru lumea de înainte de Iisus Cristos, era ceva cu desăvârşire imposibil.

Darea de seamă a deputatului Iuliu Maniu.

(Fine.)

Iubiţi cetăţeni!

Nu aşteptaţi dela mine să vă descriu cu deamăruntul luptele ce le-am purtat anul trecut, pentrucă zile întregi ar trebui să vă vorbesc neîntrerupt; vorba e să vedeţi din câte vi-le spun cu ce greutăţi mari am avut să luptăm anul întreg. Ştiu, că cei mai mulţi veţi fi cetit din foile noastre româneşti acele vorbiri, în cari e depus credeul nostru naţional, iar cei cari nu ştiu ceti vor fi alergat la vecinul ca să afle despre lupta noastră. Repet: dacă n'am putut aduce rezultatul dorit, vina e a acelor mii de alegători, cari au dat votul lor vrăjmaşului (Ruşine să le fie!) Să sperăm că pe viitor fiecare Român se va ridica cu conştiinţă spre a-şi pune pieptul pentru neam.

Al doilea lucru ce am avut să-l facem, a fost să-i silim să vie înainte cu legea pentru votul universal.

A promite şi a face sunt două lucruri. Omul de omenie promite numai ceeace crede că va putea împlini. Kossutiştii, Poporalii, Constituţionalii, adecă partidele ungureşti, s'au legat să facă multe lucruri. Când însă s'au văzut ajunşi la oala cu carne şi-au zis: „Mă, ar fi mai bine să nu facem votul universal. Cu vama şi cu comanda nemţească vom mai face ce vom face, dar dacă vom aduce votul universal va ajunge poporul la putere, şi atunci ce va mai fi de noi?

Noi ne-am dat silinţa să constrângem guvernul să aducă legea aceasta. Silit de noi şi de aceea, că în Austria s'a introdus votul universal, ministru-prezident a zis că se va face. Ei, dar cum se va face? Unii cer, ca numai cei ce ştiu scrie şi ceti ungureşte se poată vota, alţii mai domoli cer numai să ştie scrie în limba maternă. Apoi, e bine şi frumos să şti scrie şi ceti, dar precum darea nu se cere numai dela cei ce ştiu scrie şi ceti, ci dela toţi, aşa şi drepturi să nu li-se deie numai acestora, ci tuturor.

Mai departe arată deputatul cum cei dela putere cred, sau se fac a crede, că

FOIŞOARĂ.

Mănăstirea dela Sendomir.

Traducere, după Grillparzer.
(Urmare).

„In fine păşi contele pe faţă cu intenţiunile sale.

„Bătrânul staroste vărsa lacrămi de bucurie, Elga căzu roşind de sfială şi fără a putea zice un cuvânt în braţele lui şi legătura era încheiată. Sărbări sgomotoase anunţau capitalei fericirea lui Starschensky şi cercetarea multor petreceri îl asigurau de complăcerea tuturor. Reţinut în urma unui serviciu onorific la curte a început a se obicinui cu sgomotul şi cu strălucirea, ba afla acum chiar plăcere într'acestea, cel puţin întrucât afla şi Elga plăcere, a cărei gust pentru desfătări sgomotoase tot mai tare eşiau la iveală. Dar nu era ea tinără, nu era ea frumoasă? Oare n'avea pentru ea, în urma atâtor nenorociri, fiecare veselie un farmec duplu, ca veselie şi ca ceva nou? Contele era învoit şi fericit. Numai ceva lipsea să-l facă pe deplin fericit: trecuse deja un an întreg dela cununia lor şi Elga încă tot nu da nici o speranţă de a deveni mamă.

„Pe neaşteptate însă beţia fericirilor fu conturbată într'un mod foarte simţitor. Administratorul lui Starschensky, un om dovedit de foarte cinstit, apăru deodată, nori tulburi arătând pe fruntea-i brăzdată. Au început a pertracta în secret, a face socoteli, a compara şi în fine se putea uşor vedea, că prin aceea ce s'a spesat pentru rudeniile Elgei, prin luxul cel mare în timpul din urmă, averea contelui era periclitată şi era de lipsă a se lua grabnice măsuri de salvare. Meritul cel mai mare în această încurcătură îl aveau cei doi fraţi ai Elgei. Dupăcum nenorocirea îndreptează numai pe cei capabili de îndreptare, astfel în casul de faţă dorul după plăceri al acestei părechi uşuratice a devenit, prin lipsa îndelungată, cu atât mai lacom. Avisaţi în lipsele lor la cassa contelui, s'au folosit în modul cel mai neomenos de această concesiune, şi dupăce contele care înota în fericire, la întrebarea îngrijitoare a cassarilor săi, răspunse cam nervos: să nu se ia lucrul tocmai aşa de exact şi să le pună numai la disposiţie cele de lipsă, atunci pretensiunile şi cererile numai aveau sfârşit.

„Contele observă cu o privire soartea sa îngrijitoare şi iubitor de ordine cum era, o întoarcere grabnică dela calea apucată nu i-ar fi făcut mari griji. Numai gândul la Elga îi însufla oareşi-care îngrijire. Oare fiinţa aceasta veselă, care plutea încunjurată în totdeauna în o veselie ...? Dar trebuia să fie aşa şi contele îndeplinea aceia, ce era numai decât de lipsă de îndeplinit. Cu inima neliniştită întră în apartamentul Elgei. Dar ce plăcut fu el surprins, când, dupăce abia îi desfăşură situaţia sa şi necesitatea de a părăsi oraşul, ca înşişi pe contul propriu să-şi aducă în ordine starea financiară, derăpănată prin uşuritatea din timpul din urmă, deja la primul indiciu i-se aruncă Elga la piept şi declară voioasă, că ceeace el doreşte, ceeace el porunceşte, ea îl va asculta cu plăcere! La acestea curgeau lacrămi din ochii ei şi ea ar fi căzut la picioarele lui dacă el n'ar fi împedecat-o, dacă n'ar fi ridicat-o îmbrăţoşind-o cu dragoste.

„Au fost luate toate măsurile de pregătire pentru călătorie. Starschensky, care deja de tinăr era obicinuit cu singurătatea şi toate bucuriile curţii şi ale oraşului le gusta mai mult în bucuria ce o arăta soţia sa, binecuvânta aproape nenorocirile cari l-au silit să se reîntoarcă la sinul patriei sale dela ţară. Elga pacheta şi îngrijea de toate şi în primele oare de după amiazi ale unei zile calde de Maiu au sosit cu lăzile şi pachetele în castelul strămoşesc, care reînoit şi pus în cea mai bună ordine, prin cântec de priveghitoare şi miros îmbătător de flori, rivalisa cu oricare palat al oraşului.

„Indată după sosire s'a putut întru câtva presupune de ce Elga s'a împăcat aşa deodată cu schimbarea felului ei de traiu de până acum. Era în primele luni ale sarcinei şi Starschensky năpădit de împlinirea tuturor dorinţelor sale, nu mai cunoştea marginile fericirii sale.

„Primăvara şi vara se strecurară în delectarea frumseţilor dela ţară, în orânduiri nouă şi în aşteptări vesele. Pe când începu se cadă frunza şi viscole aspre anunţau venirea iernii, sguduind ferestrile castelului, se apropie şi ziua dorită, dar periculoasă a Elgei: ea născu şi o fetiţă mică, frumoasă ca un ânger, a fost pusă numai deputații, preoții și câțiva cărturari sunt neîndestuliți și cer drepturi, nu și poporul, (Cuvintele acestea sunt primite cu vii proteste.)

La întrebarea că ce e de făcut în viitor deputatul răspunde, că cine are drepturile nu le dă de milă din mână, ci numai dacă i-se cer cu stăruință și putere. Puterea statului o deține acum o tovărășie politică. Iar cei cari sunt neîndestuliți cu starea lucrurilor trebue să ceară ei puterea. Față de cei puternici stă dar ceata celor nedreptățiți. Astfel fiind e lucru firesc să ne apropiem de aceia, cari luptă pentru drepturile muncitorilor.

Să fim în curat cu socialiștii. Acest partid are vederi, cari de fel nu se potrivesc cu ale noastre, dar au și unele postulate însemnate, pe cari le mărturisim și noi, precum e votul universal, libertatea pressei și aceea a cuvântului. In lucrurile acestea noi, fără să facem contract cu ei, fără să ne amestecăm cu ei, mergem alături de ei. Suntem ca acei 2 frați, cari au moștenit dela părinți o moșie, pe care au împărțit-o în 2 părți. Dar împărțeala s'a întâmplat așa, că unul nu avea cale, ci trebuia să treacă tot peste câmpul celuilalt, așa încât trăiau tot în vrajbă. Odată însă a venit Murășul și a început a rupe și spăla din malul moșiei lor, iar ei, fără de a face vre-un contract, au început a întări împreună malul. Așa noi cu socialiștii: au venit bărbații politici, cari ne tăgăduesc drepturile, deci ne împreunăm pentru o mai aprigă luptă.

Și suntem siguri, că până va avea Românul virtuțile mari, cari le are: iubirea de Dumnezeu, de neam și de moșie, partidul socialdemocrat nu va fi primejdios pentru noi.

Fraților!

Maiestatea Sa a zis către noi: acum am câteva lucruri mai urgente, apoi va venì votul universal la rând. După ce s'au isprăvít lucrurile acelea, ușor am fi putut zice: acum nimic mai mult fără votul universal. Dar ministrii au zis, că ei încă vreau să-l facă, dar dă mult de lucru, să mai așteptăm până la toamnă. Eu, fraților, cred că a aduce o lege, în care să se spună că tot omul are drept de alegere, nu e lucru greu, dar a face o lege întortochiată, cum vreau ei pe semne s'o facă, e greu.

Dar veți întreba, ce aveți de gând să faceți? Eu răspund, că dacă vreți și dvoastră, vom zice la toamnă: acum s'a gătat cu atâta vorbă goală. Noi, deputații cari luptăm pentru drepturile popoarelor, nu vom mai lăsa alte legi, până ce nu se va aduce legea votului universal, căci noi avem convingerea, că parlamentul de azi nu reprezintă popoarele acestei țări. Cum că nu reprezintă voința țării, ne arată și aceea întâmplare rușinoasă și dureroasă, că am fost huiduiți cu sute de vorbe de ocară. Pututu-s'ar fi întâmpla asta, dacă ei ar fi reprezentat popoarele țării? Atunci de bună samă ei nu ne-ar fi huiduit pe noi, pe cari ne-au trimis aceste popoare în dietă.

Dar ei nu sunt ai poporului, ei sunt de aceia, cari vreau să țină țara tot în starea destrăbălată de astăzi. De aceea au început a se certa cu toată lumea, a ne pălmui pe noi cu legea lui Apponyi, iar mai pe urmă pe Croați. Sperăm însă că poporul se va sili pe viitor să trimeată bărbați vrednici în casa țării.

După ce apoi spune că întotdeauna și-a dat silința să fie expresiunea adevărată a dorinței alegătorilor; că ar fi foarte nefericit, dacă ar fi folosit rău încrederea pusă în dânsul; după ce le mulțămește, că au venit să-i asculte cuvintele, cari însă nu sunt în stare să-i tălmăcească măreția sentimentelor, — îi roagă să spună tuturor celor de acasă, ca să-l păstreze în dragostea lor, să le spună voe bună, sănătate și dorințe bune și îi roagă să ție la credeul neamului românesc: la iubirea de Dumnezeu, de neam și de moșie, căci numai acestea pot da neamului nostru tăria temută.

România 1866—1906.

O carte mare, de 464 pagini, prevăzută cu ilustrațiuni și cu o hartă a României, a apărut în București, în editura ministerului român de agricultură, industrie, comerciu și domenii, ca prinos, adus iubileului de 40 de ani de domnie al Regelui Carol I, serbat în anul trecul. E o amănunțită și interesantă descriere a țării, poporului, instituțiunilor publice, școalei, bisericei, etc. de acum și din trecutul mai recent al țării românești, desvoltată atât de repede și atât de frumos sub domnia Regelui Carol I.

Se arată în cartea aceasta starea de astăzi a României și starea de înainte de 40 de ani, și deosebirea e aproape de necrezut. Progresul ce l'a făcut regatul român în deceniile din urmă e uimitor.

Cartea are o frumoasă întroducere, scrisă de dl *I. N. Lahovari*, fost ministru de domenii, pe care o reproducem și noi în întregime, după cum urmează:

România sărbătorind cu o bucurie și o mândrie generală jubileul de 40 ani de Domnie a primului său Rege, a organizat pentru celebrarea acestei date memorabile cea dintâi Expoziție națională a sa.

Număroșii vizitatori din țară și din străinătate, aproape 2,000.000, cari au străbătut parcul și paviloanele Expozițiunei, au putut admira produsele bogate ale agriculturei, pădurilor, minelor, întinsele pescării din deltă și ale industriei născânde dintr-o țară, care, eri încă, era săracă, aproape necultivată și pe jumătate pustie.

Număroasele documente, statistici, tablouri comparative, grafice, monografii, cari au pus în evidență starea României în 1866, la începutul Domniei Principelui Carol de Hohenzollern și aceea a tânărului regat dunărean în 1906, au permis tuturor de a-și da seamă de energica sforțare făcută de națiune sub direcțiunea Regelui său și de importanța rezultatelor obținute în acești 40 de ani de domnie.

Pentru a ne da seamă mai bine de importanța și greutățile operei împlinite de către Rege, căruia istoria îi va da numele de „Ințelept și victorios“ și de către valorosul popor, care s'a înălțat atât de repede, după veacuri de opresiune și mizerie ce ar fi putut nimici toată vitalitatea și toată puterea de resistență într'o rasă, ce n'ar fi fost așa de bine înzestrată, nu este mijloc mai bun decât de a reproduce câteva din tablourile zugrăvite de călătorii din apus, cari au văzut România în cea dintâiu jumătate a veacului al XIX-lea.

Numai văzând de unde am plecat și unde am ajuns în cursul unei vieți de om, străinii vor putea să cunoască adevărata noastră valoare și Românii însuși vor învăța a se cunoaște mai bine și a avea mai multă încredere în puterile lor și în destinele viitorului.

Iată descripțiunea pe care o fac despre starea României doi călători, cari o străbătură în anii 1835 și 1839.

Unul dintre ei, dl Thouvenel, care a fost ministru al afacerilor străine sub Napoleon al III-lea, străbătu în 1839 Muntenia dealungul, dela Vârciorova până la Brăila, iar cel de al doilea, care nu este altul decât ilustrul mareșal de Moltke, pe atunci căpitan, trecu în 1835 prin Craiova, București și Giurgiu spre a merge la Constantinopol, unde trebuia să se ocupe de reorganisarea armatei turcești. Amândouă descrierile sunt perfect de asemănătoare și pline de învățăminte.

„Solul Munteniei, zice Thouvenel, nu cere decât să producă, cu toate acestea nu se întâlnesc decât la distanțe mari câteva ogoare de grâu sau de porumb.

„Pe malul Jiului, în banatul Craiovei, pământul este necultivat, cu toatecă solul este de o minunată fertilitate, populațiunea a fugit în munți.

„Noi plecarăm seara, sperând să străbatem noaptea o mare parte din deșertul ce desparte Craiova de București . . . Dela malul Oltului până la Bucuresti țara este pustie, ea este o câmpie de 120 de chlm. devastată de răsboaie și care a rămas de atunci necultivată . . . nici un sat, nici o arătură; natura sălbatică s'a instalat din nou în drepturile 'sale . . . . Intr'o rază de 40 de chlm. în jurul Bucureștiului se văd câteva sate atrase de apropierea capitalei. Indată însă începe din nou o pustietate care se întinde până la Brăila.*)

Impresiunile viitorului mareșal de Moltke sunt identice; înaintea înfățișărei atâtor mizerii, inima de fer a soldatului e mișcată și lasă să scape un strigăt de milă și indignare.

„Infățișarea țărei, zice Moltke, presintă urmele spăimântătoare ale unei lungi servituți.

Șesul este peste tot lipsit de arbori, a treia parte din el este acoperit cu mărăcinișuri, frumoasele păduri, produse ale naturii, au fost devastate într'atâta că este greu de înțeles, cum răutatea, încuria și pasiunile oamenilor au putut să facă atâtea ruini... Abia dacă a cincia parte din solul arabil este cultivat, țara samănă cu o pustietate, dar cu o pustietate care nu așteaptă de cât brațe harnice pe care să le răsplătească însutit pentru munca lor.

„Rasa este foarte frumoasă și mare; limba este de origine latină și seamănă încă și astăzi cu limba italiană... Rămâi mirat găsind în această pustietate un oraș ca Bucureștii, care numără aproape 10·000 de locuitori“ **).

In fața acestei mizerii și barbarii, care sunt în același timp, atât de aproape și atât de departe de noi, România iubilară poate opune cu o legitimă mândrie spectacolul înviorător al unui popor, care în mai puțin de 70 de ani, și-a recucerit locul său în lume și care trăește și crește pentru istorie și civilizațiune.

Țara necultivată de altădată a produs în 1906, anul iubileului, 40 de milioane de hectolitri de grâu, a treia parte din producțiunea Franței, care are un teritoriu de 4 ori mai întins de cât al său; ea ocupă locul al doilea între toate țările din lume în ceia ce privește producția grâului pe cap de locuitor, (fiind întrecută numai de republica Argentina); producțiunea medie în acești din urmă 5 ani 1902 — 1906, a fost de 18., hectolitri la hectar, pe când în Franța, țara fertilă și cu o cultură perfecționată, a fost de 19 hectolitrii, în Statele Unite ale Americei de 11—12 hectolitri la hectar și în Rusia de 6 hectolitri la hectar.

Comerțul exterior, care la 1835 se ridica la suma totală de 36.000.000 de lei noi, a ajuns la 801.000.000 lei în 1898 și 795.000.000 lei în 1905.

Producțiunea petrolului s'a ridicat de la 600 de vagoane, cât era în 1866 la 29.813 vagoane în 1898, la 68.150 în 1905 și 88·000 în 1906, ajungând astfel a fi egală cu ceea a Galiției, care era până acum țara cea mai bogată în petrol din toată Europa.

Pe când Thouvenel și Moltke n'au găsit în călătoria lor nici o șoșea împietrită și nici un pod, România posedă astăzi 3180 km. de căi ferate în exploatare și 350 de km. în construcțiune; ea se poate mândri cu lucrări ca: mărețul pod Carol I de peste Dunăre la Cernavoda, portul Constanța, docurile și magazinele cu silozuri și elevatoare dela Brăila și Galați, toate concepute și executate de inginerii nostri sau sub direcțiunea lor.

Venitele statului, care la 1833 se ridicau deabia la 8.876.000 de lei pentru amândouă Principatele, Muntenia și Moldova, au ajuns în exercițiul 1905—1906 la suma de 278,727,619 lei, întrecând cu 46.106.722 de lei prevederile budgetare și lăsând un excedent de încasări de 45.445,510 lei echivalent pentru budgetul unei țări mari ca Franța cu un excedent de 700 de milioane de franci.

Pentru exercițiul curgător (1906—1907) venitele fiind evaluate la 236 de milioane 989 238 lei, încasările pentru cele dintâi 10 luni (1 Aprilie 1906—31 Ianuarie 1907) au întrecut deja cu 22.354.893 de lei încasările din epoca corăspunzătoare a anului 1906 și asigură un nou excedent, care va fi mai mare de 50 000.000 lei.

Populațiunea, care la 1834 atingea numai cifra de 3 050.000 de locuitori, a trecut astăzi de 6.500.000 de suflete și crește repede. Creșterea anuală prin excedentul nașterilor asupra morților a fost, in mijlociu, pentru ultimii 5 ani de 87.000 de suflete (în 1904 excedentul nașterilor a fost de 100,241 de suflete). Din acest punct de vedere România ocupă rangul al șaselea printre țările Europei.

Țara care, după cum am văzut era aproape pustie către sfârșitul primei jumătăți a secolului al XIX, are azi o populațiune mai mult decât îndoită de cum era acum 70 de ani; cu toate acestea densitatea populațiunii nu este decât 49.5 locuitori la km. pătrat. Cum însă România are o întindere egală cu a Elveției, Olandei și a două Belgii reunite toate la un loc, sau cât a Saxoniei, Bavariei, Würtembergului și Marelui ducat de Baden împreună, atunci în ziua când densitatea populațiunii va ajunge ca în țările civilizate și bogate ale Europei apusene (Germania, Anglia, etc.) va fi pe malurile Dunării și la Marea Neagră un popor de 12.000.000 de oameni harnici și inteligenți locuind o țară fertilă, unde se găsesc produsele cele mai prețioase ale zonei temperate (grâu, porumb, viță de vie) și în a cărui subsol se găsesc bogății imense, din care numai o mică parte a fost exploatată până acuma.

Progresele repezi realizate în cei 40 de ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I. și despre care lucrarea de față publicată prin îngrijirea departamentului Agriculturei, Industriei, Comerțului și Domeniilor, ne permite să ne facem o idee, ne îndreptățește să afirmăm că, poporul român poate să privească viitorul cu încredere și că-i este rezervată o soarte strălucită ca o dreaptă compensare pentru multele veacuri de nenorociri și suferințe nemeritate.

Dar, deși Regele și poporul au făcut lucruri mari într'un timp atât de scurt, mai rămâne încă mult de făcut și ziua odihnii nu a venit încă, dacă poate vre odată să vie pentru un popor care vrea să trăiască și să crească și a cărui deviză trebue să fie acea a poetului latin:

Nil actum reputans, si quid superesset agendum.

I. N. Lahovari.

---

*) Revue de deux Mondes, 15 Maiu 1839.

**). Moltke. Scrisori asupra Orientului. Traducerea A Marchand Sandoz Edit. Paris, p. 4 și următoarele.

în brațele contelui, care-și udă fiica cu lacrămi binecuvântătoare. Ușoară cum a fost nașterea au fost și urmările și Elga înflori iarăși în curând ca și o roză.

„Atâtea întâmplări norocoase au fost întrerupte din nenorocire prin știri neplăcute cari au sosit din oraș. Bătrânul staroste, tatăl Elgei, a murit lăsând finanțele sale în cea mai mare disordine. Cei doi frați în risipa lor nebună ne mai fiind ajutorați de cumnatul lor precaut, îngrămădiră datorii peste datorii și creditorii, cari sperau în moștenirea dela bătrânul lor tată s'au văzut înșelați în așteptările lor, pentrucă o sumă însemnată din lăsământul starostelui a fost predată, conform unei donațiuni făcute deja mai demult, bietului văr Oginsky. Acest văr, dupăcum e cunoscut, a dispărut de câtva timp. Dar trebue că mai exista pe undeva, pentrucă suma lăsată pe seama lui s'a pretins, s'a încassat și astfel s'a tranșat afacerea, dar adăpostul lui a rămas pentru toți un secret.

„Pe lângă risipa celor doi frați Laschek mai umblau și vești, că au început din nou planuri secrete și că încearcă din nou să-și câștige aderenți pentru inovații stricăcioase patriei. Starschensky se văzu în modul cel mai neplăcut asaltat din partea cumnaților săi și a creditorilor acelora, însă dupăce a făcut tot ce i-a stat în putere pentru ei, a refusat cu statornicie orice alte pretensiuni și avu bucurie, când văzu că intențiunile sale aflară aprobarea Elgei. Ba, când frații făcură ultima încercare și cercetară castelul contelui, au fost întimpinați de sora lor cu cele mai aspre imputări și despărțirea a fost aproape dușmănoasă.

„Astfel trecură mai mult de doi ani și pacea căsii înflorea tot mai frumos, după învingerea atâtor tempestăți. Văzându-se contele înșelat în așteptările sale de a i-se naște un urmaș de gen bărbătesc își îndreptă cu atât mai mult iubirea sa spre unicul său odor.

„Nici nu se poate pricepe ceva mai fermecător decât desvoltarea grabnică a fetiței. Era în toate chipul mamei sale, iar în formarea capului ei părea că și-a pus natura întreagă arta sa în lucrare. Până când la Elga părul negru și sprâncenele negre împodobite prin coloarea albastră a ochilor dădea un farmec deosebit, până atunci la fetiță era tocmai întors; căci bucle aurii îi împodobiau căpșorul ei drăguț și sub pleoapele lungi și blonde se ascundeau ca doi hoți dinaintea luminei ochii ei mari și negri. Contele glumea de multeori pe contul acestei asemănări curioase și Elga strângea cu atât mai mult foc copila la sinul ei și buzele ei le apăsa pe ale fetiței, cari asemenea pline de voluptate străluciau de aceiași roșață purpurie.

„Contele dedica toate oarele, cari nu le sacrifica bucuriei casnice, numai și numai îndreptării situației sale financiare — derăpănată întru câtva prin dărnicia neprecaută față de rudele Elgei — și îmbunătățirii moșiei sale. Zilnic cutreeră el maierii și grânarele, holdele și tăieturile, totdeauna însoțit de administratorul său, un bătrân cinstit pe care îl moștenise din tată în fiu și în care avea cea mai mare încredere. Deja de mult timp observa Starschensky o oareși-care tristeță în fața bătrânului. Când se întorcea din întâmplare pe neobservate spre el întâlnea ochii lui de altcum în totdeauna veseli, fixându-l cu multă durere. Dar tăcea bătrânul.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Ziua naşterii Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui Francisc Iosif I. a fost sărbată Dumineca trecută pretutindenea cu serviciu divin şi festivităţi acomodate imprejurărilor locale.

In biserica noastră catedrală s'a oficiat sf. liturgie prin Excelenţia Sa I. P. S. domn Arhiepiscop şi Metropolit Ioan, asistat de arhimandritul vicar arhiepiscopesc Dr. Puşcariu, protosincelul Dr. Eusebiu Roşca, de protopresbiterii Ioan Papiu şi Moise Lazar şi de diaconii George Joandrea şi Vasile Stan.

La finea sfintei liturgii Inaltpreasfinţia Sa a cetit rugăciunea pentru *Monarh* ascultată de credincioşi plecaţi în genunchi.

In onoarea zilei Excelenţa Sa a întrunit apoi la ospitala sa masă pe asesorii consistoriali şi onoraţiori din loc. In decursul mesei Excelenţia Sa în cuvinte alese şi bine simţite a închinat pentru sănătatea şi îndelunga viaţă a Maiestăţii Sale Impărat şi Rege al nostru Francisc Iosif I.

*

In atenţiunea învăţătorilor. Aducem la cunoştinţă învăţătorilor noştri, că în zilele proxime apare în tipografia arhidiecesană: *Limba maghiară pentru anul I. şi II. de* şcoală, întocmită după *metoda directă*, de *V. Stan,* profesor la seminarul „Andreian“.

*

Pedepsele îndurate de naţionalităţi sub guvernul coaliţionist. Tribuna dă în unul din numerii săi din urmă un tablou al pedepselor dictate în procesele politice ale naţionalităţilor din Ungaria. Conform acestui tablou suma totală a anilor de închisoare pentru delicte politice e de 21 ani, 9 luni şi 37 zile, iar suma amendelor e de 19·161 cor. Cheltuelile de proces sunt evaluate la 60 000 coroane.

*

Relaţiile anglo germane. Ziarul „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ scrie din incidentul întâlnirii regelui Eduard al Angliei cu împăratul german la Wilhelmshöhe următoarele: „Salutăm această visită ca pe un eveniment fericit, ea complectează întrevederea dela Swienemünde care s'a petrecut în mod aşa de fericit, precum şi întrevederea iminentă a regelui Eduard cu împăratul Francisc Iosif. Se poate vedea în acest şir de întrevederi ale monarhilor confirmarea tendinţelor pacifice în relaţiunile dintre toate naţiunile. Visita dela Wilhelmshöhe răspunde asemenea sentimentelor amicale ce domnesc din ce în ce mai mult printre populaţiunile Germaniei şi Angliei“.

*

Salutarea Austro-Ungariei pentru regele Angliei. Ziarul „Wiener Abendpost“, vorbind de întrevederea regelui Eduard cu împăratul Francisc Iosif spune: populaţiunea monarhiei salută cu simpatie şi respect pe amicul sincer al împăratului rege.

Dânsa ştie cât de strânse sunt legăturile de reciprocă încredere care leagă de mulţi ani dinastia sa cu casa regală engleză, ştie să aprecieze amiciţia tradiţională a celor două state, puse deseori la încercare şi având acelaşi scop politic: menţinerea păcii universale.

*

Un ziar german despre jubileul prinţului Bulgariei. Ziarul „Nordeutsche Allgemeine Zeitung“ spune, vorbind de iubileul principelui Bulgariei, că evenimentele au dovedit că dela suirea pe tron a principelui politica internă şi internaţională a Bulgariei s'au îmbunătăţit.

Relaţiunile dintre Germania şi Bulgaria au luat un caracter mai intim după ce s'a arătat că principele este hotărât a face o politică de pace. Ziarul doreşte ca principele să poată menţine Bulgaria ca un element preţios progresului pacinic.

*

Coroane eterne. Maria Arsinte dărueşte pentru iertarea păcatelor şi întru vecinica odihnă a sufletului răposatului său ginere Andreiu Micu, cătărămbar, fondului „Văduvelor şi orfanilor“, administrat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ 4 cor., iar „Fondului de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare“ 4 cor.

*

Monument din incidentul întâlnirii monarhilor. Mercuri, în ziua premergătoare întâlnirii regelui Eduard din Anglia cu monarhul nostru Francisc Iosif la Ischl, s'a isprăvit în Marienbad ridicarea unui monument întru amintirea întâlnirii celor doi monarhi din vara anului 1904.

*

Recolta în Ungaria. După statistica ministeriului r. u. de agricultură, publicată la începutul lui August asupra recoltei din Ungaria în anul curent, aflăm următoarele: grâu s'a produs 32·26 milioane măji metrice în loc de 53·73 milioane în anul 1906, săcară 10,40 milioane în loc de 14,15 milioane ca în anul trecut, orz 12·91 milioane faţă de 15·19 milioane din anul trecut şi ovăs 11·43 milioane faţă de 12·73 milioane măji metrice din anul trecut. Porumbul va dà foarte probabil după aceeaşi evaluare o recoltă bună mijlocie.

*

Hymen. Dora Vuia şi Dr. Victor Bontescu logodiţi.

— Livia Popu şi Dr. Romul Boilă fidanţaţi. Bădăcin, Dealul Ţurinei 17 August 1907.

— Ravecuţa Langa şi Ilarion V. Boţiu cand. de preot logodiţi.

*

Iosif Ioachim, vestitul violinist şi componist german a murit în 16 l. c. în Berlin.

*

Cununie. Marioara Guga fiica preotului Guga din Şoimuş şi Ioan Ilie vicenotar în Vălişoara, fac cunoscută serbarea cununiei lor, ce se va celebrà Dumineca în 1 Septemvre nou a. c. la 3 ore p. m. în biserica gr.-or. din Şoimuşul-mureşan. Şoimuş, 15 August 1907.

*

Preot bulgar omorât. Din Constantinopol se anunţă, că secretarul metropolitului grec din Florina a ucis în mijlocul străzii pe un preot bulgar. Ucigaşul luându-o la fugă a fost ucis de poliţie.

*

Derailare pe linia Braşov—Ghimeş. Intre Csikszereda şi Matefalva a derailat Vineri în 16 c. trenul de persoane care sosia din Ghimeş. Locomotiva s'a prăbuşit trăgând după ea alte 6 vagoane cari fură cu totul sfărâmate. Număroşi pasageri au fost răniţi. Doamna Karl Berger, soţia unui profesor a fost ucisă. O fată din München, Elsa Kircher, e grav rănită la braţ şi piciorul drept. Rudolf Becher e rănit la cap. Conducătorul locomotivei şi fochistul au fost răniţi mortal. Alţi 13 pasageri sunt răniţi mai greu şi mai uşor. Din Csikszereda a fost trimis imediat în ajutor un tren cu medici, cari sosiţi la faţa locului au dat primele ajutoare răniţilor. După pansarea lor, răniţii au fost transportaţi la Csikszereda. Causa derailării e probabil locomotiva cu care se făcea experienţe şi care în viteza ei n'a putut resista unei curbe. Comunicaţia a fost întreruptă câteva zile.

*

Concert şi teatru în Arad. Corul „Asociaţiunii naţionale aradane pentru cultura poporului român“, secţia meseriaşilor aranjează sub dirigenţa învăţătorului Nicolae Ştef în onoarea adunării generale a „Reuniunii învăţătorilor rom. gr. or. din diecesa Aradului protopopiatul I.—VII.“ Joi, în 29 August n. 1907 concert, teatru şi joc în „Casa Naţională“ din Arad. Inceputul precis la 8 ore seara. Preţul de intrare: de familie 3 cor., de persoană 1 cor. Venitul curat se destinează pentru scopuri filantropice. Comitetul aranjator: Iustin Olar, prezident. George Ţeran, secretar. NB. Ofertele marinimoase sunt a se trimite la adresa dlui I. Olar, Arad, Szabadság-tér nr. 14.

*

Petrecere în Nasna. „Comitetul parohial din Nasna (protopopiatul Murăş-Oşorheiu) invită la petrecerea de vară împreunată cu concertul absolvenţilor de teologie din Sibiiu, ce se va ţineà în şcoala confes. gr. ort. din Nasna, Mercuri în 15 Aug. st. v. (Sta Maria). Inceputul la 7 ore seara. Venitul curat este destinat în favorul şcoalei din loc. După concert urmează dans Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuità pe cale ziaristică“.

*

Petrecere în Miheşul de Câmpie. Inteligenţa română din Miheşul-de-Câmpie şi jur invită la petrecerea de vară ce va avea loc în edificiul şcoalei române din Miheşul-de-Câmpie la 28 August st. nou 1907 (în ziua Adormirei Născătoarei de Dzeu). Venitul curat se va da bisericilor române din loc. Preţul de intrare de persoană 1 cor., de familie 3 cor. (până la 4 membri). Inceputul la orele 7 şi jum. seara. Suprasolvirile se vor cuita cu mulţămită prin ziare. Onoratele familii sunt rugate a se îngriji de mâncări. De beuturi bune şi ieftine se îngrijeşte comitetul aranjator. Trenul soseşte şi pleacă seara şi dimineaţa. *Comitetul aranjator.*

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Adunarea generală cercuală a despărţământului Bran al Asociaţiunii se va ţinea Dumineca în 12/25 August a. c. la 11 ore a. m. în Sohodol-biserica veche, cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea şedinţei prin directorul despărţ.

2. Raportul comitetului.

3. Raportul cassarului şi bibliotecarului.

4 Alegerea unei comisiuni pentru censurarea rapoartelor de mai sus, pentru încassarea taxelor şi acvirarea de noi membrii.

5. „Folosul tovarăşiilor“ disertaţiune lucrată de dl Victor Puşcariu, paroh în Sohodol.

6. Referada comisiunei esmisă sub pct. 4

7. Incheerea şedinţei şi alegerea a doi membri pentru verificarea procesului verbal.

Bran, în 3/16 August 1907.

In numele comitetului:
George Babeş
dir. desp.

*

Convocare.

Adunarea generală a despărţământului „Reghin“ al Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român se convoacă prin aceasta pe 28 August n. 1907 la 4 ore post meridiane în comuna Iabeniţa, în sala cea mare dela otelul băilor.

Program:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărţ.

2. Raportul comitetului.

3. Alegerea alor două comisiuni:

a) pentru înscrierea de membrii noi şi încassarea taxelor.

b) pentru cenzurarea raportului.

4. Disertaţiune.

5. Referada comisiunilor.

6. Alegerea alor doi delegaţi la adunarea generală din Bistriţa.

7. Eventuale propuneri.

8. Alegerea comisiunei de verificare a protocolului adunării. — Urmează concert şi dans.

Din şedinţa comitetului ţinută în Reghin la 15 August, 1907.

Galacteon Şagău
direct. despărţ.

Sunt rugate şi alte foi a publica această Convocare.

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul public.

Dreptul *public* se refere la raporturile ce există între stat şi cetăţenii săi, între membrii cari formează statul. Pentru a exista dreptul public, trebue deci să existe întâiu statul, cu cetăţenii săi.

Statul e o societate organizată în scopul realizării unei stări de drept pe seama membrilor ei, prin urmare, e o societate *necesară*, fiindcă în interesul tuturor oamenilor este, să se bucure de o stare permanentă de drept, de o siguranţă de drept.

Formarea statului se basează pe contract, — fiindcă la orice vieţuire împreună se cere învoiala celor ce vreau să trăiască împreună, — aici deci să cere învoiala membrilor societari. Istoriceşte nu poate fi dovedită legarea contractului social, dar raţiunea ne spune, că statul într'adevăr numai prin contract, prin învoială a putut fi creat la început.

Contractul acesta se numeşte acum contract de stat sau — *constituţie*. La legarea acestui contract au contribuit cu vot egal toţi membrii societăţii compuse în scopul formării de stat, cari prin legarea contractului s'au obligat să coopereze în comunitate pentru asigurarea existenţei lor reciproce.

S'a dat naştere deci unei societăţi *civile*, care prin un vot de supunere, prin jurământ, îşi alege un representant al voinţei generale, o persoană, care primeşte dreptul de a esprima şi a realisa voinţa tuturor, şi persoana aceasta se numeşte *domnitoriu*.

Tot în contractul acesta se mai stabileşte şi modul cum are domnitoriul se întrebuinţeze voinţa comună, - şi aşa se compune contractul de stat, *constituţia*, care pune apoi statul în posiţia de a putea câştiga pe seama cetăţenilor săi dorita stare de drept.

Noţiunea statului ar fi deci următoarea: statul e o societate organizată pentru realizarea unei stări de drept.

Societatea e atunci organizată, când un organ al ei, însărcinat cu aceasta, esprimă şi realisează voinţa generală; ear stare de drept e aceea, în care dreptul fiecăruia e precisat în lege şi e apărat prin forţă şi prin constrângere în contra violărilor.

Pentru crearea unui stat se cere deci:

1. Un teritoriu, o parte de pământ, care să aparţină esclusiv lui;

2. Scopul de stat, care e siguranţa generală de drept;

3. Conexiune de drept între toţi oamenii de pe teritoriul acesta, uniţi întru ajungerea scopului de stat;

4. Un cap suprem, ca organ al voinţei generale; şi

6. Constituţia, contractul de stat, ca complex al tuturor instituţiunilor, prin cari se determină activitatea capului suprem şi a organelor sale.

Capul statului, domnitorul, e persoana căreia prin jurământ, prin act de supunere i-s'a transmis dreptul de a esprima şi realiza voinţa generală a cetăţenilor, şi care prin urmare întruneşte în sine următoarele însuşiri:

1. E representant al statului, şi ca atare are dreptul de a cere să fie recunoscut ca Maiestate, iar prin aceasta devine inviolabil.

2. E suveran, adecă singurul posesor al puterii de stat, ceeace face ca actele sale să fie neapelabile.

Puterea de stat e deci dreptul de a exprima şi realisa voinţa generală, şi aci sunt cuprinse toate drepturile necesare pentru ajungerea scopului de stat.

Cum însă realisarea scopului de stat, care e: siguranţa generală de drept, zace în interesul membrilor societăţii, a cetăţenilor, drepturile concentrate în mânile puterii de stat sunt totodată şi *îndatoriri* ale domnitorului faţă de supuşii săi, dela cari are puterea.

Domnitorul nu exerciază în persoană puterea de stat, ci prin oamenii săi de încredere, prin guvernul său, care e responsabil pentru tot ce se face în numele puterii de stat şi prin puterea de stat.

Tocmai de aceea, puterea de stat nu e nelimitată. Ea se extinde asupra tuturor mijloacelor necesare pentru ajungerea scopului de stat, dar numai până aci şi nu mai departe, pentrucă tot ce trece peste această barieră e abus de putere; şi fiindcă puterea de stat represintă voinţa generală a cetăţenilor, de sine se înţelege, că din partea puterii de stat nu pot fi luate dispoziţiuni contrare voinţei generale a cetăţenilor.

Limitele positive ale puterii de stat vin precisate bine în constituţie. Puterea de stat se extinde asupra tuturor persoanelor şi a lucrurilor de pe teritorul statului, ba şi asupra persoanelor morale şi asupra străinilor, câtă vreme acestia se află pe teritorul statului. Stat în stat însă nu se poate tolera; adecă statul nu poate tolera societate, care să nu-i fie supusă.

Activitatea puterii de stat se manifestă în trei forme, pe cari le cunoaştem, şi anume: s'au prin exprimarea, cu putere de drept, a voinţei generale, ceeace se numeşte *putere legislativă*, s'au prin executarea voinţei generale, ceeace e *putere executivă* s'au în fine prin ţinerea în evidenţă a tot ce priveşte statul referitor la scopul urmărit, ceeace se numeşte *putere controlătoare*. Toate aceste forme ale puterii de stat constituesc *drepturi suverane*, cari cu puterea de stat stau în următorul raport: Puterea de stat influinţează în mod direct asupra scopului de stat, luând în mână asigurarea drepturilor, ceeace se face cu ajutorul *justiţiei*, care preciseazǎ limitele de drept ale fiecăruia, şi violarea acestor limite o ameninţă cu pedeapsă, iar dacă se face violarea, execută ameninţarea. Puterea de stat influinţează apoi în mod indirect asupra scopului de stat, formând pentru ea siguranţa de drept, obiect numai de a doua mână, căci obiect de mâna întâia sunt pentru ea instituţiunile cari promovează siguranţa de drept, de ex. *poliţia*.

Statul numai atunci poate să fie bine guvernat, dacă domnitorul are cunoştinţă esactă despre starea în care se află statul şi cetăţenii, şi datorinţa domnitorului este să-şi câştige în privinţa aceasta informaţiunile necesare, cari au să se extindă asupra mijloacelor prin cari ele se pot acoperi.

Puterea legislativă stabileşte normele necesare pentru asigurarea drepturilor pe seama cetăţenilor, iar normele acestea se numesc *legi*.

Usul încă se preface în lege dacă vine aprobat în mod tăcut şi nu se face declaraţie contrară. Puterea legislativă mai are dreptul, afară de acela de a da legi, încă şi dreptul să le interpreteze, să le modifice sau să le abroage. (Va urma).

[240] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Branului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Cristian, salar anual de 600 cor., plătibil din cassa bisericei, în rate trilunare decursive, cuartir în edificiul şcoalei, ¼ jug. grădină sau 10 cor. pentru grădină.

Respectivul învăţător este obligat a servi şi ca cantor împreună cu celalalt învăţător, pentru care serviciu are şi prestaţiunile obicinuite dela popor, să conducă corul bisericesc în Dumineci şi sărbători pentru care va primi deosebită remuneraţiune conform desterităţii, să ţină şi şcoala de repetiţie.

Moeciul-superior, salar 600 coroane şi anume dela biserică 400 cor., iar dela stat 200 cor. Cuartir în edificiul şcoalei şi 2 stângini lemne de foc.

Dela concurenţi se cere ca în Dumineci şi sărbători să ţină strană şi să cânte alăturea cu şcolarii.

Cuincuenalele se computå numai după anii de serviciu aici.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările lor, instruate conform normelor în vigoare. în terminul indicat subsemnatului oficiu în Zârneşti.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Zerneşti, 27 Iulie 1907.

Ioan Dan
adm. ppesc.

Nr. 590—1907 [236] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători vacante dela şcoalele elementare gr. or. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Ungurașului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Bodia cu salar anual de 600 cor., şi cuartir în edificiul şcoalei

2. Dânc, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 170 cor. prin repartiţie dela popor, 270 cor. ajutor de stat şi 160 cor. din venitul cantoral, şi cuartir în edificiul şcoalei.

Alesul învăţător la această şcoală are a îndeplini şi postul de cantor.

3. Dol, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 300 cor. dela popor prin repartiţie, 300 cor. ajutor dela stat, cuartir în edificiul şcoalei.

4. Iac, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 286 coroane, prin repartiţiune dela popor, 286 cor. dela stat şi 28 cor. pentru pământul şcoalei, la cazul când acesta nu s'ar lua în folosinţă din partea învăţătorului, şi cuartir în edificiul şcoalei.

5. Jimborul-mare, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 400 coroane prin repartiţiune dela popor, 200 cor. ajutor din fondul şcolar dela Consistor, şi cuartir în edificiul şcoalei.

6. Păuşa, cu filia Vascapău, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 400 cor. prin repartiţie dela credincioşii din materă şi 200 cor. dela credincioşii din filie tot prin repartiţie şi cuartir în edificiul şcoalei.

Alesul învăţător are a îndeplini şi oficiul de cantor.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi, au aş aşterne cererile de concurs instruite conform legilor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi au necondiţionat a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, având învăţătorul ales a înfiinţa cor şi a cânta cu elevii în Dumineci şi sărbători la liturgie.

Fizeş-Sânpetru, 27 Iulie v. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Ungurașului, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Szeben vármegye alispánjától.

7842/1907. IV. sz. [234] 1—1

Árlejtési hirdetmény.

Szeben vármegye hivatalos helyiségeinek fütésére 1907/8 évre szükségeltető kétszáz (200) köbméter usztatlan kemény tüzifa szállitásának biztositása céljából 1907 évi augusztus hó 31-én szombat délelőtt 11 órakor ujabbi ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A közelebbi adatok „Szeben vármegye Hivatalos Lapja“ 33 számában közzétett hirdetményben foglaltatnak.

Nagyszeben, 1907 évi augusztus hó 14-én.

Stroia s. k.
vm. főjegyző.

Nr. 197—19 7 [238] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului învăţătoresc vacant din comuna bisericească gr. or. Certege, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt 600 cor. din cassa bisericei, locuinţă cu grădină.

Concurenţii să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu.

Câmpeni, 28 Iulie 1907.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 761—1907 [238] 1—3

Concurs

Devenind vacant postul al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr. or. română din comuna curat românească Marcoş în Treiscaune, prin alegerea fostului învăţător Iacob Druga în comuna sa natală Ludişor, pentru ocuparea acestui post se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar în bani dela biserică 300 cor. în cari sunt computate 40 cor. venitul jumătate de cantor.

2. Până la finalizarea cu întregirea salarului la suma prescrisă de noua lege şcolară va avea dela stat întregirea de 300 cor.

3. Dreptul de pădurit şi păşunat, cel puţin 15 cor.

4. Grădina şcolară de circa 400 □° 5 coroane.

5. Bani de cuartir 50 cor., eventual cuartir natural.

6. Ştiind să formeze şi conducă cor, nu i se vor computa cele 40 cor.

Invăţătorul va avea tot a doua Duminecă şi sărbătoare a cânta în strană, a instrua şcoala de repetiţie din toate obiectele prescrise.

Concursele provăzute cu documentele recerute sunt a se adresa oficiului protopresbiteral gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Breţcu, 22 Iulie 1907.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 653—1907 [237] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Bobohalma, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

2. Crăciunel, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

3. Heria, salar 600 cor., şi anumit din repartiţie, 500 coroane, iar 100 cor. venitul unui pământ arător, cuartir şi lemne de foc.

Invăţătorii sunt îndatoraţi a cânta cu şcolarii în Dumineci şi sărbători, sub decursul liturgiei.

Cuincuenalele li se computå numai după anii de serviciu dela aceste şcoale.

Concurenţii au să aştearnă rugările lor, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral (în Küküllővár), având a se prezenta şi în comună, în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a-şi arăta desterităţile în cântat şi tipic şi spre a se face cunoscuţi poporului.

Oficiul ppresbiteral gr. or. rom. al tractului Târnava.

Cetateadebaltă, 25 Iulie 1907.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

AVIZ!

In 3 Septemvrie 1907 st. n. se vinde în cancelaria cărţilor funduare din Sibiiu, o casă nouă, solid zidită, cu etagiu, scutită pe 10 ani de dare, aflătoare în Entengasse Nr. 13. Preţul strigării 15,000 cor. Aduce la an 1400 cor. chirie. [241] 1—2

Nr 284. 532—1907. ppressb. [235] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratele Sighişoara şi Cohalm, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Netuş, protopresb. Sighişoara cu salar anual de 600 cor., şi anume; prin repartiţie dela popor 41 cor., întregire dela stat 539 cor., 2 stângeni de lemne cu 20 cor. Alesul este obligat a ţinea în Dumineci şi sărbători strană, şi a catechiza tinerimea adultă în absenţa administratorului parohial.

2. Mercheaşa, protopresb. Cohalm, cu salar anual de 600 cor., 400 cor. din cassa bisericei, 200 cor. prin repartiţie dela popor, cuartir cu două odăi în edificiul şcoalei, trei stângeni de lemne şi grădină de legumi. Pentru înfiinţarea unui cor bisericesc va primi o remuneraţie specială.

3. Mucundorf, protopresb. Cohalm, cu salar anual de 600 cor., 300 cor. prin repartiţie dela popor, 300 cor. din fondul eparhial şcolar. cuartir în edificiul şcoalei.

Reflectanţii la aceste posturi, cu îndatorirea a provedea instrucţiunea şcolarilor dela 6—12 ani şi celor dela 13—15 ani, a instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă şi a le conduce, să-şi aştearnă petiţiunile concursuale instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighişoara (Segesvár) până la terminul indicat, cu îndatorirea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta dexteritatea în cele rituale, preferindu-se cântăreţi buni.

Sighişoara—Cohalm, 2 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Sighişoara şi Cohalm, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopop—adm.

---

[231] 3—3

„RACOŢANA“

institut de credit şi economii, societate pe acţiuni, Şeica-mare (Nagy-Selyk), Nagy-Küküllő m., Filiale: Mediaş şi Elisabetopole.

Primeşte depuneri spre fructificare şi dă deponenţilor 5% până la 500 coroane; pentru depuneri stabile dela 500 coroane în sus cu abzicere de 30 zile 5½%. Darea de venit după capitale depuse o plăteşte institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane — se pot ridica şi — după starea cassei — se plătesc fără abzicere.

Depuneri şi ridicări se pot face pe cale poştală şi se expedează franco.

Tot asemenea acordează credite cambiale, personale, hipotecare şi de lombard în modul cel mai culant.

Direcţiunea

Nr. 889—1907 [232] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţător la şcoala confesională gr. or. română din comuna Seliştat, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele:

1. Salar anual 600 cor., şi anume:

a) din ajutor dela stat 270 cor.,

b) din repartiţie dela popor 240 cor.,

c) folosirea grădinei şcolare, computată în 40 cor.,

d) folosirea unui fânaţ numit „pe ţarină“, computat în 10 cor.,

e) doi stângini de lemne din pădurea comunală à 20 cor. = 40 cor.

2. Cuartir liber, de care până la edificarea şcoalei proiectate, se va îngriji comitetul parohial.

Alesul învăţător, va avea să ţină, în Dumineci şi sărbători, strana la utrenie să conducă cu elevii cântările la sfânta Liturgie, şi să ţină câte 2 ore catechizaţie cu adulţii în rând cu preotul.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările, instruite conform normelor în vigoare, anume: Atestat de botez, Atestat şcolar, Absolutoriu pedagogic, Diploma de învăţător şi eventuale Atestate de serviciu, în terminul susindicat subsemnatului oficiu şi a se prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Agnita, 28 Iulie 1907.

I. Muntean
protopresbiter.

Nr. 301 ppresb. 1907 [229] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti în comunele mai jos însemnate. din protopresbiteratul Mediaş se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Biertan, salar de 620 cor. în rate lunare anticipative. 6 stg de lemne pentru foc computaţi în 80 cor., cuartir în edificiul şcoalei.

2. Păucea, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

3. Şaroş, salar 600 coroane şi anume: 518 cor. din repartiţie, iar 82 cor. din alodiu, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-şi arăta dexteritatea în cântări, îndatoraţi fiind cei instituiţi a instrua copiii în cântările bisericeşti şi a cânta la sf. liturgie, a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractului cu suma de 10 cor. anual, în decurs de 10 ani.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediaşului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Mediaş, 22 Iulie 1907.

Romul Mircea
protopresbiter.

AVIZ!

O maşină mică de îmblătit, cu Dampf mai nouă, numai 19 zile întrebuinţată, se vinde ieftin din cauză de lipsă de Locomobil, în Feldgasse 13. [219] 6—6

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 8—23

Nr. 1118/1907 of. com. [242] 1—1

Publicaţiune.

In 25 August 1907 st. n. la 10 ore a. m. în cancelaria comunală din Poplaca, se dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice, edificarea unui grajd pentru taori comunali.

Preţul strigării este 2572 cor. 65 fil., după care sumă e a se depune 10% ca vadiu.

Condiţiunile de licitare, planul şi preliminarul de spese se pot vedea la cancelaria comunală.

Poplaca, 12 August 1907.

Primăria comunală:

Maniu Surdu primar.
George Comşa notar.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Kőbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune pràvălii.
Depositul principal se aflâ la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 25— Sibiiu — Nagyszeben.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 88 Sibiiu, Sâmbătă 11/24 August 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

La toamnă.

Mai este mult încă până la 10 Octomvrie, când se va redeschide dieta ţării noastre, şi totuşi evenimentele cari *pot* să se nască la toamnă în politica noastră internă îşi aruncă umbra de pe acuma, ameninţând şi periclitând situaţia guvernului.

Chestia croată încă nu e resolvată, şi deputaţii croaţi din dieta ungară au declarat de nenumărateori, în faţa alegătorilor lor şi în declaraţiuni făcute prin gazete, că sunt hotărâţi la toamnă, să înceapă lupta de nou în contra guvernului maghiar şi să nu depună armele până nu li-se face dreptate, adecă până nu renunţă guvernul la intenţiunea de a declara de oficioasă limba maghiară în manipulaţia internă a căilor ferate de pe teritorul Croaţiei şi al Slavoniei.

Deputaţii naţionalişti iarăşi au făcut declaraţie solemnă prin graiul deputatului român Dr. *Iuliu Maniu,* şi al altora, că la toamnă vor lupta şi ei cu armele obstrucţiei în contra tuturor proiectelor de lege ale guvernului, împedecându-le votarea până atunci, până nu va fi prezentat dietei proiectul de lege despre *sufragiul universal*, promis ţării în mesajul de tron, cu care Maiestatea Sa a deschis dieta actuală ungară.

S'a făcut deci declaraţie de răsboiu din două părţi guvernului ungar, şi dacă luptătorii vor da mâna şi vor purta lupta împreună, pot se facă mari neplăceri guvernului şi pot să împedece pe un timp oarecare funcţionarea maşineriei statului.

Guvernul ţării nu va putea trece cu uşurătate peste ameninţările acestea, ci va trebui să caute din vreme, ca ele să nu fie prefăcute în fapte, şi anume din motivul, că sunt chestiuni urgente, pe cari guvernul *trebue* să le aducă la resolvare cu orice preţ până la finea anului acestuia. E *transacţia* cu Austria de ex., care trebue negreşit să se facă pe cale parlamentară până la sfârşitul anului, şi e *budgetul*, ori în cazul cel mai rău, *îndemnizarea*, care asemenea trebue să fie votată până la finea anului, căci altcum ţara ajunge de nou în stare de *ex-lex*.

Se pare că guvernul e conştiu de situaţia gravă ce ar putea să i-se croiască la toamnă, şi de aceea face mereu comunicări prin ziarele sale oficioase şi semioficioase, în ambele chestii atinse mai sus. In chestia *croată* e vorba să se iniţieze în Septemvrie o înţelegere, un compromis cu deputaţii croaţi, cari apoi, dacă li-se dă aceea ce cer, vor renunţa dela planul de a mai face obstrucţie în dietă. Pe calea aceasta apoi unul dintre contrarii parlamentari ai guvernului şi adecă, cel mai tare, ar fi adus la tăcere, şi guvernul ar mai avea numai cu naţionaliştii de lucru, cari însă fiind mai puţini, nu vor putea se ducă lupta multă vreme, ci vor trebui să sisteze obstrucţia.

Dar şi pe acestia guvernul de pe acum caută se-i îmblânzească, făcând comunicări prin ziare, că proiectul de lege despre votul universal e în lucrare, în curând are să fie gata, şi apoi va fi prezentat unei anchete şi va fi trimis şi municipiilor spre opinionare, iar în Maiu, anul viitor, va fi prezentat dietei, care până la finea anului poate să-l voteze, astfel, ca proximele alegeri să se poată face în anul 1909, pe baza nouei legi electorale.

Fi-vor mulţămiţi, ori nu, deputaţii naţionalişti cu declaraţiunile acestea, pe cari guvernul sigur că le va face şi cu graiul, la toamnă, în dietă, — au să decidă ei înşişi, când se vor întruni de nou în Budapesta. La tot cazul însă, hotărâtor pentru atitudinea lor parlamentară va avea să fie, — după părerea noastră, — nu *terminul* pe care şi-l pune guvernul pentru prezentarea proiectului de lege despre reformele electorale, ci *felul* cum va fi compus acest proiect de lege. In privinţa aceasta vor trebui deci să ceară declaraţiuni clare şi categorice. O nouă lege meşteşugită, cu sumedenie de uşiţe, nu-i va putea mulţămi, nici pe ei, nici popoarele cari aşteaptă cu dor votarea ei, ci numai o lege, care dă drept *egal* tuturor, fără deosebire de clasă socială, şi fără deosebire de limbă. Dacă în direcţia aceasta vor fi liniştitoare declaraţiunile guvernului, şi dacă acesta într'adevăr votul *universal*, *egal* şi *secret* vrea să-l introducă pentru alegerile dietale, aşa cum e dorinţa Coroanei şi dorinţa popoarelor ţării: atunci *terminul*, când va fi prezentat proiectul de lege parlamentului, nu mai poate forma motiv pentru zădărnicirea votării celoralalte legi urgente, şi credem, că deputaţii naţionalişti nici nu-şi vor executa numai din acest motiv, ameninţarea cu obstrucţia.

Astfel ni-se prezintă *acum* situaţia, care poate să fie creată la toamnă, în politica noastră internă. Cumcă *în faptă* cum va fi, se va vedea — la toamnă.

Biserica ortodoxă în România.

Creştinismul a fost întrodus în ţările locuite de Români odată cu colonizarea Daciei de către împăratul Traian.

Dovezi despre aceasta avem, pe lângă mărturiile istoriografilor vechi, ca: Tertulian, Origen. etc. mai ales în cuvintele esenţiale bisericeşti, cari toate sunt de origine latină. De es. Dumnezeu (Dominus Deus), înger (angelus), creştin (christianus) cruce (crux), biserică (basilica), sfânt (sanctus), păgân (paganus), etc. etc.

Nu este încă bine stabilit, dacă îndată după colonizarea Daciei, ori ceva mai târziu a existat în ţările locuite de Români, o biserică creştină organizată, cum era cea din Illiric. Se ştie însă, că până pe la secolul IX creştinismul s'a răspândit la Nordul Dunării, parte prin coloniştii aduşi, parte prin contactul ce-l aveau Românii cu creştinii din Illiric.

După încreştinarea Bulgarilor făcută la anul 864, Românii din Dacia primesc organizarea bisericească bulgară, adoptând pentru serviciul religios limba slavonă.

După înfiinţarea celor două principate române, Moldova şi Muntenia, începe o periodă nouă pentru biserica ortodoxă din aste ţări, pentrucă de aici înainte ea primeşte o organizare proprie şi o hierarhie deosebită de cea bulgară.

Autoritatea supremă bisericească rămâne însă, ca şi mai nainte, tot patriarhul din Constantinopol.

La anul 1359 Alexandru Basarab înfiinţează prima metropolie în Muntenia cu reşedinţa, la început în Curtea de Argeş, mai târziu la Târgovişte şi în urmă la Bucureşti, după cum adecă a fost mutată şi capitala principatului.

In Moldova Alexandru cel Bun a înfiinţat la 1401 prima metropolie, cu reşedinţa la Suceava şi mai târziu la Iaşi. Pe rând se înfiinţară apoi episcopiile Romanului şi Rădăuţului, metropolia Proilaviei, episcopia Hotinului şi mai târziu episcopia Huşilor.

Cu desmembrarea Moldovei se perduse episcopiile Hotinului şi Rădăuţului, şi mai în urmă se desfiinţă şi metropolia Proilaviei, aşa, că în Moldova rămăsese numai metropolia din Iaşi şi cele două episcopii din Roman şi Huşi. La 1856 apoi, după ce au fost redate Moldovei cele trei judeţe din Sudul Basarabiei, s'a mai înfiinţat o nouă episcopie, a Dunării de jos, cu reşedinţa în Ismail, iar dela 1878 în Galaţi.

Viaţa religioasă a Românilor din principate şi-a urmat cursul regulat cu aceasta hierarhie şi organizare, până la anul 1864 şi în întregul restimp găsim, atât în Moldova, cât şi în Muntenia, o vieaţă pioasă şi un zel mare pentru ridicarea de biserici şi mânăstiri, cum nu se mai găsea nici unde în Orient.

Diferiţii domnitori şi boeri se întreceau în a zidi biserici şi mănăstiri, pe

FOIŞOARĂ.

Mănăstirea dela Sendomir.

Traducere, după Grillparzer.
(Urmare).

„Odată, în o zi călduroasă, se aflau pe câmp privind la lucrul secerătorilor şi contele tolănit în umbra unui tufiş de arin bea cu lăcomie un păhar de apă din mâna bătrânului său servitor, când deodată isbucni bătrânul cu vorba: Cât de minunat s'a revărsat binecuvântarea lui Dumnezeu peste holde! Cât de fericit trebue că se simte posesorul acestor bunătăţi! — Se şi simte, răspunse contele dând din cap şi îndemnându-se în continuu la sorbirea apei proaspete. — In oraşe mai înţeleg, că sunt nemulţămiţi, cari sgudue statul şi ordinea existentă şi faţă de cari puterea nu poate răsbi, dar la ţară, în pădure şi în câmp se poate foarte bine simţi, că Dzeu domneşte peste toate; şi el bune le-a făcut toate până în momentul de faţă. Dar răsvrătitorii n'au linişte până nu turbură şi sgudue totul; tată şi frate apucă în rociul lor, soră şi cumnat. Bătaia lui Dzeu peste ei! — Contele se ridică. Dupăcum observ — zise el — faci alusiuni la fraţii nevestei mele. Ai auzit ceva despre ei în timpul mai nou? Atunci căzu bătrânul la picioarele lui Starschensky şi vărsând lacrămi ferbinţi zise: Domnule, nu te lăsa sedus! Cugetă-te la soţie şi copil! La aceia ce posezi! La numele glorios al părinţilor vostri!

Cei cu tine? zise contele supărat. Domnule, răspunse bătrânul, cumnaţii dvoastră au gând rău asupra-vă şi dvoastră ştiţi de planurile lor! — Eşti nebun? strigă Starschensky. — Eu ştiu ce vorbesc, răspunse bătrânul. Un încredinţat al cumnaţilor dvoastră vine pe furiş în castel. Pe furiş e lăsat în lăuntru. Zile întregi stă ascuns în chioscul jumătate ruinat, care se află la marginea dinspre apus a zidului dela grădina animalelor. — Cine ţi-a spus aceasta?

— Eu, care l-am văzut. — Venind pe furiş în castel?

— Da! — Când? — Adeseori! — Un prietin de-al cumnaţilor mei? — In Varşovia l-am văzut împreună cu ei. — Îi ştii numele? — Ştiţi prea bine, că numai odată am fost în Varşovia şi atunci aveam alte lucruri de isprăvit în serviciul dvoastră, decât să mă interesez de numele număroşilor cheflii din societatea cumnaţilor dvoastră. Dar, că l-am văzut cu ei, asta o ştiu cu siguranţă.

La ce oră l-ai văzut venind în castel? — Noaptea! —

„Starschensky se îngrozi la cuvintele din urmă, deşi se cugeta la o mulţime de explicări ale acestei visite misterioasă, aşa, că în drumul către casă începu a se mai linişti. In treacăt întrebă însă pe Elga: de când n'a mai primit ştire despre fraţii săi? — De când au fost ultima oră aici n'am mai primit nici o veste, răspunse ea nedumerită. Contele porunci bătrânului administrator, ale cărui îngrijiri patriotice ştiu să i-le împrăştie, tăcerea cea mai adâncă despre tot lucrul acesta, el însă se hotărâ să cerceteze după putinţă lucrul mai cu deamănuntul.

„Trecu câtva timp, când într'o zi, era după ameazi, porni călare pentru a-şi cerceta posesiunile, cari erau mai îndepărtate, unde voia să petreacă mai multe zile. Făcuse deja o bună bucată de drum şi începuse a se însera, când deodată auzi în urma sa strigând cineva tare şi înspăimântat numele său. Privind înapoi recunoscu pe bătrânul administrator, care pe un cal eşofat, gâfăind şi aproape fără suflare se nizuia să-l ajungă şi strigând şi făcându-i semn cu mâna îl ruga să oprească şi să-l aştepte. Contele trase frânele calului său şi opri. Ajuns, se apropie bătrânul de domnul său şi-i şopti gâfăind o veste la ureche. Causatorul îngrijirilor sale, necunoscutul misterios iar s'a arătat în apropierea castelului.

Contele întoarse iute calul şi într'un curs luară drumul înapoi către casă, abia putându-i urma servitorii săi. Intr'o distanţă mai mare dela castel s'au dat jos de pe cai, caii i-au dat în îngrijire servitorilor, cărora li-s'a dat instrucţiuni, ca să-i aştepte la un loc anumit. Prin tufiş şi desiş au luat-o către chioscul, de unde se arăta mai des străinul. Intr'aceia înoptase şi luna încă nu eşise, deşi o lumină azurie la marginea orizontului o anunţa. Atunci se ivi deodată înaintea ochilor lor o lumină printre ramurile dese, în aceeaşi direcţiune, în care se afla chioscul. S'au grăbit să ajungă marginea pădurii, şi deja au ajuns la poalele colinei pleşuve, pe care se afla chioscul. Dar n'au observat nici o lumină printre spărturile dărâmate; asemenea nici o urmă de vre-o fiinţă omenească.

„Cei drept la lumina lunii care tocmai acum se ivia putu deosebi bătrânul cari le înzestrau cu odoare bogate şi cu moşii întinse. Astfel s'au înfiinţat mănăstirile Tismana (1342), Neamţu (1392), Cozia (1386), Bistriţa (1407), Putna (1470), etc.

La începutul acestei perioade limba în care se oficia serviciul religios în biserici era tot cea slavonă veche. Aceasta a ţinut aşa până la sfârşitul secolului 17 şi începutul secolului 18, când s'a întrodus definitiv limba română ca limbă liturgică şi de oficiu în biserica ortodoxă română.

Tot în aceasta periodă, dar mai cu seamă prin secolul 18, biserica română a avut să sufere o nouă influenţă, din partea călugărilor greci. Influenţa aceasta s'a manifestat în următoarele condiţiuni:

După ce principatele române au ajuns sub suzeranitatea sultanului turcesc, şi după ce elementul grecesc ajunsese să fie atotputernic pe lângă Poartă, mulţi dintre călugării greci veneau în principatele române, unde domnitorul, boerii ori locuitorii mai pioşi şi milostivi îi primeau cu multă căldură, ca pe unii cari veneau din partea autorităţilor supreme ale ortodoxismului, trimişi şi provăzuţi cu scrisori de recomandaţie dela diferiţii patriarhi ai Orientului.

Parte din simţ de evlavie, parte din milă, domnitoriul ori boerii *închinau* bisericile şi mănăstirile zidite şi înzestrate de strămoşii lor câte unei patriarhii, dela sf. munte ori de altundeva.

Inchinarea aceasta consta în faptul, că după îndestularea trebuinţelor unei mănăstiri şi îndeplinirea tuturor operelor de binefacere, prevăzute a se face în ţară, — tot ce mai rămânea din venitele bisericei ori a mănăstirei, se dădea ca milă unei patriarhii oare care din Orient.

Pentru uşurinţă, la început patriarhia trimitea în fie care an un om încrezut al ei, care ridica venitele ce competeau patriarhiei, iar mai târziu, prin usurpaţiune, patriarhia trimetea egumeni deadreptul la mănăstirile închinate, de pe teritorul ţărilor româneşti.

Egumenii greci transformară apoi încetul cu încetul această închinare într'o adevărată *cotropire*, a tuturor averilor pe cari le posedau mănăstirile închinate şi s'au făcut stăpâni pe totalitatea venitelor dela mănăstiri, pe cari le trimeteau an de an în ţara lor. Cumcă aceste venite cât de însemnate erau, se poate vedea din estinderea colosală de pământ, stăpânită de călugării greci, şi care făcea aproape a cincia parte din teritoriul întreg al ţării.

In acelaş timp toate gradele hierarhiei bisericeşti erau ocupate aproape nu mai de călugări greci, iar în cele mai multe biserici, în loc de slavoneşte, se oficia acum serviciul divin în limba greacă.

Aceasta stare a durat până la 1859, când apoi începe o nouă perioadă în istoria bisericei gr. ort. din România, pe atunci Principatele Unite.

Sub domnia principelui Cuza, biserica română a fost scoasă de sub dependenţa Patriarhiei din Constantinopol şi declarată *autocefală*, rămânând însă credincioasă şi mai departe dogmelor şi canoanelor bisericei ortodoxe a răsăritului.

Autoritatea supremă a fost încredinţată unui *sinod*, compus din toţi metropoliţii, episcopii, arhiereii, şi din câte trei preoţi de mir din fiecare eparhie.

Patriarhul din Constantinopol, mult timp, mai mult de 20 de ani, n'a voit se recunoască independenţa bisericii gr. ort. din România, şi credincioşii ei au fost declaraţi *schismatici*. La anul 1885 însă, Patriarhul revenind asupra dispoziţiunilor sale de mai nainte, a recunoscut independenţa bisericei ortodoxe române din regat.

La anul 1862 domnitorul Cuza isbuteşte să resoalve în sensul drepturilor ţării chestia mănăstirilor închinate. A secularisat adecă toate averile, atât ale mănăstirilor închinate, cât şi ale celor neînchinate, trecându-le toate prin lege în stăpânirea şi administrarea statului. In schimbul averilor ce le aveau, statul român s'a obligat să întreţină din vistieria statului toate bisericile şi mănăstirile, ale căror averi au fost secularisate.

Mulţi domnitori de înaintea lui Cuza, sprijiniţi şi de adunările obşteşti, au fost făcut încercări pentru a pune capăt acestor abusuri, cari făceau, ca în fiecare an zeci de milioane să iese din ţară, plătind astfel adevărat tribut pe seama mănăstirilor greceşti din întregul Orient, dar resistenţa înverşunată a Patriarhului, sprijinit de influenţe puternice a reuşit se paraliseze încercările domnitorilor români.

Organisarea actuală a bisericei gr. ort. din România e următoarea: Autoritatea supremă bisericească o formează *Sfântul Sinod* al sfintei biserici autocefale ortodoxe române, înfiinţat la anul 1864 şi modificat în compunerea sa la anul 1872. Sinodul se compune din 16 membri: doi metropoliţi, 6 episcopi şi 8 arhierei titulari.

Sfântul Sinod are îndatorirea de a păstra unitatea în privinţa dogmelor şi canoanelor cu biserica răsăritului, şi mai are şi obligativitatea de a păstra disciplina bisericească în cuprinsul statului român şi de a regula toate afacerile spirituale şi judiciare, curat bisericeşti, în conformitate cu sfintele canoane.

(Va urma).

Răspuns „Răvaşului".

„Răvaşul" din Cluj dela 10 August a. c. sub titlul: „Crestături" între alte, îşi descopere supărarea, că foile din România şi după ele şi ale noastre şi în deosebi „Telegraful Român", a stigmatizat, precum s'a cuvenit, purtarea arogantă a arhiepiscopului catolic Netzhammer din Bucureşti, faţă de episcopatul ortodox din România, manifestată prin scrierea aceluia în „Salzburger Kirchenzeitung" despre ţinuta clerului faţă de răscoalele ţărăneşti. Este cunoscut, că numitul arhiepiscop a avertizat episcopatul ortodox, că n'ar fi fost la înălţimea chiemării sale în cauza răscoalelor ţărăneşti, căci numai întârziat şi numai în urma episcopilor catolici din Iaşi şi Bucureşti au intervenit şi cei ortodoxi cu pastoralele lor, pentru liniştirea răscoalelor — punând mai presus patriotismul catolicilor decât al clerului ortodox. Aceasta imputare nejustă a vătămat simţul bun bisericesc şi naţional al Românilor, cari sunt în drept a pretinde, ca cel puţin în ţara lor, să nu fie batjocoriţi de străini; deci cu drept cuvânt jurnalistica românească a înfruntat această păşire nemotivată a episcopilor catolici din România, care prin tendinţa de a ridica ei prea sus capul şi de altă parte a înjosì pe episcopii şi clerul ortodox, nu fac mai puţin decât propagarea catolicismului. Dela simţul general românesc face abatere numai scriitorul notiţei din „Răvaşul", signată cu *b*, cu care ne ocupăm.

Acest scriitoraş, în care se vede că clocoteşte patima şi ura confesională, conştiu de slăbiciunea sa şi pentru a dovedi cât de corect a lucrat arhiepiscopul Netzhammer, se provoacă, cum au făcut şi alţii în asemenea materie, la autoritatea dlui Nicolae Iorga, făcând de nou din acest bărbat un „Sündenbock" în diferinţele confesionale, cu care noi ca totdeauna numai provocaţi ne ocupăm şi la care de astădată a nu răspunde am păcătui în contra demnităţii bisericii ortodoxe nu numai a celei româneşti, dar a întregei biserici ortodoxe orientale, pentrucă din bun senin iată cu ce cuvinte pătimaşe se expectorează „Răvaşul" în notiţa sa despre o biserică întreagă ecumenică:

„Iar de asta să nu se supere cei criticaţi. Nu doar toţi ştim, ce spirit preoţesc şi ce misiune apostolică se poate aştepta dela ei. Cunoaştem slăbiciunea clerului în viaţa publică a României, cunoaştem duhul puţin evanghelic ce stăpâneşte în general clerul ortodox în România, în o măsură aşa de mare de chiar şi ei desperează de o îndreptare.

Nu mai pomenim de mănăstirile pentru a căror reglementare s'a fost dat un circular, rămas literă moartă. Biserica ortodoxă, durere, simţim şi resimţim şi noi, nu se află nicăiri într'o stare mulţămitoare. Casul Brancovici şi cele ce s'au săvârşit în jurul lui, sunt prea proaspete".

Să se noteze bine: acestea ni-se aruncă în obraz chiar astăzi când multe cetăţi şi oraşe ale Italiei sunt în revoltă contra clerului catolic, pentru corupţiune şi decadenţă morală.

Ne oprim aici. Iar domnului *b*, spre a fi mai puţin pătimaş faţă de bis. ortod. îi recomandăm să cetească numai notiţa dela urmă din „Amvonul" nr. 4. *c.*

NOUTĂŢI.

Serviciu divin. In ziua praznicului Schimbării la faţă, au servit în biserica catedrală protopresbiterii Ioan Papiu, Moise Lazar, presbiterul D. Cunţan şi diaconii G. Joandrea şi V. Stan. La sf. Liturghie au participat toţi soldaţii gr. or. dela regimentul 50 în frunte cu muzica militară. Predica ocazională a fost rostită de diaconul G. Joandrea.

*

Pentru fondul catedralei a incurs la cassa arhidiecezană suma de 2 cor. 90 fil. dela comuna *Dupăpiatră-Sat* cu filia *Cornițel*, protopresbiteratul Zarand.

*

La şcoala elementară de fete a Reuniunii femeilor române din Sibiiu, înscrierile se fac în zilele *1*, *2*, *3* şi *4 Septemvrie* nou a. c., iar prelegerile se încep în *5 Septemvrie* anul curent.

Inscrierile se fac în localitatea şcoalei, strada Morii Nr. 8, în fiecare zi dela oarele 8 - 12 a. m. şi 3—5 d. a.

Taxa de înscriere este 4 cor. Copilele membrilor reuniunei nu solvesc taxă de înscriere.

Didactrul este 2 coroane pe fiecare lună.

Acestea se notifică pentru orientarea celor interesaţi.

Sibiiu, 22 August 1907.

Direcţiunea.

*

Darea de seamă a deputaţilor noştri. Aflăm că dintre deputaţii noştri dl Alexandru Vaida-Voevod, deputatul Ighiului îşi va face darea darea de seamă în luna lui Octomvrie, iar dl Aurel Vlad, deputatul Orăştiei, în cursul lunii lui Septemvrie.

*

Dl Dimitrie Sturdza, ministrul-prezident român, a avut în zilele trecute o întrevedere cu cancelarul german Bülow pe insula Norderney (marea Nordului). Duminecă a fost învitat la o convorbire cu cancelarul, luând apoi masa împreună.

*

Comitele suprem al Braşovului la Regele României. Duminecă a fost primit comitele suprem al comitatului Braşov, contele Mikes, de Regele României în audienţă la Sinaia. A fost oprit apoi dimpreună cu soţia sa la dejun în castelul regal.

*

Hymen. Dl Ioan Nistor, contabil la „Racoţana" în Şeica-mare şi-a încredinţat de fiitoare soţie pe dşoara Vetuca Greavu din Roşia.

*

Starea sănătăţii academicianului B. P. Haşdeu s'a îmbunătăţit.

*

Cununie. *Victor Iacob*, învăţător şi *Leontina Stefu* anunţă serbarea cununiei lor, ce se va ţineà Duminecă în 1 Septemvrie st. n. a. c. la 1 oră d. a. în biserica gr. or. din Cerbea. Cerbea, August 1907, Brădăţel.

*

---

administrator nişte urme proaspete, afară de aceea era suspect, că poarta era descuiată; dar totuşi semnul prim a putut uşor înşela, iar al doilea se putea explica ca o negligenţă din partea portarului.

„Răsuflând mai uşorat, se duse contele dimpreună cu însoţitorul său pe colină în jos. Luna îşi vărsa argintul peste ţinutul liniştit şi streformă castelul din faţa lor într'un palat strălucitor al ielelor. In sufletul lui Starschensky se ivi chipul soţiei sale mai fermecător decât ori-când. Acum îşi dădea el seama, că o parte a bănuielii ivite în sufletul său o datorea soţiei sale şi acum simţind, că i-a făcut nedreptate, chipul ei, care dormea fără grije în patul virginal, apăru înaintea ochilor săi mai frumos, umplând sufletul său de o dorinţă cum nu simţise încă dela prima lor întâlnire.

„Astfel visa el şi mergea înainte. Atunci îl atinse cineva. Era însoţitorul său; acesta arăta cu degetul înaintea sa spre câmpia luminată. Starschensky privi în acea direcţiune şi văzu o figură de bărbat, a cărei parte neluminată de lună, întunecoasă, era îndreptată spre ei, furişându-se peste câmp către castel. Contele nu se mai putu stăpâni. Cu un strigăt puternic, cu sabia scoasă în mână năvăli asupra figurii. Străinul, avisat la timp, fugi dinspre castel, străcurându-se între arbori. Deja avea intenţiunea să-l urmărească şi acolo, când fu oprit de o nouă apariţie, care se furişa pe lângă zidul castelului. Pe aceasta o ajunse îndată, care îngrozită şi tremurând spuse că e Dortca, fata de casă a contesei. La întrebarea: Ce caută aci? îngână câteva cuvinte de scuză, neînţelese; iar la întrebarea: cum a ajuns aici? a răspuns în locul ei portiţa de atac deschisă, care de obiceiu era închisă şi zăvorîtă, şi care numai la porunca contelui putea fi deschisă cu o chee, care se afla întotdeauna la el.

„Toate încercările de a putea stoarce vre-o mărturisire dela camerieră, au fost zadarnice. Plin de mănie o prinse contele de mână şi cu puterea o târăi prin coridoarele lungi şi întretăiate până la camera nevestii sale. Elga însaşi era deşteaptă şi îmbrăcată. Contele gângăvind de mănie îi istorisi cele întâmplate şi pretinse că, sau mărturiseşte cameriera imediat tot, sau la moment va fi dată afară din serviciu şi din casă. Dortca căzu atunci în genunchi trămurând şi plângând.

„Starschensky se aşteptă să-şi afle soţia sa în perplesitate sau cel puţin aprobând mănia lui întemeiată. Dar nici una din acestea nu se întâmplă. Rece şi fără compătimire îl rugă la început să nu turbure liniştea casei prin înjurăturile lui sgomotoase şi după ce continuă contele cerând depărtarea imediată a fetei, atunci îi declară ea aprinsă: Mie mi-se cuvine să judec purtarea servitoarelor mele; voi cercetà şi voi hotărî în cauză. Contele aproape eşindu-şi din fire de mănie ridică fata dela pământ, ca să o scoată cu sila afară din casă, dar şi Elga aprinsă de mănie sărì între ei, smâncì fata de cealaltă mână către sine strigând: Ei bine, aruncă-mă şi pe mine din casă, că văd că acolo ţinteşti! O! că nu te-am cunoscut mai nainte în felul acesta! Nefericita de mine! începù ea plângând; sunt mâhnită şi maltratată! Dar servitori nevinovaţi n'au să sufere pentru mine! La aceasta arătà camerierei cu degetul înspre uşa odăii ei de durmit, aceasta înţelese porunca tăcută şi grăbi înlăuntru. Elga îi urmă şi închise grabnic uşa după sine.

„Starschensky rămase ca trăsnit. Deodată să ridică şi merse spre odaia soţiei sale; dar la calea jumătate se oprì şi căzu din nou într'o încremenire înăbuşită. Bătrânul administrator se apropie de el şi-i şopti câteva cuvinte; contele însă fără ai răspunde eşì pe lângă el pe uşe şi trecând prin coridoare se duse în odaia sa, care se află în ceealaltă aripă a castelului. In prag se întoarse, făcù semn cu mâna că n'are lipsă de însoţire şi închise uşa după sine. Cum a petrecut aceea noapte — Dzeu ştie. Servitorul, care a întrat la el dimineaţa, la aflat îmbrăcat şezând pe un scaun. Se părea că doarme, dar observat mai deaproape, putea-i vedeà că ochii erau deschişi şi pironiţi înaintea lui. De câteva ori trebuì să-l strige servitorul pe nume, până se mişcă. Apoi îi aduse ştirea că vine în numele contesei, care îl roagă să-şi ia dejunul în odaia dânşii. Starschensky îl privì mai întâi mirat, apoi se sculă şi urmă tăcând încătro îl conduceà acela. „Veselă şi ca o floare, ca şi când nu s'ar fi întâmplat nimica, îl întimpină Elga; îi aminti mai mult glumind de cele întâmplate în noaptea trecută. Cameriera a fost acuzată de o dragoste secretă, Dortca însaşi a fost înfăţişată, care povestì destul de neajutorat o povestire plăsmuită. In urmă se rugă de iertare, iar contesa luând în considerare purtarea ei de altcum bună îi şi acordă în mod generos iertarea în numele ei şi a bărbatului ei. Contele întrebat totuş la urmă că consimte, clătina din cap în mod aprobător şi fata rămase în casă.

(Va urma).

† Zacharie Moga, măestru franzelar, şi unul dintre cei mai harnici măestri ai noştri, în cea mai viguroasă vârstă a bărbăţiei, a încetat din viaţă astăzi, Vineri, în 23 August n. c., lăsând în adâncă jale soţia sa şi 3 copii minori. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului se vor ridica din casa proprie (strada Quer Nr. 23) şi se vor aşeza spre vecinică odihnă, Duminecă, în 25 August n. c., la 2 oare d. a., în cimiterul bisericei gr. or. din suburbiul inf. (Poarta Turnului).

*

Manevrele din Austria. Se anunţă din Viena, că manevrele împărăteşti vor fi probabil sistate, pentrucă în regiunile în cari se fac manevrele este epidemie de tifus. O telegramă din Laibach anunţă, că în reg 27 de infanterie s'au constatat câteva cazuri de tifus.

*

† Adolf Zay, conzilier în ministerul de comerciu şi o valoroasă personalitate în istoria politică a poporului săsesc din ultimii decenii, a răposat Marţi noaptea aici în Sibiiu, în etate de 57 ani.

*

Necuviinţe. Mai mulţi tineri maghiari între cari şi un student universitar şi-au permis necuviinţa de a insulta eri sara înaintea cafenelei Habermann o familie onorabilă din România prin cuvinte ca „oláh“ şi alte expresii vătămătoare. Cei insultaţi au fost siliţi să recurgă la poliţişti. Nu putem din destul înfiera astfel de purtare faţă de oaspeţii români de dincolo, purtare, care să pare a isvorâ nu numai din lipsa de creştere ci şi din ură naţională.

*

Sancţionarea pragmaticei de serviciu a funcţionarilor de tren. „Monitorul oficial“ publică sancţionarea proiectelor de legi referitoare la pragmatica de serviciu a funcţionarilor de tren şi la regularea salarelor amploiaţilor dela căile ferate ale statului.

*

Pietatea împăratului Germaniei. Organul preotului Stoecker („Reich“) aduce următoarea istorisire despre vieaţa pioasă a împăratului Wilhelm II al Germaniei: Duhovnicul curţii Kessler jucându-se într'o zi de-a ascunsele cu prinţii regali, ajunse şi în camera de durmit a împăratului, unde s'a fost ascuns principele imperial. Singura carte pe care o zări aproape de pat era o biblie şi în biblie se aflau însemnări de creion dela cea dintâi până la cea din urmă pagină; împăratul o ceteşte din doască în doască. Dimineaţa împăratul şi împărăteasa cetesc împreună în biblie. La orice ceas să scoală dimineaţa împăratul, împărăteasa lasă să fie deşteptată pentru a ceti cu el stihurile din biblie. Seara se repetează acelaş lucru; părechia împărătească cetesc din nou cuvântul lui Dumnezeu şi îngenunchind în urmă îşi fac rugăciunea. Dumineca împăratul şi împărăteasa nu lipsesc nici odată dela biserică.

*

O procesiune sângeroasă. In localitatea St. Rochus la Gospics, un loc vestit pentru peregrinaj, s'a adunat Vinerea trecută o mare mulţime de peregrini din Dalmaţia, între cari se aflau şi catolici şi ortodoxi. Ortodoxii aveau cocarde sârbeşti. Faptul acesta a provocat mare indignare între Croaţii catolici cari au năvălit asupra Sârbilor, provocându-i să depună cocardele. A întrevenit însă jandarmeria, care a puşcat asupra Croaţilor, rănind pe mulţi din ei.

*

Atentat cu dinamită pe căile ferate ungare. Duminecă seara s'a făcut un atentat cu dinamită în contra trenului accelerat care aveà să sosească la Braşov. Dinamita a fost pusă aproape de staţiunea Feldioara sub şini. Dinamita a explodat după trecerea trenului, aşa că trenul n'a suferit nimic, numai şinele sau stricat puţin. Trenul a sosit în Feldioara cu o întârziere de 29 minute. S'a pornit cercetare pentru a aflà pe atentatori.

*

Petrecere în Daneş. Tinerimea studioasă română din Daneş aranjează producţiune teatrală împreunată cu joc, în 28 Aug. a. c. st. n. (la sf. Maria) în localitatea destinată spre acest scop. Inceputul precis la 8 ore seara. Venitul curat este destinat spre scopuri filantropice. De viptuale să se îngrijească fiecare. Suprasolvirile se vor publica prin ziare pe lângă cea mai mare mulţămită. Daneş, în 17 August 1907. Comitetul aranjator.

*

Teatru în Zlatna. Tinerimea română din Zlatna învită la producţiunea teatrală ce o va aranja Miercuri în 28/15 Aug a. c. în ziua de „Ad. Născ. de Dumnezeu“ în pavilonul hot. „Glückauf“ în favorul gimnaziului din Brad. Inceputul la 8 ore seara. Suprasolviri se vor primi cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Biletе se pot procura la „Zlăgneana“ şi sara la cassă.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Inteligenţa şi poporul român din Mediaş şi jur învită cu toată onoarea a participa la adunarea generală a despărţământului XXIX (Mediaş) al Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român, care în acest an se va ţinea în Mediaş, în 8 Septemvrie nou, la 3 ore d. a. în şcoala gr. cat. cu următorul

Program:

1. Deschiderea şedinţei prin prezidiu.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa dela ultima adunare generală până azi.
3. Raportul cassarului.
4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea rapoartelor de sub 2 şi 3 şi pentru verificarea procesului verbal al acestei adunări şi încassarea taxelor.
5. Propuneri eventuale.
6. Constituirea comitetului pe un nou period de 3 ani.
7. Alegerea alor 2 delegaţi pentru adunarea generală a Asociaţiunei pentru literatura şi cultura poporului român.
8. Eventuale propuneri, după cari urmează închiderea şedinţei.

Mediaş, 29 Iulie 1907.

Ioan Moldovan dir. desp. — *Dr. Ivan* notar.

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul public.

(Fine).

Baza obligativităţii legilor trebue să fie aceea, că ele să exprime voinţa generală a cetăţenilor; iar din punct de vedere formal, legea poate fi executată numai după promulgare, după aducerea ei la cunoştinţă publică, când apoi deobligă pe fiecare cetăţean cu privire la ulterioarele sale acţiuni, chiar şi în casul că n'a luat cunoştinţă despre existenţa legii.

Puterea obligătoare a legilor se extinde numai asupra teritorului propriu al statului, şi asupra cetăţenilor aparţinători acestui stat, iar asupra străinilor numai întrucât ei datori sunt să recunoască puterea de stat şi să se supună ei, fiindcă străinii sunt consideraţi în stat ca *oaspeţi*, întocmai ca în familie.

Orice dispoziţie legală trebue să fie şi executată, pentrucă altcum voinţa generală n'ar fi realisată; iar sfera de activitate a puterii de stat, în direcţia aceasta aparţine în prima linie *justiţiei*, instituţiune basată pe asigurarea drepturilor.

Justiţia e *civilă* sau *penală* şi se face prin judecătoriile, cari singure sunt chemate să aprecieze acţiunile oamenilor şi să stabilească dacă ele consună sau nu cu legea.

Judecătoria are dreptul să cerceteze şi se decidă în mod cu totul independent; şi fiindcă dreptul se rosteşte în numele domnitorului, judecătorii sunt numiţi din partea domnitorului pretutindenea.

Judecătoria poate să o formeze o persoană fisică sau o persoană morală, în care ces se numeşte *tribunal*, fiindcă e compusă din mai mulţi judecători.

Legea trebue să preciseze bine, că judecătoria asupra căror acţiuni omeneşti are se judece şi că acţionistul la care instanţă are se mai ceară, dacă doreşte, revisuirea sentenţei judecătoreşti, şi tot legea are se stabilească şi regulele procedurei pe care judecătorul are să o aibă în vedere.

Nici o judecată nu poate fi croită altcum, decât numai pe basa dovezilor, fiindcă numai dovezile dau naştere adevărului juridic şi dreptăţii.

O altă misiune a statului, pe lângă *justiţie* este delăturarea pedecilor cari se opun ajungerii scopului de stat, lucru care se împlineşte cu ajutorul *poliţiei*, investită asemenea cu drept de judecătorie. In cercul de activitate al poliţiei cade delăturarea pedecilor puse siguranţei de drept (poliţia de siguranţă), sau împedecarea crimelor prin descoperirea motivelor din cari se pot naşte (poliţia criminală), ori apoi promovarea culturei din punct de vedere moral, fisic şi intelectual, şi înmulţirea proprietăţii pe seama cetăţenilor (poliţie de câmp şi poliţie de bune moravuri).

Realisarea drepturilor, puterea de stat o face prin funcţionari însărcinaţi cu aceasta.

In funcţie de stat pot să între ca puteri sprijinitoare şi persoane lipsite de cualificaţie, pentrucă în funcţie continuă stau toţi supuşii statului, datori fiind toţi să dee mână de ajutor puterii de stat la executarea voinţei generale. Dar sunt servicii de stat, acte reclamate de puterea de stat, cari nu pot fi săvârşite decât numai prin oameni de specialitate şi acestia sunt funcţionarii statului.

Funcţionarul de stat exerciază o parte din puterea de stat în numele domnitorului, care din acest motiv e îndreptăţit să-l numească şi să pună alt funcţionar deasupra sa, ca să-l controleze. Fiecare cetăţean e dator să primească sarcina de funcţionar, dacă increderea domnitorului îl onorează cu distingerea aceasta şi dacă el se simte capabil să poarte funcţiunea. Funcţionarului îi compete remuneraţie pentru serviciile ce le prestează, fie ca leafă, fie ca distingere, şi nu poate depune funcţia fără motiv, pe când domnitorul e în drept să-l absolve fără motivare de însărcinarea dată.

Conservarea independenţei statului aduce cu sine, ca statul să aibă şi *putere armată*, şi în direcţia aceasta măsurile de lipsă le ia domnitorul, ca singurul îndreptăţit şi ca supremul şef al armatei.

Dar toate forţele statului numite până aici, le dau *persoanele*, cări pentru susţinerea statului nu sunt suficiente, pentrucă se mai cer şi *lucruri*. Lucrurile formează *averea statului*, care se compune din domeniile statului, din diferitele isvoare de câştig şi din *contribuirile* cetăţenilor (imposite). Pentrucă statul are dreptul să pună imposite pe supuşii sei şi să le încasseze prin constrângere, fiindcă cetăţenii sunt datori să contribue, cu persoana şi cu averea, la susţinerea statului. In schimb însă au şi drepturi ca supuşi ai statului, şi anume:

Dreptul garantat pe seama fiecărui cetăţean de a i-se da onoarea cuvenită de cetăţean.

Dreptul de a pretinde şi de a se împărtăşì de o egală îndreptăţire cu toţi oamenii săi.

Dreptul de a reclamà scutul puterii de stat în contra tuturor violărilor de drept.

Dreptul de a cere dela domnitor, ca puterea de stat să fie exerciată conform scopului de stat şi amăsurat constituţiei statului.

Un drept însă nu pot să-l aibă cetăţenii şi nici unul dintre cetăţeni: dreptul de a criticà şi de a croì judecată asupra acţiunilor domnitorului, şi de a se opune dispoziţiunilor guvernului, luate în numele domnitorului, cu esceptiunea cazului, când domnitorul însuş calcă contractul legat cu supuşii săi, pentrucă aici opunerea e admisă, fiindcă se face în scopul conservării de stat.

Afacerile de stat nu pot fi conduse decât numai în spiritul şi înţelesul *constituţiei*, care e personificarea voinţei generale din stat şi e temelia statului. Cum însă voinţa generală a cetăţenilor cari formează statul se poate schimba în decursul vremii, constituţia încă poate fi schimbată, având a se face modificarea ei pe calea pe care i-s'a făcut întâi votarea.

In constituţie e precizată forma de guvernare a statului, care, cu privire la persoana pusă în frunte, poate să fie *monocratic*, adecă monarhic, când puterea de stat e concentrată într'o persoană fizică, ori *policratic*, când puterea de stat revine mai multor persoane.

Forma din urmă poate iarăş să fie: sau *aristocratică*, când acest drept compete numai anumitelor clase de cetăţeni sau *democratică*, când dreptul de guvernare aparţine totalităţii cetăţenilor activi.

Deosebim deci state monarhice, aristocratice şi democratice. In monarhii puterea de stat compete unei singure persoane, Monarhului, chiar şi atunci, când executarea se face prin alte persoane, subordonate Monarhului şi nu cu drept de — conregenţi.

In stat aristocratic puterea de stat se află în mâna unei clase de cetăţeni şi e condusă de *consiliul suveran*. Iar în stat democratic, la puterea de stat şi la conducerea de stat ia parte totalitatea cetăţenilor, fie direct (democraţie absolută) fie indirect (democraţie reprezentativă).

Concentrarea puterii de stat şi eserciarea ei se numeşte *suveranitate*, şi se poate câştigà prin alegere sau prin moştenire (succesiune). In ambele cazuri e izvorîtă însă din voinţa poporului şi numai forma de exprimare a voinţei e alta.

Domnitorii se schimbă deci, atât prin alegere, cât şi prin succesiune, dar schimbarea se face numai cu privire la persoana fizică, pe când persoana ideală a şefului de stat, a suveranului, rămâne aceeaş în permanenţă, provăzută cu frumoase drepturi, cu drepturile primite dela supuşi, dela cetăţeni, dar împovărată şi cu obligamente grele, luate faţă de cetăţeni. Pentrucă puterea de stat, concentrată în mânile domnitorului, nu e nelimitată, îşi are barierele sale naturale, precizate în constituţie, şi de aceea anumite drepturi nu le exerciază domnitorul singur, ci în înţelegere cu poporul, reprezentat prin încredinţaţii săi, întruniţi în adunarea care se numeşte — *parlament*.

Parlamentul votează legile, cari însă putere obligătoare primesc numai după *sancţionarea* primită din partea domnitorului.

Un domnitor poate să ţină în mână puterea de stat a mai multor state, cari însă pentru aceea formează state de sine stătătoare şi n'au nimic alta comun decât tocmai numai pe domnitorul lor. In fine, statele mai pot întrà şi în legături strânse unul cu altul, pentru a urmărì scopuri comune, cu puteri unite, ceeace se numeşte *alianţă*, şi se poate legà pe un timp anumit sau pentru totdeauna. Astfel de alianţă temporară este *tripla alianţă* europeană, din care face parte Austro-Ungaria, Germania şi Italia.

Cărţi şi reviste.

A apărut: Dr. O. Prohaska, Episcop. Isus Christos şi viaţa modernă, traducere românească, de Dr. E. Dăianu, volum de 125 pag. elegant compactat în pânză. Preţul 1 cor. 50 + 15 fil. porto.

*

Predicile lui Petru Maior. (cu litere latine). vol. III. propovedanii la oameni morţi, volum elegant compactat în piele şi pânză. Preţul 4 cor. + 20 fil. porto. A se adresa: „Răvaşul“ Iokai út 6 sz.

Dela şcoala comercială sup. gr. or. rom. din Braşov.

Aviz pentru anul viitor.

Anul şcolar 1907/1908 se va începe la 1-a Septemvrie v. 1907. Inscrierile se fac de direcţiune în zilele de 1, 2 şi 3 Septemvrie v. Examenele supletorii şi de emendare se vor ţinea în 1 şi 3 Septemvrie v. Ceice vor întârzia atât dela acest examen, cât şi dela înscriere, pot fi admişi numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credinţă causa întârzierei. Examenele de privatişti se vor ţinea în 7 Septemvrie v. Acestia au însă a se insinua în persoană la direcţiune cel mult până la 1-a Septemvrie v. Privatiştii au a plăti la direcţiune taxele pe un an şcolar cu *74 coroane* şi taxa de examen de *80 cor.* deja la insinuare pentru examen.

In clasa primă pot fi primiţi numai acei elevi, cari au absolvat cu succes şi pot produce atestat de trecere din clasa IV. gimnasială, reală sau civilă, dela o şcoală publică. La înscriere se cere atestat şcolar şi atestat de botez.

Taxa de primire e *8 coroane*, didactru *60 coroane* şi alte taxe *6 coroane* şi trebuesc plătite la înscriere cel puţin jumătate, iar până în Februarie restul. Elevii, cari nu-şi vor achita la timp taxele vor fi opriţi dela cercetarea cursurilor.

Elevii de confesiuni străine decât cea română greco-orientală şi greco-catolică plătesc didactru duplu.

Fiecare elev va mai plăti pe seama fondului de pensiune al profesorilor încă o taxă de *10 coroane*, iar pentru excursiuni şcolare şi alte trebuinţe suma de 6 coroane.

Fiecare elev e dator a aveà la începutul anului şcolar toate cărţile şi recvizitele necesare, nouă şi în bună stare, deoarece legile şcolare opresc traficul de cărţi şi recvizite şi folosirea de cărţi vechi şi necorăspunzătoare. Cărţile vor purtà viză institutului alăturea cu numele elevului.

Chipiul şi uniforma proprie a şcoalei comerciale se recomandă a se procurà deja în prima lună de şcoală şi se impune în mod obligător tuturor elevilor din şcoala comercială. Forma şi coloarea se pot aflà dela direcţiune. Pentru ori ce informaţiuni mai detailate părinţii şi tutorii şcolarilor să se adreseze la direcţiune.

Direcţiunea.

Nr. 384—1907 [243] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti vacante, din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Orăştiei şi Geoagiului se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Băcăinţi salar 600 cor.: *a*) 240 cor. din cassa bisericei, *b*) 200 cor. din repartiţie şi folosinţa unui pământ arător de 5 jugăre computat în 160 cor., *c*) cuartir şi lemne necesare pentru încălzit.

2. Bozeş, salar 600 cor., 300 cor. din repartiţie, şi 300 cor. dela stat, cuartir şi lemnele necesare pentru foc.

3. Rapoltu-mic, salar 600 coroane, 480 cor. din repartiţie şi 120 cor. se vor cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

4. Uroiu, salar 600 cor., 480 cor. din repartiţie şi 120 cor, ajutor dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

5. Măgura, salar 600 cor., 400 cor. din repartiţie şi 200 cor. ajutor dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

6. Mermezeu-Văleni, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc în natură.

7. Homorod-suseni şi joseni, salar 600 coroane din repartiţie, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc în natnră.

Reflectanţii îşi vor aşterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuţi poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună, spre a-şi arăta desteritatea în cântat şi tipic.

Orăştie, 4 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăştiei, şi Geoagiului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 374/1907 [245] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Ilia, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Te'egraful Român“.

1. Almaş-Selişte, salar 600 cor. acoperiţi prin repartiţie pe credincioşi şi solvibili în rate treilunare anticipative, lemnele necesare pentru încălzitul sa'ei de învăţământ şi a locuinţei învăţătorului, stolele usitate dela funcţiunile cantorale, la cari va funcţiona învăţătorul. Folosinţa în natură a grădinei şcolare.

Dela învăţător se recere: să conducă cor bisericesc, să ţină strana în fiecare Duminecă şi sărbătoare, să instrueze tinerimea adultă, să cultive în mod raţional grădina de pomărit, în sările de iarnă să instrueze pe adulţii analfabeţi în scris-cetit şi să supraveghieze cetirea cărţilor din biblioteca parohială.

2. Burjuc, salar 600 cor. şi anume: repartiţie pe popor 300 cor. Folosinţa unui pământ 300 cor., grădină de legumi şi lemnele necesare de foc.

3. Brădăţel, salar 600 cor. din repartiţie în pepor, grădină de legumi şi lemnele necesare de foc.

4. Furcşoara, salar 600 cor. şi anume: 500 cor. din repartiţie pe popor şi 100 cor. din fondul de bucate al bisericei.

5. Glodghileşti, salar 600 cor. şi anume: ajutor dela stat 124 cor., repartiţie pe popor 302 cor., 49 măsuri cucuruz à 2 cor. = 98 cor., folosinţa unui pământ 76 cor., grădină de legumi şi lemnele necesare de foc.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările lor, însoţite de documentele necesare în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Ilia, 1 August v. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Ilia, în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 197—1907 [238] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului învăţătoresc vacant din comuna bisericească gr. or. Certege, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt 600 cor. din cassa bisericei, locuinţă cu grădină.

Concurenţii să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu.

Câmpeni, 28 Iulie 1907.

Romul Furdui
protopresbiter.

AVIZ!

In 3 Septemvrie 1907 st. n. se vinde în cancelaria cărţilor funduare din Sibiiu, o casă nouă, solid zidită, cu etagiu, scutită pe 10 ani de dare, aflătoare în Entengasse Nr. 13. Preţul strigării 15,000 cor. Aduce la an 1400 cor. chirie. [241] 2—2

Nr 284 532—1907. pprssb. [235] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratele Sighişoara şi Cohalm, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Netuş, protopresb. Sighişoara cu salar anual de 600 cor., şi anume: prin repartiţie dela popor 41 cor., întregire dela stat 539 cor., 2 stângeni de lemne cu 20 cor. Alesul este obligat a ţinea în Dumineci şi sărbători strană, şi a catechiza tinerimea adultă în absenţa administratorului parohial.

2. Mercheaşa, protopresb. Cohalm, cu salar anual de 600 cor., 400 cor. din cassa bisericei, 200 cor. prin repartiţie dela popor, cuartir cu două odăi în edificiul şcoalei, trei stângeni de lemne şi grădină de legumi. Pentru înfiinţarea unui cor bisericesc va primi o remuneraţie specială.

3. Mucundorf, protopresb. Cohalm, cu salar anual de 600 cor., 300 cor. prin repartiţie dela popor, 300 cor. din fondul eparhial şcolar, cuartir în edificiul şcoalei.

Reflectanţii la aceste posturi, cu îndatorirea a provedea instrucţiunea şcolarilor dela 6—12 ani şi celor dela 13—15 ani, a instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă şi a le conduce, să-şi aştearnă petiţiunile concursuale instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighişoara (Segesvár) până la terminul indicat, cu îndatorirea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta dexteritatea în cele rituale, preferindu-se cântăreţi buni.

Sighişoara—Cohalm, 2 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Sighişoara şi Cohalm, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopop—adm.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 20—

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 9—23

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în Szászváros, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 19—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 34—41

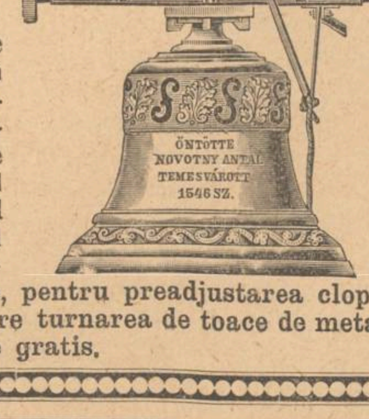

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Szeben vármegye alispánjától.

7576/1907. fj. [244] 1—1

Pályázati hirdetmény.

Szeben vármegyében lemondás folytán megüresedett *szászsebesi főszolgabirói állásra*, valamint az ezen állás betöltésével esetleg megüresedő egyéb tisztviselői állásokra ezennel pályázatot hirdetek.

A minősitési kellékeket az 1883 évi I. t. c., az illetményeket pedig az 1904 évi X. t. c. állapitja meg. Felhivom a pályázni óhajtókat, hogy minősitésüket igazoló pályázati kérvényeiket a vármegye főispánjához cimezve a 125.000/902. B. II. sz. rendelettel kiadott V. Ü. Sz. 3—5 §-aiban előirt módon hozzám *folyo évi szeptember hó 28-ik* napjáig bezárólag annál inkább nyujtsák be, mivel késsöbb beadott kérvények figyelembe nem vétetnek.

Nagyszeben, 1907 évi augusztus hó 17-én.

Stroia s. k.
vm. főjegyző.

Nr. 590—1907 [236] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători vacante dela şcoalele elementare gr. or. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Unguraşului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Bodia cu salar anual de 600 cor., şi cuartir în edificiul şcoalei.

2. Dânc, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 170 cor. prin repartiţie dela popor, 270 cor. ajutor de stat şi 160 cor. din venitul cantoral, şi cuartir în edificiul şcoalei.

Alesul învăţător la această şcoală are a îndeplini şi postul de cantor.

3. Dol, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 300 cor. dela popor prin repartiţie, 300 cor. ajutor dela stat, cuartir în edificiul şcoalei.

4. Iac, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 286 coroane, prin repartiţiune dela popor, 286 cor. dela stat şi 28 cor. pentru pământul şcoalei, la cazul când acesta nu s'ar lua în folosinţă din partea învăţătorului, şi cuartir în edificiul şcoalei.

5. Jimborul-mare, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 400 coroane prin repartiţiune dela popor, 200 cor. ajutor din fondul şcolar dela Consistor, şi cuartir în edificiul şcoalei.

6. Păuşa, cu filia Vascapău, cu salar anual de 600 cor., şi anume: 400 cor. prin repartiţie dela credincioşii din materă şi 200 cor. dela credincioşii din filie tot prin repartiţie şi cuartir în edificiul şcoalei.

Alesul învăţător are a îndeplini şi oficiul de cantor.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi, au aş aşterne cererile de concurs instruite conform legilor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi au neconditionat a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, având învăţătorul ales a înfiinţa cor şi a cânta cu elevii în Dumineci şi sărbători la liturgie.

Fizeş-Sânpetru, 27 Iulie v. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 653—1907 [237] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Bobohalma, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

2. Crăciunel, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

3. Heria, salar 600 cor., şi anumit din repartiţie, 500 coroane, iar 100 cor. venitul unui pământ arător, cuartir şi lemne de foc.

Invăţătorii sunt îndatoraţi a cânta cu şcolarii în Dumineci şi sărbători, sub decursul liturgiei.

Cuincuenalele li se computǎ numai după anii de serviciu dela aceste şcoale.

Concurenţii au să aştearnă rugările lor, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral (în Küküllővár), având a se prezenta şi în comună, în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a-şi arăta desterităţile în cântat şi tipic şi spre a se face cunoscuţi poporului.

Oficiul ppresbiteral gr. or. rom. al tractului Târnava.

Cetateadebaltă, 25 Iulie 1907.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 89 Sibiiu, Marți 14/27 August 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Observări.

Darea de seamă a domnului deputat român, Dr. *Iuliu Maniu*, făcută în fața alegătorilor săi, în impunătoarea adunare din Vințul-de-jos, a fost apreciată de aproape toate ziarele mari maghiare din capitală. Fiecare din ele și-a făcut observările, mai mult ori mai puțin obiective, asupra celor spuse de dl *Maniu*, criticând toate acelea ce din punct de vedere „*patriotic*" au crezut că e necesar să fie criticat. Două din observările făcute din partea presei maghiare ni le-am notat bine, și ne credem datori să ne ocupăm și noi cu ele.

Una din ziarele maghiare zicea cam așa: Să poftească numai dnul *Maniu* și tovarășii săi de luptă și să promită cât de mult și cât de multe, pentrucă cu cât mai mult vor promite, cu atât mai puțin vor putea împlini din promisiunile făcute alegătorilor, ai căror ochi apoi mai curând ori mai târziu se vor deschide, și văzându-se păcăliți din partea deputaților naționaliști, le vor întoarce acestora spatele și chestia națională vine iarăși îngropată pe multă vreme.

Ceealaltă gazetă maghiară spunea apoi, că frumos și corect a vorbit deputatul naționalist român Dr. *Iuliu Maniu* la Vinț, numai o singură greșală, mare și de neiertat a făcut, aceea, că prea de multeori și prea cu apăsare a accentuat drepturile „*națiunei române*", care poate că există în România, nu însă în Ungaria, unde există o singură națiune, unitară și individuală: *națiunea maghiară*.

E adevărat, că nimica nu poate să știrbească vaza, să nimicească popularitatea, să sgudue încrederea în sinul alegătorilor atât de bine, ca promisiunile neîmplinite, însă făcute din partea deputaților. Dar deputații nostri nici n'au promis, nici în trecut, și nu vor promite nici în viitor, lucruri imposibile și de nerealisat, poporului, care i-a onorat și-i va onora cu încrederea. Deputații nostri n'au promis că vor șterge dări, că vor împărți moșii și păduri, că vor face, ca limba de comandă să fie în armata comună și limba *română*, ci au promis numai, că vor apăra cu demnitate și cu argumente tari și logice drepturile poporului, și de promisiunea aceasta s'au ținut. Cei cu promisiunile neîmplinite sunt deci de căutat în altă tabără, în partidele din coaliție; și gazeta maghiară, care făcuse observarea aceasta, a vorbit *pro domo*, din experiența pe care au făcut-o alegătorii maghiari cu deputații lor. *Acestia* au promis și n'au împlinit ce au promis, fiindcă promisiunile lor erau nerealizabile din capul locului.

Ce se atinge de observarea ceealaltă, făcută de altă gazetă maghiară, trebue să notăm, că noi Românii din regatul ungar, am recunoscut și recunoaștem, că există o națiune politică *ungară* în statul acesta, căreia îi aparțin, nu numai Maghiarii, ci și celelalte popoare, toate, nemaghiare din patrie. Popoarele acestea însă, fiind corpuri de sine stătătoare, cu origine proprie, cu trecut propriu, cu limbă proprie, cu viață proprie națională, e de sine înțeles, că fiecare din ele are dreptul de a se considera pe sine, și a pretinde, ca și alții să-l considere, de *naționalitate*, cum sunt de fapt numite în legile mai nouă ale patriei, ori de *națiune*, cum a numit deputatul Dr. *Maniu* poporul român.

Intrebarea e, că dintre aceste două expresiuni, care e cea corectă?

Legile vechi ale patriei ne-au numit *națiune* (az oláh natio), și la rangul de naționalitate ne-a degradat abia *Deák Ferencz*, care dându-ne numirea aceasta, a voit să stabilească numai aceea, că noi, popoarele nemaghiare, suntem niște națiuni mai mici și mai inferioare națiunei maghiare.

In sens strict însă, *naționalitate* și *națiune* e totuna. Pentrucă ce e *națiune*? Canonicul Dr. *Frind*, învățatul profesor dela universitatea din Praga, îi face următoarea definiție:

„O sumă oarecare de familii și de indivizi de o anumită origine comună, cu facultăți proprii corporale și spirituale, și *cu o limbă comună*, ca limbă maternă, e *națiune*". Iar *naționalitatea*, după același învățat, e particularitatea poporului, manifestată în originea comună și în limba comună. Noțiunile *națiune* și *naționalitate* se acoper deci, și noi, Românii, nu suntem cu nimic mai mult decât ce suntem, dacă ne numim *națiune*, dar nici mai puțin, dacă suntem numiți numai *naționalitate*. Corectă e însă expresiunea primă, pentrucă și învățatul *S. I. Cathrein* ne spune în privința aceasta următoarele:

„Sub *naționalitate* e de înțeles *întreaga particularitate* pe care o are, cu privire la corp și spirit, o mulțime mai mare de oameni, în urma originei comune și a desvoltării istorice, și care deosebește mulțimea aceasta de celelalte. Indivizii, cari aparțin aceleiași naționalități, *formează o națiune!*"

Așadară, noi Românii din regatul ungar, cu origine comună, cu limbă comună, formăm de fapt o națiune, și domnul deputat Dr. *Iuliu Maniu* a fost numai corect, când a folosit cuvintele „*națiune română*", în darea sa de seamă dela Vinț.

Organizarea Croaților. In zilele trecute și-a ținut în Zagreb partidul numit „de drept" marele congres, la care au luat parte număroși delegați din provincie și din Zagreb. Ca oaspe a azistat între alții și deputatul Dr. Hribar, primar în Laibach, care a lăudat ținuta deamnă a deputaților Croați și a asigurat poporul croat despre sentimentele de simpatie și frăție ce le nutresc Slavonii pentru el. La finea conferenței prime deputatul Zagorac a prezentat un *proiect de rezoluție*, care a fost primit cu entuziaste aclamări.

In acest proiect se zice cam următoarele: Partidul croat „de drept" a stat pe basa programului din 1894, a cărui scop este eliberarea, cu arme constituționale, a Croației din actuala stare de transacție și realisarea unității, independenții și libertății Croației în cadrele monarhiei de azi și sub domnia unui rege, ales liber de ei, din casa de Habsburg. Se cere apoi în acel proiect ca tinerii Croați să nu servească decât în regimente croate și pe teritor croat, să se înființeze o școală de cadeți pentru armata națională croată. In regimente croate să fie numai oficeri croați. — In felul acesta pare a fi departe o împăcare între Maghiari și Croați.

Biserica ortodoxă în România.

(Fine).

Sfântul sinod se întrunește de două ori pe an, primăvara și toamna, și e presidiat de metropolitul Ungro-Vlahiei, care este și Primat al României, iar în lipsa acestuia ședințele le conduce metropolitul Moldovei și al Sucevei.

Alegerea metropoliților și episcopilor se face în România de către un colegiu electoral, din care fac parte: metropoliții, episcopii, arhiereii titulari, deputații și senatorii, afară de cei neortodoxi.

Metropoliții se aleg dintre episcopi, iar episcopii dintre arhiereii titulari. Ca să poată fi aleși trebue să aibă 40 de ani împliniți, și să poseadă diploma de licență ori de doctor în teologie. Alegerea se face prin votare secretă și se cere întrunirea majorității absolute a voturilor date.

Pentru postul vacant de arhiereu titular designează sfântul sinod, prin alegere, trei membrii din clerul monahal, demni de aceasta însărcinare, iar ministrul de culte și instrucțiune publică numește pe unul dintre ei arhiereu titular.

Sistemizarea arhiereilor s'a făcut, pentruca sfântul sinod să aibă numărul recerut de membri. După canoane adecă tre-

---

FOIȘOARĂ.

Mănăstirea dela Sendomir.

Traducere, după Grillparzer.

(Urmare).

„In tăcere luă Starschensky dejunul și în tăcere eși el din castel. Bătrânul administrator, care-i eșise înainte, mergând așà lângă el, nu cutezà nici cu o vorbă să întrerupă tăcerea și căutà numai răspuns în trăsurile derăpănate ale stăpânului său asupra întrebărilor sale reținute și îndoelnice. Contele nu numai că-'și da silința să nu gândească la cele petrecute în ziua premergătoare, dar întradevăr nici nu gândeà nimic. Căci precum strutul urmărit își ascunde capul său în nisip și crede, că dacă nu vede pericolul nici nu există, tot așa se întâmplă și cu omul. Fără voie își închide ochii înaintea unui lucru inevitabil și fiecare suflet își are secretele sale, pe cari le ascunde bucuros.

„Câteva zile după întâmplarea aceea a voit să între Starschensky în odaia soției sale. I-se spuse, că e în scaldă; dar auzi vocea fetiței sale în odaia apropiată și intră înlăuntru. Atunci află copila șezând jos în mijlocul unei neorândueli de spăriat. Juvaerele și clenodiile Elgei zăceau împrăștiate în jurul copilei și cutiuța în care se aflau aceste, care era deschisă și răsturnată dimpreună cu fața de masă trasă de pe măsuța de tualetă din apropierea ei, arăta destul de evident cum a ajuns fetița în posesiunea acestor jucării prețioase. Starschensky se apropie de copilă, dojenind-o cu bunăvoință, luă bucată de bucată din mâna ei și încerca ca diferitele diamante să le pună iarăși la locul lor. Capacul cutiuței, probabil duplu, în urma căderii de pe masă s'a desfăcut și contele încerca să-l aducă la loc apăsând cu degetul, dar apăsând prea tare a căzut partea dinlăuntru a capacului și în locul gol dintre cele două capace se ivi un portret, pe care contele îl ținea în mâna-i tremurândă.

„Era chipul unui bărbat în costum național polon. Un presimț al unei asemănări îngrozitoare îl cuprinse pe conte. Așadar acesta era jocul naturii cu ochii negrii și părul blond — ca la copilul lor — despre ce vorbiau atât de des. — Aceste trăsuri par'că le-a mai văzut undeva; dar când? unde? — Fiori îi străbăteau prin trupu-i. — Iar se uita la chip. Atunci îl privi copila cu ochii ei negri de șarpe și părul blond licărea ca flacăra în jurul capului ei și amintirea acelui văr infam din Varșovia i-se ivi în mod îngrozitor.

Oginsky! strigă el și se ținu de masă, dinții începură ai clănțăni în gură.

„Un sgomot din camera din apropiere îl făcu să-și revie. Puse capacul la locul său, închise cutiuța, portretul îl vârâ în sân; apoi fugi ca un ucigaș.

„In ziua aceea nu l-a mai văzut nimenea în castel. La amiazi locul său era gol. Către seară întră în odaia camerierei și ceru să i-se aducă copila. O luă de mână și o duse în grădină în foișorul de mușchi, care era mai aparte. Acolo îl găsi după o oră administratorul, — care-l căuta, — răzimat pe o bancă. Copila stătea pe genunchii săi, el însuși ținea portretul în mână, privind când la portret, când la copilă, ca unul care compară, — presupunea bătrânul.

„In ziua următoare călători Starschensky, nimenea nu știa unde. Se afla în Varșovia, acolo cerceta el — prea târziu! — asupra relațiilor ce le-a avut Elga mai nainte. Află, că între ea și Oginsky, care crescuse în casa bătrânului staroste, existau de mult relații de dragoste și că îngrijați pentru intimitatea tot mai mare ce se desvoltaseră între ei, îl îndepărtară pe vărul fără șanze; că, întorcându-se din exil își reînoi aspirațiunile sale și că acea sumă însemnată care i-a fost hărăzită în testamentul lui Laschek a fost în parte prețul pentru retragerea sa; că Elga numai cu greu s'a despărțit de el și că sărăcia vărului ei și bogăția contelui, precum și stăruitoarea îndemnare a neamurilor ei a fost causa principală, că s'a învoit să pășească la căsătorie cu contele. Toate aceste secrete i-au fost descoperite prin unul din frații Elgei, față de care s'a arătat în timpul din urmă foarte darnic și delà care a stors aceste mărturisiri cu bani grei, arătându-i acesta chiar și locul unde se afla ascuns Oginsky, în urma unui jurământ ce l-a făcut.

Intr'aceia în castel era mare neliniște și îngrijire. Elga însași părea a fi cea mai liniștită dintre toți, ea atribuia purtarea stranie a soțului ei mai mult întâmplărilor din noaptea aceea, asupra cărora întâmplări neștiind nimenea ceva positiv, spera, că cu timpul el însuși se va liniști. Cameriera aceea era încă tot în serviciul ei.

(Va urma).

baesc 12 arhierei, când e să fie judecat un episcop. Arhiereii sunt locţiitorii episcopilor şi ai metropoliţilor.

In România sunt opt eparhii, anume, a

Ungro-Vlahiei, condusă de mitropolitul Primat, care'şi are reşedinţa în Bucureşti; a

Râmnicului şi Noului-Severin, cu reşedinţa în Râmnicul-Vâlcea; a

„*Argeşului*, cu reşedinţa în Curtea de Argeş, a

Buzeului, cu reşedinţa în Buzeu; a

Moldovei şi Sucevei, condusă de un metropolit, a cărui reşedinţă e în Iaşi; a

Romanului, cu reşedinţa în Roman; a

Huşilor, cu reşedinţa în Huşi şi a

Dunării de jos, cu reşedinţa în Galaţi.

Ca organe de supraveghiare metropoliţii şi episcopii au *protoerei* (protopresbiteri) şi au *revizori eclesiastici*, câte unul de fiecare eparhie, pecând protoereu are fiecare judeţ câte unul. Mai sunt apoi *defensori eclesiastici*, cari însă sunt organele de control ale ministrului de culte.

Judecata asupra membrilor clerului o croeşte *consistorul eparhial*, şi poate fi dusă la *consistorul apelativ*, iar de aci la *sfântul sinod*, care e forul suprem, cu rolul unei curţi de casaţie.

Sentinţele consistoriilor, au trebuinţă, pentru a putea fi esecutate, de prealabila aprobare a episcopului ori metropolitului respectiv. Acusatul poate să vină în faţa consistorului cu apărător.

In România sunt, după ultima statistică bisericească, 367 parohii urbane şi 3306 parohii rurale. Fiecare parohie îşi are biserica sa. Mai sunt apoi 223 de biserici filiale în comunele urbane şi 2782 în cele rurale. Peste tot deci 6678 de biserici în întregul regat.

O parohie urbană trebue să aibă cel puţin 400 capi de familii, iar o parohie rurală 200. Preoţii cari oficiază la aceste biserici dau numărul de 4998, şi anume: Parohi în comunele urbane 360, preoţi supranumărari 381, diaconi 61. Parohi în comunele rurale 3209, preoţi supranumărari, 987.

Fiecare parohie are, afară de preot, încă doi cântăreţi, şi dacă parohia e populată, încă şi un preot supranumărar.

Toţi preoţii sunt plătiţi acum din visteria statului. Preotul dela parohia urbană, dacă este licenţiat, ori doctor în teologie primeşte 200 de lei lunar, iar preotul dela parohia rurală 80 de lei la lună, dacă are seminarul complet, şi 50 lei la lună, dacă are numai seminarul inferior.

Tot la zece ani salarele cresc cu 20 %.

Mănăstiri sunt în România 20 pentru călugări şi 26 de schituri. In ele se află 861 de călugări şi fraţi. Mănăstiri de călugăriţe sunt 21 şi 23 de schituri. In ele se găsesc adăpostite 2220 de maice şi de surori. Pe lângă aceste mănăstiri şi schituri întreţinute de stat mai sunt apoi 23 de schituri întreţinute de particulari.

Parohii sunt *numiţi*, şi se iau dintre absolvenţii de seminarii. Sunt două seminarii de stat, în Bucureşti şi în Iaşi, şi mai este un seminar particular, susţinut din fundaţiunea metropolitului Nifon. Şi aceasta e în Bucureşti. Mai este apoi facultatea de teologie la universitatea din Bucureşti.

In seminar se primesc, cu concurs, elevi cari au terminat 4 clase primare. Cursurile seminariilor durează 7 ani. La toate trei seminariile au funcţionat în anul trecut 68 de profesori, având 752 de elevi. Absolvenţii de seminarii pot fi imediat hirotoniţi pentru parohii rurale, iar doritorii de a ajunge parohi la oraşe trebue să facă cursurile la facultatea teologică. Celor ce iau licenţa, ori doctoratul în teologie, le stă apoi deschisă calea pentru toate gradele hierarhiei bisericeşti.

AVIZ.

Se aduce la cunoştinţa celor interesaţi, spre ştire şi conformare, că, deoarece 19 August (1 Septemvrie) în acest an va fi în zi de Duminecă, în institutul seminarial arhidiecezan ortodox român „Andreian“, inmatriculările pe anul şcolar 1907/8. precum şi ţinerea examenelor de emendare, de primire în secţiunea pedagogică etc., ce sunt a se ţinea la începutul acestui an şcolar, se vor ţinea, începând din 20 August (2 Septemvrie) a. c. conform normelor în vigoare.

Sibiiu, 11 August 1907.

Direcţiunea.

Un institut biblic românesc.

Preotul Constantin Morariu din Pătrăuţ, distr. Suceava în Bucovina, a început a publica în „Biserica Ortodoxă Română“ nrul 4 a. c., tomul al doilea din scrierea sa „Virtutea creştină“ şi în întroducerea la acea scriere pledând pentru înfiinţarea unui institut biblic românesc, roagă toate foile româneşti să reproducă din ea următoarele:

Reproduc din cărticica mea „August Hermann Francke, omul lui Dumnezeu“, Suceava 1899, pp. 28—31, celece urmează: „In anii 1702 şi 1708 se tipărise în tipografia orfelinatului lui Francke din oraşul Halle a/S., Biblia lui Luther în limba nemţească, şi în anul 1709 se tipărise noul testament şi în limba cehească, anume pentru locuitorii de legea evanghelică din Boemia. Acum tipograful şi librarul lui Francke, Elers, îşi făcu planul să tipărească biblia nemţească în mulţime de exemplare şi să le vândă foarte ieftin. El a socotit, adecă, că ar fi bine de cumpărat cu vre-o două sau trei mii de taleri, atâtea litere, încât să ajungă pentru culesul întregii biblii şi culesul acela să nu se mai desfacă, ci când va trebui de tipărit biblii din nou, ele de loc să se poată tipări. Francke nu s'a învoit cu împlinirea acestui plan în tipografia orfelinatului, dar un prietin al lui, baronul Canstein, pe loc a primit planul lui Elers şi, după multe sfaturi cu Francke s'a apucat el singur să scoată lucrul acesta la capăt, făgăduind că, dacă va isbuti şi va fi să moară înaintea prietinului său, pe dânsul îl va face moştenitorul întreprinderii sale. Baronul a primit apoi o scrisoare şi a trimis-o în toată lumea nemţească, cerând milostenii pentru tipărirea sfintei scripturi după planul arătat şi spunând, că noul testament tipărit în felul acesta se va putea cumpăra numai cu două groşiţe (cam 28 de bani), iar biblia întreagă numai cu şese groşiţe (cam 84 de bani), adecă mai cu o nimică întreagă. Cu paralele frumoase ce Canstein singur le-a dăruit pentru întreprinderea sa şi cu milosteniile de bani ce i-au venit din toate părţile, el a strâns până la moartea sa, întâmplată în 19 August 1719, suma de 11.285 de taleri cu care s'a întemeiat un institut nou, anume „Institutul biblic al lui Canstein“. Institutul acela şi-a cumpărat tipografia sa proprie abia în anul 1735, dar biblia, după planul lui Elers s'a tipărit cu cheltuelile sale acum în 1713 şi 1722. Institutului biblic i-a mers aşa de bine, încât în 1727 şi 1734 el şi-a zidit pe locurile institutelor lui Francke aşa numita „casă dublă“, una menită pentru inspector şi alta pentru păstrarea bibliilor. Mai târziu el a zidit altă casă pentru tipografia sa şi în 1745 şi a clădit un magazin. Până la anul 1893, Institutul biblic al lui Canstein a tipărit pe lângă alte cărţi religioase şi morale, şepte milioane de biblii, şi după pilda lui, s'au întemeiat astfel de institute şi în ţara englezească, precum şi în alte locuri“.

De ce reproduc aici pasagiul de mai nainte? Iată causa:

Pe şoseaua ce duce dela comuna rurală Pătrăuţ, distr. Suceava din Bucovina, spre oraşul Suceava, ajungi cam în o jumătate de oră la comuna de colonişti germani numită Iţcanii-vechi, ai cărei locuitori se ţin de confesiunea evanghelică. In comuna aceia a răposat la 2 Decemvrie st. v. 1901 fostul văcar comunal şi parohian al meu, anume Vasile a lui George Pânzariu, şi a treia zi m'am dus cu procesiunea dela Pătrăuţ să-l înmormântez. Eşind din locuinţa mortului care era mai mult un bordeiu săpat în pământ, am văzut, că primarul comunal, neamţ, împreună cu mulţi fruntaşi şi mulţime de popor, îmbrăcaţi toţi în haine de sărbătoare s'au adunat să petreacă mortul până la cimiter. Mărturisesc, că am fost aşa de emoţionat de această purtare creştinească, încât mi-am dat toată silinţa să săvârşesc actul înmormântării cât se poate de pompos şi am ţinut o cuvântare la mormânt. Sfârşind înmormântarea, primarul amintit împreună cu alţi fruntaşi au venit la mine, mi s'au recomandat pe rând şi apoi pe drum am început a vorbi despre felurite lucruri. „Dvoastre trebue să vă fie foarte greu, că nu aveţi preot în comună“, zic eu cătră primar, iar el îmi răspunde: „Da, ni-i greu, însă în curând vom scăpa şi de greutatea aceasta, căci casă parohială avem acum zidită gata şi ordinariatul nostru din Viena a anunţat de mult concursul pentru ocuparea postului de păstor sufletesc la noi. Au şi fost până acum vre-o câţiva preoţi aici, ca să-i alegem şi ni-au predicat ei, dar nu ni-au plăcut“. La aceasta eu îi replic primarului: „Domnule primar, eu nu prea înţeleg vorba dtale, şi să-mi ierţi ce-ţi voiu spune: Eu ştiu că un preot învaţă foarte mult, iar dvoastră sunteţi mai puţin învăţaţi; deci cum puteţi judeca, ori de un preot predică bine sau nu?“

„Vezi, Sfinţia Ta“, îmi răspunde primarul, „şi noi totuşi putem judeca, fiindcă în nici o casă de ale noastre nu lipseşte biblia, pe care o cetim Duminecile şi sărbătorile şi aşa cunoaştem bine cuvântul dumnezeesc. Când auzim dar că un preot începe a ne povesti de pe amvon poveşti, atunci ştim că acela nu-i de noi, căci noi vrem să ni-se dee în predică adevărata şi curata învăţătură a lui Christos“.

Dialogul, istorisit aici, l-am intercalat într'o Duminecă, după sfânta liturghie, în predica ce am ţinut-o în biserica parohială din Pătrăuţ, distr. Suceava, şi la urmă i-am întrebat pe ascultătorii mei: „Auziţi, creştinilor, ştiţi voi ce-i Sfânta Biblie sau Sfânta Scriptură? Aveţi careva cartea aceasta, care pentru fie care om trebuie să fie mai scumpă decât hrana sa de toate zilele şi mai preţioasă decât toate cărţile la un loc din lumea întreagă? Neprimind nici un răspuns, m'am adresat deadreptul cătră d. Vasile Fogoraş, care era aproape de mine, cel mai de frunte şi mai cu vază membru al comunei mele parohiale şi în atâtea rânduri fost primar, întrebându-l: „Ai d-ta Sfânta Biblie?“ Şi acum ascultaţi răspunsul atât de dureros al întrebatului: „Da, spune-mi Sfinţia Ta, de unde s'o cumpăr?“

Nou-alesul deputat bucovinean al Camerii imperiale din Viena, dl Alexandru baron de Hurmuzachi mi-a spus o banalitate, când îmi istorisea mai deunăzi că, într'o convorbire ce-a avut-o cu contele Bellegarde, deputatul aceleiaş Camere, ales de ţărănimea românească bucovineană din districtul Câmpulungului, contele s'a exprimat: „Domnule, d-voastră nu ştiţi, ce ţărani aveţi. Eu cunosc toată ţărănimea din Europa, şi vă asigur că nici un popor n'are ţărani aşà deştepţi ca Românii!“ Da, banale sunt aceste vorbe ale contelui, deoarece ştim că, înnainte cu zeci de ani, vestitul etnograf şi geograf W. Hoffmann a afirmat în opul său „Descrierea pământului“, Stuttgart, 1832—1839, p. 3074, că „din acest amestec, din care poporul român îşi are originea, se formează capete ce sunt clasice şi ar putea fi întrebuinţate ca modele pentru gemme — capete, care ascund şi în lăuntru ceeace vădeşte exteriorul lor; căci pricepere mai uşoară, minte mai deschisă, agerime mai mare, împreunată cu purtare delicată, cum vezi de multe ori la Românul cel simplu, nu afli nicăiri. Dacă poporul acesta ar fi unit şi s'ar avânta până la treapta cea mai înaltă a civilizaţiei, el ar fi vrednic să steie în fruntea culturii spirituale a omenimii. Şi, pe lângă acestea, e şi limba sa atât de sonoră şi de bogată, încât cu deosebire s'ar potrivì pentru cel mai cult popor de pe lume“.

A, şi acest popor, această ţărănime atât de admirată pentru facultăţile sale sufleteşti, cu care providenţa divină s'a milostivit s'o ridice mai presus de ţărănimea tuturor popoarelor de pe globu, pământesc, această ţărănime să fie în stare a inscena răscoale, ce pun lumea în uimire şi de care inima fiecărui om de bine trebue să sângereze de durere, numai când aude de dânsele? Nu simţeşti Tu, sfântă Biserică ortodoxă-orientală românească, c a sosit timpul suprem să te achiţi de datorie, de care absolut nimic şi nimen nu te mai poate dispensa? Nu simţeşti că a sosit timpul suprem să răspunzi cât mai îngrabă la necesitatea, atât de urgentă, de a pune mai ales la îndemână fiilor tăi, ce zac încă în întunerec şi în umbra morţii, singura armă a armelor pentru învingerea acelui întunerec şi ducerea unui traiu cu adevărată vrednicie, Cartea vieţii, Biblia Testamentului Nou, tipărită de un institut biblic românesc în milioane de exemplare, cu câţiva bani exemplarul său şi cu totul gratuit pentru cei sărmani lipiţi pământului, şi de a începe în acel institut şi tipărirea unei biblioteci de cărţi ieftine religioase şi morale, menite pentru aceiaşi fii ai Tăi, bântuiţi de atâta răstrişte? Nu auzi, mai cu samă din partea acestor mici şi cufundaţi în atâta miserie, vaietele şi ţipetele aşa de jalnice şi sfăşietoare şi rugile lor atât de duioase după ajutor? Poate inima ta de mamă să mai supoarte aceste accente de extremă desnădăjduire? A, ce colosală e distanţa între un popor ca cel german sau englez, la care în nici o casă nu lipseşte biblia, cartea de lectură, mângăerea atâtor sbuciumaţi de soartă, şi între poporul nostru, la care, în comune întregi, nici nu se ştie cei Biblia, căci nici măcar un exemplar din ea nu se află în ele.

Marele nostru publicist răposatul G. Bariţ scrie în opera sa de istorie a Transilvaniei, vol. I, p. 94: „Intru cât pentru noi ori când vorbim despre cultură şi moralitate, înţelegem numai pe cea cuprinsă în cărţile sacre ale Noului Testament, fără alte interpretări sucite şi răsucite. Prin urmare, ori când dăm peste persoane, de alminteri istorice, care calcă acele precepte şi îşi bat joc de ele, apoi să ni tot producă atestate de botez, noi le numărăm între păgâni şi barbari.“

Şi acum să ne fie oare iertat a spera că marea şi sfânta şi singură salvatoarea idee, care înainte de aproape 200 de ani a început opera de mântuire obştească a popoarelor dela apus, ridicându-le în fruntea civilizaţiei din ziua de astăzi, să ne fie iertat a spera că această mare şi sfântă idee a înfiinţării unui institut biblic românesc se va realiza şi la noi?! Dumnezeule ajută-ne!

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători a* „Adormirii Născătoarei de Dumnezeu“, *numărul proxim al foii noastre va apărea Vineri după amiazi.*

*

Pentru fondul catedralei a incurs dela comuna *Ţĕrăţel*, protopresbiteratul Zarand, suma de 20 cor. Au contribuit următorii: Dumitru Grec 10 cor., Almăşan Todor, Floruţa Todor, Lung Moisă, Grama Ioan l. Solomon, Oprean Nicolae, Ometa Nicolae, Ometa Andronic, Manea Petru, fiecare câte 1 cor., şi alţii sume mai mici.

*

Maiestatea Sa la manevre. Se anunţă din Viena, că Maiestatea Sa va pleca în 4 Septemvrie la orele 9 a. m. dela Ischl direct la manevrele din Klagenfurt. In 5, 6 şi 7 Septemvrie va asista la manevre, iar în 8 Septemvrie va sosi în Viena (Schönbrunn).

*

Imunitatea deputatului Vaida. Ziarele maghiare aduc ştirea, că comisia de imunitate chemată să ancheteze în afacerea violării dreptului de imunitate a deputatului Dr. Vaida şi-a terminat misiunea, luând interogatorul tuturor martorilor anunţaţi. Cel din urmă martor a fost ascultat zilele acestea. Indată după redeschiderea sesiunii parlamentare comisiunea îşi va presenta raportul şi propunerea.

*

Proces de presă „Luceafărului“. Dl Octavian C. Tăslăuanu, redactorul „Luceafărului“ a fost citat la poliţia de aici pentru a răspunde în două procese de presă intentate acestei reviste.

*

Peregrinaj la sf. mănăstire Hodoş-Bodrog. La sărbătoarea „Schimbării la faţă“ au peregrinat la sf. mănăstire Hodoş-Bodrog peste 6000 credincioşi. Pe teritorul mănăstirii au fost primiţi între sunetul clopotelor de păr. arhimandrit Augustin Hamsea şi părinţii mănăstirii. S'a săvârşit serviciu divin şi procesiune cu mare solemnitate spre mângăerea credincioşilor.

*

Alegerea dela Beiuş. Candidatul partidului naţional, V. Lucaciu continuă turneul început încă în săptămâna trecută străbătând toate comunele din cercul Beiuşului. Pretutindenea e primit cu o însufleţire rară. Poporul e însă terorisat din partea administraţiunii şi de mulţimea de jandarmi trimişi prin toate comunele româneşti. Aceştia căuta să oprească ori-ce contact între popor şi conducători. Deputaţii români Dr. T. Mihali, Dr. Aurel Novac, V. Demian şi Dr. St. C. Pop au plecat la Beiuş unde vor sta pentru tot timpul campaniei electorale. In urma acestui deosebit zel al conducătorilor noştri e speranţă să mai câştigăm un mandat.

*

Alegerea dela Careii-mari. In Careii mari a fost ales cu o mare majoritate independistul Pap Béla. Intre alegătorii poporali şi independişti a isbucnit în decursul alegerii ceartă şi bătaie. Mulţi s'au ales cu răni însemnate.

*

Regina României la Braşov. Zilele acestea M. Sa Regina României însoţită de o damă de onoare a făcut escursiune cu automobilul la Braşov. Pretutindeni sau făcut frumoase ovaţiuni Augustei Suverane.

*

Starea sănătăţii Drului Lueger. Ziarul „Reichspost“ anunţă că primarul Vienei Dr. Lueger, care se află de câtăva vreme în vilegiatură la Brixen, iarăş se simte mai rău. In timpul din urmă a avut astfel de dureri încât a leşinat de mai multe ori.

*

Amnistia ţăranilor răsculaţi din România. Vineri în 23 August s'a decretat amnistia pentru cei împlicaţi în răscoalele ţărăneşti. Amnistia cuprinde pe toţi aceea cari au fost condamnaţi sau se află în închisoare preventivă ca împlicaţi în răscoale, instigatori sau capi de revoltă. N'au primit amnestie preoţii, învăţătorii, primarii, şefii de garnizoană şi toţi aceea cari au fost condamnaţi pentru omoruri comise cu prilejul răscoalelor. Această veste a produs în ţărani o bucurie de nedescris. Cu strigăte de „Trăiască Regele“ eşiau din închisoare.

*

Cununie *Eugenia Cojocariu* şi *Aurel Oancea*, absolvent de teologie, anunţă serbarea religioasă a cununiei lor, care va aveà loc Duminecă, în 19 August (1 Sept. n.) 1907, la orele 2 p. m., în biserica gr. ort. română din Teliu. Braşov în August 1907, Teliu.

*

Procesul conspiratorilor contra vieţii Ţarului. In 8 August s'a început înaintea tribunalului militar din Petersburg procesul intentat în contra a 18 persoane, printre cari 7 femei, acusate de a fi pregătit atentatul în contra ţarului, marelui duce Nicolae şi contra prim-ministrului Stolypin.

*

O întâmplare a împărătesei Germaniei. Din Wilhelmshöhe se vesteşte că împărăteasa Germaniei jucându-se în zilele trecute tennis a lunecat pe terenul umed de ploaie şi a căzut. In urma acestei căderi şi-a scrintit vâna dela piciorul stâng. Impărăteasa va trebuì să păzească câtva timp patul şi astfel se abzică de călătoria intenţionată la Berlin, Hannovra şi Münster.

*

Conspiraţie contra regelui Portugaliei. In Lisabona a fost descoperită o conspiraţiune contra regelui Portugaliei şi contra prim-ministrului său. Cu ocazia explodării unei bombe a fost prins studentul în medicină Iose Bethenhourt. Acesta e conducătorul unei bande, care a plănuit un atentat cu bombe contra regelui şi spre scopul acesta a construit o lucrătoare în apropierea palatului regal. Afară de studentul numit a mai fost arestaţi încă 30 complici de ai lui, cari toţi sunt membri ai partidului republican.

*

Congresul socialist internaţional. Mercurea trecută s'a deschis în Stuttgart congresul socialist internaţional. Azistă la congres o mie delegaţi din mai multe ţări.

*

Adunările de control. Foaia oficială publică o ordonanţă a ministrului apărării, prin care se face cunoscut, că adunările de control ale rezerviştilor din armata comună, dela honvezi şi dela gloate nu se vor ţinea anul acesta.

*

Aviz pentru părinţi. Din Beius, primim următoarele: Din pricina manevrelor examenele de corigenţă şi înscrierile la gimnaziu şi şcoala civilă gr. cat. de fete etc. din Beiuş se vor începe în 19 Septemvrie. Direcţiunea.

-

Terminul ultim pentru răscumpărarea notelor de stat şi a bancnotelor vechi în florini v. a. este la cele à fl. 5 şi fl. 50 v. a. 31 August a. c., la notele à fl. 10 v. a. 31 August 1909, la cele à fl. 100 v. a. 31 Octomvrie 1910, în fine la notele à fl. 1000 v. a. 31 Decemvrie 1910. Cu zilele amintite notele de stat resp. bancnotele à fl. 5, 10, fl. 100 şi fl. 1000 v. a. îşi perd valoarea. Băncile noastre şi peste tot cărturarii români ar face un bun serviciu poporului ţăran, dacă i-ar atrage atenţiunea mai ales asupra terminului cel mai aproape de 31 August a. c. cu care încetează validitatea pieselor à fl. 5 şi fl. 50 v. a. „*R. E.*“

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ din prilegiul căsătoriei căpitanului c. şi r. Gregoriu Iovescu (Timişoara) cu dşoara Alexandrina Cereguţiu (Liget) s'au dăruit prin miri, prin familia protopresbiterului Ioan Pinciu (Ciacova), prin socrul mare Paul Iovescu (Caransebeş), prin cumnatul Victor Tordăşianu (Sibiiu), prin cuscrul mare şi mic Daniil Cereguţiu, sen. înv. şi junior comptabil etc., în total 11 cor. 40 bani.

*

Petrecere în Sighişoara. Tinerimea română inteligentă din Sighişoara-Cohalm şi jur invită cu toată onoarea la producţiunea muzicală-teatrală, ce o va aranjà Miercuri în 15/28 August (în ziua de sfântă Maria) în pavilonul „Winter“ din Sighişoara. Inceputul la orele $7^1/_2$ seara. Preţul de întrare: Locul I. cor. 1·60; locul II. cor. 1·20; locul III. cor. 1; parterre 80 bani. Venitul curat este destinat pentru gimnaziul din Brad. Sighişoara, la 5/18 August 1907. Comitetul aranjator.

*

Petrecere de vară. Tinerimea studioasă din Purcăreni şi jur invită la petrecerea de vară teatrală-declamatorică care se va ţinea Mercuri, în 15 August st. v. 1907 în sala hotelului din loc. Inceputul la 7 ore seara. Venitul curat este destinat pentru fondul parohial din care se susţin funcţionarii parohiali. Suprasolvirile se primesc pe ori ce cale adresându-se epitropiei parohiale din Purcăreni. Aranjatorii.

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul internaţional.

Dreptul internaţional, numit şi dreptul popoarelor (jus gentium) nu e alta decât expunerea sistematică a raporturilor de drept în cari stau popoarele între olaltă, unul faţă de altul.

Sub popor înţelegem statul; prin urmare vorba e de raporturile unui stat cu alt stat, şi de drepturile ce le au statele în coatingerea dintre olaltă.

Dreptul internaţional nu e alta decât dreptul privat, aplicat asupra persoanelor morale, adecă asupra popoarelor întregi, dat fiind, că fiecare popor, fiecare stat, e pentru sine o persoană morală, şi ca atare are dreptul, izvorît din dreptul avitic, de a existà şi de a se conservà ca persoană morală.

Dreptul acesta e de altcum prima condiţiune pentru îndreptăţirea de a existà toate celelalte drepturi ce le poate aveà un popor, dreptul de a existà în forma în care l-a lăsat Dumnezeu, şi de a-şi întrebuinţa forţele pentru ajungerea scopurilor cari *lui* îi convin şi *lui* îi sunt prielnice; pentrucă dacă ar lipsì acest drept, toate celelalte ar fi cu totul de prisos.

Poporul fiind deci persoană morală, ca atare are drept de proprietate, drept exclusiv asupra unui anumit lucru. Aceasta proprietate a poporului nu e identică cu averea de stat, care acordă mijloacele necesare pentru ajungerea scopului de stat, nici cu averea cetăţenilor, care formează averea privată a acestora, ci sub proprietatea poporului (înţelegem teritoriul statului şi lucrurile aflătoare pe el) întrucât ele nu aparţin persoanelor fizice, ci persoanei morale a întregului din care e compus statul.

Proprietatea aceasta a fost dată popoarelor dintru început, când s'au constituit oamenii în state; dar ea poate fi lărgită şi astăzi, *prin ocupaţiune*, adecă prin anexarea părţilor de pământ neîmpopulate, şi prin câştigarea de drepturi maritime, precum şi prin exploatarea apelor, cari nu formează proprietatea nici unui popor.

De proprietatea poporului sunt legate aceleaş drepturi ca de proprietatea privată. In deosebi are dreptul fiecare popor să eschidă pe celelalte popoară din folosirea lucrurilor sale, de a oprì întrarea pe teritoriul său, şi de a stabilì condiţiunile sub cari străinul *poate* să le facă toate acestea.

Tot aşa precum între persoanele private se leagă contracte, se pot legà convenţiuni şi între popoare; dar nu le leagă poporul întreg, ci numai o persoană, care reprezintă poporul şi interesele poporului: domnitorul, sau reprezentantul său, ambasadorul.

Convenţiile acestea sunt obligătoare pentru poporul întreg şi-şi perd puterea numai cu nimicirea individualităţii politice a poporului; în toate celelalte cazuri ele rămân în vigoare, până la expirarea terminului pentru care au fost legate.

Obiecte pentru legarea de contracte între popoare pot se fie prestaţiuni trecătoare, şi prestaţiuni permanente. Iar dacă scopul lor este de a se cere şi a se primì ajutor în contra unui inimic comun extern, modul legării de contract se numeşte aliare sau *alianţă*, care poate să fie de două feliuri: *ofensivă*, când atacă, şi *defensivă*, când se apără.

Violare de drept în contra poporului ca persoană morală poate să vină numai din afară, din străinătate, din partea persoanelor cari nu sunt supuse asprimei legii penale a poporului ofenzat; iar obiect al violării de drept îl poate forma, atât proprietatea întregului popor, cât şi proprietatea singuraticilor cetăţeni, într'acăror apărare dator este să sară poporul întreg, adecă statul.

Mijloacele de apărare în contra violărilor de felul acesta sunt: aplanarea pe cale pacinică, sau constrângerea prin forţă. Se dau explicări reciproce, eventual să restitue paguba avută, şi se face pace; ori dacă nu, se începe *războiul* şi popoarele îşi măsură puterile.

Fiecare popor, scurtat în dreptul său, poate se declare războiu statului din partea căruia i-s'a făcut violarea de drept; însă numai poporul întreg, prin suveranul său, şi prin reprezentanţii săi, poate să facă lucrul acesta, căci cetăţenii ca particulari, fie că formează grupări mai mici sau mai mari, nu pot să declare războiu nimănui.

Chiar şi după declararea răsboiului, divergenţele se mai pot aplanà, şi vărsarea de sânge se poate evità; iar dacă răsboiul s'a început, beligeranţii sunt datori se cruţe persoana privată şi averea privată din ambele părţi, fiindcă războiul nu se poartă pentru duşmănii îndreptate în contra persoanelor fizice private, ci în contra statului, ca persoană morală.

Terminându-se războiul se face pace, care se leagă iarăş prin contract, numit contract de pace, sau *tratat de pace*.

Cum astăzi toate popoarele lumii se îngrozesc de răsboiu şi de urmările războiului, şi doresc pacea din toată inima, e de datoria tuturor să contribue reciproc la crearea astorfel de stări, în cari se domnească dreptul pentru toţi, iar necesitatea războiului să fie eschisă şi delăturată pentru totdeauna. Aceasta ar fi mult dorita *pace eternă*. Şi dorinţa aceasta ar fi uşor de realizat, dacă toate statele ar legà convenţii între ele, de înţelesul, că orice chestie de litigiu s'au de neînţelegere ivită între două popoare, să fie judecată cu drept esecutiv din partea unui tribunal de arbitru. In direcţia aceasta desvoaltă o activitate laudabilă *congresele de pace* ce se ţin în fiecare an, şi conferenţele internaţionale de pace, iniţiate la *Haga*. Rezultatele mulţămitoare însă nu se prea văd, după cum ne-am putut convinge din războiul anglo-bur şi din cel purtat între Rusia şi Japonia.

Anunţ.

Cursurile „*Şcoalei pentru economia şi industria de casă*“, susţinută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“, se încep la 15 Septemvrie n. Instrucţiunea secţiunii economice cuprinde: *a)* învăţământ practic: pregătirea bucatelor, conservarea poamelor şi legumelor, spălatul şi călcatul rufelor, confecţionarea rufelor etc.; *b)* învăţământ teoretic: economia de casă, contabilitatea etc. Instrucţiunea secţiunii industriale cuprinde: cusut, croit, împletit cu maşina, tors şi ţesut.

Informaţiuni se pot primi delà domnişoara Alexandrina Ţeranu, Sibiiu, Strada Baier nr. 1.

Comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“.

Cărţi şi reviste.

Candela, foaie bisericească-literară, Nr. 8 cuprinde: Dr. V. Gheorghiu: Vieaţa şi activitatea s. apostol Paul. Nicolae Cotos: Regule (tractate) pe larg ale celui întru Sfinţi Părintelui nostru Vasile, Arhiepiscopul Cesareei Capadociei, după întrebări şi răspunsuri. Text rusesc. Scurte comunicări. — Intrebări şi cazuri pastorale: Cultivarea simţului religios la copii. Un caz de concurenţă pentru cimitire. Nou ordin de serviciu pentru preoţii militari austriaci. E culpabilă pedeapsa corporală a unui copil în scopul educaţiunii? Cronică. — Cernăuţi, societatea tipografică bucovineană.

*

A apărut, „*Luceafărul*“ Nr. 15 cu următorul sumar: Oct. C. Tăslăuanu: † Nicolae Ion Grigorescu. I. U. Soricu: Dor (poezie). I. Agârbiceanu: Doi bătrâni. A. Seca: Departe (poezie). Dr. Alex. Bogdan: Limba literară şi limba poporală. M. Cunţan: Doină (pezie). G. C. Ionescu: Boierul (novelă). I. Borcia: Ifigenia în Taurida de Goethe. Cronică: Inmormântarea lui Grigorescu. Cum cinstesc alţii şi cum ştim noi cinstì memoria bărbaţilor mari ai neamului. Răspunderea celor ce scriu faţă de publicul cetitor. Ştiri. Bibliografie. Ilustraţiuni: N. Grigorescu. Casa pictorului. O dimineaţă de vară. Car cu merinde. Cârcimă la drum.

*

Revista Asociaţiei învăţătorilor şi învăţătoarelor din România, pe lunile Martie—Aprilie—Maiu, cu următorul sumar: Răspunsul dlui A. Lupu Antonescu (scrisoare). O lămurire: Redacţia ziarului „Vulturul“. Răspunsul dlui Rădulescu-Motru (scrisoare). Răspunsul învăţătorilor: G. P. Salviu. Congresul învăţătorilor: N. Iorga. Invăţătorii şi răscoalele ţărăneşti. Invăţătorii în congresul institutorilor din Ploeşti: I. Mihalache. Miscellanea: X. Y. Z. — Târgovişte, tip. „Dâmboviţa“, Negoescu şi Pârvulescu.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Pentru biserica gr. orient. din comuna Bârghiş, s'a colectat în lunile din urmă dela fraţii din America-de-nord următoarele sume: Ioan Datcu 5 dolari, Nic. Hodârnău 2 dolari 45 cenţi. St. Hodârnău, St. L. Vas, G. Datcu, Th. Rogozan, St. Prişca, Z. Prişca, I. Aftion fiecare cate 2 dolari Zaharie Solomon 1 dol. 40 cenţi, Chir. Bărbat, N. Aftion, S. Stimeriu, St. Roman, I. Oprean, S. Comşa, T. Comşa, G. Blaga, N. D. Roman, N. Stănuţ, T. Şulumberchian, N. Breazu, G. Andrei, P. Şofron, G. Sârbu, I. F. Datcu, R. Oliu, I. Popârad, G. Prişca, O. Spătar, S. Blaga, N. Şulumberchian fiecare câte 1 dolar, Jiga Mihály, N. Toma, Par. Blaga fiecare câte 50 cenţi, toţi locuitori din Bârghiş, iar dela alţi mulţi din diferite comune ardelene încă s'au colectat diferite sume, cari cu cele mai sus zise laolaltă, dau suma totală de 400 coroane.

Celor înşiraţi aici precum şi tuturor celoralalţi a căror nume nu s'a putut aminti din cauza numărului prea mare, li-se exprimă din partea subscrisului deosebita mulţămită, şi dorinţa, ca bunul Dumnezeu să le dea sănătate, înzestrându-i cu îndoite puteri întru ajungerea scopului pentru care au emigrat.

Bârghiş, la 10 August 1907.

Emil Terchilă
paroh ort.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 360/1907 [246] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate, în protopresbiteratul gr. or. al Devei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

1. Sânt-Andreș, salar 600 cor., cuartir și lemne.

2. Suligete, salar 600 cor, cuartir și lemne.

3. Tâmpa, salar 600 cor., cuartir, grădină și lemne.

4. Varmaga, salar 600 cor., cuartir și lemne.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi de învățători să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la sfânta biserică pentru cântare și cunoștința cu poporul.

Pentru anii prestați la alte școli cuincuenale nu se dau.

Deva, 24 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Deva, în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

George Romanul
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 873—1907 [247] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învățători în comunele Bica-română, Călata-mare și Panic, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar pentru fiecare post e 600 cor., din repartiție dela popor, cuartir și lemne de foc.

Reflectanții au a-și așterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, iar pentru a se face cunoscuți poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-și arăta desteritatea în cânt și tipic.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Clujului, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Cluj, 1 August 1907.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 897—1907 [248] 1—3

Concurs

In sensul veneratului ordin conzistorial din 15 Maiu a. c., de sub Nr. 5121 Bis., prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Finciu cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au să-și înainta suplicele, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul prefipt și a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare în sf. biserică, spre a cânta, cuvânta și eventual a celebra serviciul divin.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Clujului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 3 August 1907.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 409—1907 of. pp. [249] 1—3

Concurs repețit.

Cu provocare la ordinul Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 29 Maiu, Nr. 5484 Bis. 1907, prin aceasta se publică concurs repețit pentru ocuparea postului de preot-capelan în parohia de clasa I Galaț, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt jumătate din cele fasionate în coala B, pentru întregirea salarelor preoțești dela stat.

Reflectanții la acest post să și înainteze cererile de concurs în terminul indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral și până inclusive 8 zile înainte de ținerea sinodului parohial electoral, după prealabila încunoștiințare aicea să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și predica.

Alegândul preot capelan, cu privire la dispoziția Preaveneratului Consistor arhidiecezan, este investit și cu dreptul de a purta oficiul parohial.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. al Bistriței, în conțelegere cu comitetul parohial.

Blașfalăul-de-sus, în 16 Iulie 1907.

Vasile Bălan
adm. protopresb.

---

[240] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Branului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Cristian, salar anual de 600 cor., plătibil din cassa bisericei, în rate trilunare decursive, cuartir în edificiul școalei, $1/4$ jug. grădină sau 10 cor. pentru grădină.

Respectivul învățător este obligat a servi și ca cantor împreună cu celalalt învățător, pentru care serviciu are și prestațiunile obicinuite dela popor, să conducă corul bisericesc în Dumineci și sărbători pentru care va primi deosebită remunerațiune conform desterității, să țină și școala de repetiție.

Moeciul-superior, salar 600 coroane și anume dela biserică 400 cor., iar dela stat 200 cor. Cuartir în edificiul școalei și 2 stângini lemne de foc.

Dela concurenți se cere ca în Dumineci și sărbători să țină strană și să cânte alăturea cu școlarii.

Cuincuenalele se computâ numai după anii de serviciu aici.

Concurenții își vor așterne rugările lor, instruate conform normelor în vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu în Zârnești.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Zernești, 27 Iulie 1907.

Ioan Dan
adm. ppesc.

Nr. 761—1907 [238] 2—3

Concurs

Devenind vacant postul al II-lea de învățător la școala confesională gr. or. română din comuna curat românească Marcoș în Treiscaune, prin alegerea fostului învățător Iacob Druga în comuna sa natală Ludișor, pentru ocuparea acestui post se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar în bani dela biserică 300 cor. în cari sunt computate 40 cor. venitul jumătate de cantor.

2. Până la finalizarea cu întregirea salarului la suma prescrisă de noua lege școlară va avea dela stat întregirea de 300 cor.

3. Dreptul de pădurit și pășunat, cel puțin 15 cor.

4. Grădina școlară de circa 400 □° 5 coroane.

5. Bani de cuartir 50 cor., eventual cuartir natural.

6. Știind să formeze și conducă cor, nu i se vor computa cele 40 cor.

Invățătorul va avea tot a doua Duminecă și sărbătoare a cânta în strană, a instrua școala de repetiție din toate obiectele prescrise.

Concursele provăzute cu documentele recerute sunt a se adresa oficiului protopresbiteral gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Brețcu, 22 Iulie 1907.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 384—1907 [243] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești vacante, din comunele mai jos însemnate. din protopresbiteratul Orăștiei și Geoagiului se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Băcăinți salar 600 cor.: *a*) 240 cor. din cassa bisericei. *b*) 200 cor. din repartiție și folosința unui pământ arător de 5 jugăre computat în 160 cor., *c*) cuartir și lemne necesare pentru încălzit.

2. Bozeș, salar 600 cor., 300 cor. din repartiție, și 300 cor. dela stat, cuartir și lemnele necesare pentru foc.

3. Rapoltu-mic, salar 600 coroane, 480 cor. din repartiție și 120 cor. se vor cere dela stat, cuartir și lemne de foc în natură.

4. Uroiu, salar 600 cor., 480 cor. din repartiție și 120 cor, ajutor dela stat, cuartir și lemne de foc în natură.

5. Măgura, salar 600 cor., 400 cor. din repartiție și 200 cor. ajutor dela stat, cuartir și lemne de foc în natură.

6. Mermezeu-Văleni, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc în natură.

7. Homorod-suseni și joseni, salar 600 coroane din repartiție, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc în natură.

Reflectanții își vor așterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuți poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună, spre a-și arăta desteritatea în cântat și tipic.

Orăștie, 4 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăștiei, și Geoagiului, în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 374/1907 [245] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Ilia, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Almaș-Seliște, salar 600 cor. acoperiți prin repartiție pe credincioși și solvibili în rate treilunare anticipative, lemnele necesare pentru încălzitul salei de învățământ și a locuinței învățătorului, stolele usitate dela funcțiunile cantorale, la cari va funcționa învățătorul. Folosința în natură a grădinei școlare.

Dela învățător se recere: să conducă cor bisericesc, să țină strana în fiecare Duminecă și sărbătoare, să instrueze tinerimea adultă, să cultive în mod rațional grădina de pomărit, în sările de iarnă să instrueze pe adulții analfabeți în scris-cetit și să supraveghieze cetirea cărților din biblioteca parohială.

2. Burjuc, salar 600 cor. și anume: repartiție pe popor 300 cor. Folosința unui pământ 300 cor., grădină de legumi și lemnele necesare de foc.

3. Brădățel, salar 600 cor. din repartiție în pepor, grădină de legumi și lemnele necesare de foc.

4. Furcșoara, salar 600 cor. și anume: 500 cor. din repartiție pe popor și 100 cor. din fondul de bucate al bisericei.

5. Glodghilești, salar 600 cor. și anume: ajutor dela stat 124 cor., repartiție pe popor 302 cor., 49 măsuri cucuruz à 2 cor. = 98 cor., folosința unui pământ 76 cor., grădină de legumi și lemnele necesare de foc.

Concurenții își vor așterne rugările lor, însoțite de documentele necesare în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Ilia, 1 August v. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Ilia, în conțelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 284 532—1907. pprssb. [235] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratele Sighișoara și Cohalm, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Netuș, protopresb. Sighișoara cu salar anual de 600 cor., și anume: prin repartiție dela popor 41 cor., întregire dela stat 539 cor., 2 stângeni de lemne cu 20 cor. Alesul este obligat a ținea în Dumineci și sărbători strană, și a catechiza tinerimea adultă în absența administratorului parohial.

2. Mercheașa. protopresb. Cohalm, cu salar anual de 600 cor., 400 cor. din cassa bisericei. 200 cor. prin repartiție dela popor, cuartir cu două odăi în edificiul școalei, trei stângeni de lemne și grădină de legumi. Pentru înființarea unui cor bisericesc va primi o remunerație specială.

3. Mucundorf, protopresb. Cohalm, cu salar anual de 600 cor, 300 cor. prin repartiție dela popor, 300 cor. din fondul eparhial școlar, cuartir în edificiul școalei.

Reflectanții la aceste posturi, cu îndatorirea a provedea instrucțiunea școlarilor dela 6—12 ani și celor dela 13—15 ani, a instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă și a le conduce, să-și aștearnă petițiunile concursuale instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighișoara (Segesvár) până la terminul indicat, cu îndatorirea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale, preferindu-se cântăreți buni.

Sighișoara—Cohalm, 2 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Sighișoara și Cohalm, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopop—adm.

Nr. 197—1907 [239] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului învățătoresc vacant din comuna bisericească gr. or. Certege, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt 600 cor. din cassa bisericei, locuință cu grădină.

Concurenții să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu.

Câmpeni, 28 Iulie 1907.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 590—1907 [236] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători vacante dela școalele elementare gr. or. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Ungurașului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Bodia cu salar anual de 600 cor., și cuartir în edificiul școalei.

2. Dânc, cu salar anual de 600 cor., și anume: 170 cor. prin repartiție dela popor, 270 cor. ajutor de stat și 160 cor. din venitul cantoral, și cuartir în edificiul școalei.

Alesul învățător la această școală are a îndeplini și postul de cantor.

3. Dol, cu salar anual de 600 cor., și anume: 300 cor. dela popor prin repartiție, 300 cor. ajutor dela stat, cuartir în edificiul școalei.

4. Iac, cu salar anual de 600 cor., și anume: 286 coroane, prin repartițiune dela popor, 286 cor. dela stat și 28 cor. pentru pământul școalei, la cazul când acesta nu s'ar lua în folosință din partea învățătorului, și cuartir în edificiul școalei.

5. Jimborul-mare, cu salar anual de 600 cor., și anume: 400 coroane prin repartițiune dela popor, 200 cor. ajutor din fondul școlar dela Consistor, și cuartir în edificiul școalei.

6. Păușa, cu filia Vascapău, cu salar anual de 600 cor., și anume: 400 cor. prin repartiție dela credincioșii din materă și 200 cor. dela credincioșii din filie tot prin repartiție și cuartir în edificiul școalei.

Alesul învățător are a îndeplini și oficiul de cantor.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi, au aș așterne cererile de concurs instruite conform legilor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, și au necondiționat a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, având învățătorul ales a înființa cor și a cânta cu elevii în Dumineci și sărbători la liturgie.

Fizeș-Sânpetru, 27 Iulie v. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Ungurașului, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 653—1907 [237] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Bobohalma,salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc.

2. Crăciunel, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc.

3. Heria, salar 600 cor., și anumit din repartiție, 500 coroane, iar 100 cor. venitul unui pământ arător, cuartir și lemne de foc.

Invățătorii sunt îndatorați a cânta cu școlarii în Dumineci și sărbători, sub decursul liturgiei.

Cuincuenalele li se computâ numai după anii de serviciu dela aceste școale.

Concurenții au să aștearnă rugările lor, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral (în Küküllővár), având a se prezenta și în comună, în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a-și arăta desteritățile în cântat și tipic și spre a se face cunoscuți poporului.

Oficiul ppresbiteral gr. or. rom. al tractului Târnava.

Cetateadebaltă, 25 Iulie 1907.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 26— Sibiiu — Nagyszeben.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 90 Sibiiu, Sâmbătă 18/31 August 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sublimitatea evangeliei.

V.

— Articol final. —

Prin ce se câștigă valoare, și ce condiționează respectul față de drepturile fraților mai tineri, făcând loc milei din partea celor favorisați de noroc, când e vorba de soartea fiilor vitregi, despoiați de toate bunurile norocului?

Inainte de toate, lățirea învățăturii despre egalitatea tuturor oamenilor înaintea lui Dumnezeu și despre mântuirea sufletului omenesc, moaie inimile și dă naștere milei. Credința, că cel mai de pe urmă și mai sărac om, de pe treapta cea mai de jos a societății omenești, are suflet nemuritor, creat după chipul lui Dumnezeu, menit să ajungă la o fericire vecinică, dupăce Iisus Cristos a venit în lume, ca cu sângele său să i-l mântue, — această credință ne silește să privim la fiecare om ca la fratele nostru, să-i recunoaștem dreptul de a cere să-l stimăm, și să ne ia posibilitatea de a desconsidera, cu inima liniștită, valoarea sa și bunăstarea sa. „Căutați să nu urâți pe careva dintre cei mici“, zicea Mântuitorul.

Luați dela om credința aceasta, și omul va înceta să mai fie frate semenului său, să-i fie deaproapele, ci va fi iarăși numai o cifră în suma enormă, o roată de prisos în marele mechanism. O cifră și o roată, care nu va fi prețuită în mod independent, fără considerare la celelalte, ci numai amăsurat folosului pe care îl aduce.

Să luăm un exemplu. Pe cel următor. Să presupunem, că unul dintre cei mai mari învățați, literați ori artiști, să zicem că *Pasteur*, salvează viața unei duzine de țărani ori țărance dela sat, dar cu prețul vieții sale proprii.

Din punctul de vedere al calculului comercial ar fi acesta un lucru de neînțeles, un schimb de marfă foarte nefavorabil. Pentru viața unei duzine de muncitori duri, se aduce jertfă viața unui om genial, admirat de lume! O piatră scumpă, de o splendoare rară, se dă în schimb pentru o mână de praf de aramă.

Din punctul de vedere al evangeliei însă e aceasta o faptă sublimă de erou, o revelațiune a celei mai supreme iubiri față de deaproapele. „Nime nu are iubire mai mare decât acela, care își dă viața pentru prietenii săi“, — zice Mântuitorul. Și când lăudăm pe Petru-cel-Mare (țarul Rușilor) că a salvat mulțime de soldați, cari au suferit naufragiu nu departe de Petersburg, punându-și în primejdie viața proprie, căci a răcit, s'a bolnăvit și a murit: nu facem alta, decât mărturisim în fața lumii moderne, în fața Europei civilizate, că viața fiecărui om, fără privire la poziția sa socială, are valoare egală, și nu poate fi înlocuită cu alta.

Știința, firește, nu acceptează acest lucru, și în unele cazuri se împotrivește chiar să recunoască egalitatea între om și om. Un membru al societății antropologice din Paris, cu numele *Letourneau*, scrie de ex. în opul său despre „*Sociologie, după datele acordate de etnografie*“, următoarele:

„Intre rassele omenești există un fel de hierarhie. In sensul organizațiunei, rassele omenești se deosebesc în mod foarte brusc. Sunt rasse, cari negreșit merită numirea de „*alese*“, pecând alte rasse tot așa de fără îndoială formează clasa celor „*respinși*“.

De aceea vorbește și *Kidd* astfel: „Imaginea despre egalitatea înăscută a tuturor oamenilor, cu rol atât de mare în desvoltarea socială a civilizațiunei noastre, e, amăsurat ființei ei, un succes, care nu poate fi atribuit rațiunei. Mintea și experiența nu o sancționează. Ea e product caracteristic al sistemului religios, pe care se basează întreaga noastră civilizațiune, adecă, al *creștinismului...*“

Pe scurt, creștinismul nu numai că e isvorul renașterii morale pentru persoane singuratice, ci și isvor de mântuire pentru întreaga omenime. E puterea fundamentală pentru neobosita desvoltare a culturei și a progresului social.

Luați, dacă voiți, de bune, visurile cele mai clare și mai frumoase cu privire la viitor ale nobililor și desinteresaților amici și conducători ai omenimei, și măriți-le cum vă place, până la gradul cel mai înalt de perfecțiune, — și veți vedea, că nu vi-se deschide nici o perspectivă atrăgătoare și neîmpotrivitoare, decât numai aceea, pe care ne-o arată evangelia: *ridicarea împărăției lui Dumnezeu pe pământ.* Și numai când vom cuprinde cu mintea noastră ființa adevărată a soliei lui Cristos, vom putea să înțelegem, că pentru omenime n'a fost dată misiune mai înaltă decât cea cuprinsă în evangelie: „*Căutați să atingeți întâiu împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui...*“

Alegerea dela Beiuș. După o luptă electorală deamnă de admirat purtată din partea Românilor din Beiuș și a deputaților nostri, cari au grăbit a-le da ajutor, a fost ales deputat al cercului Beiuș părintele *Dr. Vasile Lucaciu*, cu o majoritate de *804* voturi. A întrunit adecă *1718* voturi față de *914* voturi date kossutistului Kardos. Aceasta majoritate impunătoare arată destul de evident încrederea cea mare ce-o are poporul român din acest cerc în persoana alesului, acel popor, care de astădată a dat dovadă, că știe să-și aprecieze adevărații săi conducători, — că-și „cunoaște păstorul cel bun“. Iar poporul român de pretutindinea își îndreaptă acum cu nădejde privirile asupra „leului dela Șisești“ care a luat iarăș în mână steagul luptei naționale, pe care l-a purtat odată cu atâta bărbăție. Dumnezeu să-i ajute!

Amnestia în România.

Maiestatea Sa Regele României s'a folosit de dreptul seu de grațiare și de amnestie subscriind actul de eliberare, presentat de ministrul de justiție dl Stelian, prin care act se dă amnestie tuturor celor implicați în răscoalele țărănești, excepționând numai pe cei acuzați de omoruri, precum și pe preoții, învățătorii, primarii și șefii de garnisoană, a căror datorință era să liniștească poporul răsculat, nu să-l ațâțe contra ordinei statului.

Un fior de bucurie a străbătut inimile tuturor Românilor dela un capăt al țării până la celalalt, strigăte de bucurie și de alipire către tron au răsunat de pe buzele celor cari au suferit temniță în urma rătăcirii lor, strigăte de „Trăiască Regele“ au adresat ei Suveranului, care a folosit dreptul său de supremă putere în un mod atât de înțelept, iertând pe ceice în un moment de uitare de sine au tulburat pacea liniștitei sale țări.

Legătura între suveran și popor, tăria fiecărui stat, a devenit mai puternică, iar încrederea năpăstuiților țărani, că soartea lor va fi îmbunătățită și că promisiunile date în manifestul regesc din 12 Martie se vor îndeplini, a crescut mult în urma acestui fapt. Regele care iartă pe ceice au greșit va aduce și mijloacele de sanare a causelor acestei greșeli. Nădejdea aceasta a cuprins pe cei eliberați, nădejdea, că în curând vor fi părtași și ei de un viitor mai bun, că sfetnicii Măriei Sale Regelui vor urma exemplul preaînalt și cu chibzuință și înțelepciune vor resolva chestia îmbunătățirii sorții țăranului român.

In cele următoare dăm „Decretul de amnestiare“ al Regelui Carol I. publicat în „Monitorul oficial“ al României:

Carol I

Prin grația lui Dumnezeu și voința Națională

Rege al României

La toți de față și viitori sănătate.

Văzând referatul Ministrului Nostru secretar de Stat la departamentul Justiției cu Nr. 12593,

In puterea art. 93 din Constituțiune am decretat și decretăm:

Art. I. Amnistiăm faptele de atentat la liniștea Statului săvârșite cu ocaziunea răscoalelor țărănești din primăvara acestui an; precum și cele de provocare la atentat.

Art. II. Se exceptează: *a*) atentatele cu omoruri; *b*) faptele săvârșite de primari,

FOIȘOARĂ.

Mănăstirea dela Sendomir.

Traducere, după Grillparzer.
(Urmare).

„Fără de veste, după câtva timp sosi și contele la hotarul posesiunii sale, între suita sa se află și o trăsură închisă, despre conținutul căreia nu știa nimenea nimic. O figură învălită, probabil împedecată de a vorbi, având scăluși în gură, a fost ridicată din trăsură și predată administratorului, care a fost avisat prin epistole de a-l aștepta la marginea moșiei. Vechiul chiosc din partea vestică a grădinei de animale, încuiat de aici încolo cu multă îngrijire, luă în primire ființa aceasta misterioasă și vești stranii s'au răspândit printre locuitorii din împrejurime.

„Contele se duse în castelul său. Cu bucurie îl întimpină Elga ducând fetița de mână. Îi spuse câtă neliniște a fost din causa depărtării lui și cu cât dor a fost așteptat. A început să laude cât e de deșteaptă fetița și a pus-o să dee câteva probe ale deșteptăciunii sale. De oarece era timpul cinei a declarat Starschensky că e indispus și ostenit de drum. Se duse, contra tuturor protestărilor, singur în odaia sa unde se încuie. Dar trebuința odihnei a fost pentru el numai pretext, căci noaptea părăsi odaia sa și merse singur înspre chioscul cel vechiu, unde rămase până în zori.

„In ziua următoare era Elga supărată, busnată. Depărtarea contelui în noaptea trecută n'a rămas neobservată. Elga se simți părăsită și-și arăta pe față nemulțămirea. Starschensky o întrerupse în expresiunile ei de desnădejde, începând a vorbi despre situația lor. Îi mărturisea, că în urma petrecerii sale în Varșovia, înprospătându-i-se distracțiile orașului acela bogat în plăceri, a venit la convingerea, că e păcat pentru o ființă atât de fermecătoare și vială cum e Elga, să se veștejească aici la țară. O întrebă deci, că n'ar schimba mai bine cu traiul dela oraș? Lângă tine, da! răspunse ea. — Cât privește persoana sa, o asigură contele, va fi reținut de afacerile bunului său; starea sa financiară stă cu mult mai rău decum crezuse, el trebue să rămână. — Atunci rămân și eu, zise Elga. Lângă el voește să trăiască și să moară. — Apoi începu să blasteme pe frații ei, cari prin pretensiunile lor nerușinate l-a adus pe preabunul ei soț în așa o perplesitate. Ea-l asigură, că s'a stâns în ea orice simț de iubire față de ei. Dacă frații ei ar veni cerșind înaintea ușii, ea nu le-ar deschide. Contele luă întru câtva apărarea cumnaților săi. Îi spune, că i-a întâlnit în Varșovia. Un tovarăș de-al lor din exil era cu ei, — cum l-a chemat numai? — Elga încă se cugeta. — Oginsky! strigă contele și o privi iute. Ea nu schimbă nici o trăsătură a feții și zise: Tovarășii fraților mei sunt toți răi, iar acesta e cel mai rău! — Care? — Pe care l-ai numit! — Care a fost acela? — Ei, Oginsky! răspunse ea și o mișcare repede pe fața ei tradă o emoțiune trecătoare.

„Contele păși către fereastră și privi afară. Elga ii urmă și-și răzimă brațul de umărul lui. Contele stătea nemișcat. Starschensky, zise ea, eu observ o schimbarea groaznică în toată ființa ta. Contele se întoarse și zise:

Ei bine, dacă dorești, vreau să-ți povestesc. Nefericiri grozave m'au lovit în timpul din urmă. Tu cunoști prea bine ruinarea averii mele, cunoști și causa aceleia. Iar ce mai apasă sufletul meu, aceea numai eu știu. Și dacă aceste întâmplări îmi cad așa de greu, apoi numai puțin mă chinue gândul, că eu sunt causa acestei nenorociri. Căci dacă a fost de condamnat ușuritatea, cu care am administrat moștenirea părinților mei; dar poate am fost încă atunci vrednic de pedeapsă, când eu, ursuzul, obicinuit în singurătate, am cerut mâna unei ființe pline de viață, fără să mă cuget la direcția înclinărilor, simțămintelor ei, fără să i-au în considerare, că făcându-o nevasta mea, o condamn la un traiu unilateral, care trebuia să-i devie nesuferit. — Starschensky! strigă Elga și-l privi cu un fel de reproș lingușitor. — Mi-s'au oferit oficii străine, continuă Starschensky și chibzuind, am aflat de bine, ca să mă depărtez pe un timp, poate mai lung, din țara părinților mei. Eri erau încă neclare hotărârile mele. Dar în urma unei precugetări mai temeinice în noaptea trecută, m'am hotărât. — Azi noapte, îl întrerupse Elga neîncrezătoare, azi noapte ai chibzuit? Și unde? Poate în chioscul acela?

Și rămânând Starschensky surprins: Așa, prinsute-am, continuă dânsa. De acolo îți aduci tu grijile? De acolo dorul de călătorie? Și soați de călătorie încă? Am trebuit se aflu din faime, că ai adus ajutori de primari, învățători, preoți și șefi de garnizoană.

Art. III. Ministrul Nostru secretar de Stat la departamentul Justiției este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în Castelul Peleș la 9 August 1907.

(ss) *Carol.*

Ministrul Justiției,
(ss) T. Stelian.

Iată și Raportul ministrului de justiție T. Stelian, în urma căruia Regele Carol a semnat decretul de mai sus:

Sire,

Pentru faptele săvârșite cu ocaziunea răscoalelor țărănești din primăvara trecută au fost reținuți și dați judecății 7807 inși, și anume:

7640 pentru destrucțiuni, devastațiuni și jăfuiri, fapte cari, după scopul și împrejurările în cari au fost săvârșite, constituesc atentate în contra liniștei Statului și deci au caracter politic.

164 acuzați de devastațiuni, jefuiri și omoruri, 3 acuzați de a fi provocat atentatele în contra liniștei Statului.

Dintre ei, 1153 au fost judecați până acuma, fiind 1066 achitați, iar 87 condamnați, unii la pedepse foarte ușoare, alții la pedeapsa cea mai grea, la munca silnică pe viață.

Cei nejudecați încă, în număr de 6654, sunt: 1932 arestați, 4682 lăsați liberi până la judecată și 40 dispăruți.

Printre cei nejudecați se găsesc: 14 primari, 18 învățători, 9 preoți și 16 șefi de garnizoană.

Marea deosebire între hotărârile justiției, cu tot caracterul comun al răscoalelor, deși se explică, atât prin calificarea juridică diferită a faptelor, cât și prin modul de a judeca al juraților, și prin curentele de opiniuni, ce s'au format în multe localități și la cari au contribuit chiar unii din proprietarii devastați, ar putea fi considerată ca o nedreptate, ceeace ar fi de natură să întârzie liniștea spiritelor.

Pe de altă parte, prelungirea inevitabilă a timpului, în care ar trebui să se judece numeroșii acuzați, ar întreține vrajba între locuitorii săteni, și proprietari sau arendași.

In vedere că ordinea e restabilită pretutindeni, și dorința tuturor este ca ea să devie trainică și desăvârșită, ceeace nu se poate dobândi decât prin liniștea spiritelor, la care de sigur va contribui mult și uitarea trecutului.

Și fiindcă magistrații însărcinați cu instruirea și judecarea acestor afaceri ne raportează căința celor răsculați, cari își dau acuma seamă de rătăcirea lor, iar familiile nenorocite ale număroșilor arestați, implorând dela Majestatea Voastră ertarea acelor rătăciri.

Iată pentruce, Sire, cunoscând atât înalta înțelepciune și patriotica hotărîre cu care Majestatea Voastră V'ați îngrijit în totdeauna de a face să domnească ordinea în Stat, cât și generositatea cu care ați iertat celor greșiți, ori de câte-ori interesul public a cerut-o, iau libertatea de a Vă ruga să uzați și de astă-dată de prerogativa amnistierei faptelor săvârșite cu ocaziunea răscoalelor din primăvara trecută, fie judecate fie nejudecate încă.

Ca urmare firească a acestei amnistieri, se va amnistia și fapta de provocare imputată celor dați în judecată ca autori morali ai atentatelor la siguranța Statului.

Socotesc însă, Sire, că trebuesc exceptate, pe deoparte, atentatele cu omoruri, cari n'au nici o scuză, și deci nu trebuesc uitate; și pe de altă parte, faptele săvârșite de primari, ajutori de primari, învățători, preoți și șefi de garnizoane, întru cât aceștia nu pot fi considerați ca rătăciți.

Dacă Majestatea Voastră încuviințează rugămintea mea, O rog respectuos să semneze alăturatul decret.

Un discurs bun.

Ne ținem de datorie să atragem, și din punct de vedere pur literar, atenția publicului cetitor și îndeosebi a tinerilor noștri oratori asupra clasicei vorbiri prin care dl Maniu a dat seamă de activitatea sa parlamentară înaintea alegătorilor din cercul istoricului orășel al Vințului. Nu credem să se fi vorbit vre-odată, în materie de aceasta, poporului nostru, mai limpede, mai deslușit și pe înțeles și în același timp mai strâns logic și cu mai mult fond decât cum a vorbit dl Maniu. Atât ca composiție, ca grupare a ideilor, cât și ca formă, vorbirea aceasta poate servi de model tuturor acelora cari se pregătesc să vorbească, mai curând sau mai târziu, poporului, și le recomandăm cu tot dinadinsul s'o studieze bine din toate punctele de vedere.

Aici nu vrem să stăruim asupra fondului vorbirei, care a fost apreciat de alții, ci numai să relevăm unele însușiri ale formei: acea sobrietate și eleganță a stilului, caracteristice și proprii numai unei personalități distinse, care disprețuește cu desăvârșire mijloacele și frasa patetică ale retoricei demagogice, necăutând să producă alt efect decât acela pe care trebue să-l facă adevărul limpede al faptelor.

Spre a învedera și cu exemple frumusețea literară a stilului dlui Maniu, cităm — după rezumatul ziarelor — numai două figuri de stil, două pilde și asemănări poporale, pe care le știe întrebuința atât de bine și le întrebuințează totuși cu atâta măsură, numai acolo unde trebue, pentrucă aplicate prea des, ele banalizează vorbirea.

Iată-le: „... a vorbit ca lupul când se târguia cu oile, zicând că mi-s dragi oile, dar ciobanii și cânii sunt răi. Știți Dv. pentruce a zis lupul vorba asta și știți prea bine ce ar fi făcut lupul dacă oile rămâneau fără ciobani și fără câni“.

„Doi frați moșteniseră o bucată de pământ de lângă apa Murășului, pe care o împărțiră. Dar între ei era totdeauna ceartă și neînțelegere; căci pe bucata lor era numai un singur drum și la căratul bucatelor totdeauna unul strica holda altuia. Dar când apa Murășului veni mare, amenințând să le ia locul, atunci ei se uniră ca să-și apere pământul“.

Există un fel de oratorie superioară, a firilor distinse, care s'ar putea numi cea obiectivă: când oratorul nu intenționează să-și arate calitățile de retor, ci lasă, în adevăratul înțeles al cuvântului, faptele să vorbească. Dl Maniu aparține, fără îndoială, acestei categorii rare de oratori, cari lasă impresii dăinuitoare, fiindcă, de câte ori vorbesc, au ceva de spus și știu bine ce vor să spună.

I. B.

Din despărț. „Asociațiunei“.

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărțământului Blaj al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“, se convoacă pe ziua de *1 Septemvrie n.* 1907 în Lunca, la oarele 11 a. m. cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Alegerea alor două comisiuni: pentru censurarea raportului și înscrierea de membri noi.
4. Disertație de Dr. Ambrosiu Chețian.
5. Raportul comisiunilor.
6. Alegerea noului comitet pe 3 ani.
7. Statorirea locului, unde se va ținea viitoarea adunare generală.
8. Alegerea alor doi delegați la adunarea generală dela Bistrița.
9. Propuneri.
10. Alegerea comisiunii de verificare.
11. Inchiderea adunării.

La această adunare, care se va ținea în localul bisericei gr. cat. se invită toți membrii Asociațiunii și toți ceice doresc progresul poporului român.

Spre orientare însămnăm aci, că de acest despărțământ se țin următoarele comune:

Din cercul pretorial al Blajului: Mihalț, Obregea, Bucerdea-grânoasă, Cinsteiu-român, Crăciunel, Blaj, Ciufud, Tiur, Veza, Mănărade, Lupu, Spătac, Cenade, Cergăul-mic, Cergăul-mare, Beșinău, Ohaba, Colibi, Tău, Roșia-de-săcaș, Țapu, Șoroștin, Broșteni.

Din cercul pretorial al Aiudului: Pețălca, Căpud. Mișcreac, Ocnișoara, Uifalău, Tâmpăhaza, Sâncraiu.

Din cercul pretorial al Hususăului: Petrisat, Iclod, Sâncel, Pănade, Spini, Bia, Valea-sasului. Sân-Miclăuș, Șona, Bălcaciu, Jidvei, Cheslăr, Tăuni, Micăsasa, Lunca, Lodroman, Hususău, Glogoveț.

Și provizor și Despărțământul Uioara.

Blaj, din ședința comitetului, ținută la 14 August 1907.

Ioan F. Negruțiu
director.

Alexandru Ciura
secretar.

*

Convocare.

Membrii despărțământului VIII, Deva al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, precum și toți aceia, cari doresc a deveni membrii „Asociațiunii“, prin aceasta se invită la adunarea generală a despărțământului, ce se va ținea în *Deva, Miercuri, la 11 Septemvrie* st. n. d. a., la 4 oare în localitatea Casinei române.

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărțământului.
2. Raportul secretarului despre activitatea comitetului cercual dela ultima adunare generală.
3. Raportul cassarului.
4. Alegerea unei comisiuni pentru conscrierea membrilor noi și încassarea taxelor restante.
5. Alegerea unei comisiuni pentru controlarea raportului prezentat de notar și cassar.
6. Cetirea disertațiunilor însinuate cu 24 oare mai nainte la directorul despărțământului.
7. Desbateri asupra propunerilor însinuate conform regulamentului.
8. Raportul comisiunilor de sub punctele 4 și 5.
9. Alegerea comitetului cercual pe un nou period de 3 ani.
10. Statorirea locului pentru ținerea adunării generale pe anul viitor.
11. Alegerea alor doi delegați la adunarea generală din ăstan a Asociațiunei.
12. Dispozițiuni pentru verificarea protocolului și închiderea adunării.

Deva, 23 August 1907.

Dr. Alex. L. Hossu
director.

Dr. I. Pop
secretar.

*

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărțământului III, Făgăraș al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ se va ținea în anul acesta în comuna Perșani la 1 Septemvrie a. c. n.

Program:

1. Serviciu divin la orele 8 a. m.
2. Deschiderea adunării la 10 ore a. m.
3. Raportul general al comitetului despărțământului, despre activitatea sa dela ultima adunare generală.
4. Raportul cassarului și prezentarea budgetului pe anul 1904—1905.
5. Alegerea comisiunilor pentru cenzurarea acestor rapoarte.
6. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea de membri noi și încassarea taxelor.
7. „Creșterea în familie“, disertație, de George Boer, învățător-dirigent, în Viștea-inferioară.
8. Rapoartele comisiunilor.
9. Alegerea comitetului cercual pe un nou period de 3 ani.
10. Alegerea a doi delegați, pentru adunarea generală a „Asociațiunei“, care se va ținea la Bistrița.
11. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal
12. Inchiderea adunării.

Sunt rugați toți membrii și binevoitorii culturei române să iee parte la această adunare.

Din ședința comitetului despărțământului, ținută la

Făgăraș în 1 August v. 1907.

Iacob Macaveiu
director.

Dr. Ioan Șenchea
secretar.

Expoziția de vite în Săcădate.

Primind primăria noastră comunală, în frunte cu notarul Grădinar și cu primarul Toma Prie, apelul cald al on. comitet central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, iscălit de prezidentul Pant. Lucuța și de secretarul Victor Tordășianu, privitor la aranjarea expoziției de vite în Săcădate, a convocat pe 4 August n. c. o conferență a fruntașilor din loc și a celor din comunele învecinate.

Expunându-i-se scopul urmărit de a da povețe economilor cu privire la alegerea soiurilor bune de vite și la îngrijirea lor cum și cu privire la împărțirea de premii în bani acelor economi, cari dovedesc, că poartă mai bună și mai multă grije de vitele lor, — conferența a primit cu mare însuflețire, ca expoziția să se țină în Săcădate. S'a hotărât mai departe ca la expoziție să fie admise vitele locuitorilor din Săcădate, Glâmboaca, Fofeldea, Hosman, Nucet, Cornățel, Bradu și Avrig. Data ținerii expoziției s'a hotărât pe 21 Septemvrie n. c. dacă comitetului central îi va sta în putință a o ținea atunci, la cas contrar pe una din zilele de sărbătoare din Octomvrie. S'a instituit un comitet aranjator consistător din parohul Constantin Prie, care și-a scuzat absența dela conferență, fiind ocupat cu alte afaceri; Toma Prie N. cas. 15, Toma Podea N. cas. 292, Const. Mahăra Nr. cas. 86, Ilie Petca N. cas. 299, Toma Jugăreanu N. cas. 289, George Maxim N. cas. 161, Nicodim Liulea N. cas. 161, Bálint Iános Nr. cas. 27 și Simeon Grădinar, notar.

Din comunele vecine au fost numiți în comitet: din Fofeldea, Nicolae Petra-Petrescu, director, Valeriu Bonea, paroh, Ioan Maniu, cassar de bancă, N. Manoilă, înv.; din Glâmboaca, Ioan Mateșiu, Ioan Ciocănel, ec. și Ioan Crăciun, paroh; din Hosman, Ioan Pinciu, preot, Ioan Vasilie, înv. și I. Pampu; din Nucet, Ioan Damian, paroh, Ioan Băncilă, primar și Ioan Olariu, înv.; din Cornățel, Toma Berchea, primar, Ioan Căliman, înv. penz. și George Simplăcean, paroh: din Bradu, Nic. Ursu înv., George Dan și George Com. Ursu; din Avrig, Vasile Spărlea, primar, George Postea, v. notar, Ioan Cândea, protopresb., Ioan Răduț, vigil de păduri și Irimie Răduț, notar.

Conferența a luat angajamentul să îndemne poporațiunea la buna îngrijire a vitelor și la participare cât mai număroasă, mai ales, că povețele, ce se vor da la expoziție, vor fi folositoare pentru poporul muncitor. S'au legat mari speranțe că persoanele puse în comitetul aranjator, vor lucra și ele din răsputeri, ca la expoziție să nu rămână nici una din comunele admise, nereprezentată.

La finea conferenței s'a făcut amintire de expoziția de vite din primăvară, aranjată de comisia economică a cercului pretorial Nocrich, la care expoziție, spre ocara fruntașilor și spre paguba poporațiunei române din cerc, n'au participat decât vre-o 4—5 exponenți de ai noștri, cu toate că la acea expoziție s'au împărțit preste 700 cor. premii, din cari abia 2 economi de ai nostri au fost împărtășiți.

Datorință avem cu toții și parohi și învățători și primari și notari, cu un cuvânt toți fruntașii să deșteptăm poporul și să-l îndemnăm să ia parte la întreprinderile pentru el folositoare. Să lăsăm certele provenite din cauze de nimic și trecătoare și să punem cu toții umăr la umăr, dacă vorba e să nu rămânem cu toate în urma străinilor, cari numai binele nu ni-l voesc.

„Invingătorul.“

NOUTĂȚI.

Representanța fundațiunei Gozsdu s'a întrunit eri, Joi, în Sibiiu pentru resolvarea agendelor curente, între cari e și împărțirea stipendiilor.

*

Procesul ziarului nostru. In procesul de presă intentat ziarului nostru pentru articolul „*Agitatorii*“, publicat în numărul 133 din anul trecut, a adus hotărâre tabla regească din Cluj, în înțelesul, că *a cassat* hotărârea tribunalului regesc din Cluj, care sistase procedura judecătorească pe motivul, că articolul nu e de cuprins agitatoric, și găsind că e motivată acuza procurorului, *a decretat punerea sub acuzare a dlui Teodor V. Păcățian*, redactorul ziarului nostru. Se va ținea deci în curând pertractare finală, în fața curții cu jurați din Cluj.

*

In cauza legii școlare a ministrului Apponyi. Pe Luni, în 20 August v. e convocat consistorul metropolitan, pentru a se conzulta, între altele, și asupra măsurilor ce sunt de luat din partea bisericei gr. or. române în fața legii școlare alui Apponyi.

*

Pentru fondul catedralei a incurs dela comuna bisericească Cluj, protopresbiteratul Clujului, suma de 49 cor. 84 fil. Au contribuit următorii:

Tuliu Roșescu, paroh și protopresbiter 8 cor., Văd. Ana Roșescu, Eliza Isac fiecare câte 5 cor., Basiliu Bașota, jude în penziune, Bas,

---

acolo o ființă învălită, poate vre-o iubită pe care o întreții cu gingășiile tale, câtă vreme mie mi-ai jurat credință înaintea altarului?! Aceasta e răsplata? Vino! se îndreptă ea către copila de lângă sine, vino! Ii suntem spre greutate! El a învățat a cunoaște alte plăceri, decât acele cari le poate gusta în mijlocul alor săi! La acestea se întoarsă, voind să se depărteze. Un hohot înfiorător eși din gura contelui, de care el însuși se îngrozi. Elga se întoarse. Știam, zise ea, că numai ai glumit. Dar secretul acelui chiosc totuși mi-l ascunzi. Trebue să știu și eu, ce ai ascuns acolo. Imi promiți? Contele se aruncase pe o otomană, acoperindu-și fața cu mânile. Atunci auzi deschizându-se ușa. Privind printre degete văzu cameriera, — care tocmai voia să aducă ceva înlăuntru — și pe Elga, care cu o față șireată îi făcu semn să se depărteze. Elga se apropie de otomană, se așeză lângă soțul ei și-i zise: Vino, Starschensky, să ne împăcăm. E deja așa de mult de când n'am mai vorbit împreună, fără martori. Cu aceastea își aplecă obrazul ei spre al lui, îi luă mâna și i-o apropie de inima ei, care bătea. O groază îl cuprinse pe conte. I-se făcu negru înaintea ochilor. Impinse soția dela sine și fugi.

(Va urma).

Indre, advocat, Toma Popa, Simeon Stan, Ana Mota fiecare câte 2 cor., Antoniu Mandeal, Miron Băican, George Lucaciu, Iosif Şerban, Ioan Cărăuş, George Gurbădan, Ştefan Runcan, Simeon Pop, Găvrilă Miliuţ, David Moldovan, Dionizie Olar, T. Gordea, Demetriu Ianchi, Ileana Roşca, George Vlad, Floarea Condor fiecare câte 1 cor., şi alţii cu sume mai mici.

*

Din Băile Herculane ni se scriu următoarele „Sezonul de frunte (Iulie-August) în aceasta admirabilă localitate de recreare şi de vindecare e pe sfârşite. Lumea, venită anul acesta în număr estraordinar de mare aici, începe a se rări. Contingentul l'au dat şi acum, ca în toţi anii, cei din România, cari nu au la ei acasă, la nici o staţiune balneară, ordinea, distracţia şi confortul pe care-l au aici. Traiul e cam scump şi aici, ca pretutindenea, însă totuşi suportabil. Iar puterea vindecătoare a băilor aproape miraculoasă. Vezi oameni venind pe cârje, ori proptiţi de alţii, şi se duc acasă fără a mai avea trebuinţă măcar de un bastonaş. Iar distracţie e chiar prea multă. Muzică militară dimineaţa, în parcul frumos de sub salonul de cură, muzică militară după ameaz, tot acolo, şi muzică militară cu dans, în salonul de cură, sara dela orele 9 până la 11—12 Ziua apoi, dela 10 şi jumătate până la 12 producţiuni improvizate, în salonul de cură. Unele dame ori domni, dintre oaspeţi, declamează (în toate limbile), cântă din gură, din vioară, ori la pian. In zilele din urmă s'a distins la pian şi a fost mult aplaudată, mai ales pentru frumoasele piese româneşti, drăgălaşa domnişoară *Giza Mihailovici*, fiica domnului *Liviu Mihailovici*, oficial la intendantura militară din Timişoara. E o pianistă escelentă şi ştie să toarne multă căldură în duioasele piese româneşti. Mai este aici şi o casină cu multe gazete şi cu o frumoasă bibliotecă pe seama oaspeţilor. E totdeauna plină de cetitori şi cetitoare. Ziare româneşti are însă numai trei: „*Gazeta Transilvaniei*" dela noi, apoi „*Voinţa Naţională*" şi „*Conservatorul*" din România. In raport cu numărul oaspeţilor români, ar putea să fie mai multe. De altcum pe cei din România îi vezi în fiecare zi, ori cu „*Universul*" ori cu „*Adevărul*" în mână. Curăţenia şi ordinea e exemplară, dovadă despre îngrijirea dată acestei staţiuni balneare din partea dlui inspector *Kolozsváry*."

*

Alegerile de deputaţi la universitatea săsească din Sibiiu, pe un nou period de trei ani se fac în *2 Septemvrie n.* Drept de alegere are fiecare cetăţean de pe fundul regiu, trecut în listele electorale pentru alegerea de deputaţi dietali.

*

La penzie. Vor trece în curând la penzie următorii notari comunali români din comitatul Sibiiului: Simion *Ianculescu* din Şugag, Ilie *Topârceanu*, din Apoldulmic, şi Petru *Indrieşiu* din Boiţa.

*

In Mercurea e vacant postul de al doilea notar comunal. Concursul e deschis cu termin până la *6 Septemvrie nou.* Salariul anual 1600 coroane.

*

Cassar la „Transilvania", societate de asigurare în Sibiiu, a fost ales, după cum ni-se comunică, un Sas, cu pregătiri mai slabe decât Românii, cari competaseră pentru a obţinea acest post. Nu negăm dreptul direcţiunei de a numi pe cine voeşte, la postul de cassar şi la toate posturile de funcţionari ai societăţii. Ar săvârşi însă numai act de echitate şi de dreptate direcţiunea, dacă n'ar desconsidera pe Români, mai ales când i-se îmbie ei înşişi, pentrucă clientela, va şti bine onorata direcţiune, şi-o recrutează societatea de asigurare „Transilvania" mai ales dintre Români. Şi nu ştim zău „Transilvania" ce ar face, dacă într'o bună dimineaţă s'ar socoti toţi Românii să-i întoarcă spatele!

*

Un caz de înfricoşată barbarie. Sub acest titlu publică „Gazeta Transilvaniei" Nr. 190 un prim, în care îşi esprimă îndignarea faţă de un caz întâmplat în comuna Pănade, caşi care nu s'a mai pomenit în o ţară civilizată. Conform corespondenţei, pe baza căreia scrie G. T. articolul său s'a întâmplat, că un căpitan dela regimentul de honvezi staţionat pe timpul manevrelor în această comună, din bun senin a năvălit cu trupa sa în casele Românilor pacinici, măcelărind pe cine îi venea în cale. Astfel au fost răniţi de moarte 6 inşi, 15 au fost grav răniţi iar 30 mai uşor. Căpitanul îndemna cu curagiu pe honvezi să toace în cap pe Români. Despre această faptă a descreeratului căpitan s'a făcut arătare ministrului de honvezi şi comandei militare din Cluj.

*

Armăsar de vânzare. Atragem atenţiunea cetitorilor asupra anunţului de pe pagina a patra, referitor la vânzarea unui armăsar.

*

Logodnă. Tipograful I. *Apolzan*, aplicat în stabilimentul de arte grafice Ios. Drotleff din loc, s'a logodit cu dşoara Anicuţa *Mora*.

*

Noi oficieri români. Cu prilegiul aniversării zilei naşterii M. Sale Monarhu'ui nostru au fost înaintaţi în armata comună următorii români: Din academiile militare la gradul de locotenent: Aurel Humiţia la regmt. de inf. 43, Zeno cavaler de Puşcariu, la regmt. de husari 2 şi Tiberius Gliga la regmt. de husari 15; din şcoalele de cadeţi la gradul de locţiitor de oficer: Ioan Aron la regmt. de inf. 51, Andreiu Demian la regmt. de inf. 37, Romulus Reou la regmt. de inf. 31, Emilian Lăzăroiu la regmt. de inf. 5, Vasile Alexi la regmt. de inf. 51, Paul Seracin la regmt. de inf. 61 şi Teofil Muntean la despărţământul de sanitate 22.

*

Alegere de paroh. Duminecă în 5/18 August a. c. s'a săvârşit alegerea de capelan în fruntaşa comună Arada, protopresbiteratul Câmpeni, unde cu mare însufleţire a fost ales tânărul absolvent de teologie Iosif Nicoară, primind totalitatea voturilor.

*

Monument pictorului Grigorescu. Admiratorii regretatului pictor român Nicolae Grigorescu au luat iniţiativa de ai ridică un monument-bust în Câmpina, unde răposatul pictor şi-a petrecut cea mai mare parte a vieţii sale. Monumentul se va ridica pe bulevardul Câmpina.

*

Coroane eterne. Intru vecinica odihnă a măestrului franzelar, fost membru ordinar al Reuniunei sodalilor români din Sibiiu," de pie memorie Zaharie Moga, s'au făcut la fondul „Văduvelor şi orfanilor" următoarele dăruiri pioase şi anume George Poponea, viceprez. cor. 1.50; Nic. Nedelcu, coperitor de case, Alexandru Demian, măestru rotar, Petru Feldiorean, Petru Bota, Emil Petruţiu fiecare câte 1 cor; Ilie Popidan, George Văcariu, I Roman, Nic. Marcu, tapesier, Z. Aron, C. Lazar, I. Borcia, Cornel Şiboteanu, George Stanciu, G. Săsărman, Florea Cruciţă, fiecare câte 40 bani şi Vic. Tordăşianu, prez., 20 bani.

*

„Speranţa" institut de credit şi economii soc. pe acţii în Hosman. Harnicii Români din Hosman comit. Sibiiului au înfiinţat sub conducătorii lor, preoţii Iosif Morariu gr. or. şi Nicolae Pinciu gr. cat. un institut de credit şi economii sub numele de „*Speranţa*". Acest institut e înfiinţat cu gândul bun de a emancipa pe Românii din numita comună de sub influinţa economică a consătenilor lor saşi şi de a da un avânt economiei de vite şi de câmp pentru ţăranii români de acolo. Activitatea şi-a început o noul institut econ. în 24 Iulie a. c. şi apelează, în urma intenţiunilor bune ce le are, la sprijinul tuturor Românilor de bine.

*

Petrecere în Perşani. In Perşani se aranjază Producţiune teatrală cu ocaziunea adunărei generale a despărţământului Făgăraş al „Asociaţiunei" la 1 Septemvrie st. n. 1907. Inceputul la 7½ ore seara. Preţul Intrărei: locul I de persoană cor. 2, locul II cor. 1·20, loc de stat 60 fil. Venitul curat este destinat pentru despărţământ. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publică.

*

Concert în Câmpeni. Tinerimea română din Câmpeni învită la „concertul doinic" ce îl va aranja sub conducerea dlui Nicodim Ganea, elev al conservatoriului din Bucureşti, Duminecă în 1 Septemvrie st. nou a. c. în hotelul „Szilágyi" din loc. Venitul curat este destinat pentru ajutorarea dirigentului la urmarea studiului de muzică la conservator. Preţul de întrare: locul I 2 cor., locul II 1 cor. 60 fil. Inceputul la orele 8 seara. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor publica.

*

Cine voeşte să fie frumos? Sunt puţine dame în ţară cărora nu le e cunoscută renumita salbă pentru faţă a farmacistului Clemens v. Földes din Arad. Dintre toate mijloacele de frumseţă Crema-Margit a lui Földes se bucură anume de interesul cel mai mare, deoarece e detot nestricăcioasă, în câteva zile delătură toate necurăţeniile de piele, ca pistruele, sgrăbunţele, petele de ficat, sbârcelele, iar faţa o netezeşte, împrospătează şi întinereşte. Acest mijloc nu serveşte însă numai pentru înfrumseţarea pielei de obraz, şi totodată şi pentru înălbirea ceafei, a umerilor şi a mânilor. Preţul unei dose mari e 2 cor., a unei mici 1 cor. Efectul *Cremei-Margit* ridică vaza *Săpunului de Margit.* Toate damele, cari folosesc pudră, laudă îndeosebi *Pudra de Margit*, pentrucă obrazul îl ţine uscat şi îl scuteşte de soare şi vânt. Aceste article speciale de toiletă se pot afla în toate farmaciile. Feriţi-vă de imitaţiuni! La dorinţă oricine primeşte prin postă gratis dela fabricantul Clemens v. Földes, farmacist în Arad cartea „Ingrijirea frumseţii".

Inştiinţare.

Anul şcolar 1907/8 la gimnaziul public român gr. or. din Brad se începe la 1 Septemvrie v. 1907.

Părinţii cari doresc a-şi da copiii la acest institut, sunt poftiţi a se prezenta cu fiii sau fiicele lor în cancelaria direcţiunii gimnaziale în 1—3 Septemvrie v. 1907 spre înmatriculare. Şcolarii, cari se înmatriculează pentru prima dată la gimnaziul ori şcoala primară împreunată cu acesta, vor aduce testimoniu şcolar, extras de botez şi certificat de revaccinare. Testimoniul şcolar de pe clasa precedentă îl vor prezenta toţi şcolarii, cari au absolvat clasa precedentă în institutul nostru. Tot 1—3 Septemvrie v. 1907 se vor ţinea examenele de corigenţă. Ceice se vor prezenta mai târziu vor trebui să dovedească cauza întârzierii.

In clasa I gimnazială se primesc numai şcolari cari au împlinit anul al nouălea dar n'au trecut peste al doisprăzecelea, asupra primirii celor trecuţi peste doisprăzece ani hotăreşte conferinţa profesorală şi numai în 4 Septemvrie primeşte atari şcolari, dacă nu s'a ajuns numărul de 60 într'o clasă.

Şcolarii din clasele poporale se vor examina şi amăsurat pregătirei lor, se vor primi în şcoala primară ori în clasa I gimnazială.

In şcoala primară didactrul e 6 cor. pe an şi 2 cor. taxa de înscriere.

In clasele gimnaziale şcolarii români din protopresbiteratele Zarandului şi Hălmagiului solvesc didactru de 16 cor. pe an, iar ceilalţi, şi cei, cari nu sunt Români câte 24 cor. pe an.

Toţi şcolarii solvesc pentru bibliotecă câte 2 cor. la an, taxă de înscriere 6 cor. pentru „fondul şcolarilor morboşi" câte 1 cor., pentru maial şi escursiuni 2 cor.

Şcolarii săraci, diligenţi şi cu conduită bună se scutesc de didactru, sau se împărtăşesc de ajutoare şi beneficii din fondul „Masa studenţilor" sau din alte mijloace, de cari dispune institutul.

Didactrul se solveşte deodată la înscriere, sau în două rate, şi anume întâia rată la înscriere şi a două la 1 Februarie.

Toate celelalte taxe în suma de 13 coroane se solvesc deodată la înscriere.

Fără ştirea şi învoirea direcţiunii gimnaziale şcolarii nu pot ocupa cuartire.

Fiecare şcolar trebue să aibă cărţile de şcoală admise la acest institut. Cărţi rupte şi murdare, se vor lua dela şcolari şi se vor nimici.

Dela fiecare şcolar se cere să aibă îmbrăcăminte corăspunzătoare şi haine de pat.

In 4 Septemvrie 1907 va vizita medicul gimnazial în prezenţa dirigentului de clasă şcolarii, se va face împărţirea orelor şi se vor începe prelegerile pe anul şcolar 1907/1908.

In 8 Septemvrie v. 1907 se va face Invocarea Duhului Sfânt şi cetirea legilor şcolare.

Brad, 10 August 1907.

Direcţiunea gimnazială.

Cărţi şi reviste.

A apărut:

Limba maghiară pentru şcoalele poporale întocmită după metoda directă de *Vasile Stan*, profesor la seminarul „Andreian". I. Anul întâiu şi al doilea de şcoală. Nagy-Szeben (Sibiiu). Tiparul tipografiei arhidiecesane. Preţul 50 fileri.

*

In curând apare:

Indrumări metodice la Limba maghiară pentru şcoalele poporale de Vasile Stan, profesor.

Se pot procura la *Librăria arhidiecesană* şi la *autor*. Sibiiu, str. Măcelarilor nr. 27.

*

A apărut:

Cetiţi, cetiţi ce poate credinţa în Dumnezeu, scriere poporală, de preotul Constantin Morariu (Bucovina). (Retipărire din revista „Biserica ortodoxă română").

Această scriere cuprinde mântuitoarele învăţături creştineşti şi istorisiri în pilde vii despre aceea *ce poate credinţa în Dumnezeu.*

E scrisă într'un stil poporal, aşa că poate fi cetită cu uşurinţă şi de ţărani, cari vor afla în ea bogată hrană sufletească.

*

„Ce s'a făcut în 2½ ani?" Broşura numărul 13 şi 14 din biblioteca despărţământului Cluj al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român". Preţul 20 fileri. Se vinde în folosul despărţământului.

*

„Călindar pe anul 1908", editat de tipografia diecezană ortodoxă română din Arad, a apărut deja, împreună cu călindarul de părete. Preţul unui exemplar 40 fileri Are un cuprins bogat şi variat.

*

In curând va apărea în editura „Biblioteca pentru toţi", întâiul volum: *Poesii* (Meditaţii, Elegii, Epistole, Satire şi Fabule) din operele complecte ale lui Grigorie M. Alexandrescu. Cu adnotări şi cu o culegere asupra vieţei şi operei poetului, de Em. Gârleanu.

Oficială.

Veneratul Consistoriu aşteaptă inmediata trimitere a discului dela Florii şi a II-a zi de Rusalii din acele protopresbiterate, cari sunt vacante. Parohii sunt îndatoraţi a mai controla odată, dacă sunt achitate premiile de asigurare pentru edificii bisericeşti.

Din public.†)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii împreună cu concert aranjată de tinerimea româ din Ibăneşti şi Hodac în ziua de S. Petru (12 Iulie a. c.) în şcoala gr. or. din Ibăneşti, sau încassat cu totul suma de 179 cor., din care detrăgându-se spesele (de astădată procurarea materialului unei bine etc.) de 146 cor. 96 fileri, resultă un venit curat de 32 cor. 4 fileri.

Acest venit sau folosit în următorul mod:

1. S'au trimis on. direcţiunii gimn. pentru înălţarea gimnaziului din Brad suma de 20 cor.

2. S'au predat şcoalei gr. ort. din Ibăneşti suma de 6 cor. 4 fileri şi şcoalei gr. cat. din loc suma de 6 cor.

Au binevoit a suprasolvi următorii domni: Ioan Pop, înv. în Casva, Flore Lup, colector în Hodac, doamna Şipoş, Reghin şi Kolin Moor, ingineri, Ibăneşti cu câte 2 cor. 60 fileri. Grigore Nicoară, preot, Ibăneşti cu 2 cor., Alexandru Târnovean, preot, Hodac, Nicolae Chirtes, măsar, Ibăneşti, Ioan Racoţan, preot, Ibăneşti, Ioan Racoţan, cantor, Ibăneşti, Dionisiu Radu, preot, Nadăşa-rom., George Radu, comerciant, Hodac, Zaharie Lup, preot, Hodac, Nicolae Gliga, preot, Ripa-superioară, Demetriu Moldovan, preot, Chinceş, George Pop, subnotari, Gurghiu, Ioan Zahan, preot, Caşva, câte 1 cor. 60 fileri. Dumitru Gliga Dubeluc, proprietar, Ibăneşti 1 cor. 20 fileri. Irimie Chirtes, proprietar, Ibăneşti, N. Cotha, candidat de notar, Farkos Sándor, sergent major de gendarmi, Gurghiu, câte 80 fileri. Ioan Petru, preot, Ibăneşti, Ioan Cofari, înv., Ibăneşti, Demetriu Dan, primar, Ibăneşti, N. Socol, Reghin, Daniel Costin, comerciant, Hodac, Ioan Sara, familia Bistriţa, Mihăilă Mareşan, preot, Beica-rom., Iuliu Cioba, preot, Nadaşa-română, G. Branea, preot, Vidraseu, Simion Suciu, com., Ibăneşti, câte 60 fileri, Emil Matheiu, învăţ., Ripa-inferioară şi Zaharie Frandes, înv., Hodac, câte 40 fileri.

Tuturor marinimoşilor donatori li-se aduce şi pe această cale adânc simţita noastră mulţămită.

Ibăneşti, la 15 August 1907.

Ioan Gofari
cassar.

Victor Pop Harşan
controlor.

Gregoriu Nicoară
preot.

Poşta redacţiei.

Domnii corespondenţi, cari aşteaptă răspunsuri, sunt rugaţi să fie cu răbdare câteva zile, căci redactorul ziariului nostru abia eri a sosit acasă din un concediu mai lung.

---

†) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 394—1907 [250] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Ilia, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Booz, salar 600 cor. din repartiție pe popor, 2 stângini de lemne din cari este a se încălzi și sala de învățământ, cuartir și grădina școlară, eventual 10 cor.

2. Târnăvița, salar 600 cor. din repartiție pe popor, cuartir în școala cea nouă, 3 stângini de lemne pentru încălzirea și a salei de învățământ și grădina școlară.

3. Godinești, salar 600 cor., și anume 500 coroane, din repartiție pe popor și 100 cor. folosința unei grădini, lemnele necesare și cuartir liber în edificiul școalei precum și ½ jugăr grădină pentru legumi.

4. Brășău, salar 600 cor., care se va acoperi din repartiție pe popor, apoi venitele cantorale uzitate dela serviciile la cari va lua parte alesul învățător, cuartir liber și lemnele necezare, precum și folosința grădinei școlare, cari toate dau un venit circa 200 coroane.

Dela concurenți se pretinde să fie cântăreți buni de strană, ca eventual să poată servi și ca cantori și să conducă coruri bisericești; asemenea vor avea să instrueze și pe adulți.

Rugările sunt a se aşterne însoțite de documentele recerute, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Ilia, la 7 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Ilia, în conțelegere cu comitetele parohiale.

George Oprean
protopresbiter.

Nr. 233—1907 [255] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului învățătoresc școala gr. oor. română din Nădăștia-su-[illegible]ră, protopresbiteratul Hunedoarei, se [illegible] concurs cu termin de 30 zile dela prima [illegible]care în „Telegraful Român“.

Salar 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită rugarea cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul indicat și să se prezente și în comună spre a face cunoștință cu poporul și spre a-și arăta desteritatea în cântări, — îndatorat fiind învățătorul ales să cânte în Dumineci și sărbători cu elevii la sf. liturgie, eventual a face și serviciul de cantor.

Hunedoara, 8 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Hunedoarei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 374/1907 [215] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Ilia, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Almaș-Seliște, salar 600 cor. acoperiți prin repartiție pe credincioși și solvibili în rate treilunare anticipative, lemnele necesare pentru încălzitul salei de învățământ și a locuinței învățătorului, stolele usitate dela funcțiunile cantorale, la cari va funcționa învățătorul. Folosința în natură a grădinei școlare.

Dela învățător se recere: să conducă cor bisericesc, să țină strana în fiecare Duminecă și sărbătoare, să instrueze tinerimea adultă, să cultive în mod rațional grădina de pomărit, în sările de iarnă să instrueze pe adulții analfabeți în scris-cetit și să supraveghieze cetirea cărților din biblioteca parohială.

2. Burjuc, salar 600 cor. și anume: repartiție pe popor 300 cor. Folosința unui pământ 300 cor., grădină de legumi și lemnele necesare de foc.

3. Brădățel, salar 600 cor. din repartiție în pepor, grădină de legumi și lemnele necesare de foc.

4. Furcșoara, salar 600 cor. și anume: 500 cor. din repartiție pe popor și 100 cor. din fondul de bucate al bisericei.

5. Glodghilești, salar 600 cor. și anume: ajutor dela stat 124 cor., repartiție pe popor 302 cor., 49 măsuri cucuruz à 2 cor. = 98 cor., folosința unui pământ 76 cor., grădină de legumi și lemnele necesare de foc.

Concurenții își vor aşterne rugările lor, însoțite de documentele necesare în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Ilia, 1 August v. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Ilia, în conțelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

AVIZ!

In Wachsmanngasse Nrul 32 (Konradsche Wiese) se află de vânzare din mână liberă o casă, împreună cu grajd; 7 ani scutită de dare. [252] 1—3

Nr. 360/1907 [246] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate, în protopresbiteratul gr. or. al Devei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

1. Sânt-Andreș, salar 600 cor., cuartir și lemne.

2. Suligete, salar 600 cor, cuartir și lemne.

3. Tâmpa, salar 600 cor., cuartir, grădină și lemne.

4. Varmaga, salar 600 cor., cuartir și lemne.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi de învățători să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la sfânta biserică pentru cântare și cunoștința cu poporul.

Pentru anii prestați la alte școli cuincuenale nu se dau.

Deva, 24 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Deva, în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

George Romanul
protopresbiter.

De vânzare.

Un **armăsar** roib de 167 cm. înalt, bine dresat pentru călărit, acomodat și pentru povară, învățat la trupă și cu mers sigur se vinde. Informații se pot căpăta la locotenentul Weishappel, Sibiiu, Trainkaserne. [254] 1—3

Nr. 409—1907 of. pp. [249] 2—3

Concurs repețit.

Cu provocare la ordinul Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 29 Maiu, Nr. 5484 Bis. 1907, prin aceasta se publică concurs repețit pentru ocuparea postului de preot-capelan în parohia de clasa I Galaț, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt jumătate din cele fasionate în coala B, pentru întregirea salarelor preoțești dela stat.

Reflectanții la acest post să și înainteze cererile de concurs în terminul indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral și până inclusive 8 zile înainte de ținerea sinodului parohial electoral, după prealabila încunoștiințare aicea să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și predica.

Alegândul preot capelan, cu privire la dispoziția Preaveneratului Consistor arhidiecezan, este investit și cu dreptul de a purta oficiul parohial.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. al Bistriței, în conțelegere cu comitetul parohial.

Blașfalăul-de-sus, în 16 Iulie 1907.

Vasile Bălan
adm. protopresb.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

[95] 20—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 34—41

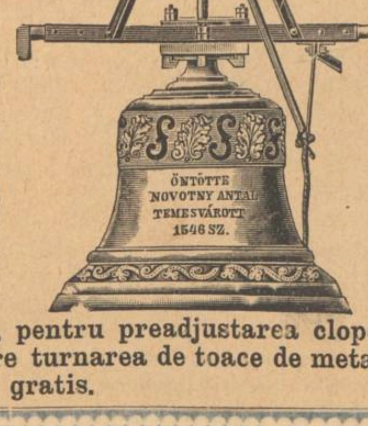

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

AVIZ!

Rudolf Elek, măestru croitor, Sibiiu, Strada Urezului Nr. 23, se recomandă Onor. dame pentru efectuirea elegantelor garderobe de dame, după moda engleză și franceză, conform journalelor celor mai nouă, cu prețuri moderate.

Modernizări se primesc pe lângă prețurile cele mai ieftine. [253] 1—2

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 21—

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 11—23

Frumseța

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit, căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea, că tot singur pregătește acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun pentru susținerea frumseței.** Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței, pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tinereță. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în **Sighișoara**: A. W. Lingner.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 91 Sibiiu, Marţi 21 August (3 Septemvrie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Beiuşul.

Sibiiu, 2 Septemvrie n.

Deputatul kossuthist al cercului Beiuş, Barta Ferencz, ales cu voturi româneşti, şi-a depus mandatul, dupăce a ajuns căpătuit într'un post bun de notar public regesc, incompatibil cu deputăţia, şi Luni, săptămâna trecută, s'a făcut alegere nouă de deputat dietal în Beiuş.

Partidul kossuthist, pe motivul, că cercul a fost *al seu* în trecut, a candidat ca urmaş al lui Barta pe directorul de bancă *Kardos Árpád*, om cu totul necunoscut pe terenul politic, dar om cu foarte multe parale, iar partidul naţional român, pe motivul, că cercul e *românesc*, a candidat pe părintele Dr. *Vasile Lucaciu*, pe cel mai bun dintre cei buni ai nostri, însă om sărac, care n'are de unde să cheltuiască şi să plătească pe alegători.

E caracteristică chiar şi *candidarea* făcută în acest cerc românesc, atât de mult exploatat în trecut de străini; iar rezultatul alegerii, cunoscut deja cetitorilor nostri, trece drept eveniment politic de cea mai mare însemnătate.

A fost ales adecă cu o majoritate impunătoare de peste optsute de voturi candidatul partidului naţional român, părintele Dr. *Vasile Lucaciu*, şi a căzut cu ruşine candidatul kossuthist, directorul de bancă Kardos, susţinut de întregul aparat al guvernului.

Beiuşul s'a ridicat deci sus, foarte sus, pe orizontul vieţii noastre publice, în urma acestei învingeri splendide, şi întreaga opiniune publică română e încântată de ţinuta energică şi bărbătească a poporului şi a conducătorilor din acest cerc.

Bucuria e generală printre Români, pentrucă au isbutit să trimită în cameră pe cel mai bun orator ce-l au Românii din statul ungar, pe părintele *Lucaciu*, în stare să ţină concurenţa cu oricine din dieta ungară, chiar şi cu contele *Apponyi*, şi e nespus de mare bucuria aceasta, tocmai pentrucă *Beiuşul* i-a dat mandat părintelui Lucaciu, ca să poată întra în dietă.

Vom spune, că de ce. Până acuma credinţa generală era, că acest colţ de ţară, acest expus colţ al românismului e perdut pentru cauza naţională română, e cucerit cu totul de Maghiari şi la viaţă nouă românească nu va mai putea fi adus niciodată. S'a dovedit însă, că credinţa aceasta era neîntemeiată. Poporul a fost bun şi cu sentimente naţionale totdeauna în Beiuş, ca şi pe vremea când trimetea deputat la dietă pe domnul *Parteniu Cosma*, însuşi fiiu al Beiuşului; şi dacă a căzut în nepăsare, în letargie, s'a întâmplat numai din lipsa de conducători conştii şi energici, cari să-l deştepte şi să-l povăţuiască.

Fecioara n'a fost moartă deci, cum zice scriptura, ci a dormit numai! Au venit însă conducătorii chemaţi ai poporului românesc la Beiuş şi au deşteptat-o din somn, şi fecioara a întrat în luptă cu curaj şi energie şi *a învins!*

Meritul învingerei dela Beiuş este deci în prima linie al deputaţilor naţionali români, cari săptămâni întregi au stat în cerc, deşteptând, luminând şi îmbărbătând poporul, şi este de căutat şi în nimerita candidare făcută în acest cerc, punându-se pe steag numele unuia dintre ai nostri, care singur e steag naţional!

Insemnătatea învingerii partidului naţional român în acest cerc, considerat ca cucerit pentru totdeauna din partea Maghiarilor, este apoi aceea, că tocmai Beiuşul, acest colţ de ţară mai înapoiat în conştiinţa naţională, vine şi prin alegerea părintelui *Dr. Vasile Lucaciu* de deputat, dă *aprobare* desăvârşită atitudinei pe care au avut-o până acuma deputaţii naţionali români în dieta ţării, *confirmă şi justifică politica lor, decretându-o de politică a poporului român*, şi răstoarnă prin aceasta de tot afirmarea ministrului de interne *Andrássy*, că deputaţii naţionalişti români stau singuri cu părerile lor, poporul nu-i aproabă!..

Invingerea dela Beiuş a partidului naţional român are deci o însemnătate cu mult mai mare decum s'ar crede şi decum se încearcă presa maghiară să-i dee.

Ne bucurăm şi noi de frumoasa învingere, ca şi care negreşit că vor urma şi altele, dacă deputaţii nostri îşi vor face şi de altădată datorinţa, aşa ca la Beiuş, şi cum (nu fie cu supărare) puteau să şi-o facă şi la *Bocşa*, pentru a ne scăpa de ruşinea ce am păţit-o. Ne bucurăm, că s'a dat ocasiune părintelui *Lucaciu* să între în dietă, unde va fi cel mai bun stâlp al partidului naţional român, şi cel mai bun apărător al intereselor şi drepturilor neamului nostru. Ne bucurăm chiar şi în interesul Maghiarilor, pentrucă având-ul acum între ei, se vor putea convinge, că nici părintele Dr. *Vasile Lucaciu*, cel mai temut naţionalist român, nu voeşte (dupăcum nu voeşte nime dintre Români) să iee Ardealul în spate şi să-l treacă dincolo de graniţă, ori să iee Carpaţii în desagi şi să-i mute pe malul Tisei, ci voeşte şi el aceea ce voesc toţi Românii şi toate naţionalităţile nemaghiare din patrie: *drept şi dreptate pentru toţi*, respectarea legilor aduse de Maghiari şi în părţile lor favorabile pentru Nemaghiari!

Iar atâta e îndreptăţit să ceară fiecare cetăţean care-şi împlineşte datorinţele faţă de patrie şi tron cu credinţa cu care şi-o împlinesc Românii!

Transacţia.

Din faptul, că ministrii-prezidenţi *Beck* şi *Wekerle* nu-şi mai dau întâlniri dese, ca mai nainte, se scoate conclusia, că chestia cu reînoirea pactului vamal-comercial între Ungaria şi Austria e resolvată, şi că se aşteaptă numai redeschiderea parlamentelor, pentruca întregul complex de proiecte să fie depus pe mesele corpurilor legiuitoare, în Budapesta şi în Viena.

Foaia dela Viena *„Die Zeit“* primeşte dela un politician de frunte maghiar informaţiuni foarte interesante în privinţa aceasta. La dorinţa Monarhului, — aşa ni-se spune, — guvernele vor presenta încă în [illegible]tomvrie parlamentelor proiectele de lege referitoare la legarea pactului, pentru tot după dorinţa Monarhului, legile să fie votate până la finea anului, căci Do[illegible]nitorul voeşte, ca transacţia să fie [illegible]lată negreşit până la finea lui Dec[illegible]

Stând lucrurile astfel, e de sine înţeles, că budgetul anului viitor nu va putea să fie discutat şi votat în cursul anului acestuia din partea parlamentului ungar, ci guvernul maghiar va cere îndemnisare pe patru luni, şi încă numai decât după redeschiderea dietei, pentruca să-i rămână cu atât mai mult timp pentru votarea proiectelor de lege referitoare la transacţia cu Austria.

Guvernul unguresc contează la aceea, că indemnisarea nu va fi combătută şi votarea ei nu va fi împedecată, nici de către Croaţi, nici de către naţionalişti, mai ales dupăce vor auzi şi unii şi alţii, că *dorinţa Monarhului* este să se facă înţelegerea cu Austria negreşit până la finea anului, iar proiectele de lege referitoare la această învoială să fie votate şi sancţionate până la Anul-nou.

Tot din acest motiv nu vor ţinea nici delegaţiunile multe şedinţe la toamnă, ci poate numai două-trei, pentru a vota şi ele îndemnizare guvernului comun pe câteva luni, iar în sesiunea ordinară de primăvară vor resolva apoi în mod mai amănunţit agendele cari aparţin cercului lor de competenţă.

Despre legile referitoare la garanţiile

FOIŞOARĂ.

Mănăstirea dela Sendomir.

Traducere, după Grillparzer.

(Urmare).

„A bătut miezul nopţii. Domnia linişte în castel. Elga dormia în odaia ei. Deodată se simţi prinsă şi trezindu-se din somn văzu la licărirea candelei pe soţul ei, care cu un felinar în mână îi porunci să se ridice şi să se îmbrace. La întrebarea, că de ce? îi răspunse el: Tu ai dorit ca să cunoşti secretele chioscului aceluia. Ziua nu se poate; dar dacă nu te temi de întunerec şi de vântul răcoros al nopţii, atunci urmează-mi. Dar n'ai nici un gând rău? zise contesa; eri seară ai fost aşa de ciudat, — Dacă nu voeşti să-mi urmezi, atunci rămâi! zise Starschensky şi voia să se depărteze. Stai! strigă Elga. Dacă frica e o moştenire a femeilor, atunci eu nu sunt femeie. Şi odată trebue să punem capăt acestei stări de îndoială. Poate te-ai întors în sufletul tău, te-ai căit.

— Dacă voeşti să te convingi, scoală-te şi mă urmează. — Elga sări din pat îşi îmbrăcă mantia de durmit şi voia să vină. Dar într'aceia s'a pomenit copila, care durmia alăturea de ea. Incepu să plângă. Copila va deştepta locuitorii castelului, zise contele. Elga fără a zice un cuvânt luă pe micuţa în braţe, o învăli într'un plet şi urmă contelui.

„In modul acesta au percurs grădina, numită după întrebuinţarea ei de odinioară, grădina animalelor şi-au ajuns la acel chiosc, ţânta călătoriei lor. Contele se întoarsă spre soţia sa şi-i zise: Tu ai de gând să pătrunzi în cel mai ascuns secret al soţului tău. Vrei să-l surprinzi în călcarea credinţei matrimoniale şi să-l ruşinezi în faţa amantei despreţuite. Se poate însă, ca pericolul şi câştigul să fie egal pe ambele părţi. Inainte de ce întri, jură-mi, că tu n'ai comis în viaţa ta o asemenea greşală, ca şi care îi imputezi soţului tău.

Tu cauţi pretexte, zise Elga. — Femeie, treci pe dinaintea ochilor tăi toată viaţa ta trecută şi dacă găseşti vre-o pată, nu voesc să zic o înfierare, atunci nu păşi în acest loc. — Elga se îmbulzi pe lângă conte, ca să între înlăuntru. El i-se puse din nou în cale, strigându-i: Tu n'ai să întri până nu mai asigurat prin jurământ.

Pune mâna pe capul copilului tău şi jură-mi!

— Atunci puse Elga mâna dreaptă pe capul copilului adormit şi zise: Deşi îmi pare de tot de prisos un asemenea jurământ, despre ceeace tu însuşi poţi fi convins pe deplin, totuşi întăresc! — Stai, strigă Starschensky, e destul. Intră şi vezi.

„Contele descuie. Au suit nişte trepţi înguste, cari i-au dus la o uşe deasemenea încuiată. Contele deschise şi aceasta şi intrară într'o odaie spaţioasă, a cărei parte din fund era despărţită prin o perdea cenuşie. Contele puse scaune la masă, aprinse la felinarul său două lumini de stearin, înfipte în două sfeşnice grele de metal, scoase din lädiţa mesei un mănunchiu de hârtii, făcu semn nevestei sale să şează, el încă luă loc la masă. Elga privi jur împrejur, dar nu observa pe nime. Şezu şi asculta.

„Contele apropiindu-se de lumină, începu a ceti din hârtiile ce le avea înainte: Recunosc de asemenea, că am avut relaţiuni nepermise cu fiica starostelui Laschek; înainte şi după căsătoria ei cu contele Starschensky. Unicul copil al căsătoriei lor .... Ne mai pomenită calumnie! strigă Elga şi se ridică. Cine ar cuteza să-mi dovedească astfel de lucruri? — Oginsky! strigă contele. Scoală şi întăreşte cele spuse! La cuvintele acestea a desfăcut el perdeaua şi o figură de bărbat apăru, zăcând pe paie, legat cu lanţuri de părete. — Cine mă chiamă zise prinsonerul. — Elga e aici, zise contele şi întreabă, dacă e adevărat că v'aţi iubit?

— De câteori se mai repetez încă aceasta, zise prinsonerul svârcolindu-se în lanţurile sale, da, am avut relaţii cu dânsa! Ai auzit? strigă contele către soţia sa, care stătea palidă şi înmărmurită. Ia cheile acestea şi desfă lanţurile acestui om! Elga sta la îndoială. Atunci îşi scoase contele sabia sa de jumătate din teacă şi Elga se supuse. Zuruind căzură lanţurile la pământ şi Oginsky păşi înainte. Ce voiţi dela mine? zise el. — Tu mai vătămat în cele mai nobile sentimente ale mele, răspunse contele. Tu ştii prea bine în ce mod îşi dau satisfacţie bărbaţii cavaleri pentru vătămări. Aici ai această armă, continuă el, scoţând a doua sabie ce o avea în constituționale și despre proiectul de lege referitor la reformele electorale, așteptate toate din partea opiniunei publice din țară și promise de guvernul maghiar, nu știe să spună nimica politicianul care a dat informațiuni ziarului *„Die Zeit“* în chestia transacției. Acestea deci nu vor fi presentate dietei la toamnă, ori și dacă vor fi presentate, rămân pela comisiuni, până la primăvară, căci chestia cea mai urgentă este, reînoirea pactului vamal comercial cu Austria.

Va merge oare lucrul atât de neted cum crede ori cum așteaptă guvernul maghiar? Cine poate să știe înainte! De multeori furtuna parlamentară se naște pe neașteptate, ca din senin, din nimica. Dar odată ivită pe orizontul parlamentar, cu greu mai poate fi delăturată. De aceea, bine zice ziarul „Die Zeit“, că viața politică are să fie la toamnă foarte vie, atât în Austria, cât și în Ungaria. Mai ales însă în Ungaria, unde în lunile Noemvrie și Decemvrie poate să fie chiar *critică*, dacă Croații și naționaliștii se vor ținea de cuvânt și vor combate și împedeca votarea oricărui proiect de lege, până nu li-se face lor dreptate. Pentrucă după toate semnele, nu vor fi singuri când vor face mizerii guvernului, ci vor fi sprijiniți și de poporalii, cari vreau să iasă din coaliție și să formeze partid de opoziție. In cazul acesta situația guvernului apoi nu va fi de invidiat.

Iubileul principelui bulgar.

Mercuri, în ziua Adormirei Născă[illegible]arei de Dumnezeu, s'a serbat în Sofia, în toate orașele și satele din Bulgaria, [illegible]bileul de 20 de ani de domnie a prin[illegible]pelui *Ferdinand*. Amănuntele acestui praznic național bulgăresc ni-le dau telegramele trimise din Sofia în următoarele:

Pe o vreme din cele mai frumoase, s'a celebrat în Sofia ca o mare serbare națională jubileul de 20 de ani de domnie a principelui Ferdinand al Bulgariei.

La ora 6 și jum. dim., 31 focuri de tun anunțau plecarea dela palat a principelui și copiilor sei spre a se îndrepta spre câmpul lui Marte, unde o mulțime imensă, venită din capitală și provincie, aștepta pe Suveran, împreună cu corpul diplomatic, miniștrii, toate autoritățile, corporațiile, societățile și armata, în paradă.

După ce a salutat armata, principele a primit din mânile ministrului de războiu, în numele armatei, o medalie comemorativă a serviciului făcut 20 ani ca comandant suprem al armatei.

Principele s'a îndreptat apoi spre capelă, unde s'a cetit doxologia cea mare. După serviciul divin trupele au defilat în chip admirabil, iar principele a primit felicitările corpului diplomatic.

Reprezentantul României, cel dintâi, a remis principelui o scrisoare de felicitare autografă a regelui Carol. Suveranul Bulgariei a primit apoi felicitarea sinodului, clerului, miniștrilor. Prezidentul conziliului a prezentat principelui un raport tipărit, care în peste 40 foi conține un istoric al mersului afacerilor statului în ultimii 20 de ani și o expunere a situațiunei actuale a Bulgariei, comparată cu cea de la 1887.

Printre cei cari au felicitat pe principe s'au observat în special membrii actualei Sobranie, membrii încă în viață a Costituantei de la Tirnovo, cari în 1887 au ales pe principele Ferdinand ca suveran al Bulgariei, supraviețuitorii legiunei bulgare care a combătut în 1877, și primarii, 2000 la număr, tuturor comunelor din Bulgaria.

Serbarea s'a continuat până seara târziu.

Principele a decorat un mare număr de Bulgari și străini cu ocazia jubileului seu și a dăruit 100.000 franci pentru institutul de tuberculoși, și 10.000 franci pentru școlarii lipsiți de mijloace.

Poporul este adânc impresionat de manifestul publicat în ziua jubileului, dimineața, în care principele, făcând o comparațiune între trecut și present, declară, că succesul obținut se datorește mai ales *admirabilelor calități ale poporului bulgar*, și invită tinerile generații să continue frumoasa operă începută, inspirându-se de patriotismul ultimelor două generațiuni, cari au știut să prețuiască libertatea și să fructifice *sacrificiile Rusiei* pentru emanciparea țărei.

Toți suveranii și șefii de state au adresat principelui călduroase felicitări telegrafice din incidentul jubileului.

Telegrame de felicitări continuă să sosească din provincie cu miile. Principele pare foarte satisfăcut de aclamațiunile poporului seu bulgar și nu se arată obosit de sarcinele ce i-se impun de această sărbare.

Dintre telegramele domnitorilor, e foarte călduroasă a Impăratului și Regelui Francisc Iosif I. și a Țarului Nicolae.

La banchet a vorbit ministrul Gudev și Genadiev, apoi principele *Ferdinand*. A vorbit și fostul ministru-president *Radoslavov*, exprimându-și părerea de rău, ca principele Bulgariei încă nu a putut fi încoronat ca rege al Bulgariei.

In ziua următoare, Joi, delegațiunile din provințe s'au întrunit în sala Sobraniei, și ministrul Genadiev a rostit o frumoasă vorbire ocasională, scoțând la iveală meritele marilor bărbați de stat bulgari *Stambulov* și *Petcov*, cărora are să mulțămească Bulgaria starea ei de astăzi. Au mers apoi toți la mormântul lui Stambulov, Petcov (ambii uciși cum se știe) și al altora, unde Metropolitul din Sofia a oficiat parastas cu asistență număroasă. Ministrul Genadiev a rostit și aci o mișcătoare vorbire, cu care a stors lacrămi din ochii tuturor.

AMVONUL.

Cuvântare la Schimbarea la față a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Cristos,

ținută în biserica catedrală din Sibiiu,

de George Joandrea, diacon.

> „Și încă grăind El, iată nor luminos i-a umbrit pe dânșii, și iată glas din nor zicând: Acesta este Fiiul meu cel iubit, întru Care bine am voit, pe Acesta să-l ascultați!“ Mat. c. 17 v. 5.

Impărate al ceriurilor și Domn al pământului, cu cucernicia și smerenia celui mai mic slujitor întru cele înalte, sufletul meu cuprins fiind de dumnezeească frică, în genunchi cad înaintea tronului Tău ceresc, și din acest loc sfânt, unde după robia babilonică a bisericei noastre drept măritoare o sficioasă capelă cu hramul Schimbării Tale la față aproape un veac și jumătate a preamărit Dumnezeirea Ta, dar unde în urma sufletului candid al fericitului întru pomenire servitoriului Tău, arhiereul Andreiu plăzmuitu-s'a, iar sub părinteasca îngrijire și energică conducere a actualului nostru preasfințit arhiereu Ioan ridicatu-s'a acest măreț și sfânt lăcaș al Tău, acest Sion românesc, rogu-Te fierbinte, dă-mi Doamne putere și tărie sufletească, ca bun cuvânt să răspund înaintea feții Tale, dumnezeeștile Tale învățături cu luminată minte înaintea credincioșilor adunați aici să le pot împărtăși, preamărind ale Tale faceri de bine și lăudând vecinicia Ta atotputernicie!

Iubiți credincioși!

Chemu-vă pre voi astăzi în muntele Tavorului, ca împreună să auzim glasul Dumnezeului celui viu, al Tatălui celui fără de început, Care prin nor luminos a mărturisit întru dumnezeescul Duh adeverința ființei Fiiului celei pururea vecinice.

Veniți dar împreună cu mine să ne ridicăm pe un moment din noianul acestei lumi vremelnice, și cu ochii sufletelor noastre și cu inimi cucernice să urcăm acest munte sfânt, unde o preasfântă lucrare a revelațiunei dumnezeești omenirii se descopere, pe carea sfânta noastră maică Biserică o serbează în tot anul sub numirea de „Schimbarea la față a Mântuitorului Iisus Cristos“.

Din sfintele evangelii ale sinopticilor Matei și Luca cetite azi se învederează apriat, că Domnul nostru Iisus Cristos înainte de înfricoșatele Lui patimi a luat cu sine pe cei mai aleși dintre apostoli, „pe Petru, pe Ioan și pe Iacob și s'a suit cu dânșii pe muntele Tavorului, ca să se roage. Și Iisus schimbatu-sa la față înaintea lor. Și a strălucit fața Lui ca soarele și hainele Lui s'au făcut albe ca lumina. Și iată s'au arătat lui Moise și Ilie cu dânsul grăind. Și răspunzând Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este nouă a fi aicea! De îți este voia, să facem aicea trei colibi, una Ție, una lui Moisi și una lui Ilie! Și încă grăind el, iată nor luminos i-a umbrit pe dânșii, și iată glas din nor zicând: *Acesta este Fiiul meu cel iubit, întru Care bine am voit, pe Acesta să-l ascultați*“.

Iată un scurt reasumat din textul sfintelor evangelii de azi! Iată cea mai eclatantă dovadă, că însuși Tatăl cel ceresc numește pe Iisus Cristos „Fiiul său cel iubit“ îndemnându-ne, ca pe Acesta *să l ascultăm!* Iată o nouă lucrare a descoperirei Sale dumnezeești!

Vecinica Dumnezeire descoperitu-s'a de altfel omenirei din legea veche în multe locuri și sub felurite împrejurări. In cartea Genezis c. 24 aflăm citatul, că: „A zis Domnul către Moisi: Sue-te la mine în muntele Sinai și să stai acolo și-ți voiu da ție lespezi de piatră și porunci. Și s'a pogorât Domnul în nor și a stătut înaintea Lui acolo Moisi și a chemat numele Domnului. Și a trecut Domnul înaintea feții lui și s'a chemat: Domn, Dumnezeu, îndurat, milostiv, îndelung răbdător și mult milostiv și adevărat“. Iar din a III. carte a Impăraților (c. 19 v. 7) ne încredințăm lămurit, că: „Suitu-s'a Ilie în muntele Horivului și a întrat acolo într'o peșteră. Și iată cuvântul Domnului către dânsul și a zis: Să eși și să stai în munte înaintea Domnului și iată va trece Domnul. Și după foc glas de vânt subțire și acolo va fi Domnul“. Și în urmă profetul David în strune și organe cântă preamărirea Unului Dumnezeu, zicând: Tavorul și Ermonul întru numele Tău se vor bucura. Căci întru mărturisire și în mare podoabă Te-ai îmbrăcat. Imbrăcatu-te-ai cu lumina ca cu o haină“.

Și acum la preastrălucita Schimbare la față a Mântuitorului Iisus, dupăce trecut-a umbra legii și darul a venit“ însiși Moise și Ilie, stâlpii mărturisitori ai Testamentului vechiu, de față sunt la Preamărita Lui strălucire și fără șovăire mărturisesc înaintea aleșilor din Apostoli adevărata Dumnezeire a lui Iisus. Intunerecul legii, în care a fost Moisi și Ilie, delăturat a fost prin luminosul nor al Dumnezeirei Fiiului lui Dumnezeu. Insuși Moise, cel ce a văzut pe unul Dumnezeu în foc și în rug, văzând acum în Tavor dumnezeirea Fiiului Său, a strigat: Trecut-a umbra legii cea neputincioasă și a venit cu adevărat Christos *Adevărul*“.

Din împrejurarea, că la Schimbarea la față a Mântuitorului Christos de față au fost și Moise și Ilie, reiasă adevărul nerăsturnaver, că Iisus este plinitoriul legii, că Dl stăpânește și peste cei vii, și preste cei morți și că toate prorociile din legea vechie întărite și sfințite sunt prin viața, minunile, patimile, și învierea Lui de mai târziu.

Cei trei aleși ai Apostolilor cuprinși fiind de strălucita aureolă a luminei dumnezeești întăritu-s'au în credința, că Iisus, Celce mai târziu a avut să sufere moarte pe cruce, iar după trei zile să învieze din morți, a fost cu adevărat Fiiul lui Dumnezeu, învățându-ne și pe noi să credem întrânsul și să ascultăm de învățăturile sublime ale Lui. In deosebi apostolul Petru văzând în Iisus pe Dumnezeu cel desăvârșit și omul desăvârșit, plin de har și de adevăr esclamat-a: *„Doamne bine este nouă a fi aicea!* Soarele cel simțitor ascuusu-s'a de razele dumnezeirei Lui, îngerii slujau cu frică și cu cutremur, ceriurile s'au spăimântat, pământul s'au cutremurat, văzând pe pământ pe Domnul mărirei.

Dumnezeu a trimis însă pe Fiiul său pe pământ nu ca să judece lumea, ci ca să se mântuească lumea prin El. Dar mântuirea omenirei îndeplinitu-s'a prin înfricoșatele Lui patimi și moarte pe cruce. Sublimele lui principii mântuitoare, credința, dragostea și nădejdea creștinească s'au plăsmuit și s'au înrădăcinat în „peatra cea din capul unghiului“ numai suferință de bună voie.

Mântuirea omenirei și prin urmare mântuirea noastră condiționată este și de a noastră conlucrare. Iar conlucrarea aceasta consistă întru a avea credință neclintită în Dumnezeu, învăpăiată dragoste către dânsul, către noi și către deaproapele și o nădejde nețărmurită în puterea celui Preaînalt. Căci: „Fără credință nu este

---

manta și te postează înaintea mea! — Nu voiu duelă: strigă Oginsky. — Te voiu sili! strigă Starschensky și înaintă spre el. Intr'aceea se auzi larmă pe trepți. Elga, care până aci a stat nemișcată, sări la ușe și încercă să o deschidă, strigând după ajutor. Starschensky o ajunse, tocmai pe când pusese mâna pe iver, o împinse deoparte și încuie ușa. Timpul acesta îl folosi Oginsky și până când contele era ocupat la ușe, el deschise în grabă fereastra și sări afară. Distanța n'a fost mare; Oginsky ajunse nevătămat jos și până ce contele fugi la fereastră sunau deja pașii fugarului în depărtare.

„Contele se întoarse apoi către soția sa. Complicele tău a scăpat, zise el, tu însă nu vei scăpa. — Poți tu crede o astfel de defăimare? îngână Elga. — Eu aceea cred, despre ce sunt sigur, și sigilului asemănării în trăsăturile acestui copil. Trebue să mori și anume acum pe loc! — Elga căzu în genunchi. Fie-ți milă de mine! strigă ea. Fă cu mine ce voești! Trimite-mă în exil! Aruncă-mă din casa ta, lasă-mă să-mi împlinesc restul vieții într'o mănăstire sau în temniță, numai lasă-mă să trăesc! vreau să trăesc! — Contele se gândi un moment, apoi zise: Dacă tu prețuești această existență plină de rușine și de oroare, atunci: numai un mijloc mai e, care te-ar putea scăpa. — Spune-l, spune-l, să văeta Elga. — Pata onoarei mele e acest copil, zise contele. Dacă ochii săi se vor închide pentru totdeauna, cine știe, poate mi-se va potoli mănia. Suntem singuri, nime nu ne vede, noaptea și întunerecul va acoperi această faptă. Mergi și omoară copilul! — Cum? eu? striga Elga. Să-mi omor copilul!

Fiară! Nebunule! Ce ai de gând cu mine?

— Dacă nu! striga Starschensky și ridică sabia dela pământ. — Stai! strigă Elga, oprește! voiu face! Elga se aruncă asupra copilei, o sărută, o strânsă la pept și o acoperi cu o ploaie de lacrămi. — Tu stai la îndoială? strigă Starschensky și făcu o mișcare spre ea. — Nu! nu! striga Elga. Iartă-mă Dzeule, pentru ceeace trebue se îndeplinesc, ceeace nu pot omite. Iartă-mă tu ființă născută într'un cias nenorocit! Cu acestea strânse copila de nenumărateori la piept; cu capul întors apucă acul, care ținea strânsă mantaua ei; unealta sclipea în mâna ei și brațul înarmat se..... Oprește! strigă deodată Starschensky. Atâta am voit să știu și se văd dacă se mai află în tine un simțământ, care ar fi vrednic de lumina zilei. Dar e negru și noapte în sufletul tău. Copilul tău nu va muri, tu însă sperjuro, tu! și cu acestea îi împinse sabia în coastă, încât sângele ei curgea în valuri și căzu peste copilul nevătămat.

„Noaptea aceea a fost o noapta de groază pentru locuitorii din ținutul din apropiere. Treziți de flacările, cari roșiau cerul, au alergat către castel și au văzut cum chioscul cel vechiu din partea vestică a zidului grădinei de animale de lângă castelul lui Starschensky era în flacări. Toate încercările de al stânge au fost zadarnice; în curând a rămas ridicate numai ziduri negre, cari încunjurau ruinele arse fumegânde. Au voit să scoale pe conte, dar nu era nicăiri, nici el, nici soția lui, nici copilul. Locul incendiului a fost cercetat și ce-i drept s'au găsit oase de om, dar nu s'a putut constata dacă aceste sunt rămășițele dela trei oameni.

(Va urma).

cu putință a plăcea lui Dumnezeu". Dar: „De aşi avea toată credința, iar dragoste nu am, nimica nu sunt". Şi: „Prin nădejde ne vom mântui!"

Credința cea adevărată nu consistă numai în simpla şi lânceda mărturisire a existenței unei ființe supranaturale, ci ea trebue manifestată şi prin îndeplinirea de fapte bune şi a poruncilor lui Dumnezeu. Căci zice evanghelistul Mateiu: „Nu tot celce zice mie: Doamne, Doamne, va întra întru împărăția cerurilor, ci celce face voia Tatălui meu, carele este în ceruri". Prin urmare, nu prin enunciațiuni sterpe, nu prin vorbe săci sau frumos sunătoare şi nu prin un cult extern fariseic îşi arată omul credința în Dzeu, ci prin cultul intern al temerii de Dumnezeu isvorât dintr'o inimă curată şi nepângărită, dătătoare de viață şi rodnică în fapte bune.

Tot aşa şi adevărata dragoste creştinească se poate manifesta numai prin o curată abnegațiune de sine. Isus Christos a zis către apostoli: „De vrea cineva să vină după mine, să se lapede de sine. să-şi ia crucea sa şi să vină după mine!" Să lăpădăm dar şi noi pornirile cele rele din sufletele noastre şi pentru dragostea către Dumnezeu şi deaproapele să luăm crucea, să suportăm cu creştinească răbdare orice soiu de suferințe, bine ştiind, că o renaştere, o reînviere a omului şi prin urmare a popoarelor numai prin suferințe se poate face. Priviți cu ochii sufletelor voastre la groaznicile suferințe ale apostolilor şi învățăceilor lui Isus! „Acestia prin batjocură şi bătăi au luat ispită, încă şi în legături şi în temniță. Ucişi au fost cu petri, herestruitu-s'au, ispitiți au fost cu ucidere de sabie, au murit. In pustii rătăcit-au, în munți şi în peşteri şi în crepăturile pământului". (Pavel, Filip. 3, 8).

(Va urma).

NOUTĂȚI.

Dela curtea română. Luni, săptămâna trecută, Maiestățile Lor, Regele şi Regina României au părăsit castelul Peleş din Sinaia, reşedința de vară, pentru a merge în străinătate. Marți au sosit la Viena, la 2 ore d. a. în cel mai strict incognito, fiind primiți la gară numai din partea însărcinatului de afaceri al României, dl Cantacuzino, de funcționarii înalți ai căilor ferate şi de poliție. Au stat puțin în sala curții, apoi au plecat în trăsură la hotel, unde au rămas până Mercuri dimineața, când au plecat mai departe. Maiestatea Sa Regina, a vizitat Marți d. a. monumentul împărătesei Elisaveta, depunând o coroană pe el.

*

Peregrinaj la sf. mănăstire Hodoş-Bodrog. La sărbătoarea „Adormirii Născătoarei de Dumnezeu", au peregrinat la sf. mănăstire a Hodoş-Bodrogului, nu mai puțin decât 25,000 suflete din jurul Aradului, ba chiar şi de prin Bihor. Grupurile au fost primite de egumenul mănăstirii, părintele arhimandrit *Augustin Hamsea* şi de protosincelul *Roman R. Ciorogar.* Comunele au venit cu corurile lor, cari au cântat alternativ la sf. liturgie şi la celelalte ceremonii religioase, cari s'au întipărit adânc în inimile credincioşilor peregrini.

*

Alt proces. Cetim în *„Bunul Econom"* următoarele: „Procurorul din Deva, pentru notița *„Prelații la Maiestatea Sa"* publicată în „B. E." nr. 19 din a. c., a acuzat pe proprietarul-editor al revistei noastre, pe motiv, că a lăsat să se publice ştiri referitoare la politică, fără a avea revista noastră cauțiunea prescrisă de lege. Notița aceea cuprinde din cuvânt în cuvânt un concluz al Sinodului diecezei Aradului referitor la şcoale, reprodus din „Revista Bistriței".

*

Cununie. Dl *Romulus Curiac,* proprietar în Chimindia îşi va sărba cununia cu dşoara *Anicuța Tănase,* în bis. gr. ort. din Totoi, la 26 Aug. v. (8 Septemvrie n) 1907.

*

Prinos plăcut oamenilor şi lui Dumnezeu. Neconsolații frați ai răposatului Zacharie Moga, fost măestru franzelar, anume Stefan Moga, măestru franzelar şi membrii familiei sale, dăruesc întru odihna vecinică a răposatului, la fondul „Văduvelor şi orfanilor" cor. 10, la fondul „Masa învățăceilor meseriaşi" cor. 10, şi la fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace" cor. 10; Petru Moga, măestru franzelar şi membrii familiei sale, dăruesc: la fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cor. 5, la fondul „Văduvelor şi orfanilor" cor. 5, la fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace" cor. 5; la cest din urmă fond mama răposatului, văduva Ana Moga n. Tincu, dărueşte 5 cor., sau în total cor. 50.—. Pentru acest prinos exprimă mulțămita sa *„Comitetul Reuniunii sodalilor români din Sibiiu"*.

*

† Dr. Vasile Găina. La încheierea foii primim trista ştire, pe care o dăm cu multă părere de rău, că profesorul de dogmatică dela facultatea teologică a universității din Cernăuți şi ales *rector* pentru anul şcolar care acum se începe, Dr. *Vasile Găina,* a decedat în mod subit în Cernăuți, în urma unui atac de apoplexie, în etate de 39 ani.

*

Congresul bisericei sârbeşti chemat să aleagă patriarh în locul lui Brancovici, se va întruni la Carloviț în ziua de 1 Octomvrie. Se crede, că va fi ales episcopul *Smeianovici* dela Vârşeț, candidatul Sârbilor radicali.

*

Moştenirea lui Grigorescu. La 11 August s'a făcut în Câmpina, de către administratorul financiar, fiind de față domnii Dr. C. I. Istrati şi advocatul Dim. C. Stefănescu, prețuirea averii lăsată de pictorul N. Grigorescu. A lăsat bani 230,000 lei, un număr de tablouri, şi casele din Câmpina. Legatară universală e soția pictorului.

*

Colonizări. In comitatul Hunedoarei vor fi colonizați iarăşi 2500 ciangăi, şi anume pe hotarul comunelor Peştişul-de-jos, Deva şi Şoimuş, sigur în credința deşartă, că în ăst chip populațiunea română mai uşor va putea fi maghiarizată.

*

Pustiirea unei comune. In comuna Nagytornya a isbucnit zilele acestea un foc îngrozitor, care a cuprins întreaga comună. Comuna numără cam 800 suflete, dintre cari mai mult ca două treimi au rămas sub cerul liber. Paguba e foarte mare. Vicecomitele a cerut ajutor din partea guvernului pe seama celor bântuiți de foc.

*

Furturi mari în o mină de aur. In minele de aur dela Ruda, lângă Deva, se află între băeşi o bandă, care fură de câtăva vreme aur din mine. Nu de mult a dispărut din această mină aur în valoare de 80,000 coroane. S'a pornit cercetare pentru a pune mâna pe făptuitori.

*

A defraudat prea puțin. Notarul comunal din Giralt, cu numele Peczer, după defraudare de bani comunali, a luat-o spre America. A scăpat fără să fie descoperit, până la debarcare pe țărmul Americei. Aici însă i-s'a refuzat debarcarea, pe motivul, că nu are banii receruți de legile pentru emigranți. A fost deci pus pe vaporul „Blücher" şi trimis înapoi. In Hamburg a fost prins de poliție şi escortat autorităților ungare.

*

Inchiderea congresului socialist. Congresul socialist internațional s'a închis în 14 August. Viitorul congres se va ținea la Copenhaga.

*

Nu se țin controle. Primim înştiințare oficioasă dela magistratul oraşului Sibiiu, că în urma ordinului ministrului de honvezi în anul acesta nu se țin obicinuitele întruniri de *controlă* ale soldaților din reservă ori concediați ai armatei comune şi ai honvezimei. Oficerii şi gajiştii în reservă au însă să se înştiințeze şi în anul acesta, ca până acuma, în modul usuat.

*

Congres internațional în Bucureşti. Mercuri în 4 Septemvrie nou se deschide în Bucureşti congresul internațional al petrolului. Intrunirea se va face în sala mare a Ateneului. Vor urma escursiuni la mai multe isvoare mai însemnate de petrol, iar în urmă, Duminecă, discuții în sala senatului.

*

Casa lui Basta. Zilele trecute s'au împlinit trei sute de ani dela moartea lui Basta, asasinul marelui voevod român *Mihaiu Viteazul.* Intâmplarea a voit, ca tocmai în ziua aceea aniversară, să se înceapă la Viena derâmarea casei, care a fost proprietatea lui Basta şi în care a locuit el multă vreme.

*

Telegrame confiscate. Ziarele din Bucureşti scriu, că din România s'au trimes mulțime de telegrame de felicitare la adresa deputatului dietal Dr. *Vasile Lucaciu,* cari însă toate au fost înmânate ministrului unguresc de interne, nu adresatului.

*

Băile de aur dela Brad sunt în aşa desvoltare mare, că pe când în 1885 abia au scos din ele 60 kilograme de aur, în 1906, au scos într'un singur an 1721 kilograme de aur. Şi în vreme-ce în 1885 un kilogram de aur costa pe întreprinzători 3300 coroane, azi abia le vine în 1300 cor. Sunt băi cu mare viitor.

*

Nefericire cu dinamită. Băeşul Petru Jula din comuna Crăciun, lângă Deva, a voit să ridice festivitatea unei cununii prin bubuituri de treascuri. Spre scopul acesta a aprins o patroană de dinamită, care a luat-o din mine. A umblat însă atât de nechibzuit cu patroana, încât aceasta exploadând, a rupt în bucăți pe nefericitul nuntaş.

*

Dela Beiuş la Sibiiu, (după alegerea de deputat a dlui Dr. Vasile Lucaciu). Trenul se opreşte la Copşa. — Ah! Te salut d-le Doctor! Dar de unde vii? — Boun jor d-le Protopop! Vin dela Beiuş. — Aşa? Dela alegere? — Da! — Dar încătrău te duci d-le Doctor? — La Sibiiu! — Mă bucur, mergem deci împreună. (Discursul se continuă în cupeu). — Aveți vre-o afacere urgentă la Sibiiu, domnule Protopop? — Aş mai avea şi altele, dar una e mai urgentă. Imi întră feciorul la miliție, ca voluntar, în Octomvrie, şi trebue să-i comand uniforma şi cele de lipsă cătanelor. Şi ca să poată fi toate gata până în Octomvrie, trebue mai curând comandate. — Cum? Nu comandați la Peşta? — Deunde! **Merg la Petraşcu, la Sibiiu,** la omul nostru. Pentruce să dăm banii la străini, când avem de-ai nostri? Şi închipueşteți, **Petraşcu şi-a instalat prăvălie cu tot felul de articole pentru militari şi civili.** Şi pe lângă, că lucră bine şi cu mult mai ieftin, apoi mai pune şi material bun. Afară de asta voesc să-mi comand şi eu nişte reverenzi eventual şi un palton, că vine iarna. — Am mai auzit şi dela alții că **Petraşcu lucrează foarte bine.** Mergem deci împreună, d-le Protopop, căci mi-ar trebui şi mie un costum de iarnă, şi un palton. Să le comand la el!

*

13 ani a suferit soția mea de durere de cap reumatică şi eu numai binecuvânta pot pe Atotputernicul că mi-a dat ideia să comand crucea dtale duplă electro-magnetică R. B. şi nr. 86,967 — pentru că nevasta mea, — după ce a purtat crucea patru săptămâni, s'a vindecat de tot; pentruce apoi fac atent pe ori şi cine care sufere de reumă, să nu amâne comandarea crucei de minune. Eu am încercat toate, însă nimic n'a folosit, numai crucea dtale duplă electro-magnetică. Cu stimă Valentin Hanbek, Károlyfalva. Această scrisoare de recunoştință a primit-o dl Alber Müller, Vadász u. 34, inventatorul crucei duple electro-magnetice R. B. nr. 86,967 şi noi numai bine o putem recomanda acelora cari sufer de reumă, astmă şi altele.

PARTEA LITERARĂ.

Filosofia dreptului.

Expunerea sistematică a tezelor de drept, dictate de rațiune, aparține filosofiei de drept. Pre cum la oricare ştiință, noțiunea ei se determină după formă şi după obiect, aşa şi în ştiința dreptului noțiunea să refere la *acțiune* şi la *lege,* findcă misiunea dreptului este să cenzureze acțiunile, să le pună în comparație cu legea, şi pe basa resultatului câştigat să restabilească echilibrul.

Acțiunea şi legea sunt deci premisele dreptului, premisele noțiunii de drept, pentrucă în lipsa lor dreptul n'are teren de mişcare. Antâiu vin acțiunile, cari sunt *interne* sau *externe,* după cum ajung adecă la cunoştința altora, în mod direct sau indirect, şi apoi vine legea, basată pe regule practice, şi menite să reguleze acțiunile prin regule, cari se numesc *teze* adecă *teze de drept.*

Acțiunile pot să fie posibile şi necesare, după cum aparțin lumii interne sau esterne, adecă după cum sunt dictate de legea morală sau de legea de drept, pentrucă legea morală cunoaşte numai acțiuni posibile ear legea de drept numai acțiuni necesare. Va să zică, sunt acțiuni cari *pot* să se facă şi sunt acțiuni cari *trebue* să se facă.

Filosofia dreptului ne spune, că precum rațiunea e isvorul legilor morale, tot ea e şi isvorul legilor de drept, pentrucă rațiunea face posibilă existența oamenilor împreună, în comunitate, şi tot ea nu permite libertate nelimitată nimenui, ci o restrânge aşa, ca să nu se lovească de libertatea altora, ceea-ce se face prin legi de drept. Prin urmare, dreptul e regulatorul acțiunilor externe omeneşti, pe cari le face să fie compatibile cu libertatea tuturor, şi să nu se lovească de libertatea nimărui.

Şi earăşi rațiunea este aceea care dictează omului, ca libertatea garantată pe seama sa prin legile de drept să o întrebuințeze în mod rațional, spre binele său şi al semenilor săi. Ear acțiunea aceasta a omului, provocată de rațiune, e acțiune internă, pusă la cale de legile etice sau morale, cu cari filosofia de drept n'are nimic a face.

Scopul filosofiei de drept este numai precizarea modului, cum poate fi adusă libertatea esterioară a omului în consonanță cu libertatea tuturor semenilor, şi cum poate fi făcută posibilă esistarea împreună a mai multor ființe raționale, a unei comunități; deci, obiectul filosofiei de drept îl formează numai drepturile stabilite, recunoscute şi acceptate din partea rațiunii.

Necesitatea filosofiei de drept, ca doctrină de drept, e motivată prin reclamarea unei esistențe sigure şi libere pe seama fiecărei ființe omeneşti, şi rațiunea omenească îi dă posibilitatea să facă legi pentru regularea acțiunilor libere.

Va să zică, legile residă în noi, pentrucă noi avem facultatea de a le cunoaşte şi facultatea de a le înşira în mod sistematic într'o ştiință specială.

De aceea filosofia de drept n'are nimic a face cu *morala,* cu filosofia practică de care se deosebeşte în următoarele:

Morala se refere la omul intern şi estern, filosofia dreptului numai la omul estern, adecă, la acțiunile omului, prin cari omul vine pus în atingere cu ceilalți semeni.

Morala determină necesitatea morală a acțiunilor omeneşti, filosofia dreptului determină posibilitatea lor morală.

Morala îşi esecută legile prin constrângeri interne (imaginea datorinței, respect față de lege) ear dreptul are la dispoziție constrângerea esterioară, legea.

Dreptul are de scop legalitatea, morala are de scop moralitatea, ceeace e, consonanța interioară a acțiunilor cu legea.

Un ram al filosofiei de drept e şi *politica,* numită *doctrina prudenței,* şi anume a prudenței de a *trăi* când e vorba de scopuri personale, şi a prudenței *de stat,* când ea se refere la mijloacele acceptate pentru realizarea scopurilor de stat. Scopul de stat însuşi ni-l determină numai *mijloacele* cele mai bune şi mai eficace pentru ajungerea scopului de stat.

Mai rămâne să explicăm noțiunea dreptului *positiv,* pe care-l stabileşte totdeauna puterea unei ființe înțelepte, a domnitorului, a suveranului, pe când dreptul *natural* îl stabileşte rațiunea practică. Dreptul natural tocmai de aceea se estinde asupra tuturor oamenilor, ear dreptul *positiv* numai asupra celor ce recunosc puterea celui ce l-a croit: a suveranului. In lege e cuprins totdeauna dreptul *positiv,* în morală dreptul *natural.*

Masa studenților dela „Albina".

Pentru ocuparea locurilor devenite vacante la *„Masa studenților"* dela institutul *„Albina"* se publică concurs.

Acei studenți de naționalitate română cari doresc să fie admişi la această masă au să-şi înainteze la direcțiunea institutului *până la 10 Sept. a. c.* cererile instruite cu următoarele documente:

1. Atestat de botez.
2. Atestat despre averea părinților.
3. Testimoniul ultim şcolar.
4. Atestat de primire în una din şcoalele medii din Sibiiu.

Elevii actuali ai *„mesei studenților"* au să-şi prezinte numai testimoniul ultim şcolar.

Sibiiu, 31 August 1907.

Direcțiunea institutului „Albina".

Cărți şi reviste.

„Din ale bucătăriei țăranului", de *Ana Florea.* Numărul 11 din biblioteca despărțământului Cluj al „Asociațiunei pentru literatura română şi cultura poporului român. Prețul 20 fileri esemplarul.

*

„Ioan A. Anderco". un scriitor maramurăşan, de *Dr. E. Dăianu.* Numărul 12 din biblioteca despărțământului Cluj al Asociațiunii pentru literatura română şi cultura poporului român. Prețul 20 fileri.

*

„Minna von Barnhelm". Una dintre cele mai vestite capó d'opere ale literaturii germane clasice, redând viața cu adevărat germană, e *„Minna von Barnhelm",* comedie în 5 acte a lui C. E. Lessing. Un mare scriitor german a numit-o „Perla literaturii dramatice germane". — Caracterele sunt minunat redate, iar personagiile se mişcă într'un cadru național german. Piesa e plină de sentimentalismul şi mai ales de humorul pătrunzător de ascuțit al Germanului, încât spiritul ți-e prins numai decât în farmecul piesei. Această comedie a apărut acum tradusă într'o românească curată şi îngrijită făcută de dnii *Traian G. Stoenescu,* ziarist şi student, şi *Const. Ghițeanu,* student, fiind provăzută şi de număroase şi interesante note explicative, şi de o biografie şi un comentariu critic. Prețul unui exemplar este 40 bani şi se găseşte de vânzare la toate librăriile.

Nr. 355/1907 [258] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător în comuna Ampoiţa, tractul Alba-Iulia, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Te'egraful Român“.

Salarul e 600 cor. din repartiţie, relut de cuartir şi lemnele necesare pentru foc.

Petiţiunile se vor înainta subscrisului oficiu, în terminul indicat, îndatoraţi fiind concurenţii a se prezenta în comună spre a fi cunoscuţi poporului.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial.

Alba-Iulia, 14 August 1907.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 761—1907 [238] 3—3

Concurs

Devenind vacant postul al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr. or. română din comuna curat românească Marcoş în Treiscaune, prin alegerea fostului învăţător Iacob Druga în comuna sa natală Ludişor, pentru ocuparea acestui post se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar în bani dela biserică 300 cor. în cari sunt computate 40 cor. venitul jumătate de cantor.
2. Până la finalizarea cu întregirea salarului la suma prescrisă de noua lege şcolară va avea dela stat întregirea de 300 cor.
3. Dreptul de pădur t şi păşunat, cel puţin 15 cor.
4. Grădina şcolară de circa 400 □° 5 coroane.
5. Bani de cuartir 50 cor., eventual cuartir natural.
6. Ştiind să formeze şi conducă cor, nu i-se vor computa cele 40 cor.

Invăţătorul va avea tot a doua Dumineca şi sărbătoare a cânta în strană, a instrua şcoala de repetiţie din toate obiectele prescrise.

Concursele provăzute cu documentele recerute sunt a se adresa oficiului protopresbiteral gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk.

Breţcu, 22 Iulie 1907.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 897—1907 [248] 2—3

Concurs

In sensul veneratului ordin conzistorial din 15 Maiu a. c., de sub Nr. 5121 Bis., prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Finciu cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi înainta suplicele, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul prefipt şi a se prezenta înainte de alegere în vre-o Dumineca sau sărbătoare în sf. biserică, spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Clujului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 3 August 1907.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

---

[240] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Branului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Cristian, salar anual de 600 cor., plătibil din cassa bisericei, în rate trilunare decursive, cuartir în edificiul şcoalei, $^1/_4$ jug. grădină sau 10 cor. pentru grădină.

Respectivul învăţător este obligat a servi şi ca cantor împreună cu celalalt învăţător, pentru care serviciu are şi prestaţiunile obicinuite dela popor, să conducă corul bisericesc în Dumineci şi sărbători pentru care va primi deosebită remuneraţiune conform desterităţii, să ţină şi şcoala de repetiţie.

Moeciul-superior, salar 600 coroane şi anume dela biserică 400 cor., iar dela stat 200 cor. Cuartir în edificiul şcoalei şi 2 stângini lemne de foc.

Dela concurenţi se cere ca în Dumineci şi sărbători să ţină strană şi să cânte alăturea cu şcolarii.

Cuincuenalele se computa numai după anii de serviciu aici.

Concurenţii îşi vor aşterne rugările lor, instruate conform normelor în vigoare. în terminul indicat subsemnatului oficiu în Zărneşti.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului. în conţelegere cu comitetele parohiale.

Zerneşti, 27 Iulie 1907.

Ioan Dan
adm. ppesc.

Ad Nr. pp 873—1907 [247] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învăţători în comunele Bica română, Călata-mare şi Panic, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar pentru fiecare post e 600 cor., din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Reflectanţii au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, iar pentru a se face cunoscuţi poporului, au a se prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare în biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cânt şi tipic.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Clujului, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Cluj, 1 August 1907.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 384—1907 [243] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti vacante, din comunele mai jos însemnate. din protopresbiteratul Orăştiei şi Geoagiului se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Băcăinţi. salar 600 cor.: *a*) 240 cor. din cassa bisericei, *b*) 200 cor. din repartiţie şi folosinţa unui pământ arător de 5 jugăre computat în 160 cor., *c*) cuartir şi lemne necesare pentru încălzit.
2. Bozeş, salar 600 cor., 300 cor. din repartiţie, şi 300 cor. dela stat, cuartir şi lemnele necesare pentru foc.
3. Rapoltu-mic, salar 600 coroane, 480 cor. din repartiţie şi 120 cor. se vor cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.
4. Uroiu, salar 600 cor., 480 cor. din repartiţie şi 120 cor, ajutor dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.
5. Măgura, salar 600 cor., 400 cor. din repartiţie şi 200 cor. ajutor dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.
6. Mermezeu-Văleni, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc în natură.
7. Homorod-suseni şi joseni, salar 600 coroane din repartiţie, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc în natnră.

Reflectanţii îşi vor aşterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuţi poporului, au a se prezenta în vre-o Dumineca ori sărbătoare în comună, spre a-şi arăta desteritatea în cântat şi tipic.

Orăştie, 4 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăştiei, şi Geoagiului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domşa
protopresbiter.

De vânzare.

Un **armăsar** roib de 167 cm. înalt, bine dresat pentru călărit, acomodat şi pentru povară, învăţat la trupă şi cu mers sigur se vinde. Informaţii se pot căpăta la locotenentul Weishappel, Sibiiu, Trainkaserne. [254] 2—3

Şcoală de lucru

pentru cusut în alb în mod practic, croitul hainelor, precum şi pentru toate lucrurile de mână şi broderie artistică, începe ca în toţi anii în *2 Septemvrie* la (257) 1—3

Maria Lurz
Strada Măcelarilor Nr. 6.

AVIZ!

In Wachsmanngasse Nrul 32 (Konradsche Wiese) se află de vânzare din mână liberă o casă, împreună cu grajd; 7 ani scutită de dare. [252] 2—3

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 11—23

Nr. 233—1907 [255] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala gr. oor. română din Nădăştia-superioară, protopresbiteratul Hunedoarei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi trimită rugarea cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul indicat şi să se prezente şi în comună spre a face cunoştinţă cu poporul şi spre a-şi arăta desteritatea în cântări. — îndatorat fiind învăţătorul ales să cânte în Dumineci şi sărbători cu elevii la sf. liturgie, eventual a face şi serviciul de cantor.

Hunedoara, 8 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Hunedoarei, în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 394—1907 [250] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Ilia, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Booz, salar 600 cor. din repartiţie pe popor, 2 stângini de lemne din cari este a se încălzi şi sala de învăţământ, cuartir şi grădina şcolară, eventual 10 cor.
2. Târnăviţa, salar 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în şcoala cea nouă, 3 stângini de lemne pentru încălzirea şi a salei de învăţământ şi grădina şcolară.
3. Godineşti, salar 600 cor., şi anume 500 coroane, din repartiţie pe popor şi 100 cor. folosinţa unei grădini, lemnele necesare şi cuartir liber în edificiul şcoalei precum şi $^1/_4$ jugăr grădină pentru legumi.
4. Brăşău, salar 600 cor., care se va acoperi din repartiţie pe popor, apoi venitele cantorale uzitate dela serviciile la cari va lua parte alesul învăţător, cuartir liber şi lemnele necezare, precum şi folosinţa grădinei şcolare, cari toate dau un venit circa 200 coroane.

Dela concurenţi se pretinde să fie cântăreţi buni de strană, ca eventual să poată servi şi ca cantori şi să conducă coruri bisericeşti; asemenea vor avea să instrueze şi pe adulţi.

Rugările sunt a se aşterne însoţite de documentele recerute, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Ilia, la 7 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Ilia, în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprean
protopresbiter.

Nr. 360/1907 [246] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate, în protopresbiteratul gr. or. al Devei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

1. Sânt-Andreş, salar 600 cor., cuartir şi lemne.
2. Suligete, salar 600 cor, cuartir şi lemne.
3. Tâmpa, salar 600 cor., cuartir, grădină şi lemne.
4. Varmaga, salar 600 cor., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi de învăţători să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Dumineca ori sărbătoare la sfânta biserică pentru cântare şi cunoştinţa cu poporul.

Pentru anii prestaţi la alte şcoli cuincuenale nu se dau.

Deva, 24 Iulie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

George Romanul
protopresbiter.

„VICTORIA“, INSTITUT DE CREDIT ŞI ECONOMII. SOCIETATE PE ACŢII. Fondată la a. 1887.

Centrala în **Arad,** calea Arhiducelui Iosif Nr. 2 (vis-à-vis de primărie) **casa proprie.**
Filiala în **Chişineu** (Kisjenő) **casa proprie.**

Capital societar . . . 1.200,000·— Cor.
Fond de rezervă . . 900,000·— Cor.
Depuneri spre fructific. 6.000,000·— Cor.
Circulaţiunea anuală . 150.000,000·— Cor.

Primeşte depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Pentru sumele depuse fără termin de abzicere şi rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plăteşte deponenţilor 4% int.,— iar **pentru depunerile elocate pe timp mai lung de 3 luni de zile,** după mărimea sumei depuse: **plăteşte deponenţilor $4^1/_2$% şi 5% interese fără nici o detragere.**

După toate depunerile contribuţia (darea) de int. o plăteşte institutul separat.

Depuneri până la zece mii coroane, după starea cassei, se plătesc şi fără de abzicere.

Escontează cambii şi acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară,

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat şi pe proprietăţi de pământ. [256] 1—4

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 92 Sibiiu, Joi 23 August (5 Septemvrie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

„Cultură maghiară“.

I.

Nu e mult, decând ziarul maghiar *„Budapesti Hirlap“* publicase sub titlul de sus un articol de fond de oarecare însămnătate pentru noi. Se făceau adecă în articol constatările, pe cari le-am făcut şi noi totdeauna cu privire la imposibilitatea de a fi cineva maghiarisat prin şcoala elementară poporală, şi se pleda pentru renunţarea la ideea de a se mai înfiinţa şcoale maghiare de stat printre naţionalităţi, ori de a se statifica şcoalele lor confesionale, pentrucă prin aceasta se face numai risipă de bani, zadarnică.

Motivul? Puterea de stat nu poate să ajungă şi să străbată pretutindenea, pentru a controla mersul instrucţiei, fiindcă inspectorii de şcoale au un teren de activitate foarte restrâns, care tocmai în acest scop ar trebui să fie lărgit. Puterea de a destitui pe învăţătorii neharnici de a maghiarisa, şi puterea de a închide şcoalele primejdioase confesionale trebue să fie depusă în mâna inspectorilor de şcoale. Ba chiar şi congrua preoţilor ar trebui să fie acordată şi asemnată numai la propunerea inspectorului de şcoale, care singur *cunoaşte* activitatea *din şcoală* a preotului.

Aşa îşi închipue scriitorul articolului noua organisare a instituţiunei inspectorilor de şcoale; dar succes mulţămitor nu aşteaptă nici în acest cas dela şcoalele confesionale nemaghiare în privinţa învăţării limbei maghiare, pentrucă în şcoalele naţionaliste se va învăţa, poate, limba maghiară, dar nu se va cultiva *sentimentul maghiar*, căci nu este putere prin care să se poată impune cultivarea lui. Inzădar se aduc deci legi, se fac cheltueli, pentrucă ce e de dat se dă, dar în schimb nu se primeşte nimica.

Conclusia? Politica viitoare culturală maghiară are să aducă mai puţine jertfe pentru instrucţia din şcoalele elementare poporale şi cu atât mai multe *pentru cea din şcoalele medii.* Pentrucă maghiarisarea se poate face mai cu succes prin acestea din urmă.

„...Pecând în ţinuturile curat naţionaliste, — citâm acum, — şcoala maghiară nici din punctul de vedere al limbei nu plăteşte mult, în ţinuturi mixte, în cari Maghiarii au poziţie favorabilă, în apropierea oraşelor ungureşti, se poate atinge un rezultat oarecare, însă numai în privinţa limbei. Dar nici acesta, nu prin şcoală, ci *prin azilele de copii.* Şcoala are să dee cunoştinţe, şi limba formează numai mijloc pentru a le câştiga. Iar *mijlocul potrivit este numai limba maternă a copilului.* Limba maghiară prin urmare vine în mod necesar împinsă îndărăt. In azilele de copii însă limba maghiară e singurul obiect, şi copilul o învaţă jucându-se. Invaţă limba maghiară, dar cunoştinţe nu-şi câştigă. Inmulţeşte numărul celorce ştiu ungureşte, dar nu înmulţeşte elementele culturale ale naţionalităţilor. Insă în ţinuturi în preponderanţă naţionaliste, nici azilele de copii şi nici şcoala poporală nu duc la scop, *pentrucă viaţa nu dă sprijin şcoalei.* Precum dintre noi (Maghiarii), n'a învăţat nime nemţeşte în şcoală, ci cel mult afară de şcoală, aşa e foarte natural, că şi acela, care a învăţat limba maghiară în şcoala elementară, şi nu în cea medie ori superioară, auzind puţin în viaţă din ea, şi ne mai vorbindu-o niciodată, *trebue să o uite!* Dar şi dacă nu o uită, sentimente maghiare totuşi nu va avea şi nu va primi dela ea, precum nu au primit nici agitatorii din parlament, cari vorbesc ungureşte“.

Părerea scriitorului articolului e deci aceea, că politica maghiară trebue să dee mai mare atenţiune şcoalelor medii, în cari se poate învăţa ungureşte şi se poate cultiva şi spiritul maghiar. De aceea, nu şcoalele elementare poporale, ci şcoalele medii ar trebui să le statifice guvernul, fie aşa, că le ia cu totul în administrarea statului, fie aşa, că *îşi asigură ingerinţă la numirea profesorilor şi în chestiile disciplinare.* Cere deci scriitorul articolului, ca în înţelesul acesta să se iee în lucrare grabnică reformarea întregului învăţământ public din Ungaria, şi totodată cere, să se iee în reviziune şi *legea despre naţionalităţi,* dupăce şi aceea formează pedecă mare pentru lăţirea limbei ungureşti, respective pentru maghiarisarea popoarelor nemaghiare din patrie. Lucrul acesta din urmă doreşte să se facă cu posibilă grăbire, pentrucă dacă vine întrodus votul universal la alegeri, parlamentul ales pe basa sufragiului universal, din care probabil că vor face parte naţionaliştii în număr de peste o sută, — sigur că nu-l va mai putea face!

Acesta e pe scurt cuprinsul articolului din ziarul *„Budapesti Hirlap“*, asupra căruia vom reveni şi ne vom spune părerile în numărul viitor.

† Dr. Vasile Găina.

Ziarul *„Apărarea Naţională“* din Cernăuţi anunţă moartea neaşteptată a mult regretatului rector universitar *Dr. Vasile Găina* după cum urmează:

„Poporul românesc al Bucovinei a pierdut azi pe cel mai bun fiiu al său, pe Magnificenţa Sa Rectorul Universităţii din Cernăuţi *Dr. Vasile Găina.*

Cruda moarte i-a curmat Sâmbătă la orele 1 p. m. în mod subit firul vieţii în cei mai frumoşi ani ai bărbăţiei sale, tocmai când mai rodnică îi era activitatea pentru binele şi prosperarea naţiunii şi bisericii sale. Un morb greu de inimă l-a răpus. Pierderea ce o suferim prin moartea aceasta nu se poate spune, nici măsura.

Câte speranţe ale poporului românesc se duc în pământ cu trecerea sa din viaţă! Un blăstăm cumplit pare că zace asupra neamului nostru, dacă tot ce e folositor poporului românesc ne părăseşte.

Doamne, cine ne va mângăia pe noi toţi câţi ne numim Români bucovineni, şi cine e în stare să mângăie pe neconsolata soţie şi copilaşii repausatului, rămaşi orfani?

Fie-i ţărâna uşoară şi amintirea neştearsă.

Vasile Găina s'a născut în comuna Mazanaeşti, la anul 1868, din părinţi ţărani. Studiile liceale le-a absolvat în Suceava, iar cele teologice la universitatea din Cernăuţi, unde în Iulie 1893 au fost promovat sub auspiciis Imperatoris doctor în teologie. După promovarea sa *Dr. Vasile Găina* şi-a continuat studiile ca bursier al fondului ort.-or. la universitatea din Viena, Berlin, Bonn, Atena, făcând călătorii de studii în Germania, Belgia, Olanda, Anglia, Italia, România, Ungaria, Grecia şi Turcia.

In anul 1896 Dr. Vasile Găina a fost numit suplent pentru Dogmatica generală şi Apologetică la facultatea teologică ort.-or. din Cernăuţi, în 1897 a fost numit membru al comisiei de examinare la examenele sistematic-practice dela aceasta facultate, în 1898 a fost hirotonit în presbiter, în 1899 fu numit profesor extraordinar, iar în 1904 profesor ordinar la facultatea numită.

Dela anul 1889 încoace a funcţionat ca membru al senatului academic. In Iulie a. c. a fost decedatul ales rector magnific al universităţii Francisco-Iosefine din Cernăuţi, rangul cel mai înalt academic, pe care un profesor poate să-l ajungă.

Decedatul a fost prin un şir de ani membru în comitetul societăţii pentru cultura şi literarura română şi ca atare a lucrat cu zel mare şi sincer românesc pentru progresul acestei societăţi. A fost şi membru în toate instituţiunile culturale româneşti şi din cauza caracterului său integru şi conciliant s'a bucurat de încrederea tuturor Românilor de bine.“

FOIŞOARĂ.

Mănăstirea dela Sendomir.

Traducere, după Grillparzer.

(Fine).

„In zorile dimineţii următoare se simţi o cărbunăreasă săracă din munţii din apropiere cea mai fericită dintre muritori. Căci pe când dormea împreună cu soţul ei, cineva bătu la uşa colibei lor. Se sculă şi deschise; atunci văzu la lumina ce se ivea a dimineţii un copil, cam de doi ani, care sta plângând dinaintea ei, în loc de haine era învălit în un pled mare, având lângă el o cutie. Deschizând aceasta află sărmana păreche atâta aur, cât n'a putut nici visa în decursul întregii vieţi. Câteva şire alăturate au recomandat copilul îngrijirii lor şi se promitea că pentru spesele ce vor mai avea se va purta grije.

„După două zile apăru iarăşi contele în mijlocul alor săi, dar numai cu scopul de a se pregăti pentru o călătorie la Varşovia. Ajuns acolo, cercă şi căpătă audienţă la regele, după sfârşitul căreia principele mişcat chemă cancelarul său şi-i ordonă se extradeze în numele său contelui Starschensky o diplomă, conform căreia, contele, ca cel din urmă din neamul său, să poată dispune după plac de bunurile sale.

„Bunurile au fost parte vândute şi banii strânşi din vânzarea lor au fost folosiţi pentru acoperirea datoriilor, o parte au fost destinaţi fondului pentru întemeerea unei mănăstiri, a cărei zidire se şi începu nu departe de locul unde se afla vechiul chiosc ars. Aceasta este istoria mănăstirii, sfârşi călugărul“. — „Cu contele însă ce s'a întâmplat“? întrebă unul dintre străini.

„V'am făcut deja dela început atenţi, zise călugărul, că dupăce voiu isprăvi cu istorisirea să nu mă întrebaţi mai departe, ei, şi totuşi o faceţi! Mulţime de rugăciuni s'au cetit pentru odihna aceleia, care a căzut jertfă unui act precipitat de violenţă; pentru iertarea acelui nefericit, care în un moment de nesocotinţă condamnabilă a pedepsit crima cu crimă. Contele s'a făcut călugăr în mănăstirea întemeiată de dânsul. La început află mângăere in liniştea vieţii mănăstireşti şi în uniformitatea deprinderilor de ispăşire.

„Timpul însă în loc ca se acopere, desvălea parecă tot mai tare vălul de pe fapta îngrozitoare. Peste el se revărsă spiritul străbun, care-l împintena la fapte şi singurătatea chiliei sale i-se prefăcu în chin de ghilotină. Disputà cu spiritele şi devenind câteodată furios faţă de sine îl credeau adeseori, ba îl îngrijau câte un an întreg ca pe un nebun. In fine vindecat rătăcea adeseori toată ziua prin păduri; orice ocupaţie îi procura plăcere şi adeseori îşi încerca puterea sa doborând arbori în pădure. Numai noaptea, la ora când s'a întâmplat acea faptă nenorocită, — era ora primă după miezul nopţii, când începe ceremonia morţilor ....“ Până aici a ajuns în povestirea sa, care deodată fu întreruptă de tonurile prime ale cântecului coral, care străbătea din biserica mănăstirii; în acelaşi timp bătu şi ora unu.

La cele dintâiu sunete se înfioră călugărul. Genunchii îi tremurară, dinţii îi clănţăneau în gură, era cât pe aci se cadă, când deodată se deschise uşa şi egumenul mănăstirii în ţinută maiestatică, crucea demnităţii lui lucindu-i pe piept, apăru în prag.

„Unde întârzii tu, Starschensky?“ strigă el, ciasul căinţii tale a sosit. Atunci se sguli călugărul şi adunat ca o fiară rănită, ocolind în cercuri largi, ca şi cânele care se teme de pedeapsă, se strecură pe uşa, pe care venise egumenul şi acesta se dete la o parte, lăsându-i loc se treacă. Ajuns la uşe se depărtă ca o săgeată, iar egumenul eşind după el închise uşa.

Incă mult timp au ascultat străinii cântecul coral, până se perdu apoi în liniştea nopţii şi ei îşi căutară de odihnă.

Dimineaţa îşi luară rămas bun dela egumen, mulţămindu-i pentru găzduirea amabilă. Cel mai tinăr nu-şi putu suprima curiositatea şi întrebă de aflarea călugărului din noaptea trecută, la ceeace înaltul prelat fără să răspundă, le dori călătorie bună. Străinii şi-au luat calea spre Varşovia şi-şi puseră de scop a se interesa mai deaproape de starea călugărului, în care au cunoscut apoi pe nefericitul Starschensky.

Dar nişte schimbări în întreprinderile lor i-au îndrumat de a lua altă cale la întoarcere şi astfel n'au mai aflat nici o veste despre călugărul şi mănăstirea dela Sendomir. (*Ib.*)

„Sumuţarea naţională“.

Sub titlul acesta scrie ziariul „Neues Politisches Volksblatt“ din Budapesta următoriul interesant articol de fond:

Democraţia naţională a lui Kossuth, Apponyi, Andrássy, a înăsprit în mod nepilduit *contrastele na'ionale.* Sumuţarea cetăţenilor de stat din Ungaria de diferite limbi — unii contra altora — se face cu o vehemenţă, ca şi cum s'ar pregăti începerea unui războiu civil. Politiciani, cari nu au să dee nimica poporului, dar au să-şi ascundă scopurile lor particulare, recurg pretutindenea la mijlocul foarte ieftin de a orbi mulţimea cu fraze şoviniste, în dosul cărora nu se află nimica, dar nevrâstnicii în cele politice pot fi făcuţi să creadă, că conţin diferite lucruri frumoase. O presă apoi lipsită de conştienţă, care de altcum n'ar avea drept de existenţă, consideră sumuţarea naţională ca ram de câştig şi face, ca focul să dee flacări mari. Iar politiceşte şi coaliţia trăeşte din aceasta.

Poporul ungurese e în simburele său, atât în cele confesionale, cât şi în cele naţionale, de o toleranţă trează şi cuminte. Ţăranul maghiar nu are nimica în contra vecinului său german, slovac, român, câtă vreme presa şovinistă, care speculează asupra instinctelor josnice, nu-l atrage în apele ei. Cât rău nu face presa aceasta, şi cum a contribuit ea la aceea, ca mintea trează a poporului maghiar să fie adusă în stare de boală!

La Beiuş a fost ales deputat dietal un Român. Imediat se face zgomot infernal în presa de aţiţare, lipsită de conştienţă, că s'a săvârşit crimă în contra statului, că patria a fost vândută celui mai mare duşman. Cum adecă? Românii din Ungaria sunt doară cetăţeni de stat, după legile noastre, şi după legile electorale din vigoare au dreptul de a alege, iar cercul Beiuş e locuit în mare parte de Români. Ar crede deci omul, că nimic nu e mai natural, decât ca Românii să aleagă un conaţional de al lor. Şi totuşi presa şovinistă urlă, că rezultatul alegerii din Beiuş e o nefericire, o ruşine, o pată neştearsă căzută pe Ungaria, iar alegătorii români sunt nişte criminali, pe cari fiecare bun Maghiar trebue să-i urască şi despreţuiască.

Bine, nu se gândeşte nime la impresia pe care trebue să o facă astfel de procedeuri sălbatice asupra lumei care e în afară de Ungaria, şi la aceea, că vaza noastră morală are să sufere prin aceasta?

Şi ce eficacitate are sumuţarea! Ura în contra naţionalităţilor produce fantome. In Ardeal explodează lângă un pod de pe linia ferată o patroană de dinamită. La moment *se ştie*, că e atentat săvârşit de naţionaliştii *români.* Dar cercetarea constată, că făptuitorii sunt nişte muncitori, cari au aşteptat să capete de lucru la noul pod ce trebuia să se facă.

In Arad cade de pe palatul justiţiei coroana ungară din pajurea înţepenită în zid, şi numai decât se afirmă, că lucrătorii *români*, cari reparau ceva în casele dealături ale deputatului *Suciu*, au comis blăstămăţia. Insă prezidentul de tribunal Fabian declară, că tencuiala s'a desprins şi cu ea a căzut şi coroana ungară.

Unde vor duce aceste bolnăvicioase suspiţionări, aceste urmări ale sumuţării? La întâmplări ca cea dela *Panade*, unde oficeri beţi au căzut în stare de nebunie şovinistă, văzând Români. Ele duc la potenţarea urei reciproce între cetăţenii aceleiaşi ţări.

Politicianilor din coaliţie poate să le fie binevenită o astfel de înveninare a spiritului public, pentrucă ea depărtează atenţia dela faptele lor reacţionare, fiindcă certele naţionale iau vederea şi împedecă poporul să vadă şi să cunoască politica de clasă feudală clericală a actualului guvern. Că doară în scopul acesta a fost provocat şi conflictul cu Croaţia. Frasele naţionale sunt încă şi acum acomodate pentru a înşela pături largi de popor în privinţa intereselor mari proprii şi a cădea în mrejele demagogiei şoviniste. Şi prin aceasta, nu numai desvoltarea noastră sănătoasă vine legată, întărirea noastră economică şi înălţarea noastră culturală zădărnicită, ci ne perdem şi simpatiile şi stima în faţa lumei morale. Pentrucă sumuţarea naţională, nutrită în mod artificial, e ţinută în evidenţă şi în afară de hotarele Ungariei. Aşa vedem, că „*Morning Post*“, vorbind despre conflictul ungaro-croat, atacă pe Kossuth şi pe Apponyi şi accentuează, că chestia croată compromite Ungaria în aşa măsură, că s'a isprăvit cu simpatiile de până acum ale Englezilor faţă de Unguri. Iar „*Temps*“ admoniază pătura dominantă a maghiarimei, să fie pe grijă cu politica ei de naţionalităţi, pentruca aceasta să nu se răsbune amar asupra ei. Dacă mai adaugem, că sumuţarea naţională e păgubitoare pentru poporul maghiar însuşi, pentrucă împedecă să se unească cetăţenimea şi ţărănimea ţării acesteia, fără deosebire de naţionalitate, spre răsturnarea feudalismului: vom înţelege ce nefericire e domnia coaliţiei pentru Ungaria, căci provoacă confusiuni în lăuntru şi ne face să perdem simpatiile şi stima străinătăţii“.

Peregrinaj la mănăstirea Bălan.

Sântă-Mărie, 2 Sept. n.

Şi de astădată ca în toţi anii la „Adormirea Preasfintei Născ. de Dzeu“ s'a făcut peregrinaj frumos la mănăstirea *Bălan.* Popor din depărtări mari, în frunte cu harnicii lor preoţi şi învăţători a alergat spre închinare la mănăstirea aceasta. Au fost aproape la 2000 bărbaţi şi femei. Inspre seară şi în noaptea spre „Adormirea Născătoarei de Dzeu“ a petrecut poporul tot în rugăciuni şi cântări.

Dimineaţa în ziua „Adormirei Născ.“ etc. s'a ţinut apoi utrenie cu sfinţirea apei şi după toate acestea dnul protopresbiter *Pavel Roşca* a ţinut o cuvântare ocasională, arătând însemnătatea zilei. Face pe scurt istoricul mănăstirei, spune cum în timpurile mai vechi au fost şi călugări la mănăstirea Bălan, dar venind timpuri de grea cercare au nimicit toate întocmirile de aici. Azi mănăstirea Bălan constă numai din o bisericuţă de lemn. Indeamnă deci poporul, ca să nu întârzie a jertfi din prisosul său pentru ridicarea mai târziu a unei biserici corăspunzătoare. Cuvântarea a avut efect.

Liturgia s'a oficiat în un pavilon anume ridicat, la care a servit P. Roşca, protopresbiter, Gavriil Curea şi George Puşcaş, preoţi. Răspunsurile le-a dat corul fetiţelor din Jimboiul-mare (liturgia de T. Popovici) sub conducerea învăţătorului Vasile Roşca. Laudă i-se cuvine acestui învăţător care nu a pregetat a alerga din depărtare mare cu fetiţele spre a delecta poporul adunat. La finea liturgiei absolventul de teologie Laurenţiu Curea rosteşte o predică ocasională, descriind cu un deosebit succes desăvârşirile şi însuşirile mai presus de fire ale Prea Curatei Născ. de Dzeu Maria. Poporul a ascultat cu cea mai mare atenţiune cuvântarea, ducând bune impresiuni acasă.

Cu aceasta s'au finit toate ceremoniile şi poporul în ordine frumoasă, precum au venit tot cântând s'a depărtat.

E de lăudat în adevăr religiositatea poporului nostru, precum şi alipirea lui către biserica străbună. Să ne folosim deci de momentele acestea spre ai des volta în continuu simţul de jertfire pentru sfânta maică biserică şi să căutăm să nu-l înstrăinăm de noi, ci să ne nisuim într'acolo ca să-i câştigăm încrederea, pentrucă, până când poporul nostru va fi religios, va şti ţinea la aşezămintele sale culturale şi vom avea încrederea lui, nu ne va învinge nici un duşman, fie cât de puternic.

*

In legătură cu acest raport să mai amintesc încă un lucru. Inteligenţa română, care a fost la mănăstirea Bălan, precum şi cei cari au fost la mănăstirea Strâmba (gr. cath.) şi alţii mulţi, cari nu au fost, s'au întrunit la petrecerea din Hida, aranjată de tinerimea studioasă din loc şi jur. Petrecerea a răuşit peste aşteptare. A fost multă inteligenţă românească. Sala destinată pentru joc era plină de public. Animaţia era la culme.

Sosise vestea despre învingerea strălucită dela Beiuş. S'ar fi dat expresiune bucuriei din partea unora de nu ar fi fost împedecaţi prin prezenţa dnului pretore, care a stat în tot decursul petrecerei între noi. Ne-a părut bine pe de-o parte, că s'a putut convinge dnul pretore Sárdi Ákos, ba s'a putut face chiar intrepret fidel principalului dsale, despre sinceritatea, ospitalitatea şi simţul de jertfire al poporului român, precum şi despre faptul, că advocat, protopop, preot, învăţător şi ţăran când e vorba de un bine comun, una simţesc.

La miezul nopţii toţi cei prezenţi au luat parte la masa comună. S'au ţinut toaste însufleţitoare din partea dnilor Pavel Roşca, protopr., Ioan Andreiu şi Stefan Pop, preoţi, despre buna înţelegere, popor, etc. Cel din urmă pledează şi pentru facerea unei colecte în decursul mesei în favorul bis. din loc, ceia ce imediat se şi îndeplineşte prin Dna Căciulă.

Dnul preot din loc Iuliu Chiffa care mai mult a ostenit pentru reuşita petrecerei, mulţămeşte apoi tuturora pentru binevoitorul sprijin pe care îl cere şi pentru viitor, ca astfel ideea şi dorinţa ferbinte a Hidanilor de aşi vedea biserica cea nouă ridicată, cât de curând să fie întrupată. Venitul curat destinat în favorul nouei biserici gr. or. abstrăgând spesele, a fost de peste 200 cor. — Jocul a ţinut până dimineaţa tot cu aceiaşi voe bună, etc. Laudă şi cinste tuturor oamenilor de bine, cari lucră pe toate căile pentru binele poporului român. *P. B.*

AMVONUL.

Cuvântare la Schimbarea la faţă a Domnului şi Mântuitoriului nostru Iisus Cristos,

ţinută în biserica catedrală din Sibiiu,

de George Joandrea, diacon.

(Fine.)

Iar nădejdea creştinească consistă în deplina încredere în Dumnezeu sub toate împrejurările.

Creştinul adevărat, care nădăjdueşte şi are încredere în Dumnezeu, reuşeşte cu mult mai uşor în realizarea scopurilor sale nobile, decât acela care nu se încrede în Cel de sus. Chiar şi în năcazuri, când adecă Dumnezeu în nemărginita sa iubire cearcă uneori pe cei iubiţi ai săi, el poartă năcazul cu resignaţiune şi sperează o îmbunătăţire a sorţii sale.

Popoară, cari au încredere în Dzeu trăesc vecinic, neamuri însă, cari se lapădă de El, se prăbuşesc şi se sting de pe faţa pământului. Să deschidem numai paginile istoriei, această măiastră a vieţii şi ne vom convinge despre acest adevăr.

Poporul nostru românesc prin veacuri întregi, până în zilele noastre cu sfinţenie şi tărie neclintită a ţinut la principiile de mai sus, cari formează basa creştinismului. Alipitu-s'a cu dragoste înfocată de sfânta sa biserică drept măritoare şi de legea lui strămoşească. Urmarea a fost, că în butul tuturor prigonirilor din trecut el şi-a păstrat fiinţa sa etnică dimpreună cu toate atribuţiunile ei, ca: limbă, datini, port şi obiceiuri rămase nouă ca sfântă moştenire din bătrâni şi moşi-strămoşi.

Azi pare că aceasta puternică temelie a conservării neamului e ameninţată de o grozavă sguduire. Porniri păgubitoare şi primejdioase, ca lipsa de idealuri măreţe, indiferentismul faţă de aşezămintele bisericei noastre strămoşeşti, lipsa de religiozitate şi în consecinţă nepracticarea virtuţilor creştineşti, crasul materialism şi un socialism pus pe baze greşite, apoi alte şi alte uneltiri venite din afară, se infiltrează, ca tot atâtea cangrene, asupra corpului acestui neam năpustuit şi prin veacuri bântuit, ameninţându-l cu cutropire, de care să ne ferească Dumnezeu!

In faţa atâtor valuri furioase, cari cu tendinţă nimicitoare se isbesc de naia existinţei neamului nostru românesc, ni-se impune sfânta datorinţă de a ne folosi de toate armele şi mijloacele fireşti, legale şi izvorîte din legile dumnezeeşti.

Arma cea mai puternică e alipirea neclintită către legea noastră strămoşească, o neînfrântă statornicie în credinţa propagată de sfânta noastră Biserică dreptmăritoare a Răsăritului, o neînduplecată păstrare a aşezămintelor ei, o râvnă nesăbuită întru propăşirea morală şi intelectuală a acestui popor, prin urmare ajutorarea şcoalei, care e fiica bisericei, o dragoste înfocată pentru „creşterea“ limbei noastre, pentru care strămoşii nostri mai mult s'au luptat, decât pentru viaţă o înaintare treptată în cele materiale, fără de a abandona câştigarea unei comori de bunuri sufleteşti, ce e alcătuită din un frumos mănunchiu de fapte bune şi pline de virtute.

Atunci şi numai atunci vom fi folositori neamului, din care facem parte, scumpei noastre patrii, în care trăim, şi sfintei noastre maice biserici, ai cărei credincioşi ne ţinem a fi. Atunci şi numai atunci întru toate vom îndeplini porunca Tatălui ceresc, amintită la începutul acestei cuvântări, care sună: „Acesta este Fiiul meu cel iubit, întru care bine am voit, pe Acesta să-l ascultaţi!“

Indeosebi acum spre voi, bravi ostaşi români ai falnicei armate comune îmi îndrept privirea şi glasul meu către ale voastre inimi se îndreptează! Din feţele voastre frumoase ca bujorul şi pline de vigoare văd în voi pe urmaşii Romei biruitoare, ce odinioară era stăpâna lumei şi fala pământului. Vitejia strămoşilor voştri români serveşte şi astăzi drept pildă popoarălor, cari doresc să se bucure de pace, libertate şi neatârnare.

Precum atunci drapele cu vulturii romani fâlfăiau cu mândrie prin ţările cucerite, întocmai aşa şi astăzi steagurile cu vulturul dinastiei habsburgice sunt apărate cu credinţă de ostaşii români, cu preţul vieţii lor.

„*Salus rei publicae suprema lex!*“ Mântuirea patriei e legea cea mai de căpetenie! Aşa ziceau strămoşii nostri romani, când patria era în primejdie! Iar ce ziceau înaintaşii vostri? Ţineau cu sfinţenie la jurământul depus pentru apărarea tronului şi a patriei comune.

Voi, dragii mei, cari eri aţi luat parte la frumoasa paradă ostăşască îndeplinită întru amintirea a 77 ani a zilei naşterii Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru apostolic *Francisc Iosif I*, renoitaţi oarecum jurământul depus, dovedind totodată, că sunteţi cu credinţă neclintită către Casa domnitoare întru apărarea moşiei voastre strămoşeşti.

Azi sub conducerea mai marilor voştri aici în această sfântă catedrală v'aţi înfăţişat, ca dumnezeeşti cuvinte şi cântări duhovniceşti în a voastră dulce limbă să ascultaţi şi lui Dumnezeu prinos de mulţumire şi recunoştinţă să aduceţi.

Mulţi dintre voi peste câteva zile veţi scăpa de serviciul activ şi cu bucurie vă veţi întoarce pe la vetrele voastre părinteşti. Ceialalţi, mai tineri fiind, vor rămânea şi mai departe în serviciu, nutrind nădejdea, că la timpul său vor scăpa şi dânşii.

Şi unora şi altora vă pun la inimă ţinerea cu sfinţenie la jurământul depus. Dovediţi, dragii mei, că sunteţi adevăraţi urmaşi ai Romei, şi când tronul sau patria ar fi în primejdie, fiţi viteji ca şi înaintaşii vostri şi jertfiţi-vă şi viaţa pentru ele, căci stăpânirile şi diregătoriile de Dumnezeu sunt puse şi orânduite.

In râvna voastră, ca steagul împărătesc învingător să-l purtaţi, nu uitaţi, iubiţii mei, şi de alt steag, fără de care învingere nu e. Acesta este steagul crucei. Crucea Domnului să vă fie vouă călăuza mântuitoare în toate căile voastre, păstraţi-o cu dragoste creştinească în sufletele voastre şi păstraţi-o cu răbdare în toată viaţa voastră. Impăratul Bizanţului, Costantin cel mare, numai cu semnul crucei lui Cristos învins'a pe dujmanul său Maxenţiu.

Şi când veţi purta şi voi aceasta cruce? Atunci, când şi voi veţi ţinea la sfânta voastră lege strămoşască, veţi iubi sfânta biserică şi toate aşezămintele ei, veţi ţinea la neamul şi limba voastră, cu un cuvânt când veţi fi şi veţi rămânea creştini adevăraţi, oameni de omenie şi iubitori de bună rânduială. Făcând astfel învingerea în lupte pe partea voastră va fi, căci steagul împărătesc nici porţile iadului nu-l vor putea răpi din mânile voastre vânjoase!

Şi acum Cuvinte, celace eşti Lumină neschimbată a Tatălui, Luminei celui ne născut, Tu carele mai nainte de luceafăr din Tatăl te-ai născut, Tu carele înainte de înfricoşatele Tale patimi te-ai schimbat la faţă în muntele Tavorului, încredinţându-ne pre noi despre obşteasca înviere, schimbă-ne şi nouă firea minţii păcătoase, cu focul luminei Tale, arde păcatele noastre, fereşte-ne Doamne de cursele vrăşmaşilor, împacă viaţa noastră luminează-ne şi pre noi cu lumina cunoştinţii Tale şi ne îndreptează la cărarea poruncilor Tale, ca să umblăm întru lumina măririi feţii Tale şi întru numele Tău să ne bucurăm acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

NOUTĂŢI.

Şedinţele consistorului metropolitan s'au ţinut în zilele din 2, 3 şi 4 Sept. n. sub presidiul Excelenţei Sale dlui arhiepiscop şi metropolit *Ioan Meţianu* fiind presenţi Preasfinţiţii episcopi Nicolae Popea şi Ioan I. Papp, arhimandriţii: Dr. Ilarion Puşcariu, Filaret Muste, Augustin Hamsea şi Vasile Mangra, protosincelii Dr. Eusebiu Roşca şi Roman R. Ciorogariu, protopresbiterii: Ioan Papiu, Mihail Popoviciu, Ioan Droc, Nicolae Ivan, Mateiu Voilean şi Dr. George Popoviciu, iar dintre mireni: Dr. Iosif Gall, Parteniu Cosme, Nicolae Zigre, Ioan Lenger şi Coriolan Brediceanu şi secretarul Dr. Vasile Bologa.

Intre agendele cu cari s'a ocupat Consistoriul, amintim în primul rând instrucţiunea către eparhii în cauza articolului de lege 17 din 1907 şi a instrucţiunei. Asupra acestei instrucţii vom reveni.

Şi până atunci notăm, că în esenţă s'au hotărât următoarele:

1. Biserica susţine şi mai departe toate şcoalele, încât se poate, din mijloacele bisericei şi cu ajutorul credincioşilor.
2. Se va face o conscriere a salarelor de până aci, şi a ameliorărilor ce se vor putea face.
3. Comunele cari pot — asemnează de acum salarele recerute.
4. Comunele cari nu pot, vor arăta de unde cred ele că s'ar putea ajutora.
5. In comunele mestecate cu Români de confesiunea gr. catolică, să se susţină numai o şcoală, cu caracterul maiorităţii populaţiunei române.

*

Pentru catedrală. La fondul catedralei din Sibiiu au mai întrat 40 coroane din comuna *Hărăstaş*, protopresbiteratul *Turda*, suma adunată dela următorii: Comuna bisericească 20 cor., Tanasie Pop 5 cor. Ioan Raţiu 4 cor., Ioan Racolţia 3 cor. Ioan Moldovan, Vasilie Ros şi Iosif Racolţia, câte 2 coroane, Iosif Racolţia lui I. şi Vas. Săcaciu câte 1 coroană.

*

La universitatea săsească au fost aleşi Luni, în 2 Septemvrie n. următorii deputaţi români pe noul period de trei ani: Dl. Dr. *Liviu Lemény*, în cercul electoral al Sebeşului-săsesc şi dl Dr. *Aurel Vlad* în cercul electoral al Orăştiei.

*

Dr. Carol Lueger, primariul Vienei, care se afla iarăşi mai rău în zilele din urmă, s'a mai întărit puţin şi acum poate să facă primblări mai lungi pe afară, cu automobilul.

Aurelia Cionca, renumita pianistă română, care de prezent petrece la rudele sale de lângă Sebeşul-săsesc, va da la inzistinţa mai multor cunoscuţi Dumineca, în 8 l. c. n. un concert în *Sebeşul-săsesc*, cu concursul fratelui ei, distins violinist. Concertul se va ţinea în sala hotelului „La leul de aur“. O parte însemnată a venitului este destinată fondului pentru ajutorarea săracilor din oraş.

Ştiut fiind, că dşoara Cionca după absolvarea studiilor muzicale din Germania a devenit una din cele mai celebre artiste ale lumii, nu putem decât să îndemnăm pe toţi a se grăbi să-i asculte excelentele prestaţiuni.

*

*

Sfinţire de biserică. Comitetul parohial gr. or. din *Rohia* invită la sărbările împreunate cu sfinţirea bisericii nouă, care act solemn se va îndeplini prin Excelenţa Sa Inaltpreasfinţitul domn arhiepiscop şi metropolit *Ioan*, eventual printr'un delegat din gremiu. In 2/15 Septemvrie 1907 după următorul program: Sâmbătă în 1/14 Sept. la 11 ore a. m. pornirea banderiului întru întimpinarea Excelenţei Sale, ev. a delegatului său. Tot Sâmbătă la 2 ore p. m. primirea Excelenţei Sale la marginea tractului, la 4 ore p. m. primirea în comună, iar la 5 ore p. m. Vecernia. Dumineca în 2/15 Septemvrie dimineaţa la orele 7 începerea serviciului divin împreunat cu actul sfinţirii. La ora 1 şi jumătate banchet, couverta 3 cor. Seara la orele 8 şi jumătate se va începe petrecerea cu joc, ce se va aranja în localul pregătit spre acest scop. Preţul de întrare de persoană 2 cor., de familie cu 3 persoane 5 cor. Venitul curat e al bisericii.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, precum aflăm, se vor face pela finele lunei Septemvrie, sau pela începutul lui Octomvrie n. c., mari producţiuni din prilejul sărbării iubileului de 40 ani ai existenţei Reuniunei. Intre altele în proiect sunt: o *reprezentaţie teatrală* în teatrul orăşenesc, un *concert solemn* în sala mare dela „Gesellschaftshaus“, cu piese alese, banchet, petrecere cu joc etc. In studiu e farsa în 5 acte, de A. Kotzebue „*Maliţiosul*“, traducere de Ioan St. Şiuluţiu, prelucrată de un binevoitor al meseriaşilor români. Partiile sunt împărţite între cele mai probate puteri de care dispune Reuniunea.

*

Binefăcătorul meseriaşilor nostri, Ilustritatea sa dl septemvir *Ioan cavaler de Puşcariu*, în mod repeţit şi-a manifestat dragostea faţă de clasa noastră de mijloc dându-i spriginul moral şi material. Ilustritatea sa de data aceasta a dăruit fondului de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare 10 cor., iar fondului „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ 10 cor., sau în total 20 cor.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă Luni, în 9 Septemvrie n. la orele 3 d. a, în sala mică a casei comitatense.

*

Revoluţia socialiştilor. In Neoplanta au ţinut socialiştii întrunire publică Dumineca după ameaz. A vorbit conducătoriul lor *Bokányi* din Budapesta, făcând declaraţiune solemnă, că dacă guvernul nu va da ţării în curând sufragiul universal, direct şi secret, are să urmeze *revoluţia muncitorilor*, adecă greva generală, care se va extinde asupra întregei ţări.

*

Ciocniri de trenuri s'au întâmplat Dumineca în Anglia, lângă Manuel, primind vulnerări mai grave şi mai uşoare 21 de călători, şi în Francia, la Nancy, unde s'a nefericit numai fochistul şi maşinistul, rămânând amândoi morţi pe loc.

*

Din Blaj primim ştirea, că I. P. S. Sa Metropolitul bisericei gr. cat. române, *Dr. Victor Mihályi*, a fost atins zilele trecute de o gravă indispoziţie, care însă a dispărut, şi Exelenţa Sa se află acum afară de orice pericol.

*

Din lipsă de — cetitori. Ziariul „*Erdélyi Hirlap*“ din Cluj, care de zece luni făcea politică şovinistă maghiară, şi veghia din turn, ca patria să nu fie trădată ori îmbucătăţită din partea Românilor din Ardeal, şi-a dat sufletul zilele trecute şi nu mai apare din lipsă de — abonaţi. Trist, când nici cu şovinizmul nu mai poţi face parale în Ungaria!

*

Preot slovac suspendat. In ziua de sf. Stefan s'a întâmplat că preotul slovac Stefan Misots din Osoda (com. Arva) a arborat pe clădirea parohială steagul slovac. Contra lui s'a pornit cercetare din partea forurilor civile şi bisericeşti, iar episcopul Parny a ordonat suspendarea lui.

*

La temniţă. Părintele Simion Blajovan din Hodoş şi-a început în zilele acestea osânda de 4 săptămâni în temniţa din Lugoj. Părintele Blajovan a fost condamnat din incidentul primei alegeri de deputat la Lugoj.

*

Pentru noul institut biblic românesc iniţiat de preotul Constantin Morariu din Pătrăuţi (Bucovina) a cărei propunere am reprodus-o şi în foaia noastră, au contribuit familiile: Dimitrie Bilcescu şi C. Alimăneştean cu suma de cinci mii (5000) de lei. Acest frumos început va îndemna pe mulţi Români de bine de a contribui pentru realisarea unei idei atât de salutare.

*

Marile Manevre ale României vor avea loc în anul acesta în Dobrugea şi vor fi conduse de prinţul Ferdinand. Acestor manevre li-se atribue mare importanţă strategică. Regele Carol va sosi în tabără la 1 Octomvrie. După manevre se va întâlni la Constanţa cu marele duce rusesc Wladimir, unchiul Ţarului, care venind din Sofia va face vizită Regelui României la Sinaia.

*

In Poiana-Mărului conziliul comunal a luat hotărâre, ca în Dumineci şi sărbători crâşmele din sat să rămână închise.

*

Holera în Rusia ia proporţii tot mai mari. Datele oficioase venite din Rusia spun următoarele: Până Miercuri au fost la Samara 178 cazuri, dintre cari 71 mortale; la Astrachan 99 cazuri, din cari 38 morţi; la Malekessa (Stavropol) 156 cazuri, dintre cari 13 mortale.

*

Prăbuşirea unei clădiri. Din New-Jork se anunţă, că la Porto în sala de redacţie a ziarului „Noticias“ pe când se cerceta în faţa unui număros public rezultatul unui concurs dat de acel ziar, primul etaj al sălii de redacţie s'a prăbuşit. Au fost ucişi, 10 inşi, mai mulţi au fost greu răniţi.

Oficioasă.

Următoarele parohii n'au trimis încă resultatul colectei pentru catedrală. Spre ale reaminti această îndatorire le înşirăm aici cu provocarea a încheia acea colectă în grabă şi a o aşterne la cassa consistorială dinpreună cu un scurt raport. Parohiile cari ar fi plătit să arete cât au trimis şi când?

1. Din tractul *Abrudului*: 1 Abrudsat, 2 B.-Cerb, 3 Feneş, 4 Petrângeni.

2. Din tractul *Agnitei*: 1 Şoarş, 2 Vesăud.

3. Din tractul *Albei-Iuliei*: 1 Brădeşti, 2 Gioagiu-de-sus, 3 Mesentea, 4 Vurpăr.

4. Din tractul *Avrigului*: 1 Corbi, 2 Streja-Cârţişoara, 3 Viştea-inferioară.

5. Din tractul *Bistriţa*: 1 Buduş, 2 Cârlibaba, 3 Santul, 4 Şieul-mare, 5 Borgo-Bistriţa.

6. Din tractul *Branului*: 1 Holbav, 2 Poiana-mărului.

7. Din tractul *Braşovului*. 1 Apaţa, 2 Brâşov (cetate) 3 Braşov (tocile) 4 Hălchiu.

8. Din tractul *Câmpenilor*: 1 Lăpuş, 2 Poiana, 3 Ponorel, 4 Valea-verde, 5 Vidra-de-jos, 6 Vidra-medie, 7 Vidra de-sus.

9. Din tractul *Cetăţii-de-peatră*: 1 Borcut, 2 Cupşeni, 3 Dobriţinaş.

10. Din tractul *Clujului*: 1 Bonţida, 2 Călian, 3 Geröfi—Dângău, 4 Mănăşturul-român, 5 Nadişul-român, 6 Panic.

11- Din tractul *Cohalmului*: 1 Bogata-olteană, 2 Crihalma, 3 Ticuşul-român, 4 Varghiaş

12. Din tractul *Dejului*: 1 Ciceu-Corabie, 2 Poiana-Blenchii.

13. Din tractul *Devei*: 1 Almaşul-mic, 2 Bârcea-mică, 3 Chişcădaga, 4 Cristur, 5. Fizeş, 6 Măgura, 7 Rapoltu-mare, 8 Săcărâmb, 9 Seliştoara, 10 Uroiu.

14. Din tractul *Dobrei*: 1 Baştea, 2 Lăpugiul-inferior, 3 Lăpuşnic, 4 Mihăeşti, 5 Poeniţa-Tomii, Săcămaş.

15. Din tractul *Făgăraşului*: 1 Berivoi-mari, 2 Calbor, 3 Dridif, 4 Ludişor, 5 Veneţia-superioară şi 6 Voivodenii-mari.

16. Din tractul *Geoagiului*: 1 Almaşul-de-mijloc, 2 Ardeu, 3 Băcăia, 4 Boiu, 5 Feredeu, 6 Geoagiu-de-jos-Joseni, 7 Homorod Joseni, 8 Poiana, 9 Valea-mare.

17. Din tractul *Haţegului*: 1 Băţălar, 2 Chitid, 3 Covragiu, 4 Federi, 5 Fizeşti, 6 Gânţaga, 7 Măceu, 8 Ocolişu-mic, 9 Petrila-Brad, 10 Ruşi, 11 Sânpetru, 12 Vălcelelerele, 13 Valea-Sângeorgiu.

18. Din tractul *Hunedoarei*: 1 Cerişor, 2 Cherges, 3 Haşdău, 4 Josani, 5 Lebese, 6 Nandru-vale, 7 Pistişul-mare.

19. Din tractul *Iliei*: 1 Certejul-de-jos, 2 Gialacuta, 3 Gothatea, 4 Vorta.

20. Din tractul *Mediaşului*: 1 Alma, 2 Ernea-săsească, 3 Idiciu, 4 Mediaş, 5 Pancea, 6 Richişdorf, 7 Şaldorf, 8 Şaroş, 9 Ştenea, 10 Veseud.

21. Din tractul *Mercurei*: 1 Bogatu, 2 Cunţa, 3 Lupu, 4 Rod, 5 Spring, 6 Ţapu.

22. Din tractul *Murăş-Oşorheiului*: 1 Vidrasău.

23. Din tractul *Orăştiei*: 1 Dâncu-mare, 2 Dâncu-mic, 3 Măgura, 4 Mărtineşti, 5 Pişchinţ, 6 Romos, 6 Sereca, 8 Simeria, 9 Tolţia-mare, 10 Vinerea.

24. Din tractul *Sebeşului*: 1 Deal.

25. Din tractul *Sibiiului*: 1 Slimnic.

26. Din tractul *Sighişoarei*: 1 Bodogaia-inferioară, 2 Daneş, 3 Feleag, 4 Feriház, 5 Galomfalău-mare, 6 Noul-săsesc, 7 Şaeş, 8 Saschiz.

27. Din tractul *Treiscaune*: 1 Arini, 2 Boroşneul-mic, 3 Cernatu-inferior, 4 Doboli-inferiori, 5 Heghig 6 Poiana-sărată, 7 Sepsi-Szt-Giorgiu.

28. Din tractul *Turda*: 1 Agriş, 2 Harastaş 3 Petrilaca-română.

29. Din tractul *Zarand*: 1 Birtin, 2 Blăjeni-Grosuri, 3 Blăjeni-Criş, 4 Curechiu, 5 După Peatra-Valea-Porcurii, 6 Juncu-de-jos, 7 Lunca, 8 Peştera, 9 Rovina, 10 Scroafa, 11 Tomnatecu-de-jos.

Inştiinţare.

Anul şcolar 1907—1908 se va începe *în 1 Septemvrie st. vechiu 1907*, adecă în 14 Septemvrie st. n. Părinţii, cari doresc a-şi da copii la aceste şcoale, sunt poftiţi a se prezenta cu fiii sau cu fiicele lor în cancelaria direcţiunilor respective în zilele de 1 şi 3 Septemvrie v., adecă 14 şi 16 Septemvrie st. n., pentru inmatriculare. — Şcolarii cari se inmatriculează pentru primadată la şcoalele medii, vor aduce testimoniu *şcolar*, *certificat de naştere şi certificat de revaccinare. Testimoniul şcolar de pe clasa precedentă au să-l prezinte toţi şcolarii, cari vin a se inmatricula, aşadar şi şcolarii, cari au absolvat clasa precedentă la şcoalele noastre.*

In 30 şi 31 August şi în 1 Septemvrie v. dela 8—12 ore a. m. şi dela 3—5 ore p. m se vor ţinea examenele private, supletorii, de diferinţă şi de corigenţă. Cei ce s'ar prezenta mai târziu, au să petiţioneze la direcţiune, dovedind cu atestat valabil causa întârzierii.

Toţi şcolarii, cari întră în prima gimnazială s'au în I. reală pot fi supuşi unui examen de primire conform normativelor existente. Examenul de primire se va ţinea în 31 August v., 1 şi 2 Septemvrie v.

Notă. — Şcolarii, cari vin dela un institut, unde în gimnaziul superior nu au învăţat limba grecească, au să fie supuşi unui examen de primire din limba grecească.

Didactrul în gimnaziul inferior şi şcoala reală este de 24 cor. pe an, iar în gimnaziul superior (cl. V—VIII.) de 40 cor. pe an. — Cei înmatriculaţi pentru primadată mai plătesc odată pentru totdeauna o taxă de primire de 8 cor. Şcolarii neromâni plătesc didactrul, taxa de primire şi taxa pentru fondul de penziune duplu. Taxa pentru fondul de penziune este în gimnaziul superior 10 cor., iar în gimnaziul inferior şi şcoala reală 6 cor., (cei scutiţi de didactru plătesc $^1/_2$ din această taxă); taxa de testimoniu şi de anuar e de 3 cor. (cei scutiţi de didactru plătesc numai 2 cor.); iar taxa de bibliotecă este în clasele inferioare 60 bani, în cele superioare 1 cor. (Taxa de membru la societatea de lectură a studenţilor este pentru cl. V şi VI gimn. 1 coroană, pentru cl. VII şi VIII gimn. 2 coroane.

Didactrul se poate plăti în 2 rate semestrale: $^1/_2$ la înscriere, iar $^1/_2$ la începutul semestrului II., dar celelalte taxe se plătesc deodată şi întregi cu ocaziunea înscrierilor.

Şcolarii, cari vor să fie scutiţi de didactru trebue să-şi înainteze petiţiunile lor la mâna D-lor profesori de clasă respectivi până în 30 Septemvrie st. v.

1. Indreptăţiţi a petiţiona sunt acei şcolari săraci, cari au moralitate bună şi nota generală din studii foarte bine sau bine.

Cu nota suficient pot fi scutiţi numai acei elevi cari sunt din Braşov şi cercetează clasa I şi II gimnazială sau reală

2. La petiţiune se aclude atestatul de paupertate al oficiului comunal, vidimat şi de parohul local.

3. Ceice vin dela alte şcoale au să aclude şi testimoniul de clasă ultim.

Examenul scripturistic de maturitate se va ţinea în 3, 4, 5 şi 6 Septemvrie st. v. iar cel oral în 12 şi 13 Septemvrie v. a. c.

Direcţiunea şcoalelor medii
gr. or. rom. din Brassó (Braşov).

Ad. Nr. pp. 897—1907 [248] 3—3

Concurs

In sensul veneratului ordin conzistorial din 15 Maiu a. c., de sub Nr. 5121 Bis., prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Finciu cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi înainta suplicele, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul prefipt şi a se prezenta înainte de alegere în vre-o Dumínecă sau sărbătoare în sf. biserică, spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Clujului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 3 August 1907.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 873—1907 [247] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învăţători în comunele Bica română, Călata-mare şi Panic, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar pentru fiecare post e 600 cor., din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Reflectanţii au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, iar pentru a se face cunoscuţi poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cânt şi tipic.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Clujului, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Cluj, 1 August 1907.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 409—1907 of. pp. [249] 3—3

Concurs repeţit.

Cu provocare la ordinul Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 29 Maiu, Nr. 5484 Bis. 1907, prin aceasta se publică concurs repeţit pentru ocuparea postului de preot-capelan în parohia de clasa I Galaţ, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt jumătate din cele fasionate în coala B, pentru întregirea salarelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii la acest post să şi înainteze cererile de concurs în terminul indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de ţinerea sinodului parohial electoral, după prealabila încunoştiinţare aicea să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi predica.

Alegândul preot capelan, cu privire la dispoziţia Preaveneratului Consistor ahirdiecezan, este investit şi cu dreptul de a purta oficiul parohial.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. al Bistriţei, în conţelegere cu comitetul parohial.

Blaşfalăul-de-sus, în 16 Iulie 1907.

Vasile Bălan
adm. protopresb.

Nr. 233—1907 [255] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala gr. oor. română din Nădăştia-superioară, protopresbiteratul Hunedoarei, se escrie concurs cu termin de 30 zile de'a prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi trimită rugarea cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul indicat şi să se prezente şi în comună spre a face cunoştinţă cu poporul şi spre a-şi arăta desteritatea în cântări, — îndatorat fiind învăţătorul ales să cânte în Dumineci şi sărbători cu elevii la sf. liturgie, eventual a face şi serviciul de cantor.

Hunedoara, 8 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Hunedoarei, în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

AVIZ!

Rudolf Elek, măestru croitor, Sibiiu, Strada Urezului Nr. 23, se recomandă Onor. dame pentru efectuirea elegantelor garderobe de dame, după moda engleză şi franceză, conform journalelor celor mai nouă, cu preţuri moderate.

Modernizări se primesc pe lângă preţurile cele mai ieftine. [253] 2—2

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 12—23

Nr. 394—1907 [250] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Ilia, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Booz, salar 600 cor. din repartiţie pe popor, 2 stângini de lemne din cari este a se încălzi şi sala de învăţământ, cuartir şi grădina şcolară, eventual 10 cor.

2. Târnăviţa, salar 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în şcoala cea nouă, 3 stângini de lemne pentru încălzirea şi a salei de învăţământ şi grădina şcolară.

3. Godineşti, salar 600 cor., şi anume 500 coroane, din repartiţie pe popor şi 100 cor. folosinţa unei grădini, lemnele necesare şi cuartir liber în edificiul şcoalei precum şi 1/4 jugăr grădină pentru legumi.

4. Brăşău, salar 600 cor., care se va acoperi din repartiţie pe popor, apoi venitele cantorale uzitate dela serviciile la cari va lua parte alesul învăţător, cuartir liber şi lemnele necezare, precum şi folosinţa grădinei şcolare, cari toate dau un venit circa 200 coroane.

Dela concurenţi se pretinde să fie cântăreţi buni de strană, ca eventual să poată servi şi ca cantori şi să conducă coruri bisericeşti; asemenea vor avea să instrueze şi pe adulţi.

Rugările sunt a se aşterne însoţite de documentele recerute, în terminul indicat sub semnatului oficiu protopresbiteral.

Ilia, la 7 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Ilia, în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 355/1907 [258] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător în comuna Ampoiţa, tractul Alba-Iulia, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul e 600 cor. din repartiţie, relut de cuartir şi lemnele necesare pentru foc.

Petiţiunile se vor înainta subscrisului oficiu în terminul indicat, îndatoraţi fiind concurenţii a se prezenta în comună spre a fi cunoscuţi poporului.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial.

Alba-Iulia, 14 August 1907.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Şcoală de lucru

pentru cusut în alb în mod practic, croitul hainelor, precum şi pentru toate lucrurile de mână şi broderie artistică, începe ca în toţi anii în *2 Septemvrie* la (257) 2—3

Maria Lurz
Strada Măcelarilor Nr. 6.

Cea mai renumită bere

din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 27— Sibiiu — Nagyszeben.

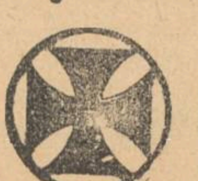

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebità atenţiune e a se da împrejurărei, cà acest aparat vindecà bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [259] 1

„ Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

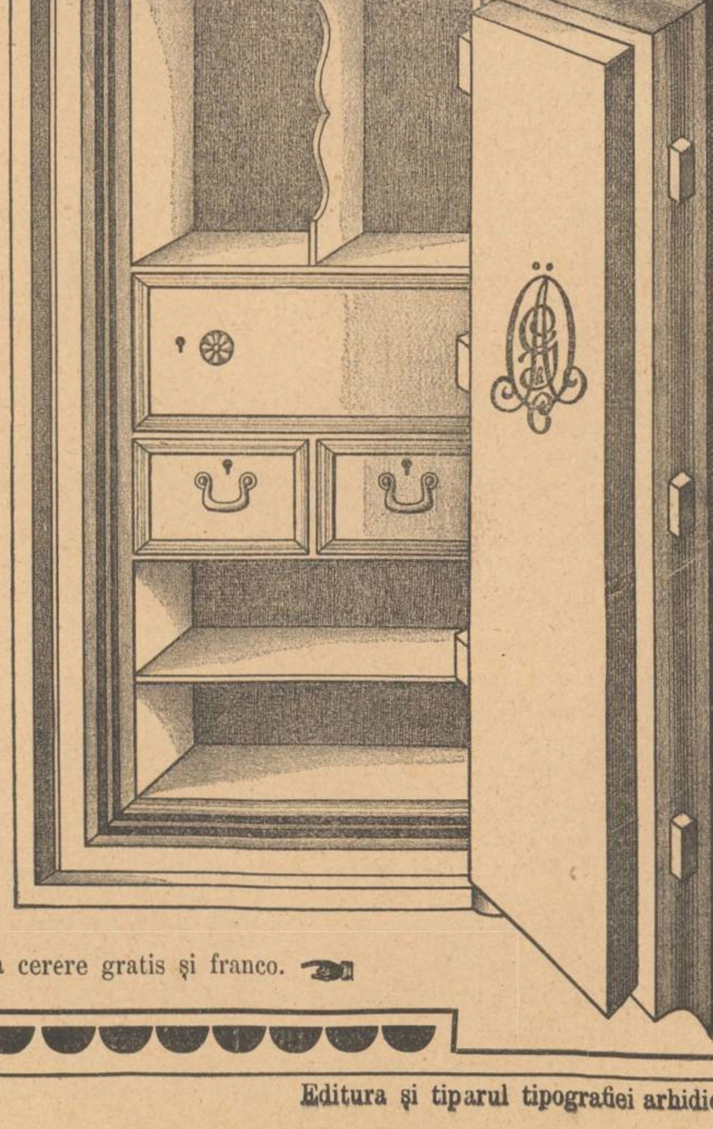

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier şi oţel

priv. ces. şi reg. a dlui **G. Oszy,** îmi iau voe a aduce la cunoştinţa Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** şi după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier şi oţel panţerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze şi americane **sigure contra focului** şi **spargerei** pentru care dau **deplină garanţie.**

Atrag atenţiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, şi prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

[151] 12—12

☞ Cataloage de preţuri la cerere gratis şi franco. ☜

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 93 Sibiĭu, Sâmbătă 25 August (7 Septemvrie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Cultură maghiară“.

II.

Ne pare bine, că tocmai „Budapesti Hirlap“, ziarul budapestan despre care se ştie, că stă foarte aproape de domnul conte *Apponyi*, ministrul nostru de culte şi instrucţiune publică, vine şi-şi exprimă părerile pe cari le-am avut şi noi totdeauna cu privire la misiunea şcoalei elementare poporale, în care trebue să se câştige cunoştinţele trebuincioase vieţii, iar nu să se înveţe limbi, de cari omul dela sat nu are nici o trebuinţă.

Cetitorii nostri îşi vor aduce adecă aminte, că cu *acest* argument am combătut, atât proiectul de lege al lui Berzeviczy, prezentat dietei ungare înainte cu trei ani, cât şi proiectul de lege al contelui Apponyi, devenit acum lege sancţionată, şi cu acest argument (între celelalte) au luptat şi Arhiereii nostri, în casa magnaţilor şi în memorandele prezentate guvernelor, în contra forţării limbei maghiare în şcoalele poporale, arătând, cum aceasta se va putea face numai *în detrimentul instrucţiei generale*, şi cum forţarea învăţării limbei ungureşti nu va duce la nici un rezultat mulţămitor, pentrucă chiar dacă ar învăţa elevii în şcoală ungureşte, dupăce ies din şcoală uită ce au învăţat, pentrucă n'au cu cine să vorbească ungureşte în satul lor.

Corect şi-a precisat apoi tot aceste păreri şi dl Dr. *Emil Babeş* în broşura sa întitulată *„Proiectul de lege despre şcoalele poporale şi naţionalităţile“*, tipărită în ungureşte şi reprodusă în traducere în ziarul nostru, numerele 32—35 din anul curent, şi ne aducem bine aminte, cum tocmai ziarul *„Budapesti Hirlap“* a criticat mai cu asprime părerile dlui Babeş, susţinând, că ele sunt greşite şi sunt basate pe o teorie falsă, fiindcă lege mai salutară şi mai ducătoare la scop nu s'a adus până acuma, ca aceasta, a contelui Apponyi. Dar iată, că legea „salutară“ nici n'a fost pusă în aplicare, şi ziarul *„Budapesti Hirlap“* vine şi îşi schimbă părerea. Ne dă dreptate nouă, Arhiereilor nostri, şi domnului *Babeş*, care scria în broşura sa următoarele:

„...Ce se atinge special de *învăţarea mai cu succes a limbei maghiare*, punctul acesta de vedere se împărtăşeşte de o nemotivată suprataxare a instrucţiei elementare. *Forţarea limbei maghiare în şcoalele poporale nu are nici o valoare practică*, pentrucă e ştiut de toată lumea, că copilul dela sat cum a scuturat praful şcoalei se întoarce la vatra familiară, şi aci se desbracă de cunoştinţele şi de altcum mance, câştigate cu mult amar din limba maghiară, în detrimentul cunoştinţelor practice. O păţeşte cu limba maghiară tocmai aşa, ca scriitorul acestor şire cu limba grecă, care i-a amărât mult anii tinereţei, iar acum, dacă vede o inscripţie grecească abia o poate ceti. *Nu şcoala, ci viaţa e cel mai mare măestru de limbi. In istoria universală nu găsim nici un singur exemplu măcar, că vre un popor a primit formaţiune nouă de limbă prin şcoală.*

Om cu minte întreagă nu există în sinul naţionalităţilor, care nu ar şti, ori care ar trage la îndoială, că cunoaşterea limbei maghiare în mod cât mai perfect o cer interesele sale proprii de viaţă. Şi-au şi însuşit-o cei mai înfocaţi apărători ai aspiraţiunilor naţionaliste, dupăce numai cu ajutorul ei pot să dee exprimare nizuinţelor lor în salele legislaţiunii, iar dacă n'o ştie manua careva dintre ei destul de bine, paguba e numai a sa, respective a cauzei pe care o reprezintă.

Necezitatea şi *oportunitatea învăţării limbei maghiare însă se arată numai acolo*, — dupăcum s'a contemplat şi în articolul de lege XX din anul 1868, — *unde se începe studiul mai înalt, în şcoalele medii*, unde din copilul dela sat se pregăteşte un candidat de preoţie, învăţătorie, de medic, advocat, etc., *carıere pe cari nime nu se poate ferici fără limba maghiară. Dar ca cineva să prindă de coarnele plugului şi să bage vitele în grajd, nu are nici o trebuinţă de cunoştinţe de limbi. Ţăranul prin şcoală niciodată nu poate fi maghiarizat!* Ştim doară, că Elsaţia germană nu prin măsuri constringente a devenit franceză, ci prin simpatia generoasei naţiuni franceze şi prin contactul isvorât din această simpatie, de unde s'a născut între diferitele două seminţii o astfel de legătură puternică, pe care marea naţiune germană, de o omogenitate cu cei din Elsaţia, n'au putut-o nimici nici prin şcoale, nici prin alte măsuri de forţă...“

Să compare domnii dela *„Budapesti Hirlap“* şirele acestea cu cele cuprinse în articolul lor despre care am făcut pomenire în numărul trecut şi vor vedea, că sunt aceleaşi păreri, în cari acum ne unim perfect de bine.

Durere, că abia *acuma*, dupăce am fost fericiţi cu o lege, care nu va da la nici un caz rezultatele aşteptate pe terenul maghiarizării, şi prin urmare, nu poate forma motiv de temere pentru noi, dar care ne va face totuşi multe mizerii, greutăţi şi şicane, lăsată fiind executarea ei pe multe locuri în grija oamenilor, cari vânează numai după merite „patriotice“ pentru a se înălţa şi a înainta. Era deci cu mult mai bine şi mai cuminte, dacă şi Maghiarii îşi spuneau aceste păreri sănătoase atunci când era cu cale să se spună, înainte de aducerea legii jignitoare pentru toate popoarele nemaghiare din patria aceasta comună, contribuindu-se astfel şi din parte maghiară la împedecarea votării ei.

Ce se atinge de şcoalele *medii*, recunoaştem, că în ele *se poate* învăţa cu bun succes limba maghiară, şi de fapt se şi învaţă, în toate gimnaziile, chiar şi în ale noastre româneşti, căci ceice le termină vorbesc perfect de bine ungureşte. Dar susţinem, că prin aceasta nu şi-a perdut nime naţionalitatea la care a aparţinut mai nainte, ci a rămas aceea ce a fost. Şcoalele medii înmulţesc deci numărul celorce ştiu bine ungureşte, dar nu înmulţesc numărul Ungurilor. Şi nu-l înmulţesc, nici cele confesionale, nici cele de stat, în cari domneşte destul spirit unguresc. Pentrucă spiritul nu se toarnă *în şcoală* în elev, ci fiecare elev îl aduce cu sine de acasă. Nu se va face deci nici un spor nici cu statificarea şcoalelor medii, pentrucă rezultatul va fi şi atunci cel de astăzi: Vor avea naţionalităţile inteligenţă, mai mică ori mai număroasă, care vorbeşte bine ungureşte, dar inteligenţa aceasta va lupta cu cea mai mare energie, ca să împedece maghiarizarea poporului de rând, dupăce acesta n'are trebuinţă de limbi, ci de alte cunoştinţe, cari pot să i-se dee cu succes numai în limba sa maternă.

Sunt de folos expoziţiile de copii?

De Dr. Ilie Iancu, medic.

E aproape un an de când s'a ţinut prima expoziţie de copii în Apoldul-român. Suntem în ajunul ţinerei expoziţiei a doua în comuna *Ilimbav*. Ştiind că aranjarea expoziţiilor de copii a fost primită din unele părţi cam rece, fie-mi permis a face unele observări despre folosul ce ni-l pot aduce expoziţiile de copii.

Incă în anul trecut mi-am permis a accentua, că idea de a aranja expoziţii de copii e una dintre cele mai frumoase şi aranjându-se cât mai dese, cu timpul o să aducă roade, la cari acum nici nu ne putem gândi.

Precum am zis atunci, scopul să nu fie numai a premia copii frumoşi, ci să avem în vedere un scop cu mult mai sublim, adecă pe lângă premiarea copiilor, şi instruarea mamelor române: cum să lăpteze copiii, cum să-i nutrească, cum să-i îngrijească şi cum să-i poată feri de

---

FOIŞOARĂ.

Portul românesc.

Cuvântare rostită la nedeĭa din 21 Iuliu 1907 ţinută în Brad.

De Ioan German.

> Drag mi-e portul românesc,
> Şi când joc şi când jelesc!
>
> *Chiuitură populară.*

De sute de ani trăim noi Românii pe plaiurile dintre râul Tisa, cea bogată în peşti până la râul Dnistru spre răsărit, iar spre miazăzi până la Dunăre şi mai departe până la Marea-mediterană.

Fraţi buni şi curaţi de ai nostri formează frumoasa ţeară şi avută: „România“. Tot fraţi de o mamă cu noi sunt risipiţi prin Bulgaria, Turcia, Sârbia şi Grecia. Suntem cu totul la vre-o 12 milioane de Români. Şi ori pe unde i-a împrăştiat Dumnezeu pe Români, ei au rămas până în ziua de azi Români adevăraţi. Şi oare pentruce? Pentrucă am ţinut cu credinţă la legea noastră, la limba noastră românească, la obiceiurile noastre şi la portul nostru românesc. Multe vaşuri au trecut de 19 sute de ani peste capetele noastre, multe popoare şi-au lăsat oasele pe plaiurile noastre, cu mulţi duşmani am veţuit şi totuşi am rămas teaferi, cu limba noastră, cu obiceiurile noastre, cu portul nostru românesc, căci scris este în cartea vieţii neamului nostru: „Apa trece, petrile rămân“.

Şi azi străinii, Nemţii, Angleuşii şi alţii, cari cercetează ţara noastră dau aici de un popor, care se deosebeşte de ceialalţi conlocuitori prin limba sa dulce şi plăcută, prin obiceiuri, cari şi-au urmele în cele mai depărtate timpuri, prin îmbrăcămintea frumoasă şi atrăgătoare. Acest popor este blândul popor românesc.

Tâmpit la cap trebue să fie străinul, care să nu poată deosebi pe Ungurul şi Unguroaia de pe pusta Ungariei sau pe Săcuiul din Ardeal şi soţia lui, apoi pe Sasul şi Săsoaica lui — şi numai după îmbrăcăminte — de Românul din Ardeal ori din Banat ori din alte regiuni ale ţării noastre.

Portul românesc, îmbrăcămintea ţăranului şi a ţărancii române, lucrurile româneşti, cari împodobesc casa ţăranului precum sunt: măsăriţele, covoarele de lână, feţele de perină, ştergarele, broboadele de cap, traistele, brânele de încins, cingătoarele, până la obelele din opinci anume pregătite sunt atât de frumoase şi de atrăgătoare, sunt aşa de măestrit întocmite, cum nu aflăm nici la unul din popoarele între cari locuim.

Străinii, cari vin se cerceteze ţeara noastră, văzând lucrurile făcute de femeile române nu se pot din destul mira cum femeile aceste fără nici o carte, fără nici o şcoală ştiu să coase, să chindisească, să aleagă, să ţese tot ce le trebue pentru casa lor şi pentru familie, aşa cum nu ştiu să facă femeile altor popoare mai învăţate şi mai înaintate în cultură.

Astăzi îmbrăcămintea femeii române cu drag o poartă vestita crăiasă a României, regina Elisabeta şi după dânsa alte doamne alese din familiile boereşti.

Astăzi în cele mai mari oraşe a le Europei se poate vedea pe la baluri şi petreceri dame îmbrăcate în costumul românesc.

Ţesături şi cusături lucrate de femeia română se vând cu preţuri mari până prin America. Sunt însoţiri, societăţi anume, cari lucră costume româneşti şi alte vestminte şi lucruri de casă obicinuite la Români şi pe aceste le vând parte la noi în ţară, parte prin ţări străine.

Femeia română de pretutindenea din străvechi timpuri, prin iscusinţa sa în lucrurile de mână numai fală şi vază ne-a făcut neamului nostru.

Nu îndeşert chiuie feciorii în joc:

> Drag mi-e portul românesc
> Şi când joc şi când jelesc,
> Cine portul nu-şi iubeşte
> Bate-l Doamne şi-l trăzneşte“ . . .
>
> Lele iia de pe tine
> Fură inima din mine,
> Lele guleraşul tău
> Mi-a rănit sufletul meu . . .

Portul românesc este unul din cele mai plăcute ochilor şi mai atrăgător.

Cine n'a văzut frumosul port din Sălişte şi să nu fi rămas încântat, apoi frumosul port de pe la Orăştie, Sebeş ori portul bănăţan?!

Cu cât drag nu ne uităm şi noi când vedem câte-o doamnă de ale noastre îmbrăcată în port neaoş românesc de aici dela noi din Ardeal, din Banat ori din România, căci portul românesc este frumos ori în care sat, unde nu s'a corcit şi unde nu s'a perdut.

(Va urma).

morburi şi cum să-i îngrijească când sunt copilaşii lor bolnavi. Aşa apoi ascultând femeile noastre sfaturile ce le dăm, vom putea lupta şi noi contra marei mortalităţi la copii, care scop principal l-a avut în vedere şi comitetul central al Reuniunei agronomice române din comitatul Sibiiului.

Cumcă nu e rea aceasta idee fie-mi permis a aminti, că în Germania, şi adecă în Berlin, în primăvara anului 1906 s'a ţinut sub protectoratul Impărătesei o expoziţie, unde s'au expus toate cele referitoare la creşterea, hrănirea şi îngrijirea copiilor şi în deosebi a copiilor sugători. Profesori renumiţi din Berlin şi alte oraşe mari, ţineau prelegeri despre nutrirea, lăptarea şi îngrijirea copiilor. In vara anului acestuia am avut apoi ocaziunea a vizita expoziţia din Viena *„Das Kind“*, unde pe lângă lucrurile expuse privitoare la educaţiunea copiilor în şcoală şi în diferitele instituţiuni de binefacere, de cari Austria (felix) dispune în mod atât de abundant, au fost expuse şi obiecte privitoare la copii sugători. Deci o dovadă eclatantă, cât de mare atenţiune se dă în alte ţări îngrijirei copiilor, şi toate acestea ca să lupte contra marei mortalităţi la copiii mici.

Acolo, în oraşele mari, unde mamele copiilor rar lăptează pruncuţii lor, fie că sunt prea comoade, fie însă că cea mai mare parte din ele sunt silite a-şi câştiga pânea de toate zilele împreună cu bărbaţii lor cu lucrul în fabrici şi aşa nu pot lăpta copiii, ci aceştia sunt nutriţi cu lapte de vacă, în cele mai multe cazuri foarte nesănătos, s'au format de un timp încoace o mulţime de *instituţiuni*, cari fac propagandă în scris şi prin ajutoare, ca mamele să-şi lăpteze copiii lor şi să nu le răpească acest scump drept al copiilor, căci laptele mamei e pentru copil cea mai priincioasă hrană, fiind cea mai naturală şi copiii nutriţi cu laptele mamei lor sunt mai rezistibili morburilor, ba nu capătă morburi aşa uşor, ca copiii nutriţi cu lapte de vacă sau făinuri de copii. Multe morburi contagioase trec pe lângă sugători şi nu se lipesc de ei, ci se îmbolnăvesc numai copilaşii mai mari.

Aşa se distribue premii pentru acele mame, cari îşi lăptează copiii şi li-se dau ajutoare în bani, sau în nutrimente acelor mame, cari sunt silite aşi agonisi mijloacele de traiu prin lucrarea în fabrici. De aceste ajutoare se bucură timp mai îndelungat, aşa, că nu mai sunt silite ca păn'acum, în a treia sau a patra zi să-şi părăsească copilul şi să meargă la lucru în fabrică, ba aceste instituţiuni au exoperat dela fabricanţi dreptul pentru femeile cu copii mici, ca să li-se dee pauze mai dese în cari să-şi poată lăpta copiii. Proceduri humane acestea, asemenea acelora din Germania, unde pe lângă fabrici mari sunt spitalele fabricei pentru tuberculoşi în cari se îngrijesc muncitorii ofticoşi din acea fabrică şi ca să fie scutiţi de griji, se îngrijesc fabricanţii chiar şi de familia ofticoşilor, dându-le ajutoare în bani şi în mijloace de traiu.

Pentru copiii mamelor bolnave, sau ai acelor mame, cari din alte motive nu-şi pot lăpta copiii, se distribue lapte bun de vacă sau gratuit, sau cu preţ redus, lapte, despre care se ştie, că e curat şi care a fost îngrijit după regulele cele mai moderne ale higienei laptelui şi se distribue şi în amestecătură şi cuantitatea corăspunzătoare etăţii copilului. Cu laptele primit capătă mamele şi instrucţiunea cuvenită: cum să hrănească copilul şi acesta e des controlat dacă face într'adevăr progres în desvoltare sau nu. Deci, pecând până acum se îngrijeau copiii mai mult din punctul de vedere pedagogic, aşa că li-se dădea instrucţiunea cuvenită în diferitele institute, acum merg mai departe şi caută în tot chipul ca să micşoreze mortalitatea copiilor mici prin mijloacele amintite mai sus.

In multe oraşe sunt instituţiuni, a căror menire e a distribui „Still praemien“ pentru mamele cari îşi lăptează un timp oarecare prescris copiii şi *„Milch Küchen“*, unde se capătă lapte bun şi corăspunzător etăţii copiilor şi se adevereşte prin date statistice, că mortalitatea la copii în locurile unde sunt astfel de instituţiuni, scade mai cu seamă fiind că în aşa numitele „Säuglingsheime“ mai află copiii mici primire şi îngrijire raţională.

Stăm noi mai bine? Mulţi vor zice, *„da“*, căci mamele române ele înşile îşi lăptează copiii şi nu mai poate unele femei (doamne) dela oraş aleargă îndată după doice sau încep îndată cu nutrirea artificială. Intru câtva au dreptate, cari resonează astfel. E adevărat, spre fericirea copilaşilor nostri, mamele române lăptează copiii, dar durere, de multe ori cu o nepricepere de te uimeşti şi aşa până când în oraşe mari mor copiii din causă că prin nutrirea cu lapte de vacă sau făinuri de copii capătă enteritide (morburi de intestine), la noi Românii asemenea mor mulţime de copii mici de enteritide şi alte morburi, numai din causă, că mamele noastre de multe ori nu ştiu lăpta copiii, nu-i ştiu hrăni raţional şi nu ştiu îngriji de ei. Ele nu sunt de vină, căci aşa le învaţă mamele şi soacrele lor şi alte sfătuitoare, şi dacă unele mame mai cu simţire văd că la copilaşi nu le merge precum ar trebui să le meargă cu sănătatea şi voesc să caute sfat medical, apoi sunt reţinute şi încearcă mai întâiu fel de fel de metoade şi pe urmă, când nu mai e de ajutat aleargă la medic, dela care aşteaptă, ca cu o sticluţă cu leacuri să repare în scurt timp aceea ce babe, şi soacre au stricat în timp mai îndelungat.

In timpul din urmă fiind bărbaţii duşi în America şi femeile lucrând la câmp asemenea, nu îşi pot lăpta copii şi nu pot îngriji de ei.

Deci să ţinem aceste expoziţii în fiecare an, să premiăm copiii frumoşi şi sănătoşi şi să dăm astfel ansă şi mamelor cu copii mai slăbuţi, ca să se îndemne a îngriji şi ele mai bine de copilaşii lor.

Aici aflu necesară o observare privitoare la modul de procedură cu ocasiunea premierii. Părerea mea e să fie premiaţi numai copii cari merită şi în juriul de premiare părerea medicilor să fie decisivă. Femeile, cari au expus copiii şi nu sunt premiate, dacă merită, adecă dacă se dovedeşte că şi-au dat silinţă la îngrijirea copilaşilor, să li-se dee laudă şi *„ajutoare“*. Suma acestor ajutoare sau să o pună comitetul Reuniunei agricole la dispoziţie, sau apoi, ceea ce aş afla de lucru foarte frumos, damele noastre cari se interesează de expoziţiile de copii, să facă colecte sau poate că pot pune pentru scopurile acestea o sumă mică chiar şi din fondurile disponibile ale reuniunilor de femei la dispoziţie, şi nu ar strica dacă reuniunile de femei ar înfiinţa un fond, din care să se dee atât la expoziţiile de copii, cât şi din când în când peste an ajutoare la mame române, cari din causa sărăciei nu îşi pot ţinea copiii aşa precum ar voi şi ar avea râvnă să-i ţână. Ear comitetul, pe lângă premiile date pentru copii cu adevărat frumoşi, sănătoşi şi bine făcuţi, să împartă obiecte, ca biberoane etc., acelor mame, care nu dispun de bani pentru a-şi procura în casuri de lipsă astfel de obiecte.

Observând toate acestea şi dând mamele române ascultare sfaturilor, cari le vom da în viitor la expoziţiile de copii, vom putea şi noi lucra contra marei mortalităţi la copiii români.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărţământului Alba-Iulia a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ se convoacă pe ziua de *8 Septemvrie n. 1907* în comuna Sard (Sárd), la 2 ore p. m. cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunărei.
2. Raportul comitetului.
3. Alegerea a lor 2 comisiuni: pentru censurarea raportului şi înscrierea de membrii noi.
4. Disertaţie.
5. Raportul comisiunilor.
6. Alegerea a lor 2 delegaţi la adunarea generală.
7. Propuneri.
8. Alegerea comisiunei verificătoare.
9. Inchiderea adunării.

La această adunare, care se va ţinea în edificiul şcoalei gr. cat. se învită toţi membrii Asociaţiunei şi toţi ceice doresc înaintarea poporului român.

Ioan Teculescu director. *Dr. Camil Velţan* secretar.

Un nou an de muncă.

.... Străcuratu-s'au optsprezece veacuri în noianul veciniciei, de când vieţueşte poporul nostru pe aceste plaiuri, graţie extraordinarei sale vitalităţi cu care l-a înzestrat Dumnezeul îndurărilor.

Neamul nostru românesc cel peste multe ţări şi hotară — zice Dr. I. Lupaş — nu stă numai din cele 12 milioane de suflete, câte se numără azi, ci e cu mult mai mare şi mai număros, căci cuprinde în sine toate rândurile de oameni, câte s'au străcurat din adâncimile vremii până în zilele noastre pe aceste plaiuri şi ne îmbrăţişează la sinul său nu numai pe ceice ne aflăm azi în fiinţă, ci pe toţi câţi vor mai urma după noi, călăuziţi de acelaş gând, aceleaşi simţiri şi nisuinţe.

Multe au fost atacurile ce s'au deslănţuit asupra poporului nostru din partea ginţilor barbare, pentru nimicirea fiinţei noastre ca popor, cari încercări rămas-au zadarnice în faţa spiritului neşovăitor al strămoşilor nostri, cari îngenunchiau pe câmpul de luptă înaintea Dumnezeului armatelor“ — cerându-i putere şi virtute.

Dacă străbunii nostri au avut de a se lupta cu atâtea şi atâtea neajunsuri şi a înfrunta tot atâtea obstacole ce li-se puneau în cale în desvoltarea lor culturală, atunci timpurile vitrege în cari trăim mai cu seamă noi Românii, ne impun în mod imperios concentrarea forţelor noastre sufleteşti.

La edificarea cetăţuei noastre culturale numai aşa se va putea lucra cu succes, dacă toţi factorii competenţi cu acelaşi gând, cu aceiaşi simţire vor contribui cu munca şi cu zelul lor. Cultura unui popor se poate asemăna cu un râu mare, care cu atât va curge mai mândru şi mai maiestos, cu cât vor fi mai multe părăiaşe şi râuleţe cari se vor vărsa într'ânsul.

Când şcoala dă societăţii tineri lipsiţi de voinţă sau cu voinţă schimbătoare, când îi dă cunoştinţe ce se clatină, când îi dă oameni, pentru cari îndeplinirea datoriei este o grea sarcină, iubirea de adevăr o neputinţă, demnitatea personală o vorbă şi onoarea o ficţiune, atunci şcoala nu a răspuns menirii sale, care nu poate fi decât aceea de a da oameni în sensul cel mai înalt şi cuprinzător al cuvântului. Nu oameni în vederea unei umanităţi care nu se află decât în visurile utopiştilor, ci oameni în vederea trebuinţelor şi idealurilor naţionale.

Rassa cea mai puternică, zice un învăţat va fi aceea, care cuprinde în sine într'un grad înalt sentimentul propriei sale superiorităţi. Anglo-Saxonii domină lumea, fiindcă au cunoştinţa de a fi un popor mare, născut pentru superioritate.

A desbrăca de haina urâtă a egoismului, a înlătura patimile noastre şi a ne încălzi inimile noastre la focul sfânt al iubirii de neam, de lege şi de moşie, ar însemna a ne ridica pe cel mai înalt pedestal al moralităţii.

O luptă bărbătească purtată fără şovăire şi cu demnitate în direcţiunea aceasta numai atunci să poate închipui, când Românii din toate unghiurile acestei ţări vor simţi una, numai atunci vom putea merge în legiuni neînviuse.

Accentuez acestea cu prilejul începerii unui nou an de muncă spirituală, deschizând-se pretutindenea uşile şcoalelor, pentru a aprinde făcliile minţii fragedelor mlădiţe,

Incă din timpurile cele mai vechi, toţi filosofii au acceptat principiul educaţiunii personale şi naţionale, cari sunt mijlocul cel mai puternic de a ridica pe un popor la avere şi bunăstare. Orice chestiune vitală, ponderoasă se va putea resolvi numai dacă toţi cei interesaţi vor căuta ca în cadrele fundamentale ale statului şi reciproc să se pună pe basa înţelegerii adevărate, lucrând fiecare cu prevenirea ce se cuvine.

Cu acestea rugăm pe Dumnezeul puterilor să însoţească toţi paşii nostri în noul an de muncă.

N. Hamsea
învăţător.

NOUTĂŢI.

Dr. Lucaciu bolnav. Faţă cu ştirile îngrijitoare şi alarmante ale gazetelor maghiare, putem anunţa, că deputatul Beiuşului, *Dr. Vasile Lucaciu*, a fost bolnav, dar acum se află mai bine şi pe calea însănătoşării.

*

Transacţia. In 10 Septemvrie e vorba să se întâlnească ministrii-prezidenţi *Beck* şi *Wekerle* în Viena pentru a încheia pertractările în chestia pactului vamal-comercial între Austria şi Ungaria şi a subscrie proiectele de lege, cari vor fi presentate parlamentelor. Se va ajunge la înţelegere şi cu privire la cuotă şi la banca de stat.

*

Cum motivează tabla reg din Cluj? In procesul intentat ziarului nostru pentru articolul *„Agitatorii“* publicat în numărul 133 din anul trecut, tribunalul regesc din Cluj aflase, cum se ştie, că improcesuarea nu e motivată, fiindcă articolului încriminat îi lipseşte *criteriul agitaţiei*. A decretat deci sistarea procedurii judecătoreşti. Tabla regească, în urma apelului făcut din partea procurorului, *a găsit însă criteriul agitaţiei* şi-i motivează *esistenţa* astfel: „Având în vedere, că în expresiunile improcesuate naţionalităţile nemaghiare din Ungaria şi conducătorii acestora sunt presentaţi ca asupriţi şi pe nedreptul persecutaţi, ca unii cari pentru ţinerea la limba lor au se indure dela naţionalitatea maghiară prigoniri, prin urmare *sunt acomodate* (expresiunile) *să agite naţionalitatea nemaghiară la ură în contra naţionalităţii maghiare*: punerea sub acusă a improcesuatului e *motivată*“. Va să zică, nu pentru fapte împlinite, cum cere legea, la noi, şi în lumea întreagă, ci pentru fapte cari ar *putea să se întâmple* suntem traşi la răspundere!

*

Alegere de preot. Dl *Ioan Coman*, fost învăţător în Vama-Buzeu, a fost ales capelan cu dreptul de succesiune în comuna Intorsura-Buzeu cu 130 voturi faţă de 43 voturi date dlui Eremie Ticuşan.

*

Cas de moarte. *Emiliu Paskovits*, căpitan în prima gardă de Arcièri a Maiestăţii Sale, ca frate, *Nina* şi *Luisa Dunca de Sajó*, ca mătuşe, cu cea mai adâncă durere aduc la cunoştinţă, că *Eugen Paskovits*, locotenent ces. şi reg. în pensiune, proprietar al medaliei iubilare, în vârstă de 41 ani, după grele suferinţe de mai mulţi ani, a încetat din viaţă la 3 Septemvrie 1907. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului după săvârşirea celebrărei actului funebral, s'au aşezat spre odihnă vecnică în 5 Sept. 1907 la orele 4 p. m. în cimiterul militar ces. şi reg. din Sibiiu.

*

Distincţie. Generalii din armata comună, contele *Paar* şi baronul *Albori*, au împlinit zilele trecute cincizeci de ani de serviciu în armată. Din acest incident Maiestatea Sa, Monarhul, i-a distins cu decoraţiuni însemnate şi le-a adresat şi câte un autograf elogios şi ţinut în termini foarte călduroşi.

*

Sentinţă de achitare a adus Curia într'un proces de presă. Socialistul *Roth* a fost judecat din partea curţii cu juraţi din Timişoara la un an temniţă de stat şi 300 cor. amendă în bani, pentru *agitaţie* în contra constituţiei patriei. Curia însă, în urma recursului de nulitate, *a cassat sentinţa* şi a achitat pe acusatul, din motivul, că prin aceea, că a criticat procedura organelor puterii de stat, n'a comis agitaţie în contra constituţiei statului.

*

Şcoalele maghiare din România. Ungurii din România nu au destule şcoale, în cari se poată fi aşezaţi toţi copiii lor, datori să cerceteze şcoala, iar în şcoalele româneşti pot fi primiţi numai atunci, când se află locuri goale.

Văzându se deci necesitatea de a se mai înfiinţa şcoale ungureşti în România, fruntaşii Ungurilor din România vor înainta rugare ministrului unguresc de culte şi instrucţiune publică, contelui *Apponyi*, să le pună la disposiţie o sumă mai mare de bani, în scopul acesta. Şi dorinţa li-se va împlini. Intrebăm însă, că dacă *noi* am adresa o astfel de rugare guvernului din România, al nostru guvern ce ar zice?!

*

† **Edvard Grieg**, compositor celebru norvegian, a decedat, în etate de 64 ani. A cultivat cu multă pricepere şi cu mare succes musica *naţională* norvegiană.

*

Hymen. Ravecuţa Larga şi Ilarion Boţiu îşi vor celebra cununia în 8 Septemvrie st. n. a. c. în biserica gr. or din Năsăud.

*

Ziar nou românesc. In Bucureşti apare un nou ziar românesc „*Seara*“, ziar independent. Director-proprietar e Jules C. Capelleanu. Redacţia şi administraţia: Bucureşti, strada Belvedere Nr. 15.

*

Atentat contra marelui vizir al Persiei. Din Teheran se anunţă că marele vizir a fost ucis Dumineca seara cu focuri de revolver când eşia din parlament. Asasinul s'ar fi sinucis.

*

† **Profesorul Leonardescu**, decanul facultăţii filosofice din Iaşi a încetat subit din vieaţă.

*

Nouă proiecte de lege. In sesiunea parlamentară următoare se vor prezenta camerii, afară de proiectele despre garanţii şi despre presă, încă două proiecte nouă, şi anume proiectul despre uzură al ministrului de justiţie, prin care se intenţionează oprirea uzurii şi proiectul despre emigrare al ministrului de interne, pentru a împedeca emigrarea.

*

Epistole de ale lui Goethe inedite. In Nürenberg s'au aflat mai multe epistole până acum necunoscute, de ale marelui poet german Goethe. Epistolele, 17 la număr, au fost aflate de Drul Rudolf Herold între nişte documente vechi de ale familiei Soldau.

*

Ministrul de justiţie Günther a mai creat în Ungaria-de-sud două posturi de notari publici regeşti. unul la Perlak, pe teritorul tribunalului dela Canija, altul la Neoplanta.

*

Căsătorie cu sora nevestii. Faptul, că în Anglia, prin lege mai nouă se permite căsătoria cu sora nevestii decedate, a produs mare resens în biserica anglicană. Episcopul bisericei anglicane provoacă în o epistolă deschisă preoţimea sa, ca o astfel de căsătorie să nu o consfinţească.

*

Femeia nu trebue să urmeze bărbatului în America. Curia regească a adus zilele trecute, într'un caz concret, hotărârea, că soţia nu e datoare să urmeze bărbatului, care şi-a transpus domiciliul în America. Prin urmare, bărbatul, care trăeşte în America, nu poate să intenteze soţiei sale divorţ pe baza §-lui 72 al legii matrimoniale.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ (pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare din prilegiul botezului fiicei mai mici numite Paraschiva-Cornelia a dlui Ioan Imbăruş, expeditor la „Foaia Poporului“ au dăruit naşii Iosif Marcu, pardositor şi soţia sa Paraschiva, 2 cor., Simeon Munteanu cu soţia Anuţa, 70 bani, Stefan Duca, notarul Reuniunei, Andreiu Joandrea cu soţia Eva, Ioan Plaiaş cu soţia, Ana Begnaş, moaşe, fiecare 40 bani, I. M., Lazar Imbăruş, Luca Duşe, fiecare câte 20 bani, dşoara Victoria, fiica dlui Basiliu Halmagi, controlor r. în penz. (Racoviţa) şi Ioan Imbăruş, expeditor, ambii câte 30 bani sau în total cor. 5·50.

La acelaş fond au mai dăruit: Demetriu Vulc, dir. de bancă (Mercurea), Vasile Mangra, vicar episc. (Oradea-mare), Vasile Duma, propr. (Cetatea de peatră), Dr. Vasile Saftu, paroh (Braşov), N. N., „Isaia“, câte 20 bani şi Vic. Tordăşianu, asesor cons. 10 bani.

*

Petrecere în Buninginea. Petrecere poporală, împreunată cu producţiune teatrală, se va aranja Dumineca în 8 Sept. st. n. în *Buninginea* în localul şcoalei. Inceputul la 6 oare p. m. Preţul de întrare: de familie 1 cor. 40 fil. de persoană locul I 1 cor., pentru ţărani 50 fil. Venitul curat e destinat în favorul şcoalei.

*

Cel mai plăcut mijloc de înfrumseţare, care cu tot dreptul poartă numirea de „neîntrecut“, e fără îndoială renumita cremă Margit a lui Földes, care toată lumea de dame a cucerit-o, ba chiar şi domnii o întrebuinţează cu plăcere, deoarece e pe deplin nestricăcioasă, în câteva zile delătură orice necurăţenie de piele, ca pistruele, sgrăbunţele, petele de ficat etc., iar obrazul îl împrospătează şi întinereşte. Nu s'a dovedit de bună numai la înfrumseţarea teinului, ci serveşte totodată şi pentru înălbirea ceafei, a umerilor şi a mânilor. Damele noastre vorbesc încântate despre efectul miraculos al acestui mijloc. O dosă mare costă 2 cor., iar una mică 1 cor. Se poate afla în toate farmaciile; păziţi-vă numai de imitaţiuni. Cumpăraţi-o prin poştă dela singurul fabricant Clemens v. Földes, farmacist în Arad.

Convocare.

Domnii membri români ai adunării municipale sunt prin aceasta rugaţi să se prezenteze la o conferenţă pe ziua de Marţi, în 17 Septemvrie a. c. st. n. la 10 ore a. m. în localul casinei române din Sibiiu.

Conferenţa se va ocupa cu organizarea partidului, cu alegerile municipale şi în specie cu fiitoarele alegeri ale funcţionarilor municipali, deci afaceri de mare importanţă, cari reclamă prezentare cât mai număroasă.

Sibiiu, 4 Septemvrie 1907.

Dr. Liviu Lemény prezident. *Dr. Lucian Borcia* secretar.

PARTEA LITERARĂ.

Manual de limba maghiară

pentru şcoalele poporale, întocmit după metoda directă, de ***Vasile Stan,*** *profesor la seminariul „Andreian“. Anul întâiu şi al doilea de şcoală.*

Articolul de lege XXVII din 1907 (noua lege şcolară) referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale — pe lângă alte dispoziţiuni — cuprinde şi aceea, ca limba maghiară de acum înainte este a se propune cu mult mai intensiv ca în trecut şi încă în aşa măsură, ca un elev, cu limbă maternă nemaghiară, după terminarea anului al IV-lea de şcoală să-şi poată esprima gândirile la înţeles în limba maghiară, atât cu graiul, cât şi în scris (§ 19.)

In faţa acestei dispoziţiuni, noi dascălii, dela cari se pretinde ducerea la îndeplinire a acestui postulat, va trebui să precumpănim lucrurile cu dibăcie şi să ne punem în activitate toate forţele de care dispunem, pentruca de o parte cultivarea limbei materne să nu stagneze în şcoalele noastre, ear de altă parte să putem corăspunde şi dispoziţiunii acesteia rigoroase din noua lege şcolară, referitoare la predarea limbei maghiare.

Va trebui ca acum, în pragul noului an şcolar, pe lângă cunoştinţe să ne provedem şi cu uneltele cele mai bune şcolare, ca astfel lucrarea noastră să poată avea rezultatul dorit.

Este ştiut, că între mijloacele de învăţământ, loc de frunte ocupă şi manualele şcolare. Şi precum bunăoară în economie cu o unealtă bună se lucrează mai uşor şi mai cu spor, tot asemenea şi învăţătorul în şcoală cu uneltele sale bune: manuale, recvizite ş. a. încă va lucra cu mai bun succes.

Voesc să atrag deci atenţiunea colegilor asupra unui nou manual de limba maghiară, apărut în zilele acestea în librăria arhidiecesană, întocmit de dnul profesor al seminarului „Andreian“ *Vasile Stan*, după metoda directă.

Cu metoda directă, cred a fi împăcaţi acum — când nu mai avem încătro — toţi învăţătorii, cari voim a mai corespunde glasului timpului. Aceasta metodă, pentru învăţarea de limbi, dovedită de cea mai bună, astăzi este cunoscută întregei învăţătorimi, atât din desbaterile noastre în conferenţele învăţătoreşti, cât şi din valorosul tractat al dlui profesor *Stan* din revista pedagogică, „*Vatra Şcolară*“ apărută în nrii 1—3 a. c. sub titlul: „*Metodica limbii maghiare în şcoalele noastre poporale*“.

Dl *Stan* a tractat pe larg această cestiune în numita revistă, iar rezultatul muncei şi experienţei câştigate în urma activităţii sale profesorale şi din probele făcute de D-Sa şi elevii săi în şcoala de aplicaţie, a fost întocmirea manualului de sub întrebare, după metoda directă, pentru primii doi ani ai şcoalei poporale.

Acest manual cuprinde următorul material grupat în unităţi metodice, şi aceste subîmpărţite în lecţiuni;

1. Lucrurile din şcoală. 2. Culori. Insuşirile lucrurilor din şcoală. La fiecare unitate metodică este dat materialul lecţiunei sub titlul: Deprinderi în scris, care serveşte elevilor atât ca material de exerciţiu în cetire şi scriere în şcoală, cât şi acasă. 4. Pronumele arătător. 5. Comparaţiunea între două lucruri. 6. Comparaţiunea între mai multe lucruri. 7. Haine. 8. Ale cui sunt lucrurile? 9. Părţile corpului. 10. Situaţiuni. 11. Lucrări. 12. Numerii cu diferite exemple şi exerciţii aritmetice. 13 Am. 14. Dau-primesc. 15. Numărul înmulţit. 16. Literile maghiare mici şi mari şi 17. Folosul sensurilor. Aceste lecţiuni însoţite de bogate exemple şi deprinderi cuprind materialul cărţii extins pe 79 pagine.

Prin alegerea potrivită a materialului, prin aranjarea acestuia în mod firesc şi natural, prin distribuirea lui în unităţi metodice corăspunzătoare şi prin prelucrarea lecţiunilor — după metoda directă — în toate amănuntele, cum să fie tractate cu elevii, dând la fiecare lecţiune, atât întrebările învăţătorului, cât şi răspunsurile elevilor, acest manual îşi câştigă loc de frunte între manualele de acest fel existente, iar învăţătorimei noastre i-se face mare serviciu, dându-i-se un manual bun, practic, uşor şi corăspunzător.

Drept aceea îl recomand cu căldură binevoitoarei atenţiuni a învăţătorimei noastre. Se poate procura dela autor şi din librăria arhidiecezană pe lângă preţul de 50 fileri.

C. Popa.

Cărţi şi reviste.

„Căruţa Poştei“, de *Nestor Ureche*, a apărut în *Biblioteca pentru toţi*, Nr. 271, vol. 30 bani. Această broşură e interesantă, căci într'un stil curgător, glumeţ, autorul ne descrie tablourile pitoreşti ale Romăniei din vremuri, când nu erau căi ferate şi nu erau toate câte sunt astăzi. Graţie acestei scrieri, putem face o călătorie în trecut şi să vedem cum călătoreau bătrânii, ce era Dâmboviţa, ce erau Bucureştii, şi mai ales ce credeau despre noi străinii. De vânzare la toate librăriile. Catalogul complet al acestei *Biblioteci pentru toţi*, ce cuprinde peste 270 de numeri, a se cere librăriei *Alcalay* la *Bucureşti.*

*

„Luceafărul.“ Nr. 16, a apărut cu următorul sumar: C. Sandu Aldea: Datorie. N. Nanu: Turnul de Ivoriu (poesie) Dr. Alex. Bogdan: Limba literară şi limba poporală. I. Borcia: Ifigenia de Goethe, act. IV Sc. V-a. G. C. Ionescu: Boierul (sfârşit). * * * Din Popor. V. Cioflec: Impresii: Umilă Coroană... O. C. T. Pagini străine: Scamatorul din Notre-Dame de Anatole France. Zoe Garbea: Expoziţia de artă din Veneţia (1907) Cronica; Frăţie. O carte foarte bună. Un institut biblic. Ştiri. — Poşta redacţiei. Ilustraţiuni: Oscar Späthe: Satir (brons). Bacantă (marmoră). Bustul arhitectului Clavel, Joiţica (marmură), Evlavie (Bas-relief în marmură). Abonamentul la an. 12 cor. ed. de lux 20 cor. Administraţia Sibiiu (Nagyszeben).

Oficioasă.

Următoarele parohii n'au trimis încă resultatul colectei pentru catedrală. Spre ale reaminti această îndatorire le înşirăm aici cu provocarea a încheia acea colectă în grabă şi a o aşterne la cassa consistorială dinpreună cu un scurt raport. Parohiile cari ar fi plătit să arete cât au trimis şi când?

1. Din tractul *Abrudului:* 1 Abrudsat, 2 B.-Cerb, 3 Feneş, 4 Petrângeni.

2. Din tractul *Agnitei:* 1 Şoarş, 2 Vesăud.

3. Din tractul *Albei-Iuliei*: 1 Brădeşti, 2 Gioagiu-de-sus, 3 Mesentea, 4 Vurpăr.

4. Din tractul *Avrigului:* 1 Corbi, 2 Streja-Cârţişoara, 3 Viştea-inferioară.

5. Din tractul *Bistriţa:* 1 Buduş, 2 Cârlibaba, 3 Santul, 4 Şieul-mare, 5 Borgo-Bistriţa.

6. Din tractul *Branului:* 1 Holbav, 2 Poiana-mărului.

7. Din tractul *Braşovului.* 1 Apaţa, 2 Braşov (cetate) 3 Braşov (tocile) 4 Hălchiu.

8. Din tractul *Câmpenilor:* 1 Lăpuş, 2 Poiana, 3 Ponorel, 4 Valea-verde, 5 Vidra-de-jos, 6 Vidra-medie, 7 Vidra-de-sus.

9. Din tractul *Cetăţii-de-peatră:* 1 Borcut, 2 Cupşeni, 3 Dobriţinaş.

10. Din tractul *Clujului*: 1 Bonţida, 2 Călian, 3 Geröfi—Dângău, 4 Mănăşturul-român, 5 Nadişul-român, 6 Panic.

11. Din tractul *Cohalmului*: 1 Bogata-olteană, 2 Crihalma, 3 Ticuşul-român, 4 Varghiaş.

12. Din tractul *Dejului:* 1 Ciceu-Corabie, 2 Poiana-Blenchii.

13. Din tractul *Devei:* 1 Almaşul-mic, 2 Bârcea-mică, 3 Chişcădaga, 4 Cristur, 5. Fizeş, 6 Măgura, 7 Rapoltu-mare, 8 Săcărâmb, 9 Seliştoara, 10 Uroiu.

14. Din tractul *Dobrei:* 1 Baştea, 2 Lăpugiul-inferior, 3 Lăpuşnic, 4 Mihăeşti, 5 Poeniţa-Tomii, Săcămaş.

15. Din tractul *Făgăraşului:* 1 Berivoi-mari, 2 Calbor, 3 Dridif, 4 Ludişor, 5 Veneţia-superioară şi 6 Voivodenii-mari.

16. Din tractul *Geoagiului:* 1 Almaşul-de-mijloc, 2 Ardeu, 3 Băcăia, 4 Boiu, 5 Feredeu, 6 Geoagiu-de-jos-Joseni, 7 Homorod-Joseni, 8 Poiana, 9 Valea-mare.

17. Din tractul *Haţegului:* 1 Băţălar, 2 Chitid, 3 Covragiu, 4 Federi, 5 Fizeşti, 6 Gânţaga, 7 Măceu, 8 Ocolişu-mic, 9 Petrila-Brad, 10 Ruşi, 11 Sânpetru, 12 Vălcelele-rele, 13 Valea-Sângeorgiu.

18. Din tractul *Hunedoarei:* 1 Cerişor, 2 Cherges, 3 Haşdău, 4 Josani, 5 Lebese, 6 Nandru-vale, 7 Pistişul-mare.

19. Din tractul *Iliei:* 1 Certejul-de-jos, 2 Gialacuta, 3 Gothatea, 4 Vorta.

20. Din tractul *Mediaşului:* 1 Alma, 2 Ernea-săsească, 3 Idiciu, 4 Mediaş, 5 Pancea, 6 Richişdorf, 7 Şaldorf, 8 Şaroş, 9 Ştenea, 10 Veseud.

21. Din tractul *Mercurei:* 1 Bogatu, 2 Cunţa, 3 Lupu, 4 Rod, 5 Spring, 6 Ţapu.

22. Din tractul *Mureş-Oşorheiului:* 1 Vidrasău.

23. Din tractul *Orăştiei*: 1 Dâncu-mare, 2 Dâncu-mic, 3 Măgura, 4 Mărtineşti, 5 Pişchinţ, 6 Romos, 6 Sereca, 8 Simeria, 9 Tolţia-mare, 10 Vinerea.

24. Din tractul *Sebeşului*: 1 Deal.

25. Din tractul *Sibiiului*: 1 Slimnic.

26. Din tractul *Sighişoarei:* 1 Bodogaia-inferioară, 2 Daneş, 3 Feleag, 4 Feriház, 5 Galomfalău-mare, 6 Noul-săsesc, 7 Şaeş, 8 Saschiz.

27. Din tractul *Treiscaune:* 1 Arini, 2 Boroşneul-mic, 3 Cernatu-inferior, 4 Doboli-inferiori, 5 Heghig 6 Poiana-sărată, 7 Sepsi-Szt-Giorgiu.

28. Din tractul *Turda:* 1 Agriş, 2 Petrilaca-română.

29. Din tractul *Zarand:* 1 Birtin, 2 Blăjeni-Grosuri, 3 Blăjeni-Criş, 4 Curechiu, 5 După Peatra-Valea-Porcurii, 6 Juncu-de-jos, 7 Lunca, 8 Peştera, 9 Rovina, 10 Scroafa, 11 Tomnatecu-de-jos.

---

[259] 1—1

CONVOCARE.

Domnii subscriitori de acţii la înfiinţânda cassă de economii „Arpaşana“, societate pe acţii, se învită prin aceasta în senzul §-lui 154 din legea comercială, la

Adunarea generală,

ce se va ţinea în 21 Septemvrie a. c. la 1 oră p. m. în Alsóárpás (Arpaşul-inferior).

Obiectele:

1. Deliberare în privinţa modificării firmei societăţii „Arpaşana) (§-ul 1).

Alsóárpás (Arpaşul-inferior), 29 August 1907.

Fundatorii.

Nr. 355/1907 [258] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător în comuna Ampoiţa, tractul Alba-Iulia, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul e 600 cor. din repartiţie, relut de cuartir şi lemnele necesare pentru foc.

Petiţiunile se vor înainta subscrisului oficiu, în terminul indicat, îndatoraţi fiind concurenţii a se prezenta în comună spre a fi cunoscuţi poporului.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial.

Alba-Iulia, 14 August 1907.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Şcoală de lucru

pentru cusut în alb în mod practic, croitul hainelor, precum şi pentru toate lucrurile de mână şi broderie artistică, începe ca în toţi anii în *2 Septemvrie* la (257) 3—3

Maria Lurz
Strada Măcelarilor Nr. 6.

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 13—23

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 22—

De vânzare.

Un **armăsar** roib de 167 cm. înalt, bine dresat pentru călărit, acomodat şi pentru povară, învăţat la trupă şi cu mers sigur se vinde. Informaţii se pot căpăta la locotenentul Weishappel, Sibiiu, Trainkaserne. [254] 3—3

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procură

Cuvântări liturgice

de arhimandritul **Nicodem Munteanu**

cu preţul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto

Tablouri istorice.

La **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu, (Nagyszeben) se află de vânzare următoarele:

Asaltul redutei Griviţa.
Dumbrava roşie.
Moartea lui Stefan cel Mare.
Bombardarea Vidinului.
Stefan cel Mare şi aprodul Purice.
Trecerea armatei române peste Dunăre la 20 August 1877.
Principele Carol inspectând reduta Griviţa.
Jurământul boierilor înaintea lui Tudor la Cotroceni.
Prinderea lui Tudor.
Petru şi Ioan Asan ridică steagul liberării.
Griviţa Nr. 1.
Intâlnirea A. S. Domnitorului cu Osman Paşa după căderea Plevnei.

Preţul fiecărui tablou 3 coroane.
Stefan Vodă cel bun şi mare, 1 coroană.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 21—52 apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

Pentru
Dame
indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumseţare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută şi cu efect miraculos

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe faţă, sgrăbunţele şi alte necurăţenii de piele. Netezeşte încreţiturile feţei, faţa o înălbeşte, împrospătează şi întinereşte.

Preţul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor.
ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: **Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinţi Margit 1 coroană. Apă pentru faţă Margit 1 coroana.** [200] 4—5

Feriţi-vă de imitaţiuni!

Se expedează prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul: **CLEMENS v. FÖLDES**
farmacist în ARAD.
Se capătă în toate farmaciile.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 28— Sibiiu — Nagyszeben.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 35—41

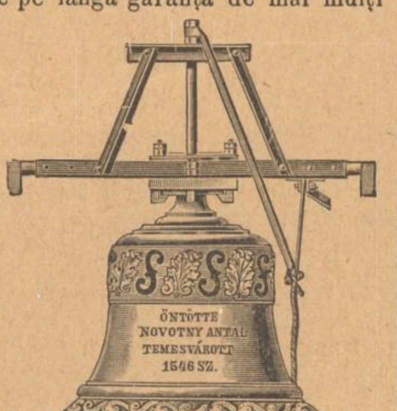

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [259] 2

Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţeră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

Avis domnilor învăţători!

Dela Librăria arhidiecezană se pot procură **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu beţişoare sus şi jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu beţişoare **43 cor.**, plus porto 92 fileri.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de
Vasile E. Moldovan
costă **60 fileri.**
Librăria arhidiecezană.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 94 Sibiiu, Marţi 28 August (10 Septemvrie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Cuvântul unui sociolog...

(il) Intre mulţimea de chestiuni nerezolvite, între multele rane deschise, din cari sângerează de atâta vreme ţara noastră, cea mai vitreg tratată a fost şi este, de sigur, aşa numita *„chestiune valahă“*. Politiciani maghiari de toate categoriile se trudesc s'o reducă cel puţin la — neexistenţă. Gazetăraşi ovrei o învrednicesc din când în când de atenţia lor năroadă numai în vederea vreunui mandat, ce s'ar putea câştiga în cutare cerc românesc. S'a mai auzit câteodată şi glasul pretenţios al unor scriitori de ocazie, cari, şi acestia, în loc de a da o lămurire obiectivă şi sigură, au încurcat, au chinuit şi mai mult această chestiune, sucită şi răsucită atâta vreme înzadar...

Intre aceşti din urmă trebue socotit şi Dr. Farkas (Wolfner) Pál, care a scos şi în broşură separată (*„Az oláh kérdésröl“*) articolele sale apărute pela începutul acestui an în ziarul budapestan *„Az Ujság“*.

Presa românească s'a oprit atunci pe un moment asupra acestor articole, arătând, cât de şubredă este baza de informaţie obiectivă şi de cugetare logică, din care pornesc ele. In presa maghiară însă autorul începuse a trece drept specialist în această, pentru dânsul de sigur rentabilă chestie.

Abia acum au întimpinat excursiunile sale economico-politice, şi din parte ungurească, o *critică obiectivă, dreaptă şi meritată*.

In cel mai proaspăt număr al revistei de sociologie *„Huszadik Század“* cetim din peana excelentului ei redactor *Jászi Oszkár* următoarea recenziune (pe care credem folositor a o da în traducere românească, fiindcă atinge problema din mai multe puncte de vedere) asupra broşurei lui Farkas-Wolfner:

„Chestiunea naţionalităţilor a devenit în timpul din urmă obiectul unor preocupaţiuni intensive şi se sporeşte mereu numărul celorce se îndeletnicesc cu ea. Aceasta era şi natural.

Cu cât necesitatea socială reclamă mai puternic rezolvirea unei chestiuni: cu atât mai mult se îndreaptă spre dânsa atenţia scriitorilor şi a cetitorilor. Aşa s'a întâmplat cu socialismul şi nici cu chestiunea de naţionalităţi nu va fi altfel. Căci Farkas Pál greşeşte enorm, dacă crede, că chestiunea valahă e opera „agitatorilor fără suflet“. Iţi vine să te minunezi, văzând, că un om, căruia îi place să privească faptele din punctul de vedere al materialismului istoric, caută motivele acestei mari mişcări sociale tocmai în ceeace căuta şi presa agrară-feudală-clericală cauzele socialismului. Iosif Eötvös nu era marxist şi cu toate acestea dispreţuia adânc pe ceice vedeau în chestiunea de naţionalităţi — atât la noi, cât şi în străinătate — numai uneltirile câtorva ambiţioşi sau doritori de a pescui în tulbure.

Chestiunea de naţionalităţi, tocmai ca şi socialismul, este o mişcare de caracter universal-istoric, care răsare din anume condiţiuni istorice şi cauze economice-politice. E deci o *stupiditate* a căuta motivul principal al acestei chestiuni în interesul egoist al conducătorilor. Pânea, interesul egoist, mandatul, banca, gheşeftul sunt tot atâtea motive, cari se găsesc în orice mişcare istorică-universală, oricât de sfântă şi nobilă ar fi. Dar datorinţa sociologilor ar fi să ştie face deosebire între îmbulzeala oamenilor mărunţi şi flămânzi şi între curentele mari, de care se acaţă ei. Şi dacă chestiunea polonă, cehă, ruteană, grecă, armeană, irlandeză, finică etc. nu e opera câtorva panamişti — doar şi acolo se găsesc destui diregători de bancă şi jefuitori de mandat — pentruce ar fi aceasta numai chestiunea *română*, slovacă sau croată?

Nu zic, că Farkas Pál, — când a călăuzit pe vestitul său amic englez în ţinuturile româneşti — a văzut greşit toate lucrurile, dar afirm hotărât, că a observat numai o parte — şi poate nu tocmai cea mai însemnată — din realitatea lucrurilor. Farkas Pál a observat multe din câte poate observa un vizitator european în ţinuturile naţionalităţilor. Dar a observat numai astfel de lucruri, cari se pot scrie azi într'o gazetă de opoziţie gentry-maghiară. Aşa d. p. dânsul descrie în colori strigătoare tipul advocatului român pungaş şi al bancherului cămătar, dar uită că amândouă aceste tipuri înfloresc deopotrivă şi în ţinuturile ungureşti curate. Din contră n'are nici un cuvânt despre *administraţia aziatică*, despre *alegerile brutale desgustătoare*, când d. p. faţă de un ziarist domestic al coaliţiei a trebuit trântit *cu orice preţ* un *valoros*, *cult şi desinteresat conducător român* (aluzie la a 2-a alegere dela Bocşa!!) sau despre *instrucţia poporală îngrozitoare*, care nu e capabilă nici să maghiariseze, *nici să instrueze*, sau în sfârşit despre multe alte lucruri, pe cari *nu* le poate spune azi în Ungaria nime..., dacă vrea să treacă de bărbat distins şi bun patriot.

Tot asemenea e foarte surprinzător, că Farkas Pál în a sa mare şi temeinică *(?)* călătorie de studii — spre uimirea amicului său englez — n'a auzit nimic despre chestiunea pământului. Eu, din contră, nici într'o excursie de abia câteva zile n'am putut vorbi cu un singur Român, care să nu se fi plâns de insuficienţa pământului şi a locurilor de păşune. Pot să afirm cu siguranţă, că pământul este centrul de cristalizare a vieţii sufleteşti, pentru ţăranul român întocmai ca şi pentru cel maghiar. Pas de pas am auzit vaiete triste şi dureroase, oftări de resignare sau isbucniri împotriva acelui „drept inzorzonat“, care amăgeşte şi încurcă rău pe bietul om sărac — şi împotriva nedreptei politice de colonizare. Dar n'am auzit nimic despre acea ură aprinsă în contra Maghiarilor şi n'am văzut nimic din acel dacoromânism periculos, cu care şovinismul speculant sperie pe Maghiari.

Intr'adevăr mizeriile economice şi culturale sunt causa neliniştei între naţionalităţi. Aci are dreptate Farkas Pál. Dar n'are dreptate, când afirmă, că această mizerie economică şi culturală o provoacă inteligenţa naţionalităţilor, care trăeşte din agitaţie. Această inteligenţă — compusă aproape numai din preoţi şi lataineri — fiind ea însaşi o clasă asuprită, este avisată în mod necesar la o politică democrată. Şi pătura mijlocie a Maghiarilor a fost democrată, când şi-a purtat răsboiul de clasă în contra magnaţilor şi clericalilor, deci în contra representanţilor Austriei. Românul eschis din dregătoriile comitatului şi ale statului, isgonit din viaţa socială şi economică maghiară, nu poate fi decât democrat, pentrucă numai în puterile democraţiei îşi poate pune nădejdea emancipării proprii. Aceasta nu e un merit al lui; dar nici mai păcătos nu e decât un demagog 48 ist sau un Maghiar-director de bancă, care trăeşte de pe spinarea poporului. Dacă bărbaţii de stat, cari au ruinat pe Săcui, pot fi Maghiari şovinişti din convingere, pentrucé n'ar putea fi tot atât de convins şovinist advocatul sau bancherul român, care îşi jefueşte poporul?

Ar trebui să învăţăm şi noi odată a face deosebire între ideologiile psihologiei colective şi între şabloanele psihologiei individuale!

Şi mai presus de toate să recunoaştem, că chestiunea de naţionalităţi mai are încă un *mare plus*, care primează interesele economice şi pe cele de clasă. Acest plus se numeşte: cultură, literatură, obiceiuri şi artă naţională.

Şi dacă plusul acesta umple cele mai strălucitoare pagini ale regenerării noastre, să avem cel pu-

FOIŞOARĂ.

Portul românesc.

Cuvântare rostită la nedeia din 21 Iuliu 1907 ţinută în Brad.

De Ioan German.

(Urmare).

Portul românesc nu numai că e frumos, dar e şi *igienic*, adecă priincios sănătăţii omului, este astfel întocmit, încât corpul se poate desvolta liber în el. Priviţi numai la cămeşa femeii române! Priviţi la celelalte bucăţi de îmbrăcăminte cum se potrivesc unele cu altele.

Forma cămeşii e acomodată femeii ce o poartă, e destul de largă, mânecile sunt largi, bine încreţite cu pumnaşi la partea dinspre palmă, poalele largi, strânse la mijloc; crătinţa precum şi şurţul din lână sunt încinse la mijloc cu cingătoare ori brâul de lână. Iia, cămeşa albă ca neaua se poate vedea şi o poate flutura vântul, iar pe deasupra vine pieptarul de piele ori din altă materie frumos chindisit. Cămeşa, atât bărbătească, cât şi femeiască se face din pânză albă ca neaua, din cânepă, in ori bumbac. Şi tocmai împrejurarea, că cămeşa se face numai din pânză albă, sileşte pe femeia română ca pururea să o ţină curată, iar această curăţenie este parte priincioasă sănătăţii. Uită-te la cămeşa unei femei române la vestmintele ei s'au a familiei ei şi vei şti dacă e leneşă sau harnică. Uită-te cum îi sunt hainele din casă şi de pe pat şi uşor vei judeca ce muiere se învârte în casă.

Feciorii strigă în joc:

Lele, iie nelăută,
Nu te iau să-mi dai o sută.
Lelea albă, iia albă,
Câţi o văd, toţi o întreabă.
Lelea cu iia smolită
Pare că-i îmbătrânită
Nime la ea nu să uită.

Pe lângă aceste trebue se însemnăm, că portul românesc e foarte trainic. O crătinţă de lână, un şurţ, covoarele, măsăriţele şi altele ţin ani dearândul şi rămân tot frumoase şi prin aceasta să cruţă o mulţime de parale. Un pieptar de piele, sau un cojoc dat ca zestre unei fete îl păstrează până la adânci bătrâneţe.

Portul românesc fiindcă şi-l pregăteşte femeia română aproape întreg cu mânile ei este şi mai lesne, în asemănare cu hainele ce şi le cumpără de prin bolte, de pe la slovacì din şatre, fiindcă şi-l pregăteşte în ceasurile libere de peste an cu deosebire iarna şi primăvara, când nu sunt cuprinse cu lucrul câmpului.

Ţăranii şi ţărancele noastre avându-şi portul lor frumos, atrăgător, trainic şi ieftin, nu şi-au făcut amestec cu străinii de alt neam. In sate amestecate cu Unguri ori Saşi, ţăranii nostri îşi au jocul lor, obiceiurile lor. In căsătorii cu neamuri străine nu s'au amestecat şi nu le-a plăcut a se învălui cu cei de alt port. Astfel ne-am păstrat viaţa dela ţară curat românească.

Ştim toţi prea bine, că chiar şi azi ţăranul român şi toţi ai căsii lui numai cu greu se lipesc şi să încred în aşa numiţii „nădrăgari“ chiar şi atunci când şi acestia sunt români curaţi, fie de ţăran, de învăţător ori preot. Şi nu e lucru uşor a-ţi câştiga încrederea ţăranului.

Ani dearândul trebue să munceşti între popor, şi pentru el, şi să iei parte la bucuria şi durerea lui.

O întrebare stă înainte, cum de femeia română în cele mai multe locuri şi-a păstrat portul şi cum este ea în stare a pregăti lucruri atât de frumoase, de gândeşti că sunt scrise de nu ştiu ce mâni iscusite?

Inainte de anii 1848, Românilor iobagi din Ardeal şi Ţara-Ungurească le era oprit prin lege a purta vestminte mai scumpe şi cumpărate din târg. Legături cu străinii nu aveau. Pe la târguri nu putea umbla, nici ţăranul, nici ţăranca română; fiindcă erau robi domnului de pământ, grofului ori baronului.

Incepând de cu primăvară până ce cădea neaua, ţăranul şi ţăranca română făceau robote pe moşia stăpânului lor şi numai dupăce gătau acolo îşi vedeau şi de economia lor. Ba chiar şi iarna femeile trebuiau să meargă la tors, la ţesut, la scărmânat de pene în curtea domnească, apoi să ducă capete de vrăbii. Astfel femeia română când mai avea câte un cias liber trebuia ca să lucre să-şi îmbrace familia, să-şi mai facă ţesăturile de lipsă şi pentru casă. De sine se înţelege, că în restimpul până la 1848 portul românesc era de tot simplu, precum simplu era şi traiul Românului, era însă curat portul. Toate vestmintele, atât bărbăteşti, ţin atâta sentiment de echitate, ca să nu calificăm la ei de gheşeft simplu, ceeace pentru noi a fost *glorie şi renaştere.*

Răsboiul dintre naţionalităţi e pretutindenea un răsboiu crâncen. Politica pacificării şi a umanitarismului anevoe poate aci să-şi deschidă o cale. Schimbarea opiniei publice naţionale, după cerinţele judecăţii sănătoase şi după posibilităţile istorice, se face numai pe îndelete. Şi nu aşteptăm dela representanţii politicei maghiare domneşti curajul moral de a veni întru apărarea unui punct de vedere atât de nepopular. Dar dela mult trimbiţata virtute domnească şi dela cavalerismul lor am putea aştepta cel puţin, să nu învenineze armele de luptă, injosind motivele din cari porneşte îndemnul adversarilor" . . .

„Huszadik Század". An. VIII. nr. 9 pg. 811—813.

Din Cernăuţi.

Inmormântarea rectorului Dr. V. Găina.

Durerii Românilor bucovineni pentru perderea unuia dintre cei mai luminaţi şi mai credincioşi fii ai bisericei şi ai neamului lor, a profesorului şi rectorului universitar *Dr. Vasile Găina*, i-s'a dat vie espresie cu ocasiunea înmormântării rămăşiţelor pământeşti ale acestui mare bărbat, iubit de toţi şi regretat de toţi. Inmormântarea s'a făcut Luni, în 2 Septemvrie n. Atât inteligenţa română şi străină, cât şi representanţi de ai poporului din toate păturile şi părţile, apoi representanţii tururor autorităţilor publice, au venit ca să fie de faţă la tristul act şi să însoţască până la locaşul vecinic pe profesorul şi rectorul universitar *Dr. Vasile Găina.*

Inaintea casei mortului se adunase cu mult înaintea orei fixate pentru înmormântare o mulţime mare de popor. Cu deosebire mare era numărul preoţilor veniţi din provinţă, pentru a da învăţatului profesor onorul din urmă.

După săvârşirea celor bisericeşti, dela casa mortului, dela palatul naţional, cortegiul s'a pus în mişcare, mergând în frunte elevii dela internatul „Francisc Iosif", creat anume pentru băieţi români. A urmat apoi carul cu coroanele depuse pe sicriul răposatului, corul internatului, corul teologilor, în urmă preoţii slujitori, 16 la număr, în frunte cu I. P. S. Sa, Metropolitul *Vladimir de Repta.*

A urmat după aceştia carul mortuar, tras de şase cai, şi împodobit asemenea cu numeroase coroane. In urma carului cu mortul venea întristata familie a decedatului, şi apoi ceilalţi cari veniseră să dee răposatului onorul din urmă. Dintre deputaţiuni e de amintit cea de ţărani din comuna Mănăeşti, satul în care decedatul s'a născut, şi cea din Frumoasa, unde defunctul fusese scurtă vreme cooperator.

Sicriul a fost dus la biserica catedrală, unde după săvârşirea serviciului divin profesorul de teologie *Saghin* a rostit o cuvântare frumoasă, arătând în ea meritele decedatului şi perderea ce o îndură biserica gr. ort. română şi neamul românesc prin trecerea atât de timpurie şi neaşteptată a fericitului în domnul la cele eterne, pe care întreg poporul din Bucovina îl deplânge, ca pe unul dintre cei mai ilustri fii ai săi.

Cortegiul a pornit apoi spre cimiter, unde s'au rostit mai multe vorbiri, în cari s'au scos de nou la iveală meritele decedatului, câştigate pentru neam şi biserică.

A vorbit profesorul universitar Dr. Kozak, în numele universităţii al cărei profesor şi ales rector era decedatul, apoi alţii. După ce au terminat toţi cu vorbirile, s'a cetit ultima rugăciune, s'a cântat în veci pomenirea lui şi sicriul a fost băgat în mormânt.

Fiei decedatului ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

Dela „Asociaţiune".

Adunarea generală a „Asociaţiunei" se ţine anul acesta în Bistriţa, în 21 şi 22 Septemvrie nou. Comitetul central a lansat în scopul întrunirei ei, următoarea

Convocare.

In senzul §§-lor 23 şi 26 din statute, membrii „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" se convoacă la

Adunarea generală ordinară

în *Bistriţa*, în zilele de 21 şi 22 Septemvrie st. n. 1907.

Programul adunării este:

Şedinţa I.

Sâmbătă, la 21 Septemvrie st. n. la oarele 11 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaţilor prezenţi.
3. Raportul general al Comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
   - *a)* examinarea raportului general;
   - *b)* cenzurarea socotelilor anului 1906 şi a proiectului de budget pe anul 1908;
   - *c)* înscrierea membrilor.
5. Prezentarea eventualelor propuneri. *)

Şedinţa II.

Dumineca, la 22 Septemvrie st. n. la orele 10 a. m.

1. Rapoartele comisiunilor.
2. Alegerea comitetului central, a prezidentului şi a viceprezidentului.
3. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1908.
4. Dispoziţiuni pentru verificarea procesului verbal.
5. Inchiderea adunării generale.

La orele 4 d. a. şedinţa festivă a secţiunilor ştiinţifice-literare şi conferinţe publice, ţinute de domnii Grig. Pletosu şi Octavian Goga.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român", ţinută la 24—26 August 1907.

Iosif Sterca Şuluţu m. p.
prezident.
Oct. C. Tăslăuanu m. p.
secretar.

---

*) Eventualele propuneri au să fie prezintate în scris prezidiului Asociaţiunii (în Sibiiu, strada Morii Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Din România.

Circulariul prefectului Brânzeu. In fruntea judeţului *Argeş* e pus ca prefect domnul *Nicolae Brânzeu*, fost profesor şi advocat în România, un compatriot al nostru din apropierea Blajului şi absolvent al şcoalelor medii şi al teologiei din Blaj. E primul cas, că unul dela noi a fost încredinţat din partea guvernului român cu conducerea administrativă a unui judeţ întreg.

Şi dl *Brânzeu* ţine să justifice pe deplin onoarea ce i-s'a făcut şi încrederea ce i-s'a dat, pentrucă activitatea şi-a început-o cu un circular foarte important, adresat subalternilor săi, primarilor, notarilor şi celoralalţi funcţionari administrativi. Dacă se va purta de grije, ca cele cuprinse în circular să fie şi *împlinite* cu conştienţiositate, apoi o eră nouă se va deschide în România pe seama administraţiei, de un renume nu prea frumos. Părţile mai însemnate ale acestui circular sunt următoarele:

„Inainte de toate să observaţi şi să aplicaţi cu sinceritate legile ţării faţă de toată lumea. In aplicarea legilor să nu ţineţi seamă de nici o consideraţie politică. In administrarea comunei să nu ţineţi seamă nici de starea socială sau materială a aceluia care vă face vr'o plângere.

Indatorez şi impun secretarilor comunali să fie cât mai esacţi în îndeplinirea datoriei lor, având să stea la primărie în toate zilele de la orele 8—12 şi de la 2—6.

De asemenea nici primarii să nu lipsească fără cauză binecuvântată dela primărie, şi în fiecare Joi dela orele 7 până la 11 a. m. să primească personal plângerile sătenilor şi să le dea sfaturile necesare. Tot astfel primarul e obligat ca în fiecare Dumineca şi în fiecare sărbătoare — după judecarea proceselor sorocite la judecătoria comunală, — să asculte cel puţin câte o oră cererile verbale sau în scris ale sătenilor, dându-le de îndată deslegarea cuvenită, conform legii.

In mai multe comune au intervenit între proprietari sau arândaşi şi între săteni, contracte sau tocmeli agricole. Dnii primari să fie cu mare băgare de seamă la executarea acestor tocmeli, ca să nu aibă cuvânt de plângere nici una din părţile contractate. Mai ales să fie primarii atenţi la dejmuire, ca să se facă la timp, şi când proprietarul ori arândaşul nu ar voi sau nu ar putea să o facă, atunci să o facă dânşii din oficiu, după cum prescrie legea şi la timpul arătat în lege, cu dreptate şi cuviinţă, fără a atinge dreptul sau interesul cuiva.

In unele comune rurale s'au stabilit străini de ţară sau de neamul nostru, cu învoirea consiliilor comunale. Aceştia să fie apăraţi de ori ce atingere a drepturilor lor, dar să fie supraveghiaţi de aproape pentru a nu se face uneltiri contra ordinei şi liniştei publice.

Ori-ce funcţionar, care se va dovedi *că mai cere s'au că primeşte bacşişuri ori daruri pentru un serviciu datorit legalmente, îl voiu destitui şi îl voiu da judecăţii* conform art. 244 c. p. pentru a-şi lua pedeapsa cuvenită.

Fiindcă în curând începe anul şcolar, ordon primarilor, să se îngrijească, ca *şcoala statului să fie bine curăţită, reparată şi înzestrată cu tot mobilierul şcolar şi deschisă la timp.*

In multe sate mai sunt încă şcoale vechi şi neîncăpătoare. Voiu sprijini din toate puterile, ca acele şcoli să fie îndreptate ori clădite din nou. Aştept însă şi dela iniţiativa învăţătorilor, preoţilor şi primarilor să facă ceva spre acest scop, arătându-şi cel puţin părerea, cum am putea mai uşor să avem şi în acele sate şcoale, cum cere legea şi folosul obştesc.

Am aflat cu durere, că unele clădiri şcolare începute în anii din urmă au rămas neterminate, fie din cauză, că nu au ajuns banii strânşi pentru săvârşirea lucrărei, fie din cauză că acei bani au fost mâncaţi de unii primari sau perceptori.

Aştept rapoarte detailate asupra acestor ruşinoase cazuri şi ne vom da toată silinţa, ca comuna să-şi redobândească banii, iar cei vinovaţi să-şi ia pedeapsa.

In unele sate s'au produs turburări din pricină, că sătenii nu au avut cui să-şi spună plângerile şi chiar dacă au găsit cui să le spună, nu au fost ascultaţi şi nevoile lor cercetate. Avem toată bunăvoinţa şi răbdarea *de a asculta plângerile întemeiate ale tuturor şi a le satisface în limitele legii şi puterii noastre.* De aceea, vrem să cunoaştem pe cât posibil chiar personal toate plângerile îndreptate în contra hatârurilor, a nedreptăţilor, a neglijenţilor sau a abaterilor de la lege, sau de la datorie a oricărui primar, secretar, învăţător, preot sau alt funcţionar din tot cuprinsul judeţului".

Acestea sunt punctele principale şi normele după cari se va conduce noul prefect al judeţului Argeş. Orice om de bine nu poate de cât să-l secondeze în frumoasa sarcină ce şi-a luat.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc conferenţa ordinară a preoţimei din acest tract, ce se va ţinea în *Biertan*, la 16/29 Septemvrie a. c. şi la carea sunt obligaţi a participa în reverenzi toţi preoţii.

Programa:

1. Serviciu divin la orele 8 a. m. prin parohii: Vasile Isailă, Ioan Mircea şi Ioan Dragolea.
2. Predică rostită de parohul Zacheiu Sas.
3. După eşirea din biserică, vizitarea cancelariei şi arhivului parohial.
4. La orele 11 a. m. deschiderea şedinţei prin prezidiu.
5. Constituirea biroului conferenţei şi apelul nominal.
6. Discuţie asupra modului săvârşirei sf. liturgii şi asupra predicei.
7. Tema designată de Ven. Consistor: „Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională, a cărei director este, şi cauzele, cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar", lucrată de parohii: Ioan Marian şi George Iacob.
8. Comunicări oficioase.
9. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea rapoartelor intrate dela singuraticii parohi, despre mersul afacerilor în parohie, despre eventualele fonduri înfiinţate etc. etc.
10. Propuneri.
11. Statorirea locului întrunirei conferenţei proxime şi a obiectelor de pertractat.

Mediaş, 25 August 1907.

Romul Mircea
protopresbiter.

NOUTĂŢI.

I. P. S. Sa Metropolitul-Primat al României, care a stat două luni la băile din Hall, apoi a călătorit prin Elveţia şi a stat câteva zile şi în Baden-Baden, iar în urmă a vizitat valea Rinului, a fost aşteptat pe 26 August v. eri, Dumineca, la Bucureşti, unde clerul s'a pregătit să-i facă o manifestaţie de simpatie, dat fiind, că I. P. S. Sa tocmai eri a împlinit anul al 78-lea al etăţii.

*

† Iosif Vulcan, cunoscutul scriitor român, membru ordinar al „Academiei Române" din Bucureşti, prezident al societăţii pentru crearea unui fond de teatru român, membru ordinar al secţiunei literare a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român", membru corespondent al societăţii maghiare kisfaludyane, etc. etc. a decedat eri, Dumineca dimineaţa, în Oradea-mare, în etate de 66 ani, după lungi suferinţe. Până la finea anului trecut a redactat revista literară *„Familia"*, cu o viaţă de peste 40 de ani, şi a dat literaturei române multe opere, cetite cu plăcere la timpul său. A scris şi câteva piese teatrale. Impărtăşim cetitorilor cu multă părere de rău trecerea sa la cele eterne. Il deplânge neconsolata soţie şi număroase rudenii. Inmormântarea i-se face mâne, Marţi, la orele zece. Odihnească în pace!

*

Secretar metropolitan a fost ales în şedinţa din 3 Septemvrie a consistoriului metropolitan domnul *Nicolae Zigre*, advocat în Oradea-mare şi secretar al consistoriului din Oradea-mare.

*

La „Academia Română" din Bucureşti s'a ţinut Vinerea trecută prima şedinţă după vacanţă. Şedinţele se vor continua până la Crăciun, anunţându-se din vreme cele publice.

*

---

cât şi femeieşti le pregătea femeia din lână ori pânză, iar încălţămintea era opinca cu păr nedubită şi numai rar argăsită, cismele erau raritate, aşa numiţii călţuni ori şoale (nu cumva latinul solcae?), iar de păpuci nu era nici vorbă. Pe cap se purta pălărie din păr de vită cu biartă lată. Incălţămintea în parte şi pălăria numai se procurau din târg, apoi pieptarul şi cojocul.

După anii 1848 Românii devin liberi. Femeia română nu mai e legată de glie şi de curtea stăpânului, nimic nu-i mai împedecă mintea ca să-şi facă hainele ale ei şi ale familiei ei, aşa dupăcum voeşte ea, dupăcum o taie capul şi dupăcum o ajută starea materială a bărbatului.

Din an în an portul românesc a luat avânt, a devenit mai frumos, mai atrăgător, dar şi mai scump, aşa încât azi sunt costume româneşti cari costau sute de floreni.

Şi cum a putut să ajungă portul românesc în starea în care se află azi, când femeia română şi azi în cea mai mare parte a rămas neştiutoare de carte — fără şcoală?

(Va urma).

Procesul nostru. Pertractarea finală în procesul de presă intentat domnului *T. V. Păcățian*, redactorul ziarului nostru, e pusă pe 20 Septemvrie nou, oarele 8 dimineața. Se va ținea la curtea cu jurați din Cluj. Apărarea o va face dl Dr. *Iuliu Pordea,* distinsul advocat din Cluj.

*

La seminarul central din București se ține curs cu învățătorii dela sate, pentru ai instrua bine în cântările bisericești și în muzica vocală, în scopul, ca să formeze coruri țărănești pe sate, și să cânte în biserici.

*

Distincție. Dl. D. Chiriac, directorul societății de muzică din București „Carmen" a fost decorat cu ordinul „Coroana României" în gradul de oficer.

*

Ziarul „Românul" ce apare în Cleveland (America) va fi redactat de aici încolo sub conducerea dlui *Vasile E. Moldovan,* fost redactor la *„Lupta"* din Budapesta.

*

Concurs la „Academia Română". In ziua de 10 Septemvrie v. a. c. se va ținea la „Academia Română", concurs pentru acordarea a 16 burse la institutul „Oteteleșan" dela Măgurele. S'au înscris 70 eleve, dintre cari 63 din țară, iar 7 dela noi.

*

Emigrările. In comitatul Torontal s'a scos până în August 18.648 pasapoarte aproape fiecare pentru 3 persoane, mare parte pentru America. Și aceasta se întâmplă în Torontal, Canaanul Ungariei, țara latifundiilor cu pământ bogat și roditor.

*

Maiestatea Sa se supune veccinării. In Viena grasează boala primejdioasă numită *bubele negre* în așa măsură, că școalele nici nu s'au deschis, ci deschiderea lor a fost amânată până la 1 Octomvrie. La sfaturile medicilor, Maiestatea Sa Monarhul, care se află acum la manevre, s'a decis, că înainte de a merge la Viena se va supune vaccinării, pentru a nu cădea în boala aceasta urâtă, care de altcum după știrile ultime venite dela Viena e în apunere.

*

Coroane eterne. In amintirea reposatului Zaharie Moga, franzelar, la fondul „Văduvelor și orfanilor" s'au mai făcut următoarele dăruiri: Nic. Roman, Ioan Părău, George Bendorfean, fiecare 60 fileri, Ioan Petrașcu, Emil Vintilă, Vasile Ban, fiecare câte 50 fil., Mihălțan, Ioan Baciu, G. Trifan, N. N., fiecare câte 30 fil., Nic. Coman, Suciu, Iul. Salamon, Axente, G. Mohan, Pinciu, Val. D. Poponea, Simtion, Stoica, Tălmăcian, Roșca, Ioan Dușe, Nic. Pop, croitor, Boldor, I. Migs, A. Bozo, N. Costea, Emil Rozor, An. Balomiri, G. Șoimu, P. Peteanu, Eft. Grusea, Candid Frâncu, Nic. Simtion, fiecare câte 20 fil. și St. Duca, cul. tip. 31 bani.

Parohul Ioan Banciu din Viștea-superioară dăruește în amintirea părinților reposați Samoilă și Maria Banciu și anume „fondului de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, 2 cor. și fondului „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace" 2 cor.

*

Din Ghijasa-inferioară ni-se scrie: „La inzistința parohului Nicolau Pandrea, a dlui notar cercual Ioan Bendorfean și a dlui învățător Nicolae Suma, comitetul comunal a decis în unanimitate ca pe viitor în Dumineci și sărbători crâșma să fie încuiată și s'a interzis crâșmariului a mai vinde în acele zile poporului ori ce beuturi spirtuoase".

*

Biserica maghiară greco-orientală. Cetim în „Tribuna" că la proxima ședință a congregației comitatului Arad se va discuta chestia înființării bisericii greco-orientale maghiare. Autoritățile comitatului Arad au primit rescriptul comitatului Csongrád, care se adresează parlamentului, ca să aducă lege privitoare la organizarea bisericii naționale greco-orientale, sub conducerea unei episcopii. Adresa face amintire și de o metropolie maghiară gr. or. independentă.

*

Dar pentru biserică. Dl Nicolae *Dobre*, paroh gr. or. în Hendorf cu soția sa *Maria* născ. *Șandru* au donat bisericei noastre gr. or. din *Țelina* 200 (două sute) coroane, pentru care faptă în numele comitetului parohial și pe calea aceasta venim a mulțămi sus numiților donatori, rugând pe bunul Dumnezeu să le răsplătească nobila faptă, dăruindu-le zile multe și fericite. Țelina, în 20 August 1907. *Ioan Z. Hănteu*, epitrop I. *Nicolae Brănduș*, învățător și prez. com. par.

*

† **B. P. Hașdeu,** marele învățat român, istoric și filolog, a decedat Sâmbătă la ameazi în Câmpina (România) în etate de 71 ani, după o agonie de 5 ore.

*

Catastrofă. In Galiția, aproape de gara dela Bukacsovče, a deraiat un tren de persoane, îndesat de călători, dintre cari opt au rămas morți pe loc, vre-o douăzeci sunt grav răniți și vre-o sută s'au ales cu rane mai ușoare. Motivul deraierii încă nu s'a putut afla.

*

„Az Ujság" e singura foaie cu adevărat independentă și obiectivă maghiară. Apare zilnic în Budapesta. Prețul 28 coroane la an, 14 coroane la jumătate an. Adresa: Budapest, VII Rákoczy-ut 54.

*

† **Dr. Conrad Teutsch,** advocatul casei săsești de păstrare din Sibiiu, fost mai nainte fisc al comitatului Sibiiu, a decedat Sâmbătă, în Reichenhall, unde mersese pentru a-și căuta de sănătate, în etate abia de 41 ani. Il gelește văduva cu doi copii și număroase rudenii, între cari și episcopul săsesc *Dr. Fr. Teutsch,* care i-a fost frate. A fost înmormântat în Reichenhall.

*

Congresul bisericei săsești e convocat pe 26 Octomvrie n. la Sibiiu. Cu ocaziunea întrunirii sale se va face și instalarea episcopului *Dr. Frideric Teutsch,* ales și întărit încă în primăvara anului acestuia. Intre agendele congresului e pusă și urcarea salarelor pentru învățătorii și preoții dela sate, apoi pentru profesorii dela școalele medii săsești.

*

Dela Reuniunea română de muzică. Onorații membri ai Reuniunii române de muzică din loc sunt rugați a participa la probele de cântări ce se vor începe *Mercuri, 11 Sept. seara la orele 6* în localul destinat spre acest scop. Fiind cu neputință a trimite lista tuturor P. T. membri, acestia sunt rugați a se privi prin aceasta de invitați și a participa în număr cât de mare posibil. *Comitetul Reuniunii.*

*

Un principe ca actor. Marele duce Constantin, vărul Țarului, are intențiunea se pășească iarăși pe bină. Incă înainte cu câțiva ani a tradus, dimpreună cu soția sa, — foarte talentată în arta dramatică — pe *Hamlet* în limba rusă, și marele duce a jucat rolul lui Hamlet, spre mirarea tuturor. Acum a tradus piesa *„Quo vadis?"* de Sienkiewitz și, dupăcum se anunță din Petersburg, va juca rolul principal.

*

Deraiare de tren. Trenul expres care avea să sosească Joi seara la Berlin, a deraiat între Strasburg și Rehfeld. Trenul a fost cuprins de flacări. Mecanicul și opt călători au fost ușor răniți. Se presupune că a fost la mijloc un atentat anarhist contra unei persoane înalte ce avea să călătorească cu acest tren.

*

Cine sufere de reumă, podagră, astmă, ischias, sgârciuri în stomac, la inimă sau alte sgârciuri, de dureri de cap, de dinți și urechi, și a încercat multe remedii dar fără a obținea crucea duplă electro-magnetică Nr. 86967 R. B. a lui Albert Müller, care la boalele sus numite are efect miraculos, dupăcum reese din scrisorile de mulțămită și recunoștință ce sosesc zilnic, dintre cari publicăm azi următoarea: „Stimatului domn Albert Müller în Budapesta V/27 Vadász-utcza 34. Crucea duplă electro magnetică sosită în săptămâna trecută s'a dovedit foarte cu efect. Durerea de cap îndârjită, de care suferia nevasta mea, a trecut, iar dispoziția i-a schimbat-o într'atâta, încât voia de lucru e mai mare decât odinioară. Boala aceasta nu a putut fi vindecată cu tratament medical de șase luni, cu aparatul electro-magnetic însă a fost delăturată. Primește deci adânca mea mulțămită pentru invenția d-tale de utilitate publică. Iți făgăduesc, că o voiu recomanda tuturor cunoscuților mei. Cu stimă Schwartz Mark, învățător, Györ Szemdre 19 Martie 1906".

Anunț.

Cursurile *„Școalei pentru economia și industria de casă,* susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu", se încep la 15 Septemvrie n. Instrucțiunea secțiunii economice cuprinde: *a)* învățământ practic: pregătirea bucatelor, conservarea poamelor și legumelor, spălatul și călcatul rufelor, confecționarea rufelor, etc.; *b)* învățământ teoretic: economia de casă, contabilitatea, etc. Instrucțiunea secțiunii industriale cuprinde: cusut, croit, împletit cu mașina, tors și țesut.

Informațiuni se pot primi dela domnișoara Alexandrina Țeranu, Sibiiu, strada Baier Nrul 1.

Comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu".

Viață socială.

Teatru de diletanți — pentru Brad.

O ceată de tineri însuflețiți și de domnișoare idealiste de pe la Cohalm—Sighișoara a făcut în ziua de Sf. Mărie o producțiune declamatorică-teatrală într'un pavilon de vară din Sighișoara. A succes splendid. Sala a fost plină. Inteligența din loc și jur ca și țăranii din loc ascultau cu drag prestațiunile cari răsunau în dulcea noastră limbă de pe bina împodobită cu tot felul de covoare naționale pregătite de mânile dibace ale țărancelor noastre. Căci limba ți-e mai dulce atunci, când ți-o știi în primejdie, iar covoarele naționale — din cari nu lipsește nici tricolorul, — cu cari improvizezi o bină, îți face o impresie de zeci de ori mai bună decât zdrențele jidovești, ce se văd de regulă cu atari ocasiuni. Ceice au pregătit bina mi-se scuzau cu sfială, căci „alte celea n'au avut pentru decorare". Nici nu trebuesc alte celea, iubiților, — ceeace voi ați făcut îi pot servi de pildă și celui mai distins teatru românesc.

Corul improvizat al tinerilor teologi, pedagogi și studenți ne-a desfătat cu câteva cântări potrivite. S'au cântat bucăți de: Dima, Popoviciu, Ganea, Ionescu, Vidu etc. Dnul teolog de Arad Nicolae Suciu a predat cu multă măiestrie monologul comic „Achim Filăru" al dlui A. P. Bănuțiu. Dl Suciu interpretează minunat felul de gândit, de vorbit și de lucrat al țăranului din jurul Cohalmului. A produs mult haz cu monologul de altminteri tendențios moralizător. S'a jucat apoi piesa „Un leu și un zlot", de Rosetti. Atât domnii: N. Suciu, E. Ciulei, S. Ursu și C. Mihăilă, cât și dșoarele S. Ciulei, C. Mafteiu și A. Suciu au jucat cu pricepere. Rolurile au fost învățate bine, iar predarea foarte naturală. Astfel sperăm, că cu încetul vom pune și noi în picioare Thalia noastră mult dorită. Căci desele producțiuni de diletanți prepară în publicul românesc gustul pentru teatru.

S'au sorțit prin loterie, în pausă, două tablouri dăruite de dșoarele Șandru, în favorul gimnaziului din Brad. Venitul petrecerii a fost destinat aceluiași gimnaziu. E salutară mișcarea pornită în tineretul nostru pentru completarea numitului focular de cultură. Adevărat, se încassează puțin dela atari petreceri, dar se popularisează ideea. Iar apoi „gutta cavat lapidem", picătură cu picătură . . . . Mișcarea e pornită la timp. Căci guvernul caută a paraliza mândrul nostru focular de cultură din Zarand prin școli de stat, în loc să-l sprijinească pentru completare. Suntem departe încă de putința întrupării idealului nostru, dar avem nădejde, că focul aprins în inimele tinere vor avea răsunet la bătrâni, cari dacă se vor porni nimic nu-i va mai opri. Dumnezeu să ne ajute! *S.*

*

Concertul din Nasna.

(15/28 August 1907.)

Nizuința laudabilă a superiorilor Seminariului Andreian de-a da elevilor și o cultură muzicală cât se poate mai bună, aduce roade însemnate nu numai din punct de vedere curat artistic, ci mai ales pentru folosul etnic național. Doina, cântecul românesc, este garanța existinței noastre ca neam, ceeace a dovedit trecutul și va arăta încă și mai mult viitorul. De aceea producțiunile, concertele acestor tineri entuziasmați merită toată atențiunea, tot sprijinul Românilor nostrii de pretutindenea.

A fost prea bună idea dlui *Ioan Bobletec* de-a aranja o petrecere împreunată cu concertul absolvenților de teologie din Sibiiu în comuna Nasna, — o comună ai cărei locuitori sunt expuși mai mult influințelor străine, aflându-se în apropierea, în mijlocul celor mai înverșunați dușmani.

Nici n'a pregetat ziarul *„Szabadság"* din M.-Oșorheiu (nr. 191) a signala pericolul ce amenință întreagă țara, — într'un articol cât se poate mai răutăcios. In el se atrage atențiunea autorităților politice asupra proiectatului *„concert valah"*, care este a se conzidera ca un atentat contra statului. Se indignează autorul articolului pentrucă au cutezat vecinii lor, năsnenii să facă învitările în limba valahă și întreabă cum cutează „frații valahi" să cânte românește? Scoate la iveală un punct foarte periculos din program, „Răsunetul Ardealului", în care se vorbește de „gloria și mărirea de odinioară a Valahilor ardeleni și despre cruzimea Maghiarilor"(!). Are teamă și de *„declamare"*, căci „de sigur un tinăr martir va declama faimoasa poezie *a lui Vaida...*" Atrage deci atențiunea inspectorului școlar, să nu permită, ca acei tineri („néhány Dákóromániáért hevülő suhanc") să infecteze inima poporului în localul școalei confesionale...

La astfel — și alte asemenea vorbe — nimeni nu se va dimite să dee răspuns.

Concertul s'a ținut fără a fi de față străjuitorii și fără leac de „atentat".

Sala spațioasă a școalei din Nasna, împodobită cu mult gust de dșoarele Bârsan, Bobletec și Duca, se umpluse în curând de oaspeți, cari așteptau nerăbdători să vadă și să asculte pe tinerii cari veniseră din mari depărtări, pentru a-și da concursul la reușita petrecerii. (Notăm cu întristare, că dl Alexandru Golea, din vecinătate, n'a venit să asculte producțiunea conșcolarilor săi).

Spre marea mirare a tuturor — pe bină se înfățișară numai cinci inși (ceilalți au fost împedecați a veni), ceea-ce produse o teamă oare-care în preoții prezenți mai ales, cari se îndoiau de reușită.

Teama a fost neîntemeiată. — Cei în număr de cinci (tenor I C. Mușlea, tenor II I. Bobletec, bariton V. Bocșa, bas O. Costea și I. Triff) arătară publicului, că dispun de voci bine cultivate și știu învinge greutățile tehnice și dacă sunt numai câte unul la o voce.

Dintre cântări mai mult au plăcut „Hi, Hai, hai, murgule" și „Marșul economilor", cari au fost totodată și unele dintre cele mai bine executate.

Dl Costea a interpretat apoi corect poesia „Moartea lui Fulger" de Coșbuc și a știut să țină încordată atențiunea publicului până la sfârșitul piesei.

Bucuria pentru isbânda celor puțini s'a manifestat apoi și în jocurile frumoase românești, în petrecerea animată, ce a ținut până dimineața când ne părea rău că s'a sfârșit așa curând o plăcută convenire românească, atât de succeasă în mijlocul unei mări de străini.

Ospitalitatea rară și afabilitatea familiilor Bobletec (Nasna) și Bârsan (paroh în S. Crai) au dat bun prilej concertanților a cunoaște dragostea și bucuria cu care a fost primită de toți venirea lor, ear cei ce au participat la petrecerea din Nasna, s'au depărtat cu o mângăere dulce în suflet, de carea nu-și pot da seama, și carea este — echoul doinei românești, vibrarea celor mai duioase acorduri!

Raportor.

Cărți și reviste.

„Cartea de Aur" vol. IV. A apărut vol. IV din „Cartea de Aur, *sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub coroana ungară*", de *Teodor V. Păcățian.* In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaților români rostite în dieta țării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, și e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuția asupra *legii de naționalități*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi și *lista abonaților.* Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, și costă 10 cor. exemp. broșat, 12 coroane cel legat. Cu același preț se dau și celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresă autorului publicațiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

[261] 1—1

Licitațiune minuendă.

Comuna bisericească gr. or. rom. Cebea, protopresbiteratul Zarandului, comitatul Hunedoarei dă în întreprindere renovarea școalei conf. rom. din loc pe calea licitațiunei minuende, ce se va ținea Duminecă în 26 August st. v. la 2 oare p.m. în edificiul școlar din Cebea. Prețul de strigare este 3673 80 cor. observând, că comuna bisericească nu dă nici un fel de material.

Licitanții au să depună vadiu de 10% dela suma de strigare. Planul și preliminariul de spese precum și condițiunile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial gr. or. rom. din Cebea.

Cebea, la 20 August 1907.

Pentru comitetul parohial:

Ioan Jurca
par. prez. com. par.

Ioan Tisu
notar.

In absența Rev. Domn ppresbiter:

Petru Rimbaș
substitut.

[262] 1—2

Publicațiune

despre vânzare de lemne de foc.

In cancelaria comunală din Vorumloc în anul 1907 Septemvrie 16, înainte de amiazi la 11 ore, se dau spre vânzare 200 stânjini lemne de fag pentru foc, duse în stația dela Kiskapus, cu prețul strigării de stânjin 23 cor.

Vorumloc (com. Nagyküküllö) 4 Septemvrie 1907.

AVIZ!

In Wachsmanngasse Nrul 32 (Konradsche Wiese) se află de vânzare din mână liberă o casă, împreună cu grajd; 7 ani scutită de dare. [252] 3—3

Sz. 3252—1907 [260] 1—2

Pályázati hirdetmény.

A községi jegyző nyugdijaztatása folytán üresedésbe jőtt sugági községi jegyzői állásra pályázatot nyitok és felhivom pályázni ohajtókat, hogy a minősitvényt, erkölcsi magaviseletet, eddig szolgálatot, életkort és nyelvismereteket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat nálam f évi szeptember hó 28-ig nyujtsák be.

A román nyelvnek szóval és irásban való birása feltétlenül szükséges.

Szászsebes, 1907 évi augusztus hó 31.

A h. főszolgabiró:

Putkovszky

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român“

Sfinții:

1. Vasile cel mare . . . . 20 fil.
2. Marele Mucenic George . 30 „
3. Apostolii Petru și Pavel . 30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie și Sfinții Marii Impărați Constantin și Elena . . . . 30 „

Ediție poporală, alcătuită după „Viața Sfinților“, tipărită în București la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Prin **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu** (Nagyszeben) se pot procurà

sigile pentru oficii

parohiale, protoprezbiterale și alte oficii, cu prețul de **4 cor.**, cu cruce sau biserică în mijloc **5 cor. 40 fil.**, cu bramuri sau alte embleme **8 cor**, plus porto postal 60 fil. cu ramburs 70 fil.

Tablouri istorice.

La **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu, (Nagyszeben) se află de vânzare următoarele:

Asaltul redutei Grivița.
Dumbrava roșie,
Moartea lui Stefan cel Mare
Bombardarea Vidinului.
Stefan cel Mare și aprodul Purice.
Trecerea armatei române peste Dunăre la 20 August 1877.
Principele Carol inspectând reduta Grivița.
Jurământul boierilor înaintea lui Tudor la Cotroceni.
Prinderea lui Tudor.
Petru și Ioan Asan ridică steagul liberării.
Grivița Nr. 1.
Intâlnirea A. S. Domnitorului cu Osman Pașa după căderea Plevnei.

Prețul fiecărui tablou 3 coroane.
Stefan Vodă cel bun și mare, 1 coroană.

Pentru domnii preoți!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 29— Sibiiu — Nagyszeben.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

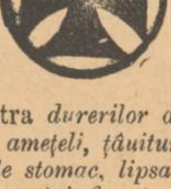

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecà bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Prețul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. [11] 3

„ **Espediție din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:**

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colțul.

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu se pot procura următoarele cărți de curând apărute:

Basarabescu, Vulturii, nuvele, coroane 1·50.
Boteni, Casa din Muscel, nuvele și schițe, 1·50.
Brătescu - Voinești, In lumea dreptății, novele, 1·50.
Caraivan, La șezătoare, schițe și nuvele, 1·50.
Dante, Divina comedie, Infernul, 3 50.
Dulfu, Isprăvile lui Păcală, ed. II, 1·75.
Dunăreanu, Chinuiții, nuvele, 1·50.
Eminescu, Geniu pustiu, roman, ed. II, 2·—.
— Poezii, ed. X, 1·50.
Goethe, Faust, trad. de I. Gorun, 3·—.
Iorga, Prin Bulgaria la Constantinopol, 2 50.
Lovinescu, Nuvele, 1·80.
Nădejde, Părinții și copiii, roman, 3 —.
— Dușmanii reformei învățământului în fața pedagogiei moderne, 1·—.
Sadoveanu, Mormântul unui copil nuvele, 2·—.
— La noi în Viișoara, nuvele, 2·—.
Sandu-Aldea, Două neamuri, roman, 1·50.
Ureche, în Bucegi, 1·50.
Biblioteca pentru toți completă.

Deasemenea și următoarele compozițiuni muzicale, de A. Bena:

Serenadă, cor mixt, —.50.
Flori de nufăr, cor bărbătesc, 1·—.
Suspinarea, „ „ —·50.
La bere, „ „ —·60.
La vin, „ „ —·60.
Cântec poporal (Mori mândro), cor bărbătesc, — 50.
Sum vânător, cor bărbătesc, —·50.
Era o sară lină, „ „ —·50.
Serenadă, „ „ —·50
Românul, „ „ —·20
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărbăt. —·50.
Toast cor bărbătesc, —·50.
Imn religios „ „ —·50.
Haideți feciori, solo bas, cor bărbăt., —·50.
La fântână, cor bărbătesc, —·50.
Pre tine te lăudăm, cor mixt, —·80.
La fântână, cor mixt, —·80
Sboar'al nopții negru flutur, romanță pentru voce și piano, 1·50.

Prin Librăria arhidiecezană se pot procura diferite

ornate bisericești

mustre și specificarea prețului gratis și franco.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . . C	3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua) . . . . „	1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II „	2·—
Carte de cetire a II a . . . . „	—·50
Noul Abcdar . . . . „	—·40
Călăuza noului Abcdar . . . . . . „	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui . . . . „	—·50

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

„VICTORIA“, INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Fondată la a. 1887.

Centrala în Arad, calea Arhiducelui Iosif Nr. 2 (vis-à-vis de primărie) **casa proprie.**
Filiala în Chișineu (Kisjenő) casa proprie.

Capital societar . . . 1.200,000·— Cor.
Fond de rezervă . . 900,000·— Cor.
Depuneri spre fructific. 6.000,000·— Cor.
Circulațiunea anuală . 150.000,000·— Cor.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Pentru sumele depuse fără termin de abzicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% int.,— iar **pentru depunerile elocate pe timp mai lung de 3 luni de zile,** după mărimea sumei depuse: **plătește deponenților 4½% și 5% interese fără nici o detragere.**

După toate depunerile contribuția (darea) de int. o plătește institutul separat.

Depuneri până la zece mii coroane, după starea cassei, se plătesc și fără de abzicere.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară,

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ. [256] 2—4

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 95 Sibiiu, Joi 30 August (12 Septemvrie) 1907 **Anul LV.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Saşii judecaţi de un Şvab.

In ziarul „Deutsche Zeitung“ dela Viena a apărut în numărul de Sâmbătă un prim-articol, scris de un Şvab din Banat, care critică aspru atitudinea politică a Saşilor din Ardeal. Reproducem articolul în întregime, lăsând ca cetitorii să şi-l comenteze singuri. Articolul, datat din Timişoara, e de următorul cuprins:

„Stimate D-le Redactor! Aţi fost dat cuvântul unui Sas din Braşov, pentru a justifica politica actuală a Saşilor din Transilvania. Permiteţi unui Şvab din Banat ca să răspundă pe scurt în această chestie.

Pe Saşii din Transilvania, după-cum se pare, nu-i singhiseşte deloc faptul, că stând în tabăra coaliţiei maghiare, produc asupra tuturor Germanilor conştii din străinătate o impresie deprimătoare. Şi această impresie n'o vor putea şterge încercările lor de explicare şi de scuze. Ţinuta Saşilor e, ce e drept, *precaută*, dar e detot *egoistă* şi *nenaţională*. Până când îşi ferb ei supa la focul şovinismului maghiar, până atunci mai mult de 2 milioane Germani din Ungaria sunt osândiţi să-şi vadă peirea.

Acest fapt curios are desigur lipsă de explicare, de lămurire. Această lămurire însă n'o va da nici un *Sas*, ci va trebui dată de un *German* din Ungaria.

E într'adevăr curios, că între aceste două naţiuni e aşa de mare prăpastia.

Sasul se simte întotdeauna numai *Sas*, şi din partea Maghiarilor şi Românilor nu e numit niciodată German, ci totdeauna numai Sas. Nicicând nu s'a simţit el solidar cu ceialalţi Germani ai Ungariei, ci totdeauna şi-a văzut de drumul său, căci ca *protestant* el s'a simţit organizat bisericeşte, câtă-vreme ceialalţi Germani ai Ungariei (cu excepţiunea unei grupe mici din Ungaria-de-Nord) sunt exclusiv *catolici*. Saşii numără 200,000 suflete, Nemţii catolici 2 milioane în Ungaria. Saşii locuesc pe un teritor compact, Nemţii catolici sunt împrăştiaţi în toată ţara. Ei sunt lipsiţi de conducători, din cauză, că preoţimea catolică a Ungariei e adăpată de şovinismul unguresc, iar învăţătorii plutesc în aceiaşi apă. Inteligenţa Nemţilor catolici din Ungaria e de veacuri pusă în serviciul maghiarismului şi Nemţii nu posed nici o singură şcoală medie. Şi şcoalele lor poporale încă sunt date pierzării. Din contră, Saşii şi-au susţinut şcoalele lor poporale şi medii până în ziua de azi.

Ce-i drept, cu multe jertfe, dar totuşi şi le-au păstrat.

Adevărat, că aceasta merită toată lauda! Dar Saşii sunt aşa zişii Nemţi de paradă (Renommierdeutschen) ai Maghiarilor! Sunt foarte potriviţi ca paravan pentru toate volniciile maghiare. Două milioane de Nemţi sunt folosiţi ca gunoiu (Völkerdünger) pentru naţiune, iar 200,000 sunt păstraţi ca model.

Ar fi mare nedreptate dacă am învinui numai pe Saşi şi i-am face responzabili pentru aceste stări; dar că o bună parte din vină, care din zi în zi devine tot mai mare, li-se poate cu drept cuvânt atribui lor, nu mai încape nici o îndoială.

Câtă vreme mişcarea naţională în Ungaria creşte mereu şi Românii, Slovacii, Sârbii luptă pentru drepturile lor naturale, ba chiar şi cei 500,000 de Şvabi bănăţeni se trezesc în conştiinţa lor naţională, până atunci Saşii poartă o *politică mercantilă* (Gescheftspolitik) şi merg mână în mână cu Maghiarii.

Au dăruit chiar un mandat de al lor din Braşov unui secretar de stat (d-lui Stern Sterényi) pentru a se pune bine cu guvernul. Şi li-s'a şi răsplătit. Li-s'au făcut diferite concesiuni, chiar şi în noua lege şcolară. Se înţelege, că numai şi numai lor, Saşilor, nu şi Nemţilor din Ungaria.

Pentru primadată s'a format în Ungaria, după alegerile din urmă, un partid naţional. Numai 25 bărbaţi! Saşii cu cele 13 mandate ale lor nu s'au aliat acestui grup, ci partidului constituţional al lui Andrássy. Din această cauză a întrelăsat de a se alia vr'un Neamţ din Ungaria partidului naţional.

In momentul decisiv le-a lipsit Saşilor curagiul, ca să dee un exemplu. Şi astfel s'a ajuns acolo, că coaliţia maghiară nici n'a voit să recunoască grupul naţionalităţilor ca partid politic, că-i apostrofa pe naţionalişti şi nu voia să le dee ascultare. Aceasta însă nu s'ar fi putut întâmpla, dacă şi Saşii s'ar fi alăturat naţionalităţilor.

Cel puţin nu s'ar fi putut întâmpla, fără provocarea unui scandal european, fără a păgubi în mod simţitor reputaţiunea maghiară în Europa.

De o astfel de ruşine i-a scăpat Saşii pe Maghiari, dreptaceea li-se mulţămeşte.

Foarte cuminte, foarte precaut; dar e *nemţeşte?*

Mă îndoiesc.

Ceeace câştigă Saşii e numai spre binele unei foarte mici clice a germanismului din Ungaria, niciodată spre binele întregului. Trebue spus odată lucrul acesta clar, pentruca lumea să fie bine informată. Nicicând nu va cere Sasul ceva pentru un alt German, ci numai pentru sine. El vrea să trăească ca *„Sas“*, fără a gusta din pânea amară a opoziţiei. Toate celelalte îi sunt egale.

Şi tocmai pentru aceasta e Sasul cel mai înverşunat duşman al votului universal în Ungaria. El va merge în acest punct cu clica oligarchică maghiară mână în mână. Dacă le vor fi asigurate Saşilor mandatele lor, ei vor vota orice volnicie adusă faţă de naţionalităţile din Ungaria. Sasul nicicând nu-şi va strica — de dragul altuia, — prietenia cu Maghiarul.

E timpul suprem, cred eu, ca această stare de lucruri să se cunoască la D-Voastră în Viena. Prea se vorbeşte multă pleavă când se tractează despre germanismul din Ungaria. Clica săsească din Ardeal n'are nici în clin nici în mânecă cu totalitatea Nemţilor din Ungaria, dar nici nu voeşte să aibă. N'are lipsă de ajutor, de mântuire, de sprijinul moral din afară.

Noi, ceialalţi Nemţi însă avem lipsă de interesarea tuturor cercurilor conştii germane ale marelui popor german. *Cei, cari ne-ar putea conduce, merg cu Maghiarii.* Tinerimea noastră e prin şcoale maghiarizată, preoţimea noastră e crescută în spirit maghiar şovinist, asemenea şi învăţătorimea noastră *Poporul german din Ungaria stă singur.*

A sosit oara ultimă pentru mântuirea noastră. In decurs de două generaţiuni — afară de Saşi — nu va mai fi un singur Neamţ în Ungaria. Legea şcolară alui Apponyi, dimpreună cu azilele de copii, ne vor nimici în toate comunele noastre.

Faţă de acestea nu putem aştepta din mijlocul nostru nici un ajutor, dacă nu se va întâmpla cumva minunea, ca „partidul german din Ungaria“, care s'a format aici, să ajungă, prin votul universal iminent, la învingere.

Noi, ceialalţi Nemţi, nu vom putea merge nicicând alăturea cu Saşii, noi vom putea străbate în politică numai contra intereselor lor. Dările de seamă, ţinute în spirit evlavios-pastoral ale precauţilor, prea precauţilor deputaţi saşi, nu ne pot ajuta nouă celoralalţi nimica“.

FOIŞOARĂ.

Portul românesc.

Cuvântare rostită la nedeia din 21 Iuliu 1907 ţinută în Brad.

De Ioan German.

(Fine.)

Dzeu s'a îngrijit şi de Români!! Să ne întrebăm în ce fel de locuri locuesc Românii, unde-şi petrec cea mai mare parte a vieţii lor??

Ei locuesc în ţinuturile cele mai romantice, cele mai plăcute. Viaţa şi-o petrec mai mult în natură, în aerul liber. Viaţa în casă, în locuinţă, e foarte restrânsă chiar şi iarna. Aici în natură: pe câmpii acoperiţi cu flori, în văile cu murmur lin, în munţi cu codrii bătrâni de veacuri s'a desvoltat şi se desvoaltă firea femeii române. De aici din natură, de sub cerul senin ori înourat a fost însuflată femeia română, cum să-şi înpodobească vestmintele sale. Lucrurile făcute de mamă au rămas în familie, fetele ei le-au întregit şi adaus şi aşa s'a făcut tot mai mândru portul românesc. La această treaptă de desvoltare a putut să ajungă portul nostru numai în urma minţii sănătoasă şi a fantasiei, a puterii de a iscodi lucruri nouă — cu care Dzeu a binecuvântat femeia română, căci nici la o femeie din patrie nu vom afla atâta iscusinţă şi o aşa minte deşteaptă ca la ţăranca română.

In urma celor spuse despre portul românesc şi despre destoinicia ţărancei române, urmarea ar fi să mai spun, că: Ţăranul şi ţăranca română ţin şi azi ca fierul la portul lor curat românesc. Dar durere! Aceasta nu pot să o spun, căci sunt ţinuturi întregi unde portul nostru atâta s'a corcit, încât nu-l mai cunoşti.

In alte locuri s'a perdut cu totul ori numai în parte. Şi ce e mai mult, acolo, unde s'a perdut portul, cum e în Săcuime, acolo şi-a perdut românul şi limba. Românul, acolo, după înfăţişarea lui a devenit Săcuiu şi numai dacă-ţi spune el trebue să-i crezi că e Român. Schimbarea, corcirea, perderea portului nostru românesc înseamnă perirea noastră ca popor.

Şi ce să zicem dacă ne uităm în jurul nostru, în comuna noastră Brad şi în unele comune din jur, când vedem cum în locul hainelor româneşti se încuibă cu deosebire la femei, tărcăturile, materiile luate cu bani scumpi dela străini, când vedem cum ţărancele noastre în loc de a-şi coase şi ţese ele hainele, îşi cumpără materia din cele bolte şi-o dau cusătoreselor străine ca să le facă haine pentru bani scumpi. In loc de cretinţe se încuibă rochia, în loc de pieptar, laibărul cumpărat din şatră, în loc de pânză înălbită frumos, vine giolgiul slab şi altele. Şi care să fie oare causa acestei schimbări? Sunt oare mai frumoase, mai ţinătoare hainele ţărancei române făcute din materie de târg?

Materiile ori hainele gata ce cumpără femeia română din târg pentru sine ori familia sa, sunt lucruri rele învechite de prin cele fabrici, cari atâta sunt frumoase şi arătătoare până sunt nouă, atâta ţin până le bate bine soarele ori ploaia de câteva ori. Te trezeşti numai că-ţi es coatele prin ele şi sunt murdare şi roase.

Numai pentru un fel de femei sunt bune hainele de boltă, pentru cele leneşe, cărora nu le place curăţenia. Pe hainele pistriţe nu se cunoaşte aşa iute nelăuţala ca şi pe cele lucrate de mâna proprie.

E o pagubă mare pentru un ţăran român, când soţia lui, fie din lene, fie din prostie ori din rătăcire nu-şi mai îmbracă ea familia şi casa ei cu vestminte făcute de mâna ei. O mulţime de bani să duc în vânt pe hainele şi materiile cumpărate şi aceşti bani întră în pungi străine. Vestmintele cumpărate ne schimonosesc firea noastră, trupul nostru! Şi pentruce să aruncăm noi banii pe fereastră? Pentruce să ne lăpădăm de portul nostru, căci nici un câştig nu avem, ci numai perdere.

A sosit timpul să ne întoarcem deci din rătăcire, să alungăm tot ce este străin în portul nostru, să ne întoarcem noi ţăranii şi ţărancele române iarăşi la curatul nostru port românesc, căci un poet vestit al nostru (Eminescu) a zis:

Cine-o 'ndrăjit străinii
Să-i mânce inima cânii!

Să facem ca şi pe viitor să putem zice:

Cât e ţara ungurească
Nu-i ca fata românească.

Pentruca pe viitor cu deosebire femeile tinere, fetele să-şi ţină de fală a purta numai haine făcute de ele şi cu dispreţ să arunce rochiile şi alte haine străine, doamnele noastre din Brad s'au înţeles şi parte au lucrat, parte au cumpărat iar dela române de ale noastre două costume frumoase româneşti din Sălişte. Aceste costume se vor da la două inse, cari vor fi vrednice şi pe cari norocul le va bate. Veţi vedea iubite surori aceste costume, la joc, la biserică. Să ştiţi deci, că sunt costume curat româneşti. Vă veţi face şi voi asemenea costume, căci şi voi ştiţi coase şi ţese frumos. Aveţi mustre frumoase înaintea voastră.

Când Dzeu ne va ajuta să mai petrecem împreună vi-se vor da alte lucruri frumoase, dar numai la acelea cari vor purta costume curat româneşti, cusute şi ţesute de mânile lor.

Mi-se pare, că am cam lungit vorba şi trebue să gat. Vă mai zic deci odată, fraţilor şi surorilor: Să ţinem deci la portul nostru românesc, căci numai aşa vom rămânea Români curaţi!

Intimpinare.

Stimate dle redactor! Ziarul „*Lupta*“ din Budapesta publică în nrul de astăzi o corespondență din Panciova („O chestiune importantă“) în care autorul („fulger“) atrage atențiunea cercurilor noastre bisericești, și anume, a delegațiunei congresuale, și chiar și atențiunea subscrisului, asupra împrejurărilor triste în cari se află credincioșii nostri din Panciova, cari împrejurări, — după părerea corespondentului — amenință chiar existința parohiei române de acolo. Intreabă corespondentul că „*de ce nu sărim deci în ajutorul acestor frați ai nostri, de ce nu-i scăpăm din lanțurile ierarhiei sârbești, până nu-i târziu?!*

Acest mare și distrugător rău se atribue administratorului parohiei din Panciova, care — precum zice corespondentul — de când e acolo, absolut nimica n'a făcut în interesul parohiei sale.

Necunoscând împrejurările locale din Panciova, și nici persoana parohului, nu pot să judec, întru cât își implinește ori își negligă dânsul chemarea. Aflu însă de lipsă — încât este vorba de realizarea drepturilor noastre la averea bisericească din Panciova — a arăta faptul, că cam de un deceniu (când preotul actual nu era încă acolo) s'a discutat deja această chestiune în adevăr importantă, între mine și conducătorii inteligenți de acolo, când din toate părțile s'a constatat *îndreptățirea Românilor și necesitatea pașilor indigetați*. Și dacă cu toate acestea, până azi încă nici un pas nu s'a făcut, nu cred că s'ar putea atribui preotului actual.

Precum sunt eu informat, cauza zăbovirii este frica credincioșilor că vor perde procesul și vor avea să poarte spesele procesului.

Față de astfel de temeri delegațiunea congresuală nu poate veni în ajutorul comunității interesate, care — precum știu, — până azi nici nu a presentat cererea ei delegațiunei, iar aceasta, fără o astfel de cerere, nici nu poate proceda și nici nu poate pune pe tapet chestiunea. Eu, subscrisul, ca advocat, organ executiv al delegațiunii, fără autorisare din parte competentă nu sunt în posiție a putea promova causa despărțirii ierarhice, resp. a validita pretensiunile Românilor de acolo.

Cu toate acestea, fiind convins despre îndreptățirea Românilor din Panciova și despre urgența pașilor, n'am întrelăsat a face atenți pe conducătorii comunității și pe bravul protopop al tractului la însemnătatea causei și la pericolul întârzierii (din motivul prescripțiunii după 40 de ani), informând pe respectivii și despre șansele procesului, și amintind și faptul, că din 15 procese realisate până acum numai unul s'a perdut (Fabricul-Timișorii), în urma unor împrejurări de tot abnorme, cari împrejurări (în urma întrării în pensie a respectivilor judecători) au încetat și astfel temerile conducătorilor nu mai sunt justificate.

De atunci s'au intentat mai multe procese cu resultat favorabil, din care ne-am putut convinge, că forurile delegate apreciază în modul cel mai binevoitor pretensiunile noastre juste față de ierarhia sârbă. Astfel am câștigat la toate forurile procesul pentru comuna *Dobrița* (vecină cu Panciova), între împrejurări de tot grele, apoi procesul pentru fundațiunea *Trandafil*, prin care metropolia noastră a devenit la o avere considerabilă.

Sper deci, că deslușirile acestea vor avea resultatul dorit și conducătorii poporului nu vor esita a păși la fapte, dispunând cele de lipsă pentru a smulge poporul nostru și averile noastre din ghiarele străinilor, nu numai la Panciova, ci și în comunele cele număroase, cari trebue încorporate încă metropoliei noastre și prin aceasta intențiunile laudabile ale corespondentului din „*Lupta*“ în scurt timp vor afla resultatul dorit.

Budapesta, în 8 Sept. 1907.

Cu deosebită stimă:
Dr. E. Babeș
advocat.

Două adunări.

I.

Mai săptămânile trecute m'am întâmplat să fiu de față la adunarea unui număr de învățători, o adunare care n'a fost nici „congres didactic“ și nici „conferență învățătorească“, ci o simplă întrunire, în vederea noului an școlar a unor oameni bucuroși de muncă desinteresată, de un apostolat sfânt, care își găsește mulțămirea în el însuși, a celor bucuroși de a aduce jertfă curată pentru cele mai vitale interese și pentru cele mai înalte scopuri ale unui neam. Ia întrunit dorul inimii lor neprihănite de a vorbi între dânșii frățește cum ar putea lucra mai bine și pe ce căi nouă ar putea ajunge mai repede la ținta de toți dorită: luminarea tuturor, întărirea și înălțarea voinții în lumina conștiinții de neam și de Dumnezeu.

Să nu credeți, că au fost mulți dascăli întruniți, au fost puțini, vre-o trei-patru dascăli mai bătrâni și alți vre-o zece mai tineri, dar toți cu iubire de neam și cu adevărată dragoste de țăran. Sfătuirile s'au făcut între acești uniți prin dorințe sfinte și printr'o spornică lucrare împreună, prietinește și în bună înțelegere.

A vorbit mai întâiu un bătrân cu barbă căruntă, resfirată, cu ochii vineți, niște picături din zările pline de pace dumnezeească. A vorbit de chemarea dascălului delă sate, care nu se mărginește numai la datoria de a învăța copiii la zugrăvirea buchilor, „prefacerea numerilor“ și învățarea de a rostul a rugăciunilor, ci mai ales chemarea lui e de a curăți simțirile, a îndrepta gândul către lumea frumosului și a adevărului, de a deștepta în elev conștiința de om și de Dzeu.

Aceasta e activitatea lui în școală. Pe lângă lucrarea aceasta dascălul adevărat trebue să deștepte în sufletul poporului dragostea față de moșia strămoșească, să-l învețe prin sfaturi și pilde cum să facă îngrijirea și lucrarea cuminte a pământului, să-l îndemne la întocmiri de gospodării românești, unde să se păstreze neștirbite deprinderile bune ale strămoșilor.

Rostul de căpetenie al învățătorului zace în cultivarea, în răspândirea adevăratei culturi în popor. Poporul nostru are mare nevoe de lumină, mai ales împrejurările grele de astăzi; el va rătăci necontenit, se va poticni pe toate cărările, va cădea și va peri dacă nu i-se va da lumină. Nu lumina ziarelor, cari sunt întocmite pentru toate celea, numai pentru popor nu, nu lumina aceasta e de lipsă poporului, ci acestuia îi trebue o învățătură statornică, o pâne de toate zilele și aceasta i-o poate îmbia mai bine dascălul, care e zilnic în nemijlocită atingere cu el, iar dascălul să fie întru toate ajutat de preot.

Iar când vom avea învățători cari își înțeleg chemarea, în chipul acesta ne-am apropiat de sigur de ținta cea mare și sfântă! Așa vorbia bătrânul dascăl.

In urmă se ridică un dascăl tinerel, abia trecut peste 20 de ani. Sfios ca o fată mare și cu glas tremurător grăește:

Mai întâiu de toate avem lipsă de o școală sătească, o școală poporală, prefăcută după nevoile poporului, îmbogățită și întărită, îndrumată pe cea mai bună cale. Școala, precum e astăzi cârpită și spoită de pedagogia modernă, cu dascăli infumurați, cu ifosuri, fără astâmpăr și ce e mai rău fără saț, cari cochetează mereu cu vistieria țării, făcând frumosul celor dela cari vine banul Iudei, nu ne va scoate la liman, ci mai rău ne va apropia de perzare.

Ne trebue o școală mai puțin formalistă, mai puțin abstractă, în schimb însă cu mai multa inimă, cu mai mult duh și influință asupra poporului frământat de păcate și mizerii.

Iar pentruca să avem o astfel de școală avem lipsă de ajutorul bisericii, atât de ajutorul cel moral, cât și cel material. Biserica, îndeosebi biserica noastră care e națională, are datoria sfântă a se îngriji de școală, de ridicarea la lumină a păturei care e mai curat românească.

Invățătura care se va face în școala cea nouă să nu fie națională, ci românească în cel mai sfânt înțeles al cuvântului, românească în lege și limbă, astfel, ca vlăstarul eșit din încăperile modeste ale acestei școli să știe și se simțească, că face parte din o pătură de oameni, cari se chiamă Români, să știe și să fie convins, că nu poate însemna nimic în viața pământească decât numai în sinul neamului din care se coboară; și că numai în legea în care a fost botezat, precum numai în limba în care a ascultat cântecul de leagăn al maicii sale se va putea împărtăși de viața și fericirea de veci.

Dascălul însă să fie conștient de adevărul, că numai educația aceea va fi sănătoasă, care pleacă dela nevoile neamului, dela viață, dela felul de a fi și a simți al poporului. Pornind dela astfel de axiome suntem datori toți dascălii să cunoaștem cât mai deplin această viață românească, în toate formele ce îmbracă: limbă, lege, amintiri istorice, înfățișare de astăzi. Pentru astfel de comori să ne ostenim, să le adunăm, să nu le amestecăm cu altele străine, să nu le falșificăm, ci să le dăm așa neștirbite ca cea mai sfântă moștenire celorce ne vin în urmă. O astfel de lucrare înseamnă educația adevărată, temeiul cel mai sigur al unei culturi cinstite și bune, al unei culturi prin care se câștigă învingerea.

Tinărul dascăl tăcu, se apropie de cei mai bătrâni, le strânse mâna pe rând la toți câți erau și pleacă, iar eu m'am ales cu convingerea, că dascălii acestia simpli și fără pretenții, sunt adevărați duhovnici și predicatori, preoți în cel mai înalt înțeles al cuvântului, preoții culturii românești.

Nicolae Păunaș.

„Asociațiunea“.

Adunarea generală a desp. „Solnoc-Dobâca.“

— 6 Septemvrie n.

Prea puține sunt momentele cari scot inteligența română a comitatului nostru din șablonul vieții zilnice. O petrecere de vară, o sfințire de biserică ori școală, odată pe an adunarea despărțământului „Astrei“, iată toate momentele, cari adună la un loc inteligența noastră, o fac de mai schimbă câte o vorbă.

Adunarea despărțământului „Solnoc-Dobâca“ ținută anul acesta la *Deș* și împreunată cu teatru și concert a fost un adevărat „*eveniment.*

S'a adunat lume multă, încât sala spațioasă dela casa comitatului abia a putut să o încapă.

Adunarea s'a deschis la orele 4 p. m. prin o caldă cuvântare a dlui *Dr. T. Mihali*, directorul despărțământului. Dacă ideile și simțemintele dsale ar prinde rădăcini în sufletul membrilor, poate că și acest despărțământ ar arăta mai mult spor.

Ce e drept, despărțământul are o estensiune prea mare; dar după cât am aflat din raportul secretarului, despărțământul până acum abia numără 40 de membri și o avere de 600 cor. E întradevăr uimitor, că într'un ținut așa de estins și cu un număr destul de considerabil de oameni cu carte, se găsesc numai 40 de inși, cari vreau să-și jertfească obolul pe altarul culturii neamului, cu toate că ar fi un lucru de toată lauda, dacă preoții acestui ținut s'ar înscrie toți membrii ai „Asociațiunei“ împreună cu mulți alți oameni, cari se află în situațiune bună. Cauza acestei nepăsări se pare, că stă de o parte în aceea că despărțământul e prea estins, și așa inteligența și poporul ne venind în contract cu comitetul decât la vre-o adunare a despărțământului, și și atunci în număr prea mic, nu înțelege în mare parte rostul „Asociațiunei“, nu cunoaște scopul, mijloacele și căile prin cari caută ea a-și îndeplini misiunea culturală, iar de altă parte în aceea, că spor la muncă nu se prea vede în acest despărțământ, deși lipsa de înaintare culturală, e foarte mare, fiind comitatul nostru al doilea între cele cari numără mai mulți analfabeți. S'au întemeiat două agenturi, dar și acelea s'au născut moarte.

Pentru a se putea ajunge un bun rezultat, trebue deci sforțări mari și statornice, și nu e bine să se aștepte totul dela comitetul central din Sibiiu.

Prelegeri la sate cât mai multe din ramii economici și culturali, punerea în circulațiune a bibliotecii ambulante a despărțământului, iată lucrări cari s'ar fi putut face și despre cari rapoartele nu ni-au pomenit nimic. Pe urma acestora s'ar înmulți și numărul membrilor. Așa și numai așa va putea comitetul să-și întindă cercul relațiunilor sale și având în vedere vecinic scopul urmărit.

O îndreptare spre bine s'a văzut la înscrierea de membrii noi, căci în scurtă vreme s'a adunat suma de 1.000 cor. înscrindu-se un număr frumos și dintre țăranii prezenți.

S'a cerut și înființarea de despărțăminte noi, sau mai bine zis decentralizarea, acolo unde să și poate, ar aduce cu sine foloase culturale reale, căci multe puteri tinere, dornice de muncă, s'ar grupa, și cu un teritoriu mai puțin estins ar lucra cu mai multă intenzitate decât cum se lucră acum. Un despărțământ de es la *Lăpuș*, altul la *Gherla*, altul la *Deș* și altul la *Beclean*, după puterile ce sunt așezate în aceste părți, ar lucra ca scopurile Asociațiunii să se ajungă mai ușor și mai sigur. Ceea-ce lipsește e îndemnul dela cei mai în vârstă și voința fermă. S'a accentuat și lățirea broșurilor din „*Biblioteca poporală*“ a „Asociațiunii“ și în special cartea despre „*Inceputul neamului românesc*“ de prof. *Dr. I. Lupaș*. O idee salutară, numai cât ar trebui nu numai accentuată, dar căutate și mijloacele de lățire. A fost rău că a lipsit o prelegere poporală, căci poporul adunat aici cu prea puține s'a ales din rapoartele oficioase.

Seara la orele 8 a fost concert și teatru. Corul teologilor din Gherla s'a achitat bine de rolul ce și l'a luat. Au plăcut mult piesele „*Pribeagul*“, de Flechtenmacher-Popovici, „*Răsunet*“ de Vidu, „*O pământule iubit*“ de A. Popoviciu. Mai slab au fost esecutate: „*Imnul Unirii*“ de T. Popoviciu, și „*Mama*“ de Kirchner.

Trupa dlui *Zaharie Bârsan* a stârnit un entusiasm de nedescris în public. Mare parte din publicul nostru de pe aici n'a văzut artiști și teatru românesc. S'au jucat trei comedii: „*Un prieten*“, „*Capriciul unui tată*“ și „*Furtuna casnică*“. Cea dintâi fiind mai grea nu a fost prea bine pricepută, ear cele două din urmă au stârnit tunete de aplause. Artiștii au fost chemați de repețite ori la rampă.

In urmă dans până în zori. In vremea petrecerii în bufet se da înainte cu toastele. Cine-i vedea, stând de-o parte, își zicea: mai puține toaste, și mai multă dorință de muncă. Sau mai pe românește. mai puțină vorbă și mai multă ispravă!

V. P.

Inmulțirea venitelor parohiale.

Trăim în zilele materialismului. De sub puternicul curent al acestuia nu se pot substrage nici corporațiunile cu mențiune eminamente morală ori idealistă.

Dintre toate instituțiunile esistente biserica creștină este așezământul care represintă cea mai puternică espresiune a celui mai sublim idealism — a idealismului moral — care, de altfel ar fi să fie cel mai pronunțat contrast al materialismului. Și cu toate acestea, nici ființa ei, nu poate rămânea neatinsă de virtegiul acestui puternic factor al zilelor noastre — al materialismului.

De altfel, lucrul — dacă vom cerceta causa cu scrupulositatea cuvenită — ni-se presintă cât se poate de firesc. Să ne dăm numai seama bine înainte de toate de însași ființa noastră, de Eu-l nostru propriu particular. Noi ca ființe suntem formați din două părți deosebite: din trup ca parte materială și din suflet ca parte ideală spirituală. Ambele acestea contopite formează ființa noastră. Cu adevărat, scopul și ținta finală a acestor doi factori este deosebită, amăsurat firei lor deosebite, dar pentru a arăta o oare-care manifestație în direcțiunile impusă lor de divinitate, sunt avizate și la o acțiune de natură împrumutată.

Sufletul meu d. e. nu va fi capabil de a se avânta spre îndeplinirea unor fapte mărețe idealiste-morale, câtă vreme sălașul lui vremelnic: trupul, nu va fi satisfăcut în măsura recerută cu forțele materiale reclamate de el, ca parte materială a ființei mele. Pentru a putea săvârși o faptă nobilă, care cadrează în domeniul acțiunilor sufletului trebue să existe și un trup, care de sine înțeles — fiind materie, trebue să fie alimentat în măsură suficientă cu alimentațiunile materiale dictate de natură.

Și precum așa stă lucrul la ființele singuratice, de sub această regulă generala nu se pot subtrage nici societăți, nici corporațiuni, fie acelea cu ținte și scopuri ori cât de idealiste!..

E lesne de înțeles deci, că nici biserica, instituțiunea și așezământul cel mai ideal, nu poate fi scutit de forța materialismului, în împlinirea înaltei și sublimei ei misiuni.

Una din cele mai de căpetenie misiuni a bisericei este d. e. îngrijirea educațiunei tineretului, susținerea școalei. Și cine ar cuteza să afirme, că își va putea împlini această înaltă datorință numai *cu idealism?!*. Pentru a atinge scopul ideal, la care țintește, necondiționat, că are lipsă de brațele materialului — ale banului!...

Cred, că și nu mai din cele zise se vor putea convinge toți aceia cari greșesc, când zic în fața poporului, că biserica fiind o instituțiune curat sufletească, nu de fericirea sufletelor are a se îngriji, și nu are și nu poate avea lipsă de bani. Da, are lipsă de bani biserica, pentru a-și putea împlini chemarea grea pe care o are.

Și poporul nostru a înțeles dela început această necesitate. Dovadă jertfele lui în decurs de veacuri depuse pe altariul bisericei, jertfe cari — comparând starea lui materială cu aceea a altor popoară — sunt neîntrecute. Și dacă astăzi ici-colea se ivesc și simptoamele nepăsării simțului de jertfire în scopul acesta — are a se căuta în lipsa de încredere a poporului în conducătorii și chivernisitorii avutului bisericesc. Şi această neîncredere, cu puţine excepţiuni, provine şi isvoreşte din impregiurarea, că socotelele bisericeşti nu sunt purtate cu corectitatea cuvenită şi mai ales nu la înţălesul curat al poporului.

La cetirea socotelilor în sinodul parohial, dacă prezidentul nu lămureşte în deajuns fiecare posiţie, şi dacă poporul iasă neclarificat, o nedumerire îi umple fiinţa în ceea-ce priveşte finanţele bisericeşti. Vine acum semidoctul şi aruncă sămânţa în pământul pregătit pentru a o primi şi încolţi: „No, vedeţi oameni buni, despre cutare şi cutare întrate nici nu se făcu pomenire, apoi eşitele cutare se spuseră şi de două ori .. apoi să mai dai un ban? , Prost cine mai dă la biserică pentru ca săi mânânce ei"... Poporul din nedumerire trece acum la *neîncredere*, de unde urmează nefasta îndărătnicie de a mai jertfi ceva pentru înmulţirea întratelor parohiale.

Scăpată odată încrederea poporului, mult timp şi multă tactică poate să o mai prindă din nou... (Va urma).

Peregrinaj la sfânta mănăstire Hodoş-Bodrog.

— Raport special. —

— 24 August v.

Zile de adevărată pietate au fost cele 3 zile în care la sfânta mănăstire Hodoş-Bodrog s'a sărbat hramul bisericii întemeiate nainte de aceasta cam cu 1000 de ani.

Luni dimineaţa înainte de Sf. Mărie deja pe la orele 5 au sosit în număr însemnat credincioşii din comunele: Simand, Fazékas-Várśánd şi comunele învecinate, cari au fost primiţi în sunetul clopotelor de P. C. Sa dl Arhimandrit şi părinţii mănăstirii. De observat e, că fiecare grup de credincioşi, cari au venit, toţi au fost primiţi cu solemnitate, cetindu-li-se rugăciuni şi ţinându-li-se vorbiri pline de învăţături şi nutremânt sufletesc plin de pietate. Atât rugăciunile, cât şi înălţătoarele vorbiri le-a rostit P. C. Sa dnul Arhimandrit Aug. Hamsea.

In grupe mai mari şi mai mici au venit din comuna Ghiroc, sub conducerea preoţilor D. Voniga şi A. Baicu, din Călacea, sub conducerea preotului George Tocitu şi a învăţătorului Paul Trailescu, din Şeitin, Nădlac şi Semlac, sub conducerea preotului P. Német şi a învăţătorilor G. Petrovici, V. Guleş şi C. Savu, din Cernetear, sub conducerea preotului I. Spân şi a învăţătorului P. Ludac, din Otlaca, sub conducerea preotului I. Iancu şi a înv. G. Turic, din Cenadul-sârbesc şi Sarafola, sub conducerea înv. I. Toţa, din Alios şi Fibiş, sub conducerea preotului A. Ţucra şi a înv. D. Bugariu, din Chesinţ, sub conducerea înv. M. Pepa, din Şiclău, sub conducerea preotului I. Codrean, o grupă imposantă din Sân-Nicolaul-mare, sub conducerea preotului Ioan Popovici şi a înv. Ant. Minişan şi A. Lipovan.

Intre credincioşi am observat şi st. familie a fruntaşului advocat Dr. Nestor Oprean. Sub conducerea harnicului învăţător din Bihor P. Cipou a sosit o procesiune frumoasă din cele mai îndepărtate comune din Bihor: Luncşoara, Cetea, Valea-mare ş. a.

Din Bătania, sub conducerea preotului S. Cornea din Zarand, sub conducerea preotului A. Iancu, din Ghiula-Varşand, sub conducerea preotului V. Pantoş, din Comlăuş, sub conducerea preotului V. Mihulin, din Socodor, sub conducerea preotului A. Popp, din Micalaca, sub conducerea preotului I. Morariu, din Soboteli în frunte cu preotul Fabriciu Manoilă, apoi Chişineu, Erdeiş, Nadab, Sintea, Chiner, Murani, Secursigiu, Fenlac, Munari şi din alte multe părţi aşa, că poporul nostru credincios a fost representat la această sărbare măreaţă din cinci comitate: Arad, Cenad, Timiş, Torontal şi Bihor în preponderanţă însă părţile bănăţene.

Credincioşii peregrini în decursul zilelor înainte de sărbătoare s'au mărturisit, iar în ziua sfintei Mării s'au cuminecat, li-s'au făcut mai multe slujbe şi cetit rugăciuni, maslu, iar ungeria cu sfântul mir a ţinut dela vecernie până după orele 2 noaptea.

Serviciul divin în ziua de sf. Marie a fost săvârşit de către dnul Arhimandrit egumenul sfintei mănăstiri, dl R. Ciorogar, director şi toţi preoţii sosiţi cu procesiunile.

Sub durata serviciurilor divine în tot decursul slujbelor, răspunsurile liturgice le-au cântat corurile de plugari din Sân-Mic.-mare (Nagy-S.-Miklós), Pesac şi din Micălacă atât de exact şi frumos, că toţi am muţit, recunoştinţă faţă de coriştii bine instruaţi şi de bravii lor conducători. Cu deosebire însă s'a remarcat corul din Sân-Miclăuşul-mare sub conducerea bravului învăţător A. Lipovan.

Predica ţinută în ziua de sf. Marie a fost despre „însemnătatea datinelor religioase, ca factor puternic pentru susţinerea şi alimentarea simţului de pietate a poporului". Atât acea vorbire plină de învăţături şi mângâere pentru popor, cât şi cuvântările rostite la primirea şi despărţirea procesiunilor, au umplut inimile celor presenţi de pietate şi sub acea puternică impresiune îngenunchiau când prea bunul Părinte dl Arhimandrit vorbia — şi trebue se observ, că mănăstirea cum ia este acum aranjată şi condusă, contribue în măsură foarte mare la întărirea şi susţinerea şi păstrarea credinţei.

Numărul credincioşilor, cari au cercetat anul acesta sfânta mănăstire se urcă peste 30 de mii.

A vedea o mare de oameni pătrunşi de credinţă în Dumnezeu nu se poate descrie. Cu deosebire seara, când P. C. Sa dl Arhimandrit cu părinţii mănăstirii şi preoţii veniţi cu procesiunile — făceau rugăciunile de vecernie şi de priveghere, poporul, miile de suflete pioase cu lumini în mâni şi lacrămi de umilinţă în ochi, ar fi putut aduce la credinţa adevărată şi deştepta simţul religios şi în cel mai mare ateist. Scene adevărat pline de cucernicie erau acele când priveai sfânta biserică luminată de sute şi mii de lumini şi în mijloc mii de oameni încunjurând sfântul locaş între cântări şi rugăciuni pioase. Bunul Dumnezeu să primească şi se asculte cererile celor înduioşaţi şi să dăruiască viaţă lungă conducătorilor sfintei mănăstiri, care de o vreme încoace a devenit o fortăreaţă puternică a cuvântului lui Dumnezeu, a răspândirii credinţii şi a întăririi simţului religios al poporului nostru. *Un peregrin.*

NOUTĂŢI.

Pentru gimnaziul din Brad au întrat următoarele dăruiri: „*Someşana*", institut de economii şi credit în Dej 300 coroane. *Ioan Bulzan*, plugar în Vaţa-de-sus 200 coroane. *D şoara Val. Popp*, cântăreaţă-artistă în Budapesta, drept cunună eternă pentru fericitul său tată *Ioan*, fost profesor în Sighetul Marmaţiei şi *Maria Oros* 100 cor. *Dr. Liviu Tămăşdan*, advocat, Arad 100 coroane. Tinerimea română studioasă din Sighişoara-Cohalm, venitul petrecerii din 28 August a. c. 80 cor. Dela concertul dat de corul bisericesc din Băiţa şi Criscior, la 29 Iulie a. c., jumătate venitul curat 60 cor. Venitul curat al concertului din Topârcea 20 cor. Tinerimea română din Ibăneşti-Hodac, venitul petrecerii 20 cor. „*Unirea*", institut de credit, Vád 20 cor. *Vasile Giurgiu*, preot, Vaţa-de-sus 50 cor. *Alexandru Teoba*, preot, Leata 25 cor. „*Tribuna*", ziar, Arad 20 cor. *Nicolae Raşovan*, T.-Cubin 10 cor. *Vasile Roşca*, plugar, Murăş-Uioara 20 cor. Fie jertfa lor binecuvântată! Brad, 3 Septemvrie 1907.

Epitropia gimnazială.

*

Nou proces „Tribunei". Redactorul responzabil al „Tribunei" dl Ioan N. Iova a fost ascultat zilele trecute de judele de instrucţie din Oradea-mare într'un nou proces, intentat ziarului numit pentru articolul „*Duşman al culturii*", publicat în nrul 113 dela 2 Iunie a. c. al „Tribunei".

*

Inchiderea crâşmelor. In ministeriul de finanţe a fost compus un regulament, în inţelesul căruia crâşmele au să rămână închise în Dumineci şi sărbători mari, cu începere dela orele 10 dimineaţa, iar pentru vinderea de vinars să rămână închise ziua întreagă. Regulamentul a fost trimis spre aprobare şi punere în aplicare ministrului de comunicaţiune, dupăce crâşmele aparţin cercului său de competenţă. Tot odată s'au luat măsuri din partea ministrului de finanţe, ca licenţele pentru vinderea de beuturi să se dee cu mai mare scrupulozitate, şi dela aceia, cari se fac vinovaţi pentru nerespectarea legii, să fie detrase.

*

Moartea poetului Sully Prudhomme. Poetul francez Sully Prudhomme, care în 1901 a fost premiat cu premiul Nobel a încetat din viaţă Sâmbătă noaptea în castelul său din Chanet. Sully Prudhomme era în etate de 68 de ani şi de 6 ani era paralizat şi trăia retras.

*

Procesul „Unirei" din Blaj s'a pertractat Luni la curtea cu juraţi din Cluj. *Redactorul* Aurel C. Domşa *a fost declarat vinovat şi pedepsit* **cu** opt luni *temniţă de stat şi 1200 coroane amendă în bani.*

*

Bucătărie comună. In Anglia, şi acum şi în Germania, se construesc case mari de închiriat, numai cu câte o singură bucătărie, în care se găteste mâncarea pentru toţi locuitorii din casă. Sunt deci case, nu numai cu încălzire centrală, ci şi cu hrănire centrală. Fiecare familie care locueşte în casă, îşi primeşte mâncarea gata, în casă, cu ajutorul unui aparat special. La noi nu s'a ajuns încă atât de departe cu comoditatea. Au început însă a se forma bucătării comune, în cari se găteşte de mâncare pentru mai multe familii, făcându-se astfel mari economii, în lemne, şi în celelalte. Inceputul s'a făcut în Becicherechul-mare, upoi a urmat Timişoara şi alte oraşe mari, iar acum e vorba să se facă şi în Sibiiu o astfel de bucătărie comună. Credem, că multe dame vor saluta cu bucurie ideea şi îi vor dori grabnică realizare, pentru a scăpa de multele mizerii ce le au mai ales cu — servitoarele.

*

Serbările „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu". In legătură cu notiţa publicată în un număr anterior vestim obştea noastră, că sărbările iubilare vor începe Sâmbătă, la 28 Septemvrie n. c. cu reprezentarea piesei „*Maliţiosul*", ce se va da în teatrul orăşenesc, se vor continua Duminecă în 29 Septemvrie cu celelalte festivităţi. In aceiaş zi seara se va ţinea concertul festiv. Detailii vom da la timpul său. In legătură amintim, că din acest incident îşi va serba şi prezidentul Reuniunei, dl Victor Tordăşianu, asesor consistorial, iubileul de 10 ani de când se află în fruntea Reuniunei noastre.

Comitetul.

*

Doamna Maria Botiş n. Cioban, cunoscuta scriitoare a fost distinsă cu medalie de aur din partea comisariatului general al Expoziţiei din Bucureşti.

*

Un milionar misionar. Milionarul Stefan Thaw din New-York s'a hotărât, ca să meargă în Siria ca misionar, iar averea lui de 15 milioane dolari să o dăruiască pe seama bisericii.

*

Alegere de învăţător. Duminecă în 26 August s'a făcut alegerea de învăţător în comuna Gurasada (tract. Ilia). Recurenţi au fost 4. Candidaţi au fost toţi 4. Ales a fost *George Furdui* cu totalitatea voturilor. Alegerea a decurs în ordine exemplară şi a fost condusă de dl protopresbiter *George Oprea.*

*

Hymen D-şoara Sabina *Nicola* şi dl Iosif *Niccară*, candidat de preot, îşi vor celebra cununia Duminecă, în 2/15 Septemvie în biserica cea mare din Albac Arada.

*

La gimnaziul din Caransebeş de nou înfiinţat, s'au înscris 121 elevi pe clasa primă, — tot fii de grăniţeri, — astfel, că vor trebui să fie deschise trei clase paralele.

*

Binefăcătorul meseriaşilor, veneratul paroh *Ioan Popi'a* din Comăna-inferioară, şi a câştigat titlu neperitor la recunoştinţa meseriaşilor nostri, prin faptul, că s'a înscris în şirul membrilor fundatori ai „Reuniunii socialilor români din Sibiiu, cu taxa de 100 coroane. Fie ca această faptă generoasă, să afle cât mai mulţi imitatori.

*

32 şcoale de stat în Sălagiu. Inspectorul şcolar regesc din Sălagiu a propus ministrului de culte Apponyi, ca pentru apărarea Ungurilor din Sălagiu din ghiarele romanizării să se înfiinţeze în comitatul Sălagiu mai multe şcoale de stat ca tot atâtea fortăreţe culturale. Ministrul de culte a primit propunerile inspectorului şi a făcut planul ca în Sălagiu să se ridice 32 şcoale de stat, căci zice ministrul: „poporul român a rămas îndărăt în cultură şi prin urmare *trebue ajutat*". Câtă îngrijire părintească!

*

Gimnaziul din Câmpulung. Guvernul central din Viena a luat deciziunea ca gimnaziul românesc, care avea să se activeze cu ziua de prima Septemvrie a. c. la Câmpulung în Bucovina, să nu se deschidă anul acesta, ci deschiderea să fie amânată pe un timp nedeterminat. Poporul bucovinean e amărât până în suflet de această decisiune. Aproape 100 copii vor perde câte un an, pentrucă înscrierile la celelalte şcoale sunt terminate. Deputaţii poporului român din Bucovina au plecat în urma acestei veşti triste la Viena, pentru a determina guvernul de a-şi schimba deciziunea, care a fost adusă numai de dragul câtorva străini, cari cereau clase paralele la gimnaziul din Câmpulung.

*

Foamete în Irlanda. Din Londra se vesteşte, că în Irlanda-de-vest va isbucni, în urma recoltei slabe de cartofi, foametea. E teamă, că va fi şi mare lipsă de material combustibil.

*

Varsatul negru în Viena. Din Viena se anunţă că din cauza epidemiei de vărsat negru, care bântue cu furie, s'a interzis întrunirile, conferinţele, sărbările, într'un cuvânt orice fel de adunări în circomscripţiile X şi XII, unde se constată un mare număr de cazuri de boală.

*

„Az Ujság" e singura foaie cu adevărat independentă şi obiectivă maghiară. Apare zilnic în Budapesta. Preţul 28 coroane la an, 14 coroane la jumătate an. Adresa: Budapest, VII Rákoczy-ut 54.

*

Aniversarea a 30-a a bătăliei dela Griviţa. Joi în 30 August v. se va serba în Bulgaria cu mare festivitate aniversarea a 30-a a luptei glorioase dela Griviţa. Cu această ocaziune se va inaugura monumentul „Ţarului liberator". Tot din acest incident, pentru militarii cari au luat parte la această bătălie, se va bate o medalie comemorativă, pe care vor fi împrimate efigiile celor doi şefi ai armatei ruse şi române, cu inscripţia latină: „*Alexander II Russorum imperator*" şi „*Carolus I rex Romaniae*". Pe revers va avea inscripţia: „*In memoria luărei Griviţei şi a eliberării Bulgariei*". Această inscripţie va fi gravată în limba română, rusă şi bulgară, având deasupra insigniile celor trei naţiuni.

*

Meseriaşii nostri din Pisburg (America): Ioan Hedu, sodal măsar, a dăruit fondului „Masa învăţăceilor meseriaşi", administrat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" 5 cor., Ilie Slavu, sodal măsar, „fondului Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor fără de lucru", 5 cor., Ioan Popaiov şi Constantin Moga, ambii sodali măsari „fondului Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace" câte 5 cor. In total 20 cor.

Cărţi şi reviste.

Articolul de lege XXVII din 1907 despre relaţiunile de drept ale şcoalelor poporale elementare nesusţinute de stat şi despre competinţele învăţătorilor comunali şi confesionali împreună cu *Indrumarea* ministrului de culte şi instrucţiune publică către comisiunile administrative, referitoare la executarea acestei legi. Această carte cuprinde şi toate explicările necesare la fiecare paragraf şi întreaga instrucţiune ministerială referitoare la aplicarea acestei legi. E scrisă într'un limbagiu uşor, poporal. Preţul 2 cor. Arad, 1907. Tipografia diecezană.

*

„Ullranda", de *Carmen Sylva*, dramă în două acte, în versuri, traducere de A. Steuerman, a apărut în „Biblioteca pentru toţi" Nr. 275. Preţul 30 bani.

Frumoasa dramă a M. Sale Reginei Elisabeta e una din cele mai puternice creaţiuni, isvorâte din fantazia nespus de bogată şi fecundă a Augustei scriitoare.

Eroii piesei sunt figuri din timpuri şi locuri depărtate, dar pasiunile ce se frământă în sufletele lor, acţiunea pe care o desfăşoară sunt atât de omeneşti şi de vii, încât ne captivează din primele momente şi ne mişcă profund.

Atât pe scenele germane cât şi pe acele româneşti — la Iaşi în prezenţa M. M. L. L. şi apoi la Teatrul Naţional din Bucureşti — rolul *Ullrandei*, a fost creat de marea artistă *Agata Bârsescu* şi a obţinut un succes strălucit.

Această carte nu va lipsi de sigur din colecţia număroşilor admiratori ai genialei scriitoare şi Regine Carmen Sylva.

De vânzare la toate librăriile. A se cere gratis catalogul complet al acestei Biblioteci la Librăria Alcalay. — Bucureşti.

Anunţ.

Cursurile „*Şcoalei pentru economia şi industria de casă*, susţinută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu", se încep la 15 Septemvrie n. Instrucţiunea secţiunii economice cuprinde: *a*) învăţământ practic: pregătirea bucatelor, conservarea poamelor şi legumelor, spălatul şi călcatul rufelor, confecţionarea rufelor, etc.; *b*) învăţământ teoretic: economia de casă, contabilitatea, etc. Instrucţiunea secţiunii industriale cuprinde: cusut, croit, împletit cu maşina, tors şi ţesut.

Informaţiuni se pot primi dela domnişoara Alexandrina Ţeranu, Sibiiu, strada Baier Nrul 1.

Comitetul „Reuniunii femeilor
române din Sibiiu".

Nr. 346—1907 [263] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Orăştiei şi Geoagiului se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Pischinţi, salar 600 cor., 440 cor. din repartiţie, pentru 160 cor. va folosi 2 jugăre arătură, 1½ jug. păşune şi 2 jugăre pădure, cuartir şi lemne de încălzit.

2. Dâncul-mic, cu salar 600 cor, anume din repartiţie 400 cor. şi 200 cor. din arânda păşunatului comunal cuartir şi lemne de foc în natură.

3. Petreni, salar 600 cor. din repartiţie 480 cor. şi 120 cor. din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

4. Voia, salar 600 cor., anume din repartiţie 400 cor., iar 200 coroane din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

Reflectanţii îşi vor aşterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuţi poporului au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-şi arăta desteritatea în cântat şi tipic.

Orăştie, 24 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăştiei şi Geoagiului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Sz. 3252—1907 [260] 2—2

Pályázati hirdetmény.

A községi jegyző nyugdijaztatása folytán üresedésbe jött sugági községi jegyzői állásra pályázatot nyitok és felhivom pályázni ohajtókat, hogy a minősitvényt, erkölcsi magaviseletet, eddig szolgálatot, életkort és nyelvismereteket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat nálam f évi szeptember hó 28-ig nyujtsák be.

A román nyelvnek szóval és irásban való birása feltétlenül szükséges.

Szászsebes, 1907 évi augusztus hó 31.

A h. főszolgabiró:
Putkovszky

---

[262] 2—2

Publicaţiune

despre vânzare de lemne de foc.

In cancelaria comunală din Vorumloc în anul 1907 Septemvrie 16, înainte de amiazi la 11 ore, se dau spre vânzare 200 stânjini lemne de fag pentru foc, duse în staţia dela Kiskapus, cu preţul strigării de stânjin 23 cor.

Vorumloc (com. Nagyküküllö) 4 Septemvrie 1907.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.	1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„ —·24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„ —·24
„	4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„ —·80
„	5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„ 1·60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„	7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„ —·—
„	8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„	9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„	10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„ —·—
„	11.	Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„	12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„ —·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18
„	14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„ —·70

Prin Librăria arhidiecezană se pot procura diferite

ornate bisericeşti

mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Explicarea Evangeliilor duminecale

şi ale

Sărbătorilor împărăteşti

de

Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.

Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Preţul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ

Din SIBIIU—NAGYSZEBEN

ofere spre cumpărare următoarele recuisite bisericeşti

CĂDELNIŢE de fer nichelate	12·—
„ de argint de China	18·—
„ de argint de China	24·—
„ de argint de Alpaca	22·—
CANDILE argintate, dela cor. 10·50 până la	200 —
„ din argint de China dela cor. 14 până la	400·—

	9½	12	15 cm.
CĂLDĂRUŞE ptru apă sfinţită din argint de China	19·—	24·—	30·—
„ ptru apă sfinţită din argint de Alpaca	26·—	32·—	38·—

CANDELABRE de sticlă cristalină:

Inălţime	Diametrul	Nr.		
80	60	1772	pentru 6 lumini	28 —
80	60		pentru 6 lumini	23·40
80	45	1778	pentru 4 lumini	52·—
80	45	1778	pentru 6 lumini	70·—
90	55	1782	pentru 6 lumini	75·40
90	55	1782	pentru 8 lumini	98·80
120	80	1780	pentru 10 lumini	222·30
		1841	pentru 12 lumini	225·—
200	120	1783	pentru 30 lumini	466·—

CHIVOT de argint de China	118·—
„ de argint de China	92 —
CLOPOŢEL pentru altar, argintat cor. 4 —, 6·— şi	8·—
„ pentru altar. din argint de China cor 7 — până	10·—
CRUCI de lemn pictate simplu cor. 9·50, mai fine	12·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos gravat	15·40
„ din argint de China aurite, cu Domnul Christos gravat	19·50
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	28·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	32·—
SFEŞNICE din argint de China, 33 cm. înălţime	18·20
„ din argint de China, 42 cm. înălţime	26·—
„ din argint de China, 78 cm. înălţime	83 20
„ din argint de China, 100 cm. înălţime	100·—
RIPIDE din argint de China, prăgina de lemn cu 2 iconiţe în oleu	73·—
POTIRE din argint de China cu disc, 26½ cm. înălţime, discul şi interiorul potirului aurit	27·50
POTIRE din argint de China cu disc 26½ cm. înălţime, complet aurit	36·—
POTIRE cu disc, vasul şi discul din argint curat, iar piciorul din argint de China.	114 —
POTIRE cu disc, complet din argint curat	188·—
LINGURIŢE pentru cuminecătură din argint de China, aurite	4·40
COPIE (cuţit) pentru agneţi, din argint de China, aurit	7·20
STEA pentru agneţi, bronz, aurită	5 60
„ pentru agneţi, din argint, aurită	12·—

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

La **Librăria Tipografiei arhidiecezane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de toate zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rândueala Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rândueala Obedniţei. — Ciasul al nouălea. — Rândueala Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Slujba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste săptămână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rândueala Sinaxariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă peste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinaxariul pe toate lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începând cu anul 1901 până inclusive 1952. — Explicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangheliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat 2 cor., legat în pânză 2 cor. 40 fil., legat în piele roşie cu copcii 4 cor.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 30—

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent **Nr. 86967.**

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi învioréză **pe lângă garanţie.**

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [11] 4

Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 96 Sibiiu, Sâmbătă 1/14 Septemvrie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

„Politică egoistă“.

I.

Sibiiu, 13 Septemvrie n.

Sigur, că nu le-au plăcut compatrioților nostri sași adevărurile cuprinse în articolul Șvabului din Timișoara, publicat în ziarul vienez „*Deutsche Zeitung*“ și reprodus în întregime în numărul trecut al ziarului nostru. Ceeace însă nu schimbă întru nimic faptul, că ele sunt *adevăruri*, cari pot să doară, pot să provoace neplăcere, ascunse ori schimbate însă nu pot să fie.

E așa cum spune Șvabul. Sașii din Ardeal au căutat totdeauna și caută și astăzi să tragă focul numai la oala lor; și pentru a putea face în tihnă și neconturbați lucrul acesta, se aliază cu orișicine, când știu că are puterea în mână. Ii întorc însă imediat spatele, când văd că e pe calea de a perde puterea.

Exemple am avea destule din trecutul lor politic, dar nu le înșirăm, pentrucă nu *acesta* este scopul articolului de față, adecă, de a le pune și noi în lumină adevărată politica, ci cu totul altul.

Articolul Șvabului din Timișoara pare a fi fost și un răspuns la darea de seamă pe care a făcut-o deputatul Dr. *Rudolf Schuller* în fața alegătorilor sei sași din Cincul-mare, și asupra acestei vorbiri, — pe care cetitorii nostri o cunosc în reasumat, căci i-am dat cuprinsul în numerele 81—83 din anul acesta al ziarului nostru, — avem să mai spunem și noi câteva cuvinte, necesare pentru lămurirea unor lucruri și pentru stabilirea unor adevăruri.

Spunea dl *Schuller*, și încă cu multă dreptate, în vorbirea sa, că *nu-și teme neamul*, și că e convins, că acesta are să existe totdeauna, până în infinit, ca popor săsesc.

Sigur, că deputatul Dr. Schuller își cunoaște bine poporul, îi cunoaște vitalitatea, puterea de rezistență față cu toate încercările de desnaționalizare, și de aci convingerea sa, că Sasul are să trăească până în infinit. De sine înțeles. Dacă n'au putut fi desnaționalizați Românii în cursul veacurilor în cari n'au avut avere, nici inteligență, nici cultură, și dacă nu pot fi desnaționalizați nici astăzi, nici Șvabii din Banat, și nici Bulgarii și Bunevații, cari n'au inteligență: cu atât mai puțin se poate întâmpla lucrul acesta cu Sașii din Ardeal, cari au avere, au inteligență, au cultură, au de toate.

Același Dr. Schuller a spus însă alegătorilor săi și aceea, că „*dacă cele 230 de sate și orașe săsești ale Ardealului vor avea să dispară, locul lor nu-l vor ocupa Maghiarii, ci un popor, căruia istoria poate să-i deschidă, intre împrejurări, scopuri independente, cu totul divergente de ale Maghiarilor*“.

Oricine va înțelege, că deputatul Schuller a făcut alusiune la noi, la Români. Dar cu o foarte mare greșală logică. Pentrucă din două una: Ori e convins dl Schuller, că poporul seu are să trăiască până în infinit, și atunci de ce se teme, că pot să dispară cândva satele și orașele săsești ale Ardealului, ori apoi e motivată temerea aceasta din urmă, și atunci de ce paradează cu exprimarea unei convingeri, care i-se clatină în momentul în care o exprimă?!..

Care e deci convingerea cea adevărată a deputatului Schuller, cea primă, despre existența până în infinit a poporului seu săsesc, ori a doua, despre o eventuală *românizare* a satelor și orașelor săsești de astăzi din Ardeal?

Sigur că cea primă, care stă mai aproape de verosimilitate, iar a doua nici nu e convingere, ori părere, ori temere, ci e curata *însinuare* în sus, către guvern. O însinuare, care în limbajul înțeles de toți sună cam astfel: „Maghiarilor! Nu ne asupriți pe noi, pentrucă dacă e să perim, nu voi ne mâncați, ci Românii. De aceea, dați în ei cât vă place, — și noi vă ajutăm ca să dați cât mai bine, — iar pe noi lăsați-ne să trăim bine, trăgând foloase și dela voi, și dela ei“.

Și asta e partea, în politica săsească, pe care Șvabul din Timișoara, cu tot dreptul, o numește *egoistă* și ***mercantilă***. E o politică păcătoasă, care nu se sfiește deloc a-și asigura barem pe o vreme oarecare tihna chiar și pe calea *însinuării* și a *denunțării*, făcând pe cei dela putere să creadă, că Românii formează o primejdie mare, și pentru Sași și pentru Maghiari, o primejdie, care numai așa poate fi delăturată, ori cel puțin împedecată, dacă Sașilor li-se fac toate concesiunile și li-se acordă toate favorurile, iar Românii vin asupriți și persecutați, ca să poată fi mai ușor stăpâniți, și de Unguri și de Sași.

Nu e *sinceritate* deci în politica săsască. Și dacă guvernul nu s'a învoit, ca unul dintre deputații sași să facă propunerea de modificare, când cu discuția în dietă asupra legii școlare, ci a pus pe deputatul guvernamental român *Burdia* să o facă: s'a întâmplat din motivul, că și guvernul, și partidele din coaliția în care s'au vârât deputații sași, sunt convinse, că politica Sașilor e lipsită de sinceritate.

O politică ***nesinceră*** însă, o politică de *duplicitate*, n'a rămas nerăsbunată niciodată!

Conferențe ministeriale. De Marți seara prim-ministrul ungar *Dr. Wekerle* se află în Viena, împreună cu ministrii de resort *Kossuth*, contele *Apponyi* și *Darányi*, pentru a continua și termina pertractările cu guvernul austriac în chestia pactului vamal-comercial. Mercuri înainte de ameaz au ținut prima conferență cu ministrii austriaci, sub prezidenția ministrului comun de externe, baronul *Aehrenthal*, iar eri, Joi, conferența a fost continuată, fără a se fi putut termina. E vorba, că ministrii nostri rămân până la finea săptămânei acesteia în Viena, pertractând mereu cu cei din ceealaltă parte a monarhiei, până ajung la înțelegere. In chestia pactului, așa se vorbește, că înțelegerea ar fi perfectă, dar guvernul austriac cere să se facă înțelegere și cu privire la *cuotă*, (Austriacii cer ca Ungaria să plătească mai mult decât a plătit până acuma) și apoi și cu privire la *banca de stat*. (Austriacii cer să rămână comună și pentru mai departe, ca bancă austro-ungară, pe când Ungurii cer bancă *separată* de stat.) Dacă nu se poate ajunge la înțelegere, legarea pactului e zădărnicită și atunci se încep încurcăturile politice.

B. P. Hașdeu.

Inmormântarea rămășițelor pământești ale marelui învățat român *Bogdan Petriceicu Hașdeu* s'a făcut Luni, 9 Septemvrie n., la orele 12 din zi în București. Sicriul a fost adus cu trenul dela Câmpina, unde a închis ochii pentru totdeauna Sâmbătă la ameazi acest mare și luminat bărbat al neamului românesc, și la gara din București a fost așteptat de multă lume aleasă.

Despre actul înmormântării scoatem din „*Voința Națională*“ următoarele amănunte:

„Astăzi Luni, la orele 11 și 10 a. m. a sosit în gara de nord trenul în care se aflau rămășițele pământești ale lui B. P. *Hașdeu.*

In același tren au venit la București și domnii Dr. C. *Istrati* și C. *Ciocazan*, primarul Craiovei.

Pe peron se afla o mare mulțime, printre cari și domnii A. Vlahuță, G. Adamescu, D. Kiriac, Onciul, profesor universitar, Mehedinți, profesor universitar, Tudor Rădulescu, Eugen Voinescu, Holban Göbl, etc. etc.

Dupăce a fost dat jos din vagon sicriul P. S. Sa arhiereul *Nifon* împreună cu un preot și doi diaconi au oficiat un serviciu religios, după care sicriul a fost ridicat și dus pe brațe până la carul fu-

---

FOIȘOARĂ.

Istoria filosofiei de drept.

Nici o știință nu poate fi străbătută cu temeinicie, decât numai așa dacă omul îi cunoaște trecutul, fasele desvoltării, *istoria.* In desvoltarea istorică a fiecărei științe se cuprind experimente diverse, făcute pentru a ajunge la cunoștințele date, și experimentele acestea sunt totdeauna instructive, fără privire la faptul, dacă au fost încoronate de succes, ori nu. Știința dreptului își are și ea istoria proprie. Și fiindcă știința dreptului se bazează mai mult pe filosofie decât pe empirism, o numim *istoria filosofiei de drept.*

Istoria filosofiei de drept se poate împărți în patru perioade: 1) filosofia dreptului la Greci, 2) filosofia dreptului în evul mediu, 3) filosofia dreptului înainte de Kant, și 4) filosofia dreptului dela Kant încoace. Din expunerile ce urmează vom vedea, că noțiunea dreptului în fiecare din aceste patru perioade a fost altcum înțeleasă și altcum motivată, și anume, totdeauna conform vederilor generale, cari erau predominante în epoca respectivă.

Filosofia de drept la Greci.

Reprezentanții adevărați ai filosofiei de drept la Greci sunt *Plato* și *Aristotel.* Dar nici ei doi nu sunt întru toate de o părere. Plato e mai mult idealist, Aristotel empirician. Intr'un punct însă se unesc: nici unul, nici celalalt nu cunoaște deosebire între drept și morală. Deosebire există pentru ei numai între morala privată și morala publică. O viață morală, zic ei, trebue să aibă individul, și trebue să aibă și statul. Ceea ce însă nu formează contrast între drept și morală, între sentiment și acțiune, ci numai între individ și comunitatea căreia aparține individul.

Plato zice așa, că individul însărcinat cu misiunea oarecare mai înaltă în stat, trebue să se descompună în stat. Nu mai aparține sieși, ci totalității. Militarul, funcționarul, etc. nu mai e existență particulară, ci existență publică. Contrastul dintre morala privată și morala publică dispare deci aici cu desăvârșire. Persoanele din cari e compus statul sunt elemente și membre alcătuitoare de stat. Aristotel însă concede individului și o existență privată în stat.

Amândoi afirmă, că moralitatea vieții publice residă în *dreptate.* Filosofia dreptului coincide deci la ei cu noțiunea dreptății, și astfel, filosofia dreptului e teoria *imaginării dreptății în stat.*

Culmea, cel mai suprem lucru, e la Greci *statul*, viața publică. Iar ideea care trebue realizată în stat și din partea statului e dreptatea. Așa zice Plato și așa zice și Aristotel. Noțiunea dreptății conține deci complexul vieții publice morale.

Plato zice așa: fiecare membru din societate are să facă aceea ce poate face, dar tot ce fac membrii singuratici ai societății, trebue să stee în bună armonie. Va să zică, e necesar, ca în stat să fie unitate de virtuți. Și fiindcă numai oamenii drepți pot să fie unitari și tari, căci omul nedreptății e slab și nu e unit cu nimeni, e foarte natural, că statul, în care domnește dreptatea, e stat fericit și tare. Nedreptatea n'a făcut să devină mare nici un stat. După Plato așa dară fiecare individ e o putere a întregului, putere însă, care trăește și există pentru sine.

Aristotel încă așa zice, că dreptatea constitue viața morală în stat, și că dreptatea se manifestă numai în stat. Dar Aristotel are două feluri de dreptate: are dreptate care împarte și dreptate care aplanează. Aristotel așa vrea, ca dreptatea să împartă bunurile statului, amăsurat valorii fiecărui singuratic. Fiecare cetățan să primească partea pe care o merită. Așa înțelege Aristotel dreptatea care împarte. Iar dreptatea care aplanează nu cunoaște nici un fel de valoare a persoanei singuratice, ci cunoaște numai egalitatea între marfă și mijloc de schimb. Apoi Aristotel mai recunoaște pe lângă stat încă și familia și individul, cu drepturi speciale, dar culmea e și la el statul, întocmai ca la Plato.

Divergența de păreri între Plato și Aristotel e următoarea: Plato consideră dreptatea de ceva *absolut*, pecând pentru Aristotel morala și dreptatea e finalul, încheerea vieții omenești, iar culmea e *teoria*, care stă deasupra moralei și a dreptății.

Caracteristica filosofiei de drept a acestor doi învățați greci e aceea, că amândoi atribuesc dreptatea esclusiv și numai statului, considerându-o ca morală a vieții publice. După părerea lor dreptatea nu dă fiecăruia aceea ce-i compete, ci *cere*, ca fiecare să facă aceea ce reclamă și pretinde noțiunea ei. O alegere liberă nu există.

Asta era dreptatea la Greci. Operă de artă, a cărei bunătate residă în frumseța ei. Și opera era statul. Dar dreptatea aceasta era dreptate de rațiune, nu de inimă, de sentiment. Și nici nu era dreptate, ci *soarte*, pe care membrii întregului, cetățenii statului, erau siliți să o supoarte.

Dreptul roman e mult mai uman. După dreptul roman fiecare om își avea sfera sa de activitate. In dreptul roman nu e necunoscută ideia libertății, care la Plato lipsește. Dar cu toate acestea, teoriile lui Plato și Aristotel sunt motivate. Așa era pe vremea lor părerea generală.

Se zicea atunci, că baza oricărei aparițiuni e scopul, ear scopul omului e statul; omul e numai mijloc. Și se zicea, că întreaga lume e făcută pentru un scop, ear scopul acesta e Dumnezeu, deci cel mai nobil are să domnească peste oameni, fiindcă el stă mai aproape de Dumnezeu.

Plato mai zice apoi, că scopurile obiective determină toate lucrurile; că există o necesitate, și necesitatea guvernează. Nu nebru prin mijlocul mulţimii descoperite.

Sicriul a fost pus pe un car funebru tras de patru cai şi astfel s'a pus în mişcare convoiul, străbătând calea Griviţei, strada Polizu, Occident şi a întrat în calea Victoriei. In dreptul „*Academiei Române*“ cortegiul s'a oprit şi preoţii au rostit o rugăciune, după care convoiul şi-a urmat drumul spre cimiterul Belu.

De carul funebru erau acăţate trei coroane mari, una de foi de stejar din partea „Academiei Române“, una de lauri în panglice negre, „Din partea admiratorilor“ şi una de flori naturale din partea „Ministerului cultelor şi instrucţiunei publice“.

Convoiul funebru a ajuns la cimiterul Şerban-Vodă pe la 2 ore p. m. Sicriul purtat pe braţe a fost dus în capela cimiterului, îmbrăcată toată în negru şi a fost aşezat pe un catafalc înconjurat de plante.

Slujba bisericească a început numai decât, oficiind P. S. Sa arhiereul *Nifon*, încunjurat de preotul bisericei Mihail-Vodă şi de doi diaconi.

In tăcerea capelei glasurile preoţilor se înălţau pline de acea neînţeleasă taină către care s'a înălţat pururea sufletul ilustrului răposat.

După slujba religioasă, dl *D. Onciul*, profesor la facultatea de litere din Bucureşti, a rostit o frumoasă şi caldă cuvântare, din care dăm următoarele părţi.

Mai întâiu arată însemnătatea marelui dispărut, acela despre care se poate spune că viaţa lui a fost o viaţă pentru veacuri.

Cine a fost Bogdan Petriceicu Haşdeu? Cine nu-l ştie? O ţară întreagă, întreagă lumea noastră învăţată! Il plângem şi îl jelim, ca pe un mare fiu al neamului, ca pe un ilustru învăţat şi Român de veche viţă.

Amintind câteva părţi din viaţa lui Haşdeu, dl *Onciul*, spune, cum a venit în ţeară din Basarabia, pământul naşteriii lui, şi a început seria de publicaţii vrednice să-i facă numele nemuritor.

Profesor la universităţile din Iaşi şi Bucureşti, el a fost începătorul şcoalei noastre de istorie şi filologie, şi în imensitatea lucrărilor lui ei taie necontenit brazde nouă în ţelina aspră.

Publicaţiile sale de o varietate fără seamăn şi în special acele din domeniul istoriei şi al filologiei au întins renumele istoriei şi filologiei române şi aiurea.

O întreagă serie de opere, toate având pecetia marelui spirit, care a fost Haşdeu, ne fac fală. Citează operele de frunte ale marelui scriitor.

Arătând apoi partea cu totul deosebită alui Haşdeu, marele artist, arată cum metoda în expunere capătă la Haşdeu un rost de căpetenie, ceeace constitue şi meritul de căpetenie al tuturor operelor lui.

Descendent el unei ilustre familii basarabene, Haşdeu se stinge fără să mai rămâie vre'un reprezentant din familie, stângându-se cu el o ilustră familie românească.

In numele „Academiei Române“, al cărui membru a fost de la întemeere, în numele facultăţii de litere şi a Universităţii din Bucureşti, de pe catedra căreia s'a înălţat glasul lui atâţia ani, cum şi în numele arhivelor Statului, al căror director a fost, îţi aduc aci, ilustre coleg şi predecesor, o ultimă sărutare!

Rămăşiţele lui trupeşti se duc în groapa deschisă, însă el, Haşdeu, rămâne între noi, cu puterea spiritului lui.

Pleacă ferice, că numele tău într'o fericită pomenire ne rămâne!

Dl *Ilie Bărbulescu*, din partea Universităţii din Iaşi, a rostit apoi o cuvântare, arătând însemnătatea operei de *slavist* al lui Haşdeu.

Apoi a răsunat „*vecinica pomenire*“ din ce în ce mai pierdută, mai înduioşetoare şi sicriul ilustrului defunct a fost luat şi dus până la cavoul familiei, unde sunt îngropate şi soţia şi fiica sa.

Compania de bacalaureaţi a reg. 4 Ilfov Nr. 21 a dat onorurile, în vreme ce muzica aceluiaşi regiment întona imnul plin de misticism ce s'a cântat şi la moartea Iuliei Haşdeu.

Un număros public din toate stratele societăţii a ţinut ca să ia parte la înmormântarea marelui Haşdeu. Printre cei de faţă se aflau şi dnii G. Adamescu, în numele ministeriului cultelor şi instrucţiunei publice, D. Onciul şi S. Mehedinţi, din partea Universităţii din Iaşi, poetul Al. Vlahuţă, Emil Petrescu, prefectul poliţiei Capitalei, cum şi un mare număr de studenţi şi profesori de licee din Capitală.

La orele 3 întreaga ceremonie se sfârşise“.

Dumnezeu, prin spiritul conştiu al omului domneşte lumea, ci scopurile omului o domnesc!

E evident deci, că nici la Plato, şi nici la Aristotel, dreptul nu e pendent de voinţă, ci e o lege a esistenţei. Dreptul e ceva obiectiv şi omul trebue să-l accepteze, chiar şi în contra voinţei sale. De aceea voinţa vine pusă la Plato şi Aristotel pe al doilea plan, îndărătul ştiinţei şi al prudenţei. Plato, şi cu el şi Socrate, zice, că omul numai din neştiinţă e rău, nu din voinţă. După ei sufletul nu poate păcătui din voinţă, ci numai din neştiinţă.

Grecii, cum se vede, au confundat *bunul* cu *frumosul*. După ei statul, care represintă dreptatea, avea să fie cap de operă, un lucru frumos, a cărui podoabă avea să o formeze bunătatea, fără nici o privire la aceea, dacă cetăţenii statului sunt liberi ori nu, se simţesc bine ori nu, şi dacă întregul e armonic ori nu. Grecii au ţinut deci în vedere mai mult estetica decât etica la precisarea normelor de drept. Ei au confundat idealurile fantasiei cu idealurile voinţei.

Statul în care domneşte dreptatea era pentru ei visul de aur, cap de operă, culmea frumosului. Era idealul lor, însă un ideal al fantasiei, nu al voinţei omeneşti.

Acesta era idealul lui Plato, idealul frumosului şi al bunului totodată. O parte bună avea însă aceasta teorie a lui Plato, anume aceea, că dreptatea era considerată ca ceva vecinic, ca ideie, ca lege, ca normă după care trebue să se facă educaţia spiritului în stat, atât cu privire la singuraticii membri ai statului, la cetăţeni, cât şi cu privire la totalitate, la comunitate.

(Va urma).

Două adunări.

II.

Prietinul G. e profesor secundar în crăşelul meu natal. Suntem prietini de mult, de când eram pe băncile liceului şi multe amintiri ne leagă pe unul de altul, amintiri atât din viaţa de liceu, cât şi din cea universitară.

In una din serile dela sfârşitul lunei trecute mă pomenesc cu el în odaie. „Scuză frate că viu aşa târziu, dar vream să-ţi aduc o veste care te interesează şi pe tine de aproape. Mâne la 10 ore se va ţinea în aula liceului un congres didactic. Vor veni profesorii de pe la toate şcolile secundare din provincie. Se vor discuta chestiuni de mare importanţă din didactica învăţământului secundar. Am ţinut să-ţi fac lucrul acesta cunoscut ştiind mai ales că te interesezi de astfel de probleme“.

— Dar cum de nu s'a făcut nici o convocare prin gazete?

„Directorul nostru nu vrea ca să se divulge ceva. S'a făcut totul pe sub mână, aşadar să vii. Mâne la 10 ore în aula gimnaziului!“

— „Iţi mulţămesc de cinste, dragă prietene, şi dacă e permis viu la tot cazul!“

Spre cetăţuia de pe crestatul colinei se îndreaptă pâlcuri de bărbaţi, tineri şi bătrâni în redingotă, pe mâna stângă câte un „haveloc“ sau „plet“, iar în ceealaltă un cort mare pentru două ori trei persoane (Familien Regenschirm). Apucă pe scările înguste, cari duc tocmai la gimnaziu. Lângă gimnaziu se opresc, scot batistele mari, vinete cu puncte albe şi îşi şterg boabele de sudoare de pe frunte.

In aulă se aşează după bătrâneţe, şi aşteaptă liniştiţi deschiderea „congresului didactic“.

Din turnul oraşului sună 10 ore. Un bătrân destul de venerabil se rupe din şirul prim al băncilor şi sue tribuna, face complimente în dreapta şi în stânga şi începe:

„Cinstiţi tovarăşi! Duhul vremii ne-a întrunit în orăşelul acesta istoric. Zilele noastre sunt zile de grea ispită. Calea noastră devine tot mai îngustă şi mai alunecoasă. Trebue să fim cu mare băgare de seamă la tot pasul ce-l vom face, ca să nu poticnim. De aceea am ţinut de bine se convoc „congresul didactic“, care de mult nu s'a mai convocat, căci numai în momentele cele mai critice se convoacă, l-am convocat ca să ne sfătuim asupra unor chestiuni de didactică şi administraţie (!). Vă mulţămesc pentru număroasa dvoastră afluenţă şi vă rog să luaţi cu toţii parte activă la desbaterile ce vor urma. Prin acestea declar „congresul didactic“ de deschis şi dau cuvântul dlui profesor H.“

Domnul H. sue tribuna.

„Domnilor colegi!

E foarte greu să dai într'o singură vorbă sinteza unei situaţii şi mai ales unei situaţii ca a noastră. De aceea nici nu încerc, vreau însă să vorbesc despre didactica în şcoalele secundare.

Ce urmăreşte învăţământul secundar? Aceasta e întrebarea de căpetenie la care trebue să răspundem, căci pe temeiul acesteia vom putea răspunde şi la alte întrebări. Invăţământul secundar după gândul meu modest, nu urmăreşte alt scop decât a desvolta intelectul, mai ales de a satisface partea materială a intelectului, adecă de a înzestra mintea elevului cu cât mai multe cunoştinţe. Fiecare profesor va căuta deci să adune cât mai multe resultate din cuprinsul ştiinţii lui şi a le preda elevilor dupăcum îl iartă puterile proprii.

Didactica cea mai bună e cea care isvoreşte din firea ta fără consideraţii la alte împrejurări!“ („Şi, — ne povesteşte Rabelais, — deodată fără nici un cuvânt, Panurge prinde o oaie şi o aruncă în Mare. Şi toate celelalte oi sar una câte una după tovarăşa lor behăind în acelaş ton“). Nici un glas de protestare în întreaga sală, toţi îl aplaudă pe întrecute. „A fost o adevărată întrecere şi nu era cu putinţă să le opreşti“, zice Rabelais despre oi!

După „tractatul“ acesta de didactică, atât de ştienţific şi atât de convingător domnul H trece a vorbi despre neajunsurile profesorilor din punct de vedere material, compunând cu o elocuenţă nepilduită un întreg „carmen miserabile“, în urma căreia cere redactarea unei adrese către forurile competente, pentru urcarea lefilor.

Adresa se redactează şi se ceteşte tuturor, iar după cetirea „adresei“ apare la tribună aceeaşi figură dela început şi încheie „congresul didactic“.

Nicolae Păunaş.

Inmulţirea venitelor parohiale.

(Fine).

Sunt foarte multe parohii în ale căror „jurnale de casă“ nu figurează la „întrate“ altă poziţie decât aceea a repartiţiei pe popor, şi adeseori această sumă nu conţine cu nimic mai mult decât strictul necesar, cunoscut la începutul anului când se stabileşte „budgetul“. Poporul, din cauzele înşirate mai sus, nu voeşte a pune ceva mai mult pentru eventuale trebuinţe neprevăzute. El, de „spese văzute-nevăzute“ (aşa numeşte poporul „spesele neprevăzute“) nu vrea să ştie nimic. Urmarea e, că raţiociniile să închee cu deficite, cari din an în an aduc finanţele bisericeşti în încurcături şi pe popor în o zăpăceală şi desorientare tot mai mare.

Măritul Consistoriu, spre înmulţirea întratelor parohiale, a ordonat purtarea regulată a discului în fiecare Duminecă şi sărbătoare. Foarte puţine sunt însă „jurnalele de casă“, cari arată ceva întrate şi la această poziţie, şi şi aici sume ridicole de neînsemnate. In bisericile celor mai multe parohii nu se poartă discul de loc, cu toate că s'au făcut încercările. Parohienii mai bucuros nu vin la serviciul divin, decât să pună pe disc un creiţar....

Pentruce oare?.. Multe vor fi cauzele, dar eu le reduc la cea mai principală, — neîncrederea arătată mai sus.

In faţa acestor stări regretabile trebue făcut totuşi ceva. Intratele parohiilor lipsite de venite regulate, trebue ridicate cu orice preţ, căci timpul în care trăim ne-o dictează aceasta în mod imperativ Deodată însă cu acea încercare, *trebue câştigată şi încrederea poporului, că filerii lui închinaţi bisericei se vor folosi exclusiv pentru trebuinţele bisericeşti şi deci darurile lui se vor resfrânge în folosul sufletului lui.* Eu cred, că poporul nostru, care în toate timpurile a fost gata de a jertfi cu drag pentru biserica sa şi de aci înainte îşi va deschide punga şi inima pentru biserică, căci doar el ştie, că ce dă bisericei, lui îşi dă, numai să fie înlăturat acel prejudiţiu înrădăcinat în inima lui, că darurile bisericeşti ar fi întrebuinţate de factorii cari chivernisesc avutul bisericesc.

Pentru a atinge această ţintă şi a putea spori în câtva întratele parohiale câştigând în acelaşi timp şi încrederea poporului, îmi iau voe a arăta un metod, ce-l cred de potrivit.

Pentru a nu ne îmbulzi cu purtarea discului în biserică, în deosebi acolo unde se crede că şi aşa nu ar duce la rezultate dorite, să-şi procure o cassetă seau lădiţă şi să se aşeze la un loc potrivit în biserică. Lădiţa aceasta să aibă o singură chee care să nu se păstreze la nici unul din factorii competenţi din parohie, ci la institutul unei bănci din apropiere. Darurile băneşti aruncate în aceea să se scoată de către doi parohieni, designaţi de poporul adunat la biserică, în Dumineca ultimă a anului, şi anume la banca unde se păstrează cheea. Aci constatându-se suma adunată, să se depună pe „libel“ pe numele bisericei. In Dumineca sau sărbătoarea proximă preotul va prezenta credincioşilor adunaţi la biserică „libelul“ din care fiiecine se poate convinge că în lădiţă ce sumă a fost şi că aceea este acum elocată pe numele bisericei la bancă. Chiar şi sufletul cel mai îndoelnic, ar vedea în o atare procedură un lucru bun şi curat.

Increderea poporului se va întări, dorul său de jertfire va creşte... Perondându-se mereu procedeul acesta, trebuinţele cele mai arzătoare ale parohiei se vor putea cu uşurinţă acoperi, şi cu încetul încurcăturile, cari au fost rezultatul deselor deficite, pe nesimţite vor dispărea.

Vor zice unii, că nici aşa nu vom ajunge la creangă verde, fiindcă parohienii nici aici nu vor arunca denariul. Se poate că la început — ca la toate începuturile — va merge lucrul ceva mai greu. Să nu uităm însă, că ... „exempla trahunt“. Să aruncăm noi preoţii, câte ceva, fie chiar şi cu risicolul de a face prima porţiune de depuneri numai din al nostru, căci dela o vreme de sigur vor veni şi credincioşii la rând.

Apoi câte mijloace îi stau la îndemână preotului spre a-l hotărî pe parohianul său la câte un mic dar aruncat în această lădiţă?!. Ce prilej i-se deschide şi la spovedaniile generale din preajma sărbătorilor mari, când în chip de „canon“ îl va lumina că e mai bine să arunce în lădiţa aceea 10—20 creiţari, decât să arunce coroane pentru câte o spoială de icoană dela Nicola, sau pentru câte o „făclie“ de său, cumpărată dela Evrei.

Nu e deci lucru cu neputinţă, ba cred că e foarte salutar şi folositor. N'ar strica dacă această modestă părere ar fi atinsă şi în conferenţele preoţeşti şi eventual s'ar aduce hotărîre de a se întrupa în deosebi prin parohiile sărace şi lipsite de venite permanente.

Nu voiu să ascund nici izvorul de unde mi am luat această modestă părere şi propunere. Insoţirea economică de magazin şi anticipaţii „Agricola“ din Hunedoara, respective conducătorii acestei însoţiri, dorind a dezvolta în sinul poporului *simţul de păstrare* în mod mai pronunţat, au procurat un număr oarecare de cassete (cutii) de bronz, 3 cor. bucata. După ce am văzut cassetele sosite, şi după ce am cunoscut construcţia şi rostul acelora, am venit la convingerea, că acestea ar fi foarte potrivite în scopul arătat mai sus. Ar fi deci foarte de dorit, ca să nu lipsească câte o cassetă de acestea din nici o biserică. Intru cât sunt informat şi alte bănci din alte centre au procurat cassete de acest fel, de unde prin urmare s'ar putea procura pentru parohiile învecinate.

George Rain
preot.

„Asociaţiunea“.

Adunarea dela Bistriţa.

Programul festivităţilor ce se vor organiza cu ocaziunea adunării generale a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ în Bistriţa în 21 şi 22 Septemvrie n. 1907 e următorul:

I. Vineri, 20 Septemvrie.

1. La orele 12 din zi primirea comitetului central şi încuartirarea oaspeţilor.
2. La orele 8 sara de cunoştinţă în restaurantul dela „Geverbeverein“.

II. Sâmbătă, 21 Septemvrie.

1. La orele 9 dimineaţa, sfânta liturgie, în biserica gr. cat. Va cânta corul bisericesc.
2. La orele 11, şedinţa I a adunării generale după ordinea de zi publicată de comitetul central. Se ţine în sala de şedinţe a casei comitatului.
3. Conferinţă, imediat după şedinţa I, în aceeaşi sală, dl Dr. Nicolae Bălan: Despre religiune şi cultură.
4. La ora 1 după ameazi, banchet festiv în sala cea mare dela „Gewerbeverein“, de persoană 4 cor. tacâmul.
5. La orele 5 conferenţă în sala cea mare dela „Geverbeverein“, dl Sever C. Dan: Despre Ovid.
6. La orele $7^1/_2$ sara reprezentaţie teatrală în sala cea mare dela „Gewerbeverein“, dată de trupa dlui artist dramatic Zaharie Bârsan.

III. Duminecă, 22 Septemvrie.

1. La orele 9 dim. sf. liturgie.
2. La orele 10, şedinţa a II-a a adunării generale în sala dela „Gewerbeverein“,

după ordinea de zi publicată de comitetul central.

3. La orele 4 d. a. şedinţa festivă a secţiunilor ştiinţifice - literare şi conferenţe publice în sala dela „Gewerbeverein“. Conferenţiari: dl Gr. Pletosu: Despre alcoolism şi dl Octavian Goga: Ţăranul în literatura noastră poetică.

4. La orele 7½ concert dat de: D-şoarele Virginia Gall, Valeria Papp, domnii Nicolae Brăteanu, Constantin Pavel şi „Reuniunea română de cântări din Bistriţa“ sub conducerea dlui C F. Rohrbeek.

După concert va urma petrecere cu joc.

IV. Luni, 23 Septemvrie.

In caz dacă se vor anunţa participanţi se vor face excursiuni la Năsăud, sau la Sângeorzul-român, sau la Dorna.

*

Pentru cuartire onoraţii participanţi sunt rugaţi a se adresa domnului George Curteanu, secretar la „Bistriţana“, prezidentul comitetului de încuartirare, a se indica că se doreşte cuartir în hotel sau la casă privată.

Bilete la teatru şi concert se capătă la dl George Curteanu la „Bistriţana“ cele din dreapta; la dl Emil A. Chiffa, contabil la „Coróna“ cele din stânga salei. Tot acolo se capătă şi bilete pentru banchet.

„Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei“ arangiază o expoziţie de lucruri de mână făcute în atelierul său din Orăştie. Expoziţia va fi aşezată în sala cea mică din etagiu la „Gewerbeverein“. Va fi deschisă pentru public de Sâmbătă dimineaţa. Expoziţia va fi sub supraveghiarea d-şoarei Tiberia P. Barcianu, conducătoarea „Atelierului“, care va da şi informaţiile de lipsă privitor la lucrurile expuse.

Programele amănunţite ale reprezentaţiei teatrale şi a concertului se vor publica mai târziu şi se vor căpăta sara la cassă.

Pentru informaţiuni a se adresa subscrisului secretar.

Bistriţa, 10 Septemvrie 1907.

Pentru comitetul organizător:

Dr. Gavril Tripon prezident. *Dr. Victor Onişor* secretar.

*

Convocare.

Onoraţii membrii ai *Despărţ. Agnita* al „Asociaţiunei“, cum şi toţi sprijinitorii acestui aşezământ sunt învitaţi prin aceasta la *adunarea generală*, ce se va ţinea la 8/21 Sept. a. c. după serviciul bisericesc în comuna *Bendorf*.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Constituirea biroului.
3. Raportul comitetului şi al casarului.
4. Alegerea comisiunilor pentru cenzurarea rapoartelor şi înscrierea de membrii.
5. Dizertaţiuni.
6. Alegerea comitetului.
7. Eventuale propuneri.
8. Inchiderea adunării.

Fofeldea, 28 August 1907.

N. P. Petrescu m. p. director. *I. Alexandru* m. p. secretar.

NOUTĂŢI.

Inmormântarea lui Iosif Vulcan s'a făcut Marţi la orele 2 în Oradea-mare. Sicriul a fost aşezat încă înainte de ameazi în catedrala gr. cat. română, care era cernită în doliu. La orele 2 a început prohodul. A oficiat P. S. Sa Episcopul Dr. *Demetriu Radu*, cu asistenţă număroasă. Vorbirea funebrală a rostit-o secretarul consistorial dl C. *Bulc*. Sicriul a fost pus apoi pe carul mortual tras de şase cai şi pe un alt car au fost aşezate cununile, apoi cortegiul a pornit spre cimiter, unde a vorbit în numele „Academiei Române“ dl Dr. A. M. *Marienescu*, bun amic şi coleg la Academie al decedatului. A arătat activitatea şi meritele lui *Iosif Vulcan*, ca literat şi fruntaş al neamului românesc. Dintre cununile depuse pe sicriu e de remarcat a „Academiei Române“ şi a „Societăţii pentru fond de teatru român“, al cărei prezident era decedatul şi care societate a fost reprezentată la înmormântare prin secretarul Dr. *Iosif Blaga*. Intristata văduvă a primit număroase telegrame de condolenţe din toate părţile locuite de Români, precum şi dela societatea maghiară *Kisfaludy*, al cărei membru era decedatul.

*

Sărbarea dela Călugăreni. Duminecă s'a sărbat la Călugăreni aniversarea victoriei câştigată de Mihaiu-Viteazul la 13 August 1595 contra armatelor lui Sinan-Paşa. S'a oficiat serviciu divin, apoi au ţinut cuvântări dl *Stefan Sihleanu*, delegat al ministerului instrucţiunei publice şi dl I. *Ghica*, prefectul de Vlaşca. Muzica regimentului 5 Vlaşca a intonat diferite arii naţionale, iar elevii şcoalei din Călugăreni au făcut diferite exerciţii libere. A urmat apoi defilarea micilor dorobanţi, a elevilor şcoalei de meserii din Clejan, şi a unei companii de infanterie.

*

Pentru „Masa studenţilor academici din Cluj“ au binevoit a contribui următorii: *Emunue' Ungurian* advocat în Timişoara 20 cor. Institutele de credit: „Someşana“ în Dej 200 cor „Arieşana“ în Turda 20 cor. „Vlădeasa“ în Huedin 50 cor. „Ciacovana“ în Ciacova 10 cor. „Haţiegana“ în Haţeg 50 cor. „Aurora“ în Năsăud 50 cor. Primească marinimoşii contribuenţi ferbinţile noastre mulţămite. *Administraţia „Meşei studenţilor academici“.*

*

Intâlnire de domnitori. In curând va avea loc întâlnirea între regele Angliei şi ţarul Nicolae al Rusiei în apele Finlandiei.

*

Alegere de învăţător. In 26 August v. s'a făcut alegere de învăţător pentru al II-lea post de învăţător la şcoala confesională gr. ort. română din *Balomir*, tractul Orăştiei. Dintre 5 competenţi, toţi cu cualificaţia recerută, a fost ales cu maioritate de voturi dl *Petru Furdui*, care a funcţionat şi anul trecut ca învăţător provizoriu la aceeaşi şcoală. Alegerea a fost condusă de protopresbiterul tractului, dl *Vasile Domşea*.

*

Altă condamnare. Marţi s'a pertractat alt proces de presă la curtea cu juraţi din Cluj. Acuzat a fost dl *Voicu Niţescu*, pentru un articol publicat în „*Orizontul*“ din Cluj. Juraţii l'au declarat vinovat, iar tribunalul l-a judecat la *opt zile* temniţă de stat şi 40 cor. amendă în bani.

*

Pentru răniţii din Pănade. Doamna *Olga Turangul* din Trient a trimis la adresa „Tribunei“ din Arad suma de 10 franci pentru ajutorarea răniţilor din Pănade.

*

Proces de presă „Luptei“. „Lupta“ înregistrează deja al şaptelea proces de presă. E împrocesuat articolul „Din ţara moţilor“ publicat în Nr. 73 al „*Luptei*“.

*

Sfinţire de biserică. Comitetul parohial ort. român din *Sângătin*, tractul Mercurei, aduce la cunoştinţă, că Duminecă în 9/22 Septemvrie a. c. va fi sfinţirea bisericei noue. săvârşită prin Excelenţa Sa I. P. S. Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*. Programul e următorul: *Sâmbătă:* 8/21 Sept. la 8 oare dimineaţa plecarea din Sibiiu cu trenul, a Excelenţei Sale Metropolitului şi a suitei; la 10½ oare primirea la gara din Apoldul-de-jos; la 2½ oare d. a. plecarea la Sângătin; la 4 oare priveghere în biserica veche. *Duminecă* 9/22 Sept. la 8 oare a. m. actul sfinţirei şi liturghie, la care va da răspunsul corul din Sălişte. După sfinţire, primirea deputaţiunilor, la 1 oară p. m. banchet, cuverta 4 cor. La banchet pot lua parte toţi aceia, cari se anunţă până Joi în 6/19 Sept. la parohul *Ioan Dăian*. Ceilalţi vor fi primiţi numai dacă va fi loc. Sângătin, la 28 August (10 Sep.) 1907. Comitetul parohial: *Ioan Dăian*, prezident.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Dr. Ioan Borcia, profesor, Romul Boldea, sublocot., Timoteiu Popoviciu, prof., Emil Zaharie, sublocot. aud., Dr. Eugen Curta, medic, Roma Şuluţiu, funcţionară de postă şi tel., Lucreţia Nechiforescu, Virgil Voina, aspir. de ofic., Ecaterina Nechiforescu, fiecare câte 20 bani, Victor Păcală, prof. 40 bani, dna Carolina Muntean, soţia dlui colonel Paul Muntean 2 cor. 50 bani şi Victor Tordăşianu, asesor cons. 10 bani.

*

Foc mare în Agria. Pe cale până acuma nedescoperită s'a aprins zilele trecute moara cea mare din Agria şi a ars de tot, cerând încă şi câteva vieţi de om. Dintre cei ocupaţi în moară şi dintre cei ce au sărit să stângă focul, *opt* au primit arsuri grave şi au murit, trei se luptă încă cu moartea, iar vre-o 35 au primit arsuri mai uşoare.

*

Immulţirea viperelor. In jurul oraşului Löcse s'au înmulţit aşa de tare viperile încât autorităţile au pus premii de câte 50 bani pentru fiecare viperă omorâtă. Până la 1 Septemvrie au fost omorâte 665 de vipere.

*

„Az Ujság“ e singura foaie cu adevărat independentă şi obiectivă maghiară. Apare zilnic în Budapesta. Preţul 28 coroane la an, 14 coroane la jumătate an. Adresa: Budapest, VII Rákoczy-ut 54.

*

Reforme în China. China voeşte cu ori ce preţ să ajungă stat modern. S'a numit anume o comisiune care va călători în Anglia, Germania şi Japonia şi va studia constituţia acestor ţări, pentruca pe baza acestor studii să se introducă nouă reforme şi în China.

*

Hymen. Toma *Modran* şi Cornelia *Necşa* logodiţi.

*

Din Ighişdorful-român ni-se scrie: La stăruinţele preotului nostru Romul *Constantinescu* comitetul nostru comunal a hotărât în unanimitate de azi încolo în Dumineci şi sărbători cârcimele să fie închise şi s'au oprit cârcimarii a mai vinde oamenilor în acestea zile orice fel de beuturi spirtoase.

*

O nouă dramă română. Dl Nicolae *Pandelea*, profesor, traducătorul lăudatei cărţi „Educaţia Voinţei“ şi a romanului „Quo Vadis?“ va presenta zilele acestea Teatrului Naţional din Bucureşti o dramă originală în trei acte, întitulată „*Ultimul Vlăstar*“ cu subiect naţionalist. Cetită prealabil într'un cerc de profesori universitari lucrarea aceasta a fost primită cu o vie admiraţie şi i-se prevede un frumos succes în viitoarea stagiune.

*

Ministrul rus de esterne în Viena. Din Viena se anunţă că Izvolsky, ministrul rusesc de esterne va sosi în 24 Septemvrie la Viena, iar în 27 va fi primit de Maiestatea Sa în audienţă.

*

Defraudare. La primăria oraşului *Orăştie* s'a dat de urma unei mari defraudări de bani publici. Cassarul *M. Schuller*, văzându-şi descoperite manipulaţiunile păcătoase a fugit de-acasă la Sibiiu, unde a încercat a se sinucide Mercuri d. a. trăgându-şi un glonţ în cap, însă fără succes, pentrucă a rămas teafăr. Ascultat din partea poliţiei a spus, că n'a defraudat nimica. Poliţia l a lăsat pe picior liber, cu toatecă procurorul din Deva îl curentează.

*

Cine voeşte să fie frumos? Sunt puţine dame în ţară cărora nu le e cunoscută renumita salbă pentru faţă a farmacistului Clemens v. Földes din Arad. Dintre toate mijloacele de frumseţă Crema-Margit a lui Földes se bucură anume de interesul cel mai mare, deoarece e detot nestricăcioasă, în câteva zile delătură toate necurăţeniile de piele, ca pistruele, sgrăbunţele, petele de ficat, sbârcelele, iar faţa o netezeşte, împrospătează şi întinereşte. Acest mijloc nu serveşte însă numai pentru înfrumseţarea pielei de obraz, ci totodată şi pentru înălbirea ceafei, a umerilor şi a mânilor. Preţul unei dose mari e 2 cor., a unei mici 1 cor. Efectul *Cremei-Margit* ridică vaza *Săpunului de Margit*. Toate damele, cari folosesc pudră, laudă îndeosebi *Pudra de Margit*, pentrucă obrazul îl ţine uscat şi îl scuteşte de soare şi vânt. Aceste article speciale de toiletă se pot afla în toate farmaciile. Feriţi-vă de imitaţiuni! La dorinţă oricine primeşte prin postă gratis dela fabricantul Clemens v. Földes, farmacist în Arad cartea „Ingrijirea frumseţii“.

Oficioasă.

Următoarele parohii n'au trimis încă resultatul colectei pentru catedrală. Spre ale reaminti această îndatorire le înşirăm aici cu provocarea a încheia acea colectă în grabă şi a o aşterne la cassa consistorială dinpreună cu un scurt raport. Parohiile cari ar fi plătit să arete cât au trimis şi când?

1. Din tractul *Abrudului:* 1 Abrudsat, 2 B.-Cerb, 3 Feneş, 4 Petrângeni.

2. Din tractul *Agnitei:* 1 Şoarş, 2 Vesăud.

3. Din tractul *Albei-Iuliei*: 1 Brădeşti, 2 Gioagiu-de-sus, 3 Mesentea, 4 Vurpăr.

4. Din tractul *Avrigului;* 1 Corbi, 2 Streja-Cârţişoara, 3 Viştea-inferioară.

5. Din tractul *Bistriţa:* 1 Buduş, 2 Cârlibaba, 3 Santul, 4 Borgo-Bistriţa.

6. Din tractul *Branului:* 1 Holbav, 2 Poiana-mărului.

7. Din tractul *Braşovului*. 1 Apaţa, 2 Braşov (cetate) 3 Braşov (tocile) 4 Hălchiu.

8. Din tractul *Câmpenilor:* 1 Lăpuş, 2 Poiana, 3 Ponorel, 4 Valea-verde, 5 Vidra-de-jos, 6 Vidra-medie, 7 Vidra-de-sus.

9. Din tractul *Cetăţii-de-peatră:* 1 Borcut, 2 Cupşeni, 3 Dobriţinaş.

10. Din tractul *Clujului*: 1 Călian, 2 Geröfi—Dângău, 3 Mănăşturul-român, 4 Nadişul-român, 5 Panic.

11. Din tractul *Cohalmului*: 1 Bogata-olteană, 2 Crihalma, 3 Ticuşul-român, 4 Varghiaş.

12. Din tractul *Dejului:* 1 Ciceu-Corabie, 2 Poiana-Blenchii.

13. Din tractul *Devei:* 1 Almaşul-mic, 2 Bârcea-mică, 3 Chişcădaga, 4 Cristur, 5. Fizeş, 6 Măgura, 7 Rapoltu-mare, 8 Săcărâmb, 9 Seliştoara, 10 Uroiu.

14. Din tractul *Dobrei:* 1 Baştea, 2 Lăpugiul-inferior, 3 Lăpuşnic, 4 Mihăeşti, 5 Poeniţa-Tomii, Săcămaş.

15. Din tractul *Făgăraşului:* 1 Berivoi-mari, 2 Calbor, 3 Dridif, 4 Ludişor, 5 Veneţia-superioară şi 6 Voivodenii-mari.

16. Din tractul *Geoagiului:* 1 Almaşul-de-mijloc, 2 Ardeu, 3 Băcăia, 4 Boiu, 5 Feredeu, 6 Geoagiu-de-jos-Joseni, 7 Homorod-Joseni, 8 Poiana, 9 Valea-mare.

17. Din tractul *Haţegului:* 1 Băţălar, 2 Chitid, 3 Covragiu, 4 Federi, 5 Fizeşti, 6 Gânţaga, 7 Măceu, 8 Ocolişu-mic, 9 Petrila-Brad, 10 Ruşi, 11 Sânpetru, 12 Vălcelelerele, 13 Valea-Sângeorgiu.

18. Din tractul *Hunedoarei:* 1 Cerişor, 2 Cherges, 3 Haşdău, 4 Josani, 5 Lebese, 6 Nandru-vale, 7 Pistişul-mare.

19. Din tractul *Iliei:* 1 Certejul-de-jos, 2 Gialacuta, 3 Gothatea, 4 Vorta.

20. Din tractul *Mediaşului:* 1 Alma, 2 Ernea-săsească, 3 Idiciu, 4 Mediaş, 5 Pancea, 6 Richişdorf, 7 Şaldorf, 8 Şaroş, 9 Ştenea, 10 Veseud.

21. Din tractul *Mercurei:* 1 Bogatu, 2 Cunţa, 3 Lupu, 4 Rod, 5 Spring, 6 Ţapu.

22. Din tractul *Murăş-Oşorheiului:* 1 Vidrasău.

23. Din tractul *Orăştiei*: 1 Dâncu-mare, 2 Dâncu-mic, 3 Măgura, 4 Mărtineşti, 5 Pişchinţ, 6 Romos, 6 Sereca, 8 Simeria, 9 Tolţia-mare, 10 Vinerea.

25. Din tractul *Sibiiului*: 1 Slimnic.

26. Din tractul *Sighişoarei:* 1 Bodogaia-inferioară, 2 Daneş, 3 Feleag, 4 Feriház, 5 Galomfalău-mare, 6 Noul-săsesc, 7 Şaeş, 8 Saschiz.

27. Din tractul *Treiscaune:* 1 Arini, 2 Boroşneul-mic, 3 Cernatu-inferior, 4 Doboli-inferiori, 5 Heghig 6 Poiana-sărată, 7 Sepsi-Szt-Giorgiu.

28. Din tractul *Turda:* 1 Agriş, 2 Petrilaca-română.

29. Din tractul *Zarand:* 1 Birtin, 2 Blăjeni-Grosuri, 3 Blăjeni-Criş, 4 Curechiu, 5 După Peatra-Valea-Porcurii, 6 Juncu-de-jos, 7 Lunca, 8 Peştera, 9 Rovina, 10 Scroafa, 11 Tomnatecu-de-jos.

Cărţi şi reviste.

Raportul camerei de comerciu şi industrie din Braşov asupra relaţiunilor economice din circumscripţia ei pe anul 1906. Inaintat ministrului de comerciu şi comunicaţiune reg. unguresc. Tipografia Ciurcu & Comp în Braşov.

Anunţ.

Cursurile „*Şcoalei pentru economia şi industria de casă*, susţinută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“, se încep la 15 Septemvrie n. Instrucţiunea secţiunii economice cuprinde: *a*) învăţământ practic: pregătirea bucatelor, conservarea poamelor şi legumelor, spălatul şi călcatul rufelor, confecţionarea rufelor, etc.; *b*) învăţământ teoretic: economia de casă, contabilitatea, etc. Instrucţiunea secţiunii industriale cuprinde: cusut, croit, împletit cu maşina, tors şi ţesut.

Informaţiuni se pot primi dela domnişoara Alexandrina Ţeranu, Sibiiu, strada Baier Nrul 1.

Comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“.

Poşta redacţiei.

Viştea inf. Manuscriptul primit. Va fi publicat în cursul săptămânei viitoare.

Nr. 346—1907 [263] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Orăştiei şi Geoagiului se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Pischinţi, salar 600 cor., 440 cor. din repartiţie, pentru 160 cor. va folosi 2 jugăre arătură, 1½ jug. păşune şi 2 jugăre pădure, cuartir şi lemne de încălzit.

2. Dâncul-mic, cu salar 600 cor, anume din repartiţie 400 cor. şi 200 cor. din arânda păşunatului comunal cuartir şi lemne de foc în natură.

3. Petreni, salar 600 cor. din repartiţie 480 cor. şi 120 cor. din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

4. Voia, salar 600 cor., anume din repartiţie 400 cor., iar 200 coroane din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

Reflectanţii îşi vor aşterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuţi poporului au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-şi arăta desteritatea în cântat şi tipic.

Orăştie, 24 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăştiei şi Geoagiului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Dela **Librăria arhidiecezană din Sibiiu** se pot procurà următoarele cărţi mai nou apărute:

Aslan Edg.: Fiica lui Radu cel frumos, 2·50 c.
Agârbiceanu Ioan: Dela ţară, 1·50 cor.
Bârsan Z.: Ramuri, 1·50 cor.
Boureanul E: Povestiri din copilărie, 1·50 c.
Carmen Sylva: Valuri alinate, traducere de G. Coşbuc, 1·50 cor.
Coşbuc G.: Költemények, forditotta Reva, 1·50 cor.
Chendi Ilarie: Foiletoane, 2·50 cor.
— Preludii, ediţia II, 2·50 cor.
— Fragmente, 2·50 cor.
Delatismana Cornelia Ioana: 100 basme şi istorioare pentru copii, 2·50 cor. I—III à 30 fileri.
Emilgar-Gârleanu Em.: Bătrânii, schiţe din viaţa boerilor moldoveni, 1·50 cor.
Farago Elena (Fatma): Versuri, 1·50 cor.
Flammarion C.: Tainele cerului, traducere de H. G. Lecca, 1·50 cor.
Gorun Ion: Taina a şasa, 1·50 cor.
Genlis dna de: Povestiri morale pentru tinerime, 1·50 cor.
Grigorowitza Em.: Chipuri şi graiuri din Bucovina, 2·50 cor.
Hodoş Constanţa: Frumos! nuvele, 1·50 cor.
Iorga N.: Istoria Românilor în chipuri şi icoane, trei volume à 2·50 cor.
— Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramurăşene 4 cor.
— Inscripţii din bisericile României 5 cor.
— Gânduri şi sfaturi ale unui om ca oricare altul, 1·50 cor.
— Neamul românesc în Bucovina, 2·50 cor.
— Ştefan-cel-Mare şi Mihaiu Viteazul, ca întemeietori ai bisericii Românilor din Ardeal, 50 fil.
— Drumuri şi oraşe din România, 2·50 cor.
— Pe drumuri depărtate, note de călătorie, 1·50 cor.
— Cuvinte adevărate, 2·50 cor.
— Lupta pentru limba românească, 1 cor.
— Sate şi mănăstiri din România, 2·50 cor.
— Neamul românesc în Ardeal şi ţara ungurească, 2 volume à 2·50 cor.
Iosif St. O.: Credinţe (poezii), 1·50 cor.
— Din zile mari, 2 cor.
Moruzi D. C. Ruşii şi Românii cu o prefaţă, de N. Iorga 1·50 cor.
Pop Vasile: Domniţa Viorica, roman din viaţa de azi, 2 cor.
— Râs şi plâns, schiţe umoristice şi nuvele, 1·50 cor.
Popovici Aurel C.: Vorbe înţelepte, 1·50 cor.
Petra-Petrescu N.: Ilie Marin, istorioară pentru tinerime, 1·50 cor.
Paul Augustin: Intre Someş şi Prut, schiţe, impresii, amintiri, 1·50 cor.
Rutenisarea Bucovinei şi cauzele desnaţionalizării poporului român, după date autentice, de Un Bucovinean, 3·50 cor.
Sadoveanu M.: Povestiri, ed. II, 1·50 cor.
— Şoimii, roman, 1·50 cor.
— Dureri înăbuşite, operă premiată de Academia română, 2 cor.
— Crâşma lui Moş-Precu, 2 cor.
— Povestiri din războiu, 2 cor.
— Floare-ofilită, roman, 2 cor.
— Amintirile Căprarului Gheorghiţă, 2 cor.
Sandu-Aldea C.: Drum şi popas, note de drum şi schiţe, 1·25 cor.
— In urma plugului, 1·50 cor.
Slavici Ion: Din bătrâni, naraţiune istorică, 2 volume à 2·50 cor.
— Mara, roman 2·50 cor.

La LIBRARIA ARHIDIECEZANA din Sibiiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:

Album de brodării şi ţăsături româneşti cor 16·—
Modele de cusături româneşti Caetul I à cor. —·50
„ II „ „ 1·—

Edate de d-şoara MINERVA COSMA.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 22—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

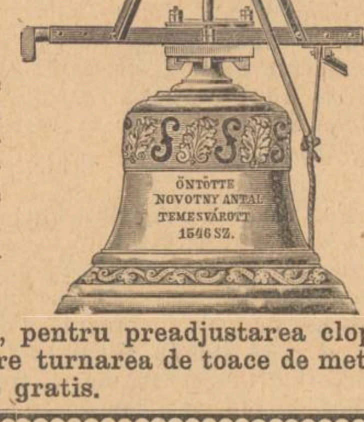

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 36–41

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alu Anton Dreher A. G.

în Kőbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 31—

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 23—

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 14—23

Frumseţa

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea, că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, I. C. Molnar, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighişoara**: A. W. Lingner.

[199] 5—5

Prin Librăria arhidiecezană se pot procura diferite

ornate bisericeşti

mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 97 Sibiiu, Marţi 4/17 Septemvrie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Politică egoistă“.

II.

Sibiiu, 16 Septemvrie n.

Aşa spunea deputatul Dr. *Schuller* alegătorilor sei din Cincul-mare, că *locul Saşilor e lângă Maghiari*, chiar şi dacă *au să îndure lovituri şi perderi*, pentrucă perderile şi primejdiile *cari îi pot amenința **din altă parte** sunt cu mult mai mari!* Din care cauză ei, Saşii, nici *nu pot să fie aliaţii desăvârşiţi ai acelora, al căror scop final e negarea heghemoniei maghiare şi delăturarea poporului maghiar dela putere!*

O nouă aluzie la noi, Românii din Ardeal, şi o nouă însinuare.

Le stă de altcum în liberă voe Saşilor, să se alieze cu cine le place şi cu cine vreau. Astăzi cu Maghiarii, mâne cu cei dela Viena, poimâne cu Românii (ai căror aliaţi *au mai fost)*, dupăcum adecă suflă vântul. Un lucru însă să nu creadă că nu-l ştie lumea, anume, că alianţa lor nu a fost şi nu e *sinceră*. E o alianţă dictată de interesele lor proprii, nu de interese comune cu ale acelora cu cari întră în alianţă. Asta o ştim noi, şi o ştiu şi Maghiarii.

Nu e bine deci, să se facă prea mare paradă cu accentuarea frasei, că „*locul Saşilor e lângă Maghiari*“, pentrucă de fapt e lângă Maghiari numai câtă vreme Maghiarii au puterea în mână, iar dacă s'ar întâmpla să o scape cândva din mână, cei dintâiu cari se vor lăpăda de Maghiari vor fi Saşii!

Dar aceasta e treaba lor. E slobod fiecare să-şi asigure bunul traiu, barem pe o vreme oarecare, prin merite, prin încredere, ori (dacă se poate) prin linguşiri şi seduceri. Nu e permis însă nimănui, prin urmare nici dlui *Schuller*, să spună neadevăruri despre politica poporului român din patria aceasta, afirmând, că aliaţii desăvârşiţi ai Românilor de aceea nu pot să fie niciodată Saşii, pentrucă scopul final al Românilor este negarea heghemoniei maghiare şi *delăturarea poporului maghiar dela puputere!* Nici dl Schuller şi nici altul dintre Saşi nu va putea dovedi, că *acesta* ar fi fost, ori ar fi scopul final al politicei române. Şi dacă dl Schuller totuşi afirmă acest lucru, trebue să credem, că o face în scopul de a atrage ura şi duşmănia celor dela putere asupraRomânilor.

Niciodată în trecut, şi nici acuma, Românii n'au cerut delăturarea Maghiarilor dela conducerea ţării. Din contră, au recunoscut totdeauna, că dreptul de conducere *lor* le compete, fiindcă ei formează poporul cel mai număros între popoarele ţării, şi fiindcă la ei e aristocraţimea, inteligenţa şi averea.

La anul 1868, când s'a adus legea de naţionalităţi, deputaţii români n'au cerut, ca popoarele nemaghiare să fie reprezentate şi în guvern, şi ca limbile lor să fie respectate şi în parlament, ci au aflat, că e foarte cu cale şi cu dreptate, ca guvernul şi parlamentul să fie *maghiar*. Dela guvern însă şi dela parlament în jos, să fie egalitate de drept pentru toate popoarele şi pentru toate limbile. **Asta e şi astăzi** politica românească, nu alta.

Nu delăturarea Maghiarilor dela putere cerem deci, ci împărţirea puterii, la forurile de jos, cu noi, şi cu celelalte naţionalităţi din patrie de limbă nemaghiară, aşa, ca fiecare popor să se conducă singur, în limba sa şi prin oamenii săi, în toate afacerile sale la cari ia parte el însuşi, rămânând, ca la forurile înalte, unde se decide fără participarea celor din popor, să se validiteze exclusiv limba statului, limba maghiară. Şi cu toate, că era o vreme, când Saşii cereau mai mult dela noi decât cer astăzi Maghiarii, cereau *ca să se facă Sas, după limbă, lege şi obiceiuri celce vrea să capete slujbă pe teritorul fundului regiu,**) noi credem, şi cu noi împreună cred şi celelalte popoare nemaghiare din patrie, — chiar şi Şvabii din Banat, ba şi mulţi dintre Saşi, — că aşa e cu drept şi cu dreptate într'un stat poliglot cum e al nostru.

Fiind deci *aceasta* şi nu alta politica Românilor din Ardeal, comite greşală celce *din neştiinţă* o prezintă altcum, fie cu graiu viu, ascultătorilor sei, fie în scris, cetitorilor sei, şi comite mai mult decât greşală, când *din răutate* o prezintă altcum, în scopul de a *denunța*, de a atrage ura şi duşmănia Maghiarilor asupra unui popor, care este convins, că precum în trecut a vieţuit împreună cu poporul maghiar şi cu cel săsesc în ţara aceasta, unde l-a aşezat provedinţa, aşa are cu Maghiarii şi cu Saşii împreună să trăească aci şi în viitor, până în infinit, apărând patria comună şi căutând, ca prin înaintarea sa proprie în cultură şi bunăstare, să aducă patria la vază, mărire, tărie şi fericire.

Astea aveam să le spunem domnului deputat sas Dr. *R. Schuller*, în scopul, ca să-şi îndrepte părerile greşite despre politica Românilor din Ardeal.

---

*) La rugarea din 19 Iulie 1837 a episcopului *Vasilie Moga* din Sibiiu, adresată staturilor şi ordinelor ardelene, în care se cerea între altele şi aceea, ca *Românii să fie puşi în oficii publice pe teritoriul fundului regesc*, — Saşii au răspuns astfel (prin *I. Trausch* din Braşov):

„... Nici un Valah nu poate, ca atare, să pretindă între Saşi vre un drept care compete numai Saşilor, ca naţiune prin lege recipiată şi privilegiată, cu atât mai puţin pot mai mulţi dintre ei să formeze în mijlocul naţiunii săseşti un corp separat politic, ori o naţiune deosebită, spre care scop şi de altcum ei niciodată n'au fost privilegiaţi. Şi cu toate că Valahii sub împăratul Iosif II n'au fost eschişi dela libertatea donării şi a acaparării de proprietăţi pe cale civilă,.... de aci nu rezultă nici un drept pe seama Valahilor de a ocupa oficii publice printre Saşi. In privinţa aceasta ei nu se pot provoca, nici la legi, nici la constituţie, sau la vre un privilegiu, cu atât mai puţin la usul de patrusute de ani, de natură cu totul contrară. Dar le stă în voe *persoanelor singuratice cari trăesc între Saşi, să-şi câştige însuşirile necesare, în educaţie, limbă, etc.* ***asimilându-se cu Saşii,*** *adecă* ***naţionalizându-se,*** pentru ca să poată fi efectuită *înţeleapta intenţiune de apropiere şi unire cu Saşii*, iar Valahii să nu se mai numere între locuitorii unui stat străin din vecinătate, cu alte interese, ci *să se numere între Saşi, căci oricare dintre ei, care ajunge la vreun post în sinul naţiunii săseşti,* ***înceată la moment de a mai fi Valah***“.

Cuvântare funebrală

*la înmormântarea lui **Iosif Vulcan**, ţinută de Dr. Atanasiu Marienescu, în Oradea-mare, 10 Septemvrie n. 1907.*

Preaonoraţi Domni şi fraţi, şi
Preaonorate Doamne!

O datorinţă tristă are azi inima mea cea plină de durere; ca să mă vaet şi să mă tânguiesc după amicul meu cel mai bun. O sarcină grea a pus azi Academia Română pe capul meu; ca în numele ei să condolez lumea română.

Vă aduceţi aminte, abia în 27 Maiu (9 Iunie) 1904, la iubileul de 40 de ani al foaiei „*Familia*“, la iubileul lui *Iosif Vulcan*, am venit la Oradea-mare, la amicul meu din juneţă, la colegul meu dela „*Academia Română*“, — dar atunci am venit la o zi de sărbătoare, de bucurie, la festivităţile cele rari, la ospăţul ce l-au ţăsut Românii din Bihor, şi la care au participat Românii din toate părţile, ca toţi să-şi arete iubirea şi stima către el, ca laolaltă să ne bucurăm şi să ne veselim!

Şi acum iar am venit la Oradea-mare!

Dar nu mă întrebaţi pentruce. O ştiţi! Am venit, ca să-mi exprim durerea mea pentru un amic scump şi bun. Să mă tânguesc la mormântul lui şi să plâng de jale după un om onest, după un creştin adevărat, — după un Român cu inima română şi spirit naţional, după un literat român, cu diligenţă şi cu talent!

Bihorule! Ţara Crişului, te-ai fălit cu el, pentrucă e fiul tău, — dar azi eşti şi tu supărat, pentrucă ai pierdut pe unul din cei mai buni bărbaţi ai tăi, din cei mai vrednici literaţi ai Românilor. — Şi tu plângi! Şi ai pentruce!

L-ai văzut pe fiiul tău pe cariera literară, împărţind florile moralităţii, împărţind luminele culturei române, — mai mult de 40 de ani! Şi de câteori v'a chemat cu el strigându-vă: veniţi la civilisaţiune, veniţi la cultura română!

Şi pontruce a zis şi a făcut aşa? Pentruca şi tu Bihorule să te deştepţi din somn, să reînvii din amorţire! Şi aşa a zis tuturora şi aşa a făcut şi pentru toţi fraţii şi surorile noastre. A fost venit de mult timpul, ca toţi să-şi priceapă chemarea pentru de a-şi funda existenţa, să-şi cunoască misiunea pentru a mai fi Român.

Ah! amice! ce teme maiestoase, ce sarcine grele ţi-ai luat, pentru mintea ta deschisă, pentru umerii tăi de june şi de bărbat! Şi ai lucrat, lucrat pentru mulţi şi pentru multe. Ai lucrat în dar, — dar nu înzadar pentru poporul tău cel năcăjit de veacuri. Nu înzadar ai lucrat! Pentrucă familiile, la cari au străbătut scrierile tale, foaia „*Familia*“, cu ideile şi principiile tale atâta timp, la iubileul tău au mărturisit, că ai dus lumina deşteptării, lumina priceperii, a civilizaţiunii şi a culturei române — în casele lor.

Ah! ce nume frumos ai purtat în ţara Crişului, şi — în lumea română.

Şi când suntem la mormântul tău, nu putem, ca să nu ne aducem aminte şi de *Samuil Vulcan*, unchiul tău, strămoşul tău! Acesta, aci în Oradea-mare era odată episcop, — dar nu episcop numai după titlu, ci episcop cu inimă pentru umanitate, cu vârtuţi pentru creştinătate şi cu spirit pentru romanitate!

Ah! ce premergător mare ai avut în Bihor, nu numai după nume, ci şi după sânge. Era om, era preotul lui Dumnezeu, era Român!

Acesta a ridicat Românilor un altariu naţional.*) In el a pus lumini şi l-a încunjurat cu lumini, cari nu se mai stâng, ci şi azi ard tot aprinse, şi au luminat şi luminează tot Bihorul şi zicând aşa, — lumea română.

Vezi ce fericit eşti? Nu te mai tângui, că te desparţi de noi, — pentrucă dincolo de mormânt iară vei fi fericit; acolo te vei întâlni cu un preot al lui Dumnezeu, — cu *Samuil Vulcan*, şi voi vă veţi număra toate ce aţi lucrat pe acest pământ.

Câţi vor aştepta acuma dela mine, ca să le mai vorbesc ceva despre tine, şi anume cum a judecat lumea activitatea ta şi cum a apreciat lumea rezultatele scrierilor tale! Dar vezi, că sunt ostenit alergând la mormântul tău, sunt iritat şi slăbit de durerile inimei mele, să las dară ca să mai vorbească şi unii din colegii tăi. Şi eu, ce aşi şti de a spune ceva mai frumos şi mai bine de cât ei?

Spusele lor la iubileul tău sunt ca neşte flori frumoase, din cari eu azi împlătesc o cunună neveştejitoare şi ţi-o dau, ca să o duci cu tine, nu numai pentru preamărirea ta, ci şi pentru glorificarea Românilor — în ceealaltă lume.

Să-i introduc? Auzi, ce-ţi zice Ludovic Dauş:

„La paginile pline de gloria străbună,
Adus-ai flori destule, ca să 'mpleteşti cunună;
Tu, care intri în rândul, celor ce nu mor“.

Auzi? auzi?

Şi când „*Academia Română*“ te-a încunoştiinţat, că ia parte la solemnităţile iubileului tău, în act oficios, subscris de *Ion Kalinderu* prezidentul şi de *D. Sturdza* secretariul general al Academiei Române, ţi s'a spus: „Un steag al limbei şi al culturei naţionale româneşti ai arborat acum 40 de ani la marginea apuseană a Românismului, şi l-ai ţinut sus cu inimă voinicească şi cu stăruinţă neobosită, un timp atât de îndelungat, cum rar este dat unui muritor“.

Dar mai toţi membrii ordinari ai „Academiei Române“, te-au apreţiat. *G. C. Negruzi* îţi spune: „Eu am trecut la „Convorbirile Literare“.... dar tu mai curajos decât mine, mergi înainte cu aceeaşi stăruinţă, cu aceeaşi neoboseală. Fie că peste 10 ani, să serbăm — tot cu juneţa intelectuală de care te bucuri azi — şi nunta de aur a „*Familiei*“.

Dr. I. Felix îţi spunea că: „*Familia*, foaia ilustrată beletristică, carea s'a adresat mai mult fetelor şi femeilor, a contribuit la deşteptarea şi desvoltarea simţului naţional, a ridicat la un adevărat cult respectul familiei române şi astfeliu a adus serviciu ideei naţionale“.

---

*) Gimnaziul din Beiuş.

Şi S. Fl. Marian ţi-a scris: „DVoastră nu aveţi familie naturală, aveţi însă una literară, carea în decurs de 40 de ani a lucrat pentru deşteptarea, lminarea şi cultivarea naţiunii noastre!“

Şi cum aş fi putut eu, ca dintre colegi, să rămân, fără ca să mă pronunţ. Eu ţi-am scris: „Până ţi-a fost condusă de inimă nobilă şi de spirit înalt, — şi ea, ţi-a scris bine şi frumos. Fi măreţ că ai putut lucra pentru deşteptarea poporului român. Toţi cei deştepţi ştiu preţui rezultatul muncei tale!“

Dar şi din membri corespondenţi încă te-au caracterizat şi apreţiat.

Nicolae Iorga ţi-a scris: „Vulcan iubilariul de azi, e un om cinstit, un om harnic, şi care, însufleţit de un scop frumos ştie să primească bine pe aceia, cari vreau să-i ajute în ajungerea scopului său“.

Dar ce să mai zic despre spusele acelora, cari repeţesc tot asemenea cugete, tot asemenea simţiri, de Dr. *Augustin Bunea*, *Andreiu Bârsan* şi *Virgil Oniţ?* despre acei membri ordinari, cari din ocaziunea iubileului au scris învăţături şi cunoştinţe pentru cetitorii români?

Şi — lung e şirul acelor Români din întreg publicul român, cari la iubileu ţi-au gratulat, te-au lăudat, te-au preamărit. Ah! întreg poporul român a ţinut sărbătoarea iubileului tău. Din acestia pe mulţi i-aşi putea alege şi pe mine m'aş putea uita. Dar tu te grăbeşti!

Totuşi, să mai aştepţi puţin. Tu care ai lucrat mai mult pentru fetele şi femeile române, ca să le întroduci în civilisaţiune, ca să le ridici la nivelul culturei, la iubileul tău, un număr frumos din ele te-au întimpinat cu stălpări. Aduţi aminte de: Matilda Poni, Constanţia Dunca-Schiau, Neli Cornea Misiciu, Maria Cunţan, Elena din Ardeal şi mai presus de toate, de Elisabeta regina României, cea adorată de toată lumea, care în scrierea către tine ne învaţă: „Ne trebue numai inimă mare!“

Ştiţi, inimă mare e aceea, care are voinţă tare de a face ceva bine şi puterea de a împlini.

Şi pentru toate ostenelile tale să-ţi aduci aminte de acele ce ţi-a scris Alex. Vlahuţă.

„Sfântă muncă e aceea, ce răsplata-şi 'n ea găseşte. Şi că în suflet să ai pace, nimic lumii să nu-i ceri!“

Ai văzut atâţia cetăţeni de frunte, cari s'au apropiat de sicriul tău. Frunţile din diregători, florile din inteligenţa maghiară! Tu ştii, că pentruce!

Intr'o inimă nobilă şi naţională încap multe virtuţi. Pentrucă tu şi noi ne-am format a doua sfântă treime a Românilor: „Patria, regele şi poporul român!“ Aci cu ei trebue să trăim, aci cu ei trebue să murim!

Iosif Vulcan a devenit membru corespondent în 1879 şi membru ordinar în 1891 al „Academiei Române“. In sesiunea generală din Martie 1904/5 a fost ales prezident al secţiunii literare pe 3 ani.

E o mare distincţiune nu numai pentru meritele literare, ci şi pentru manierile tale fine, prin cari ai câştigat simpatiile şi iubirea tuturora. Dar e distincţiune şi pentru Românii de dincoace de Carpaţi, pentrucă fundatorii „Academiei Române“ încă dela început au spus principiul, că în „Academia Română“ să se represinte învăţaţi şi literaţi din întreg poporul român. In acest mod, la moartea ta, pricepem jalea Bihorului, pentrucă te-ai născut în Holod şi pricepem întristarea Românilor!

Mai aşteaptă puţin! „Academia română“ şi-a adus aminte de tine, şi pentru oara ta din urmă pe acest pământ. M-a încredinţat, ca pe amicul tău cel mai bun, ca pe colegul tău, că să o represint la înmormântarea ta şi să cuvintez în numele ei.

„Academia Română“ s'a mai manifestat încă, când în numele ei a depus cunună pe mormântul tău. In aceasta se cuprinde exprimarea preamăririi tale. Şi tu ştii prea bine, că în toată lumea cununa cea mai frumoasă e, acea depusă de o Academie.

Primeşte-o, pentrucă ai meritat-o şi porneşte cu ea la cortul sălăşluirii lui *Samuil Vulcan*. Arată-i-o şi spune-i, că pentruce ai primit-o? Vei avea şi acolo bună societate! Acolo se adună sufletele Românilor cu inimă curată şi nobilă, sufletele Românilor cari în viaţa lor au fost oameni de omenie!

Acum pleacă, du-te! dar să ştii, că atunci când îmi va veni şi mie oara ca să trec de pe acest pământ, — să mă aştepţi, — pentrucă vreau să fiu cu tine.

Dela „Asociaţiune“.

Raportul general

al comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ către adunarea generală convocată în Bistriţa la 21 şi 22 Septemvrie st. n. 1907.

Onorată adunare generală!

Anul trecut, despre a cărui activitate avem onoarea a vă raporta, poate fi considerat ca începutul unei activităţi mai intensive în viaţa instituţiunii noastre. In cursul acestui an Asociaţiunea şi-a dat silinţa să realiseze mai cu dinadinsul partea cea mai importantă din programul ei cuprins în statute, anume: cultura poporului român, — îndreptându-şi privirile spre pătura largă a ţărănimii, rămase în neştiinţă şi înapoiere. Răspândirea culturii între poporul dela sate e noua operă, poate cea mai frumoasă şi în acelaş timp cea mai grea, dintre câte a cercat să le ducă la bun sfârşit Asociaţiunea. Noua activitate se găseşte încă în faza începuturilor, când rezultatele concrete nu pot fi decât sporadice. Cu toate aceste vom însista asupra lor, arătând mijloacele cu ajutorul cărora s'au făcut primele experienţe, lăsând la apreciarea onoratei adunări generale să judece dacă ele au fost bine alese şi dacă sunt îndestulitoare.

Conform hotărârii comitetului central din anul trecut, la 1 Ianuarie 1907 s'a pornit revista poporală „Ţara noastră“. In cel dintâiu număr al ei se spune: „Să dăm ţăranului o gazetă cuminte şi cinstită. Aceasta e o mare şi neapărată trebuinţă a vremii. O gazetă ridică punte între sufletele cărturarilor şi ale ţăranilor cari o slovenesc Dumineca pe ghenunchi. Din rândurile unei gazete se desluşesc sfaturi şi îndemnuri nouă, se trezesc aducerile aminte ale unui trecut care trebue să trăiască în suflete, se desface glasul de povaţă al trebuinţelor zilnice şi se vesteşte chemarea la muncă în aşteptarea zilelor de mâne.“ Asupra importanţei şi trebuinţei unei asemenea reviste, care să înţeleagă şi să caute împlinirea nevoilor şi aşteptărilor ţărănimii noastre, credem că nu e de lipsă să mai zăbovim. Vrem să insistăm însă asupra unei desamăgiri de care, durere, am avut parte. Revista, cu toate intenţiile ei bune, n'a găsit în public sprijinul moral şi material aşteptat. Dela apariţie şi până astăzi s'a luptat cu mari greutăţi atât în redactarea cât şi în răspândirea ei. Secţiunile ştienţifice-literare i-au dat prea puţină atenţiune, aşa încât redactarea ei a căzut în sarcina membrilor biroului, iar cele mai multe dintre despărţăminte au dovedit o indiferenţă regretabilă în răspândirea ei, deşi la o bună parte dintre ele li-s'au trimis gratuit câte zece exemplare. O dare de seamă mai amănunţită asupra revistei se găseşte în raportul secretarului literar către şedinţa plenară a secţiunilor ştientifice-literare.

Cu toate greutăţile de cari s'a isbit, e incontestabil că revista a umplut o lacună simţită în activitatea de până acuma a Asociaţiunii. Angajamentele luate, în acest an, de secţiunile ştienţifice şi literare pentru sprijinirea ei morală, precum şi interesul crescând al despărţămintelor pentru susţinerea ei materială, ne îndreptăţesc să sperăm că în viitor va corăspunde tot mai mult aşteptărilor.

Alte mijloace pentru răspândirea învăţăturii în popor, întrebuinţate de instituţiunea noastră, sunt prelegerile şi bibliotecile poporale. In cursul anului de faţă mai ales prelegerile au luat un avânt îmbucurător. In 14 despărţăminte s'a început o adevărată întrecere între cărturari în a se pogorî în mijlocul poporului dela sate şi în ai da tot felul de poveţe folositoare. Aceste prelegeri câştigă din ce în ce o însemnătate tot mai mare, prin faptul că urmăresc scopuri practice, dând ţăranilor sfaturi în toate ramurile agriculturii, îndemnându-i să-şi creeze nouă isvoare de venit, prin îmbrăţişarea unor ocupaţiuni străine de mejoritatea lor, d. ex. stupărit, mătăsărit, etc. sau prin perfecţionarea celor cunoscute, prin adoptarea maşinilor şi prin o cultivare raţională a pământului. In mai toate despărţămintele, în cari se ţin prelegeri, se vorbeşte poporului despre însoţiri, arătându-i-se importanţa acestora şi dându-i-se îndrumări practice cum să le înfiinţeze. Sunt cazuri sporadice în cari sămânţa cuvântului şi-a îndemnurilor au dat roade. Aşa în Dobra şi Valea Bârgăului s'au înfiinţat două însoţiri, iar în alte părţi sunt pe cale de a se înfiinţa.

In ce priveşte bibliotecile poporale ale Asociaţiunii, amintim că în cursul anului trecut s'au distribuit 5548 de broşuri şi volume la despărţăminte, ca să facă începuturile de biblioteci sau să le completeze pe cele existente. Secţiunile ştientifice-literare şi-au luat angajamente ca în viitor să publice un număr mai mare de broşuri în Biblioteca existentă a Asociaţiunii. Tot aici se vor publica şi prelegeri economice model, precum şi un tratat „Despre tovărăşii“, în care se vor da îndrumări practice pentru înfiinţarea lor şi modele de statute pentru diferite tovărăşii.

Cu aceste mijloace sperăm că vom putea străbate, încetul cu încetul, în conştiinţa poporului, împretinindu-l cu instituţiunea noastră şi învăţându-l la o interpretare mai conştientă şi mai deamnă a vieţii. O asemenea operă cere însă timp şi jertfe!

Dar ar fi o greşală din partea noastră, dacă ne-am mărgini la aceste probleme de răspândire a culturii în popor. Asociaţiunea e datoare se îmbrăţişeze viaţa culturală a poporului românesc în totalitatea ei, să se intereseze deopotrivă şi de înaintarea culturală a cărturărimii. E ştiut, că progresul cultural al unui popor nu se poate săvârşi numai prin popularisarea cunoştinţelor. Aceasta e numai un mijloc pentru a înlesni evoluţia poporului întreg, ridicând nivoul cultural al masselor. De aceea Asociaţiunea va trebui să continue opera începută pentru cultivarea cărturărimii, fără să-şi dea atribuţia de protectoare a ştiinţei şi literelor române.

In centrele despărţămintelor cu un număr mai mare de intelectuali vor trebui să se ţină şi prelegeri cu subiecte cari privesc din un punct de vedere mai înalt problemele culturale şi economice ale neamului nostru. In despărţămintele Clujului şi al Sibiiului s'au făcut asemenea începuturi.

Tot în vederea acestui scop s'au luat mai multe hotărâri de către secţiunile ştiinţifice-literare ale Asociaţiunii şi anume: votarea unui ajutor pentru a se aduna documentele şi scrisorile privitoare la trecutul nostru; adunarea nomenclaturei poporale relative la car, plug şi răsboiul de ţesut; tipărirea unui dicţionar al localităţilor cu poporaţiune română de pe teritorul regatului ungar; reînfiinţarea părţii ştiinţifice-literare a revistei „Transilvania“; înfiinţarea unei biblioteci pentru tineretul din şcoale; — ne mai amintind şi alte probleme de cari s'au ocupat secţiunile în trecut.

O asemenea activitate va întregi şi întări munca culturală de popularisare desfăşurată de Asociaţiune.

In ce priveşte museul istoric şi etnografic al Asociaţiunii vă raportăm, că s'au început lucrările de aranjare şi de catalogare şi că în cursul anului trecut s'a îmbogăţit cu mai multe obiecte donate şi cumpărate.

Onorată adunare generală! Comitetul central îşi îndeplineşte o tristă datorinţă, raportând că dela ultima adunare generală încoace au încetat din viaţă mai mulţi membri fundatori, pe viaţă şi ordinari ai Asociaţiunii noastre. Consemnarea membrilor decedaţi o presentăm anexată sub *A.*, invitând onorata adunare generală să dee expresiune durerii sale pentru aceste perderi, conform obiceiului practicat.

Relativ la partea personală a raportului nostru, amintim că în ziua presentării acestui raport expiră mandatul comitetului central şi al presidiului ales în anul 1904. Mulţămindu-vă pentru încrederea ce ne-aţi arătat, vă asigurăm că în marginile mijloacelor şi puterilor noastre ne-am dat toată silinţa să servim cu devotament interesele Asociaţiunii şi prin aceasta înaintarea culturală a poporului nostru. Credem, că străduinţele noastre au avut roade pe deplin mulţămitoare, întrucât aceşti din urmă trei ani de activitate sunt cei mai bogaţi în fapte din întreaga viaţă a Asociaţiunii. Dacă totuşi se mai pot descoperi lipsuri în activitatea instituţiunii noastre, causele nu sunt de a ni-se atribui nouă, ci împrejurărilor vitrege şi pedecilor multe şi grele, pe cari le-am întimpinat în lucrarea noastră.

Amăsurat dispoziţiilor statutelor am pus deci la ordinea zilei alegerea comitetului central, a prezidentului şi a viceprezidentului.

După aceste lăsăm se urmeze o dare de seamă mai amănunţită asupra situaţiunii, mişcării şi activităţii singuraticelor organe, fonduri şi instituţiuni ale Asociaţiunii şi asupra momentelor mai importante din viaţa acesteia în anul trecut.

Membrii Asociaţiunii. Cu toată activitatea mai intensivă a Asociaţiunii în ultimii ani, care ar fi putut trezi interesul celor mai îndepărtaţi cărturari români de mişcarea noastră culturală, sporul membrilor nu poate să mulţămească nici cele mai modeste aşteptări. Numărul membrilor în cursul anului trecut a rămas aproape staţionar, întrucât creşterea este numai de 2 membri.

Asociaţiunea, cu sfârşitul lunei August are următorii membri: onorari 10; secţiunile 47; fundatori 95; pe viaţă 256; ordinari 1336; în total 1744 membri faţă de 1742 din anul precedent. Conspectul membrilor îl presentăm sub *B.*

Dacă avem în vedere, că numărul Românilor din Ungaria, cari ştiu ceti şi scrie, conform ultimelor date statistice, se urcă la cifra aproximativă de peste o jumătate de milion, trebue să ne facem o idee foarte tristă despre interesul şi înţelegerea poporului nostru faţă de o instituţiune culturală cum e Asociaţiunea, care e oglinda gradului de cultură al neamului nostru.

Instituţiunea noastră care se susţine din contribuţia benevolă a membrilor ei, nu va putea desvolta o activitate sistematică şi largă, până când publicul nu-i va da sprijinul material, necesar la ori ce muncă de premenire culturală.

Raportul cassarului asupra budgetului pentru anul viitor poate convinge pe oricine despre situaţia în care se găseşte Asociaţiunea, precum şi despre puţinele mijloace pe cari le poate jertfi pentru răspândirea culturei în popor. Despărţămintele aşteaptă şi cer mereu ajutoare în bani din centru, şi nu e greu de înţeles, că fără a dispune de fonduri şi de venite nu li-se pot împlini cererile.

O înmulţire a membrilor suntem în drept a aştepta de acum înainte, când activitatea Asociaţiunii e tot mai vădită. Toţi trebue să înţelegem, că soartea poporului e în mâinile noastre şi că îndreptarea ei spre bine nu se poate face decât prin jertfe şi muncă.

In ultimele rapoarte generale s'a accentuat şi lipsa membrilor ajutători. Nici numărul acestor membri nu arată un spor mult mai îmbucurător ca în anii trecuţi. Causa e lipsa de popularitate a instituţiunii noastre, care la rândul ei e de a se atribui neactivităţii majorităţii despărţămintelor, cari nu îşi dau nici o osteneală să înfiinţeze agenturi, biblioteci şi să ţină prelegeri poporale la sate. Nu răspândesc nici organul poporal al Asociaţiunii „Ţara Noastră“, care ar fi cel mai potrivit mijloc să trezească interesul ţăranilor pentru Asociaţiune.

Din conspectul sumar al membrilor anexat la acest raport, se poate vedea că sunt despărţăminte cari n'au nici 10 membri, iar în multe abia ajung cifra de 20. Până când vor dura aceste stări de lucruri, Asociaţiunea cu greu va putea realisa progrese serioase, pe lângă tot devotamentul şi priceperea celor chemaţi să o conducă. (Va urma).

Oficială.

Tot mai sunt încă unele comune în restanţă cu premiile de asigurare contra focului. Deci îndatorăm din nou pe parohi a interveni la epitropii pentru inmediata lor solvire, nelăsând din evidenţă lucrul până la achitare.

Din despărţămintele „Astrei".

— Adunarea generală a desp. Alba-Iulia. —

— 10 Septemvrie n.

In după amiaza Duminecii de 8 Sept. s'a ţinut adunarea despărţământului Alba-Iulia în comuna fruntaşe Şard. La oarele 3 directorul desp. părintele protopop *Ioan Teculescu* prin o caldă vorbire deschide adunare, destrămând poporului adunat în biserica frumos îngrijită, rostul, însemnătatea şi menirea Asociaţiunei, şi făcând o vie comparaţie cu o *lampă*, menită mereu să lumineze, dar în care datori suntem fiecare a turna cât de puţintel uleu, contribuind cu denariul nostru.

Părintele locului *Enea P. Bota* în graiu dulce mulţămeşte comitetului pentru învrednicirea de care a împărtăşit comuna sa şi spre cea mai plăcută surprindere alor puţini oaspeţi, învită la cercetarea expoziţiei de ţăsături şi cusături, pe care în fuga, în clipa alor două zile au putut'o înjgheba.

După alegerea comisiilor obicinuite, rapoartele secretariului şi cassariului, cenzurate se iau la cunoştinţă dându-se comitetului absolutoriul.

S'a luat la cunoştinţă în deosebi cu vie aprobare împărţirea cercului de până acuma în două, cu un nou centru în Teiuş ori Aiud — mai bun Teiuşul. Lucru care se impunea şi de mai nainte în urma scopului pe care îl urmăreşte Asociaţiunea; căci precum se vede până acum, activitatea despărţământului se mărgineşte exclusiv la adunarea generală, care se ţine din an în an în altă comună şi lasă frumoase impresii şi bună sământă, dar fiind izolate, cu prea puţin rod. Ar fi vremea ca şi agenturile să caute a-şi împlini sarcinele ce le revin.

Din raport se mai desface înfiinţarea alor 6 (şase) biblioteci poporale în Teiuş, Şard, Chişfalău, Ţelna, Ighiu şi Bucerdea-vinoasă. La unele acum s'au împărţit broşurele, cari vor forma peatra fundamentală, rămânând clădirea în îngrijirea celor de acasă.

Urmează vizitarea expoziţiei, până ne stă în ajutor lumina clară a zilei. In şcoala gr. cat. ni-se deschide ochilor şi sufletului priveliştea mândră de ţăsături şi cusături, aranjate cu mult gust şi dibăcie şi cu aproape neînchipuită strădanie, dat fiind timpul fizic de numai 2 zile şi pentru gând şi pentru faptă. Alături de două odăi bogat îmbrăcate în obiecte, cari în bună parte poartă caracter curat românesc dar sunt icuite ici colea şi lucruri pestriţe, cu împrumuturi false şi imitaţii slabe, se vede încă o odaie, vădind casa ţărănească din Şard cu toată simplitatea şi podoaba ei. Meritul acestei folositoare expoziţii revine pe lângă părintele *Bota*, dlui învăţător şi în deosebi dşoarei învăţătoare.

Insemnătatea expoziţiilor recunoscută fiind, n'ar trebui să lipsească din programul nici unei adunări generale, ba încât se poate cercul lor să se lărgească expunând producte economice şi unelte, precum şi produse de ale meseriaşilor noştri.

Aceste pe lângă explicări pricepute ar avea bună înrâurire, prin imitarea şi introducerea celor mai frumoase şi folositoare şi acolo unde nu se găsiseră. Dar pentru buna reuşită se cere ca să fie avisat şi jurul pentrucă luând parte să poată profita, nu cum s'a întâmplat acum.

Reîntorşi, comisia pentru înscrierea membrilor şi adunarea taxelor raportează resultatul de 145 cor. 50 fil. afară de solviri ulterioare, de vor mai fi fost. Se observă şi aci lipsa de oaspeţi. Şi această parte slabă isvoreşte din prea mare grabă cu care a urmat ţinerea adunării, fără ca jurul să aibă cunoştinţă şi fără măcar să se fi publicat — dacă nu mă înşel — şi în organele oarecum oficioase ale satelor noastre: „Telegraful" şi „Unirea". Astfel de păcate sunt în sarcina celor din comună, în scăderea jurului şi în paguba instituţiunii.

A urmat apoi disertaţia: „Cele mai însemnate datorinţe ale omului", de înv. pens. I. *Bota* din Cetea, în care cuprinde datorinţele către Dumnezeu, biserică şi şcoală, către neam, patrie şi părinţi. A fost lucrată cu răgaz şi multă diliginţă, dar a păcătuit prin tractarea rece şi desele, mult prea desele citate din filosofii vechi şi toţi învăţaţii lumii, lucruri cari împedecă curgerea lină a desfăşurării. Pilde despre iubirea de Dzeu, biserici, neam etc. e aşa de nesocotit lucru a căuta la străini şi la popoarele vechi, când paginele istoriei neamului nostru străluceso de măreţe fapte şi jertfe neprihănite. — Şi ar mai avea folosul de a arăta trecutul nostru.

La propuneri, dl advocat *Rubin Patiía* sen. expune decisiunea comitetului, că din suma nespesată a bugetului anului trecut s'au votat câteva premii pentru lucrurile expuse „mai frumoase" — trebuia spus expres, că pentru cele curat româneşti şi nu pentru mulţimea lor ori alte. Cu vădită bucurie îşi luau cinstea — din puţin — puţin: 1. Saveta Păcurariu 5 cor. 2. Raveca Milaciu 4 coroane. 3. Sofia Sgâia 3 cor. 4. Irina Gherman. 5. Carolina Meteş şi 6. Iuliana Balt, câte 2 cor., total 20 cor. Din al său dl advocat în dragostea şi îndemnul de a sprijini lucrurile bune, dărueşte cu un galbin pe harnica dăscăliţă, dşoara Anuţa *Dănilă*, care-i mulţămeşte cu sfiala omului mândru că i-se recunoaşte vrednicia — (şi şopti vecinului prietin: „de ăştea cărţi cumpăr!" — Şi mai frumos!)

Adunarea se încheie prin cuvântul de mulţămită a dlui director, adresat oaspeţilor şi poporului din loc pentru buna primire şi sprijinul binevoitor. (—).

NOUTĂŢI.

Dr. Vasile Lucaciu, deputatul cercului Beiuş, a adresat o scrisoare deschisă alegătorilor sei, în care le mulţămeşte pentru buna purtare la alegere şi pentru ducerea la isbândă a steagului naţional. Scrisoarea a apărut în „*Tribuna*" din Arad

*

Deschiderea anului şcolar la seminarul din Arad. Joi s'a făcut deschiderea anului şcolar la institutul teologic şi pedagogic din Arad. După serviciul divin oficiat în catedrală de P. C. Sa protosincelul *R. R Ciorogariu*, la care a asistat şi P. S. Sa Episcopul, întreg corpul didactic şi elevii institutului, toţi s'au adunat în sala cea mare a Seminarului. Aici s'a făcut sfinţirea apei, după care P. C. Sa protosincelul *R. R. Ciorogariu* a ţinut o vorbire *despre credinţă*. După aceasta a luat cuvântul P. S. Sa Episcopul *I. I. Pap*, care în o vorbire mai lungă a dat sfaturi părinţeşti tinerimei.

*

Profesori noi la gimnaziul din Braşov. Eforia şcoalei române din Braşov a ales în şedinţa sa de Joi catichet pentru gimnaziul din Braşov pe dl Nicolae *Stinghe*, absolvent al facultăţii teologice din Cernăuţi. Profesor suplent pentru limbile germană şi maghiară la şcoala superioară com. rom. din Braşov a fost ales dl Const. *Nedelcu*, candidat de profesor, iar învăţător la şcoalele primare de fete din Braşov a fost ales dl George *Preşmerean*, abs. de teologie şi pedagogie.

*

Dela fraţii din America. Cetim în ziarul „*America*", numărul din urmă, că acest organ de publicitate al Românilor de peste Ocean, înfiinţat cu mari greutăţi de părintele *Moise Balea*, înainte cu un an, are se apară în curând în tipografia proprie cu caractere româneşti cu accente. Casele, maşinele, materialul, mobila, instalaţiunea, toate la olaltă represintă o valoare de 11.000 dolari sau cam 60 000 coroane. Ziarul va apărea şi în viitor în formatul de până acum, dar în mărime duplă, adecă 8 pagini în loc de 4 şi preţul abonamentului rămâne cel vechiu, doi dolari pe an. Pentru a putea introduce şi în redactarea foii o îmbunătăţire simţită, părintele *Moise Balea* a luat pe lângă sine ca conproprietari şi conredactori ai foii pe ceialalţi preoţi gr. ort. români aflători în America, pe părintele *Trandafir Scorobeţ* din Youngstown şi pe părintele *Ioan Tatu din Indiana-Harbor* şi toţi trei împreună subscriu programul de muncă al foii, pentru viitor, publicat în fruntea ziarului.

*

Condamnat. Luni în 9 Septemvrie s'a pertractat procesul de presă al „*Foii die esane*" înaintea tribunalului din Caransebeş. Tribunalul a declarat vinovat pe redactorul *Dr. Petru Barbu* şi l-a osândit la 40 cor. pedeapsă principală şi 10 cor. pedeapsă secundară. Vina pentru care s'a intentat proces numitei foi, a fost publicarea unor articole în cari se combate proiectul de lege al lui *Apponyi*, apoi memorandul episcopatului gr. ort. şi părţi din cuvântările deputaţilor Mihali şi Vaida. Va să zică, foaia a făcut politică fără să aibă cauţiune.

*

Dr Iuliu Maniu, deputatul Vinţului şi-a ţinut în 11 Septemvrie darea de seamă în Cergăul-mare în faţa alor 2—3000 de oameni, cari i-au făcut o primire măreaţă. Asemenea a ţinut Duminecă dări de seamă în Roşia şi în Ohaba.

*

Faptă nobilă. Generosul domn fruntaş şi proprietar mare *Ionuţ Ştefănescu* dimpreună cu amabila soţie Maria din Cugir, a binevoit a dărui ca ajutor la clădirea bisericei noastre noue suma de 90 cor. 35 fil., zi nouăzeci cor. 35 fil., depuse cu libel la banca „Ardeleana" din Orăştie dimpreună cu interesele ei decursive până azi spre vecinică pomenire a fericitei în Domnul în anul 1898 răposata lor scumpă şi unica fiică de 17 ani *Iustina Ştefănescu*. Care faptă nobilă şi generoasă se laudă de sine. Dee Dzeu încă mulţi imitatori vrednici acestor creştini nobili şi buni la inimă, ca să ne putem mândri cât mai mulţi spre lauda şi fala neamului nostru. Boz, la 29 August 1907. *Ioan Stângu*, paroh gr. ort.

*

Cas de moarte. In Budapesta a murit şi Vineri a fost înmormântat baronul *Frideric Kochmeister*, membru al casei magnaţilor şi fost prezident al camerei de industrie şi comerciu din Budapesta. A fost mult insultat la timpul său din partea presei şoviniste maghiare pentrucă a avut curajul să spună, că în Budapesta e *necesar* un teatru stabil german, nu pentru Unguri, ci pentru străinii cari vin la Budapesta şi nu pot cerceta teatrele ungureşti pentrucă nu cunosc limba maghiară.

*

Primele interpelări cari se vor face la toamnă în dietă vor fi: a deputatului *Dr Iuliu Maniu*, în chestia vărsării de sânge dela Pănade şi a deputatului croat *Supilo*, în chestia politicei absolutiste, introdusă în Croaţia şi Slavonia.

*

Desvălirea monumentului ţarului *Alexandru II* s'a făcut Joi în Sofia. A luat parte lume multă. Ca la patruzeci mii de oameni. Actualul ţar a fost representat la festivitate prin marele principe *Vladimir*. A vorbit principele *Ferdinand* al Bulgariei, apoi a răspuns marele principe *Vladimir*. Insufleţirea a fost mare şi s'au adus frumoase ovaţiuni principelui Ferdinand şi representantului ţarului.

*

Dela comitat. Pentru pregătirea obiectelor cari se vor desbate în congregaţia de toamnă a comitatului Sibiiu, convocată pe 7 Octomvrie nou, şi mai ales pentru stabilirea budgetelor fondurilor comitatense, e convocat comitetul permanent al consiliului municipal pe 17 Noemvrie n., la şedinţă, în sala mică a casei comitatului. Şedinţa se ţine la orele 9 dimineaţa şi dacă va fi de lipsă, se va continua d. a. la orele 3.

*

Emigrările. Conform statisticei consulatului nostru din Hamburg au emigrat anul trecut la America din Ungaria 28.230 persoane prin Hamburg iar 73.218 prin Brema. Despre cei cari au luat drumul pela Fiume, — tace statistica.

*

Hoţie la poştă. Un vizitiu dela poşta din Budapesta, ştiind că în căruţa poştei se află pachete cu bani în valoare de peste cincizeci mii de coroane, a dat biciu cailor în vremea când factorul postal înmână în o casă mare mai multe scrisori cu bani şi a dispărut. L'a luat însă numai decât poliţia la goană şi l-a prins în momentul când îmbrăcat domneşte voea să plece cu trenul la Viena.

*

Al 112 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu", a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru George Cândea, ziler.

Acesta este al 112-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Ioan Comaniciu — Codreanu, forestier (Beclian) 1 cor., Ioan Berescu, învăţător (Făgăraş) 1 cor,; Pompiliu Tordăşianu, revizor reg. (Székelyi-udvarhely), 2 cor.; P. S. Sa Ignatie I. Popp, episcop (Arad), 20 cor., şi Dr. Gavril Tripon, advocat (Bistriţa) 4 cor.

*

S'a simţit vinovată. O fată mare din Buda stătea de vorbă în curte cu câteva vecine, când deodată strigă un om în curte că „*Vin detectivii!*" Fata a îngălbinit şi a fugit în casă, dar când a fost pe pragul uşii a căzut şi a murit, lovită de apoplexie. Se crede, că se simţia vinovată pentru ceva, şi s'a spăriat, temânduse că detectivii vin să o aresteze pe ea.

*

„Die Karpathen". Cu începere dela 1 Octomvrie va apărea în Braşov o revistă germană bilunară numită „Die Karpathen" redactată de profesorul Ad. Meschendorfer. Scopul ei e a face cunoscută cultura celor trei popoară cari locuesc împrejmuite de Carpaţi: a Saşilor, Ungurilor şi a Românilor. Politică nu va face.

AVIZ.

Anunţăm pe cei interesaţi, că până la data de faţă nu am primit dela minister bilete de călătorie cu preţ redus pentru membrii „Asociaţiunii" cari vor participa la adunarea generală din Bistriţa. Sosind aceste bilete vom trimite din ele fără întârziere dir. despărţămintelor şi membrilor cari au cerut direct. In cazul cel mai rău, primindu-le în momentul ultim, ceice vor participa la adunare vor putea să beneficieze de ele la reîntoarcere.

Sibiiu, 17 Septemvrie 1907.

Biroul Asociaţiunii.

Nota: Rugăm redacţiuuile ziarelor noastre să publice acest comunicat.

Sărbările iubilare ale „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu".

Intemeiată la 1867 de către nemuritorul protopărinte al meseriaşilor noştri *Nicolae Cristea* şi condusă de el până la 1897, „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" împlineşte în anul de faţă al 40-lea an dela întemeiere. Dela anul 1897 până astăzi ea e condusă de actualul prezident dl *Victor Tordăşianu*. Comitetul Reuniunei, pe cum se ştie, hotărâre a luat să serbeze aceste date, destul de rare în viaţa noastră publică, în mod vrednic. Datul sărbărilor s'a statorit pe zilele din 28 şi 29 Septemvrie n. c. In vederea acestor sărbări la Reuniune se dezvoaltă o activitate febrilă.

Trupa diletanţilor urmează cu mult zel probele, pentruca piesa „Maliţiosul", plină de veselie, să procure participanţilor momente de adevărată elevaţie sufletească. Intre diletanţi e şi dl D. Axente şi încă cu rolul principal, cel care storsese admiraţiunea noastră în „Vlăduţul mamei". Dl Candid Popa, zelosul dirigent al corului, a instruat corul mixt, ajuns acum la aproape 70 persoane, dame şi domni, în tot cursul verei şi continuă a ţinea probe şi acum aproape zilnice, aci cu voci singuratice, aci cu corul complect. Intre piesele de concert se numără şi „Răsunetul Ardealului" cu partii de cor mixt şi solo. Comitetul Reuniunei şi comitetul aranjator al festivităţilor, în frunte cu vicepresidentul G. Poponea, e şi el în plină lucrare. Membrii actuali ai Reuniunei (domni şi dame) din acest prilej vor primi câte o frumoasă distincţie jubilară, iar cei bine meritaţi prin făptuirile lor pentru înflorirea Reuniunei, vor primi câte o diplomă jubilară. Apel s'a făcut către toate Reuniunile noastre de meseriaşi să ia parte prin representanţi la sărbările Reuniunei sibiiene, acest resultant al muncii desinteresate. In proiect e, pe lângă representaţia teatrală şi pe lângă concertul festiv, asistarea corporativă la serviciul divin din biserica catedrală, unde cântările liturgice le va executa corul bisericesc al Reuniunei; presentarea corporativă la I. P. S. Sa domnul arhiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu, preabunul patron al Reuniunei; depunerea câte a unei coroane pe mormântul nemuritorului întemeietor al Reuniunei, de pie memorie Nic. Cristea şi pe al marelui fundator Dem. Andronic; o întrunire sărbătorească în Reuniune, un banchet festiv şi o petrecere cu joc după concert în sala mare dela „Gesellschaftshaus".

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii tin. stud. din Sălişte ţinută în 27 Iuliu 1907 au binevoit a contribui următorii: Ionescu, dep. şi familia, Corpul învăţătoresc, I. Comşa, câte 10 cor., Hanciu 8 cor., col. Algya 6 cor., Batuca, Dr. Stroia, I. Banciu, Petru Comşa, câte 5 cor., Dr. Ioanaş Victor, Popoviciu, Manta, Măcelariu, Chirca, Pop, doamna Török, fiecare câte 4 cor., Popoviciu, Dr. Bieltz, dşoara Brote, Predovici, Ittu, Iuga, Popa, Moisin, Herţa, Dăian, Militari, N. N., Hansu, câte 3 cor., Carol Brosch Pilsen, Kiszling, Dumitrescu, St. Petru, Zolónyi, Damian, Piso, Dám, Szentandrássy, Dima, Dancu, Comaniciu, Emanuil, Iosof, Suciu, Dădârlat, Presacan, Praporgescu, Simian, Savu, Opriş, Lampe, Arseniu, doamna Roşca, Popa, Oţoiu, Sglimbea, Iosof, dnele Marcu, Popist, N. N. militari, Simon, militari Doboiu, Ţintea, militari, N. N. loc., militari, Weuner, N. N., Comşa, Bucşan, Bârsan, doamna Comşa, Dombora, Klein, N. N., Hübsch, Molnár, Tourist, câte 2 cor., Răchiţan 2 cor. 10 fileri, Oprean 1 cor. 20 fil., Moga 1 cor. 20 fileri, Zaharie, Dr. Busser, Bai, Chicidean, Steflea, Teher, N. N., Stănilă, Marisch P., Roşca, Iosof, Kafka, Domnar, Borcia, Crişan, Dubenschi, Balteş, Dr. Tobev, Dr. Baku, Fanea, Dădârlat, Bormez, Petraşcu, Perian, Adamits, Schullavi, dna Plachy, Hăşegan, Sora, Pavel, Mărdan, Mosora, Bucişan, Tâmpănar, Aldea, N. N., Bratu, Oancea, Mateiu, Băilă, Miclăuş, Moruşca, Balteş, Kis, Cupu, Păvălean, Ludoşan, Marcu, Licaret, Trif, Pop, Şandru, Goşa, Pavel, N. N., Koricsánszky, N. N., Dădârlat, Cândea, N. N., Dobrotă, N. N., Hanciu, N. N., Tâmpănariu, dna Borcea, Oprescu, N. N., Foale, Stefănescu, Modran, Angelescu, Ioaneş, Crăciun, N. N., N. N., Popa Comaniciu, fiecare câte 1 cor., V. Rudolf 90 fileri, Iosof, Popa, Kabadeief, câte 80 fileri, Marcu, Rauscher, Stoia, Lupaş, Popa, Floaş, Papadino, N. N., câte 60 fileri, Simoneti, Popa, N. N., câte 50 fileri, Rauscher, Sas, câte 40 fileri, N. N. 10 fileri, N. N. 30 fileri. Cu totul au incurs 326 cor. 76 fileri, din care sumă subtrăgându-se spesele în sumă de 166 cor. 76 fileri, resultă un venit curat de 160 c., din care 120 cor. s'au dăruit desp. Asoc. Sălişte pentru procurarea unui skiopticon, iar 40 cor. s'au alăturat la fondul pentru ajutorarea studenţilor săraci.

Primească marinimoşii contribuenţi şi pe această cale cele mai călduroase mulţămite. *Comitetul aranjator.*

Nr. 346—1907 [263] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Orăştiei şi Geoagiului se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Pischinţi, salar 600 cor., 440 cor. din repartiţie, pentru 160 cor. va folosi 2 jugăre arătură, $1^1/_2$ jug. păşune şi 2 jugăre pădure, cuartir şi lemne de încălzit.

2. Dâncul-mic, cu salar 600 cor, anume din repartiţie 400 cor. şi 200 cor. din arânda păşunatului comunal cuartir şi lemne de foc în natură.

3. Petreni, salar 600 cor. din repartiţie 480 cor. şi 120 cor. din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

4. Voia, salar 600 cor., anume din repartiţie 400 cor., iar 200 coroane din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

Reflectanţii îşi vor aşterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuţi poporului au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-şi arăta desteritatea în cântat şi tipic.

Orăştie, 24 August 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăştiei şi Geoagiului, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 66—1907 D. f. g. [269] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de profesor la gimnaziul român gr. or. din Brad cu specialitatea: limba maghiară combinată cu ştiinţele naturale şi geometria desemnativă se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegratul Român“.

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor comitetului gimnazial şi le vor însoţi cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi, că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispoziţiunilor bisericeşti, şcolare şi regulamentelor în vigoare şi la caz, dacă se va pretinde, se obligă a propune şi alte obiecte, cari i-se vor distribui prin direcţiunea gimnazială.
5. Diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, ori în lipsa acesteia document despre examenele prestate, şi la caz, dacă a mai tost aplicat, document de conduită despre anii de serviciu.

Beneficiul împreunat cu acest post e pentru cazul, că nu are diploma: salar ca profesor suplinitor de 1600 cor. (una miie şase sute); dacă are diploma va fi ales de profesor provizor, în care calitate va funcţiona 3 ani cu salar de 2000 coroane (două mii), iar după acest termin va fi promovat ca profesor ordinar definitiv cu 2400 coroane (două mii patru sute), şase cuincuenalii de câte 100 cor. şi drept de penziune la fondul arhidiecezan, la care se vor socoti şi anii de funcţiune din timpul provizoriatului.

Postul are să se ocupe la 1 Septemvrie v. a. c.

Brad, din şedinţa reprezentanţei gimnaziale, ţinută la 21 Maiu 1907.

V. Damian prezident. **Dr. P. Oprişa** secretar.

Nr. 539/1007 [268] 1—1

Publicare de licitaţie.

Pe basa planului şi preliminarului de spese aprobat de Preav. Consistor arhidiecezan în 18 August 1907 Nr. 9076 Epit., comuna bisericească greco or. Sebeşul-inferior, protopresbiteratul Avrigului, comitatul Szeben, dă în întreprindere facerea unui pod în biserică, — pe cale de licitaţiune publică minuendă, ce se va ţinea Duminecă, în 9/22 Septemvrie 1907, la 11 ore a. m. în edificiul şcolar din Sebeşul-inferior.

Preţul strigării este de 1189 72 coroane şi licitanţii au a depune un vadiu de 10% dela preţul strigării.

Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial gr. or. din Sebeşul-inferior.

Sebeşul-inferior, 23 August 1907.

Pentru comitetul parohial gr. or.:

Toma Doican prezident. **Iosif Stoica** notar.

Nr. 539—1907.

Văzut:

Ioan Cândea
protopresbiter.

Dela **Librăria arhidiecezană**, Sibiiu se pot procura următoarele cărţi de curând apărute:

Basarabescu, Vulturii, nuvele, coroane 1·50.
Boteni, Casa din Muscel, nuvele şi schiţe, 1·50.
Brătescu-Voineşti, In lumea dreptăţii, novele, 1·50.
Caraivan, La şezătoare, schiţe şi nuvele, 1·50.
Dante, Divina comedie, Infernul, 3 50.
Dulfu, Isprăvile lui Păcală, ed. II, 1·75.
Dunăreanu, Chinuiţii, nuvele, 1·50.
Eminescu, Geniu pustiu, roman, ed. II, 2·—.
— Poezii, ed. X, 1·50.
Goethe, Faust, trad. de I. Gorun, 3·—.
Iorga, Prin Bulgaria la Constantinopol, 2 50.
Lovinescu, Nuvele, 1·80.
Nădejde, Părinţii şi copiii, roman, 3 —.
— Duşmanii reformei învăţământului în faţa pedagogiei moderne, 1·—.
Sadoveanu, Mormântul unui copil. nuvele, 2·—.
— La noi în Viişoara, nuvele, 2·—.
Sandu-Aldea, Două neamuri, roman, 1·50.
Ureche, în Bucegi, 1·50.
Biblioteca pentru toţi, completă.

Deasemenea şi următoarele compoziţiuni muzicale, de A. Bena:

Serenadă, cor mixt, —.50.
Flori de nufăr, cor bărbătesc, 1·—.
Suspinarea, „ „ —·50.
La bere, „ „ —·60.
La vin, „ „ —·60.
Cântec poporal (Mori mândro), cor bărbătesc, —·50.
Sum vânător, cor bărbătesc, —·50.
Era o sară lină, „ „ —·50.
Serenadă, „ „ —·50
Românul, „ „ —·20
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărbăt. —·50.
Toast cor bărbătesc, —·50.
Imn religios „ „ —·50.
Haideţi feciori, solo bas, cor bărbăt., —·50.
La fântână, cor bărbătesc, —·50.
Pre tine te lăudăm, cor mixt, —·80.
La fântână, cor mixt, —·80
Sboar'al nopţii negru flutur, romanţă pentru voce şi piano, 1·50.

---

[265] 1—3

Intre băncile mai mari

„Economul“ din Cluj (Kolozsvár)

oferă, pe lângă garanţia cea mai mare, **procentul cel mai avantagios pentru depuneri spre fructificare.**

Depunerile se plătesc de regulă, amăsurat cu situaţia cassei, imediat şi fără abzicere.

Depuneri se pot trimite şi prin **postă** pe spesele institutului.

Pentru depuneri de ale bisericilor şi instituţiunilor culturale şi filantropice se fac condiţiuni excepţional de favorabile.

Capital acţionar şi rezerve cor. 620,000.

Depuneri cor. 1.500,000.

Esconturi cor. 2.300,000.

Casse nouă sistem „Arnheim“ **sigure contra focului şi spargerei** pentru depozite.

Cassete Selfmen pentru mici economii.

Condiţiuni favorabile pentru disconturi de cambii şi pentru împrumuturi hipotecare.

Filiale în Gherla, Murăş Ludoş şi Panticeu.

Expozitură în Aiud, cari asemenea primesc depuneri şi fac toate operaţiunile de bancă.

Direcţiunea

Nr. 11967/1907]267] 1—2

Anunţ de târg timişan!

Târgul timişan de ţară al sf Mihai din anul curent se va ţinea din **26 Septemvrie** a c. până inclusive **30 Septemvrie**

Mânarea în târg a orice fel de vite, este permisă începând de Joi, 26 Septemvrie 5 ore dimineaţa.

Temesvár, 3 Septemvrie 1907.

Dela primcăpitănatul orăşenesc:

Francisc Beé
primcăpitan.

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 15—23

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [11] 5

Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

„VICTORIA“, INSTITUT DE CREDIT ŞI ECONOMII, SOCIETATE PE ACŢII.

Fondata la a. 1887.

Centrala în **Arad,** calea Arhiducelui Iosif Nr. 2 (vis-à-vis de primărie) casa proprie.
Filiala în **Chişineu** (Kisjenő) casa proprie.

Capital societar . . .	1.200,000·— Cor.	Depuneri spre fructific.	6.000,000·— Cor.
Fond de rezervă . .	900,000·— Cor.	Circulaţiunea anuală .	150.000,000·— Cor.

Primeşte depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Pentru sumele depuse fără termin de abzicere şi rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plăteşte deponenţilor 4% int.,— iar **pentru depunerile elocate pe timp mai lung de 3 luni de zile,** după mărimea sumei depuse: **plăteşte deponenţilor $4^1/_2$% şi 5% interese fără nici o detragere.**

După toate depunerile contribuţia (darea) de int. o plăteşte institutul separat.

Depuneri până la zece mii coroane, după starea cassei, se plătesc şi fără de abzicere.

Escontează cambii şi acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară,

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat şi pe proprietăţi de pământ. [256] 3—4

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 98 Sibiiu, Joi 6/19 Septemvrie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Străinii pentru noi.

Sibiiu, 16 Septemvrie n.

Un ziar mare englez, „*Morningpost*“, scrisese un articol asupra situaţiei politice din Ungaria, în care naţionalităţile nemaghiare erau prezentate publicului cetitor ca politiceşte neîndreptăţite şi asuprite. Cu deosebire s'a pus greutate pe constatarea faptului, că Nemaghiarii din Ungaria au să îndure *persecuţiuni* politice. Corespondentul comercial al guvernului ungar, cu locuinţa în Londra, a scris numai decât un articol de rectificare, în care, punându-se pe terenul negaţiunei, spunea, că nimic nu e adevărat din aceeace se scrisese în articolul cu pricina, pentrucă în Ungaria *nu se face nedreptate nimănui.*

Ziarul „*Morningpost*“ a publicat articolul de rectificare al Ungurului din Londra, dar însoţit de următoarele şire: „Trebue să *susţinem de adevărate informaţiunile corespondentului nostru despre Ungaria.* Istoria şi literatura stau în spriginul acuzei despre oprimare în Ungaria. Cine studiază literatura referitoare la lucrul acesta, se va convinge, că *statul ungar cu adevărat comite nedreptăţi adeseori, în special faţă de concetăţenii români*“.

Va să zică, nu mai merge cu negarea. Şi nu mai merge nici cu cumpărarea condeelor din străinătate, pentru cari s'au cheltuit la noi sume enorme. Străinii cunosc astăzi bine stările de lucruri dela noi, şi nu le mai pot expune altcum în ziarele lor, decât conform adevărului.

Alt cas. In München s'a deschis zilele trecute congresul internaţional pentru pace. La congres a fost invitat să iee parte şi marele poet şi dramaturg norvegian, *Björnson Björnstjerne*, care insă n'a venit la congres, ci şi-a motivat neparticiparea cu următoarea caracteristică scrisoare, trimisă prezidentului congresului şi cetită în plină şedinţă:

> „Pentru mine e mare cinste, că sunt invitat să fac parte din o societate atât de ilustră Şi cinstea aceasta e pentru mine cu atât mai mare, fiindcă invitarea vine din partea societăţii Dvoastre. Dar trebue să mă stăpânesc, ca să nu îndreptez vre-un atac, atât de violent, cum aş fi de altfel în stare, *in contra acelor membri ai congresului internaţional pentru pace, cari în congres propagă pacea, iar acasă la ei maltratează popoare subjugate, ori tolerează aceste maltratări.* Dacă nu vor să lupte din răsputeri în contra procedeurilor răsboinice, atunci de ce mai declară răsboiu răsboiului? Şi dacă ei nu vreau să înceapă opera păcii la ei acasă, ci din contră, *creiază martiri*, nu mai are nici un rost, ca la întrunirile internaţionale să facă pe apostolii păcii! Dacă de ex. contele *Apponyi*, actualul ministru al cultelor în Ungaria, *dela amfiteatrul uricioasei maltratări a Slovacilor ar veni la congresul pentru pace, ca reprezentant al poporului său, eu nu m'aş putea odihni până n'ar fi depărtat din sală*“.

Sunt aspre vorbele poetului norvegian şi asprimea lor o simte întreaga presă maghiară, care caută a explica lucrul astfel, că marele poet vorbeşte într'o chestie pe care nu o cunoaşte şi nu o înţelege. Adevărul e însă acela, că Norvegianul ştie foarte bine cum stau lucrurile la noi, şi ştie, — întocmai ca şi cei dela „*Morningpost*“, — că popoarelor nemaghiare din patrie multă nedreptate li se face. Că *de unde* o ştie, e irrelevant. Destul că o ştie, şi are curajul de a o şi spune acelora, cari încă ar trebui să o ştie.

Ce înseamnă aceasta? Inseamnă, că glasul de durere şi de tânguire, pe care aici acasă nu vrea să-l audă şi să-l asculte nime, — pentrucă un deputat de frunte maghiar a spus o doară în dietă unui deputat român, că *„nu te ascultăm, pentrucă **nu vrem** să te ascultăm“*, — e auzit totuşi în străinătate, şi din străinătate încep să se ridice glasuri de simpatie şi de apărare pentru noi. Astăzi din Norvegia, eri din Londra, mâne din Paris şi Roma, şi aşa mai departe, tot glasuri răsleţe, cari însă unindu-se odată toate, vor forma un cor puternic, foarte neplăcut pentru deţinătorii puterii de stat dela noi. De aceea, părerea şi dorinţa noastră ar fi, să se părăsească odată politica nenorocoasă de a „*nu vrem să vă ascultăm*“; şi chiar din contră, doririle şi durerile naţionalităţilor nemaghiare, acum reprezentate în dieta ţării, să fie ascultate cu bunăvoinţă, relele de cari se plâng să fie grabnic delăturate, calea bunei înţelegeri să fie oblită, pentru ca să nu mai fie trebuinţă de glasuri străine, cari să ne conturbe pacea şi bunavieţuire împreună. Câtă vreme însă politica maghiară nu va întra pe calea aceasta, glasuri străine se vor ridica mereu în favorul popoarelor nemaghiare din patria aceasta, nu pentrucă *ele* ar cere intervenţia străinătăţii, ci pentrucă simţul de dreptate al străinilor nu poate suferi, ca să mai fie astăzi popoare asuprite în centrul Europei.

Dela „Asociaţiune“.

Raportul general

al comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ către adunarea generală convocată în Bistriţa la 21 şi 22 Septemvrie st. n. 1907.

(Urmare).

Despărţămintele. Organele chemate să desfăşure o stăruitoare propagandă culturală în toate straturile poporului nostru sunt despărţămintele. Acestea, prin răspândirea foilor bune, prin prelegeri poporale, prin înfiinţarea de agenturi şi biblioteci, prin iniţieri de însoţiri economice şi prin alte mijloace potrivite pot să dee cel mai însemnat ajutor la realisarea problemelor culturale urmărite de Asociaţiune. Activitatea lor constitue partea cea mai importantă din activitatea Asociaţiunii. Cu toate îndrumările şi cu tot sprijinul posibil dat de comitetul central, activitatea celor mai multe despărţăminte s'a mărginit la sterpele formalităţi ale proceselor verbale Unele n'au făcut absolut nimic. Inşirarea lor nominală credem că ne-ar da numai prilej de adâncă întristare, de aceea, în nădejdea unei îndreptări nu le mai pomenim. Ne-am convins, că activitatea despărţămintelor e strâns legată de hărnicia şi priceperea domnilor directori şi dragostea de muncă a comitetelor cercuale. Prin urmare acele despărţăminte neactive, cari vor o premenire, vor inaugurarea unei vieţi, trebue să-şi pună în frunte oameni destoinici, înzestraţi cu înţelegerea şi puterea morală de a-şi îndeplini datoriile.

Pe lângă toate aceste constatări triste, activitatea despărţămintelor e într'o continuă creştere. Numărul despărţămintelor active s'a înmulţit, mai ales în Bihor şi Sălagiu, unde răspândirea culturii româneşti e mai simţită. Despărţămintele Beiuş, Şimleu şi Tăşnad, luptându-se cu multe greutăţi, au desvoltat o activitate mulţămitoare. In aceste părţi despărţămintele noastre s'au interesat şi de creşterea românească, a ucenicilor de industriaşi şi de neguţători. Fapt, care merită laudă şi e vrednic de urmat şi în celelalte despărţăminte.

Dintre despărţămintele cari au desvoltat o activitate mulţămitoare amintim următoarele: Braşov, Bistriţa, Brad, Cluj, Dobra, Orăştie, Oraviţa, Sălişte, Sebeş, Sibiiu, Timişoara.

Locul de frunte între ele îl ocupă Braşovul, care sub conducerea dlui Andreiu Bârseanu e un despărţământ model. In anul acesta a luat hotărârea să înfiinţeze în toate comunele de pe teritorul despărţământului câte o agentură şi câte o bibliotecă poporală. Am făcut pomenire de această hotărâre, fiindcă întruparea ei trebue să fie idealul tuturor despărţămintelor Asociaţiunii.

Dintre despărţămintele active mai amintim desp. Cluj, care pe lângă o activitate culturală spornică, şi-a câştigat merite în limpezirea şi activarea fundaţiunii Ioan Petran. A desfăşurat o activitate

---

FOIŞOARĂ.

Istoria filosofiei de drept.

(Urmare).

Epicureii şi Stoicii.

Din şcoala greacă a lui Plato şi Aristotel au eşit Epicureii şi Stoicii, cari însă în filozofia de drept au rămas cu mult îndărătul măestrilor lor. Epicureii au stabilit tesa, că dreptul se basează pe contract, pe un act din care se naşte avantej pentru om, dar se naşte şi obligamentul de a-l ţinea, de a-l respecta. După ei deci frica de urmările neobservării acestui obligament, frica de pedeapsă e motivul împlinirei legii. Prin urmare, nedreptatea vine reprobată numai pentru urmările rele ce le are, nu pentru alta.

Stoicii zic iarăşi, că atât dreptul, cât şi viaţa de stat, sunt lucruri de a doua mână, subordonate şi cu totul indiferente. La ei virtutea e partea bună a omului, şi viţiul e partea rea a lui, pecând toate celelalte sunt lucruri secundare şi indiferente. Mintea omului, raţiunea, aci e tot ce dă mişcare lumii, fie că mintea omenească funcţionează bine, fie că funcţionează rău. Dacă funcţionează bine, duce la bine, dacă funcţionează rău, duce la rău.

Va să zică, pe când unii caută scopul vieţii omeneşti în plăcere, ceilalţi cred a l fi aflat în mântuirea sufletului. Statul însă şi dreptatea, sunt lucruri indiferente şi pentru unii, şi pentru alţii. Pecând la Plato şi la Aristotel dreptatea e perfecţiunea vieţii morale însaşi, în faţa Epicureilor şi a Stoicilor dreptatea apare ca un rău necesar. Şi aici se începe decadenţa filozofiei greceşti. Vederile acestea ale Epicureilor şi Stoicilor încă erau vederi generale pe vremea lor, şi ei din sentimentele obştei le-au scos. Dreptul nu era recunoscut ca adevăr şi ca scop de viaţă, fiindcă pe atunci scopul de viaţă era plăcerea, ori sentimentul.

Cu cât mai corecte şi mai sublime erau părerile lui Plato şi Aristotel, cari recunoşteau, că dreptatea e un scop moraliceşte necesar!

Filosofia de drept în evul mediu.

In evul mediu nu a fost stabilit nici un sistem nou în filozofia de drept, şi din vremile acelea nu ne-au rămas decât cugetări şi maxime. Filosofia era cunoscută numai din tradiţie, şi tot numai din tradiţie era cunoscut şi Plato şi Aristotel înaintea lumei de pe atunci.

Cei ce făceau filosofie de drept în evul mediu erau *scolasticii.* Ei au acceptat vederile lui Plato şi Aristotel, însă mai mult pentruca cu ajutoriul lor să motiveze ideia religiunei creştine, pe atunci la ordinea zilei.

Pe când deci Grecii nu cunoşteau ceva mai sus pus decât statul şi dreptatea în stat, în evul mediu supremul bun era împărăţia cerească, *biserica.* După conceptele de pe atunci, statul era mai mic de cât acestea, le era chiar subordonat.

Impărăţia cerească era contemplată din partea scolasticilor ca stat, însă nu ca stat pământean, ci ca stat ceresc. De aci s'a născut *ierarchia* bisericească. Statul nu e dela Dumnezeu, ziceau ei, biserica însă *da.* De aceea e întâiu biserica, apoi statul, căci statul s'a născut chiar prin violarea legilor bisericeşti. Romul a omorît pe Remul, Cain a omorât pe Avel, etc. în stat domnesc deci numai sentimente lumeşti.

Mai târziu statul a fost considerat ca egal cu biserica. Erau deci două puteri dumnezeeşti, cu meniţiunea de-a stăpâni pământul şi tot ce se află pe pământ, inclusive sufletele omeneşti. Pecând deci la început puterea bisericească era pusă deasupra puterii imperiale, acum statul şi biserica erau puse pe treaptă egală, cu egale sfere de activitate. Statul nu mai era ceva antidumnezeesc, născut din păcatele omului, ci era şi el ceva adevărat şi divin, în rând cu biserica.

Scopul statului era acum *pacea*, buna înţelegere între cetăţeni. Dar pacea se poate câştiga şi menţinea numai cu ajutorul dreptăţii, ziceau ei, acceptând părerile Grecilor, Statele în cari lipseşte dreptatea nu sunt state, ci numai asociaţie, adunătură de bande de hoţi.

La Greci statul isvora dintr'un scop natural, iar acum era considerat ca o instituţiune dumnezeiască, creată în scopul educării neamului omenesc. Dumnezeu a făcut pe om în lume, el guvernează lumea şi-şi creşte popoarele după a sa atotputernicie şi voinţă, se zicea acum; pe când la cei vechi, la Greci, zeii nu puteau se guverneze lumea, pentrucă şi zeii erau supuşi capricielor sorţii lor proprii. Va se zică, oamenii au început a străbate cu privirile în istoria popoarelor şi a face constatarea, că popoarele îşi primesc educaţia după un plan dumnezeesc. Statul şi dreptatea primesc de nou sancţiunea avută la Greci, ca lucruri supreme în lumea aceasta.

Principiul e deci voinţa dumnezeiască; iar voinţa dumnezeiască e lege eternă, e adevăr vecinic, la a cărui formaţiune se cere cooperarea tuturor. Această voinţă dumnezeiască, această lege eternă a fost dată dela Dumnezeu omului, pentruca să-l silească pe om să între în acţiune cu puterile ce le are. Legile omeneşti prin urmare nu sunt alta decât determinarea mai precisă a legii eterne dumnezeeşti. Şi fiindcă basa legii dumnezeeşti e dreptatea, împărţirea drepturilor are să se facă în măsură egală, după dreptate. Dreptul e deci egalarea raporturilor dintre oameni frumoasă tinerimea universitară din Cluj, ținând în cadrele despărțământului 21 de conferențe.

La acest loc constatăm, că mișcarea care s'a pornit în ultimii ani pentru organisarea economică a țărănimii noastre a găsit răsunet și sprijin atât în centru, cât și în despărțămintele noastre. In revista „Țara Noastră“ s'a stăruit de repețiteori pentru înființarea însoțirilor de tot felul. S'au scris mai multe articole, pe înțelesul poporului, explicându-se importanța însoțirilor și s'au publicat chiar și modele de statute privitoare la însoțirile pentru asigurarea vitelor. Comitetul central la cererea despărțământului a încredințat pe dl Vasile C. Osvadă să inițieze înființarea alor două tovărășii la Bran. Iar în urma prelegerilor ținute în despărțăminte, până acum s'a înființat o tovărășie pentru asigurarea vitelor în Dobra și o lăptărie în Valea-Bârgăului (despărț. Bistrița). Aceste începuturi modeste credem că vor îndemna și pe celelalte despărțăminte la desfășurarea unei activități similare.

De încheiere stăruim și asupra necesității unei împărțiri nouă a despărțămintelor. Cele mai multe dintre ele cuprind un număr prea mare de comune, încât e aproape cu neputință înfiriparea unei activități sistematice și trainice. De aceea comitetul central s'a gândit să facă succesiv an de an o împărțire mai rațională și mai corăspunzătoare scopurilor ce le urmărește. In cursul anului trecut s'a înființat un nou despărțământ, luând o parte din teritorul desp. Șimleu. Noul despărțământ poartă numele de desp. Tășnad și cuprinde cercul adm. al Tășnadului. Despărțăminte nouă sunt pe cale de a se înființa în Hălmagiu și Bozoviciu, apoi pe teritorul desărțămintelor Sătmar-Ugocia, Alba-Iulia și Lipova.

Noua reorganisare a despărțămintelor, sperăm că va fi un prilej nou de activitate spornică în sinul Asociațiunii.

Prelegerile. Am amintit, că Asociațiunea în anii din urmă a început să se intereseze de creșterea poporului dela sate. Mijlocul cel mai bun pentru a ne putea apropia de sufletul acestor oameni sunt prelegerile poporale. Comitetul central pentru a înlesni ținerea prelegerilor poporale în cursul anului 1905 a împărțit câte 100 coroane la următoarele 12 despărțăminte: Abrud-Câmpeni, Agnita, Bistrița, Blaj, Brad, Brașov, Caransebeș, Cluj, Dobra, Orăștie, Șimleu și Oravița. Cea mai mare parte dintre despărțăminte, dupăcum se poate vedea din lista prelegerilor ținute în cursul anului 1906, anexată sub *C.*, au și ținut prelegerile cu resultate mulțămitoare. Numărul prelegerilor ținute în toate despărțămintele e de 150, cu 106 mai multe ca în trecut. Chiar și subiectele prelegerilor au fost mai bine alese, tratând mai ales chestiuni practice. Despărțământul Brașov și Oravița cu ocasia prelegerilor practice din sfera agriculturei au împărțit diferite seminţe și pomișori. Acest exemplu ar fi vrednic de urmat în toate despărțămintele. E un mijloc foarte potrivit pentru a face pe țărani să se intereseze de prelegeri.

La sfârșitul anului 1906 comitetul central a adresat tuturor despărțămintelor o circulară, în care se îndrumau și li-se dedeau îndrumări amănunțite cu privire la aranjarea prelegerilor poporale. La circulară au răspuns numai următoarele despărțăminte: Bistrița, Beiuș, Blaj, Brad, Brașov, Deva, Dobra, Hațeg, Mercurea, Mociu, Orăștie, Oravița, Sebeș, Șimleu, Turda și Zernești, cărora s'a împărțit suma de 970 coroane din cele 2000 destinate pentru prelegeri. Unele dintre despărțăminte au trimis și programul prelegerilor poporale din acest an. (S'a publicat în „Țara Noastră“ nr. 20). Insuflețirea pentru ținerea prelegerilor e tot mai mare și mai îmbucurător e, că cele mai multe prelegeri urmăresc scopuri practice. Conferențiarii dau țăranilor povețe, arătându-le cum se cultive diferite ramuri ale agriculturii; apoi îi îndeamnă la înființarea însoțirilor. Despre resultatele sporadice obținute în urma prelegerilor poporale am amintit în altă parte.

Despărțămintele: Blaj, Brad, Brașov, Cohalm, Dobra și Sibiiu, având schiopticoane, au ilustrat prelegerile cu proiecțiuni, cari s'au dovedit a fi foarte atrăgătoare pentru țărani. Comitetul central a comandat, în cursul anului trecut, prin dl prof. Aurel Ciortea din Brașov, două serii de diapozitive, cari se vor înmulți treptat din an în an.

Multe dintre despărțăminte se plâng că le lipsesc oamenii cu pregătire, cari să țină prelegeri economice poporului. Despărțământul Beiuș și Mociu au cerut conferențiar din centru, iar desp. Brașov propune să se angajeze un conferențiar stabil, cu o pregătire specială, care să cutreere despărțămintele rând pe rând. Dacă am dispune de mijloace materiale suficiente s'ar putea angaja un specialist care să stee în serviciul Asociațiunii. Dar budgetul nu permite nici cea mai neînsemnată urcare a cheltuelilor. Comitetul a găsit deci alt mijloc, credem mai potrivit. A hotărît să dea ajutor din suma de cor. 2000, destinată pentru prelegerile poporale, chiar și acelor despărțăminte cari vor să-și crească un conferențiar, trimițând un preot sau un învățător la cursurile de vară ale statului.

In sfârșit, onorată adunare generală, ar fi de dorit, ca în centrele noastre mai însemnate să se țină prelegeri și pentru cărturărime. Educația intelectuală a acesteia este tot atât de importantă ca și a țăranilor. De aceste conferințe s'ar putea îngriji secțiunile științifice-literare. Fiecare dintre ele ar trebui să trateze o serie de subiecte cari sunt în strânsă legătură cu desvoltarea noastră culturală și economică. Conferințele mai bine studiate s'ar putea publica în revista „Transilvania“. Astfel mișcarea pornită pentru creșterea poporului dela sate ar câștiga o bază solidă, o completare în școala de perfecționare a cărturărimii.

Agenturile. Aceste au un rol foarte important în organismul instituțiunii noastre. Ele sunt celule vii, făr de cari viața și activitatea Asociațiunii, în sânul poporului nostru, e mai mult închipuită. Cu toate insistențele comitetului central, numărul agenturilor s'a înmulțit numai în câteva despărțăminte și anume: Agnita, Brad, Brașov, Orade, Orăștie, Sebeș, Sibiiu și Torac. Numărul lor total, cu sfârșitul anului 1906 e de 122. S'au înmulțit deci cu 17 față de anii trecuți. In fruntea despărțămintelor stă tot al Brașovului cu 21 de agenturi, toate în plină activitate. Numărul total al agenturilor e foarte mic, când ne gândim că un singur despărțământ, ca de pildă cel al Solnoc-Dobâcii ar trebui să aibă mai multe. Cauzele lipsei de agenturi sunt cele cunoscute: necunoașterea Asociațiunii din partea poporului și indiferența cărturarilor. In viitor vom ținea o evidență mai amănunțită despre agenturi și vom stărui cu tot dinadinsul pe lângă despărțăminte să le înmulțească.

Bibliotecile poporale. Lipsind agenturile, în comunele de pe teritoriul despărțămintelor, lipsesc și bibliotecile, fiindcă existența acestora e condiționată, în bună parte, de a celor dintâiu.

Asupra importanței bibliotecilor e de prisos să mai stăruim. Ele sunt menite a desăvârși creșterea poporului, alături cu prelegerile poporale; sunt dascălul statornic și ieftin al satelor noastre. Cele mai multe dintre despărțăminte, în lipsa mijloacelor materiale și în lipsa înțelegerii depline a însemnătății lor, nu și-au dat osteneala să le înmulțească pe cele existente sau să le înființeze, căci sunt despărțăminte cari n'au nici o bibliotecă. Numărul bibliotecilor pe întreg teritorul Asociațiunii e acelaș ca și al agenturilor.

Unele dintre despărțăminte (Timișoara, Dobra, Caransebeș, Brașov, Bistrița, Blaj etc.) au suplinit lipsa bibliotecilor poporale prin împărțirea de cărți între popor, primite gratuit dela comitetul central, care în cursul anului trecut, a distribuit, spre acest scop, 5548 de bucăți din publicațiunile de cari dispune.

Onorată adunare generală! O cultură românească intensivă numai atunci va putea călăuzi vieața sufletească a poporului nostru, când va fi pătruns cartea românească în păturile largi ale țărănimii, când această temelie a societății noastre se va putea smulge din starea primitivă în care în multe părți, se găsește astăzi. Bibliotecile poporale în legătură cu societățile de lectură, cari vor trebui să se înființeze în fiecare comună, credem că ar fi un început norocos pentru ființa unei culturi trainice și intensive. Secțiunile științifice literare și-au luat angajamentul să se îngrijască de îmbunătățirea și sporirea Bibliotecii poporale a Asociațiunii, iar comitetul central se va îngriji să tipărească o listă a cărților bune, apărute în edituri străine și potrivite înțelegerii poporului.

Secțiunile științifice literare. Despre activitatea secțiunilor științifice-literare se găsesc amănunte în raportul secretarului literar către ședința lor plenară, ținută la 1/14 Iulie n. a. c., anexat la procesul verbal al acelei ședințe. La acest loc relevăm următoarele momente mai însemnate din activitatea secțiunilor: S'a completat secțiunea istorică, alegând membrii corespundenți pe dl Sever Secula, profesor în Arad și pe dl Iulian Marțian, căpitan pens. în Năsăud; fiecare secțiune s'a angajat să colaboreze la „Țara noastră“; doi dintre membrii secțiunii economice au promis că vor pregăti câte-o broșură pentru Biblioteca poporală a Asociațiunii; secțiunea școlară va îngriji publicarea unei biblioteci școlare, care se va vinde cu 5—8 bani broșura; secțiunea științifică, ca și în anul trecut, se va îngriji de procurarea diapozitivelor pentru schiopticoanele despărțămintelor. Lucrările mai mari cu cari se ocupă secțiunile și a căror sfârșit nu e tocmai îndepărtat sunt: *a)* adunarea nomenclaturii poporale referitoare la car, plug și răsboiul de țesut; *b)* consemnarea alfabetică a tuturor comunelor românești sau locuite de Români din regatul ungar.

In ședința plenară a secțiunilor, premiul Andreiu Murășianu, rămas neîmpărțit de doi ani, de câte 300 coroane s'a dat dlui Ioan Agârbicianu pentru volumul de novele „Dela Țară“ și dlui Zaharie Bârsan pentru volumul de schițe și nuvele „Ramuri“.

Secțiunile au mai hotărât ca în viitor revista „Transilvania“ să publice și material științific-literar, pe lângă partea oficială.

Din cele înșirate onorata adunare generală se poate convinge că secțiunile științifice-literare ale Asociațiunii au început o activitate spornică, dela care suntem în drept a aștepta cele mai frumoase roade culturale. (Va urma.)

în măsură egală. Se refere însă numai la acțiunile omului față de alții, nu și față de sine. De aceea, la stabilirea dreptului sentimentul nu vine ținut în vedere, ci numai resultatele acțiunii exterioare cad în cumpănă. Dreptatea regulează acțiunile oamenilor între olaltă și se împarte în dreptate generală și dreptate specială.

Dreptății generale îi aparține tot ce poartă în sine semnul dreptății, anume: religie, datorință către Dumnezeu, pietate către părinți, stimă, recunoștință, amiciție etc., pentrucă toate acestea se refer la acțiuni, cari ating alte persoane din aceeași comunitate. Legile dreptății generale se refer deci la *binele public* și au de scop stabilirea de acțiuni potrivite pentru toți, în scopul promovării binelui public. Dreptatea specială dă apoi fiecăruia dreptul seu după valoarea și meritele personale. Ori, abstrăgând dela persoană, ea determină aceea ce compete fiecăruia, cu privire la lucruri și acțiuni, când e vorba de ex. de schimb, de cumpărare, etc.

Filosofia de drept din evul mediu se deosebește deci de cea veche grecească în următoarele puncte: Nu statul singur, cum credeau Grecii, e cel mai suprem lucru între omenime, ci statul cu viața de stat formează numai o parte din acest lucru suprem, o parte a omenimei, iar ceealaltă parte o formează biserica. De aceea este de presupus, că există ceva și mai superior dreptului și dreptății, și anume, voința dumnezeiască, căci dreptul și statul din voința dumnezeiască s'au născut, din această lege eternă, manifestată în fapte vizibile. Divinitatea cuprinsă în drept și stat, trebue să fie înțeleasă așa, că dreptul și statul e dela Dumnezeu, sunt date prin Dumnezeu, deci isvorul lor e autoritatea divină. Nu pentru ființa sa e divin dreptul și statul, ci pentrucă vine dela Dumnezeu. Are valoare și e sfânt dreptul și statul, pentrucă așa a poruncit Dumnezeu. Dreptul și statul e ceva venit dela Dumnezeu, de aceea omul trebue să li-se închine.

Cum vedem, în evul mediu predominau teoriile *teologice* și în filosofia de drept, precum adecă scoase la iveală erau ele pe atunci în toate științele. (Va urma).

Vorbe înțelepte.

Patimile sunt pentru om aceea ce pentru navigație sunt vânturile. Omul fără patimi e condamnat să stee pe loc. Patimile îl duc înainte. Numai cât omul trebue să știe cum să-și conducă patimile, întocmai ca corăbierul pânzele. Pentrucă dacă le conduce bine, ajunge sigur la limanul fericirii.

NOUTĂȚI.

Dar frumos. Dl deputat din camera ungară Dr. *Nicolae Șerban* a făcut din prilegiul cununiei sale cu văduva *Maria Foica* în loc de anunțuri etc. următoarele dăruiri: 1. 400 cor. ca fond pentru a se înființa o masă a studenților români din Făgăraș. 2. 100 cor. pentru masa studenților români din Brașov. 3. 100 cor. pentru masa studenților din Blaj. 4. 100 cor. pentru masa studenților din Brad. 5. 100 cor. pentru internatul ortodox român din Beiuș. Dzeu să-i răsplătească aceste frumoase dăruiri și în sinul inteligenței noastre să se ivească câți mai mulți cari să urmeze cu asemenea fapte.

*

Perchisiție domiciliară la redacția „Gazetei Transilvaniei“. Judele de instrucție din Brașov, Császár, însoțit de un notar și doi polițiști, a făcut Marți perchisiție domiciliară în localul redacțiunii *„Gazeta Transilvaniei“* pentru a afla manuscrisul poeziei dlui I. Rodina *„Limba noastră românească“*, apărută în Nr. 161 al „G. T.“ Procurorul din Târgul-Murășului a găsit agitație în această poesie.

*

Banii comunelor. Congregația comitatului Timiș a adus o hotărâre, prin care *oprește* comunele să depună banii, pe cari îi au, în institute *naționaliste* de bani. Vre-o șapte comune au apelat hotărîrea aceasta curioasă, la ministrul de interne, care însă în zilele trecute a *respins* apelațiunile și a ridicat la valoare de drept hotărîrea congregației comitatului Timiș.

*

Monumentul lui Árpád, mort înainte cu 1000 de ani, a fost desvălit Duminecă în Pusztaszer. Au luat parte cam 15 mii de oameni. Ministrul de justiție *Günther* a rostit o cuvântare patriotică și a depus o cunună în numele guvernului maghiar. A mai depus cunună camera ungară, prin deputatul *Barabás Béla*, casa magnaților, partidul independist și număroase delegațiuni sosite din toate părțile țării. La orele 2 d. a. a fost banchet mare, cu toaste, iar pentru popor serbări poporale.

*

Hymen. Livia *Câmpian* și Petru *Liuba*, forestier, apoi Anica *Câmpian* și George *Grecu*, licențiat în drept în București, fidanțați. Prigor, în August 1907.

— Augustin *Cichindelean* înv. și Maria *Crețiu* logodiți.

*

Sinodul din Petersburg al bisericei ortodoxe a încredințat o comisiune cu studiarea chestiei divorțurilor. Comisiunea a compus o lege despre divorțuri, în care divorțul se admite în următoarele cazuri: Când careva dintre soți e atins de boală molipsitoare; când e atins de boală mentală care durează mai mult de trei ani; când în urma tratamentului rău viața unuia dintre soți e în primejdie; când căminul conjugal e părăsit de mai mult de trei ani și când unul dintre soți trece dela biserica ortodoxă la altă biserică.

*

Invățător român dat în judecată. Tribunalul din Arad a pus sub acuză pe învățătorul român Dimitrie Popovici pentru agitație contra ideii de stat maghiar și a confesiunii.

*

Conferința dlui Gr. Pletosu la adunarea „Asociațiunii“ în Bistrița nu va trata despre alcoolism, cum s'a anunțat, ci *„Despre creșterea adulților față cu preocupațiunile de azi“.* *Comitetul.*

*

Gimnaziul din Câmpulung In urma intervenirei energice a deputaților români bucovineni gimnaziul român din Câmpulung (Bucovina) va fi deschis la 1 Octomvrie anul curent. Deschiderea, cum știm, se amânase pentru anul viitor.

*

Zi de repaus Din partea socialiștilor se fac toate pregătirile, ca în 10 Octomvrie, ziua redeschiderii dietei, toți muncitorii din țară să se pună în grevă, să nu lucre, ci să țină întruniri în favorul votului universal.

*

Reuniune de femei. Femeile române din comitatul *Târnava-mică*, de legea gr. ort. și cea gr. cat. vreau să înființeze o reuniune de femei. Sâmbătă se întrunesc în conferență, în *Diciosântmărtin*, pentru a decreta înființarea și a vota proiectul de statute.

*

Marele duce Vladimir la Sinaia. Din Petersburg se vestește, că marele Duce Wladimir cu soția și cu fiul său Andreiu vor vizita curtea română în Sinaia la 8 Octomvrie st. n. Se fac mari pregătiri pentru primirea marelui duce rusesc.

*

Bucătărie comună, în care se gătește de mâncare pentru mai multe familii s'a înființat zilele trecute și în *Deva.*

*

Din Ghimbav ni-se scriu următoarele: Cu prilejul începerii noului an școlar, parohul *Iosif Comanescu* și de astă-dată a ținut de bine a întruni poporul în localul școalei în Dumineca din 15 Sept. n. celebrând un serviciu divin și cerând ca Dumnezeu să dăruiască nouă puteri învățătorului și școlarilor, pentru ca împreună muncă bogată să depună. La finea serviciului divin parohul celebrant a stropit poporul cu apă sfințită, — îndepărtându-ne după aceea pe la ale noastre. Rugăciunile înălțate la cer fie bine primite de către bunul Dumnezeu! *Un parohian.*

*

Daruri pentru biserică. Subscrisul în numele poporului din comuna *Acmariu*, din protopopiatul Albei-Inferioare vin a aduce mulțămită mai jos însemnaților locuitori din această comună, cari ca buni și evlavioși creștini au donat sfintei noastre biserici următoarele obiecte. Ioan Bot cu soția Ileana icoana Inmormântării Dlui Isus Cristos in valoare de 27 cor., apoi un patrafir în valoare de 14 cor. și un stihariu cu 5 cor. Credincioșii Nuțiu Mihăila cu soția Salomia, Goronia Petru, Nuțiu Avram lui Filimon cu soția Domnica. Mihalcia Gerasim cu soția Raveca, la olaltă toți, un rând de vesminte, cu toate ce se recer, în preț de 60 cor. Dorim din suflet, ca aceste prinoase aduse pe altariul Domnului să fie bine primite la tronul ceresc. *Acmariu*, în 1 Septemvrie 1907. In numele locuitorilor: *Ioan Suciu*, paroh gr. or.

*

„De ce ne-a adus aici?“ Notarul comunal din *Tápé*, comună vecină cu Seghedinul, a cerut dela conziliul comunal votarea unei sume oarecare, pentru a putea lua parte comuna la serbările de o mie de ani dela moartea lui Árpád, conducătoriul sub care au venit Maghiarii în patria aceasta. Consiliul comunal însă a refuzat împlinirea cererii, din diferite motive înșirate din partea membrilor reprezentanței comunale, toți Unguri. Unul din ei a zis așa: „De ce ne-a adus Árpád aici? Să ne fi lăsat acolo unde am fost, poate că acolo *trăiam mai bine!*.“ Nu-i fericit Maghiarul, și pace.

*

Emigrarea în comitatul Târnava-mare Comitele suprem al comitatului Târnava-mare a raportat în ședința ultimă a comitetului administrativ că emigrarea la America ia proporții tot mai mari. In August a. c. s'au extradat 546 paspoarte, cu 191 mai multe ca în Iulie a. c.

*

Coroane eterne. Sărbându-se Dumineca trecută în biserica noastră din Suburbiul Iosefin, parastasul obicinuit întru vecinica odihnă a sufletului răposatului Alexandru Marcu, unicul fiiu al dlui Iosif Marcu junior, pardositor, cântările liturgice și cele ocasionale la parastas le-a executat corul bisericesc al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, sub conducerea dirigentului C. Popa. Din acest prilegiu s'au făcut următoarele dăruiri: la „Fondul de 20 bani“ au dăruit dl Iosif Marcu junior, tatăl răposatului 1 cor., la „Fondul văduvelor și orfanilor“, Paraschiva Marcu, bunica răposatului 5 cor., iar la fondul „Corului bisericesc“: Iosif Marcu jun., măestru pardositor, Paraschiva Marcu, Maria Ursa, Paraschiva Cioran și Emma Marcu, mama răposatului, fiecare câte 1 cor., Nicolae Iordan, învățător, Iosif Marcu sen., Candid Popa, dirigentul corului bisericesc, fiecare câte 50 fileri, George Poponea, viceprezid., Ioan Imbăruș, Valer Poponea, Florea Crucița, Ioan Marcu, George Săsărman, George Stanciu, Ioan Stanciu, Nicolae Rosca, Demetriu Morariu, George Trifan, Ilie Baciu, George Șoima, Ioan Miga, Nicolae Stoica, George Mocian, Nicolae Ișan, Victor Ursa, vărul răposatului, Aurica Cioran și Stefan Duca, fiecare câte 20 bani și Vic. Tordășianu, prez. 10 bani.

*

„In șase zile la America“. Pentru anonțul acesta, publicat în toate gazetele, s'a făcut proces de contravențiune mai multor ziare mari din Budapesta. La pertractarea ținută, cei împrocesuați s'au apărat cu aceea, că anonțul nu sună poporului sărac, ci celor cu parale, cari pot să-și permită luxul de a călători în șase zile la America. Și de această părere a fost și tribunalul regesc din Budapesta, care a adus hotărâre de — *achitare.*

*

Concert în Sebeș. Reuniunea română de cântări din Sebeșul săsesc invită le concertul ce-l va da Sâmbătă la 21 Septemvrie (sf. Mărie) în sala cea mare dela hotelul „Leul de aur“ din Sebeș cu concursul musicei militare a reg. 31 de inf. Inceputul la 8 ore.

Unelte economice.

Vestim pe economii nostri, că comitetul nostru central pune la dispoziție spre folosire, pe lângă purtarea cheltuelilor de transport, plugul sistem Sack și grapa de fânațe (mușchi).

Uneltele se dau cu preferință membrilor Reuniunei locuitori în comunele, unde asemenea unelte nu s'au folosit până acum și se iau în primire dela subscrisul secretar. Aceste unelte la dorință se pot cumpăra dela Reuniune cu preț convenabil.

Sibiiu, 17 Septemvrie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța, prezident. *Vic. Tordășianu*, secretar.

Cărți și reviste.

Preoțimea română în veacul al XVIII-lea de Stefan Hărăguș abs. de teologie. Retipărire din „Telegraful Roman“. Această broșură ne dă pe 21 de pagini o icoană a stării preoțimei noastre ortodoxe în secolul al XVIII-lea, care, cu toate că împrejurările nefaste în care se afla au împedecat-o de a-și însuși o cultură mai înaltă, totuși a fost un puternic stâlp ai vieții românești în acele timpuri. E scrisă în o limbă frumoasă.

*

Revista Teologică. Nr. 7–8 cuprinde: Cercetări în istoria literaturii bisericești de Gruia. Desvoltarea istorică a anului bisericesc de Greg. Pletosu. Comitetul parohial ca supraveghetor al religiosității și moralității de Vasile Gan. Femeia la Evreii vechi de Romulus Cândea. Hirotonia cu predică pentru căsătorie de Dr. Nicodim Milaș. Predică la Dumineca a II-a după Rusalii de Dr. I. Stroia. Cuvântare ținută în biserica din Roșia cu ocaziunea introducerii preotului Constantin Moldovan de Dr. E. M. Cristea. Ultimele agitațiuni din sinul catolicismului de Archim. Iuliu Scriban. Mișcarea literară: Douăzeci de ani dela înființarea societății studenților în teologie de G, Tulbure. Dr. Vladimir Dimitrievici: Nazarenismul. Istoria și ființa lui de V. P. Informațiuni. Tipicul cultului religios de Cantor. Redacția și Administrația Sibiiu, strada măcelarilor 45.

*

Biserica ortodoxă Română, revistă periodică eclesiastică. Anul al XXXI-lea, Nr. 5 are următorul cuprins: Drag. Demetrescu: Respectul și fanatismul Judeilor pentru sf. Scriptură. C. Erbicean: Povestiri religioase. Pr. Constantin Moraria: Cuvânt înainte. C. E.: Documente privitoare la istoria civilă și bisericească a Românilor. Boroian: Ciprian. M. P.: Câte-va cuvinte asupra Catecumenatului. G.: Biserica Romano-Catolică în România. G.: Cronică bisericească. Evangelia sau viața și învățătura Domnului nostru Isus Christos după cei patru evangeliști, pusă în șir cronologic și parafrazată de Melchisedec, episcopul de Roman. Alex. Lăpădat: Catagrafia bisericilor bucureștene la 1810. Donațiuni. București, tipografia cărților bisericești.

*

„Dama cu camelii“, una dintre acele scrieri, cari îmbogățesc o literatură prin simțirea adâncă, prin nobleța simțemintelor, prin împrejurările sociale, ce ea descrie, a apărut în *„Biblioteca pentru toți“* din București. Acest roman al lui *Alexand. Dumas* fiiul, e o povestire adevărată. Eroina a trăit, și a fost cunoscută de către mulți din contemporanii ilustrului romancier. *Margareta Gautier*, a fost o femee a căreia iubire nenorocită a sguduit sufletul scriitorului, îmbiindu-l să scrie romanul. *Verdi*, unul dintre cei mai ilustri compozitori ai lumei, a închinat tot acestei iubiri, opera sa nemuritoare: *Traviata.* Nu e literatură în care *„Dama cu camelii“* să nu fie tradusă. Prețul 90 bani, și se găsește de vânzare la toate librările.

Oficioasă.

Următoarele parohii n'au trimis încă resultatul colectei pentru catedrală. Spre ale reaminti această îndatorire le înșirăm aici cu provocarea a încheia acea colectă în grabă și a o așterne la cassa consistorială dinpreună cu un scurt raport. Parohiile cari ar fi plătit să arete cât au trimis și când?

1. Din tractul *Abrudului:* 1 Abrudsat, 2 B.-Cerb, 3 Feneș, 4 Petrângeni.

2. Din tractul *Agnitei:* 1 Șoarș, 2 Vesăud.

3. Din tractul *Albei-Iuliei:* 1 Gioagiu-de-sus, 2 Mesentea, 3 Vurpăr.

4. Din tractul *Avrigului:* 1 Corbi, 2 Streja-Cârțișoara, 3 Viștea-inferioară.

5. Din tractul *Bistrița:* 1 Buduș, 2 Cârlibaba, 3 Santul, 4 Borgo-Bistrița.

6. Din tractul *Branului:* 1 Holbav, 2 Poiana-mărului.

7. Din tractul *Brașovului.* 1 Apața, 2 Brașov (cetate) 3 Brașov (tocile) 4 Hălchiu.

8. Din tractul *Câmpenilor:* 1 Lăpuș, 2 Poiana, 3 Ponorel, 4 Valea-verde, 5 Vidra-de-jos, 6 Vidra-medie, 7 Vidra-de-sus.

9. Din tractul *Cetății-de-peatră:* 1 Borcut, 2 Cupșeni, 3 Dobriținaș.

10. Din tractul *Clujului:* 1 Călian, 2 Geröfi—Dângău, 3 Mănăsturul-român, 4 Nadișul-român, 5 Panic.

11. Din tractul *Cohalmului:* 1 Bogata-olteană, 2 Crihalma, 3 Ticușul-român, 4 Varghiaș

12. Din tractul *Dejului:* 1 Ciceu-Corabie, 2 Poiana-Blenchii.

13. Din tractul *Devei:* 1 Almașul-mic, 2 Bârcea-mică, 3 Chișcădaga, 4 Cristur, 5. Fizeș, 6 Măgura, 7 Rapoltu-mare, 8 Săcărâmb, 9 Seliștoara.

14. Din tractul *Dobrei:* 1 Baștea, 2 Lăpugiul-inferior, 3 Lăpușnic, 4 Mihăești, 5 Poenița-Tomii, Săcămaș.

15. Din tractul *Făgărașului:* 1 Berivoi-mari, 2 Calbor, 3 Dridif, 4 Ludișor, 5 Veneția-superioară și 6 Voivodenii-mari.

16. Din tractul *Geoagiului:* 1 Almașul-de-mijloc, 2 Ardeu, 3 Băcăia, 4 Boiu, 5 Feredeu, 6 Geoagiu-de-jos-Joseni, 7 Homorod-Joseni, 8 Poiana, 9 Valea-mare.

17. Din tractul *Hațegului:* 1 Bățălar, 2 Chitid, 3 Covragiu, 4 Federi, 5 Fizești, 6 Gânțaga, 7 Măceu, 8 Ocolișu-mic, 9 Petrila-Brad, 10 Rusi, 11 Sânpetru, 12 Vălcelelele-rele, 13 Valea-Sângeorgiu.

18. Din tractul *Hunedoarei:* 1 Cerișor, 2 Cherges, 3 Hașdău, 4 Josani, 5 Lebese, 6 Nandru-vale, 7 Pistișul-mare.

19. Din tractul *Iliei:* 1 Certejul-de-jos, 2 Gialacuta, 3 Gothatea, 4 Vorta.

20. Din tractul *Mediașului:* 1 Alma, 2 Ernea-săsească, 3 Idiciu, 4 Mediaș, 5 Pancea, 6 Richișdorf, 7 Șaldorf, 8 Șaroș, 9 Ștenea, 10 Veseud.

21. Din tractul *Mercurei:* 1 Bogatu, 2 Cunța, 3 Lupu, 4 Rod, 5 Spring, 6 Țapu.

22. Din tractul *Murăș-Oșorheiului:* 1 Vidrasău.

23. Din tractul *Orăștiei:* 1 Dâncu-mare, 2 Dâncu-mic, 3 Măgura, 4 Mărtinești, 5 Pișchinț, 6 Romos, 6 Sereca, 8 Simeria, 9 Tolțiamare, 10 Vinerea.

25. Din tractul *Sibiiului:* 1 Slimnic.

26. Din tractul *Sighișoarei:* 1 Bodogaia-inferioară, 2 Daneș, 3 Feleag, 4 Feriház, 5 Galomfalău-mare, 6 Noul-săsesc, 7 Șaeș, 8 Saschiz.

27. Din tractul *Treiscaune:* 1 Arini, 2 Boroșneul-mic, 3 Cernatu-inferior, 4 Doboli-inferiori, 5 Heghig 6 Poiana-sărată, 7 Sepsi-Szt-Giorgiu.

28. Din tractul *Turda:* 1 Agriș, 2 Petrilaca-română.

29. Din tractul *Zarand:* 1 Birtin, 2 Blăjeni-Grosuri, 3 Blăjeni-Criș, 4 Curechiu, 5 După Peatra-Valea-Porcurii, 6 Juncu-de-jos, 7 Lunca, 8 Peștera, 9 Rovina, 10 Scroafa, 11 Tomnatecu-de-jos.

Din public.*)

Mulțămite publice.

Cu ocasiune petrecerii de vară aranjată de inteligența română din Miheșul-de-Câmpie și jur în 15/28 August 1907 au intrat următoarele suprasolviri și anume:

Petru Șeulean, paroh gr. or. în Miheșul-de-Câmpie 2 cor., Teodor Moga, m. proprietar în Zaul-de-Câmpie, Emil Cormoș Alexandrescu, mareproprietar în Grebeniș, câte 7 cor., Dr. Iuliu Popescu, adv., Iovian Murășan, protopresbiter, ambii din Turda, câte 2 cor., Teodor Blenche, cantor în Miheș 4 cor., familia Caliani, mare propriet. în Șăulia 2 cor., familia Maior, marepropriet. în Chimitelnic 3 cor., Ilariu Nicoară, marepropriet. în Teaca, Teodor Onițiu, paroh gr. or. în Găbud, câte 2 c., D. Muntean, Dr. Oltean, advocat, ambii din Murăș-Ludoș, câte 4 cor., Filon Roma, învățător din Șăulia, Kakasi Béla, subnotar din Miheș, Liviu Dan, cand. de adv. din Mociu, Parteniu Grama, din Miheșiu, Ioan Floca, din Zlagna, preoți gr. orien., Ioan Harșan, înv. din Tăureni, Sev. Dan, cand. de advocat din Mociu, Iuliu German, înv. din Sâmbotelec, Vasile Vlass, notar din Sând, familiile Bozdoc și Vasile Suciu, preoți gr. cat. din Cicud, Filip Feneșan, mare proprietar din Zaul-de-Câmpie, Ioan Deva, învăț. din Sâniacob, Florian Popp, Ioan Tikos, dșoara Victoria Seulean, oficiantă de postă, toți din Miheș, fiecare câte 1 cor. Suma tuturor suprasolvirilor e 57 cor.

Primească marinimoșii donatori și pe această cale sincerile noastre mulțămite. Bunul Dumnezeu să le răsplătească pentru jertfa ce au făcut în folosul bisericei cu ocasiunea petrecerii de aici.

Miheș, în 30 August 1907 v.

Petru Șeulean, par. gr. or. ca prezid. *Teodor Blenche*, cassar.

*

Subscrisul mulțămesc și pe această cale mult iubiților și stimaților mei poporeni, cari m'au ascultat și în locul cărților bisericești de tot vechi și rupte, tipărite cu litere slavone au procurat altele noi, tipărite cu litere latine și anume: Dura Alexie și Stanca Agaftie au procurat o evanghelie legată frumos în piele roșie, frumos aurită de ambe läturile și cu copcii tari cu 37 cor., Barb Petru senior, un apostol cu 10 cor., Igna George și Tecla, Liturgierul cu 10 cor., tipărite sub îngrijirea I. P. S. arhiepiscop și metropolit al nostru Ioan Mețianu. Toma Tovi, Floarea și Login Mineul pro August cu 15 cor. și Triodul cu 29 cor., Perian George a Ursului și Copos Maria Octoihul cel mare, cu 28 cor. și Penticostarul cu 13 coroane, Dan Ioan a Malichi Mineul pro Decemvrie cu 15 cor. și un sfeșnic de lemn cu 12 cor. Iar fostul învățător Nicolae Perian, acum paroh definitiv în parohia vecină Săliște, ca semn de suvenire ca fost învățător a procurat Căzania tot cu litere latine cu 11 cor.

Pentru aceste frumoase și vrednice de laudă donări făcute bisericei noastre le mulțămesc sus numiților donatori și rog pe Atotputernicul Dzeu să-i binecuvinteze cu viață lungă și fericită, iar numele lor să le scrie în cartea vieții vecinice.

Trestia, în 30 August 1907.

Petru Perian
par. locului.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 66—1907 D. f. g. [269] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de profesor la gimnaziul român gr. or. din Brad cu specialitatea: limba maghiară combinată cu științele naturale și geometria desemnativă se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegrafatul Român“.

Concurenții își vor adresa petițiile lor comitetului gimnazial și le vor însoți cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi, că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoși.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor și dispozițiunilor bisericești, școlare și regulamentelor în vigoare și la caz, dacă se va pretinde, se obligă a propune și alte obiecte, cari i-se vor distribui prin direcțiunea gimnazială.
5. Diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, ori în lipsa acesteia document despre examenele prestate, și la caz, dacă a mai fost aplicat, document de conduită despre anii de serviciu.

Beneficiul împreunat cu acest post e pentru cazul, că nu are diploma: salar ca profesor suplinitor de 1600 cor. (una miie șase sute); dacă are diploma va fi ales de profesor provizor, în care calitate va funcționa 3 ani cu salar de 2000 coroane (două mii), iar după acest termin va fi promovat ca profesor ordinar definitiv cu 2400 coroane (două mii patru sute), șase cuincuenalii de câte 100 cor. și drept de penziune la fondul arhidiecezan, la care se vor socoti și anii de funcțiune din timpul provizoriatului.

Postul are să se ocupe la 1 Septemvrie v. a. c.

Brad, din ședința reprezentanței gimnaziale, ținută la 21 Maiu 1907.

V. Damian prezident. **Dr. P. Oprișa** secretar.

[265] 2—3

Intre băncile mai mari

„Economul“ din Cluj (Kolozsvár)

oferă, pe lângă garanția cea mai mare, **procentul cel mai avantagios pentru depuneri spre fructificare.**

Depunerile se plătesc de regulă, amăsurat cu situația cassei, **imediat și fără abzicere.**

Depuneri se pot trimite și **prin poștă** pe spesele institutului.

Pentru depuneri de ale **bisericilor și instituțiunilor culturale și filantropice** se fac condițiuni excepțional de favorabile.

Capital acționar și rezerve cor. 620,000.

Depuneri cor. 1.500,000.

Esconturi cor. 2.300,000.

Casse nouă sistem „Arnheim“ **sigure contra focului și spargerei** pentru depozite.

Cassete Selfmen pentru mici economii.

Condițiuni favorabile pentru disconturi de cambii și pentru împrumuturi hipotecare.

Filiale în Gherla, Murăș-Ludoș și Panticeu.

Expozitură în Aiud, cari asemenea primesc depuneri și fac toate operațiunile de bancă.

Direcțiunea

Preț redus!

Țara noastră, *descrierea părților Ardealului spre meazăzi și Valea Murășului*, de Silvestru Moldovan, se vinde cu prețul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

Avis domnilor învățători!

Dela Librăria arhidiecezană se pot procură **Tabelele de intuițiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri și casa țărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu bețișoare sus și jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu bețișoare **43 cor.**, plus porto 92 fileri.

Frumosul roman

DUȘMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria arhidiecezană.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 32— Sibiiu — Nagyszeben.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret!

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Prețul aparatului mare e cor. 8·— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6·— folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. [11] 6

Espediție din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colțul.**

551 sz 1907 végrh. [266] 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a nagyszebeni király járásbiróságnak 1907 évi A. 343 számu végzése következtében Dr. Russu Octavian, ügyvéd által képviselt Albina nagyszebeni takarék és hitelintézet javára nagyszebeni Popidán Popa János ellen 600 K. s jár. erejéig 1907 évi auguszt hó 14-n foganatositott kielégitési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 1086 K. becsült következő ingóságok, u. m.: különféle házibutor és egyebek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagyszebeni kir. járásbiróság 1907-ik évi V. 343/4 számu végzése folytán 600 K. tőkekövetelés, ennek 1906 évi Julius hó 21 napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 85 K. 30 fillérben biróilag már megállapitot költségek erejéig, Nagyszebenben alperes lakásán Pempflingergasse leendő megtartására 1907 évi szeptember hó 21-ik napjának délelötti 9½ órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagyszeben 1907 évi szeptember hó 7 napján.

Philp Gusztáv
kir. bir. végrehajtó.

Prin **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu** (Nagyszeben) se pot procurà

sigile pentru oficii

parohiale, protoprezbiterale și alte oficii, cu prețul de **4 cor.**, cu cruce sau biserică în mijloc **5 cor. 40 fil.**, cu hramuri sau alte embleme **8 cor**, plus porto postal 60 fil. cu ramburs 70 fil.

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier și oțel

priv. ces. și reg. a dlui **G. Oszy,** îmi iau voe a aduce la cunoștința Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** și după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier și oțel panțerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze și americane **sigure contra focului** și **spargerei** pentru care dau **deplină garanție.**

Atrag atențiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, și prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,

fabricant de casse.

Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

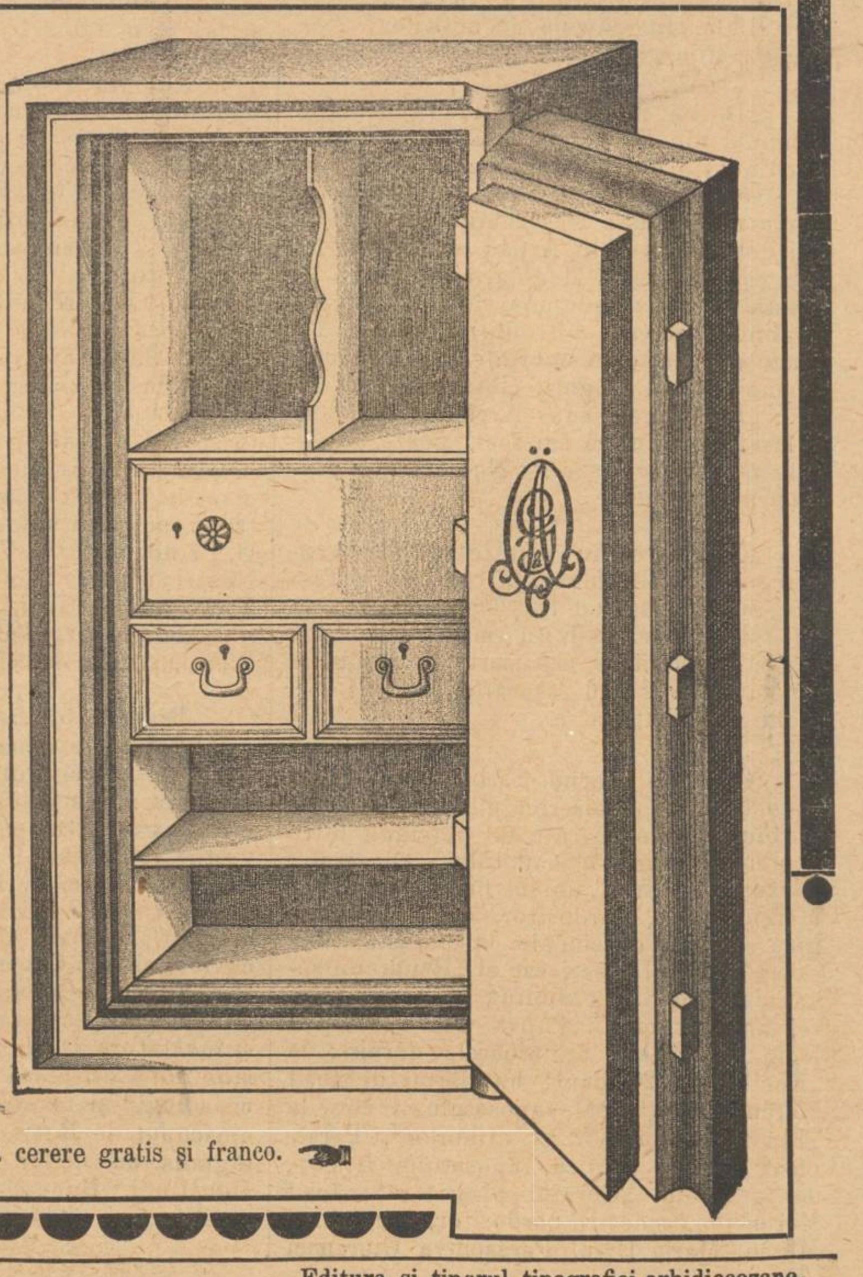

[151] 1—6

☞ Cataloage de prețuri la cerere gratis și franco. ☜

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 99 Sibiiu, Sâmbătă 8/21 Septemvrie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

La Bistriţa.

Sibiiu, 20 Septemvrie n.

Când scriem şirele acestea, o parte a inteligenţei noastre face drumul *la Bistriţa*, unde mâne şi poimâne *„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“* îşi ţine obicinuita adunare generală anuală.

Dorim din toată inima, ca drumul acesta să-l facă cât mai mulţi dintre inteligenţii poporului român din patria aceasta. Dorim, ca cât mai mulţi dintre ai nostri să-şi dee întâlnire la Bistriţa, manifestându-şi în modul acesta alipirea către această instituţiune culturală a noastră, manifestându-şi iubirea faţă de *limba* românească, mijlocul promovării *„literaturei române“* şi al lăţirii *„culturei poporului român“* din statul acesta.

Pentrucă scopul înfiinţării *„Asociaţiunei“* acesta a fost: cultivarea *limbei* româneşti. A precisat-o aceasta foarte frumos primul prezident al *„Asociaţiunei“*, marele Arhiereu *Andreiu baron de Şaguna,* care în vorbirea cu care a deschis a doua adunare generală a *„Asociaţiunei“*, ţinută la 1862 în Braşov, a spus următoarele:

„Vioara lui Amfion, prin producerea impresiunilor fermecătoare, a fost puternică spre a îmblânzi încă şi fiarele sălbatice, dar nu şi pentru a ridica cetăţi şi oraşe, ori a preface pustietăţi în grădini şi holde desfătătoare şi fructifere. *Limba* le-a efectuit toate acestea, ea, conservatoarea cea mai credincioasă a omului! *Prin limbă* s'au unit oamenii între sine, şi au făcut legătură de pace pentru binele lor general şi special, *limba* a produs luminarea, cultura, civilisaţiunea şi comerciul, ea a arătat lipsa mijloacelor de comunicaţiune pe apă şi pe uscat, ea a creat legi, a împreunat sexurile, a mijlocit păstrarea istoriei neamului omenesc şi a lumei întregi, ea a deşteptat spre lucrare, activitate şi perfecţiune popoarele neculte şi a făcut din ele popoare civilizate. *Limba* a povăţuit pe om la cunoaşterea şi îmbrăţişarea creştinismului, cu un cuvânt, prin mijlocirea limbei a devenit omul la viaţă socială, fântâna nesecată a nenumăratelor bunătăţi pentru întreg neamul omenesc. Şi dacă străbunii nostri, despre cari se zice, că au luptat mai mult pentru limbă decât pentru viaţă, n'au manifestat în scris convingerile lor despre bunătăţile limbei, aşa precum eu le-am expus, trebue să se recunoască, totuşi, că ei *au priceput* bunătăţile cari se revarsă prin limbă, şi aceasta au dovedit-o prin faptul, că s'au luptat mai mult pentru limbă decât pentru viaţă. Pentrucă ştiut este, că omul se sacrifică numai pentru lucrul pentru care are predilecţie. Deci străbunii nostri au adeverit în faptă predilecţia lor pentru limbă mai presus de viaţă, de aceea s'au luptat mai mult pentru limbă decât pentru viaţă. De unde urmează cu consecinţă logică, cumcă pe noi, strănepoţii acelor Români cari au luptat mai mult pentru limbă decât pentru viaţă, nu spiritul secolului prezent ne-a deşteptat spre înfiinţarea acestei Asociaţiuni, care are de scop *cultivarea limbei* şi cultura poporului nostru, ci *convingerea erezită dela străbunii nostri!...*“

Cultivarea limbei ne-a unit deci sub steagul *„Asociaţiunei“*, care e steag al *păcii*, nu al duşmăniei, steag al *înfrăţirii*, nu al desbinării, steag al *iubirei*, nu al urei şi al invidiei. Steag sub care fiecare Român de bine are loc, şi sub care fiecare Român *datorinţă* are să se înroleze.

Acest steag al *culturei* româneşti, al iubirei de *neam* şi de *limbă*, al *luminării* poporului român din patria aceasta, va fi desvălit mâne în Bistriţa. Ne este deci justă dorinţa, ca cât mai mulţi dintre inteligenţii nostri să fie de faţă la desvălire, pentruca nouă dovadă să dăm, ca precum străbunii nostri, cari au luptat mai mult pentru limbă decât pentru viaţă, aşa şi noi, ţinem la limbă mai mult decât la orice altceva, şi gata suntem să aducem pentru conservarea şi cultivarea ei toate jertfele posibile.

Să se întâlnească deci cu bine şi în pace Românii acolo, unde datorinţa îi chiamă, *la Bistriţa,* iar asupra lucrărilor pe cari le vor săvârşi acolo, ceriul trimită binecuvântările sale, pentruca tot ce vor face, spre binele şi înaintarea poporului român din patria aceasta să fie!

Despre creşterea religioasă şi morală.

Cuvîntare rostită elevilor gr. or. dela şcoalele medii şi civile din Făgăraş la deschiderea solemnă a anului şcolar.

De catehetul Gh. Tulbure.

Iubiţi elevi! După un restimp de două luni de zile ce l-aţi petrecut risipiţi pe la vetrele părinteşti, luând parte alăturea cu cei mai deaproape ai vostri la munca cea frumoasă a câmpului, ca şi la micile bucurii curate ale vieţii ţărăneşti — cu ajutorul lui Dumnezeu v'aţi strâns iarăşi împreună, cu puterile trupeşti şi sufleteşti împrospătate, ca să începeţi o nouă postate în ogorul ce aţi pornit a-l brăzda: ogorul luminii şi al culturii.

Şi dupăcum părinţii nostri, credincioşi unui obiceiu strămoşesc şi creştinesc, ori de câteori se apucă de un lucru mai însemnat nu uită a-şi face semnul sfintei cruci şi a rosti din toată inima un „Doamne ajută“ — asemenea şi noi, cei cari ne găsim în pragul unui nou an de muncă culturală, ne-am adunat în casa Domnului şi plecând genunchii nostri în faţa altarului am cerut întâiu de toate darul şi ajutorul Tatălui ceresc.

In acelaşi timp urmând însă şi sfatului evangelic, care zice: „Ajută-te şi Dumnezeu încă-ţi va ajuta“ — socot, că e bine şi folositor, ca, pe lângă chemarea darului ceresc asupra străduinţelor voastre, în calitate de catehet şi părinte duhovnicesc al vostru, să vă întreţin cu acest prilej şi cu unele poveţe şi îndemnuri, cari să vă slujească de merinde sufletească în drumul înaintării, pe care aţi pornit.

*

Nu pot să-mi tăinuesc înainte de toate, iubiţi elevi, mângăierea şi bucuria inimii mele, văzându-vă pe toţi, ca nişte tinere odrasle ale plugarilor nostri de pe vatra Oltului, adunaţi aici în străvechiul şi istoricul nostru oraş al Făgăraşului, în numele învăţăturii de carte.

Bucuria aceasta o resimţ cu atât mai adânc, cu cât văd pe fiii neamului nostru bătând tot mai inteţit la porţile şcoalelor şi cu cât vederea aceasta mă întăreşte în nădejdea, că mâne-poimâne şi poporul nostru cel atât de sărac, năcăjit şi înapoiat, înălţându-se în ştiinţa de carte va ajunge pe aceeaşi treaptă de putere şi bunăstare, pe care stau celelalte neamuri din patria noastră.

Am convingerea, iubiţi elevi, că pe voi numai setea şi dorinţa de a vă lumina prin învăţătură v'a îndemnat să părăsiţi căminele voastre părinteşti şi să alergaţi aici, unde vi se deschid porţile şcoalelor.

Am şi aceea convingere, că fiecare din voi, în ceasul când a pornit la şcoală, şi-a tras seama şi cu datorinţele şi cu nădejdile, ce se leagă de dânsul, ca şcolar. Nu pot crede să se afle vreunul între voi care să nu-şi fi gândit, că trimiterea şi ţinerea lui la şcoală în Făgăraş înseamnă sporirea ostenelelor şi amarelor sudori ale părinţilor săi, şi că în urmare, acele sudori şi ostenele grele nu se pot răsplăti decât prin muncă şi sârguinţă la carte.

Şi păcat de moarte şi de neiertat va săvârşi prin urmare acela dintre voi, care uitându-şi de datorinţele sale, va zădărnici ostenelele şi nădejdile mângăitoare ale părinţilor săi!

Dar eu socot, iubiţi elevi, că în şirurile voastre nu se va găsi nici unul, care să cadă în păcatul acesta; eu cred, că voi toţi vă veţi împlini cu scumpătate datorinţele faţă de voi înşi-vă şi faţă de viitorul vostru, spre mulţămirea sufletească a profesorilor şi a părinţilor vostri.

Din acest motiv nu asupra acestor

FOIŞOARĂ.

Istoria filosofiei de drept.

(Urmare).

Dreptul natural înainte de Kant.

Câţi autori, atâtea păreri asupra dreptului natural. *Grotius* îl derivă din boldul de asociare. *Hobbes* din egoismul omenesc. *Spinoza* din puterea, din forţele dreptului. *Locke* din independenţa omului. *Pufendorf* din amorul propriu. *Leibnitz* din nisuinţele oamenilor de a se ferici, iar *Hume* zice, că dreptul şi dreptatea sunt mijloacele cu cari se poate ajunge folosul comun.

Oricât de divergente să ne pară a fi părerile, ele totuşi coincid toate într'un punct, anume: în recunoaşterea, că dreptul se basează pe bolduri naturale, înăscute în om, fireşte, că la un om pe unul, la alt om pe altul dintre bolduri. Pecând deci mai nainte dreptatea era supremul scop al statului, iar mijlocul care ducea la scop venea dela dumnezeire; acum dreptatea e mijlocul şi ea duce la interes personal, la interes comun, la conservarea proprie, la fericire.

Toţi autorii numiţi, afară de *Hume*, presupun existenţa unei stări naturale de lucruri, care a premers dreptului natural. In epoca aceasta credinţa era deci aceea, că dreptul e de la natură dat omului. Realitatea, — se zice în epoca aceasta,— a existat înainte de a exista nizuinţa pusă întru a o câştiga. A existat întâiu de toate starea naturală şi din ea a eşit dreptul care compete omului, conform naturei sale proprii. Dreptul e un lucru independent de voinţa omului şi de voinţa divină, e dat din partea naturei, şi nu-l poate schimba nici omul, nici Dumnezeu

Afară de starea naturală mai există apoi o stare *civilă*, dar aici drepturile se pot basa numai pe contracte. Aşa dară nu toate drepturile se basează pe contract, ci numai dreptul pozitiv al stării civile de stat, pentrucă în prima sa formaţiune dreptul a eşit din legile naturei, de aceea e drept natural. Dar fiindcă starea naturală nu e suficientă pentru desvoltarea dreptului, vine întregită cu starea civilă, ori cetăţenească. Starea naturală nu poate produce deci un drept perfect, ci dreptul creat de ea trebue întregit cu dreptul pozitiv, bazat pe buna înţelegere şi pe contract. La început aşa dară, în stare naturală, dreptul nu izvorăşte din voinţa omului, ci din legea naturei, şi numai mai târziu în dreptul pozitiv, se manifestă voinţa omului, în contract.

Contrastul e evident, pentrucă după teoria aceasta dreptul ar avea două baze: boldul natural al omului şi voinţa omului turnată în contract. De unde contrastul acesta? De acolo, că în epoca despre care e vorba, era mare emulaţia între scriitori cu privire la scrutările independente filozofice de o parte, iar de altă parte era mare atragerea spre naturalism. De aceea, toate erau derivate dela natură. Scrutare independentă însă nu exista în evul vechiu şi cel mediu. In amândouă a existat câte o autoritate, colo Aristotel, aici biserica, dar scrutarea independentă s'a început abia în evul cel nou. S'a manifestat întâiu în filologie. Operile autorilor vechi au început să fie traduse, oamenii au început deci să înveţe greceşte şi evreeşte. S'a început apoi scrutarea stienţifică pe toate terenele, chiar şi în teologie. S'au căutat şi stabilit pretutindenea primele izvoare ale tradiţiunei, şi rezultat al acestor scrutări independente ştienţifice este şi — *empirismul*, sau ştiinţa experienţei.

Bacon a declarat întâiu, că experienţa e cea mai sigură bază a ştiinţei, ea e baza teoriei, şi adecă, nu numai experienţa credinţei şi a fidelităţii, ci experienţa convingătoare pentru toţi, experienţa, nu ca simplă tradiţie, ci ca — *autopsie.* Şi a fost introdusă experienţa şi în stat şi în religie; zicându-se aşa: propria praxă are să-mi fie călăuzătoare!

Incredere deplină să punea deci numai în empirism, iar autoritatea străină a fost abandonată. S'a studiat cu aprofunzime textul cărţilor străine, dar din ele s'a acceptat numai atâta, cât critica şi interpretarea a aflat de bine se recomande spre primire. Naştere s'a dat astfel şcoalei empirice, care a dat pe cei vechi cu totul la o parte, şi a zis aşa: experienţa trebue câştigată din intuiţiune proprie, nu se poate scoate din scrisele altora, pe cari nu le poate controla nime. A venit apoi *Cartesius* cu şcoala sa analitică, basată pe *cugetarea proprie*, care singură numai poate să stabilească adevărul. S'a făcut deci începutul raţionalismului, care cerea, ca oamenii să nu cugete cu mintea lui Plato şi Aristotel, ci fiecare cu mintea sa proprie. De altcum tot Cartesius a fost şi întemeietorul geometriei analitice.

Direcţiunile în cari se manifestau scrutările ştienţifice în evul nou, înainte de Kant erau deci acestea: scrutarea limbistică, empirismul şi cugetarea matematică. Toate urmăriau acelaşi scop şi în ele era reoglindată vederea generală de pe vremile acelea, care era următoarea: autoritatea bisericească, teologia, puterea naturei, Aristotel, toţi şi toate au să fie date la o parte, pentru a se face loc propriei experienţe, propriei meditări.

De aci s'a născut dreptul natural mai nou, care separează dreptul de morală şi de politică, şi care pune la loc de frunte *libertatea.* Mai nainte era deasupra ei biserica şi statul, acum însă nu.

Deasupra libertăţii stătea acum numai *raţiunea*, care representă pretutindenea principiul subiectivităţii. Aşa s'a născut naturalismul, opus supranaturalismului de mai nainte, care ţinea că toate vin deadreptul dela Dumnezeu.

Naturalismul s'a născut din empirism şi din raţionalism în modul următor: în studiul fisicei oamenii ajunseseră la datorinţe voi să îndrept cuvântul meu de povaţă, ci doresc cu prilejul acesta să vă atrag luarea aminte mai cu seamă asupra felului şi a valorii culturii, pentru dobândirea căreia aş dori ca să vă străduiţi în cursul studiilor, ce urmaţi.

*

Iubiţi elevi!

Mulţi dintre voi poate ştiu şi pricep, că ţânta şcoalei nu este şi nu poate fi aceea, ca să înzestreze numai mintea elevilor ei cu o anumită măsură de cunoştinţe, în vârtutea cărora acei elevi să ia apoi o slujbă sau o posiţiune în viaţa socială, după care să trăiască bine şi uşor, ci ţânta de căpetenie a şcoalei este şi trebue să fie, ca alăturea cu luminarea şi îmbogăţirea minţii se lucreze şi la îmbunătăţirea şi nobilitarea inimii elevilor, ceeace se tălmăceşte cu alte cuvinte: la formarea şi desvoltarea caracterului lor religios şi moral. Acesta este scopul cel mai de pe urmă al oricărei învăţături de şcoală şi în urmare şcoala aceea, care perde din vedere scopul acesta, şi-a perdut rostul şi dreptul la viaţă.

Pentrucă, să-mi credeţi, iubiţi elevi, că adevărata cultură a omului nu zace numai în mulţimea sau valoarea cunoştinţelor, ce şi le-a agonisit, în măsura puterilor lui spirituale sau intelectuale, ci cultura adevărată, temeinică şi folositoare zace mai ales în frumseţa şi podoaba inimii sale.

Căci pe cât de frumos este omul cu mintea luminată, pe atât de urât este omul cu inima pustie şi stearpă de simţăminte şi virtuţi alese. Şi pe cât de nepreţuit este folosul, ce-l poate aduce semenilor săi omul cu mintea luminată şi cu inima bună, pe atât de mare stricăciune le poate face omul cuminte la cap, dar rău şi stricat la inimă.

Deaceea am zis, că scopul şcoalei nu este înzestrarea elevilor numai cu cultura minţii, ci în legătură cu aceasta şi cu cultura inimii; cu alte cuvinte şcoala nu urmăreşte numai scopul să scoată din elevii ei bărbaţi învăţaţi, ci totodată să crească dintrânşii oameni cinstiţi şi de omenie.

Durere şi păcat însă, că, câtă vreme pentru scopul cel dintâiu, adecă pentru înzestrarea elevilor cu cultura ştienţifică, şcoala îşi cheltueşte aproape toată truda şi puterea sa, pe atunci pentru cultura religioasă-morală se îndreaptă mai puţină muncă sau se lasă cu totul în părăginire.

Dreptaceea, scopul meu este, iubiţi elevi, să vă atrag dela început atenţiunea, că eu voiu pune mare greutate pe creşterea voastră religioasă şi morală. In urmare, voiu da cea mai mare însemnătate acelor obiecte de învăţământ, cari sunt chemate a contribui la această creştere religioasă şi morală şi care sunt obiectele ce se ţin de studiul religiunei. Studiul religiunei, ca vestitor al legii şi al adevărului dzeesc, e chemat să vă cultive inimile voastre, să contribue la întărirea voinţei şi caracterului vostru, şi astfel este cu drept cuvânt, puterea şi sufletul întregei instrucţiuni şi educaţiuni şcolare. Studiul religiunii este chemat să vă dea, iubiţilor elevi, cele mai preţioase bunuri din lumea aceasta: inima bună, curată şi nobilă şi voinţa tare de a face şi de a fi oameni de cinste, între toate împrejurările vieţii voastre.

Lipsiţi de bunurile acestea, veţi putea, prin muncă şi sârguinţă să vă câştigaţi cunoştinţe teoretice multe şi frumoase şi să ajungeţi la o vreme bărbaţi învăţaţi, dar sunt convins pe deplin, că singură învăţătura aceasta nu va aduce roade şi foloase reale neamului vostru, dacă ea nu va fi însoţită de virtuţile moralei creştine, în special de dragostea şi voinţa de a face bine şi a vă jertfi pentru binele şi înaintarea acestui neam.

Şi eu dacă aş şti în momentul acesta, că se va afla între voi unul, de sufletul căruia cuvintele mele nu se vor prinde, că se va afla unul, care la timpul său îşi va folosi învăţătura împotriva semenilor săi şi a neamului său — acelui nenorocit iaş da sfatul deacum să părăsească băncile şcoalei şi mai bine să rămână plugar neînvăţat, dar cinstit, în satul său, decât să se facă om învăţat, dar lipsit de cinste şi omenie! (Va urma).

Dela „Asociaţiune".

Raportul general

al comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" cătră adunarea generală convocată în Bistriţa la 21 şi 22 Septemvrie st. n. 1907.

(Fine).

Publicaţiunile Asociaţiunii. In cursul anului trecut „Biblioteca poporală a Asociaţiunii" s'a înmulţit cu o singură broşură: Nr. 26 „Despre începutul neamului românesc", de dl Dr. Ioan Lupaş, a cărei ediţie primă în 2000 exemplare s'a epuizat în câteva luni. La începutul acestui an s'a scos o a doua ediţie completată şi revizuită. Dintre lucrările cari aşteaptă să fie tipărite în numerile viitoare ale bibliotecii poporale amintim următoarele:

1. Băncile şi poporul, de I. I. Lăpădatu.
2. Comuna „Viitorul", de R. Simu.
3. Poveşti din popor, de I. Pop-Reteganul.
4. Despre Tovărăşii, de V. C. Osvadă.

Publicaţiunea cea mai însemnată a Asociaţiunii pornită în acest an e revista „Ţara Noastră", care s'a înfiinţat cu scopul de a răspândi învăţătura românească între poporul dela sate şi pentru a trezi în ţăranii nostri dragostea şi interesul faţă de instituţiunea noastră.

Dupăcum se vede şi din raportul secretarului literar, redactorul revistei, cătră şedinţa plenară a secţiunilor ştiinţifice-literare, revista a fost primită cu indiferenţă atât din partea membrilor secţiunilor, cât şi din partea celor mai multe despărţăminte. Aşa încât, nici redactarea nici răspândirea ei, nu a putut împlini aşteptările noastre.

Revista la început s'a tipărit în 6000 de exemplare, trimiţându-se tuturor despărţămintelor spre răspândire. Astăzi se tipăreşte şi împarte în mai mult de 2500 exemplare, dintre cari numărul abonamentelor plătite sunt cam o miie. Cetitorii ţărani ai revistei sunt puţini, numărul lor nu se urcă nici la 500. Acest fapt este cel mai dureros din scurta viaţă a acestei reviste pentru popor.

Având însă în vedere, că greutăţile începutului nu se pot învinge decât prin muncă statornică şi prin o neîntreruptă stăruinţă, avem cele mai bune nădejdi, că revista cu timpul va satisface trebuinţelor şi aşteptărilor poporului, pentru care s'a înfiinţat şi pentru care se susţine cu însemnate jertfe din partea Asociaţiunii.

Fonduri şi fundaţiuni. Datele referitoare la fondurile şi fundaţiunile Asociaţiunii se găsesc în darea de seamă a cassarului anexată la acest raport.

In cursul anului 1906 Asociaţiunea nu a primit nici o fundaţiune nouă. Dintre cele primite în cursul anilor precedenţi, fundaţiunea Ioan Petran s'a dat destinaţiunii hotărâte de fericitul fundator, împărţindu-se prin concurs şase burse de câte 300 cor. între studenţii universitari, iar în casele fundaţiunii, aflătoare în Cluj, s'a instalat masa studenţilor academici din Cluj, adăpostind 14 universitari. Consemnarea bursierilor o anexăm sub D.

S'au făcut litere fundaţionale pentru fundaţiunea Ioan Russu şi soţia Catarina şi pentru fundaţiunea Ioan Oltean, ale cărei venituri disponibile s'au dat şcoalei civile de fete a Asociaţiunii. Din această fundaţiune primesc ajutor şi şcoalele poporale româneşti din Cojocna. Celelalte fundaţiuni se găsesc în cursul lor normal.

Fondul cultural al băncilor în cursul anului 1906 a crescut numai cu 130 cor., ceeace dovedeşte desinteresarea băncilor faţă de Asociaţiune.

Averea Asociaţiunii. Din raportul anexat sub *E.*, despre averea Asociaţiunii, precum şi din proiectul de budget prezentat de cassarul Asociaţiunii se poate vedea, că anul trecut a fost normal. Averea totală administrată de Asociaţiune, cu sfârşitul anului 1906 e de K 887.442, din care sunt de a se scădea K 62.630 datorii. Averea se prezintă deci cu o creştere de K 108.991 faţă de anul 1905. Această creştere provine din înmulţirea fundaţiunilor şi anume cu următoarele: fundaţiunea Ioan Petran, fundaţiunea Ioan Russu şi soţia Caterina şi fundaţiunea Demetriu Suciu.

Fondul general, ca şi în anul trecut nu arată nici o creştere, fiindcă cheltuelile de administraţie cresc în proporţia veniturilor. Incassările taxelor dela membri au scăzut cu K 3,896·77 faţă de anul 1905, când încassările au fost mari din prilegiul expoziţiei din Sibiiu.

In ce priveşte proiectul de budget observăm, că acesta a rămas în marginile budgetului din anul trecut. Schimbări s'au făcut numai la poziţiile absolut necesare, ca de ex. la plata servitorului, la dotaţiunea bibliotecii şi la interesele de contcurent.

Şcoala civilă de fete. Şcoala civilă de fete a Asociaţiunii, în cursul anului şcolar 1906/7 a funcţionat normal şi cu resultate mulţămitoare. In toate privinţele se observă aproape aceeaşi situaţie ca în anul precedent.

Din anuarul şcoalei, anexat la acest raport, scoatem următoarele date: în anul şcolar 1906/7 au fost înscrise în cele patru clase civile 89 de eleve, — cu 14 mai multe ca în anul trecut, — iar în cursul complementar au fost înscrise numai 14 eleve faţă de 21 din anul şcolar trecut. Dintre elevele înscrise s'au presentat la examen, din şcoala civilă 88 eleve şi au fost promovate 85, iar din cursul complementar s'au presentat şi promovat 13 eleve. Cursurile s'au început la 1 Septemvrie n. 1906, iar examenele dela sfârşitul anului şcolar s'au ţinut dela 25—29 Iunie 1907, sub conducerea dlui Dr. M. E Cristea, delegatul comitetului central.

Şcoala a fost inspectată din partea Asociaţiunii prin dl prezident Iosif Sterca Şuluţu, iar din partea organelor de stat prin inspectorul şi subinspectorul reg. de şcoale, precum şi de un delegat al ministerului ungar de culte şi instrucţiune publică. Toţi au rămas pe deplin mulţămiţi cu localul şcoalei şi cu progresul făcut de eleve în obiectele de învăţământ.

Corpul didactic se compune din directorul şcoalei, 2 profesori definitivi, 3 profesoare, 2 cateheţi, 5 instructoare şi 2 instructori.

In internatul şcoalei au fost adăpostite 77 eleve faţă de 65 din anul trecut, dintre aceste 70 au urmat şcoala civilă a Asociaţiunii, iar 7 şcoala elementară a Reuniunii femeilor române din loc. Internatul a fost îngrijit de o directoare, o guvernantă şi două bone.

Cheltuelile avute cu şcoala de fete în cursul anului şcolar 1906/7 se urcă la suma de K 46.048·51.

Biblioteca Asociaţiunii. Privitor la starea bibliotecii centrale a „Asociaţiunii" cu sfârşitul anului 1906 ne luăm voe a presenta următorul raport:

A.) Biblioteca proprie: Conform inventarului biblioteca centrală a „Asociaţiunii", la sfârşitul anului 1906 numără 4949 opere în 6411 tomuri, 5678 broşuri şi 24 harte, faţă cu 4778 opere în 6287 tomuri, 5525 broşuri şi 24 harte dela sfârşitul anului 1905; prin urmare biblioteca s'a sporit în decursul anului 1906 cu 171 opere în 124 tomuri şi 153 broşuri.

B.) Depositul de cărţi menite spre vânzare, parte în favorul fondului general al „Asociaţiunii", parte unele în favorul şcoalei civile de fete a „Asociaţiunii" şi altele destinate a se distribui de aici gratuit cu sfârşitul anului 1906, numără 47 publicaţiuni în 3465 tomuri şi 35.264 broşuri.

Biblioteca proprie s'a sporit în anul 1906, în urma relaţiilor de schimb legate cu diferite societăţi ştiinţifice şi literare din patrie, prin publicaţiunile trimise de Academia maghiară din Budapesta şi de Academia Română din Bucureşti, apoi prin donaţiuni făcute de dl Dr. At. Marienescu şi de unii autori. Prin cumpărare biblioteca s'a sporit cu 3 opere în 8 vol.

Depositul de cărţi în 1906 s'a sporit îndeosebi prin nrii 22—26 ai bibliotecii poporale a Asociaţiunii. De altă parte acest deposit a scăzut în decursul anului 1906 cu 599 tomuri şi 10.859 broşuri, între cari 531 tomuri şi 5548 broşuri dăruite, iar 68 tomuri şi 5311 broşuri vândute, respective date în comisiune la diferite librării.

Dintre publicaţiunile periodice au întrat la bibliotecă în anul 1906 următoarele: „Biserica şi Şcoala" din Arad, „Bunul Econom" din Orăştie, „Deşteptarea" din Braşov, „Drapelul" din Lugoj, „Economia" din Caransebeş, „Erdély şi Erdélyi Muzeum" din Cluj, „Ethnographia" din Budapesta, „Familia" din Oradea-Mare, „Foaia Diecezană" din Caransebeş, „Foaia Poporului", din Sibiiu, „Foaia Şcolastică" din Blaj, „Földrajzi Közlemények" din Budapesta, „Gazeta de Duminecă" din Şimleu, „Gazeta Transilvaniei" din Braşov, „Junimea literară" din Cernăuţ, „Letopis Matite sepske" din Neoplanta, „Libertatea" din Orăştie, „Luceafărul" din Sibiiu, „Poporul Român" din Budapesta, „Răvaşul" din Cluj, „Revista Bistriţei" din Bistriţa, „Revista Economică" din Sibiiu, „Revista Farmaciei" din Bucureşti, „Századok" din Budapesta, „Telegraful Român" din Sibiiu, „Történelmi Tár" din Budapesta, „Tribuna" din Arad, „Turul" din Budapesta, „Unirea" din Blaj şi „Viitorul" din Cernăuţ.

Muzeul Asociaţiunii. In lipsa mijloacelor materiale nu s'a putut ocupa postul de custode instituit de comitetul central şi aprobat de adunarea generală din anul trecut. S'a angajat un custode interimal, care a început inventariarea, catalogarea şi aranjarea obiectelor aflătoare în muzeu.

In cursul anului trecut muzeul s'a îmbogăţit mai ales cu modele de cusături şi ţeseturi, cu porturi româneşti din diferite ţinuturi şi cu un model de moară în miniatură. Obiectele parte au fost cumpărate, parte au fost primite în dar. S'au primit donaţiuni: dela dna Maria Cosma porturi, dela societatea „Andreiu Şaguna" din Sibiiu o colecţie numismatică şi dela desp. Timişoara două costume din Chisetău.

Pentru a se atrage luarea aminte a publicului asupra importanţei muzeului şi pentru a se înlesni adunarea obiectelor, se va întocmi un îndrumar ilustrat, arătând însemnătatea etnografiei şi înşirând în grupări sistematice obiectele ce trebuesc adunate. Cu ajutorul acestui îndrumar sperăm că în viitor se va putea aduna o cantitate mai mare de obiecte privitoare la istoria şi la etnografia poporului nostru.

Tot la acest loc amintim că pentru sala festivă a Muzeului s'a cumpărat un aparat mare de proiecţiune, care va face bune servicii conferinţelor ce se ţin iarna în centru.

Şedinţele comitetului central. Dela ultima adunare generală comitetul central a ţinut 13 şedinţe, în cari a rezolvat toate chestiunile curente, cari, în înţelesul statutelor şi regulamentelor Asociaţiunii, cad în sarcina lui.

A executat hotărîrile ultimei adunări

---

convingerea, că tot ce se întâmplă în natură e născut din motive exterioare, supuse anumitelor legi. Legile acestea fac ca corpurile mici să cadă la pământ, iar corpurile cele mari să se mişte în aer, să stee pe cer, cum zicem noi. Trebue deci să existe astfel de legi pretutindenea în lumea organică, tot aşa ca în lumea neorganică; în lumea corpurilor tot aşa ca în lumea morală şi spirituală. Acceptarea acestor legi universale e — naturalismul, care crede, că toate se întâmplă în lume aşa cum cere o necesitate constringentă, în aceeaşi formă şi după aceleaşi regule, după legile naturei.

Naturalismul e o părere unilaterală, dar a fost totuşi necesar, pentru contrabalansarea celeilalte unilateralităţi din evul mediu, care toate le vedea date numai şi numai dela Dumnezeu, prin voinţa divină. Natura n'avea mai nainte nimic de lucru. Naturalismul a scos însă la iveală, că există legi generale referitoare la existenţa lucrurilor şi din aceste legi isvoreşte şi dreptul şi statul. Naturalismul a dat deci naştere *dreptului modern natural*.

Parte morală naturalismul nu are. Tot ce se face vine făcut din egoism. Egoismul e motivul şi pârghia tuturor acţiunilor. Dreptul, statul, sunt mijloace numai pentru ajungerea scopului, care e plăcerea, satisfacerea egoismului.

Asta era filosofia de drept înainte de Kant. (Va urma).

generale şi anume: a comunicat celor interesaţi alegerile făcute; a studiat cele două propuneri făcute de dl Romul Raca şi dl Ioan Tatu; a cerut, fără rezultat favorabil, concesiunea unei colecte pentru zidirea internatului de băeţi din Sibiiu şi a îndeplinit toate celelalte lucrări cari reies din punctele până aici înşirate ale acestui raport.

Propuneri. In urma celor expuse, comitetul central îşi ia voie a propune onoratei adunări generale să binevoiască:

a) a lua act de cuprinsul raportului general al comitetului central;

b) a da expresiune durerii pentru pierderea membrilor decedaţi în anul din urmă;

c) a alege pentru un nou period de 3 ani pe membrii comitetului central, pe prezidentul şi vice-prezidentul Asociaţiunii;

d) a aproba darea de seamă despre gestiunea financiară a anului 1906 şi a da comitetului absolutoriu pentru această gestiune;

e) a aproba proiectul de budget pentru anul 1908.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român", ţinută la 24—26 August 1907.

Iosif Sterca Şuluţu m. p.
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.
secretar.

Sărbările iubilare
ale
„Reuniunei sodalilor români din Sibiiu"

In cauza sărbărilor iubilare s'a lansat următoarea învitare:

„*Reuniunea sodalilor români din Sibiiu*" are onoare a Vă învita cu tot respectul la *Festivităţile iubilare*, ce se vor ţinea *Sâmbătă şi Duminecă, în 28 şi 29 Septemvrie a. c.*, din prilejul împlinirei anului al 40-lea de existenţă şi al 10-lea de când prezidentul actual dl Victor *Tordăşianu* se află în fruntea ei, cu următorul

Program:

Sâmbătă, în 28 Septemvrie n. la orele 8 seara reprezentarea în teatrul orăşenesc a farsei „*Maliţiosul*" *(Sburdalnicul)*, de August Kotzebue, traducere de Ioan S. Şuluţu, prelucrată de un binevoitor al meseriaşilor români.

Preţurile de întrare cele obicinuite. Detalii în placate.

Duminecă, în 29 Septemvrie n. c, la 8 oare a. m. azistare corporativă la sfânta liturgie în biserica catedrală; la 10 oare a. m. prezentare corporativă la Patronul Reuniunei, I. P. S. Sa Domnul Arhiepiscop şi Metropolit Ioan Meţianu; la $10^1/_2$ oare depunerea coroanelor pe mormintele întemeietorului Reuniunei, de pie memorie Nicolae Cristea şi pe al marelui fundator Dumitru Andronic; la 11 ore a. m. întrunire festivă în localul Reuniunei, când se vor împărţi distincţiile şi diplomele iubilare; la 1 oară d. a. masă comună în sala mare dela „Gesellschaftshaus", iar sara la 8 oare *concert festiv* împreunat cu dans în aceeaşi sală.

Detalii în placate.

Comitetul Reuniunei.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători* „Naşterea Născătoarei de Dumnezeu", *numărul proxim al foii noastre apare Miercuri.*

*

Personal. Inaltpreasfinţia Sa, Domnul Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan*, pleacă mâne, Sâmbătă dimineaţa la orele opt fără un sfert, cu trenul şi cu suită număroasă la *Apoldul-mic*, iar de aci cu trăsura la *Sângătin*, unde va săvârşi Duminecă sfinţirea bisericei gr. ort. române, acum de nou zidită.

*

Dr. Vasile Lucaciu, deputatul cercului Beiuş adresează în Nr. 193 al „Luptei" un cuvânt de mulţămită către deputaţii naţionalişti şi către toţi acei domni cari au dat sprijin şi au lucrat pentru reuşita alegerii dsale. In acest cuvânt plin de entuziasm şi însufleţire naţională promite că va lupta din toată inima alăturea de ceilalţi deputaţi naţionalişti pentru realizarea programului nostru politic, care va fi spre fericirea patriei şi a cetăţenilor ei.

*

Nou director la gimnaziul ev. luth. La gimnaziul ev. luth. şi la şcoalele împreunate cu acesta a fost ales director în locul dlui *Carol Albrich* trecut acum la pensie, fiul acestuia profesorul *Karol Albrich jun.*, fost până acuma conducătorul şcoalei reale de aici.

*

Dar pentru şcoală. La 14 August a. c. n., reprezentanţa comunală din Galaţi, protopresbiteratul Făgăraş, din nou unanim a votat suma de 13,461 cor. 67 fil. în scopul zidirei unei şcoale nouă române greco orient. pentru doi învăţători în comuna Galaţi.

Parohul nostru de acolo, Nicolau *Aron*, pătruns de atâta însufleţire şi entuziasm pentru şcoală, dovedite acestea din partea reprezentanţilor, mai toţi plugari de rând, dar cu inimă bună pentru neamul românesc, pe lângă împrejurarea, că a cedat alăturea cu învăţătorul Traian *Păcală* suma de 1307 cor. 52 fil. cuvenită oficiului parohial şi oficiului învăţătoresc din Galaţi din păduritul vândut cu 40,200 cor. la 24 Octomvrie 1903 dimpreună cu interesele în scopul zidirei acestei şcoale, — a mai dăruit separat din caseta proprie încă 200 cor. tot în scopul clădirei şcoalei nouă confesionale.

Darul parohului nostru Nicolau *Aron* a fost luat la cunoştinţă cu plăcere din partea întregei reprezentanţe comunale, şi la propunerea notarului comunal Ioan *Tulbure*, reprezentanţa a luat act la protocol, aducându-i zelosului paroh mulţămită protocolară.

*

Dar şi podoabe bisericeşti. Alexandru Miclea şi soţia sa Asinefta au dăruit pentru biserica noastră gr. ort. din Bucerdea-Vinoasă un rând întreg de vestminte preoţeşti în preţ de (40 fl.) optzeci coroane, fie-le de podoabă sufletelor lor şi de pildă pentru alţii! Primească pentru acest dar frumos mulţămita noastră a tuturor!! Li-s'ar aduce laudele cuvenite, însă unde vorbesc faptele sunt de prisos cuvintele Bucerdea-Vinoasă, la 3/16 Septemvrie 1907. Teodor *Pop*, paroh gr. or.

*

Un dar frumos. Dl Vintilă Brătianu, primarul Bucureştilor, a dispus ca salarul seu lunar, în suma de 160 lei, să fie alăturat fondului de 5000 lei, care se înscrie în fiecare an în budgetul comunei, şi serveşte pentru trimiterea coloniilor şcolare în diferite staţiuni climaterice spre a-şi căuta de sănătate.

*

Adunare oprită. Adunarea poporală a Slovacilor convocată de deputatul slovac Milan Hodja pe Dumineca viitoare la Zsolna a fost oprită din partea autorităţilor. Independiştilor însă, cari au anunţat ţinerea adunărilor după anunţarea deputatului Hodja, li-s'a permis ţinerea adunării. Dovadă de egală îndreptăţire a naţionalităţilor!

*

Abecedarul de Dr. I. Stroia, Dumitru Lăpădat şi I. Crişan. Atragem atenţiunea binevoitoare a învăţătorilor nostri asupra anunţului publicat despre Abecedarul d-lor Stroia, etc. După folosire de un an s'a dovedit acest Abecedar ca unul din cele mai bune şi mai uşor ducătoare la scop. Invăţătorii, cari l-au folosit s'au exprimat foarte favorabil asupra lui. Il recomandăm deci în interesul învăţătorilor nostri.

*

Guvernul englez contra bandelor din Macedonia. Se vesteşte din Sofia, că guvernul englez a făcut demersuri diplomatice foarte energice la guvernul bulgar din causa terorismului bandelor bulgare în Macedonia.

*

Ştire şcolară. Miercuri, în 5 Sept. v. s'au început la şcoalele centrale române din Braşov prelegerile. Până la datul de faţă s'au înscris în cele 8 clase ale gimnaziului cu totul 338 elevi iar în cele 4 clase reale 90 elevi, laolaltă *428 elevi.*

*

Veşti privitoare la votul universal. „Keleti Értesitő" comunică că ministrul Andrássy are intenţiunea să prezinte dietei proiectul privitor la votul universal cel târziu în Noemvrie a. c. Proiectul de lege — zice „K. Ért." — este gata şi se bazează pe principiul, ca fiecare cetăţean, care a împlinit 24 ani şi ştie scrie şi ceti, să aibă dreptul de alegător.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Stefan Rusu, protopresb. (M.-Oşorheiu), 1 cor. 16 bani, Aurel Cosciuc, conducătorul şcoalei economice consistoriale 1 cor., Dr. Gavr. Tripon, adv., (Bistriţa) 10 bani, Ioan Sociu din prilejul aplicării fratelui său Ioachim Sociu, absolvent de gimnasiu şi cu maturitate, de învăţăcel lăcătuş la fabrica A. Rieger 1 cor., administratorul protopresbiteral al tract. Haţeg, A. Păcurariu, protopresbiter (Hunedoara) şi soţia sa Maria născ. Boldin 2 cor. şi Vic. Tordăşianu, as. cons. 10 bani.

*

Din Sebeşul-săsesc ni-se scrie: Invitarea trimisă de comitetul „Reuniunei meseriaşilor nostri din Sibiiu" pentru participare la sărbările iubilare din 28 şi 29 c., a fost întimpinată cu multă bucurie din partea meseriaşilor nostri din localitate. Representanţii nostri la sărbări se vor designa de către adunarea meseriaşilor, convocată de zelosul nostru prezident dl G. *Tătar* pe Duminecă în 22 Sept. n. Vorba este ca la sărbări unii din meseriaşi să participe cu soţiile lor.

*

Dela Societatea pentru fond de teatru român. Comitetul societăţii pentru fond de teatru român în şedinţa sa ţinută Joi la 6 Sept. v. a luat următoarele hotărîri: Să propună viitoarei adunări generale, ca timp de un an de zile să nu se completeze locul de prezident al societăţii, în semn de doliu pentru moartea regretatului prezident Iosif Vulcan. Comitetul societăţii a votat dlui Ionel Crişan o bursă de 1200 cor. plus cheltueli de drum şi taxe de înscriere, pentru a urma la conservatorul din Viena cursurile de cant şi declamaţiune. Comitetul a dispus a se distribui în curând diplomele pentru membrii pe viaţă, fundatori şi onorari, executate de pictorul Smigelschi. S'a decis ca fonograful, comandat de societate pentru a culege şi eterniza cântece poporale româneşti, să fie trimis dlui Dr. G. Dobrin la Lugoj, pentru a începe colectarea cântecelor poporale bănăţene. Adunarea generală din anul aceste se va ţinea în luna Octomvrie în Cohalm. Zilele şi programul festivităţilor se vor publica ulterior.

*

La „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu" au fost primiţi următorii membri ordinari: Dionisie Rociu, Mihail Ogrean, ambii învăţători în Racoviţa, Petru Popa, notar în Porceşti, Nicolae Tomuţa, învăţător în Şura-mică şi Aurel Cosciuc, conducătorul şcoalei economice consistoriale.

*

Dela armată. Recruţii asentaţi pentru armata comună vor fi înrolaţi în 16 Octomvrie n. c.. rezerviştii honvezi în 6 Octomvrie, iar cei dela armata comună în 3 Noemvrie: Voluntarii şi marinarii sunt chemaţi sub arme la 1 Octomvrie.

*

Enciclică papală asupra modernismului. Papa a publicat în ziarul „Osservatore Romano" o enciclică asupra modernismului. Enciclică are un caracter aproape exclusiv dogmatic şi tinde să demostreze că, contrar afirmaţiei după care condamnarea unor idei de Sfântul Scaun ar fi vizat în special pe modernişti, aceste condamnări din potrivă s'au dat după lungi studii în urma cărora s'a dovedit că propunerile moderniştilor sunt opuse cu dogma şi sunt cu totul contrarii cu doctrinele Bisericei-catolice. Papa insistă mult asupra punctului acesta, că tot ce s'a făcut contra teologilor şi scriitorilor modernişti s'a făcut după lungi discuţiuni şi pe baza faptelor dovedite, iar nu din prejudecată faţă de scriitori.

*

Bătaie sângeroasă între Români şi Săcui. Intre lucrătorii din Petroşeni a isbucnit Dumineca trecută o încăerare cu urmăriri foarte triste. Cauza se pare a fi fost efectul beuturii, căci încăerarea s'a întâmplat în cârciumă. Intre lucrătorii români şi săcui, cari se aflau în acelaş local, a isbucnit ceartă, după care a urmat încăerare şi tragere de focuri de revolver. Vre-o doi lucrători au fost răniţi mortal iar mai mulţi au primit răni uşoare. Jandarmăria şi poliţia numai cu greu au putut potoli lupta. S'a constatat că au fost date vre-o 21 focuri de revolver. In urma acestei bătăi regretabile domneşte mare agitaţiune între lucrătorii românii şi săcui.

*

Mulţămită publică. Cu ocazia ultimei reprezentaţiuni teatrale aranjată în Mercheaşa, au binevoit a suprasolvi următorii domni, cari primească şi de data asta sincerile noastre mulţămite. Ioan Brotea, paroh Mateiaş, Ioan Suciu, paroh Bogata, Ioan Bercan, paroh Mercheaşa, Ioan Grecean, paroh Lovnic, Ioan Mihailă, învăţ. Lovnic, George Pop, învăţ. Caţa, Avram Creţu, comerciant Mercheaşa, Aurel Bănuţiu, rigorozant, fiecare câte 1 cor. Venitul curat s'a trimis direcţiunei gimnaziale din Brad. *Comitetul aranjator.*

*

Petrecere în Cebea. Tinerimea pop. rom. din Cebea aranjază o producţie teatrală declamatorică în 8/21 Sept. a. c. în ospătăria comunală de acolo. Program: Comoara, piesă teatrală cu cântece. Otrava de hârciogi, piesă teatrală cu cântece. Tămâiţa, legendă şi Ţiganul în raiu, monolog. Venitul e destinat pentru a cumpăra cărţi şcolare şcolarilor săraci. Intrarea: locul I. 80 fileri, II. 60 şi stat 40 fil. Inceputul la 8 ore seara. Ofertele marinimoase se vor publica pe cale ziaristică. Doritorii de progres sunt rugaţi pentru sprijin. Alte învitări nu se vor face. *Comitetul aranjator.*

*

Concert în Ciacova. Din incidentul sfinţirei bisericei gr. or. române şi a adunării generale a reuniunei învăţătoreşti, Reuniunea română de muzică din Lugoj aranjază în Ciacova (Banat) la 8/21 Septemvrie, în favorul bisericei, *Concert* cu programa următoare: 1. I. Vidu: „Lugojana", cor mixt. 2. I. Murăsan şi I. Vidu: „Trecui valea", cor mixt. 3. Gh. S. Vasiliu: „Cât aş dori", romanţă cântată de dl Dr. D. Florescu, cu acomp. de pian. 4. A. Adam: „De-aş fi rege" (Si J'étais Roi"), Romanţa Corul şi Nocturna din actul I, solişti: d-na Elisaveta Jurca (Nemea), dl Dr. D. Florescu (Zephoris), dl G. Şerban (Regele). Acompaniament de pian. 5. Ant. Sequens: „Rhapsodie Română", executată la pian de d-şoara Cornelia Pinciu. 6. C. Loewe: „Cisornicul", baladă, cântată de d-na Elena Boeriu. cu acomp. de pian. 7. I. Vidu: „Răsunetul Ardealului", cor mixt, cu solo cântat de d-na Maria Molitor. 8. I. Vidu: „Preste deal", cor mixt, cu solo de bariton, cântat de dl L. Tempea. 9. L. Tempea: „Improvizaţii de melodii naţionale", executate la pian de autor. 10. I. Vidu: „Negruţa", cor mixt, cu solo de bariton şi sopran, dl Ios. Bireescu şi d-şoara Anica Bobora. 11. I Vidu: „Pui de lei", cor mixt.

*

Abia sunt patru săptămâni de când am comandat dela dta crucea duplă electro-magnetică R. B nr. 86.967, pentru care primeşte cea mai ferbinte mulţămită, pentrucă mă simt deja foarte bine. Acum te rog să trimiţi vecinului meu Iosif Laibach un aparat, pentrucă şi el sufere de reumă şi eu i-am recomandat crucea dtale, pentrucă asta îl vindecă de sigur. Cu stimă: Andreiu Tilmann, măsar în Zomba. Astfel de epistole de recunoştinţă primeşte dl Albert Müller, Budapesta V/27 Vadász-u. 34 inventatorul crucei electro magnetice R. B. nr. 86.967, cari dovedesc limpede marea binefacere a ei.

*

Cel mai plăcut mijloc de înfrumseţare, care cu tot dreptul poartă numirea de „neîntrecut", e fără îndoială renumita cremă Margit a lui Földes, care toată lumea de dame a cucerit-o, ba chiar şi domnii o întrebuinţează cu plăcere, deoarece e pe deplin nestricăcioasă, în câteva zile delătură orice necurăţenie de piele, ca pistruele, sgrăbunţele, petele de ficat etc., iar obrazul îl împrospătează şi întinereşte. Nu s'a dovedit de bună numai la înfrumseţarea teinului, ci serveşte totodată şi pentru înălbirea ceafei, a umerilor şi a mânilor. Damele noastre vorbesc încântate despre efectul miraculos al acestui mijloc. O dosă mare costă 2 cor., iar una mică 1 cor. Se poate afla în toate farmaciile; păziţi-vă numai de imitaţiuni. Cumpăraţi-o prin postă dela singurul fabricant Clemens v. Földes, farmacist în Arad.

Poşta ultimă.

Procesul ziarului nostru.

— Ştire telegrafică. —

Cluj, 20 Septemvrie n.

Astăzi s'a pertractat la curtea cu juraţi din Cluj procesul de presă, intentat pentru agitaţie dlui *Teodor V. Păcăţian*, redactorul ziariului nostru. Curtea cu juraţi, după ascultarea acuzei procurorului şi a apărării, făcută din partea advocatului *Dr. Iuliu Pordea*, a adus verdict de *condamnare*, iar tribunalul a judecat pe dl *Păcăţian* la **10 luni temniţă de stat şi 700 cor. amendă în bani.** S'a dat recurs de nulitate la Curie.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul" Nr. 17, a apărut cu următorul sumar: O. Goga: Iosif Vulcan. Al. Ciura: Aduceri aminte. G. Murnu: Monumente antice din Roma: Palatinul. Maria Cunţan: Răsare (poezie). I. Borcia: Ifigenia în Taurida de Goethe, Act. V. O. C. T.: Bicentenarul lui Buffon. O. C. T.: Foi răsleţe. La noi, în viişoara de M. Sadoveanu. M. Sadoveanu: Cearta. Zoe Gârbea: Expoziţia de artă din Veneţia (1907). Cronica: † B. P. Haşdeu. Asociaţiunea naţională în Arad pentru cultura poporului român. Un îndrăsneţ. Barbarie. Ştiri. Ilustraţiuni: Vederi din Roma: Palatinul.

*

A apărut: **Ştiinţa conturilor** sau **Contabilitatea în partidă duplă** de I. C. *Panţu*, profesor la şcoala superioară de comerciu din Braşov. Ediţia a II a revăzută şi completată. Preţul 4 cor. Editura librăriei Ciurcu, Braşov.

Anunţ!

Abecedarul de Dr. I. Stroia, Dumitru Lăpădat şi I. Crişan, care e compus după cele mai practice abecedare existente şi Cartea de cetire pentru anul al doilea de şcoală se pot procura dela Librăria arhidiecezană şi dela autori în Sălişte. Preţul Abecedarului e 40 fil., a Cărţii de cetire 50 fil. cu rabatul obicinuit. (271) 1—6

CASA

din strada Cisnădiei Nr. 28, se vinde din mână liberă. A se întreba în cofetăria Stattin. (272) 1—3

In Wachsmangasse Nr. 10 se află de vânzare

o curte cu grădină

2 odăi, 2 bucătării şi un atelier de lucru, cu apaduct.

De a se întreba în Sagthor Nr. 84. (270) 1—3

Nr. 11967/1907]267] 2—2

Anunţ de târg timişan!

Târgul timişan de ţară al sf Mihai din anul curent se va ţinea din **26 Septemvrie** a. c. până inclusive **30 Septemvrie**.

Mânarea în târg a orice fel de vite, este permisă începând de Joi, 26 Septemvrie 5 ore dimineaţa.

Temesvár, 3 Septemvrie 1907.

Dela primcăpitănatul orăşenesc:

Francisc Beé
primcăpitan.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie" cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 24—

Nr. 66—1907 D. f. g. [269] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de profesor la gimnaziul român gr. or. din Brad cu specialitatea: limba maghiară combinată cu ştiinţele naturale şi geometria desemnativă se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegratul Român".

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor comitetului gimnazial şi le vor însoţi cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi, că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispoziţiunilor biariceşti, şcolare şi regulamentelor în vigoare şi la caz, dacă se va pretinde, se obligă a propune şi alte obiecte, cari i-se vor distribui prin direcţiunea gimnazială.
5. Diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, ori în lipsa acesteia document despre examenele prestate, şi la caz, dacă a mai fost aplicat, document de conduită despre anii de serviciu.

Beneficiul împreunat cu acest post e pentru cazul, că nu are diploma: salar ca profesor suplinitor de 1600 cor. (una miie şase sute); dacă are diploma va fi ales de profesor provizor, în care calitate va funcţiona 3 ani cu salar de 2000 coroane (două mii), iar după acest termin va fi promovat ca profesor ordinar definitiv cu 2400 coroane (două mii patru sute), şase cuincuenalii de câte 100 cor. şi drept de penziune la fondul arhidiecezan, la care se vor socoti şi anii de funcţiune din timpul provizoriatului.

Postul are să se ocupe la 1 Septemvrie v. a. c.

Brad, din şedinţa reprezentanţei gimnaziale, ţinută la 21 Maiu 1907.

V. Damian prezident. **Dr. P. Oprişa** secretar.

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procurà

Cuvântări liturgice

de arhimandritul **Nicodem Munteanu**

cu preţul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 23—52

IOAN PĂRĂU

măestru croitor

Strada Poplăcii Nr 21 — SIBIIU — Strada Poplăcii Nr. 21

Işi recomandă Onoratului public românesc

Atelierul de croitorie

După cunoştinţele câştigate în străinătate şi după o praxă de mai mulţi ani, se află în plăcuta poziţiune de a confecţiona tot felul de veştminte bărbăteşti, după cea mai nouă modă cum şi tot felul de uniforme militare.

In special se recomandă On. preoţi şi candidaţi de preoţi pentru confecţionarea de

Reverenzi

cari se fac după cel mai nou stil. Fiind **singurul croitor român de legea ortodoxă**, roagă Onor. preoţime pentru binevoitorul sprigin.

Comande urgente se efeptuiesc şi în timp de 24 oare.

Drept dovadă despre soliditatea lucrului las să urmeze una din multele scrisori de mulţămită ce le-am primit dela Onoraţii muşterii:

> Domnule Părău!
>
> Ieri, în 5 l. c. am primit reverenzile ce s'au lucrat în atelierul d-voastre. Despre croitură şi lucrul cum sunt lucrate, sunt detot mulţămit, aşa că cu drept cuvânt pot zice că atelierul d-voastră pentru croitura reverenzilor şi lucrul solid e cel dintâi în arhidieceza noastră. Primeşte, te rog, d-le Părău considerările deosebitei mele stime ce îţi păstrez totdeauna ca unui bun măestru.
>
> Georgiu Truţa, paroh

Rugând onorabilul public a mă onora cu preţioasele sale comande, semnez

Cu toată stima:

Ioan Părău
măestru croitor.

[264] 1—3

Pentru

Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumseţare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută şi cu efect miraculos

Feriţi-vă de imitaţiuni!

delătură deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe faţă, sgrăbunţele şi alte necurăţenii de piele. Netezeşte încreţiturile feţei, faţa o înălbeşte, împrospătează şi întinereşte.

Preţul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 cor.

ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: **Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinţi Margit 1 coroană. Apă pentru faţă Margit 1 coroana.** [200] 5—5

Se expedează prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul: **CLEMENS v. FÖLDES**

farmacist în ARAD.

Se capătă în toate farmaciile.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 37—41

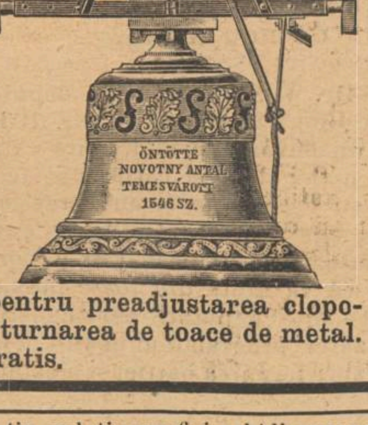

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 100 Sibiiu, Joi 13/26 Septemvrie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sfinţirea bisericei din Sângătin.

— Raport special. —

Sibiiu, 25 Septemvrie n.

Zile de sărbătoare au fost pentru locuitorii din *Apoldul-inferior* şi cu deosebire pentru cei din *Sângătin*, zilele de Sâmbătă şi Duminecă, când au putut să salute în mijlocul lor pe preabunul nostru arhipăstor, pe Exelenţa Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, care cu toată etatea înaintată de aproape 80 de ani, n'a prejetat de a da ascultare rugămintelor stăruitoare ale poporului din Sângătin, ci a venit ca să le răsplătească jertfele şi ostenelele ce le-au adus întru ridicarea unui locaş, sfânt, făcând singur sfinţirea noului lor Sion.

Mare mângăere şi bucurie a cuprins acest popor sărac, dar evlavios şi muncitor, când a văzut, că rugarea sa a aflat ascultare; şi s'au şi nizuit dimpreună cu vecinii lor Apolzeni, să-i facă iubitului cap al bisericei noastre o primire cât se poate de sărbătorească, ceeace le-a şi succes pe deplin.

Iată decursul acestor înălţătoare sărbări:

Plecarea din Sibiiu.

Sâmbătă în ziua Naşterii Născătoarei de Dumnezeu, dimineaţa la 8 ore a plecat Excelenţa Sa, Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* însoţit de P. C. Sa Protosincelul Dr. *Eusebiu R. Roşca*, director, de asesorii *Mateiu Voileanu* şi Dr. *Miron E. Cristea*, diaconul Dr. *Crăciunescu*, domnii Dr. *Ioan Dobre*, Dr. *Dimitrie Borcia*, diaconul *Aurel Oancea* şi teologul I. *Popa*, cu trenul de Alvinţ, pentru a da ascultare credincioşilor din comuna Sângătin şi a le sfinţi noul locaş zidit de ei întru mărirea lui Dzeu.

La gara din Sălişte s'a mai ataşat suitei Exc. Sale protopopul Săliştei Dr. *Ioan Stroia* şi corul învăţătorilor din tractul Săliştei, sub conducerea învăţătorului *Iuliu Crişan.*

La gara Apoldului-mic au ajuns la orele 10 şi un sfert. O mare mulţime de popor din Apoldul-mic şi din comunele apropiate în frunte cu protopopul tractului *Avram P. Păcurariu* şi cei doi preoţi din Apoldul-mic I. *Lazar* şi I. *Orăştian* îmbrăcaţi în odăjdii, protopopul pens. I. Droc, precum şi toţi preoţii tractului Mercurii au primit pe celce venea în numele Domnului. Excelenţa Sa se dă jos din cupeu şi îndată ce mulţimea adunată înaintea gării l-a zărit a isbucnit în strigăte entusiaste de „să trăiască“ la adresa iubitului cap al bisericii noastre.

Preoţii îmbrăcaţi în odăjdii împreună cu protopopul Păcurariu păşesc înainte, protopopul întinde sf. evangelie spre sărutare Excelenţiei Sale şi apoi în cuvinte bine simţite adresează Excelenţiei Sale un cuvânt de bineventare. Arată binele cel mare ce isvoreşte din nisuinţa capului bisericii noastre de a ajunge cât de des în contact nemijlocit cu poporul, care îl aşteaptă cu dragoste şi cu supunere ca pe un Mântuitor, aducându-i în urmă omagii de supunere şi recunoştinţă pentru faptul că n'a cruţat osteneală şi la etatea aceasta înaintată, la 80 de ani, ci a ascultat glasul iubitului său popor credincios şi aleargă la el să-l binecuvinte şi să-l lumineze cu învăţături şi sfaturi părinteşti.

Excelenţa Sa mulţămeşte pentru cuvintele frumoase de bineventare cari le priveşte ca o dovadă de dragoste şi alipire pentru sine şi pentru biserica străbună pe care o păstoreşte. Toată dragostea de care e întimpinat o priveşte ca omagiu adus sfintei noastre biserici, care ne ocroteşte la sinul ei ca o mamă bună, dându-ne scut şi liman în peripeţiile vieţii pământeşti. Deci dacă dorim un viitor bun şi fericit să ne alipim cu dragoste şi credinţă neclintită către ea — limanul fericirii — iubind pe Dzeu, cinstind pe cei dăruiţi cu conducerea ei, şi arătând dragoste şi stăruinţă şi pentru patria noastră. Bunul Dzeu să ne ajute pentru a ajunge la un viitor tot mai bun şi mai fericit. Imploară binecuvântarea cerului asupra tuturor cari au alergat întru bineventarea sa. Representantul politic al cercului, protopretorul Mangesius încă îi adresează câteva cuvinte de bineventare în numele cercului pretorial, la care Excelenţa Sa răspunde adânc emoţionat implorând ajutorul Domnului asupra tuturor, fără deosebire de naţionalitate şi confesiune, spre binele şi prosperarea patriei comune.

Intre ovaţiile mulţimei entusiaste care se îmbulzea se vadă pe bunul arhipăstor acesta se urcă în trăsura marelui proprietar Alexandru *Măcelariu* din Sângătin, trasă de 4 cai şi împodobită cu flori. Convoiul se pune în mişcare, în fruntea lui e protopretorul *Mangesius* însoţit de primarul din Apold I. *Beu*, urmează trăsura Excelenţiei Sale însoţit de protopopul şi asesorul I. Droc, apoi vin mai multe trăsuri, suita Metropolitului, preoţii şi fruntaşii din tract şi mulţime mare de popor din împrejurime. Trăsurile se pun în mişcare către comuna fruntaşe Apoldul inferior. Copiii de şcoală şi poporul a format de ambele lături ale drumului un şir întreg până la întrarea în comună, aclamând şi aruncând flori în trăsura Excelenţei Sale. La întrarea în comună era ridicată o poartă de triumf împodobită cu flori şi frunze de stejar pe care era scris „Bine aţi venit“.

Sunetele de bucurie ale clopotelor bisericii, care e zidită după obiceiul bătrânesc pe un vârf de deal, anunţa sosirea celui aşteptat. Trăsurile cu oaspeţii iubiţi percurg strada principală, care prin lărgimea ei şi a felului cum sunt aşezate şi zidite casele, arată, că aici a locuit odată şi nu chiar de mult un alt popor (Saşii), cari au cedat terenul unui popor mai viguros, mai trainic, care priveşte cu încredere în viitor, poporului român, singur stăpânitor acum în această comună fruntaşe şi înfloritoare.

Cred că e la loc, ca aici se amintesc faptul istoric, că biserica cea nouă e zidită pe locul unde nu de mult a stat o biserică săsească, iar aproape de ea se afla monumentele a doi pastori evanghelici: Friedrich *Conrad* mort la 1814 şi cel din urmă Samuel *Hammer* mort la 1846. Dela acest dat biserica şi comuna fruntaşe Apoldul-mic a ajuns exclusiv în mânile harnicului popor român de aici.

Inatea bisericii descinde Excelenţa Sa şi între cântările bisericeşti ale corului şi sunetele clopotelor urcă, însoţit de suita sa, preoţimea şi mulţimea de popor, dealul pe care stă biserica cea nouă. Pe acest deal mai există încă o biserică veche care datează de pe la anul 1750. Biserica e de lemn şi mi-s'a spus, că a fost adusă din comuna Poiana-Sibiiului. In biserică se cântă Doxologia cea mare, Impăratul cerurilor, Excelenţa Sa împreună cu asistenţă număroasă cântă „Impărate ceresc“.

După rugăciunea de mulţămită ese înaintea bisericii, căci biserica era cu mult prea mică pentru a putea cuprinde mulţimea de popor doritor de a asculta învăţăturile înaltului prelat. De pe un loc mai ridicat, cu voce puternică, care nu dovedeşte de loc varsta-i înaintată, adresează către mulţimea adunată cam următoarele:

Iubiţii mei fii sufleteşti!

In călătoria mea către comuna învecinată Sângătin, unde sunt chemat ca să închin un nou locaş Domnului, am venit să vă cercetez şi pe voi credincioşii acestei comune fruntaşe, precum cercetează părintele pe fiii săi şi să vă dau sfaturi şi învăţături folositoare şi mântuitoare de suflete. In o zi de sărbătoare ca aceasta, când sărbătorim Naşterea Născătoarei de Dzeu, ce v'aş putea vorbi altceva. — Iubiţii mei fii sufleteşti, — decât despre însemnătatea şi folosul sărbătorilor peste tot şi însemnătatea şi folosul sfintei sărbători de astăzi. Biserica a aşezat sfintele sărbători nu numai pentru a ne aduce aminte de vrednicia şi sfinţenia diferitelor persoane dumnezeeşti şi bisericeşti şi întru cinstirea acestora ci mai vârtos pentru a ceti şi a cunoaşte viaţa lor plină de credinţă, moralitate, scoţând învăţături bogate din aceste, pentru îndreptarea vieţii noastre. Pentrucă oameni asemenea nouă au fost aceste persoane dumnezeeşti, însă pentru faptele lor pline de virtute i-a onorat biserica, instituind zile de sărbătoare în amintirea lor. Asemenea şi sărbătoarea de astăzi a fost aşezată întru amintirea Naşterii Fecioarei Maria, care a fost aleasă dintre mii şi mii de Fecioare, de Dzeu, ca dintru dânsa să se nască Mântuitorul lumii, fiiul lui Dzeu, Mesia cel aşteptat. Şi pentruce a ales Dzeu pe Fecioara Maria, pentru aşa o cinste, cum nu s'a învrednicit o altă Fecioară pe această lume? Pentru viaţa ei, iubiţilor, pentru viaţa ei plină de virtuţi. Deci din această viaţă virtuoasă putem scoate şi noi o mulţime de învăţături mântuitoare pentru sufletele noastre. Dar cu deosebire una voiu scoate la iveală, din care isvoreşte tot binele din lumea aceasta creată şi care cuprinde în sine multe alte podoabe sufleteşti. Aceasta e Bunacreştere. Părinţii Fecioarei Maria au ştiut să-i dee fiicei lor o creştere bună, s'o înveţe să fie cu frica lui Dumnezeu, cu smerenie, evlavie, bunăcuviinţă, curăţenie şi cu alte virtuţi frumoase împodobită, la şcoală s'a întărit în acestea prin învăţăturile sfinte şi de aceea a fost ea aleasă ca să fie Maica lui Dzeu.

De aceea biserica o sărbătoreşte ca pe cea mai cinstită decât Heruvimii şi mai mărită decât Serafimii. Şi toate aceste onoruri se datoresc bunei ei creşteri.

Bunacreştere este baza şi fericirea familiei şi prin urmare şi a oricărui popor.

Se adresează apoi Excelenţa Sa, către părinţi, că dacă îşi voesc lor şi copiilor lor binele şi fericirea să le dee acestora creştere bună. Căci numai atunci vor binecuvânta aceştia pe părinţii lor şi vor vărsa lacrămi pe mormintele lor şi se vor ruga pentru ei, iar de nu, îi vor blăstăma. Se recomandă buna creştere şi pentru a putea trăi in societatea omenească, pentru că numai cei binecrescuţi vor şti se dea fiecăruia ce e al său, vor şti să trăiască cu vecinul său în bunăînţelegere şi armonie.

Bunacreştere se poate câştiga în casa părintească şi în şcoală precum şi din învăţăturile bisericii. Deci numai acel popor care va şti culege şi însuşi învăţăturile ce i se dau, va putea trăi şi prospera. Firele de iarbă cari au mai mari rădăcini şi se bucură de mai multă lummină, se desvoaltă mai bine şi cresc în locul altora, cari ne având cele trebuincioase pentru desvoltare părăginesc. Aşa e şi cu popoarele, cari cearcă să-şi câştige mai multă lumină prin carte se desvoaltă în contul celor lipsite de carte. Deci vedem cum cel învăţat cuprinde tot mai mult teren, cum se înalţă, cum stăpâneşte şi se desvoaltă asemenea firelor de iarbă, crescute în lumină. Aici aduce Exc. Sa mai multe exemple din trecutul nostru, cum moşii nostri au avut averi frumoase, dar din lipsă de carte le-au perdut. Dar arată apoi, că sunt şi oameni cu carte, cari sunt periculoşi pentru societatea omenească. Deci numai acea învăţătură e bună, care stă în conglăsuire cu învăţăturile evangelice, care se întemeiază pe credinţa şi frica de Dumnezeu şi care se poate câştiga în biserica noastră şi în şcoalele cari stau sub ocrotirea acestei sfinte biserici. Deci cercetaţi biserica, trimiteţi-vă copiii la şcoală, daţile acasă creştere bună, cum au făcut părinţii Maicii Domnului şi veţi avea răsplată în cer şi pe pământ. Faceţi fapte bune, plăcute lui Dzeu, Trăiţi în banăînţelegere, transplantaţi în fiii vostri dragostea şi credinţa nestrămutată către legea strămoşească şi Dumnezeu vă va binecuvânta. Amin. Cuvintele grăite de arhipăstorul bisericii, tălmăcite pe înţelesul tuturor au fost primite cu strigăte de bucurie.

Părintele I. Lazar adresează după aceasta un cuvânt de mulţămită în numele poporului, Inaltpreasfinţiei Sale, mulţămindu-i pentru osteneala ce şi-a luat de a se abate şi pela credincioşii din comuna Apoldul inf. şi ai învrednici de bogate învăţături şi sfaturi. Ii doreşte reîntoarcere sănătoasă şi mulţi ani fericiţi. După acestea ceteşte Ex. Sa rugăciunea de deslegare, pe care poporul o ascultă în ghenunchi.

Invitat de preoţi şi de unii fruntaşi ai comunii face rugăciuni la mai multe morminte.

După aceste servicii dumnezeeşti, Excelenţa Sa cercetează şcoala confesională, având numai cuvinte de laudă la adresa parohilor şi învăţătorilor.

Dela biserică pleacă Excel. Sa la casele ospitale ale parohului Orăştian unde harnica preoteasă ne aştepta cu masa întinsă. Pela orele 11 şi $^{1}/_{2}$ primeşte Excelenţa Sa delegaţiunile.

Se prezintă protopopul Mercurii cu toţi preoţii din tractul său, apoi învăţătorii din localitate şi jur. Comitetul parohial şi comitetul comunal. La toţi le adresează Excelenţa Sa cuvinte de învăţătură şi sfaturi părinteşti. Cu deosebire îşi esprimă dorinţa, ca preoţii şi învăţătorii precum şi fruntaşii diferitelor comitete să stăruiască ca în curând să ridice şi ei o biserică mai mare şi corăspunzătoare acestei comune înfloritoare, la ceia-ce răspunde un fruntaşiu foarte nimerit: „Vom ridica Excelenţa Voastră, ear pe Inaltpreasfinţia Voastră să-l ţină Dumnezeu să ni-o sfinţească!“

La o oră s'a luat masa la şcoala confesională care a durat până la 3 ore în cea mai bună dispoziţie. Inaltpreasfinţitul a toastat lăudând vrednicia poporului din această comună, iar protopopul Mercurii a ridicat păharul pentru Excelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu.*

Plecarea la Sângătin.

La oarele 3 şi $^{1}/_{2}$ s'a urcat Excelenţa Sa în trăsură şi însoţit de suită mare şi între aclamările poporului din Apoldul-inf. părăseşte comuna şi se îndreaptă către comuna Sângătin, ţinta călătoriei sale.

Comuna Sângătin e cam în depărtare de un sfert de oară de Apoldul-inf. Deja pe la mijlocul drumului un nor de praf ne anunţă venirea unui grup de călăreţi eşiţi întru întâmpinarea Inaltpreasfinţitului. Postându-se de ambele părţi ale trăsurilor voinicii călăreţi ne conduc în comună unde o poartă de triumf cu inscripţia „Intru mulţi ani stăpâne“ arăta însemnătatea zilei, iar la capătul comunei harnicul preot *Ioan Dăian* îmbrăcat în odăjdii şi cu evangelia în mână înconjurat de întreg poporul din Sângătin, fără deosebire de naţionalitate şi confesiune, aşteaptă pe cel ce a ascultat glasul chemării lor şi a venit să închine locaşul lor, zidit cu multă trudă, Domnului.

Părintele *Dăian*, după ce întinde evangelia spre sărutare Excelenţiei Sale, îl bineventează în o cuvântare emoţionată şi plină de avânt, care ia servit spre cinste şi mulţămeşte că a ascultat rugămintele lor şi n'a cruţat osteneală la etatea înaintată şi a venit la ei aducându-le mângăere, ca părintele cel bun fiilor săi. Excelenţa Sa mulţămeşte pentru cuvintele de bineventare şi le spune că cu dragoste a dat ascultare chemării lor, când l-au rugat să vie şi să închine locaşul cel nou zidit Domnului. Va ridica rugăciuni pentru cei ce au ostenit întru ridicarea lui şi pentru toţi câţi se vor învrednici a asculta în el cuvântul lui Dumnezeu. In numele comunei politice îl bineventează notarul comunal, căruia deasemenea îi răspunde Excelenţa Sa îndemnând ca comuna politică împreună cu comuna bisericească să meargă mână în mână pentru ridicarea şi progresarea întregului popor din Sângătin.

In sunete de clopote şi între ovaţiile locuitorilor au ajuns la casa parohului Ioan Dăian. N'a ajuns cândva bucurie mai mare pe aceasta comună mică şi săracă, — dar cu prospecte pentru viitor — ca acuma, când au putut saluta în mijlocul lor pe capul bisericii noastre, când li-s'a dat aşa de mare cinste, de a veni însuşi şi a le răsplăti munca lor şi jertfa lor depusă pe altarul Domnului. O singură dată — după spusa unui fruntaş — şi anume la anul 1850 a fost venit în comuna Sângătin Marele Andreiu Baron de *Şaguna*, şi anume, din următorul incident: Locuitorii comunei voiau să cumpere nişte păduri nemeşeşti şi să le parceleze între ei şi spre scopul acesta s'au adresat Consistoriului din Sibiiu cu rugarea de a-i ajuta cu un împrumut de 30.000 fl. pentru a putea ajunge în posesiunea acelora. Atunci să fi venit însuşi Marele Arhiereu ca să vadă pentru ce fel de păduri le trebue lor această însemnată sumă.

De atunci până acuma n'a fost Arhiereu în comuna Sângătin, deci îndoită le-a fost bucuria aceasta, că şi-au văzut ridicată o biserică frumoasă şi că va fi sfinţită de însuşi capul bisericii.

Excelenţa Sa a descins la casele ospitale ale parohului Dăian. Aici a fost întâmpinat de părinţii parohului, iar fetiţa parohului a predat — rostind câteva cuvinte — un buchet de flori Excelenţei Sale.

In aceiaşi zi la 5 oare s'a oficiat la biserica veche Vecernia şi Privegherea împreunată cu Litie din partea P. C. Sale protosincelul *Dr. E. R. Roşca*, a protopopului *A. Păcurariu*, a preotului Dăian şi a diaconului Dr. *Crăciunescu*. Strana a condus-o dnul asesor Mateiu *Voileanu* şi cantorul bisericii mari din Sălişte, Ilie *Hociotă* cu o deosebită solemnitate. La serviciu a asistat şi Excelenţa Sa. După terminarea serviciului s'a făcut procesiune la orele 7 şi $^1/_2$ la biserica cea nouă, ducându-se acolo pânea litiei şi odoarele bisericii. Sara a fost cină comună la casa parohului, care a fost neobosit întru a mulţămi pe deplin pe aleşii oaspeţi.

Actul sfinţirii.

Duminecă dimineaţa la 8 oare fără un sfert preoţii oficianţi: P. C. Sa Dr. Eusebiu Remus Roşca, asesorii Mateiu Voileanu, Dr. Miron E. Cristea, Ioan Droc, protopopii A. Păcurariu, Dr. Ioan Stroia, preoţii I. Dăian şi P. Marcu şi diaconii Dr. Crăciunescu şi Aurel Oancea au eşit îmbrăcaţi în odăjdii înaintea bisericii întru întâmpinarea Excelenţei Sale şi cu cântarea „Bine eşti cuvântat" au întrat în biserica cea nouă, pentru a se începe actul sfinţirii.

S'a început cu sfinţirea apei mici, apoi a cetit Excel. Sa rugăciunea de sfinţire care a fost ascultată de întregul popor în ghenunchi şi care să începe: *„Doamne Dumnezeul ceriului şi al pământului, carele sfânta biserica ta cu înţelepciunea cea negrăită o ai întemeiat şi în locul chipului slugirii cei îngereşti din ceriu ai întocmit rânduiala slujbii preoţeşti pe pământ, Tu stăpâne, cela ce dăruieşti lucruri mari: primeştene şi acum pe noi cei ce ne rugăm ţie… …… al căror aşezământ şi noi păcătoşii ţiindu-l cădem la Tine, Dumnezeul cel vecinic şi ne rugăm Ţie milostive: Biserica aceasta ce s'a zidit spre a Te lăuda, umple-o de dumnezească mărirea Ta … etc.*

După rostirea rugăciunii se aşează sticluţa cu moaştele în locul rezervat pentru acestea, în mijlocul prestolului, se varsă apoi *mastixul* compus din mulţime de aromate şi se astupă cu ciment şi cu un capac cioplit din piatră. Arhiereul varsă apoi peste prestol miresme şi rostind psalmul: *„stropimă-vei cu isop"* … etc. spală prestolul. Se unge apoi cu mir şi unt de lemn. In colţuri se pun sf. Evangelişti. Preoţii aduc vestmântul cel alb de pânză şi-l aşează peste prestol.

După aceea se aşeză lucrurile sfinte pe prestol. Arhiereul unge apoi cu mir interiorul bisericii şi după aceste ceremonii se începe actul imposant al încunjurării, se cetesc 3 Evangelii şi arhiereul unge cu mir şi exteriorul bisericii.

După aceasta procesiune convoiul întră în frunte cu Arhiereul în biserică între sunetul clopotelor şi a cântării melodioasă: *„Luminează-te, Luminează-te, noule Jerusalime, că a Domnului mărire peste tine a strălucit"*.

Biserica are hramul „sfinţilor apostoli Petru şi Pavel". Se prezintă foarte bine. E stil curat românesc, în felul cum sunt zidite bisericile din Moldova de pe timpul lui Stefan cel mare. Planul a fost făcut de inginerul consistoriului din Sibiiu Pamfilie. Asemenea şi internul îţi face impresiune foarte bună. Pictura e binişor reuşită, ear motivele româneşti cu cari sunt în abundanţă împodobiţi păreţii bisericii îi dau o înfăţişare drăguţă.

La întrarea în biserică sunt două înscripţii comemorative. Pe cea din dreapta cetim următoarele: Ziditu-s'a această sf. biserică ortodoxă română în anii 1906—1907 prin neobosita stăruinţă a parohului Ioan Dăian, a epitropiei şi a comitetului parohial, parte din ajutoarele poporenilor, parte din colecta benevolă. Ear în partea stângă sunt înşiraţi titorii bisericii:

Ioan Iuga, Simion Dăian, Ioan Dăian, paroh. Familia Măcelariu, Nicolae Hociotă, Dumitru Oana, Ioan Droc protopop, Ioan Popa Zeic, Gligor Dancu, Ioan Dancu, Nicolae Lupaşiu, Ioan Beju, Maria Iuga şi Danil Bârsan.

Săvârşit actul sfinţirii împreunat cu ceremoniile îndatinate s'a început sfânta liturgie. In decursul liturgiei, după Cheruvic, a fost hirotonit întru preot diaconul Aurel Oancea, ales paroh în Rodbav, tractul Agnita. Răspunsurile liturgice au fost cântate cu multă precisiune de corul învăţătorilor din tractul Săliştii, condus de înv. Iuliu Crişan. După liturgie Excelenţa Sa a ţinut poporului o cuvântare, în care folosind însemnătatea actului, a dat, ca de obiceiu, frumoase învăţături. Mânecând dela citatul „Doamne iubit-am frumseţa casei Tale" … laudă vrednicia locuitorilor acestei comune, cari cu multe greutăţi au ridicat acest locaş întru cinstirea lui Dzeu. Deci cu drag a venit în mijlocul lor, ca să închine acest locaş Domnului şi să se bucure la această sărbare măreaţă împreună cu ei, cum se bucură fiii când soseşte părintele lor de mult aşteptat. Deci foloseşte ocasiunea aceasta măreaţă pentru ale îmbogăţi mintea şi inima lor cu învăţături mântuitoare.

Dzeu a făcut pe om stăpân peste toate vietăţile şi lucrurile de pe pământ şi i-a dat minte ca cu puterea acesteia să le domineze. Dar i-a lăsat voe liberă cum să şi folosească mintea dată lui şi cum să şi-o îmbogăţească. Dacă o va folosi spre bine, fericirea îl aşteaptă, iar de nu, osânda.

Din aceste se înţelege, că Dzeu a condiţionat folosul lucrurilor de pe pământ dela vrednicia omului. Cu cât se va lumina şi cultiva, cu atât va fi mai bine pentru el. Pentru cultivarea omului s'au zidit biserici. Bisericile nu sunt numai pentru a se ruga omul în ele, pentru că Mântuitorul a zis, că lui Dzeu ne putem ruga în tot locul, ci mai ales pentruca prin învăţăturile ce ni-se dau în biserică să ne luminăm mintea noastră. De aceea avem şi noi biserici ca să auzim învăţăturile dumnezeeşti în dulcea noastră limbă şi să le primim. Apoi biserica mai are acea însemnătate, de a ne aduna la sinul ei pe toţi, bogaţi şi săraci, fericiţi şi năpăstuiţi, învăţându-ne să ne iubim şi să ne ajutăm unii pe alţii. Oamenii au binecuvântat pe ceice au zidit şi sprijinit zidirea bisericilor şi se roagă pentru ei, zicând: „Doamne sfinţeşte pe ceice iubesc podoaba casei Tale". Astfel trebue să ne rugăm şi noi pentru aceia, cari au ajutat la zidirea acestei sfinte biserici. Aici I. P. S. Sa ceteşte pe titorii bisericii cari au contribuit din avutul lor cu sume însemnate pentru acest locaş dumnezeesc şi cari sunt comemoraţi pe tabla pusă în tinda bisericii. Continuă apoi Exc. Sa a da sfaturi poporenilor ca să cerceteze regulat biserica, îndemnând şi pe pruncii lor să facă asemenea, căci în biserica Domnului li-se dau adevăratele învăţături şi-şi vor însuşi virtuţile creştineşti. Binecuvântă apoi poporul.

Spre mângăerea numărosului popor participător, I. P. S. Sa a împărţit însuşi anaforă, dând fiecărui credincios ocasiunea de a-i săruta sfinţita dreaptă.

Exc. Sa a mai cetit apoi rugăciuni de deslegare la mormântul alesei familii Măcelariu şi Hociotă, iar după săvârşirea acestora a mers la casa parohului, unde a primit delegaţiunile.

Impunătoare a fost presentarea poporului din Ludoş, în frunte cu preoţii I. Pop şi I. Stanciu. Preotul I. Pop prin o cuvântare binesimţită a salutat în numele poporului său pe I. P. S. Sa la ceeace Inaltpreasfinţitul răspunde, mulţămind pentru ovaţiile făcute. Se presentă apoi preotul reformat cu capelanul şi învăţătorii săi. Preotul bisericii unite cu comitetul parohial al aceleia.

Comitetul comunal în frunte cu primarul şi notarul. Comitetul bisericei gr. orientale, apoi un grup de Sălişteni, dintre cari unii au jertfit sume mari pentru ridicarea bisericii nouă.

Excelenţa Sa mulţămeşte apoi la toţi pentru omagiile aduse, împărţind învăţături şi sfaturi de a trăi cu toţii în bună înţelegere şi dragoste frăţească, căci numai aşa vor lucra la înaintarea comunei.

Banchetul.

La oarele 1 şi $^1/_2$ s'a început banchetul în casele spaţioase ale fruntaşului Beu. S'au ţinut multe toaste şi pline de însufleţire, iar corul învăţătorilor ne-a delectat cu frumoase cântece. Primul toast l-a ţinut Excelenţa Sa pentru domnitoriu, a fost ascultat în picioare, aducându-i-se ovaţii generale. Al doilea vorbitor a fost protopopul Mercurii, A. Păcurariu, dânsul a ridicat păharul pentru sănătatea capului nostru bisericesc, relevând meritele ce le are I. P. S. Sa pentru prosperarea bisericei noastre. P. C. Sa protosincelul Dr. E. R. Roşca vorbeşte pentru protopopul tractului. Asesorul M. Voileanu pentru buna înţelegere între confesiuni. Preotul reformat Virág pentru Excelenţa Sa. Protopopul Droc pentru parohul Dăian, care a stăruit din tot sufletul pentru ridicarea bisericii. Protopopul Dr. Stroia vorbeşte pentru comitetul parohial, iar asesorul Dr. Cristea pentru vrednicia poporului din Sângătin.

La 4 oare s'a ridicat masa, iar după o pauză mică la casa parohului Dăian, s'a pornit tot convoiul către Apoldul inf. Poporul din Apold avizat la timp a ieşit iarăşi întru întâmpinarea Inaltpreasfinţitului. La întoarcere s'a abătut I. P. S. Sa pe la preotul I. Lazar.

După o poposire scurtă am luat-o către gara Apoldului-inferior, aşteptând acolo sosirea trenului. La sosirea trenului Exc. Sa însoţit de suită se urcă în tren între ovaţiile entuziaste ale mulţimei care l-a însoţit la gară. Din compartiment mai binecuvântă încă odată mulţimea adunată înaintea trenului, trenul se pune în mişcare încheindu-se astfel frumoasele sărbări, cari au lăsat adânci amintiri în inimile tuturor participătorilor. Iar comuna Sângătin şi fruntaşii ei vor binecuvânta în totdeauna acele momente înălţătoare, în cari au putut saluta pe capul bisericii ortodoxe române în mijlocul lor. — Doame sfinţeşte pe cei-ce iubesc podoaba casei Tale! (*db.*)

Despre creşterea religioasă şi morală.

Cuvîntare rostită elevilor gr. or. dela şcoalele medii şi civile din Făgăraş la deschiderea solemnă a anului şcolar.

De catehetul Gh. Tulbure.

(Fine).

Dar şi din alt punct de vedere este de însemnătate fundamentală — în educaţiune, — studiul religiunii. Câtă vreme toate celelalte obiecte de învăţământ slujesc numai agonisirii de cunoştinţe abstracte sau teoretice, din care, în urma slăbiciunii firii sale omul trage mai puţin folos în viaţă, pe atunci *studiul religiunii pregăteşte sufletul pentru lupta cea grea şi nemiloasă a vieţii.* Căci pe cât de uşoară şi fără griji este, iubiţi elevi, viaţa noastră, de pe băncile şcoalei, pe atât de anevoioasă viaţă şi existenţă vă aşteaptă în momentul când le veţi părăsi. Şi va fi vai şi amar de acela, pe care greul vieţii îl va surprinde slab şi nepregătit.

Asemâna-l voi pe acela, ca corabia fără vâsle, lăsată în largul mării, care la cea mai slabă adiere de vânt nefavorabil se va cufunda în adâncuri de valuri.

Iată pentruce am afirmat, că şcoala, care va creşte în sânul ei tineri fără *tăria sufletească* de a rezista suferinţelor împreunate cu lupta pentru trai, tineri lipsiţi de simţul datorinţei, de simţul cinstei şi demnităţii personale, lipsiţi de dragostea de a-şi închina puterile sufleteşti înaintării neamului lor — şcoala aceea s'a abătut, respective nu şi-a împlinit chemarea sa.

Chemarea aceasta şi-o îndeplineşte şcoala dând importanţa cuvenită *studiului religiunii*, singurul menit a înzestra sufletul şcolarilor cu *tăria de voinţă, cu spiritul de jertfă şi abnegaţiune*, necesar în luptele vieţii; singurul menit a pune temelia culturii şi fericirii adevărate.

De aceea, iubiţi elevi, dacă învăţăturile şi adevărurile cele frumoase şi înalte ale evangeliei lui Christos vor pătrunde şi se vor întipări pe lespezile inimilor voastre, prefăcându-se într'o *energie sufletească* care va fi singură stăpână peste modul vostru de cugetare, de simţire şi de lucrare în toate zilele vieţii voastre, atunci vă asigur, că veţi fi pururea *oameni de ispravă, oameni de jertfă şi de ideal*, iar greutăţile şi încercările vieţii totdeauna le veţi şti înfrunta cu isbândă.

Atunci veţi fi, la timpul său, folositori şi societăţii şi neamului nostru, care tocmai în vremile acestea are mai mare lipsă de oameni cinstiţi, *oameni de luptă şi credinţă.*

Spre scopul acesta trebue însă, ca deja deacum să se aprindă în sufletele voastre făclia cea sfântă a moralei evangelice, deacum să se plămădiască în inimile voastre tinere *credinţa şi încrederea neclintită în Dumnezeu, dragostea şi alipirea faţă de biserica şi poruncile Lui.*

In calitate de catehet al vostru, eu am să fiu dascălul inimilor voastre, mie mi-se impune datorinţa să îngrijesc de creşterea voastră religioasă şi morală.

In vederea acestei datorinţe nu mă voiu mulţămi numai cu predarea materialului din religiune şi nici numai cu pretensiunea, ca acel material să vi-l însuşiţi întocmai, ci-mi voi îndrepta străduinţa mai cu seamă într'acolo, ca să deştept în inimile voastre simţul dreptăţii, şi al cuviinţei şi al adevărului, să vă trezesc îndemnul de a face bine şi numai bine, să strecor în sufletele voastre *energia morală de a urma sfaturilor evangelice în toate actiunile voastre.*

Voi aştepta deci, înainte de toate, ca fiecare din voi să urmeze şi aici, în loc streiu, *felul de viaţă creştinească şi românească* ce i-s'a dat la casa părintească. După cum acasă în satul său fiecare s'a obicinuit, ca în Dumineci şi sărbători să meargă la biserică împreună cu părinţii săi, astfel va trebui să urmeze şi aici, cât timp se află sub îngrijirea şcoalei. In scopul acesta va pretinde dela fiecare, ca pe lângă studiul serios al religiunei, *să cerceteze biserica regulat.*

Numai acela îmi dă asigurarea şi nădejdea, că va fi un fiu credincios al bisericei şi al neamului său, care din tinereţele sale se va deprinde a alerga cu dragă inimă în casa Domnului pentru ascultarea cuvântului dumnezeesc.

Cel ce voieşte să rămână şi să se considere de Român adevărat, fie învăţat sau neînvăţat, acela trebue să crească şi să trăiască în *duhul cel creştinesc*, ce stăpâneşte de veacuri viaţa sufletească a neamului său.

Zic, de veacuri, iubiţi elevi, pentrucă s'au plinit optsprezece sute de ani, decând neamul nostru românesc, altoit aici la poalele Carpaţilor şi în valea Dunării, ca o tinără mlădiţă din trunchiul cel viguros al viţei latineşti, duce *o viaţă creştinească.*

In răstimpul acesta îndelungat, voi, cei cari aţi învăţat istorie, ştiţi câte potopuri de duşmani şi răuvoitori s'au năpustit asupra strămoşilor nostri, ca să le răpească, nu bogăţiile în aur, cari nu le aveau, ci singura lor comoară sufletească: *credinţa şi dragostea de lege.* Dar ştiţi şi aceea, că ori cât de amară a fost viaţa lor, ori cât de hulită şi prigonită a fost credinţa lor, ei nu şi-au lăsat-o, nu şi-au jertfit-o. Ci atunci, când umilirea şi suferinţa le era mai amară, cu suflet credincios se îndrepta către bisericuţele lor de bârne, adăpostite în văile munţilor şi acolo, înduioşaţi şi întăriţi de glasul evangeliei şi de cântarea cea sfântă a unui cantor moşneag, îşi stropiau cu lacrămi de mângăere şi de nădejde un traiu întristat şi sărac.

Credinţa şi nădejdea în Dumnezeu a fost singura pavăză, care le-a dat tăria sufletească, care i-a scos curaţi şi neprihăniţi din veacurile de întunerec şi durere.

Oare pe noi, strănepoţii lor de astăzi, cari ne-am botezat în biserică liberă, organizată şi egal îndreptăţită cu celelalte, cari ne putem închina, nu în zmerite bisericuţe de lemn, ci în biserici pompoase aşezate în mijlocul oraşelor, oare pe noi, zic, nu ne îndrumă aceste lungi veacuri de obidă la o dragoste şi alipire şi mai mare faţă de această maică biserică, care a păstrat viaţa sufletească a neamului nostru?

Oare astăzi, când la popoarele civilizate din apusul Europei şcoala e socotită ca tindă a bisericii, astăzi, când Englezii, poporul cel mai luminat, petrec Dumineciie cetind Sfânta Scriptură, când în Germania profesori universitari iau parte împreună cu elevii lor la toate deprinderile religioase şi fiecare om cu cât e mai luminat cu atât se simte mai aproape de Dumnezeu — astăzi zic, n'ar fi un dispreţ asupra obârşiei şi trecutului nostru, dacă, lăsându-ne orbiţi de falsa strălucire a unei pseudoculturi, ne-am răci şi înstrăina de biserica aceea, care a ocrotit bunurile sufleteşti ale străbunilor noştri?

Ţin să accentuez faptul acesta, cu atât mai vârtos, cu cât în viaţa noastră bisericească încep a ieşi la iveală simptomele unei rătăciri întristătoare, după care o parte a cărturărimii noastre nu mai află de bine a călca în urmele vieţii părinţilor şi moşilor săi, nu mai simte trebuinţa a-şi manifesta alipirea faţă de biserică prin cercetarea şi apărarea ei, nu mai simte nevoe de mângăerile credinţei creştineşti. Eu voesc, iubiţi elevi, ca voi să nu rupeţi legăturile sufleteşti cu rândurile strămoşilor nostri apuşi în morminte. Eu voiesc, ca voi să deveniţi bărbaţi învăţaţi, dar în acelaş timp şi creştini buni. Eu voiesc, ca mână'n mână cu cultura voastră ştientifică să sporească şi religiozitatea voastră sau cultura voastră religioasă-morală.

In urmare, pe acela, care cu îndărătnicie va ocoli biserica Domnului îl voiu privi de duşman al Domnului şi al evangeliei Lui, ba chiar de primejdios pentru viitorul bisericei şi al neamului meu, şi acolo va găsi şi în mine pe cel mai mare duşman al său.

Şi mai ales voi, iubiţi elevi, cari sunteţi avizaţi a vă face studiile gimnaziale în limbă străină, aveţi cu atât mai scumpă datorinţă să cercetaţi sfânta biserică, cu cât dânsa vă oferă singurul loc, unde dat vă este să ascultaţi cuvântul evangelic şi cântarea duhovnicească în dulcea limbă a mamelor voastre. Dar „nu tot cel ce zice Doamne, Doamne, va întra întru împărăţia cerului, ci acela care face voia Tatălui, care este în ceriuri", zice Mântuitorul Cristos.

Nu e de ajuns să ne rugăm, să cercetăm biserica şi să cunoaştem legea Domnului, ca să putem fi priviţi de creştini drepţi şi buni, ci e de lipsă ca legea Domnului s'o tălmăcim în fapte.

Nu numai acela va fi privit din partea mea de student bun, care va şti lecţiunile din religiune şi va cerceta biserica regulat, câtă vreme toate acestea pot fi împlinite din frica de pedeapsă, ci acela, care va avea şi purtare morală bună.

Buna purtare e podoaba tinerimii şcolare şi e totodată garanţa puternică, că din tinerimea aceasta vor ieşi bărbaţi vrednici, cu caractere nepătate. Şi e lucru ştiut, că nu atât ştiinţa cea multă este cea ce înalţă popoarele, ci mai ales moravurile bune.

Aştept dar dela voi, cu deosebire ca studenţi români aflători în oraş străin şi între camerazi străini să aveţi cea mai frumoasă şi cea mai cinstită purtare, ca să fiţi şi altora pildă de conduită morală.

Cu ochi de Argus voiu priveghia asupra purtărilor voastre în şi afară de şcoală şi aspră răsplată va lua acela, care va cauza supărare şi ruşine părinţilor săi şi nouă tuturora prin purtarea necuviincioasă sau imorală.

*

Eu am însă nădejdea, iubiţi elevi, că voi sunteţi în curat cu datorinţa şi cu chemarea voastră şi că nu veţi da prilej mai marilor vostri să constate la voi semne de negligenţă sau de porniri rele şi stricăcioase. Am convingerea, că în pragul noului an de şcoală vă apucaţi de muncă cu toată înflăcărarea piepturilor voastre tinere, am credinţa, că înaintea ochilor sufleteşti ai fiecăruia din voi pluteşte un ideal frumos şi măreţ: de a deveni bărbaţi luminaţi şi cinstiţi, deopotrivă folositori bisericei şi neamului nostru.

In credinţa aceasta, chem din nou darul şi ajutoriul Atotputernicului Dumnezeu asupra nizuinţelor voastre, rugându-l, ca prin trimiterea Preasfântului său Duh, să deschidă minţile şi inimile voastre pentru primirea adevărurilor ştiinţei omeneşti şi a evangeliei sale Dumnezeeşti, paşii vostri săi îndrepteze spre cărările luminii şi virtuţii, ca astfel în toate cugetele şi faptele voastre să se preamărească Preasfânt numele Lui. Amin.

Sărbările iubilare

ale

„Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ are onoare a invita publicul cu tot respectul la *festivităţile iubilare*, ce se vor ţinea *Sâmbătă în 28 şi Duminecă în 29 Septemvrie a. c.*, din prilejul împlinirei anului al 40-lea de existenţă şi al 10-lea de când prezidentul actual dl Victor *Tordăşianu* se află în fruntea ei, cu următorul

Program:

Sâmbătă, în 28 Septemvrie n. la orele 8 seara reprezentarea în teatrul orăşenesc a piesei

Maliţiosul (Sburdalnicul)

Farsă în 5 acte de A. Kotzebue,

traducere de Ioan St. Şuluţu, prelucrată de nou de un binevoitor al meseriaşilor români.

Regisor: Dumitru Axente.

Persoanele:

Domnul Somnulescu, proprietar . .	Dl L. Boldor
Doamna Anica, soţia lui	Dna M. Bânda
Dora, fiica lor	Dra E. Roman
Iancu, nepotul lor	Dl D. Axente
Maiorul Somnulescu, fratele propr.	Dl A. Balomiri
Coconul Costică	Dl G. V. Bidu
Mărioara, fiica maiorului	Dra M. Imbăruş
Stan, servitorul lui Costică . . .	Dl Alex. Bozo
Madam Sofia, econoama casei . .	Dra M. Cismaş
Un păzitor de noapte	Dl G. Şoima

Mai mulţi ţărani.

Preţul locurilor:

Loge parter, pentru 4 persoane	Cor.	6·—
Loge parter, pentru 5 persoane . . : .	„	7·50
Loge rangul I pentru 4 persoane . . .	„	8·—
Loge rangul I pentru 3 persoane . . .	„	6·—
Loge de onoare în rangul I	„	12·—
Loge rangul II pentru 4 persoane . . .	„	5·—
Loge rangul II pentru 5 persoane . . .	„	6·20
Loc în balcon, rândul I	„	3·—
Loc în balcon, rândul II şi III	„	2·—
Loc în balcon, rândul IV şi V	„	1·50
Stal I (4 rânduri dinainte)	„	2·—
Stal II (dela al 5-lea rând înapoi) . . .	„	1.50
Parter numerizat	„	1·—
Loc de stat în parter	„	—·80
Loc de stat în parter (studenţi şi militari)	„	—·60
Galerie, rândul I	„	—·80
Galerie, rândurile II până la fine . . .	„	—·60
Intrarea în galerie	„	—·40

Bilete de întrare se vând cu începere de Joi, 26 Septemvrie n., în Librăria arhidiecezană precum şi sara la cassa teatrului.

Duminecă, în 29 Septemvrie n. c, la 8 oare a. m. azistare corporativă la sfânta liturgie în biserica catedrală (*Serviciul divin se termină la oarele 10)*; la 10 oare a. m. prezentare corporativă la Patronul Reuniunei, I. P. S. Sa Domnul Arhiepiscop şi Metropolit Ioan Meţianu; la $10^{1}/_{2}$ oare depunerea coroanelor pe mormintele întemeietorului Reuniunei, de pie memorie Nicolae Cristea şi pe al marelui fundator Dumitru Andronic; la 11 ore a. m. întrunire festivă în localul Reuniunei, când se vor împărţi distincţiile şi diplomele iubilare; la 1 oară d. a. masă comună în sala mare dela „Gesellschaftshaus“, iar sara la 8 oare

Concert festiv

în aceeaşi sală cu următorul

Program:

1. „Ce faci Ioană?“, cor mixt de G. Dima. 2. „De n'ar fi iubirile“, cor mixt de I. Mateiu. 3. „Durerea Românului“, cor mixt cu solo de sopran (d şoara E. Roman), de I. Crişan. 4. „Doină doiniţă“, cor bărbătesc cu solo de tenor (dl I. Stanciu), de I. Vorobchievich. 5. „Hai în horă“, cor mixt de G. Dima. 6. „Dorinţa“. solo de tenor, cântat de dl I. Stanciu. 7. *a)* „Fetele casnice“, *b)* „Ţiganca“, coruri de dame de T. Popovici. 8. „Imnul unirii“, cor bărbătesc, de T. Popovici. 9. „Răsunetul Ardealului“, cor mixt cu solo de sopran, de I. Vidu. 10. „Hora Severinului“, cor mixt de I. Wiest. Dirigentul corului Candid Popa.

Preţul de întrare: de persoană 1 cor. 20 bani, de familie à 3 persoane 3 coroane, pentru studenţi şi militari 1 cor. Insignii de dans pentru jucători 50 bani.

Bilete de întrare se vând cu începere de Joi, 26 Sept. n., în Librăria arhidiecezană şi sara la cassă (Gesellschaftshaus). După concert urmează dans. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuità pe cale ziaristică. *Comitetul Reuniunei.*

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători* „Inălţarea sfintei Cruci“, *numărul proxim al foii noastre apare Luni d. a.*

*

Sărbările dela Bistriţa. Adunarea generală a „Asociaţiunei“, ţinută Sâmbătă şi Duminecă în Bistriţa, a fost una din cele mai reuşite. Rapoartele trimisului nostru special, date la timp la poşta din Bistriţa, ne-au sosit, în urma nu ştim cărei împrejurări, abia astăzi dimineaţa, şi astfel numai în numărul viitor putem începe cu publicarea lor. Notăm, că comitetul central a fost reales în formaţiunea veche, întrând ca membrii noi în comitet domnii secretari *Octavian Goga* şi *Oct. C. Tăslăuanu.*

*

Advocat nou. Dl *Dr. Nestor Porumb* aduce la cunoştinţa publicului, că şi-a deschis cancelarie advocaţială în Oradea-Mare, strada Beöthy Ödön Nr. 4. vis-à-vis de catedrala gr. cat. Cu 1 Noemvrie a. c. n. însă şi-o mută în strada Teleki nr. 5 a doua casă dela casa oraşului.

*

Pentru gimnaziul din Brad a întrat la cassa arhidiecezană suma de 50 coroane, dela dl Teodor *Bulza*, din Criscior.

*

Dl Iorga întortochează. Iată ce scrie „*Neamul românesc*“: „O întrebare legitimă o pune „*Unirea*“ din Blaj: „Nu s'ar putea ca ambele biserici româneşti (unită şi neunită) să convină în acelaşi text al sf. scripturi şi al cărţilor rituale şi se folosim toţi aceeaşi ediţie românească?“ La această întrebare dl Iorga răspunde: „*Ar fi de sigur o imensă binefacere naţională*“. Dar întrebarea de mai sus nu „Unirea“ o pune, ci un prietin al cronicarului ei, la care ea („*Unirea*“) răspunde categoric cu un *non possumus* astfel: „Şi dacă s'ar putea trece peste dificultăţile tehnice — ca să le numesc aşa — *rămân greutăţi principiare bisericeşti, cari niciodată nu vor fi superate*“. Iată soluţiunea „Unirei“ şi „imensa binefacere naţională“ ce i-o stoarce dnul Iorga. (Vezi „Unirea“ nr. 36 a. c.)

*

Indreptare. In ştirea „*Un dar frumos*“ din numărul trecut al ziarului nostru s'a cules greşit suma de 160 lei, în loc de *960* lei, cât face suma dăruită în fiecare lună de dl Vintilă Brătianu, primarul Bucureştilor, pe seama coloniilor şcolare.

*

Hymen. D-şoara Aurelia L. *Tatar* din S.-Jupani şi dl Ioan *Triff*, absolvent de teologie, din Mihăieşti, fidanţaţi.

*

Aviz. Oarele de oficiu la direcţia financiară din Sibiiu, cu începere dela 1 Octomvrie curent, vor fi în zile de lucru dela 8 la 12 şi dela 2 şi jumătate la 5 şi jumătate, iar în Dumineci şi sărbători dela 9 la 12. Informaţiuni se dau părţilor numai în zile de lucru, dela orele 11 până la 12.

*

Al 113-lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Ioan Martin, fost chelner.

Acesta este al 113-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Moarte năprasnică. Crâznicul bisericei gr. or. din Spălnaca *Nicolau Lazar* a mers Luni în 16 Septemvrie, împreună cu fiul său de 7 ani Constantin la hula numită a „Hopârţii“ să aducă pentru trebuinţa căsii ceva pământ galbin şi năsip. Micul copil a stat înaintea vitelor, iar tatăl Nicolae, ţinând o troacă în mână, a întrat într-o săpătură afundă de sub înaltul ţărm să-şi ia năsip. Deodată s'a surpat peste el întregul ţărm de pământ şi l-a îngropat de viu. Copilul a pornit spre sat strigând după ajutor, care a şi sosit — dar durere, numai spre desgroparea cadavrului. In 18 a fost petrecut la locul de vecinică odihnă. Il deplânge soţia şi 4 copii minoreni.

*

Dela „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului“ primim ştirea, că în şedinţa ultimă a comitetului s'a luat hotărârea, ca expoziţia de copii a doua să se ţină Duminecă în 13 Octomvrie n. c. în comuna *Ilimbav*, iar expoziţia de vite a 17-a să se ţină Duminecă, în 20 Octomvrie n. c. în comuna *Săcădate.* Pentru fiitorii conducători de şcoale de pomi comunale se va ţinea în zilele de 12—14 Octomvrie n. c. în comuna *Sălişte* şi sub conducerea membrului din comitet dl Dr. I. Stroia, protopresbiter, un curs de pomărit subvenţionat de comitat şi de Reuniunea agricolă. Faptul, că în timpul din urmă, cu concursul secretarului Vic. Tordăşianu, s'au înfiinţat câte o Insoţire de credit Raiffeisen în Guşteriţa şi Agârbici, s'a luat cu plăcere la cunoştinţă.

*

Curs de dans. Domnul Nicolau *Şara* va deschide în curând un curs de dans în Sibiiu, în sala dela „*Unicum*“, pentru copii şi separat pentru adulţi. Oarele pentru copii sunt dela 5 la 7, pentru ceilalţi dela 8 la 10. Se învaţă toate jocurile moderne. Inscrierile se fac după ameazi între 1 şi 3, în prăvălia dlui Daniel, din piaţa mare.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Dr. Vasile Saftu, paroh (Braşov) 1 cor., dna Amalia Albu, soţie de prof. (Brad) 2 cor., d-na Emilia Moldovan n. Herbay (Deva) 1 cor., Dr. Aurel Nyilvan, adv. (Şomcuta-mare) 2 cor., dna Carolina Muntean, soţia colon. c. şi r. Paul Muntean cor. 2·50, d-na Lucreţia Sila (Tecuciu) 2 cor., Ioan Sârbu, prezidentul „Reuniunei mes. şi neguţ. din Poiana“, 1 cor. şi Dr. Atanasiu Moga medic (Sebeşul-săs.) 2 cor.

*

Constituire. Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ din Sibiiu s'a constituit pe anul şcolar 1907—1908 în şedinţa ţinută la 29/11 August 1907 sub presidiul P. C. Sale Dr. *Eusebiu Roşca*, protosincel, director seminarial, în modul următor: Prezident: Dr. Nicolae Bălan prof. sem. Vicepreziedent: Petru Debu cler. c. III. Archivar: Iosif Tătulea cler. c. III, Notar: Aurel Bodea cler. c. I. Cassar: Romul Perian cler. c. II. Controlor: George Ciupe cler. c. I. Bibliotecar: Ascaniu Crişan cl. c. II. Vicebibliotecar: Ioan Dragomir ped. c. I. Redactor: Ioan Modroiu cler. c. III. Econom: Ioan Haşiu pedag. c. III. — Membrii în comisiunea literară: 1. George Navrea cleric c. III. Ioan Podea cleric c. III. 3. Pantilimon Bratu cler. c. II. 4. Alexandru Moldovan cler c. II. 5. Nicodem Cristea cler. c. I. 6. Basile Jura cler. c. I. 7. Victor Pleşa pedag. c. III. 8. Ioan Puşcar pedag. c. III. 9. Ioan Grama pedag. c. II.

*

Petrecere în Sălişte. Reuniunea pompierilor voluntari din Sălişte invită la Festivitatea iubilară aranjată din prilegiul împlinirei a 25 ani de existenţă. Festivitatea se va ţinea Duminecă în 29 Septemvrie stilul non 1907. Programul e următorul: *Sâmbătă în 28 Septemvrie* n. Seara la 8 ore conduct cu torţe şi convenire colegială în „Hotelul comunal“. *Duminecă, în 29 Septemvrie n.* 1. La $8^{1}/_{2}$ ore a. m. participare la serviciul divin în biserica cea mare şi la parastasul, ce se va celebra în amintirea membrilor răposaţi. 2. La $9^{1}/_{2}$ ore şedinţa comitetului central al Reuniunei pompierilor comitatensi. 3. La $10^{1}/_{2}$ ore şedinţa festivă a Reuniunei pompierilor voluntari din Sălişte 4. La $11_{1}/_{2}$ ore adunarea generală a Reuniunei pompierilor din comitatul Sibiiu. 5. La $12^{1}/_{2}$ ore producţiunea pompierilor voluntari din Sălişte. 6. La $1^{1}/_{2}$ ore banchet. La 3 ore petrecere poporală cu joc şi sara foc de artificii. NB. Toţi cei ce vor să participe la banchet, să binevoiască a se însinua la secretarul reuniunei *P. Giura*, până în 25 Septemvrie n — Cuverta de persoană 3 cor.

*

Cine sufere de reumă, podagră, astmă, ischias, sgârciuri în stomac, la inimă sau alte sgârciuri, de dureri de cap, de dinţi şi urechi, şi a încercat multe remedii dar fără a obţinea crucea duplă electro-magnetică Nr. 86967 R. B. a lui Albert Müller, care la boalele sus numite are efect miraculos, dupăcum reese din scrisorile de mulţămită şi recunoştinţă ce sosesc zilnic, dintre cari publicăm azi următoarea: „Stimatului domn. Albert Müller în Budapesta V/27 Vadász-utcza 34. Crucea duplă electro magnetică sosită în săptămâna trecută s'a dovedit foarte cu efect. Durerea de cap îndărjită, de care suferia nevasta mea, a trecut, iar dispoziţia i-a schimbat-o într'atâta, încât voia de lucru e mai mare decât odinioară. Boala aceasta nu a putut fi vindecată cu tratament medical de şase luni, cu aparatul electro-magnetic însă a fost delăturată. Primeşte deci adânca mea mulţămită pentru invenţia d-tale de utilitate publică. Iţi făgăduesc, că o voiu recomanda tuturor cunoscuţilor mei. Cu stimă Schwartz Mark, învăţător, Györ Szemdre 19 Martie 1906“.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“ vol. IV. A apărut vol. IV din „**Cartea de Aur**, *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian.* In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor.* Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresà autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

Din public.*)

Mulţămită publică.

Au binevoit să ne dee concursul material la petrecerea de vară românească aranjată în 28 August st. n. în Purcăreni (com. Braşov) următorii: I. Dima, comerc. în Brăila 8 cor., dşoarele Puricescu 6 c., Diamandi Steriu 5 cor., T. Giurgiu, par., G. Ţigoi, epitrop, O. Trandaburu, E. Coman, preot, E. Dima, inginer, G. Cârnu, I. Ţigoi, I. G. Dogar, I. Muşat, doamna şi dşoara Lupescu, C. Dârjan, T. Chircă, fiecare câte 4 cor., I. Coman, G. Urdea, parohi, T. Sbarcea, med., I. Moldovan, Korodi S., câte 3 cor., dşoara F. Zeidner, doamna Hegyesi, câte 2 cor., I. I. Jelea 3 cor., G. Ţolea, M. Grama, I. I. Dogar, A. Stroe, I. Stroe, M. Dârjan, M. Oltean, I. O. Rucărean, I. Pitiş, I. Tocitu, I. Muntean, G. Median, R. Verzea, capelan, Z. Popoviciu, Şt. Pâclea, Oct. Costea, I. Tiberiu, R Muşoiu, I. Cârnu, Al. Stefănescu, I. Ditrich, I. Seceleanu, fiecare câte 2 cor., N. Cornean 1 cor., V. Micudă 1 cor. 20 fileri, I. Muntean. Lukhaub I.-né, Sztoiu E., Koszta T., M. Nistor, F. Tăbac, I. Primăvară, V. Bărbier, fiecare câte 1 cor.

Total 145 cor. 20 fileri. Spese 115 cor. 20 fileri. Resultă un profit curat de 30 cor., cu care se pune basa unui fond numit: „Fondul pentru ajutorarea funcţionarilor parohiali din Purcăreni“.

Primească stimaţii domni şi pe calea aceasta mulţămitele noastre sincere. In numele comitetului aranjator: Iancu *Giurgiu*, stud. med. Ioan *Ţigoi*, st. agr.

Poşta redacţiei.

Jianu. Primit cu mulţămită cele trimise. Le vom face loc în curând.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Emulsiunea lui SCOTT

are o influenţă extraordinară asupra întregului organism, vindecă şi întăreşte plumâna.

Tuse şi răceli,

oricât de vechi şi obstinate ar fi, se vindecă foarte repede prin Emulsiunea lui SCOTT. Chiar şi celor ofticoşi le aduce Emulsiunea lui SCOTT uşurare, bine înţeles, că cura să se poată începe la timp, adeseori chiar deplină şi îndelungată însănătoşare.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50

De cumpărare în toate farmaciile.

Nr. 945—1907 [274] 1—2

Publicaţiune

În cancelaria primăriei comunale din Noul-săsesc se dă în arândă pe timpul din 1 Noemvrie 1907 până la 1 Martie 1908 păşunatul cel mare de circa 1300 jugăre aparţinător comunei politice şi a comunei evangelice bisericeşti. Preţul de strigare 400 cor. Vadiu 10%.

Condiţiunile mai de aproape le împărtăşeşte

Primăria comunală.

A nagydisznódi járás föszolgabirájától.

Sz. 3887/1907 [275] 1—2

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járáshoz tartozó Boicza községben nyugdijazás által megüresedő jegyzői állásra pályázatot nyitok és felhivom pályàzni ohajtókat, hogy a minősitettségüket, eddigi alkalmaztatásukat, erkölcsi magaviseletűket, életkorukat és nyelvismeretűket feltűntető okmányokkal felszerelt sajátkezűleg irt pályázati kérvényűket hozzám legkésőbben 1907 évi szeptember hó 28-áig nyujtsák be, és pedig a már végleges alkalmazásban állók felettes hatóságuk utján.

Személyes jelentkezés csak hetfön és csütörtökön d. e. történhetik, de helyesebben mellőztetik. Protegáltatások, ès ajánltatások feltétlenül mellőzendők, mivel a jelőlésnél csak a jelőlt bebizonyitott alkalmas volta lehet mérvadó.

Az állás a községi szervezési szabályrendeletben, illetve az 1904 évi XI. t.c.-ben megállapitott illetményekkel van javadalmazva.

O román nyelvnek szóval és irásban birása feltétlenül szükséges.

Nagydisznód 1907 évi szeptember hó 13-án.

Schieb Viktor s. k
föszolgabiró.

Sz. 9075/1907 [273] 1—1

Hirdetmény.

A nagyszeben-ujegyházi th. uton lévő 98 számu hrd. javitására vonatkozó munkálatok biztositása céljából folyó évi szeptember hó 30-án d. e. 10 órára a vármegyei székház tanácskozási termében tartandó zártajánlati versenytárgyalást hirdetek.

A versenyezni ohajtókat felhivom, hogy a fennti munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az előirányzott 2855 K. 09 f. költség után számitandó és a részletes feltételekben előirt 5%-os bánatpénz a nagyszebeni mkir. adóhivatalnál történt letételéröl szóló nyugtával ellátott irásbeli zárt ajánlataikat a kitüzött nap 9 óráig nálam. annyival is inkáb adják be, mert a késöbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgô munkálatokra vonatkozó müszaki müvelet és részletes feltételek a szebenvármegyei mkir. épitészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban megtekinthetök.

Nagyszeben 1907 szeptember hó 20-án.

Reissenberger Gusztáv s. k.
alispán.

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 25—

IOAN PĂRĂU

măestru croitor
Strada Poplăcii Nr. 21 — SIBIIU — Strada Poplăcii Nr. 21

Işi recomandă Onoratului public românesc

Atelierul de croitorie

După cunoştinţele câştigate în străinătate şi după o praxă de mai mulţi ani, se află în plăcuta poziţiune de a confecţiona tot felul de veştminte bărbăteşti, după cea mai nouă modă cum şi tot felul de uniforme militare.

In special se recomandă On. preoţi şi candidaţi de preoţi pentru confecţionarea de

Reverenzi

cari se fac după cel mai nou stil. Fiind **singurul croitor român de legea ortodoxă**, roagă Onor. preoţime pentru binevoitorul sprigin.

Comande urgente se efeptuiesc şi în timp de 24 oare.

Drept dovadă despre soliditatea lucrului las să urmeze una din multele scrisori de mulţămită ce le-am primit dela Onoraţii muşterii:

> Domnule Părău!
>
> Ieri, în 5 l. c. am primit reverenzile ce s'au lucrat în atelierul d-voastre. Despre croitură şi lucrul cum sunt lucrate, sunt detot mulţămit, aşa că cu drept cuvânt pot zice că atelierul d-voastră pentru croitura reverenzilor şi lucrul solid e cel dintâi în arhidieceza noastră. Primeşte, te rog, d-le Părău considerările deosebitei mele stime ce îţi păstrez totdeauna ca unui bun măestru.
>
> Georgiu Truţa, paroh

Rugând onorabilul public a mă onora cu preţioasele sale comande, semnez

Cu toată stima:
Ioan Părău
măestru croitor.

[264] 2—3

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 24—52

Cea mai renumită bere

din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 33—

---

[265] 3—3

Intre băncile mai mari

„Economul“ din Cluj (Kolozsvár)

oferă, pe lângă garanţia cea mai mare, **procentul cel mai avantagios pentru depuneri spre fructificare.**

Depunerile se **plătesc** de regulă, amăsurat cu situaţia cassei, **imediat şi fără abzicere.**

Depuneri se pot trimite şi **prin postă** pe spesele institutului.

Pentru depuneri de ale **bisericilor şi instituţiunilor culturale şi filantropice** se fac condiţiuni exceptional de favorabile.

Capital acţionar şi rezerve cor. 620,000.

Depuneri cor. 1.500,000.

Esconturi cor. 2.300,000.

Casse nouă sistem „Arnheim“ **sigure contra focului şi spargerei** pentru depozite.

Cassete Selfmen pentru mici economii.

Condiţiuni favorabile pentru disconturi de cambii şi pentru împrumuturi hipotecare.

Filiale în Gherla, Murăş-Ludoş şi Panticeu.

Expozitură în Aiud, cari asemenea primesc depuneri şi fac toate operaţiunile de bancă.

Direcţiunea

Anunţ!

Abecedarul de Dr. I. Stroia, Dumitru Lăpădat şi I. Crişan, care e compus după cele mai practice abecedare existente şi Cartea de cetire pentru anul al doilea de şcoală se pot procura dela Librăria arhidiecezană şi dela autori în Sălişte. Preţul Abecedarului e 40 fil., a Cărţii de cetire 50 fil. cu rabatul obicinuit. (271) 2—6

CASA

din strada Cisnădiei Nr. 28, se vinde din mână liberă. A se întreba în cofetăria Stattin. (272) 2—3

In Wachsmangasse Nr. 10 se află de vânzare

o curte cu grădină

2 odăi, 2 bucătării şi un atelier de lucru, cu apaduct.

De a se întreba în Sagthor Nr. 84. (270) 2—3

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 16—23

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 101 Sibiiu, Marți 18 Septemvrie (1 Octomvrie) 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Discursul dlui A. Bârseanu

rostit la deschiderea adunării generale a „Asociațiunei".

„Onorată adunare generală!

Intrunirile generale ale însoțirilor noastre culturale sunt adevărate sărbători naționale. Ele sunt așteptate cu nerăbdare în toate părțile țării, de peste tot se grăbesc ale cerceta mulți dintre fiii poporului nostru, cari poartă la inima lor dragostea pentru neamul din care fac parte, și peste tot unde răsună graiu românesc, lucrările acestor întruniri sunt urmărite cu cea mai vie băgare de seamă.

Și cum ar și putea fi altfel, când „Asociațiunea" noastră are în vedere probleme așa de înalte, când la adunările ei este vorba de tot ce poate fi mai scump unui popor: de limba și de literatura sa, de cultura și de luminarea sa, cu un cuvânt, de tot ce-l poate înălța în prezent și-i poate asigura viitorul său între celelalte popoare!

Caracterul ambulant al adunărilor noastre generale a făcut, ca de astădată, urmând prietenoasei invitări a fraților nostri din despărțământul Bistriței, să ne îndreptăm pașii spre acest frumos colț de țară, spre acest vechiu emporiu, unde se întâlnesc atâtea căi din ținuturi locuite de Români și unde o viguroasă așezare românească, condusă de o mână de bărbați luminați și devotați binelui obștesc, ne reprezintă așa de demn între celelalte neamuri.

Era chiar o datorie de pietate pentru o însoțire care poartă pe flamura sa deviza: „Literatura română și cultura poporului român", să cerceteze, măcar acum în anul al 47-lea al viețuirii sale, orașul, în care a văzut pentru întâiași dată lumina zilei cântărețul deșteptării noastre naționale, nemuritorul *Andrei Mureșianu.*

Aici așadară, în frumosul oraș de lângă „râul repede", și conduși de geniul nemuritorului bard național, ce cu glas de aramă, întocmai ca un arhanghel, ne-a trezit din somnul cel de moarte și ne-a chemat la o nouă viață, îndemnându-ne să părăsim pentru totdeauna „a pismei răutate" și „oarba neunire", și dând mânile, să fim „pururea frați" uniți „în cuget și simțiri"; aicea, între atâți frați de-ai nostri, dornici de a vedea cât mai curând întrupate idealele aceluia, pe care marele Eminescu îl numește cu drept cuvânt „preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet", vom urma de astădată lucrările noastre, căutând să ne dăm seamă, ce a fost în stare să îndeplinească „Asociațiunea" noastră în cursul anului trecut, și mai vârtos, ce ar trebui să îndeplinească ea de aci înainte, ca să corăspundă mărețelor scopuri, în vederea cărora a fost întemeiată?

Lucrările săvârșite în sinul „Asociațiunei" și în diferitele ramuri ale ei sunt arătate în resumat în raportul general al comitetului, ce se va desbate în cursul acestei adunări. Problemele de căpetenie ale însoțirei noastre culturale și mijloacele pentru ajungerea lor sunt indicate în statutele ei. Cu toate acestea însă, dacă voim să ne dăm pe deplin seamă de direcția ce trebue să o dăm lucrărilor noastre, ca să putem ajunge în adevăr ținta dorită, sau cel puțin să ne apropiem de ea cât se poate de mult, este neapărat de lipsă, să ne aruncăm privirile ceva mai departe și să căutăm a înțelege ce se petrece în lumea mare, deoarece viața poporului nostru, ca a orișicărui organism, nu se poate desfășura izolat, ci stă în strânsă legătură cu mersul omenimei întregi și este adânc influențată de curentele ce stăpânesc lumea împrejmuitoare.

Cred deci, că nu va fi de prisos, dacă, înainte de a trece la lucrările speciale ale „Asociațiunei", făcute în cursul anului trecut în interesul poporului nostru, voiu încerca a scoate la iveală, întru cât mă îngăduesc modestele mele puteri și timpul ce-mi stă la dispoziție, câteva momente mai însemnate, ce se pot observa de prezent în mersul omenimei întregi, căutând apoi să aflăm împreună, care ar fi calea cea mai potrivită, ce ar trebui să o urmeze poporul nostru, ca să poată ținea pas cu celelalte neamuri și în deosebi, în ce direcție ar trebui îndreptate năzuințele „Asociației" noastre, în timpul cel mai apropiat, ca în adevăr să fie de folos poporului nostru?

Doamnelor, domnilor!

Oricine observă cu oarecare băgare de seamă mersul omenimei, trebue să rămână uimit de schimbările ce se întâmplă în timpul mai nou cu o repejune de necrezut în viața omenească. Nu trece un an, ca să nu zic o zi, să nu se facă o nouă invențiune, o nouă iscodire a minții omenești, care schimbă în multe privințe relațiunile de traiu, deprinderile și vederile omului. Desvoltarea extraordinară a științelor naturale și technice, întâmplată în secolul trecut, a avut ca urmare o cunoaștere tot mai adâncă a naturei și a puterilor ei, și paralel cu această pătrundere în tainele naturei, întrebuințarea tot mai mare a puterilor ei în folosul omenimei. Apa, aerul, căldura, electricitatea, magnetismul, toate au fost supuse voinței omenești, și cu ajutorul lor omul modern, ca un nou Prometeu, și-a creat felurite mijloace pentru ușurarea și îmbunătățirea traiului său.

Față cu iscodirile acestea din ce în ce mai minunate ale minții omenești distanțele de pe pământ au început a dispărea, productele nordului rece se amestecă cu ale ecuatorului ferbinte, mările cele extinse și munții cei înalți nu mai sunt pedecă pentru om, răsăritul dă mână cu apusul, popoarele cele mai felurite se amestecă unele cu altele și învață a trăi împreună. Albul cu Galbenul și cu Negrul, cel până ieri sălbatec, cu popoarele cele mai înaintate. Până și Mocanul nostru dela munte, Olteanul din țara cepii și a săcării, și Murășanul din Câmpia bogată în grâne voind să-și mai ușureze cele năcazuri, nu se înspăimântă a lua lumea în cap și pribejește peste nouă mări și nouă țări, prin ținuturi, de cari mai nainte auzise numai din poveste.

De altă parte, în urma întocmirilor celor nouă și cu deosebire în urma mijloacelor de comunicație moderne, omul se deprinde și cu trebuințe nouă. Plugul cel vechiu și greoiu de lemn se înlocuește cu plugul sprinten de fer cu mai multe tăișe, sapa și secerea cu mașina de săpat și cea de secerat, îmblăciul cu mașina de treierat, răsboiul cel vechiu de țesut cu răsboaie mehanice perfecționate, acul migălos cu mașina de cusut, ceaunul cu mașina de spirt, lumina de său sau de ceară cu lampa de petroleu sau chiar și cu cea electrică, care a pătruns pe alocurea chiar și în sate. O locuință mai comodă, o hrană mai variată, îmbrăcăminte mai prezentabilă sunt trebuințe generale în ziua de azi. Dar pe lângă trebuințele acestea fizice, omul modern caută să-și mulțămească și sufletul prin felurite distracții, prin învățătură și prin lucruri de artă.

Se înțelege, că mulțămirea atâtor trebuințe nu se poate face așa de ușor. De aici frământarea neîntreruptă între oameni, alergarea fără preget după câștig, aceea, ce s'a obicinuit a se numi „lupta pentru existență" și care niciodată n'a fost așa de aprigă, ca în zilele noastre.

Vai de celce întră în această luptă fără pregătirea trebuincioasă! El, sau e dat la o parte, ca un netrebnic și trebue să ducă o viață din cele mai amărâte, sau e călcat fără milă în picioare de cei mai destoinici.

A sta însă la o parte de lupta aceasta aprigă a generațiilor de astăzi, râvnitoare după un traiu mai bun, nu este cu putință decât doară păstorului din creerii munților; dar nici acestuia pentru multă vreme, deoarece au început a pătrunde până la el: linia ferată, telegraful și telefonul, dându-i veste de celece se petrec în lumea largă și ademenindu-l spre vârtejul, de care a fost ferit până acum.

Astfel progresul omenimei schimbă neîncetat felul de viață al popoarelor și pretinde dela ele o pregătire din ce în ce mai mare spirituală și corporală pentru lupta de traiu, dacă nu voesc să fie sdrobite de alte popoare, ba chiar șterse de pe fața pământului. Dacă însă acest progres a făcut omenimea mai fericită ca înainte, sau nu?... aceasta este altă întrebare.

Un al doilea moment caracteristic al timpului de față e nizuința din ce în ce mai pronunțată a maselor celor mari ale poporului de a-și asigura și ele o soarte mai bună, o viață mai demnă, nizuință, care adeseori dă naștere la conflicte grave, ba este în stare a produce chiar sguduiri sociale puternice, și care prin urmare trebue să preocupe nu numai pe bărbații de Stat, ci pe orișice om cugetător.

Libertatea politică, câștigată după mari lupte și după multe vărsări de sânge în cursul veacului trecut, n'a fost în stare a aduce pentru toate treptele sociale libertatea economică și mulțămirea așteptată. Omul mai puțin favorizat de soarte se simte încă și astăzi rob al celui mai puternic, cel sărac se simte exploatat de cel mai cu avere, proletarul, care nu are alt isvor de traiu pentru sine și pentru familia sa, decât puterea brațelor sale, se vede silit a jertfi o parte din sărăcia sa pentru înmulțirea milioanelor capitalistului. Nu este de mirare deci, că aproape în toate părțile îi vedem pe toți acestia agitându-se, ca să poată răsufla mai liber, însoțindu-se unii cu alții, ca astfel să încerce cu puteri unite aceea, ce nu pot îndeplini izolați, organizându-se și formând împreună un lanț puternic, care se extinde în toate țările cu oarecare înaintare.

Se pare, ca și când un răsboiu crâncen s'ar pregăti în lumea întreagă, un răsboiu social, cum nu s'a mai văzut până acum și care nu se poate asămăna decât cu cataclismele cele mari ale naturei, cu potopul de odinioară sau cu erupțiunile vulcanice, cari au schimbat întreaga înfățișare a pământului.

Ferice de statele, ai căror conducători înțelepți le știu feri prin măsuri luate la timp de asemenea cataclisme nimicitoare! (Va urma).

Asociațiunea la Bistrița.

— Raport special. —

— 23 Septemvrie n.

Pe măsură ce trenul se apropia de Bistrița, se urcau în el participanții la adunarea „Asociațiunii." Din Sibiu au plecat Joi seara: Dl asesor *N. Ivan*, Dr. *G. Proca*, exact. consist: *V. Fincu*, Oct. *Goga* cu Doamna și Domnișoara Goga, Oct. *Tăslăuan*, protopopul Făgărașului *N. Borzea*, dl *I. Vătășan* și corespondentul „Telegrafului Roman", *C. Dimian.* La Copșa sau urcat și cei puțini plecați din Brașov, între cari harnicul prof. *Andreiu Bârsan* viceprezidentul Asociațiunii și *Dr. N. Vecerdea* dirig. „Albinei". La Cluj societatea s'a sporit cu Dl Iosif Schiopul, representantul ziarului „*Lupta*" cu iubiții Bănățeni Dr. Isidor Pop, Anton Bogdan, și cu confrații din România I. Moroianu funcț. super. la ministeriul de Domenii, Dr. Sassu și Dr. Bobeșiu. Tot acolo s'au alăturat la grupul de mai sus Dr. Nylvan, doctoranzii Bucșan, Nicu Popescu și alții.

Pe distanța Cluj-Dej am avut în mijlocul nostru pe iubitul nostru deputat Dr. *Maniu*, iar la Dej s'a urcat dl deputat Dr. *Mihalyi*, cu Doamna.

Conversația ce se încinsese pe drum, când glumeață, când serioasă, se întrețesea cu subiecte de actualitate, pornite din inimi ce bat același sfânt ritm al dragostei pentru popor.

Sosiți în gara Bistriței la ora 1 p. m. am fost întâmpinați de o societate aleasă românească, în numele căreia dl prot. *Gherasim Domide* a urat oaspeților bun sosit. A răspuns pentru primire Dl prof. *A. Bârseanu.*

Incvartirarea s'a făcut cât se poate de bine și trebue să aducem mulțămiri comitetului şi în special dlui *G. Curteanu*, care mult s'a străduit să mulţămească pe fiecare.

*

Pe străzile monotoane altă dată ale vechiului, oraş săsesc, acum e mai multă mişcare, e viaţă românească, e dor de deşteptare şi reînviere culturală a neamului nostru.

Spre seară se vedeau căruţe colbuite, încărcate de ţărani dornici şi însetaţi după un cuvânt cu minte, rostit cu duh şi pricepere de cărturari români, cari cu atâta drag se interesează de soartea lor oropsită. Aceasta e o dovadă mai mult, că acest popor românesc doreşte luminarea sa, doreşte o cultură, care să-l facă vrednic de o soarte mai bună în patria sa.

Seara de cunoştinţă.

La o masă retrasă într'un colţ, creionul meu notează rând pe rând, pe cei ce-şi făceau apariţia în vasta sală dela *Gewerbeverein*“. Figuri imposante, pline de un zâmbet frăţesc, Doamne elegante, Domnişoare simpatice şi tineri entuziaşti, fac o frumoasă cunună în jurul meselor.

Animaţie puţină, poate din cauza oboselei de drum.

Notăm din cei prezenţi: Dl deputat Mihali cu Doamna; Dl adv. Dr. Gavriil Tripon cu Doamna, Dl adv. Dr. Victor Onişor cu Doamna, Dl adv. Dr. Vasile Pahone, Dr. George Linul, Dr. Al. Ghermani, Dl Curteanu cu Doamna; Dr. Dionisie Login, Dr. Iulian Pop; Dr. Leon Scridon, Dl prot. Gherasim Domide, Dr. Paul, Dl Poruţiu, Dl şi Doamna Dr. L. Domide cu Dşoara Domide.

La o altă masă Dl şi Dna protopop Galacteon Şagău cu Dşoarele Getta Şandru, Hortensia Şandru şi Marioara Strâmbu; Dl şi dna Dr. Monda, cei sosiţi din Sibiiu, Braşov; iar din cei din jurul Bistriţei însemnăm pe Dl administrator prot. Vasile Bălan, profesor Pletos, Preotul Popan, familia preotului din Borgo-Prund Beşa cu domnişoarele Leontina, Marioara şi Octavia, dşoara V. Popescu din Topliţa, familia preotului Gliga din Ibăneşti cu dşoara Gliga, dşoara Valeria Brătianu, dşoara Barcianu, familia preotului Dan, şi mulţi alţii.

A toastat dl Dr. *Gavril Tripon* în chipul următor:

„Nu ştiu cum aşi putea alege cuvintele cele mai potrivite, prin cari aşi esprima toată bucuria ce-o simţim primindu-vă în mijlocul nostru.

Aţi venit la noi din depărtări şi mai mari şi mai mici, şi noi vă îmbrăţişem cu drag ca pe nişte fraţi.

Puţin va fi din partea noastră ce n'am face pentru ca să vă satisfacem aşteptărilor Dlor-Voastre în ceea-ce priveşte primirea în casele noastre, puţin va fi ce n'am face mai ales să satisfacem aşteptărilor, ce le cereţi dela noi în privinţa realizării scopului, ce-l urmăreşte „Asociaţiunea“. Recunoaştem că cerinţele timpului în care trăim sunt mari, şi problemele culturale a căror deslegare cu toţii o urmărim sunt grele, dar nu de neînvins. De acea noi cu mare der am aşteptat, ca să stăm în faţa Dlor-Voastre spre a ne da seama de ce am făcut până acum şi de ce trebue să mai facem în viitor. Ne deschidem deci inimile ca la nişte fraţi şi vă stăm înainte cu puţinul ce am agonisit în problema noastră culturală. Deocamdată însă vă exprimăm mulţămiri din inimă, că aţi sosit sănătoşi în mijlocul nostru spre a ne da curaj şi indemn la lucru şi mai spornic pe câmpul redeşteptării noastre culturale. Vă rugăm apoi să primiţi cu bunăvoinţă modestul nostru prinos, ce vi-l oferim cu drag, după puţinele noastre puteri în casele noastre, în oraşul nostru. Ridic deci păharul meu pentru frăţeasca cercetare şi dorindu-ne unii altora isbândă în realizarea scopurilor ce le urmăreşte „Asociaţiunea“, vă zic bine aţi venit în mijlocul nostru“.

Răspunde din partea oaspeţilor dl asesor *N. Ivan* prin cuvintele: „La intrarea în acest oraş am fost bineventaţi de vrednicul prezident dnul prot. Domide Am pornit de pe la casele noastre, cu gândul de a veni la fraţi, cu gândul de a purta stindardul culturei şi al propăşirei noastre, cu gândul de a păstra obiceiurile străbune. Astfel venind în mijlocul Dlor-Voastre, toţi cei din apropiere cât şi cei din depărtare, bătrâni şi tineri ne vedem întruniţi în acelaşi gând de a purta acel stindard al culturei poporului nostru pe toate plaiurile locuite de Români.

Odată — şi nu e demult de atunci — aceste plaiuri erau lipsite de raza binefăcătoare a culturii, azi însă putem constata cu bucurie o deşteptare, un progres uimitor. Aveţi o tinerime cultă, aveţi institute, ce vă fac fală, aveţi chiar un ziar, tot semne de o deşteptare culturală în aceste regiuni. Aceste semne de progres trebue să ne bucure, să ne încurajeze pe toţi, să mergem pe calea unei desvoltări sigure, ca să formăm o stâncă nebiruită, un zid neînvins de conservare al culturei noastre. Prin aceste semne sunt convins că vom birui. Trăiască fraţii bistriţeni cari cu atâta căldură şi dragoste ne-au primit în mijlocul lor!“

La biserică.

Ziua a doua. Sâmbătă, 21 Septemvrie. Trenurile au adus oaspeţi noi. Vedem printre ei pe Dl deputat Vaida, Dr. Stefan Pop, Venerabilul Pop de Băseşti, domnişoara Virginia Gall, profesorul Dr. N. Bălan, prof. Negruţiu cu domnişoarele, fostul cand. de deputat Cormoşi cu familia Dan, etc. şi alţi mulţi ale căror nume mi-a fost imposibil să le înşir aici.

Inainte de ce birourile Asociaţiunii şi-ar fi început lucrările, s'a ţinut serviciu divin. In treacăt fie-mi permis să fac o îmbucurătoare constatare. Cei de relig. gr. or. au mers la bis. lor şi după aceea cu toţii, uniţi în frăţească dragoste au asistat la serviciul divin al fraţilor gr. cat. Ce frumoasă e dragostea între fraţi — zice sf. scriptură, ce frumoasă e împăciuirea între Români — zicem noi! Să sperăm, că va veni odată mult dorita împărăţie din Tatăl Nostru!

A predicat prot *Domide* ispirându-se din îndoita sărbătoare a Născătoarei de Dumnezeu şi a „*Asociaţiunii*“.

Biserica era arhiplină. După terminarea serviciului divin, lume multă, popor au dat năvală în sala comitatului să-şi audă cărturarii săi grăind ca din carte. Priveam cu drag cum să grămădeau ţăranii români frumos îmbrăcaţi la uşe. Toţi doreau să între în sală. La mulţi însă nu li-s'a isbândit această dorinţă, căci din imensa mulţime abia un sfert au putut răsbate în sală. Cei rămaşi afară de sigur că vor fi râvnit la cele ce se petreceau în lăuntru. Dar noi, pentru ca nimenea să nu însătoşeze înzadar după cuvântul adevărului, scriem acestea la gazetă şi preoţii datori sunt să le cetească poporului cel atât de lacom de sfaturi şi învăţături.

Şedinţa primă.

La masă ia loc în frunte ca prezident dl *Andreiu Bârseanu* şi membrii din comitet. Presenţi erau şi comitele-suprem şi vicecomitele din comitatul Bistriţei. La masa ziariştilor erau domnii: Domşa dela „Unirea“, Schiopul dela „Lupta“, Dan dela „Drapelul“ şi „Voinţa Naţională“, T. Bogdan dela „Revista Bistriţei“, iar „Telegraful“ a fost representat prin C. Dimian.

Şedinţa se deschide la orele 11 de dl *Andreiu Bârseanu.* (Cuvântul de deschidere îl publicăm la alt loc).

Acest discurs, prin magistrala expunere a dlui A. Bârseanu, întrerupt des de aplauze, este şi va rămânea un monument de o classică valoare.

Pe un ton plin de duioşie începe Dr. G. Tripon discursul său pentru a saluta în numele Despărţământului şi al Românilor bistriţeni Asociaţia. Am păcătui dacă n'am reproduce şi aceste cuvinte. Iată-le pe cât s'au putut nota.

„Aţi adus cu venirea în mijlocul nostru sugestiuni sărbătoreşti şi se cade ca în aceste clipe de bucurie să întrăm puţin in sanctuarul nostru intern şi să vedem procesul ce s'a desvoltat în viaţa noastră ca popor pentru manifestarea unei vieţi culturale. Dacă judecăm un copil putem constata, că el la început e un factor aproape de neglijat. Nu ştie nimic, nu pricepe rostul şi legile acestei vieţi.

Experienţa îi aduce cunoştinţă lângă cunoştinţă până ce dobândeşte bogăţia de lumină, şi astfel vede calea ce are să urmeze. Aşa e cu un copil, aşa e şi cu un popor.

Dorul dela puţin la mult e însuşirea ce caracterizează pe un popor. In faţa acestei rândueli fireşti noi ne plecăm. Dzeu însă s'a îngrijit mai mult, căci pe lângă puterea de a se lumina a înzestrat pe popoare şi cu puterea de a ajuta şi pe alţii. Egoismul brutal caracteristic pentru un popor în faşe, cedează, începe să arete semne de iubire, îşi iubeşte părinţii, satul, patria şi poporul din care a ieşit. Acesta e mersul firesc în desvoltarea unui popor, la care trebue să tindă spiritul omenesc. Inima din rece devine caldă, din împietrită, moale. Şi atunci când inima va fi astfel transformată, va veni împărăţia lui Dzeu pe pământ. Căci ce folos de o lume de cunoştinţe, când sentimentele nobile nu se revarsă şi asupra vieţii publice! Patria prozei şi a noroiului trebue să dispară. Poporul nostru, legat de glie, vultur fără aripi, trebue să lupte şi el să-şi înnobiliteze inima şi să-şi îmbogăţiască mintea cu cunoştinţe, spre a putea da piept cu valurile vieţii omeneşti. Şi când lumea ideilor şi a sentimentelor şi-o va îmbogăţi, când voinţa şi-o va întări, atunci dă semne de o mişcare pe calea măririi culturale. Astăzi ni s'a dat ocaziunea să sărbăm această redeşteptare a lumei de sentimente şi de îmbogăţire a minţii la poporul nostru prin literatură. Literatura e farul ce luminează calea unui popor. Ea ne trece cu gândul peste hotarul prezentului, ne transpune în trecut, şi ne pune înainte ca o icoană vie acele sentimente de mărire şi zbucium prinse în cursul lor pe filele învechite ale cărţilor. Dar această lume trăită în trecut se zugrăveşte prin cuvintele, prin limba poporului.

Prin limba înţeleasă, prin limba vie se împărtăşesc bucuriile şi durerile, prin ea ne-a împărtăşit şi poporul nostru lumea sentimentelor sale, ne-a lăsat scumpul său tesaur. Iar noi cei de aici avem mângăerea, că poporul nostru cu toată sărăcia sa şi-a depus în acest tesaur tot ce are mai scump, *viaţa sa.* Iar cât priveşte viitorul ne cuprinde un sentiment de modestie în ce priveşte achitarea acestui colţ de ţară, faţă de problemele vieţii culturale. Nu promitem mult, dar avem speranţă că sentimentul de datorie e viu în popor, şi vom şti să-l călăuzim pe calea binelui şi a adevărului, vom şti să-l păstorim cu dragoste.

Prorocul Eremie a zis: „Să sece mânile mele Sioane, de te voi părăsi. Aşa şi noi, să ne sece mânile de te vom uita pe tine poporul nostru, de nu te vom sprijini în cultura şi literatura ta, popor românesc!

Vouă, cari aţi venit în mijlocul nostru ca nişte apostoli ai luminării acestui popor, vă zicem un bine aţi venit.

Ia apoi cuvântul Dr. N. Vecerdea şi salută Asociaţiunea din partea Societăţii de teatru, iar Dr. St. Pop în numele Asociaţiunii aradane doreşte spor în munca cea grea a luminării poporului pentru care s'a străduit atât de mult Asociaţiunea.

Se aleg apoi comisiunile:

Comisia pentru censurarea raportului general: G. Pop de Băseşti, Dr. T. Mihali, G. Domide, Dr. N. Vecerdea şi Dr. V. Onişor.

In comisia financiară: Dr. Val. Poruţiu, Dr. Alex. Vaida şi Gr. Pletos.

In comisia pentru înscrierea membrilor: Dr. V. Pahone, Eliseu Dan, Iuliu Pop, M. Şirlincariu, I. Păcurar. Comisia de candidare: G. Pop de Băseşti, Galact. Şagău, Dr. G. Tripon, Dr. St. Pop, Dr. N. Vecerdea.

Urmează un moment solemn plin de evlavie, când prezid. A. Bârseanu anunţă perderea iubitului Ios. Vulcan, prezid. societăţii de teatru şi scriitor de valoare.

Se ridică apoi şedinţa, anunţându-se a II-a pe Dumineacă. (Va urma).

O biserică nouă.

— Raport special. —

— 24 Septemvrie n.

In mijlocul pădurilor stâncoase din apropierea Petroşenilor, în ţara Jiului, stă pitită în adăpostul codrilor bătrâni de fag comuna Băniţa, aparţinătoare parohiei Petroşeni. De vre-o 80 ani şi mai bine poporul acesta bun şi blând şi-a adăpostit credinţa străbună într'o bisericuţă mică de lemn, istovită de furtunile vremilor grele. Şi cu toatecă această comună e în pragul ţinutului întins al districtului gr. cat. al Haţegului nu s'a lăsat ademenit de ispitele proselitismului urgisit, căci preotul acestui popor A. Stanca i-a ţinut cu tărie caldă vatra credinţii străbune şi poporul acesta e astăzi cu desăvârşire mântuit pentru biserica noastră ortodoxă.

La stăruinţele de ani de zile ale acestui preot poporul din comuna Băniţa cu multe osteneli şi jertfe îşi vede astăzi ridicată o nouă bisericuţă, mică, dar frumoasă şi chemătoare la sine, care străluceşte cu blândeţa unei adevărate maice în mijlocul pădurilor seculare. Şi-a zidit acel popor puţin la număr biserică, aşa ca fiecare să o vadă dela casa sa şi fiecare priveşte din pragul casei sale dimineaţa şi seara cu drag la ea, ca la un far de mântuire şi fiecare simte în sufletul său convingerea, că acolo îi este scutul şi mângăierea şi mântuirea sufletului său.

Şi într'adevăr rostul acestei biserici e neasămănat de mare pentru biserica noastră ortodoxă şi chemarea ei e de zeci de ori mai preţioasă decât o adevărată catedrală. Tocmai din acest punct de vedere am insistat la accentuarea deosebită a acestui fapt, câtă vreme în foarte multe privinţe această modestă bisericuţă aduce bisericei noastre străbune servicii nepreţuite şi mult mai de valoare ca cea mai pompoasă catedrală a oricărei capitale.

Dumineca trecută a fost sfinţită această biserică şi binecuvântată de credinţa nestrămutată a poporului. Sfinţirea a făcut-o preotul locului Avram Stanca asistat de preotul din Vulcan Sebas. Stanca, conducătorul tractului P. O. domn protopop Tit. V. Gheaja, însărcinat din partea Exc. Sale a I. P. S. domn arhiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu, din causă de boală n'a putut lua parte la săvârşirea actului sfânt. Din cause necunoscute n'au luat parte nici ceilalţi doi preoţi din comunele vecine Petrila şi Livezeni, cu toatecă poporul i-a dorit şi ar fi înălţat mult sfinţenia actului atât de însemnat pentru întărirea credinţei străbune în sufletul acelui popor ascuns în desişul munţilor.

Cu toate acestea ziua aceasta a fost o zi de măreaţă sărbătoare, care va rămânea neştearsă în sufletul acestui popor apăsat de greul unor împrejurări destul de nefavorabile pentru el.

Preoţii cei doi şi-au împlinit chemarea cu sfinţenie, iar poporul adunat din întreg jurul a adus mulţămită ferbinte lui Dzeu, că a văzut împlinit un vis de mult frământat.

Biserica a fost zidită de creştinul nostru Petru Haiduc, măestru lemnar, cu multă măestrie. Bani gata au dăruit pe lângă jertfele mari ale poporului băştinaş, dl Pavel *Nemeş,* mareproprietar din Jieţ 200 cor. şi Victor Madersprach, proprietar de ferestrău din Iscroni 50 cor.

Au mai făcut daruri următorii: Petru Nemeş cu soţia Vasia din Jieţ un rând de vestminte bisericeşti (100 cor.), Ioan Nemeş cu soţia Anuţa tot din Jieţ o candelă cu 6 braţe şi o cădelniţă (52 cor.), Iacob Stoica Purece un prapor (30 cor.), pentru cele patru icoane mari de pe tâmpla bisericei au dăruit Ianos Stoica, birtaş 16 cor., Ioan Ciora 16 cor., L. Stoica l. Ianăş, Ioan Stoica l. Ioan, Petru Poenar şi Ioan Stoica l. Nicolae, câte 8 cor., Opreana lui Ioan Stoica din Petroşeni o măsăriţă ţesută frumos (14 cor.) şi două feşnice de argint (5 cor.), Pavel Nemeş din Jieţ 9 funţi de lumini (15 cor.), Stefan Buza din Petroşeni două feşnice de metal şi o pânzătură albă (8 cor.) şi Petru Haiduc cu soţia sa Floarea două feşnice de metal (4 cor.)

S'au mai făcut apoi şi alte multe daruri mai mici din partea tuturor credincioşilor.

Tuturor acestora li-se exprimă cea mai călduroasă mulţămită. Dumnezeu să le primească jertfa, iar asupra bisericei acesteia nouă să-şi reverse Dzeu belşugul darurilor sale ca să fie scutul şi acoperemântul credinţei noastre străbune pe veci în acest colţişor expus tuturor ispitelor.

Jianu.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Adunarea din Bendorf.

— 24 Septemvrie n.

Sâmbătă, în ziua de 21 Sept. am fost de faţă la frumoasa sărbătoare a *desp. Agnita* al Asociaţiunei, care şi-a ţinut adunarea generală în *Bendorf*, comună oarecând săsească, astăzi curat românească, cu 700 locuitori, cu doi preoţi gr. or. şi greco-catolic şi cu o singură şcoală confesională, în care propun doi învăţători. Intre conducătorii: veneratul paroh Nic. *Gavrea*, fost administrator protopopesc, dl notar *D. Duca* şi între popor, domneşte cea mai bună armonie. De aceea comuna este în stare înfloritoare. Oameni sănătoşi, muncitori, cu prindere de mână. Port românesc curat.

Adunarea s'a ţinut într'o sală din frumoasa clădire şcolară. De faţă erau dintre membrii comitetului: directorul N. P. Petrescu, Ioan Alexandru, Nic. Gavrea, Ioan Maniu, Florian Bologa, Ioan Petrişor şi Eliseiu Balaban; mai departe dl Daniil Constantinescu, Ioachim Părău, Nic. Cârstea, E. Fabor şi P. Crişan din Agnita, Ioan Bendorfean notar şi Ioan Togan, învăţător în Ghijasa sup., Teofil Savu, învăţător în Alţina, G. Bânda, învăţător în Fofeldea, parohul I. Popiş şi învăţătorii din localitate, Neamţu şi Gligor, învăţătorii Pampu din Hosman şi Dragoman din Cichindeal şi poporul din comună îmbrăcat în haină de sărbătoare.

După frumosul cuvânt de deschidere să ceteşte raportul comitetului, din care remarcăm că Despărţământul are şapte Agenturi cu tot atâtea biblioteci poporale anume: 1. *Alţina*, prez. Ioan Petrişor, 2. *Agnita*, prez, Ioachim Părău, 3. *Fofeldea*, prez. Val. Bonea, 4. *Chijasa-super.*, prez. Val. Stoian, 5. *Ghimbav*, prez. I. Alexandru, 6. *Nocrich*, prez. Aron Meţian, 7. *Săsăuş*, prez. Nic. Buzea. Pentru agentura din urmă economul Ghirion *Şerban* a donat peste 200 cărţi şi ziare poporale. Pe seama Despărţământului inst. „Cordiana“ din Fofeldea a donat opul *Album Artistic* de prof. Comşa. Membri ordinari pe anul trecut 1906 au fost 17: Fofeldea, N. P. Petrescu, Ioan Maniu, Ioan Bonea, paroh; Alţina, I. Petrişor, A. Balaban; Ilimbav, Ioan Alexandru; Bendorf, Nic. Gavrea, Dem. Duca; Cichindeal, I. Tat şi Sim. Dragoman; Agnita, Ioachim Părău; Toarcla, Nic. Fleşariu; Eigen, G. Fleşiariu, căpitan c. şi r.; Marpod, Florian Bologa; Ghijasa-sup., Val. Stoian; Coveş, G. Borzea; Nocrich, Aron Meţian; ajutători: Toma Benchea, Cornăţel; Marin Fleşiăr, Dumitru Fleşar şi Vasile Fleşiar, din Toarcla, D. Sandu, I. Varga, Bruiu; G. Stănuleţ, Săsăuş; I. Dragotă, Chirpăr; Aurel Muntean, Merghindeal. Comitetul a prelucrat pentru comunele din Desp. un contract de tovărăşie pentru asigurarea vitelor.

Adunarea a luat la cunoştinţă rapoartele primind toate propunerile comitetului şi a reales pe membrii comitetului în persoanele dd: N. P. Petrescu, director, Ioan Alexandru, Ilimbav, secretar, Ioan Marin, Fofeldea, casar, Nic. Gavrea, Bendorf, Ioachim Părău, Agnita, I. Petrişor, Alţina, Florian Bologa, Marpod, Aron Meţian, Nocrich, A. Balaban, Alţina.

In decursul şedinţei s'au ţinut două conferenţe foarte instructive pentru popor, care le-a ascultat cu atenţiune şi mare interes. Dl învăţător Ioan Pampu din Hosman a vorbit cu multă căldură *„Despre tovărăşii“*, iar părintele I. Alexandru din Ilimbav a vorbit despre *Gunoiu şi gunoire.*

După adunare ne-am adunat la o masă comună, în decursul căreia tineretul a jucat înaintea casei, unde era masa, şi ne-a delectat cu mai multe cântece sub conducerea învăţătorilor din localitate.

Cor.

NOUTĂŢI.

Inaugurarea festivă a anului şcolar în seminarul „Andreian“. Sâmbătă în 28 Septemvrie la orele 9 şi jumăt. în ziua patronului seminarului, martirul Nichita Romanul, s'a făcut deschiderea sărbătorească a anului şcolar 1907/8 în institutul teologic-pedagogic al seminarului „Andreian“. A premers serviciul divin cu utrenie, liturgie şi rugăciunile pentru Pogorârea Duhului Sfânt. A oficiat P. C. Sa protosincelul Dr. E. R. *Roşca*, directorul seminarial asistat de profesorul Dr. *Crăciunescu*, ca diacon. La serviciul divin a luat parte întreg corpul profesoral şi elevii seminariali din ambele secţiuni. Răspunsurile le a dat corul seminarial, sub conducerea profesorului T. *Popovici*. După terminarea ceremoniilor religioase elevii seminariali s'au adunat în refectorul seminarului unde au aşteptat pe Excelenţa Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul Ioan *Meţianu*, care a apărut însoţit de P. C. Sa dl director şi de membrii corpului profesoral la orele 11 în sală, între aclamările entusiaste ale elevilor.

Directorul Dr. E. R. *Roşca* inaugurează noul an şcolar prin un discurs bogat în învăţături folositoare. Pune la inima elevilor datorinţele ce le au faţă de biserica mamă, care ne ocroteşte şi ne-a ocrotit în totdeauna, având ea meritul principal întru păstrarea individualităţii noastre ca popor. Relevează faptul, că intrând acum elemente tot mai bine pregătite în seminar, atât în secţiunea teologică, cât şi pedagogică, se aşteaptă în toată privinţa şi un progres mai simţitor dela elevi, ceeace însă cu durere mărturiseşte, că mai ales anul trecut nu a putut constata. Ii îndeamnă deci ca în anul acesta să-şi dee toate silinţele pentru a obţinea un resultat mai mulţămitor atât în ce priveşte progresul lor în studiu, cât şi în însuşirea simţului religios, basa şi fundamentul oricărui progres. După înşirarea multor învăţături folositoare declară anul şcolar 1907/8 de deschis.

După cuvintele frumoase ale dlui director se adresează şi Excelenţa Sa către elevi sfătuindu-i a urma învăţăturilor ce li-se dau aici pentru a fi în stare şi ei a propovedui acele învăţături poporului, ai cărui conducători naturali vor ajunge în curând. Cultivarea poporului, acesta e terenul pe care vor trebui ei să muncească. Pe acesta au ei să-l lumineze şi să-l pregătească pentru a putea lupta mai cu uşurinţă în lupta aceasta pentru existenţă. Căci după vrednicia poporului se poate judeca şi vrednicia preoţilor şi a învăţătorilor, dupăcum e turma de îngrijită se poate cunoaşte hărnicia păstorului.

In felul acesta, în decurs de o jumătate de oră, a împrăştiat Inaltpreasfinţitul sămânţă bună şi roditoare în agrul cel tinăr şi primitor al sufletului elevilor seminariali. Intre ovaţii la adresa capului bisericesc s'a încheiat această înălţătoare sărbare de inaugurare a unui nou an de muncă plină de bună nădejde.

*

Regele României în capela gr. or. română din Viena. Maiestatea Sa Regele Carol în reîntoarcerea spre casă petrecând 2 zile în Viena, Joi în 26 Septemvrie la oarele 12 a. m. însoţit de adjutanţii: colonel Baranga şi major Magheru a vizitat capela românilor nostri din Viena.

La sosire a fost întâmpinat de preotul Dr. Virgil *Cioban* în ornate cu crucea în mână, şi de comitetul parohial în frunte cu viceprez. Dr. Sterie Ciurcu şi arhitectul Cesar Popovici.

Maiestatea Sa s'a interesat cu deamăruntul de înfiinţarea capelei şi colonia română din Viena. A trecut apoi în sala de şedinţe a comitetului parohial şi a şcoalei de catechisare a elevilor nostrii, pe cari Dr. Cioban ca un bun părinte sufletesc îi adună în fiecare săptămână în jurul său. Maiestatea Sa după ce s'a subscris în Albumul capelei, exprimându-şi părerea de bine cu privire la cele aflate, a trecut la ministeriul de esterne care se află în imediata apropiere a capelei.

Coresp.

*

Parastas pentru Petru Pipoş. Sâmbătă în 21 Septemvrie s'a ţinut în biserica din Suburbiul-josefin parastas pentru odihna fericitului în Domnul *Petru Pipoş*, fost jude regesc la curtea de apel în Murăş-Oşorheiu. Parastasul s'a oficiat la orele 11 a. m. prin parohul Petru Simtion asistând întristata familie a răposatului.

*

Virilişti români ai comitatului Sibiiu pe anul 1908 sunt următorii: Excelenţa Sa Metropolitul Ioan *Meţianu*, dare anuală 3646 cor., Parteniu *Cosma*, directorul „Albinei“ 2025·36 cor., *N. Vidrighin* (Răşinari) cor. 1314·65, Ioan de *Preda*, advocat (Sibiiu) cor. 990·60, Ioan G. *Bozdoc* (Veştem) cor. 989·88, Dr. Octavian *Rusu*, advocat (Sibiiu) cor. 914, Ioan B. *Boiu*, presbiter ort. (Sibiiu) 800·22 cor., Petru *Comşa*, comerciant (Sălişte) 780·20 cor., Dr. George *Măcelar*, advocat (Mercurea) 658.68 cor., Alexandru *Lebu*, proprietar (Sibiiu) cor. 622·80, Petru *Imbăruş*, econom (Sibiiu) 621·02 cor., Teodor V. *Păcăţianu*, redactor (Sibiiu) 557 60 cor., Dr. Nicolau *Schiau*, advocat (Mercurea) cor. 554 şi Nicolau *Nadaşdy*, comerciant (Sibiiu) 521 07. cor.

*

Festivităţile iubilare ale „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, cari s'au ţinut Sâmbătă în 28 şi Dumineca în 29 Septemvrie n. din priiejul împlinirii anului al 40-lea de existenţă şi al 10-lea de când prezidentul actual dl *Victor Tordăşianu* se află în fruntea reuniunii au avut un rezultat peste toate aşteptările. Reprezentanţi dela cele mai multe reuniuni de meseriaşi români din ţeară au luat parte la aceste reuşite sărbători precum şi publicul sibian prin număroasă prezentare a dat sprijinul său acestei reuniuni, care formează un factor însemnat în viaţa noastră culturală de aici. Despre decursul sărbărilor vom da în numărul viitor o dare de seamă mai amănunţită.

*

Pentru gimnaziul din Brad Dăruiri mai însemnate pentru fondul gimnaziului public român gr. or. din Brad, au incurs în zilele din urmă dela următorii binefăcători: Dr. Ioan Papp şi soţia Veturia, adv. în Brad din ofertul de 2000 cor. a achitat 500 cor., George Sida din Budapesta 200 cor., Dr. Andreiu Monda, medic în Sângeorgiul-român 200 cor., „Sentinela“, institut de credit şi economii, Satul-român 200 cor., Dl Z. Bârsan, artist şi trupa sa venitul curat al producţiei teatrale dela 13 Sept. a. c. din Brad 142 cor., George Radocea, contabil la „Chioreana“ din Şomcuta-mare, venitul dela jocul miresei cu ocazia cununiei sale 51 cor., Silvia Pop născ. Miholca din Csernefalva, ctl. Solnoc-Dobâca, venitul din jocul miresei cu ocaziunea căsătoriei sale cu dl Alex. Mihalca. Cornel Lazar, ppresb. în Halmagiu din ofertul de 200 cor. dep. 50 cor. Dl Mihail Bontescu, adv. în Haţeg şi soţia născ. Maria Bariţiu a oferit 400. cor., care sumă va achita-o în 5 ani.

Pentru *„Masa studenţilor“* a dăruit dl Dr. Nicolau Şerban, deputat şi adv. din incidentul căsătoriei sale cu dna Maria Foica din Făgăraş 100 cor. Zideşte Doamne inimă bună întru noi şi ajută-ne să putem înălţa măreţul Sion, fundat pe înţelepciunea *Marelui Andreiu.* Brad, 10/23 Septemvrie 1907. *Direcţiunea gimnazială.*

*

† Iosif Cirlea, mare proprietar, membru în congregaţiunea commit, etc. etc. Marţi la oarele 11½ din zi, după lungi şi grele suferinţe, şi-a dat nobilul suflet în mânile creatorului în anul al 43-lea al vieţii şi al 18-lea al fericitei sale căsătorii, în Alba-Iulia. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre vecinică odihnă Joi în 26 Septemvrie n. d. a. la orele 3 în cimiteriul gr. or. din Maieri. Fiei ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Oare de birou la „Albina din Sibiiu. Cu începere dela *1 Octomvrie a. c.* oarele de birou la „Albina“ se ţin dela 8—12 a. m. şi dela 3—4½ p. m. în fiecare zi.

*

Carmen în Bucovina. Societatea de muzică „Carmen“ din Bucureşti condusă de prezidentul ei, prinţul Ghica şi de zelosul dirigent Kiriac a cercetat în 17, 18 şi 19 Septemvrie Bucovina, concertând în Cernăuţi şi în Suceava cu un succes, care a umplut de entuziasm inimile fraţilor bucovineni. Iată ce zice *„Apărarea naţională“* despre decursul acestor măreţe serbări: „Trei zile a fost dat să petrecem cu iubiţii noştri fraţi şi iubitele surioare. Toată lumea românească s'a grăbit să vină la Cernăuţi să audă pe acei, cari Miercuri seara ne-a făcut să ne oţelim de cea mai mare putere, de puterea cântecului românesc şi în frumosul graiu al melodiilor să ne legănăm visurile. Am purtat în acea seară seninătatea cântecelor noastre, ne-am apropiat în această dumnezească cântare inimile şi armonia acestei apropieri s'a ridicat ca o jertfă adusă de neamul românesc celui ce zace la Putna“.

*

Hymen. *Virginia Micu* şi *Basiliu Perţia* anunţă căsătoria lor, care se va celebra la 6 Octomvrie n. 1907, la 3 oare d. am., în biserica gr.-cat. din Făgăraş.

*

Expoziţie secuiască. Eri, în 29 Septemvrie n. s'a deschis în Sepsiszentgyörgy expoziţie secuiască, de obiecte mai ales din industria casnică. Deschiderea s'a făcut la orele 9. Espoziţia stă deschisă numai patru zile.

*

Târg de ţară în Sălişte. *Târgul de ţară* pentru mărfuri în Sălişte se va ţineà în 7 Octomvrie n. c. premergându-i în 4 şi 5 Octomvrie n. c. *târgul de vite.*

*

„Reforma“. La 15 Septemvrie apare în Bucureşti *„Reforma“* revistă politică, economică, ilustrată. Apare în fiecere Dumineca. Prim-Redactor: George Vasiliu, Editor-Proprietar: V. Constantinescu Florini. Redacţia şi Administraţia: Strada Primăverei, 23 Bucureşti, telefon 12/85. Abonamente: In ţară un an 20 lei, jum. an 12 lei. Pentru institutori, preoţi, învăţători 10 lei anual. In străinătate un an 30 lei, jum. an 16 lei. Abonaţii primesc gratuit în cursul anului suplimente ilustrate. La cerere se trimite un număr de probă.

*

Rugare. In numele comitetului parohial al parohiei române gr.-or din oraşul *Bistriţa* rog pe toţi acei preastimaţi domni, cari parte ca privaţi, parte ca representanţi al parohiilor române, sau alte corporaţiuni morale, au primit apelul cu listă de colectare, esmisă în favorul zidirei unei biserici române în oraşul Bistriţa, să binevoiască şi să ne retrimită apelul şi listele îndărăpt, cel mult până la *1-a Octomvrie v. c.* ca pe deoparte să vedem ce resultat avem, ear pe de altă parte să ne putem face darea de seamă, în faţa tuturor celor interesaţi. *Dr. Vasile Pahone* prezidentul comitetului parohial.

Cărţi şi reviste.

„Cuvântare funebrală“, rostită la înmormântarea lui *Iosif Vulcan* în Oradea-mare, la 10 Septemvrie 1907, de *Dr. At. Marienescu*, Sibiiu, tipariul tipografiei arhidiecezane, 1907. Reproducere din *„Telegraful Român“*, numărul 97, anul curent.

*

Vatra şcolară, revistă pedagogică, Nr. 7 are următorul cuprins: Dr. I. Lupaş: Principiul istoric în pedagogie. N. Vătăşan: Tractarea metodică a învăţământului ist. naturale. V. Stan: Lecţiune practică din limba maghiară, pentru anul II de şcoală. Din învăţăturile morale ale dascălului George Lazar. Din viaţa şcolară: Normativ pentru instrucţiunea religioasă morală a elevilor ortodoxi rom. dela şcoalele cari nu stau sub jurisdicţiunea bisericii. Dare de seamă. Informaţiuni. Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 30.

*

„Recăsătoria preoţilor“, de *Marin Teodorean*, advocat. Bucureşti, institutul de arte grafice *„Eminescu“*, strada Sărindaru 7. O broşură de 47 pagine scrisă cu multă temeinicie, ca răspuns la scrierile mai recente eşite din condeiul P. S. Sale episcopului *Nicodim Milaş* din Zara şi al mult regretatului Dr. *Vasile Găina*, rectorul universităţii din Cernăuţi. Autorul dovedeşte cu sfintele canoane, că recăsătoria preoţilor văduvi *nu e admisibilă.*

*

„Noua lege şcolară“ a apărut în Braşov, în limba germană, cu explicări de Dr. iur. *Guido Gündisch.* Preţul 60 fileri. Braşov, tipografia Zeidner.

*

„Legea Tovărăşiilor“. Legea comercială ungară, art. 37 din 1875 cu o introducere şi îndrumări pentru înfiinţarea tovărăşiilor, scrisă de *Vasile C. Osvadă*, directorul însoţirii *„Agricola“* şi redactorul foii *„Tovărăşia“*. Orăştie „Tipografia nouă“ 1907. Preţul 50 fileri. Se capătă la autorul în *Hunedoara* (Vajda-Hunyad).

Poşta redacţiei.

Ofanbaia: Primit cu mulţămită. Se va publica în curând.

Cebea: Trimiteţi rectificarea la foaia în care a apărut ştirea neadevărată. Noi n'am reprodus-o.

Dlui A. Latiş în Stoiceni. Dacă se poate, — în numărul proxim.

„Albina“

institut de credit şi de economìi în Sibiiu.

A XI-a tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de 5% ale *Inst. de credit şi de economìi „Albina“* a urmat în *26 Septemvrie 1907* în prezenţa domnului notar public regesc *Gavril Zágoni* şi a doi membri din direcţiune şi doi membri ai comitetului de supraveghiare al institutului. S'au tras, în valoare totală de *Coroane 125,000* următorii numeri:

à K 500: Nr. 45, 86, 92, 107, 160, 168, 198, 228, 246, 266, 291, 320, 324, 347, 366, 389, 393, 421.
à K 1000: Nr. 23, 36, 103, 116, 126, 159, 187, 214, 218, 237, 279, 293, 311, 324, 366, 397, 402, 404, 427, 438, 450, 472, 492, 551, 553, 576.
à K 2000: Nr. 92, 111, 124, 164, 176, 209, 215, 237, 255, 327, 333, 382, 412, 429, 434, 455, 527, 551, 591, 604, 695, 709, 727, 788, 798, 868, 897, 928, 942, 970, 1007, 1016, 1099, 1115, 1144, 1175, 1278, 1289, 1319, 1322, 1408, 1411, 1462, 1471, 1482.

Cu începere dela *1 Aprilie 1908* aceste scrisuri fonc. se răscumpără la *cassa institutului* în *Sibiiu*, la *Filiala* sa în *Braşov*, la *Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur“*, şi la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu* în *Viena*; la *Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank* şi la *Pester ungarische Commercial-Bank* în *Budapesta*, precum şi la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente; însă se pot răscumpărà şi mai nainte oricând prin excomptare, sau se pot schimbà cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu *1 Aprilie 1908* încetă interesele lor mai departe şi cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eşite la sorţi la tragerile de mai nainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

à K 500: Nr. 418.
à K 1000: Nr. 42 (din 1905). 86, 401.
à K 2000: Nr. 83, 545, 585 (din 1905), 672, 795, 1334, 1344, 1349, 1592 din 1904.

Sibiiu, în 26 Septemvrie 1907

Direcţiunea.

Ad. Nr. 371—1907 [277] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a Crăciuneşti, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt statorite de mai nainte şi se află cuprinse în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Petenţii au să aştearnă rugările instruate în înţelesul normelor din vigoare, la oficiul protopresbiteral concernent şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Zarand, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Brad, la 28 August 1907.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 504—1907 [278] 1—3

Concurs

Pe baza înaltei ordinaţiuni consist. din 17 Iulie a. c. Nr. 7987 Bis., pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească de clasa I Deda se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român“. Emolumentele sunt cele fasionate în coala B, despre întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Petenţii vor aşterne suplicele concursuale instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu în terminul deschis, şi sub durata concursului, cu previa încunoştinţare a subscrisului, se pot prezenta în comună la serviciul divin, pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.
M.-Cueşd, 29 August 1907.

In conţelegere cu comitntul parohial:

Galaction Şagău
protopresbiter.

CASA

din strada Cisnădiei Nr. 28, se vinde din mână liberă. A se întreba în cofetăria Stattin. (272) 3—3

Nr. 561—1907 [280] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător nou înfiinţat dela şcoala poporală confesională gr. or. română din Arpaşul-superior, protopresbiteratul Avrigului, se esscrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salarul anual de 600 coroane, cerând dela stat, precum cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului (posta Avrig, Felek. Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locale.

Avrig, 2 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 1002—1907 [281] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna Someşul-cald prin aceasta se escrie concurs cu termiv de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 200 cor. din repartiţie dela popor şi 400 cor., ce se vor primi ca întregire dela stat; cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Doritorii de a reflecta la acest post au aşi înainta suplicele de concurs subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, fiind instruite conform normelor în vigoare.

Oficiul protopresbiteral român gr. or.
Cluj, 12 Septemvrie 1907.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 945—1907 [274] 2—2

Publicaţiune

În cancelaria primăriei comunale din Noul-săsesc se dă în arândă pe timpul din 1 Noemvrie 1907 până la 1 Martie 1908 păşunatul cel mare de circa 1300 jugăre aparţinător comunei politice şi a comunei evangelice bisericeşti. Preţul de strigare 400 cor. Vadiu 10%.

Condiţiunile mai de aproape le împărtăşeşte

Primăria comunală.

In Wachsmangasse Nr. 10 se află de vânzare

o curte cu grădină

2 odăi, 2 bucătării şi un atelier de lucru, cu apaduct.

De a se întreba în Sagthor Nr. 84. (270) 3—3

A nagydisznódi járás föszolgabirájától
Sz. 3887/1907 [275] 2—2

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járáshoz tartozó Boicza községben nyugdijazás által megüresedő jegyzői állásra pályázatot nyitok és felhivom pályàzni ohajtókat, hogy a minősitettségüket, eddigi alkalmaztatásukat, erkölcsi magaviseletűket, életkorukat és nyelvismeretűket feltűntető okmányokkal felszerelt sajátkezűleg irt pályázati kérvényűket hozzám legkésőbben 1907 évi szeptember hó 28-áig nyujtsák be, és pedig a már végleges alkalmazásban állók felettes hatóságuk utján.

Személyes jelentkezés csak hetfőn és csütörtökön d. e. történhetik, de helyesebben mellőztetik. Protegáltatások, ès ajánltatások feltétlenül mellőzendők, mivel a jelőlésnél csak a jelőlt bebizonyitott alkalmas volta lehet mérvadó.

Az állás a községi szervezési szabályrendeletben, illetve az 1904 évi XI. t.c.-ben megállapitott illetményekkel van javadalmazva.

O román nyelvnek szóval és irásban birása feltétlenül szükséges.

Nagydisznód 1907 évi szeptember hó 13-án.

Schieb Viktor s. k
föszolgabiró.

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 17—23

Anunţ!

Abecedarul de Dr. I. Stroia, Dumitru Lăpădat şi I. Crişan, care e compus după cele mai practice abecedare existente şi Cartea de cetire pentru anul al doilea de şcoală se pot procura dela Librăria arhidiecezană şi dela autori în Sălişte. Preţul Abecedarului e 40 fil., a Cărţii de cetire 50 fil. cu rabatul obicinuit. (271) 3—6

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [11] 7

Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colţul.

„VICTORIA“, INSTITUT DE CREDIT ŞI ECONOMII, SOCIETATE PE ACŢII. Fondata la a. 1887.

Centrala în Arad, calea Arhiducelui Iosif Nr. 2 (vis-à-vis de primărie) **casa proprie.**
Filiala în Chişineu (Kisjenő) casa proprie.

Capital societar . . .	1.200,000·— Cor.	Depuneri spre fructific.	6.000,000·— Cor.
Fond de rezervă . .	900,000·— Cor.	Circulaţiunea anuală .	150.000,000·— Cor.

Primeşte depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Pentru sumele depuse fără termin de abzicere şi rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plăteşte deponenţilor 4% int., — iar **pentru depunerile elocate pe timp mai lung de 3 luni de zile,** după mărimea sumei depuse: **plăteşte deponenţilor 4½% şi 5% interese fără nici o detragere.**

După toate depunerile contribuţia (darea) de int. o plăteşte institutul separat.

Depuneri până la zece mii coroane, după starea cassei, se plătesc şi fără de abzicere.

Esconteză cambii şi acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară,

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard)

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat şi pe proprietăţi de pământ. [256] 4—4

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 102 Sibiiu, Joi 20 Septemvrie (3 Octomvrie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Discursul dlui A. Bârseanu

rostit la deschiderea adunării generale a „Asociaţiunei“.

(Fine).

Ar crede cineva, că în amestecul acesta de oameni, produs în urma relaţiunilor celor nouă de viaţă, şi faţă cu legăturile de interese între diferitele clase sociale, sentimentul naţional a început a slăbi, că cosmopolitismul cel mai pronunţat ar fi gata a lua locul grupărilor naţionale şi că prin urmare noţiunile de „patrie“ şi de „naţionalitate“ ar fi gata să dispară din dicţionarele popoarelor, sau să rămână numai nişte amintiri istorice.

Nimic însă din toate acestea. Dimpotrivă ori şi cine poate observa, fără nici o greutate, că principiul naţional se manifestă în ziua de azi cu mai multă putere decât orişicând. Toate popoarele, chiar şi cele mai mici, se nizuesc din toate puterile a se consolida, fiecare din ele caută a-şi cultiva însuşirile sale caracteristice şi astfel a contribui fiecare în felul său la progresele omenimei.

Nici chiar în depărtările cele mai mari şi în relaţiunile etnice cele mai complicate sentimentul naţional nu se reneagă, ci dimpotrivă, departe de patrie limba maternă pare că sună mai dulce, locurile de acasă se par mai frumoase, ceice vorbesc acelaşi graiu, între neamuri străine se simţesc mai apropiaţi unii de alţii, cei necunoscuţi se împrietenesc, duşmanii se împacă, şi cu toţii se simt fiii aceleiaşi mame, legaţi împreună prin trecut, graiu şi obiceiuri.

Şi este şi natural să fie astfel, deoarece naţionalitatea e legătura cea mai firească între oameni. Ea este formula prin care individul se pune în legătură cu omenimea întreagă, precum familia formează legătura între individ şi între naţiune. Numai în cadrul acesta îşi poate desvolta el pe deplin însuşirile sale fireşti şi poate contribui în adevăr la progresul omenirei, precum o plantă poate prospera şi aduce rod numai în pământul, în care a crescut dela început şi numai în anumite împrejurări climatice. Indatăce o desrădăcinezi din pământul în care s'a format şi o duci în altă parte, sub o altă climă, ea începe a tânji şi nu mai aduce rodul aşteptat, ba adeseori se ofileşte cu totul.

Toată cultura omenimei, tot progresul, ce s'a putut realiza până acum, se întemeiază pe cultura naţională, pe întrecerea între diferitele popoare de a-şi validita darurile, cu care le-a înzestrat Dumnezeu, şi ar fi o primejdie pentru întreagă omenimea, când legătura aceasta firească dintre oameni ar dispărea, făcând loc unei contopiri generale utopice, care ar preface din nou lumea întreagă într'un chaos fără viaţă, într'o massă amorfă, fără nici un preţ.

Chiar şi propagatorii cei mai zeloşi ai înfrăţirii între popoare, chiar şi campionii cei mai înfocaţi ai legăturii claselor muncitoare din diferitele ţări nu înţeleg sub această înfrăţire şi sub aceste legături desfiinţarea unităţilor naţionale şi contopirea popoarelor pentru progresele omenimei şi trebuinţa neapărată a susţinerii şi sprijinirei ei. Numai înainte cu câteva săptămâni, la congresul socialist din Stuttgart, cunoscutul conducător al mişcării sociale din Franţa, *Jaurés*, a rostit, în mijlocul unei furtuni de aplauze, următoarele cuvinte vrednice de băgat în seamă: „Nu voim să nimicim patria, ci să o socializăm. Căci naţiunea e visteria progreselor omenirei, şi ar fi rău de proletariat, dacă ar sdrobi acest vas preţios al culturei omeneşti“.

Pornind dela aceste convingeri, fiecare popor ajuns la oarecare grad de maturitate se sileşte în ziua de azi, mai mult ca orişicând mai nainte, a rivaliza cu celelalte popoare în literatură şi în artă, în ştiinţă şi în industrie, în întocmiri sociale şi de Stat şi a contribui la progresul general, afirmându-şi tot mai mult individualitatea sa.

Se naşte acum întrebarea: Ce cale să urmeze poporul nostru între împrejurările amintite, ca să poată purta cu succes lupta pentru existenţă, de care a fost vorba mai sus, şi să poată ocupa un loc demn între celelalte popoare?

Răspunsul cred, că se impune de sine.

Poporul nostru nu poate urma alt drum, decât cel străbătut de popoarele, cari au avut norocul a ajunge mai departe pe calea nesfârşită a progresului. El trebue să încerce a se apropia de acestea în toate privinţele: pe terenul intelectual, moral şi material, şi anume trebue să-şi iuţească cu atât mai mult paşii şi să-şi pună la probă puterile de cari dispune, cu cât împrejurările nefavorabile ale trecutului l-au reţinut mai înapoi.

Prin şcoală, prin biserică, prin jurnale, prin biblioteci, prin societăţi, prin teatru, şi prin toate celelalte mijloace ale culturei moderne să caute a se lumina cât se poate mai mult, având totodată grije, să se întărească şi în privinţa economică, deoarece este ştiut, că bunăstarea materială e o condiţie neapărată pentru orice înaintare mai însemnată în cultură. Astfel înarmat cu armele ştiinţei şi având ca pavăză o organizare socială şi economică înţeleaptă, poate păşi cu încredere în lupta cea mare a popoarelor, fără teamă că va fi nimicit.

De altă parte dacă poporul nostru voeşte să-şi îndeplinească după cuviinţă menirea sa şi să dee omenirei aceea ce-i este dator, trebue să păstreze cu cea mai mare sfinţenie tot ce a moştenit dela strămoşii săi: limba sa melodioasă şi expresivă, portul său pitoresc, obiceiurile sale frumoase, aplecările artistice, manifestate în cusături, chindisituri, sculpturi în lemn, şi în alte podoabe, muzica sa, aci duioasă, aci veselă, dansurile sale originale, — să caute a perfecţiona toate acestea şi altele, cari formează notele sale etnice caracteristice, şi aşa să creeze o cultură naţională. Numai astfel va dovedi el, că-şi are rostul său în lume, numai astfel va arăta, că e vrednic a trăi şi el între celelalte popoare, şi-şi va ridica un monument pentru toate timpurile.

Inceputurile unei culturi naţionale le avem şi acum, chiar şi numai noi, Românii din această ţară, fără a ne extinde privirile asupra totalităţii poporului nostru, deşi cultura nu cunoaşte margini politice, ci este patrimoniul tuturor acelora, cari au aceiaşi origine şi vorbesc aceiaşi limbă. Literatura noastră, deşi modestă, totuşi există. Arta noastră naţională, deşi în faşe, totuşi începe a se manifesta, îndeosebi muzica noastră artistică începe a atrage chiar şi atenţiunea străinilor. Un început de industrie artistică, sprigInită mai cu seamă de mânile harnice ale femeilor române şi pornind dela motivele păstrate în popor, pare că îşi mişcă aripile, ca să iasă la iveală.

Aceste începuturi suntem datori a le urma fără preget mai departe şi astfel încetul cu încetul a zidi partea noastră din edificiul culturei naţionale române. Bobocul, ce începe a zimbi între frunze, să-l îngrijim din toate puterile, ca să se poată desface în floarea întreagă, spre fala neamului nostru şi spre podoaba patriei.

La lucrarea aceasta de luminare a poporului, de înarmarea lui cu cunoştinţele de lipsă şi în genere la crearea unei culturi naţionale, „*Asociaţiunea*“ noastră este chemată a avea un rol de frunte. Nu este aproape nici o ramură din aceea, ce se numeşte cultură naţională, care să nu poată fi îmbrăţişată şi sprijinită de ea, şi anume cercul ei de activitate este cu atât mai mare, cu cât ea cuprinde pe toţi Românii din această ţară, fără deosebire de confesiune sau de trepte sociale.

FOIŞOARĂ.

Istoria filosofiei de drept.

(Fine.)

Filosofia de drept dela Kant încoace.

Filosofia marelui învăţat german, *Imanuel Kant*, se învârte în jurul acţiunei. In lucrare are să fie pusă însă raţiunea practică, nu cea teoretică. Omul, după Kant, nu poate să străbată în toate misteriile fiinţei adevărate şi perfecte a lucrurilor, fiindcă facultăţile sale sunt prea slabe. Omul îşi poate imagina formaţiunea lucrurilor, dar nu poate preciza, că în realitate lucrurile cum sunt. De aceea, omul trebue să-şi folosească raţiunea pentru acţiuni.

Dar acţiunea omului are să fie morală, şi pentruca se poate fi morală, omul trebue să cugete aşa cum cer regulele moralei. *Kant* pune deci filosofia pe base *etice*, întocmai cum făcuse şi Socrates în vechime. Combate naturalismul, acceptat de epoca premergătoare, şi pune filosofia pe base morale. De aici scoate apoi *Kant* fundamentul filosofiei sale, noţiunea *libertăţii*. Raţionează astfel: Pentruca se pot face acţiuni morale, trebue să fiu fiinţă liberă. Primul postulat al raţiunei practice este deci existenţa libertăţii în om. Fără libertate nu este morală, nu este drept, nu este voinţă, nu este religie, pentrucă omul fără libertate e maşină, e automat. De acees, nu numai morala şi religia, ci şi dreptul şi statul au isvorul în libertate. De aci se nasc toate.

Asta e întorsătura în filosofia de drept. E făcut pendent dreptul dela esistenţa libertăţii. Libertatea e decretată ca basă a dreptului şi se face afirmarea, că omul e om, fiinţă juridică şi morală, numai până e liber, şi când e liber!

Deducţia dreptului şi a moralei Kant o face din voinţa liberă a omului. Voinţa liberă îşi stabileşte singură legea acţiunei. Libertatea pozitivă nu e deci alta decât *legiuirea proprie*.

Dacă legea dictată de voinţa liberă e totodată şi regulatorul acţiunei, atunci atât acţiunea, cât şi legislatura e — *etică*. Acţiunea are să se facă, prin urmare, din datorinţă, din respect faţă de lege. Dacă acţiunea e dictată numai de lege, nu şi de voinţă, va să zică, nu legea e regulatorul ei, atunci atât acţiunea, cât şi legislatura e — *juridică*. Aceasta ar fi, după Kant, deosebirea între drept şi morală. Deosebirea e însă numai în formă, nu şi în fond. La drept e ţinută în vedere consonanţa între acţiune şi lege, ear la morală se ţine în vedere *motivul* acţiunei. Dreptul are lege esterioară pentru acţiune, morala are lege interioară, pentru motivele acţiunei. Dreptul, aşa definează Kant, e complexul condiţiunilor cari fac posibilă existenţa libertăţii unei persoane anumite, în comunitate cu libertatea altei persoane, după o lege generală. Dreptul pretinde aceasta coesistenţă. Raţiunea practică earăşi pretinde existenţa dreptului, pentruca prin el să fie conservată libertatea. De acees, dreptul poate constrânge, are facultatea de a constrânge. Imaginea e următoarea: Nedreptatea împedecă libertatea. Vine însă dreptul şi cu puterea sa constringentă delătură pedeca şi pune libertatea în drepturile sale. Puterea constringentă aplicată în contra nedreptăţii, — asta se numeşte *drept*. Ori apoi putem definia dreptul astfel: dreptul e îndreptăţirea de a constrânge.

Pe calea aceasta a lui Kant merge şi *Fichte*. La Fichte libertatea încă e fundamentul tuturor lucrurilor reale şi ea e *scopul* esistenţei tuturor lucrurilor. Toate se învârtesc în jurul libertăţii, şi din libertate răsare Eul omului, ca fiinţă liberă şi conştientă.

Dreptul îl deduce şi Fichte din esistenţa unei voinţe libere. Şi deosebirea între Fichte şi Kant e aceea, că Fichte separează dreptul de către morală. Dreptul îşi are, după Fichte, principiul seu, independent de voinţă şi de moralitate. Omul e independent, are libertate absolută, dar numai ca fiinţă pentru sine. Căci omul aflător în comunitate cu alţii nu mai e cu desăvârşire independent.

Pentruca coesistenţa sa cu alţii să fie posibilă, are să fie restrânsă sfera de activitate a fiecărei persoane, a fiecărui membru din comunitate. Cine poate să facă restrângerea aceasta? Libertatea însaşi. Legea dreptului îmi spune aşa: Respectează sfera de libertate a fiecărei persoane cu care trăeşti în comunitate, amăsurat noţiunei libertăţii. Şi aceea ce-mi spune mie legea dreptului, o spune şi celoralalţi. Pentru a putea fi deci împlinită porunca aceasta, se cere o majoritate de fiinţe cu raţiune, o comunitate de sferi, se cere prin urmare posibilitatea ciocnirilor acestor sferi între olaltă, şi se cere, ca ciocnirea să nu fie împedecată prin o altă lege, superioară.

Aşa dară, dreptul, după Fichte, e simpla şi fireasca urmare a existenţei fiinţelor libere, cari trăesc în comunitate, în urma puterii şi a libertăţii fiinţelor acţioniste. Pentru menţinerea dreptului să cere însă o putere, o instituţiune, care poate să constrângă, şi aceasta e statul. Căci dreptul nu se poate menţine prin credinţă şi prin promisiuni de fidelitate. Dreptul trebue să fie forţat, prin o putere care poate să-l forţeze.

Prin înfiinţarea de biblioteci poporale, prin conferinţe, prin publicaţiuni, prin ajutorarea şcoalelor şi prin iniţiarea de reuniuni culturale şi economice, ea este chemată a răspândi lumina în straturile cele mari ale poporului. Mai departe ea e chemată a aduna rămăşiţele trecutului, a studia limba, poezia, datinile poporului, a stărui pentru păstrarea portului şi a obiceiurilor celor bune, rămase din bătrâni, şi în genere a încuraja literatura şi arta română. Ea e menită să fie învăţătoarea noastră, îndemnătoarea noastră spre toate cele bune, încurajatoarea noastră, de aici înainte, poate şi mai mult ca până acum.

Precum vedem, problema ei este vastă, lucrarea ce o are a o îndeplini, e uriaşă.

La ducerea la îndeplinire a acestei frumoase, dar grele probleme, ea are lipsă de conlucrarea tuturor, celorce sunt în stare a da mână de ajutor, de sprijinul obştesc. Altfel ea nu va fi în stare niciodată a-şi îndeplini chemarea sa sublimă, ci va rămânea o formă fără viaţă, o plantă fără rod.

Pentruca un pom să poată creşte şi să poată rodi, trebue, ca fiecare frunză, fiecare fibră de rădăcină să-şi facă datoria, să-i dea hrana de lipsă, altfel el se usucă în scurtă vreme, sau tânjeşte, fără a putea produce roade mai de seamă. Ramurile, frunzele, rădăcinile *„Asociaţiunei“* noastre sunt despărţămintele, agenturile şi toţi membrii ei. Facă-şi fiecare din ei şi din ele datoria, dacă voiesc în adevăr, ca poporul nostru să înainteze!

De altă parte am dori din tot sufletul nostru, ca şi împrejurările externe să se schimbe mai spre bine. Am dori, să vedem cât mai curând, luând fiinţă convingerea corectă, că binele întregului se întemeiază pe binele părţilor, din care se compune, şi că prin urmare *„Asociaţiunea“* noastră, luminând şi întărind poporul nostru, contribue totodată la întărirea şi înălţarea patriei noastre mult iubite.

Cu această dorinţă, isvorâtă din adâncul inimei mele şi care cred, că este dorinţa noastră a tuturor, declar adunarea generală de deschisă“.

Transacţia. In Septemvrie, când s'au întrunit ministrii ungari şi cei austriaci în Viena, pentru a lega pactul vamal-economic, nu s'a putut ajunge la înţelegere perfectă şi pertractările au fost întrerupte. Eri, Marţi au sosit apoi ministrii austriaci la Budapesta pentru a continua pertractările cu colegii lor ungari. Se crede, că de astădată se va ajunge la înţelegere şi pactul va fi legat.

Asociaţiunea la Bistriţa.

— Raport special. —

— 23 Septemvrie n.

(Fine).

Banchetul.

La banchet era mai multă veselie, ca la seara de cunoştinţă. S'a servit o masă îmbelşugată, fără multe toasturi. S'a toastat pentru Impărat, comitet, autorităţi. Răspunde domnul primar Schreiber în puţine cuvinte, constatând cu deosebită bucurie dorul ce se manifestă în poporul nostru pentru o înaintare sigură pe calea culturei.

Mesenii şi mai ales poporul nu s'a multămit de data asta numai cu câteva toasturi. A dorit să audă şi pe iubiţii deputaţi Vaida şi St. Pop. Dar hotărârea poliţiei e hotărâre; peste toasturile oficiale nu s'a trecut. Abia şi-a luat îndrăsneală „Badea George“ să mai zică şi el câteva cuvinte spre a multămi spiritele doritoare de toasturi.

După banchet cu toţii ne-am dus în mijlocul poporului. Pe o pajişte frumoasă se încinse o petrecere. Toţi am remarcat jocul exact al Căluşerilor. Iţi era mai mare dragul să priveşti pe acei flăcăi voinici, săltând uşor şi în tact. Frumos s'a jucat şi „Romana“ de Românaşii şi Româncuţele din Măgheruş. Celor ce au jucat li-s'au împărţit cărţi. Poliţia la început să spăriase de acest atentat, dar s'a convins în urmă, că cărţile distribuite sunt cea mai inocentă hrană sufletească pentru popor.

Seara a avut loc representaţia teatrală a dlui Z. Bârseanu. Tinărul artist precum şi tinăra-i soţie au excelat şi de astădată. Numai cât publicul dela galerie n'a prea înţeles multe.

Şedinţa II.

Ziua de Dumineca a fost o adevărată înălţare sufletească pentru toţi participanţii dela adunarea asociaţiei.

Conferenţa tinărului profes. Dr. N. Bălan despre credinţă şi cultură, a fost urmărită cu un deosebit interes. Subiectul atât de bine ales, tratat cu un aparat ştienţific, vast şi profund, a fost cea mai bună ocasie pentru dl Bălan să întroducă pe cei presenţi în problema atât de neglijată, dar indispensabilă timpurilor de faţă: cultura religioasă. Subiectul acesta a surprins cu atât mai mult publicul nostru cărturăresc cu cât conferenţiarul l-a ştiut să-l presenteze cu originalitatea şi grija ce o pretind problemele grele ce ne preocupă în present.

Au sosit mai multe telegrame de salutare din diferite părţi. Dela I. P. S. S. părintele metropolit I. *Meţianu*, Episcopul Dr. Radu, Junimea din Cernăuţi, „Gazeta Transilvaniei“, dela mai mulţi profesori din România.

Urmează apoi referentul comisiunii pentru examinarea raportului general dl Dr. V. Onişor. Dsa într'o expunere clară şi interesantă a înlănţuit atenţia ascultătorilor timp de mai bine de 1 oră. Vederile largi şi întemeiate sub cari dnul Onişor a ştiut să presente resultatele obţinute până azi de Asociaţiune, sunt dovezi vii despre interesul ce dsa poartă mişcării noastre culturale.

La invitarea viceprezidentului A. Bârseanu întreaga adunare se ridică în picioare în semn de pietate pentru membrii răposaţi.

Se fac de către comisiunea examinătoare a raport. gen. următoarele propuneri: 1. A se aduce multămiri comitetului vechiu al Asociaţ. 2. Se exprimă multămiri donatorilor Muzeului naţional. 3. Se invită comitetul ca lucrările iniţiate ale Asociaţ. să se termine cât mai curând. 4. Comitetul să caute, ca în cadrul mijloacelor de cari dispune Asociaţ. să caute a veni în ajutorul şcoalelor. 5. Se decide ca afacerea Reuniunei române de cântări din Beiuş, ale cărei statute n'au fost aprobate de guvern, să fie studiată din punct de vedere juridic şi să se facă din nou paşii pentru recunoaşterea ei. Iau cuvânt în această chestie beiuşenii: profesorul Fabian şi advocatul Dr. Ciordaş, făcând ambii cele mai bune impresii atât prin interesul ce-l vădesc pentru lucrările de interes cultural şi româneşti, cât şi prin modul inteligent în care au presentat durerile fraţilor din Bihor, treziţi la înviere culturală.

Işi face apoi raportul său comisiunea financiară prin referentul său Dr. Valeriu Poruţiu. Starea financiară e îmbucurătoare, dar departe de a satisface multelor necesităţi ale noastre. Cam aceiaşi constatare o face şi referentul comisiunii pentru înscrierea membrilor, dl Dr. V. Pahone şi dsa accentuiază, că Asociaţia ar trebui să aibă mai mulţi membrii decât îi are în present şi face un călduros apel la toţi binevoitorii poporului nostru de a contribui cu obolul la înaintarea lui. Cuvintele au avut un efect uimitor. S'au înscris mai mulţi membrii fundatori, pe viaţă şi ordinari, încassându-se frumoasa sumă de 3000 coroane.

Se ridică apoi Dr. N. Vecerdea şi DSa propune în numele comisiunii de candidare, ca şi pe cei trei ani viitori să se aleagă tot comitetul de până acum. Iar în locul Dlor Diaconovici şi Papiu se aleg Dnii Oct. Goga şi Tăslăuanu.

Locul unde se va ţinea adunarea generală în anul viitor nu s'a fixat încă, din cauză că nu s'a primit invitări de nicăiri.

Cu acestea adunarea îşi termină în deplină ordine şi frăţească înţelegere lucrările sale. Viceprezidentul multămeşte cu această ocaziune fraţilor bistriţeni pentru meritul lor de a fi contribuit în primul rând la reuşita acestor sărbări.

*

La orele 4 p. m. şedinţa festivă a secţiunilor ştienţifice-literare şi conferinţe. Au disertat în faţa unui public număros, dar cam impacient din cauză că se apropie timpul pentru concert şi mai ales pentru bal — dl Gr. Pletos despre alcoholism şi dl Oct. Goga despre „Ţăranul în literatura noastră poetică“. Ambele conferinţe au reuşit bine, dar mai ales a dlui Goga, a captivat prin ideile şi limba frumoasă românească, aşa cum DSa numai o ştie mânui, întreg publicul.

Toate aceste momente festive ale Asociaţiunii s'au încheiat printr'un concert urmat de bal.

Sala gemea de lume. Costumul naţional a fost puţin purtat.

Programul bogat a fost executat cu un succes peste toate aşteptările.

Iată punctele programului.

1. Muzica militară. Ouvertură la opera „Wilhelm Tell“ de G. Rossini.

2.*) *a)* „Zile frumoase, bine-aţi venit“. A. Popovici. Cor mixt. *b)* „Brumărelul“. Iacob Mureşian. Cor mixt. Solo de sopran: dna Veturia Dr. Pop şi solo de bariton: dl Dr. Victor Gaël. Acomp. de orchestra militară.

3. „Concert de violină nr. 7“. C. Beriot. Executat de dl Nic. Brăteanu. Acomp. de pian prin dl C. F. Rohrbeck, măestru de cor.

4. *a)* G. Donizetti. Aria din opera „Maria di Rohan“. *b)* T. Brediceanu. 1) „Foaie verde foi de nuc“, 2) „Cântă puiul cucului“, 3) „Vino bade o iar acasă“, cântate de dşoara Virginia Gall. Acomp. de orchestra militară.

5. Muzica militară. „Potpourri de cântece româneşti“ de Pr. Oberthor.

6 *a)* P. Mascagni. Aria Santuzzei din opera „Cavaleria rusticana“, *b)* G. Dima „Seguidila“, *c)* G. Dima. „Mândruliţă de demult“, cântate de dşoara Valeria Papp. Acomp. de orhestra militară.

7. *a)* G. Donizetti. Aria: „Una furtiva lagrima“ din opera L'elissir d'amore. *b)* „Ce te legeni codrule“. Scheletti, solo de tenor dl Const. Pavel. Acomp. de pian dl C. F. Rohrbeck, măestru de cor.

8*) *a)* „Două inimi“. G. Dima. Horă. Cor mixt. *b)* „Peste codri cei verzii“. I. Vidu. Cor mixt, solo de sopran: dna Veturia Dr. Pop.

9. Muzica militară. „Zgaritta“. Vals după motive româneşti de I. F. Wagner.

Balul urmat după concert a durat până în zorile zilei.

S'a petrecut bine. Frumosul joc „Şomeşana“ s'a repetat de mai multe ori.

Cu inimele pline de frăţiască dragoste s'au despărţit oaspeţii oraşului Bistriţa, ducând pe la casele lor cele mai frumoase amintiri despre adunarea Asociaţiunei, care a fost atât de înălţătoare şi dădătoare de speranţă pentru un viitor mai bun al neamului nostru.

Iar subsemnatul aduce multămiri tutulor celor ce au contribuit la reuşita acestor sărbători zicându le să trăiască şi să grăbească şi la viitoarea adunare într'un număr şi mai mare! *Corespondent.*

Scrisori din Brad

Brad, 10/23 Septemvrie. 1907.

Fiule! Iţi scriu despre *inaugurarea festivă* (începerea sărbătorească a anului şcolar dela gimnaziul nostru, căci ştiu, că te interesează mai mult decât porumbii.

Inscrierea şi exmenele (de primire şi corigenţă şi diferinţă) s'au săvârşit din 1—3 Septemvrie Marţi şi în 4 Sept. s'au început prelegerile.

In gimnaziu s'au înscris 168 studenţi ord. O creştere de 4 (patru) faţă de anul premergător. In şcoala pregătitoare 27 şcolari. O creştere de 9 (noauă) faţă de trecut; dar aci numărul va mai creşte până la Vinerea mare.

In fiecare clasă din gimnaziu în termin mediu se vine, cam câte 44. Numărul cel mai potrivit pentru a putea fi toţi bine supraveghiaţi, disciplinaţi şi instruaţi.

După ubigaţiune (locul naşterii) să vezi, Fiule, din ce părţi felurite au alergat la Brad. Sositau dela *Răşinari* (Mecca Românilor gr. or.) dela *Sălişte* (piciorul de raiu al neamului nostru), dela *Sibiel*, de lângă Sibiiu, de pe *Câmpul libertăţii*

---

*) Cântate de corul „Reuniunei române de cântări din Bistriţă“.

Schelling e de părerea următoare: Dreptul şi statul sunt dela natură. S'au format în istorie în mod cu totul independent de individ. Statul şi dreptul formează unitatea libertăţii şi a necesităţiii. Statul şi dreptul formează puterea, care face ca omul să fie liber. Statul şi dreptul dau prin urmare, libertate şi sentiment omului, ca membru al comunităţii din stat.

Hegel le aduce toate în legătură cu spiritul omului. Toate se nasc din spiritul omului, şi anume, dreptul, morala, statul, din spiritul obiectiv, ear arta, ştiinţa şi-religia din spiritul subiectiv.

Mai are apoi Hegel şi spirit *absolut*, care e sufletul însuşi, născut din natura şi devenit liber prin activitatea naturei. Principiul dreptului e deci şi la Hegel libertatea. Şi tot aşa şi principiul moral. Numai cât la Hegel nu se naşte libertatea din voinţa liberă a individului, ci din voinţa generală a substanţei divine, numită omenime. Această voinţă generală formează principiul dreptului, al moralei şi al statului.

Pecând deci la Kant şi la Fichte dreptul, statul şi morala, isvoresc din voinţa omului, la *Hegel* (şi de părerea lui e şi Scheling) omul nu are voinţă proprie, ci e numai instrument pentru esecutarea voinţei divine. Voinţa omului e deci numai părticică din voinţa eternă divină din care se naşte dreptul. De aceea, Hegel şi Schelling, iau poziţie şi în contra teoriei contractului, şi nu recunosc contractul ca basă a dreptului şi a statului. Ei zic, că dreptul şi statul au eşit din *necesitatea* de a fi.

Stahl earăşi, recunoaşte ca basă a dreptului şi a statului doctrina creştină. Dreptul şi statul, zice el, e dela natură, însă natura e dela Dumnezeu, ori e chiar dumnezeirea însaşi. De aceea, omul nu produce nimic. Natura şi Dumnezeu produce tot, însă *prin* om.

Fundamentul filosofiei lui Stahl îl formează deci credinţa creştinească, şi de aceea caracterul ei e mai mult *teologic*. Normele la Stahl sunt poruncile dumnezeeşti, voinţa divină, care adresează poruncile sale individului şi totalităţii. Individul le împlineşte în sfera sa de libertate personală, ear totalitatea ca corporaţiune organizată în stat. Cine nu se supune, se lapădă de Dumnezeu şi calcă ordinea lumii, trebue deci silit să se supună. De aci vine aşadară dreptul, născut ca o necesitate. Prin urmare, dreptul e ordinea omenească, necesară pentru conservarea ordinei lumii. Dreptul e ordinea esterioară, şi poate fi dictat renitentului. Dreptul e putere, însă putere independentă de voinţa omului.

Herbart afirmă, că dreptul s'a născut din sentimentul provocat de displăcerea certei. Cearta nu e pe placul nimenui. Şi totuşi există ceartă.

Când se ciocnesc două voinţe, cari se împedecă reciproc în urmărirea scopurilor, se naşte ceartă, şi cu cearta deodată se naşte şi displăcerea. Ear din displăcerea certei se naşte dreptul. *Herbart* zice aşa: dreptul e consentimentul mai multor voinţe, luat ca regulă pentru împedecarea certelor. Regula au stabilit-o cei ce s'au certat. Prin urmare, oamenii. S'a născut deci dreptul din *înţelegere*. De aceea, dreptul e schimbăcios, fiindcă se schimbă după dispoziţia celor ce se ceartă. Dreptul, prin urmare, nu s'a născut înaintea voinţei, pentrucă tocmai voinţa i-a dat naştere. Scurt, la Herbart dreptul se basează pe contract, căci Herbart, accepteaxă teoria contractului.

Vedem deci din cele înşirate, că filosofii mai noi, dela Kant încoace, de şi nu sunt uniţi în păreri cu privire la concepţia dreptului, de naturalismul din epoca premergătoare lui Kant s'au lăpădat toţi şi abandonându-l s'au pus toţi pe terenul *moralei* în scrutările lor filosofice, şi noţiunea dreptului o derivă toţi dela voinţa liberă. Insă tocmai cu privire la voinţa liberă e divergenţa de păreri între ei, căci unul o caută în voinţa personală, altul în voinţa generală, al treilea în voinţa divină şi de aci deriva basa şi principiul de drept. Şi dacă filosofi mari ca cei numiţi, nu sunt încă destul de luminaţi, pentruca să ne dee o icoană fidelă despre naşterea şi fiinţa dreptului, cu atât mai cu greu ar putea-o face această careva dintre noi, oamenii mai de rând!

Dar nu în scopul acesta am schiţat pe scurt fasele prin cari a trecut filosofia de drept în cursul veacurilor multe trecute, ci de o parte pentru a cunoaşte cetitoriul ideile celor mai de frunte cultivatori din trecut ai acestui ram de ştiinţă, iar de altă parte, pentru a se convinge chiar şi din expunerea vederilor acestor mari cugetări, că în ultima analisă dreptul e, cum am spus, dela Dumnezeu. Aceasta e singura teorie corectă, pe care se poate rezima filosofia de drept, pentru că e o teorie vecinic adevărată şi vecinic esistentă, care nu poate fi combătută nici răsturnată. Şi fiindcă dela Dumnezeu e dreptul, dumnezeirea s'a îngrijit de propagatorii dreptului, spunându-ne prin rostul sfintei scripturi, că:

„Fericiţi sunt cei făcători de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chiema“, ear făcători de pace sunt cei drepţi, cei ce împart dreptul şi dreptatea!

din (Blaj) din *Zlatna*, *Ampoiu*, *Abrud*, *Buciuman*, *Scărişoara*, apoi din *Şeitin*, ctl. Csanád, *Fenlac*, Al Timiş, *Hodoş* lângă Lugoj, *Halos* ctl. Pest-Pilis etc

Şi câtă viaţă e în ei. Câtă dragoste de a se lumina în dulcea lor limbă maternă! E speranţă că vor fi mulţi studenţi buni!

Ce am avea în Brad, Fiule, de-ar fi gimnaziu superior complet!

Ar inunda din toate părţile în Zarand, în *„ţara Românilor de model“*, cum ne-a poreclit fer. Iosif Vulcan.

Singura mângăere e, că Dumnezeu zi de zi va lumina pe fraţii din apropiere şi din depărtare. Duhul de jertfă va creşte. Şi dacă fiecare Român maiorean va jertfi numai 1 K (una coroană) pentru completarea gimnaziului nostru la 8 clase, — atunci ne-am făcut vrednici de suflarea vremii în care trăim, — atunci se va putea întregi modestul Sion, atunci idealul Marelui Andreiu şi al înţelepţilor săi contimporani — trup se va face.

Inaugurarea s'a făcut Sâmbătă la 8 Septemvrie, ziua *Naşterii Născătoarei de D-zeu.*

Şcolarii în frunte cu profesorii şi învăţătorii s'au dus 2 cu 2 la biserică. La serviciul dumnezeesc a cântat corul. Directorul a spus apostolul. Preotul slujitor a făcut *Chemarea Duhului sfânt*, la fine a cetit o rugăciune frumoasă sub decursul căreia toţi au înghenunchiat şi astfel a căzut asupra-ne darul înţelepciunii Duhului sfânt să lumineze minţile şi să deschidă inimile noastre pentru tot ce-i frumos, bun şi plăcut.

Dela biserică am mers tot în ordinea de mai nainte la sala de gimnastică, unde preoţii (St. Albu şi P. Rimbaş) au făcut sfinţirea apei şi au stropit cu ea institutul, profesorii, şcolarii şi publicul.

După terminarea serviciului dumnezeesc directorul gimnazial a rostit vorbirea de inaugurare a anului şcolar 1907/8. A desfăşurat teza *„Nu-i viaţă mai plăcută, ca viaţa de student“*, arătând de ce e viaţa de student cea mai plăcută şi cum trebue să se poarte studentul, ca viaţa lui să fie într'aevea (întruadevăr) plăcută şi izvorul fericirii pentru tot timpul cât trăeşte.

Iţi voiu scrie, Fiule, de altădată pe scurt argumentele (dovezile) vorbirei ascultate cu luare aminte şi dacă se va publica cândva, undeva, ţi-o voiu câştiga, să o ceteşti. Poate vei trage şi tu din ea învăţături frumoase, folositoare.

După cuvântul directorului prin care a declarat început anul şcolar curent, preotul-învăţător M. Stoia a cetit *„Regulele disciplinare“* cu voce scrutătoare şi la înţeles, accentuând, cum trebue să se poarte studenţii în şi afară de şcoală.

La fine prof. Tr. Suciu într'o disertaţie (vorbire scrisă) bine accentuată şi cu căldură cetită a arătat *raportul, ce trebue să fie între şcolari, profesori, părinţi şi gazde.* Numai conlucrând toţi aceşti factori mână în mână întraceiaşi direcţiune, se poate înainta educaţia, apropria perfecţia. Se va publica în anuarul anului şcolar curent şi o vei putea ceti. — Merită.

După aceste directorul pune de nou la inima studenţilor să fie model în toate cele bune şi frumoase, de oarece ochii prietinilor şi duşmanilor sunt aţintiţi asupra institutului nostru, mulţămeşte publicului şi încheie sărbarea.

Incă ceva! Mult ne-am însufleţit, văzând la această sărbare şcolară număros public ales din Brad, popor şi mulţi părinţi de ai şcolarilor.

Sperăm, că va sosi timpul, când serbările şcolare vor fi clipe de înălţare sufletească pentru întreg neamul iubitor de viaţă, lumină, putere.

Adu, o Doamne, ziua aceasta mult dorită şi fă-ne vrednici de ea!

Tu, Fiule, fi silitor! Munceşte şi vei fi fericit! Vale! *Tata.*

NOUTĂŢI.

† **Ioan Papiu.** Venerabilul protopresbiter al tractului Sibiiu, *Ioan Papiu*, membru în direcţ. *„Albinei“*, fost membru al comitetului central al *„Asociaţiunei“* etc. etc. a decedat Luni sara la orele 7, în Deva, unde se afla de o săptămână, pentru aşi cerceta fiica şi nepoţii, în etate de 74 ani. Din acest trist incident atât pe casa *„Albinei“*, cât şi pe palatul muzeului *„Asociaţiunei“* a fost arborat steag negru. Trista ştire a fost primită cu adâncă întristare în Sibiiu şi credem, că pretutindenea unde a fost cunoscut venerabilul decedat. Inmormântarea i-se va face astăzi, Mercuri la orele 3 în Deva. Credincioşii din văduvitul tract au fost avisaţi despre acest fapt trist prin un cercular, în care se dispune, că în Dumineca proximă la sfânta liturgie să se cetească ectenia dela morţi, în toate bisericile, pentru odihna sufletului blând al răposatului în Domnul. Odihnească în pace acolo, unde toţi drepţii se odihnesc!

*

Monumentul reginei. Duminecă s'a făcut în Seghedin desvălirea monumentului ridicat acolo mult regretatei împărătese şi regine *Elisaveta.* Maiestatea Sa Monarhul a fost representat prin Arhiducele *Iosif.* Dintre miniştri au fost de faţă la desvălire domnii Apponyi, Günther, Iosipovich şi Zichy Aladár.

*

Gimnaziul din Caransebeş. La gimnaziul nou înfiinţat din Caransebeş, prelegerile s'au început. Sunt 151 elevi înscrişi pe clasa primă, dintre cari 100 sunt aşezaţi în internatul comunităţii de avere fiind fii de grăniţeri. Sunt împărţiţi în trei clase paralele. Limba *română* li se propune în 6 ore pe răptămână, prin profesorul Dr. *Elie Minea.*

*

Cas de moarte. *Frideric*, Marele duce din Baden, a decedat Sâmbătă dimineaţa la orele 9 în etate de 81 ani. A fost cel mai bătrân domnitor în Europa. S'a bolnăvit înainte cu câteva săptămâni şi pe când se credea, că a trecut primejdia, a întrat o complicaţie şi i-a tăiat firul vieţii. Urmaşul său în domnie e Marele duce *Frideric Wilhelm.*

*

Pentru votul universal. Socialcreştinii dela noi au ţinut Duminecă vre-o 40 de întruniri publice, în scopul reclamării votului universal, egal, secret, cu votare pe comune. Au cerut votul universal şi pentru alegerile comunale şi cele dela comitat.

*

O propunere bună. Dintr'un răspuns mai lung ce ni-l trimite parohul din Ruda, dl *Iuliu Holder*, estragem următoarele părţi: Ideea părintelui *G. Rain*, cu privire la înmulţirea venitelor parohiale, expusă în numărul 95 şi 96 al ziarului *„Telegraful Român“*, anume, ca să se procure pentru fiecare biserică o casetă, care să se aşeze la loc potrivit în biserică, iar cheia să se păstreze la institutul de bani din apropiere, e bună şi sănătoasă. Numai cât e de dorit, că nici discul să nu fie abandonat, ci să se poarte regulat, iar preotul să premeargă cu exemplu bun şi se pună şi în disc şi în casetă.

*

Manevrele armatei române, cari erau să se ţină în judeţul Tulcea, se vor ţinea în judeţul Constanţa, dupăce prin judeţul Tulcea bântue în mod epidemic febra tifoidă.

*

Dl C. I. Nottara, marele artist dramatic din România, a fost ales *societar* al teatrului naţional din Bucureşti, cu condiţia, că dacă salarul îi va fi mai mic decât acum, diferenţa să i-se plătească din veniturile teatrului.

*

Băile dela Govora (România) au dat în anul acesta un venit de 150 mii de lei. Pentru anul viitor sunt luate în vedere mai multe îmbunătăţiri.

*

La penzie. Dl *George Danielopol*, profesor la facultatea juridică din Bucureşti, a fost trecut la penzie cu ziua de 1 Octomvrie v. pentru atingerea limitei de vârstă. Se va organiza un mare banchet în onoarea sa şi se va bate şi o medalie comemorativă.

*

Sărbările din Sălişte. Despre decurgerea sărbărilor din 28 şi 29 Septemvrie nou, aranjate în fruntaşa comună *Sălişte*, am primit un raport mai lung, pe care din lipsă de loc îl vom publica în numărul viitor.

*

Bucătărie comună e vorba să se înfiinţeze şi în Sibiiu. Circulează mai multe liste de subscriere, pentru a se şti cam câte familii doresc să facă parte din această asociaţie bună şi imperios reclamată de marea scumpete care domneşte în toate.

*

Câtă avere are Rotschild? In scopul repartisării dării, *Rotschild* dela Viena a fasionat, că averea sa e de *11 miliarde şi 117 milioane de coroane.* Colosala avere îi aduce la an interese, socotite cu patru la sută: 444.280.000 coroane! Oare ce face cu ele?...

*

Vărsatul, care se ivise în Viena şi provocase mari îngrijiri s'a ivit şi în *Varşovia*, unde a secerat până acum multe vieţi, ales în suburbiile cari nu se bucură de prea mare curăţenie. In Viena boala e în apunere.

AVIZ.

Domnii membrii români ai adunării municipale sunt rugaţi a lua parte la consfătuirea ce se va ţinea în vederea adunării generale extraordinare din 7 Octomvrie n. a. c. în aceeaşi zi la oarele 8 dimineaţa în localul casinei române din Sibiiu.

Sibiiu, în 30 Septemvrie 1907.

Dr. Borcia *Dr. Liviu Lemény*

Iubileul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Aniversarea împlinirii de 40 de ani dela înfiinţarea „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ s'a sărbat în zilele de 28 şi 29 Sept. c. în modul cel mai demn de această harnică reuniune, care e prima şi cea mai rodnică dintre toate reuniunile noastre de meseriaşi. Intemeiată la anul 1867 de asesorul consistorial şi publicistul de pie memorie *Nicolae Cristea*, condusă de acesta timp de 30 ani, iar de 10 ani ajunsă sub conducerea asesorului consistorial *Victor Tordăşianu*, care sacrifică timp şi muncă încordată pentru ridicarea ei, a ajuns ca azi să fie un factor însemnat în viaţa noastră culturală. Câtă vreme l-a înfiinţarea acestei reuniuni abia s'au aflat 2 măestri între membri ei, azi numărul lor e de multe zeci, între cari unii rivalisează prin pregătirea, hărnicia şi priceperea lor cu cei mai buni măestri de naţionalitate străină.

E îmbucurător acest fapt, când ne putem mândri şi noi cu o clasă mijlocie care ne dă cele mai bune nădejdi pentru viitor. Aceasta ne-a arătat-o şi cu prilejul sărbărilor aranjate din incidentul iubileului de 40 de ani, care ce-i drept s'a mărginit exclusiv la producţiuni de natură literară-muzicală. O expoziţie industrială ar fi avut de sigur o importanţă deosebită şi ar fi ridicat mult nimbul reuniunii, ar fi arătat progresul la care a ajuns până acum meseriile la poporul nostru. Având însă conducătorii ei în vedere spesele împreunate de obiceiu cu o asemenea expoziţie şi timpul scurt de pregătire, au ţinut de bine ca de astădată să sărbeze iubileul prin producţiuni teatrale-muzicale.

Programul bogat al sărbărilor s'a început Sâmbătă seara la orele 8 prin predarea piesei *„Maliţiosul* (Sburdalnicul)“, farsă în 5 acte de Kotzebue, tradusă de I. St. Şuluţu, prelucrată din nou de un binevoitor al meseriaşilor români (dl *T. V. Păcăţian*, redactorul ziarului nostru). Piesa s'a predat în teatrul orăşenesc, care a fost ticsit de public. Alegerea piesei a fost foarte nimerită, e una dintre cele mai bune piese de Kotzebue, plină de haz şi cu o acţiune destul de vie. Predarea încă a satisfăcut pe deplin publicul, stârnind în continuu haz şi aplause la adresa dibacilor diletanţi. Rolul principal în piesă l-a avut Iancu (dl *Axente*), nepotul proprietarului Somnulescu (dl L. *Boldor*) şi al soţiei sale Anica (doamna M. *Bânda*). Acesta ca să scape de uneltirile viclene ale mătuşii sale Anica, care voia să-l căsătorească cu fiica ei Dora (dşoara *Roman*) şi astfel se pună mâna pe frumoasa lui moştenire, pune la cale o mulţime de nesdrăvenii, până la urmă îi succede să pună mâna pe testamentul tată-său şi să i-a în căsătorie pe fiica maiorului Somnulescu, fratele proprietarului (dl *Balomiri*) pe Mărioara (dşoara *Imbăruş*), o fată modestă şi săracă, care era tratată foarte maşter în casa proprietarului Somnulescu. Un rol deosebit pentru desfăşurarea acţiunii comice a avut şi coconul Costică (dl *Bidu*), un amorez al emancipatei dre Dora. Roluri mai mici au avut madam Sofia, econoama casei (dşoara *Cismaş*), păzitorul de noapte (dl *Şoima*) şi Stan, servitorul lui Costică (dl *Bozo*). Rolurile au fost bine studiate şi între toţi s'a distins dl *Axente* prin jocul său natural, dânsul a fost şi regisorul piesei. Doamna Bânda şi drele E. Roman şi M. Imbăruş de asemenea au plăcut mult prin executare precisă şi dicţiune clară. Suntem informaţi, că piesa se va mai da odată, pentruca să o vadă şi ceice de astădată n'au mai căpătat loc.

*

Duminecă în 29 Septemvrie la serviciul divin a participat în corpore întreagă Reuniunea în frunte cu prezidentul ei, precum şi representanţii diferitelor reuniuni de meseriaşi români din întreaga ţară şi anume:

Reuniunea din Lugoj a fost representată prin 4 representanţi în frunte cu vicepreziḍ. Vasile Dobrin, cojocar, învăţ. Onae, not. şi 2 măestri; din Sebeşul-săs. prin 8 representanţi în frunte cu prezid. G. Tătar; din Poiana prin notarul Nicolae Ban şi prin măestrul pantofar Aron Oprean; din Sălişte prin 3 delegaţi; din Blaj prin 4 delegaţi în frunte cu vicepreзidentul Trifan şi cu secretarul Gruiţa. Asociaţiunea pentru ajutorarea ucenicilor şi a calfelor din Braşov prin secretarul Frateş şi mechanicul Precup; secţia industrială a Reuniunei economice din Orăştie prin 11 representanţi în frunte cu prezidentul Baicu.

Serviciul divin a fost oficiat prin protosincelul Dr. *E. R. Roşca*, asesorul *M. Voilean*, preotul *Dim. Cunţan* şi diaconul Dr. *Crăciunescu.* Răspunsurile liturgice au fost cântate cu multă precisiune de corul „Reuniunii meseriaşilor“ sub conducerea dirigentului *Candid Popa.* După săvârşirea serviciului divin s'au prezentat toţi membrii Reuniunii la Inaltpreasfinţia Sa Domnul arhiepiscop şi metropolit *Ioan Meţian*, patronul Reuniunii. Prezidentul *V. Tordăşianu* într'un discurs avântat mulţămeşte I. P. S. Sale pentru sprijinul binevoitor ce-l dă Reuniunii, dorindu-i încă mulţi ani fericiţi spre binele şi prosperarea bisericii, care e scutul şi pavăza noastră a tuturor.

Excelenţa Sa mulţămeşte în cuvinte alese pentru omagiile aduse, mărturiseşte că e mândru de progresele frumoase ce le face Reuniunea sub patronatul Său. Le doreşte un viitor frumos, accentuând că prin întărirea şi prosperarea meseriaşilor prosperează şi se întăreşte poporul nostru cu deosebire la oraşe. Dzeu să le dee putere lor şi conducătoriului lor ca să se poată bucura de rodul ostenelelor aduse pentru opul însemnat, la care s'au angajat, care este ridicarea clasei noastre mijlocii. Cuvintele aceste au fost urmate de strigăte de „Să trăească“ la adresa Excelenţei Sale.

Dela Reşedinţa metropolitană se duce întreg convoiul la mormintele fericiţilor în Domnul, binefăcători ai Reuniunii, *Demetriu Andronic*, marele mecenat al meseriaşilor şi *Nicolae Cristea*, întemeietorul Reuniunii.

Prin depunere de coroane din flori naturale şi prin cuvinte alese rostite din partea prezidentului se aduce prinos de recunoştinţă acestor doi bărbaţi de pie memorie, a căror nume formează epocă în viaţa meseriaşilor români. „In veci pomenirea lor“ cântat de corul meseriaşilor a încheiat această ceremonie duioasă.

Amintesc, că din acest incident dl *Tordăşianu* a mai pus temelie unui fond, din care să se ridice monumente la mormintele acelor bărbaţi cari şi-au câştigat merite pentru meseriaşii români.

A urmat *matineul*, la orele 11, şi *banchetul*, la ora unu, despre cari se va da raport în numărul viitor.

*

Coroană acestor serbări i-a pus reuşita splendidă a concertului de Duminecă seara. Sala dela „Gesellschaftshaus“ a fost plină de publicul doritor de a asculta corul puternic şi disciplinat al Reuniunii meseriaşilor sub conducerea harnicului dirigent *Candid Popa.* Programul compus din 10 puncte, tot cântări poporale, armonizate de artiştii noştri, Dima, Vidu, Popovici, Mateiu, a fost executat spre mulţămirea publicului ascultător. In „Durerea Românului“ de I. Crişan, a stors admiraţiune vocea dulce de mezzosopran a domnişoarei *E. Roman.* Dnul *Stanciu* a captivat şi de astădată auditoriul prin tenorul puternic şi melodios al dsale şi prin păşirea atât de sigură a unui cântăreţ rutinat. A cântat cu multă duioşie în „Doină doiniţă“ de Vorobchevich, dar cu deosebire cântecul „Dorinţa“ a fost răsplătit cu furtunoase aplauze. Rechemat a cântat fermecătorul cântec poporal „Mi-a trimes măicuţa dor“. Acompaniamentul la pian a fost executat cu pricepere de profesorul de cant *A. Bena.* Mai multe cântece ca „Hai în horă“, „Ţiganca“, „Răsunetul Ardealului“ au trebuit — la dorinţa publicului — să se biseze. Zelosul dirigent a fost răsplătit din partea coristelor cu un coş cu flori, iar cântăreţii cu aplauze nesfârşite din partea publicului.

In decursul concertului pălăria „Dzeu vede“ a colectat şi de astădată pe seama reuniunii suma frumuşică de 46 cor. După concert membrii Reuniunii şi toţi sprijinitorii ei au luat parte şi la jocul vesel care a încheiat în mod plăcut frumoasele sărbări ale vrednicilor noştri meseriaşi spre lauda lor şi spre mulţămirea participătorilor.

(db.)

La suferinţe de plumâni

să se ia neamânat în toate casurile Emulsiunea lui Scott. „SCOTT“ nu vindecă numai părţile bolnave, ci aduce întregului organism sănătate nouă şi putere de viaţă. „SCOTT“ este un mijloc specific şi sigur contra tuturor

suferinţelor de plumâni

şi fiindcă e sigur, e şi cel mai ieftin. Marea lor putere vindecătoare şi nutritoare se basează pe aceea, că la compunerea lor se foloseşte numai materialul cel mai fin, cel mai curat şi cel mai cu efect, pe care îl oferă piaţa şi pe aceea, că aceleaşi prin **unica în felul său şi neîntrecuta** experienţă alui Scott de compunere sunt făcute nu numai gustoase ci şi absolut uşor de mistuit.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50

De cumpărat în toate farmaciile.

[282] 1—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de capelan cu drept de succesiune sistemizat la anul 1892 şi aprobat cu rezoluţiunea Ven. Consistor arhidiecezan dtto 25 Iunie 1891, Nr. 3796 Bis. în parohia de cl. II. Mohu, devenit vacant prin moartea fostului capelan Ioan Slăvescu, la cererea parohului veteran Ioan Slăvescu, aprobată cu rezoluţiunea consistorială dtto 26 Iunie a. c. Nr. 7121 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei fasionate în tabela B, pentru întregirea venitelor dela stat şi cele specificate în concluzul comitetului parohial dtto 27 Septemvrie a. c. Nr. XVII.

Doritorii de a reflecta la acest post, vor avea a-şi aşterne cererile concursuale instruite în senzul normelor din vigoare în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului, iar pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, au a se prezenta în comună în vre-o Duminecă ori sărbătoare la sfânta liturgie.

Mohu, din şedinţa comitetului parohial, ţinută la 27 Septemvrie 1907, în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Victor Căraban — **Ioan Simion**
prezident. — notar.

Nr. 812.
Văzut:

In absenţa protopresbiterului:
Mateiu Voilean
asesor consistorial.

Nr. 442—1907 [283] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Geoagiului se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Almaşul-mic, cu salar 600 coroane, 200 coroane din repartiţie şi 400 coroane din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

2. Porcurea cu salar 600 coroane, 200 coroane din repartiţie şi 400 cor. din ajutorul dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

Reflectanţii îşi vor aşterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuţi poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-şi arăta desteritatea în cântat şi tipic.

Orăştie, 15 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Geoagiului în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domşa
protopresbiter adm.

Nr. 561—1907 [280] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător nou înfiinţat dela şcoala poporală confesională gr. or. română din Arpaşul-superior, protopresbiteratul Avrigului, se esscrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salarul anual de 600 coroane, cerând dela stat, precum cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului (posta Avrig, Felek. Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locale.

Avrig, 2 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 504—1907 [278] 2—3

Concurs

Pe baza înaltei ordinaţiuni consist. din 17 Iulie a. c. Nr. 7987 Bis., pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească de clasa I Deda se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român“. Emolumentele sunt cele fasionate în coala B, despre întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Petenţii vor aşterne suplicele concursuale instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu în terminul deschis, şi sub durata concursului, cu previa încunoştinţare a subscrisului, se pot prezenta în comună la serviciul divin, pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.
M.-Cueşd, 29 August 1907.

In conţelegere cu comitntul parohial:
Galaction Şagău
protopresbiter.

Ad. Nr. 371—1907 [277] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a Crăciuneşti, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt statorite de mai nainte şi se află cuprinse în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Petenţii au să aştearnă rugările instruate în înţelesul normelor din vigoare, la oficiul protopresbiteral concernent şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Zarand, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Brad, la 28 August 1907.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 1002—1907 [281] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna Someşul-cald prin aceasta se escrie concurs cu termiv de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 200 cor. din repartiţie dela popor şi 400 cor., ce se vor primi ca întregire dela stat; cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Doritorii de a reflecta la acest post au aşi înainta suplicele de concurs subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, fiind instruite conform normelor în vigoare.

Oficiul protopresbiteral român gr. or.
Cluj, 12 Septemvrie 1907.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 18—23

Anunţ!

Abecedarul de Dr. I. Stroia, Dumitru Lăpădat şi I. Crişan, care e compus după cele mai practice abecedare existente şi Cartea de cetire pentru anul al doilea de şcoală se pot procura dela Librăria arhidiecezană şi dela autori în Sălişte. Preţul Abecedarului e 40 fil., a Cărţii de cetire 50 fil. cu rabatul obicinuit. (271) 4—6

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C 3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„ 1·60
Poveşti pentru anul prim ş olar (lecţiuni după treptele formale) Ed II	„ 2·—
Carte de cetire a II a	„ —·50
Noul Abcdar	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„ —·50

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi înviorézâ pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [11] 8

„ Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţără şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.
[76] 34—

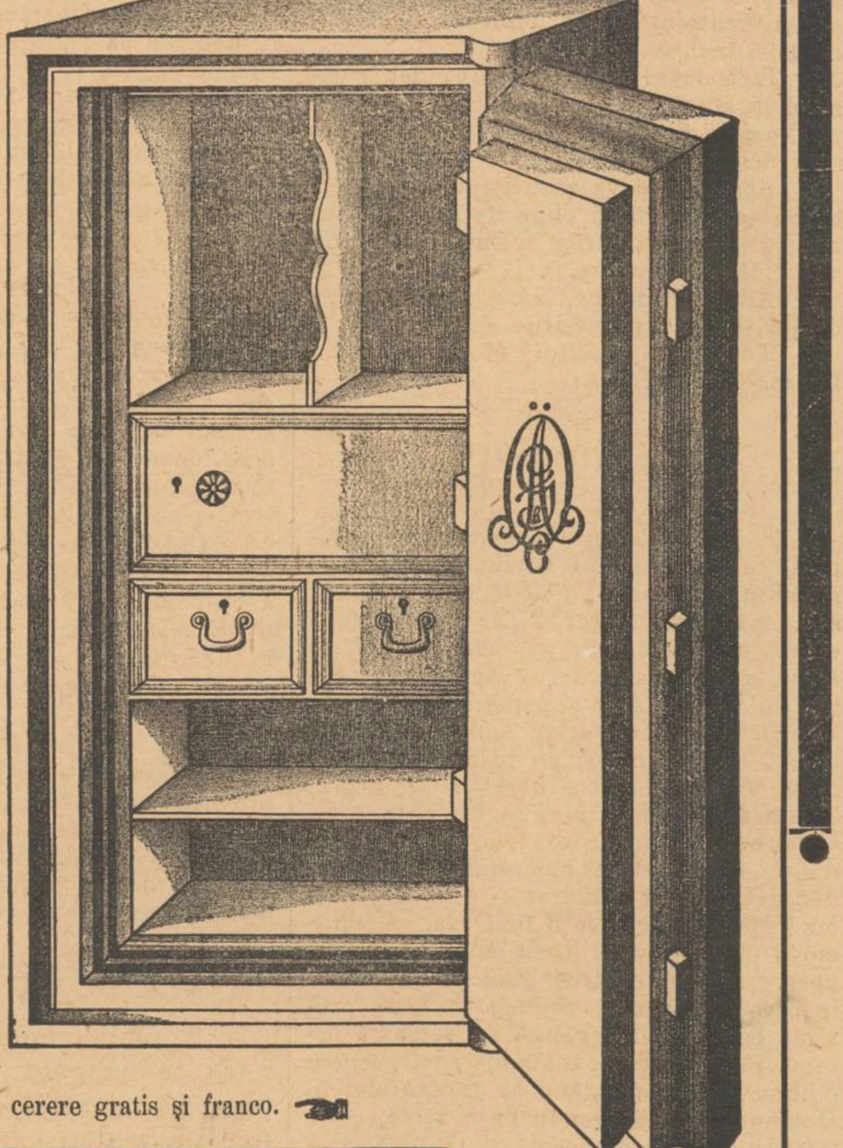

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier şi oţel

priv. ces. şi reg. a dlui **G. Oszy,** îmi iau voe a aduce la cunoştinţa Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** şi după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier şi oţel panţerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze şi americane **sigure contra focului** şi **spargerei** pentru care dau **deplină garanţie.**

Atrag atenţiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, şi prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

[151] 2—6

Cataloage de preţuri la cerere gratis şi franco.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 103 Sibiiu, Sâmbătă 22 Septemvrie (5 Octomvrie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Cu 1 Octomvrie v. se deschide abonament nou la ziariul „Telegraful Român“ cu prețul indicat în fruntea foii. Abonații noi sunt rugați să indice precis și legibil adresa, pentru a se putea face expedarea foii fără pedecă. Abonații vechi binevoiască, la reînoirea abonamentului, să indice numărul de pe fâșia sub care le merge foaia. Restanțierii sunt rugați să-și achite datoria. Administrațiunea.

Fonduri bisericești.

I.

Frământările din jurul nouei legi școlare au pus la obștea noastră bisericească în circulație esclamația: „Cât de bine ne-ar prinde să avem fonduri, ca din ele să susținem școalele și învățătorii, fără a fi siliți să punem poveri nouă pe credincioși!“ Alții țes mai departe firul vorbirei, și zic: „Numai înainte cu 50 de ani să fi început părinții noștri cu adunarea fondurilor, azi n'am mai avea teamă de nimic! Capitalele ar fi destul de mari, ca să suporte erogatele ce se impun!“

Și unii și alții au multă dreptate. Intrelăsările în năcaz se pot apreția mai bine. Fiind bogate bisericile, perspectiva viitorului nu fiori, ci dimpotrivă, delicii ne-ar împrumuta, pe cari numai omul îndestulit cu soartea sa le poate posede. Intrelăsările din trecut multe pagube materiale și morale ne-au adus. Șirul decepțiunilor nu s'a încheiat. Poate de aci încolo vor urma cele mai grave, dacă nu căutăm de cu vreme a ne apăra.

In toate timpurile, cu deosebire însă în timpul modern, *averea* sau *materia* este punctul arhimedic, de care toate întreprinderile, instituțiile atârnă. Averea dă independență; averea e putere; în avere sunt date mijloacele de a realiza ideile salutare ce agită omenimea, și fără avere idealurile cele mai mărețe rămân literă moartă, — pe lângă toată însuflețirea de altfel.

Și de aci pricepem cât de corectă a fost politica bisericească a celor puțini dela noi, cari dela început pondul principal l-au pus pe inițiarea și adunarea de capitale bisericești. Sunt azi mai scutiți de perplexitățile ce le cauzează lipsa, și își pot vedea de afaceri în tignă.

Numărul bisericilor cu astfel de privilegii, e drept, ușor îl putem socoti pe degetele dela o singură mână, în toată arhidieceza. Politica noastră deci trebue să se îndrepte mai intensiv, și poate în locul prim, asupra creerii *fondurilor bisericești*, din cari să se acopere cu timpul trebuințele curente. Politică mai sănătoasă, ca formarea fondurilor, deocamdată nici că putem urma.

Memento la aceasta ni-l dau celece se petrec în jur de noi. Am perdut, ori suntem pe cale a perde școalele confesionale, fiindcă nu mai putem face față speselor. Ca și cu școalele, ușor putem păți cu toate instituțiile ce biet le mai are biserica. Ușor putem rămânea fără pic de personal bisericesc.

Exemple? Deja în multe părți nu se mai pot institui cantori, clopotari ș. cl. bisericești. Biserica nu-i poate salariza. Credincioșii la rândul lor atât de tare s'au sălbăticit, că nu mai prestează venitele stolare, cari formau venite și pentru acest personal. De geaba, fără leac de remunerație nu-i putem apoi deobliga la servicii, ales de acelea, cari sunt împreunate cu fatigii prea obositoare ori perdere de timp prețios. De aci provine, că pe acest teren mergem din decadență în decadență, care a pus și pune în nedumerire pe toți fiii bisericei, binesimțitori.

Bisericile ne rămân pustii. Cu personal recrutat numai *ad hoc* nici serviciile divine nu se pot executa, ca să înalțe sufletele.

Falsitățile în tonuri, lipsa cunoașterii tipicului și a cântărilor bisericești sunt neajunsuri, cari nici urechia cea mai puțin artistică nu le mai poate suferi. Mai bucuros absentează dela biserica în care nu se petrece nici un act înălțător de inimi. Absentarea se preface apoi cu timpul în obiceiu.

Ce zic? Bisericile pot fi amenințate să nu aibă nici preoți. Deocamdată statul ne-a venit în ajutor cu congrua sa. Poate să se întoarcă însă roata. La stările din Francia putem să ne așteptăm și noi în tot momentul. Un guvern și parlament socialist ne lipsește numai. Grupările socialiste — nu social-creștine — își au scrise pe steag tocmai lupta contra bisericei. Dela ele, ajungând la cârmă, vom primi numai șicane și fel și fel de persecuții ce amărăsc viața. Când din lipsa de venite sigure biserica nu-și va mai putea salariza nici preoții, chaosul devine complet.

Timpurile aceste pot să fie mai departe ori mai aproape. De sosit însă vor sosi. *Orbul numai nu le vede.* Pe noi ele trebue să ne afle gata.

Iată de ce numesc politică sănătoasă crearea fondurilor bisericești! *Cu timpul ele pot să ne dee singurul venit pentru biserici.* Susțin sus și tare, că fără fonduri putem să sucumbăm, ca biserică, înainte de sfârșitul veacului.

Și oare nu am fi vrednici de osânda nepoților și a strănepoților, când din vina, neprecugetarea noastră, s'ar putea întâmpla așa ceva? Lași, slugi netrebnice sunt ceice nu cugetă la viitor și nu îngrijesc de condițiunile de existență ale bisericei...

Inaintașii ne-au lăsat moștenire autonomia și independența bisericei, prin crearea statutului organic. Nouă ni-s'a dat a asigura și păstra neștirbită această moștenire, prin săparea șanțurilor din jurul ei, ce o fac nepenetrabilă dușmanilor externi, și formarea de scursori necesare în interior, cari mereu răcoresc și împrospătează vegetațiunea. Fondurile bisericești în mare măsură asigură moștenirea bisericească. Ele sunt șanțurile și zidurile de apărare ale bisericei.

Vasile Gan
protopresbiter.

Sfințirea bisericei din Rohia.

— Raport special. —

Stoicani, 13 Septemvrie v.

Zile de bucurie, momente de elevațiune sufletească, de dulce suvenire și rară amintire au fost zilele de 1/14 și 2/15 Sept. pentru noi cei din Cetatea-de-peatră și în special pentru credincioșii bisericii noastre din *Rohia*, căci ni-s'a dat ocaziune să primim în mijlocul nostru pe P. Cuvioșia Sa dl protosincel Dr. *Eusebiu R. Roșca*, pentruca în numele Excelenței Sale, a bunului nostru Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, să predee destinațiunei sale noua și măreața biserică din Rohia, despre care nu greșesc când afirm din toată convingerea, că atât în mărime, cât și în frumsețe, e cea dintâi în tractul nostru, așa încât între împrejurările de azi e fala tractului, și nu în comuna Rohia, ci și în ori care oraș poate ocupa locul de frunte între cele mai frumoase biserici.

Și când te mai cugeți la puterile de cari dispun credincioșii noștri din această parohie, apoi te prinde mirarea, când vezi un așa lăcaș de rugăciune, căci după cum m'am informat, întreagă averea parohiei făcea 300 florini, și și aceia elocați pe la debitori, dela cari nici până azi nu s'au putut încasa. De sine se pune deci întrebarea, că cum și din ce s'a putut face acest frumos așezământ care azi prețuește peste 20,000 cor.?!

Un lucru acesta, care nu adeseori și în tot locul se poate îndeplini.

Tactul, corectitatea și zelul, cu care tinărul și neobositul paroh *Nicolae German* a știut să prefacă această frumoasă și măreață idee în trup, — a fost cauza acestui frumos rezultat. Trebue să recunoaștem aceasta, căci aci faptele vorbesc, convingând pe unul fiecare despre activitatea deamnă a vrednicului preot, pe care mulți trebue să-l aibă de pildă în activitatea lor pastorală. Servească-i deci ca răsplată iubirea poporenilor săi și stima tuturor, pe care, fie sigur că și-a câștigat-o.

Vestea, că Sâmbătă în 1/14 Sept. sosește în tract Preacuvioșia Sa părintele protosincel Dr. *E. R. Roșca*, a fost primită cu o rară bucurie. Dovadă poarta triumfală la intrarea pe teritoriul tractului și mulțimea de preoți, învățători și popor, cari în frunte cu protopresbiterul tractual *Vasile Duma* l-au întâmpinat prin rostul șefului tractual, care în cuvinte alese îl bineventează, iar Preacuvioșia Sa își exprimă mulțămirea pentru frumoasa primire. In acelaș moment sosește un banderiu de călăreți din parohiile Rohia și Poiana-porcului, în număr de vre-o 50 și sub conducerea învățătorului *N. Ch'na.* In ordine frumoasă pornește convoiul de trăsuri, înconjurat de călăreți, și trecând prin orășelul Lăpușul-unguresc, unde a făcut în ochii străinilor o foarte bună impresie, la 5 ore sosește în parohia Rohia, unde iubitul oaspe e primit între bubuitul trăeascurilor și sunetul clopotelor, iar la marginea comunei o poartă triumfală cu inscripția „Bine ați sosit“, arăta însemnătatea zilei. Domnul Dr. *G. Buzura*, adv. și deputat sinodal în numele locuitorilor, prin o vorbire foarte acomodată ocaziunei, primește pe Preacuvioșia Sa, care pătruns de însemnătatea momentului răspunde cu cuvinte alese.

Dela această poartă până la noua biserică, întreagă strada era o adevărată alee plină de popor îmbrăcat în haine de sărbătoare.

La portalul bisericii un nou arc de triumf cu inscripția „Bine ați venit“ împodobia intrarea, unde parohul local *Nicolae German* însoțit de alți doi preoți, îmbrăcați în ornate bisericești, predând Sta Evangelie Preacuvioșiei Sale să o sărute, cu cuvinte potrivite își exprimă bucuria, că chiar Preacuvioșiei Sale i-a fost dată îndeplinirea acestui act, pentru el ca paroh și pentru credincioșii săi de mare însemnătate și în numele comitetului și al sinodului parohial îl bineventează.

Preacuvioșia Sa emoționat răspunde exprimându-și satisfacțiunea sufletească ce-a simțit-o la vederea acestui măreț lăcaș, precum și văzând frumoasa primire ce i-s'a făcut, la care nici nu s'a așteptat, și în numele Excelenței Sale împărtășește binecuvântarea lui Dumnezeu peste fiii acestei parohii.

Terminată astfel primirea, Preacuvioșia Sa merge la locuința parohului local, unde s'a încuartirat. După puțină recreare, în presența Preacuvioșiei Sale dl protopop tractual Vasile *Duma* și mai mulți preoți au oficiat vecernia împreunată cu utrenia zilei următoare.

Dumінecă în 2/15 Sept. la orele 7 dimineața se începe actul solemn al sfințirii, împreunat cu sf. liturgie, executându-se conform tuturor cerințelor canonice la astfel de ocasiuni și ținând până la orele 11 și jum., când Preacuvioșia Sa a rostit o predică atât de minunată, încât a știut să atragă atențiunea tuturor celor presenți asupra însemnătății zilei și a sublimității legei noastre strămoșești, fiind biserica tixită de lume cultă și străină, nu numai religiunei, ci și națiunei noastre, ca d. e. printre alți mulți: Antalffi Gábor, jude de tribunal, Dr. Csizér Ákos, procuror com. și proprietar, Vebber Gyula, jude cercual, Szabó Gusztáv, primpretor, Dr. Al. Bogdan, subjude cercual, Csizér Frigyes, proprietar, Vasile Muste, protopop gr. cat., notari, învățători, o mulțime de dame și mulți alții. Asupra tuturor impresia ce a făcut, atât solemnitatea cu care a fost îndeplinit actul sfințirii, cât și predica, va forma mult timp o dulce amintire.

In intervalul dela 12 până la 2 ore, când s'a început banchetul, Preacuvioșia Sa a făcut visite în comună, unde a cerut trebuință, iar protopresbiterul tractual în timpul acesta a scontrat banii incurși în favorul bisericii.

Intre aceia cari au contribuit, locul prim îl ocupă domnul Dr. Gavriil *Buzura* adv. care a dat 100 cor.

Punct la ora 2 s'a început banchetul la care au participat aproape 100 persoane din societatea cea mai aleasă a ținutului, fără deosebire de națiune ori religiune. Toți cari au asistat la serviciul divin au luat parte și la banchet. Semn și acesta, că tinărul paroh, deși în scurt timp de 7 ani, a știut să-și câștige simpatia și stima, atât față de oamenii săi, cât și față de străini.

La banchet apoi s'au ținut obicinuitele toaste: pentru Maiestatea Sa, pentru Exc. Sa arhiepiscopul, pentru P. Cuvioșia Sa, pentru protopresbiter, pentru administrație, pentru paroh și comitetul parohial, al cărui membru de frunte e și dl notar pensionat Nicolae Cosma, al cărui frate de pie memorie Aron Cosma a fost antecesorul parohului actual, pentru harnicul popor din loc și pentru dame, iar în fine parohul locului mulțămește oaspeților pentru ridicarea nimbului sărbării de azi prin presenţa lor în un aşa de frumos număr.

La ora 6 se ridică masa, când apoi aproape întreagă inteligenţa se întruneşte în locuinţa parohului şi subscriu actul comemorativ întru aducerea aminte de îndeplinirea acestui act istoric, scriindu-se în „Condica" parohială, iar 2 exemplare s'au predat mandatarului.

Urmează apoi la 8 ore petrecerea cu joc, care abia în zorile zilei următoare s'a terminat.

Şi cu aceasta s'au isprăvit sărbările împreunate cu actul sfinţirii, la care a participat atâta lume, încât prin părţile noastre nu s'a mai văzut. Va fi deajuns dacă voiu aminti, că s'au văzut porturi şi oameni afară de cei din comitatul nostru şi de prin părţile Zălăului, Bistriţa-Năsăudului şi din Marmaţia. Era o mulţime de peste 8000 oameni din toate clasele.

Cu respect şi cu pietate trebue să-şi amintească fiecare momentele petrecute în aceste zile în Rohia, unde Preacuvioşia Sa aşa impunător a condus întreg ceremonialul.

Servească deci spre laudă tuturor celor ce au ostenit la reuşita acestei înălţătoare sărbări, iar în special zelosului paroh, căci ceeace prin munca sa înţeleaptă a făcut, serveşte nu numai spre cinstea lui, ci a întreg neamului şi a bisericii noastre din aceste părţi.

Alexiu Latiş
paroh.

Serbări în Sălişte.

(Raport special)

— 30 Septemvrie n.

Pe zilele 28 şi 29 Septemvrie a. c. a fost convocată în Sălişte adunarea generală a reuniunii pompierilor din comitatul Sibiiului. Cu această ocazie reuniunea pompierilor din loc, a aniversat şi împlinirea unui sfert de veac dela întemeiarea ei.

Astfel praznicul a fost de îndoită însemnătate pentru Românii de aici, justificată prin un succes moral dintre cele mai rare. Importanţa acestor reuniuni e deosebită, şi tocmai prin împrejurarea că urmăresc ţinte cari stau deasupra unor anume sfere înbâcsite de mulţimea tendinţelor de căpătuiri materiale meschine s'au vanităţi deşearte, cari îţi fac rău, merită tot sprijinul oamenilor de bine.

Asociaţiile s'au reuniunile de tot soiul care îşi încearcă ezistenţa, pornesc mai mult sau mai puţin din recunoaşterea unor anumite nevoi fiziologice, sociale s'au culturale, din tendinţa firii omeneşti de a ajunge tot mai mult în stadiul desăvârşirii, sau cel puţin acela al unei mulţămiri intelectuale, materiale şi sociale, care poate provoca o anumită linişte a conştiinţei. Sunt însă puţine asociaţiile, cari ca şi aceia a pompierilor, pornind dela excepţia celui mai larg umanitarism, să servească neîntrerupt o chemare, o problemă care poartă pecetea *jertfei ideale.* Şi sub acest raport reuniunile de pompieri să prezintă ca adevărate întocmiri de binefacere şi jertfă obştească, sorocite să reprezinte în cea mai desăvârşită formă, *iubirea* creştinească sublimă.

Nu se poate deci îndestul reproba, indolenţa sau îndârjirea acelor sate, cari nu înţeleg să-şi întemeieze astfel de reuniuni, chemate să străjuească agoniseala unei munci grele şi îndelungate. Nevoia înfiinţării lor o dovedesc atât de înţelegător cazuri recente, cum este cel dela Câmpulungul Murăşului sau cel dela Băsna, unde din lipsa unei instituţii de pompieri au ars satul aproape jumătate, pricinuind o pagubă de vre-o 60.000 cor. Atâtea sute de ţărani umiliţi şi năcăjiţi trebue să iea acum toiagul pribegiei, pentru că conducătorii acelui sat, şi-au dat prea puţin sama de chemarea lor şi de rostul mare al reuniunilor de pompieri. Comitatul Sibiiului şi în privinţa aceasta, stă cu mult mai bine decât comitatele vecine; a dovedit-o adunarea generală din Sălişte.

Şi e vrednică de toată lauda stăruinţa fruntaşilor acestei instituţii, de a spori necontenit numărul reuniunilor de pompieri, îndrumându-le la muncă spornică şi intensivă.

Nu e de sigur nici decum exageraţie, dacă afirm că reuniunea pompierilor din Sălişte, este una dintre cele mai bune ale întregului comitat. Chiar în urma dăinuirii ei de 25 de ani neîntrerupţi, să pretinde ca să fie mai conştientă, mai activă, mai îndemânatică decât altele. Despre aceste consideraţii şi-a dat samă prin faptul, că a invitat Reuniunea pompierilor din com. Sibiiu, să-şi ţină adunarea generală aici. Cu luni de zile înainte a început exerciţiile obositoare, pentru a se putea manifesta în chip demn şi cuviincios. Membrii ei, cei mai mulţi meseriaşi şi economi, jertfeau bucuros timpul muncei lor private, pentru aceste deprinderi, menite să le câştige desteritate şi pricepere în manuarea rechizitelor de stingere. Pentru asigurarea deplină a acestei manifestaţii, au trimis în lunile de vară, cu un ajutor dela comitat, pe înv. P. Giura la un curs de pompieri în Budapesta. Dl Giura într'adevăr, special în decursul lunei Septemvrie, n'a cruţat nici timp nici osteneală, pentru instrucţia teoretică şi practică a membrilor reuniunii. Pentru această stăruinţă de fer merită toată recunoştinţa noastră. Fără îndoială că toate aceste eserciţii au fost făcute sub îngrijirea căpitanului de pompieri Ion St. Banciu, care te suprinde prin spiritul său practic în treburi de natura aceasta. Nu mai puţină atenţie merită şi orchestra acestei reuniuni, pusă la cale de înv. I. Crişan. Alcătuită din 8 meseriaşi, fără cunoştinţe muzicale, fireşte că întru instruarea ei, înv. Crişan a întâmpinat greutăţi foarte mari.

Chiar şi acum să luptă cu greutăţile începutului, lipsa de rutină în ţinerea tactului, greşul în esecutare şi nuanţare, ivirea ici-colea a câte unui ton strident răsleţ, producător de disonanţe neplăcute, sunt neajunsuri, cari aşa cum se prezintă te fac mai mult să zâmbeşti, decât să provoace o judecată aspră. Cum însă dl Crişan arară predilecţie pentru astfel de lucruri, şi nu-i lipseşte nici stăruinţa, poate să obţină cu vremea succese, acceptabile şi din partea oamenilor cu gusturi muzicale mai rafinate. Nutrim această nădejde asupra orchestrei, care numai în chipul acesta poate să-şi legitimeze existenţa. Astfel de orchestre ar fi bine să aibă cât de multe reuniuni, cum însă ele reclamă bani, oameni şi timp, vor mai rămânea multă vreme un pium desiderium. Noi am fi bucuroşi, dacă am vedea că în satele noastre să înjghebează, pentru trezirea simţului muzical, cel puţin coruri de diferite categorii, cari fără îndoială că au un timbru mai solemn, mai sărbătoresc, mai potrivit firii potolite a ţăranului nostru.

Pregătită serios şi cu chibzuială, a aşteptat reuniunea Sâmbătă, sosirea oaspeţilor şi a representanţilor reuniunilor din toate comunele comitatului, conducându i dela gară la cuartire, comitetul însărcinat cu aceasta. In cinstea lor s'a aranjat la 8 ore sara conductul cu torţe, de către reuniunea pompierilor, care în frunte cu fanfara a străbătut străzile mai principale, prin mijlocul mulţimei de săteni aglomeraţi pentru privirea acestei manifestăţii, învăluită în lumina gălbuie a torţelor fumegătoare şi a sunetelor puternice produse de noua orchestră. După aceasta toţi pompierii s'au întrunit în frunte cu prezidentul reuniunii pompierilor din comitatul Sibiiului, *Theis,* cu vicenotarul com. Dr. Bruckner, ca representant al vicecomitelui, cu representanţii reuniunilor din întregul comitat, în sala Hotelului comunal, la convenirea colegială fixată în program. Aici după câteva toaste scurte, şi-au petrecut în bună dispoziţie până către miezul nopţii, când s'au împrăştiat pe la cuartire, cu inimile vesele de primirea prietinească ce li-s'a făcut.

(Va urma).

Iubileul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu".

(*Intrunirea sărbătorească*).

La ora 11 a. m., reîntorşi din cimitir, întreg publicul asistent s'a întrunit în localităţile Reuniunei, frumos decorate.

Corul Reuniunei cântă cu pietate compoziţia „Lăudaţi, că e mare Dzeu", cuvinte de Z. Boiu, compoziţie de D. Cunţan, iar pezidentul Tordăşianu, încunjurat de întreg comitetul Reuniunei şi de cel aranjator, în frunte cu vice-prezidentul G. Poponea şi cu membrul onorar Nic. Simtion, prin un discurs mai lung şi bine simţit ne arată fazele, prin cari a trecut Reuniunea dela întemeierea ei prin Nicolae Cristea la 1867 şi până la 1897, când dsa a luat conducerea ei. Arată efectele rezultate în urma muncii desfăşurate de ea pentru închegarea clasei meseriaşilor nostri. Drept cel mai de căpetenie efect îl află în împrejurarea, că după exemplul dat de nemuritorul întemeietor al primei Reuniuni de meseriaşi români, Nic. Cristea, bărbaţi cu durere pentru a neamului înaintare întemeiază şi ei Reuniuni de acest fel, cum e „Asociaţiunea pentru ajutorarea învăţăceilor şi sodalilor rom. din Braşov", înfiinţată de veu. protopop onorar Bartolomei Baiulescu; „Reuniunea sodalilor rom. din Cluj", întemeiată de Ios. Pop, actual jude r. de curie; „Reuniunea meseriaşilor rom din Sălişte", înmeiată de piememorie adv. Dr. I. Borcia; „Societatea meseriaşilor rom. a tălparilor şi cismarilor din Haţeg", bazată pe diploma principelui transilvan M. Apafi din 1672; „Reuniunea rom. de argăsitori din Făgăraş", bazată pe diplomele Impăratului Carol al VI-lea şi a principelui Ràkoczi al II-lea etc., iar în timpul mai nou Reuniunea din Sebeşul-s., Bistriţa, Blaj, Poiana, Alba-Iulia, Lugoş şi secţiunile industriale de pe lângă „Reuniunea economică din Orăştie" şi de pe lângă „Asociaţiunea aradană", neîntrelăsând a aminti nizuinţele ce se fac de a se înfiinţa asemenea instituţiuni în Abrud, Mercurea, Budapesta, Timişoara, Câmpeni, etc. Aduce cuvenitul prinos memoriei Marelui Şaguna, fost prim patron al Reuniunei, iar omagială menţiune Preaveneratului episcop Nicolae Popea, care e naş al steagului ei, cum şi Ven. prof. sem. D. Cunţan, alcătuitorul şi dirigentul primului cor al Reuniunei. Aduce prinos memoriei marelui fundator şi părinte al tuturor meseriaşilor, de pie memorie Dem. Andronic, Mihail Stroescu şi Ant. Bechnitz. Face menţiune cu cinste de hărnicia meseriaşilor sibieni, cari au contribuit la ridicarea bunului nume al meseriaşilor nostri prin aranjarea festivităţilor din 1877, când Reuniunea a împlinit al 10-lea an şi acelor din 1892, când ea a numărat 25 ani de existenţă, ceştia din urmă înscriind la activul lor şi aranjarea primei expoziţii industriale, mult admirate.

Trecând la activitatea celor din urmă 10 ani (1897—1907), aminteşte cu mândrie numele I. P. S. Sale Dlui arhiepiscop şi metropolit I. Meţianu, care cu părintească bunăvoinţă a primit scaunul de patron al Reuniunii, îmbrăcat în doliu dela moartea marelui Andreiu. Face menţiune onorifică la adresa membrilor onorari, a celor fundatori, pe viaţă, şi a celor ajutători, cari contribue în măsură mare la dezvoltarea priincioasă a Reuniunei şi cu ea şi a clasei noastre de mijloc. Mulţămeşte dlui prof. semin. Timoteiu Popovici, care a binevoit a se înscrie chiar astăzi între membrii pe viaţă cu taxa de 50 cor. Cere cuvenite scuze, dacă Reuniunea la acest aniversar al 40-lea, din cauza scumpetei şi a agoniselei atât de anevoioasă pentru noi toţi, nu şi-a putut înscrie între festivităţi şi aranjarea unei a 3-a expoziţii industriale, carea ar fi putut arăta adevăratul progres, la care ne am avântat în aceşti 40 ani şi cere scuze în deosebi pentru faptul, că Reuniunea n'a putut să ridice afară de monumentul înscris în inima fiiecărui meseriaş, un monument pipăibil şi vizibil memoriei lui Cristea, care cu jertfirea întreg avutului său, ne-a lăsat drept moştenire Reuniunea aceasta, atât de scumpă nouă tuturora. In schimb pune în vedere, că Reuniunea s'a îngrijit ca numele lui Cristea să rămână în veci legat de ea prin înfiinţarea chiar din incidentul sărbărilor a „fondului jubilar Nic. Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai cauzelor meseriaşilor".

De încheiere mulţămeşte Reuniunilor surori şi delegaţilor lor, cari au alergat din mari depărtări şi cu multe cheltueli de timp, de bani şi oboseală, spre a ne înălţa prestigiul sărbărilor, le doreşte să se simtă bine între noi şi să ducă fraţilor de acasă bune impresii despre noi, mulţămeşte oaspeţilor participanţi, cari au ţinut să sărbătorească cu noi acest rar eveniment din viaţa noastră publică.

*

După discursul prezidentului ia cuvântul dl C. Baicu, prezid. secţiei industriale din Orăştie şi mulţămeşte în numele tuturor celorlalte Reuniuni surori Reuniunei sibiene, care prilegiu le dă să se însufleţească pentru causele meserieceşti, iar după dsa domnul viceprezident George Poponea, dupăce face o scurtă revistă asupra activităţii Reuniunei până la 1897, să refere la cuvintele nemuritorului Cristea, care din causa bătrâneţelor retras dela conducere, roagă adunarea generală din Septemvrie 1897, ca la persoana sa să nu mai reflecteze, ci să pună în fruntea Reuniunei un bărbat, care dupăcum zice marele istoric Momsen, „nu pentru plată să servească poporului, dar nici măcar pentru plata dragostei poporului, ci pentru binecuvântarea viitorului şi înainte de toate, pentruca să-i fie posibil a mântui şi a face, ca naţiunea să poată reîntineri"! şi îşi revoacă în memorie temerile, de cari erau cuprinşi toţi membrii presenţi la adunare, de a nu putea afla persoana vizată de nemuritorul Cristea. „Providenţa divină, zice dl Poponea, ne-a luminat minţile şi ne-au îndreptat privirile spre bărbatul, care cu abnegaţiune, cu râvnă apostolească, ne-a condus din isbândă în isbândă. Acest bărbat neobosit este actualul prezident, dl Victor Tordăşianu, cu care Dzeu ne-a înzestrat timp de 10 ani". Scoate în relief cum Tordăşianu ia căutat pe toţi meseriaşii pe la casele lor, însufleţindu-i pentru causele Reuniunei, arată mândria, fala şi încrederea în sine a membrilor, de când lui Tordăşianu i-a succes să cumpere acest edificiu, în care ne aflăm; arată influinţa bine făcătoare a şedinţelor literare şi a representaţiunilor teatrale asupra desvoltărei minţii şi a inimei meseriaşilor; să refere la faptul, că în 1902 meseriaşii sibiieni, la stăruinţa lui Tordăşianu, aranjază a 2-a expoziţie industrială acum cu concursul Reuniunei rom. agricole, arată efectele produse prin acea expoziţie, care ne-a dat dovezi de armonia ce există între productele industriei de casă şi între acelei profesionale; acele sărbări, pe cari le putem privi ca sărbarea de înfrăţire a inteligentului, cu economul şi cu meşteşugarul, vor rămânea neşterse din mintea şi inima noastră; înşiră numărul mare al fondurilor întemeiate pentru meseriaşi şi sporite prin obosiala lui etc. Nouă meseriaşilor, membri ai Reuniunei, cari beneficiem de roadele ostenelelor lui, nu ne rămâne, decât să-i păstrăm iubirea şi alipirea, şi sprijin să-i fim în cele bune şi atunci causa noastră ajunge-va la înălţimile dorite de vrednicii nostri înaintaşi. In semn de iubire şi alipire dl Poponea roagă pe prezidentul Tordăşianu să primească drept prinos şi plăcută aducere aminte orologiul, (orologiul e obiect de lux, artistic lucrat şi e menit pentru salon), pe care îl cinstesc membrii, drept dar la împlinirea aniversarului al 10-lea de când îi conduce.

Dl Tordăşianu adânc emoţionat, primeşte acest preţios dar şi promite a-l păstra lângă inelul, ce i s'a dăruit la 1901; lângă albumul oferit în 1903; lângă scaunul de onoare oferit în 1904, lângă „Cartea de dureroasă memorie", ce i-s'a dat în 1906. Acest orologiu, chemat este am indica mie şi familiei mele, zice Tordăşianu, timpul, pe care şi pentru viitor cu dragă inimă îl vom folosi întru a voastră luminare şi bună stare.

Pentru a i-se da fiecăruia, ce este al său şi după vredniciile sale, dl Tordăşianu, reportându-se la vredniciile împreună muncitorului său nedespărţit, a dirigentului corului Candid Popa, care cu rară abnegaţiune conduce acum de 10 ani tineretul din triumf în triumf şi prin aceasta contribue la întărirea noastră în cele sociale şi la cultura inimei noastre, îi predă în numele Reuniunei drept mic şi neînsemnat prinos al dragostei o baghetă, ţinută în argint şi cu gravuri din istoricul Reuniunei cum şi un inel de aur, cu rugarea să le primească, să le folosească până la adânci bătrâneţe spre bucuria şi mândria meseriaşului şi a întreg neamului.

Dl Popa, plăcut surprins de aceste daruri, promite, că deşi era hotărât a ceda altuia acest post greu şi împreunat cu multe supărări, dar primind nouă dovezi de dragoste va sta şi pe viitor la postul său.

După toate aceste se împart între toţi membrii sibiieni şi ai Reuniunilor surori distincţiile iubilare. (O cunună de metal purtând la mijloc inscripţiile „R. s. r. d. S. 1867—1907)", iar notarul Stefan Duca ceteşte numele membrilor distinşi cu diplome de onoare. Diplome s'au dat acelor membri, cari timp de 40 respective 10 ani şi-au solvit taxele, apoi măestrilor, cari s'au învrednicit să ţină şi se instrueze în restimp mai mulţi învăţăcei şi mai multe calfe (Dragoş, Aron, N. Marcu, Banu, Teod. Moldovan etc.); pentru aranjarea unei expoziţii cu lucrări de lux din branşa compactoriei (P. Ilieş), pentru faptul, că măestrul cutare şi-a dat toţi copiii la meserii şi comerciu (dl Iosif Marcu, pardositor), foştilor membri, cari aflându-se acum în alte centre, obosesc întru consolidarea meseriaşilor din acele centre (P. Bariţ, Cluj, I. Ciontea, Orăştie, V. Grindean, Abrud etc.); acelor tineri sodali, cari silinţe îşi dau spre a lor perfecţionare în străinătate (N. Bratu, Berlin, George Dordea, Paris etc.); celor mai zeloşi promovători ai tuturor afacerilor Reuniunei (Poponea, Cruciţa, Apolzan, Duca, Axente, Bologa, Marcu, Boldor etc. etc.) cum şi acelor dame, cari pe lângă oboseala de coriste, au dat mult concurs la adunarea şi împărţirea darurilor de Crăciun între săracii noştri. Fost-au distinşi şi de aceia, cari cu întreagă familia s'au pus în serviciul Reuniunei (pantofarul I. Roman cu cele 4 fiice ale sale) etc. Bucurie să reoglindea de pe feţele celor distinşi şi gelozie pe feţele membrilor mai tineri, fiitori muncitori la înflorirea proprie şi cu ea şi a Reuniunei. Cântarea „Imnul unirei“, de T. Popovici, executată de cor cu precisiune ne-a vestit, că actul sărbătoresc s'a încheiat pentru a ne întruni la ora 1 d. m. la „masa comună“ din Gesellschaftshaus.

NOUTĂŢI.

Ziua Maiestăţii Sale. Fiind astăzi, 4 Octomvrie n., ziua Maiestăţii Sale a preagloriosului nostru Împărat şi Rege apostolic *Francisc Iosif I.*, în catedrală s'a celebrat la orele 8 dimineaţa serviciu divin, în presenţa I. P. S. Sale, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, a P. C. Sale Arhimandritul şi vicarul arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Puscariu*, a corpului profesoral dela seminarul „Andreian“ şi dela şcoala civilă de fete, a elevilor din seminar şi a elevelor dela şcoala de fete, fiind de faţă şi alt public. Serviciul divin l-a oficiat profesorul seminarial *D. Cunţan*, iar I. P. S. Sa a cetit rugăciunea pentru îndelunga sănătate şi viaţă a Măiestăţii Sale.

*

Procese. Eri, Joi s'au judecat la tribunalul regesc din Sibiiu procesele intentate revistelor *„Ţara Noastră“* şi *„Luceafărul“* pentru publicare de articole şi notiţe politice fără a fi foi cu cauţiune, îndreptăţite să facă politică. Acusaţii, dnii *Octavian Goga* şi *Octav. C. Tăslăuanu*, au fost declaraţi vinovaţi şi primul pedepsit cu 200 coroane, al doilea cu 100 coroane amendă în bani, plus cheltuelile de judecată. S'a dat apel la tabla regească, atât din partea procurorului, cât şi din partea condamnaţilor.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă ordinară lunară Marţi în 8 Octomvrie n. la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Hymen. Dl Dr. *Victor Bontescu* advocat în Haţeg, îşi serbează cununia Marţi în 8 Octomvrie n. cu dşoara *Dora Vuia*, în biserica gr. ort. din Arad.

*

Liga antiduelistă germană îşi ţine adunarea generală anuală în 15 Octomvrie nou, în München.

*

† Ioan Papiu. Despre moartea venerabilului protopresbiter *Ioan Papiu*, înmormântat Mercuri în Deva, întristata familie a dat următorul anunţ funebru: Cu inima zdrobită de durere aduce la cunoştinţa tuturor rudeniilor şi cunoscuţilor trecerea la cele veşnice a mult iubitului, prea bunului nostru tată, socru, frate, moş, unchiu şi cumnat *Ioan Papiu* protopresbiter gr.-or. al Sibiiului, asesor în consistorul arhidiecesan şi metropolitan, membru în direcţiunea institutului de credit şi economii „Albina“, membru pe viaţă al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“, membru fundator al „Societăţii pentru fond de teatru român“, întâmplată după scurte şi grele suferinţe la 18/30. Septemvrie 1907, în anul al 75-lea de viaţă şi 49 de preoţie. Rămăşiţele pământeşi ale adormitului în Dnul se vor aşeza spre vecinic repaus în 19 Septemvrie (2 Oct) 1907 d. a. la 3 ore în cimiteriul bisericei gr. or. din Deva. Deva, la 18 Septemvrie (1. Oct.) 1907. Odihneşte în pace suflet bun. Jalnica familie: Valeria. Letiţia, Emilia, Enea, fiii Maria Orăsan, n. Papiu soră. Constantin Colbazi, Dr. Vasilie Bologa, George Romanul, gineri.

*

Congregaţia comitatului Arad. In congregaţia comitatului Arad ţinută în 1 Oct. s'a primit cu mare însufleţire propunerea referitoare la închiderea cârciumelor în zile de Duminecă şi sărbători. La această propunere a luat cuvântul deputatul *V. Goldiş* cerând, ca închiderea cârciumelor să se înceapă încă de Sâmbătă seara la 6 ore şi să se ţină cont şi de sărbătorile bisericii ortodoxe. Tot în aceiaşi şedinţă s'a respins propunerea viceşpanului de a încărca populaţiunea cu dări nouă în scopul de a urca penzia funcţionarilor. La acest punct a vorbit preotul *D. Popoviciu* din Cermeiu, care protestează contra împovărării poporului cu dări nouă pe seama sluşbaşilor, câtă vreme poporul abia are ce mânca. S'a mai decis ca alegerea de membrii pentru congregaţie să se fixeze pe 24 Octomvrie n. iar alegerea funcţionarilor pe 9 Decemvrie n.

*

Adunările Slovacilor oprite. O sumedenie de adunări poporale ale Slovacilor au fost oprite din partea autorităţilor. Astfel în comitatul Trencin au fost oprite: în cercul Ban 11. iar în Zolyom, în Turoţ-Sân-Mărtin şi Rosenberg câte una. Motivul acestor oprelişti e, că Slovacii în multe locuri au voit să se alăture la mişcarea muncitorimei în favorul *votului universal fără restricţiuni*. Se înţelege că o astfel de mişcare displace autorităţilor.

*

Condamnat. Preotul Ioan *Nicorescu* din Curticiu a fost condamnat pe motiv de agitaţie de către Tabla regească din Oradia la 3 luni temniţă de stat, 200 coroane amendă şi suportarea cheltuelilor de proces.

*

Kőváry Lászlo, cunoscutul istoric maghiar a răposat săptămâna trecută în Cluj, în etate de 88 ani. Are o mulţime de scrieri despre Ardeal. Cea mai însemnată este „Istoria Ardealului“ în 6 volume, pe care a scris-o între anii 1859—67.

*

Târgul de vite din *Arpaşul-inferior*, care este fixat pe 9 şi 10 Octomvrie *nu* se va ţinea, — dupăcum ni se comunică, — dar târgul de mărfuri din 11 Octomvrie curent *se va ţinea*, cu acea observare însă, că numai transportul *cu cai* este conces.

*

Pentru emigranţi. Ministrul Andrássy a adresat o circulară către municipii, prin care invită autorităţile municipale să atragă atenţiunea tuturor cari voesc să emigreze în statele sudice ale Americei, că pământul în statele sudice e rău, neroditor şi mulţi colonişti, cari au cumpărat acolo pământ, au fost nevoiţi să-l vânză pe urmă şi să-şi caute norocul în altă parte. Mai ales în statul Maryland nimenea să nu emigreze.

*

Incendiar omorât. In Pestişul-mare, comitatul Hunedoarei se întâmpla aproape în fiecare zi că ardea undeva. Locuitorii au bănuit că focul trebue că e pus de cineva şi mai mulţi inşi s'au pus la pândă. Presupunerile lor au fost întemeiate, căci de fapt le-a şi succes să pună mâna pe incendiar, un individ numit Petru Bretigan, care tocmai voia să dee foc unei clăi de fân. Locuitorii s'au aruncat asupra lui şi l-au bătut până l-au lăsat mort.

*

Emigrările. In nr. de pe Sept. 1907 al revistei „Közgazdasági Szemle“ Alex. Matlekovits publică un studiu vast despre emigrarea la America. Extragem din el următoarele date statistice foarte elocvente şi proprii a dovedi cum au progresat în câţiva ani popoarele din Ungaria. La 1898 au emigrat în America 22.069, la 1899 = 43.394, la 1900 = 54.267, la 1901 = 71.474, la 1902 = 91.162, la 1903 = 119.944, la 1904 = 97.340, la 1905 = 170.430, la 1906 = 186.000, la 1907 (până la sfârşitul lui Iunie) 124.000.

*

Petrecerea din Cebea aranjată de tinerimea română în 21 Septemvrie nou a avut un succes frumos. După cum ni-se scrie, piesa teatrală *„Otrava de hârciogi“* a fost bine predată şi-a plăcut mult numărosului public. Poporul s'a purtat foarte bine la petrecere. N'a escedat nici unul, cu toatecă petrecerea a ţinut până dimineaţa la orele 4. Venitul curat al petrecerii a fost 62 coroane, destinate pentru cumpărarea de cărţi pentru şcolarii săraci. Suprasolviri au făcut următorii: S. Stănilă, preot în Ribiţă, I. Indreiu, preot în Căraciu, Iosif Tisu, preot în Cebea, fiecare câte 4 cor., Papp Károly, notar în Cebea 10 cor., I. Jurca 1 cor., R. Jurca, 2 cor., ambii din Cebea, I. Tisu, învăţ. 2 cor., I. Corpădia, din Cebea 2 cor. 40 fil., I. Oprişa din Cebea 2 cor. 40 fil., Maria Oprişa 1 cor., Jude Urs 1 cor. 30 fileri, N. Clopotar 1 cor., Florea V., cancelist în Baia-de-Criş 2 cor., Dr. T. Tisu. med. în Brad 3 cor. şi Micşa Pompeiu, translator în Baia-de-Criş, 1 cor. Comitetul aranjator le exprimă mulţămită şi pe calea aceasta.

*

Ani de zile am fost bolnavă şi am cercat tot ce a fost cu putinţă pentru a-mi recâştiga sănătatea. Am consultat cei mai renumiţi medici din Budapesta şi Viena, dar nimic nu mi-a folosit şi respiraţia grea, durerea de urechi, insomnia şi alte dureri de cari suferiam nu mi-au trecut. Dacă însă acum totuşi am scăpat de aceste morburi, am să mulţămesc aceasta numai crucei duple electro-magnetice. Primeşte deci cele mai profunde mulţămite pentru binecuvântata dtale invenţie. Mă simţesc nespus de fericită, că am scăpat de dureri. Németujvár, 4 Maiu 1903. Cu distinsă stimă: Maria Wellinger. — Această epistolă a primit-o dl Albert Müller (Budapesta, V/27 Vadàsz-utca nr. 35.), inventatorul crucei duple electro-magnetice nr. 86967 R. B., care cruce se recomândă în cel mai călduros mod spre folosire.

Oficioasă.

Următoarele parohii n'au trimis încă resultatul colectei pentru catedrală. Spre ale reaminti această îndatorire le înşirăm aici cu provocarea a încheia acea colectă în grabă şi a o aşterne la cassa consistorială dinpreună cu un scurt raport. Parohiile cari ar fi plătit să arete cât au trimis şi când?

1. Din tractul *Abrudului:* 1 Abrudsat, 2 B.-Cerb, 3 Petrângeni.

2. Din tractul *Agnitei:* 1 Vesăud.

3. Din tractul *Albei-Iuliei*: 1 Gioagiu-de-sus, 2 Vurpăr.

4. Din tractul *Avrigului:* 1 Corbi, 2 Streja-Cârţişoara, 3 Viştea-inferioară.

5. Din tractul *Bistriţa:* 1 Buduş, 2 Cârlibaba, 3 Santul, 4 Borgo-Bistriţa.

6. Din tractul *Branului:* 1 Holbav, 2 Poiana-mărului.

7. Din tractul *Braşovului.* 1 Apaţa, 2 Braşov (cetate) 3 Braşov (tocile) 4 Hălchiu.

8. Din tractul *Câmpenilor:* 1 Poiana, 2 Ponorel, 3 Valea-verde, 4 Vidra-de-jos, 5 Vidra-medie, 6 Vidra-de-sus.

9. Din tractul *Cetăţii-de-peatră:* 1 Borcut, 2 Cupşeni, 3 Dobriţinaş.

10. Din tractul *Clujului*: 1 Călian, 2 Geröfi—Dângău, 3 Mănăşturul-român, 4 Nadişul-român, 5 Panic.

11. Din tractul *Cohalmului*: 1 Bogata-olteană, 2 Crihalma, 3 Ticuşul-român, 4 Varghiaş.

12. Din tractul *Dejului:* 1 Ciceu-Corabie, 2 Poiana-Blenchii.

13. Din tractul *Devei:* 1 Almaşul-mic, 2 Bârcea-mică, 3 Chişcădaga, 4 Cristur, 5. Fizeş, 6 Măgura, 7 Rapoltu-mare, 8 Săcărâmb, 9 Seliştoara.

14. Din tractul *Dobrei:* 1 Baştea, 2 Lăpugiul-inferior, 3 Lăpuşnic, 4 Mihăeşti, 5 Poeniţa-Tomii, Săcămaş.

15. Din tractul *Făgăraşului:* 1 Berivoi-mari, 2 Calbor, 3 Dridif, 4 Ludişor, 5 Veneţia-superioară şi 6 Voivodenii-mari.

16. Din tractul *Geoagiului:* 1 Almaşul-de-mijloc, 2 Ardeu, 3 Băcăia, 4 Boiu, 5 Feredeu, 6 Geoagiu-de-jos-Joseni, 7 Poiana, 8 Valea-mare.

17. Din tractul *Haţegului:* 1 Bătălar, 2 Chitid, 3 Covragiu, 4 Federi, 5 Fizeşti, 6 Gânţaga, 7 Măceu, 8 Ocolişu-mic, 9 Petrila-Brad, 10 Ruşi, 11 Sânpetru, 12 Vălcelelerele, 13 Valea-Sângeorgiu.

18. Din tractul *Hunedoarei:* 1 Cerişor, 2 Cherges, 3 Haşdău, 4 Josani, 5 Lebese, 6 Nandru-vale, 7 Pistişul-mare.

19. Din tractul *Iliei:* 1 Certejul-de-jos, 2 Gialacuta, 3 Gothatea, 4 Vorta.

20. Din tractul *Mediaşului:* 1 Alma, 2 Ernea-săsească, 3 Idiciu, 4 Mediaş, 5 Pancea, 6 Richişdorf, 7 Şaldorf, 8 Şaroş, 9 Ştenea, 10 Veseud.

21. Din tractul *Mercurei:* 1 Bogatu, 2 Cunţa, 3 Lupu, 4 Rod, 5 Spring, 6 Ţapu.

22. Din tractul *Murăş-Oşorheiului:* 1 Vidrasău.

23. Din tractul *Orăştiei*: 1 Dâncu-mare, 2 Dâncu-mic, 3 Măgura, 4 Mărtineşti, 5 Pişchinţ, 6 Romos, 6 Sereca, 8 Simeria, 9 Tolţia-mare, 10 Vinerea.

25. Din tractul *Sibiiului*: 1 Slimnic.

26. Din tractul *Sighişoarei:* 1 Bodogaia-inferioară, 2 Daneş, 3 Feleag, 4 Feriház, 5 Galomfalău-mare, 6 Noul-săsesc, 7 Şaeş, 8 Saschiz.

27. Din tractul *Treiscaune:* 1 Arini, 2 Boroşneul-mic, 3 Cernatu-inferior, 4 Doboli-inferiori, 5 Heghig 6 Poiana-sărată, 7 Sepsi-Szt-Giorgiu.

28. Din tractul *Turda:* 1 Agriş.

29. Din tractul *Zarand:* 1 Birtin, 2 Blăjeni-Grosuri, 3 Blăjeni-Criş, 4 Curechiu, 5 După Peatra-Valea-Porcurii, 6 Juncu-de-jos, 7 Lunca, 8 Peştera, 9 Rovina, 10 Scroafa, 11 Tomnatecu-de-jos.

Cărţi şi reviste.

„Cantorul bisericesc“, de *George Bujigan*, învăţător în *Deliblata*, dieceza Caransebeşului. O carte voluminoasă, în care se cuprind toate slujbele dumnezeeşti din biserica noastră. Hârtia e bună, tiparul frumos, iar micile greşeli de tipar se pot îndrepta cu uşuritate.

Opul, de mare trebuinţă pentru învăţători, cantori, etc. se poate procura dela autorul în Deliblata (Deliblat, Temesmegye) şi costă exemplarul broşat 10 cor., cel legat 12 cor. Legătură de lux 16 cor.

*

Candela. foaie bisericească-literară. Anul XXVI Nr. 9 are următorul cuprins: Dr. Vasile Gheorghiu: Viaţa şi activitatea s. apostol Paul. Nicolai Cotos: Regule [tractate] pe larg ale celui întru Sânţi Părintelui nostru Vasile, Archiepiscopul Cesareei Capadociei după întrebări şi răspunsuri. Text rusesc. Dr. N. Cotlarciuc: Un anunţ biografic. Dr. O. I: Prof. Dr. Vasile Găina. Bibliografie. — Cernăuţi, societatea tipografică bucovineană.

*

„Cartea de Aur“ vol. IV. A apărut vol. IV din **„Cartea de Aur,** *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*. In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor*. Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresă autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

Lipsă de sânge

şi slăbirea descuragiatoare şi moliciunea produsă prin aceasta o înfrână repede de minune Emulsiunea lui SCOTT. Renumele cel bun, care şi-l-a câştigat Emulsiunea lui Scott ca mijloc sigur contra 3 (276) 1—5

Veritabil numai cu această marcă —Pescarul— ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

lipsei de sânge

se basează pe aceea, că numai cele mai fine ingredienţe se folosesc, cari se cumpără pe bani şi cari sunt supuse unei experienţe îndelungate, şi pe aceea, că aceleaşi prin unicul fel de experienţă alui SCOTT sunt prelucrate într'o cremă gustoasă şi absolut mistuitoare. Rezultatul este un product de un preţ nutritor neîntrecut.

Preţul unei sticle originale C 2·50

De cumpărat în toate farmaciile.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 26—

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada Cisnădiei 33

„La pălăria roșie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 19—23

Ad. Nr. 371—1907 [277] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a Crăciunești, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt statorite de mai nainte și se află cuprinse în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Petenții au să aștearnă rugările instruate în înțelesul normelor din vigoare, la oficiul protopresbiteral concernent și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Zarand, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Brad, la 28 August 1907.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

---

551 sz. 1907 végrh. [284] 1—2

Árverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a nagyszebeni király járásbiróságnak 1907 évi A. 343 számu végzése következtében Dr. Russu Octavian, ügyvéd által képviselt Albina nagyszebeni takarék és hitelintézet javára nagyszebeni Popidán Popa János ellen 600 K s jár. erejéig 1907 évi auguszt hó 14-n foganatositott kielégitési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 1086 K becsült következő ingóságok u. m.: különféle házibutor 30 csuvarszorityu és egyebek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagyszebeni kir. járásbiróság 1907-ik évi V. 343/4 számu végzése folytán 600 K tőkekövetelés, ennek 1906 évi Julius hó 21 napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 85 K 30 fillérben biróilag már megállapitot költségek erejéig, Nagyszebenben alperes lakásán Pempflingergasse leendő megtartására 1907 évi oktober hó 8-ik napjának délelötti 9½ órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagyszeben 1907 évi szeptember hó 25 napján.

Philp Gusztáv
kir. bir. végrehajtó.

IOAN PĂRĂU

măestru croitor

Strada Poplăcii Nr. 21 — SIBIIU — Strada Poplăcii Nr. 21

Işi recomandă Onoratului public românesc

Atelierul de croitorie

După cunoștințele câștigate în străinătate și după o praxă de mai mulți ani, se află în plăcuta pozițiune de a confecționa tot felul de veștminte bărbătești, după cea mai nouă modă cum și tot felul de uniforme militare.

In special se recomandă On. preoți și candidați de preoți pentru confecționarea de

Reverenzi

cari se fac după cel mai nou stil. Fiind **singurul croitor român de legea ortodoxă**, roagă Onor. preoțime pentru binevoitorul sprigin.

Comande urgente se efeptuiesc și în timp de 24 oare.

Drept dovadă despre soliditatea lucrului las să urmeze una din multele scrisori de mulțămită ce le-am primit dela Onorații mușterii:

> Domnule Părău!
>
> Ieri, în 5 l. c. am primit reverenzile ce s'au lucrat în atelierul d-voastre. Despre croitură și lucrul cum sunt lucrate, sunt detot mulțămit, așa că cu drept cuvânt pot zice că atelierul d-voastră pentru croitura reverenzilor și lucrul solid e cel dintâi în arhidieceza noastră. Primește, te rog, d-le Părău considerările deosebitei mele stime ce îți păstrez totdeauna ca unui bun măestru.
>
> Georgiu Truța, paroh

Rugând onorabilul public a mă onora cu prețioasele sale comande, semnez

Cu toată stima:

Ioan Părău
măestru croitor.

[264] 3—3

---

(279) 1—12

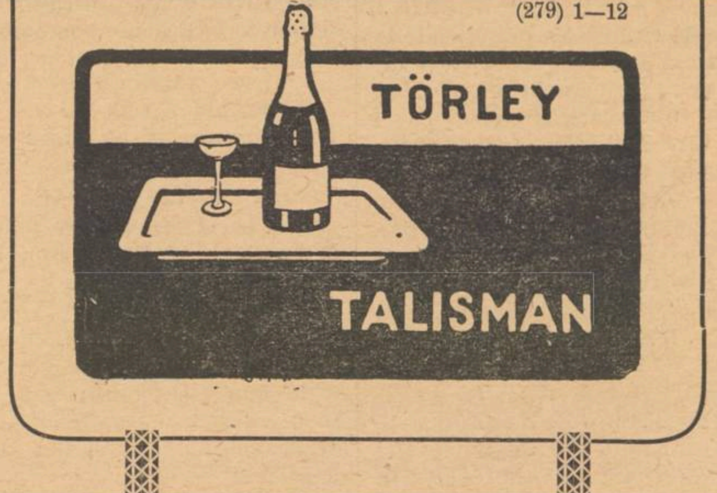

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 38–41

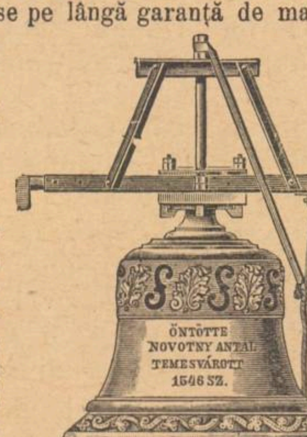

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

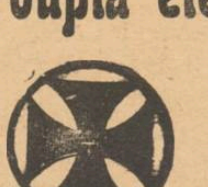

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Prețul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. [11] 1

Espediție din centru și locul de vândare pentru țară și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colțul.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în Szászváros, piața școalei Nr. 37.

[95] 25—52

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 104 Sibiiu, Marţi 25 Septemvrie (8 Octomvrie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Fonduri bisericeşti.

II.

Dumiriţi în punctul necezităţii fondurilor, ne vom da seama de cauzele ce au împedecat pănă acum formarea fondurilor.

Punând în discuţie chestiunea, sunt deplin convins, că fiecine din noi vina lipselor o pune pe timp şi imprejurări. Biserica noastră, — zice-se, — în toate timpurile a fost eschisă din cadrele constituţiei patriei. Legile civile o eschideau. După lege ea avea drept de existenţă în patria noastră numai *usque ad bene placitum* al nobililor, cari de sine înţeles, nu suferiau să se îmbogăţească, nu sufereau nici zidiri pompoase bisericeşti, ci nişte mizerabilităţi de lemn de toată compătimirea, la un loc undeva retras, cari mai mult sămănau a *colibi*, decât a casă pentru cultul divin. Inţelegem deci foarte bine esclamaţia acelui episcop, care văzând soartea tristă a bisericei şi persecuţiile la cari era expusă ar fi esclamat: „Aşa-Ţi trebue Doamne! Dacă ai lăsat de batjocură poporul român, *să se batjocorească şi casa Ta!*“ De se bucura biserica noastră de privilegiile altor biserici, altfel am sta astăzi. Am întrece poate în bogăţii biserica catolică.

Au multă dreptate ceice ástfel judecă. Adevărul istoric e pe lângă ei. Feudalismul veacurilor de tristă aducere aminte a fost stânginitorul bisericei noastre.

Dar nu de asta e vorba aci. Vorba e, că cât de târziu, dar totuşi a sosit vremea descătuşerii şi pentru noi. De multicel deja nu mai suntem biserică asuprită. Restimpul de 60 de ani e destul de lung, ca să putem arăta succese mulţămitoare. Putem ori nu putem să ne mândrim cu succesele?

Foarte optimist trebue să fie celce afirmă, că e mulţămit. In centru avem, da, multe fonduri, avem şi la unele periferii. Meritul pentru acestea se cuvine unor spirite mai altruiste, de o umanitate adevărat evangelică, cari nu atât pentru sine, ci binelui de obşte au trăit şi s'au jertfit. Incolo — secetă, întunerec complet.

Bine e să se şi retacă stările triste, căci numai sângerare causează amintirea lor inimilor mai simţitoare.

Ţăranul român — zice-se — este turmă mare şi bună de lapte. Jertfeşte mult şi grabnic pentru biserică. De ce în cazul ce ne interesează se arată atât de puţine urme despre jertfa sa proverbială?

Consult ar fi să se poată retăcea şi aci cauzele, însă mizeria prezentului este cu mult mai strigătoare, decât să se poată impune tăcerea.

S'a erigat în multe părţi în dogmă, că preotul e biserica. Cine dă preotului, bisericei dă. Ţăranul simplu, neştiind face deosebire între biserică şi preot, ba identificând aceste două, bun bucuros s'a învoit, că ce dă el bisericei să fie a preotului, căci preotul înalţă rugăciuni la altar pentru sufletele păcătoşilor şi mijloceşte împăcare între Dumnezeu şi om. *Am avut deci preoţi bogaţi şi biserici sărace.* De ele mai puţin s'au îngrijit ceice dela altar trăiau. Cu cât preoţii erau mai în stare, cu atât vegetau bisericile.

Că incorect s'a lucrat aşa, se înţelege de acolo, că averea privată în prima ori a doua generaţie deja trece, fie cât de multă, pecând dacă ea se câştiga pentru biserică, creştea cum creşte aluatul din covată şi *poate chiar familiei preoţilor era cu mult de mai mult folos.*

Dogma aceasta n'a putut fi susţinută mult. Ţeranul luminându-se cu timpul a început a fi nemulţămit. A aflat adecă, că preotul căruia i-a testat bani, pământ, etc., pănăce era în viaţă a împlinit slujbele la cari s'a obligat. După moartea sa următorul n'a mai ţinut cont de obligamentele antecesorului. Rezultatul a fost un fel de resenz în popor. Unii preoţi — *conştii de resenz* — au îndemnat parohienii la daruri pentru biserică, însă cu condiţia, ca *usufructul* (folosinţa) banilor, pământurilor, date bisericei, să fie al lor.

Demni de laudă, nu-i vorbă, astfel de preoţi. De îndatăce însă în zelul lor a residat şi un fel de *egoism* personal, cauza s'a deochiat binişor în ochii poporului, care nu persoane, ci instituţia bisericei voia să o ajute.

Manipulaţiile incorecte cu averea bisericei, provenite din tăinuirea venitelor bisericeşti şi întrebuinţarea pentru sine a acelora, nu trebue să le accentuez eu, ca cauze împedecătoare. Le ştie toată obştea. Frecările, gâlcevele tocmai în astfel de parohii obvin. Necum floreni, dar nici cruceri nu jertfeşte acolo poporul pentru biserică. Cu drept cuvânt zice: „Nu am bani de pradă pentru Petru ori Pavel!“

Iată cum cauzele de natură subiectivă au împedecat şi împedecă sporul intensiv în averile bisericeşti! Să se eschidă interesele personale! Indată cauza dobândeşte faţă *mai ideală,* deci veselă şi *atrăgătoare pentru popor.*

Există cauze împedecătoare de progres în averi şi de natură *obiectivă.* Intre aceste vom număra *lipsa de însufleţire la conducători, prea marea comoditate*, să-i zicem *lenea*, apoi *păşirea fără tact.*

Ţăranul e ca şi pământul. Trebue să ştie omul, când şi cum se poate lucra, ca să dee fructe. Dacă negligăm lucrarea, ori păşim faţă de ţăran în forma care nu-i convine, bruscându-l, nu putem aştepta nici o jertfă dela el. Rar s'a văzut să fie întimpinat cu pâne celce aruncă cu petri.

Şi în urmă, ca cele mai mari pedeci, trebue să se considere lipsa de *iniţiativă şi pricepere* din partea conducătorilor. Oamenii noştri au psihologia lor proprie. Dacă pornesc ceva, apoi vreau să-i şi vadă sfârşitul. In lucruri ce sună pe ani, poate veacuri înainte, nu prea întră, lipsindu-le încrederea şi curajul.

„Cu nimic înzadar începem — zic — căci scopul tot nu se ajunge!“

Câte vorbe atâtea păcate. Cine astfel cugetă uită două împrejurări esenţiale. *Intâi*, nu sunt în clar cu ideea, că din scântee se face văpaia şi din picur marea, ceeace dovedesc toate întreprinderile timpului modern, ale cărui succese pe toate terenele residă în unirea forţelor, *a doua*, astfel de oameni uită, că tot aşa au cugetat şi bătrânii, şi rezultatul a fost *retragerea* dinaintea spiritului timpului — *lipsa de energie*, care e egală cu *nelucrarea.*

Un proverb român zice, că dacă s'ar uita omul la păturile din câte e făcută plăcinta, n'ar mânca plăcintă.

Astfel au păţit-o bătrânii şi o vom păţi şi noi. Nu timpul e de vină şi împrejurările, ci *noi*, cari nu ne punem pe lucru, ci aşteptăm lume mai bună, vremi mai prielnice şi uşoare. Acele însă n'au fost şi nu vor fi, căci fiecare period îşi are năcazurile sale.

Cunoscând deci, că fiecare minut *întârziat* poate să ne aducă peirea, să ne punem pe lucru, ca ceice trăim azi, barem în parte să ne vedem cu ochii visul împlinit. Viaţa animalică nu ne aduce, şi aşa, ceva mângăere. In luptă spirituală e viaţa!

Vasile Gan
protopresbiter.

Transacţia. *Ziarele din capitală ne aduc ştirea, că după patru zile de aproape neîntreruptă pertractare, ministrii noştri au ajuns Sâmbătă sara la înţelegere cu colegii lor din Austria, cu privire la legarea pactului vamal-comercial, iar divergenţe de păreri principiare azi nu mai esistă între ei. Asupra amănuntelor înţelegerea între cele două guverne se va face astfel, ca în cursul următoarelor două săptămâni proiectele de lege referitoare la pact se poată fi presentate negreşit ambelor parlamente.*

FOIŞOARĂ.

Pilat din Pont.

— In istorie şi tradiţie —

de Seb. Stanca.

Una din persoanele vremilor vechi, cari au rămas pe veci neperitoare în amintirea popoarelor, este şi guvernatorul Pilat din Pont, în zilele căruia s'a săvârşit răstignirea şi învierea Mântuitorului nostru. Despre acest Pilat, ajuns neperitor în urma unui fapt de câteva clipe a interogatorului ţinut cu Isus Christos, ne-a păstrat istoria puţine date sigure şi şi aceste destul de umbrite de uesiguranţă. Cu atât mai multă importanţă i-a dat însă fantasia poporului.

Aceasta i-a dăinuit numele în cursul tuturor vremilor în lumină mult mai vie, amestecându-l în fel de fel de legende, cari de fapt n'au avut nimic de a face cu Pilat însuşi. Şi aceasta cu atât mai vârtos, cu cât viaţa şi isprăvile lui Pilat nu erau ştiute de limba cărţilor şi de mintea popoarelor.

Astfel s'a format cu vremea în jurul persoanei lui Pilat un întreg cerc de povestiri, legende, misterii, ba şi în zilele noastre i-s'a făcut loc în diferite romane, novele, piese teatrale şi alte producte literare.

I.

Nici începutul, nici sfârşitul vieţii lui Pilat, istoria nu îl cunoaşte. Puţinele date asupra vieţii lui ni-le-a păstrat în locul prim sf. scriptură, căreia are să-i mulţămească Pilat nemurirea numelui său. Aceste date ne spun, că Pilat a fost guvernator al provinciilor romane Iudea şi Samaria. A fost contimporan cu Vitelius, guvernatorul Siriei, iar imperator roman pe acea vreme era Tiberiu. Socotind deci împrejurarea aceasta, diregătoria lui Pilat cade între anii 26—36 d. Ch. în vremea când s'a întâmplat marea tragedie a Mântuitorului creştinătăţii.

Locul de domnie al lui Pilat era Cesarea. In zilele de sărbători mari, cum erau sărbătorile Paştilor, Pilat trecea cu întreagă curtea lui la Ierusalim, în palatul lui Irod, de unde împărţia dreptate poporului. Palatul acesta era o adevărată cap'd'operă artistică, deamnă de un domnitor ca Irod, care nu cruţase în vremea tinereţii sale muncă şi cheltuială, ca să-şi facă un lăcaş de adevărată splendoare. Azi palatul e ruină. Singure turnurile lui Phasael şi Hippicus stau cernite de vreme şi privesc cu mândria vredniciei lor de odinioară la piticile vremi ce s'au strecurat pe lângă ele în cursul veacurilor. Câţiva soldaţi turci moroşi străjuesc azi porţile, prin cari a trecut Irod de atâtea ori cu triumf şi alai. In acest palat a făcut Pilat judecată şi asupra lui Cristos, în ziua Vinerii dela sărbătoarea Paştilor, dându-l pe mâna întunecaţilor ovrei să-l răstignească.

Domnia lui Pilat se crede că a fost o epocă de volnicii şi absolutism brutal. A despoiat templele iudeilor, a batjocurit locurile lor sfinte, căutând anume să răzvrătească poporul, pentru ca să aibă prilej să sugrume răscoala cu sabie şi foc, şi astfel să-şi facă merite la cesarul dela Roma.

Astfel cu prilejul unui praznic jidovesc el dă poruncă ostaşilor să omoare câţiva Galileeni, iar cu alt prilej omoară pe muntele Garizim câţiva Samariteni. Din cauza aceasta, învrăjbindu-se cu Irod, fiii acestuia, patru, pârăsc pe Pilat la împăratul Tiberiu, iar Samaritenii ridică plângere împotriva lui la diregătorul lor Vitelius.

In urma acestor acuze şi a altor plângeri împotriva lui, Tiberiu rechiamă pe Pilat la Roma.

Pilat pleacă. Norocul lui a fost însă, că înainte de sosirea lui la Roma cu câteva zile Tiberiu moare, căci de nu, cine ştie ce pedeapsă aspră l-ar fi aşteptat.

Atâta ne spune istoria despre viaţa lui Pilat. Cu moartea lui Tiberiu piere şi numele lui Pilat pentru istorie. Unii cred, că Pilat s'a sinucis în Galilea, atunci când a fost rechemat la Roma, alţii dimpotrivă zic, că a sosit la Roma, şi târziu după aceea a fost pedepsit cu moarte de împăratul Nero şi ca cetăţean roman, în senzul legilor romane, a fost decapitat sub domnia lui Nero. Iosif Flaviu spune, că împăratul Tiberiu a destituit pe Pilat din postul lui şi a dat poruncă lui Vitelius să-l prindă. Acesta îl trimite la Roma. Tot Flaviu spune, că Pilat era viclean, tiran şi crud. Eusebiu spune, că Pilat, după răstignirea lui Iisus, s'a retras în Galia, unde s'a sinucis. Iată deci, că istoria încă nu poate da date sigure despre sfârşitul său, fapt care a îndreptăţit fantazia poporului să-l întregească după plac.

Numele lui Pilat derivă după unii dela latin. *pilum* (săgeată), iar după alţii dela *pillatus* (cu pălărie), de unde se deduce, că ar fi făcut parte din ceata celor aleşi ai Romanilor, cari aveau drept să poarte pălăria romană. Pronumele *Pontius* (din Pont) i-s'a dat probabil în urma faptului, că mai nainte fusese guvernator al provinciei Pontus, tot în răsăritul îndepărtat.

(Va urma).

† Iosif Cirlea.

Noi Românii ardeleni suntem un neam de oameni săraci. Suntem săraci, nu pentrucă ne-ar lipsi conştiinţa înţelegerii rostului nostru de oameni, cu anume meniţii ideale, sau pentrucă am fi străini de ceeace să cheamă viaţă sufletească conştientă în istoria unui popor, ci pentrucă durerile şi suferinţele cari în atâtea scurgeri de veacuri s'au ţinut fără întrerupere de noi, ne-au îmbrâncit, ne-au umilit, opăcind în chip ne mai pomenit viaţa noastră sufletească şi materială. Au fost vremi, când să părea că o să răsară şi pentru noi un soare mai luminos, mai blând, mai mângăitor; însă nori întunecaţi plini de volbura primejdiei fioroase, spulberau îndrăzneala făuririi unor asemenea visuri în mintea noastră de oameni cu sufletele îngenunchiate înaintea trufiei stăpânitorilor. Abia ici colea de să putea smulge câte unul mai îndrăzneţ din sărăcia, din miseria unei vieţi chinuite şi el trebuia să plătească scump, foarte scump preţul acestei schimbări în bine. Işi dădeau credinţa, viaţa sufletească, căci altă viaţă a sufletului decât credinţă n'aveau. Şi totuşi această supremă jertfă a lor însemna prea puţin, sau chiar nimic, pentru mulţimea celor „rămaşi în urmă“. Multă dreptate are deci un mare cugetător al neamului nostru, când spune că: „am trăit totdeauna o viaţă de umilinţă fără nădejde şi cu mai puţină simţire în trecutul depărtat, dar simţind din ce în ce mai dureros lipsa noastră de noroc, în timpurile apropiate de noi“. Şi ceeace a susţinut în chip atât de minunat, viaţa noastră, pe lângă tot potopul de asupriri şi suferinţe neîncetate, a fost legea sufletului nostru, legea creştină. Din clipa răsăririi noastre în aceste văi ardelene, în această lege am trăit. Am rămas săraci, dar în sufletul nostru să întemeia puternic legea iubirii, legea credinţii şi a nădejdii. Şi astfel iubiam biserica care păstra această lege, ne apropiam de ea tot mai mult şi înţelegeam pare că prin o lumină tainică că munca noastră, viaţa noastră, sufletul nostru numai prin biserică poate trăi.

Am ridicat deci, Voevod şi cerşetor deopotrivă, din sărăcia noastră în decursul veacurilor senine şi furtunoase, lăcaşuri cari străjuiau această lege creştină. Le-am înzestrat cu averi întinse în conştiinţa însemnătăţii lor, dar şi pe motivul că ele ne-au dat un suflet îmbrăcat în haina albă a iubirii, un suflet care prin însuşirile lui ne punea mult deasupra neamurilor cari stăteau în preajma noastră. Iar astăzi am ajuns să o socotim drept cetatea sorocită să cuprindă şi să apere toată fiinţa noastră, tot avutul nostru sufletesc şi material. Azi, pentru noi biserică şi naţionalitate sunt două noţiuni, cari nu se pot desface una de alta.

Jertfa pentru biserică e deopotrivă jertfă pentru neam. Şi astfel, acei Români cari în zilele noastre vestitoare de vremuri mohorâte, aduc jertfe, sunt vrednici să fie pomeniţi în coloanele ziarelor, nu pentru a satisface unor anume vanităţi sau veleităţi omeneşti, nici în vederea menajării unor mofturi sociale, ci pentru vrednicia faptei săvârşite, care spusă înaintea mulţimii să-şi câştige necontenit pilduitori.

Pentru lupta pe care trebue să o purtăm acum şi în viitor, astfel de fapte, astfel de jertfe pentru biserică, sunt acte de cea mai înaltă însemnătate naţională. Din paginile istoriei noastre să desfac nume, cari strălucesc tocmai prin săvârşirea acestor fel de fapte, menite să întărească temelia materială a cetăţuei noastre culturale.

Le aflăm şi în istoria contemporană, servind cu aceiaşi conştiinţă, cu aceleaşi puteri, neamul din care au răsărit. Sunt însă unele, cari lipsite de sgomotul reclamei stereotipe îşi trec fapta în tăcere, şi astfel numele vrednic, cinstit să perde, dispare acoperit de obicinuitul tipic al uitării omeneşti. Acestea trebuesc descoperite şi amintite, pentru un anume sentiment de pietate ce suntem datori să le păstrăm şi în special pentru importanţa naţională a faptei săvârşite.

Nu sunt puţine aceste nume. In zilele din urmă numărul lor s'a mai sporit cu unul: Iosif *Cirlea* din Alba-Iulia.

Un nume de familie care de sigur înseamnă ceva în viaţa noastră bisericească-naţională.

Abia 43 de primăveri a ajuns şi a trebuit să dispară din rândul oamenilor de inimă, din rândul Românilor buni şi cinstiţi. Inmormântarea i-s'a făcut Joi în 26 Septemvrie st. n. servind protopresbiterul Ioan *Teculescu*, cu asistenţa preoţilor F. *Rusan* şi V. *Cadar*. Au fost representate toate oficiile politice ale oraşului şi au fost de faţă mulţi prietini ai răposatului, şi Români număroşi din împrejurime.

Protopresbiterul *Teculescu*, care nu este numai un om harnic, ci şi un vorbitor iscusit, a rostit o predică atât de pătrunzătoare, atât de duioasă, preamărind vrednicia răposatului şi prietenului, încât ascultătorii nu puteau să-şi oprime ivirea unui oftat trist, în care se cuprindea atâta părere de rău pentru cel mort. A arătat însuşirea iubirii faţă de deaproapele a răposatului, ilustrându-o cu faptul creşterii alor 3 fete orfane de mamă, inima largă faţă de cei lipsiţi, şi în special dragostea către biserică. Apoi în cuvinte de un adevărat avânt oratoric, a proslăvit ultima faptă creştinească şi românească a răposatului, prin care donează întreaga sa avere de mare proprietar, bisericii româneşti ortodoxe din Alba-Iulia!

Cu adevărat, o faptă, pentru care numai un suflet adânc pătruns de cuvântul evangelic, se poate hotărî. Iar din punct de vedere naţional, numai o minte deplin luminată, asupra rostului mare al bisericei în viitor şi asupra nevoilor neamului nostru. Şi astfel fapta răposatului *Iosif Cirlea* trece în domeniul faptelor istorice, trebuind să fie pomenită cu laudă, ca una care este săvârşită să ajute păstrarea fiinţei a sufletului nostru românesc. E bine deci, ca vestea acestor fel de lucruri, să pătrundă departe până în cea mai umilă colibă românească, pentru vrednicia lor, pentru însemnătatea lor şi pentru sălăşluirea îndemnului sfânt, întru făptuirea aceloraşi lucruri, în multe suflete cinstite.

E mai mult decât îndreptăţită astfel jalea Românilor din Alba-Iulie, durerea soţiei şi a ficelor crescute, a fraţilor săi, între cari este şi venerabilul domn *Mihai Cirlea*, notarul publ. regesc din Abrud, vrednicul Român, muncitor, harnic şi luptător neobosit pentru înaintarea noastră culturală şi pentru tot ce se chiamă cauză românească.

Noi înţelegem această durere, pe care Domnul îndurărilor să li-o aline, să li-o potolească cu milostivirile sale cele bogate. Dar adânc convinşi şi de importanţa faptei răposatului *Iosif Cirlea*, cu zmerenie ne plecăm înaintea ei. Căci înţelegem pe deplin, că viaţa noastră cinstită atârnă dela vrednicia bisericii, dela puterea şi bogăţia ei, atât sufletească cât şi materială. Deci spre ea să ne îndreptăm sufletul, dovedindu-ne dragostea ce i-o păstrăm prin jertfa minţii, muncei şi a banului făcător de minuni, căci numai ea, *biserica naţională* va fi *singura* mântuire a neamului românesc din Ardeal şi Ţara-ungurească.

I. Crainic.

Serbări în Sălişte.

(Raport special)

— 30 Septemvrie n.

(Fine).

Duminecă dimineaţa la orele 8 şi jum. au participat iarăşi toţi în corpore la serviciul divin, la sfârşitul căruia P. O. D. protopresbiter Dr. *Ioan Stroia* a celebrat cu asistenţa preoţilor I. Şteflea şi S. Mihălţian, un parastas în amintirea membrilor răposaţi. Cântările funebre au fost executate de corul învăţătorilor din Sălişte şi jur. Publicul foarte număros din biserică şi în special străinii au rămas adânc impresionaţi de duioşia cântărilor noastre bisericeşti-funebre şi de priceperea protopopului Dr. Stroia, întru imprumutarea unui caracter solemn, slujbelor bisericeşti. Mântuit acest parastas, comitetul central al Reuniunei pompierilor din comitat şi-a ţinut şedinţa obicinuită. Aceşteia ia urmat la orele 10 şi jum. şedinţa festivă a Reuniunei pompierilor voluntari din Sălişte, în sala cea mare a şcoalei româneşti. Reuniunea de cântări din loc, a executat cu pricepere composiţia lui Anastasescu: „Cu noi este Dzeu“. Puterea de vrajă a cântării sărbătoreşti şi farmecul delicios al costumelor româneşti de pe scenă au captivat cu desăvârşire inimile celor din sală, cari au ţinut să răsplătească pe cântăreţii de o pitorească frumseţă, prin un ropot de aplause prelungit. A ţinut apoi un discurs căpitanul pompierilor. Dl I. Banciu, în care arată importanţa sărbătoarei, salutând în cuvinte călduroase adunarea generală.

Cântăreţii frapează publicul cu „Trompetele răsună“, admirabila cântare cu nesfârşite variaţii bogate, închinată în cinstea celor cari alcătuesc oastea „ţării“.

După aceasta secretarul P. Giura ceteşte pe scurt istoricul reuniunii, din care să desfac nume însemnate ca Maxim, Ivan ş. a. Să dau apoi membrilor fundatori, cari sunt încă în viaţă diplome de onoare. Reuniunea de cântări mai execută în sfârşit înălţătorul „Imn al unirii“, de C. Porumbescu, acompaniată de orchestra pompierilor. Sentimentele de bucurie provocate de acest imn însufleţitor au căutat să se manifesteze din nou prin aclamări şi aplause sgomotoase, cari abia au voit să înceteze. O bucurie de o rară seninătate să putea desluşi pe feţele tuturora; şedinţa aceasta a avut darul de a scoborâ în suflete căldura veseliei dela praznicele mari obşteşti. A urmat adunarea generală a reuniunii pompierilor din comitatul Sibiiu. La masă stă comitetul central, ai cărei membri sunt în mare parte români, iar în sală îşi ocupă locurile representanţii reuniunilor din diferitele comune. Prezidentul Theiss deschide adunarea prin câteva cuvinte spuse pe nemţeşte. Câteva „hoch“-uri răsleţe răspund. După şedinţa festivă atât de românească, atât de înălţătoare şi plină de farmec, această adunare îţi face acum impresia privirii unui tablou şters în care abia poţi distinge unele colori mai vii.

Prezidentul citeşte procesul verbal, al adunării generale din anul trecut, tot în graiu nemţesc, iar membrul din comitet M. Frăţilă îl întoarce pe româneşte. Când răsună vorba românească ţărănimea cinstită din sală tresare din indiferenţa provocată de limba străină neînţeleasă, şi să îndreptează cu îndoită atenţie spre cel care îi spune pe limba lui, rezultatul inspecţiilor făcute de viceprezidenţii reuniunii prin toate comunele, isprăvile comitetului în diferitele afaceri cari cad în competinţa lui, în sfârşit tot ce se spune parte administrativă. In unele cauze s'a raportat numai nemţeşte.

Atunci un representant s'a sculat şi a spus că doreşte ca atât în concluzele şi hotărârile comitetului central cât şi ale adunării generale să i-se dea dreptul cuvenit limbei româneşti, ca uneia care reprezintă majoritatea pompierilor în comitat. S'a primit, fără împotrivire. Un moment tipic. La interpelări şi propuneri să aude un glas din rândurile ultime: „Mă rog, Domnule.“ Si se ridică un ţăran de ai nostrii, cu aerul lui de sănătate în obrazul rotund şi roşu, cu straiţa de merinde înfreşurată în băţul de drum, drept semn că venise din cutare sat îndepărtat sub creasta munţilor cărunţi, unde se cinstesc sărbătorile şi să munceşte din greu în zilele de lucru. „Mă rog dle — zicea el — să vie la noi în vizitaţie în Dumineci şi în sărbători când suntem acasă, nu în zi de lucru, când suntem în câmp“. Cu atâta dreptate cerea el aceasta, încât nu putea-i să-l respingi. Fireşte, s'a făgăduit din partea presidiului cu multă prevenire că vor ţinea cont de această cerere dreaptă. Apoi s'a fixat locul ţinerii adunării generale a anului viitor în Noul săsăsc, şi prezidentul închide adunarea earăşi în nemţeste. Un întreit „hoch“ palid, a ţinut să facă epilogul.

Şi s'a sfârşit şi această adunare, care prin atmosfera ei bicoloră, a contribuit la ivirea unor concluzii în inima noastră, menite să ne întărească convingerile neclătite în puterea de viaţă şi de trăinicie a ţăranului român ardelean.

Sub stăpânirea acestor gânduri am alergat cu bucurie la producţia pompierilor din Sălişte, care s'a ţinut în târg, în faţa vilei Ionel Comşia. Am admirat isteţimea, abilitatea şi disciplina cu cari au executat diferitele producţii şi perfecta manuare a recuizitelor de stingere. Comitetul central însuşi a rămas uimit de succesul atât de strălucit al lor; pompieri au defilat în sunetele famfarei şi fluturările stindardului lor, înaintea comitetului central şi a întregului public din Sălişte şi satele învecinate. Prezidentul Theiss a ţinut să spună Dlui căpitan Ion Banciu, cuvinte de laudă la adresa reuniunei, care a arătat progrese uimitoare.

S'au întrunit apoi la $1^1/_2$ ore la banchetul dat în „Hotelul comunal“. La masă s'au ţinut 4 toasturi, ceia ce însemnează că acest moft social, devenit o adevărată plagă în adunările noastre, trebue şters din răvaşul păcatelor noastre naţionale. A vorbit dl Ion Banciu, prezid. Theiss, Dr. N. Comşa şi Dr. Bruckner. Secretarul P. Giura citeşte scrisoarea băncei „Transilvania“ din Sibiiu, prin care felicită reuniunea de pompieri din Sălişte şi i dărueşte 100 cor. Se ceteşte telegrama părintelui Nicolae Ivan, asesor conzistorial, care îşi scuză absenţa, felicită reuniunea ca fost secretar al ei, dăruind 50 cor. Ambele daruri se primesc cu aclamaţii zgomotoase. La 4 ore p. m. publicul azistă la petrecerea poporală din Pavilonul parcului, unde săliştencele, svelte şi încântătoare joacă frumoasele jocuri româneşti, amestecând câte un exotic „boston“ sau „cuadrille“ care strică hainei româneşti şi petrecerii poporale. Seara foc de artificii. Un moft orăşenesc, care nu înţeleg cum poate fi importat şi la satele noaste. Jocul s'a continuat până la 12 ore din noapte în sala festivă a şcoalei, în mijlocul unei veselii statornice. Şi s'a sfârşit în chipul acesta zilele de sărbătoare deosebită. Merită să se scoată la iveală caracterul curat românesc al lor, pe lângă toată azistenţa străinilor. Săliştenii, după atâtea petreceri aranjate cu nemiluita în decursul acestei veri, pot să socotească de o adevărată biruinţă, succesul moral strălucit al acestor sărbări. Reuniunea de pompieri şi-a aniversat dăinuirea de un sfert de veac, în cel mai demn şi mai cinstit chip. Iar acum e bine să ne aducem aminte de cuvintele înţeleptului cronicar moldovean Miron Costin, care zicea: „mai rar cu rânduelele....“ şi îndreptându-ne gândul către ţăranul nostru, să săvârşim munca tainică şi spornică, munca care e lipsită de recunoaşterea zgomotoasă şi vanitoasă, dar care îşi află răsplata in sine însaşi, şi care singură poate să ajute înaintarea noastră cinstită.

Riporter.

Inmormântarea protopresb. I. Papiu.

Ca un fulger, cu totul neaşteptat, a străbătut la noi ştirea dureroasă, că *Ioan Papiu* a trecut din viaţă, că unul din onorabilii seniori şi nestori ai preoţimei noastre nu mai este.

Dedat am fost a şti între noi, pe acest model al preoţiei, bunătatea şi blândeţa întrupată, dedat am fost a vedea zilnic pe acest bărbat atât de sinpatic şi iubit — cu suflet nobil... Azi însă corabia îngustă a celor 6 scânduri îl duce dela noi la malurile unei alte lumi, necuprinse de ochii nostrii unde cer nou şi pământ nou îl aşteaptă şi unde soarele altei vieţi îl întâmpină cu aurora sa.., în o lume a fericirei....

De aproape şi de departe ne-am grăbit la ştirea tristă a ducerei tale dela noi să plângem lacrima durerei, a iubirei şi recunoştinţei noastre, să plecăm ghenunchii nostrii şi din inimă să înălţăm rugăciune ferbinte, către Domnul vieţii şi al morţii, pentru odihna ta vecinică!..

Protopresbiterul *Ioan Papiu* nu mai e între noi „eată să dă groapei, cu peatră se acopere, întru întunerec să sălăşlueşte, cu morţii se îngroapă, de toate rudeniile şi pretinii acum se desparte“!..

Ce iubit şi stimat a fost decedatul, ne arată mulţimea mare de preoţi şi mireni, bătrâni şi tineri pe cari din depărtări şi din apropiere durerea i-a întrunit în jurul sicriului său.

Lacrămile noastre ale celor ce plângem împreună cu voi, jalnică familie — durerea noastră o asociem durerii voastre ... rugăciunile noastre, cari împreună cu ale voastre să înalţă la tronul Cerescului Părinte.. să aducă un picur de balsam al mângăerei în inimile voastre sguduite şi frânte de durere.

Adânc impresionătoare a fost serbarea de doliu a înmormântării decedatului ppresbiter *I. Papiu*. Un „şir nesfârşit de cunoscuţi petrec dimpreună cu jalnica familie rămăşiţele pământeşti ... în locul ales spre vecinică odihnă....

La oarele 3 d. a. să începe slujba funebrală în casa ppterului G. Romanul, ginerele decedatului, de unde ridicat sicriul, cu rămăşiţele pământeşti, în cântările funebrale esecutate de corul teologilor sibieni din c. III., şi urmat de număroşi membrii ai familiei şi representanţii şi pretini e dus în biserica gr. or. română.

In fruntea cortegiului mergeau studenţii români dela şcoala reală de stat din Deva conduşi de directorul şcoalei, un şir de vre-o 20 de preoţi în haine cernite, diaconul Dr. A. Crăciunescu, Prea cuv. Sa Dr. E. Roşca, ases. const. M. Voilean din Sibiiu...

După prohod o frumoasă predică ţine asesorul *M. Voilean*, representantul tractului Sibiiu. Ca representanţi ai acestui tract mai înşir aici pe: parohul I. Popovici din Sadu; I. Druhora parohul Boiţei, Maniu Lungu par. Răşinar; ca representanţi ai şcoalelor. Dl Moise Frăţilă dir. Reşinar, C. Popa, înv. Sibiiu. Eug. Popescu Boiţa.

Ca representanţi ai tractului depun şi o frumoasă cunună cu inscripţia: „Clerul şi poporul din. protp. Sibiiului „Veneratul protp.“

Parohia Sibiiu cetate e representată prin Dnii Dr. E. Roşca şi Dr. I. Beu; depun şi ei cunună cu inscripţia „Comitetul par. parohului I. Papiu.“

Românii din Deva depun cunună „neuitatului preot I. Papiu“. Direcţiunea „Albina“ din Sibiiu „Membrului ei.“ Acestea toate ca daruri ale recunoştinţei pe lângă cununile depuse de membrii familiei.

Familia: Copiii, Bunului şi neuitatului nostru tată“. Familia Bologa: „Iubitului Tată şi moş“ „Neuitatului nostru unchiu, Sever, Valeria, Dora şi Octavia.“ Iubitului unchiu: Octavian şi Livia...

După prohod întreg cortegiul să îndreaptă spre cimiter în sunetele triste ale clopotelor şi în cântările corului, şi aci sicriul e aşezat în pământ!!..

Intreaga Deva şi împrejurimea mişcată a asistat la această festivitate de doliu.

Asistenţa aceasta număroasă arată

dragostea și stima de care s'a bucurat I. Papiu. Dragostea aceasta e îmbărbătarea, mângăerea pe care o dăm întristatei familii.

Adâncă jale și durere ne cuprinde căci te-am perdut din șirul nostru. .. Chipul tău blând va fi însă vecinic înaintea noastră, servindu ne ca model a preotului. Odihnește în pace suflet nobil; odihnă, liniște ai căutat... și ai aflat-o ... aproape de soţia-ţi iubită..... In pământul locului natal... îţi dormi tu azi somnul cel vecinic, — vei trăi însă în amintirea noastră ... fiindu-ne model, ca icoană a bunătăţii și blândeţei.

Dormi în pace! *Sydef.*

NOUTĂŢI.

Reforme militare. In armata austro-ungară va fi reorganisat statul major, după principiile stabilite din partea moștenitorului de tron, Arhiducele *Francisc Ferdinand.* Proiectul e gata deja și a primit și sancţionarea prealabilă a Maiestăţii Sale. Scopul reorganisării este reducerea numărului oficerilor din statul major. Să fie mai puţini, dar mai bine pregătiţi. In schimb însă și avansarea lor se va face mai repede, pentrucă moștenitorul de tron nu voește să aibă în armată tot generali — bătrâni.

*

† Luisa Lazar. Cu multă părere de rău anunţăm trecerea la cele vecinice a doamnei *Luisa Lazar*, soţia dnului asesor conzistorial *Moise Lazar*, întâmplată în Sibiiu, Sâmbătă dimineaţa. Despre tristul eveniment s'a dat din partea familiei următorul anunţ funebru: Cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștinţa tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuţilor încetarea din viaţă a neuitatei și mult iubitei soţii și mamă *Luisa Lazar* născ. *Sander*, întâmplată astăzi în 22 Septemvrie v. 1907, la 6½ oare a. m., în al 65-lea an al etăţii și 43-lea al căsătoriei sale. Rămășiţele pământești ale adormitei în Domnul se vor așeza spre odihnă eternă Luni, în 24 Septemvrie v. 1907, la 3 oare p. m. din biserica gr. or. din suburbiul Iosefin în cimiterul de acolo. Sibiiu, la 22 Septemvrie v. 1907. Fie-i memoria eternă! (Vizite de condolenţe cu tot respectul sunt scuzate). *Moise Lazar*, asesor conzistorial ca soţ. *Aurel Lazar*, locot. c. și r. ca fiu.

*

„Agitatoare“. Tribunalul regesc din Deva a pus Sâmbătă sub acusă pe doamna *Ana Dr. Vlad*, soţia deputatului Dr. *Aurel Vlad*, pe doamna *Aurelia Boldea*, mama dlui deputat, și pe preotul *Petru Lupa*, pentru *agitaţie.*

*

Uniformă nouă va căpăta infanteria din armata austro-ungară, și anume de coloarea uniformei de acum a trupelor de vânători, din motivul, că coloarea aceasta e cea mai potrivită pentru a rămânea armata neobservată de ochii dușmanului la depărtări mai mari.

*

Doctoratul în drept se va introduce la universitatea din București. Profesorii dela facultatea de drept de acolo au ţinut consfătuire zilele trecute în presenţa ministrului de culte și instrucţiune *Haret* și au decretat înfiinţarea lui. Cursurile vor dura doi ani și vor fi predate de actualii profesori ai facultăţii.

*

† Cornelia Ciceiu, învăţătoare la școala ort. română din Sighișoara, a răposat în Domnul la 2 Octomvrie n. 1907. Inmormântarea s'a făcut Vineri în 4 l. c. cu frumos ceremonial. Au servit preoţii Ioan Muntean (Sighișoara) Nicolau Doctor (Hașfalău) Zaharie Ganea (Ferihaz) Nicolae Ghesja (Laslea mare) și Ioan Dan (Șard) Cântările funebrale le-au executat mai mulţi învăţători din tract. Pe răposata o deplânge neconsolata mamă Maria n. Boiu. fratele Emilian și număroase rudenii. In veci pomenirea ei!

*

Procesul lui Gorki. Celebrul scriitor rusesc, *Maxim Gorki* a scris un roman întitulat *„Mama“*. Censura din Rusia a aflat însă, că romanul e primejdios pentru ordinea publică, a ordonat deci confiscarea romanului, iar pe autorul *Gorki* l-a dat în judecată.

*

Sfinţire de biserică. Comitetul parohial din Murăș-Cristur învită la actul sfinţirei nou edificatei biserici gr. or., act care se va celebra Duminecă în 13 Octomvrie st. n. la 8 oare a. m. precum și seara la Petrecerea de toamnă împreunată cu concert dat de un grup de tineri absolvenţi de teologie. Inceputul la 7 oare seara. Preţul de întrare: de pers. 1 cor. de familie 4 cor. Ofertele marinimoase se primesc cu mulţămită și se vor cuita pe cale ziaristică,

*

Nou proces de presă „Luptei“. Ziarul „Lupta“ din Budapesta e de nou improcesuat, pe motiv de „agitaţie“, pentru articolul „Plecarea Majestăţii Sale“, publicat în Nr. 119 al „Luptei“. Acesta e al 8-lea proces de presă al numitului ziar.

*

Sabie de onoare. Ţarul Nicolae al Rusiei a trimis principelui *Arseniu* din Belgrad o preţioasă sabie de onoare, drept recunoștinţă, pentrucă a luat parte ca oficer al armatei rusești la răsboiul ruso-japonez. Pe sabie e gravată inscripţia: *Pentru vitejie!* Un trimis special al ţarului a adus sabia la Belgrad.

*

Ministrul de externe al Rusiei decorat de regele Carol. Din Viena se anunţă că regele Carol al României a decorat pe ministrul de externe rusesc Iswolski cu „marea cruce a Stelei Române“.

*

Hymen. Dșoara *Aurelia Lucreţia Tătar* și Dl *Ioan Triff* absolvent de teologie, anunţă celebrarea religioasă a cununiei lor, care va avea loc Duminecă, în 13 Octomvrie a. c. st. n. la orele 11 a. m., în biserica ort. rom. din Sudriaș-Jupani

*

Stegarul lui Avram Iancu După-cum cetim în „G. T.“ a murit la Poeni (România) bătrânul George *Cruce*, care a luat parte alăturea cu Avram Iancu la luptele pentru libertate din 1848, făcând minuni de vitejie. Pentru virtuţile sale, Iancu l-a ridicat la rangul de purtător de steag. După încetarea luptei George Cruce s'a așezat în România, dar pe urmă a venit iarăși în Ardeal, lucrând pentru deșteptarea poporului român. Acum 15 ani s'a reîntors în România, unde l-a ajuns sfârșitul.

*

S'a împușcat din nebăgare de seamă locotenentul *Schmidt* din *Spandau*, în modul următor: Purta revolverul în buzunarul pantalonilor. Dimineaţa când s'a îmbrăcat cam repede pentru a nu se întârzia dela casarmă, revolverul s'a descărcat. Glonţul i-a întrat în foale și până seara nenorocitul a murit între dureri groaznice.

*

Coroane eterne. Recunoscătoarele eleve din a. 1902/3 ale internatului „Asociaţiunii“, dăruesc în memoria iubitei lor domnișoare *Cornelia Ciceiu* și în loc de cunună peritoare pe cosciugul ei, 20 cor., pentru fondul „Darurilor de Crăciun săracilor nostri“, iar familia asesorului consistorial Vic. Tordășianu la fondul „Masa învăţăceilor meseriași“ 10 cor.

*

Dar pentru biserică. Onoratul Domn *Tănase Urs* din Caţa, domiciliat în București, membru în comitetul actual al societăţii „Frăţia“ împreună cu stimata dnă *Ana Tănase Urs*, au cumpărat un rând de vestminte negre de toată frumseţea, în preţ de 60 cor. pe seama sfintei noastre biserici ort. române din Comana-inferioară. Asemenea au dăruit sus numiţii 5 cor., la spesele maslului oficiat de 5 preoţi, pentru comuna Comana-inferioară. In fine amintesc și de cartea dăruită subsemnatului, care carte cuprinde toate fasele de desvoltare, prin care a trecut societatea „Frăţia“, în care societate dl Tănase Urs și-a avut partea leului. Bunul creator, dela care purcede toată darea cea bună și tot darul desăvârșit, lungească-i firul vieţii la mulţi ani fericiţi, ca să mai poată jertfi pentru casa Domnului. Subsemnatul în numele bisericei noastre, mă simt îndatorat a aduce și pe această cale mulţămita mea bunilor dăruitori. *Ioan Popiţa*, preot ort. român.

*

Socialist condamnat. In foaia socialistă „Testvériség“ ce apare în Szombathely a apărut în anul trecut mai multe articole contra militarismului. Unul din aceste articole a fost încriminat, iar autorul, o calfă de zidar cu numele Vinkowitz, a fost pedepsit cu 6 luni închisoare de stat. Curia a întărit pedeapsa.

*

La a 2 a expoziţie de copii, ce o va aranja „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“, Dumineca la 13 Oct. n. în Ilimbav se admit numai copiii din Ilimbav cu vârsta între 6 luni și 8 ani. Se vor distribui premii în valoare de 170 cor., la care concurge Reuniunea agricolă cu 130 cor., cassa mizerilor din Ilimbav cu 20 cor., com. bis. gr. or. cu 5 coroane și Insoţirea de credit „Raiffeisen“ cu 15 coroane. Premiile se împart astfel: Grupa I. Copii: *a*) dela vârsta de 6 luni până la 12 luni: 1 premiu de 10 cor. 2 premii de câte 4 cor. 2 premii de câte 3 cor.; *b*) dela 1—2 ani: 2 premii de câte 4 cor. 2 premii de câte 3 coroane; *c*) dela 2—4 ani: 2 premii de câte 4 cor. 2 premii de câte 3 cor.; *d*) dela 4—6 ani: 2 premii de câte 5 cor. 2 premii de câte 3 cor. Grupa II. Copile: *a*) dela vârsta de 6—12 luni: 1 premiu de 10 cor. 2 premii de câte 4 cor. 2 premii de câte 3 cor.; *b*) dela 1—2 ani: 2 premii de câte 4 cor. 2 premii de câte 3 cor.; *c*) dela 2—4 ani: 2 premii de câte 4 cor. 2 premii de câte 3 cor.; *d*) dela 4—6 ani: 2 premii de câte 5 cor. 2 premii de câte 3 cor.; *e*) dela 6—8 ani: 2 premii de câte 5 cor. Juriul constă din domnii: Dr. I. Beu, prezident, Romul Simu, secretar al juriului; membrii comitetului central al Reuniunei: P. Lucuţa, I. Chirca, P. Drăghits, Dr. P. Șpan, V. Stan, Dr. I. Stroia, Dr. L. Borcia, Nic. Iosif, I. Popescu, O. Steflea, E. Verzariu, T. Andreiu și Vic. Tordășianu; medicii: Dr. N. Calefariu, Dr. I. Bucur, Dr. Nic. Comșa, Dr. I Elekeș, Dr. I. Iancu, Dr. At. Moga, Dr. V. Mihu, Dr. I. Popp, Dr. G Prunaș, Dr. Eisenmayer și Dr. M. Grün, apoi dl Ioachim Muntean, protop. și doamna; Nicolae Petra-Petrescu și dna; Gustav Hanner și doamna; Ioan Alexandru, paroh și doamna; Procopiu Marin și dna; Mateiu Luca, preot și doamna; I. Petrișor par. și dna; Florian Bologa, par. și dna; Valeriu Bonea și doamna; Ioan Dragoman, înv. și Ioachim Părău, paroh. Impărţirea premiilor se face în mod sărbătoresc la ora 2 d. a. și va fi precedată de conferenţa dlui Dr. Ilie Iancu, medic, „Despre nutrirea și îngrijirea copiilor sugători“ și a medicului Dr. Ilie Beu „Despre îngrijirea copiilor după înţărcare“. Copiii premiaţi se vor cântări, măsura și fotografia.

*

Nouă bae de cărbuni. Pe hotarul comunei Strei-Plopi s'a aflat o bogată vână de cărbuni de piatră. După părerea pricepătorilor vâna (stratul) zace afund în pământ, exploatarea e legată deci de mari cheltueli, reclamate de investirile necesare, prin urmare s'a hotărît înfiinţarea unei societăţi pe acţii.

*

Expoziţie internaţională de galiţe. La sfârșitul lunei Novembre se va aranja în Budapesta o expoziţie internaţională de galiţe. Ministrul ungar de agricultură a pus la dispoziţia comitetului aranjator un ajutor de stat în suma de 6000 cor.

*

Dare pe cărţi de joc. Representanţa orașului Miskolcz a luat hotărârea, ca pentru fiecare rând de cărţi, să se plătească 20 fileri, iar dacă conţine mai multe decât 32 cărţi, să se plătească 40 bani dare comunală. Regulamentul desbătut și votat s'a trimis ministerului de interne spre aprobare.

ECONOMIE.

Curs de pomărit în Săliște.

Subsemnatul comitet central aranjează în zilele din 12—14 Octomvrie n. c. la școala economică din Săliște un curs de pomărit în scopul cualificării fiitorilor conducători ai școalelor de pomi comunali, cari până aci nu au luat parte la asemenea cursuri cum și pentru cei cari ar dori să își înmulţească cunoștinţele până aci câștigate. Participanţii primesc diurn de câte 3 cor. la zi, din cari 2 cor. dela comisia economică comitatensă și 1 cor. dela Reuniune. Vicecomitele comitatului nostru a îndrumat primăriile comunale din comitat să adune datele despre cualificarea actualilor conducători ai școalelor de pomi, pe cari să le înainteze până 8 c. la oficiul primpretorial, de unde să aștern imediat la oficiul de vicecomite, care va alege pentru curs în prima linie pe cei necualificaţi. Avisul despre primire se va da pe cale telefonică, ear cei primiţi au să se prezenteze în 12 Oct. c. la ora 8½ la școala economică din Săliște.

Sibiiu, 5 Octomvrie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordășianu* secretar.

Cărţi și reviste.

Revista Asociaţiei învăţătorilor și învăţătoarelor din România pe lunile Iunie și Iulie are următorul cuprins: Părerile relative la viitoarea reformă a învăţământului primar rural de D. Brezeanu. Către colegi, de T. C. Ionescu, Centrala băncilor poporale faţă de învăţători de Pr. N. Gr. Aramă. Rezultatul școalelor de gospodărie ţărănească de P. Volănescu. Lupta între școală și administraţie de P. Chiriţescu. Legi părtinitoare de T. C. Ionescu. Experienţe pedagogice și societatea de studii psihologice de Gr. Al. Tăbăcaru. Literatura poporană Română de Rădulescu-Codin. Măestrele de lucru manual de T. V. Ungurean. Excursiunile învăţătorești de D. Faur. Examenele de admitere la Seminar de Alex. Lerescu. Cartea de cetire oficială de I. Mircescu. Necesitatea studiului limbilor străine de Emil Palade. Cărţi și reviste, L. Mrejeru, S. Popescu, G. P. Salvin. Miscellanea: G. P. S. — Tip. „Dâmboviţa“ Negoescu A C-nie. — Târgoviște.

Stadiuri de slăbiciune

le vindecă repede Emulsiunea lui SCOTT, fie acelea trupești sau urmări de boale. Emulsiunea lui Scott poate fi privită ca un mijloc de vindecare nutritor, care posede putere extraordinară de efect și totodată este foarte

ușor de mistuit și ticnește

Chiar și cel mai îndărătnic pacient se dedă iute cu „SCOTT“, și chiar celui mai slăbit stomac nu-i causează „Scott“ nici o greutate. 4 (276) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50
De cumpărat în toate farmaciile.

Cu 1 Octomvrie v. se deschide abonament nou la ziariul „Telegraful Român“ cu preţul indicat în fruntea foii. Abonaţii noi sunt rugaţi să indice precis și legibil adresa, pentru a se putea face expedarea foii fără pedecă. Abonaţii vechi binevoiască, la reînoirea abonamentului, să indice numărul de pe fâșia sub care le merge foaia. Restanţierii sunt rugaţi să-și achite datoria. **Administraţiunea.**

Nr. 451/1907. 1—3

Concurs.

Pe baza §-lui 63 din Statutul Organic, combinat cu §. 23 punct 5, și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter, votat de congresul naţional-bisericesc al metropoliei noastre sub Nr. 136 din 1888, prin aceasta conform ordinului Preavenerabilului Conzistoriu arhidiecesan Nr. 11338 Plen. 1906 — se publică concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în nou înfiinţatul tract al Geoagiului.

Fiitorul protopresbiter ca atare, până la devenirea în vacanţă a parohiei centrale Geoagiul-de-jos-Suseni, unde și până atunci își va ţinea cancelaria, — va ocupa parohia vacantă Feredeu.

Emolumentele impreunate cu acest post sunt:

1) venitele parohiei de clasa a III Feredeu, statorite în coala B. din întregirea venitelor preoţești dela stat;

2) venitele protopresbiterale, anume: salariul din dotaţiunea statorită din fondul „Rudolfin“ cu adausul de salar împreună cu repartiţiunea protopresbiteratului;

3) taxele ce incurg pentru vizitarea comunelor tractuale și pentru alte funcţiuni speciale.

Concurenţii au să documenteze cualificaţiunea prescrisă prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888, și concluzele lor instruite cu toate documentele necesare să le aștearnă consistoriului arhidiecezan în răstimp de 30 de zile dela prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“ alăturând la documente și o tabelă de cualificaţiune după rubricile indicate în provocatul regulament congresual, § 12.

Concursele, întrate după expirarea terminului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Dat în ședinţa comitetului protopresbiteral al tractului Geoagiu, ţinută în Geoagiul-de-jos-Suseni, la 21 Iunie 1907.

Vasile Domșa m. p. pretopresbiter adm. prez. **Ioan Iancu** m. p. notar.

Orăștie, 23 August 1907.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 860—1907 [287] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Voivodenii-mici, în protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-şi subştearnă cererile concursuale, instruate conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Făgăraş, până la terminul sus arătat, având a se prezenta la sfânta biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Făgăraş, în 14 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Făgăraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolaa Borzea
protopresbiter.

Nr. 4429/1907 [288] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de notar devenit vacant prin pensionare în comuna Apoldul-de-jos, se escrie prin aceasta concurs.

Cererile concursuale instruite în senzul §-lui 6, I: 1883 şi §. 3, XX: 1900 au a se prezenta subscrisului în modul prescris până în 19 Octomvrie a. c.

Mercurea, în 2 Octomvrie 1907.

Mangesius
pretorul cercual suprem.

Nr. 561—1907 [280] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător nou înfiinţat dela şcoala poporală confesională gr. or. română din Arpaşul-superior, protopresbiteratul Avrigului, se esscrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salarul anual de 600 coroane, cerând dela stat, precum cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului (posta Avrig, Felek. Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locale.

Avrig, 2 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 1002—1907 [281] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna Someşul-cald prin aceasta se escrie concurs cu termiv de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 200 cor. din repartiţie dela popor şi 400 cor., ce se vor primi ca întregire dela stat; cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Doritorii de a reflecta la acest post au aşi înainta suplicele de concurs subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, fiind instruite conform normelor în vigoare.

Oficiul protopresbiteral român gr. or.
Cluj, 12 Septemvrie 1907.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 442—1907 [283] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Geoagiului se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Almaşul-mic, cu salar 600 coroane, 200 coroane din repartiţie şi 400 coroane din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

2. Porcurea cu salar 600 coroane, 200 coroane din repartiţie şi 400 cor. din ajutorul dela stat, cuartir şi lemne de foc în natură.

Reflectanţii îşi vor aşterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuţi poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-şi arăta desteritatea în cântat şi tipic.

Orăştie, 15 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Geoagiului în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domşa
protopresbiter adm.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Luaţi bine seamă la aceasta!

„LAVALIT“
scutit prin lege,
coloritură desinfecţionătoare
pentru eşitori şi pissoire.
Coloritură pentru păreţi, scocuri şi fieli.

De mare însemnătate atât pentru eşitorile din şcoli, diregătorii, spitale, cafenele, restaurante cât şi pentru pissoirele publice sau private din locuri închise, şi din grădini publice.

Reînnoire ajunge odată la lună.
1 kilogram este destul pentru 2—3 metri cubici.

Această coloritură cruţă clăteala cu apă, care e foarte scumpă şi care afară de aceea nu desinfecţionează nicicând. ○ ○ ○

Pissoirele şi eşitorile le face cu totul fără miros.

Spre vânzare numai direct la:
Gustav Ziegler, măestru lăcătuş.
Sibiiu. Bruckenthalgasse.
[285] 1—3

FABRICA DE ACID CARBONIC
a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ
aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de
ACID CARBONIC
natural, curat chemic şi fluid,
din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.
Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.
Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios

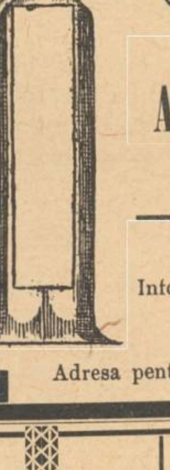

APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ
se capătă în sticle de 1/1 şi 1/2 litru.
Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute
Apă de masă de prima clasă!
Informaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:
Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.
Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.
(286) 1—100

MUSCHONG
BUZIASI

(279) 2—12

TÖRLEY
TALISMAN

Cruce sau stea duplă electro-magnetică
Patent Nr. 86967.
Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret!

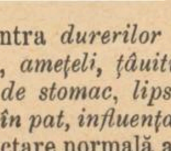

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.
Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·— folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [11] 2

Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colţul.

Nr. 460 [289] 1—3

Concurs.

Pentru instituirea unui capelan cu drept de succesiune lângă parohul Ioan Pataki în parohia de clasa a II-a Berghin cu filia Co'ibi, pe basa decisului Preaveneratului Consistor arhidiecezan dtto 18 Septemvrie a. c., Nr. 10140 B., se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt: jumătatea venitelor preoţeşti fasionate în tabela B, pentru întregirea dela stat.

Concurenţii au sa-şi aştearnă cererile, instruite conform normelor din vigoare, în terminul susindicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sebeş, 23 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

---

[282] 2—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de capelan cu drept de succesiune sistemizat la anul 1892 şi aprobat cu rezoluţiunea Ven. Consistor arhidiecezan dtto 25 Iunie 1891, Nr. 3796 Bis. în parohia de cl. II. Mohu, devenit vacant prin moartea fostului capelan Ioan Slăvescu, la cererea parohului veteran Ioan Slăvescu, aprobată cu rezoluţiunea consistorială dtto 26 Iunie a. c. Nr. 7121 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei fasionate în tabela B, pentru întregirea venitelor dela stat şi cele specificate în concluzul comitetului parohial dtto 27 Septemvrie a. c. Nr. XVII.

Doritorii de a reflecta la acest post, vor avea a-şi aşterne cererile concursuale instruite în senzul normelor din vigoare în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului, iar pentru a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, au a se prezenta în comună în vre-o Duminecă ori sărbătoare la sfânta liturgie.

Mohu, din şedinţa comitetului parohial, ţinută la 27 Septemvrie 1907, în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Victor Caraban prezident. **Ioan Simion** notar.

Nr. 812.
Văzut:
In absenţa protopresbiterului:
Mateiu Voilean
asesor consistorial.

Nr. 504—1907 [278] 3—3

Concurs

Pe baza înaltei ordinaţiuni consist. din 17 Iulie a. c. Nr. 7987 Bis., pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească de clasa I Deda, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român“. Emolumentele sunt cele fasionate în coala B, despre întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Petenţii vor aşterne suplicele concursuale instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu în terminul deschis, şi sub durata concursului, cu previa încunoştinţare a subscrisului, se pot prezenta în comună la serviciul divin, pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.
M.-Cueşd, 29 August 1907.

In conţelegere cu comitntul parohial:

Galaction Şagău
protopresbiter.

Pălării
păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine
Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.
La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 20—23

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 105 Sibiiu, Joi 27 Septemvrie (10 Octomvrie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Fonduri bisericești.

III.

Ce fel de fonduri să înființăm, și cum să purcedem la formarea lor?

Dela răspunsul corect ce se dă acestor întrebări atârnă succesul în mare măsură.

Ce se ține de întrebarea primă, accentuez, că în genere de acele fonduri au a se înființa, cari promovează interesele bisericei și stau în strânsă legătură cu scopurile ce le urmărește biserica. Fonduri ce cad în atribuțiunile statului nu vom înființa. Vom înființa însă de celece au în vedere susținerea organismului bisericesc, în toate ramurile, ajutorarea deaproapelui neputincios, cu un cuvânt: *fonduri de pietate.*

Pietatea fiind nota esențială în caracterul Românului, fondurile ce se înființează încă să aibă caracterul pietății, să fie un fel de traducere în fapte a caracterului dominant în sufletul poporului, ca să se și poată însufleți acela pentru ele!

Sunt poporeni evlavioși, cari ar dori ca ei să presteze bisericei pentru toate timpurile *vinul* (paos) la jertfele de peste an; sunt alții cari vreau să provadă biserica cu lumini, tămâie, cu odoare bisericești; alții vreau să asigure spesele la reparatul casei Domnului, și iar alții cari ar face fundație pentru provederea cu cărți, înființarea de cor și asile bisericești, susținerea personalului și datinelor bisericești. In fine parohienii dela cel dintâiu până la cel din urmă, fără excepțiune, vor dori înființarea fondului de pomenire vecinică la jertfelnic a numelui lor, părinților și fiilor...

Momentele atrăgătoare și însuflețitoare pentru popor, cari toate duc la realizarea în fapte a simțului pietății, se pot înmulți până la infinit.

Ceeace în foarte mare, dacă nu în cea mai mare măsură ar însufleți poporul, la înființarea acestor fonduri, ar fi momentul personal și de dispoziție liberă asupra administrării și manipulării viitoare a fondului ce-l înființează sub supraveghiarea bisericei și ca proprietate a aceleia. Unii ar dispune să rămână învestit în pământuri pentru totdeauna, alții în alte realități ori hârtii de valoare. Cu toții ar avea ambiția a dispune, ca fondul să fie neatacabil, să sporească mereu din o parte a venitelor, ba să le poarte *propriul nume.*

Câți dintre parohieni nu trec din această lume fără erezi! Averea lor — cu trudă agonisită, — ajunge pe mâni străine, și în loc de mulțămită, hulă împrăștie asupra memoriei testatorului! Fondurile ce le înființează pentru ei ar fi *tot atâți copii, cari le erezesc numele și vestesc bunătatea inimei lor pentru toți timpii.* In morminte vor tresălta de bucurie, când mulțămita și rugăciunile celorce beneficiază de roada ostenelelor lor — îi vor însoți.

Au nu e menire sublimă pentru preoțimea noastră a lucra în această direcțiune, când atât de întins e ogorul și atât de ușor se poate lucra? Titlu de glorie și ambiție nobilă trebue să fie pentru ea activitatea în această direcțiune. In câțiva ani am avea fonduri cari ar da procente suficiente la acoperirea speselor bisericești, la ameliorarea salarului preoțesc și celuilalt personal bisericesc. Pe deasupra vaza și forța bisericei vor crește în toate direcțiunile, — moment etic destul de important.

E drept, că prin mulțimea fondurilor ce s'ar crea la fiecare parohie, s'ar înmulți și îngreuna încâtva agendele de administrație a averilor. Osteneala ar fi destul de remunerată însă prin recompensele morale și materiale ce se obțin. Apoi oare nu de aceea purtăm oficii și tragem salare, ca să și lucrăm?

Din cele până aci se poate deduce, cum are să fie procederea parohilor la înființarea fondurilor, ca și rezultatul să fie satisfăcător. Răspunsul deci la întrebarea: cum să procedem la înființarea fondurilor, pe scurt e cel următor.

Preoțimea înainte de toate va lumina credincioșii asupra trebuințelor bisericești. Va expune năcazurile ce se întimpină și lipsele de tot felul. In cadrul expunerilor va concepe, va să zică, *scopurile și ideile mărețe*, mai sus accentuate de mine. Expunerile le va întări totdeauna cu exemple reale din istorie ori viața practică. Un *Șaguna*, *Gojdu*, *Andronic*, etc. etc. fundatori de ai nostri vor avea destul farmec asupra poporului, ca să-l îndrepte la fapte similare.

Paralel cu aceste desfășurări trebue venit în atingere cu fruntașii mai aplicați spre jertfire, poporeni fără familie. Prin îndemnuri cu tact nu va fi greu a câștiga încrederea lor, și începutul — care e cel mai greu, după zisa Românului — se va putea face. Inceputului în scurt timp vor urma alte și alte imitații. Poporul e mult și între cei mulți totdeauna sunt inimi generoase. Să nu sparie pe nime faptul, că începutul va fi poate modest! De când e lumea din arborii mici au eșit cei mari.

Ni-e cunoscută doar asămănarea cu grăunțul de muștar din evangelie.

Se pot însoți mai mulți la înființarea unui fond, se poate iniția colectă chiar în popor... Felurite sunt cărările de purcedere. In cadrul unui articol de ziar nu se pot desfășura. Cei puși în frunte trebue să aibă însă atâta cunoștință de oameni, ca să poată afla care cale să o apuce.

Trei împrejurări voiu accentua, de cari necondiționat trebue să se ferească preoții și toți ceice stau în fruntea mișcării.

1. Să nu folosească forța, să nu caute a înființa pe calea aruncului fonduri. Dări sunt destule pe oameni. Ideea dării în sine e foarte nepopulară. Celce cu impunerea de dare vrea să ajungă scopul, să știe că a făcut fiasco.

2. Să nu se sufere nici o incocorectitate în administrarea fondurilor. Din contră administrarea să *fie publică* și *deplin corectă.* O administrare corectă face mai mult decât toate predicele, vorbele, pentrucă e *fapt.* Și graiul faptelor e cel mai atrăgător dintre toate graiurile.

3. Să se eschidă cu totului interesele personale, nici umbra lor să nu rămână în lucrarea întreprinsă. Interesele personale sunt numai măr de ceartă, detrag încrederea și însuflețirea de lipsă, și numai compromite pot. Idealismul desinteresat e cel mai bun mijloc de însuflețire. Idealiști să fim, căci ideală e și biserica și scopuri ideale urmărește.

Cu astfel de procedere, mai premergând și conducătorii cu pilda, nu poate să nu se ajungă la țântă, mai curând ori mai târziu — după împrejurările date și starea oamenilor. Se poate, ca noi cei în viață să nu ne bucurăm de vederea visului. Câți însă, înainte de noi, nu au ajuns în mormânt fără a-și vedea visurile! Totuși au trăit și trăiesc. Iși văd visurile realizate prin noi, descendenții lor.

Ca ei să facem! Să se bucure și ai nostri descendenți!

Iisus a zis: Și veți auzi răsboaie, și vești de răsboaie. Vedeți să nu vă turburați, că se cade să fie aceste toate, însă încă nu va fi atunci sfârșitul. Că se va scula limbă peste limbă și împărăție peste împărăție, și vor fi ciume și foameți și cutremuri pe alocurea. Și aceste toate sunt *începătura durerilor* (Mateiu 24, 6—8).

Semnele aceste tocmai acum se arată în toate părțile bisericei, producând destrămare și desorganizare în biserică. Curentele de tot felul ce es tot mai mult la iveală printre șirurile pacinice ale credincioșilor sunt celece produc desorganizarea. Ele sunt *„începătura durerilor“* noastre. Să ne întărim deci

---

FOIȘOARĂ.

Pilat din Pont.

— In istorie și tradiție —

de Seb. Stanca.

(Urmare).

II.

Nemurirea și însemnătatea are să și-o mulțămească Pilat numai unui interogator de câteva clipe, ce i-a ținut lui Cristos, înainte de a-l da spre răstignire.

Interogatorul acesta e redat cât se poate de bine de toți patru evangeliștii. Isus, după ce a fost prins de slugile arhiereilor iudei în grădina din satul Getsimani, Joi seara înainte de Paștile Iudeilor, a fost judecat la moarte de sfatul arhiereilor și fariseilor. Aceștia l-au aflat vinovat de moarte, deoarece se mărturisise fiul lui Dzeu. „El a blăstămat; ce ne mai trebuesc martori? Iată, a-ți auzit blăstemul lui. Ce vi se pare? Iar ei răspunzând au zis: Vinovat este morții.“ (Matei c. 26 v. 65, 66.)

Vineri dimineața l-au dus la Pilat. Acesta conform obiceiului venise de praznicul Paștilor la Ierusalim, unde afară de suita lui se adunase mulțime de popor. Această mulțime ațâțată de farisei și arhierei l-a petrecut pe Isus până la Pilat, huiduindu-l și batjocurindu-l și pârîndu-l la Pilat: „Pe acesta l-am aflat răzvrătind poporul și oprind să dea dinarul cesarului“. (Luca c. 23 st. 2.)

„Iar Isus sta înaintea lui Pilat și acesta îl întreba grăind: Tu ești regele Iudeilor? Iar Isus i-a zis: Tu zici! Și când arhiereii și bătrânii îl pârau pe dânsul el nimic nu răspundea. Atunci a zis Pilat: Nu auzi câte mărturisesc asupra ta? Iar Isus nu i-a răspuns cuvânt, de se mira Pilat foarte.“ (Matei c. 27 st. 11—14.)

Neaflând Pilat nici o vină asupra lui Isus și aflând dela popor, că Isus este Galilean (Luca c. 23 st. 6, 7) l-a trimis la Irod, care încă era în Ierusalim. Acesta auzise multe despre Isus și s'a bucurat văzându-l, „l-a întrebat cu multe cuvinte, dar Isus nu i-a răspuns. Atunci îmbrăcându-l în vestmânt alb și batjocurindu-l l-a trimis iar la Pilat. In aceiași zi s'au împăcat Pilat și Irod, căci fuseseră învrăjbiți înainte“. (Luca c. 23 s. 10—12).

Pilat nu știa ce să facă. Femeea lui Pilat (Procla ori Claudia Procula, nu se știe cu siguranță), o femee foarte înțeleaptă, care cunoștea bine dogmele legii ovreești*), se vede că auzise multe despre Isus, și soartea lui o interesa foarte mult, a trimis solie la Pilat, pe când acesta sta la judecată, zicându-i: „Să nu faci nimic dreptului acestuia, căci am suferit multe astăzi în vis pentru dânsul“. (Matei c. 27 st. 19.)

Cuvântul femeii sale și faptul, că Irod încă nu aflase nici o vină întrânsul pe de o parte, iar pe de alta îndârjirea poporului, care cerea răstignirea lui Isus, îl adusese în încurcătură. A mai făcut deci o încercare ca să-l scape pe Isus.

Era adecă obiceiul, ca la asemenea sărbătoare guvernatorul să dea amnestie unuia dintre cei întemnițați, celui ce doria poporul. Pe vremea aceea avea Pilat închis un tâlhar, care săvârșise un omor, cu numele Varava. Pe acesta și pe Isus i-a prezentat poporului: „Pe care doriți să vi-l eliberez? Iar poporul a strigat: pe Varava. Iar lui Isus ce voi face? Să se răstignească. Dar ce rău a făcut? Să se răstignească!“ (Matei c. 27 st. 21—24). Pilat s'a decis deci să împlinească voia poporului. „Luând apă s'a spălat pe mâni înaintea mulțimei zicând: nevinovat sunt de sângele dreptului acestuia“. (Mat. c. 27 st. 25). A eliberat pe Varava, iar pe Isus l-a dat să-l răstignească.

III.

Intrucât e vinovat Pilat de uciderea lui Isus, asupra faptului acestuia părerile diferă. Evangeliștii îl prezintă nevinovat de sângele Mântuitorului. Ba caută chiar să scape pe Isus de osânda poporului, dar firea lui slabă a ascultat de glasul mulțimei. Matei spune că Pilat „știa că pentru pizmă l-au dat pe Cristos“ (c. 27 s. 18) să îl judece, de aceea a căutat să îl mântue, convins că nici un rău nu a făcut (c. 27. s. 23.)

Tot asemenea mărturisește și evang. Marcu, care încă spune, că Pilat „știa, că l-au dat (pe Isus) arhiereii din pizmă“. (c. 15 s. 10).

Și mai limpede înfățișează nevinovăția lui Pilat ev. Luca: „Nici o vină nu aflu în omul acesta“, (c. 23 s. 4.) zice Pilat, iar către arhierei zice: Mi-ați adus pe acest om ca un răzvrătitor și iată eu nici o vină nu aflu întrânsul, de acele de cari voi îl pârîți. (c. 23 st. 15) și „voind să-l libereze pe Isus a treia oară a zis către ei: nici o vină de moarte nu am aflat întrânsul“ (c. 23 st. 22).

Tot în acest înțeles mărturisește și evang. Ioan: „Eu nu aflu nici o vină întrânsul“ (c. 18. s. 38). Faptul acesta îl accentuează Pilat în trei rânduri, la cap. 18 st. 38, apoi cap. 19 st. 4 și 6. Ev. Ioan mărturisește direct, că Pilat „în vremea aceea a căutat să-l scape pe Isus“, (c. 19 st. 12) iar poporul îi striga: „de vei mântui pe acesta nu ești pretin cesarului. Tot cel ce se face însuși rege se scoală economicește, să ne înarmăm, ca curentele să ne afle gata și stricăciune să nu poată face în șirurile noastre.

---

*) Origen spune, că femeea lui Pilat s'a încreștinat mai târziu și a ajuns între sfinți.

Vrednici vom fi atunci, ca și al nostru nume să se scrie în cartea de aur! *Vasile Gan*
protopresbiter.

Transacția. Toate proiectele referitoare la reînoirea pactului vamal-comercial între Ungaria și Austria au fost revizuite de nou, textul maghiar confrontat cu cel german, și după terminarea acestei reviziuni, care s'a făcut de Luni dimineața până Marți la orele 9 din zi (va să zică și în cursul nopții) actele au fost subscrise toate din partea domnilor miniștri-prezidenți *Wekerle* și *Beck*, iar astăzi, Mercuri, ambii se vor presenta în fața Maiestății Sale pentru a face raport despre legarea pactului.

Garanțiile constituționale. Eri, Marți, ministrul de interne, contele *Andrássy*, a fost primit în audiență din partea Maiestății Sale, în palatul din Schönbrunn. Audiența a durat o oară întreagă și a avut un *bun* rezultat, după cum s'a pronunțat ministrul în fața unor gazetari. Audiența e adusă în legătură cu *garanțiile constituționale*, cărora Maiestatea Sa, acum, dupăce transacția e legată, nu le-ar mai pune pedeci.

Din Alba-Iulia.

Inmormântarea unui nobil fiu al bisericei noastre.

— 2 Octomvrie n.

Joi în 13/26 Sept. a. c. s'au depus la locul de vecinică odihnă rămășițele pământești ale mult regretatului și de toți iubitului Iosif *Cirlea*, fruntașul și generosul parohian al bisericei noastre din Alba-Iulia-oraș.

Pentru cunoscuții, cari nu au văzut în timpul din urmă pe bărbatul falnic și robust și plin de energia ce o pot împrumuta 43 de ani ai vârstei, vestea morții lui va fi sunat ca o faimă aproape de necrezut. Nu tot așa însă pentru cei mai de aproape ai lui, cari încă cu un an și jumătate mai înainte, cu groaza tăinuită în inimă au început a observa cum vânjosul lui corp începe a se veșteji încet, încet, ros în adânc de vermele unei boale de rărunchi, căreia nu i-s'a putut pune împotrivă toată știința medicală de prin Viena, Carlsbad etc.

O singură rază de speranță a luminat în timpul acesta inimele celor iubitori ai lui, înainte tocmai cu un an de zile, când grație construcției lui robuste, putând suporta greaua și cutezătoarea operațiune în spitalul din Sighișoara, se întorsese voios acasă. A fost însă de scurtă durată și această ultimă speranță, căci abia a trecut iarna și boala crâncenă s'a manifestat din nou și tot mai năvalnică, până când Marți în 11/24 Sept. i-a stors din trupul secat cu totul ultima răsuflare, dupăce mai dinainte i-se servise maslul și fusese împărtășit cu sfintele taine, el Iosif, cel de toți iubit și plâns de toți.

Inmormântarea s'a făcut, cum am zis, Joi în 13/26 Sept. transportându-se sicriul dela locuința proprie din piață la biserica din oraș, unde în asistența număroșilor membri ai distinsei familii, a prietinilor și a cunoscuților de aproape și de departe, mulți străini de neamul nostru, s'a servit prohodul prin protopresbiterul local I. Teculescu asistat de preoții Fl. Rusan și N. Cadar.

Cu ochii înlăcrămați a rostit protopresbiterul la finea serviciului predica ocasională, în care descriind starea de multă fericire casnică, în care a petrecut răposatul timp de 17 ani cu mult iubita lui soție Natalia născ. Rațiu, iubirea caldă de care a fost inaugurat din partea fraților, surorilor și a tuturor membrilor fruntașei lui familii, stima și afecțiunea amicilor și cunoscuților, apoi mulțămirea și îndestularea cu toate bunătățile lumii acesteia, învită pe toți muritorii dornici de viață de a veni și a se convinge la vederea acestui sicriu, mai deplin ca ori și când de adeveritatea cuvintelor scripturii, care ne spune că: deșertăciune sunt toate în lumea aceasta și că vis fugar și umbră de o clipă e toată viața noastră pe acest pământ, pe care chiar întreg de l-am dobândi, în urmă tot el ne înghite, precum ar înghiți un picur de ploaie.

Intercalând apoi cuvintele durerii adânci și sincere ce o resimte, că silit e așa de vreme a-și conduce însuși la groapă pe cel mai bun și mai intim amic ce l-a avut vre-odată, scoate pe plan virtuțile, pe cât de rari pe atât de nobile, cari au împodobit sufletul răposatului, câtă vreme a petrecut între noi și cari ca o aureolă de vecinică trăinicie vor revărsa lumină asupra numelui lui, în întunerecul tuturor veacurilor viitoare.

Nu direct, ci în mod figurat a dat vorbitorul a se cunoaște aceasta, presentând icoana dela judecata cea mai de pe urmă, când înaintea dreptului judecător stând sufletul iubitului nostru Iosif și întrebat de către acela: ce mi-ai făcut în cei 43 de ani, cât te am lăsat a petrece pe pământ? — el va răspunde blând și liniștit așa: „Părinte sfinte! In tot traiul meu pe pământ silitu-m'am din tot cugetul și din toată vârtutea a plini mai întâiu de toate cele două dintâiu și mai mari porunci, pe cari Fiul tău iubit le-a vestit muritorilor pământeni. A te iubi pe Tine, Tatăl cel bun al tuturor, ca prima poruncă, și a iubi pe deaproapele, a doua poruncă! Plinirea celei dintâiu porunci socotit-am așa a-ți fi spre plăcere că: casele mele și întreagă agoniseala mea nemișcătoare lăsatu-le-am ca dar bisericei Tale drept măritoare, ca astfel aceea în bună stare fiind, mai cu succes să poată învăța pe muritorii pământeni împlinirea voiei Tale sfinte. Iar a doua poruncă plinitu-o-am așa că: dupăce am văzut că pe mine însumi, nu m'ai dăruit cu prunci, luat-am și adăpostit-am în casa mea trei orfane pe cari le-am crescut în școli și dintre cari pe una am norocit-o deja, iar celorlalte două încă le-am asigurat norocirea“ ...

... Iată — a continuat vorbitorul — virtuțile cele mari și în timpul de azi al egoismului urâcios și al materialismului nesațios tot mai rari, cari au animat sufletul nobil al scumpului răposat și pentru plinirea cărora dela judecătorul cel drept își va auzi sentența: Bine slugă bună și credincioasă ... întră întru bucuria Domnului tău ..., iar dela urmașii de pe pământ pomenirea în veci de veci cu laudă a numelui lui. Pentrucă oricât de puternice și de pompoase își vor ridica alții monumentele lor de peatră, de marmoră, de fer și de bronz și oricât de adânc săpate și bogat aurite vor fi slovele ce înșirue numele lor, pe acelea dintele timpului tot le va nimici și șterge odată, în ce chip strică un copil jucăriile lui, dar monumentul iubitului nostru Iosif, care de azi încolo este biserica aceasta și numele lui care s'a scris pe catapiteasma ei, întreg și neșters va rămânea până la sfârșitul veacurilor, până când adecă rânduită este a sta biserica lui Christos“ ...

Terminându-se predica cu duiosul epilog al iertăciunilor sicriul a fost ridicat din biserică și pus din nou pe carul mortuar, care încărcat de cununi și urmat de lungul convoiu al publicului s'a îndreptat spre cimiterul din Maieri, unde a fost depus în groapă.

Notez cumcă întreaga avere testată bisericei noastre din oraș se evaluează la 100.000 cor. fiind pusă condițiunea ca, locuința răposatului îndată după moartea soției sale să servească de reședință a protopresbiterului-paroh pentru toate timpurile, fiind a se zidi din venitul moșiei din nou pompoasă și frumoasă, ca astfel în toată forma să fie vrednică de reședința protopresbiterală care se află în scaunul vechei noastre metropolii.

Dispozițiunea testamentară s'a făcut cu deplină consimțire și a soției, care în chipul acesta și-a arătat și mai mult iubirea caldă față de nobilul și blândul ei soț, iar membrii familiei au rămas iarăși pe deplin satisfăcuți de fapta fratelui mult iubit, care a știut așa de perfect întrupa tradițiunea vechei și nobilei familii de a iubi și sprijini biserica ortodoxă mai presus de toate.

Dormi lin suflet bun și generos, dormi lin; răsplata celor drepți te așteaptă în cer și pomenirea în veci cu laudă aci pe pământ! *Bunul amic.*

Iubileul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

(*Masa comună*).

In șirul sărbărilor iubilare la ora 1 din zi s'a ținut masa comună.

Cu considerare la starea materială a meseriașilor nostri, așa zisul „Banchet“, a fost înlocuit cu „Masa comună“. Scopul principal al mesei, de a cheltui puțin și mai ales de a ne simți bine și familiar și de a ne manifesta dragostea și prin graiu viu, a fost pe deplin ajuns. Și această sărbare a fost la înălțimea situațiunei.

In lungul salei mari dela „Gesellschaftshaus“, masă lângă masă cuprindea marele număr al oaspeților, dintre cari mulți meseriași cu soțiile lor. La intrarea în sală, prezidentul jubilant Tordășianu, în societatea socrului său P. Iovescu din Caransebeș, a soției sale, profesoara Eugenia n. Iovescu, a profesorului T. Popovici și a redactorului „Meseriașului“ C. Liuba din Lugoj, a fost aclamat cu frenezie.

In mijlocul însuflețirei generale Tordășianu, reportându-se la primirea caldă, de care ne-a împărtășit Patronul nostru, I. P. S. Sa dl Arhiepiscop și Metropolit I. Mețianu, ridică păharul întru îndelunga viață a I. P. S. Sale, căruia îi dorește puteri fisice și sufletești spre binele neamului și cu el și al meseriașului român.

Viceprezidentul G. Poponea, având în vedere motivul sărbărilor înălțătoare de astăzi și cu considerare la persoana sărbătorită, ridică păharul pentru prezidentul Tordășianu dorindu-i mult zel și multe resultate splendide, ca cele de până aci.

Redactorul „Meseriașului“, dnul Constantin Liuba din Lugoj, ca representant al ziaristicei să repoartă la vredniciile meseriașilor nostri, cari continuând a se cualifica, a se înmulți și a aduce la înflorire causa lor, în curând ne vor putea da clasa de mijloc, de noi toți dorită. Promite, că atât „Meseriașul“, cât și celelalte ziare, vor lucra și din parte-le cu căldură pentru sprijinirea meseriașului nostru, în a cărui îndelungă viață și fericire ridică păharul.

Prezidentul Reun. mes. „Andreiana“, dl G. Tătar din Sebeșul-săs., în numele representanților celorlalte Reuniuni din țară, ridică păharul pentru Reuniunea și prezidentul jubilant, dorindu-le să ne fie neobosită călăuză în cauzele meseriașilor.

Dl T. Simtion, cul. tip., mulțămește tuturor Reuniunilor de meseriași, cari parte prin representanți trimiși, parte prin adrese de încurajare și aderare, au ținut să ne înalțe prestigiul sărbărilor.

Mechanicul din Brașov dl Preoup, vizând la proiectul de lege al guvernului referitor la noua lege industrială, face apel la preoțimea și învățătorimea noastră, ca să ia, pe lângă Reuniuni, causa meseriașilor între preocupațiunile lor, căci la din contră toate sforțările rămân fără resultat.

Mai vorbește dl C. Baicu (Orăștie), Onae (Lugoj), iar la fine ia cuvântul prezidentul jubilant Tordășianu și ridică păharul în sănătatea aceluia, solicitudinei căruia revine meritul de a ne fi manifestat aseară și astăzi în mod ce a pus în uimire până și pe cei mai pessimiști. Acesta nu este altul, decât prezidentul comitetului aranjator dl George Poponea cu întreg statul său major, în frunte cu dl D. Axente, bravul nostru actor și regisor, dl Candid Popa, neobositul dirigent al corului, cu harnicul notar, S. Duca și ceialalți.

In cursul mesei dl G. Poponea dă cetire adreselor de felicitare, sosite la adresa jubilanților, din cari dăm următoarele:

Cernăuți: „Societatea meseriașilor români din Cernăuți și suburbii, transmite surorei ei bătrâne felicitările sincere cu ocazia festivităților jubilare. Cu Dumnezeu înainte. Bucevski prezident, Tr. Ilcan secretar“.

Bistrița: „Din prilejul iubileului, ce sărbați, rugăm interpretați sentimentele noastre de dragoste și stimă, ce păstrăm reuniunei surori.“ Reuniunea meseriașilor români bistrițeni.

Mercurea: Regretăm, că nu putem participa la serbările reuniunei. Dorim prosperarea și înflorirea ei și mai departe. Dr. Măcelar, Dr. Schiau.

Zernești: „Felicit Reuniunea și pe tine părtinitor neobosit al meșteșugarului românesc.“ Pompi Dan.

Cernăuți: „Urările noastre reuniunei meseriașilor și meritosului ei prezident la iubileul sărbătoresc.“ Skalat Modest. N. Iancu.

Hațeg: „Cu mare bucurie am luat act de frumoasele sărbători ale confraților nostrii meseriași români din Sibiiu și încântați de dragostea ce ne cuprinde și ne leagă, pe toți la olaltă, vă trimitem salutul nostru și inima noastră la serbarea aniversară de 40 de ani ai esistenței reuniunei D-voastră.

Impedecați prin multe ocupațiuni de toamnă ce se grămădesc, nu putem să luăm parte la mărețele serbări, dară cugetul — inima noastră sboară în mijlocul Dvoastre șoptindu-vă gratularea și bucuria noastră, spunându-vă dorința noastră și rugăciunea ce-o înălțăm către tronul proniei divine ca să Vă ajute, să sporiți și să înaintați întru promovarea bunelor relațiuni a meseriașilor nostrii de pretutindinea.

Din inimă frățească vă dorim resultate mănoase. Reuniunea meseriașilor români din Hațeg. T. Făgăraș prez. Nicolae Sânzian, secret.

Agârbici: „Din incidentul iubileului de 10 ani, de când Providența divină V'a chemat în fruntea „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, primiți vă rugăm sincerile noastre felicitări: Să trăiți încă la mulți ani spre a înălța la zenit aceasta branșe, nouă atât de necesară.

Să trăiți spre a neamului mărire și spre a noastră fericire. In numele Insoțirei de credit „Raiffeisen“ Elie Câmpean prezident.

Viena: „Societatea meserieșilor români din Viena „Clubul român“ salută cu bucurie pe sora sa mai bătrână din incidentul festivității de azi, dorindu-i mulți fericiți ani.“ Vitencu prezident.

Viena: „Mulțămindu-vă cordial pentru învitare, Vă doresc ca Dumnezeu să binecuvinte munca ta și a membrilor. Admirabil ai lucrat și te felicit din inimă la splendidul rezultat. Trăiască prezidentul și membrii Reuniunei.“ Dr. Lazar Popovici.

Săliște. Din cauza coincidenței jubileului Reuniunei pompierilor de aici, meseriașii din Săliște nu pot lua parte așa cum ar fi dorit la serbările voastre. Te felicit pentru munca altruistă săvârșită în ours de 10 ani, felicit Reuniunea pentru harnicul ei coducător și-i urez viață lungă și spor. Dr. Nicolae Comșa, prezidentul Reun. mes.“

Berlin: „La iubileul de 10 ani Vă felicit și din inimă doresc succes în toate lucrările DVoastre, îndreptate spre ridicarea culturală și a stării materiale a meseriașului român. Ele vor aduce roade de aur.“ Culegător tipograf Nicolau Bratu, fost membru.

Blaj: Plină este inima noastră de bucurie la vestea marei sărbători. V'a învrednicit Dumnezeu să aveți prin jertfa și dragostea desinteresată a vrednicilor înaintași prima Reuniune de meseriași română. Ea e mândria și fala noastră. Respect și venerațiune întemeietorilor, laudă conducătorilor și cinste membrilor și sprigiuitorilor ei. Societatea meseriașilor români din Blaj cu ochi de copil privește spre Reuniunea mamă și e geloasă de fericirea ei.“ Gavriil Precup, profesor, prezident.

R.-Vâlcea. „Serbările Reuniunei Sibiene îmi revoacă în memorie anii 1874—1876, când eram membru al ei. Ea a fost un ce sfânt, o mamă bună, carea ne-a condus pe căi bune. Ea ne-a însuflețit la înființarea Reuniunei din Săliște. Trăiască Reuniunea mamă și Reuniunile fiice și surori.“ Nicolae Moisin, măsar.

---

asupra cesarului“ (c. 19 st. 12). Pilat speriat de aceste cuvinte a jertfit pe Isus.

Cu toate că evangeliștii sunt convinși de nevinovăția lui Pilat, spusele lor aruncă o umbră urâtă asupra lui. Mai ales ev. Ioan amintește, că Pilat deși nu aflase vinovat pe Isus, totuși „l-a biciuit“ (v. 2), iar ostașii în fața lui îl batjocureau și „îl pălmuiau“ (c. 11 v. 3), iar la urmă l-a predat jidovilor, zicând: „luați-l voi și-l răstigniți, căci eu nu aflu vină întrânsul“. (c. 19 v. 6) „Iar Pilat a scris titlu și l-a pus pe cruce: Isus Nazarineanul regele Iudeilor“. (c. 19 v. 19).

Ev. Luca pe de altă parte pune în gura lui Pilat cuvintele: „Iară eu pedepsindu-l îl voi elibera“. (c. 23 v. 16.)

Ev. Matei spune, că Pilat deși a fost convins de nevinovăția lui Isus, l-a dat să-l răstignească. „Văzând că nimic nu folosește, ci mai multă tulburare face, luând apă și-a spălat mânile, etc“.

Adevărat că ev. Marcu nu amintește de aceste ci îl prezintă pe Pilat în cea mai curată lumină a nevinovăției.

Faptul că „l-a biciuit“ pe Isus, a lăsat ca ostașii să-l pălmuiască, iar el a declarat că îl eliberează pedepsindu-l, adumbrește încâtva cinstea lui de guvernator. Dacă a fost convins că Isus e nevinovat, el cu puterea lui dictatorică de ce a simțit necesitate să-l mai pedepsească și la urmă totuși să-l dea să-l răstignească, iar el să-și spele mânile? Lucrul acesta ni-l prezintă pe Pilat ca un om slab, fără voință energică spre un bine obștesc, iar spălatul mânilor ca un act de adevărat fariseizm. Cunoscând pe de altă parte domnia lui ca o epocă de volnicii, răsare convingerea, că Pilat a fost un guvernator rău, slab, pătimaș și nici față de Isus, omul nevinovat, n'a nutrit sentimente tocmai bune, câtă vreme nu și-a exercitat datoria, dacă nu și bunăvoința, de a elibera pe un om nevinovat. Insași șovăiala în fața judecății ce avea s-o rostească asupra capului lui Isus, precum și porunca soției sale, întăresc asertiunea de mai sus.

De altfel aproape toți scriitorii cari au cercetat vremea acestor întâmplări se exprimă destul de nefavorabil pentru Pilat ca guvernator, ceea ce adeveresc indirect destul de limpede în primul rând evangeliștii. Osebirea stă numai întraceea, că unii îl prezintă ca tiran și brutal, iar alții ca om slab, fără energie și supus tuturor ispitelor. Adevărul se pare că e pe partea afirmațiilor din urmă.

Cu toate acestea, biserica din Etiopia l-a ridicat în șirul sfinților, pentrucă a fost nevinovat în osândirea lui Isus, iar biserica copților l-a făcut martir pentru Cristos.

(Va urma).

[illegible] meseriaș.

Moța.

[illegible] „Mulțămesc pentru atențiune. Să trăiască Reuniunea și Dvoastră la mai mulți ani! Teodor Filipescu.

Arad: Asociațiunea [illegible] meseriașilor [illegible] de a nu fi în plăcuta pozițiune de a trimite representanți la serbări. Ne grăbim însă a vă felicita din inimă dorindu-vă acelaşi spor şi muncă pentru a contribui la propăşirea industrială, comercială şi culturală a neamului. Urăm şi iubitului domn prezident Victor Tordășianu, care vă aduce atâta dragoste și abnegațiune, viață lungă. Iustin Olariu, prezident, Dr. Dionisie Stoica, secretar.

Brad: Urmăresc cu ochi deschişi toată lucrarea ta, isvorâtă din adevărat idealism pentru ridicarea clasei de mijloc. Idealismul tău desinteresat mă călăuzeşte şi pe mine într'al meu. Am urmărit iubileul tău de 10 ani de muncă cinstită şi mi-am propus să conlucru cu tine și tovarășii tăi meseriași. Te rog trece-mă pe mine şi pe soția mea Eugenia între membrii fundatori ai Reuniunei. Dr. Pavel Oprișa, dir. gim.

Din Lugoj: fostii membri Nicolae Jugănaru şi Ioan Rodina, culeg. tip., prin câteva strofe ocazionale, își închină simțul, inima și gândul fraților iubilatori.

*

La serbări familia răposatului de pie memorie Nicolau Cristea a fost reprezentată prin fiul său dl Adrian Cristea, comptabil în Orăştie şi prin fiica sa Maria Dr. Ivan şi soţul său din Mediaş.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Onorata preoțime gr.-ort din proto presbiteratul Hunedoarei se convoacă prin aceasta la conferința anuală ce se va ținea în biserica din *Cinciș*, Dumineca în 30 Septemvrie (3 Oct.) a. c. cu următorul

Program:

1. La 8 oare începerea serviciului divin, şi după ţinerea acestuia predică către popor prescrisă prin ordinul consistorial din 1907 Nr 7360 Bis. despre însemnătatea şi necesitatea susţinerei şcoalei confesionale de George Rain şi George Henția.

Serviciul divin se va oficia prin preoții Mihail Zevoian, Teofil Păcurariu și Nicolau Muşa.

2. Deschiderea conferenței, constatarea membrilor prezenţi şi constituirea.

3. Comunicarea înaltului ordin consistorial dto: 28 Noemvrie 1906 Nr. 7360. B. şi cetirea circularelor Nrii 2142 Bis. din 1903 şi 6194. B. 1906.

4. Tema dispusă în circulariul Nr. 7423 Bis. din 1906 „despre îndatoririle preotului ca director școlar“ de Nicolau Muşa şi Iuliu Holder.

5. Tema: despre datinele religioase neinduse în tipic, de Constantin Dăncilă.

6. Chestiunea înființării bibliotecilor parohiale.

7. Infiinţarea de fonduri bisericeşti în fiecare comună.

8. Stabilirea programei conferenţei venitoare.

9. Eventuale propuneri.

10. Incheerea conferenței.

Hunedoara la 1/14 Septemvrie, 1907.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

NOUTĂȚI.

***Avis.** Din motivul, că mâne, Joi, 10 Octomvrie, e ziua de repaos general pentru muncitorime, şi nu se lucră nici în tipografia noastră, numărul proxim al ziarului nostru apare Luni, la orele obicinuite.*

*

Inmormântarea dnei Luisa Lazar. Luni în 24 Septemvrie v. c. la 3 oare p. m. s'a săvârşit înmormântarea decedatei doamne, *Luiza Lazar*, soția dlui asesor consistorial *Moise Lazar*. Serviciul funebral s'a îndeplinit prin directorul seminarial, P. C. Sa dl Dr. *Eusebiu R. Roșca* iar răspunsurile le-a cântat corul seminarial. La înmormântare a luat parte şi Inaltpreasfinţitul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, apoi, P. C. Sa Arhimandritul şi vicariul arhiepiscopesc Dr. *Ilarion Puşcariu*, membrii consistoriului arhidiecesan, profesorii seminariali, o mulţime de oficeri şi alt public ales, dând răposatei onorul din urmă în calea sa spre vecinică odihnă. Dumnezeu s'o odihnească în pace!

*

[illegible] Duminecă în 30 Septemvrie [illegible] P. C. S. părintele Arhimandrit [illegible] vicar general al bisericii ortodoxe din Bucovina dl *Miron M Călinescu* șapte-zeci de ani. Din prilegiul acesta se va servi în biserica catedrală din Cernăuți o liturgie solemnă. Părintele Călinescu e unul [illegible] valoroşi bărbați ai bisericii din Bucovina, cunoscut şi ca scriitor pe terenul dreptului bisericesc.

*

Dar preaînalt. Pentru acoperirea speselor reclamate de ridicarea nouei biserici gr. ort. din *Boz*, Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I s'a îndurat preagrațios a dona suma de 200 cor., din casseta sa privată.

*

Distincţiune. Profesorii de teologie dela institutul teologic-pedagogic din Arad *Dr I. I. Suciu* protodiacon şi Dr. *P. Botiş* diacon au primit dela P. S. Sa dl Episcop al Aradului *Ioan I. Papp* binecuvântarea şi permisiunea de a purta pe lângă brâul roşu şi blană roşie.

*

Deputatul A. Vlad între alegători. Deputatul *Aurel Vlad* îşi va ţinea Dumineca în 13 Octomvrie darea de seamă înaintea alegătorilor săi din *Orăștie*. Dl Dr. Vlad va fi însoţit de mai mulţi deputaţi români.

*

† Veronica Marcu n. Goța, mama dnului canonic din Blaj *Isidor Marcu*, după un morb scurt şi greu, împărtăşită cu ss Taine ale muribunzilor, şi-a dat blândul suflet în mânile Creatorului în 5 Octomvrie n. 1907, la 7 ore seara, în anul 71 al etăţii şi 51 al fericitei căsătorii. Osămintele defunctei matroane s'au astrucat spre eternă odihnă în 7 Octomvrie 1907, la 3 ore p. m. în cimiteriul gr. cat. din Gârbova-de-jos.

*

Pentru agitaţie. Preotul evangelic din Mezöberény, cu numele *Bárdy Errö*, a făcut propunere în conventul districtual al bisericei sale, ca să se ceară revizuirea legii şcolare a contelui *Apponyi*, după ce ea în multe privinţe vatămă autonomia bisericei evangelice. Propunerea s'a primit. Procurorul din Arad a descoperit însă delictul *agitației* în vorbirea energică rostită din partea numitului preot şi l-a dat în judecată *pentru agitație*, punându-l în *arest preventiv.*

*

Zestre frumoasă. Fata arhimilionarului din America, Vanderbilt, se mărită în curând după un conte maghiar, Szécsenyi Làszló. Zestrea miresei face *120 milioane cor.* Mireasa e de 22 de ani şi e frumoasă.

*

Fata primariului. Din Berlin se scrie, că fata primariului Mayer din orășelul Braud, în Saxonia, se logodise cu un inginer, care în semn de iubire faţă de mireasa sa, a făcut numai decât dispoziţiuni testamentare, că în caz dacă ar muri, averea sa de vre-o zece mii de marce să fie a miresei sale. Fata i-a onorat iubirea şi purtarea de grijă cu aceea, că l-a — *otrăvit*, pentruca să pună mâna mai iute pe bani. A fost arestată şi la interogator a recunoscut crima pe care a săvârşit-o.

*

Expoziţie de vinuri în Timişoara. Asociaţia agricultorilor din Ungaria de Sud va aranja în cursul iernei, în Oraşul Timişoara, o expoziţie de vinuri. La această expoziţie poate lua parte fiecare producent de vin din Ungaria de Sud.

*

Examenele de pădurari şi de păzitori de vânat. Examenele de pădurari se vor ţinea în 21 Octomvrie n. c. şi în zilele următoare la Budapesta, Pojon, Besztercebánya, Miskolcz, Caşovia, Sighetul-Marmaţiei. Cluj, Braşov, Sibiiu, Timişoara, Cinci-Biserici şi Szombathely, iar examenele de păzitori de vânat se vor ţinea în legătură cu examenele de pădurari în Budapesta, Pojon, Szombathely şi Cluj.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ din prilegiul sărbătorilor iubilare s'au făcut următoarele daruri: protopresbiterul Hunedoarei Avram Păcurar, adm. tractului Haţeg şi soţia sa Maria, 2 cor.; Cornel Jibotean, sodal franzelar, întrând la serviciul militar în Bosnia, 50 bani; Ioan Paicu, înv. (Calbor), 1 cor.; George Cimoca, paroh (Hidiş), 40 bani; Nicolae Ban, curelar, notarul Reuniunii meseriaşilor şi Aron Oprean, măestru pantofar, ambii din Poiana, câte 50 bani şi Mioara Viorica Tordăşianu, împlinind 6 luni, 20 bani.

*

Bancă închisă. Casa de păstrare din *Niemț*, Slavonia. a fost pusă în stare de faliment, şi judecătoreşte închisă, iar procurorul a făcut propunere de a se începe cercetarea criminală în contra direcţiunii, care a condus rău afacerile băncii şi au dus-o la faliment. Directorul *Jivcovici* a fugit.

*

In contra falzificătorilor de vin. Ministrul nostru de interne a adresat circular tuturor municipiilor, îndrumându-le să controleze cu severitate pe negustorii de vin, şi pe ceice falzifică vinul să-i pedepsească cu toată asprimea, căutând astfel să execute cu stricteţă legea despre falsificarea vinului.

*

Greva împiegaţilor dela trenurile austriace. Din Viena se anunţă, că în urma resistenţei pasive a împiegaţilor dela trenurile austriace, trenurile sosesc zilnic cu întârzieri de câteva oare. In cafenelele din Viena e mare lipsă de lapte. In cazul că resistenţa pasivă va mai dura câteva zile, atunci e de prevăzut, că alimentele se vor scumpi în Viena în mod de tot simţitor.

*

Nou metod de demonstraţiune. Mâne în 10 Octomvrie, socialiştii pregătesc afară de cortegiul demonstrativ şi o altă demonstraţie originală. Se vor trimite adecă la adresa ministrilor *Wekerle* şi *Andrássy* câte 4000 de scrisori, fiecare scrisoare iscălită de sute de persoane. In scrisori se va cere, ca *votul universal* să se introducă fără amânare, aşa după cum l-au promis ministrii înainte cu un an şi jumătate.

*

Unde au fost nimicite legiunile lui Varus. In mai multe regiuni din Westphalia s'au făcut importante descoperiri arheologice. Intr'un cimitir, care datează din primii secoli, s'au găsit până la şaptezeci schelete de oameni şi de cai, bine conservate. Intr'o pădure s'a putut reconstitui, după rămăşiţele desgropate, o tabără romană ceea-ce pare a confirma faptul, că în aceste locuri au fost nimicite legiunile romane, comandate de Varus. Cercetările continuă.

Cărți şi reviste.

„Luceafărul“ nr. 18 a apărul cu următorul sumar: Octavian Goga: Sonet (poesie). I. I.: Bogdan Petriceicu-Haşdeu. Mihail Sadoveanu: Ispita. I. D. Soricu: Cronică rimată (poesie). I. Borcia: Ifigenia în Tauriada de Goethe. Act. V. sfârşit. A. Lupeanu: Un sfârşit (schiță). Elena Farago: Amintirea (poesiei). D. Nanu: Sentinţe (poesie). D. Nanu: Pegas (poesie). Vasile Albu: O noapte de vară (poesie). Zoe Gârbea: Expoziţia de artă din Veneţia (1907). Cronică: „Asociaţiunea“. Adevăr. Ştiri. Ilustraţiuni: Bogdan Petriceicu-Haşdeu. Port din Corbu. Familia învăţătorului din Corbu. Port din comuna Corbu. Familia primarului din Corbu. Interior de casă din Pianul-de-sus.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Subscrisul paroh mă simţesc plăcut îndatorat a aduce şi pe această cale cele mai ferbinţi mulţămiri fraţilor nostri îndepărtaţi peste ocean la America, cari la apelul meu au contribuit în scopul unui rând de vestminte bisericeşti, precum şi pentru procurarea celor 12 minee pe seama bisericei noastre din Sebeşul-superior, şi anume:

1 Simeon Florea cu Ioan Marcu cu lista încredinţată dsale a trimes suma de 172 cor. 50 fil. colectată dela următorii:

Ioan V. Tot, Ioan Marcu, Vasile Ionuş, George Tat, Ioan I Tat, Alexandru P trescu, Vasile Zidariu, Ioan Maxim, George Urzică, Costandin Ardelean, Simeon Florea, Iosif Marcu, Nicolae Trifon, Ioan G. Ionuş, Vasile I. Bănceu şi Vasile Cândea, toţi din Sebeşul superior, fiecare câte un dolar, iar cest din urmă 1 dolar şi 50 cenţi. Amos Gomboş din Galda de-jos 3 dol, Trif Petru, Popa Iacob, Moise Vasile, Suciu George, Popa Mihailă, toţi din Galda-de-jos, fiecare câte 1 dolar. Trif Iosif, Udria Florian, Badiu Frem, George Simeon, toţi din Galda-de-jos, fiecare câte 50 cenţi. Trif Vasile, Gâlea Maerean, Butu Ioan, Creţiu Severin, Murar Stefan, George Mitru, toţi din Golda-de-jos, fiecare câte 25 cenţi. Creţiu Gerasim, Gâlea Simeon, ambii din Golda-de-jos, câte 20 cenţi. Toderica Paraschiva din Cetea 50 cenţi, Medrea Nicolae, Dărămuş Iosif, Baldia Vasilica, toţi trei din Cetea, fiecare câte 25 cenţi. Radu Nastasie, din Golda-de jos 40 cenţi. Truta Vian, Golda-de-jos 40 cenţi. Nistor Gavrila, Stian Iosif, Schiau Toma, toţi trei din Benik câte 50 cenţi, Nistor Ioan, Şandru Săvăluc, ambii din Mesentea câte 25 cenţi. Filimon Ivan, Ciugudin 50 cenţi. Marginean George, Ciugudin 35 cenți. Angel Simeon, Ciugudin 30 cenţi. Măerean Ignatie, Heprea 10 cenţi. Nicolae [illegible], Bungard 50 cenţi. George Lazăr, Bungard 30 cenţi.

2. Colectantul Nicolae Calin cu lista încredințată dsale mi-a trimes suma de 167 cor. 50 fil. colectată dela următorii:

Iosif Şerban 5 dol. Nicolae Totan, Ioan Şerban, Precup Calin, fiecare câte 3 dolari, Nicolae Calin 2 dol. 50 cenţi, Vasile Olariu 2 dol., Vasile Savu, Toma Stanila, ambii câte 1 dol., toţi din Sebeşul-superior. Ioan D[illegible], Dan Sanciu, Nicolae Herţia, Ioan Ciorgodi, Petru Gligorea, Coman Otictea, toţi din Sibiel, fiecare câte 25 cenţi. Simeon Iosif 10 cenţi, Ioan Gligorea 20 cenţi, ambii din Sibiel. Ioan Boia din Săliște 50 cenţi. Ioan Hodrea, Filimon Radu, Ioan Hanciu, Alexandru Nostean, Bucur Ina, Victor Lupea, Aurel Lupea, Haralampie Lupea, Precup Giurgiu, toţi din Vale, fiecare câte 25 cenţi. Iacob Bortoman, George Bortoman, ambii din Viştea-de-jos, fiecare câte 25 cenţi. Vasile Căluţiu, Cergăul-mic 50 cenţi. Ana Staicoviciu, din Sasca-montană 25 cenţi. George Ignat din [illegible] 50 cenţi. Adam George din Seca 10 cenţi. Nicolae Ionoșc, Vasile Ionoșc, Simeon Romadin, Sebeşul-superior, fiecare câte 1 dol. Irimie Veltan din Veştem 25 cenţi. Candit Halmagiu, George Oancea, Toma Sârbea, George Ciungu, Ioan Halmagiu, toţi din Scoreiu, fiecare câte 10 cenţi. David Sandu din Cârţişoara 50 cenţi. Dionisie [illegible] 50 cenţi. Tanasie Moldovean 25 cenţi. Gligorie Chineisian 10 cenţi, toţi trei din Ogra. Situ George din [illegible] 25 cenţi.

3. Ioan Totan a trimis suma de 200 cor. colectată dela următorii emigranţi: Ioan Totan, George Totan, Vasile Podorean, Ioan I. Florea, Vasile T. Stoia, G. I. Stănilă, Simeon Belcia, toţi din Sebeşul-superior, fiecare câte 2 dolari, Antonie Floare, din Sebeşul-inferior 1 dolar, Iosif I. Bera, Iosif I. Roman, Adam Bera, Maria Bera, Toma V. Lucea, Nicolae Sas, T. Boicean, Vasile V. Frasie, George V. Cândea, toţi din Sebeşul-superior, fiecare câte 1 dolar, Lazar I. Lazar, Ioan Ionuş, Ioan N. Nistor, Iosif T. Dordun, Adam Faur, Iosif I. Măerean, Toma T. Sas, Dumitru V. Telvan, Toma T. Aldea, toţi din Sebeşul-superior, fiecare câte 50 cenţi, Nic. N. Ritivoiu 30 cenţi, Ioan Cercel [illegible] 20 cenţi, Vas. Popa Luca, Toma T. Dordun, Vasile Cercel, George N. Nistor, C. Buduletia, Ioan D. Faur, Ioan Micu, Ioan I. Bădilă, Toma Flucsă, Ioan T. Cândea, Ioan N. Micu, Iosif N. Micu, Toma Morariu, Iosif Ionuş, Elisaveta Ionuş, Iosif A. Muntean, Toma Mihaiu, Nic. S. Micu, toţi din Sebeşul-superior, fiecare câte 25 cenţi, Teodor China, din Şinca-nouă 25 cenţi, George Forsea, din Paloș 60 cenţi, Petru Tat, Augustin Şisea, Maria F. Marian, Nicolae N. Măerean, Ioan Şisea, toţi din Paloş, fiecare câte 25 cenţi. Irimie Drăgoiu, Ioan Drăgoiu, ambii din Racoviţă, câte 50 cenţi, Simeon Fogaraș 25 cenţi, Iosif Stoichiţă 15 cenţi, ambii din Racoviţă, Adam Stoica, George [illegible], Ioan Mandrescu, George Zăne, A. Stoica, Ioan Stanciu, toţi din Romos, fiecare câte 25 cenţi, Ioan Stroia, din Vaidei 25 cenţi, Ioan Popescu 25 cenţi, Zaharie Kerekeș 15 cenţi, Ioan Lucai 10 cenţi, toţi din Zsibol, Simeon Pamfilie, [illegible] Pamfilie, ambii din Pianul-de-jos, [illegible] cenţi.

Dumnezeu să le răsplătească [illegible] adusă pentru biserica noastră din Sebeşul-superior, să-i ferească de [illegible] boale şi să le dee ajutor [illegible] în străinătate, aducându-i sănătoși la vetrele părinteşti.

Sebeşul-superior, 18 Sept. 1907.

[illegible] Mateiu
paroh gr. or.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Poşta redacţiei.

Diletant în B. Piesa „[illegible]“ nu se capătă tipărită. Se va publica însă în curând în foiţa ziarului nostru, sub titlu mai potrivit: „Nepotul [illegible]“, şi apoi se va retipări în broşură.

Putere nouă

aduce Emulsiunea lui SCOTT, când toate celelalte mijloace rămân fără efect. Este periculos a experimenta cu mijloace dubioase când sănătatea este în joc și este vorba de

stadiuri de slăbiciune

precum le găsim la reconvalescenți, sau în urma lipsei de sânge, boalelor de plumâni sau escedărei în lucru. Cine e cuminte, acela folosește fără întârziere acel mijloc, care în nenumărate cazuri de slăbiciuni de orice fel, fără excepție, s'a dovedit de efectuos și sigur și acest mijloc se numește Emulsiunea lui SCOTT. 5 (376) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanție al experiențelor lui SCOTT.

Prețul unei sticle originale C 2.50.

De cumpărat în toate farmaciile.

Nr. 451/1907. 2—3

Concurs.

Pe baza §-lui 63 din Statutul Organic, combinat cu §. 23 punct 5, și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter, votat de congresul național-bisericesc al metropoliei noastre sub Nr. 136 din 1888, prin aceasta conform ordinului Preavenerabilului Conzistoriu arhidiecesan Nr. 11338 Plen. 1906 — se publică concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în nou înființatul tract al Geoagiului.

Fiitorul protopresbiter ca atare, până la devenirea în vacanță a parohiei centrale Geoagiul-de-jos-Suseni, unde și până atunci își va ținea cancelaria, — va ocupa parohia vacantă Feredeu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1) venitele parohiei de clasa a III Feredeu, statorite în coala B. din întregirea venitelor preoțești dela stat;

2) venitele protopresbiterale, anume: salariul din dotațiunea statorită din fondul „Rudolfin“ cu adausul de salar împreună cu repartițiunea protopresbiteratului;

3) taxele ce incurg pentru vizitarea comunelor tractuale și pentru alte funcțiuni speciale.

Concurenții au să documenteze cualificațiunea prescrisă prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888, și concluzele lor instruite cu toate documentele necesare să le aștearnă consistoriului arhidiecezan în răstimp de 30 de zile dela prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“ alăturând la documente și o tabelă de cualificațiune după rubricile indicate în provocatul regulament congresual, § 12.

Concursele, întrate după expirarea terminului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Dat în ședința comitetului protopresbiteral al tractului Geoagiu, ținută în Geoagiul-de-jos-Suseni, la 21 Iunie 1907.

Vasile Domșa m. p. — **Ioan Iaucu** m. p.
protopresbiter adm. prez. — notar.

Orăștie, 23 August 1907.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 555—1907 [290] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră din Galaț se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor.

2. Cuartir în edificiul școlar și lemne de încălzit și folosința grădinei școlare.

Reflectanții la acest post să-și înainteze cererile de concurs în terminul indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral al tractului ort. român al Bistriței, în conțelegere cu comitetul parohial.

Blașfalăul-de-sus, în 20 Septemvrie 1907.

Vasile Bălan
adm. protopresb.

Nr. 860—1907 [287] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Voivodenii-mici, în protopresbiteratul gr. or. Făgăraș, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-și subștearnă cererile concursuale, instruate conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Făgăraș, până la terminul sus arătat, având a se prezenta la sfânta biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Făgăraș, în 14 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Făgărașului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolaa Borzea
protopresbiter.

Se primesc
Doi învățăcei
la
Nicolae N. Țintea
comerciant
în Săliște comitatul Sibiiului.
(291) 1—3

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16
în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare
depozit de încălțăminte
pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 27—

Anunț

Abecedarul de Dr. I. Stroia, Dumitru Lăpădat și I. Crișan, care e compus după cele mai practice abecedare existente și Cartea de cetire pentru anul al doilea de școală se pot procura dela Librăria arhidiecezană și dela autori în Săliște. Prețul Abecedarului e 40 fil., a Cărții de cetire 50 fil. cu rabatul obicinuit. (271) 5—6

Nr. 4429/1907 [288] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de notar devenit vacant prin pensionare în comuna Apoldul-de-jos, se escrie prin aceasta concurs.

Cererile concursuale instruite în senzul §-lui 6, I: 1883 și §. 3, XX: 1900 au a se prezenta subscrisului în modul prescris până în 19 Octomvrie a. c.

Mercurea, în 2 Octomvrie 1907.

Mangesius
pretorul cercual suprem.

FABRICA DE ACID CARBONIC
a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ
— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de
ACID CARBONIC
natural, curat chemic și fluid,
din isvoarele de acid carbonic din Buziaș, cari sunt renumite în toată lumea prin producțiunea de sodă pentru cârcimari și pentru alte scopuri industriale.
Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puțin veritabil.
Serviciul este de încredere și foarte conștiențios
APA MINERALĂ și VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ
se capătă în sticle de 1/1 și 1/2 litru.
Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute
Apă de masă de prima clasă!
Informațiuni dă cu cea mai mare promptitudine:
Fabrica de acid carbonic și speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.
Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.
(286) 2—100

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Kőbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
Sibiiu — Nagyszeben.
[76] 35—

Cruce sau stea duplă electro-magnetică
Patent Nr. 86967.
Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**
vindecă și invioréză pe lângă garanție.
Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.
Aparatul acesta vindecă și folosește contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.
Prețul aparatului mare e cor. 8·— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
Prețul aparatului mic e cor. 6·— folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. [11] 3
„ Espediție din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colțul.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Concurs

Pentru [illegible] unui capelan de succesiune lângă parohul Ioan [illegible] în parohia de clasa a II-a [illegible] cu filia [illegible], pe baza decisului Preaveneratului Consistor arhidiecesan dtto [illegible] Septemvrie a. c., Nr. [illegible], se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sûnt: jumătatea venitelor preoțești fasionate în tabela B, pentru întregirea dela stat.

Concurenții au sa-și aștearnă cererile, instruite conform normelor din vigoare, în terminul susindicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Sebeș, 23 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 442—1907 [283] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești vacante din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Geoagiului se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Almașul-mic, cu salar 600 coroane, 200 coroane din repartiție și 400 coroane din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir și lemne de foc în natură.

2. Porcurea cu salar 600 coroane, 200 coroane din repartiție și 400 cor. din ajutorul dela stat. cuartir și lemne de foc în natură.

Reflectanții își vor așterne cererile concursuale înzestrate cu documentele necesare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a se face cunoscuți poporului, au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-și arăta desteritatea în cântat și tipic.

Orăștie, 15 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Geoagiului în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasile Domșa
protopresbiter adm.

---

[282] 3—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de capelan cu drept de succesiune sistemizat la anul 1892 și aprobat cu rezoluțiunea Ven. Consistor arhidiecezan dtto 25 Iunie 1891, Nr. 3796 Bis. în parohia de cl. II. Mohu, devenit vacant prin moartea fostului capelan Ioan Slăvescu, la cererea parohului veteran Ioan Slăvescu, aprobată cu rezoluțiunea consistorială dtto 26 Iunie a. c. Nr. 7121 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei fasionate în tabela B, pentru întregirea venitelor dela stat și cele specificate în concluzul comitetului parohial dtto 27 Septemvrie a. c. Nr. XVII.

Doritorii de a reflecta la acest post, vor avea a-și așterne cererile concursuale instruite în senzul normelor din vigoare în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului, iar pentru a și arăta desteritatea în cântări și tipic, au a se prezenta în comună în vre-o Duminecă ori sărbătoare la sfânta liturgie.

Mohu. din ședința comitetului parohial, ținută la 27 Septemvrie 1907, în conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Victor Căraban — **Ioan Simion**
prezident. — notar.

Nr. 812.

Văzut:

In absența protopresbiterului:

Mateiu Voilean
asesor consistorial.

Pălării
păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine
Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.
La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 21—23

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 106 Sibiiu, Marți 2/15 Octomvrie 1907 Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

„Muncă creatoare“.

I.

Sibiiu, 14 Octomvrie n.

In sfârșit pertractările cele multe între guvernul nostru și cel din Austria, pentru reînoirea pactului legat la 1867, s'au terminat, transacția a fost legată, proiectele de lege sunt subscrise, și în 16 Octomvrie, — peste două zile, — erau să fie prezentate parlamentului din Budapesta și celui din Viena, deodată, spre votare.

Sâmbăta trecută, când au ajuns la înțelegere, ministrii și-au dat cuvântul de onoare că nu vor spune cum și sub ce condițiuni a fost legată transacția, și astfel nu se poate ști, decât abia atunci, când se vor face destăinuirile în fața dietei, dacă transacția e bună ori rea pentru noi.

Fie însă bună, ori rea, bine că s'a legat, pentrucă dacă mai ținea mult starea de nesiguranță în care ajunsese țara, o catastrofă economică era inevitabilă. Hârtiile de valoare ungare scăzuseră în mod simțitor, iar creditul țării în afară se sleise de tot, astfel, că după spusele ziarelor din Budapesta, cele mai multe dintre institutele de bani din capitală nu mai puteau vota împrumuturi, fiindcă nu aveau de unde. Se ispráviseră banii, și din străinătate nu mai căpătau.

Incheindu-se acum învoială nouă între guvernele monarhiei noastre și asigurată fiind pe zece ani înainte rămânerea monarhiei în starea ei de acum, la moment situația s'a schimbat în mod favorabil. Hârtiile noastre de valoare s'au urcat, creditul ne-a crescut, isvoarele sale până aci închise s'au deschis de nou, și o nouă eră de înaintare se începe în patria noastră, pe terenul economic.

Cu toate că, din cât a putut străbate până acum în publicitate cu privire la condițiile sub cari a fost legată transacția, s'ar putea deduce, că ea nu e tocmai favorabilă pentru Ungaria, ținând în vedere cele înșirate mai sus, atât presa maghiară, cât și partidele parlamentare maghiare, cari formează majoritatea pe care se razimă guvernul, s'au declarat *mulțămite* cu felul cum a fost reînoit pactul vamal-comercial cu cei din Austria pe zece ani următori.

O știu și o simțesc toți, că țara are trebuință de stări sigure și normale interne, pentru a se reculege din sguduirile din trecut.

E mult încă de făcut în patria aceasta, pentruca popoarele ei să fie aduse la o stare fie numai cât de cât mulțămitoare. Căci de aceea, ca ele să fie ținute și crescute în stare de nemulțămire, s'au îngrijit din destul guvernele din trecut. Dela cel actual am aștepta deci, să facă ceva și spre binele și mulțămirea popoarelor din țară. Tocmai de aceea nu înțelegem, de ce din o parte competentă ni-se aruncă de pe acum amenințarea, că dupăce țara a ajuns la stări sigure și normale, guvernul, care are *„mână liberă în jos“*, va începe să nimicească *mișcările naționaliste* și socialiste. Dupăce deci pacea e legală în sus, se va deschide *răsboiu în jos!*

Amenințarea aceasta ni-o trimite o foaie coaliționistă, care e totodată și foaie *creștină*.

Ziarul *„Alkotmány“*, organul partidului poporal, scria adecă la călcâiul articolului în care dădea de veste marele eveniment al legării convenției vamale-comerciale cu Austria, din cuvânt în cuvânt următoarele:

„Transacția e gata. De mare grije a scăpat guvernul și va scăpa parlamentul, și liberă e acum calea și pentru guvern și pentru parlament: vor putea să se apuce de reconstruirea Ungariei celei nouă, pusă pe temeliile vechei și respectabilei tradițiuni, de sanarea număroaselor păcate și rele isvorâte din gospodăria liberală. Pe rând pot să urmeze acum fără conturbare: garanțiile constituționale, reforma electorală și parlamentară, resolvarea conflictului croat, *stirpirea mișcărilor social-democrate și naționaliste*. Coaliția a primit putere nouă. S'a început pentru ea *munca creatoare*. Era timpul“.

Va să zică, de acum încolo au să săvârșească, coaliția și guvernul nostru, *„muncă creatoare“*, (dar până acum ce au făcut?) pentruca să saneze relele din trecut. Când e de a se delătura vre-un rău, înlocuindu-se cu bine, suntem și noi pe partea celorce voesc binele! Munca *creatoare* o cinstim și o lăudăm, vină dela orișicine, dar *creatoare* să fie. E însă muncă *creatoare* munca pe care ne-o pune în vedere organul partidului poporal? Vom căuta să răspundem la întrebare în alt articol.

Din parlament. *Joi* s'a redeschis dieta țării. Deschiderea ședinței s'a putut face abia pela orele 12 din zi. A fost de altcum o ședință formală, foarte scurtă. Deputatului socialist *Mezőfi*, care voia să adreseze o interpelație urgentă în chestia votului universal, nici prezidentul nici dieta nu ia dat voe să vorbească.. Ministrul-prezident *Wekerle* a comunicat apoi, că în ședința proximă se va face închiderea sesiunei prime și deschiderea nouei sesiuni parlamentare, prin cetirea rescriptului regesc. La 12 și un sfert ședința a fost închisă. *Vineri* ședința s'a deschis la orele 12. S'a cetit rescriptul preaînalt despre închiderea sesiunei prime și deschiderea sesiunei a doua parlamentară, și s'a trimes imediat casei magnaților, ca și acolo să fie cetit. Casa magnaților a ținut ședința la ora unu d. a. Prezidentul a stabilit apoi ordinea de zi pentru ședința următoare și ședința dietei a fost închisă. *Sâmbătă*, au fost aleși vicеprezidenții și notarii, iar deputatul Mezőfi a interpelat și ministrul Andrássy a răspuns în chestia votului universal. Astăzi și mâne dieta nu ține ședințe. Mercuri se aleg comisiunile.

Monarhul e bolnav. De vre-o două săptămâni Maiestatea Sa, Monarhul nostru, sufere de un catarh, căpătat în urma unei răceli. Tușește puțin și e cam răgușit. La intervenția medicilor nu mai primește pe nimeni în audiență, până nu se va reînsănătoșa pe deplin. Boala de altcum nu e deloc îngrijitoare, dupăce nu e isvorâtă din vre'un defect organic, ci din răceală. Cu toate acestea, având-se în vedere etatea înaintată a Maiestății Sale, i-se dă cea mai amănunțită îngrijire. Medicii cari stau neîntrerupt în apropierea Maiestății Sale sunt: *Dr. Neusser*, profesor universitar, *Dr. Chiari*, profesor universitar și *Dr. Kerzl*, medicul de casă al Maiestății Sale. Faptul, că cu începere de Mercuri Maiestatea Sa a fost oprit să iase pe afară, în grădina din Schönbrunn, a dat naștere la știri alarmante, atât în Viena, cât și în Budspesta, cu privire la starea îngrijitoare a sănătății Maiestății Sale, știri, de sine înțeles, exagerate și neîntemeiate. Maiestatea Sa lucră la masa de scris ca de regulă, *nu e în pat*, și numai pe afară nu poate să iasă, în urma regușelei și a tusei de care pătimește, și care e în apunere. Indispoziția aceasta a Mai. Sale a fost causa, că Mercuri, săptămâna trecută, ministrii-prezidenți *Beck* și *Wekerle* n'au putut fi primiți în audiență din partea Maiestății Sale, pentru a le primi raportul despre încheerea pactului economic, ci presentarea lor în fața Maiestății Sale a fost amânată pentru altădată, când Maiestatea Sa va fi pe deplin însănătoșat. Sunt însă păreri, cari află motivul acestei amânări și în faptul, că toate proiectele referitoare la încheerea pactului economic între Austria și Ungaria, au să fie examinate întâi în mod amănunțit din partea ministrului comun de externe, ca ministru al casei Maiestății Sale, pentru a se convinge, dacă din punctul de vedere al intereselor casei domnitoare nu sunt de dificultat, — și lucrarea aceasta n'a putut fi terminată Mercuri, ci a rămas să fie continuată eri, Duminecă. Ea se face în prezența ambilor ministrii prezidenți. Se crede deci, că abia după ce vor primi proiectele și aprobarea ministrului comun de externe se vor putea prezenta ministrii-prezidenți în fața Maiestății Sale, lucru care însă nu se va putea întâmpla în zilele apropiate, și astfel în 16 Octomvrie proiectele la nici un cas nu vor fi prezentate parlamentelor din Viena și Budapesta.

FOIȘOARĂ.

Pilat din Pont.

— In istorie și tradiție —

de Seb. Stanca.

(Fine.)

V.

Legat fiind numele lui Pilat de evenimentul atât de măreț și universal al tragediei Mântuitoriului Isus Cristos, spiritul viu și pururea scrutător al poporului nu s'a mulțămit cu datele atât de nesigure ale istoriei. Fantazia întraripată a luat curs liber și a căutat să mulțămească curiozitatea omenească deslegând activitatea și viața lui Pilat în feliuri de legende și povestiri.

Astfel ne spune tradiția, pentruca să justifice nevinovăția lui Pilat, că îndată după săvârșirea răstignirii, Pilat a trimis raport cesarului dela Roma, pentrucă presimțea că iar va fi pârît de Iudei. Spune tradiția că a trimis două scrisori imperatorului roman, pe cari le-a cetit și sf. Petru. Ba a trimis toate actele referitoare la procesul și uciderea lui Isus, pe care dosar fictiv de acte l-a botezat tradiția: *acta Pilati*. La Roma s'au și păstrat și poate se vor mai păstra și azi astfel de acte pseudopilatiane, după cum se mai păstrează și alte multe rămășițe neadevărate.

Forța tradiției s'a legat însă mai vârtos de soartea lui Pilat după moarte. Aproape toate popoarele creștine nutresc credința că sufletul lui Pilat n'a aflat odihnă, ci se sbuciumă și azi pe suprafața acestui pământ.

Cea mai răspândită credință e cea legată de muntele Pilat din Alpii Elveției. Ba aproape toate legendele acestea culminează la muntele Pilat, unde ajunge după multe peripeții trupul guvernatorului.

Astfel una dintre cele mai vechi versiuni din secolul al 12-lea, păstrată în copia unui manuscript de atunci, ne povestește:

A fost odată un crai foarte înțelept cu numele Tyrus. El stăpânia în orașul Mainz. Odată se rătăcește prin codru și fiind el cetitor de stele aceste îi spun, că „pruncul ce se va naște în astă noapte va fi om înțelept și viteaz“. Craiul întâlnește pe frumoasa Pila, fata unui morar cu numele Atus. In noaptea aceea craiul și fata morarului zămislesc un prunc, care în botez primește numele Pilatus. Dupăce crește Pilat omoară pe fratele său, moștenitorul de tron. Craiul îl pedepsește trimițându-l în exil la Roma. Aici iar cade în păcatul de mai nainte și omoară pe sfetnicul Paynus. Impăratul Iuliu Cesar îl exilează în Pontus, în firma speranță, că popoarele sălbatice de acolo îl vor omorî și așa se va mântui de un om primejdios pentru țară. El face însă aici multe vitejii și popoarăle sălbatice din Pontus îl îndrăgesc.

In Palestina domnea pe vremea aceea Irod. Acesta prinsese pricină cu Iudeii din Ierusalim și căuta om care să îi facă ordine în oraș. Află pe Pilat pe care îl crede chemat spre scopul acesta. Irod însă moare și așa rămâne Pilat stăpân în locul lui. In vremea aceasta răsare Mântuitoriul cu învățăturile lui zdrobitoare și vestea lui ajunge și la Pilat. Aci se încopcie patimile lui Isus și răstignirea lui așa cum le povestește sf. scriptură.

Legenda lucră însă mai departe. Pilat vine la Roma să se justifice. Impăratul Nero îl pedepsește însă cu moarte și îi aruncă trupul în râul Tibru. Râul se răzvrătește de păcatul cel greu al lui Pilat și inundă țara de repețite ori, făcând pagube mari. Romanii scot deci trupul lui Pilat din Tibru și îl aruncă în râul Rhone. Dar și acesta se răzvrătește. Atunci scot trupul din nou și îl duc sus în munții Alpi unde dau de un iezăr în care îl aruncă și acolo e și azi. Din când în când se mai scutură în adâncul iezărului și atunci se cutremură muntele, se îmbrobodește cu nori de păcură și pornește furtună peste ținutul întreg. De atunci muntelui cu iezărul acesta i-a rămas numele — Pilat.

O variantă a acestei legende tot din veacul XII numește pe craiul din Mainz Latus, pe fata morariului tot Pila, iar fiul lor Pilatus. In exilul din Pontus s'a dovedit Pilat un om foarte isteț și viteaz. Pentru isprăvile voinicești a fost poreclit în chip de cinste „Pontius“. Ajuns la Roma e mustrat de conștiință pentru uciderea lui Isus. Se sinucide aruncându-se în Tibru. Sfârșitul e tot ca mai sus.

Altă legendă spune, că Pilat a fost aruncat în temniță la Roma. Măhnit adânc în sufletul lui nu așteaptă sfârșitul judecății ci se sinucide. Trupul il-au aruncat în Tibru. S'au pornit furtuni grozave. L-au scos și l-au dus în Francia și l-au aruncat în Rhone în apropiere de Vienne. Râul a aruncat trupul la mal. L-au suit în Alpi și la Lausane l-au aruncat în lacul Genf. Nici aici n'a avut pace. L-au scos deci și de aci și l-au suit în vârful unui munte neguros, acolo au aflat un iezăr și în acesta au cufundat pe veci trupul lui Pilat. De atunci i-a rămas muntelui numele Pilat.

Legendele acestea mai au o mulțime de variante, cari toate culminează în faptul că Pilat a fost aruncat în iezărul de pe muntele cu acelaș nume și trăesc și azi în gura poporului mai ales francez și german.

VI.

Obârșia acestor legende este ținutul din apropierea acestui munte. Faptul istoric, se înțelege, nu are nici în clin nici în mânecă cu muntele Pilat. Concordanța numelui guvernatorului cu al muntelui a pricinuit înrudirea lor în fantazia poporului.

Muntele Pilat își are numirea dela latinescul pileatus (căciulat, cu căciulă).

Demonstrația muncitorilor.

Marea demonstrație a social-democraților, proiectată pe Joi, 10 Octomvrie nou, ziua redeschiderei parlamentului ungar, a decurs în liniște și în mod impunător în Budapesta și în orașele din provință. In Budapesta toate prăvăliile, cafenelele și birturile au fost închise, iar unele case erau împodobite cu steaguri, ca semn, că poporațiunea capitalei care nu aparține muncitorimei *primește cu simpatie* mișcarea socialiștilor și nisuințele lor de a li-se da odată aceea ce cer cu tot dreptul*: vot la alegeri.*

La demonstrațiunea din Budapesta au luat parte cam la o sută mii de oameni, bărbați și femei. S'au adunat la 7 ore dimineața în trei puncte ale capitalei și de aci au percurs anumite strade, strigând: „Trăiască votul universal! Trăiască parlamentul poporului!“ și cântând cântece socialiste. Dupăce au percurs stradele s'au întrunit toți în pădurea orașului. Era pe la orele 2 d. a.

In apropierea parlamentului nu s'au arătat, fiindcă nu le permisese poliția. O delegație a lor, compusă din 40 membri, a mers însă la parlament și a predat prezidentului camerei, dlui *Iusth,* memorandul socialiștilor, în care cer votul universal la alegeri.

Deputația a fost primită la întrarea în palatul dietei *de toți deputații naționaliști,* cari au însoțit-o până la prezidentul camerei, căruia i-s'a predat memorandul, cu rugarea să-l presenteze parlamentului.

După deputațiunea aceasta a social-democraților s'a presentat și a doua delegațiune, a *social-creștinilor,* care asemenea a înmânat prezidentului camerei o rugare în chestia votului universal. Prezidentul *Iusth* a luat-o și aceasta în primire și a promis că o va presenta parlamentului.

Ministrul de interne, contele *Andrássy,* a făcut declarație în culoarele dietei cu privire la demonstrațiunea aceasta a muncitorilor, că ei *bat în uși deschise,* dupăce legea despre votul universal e aproape gata, și ori în cursul anului acestuia, ori la începutul anului ce vine, va fi presentată negreșit parlamentului. Mai e în lucrare numai legea despre *împărțirea cercurilor* electorale.

In *Sibiiu* demonstrația încă a avut succes mare. Ca la șase mii de muncitori de toate categoriile și de toate naționalitățile și-au dat întâlnire în sala mare dela Gesellschaftshaus, unde au ținut o întrunire publică la orele 10 dimineața.

Firește, numai o parte a avut loc în sală, cei mai mulți au stat pe afară. In sală s'a vorbit despre votul universal, nemțește, ungurește și românește, și după votarea unui proiect de resoluțiune, mulțimea s'a pus în mișcare. In rânduri de câte 6 a percurs stradele mai principale ale orașului, purtând table cu inscripții unguresti și nemțești: „*Cerem votul universal*“ și strigând câte un „*Abzug*“ la adresa guvernului și a poliției. De notat e, că la demonstrație au luat parte foarte mulți Sași, și că chiar și dintre Sașii mai bine situați, industriași și comercianți, mulți au primit cu simpatie demonstrația aceasta făcută în favorul sufragiului universal, care bagă în friguri pe *conducătorii* Sașilor, totdeauna când aud numai de el.

O parte din prăvălii au fost închise încă de dimineața, iar celelalte toate s'au închis după ameaz la orele 3—4. Muncitorii s'au întrunit apoi la „*Trei Ștejeri*“, cartirul lor general.

Seara pe la orele 5—6 lumea se adunase în grupuri mari, în piață, pe strada Cisnădiei și pe Bretter, pentruca să vadă ce se va întâmpla. Dar nu s'a întâmplat alta, decât că din motivul, că un servitor român, probabil beat, a dat cu pumnul într'un tranvai electric, poliția a cerut iute și de grabă asistență militară, ca nu cumva *revoluția valahă* să isbucnească și în Sibiiu. Miliția n'a avut însă nimica de lucru, și în curând s'a retras iarăși în casarmă, iar pe la orele 8 seara liniște perfectă era pe toate stradele orașului. S'au făcut mai multe arestări. Servitoriul român, care a dat cu pumnul în tranvaiu, încă a fost dus la poliție, iar un prieten al său, voind să-l scape, ar fi dat cu cuțitul într-un polițist rănindul ușor, și a dispărut prin mulțime. Altă *vărsare de sânge* nu s'a întâmplat.

Un document istoric.

Ziariul „*Lupta*“ din Budapesta a publicat în numerele mai recente un interesant document autentic și de însemnătate istorică, al cărui cuprins pune în lumină adevărată politica conducătorilor de astăzi ai poporului săsesc din Ardeal și întărește afirmațiunea noastră făcută nu de mult, că politica sășească e astăzi o politică de „*însinuare*“, politică de „*denunțare*“.

Documentul din întrebare e raportul deputatului sas *Dr. Melzer Wilmos,* făcut către colegii săi și către comitetul central săsesc, despre demersurile făcute, ca deputații sași *să fie primiți în partidul constituțional.* Interesanta dare de seamă, cetită deputaților sași în conferența din 18 Maiu 1906, iar comitetului central săsesc în ședința din 19 Maiu 1906, sună în traducerea românească a „*Luptei*“ după cum urmează:

„Comitetul central săsesc, în ședința sa dela 19 Aprilie a. c., a recomandat deputaților dietali sași, ca deocamdată să rămână afară de partide, totodată a pus în vedere imediată întrarea în pertractări cu guvernul, în scopul de a crea baza politică pentru deputați, ca eventual *să poată întra în partidul constituțional,* și prin asta să se creeze posibilitatea, ca în poziție sigură, („gedeckte Stellung“) în sânul unui mare partid dietal, amic guvernului, cu deplină susținere a principiilor lor politice, să poată procura un sprijin cât se poate mai cu efect și mai practic al intereselor poporului nostru.

In urma acesteia îndată după amintita ședință m'am dus la Budapesta, acolo în 20 și 22 Aprilie am avut deocamdată discuții de orientare cu ministrul-prezident Dr. Wekerle și cu ministrul de interne contele Andrássy, și după-ce aceste discuții mi-au pus în vedere un succes al pertractărilor ce vor urma, imediat m'am pus pe lucru și pe baza raportului din 19 Aprilie către comitetul central și pe baza dezbaterei urmate asupra acelui raport, am redactat un memorand, ca prin acela să-mi câștig o bază sigură pentru evitarea ori căror neînțelegeri la pertractările cu guvernul.

Acest memorand, redactat în limba maghiară, pe care l-am predat ministrului-prezident Wekerle la 25 Aprilie, sună în traducere nemțască cum urmează:

„Politica poporului săsesc din Transilvania are în vedere două principii. Deoparte acela, că *existența națională a micului nostru popor este indispenzabil legată de existența statului unitar ungar* și prin urmare de *hegemonia politică a maghiarimei în țara asta,* de altă parte principiul, că totdeodată și statul ungar are un interes ponderos, ca în acele locuri unde locuim noi sașii, *poporul nostru să fie sprijinit în existența lui națională și în întărirea lui națională, pentrucă susținerea neștirbită a poporului nostru în acele puncte, considerând pericolul de romanizare formează totodată și un interes de stat de foarte mare însemnătate.*

Din acest motiv se prezintă ca serioasă și *îngrijitoare acea desvoltare notorică a relațiunilor transilvănene în deceniile ultime, care duce la o slăbire relativă a elementului săcuesc și săsesc și la extinderea românimei după numărul sufletelor și după puterea lor economică,* pentrucă *dacă românimea în cursul continuării acestui proces de desvoltare, după câteva decenii va ajunge la cifra de 70—80 procente a populațiunei acestei părți a țării, atunci o astfel de desvoltare, luând în considerare vecinul stat România și curentele politice, cari cu timpul în mod natural se vor naște din acest lucru, nu pot fi nepericuloase aici din punctul de vedere al statului ungar.*

Aceste raporturi în părțile transilvănene dovedesc ori cărei judecăți nepreocupate, cu o claritate care nu se poate trage la îndoială, *solidaritatea politică de interesare între elementul maghiar și între cel săsesc,* solidaritate, care trebue să o avem înaintea ochilor și în curentele schimbăcioase ale politicei zilei.

Din amintitele puncte de valoare politică, politica sășească dorește să evite, dacă e posibil, ca deputații Sași să ocupe o poziție separată în dietă și străduește într'acolo, ca întrucât ar fi posibil politicește, să-și găsească loc în sânul unui partid mare maghiar.

Ocuparea unei astfel de poziții are totuși două presupuneri naturale.

Una este aceea, că deputații să nu poată fi scurtați de acel partid întru reprezentarea și validitarea hotărâtă și pe față a principiilor lor politice, cuprinse în programul partidului poporal săsesc. Aceste principii îi obligă înainte de toate să insiste pentru dreptul de limbă garantat în legea de naționalitate din 1868 și îi obligă, ca autonomia bisericei evang. lutherane din Transilvania, garantată în legile existente, atât pe terenul bisericesc cât și pe cel școlar să o apere și să se opună ori cărei nizuințe de a altera mișcarea liberă a poporului nostru între limitele dispozițiunilor legale existente pentru desvoltarea culturei sale și a instituțiunilor sale pe terenul autonomiei comunale și comitatense și în viața socială. Ceealaltă presupunere este, că poziția deputaților sași în sânul unui partid guvernamental trebue să le ofere ocaziunea și prospectele, că ponderoasele interese ale poporului nostru, interese cari nicăiri nu vin în contrazicere cu adevăratele interese ale statului, le vor putea validita și apăra cu efect.

Cu accentuarea acestor puncte de vedere și a împrejurării, că noi cu principiile noastre politice stăm pe baza legilor din 1867, eu caut acum calea, admisibilă politicește pentru noi, care ar face posibilă deputaților dietali sași *intrarea în partidul constituțional,* care este cel mai aproape de principiile noastre.

(Va urma).

Scrisori din Brad.

— 24 Septemvrie v.

Fiule! Mă bucur, că ai făcut escursiuni la *Zernești, Noul* (nu Noa!) și Poiana Brașovului. Din ilustratele primite mi-am făcut și eu idee (închipuire) despre frumseța acelor plaiuri. Sper, că la revedere ne vei povesti impresiile (ce ai simțit și văzut) tale, ori ni le vei descrie în feriile Crăciunului.

Tocmai 3 escursiuni am făcut și eu dela despărțire. Două în Brad la „*Dealul Tăului*“ (14 Sept.) și la „*Dealul luncii*“ în societatea studenților însoțiți de nestorii (bătrânii) lor profesori, iar a treia la Crișcior dimpreună cu preotul nostru cel mai tiner. Pe „Dealul Tăului“ am privit casa plugarului *Lazar Pârvu* și întocmirile economiei sale: grajdurile moderne, moara de mână, grădinile pline de pomi încunjurate cu drot, vacile frumoase de Siementahl. Ce frumos e, Doamne, când mintea e regină! Chiar și plugarului îi folosesc 2—4 clase gimnaziale, când lumina minții e isvorul hărniciei. Strămoșescul „*utile cum dulci*“ adecă *folosul cu frumosul* fac viața armonică, plăcută...

De pe „*Dealul Luncii*“, aparținător culmei Drocea, ce se întinde până la ruinele Huniadeștilor de peste podgoriile Șiriei, ne-am aruncat privirile asupra *Vulcanului* și *Bulzului* aurii dinspre Abrud-Câmpeni, cari ne despart de țara istorică a craiului munților, ce-și doarme somnul de veci sub stejarul de veacuri din Cebea; apoi asupra vârfului *Găina* și *Curcubăta,* din culmea Bihorului, ce ne desparte de țara bravilor beiușeni ai lui Lucaciu.

Studenții au cântat, declamat și s'au jucat în aierul curat, în măreața libertate tocmai ca vitejii venerați (desmerdați) ai lui Toldi Gheorghe...

Numai când soarele strălucitor se ascunsese după vârful Caraciului, ne-am reîntors acasă, veseli, voioși...

La Criscior m'am achitat de o datorință mult simțită. Am ascultat liturghia în biserica veche îngrijită de un vrednic părinte, Ioan Perian, care o viața de om, 30 ani lucră cu zel și plan la ridicarea poporului său prin morală și învățătură. N'a crutat osteneală, nici chiar viață. Adevărat preot după tipicul lui Melchisedek. S'au împlinit tocmai 30 ani, de când servește la altarul Domnului, și și-a ajuns culmea fericirei, când vede că toți cei obligați cercetează școala.

Vrednic preot.. brav popor!

*

Am sărbat apoi și o zi rară în viața noastră dela sate: onomastica (ziua numelui) Maiestății Sale preagloriosului nostru Impărat și Rege apostolic *Francisc Iosif I.* la 21 Sept. (4 Oct.)

Nu că doar n'am fi sărbat-o și de altădată, precum știi; dar nici odată ca astădată.

Nespus a înălțat serbarea împrejurarea, că de astădată n'au luat parte la serviciul dumnezeesc din biserică numai studenții dela gimnaziu, ci dinpreună cu ei *toți școlarii* dela școala primară parohială din loc. Să fi văzut, Fiule, un șir frumos!

Unii ajunseră la podul de peste Criș și alții erau tot la gimnaziu; iar când au sosit cei din urmă la pod, cei dela început întrau în biserică.

Două șiruri de școlari, de câte 400, sunt dela gimnaziu până la biserică.. S'au minunat de noi cei ce ne priviau, parte

---

Muntele acesta e de cele mai multe ori îmbrobodit cu neguri și nori. Pururea misterios aruncă umbre negre asupra lacului Vierwaldstätt și dela el pornesc vânturile răci și înghețul iernii asupra țării. Faptul acesta se înțelege a dat nutremânt și mai bogat fantasiei poporului. Pe piscul Elsel (2123 m.) se află iezărul, în care a fost aruncat Pilat. E ascuns, abia îl poți afla. Azi iezărul acesta nu mai există, căci a fost astupat de bigotismul veacului XVI. A rămas o simplă mocirlă, în care abia se adună puțină apă pe vremuri ploioase.

Incă din vremile cele mai vechi a adus legenda în legătură muntele cu marele eveniment al răstignirii Mântuitorului. Aci s'a zămislit isvorul legendelor despre Pilat și aci le-a rămas leagănul până în ziua de azi. Imprejurarea aceasta explică și faptul, că toate legendele acestea nu s'au putut înrădăcina atât de temeinic în țările mai depărtate, cum s'au înrădăcinat la Francezii și Germanii din Alpi. De aci au pornit și tot aci s'au întors.

Adevărat, că aproape toate popoarele au legende despre Pilat, dar aproape toate sunt legate de muntele Pilat din Alpi, dovadă că de aci au și pornit.

La poporul nostru românesc n'au prins legendele acestea, fiind caracterul lor prea străin. Poporul nostru s'a mulțămit cu relatarea sf. scripturi asupra lui Pilat, folosindu-l numai în colinde și cântece religioase așa cum îl presentă sf scriptură.

VII.

Am văzut, că toate legendele de mai sus sunt legate de muntele Pilat. Unele se opresc la faptul, că Pilat a fost aruncat în iezăr, unde doarme și azi. Altele merg un pas mai departe și spun, că din când în când se mai mișcă în adâncul iezărului și provoacă furtună asupra țărilor din jur.

Este însă o legendă în ținutul imediat apropiat de muntele Pilat care merge și mai departe. Aceasta spune, că după ce a fost aruncat Pilat în iezăr tot poporul s'a liniștit. Mortul îndrăcit însă n'a avut pace, ci a năpustit asupra ținutului fulgere și trăsnete și potop de ape de gândeai că se prăpădește lumea. Norocul a adus pe acolo un student din Salomanca, făcător de minuni, care a domolit furia furtunii cu blăsteme îngrozitoare. De atunci e pace.

Cu toate acestea Pilat nu poate odihni, ci în tot anul în Vinerea Paștilor iese la suprafața iezărului și în mijlocul lui pornește din nou judecata asupra lui Isus, iar la urmă își spală mânile. E liniștit în locașul lui și nimărui nu-i este iertat să arunce ceva în apa iezărului, căci atunci se mânie, se tulbură, întunecă văzduhul, ascute fulgerele și e vai și amar de celce nu-i dă pace.

Credința aceasta a fost foarte înrădăcinată în sufletul poporului din apropierea muntelui. Ținutul întreg privea cu groază și cutremur la muntele negru și pururea serios.

Evul mediu i-a și consacrat un adevărat cult. In veacul XV. primăria orașului Luzern a dat o îngrijire deosebită muntelui. Era lege, că nimănui nu i este permis să se urce pe el fără voia primăriei. Erau păzitori puși anume spre scopul acesta.

De oarece însă elementele naturii nu luau în considerare credința poporului, se întâmpla adesea, că de pe munte coborau furtuni. In cazuri de aceste poporul era convins, că cineva a urcat pe ascuns muntele și a supărat cumva duhul lui Pilat. Ceice se urcau fără permisiune erau pedepsiți aspru. Astfel pe un flăcău mai curagios, care a cutezat să se apropie de iezăr, ba să arunce chiar o piatră întrânsul, l-au pedepsit cu moarte. L-au decapitat.

Dispozițiile legii erau foarte aspre și au stăpânit cu mare rigoare până la sfârșitul veacului XVI. Atunci se vede, că ajunsese cultul acesta la un bigotism prea orb, căci s'au ivit spirite reacționare, cari au căutat să spulbere temelia acestei credințe deșarte și se curețe sufletul poporului de o povară nefastă.

Astfel în 1585 preotul Ioan Müller din Luzern își ia inima în dinți și aranjază o procesiune la iezărul primejdios. Aci face slujbă și în numele Mântuitorului provoacă spiritul să se departeze și să dee pace poporului. Aruncă apoi pietrii, ba întră chiar cu picioarele în apa atât de temută. Și minunea minunilor, Pilat nu se resvrătește. Ba vremea a rămas săptămâni dearândul limpede, senină și pacinică. Atunci primăria orașului, convinsă că duhul rău s'a depărtat, s'a grăbit să astupe iezărul ca să nu se mai poată întoarce și să se sălășluiască în trupul lui Pilat cufundat aci. De atunci iezărul a pierit și a rămas numai un loc mocirlos în care abia se adună puțină apă când plouă sau când se topește zăpada.

Faptul acesta a sdruncinat adânc credința poporului. Cu toate acestea n'a putut sugruma cu totul sborul fantasiei poporului, care și azi mai vede din când în când răsărind duhul înspăimântător al lui Pilat, iar prin crepăturile muntelui vede fel de fel de duhuri rele, cari țin noaptea sfat cum să prăpădească ținutul.

Puterea de odinioară și-au perdut-o legendele legate de numele lui Pilat. Lumina culturii le-a întunecat tot mai mult și azi nu mai trăesc decât în fantasia păstorilor cari își pasc turmele pe plaiurile Alpilor.

Bibliografie.

R. Koenig: Deutsche Litteraturgeschichte
G. Heinrich: Litteratur des XI. Jahrhunderts
Kreutzenach: Beiträge zu Paul und Braune. Sagen über Pontius Pilatus.
Sfânta scriptură.
D. G. S.: Pontius Pilatus (Magyarország 1906 nr. 15).

din uşile prăvăliilor, parte de după perdelele chiliilor. Noi însă uniţi în cugete şi simţiri, un trup şi un suflet, am dat dovadă despre dinasticismul tradiţional, de devotamentul nostru faţă de tron şi patrie.

In biserică, plină de speranţă a neamului nostru, s'au aprins toate luminările, preoţii (St. Albu şi P. Rimbaş) au servit frumos. Profesorii acompaniaţi de cei 400 şcolari, — inimi curate — au cântat pe lângă Doxologia cea mare şi rugăciuni alese pentru fericita şi îndelungata viaţă a bunului nostru rege.

S'a făcut apoi şi invocarea (chemarea) Duhului sfânt asupra şcolarilor dela şcoala primară parohială.

La sfârşitul rugăciunii ascultate din ghenunchi directorul gimnazial a rostit şcolarilor o vorbire caldă, arătând însemnătatea şcoalei, a luminei minţii şi inimei. A mânecat dela lumina candelelor şi razele soarelui, cari luminează universul şi a arătat, că întocmai aşa-i de lipsă lumina minţii şi inimii pentru un popor. Lumina minţii a răsărit pentru noi Românii din această ţară de odată cu suirea pe tron a preagloriosului nostru împărat şi rege Francisc Iosif I.

Ţi-o voi schiţa de altădată. Acum fie destul!

Tu, fiiule, fi silitor! Parce tempori! Grijeşte să nu treacă o clipă nefolosită înţălepţeşte! Vale. *Tata.*

NOUTĂŢI.

Pentru catedrală. La fondul catedralei din Sibiiu a întrat dela comuna *Ruha-Agriş*, tractul Turda, suma de 35 cor. 60 fileri, la care au contribuit: Emiliu Lupan cu soţia cu 5 cor., Georgiu Teuţan cu 3 cor., Ioan Meţian cu 2 cor., Simeon Luca cu 1 cor., iar mai mulţi credincioşi cu sume mai mici.

*

Lăsământul literar al lui Iosif Vulcan. La intervenţia dlui *Iosif Şt. Şulu u*, prezidentul *„Asociaţiunei“*, doamna *Aurelia Vulcan*, văduva regretatului *Iosif Vulcan*, fost membru ordinar al *„Academiei Române“*, membru ordinar în secţiunile literare ale *„Asociaţiunei“*. şi membru *onorar* al acestui aşezământ cultural al nostru s'a declarat gata a preda spre păstrare Muzeului *„Asociaţiunei“* întregul lăsământ literar al răposatului ei soţ, stătător din decoraţiuni, diplome, corespondenţă şi scrieri încă netipărite. Domnul prezident *Şulu'u* a încredinţat pe unul dintre secretarii *„Asociaţiunei“* (dl *Tăslăuanu*) cu mergerea la Oradea-mare, pentru a lua în primire preţiosul lăsământ.

*

Calendariul arhidiecezei noastre pe anul 1908, cuprinzând pe lângă datele calendaristice necesare *şematismul bisericei* noastre, apoi o evidenţă folositoare pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici şi învăţători şi în fine o bogată parte literară a apărut deja. Preţul este cel obicinuit de 80 fil. Se poate procura dela librăria arhidiecezană. Vom reveni.

*

La „Fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor“ întemeiat din prilegiul sărbărilor jubilare ale „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ au dăruit dna văd. Eleutera Cristea şi fiiul său Adrian, comptabil în Orăştie 20 cor., Dr. Ghiţă Măcelariu, advocat în Mercurea şi soţia sa Agnes n. Cristea 20 cor, Dr. Nicolae Schiau, advocat în Mercurea şi soţia sa Elvira n. Cristea 20 cor, sau în total 60 coroane.

*

Hymen. Dr. George *Ciuhandu*, referent şcolar şi asesor conzistorial în Arad s'a fidanţat cu d-şoara Octavia P. *Desean*, directoara şcoalei civile de fete din Arad. Drept răscumpărare a anunţurilor de fidanţare a dăruit suma de 10 cor. pentru eleva cea mai bună din şcoala civilă.

*

† **Veturia Frâncu**, fiica preotului gr. or. Ioan Frâncu, după grele suferinţe, fiind împărtăşită cu sfintele taine, şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului, după o viaţă abia de 12 ani, Duminecă în 23 Sept. v. c. Rămăşiţele ei pământeşti s'au depus spre vecinică odihnă Marţi în 25 Sept. v. la 4 ore p. m. în cimiterul bisericei gr. or. din Cetea. Serviciul funebral a fost săvârşit de dl Ioan Ghibu, protopop onorar, asistat de 4 preoţi. Odihnească în pace.

*

Examenul verbal de maturitate dela şcoala comercială superioară română gr. or. din Braşov s'a ţinut în zilele de Sâmbătă 22, Luni 24 şi Marţi 25 l. c. sub prezidiul dlui Vasiliu *Voina* protopop, comisarul consistorial, şi în prezenţa dlui *Putnoky*, director gimnazial în Lugoş, comisarial ministerului de culte şi instrucţiune publică, şi W. *Paul*, conzilier regesc, prezidentul camerei de comerciu şi industrie din Braşov, comisar al ministerului de comerciu. La examenul scripturistic s'au supus 33 candidaţi cari toţi au fost admişi şi la examenul verbal. Rezultatul a fost următorul: 3 candidaţi maturi cu foarte bine, 8 cu bine, maturi 12 candidaţi, 8 candidaţi repetează din câte un obiect, iar 2 au fost respinşi pe un an de zile

*

Regele Spaniei în Viena Dupăcum se anunţă din Madrid Regele Spaniei va pleca azi în 14 n. c. în călătorie la Viena.

*

Procesul contra atentatorilor dela Branişca. Procesul pus în curgere contra celor doi brudari, cari voiseră să arunce în vânt podul dela Branişca, se va pertracta în zilele de 22, 23 şi 24 Octomvrie n. c. înaintea tribunalului din Deva.

*

Lovită de trăsnet. Miercurea trecută tuna şi fulgera asupra Sibiiului ca în mijlocul verii. Furtuna, care a ocolit oraşul nostru, s'a descărcat asupra comunei Cisnădie, unde a fost lovită de trăsnet o fată de 19 ani, numită Susana Pataki, care se afla pe câmp. A fost omorâtă la moment.

*

Populaţiunea Londrei. Conform unei statistici mai nouă, actuala populaţiune a oraşului Londra se urcă la 7¼ milioane suflete. Londra are deci un număr mai mare de locuitori decât România, sau decât Belgia, sau chiar decât Şvedia şi Norvegia laolaltă.

*

Constituire. *Societatea de lectură „Ioan Popasu“* a tinerimii dela institutul teologic-pedagogic din *Caransebeş* s'a constituit în 21 Septemvrie (5 Oct.) 1907 sub prezidiul dlui Dr. *George Dragomir* prof. seminarial în modul următor: Prezident: Dr. George Dragomir, viceprez. Iosif Caragea, cler. a. III., notar I: Vichentie Ciorogariu, cler. a. III., notar II: George Onae, ped. a. IV., cassar: Aurel Balea, cler. a. II., controlor: Spasie Cristea, ped. a. IV., bibliotecar: Traian Simu, cler. a. II., vicebibliotecar: Eftemie Jianu, ped. a. III., Membrii în comitet: Coriolan Popoviciu, cler. a. III. Nicolae Văleanu cler. a. III., Ioan Mitariu, cler. a. II., Nicolae Popoviciu, cler. a. II. Ioan Jencea, cler. a. I. Iosif Pascu, cler. a. I. Aurel Crăciun, ped. a. IV., Mihuţ Jigorea, ped. a III Augustin Hinda, ped. a. II. George Cărăbău, ped. a. I.

*

Concurs. Din „Fundaţiunea fericiţilor *Nicolae de Şuştai* şi a soţiei sale *Maria*, născută cavaler de *Aldulianu*, se va conferi *un stipendiu de 300 cor. anual* pentru *o elevă*, care se pregăteşte *pentru o carieră independentă* (învăţătoare, îngrijitoare de bolnavi, vre-o ramură artistică, industrie artistică, farmacie, medicină, contabilitate, etc.) *sau pentru vre-un serviciu de stat* (poştă, telegraf, etc.) Concurentele au să dovedească prin atestate în regulă, că sunt Romànce gr. or., lipsite de mijloace, şi că sunt înscrise, sau au pregătirea necesară spre a se putea înscrie la vre un curs pentru carierele amintite. In atestatul de paupertate, liberat de primăria comunală şi subscris şi de parohul locului, are a se arăta averea imobilă a părinţilor concurentei, venitul după acea avere, ori dacă părinţii au alt câştig sau salar, suma acestora; apoi numărul membrilor de familie ai părinţilor petentei. Cererile înzestrate cu atestatele necesare au să se trimită pe adresa epitropului Bisericei noastre, a dlui profesor *Dr. Iosif Blaga*, până în 15/28 Octomvrie a. c. inclusiv. Din şedinţa comitetului parohial al Bisericei Sf. Adormiri din cetatea Braşovului, ţinută în 18 Septemvrie v. 1907. *Andreiu Bârseanu*, prezident, *Dr. Constantin Sotir*, secretar.

*

Constituire. Societatea de lectură a tinerimei dela institutul ped. teol. din Arad s'a constituit în modul următor: Conducător: dl prof. Sever Secula. Prezident: Patriciu Ţuera cl. c. III. Secretar: Ioan Ispas cl. c. II. Notar: Ignatie Raica ped. cl. IV. Bibliotecar: Moise Bordos cl. c. II. Vicebibliotecar: Ludovic Cioban p. cl. III. Cassar: Virgiliu Bulz cl. c. I. Controlor: Stefan Fapiu, ped. cl. IV. In comisia literară: Nicolae Suciu, cl. clasa III. Ioan Buziu, cl. c. II. Ioan Neacşa, cl. c. I. Adrian Lazar, ped. cl. IV. Petru Ciongradi, ped. cl. III. In comisia muzicală: Petru Motora, cl. c. III. Petru Mare, ped. c. IV. Ioan Bărbulescu, pedag. c. III. In comisia revisoară: Vasile Groza, cl. c. II. Nicolae Bucşa, cl. c. I. Iosif Bulzan, ped. c. III.

*

Catastrofă de tren. In apropiere de Budapesta trenul accelerat care venea dela Belgrad s'a ciocnit cu un tren de marfă. Maşinistul dela trenul accelerat, din a cărui vină s'a întâmplat catastrofa, a fost omorât. Un vagon a fost complet sfărâmat. Au fost omorâte 2 persoane, vre o trei au fost grav rănite, iar 12 mai uşor. Ambele locomotive, un vagon al trenului de mărfuri şi unul al trenului de călători au fost stricate.

*

Reuniunea femeilor române din Mediaş şi jur a presentat despre starea materială a Reuniunei următorul raport, adunării generale din 1 Septemvrie 1907: 1. Depuneri la „Racoţana“ cu interese capitalisate 9166 cor. 82 fileri. 2. Casa în numărar azi 1157 cor. 90 fileri. 3. In obligaţiuni şi cambii 15.038 cor. 86 fileri. 4. Starea depunerei la institutul „Albina“ 130 cor. 5. Mobiliar în valoare de 210 c. 6. Acţii „Concordia“ 408 cor., averea Reuniunei dă suma 26.111 cor. 58 fil. Dela adunarea generală ultimă din 2 Septemvrie 1906 până azi s'au făcut: Incassări: titulo capital 11.761 cor. 44 fileri, interese 1178 cor. 87 fileri, taxă 817 cor. 20 fileri, suma 13.757 cor. 50 fileri. Erogaţiuni: titulo capital 11.282 cor., spese restituibile, spese nerestituibile 1317 cor. 60 fil., suma 12.599 cor. 60 fileri. Suma încassărilor şi a erogaţiunilor, adecă mişcarea cassei dela 2 Septemvrie 1906 până azi face deci 26.357 cor. 10 fileri. Subtrăgând din venitul brut totalul eşirilor resultă un profit net al anului de 678 cor. 46 fileri. Maria *Moldovan*, prezid., Elena *Suciu*, cassieră.

*

Din Rusia. Sfântul Sinod al bisericei din Rusia a dat un ordin, în puterea căruia soldaţii ortodoxi nu pot trece la altă confesiune, câtă vreme se află în serviciul activ.

*

Gimnaziul românesc din Câmpulung. Din Bucovina vine ştirea, că Majestatea Sa Monarhul a sancţionat legea privitoare la deschiderea gimnaziului românesc din Câmpulung. Ca director al acestui gimnaziu a fost denumit *Dr. Daniel Verenca*, un valoros bărbat de şcoală al Bucovinii. Deschiderea gimnaziului s'a făcut la 1 Octomvrie.

*

Soţ fericit. Bucuria şi norocul pădurarului Stefan Bauc, din Gordişa, com. Baranya, a uimit cu drept cuvânt întreg jurul. Femeia lui era atât de bolnavă încât nici el nu credea că va scăpa. Dar scrisoarea lui merită să o reproducem aci cuvânt de cuvânt. E lauda cea mai frumoasă ce se poate da crucii electro-magnetice R. B. 86967, care a vindecat până acum atâtea zeci de bolnavi de nervi. „Dlui A. Müller Budapesta, V/24 Vadász utcza 84 E. Iţi sunt dator cu cea mai sinceră mulţămită pentru uimitoarea putere a crucii duple electro-magnetice R. B. 86967 cu care ai surprins lumea. Aparatul dtale electric merită să ajungă la renume, căci mântue lumea de durerile boalelor de nervi. Sute şi mii de mulţămite dle Müller. Dzeu să te ţină încă mulţi ani fericit şi mulţămit, îţi poftesc din adâncul inimii. In 8 August 1900 erau durerile reumatice ale soţiei mele atât de mari, că nu se putea întoarce în pat. Ţi-am scris iute dtale şi am primit aparatul cu 4 florini. Trei zile l-a purtat şi după 3 zile s'a sculat soţia mea singură din pat. Cu bucurie am privit la efectul aparatului şi femeia mea în scurt timp s'a însănătoşat pe deplin. De aceea îndemn cu căldură pe oricine sufere de vre-o boală de nervi; să cumpere această cruce. Recunoscător Stefan Bauc, pădurar. Gordişa“. (com. Baranya).

Teatru.

Sesiunea teatrală germană s'a deschis Sâmbătă seara în teatrul orăşenesc din Sibiiu. Societatea dlui *Leo Bauer* e bine compusă şi în anul acesta. Toate puterile bune din anul trecut au fost reangajate, şi pe lângă ele multe alte puteri nouă. *Sâmbătă* şi *Duminecă* s'a presentat publicului sibiian cu bun succes personalul dramatic, iar astăzi Luni se joacă o operetă *„Der Zigeunerbaron“*. Artistului *Viebach* i-s'au făcut Sâmbătă şi Duminecă frumoase ovaţiuni. Representaţia se începe totdeauna precis la orele 7 seara.

ECONOMIE.

A XVII-a expoziţie de vite.

Cu scop de a înainta economia de vite, „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului“. va aranja Duminecă la 20 Octomvrie n. 1907 în comuna Săcădate o expoziţie de vite împreunată cu distribuire de premii în bani.

La expoziţie se primesc vitele locuitorilor din comunele: Săcădate, Glâmboaca, Fofeldea, Gosman, Nucet, Cornăţăl Bradu şi Avrig.

Se vor distribui douăzeci şi nouă de premii în suma totală de 200 cor., dăruite de comisiunea economică a comitatului Sibiiu, şi anume se vor distribui următoarele premii:

Grupa I. Bovine de prăsilă (rassa indigenă şi străină.)

a) tauri de 3—5 ani: 1 premiu de 16 coroane;

b) vaci de 3—8 ani: 1 premiu de 16 cor., 2 premii de câte 10 cor., 1 premiu de 8 coroane, şi un premiu de 6 coroane.;

c) junince şi târurenci de 1—3 ani: 1 premiu de 10 coroane, 2 premii de câte 8 coroane, şi 2 premii de câte 6 coroane.;

d) viţele de ¼—1 an: 1 premiu de 8 coroane, 2 premii de câte 6 cor. şi 2 de câte 2 cor.

Grupa II. Oi de prăsilă.

a) berbeci de 1—5 ani: 1 premiu de 10 coroane şi 2 premii de câte 8 coroane.;

b) noatini din 1907: 1 premiu de 6 coroane şi 2 premii de câte 4 coroane.;

c) noatine din 1907: 1 premiu de 6 coroane; 2 premii de câte 4 coroane şi un premiu de 2 coroane;

d) oi de 1—5 ani: 1 premiu de 8 coroane şi 2 premii de câte 6 coroane.

In scopul premierii, comitetul central al Reuniunii agricole a ales jurul consistător din domnii: Pantaleon Lucuţa, Gustav Hanner, primpretor în Nocrich, ca reprezentant al comisiei economice comitatense; Dr. Iuliu Zickeli, veterinar în Nocrich; Ioan Chirca, Petru Drăgits şi Dr. Ioan Stroia, toţi din Sălişte; Romul Simu, Vic Tordăşianu, Dr. Petru Şpan, Vasile Stan, Dr. Lucian Borcia, Emil Verzariu, Oprea Steflea şi Andreiu Teodor, toţi din Sibiiu; Nicolae Iosif, înv. din Aciliu, Ioan Popescu din Sibiel, Constantin Prie, paroh, Toma Prie Nr. cas. 15, Toma Podea Nr. cas. 292, Const. Măhăra, N. cas. 86, Ilie Petca N. cas. 299, Toma Jugăreanu N. cas. 289, George Maxim N. cas. 161 Nicodim Liulea N. cas. 191, Bálint János N. cas. 28 şi Simeon Grădinar, notar, toţi din Săcădate; Nicolae Petra-Petrescu, director, Valeriu Bonea. par., Ioan Maniu, cassar de bancă, N. Manoilă, înv., toţi din Fofeldea; Ioan Mateşiu, Ioan Ciocănel ec. şi Ioan Crăciun, paroh, toţi din Glâmboaca; Ioan Pinciu, preot, Ioan Vasilie, înv. şi I. Pampu toţi din Hosman; Ioan Demian, paroh, Ioan Băncilă, primar şi Ioan Olariu, înv., toţi din Nucet; Toma Benchea, primar, Ioan Căliman, înv. penz. şi Georghe Simplăcean, paroh, toţi din Cornăţăl; Nic. Ursu, înv., George Dan şi George Com. Ursu, toţi din Bradu; Vasilie Spârlea primar, George Postea, v.-notar, Ioan Cândea, protopresb, Ioan Ioan Răduţ, vigil de păduri şi Irimie Răduţ, notar, toţi din Avrig. Membrii absenţi, s'au împedecaţi dela vot, se înlocuiesc prin suplenţi.

Din şedinţa comitetului central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului“. ţinută la Sibiiu, în 20 Septemvrie n. 1907.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Emulsiunea lui SCOTT

este un amic al mamelor cari sunt în preajma naşterii unei odrasle nouă şi sunt atinse de slăbiciune mare şi sunt descuragiate. Efectul Emulsiunii lui SCOTT este tot atât de minunat, precum se fac simţite

Puterea nouă şi pofta nouă de viaţă, ca printr'o beutură vrăjită. Şi mai mult încă, când noul cetăţean vede lumina lumei, va pregăti părinţilor prin înfăţişarea lui sănătoasă şi prin formele lui tari, o bucurie extraordinară, căci Emulsiunea lui SCOTT împreună cu mamă-sa l-a nutrit şi întărit şi pe el, scurt zis, a avut o influenţă cât se poate de bună. 6 (276) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C 250.
De cumpărat în toate farmaciile.

Nr. 472—1907 [294] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a din Brădăţel cu filiile Runcşor şi Vica, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului consistorial dtto 17 Iulie a c. Nr. 7578 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta resp. a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Iliei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, 20 Septemvrie 1907.

George Oprea
protopresbiter

Nr. 442—1907 of. ppresb. [296] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa a II-a Negrileşti, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne rugările, instruite conform normelor în vigoare, în terminul deschis, statorit mai sus, la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se prezenta în timpul şi după modul provăzut în regulamentul parohial la biserica din parohie în vre-o Duminecă ori sărbătoare pentru a cânta resp. a celebra şi cuvânta.

Deş, 14 August 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Deş, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Teodor Herman
protopresbiter.

Nr. 588—1907 [297] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea nou înfiinţat de învăţător dela şcoala poporală confesională gr. or. română din Porumbacul-superior apusean, protopresbiteratul Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salarul anual de 600 coroane, şi anume din folosinţa unui pământ suma de 200 cor., din repartiţie 100 coroane, iar restul din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne pentru foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye), până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locale.

Avrig, 24 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului, în conţelegere cu comitetul parohial competent.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 917—1907 [298] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa a III a Someşul cald cu filia Lăpuşteşti, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat. Doritorii de a reflecta la acest post, au a-şi aşterne suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu până la terminul sus indicat şi a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la sf. biserică, ca să fie cunoscuţi din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral român gr. or.
Cluj, 12 Septemvrie 1907.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 4429/1907 [288] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de notar devenit vacant prin pensionare în comuna Apoldul-de-jos, se escrie prin aceasta concurs.

Cererile concursuale instruite în senzul § lui 6, I: 1883 şi §. 3, XX: 1900 au a se prezenta subscrisului în modul prescris până în 19 Octomvrie a. c.

Mercurea, în 2 Octomvrie 1907.

Mangesius
pretorul cercual suprem.

Luaţi bine seamă la aceasta!

„LAVALIT"
scutit prin lege,
coloritură desinfecţionătoare
pentru eşitori şi pissoire.
Coloritură pentru păreţi, scocuri şi fieli.

De mare însemnătate atât pentru eşitorile din şcoli, diregătorii, spitale, cafenele, restaurante cât şi pentru pissoirele publice sau private din locuri închise, şi din grădini publice.

Reînnoire ajunge odată la lună.
1 kilogram este destul pentru 2—3 metri cubici.

Această coloritură cruţă clăteala cu apă, care e foarte scumpă şi care afară de aceea nu desinfecţionează nicicând. ○ ○ ○

Pissoirele şi eşitorile le face cu totul fără miros.

Spre vânzare numai direct la:
Gustav Ziegler, măestru lăcătuş.
Sibiiu. Bruckenthalgasse.
[285] 2—3

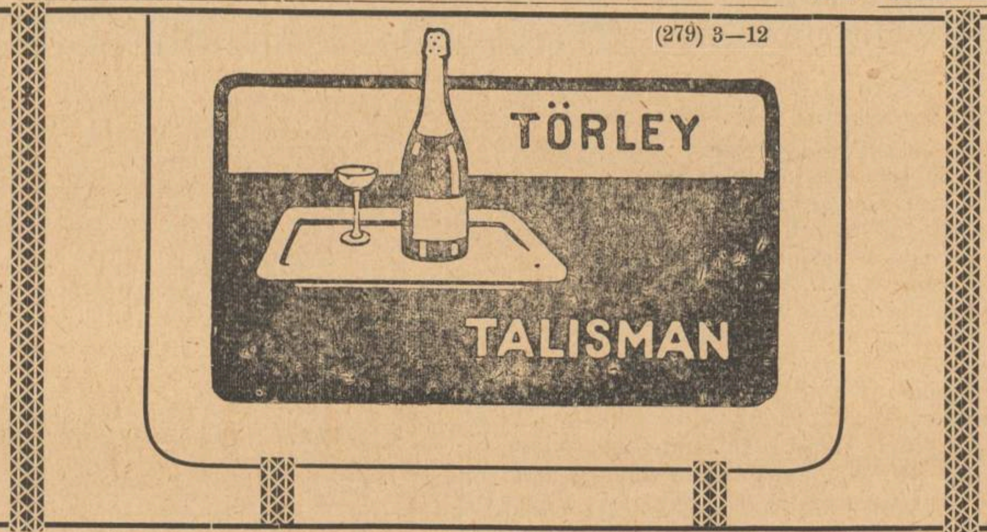

(279) 3—12

FABRICA DE ACID CARBONIC
a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ
aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de
ACID CARBONIC
natural, curat chemic şi fluid,
din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.
Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.
Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios
APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ
se capătă în sticle de 1/1 şi 1/2 litru.
Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute
Apă de masă de prima clasă!
Informaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:
Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.
Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.
(286) 3—100

Cruce sau stea duplă electro-magnetică
Patent Nr. 86967.
Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret!
vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.
Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta"* deoarece „Ciasul-Volta" atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·— folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [11] 4

„ Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colţul.

---

[295] 1—1

CONCURS

„Cassa de păstrare, reuniune" în Sălişte, comitatul Sibiiului, escrie concurs pentru ocuparea unui post de funcţionar cu termin până în 24 Octomvrie a. c. st. n.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual de cor. 1000.
2. Relut de cuartir cor. 100, iar după serviciu de 5 ani cor. 200.
3. Tantiema statutară.
4. Cuincuenalii de câte 10%.

Reflectanţii la acest post au să dovedească că au absolvat şcoala comercială cu examen de maturitate şi că au praxă în afacerile de bancă.

După anul de probă nou alesul va fi declarat de funcţionar definitiv şi se va împărtăşi şi de beneficiile fondului de penziune.

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Sălişte, în 5 Octomvrie 1907.

Direcţiunea.

Nr. 96—1907 of. par. [292] 1—3

Publicare de licitaţie.

Comitetul parohial din comuna bisericească gr. ort. *Ocolişul-mare*, protopresbiteratul Lupşa, dă în întreprindere edificarea bisericei din loc, pe calea licitaţiunei publice minuende, care se va ţinea în localul şcoalei din loc *Duminecă, în 11/24 Noemvrie 1907, la 1 (una) oară p. m.*

Preţul de strigare statorit în preliminariu: cor. 23,861·21.

Material brut: peatra, cărămida şi lemnul de brad şi stejariu le pune la dispoziţie comuna bisericească.

La licitaţie se admit măestrii de clădiri, cari depun vadiul de 10% în bani ori hârtii de valoare, şi declară în scris, că au cetit şi înţeles condiţiunile de licitaţie şi se supun lor. Oferte închise încă se pot înainta până la oarele 12 din ziua de licitaţie, adresate oficiului parohial. Se vor considera însă numai dacă conţin vadiul şi declaraţie despre cunoaşterea condiţiilor de licitare.

Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre licitanţi, fără a-şi motiva procedura.

Rezultatul licitaţiei întră în putere de drept numai după aprobarea lui prin Preaveneratul Consistor arhidiecezan.

Planul şi preliminarul de spese aprobat de Preaveneratul Conzistor arhidiecezan cu datul de 24 Februarie 1907, Nr. 1964 Epitr. precum şi condiţiunile de licitaţie se pot vedea în cancelaria oficiului parohial din loc.

Ocolişul-mare, în 10 Septemvrie 1907.

Nestor Oprean
paroh gr. or., prezidentul com. parohial.

Andr. Muntean
notarul comit. parohial.

Ioan Muntean
epitrop.

Văzut:

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 860—1907 [287] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Voivodenii-mici, în protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-şi subştearnă cererile concursuale, instruate conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Făgăraş, până la terminul sus arătat, având a se prezenta la sfânta biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Făgăraş, în 14 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Făgăraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 107 Sibiiu, Joi 4/17 Octomvrie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Muncă creatoare“.

II.

Sibiiu, 16 Octomvrie n.

Fiecare guvern și fiecare majoritate parlamentară are datorința să muncească și să *creeze* aceea ce e necesar pentru întărirea și consolidarea statului, pentru mulțămirea și fericirea popoarelor din cari e compus statul.

Primim deci cu plăcere solia, că acum, dupăce greaua muncă a legării transacției cu cei din ceealaltă parte a monarhiei e săvârșită, guvernul și coaliția se gândesc la *muncă creatoare*, dorită de toți cetățenii patriei acesteia.

Că această muncă când se va putea începe, e greu a se ști și a se spune înainte, pentrucă parlamentul va avea deocamdată destul de lucru cu votarea proiectelor de lege referitoare la transacție, cu votarea budgetului pe anul viitor și a contingentului de recruți, tot lucruri urgente, cari nu pot să sufere amânare.

Dar oricând se va începe munca *creatoare*, din ziarul „*Alkotmány*“ cunoaștem *ordinea* în care ea va fi săvârșită. Vin întâi *garanțiile constituționale*. Că ce înțelege coaliția și guvernul sub aceste garanții, se știe foarte bine. Impedecarea de a mai putea fi guvernată țara în viitor pe cale neconstituțională.

Nu e lucru rău acesta. Constituția țării e lucru sfânt pentru toți, și cu sfințenie trebue să ținem toți la ea. Să nu se poată atinge de ea deci nici guvernul, nici Coroana, pentrucă cetățenii de sine înțeles că nu o pot viola.

Dar garanțiile constituționale noi credem că sunt date deja, în legile patriei. Ele formează constituția, temeliile statului nostru. Dacă acum se caută, că prin alte legi să se facă cu neputință nerespectarea legilor din partea Coroanei, ar fi cu cale să se iee măsuri, ca nici din partea guvernelor legile să nu mai fie desconsiderate și călcate în picioare. Pentrucă avem legi, cari nu sunt executate, din motivul, că guvernele din trecut *n'au voit* să le execute. Muncă cu adevărat *creatoare* s'ar săvârși deci numai atunci din partea coaliției și a guvernului, dacă nu numai în sus, ci și în jos s'ar da garanții cu privire la respectarea constituției, la respectarea legilor patriei.

Urmează *legea nouă electorală*, care iarăși numai atunci va fi mulțămitoare pentru cetățenii patriei și fericitoare pentru stat, dacă va fi compusă pe basa dreptății și a egalității desăvârșite, fără considerațiune la divergența de clasă și de limbă dintre popoarele țării. O lege cu diferite ușițe, pe cari pot intra și eși abuzurile de cari ne-au învrednicit din destul guvernele din trecut, o nouă lege meșteșugită, în care nu se ține aceea în vedere, că cine *să aibă* drept de alegere, ci aceea, că cine să *nu-l aibă:* nu va mulțămi pe nimeni, și ceice o vor face, nu vor *crea*, ci vor *derima,* vor *nimici*, pentrucă nimicesc încrederea cetățenilor în cei dela conducere, și scot din inimile lor iubirea față de patrie și de sfintele ei așezăminte.

Noi așa știm, că dupăce parlamentul va ajunge să voteze noua lege electorală, misiunea coaliției și a actualului guvern e împlinită. Au să se facă alegeri nouă, iar guvernul are să cedeze locul altui guvern. Așa sună pactul legat între guvern și Coroană. Cu toate acestea, ziarul „*Alkotmány*“ ne mai pune în vedere și o altă muncă *creatoare,* săvârșită din partea guvernului și a coaliției, muncă foarte însemnată și foarte grea: *nimicirea mișcării socialiste și naționaliste.*

Nu ne privesc mișcările socialiste; dar ne privesc cele naționaliste, cari sunt de diferite categorii: politice, culturale, economice, etc. Pe cari din acestea vrea coaliția și guvernul să le nimicească? Ori și pe care, făcând lucrul acesta, nu săvârșește operă de întărire, nu săvârșește muncă *creatoare*, ci muncă *distrugătoare.* Pentrucă știut este, că mișcarea e viața. Popoarele cari se mișcă trăesc. Și cu privire la popoarele din patria noastră știe toată lumea, că mișcarea lor nu intenționează alta, decât *înaintarea* în cultură și bunăstare. Fără mișcare nu se face progres, nici în cultură, nici în bunăstare. A voi acum să impedeci, ori să nimicești detot mișcările popoarelor nisuitoare spre înaintare în cultură și în bunăstare, este a le condamna să rămână în întunerec și în sărăcie. Și poate să fie acesta interesul statului din care fac și ele parte? Va câștiga statul nostru în tărie, în vază, dacă majoritatea poporațiunei sale vine impedecată în desvoltarea sa firească?

Ceice se gândesc la stirpirea mișcărilor naționaliste, gândească-se întâiu la lucrul acesta, și apoi apucese de muncă, dacă rațiunea le va spune că lucru *cuminte* săvârșesc.

Boala Maiestății Sale. Știrile venite dela Viena spun, că starea sănătății Maiestății e tot cea veche. Tușește, are friguri ușoare câteodată, dar doarme bine și nu e nici un motiv de temere. Știrile alarmante sunt deci lipsite de orice temeiu. Până la deplină însănătoșare Maiestatea Sa nu primește pe nime în audiență decât numai pe cei din nemijlocita apropiere.

Transacția. Duminecă s'a ținut la Viena consiliu de ministri sub prezidenția ministrului comun de externe, baronul *Aehrenthal*, în chestia transacției. Au participat ministrii-prezidenți *Beck* și *Wekerle*, și bărbații lor de încredere. Consultările au ținut trei ore și jumătate, și s'au terminat spre *mulțămirea* tuturor celor interesați. Așa se spune într'un comunicat oficios, ceeace înseamnă, că proiectele referitoare la transacție au fost aflate bune și acceptabile și din partea ministrului casei Maiestății Sale. Ministrii-prezidenți n'au putut fi primiți nici de astădată în audiență, din causa boalei Maiestății Sale. Au depus însă proiectele de lege în cancelaria de cabinet a Maiestății Sale, iar M. Sa le-a dat aprobarea prealabilă fără a mai asculta rapoartele ministrilor săi prezidenți. Astfel proiectele vor fi presentate astăzi, 16 Octomvrie n., în întregime parlamentelor din Viena și Budapesta spre desbatere și votare.

Un document istoric.

(Fine).

In acest scop cer eu cu toată umilința să mi-se facă cunoscută ținuta guvernului relativ la următoarele chestiuni, cari ating interese ponderoase de ale poporului nostru.

1. Noi dorim, ca poziția specială și autonomia bisericii noastre, a bisericii ev. luterane din părțile Transilvaniei, garantată în legile existente să se susțină nealterată, atât pe terenul bisericesc, cât și pe cel școlar.

Această poziție de drept a bisericii noastre se vatămă prin tendința existentă în sinul bisericii luterane din Ungaria, care mereu se manifestă, tendință de a înființa cercuri misionare, pe teritorul ce cade în sfera oficială a bisericii noastre regnicolare.

Față de aceste tendințe guvernul unguresc de până aci prin rescriptele ministrului de culte și ins. publ. nr. 39210/895, 295 și 100.216/900 s'a pus pe un punct de vedere respingător și a declarat că nu va admite realizarea astorfel de tendințe.

Considerând, că în biserica ungară această tendință și acum există, și biserica noastră a fost necesitată să înainteze din nou o jalbă în această afacere la ministerul de culte și inst. publ., ne rugăm, ca și guvernul actual să se pună pe acel punct de vedere de refus în această chestiune, precum a urmat și guvernul de mai nainte prin rescriptele amintite.

2. De asemenea la terenul bisericesc aparține și acea cerere a bisericei noastre, prin care de repețiteori și mai pe urmă în 10 Martie 1904 sub nr. 416 s'a rugat pentru urcarea dotațiunei anuale de stat dela 30.622 cor. la 60.000 cor. Anume dotațiunile de stat ale bisericei ev. luterane și ale celorlalte biserici protestante din Ungaria, în cursul timpului s'au urcat din an în an, dotațiunea bisericei noastre însă a rămas intactă. De oarece în asemănare cu relațiunile bisericei luth. din Ungaria și cu dotațiunea actuală a aceleia, atât cu privire la numărul sufletelor, cât și la darea bisericească, urcarea dotațiunii anuale a bisericei noastre la suma de 60.000 cor. era deplin justificată, ministrul de culte și instr. publ. al cabinetului Tisza pusese în vedere urcarea sigură a dotațiunei noastre și anume cu începere dela anul 1905 și încă cu adausul: că întrucât dotațiunea bisericei noastre ev. luth. din Ungaria s'ar urca și mai departe, corăspunzător postulatelor egalității de drept și pe baza numărului sufletelor se va urca și dotațiunea bisericei noastre în mod corăspunzător. Domnul ministru de atunci ne-a mai promis și aceea: că deoarece celelalte biserici protestante, afară de dotațiunile lor, au mai exoperat și ajutoare din mijloacele statului pentru augmentarea fondurilor lor în măsura relațiunilor faptice ce se vor dovedi și pe basa egalității de drept, se va împărtăși și biserica noastră de un asemenea ajutor.

Rugăm respectuos pe guvernul actual, ca în chestiunea aceasta să primească și pentru sine punctul de vedere amintit mai sus al antecesorului său, care corăspunde echității și egalității de drept, și să-l validiteze cel puțin în anul curent 1906.

3. Interese ponderoase ale instrucțiunei și cu deosebire ale instrucțiunei în școalele medii ale bisericei noastre, sunt legate de intenționata vânzare a pădurilor Șeptejudețelor săsești, respective de acele dotațiuni școlare, cari și-a propus universitatea săsească să le facă din venitele ce le va câștiga din acea vânzare.

Guvernul de mai nainte n'a încuviințat vânzarea acelora din mână liberă, ci a dispus vânzarea lor la licitație publică.

In acest scop, acum să îndeplinesc în ministerul de agricultură lucrurile pregătitoare și se poate spera, că peste câteva luni se va putea duce în deplinire și vânzarea.

Interesele ponderoase ale poporului nostru sunt legate în această afacere de realisarea repede a aceleia și cu deosebire de aceea, ca venitul ce se va obținea pe această cale destinat pentru scopuri școlare *să se distribue după cheia stabilită deja de universitatea săsească și anume 60 proc. pentru școlile săsești, 20 proc. pentru cele maghiare, iar 20 proc. pentru cele românești.*

Rugăm cu tot respectul pe guvern, ca să binevoiască a accelera executarea acestei afaceri și a pune în vedere aprobarea concluselor ce le va lua universitatea săsească, cu *deosebire cele privitoare la cheia distribuirei.*

4. Fiind interese ponderoase ale poporului nostru legate de folosirea acelor drepturi de limbă, cari legea de naționalități inarticulată în art. de lege XLIV din 1868 le-a garantat și în folosul nostru, ne rugăm cu tot respectul *să ni-se dee o declarație mulțumitoare, că pe teritorul locuit de poporul nostru, în dreptul actual legal de a ne folosi de limba nemțească în biserică și școală, apoi în administrația comunelor, orașelor și a comitatelor precum și la judecătorii, nu se vor introduce alte restrângeri.*

5. Trebue să ne rugăm mai departe, ca pe teritorul comitatelor locuite de noi să se aplice după putință funcționari de stat, cu deosebire la posturile de comiți-supremi, prezidenți de tribunale, juzi de cerc, directori financiari și inspectori de școale, bărbați cari cunosc referințele noastre, cari sunt cu bunăvoință către nizuințele și munca noastră culturală și cari au cunoștința de limbi corespunzătoare și ținem, că este foarte de dorit, ca la îndeplinirea astorfel de posturi să se ceară prealabil opiniunea deputaților dietali sași.

6. Nu credem a fi necesar să accentuăm cu deosebită gravitate rugarea, ca pe terenul comerciului, industriei și agriculturei, guvernul să sprijinească cu efect interesele poporului nostru, și prin asta să ajute a întări puterea acestui popor, care cu privire la numărul sufletelor și la capacitatea de lucru a dat îndărăt — atacată în mod îngrijitor prin continuele perderi de sânge cauzate de o mare emigrare.

7. Chestiunea reformei electorale pusă în vedere de guvern, de sine atacă deadreptul arterele de viață ale poporului nostru, dar și pentru aceea, pentrucă nu stă în necs cu dreptul electoral la universitatea săsească, la comitetele municipale ale comitatelor și în comunitățile orașelor noastre.

Abia se poate presupune, că acea reformă va pune limita de a ști scrie și ceti ungurește. Dar abstracție făcând de aceasta, din punct de vedere al intereselor vitale ale poporului nostru, atâtea chestiuni acute sunt legate de realizarea acestei reforme, încât noi numai cu mari îngrijorări o putem întâmpina.

Dar considerând că marile interese vitale ale poporului nostru puse în joc aci, după părerea noastră sunt identice cu acele ponderoase interese de politică de stat, la cari am ţintit mai sus, şi cari în situaţiunea transilvană reclamă ca, la punerea în lucrare a reformei poziţia actuală a poporului nostru să se menţină şi pentru viitor, — putem spera, că guvernul ne va da o declaraţie mângăetoare, că *la realizarea acestei reforme, în legătură cu marile interese de stat, de cari se tractează, vor fi apărate şi acele interese vitale ale poporului nostru, cari sunt legate de rezolvirea acestei chestiuni.*

In tot cazul suntem nevoiţi a vă cere şi aceea, ca la pregătirea acestei reforme, *înainte de stabilirea definitivă a proiectelor guvernului la timp potrivit, să ascultaţi şi opiniunea noastră.*

După această expunere vă rog cu tot respectul, Excelenţă, ca să binevoiţi a face obiect de apreciare din cuprinsul acestui memorand şi a mă încunoştiinţa despre poziţia ce o va lua guvernul faţă de punctele înşirate într'ânsul, *ca prin aceea deputaţii saşi să-şi poată câştiga baza dorită pentru de a se hotărî în chestiunea ţinutei lor de partid politic*".

Acest memorand a format basa pertractărilor ce le-am avut eu cu guvernul. Cuprinsul lui a format obiectul purparleurilor ce le-am avut în mai multe consultări lungi cu ministrul-prezident Wekerle, apoi cu ministrii de resort: contele Andrássy, ministru de interne, şi cu ministrul de culte şi instr. publ. contele Apponyi, cari mai des au participat la consultări.

In memorand nu s'a atins chestiunea reformei şcoalelor elementare, pentrucă pertractările de orientare nu îmi procurase un punct de mânecare, dar în pertractările mele verbale meritorice am sulevat faţă de toţi trei ministrii şi aceste chestiuni, cu deosebire am discutat intensiv dispoziţiunile proiectului Berzeviczy şi le-am arătat punctul nostru de vedere.

Aceste pertractări au ajuns în 15 Maiu după toate formele la încheere şi au avut rezultatul, că *în calitate de împuternicit a dlui ministru prezident Wekerle şi cu consenzul colegilor săi ministri sunt autorizat a face în numele guvernului o declaraţie primită în text stabilit înainte.*

Aceasta declaraţie este următoarea:

„*Guvernul aprobă întru toate cuprinsul memorandului ce i-s'a prezentat*, şi deputaţii saşi, dacă vor întra în partidul constituţional, nu vor fi împedecaţi întru reprezentarea şi validitarea pe faţă şi hotărâtă a principiilor lor politice.

Guvernul nu şi-a propus să ia nici o dispoziţie, care ar putea atinge actuala poziţie legală şi autonomia bisericii noastre pe terenul bisericesc şi şcolar, şi prin urmare, contra intenţiunei existente în sinul bisericii ev. lutherane din Ungaria, de a înfiinţa pe terenul bisericii noastre cercuri misionare şi a desvolta o activitate misionară, va susţinea şi pentru viitor acel punct de vedere respingător, pe care l'a luat guvernul contra astorfel de tendinţe prin rescriptele ministeriale nr. 39,210/895, 295 şi 100,216/900.

Guvernul, cu începere dela anul 1906, va urca dotaţiunea de stat a bisericii noastre la 60,000 cor. anual şi dacă dotaţiunea bisericii ev. luth. din Ungaria se va mai urca în viitor, atunci în măsură corăspunzătoare se va mai urca şi a noastră deasemenea în proporţia acelui ajutor de stat, de care se bucură biserica ev. luth. din Ungaria pentru augmentarea fondurilor ei biserceşti, se va împărtăşi şi biserica noastră pe baza referinţelor faptice cari se vor dovedi.

Guvernul va exopera cât mai curând efectuirea vânzării pădurilor alor Şepte-judeţe, şi nu are nici o excepţiune, ca la stabilirea dotaţiunilor şcolare ce se vor încuviinţa din acest venit, să se aplice o cheie de distribuire, după care şcolile săseşti să capete 60 proc., cele maghiare 20 proc., iar cele româneşti 20 proc.

Guvernul nu voieşte să mai scurteze actuala sferă legală a dreptului de limbă al poporului nostru pe terenul şcolar şi bisericesc, precum nici în administraţia comunelor rurale şi urbane, a comitatelor şi a justiţiei. La aceasta trebue să se adauge însă declaraţia dlui ministru de culte şi instrucţiune publică, că în general şi dânsul respectează acest punct de vedere, prin aceasta însă nu poate fi esclusă eventuala iniciativă relativ la dispoziţiuni legislatorice, cari ar putea atinge şi aceste chestiuni, deşi dl ministru nu voieşte să revină la proiectul de lege pentru şcoalele primare al lui Berzeviczy, şi în resortul său nu va urma politică agresivă.

La alegerea funcţionarilor de stat superiori ce-i va aplica pe teritoriul comitatelor locuite de noi, guvernul va ţinea cont de dorinţele noastre, şi în astă privinţă va consulta prealabil părerea deputaţilor saşi.

Guvernul va pune esenţial pond pe înaintarea intereselor industriale şi economice ale poporului nostru.

Guvernul, în senzul declaraţiunei domnului ministru de interne, la executarea reformei electorale, şi cu considerare la nexul în care aceea stă cu dreptul de alegere în universitatea săsească, în comitetele municipale ale comitatelor şi în comunităţile oraşelor libere reg. săseşti *va fi cu considerare la ponderoasele interese ale poporului nostru legate de aceea şi chiar şi din motive politice de stat va apăra după putinţă situaţia politică actuală a poporului nostru*, iar la pregătirea acelei reforme, la tot cazul, *va asculta la timp opiniunea deputaţilor dietali saşi*".

Această declaraţiune a guvernului, după priceperea mea, ne oferă nouă, deputaţilor dietali saşi, bază politică suficientă ca să întrăm în partidul constituţional. Ea ne dă deplină libertate în mărturisirea şi reprezentarea principiilor noastre politice şi ne deschide prospecte ca, cu poziţia noastră politică şi cu influenţa noastră politică, să câştigăm scut real practic intereselor ponderoase ale poporului săsesc şi rezultate însemnate. Acestea justifică în deplină măsură un asemenea pas şi dă adevărată valoare internă operei bărbaţilor politici.

Dreptaceea propun: să decideţi imediata întrare a noastră în partidul constituţional, şi această intenţiune să o aduceţi la cunoştinţa comitetului central ce se va întruni mâne".

Congresul advocaţilor.

Advocaţii din ţara întreagă au ţinut zilele trecute congres în Budapesta, pentru a discuta asupra chestiilor cari îi privesc mai deaproape. Congresul şi-a terminat lucrările Mercuri în 9 Octomvrie n. Şedinţele au fost conduse de dl *Szivák*, prezidentul camerei advocaţiale din Budapesta, şi la ele a luat parte, ca reprezentant al ministrului de justiţie, şi dl *Imling Konrád*, secretar de stat. S'au făcut mai multe propuneri de însemnătate, dintre cari remarcăm pe ale dlui *Dr. Emil Babeş*, advocat în Budapesta, de următoriul cuprins:

1. Camera advocaţială numai atunci să fie competentă a proceda şi a statori spesele advocatului, când şi clientul *se supune* competinţei camerei.

2. Advocatul numai în cazul îndeplinirii datorinţelor sale este îndreptăţit să-şi pretindă spesele faţă de client, care este îndreptăţit — înainte de solvire — să ceară revizuirea procesului din partea camerei advocaţiale.

3. Advocatul este dator a orienta pe clientul său despre suma aproximativă a speselor, atât la începutul, cât şi în decursul procesului.

4. Spesele sunt a se validita prin o petiţiune simplă (deci nu prin acţiune formală) la judecătoria competentă, care după ascultarea clientului şi după eventuală probare hotărăşte prin o deciziune simplă (deci nu prin sentinţă). In contra deciziunii aduse, părţile se pot folosi de un singur recurs".

Propunerile, nefiind pregătite din destul pentru a putea fi discutate, după ce au fost sprijinite şi din partea prezidentului *Szivák*, au fost predate spre studiare comisiunei permanente a congresului advocaţilor.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Mediaş.

Brateiu, 20 Sept. v. 1907.

Conferenţa preoţească a tractului Mediaş în anul curent s'a ţinut la 16 Sept. v. în fruntaşa comună Biertan, sub conducerea protopresbiterului tractual Romul *Mircea*.

Zi de mare bucurie a avut poporul nostru credincios din această parohie şi multă mângăiere sufletească am cetit de pe feţele tuturora, că s'au învrednicit pe deoparte a primi în sinul lor o corporaţiune atât de aleasă, iar pe de altă parte aşi vedea vechea lor biserică renovată şi predată de nou destinaţiunii sale sfinte.

Serviciul divin l-a oficiat parohul locului V. Isailă, Ioan Dordea, din Haşag şi Ioan Dragolea, din Elisabetopol, iar predica a rostit-o parohul Z. Sas, din Blăjel.

A urmat stropirea bisericei cu apă sfinţită şi apoi protopresbiterul, prin o vorbire plină de învăţături, pune la inima poporului adunat a ţinea cu sfinţenie la biserica strămoşească, a sprijini din toată inima şcoala sa confesională, căci numai prin acestea v'a putea ajunge şi poporul nostru la o stare mai fericită în patria noastră.

Terminate aceste acte solemne între urările de bine ale poporului adunat am trecut la casele parohului local Vasile Isailă, unde conform programei s'au visitat cancelaria parohială.

S'au visitat matriculele, protocolul de exibite din anul curent, protocolul comitetului şi al sinodului parohial, actele din arhivul parohial etc. şi s'au făcut observările cuvenite la defectele aflate.

Discuţia ce s'a încins cu această ocasiune a fost pe cât de interesantă, pe atât de instructivă, pentrucă multe lucruri au eşit aici la iveală şi s'au clarificat, despre cari mulţi dintre colegii tineri n'au avut cunoştinţă.

Visitarea cu scrupulositate a cancelariei parohiale este un punct, care după modesta mea părere nu poate lipsi din programa unei conferenţe preoţeşti, pentrucă numai astfel se poate ajunge la o uniformitate şi mai presus de toate la ordine şi disciplină în toate afacerile parohiale.

După o mică pausă în casa părintelui Isa lă am trecut în şcoala confesională, unde părintele-protopop prin o vorbire acomodată deschide conferenţa.

Intrându-se în ordinea de zi presidiul invită conferenţa a-şi alege un notar

---

FOIŞOARĂ.

Nepotul răsfăţat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Şt. Şuluţu, prelucrată de T. V. Păcăţian.

Persoanele:

Domnul *Somnulescu*, proprietar.
Doamna *Anica*, soţia sa.
Dora, fiica lor.
Iancu, nepotul lor.
Maiorul *Somnulescu*, fratele proprietarului.
Coconul *Costică*.
Mărioara, fiica maiorului.
Stan, servitorul lui Costică.
Madam *Sofia*, econoama casei.
Un păzitor de noapte.
Mai mulţi ţărani.

— Acţiunea se petrece la moşia domnului Somnulescu. —

Scena reprezintă o sală mare. Uşă la mijloc, în fund, şi patru uşi laterale. Pe uşa primă din stânga se întră în camera d-şoarei Dora, pe ceealaltă în a d-lui Somnulescu. In dreapta, uşa primă duce în camera de durmit a doamnei Somnulescu, iar a doua în camera reservată pentru oaspeţi. In fundul scenei, pe scaun, o mantauă mare, o umbrelă şi o pălărie mare de paie.

ACTUL I.

SCENA 1.

(Domnul *Somnulescu*, *Iancu* şi coconul *Costică* şed pe scaune, în fundul scenei, şi dorm în poziţiuni comice, lovindu-şi din când în când capetele. Nu peste mult intră doamna *Anica*, *Dora* şi *Mărioara*.)

Doamna Anica: Ştiam că aşa va fi! Uitaţi-vă! Dorm toţi trei pe 'ntrecute.

Dora: Şi cum mi-se pare, nici nu se prefac, ci dorm cu adevărat! (Strigă pe uşe:) Iacobe! Adă iute toba!

Doamna Anica: Tatăl tău, mă rog, niciodată nu doarme altmintrelea, decât numai serios. Când m'a peţit pe mine, devenise pela orele 9 seara atât de somnuros, încât abia îşi mai putea mişca limba. La cină apoi a adormit în toată forma.

Dora: Că doarme bărbatul, treacă, ducă-se. De multeori îţi vine a crede că o face din galanterie. Dar ca să-ţi doarmă cavalerii, oameni tineri, asta totuşi cred că e un pic de impertinenţă, mamă dragă!

Doamna Anica: Cavalerii? De ce cavalerii? Şi unul e astăzi prea mult!

Dora: Greşeşti mamă! Atunci e bine, când fata are zece cavaleri, ca să aibă de unde să aleagă. Aşa e moda acuma. Aşa ni-s'a spus în panzion!

Doamna Anica: Frumoasă modă, şi frumoasă învăţătură de panzion. Dar nu mă împotrivesc. Te sfătuesc numai, să fi precautǎ. (Incet.) Tu ştii, că fericirea ta pretinde să te măriţi după vărul tău Iancu.

Dora: Ori mai bine zis, după averea lui.

Doamna Anica: Şi aşa; cum vreai. E tot una.

Dora: Dar vărul meu Iancu nu poate să scape neciupelit şi dacă nu-l iau. Testamentul tatălui său spune apriat, că are să dee verişoarei sale, ori mâna şi inima, ori a treia parte din avere.

Doamna Anica: Aşa e; dar averea întreagă e ceva mai mult decât a treia parte. Afară de aceasta, am mai scăpa şi de socotelile epitropeşti, cam încurcate. Vărul tău mâne devine maioren, şi cu toate că noi l-am făcut să creadă, că abia peste un an ajunge această etate, uşor se poate întâmpla ca el să afle adevărul, şi atunci... Mă înţelegi. De aceea, îţi recomand, în interesul nostru al tuturora, ca întreaga ta atenţiune, întreaga ta afabilitate, să o dai vărului tău Iancu. Şi tocmai de aceea era mai bine, dacă pe coconaşul celalalt îl lăsai în ştirea Domnului în oraş, nu-l aduceai aici.

Dora: Bine mamă, vrei dumneata ca eu să mor aici de urât?

Doamna Anica: Fiica mea! Femeea, când vrea să-şi execute vre-un plan, trebue să le ştie toate, chiar şi să moară în cas de lipsă. Adecă să se ştie preface că moare!

Dora: Vărul meu Iancu e aşa de dur şi de necioplit, încât se lasă să fie amăgit foarte uşor.

Doamna Anica: Nu crede! Instructorul său, om foarte pedant, i-a schimbat mult mintea şi firea.

Dora: Nori uşori mamă, cari dispar iute la raza soarelui ochilor mei! (Un servitor intră cu toba. Dora o ia dela el.) Ah! Iată toba. Am s'o bat şi să dau signalul de alarmă, ca s'audă satul întreg. (Bate toba. Ceice dorm sar în sus spăriaţi).

Coconul Costică: Ce e? Ce sgomot e acesta? (Vede damele). Ah! Pardon! Mii de scuze!

Iancu: Bine, da ce-i asta? Au năvălit Turcii şi-au luat satul?

Domnul Somnulescu: (Văzând pe soţia sa). Tu eşti scumpa mea? Bine, dar ce-a fost? Sigur v'aţi certat iarăşi cu servitoarea.

Doamna Anica: Iar faci glume proaste? Seamănă cumva glasul meu cu glasul tobei?

Domnul Somnulescu: Ba-i şi mai şi! Adecă pardon! A bătut cineva toba? Uite, cum se poate omul înşela! Eu credeam că e glas de cocoană tânără.

Doamna Anica: Tu eşti făcut anume pentru a fi înşelat.

Dora: Inţeleg, că tata doarme niţel, de ameazi, căci aşa e obicinuit. Şi înţeleg şi pe vărul Iancu, care numai când doarme nu face nebunii. Dar pe dumneata, cocoane Costică, nu te înţeleg? Cum poţi să dormi, când eu anume te-am adus din oraş ca să-mi ţii de urât?

Costică: Frumseţa dumnitale m'a îmbătat şi m'a făcut să adorm, pentruca să-ţi văd portretul şi 'n vis.

Dora: (Aparte.) Frumos vorbeşte. (Tare.) Altădată să n'o mai faci. Iar acum vino cu mine să cântăm ceva la pian. Un duet frumos. Vere Iancule! Sărută-mi mâna!

Iancu: Aud? Şi adecă de ce? Pentrucă mi-ai pus astăzi în mâncare piper în loc de zahăr?

Dora: Şi n'a fost bine? Tot ce mănâncă bărbaţii, trebue să fie aromatizat din partea femeilor. Şi nu e bine să se întrebuinţeze totdeauna zahăr, că vi-se strică dinţii şi stomacul. Să mergem domnule Costică! (Ii dă braţul şi ambii ies).

(Va urma).

pentru agendele scripturistice şi doi bărbaţi de încredere pentru verificarea procesului verbal al conferenţei. Se alege notar parohul Sever Cheţianu din Brateiu, iar bărbaţi de încredere Ioan Fodorean, din Moşna şi Vasile Isailă, din Biertan.

Se ceteşte apelul nominal şi se constată, că din 32 parohi 22 sunt presenţi, iar 10 absenţi şi anume: 1. Nicolae Manovici, din Chesler, 2 Ambrosie Marcovici, din Curciu, 3 Aug. Istrate, din Idiciu, 4 Ioan Dorca, din Ibişdorf, 5 Dion. Chendi, din Şaroş, 6 Simion Mihălţan, din Şaldorf, 7 Nicolae Dorca, din Şoala, 8 Radu Marcovici, din Şmig, 9 Petru Mineiu, din Ştenea, 10 Ioan Marian, din Velţ. Dintre cei absenţi s'au scuzat: Ioan Dorca, Petru Mineiu şi Simeon Mihălţan, pe cari conferenţa aflând motivele acceptabile, îi scuză. Cât priveşte pe ceilalţi absenţi, întrucât nici ulterior nu şi-ar fi justificat absenţa, se hotăreşte pentru fiecare câte o pedeapsă de 10 cor. în favorul înfiinţândei biblioteci tractuale.

Urmează la ordinea zilei discuţia asupra modului cum s'a oficiat serviciul divin.

Se încinge o discuţie animată la care iau parte mai mulţi membri ai conferenţei, dintre cari notez pe G. Iacob, Teofil Holerga, Ioan Fodorean şi Z. Sas, cari cu bunăvoinţă şi cu pricepere au făcut celebranţilor preoţi cele mai corecte observări, pe cari numiţii le-au şi luat la cunoştinţă cu mulţămită.

După încheerea discuţiei prezidentul reasumând toate observările făcute de antevorbitori constată, că serviciul divin s'a îndeplinit cu demnitatea recerută. Puţinele neajunsuri observate la unul din celebranţi, sunt provenite mai mult dela natură decât din vina lui şi au fost scoase la iveală numai pentruca să-şi dee silinţă, că acele pe viitor să dispară.

Asemenea se constată, că predica din pericopa zilei cu textul „Mulţi sunt chemaţi, dar puţini aleşi", compusă şi rostită înaintea poporului din Biertan de parohul Blăjelului Z. Sas a fost deplin succeasă, pentru care autorului i-se exprimă mulţămită.

Conform programei urmează la ordinea zilei cetirea disertaţiunii despre tema: „Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională şi causele cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar".

Elaboranţi: George Iacob, din Buzd şi Ioan Marian, din Velţ, dintre cari cel din urmă e absent.

Parohul George Iacob îşi ceteşte tema, iar membri conferenţei o ascultă cu atenţiune.

După o frumoasă întroducere autorul întră în meritul obiectului, împărţind îndatoririle preotului faţă de şcoala confesională în două grupe şi anume: în îndatoriri impuse şi circumscrise de paragrafii legilor şi în îndatoriri impuse s'au reclamate parte de împrejurări, parte de interesul ce trebue să avem fiecare faţă de şcoală şi prin aceasta faţă de biserică în al cărei serviciu ne aflăm. Trecând peste îndatoririle din grupa I., cari şi aşa se află în paragrafii normativelor, regulamentelor şi în legile ţării, destul de bine lămurite şi specificate, se ocupă pe larg cu îndatoririle din grupa a II-a, cu deosebită considerare la referinţele tractului Mediaş.

Tractează pe larg causele, cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar, între cari scoate la iveală locul (posiţia, situaţiunea comunei), mediul în care trăim, gradul de cultură al poporului, gradul de cultură al învăţătorului, facultăţile fisice şi psihice ale copiilor, ocupaţiunea şi starea materială a părinţilor, şi după fiecare din acestea cause arată îndatoririle, precum şi mijloacele pentru delăturarea lor. Terminându-se cetirea acestui operat, presidiul deschide discuţia şi invită pe membri a se pronunţa în meritul obiectului.

Conferenţa preoţească constată, că autorul s'a achitat cu demnitate de sarcina luată asupra sa, presentând o lucrare temeinică şi bine exhauriată din toate punctele de vedere. Drept aceia hotăreşte a i-se aduce mulţămită protocolară pentru zelul desvoltat şi a se publica lucrarea în *„Telegraful Român"*.

Se dă cetire rezoluţiunei conzistoriale Nr. 3576 Bis. 1907, prin care se aproabă concluzele conferenţei anului trecut. Preoţilor Sever Cheţian din Brateiu şi Georgiu Iacob din Buzd, cari la conferenţa preoţească din anul trecut au prezentat lucrări bine studiate, Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan le exprimă mulţămită pentru zelul desvoltat, iar regulamentele aprobate se întroduc în mod obligator pentru toate parohiile din tractul Mediaşului.

Conferenţa ia această rezoluţiune spre plăcută ştire şi hotărăşte, ca regulamentele, şi anume: „Regulamentul pentru creşterea tinerimei adulte" şi pentru înfiinţarea de fonduri să se tipărească în contul parohiilor din tract.

Se cetesc mai multe ordinaţiuni consistoriale şi se iau spre ştire şi conformare.

Urmează la ordinea zilei cetirea raportului comisiunei însărcinate cu cenzurarea rapoartelor întrate dela singuraticii preoţi. Prezidiul aduce la cunoştinţă, că mai mulţi preoţi n'au înaintat la timp rapoartele şi că şi aceia, cari au înaintat rapoartele la timp, nu le-au făcut în modul recerut.

Deci, pentruca preoţimea tractuală să fie în curat cu datele ce au să conţină acele rapoarte anuale, dă lămuririle necesare şi invită conferenţa a statori timpul până când să se înainteze în fiecare an acele rapoarte oficiului protopresbiteral? Conferenţa luând spre ştire inviaţiunile date, statoreşte ca termin ultim pentru înaintarea rapoartelor anuale ziua de 31 Decemvrie a fiecărui an, ca astfel oficiul prot. de cu bună vreme să le poată da comisiunei spre studiare şi raportare în proxima conferenţă.

Urmează la ordinea zilei statorirea programei pentru conferenţa viitoare. Din considerare la timpul înaintat conferenţa realege comisiunea din anul trecut, constătătoare din preoţii George Iacob, Ioan Todorean şi Sever Cheţian, cari în frunte cu prezidentul-protopop să statorească programa, precum şi locul unde să se ţină conferenţa viitoare.

Părintele Ioan Avram din Şeica-mare îşi exprimă dorinţa, ca conferenţa viitoare să se ţină în parohia dânsului, în urma căreia conferenţa statoreşte ca loc de întrunire pentru conferenţa proximă comuna Şeica-mare.

Terminate fiind agendele conferenţei preoţeşti, prezidentul în cuvinte alese mulţămeşte membrilor pentru ţinuta deamnă şi impunătoare arătată înaintea poporului din Biertan, precum şi pentru zelul cu care au concurs la rezolvarea agendelor puse înainte şi între urale de „să trăiască" închide conferenţa.

A urmat masă comună în spaţioasa sală a hotelului comunal din Biertan. In decursul mesei s'a toastat de către Preaonoratul Domn protopop pentru Excelenţa Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan*, iniţiatorul întrunirilor noastre preoţeşti, iar pentru parohul locului a toastat Ioan Dordea din Haşeg. Apoi ne-am îndepărtat la parohiile noastre, ducând cu noi puteri noauă şi dorinţa ferbinte, ca experienţele căştigate în această conferenţă să le punem în serviciul înaintării şi prosperării mult încercatului nostru popor.

Sever Cheţian
not. al conf.

NOUTĂŢI.

Marele Duce Vladimir în România. Vineri la ameazi a sosit în Bucureşti marele duce Vladimir, unchiul Ţarului Nicolae II. cu soţia, pentru a întoarce Regelui Carol visita făcută Ţarului la Petersburg. Li-s'a făcut primire frumoasă în Bucureşti, aşteptându-i la gară Regele şi Regina. La prânzul dat la palat a toastat Regele Carol pentru familia Ţarului şi familia marelui duce Vladimir, iar acesta a răspuns accentuând, că visita aceasta a sa la curtea regală din România, va *„contribui să strângă sentimentele de amiciţie şi recunoştinţă între România şi Rusia"* şi ridică păharul în sănătatea Regelui, Reginei şi a familiei regale *române.*

*

Părechea regală din Spania nu vine deocamdată la Viena, cum îi era planul, din cauza boalei Maiestăţii Sale. Va merge la Londra, şi când se va reîntoarce de acolo se va abate pe la Viena, dacă până atunci sănătatea Monarhului nostru va fi pe deplin restaurată.

*

Dela „Academia Română". In şedinţa publică ţinută Vineri, dl *Tocilescu* a adus elogii memoriei decedatului membru *Haşdeu*, dl *Erbiceanu* a donat Academiei mai multe manuscripte vechi, iar dl A. D. *Xenopol* a ţinut o conferenţă foarte interesantă, despre luptele lui Vlad Ţepeş contra Turcilor, care a fost întreruptă, fiind lungă, pentru a fi continuată în şedinţa viitoare.

*

Calendariul arhidiecezei noastre pe anul 1908, cuprinzând pe lângă datele calendaristice necesare *şematismul bisericei* noastre, apoi o evidenţă folositoare pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici şi învăţători şi în fine o bogată parte literară, a apărut deja. Preţul este cel obicinuit de 80 fil. Se poate procura dela librăria arhidiecezană.

*

Procesul „Luptei". Luni s'a pertractat la curtea cu juraţi din Budapesta primul proces de presă al ziarului *„Lupta"* organul clubului deputaţilor naţionalişti români. Redactorul responsabil *Vasile Macrea* a fost declarat vinovat şi pedepsit cu *opt luni* temniţă de stat şi 800 cor. amendă în bani. S'a dat recurs de nulitate.

*

Expoziţia de copii din Ilimbav a avut rezultat desăvârşit. Fruntaşii din ţinutul Hârtibaciului şi-au dat întâlnire la această lucrare de interes umanitar higienic. Vre-o 80 frumoase odrasle ale Românului luiau format preţiosul material al pitoreşte expoziţii. Comitetul Reuniunei agricole la această sărbare a poporului nostru a fost reprezentat prin dnii Dr. P. Şpan, Vas. Stan, Dr. Lucian Borcia, R. Simu şi Vic. Tordăşianu, iar medicii din comitat prin dl Dr. Ilie Beu, Dr. Ilie Iancu şi Dr. I. Eisenmayer. Raport amănunţit vom da în unul din numerii viitori.

*

La „Fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace" din prilegiul sărbărilor jubilare ale „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" au mai dăruit Vasile Mereţ, presbiter şi învăţător în Bod, Dr. Alexandru Vasilie, advocat, ambii câte 1 cor., Nicolae Ban, curelar, notarul Reun. mes. şi Aron Oprean, pantofar, ambii din Poiana, câte 50 bani, Aurel Barbu şi soţia sa Elena n. Reou, ambii înv. în Tălmăcel 2 cor., Ioan Fanea, notar în Tălmăcel şi soţia sa Aurelia n. Indrieş 1 cor., Cornel Roman, directorul staţiunei agronomice (Bucureşti) 2 cor., adm. prot. al Haţegului Avram Păcurar, prot. în Hunedoara şi soţia sa n. Boldin, 10 cor.

*

Concert. Domnul Iulius Schaeffer, *cunoscutul şi bine apreciatul pianist din Sibiiu dă* Vineri, 18 Octomvrie n. *un concert în sala dela* „Unicum". *Programul îl vom publica în numărul viitor.*

*

„Nepotul răsfăţat". Incepem astăzi să publicăm la foiţă piesa, jucată sub titlul „Malitiosul" (Sburdalnicul) cu succes frumos acum de curând de către meseriaşii români din loc în teatrul orăşenesc, şi comunicăm cetitorilor şi tuturor diletanţilor, că va fi reprodusă şi în broşură, pe spesele reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu, ca prima broşură a *„Bibliotecei meseriaşilor români"*.

*

O măcelărire înfricoşată. In comuna Cristian de lângă Braşov s'a năpustit o patrulă de husari asupra mai multor ţărani români nevinovaţi, rănind grav 18 inşi. Cauza acestei măcelării a fost o ceartă împreunată cu bătaie ce a isbucnit la locul de joc între nişte ficiori români şi husari. In această încăerare un husar a fost lovit de un ficior cu cuţitul. A plecat atunci imediat în casarmă, şi a adus patrula, care fărăa întreba cine e vinovat s'a apucat să lovească în toţi ţăranii cari erau de faţă, măcelărindu-i fără cruţare. Un sas care privea la joc de asemenea a primit mai multe răni grave. Teroarea aceasta a produs mare indignare între Românii şi Saşii din Cristian.

*

Moarte tragică. Primariul din Marienbad, *Dr. Ditl*, voind să plece cu trenul acasă, dela Viena, unde mersese în afaceri private, în momentul când voia să se urce în tren, a ameţit, a căzut la pământ şi în câteva minute a fost *mort.* A fost lovit de apoplexie.

*

Hiperzel. Căpitanul poliţiei române de graniţă dela Predeal, dl *Stoicescu*, a voit să facă inspecţiunea companiei sale. Pentru a putea face drumul mai scurt peste teritoriul Ungariei, a cerut voie, prin ministerul român de răsboiu, dela ministru apărării din Ungaria să-i conceadă a merge cu trenul până la Braşov şi de acolo mai departe. Ministrul ungar a şi conces aceasta. Totuşi la gara din Braşov un detectiv s'a apropiat pe căpitan şi l'a deţinut. Căpitanul *Stoicescu* a fost silit a merge la căpitănia oraşului Braşov şi a se plânge pentru deţinere. Căpitanul oraşului şi-a cerut scuzele pentru aceasta greşală şi puse pe căpitanul român imediat pe picior liber. Şi cu *zelosul* detectiv ce se va întâmpla?

*

Cel mai lung roman. In Japonia a apărut la anul 1869 cel mai lung roman din întreagă literatura lumii. Are 106 tomuri mari şi autorul, *Kiong-Fe-Bakin*, a lucrat la el 40 de ani.

*

Agitator american. La Zsolna poliţia a pus mâna pe un periculos agitator, cu numele *Polacovici*, care venise din America cu scopul se împartă bani şi tipărituri revoluţionare printre Slovacii de acasă. S'au aflat la dânsul 5500 coroane, cari au fost confiscate. E mai de crezut, că bietul om venise îndărăt din America pentruca să-şi plătească datoriile şi să-şi răscumpere casa şi moşia!

*

Din cauza foametei. Un călător care venea dela Canada de Nord la New-Jork povestea, că indigenii din Canada, din cauza lipsei mari de alimente, au început a mânca carne de om. Un indigen tinăr i-ar fi mărturisit că unchiul său a omorît vre-o 8 oameni, pentru ai consuma. O mamă a înebunit de foame şi şi-ar fi mâncat ambii săi copii.

*

Constituire. Societatea de lectură „Inocenţiu M. Clain" a teologilor din Blaj s'a constituit pentru anul 1907/8 alegându-şi următorul comitet: Prezident: Aug. Folea t. an. IV., viceprezident: Iuliu Maior teol. an. III., secretar: Valeriu Opriş, t. an. IV., arhivar: Onoriu Savu, teolog an. III., cassar: Petru Domşa, teolog an. III., controlor: Iustin Poruţiu, teolog anul II., bibliotecar: Augustin Ciungan, t. anul II., vicebibliotecar: Victor Neamţ, t. anul I., notar: Longin Corcheş, t. anul I., membrii în comisia literară: Vasile Berinde şi Aurel Tubas, teolog anul IV., Alexandru Brumar şi Emil Sasu, teolog anul III., I. Pop şi Octavian Bugner t. an. II., Ştefan Suciu şi Ioan Brad t. an. I.

*

Omor din ură confesională. Economul Andreiu Schencker din Paks, un credincios al bisericii evangelice, avea de soţie o catolică. Părechia a fost binecuvântată cu mulţi copii, dintre cari fiii au urmat religiunii tatălui şi fiicele religiunii mamei. Cu cât creşteau însă copiii, cu atât divergenţele confesionale dintre soţi şi copii deveneau tot mai acute. Adeseori dejenerau în certe şi bătăi. Ba în cele din urmă aparţinătorii diferitelor confesiuni se urau de moarte. Această ură isbucni în zilele trecute în un mod îngrozitor. Din un lucru de nimica, fiul cel mai mare Andreiu ajunse iarăşi în ceartă cu mamă-sa. In mânie scoase revolverul şi puşcă asupra mamei sale, omorând-o la moment. Nenorocitul fiu a fost imediat deţinut.

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română", numărul 6 pe Septemvrie 1907, a apărut cu cuprinsul următor: Preoţii rurali şi răscoalele ţărăneşti. Câteva cuvinte despre dreptul bisericesc. Viaţa nomadă a vechilor Evrei. Incercări poetice din 1793. Ciprian. Catagrafia bisericilor bucureştene. Virtuţile cardinale. Psalmii. Predică contra beţiei. Respectul şi fanatismul Iudeilor pentru Sfânta Scriptură. Tablou de parohiile vacante. Inştiinţare.

*

„Odată", amintiri, schiţe şi nuvele de *Em. Gârleanu*, a apărut în Nr. 292 al *Bibliotecii pentru toţi*. Preţul 30 bani, de vânzare la toate librăriile. Catalogul complect al Bibliotecei pentru toţi a se cere Librăriei editoare Alcalay. — Bucureşti.

*

„Flacări", e titlul unui volum de poezii, apărut de curând în Bucureşti, tipografia institutului de arte grafice „Eminescu". Are 100 pagini. Autorul e *Corneliu Moldovanu*, care a pus sub tipar şi al doilea volum, întitulat *„Cântarea cântărilor"*, în versuri, după Biblie.

Teatru.

Luni s'a dat opereta *„Zigeunerbaron"*. Teatrul a fost bine cercetat, însă nu plin. Păcat. Pentrucă representaţia a meritat o casă plină de tot. Tenorist ca domnul *Seemann* nu se prea aude şi vede pe scene din provinţă. E foarte bună apoi şi dra *Wilfried*, o cântăreaţă simpatică şi cu bună şcoală. A treia putere nouă iarăşi bună, e dl *Fay*, baritonistul. Marţi s'a repetat tragedia *„Menonit"*, cu care s'a deschis sesiunea, iar astăzi Mercuri se dă *„Die grosse Gemeinde"*, comedie în 3 acte şi mâne Joi opereta *„Vogelhändler"*.

Mame cari îşi alăptează

înseşi copiii, îşi câştigă foarte repede putere nouă şi poftă de viaţă prin Emulsiunea lui SCOTT. Emulsiunea lui SCOTT e gustoasă, produce apetit şi ajută la mistuire,

întăreşte sănătatea

şi întăreşte întregul organism; totodată are şi asupra micului copil cea mai favorabilă influenţă şi îi dă o coloare roşie la faţă, îl face robust; o bucurie duplă pentru părinţii iubitori. 7 (276) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C 250.
De cumpărat în toate farmaciile.

Nr. 555—1907 [290] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră din Galaț se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor.
2. Cuartir în edificiul școlar și lemne pentru încălzit și folosința grădinei școlare.

Reflectanții la acest post să-și înainteze cererile de concurs în terminul indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral al tractului ort. român al Bistriței, în conțelegere cu comitetul parohial.

Blașfalăul-de-sus, în 20 Septemvrie 1907.

Vasile Bălan
adm. protopresb.

Nr. 460 [289] 3—3

Concurs.

Pentru instituirea unui capelan cu drept de succesiune lângă parohul Ioan Pataki în parohia de clasa a II-a Berghin cu filia Colibi, pe basa decisului Preaveneratului Consistor arhidiecezan dtto 18 Septemvrie a. c., Nr. 10140 B., se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt: jumătatea venitelor preoțești fasionate în tabela B, pentru întregirea dela stat.

Concurenții au sa-și aștearnă cererile, instruite conform normelor din vigoare, în terminul susindicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Sebeș, 23 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 451/1907. 3—3

Concurs.

Pe baza §-lui 63 din Statutul Organic, combinat cu §. 23 punct 5, și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter, votat de congresul național-bisericesc al metropoliei noastre sub Nr. 136 din 1888, prin aceasta conform ordinului Preavenerabilului Conzistoriu arhidiecesan Nr. 11338 Plen. 1906 — se publică concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în nou înființatul tract al Geoagiului.

Fiitorul protopresbiter ca atare, până la devenirea în vacanță a parohiei centrale Geoagiul-de-jos-Suseni, unde și până atunci își va ținea cancelaria, — va ocupa parohia vacantă Feredeu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1) venitele parohiei de clasa a III Feredeu, statorite în coala B. din întregirea venitelor preoțești dela stat;

2) venitele protopresbiterale, anume: salariul din dotațiunea statorită din fondul „Rudolfin“ cu adausul de salar împreună cu repartițiunea protopresbiteratului;

3) taxele ce incurg pentru vizitarea comunelor tractuale și pentru alte funcțiuni speciale.

Concurenții au să documenteze cualificațiunea prescrisă prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888, și concluzele lor instruite cu toate documentele necesare să le aștearnă consistoriului arhidiecezan în răstimp de 30 de zile dela prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“ alăturând la documente și o tabelă de cualificațiune după rubricile indicate în provocatul regulament congresual, § 12.

Concursele, întrate după expirarea terminului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Dat în ședința comitetului protopresbiteral al tractului Geoagiu, ținută în Geoagiul-de-jos-Suseni, la 21 Iunie 1907.

Vasile Domșa m. p. pretopresbiter adm. prez.   **Ioan Iancu** m. p. notar.

Orăștie, 23 August 1907.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Se primesc
Doi învățăcei
la
Nicolae N. Țintea
comerciant
în Săliște comitatul Sibiiului.
(291) 2—3

ANUNȚ!

Abecedarul de Dr. I. Stroia, Dumitru Lăpădat și I. Crișan, care e compus după cele mai practice abecedare existente și Cartea de cetire pentru anul al doilea de școală se pot procura dela Librăria arhidiecezană și dela autori în Săliște. Prețul Abecedarului e 40 fil., a Cărții de cetire 50 fil. cu rabatul obicinuit. (271) 6—6

FABRICA DE ACID CARBONIC
a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ
— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de
ACID CARBONIC
natural, curat chemic și fluid,
din isvoarele de acid carbonic din Buziaș, cari sunt renumite în toată lumea prin producțiunea de sodă pentru cârcimari și pentru alte scopuri industriale.
Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puțin veritabil.
Serviciul este de încredere și foarte conștiențios
APA MINERALĂ și VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ
se capătă în sticle de 1/1 și 1/2 litru.
— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —
Apă de masă de prima clasă!
Informațiuni dă cu cea mai mare promptitudine:
Fabrica de acid carbonic și speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.
Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.
(286) 4—100

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Prețul aparatului mare e cor. 8·— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6·— folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. [11] 5

„ Espediție din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colțul.

Ad Nr. pp. 917—1907 [298] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa a III a Someșul cald cu filia Lăpuștești, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat. Doritorii de a reflecta la acest post, au a-și așterne suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu până la terminul sus indicat și a se prezenta în vre-o Dumineсă ori sărbătoare la sf. b'serică, ca să fie cunoscuți din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral român gr. or.

Cluj, 12 Septemvrie 1907.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 442—1907 of. ppresb. [296] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa a II-a Negrilești, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și așterne rugările, instruite conform normelor în vigoare, în terminul deschis, statorit mai sus, la subsemnatul oficiu protopresbiteral și a se prezenta în timpul și după modul provăzut în regulamentul parohial la biserica din parohie în vre-o Dumineсă ori sărbătoare pentru a cânta resp. a celebra și cuvânta.

Deș, 14 August 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Deș, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Teodor Herman
protopresbiter.

☛ **Pălării**
păroase pentru preoți români à cor. 8·— și extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eftine
Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roșie“.
La comande din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 22—23

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de
casse de fier și oțel
priv. ces. și reg. a dlui **G. Oszy,** îmi iau voe a aduce la cunoștința Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** și după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier și oțel panțerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze și americane **sigure contra focului** și **spargerei** pentru care dau **deplină garanție.**

Atrag atențiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, și prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:
E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

[151] 3—6

☛ Cataloage de prețuri la cerere gratis și franco. ☚

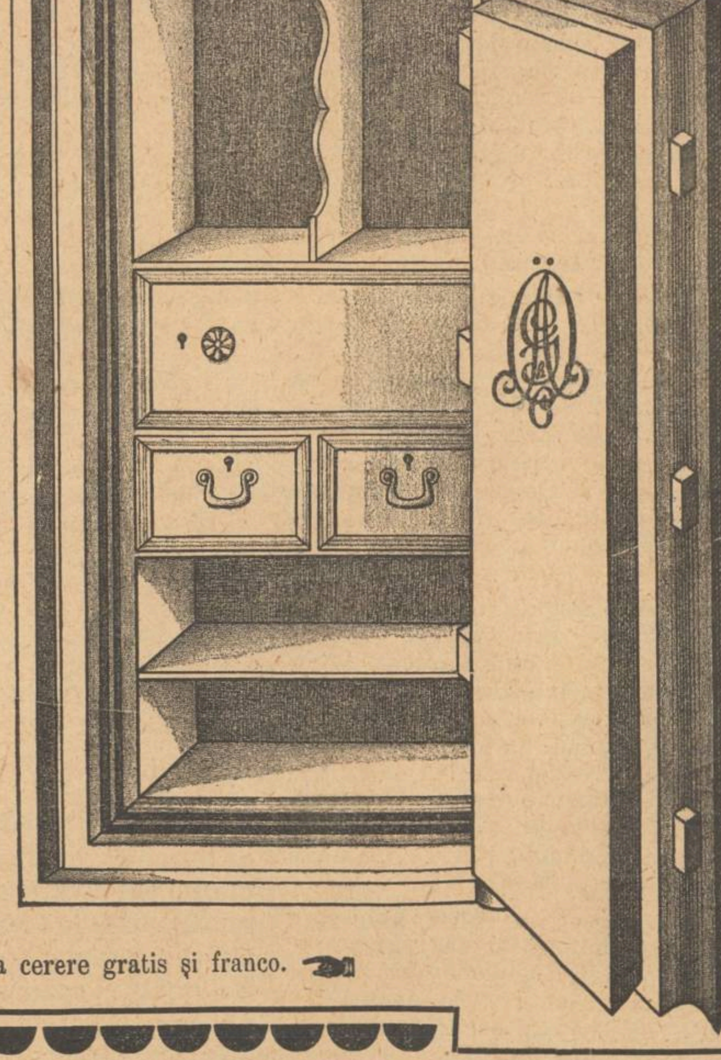

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 108 Sibiiu, Sâmbătă 6/19 Octomvrie 1907 **Anul LV.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Boala Monarhului.

Sibiiu, 18 Octomvrie n.

Ştirile mai nouă, venite dela Viena, vor fi primite cu nespusă bucurie din partea popoarelor din imperiul austro-ungar, precum şi din partea întregei străinătăţi. Ele ne spun, că starea sănătăţii Maiestăţii Sale, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I, s'a îndreptat spre bine, şi că orice nouă complicaţie şi primejdie e acum eschisă cu desăvârşire.

De altcum din capul locului motive de îngrijorare n'au existat, dupăce boala Maiestăţii Sale era un mic catar şi o bronşită trecătoare, cari puteau să devină primejdioase numai prin complicaţii ulterioare, de cari însă medicii Maiestăţii Sale s'au îngrijit, ca corpul şi de altcum oţălit şi resistent al celui mai bătrân dintre monarhii lumii să fie cruţat. Nu l-au lăsat să se culce peste zi, pentruca boala să nu treacă la plămâni, şi nici n'a trecut.

Că boala n'a fost de natură gravă, se poate vedea şi din faptul, că medicii n'au publicat obicinuitele buletine despre mersul boalei, fiindcă ţineau cu totul de prisos punerea lumei în cunoştinţa peripeţiilor prin cari trece un guturaiu, o răguşală, o bronşită din cele mai obicinuite, pentru a ajunge la însănătoşarea sigură.

Şi totuşi, lumea era alarmată, la noi şi în străinătate. Bursele dela Viena, Berlin şi Budapesta se orientau totdeauna după ştirile primite din castelul dela Schönbrunn, iar curţile europene primeau prin fir telegrafic ştiri amănunţite dela ambasadorii lor din Viena despre mersul boalei, aproape în fiecare cias. De sine înţeles apoi, că şi popoarele credincioase ale Maiestăţii Sale, cu durere în inimă şi cu frică în oase ceteau şi mai cetesc lungile informaţii ce le aduc gazetele despre starea sănătăţii bunului lor părinte.

Nu e mirare. De aproape şase zeci de ani trăesc împreună, Monarhul şi popoarele sale, pe cari sentimente de gratitudine, pe lângă sentimente de înaltă umanitate, le fac să stee cu gândul tot la Domnitorul lor şi să-i dorească grabnică şi perfectă însănătoşare.

Mai joacă apoi rol însemnat în această îngrijorare a lor şi temerea de necunoscutul ce ar putea să vină cu privire la eventuala nouă conducere a monarhiei, de schimbarea ce s'ar naşte în viaţa internă a monarhiei, precum şi în raporturile ei cu străinătatea. De aci şi interesul cel mare al curţilor europene faţă de boala Maiestăţii Sale, mai mare chiar decum fusese cel dat boalei împăratului Wilhelm I. şi împăratului Frideric al Germaniei, şi altor domnitori mari.

Toată lumea simte şi crede adecă, că o schimbare mare are să se întâmple în casul unei catastrofe. Marele ziar englez „*Daily Telegraph*“ scria nu tocmai de mult următoarele: „*Un rău mai mare n'ar putea da peste Europa, decât moartea bătrânului Impărat Francisc Iosif, stăpân pe iubirea supuşilor săi de diferite neamuri şi pe stima tuturor domnitorilor din lume, ca al căror nestor este venerat. Prăbuşirea imperiului dualistic, care ar trebui să atingă interesele tuturor puterilor europene, ar forma o nefericire de neîndreptat şi ar da naştere unei probleme, pentrn a cărei resolvare încă nu s'a născut bărbatul de stat*“. Şi le scria acestea ziarul englez, când nici nu se ştia, că Maiestatea Sa e bolnav.

Străinătatea deci se teme de *complicaţiuni* în viaţa internă a monarhiei în cas, că Maiestatea Sa închide ochii, şi tot de aceea ce ar *avea să vină* sunt îngrijorate şi popoarele credincioase ale Maiestăţii Sale. Pentrucă nu ştiu ce va veni! Acesta e motivul deci, că întreaga lume din inimă curată doreşte deplină însănătoşare Maiestăţii Sale şi o îndelungată domnie, spre liniştirea şi bucuria tuturor, — dorinţă pe care rugăm şi noi cerul să o împlinească.

Soartea şcoalelor româneşti în secolul al XX-lea.

Sub titlul acesta publică „*Gazeta Transilvaniei*“ din Braşov nişte articole de actualitate, bine simţite. Le reproducem şi noi, dupăcum urmează:

I.

Anul 1907 a fost fatal pentru poporul român din Ungaria. Dar care an nu a fost fatal, din şirul anilor de suferinţă?

1907 este unul din cei mai negri ani pentru noi, căci în primăvara acestui an s'a pus în lucrare o nouă campanie contra şcoalelor noastre. Deputaţii activişti ai Românilor au susţinut în dietă o luptă destul de înfocată. Ei au suferit mult dela aceia, cari mai bine ar fi ascultat orice, numai ce au ascultat — să nu fi ascultat!

S'a sculat întreaga românime şi a protestat, — însă proiectul de lege n'a rămas proiect, ci s'a făcut lege.

Românii prin 1879, când s'a adus legea, ca în şcoalele poporale confesionale să se înveţe ungureşte, au cugetat, poate că aceasta va fi ultima lege în astă privinţă. Au cugetat, poate că cu aceasta lege se va pune limită îngerinţei celor dela cârmă în afacerile interne ale şcoalelor susţinute de popor.

Sed, alea jacta erat!...

Ei n'au ştiut, că aceste legi sunt numai preludiul altor legi, mai grele, mai îngreunătoare pentru şcoala confesională... Ei n'au socotit, că natura va să poată face în Ungaria şi salturi mortale, precum a făcut chiar cu legea nouă pentru şcoale din anul acesta, care asemenea poate să fie numai un al doilea preludiu pentru alte legi, pentru altă lege.

Cei dela cârmă au adus legea. Ce să facem *acum* noi, ce să facă acum Românul, *cum, pe ce bază să stea*, în faţa acestei legi?...

Căci: Şcoala să ţi-o laşi, ar fi cea mai mare ruşine, şi tot trecutul poporului român de 18 secole s'ar îngropa în mormântul dispreţului şi al nedemnităţii. Iar şcoala să ţi-o susţini întru toate, după prescrisele legii nouă, e greu. E prea greu pentru un popor sărac, pentru sătuleţe mici fără fonduri, fără avere. E greu, prea greu, să o susţini cu sat sărac şi cu oameni săraci.

Din două rele, — vei alege pe cel mai mare şi mai jignitor, — sau vei alege pe cel mai mic — şi mai suportabil?

Să-ţi laşi şcoala, cu care ai trăit zeci de ani, şcoala, o tradiţiune naţională şi o pepinieră pentru edemţiunea slujitorilor altarului, şcoala, un leagăn şi o mamelă pentru pruncii, cari vreau să fie şi ei, ce au fost tata şi mama lor, şcoala, strugurul viiei româneşti! O, par'că e imposibil! Şi chiar şi renegaţii ar tresări, când aceasta supoziţiune ar deveni faptă!

Să o susţini mai departe, să areţi că poporul român trece la ordinea zilei peste toate evenimentele furtunoase, — că el tot el e, — şi tot el rămâne ori unde şi ori când. O, aceasta ar fi răul cel mai mic. Dar greu este să stai pe lângă el, greu este să-l poţi înfrunta, mai cu seamă în timpul prezent, care timp ne-a aflat nepreparaţi, neorganizaţi, săraci, fără fonduri, fără avere, fără popor rustic, cult şi deşteptat.

Şi apoi iarăşi, din nedeşteptarea poporului ţăran, — sinistra consecuenţă: „El nu poate fi, decât ceea ce este!“ Şi în acest stadiu, el e în stare să facă multe nărozii, atunci, când i-se cere să plătească la popă şi la învăţător mai mult decât poate da, ori decât vrea să dea.

De unde, „în situaţiunea prezentă?“

Cum mai putem noi sta în faţa poporului, când pe terenul, să zicem de salarizare, învăţătoresc, natura şi-a făcut salturile sale, când dela 150 fl. ori 200 fl. cu cari în genere se plătiau învăţătorii până pe la anii 1890 şi cari învăţători, încă ştiau să înveţe destul de bine, mai cu seamă veteranii din şcoala lui Petri, câţi adică mai erau în viaţă, apoi cei din şcoala lui Pop Ştefan şi Solomon-Munteanu dela Blaj, cei din şcoala lui Popescu dela Sibiiu şi cei din şcoala lui Borgovanu dela Gherla, — s'a urcat salarul la 300 fl. plus cuincuenalul de 50 fl., — un ce îngreunător pentru bieţii Români — ţărani din sătuleţe cu câte 50 familii, ori 300 suflete.

Şi astăzi?

Cum să stăm *astăzi*, cum mai putem noi sta astăzi în faţa poporului, predicându-i şi perorându-i să-şi susţină şcoala, când legea nouă prevede pentru învăţătorul confesional de douăori atâta danie, atâta leafă din chimirul bietului om din misera plebs contribuens?

Da, căci ministrul a voit să aibă plată bună aceşti „pioneri ai culturii“, precum i-a numit el pe învăţătorii din Ungaria.

Cum vom mai sta astăzi în faţa poporului? Cum se poate lua acest popor cu buna şi să-l încurajăm, — când, dupăcum se ştie, mulţi învăţători chiar jubilează din această causă şi văd o auroră de aur zimbitoare sorţii lor, cari poate ar vrea ca şcoala lor confesională să devină de stat şi ei dimpreună cu acea şcoală să devină învăţători de stat?

Este trist adevăr acesta, dar în timpuri triste adevărurile triste trebue să se spună!

Cum vom putea să ţinem astăzi pe popor lângă şcoala sa, când el are în vecinătate şi la îndemână atâtea şcoli de stat, la cari trimiţându-şi copiii n'are să plătească nimic? Şi nu puţină putere îţi trebue, ca să poţi reţinea pe cineva de a primi un dar ce i-se face.

Este deci grea, de tot grea cercarea ce l-a ajuns azi pe poporul român în viaţa sa şcolastică. Şi e prea penibilă situaţiunea, în care se află, situaţiune agravată prin legea nouă şcolastică, care să nu credeţi, că e productul anului acestuia, căci ea îşi are sorgintea în vremile de mai nainte, cu mult, şi a început a se naşte în anii 1848, când se striga: „Minden ember legyen ember és magyar!“

De ce şi din cari cause acea idee de lege nu şi-a putut ajunge stadiul pubertăţii până acum, — o ştie fiecare foarte bine!

Şi l-a ajuns tocmai la începutul secolului al XX-lea!!!

Ce joc al timpului, ce ironie a sorţii!!!

Puterea de muncă.

Avuţia cea mai de seamă a neamurilor e *puterea de muncă*, căci ea este adevărata viaţă; în urma ei trăeşte firicelul de iarbă şi prin ea se desvoaltă şi înaintează seminţiile.

Dorul după activitate e principiul fiinţei: *materie şi suflet, raţiune şi înţelegere.* Din dorul acesta s'au născut meşteşugurile şi tot binele de pe pământ. El a învăţat oamenii să scotocească, să se folosească de animale şi să-şi zidească case. In urma puterii de muncă a isvorât limba şi legea, ştiinţa şi arta. Din vremuri a hotărât mersul neamurilor şi astăzi tot puterea aceasta hotăreşte viaţa materială şi sufletească: cea materială să-şi ia formă, iar sufletul să se jertfească pentru o mai desăvârşită reîntrupare.

Puterea de muncă e viaţă, iar viaţa adevărată răsare din tăinuitele adâncimi ale sufletului naţional. Din sufletul neamului isvoreşte viaţa, şi prin viaţa aceasta se lămureşte şi întăreşte Duhul neamului. Lucrarea lor e plină de taină. Noi nu cunoaştem decât roadele: *limba, legea* şi *moşia.*

Sămânţia care nu stăpâneşte forţă de muncă, ori o stăpâneşte, dar nefiind conştientă de ea şi valoarea ei, şi-o cheltue fără rost, slăbeşte şi piere. Acesta e un adevăr, pe care ni-l grăieşte nu numai viaţa socială, intelectuală, ci mai vârtos viaţa naturală.

Neamul însă, care şi-a limpezit văzul sufletului şi-şi păstrează cu sfinţenie izvorul acesta de tărie, va învinge în răsboirea neamurilor.

Mai bine şi-au îngrijit izvorul acesta de viaţă naţională Nemţii şi Englezii. Şi aceasta din pricina că s'au ridicat mai îngrabă pe treapta curatei conştiinţi. Sunt conştienţi de avuţia aceasta vie, şi zilnic se ostenesc cu osârdie întru creşterea şi mărirea ei. Cea mai vie pildă e sistemul lor de creştere! De mic se dedă copilul, ca lucrul lui să aibă un scop bun; e vorba doar de întărirea şi lămurirea voinţei. Anevoe să-şi cheltue Neamţul energia fără vre-un scop. Munca lui e un râu vecinic curgător. Zi de zi urmează ea un puls regulat şi vecinic neîntrerupt.

Viaţa Neamţului, atât cea materială cât şi cea sufletească e disciplinată şi bine orânduită. Zilele lui de muncă sunt măsurate şi exacte; fiecare oară are destinaţia sa! Şi apoi să priveşti odată o câmpie din Germania; câtă economie de spaţ. Cât de măsuraţi sunt Nemţii! Ar zice cineva că ei n'au mâni şi picioare, ci adevărate compasuri. Marginile holdelor sunt tăiate cu foarfecile şi drumurile dintre ele drepte de par a fi măsurate de inginer. La noi, la moşiile noastre, trebue să ştiţi, că la capul fiecărei arături e loc de poţi întoarce plugul cu patru boi, iar despre drumuri nu mai vorbesc, cum vrea Românul să mâne şi vita să tragă. Şi acestei economii de spaţiu corăspunde în sufletul german o economie de timp. Neamţul nu se agită, nu se smacină înzadar, fiecare mişcare e la locul ei.

La noi? Putere de muncă decât nicăiri altunde; ne lipseşte însă din conştiinţă, n'a ajuns încă în înţelegerea noastră, prin urmare nici n'o ştim preţui. Unde s'a mai văzut oare atâta svârcolire, atâta agitaţie şi atât de puţină ispravă ca la bietul nostru neam?

Munca noastră nu e disciplinată, nu e orânduită, e întreruptă şi capriţioasă. Căci noi suntem încă un popor empiric, legat de gliă, o civilizaţie cârpită, ne lipseşte individualitatea inteligibilă. Idei abstracte avem puţine ori deloc. Icoanele, sensaţiile predominează, şi memoria noastră e mai mult o memorie de ordine sensaţională.

Din starea aceasta, sub orice raport, tristă pentru un neam ce trăeşte în veacul al XX-lea numai o educaţie potrivită duhului neamului ne va putea mântuì. Trebue, ca straturile cărturărimei să se închege în societăţi pentru desvoltarea trupului şi a minţii neamului, să înceapă o întreagă operă de educaţie, pentru a pune în relief caracterul propriu, fisionomia bine marcată şi originală, ce avem. Prin ea să se câştige în locul vechiului servilism noua încredere în sine şi avântul ce trebue pentru a birui.

N. R. Păunaş.

Din parlament. Şedinţa de Miercuri, 16 Octomvrie. Se ceteşte şi autentică procesul verbal al şedinţei premergătoare şi se dă cuvântul ministrului de interne, contelui *Andrássy*, care depune pe masa dietei proiectele de lege referitoare la *garanţiile constituţionale.* Cere să fie date spre studiare comisiunei administrative. Se decide în acest înţeles. Ia apoi cuvântul dl ministru-prezident Dr. *Wekerle* şi într'o vorbire mai lungă espune cuprinsul legilor despre reînoirea pactului vamal-comercial cu Austria, pe cari asemenea le depune pe masa dietei, împreună cu o propunere, referitoare la alegerea comisiunei pentru stabilirea *cuotei*. Se suspinde şedinţa pe 5 minute. După redeschidere se aleg comisiunile, se stabileşte ordinea de zi pentru şedinţa proximă, în urmă deputatul croat *Mazuranici* adresează guvernului interpelaţie în chestia stărilor de lucruri din Croaţia, în special în chestia numirii baronului *Rakodczay* în demnitatea de ban al Croaţiei. Şedinţa se încheie la oarele 3 şi un sfert. Eri *Joi*, s'au mai ales nişte comisiuni iar şedinţa proximă s'a anunţat pe *Marţi*, săptămâna viitoare.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Clujului.

Sebeşul-mare, 26 Septemvrie v.

Pe zilele 23 şi 24 Septemvrie a. c. v. a fost convocată conferenţa preoţească din tractul Clujului în fruntaşa comună Mănăşturul-Unguresc. Zile de mare serbare, zile de adevărată elevaţiune sufletească au fost acelea pentru Mănăştureni, cât şi pentru noi toţi, cari am luat parte. Dumінecă în 23 Septemvrie dimineaţa, ca spre Mecca alergau ţăranii din satele vecine. Cam pela 8 oare întreg Mănăşturul a fost pus în mişcare.

Sufletul acestei mişcări, preoţii, la glasul înălţător al clopotelor, au luat drumul spre locaşul lui Dumnezeu, urmaţi de mulţimea de popor. Din causă că biserica a fost prea mică, pentru a putea încăpea o aşa de mare mulţime, Dl protopresbiter *I. Roşescu* a aflat de bine, ca serviciul să se săvârşească afară, în cimiter.

Vre'o 10 preoţi, în frunte cu Dl protopop, îmbrăcaţi în odăjdii, gata de a servi, au eşit la locul destinat. Serviciul divin a fost condus de Dl protopop şi de preoţii G. Condor şi I. Stănescu, ear răspunsurile la liturgie le-au dat vr'o câţi-va învăţători din jur. Predica ocasională rostită de preotul Condor din Călata a pătruns în inimile auditoriului, atât în urma concretisărei corecte a iubirei faţă de Dumnezeu şi de deaproapele, cât şi în urma predării, cu vervă oratorică.

După terminarea sf. liturghii s'a săvârşit sf. maslu asupra bolnavilor, ce s'au adus. Din banii încassaţi s'a pus bază unui fond pentru noua biserică.

La 12 oare s'a luat prânzul comun în şcoala confesională, unde protopresbiterul a toastat în numele preoţimei întrunite pentru îndelunga sănătate a Excel. Sale Înalt Preasfinţitului Domn *Ioan Meţian* arhiep. şi metropolit, preotul I. Paşca pentru membrii Prea Ven. Consistoriu, G. Todoruţ pentru Dl protopop Roşescu, T. Toader pentru învăţătorime şi subscrisul pentru preoţime, etc.

Şedinţa I.

Punct la 2 oare p. m. întruniţi în sala de învăţământ, protopresbiterul, ca prezident, prin cuvinte înălţătoare, în cari arată importanţa conferenţelor preoţeşti, deschide şedinţa,

Se constată numărul celor prezenţi. La apelul nominal răspund 23, absentează 9. Scuza înaintată de preotul Teodor Ciortea să ceteşte, dar ne fiind destul de basată nu se primeşte. Pentru a se afla, că scuzele aduse de membrii I. Paşca, V. Crainic şi S. Nossa — în causa absentării din anul trecut dela conf. preoţească — sunt basate sau nu, să alege o comisie, care să refereze în a II-a şedinţă.

Se alege un notar adhoc, în persoana părintelui G. Todoruţ şi 2 membrii verificători: păr. G. Condor şi I. Dămean.

Prezidentul comunică apoi mai multe ordinaţiuni şi cerculare consistoriale, precum şi o rugare a protopresbiterului Dimian din Breţcu. Toate să iau cu plăcere spre ştire şi conformare.

Urmează discuţia asupra modului cum s'a săvârşit serviciul divin. Puţinele observări se reduc toate la aceea, ca pe viitor, pentru uniformitate, să se ţină strict fiecare preot de cărţile rituale impuse de biserica noastră, eschizând ori ce divergenţă locală mai marcantă.

La 5 oare p. m. poporul doritor de a se hrăni cu hrană sufletească, cu dor ferbinte aleargă în şcoală pentru a asculta cetirea temelor şi vre-o câteva cântări.

Interesantă şi instructivă a fost tema despre nevoile, scăderile şi lipsele neamului nostru, lucrată anume pentru popor de preotul T. Toader, care prin o predare plăcută, într'un limbagiu corăspunzător, curat poporal, a ştiut să stoarcă aproape ³/₄ oară admiraţia publicului. Edificătoare a fost şi disertaţia abs. de teologie V. Păltinean despre lipsa unei educaţiuni continue a tineretului nostru.

Nu las trecute cu vedere nici cântările frumoase intonate de vre-o câţiva învăţători din jur, cari cu dese aplauze au fost răsplătite din partea numărosului public.

Şedinţa a II-a.

Luni, în 24 Septemvrie la 8 oare a. m. membrii conferenţei din nou se întrunesc pentru a exhauria bogatul şi variatul program.

După deschiderea şedinţei urmează raportul comisiunei, care aflând de îndestul motivate scuzele membrilor A. Crainic, I. Paşca şi S. Nossa, propune absolvarea lor de sub pedepse. Conferenţa primeşte propunerea şi mai absoalvă şi pe membrii A. Moldovan şi G. Crainic.

Prezidiul comunică un ordin consistorial cu privire la ediţia a III-a mai amplificată a stat. organic. Indicând preţul bagatel de 50 fil. ex. îndeamnă călduros membrii conf. a şi-l procura. Aduce înainte apoi un alt ordin conzist. referitor la restanţa parohiilor la fondul de penziuni arhidiecezan, la taxele sidoxiale şi la fondul de asigurare şi provoacă preoţii respectivi a se îngriji din bun timp, ca restanţele la fondurile susnumite până în 31 Octomvrie să se achite.

Conform programului avea să urmeze cetirea temelor celor mai bune, dar neincurgând nici o temă liberă — deşi cercularul conzist. din 1903 impune fiecărui preot, — dl protopop se anunţă cu o temă despre „Demnitatea preotului“. Conferenţa cu însufleţire primeşte să se cetească. Curentele anticlericale din timpul de faţă reclamă în opoziţie mai mult ca oricând, un caracter firm, o demnitate personală neesceptionabilă şi un aparat ştienţific bine lămurit din partea preotului modern, deci o temă mai de actualitate decât aceasta nici că se poate dori. Tema a fost lucrată cu deplină cunoştinţă de cauză, scoţindu-se în relief demnitatea preotului din trecut şi conchizând de aici la demnitatea preotului de azi. Viul interes cu care a fost ascultat, ne dovedeşte în de ajuns felul şi modul cum a fost lucrată.

Subscrisul, cerând permisiune dela on. conferenţă, ţine o disertaţie despre „Religiunea creştină ca unicul izvor al fericirei noastre pământene şi despre sublimitatea Creştinismului în raport cu Confucianismul, Mohamedanismul, Buddismul şi Bramanismul“.

După referada bibliotecarului P. Checicheş despre starea bibliotecei tractuale şi a observărilor făcute asupra acestui raport, urmează încassarea taxelor anuale şi restante pentru înmulţirea bibliotecei.

Se pun la ordinea zilei propunerile:

Membrul A. Sava face propunerea, ca pe viitor în fiecare an numai 10 membri să fie obligaţi a lucra, ceilalţi dacă au voe încă pot lucra, dar cel puţin dela 10 necondiţionat trebue să incurgă teme (să înţelege, că perondându-se), dintre cari apoi cele mai bune se vor ceti în plenul şedinţelor. Se primeşte.

Tot părintele Sava propune, că la casul de moarte al vre-unui preot, pentru a i-se putea arăta meritele, ar fi bine, ca fiecare preot să-şi scrie autobiografia. Presidiul aminteşte, că despre acest lucru a mai fost vorbă, lăsându-se atunci a se nota pe scurt biografia fiecărui preot în o carte aşa numită „carte fundamentală“. Unii membri fac observarea, că ar fi superfluu de a-şi scrie fiecare preot autobiografia, din causă că datele biografice de lipsă se pot găsi oricând în condică. Părintele Sava motivându-şi bine propunerea i-se primeşte.

Părintele G. Condor luând cuvântul, zice că, pentru corecta administrare şi uniformitate întru servirea tainelor, ar fi neapărat de lipsă, ca fiecare taină pe rând să se servească şi explice de către un membru în faţa preoţilor întruniţi în conferenţă. Se primeşte.

E recunoscut în genere, că cea mai

FOIŞOARĂ.

Nepotul răsfăţat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Şt. Şuluţu, prelucrată de T. V. Păcăţian.

(Urmare)

SCENA 2.

(Cei de sus, însă fără Dora şi Costică. *Mărioara* s'a pus pe un scaun în fund şi lucră la ciorapi. *Iancu* o priveşte cu interes.)

Doamna Anica: Spune-mi bărbate, cum poţi tu dormì atâta?

Domnul Somnulescu: (Imitându-o.) Spune-mi dragă, cum mă poţi tu controlà atâta?

Doamna Anica: Eu cred că şi trimbiţa judecăţii din urmă te va găsì tot dormind!

Somnulescu: Până te am pe tine, scumpa mea, n'am trebuinţă de nici o trimbiţă.

Doamna Anica: Vai de casă dacă n'aş fi eu. Toată s'ar ruina!

Somnulescu: Omul înţelept ştie să doarmă şi pe ruine!

Doamna Anica: Dar nu poate fi înţelept acela, care, ca şi tine, nu are absolut nici o pasiune nobilă.

Somnulescu: Ce? Eu n'am pasiuni nobile? Dar nu m'am îndrăgostit eu şi nu m'am făcut lulea după tine, acum patruzeci de ani!

Doamna Anica: Tu sameni, iubitul meu soţ, cu planta Aloe, care înfloreşte tot la o sută de ani odată.

Somnulescu: Timpul de 'nflorire a trecut de mult şi pentru tine, scumpa mea soţie!

Iancu: Dar mătuşa totuşi a 'nflorit odată, şi a produs o floare! . . .

Doamna Anica: Pe care tu ştrengărerule ai vrea să o rupi!

Iancu: (Aparte.) Dacă n'ar fi plină de spini şi cam vermânoasă!

SCENA 3.

(Cei de sus. *Madam Sofia*, întră.)

Madam Sofia: A venit ţăranul Gheorghiţă şi aşteaptă afară.

Doamna Anica: Ce vrea?

Iancu: Vă aduce un viţel gras!

Doamna Anicu: Om de treabă Gheorghiţă.

Madam Sofia: N'a adus nici un viţel. A venit să vă mulţămească.

Doamna Anica: Să ne mulţămească? Pentru-ce?

Iancu: Pentrucă l-aţi onorat atât de mult, primind prezentul ce vi-l-a făcut.

Doamna Anica: Eu nu despreţuesc niciodată pe ţăran, când arată bunăvoinţă şi alipire.

Madam Sofia: Dar nu e vorba de viţel, ci de o vacă!

Doamna Anica: De o vacă?

Iancu: Sigur! Madam Sofia vrea prin aceasta să vă descrie mărimea viţelului.

Madam Sofia: Ian' mai taci, domnişorule, că oricât de mult ai sucì şi învârtì lucrurile, totuşi trebue să iase...

Iancu: Să iase? Ba să nu iase, să între!

Doamna Anica: Ce să între?

Iancu: Viţelul în grajdul dumnivoastre.

Madam Sofia: Tot vorbe fără rost. Ţăranul Gheorghiţă şi soţia sa Eusebia, au plâns eri şi s'au bocit ziua întreagă pe uliţă, că le-a perit o vacă. Domnişorul Iancu, venind aseară acasă, le-a trimis cea mai bună vacă din grajdul doamnei. Iacob le-a dus-o, servitorul!

Doamna Anica: Ce-aud? Se poate nepoate?

Iancu: Prea se poate. Madam Sofia de astădată nu — minte!

Doamna Anica: Şi vaca cea mai bună ai dat-o?

Iancu: Se poate că cea mai bună, dar nu cea de pe urmă. Pecând bietul ţăran o singură vacă aveà, şi i-a perit şi aceea.

Doamna Anica: Va trebuì să ne-o dee îndărăt.

Iancu: Nu se poate! V'o plătesc eu!

Doamna Anica: Dar erà o vacă de prăsilă din Olanda

Iancu: V'o plătesc în bani din Olanda.

Doamna Anica: Şi dădeà opt cupe de lapte la zi.

Iancu: La nunta mea vei face colaci mai puţini, mătuşe, şi paguba e acoperită.

Doamna Anica: (Mai cu blândeţă.) La nunta ta? Dar când ţi-o ţii? Văd că nu prea te gândeşti la ea.

Iancu: Vine ea singură, fără nici o pregătire.

Doamna Anica: Scrintitul tău de instructor, pe care bine că l-a luat Dumnezeu, ţi-a umplut capul cu fel şi fel de idei, planuri şi sisteme de traiu.

Iancu: Dar dragostea e ca un cutremur de pământ. Dărâmă tot ce-au zidit alţii.

Doamna Anica: De-aş ştì că vorbeşti serios, te-aş iertà şi aş primì mulţămita ţăranului. Dar mă tem că iar mă voiu vedeà înşelată în dulcea mea speranţă. Adă-ţi de altcum aminte nepoate de copila mea şi de testamentul tatălui tău. (Văzând că Mărioara e de faţă, către aceasta cu asprime.) Şi dumneata, domnişoară nepoată, nu ai alta de lucru, decât să asculţi ce vorbim noi? (Iese mânioasă cu madam Sofia.)

(Va urma).

grea de administrat dintre taine e taina mărturisirii, de aceea preotul T. Toader face propunerea, ca pe viitor în primul rând despre această taină să se lucre o temă din partea unui preot mai bătrân, care în urma experienţei şi praxei îndelungate o cunoaşte în deajuns din toate punctele de vedere. Tot părintele T. Toader zice, că dacă voim ca lumea să ne stimeze în modul recerut, în prima linie noi înşine să învăţăm a ne stima, de aceea face propunerea, ca pe viitor mai marilor nostri bisericeşti, de câteori vin în vre-o parohie să li-se facă primirea cuvenită din partea comitetului parohial şi prin tragerea clopotelor. Se primesc amândouă propunerile.

Iubirea mai presus de toate are să caracteriseze pe preotul adevărat, de aceea zice şi Mântuitorul, că „despre aceea vor cunoaşte oamenii că sunteţi învăţăceii mei, dacă veţi arăta dragoste între olaltă“. De acest principiu sublim condus părintele I. Paşca constată faptul dureros, că între preoţi ar fi unii, cari în loc de a arăta dragoste între olaltă, în loc de a se sprijini şi ajutora reciproc, lucră tocmai contrar, de aceea roagă conferenţa să ia un conclus, prin care să se pedepsească astfel de casuri. Deocamdată conclus nu se ia. Presidiul însă roagă pe părintele Paşca ca pe viitor să vină cu o temă despre aceste neajunsuri.

Preotul G. Todoruţ relevează faptul trist, că secta pocăiţilor încuibată în Mănăşturul-românesc începe a lua propoiţii tot mai mari, clătinând temelia bisericei. Deja au închiriat o. casă şi sunt vre-o 10 botezaţi şi vre-o 10 ascultători. In urma acestei descoperiri să ascultă preotul G. Crainic din parohia sus numită, dar ne având răspuns mulţămitor se hotăreşte ca să se trimită pe rând 6 preoţi în parohia sus numită pentru a liturgisi şi a predica raportând apoi protopresbiterului despre starea faptică a lucrului. Cu această misie se însărcinează preoţii: din Călata, Călăţele, Bedeciu, Sebeşul-mare, Oşorheiu şi Mănăşturul-rom.

In fine la 12 ore exhauriată fiind programa, prezidentul prin cuvinte pline de satisfacţie sufletească mulţămeşte membrilor pentru interesul avut şi zelul arătat întru deslegarea problemelor şi aducerea concluselor atât de salutare pentru binele şi propăşirea poporului nostru pe căile culturii adevărate. Intre aclamări de „să trăiască“ să închee şedinţa.

Aurel Muntean
preot ortodox.

NOUTĂŢI.

Dl Alexandru Mocsonyi dimpreună cu nepotul său dl Alex. Mocsonyi jun., scrie „*Drapelul*“ a petrecut Duminecă la Lugoj. Din acest incident a dat P. S. Sa Episcopul Dr. V. Hossu o masă, la care au luat parte afară de dnii Mocsonyi, canonicii Baroş şi Nestor, protopopii Dr. G. Popoviciu şi George Popoviciu, deputatul Cor. Brediceanu, dnii Titu Haţeg, Dr. G. Dobrin, Dr Isidor Pop, Dr. Dem. Florescu, Dr. V. Branişte, secretarul episcopesc Dr. Fireza şi licenţiatul în teologie Brânzeu; Dnii Dr. Stefan Petroviciu, care a fost la adunarea dela Reciţa şi Dr. A. Vălean şi-au scuzat absenţa. In decursul mesei a ridicat P. S. Sa Episcopul Dr. V. Hossu păharul întru sănătatea dlui Alex. Mocsonyi, esprimându-şi bucuria, că îl vede iarăşi restabilit după lungul şi greul morb şi dorindu-i sănătate şi putere de lucru încă mulţi ani. Dnul Alex. Mocsonyi a mulţămit în cuvinte alese pentru această urare de bine. Societatea a rămas împreună până la orele 4 şi 1/2 când s'au înapoiat iluştrii oaspeţi cu trenul.

*

† Nicolae Vaschide, profesor universitar în Paris, originar din Buzău, România, a încetat din viaţă. A făcut studii strălucite la Paris, şi profesorii săi l-au înduplecat să primească o catedră la Sorbona, ceeace dovedeşte că decedatul era o putere extraordinară de muncă pe terenul ştiinţelor. E regretat de toţi conaţionalii şi cunoscuţii.

*

† Mayer Iozsef, advocat, consilier regesc, etc. a decedat în 15 Octomvrie nou în Braşov, în etate de 91 ani. Il gelesc număroase rudenii, între cari şi domnul *Zágoni Gábor*, notar public regesc în Sibiiu, ca ginere.

*

O descoperire archeologică. In Constanţa (România) în cartierul locuit odinioară de ţigani, s'a făcut zilele trecute o descoperire arheologică de mare însemnătate. S'a găsit anume un sarcofag în granit, în cari se aflau 3 cranii şi oseminte destul de bine conservate, precum şi lămpi funerare din teracotă, asemenea acelora, cari se aflau odinioară în criptele romane.

*

Oraşe noi greceşti. Luni s'a pus lângă oraşul din Tesalia, *Almiros*, piatra fundamentală pentru clădirea noilor oraşe greceşti, numite *Anchialos* şi *Euxeinopolis*, ridicate de guvernul grecesc în amintirea oraşelor greceşti cu asemenea nume din Bulgaria, incendiate acum un an, în timpul mişcărilor antigreceşti. A fost de faţă şi moştenitoriul de tron al Greciei. Ministrul Simopulo a rostit o vorbire patriotică. Tot Luni s'a pus piatra fundamentală şi la al treilea oraş grecesc, care va fi numit *Filipopol*. In toate aceste oraşe vor fi aşezaţi Greci perzecutaţi din Bulgaria.

*

Redactorul Milaş Pietor al foii slovace „Narodni Hlasnik“ din T. Sz.-Mărtin a fost pedepsit pentru un articolul de ziar la patru luni închisoare de stat.

*

Concertul dlui Iulius Schaeffer. cunoscutul pianist, anunţat pe astăzi 18 Octomvrie nou, se dă în sala dela „*Unicum*“ şi se începe la orele 8 seara. Programul e următorul: 1. *Verdi-Liszt* Parafrasă de concert asupra operei Rigoletto. 2. *Fr. Schumann* Impromptu, in As-dur şi R. *Schumann* Două novelete, numărul 1 şi 7. 3. *Fr. Chopin* Baladă in G-moll şi Baladă în As-dur, apoi Berceuse. 4. *Iulius Schaeffer* (concertantul) *Dorinţa*, filă de album şi Impromptu „*La sera*“. Pausă. 5. R. *Schumann* Reverie. *Iulius Schäffer* Filă de album, *Ioochim Raff* La Fileuse. 6. Fr. *Chopin* Polonesă în Cis-moll, *Ad. Henselt*, „Si oiseau jétais“. 7. *Fr. Liszt* „Rapsodie numărul 12. Casa se deschide la orele 7 seara.

*

Bucătărie comună în Sibiiu. In scopul înfiinţărei unei bucătării comune în Sibiiu se ţine Dumineca, 20 Octomvrie n. o consfătuire, în sala de gimnastică a gimnaziului de stat din loc, convocată de dl profesor gimnazial *Hőlszky Sándor*. Inceputul *la orele 3 d. a.* După cum suntem informaţi, ideea înfiinţărei bucătăriei comune au acceptat-o până acuma 70 de familii sibiene. Programul adunării de Dumineca e următorul: Cetirea statutelor, alegerea unui prezident interimal, alegerea unei comisiuni de pregătire, şi stabilirea sumei lunare pentru o porţie de mâncare, eventual şi alte propuneri.

*

Examen. In 30 Octomvrie n. c. la orele 8 dimineaţa se ţine la şcoala agronomică a comitatului Sibiiu (târgul de vite numărul 10) examenul final despre aptitudinea elevilor în lucrările economice, şi anume în lucrările cu mâna, cu vite şi în lucrările din grădină.

*

Minele de cărbuni din Valea-Almaşului, Banat, în extindere de 20.000 metri lungime şi 7000 metri lăţime au fost cumpărate din partea guvernului ungar dela actualii exploatatori, pentru a trece în exploatarea statului. Guvernul a mai cumpărat apoi mine de cărbuni în Croaţia şi în comitatul Borsod.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit George Coman Ursu, George Dan, Nic Eft. Ursu, înv., Nicolae Crişan, George Ursu şi Nicolae Ursu, toţi din Bradu, fiecare câte 20 fil., cercetând elevii (băeţi şi băete) din clasa a IV—VI ai şcoalei din Sibiel (56 la număr) Reuniunea, înv. Ioan Dobrotă a dăruit 40 fileri şi Ştefan Pan, înv. 20 fil., Ioan Socin, aplicând pe fratele său Ioachim, absolvent de gimnaziu şi cu maturitate, la lăcătuşerie 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, asesor conzist. 10 fileri.

*

Colera în Rusia. Până acum s'au constatat peste 1200 cazuri de coleră în Rusia, dintre cari multe s'au terminat cu moarte. Statele vecine au luat măsurile de lipsă, ca primejdioasa boală să nu treacă şi la ele.

*

Casă modernă. In Stuttgart s'a zidit o casă nouă, modernă, cu patru caturi şi înzestrată cu tot confortul dorit. A fost însă zidită atât de bine, încât o parte din ea s'a dărâmat zilele trecute şi a îngropat sub ruine mai mulţi oameni. Sunt trei morţi, cinci greu răniţi, iar cei mulţi au scăpat cu răniri mai uşoare.

*

Secetă mare. Nu numai la noi, ci şi în România e secetă mare şi ploae n'a căzut de câteva luni, astfel că nu se poate sămâna nimica în pământ. In urma acestei triste stări de lucruri I. P. S. Sa Metropolitul-Primat din Bucureşti a dat ordin, ca în toate bisericile să se facă rugăciuni pentru ploaie şi în fiecare Dumineca să se facă procesiune în sunetele clopotelor, până când îndurarea ceriului se va coborî de nou asupra ţării.

*

Moştenitoriul Germaniei funcţionar. Moştenitorul de tron al Germaniei şi-a exprimat dorinţa de a cunoaşte administraţiunea civilă a statului. Impăratul Wilhelm a consimţit ca principele să ocupe o funcţiune timp de un an în ministerul de interne. Principele moştenitor va fi eliberat de serviciul militar în acest restimp.

*

Foc mare. In comuna Iancahida, comitatul Torontal, au ars zilele trecute vre'o 40 de case, cu toate edificiile aparţinătoare, între cari e şi şcoala şi casa comunală. Paguba e foarte mare. Nu s'a putut constata cum s'a născut focul.

*

Lipsă de copii. In comuna ungurească Nagyharsány din comitatul Baranya, s'a făcut zilele trecute dezvălirea unui monument. Cu ocaziunea aceasta s'a făcut şi trista constatare, că în comună de ani de zile nu se mai naşte nici un copil. La şcoală umblă numai 19, cu toate că comuna e de două mii cinci sute suflete. Gazetele din capitală scriu cu multă amărăciune despre acest fapt trist şi cer să se iee măsuri, ca răul să înceteze.

Cronică ştientifică.

Părerile profesorului Dr. Leyden despre oftică.

De oarece numărul suferinzilor atinşi de tuberculoză (oftică) este imens, fiecare om fără să vrea vine în contact cu aceşti suferinzi.

Experienţele făcute de distinsul bacteorologist *Robert Koch* au dovedit, că tuberculosa e o boală infecţioasă, lipicioasă, aşa, că fiecare om este expus de a fi atacat de baccilul ofticei. De aci reese, că nu există o chestiune mai vitală şi mai demnă de a fi cunoscută de oricine, decât: *cum să ne ferim de oftică şi ce putem face ca această boală să nu se agraveze?*

Dacă vrem să răspundem lămurit la această întrebare, ca să priceapă toată lumea, suntem nevoiţi de a repeta lucruri cunoscute de mulţi, şi fiind multora ceva cunoscute, le poate părea, că expunerea repetată este ceva de prisos.

Insă în casul de faţă o asemenea critică nu e la locul ei, pentrucă trebue să admitem, că în casuri grave orice sfat nu e de prisos şi contra flagelului tuberculosei, oricine trebue să lupte şi să se apere.

Din scriptele rămase din negura vremurilor reese, că omenirea a fost bântuită în totdeauna de tuberculosă, această boală care nu cruţă nici o vârstă, nici o treaptă socială. Ea pătrunde în bordeele celor săraci ca şi în palatele celor bogaţi, seceră în calea ei tineri şi bătrâni, copii şi moşnegi, însă parecă ar avea o deosebită predilecţie să rupă firul vieţii tocmai acelor fiinţe, cari încep de abia să simtă şi să înţeleagă rostul şi plăcerea vieţii.

Tuberculoza este o boală vindecabilă.

Până în timpurile din urmă, omenirea era desarmată faţă de acest duşman viclean. Cel lovit blestema destinul crud, orb şi nemilos şi îşi aştepta sfârşitul, căci credinţa universală era, că tuberculoza n'are leac, şi e înzadar orice s'ar face. Dar ştiinţa medicală a pus capăt acestei credinţe greşite. Ea aduse lumină în această întunecată chestiune şi a arătat fiecăruia cum se poate scăpa de această boală.

In anul 1854 un tinăr medic german Dr. *Hermann Brehmer* avu îndrăsneală să susţină, că poate vindeca oftica şi el fondă sanatorul din Görbersdorf (Silezia), sanator care a ajuns vestit.

La început nimenea nu i-a dat nici o importanţă. Toţi corifeii ştiinţei l-au combătut straşnic, susţinând că tuberculosa e o boală incurabilă. Dar mulţi tuberculoşi veniră să-şi găsească scăparea la Görbersdorf şi când se răspândi ştirea, că într'adevăr mulţi tuberculoşi şi-au găsit scăparea, atunci ideea lui *Brehmer* învinse şi tratamentul tuberculozei prin sanatorii îşi căpătă aderenţi.

La început în toate congresele se susţinea, că oftica e incurabilă, dar la congresul din Londra (1901) s'a susţinut, că nu numai că este curabilă pe la începutul boalei, dar e şi lesne vindecabilă.

Vestea cea bună a înveselit inimile celor suferinzi, le-a dat speranţe nouă şi nimenea n'a putut constata mai curând decât noi, medicii, înrâurirea excelentă ce a avut-o asupra moralului celor suferinzi. Azi nu se mai poate găsi vre-un tuberculos la începutul boalei, care să îndrăsnească de a se îndoi dacă tuberculosa se vindecă sau nu. Azi ori şi cine trebue să fie convins, că tuberculoza se vindecă, că dacă în scuipat s'a găsit baccilul lui *Koch*, această constatare nu trebue să-i răpească speranţa de vindecare. Nu trebue să se ascunză bolnavului, ce s'a găsit în scuipatul său, din contră, este în spre folosul bolnavului, ca să ştie, căci atunci el o să ştie cum să se ferească, cum să ferească pe ceilalţi în mijlocul cărora trăeşte şi să ştie cum să se apere şi cum să se îngrijească.

Descoperirea baccilului tuberculozei.

Un pas însemnat spre progres, în domeniul ştiinţei medicale s'a făcut, când s'a descoperit de către *Robert Koch*, germenul boalei, baccilul tuberculozei (în anul 1882).

Acest baccil e foarte mic, are forma unui bastonaş. Ar trebui să se adune la un loc câteva mii de baccili, până să aibă mărimea unui vârf de ac.

Aceşti baccili trebue să pătrunză în organism şi să găsească aci un teren favorabil, (ceea ce se numeşte *predispoziţie*) şi atunci va lua naştere tuberculoza.

Tuberculoza nu e ereditară (nu se moşteneşte).

Nici descoperirea bacilului nu a fost admisă la început de către oamenii de ştiinţă.

Lumea căpătase convingerea, şi convingerea prinsese rădăcini adânci, că tuberculoza e o boală care se moşteneşte şi cu greu s'a admis, că baccilul e acela care propagă boala mai departe.

Negreşit, că admitem cu toţi, că sunt oameni, cari sunt mai mult *predispuşi* decât alţii de a căpăta boala, şi experienţa a dovedit, că predispoziţia de a căpăta boala se moşteneşte une-ori, că copii din părinţi tuberculoşi sunt mai predispuşi de a căpăta boala.

Dar o directă moştenire a boalei, în momentul zămislirei, nu s'a putut constata, decât în 5—9 cazuri, aşa că aceste excepţiuni nenorocite nu pot conta şi nu pot servi de regulă. Mulţi însă vor zice: Eu cunosc număroase familii, în cari părinţii erau ofticoşi şi copiii erau ofticoşi. Dar dacă am controla mai de aproape aceste cazuri, am găsi că copiii au căpătat boala prin molipsire, prin contagiune. Faptul că aceşti copii locuesc împreună cu părinţii lor, au ades prilej să capete boala.

In schimb însă, sunt număroase cazuri de copii născuţi din părinţi tuberculoşi, ai căror părinţi au murit îndată după naşterea copilului, şi acei copii s'au desvoltat bine, au fost sănătoşi şi n'au fost atinşi de tuberculoză.

Negreşit, că e dureros ca copilul să fie smuls de la sinul părinţilor săi pentru ca să poată trăi şi să fie sănătos, dar scopul scuză mijloacele.

E în interesul ambelor părţi, ca copii să nu stea la un loc cu părinţii lor tuberculoşi.

Aşa dar, nu ereditatea e cauza propagărei tuberculozei, ci *contagiunea*, molipsirea, care este favorizată, înlesnită în cazurile când părinţii locuesc împreună cu copiii lor.

Fiecare om este expus de a fi atins de tuberculoză.

Pentruca să nu fiu rău înţeles trebue să adaog, că nu există om care să nu fie imun, adecă să fie rezistent, în stare de a nu căpăta această boală.

Chiar organizmele cele mai viguroase, atleţi, oameni oţeliţi, cari rezistă tuturor intemperiilor, căror nu le pasă de geruri şi de furtuni, totuşi pot să capete oftică, pe când multe fiinţe bolnăvicioase, slăbuţe, care deşi vin în atingere cu tuberculoşi, totuşi sunt cruţaţi, neatinşi de această boală.

De aceea nimeni nu poate fi sigur că va fi atins sau nu de tuberculoză, şi de aceea fie care e dator să se apere, să ia măsurile necesare, pentru ca să nu capete boala cea mizerabilă şi nemiloasă: oftica.

Teatru.

In comedia „*Die grosse Gemeinde*“ jucată Mercuri seara, domnii *Visbach* şi *Wilhelmi* au dat probe nouă despre deosebitul lor talent. Buni au fost însă şi ceilalţi toţi, astfel, că representaţia a fost foarte succeasă. Piesa încă e bună, mai ales actul al doilea. E scrisă cu mult spirit, şi tratează chestia cum bărbaţii, dupăce se însoară, nu văd că îi înşală muierile. Eri, Joi, s'a dat cu mare succes opereta „*Vogelhändler*“. Sâmbătă se dă opereta „*Die lustige Witwe*“, cunoscută din anul trecut. Dumineca d. a. *Die Goldene Eva* comedie, seara: *Zveierlei Tuch* operetă.

Fete tinere

fie ele de o constituţie slabă sau cuprinse numai de un morb trecător, folosesc cu încredere Emulsiunea lui SCOTT, care şi-a câştigat renumele de cel mai bun, prin gustul ei, mistuirea uşoară şi prin admirabila-i putere nutritoare. 8 (276) 1—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experientelor lui SCOTT.

Mijloc nutritor.

Fetele tinere ar trebui să folosească întotdeauna acest mijloc într'adevăr probat şi bun, dacă se simt slabe, plăpânde şi descuragiate.

Preţul unei sticle originale C 250.
De cumpărat în toate farmaciile.

Nr. 472—1907 [294] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a din Brădățel cu filiile Runcșor și Vica, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului consistorial dtto 17 Iulie a. c. Nr. 7578 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta resp. a oficia și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Iliei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, 20 Septemvrie 1907.

George Oprea
protopresbiter

Nr. 588—1907 [297] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea nou înființat de învățător dela școala poporală confesională gr. or. română din Porumbacul-superior apusean, protopresbiteratul Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salarul anual de 600 coroane, și anume din folosința unui pământ suma de 200 cor., din repartiție 100 coroane, iar restul din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir și lemne pentru foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye), până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică spre a face cunoștință cu poporul și referințele locale.

Avrig, 24 Septemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului, în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 555—1907 [290] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră din Galaț se publică concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor.

2. Cuartir în edificiul școlar și lemne pentru încălzit și folosința grădinei școlare.

Reflectanții la acest post să-și înainteze cererile de concurs în terminul indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral al tractului ort. român al Bistriței, în conțelegere cu comitetul parohial.

Blașfalăul-de-sus, în 20 Septemvrie 1907.

Vasile Bălan
adm. protopresb.

Ad Nr. pp. 917—1907 [298] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa a III a Someșul cald cu filia Lăpuștești, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat. Doritorii de a reflecta la acest post, au a-și așterne suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu până la terminul sus indicat și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la sf. biserică, ca să fie cunoscuți din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral român gr. or.

Cluj, 12 Septemvrie 1907.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 28—

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

[95] 26—52 apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 39—41

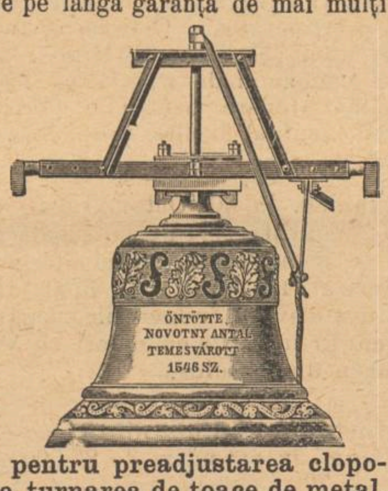

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

FABRICA DE ACID CARBONIC

a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ

— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC

natural, curat chemic și fluid,

din isvoarele de acid carbonic din Buziaș, cari sunt renumite în toată lumea prin producțiunea de sodă pentru cârcimari și pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puțin veritabil.

Serviciul este de încredere și foarte conștiențios

APA MINERALĂ și VINDECĂTOARE

din BUZIASFÜRDŐ

se capătă în sticle de 1/1 și 1/2 litru.

— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —

Apă de masă de prima clasă!

Informațiuni dă cu cea mare promptitudine:

Fabrica de acid carbonic și speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.

Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.

(286) 5—100

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 36— Sibiiu — Nagyszeben.

Nr. 442—1907 of. ppresb. [296] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa a II-a Negrilești, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și așterne rugările, instruite conform normelor în vigoare, în terminul deschis, statorit mai sus, la subsemnatul oficiu protopresbiteral și a se prezenta în timpul și după modul provăzut în regulamentul parohial la biserica din parohie în vre-o Duminecă ori sărbătoare pentru a cânta resp. a celebra și cuvânta.

Deș, 14 August 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Deș, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Teodor Herman
protopresbiter.

Se primesc

Doi învățăcei

la

Nicolae N. Țintea

comerciant

în Săliște comitatul Sibiiului.

(291) 3—3

CASA

din strada Cisnădiei Nr. 28 este de vânzare sub condițiuni favorabile. Capitalul de lipsă 20000 cor. Deslușiri se dau în cofetăria **Stattin.**

[303] 1—3

Nr. 96—1907 of. par. [292] 2—3

Publicare de licitație.

Comitetul parohial din comuna bisericească gr. ort. *Ocolișul-mare*, protopresbiteratul Lupșa, dă în întreprindere edificarea bisericei din loc, pe calea licitațiunei publice minuende, care se va ținea în localul școalei din loc *Duminecă, în 11/24 Noemvrie 1907, la 1 (una) oară p. m.*

Prețul de strigare statorit în preliminariu: cor. 23,861·21.

Material brut: peatra, cărămida și lemnul de brad și stejariu le pune la dispoziție comuna bisericească.

La licitație se admit măestrii de clădiri, cari depun vadiul de 10% în bani ori hârtii de valoare, și declară în scris, că au cetit și înțeles condițiunile de licitație și se supun lor. Oferte închise încă se pot înainta până la oarele 12 din ziua de licitație, adresate oficiului parohial. Se vor considera însă numai dacă conțin vadiul și declarație despre cunoașterea condițiilor de licitare.

Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre licitanți, fără a-și motiva procedura.

Rezultatul licitației întră în putere de drept numai după aprobarea lui prin Preaveneratul Consistor arhidiecezan.

Planul și preliminarul de spese aprobat de Preaveneratul Conzistor arhidiecezan cu datul de 24 Februarie 1907, Nr. 1964 Epitr. precum și condițiunile de licitație se pot vedea în cancelaria oficiului parohial din loc.

Ocolișul-mare, în 10 Septemvrie 1907.

Nestor Oprean
paroh gr. or., prezidentul com. parohial.

Andr. Muntean
notarul comit. parohial.

Ioan Muntean
epitrop.

Văzut:

Vasile Gan
protopresbiter.

Sboar'al nopții negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanță pentru voce și pian de **A. Bena.** Prețul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 109 Sibiiu, Marţi 9/22 Octomvrie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Transacţia.

Sibiiu, 21 Octomvrie n.

Mercuri, la orele zece şi jumătate, ministrul-prezident al Austriei, baronul *Vladimir Beck*, a prezentat reichsrathului austriac proiectele de lege referitoare la reînoirea pactului vamal-comercial între Austria şi Ungaria, şi tot în ziua aceea, şi cam la aceeaşi oară, a prezentat proiectele de lege şi ministrul-prezident al nostru, domnul *Wekerle*, dietei ungare.

Şi unul şi altul dintre ministrii prezidenţi a vorbit cam o oră şi jumătate, silindu-se a arăta, că între împrejurările date o învoială mai bună nu a putut fi legată, dar nici Ungurii, nici Austriacii, nu s'au lăsat să fie convinşi de adevărurile spuse de şefii guvernelor lor. Cu răceală mare au fost primite numitele proiecte de lege, la Viena şi la Budapesta. Austriacii nu s'au bucurat nici de faptul, că cuota a fost urcată pentru Ungaria cu două procente, ceeace înseamnă o contribuire la cheltuelile comune cu vre-o şase milioane de coroane la an mai mare decât în trecut din partea Ungariei, iar ai nostri, când au auzit de urcarea aceasta a cuotei, au început să-şi strângă pumnii, fireşte, în buzunare deocamdată, şi să încreţască frunţile, pentrucă au văzut că sunt băgaţi într'o cursă, din care nu mai pot să iase.

Sunt mari meşteri ministrii-prezidenţi, şi cu bună socoteală au trăgănat ei până acuma legarea transacţiei, când multă vreme de chibzuit, de criticat, de resonat, nu mai este, ci transacţia, ori trebue primită aşa cum a fost legată, ori apoi respinsă în întregime. Dacă o respinge, ori reichsrathul austriac, ori parlamentul din Budapesta, ce ar urma oare? Căderea guvernului, eventual a guvernelor din ambele părţi ale monarhiei, numirea unor guverne noi, cari ar primi îndrumare din partea Coroanei să înceapă pertractări nouă şi să lege o nouă transacţie, pentrucă de legat ea *trebue* să fie legată. Am fi deci iarăşi acolo unde am mai fost. De aceea, e ca sigur, că proiectele de lege prezentate şi primite cu răceală, poate chiar cu amărăciune, *vor fi votate* din partea ambelor parlamente, şi ele vor deveni legi sancţionate. Pentrucă aşa *trebue* să fie!

E ironie a sorţii, că la noi, în Ungaria trebue să le voteze o majoritate parlamentară, care îşi are scris pe steag desfacerea desăvârşită de către Austria, *partidul kossuthist*, care vrea armată naţională, teritor vamal independent, bancă naţională ungară, uniune personală, şi totatâtea alte lucruri, cari stau în flagrantă contrazicere cu pactul, pe care au să-l voteze, şi care e cu mult mai rău decât cel legat sub *Széll*, pe care *nu voiau* să-l voteze.

Nu ne bucurăm de situaţia tragi-comică în care au ajuns răsboinicii nostri, cari acum doi ani se considerau de putere mai mare decât Coroana, căreia credeau că pot să-i *dicteze* şi să-i *impună* aceea ce doresc, şi nu învinovăţim nici guvernul, pentrucă a legat o învoială mai rea decât cea din trecut, fiind că ştim şi înţelegem, că altcum nu *s'a putut.* Işi au şi lucrurile logica lor, şi după a lor logică se desvoltă. Intrebarea ce trebue să ne-o punem e însă următoarea: Dacă pentru noi învoiala e rea, şi hotărât că e rea, cum se face, că ea a fost primită *cu răceală* şi de cei din Austria, pentru cari trebue să fie bună?

Vom răspunde la întrebare cu o asemănare. Un om îşi duce boii la târg, pentrucă n'are nutreţ ca să-i scoată din iarnă. Abia la spartul târgului îi vine un cumpărător, care îi ofere pentru boi o sumă bagatelă. După multe resgândiri omul îi dă şi aşa, pentrucă iarna e la uşă, şi acasă nutreţ nu e pentru boi. Decât să-i moară de foame, mai bine îi dă cu perdere. Cumpărătorul e vesel la început că a cumpărat ieftin boii, dar pe drum spre casă se tot gândeşte, că dacă oferia şi mai puţin pentru ei, nu putea oare să-i cumpere şi mai ieftin, şi începe să se căiască că i-a cumpărat.

Cam aşa stăm şi noi cu Austriacii Noi perdem prin legarea noului pact, dar nici ei nu câştigă atâta, ca să aibă motiv de a se bucura. Târguiala nu le-a adus chilipir prea mare. De unde resultă, că tovărăşia aceasta, numită *dualism*, care merge numai pe perdere ori câştig, va fi fost ea bine contemplată în teorie, dar în praxă vedem că nu ne mulţămeşte, nici pe noi, nici pe cei din Austria, şi mai curând ori mai târziu ea totuşi va trebui să fie desfăcută, primindu-şi fiecare parte a monarhiei independenţa şi libertatea de a perde ori câştiga cât poate şi cât ştie, fără să mai aibă dreptul ceealaltă parte de a se supăra ori bucura.

Soartea şcoalelor româneşti în secolul al XX-lea.

II.

Inteligenţa noastră, câtă o avem, nu va ajunge niciodată să-şi facă o idee adevărată despre tabloul românismului rustic dela sate. Ea aşteaptă mult dela poporul ţăran, care în timpii trecuţi abia a putut să plătească o leafă de 200—300 fl învăţătorului, pecând această plată a fost în stare totuşi să o dee.

Adecă poporul ţăran, îndârjit şi sub influinţa neştiinţei, n'a dat nici ceeace a putut. Cum, pentru Dumnezeu, va da el acum, ceeace nu poate să dee, şi în multe locuri îi este în adevăr absolut cu neputinţă? Va să zică, epilogul şi corolariul este, că poporul nostru ţăran în genere a privit şcoala de o sarcină, care în alte împrejurări i-a fost uşoară de purtat, iar *acum este pentru dânsul o cruce grea, crucea cea mai grea.*

Va suì el cu această cruce muntele Golgotha şi în caz, că n'ar putea să o ducă, îi va veni în cale vre-un Simon Cireneul, care să-i ducă baremi câtva timp crucea şi balastul ce-l apasă?

Lumea română, ori cum şi cum, e dedată — un păcat vechiu — a se lăsa, între altele, în mâna sorţii:

> — dar, mă las în mâna sorţii
> — ce-a vrea bunul Dumnezeu!

şi a nu fi scrupuloasă faţă cu relele prezentului, — sarcofagul viitorului...

Avem şi noi, mai multe şi varii instituţiuni şi asociaţiuni. N'avem însă asociaţiuni pentru fibrele şi nervii poporului, care constitue românismul. N'avem asociaţiuni pentru sate, sau cum le-ar zice Nemţii *„ţărăneşti“*, cari să aibă de a face numai cu trebile ori elementele directe şi imediate ce sunt în sânul lui, cu *şcoala, biserica* şi educaţiunea sa *etică* şi *naţională.* Nu avem fonduri *religionare*, şi nu avem fonduri *şcolastice.*

N'avem şi n'am făcut nimica în trecut pentru viitorul şcoalelor. Am ţinut tot mereu poporul nostru de isvor nesecat, de lada lui Midas şi a lui Lucul, din care să tot scoată şi să-şi plătească dascălii şi preoţii, cari în prezent încearcă şi ei o luptă pentru existenţă, destul de amară.

N'avem şi n'am făcut nimica, căci farii românismului şi capii şcoalelor şi ai bisericelor au uitat prea lesne de ceeace a zis *Simeon Bărnuţiu* în 3/15 Maiu la Blaj, au uitat, că a devenit faptă uniunea, adecă fuziunea Ardealului cu Ungaria, prin ce s'a aflat cuiul lui Archimede, ca să se poată face aceea ce s'a dorit mai nainte şi ce astăzi se şi face.

Şi acuma? Et nunc? Stăm şi ne căim, dacă am fost optimişti,

FOIŞOARĂ.

Nepotul răsfăţat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Şt. Şuluţu, prelucrată de T. V. Păcăţian.

(Urmare.)

SCENA 4.

(*Iancu, Mărioara, Somnulescu,* care acum a adormit de nou).

Mărioara: (Incepe să şteargă prin casă).

Iancu: Nu-şi poate găsi iubita mea verişoară o ocupaţiune mai bună?

Mărioara: Cum poţi întreba? In fiecare zi trebue şters praful din casă. Mai ales vasele acestea!

Iancu: Ştì ce? Sparge-le, şi te asigur că eşti dispensată pentru totdeauna de munca neplăcută.

Mărioara: Să le sparg? Vai de mine; d'apoi atunci ar trebuì să fug de aici, luând lumea în cap.

Iancu: Şi-apoi? Lumea e mare. Cine ştie nu vei puteà trăì în altă casă mai bine!

Mărioara: Uşor 'ţi-e dumnitale să vorbeşti aşa. Tata dumnitale ţi-a lăsat o avere de jumătate milion, pecând tata meu n'are decât sabia şi onoarea sa militară. Eu trăesc aici din mila acelora cari mă ţin, şi mânc ce capăt.

Iancu: Pâne sărată şi pipărată de mătuşa!... Ei, dar vre-o scrisoare n'ai pentru tata dumnitale?

Mărioara: Ba am, iubite vere, dacă eşti atât de bun să i-o trimiţi.

Iancu: I-o trimit!

Mărioara: Dar porto pentru poştă?...

Iancu: Pun dela mine. Dacă te vei mărità după un bărbat cu avere, iţi voiu prezentà socoteala. Ştiu că scrisoarea dumnitale va fi plină iarăşi de tânguiri şi de suspinuri.

Mărioara: Toate motivate!

Iancu: Biată verişoară! Nici tinereţele dumnitale nu vor produce trandafiri.

Mărioara: Dar nici spini totdeauna. Am şi eu câte o plăcere şi bucurie, pe care mi-o face câte un om bun, pe ascuns, şi fără să aştepte ca să-i mulţămesc.

Iancu: Aşa?

Mărioara: Da. Inchipueşte-ţi numai. In noaptea trecută mi-a pus în fereastră o colivie frumoasă cu o priveghitoare.

Iancu: In fereastra de sub coperiş? Trebue că e foarte curagios dumnealui, şi ştie să se urce ca pisicile.

Mărioara: Cunoşti foişorul din grădină, locul unde-mi petrec eu vremea mai cu plăcere? Acolo, în jurul băncii pe care şed, am aflat într'o dimineaţă sădite florile cele mai frumoase.

Iancu: Ştì că e foarte galant dumnealui? Galant şi prevenitor.

Mărioara: Incă ceva, iubite vere! Inainte cu vre-o câteva zile a venit o femee dela oraş la mine şi mi-a mulţămit pentru cei doi galbini pe cari eu i-aşi fi trimis ei, spre alinarea sărăciei.

Iancu: Va să zică, frumoasa mea verişoară nu e tocmai aşa de săracă, cum se preface.

Mărioara: Nu-ţi bate joc de mine. N'am nici un ban, nici o lăscaie. Un om învălit într'o mantauă mare, zice femeia, că i-ar fi dat banii.

Iancu: Curios om.

Mărioara: Sigur că e un om cu inimă nobilă.

Iancu: Vre-un îndrăgostit, de bună seamă.

Mărioara: Nu ştiu. Gândesc însă, că dacă m'aş pune, aşi puteà să ghicesc cine a fost.

Iancu: Poate că feciorul arendaşului? Am auzit că face şi poezii!

Mărioara: Nu te preface! Dumneata ai fost, iubite vere!

Iancu: Eu? Ai nimerit-o. Eu să risc o mână, ori un picior, pentruca să-ţi pot pune în fereastră o priveghitoare? Şi bani de unde să am? Pe lângă toată averea rămasă de tata, mătuşa nu mă prea îndoapă cu bani.

Mărioara: Vrei să despreţueşti sentimentele mele de mulţămire?

Iancu: Iubită verişoară! Dumneata ştì foarte bine, că astfel de lucruri fac numai îndrăgostiţii. Nu vei crede doară că sunt amorezat?

Mărioara: De ce să nu cred? Şi de ce să nu fi? Nu mult, puţin, poate aşa, de jumătate.

Iancu: Ferească-mă Dumnezeu. Nu sunt deloc. Intre noi rămână vorba, dumneata ai o mulţime de defecte.

Mărioara: Se poate. Mi-ai face mare plăcere dacă mi-le-ai spune.

Iancu: Prea bucuros. Intâiu eşti retrasă şi fricoasă.

dacă n'am învățat istorie, dacă n'am cunoscut mai bine țara și lumea.

Din contră, având la îndemână strânsă comoara din zile bune pentru zile negre, am răspunde primejdiei cu adagiul creștin: „Quod bene vertat mitissimus Deus!“ Iar poporului i-am zice în ton imperial: „I bone, quo virtus tua et natura te vocat!“

Mai marii bisericilor și ai școalelor, consistoriile eparhiale, fiind și ele, oricum și cum, o vlăstare a lumii psihice românești, ce să facă alta, decât să se supună și ele evoluțiunei și undulațiunii universale și asemenea să treacă la ordinea zilei peste toți și peste toate. Iar înaltul minister dela Budapesta să se poată oferi apoi bun bucuros ca izvor de ajutorință pentru omul lipsit. . . . Ministrul, vedeți, ajută pe popor la salar, dând așa zisul ajutor de stat. El ajută și preoțimea gr. or. cu congruă intregitoare și pe preoții gr. cat. cu ajutoare, cari le capătă se înțelege cei avuți, cu parohii mari și bune și cu brâne roșii, meritați de patrie și națiune, iar nu cei săraci și cu copii mulți și cu sate de câte 3—400 de suflete.

Ce se mai faci, ce se mai începi și aici? Mai marii eparhiilor nu pot dispune de banii altuia. Ei dau din umeri cu durere și apoi toate trec, ca să se ducă, și se duc ca se mai vină!

Capete cine va putea, cine nu, mai și rabde! Căci: „A răbda e soartea mea“, zice și poetul.

Baremi de n'ar fi scris Cicerone niciodată: „O! tempora, o, mores!“

Să ne întoarcem la ce avem, aci să ne întoarcem!..

Din celece sulevasem până acum în meritul problemei și a chestiunei de existență a școalei noastre confesionale ar urma ca lege logică, că e anevoe pentru viitor a statori soartea și viața școalelor și pentru cei chemați se impune un lucru titanic.

Contrară lucrărei sau mișcării este în mehanică inerția. Inerția este începutul morții, și când ai începutul, ai lucrul mai deplin, ai moartea deplină!

Și cu toate acestea, legea umană, legea și dreptul ginților ne impune în mod fatal și chiar mehanic (deși noi poate am mai preferi ticna și comoditatea) *„conservarea noastră națională“*. Ni-e poate cam ciudă pe acea lege și nu am vrea să fie, înzadar însă, dacă firea, natura și Dumnezeul ginților au dat-o!?

Ce să-i faci, caută să o împlinești.

Va împlini-o, îi va da ascultare și Românul, acum în aceste timpuri grele, precum după zisa lui Bonfiniu, el i-a dat ajutarea și în alte vremi, când: „Non tantum pro vitae, quantum pro linquae incolumitate certasse videatur!?“

Va sta masa cea mare și compactă de Români nepăsătoare? Vor să stee aproape patru milioane de Români în nepăsare, ca să omoară deodată aceeace au avut, aceeace până acum au conservat?

Ne-ar compătimi lumea, ne-ar deplânge rassa latină și ne-ar blăstăma frații nostri din alte țări!...

Garanțiile constituționale.

In sfârșit au fost presentate dietei, în ședința de Mercuri, și proiectele de lege referitoare la *garanțiile constituționale*, în jurul cărora s'a făcut atâta svon, pe tema, că Maiestatea Sa *nu vrea* să le dee sancționarea prealabilă, fără de care parlamentul nu putea să le iee în desbatere și să le voteze. Dupăce însă compromisul austro-ungar a fost legat, și mai ales dupăce proiectele de lege au fost *modificate* în înțelesul cum a dorit Coroana: nu a mai stat nimica în calea încuviințării prealabile, pe care Maiestatea Sa *a dat-o*, și acum parlamentul ungar poate să se îngrădească cu legile mult așteptate, dacă cumva îngrăditura îi va fi de ceva folos. Pentrucă lucruri extraordinare nu se prea cuprind în proiectele de lege ale contelui *Andrássy*, care-'și legase portofoliul de ele.

Sunt *patru* la număr proiectele acestea de lege, prin cari se zice, că acum e garantată constituțiunea, și anume: 1. Despre lărgirea sferei de competență a judecătoriei administrative. 2. Despre judecătoria pentru contraversele de competență. 3. Despre regularea reciprocității în chestiile de pensie ale funcționarilor municipali și ale funcționarilor de stat. 4. Ștergerea legii *Szapáry*, despre statificarea administrației.

Proiectul *prim* de lege, despre lărgirea competenței judecătoriei administrative, are 24 paragrafi și scopul său este, apărarea drepturilor pe cari le au jurisdicțiunile municipale. Până acum adecă municipiile puteau să înainteze representațiune în contra vre-unui ordin ilegal al guvernului, însă firește iarăși la guvern, care nu le băga în seamă. Dreptul rămâne și pentru mai departe, cu deosebirea, că representațiunea nu se mai înaintează guvernului, ci judecătoriei administrative, care primește deci puterea de a judeca pe ministri și organele lor. Sunt înșirate în proiect casurile, în cari municipiul se poate plânge la judecătoria administrativă în contra dispozițiunilor ilegale ale guvernului, și se spune apriat, că în cari casuri *nu se poate plânge*, anume, în chestiuni, *a căror resolvare se face în comun acord cu cei din Austria*, și în chestiuni cari se refer la *mobilisarea armatei.*

Credem, că împotrivirea Coroanei de a da sancționare prealabilă proiectelor contelui *Andrássy* a urmat din faptul, că aceste cazuri de excepție la început nu erau trecute în proiect, și Coroana voia cu orice preț, ca raporturile de dualizm dintre Austria și Ungaria, precum și dispozițiile guvernului în caz de mobilizare, să nu poată forma obiecte de judecată din partea nimănui.

Tot în proiectul acesta de lege se ia dela comiții supremi dreptul de a destitui oficianții comitatenzi și a-i înlocui cu alții, lor mai plăcuți, iar încolo proiectul nu conține nimica deosebit.

Al *doilea* proiect de lege creiază o judecătorie nouă, pentru a-și spune cuvântul în cazurile de competență dubioasă ori contraversată. Se compune din 8 judecători dela Curie și 8 judecători dela judecătoria administrativă. Prezidentul lor e în cei dintâi trei ani prezidentul Curiei, în alți trei ani prezidentul judecătoriei administrative, și tot așa, alternativ, când unul, când altul.

In proiect se stabilește când are să funcționeze această judecătorie și se precisează, când *nu poate* să funcționeze, pentrucă lucruri deja judecate nu le poate lua în desbatere.

Al *treilea* proiect de lege conține în opt paragrafi dispoziții, ca funcționarilor de stat să li-se socotească la penzie anii de serviciu făcut la stat, dacă trec în serviciul vreunui municipiu, și viceversa, iar al patrulea proiect declară în doi paragrafi de ștearsă legea lui Szapáry, care într'un singur paragraf decretase statificarea administrației.

Acestea sunt așa numitele *garanții constituționale*, născute între mari dureri patriotice. Vorba Ungurului: *Nessze semmit, fogd meg jól!*

Sfințirea bisericei din Bretelin.

Dumineca trecută credincioșii bisericei noastre din Bretelin, protopresbiteratul Devei au avut o zi de mare bucurie.

Terminând cu ajutorul lui Dzeu zidirea bisericei celei nouă, I. P. S. S. dl Arhiepiscop și Metropolit a delegat pentru actul sfințirii pe P. O. domn Nicolae Ivan, asesor consistorial, care însoțit de alți preoți din tractul Devei a fost întimpinat de poporul din Bretelin și de fruntașii din satele vecine la marginea comunei în frunte cu parohul locului Nicolae Platoș, care cu cuvinte alese dă expresiune bucuriei de venirea mandatarului arhiepiscopesc — dupăce în acele părți rar s'a dat ocasie să se exmită din centru persoane mai distinse.

Intrarea în comună s'a făcut între sunetele clopotelor până la biserică, unde s'a început ceremonialul prescris la atari ocasiuni.

Preoții împreună slujitori au fost:

Olimpiu Oprea din Săcărâmb, George Gila din Bacea, Ioan Cintea din Almașulsec., Alexandru Petreu din Cherges, Demetriu Berariu din Vulcez, George Popovici din Leșnic și parohul locului.

La sfârșitul serviciului divin delegatul arhiepiscopesc a ținut o vorbire acomodată zilei, al cărei text sperăm să îl putem da în întregime, iar după aceea a stropit poporul adunat din Deva, Săcărâmb, Cârjiți și din satele vecine cam la 1500, care de sine înțeles nici pe jumătate nu încăpea în bisericuța frumoasă și bine adjustată, făcută după modelul bisericelor din România după planul arhitectului Ioan Pamfilie.

Meritul că o comună așa mică, cu mijloace modeste, a putut zidi o biserică așa de frumoasă, este al parohului N. Platoș care a alergat mult pănăce a strâns ajutoare din toate părțile și meritul cel mai mare este al I. P. S. S domnului arhiepiscop, care le-a mijlocit ajutoare de 600 cor. din fondurile arhidiecesane, le-a dăruit un ajutor frumos și i-a povățuit cum să facă să ajungă a vedea gata casa Domnului.

Acestor merite s'a și dat expresiune în vorbirea delegatului arhiepiscopesc și la masa ospitală a epitropului George Băiaș, unde afară de pontificante și preoții slujitori au participat fruntașii parohiei, notarul Filipaș, un tinăr însuflețit și cu multă dragoste de biserică și neam și mai mulți învățători.

Fie ca această zi mare să rămână adânc săpată în inimile credincioșilor cari au pus gând solemn, că vor face după biserică și școală, ca aceste două așezăminte să-i lumineze și în viitor pe căile Domnului.

Concertul Schaeffer.

Vineri, în 18 l. c. a procurat virtuosul în pian dl Iulius Schaeffer o seară de plăcere rară publicului iubitor de muzică din Sibiiu, prin un concert, care l-a dat în sala dela „Unicum“.

Programa a constat din bucăți alese și potrivite gustului sibiienilor.

Publicului nostru, pricepător și pretensiv față de prestațiunile artistice în muzică, mai rar i-se dă ocazie să asculte un concert, ca cel al dlui Schaeffer, care de altfel prea rar ne ofere ocazia de a-l auzi.

Toate piesele au fost executate cu o virtuozitate deosebită, susținută de multă pricepere, în urma căreia știe interpreta intențiunile compozitorilor pieselor executate.

Technica desăvârșită în combinație cu o pricepere excelentă îi permite a da pieselor un avânt briliant, iar uneori însoțit de o intimitate nobilă și plină de poezie.

Deși programul a fost foarte greu, totuși s'a ținut până la sfârșit la înălțime artistică. Mai multe piese au fost bisate. Cu deosebire au plăcut: „Berceuse“ de Chopin, Rapsodia XII de Liszt și mai cu seamă „La sera“ compoziție proprie a virtuosului Schaeffer, care abstrăgând dela ea ca compoziție valoroasă a fost executată cu o măestrie desăvârșită. Cu deosebire staccatele, pianisimo și ruladele exacte ca adierea zefirului. La sfârșit a improvizat o fantasie asupra piesei *„Moment muzi al“* de Schubert, și ascultătorii nu-i mai puteai vedea ridicați, să plece

Public a fost puțin, dar ales, Românii au fost bine reprezentați.

Prelângă aplauzele furtunoase, cari le-a secerat după fiecare punct, a primit dl Schaeffer și o cunună de lauri, pe care a și meritat-o. (*B.*)

Mărioara: Ca orice om sărac!

Iancu: Al doilea, nu te ștì îmbrăcà cu gust și după modă.

Mărioara: Toaleta mea e potrivită locului în care mă aflu ziua întreagă: bucătăria.

Iancu: Ești învălită ca o călugăriță.

Mărioara: Inima mea nu e 'nvălită. E deschisă.

Iancu: Nu-ți văpsești obrazul.

Mărioara: Fața mea o colorează soarele dimineții.

Iancu: Cochetă nu ștì să fi.

Mărioara: Ai dorì cumva să fiu?

Iancu: N'ai spirit, nu te pricepi la superstițiuni, nu ștì să batjocorești bătrânețele, ba nici cugeta nu ștì.

Mărioara: Dacă toate acestea le spui în serios, apoi să ștì, că nu voiu mai fi bună către dumneata.

Iancu: Dar acum ești bună?

Mărioara: Negreșit, dupăce singur dumneata ești în casa aceasta, care-mi voești binele, cu toatecă mă superi câteodată cu glumele dumnitale.

Iancu: Și totuși aseară n'ai voit să mă săruți.

Mărioara: Semnul prieteniei la dumneata e sărutarea?

Iancu: Sigur. Sărută-mă deci acum!

Mărioara: Nu se poate!

Iancu: Te rog!

Mărioara: Dar nu se poate.

Iancu: Te voiu silì!

Mărioara: Ce spui? Imi vine să râd.

Iancu: Da, voiu întrebuința forța.

Mărioara: Și eu te voiu bate cu sucitorul.

Iancu: Vom vedeà care e mai tare! (Sare la ea și o sărută. Domnul Somnulescu horcăe tare. Mărioara se sparie și scapă o ciașcă frumoasă 'din mână, care se sparge în bucăți).

Mărioara: Vai de mine, ce-am făcut! Am spart cea mai scumpă ciașcă a mătușei.

Iancu: Nici un efect fără cauză.

Mărioara: Singur dumneata ești de vină.

Iancu: Eu? Dumneata de ce te-ai împotrivit când am voit se te sărut?

Mărioara: (Privește la hârburi.) Bine, ce să fac acuma?

Iancu: Să aștepți în liniște trecerea viforului.

Mărioara: Să ștì că mătușa mă bate pentru asta. Par'că-i și aud pașii pe trepte.

Iancu: Fi liniștită. Am să te scap eu de năcaz... (Ia hârbul mai mare și îl pune în mâna domnului Somnulescu, iar celelalte le resfiră la picioarele lui).

Mărioara: Ce faci vere?

Iancu: Așa! Acum poate să vină mătușa. (Scoate capul pe ușă și strigă): Mătușă! Mătușă! Ciașca dumnitale, cea din Japonia, s'a spart!

Mărioara: Ai nebunit vere dragă?

Iancu: Mătușă! Mătușă! Vină, că ciașca dumnitale e spartă în mii de bucăți!

SCENA 5.

(Cei de mai nainte cu doamna *Anica.)*

Doamna Anica: Ce strigi? Ce e? Ciașca mea? Care? Unde?

Iancu: Uite așa: Unchiul voià să iee cafeaua. Verișoara îi dă ciașca, unchiul bea, adoarme, și rămășițele teribilei catastrofe le vezi aici!

Doamna Anica: (Prinde de mână pe dnul Somnulescu.) Scoală afurisitule!

Somnulescu: (Deschide ochii.) Ce e scumpa mea?

Doamna Anica: Ce dracu ai făcut?

Somnulescu: Eu? Nimica! Am dormit și când doarme omul ștì bine că nu face nimica.

Doamna Anica: Dar în mână ce ai?

Somnulescu: (Mirat.) O bucată dintr'o ciașcă spartă? Ce va să zică asta?

Doamna Anica: Da, dintr'o ciașcă spartă. Și la picioarele tale uite câte bucăți. De te-ai fi spart tu în atâtea bucăți!

Somnulescu: N'am idee scumpa mea, cum au putut să se întâmple lucrurile.

Doamna Anica: Așa s'a întâmplat, că ai băut cafea.

Somnulescu: (Mirat.) Cafea? Se poate!

Doamna Anica: Și bând cafea, ai adormit.

Somnulescu: Adormit? Și aceasta se poate.

Doamna Anica: Și mi-ai spart cea mai frumoasă ciașcă.

Somnulescu: Imi pare foarte rău, scumpa mea.

Doamna Anica: De douăzeci de ani beau cafea din ea.

Somnulescu: Las' că-ți cumpăr alta.

Doamna Anica: Dar erà suvenire dela locotenentul care locuià atunci la noi.

Somnulescu: Așa? D'apoi că dela acela mai ai tu și alte suveniri și cadouri.

Doamna Anica: (Către Mărioara.) Dar și tu, pentruce ai dat somnurosului acestuia tocmai ciașca mea?

Mărioara: Pentrucă... Fiindcă...

Iancu: Pentrucă erà curată.

Mărioara: Da, tocmai atunci o ștersesem.

Doamna Anica: Mergi în bucătărie, nefericito!

Mărioara: (Iese.) (Va urma).

NOUTĂŢI

Sfinţire de biserică. Prea Sfinţitul Episcop al Aradului *Ioan I. Papp* a săvârşit Dumineca trecută sfinţirea bisericii zidită de dânsul în *Pociovelişte*, locul naşterii Preasfinţiei Sale. Au fost sărbări înălţătoare.

*

„Congrua preoţimei române“. Sub titlul acesta publică ziarul *„Budapesti Hirlap“* în numărul de eri, Duminecă, un articol (scris de un pretins preot român), în care în mod tendenţios se expune felul cum se împarte congrua preoţimei gr. ort. din arhidieceză. Declarăm, şi până ne vom putea ocupa pe larg cu articolul, că cele cuprinse în articol cu privire la congrua preoţimei din arhidieceză, sunt neadevăruri şi scornituri răutăcioase.

*

Serbări în familia regală română. Sâmbătă a serbat familia regală română aniversarea a 13-a a naşterii principesei *Elisabeta.* — Miercuri s'a celebrat ziua naşterii principelui *Carol.* Tânărul principe care e născut la 3 Octomvrie v. 1893 în castelul Peleş, întră acum în al 14-lea an. La 16/29 Octomvrie îşi va serba ziua naşterii principesa Maria a României care s'a născut în 29 Octomvrie 1875.

*

In favorul libertăţii de pressă. Ministrul de justiţie a scos din vigoare ordonanţa fostului ministru de justiţie Lányi în senzul căreia procurorii şi judecătorii de instrucţie confişcau foile şi tipăriturile odioase guvernului chiar şi noaptea când se expedau pe poştă sau înainte de a fi expedate cu trenul.

*

Sfântul sinod al bisericii autocefale gr. ort. din România este convocat în sesiunea ordinară pe 12 Octomvrie v. la Bucureşti.

*

Masa studenţilor români din Braşov. La 1 Octomvrie v. s'a deschis masa studenţilor români din Braşov în prezenţa membrilor comisiunei administrative a acestei instituţiuni umanitare. Pentru anul acesta masa a fost plasată din nou la dl Dumitru Avrigeanu, care şi în anii trecuţi a oferit elevilor primiţi la masă un prânz bun şi în toate privinţele satisfăcător.

*

Ţărani osândiţi. Tribunalul din Oradia mare a pertractat în 15 Octomvrie procesul pornit împotriva ţăranilor Moise Coş, George Coş şi Ioan Berte acuzaţi că la alegerea trecută din Tinca ar fi atacat pe jandarmi. Tribunalul i-a osândit pe toţi la închisoare cu toată apărarea strălucită a distinsului advocat Dr. *Aurel Lazar.* Moise Coş a fost osândit la 2 ani robie, George Coş la 8 luni temniţă şi Ioan Berte la 3 luni temniţă.

*

Constituire. Societatea de lectură *„Petru Maior“* (Budapesta IX, strada Ráday 20, III, 22.) s'a constituit în şedinţa din 13 Octomvrie n. în modul următor: Prezident: *Petru Suciu*, teolog abs., stud. în filos. vice-prezident: *Nicolae F. Negruţiu*, stud. în filosofie, secretar: *Sabin C. Evuţian*, stud. în filosofie, cassar: *Ioan Jianu*, stud. în drept., bibliotecar: *Simion Câmpean*, stud. în drept., vice-bibliotecar: *Sabin Oprean*, stud. la technică., controlor: *Avram Sedeanu*, stud. în filosofie., notari: *Ioan Pop*, stud. în drept şi *Ioan Ţeicu*, stud. în medicină., econom: *Adam Iancu*, stud. în medicină. *Comisia literară*: *Petru Bucşan*, stud. în medicină. *Ioan Duma*, teolog abs., stud. în filosofie. *Ştefan Hărăguş*, teolog abs., stud. în drept. *S. Lupan* stud. în medicină. *Constantin Roşcău*, stud. în technică. *Eugen Todoran*, teolog abs., stud. în filosofie. *Ioan Ţeicu*, student în medicină. *Comisia supraveghetoare*: *Iuliu Dan*, stud. în drept. *Romul Maxim*, stud. în drept. *Cornel Micloşi*, stud. la tehnică.

*

Emigrările. Săptămâna trecută au sosit în America din Ungaria 1547 Slóvaci, 254 Maghiari, 378 Croaţi, 276 Nemţi, şi 172 Români.

*

Pertractarea procesului pornit contra atentatorilor dela Brănişca s'a amânat până în Februarie anul viitor.

*

Nimicirea unei comune prin foc. In comuna Altstadt din Moravia s'a aprins Luni în 14 c. o casă. Din cauza secetei mari focul s'a întins cu o repeziciune uimitoare, aşa că în câteva oare aproape întreaga comună a fost distrusă. Mai bine de o sută de familii au rămas pe drumuri.

*

Cehii pentru Björnsen. Luni s'a ţinut în Praga o consfătuire a representanţilor partidelor politice cehe, a universităţii şi a altor corporaţiuni, pentru a lua hotărârea în ce mod se mulţămească poetului norvegian pentru acţiunea sa în favorul naţionalităţilor din Ungaria. Adunarea a hotărât să adreseze în numele poporului ceh o adresă de mulţămită poetului norvegian scrisă în limba franceză şi cehă.

*

Ziarul soţiei contelui Tolstoi. Soţia marelui scriitor rus Tolstoi, contesa Sofia Tolstoi a donat ziarul său de un conţinut foarte bogat bibliotecii museului istoric din Moscva. Ziarul cuprinde date preţioase pentru biografia scriitorului. Numita bibliotecă e în posesiunea tuturor manuscriptelor lui Leo Tolstoi.

*

O catastrofă îngrozitoare pe mare. In 28 Septemvrie s'a aprins lângă insulele Azorice un vapor numit Guilia al societăţii de marină austro-americană. Pe acest vapor erau la 800 emigraţi, cei mai mulţi din Austria. Vaporul s'a aprins noaptea. O panică grozavă i-a cuprins pe călători la vederea focului, fiecare alerga se scape pe luntrile de salvare. In această încurcală mulţi copii şi femei au fost strivite şi călcate în picioare de ceice voiau să-şi mântuiasca viaţa. Matrozii au putut fi opriţi la stângerea focului numai ameninţaţi cu revolverul de căpitanul vaporului. Le-a şi succes a stânge focul şi să ducă vaporul în apropierea insulelor Azorice, de unde le-a venit ajutor nenorociţilor. Multe persoane au murit în învălmăşeală, mai ales femei şi copii, alţii au fost grav răniţi. Acestia au fost transportaţi pe insule şi duşi în spitale, unde li-se dă îngrijirile necesare. Intre călători sunt mulţi din Ungaria.

*

Dar pentru biserică. Domnul *Dimitrie Perşoiu*, domiciliat în Brăila şi soţia dsale *Zoe*, au binevoit a cumpăra pe seama bisericei din Mikoujfalu două sfeşnice mari de lemn, lucrate cu multă măestrie de dl *Brenciu*, cântăreţ la biserica Sf. Nicolae din Braşov, precum şi o candelă frumoasă de argint, toate în preţ de 100 cor. Tot acestei familii avem a mulţămi zidirea bisericei din Doboli inferior, care este mândria tractului Treiscaunelor. Primească deci şi pe această cale mulţămitele credincioşilor nostri, cari roagă pe atotputernicul Dumnezeu să le răsplătească fapta creştinească cu bine şi să-i ţină întru mulţi şi fericiţi ani. In numele comitetului parohial: *Aug Cosma*, paroh.

*

Foc îngrozitor. In comuna Porumbacul-superior-răsăritean din comitatul Făgăraş s'a iscat Miercuri în 3/16 Octomvrie a. c. pe la 10 oare a. m. un foc îngrozitor prefăcând — în interval de vre-o 4 oare — 8 case şi 10 şiuri în cenuşe cu tot ce se afla întrânsele. Focul s'a produs de neşte copii, cari s'au jucat cu chibrite pe la şură. Dintre edificiile arse, cari mai toate au fost acoperite cu pae, nici unul n'a fost asigurat. La stângerea focului au venit pompierii din comunele învecinate, Sărata şi Porumbacul inferior, cari au ajutat foarte mult cu tulumbele (pompele) lor. Şi comuna noastră are tulumbă, dar când a vrut să o pună în aplicare s'a stricat (de cumva n'a fost stricată de mai nainte). Pompierilor din comunele sus amintite, Sărata şi Porumbacul inferior, pentru ajutorul dat şi pe această cale le exprim mulţămită. In numele nenorociţilor indivizi, — cărora le-a ars toată agoniseala acestui an, fiind adunate chiar şi cucuruzele, apelez la obştea creştină spre a le veni în ajutor, fie cu orice: haine, bucate sau bani, spre a se distribui celor nenorociţi. Ofertele benevole rog a se trimite oficiului parohial gr. or. din sus numita comună u p. Porumbacul inferior. *Nicolau Solomon*, paroh gr. or.

*

Clădiri economice în fiacări. Ni se scriu următoarele: „In comuna Vimamică, tractul „Cetăţii de peatră“ Mercuri în 15 Octomvrie n. dimineaţa pe la orele $4^1/_2$ s'a iscat foc în clădirile economice ale economului Cionca Ioan. Focul a cuprins repede şura, grajdul, de unde flăcările duse de vântul puternic au cuprins şi casa şi clădirile economului Perce Irimie. In $^1/_2$ oară toate clădirile şi recoltele adunate au fost prefăcute în cenuşe, aşa încât bieţii economi au rămas fără nimic. Nici unul nici altul nu şi-a fost asigurat, nici edificiile nici recoltele contra focului“.

*

Cei 7 ani slabi. Se scrie din Kairo că în cercul învăţaţilor cari se ocupă cu studiarea bibliei a produs mare senzaţie descoperirea egiptologului cunoscut Brugsch bej. Brugsch bej a descifrat hieroglifele monumentale ale unei biblii din evul XVII înainte de Cristos, că pe vremea aceea pentru fructificarea pământului era de lipsă esundarea Nilului care nu s'a întâmplat 7 ani unul după altul, din care cauză în Egipet a domnit o foamete îndelungată. Să ştie că anul 1700 înainte de Cristos e datul începutului celor 7 ani slabi de care vorbeşte Geneza. Această descoperire dă acestei părţi din biblie un crezământ istoric.

PARTEA LITERARĂ.

„Biblioteca Copiilor şi a Tinerimei“,

de doamna A. O. Maior, *volumul 3. Sibiiu, 96 pagini. Preţul 1 cor., pentru România 1 leu 30 bani.*

Anunţăm cu plăcere apariţia noului volum din biblioteca doamnei *A. O. Maior*, menită să ne facă cele mai bune servicii. Astăzi, când şcoalele ne sunt periclitate, şi dacă nu se schimbă lucrurile spre bine e numai chestie de timp când ni se vor închide; astăzi, când orice mişcare, nu politică, naţională, ci curat culturală a noastră e privită cu ochi răi şi e suspiţionată ca făcută în contra intereselor statului: trebue bine să ne gândim la ziua de mâne, când întreaga noastră manifestaţiune culturală-naţională se va putea face numai în cercul restrâns familiar, şi pentru aceste zile grele trebue să ne aprovisionăm din vreme cu mijloacele şi cu armele necesare de a ne apăra, conserva şi cultiva limba şi naţionalitatea, cel puţin în familie, cu ajutoriul *mamelor române.* Pentru ele se scoate deci *„Biblioteca Copiilor şi a Tinerimei“*, pentruca atunci, când în şcoală copilaşii lor nu vor mai auzi graiu românesc, să-i pună acasă să cetească româneşte, ori să le cetească ele, pentruca *să nu-şi uite limba!*. Scopul pe care îl are în vedere doamna *A. O. Maior* cu editarea *„Bibliotecei copiilor şi a tinerimei“* e deci unul din cele mai frumoase, şi întreprinderea merită sprijinul tuturor Românilor îngrijoraţi de viitorul neamului lor. O recomandăm cu căldură cetitorilor ziarului nostru, dând acum cuvântul *unui părinte*, care ne scrie despre noul volum al doamnei *A. O. Maior* următoarele:

In editura *„Luceafărului“* la Sibiiu a apărut, sub îngrijirea dlui O. C. Tăslăuanu, volumul al III-lea din *„Biblioteca copiilor şi a tinerimei“* de A. O. Maior.

Volumul al treilea!

Aşadar această încercare atât de vrednică de laudă şi încurajare nu s'a oprit la primul volum, ci a mers progresând mai departe şi a ajuns la acest al 3-lea vol., a cărui valoare incontestabilă ne dă dreptul să sperăm, că va prinde rădăcini adânci şi că de aci înainte vom avea regulat cel puţin două volume pe fiecare an pentru copii şi tinerimea noastră până acum atât de *negliiată în ce priveşte lectura sănătoasă şi potrivită vârstei fragede.*

Volumul solid legat în scoarţe roşii cu imprimat alb se înfăţişează frumos. Dar poveştile ce conţine şi admirabilele ilustraţiuni, sunt de o miie de ori mai frumoase, iar alegerea lor dovedeşte odată mai mult priceperea literară şi bunul gust de care dl O. C. Tăslăuanu ne-a dat şi mai nainte destule dovezi în redactarea „Luceafărului“.

Pentruca părinţii, educătoarele, profesorii şi învăţătorii şi toţi cei cari sunt preocupaţi şi de educaţia sufletească a copiilor şi a tinerimei să-şi facă o idee limpede de valoarea acestei preţioase biblioteci, voiu înşira pe scurt conţinutul volumului III. pe care-l am înaintea ochilor.

1. Volumul se începe cu o poveste de Crăciun *„Nicuşor“*, de *Al. I Brătescu-Voineşti.* O poveste, care nu numai pe copii, dar de sigur şi pe părinţi va trebui să-i înduioşeze şi să-i impresioneze, făcându-i mai buni şi mai miloşi.

2. *„Moş-Crăciun“*, o poesie de poetul *Octavian Goga*, care în câteva strofe nespus de drăgălaşe, ca un bunic glumeţ le povesteşte copiilor cum se face de-i cunoaşte Moş-Crăciun pe toţi.

3. In versuri scurte şi uşoare o minunată poveste de *Maria Cunţan „Vultur Impărat“*.

4. *„Cea din urmă lecţie“* de Daudet, perfect tradusă de *I. A. Basarabescu.*

5. *„Fusul Maicii Domnului“* poveste frumoasă, care îndeamnă la hărnicie, de *A. C. Maior.*

6. Una dintre cele mai frumoase podoabe ale volumului e: *„Povestea descălecatului“* în care dl *Mihail Sadoveanu* spune cum s'au aşezat Românii pe malul Dunării.

7. *„America“* de *A. O. Maior*, o piesă în două acte, pe care o poate juca tinerimea cu copii împreună. Eroul piesei este un copil ai cărui părinţi s'au prăpădit în *„America“* lăsându-l cerşetor şi care la urmă îşi regăseşte bunicul.

8. O minunată şi plină de haz poveste intuitivă despre *„Păţăniile unui gândac“*.

9. Volumul se încheie cu o gâcitoare în versuri, pe care cetitorii au s'o deslege tot în versuri iar cei mai buni 10 deslegători au dreptul la un premiu.

Ilustraţiunile în număr de 20 sunt cât se poate de frumoase şi potrivite.

Acesta este noul volum din *„Biblioteca Copiilor şi a Tinerimei“* pentru care nu putem de cât să mulţămim Dnei *A. O. Maior* iniţiatoarea, şi dlui *O. C. Tăslăuanu*, priceputul alcătuitor, cât şi dlor colaboratori *Brătescu, Cunţan, Sadoveanu, Goga* şi *Basarabescu*, toţi scriitori de frunte, cari şi-au dat sprijinul când a fost vorba de cei mici şi de tinerime.

Şi noi, părinţii, vom sprijini lucrarea, căci interesul nostru este, ca volumele să apară tot mai dese şi mai frumoase.

Un părinte.

Cărţi şi reviste.

A apărut **Noua lege şcolară.** Articolul de lege XXVII din 1907 referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale. Traducere de *Lazar Tritean*, referent şcolar. O recomandăm preoţilor şi învăţătorilor precum şi tuturor bărbaţilor cari se interesează de soartea şcoalelor noastre. Traducerea e făcută într-o limbă curată românească şi pe înţelesul tuturor. Preţul 1 cor. 20 bani. Nagyszeben — Sibiiu. Tiparul tipografiei arhidiecezane, 1907.

*

„Calendarul Naţional“ întocmit de redacţia *„Foii Interesante“* din Orăştie, a apărut şi se poate procura pentru preţul de *36 fileri, plus* 5 *fileri* pentru porto. Are multe şi interesante ilustraţiuni din răsboiul Romanilor cu Dacii, popoarele din cari s'a zămislit neamul nostru românesc, şi din vieaţa de azi a Românilor şi a altor neamuri şi are material de cetit foarte interesant. Să se ceară dela administraţia foii *„Libertatea“* din Orăştie (Szász-Város).

*

„Ingrijirea vinului“, poveţe practice pentru micii vieri, de *Nicolae Simulescu*, cu 20 figuri în text. Preţul 30 fil. plus 3 fileri porto. Cuprinsul: 1. Culesu. 2. Tescuirea. 3. Treverele. 4. Rachiul de trevere. 5. Liurul. 6. Părţile alcătuitoare ale mustului. 7. Prefacerea mustului în vin. 8. Vinul. 9. Indreptarea mustului şi a vinului. 10. Boalele şi scăderile vinului: *a*) Floarea; *b*) Oţăţirea; *c*) Inăcrirea; *d*) Intinderea; *e*) Amărala gustului; *f*) Perderea coloarei; *g*) Coloarea vânătă-brunetă; *h*) Mucezala; *i*) Miros de bute; *j*) Gustul de fum; *l*) Mirosul de ou stricat. De vânzare la administraţia revistei „Bunul Econom“ în Orăştie (Szász-Város) şi la autor în Mercurea (Szerdahely) comitatul Sibiiu.

*

„Cartea de Aur“ vol. IV. A apărut vol. IV din **„Cartea de Aur,** *sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian.* In volumul acesta sunt publicate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării în sesiunea parlamentară din anii 1865—68, şi e dată *în întregime*, după notele stenografice, discuţia asupra *legii de naţionalităţi*, votată la finea acestei sesiuni. La finea volumului e dată apoi şi *lista abonaţilor.* Volumul are 864 pagini, formatul celoralalte volume, şi costă 10 cor. exemp. broşat, 12 coroane cel legat. Cu acelaşi preţ se dau şi celelalte volume anterioare. Comandate toate volumele deodată, se acordă, la cerere, înlesnire de plată, care se poate face în rate lunare. A se adresă autorului publicaţiunii, în Sibiiu, (Nagyszeben).

Teatru.

Luni: *Die grosse Gemeinde*, comedie.
Marţi: *Der Hund von Baskerville.*

Pe părinţi îi surprinde

când dau primadată Emulsiunea lui SCOTT copiilor cari sufer de boala englezească. Emulsiunea lui SCOTT face pe copii foarte repede sănătoşi şi robuşti. 9 (276) 1—4

Intăreşte oasele

şi contribue la întreaga desvoltare. Un astfel de rezultat însă se poate ajunge numai prin un mijloc într'adevăr bun. „Scott“ conţine peste tot numai părţi din calitatea cea mai bună şi experienţa extraordinară Scotiană de efectuire face posibil, ca efectul să se mărească, şi ca „SCOTT“ pentru tineri şi bătrâni să fie uşor de mistuit, chiar şi pentru copii a căror aparenţă se pare dubioasă. Preţul unei sticle originale C. 250. De cumpărat în toate farmaciile.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Nr. 1069—1907 [300] 1—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de capelan cu drept de succesiune pe lângă bătrânul şi neputinciosul paroh Ioan Popovici din parohia de clasa a II-a Săsăuş, pe basa ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan dtto 29 August a. c., Nr. 9073 Bis., se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele ce aduce parohia, afară de congruă.

Doritorii de a reflecta la acest post vor avea a-şi aşterne cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, la oficiul protopresbiteral subscris şi cu previa încunoştinţare a acestuia a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica de acolo pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or.
Agnita, 24 Septemvrie 1907.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 126—1907 [299] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de paroh în Vălcele-rele, din tractul Haţegului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele în această parohie de clasa a III a, sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii să-şi trimită cererile cu documentele prescrise în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta cu 8 zile înainte de alegere în biserică, spre a cânta şi predica respective celebra.

Haţeg, 28 Septemvrie 1907.
In conţelegere cu comitetul parohial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Haţegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Locuri libere. La şcoala de muzică, Kaiser, din Viena se pot ocupa pentru al 34-lea an şcolar, mai multe locuri libere de tot, sau pe jumătate libere. Conferirea locurilor acelora, depinde dela ministerul ces. reg. de răsboiu, (Fundaţiunea Impăratul Francisc Iosif) dela oraşul Viena, dela reuniunea oficianţilor de tren din Austria, dela reuniunea învăţătorilor şi dela direcţiunea institutului. Copiii profesorilor sau dascălilor publici din monarhia austro-ungară, beneficiază de o reducere de 33% a didactrului şcolar. Prospectul amănunţit al institutelor, a căror plan de învăţământ se extinde peste toate ramurile artei muzicale inclusive opera, se trimite la dorinţă fără spese prin cancelaria institutului, Viena, VII/1. [302] 1—3

Nr. 472—1907 [294] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a din Brădăţel cu filiile Runcşor şi Vica, protopresbiteratul Iliei, pe baza ordinului consistorial dtto 17 Iulie a. c. Nr. 7578 Bis., prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis, şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta resp. a oficia şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Iliei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ilia, 20 Septemvrie 1907.

George Oprea
protopresbiter

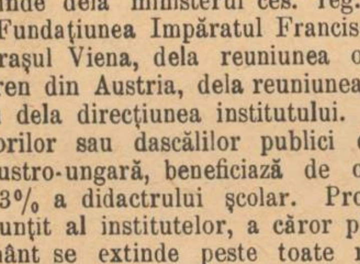

Viţă nobilitată aleasă, lifereză în cea mai bogată cantitate, fiirma
Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă.
Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).
Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!
Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării. Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [301] 1—40

Luaţi bine seamă la aceasta!
„LAVALIT“
scutit prin lege,
coloritură desinfecţionătoare
pentru eşitori şi pissoire.
Coloritură pentru păreţi, scocuri şi fieli.
De mare însemnătate atât pentru eşitorile din şcoli, diregătorii, spitale, cafenele, restaurante cât şi pentru pissoirele publice sau private din locuri închise, şi din grădini publice.
Reînnoire ajunge odată la lună.
1 kilogram este destul pentru 2—3 metri cubici.
Această coloritură cruţă clăteala cu apă, care e foarte scumpă şi care afară de aceea nu desinfecţionează nicicând. ○ ○ ○
Pissoirele şi eşitorile le face cu totul fără miros.
Spre vânzare numai direct la:
Gustav Ziegler, măestru lăcătuş.
[285] 3—3 Sibiiu. Bruckenthalgasse.

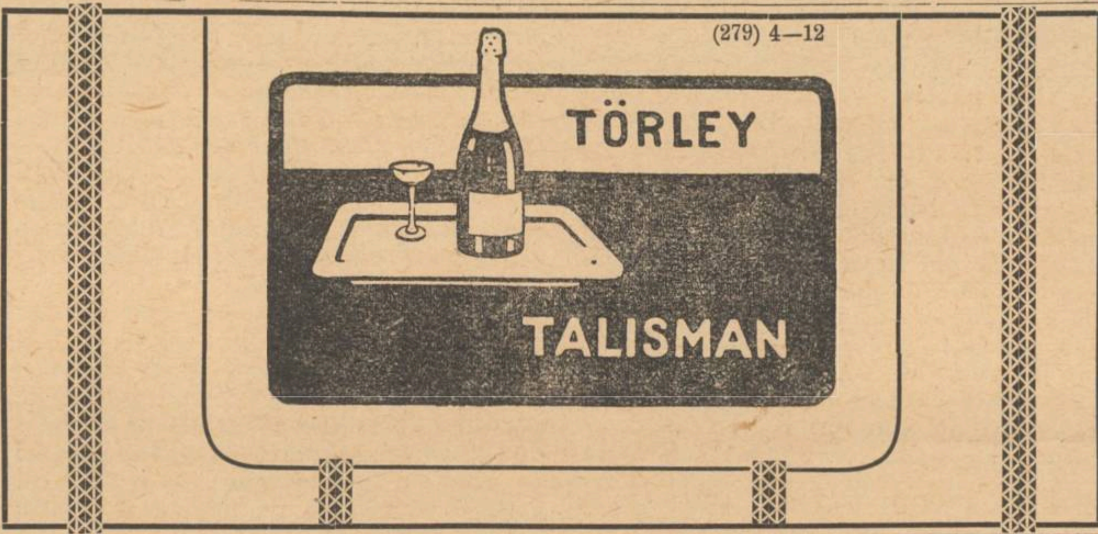

(279) 4—12

FABRICA DE ACID CARBONIC
a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ
— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de
ACID CARBONIC
natural, curat chemic şi fluid,
din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.
Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.
Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios
APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ
se capătă în sticle de 1/1 şi 1/2 litru.
— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —
Apă de masă de prima clasă!
Informaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:
Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.
Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdö. — Inter. Telefon 18.
(286) 6—100

Cruce sau stea duplă electro-magnetică
Patent Nr. 86967.
Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**
vindecă şi înviorézà **pe lângă garanţie.**
Deosebità atenţiune e a se da împrejurărei, cà acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.
Preţul aparatului mare e cor. 8·— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
Preţul aparatului mic e cor. 6·— folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [11] 6
Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

Nr. 588—1907 [297] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea nou înfiinţat de învăţător dela şcoala poporală confesională gr. or. română din Porumbacul-superior apusean, protopresbiteratul Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salarul anual de 600 coroane, şi anume din folosinţa unui pământ suma de 200 cor., din repartiţie 100 coroane, iar restul din ajutorul ce se va cere dela stat, cuartir şi lemne pentru foc.

Doritorii de a ocupa acest post să şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye), până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locale.

Avrig, 24 Septemvrie 1907.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului, în conţelegere cu comitetul parohial competent.

Ioan Cândea
protopresbiter.

CASA
din strada Cisnădiei Nr. 28 este de vânzare sub condiţiuni favorabile. Capitalul de lipsă 20 000 cor. Deslușiri se dau în cofetăria **Stattin.**
[303] 2—3

Nr. 96—1907 of. par. [292] 3—3

Publicare de licitaţie.

Comitetul parohial din comuna bisericească gr. ort. *Ocolişul-mare*, protopresbiteratul Lupşa, dă în întreprindere edificarea bisericei din loc, pe calea licitaţiunei publice minuende, care se va ţinea în localul şcoalei din loc *Duminecă, în 11/24 Noemvrie 1907, la 1 (una) oară p. m.*

Preţul de strigare statorit în preliminariu: cor. 23,861·21.

Material brut: peatra, cărămida şi lemnul de brad şi stejariu le pune la dispoziţie comuna bisericească.

La licitaţie se admit măestrii de clădiri, cari depun vadiul de 10% în bani ori hârtii de valoare, şi declară în scris, că au cetit şi înţeles condiţiunile de licitaţie şi se supun lor. Oferte închise încă se pot înainta până la oarele 12 din ziua de licitaţie, adresate oficiului parohial. Se vor considera însă numai dacă conţin vadiul şi declaraţie despre cunoaşterea condiţiilor de licitare.

Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare dintre licitanţi, fără a-şi motiva procedura.

Rezultatul licitaţiei întră în putere de drept numai după aprobarea lui prin Preaveneratul Consistor arhidiecezan.

Planul şi preliminarul de spese aprobat de Preaveneratul Conzistor arhidiecezan cu datul de 24 Februarie 1907, Nr. 1964 Epitr. precum şi condiţiunile de licitaţie se pot vedea în cancelaria oficiului parohial din loc.

Ocolişul-mare, în 10 Septemvrie 1907.

Nestor Manciu
paroh gr. or., prezidentul com. parohial.

Andr. Muntean
notarul comit. parohial.

Ioan Muntean
epitrop.

Văzut:

Vasile Gan
protopresbiter.

Avis domnilor învăţători!
Dela Librăria arhidiecezană se pot procură **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu beţişoare sus şi jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu beţişoare **43 cor.,** plus porto 92 fileri.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 110 Sibiiu, Joi 11/24 Octomvrie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapojază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Atac în contra clerului nostru.

Sibiiu, 23 Octomvrie n.

Un răuvoitor al bisericei noastre — ascuns sub masca „un preot român“ — scrie în Nr. dela 20 Octomvrie 1907 al ziarului „Budapesti Hirlap“ sub titlul „*Congrua preoțimei române*“ un articol plin de invective și de observări josnice la adresa clerului și a bisericei noastre, afirmând, că înainte de primirea întregirii venitelor parohiale din vistieria țării, preoții nostri erau fără nici o cultură, încât puțin se deosebiau de ciobanii dela oi.

Aceasta este, cât privește preoțimea noastră din trecut, o ofenză din cele mai malițioase. Clerul nostru din veacurile trecute a avut — ce-i drept — mai puțină cualificație formală, mai puțină carte decât preoții de azi, dară pentru aceea preoții din trecut au fost pătrunși de duh pastoral neîntrecut — și, după pilda apostolilor — cari nici ei n'au fost absolvenți de universități, din interiorul cărora crucea se delătură cu rușine — au păstorit turma lor cu succes recunoscut, susținând în poporul nostru moralitatea și simțul datorințelor către țară și dinastie. Dacă preoțimea noastră ar fi fost așa incultă, cum se afirmă, atunci efectul bisericei noastre asupra credincioșilor ar fi nul.

Datele statistice ale pușcăriilor din țară însă tocmai contrarul îl dovedesc, anume, că în proporția numărului, poporațiunea gr. or. are mai puțini criminali. Chiar și azi numai spiritului evangelic, plantat în sufletul poporului nostru de biserică, este a se mulțămi, că poporul nostru, ațâțat de gendarmi, atacat de miliția susținută și din spinarea lui, nu-și pierde cumpătul, răspunzând cu aceleași mijloace, ci *rabdă creștinește*, nădăjduind schimbarea răului în bine.

Trecând apoi la ajutorul cel de 24·000 fl., ce se împărția înainte de 1884 clerului, susține cumcă cei îndreptățiți n'ar fi primit ajutoarele cuitate, ci le-ar fi încassat protopopii tractuali. Acestea sunt afirmări răutăcioase, căci preoții mai bătrâni pot mărturisi, cum au primit ajutoarele din acea sumă, și urmând exemplul arhiereului lor au oferit și cei ajutorați, de bună voe, câte 10% din banii primiți „fondului Rudolfin“ întemeiat întru amintirea Arhiducelui Rudolf, tot pentru ajutorarea preoților lipsiți. Cine cunoaște istoricul fondurilor noastre, acela numai cu recunoștință trebue să scoată la iveală spiritul de jertfă al clerului nostru, care din toată sărăcia sa a contribuit foarte considerabile sume la înființarea tuturor fondurilor. Cărțile de comptabilitate vechi, — întrucât mai există — sunt o dovadă în această privință.

Firește, răuvoitorilor bisericei noastre nu le cade bine, văzând, cum biserica noastră, ajutorată de clerul ei, caută a se întări și materialicește tot mai mult, ca să poată lucra tot mai bine pentru *morala și cultura publică*.

Așa nu văd cu ochi buni, că clerul nostru folosește banii din congruă, nu numai la susținerea sa, ci și la spriginirea tuturor întreprinderilor mărețe ale bisericei. Dar apoi cine poate împedeca pe preoți să-și folosească banii lor cum doresc ei? Il asigurăm deci pe acel „un preot român“, care de sigur n'a rostit în viața sa un „iară și iară cu pace Domnului să ne rugăm“, că nimenea nu-i face clerului nici o silă în privința sumelor ce el le solvește la fondurile centrale sau airea. Dacă li-se face vre-o detragere, aceea se face *la cererea lor expresă* și numai spre a ușura expedarea prin poștă.

Din contră — pe temeiul înțelesului cu înaltul guvern — consistorul *are dreptul a detrage din congruă taxele la fondul de penziuni*, în alte eparhii și *taxele sidoxiale* și *convenția*, *taxele fondului protopopesc*, dar consistorul arhidiecezan nu aplică detragerea, dupăce s'a convins, că preoții solvesc de bunăvoie sume însemnate la fondul de penziuni.

Asta o fac în favorul lor și a familiei lor, căci după statutele fondului capătă penzie numai după *taxele plătite efectiv*. Deci voesc să evite rămânerea familiei pe uliță, din cauza neplătirii taxelor. Nime nu știe ce aduce ziua de mâne, de acea fiecare se îngrijește de sine și de ai săi.

Asemenea, cine poate descoperi un lucru condamnabil în aceea, că nu numai poporul, ci și clerul nostru s'a însuflețit din prilegiul zidirii catedralei, solvind și el la colecta catedralei sume frumoase? Ba tocmai exemplului laudabil al clerului este a se mulțămi rezultatul colectei făcute, căci pilda lor au urmat-o și credincioșii.

Dacă scriitorul acelui articol ar fi cu adevărat preot român, atunci mai bine ar ști, cum toți preoții nostri din circa 1000 parohii primesc regulat congrua, fără nici o detragere, și cum *înșiși reclamă serviciul oficialilor dela cassă prin scrisori, de cari îi putem arăta cu sutele, rugându-i să le plătească taxa seminarială pentru cutare fiiu al lor, cleric sau pedagog, în seminar, să le plătească taxa la fondul de penzie, uneori abonamentul la foaia „Telegraful Român“ sau „Revista Teologică“*, ba sunt cazuri că cer să le cumpere și trimită și o pălărie preoțească sau altele. Aceste sunt de altcum lucruri, în cari nime nu poate afla nici o incorectitate.

Stând astfel lucrurile, e evident, că prin scrierea și publicarea articolului din întrebare, plin de neadevăruri și de calumnii grave la adresa clerului nostru din trecut și prezent, se plănuesc lucruri ascunse, vre-un nou atac în contra bisericei noastre. De aceea, va fi bine să fim cu ochii în patru, toți cei interesați.

Iar scriitorul articolului, însemne-și bine, că nu este om cu minte trează, care să-i creadă, că e *„preot român“*. Un preot român nu e în stare se scrie astfel de infamii. Cu altă ocasiune deci (căci sigur, fiind bine plătit, își va continua meseria de a calumnia clerul nostru), binevoiască a-și schimba firma, dacă sub numele propriu se rușinează singur să-și publice scorniturile răutăcioase.

Soartea școalelor românești în secolul al XX-lea.

III.

In sute de comune s'au făcut edificii de școală, cari pot emula cu multe edificii școlare de stat. In multe comune, am văzut cu ochii: „Școala de stat“ și: „Școala confesională“ față în față. Ce deschilinire însă era! Școala confesională bună, mare și frumoasă. Școala de stat mică, scundă și slabă. Se înțelege, atari școli de stat s'au făcut acolo, unde ceice le-au făcut, n'au avut în vedere, ca să servească de centre pentru un mic jur, pentru 2 sau 3 comune românești! Unde aceasta s'a avut în vedere — azi edificiile școlare de stat sunt „palate“, căci doar statul are bani!....

Atari edificii pompoase, atâtea palestre poporale de cultură, apărătoare a limbii, să rămână acum pustii, și părăsite, arătând viitorului că și Românii au avut odată școale? Atâtea aziluri de limbă și credință menite a scuti pe Români de moartea națională să fie părăsite și să crească iarbă verde pe lângă pereții lor!?...

Incât privește edificiile de școală, fiind puțin, cât de puțin asigurați, s'ar erua, că în cauza de existență a școalelor noastre prima piedecă este salarul învățătoresc.

Mulți vor reflecta, că viața și existența învățământului nostru sunt îngreunate prin negura de paragrafi a legei apponyiste, unul mai aspru și mai ascuțit ca altul. Chiar în cazul, că pentru cauza învățământului am face jertfe ca Iefte din Biblie sau ca Curtius dela Roma, mereu atârnă peste paladiul nostru de cultură, sabia democleană, și paragrafii aceia astfel sunt întocmiți, încât îți aduc aminte de: „Incidit in Scyllam, qui vult evitare Charibdim!“

E prea drept, și prea firesc, că această intercalare, aci scrisă, este bazată pe cel mai sfânt adevăr. Insă la orice campanie trebue să admitem și jertfa. Jertfele și cei căzuți nu schimbă întru nimic puterea trofeului și apărarea fortului. Mai rău se apără o citadelă atunci, când nu ai forțele de lipsă, și rău ne vom putea apăra cetatea noastră națională în cazul, când n'am avea forțele, — ce sunt școalele noastre!

La toate popoarele, și mai ales la popoarele din statele homogene-naționale, școala nu servește atât pentru conservarea limbii, ci mai mult pentru cultura și învățarea ei gramaticală și literară, fiind școala o instituțiune de educațiune și instrucțiune. La noi, în timpul critic de față, școala în primul rând trebue să servească și servește — conditio sine qua non — ca un bastion de apărare a limbii, ca un mentore și ca o redută, deși bine știm, că limba s'a conservat și se conservă și astăzi *prin familie*, că ea s'a conservat și în epocele, când Românul nu avea școli, ori nu era iertat să aibă. Când Românul nu avea școli, el nu era silit să meargă la altă școală, ca să învețe altă limbă, cu dauna limbei proprii..

Tot Românul din leagănul maicii sale învață limba românească. Cum va învăța el însă dela maică-sa acea limbă, când maicele vor fi produsul altor școale de altă limbă, când maicelor li-se vor infiltra din frageda etate noțiuni de cugetare și idei străine? Nu va rosti maica către copilul ei în felul acesta: „Gyere Mamához Nyicolaie, — gyere, ți-a da Mama, kenyer, că ești ehes, gyere noa bolond?!“ O amestecătură, un chaos de limbă.

Sub viața legii aduse, școala noastră are menirea de apărare. Ea trebue să fie o redută, sau mai bine zis înlocuitoarea altei limbi străine. Această redută putea-va contrasta puterii din afară? Putea-vom noi susținea școalele noastre acuma, când cu durere vedem, că multe școale confesionale, în timpul de mai nainte de legea apponyistă, și-au închis porțile și au apus multe pentru totdeauna?

Când s'ar face o statistică a școalelor închise, cari de fapt nu mai ființează, ați vedea, că acest dezastru a avut loc chiar și în comune, unde școalele se puteau susținea ușor. Și iarăși ați vedea, că se susțin școale multe în multe comune, unde școala de stat, un palat, mai ca palatul unei episcopii românești, stă față în față cu cea confesională, carea stă neclintită și nu se teme! Dar cine-și mai bate la noi capul cu statistice de acestea, când: „Fabula de te narratur“.

Sunt unii de părere, că decât ca acum, prin §§-ii și coloarea legii apponyiste, să ținem învățători de așa fel, prin cari să maghiarizăm noi înșine pe banii nostri, mai bine să ne închidem școalele!

Intrucât e îndreptățită această temere și până la care punct, privind de o parte coloarea instrucțiunii din trecut, dată de către unii învățători ici și colea, nu putem stabili. Și iarăși de altă parte, întrucât această temere e îndreptățită, având în vedere coloarea instrucțiunii din viitorul școalelor, îngrădite de amintiții §§-i, va arăta timpul ce va urma, cu peripețiile sale. Și poate că această temere se va și realiza „în mare“... Cu atât mai vârtos, că și până acum s'au aflat elemente didactice, cari s'au oțelit, încordându-se într'un hiperzel de propunere și ocupare cu limba maghiară, mai mult decât pretindea legea însăși.

Să dee Dumnezeu, să nu se realiseze părerea amintită mai sus, căci atunci în prima linie ar fi desastruoasă pentru învățătorii nostri. Să se întrebe odată învățătorii nostri confesionali, ce s'ar întâmpla cu ei în cazul, când Românii, în massă, le-ar abzice și și-ar închide școalele?

Ar fi oare adăpostiți la școalele de stat? Da, atunci poate, când d ministru nu ar mai avea la dispoziţie învăţători şvabi, saşi, armeni, ori evrei, pe lângă cei de ungur.

„Congrua preoţimei române".

Pentruca să se vadă cu câtă răutate e scris articolul din ziarul *„Budapesti Hirlap"* cu care ne ocupăm la loc de frunte, îl dăm în întregime, în traducere românească, dupăcum urmează:

„Preoţimea gr. ort. română din patria noastră nu peste mult poate să sărbeze a zecea aniversară, de când din bunăvoinţa ministrului de culte şi instrucţiune publică conte Csáky Albin şi a guvernului de atunci, se bucură de ajutorul de stat. Că înţeleapta dispoziţie a guvernelor noastre ce influenţă bună a avut asupra preoţimei române, aflătoare în luptă cu soartea sa cea tristă şi rămasă îndărăt în cultură, poate să înţeleagă numai acela în mod esact, care cunoaşte temeinic din trecutul mai recent situaţia materială a preoţilor valahi, modul lor de vieţuire şi nivelul lor spiritual.

Fără voe ne apare înaintea ochilor figura neglesă a preotului român din vechime, care abia se deosebia de a păstorului, cu păr lung, cu puţin semn ori fără nici un semn de inteligenţă. In caftanul său ros de ploaie şi de praf, învechit şi scurt până la genunchi, am putut vedea de multeori pe popa românesc, însoţit de preoteasa care purta desagii pe umăr, plecând din satul său la oraşul din apropiere, pentru cumpărarea trebuinţelor de toate zilele. După terminarea cumpărărilor se retrăg a la o cârcimă laterală de unde, dupăce se sătura, pleca spre satul său. Cu lumea, cu politica cea mare nu-şi bătea el capul. Probabil, că nici despre Casablanca nu auzise el nimica. Cu pânea cea de toate zilele îl provedeau credincioşii săi pentru serviciile prestate. Pretensiuni spirituale nu avea. Plată regulată nu primea, nici dela stat, nici dela consistor.

Ba da! Câţiva preoţi mai norocoşi, şi în special protopresbiterii şi membrii consistorului s'au împărtăşit de aşa numita *milă împărătească*. Şi dupăce scoseiu din gură istorica numire de milă împărătească, aflu că merită să distrag cu ea pe stimatul cetitor câteva minute.

După reorganisarea metropoliei gr. ort. române, Maiestatea Sa a pus la dispoşiţia metropolitului şi a consistorului din Sibiiu suma de 24.000 fl. ca ajutor anual, pe seama preoţilor săraci. Această milă a fost asemnată în fiecare an consistorului, cu îndatorirea, ca în prima linie preoţii săraci, ori văduvele lor să primească ajutor şi dacă rămâne şi alţii.

Dar mila împărătească a avut o soarte tristă. N'a avut nici un itinerar, aşa, că totdeauna a greşit direcţia. Ţara noastră încă nu era provăzută cu atâtea linii ferate. Lipseau trenurile vicinale, cari ar fi putut duce mila împărătească acasă la mânile preoţilor, cari îi duceau lipsa. Dar acestia şi de altcum necunoscând coniacul, benedictinerul, şi cu atât mai puţin piqueul, tardli ori preferanţul, nici n'ar fi ştiut cum să o cheltuiască. Intre astfel de împrejurări nefericite, mila împărătească avea trebuinţă de mijlocitori, pentruca să ajungă la locul destinaţiunii. Şi mijlocitori s'au găsit!

Consistorul a asemnat protopopilor cu brâne roşii şi cu păr lung anumite sume, spre a le împărţi, pe lângă chitanţă în regulă, preoţilor săraci din tracturile lor. Protopopul însă altcum a înţeles scopul milei împărăteşti. S'a apucat de operaţie. A pus pe preotul avisat la ajutor se subscrie chitanţa, iar banii i-a slobozit în buzunarul propriu. Şi dacă preotul se împotrivia ori reclama ajutorul, era vai de el, nu mai mânca ouă roşii de Paşti.

Mulţi ani dearândul mila împărătească a dat tot de preoţi cu domicil necunoscut. In tractele protopresbiterale şi la consistoriu se lupta de o potrivă cu calamităţi, până sosi odată ziua fatală. Guvernul cu scandalizare a luat cunoştinţă despre aceasta manipulare a milei împărăteşti, şi prin o comisiune esmisă convingânduse despre starea lucrului, la 1884 a luat ajutorul de 24,000 fl. sub dreptul de supraveghere şi împărţire al său. Brânele roşii cu faţă întristată priviau la tragedia terminată, şi n'au încetat a stigmatiza guvernul ca pe perzecutătoriul bisericei gr. ort. române şi zdrobitorul autonomiei ei.

N'a trecut însă mult, şi acelaş guvern, cu sentimente dujmănoase faţă de biserica română, perzecutătoriul ei, s'a grăbit să ajute sorţii preoţilor săraci prin lege sancţionată. Articolul de lege XIV din 1898 întregeşte şi salarile preoţilor gr. ort. români. In loc de recunoştinţă, la început i-s'a luat şi aceasta în nume de rău, şi s'a trimbiţat pretutindenea, că guvernul vrea să facă spărtură în autonomia bisericei gr. ort. române, şi voeşte să facă preoţimea să fie pendentă de stat. Şi cât ajutor nu s'a dat prin aceasta preoţimei române gr. ort. Ca să nu întru în detailii, ajunge să amintesc acum, că congrua la mulţi preoţi a schimbat caftanul ros şi lung, şi cizmele cele dure, în camgarn fin şi modern, în paltoane, păpuci de lac şi mănuşi de glassee!

I-a pus pe alt nivou social, şi le-a deşteptat întru atâta conştienţa, încât acum nici nu se prea duc la sate să se facă popi. Toţi aspirează la posturi de preoţi la oraş. E adevărat, că cu credincioşii lor nici nu-şi prea bat capul, după ce nu mai sunt avizaţi la prescura acestora.

Şi cui au să mulţămească bunăstarea lor actuală, materială şi socială? Numai guvernului aceluia şi acelei naţiuni maghiare, care în avântul ei nobil îşi extinde îngrijirea asupra tuturor. Cu dreptul poate pretinde deci guvernul, să-şi iubească şi ei singura şi nedespărţita patrie maghiară!

De una însă ne temem. *Nu cumva brânele roşii să facă şi cu ajutorul de stat cum au făcut cu mila împărătească.* Din mai multe locuri ni-s'a adus l-a cunoştinţă şi în caz de trebuinţă putem şi dovedi, că în urma circulariului Excelenţei Sale, a domnului metropolit din Sibiiu, în luna lui Maiu preoţii au fost chemaţi la reşedinţele protopresbiterale, şi ameninţaţi fiind cu perderea oficiului au fost constrânşi din partea protopresbiterilor să subscrie anumite declaraţiuni, că din congrua lor de mai multe sute de coroane *s'au făcut mai multe detrageri cu învoirea lor. Dar aceasta nu e adevărat!* Şi nici nu e corect, ca mica congruă de stat să fie folosită pentru diferite fonduri bisericeşti, ca prenumeraţie la foi şi pentru alte scopuri lumeşti. Şi pentruca ajutorul de stat dat pe seama preoţilor în viitor să nu mai fie folosit spre astfel de scopuri, *datorinţa inevitabilă a guvernului este, să asemneze congrua preoţilor gr. ort. prin oficiile de dare*".

O corespondenţă interesantă.

Un corifeu cunoscut al partidului independist maghiar, având în vedere consecinţele păgubitoare ale agitaţiunilor antimaghiare şi socialiste pentru interesele politice şi economice ale ţării, mai ales faţă de Austria, şi fiind de credinţa, că conduita conducătorilor naţionalişti e păgubitoare chiar şi pentru interesele popoarelor nemaghiare înseşi, a căror alianţă cu socialiştii e incompatibilă cu scopurile şi tradiţiunile lor proprii: s'a adresat unui Român, pe care-l cunoaşte mai de mult, cu provocarea, ca în situaţia dată să caute a croi o direcţiune mai moderată în politica românească, să înduplece inteligenţa română cu simţ patriotic să păşască pe faţă cu organisarea unui partid moderat român, creând astfel o situaţie tolerabilă şi pregătind apropierea Românilor de guvern, prin ce ar deveni mai favorabilă şi situaţia poporului român.

Românul respectiv a răspuns în mod amănunţit la provocare. Ajungând şi noi în posesiunea răspunsului dat, cu învoirea autorului îl publicăm ca act istoric, caracteristic şi instructiv pentru situaţia politică de astăzi, — totodată însă ca părere individuală a autorului, fără a ne identifica cu ea — dupăcum umează:

„Mult stimate domnule conte! M'am bucurat mult de scrisoarea binevoitoare din 2 luna curentă a anului acestuia, fiindcă aţi binevoit a atinge în ea astfel de chestii de interes public, cari merită atenţiunea publică în cea mai mare măsură.

Pe cât de mult mă bucur de această nobilă şi patriotică interesare, pe atât de mult mă doare, că la punctele de mânecare a chestiei trebue să constat un esenţial *contrast* faţă de părerile mele, un contrast, care formează suprema pedecă în deslegarea chestiunei.

Domnul conte, întocmai ca şi întregul parlament maghiar şi întreaga presă, cu mică excepţiune, atribue în prima linie atitudinei conducătorilor naţionalişti nemulţămirea şi în atitudinea duşmănoasă a lor vede pedeca unei înţelegeri, o atitudine atribuită, întocmai cum o face şi presa, motivelor personale şi influenţelor din afară, — pe când eu ţin atitudinea acesta de o apariţiune reflectară, şi îi aflu explicarea în prima linie *în direcţia agresivă a politicei de stat*, în aşa numita abondanţă a *nisuinţelor de maghiarisare*, cari nisuinţe lovindu-se de corp viu, e natural să provoace reacţiune puternică, anume, *resistenţa naţionalităţilor*, la noi ca şi pretutindenea, unde se ciocnesc asemenea nisuinţe contrare. (Elsaţia, Pozen, Finlanda, Irlanda etc.)

Apariţiunile acestea le expune în mod foarte caracteristic şi obiectiv *Jászi Oszkár* în revista *„XX. Század"*, al cărui articol alăturându-l îmi permit a l recomanda în preţioasa atenţiune a domnului conte. După modesta mea părere, până atunci, până când conducătorii naţiunei şi ai ţării *nu se vor ridica la înălţimea mersului ideilor din acest articol şi la resolvarea chestiei de naţionalitate nu vor recunoaşte de corect punctul de mânecare fixat în acest articol, despre o resolvare serioasă şi fundamentală abia poate să fie vorba.*

Ce am avut onoare a vă spune acum, se ţine de *meritul* lucrului, şi e cu totul altă chestie *modalitatea* pe care aţi binevoit a o atinge în scrisoarea preţuită, şi în privinţa aceasta părerea Dvoastră se uneşte cu părerea mea, căreia eu iam dat expresiune publică la toate ocaziunile (chiar şi în cunoscuta mea broşură) şi am condamnat modul de luptă, cu care respectivii deputaţi şi ziarele naţionaliste dau exprimare nemulţămirii lor şi nizuinţelor lor contrare, făcându-le imputarea, că în loc de apă, toarnă oleiu pe foc. Dar greşala aceasta nu poate servi ca scuză *pentru cei ce au aprins focul.* Şi apoi şi de altcum *vocea* nu e atât de esenţială acolo, unde naţionalităţile stau faţă în faţă cu o direcţie determinată a politicei de stat (nizuinţele de maghiarizare), şi de aceea, eu aşa cred, că şi dacă persoanele apostrofate în preţuita scrisoare ar da exprimare înţelesei lor antipatii în tonul cel mai blând, nu vor fi în stare nici atunci să împedece nizuinţele şovinistice şi mişcările naţionaliste, provocate de acestea, câtă vreme *conducătorii maghiari nu vin la convingerea, că nizuinţele lor nu numai că sunt fără scop şi nerealizabile, dar forţarea lor, pe lângă aceea că turbură liniştea ţării, mână naţionalităţile în braţele socialiştilor şi prin aceasta se duce la primejdie întreaga ţară, dar mai ales seminţia maghiară şi heghemonia ei.* Toate acestea le-am spus în broşura mea atât de clar şi în mod atât de amănunţit, încât mai clar nu sunt în stare să le spun. Prin urmare, cheea *„înţelegerii"* nu se află în mânile naţionalităţilor, *cari se apără*, ci în mâna puterii de stat, *care atacă.*

Ţinând în vedere acest adevăr, de sine se ofere singura modalitate sigură pentru rezolvarea chestiei, anume: *sistarea tuturor măsurilor cari atacă limba naţionalităţilor şi cultura lor naţională* (cum sunt de ex. §§-ii 17 şi 18 din noua lege şcolară), şi *restabilirea şi menţinerea în mod neştirbit a tradiţionalei stări de drept, inaugurată de primul rege maghiar, demarcată de Deák şi Eötvös în articolul de lege 44 dela 1868, stare de drept, care de o mie de ani s'a dovedit a fi cea mai bună pentru asigurarea păcii naţionaliste.*

E de înţeles, că politica maghiară, care, ori din anumite consideraţiuni, ori în mod conştient, a desconziderat principiul cu „quieta non movere" şi cu „principiis obsta" şi a negles să pună stavilă roadelor mai proaspete ale şovinismului, acuma, când presa, cu minciunile ei sistematice şi cu calumnierile din cari a făcut obiect de industrie, a infiţiat păturile largi ale inteligenţei, şi ca urmare, Maghiarii şi Românii, pe cari situaţia internaţională i-a avizat să formeze cea mai strânsă alianţă de apărare şi de rezistenţă, stau faţă în faţă ca inimici de moarte, acuma zic, după o astfel de devastare, e aproape neputincioasă de a mai abate publicul cel mare şi sedus dela o direcţie nefericită, la alta cu totul contrară, *pe terenul toleranţei de rassă.* Dar e cu putinţă, cred eu, pe calea informării mai corecte a elementelor treze, *să se creeze o direcţie mai corectă şi mai domoală politică*, care să poarte în sine ameliorarea odiului reciproc şi să pregătească înţelegerea perfectă.

In scopul acesta, după modesta mea părere, ar fi de lipsă, ca elementele calme şi treze din ambele tabere duşmănoase să-şi dee mâna, în scopul, ca asupra puterii de stat, asupra presei şi asupra marelui public să influinţeze cu privire la manipularea mai justă şi mai cu tact a chestiunilor naţionaliste ceea ce ar forma condiţia sine quo non, ca în cercurile naţionalităţilor să se formeze un partid moderat, patriotic, amic Maghiarilor, şi să funcţioneze cu succes De sine înţeles, că în direcţia aceasta vor trebui să lucre şi conducătorii trezi ai naţionalităţilor, pentrucă numai dela o acţiune sinceră paralelă e de aşteptat un rezultat oarecare.

E o sinamăgire vrednică de compătimire, când guvernul rău informat vrea să esopereze pacificarea şi respective desarmarea, prin astfel de persoane, cari ori cât de mult le-aşi stima eu, pe ele şi scopurile lor, nu sunt în stare să câştige încrederea conaţionalilor lor, şi pentru acea nici nu sunt în poziţia de a putea face ţării şi naţiunii servicii reale. *Pe lângă politica nefericită naţionalistă a guvernului maghiar e imposibilitate fisică şi psichică propagarea ideii de stat maghiar printre cei de buze nemaghiare şi câştigarea de aderenţi pe seama ei, pentrucă cu ghionturi şi cu lovituri de pumni nu poate fi câştigat nici omul cu sentimentele cele mai bune şi nu poate fi atras cătră nime.* E curios deci şi cu totul de neînţeles, că se aşteaptă dela patriotismul elementelor moderate, ca *ele* să dee mână de ajutor puterii de stat la cucerirea terenului perdut pe cale volnică şi lipsită de scop.

Cea mai mare greşeală e aceea, că conducătorii ţării nu vreau să înţeleagă aceste adevăruri elementare, cu toate că e clar, că faţă de naţionalităţi politica de stat nu mai două scopuri poate să aibă: a le câştiga ori a le nimici. Tertium non datur. Dacă se crede, că e oportună şi executabilă nimicirea lor, în ce le priveşte limba şi cultura, atunci din punct de vedere politic nu mai este nimic de zis. Dar dacă aceasta e ceva păgubitor şi neesecutabil, atunci *trebue negreşit să fie câştigate naţionalităţile*, şi în scopul acesta trebue să mai lăsaţi din 48! A face contrariul constitue greşala cea mai fatală, care nu poate duce decât la catastrofă.

Cunoscând vederile nepreocupate şi juste ale domnului conte, precum şi greutatea politică a stimatei sale personalităţi îl ţin în deosebi chemat, ca pentru sanarea acestei situaţiuni perverse şi imposibile să iee iniţiativa, în care caz eu şi consoţii de principiu sunt gata a contribui cu neînsemnata mea influenţă din inimă curată la micşorarea urei reciproce, provocată în mod uşuratic şi fără tact şi la netezirea drumului care duce la înţelegerea atât de necesară, asigurând pe domnul conte, că între Români sunt foarte mulţi, şi încă din elita inteligenţii, cari *doresc* mult înţelegerea, şi ne vor sta întru ajutor. Şi astfel, dacă din parte maghiară s'ar arăta înclinare de a se accepta de basă *legea de naţionalităţi*, noi, representanţii direcţiei moderate şi patriotice cu plăcere ne angajăm la liniştirea agitaţiunilor şi reducerea pluspetiţiunilor naţionaliste, dacă ele, în urma politicei conciliante de stat, n'ar înceta dela sine.

Propunerea mea umilă e deci aceea, să binevoiţi a invita nişte consoţi de principii la o conferenţă mai restrânsă, în scopul de a stabili întâi ideile fundamentale iar apoi un *modus praecedendi*, pe lângă care se poate ajunge la o pace, ori cel puţin la un *compromis durabil cu naţionalităţile*, prin ce apoi s'ar face patriei noastre un serviciu de nepreţuit.

Ca nu cumva să fiu rău înţeles, trebue să accentuez, că argumentele mele nu sunt îndreptate în contra *învăţării* limbei maghiare, căci aceasta zace în interesul naţionalităţilor, ci numai în contra *forţării* inoportune şi fără scop a acestei învăţări, aşa cum o contemplează citatele dispoziţiuni din cea mai nouă lege, cari hotărât că puşcă peste ţintă şi crează o situaţie imposibilă.

In urmă mai amintesc, că am pregătit şi un program detailat, care însă numai atunci va fi de actualitate, când cu privire la punctele de mânecare şi la principiile călăuzătoare se va putea ajunge la înţelegere. Cerând în privinţa aceasta părerea şi avisul Dvoaste, şi recomându-mă şi pentru mai departe în atenţiunea Dvoastre binevoitoare şi mult preţuită, rămân al stimatului domn conte, sincer devotat:

Dr. E. B.

NOUTĂȚI.

Dela cassa archidiecesană. Institutul de credit și economii „Plugariul“ din Săcădate a contribuit la colecta pentru gimnaziul din *Brad* cu 50 cor.

*

Cunună eternă la *„masa studenților“* dela gimn. nostru din Brad, pentru fer. și binemeritatul pentru neam, biserică și patrie Ioan Papiu, protopresbiter în Deva și apoi în Sibiiu, răposat în Deva la 17/30 Sept. a. c. și înmormântat tot acolo în 19 Sept. (2 Oct.) dela amicul Dr. Eusebiu Roșca, director seminarial și protosincel 20 cor., Vincențiu Orăsan, paroh în Agârbiciu, nepot, 10 cor., Petru Șinca, paroh în Batiz și familia, finii fericitului, 10 cor. In veci pomenirea fericitului. Primească mulțămită sinceră inimele bune! Brad, 1/14 X. 1907. *Direcțiunea gimnazială.*

*

O nouă însoțire de credit săteană. Fruntașii comunei Paloș (comitatul Târnava) au întemeiat cu conlucrarea dlui Vic. Tordășianu o Insoțire de credit sătească sistem „Raiffeisen.“ Statutele au fost aprobate prin resoluția tribunalului r. din Elisabetopole dto. 11 Oct. 1907 N. — 10677 și astfel însoțirea în scurt timp își va începe activitatea binefăcătoare.

*

Daruri mai însemnate pentru gimnaziul din Brad au întrat dela următorii binefăcători: Georgiu Sida, epitrop, Budapesta 200 cor., Dr. Andreiu Monda, medic S. Georgiu 200 cor., „Sentinela“, institut de credit, Satul-nou 200 cor., Francisc Hossu Longhin, adv. Deva 200 cor., Mihail Bontescu, adv. în Hațeg și dna soție Maria n. Barițiu, ofert 400 cor., Z. Bârsan, artist, venitul curat al producțiunei teatrale din 13 Sept. 1907, 142·50 cor., N. Bedea, vice-notar, Mihăleni 100 cor., Ioan Nistor, comptabil în Șeica-mare, mire și Vetuca Greavu din Roșia-de-Secaș, mireasă, fiind nași dnul și dna Nicolae Racoța, medic și dir. de bancă, la inițiativa vrednicului preot Alban dela jocul miresei a trimis 135 cor., G. Radocea, comptabil la „Chioreana“ mire, dela jocul miresei cu ocazia cununiei 51 cor., Silvia Pop măr. Mihalcă, din Csernefalva, mireasă, cu ocazie căsătoriei sale cu mirele Alexandru Mihalca, dela jocul miresei 75 cor., Iuliu V. Albini, notar în Zlatna, venitul curat dela petrecerea aranjată în Zlatna la 28 Aug. 1907, 110·33 cor, Aurel P. Bănuțiu, stud. conservatorist în București, dela producția tinerimei plugare din Merchiașa 20 cor., Iustin Ardelean, compactor, Arad 20 cor., Cornel Lazar, ppresb. Halmagiu 50 cor. Cunună eternă pentru Petru Pascu, paroh în Pesac, prin capelanul Victor C. Firesianu din Pesac dela: Paul Miulescu, ppresb. B. Comloș 2 cor., Andreiu Fireșianu, paroh, Pesac 2 cor., Virgil Negru, preot, Igriș 5 cor., I. Poviciu, paroh, S.-Nicolaul-mare 6 cor., Ioan Stana, paroh, Sarofola 5 cor., Iuliu Vuia, înv. B. Comloș 1 cor., G. Ștefanoviciu, B. Comloș 2 cor., Nicolae Mitru, redactor 1 cor., At. Lipovan, înv. S.-Nicolaul-mare 1 cor., I. Popa, înv. Pesac 2 cor., Victor C. Fireșianu, capelan, Pesac 2 cor., total 29 cor. Inimele bune primească profundă mulțămită! Brad, 5/18 Oct. 1907. *Direcțiunea gimnazială.*

*

Alfonzo, Regele Spaniei, trecând cu automobilul peste un pod, s'a prăbușit podul sub greutatea automobilului, și automobilul a căzat în apă, cu Regele Alfonzo, căruia, însă din fericire, nu i-s'a întâmplat nimica.

*

Sărbarea Sfintei Sofii la gimnaziul din Brașov. Duminecă s'a ținut la gimnaziul român din Brașov serbarea Sfintei Sofii, patroana școalelor române de acolo. La sărbare au luat parte profesorii, elevii școalelor, și un număros public, binevoitor al progresului școalelor românești. Serbarea s'a început cu o rugăciune cântată de corul elevilor sub conducerea prof. G. Dima. S'a săvârșit apoi sfințirea apei de către preoții Dr. Saftu și Prișcu, și a urmat discursul festiv rostit de noul catechet al gimnaziului dl N. Stinghe, tratând tema „Religiunea și importanța ei“. Festivitatea s'a încheiat cu un frumos cântec, compoziție a măestrului Dima, executat de corul mixt al școalelor.

*

La fondul „masa învățăceilor meseriași“, înființat de Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: George Mariș (Toplița) înv. măsar, Victor Comșa (Săcata), înv. pantofar; Aron Suciu (Urișiul sup.) înv. cojocar, Tănasă Albu (Boița) înv. tapesier și Dumitru Andreiu Candrea (Tălmăcel), învățăcel faur, fie-care 1 cor.

*

† Dr. Pompeius Marcu, advocat în Lugoj după un morb scurt a decedat Sâmbătă, 19 Octomvrie nou, la orele 5 sara în etate de 40 ani în Lugoș. Inmormântarea s'a făcut Luni la orele 2 când sicriul adormitului în domnul a fost transportat la Cseres-Temes, și așezat în cripta familiară. In veci amintirea lui.

*

† Mateiu Vulcan, advocat și subjude regesc în pensiune, a decedat în 17 Octomvrie n. la 10 ore noaptea, în etate de 60 ani, în Becicherecul-mare. Inmormântarea s'a făcut Sâmbătă, la orele 3. d. a. după ritul gr. ort. Odihnească în pace!

*

† Podmaniczky Frigyes, baron, fost deputat dietal, și prezident al clubului partidului liberal al lui Tisza, a decedat în Budapesta în etate de 83 ani.

*

Concertul „Simicel“. Suntem informați, că în curând dl *Dimitrie G. Simionescu-Simicel,* bine apreciatul mandolinist român, va da un concert în orașul nostru, cu un program interesant și bogat. I-l vom publica la timpul său. In cursul săptămânei acesteia dl *Simicel* va concerta în Săliște.

*

Documente importante privitoare la istoria României. Prințul Herbert Bismarck și soția sa născută contesa Hoyos a sosit Vineri la Sinaia, și au descins la castelul Peleș ca oaspeți ai familiei regale române. Prințul Bismarck va remite cu această ocazie Regelui Carol câteva documente importante privitoare la istoria României în a doua jumătate a secolului trecut.

*

Crima capelanului. Capelanul Karlovski Lajos s'a presentat la poliția din Budapesta și-a cerut să-l aresteze, fiindcă e criminal. A furat dela plebanul său un libel de depuneri, cu care a ridicat 2500 coroane și le-a chefuit, în Pojon, Viena și Budapesta. Acum că i-s'au gătat banii și nu mai are din ce trăi, vrea să fie închis. Cererea i-a fost împlinită.

*

Pădure în flacări. Lângă Nagy-Ág s'a aprins pădurea erarială și'n urma uscăciunii și-a vântului focul s'a întins pe un teritor de o mie de holde. Din cauza focului mare sunt în primejdie și minele de aur și pentru apărarea acestora s'a trimis o companie de honvezi. Pentru localizarea focului își dau silința toți pompierii din împrejurime și poporul, dar până acum n'au avut mare succes.

*

Pentru număroasa participare a Venerabilei Preoțimi, Delegați, și Onorațiori, la cea din urmă cale pământească a neuitatului nostru părinte: protopresbiter

Ioan Papiu,

ne rugăm pe calea aceasta a primi profunda noastră mulțămită.

Intristata familie.

Apelul Românilor din Verșeț.

Credincioșii bisericei gr. ort. române din Verșeț *adresează Românilor de bine de pretutindenea următoriul* apel, *lansat în scopul adunării sumei trebuincioase, pentru ridicarea unei biserici gr. ort. române în orașul* Verșeț:

„In ziua de 6/19 Ianuarie a. c. Românii din Vârșeț s'au întrunit, pentru a se sfătui, cum ar putea ridica aici altar, la care să se închine Domnului.

Unanim am mărturisit marele adevăr, că din clipa, în care ne-am arătat între popoarele creștine, biserica a fost cetatea nebiruită a neamului nostru. Numai strânși în jurul ei am putut să rezistăm potopului de popoare cuceritoare, numai prin tăria credinței nemărginite, în veacuri de restriște ne-am păstrat nădejdea în viitor și am reușit să străbatem valurile, să fim azi un popor bine închegat, cu biserică națională strămoșească, conștie de marea sa menire.

Am constatat însă și tristul adevăr, că Românii din Vârșeț, — fie din cauza vitregimei, fie din lipsa stăruinței proprii, — nu s'au învrednicit până acum, să contribue și ei, cu toată puterea, la îndeplinirea supremei datorințe către neam și legea strămoșească: *n'avem încă biserică românească,* ceea ce strădanie și-au dat să întemeieze și cele mai sărace sate.

Este de mare însemnătate, ca în orașul nostru, cu provincie atât de bogată și de românească, să avem parohie perfect organizată și biserică potrivită împrejurărilor date. Nu e vorba adecă numai de Sion, în jurul căruia să ne strângem noi orășenii, ci de un far care să lumineze departe împrejur. Din lipsa unei organizări bisericești și a locului de închinare românesc, multe suflete de Români s'au perdut pe aici și multe prilegiuri bune s'au scăpat, întru a ne manifesta și noi alăturea cu celelalte centre românești.

Hotărît-am deci într'un gând și într'o însuflețire fără seamăn, că pentru a da dovadă cât ne iubim mama biserică și cât suntem de pătrunși de înalta grije, ce-i purtăm, *să organizăm aici parohie și biserică să zidim.* Să tragem astfel zid de apărare împrejurul a tot ce este românesc, să înlăturăm scăderile din trecut, și cât despre viitor, să-l îmbogățim și noi cu fapte bune, plăcute Domnului și înălțătoare pentru nimbul național.

Adevărat, că suntem puțini Români aici. Nu în mulțime stă însă puterea, ci în devotamentul ce se desfășură pentru întruparea ideilor bune. Dovadă resultatul îmbucurător ce s'a ajuns cu întemeierea institutului economico-financiar *„Luceafărul“*. Punem apoi nădejdea în spiritul de solidaritate, prin manifestarea căruia în trecut am ajuns, ca înșiși străinii să ne recunoască pornirea spre o existență națională mai accentuată și capabili de a ne ști conduce așezămintele în chip onest și cuminte.

Chiar dacă n'am avea însă conștiință despre aceste calități superioare de rasă, și atunci trebue să ne miște și la fapte să ne îndrepteze strigătele desnădăjduite ale inimilor române trezite la viață și chinuite de dorul întrării în marele curent național.

Luat-am deci, tocmai pentru aceasta, hotărâre, *să apelăm la întreaga obște românească,* la simțul de jertfă, fără de care nimic durabil și măreț nu se poate face. Cerem sprijinul tuturora, cu atât mai stăruitor, cu cât nu e chestie locală numai la mijloc, ci vorba e să îndeplinim o înaltă datorie către marele arhiereu *Șaguna,* care în tinerețe în acest oraș a aprins candela iubirei sale de neam, de aici a plecat să facă drumul cel greu și fenomenal al desrobirei bisericei de sub jugul străin. Ridicând aici biserică română, nu numai creăm un centru de viață românească și de organisare a forțelor prețioase din împrejurime, ci mai presus de toate ridicăm cel mai demn monument salvatorului bisericei noastre naționale.

Care Român să nu înțeleagă oare importanța acestui fapt, menit să ilustreze însăși paginele istoriei noastre naționale? Care nu va grăbi oare cu obolul său pentruca aici, în cea mai de jos parte a Banatului să se înalțe cu o zi mai în grabă cetate nebiruită neamului, nouă, pușí ca sentinelă, mângăere, și tuturor chezășie a unui viitor mai fericit.

Rugăm deci pe toți Românii de bine să contribue după putință și cum îi îndeamnă inima pentru realisarea gândurilor ce ne frământă. Odată ridicată biserica și organisată parohia, credincioșii români din Vârșeț iau angejament solemn a susținea și întări acest așezământ, care va vesti în veac dragostea noastră de biserică și sfânta pietate ce o avem pentru memoria arhiereului providențial *Andreiu.*

Dumnezeu așa să ne ajute!

Vârșeț din conferența Românilor, ținută la 6/19 Ianuarie 1907.

Traian Oprean m. p., protopresbiter. Dr *Petru Zepeniag* m. p. advocat. Dr. *Octavian Proștean* m. p., medic. *Dr. Nicolae Popoviciu* m. p., advocat. *George Nedelcu* m. p., advocat. *Ioan Pod* m. p., căpitan c. r. în retragere. *Pavel Corcea* m. p., comerciant. *Adam Barbu* m. p., industriaș, *Valeriu Cârje* m. p., contabil.

Cărți și reviste.

„Călindarul Poporului“ pe 1908. A apărut „Călindarul Poporului“ pe 1908, (anul XXIII.) cu cuprins bogat și felurit întocmit anume pentru trebuințele țăranului român. Din partea literară amintim: Alexandru Lăpușneanul, novelă de Const. Negruzzi. Din isprăvile lui Păcală, de P. Dulfu. Pedeapsa St. Arhangel Mihail (poveste). Povestea rozei etc., apoi poesii, sfaturi și învățături, glume ilustrate etc. și Răvașul nostru, povestirea evenimentelor de peste an. Călindarul e împodobit cu frumoase și multe ilustrații: portretele lui Dr. Vaida, Dr. Lucaciu, Sextil Pușcariu, statua lui Alexandri la Iași, țărani dela expoziția de copii din Apold etc. Prețul este 40 fileri și 5 fileri porto. Se poate procura dela administrația „Foii Poporului“, Sibiiu. Revânzătorilor se dă rabat cuvenit.

*

„Alcoolismul“, de Dr. *Izidor Marcu* și *Stefan Roșian,* Blaj 1907. Tipografia seminarului arhidiecesan. Prețul 1 cor. 10 fileri. O carte foarte bună în care se descriu în mod amănunțit și cu claritate urmările rele ale alcoolului, puterea sa destructivă asupra organismului omenesc, luptele purtate în contra alcoolismului și se indică măsurile de apărare, cari sunt: *înființarea de reuniuni antialcoolice.* Recomandăm cartea tuturor preoților, învățătorilor și cărturarilor, cari doresc scutirea poporului nostru de acest dușman periculos al omenimei, de *alcoolism.*

*

„Amicul tinerimei“, anul V. numărul 1 a apărut în București cu cuprinsul următor: Intoarce-ți inima spre Dumnezeu. Copilul și piatra. Din gospodăria furnicilor. Pisica și șoarecele. Hercule la calea înfurcită. Cinstea sau numele bun. Elefantul jucător de popici. Cometii sau stelele cu coadă. Povești despre inteligența animalelor. Tăria credinței. Redactor I. *Moisil.* Abonamentul la an 5 cor. Apare de douăori pe lună. Abonamentele se fac la *Institutul de arte grafice „Minerva“*, București, Bulevardul Academiei.

Din public.+)

Mulțămită publică.

Pentru biserica zidită în anul acesta în filia Bretelin, tractul Deva, în urma apelurilor adresate au binevoit a contribui următorii: Din parohia Săcel: Ioan și Lucreția Popa născ. Platoș 50 cor., Gregorie și soția sa Salomie Dancu 20 cor., Comuna politică 20 cor., Elisaveta Ioan Goța 12 cor. 50 fileri, biserica gr. or. 6 cor., Ioan și soția Elisaveta Dancu, Ana G. Macrea n. Dancu, Sora Ioan Radu n. Platoș, câte 5 cor., Petru Macrea, Stana D. Dicu, Maria N. Băcilă, Maria I. Drăgan, câte 3 cor., Ana F. Hanzu 2 cor. 20 fileri, preotul Aron Flucuș, Bucura Veliciu, Sora N. Macrea, Marina C. Dicu, Stana M. Macrea, Ona N. Majan, Elena Pipernia, Ana I. Sopa, Ioan Pastiu, Ana F. N. Hanzu, Teodora Z. Popa, Maria G. Macrea, Maria D. Vlad, câte 2 cor., Zaharie Macrea, Ioan Duma, Achim Curtean, Ana N. Idu, câte 1 cor. 20 fileri, Ana A. Grip, Elena G. Băcilă, Ona G. Irimina, Ioan Drăgan, Ana D. Macrea, Ana I. Dicu n. Popa, Ioan A. Dicu, Dimitrie Macrea, Ana G. Gabor, Panaghie Șerb, Maria V. Câzan, Ana N. Drăgan, Teodor Iosif, Ioan Mara și Ilie Platoș, câte 1 cor., mai mulți câte 20 fileri, Comuna politică Aciliu 10 cor., Comuna politică Săliște 10 cor., un anonim (Săliște) 26 cor., alt anonim 20 c., Maria G. Câzan 2 cor., biserica gr. ort. (Cacova) 10 cor., Marina A. Cristea 5 cor., primarul din Bretelin Petru și soția Elisaveta au donat un rând de vestminte preoțești în preț de 80 cor., subofícerul George Josân et consortes au dăruit un policandru în preț de 47 cor. Din parohia Almașul-sec. 12 cor. 40 fil. Din parohia Cârjiți 47 cor. 50 fileri. Din parohia Cohia 29 cor. 30 fileri, Cherghes 14 cor. 30 Leșnic 8 cor. 30 fileri, Vulcez 6 cor. 60 fileri. Dela inteligența din Deva, banca Hunedoara 100 cor., dela dl protopop G. Romanul 20 cor. și 20 litre de vin, dela Czitron David și soția sa Ana o icoană în preț de 10 cor., dela măestru zidar I. Crișan și soția Catița o cădelniță în preț de 16 cor., Gergely Lazar un prapor în preț de 16 cor. și mai mulți din Deva și jur au dăruit lumini în preț de 50 cor. și în bani 14 cor.

Celor înșirați aici, precum și celorlalți, a căror nume nu s'au putut aminti din causa numărului prea mare, în numele comitetului parohial li-se aduce mulțămită publică, rugând pe Dumnezeu ca să le primească jertfa adusă la altarul Domnului. Cârjiți cu filia Bretelin, în 30 Sept. v. 1907.

N. Platoș
paroh ort.

Teatru.

Mercuri: „Das Glük im Winkel“, dramă de Sudermann. De Joi până Luni representațiuni de diletanți, din prilejul instalării episcopului săsesc *Dr. Fr. Teutsch.*

Creșterea dinților la copii

causează de multeori greutăți. O ușurință pentru acestea este Emulsiunea lui SCOTT. „Scott“ desvoaltă apetitul, aduce putere și sănătate și produce micuțului

dinți albi și tari.

Emulsiunea lui Scott are gust bun și dulce încât toți copiii o iau cu plăcere, regulează mistuirea, liniștește nervii și aduce atât copiilor cât și părinților nopți liniștite, neturburate. 10 (276) 1—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanție al experiențelor lui SCOTT.

Prețul unei sticle originale C. 250.

De cumpărat în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 126—1907 [299] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de paroh în Vălcele-rele, din tractul Haţegului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele în această parohie de clasa a III a, sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii să-şi trimită cererile cu documentele prescrise în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta cu 8 zile înainte de alegere în biserică, spre a cânta şi predica respective celebra.

Haţeg, 28 Septemvrie 1907.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Haţegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 1069—1907 [300] 2—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de capelan cu drept de succesiune pe lângă bătrânul şi neputinciosul paroh Ioan Popovici din parohia de clasa a II-a Săsăuş, pe baza ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan dtto 29 August a. c., Nr. 9073 Bis., se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele ce aduce parohia, afară de congruă.

Doritorii de a reflecta la acest post vor avea a-şi aşterne cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, la oficiul protopresbiteral subscris şi cu previa încunoştiinţare a acestuia a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica de acolo pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or.
Agnita, 24 Septemvrie 1907.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

---

[301] 1—1

Convocare.

„VIITORUL“, institut de credit şi economii, societate pe acţii în Ocna-Sibiiului (Vizakna), învită pe toţi acţionarii a lua parte la

Adunarea generală de constituire

a înfiinţândului institut de credit şi economii „VIITORUL“, societate pe acţii în Ocna-Sibiiului, care se va ţinea *Duminecă, în 27 Octomvrie st. n. a. c., la 2 oare p. m.*, în localul şcoalei gr. or. din Ocna-superioară cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării şi constituirea biroului.
2. Constatarea, dacă s'a iscălit capitalul societar şi s'au făcut încassările prescrise de lege.
3. Hotărâre cu privire la înfiinţarea societăţii.
4. Stabilirea statutelor societăţii.
5. Luarea la cunoştinţă a numirei primei direcţiuni de către comitetul de fondare, sau — la caz că nu ar uza de acel drept — alegerea direcţiunii.
6. Alegerea comitetului de supraveghiare.
7. Raportul comitetului de fondare şi predarea sumelor încassate.
8. Hotărâre asupra responzabilităţii comitetului de fondare.

Participarea la adunare se face sau în persoană sau prin plenipotenţiat, care însă nu poate fi decât acţionar.

Ocna-Sibiiului (Vizakna), la 13 Octomvrie 1907.

Comitetul de fondare.

Locuri libere. La şcoala de muzică, Kaiser, din Viena se pot ocupa pentru al 34-lea an şcolar, mai multe locuri libere de tot, sau pe jumătate libere. Conferirea locurilor acelora, depinde dela ministerul ces. reg. de răsboiu, (Fundaţiunea Impăratul Francisc Iosif) dela oraşul Viena, dela reuniunea oficianţilor de tren din Austria, dela reuniunea învăţătorilor şi dela direcţiunea institutului. Copiii profesorilor sau dascălilor publici din monarhia austro-ungară, beneficiază de o reducere de 33% a didactrului şcolar. Prospectul amănunţit al institutelor, a căror plan de învăţământ se extinde peste toate ramurile artei muzicale inclusive opera, se trimite la dorinţă fără spese prin cancelaria institutului, Viena, VII/₁. [302] 2—3

Avis domnilor învăţători!

Dela Librăria arhidiecezană se pot procură **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu beţişoare sus şi jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu beţişoare **43 cor.**, plus porto 92 fileri.

Prin **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu** (Nagyszeben) se pot procură

sigile pentru oficii

parohiale, protoprezbiterale şi alte oficii, cu preţul de **4 cor.**, cu cruce sau biserică în mijloc **5 cor. 40 fil.**, cu hramuri sau alte embleme **8 cor**, plus porto postal 60 fil. cu ramburs 70 fil.

FABRICA DE ACID CARBONIC
a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ
—— aranjată modern —— furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC
natural, curat chemic şi fluid,
din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.

Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios

APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ
se capătă în sticle de $^1/_1$ şi $^1/_2$ litru.
—— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute ——
Apă de masă de prima clasă!
Informaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:
Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.
Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.

(286) 7—100

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent **Nr. 86967.**
Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [11] 7

„ Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V/27, strada Vadász 34 colţul.**

Biblioteca religioasă
a „Telegrafului Român“

Sfinţii:

1. Vasile cel mare	20 fil.
2. Marele Mucenic George	30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor“, tipărită în Bucureşti la 1835, de Simeon **Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procură.

Preţ redus!

Ţara noastră, *descrierea părţilor Ardealului spre meazăzi şi Valea Murăşului*, de Silvestru Moldovan, se vinde cu preţul redus de **1 cor.** (în loc 2 cor.), plus porto 20 fil., la *Librăria arhidiecezană din Sibiiu* (Nagyszeben).

CASA

din strada Cisnădiei Nr. 28 este de vânzare sub condiţiuni favorabile. Capitalul de lipsă 20000 cor. Desluşiri se dau în cofetăria **Stattin.**

[303] 3—3

Viţă nobilitată aleasă, lifereazâ în cea mai bogată cantitate, fiirma
Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă
Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).
Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!
Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [301] 2—40

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier şi oţel

priv. ces. şi reg. a dlui **G. Oszy,** îmi iau voe a aduce la cunoştinţa Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** şi după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier şi oţel panţerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze şi americane **sigure contra focului** şi **spargerei** pentru care dau **deplină garanţie.**

Atrag atenţiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, şi prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

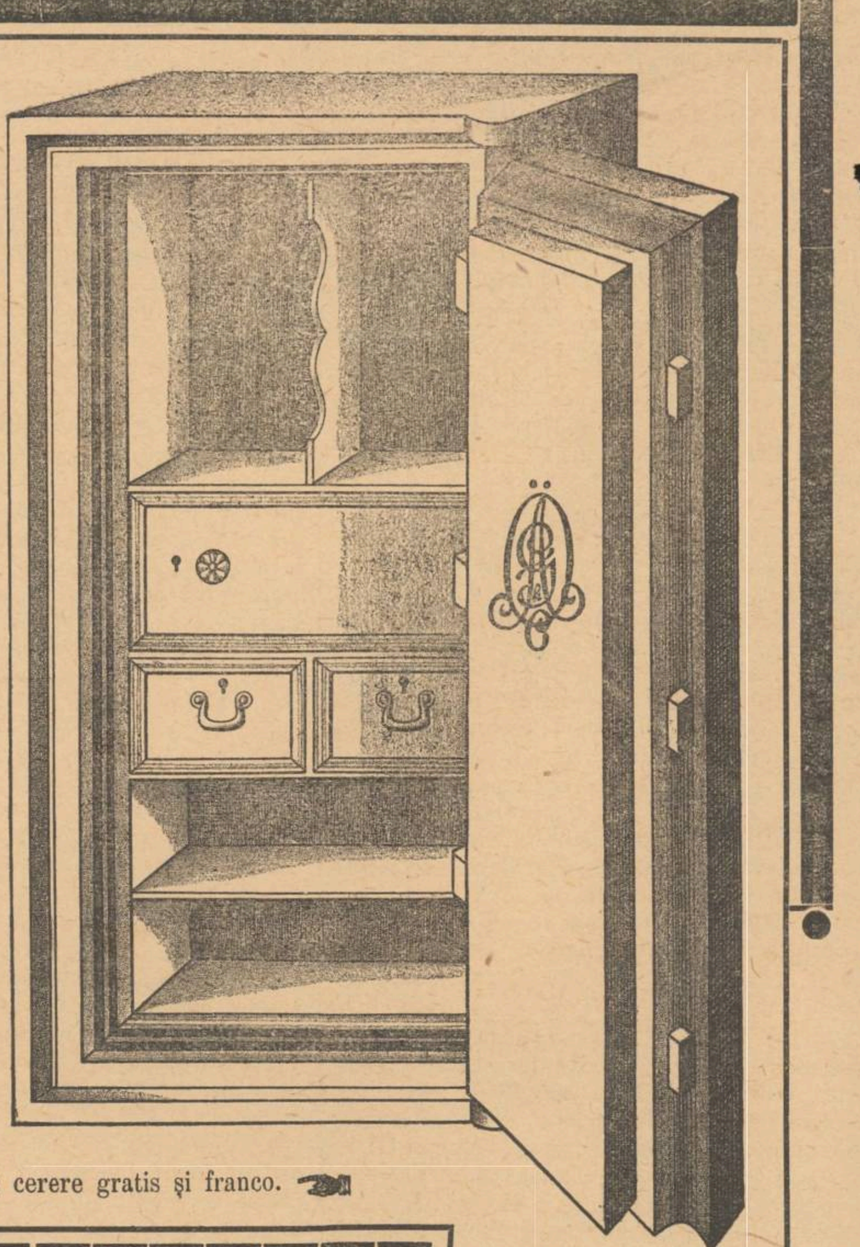

[151] 4—6

Cataloage de preţuri la cerere gratis şi franco.

Nr. 111 Sibiiu, Sâmbătă 13/26 Octomvrie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

In chestia școalelor.

Sibiiu, 25 Octomvrie n.

Astăzi terminăm cu reproducerea articolelor apărute în „*Gazeta Transilvaniei*“ din Brașov, sub titlul „*Soartea școalelor românești în secolul XX.*“ Sunt cuvinte calde, isvorâte din o inimă iubitoare de neam, cuvintele pe cari le adresează scriitorul articolelor obștei românești, dar în cele din urmă sunt numai vorbe, din cari nu se desface nici o idee reală, nici o soluție pe seama problemei grele în fața căreia ne aflăm. Căci în privința aceea, dacă e să ne conservăm școalele confesionale, ori să le abandonăm, predându-le statului, divergențe de păreri nu credem să existe printre Români. Toți suntem convinși, că *trebue* să le ținem. Vorba e numai, *cum* să le ținem?

Are dreptate scriitorul articolelor, că greutatea susținerii lor nu zace în alta, decât numai și numai în *salarele* urcate ale învățătorilor. Cu toate celelalte am mai face ce am face. De unde însă să se facă urcarea de salare, fără a recurge la ajutorul statului, care știm ce înseamnă? Dacă am fi și noi un popor bine situat materialicește, cu isvoare diferite, am face și noi ca Sașii, cari au decretat urcarea salarelor învățătorești deja cu începerea anului 1908, din propriile lor mijloace, fără a aștepta terminul pus de lege și fără a reflecta la „*binevoitorul*“ ajutor al statului. Noi însă suntem popor sărac. De unde se aducem jertfa ce ni-se cere?

Și totuși va *trebui* să o aducem, dacă vrem să nu ne perdem școalele.

Acceptând deci părerile cuprinse în articolele din întrebare, ne permitem a le întregi cu următoarele:

Fiind lucrul principal la susținerea școalelor noastre confesionale *procurarea mijloacelor necesare*, din cari va trebui să fie acoperită plata urcată a învățătorilor, credem că ar fi consult, ca fără amânare protopopii să se *întrunească toți la episcopii* și cu Arhiereii împreună să se consulte asupra procurării acelor mijloace.

La tot casul, comunele bisericești, cari sunt în stare să aducă nouăle jerte cerute, vor trebui să jertfească din al lor, și să-și păstreze școalele; iar pentru celelalte vor trebui să jertfească *ceice pot*, lăsându-se cel puțin în parte crutat poporul. In privința aceasta s'ar putea decreta deci următoarele:

Din fondurile existente ale dieceselor să se iee anumite procente, și tot așa și din fondurile bisericești, în scopul de a se înființa un fond special pentru susținerea școalelor confesionale. Mai departe să se angajeze toți dignitarii, toți funcționarii bisericești, Arhierei, protopopi, preoți și învățători, se contribue anual cu anumite procente (poate 3%) din salarele lor la acest fond. Să se facă apoi apel la proprietarii nostri mai de frunte, cum și la advocați și alți inteligenți, ca și ei să dee la fond anumite (2—3) procente din venitele lor anuale. In urmă să se apeleze și la băncile românești, cari asemenea se susțin dela popor, ca și ele să contribue cu ceva, barem cu un procent din profitul lor în scopul susținerii școalelor, iar restul apoi, care rămâne neacoperit, să se arunce pe popor.

Afară de aceasta, preoții vor avea să mai aducă și jertfa aceea, care însă e o datorință sfântă, că vor catehisa regulat școlarii, de douăori în săptămână, instruându-i și în cântările bisericești, iar protopopii vor avea să visiteze cel puțin de douăori în an școalele toate din parohiile aparținătoare tractului lor, îngrijindu-se de grabnica delăturare a acelor scăderi, din a căror causă inspectorii regești ar putea excepționa vre-una ori alta dintre școalele confesionale.

Jertfe deci, jertfe se aducem, dacă vrem să ne salvăm școalele. Iar celce are alte idei și mai bune, — zicem și noi, cu domnul Ionathan, — pășească în public cu ele, ca dacă sunt bune să ne apucăm de realisarea lor. Căci nu e acum vremea vorbelor, ci vremea — *faptelor!*

Din parlament. In ședința de Marți a dietei dl prim-ministru *Wekerle* a presentat în calitate de ministru al finanțelor, budgetul anului viitor, care e cu aproape 140 milioane de coroane mai mare decât cel din anul trecut și a presentat și nouele proiecte de lege despre dările directe. In ședința de Mercuri s'a ales comisiunea pentru *cuotă* și s'au rostit mai multe interpelări, între cari e și a deputatului naționalist *Polit* în chestia macedoneană. Proxima ședință se ține astăzi, Vineri.

Soartea școalelor românești în secolul al XX-lea.

IV.

Dl Iorga, a scris și a publicat anii trecuți un studiu: „*Ardealul românesc*“, care cuprinde adevăruri istorice de mare preț Dl Iorga arată din paș în paș, că Românul în viața sa istorică, sau trăită, nu a avut noroc... Am cetit niște epigrame, de un alt scriitor român, de nu cumva de Maiorescu. care din „ne-norocul“ poporului român, extrage chiar „norocul lui“. Așa d. ex. din desbinarea lui religionară la a. 1700 pe care o declară de un nenoroc național, scoate la iveală mult noroc național.

Ei bine! Oare din nenorocul politic și cultural al Românului de azi, nu putem noi să prevedem un noroc? Adecă, după Fenelon, din o nefericire să isvorească chiar o fericire?... Cine știe! Și apoi nenorocul nostru național de azi, per consequentiam, poate să aibă ca efect pentru viitor, un noroc mare național...

Multe calamități, și multe impilări a suferit poporul român dela timpurile crude, și istoria sa este un monument, ca al Spartanilor dela Termopile. Dacă e să credem în fatalitate, dacă e să credem în destinul popoarelor, atunci trebue să admitem, că acest popor fără noroc a avut un destin, care, sau a fost prea debil, sau n'a vrut să rupă mâna de fer a sorții, ce-l frângea atât de greu!... De aceea a exclamat neuitatul nostru poet:

„De ce nu faci, o! Doamne, minuni ca și 'n pustiă.
„Cu poporul Judeii, prin Moisi, omul tău?“

Aflăm cu toate acestea, că cauza cea mai puternică și unică a nenorocului și a sorții sale nefaste a fost, că din fatalitate și din nefericire s'au ignorat motorii și vehiculii drepți și adevărați, cari i-ar fi ajutat la greutate și i-ar fi dat putere să-și învârte roata norocului. Și cea mai urgisită și mai grozavă pedecă în mechanismul vieții sale naționale a fost simțul său dispărechiat și neînchegat în un cuget și o credință, în un suflet și o voință! Așa a fost și pe vremea lui Mihaiu eroul, când relevează dl Iorga nenorocul poporului român în studiul său pragmatic.

In criteriile sale etnice și de rassă romanică, ori daco-romanică, poporul român, adus „ex toto orbe romano“, a avut cea mai admirabilă „unire“, așa că puteai zice: „Toată lumea-i de un neam“ și asta a fost minunea, că a avut o viață așa tare și trainică. Unit a fost în suflet, unit a fost în limbă, unit în bunătate, unit în grozăvenie — teribilitate — unit în vitejie, unit în port, unit în râs, unit în plâns, etc. Și aici stă toată explicarea continuității sale în Dacia. Nu a avut unire în lupta pentru existență cu drepturi civile, publice și istorice, în lupta sa politică și istorică, căci egoismul și pisma i-au ros toată puterea!... „A pismii răutate și oarba neunire“...

Ce n'ar fi putut face Românul

FOIȘOARĂ.

Nepotul răsfățat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Șt. Șulutu, prelucrată de T. V. Păcățian.

(Urmare)

SCENA 6.

(Cei de sus, fără Mărioara.)

Somnulescu: Nu-mi pot aduce deloc aminte să fi băut cafea!

Doamna Anica: La urma urmei, dormind atâta, vei uità și aceea, că ești căsătorit!

Somnulescu: Ah, aceasta nu o voiu puteà uità nici-odată.

Doamna Anica: Dar acum nu e vremea de dormit, dnpăce avem să vorbim serios cu Iancu.

Somnulescu: Cu nepotul?

Doamna Anica: Fata noastră e acum de patru săptămâni acasă, și Iancu încă nu s'a pronunțat.

Somnulescu: Am să fiu și eu de fațá când se va pronunțà?

Doamna Anica: Nu e tocmai necesar. Te vom chemà noi când va trebuì să dai binecuvântarea.

Somnulescu: Ce să fac deci acum?

Doamna Anica: Să iai pe Iancu la întrebare, de ce amână atâta lucrul?

Somnulescu: Da! Răspunde nepoate!

Iancu: Astea sunt lucruri copilărești mătușă. Ce să știu eu răspunde?

Doamna Anica: Tu ștì, că tatăl tău a lăsat cu testament, ca tu să iai pe Dora în căsătorie.

Iancu: Știu, pentrucă mi-ai spus-o de atâtea-ori, încât și în vis îmi vine aminte povestea.

Doamna Anica: Dacă nu te învoești, pierzi a treia parte din avere.

Iancu: Și asta o știu.

Doamna Anica: Testamentul e pus sub a mea îngrijire.

Iancu: (Aparte). De testament s'a îngrijit mai bine decât de copilă.

Doamna Anica: Ești mare Iancule. Mâne-poimâne vei fi maioren.

Somnulescu: Eu așa cred, scumpa mea, că nepotul tocmai cu ziua de mâne e maioren.

Doamna Anica: (Cu mânie). Tu taci! Nu te mesteca în lucruri la cari nu te pricepi. Cine o știe asta mai bine, eu ori tu?

Somnulescu: Negreșit că tu, scumpa mea.

Doamna Anica: (Către Iancu). Prin urmare, e aici timpul, ca să împlinești ultima dorință a tatălui tău.

Iancu: Dar întâi va trebuì să fac curte verișoarei Dora.

Doamna Anica: Ii vei face curte după cununie.

Iancu: Ba pe naiba! Atunci ar merge lucrul pe dos.

Doamna Anica: Nu ștì tu nepoate, ce plăceri ofere omului viața conjugală! Așa-i bărbate?

Somnulescu: (Cu privirile spre ceriu.) O da! Ofere destul — amar!

Doamna Anica: Nebunule! Iar vorbești prostii?

Somnulescu: Așa merge vorba, scumpa mea. Nici o supărare!

Doamna Anica: Descrie tu, te rog, nepotului, starea plăcută a vieții conjugale.

Somnulescu: Eu?

Doamna Anica: Da, tu! Voesc.

Somnulescu: Dar eu nu mă pricep la de acestea.

Doamna Anica: Cum să nu te pricepi? Descrie căsătoria noastră cea atât de fericită și descrie plăcerile caldului nostru amor.

Somnulescu: Mă tem, că mi-se va face rău!

Doamna Anica: Incepe, că altcum două zile nu te las să dormi.

Somnulescu: Dacă așa e porunca, apoi fie în numele Domnului. Starea căsătoriei, iubite nepoate, viața conjugală, e o stare, e o viață,... pe care omul încercând să o descrie cu fidelitate. (Cască)...

Doamna Anica: Mai bine și mai nimerit e dacă o aseamănă omul cu ziua plăcută de primăvară.

Somnulescu: Așa e, mai ales cu câte o zi din luna lui April.

Doamna Anica: Femeia e cu adevărat un dar ceresc, dat bărbatului. Frumseță, blândeță, plăcere,... cu un cuvânt, femeia are...

în deosebite epoce istorice, când ar fi vrut să facă, şi când fatalitatea nu l-ar fi reţinut, ca să stee izolat şi să lupte izolat? Ce nu poate să facă Românul şi astăzi, dacă într'o unire şi sub o voinţă va şti să-şi dee samă de peripeţiile actualităţii, acum mai cu deadinsul, când i-se impune, să afle şi să cerce mijloacele şi căile, prin cari să poată salva existenţa şcoalelor sale?!

In astă privinţă, am văzut un pas mic făcându-se de către „Asociaţiune“ în adunarea sa din Bistriţa. Comisiunea Raportului general, raportează în pt. 4:

Se propune ca comitetul (vrea să zică poate „Asociaţiunea“?) să ajute după putinţă şcoalele mai sărace, ajunse la strâmtoare“.

Cam puţin cu atâta, căci mai toate şcoalele noastre sunt sărace în faţa unui salar fundamental de 1000 cor. şi 6 cvincvenale, cari iar fac pe atâta. Să se fi făcut ceva mai mult! Să se fi format chiar o „Secţiune şcolastică de ajutorare“, chiar şi de ar fi fost înlocuite cu aceasta, secţiunile literare ori ştientifice, dacă se zice mereu, că „Asociaţiunea“ nu face literatură, ci numai o promovează, adecă: ea nu e societate academică. Această secţiune trebuia apoi să se pună pe lucru în multe direcţiuni, să adune bani dela naţiune, căci oastea e creştină şi scopul e prea sfânt!

Nu se face aci critică, Doamne apără, însă o părere poate să-şi dea fiecare Român, căci aceasta s'a făcut tot mereu. Inainte de aceasta cu 17 ani, răposatul profesor din Năsăud Dr. A. P. Alexi a scris în „Familia“ (III. pag. 123 anul 1890) între alte multe: „Oare nu ar promova Asociaţiunea transilvană (căci era transilvană) cultura poporului românesc în mod mai salutar dacă ar ajuta, ar subvenţiona, sau chiar întemeia astfel de şcoale (înţelege şcoale elementare de fetiţe în jurul Lăpuşului-unguresc) mai mari pentru astfel de ţinuturi, decât să întemeieze o universitate pentru femei (înţelege şcoala superioară de fete din Sibiiu).

Sperăm, că Asociaţiunea încă îşi va avea partea sa în istoria de existenţă a şcoalelor noastre şi numele ei încă va fi scris cu litere de aur în condica şi în cronicele românismului providenţial.

Partea leului însă trebue să o aibă confesiunile noastre, bisericanii nostri, ceice mărturisesc cuvântul adevărului. Preoţi şi laici, bisericani ai bisericei unite şi gr. or. trebue să simtă impulsul ceasului unsprăzece şi să nu uite gravitatea momentului. Un moment perdut în istorie face un secol! Geniul acestui popor, credinţa sufletelor şi iubirea inimilor trebue să-i cheme pe toţi la un loc şi acolo să se sfătuiască, să judece şi să se lumineze, ca astfel luminaţi fiind să fie stâlpi de foc în fruntea israilului român, să fie călăuzi şi Ariadne, cari să ne poată scoate din labirintul vremii.

O consfătuire, o adunare ne trebue, care va denota unirea noastră, puterea şi activitatea noastră.

Nu numai atâta! Va denota, că patricii şi plebeii români, în casuri grele, în timpuri grele sunt numai una: „Populus romanus!“

Nu numai atâta! Va denota, că *Românul vrea să aibă cultură. El vrea biserică, el vrea şcoală!*

Fiind vorba de consfătuire şi de consfătuiri, nu putem trece cu vederea deosebirea ce este la noi, greco-orientalii având pe baza constituţiei lor bisericeşti putinţa şi uşurinţa de a se conzulta mai des în adunările bisericeşti.

La uniţi, paremi-se din anii şeaptezeci, decând cu congresul şcolastic ţinut şi conchemat la Blaj de către mitropolitul de pie memorie Dr. Vancea, nu s'a mai auzit de atari congrese.

Credem, că şi azi, în anul 1907, episcopatul nostru gr. cat. sau mai bine zis, fiecare episcop pentru dieceza sa, şi-ar putea afla oameni şi bărbaţi de şcoală, pe cari conchemându-i să-i soliciteze, să le ceară părerile, adunaţi fiind într'un congres, de unde ar fi de lipsă:

1). Fiecare eparhie, episcopi şi consistor, — să concheme pe toţi bărbaţii destoinici, preoţi şi laici, din dieceza sa la o consfătuire, la un congres şcolastic prealabil, care ar deschide uşa.

2). Că prin cercular episcopesc, fiecare comună dintr'un tract protopopesc, să-şi aleagă 3—4 reprezentanţi laici, cari, dimpreună cu parohul local să ia parte la o adunare tractuală, care să se ţină la sediul protopopesc, ori la alt loc mai însemnat.

Acest congres tractual, luând proces verbal despre toate desbaterile, propunerile şi concluzele celor prezenţi la adunare: va alege 3 reprezentanţi din cler, şi 3 reprezentanţi din mireni, cari vor lua parte la o adunare diecezană, adecă la un *congres şcolastic diecezan*, care să se ţină la sediul episcopesc, cu toată sânţenia şi demnitatea şi cu tot spiritul blând şi calm, ce caracterizează poporul nostru.

Aceste sunt, după părerea mea, mijloacele de salvare, cele mai sigure, în timpul prezinte. Numai însă, de n'ar fi ca multe altele, puse ad acta.

Dar aceasta cred, că e imposibil, şi urmări fatale ar avea ori ce trăgănare, ori ce abandonare, ori ce inerţiă pentru viitor. Urmări fatale pentru şcoalele noastre! Credem că aceste sunt mijloacele şi anghira mântuirii.

Dacă ştii mai bune, arată-le, iar dacă nu, foloseşte-te de acestea, cu mine! *Ionathan.*

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Hunedoarei.

Cine a urmărit cu atenţiunea cuvenită încercările de conlucrare în mod comun a mai multora de una şi aceeaşi breslă, pentru a face mai evidentă apropierea ţintei şi scopului urmărit, s'a putut convinge, că la început aproape întreaga manifestare să restrânge mai mult la o activitate de natură teoretică; şi ca atare în realitate, în viaţa practică, s'au de loc, — sau în măsură foarte neînsemnată arată şi roade. Incepută odată comuna conlucrare a mai multora în una şi aceeaşi direcţiune, şi susţinută cu perseveranţă şi curagiu, ea se desvoaltă în mod natural, căci viaţa de toate zilele, deschizându-şi cărările multilaterale ne îmbie motivele prin mijlocirea cărora acţiunile şi nisuinţele sbătute prin alvia teoriei să abat spre vâltoarea practicei fructifere.

Această desvoltare normală se confirmă în mod natural şi în activitatea conferenţelor preoţeşti. Adevărul acesta ni-se demonstrează până la evidenţă prin a VI conferenţă preoţească a tractului *Hunedoarei*, ţinută la 30 Septemvrie v. în comuna *Cinciş*.

Intreaga înfăţişare a acestei conferenţe, privită adecă atât ca formă exterioară cât şi din punctul de vedere al lucrărilor şi desbaterilor prestate, ne arată nobila nisuinţă de a pune pondul principal mai mult pe partea *practică* a întregului operat urmărit. S'a putut observa deja chiar şi din precedenţele conferenţei acesteia că trecute odată primele cinci conferenţe, — începutul, — a sosit timpul de a schimba tactica: „multă vorbă ispravă puţină“ cu... „faptele vorbesc“..

In Dumineca dela 30 Septemvrie v. la oarele 8 a. m. preoţii tractuali în frunte cu Dl protopresbiter *Avram P. Păcurariu* se aflau în biserica din parohia *Cinciş*. Au absentat numai 3 preoţi bătrâni cu scuze şi capelanul Ioan Pinciu, — fără scuză.

Din multe puncte de vedere a fost fericită solicitarea P. V. Consistoriu arhidiecesan, de a se ţinea această conferenţă aci, şi nu în Batiz, după cum s'a fost hotărât în conferenţa premergătoare.

Credincioşii nostrii de aici, în urma unei detestabile indolenţe faţă de şcoala noastră, aproape de doi ani sunt ameninţaţi cu perderea desăvârşită a şcoalei. Pe lângă aceasta, s'a ivit aici de un timp încoace şi o periculoasă neînţelegere între preot şi popor, carea în timpul din urmă a luat dimensiuni tot mai înfricoşate, prin ce sufere dureros şi biserica.

Intrunirea atâtor preoţi, cu şeful tractual în frunte, atrasă pe parochienii de aici la casa lui Dumnezeu, pe carea unii demult nu vor fi cercetat-o.. Inălţătorul servicii divin oficiat de Dl protopresbiter asistat de patru preoţi.., răspunsurile liturgice executate de corul mixt din Hunedoara, condus de dexterul abs. de teologie şi învăţător provizor Andreiu Ludu, pe nesimţite au răpit pe Cincişeni din amorţeala lor şi le-a desnodat cătuşele ce le ţineau întreaga atenţiune ţintuită numai de mizeriile zilnice...; Apoi predica practică rostită cu multă îngrijire şi precauţiune de preotul *George Rain*, în carea arătându-se paguba incalculabilă ce o aduce cu sine perderea şcoalei şi neglijarea bisericei... arătându-se ca în cea mai curată oglindă mizeriile şi primejdiile ce se nasc din „oarba neunire“ a cărei mamă este „a pizmei răutate“... pe foarte mulţi din ascultători i-a silit să trăsară din culcuşul primejdios în care-şi hrăneau fără frâu patimile invidiei şi indolenţei faţă de ce au mai scump pe pământ — faţă de biserică şi şcoală — din mulţi ochi au eşit lacrămile *căinţei* pentru nefericita depăşire dela cărările binelui şi adevărului!..

Iată un succes pipăibil, şi sperăm, că şi cu urmări de natură edificătoare reală, atins chiar şi prin precedenţele acestei conferenţe! Numai puţin s'a adeverit de atare natură şi colorit însaşi conferenţa.

După invocarea Duhului Sf. dl protopresbiter prin o pătrunzătoare vorbire acomodată zilelor prin cari trecem, ba acomodată stărilor locale din parohia Cinciş, în faţa tuturor credincioşilor, cari n'au părăsit biserica până la sfârşit — deschide conferinţa. Suntem pe depliu convinşi, că mult folos real a adus această măeastră vorbire prezidială, din carea poporul s'a putut convinge, că preoţii lui totuşi îi sunt adevăraţi părinţi, cu durere de soartea lui, şi, că dela capul, care veghează dela înălţimea scaunului arhieresc, până la părinţii lui sufleteşti din loc şi jur, cu toţii numai şi numai binele lui îl doresc şi urmăresc.

După constituire, conform căreia se declară notar Constantin Dăncilă, iar verificători Petru Şinca şi George Rain, se percurge programul zilei însoţit de un viu interes vrednic de înălţimea şi sublimitatea cauzei ce o reprezintă un corp matur, ca statul preoţesc. Se constată, că serviciul Dzeesc a fost la înălţime, iar predica pe deplin succeasă. Insuşi prezidiul propune laudă protocolară predicatoriului, ceea ce se primeşte cu unanimitate.

Se cetesc hârtiile conzistoriale expuse în program, iar conferinţa luându-le spre ştire, se hotărăşte a se conforma întru toate, amăsurat împrejurărilor. Se declară de succes şi operatul preotului Iuliu Holder despre *„datorinţele preotului ca dir. şcolar“*, şi se hotărăşte a se publica în ziarul nostru „Telegraful Român“.

La punctul: „înfiinţarea de fonduri“, Constantin Dăncilă propune ca fiecare preot să nizuească a face ceva început în parohia sa. In nex cu această propunere preotul George Rain prezentându-şi propunerea sa dezvoltată mai pe larg în nrii 95—86 din „Tel. Rom.“, face aditămentul, că programul conferenţei venitoare să indice numai un singur punct: „înfiinţarea de fonduri bisericeşti“. In virtutea acestei propuneri fiecare preot deja de pe acum va căuta cărările şi mijloacele potrivite pentru întruparea acestei idei, şi la proxima conferinţă fiecare va prezenta câte un raport detailat, arătând meteadele prin cari a putut obţinea rezultatul, precum şi cauzele împiedecătoare a eventualului nesucces. La materialul ce se va pertracta deci în conferinţa venitoare din prot. nostru, în înţelesul arătat se începe lucrarea în mod practic şi real chiar de acum

---

Somnulescu: Totdeauna ultimul cuvânt.

Doamna Anica: (Il priveşte încruntată)... are darul de a face plăcută viaţa, pe care bărbatul o percurge tot pe flori şi trandafiri, până la adâncile bătrâneţe, când...

Somnulescu: Scapă de toate năcazurile!

Doamna Anica: Eşti un prost şi jumătate. Să n'asculţi de el nepoate, că n'are nici atâta simţ nobil cât e într'un puiu de gâscă. Dute 'n grădină şi alungă găinile din straturi!

Somnulescu: Iată o frumoasă ocupaţiune, nepoate, care face parte din plăcerile vieţii conjugale.

Doamna Anica: E în interesul tău hăbăucule. Trebue să faci mişcare. Dute, vezi că găinile scot sămânţa din straturi. Dute! (Il împinge pe uşă afară.) Iar tu nepoate, te gândeşte la cele ce ţi-am spus. Fiica mea pare a-ţi fi simpatică. De aceea trebue să te pronunţi cu grăbire, ca nu cumva să te întreacă domnişorul dela oraş, coconul Costică!

Somnulescu: (Bagă capul pe uşă.) Ca dar de nuntă primeşti apoi dela mine 12 găini!

Doamna Anica: Da nu te-ai dus?

Iancu: Ce să fac cu ele unchiule?

Somnulescu: Ah nepoate, pentru mine ar fi o mângăere nespusă, dacă m'aş puteà delectà văzându-te cum alungi şi tu găinile de prin straturi.

Doamna Anica: Ştiam că vei spune de nou o prostie. Nu vezi tu însă, şi nu înţelegi, că aceasta se întâmplă numai din prea marea îngrijire ce o am pentru sănătatea ta?

Somnulescu: Sunt prea convins despre această mare îngrijire.

Doamna Anica: Hai dară să le alungăm amândoi. (Ies).

SCENA 7.

Iancu: (Singur.) Bietul unchiu! Nici sub steagul lui nu-şi va câştiga Hymen proseliţi prea mulţi. (In camera Dorei se aud acorduri la pian). Ce e aceasta? Muzică! (Priveşte prin broasca dela uşă.) Uită, uită! Verişoara Dora face examen. Dă probe despre desterităţile ei muzicale. Staţi, să vă acompaniez şi eu. Şi încă cu toba, cu care m'a deşteptat din somn pe mine verişoara. (Mărioara intră.)

SCENA 8.

(Iancu şi *Mărioara.)*

Iancu: Chiar la timp vii verişoară. In vecini cântă doi la pian. N'ar fi bine oare să cântăm şi noi?

Mărioara: Lasă-mă 'n pace vere. N'am voe deloc de cântare. N'ai auzit cum m'a ocărât mătuşa? Şi acum îmi sună urechile.

Iancu: Mătuşa e o dizonanţă personificată. Eu însă, cu armonia sentimentelor inimii mele...

Mărioara: Fii bun spune miresei dumnitale vorbe de acestea.

Iancu: Miresei mele? Da bine, o cunoşti?

Mărioara: Ce 'ntrebare curioasă!

Iancu: Inţelegi cumva pe verişoara mea Dora?

Mărioara: Pe cine alta?

Iancu: Te 'nşeli verişoară dragă!

Mărioara: Nu uità, că perzi a treia parte din avere, dacă nu o iai!

Iancu: Şi inima ce-ar zice?

Mărioara: Vei conzultà şi inima?

Iancu: Curioasă întrebare. Ce ai zice, dacă ţi-aş spune, că sunt atât de înnebunit în alta, încât îmi sclipesc ochii şi nu mai cunosc pe nime pe stradă?

Mărioara: Eşti de compătimit vere!

Iancu: Ba nu! De-ai cunoaşte idealul meu, n'ai vorbì aşa. Vreai să cunoşti obiectul iubirii mele?

Mărioara: Poate că obiectul nebuniilor dumnitale?

Iancu: Ah! Ce copilă frumoasă!

Mărioara: Fiecare vorbeşte aşa despre amanta sa!

Iancu: Judecă de altcum singură. Eu îţi voiu arăta portretul ei.

Mărioara: Ah! Portretul ei? Să-l văd!

Iancu: Vreai să-l vezi?

Mărioara: Sunt curioasă detot!

Iancu: (O întoarce repede cu faţa către oglindă şi îi zice.) Uită-te! Asta e! Aşa samănă de bine, încât mai bine nu o puteà nimerì nici pictorul cel mai vestit. (Iese afară fugând).

Mărioara: Visez oare, ori e aevea? Pe mine m'a înţeles? (Cu ochii la pământ.) Sărmană Mărioară! Cum îşi bate numai joc de tine! (Işi ridică ochii în sus). Ori să nu fie glumă? Mă iubeşte cu adevărat? Inima-mi spune, că da! (Iese afară şi ea, cu corfa cu vase).

(Cortina cade.)

(Va urma.)

Teoriile ce se vor desbate cu acea ocaziune vor fi fructe evidente, culese de pe ogorul practicei.

Fiind primită propunerea de sus, programul conferenţei noastre proxime va fi îngust în „puncte“, dar credem, cu atât mai bogat în „rezultate positive“...

Susţinută de o stare directivă râvnitoare de roade, întreaga conferinţă, cu mulţămită primeşte şi declaraţia solemnă a zelosului preot Constantin Dăncilă, care se ofere a instrua tineri din tract în cântări bis. şi tipic — în mod gratuit — pentru recrutarea unei garde de cântăreţi de strană, recerută de ritul bisericei noastre ortodoxe.

După o muncă zeloasă şi chiar interesantă de trei oare depănată în faţa poporului, care a rămas uimit la auzul şi vederea, că cu câtă grije sunt preoţii lui faţă de el, prezidentul prin calde cuvinte de mulţămită la adresa tuturor prezenţilor, ridică şedinţa. Prin activitatea desvoltată în această conferinţă, precum şi prin direcţiunea sănătoasă precizată pentru desvoltarea operaţiunilor ulterioare — tânărul nostru tract prot. s'a arătat demn de însemnătatea sa istorică în sânul bis. arhidiecezei noastre. Cu toate că-şi trăeşte încă copilăria, fiind reînviat acest tract prot. numai de şase ani, suntem mândri, când putem constata, că prin conferenţa sa preoţească prezentă, el arată nouă cărări cătră progresul după care tinde biserica noastră autonomă naţională.

Trăească încă mulţi ani înţeleptul nostru Stăpân, I. P. S. Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, care prin introducerea mult premiţătoarelor conferenţe preoţeşti, a dat desvoltărei bisericei noastre un prea puternic impulz. *G. R.*

Björnsterne contra Apponyi.

In numărul de Duminecă, marele ziar vienez „*Neue Freie Presse*“ publică următoarea scrisoare a marelui poet norvegian *Bjőnsterne Björnson* adresată contelui *Apponyi*, ministrul nostru de culte şi instrucţiune publică:

„Contele Apponyi mi-a răspuns cu capul ridicat. El mă asigură, că dacă la proxima ocazie va apare la o adunare internaţională de pace, pot fi convins, că o va face aceasta cu capul ridicat.“

Cine se îndoeşte de aceasta? Când s'a arătat vreodată altfel un opresor al poporului?

Noi am văzut chiar de curând pe Apponyi păşind în dieta ungară, unde reprezentanţi slovaci au fost ultragiaţi şi aruncaţi afară, şi spunând, ce mai trebue făcut de aci înainte pentru oprimarea şi mai departe a acestui popor. S'a primit o lege şcolară, ca şi care nu se văzuse nici odată mai înainte, căci cele mai esenţiale dispoziţiuni ale ei sunt din guttapercha! Aceste dispoziţiuni pot fi estinse astfel, că toate naţionalităţile vor fi înăbuşite prin ea. A smulge pe copii dela limba maicelor e tot atât ca a smulge pe copiii flămânzi dela ţiţa maicei lor. Şi tocmai aceasta este ce porunceşte în această lege contele Apponyi cu capul ridicat. In braţele acestei legi Germani, Români, Croaţi, Ruteni şi Slovaci pot fi făcuţi rând pe rând dependenţi de spiritul maghiar şi de voinţa maghiară, pentrucă acest spirit şi această voinţă sunt cele mai vechi, cele mai nobile, cele mai culte de pe lume, cari pot conduce mai mult şi mai bine la progres.

Sub dominaţiunea acestei legi, cu mult mai multe mii de emigranţi, decât mai înainte, vor fi îndesuiţi în vagoanele de marfă cu straiţele şi zdrenţele lor. In mijlocul lor stă atunci contele Apponyi cu capul ridicat. Asta să-i mângăie pe ei! Să-i mângăie pe cei ce pleacă şi pe cei ce rămân în ciasul când îşi iau plângând rămas bun unii dela alţii!

Dacă apoi copiii rămaşi acasă nu pot învăţa ungureşte, pentrucă e limbă grea şi urmarea e, că nu învaţă nimic, aşa că Ungaria are cei mai mulţi neştiutori de carte (analfabeţi) în Europa, — ce importă aceasta? Vedeţi, contele Apponyi stă între ei cu capul ridicat! Bisericile goale, goale pentrucă predica se ţine ungureşte (episcopii nobili numesc pe preoţi!) — contele Apponyi le umple, el singur, totdeauna, cu capul ridicat. Dacă muzeele poporale ale Slovacilor sunt închise şi mijloacele pentru susţinerea lor sunt confiscate (între cari chiar şi dania Impăratului!) fiţi convinşi, pe o colină în apropiere se vede noul spirit protector al Maghiarilor: contele Apponyi, cu capul ridicat!

In onoarea acestui spirit protector adun eu acum martori şi documente, dela popoarele oprimate ale Maghiarilor. Nu-i lucru urgent, căci contele Apponyi le aşteaptă cu capul ridicat.

Bjőnstjerne Björnson“.

Convocare.

Pe basa §-lui 14 litera f, din statute, convocăm membrii „Reuniunei a 2 de înmormântare din Deva filia H-Băiţa şi jur la *I-a adunare generală a filiei Băiţa*, ce se va ţinea în şcoala gr.-or. din Băiţa *Dumineca în 3 Noemvrie* st. n. la 3 oare p. m.

Obiectele: 1. Cuvânt de deschidere. Constatarea formalităţilor prescrise la convocare în § 15, lit. f. 2. Raport general al directorului despre lucrarea reuniunei peste tot în decursul anilor 1905 — şi 1906. Comunicarea hotărârei luate în adunarea generală din Deva ţinută la 5/18 August 1907. 3, Raportul directorului substitut, despre lucrarea şi starea filiei H-Băiţa în decursul anilor 1903—1906 şi pănă la 31 Octomvrie 1907. 4. Luarea măsurilor pentru înscrierea de membrii noi. 5. Eventuale propuneri cari au a fi anunţate directorului cu 48 oare înainte de adunare. — 6. Inchiderea adunării. Deva şi Băiţa, 19 Octomvrie 1907.

Aug. A. Nicoară *G. Drăganu.*
director.

NOUTĂŢI.

Cas de moarte. In Neuwied, a decedat Marţi după ameaz Principele *Wilhelm de Wied*, fratele Reginei *Elisabeta* a României, fost prezident al casei seniorilor din Prusia, în etate de 62 ani.

*

Despărţământul dela Sibiiu al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, va ţinea şi în cursul iernei proxime, anume în carneval, eventual şi mai nainte un şir de conferenţe publice, cari au să fie pentru societatea română sibiiană nu numai întruniri de plăcută distracţie, ci să-i deschidă şi o privelişte clară în câmpul d'feritelor chestiuni de interes românesc. Domnii cari vreau să conferenţieze sunt rugaţi a se anunţa din bună vreme la directorul despărţământului dl Dr. *E. Miron Cristea*, asesor consistorial.

*

† Ioan A. Avram, preot gr. or. român în Şeica-mare, după scurte şi grele suferinţe, împărtăşit cu S. Taine ale muribunzilor, şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului în 21 Oct. n. la 3 oare a. m. în etate de 25 ani, şi în al doilea an al fericitei sale căsătorii şi preoţii. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost înmormântate după ritul bisericei gr. ort. în 23 Octomvrie 1907 n. la oarele 3 d. a. în cimiterul gr. or. din loc. Odihnească în pace!

*

Recunoştinţă ministerială. Ministrul de agricultură a exprimat de nou recunoştinţă parohului *Nicolae Cărpinişan* din Răhău, pentru diligenţa şi zelul desvoltat ca raportor agronomic (gazdasági tudósitó) al cercului Sebeşul-săsesc. Părinţele *Cărpinişan* este singurul între preoţii noştri, care şi în acest post se distinge.

*

Alegere de preot. Dumineca, în 7/20 Octomvrie s'a făcut alegerea de preot în parohia Nasna, sub conducerea dlui protopresbiter al tractului M.-Oşorheiu Stefan *Rusu*. A fost ales cu majoritatea absolută a voturilor absolventul de teologie şi fiiul comunei Nasna, *Ioan Bobletec.*

*

Foc mare în Berghia. Ni-se scrie, că în zilele trecute un foc mare a prefăcut în cenuşe edificiile şi toată agoniseala din vară la 12 familii bogate din *Berghia.* Focul a fost pus de unul, care singur şi-a recunoscut fapta înaintea judelui şi a gendarmilor, când a fost prins lângă un fânar pe care încă a voit să-l aprindă. A fost pus la răcoare.

*

Procesul de presă intentat dnului Dr. D. Lascu pentru articolul apărut în „Tribuna“ dela 3/15 Maiu sub titlul „Furor asiaticus în Bihor“ se va pertracta la 31 Octomvrie n. a. c. înaintea curţii cu juraţi din Oradea-mare.

*

† Teohar Alexi, fost proprietar de tipografie în Braşov şi bine cunoscut publicului nostru prin localisarea mai multor piese teatrale, a încetat din viaţă în 22 Octomvrie n. în locuinţa proprie de lângă Nou. Odihnească în pace!

*

Hymen. *Eugenia Degan* şi *Augustin Pop Pociat*, fidanţaţi.

*

Bucătărie comună. In adunarea ţinută Dumineca în sala de gimnastică a gimnaziului de stat din loc s'a decretat înfiinţarea unei bucătării comune în Sibiiu, care va începe să funcţioneze deja dela 1 Decemvrie n. Preţul unei porţii de mâncare, prânz şi cină, s'a stabilit în 70 cor., iar taxa de înscriere face 20 coroane.

*

Numărul ascultătorilor dela universitatea din Budapesta creşte din an în an. Pentru semestrul acesta s'au înscris 7000 ascultători. In nici un an nu au fost atâţi ascultători ca în acesta. Universitatea din Budapesta intră deci în şirul universităţilor mari dela Paris, Berlin şi Viena.

*

Insuşirea cea mai bună. Un ziar mare din America a rugat pe cetitorii săi să răspundă la întrebarea, care este însuşirea cea mai bună a femeii? Au răspuns la întrebare 17 300 de cetitori, dintre cari 16.000 sunt de părerea, că însuşirea cea mai importantă a femeii este a şti *să gătească bucate!*

*

Zacăminte de marmoră. Agenţia Westnik află, că în districtul Grosny, pe teritoriul Terec (Caucas) s'au descoperit câmpii întinse de marmoră, care ar fi mai bună decât cea italiană.

*

Colera în Rusia. Epidemia de coleră bântue mereu în Kiew întinzându-se la Mohilew şi Tagaurog. Mulţimea superstiţioasă a atacat baraca holericilor, ceeace a provocat o intervenire a cazacilor. Dela 16 Iulie pănă la 15 Octomvrie au fost 8299 cazuri de holeră în toată Rusia, dintre cari 3995 urmate de moarte.

*

Li-o furat biserica. Poliţia din Chicago a fost încunoştiinţată din partea comunei Rivergrove că în o bună dimineaţă când locuitorii comunei voiau să meargă la serviciul divin biserica lor nu era nicăiri. Comuna Rivergrove se află anume împărţită în două părţi, părţile aceste sunt depărtate una de alta cam o jumătate de milă, iar biserica (făcută din lemn) se afla pe câmp între aceste părţi ale comunei. Răufăcătorii se vede că au făcut din mica biserică o plută şi au fugit cu ea pe râul din apropierea comunei.

*

Daruri pentru biserică. Marinimoşii creştini Ioan Oltean şi soţia sa Maria din Iclănzel au dăruit bisericei din Berghia 1 rând complet (catifea neagră) de vestminte preoţeşti în preţ de 90 cor., George Socol şi soţia sa Anica din Petea, 1 cruce de lemn frumoasă în preţ de 5 coroane, Teodor Cioban şi soţia sa Anica din Nasna 1 patrafir şi 2 mâneri în preţ de 15 cor., Parteniu Bârsan şi soţia sa Anica din Nasna 1 disc cu stea în preţ de 14 cor. Pentru cari daruri în numele comitetului nostru parohial din *Berghia* subsemnatul le aduc şi pe calea aceasta mulţămitele, rugând pe părintele îndurărilor să le primească tuturor şi să le scrie faptele în cartea vieţii, răsplătindu-le din darurile sale mari şi bogate. *Mihail Chibelean* preot.

*

Prigonirea socialiştilor. Organului socialist „Népszava“ i-s'a intentat din partea procurorului din Budapesta 3 procese de presă de odată şi anume unul pentru articolul dela 30 Aug., în care se arată ce pătimesc proletarii în ţara aceasta, altul pentru articolul dela 11 Septemvrie, în care se făcea apel ca socialiştii să se prepare pentru ziua de 10 Octomvrie şi al treilea pentru articolul dela 11 Octomvrie, în care se vorbea despre chipul măreţ cum s'a petrecut marea demonstraţiune.

*

Comună românească distrusă prin foc. Luni a isbucnit în comuna Borşa din Sigetul Marmaţiei un foc îngrozitor, care în scurt timp a mistuit 250 case. N'au fost cruţate de foc nici biserica, şcoala şi casa comunală. Paguba se urcă la 2 milioane coroane. Puţini economi au fost asiguraţi. Primul ajutor, ce l-au primit nenorociţii e ajutorul de 1000 cor. dat de viceşpanul comitatului Şandor.

*

Atentatori surprinşi. Doi indivizi au fost surprinşi punând mine explosive în apropiere de linia ferată Pawlosk la 27 verste de Petersburg. Ei au fost arestaţi şi predaţi jandarmeriei din Zarskoeselo. Descoperirea e de a se mulţămi unui câne de vânat, care a condus pe stăpânul său la acel loc.

*

Fabrică de mătasă în Oradea-mare. Firma Barbet, fabrică de mătasă din Lyon (Francia) în înţelegere cu guvernul înfiinţează o fabrică de mătasă în primăvară, în Oradea-mare, cu 200 de răsboaie.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare nuntaşii nou căsătoriţilor Ioan Broja, sodal cofetar cu dşoara Mărioara Chirşner, ambii din Sibiiu, şi având de naşi pe măestrul croitor Petru Bota şi dna, la stăruinţa vornicului I. Imbăruş, au dăruit 3·04 cor., tot atunci au dăruit Ioan Petraşcu, măestru croitor, Teodor Andreiu, grădinar şi Petru Moldovan, ec., fiecare câte 20 fileri şi vornicul I. Imbăruş 10 fil.

*

Arşi în casă. Zilele trecute s'a aprins casa unui proprietar din apropierea Vienei şi împreună cu casa a ars şi proprietarul şi patru copii ai săi. Soţia a scăpat cu viaţa numai cu nişte răniri grave, pe cari şi le vindecă acum în spitel.

*

Noua invenţie a lui Edison. Intr'o adunare de vre-o 300 membri ai societăţii electro-chemicale americane din New-York Edison a făcut comunicare, că a inventat un acumulator pentru energia electrică de o putere nemărginită şi de o foarte mică greutate Invenţia va produce adevărată revoluţie în electricitatea aplicată la comunicaţia comercială şi industrială. Acumulatorul va fi cu mult mai ieftin decât toate forţele motrice şi decât toate acumulatoarele existente, şi prin ieftinătatea sa va face se devină caii cu totul de prisos.

*

Foc în Blăjel. Mercurea trecută, în 3/16 Octomvrie a. c. cam pe la 12 oare din zi, s'a iscat în comuna *Blăjel*, din negrijea unor copii, un foc îngrozitor, care în decurs de o oară a prefăcut în cenuşe zidirile alor 13 gazde, împreună cu nutreţul şi bucatele adunate, aşa că n'au rămas decât numai cu ce au avut pe ei. Avizaţi fiind, au alergat pompierii din Mediaş, Basna, Şoroşul-unguresc şi cei din Sâmărtin, în frunte cu protopretorele, şi după ce au dezvoltat activitate eroică au localizat focul. Au ars şi trei porci graşi. Paguba se urcă la 20 mii cor. Dintre cei arşi numai unul singur a fost asigurat. Mai notez, că înainte cu trei săptămâni viile ni le-a bătut ghiaţa, iar acum a mai dat peste noi şi acest foc groaznic! *S.*

*

Măsuri în contra lipsei de nutreţ. In urma secetei îndelungate din această toamnă în multe ţinuturi din ţară se simte lipsă de nutreţ. Din causa aceasta ministrul de agricultură Darányi a dat ordin, ca să se permită în toate pădurile statului facerea de frunzare şi a împuternicit autorităţile competente să dee permisiune şi pentru pădurile municipale şi comunale. Dupăcum se anunţă exemplul dat de ministrul agriculturii va fi urmat şi de număroşi proprietari privaţi. Ministrul a mai dispus, ca organele sale să înregistreze cât mai repede cantităţile de nutreţ de vânzare aflătoare în toată ţara şi să se anunţe cine are de vânzare nutreţ şi în ce cantitate.

Notificare oficială.

Atragem luarea aminte a oficiilor noastre protopresbiterale şi parohiale asupra cercularului consistorial dela 18 August a. c. Nr. 8970 Ep., conform căruia aceste au fost îndatorate a îngriji ca să administreze taxele sidoxiale până la 31 Octomvrie a. c st, n. la cassa arhidiecesană. Solicităm şi pe calea aceasta încassarea şi administrarea la timp a acestor taxe.

Tusa măgărească,

această spaimă a copiilor o vindecă în tot cazul cu succes Emulsiunea lui Scott. Emulsiunea lui SCOTT este unul dintre cele mai bune mijloace pentru copiii slabi şi bolnavi şi le produce repede iarăşi

obraji roşii şi rotunzi.

Emulsiunea lui Scott îşi ajunge puterea vindecătoare şi nutritoare prin aceea, că e alcătuită numai din mijloacele cele mai bune, mai fine şi mai cu efect, cari se prefac prin experienţa scoţiană. unică în felul ei, într'o cremă gustoasă şi peste tot uşor de mistuit. Emulsiunea lui Scott este folositoare celor crescuţi şi celor bătrâni întocmai ca şi copiilor.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C 250.

De cumpărat în toate farmaciile.

11 (276) 1—4

Ad 1009—1907 [310] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a II-a Sâmbăta-sup.-răs. în protopresbiteratul Făgăraş se escrie concurs în senzul rezoluţiunei preaînalte din 25 Septemvrie Nr. 10,690 Bis. în termin de 30 de zile dela ziua de astăzi.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-şi subştearnă cererile la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Făgăraş, având a se prezenta la sfânta biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Făgăraş, în 3 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Făgăraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 316 pr. 1907 [309] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului al III-lea învăţătoresc devenit vacant la şcoala confesională gr. or. română din Tilişca, protopresbiteratul Săliştei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salar 600 cor., relul de cuartir 100 cor., relut de lemne 30 cor. şi relut de grădină 20 cor. total 750 cor.

Reflectanţii la acest post îşi vor înainta cererile lor instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez, Atestat şcolar, Absolutorul pedagogic, Diploma de învăţător şi eventuale Atestate de serviciu) în terminul deschis subsemnatului oficiu şi totodată se vor prezenta şi în comună în vre-o Dumineçă sau sărbătoare spre a se prezenta poporului.

Sălişte, în 8 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral al Săliştei, în conţelegere cu comitetul parohial din Tilişca.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 534—1907 [306] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învăţător ambulant din comunitatea Blăjeni-Criş şi Blăjeni Grosuri, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemnele de lipsă pentru încălzit.

Reflectanţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului. Cel instituit va avea să ţină şcoala de repetiţie, a conduce elevii în fiecare Dumineçă şi sărbătoare la sf. biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Petenţii au să aştearnă în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu praxă au să alăture documentele despre serviciul neîntrerupt de până acum.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Brad, 25 Septemvrie 1907.

V. Damian
protopresbiter.

Nr. 1069—1907 [300] 3—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de capelan cu drept de succesiune pe lângă bătrânul şi neputinciosul paroh Ioan Popovici din parohia de clasa a II-a Săsăuş, pe baza ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan dtto 29 August a. c., Nr. 9073 Bis., se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele ce aduce parohia, afară de congruă.

Doritorii de a reflecta la acest post vor avea a-şi aşterne cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, la oficiul protopresbiteral subscris şi cu previa încunoştiinţare a acestuia a se prezenta în vre-o Dumineçă ori sărbătoare în biserica de acolo pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Agnita, 24 Septemvrie 1907.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Locuri libere. La şcoala de muzică, Kaiser, din Viena se pot ocupa pentru al 34-lea an şcolar, mai multe locuri libere de tot, sau pe jumătate libere. Conferirea locurilor acelora, depinde dela ministerul ces. reg. de răsboiu, (Fundaţiunea Impăratul Francisc Iosif) dela oraşul Viena, dela reuniunea oficianţilor de tren din Austria, dela reuniunea învăţătorilor şi dela direcţiunea institutului. Copiii profesorilor sau dascălilor publici din monarhia austro-ungară, beneficiază de o reducere de 33% a didactrului şcolar. Prospectul amănunţit al institutelor, a căror plan de învăţământ se extinde peste toate ramurile artei muzicale inclusive opera, se trimite la dorinţă fără spese prin cancelaria institutului, Viena, VII/1. [302] 3—3

„ALBINA“, institut de credit şi economii
în Sibiiu
primeşte depuneri spre fructificare noui:

1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.

Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.
(308) 1—16

FABRICA DE ACID CARBONIC
a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ
— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC
natural, curat chemic şi fluid,
din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.

Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios

APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ
se capătă în sticle de 1/1 şi 1/2 litru.

— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —

Apă de masă de prima clasă!

Informaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:
Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.
Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.
(286) 8—100

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

[95] 27—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 40-41

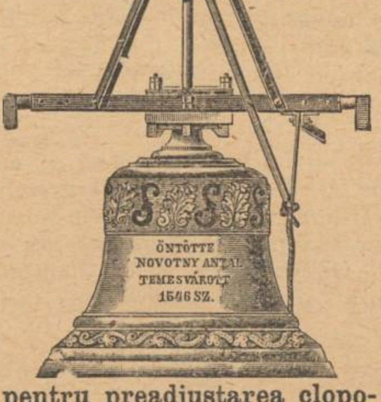

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Nr. 126—1907 [299] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de paroh în Vălcele-rele, din tractul Haţegului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele în această parohie de clasa a III a, sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii să-şi trimită cererile cu documentele prescrise în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta cu 8 zile înainte de alegere în biserică, spre a cânta şi predica respective celebra.

Haţeg, 28 Septemvrie 1907.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Haţegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

AVIZ!

Un băiat se primeşte ca **învăţăcel** la

Stefan Moga
franzelar
Str. Trenului 4. Sibiiu.

[305] 1—6

Se caută un tinăr

absolvent al şcoalei comerciale superioare române. Oferte însoţite de certificat de absolvare şi eventuale alte certificate, fotografie, indicarea etăţii şi a chestiunilor militare se vor adresa administraţiei acestui ziar sub: Absolvent al şcoalei comerciale. Cei cari cunosc afară de limba maternă şi limba germană în scris şi puţin ungureşte sunt preferiţi. [304] 1—3

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 29—

Pălării

păroase pentru preoţi români à cor. 8·— şi extrafine à cor. 9·60, model nou, după dorinţă, uşoare, în cea mai fină şi mai frumoasă calitate, recomandă cu preţurile cunoscute de eftine

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada Cisnădiei 33
„La pălăria roşie“.

La comande din afară, împachetarea, cutia şi spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimentru din panglică neelastică. [210] 23—23

Viţă nobilitată
aleasă, lifereează
în cea mai bogată cantitate, fiirma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 3—40

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 112 Sibiiu, Marți 16/29 Octomvrie 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Reformele de dare.

Sibiiu, 28 Octomvrie n.

In ședința de Marți, săptămâna trecută, dl ministru-prezident *Wekerle* a prezentat dietei maghiare, întâi budgetul anului viitor, care e cu foarte multe milioane mai umflat decât cel din anul trecut, și în urmă a prezentat proiectele de lege, șapte la număr, referitoare la *reformele de dare*, pe cari guvernul vrea să le introducă în țară.

E o promisiune veche aceasta a domnului prim-ministru *Wekerle*, — făcută încă pe vremea când fusese întâiașidată ministru de finanțe, — care vine acum împlinită prin prezentarea acestor proiecte de lege, al căror scop este, să facă o repartisare mai dreaptă de dare asupra cetățenilor, scutind pe cei mai săraci și punând dare mai mare pe cei ce *pot* să plătească mai mult.

După socoteala domnului prim-ministru, cam cu douăzeci de milioane coroane scade darea directă în urma acestor proiecte de lege, o perdere, pe care guvernul vrea să o acopere cu urcarea dărilor indirecte, mai ales cu urcarea taxelor pentru beuturile spirtuoase.

Cumcă din cele douăzeci de milioane coroane, cade ceva întru adevăr, și cât pe sărăcime, este greu a se putea spune înainte, pentrucă este știut, că în praxă, executarea legilor dă cu totul alt rezultat decât cel stabilit în teorie, pe hârtia indulgentă. Tare ne temem însă, că ușurătate se va face numai marilor proprietari, pe când sărăcimea va fi și mai bine împovărată, în urma proiectatei urcări a dărilor indirecte, cari tot umerii ei îi vor apăsa.

Cele șepte proiecte de lege, presentate dietei și primite cu aplause din partea deputaților țării, sunt următoarele: 1. Despre darea de venit. 2. Despre darea generală de câștig. 3. Despre rectificarea catastrului și stabilirea cheei pentru darea de pământ. 4. Despre darea de casă. 5. Despre darea de venit a întreprinderilor datoare să dee socoteală publică. 6. Despre darea rentelor și a intereselor după capitalele elocate și 7. Despre manipularea contribuțiunilor publice.

Darea de *venit* va fi darea principală. Fiecare cetățean va avea să o plătească, în proporția venitelor pe cari le are. Scutiți de darea aceasta sunt aceia, cari n'au venit mai mare anual decât *600 cor.* Acestia nu o plătesc. Ca basă la stabilirea venitului se ia tot ce poate forma isvor de venite pentru respectivul cetățean: locuirea în casa proprie, rodul pământului ce-l are, câștigul ce-l are ca industriaș ori comerciant, etc. Stabilindu-se odată suma venitului anual, se aruncă pe ea darea, care se urcă în măsura în care crește suma venitului. Celce are un venit anual de 700 coroane, plătește de ex. dare de 5 coroane, iar celce are 7000 coroane venit nu plătește 50 coroane, ci 160 cor. și tot mai mult, așa că la 60.000 cor. venit, darea face 2400 cor Asta ar fi așa numita *dare progresivă*, care ia locul dării personale de până acum.

Darea de *câștig* o plătesc apoi separat comercianții, funcționarii, etc. ceice plăteau mai nainte darea de venit clasa III și IV, și va face 4% pentru ceice trăesc din muncă spirituală, și 5% pentru ceialalți, după suma stabilită ca venit anual.

Darea de *casă* încă se regulează întrucâtva, și e redusă cu puțin.

Darea de *pământ* se reduce dela 25% la 20% după venitul curat trecut în coalele de catastru, însă totodată se ordonează și *rectificarea* coalelor catastrale, și este temere, că venitul va fi stabilit acum în sumă mai mare, astfel, că în cele din urmă darea de pământ va rămânea tot cea veche pentru micii proprietari, pecând la marii proprietari se va face ca în trecut: pământurile cele mai bune vor fi trecute la catastru ca slabe și cu puțin venit, pentruca pentru ei și darea să fie mai mică.

Cu dreptul era, ca aici, la darea de *pământ* să se întroducă darea progresivă, dupăce statul nostru e în prima linie stat agronom. Proprietarii cu câte 5 jughăre de pământ de ex. din cari abia scot cât le trebue pentru susținerea familiei, era cu cale să plătească dare foarte puțină, vre-o 5%, cei cu câte 10—20 jugăre ceva mai mult, cei cu 50 jugăre și mai mult, cei cu câte 100 de jugăre iarăși mai mult, și așa mai departe, pentrucă cu cât e mai mult pământul, cu atât și venitele sunt mai mari.

Dar, cum am spus, dacă sunt bune, ori rele nouele legi de dare, se va putea ști numai dupăce vor fi puse în aplicare, căci atunci li-se scot la iveală chițibușeriile.

Conferența dela Haga.

Conferența de pace dela Haga s'a închis, după o activitate de peste patru luni. Despre încheere, ziarul *„Le Temps“* scrie următoarele:

„Ședința solemnă de închidere a conferenței dela Haga, începută la trei ore și jumătate, s'a terminat la 5 ore în ziua de 5/18 Octomvrie.

In această ședință s'au ținut discursurile de adio.

După delegatul Chinei a luat cuvântul dl *Nelidov*, care arată, într'o lungă cuvântare, însemnătatea conferenței pentru pace, care a strâns relațiunile dintre state, a căror dorințe unanime au fost pentru menținerea cât mai îndelungată și mai temeinică a păcei. Termină exprimând urările conferenței pentru regina Olandei și pentru prezidentul Roosewelt.

După dl Nelidov iau cuvântul dnii: de Beaufort, Edvard Fry, delegatul Angliei, Tarnielli, primul delegat al Italiei, Tsudzuki, delegatul Iaponiei și Van Tets, care încheie seria discursurilor prin cetirea unei telegrame de recunoștință adresată țarului.

Apoi dl Nelidov dă cetire actului de închidere a conferenței.

Deschisă la 15 Iunie, cea de a doua conferență a durat deci 125 de zile, adecă 52 de zile mai mult decât prima.

Actul final a celei de a doua conferență a înregistrat 13 convenții, 3 declarații și 7 desiderate.

El conține următoarea declarație:

Conferența, conformându-se spiritului de înțelegere și de concesiuni reciproce, care e însuși spiritul deliberațiunilor sale, a votat următoarea declarație, care deși reservând fiecărui stat representat beneficiul voturilor sale, le permite totuși de a afirma principiile pe cari le consideră ca unanim recunoscute.

Ea e unanimă:

In a recunoaște principiul arbitragiului obligației.

In a declara, că anumite diferende și anume, acelea relative la interpretarea și la aplicațiunea stipulațiunilor convenționale internaționale, sunt susceptibile de a fi supuse arbitrajului obligator fără nici o restricție.

E unanimă în sfârșit în a proclama, că dacă nu i-a fost dat să alcătuiască o convențiune în acest sens, divergențele de păreri, cari s'au manifestat, n'au trecut peste limitele unei controverse juridice și că lucrând împreună timp de 4 luni, toate puterile lumii au învățat, nu numai să se cunoască și să se apropie din ce în ce, dar au știut să degajeze în cursul acestei colaborări un sentiment înalt despre binele comun al omenirei.

Intre altele conferența a adoptat în unanimitate următoarea hotărâre:

A doua conferență pentru pace confirmă hotărârea adoptată de conferența dela 1899 cu referire la limitarea cheltuelilor militare și considerând, că cheltuelile militare au crescut considerabil, aproape în toate țările dela acel an, conferența declară că e de dorit, ca guvernele să reia studiul serios al acestei chestiuni.

Conferența a emis următoarele desiderate:

1. Conferența recomandă puterilor semnatare adoptarea proiectului de convențiune mai sus anexat pentru stabilirea unei curți de justiție prin arbitraj și punerea ei în vigoare, îndatăce se va face înțelegerea asupra alegerii judecătorilor și a constituirei curții.

2. Conferența dorește, ca în cas de răsboiu autoritățile competente, civile și militare, să aibă o deosebită datorie de a asigura și ocroti menținerea de raporturi pacinice, dar mai ales de legături comerciale și industriale între populațiunile statelor beligerante și țările neutre.

3. Conferența dorește, ca puterile să reguleze prin conferențe particulare situațiunea din punct de vedere al sarcinelor militare a străinilor, așezați pe teritoriile acelor puteri.

FOIȘOARĂ.

Nepotul răsfățat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Șt. Șuluțu, prelucrată de T. V. Păcățian.

(Urmare)

ACTUL II.

SCENA 1.

(Domnul *Somnulescu* intră cu câte o cutie în fiecare mână).

Somnulescu: Vai, cum am obosit. Mor, mă prăpădesc. Găinile, afurisitele de găini mi-au dat de lucru. Și abia am isprăvit cu ele, aduce dracul un om care a încărcat pe spinarea asinului său o prăvălie întreagă de lucruri femeești. Cine să le care în sus pe trepte? Eu! Eu, care abia pot să-mi port oasele proprii! Adevărat, că nu sunt tocmai grele, sunt ușoare, ca întreg sexul pentru care sunt făcute, dar omul totuși trebue să fie cu băgare de seamă, ca să nu le scape din mână (îi cad din mână ambele cutii). Uită pacostea! Dar în bun loc sunteți acum, și tu idol al femeilor, și tu! Idolul meu e odihna. (Se pune pe scaun). Ah, găinile, afurisitele de găini! De-ar aveà toate la olaltă un singur cap, ca cu o singură tăietură să poată fi trimise pe ceealaltă lume! Cu deosebire un cocoș de Calcuta, cu picioare lungi și roșii, e foarte impertinent. Abia îl alungasem din mazăre, și iată-l în fasole. Il dau afară și de acì, el trece în pepeniște. Intinde gâtul lung și cântă, ca și cum și-ar bate joc de mine. Cu multă osteneală îl scot din grădină pe poarta cea mare, dar ticălosul de Iancu îl trimite iarăși în grădină pe portița cea mică. De aceea, părerea mea motivată e aceea, că omul care voește să se însoare, să-și procure întâiu doi dihori, cari să-i țină curtea în curățenie, gâtuindu-i toate galițele. Pe servitorul care va mai îndrăsnì să puște vre-un uliu (se pune pe scaun) îl dau afară din slujbă. Ce scaun prost. Nici nu știe omul cum să-și așeze capul, ca să poată odihnì bine. Erau mai bune cele din bătrâni, în cari îți puteai pune capul după plac. S'a schimbat însă lumea. Și din zi în zi traiul e tot mai greu. (Se întoarce). O! Așa nu pot dormì. Și după atâta oboseală trebue să mă odihnesc puțin. Oare să aduc o perină? Mă tem că va fi cineva în apropiere și mă vede Cutiile acestea? (Ridică cutia mai mică și o pune sub cap.) E prea tare, mă doare capul. Și miroasă greu. Poate că ce e în ea va fi mai moale! Să vedem. (O desface și scoate din ea cuprinsul.) Uite! Căiță, voal, cătrință, spăcel, etcetera, etcetera, toate bune pentru treaba mea! (Le pune toate sub cap, și le întoarce și le frământă, până îi ajunge căița în cap.) Așa! Acum e bine. In sfârșit omul trebue să fie mulțămit cu aceea ce dă Dumnezeu. (Inchide ochii și adoarme.)

SCENA 2.

(Somnulescu, Doamna Anica.)

Doamna Anica: (Intră grăbită.) Să vedem oare modista mea... (vede cutia despachetată și căița pe capul bărbatului.) Dar asta ce-i? Mi-se pare că bărbatul meu a pus căița mea cea nouă în cap. Somnulescule! (Il scutură să se scoale.) Domnule Somnulescu! Timoteiu Sebastian Somnulescu!

Somnulescu: (Deșteptându-se.) Da ce-i iară iubita mea soție?

Doamna Anica: Ce e? Nu vezi, că sughiț de mânie și năcaz!

Somnulescu: Iar a întrat cocoșul cel mare de Calcuta în grădină? Las' că-l scot. Nu te năcăjì.

Doamna Anica: De ți-ar fi scos ochii!

Somnulescu: Iubita mea! Eu fac tot ce pot. Dar cocoșul cel cu picioare lungi nu-l pot ajunge. E prea sprinten.

Doamna Anica: Ce ai în cap hăbăucule?

Somnulescu: In cap? (Pune mâna pe cap și ia căița râzând.) Uite! Nici nu știam că-s nevastă!

Doamna Anica: Ai crezut sigur, că e căciula ta!

Somnulescu: Ba nu! Știam eu că e căiță.

Doamna Anica: Da, e căița comandată anume ca să mă împodobesc cu ea la nunta fiicei mele, și tu ce-ai făcut cu ea!

Somnulescu: Na-ți-o soro! Eu sigur, că nu mă voiu împodobì cu ea.

Doamna Anica: Da, acuma dupăce ai turtit-o toată să o pun eu în cap, ca să râdă lumea de mine și să mă arete cu degetul?

Somnulescu: (Incearcă să tocmească căița). Se poate îndreptà iară. Pentrucă inimile și lucrurile femeești, de se și strică, pot fi iarăși ușor tocmite.

4. Conferența dorește, ca pregătirea unui regulament cu privire la legile și obiceiurile răsboiului pe mare să fie în programul viitoarei conferențe și în toate casurile puterile să aplice, pe cât va fi cu putință, în răsboiul pe mare principiile convențiunei privitoare la legile și obiceiurile răsboiului pe uscat.

5. Conferența dorește, ca fiecare guvern semnatar al convențiunei dela Haga pentru regularea pe cale pacinică a conflictelor internaționale să contribue la zidirea palatului păcei prin trimitere de material pentru construcție, decorare și obiecte de artă representând chipul cel mai curat de producție națională, așa încât acest palat — expresiunea voinței și speranței tuturor — să fie făcut din chiar substanța materia tuturor țărilor.

In sfârșit conferența recomandă puterilor *adunarea unei a treia conferență a păcii*, care ar putea avea loc după o perioadă de timp ca aceea care a trecut dela precedenta conferență, la o dată ce se va fixa după o înțelegere comună între puteri — și atrage luarea aminte asupra necesității de a prepara lucrările acestei a treia conferență cu mult mai înainte, pentruca desbaterile să urmeze cu autoritatea și repeziciunea trebuitoare.

Pentru atingerea acestui scop conferența socotește, că ar fi foarte de dorit, ca cu doi ani mai nainte de epoca probabilă a adunărei, guvernele să însărcineze un comitet pregătitor care să culeagă diferitele propuneri ce vor fi supuse conferenței de a cerceta materiile susceptibile de o viitoare regulamentare internațională și de a pregăti un program pe care guvernele să-l facă cunoscut mai curând pentru a putea fi studiat serios în fiecare țară. Acest comitet ar mai fi însărcinat să propună și un mod de organisare și de procedură chiar pentru conferență.

Urmează semnăturile plenipotențiatilor".

România și politica ei în Balcani.

Un corespondent al ziariului mare german „*Hamburger Nachrichten*", dl *Bratter*, a fost primit în audiență de Maiestatea Sa Regele *Carol* al României. Audiența a ținut aproape un ceas, și convorbirea s'a extins și asupra politicei statului român în Balcani. Maiestatea Sa a făcut în fața gazetarului numit următoarele declarațiuni:

— „Se știe azi în toate cabinetele europene — a zis Regele — că Eu n'am fost nici nu pot fi câștigat pentru unele planuri aventurioase ale unor state balcanice. Ca și Austria și Rusia, menținerea statu-lui-quo în peninzula balcanică eu o consider ca o necesitate absolută, ca singura înlăturare a haosului care altmintrelea ar deveni inevitabil. In senzul acesta am căutat să influențez asupra prințului Bulgariei, care mă vizitează din când în când și mă bucur foarte mult, văzând că sfaturile mele sunt ascultate. De altmintrelea, în Bulgaria se știe azi prea bine că în Rusia nu găsesc răsunet unele dorințe și năzuințe pan-bulgare, pentru a căror realizare era nevoie de sprijinul rusesc".

— „Prin urmare, speranțele legate în Sofia de vizita din urmă a marelui duce Vladimir sunt nule și zadarnice? — întrebă dl Bratter. M. Voastră știe că dela această vizită, în multe cercuri din Bulgaria se pun cele mai puternice speranțe pe o colaborare rusă la o eventuală acțiune macedoneană în senzul năzuințelor pan-bulgare".

„Totul e neadevăr" răspunde Regele făcând cu mâna un gest semnificativ. — „Marele duce n'a vorbit în Sofia despre Macedonia. Prin atitudinea sa a dat destul de lămurit să se înțeleagă că tema „Macedonia" poate fi discutabilă, pentru guvernul rus, numai într'un senz: *în senzul liniștei și ordinei și a păzirei statului quo.* De altmintrelea, astfel de vizite se comentează fals de cele mai multe ori. Aproape nici odată ele n'au în vedere inaugurarea unei politici noui, ci numai confirmarea și întărirea unei politici deja existente. Rusia și Austria se vor opune cu toată energia oricărei acțiuni, care ar putea avea tendința să zdruncine cât de puțin liniștea în Balcani. Intru aceasta, ele sunt mandatarele tuturor puterilor semnatare. Marile puteri știu că, în această năzuință, *ele pot conta pe colaborarea cinstită a guvernului român*".

— „S'a spus — zice dl Bratter — „că Rusia, spre a-și reface prestigiul știrbit în Asia răsăriteană, se gândește din nou la politica ei tradițională în Balcani, și-și va relua planurile vechi de sute de ani, planuri cari în Constantinopol sunt cunoscute și temute".

— „Acest lucru nu-l cred exclus — răspunse Regele. — Totuși, până atunci vor trebui să treacă de sigur ani mulți. Acum Rusia e ocupată cu alte griji, mult mai importante. Afară de aceasta, Rusia, pentru a ajunge la mare deschisă, n'are nevoe să ocupe întâi Constantinopolul. Sunt alte căi, Rusia le cunoaște și probabil că le va preferi drumului prin Constantinopol".

Convorbirea s'a îndreptat apoi iarăși asupra chestiei macedonene. M. S. Regele luă cartea pe care i-o oferise dl Bratter și zise: „Sper că în cartea d-tale ai arătat, că Românii din Macedonia *sunt un element cu totul pașnic*, că ei — contrar atitudinei celorlalte naționalități din Macedonia — *n'au aspirațiuni politice, nu tulbură pacea și sunt supuși leali ai sultanului — și că ei nu voiesc nimic altceva de cât să-și poată ține slujba bisericească și învăța copiii lor în propria lor limbă*".

Dl Bratter răspunse afirmativ.

— „Sultanul — zise mai departe Regele — „cu care corespondez în această privință, știa de asemenea aceasta — și de aci politica sa din anii din urmă favorabilă Aromânilor. In anii de mai nainte, dușmanii nostrii îi insuflaseră neîncredere și de aceea ezita în atitudinea sa față de conaționalii nostrii. Dar de ani de zile, el a recunoscut că atât elementul român, cât și guvernul român, care sprijinește pe conaționalii lui din Macedonia, merită cea mai deplină încredere. Și Hilmi pașa, inspectorul general al provinciilor macedonene, și Ferid pașa, marele vizir, știu aceasta și de aceea sunt bine dispuși față de noi."

— „Dar tocmai în timpul din urmă, Hilmi pașa ar fi afirmat existența unor bande aromâne în Macedonia, zise dl Bratter.

— „Am auzit despre aceasta, — răspunse Regele — dar n'am primit nici o confirmare oficială. N'o pot crede. Hilmi pașa știe tot așa de bine, ca ori cine altul, că în Macedonia nu există bande „comitagii" românești. Sunt de altmintrelea în Macedonia, ca și în București, oameni cari sunt pentru o astfel de formare de bande — „pentru apărarea contra atacurilor din partea celorlalte naționalități", cum zic ei. Ei au încercat chiar să câștige pe unul din ministrii mei — e mort acum — pentru planul acesta. Eu, însă am declarat scurt și cuprinzător, dacă nu se pune capăt acestor tendințe eu încetez de a mă mai interesa de Românii din Macedonia. Asta ajută. Aceasta se știe foarte precis în Turcia".

— „Turcia, zise dl Bratter, e vădit că face acuma silinți mai serioase de cât înainte vreme, spre a pune capăt bandelor în Macedonia și mai ales pentru a zădărnici lucrarea celor grecești. Păcat că n'a făcut așa mai de mult."

— „M'am încredințat" — răspunse Regele — „că autoritățile turcești se temeau în toată puterea cuvântului de a lua măsuri în potriva Grecilor. Grecii se află în număr foarte însemnat în toate orașele mari ale Turciei, au mare trecere și mai ales mulți bani. Pe lângă asta au un aliat puternic, pe patriarhul ecumenic, care e în slujba intereselor naționale grecești, și ai cărui preoți ațâță mereu nemulțumirile în Macedonia. Pe câtă vreme această stare de lucruri nu încetează, nu se poate gândi la liniștirea Macedoniei. Grecia face o politică mioapă și își instrăinează cu totul simpatia puterilor."

Ca altă dovadă de această miopie dădu dl B. faptul, că Grecia ar avea cel mai mare interes a merge mână în mână cu România, în loc de a căuta conflict cu această țeară. Ar avea de înlăturat împreună o primejdie care le amenința pe amândouă: cea *slavă.* O politică pricepută româno-greacă, ar putea fi cea mai puternică apărare în potriva acestei primejdii.

Regele făcu un semn de aprobare.

„Neapărat", — zise el. „Am stăruit asupra acestui punct, acum în urmă la Viena".

Apoi Regele Carol schimbă vorba și trecu la alte chestii politice.

„Indatoririle preotului ca director școlar".

Lucrare cetită în conferența preoțească din tractul Hunedoara, ținută la 30 Septemvrie v. 1907 în parohia Cinciș.

De Iuliu Holdăr, preot.

Una dintre cele mai însemnate teme, date cu menirea de a fi discutate în conferențele noastre preoțești este fără îndoială tema presentă.

Excelența Sa preabunul nostru arhiereu, împreună cu măritul consistor arh. pătrunși de însemnătatea acestei chestiuni dorește să afle dela noi cei de jos, cari figurăm ca conducători ai școalei confesionale, cum ne pricepem și cum ne cunoaștem noi îndatoririle față de acest focular sfânt al culturei și nobilitărei omului, față de școala confesională, asupra căreia ridicatu-s'au glasuri de osândă și vinovată morții făcutu-s'a.

Școala are menirea de a nobilita pe om, de al aduce în plăcuta posiție de a se cunoaște atât pe sine, cât și toate creaturile și făpturile din lumea în care trăește, de a-și putea afla mai ușor cheia cu ajutorul căreia mai bine își poate agonisi pânea de toate zilele, de al aduce la cunoașterea de Dumnezeu și de sine, una dintre cele mai de valoare datorințe ce trebuesc altuite în fiecare om!

Școala în urma chemării sale de a propaga și înfiltra în inima și sufletul omului, a fápturei celei mai alese alui Dzeu, sămânța adevărată și sfântă, sămânța care numai dela Isus Christos, capul nevăzut al bisericei și școalei și-a luat începutul, cu drept cuvânt se poate numi *fiica bisericei!* Și pentru chemarea ei sfântă impune conducătorului ei, care e preotul, întru realisarea scopului ei multe îndatoriri!...

Un răspuns mai clar, mai de valoare și mai evident la tema aceasta foarte importantă, hotărât că l-ar fi dat unul, care a încărunțit deja în oficiul său de preot și director școlar.

Unul, care de zeci de ani s'a lovit de greutățile și pedecile provenite din dreapta și stânga, dela unul și altul întru susținerea și conducerea școalei confesionale. Unul însă, care numai pe hârtie figurează de director școlar, lipsindu-i școala și învățătorul, nu prea știe cum se aplică îndatoririle, cari de altcum sunt expuse în regulamentele din vigoare! Nu le aplică, căci n'are pentruce și pentru cine.

Premerse acestea, după modestele mele puteri, voiu încerca să mă achit, — încât voiu putea — de această temă prin următoarele.

Cea dintâiu și mai de frunte îndatorire a preotului este fără îndoială, ca din parohia sa să nu lipsească școala, căci lipsind școala, lipsește tot ce e bun, lipsește nobilitare, lipsește cultură, lipsesc moravurile bune, lipsește viața religioasă morală.

In parohie materă, unde lipsește școala, focularul cel mai însemnat de cultură, preotul ca conducătorul natural și ca director al școalei confesionale să-și pună toate puterile în toată forma posibilă și cu vorbe, cu exemple, cu fapte, chiar și prin jertfire, să înduplece poporul la edificarea și susținerea școalei, care este tinda bisericei!

Preotul să nu uite apoi de escrierea de concurs pentru postul învățătoresc vacant, iar postul învățătoresc să se ocupe prin învățători cualificați și aceia să fie instituiți, dacă numai se poate, în mod definitiv.

O îndatorire a preotului este ca, să se facă conscrierea copiilor obligați a frecuenta școala de toate zilele și de repetițiune, și ca să nu stragneze învățământul din pricina aceasta. Această conscriere să se facă la timpul normat de legile din vigoare și are să fie trecută prin ședința scaunului școlar, ținândă în fiecare an în luna lui Iulie, — dispenzându-se atuncea prin scaunul școlar acei prunci, cari trebuesc dispenzați dela frecuentarea școalei.

Preotul, într'o Duminecă înainte de începerea anului școlar, să cetească în biserică lista pruncilor obligați a frecuenta școala, și prin o vorbire acomodată și potrivită, arătând și desfășurând foloasele ce le aduce școala, să îndemne părinții a-și trimite regulat pruncii la școală, comunicându-le totodată și pedepsile ce vor urma față de acei părinți, cari nu-și vor împlini datorința de creștin și de părinte.

Preotul, încă la începutul anului, între patru ochi, prin vorbe blânde și așezate și în mod pretinesc, să atragă atențiunea noului învățător la împrejurarea, că fiind și el o persoană bisericească, cu deregătoria înaltă și sublimă de a crește în frica lui Dumnezeu mlădițele fragede încredințate lui, — să aibă și el (învățătoriul) întru toate o purtare morală exemplară, ferindu-se de fapte rele și neertate, — purtându se preste tot așa, ca să nu cadă dela nivelul său, perzându-și prin aceasta bunareputațiune, precum și autoritatea față de popor.

Mai departe, fiindcă tot lucrul bun se începe cu ajutoriul lui Dumnezeu, tot asemenea și începutul anului școlar se va face prin preot, cu invocarea Duhului sfânt.

Preotul, împreună cu membrii scaunului școlar, vor pertracta conspectele de lenevire, așternute de învățătoriu de două

Doamna Anica: De n'ai vorbì tu atâtea prostii. Dă-mi căița! (O smulge din mânile bărbatului). Bine că n'ai despachetat și cutia ceealaltă, în care se află haina de mireasă a copilei mele, că o turteai toată și pe ea!

Somnulescu: Haină de mireasă? Sigur că e de mătasă. Oare câte cară de grâu au mers pentru ea?

Doamna Anica: Ce proastă întrebare! A comandat-o nepotul Iancu, pentru a i-o face cadou în ziua în care îi va cere mâna.

Somnulescu: Dar iubește-o?

Doamna Anica: Nu știu. Știu însă că el trebue să-i spună că o iubește, și să o iee de nevastă.

Somnulescu: In numele Domnului!

Doamna Anica: Și eu vreau, ca aceasta să se întâmple încă astăzi, pentrucă mâne Iancu e maioren, și atunci cine știe ce nebunie va mai face?

Somnulescu: Nebunia cea mai mare e să te însori.

Doamna Anica: Ce? Tu ți-ai rupt doară gâtul?

Somnulescu: De rupt încă nu e rupt; dar mi-s'a cam încovoiat.

Doamna Anica: Și cu tot dreptul. Ce-ar fi de voi, dacă nu v'am mai ținea nițel în frâu? Voi, bărbații, nu știți să faceți nici un pas în lumea mare, fără a vă impedecà. Noi trebue să vă conducem.

Somnulescu: O fi, o fi! Dar uite, n'ar fi bine să comunicăm nepotului Iancu, că mâne e deja maioren, și tutoratul nostru încetă?

Doamna Anica: De ce?

Somnulescu: Pentruca să nu creadă cumva, că l-am silit să iee pe Dora.

Doamna Anica: Iar vorbești prostii? Cine e capul familiei? Nu tu?

Somnulescu: Capul familiei? Da... Eu...

Doamna Anica: Și Iancu e membru al familiei.

Somnulescu: Membru al familiei noastre?... Da... membru...

Doamna Anica: Prin urmare, capul poruncește, membrul ascultă, fiindcă în cap e rațiunea, iar rațiunea sunt eu!

Somnulescu: Tu?

Doamna Anica: Firește. Așadară, nici o rezonare mai mult. Ne-am înțeles. Du cutiile în camera mea, ca să le despachetăm și acolo ne vom înțelege cu privire la cele ce au să urmeze. Căci mari evenimente se vor întâmplà. Mari de tot!

Somnulescu: Eu însă ași mai rămâneà nițel aici.

Doamna Anica: Ce să faci?

Somnulescu: Să mă odihnesc! Afurisitul acela de cocoș din Calcuta...

Doamna Anica: Nu ți-e rușine să dormi într'una, în loc să mai lucri ceva?

Somnulescu: Ce să lucru?

Doamna Anica: Copiatu-mi-ai receptul pentru torta de migdale, ce am de gând s'o fac în ziua de logodnă?

Somnulescu: Incă nu!

Doamna Anica: Scărmănat-ai bumbac pentru paserile din colivie?

Somnulescu: Incă nu!

Doamna Anica: Cățălușul dusu-l'ai la primblare?

Somnulescu: Încă nu! Dar îl duc, acum numai decât. (Sare de pe scaun și se întinde).

Doamna Anica: (Ii pune cutiile subsuoară). Dute, că n'avem timp să povestim într'una.

Somnulescu: Cățălușul totuși e un animal fericit. Este cine să-l ducă la primblare când e bolnav. Eu însă mă duc tot singur, până ce, în cele din urmă, mă vor duce și pe mine alții, însă la groapă.

Doamna Anica: Unde vei puteà apoi să dormi liniștit.

Somnulescu: Dacă nu vei fi tu în apropierea mea. (Ies amândoi.)

SCENA 3.

(*Costică* iese grăbit din odaia Dorei, cu o carte în mână, *Dora* fuge după el.)

Dora: Domnule Costică! Ai de grije că mă supăr.

Costică: Foarte bine! Și de altcum de două luni ne iubim și încă nu ne-am certat.

Dora: Dă-mi ziarul!

Costică: Intâi să-i cetesc cuprinsul.

Dora: Sunt scrisori în el!

Costică: Dacă-s mai vechi decât de două luni, nu mă interesează deloc, fie chiar scrisori de dragoste. Dar dacă sunt din vreme mai recentă, te-a văzut Dumnezeu!

Dora: Ce te interesează pe dumneata, că ce e în ziarul meu? Dă-mi cartea îndărăt!

Costică: Să ne înțelegem! Propun pace!

Dora: Pace să fie, dar să-mi dai îndărăt ce mi-ai luat. Pace se face când se restabilește „status quo".

(Va urma.)

Ad 1009—1907 [310] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a II-a Sâmbăta-sup. răs. în protopresbiteratul Făgăraş se escrie concurs în senzul rezoluţiunei preaînalte din 25 Septemvrie Nr. ,690 Bis în termin de 30 de zile dela ziua de astăzi.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-şi subştearnă cererile la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Făgăraş, având a se prezenta la sfânta biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Făgăraş, în 3 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Făgăraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 316 pr. 1907 [309] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului al III-lea învăţătoresc devenit vacant la şcoala confesională gr. or. română din Tilişca, protopresbiteratul Săliştei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salar 600 cor., relul de cuartir 100 cor., relut de lemne 30 cor. şi relut de grădină 20 cor. total 750 cor.

Reflectanţii la acest post îşi vor înainta cererile lor instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez, Atestat şcolar, Absolutorul pedagogic, Diploma de învăţător şi eventuale Atestate de serviciu) în terminul deschis subsemnatului oficiu şi totodată se vor prezenta şi în comună în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a se prezenta poporului.

Sălişte, în 8 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral al Săliştei, în conţelegere cu comitetul parohial din Tilişca.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 534—1907 [306] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învăţător ambulant din comunitatea Blăjeni-Criş şi Blăjeni Grosuri, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemnele de lipsă pentru încălzit.

Reflectanţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului. Cel instituit va avea să ţină şcoala de repetiţie, a conduce elevii în fiecare Duminecă şi sărbătoare la sf. biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Petenţii au să aştearnă în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu praxă au să alăture documentele despre serviciul neîntrerupt de până acum.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Brad, 25 Septemvrie 1907.

V. Damian
protopresbiter.

Sz. 3358/1907 [311] 1—3

Faeladási hirdetmény.

Alólirott föszolgabiró irodájában 1907 évi november hó 17 én d. e 9 órakor nyilvános szóbeli árverés utján eladatik Felsöpián község következő bűkkfa mennyisége:

1. A „Măgura“ nevü havasi erdejének (D 1 ú. oszt.) 188·7 k. holdján található mintegy 37869 m³-re becsült, és 2. A „Dealu lungu“ nevü havasi erdejének (D 2 ú. oszt.) 3531 k. holdján található mintegy 55922 m³-re becsült bükkfát tövön az erdöben.

Kikiáltási ár az egész fatömegre nézve 93789 korona. Bánatpénz a becsárnak 10% a.

A bánatpénzzel és bélyeggel ellátot zárt irásbeli ajánlatok szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Becsáron alúl a fa nem adatik el.

Az árverési feltételek és becslési jegyzék a szászsebesi járási föszolgabiró és m. kir. járási erdőgondnokság irodájában a hivatalos órák alatt betekinthetök.

Szászsebes, 1907 október 23-án.

A h. j. főszolgabíró.

Se caută un tinăr

absolvent al şcoalei comerciale superioare române. Oferte însoţite de certificat de absolvare şi eventuale alte certificate, fotografie, indicarea etăţii şi a chestiunilor militare se vor adresa administraţiei acestui ziar sub: Absolvent al şcoalei comerciale. Cei cari cunosc afară de limba maternă şi limba germană în scris şi puţin ungureşte sunt preferiţi. [304] 2—3

La LIBRARIA ARHIDIECEZANA din Sibiiu
○ ○ ○ ○ se află de vânzare următoarele:

Album de brodării şi ţăsături româneşti cor 16·—
Modele de cusături româneşti Caetul I à cor. —·50
" II " " 1·—

Edate de d-şoara MINERVA COSMA.

---

(279) 5—12

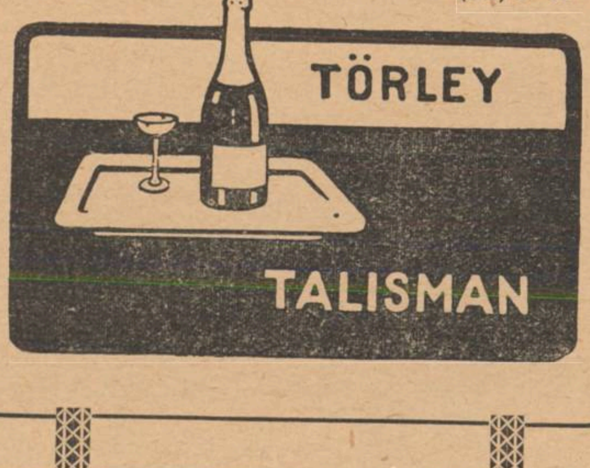

FABRICA DE ACID CARBONIC

a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ

— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de

ACID CARBONIC

natural, curat chemic şi fluid,

din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.

Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.

Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios

APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE

din BUZIASFÜRDŐ

se capătă în sticle de 1/1 şi 1/2 litru.

— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi şi de besică sunt neîntrecute —

Apă de masă de prima clasă!

Informaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:

Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.

Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.

(286) 9—100

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Kőbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 37— Sibiiu — Nagyszeben.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret!**

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţâuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni şi picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi oricine poate examina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde orice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolosítor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

Preţul aparatului mare e cor. 8·—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6·—
folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă. [11] 8

„Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27, strada Vadász 34 colţul.

AVIZ!

Un băiat se primeşte ca **învăţăcel** la

Stefan Moga
franzelar
[305] 2—6 Str. Trenului 4. Sibiiu.

Viţă nobilitată aleasă, lifereză în cea mai bogată cantitate, fiirma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!

Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 4—40

Dela **Librăria arhidiecezană**, Sibiiu se pot procura următoarele cărţi de curând apărute:

Basarabescu, Vulturii, nuvele, coroane 1 50.
Boteni, Casa din Muscel, nuvele şi schiţe, 1·50.
Brătescu - Voineşti, In lumea dreptăţii, nuvele, 1·50.
Caraivan, La şezătoare, schiţe şi nuvele, 1·50.
Dante, Divina comedie. Infernul, 3 50.
Dulfu, Isprăvile lui Păcală, ed. II, 1 75.
Dunăreanu, Chinuiţii, nuvele, 1·50.
Eminescu, Geniu pustiu, roman, ed. II, 2·—.
— Poezii, ed. X, 1·50.
Goethe. Faust, trad. de I. Gorun, 3·—.
Iorga, Prin Bulgaria la Constantinopol, 2 50.
Lovinescu, Nuvele, 1 80.
Nădejde, Părinţii şi copiii, roman, 3·—.
— Duşmanii reformei învăţământului în faţa pedagogiei moderne, 1·—.
Sadoveanu, Mormântul unui copil nuvele, 2·—.
— La noi în Viişoara, nuvele, 2·—.
Sandu-Aldea, Două neamuri, roman, 1·50.
Ureche, în Bucegi 1·50.
Biblioteca pentru toţi completă.

Deasemenea şi următoarele compoziţiuni muzicale, de A. Bena:

Serenadă, cor mixt, —.50.
Flori de nufăr, cor bărbătesc, 1·—.
Suspinarea, " " —·50.
La bere, " " —·60.
La vin, " " —·60.
Cântec poporal (Mori mândro), cor bărbătesc, —·50.
Sum vânător, cor bărbătesc, —·50.
Era o sară lină, " " —·50.
Serenadă, " " —·50
Românul, " " —·20
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărbăt. —·50.
Toast cor bărbătesc, —·50.
Imn religios " " —·50.
Haideţi feciori, solo bas, cor bărbăt., —·50.
La fântână, cor bărbătesc, —·50.
Pre tine te lăudăm, cor mixt, — 80.
La fântână, cor mixt, —·80
Sboar'al nopţii negru flutur, romanţă pentru voce şi piano, 1·50.

Tablouri istorice.

La **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu, (Nagyszeben) se află de vânzare următoarele:

Asaltul redutei Griviţa.
Dumbrava roşie,
Moartea lui Stefan cel Mare.
Bombardarea Vidinului.
Stefan cel Mare şi aprodul Purice.
Trecerea armatei române peste Dunăre la 20 August 1877.
Principele Carol inspectând reduta Griviţa.
Jurământul boierilor înaintea lui Tudor la Cotroceni.
Prinderea lui Tudor.
Petru şi Ioan Asan ridică steagul liberării Griviţa Nr. 1.
Intâlnirea A. S. Domnitorului cu Osman Paşa după căderea Plevnei.
Preţul fiecărui tablou 3 coroane.
Stefan Vodă cel bun şi mare, 1 coroană.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

ori pe lună. Iar după censurarea conspectelor şi stabilirea pedepselor, subscrie conspectele şi le transpune antistiei comunale spre executare.

Preotul are datorinţa a vizita şi inspecţiona şcoala, a asculta la propunerile învăţătoriului, a controla, dacă învăţătoriul ţine orele oficioase regulat, că se poartă regulat protocolul de absenţii şi cronica, care e cea mai bună mărturie despre activitatea sa din şcoală.

Preotul e îndatorat mai departe a fi cu atenţiune la procurarea şi folosirea manualelor de şcoală, ca să nu se procure şi folosească decât numai manualele încuviinţate de Prea Veneratul Consistor şi Inaltul Ministru de culte şi instrucţiune publică.

Preotul, are datorinţa a controla dacă învăţătoriul în propunerea materialului se foloseşte de adevăratul metod propus în pedagogie ori nu? Dacă nu, să facă atent pe învăţătoriul a se folosi numai de adevăratul metod, care li-sa propus în decursul pregătirii, prin respectivele seminare, căci croindu-şi fiecare învăţătoriu câte un metod propriu, e stricăcios şi nepedagogic.

Preotul, are datorinţa a controla planul oarelor de peste săptămână, să vadă corespunde cu planul de învăţământ votat de sinodul Arhidiecezan.

(Va urma.)

Expoziţia de copii din Ilimbav.

Bunul început făcut cu prima expoziţie de copii, aranjată în toamna anului 1906 în comuna puternică Apoldul-român, îndemn a dat cârmacilor „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu", de a continua această lucrare de mare interes pentru dezvoltarea priincioasă atât în ceeace priveşte higiena, sau stările sanitare, cât şi cu privire la economia de casă, cum e îmbrăcămintea, curăţenia preste tot, alimentaţia şi celelalte, cari condiţionează puterea de traiu a poporului muncitor. Pentru a 2-a expoziţie de copii s'a ales comuna Ilimbav de pe valea Hârtibaciului, unde poporaţiunea e rară, munca pentru existenţă îndoită şi întreită, unde condiţiunile de traiu difer cu desăvârşire faţă de cele din Apold şi împrejurimile sale.

Despre hărnicia şi deşteptăciunea poporaţiunei noastre de pe Hârtibaci mărturiseşte şi această expoziţie, carea a decurs în mod demn. O ceată de juni călăreţi, îmbrăcaţi cum se poate mai frumos, în frunte cu harnicul paroh I. Alexandru, cu învăţătorul Dragoman şi cu notarul Precup Marin, a întâmpinat comitetul central sibian la moara Marpodului. Aci parohul I. Alexandru bineventează comitetul în numele poporaţiunei din Ilimbav, care se simte extrem de fericit de a saluta în mijlocul său acum pentru a 3-a oară harnica Reuniune agricolă. Dacă importantă a fost venirea Reuniunei când cu aranjarea expoziţiei de vite şi când cu alcătuirea băncii Raiffeisen, apoi cu atât mai de folos este venirea ei astăzi, zice dl Alexandru, când ea are în vedere dezvoltarea priincioasă fizică şi intelectuală a însuşi omului din Ilimbav. Doreşte ca comitetul să-şi poată urma cu succes lucrările sale în Ilimbav.

Membrul comitetului dl Dr. P. Şpan, însărcinat cu prezidarea exposiţiei, mulţămeşte pentru primirea caldă şi asigură, că pe Reuniunea agricolă singur dragostea ce o are faţă de economii noştri din Ilimbav a determinat-o de a aranja a 2-a exposiţie de copii acolo, convinsă fiind de hărnicia poporului şi de buna primire, de care va fi împărtăşită şi la această lucrare de interes general.

Ajunşi în Ilimbav am asistat la serviciul divin, oficiat cu multă evlavie de bătrânul preot dl Părău din Agnita, iar după sf. liturgie membrii din juriu s'au întrunit în casa parohului Ioan Alexandru, unde constatându-se, că dintre jurii sunt presenţi domnii Dr. I. Beu, Romul Simu, Dr. P. Şpan, V. Tordăşianu, Vas. Stan, Dr. L. Borcia, Ioachim Muntean, prot. şi doamna, N Petra-Petrescu şi doamna, G. Haner, prim-pretor, I. Alexandru şi dna, P. Marin şi dna, Mateiu Luca şi doamna, Florian Bologa şi doamna, Valeriu Bonea şi doamna, I. Dragoman, I. Părău, I. Petrişor şi doamna, Dr. Ilie Iancu şi Dr. I Eisenmayer, s'au primit propunerile comitetului central şi anume s'a numit prezident al juriului dl Dr. I. Beu, iar raportor dl R. Simu.

Cu considerare la timpul de tot frumos şi la mulţimea participanţilor, exposiţia s'a ţinut pe platoul de dinaintea bisericei gr. cat. Cele 51 exponente, sărbătoreşte îmbrăcate, încunjurate şi parte în braţe cu odraslele lor, 74 la număr (33 băieţi şi 41 băiete), cu vârsta dela 6 luni până la 8 ani, toţi sănătoşi, voinici, chipeşi, voioşi, bine îngrijiţi şi frumos îmbrăcaţi, aşteptau cu frunte senină şi cu mare bucurie sosirea momentului, când copilaşii lor au să fie supuşi examinării. Un tablou mai pitoresc nu şi-l poate imagina nici pictorul cel mai pretenţios şi un material mai sănătos, mai plin de viaţă, nu şi-l poate dori nici cel mai rigoros medic. Examinarea copiilor a ţinut cam 2 ore, după care a urmat stabilirea listei celor de premiat. Cu menţiune onorifică au fost premiate copila notarului, Aurelia Marin şi fiica preotului, Victoria Alexandru, iar cu bani s'au premiat în total 35 copii, din cari 30 cu câte 5 cor. şi 5 cu câte 3 cor., trecute în câte un libel de depunere al însoţirei de credit „Raiffeisen" din Ilimbav.

După premiare s'au fotografat prin fotograful Auerlich într'un tablou întreg publicul participant, în al 2-lea mamele cu copii şi apoi 3 copii singuratici dintre cei mai frumoşi.

Conferenţa instructivă a Drului Iancu despre „Nutrirea şi îngrijirea copiilor sugători" şi a Drului Beu despre „Ingrijirea copiilor după înţărcare" au fost ascultate în biserică.

La masa comună din şcoală am ajuns abia cătră orele 4 şi jum. d. a. Aici s'au ţinut toaste folositoare şi s'a cântat dupăcum se cuvine după o muncă obositoare.

Ţin să mai amintesc, că după deschiderea exposiţiei băieţelul de 4 ani Viorel Marin, fiiul notarului, a întimpinat juriul cu cuvintele: „Stimate dne şi domni! Ştim, că pentru noi v'aţi obosit; Pentru micuţii copii a-ţi venit; Cu mare bucurie sunteţi primiţi şi dorim cu drag, ca la mulţi ani să trăiţi!

Chestia exposiţiei de copii ar trebui să ne preocupe pe toţi şi să fie îmbrăţişată de toate instituţiunile noastre culturale.

„Invingătorul".

NOUTĂŢI.

Sfântul sinod al bisericei autocefale gr. or. din România a fost deschis Vineri în Bucureşti. La orele 9 s'a oficiat un serviciu divin la metropolie, iar la orele 10 membri sinodului s'au întrunit în localul propriu, unde ministrul de culte *Haret* a cetit mesajul de deschidere şi sinodul şi-a început activitatea.

*

Procesul dlui Dr. I. Gall Comitetul congresual al bisericei sârbeşti din Carloveţ a fost intentat proces Ilustrităţii Sale domnului Dr. *Iosif Gall*, membru în casa magnaţilor, pentru nimicirea testamentului fericitei sale soţii, născută *Cat. Agora* şi predarea lăsământului decedatei în proprietatea bisericei sârbeşti. Joi a adus sentinţă tribunalul regesc din Timişoara în acest proces, *respingând acţiunea Sârbilor şi judecându-i la purtarea cheltuelilor de proces.* Advocatul domnului Dr. *Iosif Gall* a fost domnul Dr. *Emil Babeş* din Budapesta.

*

Instalare. Eri, Duminecă s'a făcut cu solemnitatea cuvenită instalarea domnului Dr. *Frid. Teutsch* în scaunul şi demnitatea de episcop al bisericei săseşti din Ardeal.

*

Ospitalitatea Românului. In ziarul *„Berliner Lokalanzeiger"* a fost publicat un foileton despre manevrele armatei austro-ungare ţinute în lunile trecute în Ardeal. Scriitorul, un oficer german în reservă, laudă foarte mult ospitalitatea poporaţiunei române din Ardeal, dar laudă şi ţinuta, hărnicia şi devotamentul soldaţilor români faţă de tron şi dinastie.

*

Dreptul de întrunire şi de asociare. Dl deputat Cor. Brediceanu a cerut în comisia administraţiei unde s'au discutat legile despre garanţiile constituţionale ca să fie codificat dreptul de întrunire şi asociare ca cea mai necesară garanţă constituţională, ori cel puţin conflictele în astfel de chestii să fie puse asemenea la competinţa judecătoriei administrative. Ministrul Andrássy răspunde, că se pricep destul de bine pretorii, când au să permită, şi când au să oprească întrunirile. Adevărat, dar pretorii nu vor fi în veci pretorii dlui conte Andrássy!

*

Dl. A. D. Xenopol a fost ales decan al facultăţii de litere din Iaşi, în locul regretatului Leonardescu.

*

Hymen. *Dumitru Păltinean*, candidat de preot şi *Claudia Cotuţiu*, îşi anunţă cununia, care se va celebra în 3 Noemvrie st. n. 1907 la 2 oare p. m. în biserica gr. or. din Diag.

— Domnul Ioan Hertioga paroh şi soţia sa, anunţă cununia religioasă a fiicei lor *Letiţia* cu domnul *Alexandru Golea*, abs de teologie, ce s'a celebrat la 14/27 Octomvrie 1997 3 oare d. am. în biserica gr.-or din Daia săsască.

*

Inchiderea crâşmelor. In chestia repaosului de Dumineca şi a vinderii alcoolului, precum a declarat ministrul Andrássy înaintea unei deputaţiuni, guvernul va aduce în curând hotărîri. Va sistemiza uniform pentru întreagă ţara cum are să se observe odihna de Dumineca precum şi vinderea alcoolului în zi de Duminecă şi de sărbătoare.

*

Scufundarea unui vapor. Se anunţă din Hamburg, că vaporul „Borusia" a liniei Hamburg—America, aflându-se în portul Lisabona, de unde lua cărbuni, s'a scufundat cu o încărcătură de 60·000 de saci cu cafea.

*

Noui colonii în comitatul Caraş-Severin. Ministrul de agricultură a trimis pe directorul reg. domenial *Ioan Serban* şi pe consilierul ministerial silvic Gergö Károly ca să cumpere în comitatul Caraş-Severin păduri şi alte proprietăţi pe seama statului. Scopul este să înfiinţeze noi colonii de Maghiari în comitatul Caraş-Severin.

*

Biserică română în Sofia. In cursul lunei viitoare se va inaugura biserica română din Sofia (Bulgaria).

*

Cutremur de pământ în Italia de sud. Un îngrozitor cutremur de pământ a distrus în Calabria mai multe comune şi a îngropat mai multe sute de oameni sub ruine. Oraşul Feruzzano e cu desăvârsire distrus. Aici s'au scos de sub dărâmături vre-o 200 cadavre şi 400 de răniţi. Guvernul italian a pus la dispoziţia prefectului din Regio Calabria suma de 100 000 lire şi a decis ca trupe număroase să plece acolo pentru a da ajutoare victimelor.

*

Al 114 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu", a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Paraschiva Leţa n. Stanciu.

Acesta este al 114-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Gorky dat în judecată. O telegramă din Moscva anunţă, că marele scriitor rus Gorky a fost dat în judecată pentrucă în romanul său mai nou „Mama" face apologia socialismului. Editorul-librar este şi el dat în judecată. Dupăcum anunţasem deja romanul a fost confiscat.

*

Medicul parlamentului. Dr. Alföldi Béla, medicul oraşului Budapesta şi gazetar, a fost numit din partea prezidentului parlamentului Iusth Gyula, medic al parlamentului. Alföldi e cel dintâiu medic oficios al parlamentului. Oare ce cerc de activitate va avea?

*

Demonstraţiuni anticlericale. In 25 Octomvrie era să fie la universitatea din Graz promoţiunea unui preot, care facea parte din societatea catolică studenţească „Carolina". Studenţii liber cugetători au oprit însă studenţilor catolici întrarea în universitate încăerându-se la bătae. Promoţiunea a trebuit să fie amânată.

*

Impotriva lui Agoston Péter, profesor la academia de drept din Oradea-mare, care s'a ridicat în contra lui Apponyi la congresul din Cinci-biserici s'a pornit o vehementă campanie. Profesorii academiei din Orade s'au întrunit aseară şi au luat posiţie în contra lui şi şi-au exprimat adereuţa faţă de ministrul Apponyi.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace din prilegiul căsătoriei dlui Ioan Apolzan cul. tip., fost notar al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu", cu dşoara Anicuţa Mera s'au făcut următoarele daruri: Dem. Cunţan, prof. sem., totodată preot cununător, 10 cor.; naşii Victor şi Eugenia Tordăşian, dna Paraschiva Cioran n. Apolzan, sora mirelui, Timotei Popovici, profesor, George Joandrea, înv. diacon., (Lugoş), dna Elisa Roşu n. Joandrea, înv. (Sebeşul săs.), unchi şi mătuşa miresei, Toma Joandrea, înv., moşul miresei, Iosif Marcu.. sen., pardositor, Nicolae şi Paraschiva Apolzan, părinţii mirelui, Paraschiva Marcu, Nicolae şi Maria Joandrea, Ana Nicola, înv. (Gurarâului), George Nicola, Ioan Marcu, cul. tip., frate de mire fiecare câte 1 cor.; mirii Ioan şi Ana Apolzan, ambiii 3 cor., Paraschiva Mera n. Joandrea, mama miresei, cor. 1·01; Aug. Bena, prof. cor. 1 02; Aurica Cioran, Aniţa Şogan, şcolăriţă. Mărioara Mera, Lucreţia Roşu, Viorica Lilescu, Iosif Nicola, Geniţa Derlean şi Paraschiva Nicola surori de mireasă, fiecare câte 20 bani; Maria Adam n. Joandrea, mătuşa miresei, 40 bani; Traian Joandrea şi Gisela Iacob, câte 10 bani,; Aneta Cernatescu, 6 bani şi Ioan Petraşcu, croitor, frate de mire, 97 bani, sau în total cor. 34 27.

Cărţi şi reviste.

Vatra şcolară, revistă pedagogică, Nr. 8 are următorul cuprins: Dr. Petru Şpan: Rolul vetrei părinteşti în cunoaşterea şi iubirea naturii. V. Stan: Invăţătorul în şcoală. C. Popa: Socotirea chiriei. (Lecţiune din aritmetică pentru clasa V.) Invăţătură despre creştere, despre darurile naturii şi despre îndreptarea moralului, de dascălul George Lazar. N. Bembea: Monografia şcoalei elementare gr.-or. rom. din Banpotoc. Dări de seama. Informaţiuni. Bibliografie.

*

Candela, foaia bisericească-literară din Cernăuţi, Nr. 10, cuprinde: Viaţa şi activitatea s. apostol Paul, de Dr. V. Gheorghiu. Plângerile lui Ieremia, de Dr. Octavian Isopescul. Text rusesc. Scurte comunicări. — Intrebări şi cazuri pastorale: Ce atitudine are să observe preotul la tratarea pastorală a celor bolnavi cu privire la regularea intereselor lor timporale? Drepturile politice şi clerul. Vestiri. Cronică. Bibliografie.

*

Poezii. de *Octavian Goga*, „Biblioteca pentru toţi" Nr. 286 287. Preţul 60 bani. Dela „Balade şi idile" a poetului *Coşbuc* nici un volum de versuri n'a avut un succes mai mare ca volumul de poezii al poetului *Goga*. In librării s'au vândut mii de exemplare, iar Academia Română, după un raport plin de laude al dlui T. Maiorescu, a încununat pe poetul *Goga*, acordându-i unul din cele mai mari premii. Astfel dintr'o dată poetul *Octavian Goga* a devenit celebru şi privit ca un strălucit reprezentant al poeziei române. Accentele lui sincere, duioase, inspiraţi-ai plină de avânt, dragostea-i de ţară captivează pe toţi cititorii săi. De aceea librăria Alcalay a făcut toate sacrificiile pentru a putea publica în *„Biblioteca pentru toţi"* volumul de *„poezii"* al poetului *Goga*. Această operă premiată de Academia Română nu poate lipsi din nici un cămin românesc. De vânzare la toate librăriile.

Concurs.

Nr. 1007—1907. „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român „dă pentru anul şcolar 1907/8 ca *bursă* suma *de 200 cor.* din „Fundaţiunea Georgiu Boieriu din Vad" pentru un elev de naţionalitate română, care urmează la vreuna dintre şcoalele medii din patrie. Vor fi preferiţi, în înţelesul literilor fundaţionale, rudele fericitului fundator.

Cererile pentru obţinerea acestei burse sunt de a se înainta comitetului central al Asociaţiunii în Sibiiu (Nagyszeben), Str. Morii Nr. 6, până la 15 Decemvrie st. n. a. c., însoţite de următoarele acte:

a) Certificat de botez,

b) Certificat de pe anul şcolar 1906/7,

c) Certificat de paupertate,

d) Actele cari dovedesc înrudirea cu fericitul fundator.

Cererile întrate după 15 Decemvrie n. a. c nu se vor lua în conziderare.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român".

I. St. Şuluţu
prezident.

O. C. Tăslăuanu
secretar.

Teatru.

Marţi: *Der Walzertraum*, operetă.

Slăbirea

o împedecă cu siguranţă Emulsiunea lui Scott. Ea este cel mai excelent mijloc nutritor şi vindecător pentru copii şi va aduce iarăşi şi micuţului d-tale sănătatea, precum în măsuri însemnate a avut efect la mii de persoane. Emulsiunea lui SCOTT pune pedecă slăbirei, formează

carne sănătoasă şi tare

şi umple copilul cu plăcută putere de viaţă Dacă vre-un copil se arată bolnăvicios să i-se dee fără amânare „Scott". Fiecare sticlă din Emulsiunea lui Scott conţine cele mai fine şi mai efectuoase părţi egale şi tot asemenea proporţiunile recunoscute de lumea ştienţifică.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

12 (276) 1—4

Preţul unei sticle originale C 250.

De cumpărat în toate farmaciile.

Nr. 113 Sibiiu, Joi 18/31 Octomvrie 1907 *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

In jurul pactului.

Sibiiu, 30 Octomvrie n.

Ieri, Marți, s'a început în dieta ungară discuția asupra îndemnisării, cerută din partea guvernului pentru patru luni dela începutul anului viitor. Este adecă cu totul imposibil, ca budgetul anului ce vine să fie pertractat și votat în cursul anului acestuia, și de aceea guvernul are trebuință de îndemnisare, pentruca să nu între țara iarăși în stare de *ex-lex*. După votarea legii de îndemnisare dieta se va apuca apoi de legile referitoare la pactul cu Austria, cari au să fie votate *negreșit* până la finea anului acestuia.

Din parte maghiară nu li-se va face nici o combatere mai aspră, dupăce explicările date în mai multe rânduri din partea ministrilor i-a convins pe toți, că *altcum nu s'a putut* în situația dată. Cei puțini câți au eșit din partidul kossuthist, pe motivul, că nu se unește cu convingerea lor votarea unui pact atât de rău, vre-o șase la număr, își vor schimba până atunci probabil convingerea, ori vor absenta din dietă, sau vor tăcea. Rămâne deci, ca combătute să fie proiectele de lege ale pactului numai din partea Croaților și din partea deputaților naționaliști. După cum se svonește însă, nici acestia nu se vor folosi de arma obstrucției, ci vor duce numai luptă principiară parlamentară în contra lor, fără a le împedeca votarea. Astfel deci, la noi, proiectele de lege ale pactului negreșit că vor fi votate până la finea anului, mai ales, că discuție va fi numai în general asupra lor, iar pe articole cu greu, dupăce din textul lor nu e permis să se schimbe nici măcar un singur cuvânt. Ori se primesc toate, așa cum sunt compuse, ori se resping toate, în întregime.

Este apoi speranță, că în ceealaltă parte a monarhiei încă să fie votate legile pactului până la finea anului curent. Reichsrathul austriac s'a și apucat de desbaterea lor. Li-s'a făcut deja prima cetire, și fiecare partid reprezentat în reichsrath și-a spus părerea, prin reprezentantul său, asupra lor.

Interesant e, că aproape fiecare dintre oratorii cari au vorbit în chestia pactului, a atins și soartea popoarelor nemaghiare din patria noastră. Inceputul l-a făcut primariul Vienei, conducătoriul celui mai mare partid politic din reichsrathul austriac, *Dr. Carol Lueger*. Le-a spus iarăși multe adevăruri stăpânitorilor nostri, asigurându-i, că cei din Austria nu vor permite niciodată, ca Regele apostolic al Ungariei, ajuns Rege din grația lui Dumnezeu, să devină Rege în viitor din grația lui Kossuth! Și le-a spus, că o desfacere de către Ungaria cei din Austria nu o înțeleg astfel, ca să-și închidă singuri porțile spre Orient. De Ungaria nu vrea să se desfacă nime, ci numai de clica judeo-maghiară din Ungaria!

Aspru la vorbă a fost apoi conducătorul socialiștilor, Dr. *Ellenbogen*, care a luat cuvântul după Dr. *Lueger*. A spus, că social-democrații din reichsrathul austriac nu aprobă nici o politică, care ar voi să strice Ungariei, fără a putea ajuta Austriei. Doresc să fie fericiți și Maghiarii. Dar urăsc din inimă *clasa stăpânitoare maghiară*, care vorbește în numele poporului, fără a reprezenta poporul. Amintește de atacurile lui *Björnson* îndreptate contra contelui Apponyi și constată, că acesta e semnul, că *„întreaga lume civilizată, începe să le întoarcă spatele domnilor de dincolo"*. (Aprobări vii).

A vorbit apoi Cehul *Zahradni*, care asemenea a luat în apărare naționalitățile nemaghiare și și-a exprimat dorința, ca *Ungurii să încete de a mai asupri naționalitățile nemaghiare*.

Deputatul Dr. *Sommer* a trimis în numele Germanilor din Austria sincere simpatii Nemților din Ungaria, condamnând și el în termini aspri *nisuințele de maghiarizare ale Ungurilor*.

Deputatul *Schramek* a luat în apărare pe Slovacii din Ungaria, protestând în contra politicei ungurești, care e curat scandal în lumea de astăzi..

Și toate aceste vorbiri, aspre și necruțătoare, au fost rostite într'o singură ședință a reichsrathului austriac, în cea de Vineri, fără ca prezidentul, ori careva dintre membrii guvernului austriac să-și fi ridicat cuvântul pentru a apăra pe cei atacați. Semnul, că toți au fost convinși, că deși vorbele sunt *aspre*, ele sunt *adevărate*. Și ce ne cade greu este, că văzând direcția greșită pe care a luat-o politica maghiară față de noi, naționalitățile nemaghiare din patria aceasta, mai ales în vremea din urmă, nu putem spune nici noi, că ceice vorbesc despre *asupriri* îndreptate în contra noastră, ar vorbi în necunoștință de cauză, și că n'ar avea dreptate; pentrucă durere, lucrurile stau așa cum ei le prezintă străinătății, și cum n'ar trebui să fie. Și e dureros că e așa, mai ales când ne gândim, că naționalitățile nemaghiare nu doresc și nu cer alta, decât numai să trăească și să se desvoalte în deplină libertate, în limba și legea lor. Interesele statului, dar și interesele particulare ale Ungurilor, ar pretinde în mod imperios, ca lucrurile să nu stee cum stau. Dar este urechie care să ne audă și minte care să ne înțeleagă?!

Adresa Cehilor către Björnson.

Ziarul *„Courrier Europeen"* publică în numărul din urmă adresa pe care mai mulți literați din Praga au trimis-o marelui poet norvegian *Björnsterne Björnson*, apărătorul naționalităților nemaghiare din Ungaria. E de cuprinsul următor:

„Iubite Măestre:

Fiu al unei națiuni libere, amic al libertății, veniți a denunța fără milă întregei Europe abuzurile politicei naționaliste maghiare față cu Slovacii din Ungaria, față cu acești Slovaci, cari ni sunt nouă, Cehilor, frați de sânge. Ori ce nedreptate îi atinge, atinge propriul nostru popor. Cuvintele voastre severe însă juste au deșteptat atențiunea întregei Europe, consacrate prin renumele vostru universal, prin celebritatea numelui vostru, prin mărimea și curățenia operei voastre. Cuvintele voastre au isbit auzul tuturor, amici și inimici.

Reprezentanții lumei literare, a lumei științifice, ai politicei cehice în general, vin iubite măestre, a vă mulțămi cordial. Dorim ca ecoul vesel al prezentei manifestațiuni să răsune în toată Europa cu aceeași putere și cu aceeași certitudine ca cuvintele voastre. Dorim ca toată lumea cultă de astăzi să simță, că e posibil de a strânge frățește mâna, care luptă pentru libertatea omului și a popoarelor cu toate abizurile săpate de diferențele de limbă și de politică. Dorim ca toți inimicii progresului și ai libertății să recunoască, că pe deasupra forțelor lor planează marea ideie a tuturor acelora cari pretind pentru toți oamenii aceleași drepturi și pentru toate națiunile autonomie deplină.

E imposibil de a zice că există liberalism acolo, unde nu e permis unei alte națiuni de a se desvolta din punctul de vedere al culturei intelectuale, al limbei și al economiei, este imposibil de a propovedui pacea universală acolo unde se sufere, acolo unde se susține aservirea raselor slabe și supuse celor mai tari.

Nu e popor, chiar fiind azi subjugat, care să n'aibă dreptul de a se bucura deplin de libertatea intelectuală. Nu există în politică greșală mai gravă decât aceea de a împedeca un popor slab de a se desvolta, fie prin asuprirea școalelor și a limbei, fie prin despoiarea lui de drepturi civile, fie — și aceasta este lucrul cel mai rușinos — printr'o brutală desnaționalizare.

FOIȘOARĂ.

Nepotul răsfățat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Șt. Șuluțu, prelucrată de T. V. Păcățian.

(Urmare)

Costică: Să pertractăm. Eu îți dau în schimb ziarul meu.

Dora: Ce să fac cu el?

Costică: Te asigur, că e tocmai așa de interesant ca al dumnitale.

Dora: Bine! Fie!

Costică: Poftim ziarul meu! (Il scoate din buzunar).

Dora: (Frunzărește prin el.) Să vedem ce conține?

Costică: (Frunzărind prin ziarul Dorei.) Hm, Hm! Dela domnul Aurel.

Dora: (Făcând același lucru.) Hm, Hm! Dela domnișoara Amalia! Cum vezi, domnule Costică, noi suntem anume creați unul pentru altul.

Costică: Două inimi ca ale noastre nu pot fi despărțite.

Dora: Eu îți promit credință desăvârșită pe șase luni!

Costică: Iți mulțămesc. Mare eroism, într'adevăr. Eu însă te iubesc cu pasiune, și odată era gata să fac nebunia să te și pețesc.

Dora: Chiar nebunie!

Costică: A eșit însă rațiunea învingătoare. Am ajuns la convingerea, că e mai interesant amorul nostru, dacă te vei mărità după nătărăul acela de Iancu, după ursul tinăr, crescut în pădure, care are o avere de jumătate milion, pe când prostia lui face altă jumătate de milion.

Dora: Așa gândesc și eu, că va fi bine. Familia noastră e săracă. Mama lui Iancu, mătușa mea, s'a măritat după un om bogat, care a avut bunătatea a-mi lăsà mie a treia parte din avere. Adevărat, că în schimb trebue să mă mărit după prostul acesta, dar asta nu mă supără deloc. Dumneata vei fi necontenit lângă mine și mă vei consolà. Voiu aveà casă deschisă și elegantă, voiu face lux...

Costică: Eu voiu aranjà festivitățile familiare. Mă pricep la de astea!

Dora: Bărbatul meu va scrie biletele de invitare.

Costică: Eu te voiu însoțì când faci primblări pe promenadă!

Dora: Ce viață! Dar mă tem, că facem socoteala fără crâșmar. Vărul meu e cam orb în privința grațiilor mele. Paremi-se că se teme de dumneata.

Costică: Nu-l țin capabil de așa ceva.

Dora: Ar fi bine totuș, ca până după cununie să te porți mai cu rezerve față de mine.

Costică: Cu greu se va puteà, pentrucă nu mă lasă ochii aceștia scânteetori!

Dora: Știi ce? Pune-te și fă curte verișoarei Mărioara.

Costică: Mă puni la grea cercare.

Dora: Vreau! Iți poruncesc s'o faci!

Costică: Și care-mi va fi răsplata?

Dora: Un viitor mai fericit de cum ți-l poți închipuì.

Costică: Eu însă sunt adorator al prezentului și al avansurilor. Cer deci avans o sărutare.

Dora: A eșit din modă. Sărutare nu se mai dă.

Costică: Ci se fură! (O sărută pe furiș.)

Dora: Vai nerușinatule! Mi-ai stricat frizura, și mi-ai șters pudra de pe obraz. (Se uită în oglindă.) Are rost oare să mă mai gătesc cu atâta îngrijire, numai pentru dumneata? (Trece în camera ei).

SCENA 4.

Costică: (Singur.) Bine că scăpai de ea. Ce poftă! Să mă dau pe lângă Mărioara! Mă tem că-mi voi jucà rolul prea bine și natural. Mărioara e o fată drăguță și foarte interesantă. Aș puteà să o iubesc cu mai multă pasiune și intimitate decât pe Dora.

SCENA 5.

Costică. Iancu (intră.)

Costică: Sosești tocmai la timp, domnul meu.

Iancu: Cum așa?

Costică: Am necesitate de un om de încredere.

Iancu: Eu nu!

Costică: Cu atât mai bine. Poți fi mai cu băgare de seamă la ceeace-ți voiu cere.

Iancu: Eu numai față de cei săraci sunt cu băgare de seamă.

Costică: (Aparte.) Vai că prostu-i! (Tare.) Trebue să știi domnule, că iubesc la nebunie pe verișoara dumnitale Mărioara.

Iancu: Bine, dar și eu o iubesc!

Costică: Amorul unui văr, e apă călduță, pecând amorul meu e lavă, e jăratic! Mă înțălegi?

Iancu: Foc bengalic!

Costică: Vreai să-mi dai mână de ajutor? Să faci pe postașul dragostei?

Iancu: (Aparte.) Domnul ăsta, întocmai ca și verișoara

Noi, Cehii, cari am lucrat înainte cu cinci sute de ani pentru libertatea conştiinţei şi cari, în urmă, am plătit-o cu sângele nostru şi aproape cu pierderea completă a naţionalităţii noastre, noi credem astăzi cu toţii în dreptul suprem al libertăţii şi al autonomiei naţionale şi iubim pe toţi aceia cari se luptă dimpreună cu i pentru aceasta frumoasă şi foarte ană idee.

Noi, literaţi cehi, admirăm şi iubim mult timp pe marele poet care sunteţi i, iubite măestre, noi, oameni politici şi prezentanţi ai vieţei intelectuale din hemia, de mult timp vă considerăm ca marele apostol al adevăratei libertăţi. Pe pragul ilustrei voastre bătrâneţe, oi ne-aţi devenit scump pentru marele memorabilul cuvânt ce l-aţi pronunţat n favorul Slovacilor nostrii. Vă adresăm astăzi, şi aceasta în mod neînduios în numele întregei lumi intelectuale cehice, în numele întregei naţiuni cehice, mulţămirile noastre cele mai sincere şi salutările noastre cele mai cordiale."

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească în tractul Unguraşului.

Sântămărie, 24 Octomvrie n.

Preoţii din tractul Unguraşului au fost convocaţi pentru a se întruni în conferenţă preoţească pe ziua de 7/20 Oct. a. c. de astădată în parohia *Sântămărie*. Vestea despre ţinerea unei întruniri preoţeşti să lăţise între credincioşii din Sântămărie încă cu câteva săptămâni înainte. Cu nerăbdare aştepta poporul să vază întruniţi atâţia preoţi, preoţii dintr'un tract, în comuna noastră.

In dimineaţa zilei, poporul în număr mai mare ca de altădată alerga către sf. biserică. Biserica destul de spaţioasă era plină. Preoţimea era aproape în număr complet. Liturgia s'a oficiat de către preoţii George Olariu, George Vlaicu şi Vasile Ferghete cu o deosebită solemnitate. Strana a fost condusă de preoţii Gavril Curea, Ioan Pop şi înv. Petru Bura. Pricesana „Ochiul" a fost cântată de cunoscutul cântăreţ Vasile Popoviciu, preot în Trasnea, cu o rară dibăcie artistică. Poporul peste tot a rămas impresionat.

S'a ţinut apoi parastas pentru odihna fericiţilor în Domnul arhiepiscopii *Andreiu* şi *Miron*, mecenaţii *Gojdu* şi *Andronic*, precum şi pentru preoţii răposaţi din tract.

După terminarea acestora preotul G. Olariu păşeşte în fruntea altarului şi îşi ceteşte predica despre „pismă". Arată foarte potrivit în toate amănuntele înfăţişarea unui om pismătăreţ. Arată relele şi cruzimile multe aduse de pismă între oameni chiar dela începutul lumii până azi, până când zice: „chiar şi răstignirea lui Christos pisma a causat-o". Poporul a ascultat cu mare atenţiune.

Dela biserică toţi s'au dus la casa parohului George Puşcaş, unde li-s'a servit dejunul.

Cam pe la orele 11 a. m. apoi s'au întrunit la şedinţă în biserică (în lipsa unui alt local) unde domnul protopresbiter *Pavel Roşca* prin o vorbire, în care cere sprijinul tuturora la resolvirea grelelor probleme puse spre desbatere conferenţei preoţeşti, dela deslegarea norocoasă a cărora atârnă încâtva ameliorarea sorţii vitrege a poporului nostru român, declară conferenţa deschisă.

Se constitue biroul alegându-se notar preotul Remus Roşca din Tămaşa, iar bărbaţi de încredere preoţii Iuliu Chiffa şi Vasile Popoviciu. Cetindu-se apelul nominal să constată, că toţi sunt presenţi afară de următorii: Vasile Pop, Gălpaia, Ioan Ghiuruţan, Unguraş, Gavril Olariu, Stână, Nicolae Murăşan, Baică, scuzaţi, iar Vasile Fărcaş, Cubleşul-român nescuzat.

Conferenţa hotăreşte a expeda o telegramă Excelenţiei Sale Inaltpreasfinţitului domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, cu compunerea căreia se însărcinează Vasile Popoviciu.

Se încinge discuţie la întrebarea, că poporul poate să fie de faţă la desbaterile cari privesc preoţimea? Când cei mai mulţi sunt de acord, că poporul (care întrase mulţime în biserică pentru a asculta glasul preoţilor) să fie lăsat în pace, pentrucă după vorba foarte nimerită a dlui preot Gavril Murăşan, „dacă ar fi dat afară din biserică îndată am deveni suspecţi, deci trebue să ne ferim ca de foc de a supăra poporul".

Urmează cetirea ordinelor Prea Ven. Consistor din 2 Ianuarie a. c. nr. 12425 bis. din anul 1906 referitor la decisiunile conferenţei din anul trecut şi din 19 Decemvrie 1906 nr. 12266 bis. şi altele cari toate se iau cu plăcere la cunoştinţă.

Deschizându-se discuţie liberă asupra serviciului dumnezeesc se fac câteva obiecţionări din partea protopresb. Pavel Roşca, preoţilor R. Roşca, I. Andreiu, V. Popoviciu şi alţii cu privire la eşit, ţinutul evangeliei, cădit etc., declarându-se serviciul dumnezeesc de mulţămitor.

Incât priveşte predica preotului G. Olariu, după câteva observări făcute din partea preoţilor G. Murăşan, V. Popovici, teologul I. Ghiuruţan şi alţii şi se ceteşte resoluţiunea Prea Ven. Consistor în privinţa predicilor, conferenţa o declară de „foarte bună".

Urmează cetirea rapoartelor preoţimei tractuale despre succesele avute în îndreptarea moravurilor rele din popor, precum şi despre înfiinţarea de fonduri şi altele. Inainte de a se ceti rapoartele, preotul R. Roşca observă, că nu ar fi oare mai bine, ca cu acestea rapoarte preoţimea să se presente numai din 5 în 5 ani, căci după părerea dânsului, atunci ar putea unul fiecare arăta câte un raport bun şi temeinic lucrat, fiindcă multe din mijloacele prin cari se combat unele rele au succesul dorit abia la 3—4 ani şi prin urmare să se abandoneze rapoartele anuale. Conferenţa însă nu primeşte, provocându-se la conclusul Prea Vener. Consistor dat în privinţa aceasta, care ordonează rapoartele anuale, punând totodată un pond deosebit pe ele, ca pe unele ce sunt chemate a aduce îmbunătăţire precum şi îmbărbătare la mulţi preoţi.

După o pausă de câteva minute îşi cetesc rapoartele, Prea On. domn protopresb. P. Roşca, preoţii I. Roman, V. Gog, G. Olariu şi I. Pop, Miluan. Se iau cu plăcere la cunoştinţă.

Preotul I. Pop, Bălan, îşi ceteşte recensiunea asupra elaboratului „Indiferentismul poporului faţă de biserică şi şcoală", de G. Puşcaş cetit în conferenţa preoţească din anul 1905. După câteva observări mai arătând şi recensentul unele cause cari produc indiferentismul în popor, precum şi mijloacele de combătut, declară tema de succeasă.

Vine pusă la ordinea zilei tema dată de Prea Ven. Consistor spre deliberare conferenţelor preoţeşti din anul 1906 „Datorinţele preotului faţă de şcoala confesională" etc. elaborată de preoţii Ioan Andreiu şi Vasile Ferghete. Ambele au fost bine lucrate. Indeamnă şi pun la inima preoţilor, ca să lumineze şi se descrie poporului starea în care au ajuns şcoalele noastre şi precum în trecut, aşa şi în timpul acesta de grea cercare să jertfească cât numai e posibil.

Deschizându-se discuţie liberă asupra temelor, la care iau parte G. Murăşan şi I. Ghiuruţan după observările cărora ambele elaborate se iau la plăcută cunoştinţă.

Ca loc pentru ţinerea conferenţei preoţeşti pe anul viitor la învitarea preotului Remus Roşca, primită cu mulţămită, să defige din partea conferenţei parohia Tămaşa.

Ca preoţi fungenţi pe anul viitor să designează Vasile Popoviciu, Gavril Curea şi Iuliu Chiffa. Astfel eshauriate fiind agendele conferenţei, protopresbiterul Pavel Roşca în câteva cuvinte de mulţămită la adresa membrilor declară încheiată conferenţa din anul 1907.

De aci cu toţii s'au retras târziu după ameazi la casele parohului local G. Puşcaş, unde li-s'a servit un prânz foarte gusto . S'au ţinut şi toaste. Cel dintâiu s'a rostit pentru viaţa îndelungată a Excelenţiei Sale Inaltpreasfinţitul domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* din partea protopresb. Pavel Roşca. Preotul G. Murăşan a toastat pentru protopresbiterul. Gavril Curea pentru de curând distinsul pentru merite Gavril Murăşan, paroh în Jimborul-mare. Remus Roşca pentru ospitalitatea preotului local George Puşcaş. Apoi au mai toastat şi alţii.

Inserase binişor când s'a ridicat masa şi apoi fiecare s'a dus la ale sale.

Petru Bura.

„Indatoririle preotului ca director şcolar".

Lucrare cetită în conferenţa preoţească din tractul Hunedoara, ţinută la 30 Septemvrie v. 1907 în parohia Cinciş.

De Iuliu Holdăr, preot.

(Fine).

Preotul va controla dacă lecţiunile împărţite pe aceia lună s'au putut preda, şi cu ce resultat.

Preotul se va îngriji ca, datele statistice şcolare să se pregătească întocmai după starea adevărată şi să se expedeze la timpul său.

Preotul trebue să fie cu atenţiune şi să ţină bine în evidenţă zilele de peste an, destinate pentru festivităţi şcolare.

Preotul trebue să supraveghieze conduita învăţătorului în şi afară de şcoală: în şcoală, învăţătorul să nu aplice pedepse prea aspre, să fie consecvent şi drept faţă de toţi elevii; să nu facă deosebire între pruncii bogatului şi ai săracului. Afară de şcoală, învăţătorul trebue să fie model, să dea cinstea cuvenită tuturora, căci prin aceea ridică vaza şcoalei şi îşi câştigă simpatia tuturora.

Preotul, împreună cu membrii scaunului şcolar, au a se îngriji ca, sala de învăţământ să fie curată şi aierizată în tot timpul instrucţiunei, ear în timp de iarnă să fie în toată vremea provăzută cu lemnele necesare pentru încălzit.

Preotul are datorinţa ca, încă la începutul anului şcolar, să compună lista de repartiţiune pentru salarul învăţătorului, care după-ce va primi clausula de aprobare se predă epitropiei spre încassare.

Preotul are mai departe datorinţa ca, acolo unde învăţătorul e definitiv, să se îngrijească şi pentru cuincuenalul prescris de legile din vigoare.

Preotul, in conţelegere cu inspectorul districtual de şcoală, va fixa terminul pentru ţinerea esamenului public dela finea anului.

Preotului îi stă în datorinţă a se îngriji şi de diurnul învăţătoriului pentru participarea la conferenţele învăţătoreşti.

Preotul are mai departe a-se îngriji şi de înfiinţarea de biblioteci şcolare cari sunt isvoare de lumină şi cultură.

Preotului îi stă în datorinţă a insista prelângă învăţătoriu, a forma după putinţă şi cor, — cel puţin din elevi, căci prin aceasta foarte mult se ridică celebrarea cultului divin.

Preotul împreună cu scaunul şcolar au datorinţa a se îngriji ca, edificiul şcolar să fie în stare bună, sala de învăţământ provăzută cu mobiliariul şi recuisitele necesare, precum şi de aceia ca, edificiul şcoalei să fie asigurat, ear poliţile de asigurare să se achite regulat la timpul său.

Tot preotul însoţit de scaunul şcolar au îndatorirea a se îngriji ca, contribuţia erarială, comitatensă şi comunală să se achite regulat an de an, ca nu cumva să ajungă averea şcoalei în trista şi ruşinoasa poziţie de a se vinde prin licitaţiune.

Preotul are îndatorirea a dispune învăţătoriului ca, Dumineca şi în sărbători, elevii toţi să cerceteze sf. biserică, având prin aceia a se deda încă de mici la cercetarea regulată a sfi. biserici, devenind la timpul său oameni folositori bisericei şi şcoalei.

Premerse până aci îndatoririle înşirate, urmează încă unele dintre cele mai sfinte şi cardinale îndatoriri ale preotului ca director şcolar, anume:

a) se veghieze preotul ca, educarea elevilor în şcoală să se facă între cadrele legii noastre străbune.

b) Se grijească, ca încă dela început să se înrădăcineze în fragedа inimă a elevilor simţul de dragoste faţă de principiile religiunii noastre drept credincioase creştine, — şi şi mai mult să îngrijească preotul ca, să se înfiltreze în inima fragedă a elevului dragostea de neam, patrie şi domnitoriu.

c) Să grijească preotul şi asupra tuturor curentelor stricăcioase, pe cari vânturile răci şi umede din present le îndreaptă asupra tuturor şcoalelor noastre confesionale, apărându-şi fiecare preot până

Dora, crede că-s prost. Las' că vă învăţ eu pe toţi. Nu-mi veţi mulţămi pentru slujba ce v'o fac.

Costică: Nu răspunzi?

Iancu: Adecă, vreai să iai de nevastă pe Mărioara?

Costică: Aşa departe încă n'am mers cu gândul.

Iancu: Aşadară întâi pertractări cu dumneaei?

Costică: Da, da!

Iancu: Şi adecă, la spatele oamenilor de omenie?

Costică: Ei, cam aşa, cam aşa!

Iancu: De exemplu, o întâlnire pe amurg de seară?

Costică: N'ar fi rea!

Iancu: Incopciată cu o răpire!

Costică: Ceva romantic. Primesc ideia.

Iancu: Şi de altcum biata fată o duce rău în casa aceasta.

Costică: Prin urmare e act de caritate dacă o răpesc şi fug cu ea.

Iancu: Sigur! Eu voiu face tot posibilul, ca să-ţi împlineşti uşor şi cu succes această misiune umanitară.

Costică: Ştii că-mi placi iubite?

Iancu: Pedeci nu vor fi, pentrucă dupăcum ştiu eu pozitiv, Mărioara te iubeşte.

Costică: Crezi?

Iancu: Nu cred, o ştiu!

Costică: Şi cu ce poţi dovedi?

Iancu: Cu ce? Mărioara are o pasăre, pe care a învăţat-o să rostească numele dumnitale: Costică! Costică!

Costică: Pasăre, care rosteşte numele meu?

Iancu: Da! Şi încă de dimineaţa până seara tot: Costică! Costică! Dar să vorbim mai încet. Se aud paşi în apropiere. Intocmeşte-ţi lucrurile bine şi ai încredere deplină în mine. Eu mă duc acum şi te las să-ţi făureşti planul.

Costică: Du-te amice, şi mă lasă singur cu amorul meu!

Iancu: (Aparte.) Pe ăsta am să-l prostesc, de o să-i meargă veste. (Se face că pleacă, dar se ascunde după un divan.)

Costică: Mai zică cineva, că cei proşti nu sunt buni de nimica! Omul practic şi cuminte, cum sunt eu bunăoară, ştie scoate foc şi din lemn.

SCENA 6.

(*Mărioara* intră cu un fuior de in în mână, iar *Dora* apare în uşa camerei ei.)

Costică: (Către Mărioara.) Unde, unde, aşa grăbită, frumoasa mea?

Mărioara: Caut furca să pun caierul în ea!

Costică: Lasă furca, şi apucă-te să torci firul vieţii mele, tu rară fiinţă cerească!

Mărioara: Care înghite fum în bucătărie!... Caută-mi mai bine furca, că trebue să torc caierul acesta!

Costică: Degetele acestea nu sunt pentru lucruri dure ţărăneşti!

Mărioara: Torsul a fost totdeauna o ocupaţiune nobilă pentru femeia română, fie de orice rang social.

Costică: Amorul e însă ocupaţiune şi mai nobilă.

Mărioara: Nu totdeauna!

Costică: Insă când se întâlnesc două inimi ca ale noastre!...

Mărioara: Stai să chem pe verişoara Dora.

Costică: De ce?

Mărioara: Să-i spui ei cuvinte de acestea de dragoste.

Costică: Doară nu crezi că iubesc pe verişoara dumnitale Dora?

Mărioara: Nu numai cred, o ştiu chiar!

Costică: Rău îmi judeci gustul!

Dora: (Aparte.) Auzi, ticălosul, ce vorbeşte?

Mărioara: Ori verişoara mea nu e destul de frumoasă?

Costică: Frumoasă, da, nu însă atât de frumoasă ca dumneata.

Mărioara: Are ochi negri, scânteetori...

Costică: Cari cochetează cu toată lumea.

Mărioara: Are suris vecinic pe buze...

Costică: Pentru a amăgi lumea.

Mărioara: Are păr lung şi moale ca mătasa...

Costică: Dar fals!

Mărioara: Faţă rumenă şi delicată...

Costică: Şi văpsită!

Mărioara: Umor bun totdeauna.

Costică: Dar lipsit de orice delicateţă.

Mărioara: Capriţiuri interesante...

Costică: Cari nu plătesc o ceapă degerată.

Dora: (Aparte.) No, aşteaptă mişelule! Ţi-o dau eu îndărăt!

Costică: Pe scurt, frumoasă Mărioară, te înşeli dacă crezi, că eu aş putea iubi o fată fără spirit. Aici la picioarele dumnitale îţi jur... (Cade în genunchi.)

Dora: (Aleargă la el, îl loveşte peste umeri şi imitându-i glasul.) ...că sunt un prost şi un nebun! (Fuge apoi iară în camera ei.)

Mărioara: Vezi domnule? Te prinse cu brânza în mână!

Iancu: (Iase încet de după divan, şi cade şi el în genunchi, lângă Costică, la picioarele Mărioarei.) Aici la picioarele dumnitale, îţi jur!

Mărioara: Incă unul? Dar şi spulberatul acesta a fost aici? Bine domnilor! (Îi pune faţă în faţă.) Juraţi-vă unul altuia credinţă eternă şi amor nemărginit. (Fuge şi ea în camera Dorei).

(Va urma.)

la ultima răsuflare şcoala sa, — singura nădejde, singurul protector, singurul propoveduitor al dreptăţii, credinţei şi dragostei — moralităţii şi creştinătăţii.

d) Preotul are stricta îndatorire a afla căi şi mijloace pentru crearea unui salariu învăţătoresc corăspunzătoriu normelor şi dispoziţiunilor din vigoare. Să nu se razime numai pe repartiţiune făcută pe popor, căci poporul nostru românesc fiind încă foarte înapoiat în cultură, nu ştie preţui şcoala, şi fiindcă nu ştie preţui — şi nu cunoaşte încă fo[illegible] ce le produce o şcoală bună, — nici [illegible] bucuros pentru susţinerea şi exis[illegible]nţa ei. Decât să dea oarecare sumă mai însemnată pentru susţinerea şcoalei lui — mai bine e în stare a-se lăpăda de ea!

Precum nu există pădure fără us[illegible]ri aşa nu cred că va exista vreo comună unde să nu fie şi oameni primejdioşi bisericii şi şcoalei, cari, când numai li-se dă ocasiune, şi cu deosebire Duminecă şi în sărbători, pe lângă păreţii birturilor aruncă sămânţa discordiei, urei şi nepăsării faţă de preot, de biserică şi şcoală în popor, stricând şi nimicind tot ce s'a fost început [illegible] înaintarea şi prosperarea bisericii şi a şcoalei — şi preste tot spre lauda şi binele obştesc al comunei bisericeşti.

Faţă de aceşti rătăciţi preotul trebue să fie foarte precaut, şi încât numai se poate să le zădărnicească răuşita planurilor lor, făurite cu scop de a împedeca mersul regulat al agendelor bisericeşti-şcolare puse la cale prin organele bisericeşti competente.

f) Ca preotul să corăspunză chemării sale, şi ca să poată conduce cu înţelep[illegible] agendelor sale — precum şi destinele şcoalei al cărei director este, în prima linie se pretinde dela [illegible] să aibă şi pregătirea necesară pen[illegible] cariera onorifică de preot.

Şi pentru-ca să poată lupta şi apăra interesele bisericei şi şcoalei confesionale cu temeinicie, să recere să cunoască şi legile statului ungar, referitoare la biserică şi şcoală, căci numai aşa va putea sta în fruntea tuturor atacurilor şi apucăturilor pornite cu scop asupra corporaţiunilor noastre, — şi numai aşa le va şi putea apăra.

g) In fine ca o îndatorire a preotului se reclamă fără îndoială şi sanarea obiceiurilor, viţiurilor şi datinelor anticreştine, pe cari pruncii încă din fragedа lor copilărie le moştenesc dela părinţii lor.

După modestele mele păreri acestea ar fi îndatoririle cele mai însemnate ale preotului — ca director — faţă de şcoală, carea, precum am zis mai sus, are menirea a îmbunătăţi soartea neamului nostru mult cercat românesc.

Şcoala şi numai şcoala a ridicat toate naţiunile din iubita noastră patrie la acel grad de cultură la care se află ele astăzi. Şcoala ia înzestrat pe toţi conlocuitorii noştri cu puternica armă a culturei.

Noi preoţii, cari ne-am ridicat şi trăim în mijlocul poporului românesc — dela care depinde şi existenţa noastră — sprijiniţi de superiorii noştri, datori suntem al conduce, al apăra şi al povăţui deci şi pe el din întunerec la lumină, croindu-i şi arătându-i drumul spre izbândă şi fericire, iar acest bun şi însemnat serviciu, poporului nostru românesc, îl vom putea face numai prin învăţătură şi exemple, numai prin şcoală!

Dacă preotul, ca director şcolar, îşi va împlini conştienţios toate îndatoririle impuse lui faţă de şcoală, fie că ia succes, fie că nu, poate sta în toată vremea cu fruntea ridicată şi consciinţa împăcată înaintea lui Dumnezeu şi înaintea oamenilor şi superiorilor săi, şi va muri liniştit şi mângăiat în sufletul său, că sarcina grea pusă pe umerii săi a purtat-o cu vitejie şi a lucrat cu adevărat zel de muncă în via Domnului. . .

Pe când, cât de nefericit şi mustrat de conştiinţă poate fi unul, care pentru binele, înflorirea şi cultivarea neamului şi poporului său românesc nimica n'a lucrat, lăsându-l ca să se lovească în întunerecul neştiinţei de toate valurile şi atacurile îndreptate asupra lui, iar el, Românul, neştiindu-se apăra, lipsindu-i lumina şi arma puternică a culturei, vrând nevrând, trebuie să se prăpădească, trebuie să peară.

Iar preotul, conducătoriul şi dascălul [illegible]i văzând cu ochii perirea neamului şi po[illegible]rului său, suspinând şi tremurând ca unul care nu şi-a împlinit îndatorile-, îşi va lua răsplata dela Dumnezeu şi naţiune şi pedeapsa dela superiorii săi, şi va rămânea numele lui pătat pentru cei din prezent şi pentru posteritate.

De încheiere îmi iau libertatea de a aminti, că strămoşii şi înaintaşii noştri au asociat două cuvinte mari în frumoasa noastră limbă românească, cari cuvinte, când le pronunţau, deşteptau iubirea de patrie, libertate şi naţionalitate. Aceste mari cuvinte sunt *biserica* şi *şcoala*. Şcoala confesională este instituţiunea sfântă şi sublimă la care noi Românii suntem datori să ţinem cu întreaga noastră viaţă naţională.

Dacă noi Românii, trăim încă astăzi ca naţiune şi dacă mai avem frumoasa limbă românească cu carea ne exprimăm sentimentele, întristarea sau bucuria, şi dacă am suferit atâta, şi dacă mai existăm încă astăzi, apoi aceasta o datorim numai bisericei şi şcoalei.

Şcoala ne-a conservat limba curată şi întreagă, şcoala învaţă pe sermanul Român carte, şcoala îl face pe bietul Român ca să nu-şi uite limba moştenită dela strămoşii lui, şcoala a păstrat şi păstrează în inima Românului iubirea de patrie, şcoala dă poporului român lumină, cu un cuvânt după biserică, şcoala este odorul cel mai sfânt şi mai scump al neamului nostru, pe care înaintaşii noştri ni l-au predat cu stricta îndatorire ca şi noi să avem grije de el, şi să-l apărăm întocmai ca şi ei, şi noi asemenea să-l lăsăm ca cel mai sfânt şi curat odor următorilor noştri.

Deci şi noi cei de astăzi, cari purtăm cârma poporului, să nu ne lăsăm mai pe jos. Să păstrăm şi apărăm cu energie acest mărgăritar sfânt şi de mare preţ al neamului nostru, ca să rămână şi de noi, următorilor noştri, ca cea mai frumoasă şi mai de valoare suvenire.

Să luptăm pe cât puterile ne permit pentru susţinerea şi mai departe a acestui preaînsemnat focular de lumină, ameninţat cu perire!

Să arătăm la lume, că noi încă ne cunoaştem îndatoririle faţă de şcoală, să dovedim tuturora cu fapte, cari se pot vedea şi pipăi, că poporul românesc din această patrie iubită îşi ştie aprecia aşezămintele şi instituţiunile sale sfinte şi [illegible] şi conziderati între celelalte popoare culte.

Bucătărie comună în Sibiiu.

Pentru evitarea neînţelegerilor se aduc din partea comitetului de pregătire următoarele la cunoştinţa celor interesaţi: Mărimea porţiunilor de mâncare e contemplată pentru *trei* mâncători normali. La ameaz se dau 4 mâncări, seara 2. Intenţiunea e, să se facă *o bucătărie bună de casă.* Inainte nu se poate spune, că ce mâncări se vor da, pentrucă menu-ul va fi stabilit pentru fiecare săptămână înainte, din partea unui comitet de dame, luat dintre abonaţi. Variaţia va fi corăspunzătoare sezonului. Taxa de înscriere face *20 coroane de porţiune* şi se plăteşte odată pentru totdeauna. Taxa este a se trimite cel mult *până la 10 Noemvrie* n. 1907, la adresa dlui *Iosef Thomandl*, administrator în *Teresianum*, prin mandat postal. Recipisul serveşte drept chitanţă.

Abonamentele se fac pe trei, eventual pe şese luni, din motivul, ca nu cumva în urma unei neaşteptate ieşiri din însoţire a mai multor abonaţi, bucătăria să nu mai poată funcţiona. Drepturile şi datorinţele abonaţilor vor fi precisate în statute, iar statutele le va vota adunarea generală a membrilor intreprinderei. Dupăce se vor fi anunţat 60—70 de abonaţi, acestia vor fi chemaţi la adunarea generală constituantă, iar bucătăria va fi înfiinţată astfel, ca la 1 Decemvrie se poată începe să fiarbă. Cei interesaţi sunt rugaţi să se anunţe *până Joi* (*31 Octomvrie nou*) *după ameaz*, la careva dintre următorii membri din comitetul de pregătire: Doamna *Dr. Beu*, doamna *Sinszky*, doamna *Hajdóczy*, domnii *Hölszky*, *Thomandl*, *Cservenka* şi *Bicskey*.

NOUTĂŢI.

Piaţa Romei. Conziliul comunal al oraşului Bucureşti a hotărât ca „*Lupoaica Capitolină*“, darul iubilar trimis de Urbea eternă, să fie aşezat, aşa cum s'a promis contelui de San-Martino, în piaţa Sf. Gheorghe, care va purta pe viitor numele: *Piaţa Romei.*

*

Alte cheltueli. In Viena s'au ţinut conferenţe ministeriale pentru stabilirea budgetului comun pentru anul viitor. Au luat parte ministrii comuni şi ministrii prezidenţi. Se vorbeşte, că s'a decretat urcarea plăţilor oficerilor şi în scopul acesta s'au trecut în budget cu douăzeci milioane coroane mai mult decât în anul trecut.

*

Conferenţa episcopilor catolici. Sâmbătă s'au finit dezbaterile conferenţei episcopilor catolici, care s'a ţinut în palatul din Buda al primatelui Vaszary. Dintre obiectele mai însemnate puse la ordinea zilei a fost regularea salarelor preoţilor catolici. S'a adus hotărîrea, ca la distribuirea congruei să nu se facă nici o deosebire între preoţimea romano-catolică şi cea greco-catolică. La desbaterile conferenţei au luat parte activă şi I. P. S. S. Mitropolitul *Mihalyi* cu Episcopii sufragani.

*

Instalarea episcopului săsesc. Despre festivităţile instalării domnului *Dr. Frid. Teusch* în demnitatea de episcop al bisericei săseşti aducem raport detailat în numărul viitor.

*

Indreptare. Ni-se scrie, că la zidirea bisericei din Bretelin, tractul Deva a contribuit şi institutul de credit şi economii „*Industria*“ din Deva cu 20 cor. Mulţămita publică din numărul 110 al ziarului nostru se întregeşte deci în acest înţeles.

*

Sânge! Duminecă era să se facă sfinţirea bisericei catolice din Cernova, o comună slovăcească în comitatul Liptó. Biserica a fost ridicată pe banii adunaţi de preotul Hlinca, osândit pentru agitaţie şi suspendat din postul de paroh. Oamenii din sat au cerut să nu se facă sfinţirea decât numai dupăce va fi repus în oficiu preotul lor la care ţin foarte mult. Rugarea însă nu li-s'a împlinit, ci Duminecă dimineaţa a venit în comună administratorul parohial, cu alţi trei preoţi, pentruca să facă sfinţirea. Poporul, nu numai din comuna aceasta, ci şi din comunele din prejur, i-a primit la marginea satului şi i-a rugat să meargă îndărăt, pentrucă sfinţire de biserică astăzi nu se face. Preoţii însă au dat ordin visitiilor să mâne numai înainte printre mulţime. Atunci mulţimea a început a lovi cu petri în preoţi şi în gendarmii cari iau însoţit. Gendarmii au făcut us de arme, au tras vre-o câteva focuri şi din mulţime 11 au căzut morţi la moment, 13 au fost greu răniţi şi cei mulţi au scăpat cu răni mai uşoare.

*

† Vasile [illegible], jude de tribunal în pensie, a decedat în Pecica în etate de 70 ani. Odihnească în pace.

*

Cununie. Marţi înainte de ameazi s'a sărbat în capela episcopească din Arad cununia dlui referent şcolar Dr. *George Ciuhandu* cu dşoara *Octavia Deseanu*, directoara şcoalei de fete din Arad. Cununia s'a săvârşit de către Preasfinţitul episcop I. I. *Papp* asistat de protosincelul R. *Ciorogariu* şi *V. Beleş*, prot. şi de diaconul *Dr. I. Suciu.* In cinstea fericiţilor miri a dat episcopul o masă bogată nuntaşilor.

*

Alegere de preot în Oradea-mare. Duminecă în 28 Octomvrie n. c. s'a făcut în Oradea-mare alegerea de preot gr. or. pentru locul devenit vacant prin moartea parohului Bodea. A fost ales cu o majoritate covârşitoare dl *Vasile Popoviciu*, paroh în Tresnea, tractul Unguraş.

*

Turneul agitatorului. Ziarele patriotice sunt indignate, că preotul slovac *Hlinca*, osândit în două rânduri pentru agitaţie, a trecut în Boemia şi Moravia, unde ţine conferenţe publice şi zugrăveşte mulţimilor întrunite soartea tristă a Slovacilor din Ungaria. Ba se zice că adună şi bani pentru asupriţii de acasă! Intru adevăr, mare crimă!

*

S'a sinucis. Duminecă era să-şi sărbeze nunta învăţătorul dela şcoala poporală din o comună aproape de Miskolcz (Zepcsik Iános). Cu o zi înainte de nuntă însă, Sâmbătă, şi-a tras un glonţ de revolver în inimă şi a murit pe loc. Motivul sinuciderii nu se ştie, pentrucă n'a lăsat nimica scris despre planurile sale.

*

Durerea părintelui. Industriaşul *Czermann* din Besterczebánya şi-a perdut zilele trecute pe ultimul său fiiu, care i-a murit în casă de sănătate din Budapesta. Nefericirea aceasta întru atâta l-a sguduit, încât după înmormântarea fiiului şi a tăiat grumazul cu briciagul şi după chinuri groaznice de o zi a murit şi el.

*

Atentatorii dela Branicica. Sâmbătă s'a pertractat în Deva procesul atentatorilor contra podului dela Branicica. Curtea cu juraţi a declarat pe ambii atentatori vinovaţi. Pe baza acestui verdict au fost osândiţi lucrătorii Martin Nedelcovics şi Ludovic Vandelli la câte 6 ani temniţă.

*

Tommaso Salvini şi teatrul modern. Tommaso Salvini celebrul tragedian italian, care înainte cu câţiva ani a fost admirat şi pe scenele unor oraşe din Ardeal a scris de curând un articol în foaia teatrală „Theatralia“ din Neapole, în care vorbind despre curăţenia artei din trecut, osândeşte în termini aspri decadenţa teatrului modern. „Eu am trăit într'alt timp — zice Salvini — şi aceasta este mângăierea mea. Atunci vorbia arta către inimă şi către raţiune, astăzi serveşte spre a aţâţa simţăminte josnice. Aceasta nu e artă, ci e demoralisare, când eşti atras la teatru numai ca se vezi femei nude, s'au se auzi cântându-se sau predându-se apologia viţiului şi a depravării. Oare limbajul zilnic, pornografic în care-şi petrece publicul nostru, ne e o dovadă despre stricăciunea moravurilor şi despre lipsa de creştere? Ar trebui să-mi moiu peana în venin şi fiere, — dar mai bine tac şi zilele ce le mai am le petrec în pace şi fericire în viaţa familiară. Imi sângerează inima când văd că arta, a doua mamă a mea se pângăreşte astfel, îmi lipseşte însă puterea de a lecui răul. Jurnaliştii şi autorii au datoria de a curăţi acest gunoiu, dacă n'ar lua şi ei lucrul prea uşor pentru de a începe o cruciată, care ar fi de lipsă spre a salva cel puţin mormântul artei“. Adevărate cuvinte!

*

Moştenire frumoasă. Advocatul *Dr. Petrus Iozsef* din Timişoara a murit acum de curând, fără a fi lăsat dispoziţiuni testamentare. Averea sa, de un milion şi un sfert de coroane, a trecut deci la rudeniile sale, ţărani simplii din comitatul Treucinului, cari peste noapte au ajuns oameni bogaţi.

*

Vin acasă! Duminecă a sosit în portul dela Fiume vaporul Carpathia, cu care au venit îndărăt din America şaptesutepatruzeci şi şase de Unguri. Se plângeau că le-a mers rău în America. Ii puneau la lucruri grele şi obositoare şi nici nu li-se plătea munca aşa cum s'ar fi cuvenit. De aceea, au venit acasă!

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Ioan Mateiu, nou hirotonit presbiter (Zdrapţi) 3 cor.; Demetriu Moldovan, protopresbiter (Sighişoara) şi soţia sa Ioana Moldovan n. Boiu, în loc de cunună pe coşciugul răposatei lor, nepoate de pie memorie Cornelia Ciceiu, 10 cor. şi Iosif Nicoară, nou hirotonit presbiter (Albac-Arada) 3 cor.

*

Păduri în flacări. Din Buzău se anunţă, că pădurile din munţii Păltiniş, Tehărău, Monteoru, Goideşti, etc. aparţinând comunelor Gura-Teghi, Nehoieşi şi Goideşti, sunt în flacări pe o întindere de câteva sute de pogoane. Incendiul se întinde îngrozitor, ameninţând şi alţi munţi din apropiere. Ajutoare grabnice de soldaţi şi jandarmi s'au trimis la faţa locului.

Cărţi şi reviste.

Calendariul arhidiecezan pe anul visect dela Cristos 1908 a apărut cu un conţinut bogat şi variat. Pe lângă Şematizmul bisericei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania pe anul 1908 se află: Evidenţă pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici şi învăţători, Dispoziţiuni normative pentru examenele private din cursurile pedagogice. Din Regulamentul pentru facerea examenului de cualificaţiune învăţătorească. Din instrucţiunea pentru fondul de penziuni al arhidiecezei gr. or. române din Transilvania. Invăţătorul ca soldat, etc. Partea literară cuprinde articole asupra regretaţilor academiciani Bogdan Petriceicu-Haşdeu şi Iosif Vulcan. Poezii de O. Goga, bucăţi alese în proză de G. Coşbuc, Ciocârlan şi alţi scriitori români. Partea ultimă cuprinde Insemnarea târgurilor din Transilvania şi Ungaria proprie şi o mulţime de anonţuri de tot felul. Preţul 80 fileri.

Concurs.

Nr. 954—1907. „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“ dă pe anul şcolar 1907/8 o *bursă de 300 cor.* din „Fundaţiunea Ion Petran“ pentru un student, de naţionalitate român, care urmează la una din facultăţile universităţii din Cluj.

Cererile pentru obţinerea acestei burse sunt de a se înainta comitetului central al Asociaţiunii în Sibiiu (Nagyszeben), Str. Morii Nr. 6, pănă la 15 Decemvrie st. n. a. c. Cererile vor fi însoţite de următoarele acte:

a) Certificat de botez,
b) Certificat de studiu,
c) Certificat de studiu (index în original sau copie legalizată).

Cel împărtăşit de bursă va fi obligat a lua parte la masa studenţilor academici din Cluj.

Cererile întrate după 15 Decemvrie n. a. c nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută la 17 Octomvrie n. 1907.

I. St. Şuluţu — *O. C. Tăslăuanu*
prezident. — secretar.

Teatru.

Mercuri: *Die Lustige Witwe*, operetă.
Joi: *Der Walzertraum*, operetă.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Subscrisul paroh mă simţesc plăcut îndatorat a aduce şi pe această cale ferbinţi mulţămiri fraţilor nostri îndepărtaţi la America-de-nord „Aliance" şi America-de-sud Argentina „Rosario", cari la apelul meu au binevoit a contribui după putinţă în scopul zidirei unei biser'ci nouă în comuna Cenade şi anume:

Din America-sudică Argentina „Rosario" au trimis următorii:

Nicolae Ivan, din Cenade 3 pesos, Ioan Lancea, din Şinca-nouă, Peter Klesch, din com. Braşov, George Stan şi Nicolae Duţa, din Crisbav, fiecare câte 1 pesos, George Seroman, din Stupca Bucovinei 2 pesos, Alexandru Cira, din Stoieşti 1 pesos, Ioan Preda şi Popa Stefan, din Ocna-Sibiiului, Vasile Lupu, din Ilisesti Bucovina, câte 2 pesos, Victoria Serman şi Palagia Serman, din Stupea Bucovina, câte 50 cenţi, Vasile Cornea, din Veneţia-de-jos, Ilie Magadan, Stefan Albean, Pantilimon Glagior, Nicolae Pâcală, toţi din Porumbac, Valeriu Vintilă, din Agârbiciu, Todor Beliu, din Ghijasa-de-jos, Pavel Stefănescu, din Taspunar (România), Ioan Ţapea, din Alămor, Ioan Marcu, din Topârcea, George Roşca, din Ocna-Sibiiului, George Chima, din Şinca-nouă, I. Coanţa, din Comana-de-jos (com. Braşov), Catalina Wagner, din Neustadt, Rachira Mohan, din Racoviţa (Cara), Nicolae Boieriu, din Murat (România), Achim Cotea, din Rotbav, fiecare câte 1 pesos, George Papisteriu, din Feldioara 2 pesos, Seraf. Pârvu, din Părău 50 cenţi, Ioan Sümn, din Tasipanar (România) şi Iosif Neamţ, din Comana-de-jos, câte 1 pesos, Dumitru Ciorogar, din Tălmaciu-mare 2 pesos, Victor A. Popp, 1 pesos şi Ioan N. Cotes, 2 pesos, din Comana-inferioară, Fuiorea George, din Cuciulata 1 pesos, Căprariu Petru, din Sicula (com. Arad) 50 cenţi, Cismaş Nicolae, Vorumloc şi Maria Ionuţescu, din Ususău (com. Timişoara), câte 1 pesos, Goga Vasile, din Micăsasa 2 pesos, Dămian Bordea, din Cunţa 1 pesos, George Papisteriu, din Feldioara 2 pesos, Iosif Manuil şi Laurente Calota, din Părău, Nicolae Oltean, din Agârbiciu, Nic. Boeriu, din Părău, Nicolae Orăştian, din Apoldul-mic, Clemente Oana, din Părău, fiecare câte 1 pesos, Achim Frăţilă din Şona 50 cenţi, Andreiu Comşa, din Sălişte 2 pesos, Atanaş Papacoş, din Vichani (Macedonia) 1 pesos, F. Missler, din Buenos Aires 10 pesos. Suma 40 pesos 50 cenţi.

La un alt apel au binevoit a colecta următorii creştini din America-nordică „Aliance":

Ilie Nistor 6 dolari şi Vasile Nistor 4 dolari, din Cenade, Ilie Brânduşe, din Daneş 50 cenţi, Ioan A. Opriş, din Orlat, Ioan T. Dicu, din Sibiel, Petru Dicu, din Urluca, Deodor Dicu, din Sibiel, I. Grama, din Beclean, Simion Iosif, din Ocna-Sibiiului, Nicolae Miclăuş, Maria Miclăuş, Maria Miclăuş răposat, Dumitru Mercurean, toţi din Sibiel, Victor Lupea, Vasile Suciu, Bucur Ittu, toţi din Vale, Blagu Gălcescu, din Tismana (România), Vasile Banciu, din Sebeşul-de-sus, Dum. Bârlea, din Cergăul-mare, fiecare câte 25 cenţi, Petru Gligorea şi Petru Crăciun, din Sibiel, Raveca I. Căzan, din Săcel, Alimpiu Oltean şi soţia Iovuţa, Arualda Galuţi şi soţia Domnica, ambii din Spătac, fiecare câte 50 cenţi, Simion Iosif şi soţia Elisaveta, din Sibiel 100 cenţi, Ioan Gligore şi Ionaş Banciu, din Sibiel câte 20 cenţi, suma 10 dolari 247 cenţi, Laurean Seretean, din Spătac, Vasile Muntean, din Cergul-mare, Ioan Găuţa, din Spătac, câte 25 cenţi, Ioan Pinca şi Jadifta, din Cergăul-mare 30 cenţi, George Ionas şi Anica 50 cenţi, Teodor Albu 15 cenţi, George Bogdan 10 cenţi, Ioan Mesaroş 25 cenţi, toţi din Şaroşul-unguresc, Ioan Văcariu, din Murăş-Sâncraiu 100 cenţi, G. Graor, din Şorsu-mare, Coman Oţetea, Petru Dămian, Ioan Dămian, toţi din Sibiel, Ioan Şerban, din Seleuşul-mare, George Gabor, George Boţoman, Moise Boţoman, toţi din Viştea-inf., fiecare câte 25 cenţi, Simon Aber, din Cenade 40 cenţi, suma 545 cenţi, în bani de ai nostri cu totul suma de: 246 cor.

Donatorilor le doresc, ca bunul Dzeu să le răsplătească jertfa adusă pentru biserica noastră din Cenade şi să-i ferească de boale şi primejdii ca să se poată reîntoarce întregi şi sănătoşi la vetrelor lor părinteşti. Cenade, în 4 Octomvrie v. 1907.
Crucean Mărginean, paroh gr. ort.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

„ALBINA", institut de credit şi economii
în Sibiiu
primeşte depuneri spre fructificare noui:

1. Cu 4% sub 2000 cor, şi peste 2000 cor. fără abzicere.
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.
Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.
(308) 2—16

FABRICA DE ACID CARBONIC
a lui MUSCHONG din BUZIASFÜRDŐ
— aranjată modern — furnisează prompt afară de cartel, orice cantitate de
ACID CARBONIC
natural, curat chemic şi fluid,
din isvoarele de acid carbonic din Buziaş, cari sunt renumite în toată lumea prin producţiunea de sodă pentru cârcimari şi pentru alte scopuri industriale.
Să nu se confunde cu acidul carbonic artificial, care e mult mai puţin veritabil.
Serviciul este de încredere şi foarte conştienţios
APA MINERALĂ şi VINDECĂTOARE
din BUZIASFÜRDŐ
se capătă în sticle de 1/1 şi 1/2 litru.
— Succesele la vindecarea durerilor de inimă, de rărunchi si de besică sunt neîntrecute —
Apă de masă de prima clasă!
Informaţiuni dă cu cea mai mare promptitudine:
Fabrica de acid carbonic şi speditorul de apă minerală a lui Muschong din Buziasfürdő.
Adresa pentru telegr. este: Muschong Buziasfürdő. — Inter. Telefon 18.
(286) 10—100

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procura în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 38— Sibiiu — Nagyszeben.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier şi oţel

priv. ces. şi reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoştinţa Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** şi după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier şi oţel panţerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze şi americane **sigure contra focului şi spargerei** pentru care dau **deplină garanţie.**

Atrag atenţiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, şi prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

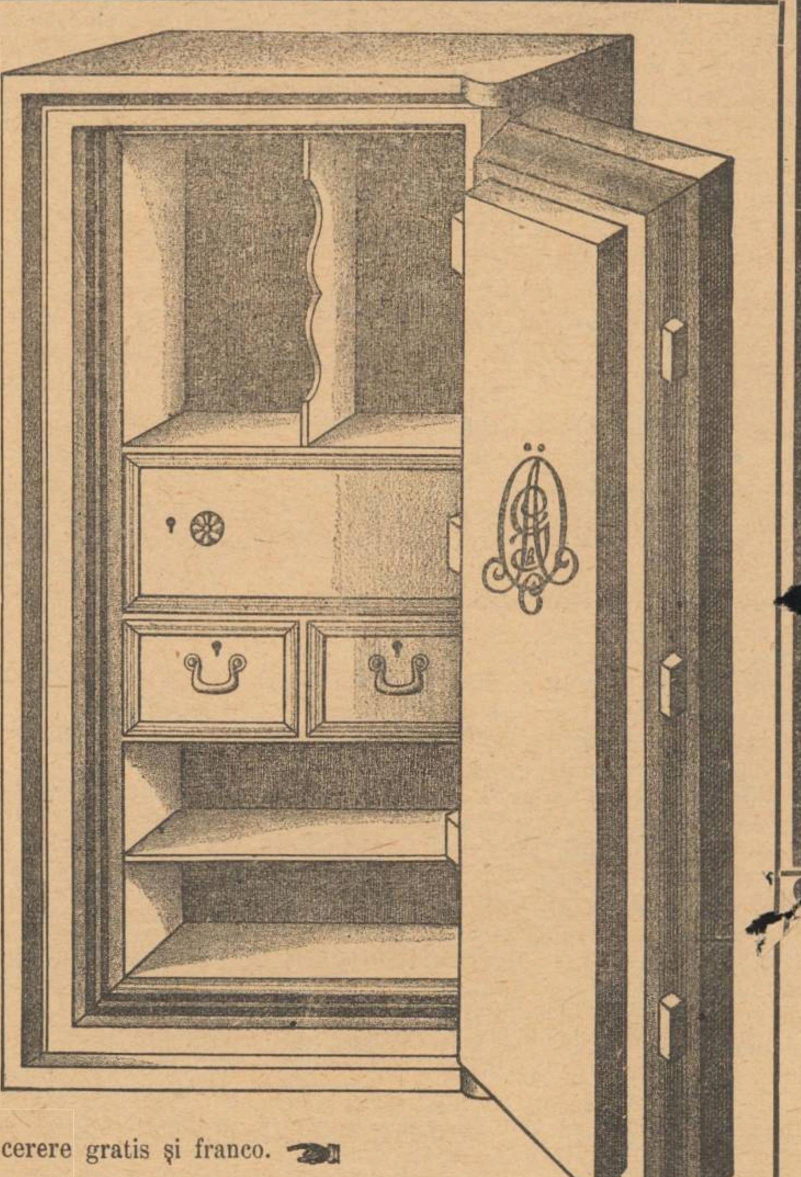

[151] 5—6 Cataloage de preţuri la cerere gratis şi franco.

Se caută un tinăr
absolvent al şcoalei comerciale superioare române. Oferte însoţite de certificat de absolvare şi eventuale alte certificate, fotografie, indicarea etăţii şi a chestiunilor militare se vor adresa administraţiei acestui ziar sub: Absolvent al şcoalei comerciale. Cei cari cunosc afară de limba maternă şi limba germană în scris şi puţin ungureşte sunt preferiţi. [304] 3—3

Sz. 3858/1907 [311] 2—
Faeladási hirdetmény.
Alólirott föszolgabiró irodájában 1907 évi november hó 17 én d. e 9 órak vános szóbeli árverés utján eladatik Felsöp község következő bükkfa mennyisége:
1. A „Măgura" nevü havasi erdejének (D 1 ü. oszt.) 188 7 k. holdján található mintegy 37869 m³-re becsült, és 2. A „Dealu lungu" nevü havasi erdejének (D 2 ü. oszt.) 3531 k. holdján található mintegy 55922 m³-re becsült bükkfát tövön az erdőben.
Kikiáltási ár az egész fatömegre nézve 93789 korona. Bánatpénz a becsárnak 10% a.
A bánatpénzzel és bélyeggel ellátot zárt irásbeli ajánlatok szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.
Becsáron alúl a fa nem adatik el.
Az árverési feltételek és becslési jegyzék a szászsebesi járási föszolgabiró és m. kir. járási erdőgondnokság irodájában a hivatalos orák alatt betekinthetök.
Szászsebes, 1907 október 23-án.
A h. j. főszolgabiró.

Viţă nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, fiirma
Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă
Proprietar: FR. CASPARI
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).
Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!
Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 5—40

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 114 Sibiiu, Sâmbătă 20 Octomvrie (2 Noemvrie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Indemnisarea.

Sibiiu, 1 Noemvrie n.

S'a început munca serioasă în dieta țării noastre. Marți s'a deschis discuția asupra proiectului de lege despre *indemnisarea budgetară*, cerută din partea guvernului pe cele patru luni dela început ale anului viitor.

Budgetul și îndemnisarea formează totdeauna chestii de încredere față de guvernul care le cere votarea. Prin urmare, ceice *au* încredere în guvern, le votează, ceice *nu au* încredere în el, nu le votează.

Opoziția parlamentară e totdeauna contra budgetelor și contra îndemnisărilor. Și cum în dieta țării noastre opoziția o formează acum deputații naționaliști și deputații croați, e foarte natural, că acestia combat îndemnisarea cerută de guvern, pe motivul, că n'au încredere în el.

Incă în ședința de Marți, după propunerea de votare făcută din partea raportorului comisiunii financiare, a luat cuvântul deputatul Dr. *Teodor Mihali*, prezidentul clubului parlamentar naționalist, și într'o vorbire mai lungă a înșirat *motivele* pentru cari naționaliștii nu au încredere în actualul guvern și nu-i votează îndemnisarea cerută, iar după el același lucru l-a făcut și deputatul croat *Supillo*, în numele clubului parlamentar croat. Fiecare a vorbit din punctul de vedere al politicei, pe care o reprezintă în dietă clubul din care face parte. Pentru noi e de interes vorbirea dlui *Mihali*, pe care o vom reasuma pe scurt în următoarele:

S'a plâns dl *Mihali*, că guvernul a promis sufragiul universal când a venit la putere, de făcut însă nu l-a făcut până acuma, cu toate, că de 18 luni se află în fruntea țării.

S'a plâns, că libertatea cuvântului nu e respectată în dietă, ci deputații naționaliști, ori sunt întrerupți cu cuvinte ofenzătoare, ori sunt dați afară din dietă, ca *Vaida*, a cărui afacere nici acuma nu e resolvată din partea comisiunii de imunitate. A spus, că învoiala legată cu Austria e rea și păgubitoare pentru țară. S'a plâns, că deputații naționaliști sunt spionați și controlați, ce fac și unde merg. Vorbește apoi despre criza financiară și întreabă guvernul, că dacă a dat bani băncilor mari din Budapesta, de ce n'a dat și celor din provincie, cari încă au trebuință de ajutorul statului? Politica financiară a guvernului e rea, dovadă faptul, că budgetul anului ce vine e cu vre-o 125 milioane mai mare decât cel din anul trecut. Trece apoi la politica ministrului de *interne*, și constată, că administrația e tot cea veche. nu s'a îndreptat spre bine. Se opresc întrunirile publice, se aduc hotărîri numai pe baza informațiilor primite dela organele subalterne, cari se știe, că nu sunt exacte.

Declară, că clubul parlamentar al deputaților naționaliști e cu neîncredere și față de ministrul de *justiție*, care a pornit răsboiu pe față în contra naționaliștilor și a socialiștilor, prin procesele cele multe, fără a se gândi, că tocmai procesele acestea produc amărăciunea cea mai mare la popor.

— „Știu o grămadă de cazuri, — spune oratorul, — când procurorii au pornit proces de presă pentru articole despre cari advocați și deputați unguri pricepători au declarat, că *nu conțin nimic oprit.* *) Dar nici nu se pedepsesc redactorii pentru aceea ce au scris, ci pentru aceea ce scot ei, procurorii, de printre șire.... Am ajuns, că nu se mai judecă după dovezile din acte, ci după cum vă place să presupuneți!.. La rezultat însă nu veți ajunge... Mișcarea naționalităților nu mai poate fi înăbușită prin procese, cari nu dau alt rezultat, decât acela, că străinătatea, cetind articolele respective, se convinge, că atâția și atâția ajung nevinovați în temniță!“

Critică apoi politica ministrului de comerciu și a celui de agricultură, și atinge chestia cu măcelurile din urmă dela *Panade* și *Cernova*, cerând cercetare severă. Declară în urmă că nu votează proiectul de lege despre îndemnisare.

Dupăce dl ministru-prezident *Wekerle* a răspuns numai decât dlui *Mihali* și Croatului *Supillo*, a luat cuvântul deputatul naționalist Dr. *Aurel Vlad*, care încă a înșirat faptele guvernului cu cari nu e mulțămit, criticând mai ales noua lege școlară a contelui *Apponyi*, și a declarat la urmă, că nu are încredere în guvern și nu-i votează îndemnisarea.

Mercuri a vorbit dintre naționaliști deputatul Dr. *Vasile Lucaciu*.

---

*) In procesul ziarului nostru însuși tribunalul regesc, *trei judecători maghiari*, au constatat, că articolul încriminat *nu e de cuprins agitatoric*, și totuși ni-s'a dictat o pedeapsă din cele mai aspre! *Redacțiunea.*

Măcelul dela Cernova. Fiorosul măcel dela Cernova a alarmat întreaga lume civilisată. Toate ziarele cu simț de dreptate scriu cu indignare despre cele întâmplate. In reichsrathul din Viena s'au ridicat voci energice în favorul bieților Slovaci. Cehii au trimis telegramă Papei, rugându-l să facă dreptate Slovacilor. In dieta ungară deputatul slovac *Hodzsa Milan* voia se adreseze Marți interpelație guvernului în chestia aceasta, dar prezidentul nu l-a lăsat. A adresat-o Mercuri. A cerut cercetare severă și suspendarea funcționarilor vinovați. Cei din dietă l-au luat însă în bătaie de joc și-i strigau, că *el*, interpelantul, e vinovatul. A răspuns imediat ministrul de interne *Andrássy*, că cercetarea e ordonată, iar funcționarii săi nu *vor fi suspendați*. Nu ei, ci poporul e vina! Sigur. Tot hoțul de păgubaș. A interpelat și un alt deputat (maghiar) în chestia aceasta, cerând *pedepsirea agitatorilor*, cari strică poporul. Și la interpelarea aceasta a răspuns ministrul de justiție, că-și va face datorința în direcția aceasta. Cei împușcați au fost înmormântați, la dorința familiilor, *fără preoți*. Triste zile!

Sărbările Sașilor.

Sibiiu, 30 Octomvrie n.

Duminecă s'a făcut în Sibiiu instalarea episcopului săsesc, a domnului Dr. *Frideric Teutsch*, fiiul marelui episcop săsesc G. D. *Teutsch*, al cărui monument împodobește piața *Huet*, în mijlocul căreia se ridică măiestos marea biserică a compatrioților sași din Sibiiu.

Sărbările instalării au fost frumoase; și pentru a participa la ele a sosit lume multă la Sibiiu, cei mai buni și mai de greutate din sinul poporului săsesc.

Inceputul s'a făcut Sâmbătă seara cu aranjarea unui *concert festiv* în sala dela Gesellschaftshaus, dat din partea reuniunei de musică din loc, în onoarea prezidentului ei, episcopul Dr. *Teutsch.* Concertul s'a început la orele 6 seara și a avut un succes din cele mai frumoase. S'au cântat piese clasice. Sala plină de public.

La orele opt seara s'a aranjat apoi un *conduct* imposant de torțe și o *serenadă* în fața palatului episcopesc, unde-și are locuința sărbătoritul episcop Dr. *Teutsch.*

Public imens de mare. Orchestra orășenească a cântat o melodie potrivită, apoi corul a intonat un cântec, în urmă medicul orașului Sibiiu, domnul Dr. *Czekelius* a rostit o vorbire caldă la adresa episcopului, care a răspuns în cuvinte alese, mulțămind pentru semnele de dragoste ce i-se arată, și exprimându-și dorința, ca să-i fie dat în oficiul ce-l ocupă a contribui, ca patria să fie dreaptă față de toți cari îi aparțin, și că în ea să rămână pentru totdeauna cultura germană evangelică.

A cântat apoi de nou corul și orchestra și publicul s'a resfirat în liniște.

Duminecă s'a făcut *instalarea.* La orele 10 episcopul a mers la biserică, cu suită mare. In biserică public ales și toate somitățile din Sibiiu: I. P. S. S. Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, însoțit de P. C. Sa protosincelul Dr. E. R. *Roșca*, comitele suprem *Thalmann*, generalul de divisie *Schödler* (representând pe comandantul de corp absent), representanții bisericilor catolice, reformate, etc., prezidentul tribunalului, procurorul regesc, inspectorul de școale, și alții și alții.

Se cântă liturgia și episcopul Dr. *Teutsch* cetește din cor psalmul 46 despre reformațiune, apoi cântă corul și episcopul rostește *predica festivă.* A fost de o frumseță rară, ca fond și ca formă.

Curatorul bisericei săsești, dnul Dr *Carol Wolf*, expune acum pe scurt alegerea și confirmarea noului episcop, con-

FOIȘOARĂ.

Nepotul răsfățat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Șt. Șuluțu, prelucrată de T. V. Păcățian.

(Urmare.)

SCENA 7.

Costică și *Iancu* (în genunchi încă.)

Costică: Domnule Iancu?

Iancu: Domnule Costică?

Costică: Mi-o făcui, ori mi-o făcuși?

Iancu: Fapt e, că te-a lovit cum se cade.

Costică: Și dumneata unde erai?

Iancu: Uite, colea, după divan!

Costică: Ai văzut deci pe Dora?

Iancu: Firește!

Costică: Și n'ai putut să-mi spui?

Iancu: Nu voiu fi atât de neghiob să vă conturb!

Costică: (Se ridică.) Fire-ai al naibei!

Iancu: (Se scoală și el.) Dacă se va puteà!

Costică: Acum știu, că numai despre mine va fi vorba în casă câteva zile.

Iancu: Ce-ți pasă? Dumneata răpești pe Mărioara, vei fi fericit cu ea și-ți râzi în pumni de toți ceialalți.

Costică: Da, dacă m'ar iubì!

Iancu: Te 'ndoiești încă și acuma?

Costică: N'ai văzut cum erà de rece față de mine?

Iancu: A fost așa, numai pentruca să-și ascundă sfiala. N'ai băgat de seamă cum i-a plăcut când ai criticat frumseța verișoarei Dora?

Costică: Fiecare damă ascultă bucuros așa ceva.

Iancu: Și-apoi privirile cele timide ale Mărioarei, glumele ei forțate. Pe scurt, îngrijește-te de trăsură pela mezul nopții, celelalte le lasă în grija mea.

Costică: Bine, așa voiu face, deși am presimțirea că se apropie o furtună grea.

Iancu: Cu atât mai bine. Mai romantică va fi fuga. Gândește-te, că nori grei se ridică asupra dumnitale și aici, în casa aceasta.

Costică: Ai dreptate. Mă duc să văd de o trăsură. (Iese.)

Iancu: Ad-o numai, că-ți pun eu în ea o zină, care știu că-ți va dà de lucru. Dar oare pe cine? Pe verișoara Dora? Pe mătușa? Ori pe madam Sofia? Pe care mi-o va scoate norocul în cale.

SCENA 8.

Iancu, Doamna Anica.

Doamna Anica: (Cu un văl negru de dantele în mână.) Nepoate dragă, am cumpărat ceva pentru tine.

Iancu: Un văl negru? Doar nu vreai să faci călugăriță din mine?

Doamna Anica: Prostule! L-am cumpărat, ca tu să-l dai miresei tale.

Iancu: Miresei mele? Prea bucuros!

Doamna Anica: Vei puteà să-ți ajungi scopul mai ușor. Un văl atât de prețios îți va deschide calea spre inima alesei tale.

Iancu: Sigur, că drumul până acolo e deja destul de bătucit.

Doamna Anica: Așa crezi, mișelule? Chiam-o acum și-i declară amor în fața mea!

Iancu: In fața dumnitale mătușă? Dar mi-e rușine. Nu, asta n'o pot face.

Doamna Anica: Atunci intră în odae la Dora și eu voiu ascultà la ușă.

Iancu: Așa da, mătușă. Dar...

Doamna Anica: Ce dar?

Iancu: Mărioara e la ea.

Doamna Anica: Scoate-o afară. Spune-i că pisica mea e în grădină, pe ceriu se arată nori grei, să alerge iute să o prindă, ca să nu se bolnăvească, dacă ar fi s'o prindă ploaia. Spune-i că eu am poruncit. Tu apoi fă-ți datorința față de mireasa ta.

Iancu: Bine, voi trimite pe Mărioara pe treptele dindărăt, ca să nu observe nimica.

Doamna Anica: Foarte bine. Du-te acum! (Iancu ese.) Așa cred că am ajuns la împlinirea dorințelor mele. Adevărat că el e tot ca un urs tinăr, dar va ști Dora să-l dreseze. Indrumările mele și viața dela oraș n'au rămas pentru ea fără efect.

Iancu: (Vine îndărăt.) S'a dus!

stată, că alesul a depus jurământul de fidelitate, şi dispune să fie cetită diploma de întărire, în ungureşte şi nemţeşte, apoi provoacă pe noul episcop să depună jurământul oficios în faţa altarului, ceeace se întâmplă. Episcopul subscrie apoi în faţa publicului formula jurământului şi curatorul enunţă, că *intronisarea episcopului e săvârşită*. Acesta dă binecuvântare publicului şi actul de instalare e terminat. Publicul petrece la locuinţă pe episcopul Dr. *Teutsch*.

Urmează imediat *recepţiunile*. Biserica noastră a adus urări de bine noului episcop prin o deputaţiune condusă de P. C. Sa domnul protosincel, asesor consistorial, Dr. *Eusebiu R. Roşca*. Din ea făceau parte domnii: *Moise Lazar*, *Mateiu Voilean*, asesori consistoriali şi Dr. *Vasile Bologa*, diacon, secretar metropolitan.

La orele 2 d. a. s'a dat *banchetul*, în sala dela Unicum. In fruntea mesei episcopul Dr. F. *Teutsch*, la dreapta sa I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi metropolitul *Ioan Meţianu*, la stânga generalul de divizie *Schödler*. Toastul prim l-a rostit episcopul *Dr. Teutsch* pentru Maiestatea Sa. A fost ascultat în picioare. După terminare, orchestra oraşului a intonat *„Imnul împărătesc“*. A toastat apoi protopresbiterul Dr. Franz *Herfurth* pentru guvern, iar Dr. Carol *Wolf* pentru noul episcop, cel mai mare istoriograf al Saşilor. Preotul *G. Orendi* ridică păharul în onoarea celorlalte biserici. Imediat se scoală I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* şi răspunde, spunând, că cu bucurie a venit la serbările acestea, ştiind că în noul episcop primeşte un bun colaborator la opera cea mare a păcii, a iubirei creştineşti şi a înţelegerii frăţeşti. Ridică păharul în onoarea noului episcop. Pentru armată a toastat primariul *Hiemesch*, şi a răspuns generalul de divizie *Schödler*, urmând apoi celelalte toaste, şi la urmă cetirea telegramelor de felicitare, sosite la adresa episcopului.

Inainte de a se ridica masa (era la orele 6 seara) a luat cuvântul episcopul Dr. *Teutsch* şi a răspuns tuturor cu o vorbire primită cu zgomotoase aplauze.

Seara a fost reprezentaţiune de gală în teatru, cu tablouri vivante din trecutul Saşilor. A fost aranjată cu multă pricepere din partea reuniunii femeilor săseşti. Episcopul *Dr. Teutsch* şi familia a asistat la reprezentaţiune în o lojă frumos decorată cu flori. De încheere s'a cântat din partea întregului public, cu acompaniarea orhestrei, cântecul naţional săsesc *„Siebenbürgen, Land des Segens“*. Entuziasm şi însufleţire la culme.

Crisa financiară.

E mare lipsa de bani, nu numai la noi, ci în lumea întreagă. In Germania, în Anglia, ca la noi, interesele după împrumuturi s'au urcat şi se urcă mereu, iar în America institutele de bani erau foarte aproape de faliment, dacă oamenii cu parale nu le veneau întru ajutor şi nu le puneau la dispoziţie capitale în sumă de 70 milioane dolari (cam 350 milioane cor.) pe interese mai mici. Şi acelaşi lucru s'a întâmplat şi la noi, punând guvernul la dispoziţia institutelor mai mari de bani din Budapesta suma de osutămilioane coroane, iarăşi pe interese mai mici, pentru a le scăpa de încureături grave.

La noi adecă s'a întâmplat, că hârtiile de valoare pe cari le aveam plasate în străinătate au venit cu grămada îndărăt, şi trebueau să fie răscumpărate, pentruca să nu scadă în preţ. In scopul acesta a dat deci guvernul mână de ajutor băncilor mari din Budapesta, punându-le la dispoziţie capitalele trebuincioase.

Intrebat asupra motivelor cari au provocat această lipsă de bani, această criză financiară, dl prim-ministru *Wekerle* a răspuns într'o conferenţă a partidului kossuthist, că ele sunt de căutat în prima linie în *războiul ruso-japonez*, care a consumat sume enorme, a nimicit vase de războiu şi alte lucruri necesare armatelor, cari acum trebue să fie făcute de nou, prin urmare se consumă cu procurarea lor toate rezervele de bani.

In special pentru noi, cei din Ungaria, lipsa de bani este însă de căutat mai ales în nesiguranţa în care ne-am aflat cu privire la învoiala ce era să fie legată cu Austria, şi a cărei urmare a fost, că străinătatea s'a purtat în mod foarte rezervat faţă de noi, pentrucă este ştiut, că banul, capitalele, se bagă numai în întreprinderi eşite din situaţiuni sigure. Domnul ministru-prezident şi-a exprimat părerea şi convingerea, că sitaţia *are să se îndrepte în curând dela sine*, mai ales *după ce va fi votat pactul economic cu Austria*, şi a promis, că se va pronunţa şi în dietă în chestia aceasta a *crisei financiare*.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Cetăţii-de-peatră.

Rohia, 8 Octomvrie v.

Conferenţa preoţească a tractului Cetăţii-de-peatră în anul acesta s'a ţinut în parohia centrală *Borcut* la 30 Septemvrie st. v. sub conducerea dlui protopresbiter Vasile *Duma*.

Serviciul divin a fost oficiat de parohii: Stefan Micle din Surduc-Copalnic, Alexiu Latiş din Stoiceni şi Alexandru Buda din Suciul-de-jos, iar cu predica a fost însărcinat parohul Aurel Greblea din Leschia, care absentând, a fost rostită de protopresbiterul Vasile Duma.

Imediat după terminarea serviciului divin împreunat cu slujba parastasului, prezidentul prin un remarcabil cuvânt de deschidere, între aclamări de să trăiască deschide şedinţa, care s'a ţinut în biserică. Vorbirea de deschidere a fost următoarea:

„Onorabili fraţi! Având în vedere un scop sfânt, scopul de a întări tot mai mult temeliile şi zidurile de apărare ale bisericei noastre, ai cărei conducători fireşti suntem noi preoţii, ne-am adunat iarăşi în conferinţă, ca cu dragoste frăţească să ne împărtăşim unul altuia experienţele câştigate în decursul unui an, prin punerea în practică a decisiunilor luate în conferinţele anterioare şi a ordinaţiunilor mai înalte. Că sunt de cea mai mare însemnătate aceste consfătuiri ale noastre, e recunoscut, dar ca să fie ele şi mai folositoare şi cu rezultate dăinuitoare, datori suntem unul fiecare dintre noi a lua parte activă la diferitele discuţii şi a arăta cel mai viu interes faţă de cestiunile, cari ne preocupă. Cei mai zeloşi şi mai destoinici dintre noi arătând mijloacele practice, cu ajutoriul cărora mai uşor au putut ajunge la fapte vrednice, iar ceealalţi notându-le bine, să nizuim a le pune asemenea în aplicare, ca aşa toţi să ne arătăm tot mai vrednici a fi chemării, la care am fost angajaţi, iar biserica noastră să înflorească în toate comunele deopotrivă.

Să ne dăm bine seama, că trăim în timpul, când după cuvintele scripturii *„vin veşti de războaie“*, asupra bisericii lui Cristos. In Francia biserica este desmoştenită, slujitorii ei prigoniţi din partea celor dela putere, iar poporul ori stă indiferent ori e pe partea prigonitorilor.

Această veste să ne servească de admoniţiune, căci dacă azi suntem scutiţi de atari războaie, să nu fim nepăsători, că foarte uşor s'ar putea, ba încă mai curând de cât ne putem închipui, să vină şi la noi, şi atunci ce s'ar alege din biserica noastră, care nici pe departe nu se poate asemăna cu cea din Francia în privinţa organizării şi a bunăstării. Ori cine poate să vază, că şi aici la noi s'a dat signalul, ba s'a făcut şi primul atac. Atacul contra şcoalelor noastre. Şi cum ne-a aflat acest atac? Cum l'am primit? Cum ne-am apărat?

Ne fiind pregătiţi, acest atac a produs în sinul nostru o mare perplesitate, nu l-am putut respinge pe toată linia, ci în multe locuri am suferit înfrângere. In comunele noastre, în cari conducătorii harnici şi prevăzători, în vremile bune au înzestrat şcoalele cu fondurile necesare, acest atac nu a produs atâta amărăciune, ca în comunele în cari înaintaşii nostri nu au făcut nici cele mai elementare începuturi pentru organizarea şcoalelor. Astfel fiind în cea mai primitivă stare şi, de loc nepregătiţi, nu suntem în poziţia de a respinge atacul, ci suportăm în linişte ruşinea înfrângerii.

Aceasta este însă numai *„începătura durerilor“*. Ce vom face la al doilea atac, care ar veni asupra bisericii, când şi acesta ne-ar afla în aceiaşi situaţiune? Ce facem noi gentru o astfel de eventualitate?

Intrelăsările din trecut ne-au adus mari daune, şi morale şi materiale. Aceste întrelăsări dacă se vor continua şi pe viitor, biserica ar ajunge într-o stare foarte critică şi s'ar putea întâmpla, ca chiar noi preoţii să ne căim amar pentru nepăsarea ce o arătăm acum întru adunarea mijloacelor de a asigura independenţa materială a bisericii.

Ca să putem preîntâmpina toate aceste eventualităţi, trebue să ne pregătim din bună vreme. Să ne întărim moraliceşte, dar să ne întărim şi materialiceşte. Să înzestrăm bisericile noastre cu fondurile necesare, din cari ele să se poată susţinea în mod independent. Să înfiinţăm deci şi să sporim fondurile bisericeşti. Şi cum? Din aruncuri şi dări pe popor nu mai putem aduna mult, căci bietul popor e sătul până în suflet de dări. E de ajuns să putem încasa cele existente.

Avem însă la dispoziţie alte modalităţi de cari ştiindu-ne folosi mai uşor vom ajunge la scop, ca prin aruncuri. Dărnicia poporului nostru spre scopuri bisericeşti străinii o admiră. Ea a fost în toate timpurile foarte mare. Azi însă a mai scăzut, fiind şi traiul mai greu, dar şi din cauza unor abuzuri.

Din aceste motive problema noastră a preoţilor mai tineri este de douăori mai grea, decât a înaintaşilor nostri. Intâi trebue să câştigăm încrederea poporului şi numai după aceia dărnicia lui pentru scopuri bisericeşti, căci numai unde poporul va afla în preotul său pe părintele şi binevoitoriul său, pe bunul chivernisitor al averii bisericeşti, acolo se va însufleţi şi el în urma îndemnurilor bune ale preotului său.

Deci mai întâi de toate, ca să putem câştiga încrederea poporului se recere:

1. Să tractăm cu poporul cât se poate de blând, şi binevoitor, purtându-ne într'aceia în toate acţiunile noastre cu cea mai mare corectitate.

2. Să ne ferim ca în noi poporul nici când să nu afle nici cea mai mică urmă de avariţie şi egoism, din potrivă la anumite ocaziuni bine venite înşine să arătăm a noastră dărnicie faţă de biserică.

Exempla trahunt. Şi o sumă cât de mică donată la timp potrivit, face mai mult decât sute de cuvântări, fie acele ţinute în modul cel mai oratoric.

3) Donaţiunea făcută bisericii să se folosească conform dorinţei donatoriului, şi nici când şi nici cât de puţin din aceea să nu reţinem pentru noi înşine.

4) Cel mai mare pond să punem totdeauna pe administrarea averei bisericeşti a deosebitelor fonduri şi fundaţiuni. Să stăruim ca aceasta să fie cât se poate de corectă şi conştienţioasă. Să exercităm cel mai strict control asupra afacerilor epitropeşti, iar cu ocasiunea sinodului parohial să dăm samă în modul cel mai minuţios despre toate contribuirile incurse dela popor şi cu deosebire despre starea diferitelor fonduri şi fundaţiuni bisericeşti.

Astfel prin purtarea corectă, câştigând încrederea poporului, dărnicia lui nu va lipsi a se arăta, simţul lui de jertfire se va mări, iar binefacerile lui faţă de biserică şi scopurile ei sfinte se va adăuga.

Numai sămânând putem avea speranţă de seceris. Iar sămânând într'un pământ bine lucrat deşi puţin, Dumnezeu va da roadă îmbelşugată.

Să nu uităm că din sămânţa cea mai mică, creşte arborele cel mare şi puternic.

Ţarina nelucrată nu rodeşte. Şi nelucrată fiind, aşa-e, că ar fi ridicul să-o condamnăm pentruce nu a dat rod? Chiar aşa facem cu poporul.

De multe ori îl condamnăm, deşi noi nu ne-am dat osteneala al cultiva.

Şi acum trăgând conclusiunea, să ne întrebăm, cine ar fi vinovat, poporul sau noi, dacă din lipsa de fonduri bisericeşti şi peste tot din cauza sărăciei biserica noastră şi-ar perde independenţa frumoasă, care o are astăzi? Sigur că asupra noastră ar apăsa acel greu păcat, ear urmaşii ni-ar blăstăma amintirea.

Pentrucă deşi biserica urmăreşte numai scopuri ideale, dar pentru realizarea acestor măreţe ideale, are lipsă şi de mijloace reale, de avere. Şi este constatat, că în toate timpurile, cu atât mai vârtos în timpul modern, averea a fost şi este *punctul arhimedic*, dela care atârnă realizarea multor idei salutare pentru omenime.

Nu voesc a zice prin aceasta, că

Doamna Anica: Ia acum vălul în mână şi te dù la Dora. Veniţi apoi amândoi în braţele mele de mamă!

Iancu: (Ia vălul.) Acum e acum! (Suspină.) Curaj Iancule. Sfinte Pantaleimoane, nu mă lăsà! Dumneata rămâi aproape de uşă, ca să auzi cum îmi voiu descoperì cu toată francheţa sentimentele inimii iubitoare. (Intră în odaea Dorei.)

Doamna Anica: (Se apropie de uşa dela camera bărbatului ei şi strigă.) Timotei! Domnule Timotei! Pofteşte iute afară!

Somnulescu: (Din lăuntru.) Ce e?

Doamna Anica: Vino iute, iute!

SCENA 9.

(Somnulescu iese încet. *Doamna Anica.)*

Somnulescu: Tu ştì scumpa mea, că nimic pe lume nu urăsc atât de mult ca graba. Vorba veche: graba strică treaba. Dar de ce mă chemi aşa în ruptul capului?

Doamna Anica: Se face treabă! Iancu e la Dora, şi-i declară amor. Vino să ascultăm la uşă.

Somnulescu: Foarte bine, căci a ascultà la uşă e una din cele mai plăcute ocupaţiuni — femeieşti!

Doamna Anica: Să ascultăm la uşă şi să ne aducem aminte de zilele în cari noi eram logodiţii fericiţi!

Somnulescu: Bine, dar cum să şedem?

Doamna Anica: Unul lângă altul!

Somnulescu: Ce plăcere, ce plăcere! (Işi pun două scaune, unul lângă altul.) Vino, scumpa mea!

Doamna Anica: Mi-se părù că auzìi o oftare lungă.

Somnulescu: Aşa mi-se părù şi mie.

Doamna Anica: Aşa oftai şi tu.

Somnulescu: Eu oftez şi astăzi câteodată.

Doamna Anica: (Ascultă la uşă). Alt oftat, şi mai lung!

Iancu: (Din lăuntru.) Iubita mea verişoară! Vin cu învoirea mătuşei!

Doamna Anica: Ce nepot bun! Cu ce respect se poartă faţă de mine.

Somnulescu: Cine n'are respect faţă de tine?

Iancu: (Din lăuntru.) De mult te iubesc verişoară, fără a fi îndrăsnit să ţi-o spun.

Doamna Anica: Pare că te aud pe tine bărbate!

Somnulescu: Da, pe vremea aceea eram şi eu cam linguşitor.

Iancu: (Din lăuntru.) Ştiu că nu averea, ci numai inima mea te atrage către mine.

Doama Anica: Oare ce-i va răspunde Dora?

Somnulescu: Aceea ce răspund toate femeile.

Doamna Anica: Taci, că acum vorbeşte ea. Dar aşa de încet, de nu se aude.

Iancu: (Din lăuntru.) Răspunsul tău mă ferice şte.

Somnulescu: Aşa dară s'a învoit!

Iancu: (Din lăuntru.) Iubita mea! Mireasa mea!

Doamna Anica: Ce plăcere şi ce bucurie când aud astfel de cuvinte. Imi aduc aminte de zilele în cari şi tu le rosteai!

Somnulescu: Oare le-am rostit cu adevărat?

Iancu: (Din lăuntru.) Permite-mi verişoară să depun primul meu sărut pe mâna şi pe faţa ta.

Doamna Anica: (Sare de pe scaun.) Vino scumpul meu, îmbrăţişază-mă şi tu, ca să sărbăm memoria primului nostru amor.

Somnulescu: Foarte bine. (O îmbrăţişază.) Dar mă cam îndoesc, că ai fost la primul amor, când te-am cerut eu.

Doamna Anica: Mă ofensezi?

Iancu: (Din lăuntru). Primeşte scumpa mea mireasă acest văl, care va acoperì graţiile tale, rezervate acum numai pentru mine.

Doamna Anica: Cât de galant e ursul tinăr!

Somnulescu: Aşa e firea lui.

Doamna Anica: Tu nu-mi spuneai cuvinte atât de frumoase.

Somnulescu: Eu am darul de a gândì mult şi de a vorbì puţin.

Iancu: (Din lăuntru.) Te rog, primeşte-l!

Doamna Anica: Se preface încă fiica mea!

Iancu: (Din lăuntru.) Nu, nu e prea scump. Pentru tine iubita mea, nimic nu e prea scump.

Doamna Anica: Trebue să le vin eu într'ajutor... (Deschide uşa.) Destul iubiţii mei! Veniţi să vă îmbrăţişez. Sunteţi creaţi anume unul pentru altul. Veniţi şi îngenunchiaţi la picioarele tatălui vostru ca să vă dee binecuvântarea, şi eu îmbrăţoşarea de mamă.

SCENA 10.

Iancu şi *Mărioara* (acoperită cu văl negru.)

Doamna Anica: (Ii prinde de mâni când ies pe uşă. Afară se aud tunete.) Auziţi scumpii mei, cum tună afară? Semn bun. Ceriul binecuvântă legătuinţa voastră. Vino bărbate şi binecuvântă părechia aceasta! (Iancu şi Mărioara cad în genunchi).

Somnulescu: Din toată inima! (Pune mânile pe capetele lor.)

Doamna Anica: Primiţi şi binecuvântarea mea! (Afară se aud de nou tunete.)

(Va urma.)

averea aduce omenimei binele cel mai mare. Nu. Dar voesc a arăta că, averea este un mijloc puternic, cu ajutorul căruia ori-ce instituţiune se poate aşeză pe temelii sigure, şi poate lua în desvoltare un avânt mai mare spre progres, de sine înţeles, dacă aceste instituţiuni vor fi aşezate pe adevărate baze morale. Ideile cele mai salutare pentru omenime, cu toată însufleţirea lor, în lipsa de avere foarte anevoe se pot realiza, rămânând de multe ori numai un pium desiderium.

Astfel şi comunităţile noastre bisericeşti dispunând şi de acest mijloc puternic vor putea realiza multe lucruri bune şi frumoase întru mărirea lui Dumnezeu şi spre fericirea vremelnică şi vecinică a membrilor lor, şi iar dinpotrivă câte amărăciuni nu întâmpinăm în parohiile sărace? Ştiu din experienţă, cu câte greutăţi trebue să luptăm în parohiile aceste până ce putem acoperi din an în an numai spesele curente ale bisericii. Câte neplăceri, câte revolte de suflet nu întâmpinăm la credincioşii noştri, cari trebue să solvească aruncurile bisericeşti în urma execuţiunilor organelor politice? Pe când toate aceste amărăciuni lipsesc în parohiile cu stare mai bună materială. Aici toate afacerile merg mai neted, mai regulat, dacă conducătorii parohiei sunt oameni înţelepţi şi conştienţioşi.

Sau impus şi prin decisiunile conferinţelor anterioare şi prin ordinaţiuni mai înalte, înfiinţarea de fonduri bisericeşti prin parohii, cu toate acestea şi azi tot de sărăcie şi neputinţă ne plângem.

Vremea plângerii a trecut, fraţilor, şi locul ei trebue să-l ocupe spiritul de iniţiativă, spiritul de muncă cinstită şi corectitatea întru toate, pentrucă nu vine de sine mura în gură, nici ave[illegible] creşte, ca în poveşti, prin nici o minune. Inşine trebue să lucrăm la a noastră mântuire.

Noi înşine trebue să muncim, să cruţăm şi să păstrăm ca să ajungem la scopul dorit.

Rugând pe atot puternicul Părinte ceresc să ne lumineze mintea şi să-ne întărească voinţa spre a lucra la mântuirea noastră şi a turmei nouă spre păstorire încredinţată, declar conferinţa preoţească din protopresbiteratul Cetăţii de peatră, deschisă."

(Va urma.)

Intimpinare.

Din Budapesta primim următoarea scrisoare:

Stimate D-le Redactor! In numărul 110 al preţuitului ziar ce-l redactaţi, sub titlul *„O corespondenţă interesantă"* aţi binevoit a da publicităţii răspunsul meu la o epistolă care mi-a fost adresat-o un corifeu al partidului independist (cu care am legături amicale de circa 25 ani), în privinţa situaţiunei noastre politice, care — ca un lucru de interes general — pe toţi ne interesează.

Cu privire la acest interes general al chestiunii, cu plăcere mi-am dat consimţământul la publicarea acestui răspuns, dorind a afla prin aceasta dispoziţiunea publicului nostru, şi dând acestuia ocaziune a se pronunţa într'o afacere, care numai cu consimţământul publicului interesat se poate realiza.

In această corespondenţă — conform discreţiunei obligătoare pentru fiecare om de cinste, — am aflat de lipsă a retăcea numele adresatului, dar şi numele meu propriu, dorind prin aceasta a provoca o critică *pur obiectivă* a chestiunei, liberă de consideraţiuni personale.

Din scrisorile primite am avut ocaziune a constata efectul cel bun, ce a provocat răspunsul meu în cercurile cele mai serioase ale societăţii române, din cari cercuri mulţi, cari stau în fruntea luptei noaste culturale, chiar şi unii dintre ablegaţii nostri naţionalişti din dieta ţării, m'au felicitat şi animat de a continua acţiunea modestă, iniţiată prin contactul meu cu numitul conte.

Cu atât mai mult m'a surprins o reflexiune apărută în ziarul *„Drapelul"*, care în loc de a se ocupa cu fondul chestiunei sulevate şi a da o critică obiectivă — descopere — gâceşte — numele corespondenţilor anonimi, făcându-le o critică *personală* şi contestând, nu numai mie, dar şi contelui, dreptul de a se pronunţa într'o afacere publică, de interes comun, afacere, ce acest ziar o consideră de un monopol al partidelor, respective al deputaţilor din dietă.

Această apreciare este de prisos a o comenta, de oarece tot omul cu pricepere sănătoasă îşi poate face singur comentarul.

Aflu însă de lipsă a face unele observaţiuni la articolii publicaţi în *„Lupta"* (nrii 223 şi 224) sub titlul *„Carneval politic"*, prin cari acesti politiciani (?) nu se mulţămesc cu reproducerea descoperirilor indiscrete şi insolente ale *„Drapelului"*, ci află de bine a se folosi de acest incident, ca să atace şi se insulte chiar persoanele corespondenţilor, cari ca laici au fost atât de temerari, în chestiuni ce formează reversul, monopolul politicianilor de profesiune, a jurnaliştilor, cari se ţin singuri chemaţi a ne croi direcţiuni politice şi a judeca asupra celor vii şi morţi, în mod infalibil şi inaplicabil.

Ziaristul obscur al *„Luptei"* ignorând şi delăturând cu totul obiectul şi meritul corespondenţei dificultate, cu ignoranţa şi prepotenţa ce caracterisează acest soiu de oameni — află de bine a subtrage pe corespondenţii unei critici, care e neobicinuită între oameni bine crescuţi.

Trebue să provoace resenzul fiecărui om de bună cuviinţă, când batjocorind pe contele B...y, care din intenţiuni nobile şi patriotice se apropie de noi, oferindu-ne intervenţiunea lui amicală, îl face „Pierrot" — o figură ridiculă. Să nu ne mirăm deci, când pe lângă o astfel de întâmpinare politicii maghiari se sfiesc a sta cu noi de vorbă!

Pe mine, care în contact neîntrerupt cu poporul român şi cu conducătorii lui de 30 de ani în mod activ mă ocup tot cu afaceri, cari ating mai de aproape interesele naţiunii şi ale biericii noastre, mă prezintă publicului său cetitor ca pe un laic, care nu cunoaşte poporul român, ba nici limba română!

Nu ştiu cum şi-a câştigat *„Lupta"* aceste informaţiuni curioase, despre a căror absurditate s'ar putea informa la toate autorităţile noastre bisericeşti, s'au chiar la deputaţii nostri — cari — cunoscândumă bine, i-ar putea da informaţiuni mai exacte.

Nu susceptibilitatea personală — de sub care omul trebue să se emancipeze, [illegible] — mă îndeamnă la aceste reflexiuni, ci trista împrejurare, că *astfel* se informează bietul public român şi se terorizează opinia publică. Deci nu-i mirare, dacă contrarii principiari ai politicei agresive şi distructive, timizi de natură, sub acest terorizm ilegitim al unor oameni fără cualificaţie spirituală şi morală — nu cutează să-şi exprime convingerile şi să pună stavilă acestei politice (care nici nu e vrednică de acest atribut) şi care şi până acum ni-a făcut daune necalculabile, ameninţând toate instituţiunile noastre naţionale şi bisericeşti, şi provocând mereu odiul puterii de stat şi al societăţii maghiare.

Aceşti oameni, cari cu drept impută presei maghiare odiul de care e cuprinsă lumea maghiară faţă de noi, nu observă, că fac acelaşi lucru, prin ce aceste ziare au devenit pedeca cea mai mare a înţelegerei de care avem cea mai mare lipsă, ca să putem scuti poporul nostru şi instituţiunile lui de atacurile extremilor din ceealaltă tabără.

De altcum astfel de atacuri, *condamnate chiar şi din partea deputaţilor, cari reprezintă programul naţional* — nu mă supără, pentrucă a fi clevetit din partea perverşilor sufleteşti îmi serveşte de încurajare şi nu mă va împedeca nici a mă ocupa şi mai departe de soartea naţiunei mele, nici a-mi spune convingerea mea, fără a cere permisiunea politicianilor dela *„Lupta"* şi *„Drapelul"*.

Cu deosebită stimă:

Dr. E. Babeş.

NOUTĂŢI.

Dela sfântul sinod. Şedinţa a doua a sfântului sinod al bisericei gr. ort. din România s'a ţinut Marţi, fiind de faţă toţi membrii înaltului corp bisericesc. S'au făcut mai multe comunicări şi s'au cetit mai multe rapoarte, apoi P. S. Sa Arhiereul *Sofronie Craioveanul* a cetit propunerea sa, referitoare la *sărbătorirea centenarului al 15-lea dela moartea sfântului Ioan Gură-de-Aur* (Chrisostom). Eri, Joi toţi membrii sfântului sinod au luat parte la parastasul oficiat la metropolie pentru odihna sufletului decedatului principe de *Wied*, fratele Reginei României, iar astăzi Vineri se întrunesc în a treia şedinţă.

*

Universitari români eliminaţi. Studenţii universitari români Vasile Lucaciu (fiul deputatului), Aurel Şerban şi Silviu Ciuciu au fost eliminaţi dela universitatea din Cluj, pierzând câte un semestru. Crima pentru care au fost daţi afară e, că au „agitat". Vasile Lucaciu adecă a vorbit astăprimăvară la adunarea de protestare dela Mociu, iar ceialalţi 2 au îndemnat poporul să vină la adunarea din Fildul de jos.

*

Rector al universităţii din Cernăuţi, în locul regretatului Dr. *V. Găina* a fost ales unanim profesorul facultăţii teologice *Eusebiu Popovici*, care însă a declinat dela sine această onoare, din cauze sanitare, şi astfel a fost ales profesorul de limba slavă *Dr. Evgen Kozac.*

*

Din Sălişte. Sinodul parohial al comunei bisericeşti *Sălişte*, ţinut Duminecă sub conducerea domnului protopresbiter Dr. *Ioan Stroia*, a decis în unanimitate *urcarea salarelor învăţătoreşti* la suma minimală cerută de noua lege şcolară, încă cu începere dela 1 Septemvrie anul curent. Trăiască!

*

„Curia achită! Redactorul ziarului *„Adevărul"* din Lugoj a fost judecat din partea curţii cu juraţi din Timişoara la şase luni temniţă de stat, pentru un articol de cuprins agitatoric, apărut în foaie. In urma recursului de nulitate, Curia a revisuit procesul în şedinţa de Mercuri, şi aflând, că în articolul încriminat nu se găseşte agitaţie, a *achitat* pe redactorul condamnat!

*

Familia regală spaniolă la Paris. In 15 Octomvrie v. au sosit suveranii Spaniei la Paris şi au vizitat pe prezidentul Fallieres la Eliseu. Populaţiunea le-a făcut mari ovaţiuni.

*

Comandant suprem al honvezimei a fost numit de Maiestatea Sa Monarhul, generalul de cavalerie W. Klobucsár.

*

In Posen e linişte. Se laudă cei din Germania, că li a succes se potolească focul în Posen, unde a fost învinsă de tot greva şcolară, astfel, că acum se propune *nemţeşte* religia tuturor copiilor *poloni* în toate scoalele elementare poporale fără a se mai face vre-o împotrivire. Intru adevăr *mare* şi *frumoasă* învingere!

*

O altă invenţie a lui Edison. Vestitul inventator Edison a făcut suprindere lumii cu o nouă invenţie. A inventat nişte „forme de oţel" şi un fel de material de zidit, cu care se poate ridica o casă cu trei rânduri în decurs de 12 ore. Cheltuielile de zidire sunt numai de 5000 coroane. Iată ce zice însuşi Edison despre invenţia sa: Am inventat nişte „forme de oţel" cu ajutorul cărora oricare om poate zidi din materie solidă (cement) o casă de 6—7 metri lată, cu 3 rânduri, care poate da adăpost la 3 familii, casa costă 5000 cor. Partea principală a invenţiei sunt „formele de oţel," dar şi materialul de zidit e invenţia mea şi constă o o parte din cement, 3 părţi din năsip şi 5 părţi din peatră spartă mărunt. Amestecul de cement se varsă în formele de oţel; se începe de pildă la coperis, până-ce întreg amestecul de cement se scurge în forme. O casă se poate zidi în 12 oare. Peste 6 zile casa e aşa de solidă şi tare, încât nu se mai poate strica. Forma casei e pregătită din oţăl vărsat. In cheltuelile de 5000 coroane se cuprind şi sobele, treptele, ferestrele, padimentul şi tavanul. Fiind casa aşa de solidă nu mai are lipsă de reparaţie şi formele de oţel pot fi delăturate la câteva oare după terminarea casei."

*

Constituire. Societatea de lectură a elevilor şcoalei com. sup. gr. or. române din Braşov s'a constituit pe anul şcolar 1907/8 în modul următor: Prezident: prof. I. Pricu, vicoprezident: D. Marcu, III. com., secretar: G. Bucşa III. com., vicesecretar: P. Popa II. com., cassar: V. Herlea III. com., controlor: V. Govna II. com., bibliotecar: N. Cabaş II. com., vicebibliotecar: C. Popp I. com. şi econom: D. Androne I. com. In comisia literară s'au ales: D. Sgăvârdea III. com., I. Iosif III com., St. Năvrea III. com., G. Popica II. com., G. Stănescu II. com. şi V. Voicu I. com.

*

Fă bine neamului tău. Ca să se înmulţească clasa industriaşilor şi între Români, redacţiunea foii *„Meseriaşul"* din Lugoj mijloceşte gratis plasarea de băeţi la meseriaşii nostri, cari caută şi întreabă tot mai mult după băeţi, învăţăcei (şegârţi, inaşi) la această redacţiune. La tăria neamului zideşte tot natul, care ajută clasa aceasta. Redacţiunea *„Meseriaşul"* roagă deci pe tot iubitorul de neam Român să-i caute şi să-i ceară întrevenirea pentru aşezarea de atari băeţi, căci ar avea totdeauna unde. Preoţilor şi învăţătorilor mai săraci li-ar da foaia chiar pe jumătate preţul (pe 1 fl. 20 cr.) numai ca să-i angajeze la acvirarea de băeţi pentru cariera industrială. Adresa: Redacţiunea „Meseriaşul" Lugoj.

*

Nouă foaie românească în Basarabia. In Chişeneu va apare cu 1 Ianuarie o revistă bisericească lunară, întitulată *„Luminătorul."*

*

Adio ţară ingrată! Gazetarul Vészi (Weiss) József, edinioară intimul fostului prim ministru Széll Kálmán, deputat dietal etc. s'a decis *să se mute la Berlin*, după ce s'a convins, că mare dreptate aveau bătrânii când ziceau, că: nemo propheta in patria sua! Vészi va face şi în Berlin gazetărie, însă nemţească!

*

Către învăţătorii confesionali pensionaţi din comitatul Hunedoarei. Ni-se trimit spre publicare următoarele: Stimaţi colegi! De oarece recolta anului curent a fost în parte nimicită de elementele naturale (zdrobite de ghiaţă) şi mai mult i-a stricat seceta cea mare ce a durat vara întreagă, din care causă preţul cerealelor s'a urcat, ba chiar şi cu privire la celelalte mijloace de subsistenţă se urcă mereu în mod ameninţător pentru noi cei cu modesta sumă de pensiune ce ni-s'a designat anual, subscrişii ne permitem a vă învita la o consfătuire prealabilă în Deva, centrul comitatului pe ziua de 8/21 Noemvrie a. c., la orele 8 a. m. la şcoala confesională gr. or., ca după consfătuire se compunem şi trimitem o rugare pe care o vor subscrie toţi cei presenţi, prin inspectorul regesc de şcoale la înaltul minister de culte şi instrucţiune publică pentru câte un ajutor preagraţios din fondul de pensiune regnicolar. Va fi consult, ca fiecare să aducă cu sine şi numărul actului sub care s'a pensionat. Orăştie, 17 Octomvrie v. 1907. George *Faraş*, învăţător pens. George *Hossu*, înv. pens.

*

Duel cu moarte. Luni s'au duelat la Lemberg două domnişoare împiegate la o casă de expediţie din Viena. Duelul a avut sfârşit tragic. Una dintre domnişoare cu numele *Reiter* a primit rană gravă la cap şi dusă la spital a murit. Motivul duelului: Amândouă aveau relaţiuni cu un căpitan şi aflând abia zilele acestea că sunt rivale s'au certat întâiu apoi s'au duelat.

*

Orfelinat pentru copiii militarilor! Ministrul de războiu al României generalul Averescu a decis înfiinţarea încă în anul acesta a unui orfelinat în care să se primească copiii militarilor, lipsiţi de mijloace. Ministrul a cerut comandanţilor de garnizoană a-i trimite în cel mai scurt timp tablouri de aceşti orfani militari.

*

La „Fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor", au mai dăruit: Alexandru Predovici, curelar din Râmnic 10 cor., membrii despărţământului Agnita întruniţi la adunarea generală din Bendorf, prin parohul Florian Bologa din Marpod 6 cor. 20 fileri, Vasile Necşa, paroh din Mărtineşti, Nicolae Ban, curelar, notarul Reun. mes. şi Aron Oprean, pantofar din Poiana, fiecare câte 1 cor. şi admiratorul nemuritorului N. Cristea, parohul Nicolae Cado din Pâclişa 10 cor.

*

Marele duce de Toscana bolnav. Din Salzburg se vesteşte că Marele duce de Toscana tatăl aventurioasei contese Montignoso, şi acum soţia cântăreţului Tosseli, e bolnav de moarte. Contesa a plecat la Salzburg ca să se împace cu tatăl ei, dar n'a fost lăsată la curte.

*

Arestarea alor 200 studenţi ruşi. Din Petersburg se anunţă, că la Kazan poliţia a încunjurat universitatea şi a arestat 200 de studenţi, pe motiv că iau parte la mişcări revoluţionare.

Teatru.

Sâmbătă în 2 Noemvrie: *Staatsanwalt Alexander*, dramă, în 4 acte.

Duminecă d. a. *Das Glük im Winkel*, comedie în 3 acte.

Sara: *Der Walzertraum*, operetă în 3 acte.

Emulsiunea lui SCOTT

are o influenţă extraordinară asupra întregului organism, vindecă şi întăreşte plumâna.

Tuse şi răceli,

oricât de vechi şi obstinate ar fi, se vindecă foarte repede prin Emulsiunea lui SCOTT. Chiar şi celor ofticoşi le aduce Emulsiunea lui SCOTT uşurare, bine înţeles, că cura să se poată începe la timp, adeseori chiar deplină şi îndelungată însănătoşare. 1 (276) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50.

De cumpărare în toate farmaciile.

Cărţi şi reviste.

Revista Teologică Nr. 9—10 are următorul cuprins: Dr. Vasile Găina de Dr. N. Bălan. Cultura materială şi cultura formală a preotului de Augustin Hamsea. Religiune şi cultură de Dr. Nicolae Bălan. Din trecutul bisericii române bihorene de Gruia. Creşterea religioasă la noi de Prof. Crăciunescu. Codex Iustinianeus de Dr. At. Marienescu. Predică despre biserică şi familie de Dr. George Popoviciu. Salomea de N. Bălan. Mişcarea literară: Admisibilitatea căsătoriei a doua a preoţilor din punct de vedere dogmatic, canonic şi practic de Dr. V. Găina de db. Cântarea bisericească de T. Popoviciu. Informaţiuni de db şi N. B. Tipicul cultului religios de Cantor.

*

„Luceafărul“ Nr. 19—20, a apărut cu următorul sumar: M. S. Râmniceanu, „Propilee“ artistice. V. Albu, Cântec (poezie). I. Agârbiceanu, Nepotriviri (nuvelă). I. U. Soricu, Cântec (poezie). G. Murnu, Monumente antice din Roma: Forul lui Cezar. Forul lui August. Forul lui Vespasian şi Nerva. Forul lui Traian. I. U. Soricu, Floare târzie (poezie). Virgil Caraivan, Ursul, Leul şi Râsul (poveste). Nic. A. Berindei, Petra. Maria Cunţan, Departe (poezie). I. U. Soricu, Linişte (poezie). D. Nanu, Unei logodnice (poezie). Cronică: Literatura pentru tinerime. Grigorescu. Moravuri. Z. Bârsan şi I. Agârbiceanu. Sărbările meseriaşilor din Sibiiu. Puterea întunerecului. La tribunal. Ştiri. Poşta redacţiei. Ilustraţiuni: Teiul lui Eminescu (din grădina Copoului — Iaşi). Interior de casă din Pianul de sus. Vederi din Roma: Forul roman.

*

Băncile populare din România, cu un adaus informativ, de *Vasile C. Osvadă.* O broşură de 57 pp. în care ni-se dă un tablou al băncilor populare din România, şi anume, despre începutul şi dezvoltarea băncilor, organizaţia, numărul lor, iar la fine face autorul un tablou comparativ în care arată numărul şi starea înfloritoare a băncilor populare săteşti în România, câtă vreme la noi Românii din Ungaria pe această cale nu s'a făcut aproape nimic. Broşura se capătă la Tipografia arhidiecezană în Sibiiu. Preţul 1 cor.

*

Dar de Crăciun. Atragem atenţiunea părinţilor, directorilor şi directoarelor de şcoale asupra colecţiei: *„Biblioteca Copiilor şi a Tinerimii“*, de *A. O. Maior*, din care a apărut acuma volumul al III-lea cu 20 de ilustraţiuni artistice şi cu colaborarea preţioasă a dlor: I. Al. Brătescu-Voineşti, Mihail Sadoveanu, Oct. Goga, Maria Cunţan, I. A. Basarabescu şi A. O. Maior. Volumul frumos şi solid legat se vinde: In Austro-Ungaria: 1 cor. In România şi străinătate: 1 leu 30 bani plus porto 15 bani. Toate trei volumele se pot comanda dela orice librărie românească şi dela *Administraţia revistei „Luceafărul“*. Sibiiu (Nagyszeben).

*

„Albina“, Revistă enciclopedică populară, anul XI Nr. 1 are următorul sumar variat şi bogat: Comitetul, Un cuvânt înainte. — P. Gârboviceanu, Zece ani de viaţă. — I. Kalinderu, Credinţa şi ştiinţa. Haret, Luminarea poporului.... — Pimen al Dunării de jos, Reflexiuni asupra jubileului de 10 ani dela înfiinţarea revistei „Albina“. — Athanasie Râmnic, Două cuvinte despre ţărani. — Al. G. Galeşescu, Bogăţia unei ţări.... — P. Răşcanu, O datorie sfântă. — Sofia Nădejde, Pace şi 'ntre oameni bună 'nvoire. — G. Coşbuc, Piatra trăsnetului. — I. Slavici, O vânătoare cu rost. — C. Fussea, „Albinei“. — C. Banu, Patria. — N. Rădulescu-Niger, „Albinei“. — N. Bibiri, Omagiu din parte-mi revistei „Albina“. — Prf. Dr. Manolescu, Ce învăţătură putem trage din viaţa insectei albina? — Cărţi noi. — St. C. Ioan, Din foloasele învăţământului. — M. Lupescu, Omul fără noroc. — L. Mrejeriu, Indemn către muncitorii români. — C. Armaşu, Cugetări. — Icon. C. Nazarie, Sfântul Ioan Gură de aur. — Mulţumiri. — C. N. Mateescu, Legenda lumânăricii. — General P. V. Năsturel, Radul Şerban Basarab şi Matei Basarab. — P. Dulfu, Pribeagul. — Al. Lepădatu, Lupta dela Năeni. — M. Sadoveanu, Istoria unei pălării. — Soarele punător de foc. — G. P. Salviu, Jubileul „Albinei“, — G. Ionescu, Tipografia dela mânăstirea Znagov. — Fl. Cristescu, Puişorii. — Ir. Popescu, Animalul sănătos. — Dr. V. Oprescu, Despre sănătate. — Dr. C. A. Macri, Cura de struguri şi de must. — P. Volânescu, Către fraţii săteni. — St. Negulescu, Portretele familiei regale. — Em. Gârleanu, Gâza (Schiţă). — S. Teodorescu-Kirileanu, Jocurile la sate. — Maior S. Leonte, Mai multă lumină! — Paul Paşa, Un judeţ fericit. — C. Rădulescu-Codin, Mureş (poezie din popor). — Diacon Raiculescu, Părerea mea. — I. N. Ciocan, Din nevoile săteanului. — C. D. Parepa, Plantele medicinale cari cresc în ţară şi se pot recolta toamna. — V. S. Moga, Ingrijirea găinilor. — Marin M. Ţiculescu, Şapte ani la colnic. — Cronica săptămânii. — Informaţiuni.

Ilustraţiuni: Comitetul unionist din Moldova. — Cuţit de cremene din vremea oamenilor străvechi. — Topor de piatră cu coadă de lemn din vremea oamenilor străvechi. — Locuinţe omeneşti în mijlocul unui lac. — Sf. Ioan Gură de aur. — Mănăstirea Znagovului înainte de restaurare; Biserica dela Znagov cum este astăzi. — Antim Ivireanul. — Constantin Brâncoveanul. — Stema ţării 1700. — Prorocul David după Psaltirea din 1700. — O vită sănătoasă şi bine îngrijită. — La horă. — Micşunele. — Laur. — Angelică.

Gravuri afară de text: In zorii zilei, gravura în colori (coperta), de I. Strâmbulescu. — Dacia, de Costin Petrescu. — Mihaiu Viteazu, de Oscar Obedeanu.

Muzică: Gr. Teodossiu, Două cântece şcolare: I. Clopoţelul, II. Mircea la bătaie.

Apare în Bucureşti, Strada Mântuleasa 9.

Nr. 316 pr. 1907 [309] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului al III-lea învăţătoresc devenit vacant la şcoala confesională gr. or. română din Tilişca, protopresbiteratul Săliştei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salar 600 cor., relul de cuartir 100 cor., relut de lemne 30 cor. şi relut de grădină 20 cor. total 750 cor.

Reflectanţii la acest post îşi vor înainta cererile lor instruite cu documentele prescrise (Atestat de botez, Atestat şcolar, Absolutorul pedagogic, Diploma de învăţător şi eventuale Atestate de serviciu) în terminul deschis subsemnatului oficiu şi totodată se vor prezenta şi în comună în vre-o Dumineca sau sărbătoare spre a se prezenta poporului.

Sălişte, în 8 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral al Săliştei, în conţelegere cu comitetul parohial din Tilişca.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Ad 1009—1907 [310] 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a II-a Sâmbăta-sup. răs. în protopresbiteratul Făgăraş se escrie concurs în senzul rezoluţiunei preaînalte din 25 Septemvrie Nr. 10,690 Bis. în termin de 30 de zile dela ziua de astăzi.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-şi subştearnă cererile la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Făgăraş, având a se prezenta la sfânta biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Făgăraş, în 3 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Făgăraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

AVIZ!

Un băiat se primeşte ca **învăţăcel** la

Stefan Moga
franzelar
[305] 3—6 Str. Trenului 4. **Sibiiu.**

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 30—

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procură

Cuvântări liturgice

de arhimandritul **Nicodem Munteanu**

cu preţul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto.

Nr. 534—1907 [306] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de învăţător ambulant din comunitatea Blăjeni-Criş şi Blăjeni Grosuri, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemnele de lipsă pentru încălzit.

Reflectanţii vor avea a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului. Cel instituit va avea să ţină şcoala de repetiţie, a conduce elevii în fiecare Duminecă şi sărbătoare la sf. biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Petenţii au să aştearnă în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu praxă au să alăture documentele despre serviciul neîntrerupt de până acum.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Brad, 25 Septemvrie 1907.

V. Damian
protopresbiter.

Sz. 3858/1907 [311] 3—3

Faeladási hirdetmény.

Alólirott főszolgabiró irodájában 1907 évi november hó 17 én d. e 9 orakor nyilvános szóbeli árverés utján eladatik Felsőpián község következő bükkfa mennyisége:

1. A „Măgura“ nevü havasi erdejének (D 1 ű. oszt.) 188 7 k. holdján található mintegy 37869 m^3-re becsült, és 2. A „Dealu lungu“ nevü havasi erdejének (D 2 ű. oszt.) 3531 k. holdján található mintegy 55922 m^3-re becsült bükkfát tövön az erdöben.

Kikiáltási ár az egész fatömegre nézve 93789 korona. Bánatpénz a becsárnak 10% a.

A bánatpénzzel és bélyeggel ellátot zárt irásbeli ajánlatok szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Becsáron alúl a fa nem adatik el.

Az árverési feltételek és becslési jegyzék a szászsebesi járási főszolgabiró és m kir. járási erdőgondnokság irodájában a hivatalos orák alatt betekinthetök.

Szászsebes, 1907 október 23-án.

A h. j. főszolgabiró.

„ALBINA“, institut de credit şi econommìi
în Sibiiu
primeşte **depuneri spre fructificare noui:**

1. Cu 4% sub 2000 cor, şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.

Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.

(308) 3—16

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 28—52 apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (2) 41—41

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 115 Sibiiu, Marţi 23 Octomvrie (5 Noemvrie) 1907 Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Măcelul dela Cernova.

Sibiiu, 4 Noemvrie n.

Reputaţiunea ţării noastre, şi de altcum nu tocmai de bun nume, în ce priveşte administraţia. a primit o nouă ştirbitură, în urma nenorocitei întâmplări din comuna slovăcească *Cernova.* Toată lumea vorbeşte de noi, ca despre o ţeară, al cărei loc n'ar mai fi în mijlocul Europei, ci în Asia, ori Africa, undeva printre triburile sălbatice, unde oamenii se omor şi se mănâncă unii pe alţii.

Inzadar se înfrumseţează acum lucrurile şi se caută a se pune vina pe nefericitul popor, care în desperarea sa, în lupta sa pentru apărarea limbei materne, a mers poate mai departe decum trebuia să meargă, pentrucă pata totuşi pe fruntea acelora are să rămână neştearsă, cari *puteau* să evite înfiorătoarea vărsare de sânge.

Chiar adevărat să fie, — ceeace însă nu crede nime, — că preoţii nu pentru sfinţirea bisericei au mers la Cernova, ci pentruca să *liniştească* poporul, fiecare om cu judecata sănătoasă trebue să se întrebe, că de când liniştirea poporului se face cu asistenţă de gendarmi? N'au preoţii arma lor proprie, cea mai puternică şi cea mai sigură, arma *cuvântului*, arma *adevărului*, care învinge totdeauna dacă e bine manuată? Ce trebuinţă a fost deci de gendarmi la acte de împăciuire şi ce trebuinţă a fost de agitarea spiritelor în măsură şi mai mare, când misiunea era să fie *liniştite* spiritele?

Vina cade deci pe preoţii, cari nu iubirea, ci *ura* poporului au căutat să şi-o câştige, în măsură atât de mare, încât la înmormântarea nefericitelor victime poporul nici n'a voit să-i mai primească în comună, ci a înmormântat pe nefericiţii martiri fără ceremonie bisericească, fără preoţi.

Ca să se vadă cum judecă străinătatea asupra acestei triste întâmplări, reproducem din multele vorbiri rostite în reichsrathul dela Viena, (într'un parlament străin), următoarele părţi.

Deputatul ceh *Mazarik* spunea în şedinţa de Miercuri următoarele:

„...Datorinţă avem să spunem la toate ocaziunile, cu cea mai mare francheţă, că aceeace fac Maghiarii cu Slovacii nostri *nu mai e lucru omenesc.* (Aplause şi aprobări vii. Intrerupere: E lucru *unguresc!)* Politica aceasta de maghiarisare nici nu poate fi taxată de simplă furătură, pentrucă naţiunile nemaghiare din Ungaria, nu numai că se demoralisează în toată privinţa, ci se împing şi în privinţă materială spre marginea abisului. Politica aceasta de maghiarisare costă de altcum destule milioane, şi e unul din motivele, că Ungaria se află acum în situaţie rea financiară. Guvernul maghiarisator, nu maghiar (Intreruperi: Guvernul becherilor!) o şi recunoaşte aceasta fără jenă. (Intrerupere: Ba se prezintă cu fruntea ridicată!) Din aceste motive peste tot nu ne putem însufleţi pentru ideea de stat maghiar. Şi dacă sunt de aceia, cari văd în ideia de stat maghiar un imperialism în concepţie mare, trebue să spun, că aceasta e o naivitate politică. Cu satisfacţie este de constatat, că pretutindenea încep să fie înţelese scrierile lui Björnson şi Tolstoi referitoare la Ungaria, şi sunt convins, că procedura de până acuma în contra cutezanţei Maghiarilor încetul cu încetul va avea rezultat“...

Un alt orator ceh, cu numele *Kramarz*, a vorbit apoi următoarele:

„..Noi n'avem motiv să tratăm cu ei (Maghiarii) cu cruţare, şi în privinţa aceasta trebue să mă alătur la toate câte s'au spus aici despre Unguri. Dela locul acesta trebue să aduc mulţămită publică marelui poet norvegian pentru faptul, că cu cuvinte atât de expresive *s'a grăbit să sară în ajutoriul naţionalităţilor asuprite* (Aprobări şi aplause). Tribunalul istoriei şi simţul de dreptate al întregei omenimi sigur că nu permite, ca contele Apponyi să-şi mai poarte atât de sus fruntea. Aceea ce se întâmplă în Ungaria, *denotă nişte stări barbare de lucruri, nu alta* (Aprobări). Avem datorinţă să o spunem aceasta pe faţă, să nu ne temem de nime, şi să nu retăcem din considerare la eventuale urmări aceea ce simţim, şi ce vatămă adânc sentimentele noastre omeneşti. Aceea ce s'a întâmplat la Rosenberg (Cernova e comună vecină cu acest oraş.) *e curat scandal.* Trebue să sperăm, că întreaga Europă civilizată şi toţi aceia cari au simţăminte omeneşti, se vor pune pe partea marelui poet norvegian, şi se poate că aceasta e calea pe care putem să arătăm Ungurilor, că astăzi nu se mai pot lăuda în faţa lumii întregi cu liberalizmul şi cu cavalerizmul lor, şi că în sfârşit întreaga lume a aflat, că ce anume se ascunde în dosul liberalizmului maghiar“.

Aşa vorbesc cei din alte ţări despre noi! Şi întrebăm, e bine, că s'a dat ansă, ca se poată să vorbească astfel?! Credem, că la vorbe aspre ca cele reproduse nu se mai poate răspunde cu vorbe, ci cu fapte, cari să *mulţămească* popoarele nemaghiare din patrie, şi să le pună în poziţia de a le putea combate ele singure, la altă asemenea ocaziune, care însă dee ceriul să nu se mai ivească-

---

Din parlament. In şedinţa de Joi a dietei făcuse propunere deputatul Ugron Gábor, ca şedinţele dietei să se prelungească cu o oară. De atunci dieta n'a mai ţinut şedinţă, din cauza sărbătorilor catolice. In şedinţa de astăzi, Luni, se va vota deci asupra acestei propuneri, şi se va continua discuţia asupra îndemnizării.

„Tocmai tu nu!“ Deputatul slovac *Milan Hodzsa* s'a oferit guvernului să meargă cu alţi colegi la Cernova şi să liniştească poporul, iar ministrul-prezident Wekerle i-a răspuns: „Tocmai tu nu! Nu voesc ca poporul să asculte de tine“. Greşită părere. De cine să asculte poporul, dacă nu de conducătorii săi, de oamenii în cari are încredere? Pe vremea procesului memorandului, zeci de mii de Români se adunaseră la Cluj. şi buna ordine între ei au susţinut-o, nu gendarmii cu baionetele, ci cei ce stăteau pe banca acuzaţilor, conducătorii lor!

O vorbă grea. Când vorbia domnul prim-ministru Wekerle Marţi în dietă, respunzând deputatului *Dr. Mihali*, deputatul naţionalist *Brediceanu* l-a întrerupt cu următoarele cuvinte: „In toate ţările e respectată limba maternă ca limbă de instrucţie în şcoală,“ iar dl primministru i-a răspuns: „Poftească dl deputat şi *meargă în România.*“ Vorbă grea, pe care o gazetă germană din capitală „*Neues Politisches Volksblatt*“ o comentează astfel: „Când ne gândim, că tatăl dlui Wekerle a imigrat în Ungaria din Germania, iar înaintaşii dlui Brediceanu erau de multe secole aici acasă, e lucru fără gust, ca fiiul Neamţului imigrat se arate uşa şi să dee afară din ţară pe Românul înrădăcinat aici. In interesul bunului gust ar trebui să fie Neomaghiarii ceva mai cumpătaţi.“

Cine a graţiat pe memorandişti? In şedinţa de Joi a dietei ungare a vorbit baronul Bánffy, polemisând cu deputatul Beiuşului, Dr. *Vasile Lucaciu*, care vorbise în ziua premergătoare, în contra indemnisării. In firul vorbirii a spus şi aceea baronul Bánffy, că *regretă*, că la timpul său a graţiat pe memorandişti. Deputatul *Dr. Lucaciu*, cel mai aspru pedepsit dintre memorandişti, a luat cuvântul numai decât după Bánffy, în chestie personală, spunându-i baronului, că *graţiarea memorandiştilor* ***n'a venit dela el!*** Mai mulţi deputaţi curioşi au strigat atunci să li-se spună, că *dela cine* a venit deci graţiarea, dar cu răspunsul a rămas dator şi Lucaciu şi Bánffy. In culoare l-au întrebat însă deputaţii pe Bánffy, că cum stă chestia cu graţiarea memorandiştilor, dela cine a venit *iniţiativa*, iar deputatul *Burdia* le-a răspuns, că: „*Dela Sturdza, ministrul-prezident de atunci al României*“. Baronul Bánffy strâns cu uşa a spus atunci următoarele: „E adevărat, că cu Sturdza mă aflam în raporturi bune. In chestii de acestea însă *are câte odată voinţă şi Maiestatea Sa.* Guvernul ori împlineşte dorinţa regelui, ori

FOIŞOARĂ.

Nepotul răsfăţat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Şt. Şuluţu, prelucrată de T. V. Păcăţian.

(Urmare.)

SCENA 11.

Cei de sus şi *Dora.*

Dora: (Întră cu grăbire, şi se opreşte în loc minunându-se.) Aoleo, mamă, da ce-i aici?

Doamna Anica: (Încremenită.) Dora? M'au înşelat! Leşinez, bărbate, leşinez! (Cade pe scaun.)

Mărioara: Eu sunt nevinovată! Zău nevinovată! (Se ridică şi fuge în camera Dorei.)

Somnulescu: Frumoasă treabă! Dora în duplu!

Dora: Afară plouă de toarnă, şi eu trebue să caut pisica!

Doamna Anica: Stau ca înlemnită. Nu ştiu ce să fac şi ce să zic!

Somnulescu: Eu am gătat. Le-am dat binecuvântarea şi comedia e finită.

Dora: Chiar comedia. Dar ce va să zică asta?

Doamna Anica: (Către Iancu.) Mişelule! Ticălosule!

Iancu: (O întrerupe.) Ursule!

Doamna Anica: ...Da, ursule! Ce blăstămăţie e aceasta iarăş dela tine?

Iancu: Iubită mătuşă! Dumneata m'ai binecuvântat. Alta nu mai cer dela dumneata!

Doamna Anica: Crezi tu că eu sunt proasta ta să-ţi las ţie şi miresei tale voalul acesta scump?

Dora: Ce? Mărioara a primit un voal atât de preţios?

Iancu: Bine, ia-ţi voalul îndărăt, şi dă-mi mie pe Mărioara.

Doamna Anica: Uită, asta e mireasa ta (şi arată pe Dora) iar sărântoaca îşi va primì pedeapsa pentru fapta ei. (Se duce după Mărioara.)

Iancu: Nu înzadar tună, dar acum în curând va şi fulgerà. Să pun în aplicare magnetul, ca să prindă fulgerul. (Se duce după doamna Anica.)

Dora: Tată dragă, nu înţeleg nimica din întreaga treabă.

Somnulescu: Nici eu, fiica mea!

Dora: Dar eu aş vrea să ştiu ce s'a întâmplat? Trebue să ştiu. Dumneata te dù în grădină şi prinde pisica. S'a urcat sus în arborul cel mare. (Iese şi ea.)

Somnulescu: Mă duc. Cum să nu mă duc? Tu însăţi eşti pisică. Şi dacă toate v'aţi suì în pomul cel mare, tot nu m'aş duce să vă dau jos din el. (Afară alte tunete). Tună mereu şi plouă de toarnă. Cea mai bună vreme de dormit. Ce invenţie bună a Creatorului e şi somnul acesta! Mă rămăşesc, că e invenţie făcută anume pentru oameni năcăjiţi, ca şi mine. (Se aşază în scaun şi adoarme. Fereastra rămâne deschisă. Afară tună. Somnulescu se cutremură, dar adoarme de nou).

(Cortina cade.)

ACTUL III.

SCENA 1.

(*Somnulescu* doarme. *Doamna Anica* scoate pe *Iancu* de spate din camera Dorei.)

Doamna Anica: Afară! Afară ticălosule! Aici nu mai ai ce căutà.

Iancu: Că nici nu mai caut nimica! Ce căutam am aflat.

Doamna Anica: Ce ai aflat mişelule?

Iancu: Fata pe care o iubesc şi care mă iubeşte.

Doamna Anica: Pe bani poţi aflà fete proaste ori şi unde!

Iancu: Nu ţi-e ruşine mătuşă? Crezi dumneata, că dragostea se vinde cu cotul, ori cu chilogramul?

Doamna Anica: Ţine-ţi pentru tine înţelepciunea. Eu n'am lipsă de ea. Eu ştiu, că interesul e roata care pune lumea în mişcare.

Iancu: Prin urmare, roata trebue să fie de aur.

Doamna Anica: Da, dupăce numai aurul reprezintă valoarea cea adevărată.

Iancu: Dar vârtutea? Dar amorul?

Doamna Anica: Toate se dau pe bani. Dacă crezi, că Mărioara te iubeşte, eşti nebun de legat. Banii tăi îi voeşte, nu pe tine!

Iancu: Foarte bine!

Doamna Anica: Tu ştì că e săracă.

Iancu: Dar frumoasă şi plăcută.

Doamna Anica: O ţin numai din graţie la mine.

pleacă". Şi fiindcă guvernul lui Bánffy, *n'a plecat*, ştim deci de unde a venit iniţiativa graţierii memorandiştilor. Şi totuşi mai cutează să spună baronul *Bánffy* că-i *pare rău* că i-a graţiat, când singur recunoaşte că i-a graţiat *la poruncă*?

Centenariul Sf. Ioan Gură de Aur.

Propunerea făcută de Preasfinţitul Arhiereu *Sofronie Craioveanul* în sinodul din Bucureşti, pentru serbarea centenariului al 15-lea dela moartea marelui patriarh al Constantinopolei *Ioan Chrisostom* (Gură de Aur) a fost următoarea:

Inalt Preasfinţite Stăpâne! In ziua de 14 Septemvrie anul acesta, s'a împlinit a 15-a sută de ani, de când a trecut din aceste vremelnice la cele vecinice Sf. Sfinţit părintele nostru *Ioan Chrisostom*, marele patriarh al Constantinopolei, neîntrecutul orator bisericesc, vestitul dascăl al dreptei credinţe şi alcătuitorul liturghiei după ale cărei reguli, noi, răsăritenii, aducem zilnic jertfa cea fără de sânge. Un asemenea fericit prilej de praznic cum este acesta al marelui arhiereu al bisericei lui Isus Christos, întâmplându-se rar, credem că se cuvine să-l sărbătorim cu toţii, cu bucurie şi cu entusiasmul vrednic de cinstea cuvenită marelui episcop şi dascăl al bisericii.

Aud că Apusenii chiar au şi luat măsuri spre a sărbători acest fericit centenar.

S'ar cuveni, de sigur, ca cu acest prilej să se tipărească în româneşte, într'o ediţie festivă, întreaga operă a marelui nostru Ierarch, dar alţii mai vrednici decât mine ar lua fără îndoială iniţiativa acestei monumentale publicaţiuni, iar eu smeritul Arhiereu în puterea darului ce cu nevrednicie sunt învestit şi a calităţii de membru al acestui sfinţit Sinod, convins fiind că nu trebue să treacă această serbare neobservată în biserica Răsăritului din România, pe care Sf. Chrisostom a împodobit-o cu meritele şi cu talentul său, mă mărginesc a face următoarele propuneri:

1. Biserica ortodoxă română va serba în ziua *30 Ianuarie 1908* al 15-lea centenar al Sf. Chrisostom.

2. I. P. S. S. Mitropolit al Ungro-Vlahiei în calitatea sa de primat al României şi prezident al Sf. Sinod va comunica despre această serbare tuturor bisericilor ortodoxe prin irinice scrisori şi poporului român drept credincios printr'o enciclică a sa.

3. In ziua de 30 Ianuarie 1908 se va săvârşi sf. Liturghie în sobor în toate bisericile din ţară, fiind faţă ctitorii locali şi epitropii.

4. La sf. Episcopii liturghia se va săvârşi de către P. P. S. S. Chiriarchi, în sobor cu prea cucernicii protoerei obligaţi fiind protoereii a veni în aceea zi neapărat la episcopie.

5. La sf. Metropolie din Bucureşti şi Iaşi liturghia se va săvârşi de către Inalt Preasfinţiile lor Mitropoliţii, asistaţi de arhiereii titulari din întreaga lor provincie mitropolitană, şi de prea cucernicii protoerei ai Eparhiei, asemenea fiind obligaţi a veni la reşedinţa mitropolitană, atât P. S. arhiereii titulari, cât şi prea cucernicii protoerei.

6. In toate bisericile din Regat proistosul va ţinea o predică ocazională, lăudând faptele şi preaslăvind meritele marelui ierarch ce se sărbătoreşte şi

7. Mitropoliiile, episcopiile şi epitropiile vor învita autorităţile civile şi militare să binevoiască a lua parte la acest duhovnicesc praznic.

† Archiereul Sofronie Craioveanul.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Cetăţii-de-peatră.

(Fine.)

La apelul nominal se constată, că din 31 parohi sunt presenţi 22, iar 9 absenţi şi anume: Gavriil Vaida, Berinţa, I. Perhaiţa, Dobric, Alexandru Ciocaş, Făureşti, Teodor Şovrea, Fânaţă, Aurel Greblea, Leschia, Atanasiu Cândea, Peteritea, Stefan Danciu, Trestia, Teodor Buda, Ungureni şi Augustin Herman, Văleni, cari afară de preotul Ioan Perhaiţa, care nu şi-a presentat scuza, se scuză. S'au mai presentat încă la conferenţa noastră şi preoţii Petru Both din Săcătură, tractul Dejului şi Ioan Roman din Stârci, tractul Ungurașului.

Constatate acestea, să constitue biroul în modul următor: notar Nicolae German din Rohia, iar bărbaţi de încredere pentru verificarea procesului verbal preoţii: Alexandru Perhaiţa din Libotin şi Ioan Herman din Rogoz.

Prezidentul presentă, iar notarul ceteşte „Cercularul consistorial", prin care se aproabă conclusele luate în conferenţa trecută, precum şi alte cerculare.

Prezidentul ceteşte raportul despre activitatea sa şi despre resultatele obţinute, pe basa căruia face mai multe propuneri de mare folos.

Fiecare preot îşi ceteşte raportul său despre punerea în aplicare a concluselor luate în conferenţele anterioare şi se constată, că din 31 preoţi numai 14 au presentat rapoarte în scris.

Se încinge apoi discuţie asupra serviciului divin şi a predicei şi se constată, că serviciul divin a fost oficiat corect, iar predica rostită de prezident, deşi improvisată a fost cu neputinţă ca să nu stârnească în ascultători simţul de milostenie despre care s'a predicat, predată fiind cu o rară demnitate oratorică.

Protopresbiterul într'o conferenţă liberă dă preoţimei unele indigitări la conducerea registrelor de contabilitate necesare la compunerea raţiociniului parohial. Prezentând totodată şi un „Plan cronologic" despre împlinirea datorinţelor oficiale aparţinătoare oficiului parohial, să decide tipărirea lui.

La propunerea protopresbiterului-prezident se aduce următorul conclus:

In fiecare parohie să se înfiinţeze fonduri bisericeşti, iar unde sunt să se sporească din următoarele venite:

a) venitele cari există azi să se administreze corect, ca în fiecare an suportându-se toate spesele să se adaogă oarecare prisos la fondul bisericesc;

b) venitul unui disc purtat separat la sărbători mari, se constitue baza unui fond parohial;

c) în toată toamna epitropii umblând din casă în casă se colecteze oferte benevole dela credincioşii nostri, fie în bani ori în bucate de orice fel;

d) lăsăminte dela oameni evlavioşi fără prunci şi alte donaţiuni;

e) unele taxe mai mici dela cununii, botezuri, înmormântări şi alte momente mai însemnate din viaţa poporului.

Se alege apoi o comisiune pentruca la conferenţa viitoare să presente un conspect, că ce fel de cărţi ar fi corăspunzătoare pentru bibliotecile parohiale, constătătoare din protopresbiterul tractual şi preoţii Stefan Gheţe, Nicolae Gherman şi George Gheţe.

La propunerea preotului G. Paşca se anunţă ca conclus: Fiecare paroh e dator a raporta în scris, că ce fel de sărbători mai prăznueşte poporul în parohia sa afară de cele prescrise de biserică.

Conferenţa îşi exprimă prin sculare condolenţa faţă de membrii răposaţi Pavel Perhaiţa şi Ioan Bodea.

La învitarea parohului Ioan Roman se decide: conferenţa anului viitor se va ţinea în parohia Vima-mică.

Eshauriată fiind ordinea de zi, prezidentul prin cuvinte alese mai pune încă odată la inima preoţimei cele decise în conferenţă şi mulţămind preoţimei pentru interesul arătat la obiectele pertractate, încheie şedinţa.

Cu satisfacţiune sufletească pătrunşi fiind de însemnătatea zilei şi cu deosebire când provedinţa divină ne-a trimis în mijlocul nostru un şef tractual, care cu trup cu suflet munceşte neîntrerupt la prosperarea şi înaintarea bisericii şi şcoalei noastre din acest tract încredinţat dânsului spre conducere, ne-am depărtat cu toţii, ca aplicând cele experiate în această conferenţă să sporim în cele bune şi folositoare spre a bisericii mărire şi a neamului înflorire.

N. Gherman
not.

*

— Conferenţa preoţească din tractul Ilia. —

— 28 Octomvrie n.

Conferenţa preoţească din tractul Ilia în anul curent s'a ţinut în parohia *Câmpuri-Surduc* la 11/24 Octomvrie.

Credincioşii acestei parohii au avut o zi de bucurie şi de sărbătoare în această zi, văzând în mijlocul lor pentru primaoară o corporaţiune atât de aleasă — fiind aproape toţi preoţii tractului prezenţi, îmbrăcaţi în inpunătoarele vestminte preoţeşti. Ca oaspeţi amintesc pe preotul Sofroniu Olariu din Tisa, Emanuil Suiaga din Lăpuşnic, cu doamna Avram Budoiu, învăţ., cu doamna, învăţătorii G. Furdui din Gurasada, I. Olariu din Gothatea, etc.

Serviciul divin s'a început la oarele 7 a. m. oficiind preotul locului Ioan Budoiu şi preotul Ioanichiu Luch din Cărzămăneşti, iar răspunsurile liturgice le-a dat corul local sub conducerea înv. loc. Suciu.

La sfârşitul liturgiei se face parastas de către preoţii celebranţi în frunte cu protopresb. tract. *George Oprea* pentru odihna sufletelor Arhiereilor *Andreiu* şi *Miron* şi a marilor binefăcători *Gozsdu* şi *Andronic*, pentru preoţii repausaţi ai tractului şi pentru titorii şi binefăcătorii bisericei locale.

Inainte de parastas preotul Budoiu îşi rosteşte predicea, în care tractează despre munca cinstită a credincioşilor săi în decurs de zece ani, arătând ce poate face un popor silitor şi iubitor de muncă trăind în bună înţelegere unii cu alţii, ascultând de poruncile lui Dzeu şi bunele sfaturi părinteşti ale păstorului lor sufletesc. La sfârşitul serviciului se cetesc şi molitvele usitate la timp de secetă, cari au fost ascultate în genunchi de toţi preoţii azistenţi şi de popor.

După invocarea Duhului sfânt ne depărtăm cu toţii la casele parohiale, unde la orele 10 şi jumătate protopresb. tractual, arătând scopul conferenţelor preoţeşti, prin o cuvântare scurtă, dar bogată în idei, declară şedinţa de deschisă, iar toţi preoţii erump în esclamări de „să trăiască", la adresa prezidiului.

Se constitue conferenţa, alegându-se de notar preotul I. Laslo, iar ca membrii verificători preoţii: Ioanichiu Oprean şi E. Micle.

Se ceteşte apelul nominal şi se constată, că sunt toţi preoţii prezenţi, afară de trei, şi anume: Toma Tămaş, George Ţeposu şi Iosif Oprean. Pe preotul Toma Tămaş, aflând conferenţa motivele acceptabile îl scuză, ceilalţi însă, încât nici ulterior nu şi-ar justifica absenţa, se hotărăşte a se pedepsi cu câte 10 coroane, în favorul fondului protopresbiteral.

Se dă cetire mai multor ordinaţiuni conzistoriale. Cu privire la ordinul care priveşte plătirea restanţelor sidoxiei şi a fondului de penziune arhid. se încinge o discuţie animată. La discuţie iau parte preoţii: Albani, Iacob, Ioanichiu Oprean, Motora şi Chirciu. Albani e de părerea, ca restanţa sidoxiei şi a fond. de penziune arhid. să se descrie, că fiind poporul — în urma anilor neroditori — nespus de sărac, nu e în stare să le plătească, şi aceasta încasare cu forţa ar naşte numai resenz şi amărăciune la poporul, care veacuri întregi a ţinut cu sfinţenie la legea strămoşească şi la maica lui biserică. Ioanichiu Oprean e de părerea, ca restanţa de până aci să se şteargă cu totul, iar de aci înainte să se încaseze regulat. Chirciu zice, că conferenţa preoţească nu poate hotărî în astfel de chestii, ci e de părerea, ca cu toţii să înaintăm în chestia aceasta o rugare la Preaven. Consistor şi roagă pe domnul protopresbiter a ne sta într'ajutor. Se primeşte propunerea.

Urmează discuţiunea şi critica asupra modului cum a fost oficiat serviciul divin şi cum a fost rostită predica. La punctul prim iau parte la discuţiune preoţii: Laslo, Albani, Ioanichiu Oprean, Motora şi Iacob, şi fac unele observări cu cea mai mare bunăvoinţă, iar primul mai adaogă, că în privinţa serviciului divin să ne acomodăm usului practicat în catedrală. La punctul doi, la predică iau parte la discuţiune preoţii: Albani, I. Oprean şi Motora. Al-

---

Iancu: Dar îi şi faci imputări pentru această graţie, în fiecare zi.

Doamna Anica: Tatăl ei a luat o femee săracă de soţie, şi când s'a dus la răsboiu a lăsat soţia şi copila în grija mea şi pe capul meu.

Iancu: Şi din graţie, soţiei i-aţi dat loc în cripta familiară.

Doamna Anica: Copila ne-a rămas pe cap, iar tatăl ei rătăceşte prin lume. Aud că e maior. Adevărat, că onoarea militară e lucru frumos, dar nu te saturi din ea.

Iancu: De multe-ori însă pentru onoare omul uită mâncarea şi beutura.

Doamna Anica: Pe scurt nepoate, din planul tău nu se va alege nimica. Dimineaţă trimit pe Mărioara undeva, unde ştiu că se va desmeteci. Iar tu încă în sara aceasta vei fi mirele fetei mele, ori apoi testamentul tatălui tău... mă înţălegi? (Vrea să iasă.)

Iancu: Un cuvânt încă, iubită mătuşă. Vreai să alungi pe Mărioara dela casă?

Doamna Anica: Da!

Iancu: Şi unde-o trimiţi?

Doamna Anica: Crezi tu, că eu sunt proastă să-ţi comunic secretele mele? Ai fi în stare s'o urmăreşti! Dar locul tău e la picioarele Dorei. Pe Mărioara de mâne încolo nu o mai vezi! (Iase.)

SCENA 2.

Iancu: Crezi? Aşa crezi dumneata mătuşă? Dar faci socoteala fără crâşmar. Va să zică, mâne dimineaţă. Multă vreme nu e de perdut. Am să fug încă azi cu Mărioara, dacă se va învoì. De-aş puteà să o întâlnesc şi să vorbesc cu ea neobservat de nime. Să-i spun primejdia care o ameninţă... Ah, am aflat! Întâiu să scap de unchiul. (Se apropie de Somnulescu şi strigă.) Unchiule! Unchiule!

Somnulescu: (Deşteptându-se.) Ce e? Ce s'a întâmplat?

Iancu: A trăsnit!

Somnulescu: Unde nepoate?

Iancu: In casă!

Somnulescu: In nevasta mea?

Iancu: Arde casa! E în flacări!

Somnulescu: Vai de mine! Să fugim.

Iancu: Dar treptele ard deja. Pe ele nu putem fugì.

Somnulescu: Atunci ce să facem ca să ne salvăm viaţa?

Iancu: Să fugim pe fereastră. Dar iute, că se simte deja fumul.

Somnulescu: Bine zici, se simte fumul.

Iancu: Grăbeşte deci.

Somnulescu: Dar îmi voiu rupe grumazul.

Iancu: Nu crede. Aici sub fereastră e un pom, te opreşti în crengile lui.

Somnulescu: Dar îi rup crengile şi ce zice muerea?

Iancu: Ei, comedia dracului, doar mai bucuros va suporta mătuşa dauna făcută în cregile pomului, decât în viaţa dumnitale unchiule?

Somnulescu: E 'ntrebare!

Iancu: Va să zică, vreai să arzi, să te faci scrum? Bine, eu mă duc!

Somnulescu: Nu, nu vreau să ard. Ajută-mi să scap!

Iancu: Sue-te iute pe scaunul acesta! Aşa! Nu simţeşti fumul?

Somnulescu: Ba da, mă usturā la ochi!

Iancu: Scoate acum piciorul drept pe fereastră, aşa, acum şi cel stâng, aşa, prinde-te acum cu mânile de lemnul ferestrii şi te slobozi încet în jos. Incet, încet!...

Somnulescu: (Din afară.) Unde eşti nepoate?

Iancu: Aici în casă, unchiule! Vreau să mai scap din gura focului ce se poate, apoi sar după dumneata.

Somnulescu: Eu să sar jos?

Iancu: Negreşit, şi încă iute, că flacăra a întrat pe uşă.

Somnulescu: In numele Domnului! (Se aude cum cade).

Iancu: (Se uită pe fereastră. Somnulescu se tângueşte.) S'a lovit cam rău bietul unchiu. Dar n'am ce-i face. Am scăpat de el. Până se va reîntoarce pe trepte în casă, eu pot să le isprăvesc toate cu Mărioara. (Se apropie de odaia ei.)

SCENA 3.

(*Doamna Anica* întră pe uşa din dreapta.)

Doamna Anica: Unde mergi, nepoate?

Iancu: (Aparte.) Dar pe asta cine dracu o aduce aici tocmai acum? (Tare.) Plecasem la dumneata, mătuşă dragă, să-ţi cer ajutorul.

Doamna Anica: Ce ajutor?

Iancu: Nu ştì nimica? Bietul unchiu a înnebunit!

Doamna Anica: Vai de mine! Bărbatul meu?

Iancu: Da, bărbatul dumnitale! Inchipueşte-ţi, mi-a ţinut o lecţie lungă despre curaj, şi la urmă apostrofându-mă că sunt laş ca un iepure, a ţinut să-mi arete cum e omul curajios. A sărit pe fereastră în grădină!

Doamna Anica: Imi vine să cred că tu ai nebunit nepoate!

Iancu: Dacă nu crezi, uită-te pe fereastră în grădină şi vei vedeà pe unchiul schiopătând, iar crengile pomului de sub fereastră rupte!

Doamna Anica: (Se uită pe fereastră. Bine zici, şi încă pomul cel mai frumos din grădina mea. (Strigă.) Timotei! Timotei! Domnule Timotei Sebastian Somnulescu! Vai, n'aude şi nu vede bărbatul meu. Dumnezeule sfinte. N'a fost el şi până acuma destul de prost. A trebuit să mai şi nebunească? (Iese afară).

Iancu: Scăpai şi de strigoaica asta. Acum la lucru. (Vrea să între în camera Mărioarei.)

(Va urma.)

bani zice, că predica fiind tractată din punct de vedere al impejurărilor locale e foarte succeasă şi propune predicatorului laudă protocolară. Se primeşte. In fine dl protopresb. — dând unile desluşiri — constată, că pe lângă unele mici observări — făcute de antevorbitori — serviciul divin a fost oficiat corect, iar predica succeasă.

Urmează la ordinea zilei cetirea raportului referentului însărcinat cu cenzurarea rapoartelor întrate dela parohi asupra resultatelor aplicării concluzelor conferenţei anterioare. Dl protopresb. aduce la cunoştinţa conferenţei, că n'au întrat rapoartele dela toţi preoţii, ear conferenţa hotăreşte, ca cei ce până în casul de faţă nu le-au înaintat, în decurs de 7 zile au să le înainteze:

Referentul Longhiu Popa începe cu referada raportului întrat dela preotul I. Budoiu. Il laudă pentru osteneala cea mare, pentru bunul tact şi abnegaţiunea, cu care a lucrat pentru bunăstarea şi ridicarea credincioşilor săi. Neputând referentul din causa scurţimii timpului — să refereze şi despre celelalte rapoarte întrate, conferenţa alege o comisiune de 3 membri în persoana preoţilor: Ioan Budoiu, I. Luch şi R. Iacob, ca să refereze la conferenţa viitoare despre rapoartele rămase nereferate.

Se visitează cancelaria şi arhiva parohială, carea s'a aflat în cea mai deplină ordine şi curăţenie, încât poate servi drept model.

Apropiindu-se oara 1, şedinţa se ridică pentru de a fi continuată la oarele 2 şi jum., ne fiind eshauriate toate punctele din program. La învitarea preotului local I. Budoiu preoţii se întrunesc la bogata masă a acestuia şi cu mult gust aranjată din partea doamnei preotese.

Aci se începe veselia şi toastele. Şirul l-a început Prea On. domn protopresbiter toastând pentru îndelunga viaţă a bunului nostru Arhipăstor, Exel. Sa Arhiep. şi Metropolitul *Ioan* iniţiatorul conferenţelor preoţeşti.

Mai toastează preotul Chirciu pentru doamna preoteasă şi femeea română, Albani pentru popor şi parohul locului, preotul Budoiu pentru domnul protopresbiter şi subscrisul pentru cor şi dirigentul Suciu.

La oarele 2 şi jumătate şedinţa se continuă.

Urmează cetirea temei: „Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională, a cărei director este: şi cauzele cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar“ lucrată de capelanul par.: Aurel Crişan.

Ioachim Oprean ia cuvântul şi zice, că tema o află destul de succeasă, dar i-ar fi plăcut, ca prelegătorul să o fi tractat şi din punct de vedere al datorinţelor preotului, ca director şcolar faţă de *noua lege.* Mai vorbesc preoţii: Laslo, Chirciu şi prelegătorul zicând, că n'a putut fi tractată şi cu privire la noua lege, până ce n'avem indigitările necesare şi până ce nu se va exprima în privinţa aceasta mai întâiu forul nostru suprem, Venerab. Consistor arhidiec.

Conferinţa decide, ca prelegătorul să o tracteze şi cu privire la legea nouă în conferenţa proximă.

Preoţii: I. Oprean şi Chirciu propun ca pe viitor disertaţiunile să se dee spre cenzurare unei comisiuni de 3 membrii, iar disertaţiunile să se înainteze cel puţin cu 4 săptămâni înainte de ţinerea conferinţei la presidiu, care deodată cu circularul pentru convocarea conferenţei să le trimită apoi comisiunei. In comisiune se aleg preoţii: Miron Oprean, Chirciu şi Albani. Se primeşte.

Preotul Iacob cere unele deslușiri, că ce e de făcut şi cum are să urmeze preotul ca director şcolar în faţa nouei legi şcolare. Răspunde părintele protopresb., că până ce nu vin inviaţiunile necesare dela Ven. Cons. arhid. să urmăm fiecare calea cea mai bună şi să sfătuim poporul şi mai ales comitetul parohial, ca să ţină cu tărie şi sfinţenie la şcoala confesională în aceste timpuri critice.

Să stabileşte, ca loc pentru ţinerea conferenţei proxime, comuna *Zam.*

Fiind ordinea de zi exhauriată, prezidentul prin cuvinte alese —, punând la suflet preoţimii, ca să fie cu ochii în patru în faţa timpului viforos — şi mulţămind tuturora pentru participare, încheie şedinţa.

Ear noi mulţămind Tatălui ceresc pentru toate câte ni-lea dat întăriţi în credinţa strămoşească, în dragostea faţă de neam, biserică şi şcoală şi în speranţa unui viitor mai senin ne-am depărtat la ale noastre, ducând cu noi cele mai bune impresiuni ale acestei rare sărbători.

I. L. Lia.

Dela sate.

Insoţire de credit sistem Raiffaisen în Agârbiciu.

— 28 Octomvrie n.

In anul acesta în com. Agârbiciu s'a înfiinţat o bancă poporală sub firma „Institut de credit în Egerbegy“. Lipsa acestei bănci era de mult simţită, căci dupăcum vedem, spiritul negustoriei începe să cuprindă tot mai mult poporul nostru — aşa şi pe Agârbiceni, şi astfel lipsa banului era netăgăduită, unora pentru a extrage împrumuturi, altora pentru a avea un loc sigur unde să-şi poată aduce cu mulţămire fructul ostenelelor lor. Precum în general aşa şi aici administraţia politică aşa întocmise lucrurile, de fraţii noştri români peste vre-o 50 ani ar fi ajuns iarăşi „slugi la stăpâni“, căci orice împrumuturi făceau nu se adresau unei bănci româneşti, ci la banca locală săsească, care acorda împrumuturi pentru 9%.

Când însă era vorba ca Românul să cumpere vre-o moşie sau altceva, prin care cerea să-şi asigure posiţia materială, nu erau bani. Starea tristă în care erau aruncaţi Românii o observă de mult învăţătorul Elia Câmpean. Dânsul aştepta numai momentul potrivit de a putea înfiinţa o astfel de societate care se concentreze pe toţi Românii la olaltă, şi care să le fie stâlp puternic în casuri de lipsă. Ideea era plămădită, se aştepta numai omul care să ducă în îndeplinire aceastâ grea problemă.

Aşteptare zadarnică. Văzând deci învăţătorul Câmpean, că pentru Românii din comuna sa natală stările nu vor lua o întoarcere mai favorabilă, ci din contră mai rea şi mai apăsătoare, se apucă el de lucru şi cearcă a duce singur în îndeplinire această grea, dar salvatoare problemă.

Ţinu poporului o conferenţă prin care le arăta folosul unei bănci sistem Raiffeisen. Dintre cei presenţi se înscriseră 28 de persoane, anume: Elia Câmpean, înv. gr. cat., Miron Racoţa, înv. gr. ort., Ioan Cărămidar, cârcimar, D. Barză, primar com., Nicolae Boar Raicu, tutor orf., Dum. Mihaiu, măestru lemnar, Nicolae Baciu, Nicolae Băcilă, Ioan Bârză, D. Boar Precup, Gligor Boar, Ioan Boar a Frâuani, Ilie Câmpean sen., Ioan Chisăliţă, Gligor Cloţan, Nicolae Cloţan, Dum. Dopp, morar, Stefan Dopp, Chirion Făgeţan, Dum. Lupp, Ioan Lupp jun., Nicolae Lupp Ioanăş, Vasile Lupp, I. Mara, Ioan Mihaiu, propr. de moară, Teodor Oltean, Ioan Purea, Nicolae Suciu. Având înscrişi pe acesti vrednici Români, înv. Câmpean se adresă celui mai apropiat institut românesc de bani „Racoţana“ întrebând, că la casul înfiinţării însoţirei deschidele-va barem primul cont-curent, căci cea dintâiu piedecă la înfiinţerea acestei bănci e lipsa unei centrale. Lipsa aceasta ar trebui cât mai curând înlăturată prin formarea unei centrale şi atunci cu siguranţă pot spune, că băncile poporale vor fi cu mult mai spornice.

Personalul „Racoţanei“ şi în special dl medic şi directorul băncii Nicolae *Racoţa* a primit cu bucurie ideea înfiinţării acestei însoţiri, promiţând tot ajutorul posibil. Tot aşa şi dl Ioan Nistor, compt. la „Racoţana“ ne a promis ajutorul său la conducerea comptabilităţii, precum şi dl cassar Ittu. Incă în aceea zi dl Nicolae Racoţa s'a adresat comitetului Reuniunei de agricultură din cottul Sibiiului şi în special dlui Victor Tordăşianu, ases. consistorial şi secretarul reuniunii, pentru pregătirea actelor. Acesta a primit lucrarea actelor aproape gratuit, pentru care faptă îi aducem şi pe calea aceasta adâncă mulţămită.

Astfel cei 28 inşi în 25 Martie s'au constituit în următorul mod: în direcţiune înv. Elia Câmpean, prezident, D. Bârză, vicepreşedent, membri în direcţiune Nicolae Boar Raicu, Chirion Făgeţan şi Ioan Boar a Frâuani. In comitetul de supraveghere: Stefan Dopp, prezident, învăţăt. Miron Racoţa, vicepreşedent, iar membrii Nicolae Lupp Ioanăş, Dum. Boar Precup, Gligor Boar, Nicolae Băcilă, Ioan Mihai, Dum. Dopp şi Ioan Chisăliţă. De cassar s'a ales deşteptul tinăr Dum. Mihaiu. In 18 Aprilie tribunalul din Ibaşfalău a aprobat statutele însoţirei. In 9 Iunie s'a început activitatea, iar spre durerea noastră în 30 Iunie a desfiinţat-o, dar nu tribunalul, ci comisarul ministerial, conducător de firme, pentru cuvintele din firmă *bejegyzet társaság*, spunând, că aceasta iar compromite peste hotară. Afară de acestea mai cerea, că cuvântul *alaptőke* să se înlocuiască cu *üzlettőke* punând termin, ca în timp de 30 zile să fie anunţată o nouă firmă. Poate că gândul le-a fost să ne împrăştie, dar nu le-a succes. In 21 Iulie s'au constituit de nou şi numărul membrilor s'a mai înmulţit cu 6, anume: Vasile Cloţan, Vasile Făgeţan, Cost. Borbel, Nicolae Lupp Dopp, Ioan Lupp, înv. gr. cat. şi Ioana Mitrea. In 29 Iulie actele din nou au fost aprobate şi activitatea iarăşi a reînceput în 11 August. De atunci însoţirea merge crescând. Membri sunt aproape 50, prin ce se dovedeşte că Românii încep a pricepe rostul acestei frumoase şi folositoare însoţiri. Se zice, că numai aceea mai stau cam dârji cari sunt cuprinşi de dragostea străinilor. Sperăm însă, că şi acestia se vor întoarce. Dzeu să-i aducă în pace. Pentru sprijinul dat noua din partea dlor Victor Tordăşianu, Nicolae Racoţa şi Ioan Nistor li-s'au exprimat mulţămite călduroase din partea însoţirei.

Iar vouă iubiţi fraţi Români, vă dau sfatul, ca fiecare în conţelegere cu consătenii vostri să înfiinţaţi astfel de însoţiri şi veţi vedea cu ochii binele ce vi-l aduc.

I—că.

Convocare.

On. preoţime din tractul *Mercurii* e convocată prin aceasta la conferinţă pe zilele 1 şi 2 Novembre v. a. c. în comuna *Poiana.*

Programa lucrărilor:

1. Serviciul divin oficiat de preoţii: Ioan Şerb, Basiliu Necşa, Stefan Medeşan, Ilie Pop, Ioan Dăian şi Ştefan Morariu. Predica despre „urmările neînţelegerilor în popor“ o va ţinea preotul Bas. Necşa.
2. Deschiderea conferenţei prin prot. A. S. Păcurariu.
3. Constituirea conferinţei.
4. Discuţiune asupra serviciului divin şi a predicei.
5. Comunicarea rezoluţiunei consistoriale privitoare la ultima conferenţă.
6. Tema: „Cari sunt datorinţele preotului ca director şcolar faţă de şcoală între împrejurările actuale“, elaborată de toti preoţii din tract.
7. Rapoarte în scris ale preoţilor despre succesele combaterei moravurilor rele în popor, şi despre alte progrese în parohie în restimpul de 5 ani din urmă.
8. Eventuale propuneri.
9. Inchiderea conferenţei.

Absentarea preoţilor dela şedinţe formează delict disciplinar.

Mercurea, 19 Octomvrie 1907.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

NOUTĂŢI.

Condamnat. Pentru un articol publicat în „Tribuna“ din Arad, a stat dl *Dr. Dim. Lascu* Joi în faţa curţii cu juraţi din Oradea-mare, care l-a declarat vinovat, iar tribunalul l-a pedepsit cu şase luni temniţă de stat şi 500 coroane amendă în bani.

*

Gregore Ventura e cel mai vechiu gazetar în România. Sindicatul ziariştilor din Bucureşti a decis se aranjeze un banchet în onoarea acestui decan al presei române din regatul român. Se va da în 4 Noemvrie v. Va fi şi representaţie de gală la teatru.

*

Statua lui L. Catargiu, marele patriot şi bărbat de stat al României, va fi desvălită Dumineca, în 10 Noemvrie nou, cu mare solemnitate în Bucureşti.

*

Parastasul care era să se ţină Joi pentru odihna sufletului decedatului principe *de Wied*, fratele Reginei Române, se va ţinea mâne, Marţi, la metropolia din Bucureşti, participând la el toţi membrii sfântului sinod.

*

† Gogu Florian, advocat şi fost deputat a răposat în zilele trecute în Bucureşti. Răposatul a fost ultimul fiiu al dascălului Aaron *Florian*, primul redactor al foii noastre.

*

Sinucidere. Şefredactorul marelui ziar „*Pester Lloyd*“ din Budapesta, *Veigelsberg Leo*, şi-a tras un glonţ de revolver în cap, Joi după ameaz, pe la orele 5 şi a rămas mort în fotelul din odaia sa de lucru dela redacţia numitului ziar. Era de 61 ani.

*

Sfinţire de biserică. Comitetul parohial gr. or. din Borgo-Rus (comitatul Bistriţa-Năsăud) anunţă, că actul sfinţirei bisericei nou edificate se va îndeplini Dumineca în 28 Octomvrie (10 Nov.) a. c. după programa următoare: 1. Sâmbătă în 27 l. c. st. v. la $1^1/_2$ oară primirea delegatului arhiepiscopesc, a Preacuvioşiei Sale *Dr. Eusebiu R. Roşca.* 2. La oarele 4 p. m. Vecernia. 3 Dumineca dimineaţa la 8 oare Utrenie împreunată cu actul sfinţirei şi liturgie solemnă 4. La 1 oară p. m. prânz comun în sala şcoalei conf. (cuverta à 2 cor.) 5. Seara la 7 oare petrecere cu dans.

*

La „fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit Maria Martin n. Simtion, în amintirea răposatului său soţ Ioan Martin 5 cor., Cornel Jibotean, sod. covrigar, acum militar în Bosnia 60 fil., I. Paicu, înv. (Calbor) 1 cor., George Cimoca, paroh, Hidiş 30 fil., Ioan Bânda, înv. (Roşia-săs.) 1 cor., I. Prescure, notar (Calbor), 2 cor., Vasile Necşa, paroh, Martineşti 1 cor. şi Vasile Aldea, senator mag., Sebeşul-săs., pentru fiul său Marcel 2 cor.

*

Sfinţire de biserică. Comitetul parohial gr. or. din Buduş (Kisbudak) invită la sfinţirea bisericei nou edificate care se va îndeplini Dumineca în 10 Noemvrie st. n. 1907 prin Cuvioşia Sa dl *Dr. Miron E. Cristea*, asesor consistorial, ca delegat metropolitan. Onoraţii domni preoţi sunt rugaţi a învita la aceasta serbare şi poporul credincios. Acelor domni, cari voesc a participa la aceasta festivitate le punem la dispoziţie trăsuri Dumineca dimineaţa la 7 oare în Bistriţa pentru preţul de 1 cor. de persoană încolo şi încoace. Doritorii să se adreseze până în 8 Noemvrie la oficiul parohial în Buduş ori la tipografia G. Matheiu în Bistriţă. Programa serbărilor e următoarea: 1. Sâmbătă, în 9 Noemvrie, primirea delegatului, la 4 oare vecernia, la 6 oare serenadă dată de fanfara plugarilor din loc. 1. Dumineca dimineaţa la 7 oare Utrenia şi sfinţirea bisericei. 3. La 1 oară prânz comun (cuverta 2 cor.) 4. La $6^1/_2$ oare concert, teatru şi joc.

*

Reuniunea română de muzică din Sibiiu îşi va ţinea *adunarea generală* mâne Marţi, în 23 Octomvrie v. la 6 oare seara în sala cea mare din „Casa naţională“. *Comitetul.*

*

Familia regală română a sărbat în 16 Octomvrie v. la Sinaia aniversarea naş- [illegible] rea s'a făcut în cerc strict intim, din causa doliului curţii. Principesa împlineşte acum vârsta de 32 ani.

*

A căzut în fântână. Economul Király József de pe o pustă din apropierea capitalei, venind seara acasă dela lucru, nu şi-a găsit acasă nevasta. A căutat-o pretutindenea, însă fără succes. S'a dus atunci la fântână, ca să dee apă la cai, şi privind în fântână şi-a văzut muierea plutind deasupra apei. A scos-o iute afară din fântână, dar la viaţă nefericita nu a mai putut fi adusă. Muerea era cam beţivă şi se crede, că ameţită fiind, a căzut în fântână când voia să scoată apă.

*

Oameni îngropaţi. O mare nenorocire se vesteşte din Afganistan. In urma unui cutremur de pământ oraşul Gastaga s'a surpat şi a îngropat sub el 15.000 de locuitori, dintre cari numai primarul oraşului şi mama lui au scăpat cu viaţa.

*

Furtuni în Italia. Partea nordică a Italiei e bântuită din nou de furtuni mari, din care causă iarăşi au esundat râurile. Esundarea râului Po ameninţă pe cei de pe ţărm cu mare primejdie, astfel, că acestia au fost siliţi a se refugia în oraş. Şi în partea de sud a Italiei bântue furtuni. In jurul Neapolului a esundat marea, pricinuind mari pagube.

*

A ars în car. Un econom ungur din părţile Aradului venia dela câmp cu carul încărcat cu fân acasă. Sus pe fân se afla copilaşul său cel mic, iar el mergea pe lângă boi. Copilul a dat de chibritele tatălui său, care le uitase sus pe fân, a început să se joace cu ele şi într'un moment fânul s'a aprins şi a ars împreună cu bietul copilaş.

*

Daţi-ne banii! In urma unor svonuri răutăcioase publicul a atacat noaptea marea casă de economii din Rotterdam (Olanda), cerând ca imediat să se dee deponenţilor îndărăt banii depuşi. Miliţia abia a putut potoli mulţimea. Direcţia a plătit în cursul nopţii peste jumătate milion celor ce-şi cereau banii şi a continuat şi în ziua următoare cu plăţile, dupăce situaţia ei e favorabilă.

*

Asasinarea unui milionar. In New-York a fost ucis în mijlocul străzii bancherul Frideric Mirti, un arhimilionar de origine italian. Ucigaşul a fost prins de mulţime şi predat poliţiei. El se numeşte Frank Amenlow şi e membru al unei bande de excrohi italieni, în numele căreia a omorât pe milionar. Mirti anume încercase cu ajutorul unui ziar al său să reprime excroheriile şi terorisările acestei bande. Din răsbunare pentru această activitate banda de excrohi hotărâse omorârea lui.

Teatru.

Luni: *Staatsanwalt Alexander*, dramă.
Marţi: *Die grosse Leidenschaft*, comedie.

Act de recunoştinţă.

Din prilegiul sărbărilor jubilare ale Reuniunei sodalilor nostri, ţinute la 28 şi 29 Septemvrie c., am încassat următoarele oferte respective suprasolviri marinimoase şi anume: Magnificenţele lor Alexandru şi Elena Mocsony de Foen 20 cor., Dr. L. de Lemény, advocat 17 cor. 60 fil., Aurel Rusu, candidat de advocat, Dr. Lazar Popovici, medic, Viena, Simeon Simoneti, Sălişte, Ioan Ursu de Margine, fiecare câte 5 cor., Alexandru Predovici, curelar, Râmnic, Dem. Munthiu, notar, Reciu, câte 3 cor. 80 fileri, D. Trifen, croitor, Blaj, Nicolae Moisin, măsar, Râmnic, câte 3 cor., Dr. Ilie Beu, medic, Teodor Filipescu, chemist, Serajevo, Dr. Pompiliu Isac, adv., Ioan Budoiu, paroh, Câmpuri, Precup, Frateş, Braşov, câte 2 cor., Teodor Moldovan, măestru cismar, R. Platoş, Turnişor, E. Comanescu, Ilie Pop, înv. pens. şi I. Bozo, ambii din Şomcuta-m., câte 1 cor., T. Petrişor, par., Guşteriţa, Dimian, Surdu, ingin., doamna Iulia Dancăş, N. N., Solomon, sergent major, Fanea, notar, Tălmăcel, D. Bogdan, Dr. N. Cristea, cand. de adv., Dr. Brădiceanu, Dr. Petru Şpan, prof., fiecare câte 80 fileri, N. N., Iordan, înv., doamna Panili, I. Marcu, câte 60 fil., D. Martin, Orăştie, D. Jurca, câte 50 fil., I. Lugojan, pardositor, Dr. Gheaja, Nic. Nedelcu, câte 40 fileri, d. Pop 2 cor. 80 fil., iar pălăria „Dzeu vede", purtată dela om la om prin prezident, au adus 46 cor. 67 fileri.

Pe când aducem cele mai sincere mulţămite tuturor celor de sus, nu putem întrelăsa de a exprima recunoştinţa noastră faţă de toţi aceia din apropiere şi din depărtare, cari prin presenţa lor au ridicat prestigiul sărbărilor noastre înălţătoare.

De încheiere mai amintim, că din venitul curat am adaus câte 25 coroane fondului jubilar N. Cristea, fondului Dr. D. P. Barcianu, fondului Victor şi Eugenia Tordăşianu, fondului de 20 bani, fondului steagului şi fondului Masa învăţăceilor; 12 cor. 35 fileri, fondului congresului; 46 cor. 67 fileri, fondului văduvelor, iar fondului disponibil 124 cor. 60 fileri.

Sibiiu, 17 Octomvrie 1907.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu".

V. Tordăşianu *prez.* — *Stefan Duca* *notar.*

Cărţi şi reviste.

„Portretele lui Mihaiu-Viteazul". Aşa e intitulată o lucrare de mare preţ pentru toţi Românii a domnului Const. V. *Obedeanu*, magistrat în Bucureşti. E adecă o conferenţă publică, rostită anul trecut la ateneul din Bucureşti în ziua de 26 Februarie, intercalată cu toate portretele cunoscute până acum ale marelui domnitor român *Mihaiu-Viteazul.* Sunt unsprăzece la număr aceste portrete date în copii foarte succese şi cu explicări amănunţite despre original şi despre modul cum s'a plăsmuit originalul. Lucrarea se poate comanda dela autorul *Const. V. Obedeanu*, magistrat în Bucureşti, strada Lascar Catargiu 20.

*

„Adorarea vorbei". Am primit la redacţie o broşură ungurească intitulată *„Szóimadás"* (Adorarea vorbei). In broşură se tratează chestia naţionalităţilor şi se pledează pentru ideea împăcării Maghiarilor cu naţionalităţile, pentruca cu ele împreună să lupte în contra Evreilor, singurul element care duce ţeara la perire. Se plânge autorul broşurii, că în Ungaria aproape toţi gazetarii sunt Evrei, cari apoi tratează chestiile toate din punctul de vedere evreesc. Gazetarul Evreu, birtaşul Evreu, unul omoară sufletul, celalalt corpul omului de bună credinţă. De aci faptul, că Ungurii sunt certaţi cu toate neamurile. Condamnă şovinismul, despre care spune că e tot de provenienţă evreiască. Greşala s'a făcut în politica maghiară atunci, când Ungurii s'au aliat cu Evreii pentru a lupta în contra celorlalte neamuri, pe când tocmai contrarul trebuia să-l facă, căci cu naţionalităţile au să trăiască ungurii împreună încă multe, multe veacuri. Celce doreşte să cetească broşura întreagă şi-o poate procura dela librarul *Buzarovits Gusztáv, Esztergom.* Preţul 20 fileri. Autorul broşurei e ziaristul *Dodhalty Géza* din Strigoniu.

AVIZ!

Un băiat se primeşte ca **învăţăcel** la

Stefan Moga
franzelar
Str. Trenului 4. Sibiiu.

[305] 4—6

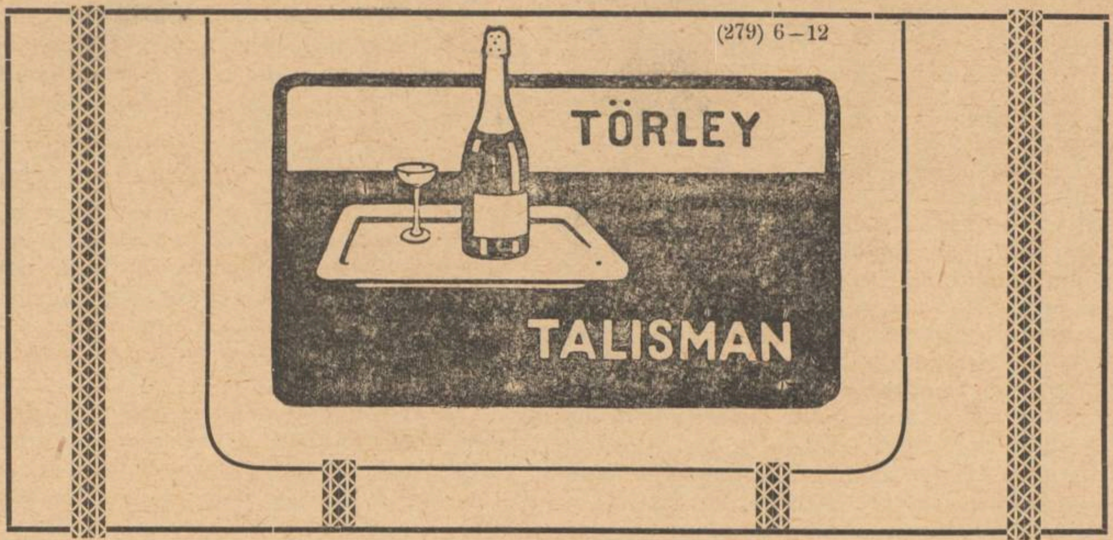

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Kõbánya (Streinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.

Depositul principal se aflå la

M. Samuel Rubinstein,

Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 39—

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ

Din SIBIIU—NAGYSZEBEN

ofere spre cumpărare următoarele recuisite bisericeşti

CĂDELNIŢE de fer nichelate	12·—
„ de argint de China	18·—
„ de argint de China	24·—
„ de argint de Alpaca	22·—
CANDILE argintate, dela cor. 10·50 până la	200·—
„ din argint de China dela cor. 14 până la	400·—

	9½	12	15 cm.
CĂLDĂRUŞE ptru apă sfinţită din argint de China	19·—	24·—	30·—
„ ptru apă sfinţită din argint de Alpaca	26·—	32·—	38·—

CANDELABRE de sticlă cristalină:

Inălţime	Diametrul	Nr.		
80	60	1772	pentru 6 lumini	28·—
80	60		pentru 6 lumini	23·40
80	45	1778	pentru 4 lumini	52·—
80	45	1778	pentru 6 lumini	70·—
90	55	1782	pentru 6 lumini	75·40
90	55	1782	pentru 8 lumini	98·80
120	80	1780	pentru 10 lumini	222·30
		1841	pentru 12 lumini	225·—
200	120	1783	pentru 30 lumini	466·—

CHIVOT de argint de China	118·—
„ de argint de China	92·—
CLOPOŢEL pentru altar, argintat cor. 4·—, 6·— şi	8·—
„ pentru altar, din argint de China cor 7·— până	10·—
CRUCI de lemn pictate simplu cor. 9·50, mai fine	12·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos gravat	15·40
„ din argint de China aurite, cu Domnul Christos gravat	19·50
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	28·—
„ din argint de China, cu Domnul Christos, în email	32·—
SFEŞNICE din argint de China, 33 cm. înălţime	18·20
„ din argint de China, 42 cm. înălţime	26·—
„ din argint de China, 78 cm. înălţime	83·20
„ din argint de China, 100 cm. înălţime	100·—
RIPIDE din argint de China, prăgina de lemn cu 2 iconiţe în oleu	73·—
POTIRE din argint de China cu disc, 26½ cm. înălţime, discul şi interiorul potirului aurit	27·50
POTIRE din argint de China cu disc 26½ cm. înălţime, complet aurit	36·—
POTIRE cu disc, vasul şi discul din argint curat, iar piciorul din argint de China.	114·—
POTIRE cu disc, complet din argint curat	188·—
LINGURIŢE pentru cuminecătură, din argint de China, aurite	4·40
COPIE (cuţit) pentru agneţi, din argint de China, aurit	7·20
STEA pentru agneţi, bronz, aurită	5·60
„ pentru agneţi, din argint, aurită	12·—

Explicarea Evangeliilor duminecale

şi ale

Sărbătorilor împărăteşti

de

Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.

Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Preţul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

Viţă nobilitată

aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!

Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului.

[307] 6—40

Dela **Librăria arhidiecezană**, Sibiiu se pot procura următoarele cărţi de curând apărute:

Basarabescu, Vulturii, nuvele, coroane 1·50.
Boteni, Casa din Muscel, nuvele şi schiţe, 1·50.
Brătescu-Voineşti, In lumea dreptăţii, nuvele, 1·50.
Caraivan, La şezătoare, schiţe şi nuvele, 1·50.
Dante, Divina comedie, Infernul, 3·50.
Dulfu, Isprăvile lui Păcală, ed. II, 1·75.
Dunăreanu, Chinuiţii, nuvele, 1·50.
Eminescu, Geniu pustiu, roman, ed. II, 2·—.
— Poezii, ed. X, 1·50.
Goethe Faust, trad. de I. Gorun, 3·—.
Iorga, Prin Bulgaria la Constantinopol, 2·50.
Lovinescu, Nuvele, 1·80.
Nădejde, Părinţii şi copiii, roman, 3·—.
— Duşmanii reformei învăţământului în faţa pedagogiei moderne, 1·—.
Sadoveanu, Mormântul unui copil nuvele, 2·—.
— La noi în Viişoara, nuvele, 2·—.
Sandu-Aldea, Două neamuri, roman, 1·50.
Ureche, în Bucegi. 1·50.
Biblioteca pentru toţi, completă.

Deasemenea şi următoarele compoziţiuni muzicale, de A. Bena:

Serenadă, cor mixt, —.50.
Flori de nufăr, cor bărbătesc, 1·—.
Suspinarea, „ „ —·50.
La bere, „ „ —·60.
La vin, „ „ —·60.
Cântec poporal (Mori mândro), cor bărbătesc, —·50.
Sum vânător, cor bărbătesc, —·50.
Era o sară lină, „ „ —·50.
Serenadă, „ „ —·50
Românul, „ „ —·20
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărbăt. —·50.
Toast cor bărbătesc, —·50.
Imn religios „ „ —·50.
Haideţi feciori, solo bas, cor bărbăt., —·50.
La fântână, cor bărbătesc, —·50.
Pre tine te lăudăm, cor mixt, —·80.
La fântână, cor mixt, —·80
Sboar'al nopţii negru flutur, romanţă pentru voce şi piano, 1·50.

Biblioteca
„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu".

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.	1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„	—·24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„	—·24
„	4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„	—·80
„	5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„	1·60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„	7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„	—·—
„	8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„	9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„	10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„	—·—
„	11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„	12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„	—·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18
„	14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„	—·70

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 116 Sibiiu, Joi 25 Octomvrie (7 Noemvrie) 1907. *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Patriotism și idee de stat.

Sibiiu, 6 Noemvrie n.

Vorbirea pe care a rostit-o deputatul Beiușului, părintele Dr. *Vasile Lucaciu*, Mercuri, săptămâna trecută, în dieta țării, a fost primită cu simpatii din partea deputaților din majoritatea parlamentară și din partea presei unguresti.

Tonul a fost calm, argumentele tari, și intențiunea a fost cea mai frumoasă și salutară: de a convinge pe Maghiari, că Românii nu le sunt dușmani, că Românii nu sunt trădători de patrie, ci își pun patriotismul alături cu patriotismul Maghiarilor.

Două idei mari se cuprind în discursul părintelui *Lucaciu*, două noțiuni, întrebuințate foarte des, poate prea des în politica maghiară, pe cari părintele *Lucaciu* a ținut să le explice așa, cum pot să fie explicate din punctul de vedere al intereselor generale ale țării, nu numai din punctul de vedere al politicei maghiare, anume: *patriotismul și ideea de stat.*

Se știe, că imputarea ce se face din parte maghiară naționalităților celelalte se învârte tocmai în jurul acestor două cuvinte. Suntem toți Nemaghiarii suspiționați, că nu ne iubim patria, și că nu ne închinăm ideii de stat maghiar.

Iubirea de patrie e o datorință sfântă a fiecărui cetățean, a spus deputatul Beiușului, pe care și-o împlinește fiecare, fără deosebire de limbă, și care rămâne în inima cetățeanului neschimbată, pentrucă nu atârnă de guvern, ori de condeiul vre-unui gazetar. „Iubirea mea de patrie e cu mult mai mare, decât să se schimbe cum să schimbă vremea“.

In ce se manifestă iubirea de patrie? Intrebarea aceasta și-a pus-o părintele *Lucaciu* și a răspuns la ea astfel:

„In patria noastră, în împrejurările noastre speciale, se manifestă iubirea de patrie în aceea, că cetățenii sunt întru toate *supuși loiali ai regelui apostolic.* Acesta e lucrul cel dintâiu. Aceasta e ideea fundamentală a statului monarhic. Criteriul nerăsturnabil al iubirei de patrie mai e apoi și *supunerea față de legile sancționate* ale parlamentului acestuia, cari legi nu e ertat să fie supuse schimbărilor politice, ci trebuesc executate, *aduse la îndeplinire între orice împrejurări.* Se poate, că nouă nu ne convin, se poate, că ele au fost aduse în contra voinței noastre. Noi putem să luptăm în contra lor, dar de respectat trebue să le respectăm până legea e lege. In acestea văd eu adevăratul patriotism, acestea sunt ideile fundamentale ale iubirei de patrie, cari nu e ertat să fie supuse schimbărilor politice și părerilor jurnalistice“.

Corectă explicare. Corectă și adevărată. Pentrucă nime nu știe să respecteze legile așa de bine ca Românul. El dă dare și dă recruți pentru armată, va să zică își implinește datorințele patriotice, chiar și atunci, când din parte maghiară împlinirea lor este considerată și decretată de faptă antipatriotică.

In privința patriotizmului nu stăm deci îndărătul Ungurilor, și din acest punct de vedere ne-am putea înțege cu ei. Ce face însă înțelegerea imposibilă, e *ideea de stat.* Părintele *Lucaciu* a arătat cum s'a născut ideea aceasta. Din greșitul înțeles dat cuvintelor *națiune* și *naționalitate*, pe când și unul și altul din cuvintele acestea exprimă același lucru. Cum însă astăzi se pare, că sub ideea de stat se înțelege *înghițirea naționalităților, nimicirea culturei naționalităților*, — e de sine înțeles, că naționalitățile, și în special Românii, nu pot să meargă alăturea cu Maghiarii, ci trebue să se pună în fața lor, pentru a împedeca o astfel de faptă antipatriotică.

„Cu conștiința liniștită și cu fruntea ridicată susțin, că noi gândim și lucrăm în senzul cel mai spiritual și mai patriotic, și că principiile profesate de noi sunt chemate să ducă la consolidarea țării și la fericirea patriei“, — a spus cu multă dreptate părintele *Lucaciu.*

Altă explicare nu se poate da nici *ideei de stat*, decât aceea, pe care a dat-o părintele *Lucaciu* în vorbirea sa. E corectă ori nu e corectă explicarea? Rândul e la politicianii de frunte maghiari să o spună. Pentrucă dacă e corectă, dacă cu adevărat contopirea tuturor naționalităților în elementul maghiar este scopul final al politicei maghiare, ori cum spunea Lucaciu, înghițirea naționalităților și nimicirea culturei lor: atunci posibilitatea înțelegerei între noi și Maghiari e cu totul eschisă. La acte de acestea nu va da mână de ajutor nime, pentrucă ar comite act de sinucidere. Dacă însă sub *ideea de stat* se înțelege altceva, nu nimicirea popoarelor nemaghiare, să ni-se spună în mod clar și precis cu o oară mai curând, și atunci, precum patriotizmul curat al nostru, așa nici ideea de stat, nu va mai forma zid de despărțire între noi și Maghiari, avizați și de altcum unii la sprijinul altora.

Comentarea unei convorbiri.

Toate ziarele maghiare au înregistrat o convorbire pe care a avut-o Joi deputatul naționalist român, *Dr. Vasile Lucaciu*, cu *Ugrón Gábor*, în culoarele dietei. Vorba a fost între ei despre necesitatea unei înțelegeri între Unguri și Români, și din ambele părți s'au făcut declarațiuni, din cari unii deduc, că în viitor lupta între Unguri și Români nu mai are să fie atât de aspră ca în trecut. *Lucaciu* ar fi cerut ca condiție de împăcare *executarea legii de naționalități*, iar *Ugrón* a pus executarea în vedere, însă pe atunci, când Ungurii vor căpăta limba maghiară ca limbă de comandă în armată.

Deși convorbirea a fost de caracter curat particular, o convorbire confidențială, în firul căreia Ugron a constatat, că *Lucaciu* are cap unguresc, prin urmare e de origine maghiară, iar *Lucaciu* i-a răspuns, că dacă Ungurii au putut primi dela Nemți pe un *Wekerle* și pe un *Günther*, de ce nu vreau să lase bieților Români barem pe Lucaciu: a dat totuși anză gazetelor maghiare să se ocupe cu ea, să comenteze ideile schimbate între Lucaciu și Ugron, prinzând lucrul fiecare din punctul ei de vedere.

Ziarul mare german *„Pester Lloyd“* de ex. crede, că se va *putea* ajunge la înțelegere între Unguri și Maghiari, prin mijlocirea deputatului *Lucaciu.*

Ziarul *„Alkotmány“*, organul partidului poporal, încă constată, că politica viitoriului se cuprinde în conversația care a avut loc pe culoarele dietei între Lucaciu și Ugron.

Ziarul *„Az Ujság“* spune, că pretenziunile Românilor sunt și acum acelea cari erau pe vremea memorandului. O împăcare se va putea face cu ei deci numai așa, dacă Ungurii *cedează* ceva din drepturile lor. Dar în cazul acesta au să o pățască ca cu Croații. „In situația dată Lucaciu și Românii sunt cei slabi, — scrie organul contelui Tisza. — Ei cer și așteaptă. Ce? O autonomie politică oarecare pentru naționalitatea română. Și ce pot da ei în schimb? Pasivitate și mână liberă coaliției în parlament. O atitudine negativă, adecă nimic. Pentru liniștea și comoditatea în domnie, coaliția aruncă în brațele lui Lucaciu o parte însemnată din dreptul public, din garanțiile limbei maghiare și din politica de unitate maghiară, și apoi ne vom trezi cu aceleași stări în țara Murășului, pe cari le avem în țara Savei“...

Organul contelui *Apponyi*, ziariul *„Budapești Hirlap“*, publică chiar un prim-articol în chestia aceasta, scris de cunoscutul Dr. *Iancsó Benedek*, care spune, că pentru Români numai *politica lui Bánffy e cea bună.* Adecă înfrângerea lor. Unitatea statului maghiar și caracterul lui național nu poate forma obiect de discuție și de târguială față cu nime, cu atât mai puțin

---

FOIȘOARĂ.

Nepotul răsfățat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Șt. Șuluțu, prelucrată de T. V. Păcățian.

(Urmare.)

SCENA 4.

(Costică și Iancu.)

Costică: Domnule Iancu!

Iancu: (Aparte.) Dar și pe ăsta acuma-l aduce dracul? (Tare.) Ce poftiți, cocoane Costică?

Costică: Trăsura stă gata. Servitorul meu s'a îngrijit de ea.

Iancu: Servitorul? Nu D-Ta singur, ca să nu se divulge secretul?

Costică: Fi liniștit. Servitorul meu e mai tăcut decât mine!

Iancu: (Aparte.) Ce să fac acum și cu nătângul ăsta? Cum să scap de el? (Tare.) Așa dară toate sunt gata. Chiar și momentul e foarte potrivit ca se vorbești cu ea și să-i comunici planul.

Costică: Tocmai asta voiam și eu. Dar spune-mi unde pot să o găsesc?

Iancu: Unde? D-ta ști bine, că biata Mărioara face pe servitoarea în casa aceasta.

Costică: Tocmai de aceea am pus gând să o scot de aici.

Iancu: Acum biata fată mulge vacile în grajd Grăbește deci la ea, că o găsești singură acolo!

Costică: In grajdul de vaci? Cum se întru eu în grajd?

Iancu: Iți trebue o întâlnire mai frumoasă și mai romantică? Dta vei vorbì de dragoste, vacile vor mugì, viteii vor zbierà, o petrecere, o scenărie din cele mai înduioșătoare!.. Dar iute, nu te socotì mult, că timpul trece!

Costică: Unde e grajdul vacilor?

Iancu: In fundul curții, la stânga.

Costică: Dar afară ploauă tare, cum să trec curtea?

Iancu: Te temi doară că ploaia iți stânge flacăra amorului?

Costică: Nu, de asta nu mă tem, dar îmi tem hainele și frizura îngrijită!

Iancu: Uite aici, mantaua unchiului! Pune-o pe D-ta. (Ii dă mantaua de pe scaun.) Și uite și pălăria lui cea mare cu care se primblă prin grădină. Ia-o și o pune în cap. Așa. Parecă ești un bandit din Italia. Și acum iute la grajd!

Costică: Dar afară e întunerec!

Iancu: Cu atât mai bine. Fáclia aprinsă a amorului iți va lumina drumul până la grajd. (Il împinge pe ușă afară.) Așa. Și pe ăsta îl espedai. Bietul nebun. Acum atmosfera e curată, pot să mă apuc de lucru. Doară nu va fi venit Dora acasă? (Se uită prin ușe.) Nu! E numai Mărioara în odaie. Și cât e de tristă și de îngrijorată sermana. Șede cu capul răzimat pe mână. Aici, pe umărul meu să ți-l razimi de acum înainte, iubita mea turturică! (Vrea să intre în odaie.)

SCENA 5.

(Dora, vine prin ușa din fund. Iancu.)

Dora: Vere dragă!

Iancu: (Tresare.) Bine, ce conspirație e aceasta în contra mea?

Dora: Pe mine mă cauți, sigur!

Iancu: Nu tocmai!.. Adecă da, pe cine alta?

Dora: Pentru a îndreptà prostia de mai nainte?

Iancu: Dacă am făcut-o, cine e de vină?

Dora: D-ta!

Iancu: Ba d-ta!

Dora: De ce?

Iancu: Cine te-a pus să aduci pe tontul ăla de Costică la casă, și să mi-l recomanzi, ca model.

Dora: Și erà bine, dacă te țineai de sfaturile mele.

Iancu: Așa? Să imitez pe omul care face curte servitoarei din casă?

Dora: Ai nebunit vere?

Iancu: Sara pe întunerec să duce mă rog la ea, învălit într'o mantauă neagră, ca să nu-l cunoască nime!

Dora: Până acuma te țineam numai de prost, vere dragă, dar văd că ești și răutăcios. Calumniezi oameni de omenie!

Iancu: Poți să aibi despre mine părerea care-ți place. Dar aceea ce ți-am spus e adevărat.

Dora: Domnule vere! Un om pe care *eu* l-am aflat vrednic să-l aduc în casa noastră, la nici un caz nu se poate dejosì întru atâta, să și facă de lucru cu servitoarele din casă! Ințelegi?

faţă cu supuşii patriei. Patriotismul condiţionat, după gustul lui Lucaciu, este un principiu lipsit de valoare, şi e chiar primejdios dacă îl mai considerăm de factor în politică. Aşa zice dl Iancsó, şi continuă spunând, că faţă de patriotismul condiţionat al lui Lucaciu, faţă de vicleşugul lui Vaida, faţă de tradarea netăinuită a lui Slavici şi Popovici, nu este altă soluţie, decât să învie din morţi acea politică naţionalistă, pe care Lucaciu a numit-o politica lui Bánffy, căreia însă, la dreptul vorbind, Bànffy i-a fost numai reprezentant în scaunul de prim-ministru, căci nu e numai a lui Bánfiy, ci a maghiarimei întregi, mai cu seamă a aceleia, care luptă pentru viaţă, pept la pept cu naţionalităţile, în ţinuturile locuite de ele, şi care este totodată şi politica ziariului *„Budapesti Hirlap“*.

Frumos! O singură întrebare am avea însă să punem dlui *Iancsó Benedek* cu privire la această politică a întregei maghiarimi. Ea se face de patruzeci de ani. Ce rezultate, ce roade a dat ea în aceste patru decenii? Să ni-le înşire dl Iancsó!

Vorbirea deputatului Dr. V. Lucaciu

rostită în şedinţa din 30 Octomvrie n. a dietei ungare.

On. cameră! Când cu ocasiunea primei mele păşiri am onoare a saluta cu respect acest parlament, cred că nu vatăm legile modestiei, dacă accentuez, că atât eu, cât şi mult stimaţii mei colegi, când am primit încrederea alegătorilor, ne-am pus şi în serviciul unui ideal măreţ. Şi acest ideal măreţ este idealul nostru al tuturora. Acest ideal m'a călăuzit când am întrat în acest parlament, şi acest ideal mă conduce, când e vorba despre împlinirea datorinţei mele de legislator. Acest ideal, on. cameră nu poate fi altceva, decât cea mai curată iubire de patrie. (Aprobări în stânga). E datorinţa noastră a tuturora să ne iubim patria. (Aşa-i, aprobări în stânga, sgomot. S'auzim. S'auzim!) Această datorinţă sfântă noi o. înşirăm între cele dintâi virtuţi cetăţeneşti, iar neiubirea patriei o considerăm de un păcat ce totdeauna trebue condamnat. (Aşa-i. Aplause).

Cu acest ideal am crescut ca copil, acest ideal m'a condus în faptele mele publice (mişcare), acest ideal l-am văzut întrupat în sufletul poporului meu iubit, şi tot acest ideal vreau să-l văz prosperând şi în partidul de care am fericirea să mă ţin, în partidul naţionalist. (Sgomot. Acest ideal trebue să fie steaua conducătoare, basa, dreptul de existenţă al activităţii noastre parlamentare, ca partid naţionalist (nemzetiségi párt).

Hoffmann Otto: Un astfel de partid nu există. (Sgomot. S'auzim. S'auzim).

V. Lucaciu: Domnilor deputaţi, dacă aşa un partid există sau nu există, (voci: nu există) nu voiu aduce eu nici un argument, ci rog pe dnul deputat de mare renume Hoitsy Pál — şi cred că nu-mi refusă cererea, — ca să poftească să-mi răspundă la întrerupere, că nici aici în cameră oare nu există partid naţionalist parlamentar? (Sgomot mare).

Prez.: (Sună). Rog linişte.

V. Lucaciu: Cum putem explica fenomenul acesta curios, că între noi şi între partidele constituite pe basa altor programe există un contrast atât de mare, atunci când e vorba de realisarea principiului de faţă în viaţa politică a dulce-i noastre patrii? Oare Ungaria nu-i patria noastră (mişcare) şi noi nu suntem fiii ei credincioşi? (Sgomot, mişcare, clopoţelul sună. Strigăte din stânga: Nu-i drept. Ai fost credincios, de aceea te-au condamnat).

Balogh Mihály: De aceea ai stat un an de zile închis, fiindcă erai tare credincios.

Brediceanu C. întrerupere.

Markos I.: Graeca fides.

Prez. (Sună): Pentru expresiunea aceasta chem pe dl deputat la ordine.

V. Lucaciu: Atunci de unde provine faptul, că între noi şi între partidele celelalte politice e un antagonism atât de puternic, că de multeori, mai ales în unele articole ale ziarelor, ducem o luptă pe viaţă şi moarte?

Pe acei on. colegi ai mei, cari sunt de aceeaşi naţionalitate cu noi, cari sunt aceiaşi fii ai naţiunei noastre ca şi noi, însă de partid politic contrar, cari şed în present pe băncile partidului guvernamental, poftiţi ai întreba, că oare poporul român nu tot aceleaşi principii le profesează în interesul desvoltării culturale naţionale şi politice ale naţionalităţii lor române, ca şi cele pe cari le profesăm noi, ca fii credincioşi ai acestei naţionalităţi, dar totodată şi ca fii credincioşi ai acestei patrii? Pentru aceasta zic şi ei, atât în coloanele ziarelor, cât şi în vorbirile lor politice, că iată sunt gata să vieţuiască sau să moară pentru binele poporului român şi sunt capabili să facă totul pentru naţionalitatea română, pentru înaintarea şi desvoltarea culturală şi materială a poporului român şi consideră de duşman al lor, fie un individ, de orişice partid, ori cine ar fi pe lume, acela care păcătueşte contra acestor sfinte cause, căci acela este şi duşmanul lor, dar totodată este şi duşmanul acestei patrii. (Mişcare)

Ca să aduc un viu exemplu, aci este ca şi o ilustraţie interesantă casul deputatului Burdia Szilárd. (Aprobări). Din partea presei româneşti a fost atacat, că din punct de vedere de partid nu-şi poate îndeplini aceea datorinţă, pe care patria şi naţionalitatea română o pretinde dela dânsul, nu o poate îndeplini tocmai din punctul de vedere al situaţiei de partid. (Mişcare). Şi domnul deputat Constantin Burdia a păşit pe faţă şi cu capul ridicat a publicat, atât în ziaristică, cât şi în darea de seamă ţinută în zilele trecute, că da, în adevăr el iubeşte acel popor român şi naţionalitatea română, al cărui membru este. (Exclamări: Aşa şi este, şi noi o iubim!)

Farkaházy Zsigmond: Noi facem pentru naţionalitatea română mai mult decât dvoastră! (Larmă).

Dr. V. Lucaciu: Că el va face tot ce-i va sta în putinţă pentru desvoltarea culturală şi materială a acestui popor (aprobări) şi că aşadară sunt lipsite de basă acele acuse, cari s'au ridicat contra lui atunci, când s'a zis, că în urma posiţiei de partid n'ar fi capabil, sau n'ar voi, sau dacă ar voi, ar fi împedecat, ca el în interesul propriei sale naţionalităţi să facă tot ce pretinde legea divină şi omenească, ca în interesul poporului său să o facă şi să o aducă la lumină. Căci onorată cameră, noi încă nu voim altceva, căci aceasta este şi litera începătoare şi scopul final al programului nostru politic. Cum stă deci faptul, că pe iubitul nostru tovarăş, care în decursul verii — ca să mă folosesc de cuvintele sale — este capabil şi gata a face totul în interesul naţionalităţii române. sau a naţiunei sale române, cum a zis, îl priviţi de prietin în chestia naţionalităţilor, iar pe noi — cari tot binele poporului românesc îl vrem — ne priviţi de duşmani? (Zgomot).

Dar merg mai departe pe acest teren. Aţi cugetat că nişte întreruperi mă pot împiedecá, dar nu aflu consult ca să reflectez la ele, ci îmi continui desvoltarea pe acest fir. Nu numai acei stimaţi domni deputaţi, cari stau aici ca fii ai naţionalităţii române, ci am experiat, că înşişi stimaţii domni bărbaţi ai guvernului, dela începutul dualizmului, până chiar în zilele noastre, în acele vorbiri politice de program, cu cari s'au prezentat înaintea camerei, despre chestia naţionalităţilor, aşa de frumos au vorbit, astfel de principii au accentuat şi au stabilit.... că dacă acele principii şi păreri nu ne-ar mulţămì pe deplin, la tot cazul ar contribuì cât de puţin la găsirea calei adevărate pentru realizarea chestiei naţionale. (Sgomot. Să auzim, să auzim!)

Unii bărbaţi de frunte ai guvernului, dela început şi până în ziua de azi, dar şi unele partide, partidul poporal, constituţional, fostul partid liberal, cel independist, toate partidele, când îşi dezvoaltă programul înaintea alegătorilor, se ocupă cu chestia naţionalităţilor, şi totdeauna cetim, că cu cea mai mare dragoste îmbrăţişază naţionalităţile, voesc sincer desvoltarea individualităţii, culturei, doresc progresul material şi moral al naţionalităţilor, (Sgomot. Aşa-i de fapt!), zic, că cu toţii am contribuit serios, cu puterile noastre, la desvoltarea interesului general al culturei, la progresul material şi moral al cetăţenilor.

Dar nici noi nu voim altceva, onor. colegi! (Sgomot. Strigăte: Cum?) Dacă lucrul stă aşa, că în principiu nu este şi nici nu poate fi nici o deosebire între noi, de unde provine deci totuşi, că în realitate, în aplicaţia politicei, în realizarea ideilor politice, există un contrast mare, un antagonism, o duşmănie, putem zice, şi că suntem duşmani politici? (Sgomot).

Markos Gy.: Oláh revolver, oláh dinamit! (Sgomot. Preşed. sună).

V. Lucaciu: Acesta în orice caz ne sileşte la o explicaţie, şi acela care vrea să se ocupe în mod serios cu politica, trebue să-şi dea seamă de legile evoluţiei, de situaţia patriei, precum şi de viitorul ei şi să vadă, care este cauza acestei blăstămate stări de lucruri. Pentrucă toţi suntem în clar, că situaţia actuală nu este spre folosul patriei noastre ci, dimpotrivă, spre paguba ei (aşa e! în stânga). De aceea trebue să vedem, cari sunt motivele, cari au provocat această stare de lucruri, cari au adus-o cu sine, sau cari o susţin?

On. Cameră! Aceasta este o întrebare destul de temeinică. De aceea n'am îndrăznit singur, în modestia mea, să dau însumi răspunsul, ci mă voiu provoca la o persoană distinsă, pe care şi on. cameră o ţine de atare şi pe care foart mult o stimez. Este vorba de Ex. Sa contele Apponyi. O reflexiune foarte clară a sa ne va lumina asupra cauzelor, cari susţin aceste triste stări de lucruri. Vorbind despre chestiunile politice ce există între noi şi Austria, el zice: „Explicarea acestor neînţelegeri, a duşmăniei, care de fapt există, de multeori, dacă nu în totdeauna, o aflăm în faptul, că unele expresii, cari determină relaţiile respective în ceeace priveşte legile, viaţa politică, organizaţia dreptului public, se înţeleg greşit, şi din expresiile, din explicaţiile falze, greşite, se nasc unele curente politice, cari întrupându-se în instituţiuni, opresc împăciuirea naturală a lucrurilor“. (Va urma)

Din protopresbiterate.

Cercular

către onorata preoţime din protopresbiteratul Sebeşului.

Conferenţa preoţească pentru anul curent se convoacă pe Luni, în 12/25 Noemvrie a. c. şi zilele următoare în Sebeşul-săsesc cu următorul

Program:

1. La 8 ore în biserica din sus: sf liturgie cu invocarea Duhului sfânt, servită de părintele Ilie Moga. Predica: Predică către popor la începutul anului şcolar, despre datorinţele de a susţinea şcoalele noastre confesionale. Cu lucrarea şi predarea ei se însărcinează parohul Vasile Mateiu din Lancrăm.
2. La 10 ore deschiderea conferenţei în şcoală.
3. Constatarea numărului celor presenţi.
4. Verificarea protocolului conferenţei trecute.
5. Ordinaţiuni şi decisiuni consistoriale.
6. Discuţiune asupra serviciului divin şi a predicei.
7. Predică prelucrată din anul trecut de G. Perian.
8. Rapoartele preoţilor despre activitatea lor pastorală.
9. Tema: Cum să se poarte preotul şi să aplice rugăciunile etc., de Isidor Blaga şi G. Perian.
10. Tema: „Indatoririle preotului faţă de şcoala confesională“ etc., de Constantin Oancea şi Maxim Vulc.
11. Designarea temelor pentru conferenţa anului viitor.
12. Eventuale propuneri.

Sebeş, 12/25 Octomvrie 1907.

Sergiu Medean
protopop.

Iancu: Şi pe mine să mă bată o miie de galbini dacă nu s'a dus tocmai acuma, în mantaua unchiului, în grajdul vacilor! Inţelegi?

Dora: Imposibil. N'o pot crede.

Iancu: Iţi propun un rămăşag. Dacă n'o fi aşà, încă în sara asta iau de soţie pe madam Sofia.

Dora: Dovezi, Iancule, dovezi!

Iancu: Dute în grajd şi te convinge singură.

Dora: Bine zici, dar ploauă prea tare şi astfel nu pot să-ţi astup numai decât gura mincinoasă.

Iancu: Uite, aici e cortul unchiului. (Il dă.)

Dora: Bine. Şi dacă ai minţit?

Iancu: Dar dacă n'am minţit, ci ţi-am spus adevărul?

Dora: Atunci am să-i dau drumul dela casă pentru totdeauna. (Iase.)

Iancu: I-am făcut una bună coconaşului Costică, încât ştiu că mă va pomenì cât trăieşte. Acum treaba lor ce vor face, cum se vor descurcà. Eu să-mi văd de treaba mea şi se culeg roadele ostenelelor puse întru a-i prostì pe toţi. (Intră în odaie la Mărioara.)

SCENA 6.

(*Somnulescu*, intră schiopătând. *Doamna Anica.*)

Doamna Anica: Spunemi bărbate, de ce ai nebunit?

Somnulescu: După o spaimă, ca cea avută, n'ar fi mirare dacă aşi fi nebunit întru adevăr.

Doamna Anica: Cine dracu te-a pus se sari pe fereastră în grădină?

Somnulescu: Cine! Frica să nu ard şi să mă fac scrum.

Doamna Anica: Da unde erà focul?

Somnulescu: Aici, în casă!

Doamna Anica: Ba în capul tău nătărăule!

Somnulescu: Cum? N'a trăznit în casa noastră?

Doamna Anica: Poate în creerii tăi!

Somnulescu: Creerii mei sunt clari ca soarele.

Doamna Anica: Uită-te numai pe fereastră şi vezi, ce ai făcut cu pomul cel frumos.

Somnulescu: Ei vezi? Acolo a trăznit. Dar nu vezi, că-s ud ca un şoarece? Dă-mi alte haine.

Doamna Anica; Cine te-a trimis să te primbli pe aşa vreme?

Somnulescu: Nepotul Iancu.

Doamna Anica: Cum aşa?

Somnulescu: Iată cum. Eu mă aşezasem pe scaun aici, ca să mă odihnesc puţin. Deodată mă deştept din somn şi-l aud strigând, că arde casa. M'a făcut se simţesc chiar şi fumul şi dupăce mi-a spus, că treptele ard, mi-a pus un scaun la fereastră şi mi-a zis, că numai pe aici mai pot să-mi salvez viaţa. L'am ascultat şi am sărit în grădină.

Doamna Anica: Ticălosul! Şi mie mi-a spus, că ai nebunit. Mişelul de el. Oare unde e acum? De-l găsesc îi scot ochii cu unghiile.

SCENA 7.

(Cei de sus, apoi *Dora* şi *Costică.*)

Dora: (Intră furioasă.) Lasămă în pace. Eşti un mizerabil, un infam şi jumătate.

Costică: Ascultă-mă, te rog!

Somnulescu: Ce scenă nouă? Pentruce vă certaţi?

Doamna Anica: Sigur aţi făcut primblare prin ploaie.

Dora: Da, domnul acesta a făcut o frumoasă primblare prin ploaie. A alergat după servitoarea care mulge vacile. La ea în grajd l'am găsit!

Doamna Anica: Şi nu ţi ruşine dle Costică?

Costică: Ertaţi, dar...

Somnulescu: Şi cum văd, a făcut primblarea în mantaua mea cea neagră!

Doamna Anica: In casa mea nu se admit astfel de maniere!

Dora: Să te faci d-ta de ruşine înaintea domesticil

Somnulescu: Ba încă şi pălăria e a mea! Bravo domnule Costică!

Doamna Anica: Ce *bravo!* Ţine-ţi gura.

Costică: Ertaţi, vă rog, dar...

Doamna Anica: E un scandal ne mai pomenit.

Dora: Pe mine mă va certà lumea, că de ce te-ar adus aici.

Somnulescu: Şi mă va suspiţionà pe mine. Va zice c eu am fost!

Costică: Lăsaţi-mă acum să vorbesc şi eu. *Iancu* e d vină la toate. El mi-a spus, că dşoara Dora s'a dus în graj ca să....

Dora: Mulgă vacile?

Costică: Nu! Ca să iee puţin aer curat după ploai

Dora: Da crezi d-ta că eu sunt ofticoasă?

Costică: Pe onoare vă spun, că dl Iancu m'a trim în grajd. El mi-a dat mantaua şi pălăria dlui Somnulesc Şi fiindcă nu văzusem de mult pe d-şoara Dora, crezân că cu adevărat o voiu afla în grajd, l'am ascultat şi m'a dus s'o caut acolo.

Doamna Anica: Situaţia e clară. Iarăşi nepotul Ian a făcut ştrengăria.

Somnulescu: Despre focul cel mare nu ţi-a spus nimic

Costică: Nimica!

Dora: Pe mine încă m'a prostit mişelul!

Doamna Anica: Şi să ştiţi, că acum îşi râde unde în pumni de noi. Pentrucă scopul lui a fost să scape noi. Aşi face rămăşag, că-l găsesc *aici*. (Deschide uşa d odaea Dorei.) Nu v'am spus? Iată-l! (Intră în odaie, şi v beşte tare.) Afară mişelule! Eşi de aici! (I-l scoate ureche afară.)

(Va urma.

Din despărţ. „Asociaţiunei“.

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară din despărţământul VI. (Sebeş), al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ în anul acesta se va ţinea în comuna Răhău, Dumineca în 17 Noemvrie 1907.

Program:

1. Deschiderea adunării la 1 oară p. m.
2. Raportul general al comitetului despărţământului despre activitatea sa dela ultima adunare cercuală.
3. Raportul cassarului prin care presentează raţiociniul pe a. 1906 şi budgetul pe a 1908.
4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea acestora.
5. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea de membrii noi şi încassarea taxelor.
6 Prelegere poporală din vierit (Filoxera)
7. Raportul comisiunei de sub Nr. 4.
8. Raportul comisiunei pe sub Nr 5. Statorirea budgetului de a. 1908.
9. Reorganizarea comitetului pe un nou period de trei ani.
10. Organizarea agenturei.
11. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal.
12. Inchiderea adunării.

Sebeş, la 1 Noemvrie 1907.

Comitetul despărţământului VI.

S. Medean dir., prot.   *G. Tătar* secretar.

NOUTĂŢI.

Iarăşi chestia congruei. Pretinsul *„preot român“* răspunde la cele cuprinse în prim-articolul nostru din numărul 110, adăugând alte neadevăruri răutăcioase la cele ce le spusese mai nainte cu privire la împărţirea congruei. Pentru aşi *„justifica“* punctul de vedere, publică în numărul dela 2 Noemvrie al ziarului *„Budap. Hirlap“* şi o socoteală, o chitanţă a cassei arhidiecesane, despre sumele detrase unui preot din comuna *H.*, tractul Braşovului. Pe basa informaţiunilor luate dela cassa arhidiecesană, constatăm şi declarăm, că chitanţa, ori socoteala publicată e *falsă*, ori *fictivă*, pentrucă sumele înşirate în ea *n'au fost detrase* nici unui preot din arhidiecesă. Accentuăm de altcum de nou, că orice detragere din congruă se face *cu expresa învoire* a preoţilor. Celce susţine contrarul, afirmă un neadevăr.

*

Fundaţiunea Trandafil Ni se comunică din Budapesta, că tribunalul regesc a adus sentinţă în procesul intentat din partea metropoliei gr. ort. române şi purtat prin domnul advocat Dr. *Emil Babeş* în contra patriarhiei sârbeşti din Carloveţ pentru împărţirea pământului aparţinător la fundaţiunea Trandafil. Tribunalul *a re-pins* excepţiunile şi rugarea Sârbilor, ca realităţile să fie decretate *indivizibile* şi ca fundaţionale să se administreze din partea delegaţiunei congresuale din Carloveţ şi mai departe, şi a decretat segregarea pământurilor şi împărţirea lor între metropolia română şi patriarhia sârbească. Totodată au fost condamnaţi Sârbii şi la purtarea cheltuelilor, în sumă de 5000 cor.

*

Alt proces câştigat. Biserica gr. or. română, reprezentată prin Metropolitul ei, a intentat proces Sârbilor pentru jumătate din *venitele* ce le-au avut aceştia din fundaţiunea *Trandafil*, în curs de 22 ani. Tribunalul regesc a fost decis, în urma unei enuncieri a Curiei, că patriarhia din Carloveţ *este datoare* să dee racioţiniu metropoliei române despre toate venitele avute din fundaţiunea Trandafil, dela primirea ei în administrare până astăzi, iar tabla regească întărind zilele trecute decíziunea aceasta, *a ridicat-o la valoare de drept.* Sârbii deci au să dee socoteală în 30 de zile despre toate venitele de până acuma din aceasta fundaţiune, întrebuinţate pentru proveders studenţilor români cu stipendii. Advocatul bisericei noastre a fost tot domnul Dr. *Emil Babeş.* Este speranţă, că acest proces câştigat să aducă metropoliei noastre suma de vre-o 200,000 cor.

*

O nouă epistolă alui Björnson. Ziarul „Union“ din Praga publică un răspuns al poetului norvegian Björnson adresat advocatului Dr. Eduard Lederer din Neuhaus de următorul cuprins: Prea stimate Dle! Epistola Dvoastre e publicată acum în „März“, în „Courier Européen“ şi în „Lo Spettatore“. „März“ îmi va deschide o rubrică pentru „barbariile maghiare“. Voi începe cu câteva notiţe din epistola Dvoastră şi din ziarul din Zagreb“. Desigur aţi cetit ajutorul glorios alui Tolstoi. I am şi scris imediat Cel mai apropiat articol al meu îl voiu întitula *„Cea mai mare industrie maghiară“*. Sub acest titlul înţeleg a fabrica „Maghiari“, căci aceasta e industria lor de căpetenie. Sper, că voiu desfăşura astfel articolul ca toţi se înţeleagă, mai departe sper că articolul astfel va descrie situaţia încât Maghiarii marinimoşi se vor ruşina. Să ne punem speranţa în caracterele marinimoase dintre Maghiari. La tot cazul voi continua până la infinit. Al vostru devotat Börnsterne—Björnson. — Post scriptum. Când îmi scrie cineva din Ungaria, cum mă înjură acolo, atunci trimite epistola la un prietin din Zagreb. Dar nici acesta nu cutează să mi-o trimită mie direct, ci o trimite la un amic în Boemia. Abia în modul acesta o primesc. Secret epistolar unguresc!

*

Dl. Dr. George Moroian, de origine din Săcele, care şi până acuma a adus frumoase servicii cauzei noastre naţionale, a fost numit ataşat comercial al României la Londra.

*

Zaharie Bârsan şi dna vor da în cursul săptămânii acesteia cu concursul corului „Acordul“ mai multe reprezentanţii în Braşov. Se vor juca piesele: „Strigoi“ de Ibsen, apoi comediile „Cânele şi pisica,“ „Un prietin“, Dela Nord la Sud“ şi „Capriciul unui tată.“

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei, ţin şedinţă în 9 Noemvrie nou la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Chipuri româneşti oprite în şcoală. Ministrul de culte şi instrucţiune publică a oprit din toate şcoalele seria de chipuri *„Coale şi icoane pentru şcoală şi casă“* pe motiv că sunt făcute în străinătate, conţin greşeli de drept public, nu corăspund pedagogiei, şi numele de localităţi nu sunt ungureşti.

*

Greco-catolicii români din Budapesta. Inainte cu câţiva ani s'a înfiinţat în Budapesta o parohie gr. cat. ruteană. Ca preot a fost numit din partea oraşului, care a primit patronatul, Emil Melles. Acesta însă îşi aroga drepturi de jurisdicţiune şi asupra românilor gr.-cat., fapt care a îndemnat Episcopatul român gr.-cat. se recurgă la decisiunea Papei dela Roma, Papa a decis în favorul Românilor scoţându-i de sub jurisdicţiunea parohului rutean Melles. Până la înfiinţarea unei parohii române gr. cat. profesorul Dr. Iosif Siegescu va îngriji de Românii gr.-cat. din capitală în cele duhovniceşti.

*

Monument în Turnu-Măgurele. Dumineca în 28 Octomvrie se va face în Turnu-Măgurele inaugurarea monumentului ridicat de un comitet militar în memoria vitejilor căzuţi pe câmpiile Bulgariei.

*

Hymen. *Elena I. Mănciu* şi *Ioan Tănăsescu*, învăţător, anunţă cununia lor religioasă, ce se va celebra Dumineca, în 28 Octomvrie v. (10 Nov. n.) 1907, la orele 11 a. m. în biserica română gr. or. din Şimon (biserica veche).

*

Umor în faţa morţii. Unui lucrător de fabrică, sărac, numit Kosztolányi Iozsef i-s'a furat din partea unui necunoscut 9 floreni. Bietul lucrător în desperare s'a spânzurat şi a murit. A lăsat însă o epistolă, în care se adresează hoţului, ca să-l urmeze şi el pe acest drum scurt.

*

Expoziţie industrială în Arad. Din Arad se vesteşte, că comitetul municipal a luat hotărârea ca în anul 1910 să se aranjeze în Arad o expoziţie de ţară industrială.

*

Foaie română maghiară în Budapesta. Cu începere dela anul nou va apare în Budapesta o foaie politică săptămânală cu text român şi maghiar. Foaia cea nouă va apăra interesele bisericii grecocatolice române şi maghiare. Foaia va fi redactată în spirit patriotic şi se va ocupa şi cu întrebări politice. Aşa scriu ziarele maghiare.

*

Un copil turbat. Din Selmeczbánya se vesteşte, că în comuna apropiată Hegybánya a turbat un băeat de 11 ani care înainte cu 4 săptămâni a fost muşcat de un câne turbat. In durerea sa nefericitul fiu a atacat pe mamă-sa muşcându-o în mai multe locuri. Copilul a murit deja a doua zi iar mama copilului a fost trimisă în institutul Pasteur din Budapesta. Acum se cercetează din a cărui vină n'a fost dus copilul muşcat la timp în institutul Pasteur?

*

Ingropat de viu. Un locuitor din Lipova s'a uitat să vadă, dacă nu i-se strică fântâna, şi pe când îi examina cu minuţiositate interiorul, a început să se aşeze păretele fântânii, şi nenorocitul a căzut în fântână, iar pământul peste el. Au sărit oamenii şi au început să scoată pământul din fântână, şi după cincisprăzece ceasuri de muncă au scos din fântână şi pe bietul om, întreg şi sănătos. Numai cu o mică sgârietură s'a ales. Minunea s'a întâmplat astfel, că cu toate că pământul căzuse peste el, a rămas o deschizătură prin pământ, prin care a străbătut aerul la el, şi l-a făcut să poată respira.

*

Excesele unui cal. In Viena, în parcul Prater, calul dela o trăsură particulară şi-a luat vânt şi a început să isbească şi să răstoarne număroase persoane. O femee văduvă a fost omorâtă. Treisprăzece persoane rănite, dintre cari trei în mod foarte grav.

*

Ciocnire de trenuri în România. Se scrie din Câmpulung, că Dumineca după amiazi trenul de persoane s'a ciocnit în staţia Stâlpeni cu un tren de marfă care manevra. Maşina trenului de persoane, vagonul de poştă, vagonul de bagaje şi un vagon de marfă au fost sfărâmate. Trenul de marfă asemenea a îndurat stricăciuni. Sunt nouă persoane grav rănite şi număroase altele rănite mai uşor.

*

Procesul lui Hlinca, preotul suspendat al Slovacilor, se va judeca la Curia din Budapesta în 16 Noemvrie nou. Curtea cu juraţi, cum se ştie, îl condamnase pe *Hlinca* la un an şi jumătate temniţă de stat.

*

Cutremure de pământ. Un specialist din Calabria a stabilit faptul, că în anii doi din urmă au fost peste tot treisute de cutremure de pământ în lumea aceasta, unele mai puternice, altele mai slabe.

*

Răscumpărare de felicitări. Dl *Dumitru Axente*, răscumpără felicitările din prilejul onomasticei sale cu 2 coroane, dăruite „fondului pentru daruri de Crăciun“, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“.

*

Fă bine neamului tău. Ca să se înmulţească clasa industriaşilor şi între Români, redacţiunea foii *„Meseriaşul“* din Lugoj mijloceşte gratis plasarea de băeţi la meseriaşii nostri, cari caută şi întreabă tot mai mult după băeţi, învăţăcei (şegârţi, inaşi) la această redacţiune. La ţăria neamului zideşte tot natul, care ajută clasa aceasta. Redacţiunea *„Meseriaşul“* roagă deci pe tot iubitorul de neam Român să-i caute şi să i ceară întrevenirea pentru aşezarea de atari băeţi, căci ar avea totdeauna unde. Preoţilor şi învăţătorilor mai săraci li-ar da foaia chiar pe jumătate preţul (pe 1 fl. 20 cr.) numai ca să-i angajeze la acvirarea de băeţi pentru cariera industrială. Adresa: Redacţiunea „Meseriaşul“ Lugoj.

*

Teatru în Agnita. Producţiune teatrală, muzicală împreunată cu joc va aranja inteligenţa română din Agnita, şi jur, Vineri în 8 Nov. st. n. 1907 în sala cea mare a hotelului „Agnita“ în favorul fondului reuniunei femeilor române din tractul Agnitei. Programa e următoarea: 1. „Păsărică trecătoare“ cor bărbătesc în 4 voci.“ 2. „Arvinte şi Pepelea“ com. într'un act de V. Alexandri“ 3. „Coroana Moldovei“ cor bărbătesc în 5 voci, 4. „Ţiganul vi-rilist“ de E. Suciu predată de Autor, 5. „Sună buciumul“ cor bărbătesc în 4 voci. In pausă se joacă căluşerul. După producţiune joc.

*

Petrecere în Cluj. Universitarii români din Cluj invită la petrecerea cu dans ce se va aranja în sala dela „Hotel Central“, în 21 Noemvrie n. 1907. Inceputul la 8 ore seara. Intrarea de persoană 2 cor., de familie (până la 3 membri) 5 cor. Venitul curat e destinat pentru Masa studenţilor şi Casina română din loc. Ofertele marinimoase se vor cuita în publicitate şi sunt a se adresa la cassarul Remus Furdui (strada Deák Ferencz u. 4. Román Casino, Kolozsvár).

Teatru.

Mercuri: *Die drei Engel*, operetă.
Joi: *Der Walzertraum*, operetă.

Rugăminte

către membrii „Reuniunei române de agricultură în comitatul Sibiiu.“

Intre aşezămintele noastre, întemeiate cu scop de a promova bunăstarea poporaţiunei muncitoare, să numără şi „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“. Intemeiată la 1888, ea chiar dela înfiinţare a desvoltat o activitate rodnică şi binefăcătoare ca puţine alte aşezăminte ale noastre. De roadele muncii ei numai aceia n'au beneficiat, cari nu i-s'au adresat. Acestei Reuniuni i-se revine vrednicia de a fi deprins pe economul nostru la cultura mai raţională a pământului şi la folosirea uneltelor economice. Ea l-a împrietinit cu cultura nutreţurilor măestrite, împărţind în mod gratuit an de an, sute şi sute de chilograme de sămânţă de trifoiu, napi, luţernă, etc. Ea la deprins cu cultura mai în mare a pomilor, aranjând expoziţii de poame, împreunate cu împărţire de premii în bani; ţinând prelegeri şi cursuri de pomărit şi împărţind an de an mii şi mii de pomi pădureţi şi de altoi şi punând în vânzare altoi cu preţ redus. Ea a contribuit la nobilitarea rassei de vite, ţinând expoziţii de vite de prăsilă anuale împreunate cu împărţire de premii în bani; ea a dăruit şi dăruieşte an de an câte o viţea de soiu ales şi alte animale de prăsilă şi dă împrumuturi ieftine pentru cumpărarea de asemenea animale. Ea a contribuit şi contribue la ridicarea stărilor morale şi materiale a poporaţiunei, prin întemeiarea de Insoţiri de credit săteşti şi de Tovărăşii agricole. Prin aranjarea expoziţiilor de copii contribue la îmbunătăţirea stărilor igienice şi la desăvârşirea condiţiilor de traiu ale poporaţiunei. Ea lucrează la conservarea, răspândirea şi perfecţionarea industriei de casă (lucrul de mână femeiesc), aranjând expoziţii din branşa aceasta, alcătuind albumuri, făcând colecţiuni de păpuşi costumate după ţinuturi şi localităţi etc.

Prin publicaţiunile sale ziaristice, Reuniunea stă în serviciul obştei noastre, iar prin edarea cărţilor din biblioteca Reuniunei, dă în mâna poporului povăţuitorul potrivit la ţinerea vitelor, la cultura trifoiului, a pomilor, a viilor, la cultura albinelor etc. Prin conferirea de premii la descrierea monografiilor comunelor noastre, contribue la cunoaşterea istoricului şi a stărilor din comune etc.

Dacă este vre-un ram agricol, pe care Reuniunea noastră să nu-l fi îmbrăţişat cu căldura recerută, aceasta este a se atribui singur insuficienţei mijloacelor băneşti, căci bună voinţa, însufleţirea şi simţul de jertfire la cârmacii ei nu lipsesc. Dovadă împrejurarea, că ei an de an cutrieră satele în lungul şi latul comitatului, aci la întruniri agricole, aci la expoziţii, la plantări de pomi, la cursuri de altoit pomi etc.

In asemenea împrejurări ne adresăm către membri nostri cu acea respectuoasă şi frăţească rugăminte să binevoiască a nu ne lipsi nici pe viitor de sprijinul valoros şi îndeosebi să iee la cunoştinţă, că cu scop de economisare şi de mai multă uşurinţă ne-am adresat către oficiile noastre primpretoriale respective către primăriile noastre comunale cu rugarea să binevoiască a încassa prin organele ce le stau la dispoziţie, taxele pro 1907 dela membri şi să binevoiască a răscumpăra acele cuitanţe.

In fine ne permitem a ne adresa către preoţimea, învăţătorimea, către notarii, primarii şi ceialalţi fruntaşi ai nostri, cari încă nu sunt membri, să binevoiască a se înrola în şirurile noastre, căci prin acesta, pe lângă că vor beneficia de roadele Reuniunei, dar şi sprigineso o cauză din cele mai arzătoare ale noastre a tuturora.

Sibiiu, 1 Nov. n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului“.

Pantaleon Lucuţa, prezident.   *Vic. Tordăşianu* secretar.

La suferinţe de plumâni

să se ia neamânat în toate casurile Emulsiunea lui Scott. „SCOTT“ nu vindecă numai părţile bolnave, ci aduce întregului organism sănătate nouă şi putere de viaţă. „SCOTT“ este un mijloc specific şi sigur contra tuturor

suferinţelor de plumâni

şi fiindcă e sigur, e şi cel mai ieftin. Marea lor putere vindecătoare şi nutritoare se basează pe aceea, că la compunerea lor se foloseşte numai materialul cel mai fin, cel mai curat şi cel mai cu efect, pe care îl oferă piaţa şi pe aceea, că aceleaşi prin **unica în felul său şi neîntrecuta** experienţă alui Scott de compunere sunt făcute nu numai gustoase ci şi absolut uşor de mistuit. 2 (276) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C 250.
De cumpărat în toate farmaciile.

AVIZ!

Un băiat se primeşte ca **învăţăcel** la

Stefan Moga
franzelar
[305] 5—6 Str. Trenului 4. **Sibiiu.**

Viţă nobilitată **aleasă,** liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 7—40

Tablouri istorice.

La **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu, (Nagyszeben) se află de vânzare următoarele:

Asaltul redutei Griviţa.
Dumbrava roşie,
Moartea lui Stefan cel Mare
Bombardarea Vidinului.
Stefan cel Mare şi aprodul Purice.
Trecerea armatei române peste Dunăre la 20 August 1877.
Principele Carol inspectând reduta Griviţa.
Jurământul boierilor înaintea lui Tudor la Cotroceni.
Prinderea lui Tudor.
Petru şi Ioan Asan ridică steagul liberării
Griviţa Nr. 1.
Intâlnirea A. S. Domnitorului cu Osman Paşa după căderea Plevnei.
Preţul fiecărui tablou 3 coroane.
Stefan Vodă cel bun şi mare, 1 coroană.

Dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben) se pot procură

Cuvântări liturgice

de arhimandritul **Nicodem Munteanu**

cu preţul de 1 cor. 50 fil., plus 10 fil porto

Hirdetmény

a házbérjövedelem és a házösszeirás tárgyában.

A házbéradó három év tartamára vagyis az 1908, 1909 és 1910, évekre való érvénynyel ujból kivetendő lévén, az ezen kivetés alapjául szolgáló házbérjövedelem-vallomások benyujtására a m. kir. penzügyministerium 1907, évi 97,463 szám alatt kiadott rendeletével az 1907, évi november hu 15-től 30-áig terjedő időt tüzte ki.

Felhivatnak ennélfogva a háztulajdonosok, hogy a nekik (ingyen) kézbesitett házbérjővedelem-vallomási ivét pontosan és a valóságnak megfelelő hűséggel töltsék ki, s azt a községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) *legkésöbben nov. hó 30-ig okvetlenül nyujtsák be.*

A háztulajdonos vagy a háznak állandó haszonélvezője, a házbérvallomását meghatalmazott által is eszközőlheti, házbér eltitkolás esetén azomban az adómegröviditės miatti felelősség, a háztulajdonost terheli. Ha több a tulajdonos, a vallomást valamennyinek, vagy az általok e végre különösen felhatalmazottnak kell aláirni, és a vallomás helyességeért valamennyi felelős

A házak nyers jövedelmét képezi együttvéve mindaz, a mit a tulajdonos a bérbe adott ház használata fejében a bérlőtől húz.

A bérjövedelem alatt tehát nemcsak az e czimen tényleg kikötött pénzbeli szólgáltatás, hanem mindaz értendő, mit a bérlő a bérlemény használata fejében ellenértekkép fizet; ilyenek az állami és községi adók, tűzkarbiztositási összeg, közmunka, katonaelszállásolás és házjavitások, vagy állandó átalakitások költsége, továbbá mindazon összegek, melyeket a bérlő a bérbeadónak vizvezeték, éjjel világitás, szemétkihordás és más ilynemü költségek czimén fizet, s végre minden egyéb természetbeni szolgàltatások. Ennélfogva a háztulajdonos vagy annak meghatalmazottja a lakbéreket minden épületnél, lakosztálynál, vagy egyes lakrészeknél általában minden levonásnélkül ugy köteles bevallani, a mint azok szerződésileg megállapittattak.

Butorzattal együtt bérbe adott épületek vagy lakrészek házbéradó alapjául ugy vétetnek el, mintha butorzat nélkül adattak volna ki, levonatván az összes bérből az a többlet, mely a butorzatra esik. Ugyanaz ál akkor is, ha a ház kerttel együt van bérbeadva, mely esetben a kertre eső többlet vonatik le.

A házak nyers jövedelméhez csupán azok az összegek nem számittatnak, melyeket a bérlö némely községben ugynevezett házbérfillér elnevezése alatt fizet. Ezek az összegek azonban a ház nyers jövedelmétől elkülönitve mutatandók ki, vagy a vallomásban megjegyzendő, hogy a bevallot nyers házbérjővedelemben ezek a házbérfillérek is benfoglaltatnak, mely utóbbi esetben az adókivetést teljesitő közegek a házbérfillér czimén szedett összeget a hàz nyers jövedelméből mindenekelőtt, vagyis még az epületfentartási költség és értéktörlesztés fejében leszá-mitandó törvényes százalék leütése előtt hivatalbol fogják levonni.

Az ezen leütés után mutatkozó s teljes összegében bevallott nyers házbérjövedelem alapján a házbéradó tárgyát képező tiszta jövedelem szintén nem a bevalló háztulajdonos, hanem a házbér adót kivető közegek számitják ki a fennálló törvény értelmében.

Tényleges viszonyok és adatok iránt, melyekből bárkinek házbérjövedelme megitélhető, köteles mindenki tudomása szerint felvilágositást adni, ha erre öt a hatósági közegek felszólitják.

A lakbérlők magán a bérvallomási iven bizonyitják a vallomás helyességét, nevöknek a háztulajdonos kötelességszerü felhivása folytán az illető rovatba bejegyezése által.

Az a házbirtokos, ki a bevallási ivet, annak kitöltése előtt, azaz mielőtt abba a bérösszegeket bejegyezte volna, a lakbérlőkkel aláiratja, annyiszor büntettetik 200 koronàval, a hány bérlőnél követte el ezt a mulasztást.

A befizetett birság egészben a feljelentönek adatik. (1873: VI. t.-cz. 3. §).

A házbérjövedelem eltitkolása és valótlan adatok bevallása jövedéki kihágást képez, mely az eltitkolt bérösszeg után járó adó 1—8-szorosával büntettetik. (1883: XLIV. t.-cz. 100. §.)

Ha a házbirtokos és lakbérlő közötti egyetértésből szándékosan követtetett el az adó kijátszása s ez által az államkincstár megkárositása, mindkét fél a megröviditésnek kitett összeg háromszoros megfizetésével büntetendő (1868. évi XXII. t.-cz. 22. §); e büntetés alól azonban felmentetik a bérlő, ha a törvény megszegését 15 nap alatt ő maga jelenti fel a pénzügyigazgatóságnál. (1873: VI. t.-cz. 3. §.)

Az a házbirtokos, házgondnok vagy házfelügyelő, a ki házbérvallomást nem ad, vagy hiányos alakban beadott vallomás hivatalosan megjelölt hiányait a kivető közegek által kitüzött legalább nyolcz napi záros határidő alatt nem pótolja, a hiányok pótlása végett elredelt helyszini szemle költségeit viselni tartozik és 2 koronától 100 koronáig terjedhető birsággal büntetendő. (1883: XLIV. t.-cz. 15. és 101. §§.)

Végül kijelentetik, hogy ha a bevallási ürlapoknak az érdekelt felek könnyebbségére elrendelt kézbesitése bármely ok vagy akadály miatt elmaradna is, ez az illető háztulajdonost a bevallás benyujtásának kötelezettsége alól fel nem menti, ez esetben a szükséges ürlapok a községnel (városnál) szerzendők be.

(313) 1—1

Kelt Nagyszeben, 1907. oktober 10-én.

A m. kir. pénzügyigazgatoság.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Streinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 40— Sibiiu — Nagyszeben.

„ALBINA“, institut de credit și econommìi
în Sibiiu
primește **depuneri spre fructificare noui:**

1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează, semestral.

Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.
(308) 4—16

Schimbare de local!

Prin aceasta aduc la cunoştinţa On. public, că lărgimdu-mi şi întocmindu-mi

Atelierul de lăcătușerie

cu cele mai nouă maşinării, m'am mutat din casa Strada Poplăcii mici Nr. 11, în casa nouă

Strada Poplăcii mici Nr. 25—27.

Bazat pe existenţa veche a acestei lăcătărie de artă şi de zidire, precum şi pe cunoştinţele mele câştigate prin experinţe practice, îmi iau voia a mă recomandà cu această ocaziune, în atenţiunea On. public precum şi a proprietarilor de case şi a domnilor arhitecţi, cu rugarea de a-mi concrede mie toate **lucrările de lăcătărie de artă şi zidire, instalări de telegrafe, telefoane electrice, lucrări de apaducte** precum şi **întocmiri de încàlziri,** obligându-mă a le executà toate acestea cu cea mai mare punctuozitate şi solid.

Cu toată stima:

Gustav Ziegler,
lăcătuş.

[312] 1—3

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 117 Sibiiu, Sâmbătă 27 Octomvrie (9 Noemvrie) 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Reforme agrare în România.

Sibiiu, 8 Noemvrie n.

Corpurile legiuitoare române au ales încă în primăvară, după potolirea regretabilelor răscoale ţărăneşti, o comisiune parlamentară, în scopul ca să se ocupe în mod amănunţit cu reformele devenite inevitabile, de o parte, pentru mulţămirea, barem în parte, a ţărănimei din regat, iar de altă parte pentru împedecarea repeţirii tristelor evenimente cari au trecut în primăvară peste regatul român.

Comisiunea aceasta parlamentară s'a întrunit zilele trecute în Bucureşti, şi s'a apucat de lucru. Guvernul român i-a presentat patrusprezece proiecte de lege, toate referitoare la îmbunătăţirea sorţii ţăranului din regat, şi toate compuse pe basa datelor adunate cu multă scrupulositate şi după o precumpenire temeinică a tuturor intereselor, cari în astfel de chestii grave au să fie puse în cumpănă.

Datorinţa comisiunii parlamentare este acum, să examineze cu deamănuntul proiectele acestea de lege, să le modifice, să le îndrepte, să le întregească, dacă află că e necesar, şi apoi să le presente spre desbatere şi votare corpurilor legiuitoare române, cari se întrunesc în sesiune ordinară în 15/27 Noemvrie anul curent.

Aceste patru-spre-zece proiecte de lege sunt următoarele:

1. Invoielile agricole, 2. Casa rurală, 3. Monopolul cârciumelor, 4. Asociaţiile ţărăneşti, 5. Judecătorii de Ocol, 6. Contra trusturilor, 7. Arândarea moşiilor la ţărani, 8. Asupra moştenirei pământurilor ţărăneşi, 9. Birourile de muncă agricolă, 10. Indemnizarea proprietarilor păgubiţi pe vremea răscoalelor, 11. Reforma jandarmeriei rurale, 12. Reforma administraţiei la sate, 13. Asupra terenurilor petrolifere, 14. Infiinţarea ministerului de agricultură.

Chiar şi numai din titlurile proiectelor de lege se vede, că guvernul român şi-a dat silinţa se descopere toate relele, toate ranele ţărănimei din regat, căutând să aplice la fiecare rană şi leacul potrivit. I-a succes, ori nu lucrul acesta? Are să constate comisiunea parlamentară întrunită în Bucureşti în prima linie, iar în linia a doua corpurile legiuitoare însăşi, din sinul cărora a ieşit comisiunea.

De cea mai mare importanţă e fără îndoială proiectul de lege despre *învoielile agricole*, izvorul tuturor neînţelegerilor din trecut între ţăranul muncitor şi proprietarul, ori posesorul pământului muncit de mânile ţăranului. In legea aceasta vine stabilit principiul, că atât arânda pământului, cât şi valoarea muncii, are se fie supusă unui preţ maximal şi minimal. Se asigură apoi pe seama fiecărei comune un islaz comunal de mărime potrivită, pentru a-şi puteá permite locuitorii satului ţinerea şi prăsirea vitelor, trebuincioase gospodăriei lor.

Se iau severe măsuri şi pentru măsurarea esactă a pământurilor date ţăranilor în arândă, pentru a nu se mai repeţì abusurile din trecut, când în loc de două pogoane de ex. se dădeà bietului ţăran numai unul şi jumătate, de plătit însă a plătit două.

Cu privire la dijmuirea şi răfuiala la timp încă se cuprind dispoziţiuni în proiectul de lege, în scopul, ca ţăranul să nu mai stee cu bucatele pe câmp săptămâni întregi, până se îndură proprietarul se vină la dijmuit.

In sfârşit se iau măsuri şi pentru cazul, că unul ori altul dintre contrahenţi nu se ţine de contract, trecute fiind în proiect dispoziţiuni aspre de *executare*, aşa, ca dreptate să se facă şi ţăranului, dar nici proprietarul să nu fie ameninţat în interesele sale.

Importanţa acestei legi fără îndoeală că este mare, pentrucă prin ea se pun bazele unei noue vieţi agricole în România, şi de aceea avem convingerea, că toţi cei chemaţi îşi vor fi dat şi îşi vor da silinţa să o facă cât mai bună şi cât mai perfectă, spre binele şi prosperarea ţării, cum şi spre mulţămirea şi liniştirea tuturor celor interesaţi.

Vorbirea deputatului Dr. V. Lucaciu

rostită în şedinţa din 30 Octomvrie n. a dietei ungare.

(Urmare).

De aceea vedem, că în decursul tratărei pactului chiar aceste stări, aceste drepturi publice ş. a. se nizuesc a fi explicate, a fi determinate mai precis — întocmai cum s'a exprimat Ex. Sa contele Apponyi, iar din acestea rezultă, că curentele faise ale politicei vor înceta, şi în locul acestora vor urma stări accesibile.

Aşa suntem, On. Cameră, în aceasta chestie ca şi în chestia amintită deja. Chiar pentru aceea m'am folosit de reflexiile înţelepte ce le-am auzit dela Ex. Sa contele Apponyi, şi pe cari le-am adus în legătură cu chestia existentă.

Aşa-i, On. Cameră! Toate lucrurile din lume sunt supuse legilor desvoltărei, progresului, însă totdeauna să ţinem seama de principiile fundamentale de unde purcedem, şi să zicem, că o instituţie numai pe baza acelor principii fundamentale va înflori, va progresa, va exista, pe baza căror principii fundamentale s'a născut, s'a făcut. Aşa suntem noi în ţara aceasta On. Cameră! Aceasta ni se spune zi de zi, aceasta o auzim în vorbirile de program şi în declaraţiile bărbaţilor din guvern, şi în privinţa aceasta nu face excepţie nici Excelenţa Sa Bánffy Dezsö, despre care însă ştim cum a tractat chestia naţionalităţilor. (Strigăte şi zbierături puternice în stânga: Bine a făcut, trăiască Bánffy!) N'a avut vreme să săvârşească, ce a voit şi s'a înecat în politica sa proprie, iar politica lui, mulţămită Domnului a răposat (mişcare) fără drept de reînviere.

On. cameră! Voesc să folosesc ca punct de mânecare al vorbirei mele principiul, despre care am amintit la început, adecă iubirea de patrie sau patriotismul. Niciodată şi nici într'o ţară nu au luat în deşert şi nu au mistificat mai mult înţelesul acestui principiu ca la noi. (Sgomot în stânga extremă.)

Aduceţi-vă aminte de vremea aceea, când patrioţii îşi ziceau unul altuia „Peciovici“. Aduceţi-vă aminte de vremea, când aşa zisul partid liberal îşi ajunsese apogeul în activitatea politică. Oare atunci ce ziceau bărbaţii acestui partid despre patrioţii 48 işti? De sigur nu-i considerau de buni patrioţi. De câte ori nu i-au suspiţionat, de câte ori nu i-au numit trădători, numai fiindcă nu aveau aceleaşi păreri politice. Aduceţi-vă aminte de cele întâmplate acum 3 ani. Eu aşa cred, că colegul meu Holló Lajos — mi-ar plăcea mult să fie de faţă, ca să mă audă — e un reprezentant al patriotismului. Şi ştiţi ce a zis acest domn înainte de asta cu 3 ani despre un ziar patentat patriot, care apăra o altă direcţie politică, despre „Bud. Hirlap“? Nici mai mult, nici mai puţin decât, că e trădător de patrie, şi că stă în intime relaţii cu ceilalţi trădători şi cu „patrioţii“ de 5 piţule. I-au tăgăduit patriotismul, pentru că apăra formula Szell — Körber — şi... pe Apponyi.

Şi în acest hal ne aflăm şi astăzi on. cameră. Astăzi cinstita coaliţie şi ziarele ei după cum a spus-o eri colegul Thaly Kálmán, presupun ori ce despre rămăşiţele sau ruinele guvernului anterior, numai aceea nu voesc să creadă odată cu capul, că şi între dânşii s'ar afla Unguri şi patrioţi buni. Dacă cineva e darabant, urmează eo ipso, că nu poate fi bun patriot. (Aşa-i! în stânga extremă, zgomot.)

Eu zic şi susţin, că majoritatea guvernului şi jurnalistica coaliţionistă, desigur n'a numit şi nu numeşte patriotic pe guvernul precedent, (sgomot). Că aveţi sau n'aveţi drept, eu nu's chemat să judec, ci va judeca istoria, dar până atunci noi putem să-i condamnăm sau să-i preamărim, în acest joc eu însă văd mai mult defăimarea adevăratului înţeles al ideilor decât statorirea valoarei şi a înţelesului lor.

Aşadar vă întreb, că patriotismul, ca ideal, care te îmboldeşte la fapte mărete şi care ca atare formează fericirea cetăţeanului, poate fi supus, poate fi subjugat, poate să se schimbe cu fiecare partid în fiecare guvern, sau poate să depindă dela peana unuia sau celuilalt jurnalist? Iubirea mea de patrie e cu mult mai mare decât să se schimbe cum se schimbă vremea. (La stânga sgomot.)

In patria noastră, în împrejurările noastre speciale, în aceea cred că se manifestă iubirea de patrie, că suntem întru toate supuşi loiali ai regelui nostru apostolic. (Sgomot în stânga). Acesta e lucrul cel dintâiu. (Sgomot continuu la stânga). Aceasta este ideea fundamentală a statului monarhic. Criteriul nerăsturnabil al iubirii de patrie mai este apoi şi îndeplinirea legilor sancţionate de acest parlament, cari legi nu-i ertat să fie supuse schimbărilor politice şi cari legi tre-

FOIŞOARĂ.

Nepotul răsfăţat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Şt. Şuluţu, prelucrată de T. V. Păcăţian.

(Urmare.)

SCENA 8.

Doamna Anica: (Il ţine de urechiă.) Cum ai îndrăznit tu mojicule să-ţi baţi joc de oamenii, cărora eşti dator recunoştinţă şi respect?

Dora: (Il prinde de ceealaltă urechiă.) Crezi d-ta vere, că cu o femee onestă poţi să faci astfel de glume necălite?

Doamna Anica: Să mă prostească întru atâta, ca să-i cred minciunile! Pe mine, mă rog, pe mine! (Il trage de urechiă.)

Dora: (Il trage de ceealaltă.) Şi pe mine să mă trimită prin ploaie în grajdul vacilor!

Iancu: (Smulgându-se din mânile lor.) Bine mă rog, până când credeţi că puteţi dispune după plac de urechile mele?

Somnulescu: Glumă de glumă nepoate, dar asta n'am aşteptat-o dela tine.

Costică: Domnule! Eşti lipsit de orice cultură. Eşti un necioplit. Un mitocan!

Iancu: Sunt vesel a puteà constată, că între d-voastră domneşte cea mai perfectă armonie şi uniformitate cu privire la persoana mea. Şi aceasta unitate de vederi e opera mea!

Somnulescu: De ce-ai spus că arde casa?

Iancu: Şi n'a ars? Să dăm mulţămită Domnului.

Doamna Anica: De ce-ai spus, că mi-a nebunit bărbatul?

Iancu: Şi n'a nebunit? Pară-ţi bine!

Costică: Pe mine de ce m'ai trimis în grajd, ca să caut pe d-şoara Dora?

Iancu: N'ai găsit-o acolo? I-mi pare rău!

Dora: Mie de ce mi-ai spus, că d-l Costică umblă după servitoarea noastră?

Iancu: Şi nu-i aşa? Atunci sigur că umblă după alta.

Dora: D-ta eşti un om răutăcios, care face numai zarvă şi ceartă. (Iese.)

Costică: Dispreţul meu, d-le Iancu! (Pleacă.)

Doamna Anica: Eşti un răsfăţat Iancule, şi vai de tine dacă nu-ţi iei o nevastă cuminte, care să-ţi tocmească capul la loc. Te compătimesc! (Iase.)

Somnulescu: Eu nu te despreţuesc, nu te compătimesc, ci te felicit. Eşti băiat cu spirit ştrengarule. Am să ţi povestesc pe larg cum în tinereţe făceam şi eu ştrengării de acestea, dar întâi vreau să dorm niţel. (Se retrage în odaia sa). I-s obosit!

Iancu: Noapte bună Unchiule!

SCENA 9.

Iancu: (Singur.) Brrr! (Se scutură.) Bine că trecù! I-am scuturat pe toţi de pe capul meu. Acum să-mi văd de treabă. Mărioara nu să învoieşte să fugim. Zice că nu se cuvine. E faptă ruşinoasă. Nu-i permite recunoştinţa şi simţul de onestitate. Mai bine să duce într'o mănăstire de maice, decât să fugă. Fireşte, e lucru cam jenant pentru o fată de omenie; dar eu altă scăpare nu am. (Afară se aud paşi grei.) Ce dracu e eară? Credeam că am scăpat de toţi. Cine mai vine oare?

SCENA 10.

(*Maiorul Somnulescu*, întră. Se face sară.)

Maiorul: Intre trăsnete şi fulgere, şi udat de o ploaie teribilă, ca pe vremea lui Noe, întru în casa aceasta. Şi e întunerec, cum erà înainte de facerea lumii cu vre-o opt zile. (Vede pe Iancu.) Ah, pardon, domnul meu. Sunt un călător. Noaptea şi tempestatea înfiorătoare m'au silit să întru în casa aceasta. Am rătăcit şi caut pe cineva care să mă povăţuiască, ca să ajung unde vreau să ajung.

Iancu: Bine aţi venit domnul meu. Şi unde vreţi să călătoriţi?

Maiorul: La domnul Timotei Sebastian Somnulescu.

Iancu: Da?

Maiorul: Mai am mult până la moşia lui?

Iancu: Prea mult n'ar fi. Dar sunteţi atât de bun să-mi spuneţi, care este scopul călătoriei D-voastre la casa d-lui Somnulescu?

Maiorul: Am la dânsul o copilă, lăsată de când erà în leagăn, şi pe care n'am văzut-o de 16 ani.

Iancu: D-ta eşti maiorul Somnulescu?

buesc aduse în îndeplinire în orice împrejurări. (Aplause la naţionalişti). Se poate, că nouă nu ne convin, se poate că s'au adus în contra voinţei noastre, putem să luptăm în contra lor, dar de respectat trebue să le respectăm până legea e lege. (Aplause la naţionalişti). In acestea văd eu adevăratul patriotism, acestea sunt ideile fundamentale ale iubirei de patrie, cari nu e ertat să fie supuse schimbărilor politice şi părerilor jurnaliştilor.

Iar dacă aşa stă lucrul, pentrucă nu poate fi altcum, atunci cum se poate explica aceea, că între noi totuşi sunt păreri contrare. (Sgomot continuu).

Prez. (Sună): Linişte dlor!

V. Lucaciu: Deci acesta e punctul nostru de vedere, acesta e basa patriotismului nostru, aşadar acesta trebue să fie şi al dvoastră. Deci între noi nu pot fi păreri contrare şi nici nu e permis să fie. (Sgomot. S'auzim). Aşa s'a desvoltat... (Sgomot continuu) din o înţelegere rea o anumită direcţiune politică, din care ar urma apoi, că patriotism numai unul singur poate fi şi anume acela, care e în stare să contopească şi care şi voeşte această contopire, în sinul naţiunei maghiare. (Contrazicere).

Această explicare a patriotismului nu am acceptat-o nici când, ba nici nu o vom primi, chiar pentru aceea sunt divergenţe politice între noi. (Sgomot continuu).

Lucaciu: O altă divergenţă de păreri formează între noi, aşa numitul concept despre „*naţiune*" şi „*naţionalitate*". Să luăm lucrul dela început, să vedem cum s'a desvoltat lucrul acesta în viaţa publică a Ungariei, până în zilele noastre, aşa că am ajuns acolo în ce priveşte chestia naţionalităţilor, că pe mine şi colegii mei ne priviţi ca duşmani de moarte. (Sgomot).

On. cameră! In zilele trecute a fost desvălirea chipului unui distins bărbat de stat, la congresul advocaţilor s'a întâmplat această desvălire a chipului lui Verböczy. Nu voesc să întru mai afund în critisarea dreptului făcut de el, l-au critisat, nu popii, ci advocaţii. Să deschidem cartea acestui mare autor, despre care ministrul de justiţie a vorbit cu atâta căldură înaintea tuturor advocaţilor din Ungaria Acolo în cartea a III-a, capitolul 25, §. 2, Verböczy în mod taxativ înşiră naţiunile din Ungaria „nationes regni Hungariae". In mod taxativ înşiră — fireşte în limba latină, — că în Ungaria sunt Unguri, Valahi, Germani, Slovaci, cu un cuvânt le înşiră pe toate naţiunile cari sunt în Ungaria. Vorbeşte şi în special despre fiecare naţiune. Deci vedem on. cameră, că Verböczy în cartea sa înşiră naţiunile *după limbă*. Aceste naţiuni locuitoare în Ungaria alcătuesc statul. (Sgomot).

On. cameră! Eu le aduc aceste ca argumente, că aceste idei politice sunt supuse desvoltărei legilor. Punctul de mânecare deci e acela, că se zice, că nu au fost atunci naţiuni în Ungaria. Bine, dar Ungurii, Slovacii, Românii ce au fost? (Sgomot). Acelaşi popor, ba dacă vreţi aceleaşi naţionalităţi, cari au locuit atunci, locuesc şi acum aici. Insă în evoluţia de mai târziu, conceptului „naţiune" au voit să-i dee altă explicare. Anume Kölcsey, Kazinczy F., bar. Eötvös Iosif, în opurile lor politice şi literare vorbesc despre naţionalităţile maghiare şi vorbesc despre naţiunea maghiară, chiar aşa ca despre naţiunea şi naţionalitatea română, deci le-au folosit deopotrivă expresiunile acestea. Insă cu ocasiunea aducerei legilor din 1848 şi din 1866—68 să deschidem buletinele parlamentare şi vom afla că s'au nizuit, ca aceste două expresiuni să fie cât mai bine determinate şi cât mai precis, şi totdeauna aşa s'au exprimat, că în Ungaria există o naţiune politică nedespărţită, pe aceasta o numesc naţiunea maghiară, şi la această naţiune politică aparţin, ca membrii, atât Maghiarul, cât şi Românul, Slovacul şi celelalte naţionalităţi, (Aplause). Ei bine noi aceasta o primim şi o stimăm până e lege. Deci pentruce sunt atâtea frecări între noi, chiar în ce priveşte chestia naţionalităţilor? Pentrucă naţiunea maghiară *voeşte să contopească în sinul ei naţionalităţile şi să nege individualitatea naţionalităţilor*. (Strigăte: Nu e drept)

Eu sunt martor, că atunci când vorbeşti în saloane cu bărbaţi de stat ai Ungariei, sau cu un fişpan mai cu minte, totdeauna dau dreptul acestei deosebiri şi nici când n'am aflat nici chiar pe baronul Bánffy, care aşa să fi dat definiţia naţionalităţilor precum am desvoltat-o eu. Dar voi ne întrebaţi de plângerile, de durerile noastre! Aşadar ascultaţi. Ne doare că pe basa unor vorbe rău înţelese, pe cari aşa zicând zi de zi călăriţi, vă îndoiţi în patriotismul nostru, şi voiţi să ne luaţi nu numai drepturile politice, dar ne declaraţi chiar de trădători de patrie, pentrucă ne iubim poporul nostru...

Vă rog dlor deputaţi să vă reîmprospătaţi în minte programul politic al lui Széll Kálmán, care chiar în ce priveşte chestiunea naţionalităţilor ne-a sunat ca o simfonie divină şi a cărei resultat a fost o decepţie foarte dureroasă.

Totdeauna când văd aceste idei expuse în vorbirile de program ale deputaţilor, totdeauna spun că îşi iubesc pe fraţii lor Români, Slovaci, Sârbi, dar totdeauna ameninţă cu cele mai teribile pedepse pe aşa numiţii agitatori. Aceasta ar fi în regulă, dar când noi ne exprimăm iubirea faţă de popor, de limba, de cultura noastră, cu gura mare strigă, ţipă, că suntem trădători de patrie şi ne am conjurat în contra unităţii de stat maghiar.

Aşa stă lucrul cu ideea de stat maghiar, aşa se nasc pervertirile politice prin munca fără suflet a ziariştilor. Onoare foarte puţinelor excepţii, cari nu se lasă seduşi.

Ce înţelegem dlor sub ideea de stat maghiar? Ideea de stat maghiar e codificarea celor 2 principii, despre cari am vorbit mai nainte. Dar dacă e vorba despre înghiţirea naţionalităţilor, dacă înţelegeţi sub ideea de stat nimicirea culturei naţionalităţilor, atunci noi suntem contrari acestei idei, pentrucă e antipatriotică. Cu conştiinţa liniştită şi cu fruntea ridicată susţinem, că noi gândim, cugetăm şi lucrăm în sensul cel mai spiritual, cel mai patriotic şi că principiile noastre conduc la consolidarea păcii şi la fericirea ţării.

Nu tare de mult am avut onoarea a asculta — nu din locul acesta, ci de pe galerie — vorbirea Excelenţiei Sale Andrássy în chestia naţionalităţilor, care vorbire a avut bunătatea a o tipări şi în limba română şi a o împărţi în câteva mii de exemplare. Vorbirea aceasta a fost considerată ca un fel de capitis diminutio a naţionalităţilor, a voit dl ministru să ne arete pe noi, ca pe nişte trădători de patrie şi pe sine a voit să se afirme, ca un binefăcător al naţionalităţilor, căci vezi Doamne, el iubeşte poporul, îi doreşte binele, dar ureşte agitatorii. (Aşa-i. Sgomot în stânga).

Dar dlor, cine iubeşte agitatorii?

Am înţeles însă, că dvoastră sub agitatori ne-aţi înţelege pe noi. Dacă aşa stă lucrul, apoi durere dvoastră şi domnul ministru greşiţi, căci de fapt noi nu agităm împotriva patriei şi a naţiunei maghiare, ci da, agităm împotriva întortocherii şi pervertirii concepţiilor politice.

Alt motiv pentru care denegăm votarea indemnităţii acestui guvern, cu toată onoarea care ne poartă faţă de membri acestui cabinet şi îndeosebi cu care recunosc capacitatea lor genială ca bărbaţi de stat, — este modul de guvernare, care a causat ura deplorabilă cu care ne purtăm unii faţă de ceialalţi în această ţeară şi care n'ar fi permis să fie.

Aceste contraste, aceste pasiuni duşmănoase n'ar fi permis să domineze între fiii acestei patrii.

Aţâţăm în contra acelor idei scălciate cari sunt în stare să provoace ceartă şi ură; cari ne fac duşmani pe fiii acestei patrii, cari se nisuesc să nimicească, dacă cândva se va putea prin ajutorul acestei lozince false, dar nu se va putea.

Că până când e cu noi iubirea poporului, până când ne iubim limba, până când simţim svârcolind în pieptul nostru conştiinţa naţională şi până când şi cel din urmă strop de sânge e sânge românesc *nu ne temem*. (Aplause între naţiolităţi. Sgomot la stânga).

(Va urma).

Nr. 11077 Bis.

Notă.

Multonoraţii domni Dr. Izidor *Marcu* canonic metropolitan şi Stefan *Roşianu*, spiritual şi profesor în Blaj, au redactat şi edat sub titlul „*Alcoholizmul*", o preainstructivă broşură de 161 pag., care de o parte cuprinde un material preţios pentru studiarea din toate punctele de vedere a acestei patimi destul de lăţite şi în sinul credincioşilor bisericei noastre, iară de altă parte indică şi multe mijloace pentru combaterea acestui viţiu ruinător. Deci recomandăm clerului nostru pastoral precum şi învăţătorilor din arhidieceză, a-şi procura acea broşură apărută la Blaj în tipografia seminariului arhidiecezan (preţul 1 cor. 20+ porto), a o ceti cu toată luarea aminte şi a aplica mijloacele recomandate pentru stârpirea acelei patimi în comunele aparţinătoare arhidiecezei noastre.

Sibiiu, 23 Octomvrie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

Fapte nu vorbe ne trebuesc.

Ofenbaia, 22 Octomvrie 1907 v.

In ziua de 14 Octomvrie (*Cuvioasa Paraschivă*) aflându-mă în visitaţiune canonică în parohia Valea-Geogelului, am asistat la iubileul de 25 ani ai preoţiei părintelui George *Lazar*.

Sărbarea unui iubileu fără îndoială e ceva înălţător de inimi, ales pentru cel ce sărbează. Pentru el este popas, în care îşi reaminteşte bucuriile şi peripeţiile vieţii trăite, ba îşi croeşte nouă planuri şi speranţe de viitor. Adevărat iubileu poate fi însă numai cel la care ia public mai însemnat parte, care se deosebeşte de alte sărbări prin ceva creaţiune nouă, cu un cuvânt care eternisează clipa în care s'a născut.

Şi caracterul iubileului părintelui G. Lazar e acesta! Un spirit nou par'că a cuprins publicul din parohie în urma lui, ce ne umple de cele mai bune nădejdi pentru viitor.

Dar las să vorbească scrisoarea parohului, care din acest incident a adresat-o comitetului parohial şi care însumi am adus-o la cunoştinţa poporului în biserică, însoţindu-o şi de unele explicări şi îndemnuri, şi care este în întregime de cuprinsul următor:

„Onorat comitet parohial! Se împlineşte un pătrar de veac de când subscrisul păstoreşte turma din Valea-Geogelului. In 25 ani am condus încât puterile slabe sufleteşti şi trupeşti m'au ajutat, turma mea la păşunea hrănitoare. Acestui moment pentru mine foarte însemnat, voesc a-i da caracter mai pronunţat prin o faptă folositoare poporului credincios. Deodată cu presenta scrisoare predau deci onor comitet parohial suma de două sute (200) coroane, care până voi fi în viaţă promit a o întregi cu unele cuotisaţii anuale — după ale mele puteri.

Dorinţa mea ca fundator e, ca din suma aceasta şi cotisaţiile anuale, ce în viitor le voiu destina spre acest scop să se formeze ca proprietate a bisericei gr. or. române din Valea Geogelului, un fond separat bisericesc care se poarte numele: „Fondul George Lazar".

Menirea fondului să fie: salarisarea cantorilor, crâsnicilor, clopotarilor, prescuriţelor, cu un cuvânt personalului bisericesc ajutător la serviciul divin din biserică. Parohului sau parohilor din parohie se pot da din fond numai ajutoare în casuri de necesitate estremă şi numai dupăce salarisarea personalului ajutător va fi asigurată, pentrucă dorinţa mea e a asigura dotaţiunea acestui personal şi nu a parohului.

Fondul până la mărimea de una miie (1000) coroane se capitalisează mereu cu interesele la interese şi din el nu se pot face nici un fel de erogate spre nici un fel de scop. Dela mărimea de 1000 cor. încolo 10 procente din venitul curat să dau salar cantorului, iar restul se capitalisează şi mai departe. Trecând mărimea peste 2000 coroane se dau 20 proc. salar din venitul curat, dar acum primeşte din ele 6 proc. şi crâsnicul. La toată miia de creştere mai departe se împart cu câte 5 proc. mai mult din venit şi remuneraţia se estinde treptat asupra clopotarilor, prescuriţei etc. în proporţia ce o va statori comitetul şi sinodul parohial, cu considerare la trebuinţele reale şi serviciile prestate de acest personal. Dela 10,000 coroane în sus şi până la 50,000 cor. a capitalului se distribue din venitul curat constant 60 proc., şi 40 proc. se capitalisează. Las la apreţiarea comitetului şi sinodului parohial dispoziţiile mai departe asupra întrebuinţării venitului, după ce fondul va trece peste 50.000 cor. contemplate de mine ca capital statornic. Doresc însă ca fondul şi de aici încolo să crească, dând din el şi stipendii şi ajutoare tinerilor din parohie ce voesc a se perfecţiona mai ales în arte.

Indatorez comitetul, că permiţând mijloacele se institue de cantor etc. atari

---

Maiorul: Aşa e. Eu sunt maiorul Somnulescu.

Iancu: Imi pare bine. (Aparte.) N'am ce face, dar trebue să-i joc şi lui o festă. (Tare.) Cunosc pe d-şoara, fiica D-voastre!

Maiorul: (Cu interes.) Da? O cunoşti?

Iancu: E o copilă plăcută, frumoasă, onestă şi cuminte.

Maiorul: Mă bucur că astfel de veşti aud despre ea.

Iancu: Se mai află cu dânsa în casa d-lui Somnulescu şi un nepot de al D-voastre, Iancu, un tinăr foarte cum se cade. Onest şi de absolută încredere.

Maiorul: Mie mi-l'au descris ca pe un ştrengar şi jumătate.

Iancu: Calumnie josnică!

Maiorul: Ciudat! Chiar cumnata mi-a scris, că e un mişel mare!

Iancu: N'a avut dreptate. Eu îl cunosc bine.

Maiorul: Imi pare bine de informaţia care mă mulţămeşte. Dar spune-mi te rog, unde mă aflu eu acum?

Iancu: Te afli într'o casă, dela care moşia d-lui Somnulescu e la depărtare numai de jumătate de oară.

Maiorul: Şi cine e stăpânul casei acesteia?

Iancu: Domnul Şăinescu... Sigur că cunoaşteţi familia.

Maiorul: Din contră. E un nume mie cu totul necunoscut.

Iancu: E o familie veche şi avută.

Maiorul: D-ta eşti de bună seama fiiul proprietarului.

Iancu: Aşa e!

Maiorul: Domnule Şăinescu! Fă-mi te rog un serviciu.

Iancu: Ce anume?

Maiorul: Calul meu a obosit, numai răzbeşte drumul. Imprumută-mi un cal, ca să pot ajunge încă în sara aceasta la domnul Somnulescu.

Iancu: Cu cea mai mare plăcere, dar astăzi nu se poate. E absolut imposibil.

Maiorul: De ce?

Iancu: Un vizitiu al nostru tocmai astăzi s'a însurat.

Maiorul: Nu-l putem conturbà, fireşte.

Iancu: Iar celalalt s'a suit într'un pom, a căzut şi şi-a frânt piciorul.

Maiorul: Ei, malheur! Nu-mi rămâne deci, decât să stau aici peste noapte.

Iancu: Părinţii mei vor fi foarte veseli, că au în casa lor un oaspe atât de plăcut. Mă duc să le comunic îmbucurătorul eveniment. Dar întâi să vă spun un lucru. Tatăl meu şi fratele D-tale trăesc foarte rău de mai mulţi ani.

Maiarul: Şi care e cauza?

Iancu: Uite care. Au fost odată amândoi, la o petrecere în oraș. Acolo erà şi o contesă tineră şi frumoasă. Amândoi voiau să o joace şi s'au certat, că dintre ei care să o joace *întâi?* Contesa a preferit pe d-l Somnulescu, şi tatăl meu s'a supărat foc. A urmat o ceartă mare între ei, căreia numai moartea îi va pune capăt.

Maiorul: Curios! Eu aşa ştiu, că fratele meu nu iubeşte dansul!

Iancu: Tatăl meu tot aşa! Şi totuşi s'au certat.

Maiorul: Am auzit, că fratele meu s'a îngrăşat.

Iancu: Ca şi tatăl meu. Căci la dreptul vorbind, cam samănă unul cu altul.

Maiorul: Atunci de ce nu se lasă de dans?

Iancu: Că s'au lăsat. Dar atunci a fost un capriţ dela amândoi. Frumoasa contesă i-a scos din pepeni. Inchipuești, tatăl meu se face foc şi pară şi numai dacă aude rostindu-se numele Somnulescu!

Maiorul: Crede tata D-tale că numele acesta nu e destul de onest?

Iancu: E o slăbiciune a tatălui meu, care pe mine mă supără foarte mult, dar n'am ce face. Respectul faţă de tată...

Maiorul: Inţeleg. Aşa e bine şi frumos.

Iancu: De aceea, te-aşi ruga domnule maior, să-mi permiţi ca să te recomand părinţilor mei sub alt nume, ca nu cumva să se supere tata şi să-ţi denege ospitalitatea.

Maiorul: Domnule Şăinescu, te asigur, că numele Somnulescu nu e pătat, şi n'a suferit ruşine niciodată.

Iancu: Numai pentru sara asta, d-le maior. Nu fiţi supărat. Mâne vă conduc *eu* până la dl Somnulescu. Merg deci să avisez părinţii despre sosirea D-tale. Şi ca să nu rămâneţi singur, voiu chiema pe sora mea ca să stee cu D-voastră. O chiamă Márioara şi pe ea, ca pe fiica D-voastre. (Merge spre odaea Dorei. Aparte.) Bună ocaziune, ca să mă răzbun şi asupra ei! (Deschide uşa şi strigă.) Mărioară! Mărioară!

(Va urma.)

persoane cari pot înfiinţa şi cor bisericesc, dorind cu tare ridicarea solemnităţi lor cultului divin.

Administraţia fondului o prevăd organele legale din parohie sub supravegherea autorităţii superioare bisericeşti. Până ce mă aflu însumi în viaţă şi pot controla afacerile fondului, eu-la se poate investi şi în obligaţii la parohienii din comună şi jur. Trecând însă eu din viaţă şi neputându-mă îngera în administraţia fondului, investirea nu se va mai putea face în obligaţiuni, ci încassându-să capitalele se vor procura — cu previa autorisaţie a superiorităţii bisericeşti — ori pământuri cu venit sigur, ori obligaţii de stat, hârtii de valoare ş. a., păstrându-se aceste din urmă la consistorul arhidiecesan. Corectitatea administraţiei şi manipulaţiei trebue astfel să o garanteze organele parohiale pentru toţi timpii viitori.

Taxa de administraţie a fondului se statoreşte odată pentru totdeauna cu 10% dela venitul brut şi se poate transpune an de an fondului general existent deja, pentru ca să se acopere în ea trebuinţele curente bisericeşti, cum şi parastasul ce va trebui să se servească pentru mine şi soţia mea *Maria*, după trecerea noastră din viaţă, totdeauna la 53 Aprilie, ziua de S. George, care e patronul meu. Taxa parastasului să fie însă modestă şi să o statorească comitetul totdeauna pe câte un period de 5 ani înainte, când se va publica în biserică şi scrisoarea mea prezentă. Copiilor şi nepoţilor mei, încât vre unul ar ocupa post de paroh în parohie, le interzic a primi remuneraţie pentru slujirea parastasului meu.

Instrumentele muzicale şi recuizitele pentru corul bisericesc se pot procura tot din fondul ce poartă numele meu.

Dumnezeu să binecuvinte întreprinderea mea şi să înmulţească duhul înţelepciunei şi înţelegerei în această parohie!

Valea-Geogelului, 14 Octomvrie 1907.

George Lazar m. p.
paroh gr. or.“

E superflu a spune, că întreg poporul a primit cu lacrimi de bucurie şi însufleţire actul. Unii din membrii comitetului *stante pede* s'au declarat aplicaţi a urma pilda parohului lor şi *a întemeia şi ei fonduri*, înmulţind după putinţă şi ei talanţii ce iau primit dela Domnul.

Că scânteia aprinsă nu se va stânge e cea mai bună garanţă parohul iubilant care între alte multe lucruri bune şi folositoare pentru biserica noastră din Valea-Geogelului, numai înainte cu 5 ani a înmeiat *fondul şcolar* din parohie, care de prezent numără frumoasa sumă de 2300 coroane, şi fiind neatacabil şi acela, e speranţă că în câţi-va ani va da sumă considerabilă, şi alăturea cu noul fond înfiinţat vor forma 2 puternice columne la perpetuarea memoriei iubilantului paroh.

Scrisam aceste şire, să arăt preoţilor nostri calea ce — între alte multe agende preoţeşti — au să o străbată, dar le-am scris şi drept încurajare pentru iubilant. Recunoştinţa superiorului, nu mă îndoesc, îi va servi drept razim în oţelirea puterilor, spre a înfrunta obstacolele ce i se opun, penetrând înainte şi tot înainte.

Vasile Gan, protopr.

NOUTĂŢI.

Inchiderea Sf. Sinod al bisericii autocefale a României s'a făcut Miercuri fiind de faţă dl Spiru Haret, ministrul cultelor şi instrucţiunii şi P. Gârboviceanu, administratorul Casei Bisericii. Dl Ministru Haret a dat cetire Mesajului regal de închiderea sesiuniii.

*

Maiestatea Sa Monarhul a primit Luni în audienţă pe prim-ministrul austriac baronul *Beck*. Aceasta e prima audienţă particulară acordată din partea Maj. Sale după morbul său.

*

Bucătărie comună sibiană. Damele şi domnii cari s'au prenotat ca Abonaţi la bucătăria comună de aici, sunt rugaţi, a participa *Dumineca în 10 Noemvrie n. la oarele 3 d. a.* în sala de gimnastică a gimnaziului de stat, la o consfătuire. La desbarere pot lua parte numai Abonaţii. Obiectul desbaterii e următorul: Raportul comitetului. 2. Presentarea statutelor. Pentru participare număroasă se roagă: *Comitetul.*

*

Hymen. Dşoara *Livia Pop*, cu dnul Dr. *Romul Boilă* îşi vor celebra la 17 Noemvrie 1907 st. n. cununia în biserica catedrală din Blaj la orele 3 şi jum. d. a.

*

Achitată. Doamna Taţiana Grigoroviciu, soţia deputatului român socialist Dr. Grigoroviciu, acuzată de lesa maiestate, pentrucă ar fi spus publice că Impăratul n'are nici un merit la introducerea votului universal, a fost achitată. Tribunalul a fost presidat de judecătorul Bălian.

*

Adunarea generală a societăţii pentru fond de teatru român se ţine în Coha'm, Luni şi Marţi, în 17 şi 18 Noemvrie nou. Şedinţele vor fi conduse de dl vicepreşedent *Virgil Oniţiu*, directorul gimnaziului român din Braşov. Se va oficia parastas pentru odihna sufletului decedatului prezident *Iosif Vulcan*, şi va fi teatru şi concert, dat de corul dela Braşov, condus de dl *G. Dima*.

*

Deschiderea universităţii din Sofia. In capitala Bulgariei s'a deschis între împrejurări foarte sărăcăcioase noul an şcolar la universitatea de acolo. Cu mare greutate au putut strânge vre-o 111 ascultători, între cari partea cea mai mare sunt funcţionari inferiori şi scriitoraşi la oficiul poliţial, cari au fost ameninţaţi cu perderea oficiului dacă nu se vor înscrie la universitate. Dintre cei înscrişi ¾ nu pot fi priviţi în înţelesul regulamentului universitar de ascultători ordinari. Până acum numai un profesor şi-a început prelegerile, un fost profesor la universitatea din Lemberg. Ceilalţi profesori rămân solidari şi în grevă şi mai departe.

*

Sistarea prelegerilor din lipsa de lemne. Invăţătorii şcoalei comunale din O.-Becse au sistat prelegerile din causă că comuna nu le încălzeşte salele de învăţământ. Pe lângă aceasta nici renta din prima Oct. a lefilor nu li-s'a plătit. Inspectorul regesc îşi face urechea tun la plângerile lor. E vorba că se mai întrec încă 35 învăţători în grevă.

*

Revoltă înt'ro închisoare militară. In închisoarea militară dela Touluosa a isbucnit o revoltă. Gardienii voind să împedece pe un prinsonier de a fugi, prinsonierii în număr de 50 au învins pe gardieni. A trebuit să intrevină jandarmeria pentru a restabili ordinea.

*

Foamete în India. In ţinutul Delhi precum şi în alte ţinuturi din India, bântue o foamete înfricoşată, care ameninţă cam la 5 milioane de locuitori. După datele oficioase foametea din anul acesta întrece cu mult cea din anul 1899 care a săcerat mai mult de $^1/_2$ milion de vieţi omeneşti.

*

Al 115 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Maria Lazar Stanciu n. Stanciu.

Acesta este al 115-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Vicecomitele Albei inferioare suspendat. Din Aiud vine ştirea, că Szasz Iozsef vicecomitele comitatului Alba-inferioară, a fost suspendat. Asemenea şi primpretorele Böjthe. Cauza suspendării ar fi, că ambii au păgubit erariul, cu vre-o 80 000 cor. prin administrarea abuzivă a licenţelor de vânzare a spirtuoaselor.

*

Advocat falsificător de cambii. Advocatul Dr. Weisz Bernát din Timişoara s'a sinucis trăgându-şi un glonte de revolver în cap. In urma cercetărilor s'a aflat, că Weisz a comis o mulţime de falsificări de cambii, a căror sumă se urcă la mai multe sute de mii de coroane.

*

Foaie pentru ţărani. Societatea academică „Junimea“ din Cernăuţi a luat hotărârea, ca să redacteze un ziar naţional pentru ţărani, care să fie netulburat de nici un curent politic. Laudabilă hotărâre, cel puţin ţăranii să fie cruţaţi de murdăriile în cari înoată diferitele curente politice de acolo!

*

Advocatul Han graţiat. Din Hanovra se vesteşte că advocatul Dr. Han, care a fost osândit la moarte pentru-că şi-a omorât soacra, a fost graţiat din partea principelui de Baden şi pedeapsa i-s'a schimbat în temniţă pe viaţă.

*

Mulţămită. Institutul de credit şi economii *„Sebeşana“* din Sebeş, a donat pentru biblioteca noastră şcolară 25 cor. In numele comitetului nostru parohial, îi exprim şi pe calea aceasta profunda noastră mulţămită şi recunoştinţă. Şugag, la 4 Noemvrie 1907. George Perian paroh gr.-or.

*

Nenorocire cu automobilul. Din Bregenz (lângă lacul Boden) se anunţă, că arhiducele Francisc Salvator a făcut o escursiune cu cei doi fii ai sei din Bregenz către Felskirchen. Intre Dornbirn şi Hohanems s'a lovit automobilul cu o trăsură, care îndată s'a răsturnat, iar unui cal i-a rupt picioarele, încât a trebuit împuşcat. Oamenii din trăsură încă au fost răniţi uşor, unul însă a fost grav rănit. Arhiducele şi fii săi au scăpat teaferi, numai automobilul s'a deteriorat astfel, că au trebuit să se întoarcă pe jos la Felskirchen. De soartea răniţilor se va îngriji arhiducele Salvator, care şi-a notat numele celor răniţi.

*

Tâlhari descoperiţi. Pela începutul anului acestuia s'au întâmplat în Timişoara 3 omoruri cu jaf, a căror jertfe au fost Dumitru Zzulan, Anna Müller şi Magdalena Wild cu cei doi fii ai săi. Abia acum s'au putut descoperi ucigaşii şi anume pe baza unor mărturisiri făcute de un ţigan, numit Lakatos, prins înainte cu 2 săptămâni şi predat procurorului din Timişoara. E aproape sigur, că şi aceste 3 omoruri au fost săvârşite de ţigani corturari. Unii dintre ei sunt implicaţi şi în *omorul dela Dános.*

*

Bancnote nouă de câte 20 coroane. Banca austro-ungară va pune cu 1 Maiu 1908 bancnote nouă de 20 cor. în circulaţie pentru a împedeca falsificările cari s'au pornit în măsură aşa de mare. Nouăle bancnote vor fi de hârtie mai tare, coloarea roşie se va înlocui cu coloarea lila, ca la bancnotele de 10 cor., asemenea şi formatul va fi cam aşa de mare. Deocamdată se vor imprima bancnote nouă în valoare de 30 milioane cor.

*

Vatra norocului. Capriţiile multiple ale norocului mult dorit şi câştigat sunt nepreţuibile. In zadar alergăm după el, dacă nu voeşte să ni-se apropie, pe când altădată de sine aşa zicând consecvent ne face părtaşi îndurării sale. Cea mai bună dovadă despre aceasta e loteria de classă. Dacă spre ex. privim rezultatele de câştig ale băncii din Budapesta Gaedicke, atunci putem observa din cursul loteriei de faţă precum şi a celei trecute, că în adevăr această bancă e *vatra constantă a norocului*, aproape zilnic cade un câştig principal pe banca Gaedicke, ai cărei clienţi au câştigat în cursul lotteriei trecute, între altele, câştiguri principale de 400 000, 70·000, 60 000, de 3 ori câte 30 000 şi 20·000, în cursul celei din urmă însă 90·000, 50·000, 25·000, de 4 ori câte 15·000 şi de 3 ori câte 10·000 coroane. Această împrejurare, precum şi punctuozitatea şi iuţala cu care se solvesc câştigurile la această bancă, explică mulţimea clienţilor, pe cari zilnic îi câştigă această bancă ajunsă proverbială ca vatră a norocului.

Expoziţia de vite din Săcădate.

Avem noi locuitorii comitatului Sibiiu aşezământul numit „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“, pentru care, cu drept cuvânt, ne pot invidia fraţii din alte comitate. Lucrările binefăcătoare Reuniunea noastră le revarsă mai ales asupra noastră, — a plugarilor. Nu încape îndoială, că ea se şi bucură de încrederea şi alipirea acelora, pentru cari munceşte. Aceasta e şi unica şi cea mai mare răsplată a muncii şi oboselelor ei. Dovadă despre aceasta, între altele, ne serveşte şi primirea caldă, de care cârmacii ei s'au bucurat Dumineca la 20 Oct. n. c., când cu ţinerea celei a 17-ea expoziţie de vite de prăsilă, aranjată în comuna *Săcădate*. Locuitorii din Săcădate şi din comunele învecinate, la această zi de sărbătoare a poporului muncitor, se aflau la postul lor. Junii din Săcădate, formaţi în ceată de mândri şi voinici călăreţi, fala viitorului nostru, în frunte cu clericul Podea şi cu învăţătorul Măhăra, a întâmpinat pe reprezentanţii comitetului central, dnii R. Simu, Teodor Andreiu şi Vic. Tordăşianu, în apropiere de comuna Bradu. La cuvântarea de întâmpinare a clericului Podea, care asigură, că şi tineretul e însufleţit de isprăvile Reuniunei agricole, răspunde R. Simu, însărcinatul comitetului cu prezidarea expoziţiei, că speranţele Reuniunei se leagă şi de tineret, care e chemat a continua munca, a cărei sămânţă se revarsă prin lucrările de astăzi ale Reuniunei. La intrarea în comună, reprezentanţa comunală, în frunte cu notarul S. Gradinar, a ţinut să manifeste bucuria, ce cârmacii satului o simţesc, când conducătorii nostri se apropie de popor, iar la mijlocul Săcădăţii părintele C. Prie, ex primă bucuria turmei sale cuvântătoare pentru cinstea ce li s'a dat prin aranjarea expoziţiei acolo. La ambii vorbitori a răspuns dl Simu cu afabilitate şi iubire.

Expoziţia s'a ţinut pe livadia dinspre Avrig, carea era anume pregătită pentru expoziţie. Membrii juriului, aproape toţi prezenţi, s'au constituit alegând de prezident pe dl R. Simu, iar de raportor pe secretariul Tordăşianu. Intre jurii se găsea şi dl pretor Graef, în calitate de reprezentant al comisiei economice comitatense şi veterinarul cercului dl Dr. Zickeli.

Lucrările juriului, cu luarea în samă a vitelor expuse şi cu statorirea listei premiaţilor, a durat peste 2 oare. Vite au fost expuse din comunele Săcădate, Bradu, Avrig, Nucet, Glimboaca şi Cornăţel. S'a constatat cu satisfacţie, că economul nostru din partea locului şi a premenit prăsila, având în gospodăria sa mai ales vite de rassa „Pinzgau“, în parte curată şi în cea mai mare parte încrucişată cu rassa ardeleană. Impărţirea premiilor a fos precedată de discursul instructiv al dlui Simu despre foloasele expoziţiilor, al dlui T. Andreiu despre ţinerea vitelor şi de al secretarului Tordăşianu, despre foloasele ce le are poporul muncitor dela Reuniunea agricolă.

Premii s'au împărţit în total 36, în valoare de 200 cor., dintre cari 12 premii pentru vaci, 13 pentru junince, 4 pentru viţele şi 7 pentru oi.

Toate lucrările săvârşite, pe la 4 d. a., am fost chemaţi la „masa comună“ din casele dlui notar Grădinar. Aici am petrecut câteva momente de veselie, dar e de remarcat, că discursurile ţinute au ţintit fiecare la câte o lucrare folositoare, ce ar fi să se înciripeze în Săcădate şi jur. S'a vorbit despre foloasele ce le-ar aduce alcătuirea unei Reuniuni a femeilor din Săcădate cu scop de a ajuta sărăcimea, de a aduna daruri şi alte lucruri pentru înfrumseţarea bisericei, de a ţinea consfătuiri cu ţărancele asupra economiei de casă, a îmbrăcămintei, a alimentaţiei, a curăţeniei, a grădinăritului, etc. şi mai ales a sări în ajutor mamelor scăpătate în timpul lăptării copiilor, când acestea sunt mai avizate la ajutor. S'a vorbit cât de potrivit ar fi ca părinţii cu copii mai mulţi să dea din ei şi la meserii. Părintele Prie, încântat de cele auzite, s'a declarat gata a contribui cu o mare parte din avutul său, înfiinţândei societăţi a femeilor din Săcădate. Cum ambe bisericile din Săcădate ameninţă cu dărâmarea, s'a tractat despre aflarea căilor şi mijloacelor pentru a sări bisericei într'ajutor.

„Dumnezeu vede“.

ECONOMIE.

O nouă bancă românească.

Sub numele „Secaşana“ inteligenţa din Ludoşul-mare şi comunele învecinate la stăruinţa dlui Ieronim Spornic, fost notar al comunei Veştem, iar de present domiciliat în Sibiiu, a înfiinţat o cassă de credit şi păstrare societate pe acţii cu sediul în Ludoşul-mare.

Ca director al băncii este ales dnul Ieronim Spornic, de cassar: preotul local Alexiu Staicu şi de contabil: notarul I. Cosma.

In direcţiune şi comitetul de supraveghere sunt aleşi mai toţi preoţii de ambe confesiuni din localitate şi comunele învecinate.

Capitalul social este 30.000 cor. Primeşte depuneri pe lângă 5% fără termin de abzicere, pe lângă $5^1/_2$% cu termin de abzicere cu cel puţin 3 luni înainte şi pe lângă 6% sume mai mari cari stau depuse cel puţin 1 an.

Acoardă credite cambiale pe obligaţiuni cu cavenţi, hipotecare şi pe amanetare de efecte ori alte obiecte preţioase.

Activitatea şi-a început-o banca încă din 10 Octomvrie a. c.

Teatru.

Sâmbătă: *„Die Räuber“* tragedie de Schiller.

Lipsă de sânge

şi slăbirea descuragiatoare şi moliciunea produsă prin aceasta o înfrână repede de minune Emulsiunea lui SCOTT. Renumele cel bun, care şi-l-a câştigat Emulsiunea lui Scott ca mijloc sigur contra 3 (276) 2—5

lipsei de sânge

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

se basează pe aceea, că numai cele mai fine ingredienţe se folosesc, cari se cumpără pe bani şi cari sunt supuse unei experienţe îndelungate, şi pe aceea, că aceleaşi prin unicul fel de experienţă alui SCOTT sunt prelucrate într'o cremă gustoasă şi absolut mistuitoare. Rezultatul este un product de un preţ nutritor neîntrecut.

Preţul unei sticle originale C. 250.
De cumpărat în toate farmaciile.

AVIZ!

Un băiat se primeşte ca **învăţăcel** la

Stefan Moga
franzelar
[305] 6—6 Str. Trenului 4. Sibiiu.

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 31—

Viţă nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 8—40

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 1–52

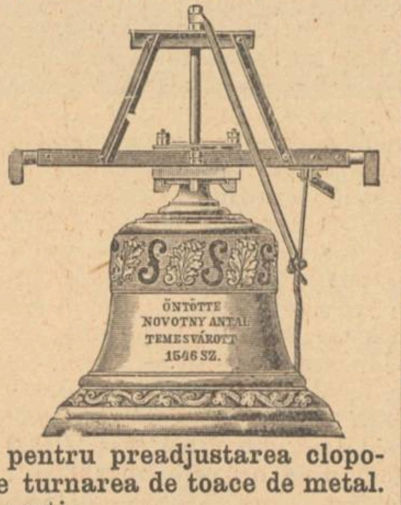

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

„ALBINA“, institut de credit și econommìi

în Sibiiu

primeşte **depuneri spre fructificare noui:**

1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.

Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.
(308) 5—16

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 29—52 apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

Joacă acolo unde e norocul mai mare.

La banca GAEDICKE

s'au plătit cele mai multe câştiguri şi anume:

Premiul cel mai mare de 600,000 Coroane cu Nr. 62551

de 4-ori câştigurile de câte 400,000 Coroane cu Nr. 11119

400,000 Cor. cu Nr. 19406, 400,000 Cor. cu Nr. 28916, 400,000 Cor. cu Nr. 33464,

mai departe 100,000, 90,000, 80,000, 70,000 Cor. de 5-ori 60,000, 50,000, 40,000, 30,000.

25,000 Cor. de 10-ori 20,000 Cor.

Tragerea clasei I a Loteriei de clase XXI începe la **21 şi 23 Noemvrie 1907.**

Câştigurile principale sunt **1 milion,** 600,000, 400,000, 200,000, 2-ori 100,000, 2-ori 90.000, 2-ori 80.000, 2-ori 70.000, 2-ori 60.000 Coroane etc. etc.

Preţul losurilor:	Intreg	Jumătate	Pătrar	Optime
	12.—	**6.—**	**3.—**	**1·50 Coroane.**

Comandele rog a le efeptuì cu rentoarcerea postei. (314) 1—4

BANCA GAEDICKE, Budapesta, Kossuth Lajos utcza 11 sz.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian. Editura si tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 118 Sibiiu, Marți 30 Octomvrie (12 Noemvrie) 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Deslușiri.

Domnul Dr. *Emil Babeș* ne-a trimis o nouă scrisoare, în scopul lămuririi temeinice a cunoscutei acțiuni inițiate din partea 'Dsale. O publicăm în întregime, reservându-ne dreptul de a reveni și noi asupra chestiunei. Scrisoarea dlui *Babeș* e următoarea:

Stimate D-le Redactor! Esprimându-Vă recunoștința cea mai sinceră pentru publicarea răspunsului la atacurile cunoscute, prin care complezanță ați dat totodată un semn nou al obiectivităței cunoscute al ziarului D-Voastre, și văzând că prin o apreciere falsă a scrisoarei mele, unele ziare au aflat de bine a alarmà opinia publică cu știri cari de loc nu corăspund stării faptice,— în fața întorsăturei acesteia, neașteptate și nemotivate, mă simt dator a informà și lămurì publicul cetitor, franc și fidel, despre starea faptică a lucrului.

Cum știți, mi-s'a adresat un om politic, ungur, vechiu cunoscut al meu, cu o scrisoare, în care, între altele a amintit și de situațiunea internă a țării, apostrofând ținuta estremă și antimaghiară a unor membri ai partidului național și a unor ziare române, prin care ținută a fost provocată toată lumea maghiară, și accentuiază totodată necesitatea unei apropieri amicale, spre binele comun al țării și chiar al naționalităților, iar în fine esprimă părerea, că ar fi timpul suprem, ca cei cu simț patriotic și judecată nepreocupată, să pornească o *acțiune de pacificare*. Primind o astfel de adresă, mi s'a impus ca postulat al bunei cuviințe: a dà un răspuns, și ca postulat al conștiinței: a-mi înșirà în acest răspuns părerile în felul cum ați avut bunăvoința a le reproduce. Când mi-am dat învoirea la publicarea acestui răspuns al meu propriu, cu condiția de a să retăceà numele autorului scrisorii din vorbă, am procedat chiar în interesul cauzei, voind a dà prilej publicului a să pronunțà în afacerea, care-l privește foarte de aproape.

Binevoiți deci a constatà, că nu am făcut nici un apel și nu am inițiat nici o pornire politică, ci am espus numai vederile mele în un răspuns ce eram dator al da, desfășurând *condițiile* apropierii contemplate și ale unei acțiuni de pacificare.

Condus de bună credință, nu am putut presupune, că o astfel de manifestațiune, adresată unui politic maghiar, cu intențiunea de al convinge despre inconveniența politicei guvernului față de noi, ar fi acomodată a provocà un resenz, chiar între aceia, cari să dau de apărători ai poporului, în al căror interes au fost făcute. Aceasta este aparițiunea, care am fost timbrat-o ca o perversitate spirituală. Cu atât mai puțin m'am așteptat, în loc de reflecsiuni obiective, la batjocura frivolă a acestei acțiuni modeste, și chiar la inzulte personale, neobișnuite la oameni culți și cu bunăcuviință.

Atacurile acestea caracterisează de altcum și împrejurarea, că ziarele respective și-au permis a osândì răspunsul meu fără să-l comunice și să-l submită publicului lor cetitor, o procedură, care eschide putința, ca publicul să-și poată forma o părere proprie asupra obiectului osândit, și să nu să poată convinge cu ochii, că aceea ce am fost spus eu în răspunsul amintit, e per eminentiam sâmburile cerințelor pentru cari să luptă toți reprezentanții cauzei noastre și cărora mai pe urmă a dat expresiune în mod marcant și deputatul *V. Lucaciu,* când a expus tot aceste punte de vedere, cari fac esența răspunsului meu dificultat.

In loc de critică obiectivă, descoperiri frivole, bănuieli și ironie.

Critica aceasta particulară nu m'a surprins din partea acelora, cari își octroiază părerile lor, și nu mă supără față de aparițiunea satisfăcătoare, că bărbații noștrii ponderanți, cei cu conștiență de responsabilitate, precum și ziarele noastre cele mari și serioase, stau departe de astfel de păreri a unor oameni fără răspundere, a unor ziare dezavuate și abandonate chiar de întemeietorii lor.

Intre împrejurările acestea nu simțesc trebuința de a polemiza cu aceste organe, cari nu reprezintă pe nime, afară de vederile lor înguste, și nu mă simțesc dator a răspunde la interpelările și întrebările puse de ele, a le explica postulatele bunei cuviințe de obște, care impune respectarea părerilor contrare, precum și ale „incognito“-ului unei persoane, care ca persoană privată s'a adresat altei persoane private. Dar și mai puțin mă simțesc îndatorat și îndreptățit a numi și a expune inzultelor oarbe pe acei deputați, cari m'au felicitat pentru răspunsul dificultat de cei cu vederi înguste.

Cine-i „curios“ a afla numele acestora, poate că le succede a le afla direct dela dânșii, căci așa cred, că n'au motiv de a face taină din convingerea lor, manifestată față de mine, și corespunzătoare ținutei lor publice. De altcum domnii dela foaia din Lugoj, cari manifestă curiositatea aceasta, pot să le afle numele și dela colegii din Budapesta, cari nu sunt curioși să-i știe, pentrucă îi cunosc, și ar puteà să-i liniștească și în privința bănuelii, că ar fi vorba despre deputatul *Burdia*, cu care nici n'am avut ocaziune să convin și să vorbesc în afacerea discutată.

Când în fine se face aluzie la întâmpinarea făcută de un ziar din capitală, organul cel mai marcant al șovinizmului maghiar, la care se provoacă un ziar românesc, ca dovadă a fiascului (?) ajuns de mine, (o acțiune contemplată nu poate fi numită fiasco, căci e numai începutul începutului!) trebue să-i vină omului în minte proverbul francez: „Les extrèmes se touchent“ și observând conivența surprinzătoare a acestor aprecieri, ne apare clar și lămurit, că unde trebue căutate pedecile unei înțelegeri reciproce, și cari sunt aceia, cari „compromit ideia unei înțelegeri între Maghiari și celelalte popoară din țară“.

Pentruca publicul nepreocupat să poată aprecia mai bine intențiunile mele și aprecierea lor din partea maghiară, afiu de bine să reproduc reflexiunile ce mi s'au făcut din partea aceasta. la răspunsul meu dificultat. Iată esența lor:

„Aceea ce desfășuri în răspunsul dtale, nu conține nimica nou pentru noi, ci conține vederile și tendințele pe cari le auzim în continuu dela deputații mai serioși și precugetați ai partidului naționalist.

Nu în vederile acestea, discutabile și în parte acceptabile, zace greutatea unei înțelegeri reciproce, ci de o parte în purtarea provocătoare și vătămătoare în care li-se dă expresiune din partea unor oameni sancvinici, fără tact politic, de altă parte în neîncrederea cercurilor maghiare față de enuncierile loiale, cari nu stau în consonanță cu trecutul politic și cu atitudinea respectivilor deputați, manifestată în afară de dietă, atitudine, care ne face să tragem la îndoială sinceritatea și seriositatea enuncierilor lor.

Acestei neîncrederi motivate este a se atribui, că vorbirea splendidă a deputatului *Lucaciu* nu a putut avea efectul așteptat și meritat.

După părerea mea deci, înainte de toate această neîncredere trebue învinsă, prin o atitudine corăspunzătoare manifestațiunilor loiale. Văzând că dta lucri serios în această direcțiune salutară, te felicit pentru nisuințele dtale, cari dacă vor fi sprijinite și de factorii naționalităților, precum ar trebui, fiind ele nisuințe cari țântesc ameliorarea situațiunei lor proprii, sigur vor afla răsunet și la noi, cari nu mai puțin dorim înțelegerea cu elementele patriotice ale naționalităților din patrie“.

Eu cred, că din șirele acestea toți cei cu judecată sănătoasă își vor putea face concept clar despre intențiunile mele și despre procedura mea, și vor putea aprecia totodată și critica care s'a făcut acestei proceduri, prin ce mă simțesc dispenzat de a mai reflecta la atacuri de natura aceasta.

Incât însă din orice parte serioasă mi se vor face reflexiuni obiective cu privire la aceste chestiuni de interes public, mă voiu simțì îndatorat, în interesul cauzei, să dau toate deslușirile de lipsă pentru orientarea publicului nostru, care singur va fi chemat să-și formeze o opiniune corăspunzătoare intereselor sale.

Budapesta, 7 Noemvrie n. 1907.

Cu deosebită stimă:

Dr. E. Babeș

Din parlament. In discuția asupra legii de indemnisare a mai vorbit dintre deputații naționaliști români domnul Dr. *Stefan Petrovici*, în ședința din 6 Noemvrie, Mercuri, iar Vineri discuția a fost încheiată. Vineri și Sâmbătă s'a votat apoi indemnisarea și toate legile contelui Andrássy, referitoare la garanțiile constituționale. Indemnisarea s'a votat pe *șase*, nu pe patru luni, cum se ceruse. Astăzi, Luni, e pusă la ordinea zilei tarifa autonomă vamală, iar mâne, Marți, probabil că începe discuția asupra proiectelor de lege referitoare la învoiala cu Austria.

Vorbirea deputatului Dr. V. Lucaciu

rostită în ședința din 30 Octomvrie n. a dietei ungare.

(Fine).

Să privim d. ex. punctul de vedere al sistemului de guvernare cu privire la dreptul de alegere. Recunoaștem, că prin jurisdicția curială, sistemele vechi nesuferibile cu privire la dreptul de alegere sau îmbunătățit. Să nu vorbim însă despre acele sisteme de alegere. Căci doară noi am exprimat atunci, că iată nu suntem capabili a întreprinde lupta parlamentară față de forța brutală exerciată fără de nici o rușine și pentru aceia am fost necesitați să ne retragem în pasivitate.

Pe timpul pășirei în vigoare a jurisdicției curiale, cugetând că libertățile politice se vor respecta pe un teren mai extins, am pășit de nou pe terenul activităței.

Și ce experiem onorată cameră? Eu care îmi iubesc patria cu adevărat, am voit ca să ocup loc în camera aceasta și ca aici să dau expresie abusurilor comise contra noastră și se cer aici revindecare pentru abusuri existente, — iar după alții neexistente, — căci aici aflu de bine să le aduc pe tapet și să conlucru spre prosperarea patriei. Colo în partea nordică a Transilvaniei, în Lăpușul-unguresc, am aflat însă nenumărate baionete, acolo am aflat pe comitele-suprem, pe vice-comitele, cu intriga administrației, acolo am aflat sacul cu bani, cu un cuvânt am văzut împedecarea liberului exercițiu al drepturilor publice. Prin urmare în Ungaria n'avem ce să vorbim despre viața constituțională! Aceasta este plângerea cea mai mare și nu numai a naționalităților, ci este și plângerea contrarilor noștri, căci doară am auzit-o dela un mare bărbat de stat independentist, că partidul liberal într'atâta a dus abusurile și părerile anticonstituționale, că chiar și dreptul de existență și drepturile omenești li li-au detras și pentru aceea s'au văetat. Și noi să nu ne văetăm atunci, când dvoastră ne denegați chiar și drepturile omenești?

Domnilor! Nu pretindeți a ocupa totul în favorul unor oameni favorisați s'au clase, sau națiuni, sau mai știu eu în favorul cui, când aici este vorba despre un stat poliglot! (Contraziceri sgomotoase în partea stângă. Contraziceri în stânga. Strigăte: Statul național unitar) și dacă noi pentru gloria asta lucrăm cu dvoastră împreună, nu ne faceți imposibili. (Sgomot).

Noi și acei domni deputați, cari au participat la alegerea electorală dela Beiuș, putem zice, că numai prin puternicia lui Dzeu am ajuns aici, și acei alegători în contra tuturor ispitirilor, corupției, terorisărei ne mai pomenite, au venit și au votat pe mine. (Sgomot). Toate aceste abusuri se pot îndrepta spre bine. In ori și ce cas dreptul votului universal secret după comune va duce cu un pas mai departe cultul libertății publice și întărirea adevăratei vieți constituționale în Ungaria.

Mă pune în mare uimire punctul de vedere al partidului independent — în chestia amintită.

Pe vremea când Ex. Sa contele Tisza István își cetea aici programul său politic, atunci un bărbat valoros din partidul dvoastră, dl deputat Ugron Gábor — poftiți priviți ziarul — cel puțin de o sută de ori îi striga Esc. Sale Tisza István: *ce-i cu dreptul de alegere*?

Dânsul însă vorbea mai departe despre Austria, despre străinătate, despre comerciu, tarifă, naționalități, iar domnul Ugron Gábor: dar ce-i cu votul universal de alegere? (Ilaritate). Și contele Tisza István voind să se scape de urmăririle dlui deputat Ugron, care în continuu îl întrerupea la desvoltarea mai departe a programului, îi răspunde: așa e, că va fi extindere a dreptului de alegere, iar atunci dl deputat Ugron Gábor îi replica: nu ne trebue estindere, ci ne trebue dreptul universal de alegere!

Ugron Gábor: Corect.

V. Lucaciu: De atunci de multeori s'a vorbit, de multeori am auzit programul guvernului, vorbirile Esc. Sale Kossuth Ferencz, splendidele vorbiri ale Esc. Sale contelui Andrássy Gyula, dar nu am mai auzit nici odată glasul dnului Ugron Gábor, întrerupând cu vorbele: unde-i dreptul universal de alegere? (Ilaritate mare).

Aşa cred, că nisuinţa noastră înţăleaptă de a lucra fără nici un interes personal, cu toată tăria inimei noastre, a fost întreruptă de legea ministrului de culte contele Apponyi Albert. (Esclamări: trăiască Apponyi).

Eu n'am nimic cu ideile acestea pe cari eu nici nu le-am desvoltat şi cari sunt nerăsturnabile.

Că doară onorată cameră, sunt aici eu, mă nisuesc să vorbesc ungureşte şi am învăţat ungureşte. (Esclamări: Dumneata te-ai născut Ungur).

Cine poate presupune despre mine s'au despre soţii mei, că noi ne luptăm în contra cunoştinţei limbei maghiare? (Sgomot).

Aceasta e absurd on. cameră. Dar politica, acea politică, care e depusă în acest proiect de lege nu ne convine. Ca carnea în sos, aşa înoată în ea anumite idei laterale. (Ilaritate, contraziceri).

Anumite tendinţe, cari de loc nu se ţin de planul de învăţământ, dar cari tot mai tare sapă prăpastia neînţelegerei. (Sgomot).

Onorată cameră! E foarte frumos din partea unui bărbat de stat, când declară cetăţenilor: „Iată am deschis pe seama voastră şanţurile constituţiei, ca să puteţi trăi liberi cu drepturile voastre de cetăţeni, deschidem pentru voi şi copiii vostri şi uşile funcţiunilor de stat, ca să puteţi ocupa loc acolo până chiar şi la ministere, dar e natural, că lucrul principal e să ştiţi ungureşte“ (aprobări la stânga).

Nu e lucru greu a răspunde dnului ministru de instrucţie. Oare, câţi sunt dintre Românii cari ştiu ungureşte aplicaţi în oficiu? Statistica dovedeşte, că abia 60—70 în întreagă ţeara (sgomot). La Curie dintre 100 de juzi abia 3 sunt Români. (Voci: Şi atâta e prea mult).

Dar voiu dovedi on. cameră, cât de nedrept e dl ministru faţă de fiii naţionalităţii maghiare. (Mişcare şi sgomot).

E lucru ştiut dlor, că nu poate fi aplicat nime, nici ca ministru comun de finanţe, nici ca ministru de esterne, nici ca ministru a latere, nici ca ministru de răsboiu şi nici pe la nu ştiu ce dicasteriu — nici în Viena, nici în Budapesta — fără cunoaşterea limbei germane, care în casurile de faţă e obligătoare. (Sgomot). Iar acum fie-mi permis a întreba pe dnul ministru de instrucţie, care în bunătatea sa nemărginită s'a îngrijit ca fiii Românilor prin învăţarea limbei maghiare să ajungă în slujbe, luat-o dispositii, ca cei din Dobriţin, Kecskemét şi Iászberény să fie siliţi a învăţa limba nemţească pentru a putea ajunge în oficiile înşirate mai sus? (Sgomot în stânga, aplause la naţionalişti. Prezidentul sună mereu).

Aş fi foarte fericit, dacă aş putea asculta un răspuns asupra acestui argument.

Nu mă opun, ca copiii români să înveţe limba ungurească. Nu agit împotriva limbei, din contră voesc ca fiecărui cetăţean al patriei să i-se dee ocasia de a învăţa ungureşte, dar nu pe calea pe care ne îndrumă ministrul de culte cu legea sa.

Noi cunoaştem un drum cu mult mai bun, cu mult mai practic şi voiu avea fericirea ca la pertractarea budgetului instrucţiei să vă comunic, că legea lui Apponyi e tocmai contrară intenţiilor ei.

Mă refer la dl Berzeviczy, care pentru a-şi documenta proiectul său despre învăţământul limbei maghiare a zis, că sunt 18 ani de când s'a formulat legea, s'au dat atâţia bani pentru şcoli de stat, învăţători, pedagogi şi cu toate resultatul e nul.

Vă veţi convinge şi în urma legii lui Apponyi, că peste 20 de ani rezultatul va fi acelaşi.

Mult ar trebui să spun încă on Cameră, dar nu vreau să abuzez de răbdarea Dv. Mai ales aş dori să reflectez la unele fraze din vorbirea de eri a Dlui Wekerle, referitoare la libertatea propunerei limbei maghiare în România. Dar voi veni cu date să vă documentez, ce colosală deosebire este între starea noastră de lucruri şi cea din România.

Noi, partidul naţionalist am dori mult să putem lucra împreună cu majoritatea şi cu guvernul la prosperarea patriei şi la bunăstarea ei, dar din motivele indicate aceasta ne e cu neputinţă. Nu mă îndoesc însă, că vor veni vremuri mai bune, pentrucă cunosc poporul maghiar, ca pe propiul meu popor român, (Sgomot. Prez. sună) şi ştiu bine, că poporul maghiar, care gândeşte corect, care are inimă iubitoare, patriotul maghiar, nu e de una şi aceiaş părere în toate privinţele, pe cari Dv., aici în jurul chestiei de naţionalitate le exprimaţi. (Sgomot. Contraziceri. Intreruperi: Vorbeşte despre *memorand!*)

Dacă vorbiţi despre memorand, răspund că eu sunt unul dintre cei mai cunoscuţi reprezentanţi. Şi eu am primit dela damele şi domnişoarele maghiare din Cluj buchetul cel mai frumos. Să-şi însemne bine dl deputat asta!

Ele mi l-au adus, mi l-au prezentat, şi eu le-am mulţămit. Atât dlui deputat care m'a întrerupt.

Căci pentru binele iubitei noastre patrie pentru ţara noastră Ungaria, va veni timpul când ne vom înţelege unii cu alţii şi întru realizarea acestor idei naţionale vom lucra împreună. Dar dacă nu va fi aşa, nu noi purtăm vina, ci on. partide, cari stau pe baza punctelor de vedere intransigente-şoviniste, spre paguba ţării“.

Jertfele Saşilor pentru biserică şi şcoală.

In anii 1904—1907 micul popor săsesc din Ardeal a adus următoarele jertfe materiale pentru susţinerea bisericii sale naţionale, şi a şcoalei confesionale, strâns legată de ea:

S'au zidit în anii numiţi trei biserici noi, în valoare de 120·271 Coroane, şi 14 edificii şcolare, cu cheltuieli de 323·000 coroane, apoi cu 10·000 coroane s'a ridicat un asil de copii mici. Case parohiale s'au zidit 16, cu cheltuieli de 137.000 coroane. Case comunale s'au zidit 9, cu cheltuieli de 207·000 coroane. Adaptări, reparaturi, etc. încă au reclamat destule cheltuieli, astfel, că pentru zidiri de tot soiul s'a cheltuit însemnata sumă de *1,321·964 coroane 39 fileri.*

Pentru procurarea celor trebuincioase în şcoale s'o cheltuit (afară de salarele învăţătoreşti) la olaltă 35·000 cor., pentru provederea copiilor săraci cu haine şi cărţi 57·000 cor. pentru orfani, 91 000 cor. pentru bolnavi 72 000 cor. pentru săraci 86·000 cor. La olaltă *vre'o 250 000 coroane.*

Fonduri s'au înfiinţat în comune, în scopuri bisericeşti cu 181,000 cor., în scopuri şcolare cu 277,000 cor., pentru ajutorarea bolnavilor cu 44,000 cor., pentru ajutorarea săracilor cu 33·000 cor., şi altele, la olaltă *557.802 cor.*

Şcoale elementare au Saşii 248 şi şcoale medii 9. Apoi mai au două seminare şi 52 asile de copii. Pentru şcoalele medii s'au cheltuit 392.532 cor. Pentru seminare (unul de teologie, altul de pedagogie) 81.300 cor., şi în sfârşit pentru şcoalele elementare şi asilele de copii au cheltuit comunele bisericeşti la olaltă *1.084.396 cor.*

Frumoase jertfe aduse bisericii şi şcoalei, iar prin ele neamului. Când vom începe să-i imităm şi noi în zelul de jertfire?

Adunarea generală
a societăţii pentru fond de teatru român.

Convocare.

Societatea pentru fond de teatru român îşi va ţinea adunarea sa generală în Cohalm în zilele de 4/17 şi 5/18 Noemvrie 1907.

Invităm la această adunare generală, precum şi la parastasul solemn ce se va celebra cu această ocasiune în memoria neuitatului nostru prezident Iosif Vulcan, pe toţi membrii onorari, fundatori, pe viaţă, ordinari şi ajutători ai societăţii, precum şi pe toţi binevoitorii ei şi sprijinitorii culturei româneşi.

Braşov, 6 Nov. n. 1907.

Virgil Oniţiu — viceprezid.
Dr. Iosif Blaga — secretar.

Programa:

I. In ziua primă: Dumineca în 4/17 Noemvrie 1907.

1. Deschiderea adunării generale la 10 ore a. m.
2. Alegerea a doi notari pentru şedinţele adunării.
3. Presentarea raportului general al comitetului şi a rapoartelor de cassă.
4 Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru censurarea raportului general al comitetului.
5. Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru censurarea rapoartelor de cassă şi a socotelilor.
6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, cari în înţelesul §-lui 5 din statutele societăţii vor înscrie membrii noi, fundatori, pe viaţă, ordinari şi ajutători, pentru societate.
7 Cetirea disertaţiunilor corăspunzătoare scopului societăţii, anunţate prezidentului înainte de adunare.
8. Inchiderea şedinţei.

II. In ziua a doua: Luni în 5/18 Noemvrie 1907.

1. Deschiderea şedinţei la 10 ore a. m.
2. Cetirea procesului verbal al şedinţei precedente şi verificarea lui.
3 Raportul comisiunei pentru câştigarea de membrii noi.
4. Raportul comisiunei însărcinate cu censurarea raportului cassarului.
5. Raportul comisiunei însărcinate cu censurarea raportului general al comitetului.
6. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani.
7. Determinarea locului, unde se va ţinea adunarea generală pentru anul 1908.
8. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru verificarea procesului verbal din şedinţa a II-a.
9. Inchiderea adunării.

Dela sate.

— Expoziţia de copii din Ilimbav. —

—6 Noemvrie n. .

S'a publicat o corespondenţă în „*Telegraful Roman*“ Nr. 112, despre expoziţiunea de copii ţinută la 13 Octomvrie st. n, a. c. în comuna Ilimbav. S'au zis şi unele cuvinte de laudă la adresa noastră, dreptaceea cuvine-să, ca să spunem şi noi că ce impresiune a produs venirea la noi a comitetului central al reuniunei române agricole, şi ce efect a avut expoziţia ţinută.

Impresiunea a fost foarte plăcută şi am putea zice potenţată, căci acest comitet pentru a treia oară s'a prezentat în mijlocul locuitorilor comunei noastre, şi deja înainte de sosire schimbau între sine oamenii vorbe de complăcere pentru aceşti domni, cari în două rânduri înainte le-au dovedit că le voiesc binele.

Dovadă este rezultatul la care a ajuns însoţirea de credit sistem Raiffeisen intemeiată la anul 1900 cu concursul comitetului central şi special a dlui *Victor Iordăşianu.*

Altă dată s'a ţinut o expoziţie de vite, cu care ocasiune dl profesor seminarial *Dimitrie Comşa* le-a vorbit oamenilor despre o economie mai raţională, îndemnând economii la procurarea vite-

---

FOIŞOARĂ.

Nepotul răsfăţat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Şt. Şuluţu, prelucrată de T. V. Păcăţian.

(Urmare.)

SCENA 11.

(Cei de sus, cu *Mărioara.*)

Iancu: Uite, ni-a venit un oaspe. Domnul maior Tunăreanu.

Maiorul: Cum mă chiamă?

Iancu: Mă duc acum să chem pe ceilalţi. Tu vorbeşte cu maiorul.

Maiorul: Aşa-mi pare, că n'am nimerit tocmai bine în casa aceasta.

Iancu: (Şopteşte Mărioarei la urechie.) Mi-a spus în secret că a venit, chemat de mătuşa, ca să te peţască pe tine. Fi gata pentru catastrofa care te aşteaptă!

Mărioara: Vai de mine! Că doară n'or voi să mă dee după el?

Iancu: Ba te dau, câtă minte au. Zice că în sara aceasta vrea să fie logodna, mâne cununia, şi poimâne plecaţi la Serajevo, acolo e domiciliul Dumnealui.

Mărioara: Ba mai bine în groapă! (Iancu iese.)

SCENA 11.

(Mărioara, Maiorul).

Mărioara: Dumnezeule sfinte! Ce pacoste nouă pe capul meu!

Maiorul: Te temi de mine domnişoară? Văd că te ai cam spăriat. Mi-ar părea foarte rău, dacă prin prezenţa mea ţi-aşi fi pricinuit neplăcere.

Mărioara: Din contră, domnule maior. Mă bucur de onoarea dată casei noastre! (Aparte.) Tare mă tem, că Iancu face acum o nouă ştrengărie!

Maiorul: Domnişoară! Cunoşti d-ta pe Mărioara Somnulescu?

Mărioara: Cum să n'o cunosc? O cunosc foarte bine.

Maiorul: Mă interesează foarte mult soartea bietei copile.

Mărioara: (Speriată.) In adevăr?

Maiorul: Da! O iubesc, cum îmi iubesc viaţa!

Mărioara: (Aparte.) Vai de mine! Vărul are dreptate.

Maiorul: Scopul meu este să o duc cu mine.

Mărioara: (Aparte.) La Serajevo? La spatele lui Dumnezeu? Nici odată! (Tare.) Nu ştiu zău dacă va merge!

Maiorul: Despre aceasta nu mă îndoesc de loc.

Mărioara: Dar poatecă ea are atragere către altcineva!

Maiorul: Cu atât mai bine. Iubirea ei faţă de mine nu sufere prin aceasta nici o scădere.

Mărioara: Dar nefericeşti biata fată, domnule maior!

Maiorul: Din contră, tocmai vreau să o fericesc!

Mărioara: (Aparte.) Trebue să-i spun buchile mai cu energie. (Tare) Domnule maior! Te ţin de om de caracter. Onestitatea personificată.

Maiorul: Aşa crede despre mine întreaga armată.

Mărioara: Atunci ia la cunoştinţă, că eu nu mă pot mărită după D-ta. Nu mă pot. Inţelegi?

Maiorul: Ba nu înţeleg de loc!

Mărioara: Inima mea e dată de mult altuia.

Maiorul: Ce mă priveşte pe mine inima D-tale?

Mărioara: Ori-ce ţi-a scris mătuşa, eu nu ştiu nimica, eu nu mi-am dat învoirea la nimica, şi din planul d-tale nu va fi nimica! Inţelegi?

Maiorul: Dar nu înţeleg nimica din toate vorbele D-tale domnişoară.

Mărioara: Dela un maior nu e frumos de loc să silească o copilă săracă să-i fie soţie, în contra voinţei ei. Nu dle maior, asta nu-i frumos! Inţelegi?

Maiorul: (Aparte.) Ah! Acuma înţeleg. Domnul Şăinescu a uitat să-mi spună, că sora lui e cam scrintită la minte. Păcat de biata fată! E frumuşică de altcum.

SCENA 13.

(*Somnulescu* şi cei de sus.)

Somnulescu: Fi binevenit în casa mea, d-le maior!

Maiorul: Sunteţi stăpânul casei?

Somnulescu: (Oftând.) Da, eu ar fi să fiu!

Maiorul: Scuzaţi, dar întunerecul, tempestatea....

Somnulescu: Nici o scuză domnul meu. Ca la D-voastră acasă. La mine vă puteţi odihnì bine. Paturile mele sunt cele mai bune din ţară. Au matraţe cu arcuri, saltele cu paie de ovăs...

Maiorul: Vă sunt mulţămitor pentru primirea ospitală şi îmi voi da toată silinţa să vă împac cu un vecin, pentru care port mare interes şi cu care, cum am auzit, ai ajuns în conflict şi stai în raporturi de duşmănie.

Somnulescu: Eu? Nu stau în duşmănie cu nime!

(Va urma.)

lor de soiu ales, şi nutrirea lor cu nutreţ artificial. Acestea sfaturi şi-au şi avut rezultatele dorite, căci se introduc oamenii în ţinerea de vite mai alese, şi samână trifoiu şi luţernă.

Tocmai pentru acestea, locuitorii comunei noastre ştiau că venirea acestor domni la ei, înseamnă aducere de lucruri şi învăţături bune.

Şi întru adevăr bun lucru s'a săvârşit, fiindcă prin astfel de expoziţii se îndeamnă mamele ca să-şi îngrijească copiii bine, iar prin prelegerile Dlor medici, desfăşurate în public, vin mamele la cunoştinţa datoriei lor faţă de micuţii lor, şi preste tot părinţii şi cari o vint în jurul copiilor, primesc indrumări, cum trebue să se poarte cu mamele şi ce regule de viaţă trebue să observe, ca copiii lor să nu devină defectuoşi şi morboşi.

Când comitetul reuniunei agricole s'a gândit la aranjarea expoziţiilor de copii, bun lucru a făcut. Căci dacă se urmăreşte înaintarea în cele materiale, atunci trebue îngrijit de braţe tari şi sănătoase, cari se producă materialul.

Ca cel ce am avut ocaziunea ca să aud pe membrii comitetului cum îndeamnă poporul la ajungerea unei stări mai fericite, şi se văd pentru a treiaoară şi efectele produse, mă cred îndreptăţit a zice: Inainte Domnilor pe calea apucată, că bun lucru săvârşiţi. Lucrările Dvoastre dau mult sprijin conducătorilor poporului fiindcă după urma Dvoastre zice poporul că totuşi sfaturile date nouă de conducătorii nostri sunt bune.

A fost o mare scădere în poporul nostru preste tot şi se poate zice că mai este şi astăzi, că sfaturile şi învăţăturile ce i-s'au dat şi i-se dau, să nu fie primite deodată, până nu va veni al doilea şi al treilea să zică tot aşa ca cel dintâiu. La noi însă astăzi am mângăerea să o spun, că nu se mai întâmplă aşa, deoarece acest popor a auzit în câteva rânduri sfaturi şi învăţături date de comitetul reuniunei agricole, şi de comitetul despărţământului Asociaţiunii pentru cultura poporului nostru. Şi prin urmare iată efectul ce l-a produs şi de astădată comitetul reuniunei în poporul nostru, uşurând sarcina conducătorilor şi câştigându-şi stima şi încrederea. Locuitorii comunei noastre iau convins, că atunci când vin Domnii nostri la ei, nu vin să le ceară ceva, ci ca să le dea. Datu-le-au în trei rânduri de învăţături dar datu-le-au şi bani. Căci afară de premiile date la 35 copii, la propunerea dlui medic *Dr. Beu* au contribuit cu daruri benevole în bani, în scopul înfiinţării unui fond pentru comuna noastră, următorii domni: Dr. Ilie Beu, Dr. Ilie Iancu, Dr. Lucian Borcea adv., Dr. Petru Şpan, Vasile Stan prof, Romul Simu, Victor Tordăşian câte 4 cor., Ioachim Muntean protopresbiter 10 cor., Nicolae P. Petraşcu 5 cor., Avram Acilinescu not. în penz. 4 cor., Ioan Petrişor preot 2 cor., Ioan Holerga preot 2 cor., Ioachim Părău 4 cor., Aron Meţian, preot 2 cor., Florian Bologa preot 2 cor., George Bânda înv. 1 cor., George Banciu înv. 1 cor., S. Marin cantor din Răşinar 2 cor., în total 61 cor.

In numele locuitorilor comunei mă văd îndatorat, ca şi pe aceasta cale să aduc mulţămită tuturor acelor persoane venite la noi cari cu vorba şi în faptă şi cu bani au contribuit la festivitatea zilei şi la înfiinţarea fondului amintit. Ca o satisfacţie le declarăm, că numele Domniilor lor vor rămânea neşterse în inimile locuitorilor nostri, iar în micuţii copii premiaţi, la timpul său se va deştepta o plăcută amintire despre ziua când li-s'au oferit premiile şi special despre persoanele cari au aranjat aceasta expoziţie.

Le dorim Dlor membrii din comitetul central al reuniunei ca pretutindinea unde vor merge în mijlocul poporului nostru se afle bună primire, şi să se bucure de încrederea poporului, iar poporului îi zicem: alipeştete de aceşti Domni cu trup şi suflet şi vină către ei cu încredere, căci nu vin decât să-ţi vindece ranele, de pe corpul tău naţional.

Ioan Alexandru
preot.

NOUTĂŢI.

Procese. Mâne, Marţi, 12 Noemvrie n. se pertractează la curtea cu juraţi din Cluj procesul de presă al domnului *Octavian Goga* pentru un articol din „*Ţara Noastră*". In 19 Noemvrie n. se ţine pertractare la tribunalul regesc din Sibiiu, pentru alte patru articole din „*Ţara Noastră*". La poliţia din Sibiiu a fost ascultat domnul *Oct. C. Tăslăuanu* pentru unele notiţe din „*Luceafărul*".

*

Advocat nou. Dnul Dr. *Enea Papiu* a făcut Vineri censura de advocat la tabla regească din Murăş-Oşorheiu.

*

Teatru românesc în Sibiiu. Săptămâna ce vine se va da în „*Muzeul Asociaţiunii* — cu concursul dlui şi dnei ***Bârsan*** —, două reprezentaţiuni teatrale cu următorul program: *Dumineca în 4/17 Noemvrie* a. c. se vor representa piesele: 1. *Un preetin*". 2. „*Dela Nord la Sud*"., 4 „*Cânele şi pis ca*", comedie într'un act, localizări din italieneşte. *Marţi în 6/19 Noemvrie*: 1 *Sacrificiul*, dramă într'un act de R. Bracco. 2. *Sărutarea* comedie într'un act de Banville. 3. *Scânteia* comedie într'un act de Banville. Preţul locurilor: Cercle 2 cor., Stal I. 1·50, Stal II 1 cor. Pentru studenţi 60 bani, Balcon I 2 cor. Balcon II 2 cor.

*

Avis. Adunarea cercuală a despărţământului VI. a „Asociaţiunii" convocată pe 4/17 Noemvrie a. c. în Răhău, se amână pe Joi, în 8/21 Noemvrie a. c. la 2 ore p. m. Direcţiunea despărţământ. *S. Medean.*

*

Maiestatea Sa Regele va pleca la sfatul medicilor cu finea lunei Ianuarie sau în zilele prime ale lui Februarie la băile dela Cigale, unde va petrece vre-o câteva săptămâni pentru a se recrea după boala sa.

*

Contele Vetter von der Lilie Mort a fost promovat Miercurea trecută în Viena în doctor în medicină. Vetter von der Lilie Mort a fost în sesiunea trecută prezidentul reichsrathului austriac. Contele Vetter e de 58 ani.

*

Impăratul Germaniei va vizita la 11 Noemvrie n. pe Regele Angliei la Londra.

*

Avis. Domnii cari vor binevoi a participa la adunarea generală a „Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român" ce se va ţinea în Cohalm în zilele de 4/17 şi 5/18 Noemvrie c. şi doresc a avea cvartire să se adreseze dnului George *Fuciu*, contabil la banca „Economia" Cohalm (H.-Kőhalom) cel mult până Vineri dimineaţa în 2/15 Nov. c. Cohalm în 9 Noemvrie c. *Comitetul aranjator*.

*

Promoţie. Din Budapesta ni-se scrie, că Sâmbătă în 9 Noemvrie n. dl Dumitru *Popa* a fost promovat doctor în medicină la universitatea de acolo.

*

Atentat nereuşit în contra regelui spaniol. Din Londra se vesteşte, că viaţa regelui Alfons, care voia se cerceteze Mercuri pe regele Angliei Eduard la Sadringham ajunsese în mare pericol. Intre mulţimea care se îmbulzea se vadă pe regele Spaniei fu descoperit un individ străin care purta un pachet suspect sub mantaua. Detectivul care pusese mâna pe el, abia numai cu ajutorul mulţimii l-a putut deţinea şi l-a predat poliţiei. Asupra conţinutului pachetului poliţia încă n'a dat nici o deslușire.

*

A 19-a adunare generală ordinară o va ţinea „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu", în una din Duminecile proxime în comuna Câlnic (lângă Sebeşul-săsesc). Cum poporaţiunea din partea locului se îndeletniceşte cu cultura în mare a viilor, la adunare între altele se vor ţinea prin specialişti discursuri despre noua cultură a viilor şi despre tractarea vinului.

*

La „Fondul darurilor de Crăciun săracilor nostri" întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu", Mărioara Troancă din Cristur dărueşte în memoria iubitei sale surori, Aurelia Troancă în loc de cunună peritoare pe cosciugul răposatei 1 cor.

*

Moartea unuia dintre cei răniţi la Cernova. Eri, Dumineca, s'a făcut înmormântarea slovacului Iosif Fulla, care a murit în spitalul Rokus din Budapesta în urma ranelor primite la măcelul dela Cernova. La înmormântare au luat parte în mod corporativ toate societăţile slave din capitală. Asemenea au luat parte şi deputaţii slovaci punând o cunună pe mormântul decedatului şi unul dintre dânşii a vorbit.

*

Istoria profetului Iona în a doua ediţie. O damă din Küstin a cumpărat din piaţă o ştiucă vie pentru a o pregăti pe ameazi. Care i-a fost mirarea însă, când a aflat la despicarea peştelui un alt peşte viu, în pântecele celui tăiat. Micul Iona a fost pus într'un vas cu apă, unde probabil că s'a bucurat mult de salvarea norocoasă.

*

Prima jertfă a frigului. In Timişoara a fost găsit pe o grămadă de gunoi un biet om sărac, care murise în urma frigului.

*

Moravuri. Deputatul coaliţionist Melczer Géza e dat în judecată pentrucă parcelând o moşie boerească şi vânzându-o ţăranilor a falsificat numele cumpărătorilor şi a păgubit pe ţărani cu 200 000 coroane.

*

Copii chinuiţi de foame. In un sat aproape de Przemysl a dat jandarmăria de o ţărancă care avea în cost vr'o 13 copii în etate dela un an până la cinci ani. Bieţii copii erau de tot rău nutriţi şi plini de rane. După-cum s'a constatat, în decurs de câţiva ani au murit sub mâna acestei ţărance vr-o 15 copii. A fos imediat arestată.

*

La „Fondul de 20 bani al „Reun. sod. rom. din Sibiiu", din prilegiul expoziţiei de vite a 17-a a Reuniunei rom. agricole, ţinute în Săcădate, s'au făcut următoarele daruri: familia învăţătorului Sever Silca 5 cor., Toma Benchea, primar, Cornăţel, soţia sa Alexandra n. Mihu şi copiii lor Toma, Nicolae, Miron, Traian, Aurel şi Ionel, în total 4 cor., Nic. Eft. Ursu, înv., Bradu, soţia sa Elisaveta şi copiii lor Elisaveta şi Romulus, în total 1 cor. 60 bani, Vasile Maxim, par., Avrig şi fii săi Vasile, căpitan în România, Laurenţiu, abs. de teol., Traian, cleric şi Mihail, cadet, în total 2 cor., Simeon Grădinar, notar şi familia; Ioan Răduţ, vigil de păduri şi familia, Avrig, Toma Prie, primar şi familia, fiecare câte 1 cor., C. Prie, paroh, I. Petraşcu, croitor, Sibiiu, Teodor Andreiu, grădinar, Sibiiu, fiecare câte 50 bani, Ioan Bădilă, econ., Bradu, 40 bani, Toma Podea, cassar com., Toma Podea, econom nr. 103, Ioan Podea, cler., R. Simu, înv. pens., Toma Jugărean, ec. nr. 289, Nicodim Liulea, Bálint Iános, G. Maxim, ec, dşoara Elisaveta Podea, toţi din Săcădate, George Coman Ursu, Bradu, George Simplăcean, paroh, Cornăţel, soţia sa Maria n. Moga, copiii lor Olivia, Romul şi Veturia, fiecare câte 20 bani şi V. Tordăşianu, secretar 10 bani, sau în total 20 cor. 60 bani.

*

Fă bine neamului tău. Ca să se înmulţească clasa industriaşilor şi între Români, redacţiunea foii „*Meseriaşul*" din Lugoj mijloceşte gratis plasarea de băeţi la meseriaşii nostri, cari caută şi întreabă tot mai mult după băeţi, învăţăcei (şegârţi, inaşi) la această redacţiune. La tăria neamului zideşte tot natul, care ajută clasa aceasta. Redacţiunea „*Meseriaşul*" roagă deci pe tot iubitorul de neam Român să-i caute şi să-i ceară întrevenirea pentru aşezarea de atari băeţi, căci ar avea totdeauna unde. Preoţilor şi învăţătorilor mai săraci li-ar da foaia chiar pe jumătate preţul (pe 1 fl. 20 cr.) numai ca să-i angajeze la acvirarea de băeţi pentru cariera industrială. Adresa: Redacţiunea „Meseriaşul" Lugoj.

PARTEA LITERARĂ.

Despre muncă.

După Iohn Ruskin.

Nici un dascăl nu va putea promova cu succes cerinţele creşterii, dacă nu va cunoaşte mai întâi condiţiunile de viaţă, pentru cari are să pregătească aceasta creştere pe elevi.

Să cercetăm mai întâi pe ce bază sunt numiţi o deosebită clasă de oameni „*lucrători*", şi că deosebirea care se face între aceştia şi alte clase ale societăţii stă pe o bază adevărată sau falză. Apoi întrebăm, va putea desridica creşterea deosebirea aceasta şi o va putea şterge pentru totdeauna? Vom numi noi pe toţi aceia, cari nu aparţin lucrătorilor, trândavi? Sau cum să-i numesc pe aceia cari în contrast cu lucrătorii sunt priviţi ca „clase superioare ale societăţii"? Sunt într'adevăr clase superioare şi inferioare ale societăţii? Cât de sus au să stee acele şi cât de jos trebuesc oprimate aceste? Din mijlocul luptei pentru existenţă se aud strigătele înverşunate, punând aceste întrebări, cari pătrund întreagă lumea, şi cari nu mai pot fi puse la dosar. De sigur, sunt mulţi binevoitori ai omenimei, cari caută ca aceasta diferinţă între sărac şi bogat să dispară, dar cu toate acestea, oare nu se păcătueşte atât de mult prin nechibzuinţă şi lipsă de tact? Răutatea conştie îşi află marginea ei în voinţă; dar unde-şi vor afla marginea păcatele cugetării inconştii.

Eşti poate în drept să susţii, că toţi oamenii bogaţi sunt trândavi? Nu, de sigur că nu; tot aşa ar fi o nedreptate, ca şi când am voi să zicem, că toţi săracii sunt leneşi şi numai atunci lucrează, când sunt siliţi şi nici odată mai mult, decât atât cât sunt siliţi. Fapt e, că există trândavi săraci şi trândavi bogaţi, precum sunt săraci sârguincioşi şi bogaţi sârguincioşi. Câte un cerşitor e aşa de leneş, ca şi când ar avea la dispoziţie pentru traiul său 10·000 mărci, şi câte un om bogat e mai sârguincios decât servitoriul său şi nicicând nu va cugeta la aceea ca să-şi scurteze timpul cu jucării. Astfel, vorbind în general, vedem că diferinţa dintre lucrători şi trândavi, tocmai ca şi cea dintre mişei şi oameni cinstiţi percurge toate păturile sociale. Intre săraci şi bogaţi sunt lucrători cari sunt tari şi fericiţi, astfel precum sunt între oameni, săraci şi bogaţi trândavi, cari sunt slabi, nefericiţi şi plini de răutate. Şi cele mai mari neînţelegeri, cari provin din aceste două categorii, se nasc cu deosebire din acel fapt trist, că în totdeauna cei deştepţi din o clasă judecă pe cei nătângi din celelalte clase ale societăţii. Dacă ar judeca bogaţii cei sârguincioşi numai pe soţii lor cei leneşi şi i-ar îndruma, atunci ar fi toate în ordine; asemenea, dacă săracii cei sârguincioşi ar purta grije de soţii lor leneşi şi iar îndruma. Dar invers, fiecare clasă are înclinarea de-a observa greşelile celeilalte clase. Un om harnic, care şi-a câştigat o avere oarecare e indignat pe un cerşitor leneş, iar lucrătorul cinstit şi muncitor deasemenea e năcăjit văzând risipa nebună a oamenilor bogaţi. Şi această judecată aspră izvorâtă din inimele drepte ale bogaţilor şi săracilor se preface în duşmănie furioasă, ba chiar în ură de clasă, la cei cari nu cugetă clar; dar numai la acest soi de oameni. Cei uşuratici în gândire dintre săraci văd în bogaţi duşmanii lor naturali, cari îşi ţin de dreptul lor să jefuească şi să răpească. Şi numai bogaţii uşuratici vorbesc în termini despreţuitori despre păcatele şi nebuniile săracilor. Deci nu există nici o deosebire de clasă între trândavi şi silitori, iar în cele următoare voesc să vorbesc numai despre silitori; leneşii sunt spre scandelă publicului şi ce e de făcut cu ei, voi arăta de altădată. Azi vom trece peste ei la ordinea zilii.

Dar există deosebire de clasă între oameni sârguincioşi, da, groaznice deosebiri, cari arată în privinţa puterii omeneşti şi a durerii omeneşti toate gradele posibile. Aici găsim deosebiri de suire şi coborâre, de perdere şi câştig, lucruri cari pătrund pe om până la suflet.

Aceste deosebiri şi legile lor voesc să le clarific mai deaproape, mai întâi între oamenii cu voinţă puternică, cari, sau că muncesc, sau că „se joacă", o fac aceasta cu toată silinţa, pentrucă au priceperea deplină despre însemnătatea cuvântului „*muncă*" şi anume a acelei munci care sau are un scop anumit sau e fără scop. Şi aceste deosebiri voesc să le desfăşur după patru direcţiuni principale:

1. Deosebirea între aceia cari muncesc şi aceia cari se joacă.

2. Intre aceia cari au posesiune şi aceia cari mizerează.

3. Intre aceia cari lucrează cu capul şi aceia cari lucrează cu mânile.

4. Intre aceia cari lucră ceva cumintă şi aceia cari săvârşesc lucruri deşarte.

Deci vom pune în expunerea noastră patru feluri de lucruri în paralelă:

1. Munca faţă de joc.

2. Posesiunea faţă de lipsa de posesiune.

3. Munca cu capul faţă de munca cu mânile.

4. Munca înţeleaptă faţă de munca deşartă.

(Va urma.)

Teatru.

Luni: *Der Dieb*, dramă.
Marţi: *Grosstadtluft*, comedie.

Pentru domnii preoți!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

A eșit de sub tipariu în Tipografia arhidiecezană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvântarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, arhiepiscop și metropolit** și se află de vânzare la **Tipografia și Librăria arhidiecezană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.**, legat în pânză neagră **9·50 cor.**, ediție de lux broșat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

Tablouri istorice.

La **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu, (Nagyszeben) se află de vânzare următoarele:

Asaltul redutei Grivița.
Dumbrava roșie,
Moartea lui Stefan cel Mare.
Bombardarea Vidinului.
Stefan cel Mare și aprodul Purice.
Trecerea armatei române peste Dunăre la 20 August 1877.
Principele Carol inspectând reduta Grivița.
Jurămêntul boierilor înaintea lui Tudor la Cotroceni.
Prinderea lui Tudor.
Petru și Ioan Asan ridică steagul liberării.
Grivița Nr. 1.
Intâlnirea A. S. Domnitorului cu Osman Pașa după căderea Plevnei.

Prețul fiecărui tablou 3 coroane.
Stefan Vodă cel bun și mare, 1 coroană.

---

(279) 7—12

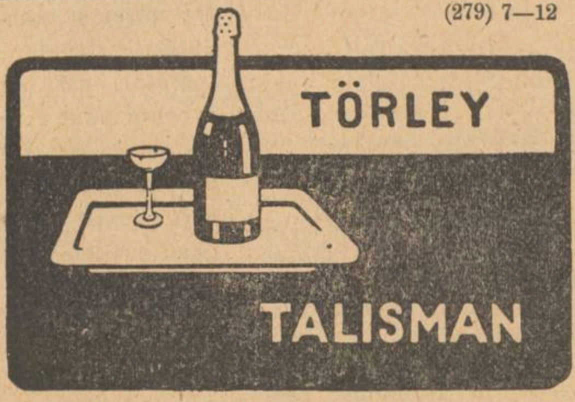

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 41— Sibiiu — Nagyszeben.

Schimbare de local!

Prin aceasta aduc la cunoștința On. public, că lărgimdu-mi și întocmindu-mi

Atelierul de lăcătușerie

cu cele mai nouă mașinării, m'am mutat din casa Strada Poplăcii mici Nr. 11, în casa nouă

Strada Poplăcii mici Nr. 25—27.

Bazat pe existența veche a acestei lăcătărie de artă și de zidire, precum și pe cunoștințele mele câștigate prin experințe practice, îmi iau voia a mă recomandà cu această ocaziune, în atențiunea On. public precum și a proprietarilor de case și a domnilor arhitecți, cu rugarea de a-mi concrede mie toate **lucràrile de lăcătărie de artă și zidire, instalàri de telegrafe, telefoane electrice, lucrări de apaducte** precum și **întocmiri de încàlziri**, obligându-mă a le executà toate acestea cu cea mai mare punctuozitate și solid.

Cu toată stima:

Gustav Ziegler,
lăcătuș.

[312] 2—3

Vița nobilitată aleasă, lifereazà în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată!

Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmeĭ și bunătatea materialului. [307] 9—40

De vânzare

se află în çomuna **Hondol,** comitatul Hunedoarei

o Livadă

de 12 jugăre de mare, pământ prima clasă.

A se adresa la (315) 1—2

Administr. „Telegrafului Român“.

AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând **prima fabrică transilvană** de

casse de fier și oțel

priv. ces. și reg. a dlui **G. Öszy,** îmi iau voe a aduce la cunoștința Prea Onoratului Public, că în fabrica mea se execută tot felul de **casse,** și după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier și oțel panțerate se execută după cele mai nouă zisteme engleze și americane **sigure contra focului** și **spargerei** pentru care dau **deplină garanție.**

Atrag atențiunea Onoratului Public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material slab, și prin urmare fără valoare.

Rugând pe Prea Onoratul Public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu distinsă stimă:

E. Purece,
fabricant de casse.
Sibiiu—Nagyszeben, Rosenanger Nr. 9.

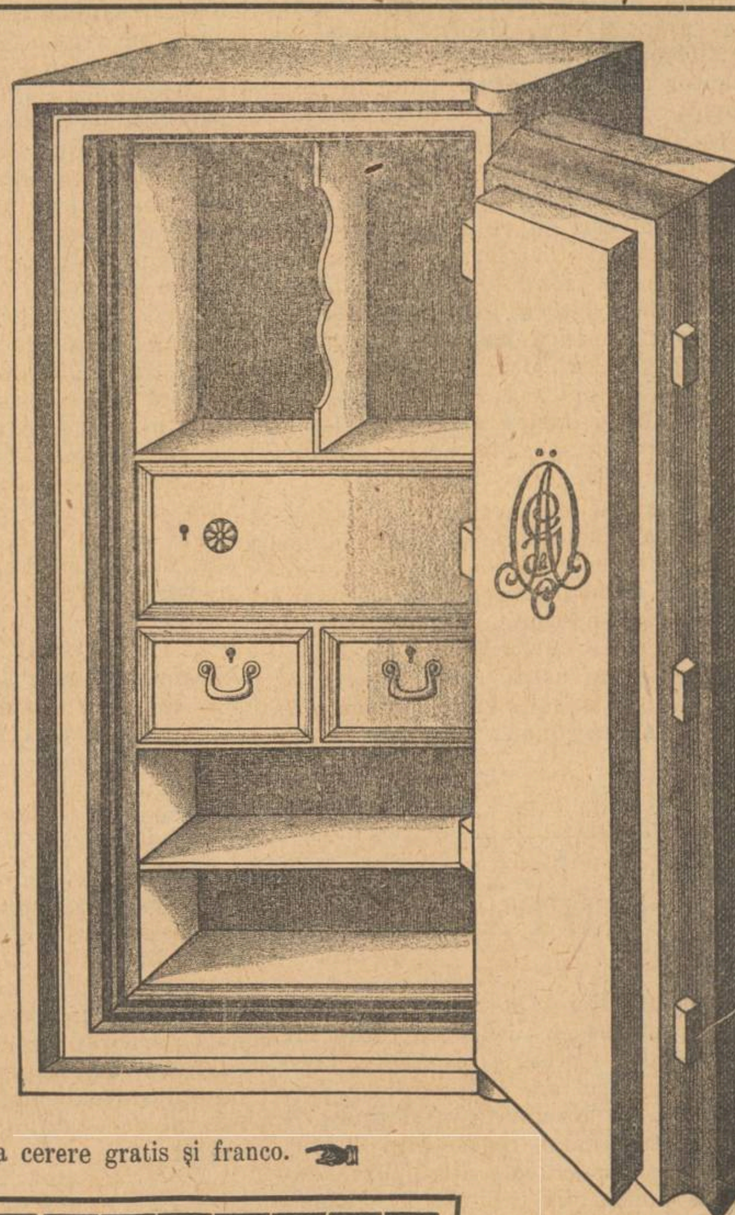

[151] 6—6 ☞ Cataloage de prețuri la cerere gratis și franco. ☜

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 119 Sibiiu, Joi 1/14 Noemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Duma a treia.

Sibiiu, 13 Noemvrie n.

Dacă nu se întâmplă nimica neașteptat, parlamentul din Rusia, *duma*, se va deschide mâne, în 14 Noemvrie nou, prin mesaj de tron cetit de însuși Țarul tuturor Rusiilor, Nicolae II.

Faptul acesta are mare însemnătate întru atâta, că Țarul de data aceasta pare a fi mulțămit cu resultatul alegerilor parlamentare și se apropie singur de representanții poporului pe care-l stăpânește.

Intru adevăr, duma aceasta a treia e compusă din elemente cu cari înțelegerea pare a fi posibilă. Din 442 de deputați din câți e compusă duma, sunt aleși în regulă până acum 395. Iar din acestia 189 aparțin partidului din dreapta, — sunt deci monarhiști, de cari Țarul și guvernul său nu are să se teamă, — 113 sunt octombriști, 33 cadeți, 14 ultraiști de naționalitate polonă, 6 mohamedani, 10 democrați socialiști, dintre cari însă mulți vor fi tot așa de monarhiști ca și cei din dreapta, apoi vin 24 din stânga revoluționară și 2 sălbatici independiști.

Revoluționarii au eșit deci bătuți din alegeri și reduși la o minoritate disparentă parlamentară.

Elementele bune și ascultătoare sunt în mare majoritate representate în dumă, prin urmare guvernul rusesc nu se va mai putea plânge, că nu are cu cine se lucre la regenerarea Rusiei și la punerea administrării ei interne pe temelii mai solide și mai moderne, și în consecință nu mai poate trimite acasă și aceasta a treia dumă, chemată să facă îmbunătățirile cerute de poporul nemulțămit și reclamate de spiritul timpului.

Astfel parlamentarismul va prinde rădăcini și în Rusia, statul în care numai cu câțiva ani în urmă n'ar fi crezut nime că e cu putință o guvernare constituțională, și cu atât mai puțin un parlament eșit din alegeri făcute pe basa votului universal.

Cele două dume din trecut, cari au trebuit să fie disolvate, știm că purtau pe frunte pecetea anarhiei. Din ele făceau parte în mare majoritate elemente, cari voiau să răstoarne dintr'odată ordinea publică, și se introducă alta nouă de tot. Duma actuală va voi și ea îndreptări și îmbunătățiri mari și multe, dar va căuta să le introducă în mod treptat, pe nesimțite și mai ales fără sguduiri, ale căror urmări nu le poate provedea și nu le poate calcula înainte nime.

E bine că s'a revenit la calea aceasta mai corectă și mai sigură pentru eluptarea de drepturi pe seama poporului, pentrucă ceealaltă cale a violențelor e plină de primejdii și de urmări funeste, din cari poporațiunea Rusiei a avut din destul și până acum.

E la rândul guvernului acum, se presente dumei legi înțelepte și practice, legi folositoare poporului, pe cari duma le va vota; și mai ales la rândul guvernului e să tragă vălul peste cele din trecut, să dee amnistie tuturor celor implicați în acte de volnicie, încetând cu răsbunările și cu urmăririle politice, mai grijind apoi și de perfecta libertate a cuvântului, a presei și a întrunirilor. Făcându-le acestea, toată lumea va zice că Rusia a întrat cu adevărat într'o eră nouă, eră de pace și de progres!

Telegramele din urmă, venite din Petersburg ne spun, că octombriștii s'au aliat cu monarhiștii pentru a forma majoritatea guvernamentală parlamentară cu peste 300 de voturi, și că în conferența ținută Luni seara a fost stabilit din partea lor și programul de muncă pentru sesiunea ce se va deschide mâne. Majoritatea, în consonanță cu vederile guvernului, nu va acorda autonomie națională, nici unui popor din Rusia, va respecta însă *limba* și *naționalitatea* fiecăruia și va pune pond deosebit pe *școala națională*, necesară fiecărui popor.

Bun început!

In audiență. Domnul primministru ungar *Wekerle* a fost primit Luni în audiență din partea Maiestății Sale, pentru a-i raporta despre situația internă politică. A stat o oră și jumătate în cabinetul Maiestății Sale.

Din parlament. Luni și Marți a fost desbătută în dietă legea despre tarifa autonomă vamală. Discuția se va continua și astăzi și dacă se va termina, se începe discuția asupra legilor referitoare la pactul economic cu Austria.

Din Austria. Pentru asigurarea votării proiectelor de lege referitoare la transacția cu Ungaria, guvernul din Austria a fost reconstruit, tot sub presidenția baronului *Beck*. Au întrat în guvern cinci membri noi, dintre cari doi sociali-creștini, *Gessmann* și *Ebenhoch*. Legile transacției se discută în comisiunea specială, esmisă din partea reichsrathului.

In chestia „împăciuirei“. Când am publicat răspunsul dlui *Dr. Emil Babeș*, dat unui fruntaș kossuthist, care-l întrebase, cum s'ar putea lega o înțelegere între Maghiari și Români, am spus lămurit, că publicăm scrisoarea ca o părere individuală a dlui *Babeș*, fără a ne identifica cu cuprinsul ei.

N'am luat deci nici un angajament cu privire la acțiunea, pornită de altcum în bunăcredință și cu cele mai bune intențiuni, din partea dlui Babeș; și dacă i-am deschis coloanele ziarului nostru, am făcut-o în convingerea, că fiind vorba de chestiuni de interes general, cari privesc întreg poporul românesc, e de datorința unui organ de publicitate să dee ocaziune publicului să discute chestiile, cât se poate mai pe larg. De altă parte, am fost și suntem pentru respectarea părerilor, chiar contrare cu ale noastre, pentrucă acesta e un postulat al bunei-cuviințe, și formează condițiunea primordială a unei înțelegeri, fără de care nici un lucru bun nu se poate realiza.

N'am aflat de altcum nimic reprobabil, ori chiar condamnabil, în acțiunea dlui *Babeș*, ci pășirea sa am ținut-o și o ținem de corectă, pornită din intențiuni bune, în interesul neamului și al bisericei, și chiar în consonanță întru toate și cu atitudinea din dietă a deputaților naționaliști români, cari asemenea mai ales *executarea* legii de naționalități au cerut-o până acuma ca condiție a unei purtări mai conciliante față de cei dela putere.

In fine, după ce au fost aduși în combinație și Arhiereii nostri, așa credem că nu greșim dacă afirmăm, că deși Arhiereii nostri, după chemarea lor, doresc mai presus de toate pacea și bunaînțelegere între oameni și popoare, n'au luat nici ei nici un angajament cu privire la acțiunea domnului *Babeș*.

Indatoririle preotului

față de școala confesională.

Lucrare cetită în conferența preoțească din tractul Mediașului, ținută la 16 Sept. 1907 în com. Biertan.

De Georgiu Iacob, preot.

Ca unul, căruia din fericire dat mi-a fost a servi bisericii mele un șir de ani, întâiu ca învățător, apoi ca preot, dat mi-a fost a face și unele experiențe, cari mă pun în posiție de a putea arăta atât datorințe de ale preotului față de școală, cât și cause cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar, a arăta datorințe și de acelea, pe cari legea nu ni le impune, dar tot le avem, precum și cause împedecătoare, despre cari poate puțin s'a vorbit.

Asigur pe onorații colegi totodată și despre aceea, că ori voiu fi reușit cu expunerile mele, ori voiu fi în eroare, ele tot vor fi de folos întru cât se va putea constata, că ne cunoaștem îndatoririle pe cari ni le impune oficiul nostru, s'au se va dovedi că sunt între noi — în casul de față eu — și de aceia, cari nu-și cunosc în deajuns îndatoririle și astfel se îngreunează înaintarea recerută nu numai pe terenul școlar, ci pe întreaga linie a activității noastre, prin urmare rog pe stimații colegi a fi întru criticarea expunerilor mele fără nici o crutare ori reservă, căci numai așa se poate aștepta adevărata

---

FOIȘOARĂ.

Nepotul răsfățat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Șt. Șuluțu, prelucrată de T. V. Păcățian.

(Urmare.)

Maiorul: Lasă domnule, lasă, le știu toate. D-ta ești supărat pe vecinul D-tale Somnulescu...

Somnulescu: (Râzând.) Pe cine?

Mviorul: Pe Timotei Sebastian Somnulescu, și încă pentru un lucru de nimica, pentru o contesă flușturată și cochetă.

Somnulescu: (Către Mărioara.) Ințelegi tu ceva din aceea ce vorbește domnul acesta?

Mărioara: Nici o boabă!

Maiorul: Un bărbat ca D-voastră, cult și în etate înaintată, n'ar trebui să se ocupe cu astfel de lucruri mărunte. Eu nu vreau să iau în apărare nici pe d-l Somnulescu, poatecă și el e de vină, deși mai puțin decât D-ta. Eu îl cunosc foarte bine, cu toate că de 16 ani nu l'am văzut...

Somnulescu: Ce? D-ta îl cunoști?

Maiorul: Cum să nu-l cunosc? Adevărat, că câte odată face prostii, dar de altcum e un om foarte cum se cade!

Somnulescu: Face prostii câte odată? Bine domnule, cum poți d-ta să mă insulți în propria mea casă?! (Către Mărioara.) Paremi-se domnului acestuia îi lipsește o doagă.

Mărioara: Așa cred și eu.

Maiorul: (Aparte.) In bună casă am ajuns. Oamenii acestia sunt toți nebuni. Dar nebuni cum se cade.

Somnulescu: (Aparte.) Bietul om. E de compătimit. (Tare.) Poftiți la cină, d-le maior, și dacă vă este cu plăcere, la masă vom închina întru sănătatea d-lui Somnulescu.

Maiorul: Bravo! Așa-mi placi domnule! Piară contesa, care a băgat ceartă și vrajbă între D-voastră!

Somnulescu: De pe partea mea piară! Dar nu mi-ai spune cum o chiamă pe contesa?

Maiorul: Ce, n'o cunoști?

Somnulescu: Acuma aud întâi de ea!

Maiorul: Dar nici eu nu o cunosc! (Aparte.) Pe onoare e nebun bietul om!

Somnulescu: (Către Mărioara.) Nu ți-am spus? E nebun cum se cade! Numai să nu muște cumva.

Maiorul: (Aparte.) Păcatele mele, unde am ajuns! Intr'o casă de nebuni! Toți sunt nebuni!

Somnulescu: Ei poftiți după mine, d-le maior!

Mărioara: Și după omul acesta vrea mătușa să mă mărite? Decât după un nebun, mai bine fug la noapte cu Iancu. (Iase și ea.)

(Cortina cade.)

ACTUL IV.

SCENA 1.

(Iancu, mai târziu servitorul *Stan.)*

Iancu: Am pățit-o. Iar am fost demascat, cum se zice. Păcat, că maiorul s'a deșteptat atât de curând. Iar aveam de ce să râdem din belșug. Dar acum am pus ochii pe *Stan*. Nu scapă nici el de mine. Am să-i fac și lui una nefăcută. Am jurat că i-o fac și omul de omenie se ține de cuvânt. Dar oare unde e? Stan! Stan! Stan pățitul!

Stan: (Intră.) Poftiți d-le Iancu!

Iancu: Unde e stăpânul tău?

Stan: E supărat rău și s'a dus la popa din sat.

Iancu: Ce să facă la popa? Să se spovedească?

Stan: Ba nu! Să joace cărți.

Iancu: Dute numai decât și-l chiamă acasă. Spunei că am să-i comunic ceva foarte interesant. (Stan iese.) Costică a tocmit trăsura. Incalte să nu rămână închiriată de geaba. Dar Costică poatecă nu-mi mai crede, dupăce l'am păcălit de atâtea ori. Am însă la mine scrisoarea Mărioarei, care-i va impune. E adresată tatălui ei și mi-a dat-o azi dimineață să o pun pe poștă. Nu e sigilată, pot deci să o cetesc, cine știe, cuprinsul ei... (cetește iute scrisoarea) cam e de două înțelesuri, dar n'are a face. Ajunge pentru a nebuni pe prostul, care mă ține pe mine de prost. Dar pare-că vine. Aud pași. Să vină numai că-l învăț eu omenie.

sanare a relelor, pe cari suntem datori a le delătura.

Premerse acestea îmi permit a intra în meritul obiectului.

Indatoririle preotului faţă de şcoală, ca director a acesteia, se împart în două grupe şi anume: în îndatoriri impuse şi circumscrise prin paragrafi de legi şi în îndatoriri impuse ori reclamate parte de împrejurări, parte de interesul ce trebue să avem fiecare faţă de şcoală şi prin aceasta faţă de biserică, în al cărei serviciu suntem angajaţi.

Indatoririle din grupa primă ţin de prisos ale schiţa, căci acele le aflăm în paragrafi din normative, regulamente, în statutul organic şi legile ţării privitoare la causa şcolară, suntem datori a le cunoaşte deci toţi şi specificarea lor ar fi astfel numai perdere de timp. Mă voiu ocupa aşadar întru cât îmi este cu putinţă cu îndatoriri din grupa a doua. Anticipez însă, că nu voiu fi în stare a le arăta pe toate; voiu arăta deci numai pe acelea, cari depind dela loc, mediul în care trăim, gradul de cultură al poporului şi al învăţătorului, facultăţile psihice şi fisice ale copiilor de şcoală, ocupaţiunile părinţilor şi starea materială a acestora, ca cause cari împedecă mai mult — după părerea mea — înaintarea mai vădită pe terenul şcolar şi totodată ca atâtea condiţiuni cari ne impun îndatoriri pe acest teren. Imi şi permit a numi îndatoririle din această grupă îndatoriri condiţionate, prin urmare nici nu se vor putea privi ca îndatoriri generale, cari s'ar impune tuturor preoţilor în măsură egală.

Mă voiu restrânge deci la tractul nostru protopresbiteral şi voiu arăta pe scurt în împrejurările noastre sus citatele condiţiuni, ca cause cari împedecă o înaintare mai vădită pe terenul şcolar şi apoi după fiecare din acestea cause îndatoririle pentru delăturarea lor.

1. Locul, posiţia, situaţia comunei.

Fiind comunele noastre cu puţină excepţiune astfel situate, încât distanţa dintre casele părinţilor şi şcoală nu poate forma impediment de a cerceta copiii şcoala regulat, prima condiţiune pentru înaintarea în învăţătură este să arătăm părinţilor că sunt oameni, cari au de a lupta şi cu acest neajuns şi cari trebue să aducă mari jertfe de timp şi de bani ca să poată trimite copiii lor la şcoală şi că acesti oameni cunoscând foloasele cele mari ale şcoalei şi ale învăţăturei aduc aceste jertfe cu drag pentru binele pruncilor lor. Cât de bine o avem deci noi, când copii nostri percurg spaţiul dintre casă şi şcoală în câteva minute.

2. Mediul în care trăim.

Acesta încă fiind pus în serviciul nostru, întru cât aproape în toate comunele noastre locuesc şi Saşi, oameni iubitori de şcoală, ni-se uşurează îndatoririle, câtă vreme nu avem decât cu toată ocasiunea să ne provocăm la ei şi să arătăm cât de mult se interesează Saşii de causa învăţământului, cum îşi adjustează şcoalele cu toate recuisitele de lipsă şi cum aduc jertfe numai ca pruncii lor să nu rămână fără învăţătura atât de trebuitoare azi. Cum îşi trimit de regulat copiii la şcoală chiar şi în timpul verii când e lucrul cel mult şi cât de mare preţ pun ei pe învăţătorii lor.

3. Gradul de cultură al poporului.

Şcoala pentru poporul nostru a fost şi este încă şi acum o sarcină şi sarcină va rămânea până atunci, până când poporul nostru nu va fi ajuns acel grad de cultură ca să nu privească şcoala şi învăţătura numai de o trebuinţă reclamată de condiţiunile de a putea trăi prin ea poate ceva mai uşor, ci pe lângă aceasta să o privească de unicul mijloc prin care omul poate ajunge la adevăratul om, adecă la desăvârşirea care ni-o pune în vedere însuşi Christos. Până atunci până când poporul nostru nu va ajunge în posiţia plăcută, ca el să dorească a da copiilor săi nu numai învăţătură, dar şi educaţiune adevărată şi până când e convins de netăgăduitele foloase ale şcoalei, nu va aduce din îndemn propriu jertfele de lipsă pentru ajungerea acestui scop.

Datori suntem deci ca cu toate ocasiunile făcând paralele între poporul nostru şi alte neamuri cari iubesc mai mult şcoala, să arătăm cum acestea numai prin şcoală au ajuns la starea lor de azi, cum oraşele cele mai frumoase, viaţa mai uşoară, stăpânirea peste alţii ş. a. au a se mulţămi numai şcoalei şi să-i îndemnăm a-şi trimite copiii regulat la şcoală, apoi să stăruim pentru înmulţirea clasei medie, care contribue atât de mult la ameliorarea stărei morale şi materiale a omenimei, să arătăm răul care provine din causă că poporul nostru dă acestei clase un contingent atât de neîndestulitor în raport cu starea numerică a lui şi aşa suntem constrânşi a ne provedea cu aproape toţi articli industriali dela străini, cari nu au nici o consideraţie faţă de noi şi des suntem nu numai păgubiţi, dar şi batjocoriţi.

(Va urma.)

Alegeri în comitatul Sibiiului.

Comitetul municipal al comitatului Sibiiu a decis în adunarea sa generală din 7-a Octomvrie a. c. sub Nr. 516 pe baza aliniei a 2-a a §-lui 34 din art. de l. XXI din anul 1886, că locurile membrilor aleşi ai comitetului municipal, cari prin moarte sau abzicere au eşit din comitet, precum şi a căror mandat espiră cu finea anului 1907, să se întregească prin alegere, care se va efectui

în 25 Noemvrie 1907 st. n.

Acestea se aduc la cunoştinţă publică cu următoarele observări:

1. Lista viriliştilor rectificată pe anul 1908 şi lista membrilor aleşi sau pus spre orientare şi vedere publică în localităţile de oficiu ale celor două oraşe şi ale comunelor respective.

2. Alegerea se va efectui în modul următor:

a) în cercul electoral I-iu al oraşului Sibiiu, sunt a se alege 10 membri şi anume 8 pe 6 ani, 2 pe 3 ani. — Prezident de alegere: Albert Neugeboren, cassar orăs. î. p., substitut: Dr Wilhelm Goritz, vicenotar. — Locul de alegere: sala din Gesellschaftshaus.

b) în cercul electoral al II-a al oraşului Sibiiu sunt a se alege 7 membrii pe 6 ani — Prezident de alegere: Albert Teutsch, senator î. p., substitut: Albert Hochmeister, senator. — Locul de alegere: sala de şedinţe dela curtea sfatului:

c) în cercul electoral al III-lea al oraşului Sibiiu sunt a se alege 7 membri pe 6 ani. — Prezident de alegere: Gustav Theis, senator orăşănesc, substitut: Ernst Jekelius, asesor de la scaunul orfanal orăşănesc. — Locul de alegere: localitatea reuniunii de industrie.

d) în cercul electoral I-iu al oraşului Sebeş sunt a se alege 4 membri pe 6 ani. — Prezident de alegere: Ioan Schöpp, primar, substitut: Ioan Dregan, notar public. — Locul de alegere: sala de şedinţe a magistratului.

e) în cercul electoral al II-lea al oraşului Sebeş sunt a se alege 3 membri pe 6 ani — Prezident de alegere: Dr. Gustav Krasser, advocat, substitut Vasile Aldea, senator. — Locul de alegere: sala din hotelul orăşănesc;

f) în cercul electoral pretorial Sebeş sunt de a se alege 3 membrii pe 6 ani. — Prezident de alegere: Christian Möckel, preot, substitut: Ioan Oncescu, notar com. pens. — Locul de alegere: localitatea oficiului pretorial din Szászsebes;

g) în cercul electoral Mercurea sunt a se alege 5 membri pe 6 ani. — Prezident de alegere: Gustav Arz jun., preot, substitut: Dr. George Macellariu, advocat. — Locul de alegere: Cancelaria comunei Mercurea;

h) în cercul electoral Sălişte sunt a se alege 4 membri pe 6 ani — Prezident de alegere: Nicolae Henţiu, notar î. p., substitut: Petru Comşia, comerciant. — Locul de alegere: Cancelaria comunei Sălişte.

i) în cercul electoral Cristian sunt a se alege 4 membri pe 6 ani. Prezident de alegere: Iosif Konnerth, preot, substitut: Osvald Nemetz, notar. — Locul de alegere: Cancelaria comunei Cristian;

k) în cercul electoral Cisnădie sunt a se alege 5 membrii şi adecă 4 pe 6 ani 1 pe 3 ani. — Prezident de alegere: Georg Billes, membru în primărie, substitut: Mihaiu Petri notar. Locul de alegere: Cancelaria comunei Cisnădie;

l) în cercul electoral Slimnic sunt a se alege 4 membri pe 6 ani. — Prezident de alegere: Iosif Horedt, preot, substitut: Friederic Josephi, notar com. — Locul de alegere: Cancelaria comunei Slimnic;

m) în cercul electoral Guşteriţa sunt a se alege 5 membrii pe 6 ani. Prezident de alegere: Stefan Kast, preot, substitut: Friederic Leonardt, preot. — Locul de alegere: Cancelaria comunei Guşteriţa;

n) în cercul electoral Bradu sunt a se alege 5 membrii pe 6 ani. — Prezident de alegere: Ioan Schuller, preot, substitut: Valeriu Florian, preot. — Locul de alegere: Cancelaria comunei Bradu.

o) în cercul electoral Nocrich sunt a se alege 6 membri pe 6 ani. Prezident de alegere: Gustav Heinrich, preot, substitut: Carol Brandsth, preot. — Locul de alegere: Cancelaria comunei Nocrich.

3. Alegătoriu este fiecare locuitoriu al jurisdicţiunei, care este indus în cercul electoral respectiv în lista alegătorilor de deputat dietal, valabilă pe anul 1907.

Aleşi pot fi toţi aceia, contra cărora nu ocur motivele de eschidere, cuprinse în § ul 22 al art. de lege XXI din anul 1886.

4. Alegătorii designează la începutul alegerii din mijlocul lor 4 bărbaţi de încredere lângă prezidentul de alegere.

Dacă alegătorii nu se folosesc de acest drept, bărbaţii de încredere îi numeşte prezidentul de alegere. (§ 38 art. de lege XXI: 1886.)

5. Juzii şi notarii comunelor interesate respective organele autorităţii sunt datori din oficiu a fi prezenţi la alegere şi a veghia asupra identităţii votanţilor. (§ 38, XXI: 1886.)

6. Alegerea se începe în ziua mai sus amintită dimineaţa la oarele 9 şi se termină tot în ziua aceea la oarele 4 d. a.

Peste terminul acesta nu este permis a primi voturi. (§ 39 art. de lege XXI: 1886.)

7. *a*) cercului electoral Sebeş aparţin comunele: Deal, Cacoviţa, Căpâlna, Câlnic, Lancrăm, Laz, Loman, Pianul-Superioru, Petrifalău, Răhău, Răchita, Sebeşel, Şugag, Săsciori, Pianul-inferior, Strugari, Jina, Reci;

b) cercului electoral Mercurea aparţin comunele: Dobârca, Cărpiniş, Apoldul inf., Apoldul sup., Amnaş, Poiana, Rod, Luduş, Gârbova, Mercurea, Topârcea;

c) cercului electoral Sălişte aparţin comunele: Aciliu, Galeş, Guraraului, Cacova, Mag, Orlat, Poplaca, Răşinari, Săcel, Sălişte, Sibiel, Tilişca, Vale;

d) cercului electoral Cristian aparţin comunele: Cristian, Şura-Mică, Rusciori, Turnişor;

e) cercului electoral Cisnădie aparţine comuna: Cisnădie;

f) cercului electoral Slimnic aparţin comunele: Şura-Mare, Hamba, Slimnicul şi Ruşi;

g) cercului electoral Guşteriţa aparţin comunele: Bungard, Caşolţ, Guşteriţa, Mohu, Noul-Săsăsc, Roşia, Daia;

h) cercului electoral Bradu aparţin comunele: Sebeşul-inferior Sebeşul-superior, Boiţa, Sadu, Avrig, Bradu, Cisnădioara, Porceşti, Racoviţa, Şelimber, Tălmăcel, Veştem.

i) cercului electoral Nocrichiu aparţin comunele: Alţina, Bendorf, Vurpăr, Ilimbav, Glâmboaca, Fofeldea, Hosman, Chirpăr, Cornăţăl, Nochrichiu, Marpod, Nucet, Săsăuşi, Săcădate, Ţichindeal.

NOUTĂŢI.

Goga achitat! La pertractarea de eri, Marţi, ţinută în faţa curţii cu juraţi din Cluj, domnul *Octavian Goga*, dat în judecată pentru un articol din „*Ţara noastră*“, s'a apărat singur, cu succesul cel mai splendid, fiindcă juraţii au adus verdict de *achitare*, confirmat imediat şi din partea tribunalului.

*

Universitatea săsească se întruneşte mâne Joi, în sesiunea ordinară de toamnă, aici în Sibiiu, în localul propriu.

*

Monumentul lui Lascar Catargiu. Luni s'a săvârşit serbarea desvălirii monumentului ridicat în memoria marelui bărbat de stat *Lascar Catargiu*, pe noul bulevard Colţea. Număroase cununi a fost depuse, între cari una din partea Regelui cu inscripţia: „Regele lui Lascar Catargiu în recunoscătoare amintire.“ Discursuri s'au rostit din partea dlor: G. Gr. Canta-

---

SCENA 2.

(*Costică* intră).

Costică: Ce pofteşti d-le Iancu?

Iancu: Am să-ţi comunic ştiri interesante despre Mărioara.

Costică: Vre-ai să mă prosteşti de nou?

Iancu: Ferească Dumnezeu!

Costică: Crezi că am uitat păcăleala cu grajdul?

Iancu: Sunt eu de vină, dacă Mărioara fiind ocupată cu altceva n'a putut merge să mulgă vacile?

Costică: A fost o faptă mişelească!

Iancu: D-ta nu cunoşti inima mea cea bună!

Costică: Pe scurt deci, ce ai să-mi spui?

Iancu: Stăpânii vreau să mărite pe Mărioara!

Costică: Poveste pentru copii!

Iancu: Curatul adevăr. Mirele a şi sosit deja.

Costică: Unde e? Cine e?

Iancu: Un ofiţer bătrân, cu numele Tunăreanu. Un om, care nu vorbeşte despre alta decât despre tăierea nasului şi a urechilor. Ci-că a fost în războiu cu Turcii!

Costică: Şi unde să află acest canibal?

Iancu: Norocul d-tale că te-ai dus la popa, altcum cine ştie ce se întâmplà.

Costică: (Cu frică.) Cum aşa?

Iancu: E turbat militarul pe d-ta ca un leu. A auzit ceva. . . .

Costică: De unde l'a adus dracu aici?

Iancu: I-a scris mătuşa, care-l cunoşteà, să vină să ia pe Mărioara, ca să scape de ea.

Costică: Şi Mărioara ce zice?

Iancu: Plânge şi să tânguieşte. Nu ştie ce să facă. Zice că e gata să fugă cu d-ta în fiecare moment, numai ca să scape de acest nou Metusalem, în uniformă militară.

Costică: Să cred vorbelor d-tale? Ori e de nou o păcăleală la mijloc?

Iancu: Nu face pe Toma necredinciosul. De altcum te pot uşor convinge pe deplin. Ceteşte scrisoarea aceasta şi îmi vei crede.

Costică: Scrisoare dela Mărioara? Adresată mie?

Iancu: N'a mai avut vreme să scrie adresa. Mi-a dat'o mie să ţi-o inmanuez.

Costică: (Ceteşte.) „Scapă-mă! Numai pot suferì maltratările din casa aceasta. Iubirea cea mai curată îţi va fi răsplata. Dacă trebue să sufer, apoi mai bucuros sufer cu d-ta împreună şi împreună suferim lipsuri, foame şi orice alte năcazuri, dar de aici scapă-mă cât mai curând. Scrisoarea aceasta o trimit prin vărul meu Iancu, care 'mi voieşte binele şi e om cu care te poţi înţelege. Incredete în el“. (Tare.) Cunoşti d-ta cuprinsul acestei scrisori d-le Iancu?

Iancu: Cum să nu-l cunosc? Mărioara n'are secret pe care nu mi l'ar comunicà.

Costică: Atunci comunică-i, că am să o salvez!

Iancu: Trăsura e gata?

Costică: In oricare moment poate să vină.

Iancu: Dispune deci, ca la miezul nopţii să fie aici.

Costică: La miezul nopţii?

Iancu: Da! Atunci e timpul cel mai potrivit pentru astfel de întreprinderi. Vei lăsà trăsura la uşa grădinei, iar d-ta vei venì, aici, în sala aceasta, pentru a conduce pe Mărioara, care te va aşteptà, la trăsură.

Costică: (Pe gânduri.) Hm, hm! Uite, dle Iancu, eu nu sunt fricos din fire, dar am auzit, că prin sala aceasta umblă cineva pe la miezul nopţii. Popa mi-a spus. O fantomă, ceva bunică, ori străbunică a familiei!

Iancu: Bine zici. Aşa e. Imi povestise şi mie mătuşa odată despre aceasta neplăcută apariţie nocturnă.

Costică: Şi aşa vei înţelege, că oricât de cu drag dau faţă, şi dacă e de lipsă, chiar şi pept, cu oameni vii, cu morţii totuşi nu prea bucuros aşi vrea să mă întâlnesc.

Iancu: (Aparte.) Apă pe moara mea! De împrejurarea aceasta am să mă folosesc. (Tare.) Ai toată dreptatea. Nu e glumă, aţi face de lucru cu stafii, cu spirite necurate, cu strigoi. Şi de aceea vom stabilì alt plan pentruca să poţi răpì pe Mărioara. Ascultă deci. Pe mine, dupăce aparţin familiei, sigur, că mă cunoaşte strigoaica de bunică, ori străbunică, ce e, şi nu-mi va face nimica. D-ta deci să fi cu trăsura la miezul nopţii la uşa grădinii, însă călare pe cal, şi îndată ce vei auzì că cineva s'a urcat în trăsură, să pleci cu calul înainte, dând de mai nainte ordin ca trăsura să vină în urma d-tale.

Costică: Bine. Aşa să va întâmplà.

Iancu: Vizitiului să-i spui să plece numai decât după Dumneata.

Costică: Las pe mine!

Iancu: Mergi acum şi fă-le toate gata pentru fuga romantică. (Costică îi strânge mâna cu căldură şi iasă.) Aşa dară începutul e făcut. Acum ce va da Dumnezeu!

(Va urma.)

cuzino, primarul V. Brătianu, Tache Ionescu, N. Filipescu şi P. Carp. Monumentul e opera sculptorului francez Mercier.

*

Banca Austro-Ungară a ridicat scontul cu un procent întreg, adecă dela 5% la 6%.

*

Moartea dnei Eufrosina Catargiu. Luni în 11 Noemvrie a încetat din viaţă dna *Eufrosina Catargiu*, soţia marelui bărbat de stat Lascar Catargiu.

*

Hymen. *Elvira Irdea*, Reghin şi Dr. *Nicolae Comşa*, Sălişte îşi anunţă cununia, care se va celebra Dumineců în 4/17 Noemvrie a. c. la ora 4 p. m. în biserica din Reghin.

*

Din prilegiul adunării generale a societăţii pentru fond de teatru român. Acum doi ani, la memorabilele serbări din Sibiiu, d. Dr. Sextil Puşcariu a făcut o propunere foarte bună, care nu s'a luat, de ajuns, în seamă: să nu se mai cheltuiască de geaba atâţia bani cu telegramele de felicitare către adunările societăţilor noastre culturale, ci aceste felicitări să se răscumpere în folosul societăţilor sau pentru vre-un alt scop cultural, întocmai cum se practică, deja de un şir de ani încoace, cu urările de anul nou, care aduc Asociaţiei, an de an, un venit destul de considerabil. In adevăr, n'avem de loc nevoie să ne mai impunem şi înşine biruri către stat, îmbogăţind poştele crăieşti, care ş'aşa ne nedreptăţesc şi ne păgubesc într'un mod atât de simţitor, punând taxe mai bine decât îndoite pentru comunicaţia poştală cu România vecină, o nedreptate şi o păgubire economică împotriva căreia economiştii noştri mi-se pare că n'au protestat şi nu protestează de ajuns.

Acum, în ajunul adunării generale a societăţii de teatru credem că este nimerit să chemăm luarea aminte a publicului nostru gata de jertfe asupra acelei propuneri uitate şi să-l îndemnăm a nu mai căra apă în marea care vrea să ne înghită, ci a o duce mai bine acolo unde fiecare strop poate ajuta la înflorirea şi rodirea grădinei scumpe nouă tuturor. Folosul real al acestor contribuiri ori cât de mici credem că este cu mult mai preţios decât emoţia trecătoare stârnită de telegramele de felicitare.

*

Cea mai bună lucrare asupra tuberculosei. Ministrul de interne Andrássy a publicat cu începutul anului acesta un concurs pentru cea mai bună lucrare în stil poporal despre tuberculoză. Dintre lucrările întrate ca cea mai bună a fost aflată a drului Feldmann Bódog, medic în Szombathely. Această lucrare va fi tipărită şi răspândită între popor.

*

Moştenitorului de tron al Germaniei i-s'a născut al doilea fiu.

*

Ciocnire de vapoare. Din Fiume se vesteşte că Vaporul „Dalmaţia“, proprietatea societăţii de navigaţiune maghiară-croată, s'a ciocnit când voia să eşe din port cu vaporul „Rakoczi“, care de asemenea se afla în mişcare. In urma ciocnirei vaporul „Rákoczi“ s'a deteriorat. Acidentul l-a cauzat manevrarea greşită a vaporului „Dalmaţia.“

*

Cernova. Din Cernova a fost revocat un batalion, care a fost trimis acolo pentru susţinerea ordinei, unul însă a mai rămas pe capul bieţilor oameni, ca să susţină ordinea!

*

Manevrele în anul viitor. Din Viena se anunţă că în anul viitor vor fi manevre mari în Ungaria şi anume se vor ţinea în ţinutul dincolo de Dunăre în jurul oraşelor Sopron, Szombathely, Győr şi Veszprem. Vor lua parte corpurile de armată din Pozson Nr. 5; cel din Budapesta Nr. 4 şi cel din Zagreb Nr. 13. In Ungaria n'au fost de 5 ani manevre mari, căci din cauza turburărilor politice, n'au putut fi la timp înrolaţi recruţii.

*

Redactor excomunicat. Din Triest se anunţă că Sâmbătă a apărut în redacţia ziarului „Edinost“ secretariul curiei episcopale şi a anunţat că episcopul *Nagl* a excomunicat pe redactorul foii dinpreună cu întreg personalul redacţiei.

*

Ciocnire de tren. Din Szabadka se anunţă că trenul de persoane care venea dela Zombor s'a ciocnit cu un tren de marfă. In urma ciocnirei două vagoane ale trenului de marfă au eşit din şini şi s'au răsturnat. Trenului de persoane nu i-s'a întâmplat nimica, numai conducătorul trenului Liptay Vincze a fost rănit.

*

Nenorocire din cauza unui foc de păstori. Sâmbătă seara a plecat neguţătorul de porci Schönbauer Ferencz din Lipova cu căruţa încărcată către casă. Pe drum caii s'au spăriat din cauza unui foc de păstori, cari se aflau pe câmp şi au luat-o la fugă. Schönbauer a căzut din căruţă şi după câteva minute a murit. Servitoriului nu i-s'a întâmplat nimica. O altă versiune spune că servitorul ar fi omorât pe Schönbauer şi ca să nu fie bănuit l-a aruncat din căruţă. Cercetarea va constata adevărul.

*

Sultanul pentru Italieni. Sultanul Turciei a dat suma de 40·000 de lei pentru cei nenorociţi în urma inundaţiilor din Italia.

*

Inveninare din causa vinului necurat. Ioan Maleşan din Comloşul-mare a mers la Teremia-mare la un proprietar de vie la care a beut un păhar de vin. Indatăce a beut din vin i-s'a făcăt rău şi a murit. Asemenea şi nevasta proprietarului, care a gustat din vin a murit imediat. Făcându-se cercetare din partea gendarmăriei s'a aflat în butea din care au scos vinul un şerpe în putrefacţiune.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Demetriu Moga jun. (originar din Sălişte), comerciant din Sălişte 1 cor., Dr. Augustin Străiţaru, adv. din Haţeg 5 cor., George Conta, ales paroh în Cincu-mare 2 cor. şi Dr. Vasile Fodor, advocat în Abrud, încântat de laudabilul început făcut pentru literatura noastră industrială prin opul „Numirea uneltelor de mână întrebuinţate la măsărit, bărdăşit, modelărie, căruţărie, strungărie, sculptură“, datorit dlui I. Apolzan, cul. tip., 5 cor.

*

O nouă întreprindere. Fisicianul şi liferantul curţii din Berlin A. Fuhrmann va deschide aici în Sibiiu în curând în legătură cu dl Iosif Satzer din Bozen o filială a vestitului institut stereophotoplastic. Această expoziţie permanentă de reproducţiuni originale va oferi privitorilor un şir interesant de tablouri din toate ţările. Pe lângă aceasta se vor pune la disposiţia publicului şi cărţi despre cunoaşterea diferitelor ţări şi a popoarelor ce le locuesc, asemenea şi dnul Satzer va da explicările necesare asupra geografiei şi istoriei oraşelor cari le representă. Tablourile ce se vor representa din 16 până în 23 Noemvrie sunt din ţinutul romantic al lacului Garda. Urmează apoi ca a doua serie, tablouri din ţinutul Neapolei, golful Neapolei, insula Capri, Vesuful etc. Institutul stereophotoplastic al dlui Fuhrmann e recunoscut ca unul dintre cele mai bune de felul acesta, primind vre-o 36 diplome de recunoştinţă din toate ţările. Publicul din Sibiiu va fi deasemenea satisfăcut pe deplin prin representările instructive ale dlui Fuhrmann. Programul zilnic se va comunica în mod amănunţit prin placate.

*

Vatra norocului. Capriţiile multiple ale norocului mult dorit şi câştigat sunt nepreţuibile. In zadar alergăm după el, dacă nu voeşte să ni-se apropie, pe când altădată de sine aşa zicând consecvent ne face părtaşi îndurării sale. Cea mai bună dovadă despre aceasta e loteria de classă. Dacă spre ex. privim rezultatele de câştig ale băncii din Budapesta, Gaedicke, atunci putem observa din cursul loteriei de faţă precum şi a celei trecute, că în adevăr această bancă e *vatra constantă a norocului*, aproape zilnic cade un câştig principal pe banca Gaedicke, ai cărei clienţi au câştigat în cursul lotteriei trecute, între altele, câştiguri principale de 400 000, 70·000, 60·000, de 3 ori câte 30 000 şi 20·000, în cursul celei din urmă însă 90·000, 50·000, 25·000, de 4 ori câte 15·000 şi de 3 ori câte 10·000 coroane. Această împrejurare, precum şi punctuozitatea şi iuţala cu care se solvesc câştigurile la această bancă, explică mulţimea clienţilor, pe cari zilnic îi câştigă această bancă ajunsă proverbială ca vatră a norocului.

PARTEA LITERARĂ.

Despre muncă.

După Iohn Ruskin.

(Urmare).

Prima oară vom vorbi despre diferinţa dintre aceia cari muncesc şi aceia cari se joacă. Se înţelege că mai întâi va trebui să fim în clar cu însemnătatea expresiunilor — *a munci* şi *a se juca* — înainte de ce mergem mai departe. Fără a ne opri la eruarea originii acestor două cuvinte, cuvântul „*a se juca*“ însemnează o incordare corporală sau spirituală, care o întrebuinţăm, fără vre un scop anumit, spre plăcerea noastră proprie, şi a *munci* e ceva ce trebue făcut şi anume având o ţântă anumită înaintea ochilor. De ex. a se juca de-a lobda. Aici ai lipsă de o deosebită incordare a puterilor, e însă o plăcere care ţi-o alegi însuţi. Dacă acest joc ţi-s'ar recomanda din cerinţe igienice, atunci îndată ar fi o lucrare obositoare. Astfel e cu toate lucrările, cari le întreprindem numai spre folosul nostru; joc numim noi în prima linie aceea ce ne face plăcere, nu aceea ce ne e folositor. Jocul fără îndoială, ca o condiţiune de recreare şi pentru sănătate e de mare folos; dar folosul acesta depinde dela libera voinţă a jucătorului.

Acum voim să cercetăm, cari oameni îşi petrec întreagă viaţa lor în joc.

Cel mai ales dintre toate jocurile e câştigarea de bani. E un joc afară din seamă serios, la care îşi frământă oamenii creerul fără nici un scop. Cine e cuprins de această patimă a jocului nu-şi poate da nici odată seama că de ce. Dacă vom întreba pe un jucător de bursă, că ce voeşte să facă cu banul câştigat, atunci nu va putea să-ţi dee răspuns. El nu joacă ca să îndeplinească ceva cu câştigul, ci numai să aibă bucuria câştigului. Cel mult îţi va răspunde, că cu banii câştigaţi voeşte să câştige şi mai mult, dacă poate mai mult ca toţi ceilalţi muritori. In oraşele mari ale întregii lumi vom găsi astfel de jucători, cari rivalizează pe moarte şi pe viaţă şi se întrec unul pe altul în jurul groaznicei mese de billard fără pânză, dar cu buzunarele adânci, fără fund.

Credeţi D-Voastră, că aceşti oameni lucră în sudoarea feţii lor? Nici pomană! Ei joacă şi se ostenesc, numai şi numai ca să se joace. La jocul de bursă se pare că spre deosebire de alte jocuri, cari costă ceva, se câştigă în totdeauna bani. Dar şi acest câştig e numai la părere. E o mare diferinţă între grămădire de bani şi între a câştiga bani prin muncă, e mare deosebire între aceea dacă scoatem din punga altuia şi punem într'a noastră sau dacă umplem ambele pungi. A grămădi bani nu e a se confunda cu a câştiga bani prin muncă, tocmai cum nu e de confundat oficiul de dare cu banul — şi mult din aşa numitul câştig în negoţ e numai un fel de dare, care se ridică din partea bursei sau de samsari.

Urmează apoi jocul costisitor cu praful de puşcă, la vânătoare şi altundeva, prin ce se risipesc multe mii şi să luăm bine samă, aici nu avem numai un joc nefolositoriu ci şi un joc omorâtor şi aducător de nefericire. Prin curse de cai, de luntri, etc. lucruri, cari în societăţile alese sunt privite ca jocuri cu mişcări higienice, pătrunde lăcomia după bani şi-şi sărbează urgiile ei.

La jocurile cu animale — în partea cea mai mare jocuri bărbăteşti — pe cari Dzeu le-a creat spre ajutorul omului, se numără apoi jocurile femeilor cu toalete şi juvaeruri. Şi acesta e un joc costisitor. O privire în o dugheană cu juvaeruri poate constata ce bogăţie mare e depusă în acele mici bucăţi pentru podoabă. Şi mii se cheltuesc zilnic pentru astfel de lucruri. Dar acest joc are acel avantaj, că serveşte frumseţii şi gingăşii şi nu e deci tocmai de reprobat. Damele sunt de regulă conducătoarele bunului gust, dar ele să nu îndeplinească aceasta numai pentru persoana lor proprie ci să cerce a răspândi bunul gust şi în cercul lor de influinţă. E o mare deosebire între aceea, dacă îmbrăcămintea şi podoaba au să servească cu deosebire pentru promovarea frumseţii sau sunt numai o reclamă pentru puterea de plată a posesoarei. In sensul acesta e o mare deosebire între războiul ca meserie împreunat cu războiul ca artă şi între jocurile de-a războiul, unde se pune pond cu deosebire pe partea exterioară, lucruri cari le creiază participătorilor un eftin triumf al vanităţii înaintea diferitelor clase de femei şi de fete.

Vine însă pericolul, atunci un astfel de joc al războiului se schimbă foarte iute şi se preface într'o seriozitate sfântă, împreunată cu cea mai desinteresată iubire de muncă şi jertfă pentru patrie. Strâmtoarea dela Thermopyle cu citatul ei monumental (Călătorule etc.) ne păstrează amintirea, cum Spartanii au ştiut să schimbe deprinderea lor de arme, învăţată în jocuri copilăreşti, în cele mai serioase şi mai sfinte fapte, şi nu e săracă nici istoria mai nouă a popoarelor în astfel de exemple înălţătoare, când în timpuri grele virtutea câştigată prin jocuri juvenile a mântuit patria.

Desigur că aceasta e cea mai ideal posibilă folosire a jocului. Sunt însă jocuri, cari servesc numai spre trecere de vreme şi cari exerciate fără măsură adeseori pretind mari jertfe de bani şi de viaţă dela participători, aşa e d. e. jocul de cărţi şi tot soiul de jocuri de noroc. O distracţie nobilă ar fi sub diferite împrejurări teatrul şi opera, cari nu pot lipsi din programul zilnic al bogatului leneş. Din contră pilitorul de diamante, care-şi nimiceşte vederea la o lucrare continuă; ţesătorul, al cărui braţ amurte; faurul a cărui răsuflare sufere din cauza vetrei ferbinţi — aceştia toţi ştiu ce însemnează a munci — şi, cari au numai muncă şi nici când joc.

In baia de cărbuni din Birmingham numesc lucrătorii „a se juca“, iar în Germania „a sărbători“, când sunt bolnavi şi nu pot lucra. Ce contrast! Pe o parte aceia, cari orice moment, care îl petrec fără „*joc*“ îl cred perdut, pe de altă parte infirmii şi mizerii, cari abia atunci descoper cuvântul „joc“, când nu mai pot lucra şi în urma stării lor suferinde sunt siliţi la trândăvie. Aceştia şed ca copiii dosădiţi în piaţa vieţii şi lamentează fără întrerupere: „Noi ne-am tânguit înaintea voastră; dar voi n'aţi avut milă de noi“.

In această descriere a cuvântului „a se juca“ se constată marea deosebire între clasele mai înalte şi clasele inferioare, care deosebire există până în ziua de azi. Şi oare să fie şi deaici încolo tot aşa? Ferească Dzeu! O astfel de deosebire e nedreaptă şi prin ajutorul tuturor oamenilor, cari cugetă cinstit va dispărea din ce în ce tot mai mult. Oamenii trebue să vie la acea convingere, că un joc, care e nutrit cu sângele altor creaturi, e demn de molii şi lipitori, nici decum însă pentru oameni, ca prin trândăvie nu se va sfinţi nici o zi din viaţă şi cu atât mai puţin viaţa; că cea mai bună rugăciune de dimineaţa e aceea, de a nu pierde nici o oară din zi; şi că nici un prânz nu e mai gustos decât acela, care e câştigat prin muncă.

Şi dacă vom cuprinde iarăşi cu sufletul noastru creştinismul curat şi vom da atenţie cuvintelor sfintei scripturi, atunci vom înţelege, că părintele ceresc a zis către fiecare din noi: „Fiule, lucră azi în viia mea“, şi nu: Nebune, joacă-te azi în viia mea. Atunci vom ajunge toţi într'un fel sau într'altul lucrători în viia Domnului, şi prin aceasta va înceta cel puţin această diferinţă de clasă.

Acum vin la a doua deosebire şi anume între aceia, cari produc mijloacele de traiu şi între aceia, cari le consumă; între acestia e o prăpastie care desparte pe bogatul de săracul Lazar din zilele noastre cu mult mai tare ca în epoca păgână, ba chiar şi creştină. Această diferinţă grozavă între sărac şi bogat aşi putea s'o ilustrez cu două rapoarte de ziar, cari le-am aflat în aceeaşi zi.

(Va urma.)

Teatru.

Mercuri: *Grossstadtluft*, comedie.
Joi: *Ein Walzertraum*, operetă.

Stadiuri de slăbiciune

le vindecă repede Emulsiunea lui SCOTT, fie acelea trupeşti sau urmări de boale. Emulsiunea lui Scott poate fi privită ca un mijloc de vindecare nutritor, care posede putere extraordinară de efect şi totodată este foarte

uşor de mistuit şi ticneşte

Chiar şi cel mai îndărătnic pacient se dedă iute cu „SCOTT“, şi chiar celui mai slăbit stomac nu-i causează „Scott“ nici o greutate. 4 (276) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 250.
De cumpărat în toate farmaciile.

Cassa de păstrare reuniune în Săliște.

Convocare.

P. T. Membrii Cassei de păstrare reuniune în Săliște se convoacă la ședința

adunărei generale extraordinare

conform §. 15 din statutele reuniunei pe Dumineca în *24 Novembre n. (11 Novembre v.) a. c.* la 2 oare p. m. în sala festivă a școalei gr. or. române din Săliște pe lângă următorul

Program:

1. Deschiderea și constituirea adunărei generale.
2. Modificarea statutelor reuniunei.
3. Propunerea direcțiunei pentru sporirea părților fundamentale (urcarea capitalului social.)
4. Propunerea direcțiunei referitoare la ameliorarea salariilor funcționarilor.

Din ședința direcțiunei Cassei de păstrare reuniune în Săliște ținută la 7 Novembre 1907.

[316] 1—1 **Directiunea.**

Nr. 574 pr. 1907 [317] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de al 5-lea învățătoriu dela școala poporală confesională gr.-or. română din Avrig, protopresbiteratul Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile, adecă până în 29 Septembre 1907.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariul anual de 600 coroane, cuartir și lemnele necesari pentru foc.

Doritorii de a ocupà acest post să-și subștearnă cererile concursuali instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr.-or. în Avrig, Felek, Szebenvármegye până la 29 Septembre 1907 având a se presentà în vre-o Dumineca sau sărbătoare la sânta biserică, spre a face cunoștință cu poporul și referințele locali.

Preferiți vor fi, cari vor fi în stare a formà și conduce un cor în biserică.

Avrig, 8 Septembre, 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului,
în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

„CRIȘANA“
societate de economii și credit în Brad

publică

Concurs

pentru ocuparea unui post de practicant, datat cu un salar anual de 840 cor.

Reflectanții au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o școală comercială și că posed pe deplin limbile româna și maghiara și eventual și cea germână.

Cei cu praxă de bancă vor fi preferiți.

Petițiunile sunt a se înainta până în 20 l. c. subsemnatei direcțiuni, iar postul e a se ocupa cu 1 Decemvrie a. c.

După serviciul provizor și neexcepționabil de un an, va fi denumit funcționar definitiv cu salar anual de 1100 cor., 200 cor. bani de cvartir și tantiema statutară.

Brad, 7 Noemvrie 1907.

Nr. [318] 1—3 **Direcțiunea.**

Sz. 4584/1907 fszb. [319] 1—2

Pályázat.

Bougárd községben a jegyzői állás betöltendő és felhivom a pályázni kivànókat, hogy kellöen felszerelt kérvényeiket 1907 évi november hó 16-ig alolirottnál adják be.

Nagyszeben, 1907 november hó 4-én.

A jár. főszolgabiró:
Fabricius.

„ALBINA“, institut de credit și econommii
în Sibiiu
primește depuneri spre fructificare noui:

1. Cu 4% sub 2000 cor., și peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.
Contribuțiunea de 10% dela interese o plătește institutul.
(308) 6—16

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune pràvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 42— Sibiiu — Nagyszeben.

Mitropolitul Sava II Brancovici
Studiu istoric
de
Vasilie Mangra
Arhimandrit, vicar episcopesc în Oradea mare.
Prețul 2 coroane
plus porto postal 20 fileri
Se poate procurà dela
LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ
Sibiiu — Nagyszeben.

Joacă acolo unde e norocul mai mare.
La banca GAEDICKE
s'au plătit cele mai multe câștiguri și anume:
Premiul cel mai mare de 600,000 Coroane cu Nr. 62551
de 4-ori câștigurile de câte 400,000 Coroane cu Nr. 11119
400,000 Cor. cu Nr. 19406, 400,000 Cor. cu Nr. 28916, 400,000 Cor. cu Nr. 33464,
mai departe 100,000, 90,000, 80,000, 70,000 Cor. de 5-ori 60,000, 50,000, 40,000, 30,000.
25,000 Cor. de 10-ori 20,000 Cor.
Tragerea clasei I a Loteriei de clase XXI începe la 21 și 23 Noemvrie 1907.
Câștigurile principale sunt **1 milion,** 600,000, 400,000, 200,000, 2-ori 100,000, 2-ori 90.000, 2-ori 80.000, 2-ori 70.000, 2-ori 60.000 Coroane etc. etc.

Prețul losurilor:

Intreg	Jumătate	Pătrar	Optime
12.—	**6.—**	**3.—**	**1·50 Coroane.**

Comandele rog a le efeptuì cu rentoarcerea postei.
(314) 2—4
BANCA GAEDICKE, Budapesta, Kossuth Lajos utcza 11 sz.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 120 Sibiiu, Sâmbătă 3/16 Noemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Școalele noastre.

Articol trimis din afară.

Zilele în cari trăim formează fără îndoială una din fasele cele mai triste, cele mai îngrijitoare din viața noastră. Niciodată poate în trecut nu s'au ivit atâtea primejdii, atâtea prăpăstii, cari ne amenință cu desăvârșită prăpădenie. Cea mai înfiorătoare primejdie este desigur aceea, care ne amenință *școala*, sufletul neamului, cel dintâi și cel mai puternic mijloc de acțiune.

Păzitorii sufletului național au simțit primejdia și a simțit-o neamul întreg; a simțit-o și s'a înfiorat, s'a înfiorat și s'a trezit din nepăsarea în care era învăluit. Dascălii dela sate, păzitorii nemijlociți ai sufletului nostru, adevărații apostoli ai luminii, își îndreaptă ochii plini de durere către cei de sus, așteptând actul de mântuire, începutul unei vieți adevărate și neprihănite, așteptând sfaturi sincere și curate, lipsite de umbra egoismului și avariției, care mai ales în zilele noastre e peste măsură de mare, și ne pregătește osânda cea mai urâtă pentru un popor, osânda peirii.

Dar acțiunea mântuitoare, acțiunea puternică și dătătoare de viață nouă, pe care o așteaptă neamul întreg cu nerăbdare, nu se resimte încă. Căci astfel suntem noi Românii urziți, să stăm ani dealungul de geaba, în nepăsare, iar în ultimele zile să dăm pe brânci; un moment de așteptare ne scoate din răbdări; ne împăcăm însă prea bine cu o nepăsare de luni și ani întregi. Inceputurile unei acțiuni de apărare esistă fără îndoială, de cari, deși neputincioase încă, noi ne bucurăm din inimă, căci ele vor deștepta în sufletul tuturor datoria față de școală, ne vor îndemna să ne dăm, baremi în momentul din urmă, samă de greutatea și însemnătatea acestei datorii, totodată ne dau prilejiul a ne putea încredința pe deplin de adevărul: că existența unui popor nu este asigurată decât atât timp, cât toate elementele lui sunt strâns unite, iar unirea numai atunci va fi cu putință, *când întregul popor se va crește și se va întreține în simțăminte comune de iubire de țară și neam.*

Inceputurile unei mișcări pentru școala și soartea ei se pot privi mai bine în sumedenia articolelor de ziar, bune și rele ca de obiceiu, și cari cuprind mai multe tânguiri de cât indemnuri. Cea ce ne face să ne bucurăm și de începuturile acestea este faptul, că articolele vin dela diferite persoane cu diferite ocupații. Și aceasta este un bine, căci ne arată cum să împuternicește convingerea în toate păturile neamului nostru, anume: că nu este permis a neglija nimic din ce ne poate asigura esistența neatârnată; și ar fi o orbire ne mai pomenită dacă nu am înțelege odată datoria ce o avem: de a face din școală pavăza vieții, a sufletului nostru.

Dacă ne coborâm în amintiri mai vechi va trebui să constatăm cu întristare *„orbirea aceasta ne mai pomenită“*. Școala română nu s'a bucurat nici când de o îngrijire mai omenească; a fost întotdeauna neglijată, părăsită, lăsată pradă celor mai urâte miserii. Nime, în tot decursul traiului nostru nu s'a ostenit pentru ridicarea școalei române, nu s'a ostenit să lumineze poporul în ce privește binefacerile ce răsar din școală; nime n'a căutat să aprindă dragoste față de sufletul nostru, față de școală și învățător, căci din veacul al XVI-lea începând sufletul conducătorilor era mai mult cuprins de frică de a nu-și perde *„leagea“* și *„biserica“*, iar poporul era crescut și întreținut numai în simțăminte de alipire față de biserică. Și dacă învățatul italian a zis, că neamul românesc s'a luptat mai mult pentru limbă decât pentru viață, noi îndrăznim a susținea, că dela 1550 încoace neamul nostru și-a istovit puterile mai mult pentru apărarea *„legii românești“* chiar cu primejdia de așì perde limba. Și de nu apărea pe tronul austriac *„mama cea bună“ Maria Teresia*, dar mai ales înțeleptul ei fiiu Iosif, un domn cu suflet bun, cu multă tragere de inimă pentru *toți supușii săi*, noi astăzi n'am putea înfățișa lumii puțina cultură ce o avem, și în ce privește școala am putea dovedi numai începuturi rudimentare, iar limba ni-ar fi mult mai săracă și mintea mai mărginită.

E timpul suprem deci, ca să dăm școalei o mai mare atențiune, să îngrijim de ea din toate puterile noastre și e vremea ca bărbații anume puși pentru luminarea celor legați de brazdă, pentru luminarea tuturor, să-și dee bine seamă de situația gravă în care ne aflăm. Să ne curățim și lămurim sufletul și inima de urâciunea egoismului și avariției și să ne ostenim cu toții a îndeplini cu cea mai mare sfințenie datoria față de școală și de dascăl. Să arătăm poporului toate binefacerile ce au răsărit și răsar din chiliile scunde ale așa ziselor școli românești, ca poporul să creadă în binefacerile școalei; căci prin credință să desvoltă dragoste, iar din dragoste simțământul de jertfire. Să ne primenim sufletele și viața de păcate, să ne întoarcem de pe drumul cel alunecos pe cărarea cea netedă și dreaptă, ca nu mâne poimâne să ne trezim în fața unei mișcări puternice, a unei deslănțuiri a poporului împotriva conducătorilor, a păturei de sus, căci tragic este când poporul este nevoit a-și face însuși dreptate. Și mai ales sunt de evitat mișcările de natura aceasta pe tărâmul școlar și bisericesc, unde ele sunt foarte dezastroase pentru morală, pentru societatea întreagă.

Azi mâne Arhiereii noștri își vor întruni protopopii spre a se sfătui cu dânșii asupra școlilor, dar mai ales spre a se înțelege ce școli să se susțină, cari se pot susținea din puteri proprii? Acesta este un pas destul de bun; ar fi bine și salutar însă dacă pe lângă protopopi ar lua parte la sfătuire și alți oameni cu carte, anume bărbați de școală, cari să toarne viață în desbateri, ca nu cumva activitatea acestor adunări să se mărginească la simple date, la simple constatări.

Experiența singură nu poate aduce nici o mântuire, căci bărbatul care nu depășește marginile înguste ale experienții nu va fi nici când în stare să descopere adevărul și calea cea dreaptă. Acesta este un adevăr, care cere să fie ținut în seamă.

Dr. N. R. Făunaș.

Din România.

Desvălirea monumentului lui Lascar Catargiu.

Dumineca la orele 10 dimineața s'a făcut în București desvălirea monumentului marelui bărbat de stat român *Lascar Catargiu*. Monumentul e ridicat la încrucișarea bulevardului Colțea cu strada romană.

La actul desvălirei s'a presentat I. P. S. S. Metropolitul-Primat al României, însoțit de mai mulți Arhierei, ministrul-prezident *Sturdza*, ministrul de interne *Ionel C. Brătianu*, prezidentul senatului *P. S. Aurelian*, toți fruntașii partidului conservator și multă lume aleasă bucureșteană.

S'a oficiat întâiu în fața monumentului un scurt serviciu divin de către P. S. Sa Arhiereul *Nifon*, vicarul Metropoliei din București, asistat de cler număros. Răspunsurile au fost date de un cor bine instruat. După săvârșirea serviciului divin s'a tras pânza de pe monument și Arhiereul a stropit monumentul cu apă sfințită. Imediat apoi s'au început vorbirile.

Primul care a rostit cuvântare a fost dl *G. Gr. Cantacuzino*, prezidentul comitetului pentru ridicarea monumentului.

Dsa reamintește calitățile lui *Lascar Catargiu*, ca bărbat de stat, bun și blând în raporturile sale intime, neindulgent și

---

FOIȘOARĂ.

Nepotul răsfățat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Șt. Șuluțu, prelucrată de T. V. Păcățian.

(Urmare.)

SCENA 3.

(Iancu, Doamna Anica.)

Doamna Anica: Nepoate! Tu iară ai făcut o ștrengărie?

Iancu: Numai una? Mai lasă-mă în pace cu înfruntarea. Mi-ai spus destule la masă.

Doamna Anica: Bine omule, cum poți tu să prostești pe amândoi unchii tăi?

Iancu: Bătutu-s'au, omorâtu-s'a unul pe altul? Nu! Atunci ce rău le-am făcut?

Doamna Anica: Dar e frivolitate a spune, că tata a venit să-și pețască fata!

Iancu: Ei, și a pețit-o? N'a pețit-o!

Doamna Anica: Când îți va venì ție mintea, băiete?

Iancu: Lasă-mă în pace mătușă. De ai știì d-ta ce schimbare s'a făcut în internul meu, acum înainte cu un sfert de ceas, ți-ar fi milă de mine. Zău așa.

Doamna Anica: Ar fi o minune, dacă ar fi să fie adevărat. Ție nu-ți mai cred însă nimica.

Iancu: Nu vezi cum tremur? Și nu vezi cât sunt de palid?

Doamna Anica: Ce ți s'a întâmplat?

Iancu: Uite ce! Ședeam așezat în scaunul mătușei, adecă în scaunul unchiului și voiam să mă odihnesc puțin. Dar abia am adormit, când iată mi-se arată în vis o venerabilă bătrână, bunica noastră, despre care-mi povesteai d-ta într'o vreme, și a privit încruntată la mine, apoi m'a mustrat, că de ce nu iau de soție pe verișoara Dora?

Doamna Anica: Vezi ticălosule? Chiar și morții vreau să iai pe Dora!

Iancu: Eu am început să fac glume cu bunica și să-mi bat joc de ea, dar atunci ea cu ton aspru mi-a spus următoarele: Iancule! La noapte să fi aici, în sala aceasta, la mezul nopții, și să-mi dai răspuns limpede, iai pe Dora? Dacă n'o iai, vai de tine! Și a dispărut, iar eu m'am deșteptat și tremur și acuma de frică. Invață-mă mătușă ce să fac?

Doamna Anica: (Aparte.) Să nu las ocaziunea nefolosită. (Tare.) Eu cred, că va trebuì să asculți de glasul ei și la noapte să te prezenți înaintea ei. Iar dacă ea va insistă ca să iai pe Dora, tu....

Iancu: Ii promit că o iau, și o rog să aranjeze pe mâne cununia noastră!

Doamna Anica: (Veselă.) Nu glumești?

Iancu: E de glumit cu spiritele celor morți?

Doamna Anica: (Aparte.) Așteaptă mișelule! Bunica sigur va fi aici la mezul nopții și te va băgă în răcori!

Iancu: (Aparte.) Paremi-se că vulpoaica e pe cale de a întrà în cursă!

Doamna Anica: Ei, dacă ai văzut pe bunica în vis, spune-mi cum erà?

Iancu: Figură înaltă, albă la față, cu păr cărunt, într'o haină lungă albă de călugăriță, cu mantauă neagră.

Doamna Anica: Văd că ai spus adevărul, pentrucă tocmai așa mi-a fost descris-o și mie mama. Dar văd că e târziu. Mezul nopții numai e departe, și eu sunt fricoasă. N'așì rămânea în sală pentru lumea întreagă. Tu însă rămâi și fi curagios. Nu te teme de nimica. Eu mă duc să mă culc. Noapte bună! (Intră în odaia ei.)

Iancu: Am înțeles, iubită mătușă, am înțeles bine gândul tău. Dar te-ai sculat prea târziu, dacă crezi că mă vei întrece cu viclenia. Așteaptă numai, că mai avem noi de lucru împreună!

SCENA 4.

(Iancu și Dora.)

Dora: (Vine căscând, cu luminarea în mână.) Numai unchiul acesta urâcios ni-a mai lipsit la casă. Atâtea povestește despre bravurile sale din războiu, încât te cuprinde somnul. Și tata îl ascultă cu răbdarea unui berbec. Asculte-l, eu mă culc! (Vede pe Iancu.) Noapte bună ștrengariule. (Vrea să între în odaia ei.)

Iancu: Trei cuvinte, dragă verișoară!

Dora: N'am vreme, că mi somn.

Iancu: Am ceva pe inimă și trebuie să-ți spun, acum, numai decât.

energic în actele publice. Lascar Catargiu a avut o lungă şi roditoare carieră politică.

Oratorul reaminteşte rolul pe care Lascar Catargiu l-a avut în mişcarea dela 1848 şi mai târziu, la 1848 actul de abnegaţie pe care l-a făcut, renunţând la scaunul de domn. Mai târziu după unire Lascar Catargiu a fost ales viceprezident al adunării, în care calitate a presidat şedinţa dela 2 Martie 1862, în urma căreia la eşirea din cameră a fost asasinat Barbu Catargiu.

La 1866, Lascar Catargiu face parte din locotenenţa domnească; el a presidat la toate actele istorice din acea epocă. A presidat alegerile constituante şi a dat cetire mesagiului de deschidere al constituantei. Ca prim-ministru el presidează ministerul domnitorului Carol I. Mai târziu fu ales prezident al camerei.

In 1871 Catargiu a fost însărcinat cu formarea cabinetului; în acea situaţie gravă el restabili încrederea dintre ţeară şi suveranul său.

La 1891 Catargiu a format ministerul de concentrare conservatoare, retrăgându-se la 1895.

La 1896 Catargiu încununează cariera sa politică, acordând concursul său la resolvarea crisei metropolitane. In 1899 acest om de stat desăvârşit a părăsit această lume.

„Lascar Catargiu va rămânea o pildă a vechiului caracter românesc, — a fost un mare român care a luptat pentru întemeierea şi propăşirea patriei sale.

Incredinţez dar monumentul dnului primar al capitalei“.

Primarul capitalei Bucureşti, domnul *Vintilă I. Brătianu* a răspuns cu următoarea cuvântare:

Domnule prezident!

Sunt fericit că am cinstea să primesc, ca primar al Bucureştilor, monumentul ce inauguraţi azi. Pot astfel aduce, în numele capitalei prinosul ei de recunoştinţă memoriei lui Lascar Catargiu, care dela unire încoace şi-a desfăşurat activitatea lui politică în oraşul nostru.

Alţii vor judeca mai bine ca mine partea de înrâurire pe care omul de stat a avut-o atât în renaşterea României, cât şi în mersul statului nostru; cred însă că mi este îngăduit să apreciez unele din însuşirile pe cari le-a avut cel pe care-l sărbătorim azi, însuşiri cari i-au asigurat un loc de căpetenie în viaţa noastră publică în cei din urmă cincizeci de ani.

Această judecată poate fi cu atât mai nepărtinitoare, cu cât vorbind de L. Catargiu, aduc aci în bună parte cuvinte auzite de protivnicii săi politici, şi, aş putea zice, spuse în mijlocul chiar al focului care anima lupta de altădată.

Aceste însuşiri pe cari voesc să le reamintesc erau din acelea cari nu numai dădeau lui Lascar Catargiu drept la stima adversarilor lui, dar şi cari impun pe conducători.

Adevăratele partide politice, adecă cetăţenii grupaţi pentru servirea intereselor generale, grupaţi după principiu sau după aspiraţii, au nevoe mai ântâiu de încrederea nelimitată în conducătorul lor. Desinteresarea şi cinstea acestuia asigură orişicând pe soldaţii ce-l urmează, că sunt conduşi pe o cale ce se crede a binelui obştesc. Aceste două însuşiri dau cuvintelor şi sfaturilor şefului prima autoritate şi nu cea mai puţin dispensabilă, autoritatea morală.

Statornicia în principii şi o măsură dreaptă în aplicarea lor asigură pe soldaţi contra unei politici şovăitoare sau de aventuri. Adeseori Lascar Catargiu, om practic şi cu bun simţ, cunoscător al ţării avu să tempereze unele măsuri excesive ale prietinilor săi politici.

Pe lângă aceste calităţi cari erau întrupate în şeful partidului conservator, el avea încă o alta, cel puţin tot atât de esenţială pentru un conducător politic: un patriotism neîndoios. Dacă în zilele noastre este nevoe ca toate faptele unui om politic să fie însufleţite de acea iubire de neam, care înalţă aspiraţiile şi îndoieşte energia, era şi mai multă nevoe de această însufleţire în acele timpuri de lupte naţionale. (Va urma).

Indatoririle preotului

faţă de şcoala confesională.

Lucrare cetită în conferenţa preoţească din tractul Mediaşului, ţinută la 16 Sept. 1907 în com. Biertan.

De Georgiu Iacob, preot.

(Fine).

4. Gradul de cultură al învăţătoriului.

Nu este de ajuns, ca învăţătoriul să şi împlinească chemarea sa după cutare sau cutare regulă metodică, căci aceasta e o operaţie mehanică, ci el trebue să fie adevărat învăţătoriu, tot ce propune să iasă din inima lui, căci numai aşa va străbate în inima elevului şi va avea durată. Ca să se ajungă acest rezultat se pretinde, ca învăţătoriul să nu aibă numai cunoştinţe pedagogice, ci să aibă şi cultură, şi încă adevărata cultură a inimei, carea să fie manifestată în toate acţiunile lui, în şi afară de şcoală. Aci îndatoririle noastre întâmpină greutăţile cele mai mari şi aci facem des experienţe triste.

Datori suntem să fim cu mare precauţiune la alegerile de învăţătoriu, cu atât mai vârtos că aparenţele des înşală. De multe ori cine promite mult, isprăveşte puţin.

Dupăce postul e ocupat, să stăruim într'acolo, în mod fin şi precalculat, ca lucrul principal al învăţătoriului să fie, ca instrucţia întreagă, ce dă elevilor, să fie pusă pe bază religioasă-morală, ca la toate obiectele de învăţământ să mânece din această bază şi să se ferească de mehanismul aşa des practicat, degenerat adesea până la formală dresură, căci aşa instruând va şi educa, şi aşa apoi va primi şi biserica şi statul membrii luminaţi şi folositori.

Să folosim toate mijloacele cinstite de a evita dintre noi şi învăţători raporturile încordate, aşa de des ivite, precum şi raporturile incordate dintre învăţători şi părinţii copiilor, ca cele mai mari rele puse în calea promovărei educaţiunei şi instrucţiunei.

Pentru sanarea acestui rău, precum şi a altora încă, îmi permit mai la vale a veni şi cu o propunere.

5. Facultăţile psihice şi fizice ale copiilor.

Datorinţele noastre aici se încep chiar înainte de legarea căsătoriilor între tinerii nostri. Să stăruim, ca căsătoriile încheiate între tinerii nostri să fie cât se poate scutite de căsătorii încheiate între tineri consângeni, căci aceste căsătorii produc mulţi creteni şi idioţi. Celor căsătoriţi, să arătăm cât de mult contribue atât la desvoltarea trupului cât şi a sufletului copilului, liniştea sufletească a părinţilor, adevărata dragoste între ei, ferirea lor de bănturi alcoolice şi de tot felul de excese.

Să le dovedim prin exemple, cât de mare lipsă este aş-i hrăni bine copii, a-i ţinea în curăţenii, a-i îmbrăca bine şi a nu-i pune la lucruri, cari trec peste puterile lor. Ajungând copiii la etatea de a fi daţi la şcoală să le laşe timp de ajuns spre a-şi face ocupaţiunile şcolare. Ca să ştim, cari părinţi nu împlinesc aceste îndatoriri suntem datori, cu ocaziunea inspectării şcoalei să eruăm, iar în mod fin, cari copii nu-şi fac ocupaţiunile şcolare din cauza părinţilor şi apoi să stăruim pentru delăturarea răului.

6 Ocupaţiunile părinţilor.

Poporul nostru ocupându-se aproape exclusiv cu agricultura, părinţii pot bine folosi şi pe copiii lor la această ocupaţiune şi asfeliu nu numai că nu lasă timp de ajuns acestora spre a se ocupa şi acasă cu cartea, dar prea des îi reţin şi dela şcoală. Lângă aceasta se adaugă şi răul că în ignoranţa lor unii părinţi merg aşa de departe, încât numesc unele cunoştinţe câştigate în şcoală lucruri fără nici un folos şi prostii, prin ce apoi şi puţina plăcere, ce ar avea copilul către şcoală, piere.

Aci ni se impune datorinţa a dovedi părinţilor, că azi şi plugăritul fără cunoştinţă de carte nu mai merge, şi deci să dee copiilor timp de ajuns spre aşi putea face ocupaţiunile de şcoală, şi să-i trimită la şcoală, nu de frica pedepselor, ci din dragoste către aceasta, să le arătăm cât folos aduc omului cunoştinţele acele, faţă de cari şi acum parte mare din poporul nostru este cam străin, cum e istoria naturală, fizica, geografia, grădinăritul, lucrul de mână, căci mare parte din poporul nostru pe unele le ţine fără folos, pe unele pretinde a le şti mult mai bine ca însuşi învăţătoriul.

7. Starea materială.

Deşi starea materială a multora din poporul nostru s'a ameliorat în timpul din urmă prin emigrările cele multe la America, să nu credem că această ameliorare va fi de durată şi că ea priveşte massa întreagă a poporului, ba ce e mai mult această avere nu numai e trecătoare, ci şi păgubitoare întru cât se consumă prea repede puterea de viaţă a acestor oameni primitivi aruncaţi aşa fără veste în valurile lumei mari. Aci cutez a risca afirmaţiunea, că pe poporul nostru viaţa lui patriarhală l-a făcut atât de răbduriu şi la conservat întreg între atâtea calamităţi ce a avut a îndura veacuri dearândul.

Cu toate emigrările, massa poporului tot săracă va rămânea, până atunci, până când nu-şi va afla poporul întreg isvorul de venite spre a-şi uşura traiul în patria sa.

Sărăcia, se zice, nu permite la mulţi părinţi a-şi trimite copiii la şcoală, din lipsa de îmbrăcăminte, sau dacă-i şi trimit nu le pot procura recuisitele necesare.

Aci avem datorinţa a arăta, că nu este sărăcie, decât foarte rar — care nu ar permite părinţilor să şi îmbrace copilul şi să-l provadă cu cărţile de lipsă cari sunt foarte ieftine şi apoi să îngrijim să avem şi fonduri, din cari pe copii de tot săraci să-i provedem cu cele de lipsă, ba ne este dată şi posibilitatea — numai să uzăm de ea — ca în budgetul comunei politice an de an să susceпem o rubrică cu o sumă oarecare spre acest scop.

Nu încape în cadrul unui scurt elaborat a arăta tot ce trebue să facem pentru înaintarea mai vădită pe terenul şcolar, nici nu este în stare o singură conferenţă a scoate la iveală toate îndatoririle noastre pentru delăturarea causelor impedecătoare în chestiunea ce ne preocupă şi aşa precum am anunţat mai sus îmi permit a face propunerea, ca preoţii, ca directori şcolari să participe la conferenţele învăţătoreşti, aci se va deschide teren mai larg pentru desbaterea şi a acestui obiect pururea actual şi astfel lucrând şi în calea aceasta mână în mână cu învăţătorii vom aduce servicii neperitoare şcoalei şi prin ea poporului nostru.

Să jertfim pentru biserica şi şcoala noastră, căci numai aşa vom fi în stare a susţinea acestea instituţiuni sfinte mai ales biserica, care e şi susţinătoare şcoalei şi a fost, este şi va rămânea unica fortăreaţă ce ne-a apărat de atâtea nevoi. Dacă antecesorii nostri înarmaţi cu armele evlaviei au fost în stare a susţinea biserica şi prin ea neamul nostru, cu atât mai în stare vom fi noi cari suntem înarmaţi şi cu armele ştiinţei, a o susţinea dimpreună cu fiica ei, şcoala, numai să voim.

NOUTĂŢI.

Cântecul poporal român în Bucovina. In Bucovina există cu aprobarea ministrului i. r. de culte şi instrucţiune publică un comitet pentru colectarea cântecelor şi melodiilor poporale române din ţeară. In fruntea acestui comitet se află profesorul de limbile romanice dela universitatea din Cernăuţi dl Dr. Friedwagner. Din comitet fac parte cei mai buni cunoscători de musică şi mai harnici strângători de poesii populare din ţeară. Raportul presentat de secretarul comitetului arată deja până acum un îmbucurător început pe acest teren.

*

Scăpat din temniţă. Domnul Dr. *Corneliu Iurca*, fost redactor la „Drapelul“ şi-a împlinit osânda de 8 luni, ce i-s'a dictat pentru articolii „De mortuis“ publicaţi în Septemvrie 1904 în „Drapelul“, şi s'a întors sănătos dela Seghedin, [illegible] în Lugoş. Inteligenţa din Lugoş i-a făcut o primire frumoasă.

*

Hymen. Dl Ioan *Bătuca*, notar comunal şi dşoara Anuţa Ilie *Iosof*, ambii din Galeş îşi vor celebra cununia în 4/17 Noemvrie a. c. la orele 2 în biserica gr. or. din loc.

*

Un dar frumos. Excelenţa Sa Inalt Preasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit al Blajului Dr. *Victor Mihayi* a dăruit mesei studenţilor academici din Cluj 500 cor. Pentru acest dar frumos rectorul mesei academice Dr. Iuliu Florian, a adresat Inaltpreasfinţitului o scrisoare frumoasă de mulţămită.

*

Liturgia glagolitică oprită. Ne este cunoscută lupta Slavilor de sud pentru păstrarea limbei glagolitice ca limbă liturgică în bisericile lor şi recercarea lor la scaunul papal pentru a le împlini dorinţa. Aflăm acum din ziare că papa a

---

Dora: Sigur iarăşi vre-o ştrengărie.

Iancu: La care însă trebue să-mi dai mână de ajutor.

Dora: Ba să mă ferească Dumnezeu.

Iancu: Şi totuşi îmi vei ajutà. Ştì doară că trebue să te iau de soţie.

Dora: *Trebue?* Nu eşti tocmai galant, vere!

Iancu: Nu numai trebue, dar şi *voesc!*

Dora: Aşa dà! Şi de când ai pus acest nobil gând?

Iancu: Eu de mult tot vreau, dar cu modul de esecutare a mătuşei n'am fost învoit. Mie nu-mi place să peţesc o fată îmbrăcată în haine elegante, să cersesc învoirea părinţilor, să mă logodesc cu ea în prezenţa întregei familii, şi în urmă să duc la casa mea o mireasă sfioasă, care între lacrimi şi suspinuri îşi ia rămas bun dela casa părintească. O astfel de căsătorie nu e după gustul meu. Şi nici nu mai este modernă.

Dora: Şi cum ţi-ai dorì d-ta căsătoria?

Iancu: Cum se face între cei mari! *Răpeşti* mireasa, şi te cununi cu ea în secret. Nuţi trebuesc martori nedoriţi, nici haine scumpe neplătite. Pe scurt, te învoeşti aşa?

Dora: Eşti nebun? De ce pe ascuns, când lucrul să poate face şi pe faţă, cu învoirea părinţilor?

Iancu: Chiar asta e ce nu-mi convine! Eu, Iancu sburdalnicul, nu mă pot însurà ca un moşneag bătrân. Atunci mai bine nu mă însor.

Dora: Curioasă fire de om! Şi cum vreai d-ta să esecuţi planul?

Iancu: Planul meu e foarte simplu şi foarte uşor de esecutat. Trăsura ne aşteaptă la uşa grădinii. D-ta la mezul nopţii eşi din odaia d-tale, eu te aştept aici, te conduc la trăsură şi plecăm în întunerecul nopţii. Dimineaţă unde vom ajunge ne vom cununà, şi apoi venim îndărăt şi râdem de zăpăceala celor de acasă.

Dora: La aşa ceva nu mă pot învoì.

Iancu: Atunci nu va fi nimica din căsătoria noastră.

Dora: Crezi că eu alerg după ea?

Iancu: Aşa credeam, că un băiat sprinten, cu avere de jumătate milion, nu e tocmai de lăpădat.

Dora: Dacă n'ai face atâtea ştrengării!

Iancu: Fi sigură, că sub conducerea d-tale am să mă fac cea mai blândă creatură a provedinţei divine. Iţi jur!

Dora: Dacă e aşa, mă voi mai gândì. Acum noapte bună!

Iancu: Nu te mai gândì, că atunci se strică planul. Acum trebue să te declari. E aproape de mezul nopţii şi trăsura aşteaptă la uşa grădinii. Gândeştete la plăcerile unei călătorii întreprinse în mijlocul nopţii, când dorm oamenii, doarme natura, şi la faptul, că peste câteva ceasuri suntem bărbat şi muere, şi râdem în pumni de toată lumea.

Dora: Şi trăsura serios ne aşteaptă la uşa grădinei?

Iancu: Din fereastra d-tale poţi să o vezi.

Dora: (Aparte) Negreşit, că aşa mai curând ajung la ţântă.

Iancu: (Aparte) Peştele se apropie de undiţă!

Dora: Mă tem numai de un lucru; să nu ne vadă cumva cineva!

Iancu: M'am îngrijit ca aceasta să nu se poată întâmpla. Ori ţi frică de stafii?

Dora: Cine crede în ele!

Iancu: Cu atât mai bine. D-ta vei şti, ca şi mine, că în sala aceasta apare la mezul nopţii o fantomă, o bunică...

Dora: Poveste. Eu nu cred!

Iancu: (continuă) îmbrăcată în haine de călugăriţă.

Dora: Minciună!

Iancu: Se poate, dar credinţa aceasta a celor din casă e chiar potrivită şi favorabilă pentru planul nostru. De aceea cum sună ciasornicul de mezul nopţii, puneţi un văl alb pe obraz şi treci prin sală fără frică, treci apoi prin grădină, unde nu te va vedea nime. Eu te aştept în grădină lângă statua cea mare.

Dora: Bine. Mă învoesc, sub condiţia, ca în viitor toate să le faci conform voinţei mele.

Iancu: Se poate altcum? Aşa va fi.

Dora: In curând e mezul nopţii, mă îmbrac deci şi viu. Aşteaptă-mă! (Iasă).

Iancu: Comedia se începe. Vom vedea cum se va sfârşi. Dar unde să mă ascund, ca să le pot vedea toate? Aici în sală ar fi mai bine, dar mă tem că mă vor vedea. Pare că se aud paşi, vine cineva. Iute deci la adăpost. (Se ascunde sub masă).

(Va urma.)

interzis întrebuinţarea limbei glagolitice ca limbă liturgică în bisericile rom. cath. din Dalmaţia, pe motivul, că bisericile acestea nu au drept istoric cu privire la limba glagolitică, ca limbă liturgică.

*

Alegere de preot. In parohia Crăciuneşti, tractul Zarandului, s'a făcut Dumineca în 28 Octomvrie v. alegerea de preot şi a fost ales tânărul de bună speranţă *Sebastean Rusan*, cleric absolut, cu unanimitatea voturilor (65). Alegerea a fos condusă de domnul *Vasiliu Damian*, protopresbiter tractual.

*

Bilete de întrare pentru representaţiunile dlui Bârsan se capătă în băcănia dlui Victor Oniţiu (strada Măcelarilor), iar Dumineca în „Casa Naţională“ şi seara la cassă.

*

Sfinţirea bisericei gr. catolice din Gherla se face în 24 Noemvrie n. cu solemnitate mare. Va fi şi petrecere cu joc, pentru inteligenţi şi petrecere poporală. Ambele se încep seara la orele 7 şi jumătate.

*

Şedinţă literară. Societatea de lectură „Ioan Popazu“, a studenţilor dela institutul teologic şi pedagogic din Caransebeş, aranjază Luni în 25 Noemvrie c. n. 1907 în sala hotelului Lichneckert Şedinţă literară-muzicală în favorul gimnaziului român din Brad. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cvita pe calea publicităţii. Inceputul la 8 oare seara.

*

In loc de urs a puşcat un om. O mare nenorocire se anunţă din Rodna-veche. In zilele trecute ajutorul de pădurar George Toader din Rodna-veche venea din pădure pe înserate către casă. La marginea pădurii văzu o fiinţă neagră mişcându-se. Neputând distinge că ce e, a crezut că e vre-un urs, pentrucă adeseori a dat faţă cu urşi în părţile acestea — a ridicat deci puşca şi a tras în el. Când s'a apropiat să-şi cerceteze jertfa a văzut spre groaza lui că a împuşcat într'un om. Nefericitul care murise imediat era un lucrător de fabrică numit Longaver István care poposise după munca sa la marginea pădurii. Toader s'a anunţat singur gendarmeriei.

*

Exposiţia de copii din Ilimbav. Tablourile şi fotografiile luate la exposiţia de copii din Ilimbav prin fotograful W. Auerlich sunt de toată frumseţa. Servind ele ca o plăcută aducere aminte pentru toţi participanţii la acea exposiţie pe deoparte, iar de alta fiind de importanţă culturală etnică, ele pot lua loc între decoraţiile oricărei case de ale noastre. Doritorii de a avea asemenea tablouri să se adreseze la secretariatul Reuniunei române agricole în Sibiiu.

*

Adunarea generală a Reuniunei române de muzică din Sibiiu, neputându-se ţinea Marţi în 23 Oct. st. v. a. c., se convoacă pe calea aceasta pe *Joi, în 8 Noemvrie v.* la oarele 6 seara, în Casa naţională. P. T. membrii sunt rugaţi a participa în număr cât se poate de complet.

Comitetul.

*

Moartea unui fost ministru. Din Neapole se anunţă, că fostul ministru italian de lucrări publice Emanuel Gianturco, a cărui demisiune a fost primită acum câteva zile, a încetat din viaţă în 28 Octomvrie.

*

Cutremur de pământ. O nouă catastrofă datorită cutremurului de pământ se semnalează în jurul oraşului Karatag. Toate oraşele din jurul Karatagului au fost distruse în urma cutremurului, sunt mii de morţi.

*

Congrua preoţilor gr. catolici. „Unirea“ scrie, că a sosit la Veneratul Ordinariat din Blaj lista celor împărtăşiţi din ajutorul de stat pe a. c. Suma ce se împarte e de 233·111 cor. cu ceva mai mare ca în trecut.

*

Prăbuşirea unei case. In Oradia-mare s'a prăbuşit zilele trecute o casă din nou zidită, pusă deja sub coperiş îngropând sub ea 15 oameni. Vina o poartă inginerul.

*

Oase de mamuth. In comuna Lébeny, comitatul Moson, s'au aflat cu ocaziunea unor săpături oase de mamuth. Geologul dr. Papp Károly le-a depus în muzeul de stat din Budapesta.

*

Deschiderea cimiterului central al oraşului Sibiiu. Atragem atenţiunea publicului asupra inseratului de pe pag. 4, în care se face cunoscut în mod oficios că în 28 l. c. n. se va începe cu vinderea mormintelor în cimiterul cel nou. In statutele cimiterului sunt normate următoarele taxe: Pentru o criptă 500 cor., pentru o jumătate criptă 300 cor., pentru un colţ de criptă 300 cor., pentru gropi de clasa I. 60 cor., pentru gropi de clasa II. 30 cor., pentru cele de clasa III. 20 cor. pentru timp nedeterminat şi 10 cor. pe 15 ani. Gropi pentru copii (pentru 15 ani) 5 cor. Gropi în partea israelită 10 cor. Taxe de înmormântare sunt a se plăti: pentru cripte 100 coroane, pentru gropi de clasa I. 30 cor., de clasa II. 20 cor., de clasa III. 10 cor., în partea israelită 5 cor., pentru copii se plătesc criptele cu 60 cor., iar pentru gropi jumătate din taxele cari se plătesc pentru oameni în vârstă. Taxele pentru cripte şi gropi se pot plăti în decurs de 5 ani, în 5 rate egale fără interese, dar la cas că în decursul acestui timp se foloseşte mormântul e a se plăti taxa întreagă la moment. Informaţiuni detailate se dau la magistratul orăşenesc (Referent Dr. Wilhelm Goritz), unde se pot căpăta şi statutele cimiterului cu preţul de 40 fileri.

*

Vatra norocului. Capriţiile multiple ale norocului mult dorit şi câştigat sunt nepreţuibile. In zadar alergăm după el, dacă nu voeşte să ni-se apropie, pe când altădată de sine aşa zicând consecvent ne face părtaşi îndurării sale. Cea mai bună dovadă despre aceasta e loteria de classă. Dacă spre ex. privim rezultatele de câştig ale băncii din Budapesta, Gaedicke, atunci putem observa din cursul loteriei de faţă precum şi a celei trecute, că în adevăr această bancă e *vatra constantă a norocului*, aproape zilnic cade un câştig principal pe banca Gaedicke, ai cărei clienţi au câştigat în cursul lotteriei trecute, între altele, câştiguri principale de 400 000, 70·000, 60·000, de 3 ori câte 30 000 şi 20·000, în cursul celei din urmă însă 90·000, 50·000, 25·000, de 4 ori câte 15·000 şi de 3 ori câte 10·000 coroane. Această împrejurare, precum şi punctuozitatea şi iuţala cu care se solvesc câştigurile la această bancă, explică mulţimea clienţilor, pe cari zilnic îi câştigă această bancă ajunsă proverbială ca vatră a norocului.

PARTEA LITERARĂ.

Despre muncă.

După Iohn Ruskin.

(Urmare).

„Un rus bogat cu o înfăţişare pompoasă găseşte în contul său notate 2 ciraşe cu 15 fl. Le plăteşte şi observă în treacăt, că ciraşele trebue să fie foarte rari? „Nu, domnul meu“, răspunde chelnărul, „ci oameni, cari pot plăti astfel de sume, sunt rari“.

Şi în poşta de dimineaţa din acea zi am cetit: „Eri dimineaţă la 8 oare trecu o femee pe lângă locul de gunoi a casei de săraci, care nu de mult a fost zidită şi văzu acolo şezând un om în poziţie plecată. Ea chemă un vardist şi-i zise că aşa crede, că omul acela trebue să fie mort. Şi într'adevăr era mort. Sărmanul om murise deja de mult, l-a răpus foamea şi răceala, şi ploaia l-a udat până la piele. Era un adunător de zdrenţe şi căzuse până la cea din urmă treaptă a proletarismului. Vardiştii l-au alungat adesea seara şi dimineaţa din curte şi-l mânau acasă, dar nici unul nu ştia unde-i casa lui, şi atunci s'a aşezat pe grămada aceasta de gunoiu şi şi-a expieat viaţa aici. In buzunarul său s'au găsit nişte oase şi 10 fileri. Era cam de 50 de ani. Nu s'a putut afla detailuri despre soartea lui“.

In altă gazetă stătea sub titlul „Rapoartele poliţiei“ următoarele: „Doi copii au fost acuzaţi de furt, pentrucă adeseori au luat din lăturile puse pe seama vitelor rămăşiţe de carne şi le ciuguleau de pe oase“.

De aici se poate deduce, că Lazarul creştinismului a decăzut cu mult mai tare ca cel al jidovismului. Lazarul iudaic a cerut fărmiturile de pâne ce cădeau dela masa bogatului; Lazarul timpului nostru însă trebue să fie bun bucuros, dacă i-se permite să împartă mâncarea sa cu a vitelor.

Deosebirea între posesori şi cei lipsiţi de posesiune e până la o deosebită margine legală şi nec sară. Indată ce însă se trece peste acest hotar înseamnă o disconsiderare a ordinei divine şi serveşte societăţii omeneşti spre depravare.

Presupunerea legală la punerea bazei oricărei posesiuni e aceea, ca lucrătorului să i-se plătească preţul întreg pentru lucrul său; dacă n'are poftă, ca să-şi cheltuiască deja astăzi banii, atunci să i-se dea libertatea, ca să şi-i păstreze. In felul acesta îşi va îndeplini omul sârguincios lucrul său zilnic şi pe lângă aceasta făcând şi oareşicari economizări, astfel că va putea pune la o parte o sumuliţă de bani, peste care el e stăpân absolut. Leneşul, care nu voeşte să lucreze, şi uşuraticul, care nu-şi cruţă nimic, va deveni în acelaşi timp îndoit de sărac. Lipsit de posesiune şi de putere morală, va lăcomi în mod impulsiv la banii, cari şi i-au cruţat lucrătorii harnici. Şi dacă i-ar şi succede trândavului să răpească bunul câştigat pe drept al confratelui său harnic şi cruţător, atunci n'ar mai avea înţeles ca acesta să mai cruţe, şi nici n'ar mai fi răsplată pentru purtarea bună. Intreaga societate omenească şi-ar pierde în chipul acesta ecuilibrul său, ar trăi numai conform unor sisteme de răpire. Deci e de cel mai mare interes pentru aceasta, ca conştiinţa unui popor să fie trează, în momentul când e vorba de aplicarea legii privitoare la dreptul de posesiune. Cine a muncit să se şi bucure de fructele muncii sale.

Această lege e adevărata bază a diferenţii între celce posede şi cel lipsit. Există însă şi o bază falză a diferinţei, exprimată în propoziţiunea: Forţa celui mai tare, adecă forţa capitalului, care se exercită asupra lucrătorului diligent pentru a-l răpi de favorul său. In totdeauna vor exista oameni, cari îşi pun de scop al vieţii lor îngrămădirea de bani. Se înţelege că această clasă de oameni e mai mult sau mai puţin incultă, de o inteligenţă defectuoasă şi laşe. Un om adevărat cult, inteligent, brav nu-şi va face nicicând de obiect principal al cugetărilor sale banul, tot aşa de puţin precum i va fi posibil corporalminte să cugete numai şi numai la mâncare. Oamenii sănătoşi îşi consumă mâncările, dar nu le privesc de unicul scop al vieţii. Tot astfel e şi cu câştigarea de bani. A umbla cu cruţare cu banii săi e lucru cuminte; dar obiectul principal al vieţii e desigur altceva mai bun decât banul. Un soldat bun spre ex. n'are altă dorinţă decât de a lupta viteşte. Se bucură de leafa lui şi cu tot dreptul; e nemulţumit, când aceea i-se detrage, ceeace nimeni nu-i va lua în nume de rău, dar scopul vieţii lui este, ca să ajute la câştigarea luptei, sau dacă nu i-se dă o astfel de ocaziune, să-şi îndeplinească cu sfinţenie datorinţa de soldat şi cugetul să nu-i fie la căpătuială.

Aceasta se cere şi dela preoţi precum şi dela învăţători. Desigur că ei sunt siliţi să trăiască din leafa lor şi să-şi îngrijească de familie; dar conţinutul principal al vieţii lor nu e căpătuiala proprie ci exerciarea oficiului lor de păstori sufleteşti şi crescători ai poporului. Şi medicii sunt constrânşi în cele mai multe cazuri să trăiască din venitele oficiului lor; dar dacă sunt oameni nobili, atunci nu formează aceste venite obiectul principal al vieţii lor, ci nizuinţa nobilă, de a fi spre ajutor mulţimii suferinde şi desigur e pentru ei o mare bucurie, când pot să-i susţină unui bolnav viaţa, fără a fi plătit pentru aceasta, decât atunci, când pentru ostenelile lor sunt răsplătiţi în mod îmbelşugat iar bolnavul se prăpădeşte. Şi aceasta se poate zice despre toţi oamenii vrednici, cari au o concepţiune serioasă a chemării lor. Inainte de toate le este în vedere munca şi mai pe urmă leafa. Nu ca şi când leafa le-ar fi ceva de prisos; ci să nu le fie scopul principal. Am zis deja că în fiecare ţară există o mare mulţime de oameni lipsiţi de creştere, nesolizi şi mai mult sau mai puţin naivi, la cari desigur rolul principal îl joacă banul, şi numai al doilea munca, cum e tocmai întors la cei bravi, la cari în primul rând e lucrul şi apoi leafa. Şi această deosebire e foarte expresivă. Arată valoarea internă a omului, şi e deosebirea între spiritul viu şi între cel dormitant, între cer şi iad. Nu poţi slugi la doi domni, ci sau unuia sau altuia. Cui e dragă munca, acela se supune ei şi prin aceasta lui Dzeu, care a înzestrat pe om cu acest dar binecuvântat. Căruia e însă leafa lucru de căpetenie, acela e slugă mamonei şi serveşte diavolului a. d. el ajunge a fi pradă aplicărilor sale rele şi patimilor. E o mare deosebire, că servim noi aceluia care e regele regilor, şi a cărui serviciu însemnează perfecta eliberare a fiilor lui Dzeu sau principelui lumii acesteia, a cărui serviciu e sclăvia ticăloasă.

(Va urma).

Cărţi şi reviste.

Biserica ortodoxă română. Nr. 7 cuprinde: O mică întroducere în capitulile Diaconului Agapet. Ciprian. Agricultura la Evrei. Virtuţile cardinale. Preoţii rurali şi răscoalele ţărăneşti. Catagrafia Bisericilor Bucureştene. Chrisostom ca învăţător al adevărurilor Bisericii. Respectul şi fanatismul Iudeilor pentru Sf. Scriptură. O sărbare bisericească. Evangelia sau viaţa şi învăţătura Domnului nostru Iisus Cristos.

*

Anuarul X. al societăţii pentru fond de teatru român pe anul 1905—1906. Partea literară cuprinde: Discursul prezidentului Iosif Vulcan, ţinut la deschiderea adunării din Lipova. Modernul în artă, conferenţă de dl Valeriu Branişte, cetită la adunarea dela Lipova. Dări de seamă asupra pieselor de teatru presentate spre premiare. Mişcarea teatrală la noi în anul 1906, de Dr. Iosif Blaga. Partea administrativă. Decurgerea adunării generale dela Lipova. Rapoartele comitetului, procesele verbale, discursurile festive, vocea presei asupra adunării generale dela Lipova. Conspectul membrilor societăţii. Adaus: Consemnarea alfabetică a localităţilor unde s'a arangiat representaţiuni teatrale în anul 1906.

Putere nouă

aduce Emulsiunea lui SCOTT, când toate celelalte mijloace rămân fără efect. Este periculos a experimenta cu mijloace dubioase, când sănătatea este în joc şi este vorba de

stadiuri de slăbiciune

precum le găsim la **reconvalescenţi**, sau în urma lipsei de sânge, boalelor de plumâni sau escedărei în lucru. Cine e cuminte, acela foloseşte fără întârziere acel mijloc, care în nenumărate cazuri de slăbiciuni de orice fel, fără escepţie, s'a dovedit de efectuos şi sigur şi acest mijloc se numeşte Emulsiunea lui SCOTT. 5 (276) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 250.
De cumpărat în toate farmaciile.

Teatru.

Sâmbătă: *Die arme Heinrich*, dramă.

Duminecă d. a.: *Staatsanvalt Alexander*, dramă.

Sara: *Farinelli*, operetă.

„CRIŞANA“
societate de economii şi credit în Brad
publică

Concurs

pentru ocuparea unui post de practicant, datat cu un salar anual de 840 cor.

Reflectanţii au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o şcoală comercială şi că posed pe deplin limbile româna şi maghiara şi eventual şi cea germână.

Cei cu praxă de bancă vor fi preferiţi.

Petiţiunile sunt a se înainta până în 20 l. c. subsemnatei direcţiuni, iar postul e a se ocupa cu 1 Decemvrie a. c.

După serviciul provizor şi neexcepţionabil de un an, va fi denumit funcţionar definitiv cu salar anual de 1100 cor., 200 cor. bani de cvartir şi tantiema statutară.

Brad, 7 Noemvrie 1907.

Nr. [318] 2—3 **Direcţiunea.**

Se caută

o calfă de morar

de încredere ca morar pentru moara de apă.

(327) 1—3

Adresa:
Moara din Turnişor.

Nr. 13020/1907. [328] 1—2

Publicaţiune.

Se aduce la cunoştinţă din partea Magistratului, că în urma hotărârii din 24 Oct. n. a representanţei orăşeneşti, se va deschide cu 1 Decemvrie a. c. cimiterul central orăşenesc şi statutele referitoare la înfiinţarea şi administrarea cimiterului central întră în valoare de drept.

Taxele pentru morminte precum şi dispoziţiunile pentru înmormântare cad până la o altă dispunere, în competinţa magistratului orăşenesc (Strada măcelarilor Nr. 2. Referent Dr. *Wilhelm Goritz.*)

Sibiiu, în 12 Novembre 1907.

Magistratul.

Nr. 632/1907. [325] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de al treilea paroh, în parohia de clasa primă din Avrig protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului pe basa resoluţiunei Preavenerabilului Consistor arhidiecesan ddto 14 August a. c. Nr. 7517 B. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumnntele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala D. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare (§ 17 din regulamentul pen'ru parohii din 1906) la oficiul protopresbiteral gr.-or al Avrigului (poşta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă s'au sărbătoare la sfânta biserică spre a cânta eventual a celebra şi cuvânta.

Avrig. 10 Octomvrie, 1907.

Pentru comitetul parohial gr. or.

Ioan Răduţiu prezident. **Ioan Nicolae** notar.

La ordinul consistorial Nr. 7517 B.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 434/1907 ppresb. [326] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postolui învăţătoresc dela şcoala poporală confesională gr. or. română din parohia **Gârbou** prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima lui apariţiune în ziarul „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 600 cor., din cari 200 cor. din repartiţie de pe popor şi 400 cor. din ajutor de stat, acordat deja, — cuartir în edificiul şcoalei şi lemne pentru foc.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile concursuali, instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, indicat mai sus, şi a se prezenta într'o Duminecă ori sărbătoare în aceea parohie la biserică spre aşi arăta dexteritatea în câtările bisericeşti.

Alesul este îndatorat a instrua elevii şi în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Deş, 31 Octomvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deş, în conţelegere cu comitetul parohial competent.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 701/1907 prot. [321] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala din Feleag, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual 600 cor. şi anume: 300 cor. dela popor prin repartiţie şi 400 cor. întregire dela stat, cuartir în edificiul şcoalei, doi stângini de lemne şi folosinţa unei grădini.

Reflectanţii vor avea a se presenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului. Cel ales va avea să ţină şcoală de repetiţie a conduce elevii în fiecare Duminecă şi sărbătoare la sf. biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Petenţii au să aştearnă în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral.

Sighişoara, 30 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Pályázati hirdetmény.

800/1907. főisp. sz. Szebenvármegye tőrvényhatóságánál szervezett és 1907. évi deczember hó 18-án tartandó általános tisztujitó közgyülésen választás által betöltendő, és pedig:

egy alispáni,
egy főjegzői,
egy főügyészi,
egy I. oszt. aljegyzöi,
két II. oszt. aljegyzői,
egy III. oszt. aljegyzői,
a nagyszebeni, nagydiszódi, ujegyházi, szelistyei, szerdahelyi és szászsebesi járási főszolgabirói,
három I. oszt. szolgabirói,
egy árvaszéki elnöki és
három árvaszéki ülnöki állásra, a vármegyei ügyviteli szabályzat 2. § a alapján pályázatot hirdetek; a páljázati hirdetményben megjelölt állások betöltésével esetleg megüresedő állásokra is lehet pályázni; az állással járó illetményeket az 1904. évi X. t.-cz. állapitja meg.

Felhivom pályázni óhajtókat, hogy a pályázati kérvényeiket az ügyviteli sabályzat 7. § a ártelmében a főispánhoz czimezve, Szebenvármegye alispánjához legkésőbb folyó évi deczember hó 8-ig adják be: a személyes jelenkezés esetén abbeli bejelentéseiket ugyancsak a jelzett időig tegyék be.

A pályázati kérvényhez, akik Szebenvármegye szolgálatában nem állanak, az 1883. évi I. t.-cz-ben előirt képesitettségüket igazoló okmányaikat is esatolni kötelesek.

Nagyszeben, 1907. évi november hó 4-én.

[320] 1—1

Thalmann s. k.,
főispán és szászispán.

Nr. 665/1907 prot. [324] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa II-a, din Holbav, protopresbiteratul Bran, se escrie concurs în senzul rezoluţiunei preaînalte din 28 August a. c. Nr. 9080 Bis. în termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi aştearnă cererile la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Zârneşti având a se prezenta în biserică spre a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Zerneşti, 26 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ion Dan
adm. ppesc.

Nr. 574 pr. 1907 [317] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de al 5-lea învăţătoriu dela şcoala poporală confesională gr.-or. română din Avrig, protopresbiteratul Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile, adecă până în **16/29 Noemvrie 1907.**

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariul anual de 600 coroane, cuartir şi lemnele necesari pentru foc.

Doritorii de a ocupà acest post să-şi subştearnă cererile concursuali instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresb. gr.-or. în Avrig, Felek, Szebenvármegye până la 16/29 Noemvrie 1907 având a se presentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică, spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locali.

Preferiţi vor fi, cari vor fi în stare a formà şi conduce un cor în biserică.

Avrig, 8 Noemvrie n. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

Joacă acolo unde e norocul mai mare.

La banca GAEDICKE

s'au plătit cele mai multe câştiguri şi anume:

Premiul cel mai mare de 600,000 Coroane cu Nr. 62551

de 4-ori câştigurile de câte 400,000 Coroane cu Nr. 11119

400,000 Cor. cu Nr. 19406, 400,000 Cor. cu Nr. 28916, 400,000 Cor. cu Nr. 33464,

mai departe 100,000, 90,000, 80,000, 70,000 Cor. de 5-ori 60,000, 50,000, 40,000, 30,000.

25,000 Cor. de 10-ori 20,000 Cor.

Tragerea clasei I a Loteriei de clase XXI începe la **21 şi 23 Noemvrie 1907.**

Câştigurile principale sunt **1 milion,** 600,000, 400,000, 200,000, 2-ori 100,000, 2-ori 90.000, 2-ori 80.000, 2-ori 70.000, 2-ori 60.000 Coroane etc. etc.

Preţul losurilor:	Intreg	Jumătate	Pătrar	Optime
	12.—	6.—	3.—	1·50 Coroane.

(314) 3—4

Comandele rog a le efeptui cu rentoarcerea postei.

BANCA GAEDICKE, Budapesta, Kossuth Lajos utcza 11 sz.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 121 Sibiiu, Marți 6/19 Noemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Prietinii noștri slavi.

(Dr. E. B) Parcă-i un blăstăm pe capul nostru. Veacuri de-arândul puterea neamului nostru a stat în slujba străinului, care s'a folosit de ea întru promovarea intereselor sale esclusive, și în detrimentul cauzei noastre naționale.

Judecând starea lucrurilor, se potrivesc de minune cuvintele străbune — sic vos non vobis — vorba Românului: a căra apă la moara altuia.

Să resfoim istoria neamului nostru și ne vom convinge, că acest adevăr e țesut ca un fir roșu în întreg trecutul nostru, trecut atât de bogat în fatale pățanii și'n pacoste fără de număr.

Din istoria fraților nostri de dincolo cunoaștem epoca tristă a fanarioților, stăpâni luați din vânt, cărora Țeara românească le întinse-se scut de apărare împotriva prigonitorilor.

Și la urma urmelor care fu multămita? Acești ciocoi pribegi deveniră asupritorii, cari folosindu-se de ospitalitatea Țării o subjugară, și-'i subseră măduva atât amar de vreme. Incuibându-se în Moldova, ei folosesc țeara întru pregătirea și organizarea războiului grecesc de sub conducerea lui Ipsilanti.

Iar întrucât ne privește pe noi ce-i de dincoace, preabinecunoscută ne este perfidia cu care am fost tratați din partea cercurilor din Viena, începând cu revoluțiunea lui Horea Cloșca și Crișan, până la Iancu, ba chiar până la anul 1868. Dupăce luptaseră sub steagurile împărătești, împotriva acelora, cari la 1849 detronaseră pe „Impăratul“, Românii fură dați la o parte ca o zdreanță sfârticată și fără de nici un folos.

Tot atunci, la 1868, fraților noștrii Croați le-a succes a-și elupta un fel de „extrawurst“, nu libertatea, ci domnia necondiționată a țării lor. Ei esoperară separarea în sens de drept public a ținutului locuit de dânșii.

Noroc, că a perit numărul cel mare al Românilor, cari locuiau când-va pe teritorul Croației, și că azi numai Maghiarii sunt acei fericiți, cărora li se dă prielnic prilej a se bucura de povara binecuvântată a autonomiei croate.

Cea mai recentă perversitate politică: înfrățirea croato-română nu cred că ar fi văzut lumina zilei, dacă Românii din Croația de când-va, mai trăiau până în ziua de astăzi.

Aceasta împretinire de arme nu e numai un tablou fantastic al politicei, ci e fapt real împlinit.

Și oare împrejurările motivează pe deplin încheierea acestei prietinii? Este oare vorba de vre-un interes comun, sau poate ținuta Croaților motivează aceasta?

Să ne aducem numai aminte de cei din urmă 30—40 de ani, decând deputații sau delegații croați fac parte din parlamentul ungar. Adusuși-au oare acești oameni vreodată aminte, că în Ungaria există și Români, cu postulate atât de drepte și plângeri atât de juste, cari așteaptă și sunt avizați la ajutorul ori-cărui factor al naționalităților nemaghiare? Oricine urmărește cu atențiune luptele politice ale acestor vremuri nu poate constata un singur caz, că din partea celor 40 de deputați ai Croaților să se fi auzit un singur glas întru apărarea drepturilor și intereselor noastre, dimpotrivă ei au aprobat tot ce s'a făcut în contra noastră.

Dar parecă nu pentru aceea ar fi trecutul, cu exemplele statorite, ca să tragem învățături din el. Cei ce în trecut priveau nepăsători, cum suntem *noi* asupriți, au văzut sosit momentul să stoarcă *pentru ei* și mai mult dela cei ce li-au dat lor tot, pentru a putea lua cât de mult dela noi. Și la luptele ce aveau de gând să le înceapă, au invitat și pe ai nostri din dietă, sub cuvântul, că lupta se poartă pentru *„interese comune“*, pentru interesele naționalităților nemaghiare. Și vorba s'a prins. Dela copiii scăldați din partea guvernelor maghiare în bunătăți și favoruri, firește, în detrimentul și spre supărarea celorlalte naționalități, nu se putea denega această mică facere de bine. Alianța a fost legată, deși nu pe față, iar noi ceilalți, cari pe la judecătorii am căutat scut în contra hamiselei „fraților nostri slavi“, putem să meditām acum asupra valoarei acestei prietenii, și asupra *„comunităţii“* de interese cu alianța croato-sârbă.

Despre astfel de lapalii, firește, că politica mare românească nu a luat cunoștință. Noi însă împingem mai departe la carul separatiștilor slavi și primim se cadă asupra noastră odiul maghiarimei, pe când bunii nostri amici croați, strâmtorând tot mai tare guvernul și parlamentul, cu ajutorul nostru, își vor ajunge scopul, vor căpăta aceeace doresc, primind pe deasupra chiar și capul banului, numai pentruca guvernul să nu fie silit să ne facă *nouă* concesiuni.

Iar dupăce vor ajunge aci, și sigur vor ajunge, amicii nostri slavi nu vor mai turbura apele guvernului și ale parlamentului, ci ca în trecut, vor fi iarăși privitori muți ai luptelor noastre isolate și aprobători ai tuturor măsurilor aspre luate în contra noastră. Noi însă iarăși vom putea spune, că suntem cu o ilusiune mai săraci și cu o amară experiență mai bogați.

Din parlament. Săptămâna trecută întreagă a fost discutată în dietă legea despre *tarifa autonomă*, care e obstruată din partea deputaților croați. Discuția a înaintat până la §-ul 2, și mai sunt de dezbătut 23 de paragrafi. Dintre deputații naționaliști români n'a luat nime parte la discuție. In ședința de Sâmbătă deputatul *Dr. Aurel Vlad* a interpelat guvernul în chestia abuzurilor comise la alegerile municipale din comitatul Hunedoarei.

Deschiderea Dumei s'a făcut în 14 Noemvrie n. în Petersburg, însă nu prin însuși Țarul, cum era planul, ci prin împuternicitul său ministrul *Golubef.* Intâiu s'a celebrat serviciu divin prin Metropolitul *Antoniu* și s'a cântat de treiori imnul național. După aceea ministrii și deputații s'au întrunit în sala de ședințe. In vorbirea de deschidere ministrul *Golubef* a transmis deputaților salutările Țarului, iar Duma a erupt, după terminarea vorbirei, în sgomotoase strigări de „Trăiască Țarul“. Prezident al Dumei a fost ales *Chojakov*, care a rostit o frumoasă vorbire. Ședința viitoare se va ținea după presentarea prezidentului dumei la palat.

Un răspuns.

Domnul Dr. *Emil Babeș*, advocat în Budapesta, a trimis *„Gazetei Transilvaniei“* din Brașov următorul răspuns la critica făcută cunoscutei sale acțiuni politice:

Preastimate dle Redactor! Prețuitul ziar al dvoastre ocupându-se de persoana mea modestă în articolul întitulat „Concurența de împăciuire“ îmi face o critică parte obiectivă, care în unele nu o pot cunoaște de fidelă și justificată prin expunerile mele dificultate.

Dați-mi deci voe să vă dau unele deslușiri, cari doar vor putea contribui la lămurirea chestiei sulevate de prețuitul dvoastre ziar.

Inainte de a trece la meritul chestiei trebue să-mi exprim suprinderea și regretul, că ziarul dvoastre, pentru care eu ca și întreg publicul român am numai simțăminte de stimă — și în memoria marelui fundator al ziarului chiar simțăminte de pietate — nu află de lipsă a face cunoscut publicului său răspunsul meu dificultat, care-l supune unei critici generale și citează numai unele părți ale căror intențiuni cu greu să poate fixa fără

FOIȘOARĂ.

Nepotul răsfățat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.
După o traducere a lui Ioan Șt. Șuluțu, prelucrată de T. V. Păcățian

(Urmare.)

SCENA 5.

(Somnulescu, Maiorul, Mărioara.)

Somnulescu: (Intră de braț cu maiorul.) Aici frate dragă, aici e odaea ta de dormit. Retragete în ea și te culcă. Vom mai vorbi mâne. Pentru astăzi e destul. Și de altcum sunt foarte emoționat încă de plăcerile revederii. Mărioara îți va ajuta până te culci. (O strigă.) Mărioară! Mărioară! (Mărioara apare.) Și acum noapte bună frate. Eu o să dorm până mâne la amiaz. Fă și tu asemenea.

Maiorul: Noapte bună frate! (Somnulescu iese.)

Mărioara: Nu ști cât de mare e fericirea mea, tată dragă, că am putut să te văd. Mi se pare și acum că e numai un vis.

Maiorul: Pe partea mea e fericirea, fetița tatei. Cât te-ai făcut de mare și de frumoasă.

Mărioara: Și sunt și bună, tată. Cu aceasta pot să mă laud singură.

Maiorul: Știu, pentrucă mi-ai dovedit că ești bună. Mai scăpat de multeori de năcazuri. Dar de unde ai avut tu bani?

Mărioara: Ce bani tată? Nu te înțeleg.

Maiorul: Pe cari mi iai trimis mie. Și încă de multeori sume însemnate!

Mărioara: Nu știu nimica tată!

Maiorul: Te prefaci numai, din gentileță.

Mărioara: Ba întru adevăr nu știu nimica. Eu bani nu ți-am trimis niciodată.

Maiorul: Vom vorbi dimineață mai pe larg. Acum mă duc să mă culc. Imi pare rău că n'am putut da față cu nebunul acela de Iancu. L'aşi fi învățat omenie. Se facă el astfel de glumă proastă cu unchiul seu!

Mărioara: Abstrăgând dela ștrengăriile lui nevinovate, încolo e un băiat foarte de omenie Iancu, iubite tată!

Maiorul: Din festa ce mi-a jucat-o nu pot de loc deduce așa ceva.

Mărioara: A fost o glumă nevinovată, nimic alta. El le face, el le drege, prin tot atâtea fapte nobile și frumoase. Trebue să ști, că el e binefăcătoriul satului întreg, și puținele momente senine pe cari le-am avut eu în casa aceasta, lui am să le multămesc. Ba chiar mai mult. Mă iubește, și și… îl iubesc și eu!

Maiorul: (Mirat.) Ce spui?!

Mărioara: Dorința lui e să mă aibă de soție, și eu aşi fi aplicată să-i împlinesc dorința.

Maiorul: Să te măriți după mișelul ăsta?

Mărioara: Eu cunosc bine inima lui. E cea mai nobilă inimă omenească.

Maiorul: Te înșeli, ori apoi eu mă înșel. Voi căută deci să-l cunosc și eu mai bine. Acum trebue să mă culc. Sunt foarte obosit. Noapte bună. (O sărută pe frunte și intră în odae.)

Mărioara: Dormi ușor, tată dragă. Eu însă nu cred că voi puteà dormi. Imi va fi gândul tot la el. Iancule, Iancule, de ce nu pot eu să-ți spun și să-ți arăt, cât de tare te iubesc! (Se retrage în odaea ei și stânge luminările).

SCENA 6.

Iancu: (Scoate capul de sub masă.) Am auzit oare bine? Ea mă iubește? Sermana copilă! Acum să mă ia dracul, dacă nu mă voi face om de omenie. Numai să mă însor. Nu voi mai face nici o ștrengărie, decât poate odată pe săptămână. (Ciasul bate de mezul nopții.) Vin acum stafiile. Bine că a stâns Mărioara luminările. Razele lunei nu sunt tocmai luminoase. Cum e mai bine pentru morți. Să vedem. Parcă se apropie! (Se retrage sub masă.)

SCENA 7.

(Doamna Anica, Dora, Iancu.)

Doamna Anica: (Intră îmbrăcată în haină lungă albă, cu căiță albă pe cap și acoperită cu văl alb. Peste umăr o mantaua neagră.)

Dora: (Intră și ea învălită într'un ciarșaf alb.)

Doamna Anica: El încă n'a venit, cum să vede!

Dora: Ce nu face omul pentru avere? Fugi cu prostul și cu slutul. (Vorbind astfel să lovește de doamna Anica. Ambele să sparie. Țiolesc tare și fug în odăile lor, lăsând în sală, Dora ciarșaful, doamna Anica căița, vălul și mantaua.)

Iancu: (Iase de sub masă, și încă în genunchi râde cu hohot. In urmă se scoală.) Vorba moțului: îmi plăcu cu mearsă! Cred că frumoasele casei acesteia nu vor mai aveà poftă să se prefacă în stafii și să umble pe la mezul nopții după potcoave de cai morți. Aici ciarșaful Dorei, dincoaci căița, mantaua și vălul mătușei. Dar comedia e numai de jumătate gata. Amândouă au fugit. Pe cine să răpească și cu cine să fugă acum Costică? Prostul așteaptă la ușa grădinei. Pe cine să-i trimit?

(Va urma.)

a cunoaşte întreg textul răspunsului din vorbă.

Acest lucru precum şi unele aprecieri din articolul dvoastre îmi fac impresia, că reflexiunile dvoastre au fost întrucâtva influenţate de unele expuneri ale altor ziare făcute în un fel puţin serios şi obiectiv.

M'a frapat şi cuvintele cu cari introduceţi critica, aflând „un chaos grozav de idei, de vorbe şi de fapte (?) prin cari trece sfânta causă a naţiunei".

Deşi nu arătaţi mai deaproape, că unde vedeţi acest chaos, totuşi trebue să presupun, că acest epitet precum şi critica întreagă se poate refera numai la vederile expuse în răspunsul meu dificultat.

Incât ar fi aşa vă pot asigura dnule Redactor, că scriind răspunsul — resultatul unei îndelungate şi profunde meditări şi al unor experienţe de mulţi ani — am fost de tot în clar cu toate ideile desfăşurate în acest răspuns, precum şi cu urmările acestora. Cu privire la cei neorientaţi în causă şi la cei cu memorie mai slabă îmi permit a resuma pe scurt mersul şi asociarea ideilor cuprinse în acest răspuns.

Controversele cele mari cari există între noi şi cercurile maghiare — spre răul tuturor — pornesc din conceptul greşit, că nemulţămirea naţionalităţilor şi lupta lor ar fi opera unor indivizi, — a aşa numiţilor „agitatori" apostrofaţi de politicianul adreset; faţă de această ipoteză falsă şi fatală am aflat de bine a arăta momentele sociale şi culturale, în care sunt de căutat izvoarele neînţelegerii, observând că până când Maghiarii nu vor înţelege aceasta, nu poate fi vorba de împăciuire, nici de schimbarea direcţiei politice.

Recunoscând aceasta cercurile maghiare şi hotărându-se a trage şi urmările acestui adevăr: vom putea discuta măsurile prin ajutorul cărora cred că s'ar putea realisa pacificarea. Prin mersul acesta de idei am ajuns la conclusiunea, că cheia înţelegerii nu e în mânile noastre defensive, ci în mânile agresive ale puterii de stat, binevoiască deci dl Conte — dacă doreşte serios înţelegerea — a stărui ca să înceteze politica agresivă faţă de noi şi atunci eu, cu toţi cei ce cugetă ca mine — bucuros ne angajăm la opera de pacificare, la sistarea agitaţiei, de cumva aceasta — în urma unei politici juste şi conciliante, — n'ar înceta şi de sine.

Acest mers de idei îmi pare aşa de clar corăspunzător politicei noastre tradiţionale, încât „chaosul" descoperit de dvoastră îmi pare o enigmă; asemenea critica făcută în privinţa învăţării limbei maghiare — care — dupăcum îmi aduc aminte, — conducătorii nostri nici când n'au perhorescat-o, ba au recunoscut totdeauna, că aceasta este motivată, nu numai prin legătura unitară de stat, în care suntem avisaţi de a trăi cu celelalte popoare, dar este indicată chiar de interesul nostru, ceeace a fost recunoscut şi accentuat cu prilegiul desbaterii legii şcolare, chiar şi de deputaţi naţionalişti fără excepţie.

Ca să nu fiu iar rău înţeles, mă provoc la broşura mea (Proiectul legii şcolare şi naţionalităţile), unde a fost exprimat clar şi lămurit, că învăţarea limbei maghiare să nu se întroducă în şcoalele poporale şi elementare, ci numai în cele mai înalte, unde să pregătesc tineri pentru carieri, pe cari fără cunoaşterea limbei statului nu pot corăspunde, nici să apere interesele poporului. In şcoalele noastre medii noi înşine am aflat cu cale să se întroducă învăţarea obligătoare a limbii maghiare.

Ce priveşte acest punct, nu cred că aş fi păcătuit împotriva evangheliei aspiraţiunilor noastre culturale şi să fi ajuns în contrazicere cu principiile ideale ale dvoastre.

Această părere o am şi faţă de celelalte pasage marcate de dvoastre. Regret foarte, că nu aţi publicat răspunsul meu, obiectul criticei, atunci nu s'ar fi mistificat răspunsul meu prin unele fragmente cari de loc nu se găsesc în scrisoarea mea, d. e. neadevărul ce mi-se impută: „a exopera desarmarea naţionalităţilor".

Pasagiul respectiv sună aşa: „în acest cas cu plăcere ne angajăm la liniştirea agitaţiilor şi reducerea pluspetiţiunilor, dacă ele prin o politică conciliantă a statului n'ar înceta dela sine".

In nisuinţa mea de a contribui la micşorarea urii reciproce, DV., vedeţi o „fantasie uşuratică". Aprecierea aceasta îmi pare de tot curioasă, pentrucă sunt de bună credinţă, că un asemenea scop trebue să fie datorinţa fiecărui om, care cu ajutorul convingerii reciproce şi nu pe calea urii tinde la aplanarea controverselor; fiecare individ fie cât de modest află prilej în cercul lui de activitate ca să contribue la micşorarea simţămintelor de ură.

Desaprobaţi mai departe că eu şi soţii mei de principii ne numim „representanţi ai direcţiei moderate şi patriotice", şi terminul îl atribuiţi „influinţei stricăcioase a mediului", în care trăesc şi cuget. Aşa cred, că aprecierea aceasta cu greu se potriveşte cu convingerea dvoastră, bănuind că vederile politice ale dvoastră le-aţi taxa de nemoderate şi antipatriotice şi aţi putea dinadins condamna moderaţia, care este un postulat general al fiecărei acţiuni serioase şi raţionale.

Mă suprinde încă şi aprecierea cuvintelor mele „liniştirea agitaţiilor" (înţeleg dacă n'ar mai fi la mijloc obiect şi motiv de agitaţie) şi mai mult însă alusiunea făcută la „ajutorul procurorilor", a căror chemare bine înţeles nu e liniştirea sufletelor, ci urmărirea delictelor.

„Reducerea pluspetiţiilor" înseamnă respectarea condiţiunilor fixate într'un mod reciproc faţă de intransigenţi, cari prin pretensiuni exagerate ar putea primejdui compromisul. Şi acest postulat neapărat al unei înţelegeri îl numiţi DV. „naivitatea naivităţilor"!!.

„Programul detailat", amintit în răspuns ca o concepţie subiectivă a mea s'a accentuat, că negreşit numai atunci devine actual, dacă în privinţa punctelor de mânecare ajungem la o înţelegere; şi adaug acum, că o astfel de fixare a condiţiunilor detailate este indispensabilă. A face astfel de propuneri are drept fiecare cetăţean cu simţ pentru afacerile publice. Alta e, că oare publicitatea aprobă sau acceptează atare program, căci fără consimţirea publicului nu se poate realisa nici o tendinţă politică.

Trebue să constat cu durere şi lipsa de obiectivitate, ba chiar de bunăvoinţă, când aflaţi de bine într'un mod sarcastic a reproduce frasa obicinuită între oamenii culţi cu care-mi încheiu scrisoarea către contele respectiv („recomandându-mă în atenţiunea DV. mult preţuită"), o formulă care într'adevăr am însuşit-o în „mediul stricat", cum ziceţi DV. şi de care formulă, conform datinei generale, mă folosesc totdeauna în corespondenţa cu persoane, cari în urma posiţiunei lor înalte sunt obicinuite la astfel de forme urbane.

Ce priveşte „mediul stricăcios", înţelegeţi „aşa numita societate aleasă a adversarilor neamului nostru din capitală", în care ziceţi că am crescut şi m'am desvoltat şi căreia îi atribuiţi vederile şi terminii răspunsului meu.

Am să vă aduc aminte, că tot în acest mediu au crescut mai mulţi bărbaţi distinşi de ai nostri, între acestia şi anteluptătorul cel mai ilustru al politicei naţionale. Am văzut bărbaţi, întocmai ca fericitul meu tată, ieşiţi din popor şi crescuţi în mediu românesc, şi totuşi au propagat ideea apropierii şi împăciuirii.

E de ajuns să amintesc pe marele Şaguna, pe nemuritorul fondator Em. Gozsdu şi în sfârşit pe dnul Dr. I. Gall, care chiar prin ţinuta sa conciliantă singur făcea mai mult bine decât toţi adversarii lui împreună. Contactul cu cercurile străine n'are influinţă stricăcioasă, dimpotrivă e modul cel mai firesc ca să ne lărgim orisontul intelectual. Prin urmare daţi-mi voe să observ, că dacă şi DV. aţi fi căutat contactul mai des cu aceste cercuri străine poreclite de DV. „medii stricăcioase", fără îndoială aţi fi liberi de preocuparea şi superficialitatea manifestată în critica ce mi-o faceţi.

In articolul DV. aflaţi de bine a expune trebuinţele sufleteşti ale poporului nostru în lupta pentru emanciparea lui naţională şi idealul aspiraţiilor sale.

Momentele acestea şi eu le apreciez în măsura cea mai mare fără a împărtăşi însă părerea, că acestea numai prin mijloace reale şi corăspunzătoare cerinţelor positive ale vieţii se pot realisa. Deci vrând nevrând trebue să luăm în socoteală situaţiunea actuală şi puterile noastre în raport cu ale adversarilor, momente cari ne impun o acomodare prudentă la o situaţie, care, cu puterile proprii nu suntem în stare a o schimba. Un astfel de exemplu eclatant al acomodării politice vedem în atitudinea intransigenţilor maghiari, cari în frunte cu fiiul marelui şi intransigentului Kossuth fac transacţiunea cu Austria, duşmanul lor secular. Tempora mutantur et nos mutamur in illis. Din acest punct de vedere în susţinerea teoriei DV. asupra intransigenţei naţionale văd un anachronism fatal, văd că nu ţineţi seamă de schimbarea timpurilor şi a constelaţiunilor politice de care — fiind politica şi ştiinţa exigenţelor — şi noi trebue să ţinem cont, dacă nu voim ca, trecând vremurile şi evenimentele, să ne îngroape cu idealul nostru cu tot.

Atitudinea DV. îmi aduce aminte de o întâmplare bisară dar foarte caracteristică înregistrată de ziarele din capitală. In Buda s'a aprins casa unui moşneag, flueraş pasionat; casa arde, moşneagul nici că-i pasă, flueră mai departe. El numai atunci lasă flueratul, când vecinii spăriaţi de focul pustiitor aleargă la faţa locului. Moşneagul să supără din pricina amestecului care-l conturbă. Apoi e dus la casa alienaţilor. De nu interveniau vecinii, ardea şi bătrânul şi fluerul.

Am convingerea firmă, că numai prin o atitudine moderată şi bine cumpătată ne va fi cu putinţă a ne păstra existenţa culturală şi instituţiile neviolate de incendiul care le ameninţă. In fine mă simţ dator a vă exprima şi recunoştinţa pentru bunăvoinţa ce o aveţi, recunoscându-mi continuitatea de idei şi simţăminte ale iubitului meu tată şi pentrucă aflaţi de bine a mustra tot din punct de vedere al idealismului politic — atitudinea unor deputaţi ai partidului naţional cu simţ politic, cari conştii de chemarea şi responsabilitatea lor, ca şi mine, află de bine a lua în seamă greutăţile situaţiunii în care ne aflăm şi nu voesc a urma exemplul moşneagului alienat. Critica DV. în partea asta a ei pare a justifica vederile mele proprii şi mă salvează totodată de imputarea unei intenţii contrare aspiraţiunilor noastre legale.

Primiţi vă rog expresiunea stimei mele neschimbate cu care rămân al DV.

Budapesta, în 12 Nov. 1907.

Devotat

Dr. E. Babeş.

Zile de praznic în ţinutul Bistriţei.

— 13 Noemvrie n.

Românii din ţinutul Bistriţei au avut săptămâna trecută frumoase sărbători naţionale făcânduse sfinţirea alor 3 biserici nouă, şi anume 1. în comuna săsască *Dipşa* lângă Teaca, 2. în *Buduş*, lângă Bistriţa şi 3. în *Rusul-Bârgăului*. Cu drept cuvânt şi foarte nimerit a zis unul dintre mandatarii esmişi de către I P. S. Sa Arhiepiscopul *Ioan Meţianu*, pentru îndeplinirea actului de sfinţire „*că săptămâna aceasta — Românii din acest ţinut o pot numi săptămână mare şi luminată, căci în adevăr de tot rar obvine cazul, ca în o singură săptămână să se predee înaltei lor misiuni dumnezeieşti trei biserici româneşti.*" Ba nu demult s'au sfinţit şi 2 biserici ale fraţilor nostri greco-catolici.

In aceasta putem privi un semn al timpului. In măsura, în care ne ameninţă vânturi reci, în aceea măsură fiii bisericilor noastre simţesc — ca şi înaintaşii lor — lipsa a se alipi tot mai mult de sânul cald al maicii biserici, care şi în trecut ne-a luat sub scutul ei ocrotitor, mângăindu-ne, încurajându-ne şi întărindu-ne nădejdea în un viitor mai bun. Această sublimă chemare şi-o va putea îndeplini biserica şi azi, dacă clerul pastoral va sufla duh în zidurile mute ale bisericilor, ca clădiri, şi va cultiva cu pricepere în „*biserica cea vie*", în credincioşi, toate tradiţiile, câte le cuprinde crucea românească Dacă toţi preoţii vor fi la culmea datorinţei lor, atunci crucea, carea este *păzitoarea a toată lumea*" ne va apăra şi pe noi de toate relele, ce se coboară asupra noastră.

Sfinţirea bisericei din Dipşa.

Prima biserică — cea din Dipşa — s'a sfinţit în ziua sfântului *Dumitru* (26 Oct), prin Preacucernicia Sa dl asesor consistorial Dr. ***Elie Miron Cristea***, ca mandatar arhiepiscopesc. Comuna Dipşa este o puternică comună săsească, vestită prin faptul, că marea biserică luterană s'a ridicat din galbenii descoperiţi în pământ din partea unei norocoase scroafe, a cărui chip din recunoştinţă e sculptat pe un stâlp din exteriorul bisericii.

Românii de acolo nu sunt tocmai de mult aşezaţi în sat, dară s'au înmulţit la 30 familii şi e nădejde că numărul lor să crească mereu.

La intervenirea dlui asesor Dr. Cristea comuna Şomoteluic le-a dăruit Dipşenilor biserica lor de lemn, după ce sporinduse nu au mai încăput în ea. Preaveneratul Consistor din Sibiiu le-a dat ajutor din fondul bisericilor sărace, cu care au cumpărat la loc de frunte, loc de clădire. Au făcut o colectă cu rezultat mulţămitor, au adunat materialul încă de lipsă; şi. astfel sub conducerea vrednicului lor preot — capelanul din Ida-mare, *Ioan Rusu*, şi-au clădit o frumuşică bisericuţă şi cu gust.

Cu considerare la faptul, că dl asesor *Cristea.* — de câte ori a trecut prin acele părţi i-a cercetat, i-a încurajat, le-a dat sfaturi bune şi i-a ajutat, au ales de chram al nouei bisericuţe pe sf. proroc Ilie.

O bucurie de nedescris a cuprins această turmă mică, văzându-şi realizată şi încă într'o formă ce întrece ori ce aşteptare a lor, ideea de a avea şi ei numai o cruce cu răstignirea, la care să se închine, ci o biserică, la care acum să uită ca la obiectul sfânt al mântuirii lor.

Bucuria lor a crescut în măsura în care se apropia ziua sfinţirii. Cu cât numărul lor este mai mic şi neînsămnat, cu atât — parecă mai mult au ţinut să-i încurajeze fraţii lor, de un sânge din comunele învecinate curgând în ziua de sf. Dumitru de pe toate văile, căile şi potecile, încât Dipşa în tot trecutul ei nu a văzut atâta spuză de român, ca atunci. Pe cât de modestă este clădirea bisericii pe atât de grandios representată era biserica cea vie, încât puţine sfinţiri de biserici au fost aşa de impunătoare ca aceasta.

Compatrioţii noştri Saşi, la început indiferenţi de praznicul nostru, au fost în urmă răpiţi de frumseţa lui şi mai ales un număr mare de femei, nu s'au putut reţinea de a nu fi şi ele miruite cu puterea crucii româneşti.

Dl Dr. *Cristea*, a sosit la Dipşa Vineri dimineaţa venind dinspre Reghin, însoţit de mai multe trăsuri cu preoţi şi inteligenţă mireană. In Dipşa au descălecat toţi la casa epitropului I. unde îmbrăcându-se preoţimea în toate ornatele au pornit în procesiune frumoasă, cu prapor în frunte spre bisericuţa nouă. Clericii şi diecii cântau pe drum cântări potrivite momentului. Preoţimea era urmată de o mare mulţime de popor şi inteligenţă — dintre cari nu pot întrelăsa a aminti pe marii proprietari M. *Buzea* şi *Stan Vulc*, veniţi din mari depărtări şi cari totdeauna cu dragoste îşi dau la astfel de ocaziuni nu numai sprijinul lor moral, dar şi material. — Poporul era adunat de prin toate comunele vecine, precum Ida, Galaţi, Budurlău, Neţ, Herina, Nuşfalău, Stupini, Teaca, Milaş şi din alte comune de pe câmpia Ardealului.

Era o zi de toamnă cum nu se poate închipui mai frumoasă. Astfel considerând şi marea mulţime, slujba s'a făcut în mare parte în liber. Dl mandatar era asistat de mai mulţi preoţi, între cari *Stefan Rusu*, protopopul Murăş-Oşorheiului, veteranul preot *Stefan Rusu* sen. paroh în Ida, capelanul său *Ioan Rusu*, *Ioan Duma* din Săcal tr. Reghinului şi *Ioan Oţoiu*, paroh în Aciliu tr. Săliştei. Cântăreţi erau în număr mare din toate comunele. Poporul azistent la slujbă emoţionat până la lacrimi atât de ceremonialul impunător, cât şi de cuprinsul pătrunzătoarei cuvântări a dlui asesor Dr. *Cristea*. Poporul parecă însetat îi sorbea tot cuvântul, eşit de pe buzele sale, cari — cu adevărat — au darul a scormoni cele mai adânci colţuri ale sufletului poporului nostru, pe care ştie să-l farmece, încât în veci să nu-l uite. Iară spunând, că sfaturile şi poveţile sale nu sunt dela sine, ci dela „cel ce l-au trimes", dela Tatăl şi părintele nostru al tuturor, I. P. Sânţitul nostru Vlădică, atunci graiul său primia în faţa poporului şi mai multă tărie. Domnul asesor a mai avut admirabila idee de a aduce cu sine pe cel mai vestit cântăreţ bisericesc din arhidieceză, pe *Toma Brenciu*, cântăreţul bisericei dela Sf. Nicolae din Braşov-Scheiu. Acesta deasemenea a fermecat mulţimea poporului cu neîntrecutul său glas de aşa, încât pare că sufletul tuturor se contopise într'un singur sentiment de cea mai adâncă evlavie, ce se manifestă mai ales în lacrimile, ce se iviau în ochii tuturor, inteligenţă şi popor.

După sfinţirea apei, încunjurarea bisericei, stropirea poporului şi sfânta liturgie, a urmat cuvântarea dlui mandatar, carea a întregit celălalt ceremonial de aşa, încât poporul adunat, pe mulţi ani, a primit o hrană sufletească din cele mai alese. O schiţez în scurte cuvinte.

D-sa arătă, că vine ca mandatar al I. P. S. D. nostru arhiepiscop, care nu se mulţămeşte numai cu sfaturile cuprinse în pastoralele sale de sărbători, ci la prilegiuri binevenite trimite şi bărbaţi anume, cari să-i vorbească poporului nemijlocit, dându-i sfaturi şi poveţe, cari să contribue la întărirea poporului, care-i temelia bisericii noastre celei vii. Astfel nu şi-a uitat nici de mica turmă dela Dipşa. Scoate la iveală faptul, că deşi în ţinutul acela s'a sfinţit in toamna aceasta 5 biserici româneşti, totuşi bisericuţa din Dipşa e cea mai însemnată. In celelalte comune au mai existat biserici şi mai nainte, pecând dipşenii pentru întâiaşidată prind rădăcini în acea comună, şi-şi ridică o biserică, care oricât ar fi de simplă şi mică şi modestă, ne este tuturor scumpă, ba sfântă chiar, căci *e a noastră* Incurajează pe dipşeni, ca să nu se creadă mai prejos, dacă biserica lor nu-i aşa pompoasă ca altele. Cristos s'a născut în o peşteră, cu dobitoacele, şi totuşi a eşit vestirea lui în tot pământul. Crai au alergat la el cu daruri şi să i se închine. Nu lustrul din afară, ci *curăţenia credinţei* din lăuntru e otăritoare. După aceasta să se străduiască, şi atunci şi „cei slabi se vor încinge cu putere". Din ghinda mică să dezvoaltă copacul mare. In cuvinte pline de poezie descrie apoi valoarea bârnelor din bisericuţa dipşenilor.

In veacuri îndepărtate înaintașii noștri n'au avut putința a-și clădi biserică statornice. Oarde barbare inundau mereu peste tarlele și așezămintele lor. Erau siliți a se retrage sus, în codrii munților. Din codru își făceau biserică Bârnele acestea, pe când erau brazi în codrii Bârgăului au fost aduse [illegible] la rugăciunile moșilor și strămoșilor noștri. Trecând potopul invasiunilor și liniștindu-se vremile, acești brazi au ajuns bârnele în o biserică de pe valea Bărgăului. Sub ocrotirea lor binecuvântată turma creștină s'a sporit, încât i-a trebuit altă biserică mai spațioasă, iară bisericuța de lemn a ajuns la *Șomotelnic*, ducând cu sine binecuvântarea Dlui; „Nu te teme (turmă mică) că eu voi fi cu tine și te voiu binecuvânta și te voi înmulți“. Asta s'a împlinit. Șomotelcanii au acum biserică de piatră, mărișoară. Bisericuța lor a ajuns la Dipșa ca să împlinească și acolo minunea sporirii credincioșilor noștri. Iată bârne, devenite *moaște scumpe* pentru noi. Indeamnă deci pe dipșeni, să fie mândrii de bisericuța lor. Să păstreze și cultive credința creștină și legile ei în toată curățenia. Să urmeze pilda prorocului Ilie, ales de hram, și atunci și Dzeu va face minuni cu ei.

(Va urma.)

Din România.

Desvălirea monumentului lui Lascar Catargiu.

(Fine).

Deși asupra soluțiilor ce el susținea, puteau să fie deosebiri de vederi între L. Catargiu și protivnicii lui politici, aceste însușiri cari formau basa chiar a individualității lui politice i-au câștigat într'atât stima adversarilor, încât dupăcum se cuvine la fapte mari s'a putut ajunge la o colaborare adevărată și rodnică a tuturor pentru binele țărei. Cea mai temeinică probă o avem în acțiunea comună înainte de 11 Februarie 1866 și în desemnarea lui Lascar Catargiu în locotenență, care trebuia să treacă domnia dinastiei actuale, dinastia care era să asigure în mod statornic însuși ființa statului nostru.

Basat deci pe rolul de căpetenie avut de Lascar Catargiu în ultimii cincizeci de ani, pot în numele capitalei, dle prezident, să vă mulțămesc de înălțarea acestui frumos monument în orașul nostru cât și să vă asigur, că comuna va îngriji cu toată pietatea ce merită figura pe care o representă. (Aplause).

A vorbit apoi dl *Tache Ionescu* următoarele:

In a doua jumătate a veacului trecut România a avut să îndeplinească două opere mari: Unirea și organisarea modernă a statului român. Lascar Catargiu a făcut parte dintre uriașii cari au conlucrat la aceste opere. Viața lui a fost de o extraordinară unitate. E cu neputință să se scrie istoria celei de a doua jumătăți a veacului trecut fără să nu se slăvească și Lascar Catargiu. Ce răsplată mai prețioasă decât asta?

Oratorul trece în revistă faptele mari săvârșite de Catargiu.

Monarhia constituțională a fost idealul lui Catargiu și a socotit-o ca singura garanție, că interesele statului nu vor fi jertfite patimilor. De aceea a luptat ca această monarhie să fie puternică. Și a reușit.

Pentru întărirea idei monarhice, el a lucrat și pentru întărirea regimului parlamentar. Era vecinic preocupat de a îndrepta administrația țărei, și de a o face cât mai independentă. El n'a cucerit dragostea mulțimei, căci nu cultivase dorințele ei. Vremea a lucrat însă pentru dânsul, și la sfârșitul vieței s'a bucurat de o mare popularitate.

In cei 9 ani cari au trecut de la moartea sa, respectul și admirația țărei pentru Lascar Catargiu au crescut. Acum putem mai bine deosebi pe marele român care a fost el, de șeful partidului conservator. Generațiile viitoare vor vedea întrânsul cea mai curată viață de român.

A urmat dl *Nicolae Filipescu*, care a vorbit următoarele:

Cinstim pe un mare român căruia i-s'e cuvenea bronzul ce nemurește. Se cuvine să pomenim aci mai ales de omul țărei, de cât de șeful de partid.

Oratorul reamintește partea pe care a avut-o Catargiu la mișcarea de renaștere națională dela 1848 și 1849, apoi la întemeiarea Constituției. Catargiu a înăbușit mișcarea revoluționară de la 1871. La 11 Martie, Domnitorul era să abdice. Ce-ar fi fost în ziua de azi dacă această hotărâre s'ar fi îndeplinit? Ce ar fi fost dacă nu-ar fi fost Lascar Catargiu, care a expus Domnitorului nenorocirile pe cari le-ar fi adus asupra țărei această hotărâre? Ar fi urmat dezastrul financiar și anarhia.

Apoi Lascar Catargiu n'a mai guvernat de cât cinci ani, căci era lipsit de popularitate.

Mai presus de toate calitățile lui Lascar Catargiu, el a fost capul cel mai cumpătat din timpul său, conservator, el a întrupat și a înțeles în tot-deauna diferitele situații istorice ale țării. Fără Lascar Catargiu, partidul conservator nu ar fi fost ce este: recunoștință și laudă lui.

Ultimul discurs a fost al d-lui *P. P. Carp*. A vorbit următoarele:

Inaugurăm statua unui adevărat om de Stat și doresc ca generația următoare să vadă în el pilda virtuților cetățenești.

El a ajuns tinăr la poziții înalte, nu prin nume, ci prin calitățile sale.

Lascar Catargiu într'un Stat nou, în care mințile erau frământate de reforme — a rămas numai cu bunul lui simț. Acest bun simț a început să devie cam rar în România modernă. Pe lângă aceasta mai avea o calitate: nu era individios, nu credea că talentele cari se ridică îl adumbresc. Ori unde a găsit un talent, și l-a apropiat, și s'a servit de dânsul.

Când într'un moment de juvenilă descurajare, M. S. Regele a manifestat dorința de a abdica, autoritatea și forța lui Lascar Catargiu i-au servit ca să redobândească încrederea în iubirea națiunii.

Fac apel la toți tinerii ca dnii Take Ionescu, Marghiloman, etc., să spue dacă nu au fost chemați și îmbrățișați cu căldură de Lascar Catargiu.

N'a avut calități briliante, dar a fost un desăvârșit om de Stat. Generația tinără ar trebui să ia pildă dela dânsul. Fără calitățile lui nu poți fi bărbat de Stat, poți fi un meteor, care strălucește o clipă pe cer, dar odată stâns îl lasă mai întunecat ca mai 'nainte (aplauze).

S'au depus și coroane frumoase pe monument, între ele una trimisă din partea Maiestății Sale, Regina Elisabeta. Iar Maiestatea Sa Regele *Carol* a trimis prezidentului comitetului de inițiativă următoarea telegramă:

Scumpe Domnule Cantacuzino!

In momentul desvăluirei statuei ridicată în mijlocul Capitalei lui Lascar Catargiu, gândul Meu recunoscător se unește cu acel al Domniilor Voastre spre a cinsti memoria acestui mare bărbat de Stat.

Nici odată nu voi uita partea cea mare ce a luat la reorganizarea Țării când totul era de făcut, judecata lui cea sănătoasă, tăria de caracter și iubirea de patrie care însuflețiau toate actele sale; nu voi uita mai cu seamă nețărmuritul devotament ce mi l-a arătat în niște grele și neșterse împrejurări.

Din adâncul sufletului închin dar prinosul Meu de gratitudine acestui mare și bun cetățean, al cărui nume de a pururea va însemna credința către Țară și Tron și va sluji drept pildă de statornicie generațiilor viitoare.

Sărbătoarea de astă-zi Mi dă plăcutul prilej de a vă reînoi, scumpe domnule Cantacuzino, încredințarea sentimentelor de afecțiune ce vă păstrez.

Castelul Peleș, în 26 Octomvrie 1907.

Carol.

Scrisori din Brad.

III.

Octomvrie, 1907.

Scrii, Fiule, că ți-ai cumpărat *carte de rugăciuni*.

Știu, că aveai *Acaftistul*.

S'a invechit, ori l ai lăsat frățiorilor tăi?

Dacă n'ai avut și ți-ai cumpărat: ai făcut înțelepțește.

De-ți vei fi cumpărat din indemn propriu: dovedești iubire față de Domnul și nizuința de a te apropia de începutul înțelepciunei.

Dacă ți-ai cumpărat-o la indemnul catechetului, ori altui superior: laudă institutului care are slujitori atât de conștii de chemarea lor!

Religiunea, rugăciunea, sunt temeiul creșterii adevărate, educațiunei. Drept-acea: să știi, Fiiule, că de vei străbate toate tainele științei, dar nu vei fi religios, adecă cu pietate față de Dumnezeu, nu mult îți va folosi toată știința; știința lumei acesteia nebunie este.

Iubirea față de părinți e isvorul pietății față de Dumnezeu, părintele tuturor.

Cel-ce iubește părinții, venerează pe Dumnezeu și viceversa.

E o taină minunată — dar taină rămâne.

Mintea rece dovedește, că totul — universul — e urmarea unei evoluții (desvoltări organice continue) și totuși n'ai liniște până nu ajungi la isvorul, la germenele, începutul tuturor văzutelor și nevăzutelor. Numai când ajungi la marginile celor firești, preste cari mintea firească nu poate străbate, fiind însași mărginită prin aceste, — încolțește în inima curată credința și speranța la cele ce trec peste granițele firii. Astfel ori câtă fericire de vom întâmpina aici pe pământ, aceea e efemeră, trecătoare pe lângă ceea, pe care o varsă în inimile noastre raportul, legătură sfântă, în care ne credem cu Dumnezeu, îndată ce trecem la adevărata viață creștinească — la fericirea cea din sînul lui Avram. Numai întărindu-ne în credința aceasta, ne pregătim pentru viața viitoare. Inălțând rugăciuni intrăm în strânsă legătură cu Dumnezeu.

Să nu crezi, Fiule, că există o mai mare fericire, decât a fi în legătură cu Dumnezeu, — cu idealul perfecțiunei (desăvârșirei) necuprins de mintea mărginită a muritorilor, dar cuprins încăput în fiecare inimă smerită, de iubire plină.

Naturalistul Heckel, profesor odată la universitatea din Iena, — povestea un profesor al meu dela teologie — era cel mai regulat cetitor al bibliei. In decursul serviciului divin cetea aprofundat, de parcă se vedea pe el fericirea, de care era cuprins. La întrebat oarecine, cum de el, naturalistul cel mare e atât de cucernic? Și i-a răspuns fără sfială: știința mă duce prin toate păturile evoluției, dar la pătura, care e așezată peste toate păturile — la pătura supremă, care totodată e și începutul și desăvârșirea tuturor păturilor — la *Dumnezeu însuși numai rugăciunea mă conduce*.

Dintre toate rugăciunile, cele mai plăcute, cele mai înălțătoare sunt cele din biblie cu frumoșii psalmi, minunatele evangelii, și faptele adevărate ale Apostolilor. Aceste nu numai ne întăresc și înalță ci ne și desfătează.

Sf. Stefan I. rege apostolic al Ungariei în povețele date fiiului său mult iubit Emeric, a cărui aniversare de 900 ani dela naștere o serbează tocmai în toamna aceasta unele școale medii, servească drept pildă, cât poate rugăciunea și religiozitatea, pe cari le-a înșirat între poruncile lăsate fiului său ca îndreptariu al vieței sale.*)

Afli destule exemple în istorie, magistra vitae a strămoșilor, precum și în viața sfinților, că religiositatea și rugăciunea curată ușurează omul — de năcazurile vieții.

Roagă-te dar lui Dumnezeu cu pietate! In fiecare Duminecă și sărbătoarea cercetează sf. biserică cu cartea de rugăciuni în mână. Nu-ți fie rușine de nimeni! In biserică poartă-te cu evlavie: roagă-te cu cei ce se roagă și cântă cu cei ce cântă! De vei face astfel, să ști, Fiule, că din rugăciune vor isvorî pentru tine nouă și nouă puteri pentru a înainta pe calea înțelepciunei.

Cartea următoare de rugăciuni ți-o voiu cumpăra-o eu. Aceea va fi *Scriptura cea nouă tipărită la indemnul binefăcătorului Alimănișteanu.*

Păn'atunci: ora et labora!

Vale! *Tata.*

NOUTĂȚI.

Invățatul Robert Koch distins. Împăratul Wilhelm al Germaniei a numit pe vestitul profesor de medicină Robert Koch consilier intim cu dreptul de a purta titlul de „Escelență!“

*

Dl Nicu Corfescu, cunoscutul baritonist român a concertat în Praga cu un succes strălucit. Toate ziarele de acolo laudă școala bună și vocea compatriotului nostru. Intr'un viitor concert tot la Praga va debuta și cu piese românești.

*

Biserică gr.-or. maghiară. Consiliul municipal al comitatului Csongrad a înaintat parlamentului o rugare, în care cere sprijinul în chestia întemeierii bisericii gr.-or. maghiare. Totodată a trimis și consiliului orășenesc din Budapesta o cerere pentru a părtini nizuința patriotică a numitului comitet, ceeea s'a și promis.

*

Hymen. *Mariți Fruca* și *Nicolau Botean* anunță sărbarea cununiei lor, care se va celebra Duminecă, în 11/24 Nov. a. c., la 2 oare p. m., în birerica gr. ort. din Romoșel.

*

Bucătărie comună în Sibiiu. Din partea comitetului de pregătire se aduc la cunoștință publică următoarele: Bucătăria comună se va deschide în Sibiiu, în ziua pe care o va stabili comitetul. Indatorirea ca membru e de trei luni. Abzicerea se face cu o lună mai înainte, astfel însă ca ieșirea din asociație se cadă pe ziua primă a lunei. Abonament se poate face pentru prânz cu trei și cu patru plese, și pentru cină cu una și cu două mâncări. Sub trei plese se înțeleg tei mâncări la ameaz și una sara, iar de două ori la săptămână patru mâncări la ameaz. Sub patru plese regulat în fiecare zi patru mâncări la ameaz și doauă sara. Taxa de înscriere face *de persoară 10 cor.* Abonamentul pentru patru plese face numai prânzul *24 coroane de persoană*, prânz și cină *40 coroane.* Abonamentul pentru trei plese prânzul *20 coroare* de persoană, prânz și cină 32 coroane. Cei-ce vreu să între ca membrii sunt rugați să trimită taxa de înscriere fără amânare dlui *Iosif Tomandl*, Terezianum în Sibiiu, și se subscrie lista depusă în librăria dlui *Budovsky*, lângă gimnaziul de stat.

*

Adunarea episcopilor catolici din Francia-de-sud. In Toulouse au ținut arhiepiscopii și episcopii Franciei sudice adunare în care au luat hotărârea, că episcopatul francez va urma fără încunjur și pe față învățăturilor profesate de scaunul sfântului Petru și biserica Franciei consimte pe deplin cu tot ce învață sau condamnă scaunul papal.

*

Grevă de actori. Actorii dela teatrele din capitală au cerut urcarea lefurilor. Nefiind ascultați de directorii lor au luat hotărârea de a se pune în grevă. Actrițele mai de frunte dela operă, ca și dela comedie s'au declarat solidare cu greviștii, numai cele dela operetă sunt mulțămite cu soartea.

*

Bucurie în familia regală italiană. Din Roma se vestește, că regina Italiei a dat naștere unei fetițe. Mica principesă va primi numele Iohanna. Nou născuta e al patrălea copil al părechei regale italiene.

*

Turbărări din causa scumpetei. In Nahod nu departe de Praga s'au adunat în zilele trecute vre-o 400 muncitori, între cari și o mulțime de femei și au ținut o adunare demonstrativă contra scumpetei. Mai mulți oratori ai adunării au ținut vorbiri ațâțătoare, astfel că poliția a fost silită să disoalve adunarea. Mulțimea a apucat apoi pe strade și a voit se distrugă mai multe brutării, a fost însă la timp împedecată de gendarmi. Doi lucrători au fost răniți de baionetele gendarmilor, iar mai mulți au fost deținuți. E teamă că această mișcare va lua proporții mai mari.

*

Ciuma în Rusia. Din Rusia vin știri, că în județul Preșewalsk s'au constatat 44 decese suspecte de ciumă.

*

O bandă de falsificători de bani. In zilele trecute a dat poliția din Szabadka peste o bandă de falsificători de bani. Falsificătorii imprimau bancnote de câte 20 cor.

*

La fondul văduvelor și orfanilor întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ s'au făcut următoarele daruri: Maria Martin n. Simtion în amintirea soțului său răposat Ioan Martin 5 coroane, Cornel Jibotean, sodal franzelar 60 bani, I. Paicu, înv. (Calbor) 1 cor., G. Cimoca, par. (Hidiș) 30 bani și Vic. Tordășianu 10 bani.

*

Bandele din Macedonia. Poarta a adresat o circulară ambasadorilor ei, plângându-se de faptul, că bandele bulgărești atacă acum pe mohamedani și pe soldații turci în scopul de a provoca represalii. Poarta cere marilor puteri să facă demersuri la Sofia.

*

Un soț prevenitor. Un lucrător de fabrică numit Conrad Klincs s'a anunțat la căpitănia orașului din Budapesta că și-a împușcat nevasta și anume la dorința ei. Ea s'ar fi rugat de el să o scape de lumea aceasta, căci s'a ingrețoșat de viață și ca să se omoare singură n'are destul curaj. Bărbatul i a împlinit dorința și întreabă pe un funcționar dacă i-se va întâmpla ceva? Se înțelege că imediat a fost deținut și făcându-se cercetare s'a coustatat că Klincs și-a împușcat nevasta fără voia ei, din cauză că trăiau în continuă ceartă și ea a voit să-și părăsească bărbatul și să meargă la părinții ei.

Teatru.

Luni: *Die drei Engel*, operetă.
Marți: *Herthas Hochzeit*, comedie.

---

*) Cele 10 porunci ale s. Stefan date fiiului său Eremic sunt: I. *Religiozitatea* II. *Venerațiunea față de biserică.* III. *Stima față de prelați* (arhierei). IV. *Stima față de fruntașii și dignitarii țării* V. *Răbdarea, și judecată dreaptă.* VI. *Prevenirea față de cei veniți în țară* (imigrați). VII. *Ascultarea de sfatul celebru.* VIII. *Ascultarea de străbuni și urmarea lor.* IX. *Rugăciunea.* X. *Faptele cele bune.*

Nr. 665/1907 prot. [324] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa II-a, din Holbav, protopresbiteratul Bran, se escrie concurs în senzul rezoluţiunei preaînalte din 28 August a. c. Nr. 9080 Bis. în termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi aştearnă cererile la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Zărneşti având a se prezenta în biserică spre a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Zerneşti, 26 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ion Dan
adm. ppesc.

Nr. 434/1907 ppresb. [326] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postolui învăţătoresc dela şcoala poporală confesională gr. or. română din parohia **Gârbou** prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima lui apariţiune în ziarul „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 600 cor., din cari 200 cor. din repartiţie de pe popor şi 400 cor. din ajutor de stat, acordat deja, — cuartir în edificiul şcoalei şi lemne pentru foc.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile concursuali, instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, indicat mai sus, şi a se prezenta într'o Duminecă ori sărbătoare în aceea parohie la biserică spre aşi arăta dexteritatea în câtările bisericeşti.

Alesul este îndatorat a instrua elevii şi în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Deş, 31 Octomvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or Deş, în conţelegere cu comitetul parohial competent.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 632/1907. [325] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de al treilea paroh, în parohia de clasa primă din Avrig protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului pe basa resoluţiunei Preavenerabilului Consistor arhidiecesan ddto 14 August a. c. Nr. 7517 B. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumntele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala D. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare (§. 17 din regulamentul pentru parohii din 1906) la oficiul protopresbiteral gr.-or al Avrigului (poşta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă s'au sărbătoare la sfânta biserică spre a cânta eventual a celebra şi cuvânta.

Avrig. 10 Octomvrie, 1907.

Pentru comitetul parohial gr. or.

Ioan Răduţiu prezident. **Ioan Nicolae** notar.

La ordinul consistorial Nr. 7517 B.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 13020/1907. [328] 2—2

Publicaţiune.

Se aduce la cunoştinţă din partea Magistratului, că în urma hotărârii din 24 Oct. n. a representanţei orăşeneşti, se va deschide cu 1 Decemvrie a. c. cimiterul central orăşenesc şi statutele referitoare la înfiinţarea şi administrarea cimiterului central întră în valoare de drept.

Taxele pentru morminte precum şi dispoziţiunile pentru înmormântare cad până la o altă dispunere, în competinţa magistratului orăşenesc (Strada măcelarilor Nr. 2. Referent Dr. *Wilhelm Goritz.*)

Sibiiu, în 12 Novembre 1907.

Magistratul.

Se caută

o calfă de morar

de încredere ca morar pentru moara de apă.

(327) 2—3 Adresa:
Moara din Turnişor.

De vânzare

se află în comuna **Hondol,** comitatul Hunedoarei

o Livadă

de 12 jugăre de mare, pământ prima clasă.

A se adresa la (315) 2—2
Administr. „Telegrafului Român".

Szám: 3910/1907 [329] 1—3

Pályázati hirdetmény.

A lomáuyi községi jegyzői állásra pályázatot nyitok és felhivom a pályázni ohajtókat, hogy a min ő-itvényt, erkö csi magaviseletet, eddigi szolgálat, életkort és nyelvismeretek-t igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat nálam f. hó 30-áig nyujtsák be.

A román nyelvnek szoval és irásban való birása feltétlenül szükséges.

Szászsebes 1907 évi november hó 13.

A járási főszolgabiró.

Sz. 4584/1907 fszb. [319] 2—2

Pályázat.

Bongárd községben a jegyzői állás betöltendő és felhivom a pályázni kivánókat, hogy kellöen felszerelt kérvényeiket 1907 évi november hó 16-ig alolirottnál adják be.

Nagyszeben, 1907 november hó 4-én.

A jár. főszolgabiró:
Fabricius.

Viţă nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!

Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 10—40

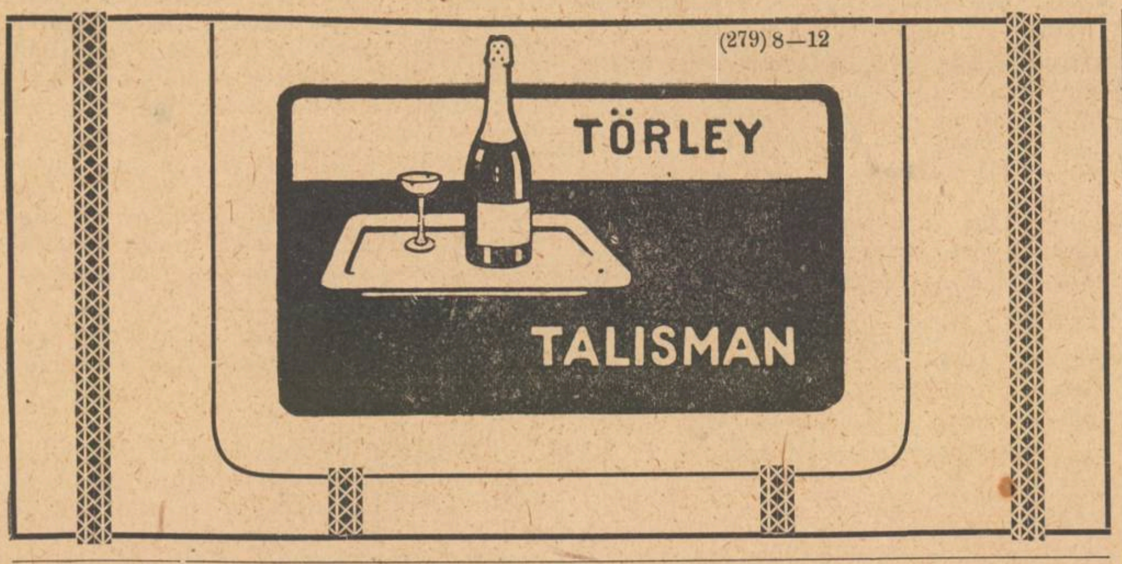

(279) 8—12

La 7 Expoziţii publice cele dintâi premii!

Veritabil numai cu

1860.
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.

triunghiu pe talpă.

Şoşoni, Slippers Galoşi de Petersburg.

Singurii contrahenţi:

Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălţăminte, mode şi articole de cauciuc.

(322) 1—6

Schimbare de local!

Prin aceasta aduc la cunoştinţa On. public, că lărgimdu-mi şi întocmindu-mi

Atelierul de lăcătuşerie

cu cele mai nouă maşinării, m'am mutat din casa Strada Poplăcii mici Nr. 11, în casa nouă

Strada Poplăcii mici Nr. 25—27.

Bazat pe existenţa veche a acestei lăcătărie de artă şi de zidire, precum şi pe cunoştinţele mele câştigate prin experinţe practice, îmi iau voia a mă recomandă cu această ocaziune, în atenţiunea On. public precum şi a proprietarilor de case şi a domnilor arhitecţi, cu rugarea de a-mi concrede mie toate **lucrările de lăcătărie de artă şi zidire, instalări de telegrafe, telefoane electrice, lucrări de apaducte** precum şi **întocmiri de încălziri,** obligându-mă a le executà toate acestea cu cea mai mare punctuozitate şi solid.

Cu toată stima:

Gustav Ziegler,
lăcătuş.

[312] 3—3

Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás

☛ staţiune balneară aranjată de nou ☚

expediază şi afară de cartel imediat cantitate cât de mare

ACID-CARBONIC-LICHID

chemiceşte curat şi natural, în lichid din izvoarele de acid carbonic din baia celebră Buziaş, pentru prepararea apei gazoase, pentru restauratori şi alte scopuri industr.

!! Cel mai spornic acid carbonic !!

Estrasul certificatului analizei chemice al **institutului de a examina pe cale chemică mâncările şi beuturile** a. 1907 Nr. 4615. „Mirosul şi gustul" e normal. **Conţinutul de acid carbonic: 99·57%.** In urma esaminării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerinţelor higienii publice şi pe baza conţinutului carbonic bogat se cvalifica de cel mai bun. Cu informaţii serveşte prompt:

Biuroul de expedare de producte acid-carbonice şi ape minerale al staţiunei balneare Muschong-Buziaş în Buziás-Fürdö. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDÖ SZÉNSAV MÜVEK ÉS ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDÖN).

[323] 1—

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdö. Telefon interurban 18.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 122 Sibiiu, Joi 8/21 Noemvrie 1907. *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45;
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Discursul de deschidere

rostit la adunarea generală a Societăţii pentru fond de teatru român de dl *Virgil Oniţiu*, viceprezidentul Societăţii.

Onorată adunare generală! Domnilor şi Doamnelor! In această clipă de sărbătoare, când ursita rea a voit ca eu să deschid şi să conduc această adunare generală a Societăţii pentru fond de teatru român, — sufletul meu se umple de sfială şi de o adânc simţită durere.

Un caporal modest al unei mici oştiri, care oştire se luptă de aproape 40 de ani pentru idealul măreţ al teatrului românesc în patria noastră, — ajuns-am să ţin astăzi locul marelui urzitor şi conducător al mişcării teatrale la noi, a neuitatului nostru prezident, a venerabilului bătrân, care a fost Iosif Vulcan.

Iată de ce sunt copleşit de sfială şi de durere.

Şi în această tulburare a sufletului meu numai două momente sunt, cari îmi înlesnesc cumpătul neapărat în faţa D-Voastră: convingerea firmă, că vom găsi un vrednic urmaş în scaunul de prezident al Societăţii noastre şi eu voiu fi astfel mântuit de sarcina onorifică, dar prea grea, ce mă apasă azi, — şi de altă parte faptul, că durerea mea nu este particulară, nu este numai a mea, ci este o durere din care vă luaţi şi DVoastră partea şi pe care o simt toţi fiii de bine ai neamului nostru.

Bătrânii fruntaşi ai luptelor noastre pentru cultură jelesc în Iosif Vulcan pe vechiul lor tovarăş, care a luptat aproape 5 decenii alăturea cu ei pentru idealul lor comun: înălţarea neamului românesc prin cultură, — cărturarii bărbaţi în toiul muncii şi în cumplitul puterii lor văd în moartea lui Iosif Vulcan o faclă, care le-a luminat întâiele poteci, când s'au incumetat să între pe dibuite în tărâmul înburuenit şi încâlcit al cărţii româneşti dela noi, o faclă care acum pe veci li-s'a stins, — iar generaţia tinără, nădejdea zilelor noastre de mâne, este înduioşată văzând cum luptătorul idealist al unor vremi ce nu mai sunt, apune pe veci, pentruca ei trecând înainte peste redutele cucerite în nobil avânt de el, să ducă la noi biruinţe şi să înfigă pe mai înălţate culmi aceeaşi flamură a aceluiaş ideal, pentru care a trăit şi a luptat şi el!

Din obşteasca părere de rău nu lipseşte, dlor, nici inima înduioşată a femeii române. Mamele române au vărsat lacrămi ferbinţi pe mormântul aceluia care prin condeiul său neobosit le-a altuit în inimi iubirea cărţii româneşti şi a graiului strămoşesc şi care a oferit un şir îndelungat de ani aproape el singur hrana sufletească în graiul neamului pentru odraslele lor: mamele tinere ale zilelor noastre.

Din această obştească durere însă luatu-ni-am partea cea mai mare noi, cari suntem ostaşii societăţii pentru fond de teatru român şi îndeosebi noi dela această masă, cari am avut fericirea să fim în timpul din urmă tovarăşii de muncă şi de însufleţire ai iubitului nostru prezident.

Imi pare că-l văd când venia la noi în Braşov, o făcea în fiecare an de 2—3 ori ca se presideze la şedinţele comitetului societăţii noastre, cu câtă bucurie ne saluta, cu câtă seninătate ne asigura de fericirea ce o simte, când se vede între noi îndrumând cu înţelepciune şi dragoste căile iubitei societăţi, al cărei suflet a fost şi a rămas până la moarte.

Şi cine dintre noi va uita vreodată strălucirea, căldura şi idealismul ce se revărsa asupra adunărilor noastre generale din rostul plin de avânt şi de însufleţire a măiestrelor sale discursuri presidiale, cu cari deschidea adunările noastre? Figura lui înaltă părea că se înalţă şi mai mult în acele clipe solemne, ochii lui străluciau de focul sacru ce-i străbătea inima şi publicul era răpit de un val de însufleţire cald şi puternic, care venia din inimă şi mişca inimile. Dragostea lui pentru causa mare a teatrului românesc era aşa de puternică, încât oboseala muncii zilnice şi a vârstei sale înaintate se risipia ca prin minune în mijlocul succeselor frumoase ale adunărilor şi avea el şi aveam noi toţi împreună impresia, că prinde puteri nouă, că întinereşte.

O fi de bună samă şi viia impresie ce mi-a lăsat în suflet tovărăşia de muncă sub conducerea însufleţită a ilustrului nostru prezident, idealismul lui nesecat, nădejdile lui mari în viitorul iubitului neam, bucuria lui nefăţărită de mişcarea vie şi românească a literaturii noastre mai nouă, care a trecut în vârtej înainte peste munca şi stăruinţa lui de odinioară de pe acelaş tărâm şi sub aceeaşi flamură, — cari toate le-am simţit nemijlocit din graiul şi din faptele lui.

Dar, socotesc, că tocmai această nemijlocire a impresiilor unei mărturii vii mă îndreptăţeşte să ridic glasul meu fără pretenţii întru păstrarea dreaptă şi curată a amintirii sale.

Iosif Vulcan nu a fost un geniu, nu a fost un soare, care cu razele sale să lumineze până'n întunerecul zilelor trecute şi a celor viitoare. Sufletul lui a fost o lumină blândă care a luminat ani îndelungaţi cărările modeste în viaţa culturală şi literară a contimporanilor săi, cari datori sunt să rostească cu o pioasă recunoştinţă numele acestui vrednic fruntaş între luptătorii pentru cultura şi literatura românească.

Este sublim bărbatul genial, care din bogăţia fără samă şi fără de hotar a nemăsuratului său intelect aruncă săminţe vii, din cari încolţesc roade minunate din veac în veac. Uimiţi ne închinăm din neam în neam spiritului său generator. Măcar că el nea dat poate numai fărâme de neînchipuita lui avuţie.

In faţa acestor uriaşi ai gândirii omeneşti, se ridică alţii mai mici, mai modeşti, dar tot aşa de indispenzabili pentru înaintarea omenimei, ca şi acei mari genii. Aceştia sunt *vrednicii fruntaşi* ai luptelor contimporane; lanţul lor constitue desvoltarea continuă. Ei sunt grădinarii cari muncesc în sudoarea feţii lor din zori până în sară, ca sămânţa aruncată de geniul, ce trece ca un fulger, să încolţască, să crească şi să rodească şi rodul îl culegem noi toţi şi ne veselim de el. Şi ca să rămân la această comparaţie, lăudăm dulceaţa roadelor, lăudăm soiul lor ales şi binecuvântăm pe cel ce a adus sămânţa lor — dar uităm prea des de vrednicul grădinar, fără de a cărui muncă nu aveam poate niciodată parte de dulceaţa roadelor alese. Eu mă închin cu stimă şi veneraţiune înaintea acestor vrednici fruntaşi ai muncii intelectuale din zilele noastre. Ei de obiceiu ni-au dat mai mult din „talantul“ lor nouă tuturor, decât au păstrat pentru sine. Şi e mai greu şi mai vrednic a da mult dintr'o avere mai modestă, decât puţin dintr'un prisos de îmbelşugare! Ear eu socot, că un titlu la recunoştinţa noastră merită numai omul, care din avutul său intelectual şi moral a dat obştei mai mult, decât a reţinut pentru sine şi vrednicia de om atârnă, socotesc eu, dela acest raport între ceeace dăm pentru alţii şi între ce reţinem în chip egoistic pentru noi. Şi pe cât ştiu să admir pe cel ce din puţinul ce are a dat mult s'au chiar tot pentru alţii, pe atât mă întorc cu disgust dela cel înzestrat din plin dela Dumnezeu, care aruncă pentru alţii numai sfărmituri din avuţiile sale enorme.

Iosif Vulcan a fost unul dintre muncitorii noştri fruntaşi cei mai vrednici, care din isvorul de lumină şi din puterea de muncă, cu care l-a înzestrat Dumnezeu, a împărtă-

FOIŞOARĂ.

Nepotul răsfăţat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Şt. Şuluţu, prelucrată de T. V. Păcăţian

(Urmare.)

SCENA 8.

Somnulescu: (Iese din odae supărat, cu halat şi cu luminare în mână). Ce zgomot e aici, de nu poate omul să doarmă?

Iancu: Tocmai la bună vreme soseşte!

Somnulescu: Tu ce cauţi pe vremea asta aici?

Iancu: Pst! Pst! Am descoperit un complot unchiule.

Somnulescu: Lasă-mă în pace cu nebuniile tale.

Iancu: Bine, nu ştì, că eşti pe cale de a perde ce ai mai scump pe lume?

Somnulescu: Mai scump pentru mine e somnul!

Iancu: Dar soţia d-tale cea iubită?

Somnulescu: Şi ea, să 'nţelege. Dar ce i-s'a întâmplat? A lovit-o doară apoplexia?

Iancu: Ceva şi mai rău!

Somnulescu: E moartă cumva?

Iancu: Şi mai rău. Sunt pe cale să o fure!

Somnulescu: Să o fure? Să-i fie de bine celui ce a pus ochii pe ea! Acum mă duc să dorm mai de parte. (Voieşte să plece.)

Iancu: Şi laşi să ţi-o fure? Aşa o bunătate de muiere?

Somnulescu: Sunt sigur, că cel ce o fură, în trei zile mi-o trimite îndărăt.

Iancu: Asta se poate. Dar ce va face mătuşa cu d-ta, când va auzì că n'ai voit să faci nici un pas pentru a o scăpa de ruşinea asta?

Somnulescu: Bine zici băiete. Vezi, la asta nu m'am gândit! Se facem dară ceva. Spune-mi ce ar fi de făcut?

Iancu: Intâi trebue să ştì, că ticălosul ăla de Costică e nemernicul, care prin o astfel de faptă caută se resplătească ospitalitatea avută în casa d-tale.

Somnulescu: Vai, afurisitul de el, şi se prefăcea că iubeşte pe Dora! Acum iată că fuge cu mama ei! Ori a fugit deja?

Iancu: Incă nu. Acum se gătesc de fugă. El e în odaea mătuşei.

Somnulescu: Mă bag la el şi-l sugrum!

Iancu: Nici o iritaţie unchiule, şi nici un sgomot. El nu e singur. Are şase argaţi cu el, îmbrăcaţi ca banditii!

Somnulescu: Dar eu nu am servitori?

Iancu: Pe toţi i-a îmbătat, şi acum dorm tun. Pe mătuşa n'ai auzit-o cum a strigat mai adineoară? Acum probabil a legat-o, de aceea nu mai sbiară.

Somnulescu: Sermana mea Anică! Ce să facem deci, ce să facem?

Iancu: Cu forţa nu putem isprăvì nimica, ci numai cu viclenia. Trăsura lui Costică aşteaptă la uşa grădinei. Mergì şi te pune d-ta în trăsură, înaintea lor, şi când vin ei, iaì la goană.

Somnulescu: Crezi că va fi bine aşa?

Iancu: Sigur. Mătuşa va vedeà că ţii mult la ea, ai scăpat-o de ruşine şi de un nărod, şi drept răsplată se va purtà faţă de d-ta cu cea mai mare cruţare şi iubire.

Somnulescu: Nu mă va mai pune să scot găinile din straturi?

Iancu: Ce! Mâne omorâm toate găinile, întru memoria fericitei eliberări a mătuşii din ghiarele banditilor!

Somnulescu: De aşi şti că nu mă păcăleşti!..

Iancu: Iute unchiule! Nu e vreme de perdut. Şi fiindcă afară e cam frig, ia mantaua aceasta pe d-ta, pune căiţa asta în cap şi pleacă iute prin grădină, ca se ajungi la trăsură înaintea lor. Eu încă merg cu d-ta, ca să nu te atace vreun bandit, şi te duc până la trăsură....

Somnulescu: (Eşind îmbrobodit de nu-l cunoaşte nime). Dumnezeu să-ţi dee bine şi sănătate nepoate, că eşti un băiat foarte de treabă. Nu înzadar te dorim noi de ginere. Barem de ar venì în curând să ne punem amândoi pe netrebnicul de Costică şi să-i muiem oasele, ca să ne ţină minte. Numa 'n cap să nu dăm! (Ies amândoi.)

(Cortina cade.)

(Va urma.)

şit o mare parte a neamului românesc, reţinând pentru sine cvantităţi cu adevărat negligeabile.

Imaginea lui Iosif Vulcan poate să pălească în lumina veacurilor ce vor veni, dar ea va trebui să rămână viie în inima acelora, cari l-au cunoscut, între cari a trăit şi pentru cari a trăit şi pentru cari a muncit.

(Va urma.)

Din parlament. Tot legea despre tarifa autonomă vamală e la ordinea zilei în dietă. S'a ajuns la §-ul 4. Mai sunt 21 de discutat. Deputaţii români nu vorbesc, numai Croaţii. In şedinţa de Luni comisiunea de imunitate şi-a prezentat raportul în chestia deputatului *Vaida*. Raportul constată, că imunitatea deputatului *Dr. Alex. Vaida-Voevod* a fost violată, dar că prin cine, nu s'a putut constata. Raportul va fi pus la ordinea zilei în vre-o şedinţă mai apropiată.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul A.-Iulia.

Poiana, 15 Novembre n.

Preoţimea din tractul A.-Iulia în 1/14 l. c. s'a întrunit în conferenţa sa anuală.

Inceputul s'a făcut cu oficiarea serviciului divin din partea preoţilor Daniil Chirilă şi Vasilie Henţa.

Cu rostirea predicei — după evangelia zilei — a fost însărcinat părintele Sever Bran.

După terminarea sfintei liturgii s'a celebrat parastas pentru odihna sufletelor arhiereilor morţi, precum şi a preoţilor tractuali, cari au trecut în cursul anului la cele eterne.

Săvârşindu-se punctul I al programului — după invocarea Duhului sfânt — membrii conferenţei se întrunesc în localul şcoalei din A.-Iulia-oraş, destinat pentru ţinerea conferenţei.

Deschiderea acesteia se face din partea şefului tractual *I. Teculescu* prin un cuvânt avântat şi bine simţit.

Oratorul exprimându-ne salutul frăţesc, purcede la descrierea persoanei preotului din timpul de faţă. In expunerea sa ne arată, că unii preoţi după eşirea din seminar intrând în practică — nu peste multă vreme — îşi schimbă toată fiinţa.

Din elegant şi însufleţit pentru chemarea sa începe a se arunca în braţele rusticismului. Işi însuşeşte scăderile poporului — mai ales în întortocherea limbei. Cauza acestui fapt condamnabil îşi are izvorul în aceea, că preoţii acestia nu cetesc.

Necultivarea sufletului prin cetire îi face nătângi, blazaţi. Spiritul vibrător din seminar — lipsind mediul de a fi în aceeaşi agitaţie — îi face a se lâncezi. Cei mai puţin tari la suflet se dau cu totul în mrejile lui badea Ioan.

Preotul însă să nu peardă din vedere, că e Sacerdotele limbei noastre strămoşeşti. E îndatorat deci în toate vorbele sale a folosi o limbă aleasă, curată şi limpede. Trebue cu toţii a ne însuşi simţul de limbă. Spre scopul acesta să vorbim limba cea frumoasă a evangeliei.

Cunoştinţele câştigate în seminar nu sunt de ajuns. Trebue spiritul tot mereu premenit. Nu e deajuns lumina puţină, ce o au unii preoţi, din credinţa cea veche, întunecată.

Pentru preot şi popor necetitul e o perdere mare. Nepractizându-l se veştejeşte duhul din el. Prezenţa de spirit în toate afacerile sale — în urma acesteea — şi-o pierde cu totul. Noi suntem *totum factum*. Cât trăim trebue deci să învăţăm.

Şeful tractual ne recomandă să cetim mult, să înfiinţăm biblioteci, etc.

In ziua de astăzi, când preotul „tuturor toate“ trebue să fie, nu e de ajuns numai înţelepciunea molitvelnicului, cum o profesionează unii. Trebue premenit sufletul cu idei din toate ramele ştiinţei, căci numai astfel putem lucra la întărirea şi prosperarea bisericei noastre.

Cuvântarea instructivă a fost subliniată de aprobarea şi aplauzele conferenţei.

Procedându-se la constituire, ca notar se alege părintele I. Neagoe. Din cetirea apelului nominal se constată prezenţa membrilor într'un număr destul de însemnat.

Comunicarea rezoluţiunei conzistoriale asupra conferenţei din anul trecut — cuprinzând în sine aprobarea concluzelor, se ia spre plăcută ştire.

Intrându-se în discuţie asupra serviciului divin, se declară deplin succes. Predica a fost bine stilizată, iar modul de predare satisfăcător.

Se ceteşte tema: „Indatorirea preotului faţă de şcoala confesională“, prelucrată de preotul Alex. Băieşan.

Lucrarea exhauriată fiind din toate punctele de vedere (de altfel publicată şi în „Telegr. Rom.“) se declară pe deplin succeasă, exprimându-se disertantului mulţămită protocolară.

Cu referada asupra rapoartelor anuale se însărcinează părintele Alex. Băieşan, care are a o prezenta spre dezbatere conferenţei proxime.

Se dă cetire circularilor şi ordinaţiunilor avizate pentru conferenţă.

Referitor la aducerea unei hotărîri definitive în cauza ambulanţei ori stabilităţii conferenţelor, se decide ambulanţa acestora, fixându-se ca loc de întrunire *Ighiul* pentru anul viitor.

Cu compunerea unui plan de statute în cauza înfiinţării bibliotecii tractuale se însărcinează preotul Alex. Băieşan.

Timpul de ţinere a conferenţei proxime se fixează pe luna Iunie.

Ca lucrare se statoreşte „Uniformisarea serviciului divin“. Compunerea acesteea se concrede păriutelui I. Neagoie din Ripa Rimeţ.

Ca verificători ai procesului verbal se aleg preoţii Fl. Rusan şi N. Cado.

Exhaurindu-se ordinea de zi părintele protopop îşi exprimă mulţămita pentru conlucrarea armonioasă la reuşita conferenţei îndemnându-ne la activitate neţărmurită.

Alex. Băieşan.

Zile de praznic în ţinutul Bistriţei.

— 13 Noemvrie n.

(Fine).

Indeamnă pe toţi să-şi mărturisească păcatele, să-şi cureţe sufletul după exemplul sfintei Palagia, care n'a îndrăznit a intra în biserica din Antiohia până când la îndemnul cuvintelor episcopului Nonus nu s'a pocăit. Să se înoiască deci şi ei. Combate apoi patimile cele mai lăţite în poporul nostru şi leagă cu puternice legături sufletul tuturor de biserică şi legea ei. Atingând toate datorinţele de buni cetăţeni închee cu o rugăciune corăspunzătoare şi frumoasă pentru întărirea rădăcinilor bunului început făcut aicia. — Lacrimi de mângăiere au ieşit din ochii tuturor.

După cuvântarea ascultată de toţi până în urmă cu incordată luare aminte, s'a miruit şi botezat poporul întreg, terminându se toate abia după oara 1. Intre aplauzele cele mai sincere şi mai entuziaste s'a despărţit apoi dl mandatar de poporul, care cât va trăi nu va uita frumoasele momente dela acest praznic românesc şi bisericesc.

Fruntaşii întruniţi au cercetat cu toţii pe notariul comunal M. *Rednic*, carele — român fiind — a dat şi el tot ajutoriul la clădirea bisericei, şi a contribuit mult la reuşita sărbării. Dumnezeu să-i răsplătească ostenelele avute cu darurile sale cele bogate.

Intreagă inteligenţa a fost apoi invitată la ospitala masă a preotului Ioan Rusu din apropiata parohie materă, unde — având mâncări şi beuturi bune — au petrecut împreună până seara. S'au ţinut şi toaste. Dl. mandatar a vorbit în cuvinte simţite şi cu mult miez şi între aplauzele tuturora pentru capul bisericei Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan*, schiţând munca lui pentru biserică şi îndeosebi şi pentru înaintarea tractului Bistriţa. S'a mai vorbit pentru mandatariul *Dr. Cristea*, care în mod atât de splendid a ştiut reprezenta pe părintele său, care l-a trimis şi în numele căruia a vorbit, lăsând la poporul din întreg ţinutul neşterse amintiri, şi contribuind în măsură mare la închegarea şi la întărirea noastră.

Observ, că dl mandatar le-a făcut toate slujbele fără a primi vre-o remuneraţie, ba le-a promis, ca dar, un rând complet de cărţi rituale în preţ de 300 cor., pe cari le va trimite în curând.

Apoi pentru preotul *Ioan Rusu*, unul din cei mai cu vază din tract, carele în împrejurări foarte grele a ştiut cu o mână de oameni — căci parohia e mică — să apere aşezămintele noastre culturale, să le susţină şi întărească, făcând din poporenii săi o turmă de model.

Cântăreţul *Brenciu* a electrizat pe toţi cu cântecele sale bisericeşti şi naţionale încât mulţi s'au exprimat, că în viaţa lor n'au avut fericirea să auză aşa ceva.

Spre încheiere mai amintesc, că dnii M. Buzea, Stan Vulc, Vultur Stefan din Galaţi, Hegyes Stefan, epitrop din Dipşa, Ioan Rusu, capelan în Ida şi banca „Bistriţana“ au donat fiecare câte o icoană împărătească spre înfrumseţarea bisericei. Fie ca acest sfânt lăcaş să fie o nouă cetăţuie de conservare naţională, un nou izvor de recreare şi întărire religioasă şi morală.

I. O.

Scrisori din Brad.

IV.

Brad, Noemvrie 1907.

Răspunzi, Fiiule, că înveţi cu stăruinţă lecţie de lecţie din fiecare studiu şi astfel nu întimpini greutăţi deosebite.

Imi pare bine, că urmezi sfatul.

Te asigur, că de vei face într'una astfel, nu numai nu vei întimpina greutăţi, ci vei simţi plăcere, desfătare în învăţare. Nimic nu poate fi mai plăcut decât învăţătura.

Să te fereşti însă, Fiiule, de un lucru greşit, după a mea convingere.

Mulţi declamând maxima „Non scholae, sed vitae, discimus“, susţin că timpul de şcoală e timp de transiţie.

Vezi Doamne, să treacă şi să vină juneţa, ori vârsta de bărbat, că apoi vor arăta ei, ce pot.

Să nu crezi, că lucrul stă aşa în genere.

Din şcolari buni, iubitori de ordine, morali, silitori, muncitori, se fac cetăţeni bravi. Abaterile sunt rari, disparente.

Şi să mai ştii un lucru!

Tu înveţi şi pentru şcoală şi să o spui aceasta şi colegilor tăi, cari s'au dus dela noi.

Iată cum!

Şcoala noastră multă vreme a fost şi în multe locuri e şi azi privită ca „un lucru dela sate“ de a treia mână. Nu fiindcă doar n'ar percurge şi ea cu temeiul recerut materialul prescris din fiecare obiect în fiecare clasă după metoadele cele mai moderne ale didacticei, ci fiindcă adeseori printre şcolarii buni alunecă şi de cei slabi.

Un şcolar slab adeseori compromite un institut înaintea multora şi e destul să audă, că de unde ai sosit ca să te trezeşti, că ai ajuns în disgraţia profesorilor şi să fi tractat între semnele citaţiunei.

Tocmai în anii trecuţi am avut o corespondenţă intimă cu un bun amic din Piscul-Târnavelor asupra unui şcolar, asupra căruia şcoala prea puţin a înrâurit... Se mira prietinul meu, cum am putut noi să trecem un astfel de student din gimnasiul inferior.

Inzadar i-am spus că nu-i el cel dintâiu de felul său, că noi ne-am pus toată măestria, dar n'am putut face mai mult şi că ne-ar părea nespus de bine, dacă vor putea face dlor mai mult, dacă-l vor lumina. Dar nici dlor n'au putut face mai mult.... Respectivul n'a putut termina cvinta nici în 2 ani.

Totuşi n'a desperat.

S'a dus la pedagogie la Arad. Azi e pedagog absolut şi cualificat (!) conform legii şi candidat.

Ştie-l Dumnezeu ce se va alege de dânsul! Dar ţinând seamă de plăcerea deosebită, de darul ce-l dovedia deja ca băeţel de a şti povesti bine şi interesant, apoi şi de firea lui de omenie şi statornicie, moral şi muncitor, poate încă se înîntunece pe mulţi dintre „clarissimii“ săi luminători, cari nu l-au putut lumina.

Au doar pe Petöfi, Grillparzer şi alţii nu i-au „declarat“ profesorii lor de „patrupede“, şi totuşi azi ce vezi pe Bulevardul de pe Dunăre din Budapesta ori în grădina poporală împărătească din Viena?! Statuele lor strălucesc de departe. Câţi profesori n'au ajuns celebri tocmai prin grobianităţile deprinse faţă de discipulii lor, pe cari mama fire i-a înzestrat cu mai puţin dar de a înţelege înţelepciunea altora, dar cu mare dar firesc, care cu cât se arată mai târziu, cu atât ţine mai mult.

Acestia şi-au eternisat părinţii sufleteşti, profesorii etc. povestind metodul lor, căci altcum nime nu i-ar mai fi desgropat din noianul uitărei.

Grijiţi dar, iubiţilor şcolari şi învăţaţi! Din silinţa voastră, din disciplina voastră, din zelul vostru se va aduce judecată şi asupra şcoalei noastre, asupra comorei noastre sufleteşti, pe care feri iţii părinţi, iubitori de lumină, de viaţă, ni-au lăsat-o să o înălţăm nu să o compromitem şi discredităm.

In silinţa, conduita, zelul nostru — zace isbânda noastră!

Incă una, Fiiule!

In viaţă când întri, crezi, că poţi ajunge ceva fără de atestate? Acuşi nu poţi apuca pe nici o carieră a vieţii, fie oricât de ordinară, primitivă, de nu vei avea atestate. Cu cât atestatele sunt mai bune, mai splendide, cu atât vei avea mai multe şanse de a ajunge mai curând la ramuri verzi.

E drept, că şcoala Herbart-Zilleriană susţine, că examenele, atestate sunt de prisos şi că e de ajuns interesul — dragostea — faţă de învăţătură, ştiinţă. Aceasta însă e mare vorbă.

Fapt e şi aceea, că în România liberă s'au şters examenele dela şcoalele medii, chiar şi la noi sunt examenele în şcoalele primare şi medii mai mult cu numele, dar atestatele au rămas pretutindenea în vigoare. Vezi deci, că îndatăce vrei, ca învăţătura să ţi aducă folos practic în viaţă, să-ţi agoniseşti pânea de toate zilele, trebue să dovedeşti cu atestate, că ai prestat examenele prescrise.

Una e examenul şi atestatul şi alta e surmenagiul (îngreunarea peste măsură a şcolarilor).

Pe basa metodului intuitiv-inductiv, în care se face instrucţiunea azi, pe basa colecţiunilor, aparatelor de învăţământ, pe basa cualificaţiunei tot mai temeinice a celor ce iau asupra-le chemarea de a învăţa pe alţii, pe basa silirei lor tot mai cu stăruinţă de a trăi numai pentru şcoală — surmenagiu există numai acolo, unde într'adevăr nu există.

De bună seamă e surmenagiu, dacă şcolari de 6—15 ani sunt ocupaţi cu ale şcoalei dela 7 o. a. m. până la 1 o. d. a., ca apoi după ameazi să poată fi liberi şi să aibă timp de prisos de a se îndeletnici cu de cele amăgitoare pentru tinerime, ca jocuri, distracţii peste distracţii etc. etc. Dacă însă vor fi ocupaţi într'una şi stăruitor, cu măsură dreaptă înainte şi după prânz, va dispărea surmenagiul, vor dispărea şi multele spese de prisos, şcolarii vor fi dedaţi la ordine, la muncă stăruitoare, li-se va pune temeiul caracterului şi fericirii de mai apoi, se va ajunge scopul, ţânta educaţiunei.

Vezi dar, Fiule, şi învaţă cu stăruinţă lecţie de lecţie din fiecare studiu, fă-ţi însuţi ocupările scripturistice şi desemnele. Timpul liber petrece-l cu cetire, musică, preumblări în aer curat şi conversări. Atunci vei învăţa pentru şcoală, iar şcoala te va pregăti pentru viaţă, spre a ta fericire şi a ei mărire!

Vale!

Tata.

Induraţi-Vă spre săracii nostri.

> „Mila dată săracilor te curăţă de păcate, îţi câştigă îndurare şi viaţă vecinică.“
>
> Inscripţia pe icoana Maicei Domnului, ce atârnă deasupra lădiţei cu crucerii săracilor, în localul „Reuniunii sodalilor rom. din Sibiiu“.

De un şir de ani încoace Reuniunea sodalilor nostri, bucurându-se de înaltul protectorat al generoaselor doamne *Minerva Dr. Brote*, *Ana Dr. Moga* şi *Elisaveta Bugarsky*, îndeplineşte frumoasa şi creştineasca misiune de a primi din belşugul celor cu dare de mână şi de a împărţi deaproapelui nostru lipsit. Se contribue prin această faptă creştinească la mângăierea şi a celui care poate da şi la acelui care primeşte darul făcut cu inimă curată.

Nevoind a lipsi nici pe unii, nici pe alţii de această mângăiere, hotărâre am luat de a apela şi de data aceasta la inimile generoase cu rugarea să binevoiască a dărui bani, vestminte, alimente, cu un cuvânt tot ce poate contribui la încălzirea corporală şi sufletească a deaproapelui nostru lipsit. Darurile incurse se vor împărţi între săracii nostri în ajunul Naşterii Mântuitorului Iisus Christos sub binevoitorul protectorat al doamnelor amintite.

Lacrimile vărsate de săracii nostri servească drept cea mai înaltă răsplată pentru toţi aceia, cari posibilă ne fac împlinirea acestei datorinţe bine plăcute oamenilor şi lui Dzeu.

Din şedinţa comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, ţinută la 14 Noemvrie n. 1907.

Vic. Tordăşianu
prez.

Stefan Duca
notar.

NOUTĂŢI.

Ziua sfintei Elisabeta. Eri, Marţi, în 19 c. la 8 oare s'a sărbat în catedrala din Sibiiu, din incidentul Sfintei Elisabeta, un parastas întru odihna fericitei noastre Regine Elisabeta. Ceremonialul a fost îndeplinit prin însuşi I. P. S. S. Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* asistat de P. C. S. Archimandritul şi Vicariul archiepiscopesc Dr. *Ilarion Puşcariu*, P. C. S. protosincelul Dr. *E. R. Roşca*, asesorii Moise *Lazar* şi Mateiu *Voilean*, preotul Vasile *Bologa* şi diaconul *V. Stan.* La parastas au participat membrii consistoriului arhidiecesan, corpul profesoral al seminarului andreian şi al şcoalei civile de fete dimpreună cu elevii seminariali şi elevele şcoalei civile. După finirea serviciului s'au adunat profesorii şi elevii seminariali în refectorul seminariului unde profesorul *Dimitrie Comşa* a ţinut discursul comemorativ.

*

Societatea pentru fond de teatru şi-a ţinut adunarea generală Dumineca şi Luni în Cohalm. A fost condusă de vicepreşedintul *Virgil Oniţiu*, al cărui cuvânt de deschidere îl publicăm la loc de frunte. Vorbiri de salutare au rostit părintele Eronim *Buzea*, în numele Românilor din Cohalm şi jur, părintele *I. Bercan* în numele „*Asociaţiunei*“ în calitate de director al despărţământului ei de acolo şi deputatul *Vasile Goldiş* în numele Asociaţiunii culturale din Arad. S'a cetit şi o disertaţie frumoasă a domnului Dr. *Valer Branişte* despre activitatea lui *Iosif Vulcan* fostul prezident al societăţii pentru fond de teatru. Raport amănunţit vom da în numărul viitor.

*

Alegerile membrilor comitetului municipal din comitatul Sibiiu. Dupăcum suntem informaţi alegerile municipale se vor face Luni în *25 Noemvrie st. n.* şi în ordinea vechimei ies: In cercul Sălişte: Dr. Liviu Lemény, Dr. Ioan Stroia, Dr. Ilie Beu şi Ioan Manta. In cercul rural Sebeş: Dr. Ioan Miclea, Silvestru Moldovan şi Victor Tordăşianu. In cercul orăşenesc Sebeş: Mateiu Voilean, Ioan Bojiţa şi Dr. Alex. Străvoiu, In cercul Mercurei: Ioan Orăştian. In cercul Bradului: Valer Florian şi Ioan David. In cercul Nocrihului: Ioan Alex. şi Toma Ienciu. Ceice ies — sunt realegibili afară de dnii Străvoiu şi David, cari sau strămutat din comitat. In cele 3 cercuri ale Sibiiului am avut înainte de vreme: In fiecare cerc câte un membru ales, şi anume în cercul I. pe fericitul Zaharie Boiu şi în cercul III. pe întemeietorul băncii „Transilvania“ Dr. Aurel Brote. După trecerea lor la cele vecinice, locurile lor au fost ocupate de conaţionalii nostri saşi fără a ţinea seamă de principiul egalităţii, care fusese aplicat ani de-a rândul. Oare vor reveni ei la gândiri mai bune? Vom vedea.

*

Proces. Sâmbătă, în 23 Noemvrie n. se pertractează în faţa curţii cu juraţi din Cluj procesul de presă intentat dlui profesor *Dr. Ioan Lupaş*, pentru un articol publicat în revista „*Ţara noastră*“. Procesul a fost intentat pentru agitarea unei clase sociale (a ţărănimei) în contra alteia.

*

Denumire. Dnul Dr. Petru Ionescu, profesor la institutul pedagogic din Caransebeş a fost denumit secretar ministerial în ministeriul de culte.

*

Eşit din temniţă. Invăţătorul Avram Indreica şi-a îndeplinit osânda de 13 luni în temniţa de stat dela Seghedin, primite pentru două articole scrise în „Tribuna“ şi a eşit din temniţă Sâmbătă în 15 Noemv.

*

Amnistie. Cu prilejul naşterii Principesei Ioanna, Regele Italiei a acordat amnistie pentru unele crime mai uşoare precum şi pentru cele de les-majestate.

*

Alegere de paroh Dl Titu Morariu a fost ales, cu unanimitate, paroh al comunei Berghin, tractul Sebeş.

*

Medic maghiar în India. Dr. Tauffer Emil, medicul primar al societăţii de navigaţiune din Fiume, a plecat la Bombay pentru a face studii asupra diferitelor morburi tropice din India şi în deosebi asupra pestilenţii.

*

Procesul „Renaşterii“. Dl Dr. Nicolae Ionescu, redactorul foii „Renaşterea“ din Caransebeş, a fost pedepsit din partea tribunalului din Caransebeş cu 20 cor. amendă şi suportarea speselor de proces pentrucă a publicat un articol de conţinut politic în „Renaşterea“, care e foaie nepolitică.

*

† George Almăşan, paroh gr. or. în Mihăleni, ppresb. Zarandului, a reposat la 2/15 Nov. 1907 în etate de 27 ani, al 5-lea de preoţie şi căsătorie. A fost un preot la înălţimea chemărei sale. Adevărata lumină şi adevărata rază. In scurt timp de 4½ ani de preoţie a zidit o şcoală de model, a cărui învăţător însuşi era, a regulat afacerile financiare a le parohiei, de storcea toată lauda şefului său, a renovat biserica, a înfiinţat bibliotecă parohială, agentură a Asociaţiunei, voia să înfiinţeze grădină de pomi. Cu vorba şi cu fapta arăta fiilor săi sufleteşti calea luminei, muncei şi cruţărei, — singurele cari îi conduc la bunăstare, putere şi fericire. A fost în toată privinţa unul dintre preoţii cei mai aleşi din Zarand, pe care fiii săi credincioşi în tocmai ca credincioasa sa soţie şi mititelele 3 fetiţe orfane, mult îl vor deplânge. Vocaţiunea şi munca lui curată la altariul Dlui şi neamului servească drept model tovarăşilor săi! Odihnească în pace scumpul nostru frate!

*

Teatru în Orăştie. „Secţia industrială“ a „Reuniunii economice din Orăştie“ învită la teatrul împreunat cu joc care se va ţinea Dumineca, în 11/24 Novembre 1907 în sala hot. „Transsylvania“ din Orăştie. Inceputul punct la 7½ oare seara. Venitul curat e destinat fond. său. Se va juca: „*Dragoste cop'tărească*“, Comedie într'un act, de Dr. Iosif Siegescu şi „*Păcală argat*“, comedie în două tablouri, de N. Radulescu-Niger. Ţăranii vor avea joc separat.

*

† Simion Băcila, paroh gr. or. în Ormindea, ppresb Zarandului, răposat la 1/14 Nov. 1907 în etate de 67 ani. A fost unul dintre preoţii fruntaşi ai Zarandului, mult timp membru în reprezentanţa şi comitetul gimnazial şi epitrop gimnazial. Membru pe viaţă al Asociaţiunei pentru literatura şi cultura pop. român. Sprijinitor al multor cauze bune, în special al tinerimei studioase din „Ţara Băiţei“. Luptă bună a luptat. Odihnească în pace!

*

Neguţătorii din New-Jork contra oglinzilor. Neguţătorii din New-Jork au luat hotărârea ca să depărteze oglinzile din prăvăliile lor, pentrucă personalul de gen femenin perde prea mult timp înaintea oglinzii.

*

† Anica Drăghici n. Stuchirean, din Biertan, după grele suferinţe fiind împărtăşită cu sfintele taine, a încetat din viaţă Luni în 18 Noemvrie n. c. în etate de 18 ani şi în a 9 lună a fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale răposatei se vor aşeza spre vecinică odihnă astăzi, Mercuri, în 20 Noemvrie n. c. la 1 oră p. m. în cimiterul bisericei gr. or. din Biertan.

*

Moartea unui om de 124 ani. In zilele acestea a murit în comuna Semjön lângă Cinci-biserici un bătrân în etate de 124 ani. De şase ani şi-a perdut însă vederea şi auzul iar de timp îndelungat s'a nutrit exclusiv cu zahăr.

*

Cel mai vechiu oraş. Nu de mult s'a dat de urmele celui mai vechiu oraş de pe pământ. O expediţie engleză a făcut săpături în ruinele dela Bisorga, aflătoare intr'un pustiu nisipos din Mesopotania centrală. S'a dat, chiar la suprafaţă, de zidurile unui turn, pe care o inscripţie arată numele lui Dungi, care a trăit pe la 2700 a. Cristos. Sub turn, alte pietrii purtau inscripţia Ur Gur (2800 a Cr.); mai jos s'a găsit o monedă de aur cu numele Naram Sim (3700 a Cr.); dedesuptul acestui strat erau clădiri din vremea lui Sergon (4500 a. Cr.) S'au mai găsit şi alte obiecte interesante, între cari şi o statue întreagă de marmură, căreia i-se atribue o vechime de 4500 a. Cr., aşa că e cea mai veche statue din lume. (Tribuna).

Poşta ultimă.

Declaraţia dlui Mocsonyi.

In numărul de eri al „*Drapelului*“ publică dl *Alex. Mocsonyi* o declaraţie, în care desminte afirmaţia „*Tribunei*“ din Arad, că ar sta la spatele cunoscutei acţiuni de împăciuire a dlui Dr. *Emil Babeş*. Din contră, stă departe de ea, nu pentrucă n'ar dori din toată inima o împăciuire, ci pentrucă iniţiativa în privinţa aceasta ar trebui să o iee bărbaţii de stat conducători. Declară acţiunea de greşală politică, fără a trage însă la îndoială intenţiunile curate ale dlui *Babeş*. In legătură cu aceasta declaraţie ne roagă dl *Babeş* să declarăm şi noi, că a fost cu totul greşită combinaţia, că dl *Mocsonyi* iar sta la spate, după ce acţiunea dsale a fost pornită fără angajarea nici unuia dintre factorii mai de seamă ai vieţii noastre publice, numai pe socoteala şi răspunderea proprie.

PARTEA LITERARĂ.

Despre muncă.

După Iohn Ruskin.

(Urmare).

Şi în fiecare ţară îşi are principele lumii acesteia sclavii săi, a căror ocupaţie principală constă în adunarea de bani. De obiceiu sunt mai mult sau mai puţin proşti şi nu-şi pot închipui ceva mai frumos decât banul. Prostia zace după fie care negoţ de alui Iuda. Suntem nedrepţi faţă e Ischarioteanul, când cugetăm, că răutatea lui a întrecut orice răutate omenească. El a fost numai un simplu slujitor al mamonei şi ca fiecare om de tagma lui n'a înţeles pe Mântuitoriul, nu i-a cunoscut nici valoarea sa nici însemnătatea misiunii sale. S'a îngrozit, când a văzut că Cristos de fapt a suferit moartea pe cruce; a aruncat banii înaintea preoţilor şi s'a spânzurat. Unde vei găsi azi acel om al banilor, care şi ar lua viaţa din desperare, că a nefericit pe alţii? Iuda a fost un om ordinar, egoist, nepriceput şi neonest, care vâra adeseori mâna în punga săracilor, dar nu ca să-i ajute pe aceia. N'a înţeles pe Isus şi totuşi credea în el mai mult chiar decum cred cei mai mulţi oameni de azi, el a văzut pe Domnul făcând minuni şi şi-a gândit, că uşor se va putea mântui în faţa unui pericol, şi că el însuşi, Iuda, îşi va putea asigura cu această ocaziune un mic venit. Isus îşi va şti desigur ajuta, iar el va putea vârî pe seama sa cei 30 de arginţi. In acest fel face fiecare om lacom de bani din această lume. Nu urăşte pe Isus Cristos, dar e indiferent faţă de el şi nu-l înţelege. El nu înţelege, că de ce să faci bine altora, ci întotdeauna îşi asigură şieşi pentru toate cazurile un profit. Astfel de oameni, cari poartă punga sunt peste tot locul, aceştia sunt slugitorii mamonei, al căror scop suprem este să facă bani pe ori ce cale şi în ori ce mod, cu deosebire prin marea putere a capitalului, acea putere, care o exerciază posesorul asupra celui lipsit de posesiune, astfel că capitalistul îşi asigură şieşi întreg câştigul iar lucrătorului îi lasă chiar numai subsistenţa. Astfel poartă Iuda cel modern punga şi scoate din ea ce-i place lui.

Şi va întreba careva: de ce e aceasta o înşelăciune? N'are drept acel om, care a făcut negoţ de bani, să facă ce voeşte cu banii săi? Nu; în această privinţă banii se pot compara cu acele vârfuri de stâncă cari se înălţau pe marginea drumurilor de ţeară în timpurile vechi. Cavalerii se luptau pentru acele, şi cel mai tare şi mai isteţ le lua în posesiune şi-şi ridica pe ele un castel întărit; iar fiecare, care trecea pe acolo, trebuia să plătească vamă. Cu capitalul tocmai astfel se purcede ca odinioară cu cetăţuele întărite. Oamenii se luptă între sine pentru ocuparea pieţii de bani; dar cine are milioanele sale sigure în buzunar, poate se constrângă pe fiecare mic neguţător, să-i plătească un tribut, pentru a-şi putea întări propria sa forţă de plată. Şi bieţii călători pe drumul de ţară al vieţii sufer azi mai mult din partea baronilor banilor, decum au suferit odinioară din partea baronilor dela marginea drumului. Baronii banilor şi cavalerii jăfuitori ai evului mediu se ţin de aceeaşi categorie.

S'ar mai putea încă multe spune despre puterea nedreaptă a capitalului, însă numai un fapt de netăgăduit aşi dori să mai relevez: Dacă la un om sau la un popor scopul principal al vieţii e banul, atunci e sigur că şi-a câştigat pe cale nedreaptă şi că tot pe cale negreaptă s'a şi cheltuit. Câştigul ca şi pierderea a stricat multora; dar întors, căruia îi serveşte banul numai ca mijloc spre scop, acela desigur l-a câştigat în cinste şi-l va şti folosi bine. Şi în cele următoare e dată piatra de cercare. Când cineva la o vârstă înaintată a vieţii sale ar putea face un popas şi ar putea zice: „Acum am câştigat destui bani, pentru a putea trăi în tihnă din ei, şi de bine ce iam câştigat prin muncă cinstită şi bună, vreau să-i şi folosesc bine şi voesc să părăsesc lumea tot aşa de sărac, dupăcum am şi venit în ea“ — pentru un astfel de om ar fi banii un izvor de binecuvântare. Dar când bogatul până la finea vieţii lui numai aceea cugetă, că în ce chip să-şi îmulţească avutul său, şi punctul culminat al sgârceniei sale constă într'aceia, ca să rămână cât se poate de mulţi bani în urma lui, pentru acela ar fi banul un blăstăm, dar în de comun şi pentru urmaşii săi. Numai cine a câştigat banul, îl ştie şi preţui. In gura poporului adeseori se zice, că rar ajunge bogăţia la al treilea moştenitor: cel dintâiu câştigă, al doilea o foloseşte şi al treilea o prăpădeşte. Cine nu ştie întrebuinţa banul său în mod folositor, acela sau trebue să-i înmagazineze sau să-i dee cu camete, Şi cu astfel de bani împrumutaţi se poartă războae, prin cari, fără excepţiune, se aduce multă nenorocire. Să examinăm de. ex. mai deaproape o datorie de stat. Ruşii folosesc foarte mulţi bani pentru purtarea războaielor lor nenorocite şi ei capătă atât cât le trebue, pentrucă plătesc interese grase pentru ei şi nime nu se gândeşte la aceea, că aceste interese se scot dela lucrătorul rus, care îşi câştigă banul în sudoarea feţii sale. Şi decâteori nu se varsă sânge la strângerea acestor interese, cari produc sânge rău în popor, cu cât ajunge mai mult la puterea de cunoaştere, cu atât mai uşor se lasă răpit spre revoluţiune, omor şi alte crime. Şi aceasta se întâmplă în cel mai creştin stat unde preoţii sunt depuşi, dacă-şi permit să profeseze păreri liberale sau dacă încearcă să se abată dela dogma prescrisă de stat. Ca şi cum n'ar fi mai presus spiritul decât litera! Cine e aici mai mare păcătos? Preotul, care se abate dela dogmă sau omul banului, care calcă în picioare spiritul iubirei creştineşti a deaproapelui şi execută tocmai contrarul dela aceea, ce porunceşte cuvântul lui Dumnezeu.

Oamenilor acestora se potrivesc cuvintele lui Iacob: „Aurul şi argintul vostru s'a ruginit şi rugina lui va fi mărturie asupra voastră şi va mistui carnea voastră ca cu foc“.

Am ajuns acum la diferinţa între oamenii cari lucrează cu mânile şi aceia, cari lucrează cu capul. Şi aici avem de luat în considerare faptul îndoit, că lucrul mânilor trebue îndeplinit, altcum nu putem trăi, şi că totasemenea trebue îndeplinită şi munca cu capul, dacă voim ca viaţa să nu-şi piardă orice valoare. Şi să luăm bine seamă, că omul nu poate lucra în mod serios deodată şi cu capul şi cu mânile. Munca dură a mânilor se poate îndeplini de oameni mai puţin inteligenţi în mod mai mult sau mai puţin mehanic; munca conştie şi fină cu capul cere dincontră oameni, cari înţeleg de a prezenta în lucrul lor puteri nobile spirituale; şi nu-i posibil, din punct de vedere fizic, de a schimba aceste lucrări. Asupra acestui fapt întristător nu ne pot seduce cuvinte frumoase. Cum zice Sancho Pauza: Cu cuvinte frumoase nu se îngraşe nimeni“.

(Va urma).

Teatru.

Mercuri: *Farinelli*, operetă.
Joi: *Der Dieb*, dramă.

Emulsiunea lui SCOTT

este un amic al mamelor cari sunt în preajma naşterii unei odrasle nouă şi sunt atinse de slăbiciune mare şi sunt descuragiate. Efectul Emulsiunii lui SCOTT este tot atât de minunat, precum se fac simţite

Puterea nouă şi pofta nouă de viaţă,

ca printr'o beutură vrăjită. Şi mai mult încă, când noul cetăţean vede lumina lumei, va pregăti părinţilor prin înfăţişarea lui sănătoasă şi prin formele lui tari o bucurie extraordinară, căci Emulsiunea lui SCOTT împreună cu mamă-sa l-a nutrit şi întărit şi pe el, scurt zis, a avut o influenţă cât se poate de bună.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

6 (276) 2—5

Preţul unei sticle originale C. 250.
De cumpărat în toate farmaciile.

Nr. 10695 Plen. 1907. [330] 1—3

CONCURS

In scopul conferirei stipendiilor şi ajutoarelor ce se votează pe anul 1908 **din fundaţiunea „Andronic“**

I. Pentru învăţăcei de orice meserie,

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1907.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre dexteritatea de a puteà deveni măestri, prin aceasta se excrie concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă în general:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indicà în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţii pot fi numai Români ortodoxi născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In special au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) cà au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală ori altă şcoală superioară;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă dela măestru despre sporul, ce-l arată în meserie despre diliginţă şi purtarea morală.

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) cà au terminat anii de învăţăcel în anul 1907, ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale (art. de lege XVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor multămitor, ceeace vor dovedi ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, cà sunt membri ai vreunei reuniuni de meseriaşi şi să cunosc mai multe limbi, vor fi preferiţi.

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) să aibă certificatul de măestru:

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se aşeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial. că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile să fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate conzistorului arhidiecezan gr. oriental din Sibiiu şi să le înainteze cel mult până la 31 Decemvrie 1907 st. v.

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale, cari se vor aplicà ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zidărit sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi cei din urmă vor să se perfecţioneze în meseria lor, în ateliere mai mari, în cari sà poată câştigà praxa recerută vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor luà în considerare.

Sibiiu din şedinţa plenară a Conzistorului arhidiecesan, ţinută la 5 Noemvrie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

888/1907 [331] 1—3

CONCURS

Pe baza Statutului organic §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 şi a Regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul naţional bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania sub Nr. protocolar 136 din 1888 §. 7 prin aceasta să publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Sibiiului.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată şi paroh în locul central al tractului, adecă în parohia din Sibiiu-Cetate.

Emolumentele impreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia centrală de cl. I. Sibiiu-Cetate.
2. Dotaţiunea protopresbiterală statorită în punctul I. din concluzul sinodal Nr. 116 din 1900.

Concurenţii au să documenteze cualificaţiunea prescrisă în concluzul congresual Nr. 111 din 1888.

Concursele instruite cu toate documentele necesare să se substearnă la Preaveneratul Conzistor arhidiecezan în Sibiiu în termin de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în ziarul „Telegr. Român“.

Deodată cu concursele, concurenţii au să aştearnă şi o tabelă de cvalificaţiune după rubricele indicate în Regulamentul congresual din 1888 pentru procedura la alegerea de protopresbiter §. 12.

Concursele întrate după espirarea terminului, nu să vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Sibiiu, ţinută la 12/25 Octomvrie 1908.

Mateiu Voileanu
administr. protopresb.

Candid Popa
notar.

Nr. 701/1907 prot. [321] :—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala din Feleag, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual 600 cor. şi anume: 300 cor. de'a popor prin repartiţie şi 400 cor. întregire dela stat, cuartir în edificiul şcoalei, doi stângini de lemne şi folosinţa unei grădini.

Reflectanţii vor avea a se presenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului. Cel ales va avea să ţină şcoală de repetiţie a conduce elevii în fiecare Duminecă şi sărbătoare la sf. biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Petenţii au să aştearnă în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral.

Sighişoara, 30 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 665/1907 prot. [324] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa II-a, din Holbav, protopresbiteratul Bran, se escrie concurs în senzul rezoluţiunei preaînalte din 28 August a. c. Nr. 9080 Bis. în termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi aştearnă cererile la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Zârneşti având a se prezenta în biserică spre a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Zerneşti, 26 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ion Dan
adm. ppesc.

Tablouri istorice.

La **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu, (Nagyszeben) se află de vânzare următoarele:
Asaltul redutei Griviţa.
Dumbrava roşie,
Moartea lui Stefan cel Mare
Bombardarea Vidinului.
Stefan cel Mare şi aprodul Purice.
Trecerea armatei române peste Dunăre la 20 August 1877.
Principele Carol inspectând reduta Griviţa.
Jurământul boierilor înaintea lui Tudor la Cotroceni.
Prinderea lui Tudor.
Petru şi Ioan Asan ridică steagul liberării.
Griviţa Nr. 1.
Intâlnirea A. S. Domnitorului cu Osman Paşa după căderea Plevnei.
Preţul fiecărui tablou 3 coroane.
Stefan Vodă cel bun şi mare, 1 coroană.

Se caută
o calfă de morar
de încredere ca morar pentru moara de apă.
(327) 3—3 Adresa:
Moara din Turnişor.

Noua lege şcolară
Articolul de lege XXVII din 1907 referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale, precum şi
Instrucţiunea
cu privire la esecutarea acestui articol de lege.
Traducere de:
Lazar Triteanu
referent şcolar.
Să află de vânzare la
Librăria arhidiecezană în Sibiiu
cu preţul de 1 cor. 20 b. plus 10 bani porto postal.

Szám: 3910/1907 [329] 2—3

Pályázati hirdetmény.

A lomànyi községi jegyzői álláson pályázatot nyitok és felhivom a pályázni ohajtókat, hogy a minősitvényt, erkölcsi magaviseletet, eddigi szolgálat, életkort és nyelvismereteket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat nálam f. hó 30-áig nyujtsák be.

A román nyelvnek szoval és irásban való birása feltétlenül szükséges.

Szászsebes 1907 évi november hó 13.

A járási főszolgabiró.

Viţă nobilitată aleasă, liferează
în cea mai bogată cantitate, firma
Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă
Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).
Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!
Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 11—40

„ALBINA“, institut de credit şi economii
în Sibiiu
primeşte depuneri spre fructificare noui:
1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.
Interesele le capitalizează semestral.
Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.
(308) 7—16

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 43— Sibiiu — Nagyszeben.

Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás
☛ staţiune balneară aranjată de nou ☚
expediază şi afară de cartel imediat cantitate cât de mare
ACID-CARBONIC-LICHID
chemiceşte curat şi natural, în lichid din izvoarele de acid carbonic din baia celebră Buziaş, pentru prepararea apei gazoase, pentru restauratori şi alte scopuri industr.
! ! Cel mai spornic acid carbonic ! !
Estrasul certificatului analizei chemice al **institutului de a examina pe cale chemica mâncările şi beuturile** a. 1907 Nr. 4615. „Mirosul şi gustul“ e normal. **Conţinutul de acid carbonic: 99·57%.** In urma esaminării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerinţelor higienii publice şi pe baza conţinutului carbonic bogat se cvalifica de cel mai bun. Cu informaţii serveşte prompt:
Biuroul de expedare de producte acid-carbonice şi ape minerale al staţiunei balneare Muschong-Buziaş în Buziás-Fürdő. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ SZÉNSAV MŰVEK ÉS ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDŐN).
[323] 2—
Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 123 Sibiiu, Sâmbătă 10/23 Noemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Refus ori neînțelegere?

(Dr. E. B.) După dialogul dintre deputatul *V. Lucaciu* și *G. Ugron*, întâmplat în culoarele dietei, cu care s'a ocupat presa întreagă, — cel mai însemnat ziar maghiar *„Budapesti Hirlap“* în numărul din 10 Noemvrie n. c. a adus un articol semnat de cunoscutul anteluptător al direcției radicale maghiare, *Jancsó Benedek*, în care se denegà și se condamnà orice apropiere de representanții aspirațiunilor naționaliste, intonându-se că postulatele statului și ale națiunei maghiare nu pot se formeze obiect de transacțiune, ci trebue validitate și esecutate în întregime, în mod neatins și cu toate mijloacele ce stau la disposiția statului.

Aceasta enunciare a fost interpretată din partea unor ziare române și presentată publicului nostru ca refus, nu numai a apropierei încercate de deputatul *V. Lucaciu*, cì totodată ca refus general, la adresa tuturor acelora, cari încearcă a mijlocì o apropiere între Maghiari și naționalitățile din țară.

Ceice urmărim cu atențiune toate manifestările presei maghiare în aceasta chestie, trebue să constatăm o contrazicere oarecare, cetind adeseori manifestațiuni din parte maghiară, cari întocmai ca și provocarea contelui corifeu maghiar adresată advocatului *Dr. E. Babeș*, conțin provocări la adresa celor mai moderați, ca se inaugureze o direcțiune, care se facă posibilă apropierea dorită și de ei.

Cetind astfel de enuncieri, nu înțelegem espectorările dlui profesor *Jancsó*, respective publicarea acestora în fruntea ziarului, despre care trebue să presupunem, că se identifică cu părerile dlui *Jancsó*, ori apoi trebue să credem, că intransigența manifestată în acel articol a fost, sau rău esprimată, sau rău înțeleasă.

Nu putem presupune, că un organ de publicitate, fie oricât de șovinist, se aibă intențiunea de a *impedeca* o apropiere, considerată de salutară și necesară din partea publicului maghiar la multe alte ocasiuni, și chiar și din partea ziarului numit.

Nu voim să facem alusii la ținuta *socialiștilor* maghiari, timbrați de internaționali și nepatriotici, cari acceptează întreg programul naționalist și-l recunosc de just și patriotic, nici la partidul *democrat-radical*, considerat ca o espositură a *dorobanților* bancrotați, care în asemenea mod apreciază cerințele noastre basate pe tradițiuni istorice și legi positive, ci ne provocăm cu sentiment de satisfacere la programul partidului celui mai nou maghiar, al partidului *social-creștin*, care în punctul 2 al programului seu onorează în mod leal și chiar din motive de ale patriotismului tendințele noastre culturale, atunci, când în contrast cu legea școlară a contelui *Apponyi* și cu tendințele șoviniste, *admite, nu numai instrucțiunea elementară esclusiv în limbă poporului, dar și instrucțiunea facultativă în școalele medii ale statului*, situate în ținuturi cu poporațiune nemaghiară, și pretinde chiar și catedre pentru limbile din patrie la universitățile din țară.

Acestea le admite și propagă un partid, care s'a format față de cel socialist, și care, în frunte cu patrioți recunoscuți, fruntași ai clerului catolic, nu poate fi suspiționat cu veleități internaționale și antipatriotice!

Nu putem să credem deci, că ziarul *„Budapesti Hirlap“* a voit să dee refus acestor tendențe, cari într'un mod leal caută aplanarea divergențelor politice, în cadrele legii și ale postulatelor legitime ale statului, și cari, nu că ar periclita statul și națiunea maghiară, ci chiar din contră, ar contribui, în cea mai mare măsură, la consolidarea și întărirea patriei.

Nu putem să credem, că ziarul domnului *Eugen Rákosi*, ar fi în potriva acestui curent salutar, fiind secret public, că acest domn nutrește sentimente de simpatie față de partidul cel nou, al cărui program ziarul seu nu-l dificultează nici cu un cuvânt. Ba ce privește chestia limbei, învățarea limbei maghiare în școalele poporale, aderează chiar la programul partidului creștin-social, ceeace se vede clar din articolul de fond publicat în numărul din 23 August n. c. al ziarului *„Budapesti Hirlap“*, în care se profesează fără nici o rezervă principiile profesate și de noi, și cărora au dat esprimare și deputații naționaliști cu ocaziunea pertractării legii școlare.

Ne-a surprins deci, că acest ziar află acum de bine a propaga o direcțiune intransigentă, și a nu voi nici măcar de vorbă să stee cu aceia, cari nici n'au încercat vreodată o astfel de înțelegere reciprocă. Și nu-l înțelegem în special pe dl *Jancsó*, care ne cunoaște bine ca nime altul și conform cunoștințelor sale profunde și speciale ne cunoaște trecutul, istoria, limba și aspirațiunile, deci trebuia să știe aceea ce nu știu analfabeții din dieta țării, că nu *ura* față de națiunea și limba maghiară este motivul resistenței naționaliste, ci singură tendința, de *a ne conserva individualitatea culturală*, care nici când n'a fost considerată ca primejdie pentru statul ungar ori pentru națiunea maghiară. Din aceste considerațiuni am contat chiar la sprijinul moral al acestui ziar, întocmai cum vedem că s'a manifestat sprijinul acesta din partea altor ziare și cercuri inteligente maghiare, a căror supremă facultate de judecată n'a putut fi adumbrită de mizeriile zilnice. Aceste contraste deci, au necesitate de o clarificare, din partea celor ce le-au provocat și ar fi numai în folosul causei, dacă clarificarea ar urma cât mai curând.

Discursul de deschidere

rostit la adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român de dl *Virgil Onițiu*, vicepresidentul Societății.

(Fine).

Cumpăna judecății drepte asupra celor ce au adus jertfe pentru binele obștesc de obiceiu — orice s'ar zice — nu este în mâna urmașilor nostri de prin veacuri, ci în mâna contimporanilor nostri, acelor cu inima curată dintre ei. Genii, cari au croit cărări noue gândirii, ajung, vorba poetului, cu timpul nume goale „prizărite“ „sub vre-o pagină năroadă“ din vre-o carte colbuită a urmașilor. Chiar noi, cari am trăit în acelaș timp, în acelaș loc cu geniul stâns, cunoaștem numai crâmpeie din bogăția faptelor sale, — cum putem cere dar dela urmașii nostri, ca ei să știe mai mult? Cum vom putea cere dela ei o judecată dreaptă și întemeiată despre un om trăit în alte vremuri, în alte imprejurări, între alți oameni, aproape neînțeleși de ei și care a luptat cu mijloace primitive pentru cauze de mult puse la dozar în vârtejul înaintării viitoare?... E atât de greu a te desface de cătușele vremii în care trăiești, pentruca să te transporți în viața apusă a altor vremi cu alți oameni, cu alte idei, cu alte nevoi și în deosebi cu alte mijloace de luptă. Oare putem suprima un zimbet ironic sau măcar de blândă compătimire pentru entuziastul Eliade cu vorba azi imposibilă „scrieți băieți, ori cum, numai scrieți românește?“... Și care dintre criticii nostri literari de azi nu-și face haz de acel public naiv de odinioară — erau nu mai departe decât chiar părinții nostri ai celor de azi — care putea să admire legendele istorice „seci“ și „nepoetice“ ale lui Dim. Bolintineanu, să le cânte în toate cele patru unghiuri și să sărbătorească pe autorul lor ca pe un mare poet al neamului? Și câți din acești critici severi simt că este un sacrilegiu a râde de lacrimile de însuflețire ale părinților nostri!

Iată de ce este datorința noastră, a contimporanilor, celor fără de „a pizmei răutate“, între cari au trăit fruntașii trecători ai evoluțiunii noastre culturale, pentru cari au jertfit „talantul“ lor și cari ne-am veselit de roadele muncii lor, — ca să le fixăm imaginea, așa cum ea ni-s'a imprimat în suflet, pentruca să rămână spre știre și luare în samă de urmașii noștri.

Iosif Vulcan a fost un vrednic tovarăș al generațiunei de entuziaști, cari au imprimat nota lor caracteristică vieții intelectuale și culturale a neamului românesc în dricul veacului al XIX-lea și din care abia 1 sau 2 își mai tragână bătrânețele în lumea schimbată a zilelor noastre. „Românizmul“ era deviza lor, o vorbă mândră, aprinsă, care-i călăuzia în toată viața lor plină de emoții de însuflețire. Fără de a-și da samă de înțelesul complet și larg al acestei devize, fără a-i aprofunda toate arcanele — (ei peste tot nu aprofundau, căci aprofundarea este mama decepției și pentru decepții nu era loc în sufletul lor) — deviza aceasta se cristaliza în sufletul lor, în voința tare de a afirma drepturile limbei românești în viața culturală a Românilor. „Românizmul“ lor se traducea perfect în vorba de atunci: „vorbiți, scrieți românește, pentru Dumnezeu!“ A-ți afirma „Românizmul“ însemna: să vorbești și să scrii românește. Orice scriere nouă românească era un triumf al lor și un moment de fericire pentru public. Fondul, forma nu se căuta... Publicul trebuia cucerit pentru dragostea limbei și scriitorii puțini, buni, răi, cum erau, nu trebuiau descurajați în avântul lor românesc prin critici fără rost.

Acest val de însuflețire pentru afirmarea limbei românești i-a pus și lui Iosif Vulcan condeiul în mână, pe care l-a purtat aproape 50 de ani cu drag, cu entuziasm și cu cinste. După câteva încercări juvenile el pășește în publicitate ca colaboratorul prim al revistei beletristice „Aurora Română“ între anii 1863—1865 în Pesta. La 1865 numele tânărului Iosif Vulcan era deja bine cunoscut între puținii cetitori și cetitoare din patria noastră. El simte destulă putere, ca cu sprijinul moral al fruntașilor de atunci, între cari era și marele Gheorghe Barițiu, să înființeze în Pesta o revistă a sa. Astfel apăru la 1865 „Familia“ lui Vulcan, două nume, cari de fapt, numai la gura mormântului s'au desfăcut de olaltă.

„Familia“ redactată la început în Pesta, apoi la Oradea-mare, scrisă și mai rău și mai bine românește, după cum se putea pe atunci, a fost, Domnilor și Doamnelor, mult timp fanfara românizmului, îndeosebi în părțile ungurene. Erau ținuturi întregi, pentru cari „Familia“ era singura foaie românească cunoscută și cetită. O adevărată revistă pentru familiile intelectualilor nostri după vremuri, oameni cu puține pretenții și cu o nesfârșită bunăvoință și indulgență, ea a îndeplinit în primele două decenii ale vieții ei rodnice o misiune și a satisfăcut unei necesități obștești. „Familia“ era cu bucurie așteptată în casele părinților noștri, căci în ea toți își găseau ceva ce-i interesa. „Familia“ aducea romane, nuvele, schițe originale și traduceri, articuli în chestii culturale și literare, poezii, știri din toată lumea și îndeosebi de pe la noi, schițe ușoare de interes actual, până și ghicituri — în sfârșit nu era număr, care să nu aducă câte ceva pentru fiecare suflet din casă. In privința aceasta „Familia“ lui Vulcan, deși întrecută în calitate, — ca variație și ca interes multilateral, a rămas singură între revistele noastre. Iosif Vulcan, un bun cunoscător al publicului nostru și al preocupărilor sale, a știut să țină viu interesul publicului cetitor dând „suum cuique“. Și dacă socotim faptul, că „Familia“ lui Vulcan a fost prima revistă la noi, care a știut să întrunească într'o armonioasă conlucrare pe scriitorii români din toate țările locuite de neamul nostru răzleț, meritele lui Vulcan se deslușesc și mai mult.

Dar Vulcan, dlor și doamnelor, este cel dintâiu, care în sărăcia de instituții culturale la noi, simte înaintea altora lipsa unui factor de cultură de prima ordine, lipsa teatrului național. Un teatru românesc, cu actori români, cari să-ți vorbească în graiul dulce al neamului, să-ți înfățișeze tipurile mărețe din trecut și momentele hazlii din prezent, cari să propage cântecul românesc și dansurile naționale, iată idealul lui Vulcan, ideal, pe care din individual al său el l-a făcut obștesc la noi. Acest ideal, azi al tuturor, el l-a conceput, el l-a urmărit o viață întreagă și după o stăruință fără șovăire de aproape 4 decenii el l-a adus așa de aproape de realizare.

Pentru acest teatru național al visurilor sale din tinerețe a scris el piesele sale dramatice, aproape singurele în literatura română din patria noastră, pentru acest teatru național a înființat el, căci a lui a fost ideea, a lui a fost inițiativa — această societate care-și ține azi, văduvită, adunarea sa generală.

Iosif Vulcan a fost apostolul teatrului românesc în patria noastră. Imi dau seama dlor și doamnelor, de înțelesul complet al acestui cuvânt. Meritele lui Vulcan pe acest teren sunt așa de mari, încât orice superlativ m'ar apropia numai de adevăr, fără însă de a fi echivalent cu realitatea. Azi, când mulțămită sforțărilor lui supraomenești, însuflețirii lui fără de margini și stăruinții care nu cunoaște zăgazuri, această societate urzită din puterea „cuvântului“ său are o avere de peste 400.000 de cor., repet, azi încă, cu toată forța ce o represintă chiar și pentru cei slabi în credință această bogăție bănească, — Societatea noastră trebue să spargă zilnic ghiața nepăsării și a scepticismului, — azi încă ca trebue să cerșitorească din oraș în oraș până să găsească pe scurte 2 zile un adăpost de iubire frățească pentru adunările ei generale, câte una pe an.

Greutățile ce le întimpinăm azi, când suntem trecuți peste mânecul începutului, când avem o basă sigură de muncă, un drum bine stabilit de înaintare și mijloace însemnate de acțiune — ne fac să înțelegem greutățile cu cari s'a luptat decenii întregi Iosif Vulcan, care timp îndelungat a fost singur în stăruință și glasul lui — soarte de apostol — se perdea în pustie de atâteaori!

Noi știm dlor, că dacă nu ar fi fost Iosif Vulcan, azi nu era nici Societatea pentru fond de teatru român, azi nu am avea peste 400.000 de cor. în slujba culturii neamului nostru și azi nu ar răsuna glasul dulce al mamei noastre pe sutele de scene de diletanți și la representațiile artiștilor nostri crescuți din bănișorii de el adunați!

Cinstită fie pomenirea numelui lui și pildă viie să rămână faptele lui urmașilor din neam în neam, iar noi cei cari ținem la idealul lui și al nostru al tuturor: teatrul românesc, să ridicăm în sufletele noastre un monument de pietate și de recunoștință lui Iosif Vulcan, apostolul teatrului românesc din patria noastră!

După acest mic tribut de recunoștință și de venerațiune ce dator am fost să aduc umbrei neuitatului nostru prezident, dlor și doamnelor, salutându-vă din inimă, declar adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român de deschisă!

Adunarea societății fondului de teatru.

Despre adunarea societății fondului de teatru român, ținută în zilele de 17 și 18 Noemvrie în Cohalm, dăm după „Gazeta Transilvaniei“ următoarele amănunte:

Comitetul societății dimpreună cu 29 membri ai corului bisericesc a sosit la Cohalm Sâmbătă seara fiind întimpinați de un grup de fruntași din Cohalm. Secretarul comitetului aranjator dnul Fuciu a bineventat oaspeții. Răspunde vicepresidentul societății dl V. Onițiu, mulțamind pentru călduroasa bineventare. La ore 8 s'a ținut seara de cunoștință la hotelul „Schlosser“. Toaste nu s'au ținut, numai corul din Brașov a delectat oaspeții cu câteva cântări.

Serviciul divin. Dumineca dimineața s'a săvârșit la ambele biserici, atât la cea greco-orientală, cât și la cea greco-catolică, parastas solemn întru memoria fericitului prezident al societății Iosif Vulcan. Membrii comitetului și oaspeții au luat parte la serviciul divin celebrat în ambele biserici. Cântările liturgice în biserica gr. ort. au fost executate de corul din Brașov, sub conducerea măestrului G. Dima.

Ședința primă. Dumineca la ameazi a fost deschisă ședința primă în sala de gimnastică a școalei, condusă de vicepreзidentul societății V. Onițiu. Membrii comitetului au fost aproape în număr complet și anume: *V. Onițiu*, *Dr. N. Vecerdea*, *Dr. I. Bologa*, *G. Dima*, *V. Goldiș* și *Dr. G. Dobrin*. Public a fost puțin, ceeace e de a se atribui în mare parte timpului nefavorabil. Viceprezidentul deschide ședința cu frumoasa vorbire pe care am dat-o la loc de frunte, în care relevează meritele deosebite ce și le-a câștigat răposatul prezident I. Vulcan pe terenul înaintării culturale a poporului românesc. Discursul a fost primit cu ovații cuvenite. Se ridică apoi parohul Eronim Buzea din Șona, care mulțămește comitetului pentru venirea în mijlocul lor, contribuind prin aceasta la întărirea idealului comun. Părintele Bercan salută societatea în numele „Asociațiunii“ tâlmăcind totodată durerea acesteea pentru perderea prezidentului Vulcan. In numele Asociației culturale din Arad vorbește în termini avântați deputatul V. Goldiș, relevând adevărul, că un neam cu cât e mai bogat în arte și științe, cu atât mai favorabilă situație materială își poate croi. Deci numai când vor fi sprijinite din desjuns aceste mișcări culturale se va putea realisa idealul lui Vulcan și atunci glasul conducătorilor voitori de bine ai poporului, nu va răsuna în pustiu, dorește din inimă ca societatea să înflorească, să crească, să trăiască. Viceprezidentul Onițiu mulțămește pentru aceste salutări trimițând aceleași salutări prin representanți.

După vorbirea viceprezidentului se constitue biroul, se aleg de notari dnii: Dr. Al. Bogdan și Pompiliu Nistor. La propunerea viceprezidentului se ia act în procesul verbal despre săvârșirea parastaselor în memoria lui Vulcan în cele două biserici și se mulțămește organisatorilor, cu deosebire dlui Dima și corului său.

Rapoartele cassarului și a secretarului se consideră de cetite. Se dă apoi cetire disertațiunei dlui Valer Braniște, întitulată „Pro memoria“ în care se face o amănunțită descriere a calităților personale și valorii literare a răposatului prezident Iosif Vulcan. După această disertație cetită prin dl Victor Braniște ședința primă se ridică la orele 1 p. m.

Banchetul. La banchet au fost de față vre-o 150 persoane. N'au lipsit nici toastele. Viceprezidentul a vorbit pentru Maiestatea Sa Regele nostru, exprimând bucuria tuturor pentru deplina sa însănătoșare. Protopopul Ghiaja închină pentru comitetul societății. Dr. Blaga răspunde. Vicarul din Făgăraș Dr. V. Macaveiu ridică păharul în sănătatea representantului administrației, primpretorul Tompa. Acesta mulțămește lăudând nisuințele culturale ale poporului român, zicând că prin cultură se pot nivela neînțelegerile. Deputatul V. Goldiș vorbește pentru preotul sas Iosefi și poporul său, arătând că popoarele țării au mult de a mulțămi poporului sas, care a contribuit în măsură mare la cultivarea țarii. Preotul Iosefi răspunde înduioșat deputatului Goldiș.

Dumineca seara s'a dat concertul corului din Brașov, cântând sub conducerea profesorului G. Dima bucăți de Chiriac, Musicescu, Dima, Mureșan și Mendelsson, spre mulțămirea generală a publicului.

Ședința a doua. Luni înainte de prânz se ține a doua ședință. După cetirea procesului verbal al ședinței prime se cetesc două depeșe de felicitare: dela vicarul I. Barbolovici și Horea P. Petrescu

Dl Aurel P. Bănuțiu cetește o lucrare instructivă cu titlul: „De după culise“, în care desfășură autorul toate peripețiile prin care au trecut începuturile de teatru la noi, arată munca ce stă încă înainte până vom vedea realisat idealul pentru care se străduesc întemeietorii fondului de teatru român. Ca încheere propune mijloacele prin cari s'ar putea ajunge ceva la noi și stărue pentru o bină stabilă.

Se înscriu membri noi și anume fundatori: Mih. Popoviciu, Brașov. Pe viață: Tit Ghiaja, protop., Dr. George Drimba, advocat, George Repede, not., din Cohalm. Eronim Buzea, preot, Ștena, Patriciu Pintea preot, Cața, George Mircea, proprietar, Cața. Membri ordinari 21. Membri ajutători 14. De tot s'au încassat 1440.40 cor. Din raportul cassarului reese, că averea totală a crescut cu aproape 80.000 coroane în 3 ani, de când conduce actualul comitet. Averea întreagă a societății a ajuns suma de 400·000 cor.

Dl Dr. I. Blaga cetește raportul comitetului. Din acesta scoatem următoarele: Societatea are 3 bursieri: Bănuțiu, Crișan și Băilă. Lui Zaharie Bârsan s'au votat 1200 cor. ajutor pentru turneurile de astăvară. Dlui Dobrin pentru colectarea de cântece cu fonograful s'au votat 1600 cor. S'au cumpărat operele: „Dragoste cu toane“, trad. de St. Iosif după Goethe și piesa originală: „O adunare comunală“, de G. Stoica și încă cinci piese tipărite. S'au ținut 130 representații teatrale în anul 1906/7. Raportul închee cu propunerea de a lăsa scaunul presidial doi ani de zile vacant în semn de recunoștință pentru răposatul Iosif Vulcan.

Dl I. Bogdan propune: înființarea unei biblioteci teatrale care se cuprindă opuri din estetica, istoria și technica dramei; compunerea unui repertor potrivit, iar compunătorului o răsplată potrivită; organisație socială pentru ținerea în viață vie a interesului pentru ideea teatrului. Se discută apoi necesitatea înființării unui local propriu. Se hotărește a se da dlui Z. Bârsan ajutor bănesc, când va întreprinde turneuri. Dl Vecerdea anunță o lucrare anonimă despre armonisarea melodiilor poporale. Propunerea de a se constitui comitete locale cum sunt despărțămintele Asociațiunii se lasă spre studiare în grija comitetului. Comitetul vechiu e reales. Locul adunării generale din anul viitor se va fixa ulterior După verificarea procesului verbal viceprezidentul închee adunarea, aducând mulțămită tuturor.

Seara a fost representație teatrală. S'a jucat cu bun succes: „Nasdrăvăniile divorțului“ sub conducerea dlui A. P. Bănuț, bursierul societății.

De pe Hârtibaciu.

Corespondență particulară a „Teleg. Român“.

— 18 Noemvrie n.

Scriptura zice „credința fără de fapte este moartă“. Paralel cu acest adevăr al religiunei, să punem un alt adevăr profan, anume „decisiunile izvorâte din idei și concepte nerealizate, sunt moarte“.

De multe ori se aduc în viața noastră bisericească și națională decisiuni foarte salutare, dar din lipsa organului care să le ducă la îndeplinire, rămân moarte. Poate că la nici un popor din patria noastră nu se simte atâtea trebuințe de îndeplinit, ca la poporul nostru. De aceia autoritățile bisericești și școlare, conducătorii institutelor și ai societăților noastre naționale, mereu apelează la conducătorii nemijlociți ai poporului nostru, ca să facă cutare și cutare lucru, spre a ne ridica și noi la nivoul, la care stau alte popoare. In trecut Românul nu cunoștea altă instituțiune decât *biserica*. Acesteia ia urmat *școala*, carea a deșteptat spiritul Românului și pentru înființarea de alte instituțiuni. Acestea, fie în mare, fie în mic, aduc poporului nostru mari foloase. In prezent pare a se grupa Românii nostri în jurul *băncilor* și al societăților pentru binele comun. Aproape zilnic aduc ziarele noastre știri, că în cutare și cutare ținut s'a format o nouă bancă, o reuniune și alte așezăminte naționale.

S'a fost publicat în anul trecut în „*Telegraful Român*“, că și Românii de pe valea Hârtibaciului, s'au pus pe lucru, aducând preoțimea și învățătorimea tractului *Agnita* o decisiune de a se cumpăra case ale tractului, și a se înființa o bancă românească în Agnita; iar preotesele de a înființa o reuniune de femei.

Acum suntem în plăcuta poziție de a lăsa ca faptele să vorbească. Case tractuale ca reședință a protopopului s'au cumpărat, banca „*Frăția*“ s'a înfiiințat, ba în scurt timp de când s'a deschis a și dat pe împrumut întreg capitalul social.

Acestea două fapte au fost concepțiunea preoțimei și învățătorimei tractuale în fruntea cărora a purtat stindardul protopresbiterul *Ioachim Muntean* și lângă cari s'au alăturat cu plăcere și fruntașii români din tract.

Preotesele și unele din soțiile de învățători n'au voit să rămână îndărăptul bărbaților lor, hotărând și ele înființarea unei reuniuni. Anză la aceasta le-a dat incidentul zilei onomastice a Doamnei protopopese *Maria Muntean*, cu care ocaziune, la propunerea preotului *Ioan Alexandru* au contribuit pentru un fond de binefacere 24 preotese și 2 soții de învățători.

Doamna protopopeasă plăcut atinsă de această faptă a preoteselor, a însărcinat pe preotul *Ioan Alexandru* cu elaborarea unor statute pentru înființarea unei reuniuni de femei. Acesta le-a făcut, și predat domnului protopop *Ioachim Muntean.*

La conferința preoțească din a. c. ținută în comuna Vărd, după terminarea obiectelor desbătute, preotul *Ioan Alexandru* a făcut propunerea, ca toți preoții să se pozeze într'un tablou, care să rămână afișat în casele tractului și au înființat banca „*Frăția*“. Propunerea s'a primit cu bucurie de toți, și afacerea mai departe s'a încredințat dlui protopresbiter. Dânsul a conchemat la *Agnita* pe 26 Octomvrie st. v. pe toți preoții și învățătorii din tract, iar în numele doamnei protopopese și pe toate preotesele ca să se fotografeze și ca să se țină adunarea generală constituantă a reuniunei proiectate. Preoții s'au prezentat aproape toți și s'au fotografat laolaltă într'o grupă, asemenea și doamnele preotese. Apoi s'a ținut adunarea generală pentru aprobarea statutelor și înființarea reuniunei. Statutele făcute de preotul Ioan Alexandru și întregite de dl protopresbiter, au fost cetite, și cu puține schimbări au fost primite de către cei prezenți.

E de notat, că scopul reuniunei este, ajutorarea bisericilor și școalelor, a membrilor reuniunei în caz de neputință, ajutorarea orfanilor și mizerilor, precum și înființarea unei școale de menaj și lucru femeesc de mână în Agnita. Spre ajungerea acestui scop se vor întrebuința venitele dela producțiunile ce le va aranja reuniunea și taxele dela membrii și membre, cari sunt ordinari, fundatori, pe viață și ajutători. Fundatori sunt cei cari odată pentru totdeauna plătesc taxa de 30 cor., pe viață 20 cor., ajutători 1 cor. De aceștia 3 categorii pot fi și bărbați, și și din afară de raionul tractului. Membre ordinare sunt numai femei, și plătesc o taxă anuală de 2 cor. Activitatea reuniunei cu privire la împărțirea binefacerilor se estinde numai asupra parohiilor din tract. Se pot forma și secțiuni, sau subreuniuni prin parohii. Intreaga mișcare a reuniunei stă sub supravegherea autorităților bisericești, carea va provedea statutele cu clauzula de aprobare. Socoteala anuală a reuniunei se va aclude la rațiociniul tractului, și a subreuniunilor la rațiociniul parohiilor. Reuniunea se va conduce prin un director, care este totdeauna protopresbiterul tractului, prin președința reuniunei și prin un comitet constătător din o președintă (carea e și președinta reuniunei), din o casieră, din o controloră și alte 3 membre și din doi secretari cari se vor alege dintre preoți sau învățători sau alți bărbați inteligenți.

Primite statutele, reuniunea s'a constituit alegând președintă pe doamna protopopeasa *Maria Muntean*, casieră pe dna preoteasă *Maria Făcăldă*, controloră dna preoteasă *Eugenia Terchilă*, membre în comitet dle preotese Paraschiva *Gavrea*, Eugenia *Alexandru* și Ana *Petrișor*, secretari preotul George *Borzea* și Eliseu *Gabor*, contabil la „*Frăția*“.

Deja acum la înființare reuniunea are un fond, la care au contribuit 24 preotese, 2 soții de învățători, 2 preoți și dl capitan Fleșariu din Toarcla cu 5 cor., venitul curat de 7 cor. 50 fil. ce a rezultat dela petrecerea din 12/25 Nov. a. tr. aranjată în Agnita, preste tot 65 cor. 50 fil. La aceasta sumă s'a mai adaus venitul petrecerei din seara când s'a ținut adunarea generală constituantă aranjată de unii învățători din tract în suma de 50 cor. 94 fil., așa că în prezent fondul constă din 116 cor. 44 fil., depuși la banca Frăția.

Petrecerea aceasta a avut un venit brut de 229 cor. 60 fileri. Au contribuit cu suprasolviri: domnul protopop Ioachim Muntean cu 5 cor. 60 fileri, preotul Nicolae Gavrea cu 2 cor., Candidații de advocat frații Titiani, din Cincul-mare cu 5 cor., Ioan Bendorfean, notar în Ghijasa-superioară cu 3 cor. 40 fileri, Rom. Constantinescu, preot, Ighișdorful-român 2 cor., Ioan Floca, preot, Zlatna 1 cor. 80 fileri, Ioan Holerga, preot, Chirpăr 1 cor. 60 fileri, Maria Păcală, preoteasă, Șulumberg 1 cor. 40 fileri, Iosif Morariu preot, Hosman 2 cor. 40 fileri, Valeriu Cosma, preot, Iacobeni 1 cor., Emilian Terchilă, preot, Bârghiș 1 cor., Alexandru Bârsan, învățător, Coveș 1 cor., Ioan Țichindelean, învățător, Bârghiș 1 cor., A. Varga, învățător, Șulumberg 40 fileri, Maurer, primpretor, Agnita 40 fileri, Dr. Liess, advocat, Agnita 40 fileri, George Borzea, par., Coveș 2 cor, Petrecerea aceasta aranjată de unii învățători precum se vede a avut un resultat material destul de frumos în favorul fondului reuniunii femeilor, dar și un succes moral îmbucurător. Cântările le-au executat mai mulți învățători, iar în piesele teatrale s'au achitat toți de datorie în mod cinstit. Cu deosebire a produs o veselie plăcuta țiganul ca virilist.

Iată dar că n'am greșit când am zis că să vorbească faptele. Puterile cele dintâiu chemate a lucra în ogorul național, s'au angajat la muncă si jertfă pentru binele Românilor ce pe Hârtibaciu, o basă modestă s'a pus și viitorul are să clădească pe această basă. Sperăm la un resultat îmbucurător, dat fiind cârmaciul care ne duce la pășune bună. Dee Dzeu ca să putem ajunge scopul urmărit.

Alfa.

NOUTĂȚI.

Pentru gimnaziul din Brad au întrat la cassa arhidiecezană 53 cor. 10 fil. dela comuna *Herman*, protopresbiteratul Brașovului, din care sumă biserica a contribuit cu 10 cor. iar restul s'a colectat dela credincioși.

*

„Museul reginei Elisabeta“. Maiestatea Sa Regele aduce prin un decret preaînalt la cunoștința țării, că a ordonat ca toate obiectele rămase dela fericita regină Elisabeta să se adune și așeze în un museu numit „Museul reginei Elisabeta“. Museul va fi instalat în palatul regal din Budapesta, iar pentru îmbogățirea și îngrijirea lui Regele va da în fiecare an din caseta sa o sumă anumită.

*

Inmormântarea preotesei Sofia I. Mircea. Nemiloasa moarte și-a făcut loc în casa parohului *Ioan Mircea* din Rechișdorf, răpindu-i prea de timpuriu pe soția sa *Sofia* Mircea născută Renghea, care după o scurtă căsnicie, abia de un an, după un morb greu, a fost redată pământului, în comuna natală Râșnov, lăsând în văduvie pe nemângăiatul ei soț, paroh. Inmormântarea s'a făcut cu solemnitatea cuvenită în ziua de 3/19 Noemvrie a. c., luând parte un număr foarte mare de credincioși, ceea ce dovedea, că defuncta s'a bucurat de stimă și iubire în cercul cunoscuților săi. Actul înmormântării a fost săvârșit din partea parohilor: *Ioan Hamsea*, protopresbiterul tractului Bran, *Constantin Proca*, Râșnov, *Virgil Popp*, Cristian și *Ioan Debu*, Vâlcan. Răspunsurile funebrale au fost date din partea unui grup de învățători. Ajungând cortegiul în biserică parohul *C. Proca*, rosti *cuvântul funebral*, storcând lacrimi din ochii celor de față. Convoiul se îndreptă apoi spre cimiter, unde între obicinuitele cântări, osemintele răposatei au fost redate pământului, de unde ne-am reîntors la casele părintești ale răposatei, servindu-se pomană după obiceiul creștinesc. Odihnește în pace suflet bun! *Niculiță.*

*

Hymen. *Eva Georgiu* și *Tovie Romul Perian* își anunță serbarea cununiei lor religioase, care se va celebra Duminecă în 11/24 Noemvrie 1907 la 2 oare p. a. în biserica ortodoxă din *Cadar*.

— Domnul *Ionel Iancu*, din Bucium-Poeni, anunță căsătoria sa cu domnișoara *Elvira Popovici Barcianu*, din Orăștie, care a avut loc Joi, 21 Noemvrie st. n. oara 4 p. m. în biserica gr.-or. din Orăștie.

— Dl *Titu Morariu* cu dra *Victoria Patachi* își anunță cununia religioasă, care va avea loc în ziua de 24 Noemvrie st n. a. c. la oarele 3 p. m. în biserica gr. or. din Berghin.

*

† Valeria I. Găvruș născ. R. Popea, din Satulung, după o viață întreagă de resignată suferință, și-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului Marți în 6/19 Noemvrie a. c. împărtășită fiind cu sfânta taină a Cuminecăturii, — în al 48-lea an al etății sale. Rămășițele pământești ale defunctei s'au ridicat din casele proprii și au fost depuse spre vecinică odihnă Joi în 8/21 Octomvrie a. c. în cimiterul bisericei nouă din Satulung. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

*

Al 116 lea. Casariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, a solvit ajutoriul statutar după răposatul membru Paraschiva Radu n. Banciu.

Acesta este al 116-lea caz de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Impăratul Germaniei a primit cu ocaziunea vizitei sale în Anglia diploma de doctor honoris cauza în drepturi, dela universitatea din Oxfort.

*

Pentru „Lupta“. In Nr. 238 din „*Lupta*“ aflăm o notiță privitoare la școala noastră din *Săliște*. Credem că astfel de notițe și mai ales discuții pe astfel de teme, în împrejurările de față, nu pot fi folositoare instituțiunilor noastre culturale, și am ruga ziarele noastre să fie mai precaute în publicarea astorfel de știri.

*

Jertfele mării. La coastele Portugaliei s'a scufundat, în urma unei furtuni a mării, o barcă de pescari, în care erau 14 oameni. Toți și-au aflat moartea în valuri. 12 cadavre au fost găsite pe țărm lângă Pera.

*

Răscumpărare de felicitări pentru onomastică. Asesorul consistorial *Victor Tordășianu* răscumpără felicitările din prilegiul onomasticei sale cu cor. 10, drept contribuire la premiul oferit de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“ pentru cel mai bun op ce se va scrie despre nutrirea vitelor preste tot și în speciai în ani de secetă.

*

Mari dezastre pe Marea Neagră. Din cauza furtunei care bântue pe Marea Neagră de două zile s'au înregistrat număroase accidente. Cinci vapoare și șapte vase cu pânze s'au înecat.

*

Școală de birjari în București. La inițiativa prefectului poliției din București s'a înființat acolo cu prima Noemvrie o școală pentru birjari. Cursurile se vor preda de mai mulți profesori și toți conducătorii de birji sunt obligați ale cerceta. Pe viitor nime nu va putea fi admis ca conducător de birje până ce nu va poseda un certificat de absolvare al acestei școli.

*

„Gazeta de Duminecă“ anunță publicului românesc, că începând cu prima Ianuarie 1908 va introduce mari înoiri și îmbunătiri în redactarea și administrarea foii. Va apărea în mărime de 12 pagini și va cuprinde toate chestiunile cari agită viața culturală a poporului român de pretutindenea. Va avea rubrici permanente referitoare la chestii de stat, bisericești, școlare, judecătorești, medicale etc. Intre colaboratori și corespondenți și abonați se vor sorți premii în valoare de 1218 cor. Abonamentul e pe an 6 cor. pentru Ungaria, pentru România 14 lei. Abonamentele sunt de a se plăti înainte. „Gazeta de Duminecă“ va fi condusă de dl Dr. Dionisie Stoica, întemeietorul „Poporului Român“ din Budapesta și fost redactor la „Tribuna“.

*

Din cauza negurii mari, ce s'a lăsat pe orașul Hamburg și împrejurime, corăbiile nu pot nici să ancoreze, nici se ieșe din port. Negura e atât de deasă, încât în case și pe strade ard lămpi. In oraș a încetat orice circulațiune.

*

Teatru în Săliște. Societatea de înfrumsețare din Săliște invită la producțiunea teatrală ce o va aranja Duminecă în 11/24 Noemvrie 1907 în sala festivă a școalei române din Săliște. Inceputul la 8 oare seara. Se va juca piesa: *Năsdrăveniile divorțului*, comedie în 3 acte. După producțiune joc.

*

Mulțamită. Credinciosul nostru *George Pleșa* lui Niculae, din incidentul alegerii sale de crâsnic, a binevoit a dărui pe sama bisericii suma de 220 cor. și 10 fileri. In numele comitetului parohial din *Limba*, vin pe aceasta cale a-i esprima cea mai profundă mulțămită și îi doresc, ca Dumnezeu să-i primească aceasta jertfă adusă la altarul Domnului și să i răsplătească din darurile sale cele cerești. Limba la 8 Noemvrie 1907. *Zaharie Mihălțan*, par. preș. comit.

*

Congresul cerșitorilor. In Cumberland s'a ținut un congres de tot curios. Membrii congresului erau în partea cea mai mare cerșitori. In urma dezbaterii s'a luat hotărârea, ca spre orientarea soților de suferință, să se facă cunoscute cu semne secrete toate acele case din oraș în cari locuesc oameni milostivi. Locuitorii din Cumberland nu prea vedeau cu ochi buni acest congres. De altcum desbaterile au decurs în liniște.

*

La fondul de 20 fil. al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, s'au mai făcut următoarele daruri: Eva Bologa, în memoria reposatei sale mame Paraschiva Lețа n. Stanciu 1 cor.; George Joandrea, înv. diacon (Lugoș), dna Macrina Joandrea și dșoara Lilescu, fiecare câte 20 fil., Vornicul N. Țabrea 40 fil., Vornicul Ioan Imbăruș, exped. „Foaiei Pop.“ 20 fil., Maria Baciu, în amintirea mamei sale Paraschiva Radu n. Baciu, 2 cor. și Vic. Tordășianu 10 fil.

PARTEA LITERARĂ.

Despre muncă.

După Iohn Ruskin.

(Urmare).

Munca dură ori e cinstită ori nu recere o cheltuială colosală de putere, și lucrătorul, care a săpat toată ziua sau conducătorul locomotivului, care noaptea întreagă a condus un tren expres contra vântului de nord, sau corăbierul, căreia i-a succes să ancoreze corabia, mânată de furtună, la țărm, s'au fierarul de lângă nicovală, care bate fierul înroșit, toți aceștia se află după ziua sau noaptea lor de muncă în altă dispozițiune ca savantul, care a șezut lângă cărțile sale în odaia sa de lucru liniștită și comoadă, sau care a fost ocupat în Laboratorul său cu experimente. E greu de zis, care muncă e mai prețuită, oare cea cu capul sau cea cu mânile. Fără îndoială că munca cu mânile e o încordare de puteri cinstită și aproape întotdeauna folositoare, câtă vreme o mare parte a muncii cu capul e din nenorocire nebună și necinstită, ba chiar de cele mai multe ori pernicioasă.

Dar când ambele feluri de muncă se execută de o potrivă de bine și spre un scop nobil, atunci capul săvârșește munca cea mai nobilă, iar mâna cea mai inferioară. La fiecare muncă necesară pentru susținerea vieții se refer cuvintele scripturii:

„In sudoarea feții tale îți vei agonisi pânea ta“, și prin aceasta se înțelege ori ce încordare corporală ca o pedeapsă pusă asupra omului, așa că pământul, care a fost blăstămat din cauza răutății oamenilor, aruncă o umbră de înjosire asupra noastră când suntem siliți să ajungem în atingere cu scaiu și cu spini. Zilele, în cari nu se lucră, sunt din cauza aceasta ținute de toate popoarele de zile de serbare, de zile sfinte, prin aceia că se fac din ele zile de repaus, și acea promisiune, care cuprinde toate speranțele unei vieți viitoare aruncând lumina cea mai împăciuitoare asupra morții, e exprimată în stichurile biblice, cari se cântă la îngropăciunea celor adormiți în domnul, zicându-se în ele că aceia se odihnesc după munca lor și faptele lor îi urmează.

De aceea e în totdeauna actuală acea întrebare și dispută: Că cine să săvârșească lucrul cel dur? Și cu ce să-l mângăi pe lucrător, cum să-l scapi de jugul muncii și cum să-l răsplătești? Și ce fel de recreare și ce fel de zile de odihnă să aibă el ici și colo încă în această lume, după cum i-se promit în cea viitoare?

Cu această întrebare se ocupă toți oamenii buni și toți cugetătorii cinstiți. Se fac mari sforțări, pentru a resolva întrebarea aceasta socială în mod mulțămitor și multe lucruri de prisos se descoper și se încearcă până se va putea ajunge la o resolvare finală.

Unele puncte s'ar putea de acum statori și anume în ce privește împărțirea lucrului dur. Cu foarte puține excepțiuni, nu poate să-și caute omul sieși lucru mai dur sau mai fin, ci e silit a se acomoda cu lucrul său împrejurărilor, în cari a ajuns el încă dela naștere, fără voia sa. Dar numai acea muncă se săvârșește bine, care o face omul din voie liberă; el o ridică acea muncă în o lumină mai înaltă și face din ea o îndatorire, la care e chemat. Aici zace nobleța muncii. Nime nu va lucra bine dacă e silit la aceasta de împrejurări. Munca neglijată, nelegală, curat mechanică e deosebită ca cerul de pământ, de o muncă bine regulată, disciplinată și legală. Prima e de natură servilă, a doua e conștie și e stăpânită din partea lucrătorului.

Bărbații se recrutează, pentru a putea îndeplini munca sângeroasă în resbele; ei sunt înrolați, exercіați, nutriți, îmbrăcați și lăudați. Recrutați-i însă odată pentru o astfel de muncă, care recere câștigarea mijloacelor pentru traiu, înrolați-i și cu aceea ocasiune, exercіați-i a nutriți-i și lăudați-i. Invățați-i să poarte tot așa de bine plugul ca și sabia, dați conducătorilor lor la acea lucrare aceeași poziție, cari o ocupă oficerii în armată și prin aceasta e aplanat totul și orice diferință ar dispărea. Dar nici aceasta și nici altceva cuminte nu se poate realiza, până domn și slugă nu se vor hotărâ să se sprijinească reciproc și să se poarte unul față de altul cu dreptate. Oameni chemați spre acest scop nu încetează de a sfătui că ce e mai bine de a îndeplini și ce e mai favorabil, dar asupra unui lucru se întreabă mai puțin și anume că ce e corect și ecuitabil. (Va urma.)

Cărți și reviste.

„Luceafarul“ nr. 12 a apărut cu următorul sumar: Octavian Goga: Asfințit (poesie). C. Sandu-Aldea: Pe drumul Băraganului. Octavian Goga: Fecunditas (poesie). C. Ardelean: Cântecul morții (poesie). George Murnu: Monumente ant. din Roma. Foruri imperiale: Columna lui Traian. Dinu Ramură: Toamna (poesie). I Agârbiceanu: Nepotriviri. Zoe Gârbea: Esposiția din Veneția (1907). Cronică: Știri. Bibliografie. Posta administrației. Ilustrații: Reproduceri după Columna lui Traian.

*

„Vatra școlară“, revistă pedagogică numărul 9 are următorul cuprins: Dr. P. Șpan: Intuiția ca principiu didactic. Vas. Stan: Invățătorul afară de școală. Invățătură despre creștere, despre darurile naturii și despre îndreptarea moralului, de dascălul G. Lazar. N. Bembea: Monografia școalei elementare gr. or. române din Banpotoc. Dări de seamă. Informațiuni. Bibliografie. Administrația: Sibiiu, Strada Măcelarilor nr. 30.

*

„Deșteptarea“. Ne-a sosit la Redacție Nr. 1 al foii *„Deșteptarea“* gazetă pentru popor, apare de două ori pe lună, edată de Societatea academică *„Junimea“* din Cernăuți. Numărul prim ne face să nădăjduim, că bun lucru a inițiat cea mai veche și mai valoroasă societate studențiască din Bucovina, prin edarea acestei foi pentru popor. Desigur că-și va ajunge mai curând scopul ideal pentru care a fost întemeiată această societate și pentru care luptă de aproape 30 ani, decând aruncându-se în valurile politicei nesănătoasă, care ar fi putut-o ușor îneca. Dorim ca acest început bun să-și aducă roadele sale bogate.

Numărul prim al „Deșteptării“ are următorul sumar: Un cuvânt către cetitori. Din istoria Românilor din Bucovina: Binele nostru oștesc, de Constantin Morariu. Capra lui Hadarag de Mihai Teliman. Cântecul despre prea strălucita izbândă a lui Stefan cel Mare asupra păgânilor de St. O. Iosif. Cum se înmormântează țăranii noștri în America? de Arțăraș. Intoarce-ți inima spre Dzeu de G. Coșbuc. Despre testament sau diată de Dr. Ennis. Oftica de Dr. P. Sântul Ioan Gură-de-aur de Dr. O. Isopescul. De toate.

Redactor responzabil: Stefan Scalat. Administrația: Cernăuți, piața principală Nr. 3.

Poșta redacției.

„Israile, prin tine mântuirea“. Cam prea aspru în expresiuni. Altele, în ton mai domol, cu plăcere.

Brad. Numere s'au trimes la Brașov. Salutare.

Impresii și păreri. Vor urma, dar ceva mai târziu.

Destrămare. A sosit, dar încă n'am avut vreme s'o cetim.

Feeag. Concursul e publicat așa cum a fost trimis din partea domnului protopresbiter tractual. Noi nu putem face îndreptări în el.

Teatru.

Sâmbătă: *Ein armer Edelmann* tragedie.
Duminecă d. a: *Grossstadtluft*, comedie.
Sara: *Farinelli*, operetă.

Mame cari își alăptează

înseși copiii, își câștigă foarte repede putere nouă și poftă de viață prin Emulsiunea lui SCOTT. Emulsiunea lui SCOTT e gustoasă, produce apetit și ajută la mistuire,

întărește sănătatea

și întărește întregul organism; totodată are și asupra micului copil cea mai favorabilă influență și îi dă o coloare roșie la fața, îl face robust; o bucurie duplă pentru părinții iubitori. 7 (276) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanție al experiențelor lui SCOTT.

Prețul unei sticle originale C. 250.
De cumpărat în toate farmaciile.

Nr. 574 pr. 1907 [317] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de al 5-lea învăţătoriu dela şcoala poporală confesională gr.-or. română din Avrig, protopresbiteratul Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile, adecă până **în 16/29 Noemvrie 1907.**

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariul anual de 600 coroane, cuartir şi lemnele necesari pentru foc.

Doritorii de a ocupà acest post să-şi subştearnă cererile concursuali instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresb. gr.-or. în Avrig, Felek, Szebenvármegye până la 16/29 Noemvrie 1907 având a se presentà în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică, spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locali.

Preferiţi vor fi, cari vor fi în stare a formà şi conduce un cor în biserică.

Avrig, 8 Noemvrie n. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

„CRIŞANA“

societate de economii şi credit în Brad

publică

Concurs

pentru ocuparea unui post de practicant, datat cu un salar anual de 840 cor.

Reflectanţii au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o şcoală comercială şi că posed pe deplin limbile româna şi maghiara şi eventual şi cea germână.

Cei cu praxă de bancă vor fi preferiţi.

Petiţiunile sunt a se înainta până în 20 l. c. subsemnatei direcţiuni, iar postul e a se ocupa cu 1 Decemvrie a. c.

După serviciul provizor şi neexcepţionabil de un an, va fi denumit funcţionar definitiv cu salar anual de 1100 cor., 200 cor. bani de cvartir şi tantiema statutară.

Brad, 7 Noemvrie 1907.

Nr. [318] 3—3 **Direcţiunea**

Viţă nobilitată

aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 12—40

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 32—

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, în dată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare Cu deosebire sunt recomandate (146) 2—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

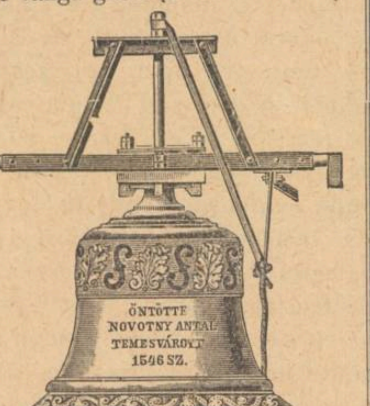

Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás

staţiune balneară aranjată de nou

expediază şi afară de cartel imediat cantitate cât de mare

ACID-CARBONIC-LICHID

chemiceşte curat şi natural, în lichid din izvoarele de acid carbonic din baia celebră Buziaş, pentru prepararea apei gazoase, pentru restauratori şi alte scopuri industr.

!! Cel mai spornic acid carbonic !!

Estrasul certificatului analizei chemice al **institutului de a examina pe cale chemică mâncările şi beuturile** a. 1907 Nr. 4615. „Mirosul şi gustul“ e normal. **Conţinutul de acid carbonic: 99·57%.** In urma esaminării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerinţelor higienii publice şi pe baza conţinutului carbonic bogat se cvalifica de cel mai bun. Cu informaţii serveşte prompt:

Biuroul de expedare de producte acid-carbonice şi ape minerale al staţiunei balneare Muschong-Buziaş în Buziás-Fürdő. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ SZÉNSAV MŰVEK ÉS ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDÖN).

[323] 3—

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

„ALBINA“, institut de credit şi econommii

în Sibiiu

primeşte **depuneri spre fructificare noui:**

1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.

Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.

(308) 8—16

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 44— Sibiiu — Nagyszeben.

La 7 Expoziţii publice cele dintâi premii!

Veritabil numai cu

1860.
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.

triunghiu pe talpă.

Şoşoni, Slippers

Galoşi

de Petersburg.

Singurii contrahenţi:

Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălţăminte, mode şi articole de cauciuc.

(322) 2—6

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

[95] 30—52 apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arbidiecezane

Nr. 124 Sibiiu, Marți 13/26 Noemvrie 1907. *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane. Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Situația.

Croații dau de lucru și de gândit guvernului și majorității parlamentare. Merg înainte cu obstrucția, și nici nu le pasă, că peste câteva săptămâni se încheie anul și au să între în vigoare legile referitoare la legarea convenției comerciale-vamale cu Austria, a căror desbatere încă nici nu s'a început în dietă, pentrucă la ordinea zilei e tot legea despre tarifa vamală independentă ungară, din care mai sunt vre-o câțiva paragrafi de — obstruat.

Dacă patruzeci de Croați, dintre cari de regulă numai câte 20—25 iau parte la ședințe, pot să împedece dieta în funcționarea ei regulată, folosindu-se de armele împrumutate dela colegii lor maghiari, e de sine înțeles, ca bărbații de stat să se gândească la viitor și să iee măsuri din vreme, ca astfel de pedeci să nu se mai poată pune activității parlamentului. Aflăm deci de motivată declarația făcută din partea dlui ministru de interne, contele *Andrássy*, în clubul partidului constituțional, că deodată cu proiectul de lege despre *votul universal*, va prezenta dietei și proiect despre modificarea regulamentului de casă, în direcția, ca pe viitor obstrucția să fie făcută imposibilă. Domnul ministru a declarat, că își leagă portofoliul de acceptarea *deodată* a ambelor proiecte.

Dar aceasta e pentru viitor. Pentru present guvernul a aflat de bine să presinte dietei, cu prealabila învoire a Coroanei, un proiect de lege, de un singur paragraf, prin care vine autorizat guvernul să pună în vigoare la 1 Ianuarie 1908, pe calea ordonanțelor, toate legile referitoare la compromisul cu Austria, rămânând, ca votarea și inarticularea legilor să se facă mai târziu. Asupra acestei legi de un paragraf se începe discuția Mercuri, eventual cu întreruperea discuției asupra tarifei vamale. Dar e întrebare, dacă până la anul nou va putea fi votată și sancționată, dupăce nu numai Croații, ci și Kossuthiștii nemulțămiți cu compromisul și eșiți din partid, vor lua cuvântul și vor combate legea aceasta.

Că ce va urma, dacă până la 1 Ianuarie 1908 nu va putea fi votată nici aceasta lege de un paragraf, nu prea știe nime. Probabil, că la eventualitatea aceasta se refer însă vorbele colportate prin coridoarele dietei, despre părerea Maiestății Sale asupra situației. Când a primit mai pe urmă în audiență pe ministrul nostru prezident, la declarația acestuia, că situația politică poate se provoace demisiunea guvernului, Maiestatea Sa ar fi răspuns următoarele: „*Parlamentului actual eu nu pot să-i dau alt guvern. Dar acest guvern își poate găsi alt parlament.*“ Ceea-ce ar însemna, că în cas de necesitate va urma disolvarea dietei.

Sfântul Ioan Gură-de-aur.

Cuvine-să ca la împlinirea alor 1500 ani dela moartea martirică a celui mai mare orator bisericesc al lumii creștine să ne reînprospătăm în memorie, din cele ce s'au scris depre acest sfânt, personalitatea, puterea de muncă și a cuvântului, religiozitatea, cari vârtuți i-au păstrat pentru toate timpurile recunoștința bisericei creștine, ridicându-l între sfinții ei. Acest bărbat curat în viața ce o ducea, curat în gândire și în moravuri a știut să-și păstreze curate aceste calități în mijlocul celor mai destrăbălate obiceiuri și în mod neînfricat le-a și dat expresiune, sbiciuind în cuvântările sale memorabile nu numai scăderile poporului pe care-l păstoria ca episcop al Constantinopolei, ci și luxul și demoralizarea curții împărătești, prin ce și-a atras ura și osânda nedreaptă a acesteea.

Sfântul Ioan Crisostom nu și-a câștigat sfințenia numai prin o viață retrasă, ascetică, departe de ispitele și valurile aducătoare de nefericire ale lumii acesteea, nu, ci în mijlocul ispitelor, în mijlocul valurilor înecătoare ale moravurilor rele, ale întrigilor, desfrâului, în cetatea corupțiunii a purtat el naia bisericii, vâslând cu putere dumnezeească pentru de a o putea conduce nevătămată la liman. Nu cruța în cuvântările sale nici chiar pe împărăteasa Eudoxia, a cărei viață liberă o condamna cu cuvinte aspre.

Au încercat să-l înblânzească în tot modul posibil, au cercat apoi prin amenințări să pună zăgaz cuvântului său sdrobitor, l-au exilat, dar la amenințările poporului, care-l iubea, a fost nevoit împăratul Arcadiu a revoca decretul de expulzare, până în fine intriga curții corupte a mijlocit din nou expulzarea lui, întâi la Cucusus apoi la Pytis în Colchis unde corpul lui omenesc a sucumbat torturilor și strapațelor de drum, murind cu cuvintele: „Mulțămită lui Dumnezeu pentru toate“. Caracterul lui, sufletul lui curat a rămas neînfrânt și va fi adus în toate timpurile ca model de bărbăție, curățenie de simțeminte și de neînfricată sbiciuire a moravurilor celor rele. Li-au succes dușmanilor săi, să-i frângă corpul slăbit, puterea cuvântărilor sale, spiritul viu ce țâșnește din ele însă nu le-a succes să-l înăbușe. Căci ne e cunoscut că deja fiul lui Arcadiu, Teodosiu al II-lea regretă purcederea necorectă a părintelui său față de Sfântul Ioan Gură-de-aur și ca să repare greșala tatălui său demandă ca rămășițele pământești ale Sfântului să se aducă la Constantinopole, unde în mod sărbătoresc au fost depuse, rugându-se de iertare pentru nedreptatea ce i-au făcut-o părinții săi. Astfel i-s'a dat, cam 30 ani după moartea sfântului, satisfacția cea mai deplină.

Să ne întrebăm acum ce a putut întări in mod atât de minunat caracterul acestui mare bărbat al bisericii, încât mai bine a suferit expulsare și moarte decât să-și calce convingerile sale?

Răspunsul ni-l va da înșirarea câtorva date din viața lui.

Sfântul Ioan Crisostom s'a născut în Antiohia la anul 347. Tatăl său Secundus era oficer de rang înalt, iar mama lui Antusa era o femee cu rari calități sufletești, căreia are îndeosebi a-i mulțămi Ioan creșterea sa bună, religiositatea și pietatea. A studiat la început retorica și filosofia, câștigându-și ca advocat un frumos renume. S'a desgustat însă în curând de această carieră și urmând dispozițiunilor sale sufletești se dedică studiilor teologice și prin viață ascetică își întărea trupul și sufletul pentru lupta ce-i stătea înainte. In însușirea calităților cari îl ridicară la unul dintre cei mai mari sfinți ai bisericii, a avut ca mentori pe lângă mama sa, care era una dintre acele femei creștine, ale căror virtuți le impuneau și păgânilor și despre cari zicea filosoful păgân Libaniu: „O ce minunate femei au creștinii aceia!“ — avea și pe vestitul întemeietor al școalei creștine din Antiohia, Diodorus, precum și pe un prietin numit Basilius, căruia i-a adresat Ioan primele sale cărți „Despre preoție“. In filosofia păgână a avut de dascăl pe vestitul filosof păgân Libaniu. Incă tinăr fiind, abia după absolvarea studiilor, cunoscute fiind pretutindenea frumoasele lui virtuți, a fost ales episcop, el refusă însă această onoare și în cărțile amintite „Despre preoție“ arăta câtă responsabilitate are un preot conștiu de chemarea sa, câte greutăți are să întimpine, pentru suportarea cărora el se simte prea slab. Iată cum se adresează el prietinului său Basiliu, care-l ceartă pentru acest refus, bănuindu-l că din mândrie n'a primit episcopatul, zicând: „Dacă mi-s'ar fi oferit o comandă militară, o funcțiune care să

FOIȘOARĂ.

Nepotul răsfățat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Șt. Șuluțu, prelucrată de T. V. Păcățian.

(Urmare.)

ACTUL V.

SCENA 1.

Iancu: (Intră cu precauțiune pe ușă.) Incă nu e nime aici. Dorm toți. Sunt foarte curios se cunosc impresiunea întâmplărilor de astă noapte. A fost hazlie de tot. Domnișoara Dora, care spunea că nu se teme de stafii, s'a spăriat de cred că sughiță și acuma. Dar eu ar trebuì să vorbesc cu Marioara. Ea știu că nu doarme. Se scoală odată cu găinile și se ia la întrecute cu paserile. Cântă ca o privighitoare. (Ascultă la ușa camerei ei.) Nu spuneam? De ași puteà să întru acum la ea! Dar parecă aud pași. Sigur că e mătușa Anica. Curaj acum Iancule! Nu te lăsà!

SCENA 2.

Doamna Anica: (Intrând cu o hârtie în mână.) Tu ești aici nepoate? Imi pare bine că te găsesc.

Iancu: Sărut mâna, bună dimineața mătușă. Cum ai dormit?

Doamna Anica: N'am dormit de loc. N'am putut să închid ochii.

Iancu: Uită, așa mi s'a întâmplat și mie.

Doamna Anica: De ce n'ai putut tu să dormi?

Iancu: Fiindcă m'a păcălit bunica. N'a venit strigoaica la întâlnirea ce mi-o dase.

Doamna Anica: Ba a venit. Eu știu că a venit.

Iancu: Mie nu mi s'a arătat!

Doamna Anica: Poate n'ai fost aici la mezul nopții?

Iancu: Adevărat, că am venit ceva mai târziu!

Doamna Anica: Ei, vezi! Eu însă am văzut-o, păcatele mele, și acum s'a isprăvit. Imi bate ceasul morții.

Iancu: Cum așa?

Doamna Anica: Așa a fost totdeuna în familia noastră, că acela, care a văzut pe bunica, în opt zile a trecut în lumea ceealaltă. Eu am văzut-o, prin urmare, adio lume!

Iancu: Nu crede mătușă. Sunt povești!

Doamna Anica: Nu-s povești. Curatul adevăr. Și ce mă doare în acest moment este, că am tratat atât de rău cu tine și cu bărbatul meu.

Iancu: Mie nu mi-ai făcut nimica rău.

Doamna Anica: Ba da, ba da. Și tocmai voesc să-mi ușurez sufletul, comunicându-ți păcatul cel mare. Află dară, că eu am sedus pe tatăl tău se facă testamentul așa cum l-a făcut.

Iancu: Pe ce cale?

Doamna Anica: Inaintea morții i l-am prezentat să-l subscrie, fără ca să știe care îi erà cuprinsul.

Iancu: Prin urmare nu e valabil!

Doamna Anica: Nu! Și de aceea ți-l și predau ție. Iată-l. Rupe-l, arde-l, fă ce vreai cu el, pe Dora n'ai s-o iai în căsătorie. Și de altcum nu e de tine. Așa. Și acum pot să mor liniștită.

Iancu: (Aparte.) Unde dai și unde crapă! Vezi de ce au fost bune ștrengăriile mele? (Tare.) De pe partea mea poți murì liniștită iubită mătușă! (Râde și fuge cu testamentul în mână.)

Doamna Anica: El râde? Oare ce se însemneze asta? Poate o nouă ștrengărie?

SCENA 3.

(*Doamna Anica* și *Dora*.)

Dora: (Intristată.) Bună dimineața mamă. Ești cam palidă astăzi! Ți-e rău?

Doamna Anica: Aceeași întrebare ți-ași puteà pune și eu ție.

Dora: Ah, mamă, eu am avut o noapte teribilă.

Doamna Anica: Și tu? E cu putință?

Dora: Vărul Iancu mă amăgise aseară să fug cu el, pentruca să fie cu atât mai romantică căsătoria noastră.

Doamna Anica: Și apoi?

Dora: Mi-a spus să mă îmbrac ca o fantomă, pentruca să nu mă cunoască nime, și așa să ies la mezul nopții din odaea mea. M'am învoit...

Doamna Anica: Tu ai fost?

Dora: Dar am pățit-o, pentrucă abia am eșit din odaia mă ridice la nivelul regilor și a-și fi refusat, acusațiunea n'ar fi fără temeiu, sau mai bine oricine ar fi considerat acest refus ca un semn de nebunie. Dar dacă e adevărat, că între preoție și oricare altă funcțiune — fie chiar regală — este tot atâta deosebire câtă e între spirit și corp, se poate atribui mândriei refusul unei așa de înalte demnități?"

Mai târziu s'a întărit în cele sfinte prin studiu teologic și prin asceză, a primit hirotonirea în diacon și apoi în preot.

In scurt timp renumele lui ca orator bisericesc, apoi ca cunoscător al științei teologice — cu deosebire era neîntrecut în explicarea sfintei scripturi — a atras atențiunea împăratului Arcadiu asupra sa, care îi oferi la anul 397 scaunul episcopesc din Constantinopole. Caracterul lui integru, critica sa aspră asupra tuturor scăderilor celor sus puși ba și a persoanelor din jurul împăratului i-a atras dușmănia acestora, precum și a împărătesei Eudoxia, ale cărei petreceri luxurioase le condamna cu toată francheța. Acești dușmani neîmpăcați ajutați și de un rival al său la scaunul episcopesc din Constantinopole, anume episcopul Theophilus din Alexandria, au învinuit pe Ioan Chrisostom de o mulțime de păcate și la sinodul ținut în Chalcedon la locul numit „ad quercum", l-au depus și împăratul Arcadiu a hotărât expulsarea lui. Poporul însă-l iubia peste măsură, ba întâmplându-se și un cutremur de pământ în acel timp, poporul socotea aceasta ca o pedeapsă pentru judecata nedreaptă adusă din partea curții împărătești asupra sfântului Ioan, deci cerea cu amenințări repunerea lui în scaun.

Impăratul temându-se de turburări l-a rechemat. Ioan își continuă însă cu acelaș zel chemarea sa, necruțând nici de aici încolo pe cei păcătoși. S'au pornit deci din nou prigoniri contra lui și de astădată cu mai mult succes. Fu isgonit mai întâiu la Cucusus în Asia-mică, iar părându-le dușmanilor săi că e prea aproape și poporul iarăși se va întrepune, l-au excortat între maltratările cele mai îngrozitoare la Pytis în Colchis. Pe drum a sucumbat însă strapațelor și chinurilor, la care a fost expus și a răposat la anul Domnului 407.

Aceasta este viața glorioasă a acestui mare ierarh al bisericii, care și-a jertfit-o lucrând pentru consolidarea și întărirea bisericii lui Christos cu cuvântul și cu scrisul. Scrierile lui sunt foarte număroase și pline de un spirit profund religios, isvorât din o cultură vastă și din un puternic simțământ religios, iar cuvântările lui sunt pline de o putere care captiva ascultătorii răpindu-i adeseori la aplause, pentru ceeace îi certa aspru, arătându-le că nu se cuvine a aplauda în biserică Afară de predicile lui, Omilii, Comentarii la sf. scriptură și alte scrieri religioase avem și o liturgie, care se săvârșește de obiceiu la serviciul nostru divin și e cunoscută sub numirea de „Liturgia sfântului Ioan Gură-de-aur". Biserica sărbează amintirea sfântului de mai multe ori pe an, astfel în 13 Noemvrie, 27 și 30 Ianuarie. In 30 Ianuarie sărbează biserica amintirea sf. Ioan în legătură cu amintirea sfinților ierarhi Vasile-cel-mare și Grigorie Teologul. Cu aceștia împreună a câștigat timpului în care au viețuit numirea de „Epoca de aur a literaturii bisericești".

Iar biserica sărbează memoria acestor bărbați sfinți pentru a ni-i aduce ca model de virtute și de luptă pentru păstrarea și apărarea bisericii de atacurile venite din partea dușmanilor ei, pentrucă nu numai în timpul sf. Părinți erau timpuri grele pentru biserica lui Christos, ci dușmani i-se ridică în fiecare timp.

Dela sate.

— Sfințirea bis. din Murăș-Cristur —

Gernesig, 19 Noemvrie n.

In ziua de 13 Oct. 1907 n. s'a îndeplinit actul solemn al sfințirei bisericei din mica parohie românească *Murăș-Cristur.* Această zi a fost un eveniment istoric, însemnat în condica parohială, o zi măreață, un praznic de bucurie și o festivitate dintre cele mai înălțătoare din punct de vedere religios moral pentru mica turmă a acestei parohii, săracă în cele materiale, dar cu atât mai bogată în comorile sufletești, și tare ca peatra în credința străbună; — căci în această zi au văzut Cristurenii predată destinațiunei pământești noua casă de rugăciune, — ridicată din sudoarea mânilor arse de soare și amar trudite pe la curtea domnească, din loc, la care se hrănesc toți ca zileri afară de 10 familii. Predarea s'a făcut prin P. On. D. *Stefan Rusu* protopresbiter tractual, ca mandatar al Exelenței Sale Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan.*

Comuna Murăș-Cristur e o comună situată p țărmurile Murășului, de partea stângă, la o distanță de patru chilometri, de orașul Târgul Murășului. Locuitorii la număr sunt în cea mai mare parte Unguri ear Românii sunt puțini de tot; dar laudă harnicului preot *Ștefan Stoicoviciu* acest popor românesc deși mic la număr, totuși prin unire și ascultare de glasul înțelept al păstorului lor, a început a înainta, despre ce, cea mai escelentă dovadă e noua biserică de peatră, care în privința frumseții cu mult întrece pe a conlocuitorilor lor de altă limbă și confesiune, și prin turnul ei înalt care dela depărtare mare măreț ne arată, ne vestește nouă celor cari am alergat la actul sfințirei din depărtări mai mari și mai mici, — un viitor îmbucurător al acestor Români.

Cu multă dragoste am așteptat și noi, cei din vecini, împreună cu Cristurenii, aceste momente sublime, în cari ni-a fost dată posibilitatea a asista la sfințirea noei fortărețe naționale chemată a asigura în inimile acestor credincioși dăinuirea pe veacuri nenumărate a credinței, limbei și obiceiurilor noastre în timpurile grele de astăzi, când din toate părțile nori grei să așază asupra noastră și fulgeraturile își aruncă săgețile în cele mai sfinte așezăminte ale vieții noastre naționale.

Deja din zori se strâng iubiții noștri țărani de prin comunele din apropiere vin rând pe rând preoți și cu toți așteptăm venirea Dlui protopresbiter care pe la oarele 7 și $^1/_2$ încă sosește împreună cu stimabila familie.

La oarele 8 se începe actul sfințirii la care dl protopresbiter a fost însoțit de preoții: V. Hodoșiu din Iclandul mare I. Bârsan din Egerseg, St. Stoicoviciu din loc, D Moisin, din Sânger, M. Chibelean din Berghia, P. Suciu din Gernesig, P. Muica din Sângeorgiu și G. Branea din Vidrasău.

După terminarea actelor sfințirei îndeplinite conform prescriselor tipiconale se face întrarea în biserica cea nouă, unde se începe slujba divină la care răspunsurile liturghice le-a dat corul format din următorii tineri: N. Costea, Bobletec, C. Mușlea, V. Ungur, și E. Roșală. Acești bravi tineri și de data asta și-au împlinit cu multă dragoste chemarea lor, căci deși puțini, totuși cântarea lor a fost înălțătoare și în ascultători a stârnit simț evlavios, pentruce cuvine-li-să din partea noastră toată stima bravilor coriști.

La finea liturgiei de-odată în mod misterios apare figura impunătoare a dlui protopresbiter *Stefan Rusu* și dând cetire actului prea Inalt prin care e numit mandatar al Excelenței Sale, începe prin o cuvântare rostită în ton blând și dulce, a arăta ascultătorilor însemnătatea solemnului act, care s'a săvârșit în această mare zi cu ajutoriul Atotputernicului părinte ceresc. Prin colori vii descrie rolul ce l-a avut biserica noastră în trecut, ce-l are în prezent și o să-l aibă în viitor, asupra mândrului nostru popor românesc.

Laudă hărnicia credincioșilor din Cristur, cari, deși numai o mână de oameni, totuși cu conlucrarea celui de sus, și urmând învățăturilor păstorului lor sufletesc au îndeplinit un lucru mare, care e o fală înaintea superiorilor lor pentru ei și dă pildă bună de imitare altora. Spunându-le toate binefacerile, cari le primesc dela biserică și prin biserică, le impune de sfântă datorință credincioșilor din Cristur a se lipi și pe mai departe de maica noastră biserică, care pe ei îi va conduce la limanul fericirei, și va fi și pe viitor pentru ei, aceea ce a fost corabia pentru Noe.

Sfârșind dl protopresbiter, pătrunzătoarea cuvântare, prin care a stors lacrămi din ochii poporenilor credincioși și admirare din partea publicului inteligent participător la ceremoniile divine, preotul local cetește lista ctitorilor, ajutătorilor acestei sfinte biserici.

In fine se servesc parastasele de preotul Pavel Suciu. Protopresb. mirue credincioșii, parohul I. Bârsan îi stropește cu apă sfințită și tot preotul Pavel Suciu împarte anaforă.

Apoi cu toții părăsesc locașul sfințit încântați de măreția actelor cerești văzute în ziua de astăzi pe pământ.

Oaspeții cei inteligenți au fost invitați din partea preotului local Stefan Stoicovici la o masă bogată unde au fost tractați cu multă dragoste. Toastele n'au rămas de la ordinea zilei nici de astădată. Primul l-a ținut dl ppresbiter în onoarea Excelenței Sale, al doilea Pavel Suciu, pentru sănătatea ppresbiterului, apoi au mai vorbit I. Bârsan pentru preotul local D. Moisin pentru comitetul parohial și tinărul iurist N. Costea pentru „cununa frumoasă de dame".

Seara s'a dat un concert cu următorul program: 1. „Marșul cântăreților", C. Porumbescu, 2. „Rujiță de pe rozor", I. Vidu, 3. „Hi hai", C. Porumbescu, 4. „Două cântece poporale", A. Bena, 5. „Mândri și veseli", I. St. Paulian, 6. „Numai una" I. Crișan, 7. „Pribeagul", T. Popovici, 8. „Monolog", predat de T. Libeg, 9. „Marșul economilor", C. Porumbescu.

Reușita bună a concertului încă a servit spre lauda coriștilor. Mai plăcute au fost următoarele puncte: „Rujiță de pe rozor", „Marșul cântăreților", „Pribeagul" și „Marșul economilor".

După concert a urmat dans vesel până dimineața. De încheiere, cu durere trebue să fac amintire și despre un incident trist săvârșit în decursul jocului și anume: birăul comunal, ungur, buimăcit la cap de beutură, a început a comanda jocuri străine. Tinerii noștri l'au oprit, ceeace l-a vătămat în ambiție foarte și uitându-și de omenie a început să ia în deșert numele aceluia, pentru a cărui mărire s'au săvârșit toate festivitățile din această zi și s'a ridicat noul sion din Cristur. E o slăbiciune națională, a multora dintre inteligenții noștri, ca la nici o sărbătoare națională nu pot să lase neînvitați și pe străini, cari uitându-și că ei sunt oaspeți, devin domni și poruncitori în afacerile noastre. *Pavel Suciu.*

Din Galați.

— 17 Noemvrie n.

„Iconografia în biserica noastră", descrisă cu deplină cunoștință în priajma zidirei Catedralei din Sibiiu prin ases cons. *Dr. Miron E. Cristea,* și publicată mai întâi în coloanele „Telegrafului Român" apoi într'un op destul de voluminos, care nu trebue să lipsească din biblioteca nici unui oficiu parohial, cu încetul, dar în mod sigur, începe a da roade binefăcătoare în bisericile române ortodoxe, pe cari creștinii dornici întru înfrumsețarea casei Domnului, fie prin clădiri nouă, fie prin reparări a unor temple vechi necorăspunzătoare, le adăptează cu icoane moderne, după modelul celor aduse înainte de vrednicul autor, eventual după modelul celor din biserica catedrală sibiana.

„Mergeți la Sibiiu, întrați în catedrală și închinându-vă la altarul Domnului, din cadrele icoanei Precestei preacurate și a celorlalți sfinți din Iconostas, invățați a vă prețui arta națională. Iar voi fecioare și mame române, mergeți în catedrala bisericei române din Sibiiu și rostind o rugăciune ridicați ochii spre cer și vă minunați, că cetele îngerilor, pe a căror umeri se razimă cupola grandioasă, au haina lor largă împodobită cu frumoasele forme din îmbrăcămintea părinților noștri. Și brânele, cari stratae pereții și leagă boltiturile, sunt întocmai ca figurile de pe produsul mânilor noastre."

---

mea, și dau piept tocmai pe locul acesta cu altă fantomă, cu ochii mari și încruntați, cu unghii lungi, brrr!

Doamna Anica: (Aparte.) Biata copilă! Nu știe că eram eu!

Dora: Mi se pare că eșise din odaia d-tale!

Doamna Anica: Ai dreptate copila mea. Acum înțeleg râsul de odinioară al lui Iancu. El a făcut întreaga blăstămăție.

Dora: Eu am strigat și am fugit...

Doamna Anica: Și fantoma?

Dora: A strigat și ea ca și mine, dar nu știu dacă a fugit și ea, ori nu.

Doamna Anica: Ne-a înșelat în modul cel mai mișelesc pe amândouă ticălosul de Iancu.

Dora: Cum așa?

Doamna Anica: Află dela mine, că fantoma eu am fost.

Dora: D-ta?

Doamna Anica: Da. Afurisitul de Iancu m'a înduplecat se fac acest pas nesocotit, a cărui urmare a fost, că i-am dat testamentul tatălui seu, spunându-i că nu mă leg de el, dupăce nu e valabil, ci a fost stors prin seducere. Acum toate sunt perdute. De ar fi cel puțin tatăl tău aici, ca să-mi răzbun asupra lui.

Dora: Acum văd și eu destul de limpede și înțeleg situația. Dar cuget, că între împrejurările date, mai bine ar fi, dacă ne-am preface că nu știm nimica despre cele întâmplate, căci altcum lumea va râde în contul nostru.

Doamna Anica: Dar mă înădușă mânia, și eu trebue să-mi răzbun!

Dora: Incet, că vine cineva!

SCENA 4.

(Cei de sus și *Maiorul.*)

Maiorul: Bună dimineața, iubitele mele. Am dormit ca tunul.

Doamna Anica: Mă mir! Pentrucă astă noapte a fost la noi un zgomot infernal.

Maiorul: N'am auzit nimica. De altcum nu e mirare. Eram prea obosit de drum.

SCENA 5.

(Cei de sus și *Iancu.*)

Iancu: Ah, te-ai sculat unchiule? Bună dimineața!

Maiorul: Noroc nepoate!

Iancu: Ai dormit bine unchiule?

Maiorul: Foarte bine.

Iancu: Și ești bine dispus unchiule?

Maiorul: Foarte bine! Ași puteà să mă împac și cu cel mai mare dușman! Dar apropo! Mișelia ta de astăsară...

Iancu: Las'o pentru altădată. Acum am trebuință de iubirea și de bunăvoința d-tale.

Maiorul: Anume?

Iancu: Să-mi dai pe Mărioara de soție!

Maiorul: Oho! Mai încet. Lucrul nu se poate face în pripă, cum crezi tu.

Iancu: Eu astăzi sunt maiorean!

Maiorul: Și testamentul tatălui tău?

Iancu: N'are nici o valoare. Mătușa mi l'a dat îndărăt Așa e mătușă?

Doamna Anica: (Tristă.) Da, da, dupăce am văzut, că nepotul Iancu iubește pe Mărioara....

Dora: (Intrerupe.) Iar eu nu pot să-l văd în ochi.

Maiorul: Ei, dacă astfel stau lucrurile, mă învoesc, Dar întâi să mă conving dacă ești tu vrednic să-ți dau pe Mărioara.

Iancu: Acum poate că nu sunt vrednic, dar îmi voi da silința să mă fac vrednic.

Maiorul: Și apoi mai este ceva la mijloc. Fata mea de vre-o trei ani îmi tot trimite bani. Probabil în urma marinimosității iubitei mele cumnate...

Doamna Anica: Nu știu nimica. Și dacă ai primit totuși bani dela ea, îmi pare rău, dar trebue să ți-o spun, că n'au fost bani câștigați pe cale onestă.

Maiorul: Presupui doară că fiica mea ia furat?

Doamna Anica: Nu pot să afirm; dar dela mine n'a primit nici un ban.

Maiorul: Atunci de unde i-a avut? Chemați-o să o spună ea!

Iancu: Nu grăbiți lucrurile. Poatecă ași puteà să desleg eu enigma, descoperindu-vă un secret, pe care numai eu îl cunosc. Dar răbdare, pentrucă vine cineva.

(Va urma.)

Cuvintele acestea din descrierea bisericei catedrale, atunci când le-am cetit, mi-au străbătut la inimă, — și întocmai: preot, învățător și pictor, în primăvara anului acestuia am alergat la Sibiiu, pentru a culege modelele din acest templu măreț, la zugrăvirea tâmplei nouă a bisericei modeste din satul Galați (lângă Făgăraș).

Tâmpla nouă a bisericei din Galați, contractată la 6 Maiu a. c. cu măestrul de lemn Fr. Kraus din Făgăraș și pictorul C. Petride din București cu prețul 1020 coroane, la 20 Octomvrie a, c. s'a colaudat prin oficiul protopresbiteral concernent, găsindu-se de bună, și la 28 Octomvrie a. c. în fața poporului evlavios, s'a și sfințit prin parohul locului *Nicolau Aron*, dându-se destinațiunii.

Bisericuța mică de lemn, veche clădită în Galați la 1670, la 1766 a fost înfrumsețată cu icoanele împărătești de către negustorii greci din Făgăraș, cari până la 28 Octomvrie 1907 au fost folosite și în biserica de zid, zidită dela 1823—1852 de credincioșii băștinași. Aceste icoane după 141 ani de folosință, dimpreună cu alte icoane acățate pe templa vechie, simplu construită din scânduri, azi sunt puse în altarul Domnului, păstrânduse numai ca relicvii sfinte pentru aducerea aminte. Ear în locul lor, stă *mărea(a tâmplă nouă* cu alte 4 icoane împărătești, cei 12 apostoli, 4 evangeliști, sfânta treime, cina de taină, botezul Domnului, pogorârea Duhului sfânt, răstignirea și 4 icoane din testamentul vechiu: alungarea din raiu, jertfa lui Avraam, Moise cu tablele legii și jertfa lui Cain și Avel.

In rândul apostolilor e luat și *Matia*.

Ideea ridicării unei tâmple nouă aci în biserica gr.-or. din Galați a fost a parohului local, care în scopul acesta în ziua de întrarea în biserică din anul trecut 1906, după înțelesul avut cu comitetul parohial, a adresat fiilor sufletești din aceasta parohie emigrați în America un apel, care a și avut rezultatul dorit, colectându-se numai dela gălățeni cu puține esceptiuni suma recerută.

Intr'o listă credinciosul *Ioan Blaga*, (gălățan) a adunat și trimis epitropiei parohiale suma de 916 coroane, eară *Nicolae Sepi* (tot gălățian) a adunat și trimis parohului local suma de 121 coroane, la olaltă dar 1037 coroane, carea s'a jurnalizat la întrate, ca venit al bisericei în scopul amintit, și din care sumă biserica la rândul său a spesat pentru tâmplă.

Iată un lucru bun realizat, o catapeteazmă nouă într'o biserică gr.-or. dela sate în arhidieceză, lucrată aproape întru toate după modul cum s'a lucrat catapeteazma măreț i catedrale din Sibiiu; iată icoane practicate în bisericile noastre naționale, în stil bizantin, după aranjamentul și coloritul propoveduit de ieromonahul Dr. Miron E. Cristea în iconografia dsale, lucrată după călătorii îndepărtate în orient.

Să ne bucurăm că sămânța aruncată a căzut și în pământ bun. Aci in protopresbiteratul Făgărașului, s'a făcut începutul cu parohia Galați, de unde a trecut la parohia Grid, unde tocmai după modelul tâmplei nouă din Galați se lucrează prin acelaș zugrav *C. Petride* iarăș o tâmplă nouă, și sunt în perspectivă a se mai lucra asemenea tâmple și întralte parohii din acest protopresbiterat.

E timpul să curățim bisericile noastre de sumedenia icoanelor iertate și neiertate, cu cari creștinii evlavioși le împodobesc. Să înființăm reuniuni pentru înfrumsețarea bisericilor noastre române, să colectăm dela creștinii emigrați în America, cari în primejdii lucrând mai curând își aduc aminte de casa Domnului, să aranjăm toate cele sfinte în biserică așa, ca cel-ce o cercetează s'o admire, atât în ceeace privește aranjamentul, cât și în ceea ce privește curățenia, căci numai așa bisericile vor fi cercetate de creștini mai număroși, numai așa servitorii ei: preot, învățător, cantor etc., își vor putea face datorința impusă mai lesnicios, mai atrăgător și mai cu gust.

Conferințele preoțești să se ocupe și de cestiunea iconografiei, aranjamentului și curățeniei din biserici, și atunci vom prospera spre lauda lui Dumnezeu și a oamenilor.

Atâta sub impresiunea sfințirei catapetezmei celei nouă, pentru care s'a spesat 1020 cor., a unui prapore mare cu 3 rude, dăruit de Gregore Aron, pentru care s'a spesat 320 cor. și a unui iconostas frumos, dăruit de Ioan Florea, pentru care s'a spesat 130 cor. din parohia Galați în protopresbiteratul Făgăraș.

Nicolau Aron
paroh gr. or.

Declarație.

Primim spre publicare următoarea scrisoare:

Stimate domnule Redactor! Ziarele noastre de un timp încoace, din incidentul unei corespondențe particulare între subscrisul și un politician maghiar, se ocupă mult cu chestiunea împăcării naționalităților din patrie, făcându-mi multe obiecțiuni serioase, dar și multe nejustificate, necorăspunzătoare asertiunilor și intențiunilor mele.

Considerând importanța acestor chestiuni, cari contrar intențiunei mele, au devenit înainte de vreme obiect de discuțiune publică, și considerând și mulțimea reflexiunilor la cari trebue să răspund, deoparte pentru lămurirea controverselor și clarificarea situațiunei noastre politice, de altă parte pentru justificarea vederilor mele dificultate din mai multe părți, vă rog a constata, că am aflat de lipsă a mă restrânge deocamdată la declinarea atacurilor de natură personală.

Ce privește fondul chestiunilor sulevate de ziarele respective, cari chestiuni, conform gravității lor, reclamă o tratare intensivă și fundamentală, nu am avut încă timp de ajuns, pentru a-mi expune părerile, nici loc unde să fie acestea comunicate, abuzând și până acuma în măsură prea mare de ospitalitatea ziarului Dvoastră.

M-am decis deci a-mi dezvolta baza și consecințele vederilor mele politice *în o broșură*, care va apărea în cursul săptămânei viitoare, și voiu avea onoarea a vi-o trimite și Dvoastră.

Din acest tratat obiectiv se vor putea convinge toți cei accesibili pentru argumente obiective, că tendințele și enuncierile mele pornesc din interesele reale și esențiale ale poporului nostru și tractându-le în mod serios și obiectiv, ele la tot cazul vor contribui la limpezirea situațiunei critice în care a ajuns poporul nostru.

Budapesta, 23 Noemvrie 1907.

Al Dvoastră devotat:
Dr. E. Babeș.

NOUTĂȚI.

In chestia școalelor. Pe mâne, Marți, sunt chemați la Sibiiu jumătate din protopresbiterii arhidiecezei, iar peste opt zile vor fi chemați ceilalți, la consfătuire, pentru aflarea modalităților executării nouei legi școlare. Obiectul de căpetenie al acestor consfătuiri este, a se stabili, cari școale din ale noastre confesionale din arhidieceză pot fi susținute fără ajutor de stat, și pentru cari va trebui să se ceară ajutor dela stat?

*

Pictorul Smigelski distins. Comisiunea regnicolară a artelor frumoase a hotărât Sâmbătă ca juriu competent, asupra acordării premiilor romane (római mű vészeti dij-prix de Roma) fondate de episcopul *Fraknói Vilmos* pentru promovarea artelor monumentale bisericești în țară — fiind împreunate premiile cu un studiu mai aprofundat *la fața locului*, a monumentelor artistice din Roma — de aici numele: premii romane.

Problema actuală a concursului pentru premiul de pictură a fost pregătirea schițelor pentru frescurile ce se intenționează a se executa — tot din munificența episcopului Fraknói în capela colegiului Rákóczyan din Buda.

După o examinare minuțioasă a operatelor celor unsprezece competenți — expuse în muzeul artelor — membrii comisiunei nu au aflat nici una corăspunzătoare și deamnă de executat. A aflat însă cele mai mari aptitudini artistice în operele dlui *Octavian Șmigelschi*, care deși n'a rezolvat problema pusă la concurs, ci a trimes numai niște reproducții fotografice, după picturile sale dela catedrala din Sibiiu și Blaj, comisiunea, la propunerea referentului Dr. Térey, directorul muzeului artelor, a hotărît ca să-l provoace pe dl *Șmigelschi* la rezolvirea problemei artistice, pentrucă în operele sale vede o garanță că le va putea executa. Pentru premiul de sculptură — fiind concursul de față fără rezultat — se va escrie concurs nou.

*

Conferențe militare. In Viena s'au ținut Luni săptămâna trecută conferențe militare, la cari au participat toți fruntașii armatei comune austro-ungare. Conferențele au fost presidate de Moștenitorul de tron Arhiducele *Francisc Ferdinand.* A fost primul cas, că nu Maiestatea Sa, ci Moștenitorul de tron a condus conferențele militare în cari au fost discutate numai chestii de administrație internă militară.

*

Advocatul băncii „Ardeleana“ din Orăștie. Domnul Dr. *Enea Papiu* a fost ales în ședința plenară dela 20 Novembre a direcțiunii băncii „Ardeleana“ advocatul acestei bănci.

*

Procesul „Tribunei“. Tribunalul din Oradea-mare, în pertractarea din 19 Noemvrie a hotărât sistarea acuzei în contra dnului Ioan. I. Iova pentru un articol publicat în „Tribuna“, în urma splendidei apărări a dlui Dr. Aurel Lazar.

*

Dr. Florian Duma, advocat în Oradea-mare a decedat în 21 Noemvrie 1907 st. n. în al 57-lea an al etății sale și în al 23-lea al fericitei sale căsătorii. Odihnească în pace!

*

Condamnat. Domnul profesor Dr. *Ioan Lupuș* a fost declarat de vinovat Sâmbătă pentru delictul agitației din partea curții cu jurați din Cluj, iar tribunalul regesc l-a judecat la *trei luni* temniță de stat și 200 cor. amendă în bani. S'a dat recurs de nulitate.

*

Baritonistul Corfescu în Viena. „Clubul Român“ din Viena aduce la cunoștință publicului iubitor de artă musicală, că vestitul baritonist Nicu Corfescu după succesele frumoase ce a obținut în Praga va da un concert și în Viena și anume Marți, în 3 Decemvrie st. n. în „Iosefsaal“ Iosefgasse.

*

Al doilea proces al „Luptei“. Vineri s'a pertractat înaintea curții cu jurați din Budapesta al doilea proces de presă intentat ziarului „Lupta“ pentru „agitație“. Redactorul responsabil dnul Vasile Macrea a fost osândit la 6 luni închisoare de stat și 1200 cor. amendă cari se vor detrage din cauția ziarului.

*

Vin acasă. In săptămâna aceasta se vor reîntoarce din America cu vaporul societății Cunard, Pannonia, 2000 de emigranți ungari, din cauză că în America n'au aflat de lucru.

*

Nou cutremur de pământ în Calabria. In Ferruzano, Bruzanno, Bianco s'a simțit în 20 c. un nou cutremur de pământ. Panica între locuitorii era de nedescris, partea cea mai mare a alergat pe câmp pentru a scăpa de pericol.

*

Foaie nouă ungurească în București. In București apare o nouă foaie ungurească sub titlul „România Hirlap“. Noua foaie are conținut științific literar și apare la săptămână. Redactor și proprietar e un anumit Németh Ignác.

*

La „Fondul Victor și Eugenia Tordașianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Ioan Giurca, paroh în Colun pentru sine, soția sa Elena năs. Mosora și copiii lor Cornelia și Octavian 1 cor., oaspeții dela nunta măestrului măcelar Valeriu Chidu, (prin vornicul Ioan Imbăruș) 2 cor. 20 bani, Ioan Giurculeț, măestru pantofar (Rășinari), membru al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ 1 cor. 20 bani și Ioan Mihu nr. 182, econ. în Șura-mare 34 bani.

*

Primarul din Tröstau, Boemia, cu numele Bruckner și-a aprins casa, apoi și-a împușcat muerea și pe sine. Sigur că în un acces de nebunie.

*

Baile dela Mehadia. Zilele trecute a fost o deputațiune condusă de comitele suprem al comitatului Caraș-Severin, la ministrul de agricultură pentru a-l ruga să dee o îngrijire mai mare băilor dela Mehadia, prin acees, că va ridica mai multe edificii foarte necesare, pentruca băile să iee avântul băilor cu adevărat mari europene. Ministrul a promis că va face tot posibilul în direcția aceasta.

*

A înebunit. Despre contele *Pückler*, marele antisemit din Berlin se scrie, că medicii au constatat că e nebun. A fost arestat pentru a putea fi internat în vre-o casă de sănătate.

*

Biblioteca lui Crispi. Astăzi, în 25 Noemvrie nou se vinde la licitație biblioteca lui *Francisc Crispi*, marele bărbat de stat al Italiei. Biblioteca e compusă din 3776 tomuri cele mai multe de puțină valoare și primite în cinste dela adoratorii marelui om de stat. Licitarea deci se va termina cu succes material.

*

Vin muerile la rând. Curtea cu jurați din Pojon a declarat vinovată și tribunalul regesc a condamnat la o lună temniță ordinară pe *Margareta Sipos*, din orașul Rosenberg, pentrucă a preamărit cu cuvântul pe preotul *Hlinca*, condamnat din partea judecătoriei pentru agitație.

*

Achitați. Patru țărani din Micălaca, cari au fost dați în judecată pentrucă au cântat „Hai să dăm mână cu mână“ și „Treicolori“ au fost achitați din partea tribunalului din Oradea-mare. Țăranii s'au apărat singuri.

*

Colonelul Fabritius, care a scos în primăvara anului trecut cu forța armată pe deputații dietei ungare, a fost denumit comandant al divisiunei de honvezime din Pressburg. In urma acestei denumiri Fabritius în curând va fi numit general.

*

Grevă de culegători. In tipografiile Drotleff, Krafft și Meltzer s'a pus de câteva zile culegătorii în grevă, din causă că un mașinist a fost concediat pentru repețite întârzieri. „S. D. Tageblatt“ apare numai pe o pagină cu telegramele și știrile mai însemnate.

*

Student falsificător de monede. La Darmstadt [illegible] student dela școala politechnică de acolo pentru falsificări de monede. Studentul își plătise taxele sale de studii la școala politechnică cu monede de aur, din cari scosese pe cale chemică o mare cătățime de aur. Studentul a mărturisit crima.

*

Foamete în Asia-mică. Se anunță din Constantinopol, că în Asia-mică, cu deosebire în ținuturile turcești, domnește o foamete îngrozitoare. Anul acesta n'a fost aproape de loc seceriș. S'a cercat a aduce din toate părțile ajutor celor nenorociți, trimițându-se vagoane încărcate cu grâu, dar sunt împedecate din causa zăpezii mari. Populațiunea din Aleppo a năvălit asupra grânarilor morilor și ale brutarilor și le-a despoiat asemenea și în Bayrut. In întreagă Siria e mare agitație și poporul se răscoală din causa foametei. Situația în ținuturile statelor europene încă e critică. Banca agricolă din Constantinopol a cumpărat vre-o sută de mii maji metrice de grâu pentru al împărți în preț cât se poate de ieftin între populațiunea lipsită.

Cărți și reviste.

„Deșteptarea“. Ne-a sosit la Redacție Nr 1 al foii *„Deșteptarea“* gazetă pentru popor, apare de două ori pe lună, edată de Societatea academică *„Junimea“* din Cernăuți. Numărul prim ne face să nădăjduim, că bun lucru a inițiat cea mai veche și mai valoroasă societate studențiască din Bucovina, prin edarea acestei foi pentru popor. Desigur că-și va ajunge mai curând scopul ideal pentru care a fost întemeiată această societate și pentru care luptă de aproape 30 ani, decât aruncându-se în valurile politicei nesănătoasă, care ar fi putut-o ușor îneca. Dorim ca acest început bun să-și aducă roadele sale bogate.

Numărul prim al „Deșteptării“ are următorul sumar: Un cuvânt către cetitori. Din istoria Românilor din Bucovina: Binele nostru oștesc, de Constantin Morariu. Capra lui Hadarag de Mihai Teliman. Cântecul despre prea strălucita izbândă a lui Stefan cel Mare asupra păgânilor de St. O. Iosif. Cum se înmormântează țăranii noștri în America? de Artăraș. Intoarce-ți inima spre Dzeu de G. Coșbuc. Despre testament sau diată de Dr. Ennis. Oftica de Dr. P. Sântul Ioan Gură-de-aur de Dr. O. Isopescul. De toate.

Redactor responzabil: Stefan Scalat.
Administrația: Cernăuți, piața principală Nr. 3.

Teatru.

Luni: *Die lustige Witwe*, operetă.
Marți: *Lünslerblutt*, operetă.

Nr. 10695 Plen. 1907. [330] 2—3

CONCURS

In scopul conferirei stipendiilor şi ajutoarelor ce se votează pe anul 1908 din **fundaţiunea „Andronic“**

I. Pentru învăţăcei de orice meserie,

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1907.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre dexteritatea de a puteà deveni măestri, prin aceasta se excrie concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă în general:

1. Carte de botez.

2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinţilor.

3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indicà în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţii pot fi numai Români ortodoxi născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In special au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală ori altă şcoală superioară;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă dela măestru despre sporul, ce-l arată în meserie despre diligință şi purtarea morală.

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învăţăcel în anul 1907, ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale (art. de lege XVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor multămitor, ceeace vor dovedi ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, că sunt membri ai vreunei reuniuni de meseriaşi şi să cunosc mai multe limbi, vor fi preferiţi.

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) să aibă certificatul de măestru:

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se aşeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile să fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate conzistorului arhidiecezan gr. oriental din Sibiiu şi să le înainteze cel mult până la 31 Decemvrie 1907 st. v.

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale, cari se vor aplicà ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zidărit sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi cei din urmă vor să se perfecţioneze în meseria lor, în ateliere mai mari, în cari să poată câştigà praxa recerută vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor luà în considerare.

Sibiiu din şedinţa plenară a Conzistorului arhidiecesan, ţinută la 5 Noemvrie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

888/1907 [331] 2—3

CONCURS

Pe baza Statutului organic §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 şi a Regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul naţional bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania sub Nr. protocolar 136 din 1888 §. 7 prin aceasta să publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Sibiiului.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată şi paroh în locul central al tractului, adecă în parohia din Sibiu-Cetate.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia centrală de cl. I. Sibiiu-Cetate.

2 Dotaţiunea protopresbiterală statorită în punctul I. din concluzul sinodal Nr. 116 din 1900.

Concurenţii au să documenteze cualificaţiunea prescrisă în concluzul congresual Nr. 111 din 1888.

Concursele instruite cu toate documentele necesare să se substearnă la Preaveneratul Conzistor arhidiecezan în Sibiiu în termin de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în ziarul „Telegr. Român“.

Deodată cu concursele, concurenţii au să aştearnă şi o tabelă de cvalificaţiune după rubricele indicate în Regulamentul congresual din 1888 pentru procedura la alegerea de protopresbiter §. 12.

Concursele întrate după espirarea terminului, nu să vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Sibiiu, ţinută la 12/25 Octomvrie 1908.

Mateiu Voileanu
administr. protopresb.

Candid Popa
notar.

Szám: 3910/1907 [329] 3—3

Pályázati hirdetmény.

A lománi községi jegyzői álláson pályázatot nyitok és felhivom a pályázni ohajtókat, hogy a minősitvényt, erkölcsi magaviseletet, eddigi szolgálat, életkort és nyelvismereteket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat nálam f. hó 30-áig nyujtsák be.

A román nyelvnek szoval és irásban való birása feltétlenül szükséges.

Szászsebes 1907 évi november hó 13.

A járási főszolgabiró.

Nr. 701/1907 prot. [321] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala din Feleag, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual 600 cor. şi anume: 200 cor. dela popor prin repartiţie şi 400 cor. întregire dela stat, cuartir în edificiul şcoalei, doi stângini de lemne şi folosinţa unei grădini.

Reflectanţii vor avea a se presenta înainte de alegere în biserică spre a fi cunoscuţi poporului. Cel ales va avea să ţină şcoală de repetiţie a conduce elevii în fiecare Duminecă şi sărbătoare la sf. biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Petenţii au să aştearnă în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral.

Sighişoara, 30 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 434/1907 ppresb. [326] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postolui învăţătoresc dela şcoala poporală confesională gr. or. română din parohia **Gârbou** prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima lui apariţiune în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 600 cor., din cari 200 cor. din repartiţie de pe popor şi 400 cor. din ajutor de stat, acordat deja, — cuartir în edificiul şcoalei şi lemne pentru foc.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile concursuali, instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, indicat mai sus, şi a se prezenta într'o Duminecă ori sărbătoare în aceea parohie la biserică spre aşi arăta dexteritatea în cătările bisericeşti.

Alesul este îndatorat a instrua elevii şi în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Deş, 31 Octomvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or Deş, în conţelegere cu comitetul parohial competent.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 632/1907. [325] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de al treilea paroh, în parohia de clasa primă din Avrig protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului pe basa resoluţiunei Preavenerabilului Consistor arhidiecesan ddto 14 August a. c. Nr. 7517 B. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumnntele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasonate în coala D. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi substearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare (§ 17 din regulamentul pentru parohii din 1906) la oficiul protopresbiteral gr.-or al Avrigului (poşta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă s'au sărbătoare la sfânta biserică spre a cânta eventual a celebra şi cuvânta.

Avrig. 10 Octomvrie, 1907.

Pentru comitetul parohial gr. or.

Ioan Răduţiu
prezident.

Ioan Nicolae
notar.

La ordinul consistorial Nr. 7517 B.

Ioan Cândea
protopop.

Viţă nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma
Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă
Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).
Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!
Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 13—40

De vânzare
se află în comuna **Hondol,** comitatul Hunedoarei
o Livadă
de 12 jugăre de mare, pământ prima clasă.
A se adresa la dşoara
(315) 1—1 **I. Pipoş,**
Sibiiu, str. Honterus 15.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 45— Sibiiu — Nagyszeben.

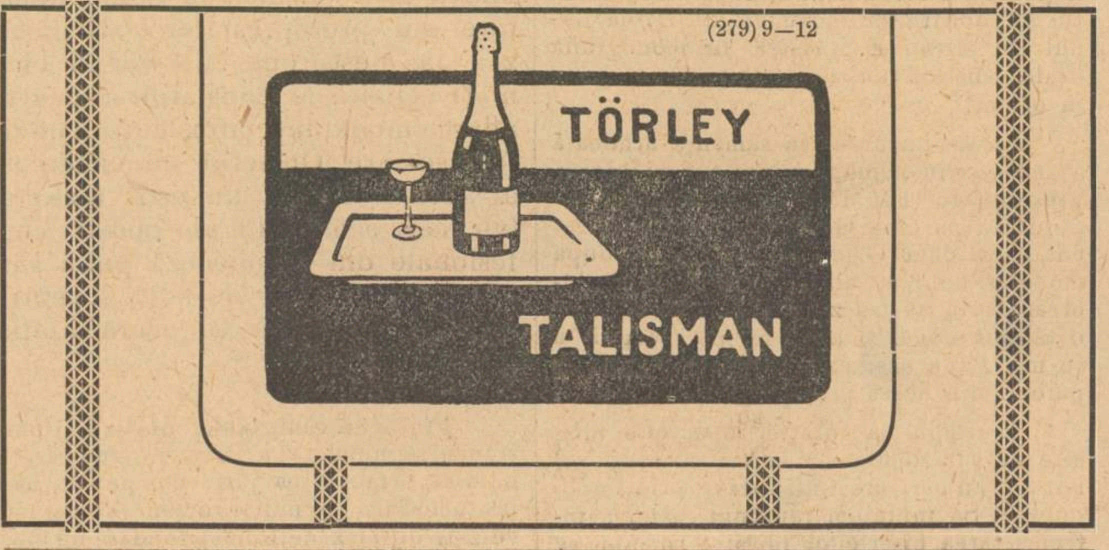

(279) 9—12

Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás
☞ staţiune balneară aranjată de nou ☜
expediază şi afară de cartel imediat cantitate cât de mare
ACID-CARBONIC-LICHID
chemiceşte curat şi natural, în lichid din izvoarele de acid carbonic din baia celebră Buziaş, pentru prepararea apei gazoase, pentru restauratori şi alte scopuri industr.
!! Cel mai spornic acid carbonic !!
Estrasul certificatului analizei chemice al **institutului de a examina pe cale chemica mâncările şi beuturile** a. 1907 Nr. 4615. „Mirosul şi gustul“ e normal. **Conţinutul de acid carbonic: 99·57%.** In urma esaminării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerinţelor higienii publice şi pe baza conţinutului carbonic bogat se cvalifica de cel mai bun. Cu informaţii serveşte prompt
Biuroul de expedare de producte acid-carbonice şi ape minerale al staţiunei balneare Muschong-Buziaş în Buziás-Fürdő. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ SZÉNSAV MÜVEK ÉS ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDÖN).
[323] 4—
Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 125 Sibiiu, Joi 15/28 Noemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Prietinii noştri slavi.

II.

(*Dr. E. B.*) Alungaţi de turci, Sârbii s'au străcurat în ţeara noastră sub conducerea patriarhului dela Ipek şi s'au aşezat în Banat la finea secolului al 17-lea. Atunci se întâmplă, că împăratul Leopold prin diplomele cunoscute a pus întreaga populaţiune şi preoţime ortodoxă cu bisericile şi mănăstirile sub jurisdicţiunea patriarhului *Arsenie Cernovici.* Astfel ajunse românimea ortodoxă, discompusă prin unire, sub conducerea ierarhiei sârbeşti. In urma acestei jurisdicţiuni generale, Cernovici, precum şi succesorii lui purtau titlul de „patriarhi ai naţiunilor sârbe, române şi rutene“.

Nisuinţa bisericei surori fu să-şi întărească puterea cu ajutorul poporului nostru, slavisând preoţimea română şi toate instituţiunile bisericei noastre. Sârbimea puţină ajunse puternică şi bogată cu ajutorul poporului nostru mare la număr.

Starea aceasta de lucruri ţinu până la anul 1864. Atunci domnitorul la stăruinţele căpeteniilor Românilor deşteptaţi la conştiinţa naţională, *Şaguna*, Andreiu *Mocsonyi* şi Vincenţiu *Babeş* — folosindu-se de dreptul său de maiestate se decise a reconstrui ierarhia cea veche a Românilor ortodoxi şi prin rescriptul său preaînalt emancipă Metropolia noastră de către Sârbi.

După restabilirea constituţiei, legislaţiunea inarticulă acest act preaînalt în art. de lege IX. din 1868. Se constituiră şi se arondară eparhiile Aradului şi a Caransebeşului.

Biserica noastră naţională îşi redobândi atunci cea mai mare parte a poporului, *averea însă rămase în cea mai mare parte la Sârbi.*

Din fundaţiunile comune şcolare şi bisericeşti de multe-multe milioane abia ne-a succes să căpătăm câteva sute de mii şi acestea cu mare greutate. Dar ne-am îndestulit şi cu acestea, căci am fost bucuroşi, că ne-a succes în fine a ne scăpa de tutela unei biserici străine.

Fondurile mari comune şi toate mănăstirile — cu excepţiunea celei dela Bodrog, afară de aceea încă multe comune aşa numite „mixte“ au fost lăsate ierarhiei sârbeşti, lipsite de popor, reservându-ni-se dreptul de învoială reciprocă şi în urmă calea procesuală.

La anul 1871 le-a succes căpeteniilor noastre, în urma îndrumării preaînalte să câştige congresul sârbesc de a lega cu noi împăcăciunea în principiu, alcătuind aşa numita „învoială“, care sancţionată prin Maiestatea Sa — cuprindea pe hârtie — principiile despărţirei şi a împărţirei averilor comune; chestia fondurilor şi a mănăstirilor însă (despre care Sârbii nu voiau nici să audă) a lăsat-o şi mai departe deschisă şi neregulată.

Dar — lucru curios! — n'am putut câştiga pe calea împăcăciunei dela „fraţii“ (?) nostri măcar o singură comună sau măcar un biet crucer, ci fiecare comună am fost constrânşi a o elupta prin procese lungi, grele şi scumpe!

Astfel cu ajutorul judecătoriilor delegate de Maj. Sa am smuls din ghiarăle Sârbilor comunele: Sat-Chinezul, Mehala, Ciacova, Sarafola, Sân-Miclăuşul, Fenlacul, Marghita, Becicherecul-mic, Parţa, Pojejena, Dobriţa şi Şuşca, cu averea bisericească corăspunzătoare. Fabricul-Timişoarei a fost singura comună pe care am perdut-o de tot, iar comuna Homoliţa în parte. Pentru comuna Herniacova purtăm şi acum proces şi în scurt timp această comună curat românească se va putea întoarce la sinul mamei sale. Acum mai pregătesc paşi pe calea procesului Românii din Panciova şi din comuna Oreşăţ.

Să nu crează însă cineva, că noi dispunem deja de întreg poporul nostru. Mai există încă multe comune, îndeosebi în jurul Panciovei şi Bisericei-albe, unde Românimea geme încă sub jugul Slavilor, neputându-se desbăiera din ghiarăle lor!

Starea acestor comune ne dă tabloul unui paradox adevărat. In Ungaria, în mijlocul nisuinţelor de maghiarisare, sârbimea decadentă apasă poporul nostru şi spre ruşinea libertăţii culturale asigurată în legea de naţionalităţi, lipseşte poporul român de liturgia şi instrucţiunea în limba proprie, sârbizându-l atât în biserică, cât şi în şcoală, sugrumându-i conştiinţa de rasă cu toate mijloacele iertate şi neiertate.

Amărâte scrisori de jalbă îmi sosesc zilnic despre aceste anomalii ce domnesc în comunele lăsate sub ierarhia fraţilor nostri Sârbi.

Aşa d. e. în şcoala confesională din Herniacova copiii nostri sunt instruaţi (nu doară în limba maghiară), ci exclusive în limba sârbească, iar sf. liturgie o săvârşeşte un paroh, care nu ştie nici o boabă româneşte. Tot aşa fac în celelalte comune rămase sub jurisdicţiunea lor.

Bieţii nostri oameni se plâng în toate părţile la frunză şi la iarbă, dar nime nu le ajută!

Am fost scris forurilor noastre bisericeşti, atrăgându-le atenţiunea la aceste anomalii nesuportabile, cum se vede însă aceste sau nu apreciază îndestul importanţa acestei cause, sau sunt ocupate cu lucruri mai importante.

Multe comune de pe teritorul diecesei Vârşeţului, văzând nepăsarea noastră şi în lipsa oricărui ajutor s'au şi lăpădat de noi, la ceeace la locurile competente s'ar fi zis „dacă nu vreau să treacă la noi — ducă-se . . . !“

Astfel stau lucrurile în ţinuturile unde soartea ne-a adus împreună cu Sârbii, unde cam 100.000 de suflete române stau să-şi piardă limba şi naţionalitatea!

Vedem însă şi alte anomalii.

In decursul veacului al 17-lea şi al 18-lea îndeosebi în urma persecuţiunilor turceşti şi a crudelităţilor Arnăuţilor, număroase familii greceşti şi macedo-române au imigrat aici, ocupându-se cu comerciul în toate părţile ţării noastre. Oameni foarte religioşi, ori unde se aşezau înălţau biserici şi le înzestrau cu bogăţie

Incepând din Pesta aproape în toate oraşele mai mari ale ţării, existau şi în parte mai există încă şi astăzi astfel de biserici de legea răsăriteană, aşa zise „*greceşti*“, ajunse — ca şi ale noastre — sub cârma patriarhului de la Carloveţ, cari biserici şi după anul 1868 şi până în ziua de astăzi au rămas sub stăpânirea acestuia.

De atunci în multe locuri viţa multor credincioşi avuţi — în cea mai mare parte de orgine macedoniană, — s'a stâns cu totul, sau s'a sârbizat (d. e. în Semlin, Panciova, Neoplanta, Ciacova) ori s'a maghiarizat (ca d. e. în Eger, Mişcolţ, Oradea-mare, H.-M.-Vásárhely, Szentes, etc.) In multe locuri, de. ex. în jurul capitalei, apoi dincolo de Dunăre (Győr, Strigoniu, Kecskemét, etc.) episcopul sârbesc, după închiderea bisericilor lipsite de credincioşi, respective ierarhia sârbească

FOIŞOARĂ.

Nepotul răsfăţat.

Farsă, în 5 acte, de A. Kotzebue.

După o traducere a lui Ioan Şt. Şuluţu, prelucrată de T. V. Păcăţian.

(Fine.)

SCENA 6.

(Cei de sus, şi un servitor comunal.)

Servitorul: (Salutând.) Am ordin să vă comunic, că astă noapte la oarele 12 s'a întâmplat un mare scandal la casa d-voastră.

Doamna Anica: (Aparte.) Ce? Şi la primărie să ştie?

Servitorul: La uşa grădinei d-voastre erà o trăsură, şi la o mică depărtare un călăreţ. Cineva a adus prin grădină o femee şi a aşezat-o în trăsură, iar călăreţul a fluerat, a luat-o la fugă, şi trăsura în goană mare după el. Femeia strigà în gură mare.

Doamna Anica: Va să zică o răpire de femee!

Maiorul: Oare cine să fi fost?

Servitorul: Din cei de faţă nime. Va fi fost una care nu e aici.

Maiorul: Doară nu Mărioara mea?

Iancu: Linişteşte-te unchiule! Ea n'a fost.

Servitorul: Dela primărie s'a trimis o patrolă de patru oameni în urma fugarilor, toţi călare. I-au ajuns şi i-au adus îndărăt. Se află acum în curtea d-voastră.

Doamna Anica, Dora, Maiorul: (De odată.) Oare cine să fie?

Servitorul: Călăreţul e domnişorul care erà în casă la d-voastră.

Doamna Anica: Domnul Costică?

Dora: Ticălosul de el!

Maiorul: Dar femeea? Cine e femeea?

Servitorul: Oamenii spun că doarme dusă în trăsură.

Doamna Anica: Nu poate fi decât Mărioara.

Dora: Dar eu am auzit pe Mărioara cântând des de dimineaţă prin casă!

Iancu: Nu, nu e Mărioara!

Doamna Anica: Atunci e madam Sofia!

Servitorul: Iată domnişorul! Poate vă va spune el. (Iese.)

SCENA 7.

(*Costică* intră, încunjurat de ţărani înarmaţi cu furci de fer.)

Dora: Bine ai venit domnule Costică!

Doamna Anica: Mai ai obrazul să te arăţi în faţa noastră?

Costică: Ce să fac, dacă mă aduce stăpânirea cu puterea?

Iancu: Nu ţi ruşine? Să te prindă sătenii!

Costică: Erau prea slabi caii!

Doamna Anica: Spune-ne barem pe cine ai voit să răpeşti din casa noastră?

Costică: Pe d-şoara Mărioara!

Toţi (afară de Iancu, miraţi): Pe Mărioara!

Maiorul: Domnule! Bagă seamă ce vorbeşti, căţi sucesc grumazul la moment!

Costică: Mai încet domnule! Răpirea s'a întâmplat cu învoirea fetei.

Doamna Anica: Se poate?

Dora: Uite, uite! Copila cea onestă şi modestă!

Maiorul: Nu cred! Nu-i adevărat!

Iancu: Zic şi eu, nu-i adevărat.

Costică: Cum? Te îndoieşti şi d-ta? Dar nu tocmai d-ta mi-ai dat o scrisoare dela Mărioara?

Maiorul: Unde e?

Costică: (O scoate.) Iată-o!

Maiorul: (O priveşte.) Asta nu-i scrisoarea ei!

Doamna Anica: Ba-i scrisoarea ei!

Dora: Mărioara a scris-o. Ii cunosc eu scrisoarea!

Iancu: Să ne înţelegem. Scrisoarea cu adevărat e a Mărioarei.

Maiorul: Nu să poate. Eu am o mulţime de scrisori dela Mărioara (le scoate din buzunar) şi vă pot convinge că nu e scrisoarea ei.

Doamna Anica: Scrisorile d-tale sunt scrise de nepotul Iancu. E scrisoarea lui.

Maiorul: (Către Iancu.) E adevărat?

Iancu: Da, iubite unchiule, e adevărat.

Maiorul: Nu înţeleg nimica din ce-mi spuneţi!

Iancu: Să te lămuresc unchiule. Mărioara îmi dădea totdeauna scrisorile ca să ţi-le espedez. Eu, ştiind că unchiul duce lipsă mare de bani, le copiam, mai adaugam câte ceva, şi puneam bani în ele, apoi le espedam. Aşa s'au întâmplat lucrurile.

Maiorul: Stau ca încremenit.

Costică: Prin urmare, scrisoarea mea e dela d-şoara Mărioara.

Iancu: Da, însă şi aceasta a fost să fie trimisă tatălui ei. Am folosit-o însă, pentru ami ajunge scopul.

Costică: Pentru a face o glumă proastă cu mine.

Iancu: Dacă nu te superi -- da!

Costică: Minciună! Pe mine nu mă mai amăgeşti. Domnişoara Mărioara se află şi acuma în trăsură. Şi ca dovadă, că cu învoirea ei a fost răpită, vă comunic faptul, a pus totodată mâna pe averea acestor biserici greco-române.

Tot astfel a purces cu multele fundațiuni bogate, întemeiate în mare parte de macedo-români spre scopuri bisericești și filantropice.

Astfel era și fundațiunea *Trandafil* dela Neoplanta, care ne-a succes după o luptă de mulți ani a o smulge din ghiarele sârbimei fără de saț.

Astfel este și fundațiunea lui *Naum Bozda*, macedoromân de origine, fundațiune ce constă dintr-o casă de închiriat din Budapesta în preț de jumătate milion, manipulată cu excluderea noastră — numai de Sârbi, tot astfel sunt trei fundațiuni la *Timișoara*, după cari oftăm de zeci de ani, dar nu ne mișcăm nici degetul spre a le recâștiga. Am urgentat pe Timișoreni, ba și pe Consistoriul diecezan din Arad, chiar și pe cel metropolitan, dar cauza e pusă „ad calendas graecas“ prin unele hotărîri dilatorii, deși n'am întârziat a atrage atențiunea factorilor competenți asupra *prescripțiunei* ce intră în anul viitor și amenință validitarea drepturilor noastre confișcate.

Dacă am fi reclamat la timpul său aceste fonduri de milioane, n'ar trebui să se lupte biserica noastră cu sărăcia și n'ar trebui să ne spargem acum capul și *să ne treacă crunte sudori, că de unde să luăm banii de lipsă pentru întregirea salarelor preoțești și ale învățătorilor nostri,* căci din averea, parte adunată de înaintași de un sânge cu noi, parte dăruită de coreligionarii nostri spre ajutorarea celor de o credință cu dânșii — fără deosebire de naționalitate — milioane ne-ar sta la dispoziție! Și de sigur, precum am câștigat jumătate din fundațiunea macedoneanului Ioan *Trandafil*, — pe lângă împrejurări cu totul analoge — le-am câștiga și pe celelalte.

In ochii marei politici naționale însă — aceste chestii sunt „lapalii“ — bune numai să turbure prietenia cu frații nostri Sârbi, parcă n'am mai avea alte năcazuri. Continuăm deci prietinia de valoare problematică și ne înhămăm la carul exploatatorilor nostri seculari! Nu considerăm faptul, că singur guvernul ungar și judecătoriile ungare sunt forurile de unde putem aștepta sanarea relelor și prin ajutorul cărora putem smulge averile noastre confișcate din mânile lacome ale pretinilor nostri slavi, cari ne amenință mult mai mult interesele, ba chiar naționalitatea neamului nostru, decât acele legi de pe hârtie, prin cari se decretează învățarea limbei maghiare.

Programul social-creștinilor.

S'a făcut pomenire în ziarul nostru despre formarea unui nou partid politic maghiar, partidul social-creștin. Estragem, spre orientarea cetitorilor, din programul acestui partid părțile cari ne interesează. Punctul doi din program e de următoriul cuprins:

„Fiindcă popoarele consolidate în națiuni iau parte la viața omenimei, ne alipim cu toată căldura inimei noastre de patria maghiară și cu superbă conștiință ne recunoaștem de fii ai patriei maghiare, nizuindu-ne din toate puterile, ca pacinica bunaînțelegere, iubirea creștinească, tratarea justă și sentimentul patriotic să lege împreună pe cetățenii de orice limbă ai patriei acesteia, ca astfel umăr la umăr, împreună să muncim pentru bunăstarea poporului nostru și pentru fericirea patriei noastre.

Muncind astfel cu credință, amăsurat tradițiilor naționale milenare, la ridicarea statului național, ne vom nizui de altă parte, ca să fie satisfăcute justele pretenziuni ale naționalităților din Ungaria, izvorîte din particularitățile lor de rasse, până la punctul unde pot ajunge în colisiune cu caracterul național al statului ungar. Mai ales ținem că e justă dorința, ca în ținuturile naționaliste, afară de limba maghiară, să se învețe și limba respectivei naționalități, ca astfel cei de limbă nemaghiară să-și câștige cunoștințele elementare în limba lor proprie, dar totodată să-și poată însuși, în interesul lor propriu, și limba oficioasă maghiară.

Dorim mai departe, ca în ținuturile naționaliste, să se învețe în școalele medii limbile respectivelor naționalități în mod facultativ, și ca la universitate încă să se înființeze catedre pe seama lor.

Aflăm de necesar, ca autoritățile publice și judecătoriile să comunice cu fiecare cetățean care nu știe ungurește în limba sa proprie maternă, și în scopul acesta, în ținuturile locuite de naționalități, să fie aplicați astfel de funcționari, cari cunosc limba poporului, pentru ca să nu fie exploatată necunoașterea limbei maghiare din partea poporului de către organe lipsite de conștiență de ale autorităților, spre nemărginita perdere a poporului“.

Notăm, că la constituire și alte partide au trecut în programul lor puncte frumoase cu privire la naționalități, iar după ce s'au întărit, le-au dat uitării. Intr-o vreme partidul kossuthist de astăzi de ex. reclama mai cu mare energie decât deputații naționaliști executarea legii de naționalități, — iar acum partidului acestuia îi pare mai rău, că legea aceea mai există pe — hârtie!

Adevărul și lumina sunt viața și puterea.

— Vorbire rostită în biserica din Criscior la 16 Sept. v. 1907 de Dr. P. Oprișa, director gimnazial în Brad. —

Adeseori ne-a Ți chiemat, Fraților, la sfințire de școală, concerte, teatre și întruniri sociale-culturale de ale dv., dar rare-ori ne-am înfățișat. Cu duhul totdeauna am fost între dv., căci duhul, — scânteia dumnezeească, sboară peste văi și munți, codrii și câmpii; nu-l împedecă nimic. Puține ori însă cu trupul, cel din lut făcut; căci acesta e legat de glie.

Azi am venit la Dv., Fraților, fără învitare. Nici n'am destăinuit-o nimărui, decât tovarășului meu de cale, preotului-învățător M. Stoica, ieri; iar soției mele azi, la plecare. Am dat peste învățătorul Dv., în școală; tocmai așeza în rând pe fiitorii săi învățăcei, pentru a-i îndrepta la 9 oare la biserică. Pe Părintele îl aflaiu în altarul Domnului. Pregătia cele sfinte. L'am rugat, pe Părintele să mă privească ca pe un fiu sufletesc al său și să-mi dee voie să Vă descoper la sfârșitul liturghiei datorința, a cărei conștiință m'a condus în mijlocul dv. Și mi-a dat o.

*

Am început să grăiesc cu vorbe scoase din învățătura-poruncă: „*Mergeți, Fiilor, la frații din jurul vostru și propoveduiți adevărul și lățiți lumina, căci adevărul și lumina sunt viața și puterea*“, — pe care ni-a lăsat-o noauă, profesorilor din Brad, Marele Andreiu Baron de Șaguna. Intălegând fericitul înainte cu 36 ani, când gimnaziul din Brad, lumina Zarandului, apucat pe calea, ce singură duce la mântuire, că nu-l poate întregi la 8 clase, amăsurat legii fundamentale ce i-o asigurase la 1869; ținând samă de multe alte lipse culturale, obștești, mai arzătoare, când simțind, că acuși se va muta dintre cei muritori și astfel, va părăsi pe fiii săi, pe cari i-a iubit mai mult decât pe sine însuși, scrisuni-a: „*Mergeți Fiilor la frații din jurul vostru*“! ... și altele.

Veacuri întregi, mii de ani, totdeauna până când va vecui gimnaziul român din Brad, cei din fruntea lui vor avea datorința sfântă să propoveduiască adevărul și să lățească lumina, — căci aceste sunt temelia ori cărei înaintări.

O familie întocmai ca și o împărăție și ori-ce societate poate deveni mare și tare, numai câtă vreme are drept temeliă *adevărul* și *lumina*. Indată ce lipsesc aceste, ori se clatină și întunecă, — întreagă societatea se destramă, se surpă, se cutropește...

Martor e istoria, învățătoarea vieții, lumina adevarului!

Eată dar, Fraților, porunca sfântă, comoara prețioasă, ce ni-e lăsat moștenire nouă, profesorilor din Brad, înțeleptul mitropolit, nainte de a se muta la viața cea neperitoare. Drept aceea suntem datori să propoveduim și lățim învățătura fraților din jurul nostru și întreg neamului românesc, mai vârtos când biserica drept măritoare se află tocmai în ajunul serbării de 100 ani de când provedința pusă să se nască acel Apostol mare în orașul Mișcolț, din inima scumpei, iubitei noastre țări. Datori suntem să răspândim învățăturile Marelui Andrei și de azi încolo, după-ce în șirul de acuși 60 ani, decând și pentru noi s'au deschis școalele să ne putem lumina, trebue să se fi întărit și în noi convingerea, că fără învățătură fără lumină, nu este mântuire. *Românul, de nu învață, din lume e perdut!*

Lumina, învățătura, fraților, e viața. Intunerecul neștiința e moartea. Nici firicelul de iarbă nu crește în întunerec. In întunerec, în beznă, stăpânește moartea. Unde nu-i viață, nu-i lumină, nu-i adevăr: nu-i nimica, e moarte! Tot ce are viață, are putere; drept aceea fiecare vietate trebue să se razime pe lumină și adevăr. Aceste sunt temelia iubirei creștinești și a tuturor domniilor. Ele întrupează singuraticii în însoțiri, tovărășii și face din ei ziduri nebiruite, stânci neclintite, cari fire-ar aruncate chiar și în adâncul mărilor fără fund, ori în vârtejul valurilor cutropitoare, pretutindenea dovedesc putere.

Deci: să ne luminăm și vom fi!

*

Glasul sfânt al fericitului nostru Părinte m'a îndreptat la dvoastră, fraților, ca dimpreună, toți fiii cei credincioși adunați în fața altarului să reprivim asupra celor petrecute în sinul nostru, în parohia Criscior, în decursul unei vieți de om, de 30 ani și din faptele trecutului să scoatem învățături, cari să ne îndrepte cărările în viitor.

*

Sărbătorit-am fraților, împreună, înainte cu 9 ani sfințirea școalei dvoastre. Ați spesat pentru zidire 4800 cor. și alte sute pentru întocmirea și împodobirea ei. Dar nu v'ați căit, căci ea servește model, ca zidire. După ea și-au îndreptat planul și alte comune din frumosul Zarand. Model e însă și în ce privește sporiul întru învățătură, care treptat a deșteptat și întărit în dvoastră iubirea de cultură, biserică și neam.

Numărul dvoastre crește treptat. Acum sunteți 1076 suflete, cel puțin cu 35% mai mulți ca nainte cu 30 ani. Aveți 124 băeți obligați la școală pe a. 1907/8. Din acestia iată 66 (32 băeți și 34 băete) stau înaintea noastră, dupăce chemarăm asupra-le prin gura vrednicului dvoastre preot, duhul înțelepciunei, să le lumineze mințile și să zidească în ei inimă curată. Vre-o 20 cercetează — cum am înțeles — școala germană-maghiară a „Societății 12 apostoli din Ruda“ dela Gura-Barzii, 8 inși s'au înscris în clasa I. gimn. în Brad, câțiva au intrat ca învățăcei pe la prăvălii și măestrii în Criscior și Brad. Astfel din Criscior aproape toți băeții au plecat pe calea învățăturii, care conduce la bunăstare și ferice. Numai puțini sunt, dacă sunt, cari cu văeratul, că-s săraci, în-

---

că s'a purtat foarte liniștită în trăsură. A dormit într'una și doarme și acuma.

Iancu: Ei, adu-o încoace din trăsură, ca să o vedem!

Doamna Anica: Da, să vină, s'o vedem. Mergeți oameni buni și o aduceți. (Țăranii ies.)

Costică: Vă spun pe onoarea mea, că e domnișoara Mărioara.

Doamna Anica: Sigur că d-l Costică are dreptate.

Dora: Dar cine și poate să fie alta?

Maiorul: Nu înțeleg nimica din caosul acesta.

Iancu: Puțină răbdare unchiule, că acum să descurcă lucrurile.

SCENA 8.

Mărioara: (iese din odaea ei.) Ce se întâmplă aici? Atâta zgomot, și nu știam să-mi dau seamă că pentruce...

Toți: (Mirați.) Mărioara?!

Iancu: Da, Mărioara. Nu vă spuneam?

Mărioara: De ce vă mirați văzându-mă?

Doamna Anica: Nu tu ai fost în trăsură?

Dora: Nu pe tine te-au furat astă noapte?

Costică: Nu d-ta ai adormit în trăsură?

Maiorul: Nu tu ai scris scrisorile acestea?

Iancu: Liniște! Incetați cu întrebările, că tocmai acum urcă treptele gentila necunoscută. O să vedem cine e dumneaei.

SCENA 9.

Somnulescu (în mantaua neagră a muerii, cu căiță și cu văl. Țăranii îl bagă în sală, apoi să retrag).

Iancu: Eată Elena, pe care a răpit-o Paris.

Doamna Anica: Asta e?

Dora: Sigur vre-o servitoare din casă!

Costică: (Năcăjit.) Fost-am eu orb, ori ce dracu s'a putut întâmpla cu mine?

Doamna Anica: Uite, uite! D'apoi că asta e căița mea!

Maiorul: (Cu gentileță). Frumoasă necunoscută, permite-mi să-ți ridic nițel vălul...

Dora: Care ți acopere grațiile!

Costică: Cine sunteți, doamnă?

Iancu: Ori domnișoară!

Maiorul: Nu poate vorbi biata femee de frică. (Somnulescu se apropie încet, până ajunge la mijlocul scenei.)

Dora: Poatecă i-au astupat gura și de aceea nu poate vorbi. Să vedem! (Ridică vălul și speriată.) Vai de mine, e tata!

Doamna Anica: Bărbatul meu?
Maiorul: Fratele meu?
Mărioara: Unchiul meu?
Costică: D-l Somnulescu?
} Toți deodată.

Iancu: (Incet către Mărioara.) Iți place? E opera mea!

Mărioara: Ștrengariule!

Doamna Anica: Pentru numele lui Dumnezeu, domnule Timotei Sebastian Somnulescu. Dar asta ce înseamnă?

Somnulescu: Ce dracu se însemne decât o ștrengărie.

Doamna Anica: Și de ce-ai făcut-o?

Somnulescu: Din dragoste către tine. Ca să împedec să fi tu răpită.

Doamna Anica: Eu?

Somnulescu: Da, tu. Pentrucă așa era croit planul. Intreabă numai pe Iancu!

Doamna Anica: Iar mișelul ăsta mi-a făcut-o!

Somnulescu: Dar de astădată crede-mă că e nevinovat. Nu te-am auzit eu strigând, când era să te răpească?

Doamna Anica: N'am strigat eu. Dora a strigat.

Dora: Mă rog de iertare. Și mama a strigat. Ea a strigat mai tare!

Maiorul: Și de ce ați strigat?

Doamna Anica: Intrebați pe ștrengariul acesta de Iancu, pe care nu-l mai țin nici un minut în casa mea. Auzi nepoate! Insoară-te, ia pe Mărioara și pleacă din casa mea. Aici să nu te mai văd. (Iese.)

Iancu: Bine, iau pe Mărioara și plec! (O trage de mână.)

Mărioara: Ai nebunit?

Iancu: Te mai împotrivești? Drag mă ai, asta o știu. Mireasa mea ești, tată-l tău și-a dat învoirea. Pe sară deci vom sărba logodna și mâne cununia. Și acum adio unchiule! Iartă-mi glumele și ștrengăriile. Adio mătușă, și adio verișoară Dora. Mi-am ajuns scopul și nu vă voi mai incomodà în viitor. Iubito! (către Mărioara) să mergem, să mergem, dar unde? In grajdul vacilor, ba nu... în foișorul din grădină, căci e aerul mai curat! (Ies ambii.)

Maiorul: Mă duc după ei, că ștrengariul e în stare să fugă cu fata ziua la amiaz! (Iese.)

Dora: Domnule Costică! După cele întâmplate vei înțelege că loc pentru d-ta numai este în casa aceasta! (Pleacă.)

Costică: Păcat! Și-mi surîdea atât de frumos viitorul. Dar mai am și eu un cuvânt, d-le Somnulescu! Pentru insulta ce mi s'a făcut în casa d-tale cer satisfacție. Trebue să te bați cu mine în duel.

Somnulescu: Eu nu mă știu bate în duel, dar îți recomand pe fratele meu, care-ți stă sigur la dispoziție.

Costică: Deocamdată plec la oraș, unde am afaceri urgente. Isprăvindu-le voi venì iarăși, și atunci vai de cei ce-mi vor cădeà în mână. Să tremurați toți de răzbunarea mea! (Pleacă grăbit.)

Somnulescu: Poftim. Intâi mă răpește și fuge cu mine, iar acum ar vrea să se dueleze cu mine, ca să mă omoară! Dar bine c'a plecat. S'au dus și ceilalți. Furtuna s'a așezat, atmosfera e curată, sunt singur, acum pot să mă odihnesc în pace... Nu mă conturbă nime. (Trage două scaune în mijlocul scenei și să culcă, strigând publicului.) Noapte bună! Mergeți și faceți ca și mine! (Cortina cade.)

cearcă să scape de şcoală ca şi când nu şcoala, tocmai prin învăţătură — cea mai preţioasă avuţie — vrea să ne scape de sărăcie, de sclavie.

Iubiţi, dar fraţilor, şcoala şi veţi avea viaţa şi putere.

*

In anul următor după sfinţirea şcoalei (la 1899) aţi pus început unui fond pentru zidirea unei biserici. V'aţi apucat de un lucru mare şi sfânt, a cărui lipsă tot mai mult o simţiţi.

Biserica dvoastră de acum zidită nainte cu vre-o 500 ani, când domnia craiul Sigismund, de bună seamă a fost o bisericuţă familiară a cnezului Boalia, fiiul lui Boariu, care stăpânia aceste plaiuri şi adăpostea în sine o familie nu peste o miie suflete. Bisericuţa aceasta e un martor despre tăria în credinţă, despre alipirea către legea părinţilor; de oarece cnezul Boalia, fiiul lui Boariu, deşi ajunsese la neînţelegere cu craiul său, tocmai fiindcă ţinea la biserica sa, mai bine suferi să fie despoiat de toate avuţiile sale, chiar şi de viaţă decât să-şi lapede legea. A murit ca bun creştin, ştiind bine că averea de şi-o va perde, iarăşi şi-o va recăştiga; nu însă legea părintească, dacă se lapădă de ea. Lăpădându-ţi legea, limba, ţi-ai lăpădat viaţa. In veci eşti mort. Aşa s'a întâmplat şi în casul de faţă. Boalia, fiiul lui Boariu şi-a perdut averea şi viaţa, dar şi-a păstrat credinţa, legea; pe când Vlad, fiiul lui Boalia, a redobândit tot dela craiul Sigismund, în urma vitejiei sale din Bosnia, toate avuţiile pământeşti ale tatălui său şi şi-a asigurat pentru osemintele sale odihnă sub turnuleţul bisericii, dar din coborâtorii săi, dintre cari trăesc unii până azi între dvoastră sub numele de „Kristyori", sunt începutul nemeşilor, cari au sporit clasa feudalior privilegiaţi, iar azi se ruşinează şi numai rare-ori se bucură, ca şi în părinţii lor au curs sânge de român. — Inţelepţeşte lucraţi dar, când zi de zi jertfiţi filerul vostru pentru înălţarea unui nou altar pe urmele celui vechiu, căci altarul sfânt e mântuirea neamului român.

Cele 6000 cor. adunate în răstimp de abia 7 ani, servesc dovadă despre dragostea DV. faţă de casa Domnului, lege şi neam. In curând veţi înfiripa capitalul de lipsă pentru ridicarea noului Sion, în care cu cântări şi laude vom preamări pe Dzeu, că ne-a trecut întregi peste atâtea furtuni.

*

La a. 1895 am serbat împreună *adunarea generală ordinară a despărţământului Asociaţiunei* pentru cultura română şi literatura poporului român. Şi azi îmi saltă inima de mândria, ce s'a trezit atunci în mine şi tovarăşii mei, când V'am văzut pe toţi, tineri şi bătrâni, bărbaţi şi femei, adunaţi sub steagul culturei române şi cum cu ramuri verzi de pe „*Petroasa*" (un deal stâncos) întâmpinaţi cu osana, pe cei ce veneau la DV. însufleţiţi de dragostea faţă de cultura şi literatura română.

Mare cinste Va-ţi făcut! Mai ales prin aceea, că nu Va-ţi dovedit foc de paie, ci a-ţi întemeiat şi susţineţi în sinul dtră o *agentură* şi *bibliotecă poporală*, care împreunată cu cea parohială Vă dă hrana sufletească. Din bibliotecă scoateţi cărţi folositoare şi le cetiţi. Iar Dumineca şi în sărbători, când preotul şi învăţătoriul, Vă cheamă să Vă cetească, glasul lor nu sună în pustie. Agentura DV. îşi face datorinţa: deşteaptă poftă şi plăcere de cetire. De aci urmează, că DV. aflaţi *plăcere în gazete*, prin cari ţineţi seamă, de ceea-ce se petrece în sinul neamului. Preste 30 inşi — am înţeles — aveţi abonată „*Libertatea*" cu adausele ei „*Foaia Interesantă*" şi „*Tovărăşia*", gazete potrivite pentru a răspândi în popor cunoştinţe şi gândiri (idei) folositoare, într-o limbă curată, frumoasă şi plăcută, scrisă la înţelesul tuturora. Dumineca — am înţeles — aşteptaţi poşta cu nerăbdare, să vă aducă „*Libertatea*", raza de lumină, apoi vă puneţi şi o cetiţi la auzul tuturor. Timpul preţios nu-l perdeţi în crăşme, nici nu vă ruinaţi sănătatea şi goliţi punguliţele pe beuturi veninoase, nici nu vă bateţi pe uliţi şi crăşme, ca nainte cu 30 ani. Făcând astfel, daţi dovadă, că sunteţi oameni cu frica lui Dzeu, iubitori de adevăr, lumină şi înaintare.

Despre *iubirea faţă de deaproapele*, sub care înţelegeţi, după evangelie, pe tot omul cinstit şi toate aşezămintele culturale, încă daţi dovadă. Astfel nainte cu un an şi jumătate când s'a ţinut *conferinţa învăţătorească* din tractul Zarandului în parohia DV., toţi învăţătorii au fost îmbrăţişaţi cu dragoste atât din partea iubitului DV. preot, I. Perian şi a dascălului în penziune, acum epitropul Al. Draia şi familia dlor, cât şi din partea celorlalţi parohieni. Cei 40 muncitori ai învăţăturei au simţit, că se apropie vremea, când şi învăţătoriul român va fi cinstit după vrednicie şi s'au depărtat din sânul DV. încurajaţi întru aşi împlini datorinţa cu mai mare sfinţenie.

Ei pomenesc şi vor pomeni încă Crişciorul.

*

Tot astfel de dovadă e şi *jertfa DV. pentru gimnaziul din Brad* închinată în decursul unui an întreg. Indată ce a răsunat între DV. părintescul glas al apostolescului nostru Părinte arhiepiscop şi mitropolit *Ioan Meţianu*, îndată ce a-ţi înţeles, că bunul părinte vrea să ducă la desăvârşire măreaţa lucrare întemeiată în inima Zarandului de fer. Şaguna şi vrednicii săi contimporani: Pipoş, Dr. Hodoşiu, Frâncu, Başa, o şcoală de care întreg neamul are lipsă nespus de mare: bătrâni şi tineri, mari şi mici, bărbaţi şi femei, toţi aţi închinat dela mii de coroane până la sute de fileri pe altariul culturei neamului românesc, pentru înălţarea gimnaziului nostru din Brad. Iată numele câtorva dintre inimele bune: biserica gr. or. Criscior 200 cor., Ioan Perian, paroh 200 cor., Al. Draia, epitrop, înv. penz. şi soţia Letiţia 1000 cor., Iuliu Pop şi soţia, protopresbiter 500 cor., Maria Bocan propr. 200 cor., I. Faur, înv. 100 cor., G. Pleşa, plug. 100 cor., Maria Cristea, înv. 100 cor., N. Grecu 100 cor., T. Bulza 100 cor., N. Telieş, plugar 100 cor., Maria Telieş 30 cor., şi alţii.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Chestia Vaida. Eri, Marţi, a fost pus în dietă la ordinea zilei raportul comisiunei de imunitate în chestia deputatului *Dr. Alexandru Vaida-Voevod*. După vorbirile rostite de deputaţii *Dr. Iuliu Maniu* şi *Dr. Stefan C. Pop*, casa a luat raportul la cunoştinţă. *Vaida* poate deci să reîntre în dietă.

*

Distincţiune. M. Sa Regele României a conferit, proprio motu, dlui *Alexandru Beldiman*, ministrul României la Berlin Marea Cruce a Coroanei României, ca o dovadă de înalta Sa aprobare pentru îndeplinirea misiiunii de prim plenipotenţiar român la conferinţa dela Haga.

*

Studenţii austriaci pentru naţionalităţile din Ungaria. Se vesteşte din Viena, că ascultătorii naţionalişti ai universităţii de acolo vor ţinea în 7 Decemvrie o adunare de protestare în favorul naţionalităţilor asuprite din Ungaria.

*

Hymen. Domnul *Vincenţiu Pop*, absolvent de teologie, şi dşoara *Elena Cloaje* din Boiţa, fidanţaţi.

*

† George Costin, paroh român gr. or. în Sân-Mihaiu, a decedat Duminecă, la orele 8 seara, în etate de 40 ani, în anul 10 lea al preoţiei şi căsătoriei. Inmormântarea i-s'a făcut astăzi, Mercuri, la orele 11 dimineaţa. Odihnească în pace.

*

Sărbarea Reuniunii femeilor române din Braşov. In 11 Noemvrie s'a sfinţit casa internatului orfelinat întemeiat de Reuniunea femeilor române din Braşov. Acestei sărbări i-a premers oficiarea unui parastas în biserica Sf. Nicolae pentru sufletele întemeietorilor Reuniunii femeilor şi a internatului său. Actul sfinţirii a decurs în mod sărbătoresc săvârşit prin preotul Dr. Vasile Saftu. Au urmat cântece şi declamări din partea elevelor, iar doamna Elena Săbădeanu, presidenta Reuniunii, a ţinut un frumos discurs ocasional.

*

Convocare. Domnii membrii ai comitetului cercual al despărţământului *Abrud-Câmpeni* a Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român se învită la şedinţă pe 2 Dec. 1907 st. n. la 2 oare p. m. în localul „*Aurariei*" din Abrud. *Câmpeni*, 20 Nov. 1907. *Romul Furdui*, director.

*

Visită regală. Regele George al Greciei a făcut în 20 Noemvrie o visită mai lungă ministrului austro-ungar de externe baronului Aehrenthal.

*

Bjornson în Croaţia. Consiliul comunal din Spalato a trimis scriitorului norvegian Björnson o adresă de mulţămită pentru acţiunea ce a pornit-o în favorul naţionalităţilor din Ungaria. Se spune, că la învitarea aceluiaşi consiliu, poetul Björnson va veni în Croaţia şi va ţinea o conferenţă în Zagreb, Croaţii fac pregătiri mari pentru ai face o primire deamnă.

*

La „Fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace" s'au mai făcut următoarele daruri: dnul Victor Oniţiu, comerciant, din prilegiul onomasticei sale dărueşte pentru sine, pentru soţia sa Ana n. Simtion şi pentru copiii lor Aurora, Minerva, Traian-Victor şi Tit-Liviu, pentru fiecare câte 20 bani şi dl Demetriu Florian, c. şi r. căpitan din prilegiul strămutării sale în Trebinje (Herţegovina) 2 cor.

*

La temniţă. La prima Decemvrie n. vor întra în temniţa de stat naţionaliştii slovaci: preotul Hlinca pe 2 ani, medicul Dr. Srobar, preotul Iosif Tomanek şi meseriaşii G. Gregus şi Iosif Iancsek.

*

Emigrările. In Septemvrie au emigrat din Ungaria 8901 persoane, cu 700 mai multe decât în Septemvrie a. tr., In primele luni ale anului 1907 au emigrat peste 100, 000, cu 80·000 inşi mai mulţi decât în acelaş period al anului trecut.

*

„Tribuna" persecutată. Contra „Tribunei" s'a pornit o persecuţiune sistematică, de câtva timp s'au năpustit procurorii asupra ei, intentându-i proces după proces. Aflăm acum, că Sâmbătă s'a făcut din partea poliţiei din Arad din nou perchisiţie în redacţiunea „Tribunei", căutându-se după manuscrisele articolelor „Mişcare culturală" apărut în „Tribuna" dela 27 Iulie, „Măcelul îngrozitor dela Panade" din numărul dela 17 August şi „Honvezii" din numărul dela 19 August a. c., cari articoli de sigur vor fi împrocesuaţi. Iar la pertractarea din 20 Noemvrie redactorul „Tribunei" I. N. Iova a fost condamnat la 6 luni temniţă de stat şi 500 cor. amendă pentru publicarea adresei studenţimii din Viena către dep. A. Vaida.

*

Duel între patrioţi. Deputatul Szmrecsányi György şi jurnalistul Hacsak Géza au avut Sâmbătă un duel din cauza unor întreruperi vehemente în parlamentul ţării. Ambii s'au ales cu mai multe răni. După duel nu s'au împăcat.

*

„Gazeta de Duminecă," ziarul politic, ce apare la Şimleu de patru ani, va introduce mari înoiri în redactarea şi administrarea sa, cu începutul anului viitor. Conducătorii acestui ziar, dnii Ioan P. *Lazar*, proprietar şi editor. Dr. Dionisie *Stoica*, şefredactor şi Dr. Victor *Deleu*, redactor respozabil, publică un apel către publicul românesc, în care arată înoirile, ce le proiectează. Din acest apel extragem următoarele:

„Gazeta de Duminecă" pe lângă informaţia politică din ţară şi străinătate va trata succesiv şi sistematic tot felul de chestii, cari aparţin vieţei publice, sociale, economice, ştienţifice, literare şi peste tot culturale. Va avea rubrici permanente, referitoare la chestii de stat, bisericeşti, şcolare, judecătoreşti, medicale etc. Va da o informaţie constantă asupra mişcărei literare româneşti de peste tot şi asupra vieţii sociale şi culturale a tuturor românilor (Ungaria, România, Bucovina, Macedonia şi Basabia.) In acelaş timp va da resumate critice despre tot ce publică ziarele româneşti şi străine.

Scopul ce se urmăreşte este instruarea poporului pe toate terenele vieţii publice de stat, ale vieţii naţionale româneşti şi particulate. Intreagă materia gazetei se va trata în mod inductiv şi sistematic şi va fi atât de variată şi multilaterală, încât gazeta se va face indispenzabilă atât pentru ţărani, cât şi pentru industriaşi, comercianţi, învăţători, preoţi şi pentru ceilalţi cărturari ai nostri — şi va fi singurul organ de publicitate enciclopedic la noi, fiind totodată redactat cât se poate de atrăgător şi distractiv.

„Gazeta de Duminecă" va sorţi între colaboratorii şi corăspundenţii săi premii în bani, în sumă de 500 cor. Intre abonaţii ţărani va sorţi *două viţece de Sviţera* (Pinzgau) în valoare de 400 cor. Intre acestea mai de preţ este: *Cartea de aur* a dlui *T. V. Păcăţian* şi *Istoria literaturii române* a dlui *N. Iorga*.

Gazeta va apărea regulat *în 12 pagini* şi va costa tot ca până acum: *6 cor. pe an şi 3 pe o jumătate de an.* Cei-ce trimet deja de acum abonamentul întreg pe anul 1908 primesc şi numerii din gazetă, cari apar până la anul nou. Abonamentele se trimit pe adresa Administraţiunei *Gazetei de Duminecă* în Szilágy-somló.

*

Principi chinezi în Europa. Din China sunt trimişi vre-o 8 principi regeşti pentru a-şi îmbogăţi cunoştinţele lor, făcând studii în ţările europene. Regimul puse la disposiţia fiecăruia câte 40.000 mărci pe fiecare an şi după 3 ani au să se reîntoarcă înapoi şi să se supună unui examen. Acela care nu va putea presta acest examen va fi aspru pedepsit.

*

Dl A. Vlahuţă a fost însărcinat din partea ministerului de culte şi instrucţiune al României să facă o monografie a pictorului Grigorescu. Lucrarea va fi tipărită de Casa Şcoalelor.

*

„Viitorul" e o foaie nouă politică cu program naţional-liberal care apare în Bucureşti şi în jurul căreia sunt grupaţi număroşi fruntaşi distinşi din partidul liberal. Ziarul apare în ediţie de dimineaţa şi e bogat în ştiri din toată lumea.

*

Pentru şcoalele din România. Bugetul ministerului de instrucţiune român va avea pe anul viitor un spor de cheltueli de 2.300.000 fr. faţă de anul acesta. Mai mult de jumătate din aceşti bani se vor întrebuinţa pentru înfiinţarea de şcoale rurale, grădini de copii, şcoale de agricultură, şcoale normale etc.

*

Defraudare la banca din Braila. La banca din Braila s'au comis mari defraudări, în urma cărora toţi funcţionarii superiori ai băncii au fost deţinuţi. Ulterior s'a constatat, că vinovatul principal e prim-contabilul Kasskevici, care a scăpat cu fuga. I-a şi succes se ajungă neobservat până la graniţa Ungariei, dar la Turnul-roşu a fost recunoscut din partea poliţiei de graniţă, prins şi excortat la Bucureşti.

*

Automobilul regelui Italiei. Regele Italiei a ajuns în zilele acestea în mare pericol, din causă că făcând o excursiune cu automobilul, l-a reîntoarcere către Roma s'a rupt frâna. In urma aceasta automobilul n'a mai putut fi oprit, ci cu o iuţeală extraordinară a străbătut pe drum înainte. Noroc că poarta castelului de vară era deschisă, prin aceasta a pătruns automobilul în parcul castelului, a încunjurat de 3-ori o fântână arteziană şi apoi cu mare greutate a fost oprit. Nici regelui nici chaffeurului nu i-s'a întâmplat nimica.

Cărţi şi reviste.

„Femeia îndărătnică", de Shakespeare, trad. în versuri de *Haralamb G. Lecca* a apărut în bibioteca pentru toţi nr. 294 un volum 120 pag. 30 bani. Rareori comedie cu situaţii pline de pitoresc şi de un admirabil humor ca acest mărgăritar al marelui Shakespeare. „Femeia îndărătnică" a făcut furori pe scena Teatrului Naţional, mai ales că poetul Haralamb G. Lecca a redat-o în vremuri încântătoare şi cu multă îndemânare a strâns acţiunea acestei comedii care în versiunea românească corăspunde tuturor cerinţelor dramaturgiei moderne. Cetitorii „Femeii îndărătnice" vor rămânea fermecaţi de această minunată fantasie a poetului englez, şi odată mai mult vor admira talentul poetic al traducătorului. De vânzare la mai toate librăriile din ţeară. Catalogul complet al acestei „Biblioteci pentru toţi" ce cuprinde peste 300 de volumaşe a se cere librăriei editoare Alcalay, Bucureşti.

*

„Götzendämmerung". Roman de cuprins politic. Tratează chestia naţională din Ungaria, cu considerare mai ales la Şvabii din Banat. Autorul nu se numeşte, dar e cum se vede un bun cunoscător al raporturilor politice dela noi şi e bun manuator şi al condeiului. Situaţiile sunt bine zugrăvite, limba e uşoară şi aleasă. Se capătă, fireşte în nemţeşte la toate librări le pentru preţul de 4 cor. 80 fileri.

Teatru.

Mercuri: *Der Dornenweg*, dramă.
Joi: *Künsterblut*, operetă.

Fete tinere

fie ele de o constituţie slabă sau cuprinse numai de un morb trecător, folosesc cu încredere Emulsiunea lui SCOTT, care şi-a câştigat renumele de cel mai bun, prin gustul ei, mistuirea uşoară şi prin admirabila-i putere nutritoare. 8 (276) 1—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Mijloc nutritor.

Fetele tinere ar trebui să folosească întotdeauna acest mijloc într'adevăr probat şi bun, dacă se simt slabe, plăpânde şi descuragiate.

Preţul unei sticle originale C. 2 50
De cumpărat în toate farmaciile.

Nr. 10695 Plen. 1907. [330] 3—3

CONCURS

In scopul conferirei stipendiilor şi ajutoarelor ce se votează pe anul 1908 din **fundaţiunea „Andronic"**

I. Pentru învăţăcei de orice meserie,

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1907.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre dexteritatea de a puteà deveni măestri, prin aceasta se excrie concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă în general:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indicà în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţii pot fi numai Români ortodoxi născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In special au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală ori altă şcoală superioară;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă dela măestru despre sporul, ce-l arată în meserie despre diliginţă şi purtarea morală.

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învăţăcel în anul 1907, ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale (art. de lege XVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor mulţămitor, ceeace vor dovedi ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, cà sunt membri ai vreunei reuniuni de meseriaşi şi să cunosc mai multe limbi, vor fi preferiţi.

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) să aibă certificatul de măestru:

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se aşeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile să fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate conzistorului arhidiecezan gr. oriental din Sibiiu şi să le înainteze cel mult până la 31 Decemvrie 1907 st. v.

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale, cari se vor aplicà ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zidărit sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi cei din urmă vor să se perfecţioneze în meseria lor, în ateliere mai mari, în cari să poată câştigà praxa recerută vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor luà în considerare.

Sibiiu din şedinţa plenară a Conzistorului arhidiecesan, ţinută la 5 Noemvrie 1907.

Consistoriul arhidiecezan.

888/1907 [331] 3-3

CONCURS

Pe baza Statutului organic §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 şi a Regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul naţional bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania sub Nr. protocolar 136 din 1888 §. 7 prin aceasta să publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Sibiiului.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată şi paroh în locul central al tractului, adecă în parohia din Sibiiu-Cetate.

Emolumentele impreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia centrală de cl. I. Sibiiu-Cetate.
2. Dotaţiunea protopresbiterală statorită în punctul I. din concluzul sinodal Nr. 116 din 1900.

Concurenţii au să documenteze cualificaţiunea prescrisă în concluzul congresual Nr. 111 din 1888.

Concursele instruite cu toate documentele necesare să se subştearnă la Preaveneratul Conzistor arhidiecezan în Sibiiu în termin de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în ziarul „Telegr. Român".

Deodată cu concursele, concurenţii au să aştearnă şi o tabelă de cvalificaţiune după rubricele indicate în Regulamentul congresual din 1888 pentru procedura la alegerea de protopresbiter §. 12.

Concursele întrate după espirarea terminului, nu să vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Sibiiu, ţinută la 12/25 Octomvrie 1908.

Mateiu Voileanu
administr. protopresb.

Candid Popă
notar.

„CRIŞANA"
societate de economii şi credit în Brad

Concurs.

Se publică concurs pentru ocuparea unui post de practicant, dotat cu un salar anual de 840 cor.

Reflectanţii au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o şcoală comercială şi că posed pe deplin limbile române şi maghiare şi eventual şi cea germână.

Cei cu praxă de bancă vor fi preferiţi.

Petiţiunile sunt a se înainta până în 15 Decemvrie a. c. subsemnatei direcţiuni, iar postul e a se ocupa cu 1 Ianuarie 1908.

După serviciul provizor şi neexcepţionabil de un an, va fi denumit funcţionar definitiv cu salar anual de 1100 cor., 200 cor. bani de cvartir şi tantiema statutară.

Brad, 7 Noemvrie 1907.

[332] 1—3 **Direcţiunea.**

Nr. 612/1907. of. pp. [333] 1—3

Concurs.

Cu provocare la ordinul Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 2 Octomvrie Nr. 10·443 Bis. 1907, prin aceasta se publică concurs pentru ocuparea postului de preot capelan în parohia de clasa II-a Blaşfalăul-inferior, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Rom."

Venitele împreunate cu acest post sunt jumătate din cele fasionate în coala B. pentru întregirea salarelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii la acest post să-şi înainteze cererile de concurs în terminul indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de ţinerea sinodului parohial electoral, după prealabila încunoştiinţare aicea să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi predica.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Bistriţa, în conţelegere cu comitetul parohial.

Blaşfalăul-de-sus, în 3 Noemvrie 1907.

Vasile Bălan
adm. ppresbiter.

Nr. 443/1907 prot. [334] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a II-a Şeica-mare protopresbiteratul Mediaşului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post, au a-şi înaintà cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, prezentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare şi în biserică, pentru a cântà, respective a celebrà şi cuvântà.

Mediaş în 29 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopresbiter.

Noua lege şcolară

Articolul de lege XXVII din 1907 referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale, precum şi

Instrucţiunea

cu privire la esecutarea acestui articol de lege.

Traducere de:

Lazar Triteanu
referent şcolar.

Să află de vânzare la

Librăria arhidiecezană în Sibiiu

cu preţul de 1 cor. 20 b. plus 10 bani porto postal.

Biblioteca religioasă a „Telegrafului Român"

Sfinţii:

1. Vasile cel mare	20 fil.
2. Marele Mucenic George .	30 „
3. Apostolii Petru şi Pavel .	30 „
4. Marele Mucenic Dimitrie şi Sfinţii Marii Impăraţi Constantin şi Elena	30 „

Ediţie poporală, alcătuită după „Viaţa Sfinţilor", tipărită în Bucureşti la 1835, de **Simeon Popescu**, protopresbiter. Sibiiu 1906. Tiparul TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, de unde se pot procurà.

Tablouri istorice.

La **Libraria arhidiecezana** din Sibiiu (Nagyszeben) se află de vânzare următoarele:

Asaltul redutei Griviţa.
Dumbrava roşie,
Moartea lui Stefan cel Mare.
Bombardarea Vidinului.
Stefan cel Mare şi aprodul Purice.
Trecerea armatei române peste Dunăre la 20 August 1877.
Principele Carol inspectând reduta Griviţa.
Jurământul boierilor înaintea lui Tudor la Cotroceni.
Prinderea lui Tudor.
Petru şi Ioan Asan ridică steagul liberării.
Griviţa Nr. 1.
Intâlnirea A. S. Domnitorului cu Osman Paşa după căderea Plevnei.

Preţul fiecărui tablou 3 coroane.

Stefan Vodă cel bun şi mare, 1 coroană.

„ALBINA", institut de credit şi econommii
în Sibiiu
primeşte depuneri spre fructificare noui:

1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.

Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.

(308) 9—16

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 46— Sibiiu — Nagyszeben.

Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás

☛ staţiune balneară aranjată de nou ☚

expediază şi afară de cartel imediat cantitate cât de mare

ACID-CARBONIC-LICHID

chemiceşte curat şi natural, în lichid din izvoarele de acid carbonic din baia celebră Buziaş, pentru prepararea apei gazoase, pentru restauratori şi alte scopuri industr.

! ! Cel mai spornic acid carbonic ! !

Estrasul certificatului analizei chemice al **institutului de a examina pe cale chemică mâncările şi beuturile** a. 1907 Nr. 4615. „Mirosul şi gustul" e normal. **Conţinutul de acid carbonic: 99·57%.** In urma esaminării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerinţelor higienii publice şi pe baza conţinutului carbonic bogat se cvalifica de cel mai bun. Cu informaţii serveşte prompt:

Biuroul de expedare de producte acid-carbonice şi ape minerale al staţiunei balneare Muschong-Buziaş în Buziás-Fürdő. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ SZÉNSAV MÜVEK ÉS ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDÖN).

[323] 5—

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcătian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 126 Sibiiu, Sâmbătă 17/30 Noemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Profesorul Delbrück despre Sași.

Un studiu frumos și bine documentat publică dl *Dr. Hans Delbrück*, profesor de istorie la universitatea din Berlin, în revista *„Preussische Iahrbücher“*, despre viitorul Austro-Ungariei și despre politica Sașilor din Ardeal, în legătură cu luptele politice ale celoralalte naționalități nemaghiare din Ungaria.

Analisează întâiu stările de lucruri din Austria, create în urma votului universal, și trece la politica de maghiarizare a stăpânitorilor noștri, făcând constatarea, că precum nu merge cu germanizarea Polonilor din Posen, tot așa nu va merge nici cu maghiarizarea popoarelor de altă limbă din Ungaria, pentrucă e imposibil să fie impusă cu deasila o limbă, care în afară de hotarele țării nu se vorbește nici unde, și pe care chiar și în țară o vorbește numai o parte a poporațiunei.

Scriitoriul articolului prevede, că lupta purtată în jurul maghiarizării se va termina cu învingerea naționalităților nemaghiare, și învingerea va fi dată cu arma care a schimbat situația și în Austria: *cu votul universal secret*. Influența decizătoare a funcționărimei ungurești nu se va mai putea susținea după introducerea votului universal, și atunci s'a isprăvit și cu dominațiunea maghiară.

Trece apoi la apreciarea politicei pe care o fac Sașii din Ardeal, și le face acestora imputarea, că în loc să se fi aliat naționalităților celoralalte în lupta pentru drepturile naționale, și-au pus pe cei 13 deputați ce-i au în serviciul maghiarimei, făcându-i să între în partidul constituțional, condus de contele *Andrássy*. Știe bine, că Sașii își motivează atitudinea politică cu temerea, că guvernul poate să le taie ori când organizația bisericească și comunală, și atunci ei vin dați pe mâna celor mai periculoși contrari ai lor, *pe mâna Românilor*, dar tocmai cu privire la temerile acestea le dă profesorul *Delböck* următoarele povețe circumspecților Sași din Ardeal:

„La combinațiile acestea nu se ia de loc în considerare, mai întâi faptul, că afară de cei 220,000 de Sași transilvăneni mai există încă 2 mil. de alți Germani în Ungaria, Germani, cari n'au privilegii,p e cari trebue să-i emancipezi în privința națională și să-i păzești de influința ungurească.

Politica Sașilor, pe care o puteai numi mai înainte *națională*, atunci, când ceialalți Germani din Ungaria — mai cu seamă de religia catolică — încă nu se deșteptaseră la conștiință națională și când încă nu se deslănțuise lupta printre ei, această politică, acum, când au început lupta Germanii în totalitatea lor, nu numai că nu mai este națională, dar e chiar *particularistă și egoistă* în înțelesul cel mai rău al cuvântului. Dacă vor mai merge astfel lucrurile, ca ceialalți Germani să se ridice la luptă națională, iar Sașii să persevereze pe partea Ungurilor, atunci ar ajunge chiar *trădători ai națiunei lor.*

Oricum, o politică particularistă ca aceasta e de desprețuit, nu numai din punct de vedere mai înalt național, dar chiar și din punct de vedere săsesc, ca fiind prea mioapă, deci falsă. Ea sperează, că Ungurii vor rămânea învingători și se vor menținea în domnia lor de acum. Chiar și în casul acesta însă, ar însemna politica săsească pe seama poporului său numai binefacerea cunoscută a lui Polifem, de a fi mâncată mai la urmă, căci dacă vor fi ajuns Ungurii la maghiarisarea celoralalte naționalități, nu vor cruța la nici un cas pe Sași. Pentru fiecare însă, care privește nepreocupat cât de cât în viitor, e lămurit ca lumina zilei, că zilele supremației ungurești în forma actuală sunt numărate. Croații, Slovacii și Românii îi vor bate, conduși fiind de regele lor. Ce se va alege de cele 220 de mii de Sași printre cele 2 milioane de Români, dacă vor fi stat pe timpul luptei pentru libertate pe partea Ungurilor?

E un singur mijloc evident spre a asigura insulei acesteia germane existența în marea românească, anume acela, de a-și câștiga Sașii înșiși merite în lupta pentru libertate și de a lăsa să li-se dea drept răsplată pentru aceasta drepturi în stat pentru viitor. Incă nu e târziu pentru așa ceva. Dacă nu sunt buni deputații actuali, ca să schimbe posiția lor în oposiție, să se miște conștiința națională în sinul poporului și să dee altor persoane împuternicirea de a-l representa. Dacă va rămânea însă și neamul liniștit și nu va răspunde, atunci i-s'au tăiat firele vieții și nici că va trebui să simțim noi, cei din Germania, nici chiar milă cu compatrioții, cari au durmit cât timp îi chema soartea la fapte, în ceasurile faptelor“.

Chestia Vaida.

In sfârșit a fost tranșată în mod definitiv chestia violării imunității deputatului naționalist român Dr. *Alexandru Vaida-Voevod.* Dieta țării a constatat, în ședința de Marți, că prin faptul, că deputatul *Vaida* a fost dat afară din dietă, s'a violat imunitatea acestui deputat, dar dupăce comisiunea de imunitate n'a putut constata, că cine au fost făptuitorii, a trecut la ordinea zilei. Desbaterea chestiei a decurs astfel:

Dupăce raportorul comisiunei de imunitate, deputatul *Hederváry Lehel*, a făcut istoricul acestei odioase afaceri, a luat cuvântul săcuiul *Nagy György* și a cerut să se respingă propunerea comisiunei, dupăce pe *Vaida* nu l-a dat nime afară din dietă, ci el singur a fugit, fiindcă e laș. Și de altcum deputații maghiari au procedat sub impulsul unei *„indignări juste“*.

A vorbit apoi deputatul român Dr. *Iuliu Maniu* următoarele:

„Onorată cameră! Nu voesc să pășesc pe acel teren al deșteptării patimilor, pe care l-a urmat în discursul său dl deputat, care a vorbit înaintea mea.

In casul violării dreptului de imunitate, pe care eu l-am anunțat, comisia de imunitate și onorata cameră sunt chemate să restabilească ordinea de drept. La judecarea unei astfel de chestiuni însă, eu așa cred, că nici mie, nici altuia nu-i e permis să apeleze la pasiuni, ci numai chestia de drept trebue clarificată.

Onorată cameră! Eu deocamdată nu reflectez la cuvintele antevorbitorului, ci...

Lucaciu V.: Cel mai bun răspuns e a nu reflecta.

Maniu I.: ... exclusiv resping și protestez în contra acelor invective, cu cari ne-a onorat pe noi, pe mine și pe prietinii mei, cari nu-s presenți.

Onorată cameră! Eu nu am vorbit de un timp mai îndelungat în această cameră. Nu am vorbit pentrucă, în acel cas trist, pe care l am anunțat ca violare a dreptului de imunitate, am experiat, că cinstea față de ordinea de drept s'a scoborât la un nivel mic în unii membrii ai camerii și nu am voit cu nici un chip să pășesc pe acel teren, unde în locul luptei principiilor nobile urmează lupta cu pumnul și domnia dreptului pumnului.

Onorată cameră! In chestia reîntroducerii ordinii de drept, toată speranța mi-am pus-o în comisia de imunitate. Acum însă toată speranța mi-o pui în on. cameră, pentruca ea cu înțelepciunea și cu sentimentul ei de drept să afle calea, pe care se poate restabili ordinea de drept și prin aceasta să dee satisfacția ce se pretinde în urma violării unui drept ce nu privește un partid, ci suveranitatea întregei camere.

Onorată cameră! Violarea dreptului de imunitate am anunțat-o eu. Pentru motivele arătate, pentru adeveritatea lor, pentru faptele, pe cari le-am anunțat, ca întâmplate, pot chezășui cu toată hotărârea, cu toată puterea mea morală înaintea oamenilor și înaintea lui Dumnezeu. N'am fost pregătit, căci judecând cu minte sănătoasă și logic, nu puteam să țin seamă de faptul, că domnii aceia își vor tăgădui isprăvurile. (Voci sgomotoase și exclamații în stânga: Ce fel de vorbe-s astea? La ordine!)

Prezidentul: Pe domnul dep. Maniu îl chem la ordine!

Szokoly Tamás: Dați-l afară! (Voci în stânga și în dreapta).

FOIȘOARĂ.

Impresii și păreri.

— O conferență preoțască. —

In ziua de începătură a lunei Noemvrie e adunare de preoți în Bălgrad, cetatea sub ale cărei aripi ne-am tânguit posomorâtele zile ale vieții noastre și am trăit uneori clipe de scăpărătoare lumină, din cele mai cărunte vremuri, decând soartea ne 'nfășă și lăptă mereu cu mâna stângă, până târziu când aceiași mână mașteră rupsă sufletul neamului nostru în doauă, pentru a nu-l mai avea în veci în frumseța întregimii lui.

O întâlnire, — o adunare, câte simțeminte calde și tresăriri repezi nu zvâcnesc în inima noastră tinără la vestea oricărei adunări, când știm că ea să 'nchegă pentru a chibzui și oblici cărarea sigură și tot mai curată întru mântuirea și ridicarea celor cotropiți de vremile grele.

Era vorba de preoți, — i am căutat la biserică. I-am găsit cu suflete premenite, cu gândul sănin ridicând ruga lor ferbinte întru mărirea Domnului Puterilor, cerând binecuvântarea neamului „drept credincios“ și a muncii lor neprihănite. Când răsună sfârșitul duios al cântării din urmă, cu privirea plecată în semn de smerenie, bătrânii abia 'ndrăznind a căuta spre cel ce mergea în frunte, pășeau domol spre locul întrunirii; spre acel adăpost al tinerei noastre culturi, mult vrășmășită, și rând pe rând să 'ndesuiră în băncile cu menirea pentru vlăstarele fragede, dar întocmai așteptând pe dascălul, ce avea să se ridice, să grăiască.

Și se ridică drept, ca o statuie cioplită din marmură curată, bărbatul cu fruntea lată, cu privirea scăpărătoare de lumină și privi drept în față pe ucenicii săi; tot sufletul tresării în clipa așteptării; și grăi.

El însuși apostol al vremilor noauă porni dela Apostoli, cari se adunau, nu pentru a se sfătui *ce să facem*, căci învățătura era dată, ci *cum să facem?* — Statorirea unei acțiuni unitare, binechibzuite este principiul conducător, căci numai solidaritatea muncitorilor săvârșește și asigură isbânda operei. Dar ori ce operă ruptă cu totul de personalitatea autorului nu va fi deplin înțăleasă și deci nici marea operă alcătuită de preoțime nu va fi înțăleasă fără de persoana acelui ce muncește. — Și aci zări pe cei tineri. In trupul tinăr curge puterea săvârșitoare de minuni, zvâcnește inimă caldă și tresaltă suflet înaripat. — Dar privirea-i să-'ntunecă în fața priveliștei. — In loc de energie neînfrântă, în loc de viață aprigă și suflet înviorător, zărește în multe părți moleșire, lâncezală, o expresie de viață chinuită, — și se întreabă de pricina răului.

Tinărul candidat, așa de simpatic, guraliv, gata a porni și ținea vorba și a se ști potrivi în toate, după 2 ani îl zărești cu capul plecat, sfiiios, lipsit de viață, cu limba scâlceiată, cu duhul schimbat. — Destramă efectul și găsește cauza: *nu cetesc.* Nu caută suplinirea mediului de odinioară întră colegi, când cu vorba aprinsă în discuții ar fi știut rostul întreg al unei vieți, chiar povețe ar fi știut da. Acum, îi lipsesc tovarășii, acum e singur și izolat, dar nu caută cortinuarea mediului în satul lui, nu ispitește pretinii drepți și neînșelători, cărțile, cu cari să stea de vorbă. Iar ruptura bruscă a mediului ce-l încălzise până aci, îi cutropește spiritul.

Și iarăș pornește religios, ca râul de munte, vorba aspră a dascălului cu barba neagră și privirea fulgerătoare, înfierând răul și povățuid spre bine. — Nu mai este azi îngăduită vorba scâlciată și pestriță, numai ajunge azi cinstea molitvelnicului, icoana celor doi Apostoli ce țin biserica cu câte-o mână, Petru în stânga având cheile, ar Pavel în dreapta cu sabia, trebue să se întrupeze în preot, având în stânga crucea și molitvelnicul, în dreapta sabia — știința. — Și tăcu. O clipă stăpâni liniștea ce precedează furtuna, care isbucni puternic în strigătul: Trăiască! Apoi se liniștiră fețele brăzdate de povara anilor și greul vieții, ochii lor spălăciți și umezi se svântară, tinerii trămurători — poate de rușine — se reculeseră, cu dorul de a asculta povața și a-și întrăma sufletul, doar cei ce erau puntea de trecere dela tineri la bătrâni: păreau nemișcați.

Venea acum rândul și rostul ucenicilor. Dar dela început se arăta grăbire neîndreptățită. Era vorba de judecata ce o făcusă înaltul for despre munca lor în trecut și dacă dascălul sprinten nu pornea firul vorbei scrisă, cât pe aci să lipseau de lauda vredniciei lor, fără să o știe.

(Va urma).

Iuliu Maniu: On. cameră! Aderez întru toate la enunciațiunea comisiei de imunitate, că: „dacă vre-un membru al camerei e împedecat în manifestarea voinții sale sau în exercitarea drepturilor sale de deputat, faptul acesta atinge prestigiul întregei camere“. Chiar din motivul acesta voesc, on. cameră, să obțin satisfacție, nu numai pe seama lui Alexandru Vaida, ci pe seama întregei camere. (Voci în stânga).

Zakariás János: Dar' nația maghiară când capătă satisfacție?

Stefan C. Pop: Și-a cerut scuze dela Cameră! (Voci agitate și exclamații în stânga: Aceasta nu a fost satisfacție! Prezidentul sună).

Iuliu Maniu: Față de observațiile d-lui preopinent, eu cer o satisfacție. (O voce din stânga: Trăiască dieta dela Onod!)

Onorată cameră! Când în raportul comisiei de imunitate se spune că: (cetește), „se constată mai departe, că revolta și atitudinea amenințătoare a deputaților, cari au participat la tumult *au înduplecat într'adevăr pe Vaida să se depărteze*, însă....

Markos Gyula: Dar pe noi să ne spânzure? (Zgomot continuu).

Iuliu Maniu: că întru cât fiecare dintre deputați în ce măsură a contribuit la rezultatul acesta, din datele cercetării *nu se poate stabili în mod concret*“, (Zgomot în stânga) dați-mi voe, dar asta nu este în concordanță cu celelalte părți ale raportului dlui referent, căci chiar D-lui în mod concret a arătat, cari sunt aceia, cari au vătămat dreptul de imunitate al deputatului *Dr. Alexandru Vaida-Voevod*. De aceea, nu pot să mă împac cu concepția, că vătămarea dreptului de imunitate din partea singuraticilor deputați nu s'a putut fixa, de oarece nu s'a putut stabili în mod concret.

Onorată Cameră! Raportul acela, s'au proiectul, pe care d-l referent l-a adus în fața On. Camere, în baza căruia on. Cameră să declare atacarea dreptului de imunitate, îl primesc, atât în numele meu, cât și al partidului naționalităților. Dar acel proiect, pe care referentul comisiei de imunitate, și chiar comisia de imunitate l-a dat în scris în raportul său, în care raport pune pe lângă declarația de mai sus și niște adausuri, aceste nu le pot primi, pentrucă adausurile dela acest proiect nu sunt fapte adevărate. (Strigăte: Oho!) Dupăce însă chiar eu am fost acela, care am denunțat atacarea dreptului de imunitate, a-și fi avut dreptul să aștept, că întru cât datele cercetării nu dau indicii îndestulitoare, că atacarea dreptului de imunitate s'a stabilit, ca fără nici o îndoială să fiu provocat în baza regulamentului Camerei de a depune dovezile ce-mi stau la dispoziție în calitatea mea de denunțător al atacărei acestui drept. Acest lucru față de mine nu a fost observat și astfel s'a făcut o greșală de procedură.

Cu toate acestea, nevoind ca aceastâ chestiune, care este așa de potrivită pentru trezirea patimilor, (Aprobări) să fie adusă la ordinea zilei, și a scormoni mai departe, rog onorata Cameră, să nu ia în considerare proiectul făcut de deputatul ante-vorbitor, ci să primească pe acela al referentului comisiei de imunitate, conform căruia să se declare dreptul de imunitate al deputatului Vaida de atacat“. (Aprobări pe băncile naționaliștilor).

Vrea acum să vorbească un deputat croat, *Lorkovici*, dar se naște o furtună în dietă, cum rar s'a văzut. N'a fost lăsat să vorbească, iar prezidentul a suspendat ședința. După redeschidere Croatul *Lorkovici* a declarat că renunță la cuvânt. Deputatul român *Dr. St. C. Pop* spune pe scurt, că nu primește în întregime propunerea comisiunei de imunitate, ci numai partea primă.

Dupăce mai vorbește raportorul comisiunei de imunitate, dieta primește raportul și propunerea acesteia în întregime. Constată violarea imunității deputatului *Vaida*, și trece la ordinea zilei.

Se reîntorc din America.

In conformitate cu încunoștiințările telegrafice, primite zilele acestea dela în. minister r. u. de agricultură, în săptămânile viitoare sosesc în patrie mai multe grupe mari de emigranți din America, cărora a le asigura oarecare ocupațiune, este afacere de interes general. Apelăm deci la cei cari ar avea lipsă de servitori, sau de brațe muncitoare, fie la lucrări economice, fie industriale, să se adreseze deadreptul la ministeriul r. u. de agricultură din Budapeste, sau la dl Lekky István, consilier ministerial în Fiume (Hotel Europa), cărora să le comunice și condițiunile.

Sibiu, 27 Noemvrie 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului“.

Pantaleon Lucuța, **prezident.** *Vic. Tordășianu* **secretar.**

Răspuns „Tribunei“.

Primim dela dl Dr. *Emil Babeș* din Budapesta următoarea scrisoare:

Stimate dle Redactor! Prin o epistolă a mea din urmă, pe care ați binevoit a o publice, mi-am fost exprimat speranța și dorința, ca să încete în fine discutarea unei afaceri, care din capul locului n'a fost menită publicității și cu aceasta să încete atacurile personale, cari la nici un cas nu pot folosi causei, ducând numai la polemii sterile și odioase.

Ziarele noastre însă, neapreciind aceste considerațiuni ale bunei cuviințe, află de bine a continua, nu numai cu discuțiunile, dar și cu atacurile în contra persoanei mele, mistificându-mi, nu numai intențiunile, ci chiar și înțelesul clar al expresiunilor.

Crezând, că expectorările „Tribunei“ sunt a se atribui unei informațiuni false și presupunând bună credința acestui ziar, am grăbit a-i trimite niște deslușiri.

Acest ziar însă în loc să comunice deslușirile mele, scoate din ele unele pasage, cari le crede de potrivite pentru justificarea apreciărilor sale greșite, și cum văd, chiar tendențioase.

Dați-mi deci voe, ca să vă pun acest răspuns al meu la disposiție, pentru a-l publica în prețuitul ziar al DVoastre.

Acest ziar în numărul de Mercuri continuând campania nedeamnă de un organ serios al publicității, și constatând mai ântâiu ce am constatat eu singur din capul locului, că nici o persoană nu m'a îndemnat și nu-mi stă la spate, totuși caută cu tot adinsul să descopere o astfel de persoană imaginară, pe care cu o naivitate admirabilă crede că a aflat-o în persoana ziaristului român, care m'a îndemnat, nu la scriere, ci la publicarea răspunsului dat contelui Battyányi.

Confundă mai departe răspunsul meu cu scrisoarea contelui, care nicăiri nu s'a publicat; când apoi vede originea chestiunii de „nebuloasă“ arată, că nu-mi admite capacitatea de păreri personale și de inițiativă proprie, pe care trebue s'o presupunem dela tot omul inteligent și de sine stătător.

In confusia ideilor nu observă, că atunci, când anunță, că contele numit nu-mi stă la spate — singur își desminte bănuiala, că nisuințele mele de împăciuire mi-ar fi inspirate din parte maghiară.

Dar vine și „*Drapelul*“ și acompaniază cânticul cel disonant al colegilor săi din Arad.

Intr'un articol de fond vrea să arete inconsecința enuncierilor mele, provocându-se mai întâiu la un articol publicat în ziarul DV. care înțelegându-se fals, a fost de mine singur rectificat, ceea ce este datorința fiecărui om cu bună credință.

Trecând la desmințirea publicată în „*Bud pesti Hirlap*“ refer. la răspunsul ce-l atribue contelui Battyányi (pe carele eu nu l-am fost numit nicăiri) confundă, că aceasta desmințire nu s'a referat la răspunsul publicat — fără numirea persoanei — în ziarul DVoastre, ci la notița falză din ziarele maghiare, care atribuea numitului conte unele expectorări, de cari dlusul în fapt nu s'a folosit, și cari ar putea da ansă la neînțelegeri neplăcute.

In mania sa de desmințire „*Drapelul*“ merge până acolo, că dificultează chiar o aluziune făcută de mine în răspunsul dat „*Gazetei Trans.*“ în care în adevăr este greu a afla un nex cauzal cu afacerea tractată.

Ași ruga deci pe dnii ziariști ai noștri, să-și aleagă în fine o altă temă, mai mulțămitoare pentru scopurile lor adevărate, decât aceea de a se acăța de mine din un incident de tot neacomodat pentru astfel de excursiuni frivole, și prin cari își documentează numai lipsa de seriozitate, căci făcând obiect de critică *persoanele*, documentează că puțin senz au pentru *cauzele* ce ar fi chemați să le tracteze în un mod recerut de seriozitatea situațiunei publice.

Dându-mi pace, nici eu nu le voiu conturba cercurile, având și eu lucru mai cu minte, decât a-mi perde timpul cel scump cu polemii, pe cât de odioase, pe atât de sterile.

Pardonați deci dle redactor, că în contra intențiunei mele, vin a vă mai molesta cu aceste șire, — dar cele din urmă în aceasta afacere forțată, — fiind al DV. devotat:

Budapesta, în 27 Nov. 1907.

Dr. E. Babeș.

*

Scrisoarea trimisă „*Tribunei*“ e următoarea:

Prea Stimate Dnule Redactor! In nrul de ieri al prețuitului Dv. ziar, abătându-Vă dela ținuta loială și rezervată ce ați fost dovedit până acuma față de încercările de împăciuire tractate de ziarele noastre în legătură cu persoana mea, cetesc cu multă nedumerire niște expectorațiuni, cari nu se pot privi de loc de justificate prin manifestațiunile mele de până acuma, dar acelea îmi par a fi și contrare chiar nizuințelor și indicațiunilor cuprinse în articolul din fruntea ziarului DV. „Să ne scăpăm presa“.

M'au surprins aceste reflexiuni ale DV., cari amintesc *aberațiuni și lipsa totodată de orientare*, la alt loc chiar „*discuții copilărești și proaste*“ și cualificând de „*fleac*“ o chestie a cărei importanță o recunosc toți, cari au luat act de aceasta. Asemenea tractare și terminologie de care nu vați folosit până acum, precum nu se folosesc bărbați serioși față de acțiunea, despre care nici nu sunt destul de informați și orientați, trebue să surprindă pe toți cei cu judecată serioasă. Dați-mi deci voe, ca în interesul cauzei să vă dau unele lămuriri, cari poate că vor contribui și la realizarea dorințelor expuse în articolul DV. în care accentuați necesitatea unei „*acțiuni sociale, pentru sanarea situației critice, în care au ojuns ziarele noastre în urma perzecuțiunilor și a osândelor necontenite*“. Binevoiți deci a constata, *că eu n'am pornit* nici o acțiune *publică*, pentru care nici eu n'am aflat pregătit terenul nici la noi, nici la publicul maghiar.

„Crima“ ce-am comis a fost, că am *răspuns* la o epistolă cu conținut politic și am admis publicarea răspunsului meu, presupunând, în consonanță cu părerea DV., că ziarele noastre vor avea atâta tact și pricepere, cum pretinde firea delicată a obiectului și nu vor face „sfară în țară“, informând și alarmând publicul în un mod, care ar putea compromite cauza și periclita chiar succesul așteptat.

Dacă se vorbește de compromiterea ideii de apropiere, trebuie să declin răspunderea acestei „greșeli politice“ și să o atribui acelora, cari din obiectul unui contact referitor la o „*acțiune socială*“ (a cărui trebuință și Dv. binevoiți a o recunoaște) au aflat de bine a face o adevărată clacă, comentând acțiunea în un mod care de fel nu corăspunde intențiunei mele, nici intereselor noastre publice.

Admițând publicarea răspunsului meu din vorbă, — singura imputare ce mi-s'ar putea face, — am făcut aceasta la rugarea unei persoane private, care a aflat, ca chestiunile sulevate sunt de interes public, cari pretind, ca și publicul nostru să aibă cunoștință despre acestea, și eu să am ocaziune a mă orienta asupra dispozițiunilor acestui public.

Va să zică, intențiunea mea a fost a pipăi pulzul publicului nostru față de ideia împăciuirii, și a pregăti opinia publică — în dreapta și în stânga — pentru o acțiune socială, care și DV. o recunoașteți, nu numai de salutară, dar chiar de necesară.

Față de observarea, că pornirea e inoportună, și obiecționându-se în mod foarte nimerit, că o asemenea inițiativă ar trebui să pornească din partea maghiară, respective din cercurile cari să arată intransigente față de cerințele noastre, trebuie să observ, că chiar inițiativa aceasta, pornită de un corifeu al acestor cercuri, — m'a îndemnat să întru în discutarea acțiunii, firește conform felului meu de gândire, și nu al acelora, cari își aroagă privilegiul aprecierilor politice.

I-mi iau deci voie a Vă ruga, să binevoiți a observa din capul locului o neutralitate binevoitoare, resp. a păzi delicateța cuvenită acestei chestiuni, iar dacă ați avea nevoie de lămuriri, a nu căuta acestea la cei neorientați, ci ori direct la mine, ori la acei bărbați din apropierea DV. cari în urma unui contact cu mine, Vă vor putea da astfel de deslușiri.

Dacă în fine doriți serios, ca să înceete perzecutările ziarelor noastre, e de lipsă și aceea, ca ziarele săși arete o atitudine corăspunzătoare acestui scop, și conform principiului „*fortiter in re suaviter in modo*“ să încunjure *tonul* vătămător și provocător, care slăbind chiar efectul espunerilor publicistice, de loc nu-i acomodat pentru sistarea perzecutărilor jălbuite, Al D Voastre devotat:

Budapesta, în 25 Noemvrie 1907 n.

Dr. E. Babeș.

*

Avem să spunem și din partea noastră câteva cuvinte.

Dupăce „*Tribuna*“ se atinge, fără nici un motiv, în numărul din 26 Noemvrie nou, și de noi, și mai ales de persoana Inaltpreasfințitului nostru Arh. și Metropolit *Ioan Mețianu*, trebue să respingem încercarea de a trage în discusiune persoana Escelenției Sale, dupăce, noi în numărul 119, fără a fi provocați de nime, am precizat bine atitudinea capilor noștri bisericești, cari, cu toate că ar dori din inimă, — ca toți oamenii de bine, — apropierea între noi și Maghiari, n'au motiv de a eși din rezervele de până acuma, impuse de poziția lor înaltă și de responzabilitatea legată de ea, și în acțiunea dlui *Babeș n'au luat nici un angajament.* Iar cu privire la ziarul nostru asemenea am declarat în numărul citat, că nu din motive de *identificare* am deschis coloanele pe seama dlui *Babeș*, ci din datorință față de public, căruia trebue să i-se comunice ori-ce manifestanțiune, care într'un mod serios și cuviincios tractează chestii de interes public. Acesta e răspunsul nostru pentru „*Tribuna*“, răspuns pe care i-l dasem încă înainte de a ni-l cere. *Redacțiunea.*

Adevărul și lumina sunt viața și puterea.

— Vorbire rostită în biserica din Criscior la 16 Sept. v. 1907 de Dr. P. Oprișa, director gimnazial în Brad. —

(Urmare).

Astfel din singură parohia Criscior, cea de 1000 suflete, au întrat peste 3000 coroane. Totuși nu-i săptămână lăsată de Dzeu, în care să nu între ceva dar dela DV. Drept pildă amintesc pe Maria soția lui Nicolae Tebieș, pe care atunci am văzut-o primadată și nu știu, dacă o aș recunoaște. Aceasta a venit la mine acasă într'una din Joile de după sf. Paști și mi-a dat între 4 ochi 30 cor — treizeci — zicând: „Bărbatu-meu a dat ce a vrut, vreau însă să dau și eu; căci ne-a spus Părintele, Dzeu să-l trăiască, și a cetit și băiatul în gazeta dela Orăștie, că mare lucru s'a pus la cale — înoirea gimnasiului din Brad și mărirea lui, ca cel dela Brașov, Blaj. Dzeu să ajute! Căci nimic nu-i mai bun ca învățătura!“

Iată văduva din scriptură! Iată femeia viitorului, care iubește învățătura și jertfește pentru ea.

Avere-aș și multe alte nume să destăinuesc, dar mi-au spus „să nu știe stânga ce face dreapta!“ Fie deci voia lor! Fie în veci preamărite inimile bune!

Incă o pildă vrednică de încrestat! Acești mici băieți, această dulce mângâiere și speranță a noastră s'au produs la 11 Martie cu cântări frumoase, versuri alese. V'au causat DV. o seară plăcută, iar venitul într'adevăr curat, isvorât din inimă fără întinăciune de 46 cor., închinatu-l-au drept ajutor pentru înălțarea gimnasiului nostru.

Astăvară la 29 Iuliu v. juni aleși de aici, sprijiniți de coriștii veniți anume dela Băița și Deva, sub conducerea învățătorului Sabin Jula din Băița, venit-au la Criscior fără a băga în seamă oboseala drumului de peste 30 chlm. și dat-au în parohia DV. un concert-teatru bine reușit al cărui venit de 120 cor. l-au împărțit frățește între biserica DV. și gimnasiul nostru. Nici spesele avute nu le-au primit...!

Tot astăvară, prin dricul lui Iulie, părintele DV. Ioan Perian în frunte la 7 fii sufletești ai săi dintre DV. a venit la Brad și a luat parte la adunarea generală ordinară a despărțământului Asociațiunii. Singurul s'a ridicat la atâta vrednicie dintre toți parohii din Zarand, cu toatecă datu-ne-a Dzeu și oameni mai moderni, cu multe clase, cărora le-ar servi spre podoabă interesarea de cultură, literatură etc. De veniau numai cu 5 mai mulți puteau forma majoritate în adunarea din Brad...

Iată dragostea de învățătură! Iată roadele creșterii bune! Iată duhul creștinesc! Iată înțelepciunea, pogorându-se asupra fraților din jur. Să știți, fraților, că de vă vor urma frații de pretutindenea, se vor dovedi, că sunt fii luminei, iar lucrarea începută întru înălțarea gimnasiului nostru se va efeptui spre a neamului mărire...

*

Mișcat de dragostea dragilor băeți școlari față de învățătură, precum și de stima ce o păstrez față de DV., cari vă dovediți fii luminei, adusu-le-am băeților daruri, pe cari le împart în fața altarului. Anume: 1 ex. din „Țara Noastră“ nrii 6—36 1907 scrisă de neîntrecutul poet *Octavian Goga* din Rășinari, 7 exemp. din Vorbirea, ce eu am rostit la 30 Noemvrie 1904 în sala gimnasiului din Brad întru preamărirea fer. arhiepiscop și metropolit Andreiu baron de Șaguna, părintele gimnasiului nostru; 7 ex. din Viața și faptele lui Beniamin Franclin, luminătorul neamului său, vorbire cetită la sf. Andreiu din 1906; 7 ex. din Viața lui Ioan Pipoș, fostul nostru fișpan, care era pătruns de adevărul, că „singură învățătura e mântuirea neamului românesc“; 2 exemp. din Anuarul gimnasiului nostru pe a. 1906/7 în care veți afla numele fraților vostri dela gimnasiu.

Cetiți, dragi băeți aceste cărticele, ori ascultați pe dl învățător, când vi-le va ceti. In ele veți afla învățături folositoare de ale numiților bărbați luminați. Iar după cetire așezați-le în biblioteca școlară, ca să le poată ceti toți câți iubesc lumina. Inaintați dragilor pe partea apucată și Dzeu vă va binecuvânta: Veți fi vrednici aici pe pământ și fericiți dincolo de mormânt.

(Va urma.)

NOUTĂŢI.

Guvernul şi deputaţii noştri. Scriu ziarele din capitală, că dl prim-ministru *Wekerle* ar fi avut o consfătuire lungă cu unii dintre deputaţii naţionalişti români, dela cari ar fi cerut, săi comunice. cari sunt gravamenele mai arzătoare ale Românilor, pentruca guvernul delăturândule, să liniştească spiritele agitate? Deputaţii români între altele ar fi accentuat, că cel mai mare gravamen e *persecutarea presei române*, care e espusă primejdiei de a fi nimicită, dacă se mai continuă procesele de presă. La dorinţa ministrului prezident deputaţii români au presentat apoi în scris plângerile şi propunerile lor, pentru a fi desbătute în consiliul de miniştri.

Nu ştim, dacă *numai* gravamenul acesta, întru adevăr mare, de care avem motiv şi noi să ne plângem, a fost accentuat din partea deputaţilor români, ori poate şi altele. Am fi dorit însă, ca deputaţii români să nu dee uitării, pe lângă acest gravamen mare şi arzător, pe celalalt, după părerea noastră şi mai mare: *persecutarea şcoalelor româneşti*, în urma nouei legi şcolare, manuată deja de pe acuma din partea unor inspectori şcolari hiperzeloşi, şi apoi gravaminele contemplate în noul plan de învăţământ, care, întroducându-se, ne va lua şi din puţinul ce ne-a mai lăsat noua lege şcolară însaşi.

Deşi ne place a crede, că deputaţii noştri s'au gândit şi la aceste mari gravamine, noi, în marea noastră îngrijire pentru soartea şi viitorul scoalelor, nu le putem trece cu vederea nici la aceasta ocaziune.

*

Pentru catedrală. Domnul *Ioan Toma* căpitan c. reg. în pensiune, a contribuit cu 100 coroane la fondul catedralei din Sibiiu.

*

Corpurile legiuitoare române au fost deschise eri, Joi, în Bucureşti, prin mesaj de tron. S'a oficiat întâi serviciu divin la metropolie.

*

Predică în catedrală. Dumínecă la liturgie va rosti predică în catedrala noastră dl profesor seminarial Dr. A. *Crăciunescu.*

*

Vaida în dietă. Eri Joi şi-a făcut intrarea în dieta ţării deputatul naţionalist român Dr. *Alexandru Vaida-Voevod.* Nu s'a întâmplat nici un incident. Cei ce l'au fost dat afară, s'au purtat acum liniştiţi.

*

Crăciunul la curte. După zece ani Maj. pentru întâia oară va petrece în Decemvrie a. c. sărbătorile de Crăciun, nu în cercul familiei arhiducesei Maria Valeria în Wallsee, ci în castelul din Schönbrunn, unde se va muta arhiducesa la 15 Decemvrie a. c.

*

Comitetul societăţii pentru fond de teatru român a votat în şedinţa sa de Mercuri d-lui Dr. *Tiberiu Brediceanu* o sumă de 700 cor. pentru tipărirea celor 40 de melodii (cântece şi jocuri naţionale), armonisate şi aranjate pe note de d-sa.

*

A 16-a victimă dela Cernova a încetat Marţi din viaţă în spitalul Rokus din Budapesta. Răposatul se numia Sulik Kusera Andrei.

*

Spyra Sumakow, profesor în arta atletică japoneză „*Dziu-Csitu*“, va da pe spesele oraşului instrucţiune în această artă poliţiştilor din Sibiiu Afară de aceasta *Sumakow* dă şi oare private în lupta atletică grecă şi romană.

*

Cântăreţ sinucigaş. Din Beyreuth se veste, că celebrul cântăreţ Teodor Bertram şi-a pus capăt vieţii, prin un glonte de revolver. Probabil că s'a sinucis într'un moment de alienaţie.

*

Mandatul părintelui Lucaciu. Pertractarea în chestia mandatului dela Beiuş atacat prin protest a fost de nou amânată pe ziua de 13 Ianuarie 1908. Advocatul lui Kardos, Dr. Tetétleni Armin, a cerut amânarea din motive de neînţelegere cu clientul său, iar dl Erdélyi, advocatul deputatului Lucaciu, pentrucă a primit prea târziu actele dela Beiuş referitoare la alegere şi n'a avut timp să le studieze.

*

Decret de amnestiare. Majestatea Sa Regele nostru a dat un decret de amnestiare, prin care se iartă pedeapsa tuturor acelora, cari au desertat până la 2 Decemvrie c. adecă se sistează procedura penală şi li se iartă prelungirea serviciului. Acest decret a fost dat în urma norocoasei însănătoşeri a Suveranului.

*

Un dar de peste 2 milioane. Miliardarul Rockfeller a făcut un dar de 2.600,000 dolari pentru a favoriza progresele medicinei.

*

Au aflat mormântul lui Arpád. Comisia însărcinată din partea guvernului cu cercetarea mormântului lui Arpád, a aflat în mod definitiv locul unde au fost aşezate osămintele protopărintelui Maghiarilor. Despre resultatul acestor cercetări va ţinea în 7 Decemvrie unul dintre membrii comisiunii, anume Dr. Szendrei Iános, membru al academiei maghiare de ştiinţe, o conferenţă în sala Muzeului naţional maghiar din Budapesta.

*

Mânăstire atacată de tâlhari. Mânăstirea Krypetsk din Rusia a fost atacată de 20 tâlhari. Au fost doi răniţi şi 6 ucişi. Trei tâlhari au fost arestaţi. Unul din ei a fost rănit de o bombă pe care o avea la sine.

*

Medicii regelui distinşi. După ştirile din Viena Dr. Kerzl, medicul de casă al regelui şi Dr. Neusser, consilier de curte şi profesor universitar, cari au dat îngrijire medicală Suveranului în decursul boalei sale, au fost distinşi din partea Maj. Sale cu crucea mare a ordului Francisc Iosif.

*

Amintirea lui Radetzky. Luni s'a sărbat în Viena aniversarea a cincizecea dela moartea generalului Radetzky. Sărbarea s'a început cu un recviem, la care a participat şi moştenitorul de tron Francisc Ferdinand, ca representant al Regelui. Sărbarea s'a continuat apoi înaintea statuei lui Radetzky, unde principele moştenitor a adresat câteva cuvinte veteranilor lui Radetzky, după aceasta toate trupele şi societăţile au defilat înaintea principelui. La magistrat a salutat în numele oraşului primarul Dr. Lueger pe veterani.

*

Primul mecenat al „Azilului“, contemplat de „Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu“, s'a înscris astăzi, în persoana dlui Ioan Toma, c şi r. căpitan penz. în Sibiiu. Dl căpitan Toma a predat directorului amintitei Reuniuni, dlui P. Lucuţa şi secretarului ei Vic. Tordăşianu suma de 1900 cor., drept dar, care să constitue „fundaţiunea căpitanului Ioan Toma“ şi să fie proprietatea înfiinţândului „Azil“. Scopul fundaţiunei se va determina în şedinţa proximă a direcţiunei. Fie ca exemplul acestui mecenat să afle cât mai mulţi imitatori.

*

Avis. Administraţia „Luceafărului“ aduce la cunoştinţa abonaţilor, că din causa grevei lucrătorilor tipografi, care durează de aproape două săptămâni nrul 22 va apare cu întârziere. In legătură cu aceasta face cunoscut abonaţilor săi, că aceia dintre dânşii cari îşi vor plăti abonamentul pe întreg anul 1908, cel mult până la 15 Ianuarie anul viitor se vor împărtăşi de premii şi anume: cei cu 7 cor. vor primi 2 volume, pe ales, din editura „Luceafărului“, iar cei cu 12 cor. 3 volume pe ales; sau şi unii şi alţii caietele musicale ale dnului T. Brediceanu: „Musica seratei etnografice“; cei cu 7 cor. 2 cei cu 12 cor. 3 caiete“.

*

In interesul economilor. Nizuinţa de a da mână de ajutor economului pentru aşi întrebuinţa cu folos producţiunile sale nu se poate din destul lăuda. Aducem deci la cunoştinţa cetitorilor noştri, că şi cu această ocaziune marea prăvălie de săminţe alui Edmund Mauthner din Budapesta î-şi continuă activitatea începută încă în vară şi anume cumpără, plătind preţuri convenabile, mai bune chiar decum sunt preţurile zilnice, pentru *sămânţă curată de trifoiu şi luţernă liberă de mătasă.* Recomandăm deci din nou economilor, cari au de vândut sămânţă curată de trifoiu şi luţernă, de a trimite mustre de seminţe la adressa firmei Mauthner din Budapesta.

PARTEA LITERARĂ.

Despre muncă.

După Iohn Ruskin.

(Urmare).

Şi urmând unei porunci dzeeşti nu veţi putea judeca, ce e înţelept şi ecuitabil mai nainte de ce nu vă veţi hotărî să lucraţi astfel. Isus Christos ne îndeamnă adeseori la principiul: „Lucraţi după drept şi dreptate“. Aşa sună porunca bibliei voastre şi aceasta e un lucru plăcut lui Dzeu, mai mult decât rugăciuni şi cântări. Cântaţi când sunteţi voioşi şi vă rugaţi când sunteţi în lipsă şi v'aţi obicinuit prin o inversiune ciudată se numiţi acest lucru, serviciu dzeesc.

Când un copil cere dela tatăl său ceva de ce are trebuinţă se zice atunci, că prin aceasta serveşte tatălui său? Tot asemenea stăm noi în faţa lui Dzeu prin rugăciunile noastre. El voeşte ca noi să-l rugăm, dar aceasta încă nu e cvinesenţa unui serviciu dzeesc. A te ruga pentru ceva, nu înseamnă a servi. Dzeu tot atât de mult despreţueşte pe cerşitori ca şi noi. El voeşte să aibă servitori credincioşi, iar nu cerşitori. Asemenea când un copil îşi iubeşte părintele şi de bucurie cântă, prin aceasta încă nu serveşte tatălui său, tot aşa de puţin precum îndeplinim noi prin cântare de cântece religioase serviciu divin. O facem aceasta cel mult spre bucuria noastră şi aceasta nu întotdeauna; prin aceasta ne servim pe noi înşine şi nici decum lui Dzeu. Şi totuşi, suntem atât de nemodesti, încât numim cântarea şi rugăciunea „serviciu divin“. Noi zicem: „Serviciul divin se începe Dumínecă la orele 10“. Dar pentru Dzeu Sfântul! Dacă noi nu vom slugi cu fiecare faptă bună a vieţii noastre lui Dzeu, atunci nu sărbăm nici când în mod serios serviciu divin. Aceeaşi lucrare dumnezeească, acelaşi sacrificiu adus — cere „Să faci bine şi să nu te temi“ şi tocmai pentru aceasta arată oamenii cea mai puţină aplicare. Toate cele numai aceasta nu! Indurare atâta, câtă numai voiţi, numai nu dreptate! Voi ziceţi, că iubirea deaproapelui plină de îndurare stă mai presus de dreptate. Da, de sigur, că stă mai presus; căci ea e culminaţiunea dreptăţii, templul care e zidit pe ea. Fără fundamentul dreptăţii nu veţi ajunge nici când iubirea desăvârşită care nu se poate lua ca basă. Fii cu dreptate faţă de deaproapele tău, ori îl iubeşti ori nu şi cu siguranţă îl vei iubi mai apoi; însă de vei fi nedrept faţă de el, pentrucă nu-l iubeşti, îl vei urâ de sigur mai târziu.

Cine îşi închipue, că poate începe cu iubirea deaproapelui se înşeală şi va afla în curând, că faptele sale sunt dominate de egoism. Voi îmbrăcaţi copiii voştri şi-i duceţi la primblare şi cugetaţi: „Ce drăguţi sunt“. Toată dreptatea, aceasta e iubire şi dovadă că cu sinceritate vă îngrijiţi de ei. In drumul vostru vedeţi pe stradă un copil cu obrajii subţi care vă îmbie flori. Cuprinşi de milă îi cumpăraţi un buchetel şi-i daţi şi un ban pentru el, cugetând cât de buni sunteţi. Şi aceasta e iubire, iubire miloasă faţă de deaproapele. Dar ce zice dreptatea, care păşeşte alăturea şi observă tot cu ochi critici? Dreptatea creştinească de multă vreme pare a fi amuţit şi orbit, ori poate e slăbită din causa bătrâneţelor: dar continuă încet a observa necontenit până în cele mai adânci încreţituri ale sufletului tău.

Tu ar trebui să asculţi numai bine ce zice ea şi atunci te vei îngrozi de ce îţi va şopti In casul de faţă-ţi va zice: Banul tău nu e de ajuns; fă-i băiatului şi o bucurie sufletească, îngrijeşte de el, arată-i şi lui cât de puţin din acele guguliri, cari le arăţi din prisosinţă faţă de cel din sângele tău, jertfeşte pentru buna lui aflare cât de puţin timp, fă-l fericit!

Grozavă pretensiune! Pentru fiecare cerşitor să mă interesez? Asta n'o pot face, n'am timp pentru aşa ceva, apoi aflu de bine ca fiecare om să se mulţămească cu starea în care l-a pus Dzeu. Doar zice dreptatea creştină: „Dumnezeu l-a adus pe acest om în această stare s'au oamenii? Dă-i unui om care ţi neplăcut un ghiont şi el cade în noroiu, şi apoi zi-i să fie mulţămit, căci voinţa provedinţei l-a adus acolo. Astfel vorbeşte creştinismul modern. Tu te scuzi şi crezi: „Nu eu l-am adus în miserie, e din vina lui; de ce nu s'a ştiut ţinea la înălţime?“ Dar cum poţi tu şti; dacă nu tu însuţiai contribuit la miseriafratelui s'au a surorii tale?

Aceste sunt întrebări, cari ar trebui să ni-le punem şi răspunsul nu va fi decât atunci mulţămitor, când vom învăţa, ca în fiecare dimineaţă să ne sculăm cu propusul de a nu lucra numai în interesul nostru ci în prima linie să exerciăm dreptatea şi să ajungem în exerciarea iubirii creştineşti faţă de deaproapele aşa departe, pentru a putea înţelege proverbul mohamedan, care zice: „A exercia o oară dreptate cumpăneşte cât 70 de ani petrecuţi în evlavie“. Dacă ne vom întreba, cum să se plătească munca cu mânile, şi de ce repaus să se împărtăşească lucrătorul, atunci astfel sună răspunsul, ca repaosul să stee în cel mai strâns raport faţă de plată. Şi consideraţiunea, dacă li-se oferă lucrătorilor destul răpaos după lucrul lor, îi priveşte pe toţi lucrătorii. Durere însă, de regulă lucrul bun şi folositor, fie cu mâna fie cu capul, e sau rău de tot plătit sau nu e plătit de loc. Eu nu zic, că aşa trebue să fie, ci de fapt aşa este. Dacă oamenii doresc distracţie, sau sunt înşelaţi, atunci plătesc; dar pentru muncă folositoare nu plătesc, oratorului vostru poporal îi plătiţi un salar de 50.000 M., soldatului vostru, băeşului sau omului de ştiinţă abia poate 1000 Mărci pe an. Cea mai folositoare muncă, care se presteazā în artă, litaratură şi ştiinţă, nu s'a plătit niciodată.

Ce credeţi, ce-a primit Omer pentru Iliada lui? sau Dante pentru „Paradis“? Pâne amară şi sare, şi încă a trebuit să urce treptele altor oameni. In ştiinţă a trebuit ca bărbatul, care a aflat telescopul, şi acela care ne-a deschis mai întâiu o privire în lumea stelelor, să fie remunerat cu temniţă. Invăţatul care a aflat microscopul şi care primaoară a pătruns în misterioasa evoluţiune a fiinţelor create, a trebuit să flămânzească, după ce a fost alungat din patria sa. Desigur e voinţa lui Dumnezeu, ca cel mai bun lucru, ce s'a spus sau s'a făcut vreodată să rămână nerăsplătit. Sf. Stefan n'a primit altă răsplată pentru vorbirea ţinută înaintea fariseilor, decât aruncare cu pietri. Şi aceasta e răsplata lumii acesteea! Fiii oamenilor muncesc cinstit şi din toată sârguinţa minţii şi a inimei şi se roagă: „Daţi-ne puţină pâne; numai să ne susţinem viaţa“. Răspunsul sună: „Nu, oameni buni, pâne; o piatră, dacă voiţi, sau aşa de multe, câte vă trebuesc, pentru a vă închide gura“. Acelora, cari muncesc cu mânile, nu le umblă tocmai aşa de rău. Cea mai rea soarte, ce-i poate ajunge este, că sparg pietri, în loc ca să fie loviţi cu pietri. Şi pentru lucrători va veni un timp mai bun; va veni ziua, în care mai bine va fi plătit Petrul pescariul, decât Petrul Papa.

(Va urma.)

Teatru.

Sâmbătă: *Die Räuber*, tragedie.

Pe părinţi îi surprinde

când dau primadată Emulsiunea lui SCOTT copiilor cari sufer de boala englezească. Emulsiunea lui SCOTT face pe copii foarte repede sănătoşi şi robuşti. 9 (276) 2—4

Intăreşte oasele

şi contribue la întreaga desvoltare. Un astfel de rezultat însă se poate ajunge numai prin un mijloc într'adevăr bun. „Scott“ conţine peste tot numai părţi din calitatea cea mai bună şi experienţa extraordinară Scotiană de efectuire face posibil, ca efectul să se mărească, şi ca „SCOTT“ pentru tineri şi bătrâni să fie uşor de mistuit, chiar şi pentru copii a căror aparenţă se pare dubioasă.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2 50

De cumpărat în toate farmaciile.

Nr. 1139/1907 [335] 1—3

Concurs.

Pe baza rezoluţiunei conzistoriale dela 16 Octomvrie a. c. Nr. 11,225 Bis. prin aceasta se escrie concurs nou pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a Măgărei cu filia Aposdorf, protopresbiteratul Agnitei, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta, resp. a celebra şi cuvânta.

Agnita 10 Noemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Agnitei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 612/1907. of. pp. [333] 2—3

Concurs.

Cu provocare la ordinul Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 2 Octomvrie Nr. 10·443 Bis. 1907, prin aceasta se publică concurs pentru ocuparea postului de preot capelan în parohia de clasa II-a Blaşfalăul-inferior, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Rom.“

Venitele împreunate cu acest post sunt jumătate din cele fasionate în coala B. pentru întregirea salarelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii la acest post să-şi înainteze cererile de concurs în terminul indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de ţinerea sinodului parohial electoral, după prealabila încunoştiinţare aicea să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi predica.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Bistriţa, în conţelegere cu comitetul parohial.

Blaşfalăul-de-sus, în 3 Noemvrie 1907.

Vasile Bălan
adm. ppresbiter.

Nr. 443/1907 prot. [334] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a II-a Şeica-mare protopresbiteratul Mediaşului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post, au a-şi înaintà cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, prezentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare şi în biserică, pentru a cântà, respective a celebrà şi cuvântà.

Mediaş în 29 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopresbiter.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16
în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare
depozit de încălţăminte
pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 33—

„ALBINA“, institut de credit şi econommii
în Sibiiu
primeşte **depuneri spre fructificare noui:**

1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.
Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.
(308) 10—16

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 47— Sibiiu — Nagyszeben.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.
Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric
se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 3—52
Clopotele găurite
o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**
Pretcuranturi ilustrate gratis.

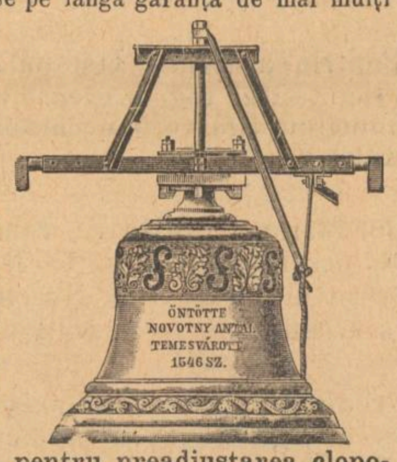

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:
Cornel Demeter
[95] 31—52 apotecar în Szászváros, piaţa şcoalei Nr. 37.

La 7 Expoziţii publice cele dintâi premii!
Veritabil numai cu
1860.
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.
triunghiu pe talpă.
Şoşoni, Slippers
Galoşi
de Petersburg.
Singurii contrahenţi:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.
Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălţăminte, mode şi articole de cauciuc.
(322) 3—6

Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás
staţiune balneară aranjată de nou
expediază şi afară de cartel imediat cantitate cât de mare
ACID-CARBONIC-LICHID
chemiceşte curat şi natural, în lichid din izvoarele de acid carbonic din baia celebră Buziaş, pentru prepararea apei gazoase, pentru restauratori şi alte scopuri industr.
! ! Cel mai spornic acid carbonic ! !
Estrasul certificatului analizei chemice al **institutului de a examina pe cale chemică mâncările şi beuturile** a. 1907 Nr. 4615. „Mirosul şi gustul“ e normal. **Conţinutul de acid carbonic: 99·57%.** In urma esaminării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerinţelor higienii publice şi pe baza conţinutului carbonic bogat se cvalifica de cel mai bun. Cu informaţii serveşte prompt:
Biuroul de expedare de producte acid-carbonice şi ape minerale al staţiunei balneare Muschong-Buziaş în Buziás-Fürdő. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ SZÉNSAV MÜVEK ÉS ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDÖN).
[323] 6—
Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 127 Sibiiu, Marți 20 Noemvrie (3 Decemvrie) 1907. *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

N. 12,181 Școl.

Cercular

în afacerea examenului de cualificație învățătoresc de emendare.

Se aduce la cunoștință publică, că candidații de învățătorie, cari au raportat cu ocaziunea examenului de cualificație învățătoresc din Iunie a. c. calcul neîndestulitor din unul sau din 2 obiecte, sunt admiși la examen de emendare pe ziua de Vineri, în 28 Decemvrie 1907 calendarul vechiu (10 Ianuarie 1908 calendarul nou).

Examenele să încep la oarele 8 dimineața în seminarul arhidiecezan.

Dispozițiunea aceasta se aduce la cunoștința celor interesați numai pe calea aceasta.

Consistorul arhidiecezan.

Invoiala cu Austria.

Sibiiu, 2 Decemvrie n.

De Mercuri se discută în dieta țării noastre proiectul de lege, de un singur paragraf, prin care guvernul vine împuternicit, ca cu începerea anului viitor, care e la ușe, să pună în vigoare, pe calea ordonanțelor ministeriale, toate dispozițiile cuprinse în proiectele de lege referitoare la învoiala economică-vamală cu Austria, rămânând, ca votarea acestor proiecte de lege să se facă mai târziu din partea parlamentului ungar.

E ceva nou aceea ce se face acum la noi, decretându-se prin lege, votată de parlament și sancționată de Coroană, de bună și executabilă o altă lege, ori alte legi, cari încă nici nu sunt discutate în dietă, nu sunt votate din partea parlamentului, și nici sancționate din partea Coroanei. Dar în sfârșit, când se află în strâmtoare fiecare om își ajută cum poate. Să vede că guvernul nostru altă cale mai potrivită nu a aflat pentru a eși din primejdia, de a și vedea nimicită toată truda pusă întru ajungerea la înțelegerea, bună, rea, cum e, cu cei din Austria, decât aceasta, cu toate că tot așa de bine și de ușor se putea decreta, în o altă lege, de un paragraf și mai scurt, că dieta consideră proiectele de lege referitoare la pactul cu Austria atât de urgente, încât le votează *en bloc*, fără discuție, și îndrumă guvernul să le pună în executare, cu începerea anului ce vine.

Dar acum nu aceasta e întrebarea, că pe ce cale vine îndrumat guvernul să execute legile nevotate și nesancționate ale pactului cu Austria, ci aceea, că oare și acest proiect de lege, care dă împuternicire guvernului să execute legi nevotate și nesancționate, putea-va fi votat și sancționat până la finea anului acestuia?

Semnele arată, că *da*. Cei mai mari contrari ai guvernului, cari puteau întru adevăr să-i facă mari miserii, Croații, parecă și-au depus armele, și-au făcut geamantanele și au plecat acasă la Zagreb. Se vorbește, că guvernul s'ar fi înțeles cu ei, ca să abstee dela obstruarea acestui proiect de lege foarte urgent, iar în schimb guvernul va convoca în cursul lunei Decemvrie dieta croată, pentru ai da acesteia ocasiune să dee vot de blam actualului ban al Croației, făcându-l pe calea acessta imposibil și silindu-l să-și dee demisia, în care cas apoi guvernul va numi un ban nou din sinul lor, probabil pe baronul *Rausch*.

De Croați deci guvernul numai are răcoare, pentrucă numai trei au rămas în dietă, pentru ochii lumii, și probabil pentruca să controleze guvernul, dacă se ține de vorbă. Rămân deci naționaliștii, pentru a face oposiție guvernului, și disidenții, eșiți din partidul kossuthist, pe motivul, că pactul e prea nefavorabil pentru Ungaria, deci ei nu-l pot vota. Naționaliștii nu fac obstrucție. Vor vorbi 7—8 în chestie, — doi au vorbit deja, Dr. *Polit* și Dr. *Lucaciu*, — vor combate legea cu argumente dictate de mintea sănătoasă, dar pedeci nu vor pune votării legii. Tot așa nu vor obstrua însă legea nici disidenții, cu toate, că vor vorbi și dintre ei mulți, — și au vorbit deja, — la obiect, pentru-că sunt și ei convinși, că e necesitate politică absolută, ca legea să fie votată, căci în cas contrar se naște un chaos economic și o catastrofă financiară mai mare decât oricând altădată.

Guvernul e sigur deci, că până la Crăciun e votată legea de care are trebuință, și dieta poate să-și înceapă la vreme și vacanțele de Crăciun, pentru a-se apuca apoi, după terminarea lor, cu desbaterea proiectelor celoralalte de lege, cari își așteaptă resolvarea. E însă întrebare, dacă dincolo, în Austria, se va putea face votarea proiectelor de lege despre pact până la Anul Nou, ori nu? Pentrucă dincolo încep de nou a se deslănțui scene furtunoase în reichsrath, ca în vremea veche. Și întrebarea e, că dacă dincolo nu se votează legile până la Anul Nou, ori nu se face un aranjament oarecare, fie măcar numai ca la noi, au valoare pentru noi legile cu pricina, ori apoi întregul pact e prefăcut în fum și cenușă.? Mai sunt deci greutăți de învins, pentruca învoiala cu Austria se ajungă să fie odată fapt desăvârșit, dar se sperăm, că toate vor fi învinse, fie chiar și în momentul din urmă.

Zile de praznic în ținutul Bistriței.

II.

Sfințirea bisericei din Buduș.

In șirul festivităților din ținutul Bistriței a fost și sfințirea bisericei din Buduș. Punctele din programul stabilit au cuprins niște momente sărbătorești, ca și de cari n'a mai văzut poporul din Buduș și împrejurime, de aceea poporul din ținut cu mare dor a așteptat ziua luminată, în care să vadă dată înaltei destinațiuni casa Domnului, ridicată cu multe jertfe. Această nouă biserică românească merită să fie văzută, fiind cea mai frumoasă din întreg ținutul. Poporul din ținutul întreg susține asta, nu pentrucă ar fi mai mare ori mai scumpă, ci pentru stilul drăgălaș moldoveano-bizantin, în care e clădită. Din depărtare turnul, turla, horele și întreg exteriorul îți fac bună impresiune și gâcești, că nu poate fi decât românească.

Planul face cinste arhitectului consistorial *Pamfilie*, care face bune servicii ven. consistor întru a reînvia forma vechilor biserici românești. Mare laudă merită întru ridicarea acestei biserici, poporul din Buduș, în frunte cu harnicul și zelosul preot Isidor *Suceava*, care în scurtă vreme a desgropat multe din însușirile bune ale poporului, înduplecându-l la jertfe frumoase și îndrumându-l pe calea înaintării din decadența și indolența, de cari era cuprins mai nainte. Păr. Suceava a întemeiat o bancă, ca să scoată poporul din ghiarăle număroșilor Ovrei din sat, a format o tovărășie pentru lăptărit. Coroana lucrărilor o pune biserica.

Din toate ne putem convinge, ce lucruri bune poate face un conducător harnic chiar și cu un popor nepăsător și sărac, dacă are pricepere, zel și spirit de inițiativă. Păr. Suceava și-a atras prin zelul său atențiunea întregului ținut. Ziua sfințirii bisericei a fost pentru el și pentru poporul său o zi de frumoasă satisfacție și mulțămită pentru ostenelele avute și jertfele aduse.

Poporul entusiasmat de plăcuta știre, că cel încredințat cu mandatul de ale sfinți biserica nouă, este simpaticul și cunoscutul domn Preacuv. Sa dl Dr. Miron Elie Cristea, s'a și grăbit ai face o primire vrednică.

In 27 Octomvrie v. Sâmbăta, a fost primit dl mandatar cu dragoste și însuflețire din partea preoțimei la gara din

---

FOIȘOARĂ.

Impresii și păreri.

— O conferență preoțască. —

(Urmare).

La rândul său se vorbi despre cum să se dea cuvântul de învățătură norodului, de ori unde, ce ascultă cu drag povața înțeleaptă a păstorului.. Vorbise în biserică un tinăr mărunt, cu glas tare, cu vorba repede, și acum un alt tinăr, care de acum își caută rândul în șirul păstorilor, apreția, pripit și parcă strâmtorat de neastâmpărul celor mulți de a trece mai departe... A fost prea rece, prea de dragul vorbei și a lipsit învățăturei căldura isvorâtă din inimă spre a merge la inimă. E greu să vorbești limpede, cald și frumos, când ești om tinăr, nu cunoști încă ascunsul puterii ce răscolește sufletul, îi zdrobește răutatea și înalță strălucitor aurul lui. Nu căuta a-ți potrivi vorba după un schelet rece, învățat la școală, rupe-o din inima ta, și se va sălușlui cu prisosință în inima celor ce te ascultă; dar spune-o frumos, alege-o pe cea mai dulce, caută-o pe cea a neamului tău și ferește-te de gozul ce ne-au aruncat cu puterea străinii, împestrițându-ne urât „haina de botez" — Așa povățuise dascălul pe cei tineri.

„Limba poporului Romanilor celor de demult veciuește până astăzi în gura Românilor noștri", dar din nenorocul nostru s'a împestrițat și schilodit icicolea cu câte o vorbă urâtă reslățită dela asupritori cum spunea Negruzzi: „Neamurile barbare.. găsind pînza limbei urzâtă luau suveica și prin dreptul celui mai tare aruncau unde și unde câte un fir de bătătură de alor groasă și noduroasă." Această comoară în care se îmbracă sufletul nostru trebue curățită de petece urâte, lipite pe nedreptul și locul lor umplut cu mărgăritare, isvorâte de pe buzele lui Nea Nicolae dela Murăș și badea Gheorge dela Munte. Iară de vrei să vorbești cum îi place urechii tale, nu-ți fie măsură nici cursul vorbei unde te-ai născut și-ai crescut, nici unde ai petrecut la învățătură, nici unde trăiești acuma, nici cel dela Murăș, nici cel dela Munte, ci apropie-te de graiul fermecător al cărților sfinte-bisericești, „pavăza și scutul limbei" care este a Românului de aici, ca și din țară și de ori unde. Ispitește scrisul neamului tău care azi muncește cu toată tăria aleșilor săi, asupra cărora s'au revărsat comorile trecutului și ale poporului, zorind cu multe jertfe spre idealul, luminos: *unitatea culturii*. — Dar nu vom ajunge idealul dacă întâi nu vom îngriji mijlocul, alvia prin care se îmbracă gândul frumos și cuminte. Simțul limbei, acest isvor nesăcat al cunoștinții despre neamul nostru, trebue să-și-l însușească toată suflarea ce se înșiră în rândul celor de un neam și mai mult decât toți preotul, care e propoveduitor și căruia nu-i este îngăduită greșala. Dară însușirea limbei nu este cu putință fără cercetarea operelor de artă, fără a străbate cu privire ageră în sufletul cărților bune, cari nu s'au scris pentru ca să zacă nefolosite în biblioteci, rătăcite prin librării, ori sub poliță adăpost colbului și hrană șoarecilor.

Când fu vorba de cântare, din rândul celor mulți se desfăcu omul greu de multă sănătate și cu vorbă pițigăiată vorbi despre rostul și însemnătatea ei în biserică spunând, că avem noi datină rea a o scălcia și a o încovriga urât, pe când am putea să o scoatem duios și fermecător, așa precum am învățat dela părintele albit de zile multe dar tot harnic și sârguincios dela școala noastră cea mare.

Apoi urmă graiul domol al părintelui tinăr, dar cam adus de spate; vorbi dulce dar cam pripit despre preotul dascăl, despre grija ce trebue să poarte întru folosul luminării celor fragezi. Păcat că s'a ținut prea de legea vechie. A mai spune cum ar fi trebuit să facem în trecut, e de prisos, grija să ne fie cum să facem în viitor, ca să ne mântuim. Dar asta s'a trecut sub tăcere. Ori doară toți o știu?!

Era pe sfârșite. Impacienţa se zugrăvea pe fețele multora; mișcări repezi, sculări și așezări neștiute dovedeau că vremea a înaintat, ori că unii mai au și alte griji. Se făcu vorba despre ce să se lucre pe viitor întru procopsirea celor-ce caută cu drag adunarea și spre perderea celor ce prefer a-și petrece acasă cu grijile zilei. Din rândul cel din urmă, din fundul salei se desfăcu un tinăr înalt cu ochii vineți sub sprâncene negre și dese și grăi cu vorba apăsată. Aceste adunări conferențe — azi prea oficioase, poate prea administrative, prea strânse în folosul unei părți, a unei însușiri din chemarea preoțească, vor trebui să sufere și ele schimbări amăsurat concepției și mersului vremii. Iar pentru a înțelege prezentul și a ne ști potrivi lui, ne e deplină cunoașterea trecutului, a istoriei și în deosebi a istoriei bisericești, căci nu vom putea sluji cu vrednicie un așezământ al cărui trecut nu-l știm, și nu cunoaștem isvorul și desfășurarea tabloului joc care azi ni-l înfățișează. Să brăzdăm ogorul pe care-l îngrijm și pentru sămânța istoriei și a literaturii, căci ...

(Va urma).

orașul Bistrița. In numele clerului a vorbit administratorul protopopesc, păr. Vasile *Bălan*, căruia dl Cristea i-a răspuns, arătând ce așteaptă superioritatea biser'cească dela preoții noștri, ca multele biserici ce se înalță, să-și împlinească misiunea în sinul poporului. Primește salutul clerului, ca adresat capului bisericei pe care-l representă. Din Bistrița a plecat apoi dl mandatar la orele 3 p. m., însoțit de 7 trăsuri spre comuna Buduș. La mijlocul drumului a fost întimpinat de o ceată de călăreți cu strigăte „să trăiască“; apoi postându-se de ambe părțile trăsurei trase de 4 cai a Prea Cuvioșiei Sale, l-au însoțit pe drum până în comună.

Aci la întrare, fiind făcută o poartă triumfală cu inscripția „Bine ați venit“ spre marea mirare și surprindere a oaspeților străini, a fost întimpinat mandatarul nostru de fanfara română organisată tot de vrednicul preot Suceava, cu cântece românești, cari au electrisat mulțimea. Apoi preotul Is. Suceava l'a întimpinat cu o vorbire, în care prin termini călduroși mulțămește Excelenței Sale pentru dragostea și bunăvoința ce le-a arătat-o, îngrijindu-se de ei și în acest cas, iar de altă parte descopere iubirea poporului față de dl mandatar, că a ajuns sănătos în mijlocul lor unde se bucură de intinse simpatii, cari încep încă din timpul copilăriei sale. Il roagă să descopere capului bisericei și v. consistor, că noi preoții dela sate ne silim a îndeplini mântuitoarele sfaturi, ce ni-le dă atât I. P. S. Sa, cât și sfetnicii din jurul lui, întărind temelia de jos a bisericei vii.

La cuvintele de întimpinare a preotului local, a răspuns dl mandatar, că se bucură când parohienii să nisuesc a-și ridica biserici corăspunzătoare timpului de azi, căci din aceasta se vede tăria credinței, precum și iubirea și alipirea către așezămintele lui culturale, cari și până acum ne-au susținut. Arată că suprema mângăiere o are I. P. S. Sa dl arhiepiscop și consilierii săi, atunci, când preoții dela sate desvolta *zel apostolesc* și știu grupa în jurul lor poporul, căci atunci și cu o turmă mică și săracă poți face minuni. Dovadă tocmai Budușul, unde în timp așa de scurt s'au creat așa zicând din nimica lucruri laudabile. Indeamnă poporul să stăruiască mereu în această direcțiune. Se formează apoi un convoiu, în frunte cu famfara română, care în cântece și frumoase marșuri românești a condus pe dl mandatar până la casele parohului unde a descălecat.

De observat e, că această fanfară română a fost introdusă numai în decursul acestui an și a ajuns la resultat așa de frumos, încât pe toți auditorii ia încântat și toți au dedus, că și poporul nostru românesc are multe calități frumoase, numai să fie cine să-l deștepte și conducă. Parohul și-a dat și în această privință multă silință cu instruarea membrilor ei, ajutat fiind la cas de împedecare și de șulierul din satul vecin săsesc. Ar fi bine ca acum, când începem și noi o nouă viață socială, să facem în toate părțile asemenea începuturi.

După orele 4 au mers cu toții la școala veche, care până acum a servit de casă de rugăciune dela demolarea bisericei de lemn. Acolo s'a făcut Vecernia împreună cu litia, la care a asistat o mulțime de popor, toți cu făclii aprinse în mână.

Seara a făcut fanfara serenadă dlui representant al arhiepiscopului nostru, cântând înaintea caselor preoțești mai multe piese, atât românești, cât și străine. Dl Dr. Cristea mulțămindu-le le-a arătat lor și celor întruniți însemnătatea ce o are musica, cântarea, în viața poporului. Cum după zile cu nori sunt de lipsă și zile senine, mai luminate, — așa și omul are în viață lipsă de momente mai vesele. Omul senin, vesel, e un om și bun la inimă; are traiu mai plăcut, îmbătrânește mai greu; pe când fiind mereu moros, ursuz etc. te mistui pe tine însuți. Cântarea a avut mare rol în viața Românilor. E tovarășul lui cel mai credincios la bine și la rău. Se bucură văzând, că Budușanii înțeleg acest lucru și cultivă și musică. Ii laudă, îi îndeamnă, să desvoalte bunul început și să cultiveze cât mai mult musica și cântarea.

După serenadă s'a întrunit preoțimea în frunte cu dl mandatariu la casa preotului, unde s'a luat o cină comună și apoi s'au depărtat unii la casele proprii pentru a putea veni în cealaltă zi la actul sfințirei de biserică.

Insași sfințirea bisericei noue a decurs așa: Duminecă, în 28 Octomvrie, la oarele 8$^1/_2$, a pornit preoțimea slujitoare în frunte cu dl mandatariu, îmbrăcați cu toții în toate ornamentele preoțești, dela școală în procesiune solemnă și impunătoare și în sunetele clopotelor și a cântărilor noastre bisericești, înălțătoare de suflet, la biserica de peatră din nou clădită.

Preoți fungenți au fost pe lângă mandatar: Vasile Bălan, preot în Blașfalăul-de-sus și adm. protopopesc; Ioan Rus din Ida-mare; Iuliu Suceavă din Borgo-Prund; M. Pascu din Simotelnic; Alex. Boieriu din Sfântu; Vasile Nașcu din Bârla; George Truța din Coșna; Alex. Popoviciu din Cușma; Nic. Gliga din Rîpa-de-sus; Ioan Oțoiu din tractul Săliștei; David Rus din Sieul-mare. Toți preoții purtau lumini. Ceialalți preoți prezenți, *Ioan Duma* din Sacal, *Alexandru Rusu* din Chitelnic, *Izidor Suceava* și număroși clerici cu cantori făceau slujba de cântăreți etc.

Era o zi de toamnă frumoasă precum arareori să vede. Ajunși înaintea bisericei, unde să adunase mulțimea din toate satele ținutului, s'a făcut sub ceriul liber sfințirea apei, s'a încunjurat de 3 ori biserica nouă stropindu-se și cetindu-se evangeliile prescrise. In urmă deschizându-se biserica, precum prescrie tipicul, au întrat în lăuntru. Până să se liniștească zgomotul întrării s'au cântat de-ale Inoirilor, dela 13 Septemvrie. A urmat apoi Rugăciunea sfințirii în genunchi și cântarea: „Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime“. După acestea s'a început sfânta liturgie fiind prezenți mii de creștini.

Cântările principale, atât dela sfințire cât și dela liturgie, le-a esecutat cantorul renumit dela biserica din Brașov *Toma Bren iu*, carele este unicul și cel mai bun cantor ce l'am auzit vr'odată.. Cu vocea-i dulce și melodioasă a fermecat pe toți așa, încât a stors lacrămi din ochii credincioșilor asistenți, iară străinilor le-a impus admirație față de cântările noastre bisericești — Ușurătatea și priceperea cu care modulează cele mai variate și mai neîntrecute melodii originale bisericești au lăsat impresii neșterse și a întărit în mare măsură alipirea poporului către biserica sa. Ideea dlui Dr. Cristea, de-a ne aduce un astfel de cântăreț, a fost foarte laudabilă, căci a făcut tuturor mare bucurie.

Serviciul divin a fost foarte înălțător și impunător, și a durat până la 11$^3/_4$ oare, când apoi a urmat predica escelentă și foarte potrivită a de toți iubitului Domn mandatar.

(Va urma). *Mihailă Pașcu* paroh.

Adevărul și lumina sunt viața și puterea.

— Vorbire rostită în biserica din Criscior la 16 Sept. v. 1907 de Dr. P. Oprișa, director gimnazial în Brad. —

(Fine).

Faptele DV. fraților și ale fiilor DV. dovedesc, că iubiți învățătura, lumina, înaintarea; de aceea reamintirea lor e plăcută.

Sunt însă unii și între DV., fraților, cari nu pun mare preț pe învățătură. Ei zic, învățătura e prea scumpă, prea costisitoare.

Mărturisind adevărul, învățătura costează mult, e scumpă. Dar dacă e scumpă, e și nespus de folositoare. Cu cât mai scumpă, cu atât mai folositoare! Ca orice marfă aleasă. Bine să înțelegeți! Adevărata învățătură nu-i altceva, decât: întrebuințarea înțelepcește a fiecărei clipe. De vom ajunge odată să înțelegem aceasta, să știți fraților, că vom avea, nu numai pânea de toate zilele, ci și alte multe nenumărate comori . . .

O singură pildă las să vă vorbească mai convingător decât o sută de vorbe. Trăitau între DV. mulți oameni bogătani. Astfel *Cula Ianului*, de pe Valea Arsului — un grâng al Crisciorului — spun oamenii, că avea aur cu maja și galbini cu ferdela. Avut-a și copii: băeți și fete. Dar nici el n'a jertfit pentru biserică și școală, nici fiii și ficele sale n'au iubit învățătura. S'au ascuns de lumină. Vitejia Culei și a feciorului său era să zboare cu bietul său roib în buestru într-o oară dela Valea Arsului la Brad, ori dela Brad la Zlatna, la cămară... Și ce s'a ales din ei și comorile lor!? Iertați mă să nu vă spun! DV știți mai bine decât mine. A murit Cula... s'au prăpădit copiii.. s'a topit aurul... Numai pravul și buruenile mai vestesc, că colo a fost casa Culi Tanului.

Alt om era *George Baconul*. Țăran simplu, inimă bună. A murit și el. Dar biserica DV. îl va pomeni multă vreme, căci nu s'a cumpărat nimic pentru altar, nu s'a făcut nimic pentru școală, unde el să nu-și fi pus umărul. Păstra-vom și altundeva pomenirea acestui bărbat vrednic, deoarece a fost cel dintâiu țăran din Zarandul cel fălos cu ale lui comori, care îndată ce a înțeles, că este o societate care poartă grije de lățirea învățăturilor folositoare asupra întregului neam românesc din țara noastră, s'a înscris între *membrii pe viață* ai Asociațiunei și a plătit 100 fl. nainte cu vre-o 15 ani. Copiilor săi le-a dat creștere aleasă. Dzeu ceartă — e drept — pe cel ce-i iubește: totuși preamări-va neamul său și pomenirea lui va rămânea din veci în veci.

*

Dar ce erați DV., fraților, nainte cu 30 ani? Cetiți, dacă nu știți, *Monografia Crișciorului* (Telegraful Român Nr. 79—83 1907) și veți afla: „Cam din 1878 au început Românii a răscumpăra dreptul de proprietate dela foștii proprietari. Astfel astăzi 4/5 părți sunt răscumpărate, devenind proprietatea foștilor urbarialiști de odinioară“. (Tel. Rom. Nr. 81 1907).

Iată, fraților, că învățătura nu v-a sărăcit, ci v-a îmbogățit. Dacă veți face și mai departe astfel, se fiți siguri, că și ultima cincime din hotarul Crișciorului va ajunge în mânile Dv., ba și toate comorile „*Buneiului**“). Celce muncește înțelepțește, acela stăpânește pământul... — E mare adevăr.

Ca să nu se îndoiască nimeni dintre DV., că învățătura e mare avere și putere, vă rog căutați la Evrei, cari întruna se sporesc printre noi. Intre ei nu veți afla om, care să nu știe scrie și ceti. Dar nu veți afla nici săraci, cerșitori, ca la noi. Evreii se roagă cu evlavie, muncesc, cruță și Dzeu îi binecuvântă. Căutați la Sași, Șvabi și alte neamuri cu cari convețuim și vă veți convinge, că popoarele cu învățătură au și bunăstare, pecând cele fără învățătură, fără carte, — n'au parte!

Căutați apoi și la țările mari, ca Germania, Anglia, Francia, Belgia ș. a. și veți afla, că nicăiri pe suprafața pământului nu-i așa de lățită învățătura ca în aceste state. Drept urmare: ele au negustori, măestri, învățați mulți. Cetățenii lor întemeiază colonii prin toate golurile rotogolului pământesc, lățesc comerciul, industria și cultura, și cu aceste limba țării mame, pentru care adună bogăție și mărire, peste toată lumea. Să știți, fraților, că și a noastră menire e să mergem în fruntea altor popoare, și merge-vom îndată ce vom avea învățătura de lipsă, căci „*mintea*“ (învățătura) e „*regină*“ (conducător).

*

Am înșirat din faptele DV. fraților. Despre vrednicia lor grăește înaintarea DV. în cei din urmă 30 ani. Inălțata-ți școală de model, întemeiata-ți bibliotecă parohială, susțineți agentură a desp. Asociațiunii, v'ați asigurat o bunăstare corăspunzătoare, aveți preot și învățător din sinul DV. nu ca mai înainte cu 30 ani, când vă certați pentru Onițiu ori Băcilă,**) amândoi străini de comuna DV.; ați ajuns ca înși-vă să dați preoți (G. Almășan în Mihăleni, R. Perian în Miscovaț), învățător (I. Uibariu în Zdrapți), preotese altor comune. Aveți 12 studenți la gimnasiul din Brad, apoi la Brașov, la teologie în Sibiiu, la universitstea din Budapesta, aveți și învățăcei de negustorii și meserii. Aveți o biserică, drept dovadă despre statornicia în credința strămoșească și iubirea de neam, lege și limbă. Ați întemeiat un fond de 6000 cor. pentru a zidi o biserică mai corăspunzătoare lipselor de azi. Mult se cere până vă veți putea apuca de zidirea măreață, în care cu pietate să preamărim pe Dzeu în psalmi și cântări de laudă, căci ne-a ajutat de am trecut peste atâtea furtuni. Să nu uitați însă fraților, că puterea zace în buna înțelegere. Ce nu poate face un singur om, pot mai mulți întăriți în cugete și simțiri. Dumnezeu vă va ajuta, căci aveți în fruntea DV. un adevărat părinte, pe parohul Ioan Perian, care după o lucrare cu plan și conștiențioasă de 30 ani în via Domnului se află tocmai în floarea vieții, de 50 ani și stăruește cu zel apostolic să înalțe casa Dlui. E frumos fraților să stăruești 30 ani în ogorul Domnului cu zelul părintelui Ioan Perian! Și e măreață calea pe care a apucat dsa: prin lumină la putere. Ea va duce la mărire, la mântuire. Drept aceea ca ziua aniversară a 30, de când vrednicul DV. părinte servește la altarul Dlui și neamului, să nu treacă fără urme, ci să vă întimpine spre a Domnului mărire: primiți această cărticică, pe fața căreia stă scris „Pomenește Doamne inimile bune!“ Din lăuntru pe fața primă e scris: „Dar curat, pe care îl închinăm noi fiii și credincioșii bisericei din Criscior întru aducerea aminte de ziua, în care vrednicul nostru paroh Ioan Perian a împlinit 30 ani (1877—1907) în serviciu credincios la altarul Domnului“. Pe fața a doua eu și soția mea Eugenia închinăm 20 cor. Rog epitropia parohială să îmbie această cărticică fiecărui parohian, bărbat ori femeie ca întru amintirea zilei de azi să își închine obolul său. Suma care va întra să se adaugă la fondul bisericei. Astfel aceasta va crește și cât mai curând vom putea pune piatra fundamentală la biserica cea nouă, care va vesti vrednicia noastră. Rog onor. epitropie să spriginească această rugare a mea, căci va săvârși o faptă plăcută lui Dzeu și oamenilor. Nu-i om în Criscior, căruia păr. Perian să nu-i fi făcut vre un bine în decurs de 30 ani; drept aceea cu drag va dărui fiecare spre acest scop.

Vă rog, fraților, înscrieți-vă cu toții în cărticica aceasta și închinați filerul DV. pentru a DV. fericire și a Domnului mărire!

Dacă glasul meu va afla răsunet în inimile DV., sper, că peste 3 ani, când ne vom aduna a doaua-oară în parohia DV. toți, câți iubim învățătura și vom ținea adunarea despărțământului Asociațiunei din Brad, vom putea fi martori la sfințirea petrei fundamentale și ni-se va da ocaziune să preamărim pe cei, cari și-au deschis inimile și închinat obolul.

Intărit în a mea speranță: Vă mulțămesc, că a-ți ascultat vorbele mele, mici și mari, toți câți sunteți aici. Iar acum trecând ziua repede voiu încheia.

Vă rog însă să înaintați întruna pe calea, ce Vi-o va brăzdat vrednicul DV. părinte, să iubiți biserica și școala, adevărul și lumina, să dați copiii la școală, negustori și măestrii, să fiți cinstiți, muncitori și cruțători!

Astfel fiind veți fi Români vrednici!

Adevărul și lumina Vă vor da viață și putere.

---

*) „*Buneiu*“ se numește dealul, ce desparte la NO comuna Crișcior de Zdrapți. Tradiția frumoasă și semnificativă povestește, că un păstor, ce își păștea turma pe Buneiu, văzu odată înaintea sa o vizuină plină de comori strălucitoare. Intră în ea și vizuina se închise. Petrecu acolo vre-e 7 ani, cari ise părură numai o clipă. Eși afară. Aduse cu sine o lingurită, cuțit, furculiță și alte farfurii de aur. Dar nu mai află nici turmă, nici casă și masă. A spus fraților săi ce comori văzuse în vizuină și îndată dispăru.

**) Augustin Bintei, fost învățător și mort ca notar în Mihăleni, S. Băcilă, fost preot în Criscior, iar acum în Ormindea).

Preotul Georgiu Almășan din Mihăleni.

Parohia Mihăleni, ppresbiteratul Zarandului, fost-a zeci de ani fără preot și învățător — soare și sare.

Intre astfel de împrejurări biserica a vegetat; școală n'a fost; poporul s'a robit întru întunerec, sărăcia, neorânduiala și datoriile l-au copleșit.

Dar Pronia s'a îndurat spre cei buni în firea lor!

Tocmai când aproape tot ogorul prinsese mușchiu și înțelenise — zărituia o rază dzeiască, care deșteptă nădejdea mântuirei în pepturile doritorilor de viață...

Raza fu preotul Georgiu Almășan, teolog abs. de cursul ord. al seminariului „Andreian“. Om liniștit și zmerit, care în zmerenia sa plănuia luminarea și bunăstarea fiilor încredințați păstoriei sale.

Ajunse preot în 1903 și abia află în mijlocul poporului său o modestă căsuță, unde să se poată adăposti de pe azi pe mâne, și acolo se așeză, înțelegând prea bine, că *preotul trebue să fie în mijlocul turmei sale*, căci numai astfel îi poate fi părinte și model. Ințelese și aceea, că sărăcia poporului nu-i ertat să-l ducă la desnădejduire, ci la muncă cinstită, singurul izvor al virtuților. *In sudoarea feței tale să-ți agonisești pânea de toate zilele!*

Incurajat în lupta vieții de credincioasa sa soție *Eva* n. *Ionuț*, care și-l alesese cunună din iubire curată, sprijinit de 2 familii inteligente din loc (notariul și vicenotariul) înțelese, că orice minut de lenevire ori gâlceavă e perdere și moarte, deci se apucă de lucru!

In anul I de preoție aduse în ordine exemplară *averea* puțin îngrijită a bisericei, și *zidi o școală*, mai mult pe credit, decât din bani gata. Apelă și la frații din arhidieceză și se mulțămi cu ce primi. Fiind parohienii mizeri și neavând cu ce să plătească un învățător bun, primi el însuși și *sarcina de învățător*, foarte modest răsplătit, mai mult în taină, decât în coroane. Și nu se văera! Spera sus și tare, că munca cinstită nu va rămânea nerăsplătită. *Indată ce poporul se va înpretini cu școala și învățătura* — se mângăia fericitul — *va scăpa de mizerie, nu-și va mai prăda filerii pe rachia otrăvitoare, ci va jertfi pentru învățătura — lumina dătătoare de viață.* Timpul, tesaurul cel mai prețios, nu-l va perde prin crâșme, ci-l va valora pentru muncă și a sa mărire.

Nespus de înțelepțește raționa fericitul preot.

In al doilea an al preoției peste 40 băieți și băiete grăbesc la școală, care era îngrijită ca o cameră curată. Duminecă după biserică se adunau la școală, școlarii dimpreună cu părinții lor. Băeții rosteau poezii și fabule alese, cântau tropare, antifone, catavasii și poezii alese, iar preotul și preotessa le ceteau și povesteau. Liuț Poienariu le cetea „*Libertatea*“ „*Țara Noastră*“ ori „*Poporul român*“ „*Foaia interesantă*“ „*Tovărășia*“, „*Tel. Român*“, — se înfiripase o adevărată familie, viață creștinească. Inființară *bibliotecă parohială*, *repărară bisericuța*, *preotul î-și zidi căsuță*. Vedeai cum binecuvântarea Dlui se revărsa asupra-le! Intălese, că Dumnezeu le-a așezat comuna într'un loc minunat, unde fiecare rază de soare e isvor de lumină și bună stare. Văzu, că pământurile fondului din Brad. aflătoare aici, sunt lucrate mai mult in clacă decât cu pricepere. Deci grăbi la un *curs de pomărit în Cluj*, ca să deprindă lucrarea cu pricepere a ogorului și pomilor. Indată după reîntoarcere acasă înființă o *agentură* a Asociațiunei pentru comuna sa. Exarânda din pământurile fondului gmn. și deja în toamna anului de față puse baza unei grădini de pomi, în care își vedea arma cea mai puternică în contra sărăciei.

— *Punevoiu pomi; pomii vor aduce roade îmbelșugate, din roadele lor vom plăti școala și învățătorul și ajutane-va Dumnezeu, — numai să muncim cu credință!*

De abia plănui aceste!

Și cu temeiu plănuise, căci dacă nu poate omul plănui nici când e de 27 ani, când are o soție credincioasă și 3 fete, trei crini, popor iubitor și ascultător, când Dne să mai poți plănui?!

Dar fără veste sosește moartea!

Preotul vrednic, zelos; soțul tinăr, muncitor; tata iubitor; fiul ascultător; prietinul sincer, cade la pat, răpus de un *tifos* nemilos și a doua săptămână raiul familiar se schimbă în iad pământesc...

Vineri la 2/15 Nov. a murit și Dumineca la 4/17 Nov. a fost astrucat în mormânt vrednicul preot, învățător, soț, tată, fiu, pretin, George Almășan din Mihăleni, lăsând în doliu familia, părinți, fii sufletești și toate inimile bune, în cari împetrirea, desnadăjduirea nu străbătuse.

Grozavă priveliște!

Când preoții îl prohodiau ca pe un vrednic slujitor, care în 4 ani și jumătate cât păstorise turma sa, pentru care trăise, când protopresbiterul tractual, încunjurat de preoți vrednici, dădea mortului sărutarea cea mai de pe urmă, când toți deplângeau soartea tristă a unui adevărat slujitor al altarului și neamului, împetrita soție încunjurată de 3 fetițe, dintre cari cea mai mare, Georgina, numai la Crăciun va împlini al 4-lea an, preoteasa-soție văduvă, simțindu-și cununa căzută, nu-și poate înfrâna firea . . . firea-i sboară peste granițele firești . . . se aude sgomot, strigăte . . . înjurături, se aud și văd și simțesc lovituri desperate . . . Mângâie-o mamă, tată, frați, surori, socru, soacră, cumnați, cumnate, preoții slujitori, dar zadarnic... firea și-a perdut-o.

In priveliștea grozavă cântările duios răsunătoare amuțesc, vorbele de jale se schimbă în povețe de mângâiere, dar totul e vis și umbră, singur pământul, singur mormântul rece, groapa dă mângăere și liniște, deci în liniște se așează cel zidit după chipul și asemănarea Creatorului și rânduit să ridice pe semenii săi la Dumnezeu, la desăvârșire. Totul e suspin, durere, liniște, ca în mormânt.

A fost preotul Georgiu Almășan și multă vreme va fi!

Da! Căci în 4 ani și jum. a lucrat cât foarte puțini în 45 ani.

Nu s'a îngrijit numai de sine. Ci a desvălit poporului său icoana preotului adevărat. A dat pildă vie fraților săi preoți, că luminarea poporului, prin biserică, școală, învățătură curată e datorința lor sfântă să o facă. Aceasta îi înalță înaintea oamenilor și a lui Dzeu.

O Doamne! Dă neamului românesc preoți vrednici, cum era Georgiu Almășan și-l vei mântui!

Tu vrednice preot, iubit soț, dulce tată, scump fiiu, drag frate și harnic muncitor, fi încredințat, că totdeauna te vom pomeni, căci ne-ai arătat calea mântuirei! Familia-ți orfană va fi ocrotită și cinstită! Dormi în pace! *Dr. P. Oprișa.*

NOUTĂȚI.

***Din cauza** sfintei sărbători* „Intrarea în biserică“, *numărul proxim al foii noastre apare Vineri d. a.*

*

La cestiunea susținerii școalelor. Cerându-se din diferitele părți ale arhidiecezei deslușiri cu privire la o conferență a învățătorilor din protopopiatul Brașovului în care s'ar fi constatat, că din întreg protopopiatul numai școalele din Brașov s'ar putea susținea fără ajutor dela stat — venim a răspunde, că chiar dacă s'ar fi făcut aceea constatare din partea învățătorilor, ea nu are nici o bază, pentrucă nu învățătorii sunt chemați a constata și a decide asupra susținerii școalelor cu sau fără ajutor dela stat, ci în prima linie comitetele, sinoadele parohiale și consistoarele noastre eparhiale. Suntem în poziție de a aminti și totmai cu privire la comunele din părțile Brașovului, că credincioșii noștrii din fruntașele comune Săcele, Feldioara, Preșmer, Râșnov etc. vor susținea școalele lor fără ajutor dela stat. Deci va fi bine ca învățătorii noștri să nu-și aroage ingerințe în afaceri cari nu aparțin competenței lor, ci să aștepte cu încredere hotărârile forurilor noastre bisericești, să se abțină dela orice consfătuiri și constatări. Rugăm pe confrații noștrii dela „Gazeta“ să ia notiță de această declarație.

*

Decemvrie 2. Astăzi se împlinesc 59 ani, decând Maiestatea Sa Monarhul a urcat tronul, în urma renunțării unchiului său, Impăratul și Regele *Ferdinand.* Actul însemnat s'a întâmplat în *Olmütz*, unde se afla atunci curtea împărătească, în urma turburărilor dela Viena. Maiestatea sa Monarhul abia împlinise anul al 18-lea al etății.

*

Numire. Consistorul arhidiecesan a numit pe domnul Dr. *Demetriu Borcia*, colaborator intern al ziarului nostru, catihet la școalele publice din Făgăraș, în locul dlui Dr. *Nicolae Regman*, care a fost chemat la Caransebeș, ca profesor la institutul pedagogic de acolo.

*

Desmințire. Din parte competentă se desminte știrea, dată și de noi în numărul trecut, că deputații naționaliști români ar fi legat vre-o înțălegere cu ministrul-president *Wekerle*, în chestia gravaminelor mai arzătoare al Românilor din patria aceasta.

*

Pentru Muzeul Asociațiunii. Dl *Ioan Pașca*, paroh gr.-or., în Geaca, a dăruit pentru Muzeul Asociațiunii suma de K 3, drept răscumpărare a felicitărilor de ziua sa onomastică. Mulțămim dlui Pașca pentru acest dar. *Prezidiul Asociațiunii.*

*

† Szabó Miklos, president de Curie în pensiune, a decedat Joi în Budapesta, după un morb scurt, în etate de 86 ani. Inalta Curie a luat hotărârea de al înmormânta din aula Curiei, unde ia fost ridicat catafalcul. Inmormântarea s'a făcut Sâmbătă d. a. în presența unei mulțimi mari de oameni.

*

Examene de maturitate se vor ținea la gimnaziul de stat din Sibiiu în zilele dintre 9 și 14 Decemvrie, pentru corigenții de pe teritorul întregului inspectorat suprem de studii, cu sediul în Sibiiu.

*

Alegerile funcționarilor comitatenși, pe noul period de șase ani, se vor face în Sibiiu în congregația din 18 Decemvrie nou.

*

Alegere de preot s'a făcut în 24 Noemvrie în comuna *Voivodenii-mici*, cu care ocasiune totalitatea voturilor date a întrunit-o candidatul *Grigoriu Childa*, absolvent de teologie.

*

Un op nou istoric. A ieșit de sub tipariu în tipografia arhidiecezană din Sibiiu opul întitulat: *„Fragmente Istorice despre Boerii din Țara Făgărașului, de Ioan Cav. de Pușcariu. IV.* 53 coale tipariu, în format octav, și se află de vânzare la autorul în Bran (Törcsvár) și la librăria arhidiecezană, cu prețul de 5 cor. 20 fil. esemplariul broșat.

*

Scumpetea. E generală plângerea în contra scumpetei celei mari, care se resimte pretutindenea. Din partea consiliului orășenesc din Timișoara s'a compus un memorand în chestia scumpetei, și prin o deputațiune condusă de primariul *Telbisz* va fi presentat guvernului spre studiare și mai ales pentru luarea măsurilor, ca răul să fie delăturat.

*

Bolnavi în grevă. Din Tropau se scrie, că într'un spital din apropiere bolnavii s'au pus în grevă, și nu mai vreau să mănânce nimica, preferind mai bine moartea, decât mâncările rele ce li se dau. S'a deschis anchetă, pentru a se constata, întrucât au dreptate, că mâncările ce li se dau, sunt rele?

*

Căsătoria oficerilor în România. La propunerea ministrului de războiu al României, Regele Carol a dat dispenză de dotă (cauțiune) la 60 de ofițeri din armata română, cari trăiau în concubinaj până acuma, făcându-le posibilă căsătoria legală. A dat însă totodată un decret, că în viitor, cei ce mai intră în legături de căsnicie nelegitimă, vor fi eliminați dela înaintarea în rang după vechime.

*

Tragedie familiară. In Râmnicul-Sărat și-a dat foc mobilelor din casă, noaptea pe la orele 2, fostul director de bancă *Oroveanu*, în scopul ca să-i ardă toți membrii familiei. Au sosit însă în pripă pompierii, și au salvat, atât locuința, cât și familia nefericitului, care și-a tras apoi un glonte de revolver în tâmplă și a rămas mort pe loc.

*

La fondul „Masa învățăceilor meseriași“, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit următorii asesori consistoriali: Ioan de Preda, fiscal, Pant. Lucuța, cassar, Dr. Miron Cristea, ieromonah, fiecare câte 1 cor., Dr. G. Proca, secretar, Victor Fincu, controlor, ambii câte 50 fil., apoi George Limpede, din prilegiul deschiderii etablismentului propriu de cismărie, 20 fil. și Mioara-Viorica Tordășianu, împlinind 8 luni, 10 fileri.

*

Constituire. Societatea academică română „Dacia“ în Cernăuț, s'a constituit pe anul administrativ 1907/8 după cum urmează: Prezident: Ion Brăteanu, stud. în fil., Viceprezident: Octavian Aurite, stud. în drept, Secretar I: Nicu Teaciuc, stud. în teol., Secretar II: Constantin Boca, stud. în drept, Cassar: Dra Eugenia Nichitovici, stud. în fil., Bibliotecar: Sofronie Cernovschi, stud. în teol., Econom: Ilie Stoleriu, stud. în drept.

*

Dl Demetriu Florian, căpitan ces. și regesc, cunoscut și binevăzut în cercurile românești din Sibiiu, plecând la Trebinje, în Herțegovina, unde a fost permutat, își ia rămas bun și pe calea aceasta dela prietinii și cunoscuții, cărora nu le-a putut întinde mâna de adio.

PARTEA LITERARĂ.

Despre muncă.

După Iohn Ruskin.
(Urmare).

Nu se va mai da atâta plată la astfel de oameni cari țin vorbiri publice și nu lucrează nimic, ci cu deosebire la aceia cari își țin gura și sunt sârguincioși. Plugarul va primi bani mai mulți și advocatul ceva mai puțin; dar lucrul acesta l-am putea deja acuma face și anume, trebue plătită fiecare muncă după valoarea ei adevărată și anume pe lucrătorul, care a săvârșit-o, nu pe acela care l-a însărcinat cu acel lucru și aceasta să se întâmple în un mod ordonat, cinstit și bine regulat, sub conducerea amicilor lucrătorilor. Apoi trebuesc statorite și oare de distracție, cu petreceri, cari sunt priincioase sănătății, nu cu beții și orânduiri artificiale, ci în grădini și păduri, pe livezi și câmpuri; de toate binecuvântările aerului proaspăt și a apei clare să se împărtășească lucrătorii, astfel ca copii acelora să învețe a iubila de bucurie. Și chiar și pentru nutremântul spiritual al lucrătorilor trebue să se îngrijească. Dați-le ocaziunea ca să cetească cărți bune și ziare bune și un colț tignit pentru repaus, după isprăvirea muncii și timpul necesar pentru recreațiune după munca bine plătită.

Și acum sosesc la cea din urmă diferință, care ne privește pe toți și întreb: „Care e munca cea înțeleaptă, și care trebue să fie numită muncă nebună?“ Care este în ocupațiunile noastre zilnice deosebirea între înțelepciune și nebunie? Deci, înțeleaptă e acea muncă, care se săvârșește cu Dzeu, și nebună e aceea care se săvârșește împotriva lui Dzeu. Și munca, care se face „cu Dzeu“, care e binecuvântată de Dzeu, poate fi privită ca muncă bine plăcută lui Dzeu, întrucât, cu privire la oameni și la lucruri, promovează și întărește ordinea sfântă a poruncilor dzeești, atât pe terenul spiritual cât și pe cel material. Cel dintâiu și cel mai esențial lucru, ce trebue făcut, adevăratul și lucrul cel bun e acela când se exerciază dreptate față de oameni iar față de obiecte e de a le face folositoare și bune. Față de aceste două opere mari omenești: dreptatea și ordinea, se ridică în totdeauna demonii puternici ai întunerecului — sunt dracii răutății și ai nedreptății și aceia ai disordinei sau ai morții; căci moarte însemnează discompunerea ordinei dzeești ofenzată prin păcat. Cu acești demoni are omul să se lupte în fiecare zi. Cine nu este contrar demonului răutății și demonului nedreptății, acela e cu el, și nu-i va folosi nimic dacă va striga zilnic „Doamne-Doamne; ci se va aduce judecată asupra sa și sentința va suna: „Dute dela mine, păcătosule!“ Și cine nu se opune demonului neorânduelii, acela pregătește drum morții, chiamă păcatul; căci moartea e răsplata păcatului. Fiecare muncă înțeleaptă e cinstită, folositoare și plăcută.

In primul rând e ea cinstită. Chiar la cel mai neînsemnat joc sună regula: „nu înșela“. Expresiuni ca „joc cinstit“ și „ni-a fript rău“ sunt de a se întrebuința și privitor la muncă. Când e vorba de cel mai serios lucru depe lume, zic: „mi-a jucat o festă“. Vânzătorul care măsură cu greutăți false, păgubește pe cumpărător; prin falzificarea alimentelor prin adausuri veninoase i poate cauza moartea. Deci aici zace datorința fiecărui negutător și a fiecărui industriaș ca să fie cinstit față de sine și față de aceia, cari le aduc câștig. Fără cinste nu există adevărat câștig, și toate organizările voastre minunate, reformele voastre, școalele voastre de comerciu și industrie nu alterează acest princip. Decât a vă bate capul, cum să vă asigurați favorul vostru, mai bine puneți-vă la inimă de a forma un cerc al cinstii și atunci veți avea câștigul cel mai frumos: binecuvântarea domnului.

A doua oară: munca înțeleaptă folositoare.

Nime nu se teme de lucru și nici să nu se teamă, dacă are cât de puțin folos după el, însă dacă munca a fost incordată și nu e folos după ea; dacă toată munca de albină produce numai pânză de paiangen și în loc de miere dulce vezi toamnă țăsătoare, pe cari le suflă vântul, atunci e groaznică decepțiunea pentru lucrător.

Să ne dăm pe deplin seamă pentru noi înșine sau publice, că va fi ceva din munca noastră ori nu? Noi prețuim puțin munca nobilă și nici nu ne străduim să îndeplinim muncă nobilă pentru alții și mai puțin se pune pond pe aceea, dacă o lucrare prețioasă îi servește aceluia, care a săvârșit-o spre bine sau spre pagubă, dacă cineva își folosește facultățile sale spirituale spre binele public sau și-le risipește. Cea mai pernicioasă risipire e cea a muncii.

Dacă ai găsi în cămara de lapte un copil mic, care s'ar ocupa cu vărsarea pe jos a smântânei, pentruca să poată linge pisicuța lui, atunci ai dogeni copilul și te ai plânge pentru risipa laptelui. Dacă însă ți-ai închipui în locul finigelelor de lemn cu lapte, finigele de aur, cari ar fi pline cu viață omenească, și în locul pisici — deavolul, care se joacă cu acele, și noi înșine copii fără grije, cari, în loc să lăsâm pe Dzeu să dispună de acele finigele, le tragem prin noroiu și vărsăm sânge omenesc drept pradă pentru inimicul cel rău — oare nu numim aceasta risipă?

(Va urma.)

Teatru.

Luni: *Fuhrmann Henschel*, tragedie.
Marți: *Don Căzar*, operetă.

Creșterea dinților la copii

causează de multeori greutăți. O ușurință pentru acestea este Emulsiunea lui SCOTT. „Scott“ desvoaltă apetitul, aduce putere și sănătate și produce micuțului

dinți albi și tari.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanție al experientelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui Scott are gust bun și dulce încât toți copiii o iau cu plăcere, regulează mistuirea, liniștește nervii și aduce atât copiilor cât și părinților nopți liniștite, neturburate. 10 (276) 2—4

Prețul unei sticle originale C 2 50
De cumpărat în toate farmaciile.

Din public.*)

Mulţămită publică.

In urma apelului trimis de comitetul parohial gr. or. din Fofeldea, credincioşilor Petru Jaru, Toma Jaru şi Vasile Sonea, aflători în America, în scopul cumpărării unui clopot la biserica noastră gr. or. au contribuit următorii:

Pe lista lui *Petru Jaru*: Petru Comşa 4 dolari, Petru I. Jaru şi soţia Maria, Vasile Trifan şi soţia Ioana, Ioan Achim şi soţia Ana, Ioan Chirtop şi soţia Ioana, Ioan P. Ciogu, fiecare câte 2 dol., Petru Dumitru 1·50 dol., Petru Z. Ciog 1 dol., Petru T. Manuil, Ioan T. Ciog, Nicolae T. Ciog, Ioan P. Trifan, Ioan T. Dancu, Petru Axente Telea câte 2 dol., Petru T. Jaru 50 cenţi toţi din Fofeldea, Ioan Helnaru 30 cenţi, Ioan Dordea 25 cenţi, Petru Helnaru 15 cenţi toţi din Bungard, Luca Telea 50 cenţi, din Feldioara, George Curta 25 cenţi, Ioan Scutia 50 cenţi, Ioan Vâju, Alexandru Feldioiu, Grigore Vâju, George Frăţilă, Ioan Feldioiu, Chirion Olariu, Ispras Bânda câte 25 cenţi, Ioan Cazâlă 50 cenţi, Ioan Şerban, David Olariu, Ioan Feldioi câte 25 cenţi, George Şerban Simion Butila câte 10 cenţi, Chirion Banciu, George Grecu, Ioan Bunia, Ispas Benda, Nicolae Frăţilă, George Căzan, Ioan Căzan câte 25 cenţi, Ioan Grecu 1 dol., toţi din Săsăuju, Varhizan Toader 30 cenţi, Toader Maniu 15 cenţi, din Dârlos, Kertes George Ciş, Stroia Ghică, Kondo Sandor, Joska Mozăşu, câte 25 cenţi, Sarbu Vasilie, Zaharie Bliahu, Culiţă Bliahu câte 20 cenţi, Nicolan Bliahu, Adrian Feeru câte 50 cenţi, George Feeru 25 cenţi, toţi din Alma, Toma Radu, Ioan Stanca câte 25 cenţi, Dănilă Urcan şi soţia Maria, 50 cenţi, Gavrilă Stefu 25 cenţi, toţi din Săcădate, Şipu Petru 15 cenţi din Curci, George D. Filip, Andreiu Maniu, David Filip, Zosin Pârga câte 50 cenţi, Goorge Horhoiu, George Cioran, Ioan Filip, Ilie Filip, Ioan Stoica, Nicolae din Deal, câte 25 cenţi, toţi din Noul românesc, Zosim Păzga 50 cenţi din Ghijasa de sus, Nicolae S. Bogdan 25 cenţi din Arpaşul de jos, Moise Popa, Ioan Beu câte 25 cenţi, Ioan Beu 10 cenţi, Moise Radian, Moise Radian câte 25 cenţi, toţi din Apoldul mic, Mateiu Varga 15 cenţi, Simion Morariu 25 cenţi, din Veseud, Lazar Vintilă 50 cenţi, Luce Praşca 1 dolar din Sibiiu, Ioan Gergelu, Nicolae Fleşariu câte 50 cenţi din Toarcla, Ioan Soporan, Cula Sârbu, Moga Ioan, Vasilie Corbu, Vasilie Coliaşă, Sârbu Nicolae, Beldian Jeronim câte 25 cenţi toţi din Bucerdea, Simeon Stroia 50 cenţi din Chirper, Morariu Miron 35 cenţi, din Şmig. Nicolae Suciu 25 cenţi, Emanoil Rohan 50 cenţi, Laurenţiu Musca, Ioan Muntean câte 25 cenţi, Emanoil Suciu 50 cenţi, toţi din Şulumberg, Ioan Părău 50 cenţi, din Coveş, Eutimiu Popa, Nicolae Corfariu din Făgetu câte 25 cenţi, Ioan Şolia 25 cenţi din Micăşasa, Dumitru Scurtu 10 cenţi din Drăguşi, Ilie Floria, Sovria Constantin câte 10 cenţi din Făget, Iacob Bratu 25 cenţi din Daia, Ioan Marcu 10 cenţi din Lunca, Traian Suciu 25 cenţi din Dupuşdorf, Ioan Fleşeriu 50 cenţi din Copşa-mare, Ioan Faraonu 50 cenţi din Ilimbav şi Chirion Banciu 25 cenţi din Găinariu.

Pe lista lui *Toma Jaru* au contribuit: Ioan Jaru 10 dolari, Toma Jaru, Petru Gliga, Ioan Ciovica, Ilie Boiţan câte 2 dolari, toţi din Fofeldea, Zaharie Suciu 50 cenţi, Nicolae Negrea 25 cenţi, Ambrosie Toduţu 1 dol. Aron Moldovan 25 cenţi, Iosif Marcos 1 dol. toţi din Hogilag, Ioan Duda 50 cenţi din Ormenisiu, Ioan Duda Octavian Şutea câte 50 cenţi, Nicolae Şipar, Ioan Marcu câte 25 cenţi Vasile Popovici, Ioan Posta câte 20 cenţi, Dumitru Rezes 30 cenţi toţi din Bachnea, Zosim Dur 50 cenţi, Nicolae Crişan, George Rus, Ioan Holom câte 25 cenţi, Aron Crişan 1 50 cenţi, Sofia Crişan 50 cenţi toţi din Gogan-Varolea, Marcoş Ambrosie 25 cenţi Vasile Oprea 20 cenţi, Vasile Radu Ioan Savu, Ioan Marcoş, Emil Marcos, Istodie Marcos câte 25 cenţi toţi din Hundorf, Toader Cornu 25 cenţi din Bogata, Matias Adam, Martin Adam câte 25 cenţi, din Cisnădie, Herold Iozsef 25 cenţi din Făgăraş, Nicolae Florea, Ioan Florea, Vasile Florea câte 50 cenţi, Ilarie Popa 25 cenţi toţi din Aţelu, Ioan Zopricis, Ioan Nyenges, Nicolae Mitru câte 25 cenţi toţi din Szász-Nádas, Zaharie Hetrea, George Hetrea câte 25 cenţi, Petru Colceru 50 cenţi, Vasile Bogolea 25 cenţi toţi din Haturi, Nicolae Cernea 20 cenţi, George Toanca 25 cenţi, Nicolae Gligor 20 cenţi, Dumitru Porumb, Moise Buian câte 25 Cenţi, toţi din Homorod, Suciu Ioan 25 cenţi, Dumitru Hosu 20 cenţi, Ioan Viciu 25 cenţi, Cismaş Aron 5 cenţi, Cismaş Vasile 10 cenţi din M. Sz. Anna. Ioan Aldea 20 cenţi, Nicolae Orişan 50 cenţi din Ibaşfalău, Dionisie Pod, Ana Muntean Nicolae Ignat, Nicolae Bartisi câte 25 cenţi, toţi din Veseud, Gedeon Prescura 25 cenţi, din Merghindeal, Vasile Cercea 25 cenţi, Michală Blaga 10 cenţi, Nicolae Holerga 25 cenţi toţi din Măgărei, Nicolae Radu 50 cenţi din Coveş, Lazar Toma, 20 cenţi din Toderiţa, George Popoviciu 25 cenţi, Nicolae Bursu 50 cenţi din Copşa, Cosma Toader, 5 cenţi, Cosma Vasile 10 cenţi, Crişan George 5 cenţi din N. Simion Tatu 50 cenţi, Ioan Toda, Nicolae Preda, Ioan Toda câte 10 cenţi, Iosif Şerban, Crucean Jimon, 25 c., N. Tatu, 10 c., N. Petrişor, Ioan Gânfălean câte 25 cenţi, toţi din Alţina, Ioan Buzaş 25 cenţi din Şopârtoc, Petru Barabaş 25 cenţi, Ioan Costea 20 cenţi, Toader Barabaş 50 cenţi din Jacul-rom., Crăciun Bucurel 25 cenţi, din Reşinar, George Cucu, Ioan Baila, Nicolae Modran câte 25 cenţi toţi din Bungard, Simeon Filip 25 cenţi din Noul rom. George Baciu, Zaharie Celemen, George Baboş, Ioan Ditcu, George Celemen câte 25 cenţi toţi din Archita, George Ciontea, Ioan Baboşi, Mihaiu Baboş câte 25 cenţi din Beica, Ioan Lazar, Iordan Vulcan câte 25 cenţi din Caşiolţ, Nicolae Capătă 25 cenţi, Ilie Moga 20 cenţi, Moise Turcan 20 cenţi. din Săscior, Ioan Sasu 25 cenţi din Iacobeni, Nicolae Popa, Nicolae Roşu câte 10 cenţi, Ioan Bratu 6 cenţi, Nicolae Canciu, Popadan, câte 10 cenţi, din Sălcău, Ioan Dan 5 cenţi.

(Va urma.)

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Prin Librăria arhidiecezană se pot procura diferite

ornate bisericeşti

mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Nr. 125/1907 of. par. [336] 1—3

A doua publicaţiune de licitaţie.

Comitetul parohial din comuna bisericească Ocolişul-mare protopresbiteratul Lupşa dă în întreprindere edificarea bisericii din loc, pe calea licitaţiunei publice minuendă, care se va ţinea a doaua oară în localul şcoalei din loc Duminecă în 9/22 Decemvrie 1907 la 1 oară p. m.

Preţul de strigare statorit în preliminariu cor. 23,861·21. Comuna dă din asa parte în natură peatra, cărămida, lemnul de brad şi stejar, năsipul, varul şi cimentul în preţul preliminar şi declar că în privinţa varului, năsipului şi cimentului este gata a întra la învoiala specială cu eventualul antepreneor, în cadrul sumelor bugetare.

La licitaţie se admit măiestri de clădiri, cari depun vadiul de 10% în bani ori hârtii de valoare, şi declară în scris că au cetit şi înţeles condiţiunile de licitaţie şi se supun lor.

Oferte închise încă se pot înainta până la oarele 12 din ziua de licitaţie, adresate oficiului parohial, se vor considera însă numai dacă conţin vadiul şi declaraţie despre cunoaşterea condiţiunilor de licitaţie.

Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pre ori care dintre licitanţi, fără aşi motiva procedura.

Resultatul licitaţiei întră în putere de drept numai după aprobarea Preaven. Consistor arhidiecesan.

Planul şi preliminarul de spese aprobat de Preaveneratul Consistor arhidiecezan cu datul de 24 Februarie 1907 Nr. 1964 Epitr. precum şi condiţiunile de licitaţie cari altcum rămân tot cele vechi, se pot vedea în cancelaria oficiului parohial din loc.

Ocolişul-mare, 13 Noemvrie 1907 v.

Nestor Manciu
par. gr.-or. şi preş. com. par.

Andreiu Muntean
not. com, parohial.

Pályázati hirdetmény.

11543/1907. alisp. sz. Szebenvármegyében nyugdijazás folytán megüresedett és évi 2000 K. fizetéssel és 490 K. lakbérrel javadalmazott, a X. fizetési osztály 3. fokozatába sorozott **vármegyei irodatiszti állásra,** valamint az ennek betöltésével esetleg megüresedő más állásokra pályázatot hirdetek. Felhivom pályázni óhajtókat, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 19. §-ában előirt minősitést, valamint eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket a vármegye főispánjához czimezve, a vármegye alispánjához a 125000/1902. B. M. sz. V. Ü. Szabályzat 4. §-ában előirt módon f. évi deczember hó 28 áig nyujtsák be.

Nagyszeben, 1907. évi november hó 27-én.

Reissenberger Guzztáv s. k.,
alispán.

(338) 1—1

Nr. 443/1907 prot. [334] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a II-a Şeica-mare protopresbiteratul Mediaşului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupà acest post, au a-şi înaintà cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, prezentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare şi în biserică, pentru a cântà, respective a celebrà şi cuvântà.

Mediaş în 29 Octomvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 1139/1907 [335] 2—3

Concurs.

Pe baza rezoluţiunei conzistoriale dela 16 Octomvrie a. c. Nr. 11,225 Bis. prin aceasta se escrie concurs nou pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a Măgărei cu filia Aposdorf, protopresbiteratul Agnitei, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta, resp. a celebra şi cuvânta.

Agnita 10 Noemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Agnitei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Nr. 612/1907. of. pp. [333] 3—3

Concurs.

Cu provocare la ordinul Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 2 Octomvrie Nr. 10·443 Bis. 1907, prin aceasta se publică concurs pentru ocuparea postului de preot capelan în parohia de clasa II-a Blaşfalăul-inferior, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Rom.“

Venitele împreunate cu acest post sunt jumătate din cele fasionate în coala B. pentru întregirea salarelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii la acest post să-şi înainteze cererile de concurs în terminul indicat, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de ţinerea sinodului parohial electoral, după prealabila încunoştiinţare aicea să se prezenteze înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi predica.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Bistriţa, în conţelegere cu comitetul parohial.

Blaşfalăul-de-sus, în 3 Noemvrie 1907.

Vasile Bălan
adm. ppresbiter.

„CRIŞANA“
societate de economii şi credit în Brad

Concurs.

Se publică concurs pentru ocuparea unui post de practicant, dotat cu un salar anual de 840 cor.

Reflectanţii au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o şcoală comercială şi că posed pe deplin limbile române şi maghiare şi eventual şi cea germână.

Cei cu praxă de bancă vor fi preferiţi.

Petiţiunile sunt a se înainta până în 15 Decemvrie a. c. subsemnatei direcţiuni, iar postul e a se ocupa cu 1 Ianuarie 1908.

După serviciul provizor şi neexcepţionabil de un an, va fi denumit funcţionar definitiv cu salar anual de 1100 cor., 200 cor. bani de cvartir şi tantiema statutară.

Brad, 7 Noemvrie 1907.

[332] 2—3 **Direcţiunea.**

Viţă nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă
Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 14—40

---

(279) 10—12

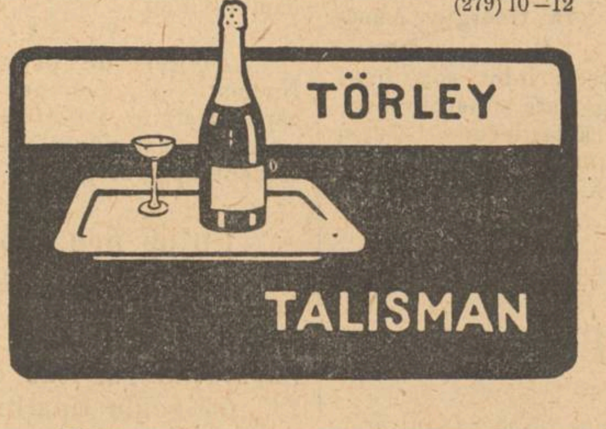

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 48— Sibiiu — Nagyszeben.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura si tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 128 Sibiiu, Sâmbătă 24 Noemvrie (7 Decemvrie) 1907. *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Răspunsul dlui Iancsó.

Sibiiu, 6 Decemvrie n.

La primarticolul din numărul 123 al ziarului nostru, dnul *Iancsó Benedek* a răspuns cu un articol lung, apărut în numărul de Duminecă al ziarului „*Budapesti Hirlap*“. Constatăm un progres față de celalalt articol de mai nainte al dlui Iancsó. Nu mai e scris în spirit ultrașovinist, și nu mai e pus pe punctul de vedere al intransigenței, articolul acesta nou al dlui Iancsó, care e acum mai domol la vorbă, dar în fond a rămas acelaș și n'a făcut să dispară diferențele principale, cari reșed în punctele de mânecare însăși ale dlui *Iancsó.*

Articolul acesta nou și lung al domnului *Iancsó* tradează aceeași unilateralitate, de care nu se pot desface și emancipa politicianii maghiari, fie că se află în parlament, ori la mesele gazetărești. Nu vrea să recunoască, nici dl Iancsó, și nici ceialalți Maghiari, că răul principal reșede în faptul, că politicianii maghiari caută nemulțămirile și agitațiunile în momente pur personale, pe când adevărul e, că persoanele nu formează *causa*, ci *efectul,* prin urmare răul trebue să zacă altundeva. Și s'a spus, că unde zace. In politica greșită a guvernelor în chestia naționalistă, în sistemul de a vătăma necontenit, sub lozinca „*caracterului maghiar*“, hotarele demarcate de resonul patriotic și de legea positivă, ale căror respectare conștiențioasă formează condiția primordială a păcii dorite din partea noastră.

Nedreptatea totdeauna a născut resens, forța totdeauna a provocat forță și mănia mănie; și pe calea aceasta la pace și la înțelegere nu vom putea ajunge niciodată. Invingerea agitațiunilor și înfrângerea agitatorilor, așa cum o contemplează dl Iancsó în coloanele ziarului „*Budapesti Hirlap*“ e un metod foarte greșit de vindecare pentru răul care există și care nu poate fi negat, pentrucă pe calea aceasta nu se vindecă răul însuși, ci se delătură numai simptomele boalei. Când corpul e scuturat de friguri, nu se vindecă frigurile, cari sunt numai simptomele unei infecții, unei inflamațiuni, ci se vindecă inflamațiunea însași, ca frigurile se dispară și organismul întreg să devină sănătos. Așa și în politică. Dacă agitatorii ar putea să fie nimiciți, și guvernului iar succede lucrul acesta, prin aceasta încă nu e delăturat răul, nu sunt nimicite gravaminele, pretensiunile juste, cari au dat naștere agitatorilor și agitațiunilor! Și câtă vreme acestea nu sunt delăturate, câtă vreme nu suntem scutiți de plângerea îndreptățită, că ni-se fac mari nedreptăți, relele cari ne sbuciumă vor provoca nouă agitațiuni și noi agitatori, poate chiar mai energici decât cei nimiciți din partea guvernului, și vom fi tot acolo unde am fost, cu deosebirea, că ura va crește mereu și va lua astfel de dimensiuni, încât cei ce doresc acum pacea și buna înțelegere, vor perde orice influență și orice trecere în jos, pentrucă poporul își va pune încrederea în elemente tot mai mult intransigente.

Să ne aducem aminte de vremile în cari țara era guvernată de *Tisza Kálmán.* Și atunci receptul pentru învingerea mișcărilor naționaliste era cel propagat acum de dl *Iancsó.* Puterea! Spusese chiar în parlament *Tisza*, că mișcările naționaliste le fac numai *unii soboli.* Dar va griji el să li-se taie capul! Și a grijit. Din dietă au fost scoși toți deputații naționaliști, români și sârbi. Au încetat însă prin aceasta mișcările naționaliste? Nu tocmai acest leac rău aplicat a dat naștere mișcărilor mari românești, cari și-au ajuns culmea pe vremea memorandului?

Domnul *Iancsó* le știe acestea foarte bine. Ne mirăm deci, cum de insistă pe lângă aplicarea unui leac, care în trecut s'a dovedit și la noi de neeficace, după cum s'a dovedit și în alte țări. Cu puterea, cu pumnul, nu se face înfrățire! Și cei ce s'au angajat să facă pe apostolii păcii, credem că nici nu pot accepta acest espedient, această logică falsă a puterii, a forței brute, pentrucă aplicându-se acest sistem de împăciuire a spiritelor, răul și primejdia devine numai mai mare, focul se aprinde tot mai tare, și glasul domolitor al celor ce vreau pacea și înfrățirea nu se mai aude printre strigătele mulțimei desperate și înverșunate.

Pentru a ajunge la înțelegere e de lipsă deci, nu aceea ce zice dl Iancsó, nimicirea agitatorilor și înlocuirea lor cu oameni mai moderați, ci o procedură mai loială și mai conciliantă din partea celui mai tare față de cel mai slab, o tratare mai europenească a reprezentanților nostri trimiși la dieta țării, și ascultarea cu indulgență și bunăvoință a dorințelor și durerilor lor exprimate în sfatul țării, ținându-se cont de împrejurarea, că oricât de neplăcuți să fie unii ori alții dintre ei politicianilor maghiari, ei nu reprezintă în dietă persoana lor, ci milioanele celor ce iau trimis acolo. Mai e de lipsă apoi, ca legea să fie lege pentru toți, și față de toți să fie manuată cu egală dreptate.

Acestea sunt condițiunile primordiale ale păcii și ale bunei înțelegeri între noi și Maghiari, și dacă se împlinesc, nu e nici o trebuință de intermediari, ci pacea și bunaînțelegere vine dela sine. In caz contrar însă, situația perversă de acuma *trebue* să ducă la o catastrofă, ale cărei victime, fie că vom fi noi, Românii, fie că vor fi Maghiarii, pierderea e în tot cazul a *patriei* noaste comune, și invingerea celui ce va rămânea deasupra va fi învingerea lui *Firchus*, de care nu va avea nici o bucurie și nici un folos.

Să fim bine înțeleși deci. Nu cu sabia arsă în foc și pe ea cu inscripția „*in hoc signo vinces*“ au să cutreere țara frații nostri Maghiari, chemând la luptă poporul maghiar în contra celui român, ci cu *ramură de maslin!* Da, ei au să facă începutul. Intâiu de toate guvernul maghiar ar avea datorința să demonstreze *prin fapte*, că întru adevăr, justele noastre așteptări și drepturile noastre legale *pot* să fie realizate, fără a se face nici o stricăciune statului ungar ori națiunei maghiare. Și o poate face aceasta foarte ușor guvernul, acceptând simplu principiul „*suum cuique*“. Și poate fi convins dl *Iancsó*, și toți cei de o părere cu dânsul, că precum ura naște numai ură, așa și iubirea dă naștere, amăsurat legilor sufletești ale omului, numai iubire. Dacă vom vedea semne de iubire, se vor umplea de iubire și piepturile noastre față de cei ce cu iubire ne tratează. Pentrucă precum am spus-o de nenumărateori, aici, în patria aceasta vrem să trăim și să ne fericim și noi, cu Maghiarii împreună, cu cari împreună am trăit în pace peste o mie de ani, fără a fi stat unii în calea altora.

Incheiem. Ne pare foarte rău, că nu putem merge pe o cale cu dl *Iancsó*, pentrucă vedem că e greșită. Receptul dsale nu vindecă răul, ci îl agravează. Meditând bine asupra lucrului, va recunoaște și dl Iancsó, că avem dreptate, și va prinde chestia din partea ei cea adevărată, lucrând cu condeiul în viitor, ca nefericita politică actuală maghiară față de naționalități să-și schimbe direcția, și mai ales, ca atacurile îndreptate fără milă în contra instituțiunilor noastre culturale, în contra *școalelor* și *ziarelor* noastre, să înceteze odată, pentrucă *acestea* provoacă agitație și acestea înstrăi-

FOIȘOARĂ.

Impresii și păreri.

— O conferență preoțească. —

(Fine.)

Dar nu-și putu sfârși vorba prin care îndemna la luarea în seamă și a acestui studiu în adunări ca aceste. Nu mai era ascultat de toți, — de cei grăbiți. Priviri umede să îndreptau spre el din ochii spălăciți ai capetelor cărunte, cari cu dorul larg al sufletului vedeau izbucnirea tinereții, și păreau a zice: de puterea voastră tineri atârnă mândria și viitorul neamului; iar tinerii se încălzeau de dreptatea glasului nevoilor noauă, păn' ce se rupse brusc de unul, în anii bărbăției, cu capul dat pe spate, cu zimbetul ironic în colțul gurii: „Astea-s pentru cercuri literare și științifice“!

Să nu fie oare sosită vremea, când să străbată și în rândul popilor cultura, știința, arta? Nu cred. Vor mai fi porniri slabe, răufăcătoare, ce stăpânesc suflete, cari nu întârzie a să arăta, dar pentru cari nu se va spune o vorbă bună.

Istoria, această „raclă închisă a unui popor“ trebue aprinsă și la lumina ei să străbatem în bisericuța trecutului posomorât al neamului nostru, ca cunoscându-i începutul, să-i căutăm puterea, constituția mentală, ideile conducătoare, cari s'au încins din vreme 'n vreme în jurul celor aleși și buni. Să-i cunoaștem legăturile, chipul de a gândi cu limba-i fermecătoare, instituțiile sociale și politice; să-i știm starea culturală, știința și educația pe toate treptele lui ierarhice; morala cu desfășurările ceremonialelor, a cultului, a crezului și ideilor religioase, influințate de stăpânirile străine și susținute de firea, datinele și obiceiurile bune. Să ni-se zugrăvească faptele din cari a izvorât organizația de acum și mai apoi cultura estetică ce i-a hrănit sufletul. Să ne încălzim de luptele strădalnice, purtate spre mântuire și înnălțare.

Din tabloul trecutului să se vădească schimbările prin cari au trecut credințele, obiceiurile, instituțiile și învoielile sociale, din cari s'a construit sufletul neamului, — acel suflet cinstit până acum, dar spre care se îndrumă multe vânturi neprielnice, — și care e în mâna preoților mai mult decât în a ori-cui. Nu-i destul tabloul vieții deacum, pentru care de altfel nu ne dăm destulă osteneală a-l înțelege.

Idealul acestor întruniri nu va mai putea fi concretizat în „discuții practice, ce urmăresc unificarea acțiunii în slujbe“ și în luarea ordinelor la cunoștință; acela va trebui să îmbrățișeze concepția mereu crescândă a perfecțiunii în îndeplinirea chiemării preoțești în întregimea sa, potrivit vremii în care ne trăim zilele.

Idealul preoțimii de până aci a trebuit să fie croit după puterile de cari dispuneau, pentruca să fie dată nădejdea realizării aceluia, căci fără această convingere este zădarnică defigerea oricărui ideal măreț. Deacum însă sfera lor trebue lărgită amăsurat nouelor puteri și voințe întrate în luptă. Și acestora să li-se dea putința de a munci cum ei înțeleg, iar nu ai restrânge tot la alvia vechie, nu deplin răspunzătoare. Idealul să fie culmea luminoasă spre care toți să aibă putința a se apropia prin propriele lor puteri. Și în această stăruință, ce frumos s'ar îmbrățișa povața pastorală a bătrânilor cu știința noauă a tinerilor!

Cultura, acel factor știut de toată lumea, care asigură existența unui popor și obligă pe fiecare individ, trebue să-și găsească firul continuității sale și dupăce tinărul părăsește băncile școalei. Indeosebi preotul, acest picur din care isvorește marea culturii obștii, pe lângă funcțiunea de a vorbi cu Dumnezeu prin rugăciune, trebue să vorbească și oamenilor spre procopsire; iar de nu i-se va îngădui izvorul nesăcat, de unde se va adăpa? Aici lipsa operelor de artă ale istoriei, literaturei și științei.

Azi numai pot mulțămi sufletul nostru preoți, pe cari „numai potcapiul de coloare albastră pentru popii de rând, neagră pentru protopopi, îi deosebea de ceilalți săteni“, și cari săvârșeau liturgia și slujbele „pe cât își aducea aminte bietul om din ce văzură la alții, cari nu știau mult mai mult decât dânsul“. Azi unirea însușirilor morale și intelectuale trebue să formeze sufletul lui străbătut de puterea credinței; stăpân pe limbă, înțelegător al literaturei, pătrunzător în artă și înarmat cu tăișul științei, preotul să fie stâncă ce nu piere în mijlocul furtunei, ci arsă de soare, înegrită de ploaie, ea ține pept viscolului și sparge norii ce să grămădesc peste capul ei.

Dascălul P. M.

nează massele poporului de orice idee de apropiere şi împăcare, formând ele pentru opiniunea publică românească cea mai mare pedecă la inaugurarea unei direcţii moderate în politica românească.

Situaţia. In dietă se discută tot asupra legii de un paragraf despre imputernicirea guvernului ca să execute legile nevotate încă şi referitoare la învoiala cu Austria. Dintre deputaţii nostri a vorbit, în contra proiectului, Marţi dl *Vasile Goldiş* şi Mercuri dl *Dr. Aurel Vlad.* Croaţii sunt cam reservaţi, câtă vreme vorbesc alţii, apoi vreau să între şi ei în luptă. Dieta lor din Zagreb va fi convocată pe 12 Decemvrie, şi dacă va face galăgie, imediat va fi disolvată. In cas că legea aceasta de un paragraf nu va putea fi votată până la finea anului, ori dacă dincolo, în Austria, rămân nevotate legile învoelei până la Anul-Nou, guvernele s'au înţeles între ele să rămână lucrurile toate aşă cum sunt acuma, până la votarea legilor din partea ambelor parlamente. Prin urmare, nu e nici o primejdie, şi dacă discuţia legii de un paragraf nu se termină până la Anul-Nou.

Zile de praznic în ţinutul Bistriţei.

II.

Sfinţirea bisericei din Buduş.

(Fine).

Dl asesor Dr. Cristea mânecă dela cuvintele scripturii: „Iată am ales şi am sfinţit locul acesta, ca să fie numele meu aici în veci şi ochii mei şi inima mea să petreacă aici în toate zilele". Arată datorinţa, ce o au toţi cărturarii faţă de popor şi îndeosebi preoţii, cărora însuşi M. Cristos prin apostolii săi le-a dat poruncă mare de a *„învăţa popoarele"*. Se bucură, că are prilegiu acum de a împlini porunca asta şi încă în mijlocul poporului din un ţinut, de care îl leagă plăcute amintiri încă din timpul copilăriei. Se bucură de cele aflate în comună cu atât mai mult, cu cât numai cu câţiva ani mai nainte, visitând bisericile şi şcoalele din ţinut, comuna Buduş o a aflat în mare decadenţă, şi — adunându-se popor destul în biserica cea veche — ia zugrăvit icoana tristei sale stări — îndemnându-l a apuca altă cale şi a jertfi ca să-şi facă alte rânduieli. Sămânţa aruncată a aflat în actualul preot un grădinar isteţ şi neobosit, care şi-a ştiut câştiga încrederea poporului. Il laudă pentru zelul seu şi mulţămeşte lui şi poporului în numele I. P. S. Sale, dnului arhiepiscop pentru toate jerfele aduse. Zugrăveşte la înţelesul poporului misiunea bisericei — una cu noi la bine şi mai ales la rău. Indeamnă pe toţi să ţie la această maică bună cu toată tăria credinţei vechilor martiri. Vorbeşte despre iubirea creştinească, aducând ca pildă însăşi zidirea bisericei lor, căci având dragoste, înţelegere unii cu alţii, s'au grupat cu încredere în jurul preotului lor şi au făcut lucruri mari. *„Dragostea toate le birue"*, pe când: *„Unde-i dragoste puţină, iute-i găsi pricină"*. Să împlinească legile bisericei, cari — „de nu veţi păzi legile mele şi poruncile cele puse înaintea voastră, voi stirpi din pământul dat vouă şi casa aceasta, pe care am sfinţit-o, ca să fie numele meu într'ânsa, o voi arunca dela faţa mea". Insistă asupra datorinţelor *„bisericei vii"* punând la inima tuturor cuvintele scripturii „Sfinţiţi-vă voi (adecă poporul), ca să se sfinţească casa aceasta", pe care aveţi a o cerceta. Trece la pocăinţă, cuminecare, etc. la datorinţa de a se înoi şi biserica vie, căci numai atunci va fi vrednicia lor deplină. Citează şi analisează frumoasele cuvinte ale scripturii: „Cine se va sui în muntele Domnului şi cine va sta în locul cel sfânt al lui? Cel nevinovat cu mânile şi cel curat cu inima. Acela va lua binecuvântare dela Domnul şi va lua dreptate şi milă la Dzeu, Mântuitorul său". Atunci va fi biserica asta de folos pentru ei şi va revărsa daruri de sus.

Inşiră cerinţele de căpetenie din viaţa unui bun creştin. Combate păcatele mai lăţite între ai nostri. Mai mult a stăruit asupra celui mai mare păcat şi bisericesc, care constitue şi cea mai mare primejdie naţională: *lipsa de copii*, păcat împrumutat dela vecini. Descrie trecutul poporului nostru, lipsa de averi mari în asemănare cu alte popoară. Indeamnă la *cruţare* şi la *sporirea moşiei*. Arată, că *averea cea mai mare a Românului a fost şi este mulţimea copilaşilor drăguţi din jurul vetrelor ţărăneşti.* Descrie traiul plin de viaţă din o astfel de casă ţărănească, cum a fost şi cea a părinţilor săi. Arată cum copiii buni ştiu câştiga şi avere, continuă viaţa, numele părinţilor, făcându-le până şi moartea uşoară. Zugrăveşte primejdia cea mare, ce ne ameninţă păcatul lipsirii cu voia de copii şi îl combate cu cuvintele cele mai energice. Aceasta a fost o necesitate din cele mai mari în acel ţinut. Trece apoi la îngrijirea copiilor, ca să scadă mortalitatea prea mare, la creşterea lor în spirit bisericesc, patriotic şi românesc. Insistă asupra dragostei către patrie şi tron, exprimând bucuria tuturor pentru reînsănătoşarea Maiestăţii Sale Regelui. Pune la inima celor adunaţi cultivarea şi a limbei româneşti, a datinelor strămoşeşti, a portului etc. Indeamnă la frăţietate cu ceialalţi compatrioţi. Inşiră meritele preotului, care a înmulţit talantul, încât azi poate arăta mai marilor săi sporul, ca şi sluga cea bună. Indeamnă poporul să-l urmeze şi în viitor, să asculte de astfel de conducători buni, citează pe apostolul Pavel. Să continue a jertfi pentru aşezămintele sale culturale, cari ce dau e numai o mică camătă după darurile de sus primite. Aceste aşezăminte sunt spre mântuirea noastră. In fine roagă poporul să-i asculte poveţele, căci ele sunt sfaturi date în numele I. P. S. nostru metropolit, care l-a trimis. Impărtăşeşte tuturor binecuvântarea preaînaltă a capului bisericei şi termină cu cuvintele împăratului Solomon dela sfinţirea bisericei din Ierusalim: ca Dl Dzeu rugăciunea robului său şi cererea poporului din casa aceasta să o asculte sus în ceriuri şi să le facă şi milostiv să le fie în veci. Amin.

Această predică a dlui mandator a făcut mare impresiune asupra poporului, căci din ea a scos multe învăţături folositoare, cari în veci nu vor fi uitate.

Sfârşindu-şi cuvântul dl mandatar, deşi a durat mult, cu toate acestea impresionat de pacienţa sufletească a ascultătorilor, nu a vrut să ştie de nici o oboseală, ci cu mâna proprie a miruit şi botezat întreg poporul asistent.

După finirea acestora Preacuvioşia Sa dl mandatar însoţit de preoţime şi de toată inteligenţa a mers în şcoala de stat, unde era pregătit banchetul. A luat parte toată inteligenţa din jur, mulţi preoţi gr. cat. în frunte cu protopopul Nuşfalăului Ioan *Pop*, Dr. Alexandru Pop, Dr. Linul, fruntaşi din Bistriţa, deputaţia băncilor „Bistriţana" şi „Coroana", fruntaşi din popor şi de ai străinilor. O musică de lăutari dela Bistriţa a cântat arii româneşti. Au fost şi mulţi tineri şi dşoare, dovadă că inteligenţa noastră dela sate se sporeşte mereu.

S'au ţinut mai multe toaste bine precisate, dintre cari cel dintâiu l-a ridicat dl mandatar întru îndelungata viaţă şi sănătate a Excelenţei Sale metropolitului, care ca un păstor bun priveghiază peste turma sa ziua şi noaptea, muncind şi acum la bătrâneţă pentru biserică şi pentru înaintarea poporului său credincios. Dacă El la vârsta sa ne dă astfel de pildă, ce datorinţe înzăcite avem noi — cei mai tineri şi mai subalterni în oficiu — de a lucra pentru binele obştesc al turmelor noastre. De ne vom face datorinţa toţi, atunci vom putea mântui credincioşii din abizurile cele mai primejdioase. La aceste cuvinte întreagă adunarea a rostit din inimă „Să trăiască Arhiepiscopul şi Metropolitul Ioan la mulţi ani!"

S'a mai vorbit din partea şefului tractual V. *Bălan* pentru iubitul mandatar Dr. *Cristea*, care în mod aşa de frumos a ştiut să represinte pe părintele său, care la trimis spre mângâierea şi întărirea poporului în credinţa sa.

Preotul Iuliu *Suceava* a vorbit pentru administratorul protopopesc V. *Bălan*, un bărbat integru iubit de toţi şi un caracter de model, ceeace îl face să fie stimat de toată preoţimea şi de poporul din tractul, ce de curând i-s'a încredinţat.

Preotul I. *Oţoiu* vorbeşte pentru confesiuni, scoţând la iveală frumoasa armonie, în care trăesc de mult „fraţii" din acest ţinut. Doreşte să rămâe în veci această bună înţelegere. Inchină pentru representanţii gr. catolici, preoţi şi mireni Răspunde frumos protopopul Ioan *Pop*, închinând pentru mandatarul Dr. *Cristea.*

Preotul *Boieriu* vorbeşte pentru representanţii administraţiei civile. Subsemnatul pentru parohul local Isidor *Suceava*, înşirând frumoasele merite ce şi le-a câştigat dsa pentru comuna sa, şi pentru popor şi arătând — ca fost administrator în timpul scurtei vacanţe a acestei parohii — deosebirea de mai nainte şi de acum.

Preotul G. *Truţa* din *Cosna* arată bunele servicii ce le-a făcut clerului Iconografia dlui mandatar Dr. Cristea, modul cum s'a familiarizat mulţi cu ideile din ea, şi cu superioritatea bisericilor în stil răsăritean. Laudă iniţiativa de ale reînvia. Scoate la iveală frumseţa bisericei din Buduş, care place atât de mult poporului din ţinutul întreg. Laudă pe v. consistor pentru stăruinţa în această direcţie. Biserica din Buduş face cinste arhitectului consistorial *Pamfilie*. Asemenea şi arhitectului care a zidit-o. Inchină pentru arhitecta, dşoara *Preda*, care era de faţă.

Foarte cu simţ a vorbit preotul *Gliga*, din tractul Reghinului pentru mama dlui mandator, care încă era de faţă, scoţând la iveală meritele multor ţărance pentru buna creştere a fiilor lor, dând neamului bărbaţi luminaţi şi de mare folos.

Mult a plăcut cântările bisericeşti ale dlui *Brenciu*, dela aşezarea la masă şi de mai târziu.

După banchet s'a dat un concert împreunat cu teatru din partea tinerilor plugari români din parohie, care la început a reuşit destul de bine, căci şi acesta a fost condus numai de preotul local, care s'a dovedit un aluat bun în acest ţinut.

După concert a urmat dansul pentru tineri.

Spre încheiere amintesc, că cu ocasiunea sfinţirei acestei biserici afară de multele daruri în ornate bisericeşti, icoane şi feşnice, precum şi cărţi rituale, au mai incurs ca milă şi dar cam la 800 cor. Dăruitorilor li-se exprimă mulţămită. Răsplată fie-le dela Dzeu. Iar noul Sion ridicat întru preamărirea lui Dzeu să fie o fortăreaţă puternică pentru întărirea moralei şi credinţei noastre strămoşeşti şi întru preamărirea neamului românesc.

Şimotelnic, în 25 Nov. st. v. 1907.

Mihailă Paşcu
paroh.

Destrămare..?

— Un cuvânt la situaţiune —

de Dascălul Ioan.

Nizuinţa bărbaţilor români de spirit, poziţie şi inimă din trecut a fost: a stoare dela puternicii zilei de pe vremuri dreptul — dealtfel foarte natural — de a-şi putea susţinea şi poporul nostru şcoale confesionale cu limba de propunere — română.

In consecinţă rolul celor de azi ar trebui să se mărginească numai întru a căuta, să lărgească acest drept, ca pe baza lui să putem sprijini şi ridica un viitor cât de măreţ şi fericit poporului românesc mult cercat şi patriei noastre mult iubite.

Insă în zadar, căci anii se cern unul după altul prin sâta veciniciei şi oamenii destinaţi de soarte a croi viitorul popoarelor se schimbă.

Cu schimbul oamenilor, ajung pe plan şi diferitele lor principii de conducere. Astfel şi-a ajuns şi principiul şcolar apponyian apogeul mărirei. Ne-am dat părerea asupra lui, ba l-am şi criticat la timpul său, pentrucă atunci era principiul unui singur om, al dlui ministru Apponyi. Astăzi, când acest principiu a devenit *lege a ţării ungureşti*, nu-i ertat s'o mai criticăm, ci din contră, trebue să căutăm a *îndeplini* legea după cea mai curată conştiinţă şi după cele mai bune ale noastre cunoştinţe şi intenţiuni.

Socoteala, cumcă rezultatul ostenelelor noastre în direcţia indicată de lege va fi mai mare decât până aci — şi că va sta mai bine în comparaţie cu topografia locului, este o problemă, pe care numai viitorul o va deslega. In punctul acesta deci, nu mai avem nimic de zis. De aceea şi scopul acestui cuvânt al meu este a prinde chestia din altă parte.

Trebuinţa şcoalelor cu caracter confesional începuse să se înrădăcineze printr'un sentiment adânc în straturile poporului românesc — înţelegător.

Incepuseră Românii a înţelege de-a binele sfânta taină a şcoalei confesionale. Era şi natural... Căci acest sentiment nepreţuibil este o tradiţie transmisă prin *eriditate* din generaţie în generaţie, dela cei mai îndepărtaţi străbuni ai nostri, cari descălecaseră aici din însuşi cuibul artelor şi al ştiinţelor.

Insă prin alternativele nouei legi şcolare, tocmai acest sentiment este fundamental zdruncinat.

S'a produs o păgubitoare desorientare, neorânduială şi — Dzeu să-mi ierte păcatul — doar o periculoasă *destrămare* în sinul poporului nostru rural, ba chiar şi între rândurile multor funcţionari bisericeşti, aflători în imediată atingere cu poporul.

Şi mă doare, când pot constata, că *nu legea* poartă patenta vinei. — ci *oamenii nostri sunt vinovaţii.* Căci sau o interpretează greşit, sau apoi — ceea ce e mai probabil — voesc cu ori ce preţ şi momentan a beneficia de foloasele băneşti, ce le îmbie legea.

Dacă putem da rezon primei cugetări, atunci *neştiinţă* e la mijloc — şi de multeori chiar şi aceasta se răsbună amar. Iar dacă stă a doua presupunere, atunci *iubirea de argint* iesă în relief — şi aceasta în toate timpurile a fost în stare a răstigni un Crist. . . . .

Dovezi...? La stăruinţele învăţătorilor şi a preoţilor înrudiţi, sau intimii acelora, multe reprezentanţe bisericeşti au decis iute şi degrabă, sau sunt pe cale a hotărî, *reflectarea la ajutorul de stat*, pentru acoperirea urcării salariilor învăţătoreşti **la cifra prescrisă de noua lege şcolară.**

Capacitarea în direcţia arătată urmează a se face din partea conducătorilor prin laconicul: „Tot atâta-i, ori ni-se dă ajutor din partea statului ori nu.!"

Intr'alte părţi se produce amărăciune şi resenz în sânul învăţătorilor nostri... Aici laconizmul e contrariul.. „Nime nu ne poate sili, să urcăm salarele învăţătoreşti până în 1910 — şi punctum". Nu ne oprim însă în stadiul acesta, căci mai avem. Aceia dintre dascăli, cari sunt mai iubitori de argint, sorcovesc prin antişambrele inspectoratelor regeşti, ca să li se deschidă calea spre favoruri băneşti.

Aceste manevrări escentrice şi centrifugale, sunt menite a destrăma poporul de jos încet, pe nesimţite, dar sigur, şi a-i slăbi credinţa în propriile sale puteri şi în propriii săi conducători.

Şi astfel se prepară calea, care peste 3 ani ne va da cu capul de pârete. Fiecare actor ce joacă această comedie îşi comentează purcederea din al său punct de vedere.

Invăţătorii (în interesul causei o spun fără încunjur şi cred, că nu va face supărare) pun vina în sarcina autorităţii bisericeşti. Ei zic: „Superiorităţile bisericeşti nu fac nimic în interesul causei, ci ne încurcă — ba azi, ba mâne."

Poporul strigă din răsputeri: „Eu sunt sărac, n'am de unde da mai mult!"

Conducătorii neinteresaţi, sau prea interesaţi, stau cu mânile în mâneci şi aşteaptă zile mai bune, să pice pâne albă în gură neagră. Ce bine ar fi, dacă fiecare învăţător din cei ce strigă pe urma poporului şi a superiorităţii bisericeşti, ar fi făcut un câştig bisericei sau şcoalei unde funcţionează fie şi numai de 500—1000 floreni, că acum n'ar avea a se plânge de puţinul zel de jertfire al propriului nostru popor şi n'am fi necesitaţi a recurge la ajutor străin!

E timpul faptelor însă — după zisa primului din nr. 111 al acestui preţuit jurnal, să lăsăm deci vorbele.

In consecinţă iată modesta mea părere. Preavenerabilul Consistor Metropolitan să se îndure a decreta urcarea salarelor învăţătoreşti deja cu începutul anului curent şcolar la suma minimală de 800 cor. în sensul decisiunei măritului congres, iar peste 3 ani la 1000 cor. după litera nouei legi şcolare.

Toate acele comune bisericeşti, lipsite de fonduri şi fundaţiuni, dar al căror număr de familii ajunge la cifra 100, se urce salariile învăţătoreşti din propriul avut (prin repartiţie).

Tot asemenea şi atari comunităţi bisericeşti, cari deşi nu au 100 familii, dispun de o atare avere în bani, din care s'ar mai putea sustrage ceva şi pentru această necesitate.

In fine toate celelalte comune să recurgă la Preaveneratul Consistor după ajutoare, care combinând, pe una sau pe alta o va ajutora, iar pe cele din ultima analisă le va îndruma a cere şi ajutorul statului.

Pentru aceea însăşă se lucre cu zor, pentru a se creia fundaţiuni prin cuotisaţiuni anuale, după metoda propusă de „Telegr. Român" nr. 111 din a. c.

Invăţătorii încă au să fie împărţiţi şi prin urmare împărtăşiţi de beneficii şi după meritele ce şi-ar fi câştigat în decursul timpului pe terenul bisericesc sau şcolar.

Intre alte multe obiecţiuni ce se vor face din partea P. T. cetitori cu privire la ideia conducătoare ce m'a călăuzit a scrie aceste şire, de sigur una va fi — asupra căreia de pe acum îmi permit a anticipa câteva cuvinte.

Se va spune poate, că 100 familii române sărace nu sunt în stare a face front greutăţilor impuse prin urcarea salarelor învăţătoreşti în senzul nouei legi şcolare. Se va scoate pe plan adecă earăşi păpuşa zdrănţoasă românească încălţată cu potlogitele-i opinci de după cuptoriu, numită „sărăcia". Un exemplu numai ş'apoi e rândul P. T. cetitori a-mi da dreptate sau a mă osândi.

Românul cel mai sărac face câte o comandare, de o ţini minte cât trăieşti. O pomană românească, poate fi asămănată, la cheltuială înţeleg, cu un picior de nuntă boerească. Apoi mesele, botezurile, cuscriile şi ce mai ştiu eu câte alte farafasticuri, toate împreunate cu spese mari, unde le mai punem?

Casnicii săracului, adună toate cartoanele şi mătăsăriile din şatra jidanului şi armeanului, şi se împropoţează tinerii şi fetele lui ca nişte drăgăici, cu câte panglici, ciucuri, şnale etc. cu toate.

Şi să ţinem cont, că în casa Românului sărac, unele din actele şi acţiunile arătate aici să petrec an de an şi încă adeseori în noauă ediţii. Am putea zice fără teamă de păcat, că numai pentru astfel de tipuri, modele, să cheltuesc, fără de nici o trebuinţă, zeci de floreni anual. Ba eu cunosc familii româneşti sărace, cari de ani nesfârşiţi sunt în restanţă cu mizerabila repartiţie în salarul învăţătoresc de 1 fl. 25 cr., — însă pentru fata lor tot la lună cumpără păpuci cu călcâiele înalte şi moderne. Ear pentru fiecare petrecere, capătă haină nouă, în valoare de 50—60 cor. şi după semne ai gândì că n'are după ce bea apă de sărac.

Românul pentru o vită ce o dă la păşune, într'un izlaz, plăteşte bucuros şi încă înainte proprietarului 10—15 florini pentru vărat. Pentru un râmător chiar încă plăteşte anual 2—3 floreni, al cărui folos îl trage abia într'un singur carneval.

Repartiţiă de un cap de vită încă plăteşte câte 3—4 coroane anual.... Oare acum, dacă aceste şi alte asemenea contribuţii impuse le poate plăti bucuros, nu va putea plăti — şi nu va fi cu rezon a plăti pentru 2—3 copii de şcoală ce-i are şi cari îi scoate peri cărunţi bietului dascăl 6—9 luni, — bagatelul de 10—15 cooane? Eu cuget, că nu-i nici o greutate aceasta. Insă Românul, numai de silă face ceva „bucuros“. Aşa-i este firea. Şi trebue să fi meşter bun întru a afla acul potrivit pentru cojocul lui.

Să nu se creadă cumva, că am scris aceste şire numai din interes personal.... Căci dau multămită lui Dumnezeu şi poporului căruia servesc, sunt primul dintre acei puţini fericiţi dascăli ai arhidiecezei, cărora li s'a ridicat salarul prin comitetul şi sinodul parohial cu unanimitate şi din propriul avut la cifra prescrisă de noua lege şcolară, şi încă cu începutul acestui an şcolar.

Scrisu-le-am însă, pentru a-se nimici germenul destrămăriii noastre sociale-morale, — prin cea mai nimerită şi posibilă operaţiune.

NOUTĂŢI.

O lămurire. Cu privire la cele susţinute în articolul dlui Dr. Emil Babeş, publicat în nr. 125/1907 al ziarului nostru, luându-ne informaţiuni dela loc competent, suntem în posiţie a da celor interesaţi următoarea lămurire: Rapoartele dnului Dr. Emil Babeş pentru asigurarea dreptului bisericei noastre la unele fundaţiuni de origine română, rămase sub jurisdicţiunea bisericei sârbeşti, consistoriul metropolitan încă a treia zi după primirea acelora le-a pertractat, luând dispoziţiunile necesare, după cari ar fi să se urmeze pentru a se ajunge cu succes la resultatul indicat în ele. Deci e evident, că consistoriul metropolitan nu a pus afacerea „ad calendas graecas“, cum se zice în amintitul articol, ci pusă fiind ea în curgere, îşi va urma cursul său normal.

*

O comună vrednică de laudă. Comuna *Hălchiu*, de lângă Braşov, a luat hotărârea, să susţină şcoala confesională română din propriile mijloace. Comitetul parohial a luat în privinţa aceasta Sâmbăta trecută cu unanimitate următoarea hotărâre vrednică de toată lauda:

Deoarece numărul copiilor, cari cercetează şcoala primară din *Hălchiu*, este deabea de 64 (legea admite până la 80 copii într'o şcoală cu un singur învăţ.) şi deoarece acest număr de copii, de 10 ani de zile nici n'a crescut nici n'a scăzut, prin urmare şi în viitorul mai apropiat nu va trece de 80, — comitetul *reduce cele două posturi de învăţători la un singur post*, (în anii din urmă a funcţionat un învăţător definitiv şi unul provizor) *şi asigură acestuia începând cu anul viitor o leafă anuală de 1000 cor. şi cvincvenalile prescrise de 1000 cor. la olaltă deci o leafă de 2000 cor.* Această leafă este asigurată din următoarele venite reale: din repartiţia pe care au achitat-o parohienii şi în anii trecuţi, din ajutorul asigurat pe base de acte din alodiul comunal şi din arânzile după unele pământuri ale bisericii. Aceste hotărâri vor fi prezentate sinodului parohial, care este convocat pe Duminecă, şi care — după cum suntem informaţi — va primi unanim această hotărâre.

Iată dar o comună din protopopiatul Braşovului, care a găsit o modalitate cinstită, pentru a asigura şcoalei româneşti *caracterul şi limba strămoşească*, — esclamă cu drept cuvânt „*Gazeta Transilvaniei*“ din care luăm ştirea îmbucurătoare.

*

Conferenţe publice în Sibiiu. Despărţământul Sibiiu al „Asociaţiunei“ va aranja în săptămânile proxime în sala festivă a „Casei naţionale“ o serie de conferenţe cu subiecte interesante. Prima o va ţinea poetul *Octavian Goga* la 2/15 Decemvrie 1907 la oarele 5 p. m. Va vorbi despre tema: „*Cum înfăţişează poeţii români pe ţăran*“? Participanţii vor plăti o mică taxă pe care despărţământul o cedează în folosul muzeului naţional în înfiinţare. Elevii se admit fără taxă. In seria aceasta vor conferenţia încă profesorii Dr. *Ioan Lupaş*, *Dr. Ioan Borcea*, apoi *Octavian Tăslăuanu*, secretariul II al Asociaţiunei, ziaristul *Silvestru Moldovan*, medicul *Dr. Iancu*. Fiecare conferenţă se va anunţa la timpul său. Indemnăm o. public sibiian a participa la aceste instructive conferenţe, comunicând ţinerea lor în cercul cunoscuţilor.

*

Procesul „Gazetei“. In 12 Decemvrie nou se va pertracta la curtea cu juraţi din Murăş-Oşorheiu procesul de presă intentat „*Gazetei Transilvaniei*“ pentru articolul „*Merg orbiş înainte*“.

*

Dl Mihail Gaspar, diacon în Lugoj, Duminecă a eşit din temniţa de stat din Seghedin, unde a stat zece luni, pentru două articole publicate în ziarul „*Drapelul*“ din Lugoj.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă lunară Luni în *9 Decemvrie*, la oarele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense din Sibiiu.

*

Hlinca în temniţă. Inimosul preot slovac *Hlinca* s'a presentat Luni pentru aşi face pedeapsa de doi ani în temniţa de stat din Seghedin.

*

Limba română la Paris. Guvernul român a întrevenit pe lângă ministeriul instrucţiunei publice din Francia, ca elevilor români dela şcoalele din Paris să li-se propună, pe lângă limbile moderne, şi limba română cu cunoştinţe din literatura ei, de istorie şi civilisaţie cu privire la poporul român din trecut şi present, constituind obiectul acesta obiect principal de examinare la examenul de bacalauriat.

*

Revocat. Ministrul apărării naţionale din Austria, dl *Latscher*, a fost revocat din post la propria sa cerere, primind titlul de baron. In locul seu Maiesatea Sa a numit ministru al apărării naţionale (Landwehr) pe generalul *Georgi*, şef de divisie în ministeriul de răsboiu.

*

Situaţia financiară. Din Londra se scrie, că etalonul a fost redus acolo la băncile mari cu aproape două procente, astfel, că au fost escomptate cambii particulare şi cu interese sub şase la sută. Ceeace înseamnă, că se îmbunătăţeşte situaţia financiară.

*

Recolta în Argentina. In toate provinciile republicei Argentina s'a început recolta cerealelor. Peste vre-o 20 de zile secerişul va fi gata şi după socotelele statisticei agricole, recolta are să fie una din cele mai frumoase pe cari le-a avut vreodară Argentina.

*

Naţionalitatea Evreilor. Studenţii evrei dela universitatea din Viena au înaintat petiţie ministrului-prezident austriac, în care cer să fie recunoscută şi naţionalitatea Evreilor, în tocmai ca celelalte naţionalităţi din Austria.

*

„Zăvodul“ se numeşte o foaie umoristică, ilustrată, care apare în Cluj în fiecare Duminecă. Numărul prim s'a scos de sub tipar în 30 Noemvrie nou. Editor şi redactor responsabil e dnul Basiliu *Podoabă*. Preţul 8 cor. la an.

*

Gimnasiu ars. Zilele trecute a ars de tot gimnasiul şi internatul sârbesc din Usküb. Trei sute de studenţi se aflau în edeficiu pe vremea focului şi numai cu mari greutăţi au putut fi salvaţi din gura morţii sigure. Se crede, că focul a fost pus din partea bandelor bulgare.

*

Concertul Selmy Wellmann. Astăzi Vineri, la orele 8 seara dă dşoara *Selmy Wellmann* un concert în sala mare dela Gesellschaftshaus, cu concursul doamnei *Veturia Triteanu* şi al domnilor *Wilhelm Orendt* şi *Alfred Novak*. In program e luată şi o piesă de G. *Dima*, apoi două de *Grieg*, cari vor fi cântate de doamna Vet. *Triteanu*.

*

Cel mai nobil cadou de Crăciun e asigurarea vieţii, făcută în favorul familiei noastre, după cum o recomandă reprezentantul din Sibiiu al societăţii „*Assicurationi Generali*“, domnul *Tart. Nendvich*, după diferite modalităţi.

*

Panorama stereoplastică a dlui *Satzer Iosef* din strada Pintenului, numărul 26, e bine cercetată în fiecare zi. Mai pe larg la anonţuri.

*

† Maria Mihailă, soţia parohului gr. ort. român Ioan Mihailă din Longodar, a decedat în 20 Noemvrie v. c. în etate de 50 ani, după grele suferinţe. A fost înmormântată Joi, în 22 Noemvrie v. la orele 10 dimineaţa, în cimiteriul gr. ort. did Longodar. Odihnească în pace!

*

Biblioteca centrală învăţătorească. Dl D. *Bedelean*, învăţător în Lupşa, face prin noi colegilor săi următoarea propunere: „Să se înfiinţeze o bibliotecă centrală a tuturor învăţătorilor români din statul ungar. Sutele de învăţători români vor fi doar în stare a-şi forma o bibliotecă învăţătorească. Să-şi deschidă deci toţi pungile şi din puţinul ce-l au să jertfească pe altarul culturei. In cas că să primeşte propunerea mea, eu încep cu jumătate din salarul meu de pe un an, închinându-l acestui mare scop“. Intrucât e oportună şi întrucât e *realisabilă* propunerea dlui *Bedelean*, lăsăm să judece colegii dsale.

*

In interesul economilor. Nizuinţa de a da mână de ajutor economului pentru aşi întrebuinţa cu folos producţiunile sale nu se poate din destul lăuda. Aducem deci la cunoştinţa cetitorilor nostri, că şi cu această ocaziune marea prăvălie de săminţe alui Edmund Mauthner din Budapesta î-şi continuă activitatea începută încă în vară şi anume cumpără, plătind preţuri convenabile, mai bune chiar decum sunt preţurile zilnice, pentru *sămânţă curată de trifoiu şi luţernă liberă de mătasă*. Recomandăm deci din nou economilor, cari au de vândut sămânţă curată de trifoiu şi luţernă, de a trimite mustre de seminţe la adresa firmei Mauthner din Budapesta.

Din public.*)

Mulţămită publică.

(Fine.)

Tot pe lista lui *Toma Jaru* au mai contribuit: Tom[illegible]ente 25 cenţi din Buia, Nicolae Osladea 25 cenţi din Buia, Candid Constantin 25 cenţi, din Ighisdorf, Toma Ganea, Vasile Nastase, Ioan Coman, câte 50 cenţi, Ioan Stanuleţiu, Simion Terhila, Valerie Luca Moise Alexandru, Ioan Bailă, Toma Şinai, Ioan Şinai, Simion Aldea câte 25 cenţi, toţi din Ilimbav, N. Păcurar din N. Ioan Lengiel, Iulian Stănuleţiu, Ioan Pampu Nicolae Şerban câte 25 cenţi, toţi din Săsăuş, Ioan Armeniciu, Ioan Armeniciu, Nicolae Muntean câte 25 cenţi din Nocrichiu, Parchilie Zeicu 50 cenţi din Ghijasa de jos, Ioan Oilu 10 cenţi, Zacheiu Văduşiu 50 cenţi, Rafira Marcu 25 cenţi din Vecerd. Stăncel Aug. 50 cenţi, Spaniol George, Mateiu Stăncel, Aron Stăncel, Ioan Stăncel, Aron Rodian câte 25 cenţi, Şuteu Dodoiu 10 cenţi toţi din Aiudu-mare, Turcan Ioan 25 cenţi din Feleud, Ioan Savu, Silvestru Crăciun, Nic. Hirist câte 25 cenţi din Şulumberg, Candid Tinariu, Nicolae Dobran, Ioan Lungoiu câte 25 cenţi, Nicolae Băcilă 10 cenţi din Bendorf, Ioan Câmpean 50 cenţi din Varolea, Stefan Dumitru 25 cenţi din Ghijasa, Martin Ambert 25 cenţi din Toarcla, Lazar Morariu 25 cenţi, Nicolae Mateiu 15 cenţi din Cârţa, Nicolae Căratu 15 cenţi, Ioan Macrea, Nicolae Dudu, Ioan Comşia, Ioan Carata Nicolae Carata câte 25 cenţi din Topârcea, Naftail Gligor, Ioan Tutelea, Ioan Gligor 25 cenţi din Tăuni, Fulea George 20 cenţi, Ioan Moga 10 cenţi, George Mihailă 20 cenţi, Petru Oltean din N. Maria Rodan, câte 25 cenţi din Galaţi, George Sanea 25 cenţi din X. Ioan Cioca 25 cenţi din Ruja, Efrem Dimboiu 20 cenţi, Ioan Dimboiu 15 cenţi, Toader Bartos 10 cenţi, Joje Grancea, I. Sârbu, Petru Moldovan câte 25 cenţi din Sebeşul-săs., Partenie Drăgan 15 cenţi din Hening, Murăşan Jacob 50 cenţi, Gerasim Popa 12 cenţi, Murăşan Jacob 10 cenţi, Trifan Lăcătuşiu, 10 cenţi, din Oláh-nemet, Avram Michailă 25 cenţi, din Bistriţa. Sârbu Toader 10 cenţi din X. Jonat Oltean 25 cenţi, din Sebeşul de sus, Ioan Genea, Gligor Şovrea câte 25 cenţi Ionat Zorie 10 cenţi din Făgetu, Vasil Papară, 25 cenţi din Totârlana, Moise Gridan, I. Tănăsoiu, câte 25 cenţi — D. Roman 25 cenţi din Bârghiş, Dumitru Curea 20 cenţi, Ioan Oprea 50 cenţi, din Apoldul mic, Jacob Moldovan 50 cenţi, din Ocna Sibiiului, Nicolae Bozdocu, Smiana Juma, câte 25 cenţi, Todor Sârb 1 dol., Toader Cergizan din Varolea 25 cenţi, Iosif Holom din Lepindea, 25 cenţi, Szabó Juliska din Szász Bonyha 1 dol., Pârvu Alexă, Vulcan Toader câte 10 cenţi.

Pe lista lui *Vasile Sonea*, au contribuit:

Vasile Sonea, Petru Maniu, Pavel Sopa, Toma Telea, Petru Sopa, Ioan Tolota, Ioan Ganea câte 1 dol., toţi din Fofeldea, Ioan Tătariu, George Rogozea câte 1 dol., din Drăguşi, George Todor 25 cenţi Nicolae Roşu 10 cenţi, din Voivodeni mici, Ioan Florean 25 cenţi din Hosman, Valerie Cornea 10 cenţi din Voivodenii-mari, George Muşoae, Galatoniu Bica, câte 10 cenţi, din Vaida, Teodosie Tolola 15 cenţi, din Vârchiz Ioan Loluţu, 20 cenţi, din Beşimbav, Nicolae Bogdănel 25 cenţi din Ucea de sus, Cesar Jurcovan 25 cenţi, din T. Rece, George Jurcovan, 25 cenţi din Drăguş, Ioan Popa 25 cenţi din Colun, Nicolae Popa 25 cenţi din Viştea de sus, Iosif Brezone 15 cenţi, Nic. Lăcătuş 10 cenţi, din Ludişor, Ioan Brodu 15 cenţi din Drăguş, Nicolae Sorzea 15 cenţi, Alexandru Halmagi, Dionisie Horcorel câte 25 cenţi, Toma Streza 20 cenţi George Once, Petru Murărescu, Nicolae Pampu câte 25 cenţi, din Scoreiu, Nicolae Bucurean 25 cenţi, din Rucăr, Nicolae Budac, 10 cenţi, Dumitru Zloia 25 cenţi din O. Cârţişoara, Ioan Blendea 25 cenţi din Streza Cârţişoara, David Bauciu 25 cenţi din Cârţa, Ioan Stroe 20 cenţi, Maria Stroe 20 cenţi, Mihaila Stroe 10 cenţi, Ioan Stroe 10 cenţi, Silvia Stroe 10 cenţi, George Stroe 25 cenţi, Alexandru Şerban 25 cenţi toţi din Dimbou.

Pentru aceasta jertfă revarsă-ţi Doamne mila ta şi darul tău asupra lor, ca să se reîntoarcă în mijlocul familiilor sănătoşi, iar din partea noastră primească cele mai călduroase mulţămite şi pe aceasta cale.

Fofeldea în 26 Septemvrie 1907.

J. Dumitru şi *V. Iosof*
epitropi.

Valeriu Bonea
preot.

Cărţi şi reviste.

Candela, foaia bisericească literară din Cernăuţi Nr. 11, a apărut cu următorul sumar: Dr. V. Gheorgiu: Viaţa şi activitatea s. aposrol Paul, Dr. Emilian Voiutsehi: Recăsătorirea preoţilor. Dr. Octavian Isopescul: Plângorile lui Jeremia. Text rusesc. Scurte comunicări. — Intrebări şi casuri pastorale: O inscripţie monumentală de mare interes. Jericho înainte de 4000 de aei. Referinţa bună între preot şi păstoriţi e numai decât de lipsă pen- o activitate pastorală binecuvântată. Legitimarea unui copil ilegitim, a cărui maică a murit. Pretensiune la renumărarea pentru împărtăşirea învăţământului de religiune la o şcoală poporală. Cronică. Bibliografie.

*

„Din ocna vieţei“ de *Vasile Pop*. „Biblioteca pentru toţi“. Nr. 293 preţul 30 bani. Dl Pop s'a ridicat cât se poate de iute în rândul scriitorilor de seamă ai literaturei noastre. Dsa posedă într'un înalt grad darul de a povesti şi un umor sănătos, natural, fără veselie silită, precum şi mult spirit de observaţie caracterizează talentul său. „Din ocna vieţei“, e o culegere de schiţe şi nuvele umoristice, pline de haz şi artistic redate, cari vor încreţi toate buzele şi vor însenina toate frunţile. Nimic mai plăcut de cât acest gen de literatură. „Din ocna vieţei“ apare acum în a doua ediţie. Prima a fost la apariţiunea ei imediat epuizată, ceea ce este o dovadă de popularitatea de care se bucură dnul Vasile Pop. De vânzare la toate librăriile din ţară. Catalogul complect al acestei „Biblioteci pentru toţi“ ce cuprinde peste 300 de numere, se va cere la Librăria editoare Alcalay, — Bucureşti.

Poşta redacţiei.

Dlui A. B. în Tompa. De aici foaia îţi merge regulat. Totdeauna când nu-ţi vine vre-un număr, reclamează-l la posta de acolo. Sunt tipărituri anume pentru acest scop. Le capeţi la oficiul postal. Numerii 123 şi 125 ţi-s'au trimis de nou.

Teatru.

Vineri: *Die lustige Witwe*, operetă.

Duminecă d. a.: *Don Cesar*, operetă. Sara: *Die Kreutzelschreiber*, piesă din popor cu cântece.

Tusa măgărească,

această spaimă a copiilor o vindecă în tot cazul cu succes Emulsiunea lui Scott. Emulsiunea lui SCOTT este unul dintre cele mai bune mijloace pentru copiii slabi şi bolnavi şi le produce repede iarăşi

obraji roşii şi rotunzi.

Emulsiunea lui Scott îşi ajunge puterea vindecătoare şi nutritoare prin aceea, că e alcătuită numai din mijloacele cele mai bune, mai fine şi mai cu efect, cari se prefac prin experienţa scoţiană, unică în felul ei, într'o cremă gustoasă şi peste tot uşor de mistuit. Emulsiuea lui Scott este folositoare celor crescuţi şi celor bătrâni întocmai ca şi copiilor.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2 50.
De cumpărat în toate farmaciile.

11 (276) 2—4

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 991/1907 [341] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului al III-lea de învățător la școala poporală confesională gr. or. rom. din parohia Sadu (Czód) prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima lui apirițiune în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) salar anual 600 cor. solvibil în rate trilunare din cassa bisericei;

b) cuartir liber în edificiul școalei, eventual relut 50 cor;

c) relut de lemne 35 cor.

Cuincuenalele să vor computa numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani la această școală.

Dela reflectanți să pretinde, diploma de învățător și alte documente recomandatoare.

Alesul va fi obligat sau a conduce la utrenie strana dreaptă sau a forma și conduce corul la liturghie.

Postul va fi ocupat numai cu începutul an. școl. 1908/9.

Reflectanții au a-și așterne cererile lor concursuali instruite în conformitate cu legile din vigoare Oficiului ppresb. gr.-or. al tractului Sibiiu în terminul prescris, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântări.

Din ședința comitetului parohial ținută la 18 Noemvrie 1907 st. v.

Ioan Popovici
paroh — preș.

Ioan Popica
înv. — not.

Văzut:

Mateiu Voileanu
adm. prot.

Nr. 3980/1907 [342] 1—2

Concurs

In urma ordinului d-lui Vicecomite Nr. 10967/907 și din incidentul restaurărei amploiaților din acest an sunt de a să ocupa prin alegere pe periodul anilor 1908—1913 la magistratul orășenesc în Szászsebes următoarele posturi:

1. Postul de primariu împreunat cu un salar anual de 4800 cor.
2. Postul de consilier orășenesc cu un salar anual de 2400 cor.
3. Postul de fiscal orășenesc cu un salar anual de 700 cor.
4. Postul de contabil orășenesc cu un salar anual de 1400 cor.
5. Postul de arhivar cu un salar anual de 1400 cor.
6. Postul de cassar orășenesc cu un salar anual de 1600 cor.
7. Postul de controlor de cassă orășenesc cu un salar anual de 1200 cor.
8. Postul de perceptor orășenesc cu un salar anual de 1600 cor.
9. Postul de controlor la perceptoratul orășenesc cu un salar anual de 1200 coroane.
10. Postul de econom orășenesc cu un salar anual de 2400 cor.
11. Postul de tutor orfanal orășenesc cu un salar anual de 600 cor.

Acestea posturi a căror agende sunt statorite prin legile și ordinațiunile din vigoare și prin statutul de organizațiune orășenesc sunt împreunate cu drept la penziune și cu 5 cincienale de câte 10%.

Reflectanții la aceste posturi sunt datori a-și înainta rugările timbrate în regulă d-lui Vicecomite al comitatului Szeben în Nagyszeben până **Vineri în 20 Decemvrie a. c.** astfeliu încât și rugările înaintate cu poșta să sosească nesmintit până în această zi.

Reflectanții la postul de primariu și fiscal sunt datori al alătura la rugările lor și atestatul de cualificațiune prescris în §. 3 punct VII. și VIII. din Art. de lege I. ex 1883.

Szaszsebes în 3 Decemvrie 1907.

Magistratul orășenesc.

Nr. 70/1907 P. [340] 1—3

Publicație de vânzare.

Representanța bisericilor rom. gr.-or. din Bran, aduce la cunoștință publică, cumcă **în ziua de 9/22 Ianuar 1908 la 11 oare a. m.** vinde în licitație publică și prin oferte închise, casa și pământul dela „Phlock“ de sub Nr. prot. fund. 172 Nrii top. 2846 și 2847 aceluia ce oferă mai mult.

Casa și pământul acesta să află situat la un loc foarte romantic și în fața soarelui și este foarte acomodat pentru clădirea unei sau și mai multe vile de vară.

Prețul strigărei e de **1220** coroane. Vadiu la licitațiunea verbală cât și în oferte 10% dela prețul strigărei, adecă suma de 122 cor.

Condițiunile de vânzare să pot vedea la biroul representanței ori și când.

Licitația se va ținea în **localul școalei centrale din Bran** (Törcsvár).

Moeciu-inferior, 17 Noemvrie st. v. 1907.

In numele representanței centrale a bisericilor din Bran:

George Enescu
președinte.

N. Runcean
not. rep.

Panorama

în Sibiiu, strada Pintenului Nr. 26. Filiala institutului de artă stereoplastica a lui A. Fuhrman din Berlin.

E deschis și poate fi privit în fiecare zi dela oarele 9 dimineața până la oarele 9 seara.

Duminecă în 8 Decemvrie până Sâmbătă în 14 Decemvrie:

Budapesta și călătoria la Porțile de Fier (Orșova).

Prețul de întrare: **40 fileri**. Copii și soldații **20 fileri**. Șase bilete cumpărate odată **1 cor. 80 fil.**, iar pentru copii 7 bilete **1 cor.** Mercurea și Sâmbăta până la oarele 5 elevii dela oricare institut plătesc numai **12 fileri**. Pentru societăți 100 bilete **25 coroane**. Cinci bilete, pentru studenți, pedagogi [illegible] cadeți **1 coroană**. Se capătă în prăvălia lui *I. Droteff* și a d-șoarelor *Berta* și *Zelma Stürner*, strada Cisnădiei. (344) 1—1

Directorul **Iosif Satzer.**

Comptoarist

care cunoaște în vorbă și scriere limba germană, maghiară, sârbă și română, se caută pentru o casă de bancă și de expediție din Germania, având a-și ocupa postul cât mai curând. Ofertele, înzestrate cu copii de pe atestate, să se trimită la adresa:

(339) 1—1 **Rudolf Mosse,**
Wiena, sub semnele H. H. 1601.

Laptar bun,

de 30—45 ani,

practicat la îngrijirea vitelor și mulsoarea vacilor, știind carte românește, cu salar 40 lei lunar și întreținere se caută. Oferte în scris la:

Administrația moșiei Băneasa
(343) 1—3 lângă București.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 34—

Prin Librăria arhidiecezană se pot procura diferite

ornate bisericești

mustre și specificarea prețului gratis și franco.

„ALBINA“, institut de credit și economii

în Sibiiu

primește depuneri spre fructificare noui:

1. Cu 4% sub 2000 cor., și peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.

Contribuțiunea de 10% dela interese o plătește institutul.

(308) 11—16

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 4—52

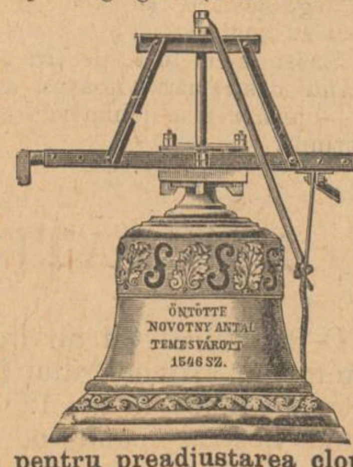

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

„CORDIANA“ institut de credit și economii,

Filiala Agnita

(Szent-Agotha, strada lungă 81)

primește **depuneri** spre fructificare cu **5**%, pe lângă abzicere de șase luni cu **5½**%.

(337) 1—10

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 32—52 apotecar în Szászváros, piața școalei Nr. 37.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.
]

Nr. 129 Sibiiu, Marți 27 Noemvrie (10 Decemvrie) 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Prietinii noștri slavi.

III.

(Dr. E. B.) Din articolul anterior s'a văzut, că după despărțirea ierarhică, mănăstirile toate au rămas în mânile Sârbilor, afară de cea dela *H. Bodrog*, din dieceza Aradului. In rescriptul dela 1864 Maiestatea Sa își esprimă dorința preaînaltă și îndrumă congresul sârbesc, ca în privința mănăstirilor situate pe teritorii locuite de Români, să caute a face un aranjament echitabil cu Românii.

Biserica sârbească însă a pus simplu „*ad acta*“ aceasta dorință preaînaltă, nefiind alăturată ei nici o *sancțiune*, cum ziceau Sârbii.

Marele Metropolit *Șaguna* și congresul român au urgentat în repețite rânduri pe patriarhul dela Carloveț, să îndeplinească îndrumările aceste corăspunzătoare drepturilor naturale ale bisericei noastre, și să ne cedeze *trei* din cele *șase mănăstiri* bănățene, adecă cele dela *Bezdin, Sân-Georgiu* și *Mesici*.

Tot acest lucru l'a urgentat mai târziu și fericitul nostru metropolit *Miron*, iar *Vincențiu Babeș*, care a fost teolog de Carlovıț, știa bine sârbește și avea relațiuni bune cu Sârbii, de repețite-ori a încercat să-i înduplece la o împăciuire, acceptabilă din partea noastră. Și care a fost ultimul resultat al acestor ostenele?

Congresul național al bisericei sârbești a hotărât, că nu este aplicat să le dee Valahilor *măcar o singură mănăstire, ba încă a îndrumat pe patriarh, să intenteze proces, ca și mănăstirea dela H. Bodrog să fie reincorporată metropoliei, respective patriarhiei lor.*

Motivele: Că mănăstirile sunt întemeiate de Sârbi, ele sunt deci instituțiuni sârbești, așezăminte, la cari noi Românii nu putem forma drept de loc.

Observăm, că toate datele istorice, și chiar izvoarele sârbești dovedesc, că mănăstirile acestea s'au statornicit între secolul al XV-lea și al XVII-lea, într'o vreme deci când în aceste părți abia era urmă de Sârb, iar de ierarhie sârbească nici pomenire.

Vechile legi ungare amintesc la tot locul — unde să vorbește de ortodoxi — numai de „*schismatici*“, de multeori și de „*valahi*“. In Banat Sârbii să aflau numai sporadice, deci nici o îndoială, că și mănăstirile sunt întemeiate de comercianții greci și macedoneni, pe seama și cu ajutorul poporului românesc.

Diplomele leopoldine din anul 1691 amintesc în mod clar mănăstirile de aici, punându-le în mod provizoriu sub jurisdicțiunea patriarhului *Cernovici*, adecă numai până ce-i va succede Austriei să-l reașeze în fosta-i reședință din *Ipek.* Doar Sârbii lui *Cernovici* n'au venit ca să se așeze de tot aici, ci veniau numai ca refugiați, ca să-și caute adăpost provizoriu.

La 1904 Sârbii se ținură de vorbă. Intentară proces la tribunalul reg. din Timișoara, prin advocatul *Musiczki* din Panciova, (actualul deputat), pentru mânăstirea dela H.-Bodrog. Acțiunea lor însă, în urma excepțiunilor date de noi, a fost *respinsă*, din motivul, că judecătoria era necompetentă.

Și atunci, după precumpeniri și consfătuiri de mai mulți ani, am înaintat și noi acțiune la tribunalul reg. din Budapesta, ca judecătorie delegată prin Maiestatea Sa, cerând tot aceleași trei mănăstiri reclamate și de *Șaguna.* In punctul prim al petitului cercam și enunciarea principiară, că toate mănăstirile de pe teritoriul coroanei ungare sunt instituțiuni și averi bisericești *comune*, la cari deopotrivă are drept și metropolia noastră gr. ort. română.

De cererea asta se acățară Sârbii, și excepționând, că fiind mănăstirile persoane de drept (juridice), peste cari biserica are numai drepturi administrative, iar asupra drepturilor de ásemenea natură judecătoria nu are competință, — le-a succes să-și validiteze excepțiunea, că judecătoria ungară nu-i chemată să proceadă într'o cauză, în care e vorba și de mănăstiri aflătoare pe teritor *croat,* căci a purcede într'o astfel de afacere înseamnă a vătăma autonomia croată, garantată prin art. de lege. XXX din 1868. Adecă lovește în judicatura autonomă a Croației.

Advocatul nostru a trebuit să se ia la luptă cu cinci advocați preavestiți de ai lor, între cari și actualul ministru de justiție, representând dânsul pe episcopul *Zmejanovici* al Vârșețului. Cu toate acestea, tribunalul delegat din Budapesta a *respins* excepțiunile înaintate, *statorindu și competința,* iar tabla reg. aprobând procedura, cauza ajunse la forul cel mai înalt

Günther, jurist celebru, își desvoltă recursul într'un op instruit cu puternice dovezi din sfera dreptului public. Recursul ajunse în mânile judecătorului celui mai de frunte din senatul condus în persoană de președintale erudit al Curiei.

Sârbii mobilisează toate conexiunile lor, asaltară Curia în mod formal. Trimeteau pe capul judecătorilor, nu numai advocați și judecători sârbi, ci chiar și dame, după-cum am înțeles.

Toată osteneala lor însă a fost zădarnică, căci nu putură să se apropie de factorii decizători.

S'au cumințit în urmă și frații nostri Sârbi și se cugetară la o tactică mai înaltă. După consfătuiri ținute cu frații lor Croați, — ca și acum, în parlament, — punându-se pe base politice, născociră, că pe calea aceasta vor putea să găsească falanga dreptului civil. Vin deputații croați — coalițiunea sârbo-croată — și presentându-se în corpore la dl prim-ministru și la prezidentul Curiei declară, că, dacă *judecătoriile ungare se vor declara de competente, ei — Croații — vor socoti hotărârea aceasta de o vătămare a autonomiei lor și vor fi constrânși să tragă consecuență politică din procedura judecătoriei ungare.*

Lucrul, cum se vede, și-a avut efectul, căci majoritatea senatului judecătoresc inclină spre punctul de vedere al improcesuaților și apreciind argumentele de drept public, a răsturnat hotărârile celor două judecătorii și a declarat de necompetentă judecătoria *delegată de însăși Maiestatatea Sa spre acest scop!* Și acum putem începe iarăși din nou acest proces greu și mare, acolo unde-l începusem!

Dar l-am reînceput, și cu ajutorul nobilului zel al delegațiunei congresuale și al jurisconsulților diecesani, într'o astfel de formă, că cercul de competență nu va mai fi discutabil, și de nu se vor întâmpla minuni, vom căpăta din mănăstiri partea ce ne compete. Dacă nu trei: mai puține, dacă nu cele cerute, apoi altele, căci Sârbii n'au nici un titlu de drept, iar primelor judecătorii ale țării nu le pot sugera astfel de titlu.

Noua lege electorală. Ziarul „*Tribuna*“ din Arad are știre, că noua lege electorală, la care lucrează ministrul de interne, va fi pusă pe următoarele base: Drept de alegere va avea fiecare cetățan majorean, care știe ceti și scrie, fie în orice limbă, însă cu un singur vot. Două voturi va avea celce pe lângă aceea, că știe ceti și scrie, mai plătește și dare, cel puțin 20 coroane la an. Trei voturi va avea celce știe ceti și scrie în limba ungurească și plătește dare cel puțin 20 cor. la an. Adecă iarăși o lege meșteșugită, ca listele electorale se poată fi compuse așa cum cer interesele celor dela putere.

Impăcarea română-maghiară. Scriu ziarele din România, cari sunt mai aproape de Brașov, că secretariul de stat în ministeriul de comunicațiune, dl *Szterényi*, ar fi vorbit în darea sa de samă, ținută în fața alegătorilor săi Sași din Brașov, și despre necesitatea unei înțelegeri între Români și Unguri, pentrucă numai împreună și în bunăințălegere se pot apăra aceste două popoare în contra colosului dela Nord. Curios om domnul Szterényi! In rândul trecut a vorbit alegătorilor săi Sași despre necesitatea introducerii votului universal la alegeri, iar acum despre necesitatea împăcării Românilor cu Maghiarii, două lucruri, cari bagă în friguri pe bieții Sași. Sigur, că fiecare Sas, auzind de această *împăcare*, va fi esclamat în sine: „Bine, dar noi atunci ce ne facem?.“

Din parlament. Același obiect la ordinea zilei în dietă. Legea de un paragraf. De Joi începând au întrat în luptă și Croații în contra ei. Vorbesc pe rând și o combat, iar prezidentul pe rând le detrage cuvântul. La regulament nu-i lasă deloc să vorbească. Dintre deputații români a mai vorbit *Dr. Iuliu Maniu* în contra legii, iar Sâmbătă *Dr. Stefan C. Pop*, care abătându-se puțin dela obiect, a fost admoniat și apoi prezidentul i-a detras cuvântul. A cerut imediat cuvântul, ca să vorbească la regulamentul de casă, dar prezidentul nu l-a lăsat să vorbească. A vorbit însă la regulament *Dr. Iuliu Maniu*, și a arătat, cât de incorectă a fost procedura prezidentului față de deputatul *Pop*. Se naște gălăgie mare și prezidentul suspinde ședința, fiindcă era aproape să se încaiere Croații cu Kossuthiștii. In urmă se face propunerea, ca dieta să țină ședință și în ziua următoare, Duminecă. Deputatul *Maniu* combate propunerea, pe motivul, că țara aceasta e *creștină*, dar majoritatea parlamentară, probabil necreștină, primește propunerea. Și astfel dieta a ținut ședință și eri.

Chestia de naționalitate în școală.

Profesorul dela școala reală superioară de stat din Timișoara, domnul *S. Kunfi*, a scos în broșură o lucrare interesantă despre „*păcatele instrucțiunei poporale din Ungaria*“, din care reproducem în traducere capitlul care poartă titlul de sus. E următoriul:

După inviațiunile date la noua lege a școalei poporale, măsura minimală a îndeplinirii datorințelor învățătoriului este, „ca copiii de limba maternă nemaghiară, cu terminarea cursului al patrulea, să-și poată esprima la ințăles gândirea în ungurește, cu graiul viu și în scris.

Prin aceasta dispoziție legea statorește drept țintă a învățământului primar încă învățarea unei limbi deosebite de limba maternă: a limbei oficioase a statului.

Oricât i-ar supăra sau durea pe unii, ba poate chiar pe mulți, totuși trebue să declarăm ca fapt, că — dupăce în aceasta țară mai multe milioane de oameni nu cunosc limba maghiară, la noi se impune copiilor din o mare parte a școalelor poporale ca datorință de căpetenie, învățarea unei limbi străine.

Oricum ar medita cineva asupra dorinței de a fi cunoscută și pretutindenea răspândită cunoștința limbei maghiare și asupra posibilității acestui lucru, trebue să ia în considerare faptul, că rezultatul dobândit în școli la învățarea limbilor străine este aproape *zero.* Oameni experți, pe baza constatărilor făcute, au căzut de acord în privința aceea, că elevii ieșiți din școalele secundare, cari învață în decurs de opt ani vr'o limbă străină, în foarte puține cazuri știu să-și esprime cugetele cu vorba și în scris în acea limbă, — cu toate că în școalele secundare condițiile de a învăța sunt cu mult mai favorabile, numărul elevilor mai mic, munca profesorilor mai puțină, și timpul ce stă la dispoziție cu mult mai lung. Trebue să ținem samă și de aceea, că influințele din afară de școală nu contribuesc deadreptul întru a îngreuna, sau chiar a zădărnici instrucția. De exemplu, instrucția limbei *germane* în școalele secundare azi deja foarte arareori e silită a se lupta cu piedecile izvorâte din invidie, sau fie numai din neîncredere față de Nemți.

In școalele poporale cercetate de copii cu limba maternă nemaghiară altcum stau lucrurile. De întâiadată vom da acolo de urma acelor cause, cari în general micșorează capacitatea de muncă a școalelor poporale. Astfel este educația făcută în masse mai mari și prea puțin omogene, apoi miseria sub a cărei povară mulți copii devin neapți de învățătură, și mediul de o cultură inferioară, care puțin dă pe școală. Tot acelea cause, în urma cărora cunoștințele elevilor ieșiți din școala poporală sunt defectuoase, aduc cu sine împrejurarea, că și știința lor în ale limbei maghiare abia plătește ceva. Resultatul obținut prin analisarea causelor generale îl întăresc și câteva cause speciale. Prima este, că *școala nu s'a dovedit de potrivită pentru învățarea unei limbi străine.* Resultatul ei în direcția asta e cel puțin problematic. A doua consistă în împrejurarea, că un copil la vârsta de 6—10 ani în general *nu e în stare a învăța o limbă pe cale gramaticală și după anumite metoade științifice.*

A treia este faptul, că în școalele cu limba de propunere nemaghiară din unele ținuturi, multe împrejurări paralisează munca săvârșită pentru instrucția limbei maghiare. Legile țerii noastre au decretat înainte cu patruzeci de ani, atât obligativitatea învățământului, cât și instrucția limbei maghiare în școalele poporale. Ambele dispozițiuni au rămas până azi neexecutate, de oarece împrejurările pe cari au voit să le transforme, sunt cu mult mai tari, decât puterea legii și a forurilor puse să o execute.

Munca desvoltată în serviciul maghiarisării rămâne stearpă, din causă că copilul care umblă la școală petrece în școală numai câteva ciasuri la zi, și că din întreg timpul vieții noastre foarte puțin e cel destinat pentru școală. Câtă vreme puterile ce se manifestă în viață lucrează în acelaş sens cu cele din şcoală, pecetea şcoalei se va desemna în trăsături marcante pe fiecare individ. De aci se poate observa pe populaţia ţării nota muncii anticulturale a şcoalei. Dacă puterile ce se manifestă în viaţă sunt de sens contrar cu cele din şcoală, atunci efectul şcoalei va fi minimal. Aşa stă lucrul şi cu munca de maghiarisare a şcoalei. Câtă vreme instituţiile familiare, sociale, religioase, comunale, vorbesc româneşte, resultatul în instrucţia limbei maghiare în şcoala poporală nu va fi mai mare decât e azi. Numai în acel cas ar avea atare muncă resultat, dacă întreagă acea lume socială s'ar transforma într'un mod favoritor maghiarisării. Mulţi susţin că e posibilă o desvoltare în direcţia asta; scriitorul acestor şire e de părerea, că astfel de lucru aparţine sferei imposibilităţilor.

Trebue să accentuăm însă, că în general chestia aceasta nu e pe deplin clarificată. Sunt scriitori — şi între acestia trebue să amintim în prima linie pe Otto Bauer, cu opul său scris în proporţii mari despre chestia de naţionalitate, — după a căror părere industrialisarea ţărilor, desvoltarea capitalismului, pretutindenea au drept urmare deşteptarea conştienţei naţionale, acolo, unde aceea nu există, şi întărirea aceleia, unde se află în stare debilă. Austria, îndeosebi Boemia, servesc ca exemple eclatante în privinţa aceasta. După părerea lui pentru asimilaţie şi prin urmare pentru maghiarisare la noi nu sunt prospecte, pentrucă puterile mari istoricosociale lucră împotriva ei. Alţii, din contră, aşteaptă crearea condiţiilor de asimilaţie dela industrialisare. Se provoacă la faptul, că oraşele — locurile de amestecare a popoarelor şi de asimilaţie, — sunt capitalele industriei; şi îndeosebi se provoacă la exemplul Statelor-Unite, unde americanisarea este o apariţie lăţită şi îndeobşte cunoscută.

Şcoalele americane dau dovadă de strălucit succes în instrucţia limbei engleze, cu toatecă în fiecare an milioane de oameni din cele mai diferite neamuri debarchează pe ţărmul Statelor-Unite. Că ce fel de stări se nasc în şcoală din causa aceasta, ne vom da seamă din exemplul următor. Composiţia etnică a şcoalelor poporale în oraşul Saint-Louis a fost astfel:

In şcoala Schield: 70 americani, 1298 ruşi, 121 italieni, 37 de alte naţionalităţi.

In şcoala Laklede: 125 americani, 144 nemţi, 115 italieni, 107 ruşi.

In şcoala Monroe: 400 americani, 560 nemţi, 70 boemi, 67 irlandezi, 144 de alte naţionalităţi.

In şcoala Freemont: 223 americani, 773 nemţi, 102 boemi, 48 şvezi, 15 elveţieni.

Imprejurarea, că în şcoli de o atare composiţie se pot instrui elevii cu succes în o limbă străină, în cea engleză, la aparenţă sprijineşte teoria asimilaţiei. Ar fi interesant să cunoşti în detail metoadele, cari fac posibil un lucru ca acesta. Aşa se vede, că mulţimea limbilor pe cari le vorbesc şcolarii este un factor, care deşteaptă în copii simţul lipsei de limba comună de conversaţie. Pe de altă parte imigranţii, cari de bună seamă din causa neîndestulirei şi-au părăsit patria, şi cari nu au simţul de alipire cătră patria şi limba străbună, înşişi simţesc la tot pasul lipsa de cunoştinţa limbei engleze, şi voesc să-şi scutească copiii de desavantagiile împreunate cu necunoaşterea ei. In faţa statului puternic nici un fel de naţie nu are voinţa ori cutezanţa de a trage la îndoială caracterul naţional al statului.

De oarece nu e pusă în perspectivă forţa spre acomodare, se acomodează ei de voia lor. Invăţământul gratuit, provederea şcolarilor în mod gratuit cu mijloacele de lipsă pentru şcoală, sunt tot atâtea împrejurări, cari uşurează procesul acesta.

B.

Induraţi-Vă spre săracii noştri.

> „Mila dată săracilor te curăţă de păcate, îţi câştigă îndurare şi viaţă vecinică“.*)

De un şir de ani încoace Reuniunea sodalilor noştri, bucurându-se de înaltul protectorat al generoaselor doamne *Minerva Dr. Brote*, *Ana Dr. Moga* şi *Elisaveta Bugarsky*, îndeplineşte frumoasa şi creştineasca misiune de a primi din belşugul celor cu dare de mână şi de a împărţi deaproapelui nostru lipsit. Se contribue prin această faptă creştinească la mângăierea şi a celui care poate da şi la acelui care primeşte darul făcut cu inimă curată.

Nevoind a lipsi nici pe unii, nici pe alţii de această mângăiere, hotărâre am luat de a apela şi de data aceasta la inimile generoase cu rugarea să binevoiască a dărui bani, vestminte, alimente, cu un cuvânt tot ce poate contribui la încălzirea corporală şi sufletească a deaproapelui nostru lipsit. Darurile incurse se vor împărţi între săracii noştri în ajunul Naşterii Mântuitorului Iisus Christos sub binevoitorul protectorat al doamnelor amintite.

Lacrimile vărsate de săracii noştri servească drept cea mai înaltă răsplată pentru toţi aceia, cari posibilă ne fac împlinirea acestei datorinţe bine plăcute oamenilor şi lui Dzeu.

Din şedinţa comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, ţinută la 14 Noemvrie n. 1907.

Vic. Tordăşianu *prez.* *Stefan Duca* *notar.*

In chestia susţinerii şcoalelor.

Domnul protopresbiter al tractului Braşov, *Vasile Voina*, ne trimite următoarea scrisoare:

Onorată Redacţiune! Deoarece şi ziarul DVoastre s'a ocupat într'unul din nimerile mai recente cu chestiunea unei conferenţe ce am ţinut-o cu învăţătorii din tractul meu, şi îmi atribue, după informaţiuni greşite, aduse de „*Gazeta Transilvaniei*“, că aşi fi făcut nişte enunciaţiuni, ce nu corăspund adevărului, — Vă transpun adresa trimisă „*Gazetei Transilvaniei*“ pentru rectificarea acestor informaţiuni, şi Vă rog să binevoiţi a lua şi Dvoastră act de ea în preţuitul Dvoastre ziar.

Braşov, în 21 Noemvrie 1907.

Vasile Voina
prot.

*

Iată acum rectificarea trimisă ziarului din Braşov „*Gazeta Transilvaniei*“, din care am luat şi noi ştirea dată:

Onorată Redacţiune! Ziarul Dvoastre, din incidentul unei conferinţe, ce am ţinut-o cu învăţătorii din tractul meu protopresbiteral la 9 Noemvrie a. c., spre a discuta şi a auzi şi părerile dânşilor, ca cei mai interesaţi în cauză, — asupra situaţiunii grave a şcoalelor noastre, cauzată prin ameliorarea salarelor învăţătoreşti, cerută de noua lege şcolară, — greşit informat de oare-cine — îmi atribue mie declaraţiunea: că în tot tractul Braşovului numai chiar în Braşov se pot susţinea şcoalele noastre confesionale fără ajutor dela stat.

Constat, că eu n'am făcut nici în această conferinţă şi nici în altă parte această declaraţiune şi deci ziarul DVoastre în urma unei informaţiuni greşite şi necontrolate din partea DVoastre, a indus o lume întreagă în eroare.

In cuvântul ce l-am adresat învăţătorilor prezenţi, am amintit între altele şi de starea slabă materială a parohiilor noastre şi de greutăţile, ce se întâmpină pentru aranjarea salarelor învăţătoreşti după prescrisele legii şi am zis, că singur Braşovul e în stare să susţină *din fondurile sale proprii* şcoalele în împărţirea lor actuală, iar celelalte parohii din tract *numai cu mari jertfe din partea parohienilor, ori cu ajutor dela stat.*

In paranteză observ aici, că dacă şi Hălchiul susţine şi mai departe şcoala confesională, *şi fără repartiţie nouă din partea parohienilor şi fără ajutor dela stat*, o poate susţinea *numai prin jertfirea unui post de învăţător.*

De altfel *şi numai dacă m-aşi fi cugetat să fac* o declaraţiune, cum mi-se atribue în ziarul DVoastre, atunci nici n'ar fi mai avut senz conchemarea unei conferinţe, căci scopul *principal* al acestei conferinţe a fost: să arăt învăţătorilor din tractul meu, *că numai cu mari jertfe materiale din partea parohienilor să poate asigura şi pe mai departe esistenţa şcoalelor noastre şi prin aceasta viitorul lor de dascăli confesionali;* am voit, ca prin aceasta *să le arăt şi să-i îndemn la* o mai intensivă lucrare *pentru insufleţirea poporului la adunarea jertfelor*, ce să cer să le dea pentru susţinerea şcoalelor noastre confesionale şi pentru asigurarea viitorului lor.

Ba, pentruca această lucrare să fie încununată de mai mult succes, am promis, că voiu conduce chiar eu şedinţele comitetelor şi sinoadelor parchiale, cari se vor ocupa cu această chestiune, şi *voiu stărui din toate puterile, ca încât mai multe parohii să se întregească salarele* învăţătoreşti şi *fără ajutorul de stat*, care se acoardă în condiţii *atât de grele* pentru noi.

Pentru orientarea tuturor, celorce au fost induşi în eroare prin informaţia greşită ce s'a publicat în ziarul DVoastre, Vă rog să publicaţi şi protocolul acestei conferinţe, pe care Vi-l transpun aci în copie.

Din acest protocol se vede destul de clar, că învăţătorii să înrolează cu bărbăţie în lupta pentru susţinerea caracterului confesional al şcoalelor noastre, enunţată de Prea Ven. Conzistor metropolitan, şi că nu s'au ingerat şi nu se ingerează în drepturi, ce nu cad în cercul lor de competinţă.

In consecinţă, Vă rog să rectificaţi informaţia publicată, precum şi comentariile ce s'au făcut în legătură cu aceea.

Braşov în 21 Noemvrie 1907.

Vasile Voina
prot.

*

Iar procesul verbal, la care se face provocare, e următorul:

Proces verbal

luat în conferenţa învăţătorilor din tractul Braşovului, ţinută în 9 Noemvrie v. 1907 sub prezidenţia on. domn protopresbiter Vasile Voina.

Obiectul: Conzultare în chestia regulării salarelor învăţătoreşti după cum prescrie noaua lege şcolară.

Prezenţi: I. Dariu, Z. Butnar, R. Frateş, Gr. Popescu, D. Marcea, N. Furnică, St. Popovici, G. Govna, C. Muştea, V. Neguţ, G. Fl. Preşmerean, Ir. Frateş, P. Dan, I. Puşcariu, N. Comşa, G Tăban, N. Furtună, I. Dima, V. Fărcaş, G. Fătuleţ, A. Goina, I. Crangă, V. Mereţ, St. Cotoară, V. Ivan, R. Ardelean, V. Bărbat, D. Martin, S. Luca, Al. Măcruşan, G. Fulea, Dav. Pop, I. Călborean, I. Oancea, I. Suciu.

1. P. On. Domn prezident salută pe învăţătorii prezenţi şi le face cunoscut, că P. Ven. Conzistor arhid. prin circularul său Nr. 11795 Şcol. din 21 Octomvrie 1907. L-a învitat pe ziua de 22 Nov. a. c. v. la o conzultare asupra modalităţilor susţinerii şcoalelor noastre confesionale faţă cu grava situaţie, ce li-s'a creat prin art. de lege XXVIII din a. c.

In urma acestei învitări, dorind să aibă, în ce priveşte salarele învăţătoreşti, şi părerea învăţătorilor din tractul On. Dsale — a convocat conferinţa de azi.

Conferinţa îl întâmpină cu vii aplauze.

2 Pentru luarea şi verificarea procesului verbal al acestei conferinţe se alege R. Frateş, ca secretar, ear I. Dariu şi Stefan Popovici, ca bărbaţi de încredere.

Urmează discuţia asupra obiectului conferinţei.

La aceasta iau parte mai mulţi din cei de faţă şi

Conferinţa ia următorul concluz:

I. Conferinţa aderează la concluzul principiar al P. Ven. Consistor metropolitan, că adecă biserica ort. rom. din Ungaria şi Transilvania susţine şi pe mai departe toate şcoalele sale confesionale.

II. Conferinţa roagă pe On. domn prezident să intervină la autorităţile noastre superioare bis.-şcolare, ca acestea — acolo unde se poate şi să prevede că s'ar putea regula salarele învăţătoreşti, după cum cere noua lege şcolară, prin organele sale să binevoiască a lua măsurile necesare, ca învăţătorilor noştri deja dela întrarea în vigoare a numitei legi şcolare să li-se întregească şi plătească salarele după cum le fixează această lege şcolară.

III. Acolo unde se constată oficios, *că pe lângă ori-ce sforţare, biserica nu va putea în nici un chip satisface art. XXVII* din legea numită, Prea Ven. Conzistoriu arhidiecesan deja de acum să binevoiască a face demersurile de lipsă, ca învăţătorilor noştri să li-se reguleze salarele prin ajutor de stat.

Motivele cari îndeamnă conferinţa să roage pe Prea Venerat. Conzistor arhidiecesan să ia deja de acum dispoziţii în înţălesul punctului II şi III din acest concluz sunt:

a) Prin aceea, că se ridică salariile învăţătoreşti deja de acum la minimul prescris de lege, se purcede numai just şi uman faţă de învăţătorii noştri, cari au îndurat destule lipsuri din causa slabei lor salarisări de până acum; se purcede just şi uman faţă de toţi învăţătorii noştri, dar mai ales faţă de aceia, cari în urma dispoziţiunilor din noua lege şcol. se vor vedea poate necesitaţi a trece la pensie, încă înainte de expirarea timpului de transiţie de 3 ani.

b) Prin aceea, că se cere deja de acum întregire dela stat pentru şcoalele noastre din acele comune, unde se constată hotărât, că această întregire din mijloacele şi puterile proprii nu se va putea face, *nici chiar în urma celor mai mari sforţări*, — se lucră tocmai în interesul susţinerei acestor şcoale şi pentru păstrarea cel puţin în parte, a caracterului lor confesional.

Şi pe de altă parte însăşi legea spune, că salarul minimal se consideră de asigurat în sarcina respectivelor comune bisericeşti, cari în cursul timpului de transiţie n'ar asigura salarul şi cvincvenalele învăţătorului, şi totuşi ar dori să-şi susţină şcoalele.

On. domn prezident mulţămeşte celor presenţi, că au luat parte şi au discutat cu seriositate obiectul acestei conferenţe. Conferenţa îl întimpină cu vii „să trăiască“. Cu acestea conferenţa se încheie. Vasile *Voina* m. p., prezident. Romul *Frateş* m. p., secretar. Cetit şi verificat Braşov, 19 Noemvrie v. 1907. I. *Dariu* m. p. şi Stefan *Popovici* m. p., bărbaţi de încredere.

Din tractul Sighişoarei.

Sfinţirea bisericei din Oilacul-Vidacutului-rom.

— 28 Noemvrie nou.

O zi de frumoasă sărbătoare şi de adevărată bucurie şi mângăiere sufletească a fost ziua de 8 Noemvrie v. c. pentru poporul credincios din prediul Oilacul-Vidacutului-român, căci în această zi s'a realizat cel mai frumos vis şi cea mai nobilă şi mai ferbinte a lui dorinţă: sfinţirea micei dar frumoasei sale biserici, a cărei zidire, în decurs de cinci ani dela punerea petrei fundamentale, a reclamat dela acest puţin număros, dar sârguincios popor, multe şi mari jertfe. Insoţită fiind însă de binecuvântarea cerească stăruinţa neobosită a acestui popor dreptcredincios, în frunte cu a zelosului său conducător, administratorul parohial, parohul *Ioan Popa* din Vidacutul-român, frumoasa idee despre realizarea unei trebuinţe religioase atât de adânc simţite din partea credincioşilor, s'a prefăcut în faptă.

Actul sfinţirei s'a oficiat din partea preaonoratului domn protopresbiter tractual *Dimitrie Moldovan*, ca mandatar al Excelenţiei Sale Inaltpreasfinţitului domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, azistat şi de preoţii: Ilie *Ioanovici* din Boiul-mare şi Terentie *Popovici* din Iacul-român, cu o impunătoare solemnitate şi ceremonie religioasă. Conform ritualului prescris, dupăce s'a îndeplinit în ziua premergătoare ceremonialul religios de sara, s'a servit în dimineaţa zilei sfinţilor Arhangheli utrenia în prezenţa unei mari mulţimi de popor din localitate precum şi din jurul mai apropiat, cetindu-se şi sfintele evangelii, prescrise la atari ocaziuni, cu adevărat sărbătoreşti, în viaţa poporului nostru. Se făcu apoi după înconjurarea bisericei întrarea întreg publicului azistent în biserică, şi urmându-se la sfinţirea apei celei mici, se înconjură din nou biserica, stropindu-se cu apă sfinţită. După utrenie se îndeplini spălarea cu apă sfinţită şi ungerea cu sf. mir a prestolului, şi provăzându-se acesta cu ornamentele de lipsă, precum şi cu sfântul antemis, se începu imediat celebrarea sfintei liturgii.

La finea acesteia domnul protopop prin o cuvântare adânc pătrunzătoare în inimele deştepte ale mulţimii poporului dreptcredincios, în care a ştiut să suleveze cele mai mişcătoare momente din istoricul clădirei acestei sfinte biserici, a dat anză manifestării celor mai profunde şi mai duioase simţăminte de evlavie ale poporului, storcându-i din ochi lacrămi de cea mai adevărată şi mai curată mulţămire şi fericire.

Urmă apoi la cuvânt administratorul local parohial, parohul *Ioan Popa*, care prin o cuvântare binesimţită şi acomodată însemnătăţii actului săvârşit, accentuează din nou jertfele şi greutăţile prin cari a trebuit să treacă poporul său credincios până la întruparea aevea a idealului său mult visat şi enumerând şi exprimând totodată tuturor binefăcătorilor şi sprijinitorilor acestei sfinte biserici adâncă mulţămită, spune, că este a se considera în primul loc ajutorul de una sută florini din fundaţiunea marelui şi fericitului „*Andrei Şaguna*“, dat din partea Preaveneratului Consistoriu arhidiecezan, şi doreşte în sfârşit, ca prin cercetarea acestui sfânt lăcaş din partea credincioşilor săi, precum şi prin ascultarea şi împlinirea din partea lor a virtuţilor creştineşti, să răsară dintrânsul adevăratul rod al mântuirii şi fericirii poporului său.

Luând în fine cuvântul parohul din comuna Boiul-mare, părintele *Ioanovici*, în cuvinte alese şi binesimţite la adresa poporului, espune importanţa faptului, că materialul din care s'a edificat această mică dar frumoasă biserică, a format odinioară edificiul bisericei vechi din Boiul-mare, martoră fiind aceea la multe timpuri de răstrişte din viaţa poporului de pe vremuri, prin ceeace i-se valorează mai mult chemarea ei sfântă şi dumnezeească.

Finindu să întreg ceremonialul divin, se făcu stropirea cu apă sfinţită a poporului, după care poporul din localitate se îndepărtă la ale sale, deplin mulţămit în sufletul său de ceea-ce a văzut şi a auzit; iară preoţii slujitori, împreună şi cu alţi oaspeţi streini, să adunară la casa ospitală a epitropului local, unde servindu-se o masă bogată, fiecare s'a îndulcit din bunătatea bucatelor alese, puse din prisosinţă la dispoziţia oaspeţilor bine primiţi şi binevăzuţi. In decursul servirei mesei preaonoratul domn protopop D. Moldovan ridică păharul pentru sănătatea îndelungată a Exelenţiei Sale Inalt Preasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, iar din partea celoralalţi preoţi s'a toastat pentru oaspeţi şi pentru popor.

---

*) Inscripţia pe icoana Maicei Domnului, ce atârnă deasupra lădiţei cu crucerii săracilor, în localul „Reuniunii sodalilor rom. din Sibiiu“.

Astfel să sfârşi această frumoasă şi impunătoare zi de sărbătoare. *T. P.*

NOUTĂŢI.

Spre ştire. In chestia exoperării de ocupaţiune pe seama celor ce se reîntorc din America, ministeriul de agricultură roagă şi pe calea aceasta pe cei ce au trebuinţă de muncitori, ca pe lângă comunicarea condiţiunilor să se adreseze prin scrisoare ori pe cale telegrafică ministeriului de agricultură, secţia muncitorilor.

*

† Dessewffy Sándor, episcop romano-catolic al diecezei Cenad, cu reşedinţa în Timişoara, a decedat Mercuri sara, în Budapesta, în etate de 73 ani. Era bolnăvicios de vreme mai lungă. Inmormântarea i s'a făcut astăzi, Luni, în Timişoara, unde a fost transportat sicriul cu rămăşiţele pământeşti ale defunctului, pentru a fi aşezat în cripta catedralei catolice de acolo.

*

Examen de corigenţă, cei căzuţi la examenul de maturitate, se ţine la gimnaziul român din Braşov, în 18 Decemvrie nou curent.

*

Comisar guvernial. Domnul Dr. *Iosif Siegescu* a fost trimis din partea guvernului ungar la Caransebeş, ca să facă inspecţie amănunţită la pedagogia română de acolo.

*

Preseara Sf. Andreiu. Invăţătorii dela şcoala confesională gr. ort. română din Orăştie vor aranja Joi, în 12 Decemvrie n. seara la orele 6 festivitate şcolară cu elevii lor, întocmai ca în anii trecuţi, întru memoria marelui nostru *Andreiu baron de Şaguna.*

*

Despărţirea bisericei de stat. In reischrathul din Viena a cerut deputatul socialist *Pernerstorfer* şi deputatul ceh *Mazarik* separaţiunea bisericilor de stat, aşa cum s'a făcut lucrul în Francia.

*

Un op nou istoric. A ieşit de sub tipariu în tipografia arhidiecezană din Sibiiu opul intitulat: *„Fragmente Istorice despre Boerii din Ţara Făgăraşului, de Ioan Cav. de Puşcariu. IV.* 53 coale tipariu, în format octav, şi se află de vânzare la autorul în Bran (Törcsvár) şi la librăria arhidiecezană, cu preţul de 5 cor. 20 fil. esemplariul broşat.

*

Dela Budapesta la Braşov va fi pus în comunicaţie cu începere dela 1 Maiu n. 1908 un nou tren accelerat. Aşa a promis zilele trecute dl *Szterènyi*, secretar de stat în ministeriul de comunicaţie, alegătorilor săi din Braşov, în faţa cărora şi-a ţinut darea de seamă.

*

Bucătăria comună se va deschide la 1 Ianuarie în Sibiiu. Membri se mai primesc şi se pot face inscrieri în prăvăliile următoare: Iulius Wermescher, Iosef Iikeli şi Budovsky.

*

Dela „Albina“. La filiala din Braşov s'a înfiinţat o cancelarie advocaţială, în regie proprie, şi cu conducerea ei a fost încredinţat dl *Dr. Emil Dan*, advocat în Braşov, pe care direcţiunea „Albinei“ l-a numit funcţionar al institutului.

*

† Iosif Iorga, vicenotar al oraşului Lugoj a decedat, după lungi suferinţe, în etate de 58 ani.

*

Societatea de lectură „Petru-Maior“ din Budapesta invită la şedinţa festivă ce o va aranja în 14 Dec. st. n. în sala cea mare dela Ferenczvárosi Polgári Kör (Bakács-tér 14). Preţul de întrare: pentru o persoană 2 cor, pentru o familie 5 cor. Venitul e destinat pentru Societatea „Petru Maior“. Inceputul la 8 oare seara. Suprasolviri marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor chita prin ziare. Programul se va împărţi seara la cassă.

*

Societatea de lectură „Andrei Şaguna“, a elevilor dela seminariul din Sibiiu, ţine şedinţă publică, Joi, 29 Noemvrie v. 1907 în memoria marelui Arhiereu *Andreiu*, în sala cea mare a seminariului Andreian. Inceputul la 5 oare sara. Intrarea prin strada „Spinarea Cânelui“. Ofertele marinimoase se vor cuita pe cale ziaristică. Programul îl vom da în numărul viitor.

*

Pentru soldaţi. Camera din Paris a votat un credit de un milion de franci, pentru a se da soldaţilor în fiecare zi câte o porţie potrivită de vin.

*

Din America vin ştiri rele. Oamenii nu mai capătă de lucru, în urma scumpirei banilor. Vin deci cu grămada îndărăt, în Europa, pentruca să nu moară de foame în America. In 7 Noemvrie au plecat şapte corăbii mari spre Europa, cu peste 20,000 de muncitori, cari vin acasă, fiindcă nu capătă de lucru, şi peste o sută de mii stau pe strade, fără ocupaţiune. Cei ce se bat cu gândul se plece la America, stee deci acasă!

*

Demonstraţie. Socialiştii din Croaţia şi Slavonia vreau să imiteze pe colegii lor din Ungaria, şi să aranjeze în 12 Decemvrie nou curent, ziua redeschiderei dietei croate, o grevă generală, în favorul votului universal. Se vor prezenta în masse mari în faţa palatului dietei şi nu vor lucra în ziua aceea, de dimineaţa până la ameaz

*

Concertul Selmy Wellmann, dat Vineri seara în sala mare dela Gesellschaftshaus, a fost bine cercetat şi a avut succesul cel mai desăvârşit. Dşoara concertantă, *Selmy Wellmann*, a justificat pe deplin părerea care o auzisem despre dexteritatea ce o posede ca pianistă. A jucat cu o precisiune rară şi cu o siguranţă uimitoare. A şi fost răsplătită cu sgomotoase aplause şi număroase buchete de flori. Frumos şi cuceritor a cântat apoi, ca totdeuna, doamna *Veturia Triteanu*, cum şi dl *Orendt.*

*

„Nepotul răsfăţat“, farsă în 5 acte, de Kotzebue, tradusă de I. S. Şuluţiu, prelucrată de T. V. Păcăţian, a apărut în broşură, drept Nrul 1 al „Bibliotecii meseriaşilor români“ şi se poate procura dela „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ cu preţul 60 bani esemplarul, plus 10 bani pentru porto.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Isidor Blaga, paroh în Lancrăm, soţia sa Nina n. Moga, copiii lor Letiţia măr. Pavel, Liviu, profesor (Braşov), Lionel, jurist, Longin, stud. comer., Liciniu şi Lucian, stud. gimn. (Braşov), fiecare câte 20 bani şi Vic. Tordăşianu, prezident 10 bani.

*

A înebunit în teatru. Viceconsulul Germaniei din Constantinopol, cu numele *Schrader*, se afla în teatru, când se juca piesa *Faust*. In actul al treilea bietul om a sărit sus pe scaun şi a început să ţină vorbire publicului din teatru. Inebuni-se, şi numai cu mare greutate a putut fi dus acasă şi pus sub îngrijire medicală.

PARTEA LITERARĂ.

Despre muncă.

După Iohn Ruskin.

(Urmare).

Nu te indigna şi cugetă-te bine, că risipa muncii omeneşti încă nu e omor. Eşti tu aşa de sigur despre aceasta? Eu îţi mărturisesc, că na-şi şti ce fel de moarte ar fi mai sigură — tu omori însă îndoit. A-i răpi unui om răsuflarea, e cea mai uşoară moarte. Foame şi frig şi un glonte şuerător — nunţiul iubirii între naţiuni — au mântuit pe mulţi oameni de toată durerea pământească şi iau promovat la fericirea eternă. Cel mai rău lucru ce se întâmplă aici e, că bietului om i-se scurtează viaţa; dar cel puţin nu i-o amărăşti. Dar dacă îl veţi sili voi pe un om la o muncă josnică, dacă îi veţi încătuşa cugetările, îi veţi lega ochii, îi veţi nimici speranţele sale, îi veţi amărî bucuriile, dacă îi veţi împedeca corpul său pentru a se putea desvolta în mod sănătos şi-i întristaţi sufletul, ba dacă nu-l lăsaţi nici să-şi secere puţinele fructe ale muncii sale, ci-l lăsaţi în amarul lui, în urma căruia adeseori sucumbă, pentrucă nimeni nu se îngrijeşte de el, mai credeţi atunci în adevăr, că aceasta risipă nu e păcat?

A treia oară zic, lucraţi ca copiii cei nevinovaţi, şi vă asigur, că această muncă vă înveseleşte. Şi ceea ce voesc a vă comunica în privinţa aceasta, vă rog a o imprima bine în inimile voastre. Tot creştinul se roagă zilnic în „tatăl nostru“: „vină împărăţia ta“. Dacă auzim pe un înrăutăţit înjurând, atunci condamnăm un astfel de lucru şi zicem, că ia numele domnului în deşert. Dar luaţi aminte, că e un abuz cu mult mai rău, când ceri dela Dzeu ceva, de ce nu ai lipsă, sau ceva, cu ce nu şti ce să începi. Astfel de rugăciuni îi displac. Nu vă rugaţi pentru venirea împărăţiei lui Dzeu, dacă nici nu o doriţi, căci prin aceasta însultaţi mai rău pe domnul ceresc, decum au făcut-o aceasta slugile arhiereului, cari l-au bătut cu trestia. Dar dacă vă zace la inimă venirea împărăţiei ceriurilor, atunci nu vă rugaţi numai, ci şi lucraţi pentru venirea ei. Şi dacă voiţi să lucraţi pentru împărăţia ceriurilor, atunci trebue să şi ştiţi ce însemnează aceasta. Noi toţi de multeori am zis această rugare din tatăl nostru, fără a ne cugeta. Bine înţeles, noi ne rugăm ca să vină împărăţia lui Dzeu la noi şi nu ca să mergem noi la dânsul. Deci nu ne cugetăm la cei morţi ci la cei vii. Şi nici nu va veni cu „semne exterioare“, ci în toată liniştea, nimeni nu ştie cum. Venirea împărăţiei lui Dzeu se subtrage ori cărei observări. Şi nici nu vine din afară, ci se află în sufletul nostru. „Impărăţia lui Dzeu e în voi“, zice Mântuitorul către învăţăceii săi. Şi deoarece e ceva intern, nu se poate vedea, ci numai se simte; şi deşi e ceva propriu fiinţei noastre, totuşi nu o putem măsura cu măsură pământească. „Impărăţia lui Dzeu nu e mâncare, nici beutură, ci dreptate, pace şi bucurie în Duhul Sfânt, adecă bucuria fiilor lui Dzeu, pe cari îi înlocueşte Duhul său înaintea tatălui şi a cărui putere îi vindecă şi îi mângăe“. Deci dacă lucrăm pentru această împărăţie, o aducem, ba chiar voim să întrăm în ea, atunci trebue să îndeplinim o condiţiune. Noi nu putem întra, decât ca iubiţii copii, sau de fel. Dupăcum scris este: „Lăsaţi copiii să vină la mine şi nu-i opriţi, că *acestora* este împărăţia ceriurilor“. „Acestora“ nu stă aici numai pentru copii, ci pentru toţi aceia, cari sunt ca copiii. Mame gingaşe împopulează ceriul cu o mulţime de copii. Dar aceasta e falz. In cer sunt reprezentate toate etăţile şi părul alb va primi coroana. Cuvântul de binecuvântare sună: „Ca să-ţi fie ţie bine şi mulţi ani să trăeşti pe pământ“. E vina părinţilor, cari cauzează moartea copiilor lor. Dzeu a creat pentru ei viaţă pământească; dar sfatul său înţelept îi fereşte adeseori prin moarte grabnică de o viaţă stricată, şi aceştia desigur îşi primesc misiunea lor în cer. Noi toţi, mic sau mare, trebue să învăţăm lecţiunea pruncie şi să ne pătrundem de felul de a fi al copiilor, căci numai aşa ne vom face părtaşi promisiunii. Las să vedem deci în ce constă particularitatea copiilor?

Primul semn al adevăratei pruncii este *modestia*. Un copil bine crescut nu se va ţinea nicicând mai cuminte dacât oamenii mai în etate şi nu va cugeta, că nu mai are lipsă să înveţe. Poate să cugete, că tata şi mama ştiu tot — probabil şi aceea, că oameni bătrâni nu mai au lipsă de învăţat; dar despre cunoştinţele sale totdeauna cugetă puţin. Pe lângă aceasta e doritor de ştiinţă şi pune bucuros întrebări. Toate acestea sunt lucruri caracteristice pentru un lucrător înţelept. El recunoaşte, că ştie puţin şi că sunt mulţi oameni, cari ştiu mai mult decât el; e doritor de cunoştinţe şi totodată pregătit spre studiu, nu spre a învăţa pe alţii. Plato zice, că nu există un dascăl înţelept, care şi-ar impune învăţătura sa, nici domnitor bun, care ar lăsa să i-se întrevadă intenţiunea, că voeşte să domineze.

A doua particularitate a copilului e *încrederea necondiţionată*. El ştie prea bine, că tatăl său are în vedere binele său, şi foarte adeseori a simţit-o el, că n'a fost frumos, dacă a lucrat de capul său. Un copil bun se încrede necondiţionat tatălui său, se supune conducerii lui, ba îi urmează şi cu ochii închişi, dacă i-se cere aceasta. Tot asemenea fac şi oamenii cei buni faţă de părintele lor ceresc: ei îl urmează şi i-se încred necondiţionat şi îi sunt recunoscători în tot decursul vieţii lor. Dacă dorinţele lor nu se împlinesc, atunci nu se ceartă pentru aceasta cu Dzeu, ci cugetă, că El trebue să ştie mai bine, ce le serveşte lor spre bine. Ei cunosc pe conducătorul lor, urmează conducerii lui şi îndeplinesc ceeace li-se porunceşte. Fără o astfel de credinţă, fără o asemenea încredere, nu există pentru om o faptă mare, nu există mântuire. Intre toate popoarele pământului numai acelea au ajuns în adevăr popoare mari, cari au avut o astfel de credinţă. Aceştia sunt Iudeii, Grecii şi Mohamedanii, cari cel puţin în această privinţă au rivalizat unii cu alţii. O astfel de încredere perfectă a fost aceea, în urma căreia a ajuns Avram protopărintele poporului ales; denumirea Dzeului atotputernic de conducător al tuturor oamenilor şi primirea legiuitorului ales de el au pus piatra fundamentală pentru înflorirea Orientului, asemenea şi fapta Grecilor, — care a devenit lozinca unui războiu desinteresat şi nobil pentru toţi timpii şi pentru toate popoarele, — a fost imprimată pe piatra monumentală a acelora, cari şi-au jertfit viaţa, şi anume, în forma cea mai zguduitoare, ce s'a putut afla vre-odată pentru o expresiune omenească „Călătorule, dacă ajungi la Sparta, povesteşte acolo că ne-ai văzut aici zăsând, după cum ne-a poruncit legea“.

(Va urma).

Cărţi şi reviste.

Anuarul Băncilor române pe 1908 (An. IX) a apărut în zilele acestea în extenziune de $12^1/_2$ coale în formatul obicinuit. Conţine pe lângă partea calendaristică: terminele ultime pentru administrarea dărilor şi competinţelor erariale, tragerile la sorţi şi scadenţele cupoanelor dela efectele mai principale din patrie şi România. Şematismul se extinde pe 180 pagini şi cuprinde în partea sa I: toate institutele noastre de bani în ordinea alfabetică, indicânduse la fiecare din ele firma în toate limbile improtocolate, anul fondării, capitalul societar, preţul acţiilor, dividenda, cupoanele, dreptul de vot, firmarea, ziarele oficiale, revirementul anului ultim, ramii de operaţie şi condiţiunile lor, apoi numele membrilor din direcţiune şi din comitetul de supraveghiare şi al funcţionarilor, bilanţul ultim (pe 1906) şi în fine distribuirea profitului net şi al cuotei de binefacere.

Partea II cuprinde, pentru primadată dela publicarea anuarului încoace, date asupra însoţirilor săteşti sistem Raiffeisen din comitatul Sibiiului, şi anume firma, anul fondării, numele membrilor din direcţiune şi din comitetul de supraveghiare şi ultimul bilanţ (pe 1906).

Tot în partea aceasta sunt enumărate în ordinea alfabetică a comitatelor lor diferite alte instituţii de natură economică existente, dar până acum necuprinse în Anuar, precum şi altele, parte în înfiinţare, parte sub întregistrare.

Partea III cuprinde datele privitoare la „Solidaritatea“: membrii, scopul însoţirii, organele ei, numele membrilor din direcţiune şi din comitetul de supraveghiare, al revizorilor experţi şi al funcţionarilor.

La finea acestei părţi se află Bilanţul general al băncilor noastre pe 1906 în comparaţiune cu 1905.

Pe lângă sumarul obicinuit, Anuarul mai are şi un sumar după sediile băncilor. Pe penultimele două pagini ale Anuarului în fine sunt înşirate revistele noastre economice-financiare şi scrierile de specialitate economică-financiară cu preţurile lor.

Cum se vede din acest rezumat Anuarul pe 1908 cuprinde un bogat şi interesant material statistic şi informativ asupra băncilor noastre şi număroase îmbunătăţiri faţă de trecut.

Preţul Anuarului, elegant legat, este cor. 3 şi se poate comanda prin Administraţia „Revistei Economice“ în Sibiiu.

Teatru.

Luni: *Frau Königin*, comedie.
Marţi: *Künstlerblut*, operetă.

Nr. 991/1907 [341] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului al III-lea de învăţător la şcoala poporală confesională gr. or. rom. din parohia Sadu (Czód) prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima lui apiriţiune în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) salar anual 600 cor. solvibil în rate trilunare din cassa bisericei;

b) cuartir liber în edificiul şcoalei, eventual relut 50 cor;

c) relut de lemne 35 cor.

Cuincuenalele să vor computa numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani la această şcoală.

Dela reflectanţi să pretinde, diploma de învăţător şi alte documente recomandatoare.

Alesul va fi obligat sau a conduce la utrenie strana dreaptă sau a forma şi conduce corul la liturghie.

Postul va fi ocupat numai cu începutul an. şcol. 1908/9.

Reflectanţii au a-şi aşterne cererile lor concursuali instruite în conformitate cu legile din vigoare Oficiului ppresb. gr.-or. al tractului Sibiiu în terminul prescris, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică spre a-şi arăta desteritatea în tipic şi cântări.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută la 18 Noemvrie 1907 st. v.

Ioan Popovici
paroh — preş.

Ioan Popica
înv. — not.

Văzut:

Mateiu Voileanu
adm. prot.

Nr. 3980/1907 [342] 2—2

Concurs

In urma ordinului d-lui Vicecomite Nr. 10967/907 şi din incidentul restaurărei amploiaţilor din acest an sunt de a să ocupa prin alegere pe periodul anilor 1908—1913 la magistratul orăşenesc în Szászsebes următoarele posturi:

1. Postul de primariu împreunat cu un salar anual de 4800 cor.
2. Postul de consilier orăşenesc cu un salar anual de 2400 cor.
3. Postul de fiscal orăşenesc cu un salar anual de 700 cor.
4. Postul de contabil orăşenesc cu un salar anual de 1400 cor.
5. Postul de arhivar cu un salar anual de 1400 cor.
6. Postul de cassar orăşenesc cu un salar anual de 1600 cor.
7. Postul de controlor de cassă orăşenesc cu un salar anual de 1200 cor.
8. Postul de perceptor orăşenesc cu un salar anual de 1600 cor.
9. Postul de controlor la perceptoratul orăşenesc cu un salar anual de 1200 coroane.
10. Postul de econom orăşenesc cu un salar anual de 2400 cor.
11. Postul de tutor orfanal orăşenesc cu un salar anual de 600 cor.

Acestea posturi a căror agende sunt statorite prin legile şi ordinaţiunile din vigoare şi prin statutul de organizaţiune orăşenesc sunt împreunate cu drept la penziune şi cu 5 cincienale de câte 10%.

Reflectanţii la aceste posturi sunt datori a-şi înainta rugările timbrate în regulă d-lui Vicecomite al comitatului Szeben în Nagyszeben până **Vineri în 20 Decemvrie a. c.** astfeliu încât şi rugările înaintate cu poşta să sosească nesmintit până în această zi.

Reflectanţii la postul de primariu şi fiscal sunt datori al alătura la rugările lor şi atestatul de cualificaţiune prescris în §. 3 punct VII. şi VIII. din Art. de lege I. ex 1883.

Szaszsebes în 3 Decemvrie 1907.

Magistratul orăşenesc

Nr. 70/1907 P. [340] 2—3

Publicaţie de vânzare.

Representanţa bisericilor rom. gr.-or. din Bran, aduce la cunoştinţă publică, cumcă **în ziua de 9/22 Ianuar 1908 la 11 oare a. m.** vinde în licitaţie publică şi prin oferte închise, casa şi pământul dela „Phlock“ de sub Nr. prot. fund. 172 Nrii top. 2846 şi 2847 aceluia ce oferă mai mult.

Casa şi pământul acesta să află situat la un loc foarte romantic şi în faţa soarelui şi este foarte acomodat pentru clădirea unei sau şi mai multe vile de vară.

Preţul strigărei e de **1220** coroane. Vadiu la licitaţiunea verbală cât şi în oferte 10% dela preţul strigărei, adecă suma de 122 cor.

Condiţiunile de vânzare să pot vedea la biroul representanţei ori şi când.

Licitaţia se va ţinea în **localul şcoalei centrale din Bran** (Törcsvár).

Moeciu-inferior, 17 Noemvrie st. v. 1907.

In numele representanţei centrale a bisericilor din Bran:

George Enescu
preşedinte.

N. Runcean
not. rep.

„CRIŞANA“
societate de economii şi credit în Brad

Concurs.

Se publică concurs pentru ocuparea unui post de practicant, dotat cu un salar anual de 840 cor.

Reflectanţii au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o şcoală comercială şi că posed pe deplin limbile române şi maghiare şi eventual şi cea germână.

Cei cu praxă de bancă vor fi preferiţi.

Petiţiunile sunt a se înainta până în 15 Decemvrie a. c. subsemnatei direcţiuni, iar postul e a se ocupa cu 1 Ianuarie 1908.

După serviciul provizor şi neexcepţionabil de un an, va fi denumit funcţionar definitiv cu salar anual de 1100 cor., 200 cor. bani de cvartir şi tantiema statutară.

Brad, 7 Noemvrie 1907.

[332] 3—3 **Direcţiunea.**

Nr. 1139/1907 [335] 3—3

Concurs.

Pe baza rezoluţiunei conzistoriale dela 16 Octomvrie a. c. Nr. 11,225 Bis. prin aceasta se escrie concurs nou pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a Măgărei cu filia Aposdorf, protopresbiteratul Agnitei, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta, resp. a celebra şi cuvânta.

Agnita 10 Noemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Agnitei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopresbiter.

Laptar bun,
de 30—45 ani,
practicat la îngrijirea vitelor şi mulsoarea vacilor, ştiind carte româneşte, cu salar 40 lei lunar şi întreţinere se caută. Oferte în scris la:
Administraţia moşiei Băneasa
(343) 2—3 lângă Bucureşti.

Viţă nobilitată aleasă, liferează
în cea mai bogată cantitate, firma
Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu
şi cea mai solidă
Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).
Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!
Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 15—40

Nr. 125/1907 of. par. [336] 2—3

A doua publicaţiune de licitaţie.

Comitetul parohial din comuna bisericească Ocolişul-mare protopresbiteratul Lupşa dă în întreprindere edificarea bisericii din loc, pe calea licitaţiunei publice minuendă, care se va ţinea a doaua oară în localul şcoalei din loc Duminecă în 9/22 Decemvrie 1907 la 1 oară p. m.

Preţul de strigare statorit în preliminariu cor. 23,861·21. Comuna dă din asa parte în natură peatra, cărămida, lemnul de brad şi stejar, năsipul, varul şi cimentul în preţul preliminar şi declar că în privinţa varului, năsipului şi cimentului este gata a întra la învoiala specială cu eventualul anteprenor, în cadrul sumelor bugetare.

La licitaţie se admit măiestri de clădiri, cari depun vadiul de 10% în bani ori hârtii de valoare, şi declară în scris că au cetit şi înţeles condiţiunile de licitaţie şi se supun lor.

Oferte închise încă se pot înainta până la oarele 12 din ziua de licitaţie, adresate oficiului parohial, se vor considera însă numai dacă conţin vadiul şi declaraţie despre cunoaşterea condiţiunilor de licitaţie.

Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pre ori care dintre licitanţi, fără aşi motiva procedura.

Resultatul licitaţiei întră în putere de drept numai după aprobarea Preaven. Consistor arhidiecesan.

Planul şi preliminarul de spese aprobat de Preaveneratul Consistor arhidiecezan cu datul de 24 Februarie 1907 Nr. 1964 Epitr. precum şi condiţiunile de licitaţie cari altcum rămân tot cele vechi, se pot vedea în cancelaria oficiului parohial din loc.

Ocolişul-mare, 13 Noemvrie 1907 v.

Nestor Manciu
par. gr.-or. şi preş. com. par.

Andreiu Muntean
not. com. parohial.

„CORDIANA“ institut de credit şi economii,
Filiala Agnita
(Szent-Agotha, strada lungă 81)
primeşte **depuneri** spre fructificare cu **5%**, pe lângă
(337) 2—10 abzicere de şase luni cu **5½%**.
Depuneri şi ridicări se pot face şi prin poştă.

La 7 Expoziţii publice cele dintâi premii!
Veritabil numai cu
1860.
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.
triunghiu pe talpă.
Şoşoni, Slippers
Galoşi
de Petersburg.
Singurii contrahenţi:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.
Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălţăminte,
(322) 4—6 mode şi articole de cauciuc.

TÖRLEY
TALISMAN

(279) 11—12

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 49— Sibiiu — Nagyszeben.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 130 Sibiiu, Joi 29 Noemvrie (12 Decemvrie) 1907. **Anul LV.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Prietinii noștri slavi.

IV.

(Dr. E. B.) Făcând amintire în articolul premergător de *„minuni“*, un gând sinistru 'mi trece pe dinaintea ochilor, un gând de care nu mă pot emancipa și mi se umple inima de bănuieli latente.

Am mai avut noi mai de mult un proces mare, asemenea acestuia: procesul bisericei sf. Gheorghe din *Fabricul-Timișorii*, în care era vorba de un interes mare și de mari averi. Nu mai avusem proces în care să fim desvoltat atâta forță spirituală și în care să fi putut produce documente atât de puternice, ca în acest proces, și totuși *l-am pierdut*.

Considerațiuni de discrețiune îmi interzic de a istorisi toate acele lucruri, pe cari întâmplarea mi le-a adus la cunoștință. Voiesc numai să accentuez, că aici — în urma unelor conjecturi regretabile — să întâlniră intriga slavă cu șovinizmul maghiar, de care legături se și folosiră cu acest prilej în potriva noastră contrarii noștri, accentuând la locurile competente, că Românii lacomi vor să pună mâna pe averea bisericei sârbești, — și cu asemenea apucătură făceau „opiniune publică“.

Nu afirm, că din acest motiv am fi pierdut procesul, doar aici au jucat mare rol și unele momente de drept foarte ponderoase, îndeosebi faptul, că Românii fabriceni zeci de ani n'au făcut nici un pas pentru deposedarea lor față de anectarea faptică precum și pentru transcrierea averilor la cartea funduară, un moment fără analogie în celelalte procese.

Fără de a mă cugeta la vorba: „plus valet favor in judice“, mă cuget la bunăvoința judecătoriilor delegate, izvorâtă din conștiința dreptății — bunăvoință ce am putut'o observa în alte rânduri. De s'ar fi observat și în acest proces, se puteau găsi argumente, cu ajutorul cărora dreptatea materială putea să se validiteze mai tare față de unele piedeci de natură formală.

Umbrele acestea, har Domnului, au dispărut. La înaltul for al țării nu mai sunt nici panslavi, nici șoviniști, dar chiar de-ar fi, ei își subordonează sentimentele subjective acelor puncte de vedere ethice, înrădăcinate întrânșii, în urma chemării lor mărețe.

Câte atentate îndreptate în potriva drepturilor omenești au suferit naufragiu, lovinduse de stâlpii tari ai Themisei!

Acest lucru bine îl știe scriitorul șirelor de față, destinândui-se chemarea frumoasă dar spinoasă, de a apăra pe cei slabi și pe cei goniți, — acolo unde pot încă se afle scăpare.

De câte-ori am stat aici, față în față cu factori puternici ai societății, cari trimeteau la luptă advocații cei mai renumiți și cu influință. Domnii aceștia însă plecau plouați din templul dreptății, unde nu sunt suferiți precupeții. De câte-ori eram silit să aud, în loc de argumente de drept, că aici e în primejdie ungurismul întreg, că interesele statului, ale erarului, sunt primejduite. Dar argumentele de felul acesta nu i-a mișcat de loc pe paznicii veterani și probați ai dreptății și izbânda a fost pe partea celor săraci.

Se schimbă însă vremile și oamenii. In urma evoluțiunii lor sociale se ivesc curente, ce dau liber mai departe, alvia se lărgește, din părău se face râu, iar râul crește tot mereu, puvoiul trece peste țărmuri, ducând cu sine toate lucrurile cari stăteau nemișcate pe maluri.

Simțul și spiritul etnic e ceva molipsitor, e ceva ce încet, dar cu siguranță se lățește de sine. Iubirea de neam și ura de rasă e alcătuită din astfel de materii lipicioase, cari — cum ne învață și patologia — la început atacă părțile mai slabe ale corpului, numite de medici *„loca minoris resistentiae“*.

Politicianii și sâmbriașii acestora, jurnalele, „crează“ curentele, slobod apă în alvii, doar atunci se găsește mai mult pește, când potopul răvarsă — iar pescarii sunt cam flămânzi!

Mulțimea, care simte, dar nu se cugetă, este prada acestor curente, în mod inconștient. Ea singură lățește epidemia și deci molimea se lățește tot mereu, iar în urmă atacă și pe cei mai resistibili.

Astfel s'a lățit prin politicianii de profesiune și prin javrele acestora, prin jurnaliști, ura de rasă nutrită zilnic în publicul maghiar, îndeosebi față de aceia, a căror ocupațiune zilnică nu le permite să se îndeletnicească cu politica și să-și câștige orientare nemijlocită despre starea lucrurilor. Auzind ei în fiecare zi, că maghiarimea e în primejdie, și că agitatorii vreau să arunce în aer statul, vatra și sprijinitorul tuturor cetățenilor, — căci astfel li-se șoptește în urechi zi pe zi și din toate părțile, — și fiindcă nu e nime să le desmintă, în fine le cred, și involuntar să sădeștę în sufletul lor sămânța veninoasă a temerii și a urei. Contrarii nostri se și îngrijesc, să prepare bine otrava, să lățească și să se folosească de această molime.

In procesul cel mare ce-l poartă Românii răsăriteni din Budapesta, la inițiativa și cu sprijinul marinimos al dlui *Alex. Mocsonyi*, fala neamului nostru, contra *Grecilor*, aliații bisericei sârbești, pentru constatarea și decretarea de comună a bisericei și a averii acesteia, împrocesuații ne denunță direct în scriptele lor zicând, *că întreaga noastră ținută politică dovedește faptul, că suntem dușmanii statului și ai națiunei maghiare și că purtăm procese, ca să ajungem la averi mari, ca apoi acestea să le folosim spre scopurile noastre protivnice statului, deci e în interesul statului ungar, și nu al Grecilor, să nu ajungem la averea aceasta.*

Declarațiune de acest interes, un atentat pe cât de temerar și de frivol, pe atât de vătămător chiar și pentru judecătorie s'a făcut, nu numai în numele așa zisei biserici *„greco macedonene-române“*, ci totodată și în numele patriarhului și al episcopului sârbesc de Buda!

La aceasta scriitorul șirelor de față a atras atențiunea capilor bisericei sârbești, din inițiativa proprie, presupunând că s'a făcut numai abus de numele lor, și că ei nu au de loc cunoștință despre cele svonite de advocatul Grecilor, căci îmi părea de imposibilă presupunerea, ca coreligionarii nostri, frații Sârbi, tot atât de interesați în chestia limbei, să fie în stare a sta în ajutorul dușmanilor nostri la un lucru atât de ecuivoc.

Reclamațiunile mele însă n'au aflat nici un răsunet!

Sunt convins, că judecătoria maghiară, în urma puternicei ei temelii intelectuale și morale și a puterii ei de resistență, e *ultima* categorie socială, pe care sentimentele de rasă, contrare adevăratului patriotism și iubirei de oameni, ar putea să o înduplece. Dar imunisate nu sunt nici ele, căci și judecătorul în fine e om, care nu numai judecă, ci și simte.

Chiar din acest motiv, să fim cu mare băgare de seamă cu privire la acest moment psihologic de mare importanță și *să ne folosim de orice ocasiune ce ni-se dă, ca să punem capăt lățirei epidemiei spirituale.* Cu prudență înțeleaptă să ne ferim chiar și de aparența unor tendințe, *pe cari de fapt și așa nu le nutrim*, dar pe cari contrarii nostri șireți și fără de suflet cu sila vreau să ni-le atribue și să se folosească de ele împotriva noastră.

Vedem deci din cele înșirate, că prietinii nostri slavi, pe deoparte *fraternisează* cu noi, pe de alta —

FOIȘOARĂ.

Călătoria lui Mihaiu-Vodă la Viena.

— Decemvrie 1600. —

Incunjurat cum era din toate părțile de dușmani și părăsit de boerii țării, cari se ridicară împotrivă-i cu nesocotită vrășmășie, Mihaiu-Vodă perduse în lupta dela Argeș ultimele trupe pe cari le mai putuse aduna, cu ajutorul marelui Ban de mai apoi *Preda*, singurul se pare ce-i mai stătea credincios și jertfitor în această vreme de mare restriște și strâmtoare.

Rămas așadar numai cu capul, cum însuși spunea, hotără să apuce unica cale de mântuire ce-i mai stătea deschisă: calea Curții împărătești dela Praga, unde stând față cu Cesarul său și arătându-i credința ce-i păstrase, serviciile ce-i făcuse și tradarea ce suferise, nădăjduia tare să obțină îndurare, dreptate și ajutor, spre a se putea ridica din afundul în care îl coborâse nestatornicul noroc și răutatea omenească.

Căci Mihaiu-Vodă nu se îndoia de fel — o mărturisește însuși, în memoriul său cătră Impăratul Rudolf — cum că legătura lui Basta cu Ungurii împotriva-i, alungarea lui grabnică din Ardeal, precum și neajutorarea în luptele ce le dete lui Zamoyski și Simeon Movilă, se datoreau pornirii personale și ascunse a lui Basta și nici decum instrucțiunilor venite din cancelaria curții împărătești. Trebuia dar cu orice preț să străbată până la acela, care în locul veștilor sale oprite de dușmanii din Ardeal, primia veștile de descreditare și defăimare ale acestora, și care totuși când află — durere, prea târziu! — că Domnul român se găsește în primejdie în fața Polonilor și a Turcilor, poruncia cu tot dinadinsul să fie ajutat și apărat.

Așadar se ridică de plecare. Nu apucă însă a se așeza bine la drum, când primi vestea, că cete de Turci, sub comanda pașalelor din Vidin și Nicopole, vin în ajutorul Leșilor lui Simeon Movilă. Atunci Mihaiu-Vodă repezi asupra lor pe Banul Craiovii, care le lovi cu noroc, împrăștiindu-le și luându-le mai multe steaguri.

După această isbândă, care acoperia oarecum amintirea dureroaselor înfrângeri din timpul din urmă, pribeagul Voevod ducând cu sine pe cel mai mare din steagurile luate dela păgâni și înconjurat de vre-o 70 de credincioși, porni mai departe spre nădejdea mântuirii sale, la Impăratul creștinesc. Ca să ajungă însă aci, trebuia să treacă mai întâiu prin Ardeal, prin țara neîmpăcaților săi dușmani, unde deci lesne ar fi putut fi, dacă nu prins și închis, cel puțin zădărnicit în cale. Dar Mihaiu, care cunoștea bine împrejurările din Ardeal, știu să se străcoare prin mijlocul dușmanilor săi pe pământul sigur al stăpânirii împărătești, — la Orade, — și anume prin părțile Albei-Iulii, unde se găsia Gaspar Kornis, partisanul imperialilor, a cărui bunăvoire o cumpără, zice se, Domnul român, cu 2000 galbini, și prin părțile Beiușului unde se găsia garnisoana comandată de Bartolomeu Simonyi, unul din căpitanii ce rămase până la urmă credincios fostului craiu român al Ardealului.

Astfel în cele dintâiu zile ale lui Decemvrie 1600, intrând în Ardeal prin pasul Vulcanului, Mihaiu-Vodă trecea prin Hațeg și se îndrepta spre Deva. Aci fu însă întimpinat cu ostilitate de garnisoana cetății, care îndreptă tunurile asupră-i și-i înecă mai mulți oameni în apa Murășului. Urmarea fu, că vestea trecerii sale prin Ardeal se răspândi cu iuțeală și ajunse la urechile dușmanilor, cari, de îndată porniră a lucra împotrivă-i. Așa, înțelegând că merge la Beiuș prin Baia-de-Criș, trimiseseră aci cărți viclene, ca să ridice lumea asupra-i și provocară garnisoana din Lipova ca, unindu-se cu cea din Ineu, să-i tae calea. Dar nu isbutiră, căci Crișenii lăsară pe Voevod să treacă în pace prin târgușorul lor, unde el ajunse la 6 Decemvrie, într'o Mercuri, iar garnisoanele din Lipova și Ineu nu îndrăsniră a ataca pe călători.

Văzând uneltirile dușmanilor săi și temându se de întâmplări mai primejdioase, Mihaiu Vodă plecând din Baia-de-Criș, trimise o scrisoare lui Paul Nyáry, căpitanul Orăzii-mari, prin care-l vestea, că merge să-și pue capul sub ocrotirea Impăratului, — dacă cumva va putea ajunge până acolo, „căci bine știi dta — scria el — cu ce fel de bunăvoință ne întimpină pe noi Ardelenii; ori unde găsesc oameni de ai nostri îi tae și-i ucid ca pe Turci“. Il ruga deci — ca pe unul din cei ce voesc binele Impăratului — să dee de știre oamenilor dela țară despre trecerea lui, ca nu cumva să între spaima în ei; și să-i trimită înainte la Beiuș câțiva oameni împărătești, cu cari neîndoios socotia că va putea călători mai liniștit.

Nyáry vesti numai decât Arhiducelui Maximilian și Generalului Basta cuprinsul acestei scrisori și trimise o trupă de oameni aleși înaintea Voevodului, care, mai asigurat ceva, trecând prin Hălmaj și Beiuș, ajunse, la 11 Decemvrie, într'o Luni, în Orade. Aci merse deadreptul la Căpitanul orașului, spre a-i comunica — și verbal — scopul călătoriei sale și nădejdea ce punea în grația și sprijinul Impăratului. Nyáry se grăbi a comunica, a doua zi chiar, Episcopului catolic al Orăzii, rezultatul întrevederii sale cu Domnul român, iar acesta, înainte de a pleca mai departe, trimise o scrisoare omagială Impăratului Rudolf II, prin care — după unde e vorba de interese-materiale — *conspiră* împotriva noastră, doar „frate nefrate, dar brânza-i pe bani“!

Că ce preţ are astfel de prietenie, las să o judece oameni cumpătaţi şi cu scaun la cap, cari faţă cu astfel de aparinţe ecuivoce cu tot dreptul ar putea să zică: Doamne! Scapă-ne de prieteni!

Din parlament. In şedinţa de Dumineca a dietei au vorbit 9 Croaţi în contra legii de un paragraf, dar nici unul nu şi-a putut termina vorbirea, pentrucă prezidentul le-a detras cuvântul. Croaţii au protestat cu energie, iar majoritatea a *aprobat*. In şedinţa de Luni au mai vorbit 2 Croaţi, apoi desbaterea generală a fost *închisă*. A vorbit de nou referentul şi propunătorii de moţiuni, între cari era naţionalistul *Polit* şi 13 Croaţi, dar numai 6 din ei au ajuns la rând. Ceilalţi au vorbit (mai bine zis au încercat să vorbească) eri, Marţi, când apoi isprăvind şi cu ei prezidentul, a pus legea la vot, dar Croaţii au cerut votare nominală, care se va face astăzi. Dieta a continuat apoi să desbată paragrafii nediscutaţi din legea despre tarifa vamală. Se crede, că acum şi desbaterea specială asupra legii de un paragraf se va termina în câteva zile.

Un Cercular.

Preasfinţitul Domn Episcop *Ioan I. Papp* al Aradului, a adresat către toţi preoţii şi învăţătorii din eparhia gr. or. rom. a Aradului, următorul cercular, în chestia *alcoolismului*:

Cam de o sută şi cincizeci de ani încoaci, aproape la toate popoarele din lume s'a incuibat o îngrozitoare plagă, o nefericire, care ameninţă cu ruină societatea, în sânul căreia a străbătut.

Nefericirea aceasta este alcoolismul, adecă consumarea de beuturi spirtuoase în măsură prea mare.

Un mare învăţat şvedian Dr. Bergman zice: „Istoria mărturiseşte, că nicicodată cultura n'a înaintat ca astăzi, dar cu cât se face mai uriaş edificiul culturei, cu atât aruncă mai mare umbră. Omenimea de astăzi în decursul măreţei sale activităţi culturale se tâmpeşte, o amorţeală curioasă o cuprinde şi o slăbeşte: alcoolismul. Dacă nu vom şti să ne luptăm în contra acestui factor distrugător, atunci popoarele de astăzi vor deveni prada degenerării“.

In fiecare beutură spirtuoasă (vin, bere, rachiu ş. a.) se cuprinde alcool, iară alcoolul este venin.

Alcoolul slăbeşte puterea de muncă a creerilor şi produce chiar şi paralizia creerilor (guta). Alcoolul slăbeşte puterea musculară a trupului omenesc, produce boalele de inimă, micşorează căldura trupească, strică stomacul. Cu atât mai stricăcios este efectul beuturii pentru copii. Alcoolul împedecă desvoltarea trupească şi sufletească a nefericiţilor copii, pe cari părinţii lor neştiutori îi invenineaza cu rachiu.

Alcoolul (rachiul) este propagatorul celei mai înfricoşate boale, a tuberculozei (oftica). Cea mai convingătoare dovadă a dat-o despre aceasta medicul francez Boudran, care cu date statistice a arătat, că în Francia, din 10·000 de locuitori în oftică au murit:

32	când consumarea de alcool a fost de om	12 litre.
75	„ „ „ „ „ „ „ „	17 „
96	„ „ „ „ „ „ „ „	30 „
107	„ „ „ „ „ „ „ „	35 „

Că alcoolul scurtează viaţa omenească, aceasta o dovedeşte mai presus de orice îndoială faptul, că unele dintre societăţile mari de asigurare primesc la asigurare cu taxe mai mici pe aceia, cari nu sunt beutori.

Alcoolul este iscoditorul celor mai multe crime, este tata fărădelegilor. S'a constatat, că în general 37% din crime sunt produse prin beţie, iară un învăţat a dovedit, că dintre aceia, cari au fost osândiţi la moarte pentru fărădelegile lor, 60 din sută au fost beţivi.

Omul beat totdeauna păţeşte mai iute rău, decât cel treaz şi foarte mulţi s'au nefericit numai pentrucă s'au îmbătat.

Alcoolul întunecă mintea şi un mare procent al înebuniţilor îl dau beţivii. Beţia sporeşte şi numărul sinucigaşilor, cari îşi iau cu mâna lor viaţa. Astfel spre pildă dintre 502 de sinucigaşi, cari în anul 1896 şi-au făcut singuri sfârşit vieţii în Elveţia, 103 au fost beţivi.

Dar alcoolul nu nefericeşte numai pe acela, care s'a făcut pe sine robul acestui venin, robul patimei urâte a beţiei, ci să răzbună amar în copiii, nepoţii şi strănepoţii beţivilor. S'a constatat prin statistică, că dintre pruncii beţivilor 42% mor sub vârstă de 1 an, iar cei rămaşi în viaţă sunt trupeşte şi sufleteşte cu mult mai slabi decât pruncii părinţilor, cari nu s'au dat beţiei. Prin satele româneşti, unde s'a incuibat această ciumă, plaga beţiei, vezi deja copii diformi, surzi, idioţi, (adecă bătuţi de prostia minţii), tot atâtea acuze strigătoare la ceriu în contra părinţilor, cari li-au dăruit această viaţă plină de chinuri şi suferinţi.

Protomedicul spitalului orăşănesc din Londra, Sir Andren Clark, esclamă cu durere: „Când privesc dealungul salelor spitalului meu şi văd, că tot câte şapte din 10 bolnavi zac aici de boale pricinuite prin alcool, atunci mă cuprinde o adâncă părere de rău, că instrucţiunea publică în chestiunea alcoolului nu este destul de hotărâtă şi efectivă. Văzând toate acestea, adeseori îmi vine să-mi las chemarea şi să vestesc o adevărată sfântă cruciadă, propovăduind şi zicând tuturor: „Păziţi-vă de acest duşman al neamului nostru“.

Alcoolismul este producătorul sărăciei. Oamenii beutori cheltuie pe spirt partea cea mai mare a venitului lor, iar familiei lor nu-i rămâne pentru pită şi lemne de încălzit. Cu date statistice s'a dovedit, că spre pildă în Austria locuitorii cheltuesc de douăori atâta pe rachiu, cât plătesc pentru susţinerea armatei. In Ungaria, după calculul mediu din anii 1894–1903, în fiecare an se bea câte 1.697.104 de hectolitri rachiu de 35 grade, deci cade *pe fiecare suflet* 14 litre pe an. Bere vine 8 litre, vin 12 litre, deci numai din acestea 3 feluri de beuturi spirtuoase se vine de tot 34 litre de fiecare suflet pe an. Şi încă datele acestea sunt foarte defectuoase. E probabil, că raportul e şi mai înspăimântător. E interesant peste măsură faptul, că în Ungaria 20% din locuitori trăiesc din aceea, că produc, ori vând beuturi spirtuase.

Pildele şi datele statistice ce le-am adus înainte, sunt luate mai ales din ţări străine. Nu doară pentru aceea, că la noi n'ar bântui acelaş rău, ci pentrucă în ţara noastră oamenii cu chestiunea aceasta nu s'au ocupat până acum mai cu deamăruntul, şi nu s'au adunat datele statistice de lipsă, căci tocmai din contră, ţara noastră este aceea, care sufere mai mult de plaga alcoolismului, de oarece luând iar datele statistice de mărturie, vom afla, că afară de Dania, în Europa întreagă relativ ţara noastră Ungaria consumă cel mai mult spirt şi iar între popoarele Ungariei tocmai poporul nostru este consumantul cel mai mare.

Popoarele străine cu zeci de ani mai înainte au început să caute mijloace, prin cari ar putea combate alcoolismul, acest groaznic duşman al societăţii omeneşti.

S'au ţinut congrese ecumenice în chestiunea aceasta şi pretutindenea societatea, guvernele şi legislaţiunile, au luat tot felul de dispoziţiuni pentru întimpinarea acestui rău.

Trebue să recunoaştem, că şi credincioşii sfintei noastre biserici în multe părţi au devenit robii sus pomenitului rău social. Beţia este cu adevărat unul dintre cei mai mari duşmani ai bisericei noastre.

Având toate acestea în vedere şi mânat de dorul de a îndrepta poporul nostru pe calea ducătoare la o viaţă mai fericită, sinodul nostru eparhial din acest an, prin conclusul său nr. 52 din 2/15 Maiu a. c. a îndrumat consistoarele din Arad şi Oradea-mare să dispună cu toată rigoarea, ca la timp potrivit, în decursul iernei anului 1907/8, fiecare preot şi fiecare învăţător să ţină poporului din comuna sa câte o prelegere publică despre urmările funeste ale beţiei, folosind ca mijloace de intuiţiune tablourile întocmite anume pentru scopul indicat.

Apropiindu-ne deci acum de iarnă, venim a dispune cele hotărâte prin conclusul sus provocat al Veneratului Sinod eparhial, şi prin aceasta rânduim, ca în decursul iernei 1907/8 fiecare preot şi fiecare învăţător, într'o zi potrivită, mai ales în zilele de Dumineci şi sărbători, după ameazi, în şcoală ori eventual în alt local potrivit, să ţină poporului câte o prelegere publică cu scopul de a arăta urmările triste ale beţiei şi a îndemna poporul, ca să încunjure birturile şi să se ferească de păcatul beţiei.

Fiecare preot şi învăţător, despre prelegerea sa îndată după ziua în care s'a ţinut, va face raport protopopului concernent, arătându-i totodată din partea sa mijloacele prin cari crede dânsul, că s'ar putea pune stavilă acestui rău în mijlocul poporului nostru.

Dorim, ca prelegerile de sub întrebare să fie instructive, distrăgătoare şi plăcute poporului. Deci preoţii şi învăţătorii se vor consulta împreună asupra acestui obiect şi vor împărţi între sine materialul astfel, ca fiecare să presinte poporului chestiunea din alt punct de vedere. Fiecare preot şi învăţător să facă deci din această afacere obiect de studiu şi să se pregătească conştienţios la prelegerea ce va avea să ţină.

Pentruca să uşurăm celor interesaţi posibilitatea de a studia chestiunea şi a şi aduna materialul de lipsă pentru prelegere, înşirăm aci câteva isvoare literare, pe cari preoţii şi învăţătorii şi le pot procura cu uşurătate.

Aceste isvoare sunt următoarele:

1. Alcoolismul, de Dr. Is. Marcu şi Stefan Roşianu. O carte care trebue să se afle în biblioteca fiecărui preot şi învăţător. Se poate procura de-a dreptul dela tipografia seminarului arhidiecesan din Blaj. (Preţul 1 cor. plus 20 fileri, porto).

2. Urmările beţiei, prelegere poporală, întocmită de Dr. I. Radu. A apărut în revista „Ţara Noastră“ din Sibiiu nr. 34 din 19 August 1907.

3. Influinţa dezastroasă a alcoolului asupra organismului omenesc în general; în special cari sunt căile şi mijloacele, prin cari cu efect s'ar putea lucra începând din şcoala elementară întru preîntimpinarea viţiului beţiei?“ Studiu scris de învăţătorul Aurel Oancea în revista „Deşteptarea“ din Braşov, numerii 33 şi 34 din 16 şi 23 August v. a. c.

4. Alcoolismul şi şcoala. Studiu de Dr. A. Bratu, apărut în Călindarul arhidiecesan pe anul 1907 pag. 150–165.

5. Comoara dorobanţului, de Mihail Sadoveanu, pildă despre un om rău sărăcit şi stricat din pricina beţiei, care în urma unor întâmplări s'a îndreptat pe calea cea bună, devenind un gospodar de frunte în satul său. O cărticică cu 24 fil., apărută în biblioteca societăţii „Steaua“ din Bucureşti.

6. Păcatul beţiei, de Laurenţiu Gribincia. Piesă teatrală, care se poate juca şi cu copiii de şcoală. Să se ceară dela învăţătorul Pavel Herescu din comuna Găineşti (România).

7. Monopolul alcoolului, discursuri rostite în şedinţa adunării deputaţilor din România la 7 Martie şi 22 Noemvrie 1894, de A. C. Cuza. O carte foarte preţioasă, conţinând bogat material asupra chestiunii alcoolismului. Se poate procura dela Imprimăria Statului, în Bucureşti. Preţul 3 cor.

8. Pentru cei ce ştiu ungureşte recomandăm cu toată căldura opul: „Adatok az alkoholizmus kérdésének ismertetéséhez, irta Máday Izidor, ny. miniszteri tanácsos. Budapest. Kilián Frigyes utoda bizománya, 1905“. Preţul 2 cor.

Pentru cei ce ştiu nemţeşte recomandăm următoarele cărticele:

9. Der Seelsorger und der Alkoholismus, von I. Neumann, Druck und Verlag Ferdinând Schöningh. 1906. Preţul 1 cor. 50 fileri.

10. Der Klerus und die Alkoholfrage, von Augustin Egger, Bischof St. Gallen. Freiburg in Breisgau. Herder'sche Verlagshandlung. 1899. Preţul cam 1 coroană.

11. Der Kampf gegen den Trunk, von P. Kruse-Lintorf. Berlin C. Buchhandlung des Ostdeutschen Jünglingsbundes. Preţul cam 15 fil.

Toate aceste se pot procura prin oricare librărie din ţară.

Dela sine se înţelege, că preoţii şi învăţătorii cu prelegerea ce o vor ţinea în decursul iernei 1907/8 nu vor considera ca terminată activitatea lor îndreptată întru combaterea viţiului beţiei, ci preoţii se vor folosi şi mai departe de toate ocaziunile spre a depărta din mijlocul credincioşilor nostri această plagă şi îndeosebi la fiecăre nenorocire ce va da peste vr'un parohian de al lor din cauza beţiei, vor face obiect al unei predici şi vor inzista iară şi iară asupra urmărilor funeste ale alcoolismului, iar învăţătorii în şcoală asemenea se vor folosi în decursul instrucţiunei de toate ocaziunile spre combaterea beţiei, ceeace li-se impune şi prin ordinaţiunea ministerială Nr. 1125 pres. din 24 Aprilie 1903, care ordinaţiune a fost publicată şi recomandată preoţimei şi învăţătorimei noastre în Nr. 24 din 15/28 1903 al organului nostru oficios „Biserica şi Şcoala“.

Pentru de a opri pe credincioşi dela cercetarea birturilor în Dumineci şi sărbători, preoţii şi învăţătorii vor ţinea în Dumineci şi sărbători în şcoală ori în alte localităţi potrivite, după ameazi, convorbiri cu parohienii, instruindu-i după un plan bine chibzuit asupra tuturor obiectelor, din cari ţăranii nostri pot să tragă învăţături morale ori cunoştinţe trebuitoare la viaţa lor economică. Ii vor îndemna să-şi procure mai mulţi împreună foi şi cărţi folositoare şi îi vor îndulci peste tot cu lectură bună.

Spre a pune bază legală acestor conveniri, preoţii şi învăţătorii să nizuiască a înfiinţa în toate comunele societăţi cu numirea: „Societate culturală a creştinilor gr. or. români din comuna N.“, la care societate cu taxă minimală să se înscrie toţi parohienii (spre pildă cu 10 fileri pe săptămână), iar cei de tot săraci să fie primiţi gratuit. Scopul acestor societăţi să fie combaterea alcoolismului, întărirea credincioşilor în moravurile cele bune şi luminarea lor în cele economice. Mai presus de toate însă, preoţii şi învăţătorii prin pilda cea bună a vieţii lor să caute a îndupleca poporul să se ferească de viţiul beţiei. Exemplul viu este învăţătura cea mai bună şi cea mai cu efect. Şi precum d. e. haina cea albă nu poate avea loc şi nu-i stă bine în noroiu, tot astfel nu-i stă bine şi nu se potriveşte cu cinstea omului fruntaş să şază la beutură pe băncile birturilor.

Ca preoţii şi învăţătorii să poată contribui pe toate terenele la împedecarea demoralizării poporului prin viţiul beţiei, vom înşira mai jos diferite dispoziţiuni ale legilor, ordinaţiunilor ori regulamentelor în vigoare, cari asemenea urmăresc scopul susindicat şi îndrumăm preoţimea şi învăţătorimea noastră să vegheze asupra esecutării acelor dispoziţiuni şi să nu se sfiiască în cazuri date a face la locurile competente arătările de lipsă pentru pedepsirea acelora, cari contraviu dispoziţiunilor susamintite.

Acestea dispoziţiuni sunt următoarele:

1. Băeţi sub 15 ani şi fete sub 14 ani sunt opriţi de a cerceta birturile ori de a lua parte la petreceri publice de dans. Birtaşul, care sufere în localul său astfel de băeţi şi fete, precum şi părinţii ori tutorii, cari permit acestor minori să petreacă în birturi, se pedepsesc cu amendă de bani până la 100 cor. ori 5 zile închisoare.

Arătarea se face la pretură (Ordinaţiunea ministerului de culte şi instr. publ. Nr. 23, 857 din 1903. Regulamentul comitatului Arad Nr. 820/1901).

Birtaşii sunt obligaţi a ţinea în localurile lor pe părete aceasta dispoziţiune la loc unde se poate vedea uşor, iar cel ce ar nesocoti aceasta, va fi predepsit a-

---

ce-l vestea, cum, „prin tainica rânduire a lui Dumnezeu, a scăpat din mânile duşmanilor“ săi şi cum a ajuns, în sfârşit, pe pământul sigur al stăpânirii împărăteşti — solicită favoarea de a fi primit să să înfăţişeze înaintea Majestăţii Sale, la care, era plin de nădejde că va găsi îndurare, dreptate şi ajutor, acum când, renăscut oarecum trupeşte şi sufleteşte, simte din nou pornire şi îndemn spre fapte mari şi bune.

Drumul dela Orade — de unde plecă la 12 Decemvrie — până la Viena — unde ajunse în cea dintâi zi a anului 1601 — Mihai-Vodă îl străbătu cu neasemănată linişte şi siguranţă. Aşa se face, credem, că din întreagă această a doua jumătate a călătoriei sale, nu ne-a rămas vre-o altă veste, decât o scrisoare din Debreţin, îndreptată la 14 Decemvrie către prezidentul Camerei din Caşovia, prin care Voevodul se ruga să se înleznească călătoria la Curtea împărătească a clăcarilor trimeşi înainte cu scrisorile sale omagiale.

Intre astfel de împrejurări ajunse aşa dar Mihai-Vodă la Viena. Aci fu luat în grije şi sub ocrotire de Arhiducele Mathias, fratele Impăratului, care-i făcu gazdă la „Cerbul de Aur“ şi-i dărui bani pentru întreţinerea cetaşilor săi. Acum deci nu-i mai rămânea decât, cum zice cronicarul, să socoată vremea şi să pască prilejul, spre a câştiga în parte-i cercurile influente dela Curte şi spre a se putea prezenta însuşi Impăr. Rudolf II la Praga.

In acest scop, înţelegând că, puţin timp înaintea sa, sosise la curte o solie din partea Staturilor Ardelene cu noi propuneri şi oferte privitoare la rânduirea politică a Principatului, Mihaiu-Vodă interveni pe lângă Carolus Magnus, Bartolomeu Pezzen şi Baronul de Lichtenstein, ca să nu se dea nici un răspuns acelei solii până nu va veni însuşi la Praga. Căci numai astfel putea descoperi şi zădărnici învinuirile şi planurile ascunse, pe cari Ardelenii, duşmanii săi fireşti, le ridicau şi puneau la cale mereu împotrivă-i. Tot odată, întemeiat pe două scrisori binevoitoare ce primise, aproape de Sâmbăta-Mare (Tyrnau) dela Impăratul, — Mihai scrise şi acestuia, arătându-i că a venit să stea de faţă la judecată, pentru faptele sale. Dacă a greşit, — să-şi ia pedeapsa, dacă nu, — să capete îndurare şi să i se dea ajutor spre a readuce la supunere împărătească cele trei ţări pierdute. Apoi, cu gândul vecinic la zălogita-i familie, care era primejduită în mijlocul Ardelenilor, se rugă mult să se poruncească lui Basta a o libera din mânile duşmanilor săi, şi a o adăposti la loc sigur, în Caşovia sau altundeva în pământ împărătesc. In sfârşit scrise şi Arhiducelui Maximilian, rugându-l să-l recomande Impăratului, sprijinindu-i cererile cu căldură şi mărinimie.

(*„Albina“*.) *Alex. Lăpădatu.*

semenea cu amendă până la 100 cor. ori cu 5 zile închisoare.

2. Pe credit nici un birtaș și nici un comerciant nu este permis să vândă beutură în mic, decât numai până la suma de 4 cor. Ceeace ar trece peste această sumă, birtașul ori comerciantul nu este în drept a pretinde dela acela, căruia i-a vândut beutura. Această dispoziție trebue asemenea să fie pusă tipărită pe părete în fiecare birt ori boltă, unde se vinde beutură spirtuoasă. Cei ce nu fac aceasta, se pedepsesc cu amendă de bani până la 100 cor. (Articolul de lege XXV din 1893. §. 22. — Regulamentul comitatului Arad Nr. 568 §. 9 din anul 1886).

3. In apropierea de biserici și școale nu este permis a se deschide birt. (Art. de lege XXV din 1899. — Regulamentul comitatului Arad Nr. 569 §. 9 din anul 1886).

4. In decursul serviciului divin în apropierea bisericilor ori pe drumul, unde se face vre-o procesiune, în timpul procesiunei, toate birturile și localurile, unde se vinde rachiu, trebue să fie închise. (Ordinul ministrului de interne Nr. 78543/V din 1890 §. 14).

5. Acela care se prezintă în public în stare de beție pricinuitoare de scandal, se pedepsește cu amendă de bani până la 50 cor. (Artic de lege XL din 1879 §. 84).

6. Cel ce în birt, în ospătărie, în stradă, ori în alt loc, cu intențiune îmbată pe altul, apoi birtașii ori încredințații lor, dacă unui om deja beat îi dau să bee și mai departe beutură spirtuoasă, vor fi pedepsiți cu amendă de bani până la 100 de cor. Dacă vr'un birtaș se face vinovat de repețite ori de această transgresiune, atunci i-se ia licența dela 3 luni până la 1 an. (Art. de lege XL din 1879, §. 85).

Activitatea zeloasă a tuturor organelor noastre bisericești și școlare este de lipsă pentru reducerea relelor, de cari sufer credincioșii nostri în urma vițiului beției. Dreptaceea, preoții vor face din aceasta cestiune și obiect de pertractare în comitetul parohial, căutând a se face apostoli întru combaterea alcoolismului.

Lucrarea neîncetată și cu rezultat pe acest teren o vom privi ca deosebit merit pentru toate persoanele angajate în serviciul bisericii noastre.

Arad, 29 Octomv. (11 Noemv.) 1907.

Ioan I. Papp m. p.
Episcop.

NOUTĂȚI.

Dela comitat. Adunarea municipală a comitatului Sibiiu e convocată din partea dlui comite suprem și comes săsesc *Thalmann* pe *18 Decemvrie* n. la oarele 9 dimineața. Ordinea de zi e compusă numai din 15 puncte, anume: verificarea listei viriliștilor, raport despre alegerile municipale din urmă, constituirea comitetului municipal, alegerea funcționarilor comitatenși pe noul period de 6 ani, și alegerea diferitelor comisiuni comitatense.

*

† Ecaterina Cogălnicean, soția marelui patriot român *Mihail Cogălniceanu*, a încetat din viață în Iași, în etate de 82 de ani.

*

Parastas. Dumineca în 15 Decemvrie n. c, din prilejul aniversarului al 10-lea dela moartea mult regretatului Dr. *Aurel Brote*, fost director al băncii „Transilvania“ din Sibiiu, se va celebra un parastas pentru vecinica odihnă a sufletului răposatului, în biserica catedrală din Sibiiu.

*

La penzie. Domnul *Iosif Elischer*, inspector suprem de școale din districtul Sibiiului (pentru școalele medii) e trecut la penzie după un serviciu de 24 ani în funcțiunea avută. In mod provizoriu e încredințat cu purtarea agendelor dl *Szentimre*, directorul gimnaziului de stat din Sibiiu.

*

Avis învățătorilor. Atragem atențiunea dlor învățători asupra inseratului de pe pagina ultimă a numărului present, conform căruia tipăriturile școlare pretinse de noua lege scolară au eșit deja de sub tipar și se pot procura la librăria arhidiecesană din Sibiiu.

*

Mormântul mamei lui Stefan cel mare. Cetim în ziarele din București, că domnul *N. Iorga*, profesor universitar, a descoperit la mănăstirea Probota, județul Suceava, mormântul mamei lui Stefan cel Mare, care se numea Maria Oltea. In luna Maiu, anul viitor, se va așeza pe acest mormânt o inscripție comemorativă, pe o peatră de marmoră, făcută cu cheltuiala casei bisericei din România. Se vor aranja mari solemnități din acest prilej.

*

Poetul Björnson și-a serbat Duminecă aniversarea a 75-a, din care incident a primit adrese și telegrame de felicitare din toate părțile lumii, mai ales însă dela popoarele înrudite cu naționalitățile nemaghiare din Ungaria, în favorul cărora bătrânul poet norvegian a început lupta energică pe care o poartă cu condeiul manuat atât de bine.

*

Decorați. Din incidentul bunei primiri făcute anul trecut delegațiunei consiliului comunal din București la Viena, Maiestatea Sa Regele Carol a decorat pe principele Alois Lichtenstein, mareșalul Austriei de jos, cu marele cordon al Coroanei României, iar pe ajutorii de primari din Viena cu crucea de comandori ai Coroanei României. Primariul Vienei *Dr. Lueger*, primise mai nainte un ordin înalt român.

*

Comitetul central al comitatului Sibiiu ține ședință Marți, în *17 Decemvrie n.*, la oarele 11 dimineața, în cancelaria dlui vicecomite comitatens, casa comitatului, pentru stabilirea definitivă a listelor electorale pe anul 1908.

*

Dela poștă. Oficiul poștal ne roagă să aducem la cunoștință publică, că în vederea faptului, că în preajma sărbătorilor de Crăciun și de Anul Nou se vor espeda mai multe pachete pe poștă ca de regulă, înpachetarea să se facă în mod solid, ca pachetul să nu se desfacă pe drum, iar adresa se fie scrisă în mod legibil, și se fie esactă, nu numai cu privire la nume, ci și la poșta ultimă. Cuprinsul pachetului se fie precisat bine. Numele trimițătorului pachetului încă se fie scris cu esactitate.

*

Moartea Regelui Șvediei. Regele Șvediei, Oscar II, a încetat din viață Luni dimineața, în etate de 78 ani. A urcat tronul la 1872, în urma morții fratelui său, care nu avea moștenitori. Urmașul său, e Oscar Gustav Adolf, care a primit domnia sub numele Gustav V.

*

Principele Ferdinand al Bulgariei s'a logodit în una din zilele trecute cu principesa Eleonora Reus de Köestritz, sora răposatului principe Adalbert de Saxa-Altenburg. Prezidentul consiliului de ministri din Sofia a informat sobrania bulgară despre acest eveniment, iar deputații au însărcinat pe prezidentul sobraniei să remită felicitări principelui-mire.

*

Ședință publică ce se va ținea Joi, în 29 Noemvrie 1907 în memoria marelui archiereu *Andreiu*, în sala cea mare a „Seminarului Andreian“ din Sibiiu, se începe la oarele 5 sara și are următorul program: *Deschiderea ședinței* prin prezidentul societății. „*Noël*“, cor bărbătesc de Ad. Adam, *Cuvânt ocazional*“, rostit de Petru Debu, cleric c. III-lea. „*Suflă vântul dela Ost*“, cor bărbătesc de E. Dürner. „*Religiune și moralitate*“, disertație de Ioan Dandea, cleric c II-lea. „*Dela noi*“, poezie de O. Goga, declamată de Constantin Ghișe, cleric c. III-lea. „*Micul poutpouriu românesc*“, pentru orchestră, de I. Murășan.

*

Vapor scufundat. Din Fiume se depeșază, că vaporul „*Teodor*“ s'a scufundat lângă Molo. Incercările marinarilor de a-l scăpa au fost zadarnice. Perderile fac mai multe sute de mii. Cei de pe vapor au scăpat toți cu viață.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Dr. Dem. Borcia, catichet în Făgăraș, 40 bani; Aurel Lupșan, voluntar (Brașov-Slatina) 40 bani; Aurel Cosciuc, conducătorul școalei economice consistoriale, 50 bani; Traian Petrișor, paroh (Gușteriță), soția sa Livia n. Bălăban și copiii lor Ulpiu-Traian și Livius, în total 1 cor.

*

Pentru gimnaziul din Brad s'a adunat din comuna Poiana, protopresbiteratul Mercurea, suma de 350 cor., la care au contribuit următorii: Mielul cassă de păstrare cor. 200, Ioan Șerb, paroh, Ilie Dobrota, paroh, Nicolae Dobrotă, paroh câte 10 cor., Aron Șerb, capelan, Ilie Georgescu, dir. școl, Ioan Dobrotă Nr. 67, câte 5 cor., Ioan Vonica, Nr. 1037 4 cor. Romul Vraciu, Ioan Tănase, Nicolae Șerb, George Ghișe, învățători, Elena Bărbat, învățătoare, Ioan C. Bozdog comerciant, Nicolae Muntean Nr. 102 câte 3 cor., Dumitru Bozdog, Ioan Vlad epitropi, Ioan Dăncilă Nr. 114, Dumitru Fântână Nr. 137, Constantin Branga 192 Dumitru Șufană Nr. 288, Ioan Negru Nr. 284, Nicolae Toma Nr. 97, Ioan Mănit epitrop, Dumitru Muntean 789, Ilie Oprean păiș, Ioan Fântână fleșeriu câte 2 cor., Constantin Bozdog cont, cor. 1·90 Nicolae Vonica Nr. 211, Ilie Nicoară 285, Ioan Branga 82, Ioan Bozdog 18, Ioan Stanciu 173, Aron Georgescu birtaș, Bucur Sârbu 279, Ilie Bâja 217, Ioan Șerb 189, Ilie Staicu 224, Nicolae Prodan 165, Nicolae Popa 338, Nicolae Dobrotă 1156, Aron Șerb 116, Ioan Simion 53, Nicolae Șufană 857, Nicolae Oprean 7, Constantin Gligor 232, Constantin Rodean, păvăloiu, Ioan Staica 820, Nicolae Muntean 1116, Dumitru Mănuț 460, Ioan Fântână, nedelescu, Ioan Șufană 857, Nicolae Iancu 772, Dumitru Oprean 787, Dumitru Ghișe 1016, Nicolae Rodean negutător, Petru Dobrotă 758, Ioan Dăncilă 331, Nicolae Ban, curelar, Ilie Oprean 1115, Nicolae Șufană 367, Dumitru Oprean 879, Nicolae Prodan 583, Cons. Rodean, Ioan Fleșeriu 1150, Nicolae Dăncilă 1030, Dumitru Bâja 934, Ioan Gligor 470, Constantin Vonica 650, Ioan Vlad, vlădoiu, Nicolae Fântână 655, Ilie Oprean 225. câte 1 cor., iar alții cu sume mai mici.

PARTEA LITERARĂ.

Despre muncă.

După Iohn Ruskin.

(Fine).

A treia oară, e un adevărat copil acela care e plin de iubire și e marinimos. Arată unui copil iubire și o vei primi cu dobândă înapoi. El iubește întreagă împrejurimea sa, îmbrățișează masă și scaune, n'ar face nimănui vr'un rău, ar da tot, întotdeauna, când vede mizerie; nu face planuri pentru a-și însuși lucruri străine și e foarte vesel, când i-se dă voe de a ajuta cuiva; nu-i poți face mai mare bucurie decât atunci, când îi dai ocaziune de a se face folositor, fie și în modul cel mai neînsemnat. Și deoarece copilul unește în sine toate aceste însușiri, e totdeauna și vesel. Are încredere în iubiții săi părinți, nu se îngrijește de nimica, e plin de iubire față de toate creaturile, e în totdeauna fericit, fie că se joacă, fie că se află la lucru. Deci, acesta e și felul lucrătorului înțelept. El nu se îngrijește de ziua de mâne, ci prinde cea de azi din mâna lui Dzeu și își face datorința care îi stă înainte, lăsând tatălui său ceresc grija pentru ziua următoare; el știe prea bine, ce însemnează a lucra; nici nu va cunoaște măhnirea amară, totdeauna e gata de a se bucura cu ceilalți, într'un mod care recrează sufletul, care influințează ca razele soarelui. Soarele e tipul unui lucrător, cum ar trebui el să fie. Vine la timpul anumit, lucră până e ziuă, lasă peste tot locul urme binecuvântătoare și luminează totul cu strălucirea sa. Privește-l dimineața, cum se joacă cu picăturile de rouă, cum aurește munți și nori, și când ici, când colo, lasă să se pătrundă o rază luminoasă peste pădure și câmpie, care vrăjește în juvaeruri strălucitoare pământul. Totaceea se poate spune și despre lucrarea omenească, care e săvârșită cu bucurie: ea este plină de lumină și viață și e plăcută ca roua dimineții.

In toate aceste lucruri să devenim noi ca copiii: modești, cu încredere, plini de iubire și veseli. Deci trebue să ne convertim. Se vorbește mult în ziua de azi despre convertire și oamenii cred că prin convertire devin bigoți și trebue să facă un obraz lung. Dar e tocmai contrarul. Fețele trebue să fie vesele și întoarcerea noastră să ne readucă la veselia și fericirea pruncie. Nu puteți să mergeți în nici o oază edificătoare, fără să auziți despre decadință și regres. De fapt există regres! Adevăr zic vouă, că nu puteți merge din destul de iute îndărăt pe drumul pe care am apucat cei mai mulți. Inapoi până la leagăn, dacă drumul nostru duce la moarte. Numai convenind cu copii și dacă veți deveni ca copiii, veți afla mântuire și adevărată înțelepciune.

Venin e în sfaturile fiilor lumii acesteea; cuvintele lor sunt pline de amărăciune. Venin de viperă e pe limba lor; însă despre împărăția lui Dzeu se zice: „Iar copilul sugător se va juca la borta viperei“. Moartea stă ascunsă în privirile oamenilor. „Ochii lor pândesc în ascuns asupra săracilor; ei sunt ca șerpele care alungă cu privirea lui“. Și iarăși se zice: „Va pune mâna sa pe ochiul șerpelui“. Moartea pândește pașii oamenilor. „Picioarele lor se grăbesc, să verse sânge; au împresurat pașii nostri ca leul, care dorește pradă; ca un leu tinăr, care pândește în bortă; — dar în acea împărăție a păcii va paște lupul și mielul laolaltă, asemenea și viței cu leii cei tineri, și un copil mic îi va mâna“.

Moartea pândește în gândurile oamenilor; lumea le pare ca o gâcitoare grea, care tot mai întunecată le stă înainte, cu cât se apropie de sfârșit. Dar fiilor lui Dzeu toate se clarifică, și trebue să mulțămim Dzeului ceriului și al pământului, că a ascuns aceste lucruri înțelepților și priceputilor, și le-a descoperit celor mici.

Da, moartea ne pândește la fiecare pas, în puterile naturii cele mai puternice și mai îngrozitoare tot așa, ca și în aplicarea acelora Cât e de departe dimineața de seară, așa de departe sunt transgresiunile noastre — nu depărtate de noi, ci multiplicate în jurul nostru. Credeți voi, că soarele se bucură ca un erou, care-și face cursul când stă la vest pe orizont arzând în roșu, nu încunjurat de nori purpurii, ci de o lucire roșie ca sângele? Și această lucire se va lăți tot mai tare. Dee ploaia de dimineața și de seara orice recreare, nu va putea nimici lucirea aceea roșie ca sângele. E muncă zadarnică, că vă împietriți inimile în fața acestui lucru. Inimicul și răsbunătorul va veni peste voi, dacă nu voiți să luați aminte, că puterea care-l va ajunge n'are de a face cu puterea tunurilor, nici cu a puștilor, ci scriptura o ascrie numai și numai fiilor lui Dzeu, după zisa psalmistului: „din gura copiilor mici și sugători ai creat o putere“, pentruca să se preamărească numele Domnului în toate țările.

Trad. de *Dr. D. B.*

Note.

Reamintim on. preoțimi din parohii pe această cale, că — conform unei hotărâri congresuale din 1878— are să se poarte pentru fondul metropolitan în toate parohiile un disc, al cărui rezultat să trimite numai decât oficiului protopopesc și deacolo Consistoriului arhidiecezan. Cercular special în aceasta privință nu va urma; deci preoții să se orienteze după dispositiile cercularului din urmă.

Oficiile protopopești au să adune conspectele încununaților din 1907 și dimpreună cu taxele cuvenite să le trimită Consistoriului, ținând cont de cuprinsul ordinului dela 17 Decemvrie 1907 Nr. 12467 Ep.

Atragem luarea aminte a oficiilor noastre protopresbiterale și parohiale asupra cercularului consistorial dela 18 August a. c. Nr. 8970 Ep., conform căruia aceste au fost îndatorate a îngriji, ca să administreze taxele sidocsiale până la 31 Octomvrie a. c. st. n. la cassa arhidiecezană. Solicitâm de nou pe calea aceasta încassarea și administrarea la timp a acestor taxe.

Poșta redacției.

Dlui I. M. Săliște. Incă nu s'a făcut nimica.

Teatru.

Mercuri: *Ein Walzertraum*, operetă.
Joi: *Die Rabensteinerin*, dramă.

Slăbirea

o împedecă cu siguranță Emulsiunea lui Scott. Ea este cel mai excelent mijloc nutritor și vindecător pentru copii și va aduce iarăși și micuțului d-tale sănătatea, precum în măsuri însemnate a avut efect la mii de persoane. Emulsiunea lui SCOTT pune pedecă slăbirei, formează

carne sănătoasă și tare

și umple copilul cu plăcută putere de viață. Dacă vre-un copil se arată bolnăvicios să i-se dee fără amânare „Scott“. Fiecare sticlă din Emulsiunea lui Scott conține cele mai fine și mai efectuoase părți egale și tot asemenea proporțiunile recunoscute de lumea științifică.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanție al experiențelor lui SCOTT.

12 (276) 2—4

Prețul unei sticle originale C. 2·50

De cumpărat în toate farmaciile

Nr. 610/1907. [345] 1—3

Concurs.

Pentru instituirea unui capelan lângă neputinciosul paroh Ioan Moldovan în parohia de cl. II-a Ohaba, protopresbiteratul Sebeşului, pe baza ordinului consistorial dto 6 Noemvrie a. c. Nr. 11,940 B. să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt jumătatea venitelor parohiale, fasionate în tabela B. pentru întregire dela stat.

Concurenţii vor aşterne cererile, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului Oficiu protopresbiteral.

Sebeş, 23 Noemvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 125/1907 of. par. [336] 3—3

A doua publicaţiune de licitaţie.

Comitetul parohial din comuna bisericească Ocolişul-mare protopresbiteratul Lupşa dă în întreprindere edificarea bisericii din loc, pe calea licitaţiunei publice minuendă, care se va ţinea a doaua oară în localul şcoalei din loc Dumineca în 9/22 Decemvrie 1907 la 1 oară p. m.

Preţul de strigare statorit în preliminariu cor. 23,861·21. Comuna dă din asa parte în natură peatra, cărămida, lemnul de brad şi stejar, năsipul, varul şi cimentul în preţul preliminar şi declar că în privinţa varului, năsipului şi cimentului este gata a întra la învoiala specială cu eventualul anteprenor, în cadrul sumelor bugetare.

La licitaţie se admit măiestri de clădiri, cari depun vadiul de 10% în bani ori hârtii de valoare, şi declară în scris că au cetit şi înţeles condiţiunile de licitaţie şi se supun lor.

Oferte închise încă se pot înainta până la oarele 12 din ziua de licitaţie, adresate oficiului parohial, se vor considera însă numai dacă conţin vadiul şi declaraţie despre cunoaşterea condiţiunilor de licitaţie.

Comitetului îi stă în drept a concrede cu lucrarea pre ori care dintre licitanţi, fără aşi motiva procedura.

Resultatul licitaţiei întră în putere de drept numai după aprobarea Preaven. Consistor arhidiecesan.

Planul şi preliminarul de spese aprobat de Preaveneratul Consistor arhidiecezan cu datul de 24 Februarie 1907 Nr. 1964 Epitr. precum şi condiţiunile de licitaţie cari altcum rămân tot cele vechi, se pot vedea în cancelaria oficiului parohial din loc.

Ocolişul-mare, 13 Noemvrie 1907 v.

Nestor Manciu
par. gr.-or. şi preş. com. par.

Andreiu Muntean
not. com, parohial.

Nr. 70/1907 P. [340] 3—3

Publicaţie de vânzare.

Representanţa bisericilor rom. gr.-or. din Bran, aduce la cunoştinţă publică, cumcă **în ziua de 9/22 Ianuar 1908 la 11 oare a. m.** vinde în licitaţie publică şi prin oferte închise, casa şi pământul dela „Phlock" de sub Nr. prot. fund. 172 Nrii top. 2846 şi 2847 aceluia ce oferă mai mult.

Casa şi pământul acesta să află situat la un loc foarte romantic şi în faţa soarelui şi este foarte acomodat pentru clădirea unei sau şi mai multe vile de vară.

Preţul strigărei e de **1220** coroane. Vadiu la licitaţiunea verbală cât şi în oferte 10% dela preţul strigărei, adecă suma de 122 cor.

Condiţiunile de vânzare să pot vedea la biroul representanţei ori şi când.

Licitaţia se va ţinea în **localul şcoalei centrale din Bran** (Törcsvár).

Moeciu-inferior, 17 Noemvrie st. v. 1907.

In numele representanţei centrale a bisericilor din Bran:

George Enescu
preşedinte.

N. Runcean
not. rep.

Laptar bun,

de 30—45 ani,

practicat la îngrijirea vitelor şi mulsoarea vacilor, ştiind carte româneşte, cu salar 40 lei lunar şi întreţinere se caută. Oferte în scris la:

Administraţia moşiei Băneasa
(343) 3—3 lângă Bucureşti.

Viţă nobilitată

aleasă, liferează

în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler

Erste Rebenveredlungsanlage

recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată!

Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 16—40

Noua lege școlară

Articolul de lege XXVII din 1907 referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale, precum şi

Instrucțiunea

cu privire la esecutarea acestui articol de lege.

Traducere de:

Lazar Triteanu
referent şcolar.

Să află de vânzare la

Librăria arhidiecezană în Sibiiu

cu preţul de **1** cor. **20** b. plus 10 bani porto postal.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu".

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr. 1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„ 2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„ —·24
„ 3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„ —·24
„ 4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„ —·80
„ 5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„ 1·60
„ 6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„ 7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„ —·—
„ 8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„ 9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„ 10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„ —·—
„ 11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„ 12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp	„ —·10
„ 13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18
„ 14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„ —·70

Prin Librăria arhidiecezană se pot procura diferite

ornate bisericești

mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Nr. 991/1907 [341] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului al III-lea de învăţător la şcoala poporală confesională gr. or. rom. din parohia Sadu (Czód) prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima lui apiriţiune în foaia „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) salar anual 600 cor. solvibil în rate trilunare din cassa bisericei;

b) cuartir liber în edificiul şcoalei, eventual relut 50 cor;

c) relut de lemne 35 cor.

Cuincuenalele să vor computa numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani la această şcoală.

Dela reflectanţi să pretinde, diploma de învăţător şi alte documente recomandatoare.

Alesul va fi obligat sau a conduce la utrenie strana dreaptă sau a forma şi conduce corul la liturghie.

Postul va fi ocupat numai cu începutul an. şcol. 1908/9.

Reflectanţii au a şi aşterne cererile lor concursuali instruite în conformitate cu legile din vigoare Oficiului ppresb. gr.-or. al tractului Sibiiu în terminul prescris, având a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la sf. biserică spre a-şi arăta desteritatea în tipic şi cântări.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută la 18 Noemvrie 1907 st. v.

Ioan Popovici
paroh — preş.

Ioan Popica
înv. — not.

Văzut:

Mateiu Voileanu
adm. prot.

„ALBINA", institut de credit și econommii

în Sibiiu

primește depuneri spre fructificare noui:

1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.

Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.

(308) 12—16

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 50— Sibiiu — Nagyszeben.

„CORDIANA" institut de credit și economii,

Filiala Agnita

(Szent-Agotha, strada lungă 81)

primeşte **depuneri** spre fructificare cu **5**%, pe lângă abzicere de şase luni cu **5**½%.

(337) 3—10

Depuneri şi ridicări se pot face şi prin poştă.

Tipăriturile școlare

compuse în înţelesul legii nouă şcolare

se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană

cu următoarele preţuri:

1. **Protocol de primire:** coala 6 fileri, cartonat 25 coale 2 cor. 20 fileri, 50 coale 4 cor. 50 fileri.
2. **Protocol de clasificaţiune şi absenţii:** coala 6 fileri, broşat 15 coale pentru 60 băeţi 1 cor. 40 fileri, 20 coale legat pentru 80 băeţi 1 cor. 80 fileri, 25 coale pentru 100 băeţi 2 cor. 20 fileri, 50 coale pentru 200 băeţi 4 cor. 50 fileri.
3. **Cronica şcolară:** coala 4 fileri, 50 coale legat 3 cor.
4. **Protocol de inspecţiune:** coala 4 fileri, broşat 15 coale 1 coroană 10 fileri.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 131 Sibiiu, Sâmbătă 1/14 Decemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Reflexiuni.

(Dr. E. B.) In urma articolului publicat în acest ziar *„Refuz sau neînțelegere?“*, publicistul savant maghiar, *Iancsó Benedek,* a binevoit a-și desfășura și precisa vederile într'un prim articol al ziarului „Budapesti Hirlap“.

Răspunsul a fost apreciat din partea ziarelor noastre în diferite feluri. Cei cu tendința pronunțată de a eși din calea unei înțelegeri corespunzătoare posibilităților politice — precum a fost de prevăzut — în acest răspuns văd confirmarea refuzului dat acțiunii de împăciuire. Singur ziarul veteran dela Brașov arată atâta pricepere și sinceritate, de a recunoaște, că răspunsul dlui Iancsó nu conține un refuz al acțiunii de împăciuire, ci din contră, arată un ton mai blând și conciliant, care stă în contrast cu tonul cel brusc de mai nainte.

Este deci clar, că nici ziarul cel mai șovinist maghiar nu mai insistă pentru principiile lui de intransigență, căci în momentul, în care află vederile manifestate în „corespondența interesantă de corecte și de *tractabile*“, o astfel de apreciare eschide conceptul de „intransigență“.

Considerând ținuta ziarului „Budapesti Hirlap“ de până acuma, și mai vârtos articolul precedent al dlui Iancsó, răspunsul acestuia trebue să ne surprindă în mod plăcut, căci doar nu s'a putut aștepta, ca autorul, desmințindu-se pe sine singur, la cel dintâi signal de pace să se lapede de preocupațiunea lui și să ne stringă la piept.

Este un adevăr recunoscut, că e mult mai ușor a dărâma de cât a zidi, — lucru, care recere multă, foarte multă vreme, multă trudă și răbdare. De aceea ar fi naivitate să aștepți un rezultat momentan și pipăibil dela o acțiune pornită de câteva săptămâni, într'un cerc modest și în lipsa sucursului acelora, în al căror interes a fost pusă la cale.

„Teleg. Rom.“ în primarticolul din 7 Dec. tractând într'un mod de tot nimerit ehoul dat de ziarul maghiar, indigetează cu precizitate defectele acestui răsunet, care ca condițiune a unei înțelegeri intonează învingerea prealabilă a agitațiunilor și nimicirea așa numiților agitatori naționaliști. Față de teza aceasta *„Tel. Rom.“* constată, că ameliorarea situațiunii incordate se poate aștepta numai și numai dela schimbarea tendințelor și măsurilor agresive ale puterii de stat față de interesele noastre culturale.

Constatând corectitatea acestei aprecieri, am să mai adaug, că nu trebue lăsată din vedere *reciprocitatea*, care ne impune și nouă mai multă considerațiune față de pretenziunile legitime ale statului și ale națiunii hegemone, o acomodare loială către stutul legal, și prin urmare mai multă moderațiune în privința pretenziunilor noastre particulare, și mai vârtos ce privește *tonul* agresiv și provocător, cu care ne-am dedat a tracta toate chestiunile ce ne ating, un ton și o manieră, cari deloc nu par a fi potrivite pentru nivelarea diferințelor și crearea unei înțelegeri reciproce, fără de care nici nu putem aștepta ameliorarea situațiunii noastre de care avem cea mai ardentă trebuință.

Cine cunoaște psihologia neamului omenesc și îndeosebi cea a rasei maghiare, trebue să știe, că omul în general, dar în special Ungurul, este de o fire cerbicoasă, este ca ferul care e bătut: tot mai aspru se face. De altă parte, prevenindu-i într'un mod blând și conciliant, curând i-se topește inima, mânia și fudulia dispar, și eșind la iveală inclinațiunea lui de generositate, îți dă tot ce-i ceri. Căci sufletul omenesc este accesibil, nu numai pentru ură, ci și pentru dragoste, și ce denegăm dușmanului, bucuros dăm pretinului.

Aceasta bine au observat-o toți oportuniștii — indivizi ca și popoare, — căci voind ași face treaba cu Ungurii, și ținând cont de aceste momente psihologice — le-a succes a-și asigura interesele, ba chiar a-i și exploata pentru scopurile lor particulare.

Asfel a fost cunoscut cândva și împărăteasa Maria Teresia pe strămoșii falnici și îndărătnici ai stăpânitorilor nostri de azi, cari ametiți de câteva vorbe dulci din gura unei femei istețe, — erau gata a-și vărsa sângele pentru tronul, față se care n'aveau multă simpatie.

Ungurul iute de natură, — iute se mănie și iute se împacă.

Noi Românii, pe cari adversarii nostri speculanți ne-au presentat totdeauna ca dușmani de moarte ai națiunii maghiare și ai tendințelor acesteia — am greșit mult când nu am grăbit să desmințim într'un mod energic denunțarea sistematică a nisuințelor noastre, ba de multeori prin manifestarea vehementă și nesocotită a simțămintelor noastre iritate am întărit chiar această credință. Așa s'a născut dispozițiunea ostilă a lumei maghiare față de noi și situațiunea perversă de astăzi, prin care noi Românii, aliații naturali ai națiunii maghiare față de potopul slavismului, — suntem priviți ca elementul cel mai ostil și cel mai primejdios al țării, care, — naturalminte, — trebue înfrânt cu toate mijloacele de cari dispune puterea de stat.

Este deci datorința celorce simțesc perversitatea situațiunii de azi se contribue din răsputeri la limpezirea unei situațiuni atât de critice, atât pentru noi, cât și pentru națiunea maghiară.

Par'că aud obiecțiunile: Față de atâtea asupriri, șicanări zilnice și atacuri necontenite, îndreptate în contra existenței noastre naționale, cum oare să facem mutră prietenoasă, să răsplătim răul cu dragoste și alipire?

Celce însă are concepte clare despre politică, știința exigențelor, și cunoaște regulele cele mai elementare ale catehismului politic, trebue să fie in curat, că — fiind vorba de asigurarea existenței unui popor, — împrejurările te silesc de multeori să faci mină bună și în fața jocului celui mai hâtru. Nu te pricepi? Nu te pune în fruntea unui popor, cu gândul, ca tu să-i croești soartea!

Cine n'are tăria sufletului și nu e în stare a-și stăpâni simțămintele, a le subordona considerațiunilor rațiunii, dă dovadă, că are însuși lipsă de conducere, nu ca el să conducă pe alții.

Prin recriminări sterpe încă nime n'a eluptat succese politice. Recriminările amăresc numai starea noastră, însă nu o îndreptează, ci tot mereu o agravează.

Prin o transacțiune de pace, cu resultat oricât de modest, noi Românii numai câștig putem avea, câștig ce nu l-am putut și nu-l vom putea ajunge niciodată pe calea de până acum, dând cu capul de părete.

Ințeleaptă e zicala, că o pace slabă mai mult prețuește decât un proces mai gras, și bine zice românul: „ce-i în mână nu-i minciună“. Unii din neînțelegere (ca să nu zic din rea voință) bănuesc, că scopul acțiunii de împăciuire ar fi promovarea unor interese particulare, aducând această acțiune în legătură causală cu procesele curente ale bisericei noastre naționale. Pe acestia trebue să-i lămurim, că împăciuirea este indicată de interesul general al neamului nostru întreg, de care depind, nu numai interesele materiale ale bisericei, ci toate interesele de viață ale poporului nostru. Dacă deci ar succede, acest succes ar resulta asigurarea tuturor con-

---

FOIȘOARĂ.

Țiganca.

— Povestire cehă. —

Sigur, că atunci când a dispus Dumnezeu să vină pe lume *Iulina*, și-a zis așa: să fac și ceva ce nu e bun de nimica! Cel puțin oamenii din sat așa-și închipuiau lucrul, pentrucă *Iulina* de fapt nu era bună de nimica, dar de nimica.

Și era mare acum, căci era de 16 ani, dar nu era în stare să facă un lucru cum se cade. Dacă se punea la vatra focului, pentruca să fiarbă ceva, sigur că mâncarea eșa afumată. Se ducea să aducă earbă din grădină pe seama vacii? Până ajungea în curte, earba era toată perdută pe drum. Și așa mergea și cu celelalte lucruri, cu toate.

De foarte multeori se supăra *Iulina* singură pe sine, și lua gând tare să nu mai fie așa uitucă, ci se grijască mai bine de aceea ce are să facă, pentruca bine să iasă lucrul, și ea să nu fie de rușinea și de râsul lumii. Și apoi îi era de neînțeles și ei, cum de aceea, ce alte fete pot să facă cu ușurință, numai jucânduse, ei nu vrea să-i succeadă de loc, pe lângă cea mai mare bunăvoință?

Până umbla la școală, era cu totul altcum. In școală ea era cea mai bună dintre toate fetele. De câteori nu i-a spus dascălul în fața tuturor: păcat că nu tea-i născut fecior, tu, Iulino!

De când e fată mare merge și ea la șezătoare și toarce în rând cu celelalte fete. La început merge bine. I-se învârte fusul ca la celelalte fete, și tortul ei e subțire și neted, bine sucit, întocmai ca la celelalte fete. Dar o ajunge câte odată ce o ajunge, de stau fetele celelalte speriate în jurul ei, și nu știu ce să facă. Se apropie atunci repede de fereastră, și începe să vorbească cam astfel: „Uitați-vă fetelor, cât de frumoasă e astăzi luna! Și cât de frumoasă e biserica noastră, scăldată în razele lunei. Par-că ar fi de argint. Și colo.... uitați-vă, colo.. umbre, cari ies din mormânturi. Și se pun la joc. Uite cum joacă! Vântul le flueră și ele joacă.“ Așa vorbea Iulina.

Câte o fată mai de inimă îi spunea atunci așa „Mai bine ți-ai ținea ochii tot la furcă și la fus, ear nu la umbrele din mormânturi, și la argintul de pe biserică, care cine știe cum ți să năzărește ție. Eu nu știu ce muere va fi din tine, dacă te vei mărita? Ai să rămâi tot așa, copilăreasă, cum ești? Și apoi dacă nu ești harnică și cum se cade, nici nu te vei mărita. Cine să te iee? Nu te supăra, dar noi îți voim binele, și de aceea ți le spunem acestea.“....

Și Iulina nu se supăra. Era cu mult mai cuminte. De ce să se supere? Aceea o știa ea foarte bine, că frumoasă nu e, pentrucă era cam mică de statură și neagră la față, aproape ca o țigancă. Și pe deasupra mai avea un tată, care mai mult stătea în crâșmă, decât oriunde altundeva. Căsuța lor era aproape descoperită și ruinată, și apoi nici nu mai era a lor, căci datoria la crâșmar era mai mare de cât valoarea colibei acesteia, numită casă.

Și de o îndreptare a tatălui Iulinei nu mai putea să fie vorbă. Câți au cercat să-l aducă la cale bună, dar înzădar. Și și-a dat silințe mari și Iulina însași. Dar tatăl ei totdeauna îi răspundea astfel: „La carte stă scris așa, că copiii au să trăiască după voia părinților, ear nu că părinții au să trăiască după voia copiilor,“ — și cu asta discuția era terminată. Cine-l auzia, râdea de marea lui înțelepciune, și-și căuta de treabă.

Cine să se mai gândească la fata unui astfel de om, și ea de altcum vestită de stângace? Cine să o mai ceară și pe ea in căsătorie, când sunt atâtea fete în sat, frumoase și avute, și din alți părinți, nu cum e tata Iulinei? Așa gândea Iulina, și așa gândea toată lumea. Insă n'a fost să fie așa.

Ca despre o minune aproape de necrezut vorbeau muierile din sat, că Toma, feciorul postovarului din deal, își făcea drum în fiecare zi pe lângă coliba Iulinei, și proptit de gard sta de vorbă cu tata Iulinei. Insă mintea femeiască a aflat, că nu de dragul tatălui Iulinei o face aceasta Toma, pentrucă cu omul acela, pururea beat, nici nu poți vorbi nimica, ci de dragul Iulinei.

Și muierile bine au tâlcuit lucrurile. Pentrucă la proximul târg de țară, ținut în orașul din apropiere, — la care Toma a mers cu un car bine încărcat de postav, vândut foarte bine, — Toma a cumpărat Iulinei o turtă dulce, de cele mari, mare și cu oglindă la mijloc, și i-a cumpărat și o maramă frumoasă, cu flori roșii pe la colțuri. Și Toma a trimis pe sorusa la Iulina, să-i ducă cadourile acestea, și să-i spună multă sănătate și multă voie bună

(Va urma.)

diţiunilor noastre de viaţă, între acestea şi a celor materiale ale bisericei.

Aceste condiţiuni, vezi bine, nu le ştiu aprecia politicianii, cari umblând în sfere transcedentale, şi-au perdut simţul pentru interesele reale ale poporului.

Prin urmare, dacă ne-ar succede împăciuirea şi neînţelegerile vor dispare, va dispare şi ura născută din aceste neînţelegeri şi va face loc unei simpatii reciproce, sprijinită şi de conştiinţa intereselor celor mari comune ale popoarelor, dând loc încrederii reciproce, căci numai ea poate face posibilă înţelegerea frăţească, prin care ne vom putea asigura interesele periclitate de curentul tendenţelor contrare. Şi dacă nouă, cari vedem aceste momente psihologice şi simţim consecinţele situaţiunii perverse, nu ni-ar succede să deschidem ochii şoviniştilor nostri români, preocupaţi de patimă, cari nu vor să vază, ci în orbia lor tot iritând şi provocând puterea statului, vrând nevrând contribue la înăsprirea măsurilor duşmănoase, şi împing poporul nostru tot mai afund în prăpastie: să nu aştepte acesti domni că le-ar succede să ne întunece vederea curată, ca conduşi de dânşii să ne repezim cu ochii deschişi în vâltoare. Vom merge deci înainte pe calea începută, neconturbaţi de alarme şi de insulte, fiind convinşi, că ea este singura care va scoate poporul nostru din labirintul aberaţiunilor şi-l va duce la scopul, ca să-şi asigure condiţiunile de existenţă.

Greşesc deci cei ce consideră iritaţiunea societăţii maghiare de efluxul unei tendinţe premeditate, îndreptată contra esistenţei noastre naţionale, căci lucrul stă tocmai invers: tendinţa ostilă s'a născut în mare parte din iritaţiunea, provocată într'un mod sistematic de duşmanii noştri cei adevăraţi — în serviciul intereselor particulare — şi nutrită de atitudinea noastră nesocotită.

Acest adevăr se poate constata şi din răspunsul dlui Iancsó, când acest sincer şi onorabil representant al tendinţelor maghiare declară, că: „cele desfăşurate în articolul precedent n'au putut se fie nici neînţelegerea, nici refuzarea încercărilor de pace“, iar mai departe declară, că: „făcându-se odată pace cu naţionalităţile — uşor va fi Maghiarilor a ţinea pacea, deoarece ideea de stat maghiar nu pretinde, ca naţionalităţile să renunţe la independenţa lor etnică, la limba şi cultura lor, dar nici aceea, că să-şi jertfească măcar particularitatea lor individuală şi locală, — dacă statul nu va fi cumva constrâns la astfel de măsuri, prin nişte tendinţe revoluţionare“.

Faţă de aceste enuncieri foarte caracteristice şi instructive, nu ne putem denega recunoştinţa. Sinceritatea însă de care ne simţim datori faţă de aceasta, ne impune totodată să facem unele observări cu privire la resonamentul de mai sus.

Anume, nu putem admite, ca dispoziţiuni ale dreptului public, congruente cu interesele ţării, să se lege de condiţiuni, să se facă pendente de atitudinea corectă sau greşită a unui partid politic, sau de veleităţile unor oameni esaltaţi, căci recunoaşterea şi *respectarea drepturilor cetăţenilor, de ori ce limbă, nu-i iertat să fie privită ca o graţie, ci ca o datorinţă a statului;* iar „tendinţele revoluţionare“ — esistente numai în fantazia celor preocupaţi — nu formează încă destul motiv pentru denegarea datorinţelor faţă de un popor, ci numai pentru suprimarea tendinţelor revoluţionare.

Dar nici teoria dlui Iancsó, conform căreia *statul nu poate tracte cu supuşii săi* despre consideraţiunile lui de esistenţă, nu pare acceptabilă, deoarece guvernul şi parlamentul, când propune şi fixează aceste condiţiuni, prin dispoziţiuni legale, le aduce chiar cu ajutorul informaţiunilor primite din partea unor cetăţeni, să zicem din partea deputaţilor naţionalişti. O astfel de procedură nu se poate cualifica „pactare a statului cu supuşii“, ci e modul cel mai corect şi corespunzător pentru statorirea relaţiunilor de drept a cetăţenilor.

Fără a se lua în considerare aşteptările juste ale cetăţenilor, nici o lege nu se poate construi astfel, cum trebue construită: ţiind cont de interesele juste ale cetăţenilor.

Tocmai din această teză urmează chiar *datorinţa guvernului, de a iniţia şi de a sprigini din răsputeri buna înţelegere între cetăţenii de diferite limbi, prin măsuri corăspunzătoare, căci negligând guvernul sanarea jalbelor temeinice ale poporului, se nasc grele complicări, cari ating de aproape interesele, ba chiar existinţa statului, încrezut conducerii guvernului.*

Şi dacă reprezentanţii direcţiunii estreme maghiare nu vor recunoaşte acest adevăr, pe noi cei conciliaţi, cari dorim să trăim în armonie frăţească cu naţiunea maghiară, ne mângăe şi ne încurajează chiar efectul moral şi de până acum al modestei noastre acţiuni, primind zi de zi felicitări şi încurajări din partea membrilor celor mai distinşi ai societăţii maghiare, ce ne servesc ca garanţă pentru un succes moral al nizuinţelor noastre.

Ca o pildă caracteristică să-mi fie permis a cita din epistola lui L. de Th., a unui bărbat de o poziţie înaltă, istoriograf de frunte al literaturei maghiare, care asemenea felicitând pe scriitorul acestor şire din incidentul nizuinţelor sale declară: „*dacă toţi Românii ar cugeta ca tine şi toţi Ungurii ca mine — n'ar mai exista între noi chestiuni de naţionalitate*“.

Reflexuri de acestea admit deci nădejdea, că pe calea de noi pornită, dacă nici nu va succede a transforma ţara aceasta într'un stat asemenea Elveţiei, dar ne va succede a păstra cel puţin ce avem, a ne păstra limba, cultura şi legea strămoşească, şi prin aceasta a ne conserva individualitatea naţională şi instituţiunile, pentru vremuri mai bune. Să nu ne perdem deci încă curajul, nici nădejdea într'un viitor mai bun, şi să ţinem în minte zicala strămoşească: „*Post nubite phoebus*“.

Viile Sibiiului sub opreliște.

Magistratul oraşului Sibiiu, din prilegiul *constatărei filoxerei în viile Sibiiului*, bazat pe ordinul ministerial din 6 Noemvrie Nr. 90155/1907 ne aduce la cunoştinţă următoarele dispoziţiuni:

1. Să pun sub oprelişte (sub carantină) toate grădinile plantate cu viţă de vie, respective şi grădinile în cari se află şi numai viţe singuratice.

2. Cu privire la regularea comunicaţiei cu viţă, cu altoi de viţă şi cu pari de vie folosiţi, sunt hotărâtoare dispoziţiile ordinului ministerial din 14 Martie 1893 Nr. 26. 400.

4. Strict oprit este exportul tuturor plantelor de viţă (cu excepţia strugurilor) cum şi exportul a orice soiu de obiecte, ce ar fi pachetate în foi de viţă.

4. Despre acestea dispoziţiii să vestesc şi comunele învecinate, cu adausul, ca să se ferească a lucra în viile de pe teritoriul oraşului Sibiiu, pentrucă lucrătorii pot duce cu ei filoxera lipicioasă pe hainele lor, dar mai ales pe unelte, şi în viile neatinsă încă de filoxeră.

5. Cei cari nu vor observa dispoziţile de sus se pedepsesc în senzul art. de lege XVIII din 1883.

Sibiiu, 11 Decemvrie 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Vorbirea deputatului Dr. Iuliu Maniu

rostită în dieta ţării Vineri, în 6 Dec. n.

Onorată cameră! Un distins membru al partidului independist mi-a făcut odată declaraţia, că atacurile naţionaliştilor nu au stricat nici odată guvernelor ce s'au perândat, ci dimpotrivă, de multeori le-au consolidat posiţia. (Voci: nu se aude oratorul).

Nu vreau să discut, dacă judecata aceasta e corectă sau incorectă, pentrucă — după părerea mea, — nu e de importanţă, că între anumite împrejurări ce-i pe placul guvernului, ci e de importanţă, să ne dăm seamă, ce e avantagiul sau desavantagiul ţării. Iar după părerea mea nimica nu poate să fie mai desavantagios pentru ţara aceasta, decât dacă opinia publică rămâne neorientată în chestiunile vitale ale ţării, decât dacă se înrădăcinează dogme false, concepţii greşite, şi dacă se pornesc curente născute în semnul preocupaţiunilor unilaterale.

Interesele vitale ale ţării sunt atinse şi prin proiectul din discuţie, — în urma legăturii sale strânse cu transacţia încheiată cu Austria, — şi sunt atinse prin chestiunea naţionalităţilor. Daţi-ne dar voe, ca de câteori vedem, că în aceste chestiuni se ivesc complexuri întregi de concepţii şi vederi false, să ne precisăm întotdeauna punctul nostru de vedere. E aceasta datoria noastră — nu numai politică, ci şi datorie de cetăţeni — mai ales fiindcă aceste două chestiuni stau în cea mai strânsă legătură, deşi la prima privire s'ar părea, că sunt două chestiuni divergente. Legătura între aceste două chestiuni e ca şi legătura dintre armonia vieţii sufleteşti a omului şi între funcţionarea sănătoasă a organismului trupesc. Daţi-mi voe domnilor, să dau expresie convingerii mele, că dacă acest proiect e plin de greşelile şi lipsurile ce le are, în parte mare e a se atribui faptului, că icoana internă, referinţele acestei ţări, sunt atât de obsolete şi de necorăspunzătoare, încât pe temeiul lor nu se poate alcătui un proiect economic sănătos, care să corăspundă tuturor cerinţelor necesare.

Daţi-mi voe, care e icoana psihologică ce ni-se înfăţişează, dacă privim temeiul pe care s'a clădit acest proiect de lege? De o parte aspiraţiile la independenţă şi libertate desăvârşită, de altă parte dorul domniei. De o parte supervaluarea însuşirilor de rasă şi străduinţa de a le conserva, de altă parte ignorarea, bagatelisarea, sau desconsiderarea aceloraşi însuşiri de rasă. De o parte câştigarea tuturor condiţiilor ce garantează propăşirea, de altă parte sustragerea lor cu orice preţ. De o parte supervaluarea forţelor noastre proprii, făcută cu prea mare încredere, de altă parte desconsiderarea forţelor celoralalţi factori. Iată icoana psihologică ce ni-se înfăţişează când privim temelia pe care, luând în considerare viaţa noastră internă de stat, s'a clădit acest proiect. Şi credeţi-mi, icoana a doua a acestei temelii, cea care ni-se înfăţişează dacă o privim din partea materială, — nu e mult mai mângăitoare.

E discutabil, că la resolvirea acestei chestiuni guvernul a avut să resolve o chestiune economică. Şi tot o chestiune economică avem să resolvim şi noi, când discutăm despre primirea sau refusarea proiectului dela ordinea zilei.

E însă cu neputinţă, ca discutând despre primirea acestui proiect, să nu analisăm acest proiect, de o parte din punct de vedere al dreptului, de altă parte din punctul de vedere al situaţiei şi încrederii politice.

Analisând proiectul din punctul de vedere al dreptului, înainte de toate trebue să ne ocupăm cu chestiunea, dacă acest proiect corăspunde cerinţelor parlamentarismului şi legilor noastre positive. Din punctul de vedere al situaţiei politice trebue să cercetăm, dacă corăspunde acestei situaţii, iar dacă corăspunde, trebue să stabilim cine poartă responsabilitatea politică pentru situaţia politică prin care guvernul a fost *forţat* să ne presinte acest proiect? (Aprobări vii în centru). Din punctul de vedere al încrederii politice trebue să analisăm, dacă dispoziţiile — cunoscute de noi — ale acestui proiect de lege ne ofer, atât în privinţa economică, cât şi în privinţa politică, garanţii despre capacitatea de prevedere şi judecarea politică a guvernului în măsura, încât să avem încredere în el şi în alte chestiuni, pe cari noi, cari stăm departe de oficina în care să gătesc aceste proiecte, nu putem să le cunoaştem, nici să le urmărim mai deaproape.

In ce priveşte prima chestiune, eu, deşi distinsul jurist al partidului independist s'a nisuit să înlăture şi să desluşiască nedumeririle, repet, împotriva părerilor acestui distins jurist, eu afirm cu toată hotărârea convingerei, că modul cum a fost presentat acest proiect nu corăspunde legilor noastre positive. Nu corăspunde, fiindcă articolul 61 al legii XII. din 1867 dispune, că proiectul ce se refere la transacţia economică încheiată cu Austria e a se discuta *pe articole*, şi numai legea discutată de parlament pe articole şi primită de el se va supune Maiestăţii Sale spre aprobare.

In faţa acestui argument, partidul independist e de părerea, că aici nu mai e vorbă de alianţă, ci de convenţie. Daţi-mi voe domnilor, dar nici această apărare nu poate să resiste criticei. Inainte de toate, fiindcă în legea din 1867 — ni-o spune spiritul legii — nu e accentuat cuvântul alianţă, ci încheierea unei învoieli economice cu Austria, cu alte cuvinte, legea procedează logic spunând, că fiindcă transacţia economică cu Austria se refere la interesele noastre mai vitale, iar guvernele ce se perândă uşor pot să ajungă sub influenţă străină, în contra convingerci lor: e de lipsa, ca parlamentul să discute pe articole învoiala ce voim s'o încheiem cu Austria.

Discuţia pe articole face cu putinţă, că în toate chestiunile să se poată da desluşirile necesare şi ca controlul necesar să se poată face în deplină măsură. Legea o cere aşa. (Va urma.)

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tr. Murăş-Oşorheiu.

Dacă vre-o întrunire preoţească şi-a avut şi îşi are însemnătatea, atunci conferenţa preoţească are o însemnătate deosebită, de oarece la conferenţa preoţească nu numai că ne este dată posibilitatea ca să convenim, odată într'un an, pentruca se arătăm progresele ce le-am făcut în decursul anului, ci ne este dată şi posibilitatea ca se ne convingem despre desteritatea ce o are unul sau altul dintre preoţi întru îndeplinirea serviciului divin.

Preoţii din tractul Murăş-Oşorheiu, în anul acesta s'au întrunit la conferenţă preoţească în 6/19 Noemvrie în comuna Medeşfalău. Pentru credincioşii din comuna Medeşfalău ziua aceasta a fost o zi de sărbătoare, fiindcă acuma au văzut pentru prima dată în comuna lor, locuită în partea cea mai mare de Maghiari, o mulţime de preoţi români, în fruntea lor cu harnicul lor conducător *Stefan Rusu*, protopresbiter.

Serviciul divin s'a început la $8^{1}/_{2}$ oare, oficiind doi preoţi din tract, unul mai bătrân şi altul mai tiner, iar răspunsurile liturgice le-a dat absolventul de teologie Ioan Bobletec. După serviciul divin s'a rostit predică din partea parohului Dimitrie Moisin, despre sfântul Dumitru.

La sfârşitul liturgiei să face părăstasul de către preoţii celebranţi în frunte cu protopresbiterul *Stefan Rusu* şi dimpreună cu preotul Ioan Bârsan din Egerseg, pentru odihna sufletelor Arhiereilor *Andreiu* şi *Miron*, pentru preotul Ioan Stoicoviciu şi pentru titorii şi binefăcătorii sfintei biserici, apoi cu toţii mergem la mormântul preotului Ioan Stoicoviciu, care se află lângă biserică înmormântat şi se rostesc şi acolo ecteniile morţilor iar în sfârşit se ceteşte deslegarea. Serviciul divin se sfârşeşte la oarele $11^{1}/_{2}$. După invocarea Duhului sfânt mergem toţi la casele parohiale, unde protopresbiterul, prin o cuvântare scurtă, dară bine nimerită, arată însemnătatea conferenţelor şi ne face atenţi asupra proiectului de lege atât de ameninţător pentru şcoalele noastre, apoi declară conferenţa de deschisă, iară toţi preoţii erump într'un puternic „să trăiască“ la adresa protopresbiterului.

Se constitue conferenţa, alegându-se notar preotul George Branea, iară membri verificători parohii Vasilie Hodoş şi Ioan Bârsan.

Se ceteşte apelul nominal şi se constată, că sunt toţi preoţii prezenţi, afară de trei, anume: Pavel Suciu, Alexandru Borda şi Nicolau Motora, cari prezentându-şi scuze, s'au şi scuzat.

Urmează censurarea arhivei şi a protocoalelor preotului local Alexandru Oltean, care să află, cu esceptiunea unor lucruri mai mărunte, în ordine. Preotul se indrumă pe viitor la purtarea mai corectă a arhivei.

Se dă cetire mai multor ordinaţiuni consistoriale, cari toate se iau la cunoştinţă.

Urmează disuuţia şi critica asupra modului cum a fost îndeplinit serviciul divin şi cum a fost predica. La punctul prim iau parte la discuţie parohii George Branea, Ioan Bârsan şi Vasilie Hodoş, cari fac observările cu cea mai mare bunăvoinţă şi constată toţi, că unul dintre preoţii liturgisitori n'a îndestulit pe deplin pre toţi preoţii, iară celalalt n'a putut să ne îndestulească nici decât, şi nu esistă nici barem o parte a serviciului divin, începând dela utrenie până la sfârşit, care să ne fi îndestulit, nici în ceea ce priveşte modul, nici forma de esecutare. Deci din partea preotului George Branea se declară de nesucces serviciul divin, şi se roagă domnul protopresbiter se dispună, ca la conferenţa procsimă, iarăşi preotul respectiv să fie delegat ca preot liturgisitor, ca se vedem întrucât s'a ocupat mai intensiv cu indeplinirea serviciului divin. Se primeşte. La punctul al doilea ia parte preotul George Branea, care constată, că predica a fost destul de bine esecutată. S'a arătat tăria credinţei sfântului Dumitru şi s'a îndemnat poporul la aceeaşi credinţă. Propune predicatorului mulţămită protocolară. Se primeşte. In sfârşit protopresbiterul — dând unele desluşiri — constată, că pe lângă observările făcute de antivorbitor, serviciul divin din partea unui preot a fost succes, iară din partea celuialalt nesucces, şi-l îndrumă la îndeplinirea mai corectă, iar predica o declară de succeasă.

Ar fi urmat la ordinea zilei cetirea raportului general al referentului Alexandru Borda, însărcinat cu censurarea rapoartelor speciale întrate dela parohi despre progresele obţinute în activitatea pastorală pe anul 1906, care însă absentind dela conferinţă, nici nu a făcut raportul, şi astfel s'a dat preotului George Branea, dimpreună cu rapoartele de pe anul 1907, ca la proxima conferinţă să vină cu un raport general despre anii doi trecuţi.

Se cetesc apoi lucrările, despre îndatoririle preotului ca director şcolar, lucrate de preoţii Cornel Pop şi Teodor Muica, cari se primesc ca reuşite, iară protopresbiterul le propune mulţămită protocolară, şi fiindcă numai dintr'o cetire la lucrări aşa de lungi nu se poate face critică, propune, ca să se dea la 2 parohi, cari apoi la conferinţa proximă să vină cu un raport despre ambele lucrări. Se primeşte şi să dau parohilor Pavel Suciu şi Alexandru Borda.

Proxima conferinţă la dorinţa parohului Teodor Muica şi a credincioşilor lui, cari s'ar simţi fericiţi, acolo, în mijlocul Săcuilor, să vază aşa de mulţi preoţi români întruniţi în comuna lor, să hotăreşte a se ţinea în comuna Erdő-Sângeorgiu.

Apropiindu-se oara 5, şedinţa după ce întreg programul a fost eshauriat se ridică, iară prezidentul mulţămeşte tuturor pentru participare. Preoţii erump în un puternic „să trăiască-“

La invitarea preotului local, Alexandru Oltean, toţi preoţii se întrunesc apoi la bogata masă a acestuia, cu mult gust aranjată.

Aici se începe veselia, iar toastele urmează. Şirul l-a început protopresbiterul Stefan Rusu, toastând pentru îndelunga viaţă şi păstorire a preabunului nostru Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan*, iniţiatorul conferinţelor preoţeşti. A toastat parohul Ioan Bârsan pentru dnul protopresbiter, parohul Stefan Stoicoviciu pentru parohul local şi pentru dna preoteasă, în sfârşit parohul George Branea pentru buna armonie ce trebue să existe între preoţi.

După aceea întăriţi în sufletul nostru, întăriţi în dragostea cea mare ce o avem faţă de neamul românesc, faţă de scumpa noastră biserică şi şcoală, şi în speranţa unui viitor mai frumos, mai senin şi mai bun, ne întoarcem toţi la casele noastre, ducând cele mai bune şi dulci impresiuni dela aceste serbări. *G. B.*

NOUTĂŢI.

Domnul Dr. Emil Babeş ne roagă se constatăm, cu privire la lămurirea din numărul 128 al ziarului nostru, că a fost departe de dsa intenţiunea de a învinovăţi consistorul metropolitan, care faţă de causele importante ale bisericei noastre a manifestat totdeauna cel mai viu interes şi cel mai mare zel, căruia sunt a se mulţămi în cea mai mare parte succesele strălucite, avute în procesele purtate până acum. Intenţiunea dsale a fost numai se atragă atenţiunea cercurilor bisericeşti asupra urgenţei causei, faţă de pericolul prescripţiunei, lucru pe care era îndatorat să-l facă în calitate de consilier al metropoliei, şi care sigur că a şi fost apreciat de cercurile competente.

*

Din parlament. Dieta a votat toţi paragrafii, încă nediscutaţi, din legea despre tarifa vamală, şi în şedinţa de eri, Joi, a trecut şi peste discuţia asupra titlului legii de un paragraf, urmând astăzi discuţia specială asupra singurului paragraf din legea aceasta. Dacă se poate, dieta va trece astăzi şi peste legea despre cuotă.

*

Dieta croată. Eri, Joi, s'a deschis în Zagreb dieta croată. Banul a fost primit cu huidueli şi vorbe de ocară, din toate părţile. Văzând banul, că nu sunt prospecte să se voteze îndemnizarea de care avea trebuinţă, a scos din buzunar rescriptul preaînalt, prin care dieta croată vine *disolvată*.

*

„Procesul Gazetei Transilvaniei,“ pertractat eri, Joi, în faţa curţii cu juraţi din Murăş-Oşorheiu, s'a terminat cu condamnarea redactorului responsabil *Victor Branişte*, la 5 zile temniţă de stat şi 100 cor. amendă în bani.

*

Colonia română din Viena a trimis Duminecă marelui poet norvegian *Björnson*, din prilejul împlinirii anului al 75-lea de etate, următoarea telegramă: „Românii aflători în Viena salută pe marele scriitor şi cugetător, şi urându-i viaţă lungă, îi mulţămesc cu recunoştinţă pentru curajul cu care a luat apărarea naţionalităţilor din Ungaria“.

*

Numire. Domnul *Paul Faşsie*, judecător la tribunalul regesc din Oradea-mare, a fost numit judecător la *tabla regească* de acolo. Ne bucurăm de aceasta meritată înaintare, cunoscând pe dl *Faşsie*, nu numai ca pe un bun şi drept judecător, ci şi ca pe un fiu credincios al neamului şi al bisericei sale.

*

Condamnat. Domnul *Lucian Bolcaş*, redactor la *„Lupta“* a fost declarat vinovat din partea curţii cu juraţi din Budapesta într'un proces intentat pentru calomnie prin presă, iar tribunalul l-a judecat la 14 zile închisoare şi 50 cor. amendă.

*

Preotul Hlinca, internat în temniţa de stat din Seghedin pentru agitaţie, mai are un proces de presă. Zilele trecute l-a ascultat judele de instrucţie din Seghedin, luându-i fasiunea pentru un articol de ziar, — scris de inimosul preot, — în care procurorul a aflat agitaţie în contra naţiunei maghiare.

*

Coroane eterne. Implinindu-se 10 ani dela moartea mult regretatului Dr. *Aurel Brote*, fost director al băncii de asigurare „Transilvania“ din Sibiiu, soţia răposatului, stimabila doamnă Minerva Dr. Brote n. Drăghits, dărueşte pentru vecinica odihnă a răposatului la fondul „Daruri de Crăciun săracilor nostri“, cor. 5 şi la fondul văduvelor şi orfanilor, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, 5 cor. — sau în total 10 cor.

*

Alegere de rectori. Duminecă s'a făcut la Bucureşti şi la Iaşi alegerea rectorilor universităţilor de acolo. In Bucureşti a întrunit dl Dumitrescu-Iaşi, fost rector şi mai nainte, în trei rânduri, 58 voturi, Dr. N. Măldărescu 48 voturi, E. Pangrati 35 voturi şi C. Disescu 34 voturi. In Iaşi a primit Dr. Bogdan 27, A. Xenopol 26 şi Raltes 26 voturi. S'a făcut raport ministrului, care va desemna acum pe unul dintre cei trei cari au avut voturile mai multe.

*

Zile de vară. Sâmbătă, în 7 Decemvrie, s'a descărcat asupra comunelor Covăsinţ şi Drăuţ, din comitatul Aradului, o furtună cu fulgere şi tunete, după care a urmat o ploaie caldă, întocmai ca şi vara.

*

Poporaţiunea Italiei. După datele statistice, publicate în zilele din urmă, poporaţiunea Italiei e de 33,541.097 suflete. Mai sunt însă milioane de Italieni, cari se află în alte ţări, duşi pe vreme scurtă, ori pe vecie.

*

România Jună, societate academică social-literară în Viena, şi-a constituit comitetul pentru anul administrativ 1907/8, în adunarea generală din 27 Novembre 1907, după cum urmează: Prezident: Ioan Popescu — Voileşti, prof., Viceprezident: Sabin Trailă, stud. med., Secretar I.: Iuliu Crişian, stud. med., Secretar II.: Dimitrie Marmeliuc, stud. phil., Casar: Constantin Ionescu — Braila, stud. exp., Controlor: Zaharie Maniu, stud. med., Bibliotecar: Izidor Vitencu, stud. geod., Econom: Constantin cav. de Zappa, stud. iur.

*

Dela poştă. Publicul este avizat, ca la espedarea pachetelor cari conţin lucruri supuse dării de consum, ca de es. carne, beutură, etc. cuprinsul se fie numit în mod esact şi scris legibil pe pachet, pentruca la locul destinaţiei darea de consum se poată fi repartisată fără a se desface pachetul şi a se constata cuprinsul seu, — prin ce apoi se face şi inmanuarea pachetului cu întârziere.

*

Constituire. Societatea română academică social-literară „Carmen Sylva“ în Graz, în adunarea generală din 29 Nov. a. c. şi-a ales următorul comitet pentru anul adm. 1907/8: Prezident: Aurel Dobrescu, stud. med., Secretar: Enea Zeflean, stud. în lit., Casar: Nicolau Agârbicean, stud. med., Bibliotecar: Eugen Valean. stud. iur.

*

Cel mai nobil cadou de Crăciun e asigurarea vieţii, făcută în favorul familiei noastre, după cum o recomandă representantul din Sibiiu al societăţii de asigurare *„Assicurationi Generali“*, domnul *Iart. Nendvich*, după diferitele modalităţi. (2—3)

*

Leul pe stradă. In Bruxela a scăpat zilele trecute un leu din menajeria de acolo şi a luat-o la plimbare prin oraş, spre marea spaimă a tuturor trecătorilor. Probabil că era şi flămând, pentrucă s'a repezit asupra unui tinăr, pe care l-a trântit la pământ şi era să-l sugrume, dacă unui poliţist nu iar fi succes să-i arunce laţul în grumaz şi să l strângă în laţ cu toată puterea. A fost apoi înpuşcat.

*

Inviat din morţi. In Dresda (Saxonia) a fost dus în camera mortuară a cimiterului corpul unui măcelar. Peste noapte măcelarul, care se afla numai în letargie, s'a deşteptat şi văzând morţi în jurul său şi luminări aprinse, a înţeles că unde se află. A făcut sgomot, a dat cu pumnii în uşă, până a venit păzitorul cimiterului, care l-a dus în camera sa, dar măcelarul înebunise de spaimă. A fost dus la spital, unde peste o oră a murit în urma emoţiilor prin cari trecuse.

*

„Negruţa“, o nouă lucrare de valoare a măestrului nostru *Ioan Vidu* din Lugoj, a apărut acum de curând. E o cântare poporală, pentru cor mixt cu soli. Se află de vânzare la librăria Ciurcu din Braşov, *librăria arhidiecezană din Sibiiu*, librăria Nemeş din Lugoj şi la tipografia diecezană din Arad. Preţul 1 cor. 50 fileri, plus 10 fileri porto. O recomandăm cu căldură, mai ales, că dela trecerea acestei compoziţii atârnă publicarea celoralte, pe cari le mai are gata dl *Vidu*.

Din public.†)

Mulţămită publică.

In numele comunităţii bisericeşti gr. or. din comuna *Calbor*, ne ţinem de datorinţă a arăta pe aceasta cale şi publicului mare „faptele milei creştineşti“ ale următorilor Români cucernici şi creştine evlavioase:

Doamna preoteasă *Maria Aldea* a împodobit prestolul altariului cu o frumoasă pânzătură, în valoare de 30 coroane. Asemenea a donat pânzături lustruite George Popenciu, Vasilie Căloiu, Nr. 258 şi Ana Cândea Nr. 91, în preţ de câte 10 coroane, precum şi Victoria Cherstea n. Ramba.

Din America de Nord s'au adunat prin tinerii Ioan şi Alexandru Hetrea suma de 105 coroane; iar flăcăii Moise Neagoe-Pâru, Gligore Bastea şi Ioan Tojga, au trimis din îndemn propriu suma de 80 cor. care adăugându-se lângă cea de sus, s'a construit un pod (chor) în biserica gr.-or. din loc.

Vasilie Căloiu, a dăruit bisericei un prapor, şi Ecaterina Borgăr alt prapor, în preţ de câte 10 coroane unul. Asemenea dl Ioan Prescure, notar, altul în valoare de 28 cor.

Ioan Verdia, Nr. 235 şi Nicolau Cherstea, 209, în memoria reposaţilor părinţi adoptatori ai lor au făcut fundaţiuni de câte 200 coroane. Iar văduva lui Nicolau Rădoiu a dat suma de 50 coroane.

Maria Cojocar din Hurez a dăruit bisericei un rând de vestminte preoţeşti, în preţ de 45 cor.

Ana Căloiu, 123, un epatrachir, mânecări şi brâu, în valoare de 14 cor.

Maria Ludu n. Mihaiu, epitaful cu 24 coroane şi un potir de argint cu poleială aurită în valoare de 40 cor.

Doamna Ana Nicolescu n. Bălaş, trecută de mulţi ani în România şi căsătorită acolo, n'a întrelăsat a-şi aduce aminte de biserica, care din fragedele-i tinereţe a înzestrat-o cu frica şi iubirea de Dumnezeu, şi a dăruit-o cu 1 rând de vestminte preoţeşti, icoane şi cu o candelă de argint de China, a căror valoare este de 170 cor.

In fine Ioan Mihu, 51, a donat 1 rând de vestminte preoţeşti negre, în preţ de 60 coroane.

Rugăm pe Dumnezeul Duhurilor şi a tot trupul, să le dăruiască toate cererile ce le sunt pentru mântuirea sufletelor, iar din darurile Lui cele bogate să le răsplătească însutit şi înmiit.

Calbor, la 11 Noemvrie 1907.

Moise Brumbea
prez. com. par.

Ioan Aldea
paroh.

Ioan Paicu
not. com. par.

Cărţi şi reviste.

„Revista Teologică“, organ pentru ştiinţa şi vieaţa bisericească, numărul 11, pe Noemvrie, a apărut cu următoriul cuprins: Sfântul Ioan Gură de Aur, de Dr. N. Bălan. Devisa preotului, de Duhovnicul. Din trecutul bisericei române bihorene, de Gruia. Predică la Dumineca 24 după Rusalii, de prof. Crăciunescu. Mişcarea literară, de D. Cunţanu şi N. B. Informaţiuni, de N. B. Tipicul cultului religios, de Cantor. Redacţia şi Administraţia Sibiiu, Strada Măcelarilor 45. Preţul 6 coroane la an.

*

„Economia“, Nr. 12 (anul III), foaie economică ilustrată, are următorul cuprins: Cuvânt de încheiere; Folosul asigurărilor; Maşina de clocit; Starea sămănăturilor. Informaţiuni şi Varietăţi număroase.— Foaia apare în Caransebeş, sub redacţia magistrului silvanal *Alexandru Diaconovich*. Abonamentul anual 4 coroane. Cum se poate vedea din cuvântul de încheiere, cu începutul anului viitor foaia va apare de 2 ori pe lună.

Teatru.

Sâmbătă: *Frau Königin*, comedie, şi *Evas Tochter*, comedie. de *Olga Robitsek*.

Emulsiunea lui SCOTT

are o influenţă extraordinară asupra întregului organism, vindecă şi întăreşte plumâna.

Tuse şi răceli,

oricât de vechi şi obstinate ar fi, se vindecă foarte repede prin Emulsiunea lui SCOTT. Chiar şi celor ofticoşi le aduce Emulsiunea lui SCOTT uşurare, bine înţeles, că cura să se poată începe la timp, adeseori chiar deplină şi îndelungată însănătoşare. 1 (276) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50.

De cumpărare în toate farmaciile.

---

†) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

AVIZ!

„Tovărăşia agricolă“, pentru agricultură, magazin şi anticipaţiuni în Szászsebes, incepând cu 1 Ianuariu 1908 solveşte după depunerile bisericilor şi comunelor politice interese de 6%. Interesele se computâ la semestru şi dareâ o plăteşte institutul.

[346] 1—3 **Direcţiunea.**

Nr. 739/1907 [347] 1–3

Concurs

Pentru intregirea postului de al 2 lea învăţător dela şcoala gr.-or. confesională română din Arpaşul-inferior, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariul anual de 600 coroane din cassa bisericei, fondul grăniţeresc şi ajutorul dela stat precum şi 80 coroane relut pentru cuartir şi grădină.

Doritorii de a ocupa acest post de învăţător să-şi subştearnă cererile concursuali instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în Avrig (poşta Avrig Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la sânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi a-şi arăta desteritatea în cântări, având a forma cu elevii de şcoală un cor şi a cânta cu ei în sânta biserică.

Avrig, 25 Noemvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial competent.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 1208/1907 pr. [348] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învăţători la şcoalele din comunele **Butene** şi **Nadişul-rom** prin aceasta se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare post sunt 400 cor. din repartiţie dela popor şi 200 cor. ajutor dela stat, cuartir în edificiul şcoalei şi grădină de legumi.

Doritorii de-a reflecta la aceste posturi au a-şi aşterne subsemnatului suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, în terminul susindicat şi a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a fi cunoscuţi din partea poporului.

Cluj, 17 Noemvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiale.

Tulliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 610/1907. [345] 2—3

Concurs.

Pentru instituirea unui capelan lângă neputinciosul paroh Ioan Moldovan în parohia de cl. II-a Ohaba, protopresbiteratul Sebeşului, pe baza ordinului consistorial dto 6 Noemvrie a. c. Nr. 11,940 B. să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt jumătatea venitelor parohiale, fasionate în tabela B. pentru întregire dela stat.

Concurenţii vor aşterne cererile, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului Oficiu protopresbiteral.

Sebeş, 23 Noemvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Viţă nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 17—40

VASILIE BANN

SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare

depozit de încălţăminte

pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 35—

Pentru domnii preoţi!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Tipăriturile şcolare

compuse în inţelesul legii nouă şcolare

se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană

cu următoarele preţuri:

1. **Protocol de primire:** coala 6 fileri, cartonat 25 coale 2 cor. 20 fileri, 50 coale 4 cor. 50 fileri.
2. **Protocol de clasificaţiune şi absenţii:** coala 6 fileri, broşat 15 coale pentru 60 băeţi 1 cor. 40 fileri, 20 coale legat pentru 80 băeţi 1 cor. 80 fileri, 25 coale pentru 100 băeţi 2 cor. 20 fileri, 50 coale pentru 200 băeţi 4 cor. 50 fileri.
3. **Cronica şcolară:** coala 4 fileri, 50 coale legat 3 cor.
4. **Protocol de inspecţiune:** coala 4 fileri, broşat 15 coale 1 coroană 10 fileri.

„ALBINA“, institut de credit şi economii

în Sibiiu

primeşte depuneri spre fructificare noui:

1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.

Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.

(308) 13—16

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,
[76] 51— Sibiiu — Nagyszeben.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 5–52

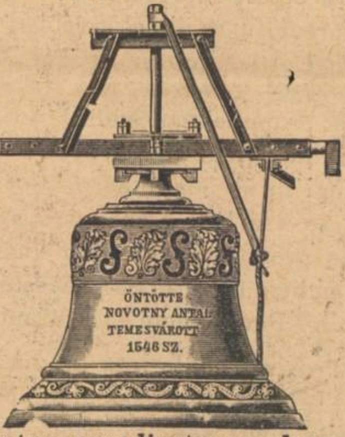

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 33—52 apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 132 Sibiiu, Marţi 4/17 Decemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Disolvarea dietei croate.

Sibiiu, 16 Decemvrie n.

Aşa s'au întâmplat lucrurile, cum era de prevăzut. In dieta ungară obstrucţia Croaţilor a fost învinsă, iar în Zagreb dieta lor provincială a fost disolvată.

Cum a fost învinsă obstrucţia croată din dieta ţării noastre? Aşa, că tuturor oratorilor croaţi, cu temeiu, fără temeiu, li-s'a detras cuvântul din partea prezidentului, până nu a mai fost cine să se anunţe la cuvânt. Sistem simplu şi sigur. Numai cât, am vrea să ştim, că dacă şi partidul liberal l-ar fi aplicat faţă de aceia, cari prin obstrucţie au ajuns la putere, aceştia ce făceau? Sigur că nu se mulţămeau numai cu dărâmarea şi nimicirea mobiliarului din dietă, lucru săvârşit de ei, ci poate că aruncau în aer şi palatul parlamentului însuşi!

Nu imputare vrem să le facem pentru cele din trecut, ci vrem să constatăm numai, că sistemul detragerei de cuvânt, mai mult fără motiv decât cu motiv, faţă de ei nu s'a aplicat. De ce-l aplică deci ei faţă de alţii? De ce nu ţin la principiul creştinesc, totdeauna adevărat şi pretutindenea la loc: Ce ţie nu-ţi place, altuia nu face?

In dietă deci lucrurile merg acum neted. Legea de autorizare a fost votată şi în discuţia specială, legea despre tarifa vamală asemenea, iar legea despre cuotă încă e ca şi votată. Alte legi urgente apoi nu mai sunt. Părinţii patriei pot să-şi înceapă vacanţele de Crăciun, iar delegaţiile se pot întruni în 20 Decemvrie (aşa e planul) în sesiune scurtă de vre-o două zile, pentru a vota guvernului comun îndemnizare pe câteva luni.

La noi e deci linişte. Cu atât mai mare e însă fierberea şi frământarea în Croaţia şi Slavonia, în urma disolvării dietei croate, întâmplată Joi, săptămâna trecută. A fost o zi furtunoasă pentru Croaţi, şi o zi penibilă pentru banul lor, baronul *Rakodczay*, care a fost huiduit şi înjurat în chip şi formă, ca unul care a întrat în serviciul Ungurilor.

Prezidentul dietei abia a putut face puţină ordine, după deschiderea şedinţei, ca să-si facă raportul obicinuit către dietă, iar în urmă s'au făcut mai multe propuneri de urgenţă, toate contrare banului şi guvernului maghiar. Banul le asculta toate, ca un delicvent, aflător în faţa judecătorilor. Văzând apoi banul, că nu este nime în dieta croată, care să-l iee în apărare, a scos din buzunar un rescript preainalt şi l-a predat prezidentului spre cetire. Dieta n'a permis însă ca să fie cetit. Atunci banul iase afară, se îmbracă iute în haină de gală ungurească, şi întrând de nou în sală, ocupă loc lângă prezidentul dietei, şi ceteşte el însuşi cu glas domol decretul prin care e numit *comisar regesc*, apoi decretul prin care dieta croată e declarată *disolvată*.

Prezidentul a încheiat şedinţa cu un „Să trăiască Regele“, iar deputaţii s'au resfirat în linişte, dar insultele la adresa banului s'au continuat. Aşa s'a întâmplat disolvarea.

E clar, că scopul disolvării dietei croate a fost acela, de a se intimida poporul şi a se aduce acolo, ca la alegerile ce se vor face în curând se aleagă alţi oameni, cu cari Ungurii şi guvernul unguresc să se poată înţelege. Dar scopul acesta cu greu va fi ajuns. Spiritele sunt atât de înverşunate în Croaţia şi Slavonia, încât dieta nouă croată are să fie compusă din elemente şi mai intransigente decât cea acum disolvată. Asta e foarte natural. Nu s'a întâmplat şi la noi tot aşa? E rău deci, că oamenii nu vreau să înveţe nici din păţaniile proprii, dacă nu şi din ale altora. Şi e şi mai rău, că totdeauna, când se ivesc conflicte politice între guvern şi naţionalităţi, guvernul nu caută se aplaneze divergenţele pe calea normală şi naturală, delăturând *isvorul* răului, ci pe căi meşteşugite. Se ştie doară, că nemulţămirea Croaţilor unde-şi are originea. In introducerea limbei maghiare la căile ferate din Croaţia şi Slavonia. De ce nu se renunţă deci la această dispoziţie din pragmatica funcţionarilor dela căile ferate? Dacă s'ar renunţa, pacea la moment ar fi restabilită. Dar aşa se pare, că politica maghiară *dinadins* nu vrea pace cu naţionalităţile.

Vorbirea deputatului Dr. Iuliu Maniu

rostită în dieta ţării Vineri, în 6 Dec. n.

(Urmare).

Aşa cum ni-se prezintă acest proiect în complexul său, controlul e cu neputinţă. Pentrucă, domnilor deputaţi, în faţa noastră avem un potop de chestiuni, cari — după părerea mea — nu se pot condensa într'un singur articol, astfel condensate nu se pot discuta în mod serios, şi nici guvernul nu poate fi supus unui control corăspunzător în ce priveşte tendinţele lui politice. S'ar putea invoca sute şi sute de argumente; astăzi însă e ceva atât de natural, că dacă unul dintre membrii guvernului răspunde la unul dintre aceste o sută de argumente cu spirit: îşi asigură un succes parlamentar fără să se mai gândească cineva, dacă la celelalte 99 de argumente ar fi putut răspunde în chip mulţămitor.

Din punctul de vedere al controlului parlamentar la condensarea unui complex atât de bogat într'un singur articol, ajungem în situaţia omului care nu vede pădurea — de copaci. Pentrucă spre pildă, dacă am discuta acest proiect pe articole, ar fi oare cu putinţă, ca guvernul să nu fie silit a ne da răspuns lămurit şi hotărât în anumite chestiuni, la cari acum nici după discursuri de 3—4 ore nu răspunde?

Sau — dacă proiectul s'ar fi discutat pe articole — ar fi fost cu putinţă ceea ce s'a întâmplat în ce priveşte calea ferată dalmaţiană? Când unul dintre oratorii opoziţionali i-a pus dlui minis.-prez. întrebarea, de ce nu ni s'a prezintat un proiect amănunţit despre această cale ferată, ca s-o putem cunoaşte, — dl ministru-prezident a răspuns, că nu se poate face, fiindcă nu există nici chiar planul acestei căi ferate. Şi pretextul acesta uşor a fost deajuns, ca să-şi asigure un succes parlamentar (Zgomot în stânga), ca şi când noi am fi curioşi să ştim, dacă linia va trece pe malul stâng ori drept al unui părău, şi n'am dori să ştim unde se vor întâlni liniile, unde se vor ramifica. Iară dacă aceste două chestiuni nu s'au stabilit, nici nu s'a putut face înţelegere în chestia acestei căi ferate.

Sau ar fi cu putinţă, ca peste chestia băncii — asupra căreia voi mai reveni — dl ministru-preşedinte să eschiveze aşa de uşor, cum a făcut-o mai dăunăzi, când a răspuns la o interpelaţie în care i-se cereau desluşiri în chestia formulei lui Benedikt.

Dl ministru-prezident a răspuns, dând camerei asigurarea, că în chestia aceasta mânile guvernului nu sunt legate. Iar în ce priveşte dovezile, va răspunde mai târziu. Noi însă trecem înainte în discuţia acestui proiect monoparagraf, care poate va fi şi primit din partea camerei, fără ca să fi primit desluşiri măcar în chestiile mai importante. Ar fi lucrul acesta cu putinţă dacă proiectul s'ar discuta pe articole, cu temei? Nu ar fi cu putinţă, pentrucă în cazul acesta şeful cabinetului, sau ministrul resortului, ar fi silit să răspundă la discutarea articolului în chestie, iar nu să treacă pesto el fără să dea răspuns.

Proiectul monoparagraf nu corăspunde numai din punctul de vedere al legalităţii, dar nu corăspunde nici din punctul de vedere al parlamentarismului. Dl ministru de culte, luând apărarea proiectului, a spus, că din punctul de vedere al parlamentarismului proiectul nu se poate discuta, fiindcă e doar vorba de o convenţie ce-o încheiem cu străinătatea, o convenţie care nu poate fi modificată, ci trebuia inarticulată aşa cum e. Dl ministru a uitat două chestiuni mari.

Una e, că această convenţie, acest contract, nu se va inarticula şi nu se va publica aici; adică, abătându-se dela orice practică, primim un proiect, care nu va fi nici inarticulat, nici publicat. A doua chestie e, că sunt şi alte legi, cari nu pot fi modificate în discuţiile parlamentare. Cu greu cred, ca dnul ministru să afirme, că şi aceste legi s'ar putea inarticola cu ajutorul unui monoparagraf.

Il rog pe dl ministru să-şi aducă aminte de proiectele relativ la garanţiile constituţionale, cu prilejul cărora dl ministru de interne a declarat, că nici măcar o virgulă nu se poate schimba în ele, fiindcă guvernul s'a înţeles cu Coroana,

---

FOIŞOARĂ.

Ţiganca.

— Povestire cehă. —

(Urmare).

Acum ştia tot satul, că lucrul e foate serios, şi că nu e glumă, cum multe dintre fetele bune de măritat ar fi voit să fie, pentrucă multe aspirau şi ar fi voit din toată inima să ajungă noră în casa postovarului din deal.

Suprinderea a fost deci mare pentru fetele şi mamele din sat. Şi mai mare le-a fost însă mirarea, când au auzit, că Iulina n'a voit să primească cadourile trimise, ci le-a înapoiat lui Toma, trimiţându-i vorbă, că nu sunt de ea! „E năroada fata aceea?“ ziceau muerile fără fete de măritat, — pe când cele cu fete prinseseră nădejde nouă.

La joc mergea Iulina, dar dacă vedea din departe că Toma e acolo, ori îl vedea venind, — se întorcea acasă, ori pleca acasă, pe altă cale, ca să nu dee faţă cu Toma.

Toma era singurul fecior la tată-so, care îi dăduse voe liberă în privinţa însurătoarei. „Ia pe cine ţi place, — îi zicea el, — pentrucă tu ai să trăieşti cu ea.“ Şi când i-a comunicat Toma, că el şi-a ales deja nevastă, şi că şi-a ales pe Iulina, tată-său i-a spus numai atâta: „După gustul meu nu e alegerea făcută; dar dacă îţi place fata, *ia-o*.“

Toma credea, că Iulina de aeeea se fereşte de el, pentrucă e de credinţa, că tată-s'o, postovariul cel bogat, şi aşa nu şi-ar da învoirea la căsătorie. De aceea i-a trimis vorbă, că din partea aceasta nu e nici o pedecă. Mâne se poate ţine cununia, numai să voiască Iulina!

Dar Iulina a continuat a rămânea pe lângă părerea, că nu i ea de Toma. Acesta iarăşi îşi pusese în gând să întâlnească cu ori ce preţ pe Iulina, şi să o descoase bine, pentru a afla, de ce e ea aşa de străină faţă de el? S'a pus deci la pândă. Şi odată, când ieşa Iulina dela o mătuşă, la care mersese cu treabă, i-a eşit repede în cale, a prins-o de mână şi n'a mai lăsat-o, de şi Iulina s'a luptat din toate puterile, ca să scape şi să fugă acasă, ori îndărăt la mătuşă-sa.

Şi s'a încins vorbă între ei.

— „Tu ştii, — zicea Toma cu sfială, — că-mi eşti dragă. De ce fugi de mine?“

Iulina roşise până'n urechi, dar nu răspunse nimica.

— „Spune-mi, de ce nu-ţi place de mine? continuă Toma, — Sunt doară prea puţin pentru tine?“ Şi surise, ca şi cum ar fi zis, că doară eu sunt feciorul cel mai avut în tot satul. Zimbia şi Iulina. „Ori poate nu-ţi sunt destul de frumos?“ Şi acelaş surîs pe buzele lui Toma, care era, nu numai cel mai avut, ci şi cel mai frumos fecior din sat.

Iulina tăcea.

— „Ori îţi sunt prea prost?“ continuă Toma, de astădată fără a zâmbi. I se părea prea serioasă situaţia. Cu atât mai din inimă începu însă să râdă acum Iulina.

— „Aşi vrea să ştiu deci, de ce nu mă vreai? — urmă Toma cu întrebările, — dacă cumva nu din pricina, că ai pus deja ochii pe altul, de care-ţi place mai bine?“

Acum deveni Iulina serioasă.

— „Tu şti bine că n'am pe altul, — răspunse ea. Cine să-şi prindă capul cu Iulina, pe care toată lumea o numeşte în batjocură *ţiganca*, şi care n'are atâta în avere cu cât să umplă o teleguţă de cele mici, pentru a duce la casa bărbatului ca zestre.“

Iulina puse ochii la pământ. Se gândi niţel, apoi continuă astfel:

— „Numai un om cum eşti tu, care nu să uită la nimica, nu aşteaptă nimica dela muere, decât o inimă iubitoare, a putut să se gândească şi la mine!“

— „Dacă mă ţii de un astfel de om, cu inima la loc, atunci de ce fugi de mine?“ întrebă Toma cu ochii săgeată în ochii Iulinei.

Iulina începu să plângă.

— „Vezi, tu nu şti, — începu Iulina, cu glas tremurător. — Dar la ce mai vorbesc, dacă Dumnezeu m'a lăsat să fiu aşa? Eu nu-ţi sunt străină, Tomo! Dumnezeu ştie, că nu-ţi sunt străină, pentru-că Dumnezeu vede în sufletele oamenilor, şi de ai vedea şi tu în inima mea, ţi s'ar face milă de mine, Tomo, milă ţi-s'ar face... —“ Şi plângea, plângea biata Iulina.

— „Spune-mi atunci, ce-ţi lipseşte, unde te doare, pentrucă eu n'am băgat de seamă să te fi copleşit vre-o boală? O mângăia Toma.

— „Ai dreptate, — zise Iulina, ştergându-şi ochii cu mâneca cămeşii, — ai drepcă au să fie ridicate la valoare de lege în forma în care s'au prezentat. Cu aceiaş logică şi acestea s'ar fi putut comprima într'un singur articol. S'ar fi învoit oare dl ministru?

Dacă însă procedeul acesta corăspunde cerinţelor parlamentarismului, vă rog, răspundeţi-mi: de ce e nevoe, ca proiectele să se discute şi a doua oară? A înţeles şi partidul independist, că din punctul de vedere al parlamentarismului nu corăspunde corectităţii, a simţit remuşcări.... (Zgomot: Nu-ţi pese dtale!)... E datoria mea să mă gândesc şi la aceasta, fiindcă e vorba de interesele ţării! A fost nevoie de hapul, că proiectele se vor discuta şi a doua oră. Vă rog însă, oare se pot modifica aceste proiecte la a doua discuţie? Ştim bine că nu. A spus-o însuşi guvernul, că nu se pot modifica şi a rugat camera să se mângăe, că poate da guvernului sfaturi bune ce să facă peste zece ani. Aceasta e negarea făţişe a parlamentarismului. Procedeul acesta, că prin o lege adusă prealabil legăm mânile camerei în ce priveşte o lege ulterioară, nu înseamnă alta, decât declaraţia, că legea ulterioară nu va influinţa legea prealabilă, ceea ce e în flagrantă contradicţie cu vechiul principiu constituţional, că lex posterior derogat priori.

Prin procedeul acesta noi coborâm parlamentul la nivelul unei corporaţiuni consultative, îl desbrăcăm de fiinţa sa suverană, facem din el o simplă corporaţiune consultativă, iar guvernul primeşte sfatul ce i se dă, — dacă îi place, — iar dacă nu-i place, nu-l primeşte, vechiul monoparagraf însă — pe care îl discutăm acum — va rămânea în vigoare. Şi mai trist e faptul, că lucrul acesta îl săvârşeşte partidul independist. Admit şi eu, că sunt cazuri, când e nevoe de procedeuri excepţionale; eu însă numai în acel caz aşi considera acest procedeu drept procedeu parlamentar, dacă în legea aceasta s'ar spune, că va rămânea în vigoare numai până când se va aduce legea definitivă, care va regula raportul nostru cu Austria. Acesta ar fi procedeul corăspunzător parlamentarismului, iar nu în felul actualului proiect de aurorizare, care are valoare 10 ani de zile, ori vom primi legea ulterioară, ori nu vom primi-o.

Să-mi creadă cinstitul partid independist, că în chestii de natura aceasta numai pasul întâiu e greu. Va şti prea bine ce revoluţie uriaşă, ce agitaţie s'a născut, când în era lui Bánffy întâiaşdată am ajuns în stare de ex lex. Nu va fi uitat nici aceea, că nu s'a putut linişti nici la cuvintele lui Bánffy, că niciodată n'a fost, încât să nu fi fost, şi va fi şi în viitor cumva. Al doilea ex lex însă, ca şi al treilea, deja n'a aruncat valuri mai mari, iar al patrulea a trecut în toată liniştea.

Acest proiect de lege monoparagraf se presintă acum sub egida partidului independist. Mi-e teamă însă, că acestui proiect îi va urma un al doilea, al treilea, şi atunci conştiinţa nu ne va mai fi liniştită. Drept aceea, pentru acest cas de precedenţă răspunderea e a partidului independist.

Chestia aceasta însă trebue lămurită şi din punctul de vedere al situaţiei politice, şi când ţin să fac aceasta, trebue să constat înainte de toate faptul, că comparând părţile slabe şi bune, proiectul acesta de lege este rău. Acum cu ce-şi motivează, adecă cu ce-şi scuză guvernul procedura aceasta? Cu situaţia silnică politică vrea să se scuze. Când însă vorbim despre situaţia silnică politică, atunci, ca să putem stabili responsabilitatea, trebue să constatăm, cine este causa la această situaţie? Contele Apponyi vorbeşte despre perderea luptei. Cine a perdut lupta? Fără să voesc a face reproşuri, căci aceasta nu sunt chemat să o fac, decât numai istoria, trebue să constat afară de orice dubiu, că lupta aceasta a perdut-o coaliţia, bărbaţii conducători ai acesteia, prin urmare a lor este răspunderea pentru situaţia actuală. (Sgomot şi contestări). Să fie cu iertare, dacă în cabinet se află cineva, care şi poate scuza procedarea sa cu perderea luptei, acesta nu poate fi altul decât singur contele Apponyi Albert. Pentrucă trebue să constatăm, că coaliţia şi comitetul ei diriguitor a suferit înfrângere politică atunci, când voia să resolve o chestie de putere cu o extraordinară încredere în sine, dar fără să aibă şi putere, iar urmarea acestei împrejurări nu poate fi alta, decât un desastru complet.

Fătul vieţii noastre politice s'a arătat şi de astădată. Domnii politiciani opoziţionali au devenit ministri, scusând acum perderea luptei cu situaţia gravă în care se găseau. Şeful luptei perdute nu se poate lăuda cu o retragere pas de pas onorabilă. Răspunderea pentru transacţia rea o poartă acesti politiciani, cari acum se află în fotoliile ministeriale. Dânşii, afară de unul singur, sunt causa situaţiei, din care a isvorât proiectul de lege din chestiune.

Cu privire la această situaţie silnică se mai zice, că ea pentru aceea există, pentrucă pe deoparte timpul e scurt, pe de alta, că Croaţii continuă cu obstrucţia. Să cercetăm dacă resolvirea acestei situaţii silnice numai cu ajutorul proiectului de faţă monoparagraf este posibilă, ori că există şi un alt mod de soluţiune, şi că cine poartă răspunderea pentru această situaţie silnică, care se aduce drept scusă din partea guvernului?

Cu scurţimea timpului guvernul la nici o întâmplare nu se poate scusa, pentrucă tândălise vremea, care era destinată pentru ridicarea la valoare de lege a transacţiei. Chestiile cari în înţelesul mesagiului de tron nu se pot nici zădărnici, nici retarda, sunt budgetul, contingentul militar, cuota, transacţia cu Austria şi sufragiul universal.

Guvernul însă cu ce s'a ocupat? Deşi în mesagiul de tron se spune hotărât, că aceste chestii nu pot suferi amânare, guvernul totuşi s'a ocupat cu proiectele de lege ale lui Apponyi, a căror desbatere ţinură 3 luni de zile, apoi cu proiectele de lege pentru servitori, cari au consumat alte două săptămâni, în sfârşit cu pragmatica impiegaţilor dela trenuri, care produse crisa actuală, în care ne aflăm acum. Astfel guvernul timp de jumătate de an s'a ocupat — contrar îndrumărei cuprinse în mesagiu — cu astfel de lucruri, cari nu aparţin cercului de activitate al acestui parlament, ca să mă exprim aşa — lucruri, cari au retardat chestiile de mai mare importanţă şi însemnătate.

Afară de aceasta, guvernul acesta, ca nici un alt guvern, a pornit adevărată goană împotriva tuturor, cari nu erau aderenţi şi membri ai coaliţiei. Şi perzecuţiile acestea au răpit mult din timpul necesar deliberărilor în parlament, căci acestea trebueau necondiţionat, chiar şi din punctul de vedere al apărărei, sul·vate aci. Urmarea a fost, că timpul deveni scurt, ceea ce acum se numeşte situaţie silnică. Guvernul prin urmare nu se poate scuza cu aceea, că a fost nevoit să vină înaintea camerei cu un proiect de lege monoparagraf, din cauza că timpul ce-i stă la dispoziţie, este scurt.

Să fiţi poftit a vă folosi de timp pentru a rezolvi chestiile cuprinse în mesagiul de tron, şi mai presus de toate a aranja cât mai grabnic chestia transacţiei cu Austria. Vă temeţi însă să vă prezentaţi aici cu proiectul pentru sufragiul universal, şi de aceea lungiţi şi tândăliţi vremea cu lucruri, cari ar avea să urmeze numai după aceea la discuţie.

O altă scuză, cu care veniţi aici, este obstrucţia. Ţin să declar, că noi, deputaţii naţionalişti, nu ne aflăm în nici o alianţă cu Croaţii. Chiar aceasta este cauza, pentru ce noi privim situaţia politică de tot obiectiv. Şi chiar din motivul acesta, pentrucă suntem obiectivi, nu vă va conveni declaraţia mea, dar individual eu simpatizez cu lupta aceasta. (Zgomot).

Vă spun pentru ce. Iată, pentru ce. Cu pragmatica servitorilor aţi viclat dispoziţiile cuprinse în articolul de lege XXX din 1868 a convenţiei cu Croaţia (Contestări în stânga.), ceeace nici dvoastră nu negaţi. Asta aţi recunoscut şi dvoastră. (Zgomot.) In urma asta cel puţin din punctul de vedere al apărărei proprie nu se poate spune, că dânşii sunt cauza acestei stări de lucruri, ci se poate spune, că guvernul este cauza, pentrucă se apucase să resolve chestii, pentru cari n'avea nici timp, nici oameni potriviţi.

Halász L.: Nu e aşa!

Dr. Iuliu Maniu: Să fie cu iertare, nu despre aceea este vorba, că două partide politice sunt contrare unul celuialalt, ci despre aceea, că ţara-mamă se află pe picior de războiu cu provinciile surori, deci că ne găsim în faţa unui conflict de drept public, ceeace din punctul de vedere al dezvoltărei ţării în viitor, este un lucru, pe cât de neobicinuit, pe atât de primejdios.

Pentru o astfel de stare, negreşit trebue să primim răspunderea politică, deoarece atunci, când noi avem factori politici constituţionali, ca referinţele din ţările anexate să fie întotdeauna normal şi aranjate, vedem că aici se dă o luptă deja de jumătate an şi că aceia, cari sunt responzabili pentru aceasta, sunt şi mai departe în posturi, în fotoliile de catifea, ori la spatele ministrilor.

Aceasta este operaţie inparlamentară. Din punctul de vedere al parlamentarismului dânşii au datorinţa să tragă consecinţele responzabilităţii lor politice.

O a treia urmare a acestui lucru inparlamentar, pe de o parte, pentrucă factorii de drept public nu trag consecinţele din starea faptică, pe de alta, pentrucă guvernul nu şi-a ţinut de obligament parlamentar de a aduce în dezbatere numai chestiile cuprinse în mesagiul de tron — zic, o a treia urmare a acestor două greşeli imparlamentare este prezentarea proiectului de lege monoparagraf.

Seria întreagă a acestui imparlamentarism nu se poate considera ca o situaţie silnică, din care să nu fie scăpare. Poftim numai a trage consecinţele responzabilităţii politice, poftim a depune pe biroul camerei proiectul pentru sufragiul universal, şi vă asigur, că proiectele de lege asupra transacţiei vor fi votate într'o singură zi. Aceasta este calea, pentru a eşi din situaţia în care ne găsim, şi nu monoparagraful dvoastră.

Mai important şi mai general este punctul de vedere economic, din care pornind avem să privim transacţia, şi anume, dacă din acest punct de vedere putem avea încredere în guvern, cumpănind favorurile ce am câştigat pe acest teren cu transacţia? Dacă comparăm conţinutul acestora, atunci vom putea constata, că faţă de gravaminele mari şi faţă de sfârşit am obţinut numai câteva izbânzi aparente. Colea e de pildă chestia tarifei, transito, chestia despre legătura liniei ferate Annaberg chestia liniei ferate dalmatine, cu care am suferit un eşec complect. Favorul ce se pretinde că am obţinut faţă cu această înfrângere, în adevăr este iluzoriu de tot. Drept izbândă se aduce înainte rezolvirea chestiei blocului, prin care nu se poate cumpăni resolvirea chestiei dărilor de consum şi forma contractelor despre acestea. Recunosc cu toată lealitatea, că aranjarea chestiei dărilor de consum este un câştig.

Nu mă pot însă bucura pentru asta, pentrucă izbânda ori câştigul acesta este un prevestitor al monopolului de petrol şi spirt atunci, când orice om cu simţ pentru chestii sociale-economice ar trebui să facă tot posibilul, ca acest monopol să nu fie întrodus, cu toate că este luat în programul dlui ministru al finanţelor, după cum ştim. Favorul acesta dealtcum şi înaintea dvoastră este neînsemnat de tot.

O altă isbândă cu care aţi venit aici este forma contractuală. Când examinăm conţinutul propriu al acestei isbânzi, să stabilim înainte de toate un principiu general. Anume, actele publice trebuesc judecate, nu după numirea ce li-se dă, ci după conţinutul lor. Nu aceea este dătător de măsură, că actului îi dau numirea de contract, ori convenţiune, ci aceea ce conţine. In acest proiect de lege însă afară de titlu nu găsesc absolut nimic ce s'ar putea numi câştig.

Anume, banca naţională, teritorul vamal autonom, dupăcum s'a stabilit deja mai de multă vreme, nu este o chestie juridică, nici formulă juridică, ci exclusiv economică. Iar dacă examinăm chestia din punctul de vedere economic, atunci două lucruri ies la iveală. Unul este, dacă e posibilă înfiinţarea băncii independente, cealalt dacă e raţională înfiinţarea asta?

Apoi aceasta dlor nu este nevoe să o spun eu. Insuşi dl ministru Apponyi a declarat, că în privinţa băncii şi mai nainte am avut dreptul înfiinţării. Prin urmare, dacă pe de o parte constatăm acest lucru, pe de alta declară însuşi contele Apponyi, că toate guvernele au avut dreptul de a realisa teritorul vamal autonom, atunci ce trebuinţă a fost, ca guvernul actual să câştige din nou acest drept? (Sgomot) Un domn mă întrerupe zicând, că acum nu există acest drept. Nu vreau să vă plictisesc cu lucruri, cari s'au mai rostit aici. Trebue însă să observ, că terminul scadenţei convenţiunilor cu străinătatea nu consună cu terminul când expiră transacţia. Convenţiile cu străinătatea devin scadente la 1915, nouă însă nu ne va fi iertat să încheiem convenţiuni cu străinătatea independent de Austria. Lucrul acesta s'a enunţat (Contestări în stânga). Să admitem însă, că la 1917 vom avea mână liberă. Cum se vor conforma atunci împrejurările? Trebue să observ — şi asta o ştim cu toţii, — că aci numai despre putere poate fi vorba. Noi jertfim deci milioane, cu

---

tate. Nu mă doare nimica. Sănătate am, sănătate şi voe bună. Alerg şi sar, ca o pisică, ear când sunt la largul meu, sunt veselă ca o ciocârlie. Mi-aşi tot da peste cap în aer şi eu ca şi ciocârlia! Dar deodată, în mijlocul celei mai mari bucurii, mă cuprinde ca din senin, câte o jale, câte o nemulţămire, câte un dor, încât îmi vine să plâng şi să-mi răsbun asupra lumii întregi. Şi atunci ori-ce fac, ori-ce încep, nu merge bine. Iasă rău şi pe dos.. Stau atunci ca dusă în altă lume cu gândirea, stau şi privesc ceriul şi norii, luna şi stelele, şi ştie Dumnezeu pe unde-mi umblă atunci gândul. De multeori mă gândesc la lucruri atât de proaste şi de copilăreşti, încât fiecare om cuminte ar trebui să mă certe. Dar mie-mi place aşa. Şi cel-ce vine şi mă deşteaptă, e duşmanul meu!

Ştiu eu prea bine, că ar trebui să mă schimb. Să nu mai fiu aşa. Să fiu mai sprintenă, mai îndemânatică. Şi eu mi-o şi spun aceasta de multeori. Când însă mi-o spune altul, îmi cade rău, mă supără, mă doare, pentrucă ştiu, că mi-se face nedreptate.

Altă dată eară, aşa îmi vine să cred, că lucrările, ce le isprăvesc eu, nu sunt pentru mine, întocmai cum nu e pentru mine nici viaţa ce o duc printre voi. Parcă oamenii între cari mă aflu n'ar fi oameni de sama mea, cari ar putea să mă încunjure pe mine. Şi când cad în astfel de visări, pe cari le fac cu ochii deschişi şi aflându-mă în toată firea, î-mi vin atâtea prostii în minte, încât bine trebue să mă stăpânesc, pentru a nu le scoate din gură.

După ce-mi vin earăşi bine în fire, încep apoi să plâng amar. Cât de mult am plâns şi pentru tine! Imi ziceam în fiecare zi, de zece ori cel puţin: D'apoi că tu ar trebui să i săruţi mânile amândouă omului aceluia, care, cu atâta dragoste se gândeşte la tine, şi încă vrea să te iee şi în căsătorie! Dar toate înzadar. Nu pot... Nu mă lasă inima. Mă gândesc la gospodăria cea mare din casa voastră, la servitorii cei mulţi, la servitoarele cele multe, la lucrătorii ce-i aveţi, la grijile ce trebue să le aibă muerea în o astfel de casă, — şi apoi mă gândesc la neputinţele mele, la stângăcia mea, şi încep să trămur de frică, să plâng de durere şi de mânie, că de ce sunt eu aşa de nemulţămitoare faţă de unul care e atât de bun cu mine."..

Toma a căutat să soarbă înţălesul fiecărui cuvânt eşit din gura Iulinei.

— „Bine, — zise el, — dacă viaţa ce o duci între noi nu-ţi place, atunci ce viaţă ţi ai dori? Cam cum ţi-o închipuieşti tu? Gândeştete bine şi-mi spune, poate că o vom putea întocmi totuşi astfel, ca tu să fi mulţămită?"

In momentul acesta o priveghitoare începu să cânte în tufişul din apropiere. Fata îngălbeni, şi şi deschise ochii negrii ca cărbunele, pentruca să poată auzi mai bine tonurile pline de farmec, eşite din gura micei păsărele. Deschise şi gura, şi două şire de dinţi albi ca zăpada făcură pe Toma să fie şi mai încântat de frumseţa acestei fete, pe care nimeni din sat nu o înţălegea. Şi se minuna, cum de lumea zicea, că fata aceasta ar fi urâtă. Iulina îşi dete capul cam pe spate, şi i-se despleti părul, negru ca pana corbului, şi-i acoperi şelele ca o mantauă de catifea.

— Că ce viaţă mi-aşi dori?" reluă ea firul vorbei. „Vrei să o şti? Ţi-o spun. Eată, aşa o viaţă, cum e a păsărelei acesteia. Ascultă-i cântarea dumnezeiască. Cum îţi străbate până la inimă. Şi cum te mişcă. Par-că ţi-ar da aripi, cu cari să poţi sbura departe, departe, până la al şaptelea ceriu, până la Dumnezeu! Nu ţi-se pare şi ţie, când auzi astfel de tonuri, că te simţi scuturat de toate păcatele şi de tot praful din lumea aceasta? Nu ţi-se pare, că eşti mai curat, mai nevinovat decum erai atunci, când te ştiai copil mic, te jucai cu florile şi alergai după fluturi?. Vezi Tomo, o astfel de viaţă îmi doresc eu. Aşi dori să ştiu şi eu ceva, cu ce să pot face bucurie oamenilor, întocmai ca această mică păsărică. Şi atunci cred, că mi-ar fi mai uşor. Ar cădea greutatea de pe inima mea. Nu-mi doresc avuţie, bunuri nu-mi caut, nici o viaţă plină de desfătări. Vreau să trăiesc retrasă, pentru mine, dar veselă, slobodă, mie şi altora spre plăcere, întocmai ca priveghitoarea aceasta."

Ochii Iulinei lăcrimau earăşi, dar acum erau lacrimi de plăcere, lacrimi de bucurie, ear nu lacrimi de durere, erau lacrimile cari îi îngreunau genele.

— „Intru adevăr, sunt lucruri de neînţăles acele pe cari spui, — zise Toma după o pauză, — şi nu pot să-mi dau samă, că tu cum ajungi la astfel de gânduri, cari n'au trecut până acuma încă prin capul nimănui." (Va urma).

toateoă bine ştim, că aci nu este vorba despre hârtie, nu despre cuvântul alianţă ori convenţiune, ci despre putere, adecă despre aceea, că *putea-vom* realisa teritorul vamal independent? (Va urma).

Şedinţa festivă

a societăţii de lectură „Andreiu Şaguna“.

Societatea de lectură *„Andreiu Şaguna“* a elevilor din seminariul nostru gr. or. din Sibiiu, în şedinţa festivă de Joi, 29 Noemvrie, a sărbătorit ca în totdeauna cu mare pietate memoria marelui metropolit *Andreiu.*

In sala cea mare a seminariului, frumos decorată, un public ales, admirător al fostului metropolit, a petrecut aproape 3 ore, având frumoasa ocasie să-şi împrospăteze viaţa plină de fapte mari a fericitului *Şaguna*, iar tinerii să ia îndemn la muncă şi mai rodnică pentru viitorul ce-i aşteaptă.

Cei de faţă şi-au câştigat pe deplin convingerea despre munca serioasă şi priceperea cu care lucrează tinerii nostri în societăţile lor culturale.

Domnul profesor Dr. Nic. Bălan, în calitate de prezident al societăţii de lectură, în cuvântul de deschidere a găsit bună ocasie şi de data aceasta să arete grija ce poartă pentru educarea elevilor. Le recomandă în „cuvântul“ seu cu deosebire două lucruri: respect şi pioasă amintire pentru bărbaţii mari ai neamului şi păstrarea cu sfinţenie a moştenirei ce ei ne-au lăsat. Şi când societatea de lectură sărbează amintirea marelui metropolit Andreiu, să nu uite tinerii seminarişti şi păstrarea moştenirei ce ne-a lăsat: biserica. Sărbătoarea de azi să fie ca promisiune solemnă, că se vor conduce şi însufleţi de idealul măreţ al fericitului Andreiu Şaguna.

Iar punctele următoare din program au contribuit, prin partea lor instructivă, la succesul frumos al sărbării.

„Cuvântul ocasional“ al vicepresidentului P. Deleu cl. III. a schiţat în trăsături bine marcate şi pline de convingere trecutul trist al bisericei noastre până la Şaguna, precum şi lupta uriaşe întreprinsă de acest metropolit pentru câştigarea drepturilor de cari se bucură azi biserica noastră. Avântul cu care a fost rostit acest cuvânt ocasional, precum şi priceperea cu care a ştiut să rupă din trecutul istoric al bisericei noastre momentele cele mai însemnate, i-au fost cu prisos răsplătite de aplausele existenţilor.

Ca o dovadă şi mai eclatantă de munca serioasă a societăţii de lectură, poate servi interesanta disertaţie a clericului I. Dandea c. II. „Religiune şi moralitate“. Subiectul acesta vast cu multă pricepere şi profunditate tratat, a arătat bine legătura firească ce trebue să existe între religie şi morală. Conclusia finală la care ajunge e: N'a existat religiune care să nu fi preconisat idei morale şi nici idee morală nu se poate încuiba în suflet tul omenesc independent de religiune.

Efect bun a produs apoi poesia de dl. O. Goga: „Dela noi“, declamată cu o frumoasă şi sonoră voce de bas de clericul C. Ghişe c. III.

Bucăţile de cor „Noel,“ şi „Suflă vântul dela Ost“, sub conducerea tinărului compositor A. Bena, au stors aplausele cele mai sincere. Iar de curând înfiinţata orchestră a elevilor seminariali în „Micul potpouriu românesc“, de I. Murăşanu îşi recomândă binişor debutul.

La urmă Excelenţa Sa I. P. S. domn *Ioan Meţianu,* Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru, care a participat la această şedinţă festivă însoţit de P. C. Sa dnul Arhimandrit *Dr. Ilarion Puşcariu*, într'o cuvântare viguroasă pune la inimă tinerilor clerici, ca unor viitori factori conducători ai societăţii noastre, multe sfaturi practice, recomândn-le îndeosebi exemplul plin de muncă şi abnegaţie al fericitului *Şaguna.* *C. D.*

Convocare.

Ne putând primi prezidentul nou ales al *Reuniunii române de muzică* din loc, precum şi mai mulţi membri din comitet, posturile ce li s'au oferit, să iveşte necesitatea ţinerii unei noue adunări de constituire; deci convoc prin aceasta pe toţi p. t. membrii ai Reuniunii la adunarea de constituire, ce se va ţinea Mercuri, în 5/18 Decemvrie 1907, la oarele 6 sara în sala festivă a *„casei naţionale“*.

Sibiiu, 30 Noemvrie v. 1907.

Dr. E. Miron Cristea
fost preşed. al adun. de constituire.

Tarif nou pentru medici.

Socţiunea medicală a reuniunei ardelene pentru stiinţele naturale a stabilit următoriul nou tarif, cu privire la onorariul domnilor medici din Sibiiu:

§. 1. Onorarul anual pentru medicul de casă se statoreşte prealabil prin învoială. Onorarul minimal însă e de 100 cor. pe an şi se urcă, după chibzuiala medicului, cu numărul membrilor familiei şi după cerinţe. Contracte deja existente pot rămânea neschimbate. Operaţiunile nu se cuprind în onorarul anual. Asemenea este a se onora separat tratarea medicală a copiilor ţinuţi în cost şi a oaspeţilor, precum şi vizitele făcute afară de oraş. Onorarul anual este a se plăti în mod decursiv, cel mult până la 10 Februarie.

§. 2. Când plata nu se face după un pauşal anual, atunci vizitele şi ordinaţiunile medicale sunt a se onora ori momentan ori după terminarea tratamentului. Taxa minimală a unei vizite este de 3 cor. ziua şi de 6 cor. noaptea. (Ca noapte se socoteşte timpul dela 9 oare seara până la 6 oare dimineaţa.)

Dacă numărul vizitelor trece de 20, medicului îi stă în voie a reduce onorarul după chibzuiala proprie.

Chemându-se deodată mai mulţi medici la un bolnav, toţi medicii, cari s'au prezentat, au să primească onorarul prescris.

La depărtări mai mari de 2 chilometri medicul este îndreptăţit a-şi socoti taxa pentru trăsură.

Taxa minimală a unei consultaţiuni la locuinţa medicului este de 2 cor.

§. 3. Taxa unui consiliu este pentru medicul consiliar de 10 cor. şi trebue să se achite îndată.

§. 4. Taxa minimală a unui atestat (certificat) e cel puţin 4 cor. Pentru atestate pe seama societăţilor de asigurare sunt a se socoti 10 cor., respective când se examinează şi urina 16 cor.

§. 5. Pentru cercetări microscopice şi chemice se va calcula un onorar dela 5 cor. în sus.

§. 6 Operaţiunile, tratamentul posterior, pansamentele (legăturile), sunt a se onora conform tarifului III edat de ministerul de interne reg. ung.

§. 7. Onorarul pentru vizitele făcute la ţară se statoreşte prin învoială.

NOUTĂŢI.

Daruri de Crăciun săracilor nostri. La apelul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru daruri de împărţit între săracii nostri la Naşterea Mântuitorului I. Cristos, Patronul Reuniunei I. P. S. Sa Dl Arhiepiscop şi Metropolit Ioan Meţianu a binevoit a dărui 20 cor.

*

Regele Carol sănătos. Profesorul Dr. Noorden dela Viena a fost chemat de nou la Bucureşti pentru aşi da părerea asupra sănătăţii M. Sale Regelui Carol. A constatat, că starea M. Sale e destul de bună, cu toate ostănelele manevrelor şi grijile politice avute. Profesorul Noorden pleacă astăzi, Luni, la Viena.

*

Adunarea municipală a comitatului Sibiiu se ţine Mercuri, la 9 ore dimineaţa. Membrii români se întrunesc mâne, Marţi seara, la o consfătuire în sala mică dela restaurantul *„Staddpark“*.

*

Pentru gimnaziul din Brad au subscris credincioşii din comuna Valea-Brad, protopresbiteratul Zarandului, 282 coroane şi anume: Ioan Feles, paroh 200 cor., Mateiu Petru, înv. 50 cor., Ioan Mates, cantor 10 cor., Nicolae Pavel 5 cor., Nicolae Hueţiu 1 cor., Toma Nicula 1 cor., Faur Ioan 3 cor., Toader Dineş l. Tod. 1 cor., Adam Crişţiu 1 cor., Toma Dineşiu 3 cor., Ioan Crişţiu l. Mih. 1 cor., Grozav Tomescu 2 cor., Petru Doica, Toader Mateiu, Petru Bota, Pasc Colţia, fiecare câte 1 cor. Iar credincioşii din comuna Băiţa, protopresbiteratul Zarandului, 141 coroane, şi anume: George Drăgan, preot. 100 cor., plătibil în IV rate, Ion Popp 3 cor., coriştii din Băiţa 10 cor., Dregan Login 5 cor., Iosif Rad, celfă de croitor 2 cor., Petru Popa 1 cor., Henţ Lazar 1 cor., George Manea 1 cor., Şerban Petru l. Avram 2 cor., Gabăr Lazar l. Avram 1 cor., Alexe Mihoc 1 cor., Berindei Petru 1 cor., Avram Mihuţ, înv. penz. 1 cor., Arthur Balasiu 10 cor., Dragan Ilarion 2 coroane.

*

Advocat nou. Dr. *George Cornel Labonţiu* din Caransebeş a depus în zilele trecute censura de advocat la tabla regească din Murăş-Oşorheiu.

*

Conferenţa dlui O. Goga, ţinută eri, Duminecă, la orele 5 în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunii“ a fost ascultată cu multă plăcere de un public număros sibiian. Dl *Goga* a vorbit frumos şi cu competenţa celui chemat şi ales, despre felul *„Cum influinţează poeţii români pe ţăran“*. Vom reveni.

*

La fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor au mai dăruit: Dr. Vasile Fodor, adv. (Abrud), încântat de opul „Numirea uneltelor întrebuinţate la măsărit“, datorit culeg. tip. Ioan Apolzan 4 cor, Constantin Stezar, c. şi. r. căpitan penz în Jina, împlinind al 94-lea an al vieţii 1 cor.; asesorul cons. Dem. Moldovan, prot. (Sighişoara) în semn de pietate cor. 3.33 şi Vic. Tordăşian 10 bani.

*

† Ionel Mesarosiu de Ditró-Remete, candidat de advocat, după un morb scurt dar greu şi-a dat sufletul Vineri în 13 Decemvrie st. n., provăzut fiind cu Stele Taine ale muribunzilor. în mânile Creatorului, în etate de 30 ani, în Turda. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost aşezate spre vecinică odihnă Duminecă în 15 Decemvrie st. n. la 2 oare p. m. dela casa părintească în cimiterul gr.-cat. din Turda.

*

Invoelile agricole. Ministrul de interne al României, dl *I. I. C. Brătianu*, a presentat camerei române proiectul de lege despre *invoelile agricole.* Maioritatea camerei a primit proectul cu aplause prelungite, şi a decretat urgenţa. A şi fost trecut imediat la secţiuni.

*

In chestia ţărănească din România a scris dl *I. G. Bibicescu*, directorul băncii naţionale din Bucureşti, o broşură foarte interesantă, compusă pe basa datelor şi esperienţelor câştigate la faţa locului. Dl *Bibicescu* e cunoscut, ca unul dintre rarii bărbaţi de frunte ai României, care lucră de ani îndelungaţi pentru ameliorarea sorţii clasei ţărăneşti din regatul român.

*

Foaie confiscată. Foaia naţionalistă slovăcească din Sacolţa, intitulată *„Ludovie Noviny“*, a fost confiscată de nou săptămâna trecută din partea procurorului. Aceasta e a douăzecea confiscare în anul acesta, săvârşită în contra foii numite.

*

Parlament ars. In Velington a ars de tot palatul parlamentului de acolo.

*

L-a omorât lemnul. Un muncitor care tăia lemne în pădurea din apropierea oraşului Kaposvár, a avut nefericirea, că un lemn mare a căzut tocmai pe el, şi l'a turtit în sensul strict al cuvântului. A rămas mort pe loc.

*

Chestia Hlinca. Se scrie dela Praga, că curia papală a trimis un delegat special la Rosenberg, pentru a ţinea cercetare în contra episcopului *Párvi*, acusat că ar fi persecutat pe nedreptul pe preotul *Hlinca*, închis acum în temniţa de stat din Seghedin.

*

Sarafof ucis. Vestitul *Boris Sarafof* şi un alt şef revoluţionar, cu numele *Garwanow*, au fost ucişi Mercuri noaptea cu focuri de revolver, de către un macedonean, care a dispărut. Omorul s'a făcut în momentul când Sarafof însoţia până la stradă pe Garwanow, care îi făcuse o vizită. In societatea lor se afla şi revoluţionarul *Paniţa*, care asemenea a dispărut, şi e bănuit a fi comis omorul.

*

Moşia Novaci, din judeţul Golj, România, a fost cumpărată de banca poporală de acolo, cu 400,500 lei, pentru a fi parcelată şi împărţită între ţărani.

*

† Generalul Leon, din armata română, de 5 ani în retragere, a decedat subit în Bucureşti, Joi noaptea, în etate de 65 ani. In ziua următoare era să plece în străinătate, pentru aşi căuta de sănătate.

*

Mai marele — Ţiganilor. Vicecomitele comitatului Timiş, *Alesandru Ioanovich*, care se trăgea în degete cu comitele suprem, a fost numit comisar regesc, pentru regularea chestiei ţiganilor în ţara întreagă, cu rangul de consilier ministerial.

*

Căsătoria oficerilor. Cu privire la căsătoria oficerilor din armata austro-ungară, scrie o foaie dela Viena că s'a compus o instrucţiune nouă, care a primit deja aprobarea Maiestăţii Sale şi în curând va fi publicată şi pusă în aplicare.

*

Efectul cetirei romanelor. Un tinăr italian din Trient a cetit sara un roman, în care era descrisă sinuciderea unui condamnat la moarte, în colorile cele mai vii. Descrierea a avut o influenţă atât de nenorocoasă asupra tinărului, încât noaptea, deşteptându-se din somn, s'a spânzurat de grindă. Când a venit fratele său acasă, l'a aflat rece, iar romanul la picioarele lui.

*

Premiul Nobel a fost împărţit anul acesta dlui *Moneta*, presidentul ligei italiene pentru pace, şi dlui *Louis Renault.*

*

Ţara poeţilor. In sfârşit au şi poeţii o ţară, cu care pot să fie mulţămiţi. E Şvedia, al cărei parlament a votat 10,000 de coroane pentru ajutorarea poeţilor, fireşte, indigeni. Din suma aceasta să dau ajutoare de câte 6—700 coroane poeţilor începători, şi câte 1—2000 coroane celor mai buni. Cei cu renume, fireşte, că primesc şi mai mult.

*

Examen. Domnul *Simkovits*, măestru de dans, dă examen cu elevii şi elevele sale Sâmbătă, în 21 Decemvrie n. c. aranjând un bal în sala dela Gesellschaftshaus. Inceputul la orele 7 şi jumătate seara.

*

Aviz. P. T. abonaţi ai *„Revistei Teologice“* sunt încunoştiinţaţi, că numărul din urmă, pe Noemvrie, s'a trimis numai acelora, cari ş'au achitat abonamentul pe anul întreg. Restanţierii, cari n'au trimis rata a doua de 3 cor. sunt rugaţi a grăbi cu trimiterea ei, căci altcum se vor şterge din lista abonaţilor.

*

Indreptare. In numerul trecut s'a străcurat o greşală în ultimele cuvinte din prim articolul publicat, tipărindu-se „Post nubite phoebus“ în loc de: *„Post nubila phoebus“*. Indreptăm.

*

Moştenire frumoasă. Nu de mult a reposat o membră de frunte a familiei Rothschild, văduva baroniţă Adolf Rothschild. Despre averea rămasă în urma ei ne putem face o imagine oarecare, dacă aflăm, că taxele de moştenire fac douăzeci de milioane de franci. Baroniţa a murit în castelul ei din Pregny, lângă Geneva.

*

In contra religiei. Ministrul de instrucţie publică din Roma, prealuminatul domn *Rava*, se ocupă cu ideea, se păşască în faţa consiliului de miniştri cu propunerea, ca religia se fie stearsă dintre studiile obligate a se propune în şcoalele poporale. Se sperăm, că ceilalţi ministri ai Italiei vor fi de altă părere în chestia religiei.

*

Petrecere în Şoimuş, se va ţinea în 9 Ianuarie 1908, cu teatru, piese gramofonice, consfătuiri practice, etc. Preţul întrării o coroană de persoană. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice. Inceputul la 3 oare d. a. Oferte benevole se primesc şi se chitează pe cale ziaristică.

Cărţi şi reviste.

„Răvaşul“, revistă culturală ilustrată în Cluj, a apărut cu un număr bogat (43—46) de 64 pagini, având următorul cuprins: Sonete, pe Ioan Roşioru. Traducători şi editori, de D. Tomescu. Dositei, patriarhul Ierusalimului, de Dr. Ştefan Pop. Raporturile noastre cu biserica, de Episcopul Prohászka. Din credinţele poporului nostru — Dela facerea lumei, — de Arghir Târnăveanu. Tata, povestire de Björnstjerne Björnson, trad. I. E. Toroutiu. Revistă bisericească, de B..... Valea plângerii în ţara Americei, clipe petrecute între emigraţii nostri, de * * *. Hârtii vechi. de Neagu Cârstea. Răvaşul în 1908 — Crestături. — Cronică. — Cărţi—Reviste—Ziare. — Poşta Redacţiei. Pe anul viitor „Răvaşul“ va apărea în format mai mare, ca şi „Sămânătorul“, regulat de 2 ori pe lună, în mărimea de câte 2 coale (32 pag.) cu abonamentul vechiu de 6 cor. pe an. Adresa: Kolazsvár, Jocai u. 6.

*

„Nepotul răsfăţat“, farsă în 5 acte, de Kotzebue, tradusă de I. St. Şuluţu, prelucrată de *T. V. Păcăţian.* Formează nrul 1 din „Biblioteca meseriaşilor români“, editată de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, unde se poate comanda. Preţul 60 fileri. Cartea e tipărită în tipografia arhidiecezană din Sibiiu.

Teatru.

Luni: *Raffles*, dramă.
Marţi: *Rabensteinerin*, dramă.

AVIZ!

„Tovărăşia agricolă“, pentru agricultură, magazin şi anticipaţiuni în Szászsebes, începând cu 1 Ianuariu 1908 solveşte după depunerile bisericilor şi comunelor politice interese de **6%**. Interesele se computǎ la semestru şi darea o plăteşte institutul.

[346] 2—3 **Direcţiunea.**

Nr. 739/1907 [347] 2—3

Concurs

Pentru intregirea postului de al 2-lea învăţător dela şcoala gr.-or. confesională română din Arpaşul-inferior, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariul anual de 600 coroane din cassa bisericei, fondul grăniţeresc şi ajutorul dela stat precum şi 80 coroane relut pentru cuartir şi grădină.

Doritorii de a ocupa acest post de învăţător să-şi subştearnă cererile concursuali instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în Avrig (poşta Avrig Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la sânta biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi a-şi arăta desteritatea în cântări, având a forma cu elevii de şcoală un cor şi a cânta cu ei în sânta biserică.

Avrig, 25 Noemvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial competent.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 1208/1907 pr. [348] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învăţători la şcoalele din comunele **Butene** şi **Nadişul-rom** prin aceasta se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare post sunt 400 cor. din repartiţie dela popor şi 200 cor. ajutor dela stat, cuartir în edificiul şcoalei şi grădină de legumi.

Doritorii de-a reflecta la aceste posturi au a-şi aşterne subsemnatului suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, în terminul susindicat şi a se prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică spre a fi cunoscuţi din partea poporului.

Cluj, 17 Noemvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiale.

Tulliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 610/1907. [345] 3—3

Concurs.

Pentru instituirea unui capelan lângă neputinciosul paroh Ioan Moldovan în parohia de cl. II-a Ohaba, protopresbiteratul Sebeşului, pe baza ordinului consistorial dto 6 Noemvrie a. c. Nr. 11,940 B. să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt jumătatea venitelor parohiale, fasionate în tabela B. pentru întregire dela stat.

Concurenţii vor aşterne cererile, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului Oficiu protopresbiteral.

Sebeş, 23 Noemvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Viţă nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu şi cea mai solidă
Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereţi listă pentru preţuri ilustrată! Lista pentru preţuri conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredinţa despre promptitudinea firmei şi bunătatea materialului. [307] 18—40

„**CORDIANA**“ institut de credit şi economii,
Filiala Agnita
(Szent-Agotha, strada lungă 81)
primeşte **depuneri** spre fructificare cu **5%**, pe lângă abzicere de şase luni cu **5½%**.
(337) 4—10
Depuneri şi ridicări se pot face şi prin poştă.

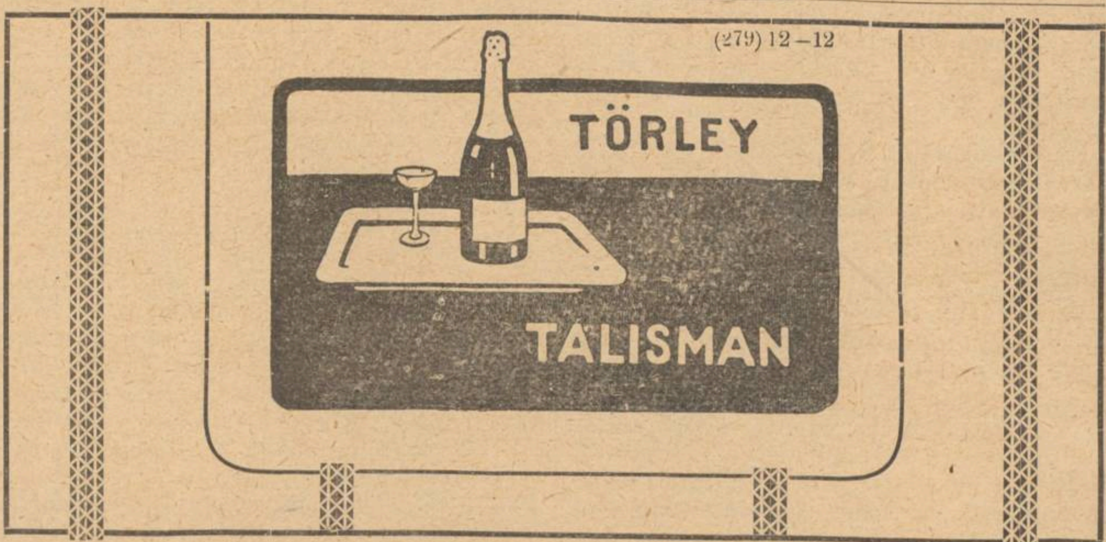

(279) 12—12

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 52— Sibiiu — Nagyszeben.

Explicarea Evangeliilor duminecale
şi ale
Sărbătorilor împărăteşti
de
Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.
Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.
Preţul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

Tipăriturile şcolare
compuse în înţelesul legii nouă şcolare
se află de vânzare la
Libraria arhidiecezană
cu următoarele preţuri:

1. **Protocol de primire:** coala 6 fileri, cartonat 25 coale 2 cor. 20 fileri, 50 coale 4 cor. 50 fileri.
2. **Protocol de clasificaţiune şi absenţii:** coala 6 fileri, broşat 15 coale pentru 60 băeţi 1 cor. 40 fileri, 20 coale legat pentru 80 băeţi 1 cor. 80 fileri, 25 coale pentru 100 băeţi 2 cor. 20 fileri, 50 coale pentru 200 băeţi 4 cor. 50 fileri.
3. **Cronica şcolară:** coala 4 fileri, 50 coale legat 3 cor.
4. **Protocol de inspecţiune:** coala 4 fileri, broşat 15 coale 1 coroană 10 fileri.

Libraria Tipografiei arhidiecezane,
Sibiiu — Nagyszeben.

Aviz!

Domnilor învăţători şi directori de şcoale le recomandăm depozitul nostru de Harte geografice, Globuri terestre cu meridian, Tabele de cetit ung. şi româneşti, aprobate de Inaltul Minister reg. ung. de culte şi instrucţiune publică, precum:

	K f.
HARTA Ungariei politică 178×127 cm.	12·65
„ „ fizică 178×127 cm.	12·65
„ Austro Ungariei politică 46×115 cm.	12·65
„ „ „ fizică 46×115 cm.	12·65
„ Europa politică 170×138 cm.	13·20
„ „ fizică 170×138 cm.	13·20
„ Aziei politică 176×180 cm.	19·80
„ Africei „ 132×134 cm.	14·30
„ America de Nord politică 140×108 cm.	15·40
„ „ „ Sud „ 128×100 cm.	15·40
„ Australia politică 172×138 cm.	19·80
„ Semigloburilor, cele 5 părţi ale pământ. 220×140 cm.	18·70
HARTELE comitatelor Braşov, Cluj, Făgăraş, Hunedoara à	—·30
„ „ Sibiiu, Turda à	—·20
GLOBURI terestre simple à 6·60, 10·60 şi	20·—
„ „ cu meridian à 10·60, 16·80, 25·20 şi	42·—
TABELE de părete pentru cetit, româneşti	4·80
„ „ „ „ „ ungureşti	4·80
„ „ Istoria naturală (16 bucăţi colorate)	14·40
„ „ măsuri metrice	1·60

Asemenea oferim tot felul de recuizite pentru şcoală: ceruze, cerneală, caete, pene, etc.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 133 Sibiiu, Joi 6/19 Decemvrie 1907. **Anul LV.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un răspuns.

Am fost făcut amintire la timpul seu şi noi despre o broşură a Arhiepiscopului romano-catolic din Bucureşti, Monseigneurul *Netzhammer*, publicată după potolirea răscoalelor ţărăneşti de astăprimăvară din regatul român, broşură, în care se punea vina pentru răscoală pe clerul „incult şi nepăsător" gr.-ort. din România, şi pe capii bisericei gr.-ort. române, scoţindu-se la iveală, că acolo unde a avut influenţă asupra poporului preoţimea romano-catolică, neorânduelі nu s'au întâmplat. Am spus atunci, că însuşi Regele *Carol* a numit *„lipsă de tact"* aceasta procedură a Arhiepiscopului *Netzhammer*, — de altcum un prelat erudit, — şi că întreaga presă din România a condamnat cu asprime acest amestec al numitului Arhiepiscop într'o afacere care nu-l privea. Acum i-se dă un răspuns şi din partea Episcopatului gr.-ort. român din regat, în numărul mai nou al revistei *„Biserica Ortodoxă Română"*, organul sfântului sinod al bisericei autocefale gr.-ort. din România. Răspunsul e următorul:

„Unul din cele mai de preţ daruri, lăsat de Dumnezeu omului, este — fără îndoială — şi *înţelepciunea*. Această virtute având-o omul, poate cu înlesnire să se strecoare prin cele mai delicate nevoi ale vieţii şi să aducă zidire duhovnicească sie-şi şi altora.

Unii, cu *înţelepciune* au diriguit şi diriguesc popoarele până astăzi. Alţii, tot cu *înţelepciune* au biruit pe vrăjmaşi, sau au câştigat pre cei potrivnici pentru adevăr şi dreptate.

Inţelepciunea fiind deci mai bună decât *mărgăritarele*, cu deosebire se cere să o aibă aceia, cărora Dumnezeu le-a încredinţat cârmuirea spre limanuri duhovniceşti, ca nu cumva din *neprevedere*, sau din lipsă de înţelepciune, să naufragieze şi să peardă atâtea suflete.

Noi Românii am avut mângăere dela Dumnezeu în această privinţă, căci atât politiceşte, cât şi bisericeşte, ne-am menţinut în ţara noastră cu credinţa şi obiceiurile noastre, până acum, — cu *toate dorinţele unora* de a ne rătăci şi a ne perde neamul şi legea.

Ca orice popor, care evoluează necontenit, până ce va afla şi primi, că idealul vieţii cetăţeneşti este acela al vieţii creştineşti, adecă este Dumnezeu: avem şi noi Românii lipsurile noastre, din pricina cărora uneori am rătăcit dela adevăr şi virtute, alte ori — şi de cele mai de multe ori putem zice — am stăruit în drumul virtuţei cu *onestitate* şi *moralitate*.

Din greşeli intermitente neputându-se judeca şi condamna un popor, — de vreme ce „nici un om nu este pe pământ atât de drept, încât să facă numai binele şi să nu greşească" — *neînţelept lucrează cei ce să fură de vrăjmaşul mântuirei noastre* şi caută să învinovăţească pe popor şi pe conducătorii lui sufleteşti de nepăsare pentru cele religioase, cum a făcut şeful unei comunităţi religioase eterodoxe dela noi, printr'o publicaţiune a sa intitulată *„Biserica dominantă în România şi răscoalele ţărăneşti"*, la care presa la timpul său a răspuns cum a înţeles ea, dar veştejind eşirea nepoftită la vorbă a Monseigneurului de care este vorba. Ceeace dovedeşte, că cu toată toleranţa şi liberalizmul nostru, de multe ori prea exagerat, *nu primim cenzori neautorizaţi în ţara şi biserica noastră.*

Neîntemeiate fiind unele din comunicările făcute de Monseigneurul în cestiune, gratuite fiind alte învinuiri ce aduce Episcopatului şi preoţimei noastre, s'ar fi putut da răspunsul cuvenit la toate aceste închipuite scăderi ale noastre, dar „mai bună fiind *înţelepciunea* decât armele polemicei", pentru restabilirea adevărului, amintim totuş Eminenţiei Sale, ca să cetească cele ce Domnul ne spune prin rostul Evangeliei lui Mateiu (cap. VII. v. 3, 4 şi 5) şi analizând apoi istoria clerului propriei sale biserici, va vedea, că e cazul de a se aplica aceste dumnezeeşti cuvinte.

Preoţimea noastră toată fiind a ţărei, ea s'a suit, s'a pogorît, şi iarăş se va sui tot împreună cu ţara, spre cinstea neamului nostru ales şi binecuvântat de Dumnezeu. Şi astfel fiind, neprimind şi regretând eşirea Monseigneurului la care ne referim, fără poftire, la sfătuirea de care n'am avut şi n'avem nevoe, îi amintim articolul 21 din constituţiunea ţărei, care zice: *„Libertatea tuturor cultelor este garantată, întru cât însă celebrarea lor nu aduce atingere ordinei publice şi bunelor moravuri. Religiunea ortodoxă este religiunea dominantă a statului român"*.

Cetind acest articol din aşezământul politic al statului nostru, Eminenţia Sa e dator să-şi examineze situaţia delicată ce singur şi-a creiat-o la noi, şi să chibzuiască, la ceeace ar trebui să urmeze după aceasta".

Vorbirea deputatului Dr. Iuliu Maniu

rostită în dieta ţării Vineri, în 6 Dec. n.

(Fine).

Noi însă am dat zeci de milioane, prin ceeace ne-am slăbit forţele proprii, asigurându ne dreptul pe hârtie, de care avem din belşug.

Szász Zsombor: Dacă nu se poate, atunci la ce e bună puterea?

Dr. Iuliu Maniu: Dacă e putere, atunci se şi poate. După cât cunosc eu, onor. cameră, raporturile noastre cu Austria, interesele Austriei, întreaga ei desvoltare, socot, că Austria nu va consimţi, ca noi să dăm fiinţă separării vamale. (Sgomot în stânga: Nu depinde de Austria). Depinde de proporţiile forţelor, iar aceste nu vor fi mai favorabile. Austria deci nu va consimţi, pentrucă este pentru dânsa un interes vital, ca să asigure un debuşeu pentru produsele ei. Fiindcă eu prevăd astfel, că Austria nici de acum în zece ani nu va consimţi, ca să ne dee teritor vamal independent, iar această transacţiune, de altă parte, nu ofere putinţa, ca în privinţa proporţiei forţelor cumpăna să se plece în favorul nostru, nu pot înţelege ce „isbândă" să fie şi ce însemnătate să aibă acea isbândă, al cărei conţinut ar fi că de aci înainte vom avea contract vamal, iar nu alianţă vamală?

Dar chestia independenţei vamale şi aceea a independenţei băncei mai sunt împreunate şi cu o altă problemă de importanţă, care este problema practică. Iar practicabilitatea depinde de formaţiunea intereselor economice.

Este de a se hotărî acum — aceasta e chestiunea ce preocupă viaţa noastră economică astăzi — că oare înfiinţarea băncii independente şi a teritorului vamal independent în 1917 va fi practică ori nu, va fi ori nu în interesul ţării, având-se în vedere situaţia economică a ţării noastre?

Cât pentru partidul nostru, acesta nu a luat nici o ţinută cu privire la chestia amintită, ci a lăsat-o, ca o chestiune deschisă.

Eu, ca particular, cumpănind cu sârguinţă şi cu conştienţiositate argumentele, cari se pot invoca dintr'o parte sau din altă parte, am convingerea, că înfiinţarea la terminii arătaţi a băncii independente şi a teritorului vamal independent, şi mai ales înfiinţarea acestora acum, ar fi hotărât contra intereselor noastre economice. (Mişcare în stânga).

Imi dau seamă de faptul, cât de iute poate o lozincă populară să câştige pentru sine întreagă opinia publică, fără ca această opinie publică să înţeleagă rostul lozincei cu pricina. Astfel şi lozincele teritorului vamal independent trebue să le despărţim de drumul, pe care îl dictează cumpănirea serioasă. Eu declar, că nu sunt amicul ideii de a se înfiinţa acum banca independentă şi teritorul vamal independent şi probabil nu-i voi fi prietin nici în 1917.

FOIŞOARĂ.

Conferenţa poetului Goga.

Duminecă seara s'a inaugurat ciclul conferenţelor publice, aranjate în iarna aceasta din partea despărţământului Sibiiu al *„Asociaţiunii"*, cu prelegerea poetului Goga. La orele 5 p. m. sala festivă a „Casei Naţionale", ticsită de public ales, înfăţişa o privelişte frumoasă. Precis la timpul fixat apare slăvitul nostru cântăreţ. E primit cu aplause. Se aşază la masă şi într'o limbă plină de putere, care deschide nouă priviri în câmpul vast şi înflorit al bogăţiei graiului român, ceteşte lucrarea sa asupra temei: *„Cum înfăţişează poeţii români pe ţăran?"*

Introducerea prelegerii este o profundă apreciare a rostului ce-l are arta în frământările vieţii omenimei, scoţând la iveală cum scopul final al artistului este, nu *„arta pentru artă"*, ci ducerea înaintea masselor a stindardului acelui ideal, care este chemat a ridica în toate privinţele mulţimea înapoiată şi neîndreptăţită, rostogolindu-i de pe piept bolovanul ce-i înăduşă răsuflarea. Artistul nu numai trebue să înţeleagă rostul vremurilor în cari trăeşte, ci să producă curentul menit a îndrepta relele sociale. Aduce pilde din libertatea universală.

Trece apoi la Români, arătând clasele ce s'au format la noi: *boeri* şi *ţărani*, fiecare cu traiul şi gândirea sa aparte. Scoate la iveală gândirea corcită a boerilor, cari priveau la începutul veacului în ţăran un *mojic*. Nu înţelege mişcarea lui Tudor Vladimirescu. *Konaki*, *Văcărescu*, Alex. *Beldiman*, etc. sunt poeţii clasei din care au eşit. Numai poporul în poesia sa înţelege cu simţul său nepângărit pe Tudor şi idealul lui. Accentuiază valoarea poesiei haiduceşti.

Mai sănătos era curentul în Ardeal. Literaţii erau din popor şi erau deci mai aproape de el. Toţi să trudesc a scoate la iveală „originea noastră nobilă". Privirea se îndreptă spre Roma. Glorificarea originei, a trecutului, deşteptarea patriotismului e caracteristica productelor acelui timp. Atinge activitatea lui Clain, Şincai, Maior a lui *G. Lazar*, *G. Asachi*, *Barac*, *Aron*.

Trece la epoca lui *Alexandri*, al cărui ţăran e idealisat. El cunoaşte pe ţăran numai din depărtare. Il vede numai frumos, chipeş, vesel, în haine de sărbătoare, mulţămit, cu 6 boi la plug, ca şi când lanurile aurii numai lui i-ar surâde. El vede sapa lucitoare, răsturnată pe brazda de pământ, dară nu ştie provenienţa lustrului de pe ea şi nu aude oftatul gliei. Intocmai ca toţi urmaşii şi epigonii lui. N'au presentat pe ţăran în realitatea lui. N'au deschis şi uşa bordeiului, plin de suferinţe şi de lipsuri. Partea ce apreciază pe Alexandri este de o astfel de frumseţă, care te răpeşte, îţi leagă întreaga atenţiune şi te farmecă.

Face o fugitivă privire asupra frământărilor sociale din apus, arată cum literaţii cei mai mari ai lumii au mers în fruntea curentelor pentru desrobirea maselor. Fiind ţări industriale, îi preocupă soartea muncitorilor din fabrici. Curentul atinge şi pe Români, cari neavând proletari de fabrici, trebuia să se îndrepte spre ţărani. Sub sumanul lor bătea acelaş dor de uşurare a greului vieţii, ca şi sub bluza albastră a muncitorului din fabrici. *Eminescu* întrupează această nouă direcţie. Ţăranul lui nu mai e vesel şi mulţămit, ca al lui Alexandri, ci

„Vai! de biet Român, săracul
„Indărăt tot dă ca racul . . . şi
„Numai umbra spinului
„La uşa creştinului . . ."

Privirea să îndreaptă spre realitatea lucrurilor.

Adevăratul poet al ţărănimei este G. *Coşbuc*. Sala aplaudează, auzind numele lui Coşbuc. El cunoaşte poporul, nu din cărţi, nu din depărtare, ci de aproape. A eşit din sinul lui; a trăit şi simţit împreună cu el; de aceea nimenea nu cântă ca el, cu atâta originalitate, dragostea Românului, viaţa lui, frământările lui. Poesia lui *„Noi vrem pământ"* va forma încă multă vreme *credeul* poeţilor, cari înţeleg rostul vremii şi lipsa neamului. Publicul aplaudează frenetic acest adevăr, atât de actual, pe care mulţi cârmuitori ai neamului nu vor să-l înţeleagă. Se vede, că neamul e ursit să mai aducă multe jertfe pentru întruparea lui.

Incheie constatând, că poesia română trebue să fie ca o biserică, în care nu numai să sărbează praznice pompoase, ci să şi spovedesc sbuciumările şi păsurile celorce înaintează după dreptate, libertate şi demnitate de om.

Aceasta e o palidă schiţare a prea succesei conferenţe, care c'o evlavie cucernică a fost ascultată de publicul întreg. Prelegătorul a fost la urmă viu şi sincer aplaudat, căci o aşa instructivă, o aşa profundă lectură, ruptă din trecutul nostru, şi care are să dee atât de corecte îndrumări spre viitor, rar ni-se dă ocasiunea a asculta. Ne-am depărtat din Casa Naţională cu convingerea întărită, că poetul Goga este o podoabă a noastră, cu care în adevăr ne putem mândri.

Stea.

O voce (din stânga): Ne gândiam la asta numai decât!

Dr. Iuliu Maniu: Ţin de datorinţa mea să iau în apărare aici toate interesele ţării. Pentru ţara noastră, care eminamente este o ţară agrară, dar mai ales pentru clasa proprietarilor de pământ ar fi un adevărat desastru, dacă teritorul vamal autonom s'ar realisa fără nici o transiţie. (Mişcare în stânga).

Eu sunt de credinţa, că în orice stat trebue să se tindă la desvoltarea industriei; cred şi aceea, că în scopul acesta trebuesc aduse şi jertfe; cred şi aceea, că trebue sa suferim şi sguduiri, şi poate le şi suportăm, dar nu aceasta este întrebarea, ci aceea, că este oare capabilă generaţia noastră de azi să suporte aceste sguduiri? E întrebare, dacă generaţia aceasta, care a trecut prin marea transformare socială, generaţie, care şi azi încă simţeşte influenţa acelei transformări, acelei schimbări economice, peste care a trecut dela epocalul an 1848 până în ziua de azi, e întrebare, zic, dacă generaţia aceasta care, dupăcum vedem, nu creşte, ci din contră, în urma stărilor noastre sărăceşte şi este împedecată în desvoltarea ei: este ea oare chemată şi datoare să suporte şi această sguduire?

O voce (în centru): Din causa teritorului vamal comun!

Dr. Iuliu Maniu: . . . dacă aceeaşi generaţie este capabilă să supravieţuiască acea mare transformare şi influenţa ei, care este în casul unei astfel de treceri economice o urmare naturală? Eu nu cred. Nu se poate pretinde dela nime să renunţe la libertate; acesta este un lucru natural, şi nu se poate cere nici dela un stat să renunţe la libertatea sa.

Dar este o altă întrebare, să useze oare de acest drept?

Ce părere aţi avea dvoastră despre un medic, care ar sfătui pe un bolnav reconvalescent să meargă pe munţii cu zăpadă la plimbare? Aşa-i că aţi zice, că un atare medic nici habar n'are ce va să zică un tratament, de care are nevoe un bolnav? Şi ţara noastră să nisueşte să se aranjeze economiceşte independent, dar şi ea se află în stare de reconvalescenţă, prin urmare nu se poate pretinde dela ea o schimbare atât de repede dela teritorul vamal comun la cel autonom . . .

O voce (în stânga): Transiţie de 10 ani!

Dr. Iuliu Mauiu: Transiţie de 10 ani. Aci residă partea slabă a convenţiei, a transacţiei. Dv. aţi presentat lucrul ca şi când acum nu voiţi să realisaţi teritorul vamal autonom, ci abia după o transiţie de 10 ani. Fiţi convinşi domnilor, că desvoltarea vieţii economice la un popor ca al nostru şi în împrejurările dela noi dă foarte puţin înainte într'un interval de 10 ani.

Ce sunt 10 ani în privinţa desvoltării economice, când e vorba de o decadenţă de 40 de ani? Prea puţin e timpul acesta, pentruca să poată înlocui forţa economică ce se recere la înjghebarea unui nou sistem economic. Şi eu aş dori, ca să mă înşel în privinţa aceasta, dar aşa cred, că pot profeţi deja de pe acum, că dvoastră nu veţi face us nici în 1917 de toate consecvenţele teritorului vamal autonom. Nu veţi introduce teritorul vamal independent, căci vă veţi convinge, că se va produce o sguduire, care va aduce pe bărbaţii de stat de pe vremea aceea în aceeaşi dilemă, în care se află membrii actuali ai guvernului şi se va găsi de bună seamă şi atunci un ministru, care să-şi combată vorbele proprii, să-şi compromită frasele şi să declare, că nu se pot jertfi interesele economice ale ţării, şi că nu pot fi expuse ruinei economice milioanele de cetăţeni.

Markos Gyula: Acesta e un discurs pentru Reichsrath!

Prez. (sună): Te rog să asculţi în linişte, dle deputat Markos!

Dr. Iuliu Maniu: Eu nu vorbesc după gustul şi dorinţa nimănui, ci îmi exprim convingerea proprie, căci văd, că în parlamentul acesta nu s'a aflat nici un om, care să îndrăsnească a desvolta aceasta. Eu ştiu una şi bună, şi anume: că nici în natură, nici în desvoltarea popoarelor nu sunt salturi. Da, există o anumită desvoltare care poate împedeca, dar ca desvoltarea aceasta să o accelerezi în mod forţat cu puteri închipuite, — aşa ceva nu există.

Şi apoi daţi-mi voe vă rog — înfiinţarea băncii ungare şi a teritorului vamal independent, — fie că se înfiinţează acum, fie că se înfiinţează în 1917, — constitue într'adevăr un salt, pa care starea noastră financiară nu l-ar putea suporta.

Dar aici nu e vorba numai despre aceea, că eu ca deputat oposiţional nu primesc ce doriţi dvoastră. E vorba, că însuşi prezidentul consiliului nu doreşte banca ungară şi teritorul vamal autonom.

O voce (în stânga): Suspicionare!

Dr. Iuliu Maniu: Şi acum de ce amintesc eu toate lucrurile acestea? Ca să dovedesc, că guvernul n'a procedat cu acea hotărâre politică firmă, pe care ar reclama-o interesul ţării. In fruntea acestui guvern a stat un bărbat, care nu voeşte să obţină bancă ungară şi teritorul vamal autonom, dar aduce jertfe, pentruca în 1910 sau în 1917 să se poată introduce ceeace dânsul nu voeşte să introducă. Aceasta cel puţin după părerea mea e o greşeală suficientă, pentruca să ne îndemne să nu votăm proiectul.

Sau credeţi dvoastră, că în 1910 respective în 1917 se va introduce banca naţională şi teritoriul vamal autonom? Domnul ministru-prezident a declarat categoric, fără ca să mai poată rămânea în privinţa aceasta vre-o îndoială, că el a preparat — ce e drept — terenul pentru înfiinţarea băncii ungare, însă banca ungară el nu o va înfiinţa, ci va lăsa locul pe seama aceluia, care îi va urma amăsurat fluctuaţiunilor politice. Daţi-mi voie, dacă ministrul de finanţe, care e în stare de a cunoaşte mai bine starea financiară a ţării — e de părerea, că realizarea băncii ungare nu este în interesul ţării, nu-mi veţi putea lua în nume de rău, dacă îmi exprim aceeaşi convingere (Zgomot în stânga).

Nimeni nu trage la îndoială, că în privinţa băncii comune există o înţelegere, pe baza căreia una dintre condiţiunile întroducerei băncii ungare e, ca chestiunile ce îşi au izvorul în valuta diferenţială să fie tranşate în înţelegere reciprocă. Dar cu cine On. Cameră? Cu Austria? Dar dacă Austria nu primeşte procedeul acela, care ne convine nouă, unde vom ajunge? Va urma, că nu va fi bancă naţională, nu va fi transacţie, căci dvoastră nici atunci nu vă veţi putea compara forţele financiare cu ale Austriei, şi astfel nu veţi putea întroduce banca autonomă, fără ca Austria să se învoească la aceasta. Nu pentrucă nu aţi avea drept la aceasta, ci fiindcă nu veţi îndrăzni a face aşa ceva, căci la caz că dvoastră aţi voi să înfiinţaţi banca independentă fără consensul Austriei, atunci Austria şi toate cercurile ei financiare, şi banca austro-ungară vor dispune, ca forţa financiară să pornească războiu de exterminare în contra noastră, pentruca să împedece realizarea autonomiei noastre financiare.

De acea nu mă pot eu împăca cu resolvarea aceasta, căci nu numai din cauza teritoriului vamal autonom, dar şi prin continuă scoatere în relief a băncii ungare de către guvern, putem fi expuşi deja de pe acum unui războiu financiar, care ni-se pregăteşte din partea Austriei, pentru cazul că voim să întemeiem banca ungară. Vecinicele târgueli, cari vor urma de acum până la 1910 vor reclama jertfe mari, vor stoarce multe lacrimi, vor face să sufere multe existenţe, şi asta din cauze, că banca austro-ungară şi cercurile financiare din Austria vor să arate mereu, că fără acestea banca ungară nu poate şi nu-i permis să se realizeze.

Tocmai din această cauză nu fac ochi dulci acestui guvern, pentrucă nu înfiinţează banca ungară şi teritoriu vamal autonom, ci pentrucă în această chestie n'are curagiul politic de a sta în faţa noastră şi a ne spune ce vrea şi ce nu vrea.

Faţă de Austria se lucrează cu o politică de ameninţare şi de înfricare, a cărei urmare este, că Austriacii păşesc pe terenul de luptă şi în loc ca banca austro-ungară să ne salveze din situaţia critică financiară în care ne zbatem, acum abia se începe şi se continuă lupta, care nu se poate sfârşi, decât cu învingerea noastră.

Şi cu cât se va face mai multă larmă în scopul înfiinţării băncii autonome la 1910, fapt cerut de ambiţia noastră de a ne întări, cu atât ei se vor folosi mai mult de toate armele de acum înainte, chiar pentru a împiedeca fără nici o condiţie o astfel de înfiinţare.

Dar nu numai motivele acestea generale mă silesc să iau o poziţie ostilă proiectului transacţiunei. Afară de aceste generalităţi, cari au format şi obiectul de opoziţie al unora dintre colegii mei, mai dispun şi de alte motive, cari întregesc punctul meu separat de vedere.

Dela 1867 încoace, data încheerei transacţiunei cu Austria, guvernele, cari s'au perindat, au avut totdeauna în vedere să lege compromisul cu Austria acolo în Viena, dară nu s'au sfiit să vă dee dvoastră aci mână liberă, de a putea lucra fără presiune din afară şi fără larmă la întărirea domniei de clasă. (Zgomot în stânga). Politica aceasta de îngăduinţă o continuaţi şi dvoastră. (Zgomot, prezidentul sună).

La 1867 s'a încheiat pactul cu Austria. Acestui compromis nu ia putut urma imediat politica libertăţii de acţiune, ci s'a făurit articolul XLIV din 1868, art. XXX din acelaş an, prin care se asigură Croaţilor şi naţiunilor nemaghiare ale ţării drepturile lor.

Indată însă, ce s'au obicinuit cu situaţia creată de transacţia din 67, au început cu politica acţiunei libere, ignorând pe toată linia şi încontinuu legile acestea fundamentale, călcându-le în picioare, făcându-le inofensive. Şi aceasta nu s'a întâmplat numai odată. Pot documenta cu dovezi, că fiecare compromis încheiat cu Austria a avut de urmare împrejurările pe cari le-am schiţat, precum şi libertatea acţiunei dv., faţă de toate popoarele ţării acesteia, cari nu se pot uni cu politica de rasă şi de clasă ce o practicaţi. (Zgomot. Prezidentul sună).

Acum căutaţi a ne mângăia, spunându-ne, că ceeace a fost în trecut nu va fi în prezent sub domnia coaliţiei. Considerând toate acestea, afirm, — iau asupra-mi toată responzabilitatea şi la timpul său voi aduce dovezi — că noi, cari nu suntem aderenţii coaliţiei şi ai politicei ei, nici odată n'am fost atât de urgisiţi şi de asupriţi, ca acum, sub guvernul acesta.

Voi avea de sigur timp şi ocazie să documentez aceste afirmaţiuni şi astfel vă voiu acorda posibilitatea de a mă contraria, de a mă desarma în cazul, când nu voi susţine adevărul (Zgomot).

Dar vă întreb, că abstrăgând dela toate acestea, — guvernul, nu urmează el oare tocmai această politică cu proiectul ce ne preocupă? Contele Apponyi şi dl referent însuşi au exclamat cu hotărâre, că transacţia cu Austria trebue încheiată, pentru a se putea duce lupta cu efect împotriva greutăţilor şi duşmanilor din lăuntru, cari au tăbărît cu o putere demonică asupa dvoastră.

Ce expresie de salon a politicei acestei libertăţi de acţiune!

Aud dintr'o întrerupere, că şi dv. aveţi dreptul de a vă apăra. Dv. dispuneţi de tot în această ţară: bani, tărie, putere, administraţie, autoritate, armată, tot e al dv., şi tocmai dv. pretindeţi, că aveţi dreptul de a vă apăra? Dar în contra cui, dacă nu tocmai împotriva dv.? (Zgomot)

Căci legilor dv., puterei dv., politicei dv. de clasă şi de rasă, condusă în decurs de 40 ani, noi n'am opus decât dreptatea. Pentru aceea însă să nu credeţi, că ne temem, că o să puteţi continua politica aceasta, întrebuinţând armele în contra dreptăţii şi că veţi putea reporta învingerea asupra dreptei noastre cauze.

Egry Béla: Vorbeşte la obiect.

Prez.: Rog pe dl orator să vorbească la obiect.

Dr. Iuliu Maniu: O să încheiu îndată. Nu primesc proiectul pentru că pe de o parte nu văd în el nici o forţă, care ne-ar favoriza situaţia noastră economică, şi care m'ar îndreptăţi să am încredere faţă de influinţa lui viitoare, pe de altă parte prevederea guvernului şi modul cum a prezentat acest proiect, nu-mi inspiră nici o încredere.

Nici eu şi nici partidul meu nu primim proiectul transacţiunei. Pentru aceea însă să nu gândiţi — că până când activitatea noastră politică nu are o putere pozitivă, ne folosim de forţa noastră negativă, şi vă oferim serviciul de a putea arunca asupra noastră responsabilitatea unei eventuale ruini a ţărei, fie ea economică, ori având orice alt caracter politic!

Dacă noi, on. cameră, am vedea, că prin activitatea noastră pozitivă putem salva ţara din situaţia în care se află, natural că am proceda astfel. (Zgomot, prezidentul sună). Astăzi însă nu putem face

---

Ţiganca.

— Povestire cehă. —

(Urmare).

— „Aşa e, ştiu şi eu foarte bine, — răspunse Iulina ştergându-şi de nou ochii, — pentrucă am întrebat şi eu pe mulţi, şi toţi mi au spus aceea ce-mi spui tu. Se poate că sunt năroadă. Mai ştiu eu? Una te rog însă. Să nu-ţi faci vorbă către nime despre cele ce le şti acum şi tu. Mi-e ruşine acum şi mie despre năroziile cele multe ce ţi le-am spus.“

— „Cui să vorbesc? Tu şti că eu nu prea vorbesc cu nimeni, mai ales de când toată gândirea mea e numai la tine“. Aşa o mângăie Toma. Şi apoi continuă astfel: „Dar uite, fată! Cu cât mă gândesc mai mult asupra celor auzite acum dela tine, cu atât mai tare mi-se face credinţa, că tu totuşi ar trebui să te dai dorirei mele. Tu şti bine, aşa de bine ca întreg satul, că casa noastră e avută, avem de unde să plătim lucrători, atâţia câţi ne sunt de lipsă. Tu nu vei lucra decât atâta cât vei voi tu să lucri, şi atunci când tu vei voi. Silă nu ţi va face nimeni. In schimb însă, dacă te măriţi după mine, îmi faci mare bucurie mie, faci bucurie tatălui meu, şi întregei noastre familii, care acum îşi petrece zilele în jale şi durere, văzându-mă pe mine trist şi nemulţămit. Vezi, la câţi oameni ai putea tu să le umpli inima de bucurie şi voe bună? Şi acela care face bucurie altora, îşi face şi sieşi mare bucurie. Dar să nu gândeşti, că eu aşi voi să te silesc să faci pasul acesta. Doamne fereşte. E voia ta“.

Se gândi puţin Iulina, şi apoi cu faţă înseninată îi răspunse astfel:

— „Văd, că tu eşti omul cel mai bun din lume, şi eu ar trebui să fiu mai rea decât o păgână, dacă n'a-şi primi de bune vorbele tale. Apoi fie! Iată mâna. Am să dau uitării toate năroziile mele, cu cari mi-am frământat până acum mintea, şi am să fiu nevasta ta. Se cade să-ţi împlinesc dorinţa, pentrucă eşti prea bun faţă de mine. Şi dacă vei fi şi cu puţină cruţare şi îngăduinţă faţă de nevasta ta, mă voi simţi foarte bine în casa voastră“....

*

Toma era fericit din cale afară. In fugă mare a mers acasă, pentru a împărtăşi tatălui său îmbucurătoarea veste, că Iulina s'a învoit să-i fie nevastă. Şi l-a rugat, să se învoiască, ca nunta să se serbeze cât mai curând. Bucurie şi mai mare pe bătrânul postovar, văzându-şi feciorul scăldat în fericire. I-a dat binecuvântare şi învoirea, să-şi serbeze nunta cu Iulina când voeşte, şi i-a dat voe să învite la nuntă satul întreg, ca să vadă toată lumea, că *este* de unde să poată fi ospătat domneşte un sat întreg. Feciorul postovarului nu caută zestre, nu pentru zestre se însoară, şi nu din zestre acopere cheltuelile nunţii!

La Toma acasă se făceau pregătiri mari pentru ziua nunţii. Nu mai erau decât câteva zile până la terminul fixat pentru serbarea cununiei. Şi cum tocmai în zilele acestea, premergătoare nunţii, s'a ţinut târgul de ţară în oraşul din apropiere, Toma a plecat cu Iulina la târg, pentruca să mai cumpere una alta, ce trebue prin casă, şi de ce va crede noua gospodină că va avea trebuinţă.

Dela o şatră la alta, din tocmeală în tocmeală, iată că începu să se şi înserеze, când ei eşiră din oraş pentru a-şi lua drumul către casă. Soarele tocmai apusese după deal, şi aerul se răcorise, pentrucă era zi caldă de vară. Toma propuse şi Iulina se învoi, să nu meargă pe drumul mare acasă, fiindcă se face mare încunjur, ci peste deal, pe cărarea bătucită bine şi de alţi călători.

Intrară în pădurea înverzită. Un părăuaş alerga sburdalnic pe lângă cărarea lor, lovindu-se când de o piatră, când de alta, iar arborii vechi ca pădurea îşi plecau crengile spre undele râului.

In oraş Iulina vorbise puţin. A lăsat pe Toma să aleagă şi să se tocmească, — dar acum, în pădure, i se deslega-se limba. Toma mergea tăcut pe lângă ea şi o asculta.

— „Tomo! — zice ea, — priveşte numai la frumseţa aceasta din jurul nostru. Colo e încă roşu cerul pe unde soarele a scăpătat după deal, dincoace se iveşte steluţa, — de bună seama e aceea în care-şi are locuinţa fecioara Maria, cu fiiul ei Isus. Şi ce miros plăcut şi ademenitor pretutindenea! Tomo! Aşa aşi voi să rămân aici peste noapte, se dorm la rădăcina unui arbor şi se visez despre lucruri din altă lume . . ., . Cât de aproape m'aşi simţi de Dumnezeu! Dar ascultă! Ce se aude? Şoptituri şi râsete. De bună seamă sunt zinele cari aşteaptă să iase luna, pentruca la zarea ei să se scalde în apele râului, şi până atunci joacă şi se desmeardă. Şti tu unde-şi au zinele locuinţa? Eu ştiu. Colo, unde isvoreşte părăuaşul acesta şi unde stropii de apă strălucesc ca aurul . . . Dar Tomo, tu n'asculţi ce-ţi spun eu! Mergi mai încet, ca să-mi pot paşte mai bine ochiul asupra acestor minunate frumseţi ale tatălui de sus“ . . .

(Va urma.)

acest lucru, deoarece nu putem lua asupra voastră responzabilitatea întorsăturilor economice, nu faţă de dv., ori de alţii, ci în interesul milioanelor acestei ţări. Nu ne putem împreuna cu responsabilitatea întocmirilor gozpodăriei lor, căci acest pas ar însemna, că noi cari dispunem numai de o putere negativă, voim să distrugem economiceşte situaţia şi aşa debilă a Ungariei. (Zgomot).

Va veni şi pentru noi vremea unei acţiuni pozitive, până atunci însă ne abţinem dela orice mijloc mai eficace.

Resping deci proiectul de lege şi primesc moţiunea înaintată de colegul meu deputatul Mihail Polit. (Aplauze pe băncile naţionalităţilor). („*Lupta.*“)

Convocare.

Pe baza conclusului comitetului central din 16 Decemvrie, 1907 şi în conformitate cu §-ul 10 din statute, se convoacă a

XIX-a adunare generală ordinară

a „Reuniunei română de agricultură din comitatul Sibiiu“ în *Câlnic*, pe Dumineca în 29 Decemvrie st. n. a. c. la 11 oare a. m.

Program:

1. Prezentarea raportului general al comitetului central, a raţiociniilor pe anul 1905 şi proiectul de budget pe 1908.
2. Propuneri eventuale din partea membrilor.
3. Intregirea comitetului central prin alegerea unui membru pe restul periodului de 5 ani.
4. Trei discursuri: *a*) despre noua cultură a viilor; *b*) despre tractarea raţională a vinului; *c*) despre însemnătatea insoţirilor de credit săteşti sistem Raiffeisen.
5. Autenticarea protocolului şedinţei.

Sibiiu, 17 Decemvrie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu.“

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Sărbarea marelui Andreiu în Brad.

Viaţa lui ni-a deschis uşa Edemului. . .

Cum timpul trece, tot mai mult înţelegem, cine a fost Marele Andreiu...... Datori ne simţim să-l sărbătorim ... Faptele, virtuţile, luptele lui pentru a noastră desrobire şi a noastră luminare să le propoveduim. Să străbată în inimile şi mintea tinerimei şi să o întărim în convingerea, că câtă vreme ţine cu sfinţenie la legea, limba mamă şi biserica sa, Dumnezeu prea puternicul nu ne va da uitărei...

Condu-şi de aceste datorinţe şi simţeminte, *şcolarii noştri din Brad*, toţi, preste 300, în ziua de azi începutuşi-au sărbarea cu faptă de caritate, dăruind fiecare câte 2 fil. pentru institutul surdo-muţilor din Ungvár. Apoi rând, 2 câte 2, în frunte cu profesorii şi învăţătorii apropiatus-au la 9½ de sfânta sfintelor. Au cântat din inimă şi fără prihană, frumos şi înălţător la sf. liturgie şi parastas. „*Românime mult cercată*“ şi „*Cu adevărat toate sunt deşertăciune!*“ au sunat parcă şi mai maiestos ca altădată.

Din biserică însoţiţi de public mai ales şi mai număros ca în trecut, din Brad şi jur, am traversat la 12 oare comuna până în partea opusă, la pavilonul de gimnastică, de astădată mai în tignă întocmit şi împodobit cu tabloul metropolitului Andreiu şi câteva speranţe în costum.

Sărbarea şcolară a deschis-o directorul, accentuând, că fericitul Andreiu, prin autonomia bisericească şi prin şcoalele confesionale ortodoxe — cum e şi institutul nostru — aşa dar prin neatârnare confesională şi prin luminare în limba maternă, ni-a deschis uşa Edemului şi a pus bază la fericirea noastră vremelnică. Indată corul studenţilor a intonat pricesna „*Doamne, Doamne!*“, apoi profesorul V. Boneu a cetit *cuvântul ocazional*, în care a zbiciuit ura, duşmănia şi efectele ei, sfătuind tinerime şi public la înţelegere, armonie şi frăţie. Ce vorbe sfinte!..., dar durere... S'a declamat poezia *Blăstămul tradării* de G. Coşbuc cu destulă silinţă, s'a colindat *Nunta din Cana Galileii* de G. Dima, s'au împărţit 3 ajutoare à 10 cor. în aur din „*fondul Şaguna*“ la 3 şcolari buni, dar orfani şi mizeri, ca să-şi cumpere încălţăminte ori vestminte, s'a intonat „Răsunet dela Crişana“ de Vidu şi sărbarea şcolară, după abia o oară (la 1·15 d. a.), s'a terminat, înălţându-şi fiecare din public şi şcolari inima la Tatăl ceresc şi oftând „In veci pomenirea Ta M. Andreiu!“

Spiritul Tău, înţelepciunea Ta, faptele Tale preamărească Ţi în veci numele!

Cinste şi-a făcut şi de astădată păr. Ioan Perian din Criscior, care a grăbit la serbarea şcolară cu învăţătorul şi epitropul său. Pilda lui vrednică i-a urmat-o şi preoţii I. Indreiu din Căraciu şi înv. Pop din Bucureşti, precum şi 3 învăţători. Public a fost peste 80 persoane. Cinste lor!

Doamne! Nu ne uita! Intăreşte întru noi duhul înţelepciunii marelui Andreiu şi fă-ne vrednici să-l înţelegem tot mai bine! *Dr. P. O.*

NOUTĂŢI.

Convocarea delegaţiunilor. Foile oficioase dela Viena şi Budapesta au publicat Luni rescriptul preaînalt, prin care delegaţiunile sunt convocate pe Vineri 20 Decemvrie nou la Viena.

*

Procesul „Luptei“. Procesul al treilea şi al patrulea, intentat ziarului „*Lupta*“ a fost pertractat Luni la curtea cu juraţi din Budapesta. Acusatul *Vasile Macrea* a fost achitat într'unul, iar în celalalt a fost declarat vinovat şi condamnat la *şase luni* temniţă de stat şi 1200 cor. amendă în bani. S'a dat recurs de nulitate.

*

† Carola, Regina Saxoniei, rămasă văduvă, a decedat Dumineca în Drezda. Va fi înmormântată astăzi, Mercuri, la orele 6 seara.

*

Desminţire. Ziarul „*Lupta*“ din Budapesta scrisese acum de curând, că ajutorul dat din partea unui institut românesc de bani societăţii de lectură a studenţilor români din *Graz* ar fi fost *sistat*, în urma intervenţiei, ori mai bine, denunţării dlui deputat dietal *Constantin Burdia.* Suntem rugaţi a constata, că în ce priveşte persoana dlui *Burdia* ştirea nu e adevărată. Dl *Burdia* e străin cu totul de afacerea aceasta, despre care n'are nici o cunoştinţă.

*

Doctoratul în drept. Luni s'au deschis cursurile de doctorat la facultatea de drept din Bucureşti. Lecţiunea de inaugurare a ţinut-o profesorul de drept civil, dl *C. Nacu*, fiind de faţă şi ministrul de culte şi instrucţiune publică *Spiru Haret.* Până acuma s'au înscris la curs 350 de studenţi. Printre ei sunt şi unii advocaţi şi magistraţi (judecători).

*

Convocare. Având în vedere, că comisiunea municipală a comitatului Făgăraş e conchemată pe Luni 23 l. c. membrii acestei comisiuni sunt rugaţi a se presenta pe ziua numită necondiţionat, precum şi la o conţelegere ce va avea loc Dumineca în 22 l. c. seara la orele 8 în hotelul „Paris“. *Comitetul.*

*

Bucătăria comună se va deschide în Sibiiu la 1 Ianuarie nou. Inscrierea de membrii se mai poate face în prăvăliile dlor Budovsky, Wermescher şi Jikeli.

*

Alegere de preot. Dumineca s'a făcut alegerea de preot în comuna Sâmbăta-superioară răsăriteană. A fost proclamat ales absolventul de teologie *Vincenţiu Pop*, care a întrunit 131 voturi.

*

Domnul Nicolae Benţia, funcţionar la „Albina“ Sibiiu, a dăruit drept răscumpărare a felicitărilor de ziua onomastică 10 coroane în favorului Muzeului, pentru ceea ce-i aducem mulţămita noastră.

Biroul Asociaţiunii.

*

† Simeon Dragomir, notar cercual, membru în sinodul şi comitetul protopresbiteral, fost deputat sinodal şi congresual, membru în direcţiunea institutului „Grăniţerul“ din Dobra, etc. după scurte suferinţe a adormit în Domnul Luni, 3/16 Decemvrie la 4 oare dimineaţa în al 56 lea an al etăţii şi al 24-lea an al fericitei căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului se vor transporta spre odihnă vecinică astăzi Mercuri la 5/18 Decemvrie la 2 oare p. m. dela casa proprie în cimiterul bisericei gr.-or. rom. din Gurasadului. Fie-i ţărina uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Răscumpărare. Prof. sem. *Dr. Nicolae Bălan* şi-a răscumpărat felicitările de ziua numelui cu 10 cor., date în favorul fondului pentru ridicarea monumentului lui Şaguna.

*

Un act de pietate s'a petrecut în şedinţa comitetului central al „Reuniunei rom. de agricultură din comitatul Sibiiului“, ţinută Luni, în 16 Dec. n. c. Implinindu-se adecă 10 ani dela moartea mult regretatului director al băncii „Transilvania“ *Dr. Aurel Brote*, fost timp îndelungat membru în comitetul numitei Reuniuni şi tot odată traducătorul marelui compendiu „Insoţirile de credit săteşti sistem „Raiffeisen“, membrii din comitet, în frunte cu prezidentul Reuniunei, dl Pantaleon Lucuţa, au asistat la parastasul festiv oficiat Dumineca trecută în biserica catedrală pentru vecinica odihnă a răposatului. Trecându-se acest act de pietate la protocolul şedinţei, comitetul din acest prilegiu a luat dispoziţii pentru acuirarea chipului în uleu a răposatului Dr. Aurel Brote pentru localul Reuniunei şi în acelaş timp a exprimat mulţămită protocolară profesorului seminarial, dlui Dem. Cunţan, preot celebrant la parastas, care a dăruit în scopul achirărei chipului cor. 6; dlui prezident Lucuţa pentru darul de cor 2, bibliotecarului Oprea Steflea şi secretarului Vic. Tordăşian pentru darul de câte 1 cor, făcut în acelaş scop. La şedinţă, afară de cei amintiţi, au mai participat şi membrii Dr. P. Şpan, R. Simu, P. Ciora, Emil Verzariu şi Teodōr Andreiu.

*

Björnson e bolnav. Scriu gazetele, că marele poet norvegian, care zilele trecute a împlinit anul al 75-lea al etăţii, e bolnav, sufere de un catar de gât. Boala însă nu e îngrijitoare.

*

Prezidentul Roosevelt a declarat în mod categoric, că imediat cum i-se termină domnia, pleacă în Europa, pentru a face vizită împăratului Germaniei. De aci se deduce, că nu mai aspirează la postul de prezident al Statelor-Unite.

*

Liga antiduelistă s'a înfiinţat în Roma, al cărei protector e însuşi regele *Victor Emanuel*, care cu plăcere a primit această demnitate, oferită din partea comitetului esecutiv.

*

Ucis de taur. In Comloşul mare, comitatul Torontalului, taurul comunei a luat în coarne pe locuitorul de acolo Dămian Ciolac, şi la împuns atât de rău, încât a trebuit să fie dus la spitalul din Jîmbolea, unde acum se luptă cu moartea,

*

Inmormântarea lui Sarafoff. Corpurile lui Sarafoff şi Gawanoff, revoluţionarii ucişi, au fost înbalsamate şi expuse în biserica sf. George din Sofia. Serviciul funebru a fost oficiat Dumineca la orele 2 şi jum. Au asistat deputaţiuni ale societăţilor macedonene din toată Bulgaria, din Geneva şi Bucureşti, cunoscutul revoluţionar armean Andranik, mai multe deputaţiuni revoluţionare armene, dintre cari una din Geneva, reprezentanţii societăţilor macedonene. Camerazii victimelor au ţinut discursuri în faţa bisericei. In urmă corpurile au fost ridicate şi duse la cimitir. Pe tot parcursul cortegiului casele şi magazinele au fost cernite. La ferestre şi prin balcoane lumea era înţesată, exprimând omagii defuncţilor. Ca la o sută de coroane au fost depuse, între cari şi din străinătate. Urmele ucigaşului sunt perdute. Se crede că s'a ascuns în Turcia undeva.

*

Furtuni mari au fost zilele trecute, în Francia, mai ales la Paris, în Anglia şi în Italia. S'au făcut mari pagube. Linii de telegraf şi de telefon au fost rupte.

*

Schelet în zid. In Homburg, pe Rhin, cu ocasiunea dărimării unei case s'a găsit un schelet de om într'un zid, stând în picioare. Se crede, că nefericitul a fost omorât, apoi ascuns în zid, pentru a nu se da de urma crimei. S'a deschis o anchetă severă.

*

Un escroc. In Budapesta a fost arestat marele industriaş *Steinherz*, care făcea comerciu cu lemne şi cumpăra în scopul acesta păduri, însă fără parale, trăgând oamenii pe sfoară. In cele din urmă i-s'a înfundat, a dat faliment şi a fost arestat. Gazetele din România scriu că şi acolo a avut păduri întinse, cumpărate pe banii altora. E dator ca la două milioane. Din pădurile ce le are nu se poate scoate însă nici jumătate. *Steinherz*, întrase în legături cu prinţul *E. Ghica*, şi organizase o esploatare sistematică de păduri şi de — capitale. După ascultare, *Steinherz* a fost pus în libertate.

*

Se caută îngrabă şi anume: *a*) Pentru un domeniu (moşie) în România doi bărbaţi cu soţiile lor, vrednici muncitori şi având cunoştinţe temeinice în ale economiei raţionale a vacilor, cum şi la facerea untului şi brânzii. Intâietate se va dà celor ce au făcut praxă îndelungată la cutare moşie cu economie de felul amintit. *b*) Pentru un pomet mare lângă Sibiiu un ţăran harnic, sprinten, căsătorit, fără copii, ori având un singur copil, cum şi o păreche de boi, şi o vacă s'au două. In schimbul lucrului de făptuit în pomet i-se îmbie 7 jugăre pământ arător, locuinţă şi grajd. Doritorii se vor adresa grabnic şi în persoană la profesorul *D. Comşa*, în Sibiiu.

Convocare.

Prin aceasta este învitată întreaga inteleginţa şi poporul român din Mediaş şi jur a participa la adunerea generală extraordinară a despărţământului XXIX (Medias) al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român,“ — care se va ţinea în 26 Decemvrie st. n. 1907 — 3 oare d. a. în Mediaş, în locuinţa prezìdiului despărţământului, cu următorul

Program:

1. Deschiderea şedinţei prin presidiu;
2. Raportul comitetului despre activitatea sa din anul espirat;
3. Raportul cassei.
4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea acestor rapoarte şi deodată şi pentru verificarea protocolului şedinţei şi pentru insinuarea de membrii şi încassarea taxelor.
5. Constituirea comitetului.
6. Defigerea locului şi terminului pentru adunarea generală din 1908, — apoi eventuale propuneri.
8. Inchiderea şedinţei.

Mediaş 12/XII 1907.

Ioan Moldovan protopop şi prez. *Dr. Ioan Ivan* secretar.

*

Convocare.

In conformitate cu conclusul din şedinţa comitetului „Reuniunei femeilor române din Mediaş şi jur,“ din 12 Decemvrie n. şi în înţălesul concluzului adunărei generale ordinară din 1 Sept. st. n. 1907 punct V şi punct lit. *b*) Adunarea generală extraordinară a acestei Reuniuni să vor ţinea în 26 Decembrie 1907 st. n. la 2 oare după amiazi în locuinţa prezidentei Reuniunei cu următorul

Program:

1. Deschiderea şedinţei prin presidiu.
2. Alegerea cassieresei Reuniunei;
4. Decidere asupra modalităţii punerei în activitate e fondului „Reuniunei femeilor române din Mediaş şi jur“ trecut preste suma limitată în statute;
4. Inchiderea şedinţei.

La care a participa sunt rugaţi toţi membrii Reuniunei.

Mediaş, 12 Decemvrie 1907.

Maria Moldovan prezid. *Maria Necşa* secretară.

Teatru.

Mercuri: *Frau Königin*, comedie şi *Evas Tochter.* comedie.

Joi: *Die Schützenliesel*, operetă.

La suferinţe de plumâni

să se ia neamânat în toate casurile Emulsiunea lui Scott. „SCOTT“ nu vindecă numai părţile bolnave, ci aduce întregului organism sănătate nouă şi putere de viaţă. „SCOTT“ este un mijloc specific şi sigur contra tuturor

suferinţelor de plumâni

şi fiindcă e sigur, e şi cel mai ieftin. Marea lor putere vindecătoare şi nutritoare se bazează pe aceea, că la compunerea lor se foloseşte numai materialul cel mai fin, cel mai curat şi cel mai cu efect, pe care îl oferă piaţa şi pe aceea, că aceleaşi prin **unica în felul său şi neîntrecuta** experienţă alui Scott de compunere sunt făcute nu numai gustoase ci şi absolut uşor de mistuit.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

2 (276) 2-5

Nr. 160/1907. [351] 1—3

CONCURS

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Hațegului, pe basa dispozițiunilor statutului organic și a regulamentului pentru procedură la alegerea de protopresbiter, prin aceasta conform ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecesan dto 12 Noemvrie a. c. nr. 12074 Plen. se escrie concurs cu termin de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în „Telegraful Român“.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată și paroh în locul central al tractului, adecă în parohia din opidul „Hațeg“ unde va avea să și catehiseze.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei centrale de clasa I. din Hațeg statorite în coala *B.* pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.
2. Venitele protopresbiterale, anume: dotațiunea din fondurile arhidiecesane întregită cu adausul din cassele parohiale din tract.
3. Taxele ce incurg pentru visitarea comunelor din tract și pentru alte funcțiuni speciale.

Concurenții au se documenteze cualificațiunea prescrisă în conclusul congresual nr. 111 din 1888, iar concursele lor instruite cu toate documentele necesare să le înainteze la Preaveneratul Consistor arhidiecesan în terminul sus indicat, alăturând la documente și o tabelă de cualificațiune, după rubricele indicate în provocatul regulament congresual din 1888, §. 12.

Concursele întrate după expirarea terminului de concurs nu se vor lua în considerare.

Din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Hațeg ținută la 30 Noemvrie 1907.

Hațeg, la 30 Noemvrie 1907.

Avram P. Păcurariu
administ. protopresbiteral.

Nicolae Sânzian
notar.

---

[350] 1—3.

Aviz de licitare.

Bunul fundațiunei Baronului Carl Bruckenthal, administrat din partea presbiteriului evang. A. B. din Sibiiu, situat pe hotarul comunelor Bethlen Szt. Miklós și Căpâlna în comitatul Târnavei-mici, lângă halta Bethlen Szt. Miklós în depărtare numai de $^{1}/_{2}$ oară dela stațiunea Șona, comasat și cu o extindere de preste 2000 jugăre (a 1600☐) la care aparține clădiri vaste pentru economie și locuință, o moară cu patru scaune, dreptul de târg și de vânat, se va da în arândă pe calea licitațiunii orale, și pe lângă primirea și de oferte, cu prețul de strigare de 24 000 cor. Bunul se exarândează eventual și în două părți, dintre care partea din jos va consta din castel, curtea domnească și pământurile până inclusive râtul biróvölgy, al cărei preț de strigare va fi 21.120 cor., iar partea din sus care se extinde până la granița bunului și constă din pășuni și arături, va avea un preț de strigare de 5280 cor.

Licitația se începe la 15 Ianuarie 1908 înainte de prânz la 10 ore în sala de ședințe a presbiterului evang. A. B. în Sibiiu (Huetplatz Nr. 1) și până la 9 oare din aceiași zi, se vor primi la cassa bisericei evangelice de acolo și oferte în scris, timbrate în regulă, sigilate și provăzute cu vadiul de 1400 cor. event. 2112 cor. și resp. 528 cor.

Vadiul e a se depune în bani gata, ori în libele de depunere sau scrisuri fonciare a vreunui institut de credit din Sibiiu, ori în fine în hârtii de valoare recunoscute de stat ca apte de a servi ca cauțiune, cari se vor accepta ca cauțiune, până la 2/3 din valoarea lor după curs.

Presbiterul își rezervă dreptul de a alege liber între ofertele ce i se vor face, event. de a escrie licitațiune nouă sau de a da bunul întreg sau cele două părți ale lui în arândă, din mână liberă și fără a mai escrie licitațiune nouă.

Periodul nou de arândă se începe la 1 Noemvrie 1908 și se încheie cu 31 Octomvrie 1920.

Condițiile ulterioare se pot afla dela administratorul Iohan Iekel în Bethlen Szt. Miklos, sau în cancelaria directorului bunului Dr. Ludwig Kei-chgatter, aici în Sibiiu (Pământul mic Nr. 11) sau în fine în cancelaria presbiterului evang. A. B. (Huetplatz 1) în oarele de cancelarie.

Sibiiu, la 12 Decemvrie 1907.

Presbiteriul evangelic: A. A.

Nr. 743—1907 [349] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II-a Balan-suseni, protopresbiteratul Ungurașului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegreful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și aștерne cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, prezentându-se înaintea alegătorilor în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta respective a celebra și cuvânta în biserică.

Fizeș-Sânpetru, 17/30 Noemvr. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Ungurașului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Pavel Roșca,
protopresbiter.

Nr. 1208/1907 pr. [348] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învățători la școalele din comunele **Butene** și **Nadișul-rom** prin aceasta se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare post sunt 400 cor. din repartiție dela popor și 200 cor. ajutor dela stat, cuartir în edificiul școalei și grădină de legumi.

Doritorii de-a reflecta la aceste posturi au a-și aștерne subsemnatului suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, în terminul susindicat și a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a fi cunoscuți din partea poporului.

Cluj, 17 Noemvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetele parohiale.

Tulliu Roșescu
protopresbiter.

Noua lege școlară

Articolul de lege XXVII din 1907 referitor la raporturile de drept ale școalelor nesusținute de stat și la competințele învățătorilor aplicați la aceste școale, precum și

Instrucțiunea

cu privire la esecutarea acestui articol de lege.

Traducere de:
Lazar Triteanu
referent școlar.

Să află de vânzare la
Libräria arhidiecezanä în Sibiiu
cu prețul de 1 cor. 20 b. plus 10 bani porto postal.

AVIZ!

„Tovărășia agricolă“, pentru agricultură, magazin și anticipațiuni în Szászsebes, începând cu 1 Ianuariu 1908 solvește după depunerile bisericilor și comunelor politice interese de **6%**. Interesele se computā la semestru și darea o plătește institutul.

[346] 3—3 **Direcțiunea.**

Nr. 739/1907 [347] 3-3

Concurs

Pentru intregirea postului de al 2-lea învățător dela școala gr.-or. confesională română din Arpașul-inferior, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariul anual de 600 coroane din cassa bisericei, fondul grănițeresc și ajutorul dela stat precum și 80 coroane relut pentru cuartir și grădină.

Doritorii de a ocupa acest post de învățător să-și substearnă cererile concursuali instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în Avrig (poșta Avrig Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sânta biserică spre a face cunoștință cu poporul și a-și arăta desteritatea în cântări, având a forma cu elevii de școală un cor și a cânta cu ei în sânta biserică.

Avrig, 25 Noemvrie, 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Ioan Cândea
protopresbiter.

„ALBINA“, institut de credit și econommìi
în Sibiiu
primește depuneri spre fructificare noui:

1. Cu 4% sub 2000 cor., și peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4$^{1}/_{2}$% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.
Contribuțiunea de 10% dela interese o plătește institutul.
(308) 14—16

„CORDIANA“ institut de credit și economii,
Filiala Agnita
(Szent-Agotha, strada lungă 81)
primește **depuneri** spre fructificare cu **5**%, pe lângă
(337) 5—10 abzicere de șase luni cu **5**$^{1}/_{2}$%.
Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 53— Sibiiu — Nagyszeben.

Tipăriturile școlare
compuse în înțelesul legii nouă școlare
se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană
cu următoarele prețuri:

1. **Protocol de primire:** coala 6 fileri, cartonat 25 coale 2 cor. 20 fileri, 50 coale 4 cor. 50 fileri.
2. **Protocol de clasificațiune și absenții**: coala 6 fileri, broșat 15 coale pentru 60 băeți 1 cor. 40 fileri, 20 coale legat pentru 80 băeți 1 cor. 80 fileri, 25 coale pentru 100 băeți 2 cor. 20 fileri, 50 coale pentru 200 băeți 4 cor. 50 fileri.
3. **Cronica școlară**: coala 4 fileri, 50 coale legat 3 cor.
4. **Protocol de inspecțiune**: coala 4 fileri, broșat 15 coale 1 coroană 10 fileri.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 134 Sibiiu, Sâmbătă 8/21 Decemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Conflicte.

Sibiiu, 20 Decemvrie n.

In cursul desbaterilor purtate în reichsrathul dela Viena asupra proiectelor de lege despre pact, acum votate deja, mai mulți deputați austriaci și-au ridicat cuvântul în favorul naționalităților nemaghiare dela noi.

Lucru foarte natural. Sunt representanții unor popoare înrudite cu popoarele din Ungaria, pentru cari deci nu poate să fie irelevant, dacă le merge bine, ori rău, celor de aici.

Unii în cuvinte mai cumpătate, alții în cuvinte mai aspre, au condamnat procedura stăpânitorilor noștri față de cei ce nu sunt de o limbă cu ei, și au înfierat tendințele de maghiarisare.

Prezidentul reichsrathului, firește, nu a aflat de lipsă a împedeca manifestarea părerilor în direcția aceasta, pentruce apoi ministrul-prezident al nostru, dl *Wekerle*, a ținut să-i dee o lecție în dieta țării noastre.

Nu a rămas dator însă nici prezidentul reichsrathului, dl *Weisskirchner*, căci în ședința de Luni, 16 Decemvrie n. a reichsrathului a făcut declarație, primită cu aprobări generale, că procedura prezidentului unei camere *nu poate fi supusă nici unei critici*, mai ales din partea unor factori străini. Prezidentul parlamentului austriac nu se amestecă în afacerile interne ale Ungariei, dar pretinde, ca *aceeaș tactică să se observe și față de dânsul.* Se va opune deci *în contra oricărui amestec a celor din Ungaria* în afacerile interne ale Austriei, și o astfel de procedură o *desaprobă.*

Ministrul-prezident al nostru, luând act despre aceasta declarație, a spus, că prezidentului *Weisskirchner* îi lipsește simțul și tactul politic, și că — va merge înainte. Conflictul a fost deci aplanat.

Dar s'a ivit alt conflict, și mai grav. Tot în ședința din 16 Decemvrie a reichsrathului, votându-se legile pactului, s'a votat și proiectul de resoluțiune al deputatului *Schillinger*, de cuprinsul următor:

„*Considerând prigonirile pe cari au avut să le îndure în vremile din urmă naționalitățile nemaghiare din Ungaria, reichsrathul îndrumă guvernul austriac, ca întrebuințând mijloacele ce-i stau la disposiție, se atragă atențiunea guvernului unguresc cu care s'a legat transacțiunea, că interesele conlucrării roditoare a naționalităților pretind* să fie executată legea de naționalități din 1868 în spiritul dreptății, umanității și al libertății depline“.

Firește, supărare nouă la ai noștri, și în ședința dietei din 17 Decemvrie guvernul a fost provocat să *ceară satisfacție* dela guvernul austriac pentru această insultă. Ministrul-prezident *Wekerle* a declarat, că a și cerut deja pe cale telefonică lămuriri, iar guvernul dela Viena a promis, că va repara greșala. Și repararea a urmat In ședința din 18 Decemvrie, ministrul-prezident *Beck* a declarat în reichsrath, că hotărârea cu pricina, adusă de altcum din partea reichsrathului numai în urma unei neînțelegeri, dupăce raportorul general pledase pentru respingerea propunerei făcute, guvernul *nu o va executa*, pentrucă ea formează un amestec în afacerile interne ale Ungariei, și reichsrathul *n'a fost competent* să o aducă.

Ai noștri vor fi multămiți cu declarația aceasta, și acum și conflictul acesta al doilea e aplanat. Și așa va fi aplanat și al treilea, și al patrulea, și celelalte toate, când se vor mai ivi, pentrucă sigur se vor ivi, câtă vreme conflictul cel adevărat, isvorul tuturor acestora, nu vine aplanat și delăturat: *nemulțămirea naționalităților nemaghiare* din statul ungar. Când va fi aplanat odată acest conflict, nu se va mai amesteca nimenea, pentrucă nu va mai avea motiv, în afacerile noastre interne, cari, zicem și noi, ne privesc de altcum *numai pe noi*, nu și pe cei din străinătate.

„Cultura maghiară și naționalitățile“.

Adevărurile dureroase, asupra cărora a atras atențiunea lumii culte Björnsterne Björnson, secondat și de Tolstoi, au înfățișat stările din Ungaria într'o lumină cu totul supărătoare pentru înfierbântații și grandomanii noștri patrioți. Contele Apponyi „cu fruntea ridicată“ a promis un răspuns, care însă întârzie întruna. Probabil, în locul acestui răspuns, a apărut zilele trecute în Budapesta o carte voluminoasă, purtând titlul pus în fruntea acestor șire, scrisă de *Baloghy Ernő*, și care e îndreptată împotriva tuturor celebrităților europene, cari și-ar permite a nu aproba direcția de maghiarizare cu forța a politicei ultrașoviniste. Cartea începe cu acest motto: „Üdvözlet külföldi ellenségeinknek! (Salutare dușmanilor noștri din străinătate!)“ — și e impunătoare numai ca formă exterioară, ca înfățișare...

Ca cuprins e o carte foarte puțin serioasă, care n'ar merita nici o atențiune, fiindcă nu se ridică întru nimic peste nivelul obicinuit al presei maghiare — și nu e nici mai bună nici mai rea decât multele producte similare ale literaturii patriotice. Ce ne face să insistăm totuși asupra ei? Mai întâi situația înaltă, ce ocupă în învățământul superior al țării autorul acestei scrieri. Apoi faptul, că ea este expresia fidelă a opiniei publice maghiare, și deci poate servi ca o dovadă mai mult în contra prea zălogșilor noștri „pacificatori“, (de altcum „de bună credință“) cari de o vreme încoace se află *în treabă* și nu vor nici de cum să înțeleagă zădărnicia străduinței lor, demne de o cauză mai bună.

Să vedem dar ce cuprinde această șugubeață carte, și cari sunt ideile războinicului autor?

*

La sfârșitul războiului peloponeziac ajungând, pentru scurtă vreme, Spartanii stăpâni peste Athena, începură o goană înfricoșată contra celor mai de frunte Athenieni, pe cari îi condamnau la moarte sub cuvânt, că în tot decursul acestui războiu de 3 decenii nu au făcut nici un bine pentru Sparta. Firește că nu! E atât de evident criteriul de nedreptate, din care pornea judecata Spartanilor, spre a da o aparență de legalitate schingiuirilor volnice ce săvârșeau.

Din acelaș criteriu de judecată falșă și nedreaptă pornește și dl Baloghy Ernő, enunțând în mod apodictic, că la evoluția socială a Ungariei nici una dintre naționalități n'a contribuit cu nimic, fiindcă n'au adus ori n'au vrut să aducă nici un folos elementului maghiar, care este singurul îndreptățit să existe în această țară, drept, care celorlalte naționalități li-se deneagă în mod absolut.

In cadrele unor fugitive și defectuoase excursiuni istorice, înșiră pe rând toate elementele nemaghiare, începând cu elementul german, colonizat aci în diferite timpuri. Mai multă supărare arată autorul față de Sași, cari, deși încărcați cu atâtea privilegii și binefaceri din partea milostivei cârmuiri maghiare, au avut totuși impertinența de a nu se contopi în elementul dominant, de a-și păstra în tot decursul celor opt veacuri firea lor deosebită, acel „Sonderzug“, cu care se mândresc Sașii, dar pentru care nu îi poate ierta șovinistul Baloghy, ci îi dăscălește aspru pentru această necuviință, certându-i totodată și pentru politica lor ipocrită din prezent.

Trecând apoi la Români premite, că toată înțelepciunea și-o scoate din faimoasa scriere a lui Jancsó, despre care — deși se știe, că nu e decât o tendențioasă compilație ordinară — Baloghy crede totuș, că e o excelentă operă de știință. Dovadă, că pe baza acestei compilații se simte îndemnat să atribue lui Titu Maiorescu ideile filologice și istorice ale lui G. Șincai, să vorbească de un conciliu florentin în secolul XII, de un Inocențiu Klein, inițiatorul politicei naționale sub principii calvini ai Ardealului, și încă alte multe năzbâtii de felul acestora.

Precum întreg restul cărții, așa și partea privitoare la Români, e fundamental greșită, pornită dintr'o informație unilaterală și neîndestulătoare, dând dovezi de o compromițătoare superficialitate și fiind plină de contraziceri izbitoare. Intr'un loc îi recunoaște pe Români de autohtoni, cu câteva pagini mai încolo declamează despre originea lor balcanică și chiamă în ajutor pe Kekaumenos, ca să facă mărturie despre ticăloșia acestui neam valah. (Fiind cartea dlui Jancsó isvorul, firește, nici nu se putea să lipsească citatul din Kekaumenos!) Apoi iarăș o întoarce spunând, că Românii, chiar dacă ar fi fost aici înaintea Maghiarilor, n'au făcut nimic, ci au dormit atâtea veacuri dearândul, ori stând cu mânile în sân au privit, cum își varsă Maghiarii sângele nobil și pentru ei, cum civilisează țara, cum zidesc palate și castele, nu atât pentru dânșii, cât mai ales pentru binele acestor naționalități neînțelegătoare, cari au refuzat cu atâta îndărătnicie a se împărtăși de binefacerile îmbiate lor cu o rară generositate de către cavalereasca nație maghiară.

Sârbilor le recunoaște oare-cari calități: statornicia și viclenia, dar nu îi poate ierta nici pe ei pentru crima de a fi luptat în interesul dinastiei și de a fi cercat să-și aibă voivodina lor națională.

In sfârșit pe bieții Slovaci nu-i mai înțege nici decum. Cum de nu-și sar din piele de bucurie, când li se dă voie să se maghiarizeze? Pentrucă, mai are înțeles cineva, dacă vrea să fie Rus sau Maghiar, dar a voi să rămână Slovac..... pentru aceasta lipsește orice motiv psihologic. (!) De aceea nu se sfiește a mărturisi, că chestiunea de naționalitate la acesti oameni nu e decât „*o jucărie meșteșugită și o comedie de prost gust*“. (?!)

Și ce reprezintă față de toate aceste neamuri nemernice, cari nu merită nici numirea de *naționalități*, fiind ele numai niște risipituri, niște frânturi din diferite popoare — ce reprezintă elementul maghiar?

Iată ce:

„Tot ce există azi în Ungaria, tot ce a creat acest neam turanic, poartă stampila unui adevărat popor de cultură. E o rasă nobilă rasa maghiară, de care a trebuit să țină samă *Europa*... și când s'a luptat, și când a făcut politică, și când a adus legi, și când a creat știință, literatură, artă..... Maghiarii și-au păstrat limba, și-au păstrat caracterul lor de rasă și au avut influință chiar asupra *evenimentelor istoriei universale*“....

După această ditirambică explosie ar fi putut să termine cu cunoscutele cuvinte ale cronicarului: „fene gyerekek!“....

Dar nu, fiindcă dl Baloghy e cu mult mai științific, mai „sociolog“ cum îi place să se numească.

Și tocmai, fiindcă e atât de „sociolog“, nu-și poate da sama, cum se face, de toate naționalitățile și-au păstrat până azi firea lor deosebită, tradițiile lor, limba lor națională — și azi se împotrivesc cu atâta tenacitate tendințelor de desnaționalizare și nu râvnesc la nici una dintre înaltele calități ale triumfătoarei rase maghiare...

Cum se face, de această rasă maghiară, în o mie de ani, n'a putut să le asimileze, să le contopească pe celelalte? „Poate a fost prea slabă? *Da de unde!* Tocmai dimpotrivă, *a fost prea tare.... dar n'a voit, căci dacă ar fi voit, și această contopire ar fi putut să o săvârșească mai curând decât celelalte națiuni europene*“.

După asemenea naivități patente și năbădăioase constată, că politica comodă, sfioasă, conciliantă a lui Eötvös și Deák față de naţionalităţi e vinovată pentru faptul, că în Ungaria şi azi mai există 8 milioane de cetăţeni, cari nu vorbesc, nu cetesc, nu scriu, nu cugetă şi nu simţesc ungureşte.

Concluzia?

Trebuesc „inficiate“ prin cultura maghiară toate elementele eteroglote, căci numai această *„nobilă infecţie“* (sic! pag. 159) le poate mântui pe seama omenirii întregi... Trebuesc deci *maghiarizate* la moment aceste 8 milioane, prin orice mijloace, ori îi convine dlui Björnsterne Björnson aceasta, ori nu. Şi cam ce ar avea celebrităţile europene să se amestece în afacerile Ungariei? Ceeace este iertat Germanilor faţă de Francezii din Alsaţia şi Lorena, sau faţă de Polonii din Posen, pentruce nu s'ar îngădui Ungurilor faţă de Germanii, Românii, Sârbii şi Slovacii din Ungaria?! Las că dl Baloghy perde cu totul din vedere deosebirea cea mare dintre aceste popoare şi nepotriveala comparaţiei sale, dar să-şi fi adus cel puţin aminte de vechea şi înţeleapta îndrumare: „Quod licet Iovi“....

Până cătră sfârşitul cărţii autorul se înferbântă atât de mult, încât încheie printr'o *straşnică chemare la luptă* în numele culturii maghiare şi pentru cutropirea celorlalte culturi, cari n'au drept să existe pe acest pământ, care ar trebui îngrădit cu un sistem cultural prohibitiv. Cultúra germană n'are drept să existe decât în Germania, tot aşa cea română numai în Românía; şi de cumva ar încerca să treacă pe un moment graniţa, gendarmii împănaţi n'ar lipsi a-şi face datoria, a le excorta sau a le duce în arest preventiv la Cluj, cum a păţit mai deunăzi un biet redactor al „Libertăţii“ din Orăştie.

Deci trimbiţa de alarmă a sunat!... Aşteptăm să vedem acum pe toţi mercenarii jidani sau jidoviţi ai presei şi culturii maghiare înşiruindu-se în rânduri de bătaie, nu cu suliţe însă, ci cu murdarele şi veninoasele lor condeie!

Signalul e dat: *„în numele culturii maghiare!“*

Dar unde e, sau care este această minunată cultură?

„Toată ştiinţa noastră — scrie *Baráth Ferencz,* un patriot mai maghiar probabil, decât Baloghy Ernő — toate cunoştinţele noastre le-am împrumutat dela vecini; la descoperirea comorilor obşteşti ale omenirii *n'am contribuit nici cu o sfârmitură*; cea mai mare parte a comorilor descoperite de alţii şi date usului comun, nu le cunoaştem, cu atât mai puţin le ştim întrebuinţa şi valoriza. Chiar şi ştiinţa, care e mijlocul cel mai sigur spre întărirea naţionalităţii şi care poate purta cel mai puternic timbru naţional, *istoriografia,* dormitează în leagănul său şi nu avem până acum un istoric adevărat.... pe terenul oricăreia dintre ştiinţele practice, dacă voim să facem ceva ori să dăm în mâna publicului, facem o *compilaţie* din isvoarele străine (şi dacă am cunoaşte cel puţin aceste isvoare bine şi am şti face deosebire între ele!)“ etc. etc.

Iar la aceste adaugă cunoscutul sociolog *Jászi Oszkár* încă următoarele observaţii juste: „Tot insul, care nu sufere de şovinism neghiob *(bornirt)* sau profesional, e nevoit a recunoaşte, că pe orice teren abia dacă suntem răsunetul întârziat şi palid al marilor nizuinţe din Apus, că din pământul maghiar încă n'a răsărit nici un curent de idei, care să fi atins mai adânc civilizaţia lumii... nici odată un cugetător maghiar n'a pătruns mai adânc în sufletul omenimii, n'a putut să aprindă cu adevărurile sale, lumini nouă pentru toate ţările, pe când — fără a mai vorbi de naţiunile mari — câţi Şvedieni, Danezi, Norvegieni, Elveţieni, Austriaci sau Spanioli n'au atras asupra lor, timp mai îndelungat, atenţia tuturor acelora, cari produc astăzi valori de cultură internaţională! Noi n'am avut nici cel puţin un Echegaray sau un Brandes“...

Savantul Jászi fireşte nu e patriot de pănura şovinistului Baloghy. Totuşi nu i-ar fi stricat acestuia, dacă înainte de a-şi scrie hazlia şi amuzanta sa *polilogie,* ar fi consultat cât de puţin şi adevărurile sociologice cuprinse în frumoasele şi temeinicele opere ale lui Jászi. Ar fi ajuns, cu chipul acesta, să cunoască mai corect vàloarea adevărată a culturii maghiare; deci: *„In hoc signo vinces, Domine?!“*

•

Drept încheiere, fie-ne permis să împrospătăm în memoria dnului Baloghy şi a tuturor şoviniştilor de o pănură cu dânsul următoarele adevăruri categorice ale marelui istoric francez *Michelet*:

„Caracteristica lumii moderne constă în faptul, că păstrând şi mărind solidaritatea între popoare, ea întăreşte totuşi caracterul fiecărui popor, determină *naţionalitatea lui,* până ce fiecare neam va ajunge la o unitate desăvârşită, până ce va apare ca o singură individualitate, un singur suflet...

„Individualitatea naţională e un lucru sfânt. In măsura în care un neam ia caracterul de individualitate, ajunge *un suflet,* — proporţional creşte şi individualitatea lui. Un atentat împotriva unei individualităţi naţionale, e cea mai mare din toate crimele“.

Ori să le reamintim înţeleptele cuvinte ale lui Eötvös, care spunea: „Sunt convins, că mişcarea naţionalităţilor numai în acel caz ar putea fi periculoasă pentru viitorul patriei noastre, dacă *le apăsăm în mod volnic;* tocmai aşa, precum aburul, apa, aerul, numai prin apăsare pot să devină elemente distrugătoare“.

Mai putem spera, că se vor găsi printre politicianii maghiari de azi ori de mâne, oameni capabili de trezvia sufletească necesară pentru a înţelege aceste cuvinte şi a trage cuvenita învăţătură din ele?!

(ǂǂ).

Dela Hunedoara.

Porniri nouă. Parastas pentru Şaguna. Mişcare culturală.

— Decemvrie 1907.

Nu v-am scris demult, căci am aşteptat, ca firului întrerupt să-i legăm zala de aur, să fixăm ceva nou în munca noastră spre progres.

Aspiraţiile senine, şi dorul de mai bine, încunună vrerile noastre cu succese, atunci, când suntem solidari în acţiunea ce o pornim.

La noi — fie zis într'un cias bun — cei chemaţi să formeze conducera vieţii româneşti, sunt de un gând şi o părere.

Munca de căpetenie a acestora să desvoaltă în mai multe direcţii, din cari estragem: cultura românească şi bunăstarea economică.

Puterile modeste înrolate în serviciul acestor aspiraţii, sunt în continuă lucrare şi binele ce se propoveduește aici să va înrădăcina pretutindinea, spre folosul poporului nostru, şi bucuria tuturor factorilor, cari propagă cu sinceritate şi interes înaintarea noastră economică — naţională.

In acest idealism realizabil avem rostul nostru de muncă luat din viaţa ţăranului român.

Cunoscând mizeriile ţăranului poţi uşor să afli şi mijloacele de salvare şi — fiind noi strâns legaţi de răbdătoarea opincă, — datori suntem să ne interesăm mai intensiv de soartea acelora, cari formează fundamentul pe care noi zidim mereu aspiraţiile noastre ca neam.

Mai recent s'a pornit prin Dl *Vasile C. Osvadă* — calea pregătitoare pentru înfiinţarea „Tovărăşiei centrale,“ a cărei adunare de constituire e convocată şi se va ţinea la 22 l. c. în Orăştie.

Şi dacă toţi cei chemaţi vor da sprijinul lor moral şi material — aceasta pornire se va desvolta şi — întovărăşindu-ne forţele, pe toate terenele vom ajunge la adevărata bunăstare economică.

Despre munca ce se va desvolta în aceasta direcţie voi mai avea prilej să vă scriu.

•

In preseara sf. Andrei corul mixt a făcut o manifestaţie de simpatie harnicului dirigent *Andreiu Ludu.* Prezidentul corului, dl *Nicolae Macrea,* în potrivite cuvinte a felicitat pe dirigent, ca pe unul care munceşte de 5 ani de zile cu mare zel între noi, pentru ajungerea scopului urmărit de toţi cei buni ai neamului.

•

Duminecă în 15 l. c. s'a ţinut parastas pentru marele Arhiereu Andreiu. La sfânta liturgie a cântat corul mixt, precum şi la parastas.

Pe lângă duioasele cântări funebrale, am remarcat composiţia *„Românime mult cercată“*, care par'că revarsă din acordurile ei durerea de veacuri a neamului nostru.

Cuvântarea dlui prot. *Păcurariu* a făcut foarte bună impresie.

*

O muncă de tot stăruitoare să continuă în direcţia desvoltării culturale prin corul mixt al Românilor hunedoreni, pus sub conducerea zelosului Andreiu Ludu, care a muncit desinteresat pentru închegarea societăţii române din Hunedoara într'un mănunchiu frumos şi trainic.

In cei 5 ani trecuţi, am câştigat prin concertele date — pe lângă partea morală — cam *2000 cor.,* care sumă s'a folosit în mare parte la salarisarea corpului didactic dela şcoala noastră confesională.

Pe lângă acest cor mai numărăm şi pe cel al şcolarilor, care încă prin producţii reuşite a contribuit la susţinerea ameninţatei noastre şcoale.

In scurtă vreme — voiu continua.

Nima.

NOUTĂŢI.

Alegeri la comitat. Mercuri, în 18 Decemvrie nou, s'au făcut alegerile funcţionarilor comitatensi aici în Sibiiu, pe noul period de şase ani. Au fost aleşi cu aclamaţiune: Vicecomite G. Reissenberger, protonotar St. *Stroia,* prezident la sedria orfanală K. Gottschling, fisc comitatens Dr. A. Böck, prim-pretori L. Fabritius (Sibiiu) Dr. Victor Schuster (Cisnădia, în locul lui V. Schieb), G. Putkovski (Nocrich), P. *Drăghici* (Sălişte), H. Mangesius (Mercurea) şi G. Hauner (Sebeşul-săsesc). Asesori la sedria orfanală: St. *Henteş* (vicepreziden), Dr. I. Krall, Fr. Reinisch. Vicenotari: Baron G. Bedeus, *Oprea Steflea,* Dr. A. Bruckner şi A. *Simonescu.* Pretori: *Dr. I. Miclea,* F. Gräf, G. Andrä, A. Mihaly, S. Klokner şi H. Gross. Toţi au depus imediat jurământul, apoi în numele lor a mulţămit vicecomitele *Reissenberger* pentru încrederea cu care i-a onorat adunarea municipală.

•

FOIŞOARĂ.

Ţiganca.

— Povestire cehă. —

(Urmare).

— „Toate bune, draga mea, — îi răspunse Toma, — dar eu am o foame nebună şi mă doresc acasă, unde mă aşteaptă ai mei cu cina“.

Iulina nu mai zise nimica. Suspină din adâncul inimei, şi apoi alergă, ca să ajungă pe Toma, care era cu mulţi paşi înainte. Deodată spăriată prinse pe Toma de mână, şi cu ceealaltă mână îi arătă ce se petrece în pădure, nu departe de ei. Toma privi într'acolo şi se spărie şi el. De partea ceealaltă a râului, pe iarbă verde, la tulpina unui stejar mare, era aşezată o curioasă ceată de oameni. Femeile aveau haine de cele mai mestecate culori, aveau în cap mărămi, în cari le era învălit părul, iar bărbaţii parcă erau îmbrăcaţi în catifea, cu nasturi mari albi de argint. O femee mai bătrână se trudea să mestece ceva într-o căldare pusă la foc pe o rudă acăţată între doi arbori, iar nişte fete mai tinere îi dădeau ajutor. Unii dintre bărbaţi tăiau lemne, unele dintre femei ciupiau penele de pe nişte găini, şi se certau între ele. Nu departe de foc un cal slab şi prăpădit păştea earbă, iar într'un car, pe care-l tocmeau doi oameni, dormeau nişte copii îmbrăcaţi în sdrenţe.

Erau nişte ţigani călători, cari n'au casă şi n'au locuinţă statornică, ci umblă din sat în sat, pribegind mai mult prin păduri. Se pricep la multe lucruri. Tocmesc căldări stricate, ciururi rupte, pustiesc şoarecii şi cloţanii, vindecă vite bolnave, şi fac şi prorocii, din stele şi din alte lucruri, ghicind viitoriul celor curioşi să-l ştie înainte. Bărbaţii fac apoi şi diferite producţiuni prin birturile dela sat, şi care poate, mai şi fură câte ceva.

Sau poate că ei nici nu fură, dar aşa a eşit vorba, şi tot ce piere în sat, e pus în sarcina ţiganilor, despre cari lumea crede, că nici nu umblă pentru alta din casă în casă, decât numai pentruca să spioneze, şi să facă planul pe ce s'ar putea pune mâna mai uşor, aşa, ca să nu vadă şi să nu ştie nimeni. Şi mai spun oamenii despre ei, dar mai ales despre muerile lor, că ştiu fermeca, aşa că-ţi răpesc mintea şi te aduc să le faci toate, aşa cum ele cer şi doresc. Se zice, că cel fermecat de ele umblă cu ochii deschişi şi nu vede nimica şi nu aude nimica, ci stă numai aşa îngândurat şi buimăcit. De aceea, oamenii se feresc de ţigani.

Toma începu să facă planul, cum ar putea eşi din pădure cu Iulina, aşa ca să nu fie observaţi de ţigani, şi acelaş lucru îl voia şi Iulina. Dar deodată îi cade privirea asupra unui tufiş, care acoperea cu crengile sale apa râului. Iulina se făcu roşie la faţă ca floarea macului. In tufiş, pe o piatră mare, şedea un ţigan tinăr, bine făcut, şi-şi scălda picioarele în undele râului. Se părea că se bucură de surprinderea şi temerea vădită de care era cuprinsă Iulina, şi chiar şi Toma. De grumaz avea atârnată ţiganul o chitară, peste ale cărei corzi îi alunecau degetele cu dibăcie. Şi cum eşau tonurile din chitară, aşa eşau şi din gura lui, şi se perdeau prin pădure. Cânta atât de frumos, şi pădurea răsuna atât de plăcut la acordurile melodioase, cari se amestecau cu şopotele râului şi cu făşeitul frunzelor din copacii seculari!

Iulina s'a oprit în loc şi privea la ţigan, dar şi ţiganul privea în faţa ei, cu atâta căldură şi cu atâta patimă, încât Iulina simţea că nu e spre bine, pentrucă ochii cei negri ca cărbunele ai ţiganului o săgetau până în inimă, — dar nu putea să-şi iee ochii de pe el şi de pe chitara lui. O fermecase!

— „Iulino! vino încoace, vino mai iute, — o chema Toma, — pentrucă am aflat pe unde să eşim din pădure, ca să nu ne întâlnim cu străinii aceia“.

Iulina plecă mehaniceşte, mai mult trasă de Toma, care o ţinea de mână, decât de voe bună, dar faţa ei era şi acuma întoarsă către ţiganul din tufiş, la care-şi ţinea ochii ţântă. Se ridicase şi ţiganul în picioare şi privea în urma ei. Acum nu-l mai vedea Iulina, dar ochii şi-i ţinea îndreptaţi tot spre locul unde se afla ţiganul. In sfârşit eşiră din pădure, Toma şi Iulina.

(Va urma.)

Predică în catedrală. Dumineca la liturgie va rosti predică dl profesor seminarial Dr. *A. Crăciunescu* în catedrala din Sibiiu.

*

Atac contra Monarhului. Deputatul *Nagy György*, interpelând Sâmbătă în dietă în chestia unui incident dela graniţa română a zis între altele, că „invazia pe teritorul Ungariei a grăniţerilor armaţi români n'ar fi ertat să rămână nepedepsită, dar n'am speranţă că vom primi satisfacţie suficientă, căci aceiaşi mână ar trebui să subscrie acum ordinul de mobilisare, care mână a subscris în 1849 sentinţa de moarte a eroilor maghiari“. Această isbucnire nesocotită a consternat grozav pe premierul Wekerle, care a şi întrerupt imediat pe Nagy cu cuvintele: „E totuşi porcărie a vorbi astfel! Importinenţă! Aceasta n'o putem suferi!“ Prezidentul a îndrumat pe deputatul Nagy la ordine.

*

Bătae în reichsrathul din Viena. Deputaţii ruteni au înscenat un scandal în şedinţa de Luni a reichsrathului austriac. Au început să fluere, să vocifereze şi să bată în pulpitre. Deputatul *Bacsinszky* a rupt o bucată de lemn din bancă şi a aruncat o asupra prezidentului. A lovit însă pe deputatul sloven *Dr. Benkovits* şi l-a rănit. Prezidentul a suspendat şedinţa. Deputaţii creştini-sociali s'au aruncat asupra lui Bacsinszky şi l-au bătut. După redeschiderea şedinţei prezidentul şi-a exprimat profunda indignare pentru cele întâmplate. Deputatul Romanciuk a rugat casa de ertare în numele Rutenilor. E vorba, ca Bacsinszky să-şi depună mandatul.

*

Conferenţele despărţământului. Dumineca viitoare la aceeaşi oră (5 seara), va prelege dl profesor seminarial *Ioan Lupaş* despre: „*Triumful ideilor moderne asupra cugetării medievale*“. Rugăm pe on. cetitori, ca să comunice aceasta cunoscuţilor lor spre a fi — după putinţă — orientat întreg publicul sibiian.

*

Constantin Cretioescu, cassar la „Sebeşiana“ a decedat Marţi la oarele 8½ seara, în etate de 66 ani. A fost înmormântat Joi, în 19 Decemvrie la oarele 2 p. m. în cripta familiară din cimiterul bisericei gr. or. din Sebeşul-săsesc. Odihnească în pace!

*

„Revista Bistriţei“ a fost pedepsită cu 280 cor. amendă în bani, pentrucă nefiind foaie politică a publicat ştiri politice, între cari şi o parte din vorbirea cu care I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan Meţiann* a deschis sinodul arhidiecezan din anul acesta.

*

Şcoala pentru economia de casă (şcoala de menaj), susţinută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“, deschide la 15 Ianuarie n. un *curs de bucătărie fină.* Cursul va dura dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie. Taxa lunară a acestui curs e de 80 cor. Elevele primesc locuinţa şi întreagă întreţinerea în internatul şcoalei. Informaţiuni se pot primi dela dna Iulia Dancăş, Sibiiu, Strada Baier Nr. 1. In timpul acestui curs şcoala primeşte şi execută comande pe lângă preţuri convenabile.

*

Autorul intelectual al asasinării revoluţionarilor Sarafof şi Gawanoff e bănuit a fi deputatul din sobrania din Sofia, *Strasimirov.* Procurorul a cerut să fie estradat pentru a putea fi dat în judecată, iar sobrania l-a estradat numai decât, pe lângă toată apărarea inculpatului, care a dat asigurarea, că nu e vinovat. La eşirea din sobranie Strasimirov a fost arestat.

*

Bucătărie comună în Sibiiu. Sunt rugaţi membrii bucătăriei comune a se prezenta în deplin număr la adunarea generală, care se va ţinea în sala de gimnastică a şcoalei de stat din strada Orezului, în 22 l. curentă la 3 oare p. m.

*

Erată. In foiţa noastră din nrul ultim despre conferenţa poetului *Goga* s'au străcurat unele erori de tipar, cari conturbă înţelesul. Aşa coloana II. rândul 1 „Aduce exemple din *literatura* (nu libertatea) universală. Rândul 8 „Nu *înţeleg* (boerii) mişcarea lui Tudor“. Coloana III. rândul 2 „Intocmai ca *el*, toţi urmaşii şi epigonii lui“. Coloana IV. rândul 7 „Pasurile celorce *însătoşează* (nu înaintează) după dreptate“.

*

Daruri de Crăciun săracilor noştri. La apelul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru daruri de împărţit între săracii noştri la Naşterea Mântuitorului I. Cristos, dl profesor Dr. Nicolae Regman-Păunaş din Caransebeş, din incidentul sărbătorii Sf. Nicolae, dărueşte 5 cor. întru vecinica odihnă a neuitatului şi iubitului său tată Nicolae Regman, reposat în primăvară. Dl George Citirigă, funcţionar la firma Strul et comp. din Avrig dărueşte 5 cor. adunate dela bunii credincioşi, lucrători de pădure de sub conducerea sa.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: Ioan Giurea, paroh în Colun, soţia sa Elena n. Mosora şi copiii lor Cornelia şi Octavian, în total 1 cor., Izidor Marcovici, cul. tip. 20 fileri, I. M. 1 cor., oaspeţii dela botezul fiului lui Scarlat Ilieş, sod. compactor, numit Nicolae 2 cor., Ioan Oncescu, not. emer., Sebeşul-săs., 1 cor. şi Vic. Tordăşianu 10 fileri.

*

Hoţi îndrăsneţi. Dintr'un muzeu american au fost furate patru tablouri, cari representau o valoare de un sfert de milion. Hoţii, cari au pus mâna pe ele, n'au întrat în muzeu pe uşe, cari erau provăzute cu sonerii şi imediat puteau să dee de veste celor interesaţi, că au întrat oameni nechemaţi în muzeu, ci prin acoperiş, şi pe acolo au şi eşit. Un tablou, fiind prea mare, nu l'au putut scoate prin acoperiş, şi de năcaz l'au tăiat tot în bucăţele mici.

*

Marele filosof Kant îşi doarme somnul de veci în capela din partea de meazănoapte a domului din Königsberg. Primăria oraşului a luat acum hotărîrea, se mute de aci rămăşiţele pământeşti ale marelui cugetător în cripta princiară a domului. Tot odată a încredinţat pe profesorul *Kauer* se facă un monument lui Kant, în preţ de 5000 mărci.

*

Cel mai nobil cadou de Crăciun e asigurarea vieţii, făcută în favorul familiei noastre, după cum o recomandă representantul din Sibiiu al societăţii de asigurare „*Assicurationi Generali*“, domnul *Iart. Nendvich*, după diferitele modalităţi. (3—3)

*

„Gazeta de Duminecă“, ce apare la Şimleul-Silvaniei de 4 ani, va introduce mari inoiri în redactarea şi administrarea sa, cu începutul anului viitor. Conducătorii acestui ziar, dnii *Dr. Dionisie Stoica* şefredactor, *Ioan P. Lazar*, proprietar şi *Dr. Victor Deleu*, redactor responzabil, intenţionează a face din el, nu numai un organ politic după cerinţele timpului de azi, ci şi o gazetă culturală, în senzul adevărat al cuvântului, atât pentru poporul de rând, cât şi pentru cărturarii români.

„Gazeta de Duminecă“ are un însemnat număr de colaboratori regulaţi, pe cari îi rebonifică. Primeşte însă colaborarea tuturor bărbaţilor şi tinerilor de pană, doritori de a contribui la propăşirea neamului. Toţi aceştia, precum şi cei-ce doresc a fi corespondenţi ai gazetei, atât dela noi din ţară, cât şi din alte părţi locuite de Români, sunt rugaţi a se insinua cât mai îngrabă şefredactorului gazetei, în Şimleu (Szilágy-somlyó). Intenţiunea proprietarului este, de a rebonifica pe toţi colaboratorii şi corespondenţii. Acest lucru însă nu este cu putinţă deocamdată. De aceea pentru început administraţia „*Gazetei de Duminecă*“ va sorţi între toţi colaboratorii şi corespondenţii, cari se vor însinua şi vor colabora regulat, premii în bani, în sumă de 500 cor. Gazeta se va estinde regulat pe 12 pagini şi cu toate acestea abonamentul va rămânea tot cel vechiu şi anume: 6 cor. pe un an, 3 pe un jumătate de an şi 1·50 pe un sfert de an. Pentru România 14 lei pe an. *Toate abonamentele se plătesc înainte.* Administraţia „Gazetei de Duminecă“ sorteşte între abonaţii săi 417 premii în valoare de 1109 coroane.

Intre aceste premii sunt (pentru ţărani) *două viţele de Şvi era* (Pinzgau) în preţ de 400 cor. precum şi cărţi preţioasă în valoare de 710 cor. Intre cărţi sunt: *Cartea de Aur*, (4 esemplare á 40 cor), *Istoria literaturei române*, a dlui Iorga, (20 cor.) *Poeziile lui Goga*, Romanele dnei *Sofia Nădejde* (Robia banului, Patimi, Părinţii şi copii) precum şi alte opere din editura „*Luceafărului*“, a librăriei Alcalay, Ciurcu, etc. Lista completă a premiilor se va publica în curând în „Gazeta de Duminecă“. Abonamentele se trimit la Administraţia „Gazetei de Duminecă“, în Szilágysomlyó. La cerere se trimite ori cui lista completă a premiilor, precum şi număr de probă.

*

Ştiri din România. In Bucureşti s'a înfiinţat o şcoală de bucătărie, care-şi începe activitatea la 15 Decemvrie v. sub conducerea doamnei *Aurelia Pipoş.* Vor fi eleve interne (orfane) şi externe. Se va da deosebită atenţiune *bucătăriei româneşti*, [illegible] se va învăţa şi croitoria, spălătoria, şi alte lucruri necesare unei bune econoame. Scopul şcoalei este a creşte servitoare bune şi credincioase.

— S[illegible]cietatea „*Pânea zilnică*“ a fost inaugurată [illegible]e trecute în Bucureşti. E pusă sub patr[illegible]ul Maiestăţii Sale, Regina *Elisaveta*, c[illegible]a fost de faţă şi la inaugurare şi care [illegible]at iniţiativa înfiinţării societăţii. Scop[illegible] este provederea celor de tot lipsiţi cu pâ[illegible] trebuincioasă. Societatea e condusă de [illegible]comitet de dame.

— Eri, Joi, fiind ziua on[illegible]ică a Ţarului, s'a oficiat serviciu divin [illegible]erica Creţulescu din Bucureşti, iar în[illegible] a avut loc o recepţie la legaţia Rusie[illegible]

— La biblioteca Academiei Române au fost consultate în cursul lunei Noemvrie 1840 cărţi tipărite, 267 manuscripte, 2366 documente şi 216 cărţi vechi.

— Banca Naţională Română din Bucureşti, precum se anunţă, va scădea scontul peste câteva zile cu 1%.

Cărţi şi reviste.

„Călindariul dele Cluj“. In biblioteca despărţământului Cluj a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român,“ a apărut numărul 15, *Călindariul dela Cluj*, pe anul visect 1908. Preţul 20 fileri. Pe lângă partea calendaristică, are şi o parte literară bine îngrijită şi mai multe ilustraţiuni.

*

„Amicul Tinerimei“, revistă pentru tinerimea şcolară anul V, numărul 5. Are un cuprins bogat şi variat. Director *I. Moisil*, în Bucureşti. Apare de două ori pe lună. Abonamentul face 5 coroane la an. Abonamente se fac la „*Minerva*“ institut de arte grafice, Bucureşti, Bulevardul Academiei, numărul 3.

*

„Biserica ortodoxă română“, numărul 8, pe Noemvrie, a apărut cu următorul cuprins: Răspuns broşurei întitulate „Biserica dominantă în România şi răscoalele ţărăneşti.“ Acte oficiale. Despre întemeerea sfintei biserici. Ciprian. Legumele la Evrei. Respectul şi fanatismul Iudeilor pentru sf. Scriptură. Hrisostom, ca învăţător al adevărurilor bisericei. Programa Seminariilor. Vîrtuţile cardinale. Evangelia, sau viaţa şi învăţătura dlui nostru Iisus Cristos. Raport. Catagrafia bisericilor Bucureştilor. Bibliografie. Donaţiuni. Bucureşti. Imprimăria cărţilor biserieşti. Abonamentul 12 lei la an.

*

Fabule de *George Ranetti*, „Biblioteca pentru toţi“ Nr. 303, preţul 30 bani. Fără nici o îndoială, dl Ranetti este poetul nostru care, mănueşte cu mai multă îndemânare satira. Aci glumeţ, aci muşcător, întotdeauna vesel, dl Ranetti se bucură de o mare popularitate şi mai ales fabulele d-sale în versuri fac deliciul cetitorilor celor mai pretenţioşi. Poetul şi a adunat în noul volum al „Bibliotecii pentru toţi“ inspiraţiile sale cele mai frumoase. Se va râde mult, şi multe din fabulele dlui *George Ranetti* vor fi în curând pe toate buzele. Volumul se găseşte în toate librăriile. A se cere printr'o cartă poştală catalogul complect al „Bibliotecei pentru toţi“ care cuprinde, principalele opere din scriitorii noştri şi străini.

Din public.*)

Multămită publică.

In scopul construirei unei temple nouă, şi al zugrăvirei ei, la biserica română gr.-or. din Galaţi lângă Făgăraş, subsemnatul paroh am întreprins o colectă la credincioşii gălăţeni emigraţi în America de nord.

Rezultatul a fost îmbucurător, căci dl *Ioan Blagă*, măestru rotar din Galaţi, în conţălegere frăţască cu ceilalţi iubiţi gălăţeni din America, a trimes epitropiei parohiale suma de 916 cor. iară credinciosul gălăţean *Nicolae Sepi*, a trimis subsemnatului paroh suma de 121 cor. la olaltă aşadară 1037 cor.

Au contribuit din Jungstov-Ohio cu câte 4 dolari 50 centime: Ioan Blagă, Ioan Sorea, Nicolae Stâniguţa George Blagă, George Gridean, Ana N. Bogdan, George Visea Cismaş, Nicolae Băltean, Ioan P. Lazar, Petru P. Lazar, George Pascu n. Tecuş, George G. Dan, Nicolae Valândorfan, Nicolae Drăgiciu, George Simion Dan Ioan G. Dan, Ioan Alitie Mărhao, George Parfirie, Ioan Parfirie, Ioan M. Băghişan, Nicolae Alexandru, George I. Totoiu, Ioan Chirilă născut din Hirea, Nicolae Cişmaş din Şona născut Galaţi, Ioan Nicolae, Totoiu Comşa, Nicolae G. Comşa, Ioan P. Albu, Petru Cişmaş, şi Nicolae Filip, Nicolae Cismaş şi Nicolae Filip, iar Nicolae Cismaş din Şona născut Galaţi pentru mama sa Rafira G. Filip, care trăeşte în Galaţi a dăruit 1 dol. toţi din Galaţi; suma totală *136 dolari.*

Au contribuit din Savvnee-Ohio cu câte 4 dolari: Petru Suşu, Zahiu Rohan, Alex. Aron, George Aron şi Nic. Savu, toţi din Galaţi, Nicolae Şandru, din Cincumare, Ioan Păcurariu, din Bruiu şi Nicolae Purdu, din Rucăr, câte 50 centime, suma totală 21 dolari 50 centime.

Au contribuit din Zanesuille-Ohio cu câte 2 dolari: Dumitru Marhao şi Nicolae [illegible]sea, cu câte 1 dolar 50 centime: George [illegible]hao şi Nicolae Rohan, toţi din Galaţi, c[illegible] 1 dolar: Ioan Marhao, din Galaţi şi I[illegible]piridon cu soţia Maria, din Cincul ma[illegible] câte 50 centime, P. Bruda, din Gala[illegible]colae Bacean, Andreiu Cismaş, Georg[illegible]ica, George Cismaş, toţi din Valendo[illegible] Sebeşul-săsesc, [illegible] Nicolae I. Suciu, din T[illegible]der, din Galaţi, [illegible]a 25 centime, Petru Tă[illegible]ăcel, Ioan Băci[illegible] D. Roman, din Feriu, din Feldioara, M[illegible] Bruiu, Nicolae Bruiu şi Ioan Milea, din [illegible] Băcilă, din [illegible] suma totală de 12 dol. 50 cen.

Au contribuit din Girar[illegible]: cu câte 2 dolari 50 cen., Ioan Pă[illegible] din Galaţi, cu câte 2 dolari Martin Alzn[illegible]loner din Richişdorf şi Goldberger Filip, din Galaţi, cu câte 1 dolar 50 cent. Aftenie Bretia, din Agârbiciu, cu câte 1 dol. Keliean George, din Orăştie, George Ciora, timar din Făgăraş, Zaharie Sârbu, din [illegible]tifalău, cu câte 50 centime George Homeiu, din Felciu (Bistriţa), Nicolae Dopao, Simeon Lupşa, Avram Radu, Ioan Reftea, toţi din Sebeşul-săsesc, Ioan Timariu, din Pianul-de-jos şi Nicolae Trifu, din Agârbiciu, cu câte 25 centime Mihail Gerbea, din Cârna, Petru Grof, din Orăştie, Vasile Guţia, Ilie Guţia, din Şe[illegible]a-mare, Mihaiu Carafa, din Rodna-veche, Leon Soucea, din Macat şi Avram Radu, din Sebeşul-săsesc, suma 15 dol. 75 centime.

Au contribuit din Erie-Pa cu 2 dolari Nicolae Sepi (Galaţi) şi cu 10—15 centime mai mulţi din diferite comune, publicaţi în „Foaea Poporului“, suma 121 coroane.

S'a făcut o colectă în scopul zugrăvirei şi între credincioşii gălăţeni de aici, la care a contribuit Nicolau Aron paroh cu 5 coroane, Traian Păcală, înv. cu 1 coroană, Petru Schiopu, primar cu 1 cor., iară ceilalalţi cu sume mai mici dela 10—40 fileri al cărei rezultat a fost 30 cor.

Fruntaşul parohian Gligore Aron singur din al său a pus la dispoziţiunea epitrohiei parohiale suma de 300 cor., cu care s'a procurat un prapore mare.

Asemenea evlaviosul parohian Ioan Florea construeşte un iconostas în valoare de 120 cor. Iar Iosif Păcurariu din Făgăraş face icoana maicei Domnului la altar cu 40 cor. Tuturor acestor credincioşi li-se aduce mulţămită publică. Dumnezeu să le răsplătească cu bine pentru darul prestat întru înfrumseţarea casei Sale.

Galaţi, 10 Octomvrie 1907 n.

Nicolae Aron
paroh gr. or.

Poşta redacţiei.

Dlui A. B. în P. Răspunsul trimis nu se poate publica. Pentru cele publicate sub linie, la foiţă, nu trebue să se supere nime. Sunt idei *libere*, pentru cari nu se admite polomie, ori discuţie.

Teatru.

Sâmbătă: In beneficiul dlui *Viebach*, drama *Brand*, de *Ibsen.*

Lipsă de sânge

şi slăbirea descuragiatoare şi moliciunea produsă prin aceasta o înfrână repede de minune Emulsiunea lui SCOTT. Renumele cel bun, care şi-l-a câştigat Emulsiunea lui Scott ca mijloc sigur contra 3 (276) 3—5

lipsei de sânge

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

se bazează pe aceea, că numai cele mai fine ingredienţe se folosesc, cari se cumpără pe bani şi cari sunt supuse unei experienţe îndelungate, şi pe aceea, că aceleaşi prin unicul fel de experienţă alui SCOTT sunt prelucrate într'o cremă gustoasă şi absolut mistuitoare. Rezultatul este un product de un preţ nutritor neîntrecut.

---

*) Pentru cele cuprinse in rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 160/1907. [351] 2—3

CONCURS

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Hațegului, pe basa dispositiunilor statutului organic și a regulamentului pentru procedură la alegerea de protopresbiter, prin aceasta conform ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecesan dto 12 Noemvrie a. c. nr. 12074 Plen. se escrie concurs cu termin de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în „Telegraful Român“.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată și paroh în locul central al tractului, adecă în parohia din opidul Hațeg unde va avea să și catehizeze.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei centrale de clasa I. din Hațeg statorite în coala *B.* pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

2. Venitele protopresbiterale, anume: dotațiunea din fondurile arhidiecesane întregită cu adausul din cassele parohiale din tract.

3. Taxele ce incurg pentru visitarea comunelor din tract și pentru alte funcțiuni speciale.

Concurenții au se documenteze qualificațiunea prescrisă în conclusul congresual nr. 111 din 1888, iar concursele lor instruite cu toate documentele necesare să le înainteze la Preaveneratul Consistor arhidiecesan în terminul sus indicat, alăturând la documente și o tabelă de qualificațiune, după rubricele indicate în provocatul regulament congresual din 1888, §. 12.

Concursele întrate după expirarea terminului de concurs nu se vor lua în considerare.

Din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Hațeg ținută la 30 Noemvrie 1907.

Hațeg, la 30 Noemvrie 1907.

Avram P. Păcurariu
administ. protopresbiteral.

Nicolae Sânzian
notar.

---

[350] 2—3.

Aviz de licitare.

Bunul fundațiunei Baronului Carl Bruckenthal, administrat din partea presbiteriului evang. A. B. din Sibiiu, situat pe hotarul comunelor Bethlen Szt. Miklós și Căpâlna în comitatul Târnavei-mici, lângă halta Bethlen Szt. Miklós în depărtare numai de ½ oară dela stațiunea Șona, comasat și cu o extindere de preste 2000 jugăre (a 1600□) la care aparține clădiri vaste pentru economie și locuință, o moară cu patru scaune, dreptul de târg și de vânat, se va da în arândă pe calea licitațiunii orale, și pe lângă primirea și de oferte, cu prețul de strigare de 24.000 cor. Bunul se exarândează eventual și în două părți, dintre care partea din jos va consta din castel, curtea domnească și pământurile până inclusive râtul biróvölgy, al cărei preț de strigare va fi 21.120 cor., iar partea din sus care se extinde până la granița bunului și constă din pășuni și arături, va avea un preț de strigare de 528 cor.

Licitația se începe la 15 Ianuarie 1908 înainte de prânz la 10 ore în sala de ședințe a presbiterului evang. A. B. în Sibiiu (Huetplatz Nr. 1) și până la 9 oare din aceiași zi, se vor primi la cassa bisericei evangelice de acolo și oferte în scris, timbrate în regulă, sigilate și provăzute cu vadiul de 1400 cor. event. 2112 cor. și resp. 528 cor.

Vadiul e a se depune în bani gata, ori în libele de depunere sau scrisuri fonciare a vreunui institut de credit din Sibiiu, ori în fine în hârtii de valoare recunoscute de stat ca apte de a servi ca cauțiune, cari se vor accepta ca cauțiune, până la 2/3 din valoarea lor după curs.

Presbiterul își rezervă dreptul de a alege liber între ofertele ce i se vor face, event. de a escrie licitațiune nouă sau de a da bunul întreg sau cele două părți ale lui în arândă, din mână liberă și fără a mai escrie licitațiune nouă.

Periodul nou de arândă se începe la 1 Noemvrie 1908 și se încheie cu 31 Octomvrie 1920.

Condițiile ulterioare se pot afla dela administratorul Iohan Iekel în Bethlen Szt. Miklos, sau în cancelaria directorului bunului Dr. Ludwig Kirchgatter, aici în Sibiiu (Pământul mic Nr. 11) sau în fine în cancelaria presbiterului ev. A. B. (Huetplatz 1) în oarele de cancelarie.

Sibiiu, la 12 Decemvrie 1907.

Presbiteriul evangelic: A. B.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie“ cel mai mare
depozit de încălțăminte
pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 36—

La 7 Expozițiii publice cele dintâi premii!

Veritabil numai cu
1860.
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.
triunghiu pe talpă.

Șoșoni, Slippers
Galoși
de Petersburg.

Singurii contrahenți:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălțăminte,
(322) 5—6 mode și articole de cauciuc.

◆ ◆ ◆

„ALBINA“, institut de credit și econommìi
în Sibiiu
primește **depuneri spre fructificare noui:**

1. Cu 4% sub 2000 cor., și peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.
Contribuțiunea de 10% dela interese o plătește institutul.
(308) 15—16

◆ ◆ ◆

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 54— Sibiiu — Nagyszeben.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 6—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede. mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**
Prețcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 34—52 apotecar în Szászváros, piața școalei Nr. 37.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 135 Sibiiu, Marți 11/24 Decemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Delegațiunile.

Sibiiu, 23 Decemvrie n.

Vineri s'au întrunit delegațiunile la Viena, în sesiune extraordinară. S'au constituit, au ales comisiunile, apoi Sâmbătă au fost primite la palat. Pentru a le putea primi, Maiestatea Sa a venit din Schönbrunn, unde se afla de când se bolnăvise, cu trăsura la Viena. Pe unde a trecut, casele erau frumos împodobite cu steaguri, și mulțime mare de oameni a aclamat cu căldură pe Maiestatea Sa. La poarta Burgului a fost așteptat Monarhul de un public ales vienez, în frunte cu primariul *Dr. Lueger*, care a salutat cu o vorbire scurtă pe Maiestatea Sa, iar Maiestatea Sa a răspuns iarăș pe scurt, mulțămind pentru buna primire.

La oarele 11 Maiestatea Sa a primit apoi în sala de recepție delegațiunea ungară. A fost condusă de prezidentul ei *Barabás Béla*. La alocuțiunea scurtă a acestuia, în care Maiestatea Sa a fost asigurat de omagiala supunere și credincioasa alipire ce i-o păstrează națiunea maghiară, și s'a dat expresiune bucuriei, pe care a simțit-o întreaga poporațiune a Ungariei, luând cunoștință despre norocoasa însănătoșare a Maiestății Sale, Maiestatea Sa a răspuns următoarele:

„Asigurarea alipirei Dvoastre, și exprimarea bucuriei pentru reînsănătoșarea mea, mă umplu de sinceră mulțămire. Primiți călduroasele mele mulțămiri. Cu vie satisfacție pot accentua, că dela ultima întrunire a delegațiunilor regnicolare, raporturile externe ale monarhiei au rămas în toată privința *îmbucurătoare*. Atenuarea unor contraste în situația internațională, experiată deja în trecut, se menține, spre bucuria noastră. Ostănelele tuturor puterilor sunt îndreptate într'acolo, ca continuându-se, după putință, comunicarea reciprocă plină de încredere, se contribue la mai departea liniștire și la *întărirea păcii generale*.

Ținând la basele probate ale politicei noastre și sprijiniți de raporturile amicabile ce le avem cu toate puterile, vom stărui și mai departe, cu toată tăria, ca să asigurăm menținerea păcii și totodată și desvoltarea și promovarea neconturbată a buneistări a popoarelor monarhiei.

Ministeriul meu de răsboiu s'a mărginit la măsura inevitabilului necesar cu privire la trebuințele curente ale armatei și ale marinei, și tot așa au fost reduse în mod esențial și trebuințele referitoare la creditul extraordinar militar.

Bosnia și Herțegovina își vor acoperi și în anul viitor trebuințele din propriile lor venite. In fața urcării ordinare a cheltuielilor administrative, isvorâte din continua desvoltare, stau și niște venite mai mari, eșite din permanenta înaintare economică a acestor țări.

Fiind convins, că la examinarea propunerilor înaintate veți manifesta obicinuita considerație și îndemnare de jertfire, urmăresc activitatea Dvoastră cu cele mai bune dorințe și vă salut din inimă.“

La orele 12 Maiestatea Sa a primit delegațiunea austriacă, căreia i-a dat acelaș răspuns, ca celei ungare.

Delegațiunile au votat apoi guvernului comun indemnisare pe trei luni, și sesiunea estraordinară a delegațiunilor a fost încheiată. Sesiunea ordinară se va deschide în 20 Ianuarie 1908. Sâmbătă sara membriii delegațiunei ungare au plecat acasă la Budapesta.

In audiență. Prim-ministrul ungar *Wekerle* a fost primit Sâmbătă la orele 10 în audiență de o oră, pentru a face raport Maiestății Sale despre situația politică dela noi.

Din Austria.

Prim-ministrul austriac, baronul *Beck*, și-a aprins numai paie în cap cu declarația făcută în reichsrath, în favorul stăpânitorilor nostri. Majoritatea parlamentară din Austria nu-l aprobă, și a decis, ca declarația să fie pusă la ordinea zilei pentru a fi discutată în reichsrath. Reichsrathul va aduce deci nouă hotărîre, și-și va permite se desbată în mod amănunțit chestia de naționalitate din Ungaria, scoțând poate la iveală toate nedreptățile cari se fac aci celor de limbă nemaghiară, din partea celor dela conducere.

Știm despre ce e vorba. Reichsrathul a votat o resoluțiune, de înțelesul, ca guvernul austriac să stărue pe lângă cel unguresc, ca nedreptățile față de popoarele nemaghiare din Ungaria să înceteze, și ca legea de naționalități dela anul 1868 să fie executată în mod conștiențios, după dreptate și echitate.

Ai nostri au văzut în aceasta un amestec în trebile interne ale statului ungar, și au cerut satisfacție și reparare dela guvernul din Austria, iar ministrul-prezident dela Viena, baronul *Beck*, s'a văzut îndemnat, de dragul păcii, să facă în ședința de Marți a reichsrathului următoarea declarațiune:

„In ședința dela 12 Decemvrie a reichsrathului eu m'am fost declarat hotărît în favorul principiului neamestecului reciproc în afacerile interne ale celor două state ale monarhiei. Reichsrathul în ședința sa de eri a primit însă o moțiune, care se refere la legea naționalităților din Ungaria. Consecvent cu declarațiile mele de mai nainte, trebue să-mi exprim părerea, că moțiunea de eri *constitue un amestec în chestiile interne ale Ungariei*, un amestec, care nu e în concordanță cu dreptul ei de suveranitate. Precum noi cerem, ca acest drept al nostru să fie respectat, tot așa *trebue să respectăm și noi acest drept al altora*. Declar prin urmare, că *guvernul nu e în poziția de a putea împlini îndrumarea ce i-s'a dat, deoarece chestiunea aceasta zace în afară de sfera noastră de competință*.

Imi iau voia a ruga în acelaș timp reichsrathul, ca pe viitor *să se ferească de a se amesteca în afacerile ungare și să nu peardă dinaintea ochilor principiile diplomatice*, dacă nu vrea să dea naștere la complicațiuni neplăcute“.

Cuvintele acestea ale baronului *Beck* n'au aflat în reichsrath răsunetul așteptat. Nu s'a auzit nici un glas de aprobare. Glasuri de nemulțămire însă destule. S'a și sculat imediat deputatul *Choc* și a protestat cu energie în contra declarațiunilor ministrului-prezident *Beck*, căruia oratorul nu-i recunoaște dreptul să critice și să desaprobe o hotărîre a reichsrathului, adusă în toată regula. Un astfel de procedeu nu poate fi admis, pentrucă vatămă sentimentele camerei. Cuvintele acestea ale lui *Choc* au fost primite cu aplause din partea majorității reichsrathului.

Deputatul *Choc* în numele său și al deputatului *Schilliger* a făcut apoi propunerea, ca declarația ministrului-prezident *Beck* să nu fie luată la cunoștință, ci să fie pusă *în ședința viitoare* la ordinea zilei, pentru a se deschide discuție asupra ei.

Cu mare greutate a putut fi înduplecat *Choc* să șteargă din propunere cuvintele „în ședința viitoare“, iar reichsrathul a primit apoi propunerea sa cu 221 voturi contra 154. Declarația va fi deci discutată în reichsrath și poatecă vor fi scoase la iveală, cum am spus, toate durerile naționalităților nemaghiare din Ungaria.

Cel mai nemulțămit cu declarația baronului *Beck* a fost primarul Vienei Dr. *Lueger*, care în culoarele reichsrathului s'a exprimat

---

FOIȘOARĂ.

Țiganca.

— Povestire cehă. —

(Urmare).

— „Prăpădiții de ei, — zise Toma răsuflând mai ușor, — că ce frică mi-au mai băgat în oase! Dacă ne vedea numai unul dintre ei, nu mai scăpam. Ne-ar fi încunjurat toți, din toate părțile, și ne-ar fi despoiat de tot ce aveam la noi și pe noi. N'a pățit-o anul trecut murariul cu ei? Venia dela târg și singur fiind, iar ei mulți, i-au luat toți banii ce'i primise murariul pentru vacile vândute în târg. Și acela e om destul de mare și curagios! Dar nu poți cu ei. Că-s niște oameni primejdioși. Știu să te farmece, și să te facă să-ți perzi firul gândirii“.

Iulina nu vorbia. Poate că nici nu auzia ce-i spune Toma. Era prea îngândurată, simția încă și acum căldura privirei ce i-o îndreptase țiganul, și simția cum o arde la inimă. Și o durea rău. Durerea i-se urca la cap și o făcea să nu mai știe gândi și să nu mai poată vorbi.

In starea aceasta a ajuns în sat, unde a întins numai mâna lui Toma și a alergat acasă.

*

Palidă ca ceara și obosită era Iulina când s'a așezat în pat. Voia să doarmă, dar nu putea. Ochii îi avea întredeschiși, pentrucă pleoapele nu voiau să se apropie una de alta. Voia apoi să sară din pat, pentru a se gândi la aceea ce a fost, și mai ales la aceea ce va fi, dar nu putea să o facă nici aceasta. Era ca amețită și ca înțepenită de tot. Nu mai era stăpână pe simțirile ei. Trecutul ei îl vedea aruncat într'un abis adânc, adânc, și de alta nu mai știa să-și dee seama de nimica. Viitorul însă și-l vedea tot mai bine. Colo, undeva, departe, pe o insulă părăsită, îl vedea învălit în negură deasă.

Când au început apoi cocoșii se cânte de mezul nopții, și-a adunat toate puterile, a sărit din pat, a eșit din casă, și a plecat pe stradă, nici ea nu știa că unde și încătro. Dimineața a găsit-o crâsnicul, când a venit să tragă clopotul la rugăciunea de dimineața, în ușa sfintei biserici, îngenunchiată și cu mânile încrucișate. Se ruga! Nu s'a minunat crâsnicul de treaba aceasta, știind bine, că fata își serbează nunta peste câteva zile, prin urmare se cuvine se ceară ajutoriul de sus pentru greul ce o așteaptă în noua casă și ocupațiune.

Iulina a întrat în biserică și s'a rugat și acolo, din inimă curată. Și mirosul de tămâie și de ceara din biserică, apoi rugăciunile cele sincere și ferbinți, au făcut de i-s'a limpezit de nou mintea și cugetarea. Când a sosit acasă dela biserică, era sprintenă și veselă, ca nici când altă dată. Pe drum își zicea ea în sine: „Păgânul acela de țigan m'a fermecat eri, de aceea eram așa de buimăcită astă noapte. Cine ar crede, că unui astfel de țigan nu e bine să-i privești în față, dacă nu vrei să o pățești rău? De a-și putea numai să-mi răsbun asupra păgânului acestuia! Și de a-și ști cum, pe ce cale a-și putea să-mi răsbun?“ ...

Când era spre înserate, vine Toma la ea, îmbrăcat de sărbătoare. O roagă să se îmbrace și ea iute, și să meargă apoi împreună la cârcimă. De seară va fi petrecere mare acolo. Merge multă lume. „Știi, țiganii de eri?“ — îi zise el. „Sunt la noi în sat, și pe seară își arată măestria în a-și da peste cap, a mânca foc, a cânta și a juca. Vino iute, să ne găsim un loc bun. Dar ce șod privești tu la mine! Nu te-am mai văzut uitându te astfel. Dar grăbește. Ție de altcum îți place cântarea, și jocul și mai mult. Nu înțeleg deci, de ce te codești atât de mult?“

Adevărat, că Iulina iubia mult cântarea și ziua întreagă ar fi tot cântat, dacă lumea nu și-ar fi bătut joc de modul cum știa ea să-și poarte glasul. Ea nu cânta cum cântau celelalte fete din sat, ci cu totul altcum. Nici nu se poate spune, cum cânta. Și tot așa era ea și la joc. Cu greu se înduplеca câte un fecior să o iee și pe ea la joc, fiindcă trebuia să bage bine de seamă să nu-i sboare din brațe, pentrucă se învârtea ca argintul viu, și până făceau alte fete câte un pas înainte ori înapoi, ea făcea zece.

Iulina n'are poftă însă să meargă la crișmă, la producția țiganilor, cu toatecă iubia atât de mult jocul și cântarea. Nu e mirare. După cele întâmplate, se temea să mai dee față cu țiganul, care are ochi atât de fermecători. Dar Toma o ruga mereu să nu-i strice voia bună, pentrucă el voia atât de mult să vadă ce știu țiganii acestia, și apoi mire fiind, nu se cuvine să meargă singur la astfel de petreceri, ci numai însoțit de iubita lui mireasă.

astfel asupra procedurei prim-ministrului austriac:

„Ministrul-prezident în loc să se mulţămească, că i-am votat transacţiunea, ne ţine lecţii. Dacă ar fi făcut numai declaraţia, că guvernul nu poate executa îndrumarea ce i-s'a dat, ne-am fi împăcat. Dar *să ne dee lecţii, asta n'o suferim*".

O esplicare corectă a dat apoi votării rezoluţiunei cu pricina, deputatul *Redlich*, în şedinţa de Mercuri, spunând, că ea nu formează de loc o amestecare în afacerile interne ale unui stat străin, dupăce Austria şi Ungaria formează un întreg, compus din două părţi ale monarhiei, unite împreună prin sancţiunea pragmatică. Nu poate deci să iee nime în nume de rău, dacă Austriacii se ocupă şi cu afaceri ungare, după-ce Ungaria e parte a întregului la care aparţin, şi încă o parte, pentru care Austria a adus şi aduce mari jertfe. Resoluţiunea votată de altcum nu e vre-o acţiune duşmănoasă în contra guvernului ungar, ci e urmare firească a apelului făcut din partea ministrului prezident austriac, ca reichsrathul se creeze raporturi amicabile între cele două state. Reichsrathul le-a creat, pentrucă a votat transacţiunea. Şi-a spus însă şi părerea, că raporturile numai atunci vor fi cu adevărat amicabile, dacă în Ungaria vor fi toţi mulţămiţi, iar ca să fie toţi mulţămiţi, să cere esecutarea legii de naţionalităţi. Nu e poruncă deci, ci *dorinţă*, de caracter mai mult *etic* decât politic. E dorinţa, ca şi în Ungaria se prindă teren *principiile dreptăţii*, pentru conservarea culturei naţionale.

Da, e *dorinţă*, zicem şi noi, care nu e numai a celor din Austria, ci a *întregei* lumi civilizate, dupăcum au prilej aproape în fiecare zi să se convingă stăpânitorii nostri. Ar fi bine deci, dacă s'ar gândi odată serios să o — *împlinească*!

Cronică bisericească.

Viaţa preotului.

Preacuviosia Sa arhimandritul *Iuliu Scriban* publică în revista „*Viitorul*" din Bucureşti o lucrare mai mare, despre chemarea preotului, ca conducător luminat, harnic şi demn pentru păstoriţii sei în toate cerinţele vieţii omeneşti, şi despre felul cum trebue să-şi îndeplinească preotul această chemare, ca să-şi poată câştiga respectul şi încrederea credincioşilor sei, precum şi stima neamului întreg şi chiar şi a străinilor. O condiţie de frunte pentru ajungerea acestui scop este *viaţa curată a preotului*, pe care Preacuviosia Sa o preciseazā după cum urmează:

Condiţiunea unei *vieţi curate a preotului* e atât de esenţială, că zadarnică este orice activitate şi risipită orice isbândă, dacă preotul nu va fi singur îndeplinitor al celor ce spune. Când este vorba să-şi câştige „respectul şi încrederea păstoriţilor săi", alfa şi omega este de a avea o viaţă nepătată. Căci lumea nu te poate aprecia, decât în cadrul ideii pe care o reprezinţi. Aşadar reprezinţi morala creştinismului, cauţi împărăţia lui Dumnezeu: trăeşte mai întâiu tu într'însa.

Din aceasta urmează, că preotului i-se cere să fie consecvent, să păstreze relaţiunea firească ce există între chemarea lui şi traiul pe care-l duce. Orice abatere dela acest punct compromite cea mai frumoasă activitate şi demoralisează pe bietul popor. Căci dacă ajunge el să observe acest dureros conflict între faptă şi vorbă, nu mai poţi avea nici o autoritate şi influenţă asupra lui, ba te mai încarci şi de ridicul.

Lipsa acestei consecvenţe aduce casul de care e vorba în evanghelii: al sminteiei. „Vai de acela prin care vine smintea", şi în această situaţiune va fi preotul, care va da motiv să se râdă pe socoteala lui, că nu e consecvent.

Dacă răul resultat de aci ar fi numai privitor la persoana lui, încă n'ar fi nimic. Dar nenorocirea e, că ceeace face, se răsbună asupra religiunii. Căci deşi nu e nici o consecvenţă logică, că legea ar fi vinovată de ceeace vestitorii ei fac, totuşi sunt o mulţime de alte consideraţiuni, după cari purtarea neconformă preceptelor, păgubeşte preceptele însăşi.

Din ce motiv? Din acela, că numai omul cu o cultură care îi disciplinează serios judecata ajunge de nu stabileşte o legătură de causă şi efect între legea creştină şi servitorii ei, cari o calcă. Dar sunt mulţi de acestia? Când dimpotrivă, vedem în societatea noastră, că chiar oamenii culţi se slujesc de judecăţi, cari denotă o disordine în legile judecăţii sănătoase, ce să mai umbli cu argumente, că creştinismul nu e de vină pentru păcatele oamenilor? Şi lucrul în sine vădit că e aşa, noi nu ne putem lipsi de puterea acestui argument, dar vor fi mulţi să-l observe! Până la dânsul răul se face, iar religiunea e păgubită.

In această privinţă să ascultăm cuvintele episcopului Lelong din Nevers (Francia) din cartea sa „Păstorul cel bun:" „Acum, când credinţa e mai slabă, şi sufletele se ridică mai greu cătră supranatural, pentru popor preotul reprezintă adeseori religiunea şi după preot va judeca el despre religiune".

Lucrul acesta cu tristeţă îl confirmă istoria, că după păcatele preoţilor s'au creat mulţi duşmani pentru religiune. El s'a petrecut cu biserica catolică, căci decadenţa clerului a alimentat cu putere acum două secole curentul materialist şi anticreştin în Franţa. Iată cum un autor german apreciază pe acei oameni, cari s'au revărsat cu pasiune în albia materialistă: „Pentru a aprecia drept meritul nemăsurat al acestor oameni, trebue să ne înfăţişem în minte starea de atunci a societăţii franceze, contra căreia ei şi-au îndreptat atacurile lor: desfrânarea unei curţi mizerabile, ascultarea oarbă, o popime, *căutând numai să domnească*, *făţarnică*, *stricată până în măduva oaselor*, *o biserică adânc căzută*, *care mai cerea respect*, o administraţiune, o justiţie, o stare a societăţii, care până în cel mai înalt grad trebuia să revolte pe orice om de cugetare şi orice sentiment moral. A împroşca cu ură şi dispreţ contra josniciei şi făţărnicia stărei existente, a fi provocat inimele oamenilor la indiferenţă contra idolului lumii şi a le fi trezit la conştiinţa autonomiei lor, e meritul nemuritor al acestor bărbaţi".

Iată dar, cum stricăciunea unui cler, ce şi-a uitat chemarea, a contribuit la dezvoltarea unei direcţiuni contrare creştinizmului. In practică aşa se întâmplă lucrurile în ciuda teoriei. Şi nu putem face abstrucţiune de dânsa. Umblăm de exemplu cu principii: non ex opere operantis, sed ex opere operato, pentru a combate pe cei ce refuză a se duce la slujbele preoţilor cu nume rău. Principiul e drept, căci el ne spune, că nu persoana trebue s'o avem în vedere, ci lucrarea sfântă săvârşită de el, care prin caracterul ei tot sfântă rămâne. Totuşi, raţiunea îi una, inima-i alta. Omului îi vine oarecum greu să se ducă sau să aibă a face cu cel ce nu ţine la consecvenţa chemării sale.

In lucrurile acestea suntem aproape toţi de acord, pentrucă exemplele ne silesc să fim. Cine oare dintre preoţi n'are număroase exemple pentru a sprijini aceste afirmaţiuni? Cine n'a auzit persoane laice tânguindu-se de felul cum unii servitori ai altarului îşi înţeleg misiunea? Cazurile sunt aşa de multe, că mă lipsesc de trista sarcină de a cita vreunul.

Vom lua mai bine un caz abstract şi vom zice: Preotul care e următor sincer al chemării sale, trăind după evangelia Domnului său, având ţinuta deamnă şi fiind totdeauna la datorie, ostenindu-se cu toată inima pentru serviciul său, fiind săritor şi milostiv, gata la mângăere şi sfat bun, stricând cele fără folos şi zidind cele bune, acest preot nu se va putea să nu-şi capete stimă, iubire şi ataşamentul păstoritului către păstor.

Aceste cazuri în abstract le-au studiat în lucrările lor doi romanţieri, unul englez şi altul italian. Cel din urmă, *Manzoni*, în romanul cu un suflu atât de frumos creştin, *Logodnicii*, pune doi preoţi. Unul cantă în faţa oamenilor şi nu-şi face datoria, nu sprijină pe cel apăsat, altul e un caracter apostolic, şi cu cuvântul evangelic înalţă inima amărâtă a celor ce vin la dânsul. Ei bine, nu eşti cu altă simţire după cetire, dăcât cu ură contra celui ce nu s'a purtat după oficiul său, şi plin de simpatie către celalalt. Autorul celalalt e Goldsmith. El scrie parohul din Wakefield (citeşte Uekfild), care e tradus în toate limbile, şi în româneşte. E viaţa unui preot de ţară, a cărui cugetare e totdeauna cea dreaptă şi cu convingere creştină lucrează după dânsa. E străbătut de multe furtuni, el ştie însă să menţie în familia sa o atmosferă de cuviinţă şi cumpătare creştină, punându-se de-a curmezişul apucăturilor lumeşti. Chiar în nenorocire ştie să-şi ţie firea şi te cucereşte prin tăria religioasă care e într'ânsui. Ei bine, pe un asemenea om de sigur că şi în viaţa socială îl stimezi, îl respecţi pentru consecvenţa vieţii, pentrucă trăieşte în cadrul ideei pe care o reprezintă, îl iubeşti şi cu plăcere te apropii de dânsul.

(Va urma).

Din România.

Inaugurarea pavilionului soc. „Pânea zilnică".

Duminecă, 15 Decemvrie nou, la orele 12 din zi, M. S. Regina, însoţită de A. S. R. Principesa Maria, a asistat la inaugurarea pavilionului societăţii de binefacere, de sub înaltul său patronagiu, „Pânea zilnică", ridicat în Bucureşti.

La sosire, Maiestatea Sa a fost primită de dna Triandafil, prezidenta, care a oferit câte un frumos buchet de flori Maiestăţii Sale şi A. S. R. Principesei, de doamnele de onoare ale M. S. Reginei de celelalte doamne din comitet, de dl primar al capitalei, de dl prefect al judeţului, precum şi de alte persoane de distincţiune, cari au fost învitate a lua parte.

Serbarea s'a început cu un serviciu religios, după care P. S. S. Arhiereul Nifon Ploeşteanu, vicarul Sfintei Mitropolii, a ţinut următoarea cuvântare:

„Maiestate! Alteţă Regală! Doamnelor şi domnilor!

Incă o stea binefăcătoare a apărut de curând pe orizontul scumpei noastre patrii. Incă un lăcaş de alinare a suferinţelor şi de îndulcire a mizeriei acelor urgisiţi de soarte, se inaugurează astăzi.

Această stea binefăcătoare şi acest locaş plin de milă faţă de cei nenorociţi, este: „*Pânea zilnică*", a cărei menire este de a procura zilnic o bucată de pâne şi o fiertură caldă celor flămânzi.

Nimeni nu poate avea azi o mai legitimă mândrie şi nici o mai senină emoţiune de cât buna noastră Doamnă, M. S. Regina Elisabeta, care întemeind, încă din anul 1871, societatea de binefacere ce 'I poartă numele şi susţinându-o cu toate greutăţile, pas cu pas, într'un şir de 36 ani, vede în sfârşit atins ţelul mereu aşteptat, căci societatea „Regina Elisabeta", mică la început, prin oblăduirea Augustei noastre Suverane a dat naştere altor filiale, ca: Azilul de bătrâni, Policlinica, Vatra luminoasă şi Pânea zilnică.

Pentru credinţa şi rugăciunile strămoşilor nostri, bunul Dumnezeu a făcut milă cu noi, şi a trimis în mijlocul nostru pe unsul Său, pe M. S. Regele Carol I.

Pe când Maiestatea Sa Regele lucrează necontenit pentru a redeştepta şi

---

Vorbea atât de frumos Toma, încât Iulina se înduplecă, şi gătindu-se iute, plecară amândoi la crîşmă. Când sosiră ei, representaţia se începu-se. Sala cea destul de spaţioasă era îndesată de lume. Priveau toţi cu seriositate la cei de pe bină, cari îşi dădeau toate silinţele să mulţămească publicul. Şi nu făceau lucruri proaste cei de pe bină. Mâncau, cu adevărat, lumini aprinse, umblau pe mâni, şedeau jos şi înşirau mărgele cu limba, ori se puneau cu creştetul pe podele şi cu picioarele în sus, şi aşa stăteau smirnă, în nemişcare, — tot lucruri de mirat şi de neînţeles, cum le şi pot face.

Toma se minuna într'una şi spunea Iulinei, că aşa ceva el n'ar putea să facă odată cu capul. Fata şedea la spatele lui, mai mult ascunsă, şi nici nu prea îndrăsnea să-şi facă ochii roată prin sală. Odată a privit însă totuşi şi ea spre bină, şi parecă i-a căzut o piatră mare depe inimă, când a văzut că ţiganul ei lipseşte, nu e pe bină. Dar iute îşi schimbă gândirea, şi acum îi părea rău, că de ce lipseşte, pentrucă ar fi voit să-şi răsbune asupra lui.

Şi când se frământa cu astfel de gânduri, simţi deodată cum faţa îi arde ca un jiratic, parecă nişte cărbuni aprinşi i-ar fi pus cineva pe obraz. Pe bină apăruse ţiganul ei, cu chitara în mână, şi lângă el o fetiţă subţirică, neagră ca şi el.

O ură nespusă simţi Iulina în contra acestei fete, pe care n'o cunoştea, şi n'o văzuse până aci.

— „E fratele şi sora", vorbeau două vecine lângă Iulina. Şi auzind vestea aceasta, i-a trecut Iulinei ura şi duşmănia. Din contră, zicea în sine, că fată mai frumoasă ca fata asta de ţigan n'a văzut. Şi iarăşi zicea ea în sine, constatând acest schimb repede de păreri, că „de bună seama, iar am nărozit".

Ochii ţiganului umblau roată prin sală, şi au ajuns la Iulina. Ţiganul a început să surîdă, întocmai cum a făcut şi eri cu Iulina. Era aceeaşi privire, care străbate la inimă. Iulina simţia, că i-se face rău, o prind ameţeli, şi s'a lipit bine de Toma, ca o porumbiţă fricoasă.

Intâiu a cântat ţiganul numai din chitară, iar în urmă a început să cânte şi din gură. Glasul său era dulce şi plăcut, şi toţi îl ascultau cu drag. Cânta nişte cântece pe cari nu le mai auzise nimenea şi se acompania singur cu chitara. Iulinei i-se părea însă, că sunt cântecele pe cari ea le cântă. Şi aşa de meşteşugit ştia ţiganul să-şi poarte glasul. Acuşi era subţirel, ca vântul de vară, acuşi iarăşi puternic, ca orcanul întrat printre arborii seculari ai pădurii Şi pe când ţiganul cânta, fetiţa venită cu el juca în jurul lui.

Intr'o mână ţinea ţiganca o tobă mică, cu zurgalae, şi din când în când lovea toba de genunche, şi atunci zurgalaele sunau ca nişte clopoţele de argint. Şi precum era de curioasă cântarea ţiganului, aşa de curioasă era şi ţiganca cu jocul ei. Nu era joc, era o săritură continuă în jurul ţiganului, la care privia galeş din când în când. Mai se oprea în loc, apoi iar sărea la o parte, ca şi cum s'ar teme de el, şi în urmă se învârtea într'un picior, ca fusul, încât li-se făcea rău celor din sală şi începeau se strige, „desul, destul". Cu o sbierătură puternică ţiganul îşi termina cântarea, iar ţiganca cu o săritură îndrăsneaţă se arunca în braţele lui. Ţiganul pe braţe o scoase afară. Asta plăcu publicului, şi începu să ceară, ca să se mai repeteze odată.

Şi iarăşi apărură pe bină, amândoi, cu suris pe buze, şi ţiganul începu să cânte, iar ţiganca se pregătea să înceapă jocul, când cineva sare pe bină, ia toba din mâna ţigancei, dă cu ţiganca la o parte şi vrea să joace.

Era Iulina!

Ţiganca voia se protesteze, dar la un semn dat din partea fratelui ei să linişteşte şi dispare. Ţiganul, care încetase cu cântarea, începu acum de nou.

Şi Iulina juca.

Şi era atât de uşoară la pas. Se învârtea cu atâta isteţime în jurul ţiganului, de credeai că e o căprioară, care fuge din calea vânătorului, ori e undă de râu, care se sloboade dela deal la vale.

Cei din sală nu puteau să creadă ochilor. Aşa de isteaţă să fie Iulina? Acum vedeau ei toţi ce picioruţe mititele are Iulina, şi ce talie mlădioasă, ce păr frumos şi ce ochi înflăcăraţi. Părul i-se despletise şi îi acoperea umerii şi spatele, până din jos de genunchi. Intocmai cum a jucat mai nainte ţiganca, a jucat şi Iulina, însă mai frumos, mult mai frumos. Când a fost gata, s'a aruncat şi ea, ca ţiganca, în braţele ţiganului, care pe braţe a scos-o afară.

(Va urma.)

pune în mișcare toate energiile și virtuțile naționale, Maiestatea Sa Regina complectează opera Suveranului nostru iubit, cultivând artele frumoase și lucrând într'un mod admirabil, ca să aline suferințele celor anevoiași și oropsiți de soarte.

Adânc respect, nețărmurită recunoștință și nestrămutat devotament datorim cu toții Auguștilor nostri Suverani, pentru binefacerile ce revarsă asupra scumpei noastre patrii.

Iubire și recunoștință se cuvine să arătăm și Altețelor Lor Regale, Principelui Ferdinand și Principesei Maria, cari secondează pe Auguștii nostri Suverani în epera de preamărire a țării.

Binecuvântați să fie toți aceia, cari contribuesc pentru atingerea scopului filantropic ce urmăresc societățile de binefacere puse sub oblăduirea M. S. Reginei.

In numele comitetului societății „Pânea zilnică", aduc deci în public mulțămiri pline de recunoștință tuturor acelora, cari au ajutat cu bani, material de construcție și articole de menaj pentru clădirea acestei săli, care a fost dăruită de societatea anonimă Goetz et companie, din fosta expoziție națională.

Comitetul aduce prin smerenia mea călduroase mulțămiri dlui primar al capitalei, care a cedat societăței terenul, cum și dlor prefecți, al poliției capitalei și al județului Ilfov, pentru tot sprijinul ce au dat și dau acestei societăți.

De asemenea mulțămește comitetul și tuturor persoanelor caritabile, casselor de credit și bănci, cari vin în ajutorul societății „Pânea zilnică", grație cărora s'a putut înființa acest locaș, unde se poate procura hrană zilnică la sute de săraci.

Binecuvântată fie și memoria mult regretatului și neuitatului Grigorie Triandafil, care a testat pentru societatea de binefacere „Regina Elisabeta" 12 mii lei, și a lucrat cu tot devotamentul și din toată inima pentru secietatea „Pânea zilnică".

Rog pe bunul Dumnezeu, să reverse harurile sale cele bogate asupra tuturor acelora. cari au știut și vor ști să urmeze pilda, ce pururea au dat pe toate căile, MM. LL. Regele și Regina României".

M. S. Regina a binevoit apoi a se întreținea cu asistenții, mulțămind în parte fiecăruia de concursul oferit.

După aceea, în fața Maiestății Sale s'a lăsat a întra săracii și s'a servit întâia masă în acest pavilion care, după cum se știe, a fost ridicat întâi la expoziția jubilară și oferit instituțiunii „Pânea zilnică" de către societatea Goetz.

La ora 1 M. S. Regina s'a întors la palat.

NOUTĂȚI.

In jurul unei desmințiri. După „*Lupta*" vine și „*Tribuna*" și ne ceartă, pentrucă am desmințit o știre neadevărată, publicată în „*Lupta*" despre dnul *Burdia*. Credem, că esența lucrului nu e aceea, dacă suntem, ori nu suntem organul dlui *Burdia*. Domnii dela „*Tribuna*" știu foarte bine, că suntem organul unei biserici întregi, între ai cărei fii domnul *Burdia* nu ocupă tocmai locul din urmă, fiind membru în toate corporațiunile noastre înalte bisericești: consistoriu, sinod eparhial, congres național, unde representă mii de credincioși. Dar nu aceasta e chestia, ci următoarea: Sunt adevărate, ori nu sunt adevărate cele scrise despre dl Burdia în „*Lupta*"? Dacă sunt adevărate, *dovedească* cel ce le afirmă. Iar dacă nu sunt adevărate, vor fi de acord cu noi confrații dela „*Tribuna*", că nu e lucru corect a se purta lupta cu armele minciunei în contra nimănui. Dacă am aproba acest mod de luptă, am da dreptate presei maghiare, care cu aceleași arme poartă lupta în contra noastră.

*

Conferența dlui Dr. Lupaș, ținută eri, Duminecă, la orele 5, în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii", a fost foarte succeasă. Publicul, care putea fi mai număros, l'a aplaudat cu căldură pe dl *Lupaș*, care a vorbit despre „*Triumful ideilor moderne asupra cugetării medievale*" cu multă temeinicie. Vom reveni.

*

Jubileul „Gazetei Transilvaniei". Ziarul „*Gazeta Transilvaniei*" din Brașov împlinește la 31 Decemvrie 1907, șaptezeci de ani de existență. Aniversarea aceasta, redacțiunea ziarului acestuia vrea să o serbeze, editând un număr iubilar, care va apare în cursul lunei Ianuarie 1908. Dorind ca la acest număr iubilar să colaboreze cât mai mulți dintre fiii luminați ai neamului nostru, redacțiunea roagă pe toți Românii de bine, ca pentru numărul acesta jubilar să trimită câte un mic product al ingeniului lor, lucrare de cuprins politic, științific, literar, social, ori economic, în proză sau în versuri, și anume, după putință, *lucrări scurte*. Prețul unui număr jubilar din „*Gazeta Transilvaniei*" e stabilit în suma de 1 cor. Abonamente la numărul jubilar se primesc până la 31 Decemvrie vechiu 1907. Venitul curat al acestui număr jubilar e destinat pentru bibliotecile poporale.

*

Pentru gimnaziul din Brad s'au adunat din comuna Gârbova de sus, protopresbiteratul Alba Iulia, 14 cor., dela urmatorii credincioși: Doamna Victoria Crișan, notăreasă 5 cor. Vasile Maxa, preot, Nicolae Cirlea, învățător, câte 3 cor. Mihailă Ghilea, Vasile Ghilea și Alexandru Radu câte 1 cor., dela alții sume mai mici.

*

Lege nouă de usură. Ministrul de justiție, dl *Ghünther Antal*, a presentat Mercuri dietei ungare un proiect de lege despre modificarea legii de usură din anul 1883. Legea aceasta adecă nu e destul de aspră față cu cei ce esploatează fără milă pe cei aflători în strâmtoare și în lipsuri, de aceea noul proiect de lege precisează mai bine casurile în cari se comite usură neiertată și croește pedepse mai aspre pe seama usurarilor.

*

Antichități. In comuna Păuliș, comitatul Aradului, a găsit pe câmp, când își ara pământul, o cupă, patru pocale, trei pahare mari, șase pahare mai mici, 16 linguri și 6 nasturi mari, toate de argint masiv și cu anul 1542 gravat în ele, — economul *Ackermann*.

*

„Agitator". Preotul *Ioan Popoviciu* din Bârsa, comitatul Aradului, a fost judecat din partea tribunalului din Arad la 400 cor. amendă în bani, pentrucă ar fi agitat poporul în contra primpretorului cercual, care luase unele dispozițiuni administrative contrare intereselor comunei numite.

*

O nouă carte de Carmen-Sylva. La Wunderling în Karlsruhe a apărut în nemțește romanul „*Haiducii*" scris de *Bucura Dumbrava*. Eroii romanului sunt *Jianu*, căpitanul de haiduci, și *Horia*, eroul din Munții-Apuseni, iar Bucura Dumbrava nu e alta decât *Carmen-Sylva*, Regina României.

*

† Contele Friedrich Schönborn, presidentul judecătoriei supreme administrative din Viena, a decedat după scurte suferințe în Viena.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Elie Popescu* din Râpa-superioară a făcut censura de advocat în 20 Decemvrie, la tabla regească din Murăș-Oșorheiu.

*

† Dr. Bartok György, superintendentul bisericei reformate, a decedat în mod subit, Joi la oarele 6 sara, în reședința sa din Cluj, în etate de 62 ani. La anul 1899 a fost ales în demnitatea de superintendent, iar mai nainte a fost preot în Aiud și Orăștie.

*

Sănătatea Regelui Carol. Profesorul *Noorden* a comunicat unui ziarist vienez, că starea sănătății regelui Carol al României este din cele mai satisfăcătoare. Are să facă o cură de liniște perfectă de trei săptămâni, apoi Suveranul român poate să-și reia ocupațiunile obicinuite.

*

Daruri de Crăciun săracilor nostri. La apelul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" pentru daruri de împărțit între săracii nostri la Nașterea Mântuitorului I. Christos, a dat dl Pantaleon Lucuța, căpit. c. și r. în pens. și cassar consistorial 10 cor. Ioan de Preda, fiscal consistorial 5 cor.

*

Dela comitat. Comitetul municipal al comitatului Sibiiu ține adunare generală extraordinară în 28 Decemvrie nou 1907 la oarele 10. Ordinea de zi e compusă din 28 puncte, de diferită natură.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășian pentru înzestrarea fetelor sărace" au mai dăruit: George Proca, înv. penz., (Râșnov) 4 cor., Nicolae Iosif, înv., (Aciliu) în amintirea mamei sale răposate 2 cor., Romul Mircea, prot. (Mediaș) 1 cor., parohul Constantin Moldovan (Roșiasăs. și soția sa Zorița n. Dandea, din prilejiul botezului fiiului lor Mircea Constantin 2 cor., Nic. Borzea, prot. (Făgăraș) 1 cor.

*

Dar Muzeului Asociațiunii. Din prilejul onomasticei sale dl *Nicolau Bențiа*, funcționar la „Albina" Sibiiu, a dăruit Muzeului „Asociațiunii" suma de 10 cor. Mulțămim și pe această cale dlui donator. Sibiiu, 22 Decemvrie 1907. *Biroul Asociațiunii.*

*

Limba „moldovenească". Sfântul sinod al bisericei gr.-or. din Rusia a trimis încunoștiințare episcopului Partenie din eparhia Podoliei, că în conformitate cu cererea clerului din Podolia, sfântul sinod din Rusia a încuviințat, ca în școalele primare din partea sudapuseană a Rusiei să se predee moldovenilor (Românilor basarabeni) *limba lor română*, iar Rutenilor limba ruteană. Consiliul pedagogic de pe lângă sfântul sinod a fost însărcinat cu compuneraa manualelor necesare de limbă „moldovenească".

*

† Ioan Grecu, notar în pens., membru în comitetul și sinodul protopresbiteral, a decedat, după scurte și grele suferințe, la 4/17 Decemvrie 1907 în anul al 75 lea de viață. Rămășițele pământești ale adormitului în Domnul s'au așezat spre vecinic răpaus în 6 Decemvrie v. 1907, la orele 3 d. a. în cimiterul bisericei gr. or. din *Bățălariu*. Odihnească în pace!

*

Școale închise. Din Varșovia vine știrea, că activitatea societății pentru susținerea școalelor polone a fost sistată, în urma unei amende grele la care a fost supusă din partea puterii de stat. Urmarea acestui fapt e, că *o mie șase sute* de școale polone au trebuit să fie închise numai decât. Societatea și-a dus capitalele în străinătate, pentru a nu-i fi confișcate.

*

† Ioan Necșa. Luni în 3/16 Decemvrie s'a celebrat înmormântarea tinărului student în teologie *Ioan Necșa* în Apoldulmare. In exerciarea cuvenită a dragostei colegiale și a iubirei respectuoase, colegii regretatului defunct au grăbit la cosciugul celui ce s'a depărtat dintre ei, ducându-i și o frumoasă cunună. Un jalnic și binesimțit cuvânt de adio a rostit teologul *A. Bodea*, iar corul teologilor a dat cu atâta duioșie și siguranță răspunsurile funebrale, încât prin aceasta — precum și prin frumoasa manifestare de colegialitate — au câștigat simpatia tuturor. Chiar și străinii din comună au rămas încântați. Răposatul odihnească în pace.

*

Din conte — șofer. Contele Ferdinand Hochberg din Berlin, amic bun al moștenitorului de tron din Germania, a renunțat la rangul de conte și primind numele burghez de Barness, a întrat în slujbă, în America, unde se refugiase cu nevasta sa, asemenea burgheză, luată în contra voinței părinților, ca *șofer* la automobil.

*

Catastrofă. In minele din Pittsburg, America, s'a întâmplat explozie zilele trecute, cu sfârșit foarte tragic. Cincisute de muncitori și-au perdut viața. Erau în cea mai mare parte, dacă nu chiar toți, oameni dela noi, din Ungaria.

*

A murit în teatru. Ministrul de comerciu al Rusiei, *Filosof*, a fost atins de apoplexie în teatru, sub cursul unei representațiuni de gală, și a rămas mort pe loc.

*

Inspectori de „trezvie." In Rusia s'au creat oficii noi, pe sama aristocraților scăpătați, cari nu mai au ce cheltui, inspectoratele de trezvie, cu misiunea, de a controla, ca poporul să nu se îmbete, ci să rămână treaz.

*

Se caută un morar la o moară cu benzin, cu o peatră. Salar lunar 20 cor. și întreaga întreținere, ori 40 coroane fără vipt. Postul se poate ocupa la 1 Ianuarie 1908. A se adresa dlui *Tovie Popa*, paroh în Szuliget, posta Maros-Solymos.

Teatru.

Luni: In beneficiul dlui *Redl* farsa „*Ein gemachter Mann*".

Marți: Teatrul e închis.

Mercuri: După ameaz „*Schützenlisel*", operetă, sara „*Der Verschwender*", piesă fantastică.

AVIZ.

Membrii români ai clubului municipal sunt rugați a lua parte la consfătuirea ce se va ținea cu privire la adunarea generală municipală din 28 l. c. în aceeași zi dimineața la orele 8 în localul Casinei Române din Sibiiu.

Sibiiu, în 23 Dec. 1907.

Dr. Liviu Lemenyi
prezident.

Dr. L. Borcia
secretar.

Din public.+)

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea ținerii ședinței festive din 29 Noemvrie v. 1907 a societății de lectură „Andrei Șaguna", în memoria patronului ei, au binevoit a contribui următorii:

I. P. S. Sa dl Ioan Mețianu arhiep. 15 cor., Il. Sa dl Dr. Ilarion Pușcariu, archimandrit, vicar arhiepiscop Il. Sa dl Alexandru Mocsonyi, mare proprietar, Dr. Liviu de Lemény, advocat, Alexandru Lebu mare proprietar, fiecare câte 10 cor. Avram P. Păcurariu protopop, (Hunedoara) 6 cor, P. C. Sa dl Dr Eusebiu R. Roșca, protosincel, director seminarial, Nicolau Ivan, asesor cons.. Pantaleon Lucuța, cassar cons. Pavel Boldea. prot. milit., Dr. Aurel Crăciunescu, prof. sem., Demetriu Câmpean, arhiv. cons., dșoara Elena Petrașcu, dir. la intern. școalei civile de fete, a Asociat., dna Iulia Dancăș, dir. la școala de menaj, Victor Onițiu, comerc. fiecare câte 5 cor., Dr. Atanasiu Marienescu, jude de tablă în penz, Dr. Vasile Bologa, dir. școalei civile de fete a Asociat., Dumitru Comșa, Dr. Petru Șpan, profesori semin. Ioan A. de Preda, fiscal conz., Dr. Ioan Borcia, prof., Dr. Ilie Iancu, medic, Oprea Steflea vicenotar la comitat, fam. Dr. Moga, fam. Nicolae Solomon, fiecare câte 4 cor. Paul Muntean, colonel în penz., Dr. George Proca, secretar cons., Lazar Tritean, asesor cons, Dumitru Cunțan, Dr. Ioan Lupaș, Vasile Stan, Timotei Popoviciu, profesori sem., Victor Păcală prof. Dr. Eugen Curta, medic mil., Traian Petrișor, paroh (Gușterița), Ioan Coșciuc, conduc. școalei economice, Petru Ilieș compactor, fiecare câte 3 cor., Moise Lazar, Mateiu Voilean, Victor Tordășian, Victor Fincu, asesori cons., fam. Ștefan Stroia, protonotar ctens, Nicolae Borzea prot (Făgăraș) Dr. Ilie Beu, medic, Dr. Ilarion Holom, Octavian Goga, secretar. Asociațiunii, Dr. Ioan Dobre, ofic. cons., Baptist Boiu, catihet, oficial cons. Constantin Dimian, econom sem., Ilie Hociotă, catihet, Ilie Dobrotă, par., Poiana, Romul Platoș, paroh, Turnișor, familia Barcian, Candid Popa, înv., Florian Murășan, dșoara Elisaveta Butean, prof la școala civ. de fete a Asociat., dnele Eugenia de Paloș, Verzar, Elisabeta Verzar, dșoarele Veturia Crăciun, Aurelia Moga, dna Ioana Rebega, doamna Ana Boier, Iosif Marcu sen., N. N., fiecare câte 2 cor., dna Sofia Băbuțiu, preoteasă văd. 1 cor. 60 fileri, dl Ioan Pamfilie, inginer, dna Sidonia Muntean, Petru Debu, par., Toderița, Eugen Tulea, Marcu Jurca, funcționar la „Albina", Vas. Sava, dșoarele Cornelia Mafteiu, Elisa Angel, Maria Indrieș, N. N., fiecare câte 1 cor., Ioan Vestemean 60 fileri, George Joandrea 50 fileri, N. N. 20 fileri, mai mulți elevi seminariali 2 cor. 36 fil. Dr. Ioan Fruma, adv., 4 cor. Suma totală 257 cor. 26 fil.

Tot cu aceasta ocaziune au dăruit pe sama bibliotecii societății de lectură dșoara Eugenia Dârlean următoarele cărți: Teoria Dramei, de Dr. Iosif Blaga, Istoria lui Stefan cel mare, de N. Iorga și Proces dintre moștenitorii Ioan Oteteleșanu și D. Ioan Kalinderu, iar redacția „Foaia Poporului" următoarele cărți: Götzendämmerung, Ein Kulturbild, Anuarul X al societ. teatrale, Matematică financiară, de prof. Ciortea, Ingrijirea vinului, de Simulescu. Corespondența comercială, de I. C. Panțu, Alcoolismul, de Dr. Marcu și Roșian, Legea tovărășiilor și băncile poporale în România, de V. C. Osvadă, Beniamin Franklin, conferență, Discursuri parlamentare, de Dr. Iuliu Maniu.

Societatea de lectură „Andreiu Șaguna" se simte plăcut îndemnată a exprima tuturor marinimoșilor donatori — pe această cale — cea mai călduroasă mulțămită.

Sibiiu, 5 Decemvrie v. 1907.

Pentru soc. de lectură „Andreiu Șaguna":

Dr. Nicolae Bălan, *prezident.*
Romulus Perian, *cassar.*

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 160/1907. [351] 3—3

CONCURS

Pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Haţegului, pe basa dispoşiţiunilor statutului organic şi a regulamentului pentru procedură la alegerea de protopresbiter, prin aceasta conform ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecesan dto 12 Noemvrie a. c. nr. 12074 Plen. se escrie concurs cu termin de 30 de zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în „Telegraful Român“.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată şi paroh în locul central al tractului, adecă în parohia din opidul Haţeg unde va avea să şi ca-tehiseze.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei centrale de clasa I. din Haţeg statorite în coala *B.* pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

2. Venitele protopresbiterale, anume: dotaţiunea din fondurile arhidiecesane întregită cu adausul din cassele parohiale din tract.

3 Taxele ce incurg pentru visitarea comunelor din tract şi pentru alte funcţiuni speciale.

Concurenţii au se documenteze cualificaţiunea prescrisă în conclusul congresual nr. 111 din 1888, iar concursele lor instruite cu toate documentele necesare să le înainteze la Preaveneratul Consistor arhidiecesan în terminul sus indicat, alăturând la documente şi o tabelă de cualificaţiune, după rubricele indicate în provocatul regulament congresual din 1888, §. 12.

Concursele întrate după expirarea terminului de concurs nu se vor lua în considerare.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Haţeg ţinută la 30 Noemvrie 1907.

Haţeg, la 30 Noemvrie 1907.

Avram P. Păcurariu
administ. protopresbiteral.

Nicolae Sânzian
notar.

---

[350] 3—3.

Aviz de licitare.

Bunul fundaţiunei Baronului Carl Bruckenthal, administrat din partea presbiteriului evang. A. B. din Sibiu, situat pe hotarul comunelor Bethlen Szt. Miklós şi Căpâlna în comitatul Târnavei-mici, lângă halta Bethlen Szt. Miklós în depărtare numai de ½ oară dela staţiunea Şona, comasat şi cu o extindere de preste 2000 jugăre (a 1600☐) la care aparţine clădiri vaste pentru economie şi locuinţă, o moară cu patru scaune, dreptul de târg şi de vânat, se va da în arândă pe calea licitaţiunii orale, şi pe lângă primirea şi de oferte, cu preţul de strigare de 24.000 cor. Bunul se exarândează eventual şi în două părţi, dintre care partea din jos va consta din castel, curtea domnească şi pământurile până inclusive râtul bíróvölgy, al cărei preţ de strigare va fi 21.120 cor., iar partea din sus care se extinde până la graniţa bunului şi constă din păşuni şi arături, va avea un preţ de strigare de 5280 cor.

Licitaţia se începe la 15 Ianuarie 1908 înainte de prânz la 10 ore în sala de şedinţe a presbiterului evang. A. B. în Sibiu (Huetplatz Nr. 1) şi până la 9 oare din aceiaşi zi, se vor primi la cassa bisericei evangelice de acolo şi oferte în scris, timbrate în regulă, sigilate şi provăzute cu vadiul de 1400 cor. event. 2112 cor. şi resp. 528 cor.

Vadiul e a se depune în bani gata, ori în libele de depunere sau scrisuri fonciare a vreunui institut de credit din Sibiiu, ori în fine în hârtii de valoare recunoscute de stat ca apte de a servi ca cauţiune, cari se vor accepta ca cauţiune, până la 2/3 din valoarea lor după curs.

Presbiterul îşi rezervă dreptul de a alege liber între ofertele ce i se vor face, event. de a escrie licitaţiune nouă sau de a da bunul întreg sau cele două părţi ale lui în arândă, din mână liberă şi fără a mai escrie licitaţiune nouă.

Periodul nou de arândă se începe la 1 Noemvrie 1908 şi se încheie cu 31 Octomvrie 1920.

Condiţiile ulterioare se pot afla dela administratorul Iohan Iekel în Bethlen Szt. Miklos, sau în cancelaria directorului bunului Dr. Ludwig Kirchgatter, aici în Sibiiu (Pământul mic Nr. 11) sau în fine în cancelaria presbiterului ev. A. B. (Huetplatz 1) în oarele de cancelarie.

Sibiiu, la 12 Decemvrie 1907.

Presbiteriul evangelic: A. B.

Nr. 743—1907 [349] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II-a Balan-suseni, protopresbiteratul Unguraşului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegreful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, prezentându-se înaintea alegătorilor în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta respective a celebra şi cuvânta în biserică.

Fizeş-Sânpetru, 17/30 Noemvr. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Pavel Roşca,
protopresbiter.

Pentru domnii preoţi!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Noua lege şcolară

Articolul de lege XXVII din 1907 referitor la raporturile de drept ale şcoalelor nesusţinute de stat şi la competinţele învăţătorilor aplicaţi la aceste şcoale, precum şi

Instrucţiunea

cu privire la esecutarea acestui articol de lege.

Traducere de:

Lazar Triteanu
referent şcolar.

Să aflä de vânzare la

Librăria arhidiecezană în Sibiiu

cu preţul de 1 cor. 20 b. plus 10 bani porto postal.

„CORDIANA“ institut de credit şi economii,

Filiala Agnita

(Szent-Agotha, strada lungă 81)

primeşte **depuneri** spre fructificare cu **5**%, pe lânga abzicere de şase luni cu **5½**%.

(337) 6—10

Depuneri şi ridicări se pot face şi prin poştă.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.

Depositul principal se aflä la

M. Samuel Rubinstein,

Sibiiu — Nagyszeben.

[76] 55—

Explicarea Evangeliilor duminecale

şi ale

Sărbătorilor împărăteşti

de

Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.

Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Preţul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

Librăria Tipografiei arhidiecezane,
Sibiiu — Nagyszeben.

Aviz!

Domnilor învăţători şi directori de şcoale le recomandăm depozitul nostru de Harte geografice, Globuri terestre cu meridian, Tabele de cetit ung. şi româneşti, aprobate de Inaltul Minister reg. ung. de culte şi instrucţiune publică, precum:

	K f.
HARTA Ungariei politică 178×127 cm.	12·65
„ „ fizică 178×127 cm.	12·65
„ Austro Ungariei politică 46×115 cm.	12 65
„ „ „ fizică 46×115 cm.	12·65
„ Europa politică 170×138 cm.	13·20
„ „ fizică 170×138 cm.	13·20
„ Aziei politică 176×180 cm.	19·80
„ Africei „ 132×134 cm.	14 30
„ America de Nord politică 140×108 cm.	15·40
„ „ „ Sud „ 128×100 cm.	15·40
„ Australia politică 172×138 cm.	19·80
„ Semiglobурilor, cele 5 părţi ale pământ. 220×140 cm.	18·70
HARTELE comitatelor Braşov, Cluj, Făgăraş, Hunedoara à	—·30
„ „ Sibiiu, Turda à	—·20
GLOBURI terestre simple à 6·60, 10 60 şi	20·—
„ „ cu meridian à 10·60, 16·80, 25·20 şi	42·—
TABELE de părete pentru cetit, româneşti	4·80
„ „ „ „ „ ungureşti	4·80
„ „ Istoria naturală (16 bucăţi colorate)	14·40
„ „ măsuri metrice	1·60

Asemenea oferim tot felul de recuizite pentru şcoală: ceruze, cerneală, caete, pene, etc.

Redactor responzabil Teodcr. V. Păcăţian.

Editura si tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 136 Sibiiu, Joi 13/26 Decemvrie 1907. *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

O chestie „arzătoare".

Ne surprinde mult tonul conciliant în care e scris și publicat un articol în chestia *„împăciuirii"* în numărul de Duminecă al ziarului *„Pesti Napló"*, despre care se știe, că sprigineşte în chestia de naționalități politica celorce altă soluție nu au pentru chestia aceasta, decât *sdrobirea* naționalităților.

Se fie oare acesta semnul, că și cei mai mari șoviniști maghiari încep se înțeleagă, că o apropiere de Români și o împăcare cu ei, e reclamată chiar de interesele vitale ale Maghiarilor?

Nu putem să ne dăm seamă

Articolul însă pledează cu căldură pentru punerea la ordinea zilei a acestei *chestiuni arzătoare*, a împăcării Maghiarilor cu Românii, singurii cari *pot să fie de folos* Maghiarilor în luptele lor pentru independența politică și economică a țării.

Dupăce vorbește cu cuvinte de laudă despre acțiunea domnului Dr. *Emil Babeș*, pornită în direcția aceasta, și despre atacurile ce are să le îndure din partea ziarelor române, scriitorul articolului spune, că pe dl. *Babeș* nu l-au descurajat și disgustat atacurile acestea, ci-și continuă acțiunea cu zel și neobosință, apoi își preciseazâ vederile sale asupra chestiei, dupăcum urmează:

„.... Trebue se consider de enigmă, că acțiunea aceasta de mare importanță, care stă în strânsă legătură cu interesele de esistență a statului ungar, a deșteptat în măsură atât de mică interesarea vieții publice maghiare, o împrejurare, pe care nu o pot atribui, decât numai faptului, că *alte* chestii arzătoare țin înlănțuită atențiunea lumii politice.

Așa se vede, că puțini au ochi ageri politici, ca se observe legătura strânsă internă, care există între acestea, și între chestia română.

Națiunea maghiară, încunjurată de inimici externi și interni, stă isolată, așa zicând, în luptele grele purtate pentru independența politică și economică a patriei noastre. „Frații nostri", Croații, pe cari i-am scăldat în lapte și în unt, la prima mică deviare și-au arătat arama pe față, și dând uitării toate binefacerile din trecut, ne-au declarat răsboiu.

Noi, Maghiarii, dacă nu voim să rămânem singuri între valurile nisuințelor mari istorice, de o parte ale Germanilor, de altă parte ale Slavilor, vrând-nevrând *trebue* să ne căutăm aliați, cari ne stau mai aproape și sunt mai de încredere. Luând în privire naționalitățile din patrie, trebue să constatăm, că *cea mai mare însemnătate o au Românii*, nu numai pentrucă sunt cei mai număroși, ci mai ales, pentrucă, atât în privința *morală*, cât și în privința *fizică*, constituind materialul cel mai prețios, pot să fie pentru noi, ca amici, de cel mai mare preț, iar ca dușmani, elementul cel mai periculos.

Românii stau tot așa de isolați în marea germană și slavă ca și noi. Aceasta o știm și noi, dar cu toate acestea stăm cu ei în luptă până la cuțit, și în lupta aceasta ne înferbântăm și ne supralicităm, atât de mult, încât nu mai căutăm prietinia lor, pentrucă având în vedere ținuta lor dușmănoasă, și așa nu am putea-o obținea, și tocmai de aceea, nu ne interesăm cum ar trebui de soartea lor, de nisuințele lor și de evoluțiunile, pe cât de interesante, pe atât de importante, din sinul lor, ci luându-ne după anumite lozince, ne gândim numai la *nimicirea resistenței lor*.

Astfel apoi nu ne vine în minte să ne gândim în mod calm, că oare nu ar fi totuși cu putință *să ne înțelegem cu concetățenii de limba română*, cu elementele treze și patriotice ale acestora, și se aflăm împreună cu ceice în urma posiției lor speciale etnice și de altcum sunt chemați să meargă cu noi, un astfel de modus vivendi, care ar putea să înjghebeze o cooperare frățească?

Așa cred, că chestia e destul de importantă, ca să ne putem ocupa cu ea în mod serios și amănunțit, și ca înainte de a continua lupta în contra lor, se facem obiect de meditare din chestia înțelegerii cu ei. Cumcă compatrioții nostri români *sunt dispuși spre aceasta*, o arată în mod neîndoios mișcarea de pace de acum, care pornită în mijlocul sgomotului celei mai sălbatici lupte, a făcut deja mari cuceriri în cercurile românești, declarându-se pentru pace, nu numai arhiereii, ci și o însemnată parte a elementelor inteligente, gata a începe chiar luptă cu cei de un sânge, *dacă am îmbrățișa și noi în mod potrivit mișcarea aceasta, atât de salutară și atât de importantă*, și ne-am da silințe se promovăm succesul atât de mult dorit.

Trebue să fim in curat cu aceea, că diferințele se învârtesc mai ales în jurul *limbei*. Dacă ne succede regularea în mod ducător la scop, nu va mai fi greu a câștiga și a înrola în serviciul scopurilor noastre mari naționale românimea trează și conștientă, de acelaș interes cu noi, care și de altcum recunoaște pe față comunitatea de interese cu maghiarimea. Iar *dacă o respingem dela noi, înmulțim numai legiunile inimicilor nostri cu un puternic element*, care poate să facă să se plece cumpăna politică, și de altcum clătinătoare, spre inimicii nostri.

Nu de însușirea limbei noastre și de cultura maghiară sunt străini Românii. Că doară fiecare reprezentant al lor o spune, că învățarea limbei noastre o cer interesele lor cele mai particulare, și de aceea, acestei porunci ei sunt gata să satisfacă și din propriul lor îndemn. De ce se plâng Românii e aceea, că statul, considerândui pe ei de element dujmănos și distructiv, *caută să-i slăbească pe toate terenele*. Cu colonizări de dubioasă valoare icueşte printre ei elemente străine, *dându-le pământurile, de cari ar avea trebuință arzătoare poporul român*, și de altcum sărac de pământ, și mai ales de pășune. Se mai plâng apoi, că în semn de neîncredere și ca perdere a grației, statul *scoate tot mai mult inteligența română din oficiile publice*, silindu-o în mare parte să-și părăsească patria. In schimb *umple oficiile cu astfel de funcționari, cari nu cunosc limba și obiceiurile poporului*, și nu sunt în stare să satisfacă trebuințelor poporului.

Dacă acum, întru adevăr, așa stau lucrurile, și reprezentanții serioși și de încredere ai românimei cu sentimente patriotice ne asigură, că prin apreciarea nizuințelor acestora, congruente în mare parte cu scopurile reale și cu interesele statului, ne putem asigura cooperarea sinceră a elementului românesc în luptele purtate pentru interesele materiale și politice ale patriei noastre, atunci întru adevăr că merită, ba e chiar necesar, să ne ocupăm serios cu problema aceasta grea, dar nu imposibilă.

Mărturisesc, că în urma coatingerei mele cu cercurile românești și a privirei mai adânci în trebile lor, am ajuns la convingerea, că *prin o administrare corectă și oportună a afacerilor naționaliste*, chiar și pe cei mai estremi iam putea, nu numai desarma, ci chiar câștiga, dupăce știm chiar din experiență, că precum din cel mai mare hoț se face haiducul cel mai bun, așa și din inimicul declarat se face amicul cel mai de încredere.

Oricum să stee lucrul, în fine trebue să vedem clar. *Trebue pusă la ordinea zilei această chestie arzătoare.* Dacă putem desarma agitația naționalistă, *fie și cu jertfe*, astfel, ca prin aceasta să ne întărim și asigurăm existența noastră națională, nu trebue să ne dăm în laturi din

---

FOIȘOARĂ.

Prelegerile despărțământului Sibiiu al Asociațiunii.

Sibiiu, 24 Decemvrie n.

A doua prelegere a ținut-o Dumineca trecută profesorul *Dr. Ioan Lupaș* despre *„Biruința ideilor moderne asupra cugetării medievale.* Prelegătorul constată, că și timpurile, ce se succed, își au vederile lor predominante, cari formează așa numitul *spiritul timpului*. Ca și indivizii, așa și timpul își are vederile sale. Descrie apoi pe larg vederile, de cari era predominată lumea în evul mediu. Vorbește despre direcția filosofică cunoscută sub numirea de *scolasticism*, despre reprezentantul de căpetenie al lui. Cum curtea papilor dela Roma era pe atunci în culmea mișcărilor și a puterii, a trebuit să caracteriseze acțiunile celor mai însemnați, scoțând la iveală atât străduințele lor pentru artă, cât și abusurile de diferite soiuri, ce s'au încuibat până și în curțile lor, spre a ilustra adevărul, că omul și cele mai nobile lucruri e în stare să le folosească spre rău. Scoate la iveală nemulțămirile ivite în sinul bisericei pentru a îndrepta relele, descriind în colori frumoase activitatea călugărului *Savonarola*, mort pe rug pentru îndrăsneala de a fi îndreptat luarea aminte a superiorilor săi, decăzuți moralicește, asupra poruncilor lui Christos. Reacțiunea a provocat în biserică reformațiunea, iară spiritul timpului ia altă direcție, îndreptându-se spre opurile neperitoare ale clasicilor greci și romani. Acești scriitori vechi *reînvie*. Să naște epoca renaisanse = a renașterei în literatură. Cugetarea să smulge din cătușele madievale, se mișcă liber, înaintează neîmpedecată de premise impuse apriorice.

Arată apoi foloasele ce au adus științei, progresului obștesc și prin aceasta omenimei, libertatea cugetării și a scrutării, scoțând la iveală principiul, că libertatea numai creiază atmosfera prielnică și sănătoasă pentru progres în toate direcțiunile activității omenești.

Adevăratul spirit al bisericei nu poate fi nici când pentru încătușarea libertății pe nici un teren. Când a făcut aceasta, a produs resultate nefavorabile pentru însași biserica și instituțiunile ei. Invățătura ar fi, ca pe viitor biserica să se ferească de asemenea greșeli, căci după vorba lui *Bălcescu*: *„Libertatea este dela Dzeu și celce să luptă pentru libertate se luptă pentru Dzeu"*.

Biserica n'are să se teamă de libertate în scrutările pe toate terenele activității omenești, căci urmarea nu poate fi slăbirea credinței, din contră, adevăratul scrutator să convinge tot mai mult de existența unui cârmaciu preaînțelept, absolut, care diriguiește întreaga grandioasă mașinerie a universului, exclamând fie în o formă fie în alta înțelesul cuvintelor psalmistului: *„Mare ești Doamne și minunate sunt lucrurile tale; toate întru înțelepciune le-ai făcut!"*

Am spicuit așa în fuga gândului câte o firmitură din cursul ideilor, ce le cuprinde prelegerea profesorului Dr. Lupaș, care și prin scrierile sale de până acum ne-a dovedit, că este un profund scrutator al lucrurilor din trecut, un independent cugetător în formarea judecății asupra greșeliilor din acțiunile omenești.

Publicul ascultător a dovedit, că cunoaște activitatea literară a acestui tinăr și sincer muncitor al condeiului, și o știe aprecia, convenindu-i scrisul lui și însuflețindu-se de cuprinsul publicațiunilor lui. Aceasta s'a văzut și de acolo, că atât la începutul prelegerii, cât și la urmă i-au descoperit complăcerea și simpatia prin aclamațiuni vii și puternice. Nutrim cu toții dorința de a-l asculta cât mai des spre a profita cât mai mult din instructivele expuneri.

Ceeace scrie este convingător, ideile se succed cu naturală logică, încât cetești și asculți cu plăcere. Deși și-a făcut aproape tot la institute străine studiile, totuși scrie o românească perfectă și de model.

Aceste însușiri: cunoștințe vaste, aprofundare temeinică, judecare independentă a lucrurilor și presentarea lor în o formă frumoasă românească, îl ridică în șirul celor mai de valoare scriitori tineri ai nostri, și ne îndreptățesc a aștepta dela el o activitate rodnică și de mare folos pentru înaintarea neamului.

La prelegerea aceasta publicul n'a fost atât de număros ca la ceealaltă, probabil din causa vremii nefavorabile.

Dare de seamă scrisă de
Dr. Miron El. Cristea, f. Patriar
al României

faţa acestei probleme mari, ci trebue să ne apucăm, cu minte trează, cu suflet curat, şi cu mână tare de sanarea fundamentală a răului, care suge corpul şi nimiceşte sufletul naţiunei noastre“.

Cronică bisericească.

Viaţa preotului.

(Urmare).

Acesta e cazul abstract. Cazul concret îl găsim în viaţa practică, în înfăţişări foarte dese. Iau de mărturie pe părintele Partenie: „O parte din preoţi, fie cu orice grad de cultură, nici serviciul la biserică nu-l fac regulat. O altă parte, chiar de-l fac regulat, îl fac de mântuială şi în fugă. Unii nu se duc la cererea săteanului, până nu se tocmesc şi primesc plata înainte. Alţii se ocupă cu agricultura întinsă, pe sub mână şi cu comerciul. Aceştia au întâi grija intereselor lor materiale şi lasă biserica cu servirea şi datoria preoţiei în popor pe planul al 2-lea. La aceşti preoţi bisericile sunt goale la sărbători de credincioşi, n'au nici o influenţă în popor, ba unii au şi procese cu poporenii lor, fiindcă nu-şi caută de serviciu. Iubirea poporenilor pentru aceştia e foarte mică. Sunt o parte de preoţi, ce slujesc regulat cu pietate şi cu dragostea proprie a apostolilor, se duc la cererea enoraşului imediat, nu să tocmesc şi să multămesc cu cât li se dă, se ocupă numai de preoţie şi lasă gospodăria pe planul al doilea. La aceşti preoţi bisericile sunt pline de credincioşi, trăesc bine cu enoriaşii, sunt iubiţi şi au influenţă între ei. Bazaţi pe această iubire şi având şi purtare morală, pot să facă foarte mult între săteni.“

Iată cheia respectului, iubirii şi influenţii observate de preot la faţa locului. De aceiaşi părere e şi părintele Constantin Pavel, ale cărui puternice vorbe le citez de asemenea ca un glas al experienţei: „Dar pentru a ajunge lumea să capete încrederea şi să-l privească ca pe un adevărat părinte, trebue ca preotul să fie preot, să unească la cuvintele sale o viaţă de sfânt aproape, să fie om al datoriei şi să nuşi cântărească munca cu greutatea salarului, să-l vadă că predică fără încetare şi că ceeace zice, şi face, e milos, îngăduitor, nu se întărâtă la mânie, ci iartă lesne, rabdă multe şi nu ureşte pe nimeni, nui lacom ci darnic, nu întră prin cârciume, nu-i dornic după petreceri şi plăceri vremelnice, nu-i plac nimicurile şi vorbele uşoare, e om serios, gânditor şi de multeori mai mult trist decât vesel, căci mai bine prinde pe preot o expresiune de ingrijorare decât o veselie expansivă şi mişcări uşoare.“

Tocmai aceasta e şi ceeace lumea apreciază şi o atrage. Văzând simţirea religioasă lucrând cu putere în preot, sunt impresionate şi coardele altor inimi. Meritul mare al crestinizmului e, că a fost în stare să creeze oameni, în sensul cel mai înalt al cuvântului. Când această putere creştină lucrătoare în inimi produce şi asemenea flori în societatea omenească, ele sunt observate, atrag şi sunt dorite ca ajutoare pe calea religioasă. Astfel ştiu intr'un oraş un preot, care din cauza vieţii lui cumpătate, purtării cuviincioase, vorbe blajine, a ajuns să fie observat şi chemat de persoane din parohii străine. In acelaş oraş se află altul, teolog ca şi cel dintâi, dar fire turbulentă şi indisciplinată, fără frâu în purtare şi trufaş, că poate să-l lapede faţă cu autoritatea slabă, ahtiat după petreceri şi plăceri vremelnice (pe care e mai bine a nu le pomeni de ce natură), cum zice Părintele Pavel, — ei bine, faţă de acesta am găsit toată lumea supărată şi grăindu l de rău. De ce? Iţi ajunge să-l vezi îmbrăcat într'o uniformă corcită, civilo-preoţească, mai corect jidovească, pentru a înţelege, că nu acesta e preotul care să poată zidi şi n'ai crede, când ţi se va spune, că petrece toată noaptea, iar apoi să duce să slujească liturgia.

Cine poate stima pe un aşa cleric? Lucrul se explică. Nu-ţi stimezi tu singur chemarea, vreai stimă dela alţii? Din contră, cu câtă satisfacţiune înregistrează preotul protestant din Geneva, Franck Thomas, următorul fapt în opera sa „Cristianisme et socialisme“: Venise în Geneva un conferenţiar duşmănos religiunii şi vorbi împotriva ei. Plecă de acolo şi trecu într'un oraş din Francia. Aci găsi un preot credincios, următor al Domnului, cheltuindu-şi viaţa cu sfinţenie şi în opere de înălţare socială. Fu cuprins de admiraţiune şi se rosti cu stimă şi respect despre dânsul. Aceasta e încă o dovadă, că consecvenţa impune, şi trăind în cadrul ideei care o reprezinţi, capeţi respect.

Mulţi se tânguesc, că în ciuda purtării corecte, rămâi nebăgat în seamă şi nepreţuit. Să ne înţelegem. Oamenii cari te vor cunoaşte te vor preţui. Nu trebue uitat însă, că faci parte dintr-o tagmă, şi cinstea de care se bucură tagma, se va resfrânge şi asupra ta. Acum, dacă tagma nu e tocmai preţuită, cum suntem noi preoţii, nu înseamnă că în cazul individual purtarea mea bună e trecută cu vederea, ci că cinstea tagmei din care fac parte apasă şi asupra mea la oamenii cari nu mă cunosc. Unul singur prin purtarea lui bună nu poate birui impresiunea rea de zece, cari strică. Nepreţuirea tagmei stă în raport cu ceeace cei zece fac, adecă cu mulţimea. Deci în fapt nu e o trecere cu vederea a meritelor mele, ci o apreciare aşa cum majoritatea o dă. Dacă această majoritate ar străluci în ceeace priveşte împlinirea datoriilor şi caracterul apostolic, se înţelege, că cinstea nu va întârzia să vie asupra întregii tagme. Spre ajungerea acestui punct se cer însă silinţe individuale.

Dacă acum, dela această arătare generală am voi să ne scoborăm la amănunte, am putea lăsa totul la chibzuinţa personală a fiecăruia, cum să-şi încununeze viaţa cu podoabe apostolice. Ne oprim numai, tot în chip general, asupra unui singur punct, care, după părerea noastră, şi credem că şi a altora, aduce multă stimă preotului. E vorba de cumpătare şi auctoritate.

Religiunea creştină aduce cu sine o mult mai mare preţuire a spiritului omenesc, decât cum o făcea păgânătatea antică: Temeţi-vă de cel ce poate să piardă şi sufletul (Mateiu X, 28); ce ar folosi omul de ar câştigă lumea toată şi şi-ar perde sufletul său (Mc. VIII, 37; Mt. XVI, 26, Luca IX, 25); ce va da omul în schimb pentru sufletul său (Mc. VIII, 37); au nu este sufletul mai mult decât hrana? (Mt. VI, 25; Lc. XII. 22, 23); ci omul cel ascuns al inimii, care stă în nestricarea spiritului blând şi lin, acesta este înaintea lui Dumnezeu de mult preţ (I Petru III, 4). Iată punctul de vedere creştin!

Se poate spune, că creştinismul apare ca o puternică reacţiune faţă de viaţa antică care avea mai multă atenţiune pentru formele materiale. E semnificativ, că filosofia antică, dela Thales până la Socrate, nu se ocupă decât de elementele materiale: cum se naşte lumea, din ce constă, de unde a provenit, în ce se va desface totul? Apă, aer, foc, sunt elementele cărora rând pe rând li se atribue esenţa în mijlocul înfăţişerilor schimbătoare ale naturii. Din cauză, că atenţiunea anticităţii era îndreptată mai mult spre lumea din afară, purta şi idealul ei despre om un caracter exterior: frumuseţe fizică la Greci, în care direcţiune au şi strălucit cu arta, fiindcă aici era îndreptată concepţiunea lor, puterea musculară la Romani, care le servea pentru scopurile lor, conform spiritului practic care îi distingea.

(Va urma)

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţască din tractul Orăştiei şi Geoagiu.

— 7 Decemvrie v

Biserica a fost scutul nostru încă din cele mai vechi timpuri. Ca creştini, din vremile cele mai vechi, cu mânile încrucişate, cu ochii spre ceriu, cerutam sprijinul atotputernicului, pentru a ne scăpa din mânile persecutătorilor, de foamete, de morburi epidemice, şi de alte multe primejdii, cari au dat peste noi.

In astfel de împrejurări critice mulţi martiri şi-au aflat sfârşitul înaintea altarului. Pentru ei însă moartea a fost o trecere plăcută la cele eterne, lăsându-ne ei nouă ca pildă iubirea de neam şi de biserică. Această iubire sădită în inimile noastre, nu o putem uita, ci în primejdii, în nevoi, alergăm la sfintele locaşuri pentru a cere sprijinul atotputernicului ca să ne scape de năcazurile vieţii, de ispitele altora cari voesc a ne răpi ce avem mai scump, *limba* şi *legea*.

Ameninţaţi crezânduse de o astfel pe primejdie — în ziua de sf. Andreiu din anul acesta, adunatu-sau preoţii din protopresbiterate Orăştie şi Geoagiu — în biserica Orăştiei, ca prin rugăciuni evlavioase să ceară ajutorul marelui Andreiu, carele în viaţă şi a iubit atât de mult neamul, si să-l roage, ca să întrevină înaintea tronului ceresc şi să mijlocească îndurare pentru uşurarea suferinţelor ce le îndurăm prin dureroasa perdere a şcoalelor, pentru cari el a lucrat cu atâta zel şi abnegaţiune.

După serviciul divin preoţimea şi elevii şcoalelor din loc cu învăţătorii lor ne îndreptarăm spre şcoală. Aici preoţii suntem conduşi în sala asilului de copii. In frontul acestei sale era aşezat tabloul marelui Andreiu, împodobit cu cununi de frunză verde. Faţa lui impunătoare şi veselă, în pictura de uleiu; părea că ne zice „*bine aţi venit fiilor!*“ Subt el era aşezată o bină, lângă care erau postaţi în două grupuri, după sex, copiii de şcoală.

La un semn dat din partea directorului *Baicu* elevii urcă bina, iar dirigentul corului din loc, vrednicul de toată lauda învăţătorul *Branga*, le dă tactul. Un sopran şi un alt sgudue văzduhul. Ni-se părea, că toţi îngerii s'au pogorât la rugăciune. Preoţii sunt impresionaţi adânc. De pe feţele lor palide să putea ceti impresiunea ce a făcut o cântarea asupra-le.

Urmează o declamaţie predată de o elevă. A fost destul de reuşită. Multă impresiune a făcut asupra ascultătorilor un dialog şi un patrulog, în cari elevele cu mult succes au combătut luxul şi au apreciat limba românească.

Urmează o frumoasă cântare, sub conducerea dlui Branga, cu care producţiunea să sfârşeşte în strigăte de „bravo!“ şi „să trăiască!“

Eşind afară am strâns mâna dnului *Branga* zicându-i: „Până când vom avea astfel de învăţători în şcoale, putere lumească nu există ca să ne deslipească poporul de biserică şi lege. Cu astfel de şcoale am păşi mult pe scara culturei, dacă pedecă mare n'ar pune noua lege şcolară, căci de aici înainte, în loc de a înainta în cultură, ca să ajungem celelalte popoare, va trebui să rămânem unde suntem“ . . .

Convorbirea să întrerupe. Suntem chemaţi la şedinţă.

Aici e pusă în desbatere tema cum şi pe ce cale am putea câştiga mijloace, ca să ne susţinem şi pe mai departe caracterul confesional al şcoalelor? Se începe o discuţie vie, împreunată cu întrebări şi răspunsuri, referitor la încassarea dării de cult şi a celor cinci procente prescrise de lege.

Toate încercările, toate forţele, pentru a ajunge la ceva rezultat, pentru a ne salva ce avem mai scump, şcoala, au rămas zadarnice, căci poporul nostru slăit materialiceşte nu e în stare a jertfi aşa sume enorme pentru susţinerea ei.

S'a decis însă, ca perzând şcolile, să ne adunăm toate puterile şi să ne întărim bisericile.

Adecă să ne întărim fortăreţele, şi de aici să veghem asupra redutelor perdute.

Şedinţa se închee prin o scurtă însă pătrunzătoare vorbire a dlui protopop

---

Ţiganca.

— Povestire cehă. —

(Urmare).

Lumea aplauda din toate puterile, iar Toma se simţia foarte fericit, văzând cum oamenii s'au convins acum, că mireasa lui nu e fată de toate zilele. A ştiut el pe cine să-şi aleagă de nevastă! Numai fetele şi mamele ziceau, că nu e frumos, ca o mireasă să se dee cu ţiganii. Şi abia aşteptau să vină Iulina în sală ca să o ocărască.

Insă Iulina n'a venit. Publicul a început a se resfira, şi Iulina tot nu şi-a făcut întrarea în sală. Toma credea, că i-e ruşine de lume, aşteaptă deci până se goleşte sala, şi astfel se puse pe aşteptate şi el. Dar sala s'a golit de tot şi Iulina tot n'a venit.

— „Sigur a fugit acasă“, — îşi zicea Toma, şi a plecat spre casa Iulinei, pentru a-i pofti noapte bună. In casă nu era lumină. Toma bate încet la fereastă, dar nu răspunde nimeni. Bate de nou, acum ceva mai tare, dar iarăşi tăcere. In casă nu se mişcă nimeni. Bate şi mai tare, pentrucă gândea, că el, ca mire, are dreptul să bată la fereasta miresei sale. Iulina însă nu se arată nici acuma la fereastă. Veni însă fiitorul socru al lui Toma, şi cu un glas care mirosa din departe a alcohol, îl întrebă: „Da bine, vreai să ne dărimi casa?“

— „Nu, răspunse Toma, vreau numai să zic Iulinei noapte bună. Chiam-o să-i spun noapte bună. Iar dacă nu vine, spune-i că în viaţa mea nu am să o mai văd, nu vreau să o mai văd“.

Se supărase Toma. Tatăl Iulinei alergă iute în ceealaltă odaie, în camera Iulinei, fiind hotărât să-i spună şi el câteva cuvinte de ocară, dar camera Iulinei era goală. Patul nici nu era făcut!

— „Da bine grijeşti tu de mireasa ta, — îi spuse lui Toma tatăl Iulinei, — dacă o cauţi acasă, şi ea e în birt. N'a venit încă acasă. De bună seamă joacă şi acuma“.

Toma se spăriă de comunicarea ce i-o făcu bătrânul. Ce să se fi întâmplat cu Iulina? Va fi ameţit şi zace undeva pe drum, ori în vre un şanţ. Toma plecă să o caute. Alarma vre-o câţiva feciori de prin prejur şi plecară toţi să o caute pe Iulina. Căutat-au pretutindenea, dar înzadar. Nici urmă de Iulina.

— „Doară nu va fi fugit cu ţiganii?“ zise un tinăr mai îndrăzneţ. Şi Toma îngălbeni. La aceasta el nu s'a gândit. Şi sigur, că aşa s'a întâmplat. Plecară toţi în fuga mare să dee de ceata ţiganilor; ca să-i întrebe, dar ţiganii încă-şi pierduseră urma. Ca şi când nici n'ar fi fost în sat.

Toma se trânti de pământ şi începu să plângă amar, ca un copil.

*

Trecuse vreme cam multă dela cele întâmplate. Toma se obicinui-se să umble pe la toate târgurile. Pe tată-so îl lăsa să şadă acasă, căci era bătrân, nu mai era bun de drumuri lungi şi obositoare. Lui Toma îi făcea însă plăcere să fie pe drum. Ajunsese odată şi în capitala ţării, unde a făcut afaceri foarte bune cu marfa adusă spre vânzare. A trecut-o întreagă.

Auzise el în cursul tocmelilor, dela târgoveţi, că o ţigancă vestită s'ar afla acolo, care în fiecare sară adună lume multă la teatru. A scrintit capul la mulţi, cu frumseţa, cu jocul şi cu cântarea. Cine numai poate, merge la teatru, pentruca să o vadă!

Toma terminase de vreme cu negoţul, vreme îi rămăsese destulă deci şi pentru teatru. Pentrucă luase gând să meargă şi el la teatru şi să vadă pe ţiganca vestită. Parcă-l trăgea ceva spre teatru, un bold, un dor, sau cine ştie ce Cu toate că mai nainte se îngrozea şi se scutura când auzia cuvântul „*ţigan*“, acuma simţia trebuinţa de a vedea cu ochii de nou o „*ţigancă*“, care, cine ştie, poate că cântă şi joacă tocmai ca în sara cea nefericită.

Şi apoi se spunea, că ţiganca aceasta e o ţigancă, care în fiecare seară capătă pentru cântarea şi jocul ei atâţia bani, încât pe ei ar putea să cumpere satul întreg al lui Toma. Asta trebue să fie deci alt soiu de ţigancă. Sau poate că nici nu e ţigancă, ci se prosteşte numai lumea, spunândui-se că ar fi ţigancă, fiindcă ea aşa se îmbracă, ţigăneşte.

Toma a întrat în teatru. Cortina se ridică. O scenărie frumoasă pe bină. Un peisaj din pădure. Intre doi arbori atârnă de o rudă o căldare mare, iar o ţigancă bătrână mestecă ceva în căldare. Gătea de mâncare. Nişte mueri mai tinere îi ajutau. Mai în fund nişte oameni tăiau lemne, alţii tocmeau trăsura, în care durmeau nişte copii. La o mică depărtare păştea calul.

(Va urma).

Domşa, în care acesta încurajiază preoţimea, ca să nu desnădăjduiască, ci cu curaj să stee în faţa acestei primejdii.

Să ţină cu tărie la biserică şi la aşezămintele ei, şi ea ne va mântui de năcazuri ca şi în trecut.

Intre aclamări de „să trăiască“ preoţii părăsesc sala de şedinţă, îngrijoraţi de situaţia grea în care se află.

Ioan Olariu
preot în B.

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa Regele a trimis din casseta privată douăsprezece mii de coroane primăriei din Budapesta, în scopul, ca pe banii aceştia să se cumpere lemne şi să fie împărţite de sărbători între săracii din Budapesta.

*

Din parlament. In şedinţa de Duminecă dieta ţării a primit cu majoritate mare de voturi legea despre cuotă, atât în general, cât şi în special. Legile transacţiei sunt deci toate votate şi vor fi puse în aplicare cu începerea anului 1908. In şedinţa de Luni s'a votat legea despre cuotă şi în a treia cetire, apoi dieta a luat vacanţe până la 10 Ianuarie 1908, când se va întruni de nou.

*

O lucrare de valoare. Venerabilul domn Dr. *Atanasiu M. Marienescu*, jude de tablă în penziune şi membru ordinar al Academiei Române din Bucureşti, a terminat zilele trecute o lucrare literară de mare valoare şi de mare actualitate. E un studiu istoric, despre *raporturile dintre jobagii din statul ungar şi domnii lor de pământ* dela înfiinţarea statului sub Stefan cel Sfânt până la norocoasa resolvare a chestiei tărăneşti, prin legile dela 1848. Studiul e compus pe baza legilor ţării noastre din diferitele epoce, studiate cu temeinicie şi interpretare cu competenţa desteruiui judecător, şi a fost trimis Academiei Române, pentru al publica în analele ei. Suntem convinşi, că Academia Română, constatând importanţa lucrării, o va da cât mai curând publicităţii, pentruca cercurile competente politice din România, cari tocmai acuma caută modalităţile potrivite pentru a se resolva şi în regatul român în mod norocos chestia ţărănească, să-i poată lua folosul.

*

Duel. Pentru un schimb de vorbe aspre în dietă, a avut duel ministrul nostru prezident Dr. *Wekerle* cu fostul ministru de justiţie *Polonyi*. A fost duel cu sabia. La prima ciocnire *Polonyi* a primit o lovitură peste mână, după care a predat sabia unuia dintre secundanţii săi, apoi s'a apropiat de prim-ministrul *Wekerle* şi l-a rugat de iertare. *Wekerle* i-a întins mâna şi pacea a fost legată. Duelul a avut loc Dumineca înainte de ameazi. Publicul care aştepta afară a făcut ovaţiuni prim-ministrului, care a plecat la şedinţa dietei, unde asemenea a fost primit cu sgomotoase ovaţiuni.

*

Nou ziar românesc. Foile noastre au fost adus ştirea, că dl *Dr. Emil Babeş* va scoate în curând un ziar nou în Budapesta, cu program *moderat* şi *„pauşalot din partea guvernului“*. Domnul *Dr. Babeş* ne roagă să declarăm, că un ziar de felul acesta nu corespunde intenţiunilor sale şi nici direcţiunei sale politice, care e cu totul independentă de guvern, ba în multe privinţă *contrară* politicei de naţionalităţi a guvernului. Nu poate să se gândească deci la scoaterea unui ziar românesc, care să fie pus în serviciul guvernului şi pauşalat din partea acestuia. Ştirea deci nu e alta, decât o însinuaţie răutăcioasă, lansată în scopul de a discredita înaintea publicului românesc pe dl *Dr. Babeş*. Dacă se va face cumva un ziar nou românesc, acela va fi *moderat în ton*, însă cu totul independent de orice factor politic, şi va avea menițiunea de a informa publicul românesc *obiectiv* şi *fidel* în toate chestiile cari îl privesc, fără a-l irita în continuu şi fără a provoca odiul opiniunei publice maghiare.

*

„Poporul Român“, foaia poporală din Budapesta, are proces de presă, pentru un articol scris şi publicat despre alegerea de deputat din Beiuş. E primul proces al „Poporului Român“ în anul acesta.

*

A nimerit cuiul în cap. Tot mai mare se face cercul celor ce se interesează de soartea popoarelor nemaghiare din patria aceasta şi tot mai grele sunt acusele ridicate din toate părţile în contra stăpânitorilor nostri, cari la toate răspund însă cu laconicul: *„nu-i adevărat*, pentrucă nici unde pe lume nu trăesc naţionalităţile atât de bine şi nu au atâtea drepturi şi libertăţi, ca în Ungaria“. Un mare ziar englez, cu trecere în toată lumea, vine acuma şi formulează următoarea întrebare, adresată Maghiarilor: Dacă naţionalităţile nemaghiare din Ungaria nu sunt asuprite şi scurtate în drepturile cetăţeneşti, cum se face, că în dieta ungară minoritatea poporaţiunei ţării (adecă Maghiarii) are 373 de deputaţi, iar majoritatea (naţionalităţile nemaghiare) numai 40? A nimerit Englezul cuiul în cap!

*

Procesul „Gazetei.“ Ziarul *„Gazeta Transilvaniei“* are un nou proces de presă, pentru reproducerea unei scrisori trimise lui *Björnson* şi publicată în ziarul *„Le Courier Europeen.“*

*

„Haiducii“. Se desminte ştirea, că romanul *„Haiducii“* apărut în nemţeşte, ar fi scris de *Carmen Sylva*. E scris de o damă din înalta societate bucureşteană. Aşa spun ziarele maghiare.

*

In Caransebeş s'a aranjat Sâmbătă o şedinţă literară musicală din partea elevilor dela pedagogia de acolo, întru amintirea aniversării marelui *Andreiu Şaguna*. Domnul profesor Dr. *N. Regman* a rostit un cuvânt de deschidere, apreciind meritele lui *Şaguna*, apoi s'a declamat şi s'a cântat.

*

Din Giurgiu ni-se scrie, că seria conferenţelor publice s'a început acolo în 3 Decemvrie vechiu. Deschiderea a făcut-o domnul *N. Droc-Barcian*, directorul gimnasiului de acolo, vorbind despre *aspiraţiunile poporului român*. Aplause îndelungate au răsplătit patriotica conferenţă a dlui *Droc-Barcianu*, care a vorbit la inima ascultătorilor.

*

Daruri de Crăciun săracilor nostri. La apelul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru daruri de împărţit între săracii nostri la Naşterea Mântuitorului I. Christos, a dat ieromonahul Dr. M. I. Cristea 3 cor., Dem. Câmpian, archivar consist. 2 cor. şi Ştefan Sârbu (Innsbruck) 1 coroană.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Cornel Pop, paroh în Sânbenedic 1 cor., Nicolae Iosif, învăţător în Aciliu, în amintirea mamei sale reposate 2 cor. şi Vic. Tordăşianu 10 fil.

*

Accident groaznic. Un geandarm rural din România ducea un deţinut, Sâmbătă, la Bucureşti. In gara *Vidra*, lângă Giurgiu, deţinutul, Bulgar de origine, s'a aruncat înaintea locomotivei, când trenul intra în gară, şi s'a culcat pe şine, iar geandarmul, în scopul ca să-l salveze, s'a aruncat după el, pentru al trage înapoi, dar în momentul acela trenul a trecut peste amândoi şi i-a omorît la moment. Nefericirea a făcut o impresie adâncă asupra călătorilor din tren.

*

Preoţi impuşi. Nu e tocmai mult, de când se plângea un preot catolic din o comună slovăcească din apropierea oraşului Rosenberg, că el e curat martir, dupăce poporul nu ascultă de el, la biserică nu umblă, la botezuri şi înmormântări nu-l chiamă, nunţi la biserică nu mai face, şi când vreau să se roage, oamenii se duc în cimiter. Acum aceeaşi tânguire se aude şi din o comună slovăcească din Bacica, unde preotul tot aşa o păţeşte. De ce? Pentrucă preoţii cei adevăraţi, în cari oamenii aveau încredere, au fost permutaţi din comunele acestea, sub pretext că sunt *„panslavişti“* şi li-s'au trimis bieţilor oameni preoţi *„patriotici“* ca să-i fericească!

*

Criticat de ai săi. Domnul *Baloghy Ernő*, celce a scris cartea despre cultura maghiară şi naţionalităţile, apreciată după merit în ziarul nostru, e criticat cu asprime şi din partea ziarului unguresc *„Alkotmány“*, care încă constată, cât de slab e dl autor în istorie şi cât de superficial în tratarea temei. Ii spune înt'un loc următoarele: „Dl Baloghy se apucă de examinarea chestiei de naţionalitate cu pregătirea *istorică* a politicianilor cultivaţi la moara din sat, cu ajutorul foilor mici ilustrate. Din sociologie ştie însă ceva mai mult. Şi-a însuşit câteva expresiuni tehnice, a învăţat, cum pot fi turnate ideile înţelese „în mod cult“, în cuvinte neînţelese, şi de aceea, explicările sale, chiar şi atunci, când sunt adevărate, omul le poate ceti numai cu mare precauţiune“. Ii spune apoi, că cartea sa e numai apă pe moara naţionaliştilor şi a socialiştilor, deci a fost păcat să o mai scrie.

*

Carte gratuită. Cine simte o bucurie în înflorirea sănătăţii sale, acela să cetească broşura acum apărută despre *„Moderna metodă electrică de vindecat“*. In această broşură se povesteşte, care este causa scăderii puterilor şi a altor suferinţe şi prin care mod se poate recâştiga prin electricitate sănătatea şi puterea de viaţă. Acest caet cu referinţă la foaea noastră se trimite gratis şi franco separat la doamne şi la domni, prin institutul *Elektro Vitalizer* ordinat de medici, Budapesta, Karlsring 2. Mezzanin 50. După cum este cunoscut, efectul electric vindecător este a se ajunge în mod mai convenabil prin aparatul *Elektro Vitalizer*. Acest aparat de electricitate egală, alină durerile şi împrumută organismului viaţă nouă.

Apel

Sentimentul de jertfă al societăţii noastre a trezit obiceiul frumos al *răscumpărării felicitărilor de Anul nou* în folosul „Asociaţiunii pentru cultura română şi literatura poporului român“. În timpul din urmă aceste sacrificii s'au adus pentru „Muzeul istoric-etnografic“.

Mijloacele materiale de cari dispune Muzeul sunt restrânsă, iar înzestrarea cât mai grabnică a acestuia se impune. Preţioasele obiecte de însemnătate etnografică cari sunt o comoară a trecutului nostru şi tot atâtea mărturii ale unei vieţi sufleteşti bogate şi superioare, se părăginesc şi se pierd, sau sunt adunate cu mult zel de străinii cari au isvoare băneşti şi înţeleg deosebita lor importanţă. Această împrejurare trebue să fie un indemn de jertfă pentru toţi cari pot aprecia necesitatea culturală a acestui aşezământ.

In preajma anului nou, apelăm la toţi sprijinitorii operelor noastre de înaintare culturală, rugându-i să binevoiască a-şi răscumpăra cât mai mulţi felicitările de Anul nou în folosul Muzeului.

Numele donatorilor se vor publica în ziare şi în revista poporală a „Asociaţiunii.“

Sibiiu, în 10 Decemvrie 1907.

Iosif Sterca Şuluţu
prezident.

Octavian Goga
secretar.

Cărţi şi reviste.

Romeo şi Julieta, tragedie de *Shakespeare*, traducere în versuri de *Haralamb G. Lecca*. Nr 294. Biblioteca pentru toţi — Preţul 30 bani. Cine nu cunoaşte admirabila tragedie *Romeo şi Julieta*, care este tot de odată şi cel mai frumos cântec al dragostei? Această tragedie, — întâia a marelui poet englez, — e şi cea mai pasionată, căci a fost scrisă cu tot entuziasmul şi focul tinereţei sale. E o fericire pentru literatura noastră că, admirabilul poet pe care-l avem în *Haralamb Lecca*, a tradus şi această piesă. Astfel versiunea românească nu pierde nimic din frumseţile şi poezia originalului, şi „Biblioteca pentru toţi“ îşi îmbogăţeşte colecţia cu o operă admirabilă din toate punctele de vedere. Se găseşte de vânzare la toate librăriile. Catalogul complect al acestei biblioteci, cuprinzând peste 300 de volumaşe, a se cere *Librăriei Alcalay* — Bucureşti.

*

„Călindarul Românului“ pe anul visect dela Christos 1908, a apărut în tipografia diecesană din Caransebeş. Partea calendaristică e lucrată în conformitate cu prescriptele cărţilor rituale ale bisericei noastre drept măritoare. Cuprinde acest călendar şi „şematismul bisericii ortodoxe orientale române din Ungaria şi Transilvania şi special al diecesei Caransebeşului“. Iar partea literară, care este bogată şi variată, cuprinde: Din ale neamului nostru, istorisire după F. Schmidt, Held-Corvin ş. a. întocmită de preotul Sinesiu Bistreanu. Daniil Sihastru, poesie de D. Bolintineanu. Copilul din casă, poesie de D. Bolintineanu. Cântec, poesie de Coşbuc. Dr. George Popoviciu, cu un portret. Cum se dobândeşte raiul? (povestire morală, de George Cătană). Colindători, poesie de G. Coşbuc. Pe coastă, poesie de G. Săpunaru. Ecaterina Tismonariu născută Popescu (cu o fotografie). La goană, de C. Sandu-Aldea. Povestea Priveghitoarei, de Petru Dulfu. Biserica din Ciacova (cu 3 ilustraţiuni), de Ioan Pinciu. Caporalul, de Vasile Pop. Mioriţa, baladă poporală, culeasă de George Cătană. Această frumoasă baladă poporală e o variantă a „Mioriţei“ culeasă de V. Alexandri. Alexandru Nedelcu şi soţia sa Ana născută Hauptmann (cu două fotografii). Mârtanul cu clopoţel la grumaz, poveste din Banat, culeasă de G. Cătană. Invinsul, poesie de Alexandru G. Doinaru. Pribeagul, poesie de Petru Dulfu. Cugetări de Adina Gr. Olănescu. Poveţe economice. Consemnarea târgurilor din Ungaria şi din Ardeal. „Călindarul Românului“ se poate comanda dela librăria diecesană din Caransebeş. Preţul unui exemplar 50 bani (50 cruceri).

Din public.*)

Mulţămită publică.

In urma apelului trimis de epitropia parohială gr.-or. din comuna Chirpăr credincioşilor emigraţi la America, în scopul procurărli celer necesare în sf. biserică, au contribuit următorii:

Ioan Lesca, Sim. David, Toader Măgâţ, Sim. Morariu, Toader Carculea, David Bucurenciu, Ioad Todârcea, Ana Todârcea, Sim. Stănuleţiu, fiecare câte 1 dolar. Sim. Stănuleţiu —·50 dol., Sim. Aldea, Anton Aldea, Chirion Ritigoiu, câte 2 dolari, Ger. Cândea, Ioan Cândea, Sim. Curta, câte 1 dolar, Miron Todârcea 1·50 dolar, Sim. Piţigoiu, Ioan Băilă, Petru Băilă, Sim. Bunea, câte 1 dolar, toţi din Chirpăr, I. Petca şi George Bunea, câte —·50 dol., And. Năpăstatu 25 cen., Vasilie Hălmas 10 cen., Vasilie Bălţat 15 cenţi, Dumitru Rara 25 cenţi, Sim. Birişiu 40 cenţi, A. Caleminu 20 cenţi, N. Codit, Ant. Popoviciu, Iord. Vulcan, I. Lazăr, câte 25 cenţi, Nicolae Samoilă 50 cenţi Ioan Saradin 25 cenţi, Nic. Tudor 50 cenţi, I. Muntean, I, Frăţilă, câte 25 cenţi, V. Nastasie 50 cenţi; Sim. Bogdan, I. [illegible] 25, I. [illegible] G. Grimeţ, Savu Frăţilă, A. Tocoaie, Sim. Muntoan, Sim. Terhilă, M. Vâcu, T. Simoiu, I. Cristea, Ioan Terhilă, I. Petru, Simion Muntean, H. Pascu, Ioan Muntean, Stadosie Hordobeţiu, Ioan Inoţu, Nicolae Bălţanu, fiecare câte 25 cenţi, George Dacu 1 dolar, Ilie Drăgan 40 c., L. Filea, M. Cojocariu, D. Sfloca, D. Damariu, N. Fleca, S. Stănuleţiu, I. Stănuleţiu, Sim. Terhilă, Şerban Băcilă, V. Ticu, Par. Irimie, Ilie Busuflea, Nic. Bleda, S. Prusu, I. Corfiţă, D. Morariu, Irinu Salon, I. Luca, câte 25 cenţi, Vas. Băru, Efros. Boeriu, Toader Anghel, Lazar Popa, Teofil Muntevel, Pavel Gildian, Ioan Moldovan, S. Moldovan, I. Dragoş, Petru Morariu, Ioan Drăguş, George Bucurenciu, S. Timicoie, Ilarie Tănase, Ioan Zăvoian, Andreiu Surdu, câte 10 cenţi, N. Ţintea, I. Dejan, Nic. Inoţiu, Al. Biacu, Simion Moga, Sicla Gragon, I. Boţâlea, M. Duluga, câte 50 cenţi, Maicu Clain, M. Clain 1—2 dolari, Sim. Hordobeţ, N. Gravin, S. Grid, Maria Petru, Ioan Drăgan, Sim. Serafin, câte 20 cenţi, Vasile Floarea, Irimie Florea, Vas. Savarin, câte 15 cenţi, Moise Toma, Reutea Irimie, Ilarion Măniş, Ioan Ţintea, câte 1 dol., M. Toma, Nic. Toma, Chir. Stroia, Ioan Racoţi, Silvestru Tăuş, Nic. Prisi, Ioan Băcilă, Const. Ţăran, Ioan Suciu, Nic. Drăgici, G. Muntean, Gavril Mândria, Sim. Băcilă, Vas. Mândrea, Ioan Bogorin, Pavel Micşa, I. Baciu, M. Maierescu, S. Penescu, Ioan Urs, I. Stănescu, fiecare câte 25 cenţi, Tidoria Bogdan, N. Vingărzan, Nic. Niculoiu, Nic. Ganea, V. Gorea, Avram Bonţia, Nic. Topârcean fiecare câte 50 cenţi, G. Urs, Achim Baieru, Sim. Meiu, Vas. Zinca fiecare câte 20 cenţi, şi Ana Stănescu 1 dol.

Pentru această jertfă revarsă-ţi Doamne mila ta, şi darul tău asupra lor, ca să se reîntoarcă în mijlocul familiilor sănătoşi, ear din partea noastră primească cele mai călduroase mulţămite şi pe această cale.

Chirpăr, în 21 Noemvrie v. 1907.

In numele com. par.:
Ioan Holerga
preot.

Stadiuri de slăbiciune

le vindecă repede Emulsiunea lui SCOTT, fie acelea trupeşti sau urmări de boale. Emulsiunea lui Scott poate fi privită ca un mijloc de vindecare nutritor, care posede putere extraordinară de efect şi totodată este foarte

uşor de mistuit şi ticneşte

Chiar şi cel mai îndărătnic pacient se dedă iute cu „SCOTT“, şi chiar celui mai slăbit stomac nu-i causează „Scott“ nici o greutate.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

4 (276) 3—5

Preţul unei sticle originale C. 2·50.

De cumpărare în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redactiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 1037 [354] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **capelan** în parohia de clasa II. din **Tâlmăcel** lângă parohul bătrân Dumitru Săcărea se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele parohiei fasionate cu ocasiunea întregirei venitelor preoţeşti în coala B.

Concursele instruite în ordine sunt a se înainta în terminul normal la oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu.

Dat în Sibiiu la 11 Decemvrie 1907.

Mateiu Voileanu,
adm. prot.

Nr. 743—1907 [349] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa II-a Balan-suseni, protopresbiteratul Unguraşului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegreful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, prezentându-se înaintea alegătorilor în vre-o Dumінecă sau sărbătoare spre a cânta respective a celebra şi cuvânta în biserică.

Fizeş-Sânpetru, 17/30 Noemvr. 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Pavel Roşca,
protopresbiter.

AVIZ!

Sunt imediat de vânzare din mână liberă cele **două case** din **Piaţa mică nr. 31** şi **Strada Franciscană nr. 20**. Deslușiri mai de aproape se dau la proprietăreasă în Piaţa mică nr. 31, etagiul I. [355] 1—3

Sboar'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

Tablouri istorice.

La **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu (Nagyszeben) se află de vânzare următoarele:

Asaltul redutei Griviţa.
Dumbrava roşie,
Moartea lui Stefan cel Mare
Bombardarea Vidinului.
Stefan cel Mare şi aprodul Purice.
Trecerea armatei române peste Dunăre la 20 August 1877.
Principele Carol inspectând reduta Griviţa.
Jurămêntul boierilor înaintea lui Tudor la Cotroceni.
Prinderea lui Tudor.
Petru şi Ioan Asan ridică steagul liberării.
Griviţa Nr. 1.
Intâlnirea A. S. Domnitorului cu Osman Paşa după căderea Plevnei.

Preţul fiecărui tablou 3 coroane.
Stefan Vodă cel bun şi mare, 1 coroană.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu“.

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărţi:

Nr.	1.	Ţinerea vitelor, de E. Brote	K —·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„ —·24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comşa	„ —·24
„	4.	Legea veterinară, de învăţătorul Muntean	„ —·80
„	5.	Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„ 1·60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„ —·70
„	7.	Statutele tovărăşiilor agricole	„ —·—
„	8.	Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	„ —·—
„	9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„ —·10
„	10.	Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii	„ —·—
„	11.	Poveţe pentru apărarea împotrivă gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„ —·10
„	12.	Scurtă povăţuire la stârpirea şoarecilor de câmp . . .	„ —·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„ —·18
„	14.	Viieriul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„ —·70

Librăria Tipografiei arhidiecezane,

Sibiiu — Nagyszeben.

Aviz!

Domnilor învăţători şi directori de şcoale le recomandăm depozitul nostru de Harte geografice, Globuri terestre cu meridian, Tabele de cetit ung. şi româneşti, aprobate de Inaltul Minister reg. ung. de culte şi instrucţiune publică, precum:

	K f.
HARTA Ungariei politică 178×127 cm.	12·65
„ „ fizică 178×127 cm.	12·65
„ Austro Ungariei politică 46×115 cm.	12 65
„ „ „ fizică 46×115 cm.	12·65
„ Europa politică 170×138 cm.	13·20
„ „ fizică 170×138 cm.	13·20
„ Aziei politică 176×180 cm.	19·80
„ Africei „ 132×134 cm.	14·30
„ America de Nord politică 140×108 cm.	15·40
„ „ „ Sud „ 128×100 cm.	15·40
„ Australia politică 172×138 cm.	19·80
„ Semigloburilor, cele 5 părţi ale pământ. 220×140 cm.	18·70
HARTELE comitatelor Braşov, Cluj, Făgăraş, Hunedoara à	—·30
„ „ Sibiiu, Turda à	—·20
GLOBURI terestre simple à 6·60, 10·60 şi	20·—
„ „ cu meridian à 10·60, 16·80, 25·20 şi . .	42·—
TABELE de părete pentru cetit, româneşti	4·80
„ „ „ „ „ ungureşti	4·80
„ „ Istoria naturală (16 bucăţi colorate)	14·40
„ „ măsuri metrice	1·60

Asemenea oferim tot felul de recuizite pentru şcoală: ceruze, cerneală, caete, pene, etc.

„CORDIANA“ institut de credit şi economii,

Filiala Agnita

(Szent-Agotha, strada lungă 81)

primeşte **depuneri** spre fructificare cu **5**%, pe lângă abzicere de şase luni cu **5½**%.

(337) 7–10

Depuneri şi ridicări se pot face şi prin poştă.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.

Se poate procură în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 56— Sibiiu — Nagyszeben.

„Frăţia“ institut de credit şi economii

în Agnita, Szent-ágotha

primeşte depuneri spre fructificare:

fără abzicere cu 5%
pe lângă abzicere de 6 luni cu 5½%

Depuneri şi ridicări se pot efeptui şi prin postă pe spesele institutului. Interesele se computâ la semestru şi darea o plăteşte institutul. [328] 1—6

„ALBINA“, institut de credit şi econommìi

în Sibiiu

primeşte depuneri spre fructificare noui:

1. Cu 4% sub 2000 cor., şi peste 2000 cor. **fără abzicere.**
2. Cu 4½% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 3 luni.
3. Cu 5% dela 2000 cor. în sus cu abzicere de 6 luni.

Interesele le capitalizează semestral.

Contribuţiunea de 10% dela interese o plăteşte institutul.

(308) 16—16

Tipăriturile şcolare

compuse în înţelesul legii nouă şcolare

se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană

cu următoarele preţuri:

1. **Protocol de primire:** coala 6 fileri, cartonat 25 coale 2 cor. 20 fileri, 50 coale 4 cor. 50 fileri.
2. **Protocol de clasificaţiune şi absenţii:** coala 6 fileri, broşat 15 coale pentru 60 băeţi 1 cor. 40 fileri, 20 coale legat pentru 80 băeţi 1 cor. 80 fileri, 25 coale pentru 100 băeţi 2 cor. 20 fileri, 50 coale pentru 200 băeţi 4 cor. 50 fileri.
3. **Cronica şcolară:** coala 4 fileri, 50 coale legat 3 cor.
4. **Protocol de inspecţiune:** coala 4 fileri, broşat 15 coale 1 coroană 10 fileri.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 137 Sibiiu, Sâmbătă 15/28 Decemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Naționaliștii și Croații.

Incă pe vremea vacanțelor lungi parlamentare de astăvară se făcuse vorbă prin ziarele maghiare, că după redeschiderea dietei deputații naționaliști vor da mâna cu Croații din dieta ungară și împreună vor duce o luptă energică de răsturnare în contra actualului guvern, folosindu-se de toate armele obstrucției, pe cari le-a întrebuințat la timpul său și coaliția maghiară, ajunsă prin obstrucție stăpână pe situația politică.

Dieta s'a redeschis la termin, în 10 Octomvrie nou, dar știrea despre aliarea deputatilor naționaliști cu Croații nu s'a adeverit. Croații au purtat singuri lupta în contra guvernului și în contra majorității parlamentare.

Mai târziu apoi și-a făcut cursul prin unele ziare, maghiare și române, o altă știre interesantă, anume, că ministrul-prezident *Wekerle* ar fi avut o întrevedere în culoarele dietei și un schimb de vorbe cu unii dintre deputații naționaliști, în scopul de a ajunge la o înțelegere cu ei, ca să nu facă și ei greutăți guvernului, ci să lase ca legile urgente, referitoare la transacția cu Austria, să treacă fără pedecă prin dietă. Se vorbea despre un formal *compromis* între guvern și deputații naționaliști, cu toatecă nici un compromis n'a fost legat între ei.

Deputații naționaliști s'au purtat însă, cu toate acestea, foarte reservați în dietă. N'au prea lungit vorba și Croaților nu le-au sărit întru ajutor. Lucru părea de neînțeles pentru mulți dintre ceice cunoșteau atitudinea de mai nainte a deputaților nostri, și explicarea și-o tăcea fiecare în felul cum înțelegea situația politică.

Vine însă acum domnul deputat Dr. A. *Vlad* și lămurește pe deplin chestia, în primarticolul publicat în numărul de Marți al „*Luptei*“, în care spune, că nici deputații naționaliști și nici ministrul-prezident *Wekerle* n'au luat nici un angajament cu ocasiunea schimbului de vorbe care a avut loc între ei, și prin urmare despre vre-o înțelegere între ei nu poate să fie vorba. Atitudinea reservată din dietă a deputaților naționaliști a fost dictată cu totul *de alte motive*. Și motivele acestea domnul Dr. *Vlad* le expune în articolul său dupăcum urmează:

„Inainte de toate să ne dăm samă, că o obstrucție croată-naționalistă *la nici un caz nu ar fi putut cauza căderea guvernului*. Abstrăgând dela imprejurarea, că Maghiarii în nici un caz nu ar fi admis posibilitatea aceasta, este totodată și cunoscut în cercurile politice, că guvernul actual *nu va fi abandonat de sus, până când nu va resolva toate problemele, pe cari i le-a impus Coroana*. Intre acestea probleme cea mai importantă este *problema sufragiului universal*, a cărui deslegare cauzează multă bătaie de cap guvernului, și este secret public, că majoritatea coaliată bucuros s'ar scăpa de această sarcină.

Orice acțiune și luptă obstrucționistă din partea naționalităților *ar fi fost bine venită guvernului*, pentrucă de o parte s'ar fi amânat chestiunea votului universal, *iar de altă parte iar fi dat guvernului în mână o armă puternică în contra noastră, cu ajutorul căreia își putea mai ușor validita punctul de vedere șovinistic la facerea reformei electorale*. Ar fi fost o greșală tactică neiertată, dacă guvernul ar fi ajuns în poziția de a ne prezenta la Viena ca pe un element turbulent, care împedecă resolvirea afacerilor de extremă importanță pentru prestigiul monarhiei. Când știut este, că din partea Coroanei pentru aceea a fost sulevată chestiunea sufragiului universal, ca cu ajutorul lui să se înfrângă curentul kossuthist, care este o primejdie permanentă pentru existența monarhiei, atunci ar fi fost o mare greșală, ca deputații nostri prin obstrucție să împedece votarea transacțiunei și să ne presentăm ca un element neapt și și incapabil de a pricepe marile interese ale monarhiei. Din celea expuse e clar, că partidul naționalist nu a avut nici un motiv serios, ca să purceadă altfel. A te angaja la o acțiune, numai pentru a face neplăceri guvernului, și fără de a avea altă țintă, credem, că nu era demn de un partid serios, care trebue să ție cont și de interesele reale ale țării. Este altă chestiune, că oare guvernul de fapt, cu scop de a resolva chestia naționalităților, sau numai cu scop de a sonda ținuta partidului naționalist, s'a pus la taifas cu ai nostri“...

Noi nu putem, decât să *aprobăm* motivele acestea, din cari deputații nostri și-au impus reservele pe cari le-au observat dela redeschiderea dietei, întâmplată în 10 Octomvrie, până la intrarea ei în vacanțele de Crăciun. Pentrucă întru adevăr, nu representanții legali ai poporului român din statul ungar sunt chemați să pună pedeci realizării dorințelor Coroanei, mai ales, când între dorințele acestea se află și un punct, care formează punct de program în politica noastră românească: introducerea sufragiului universal la alegerile pentru dietă. A făcut deci bine clubul deputaților naționaliști, că după motivele *acestea* și-a croit atitudinea din dietă, și nu s'a aruncat în focul, din care în casul cel mai bun nu putea să scoată castane, decât numai pe sama — Croaților.

Ne multămesc esplicările ce ni-se dau cu atât mai vârtos, cu cât motivele acestea le recomandasem noi atențiunei deputaților nostri din dietă încă *înainte cu un an*. Atunci le spuneam și îi rugam, să fie mai calmi, mai concilianți, mai prevăzători, pentrucă cu cât vor fi mai răsboinici, cu atât mai târziu vom căpăta legea despre sufragiul universal, iar asta *cu atât mai rea are să fie pentru noi*. Ne pare bine deci, că punctul nostru de vedere a fost acceptat din partea lor. Dacă-l acceptau însă din capul locului, era poate și mai bine.

Cronică bisericească.

Viața preotului.

(Fine).

Creștinismul întoarce lucrurile. El pune în rândul întâiu frumseța morală, iar în locul puterii fisice tăria sufletească. Pe această basă au și apărut în sinul lui atâtea strălucitoare personalități morale, dela apostolul Paul înainte, întinzându-se o oaste luminoasă de sfinți, cari colorează atât de frumos ceriul bisericei.

Vedem tăria morală, apărând sufletul, dominând corpul. Și aceasta e problema noastră până azi. Marea chestiune a dragostei creștine e în foarte strânsă legătură cu concepțiunea despre nemărginita valoare a sufletului. Fiecare ființă omenească este ființă sufletească, deci trebue iubită.

Ei bine, concepțiunile acestea au a ne conduce și pe noi. Să avem cu mândrie conștiința, că în noi se sălășluește un suflet, iar el trebue să domnească, ca partea cea mai înaltă a ființei noastre. Nu înclinările trupului să ne fie lege, nu lui să-i robim sufletul, ci dimpotrivă. Să privim cu bucurie, că ne-am putut împotrivi ispitelor trupului și că sufletul trăește în noi.

Biserica a lucrat cu consecvență în această chestiune, s'a îndreptat după principiile ei. Căci o deosebită cinste a dat aceluia ce a avut cunoștința, că trăește sub scut creștin și s'a distins prin domnia sufletului asupra trupului. Atâția bărbați mari au luat drumul pustiei, ori și-au impus diferite alte privațiuni. Biserica îi cinstește, pentrucă până la așa punct au putut să domineze trupul.

Noi, cari trăim în concepțiunile materialisate ale secolului, înclinați spre des-

FOIȘOARĂ.

Țiganca.

— Povestire cehă. —

(Fine.)

Toma se frecă la ochi, pentru ca se vadă mai bine. Nu-i venea să creadă. Pentrucă toate acestea le-a mai văzut el odată, atunci, în pădure, când venea dela târg cu Iulina.

Ceva mai în fața publicului, pe o piatră mare ședea un țigan mai tinăr, cu chitara la grumaz. Iși purta degetele pe corzile ei, și începu să cânte din gură un cântec, care sămâna cu șueratul vântului și cu murmuitul râului din pădure. Dintr'un tufiș din apropiere sare de odată, sprintenă ca o căprioară, o fată cu părul ca peana corbului, și cu bani de aur și cu panglici roșii prin păr. Ca o mantauă de catifea o acoperea părul, care era aproape să se sărute cu pământul. Un suris dulce se ivi pe buzele ei, și două rânduri de dinți albi se văzură, ca două șire de mărgele albe.

Fata începu să alerge în jurul țiganului, ca o căprioară, care se ferește de glonțul vânătorului. Sărea ca stropul de apă de pe piatră pe piatră. Se învârtea într'un picior de o sută de ori, iute ca fusul. Iar când a terminat țiganul, i-s'a aruncat în brațe, și țiganul a ridicat-o sus în aer, și așa a eșit cu ea de pe bină. Cortina cade. Aplause sgomotoase răsună în sală. Din mii de piepturi se rostește cuvântul: frumos, admirabil. Țiganca a trebuit se apară de nou pe bină, și se primească buchetele și cununile cele multe ce i le oferea publicul. Damele își deslegau scumpeturile dela grumaz și le aruncau țigancei pe bină, iar din toate părțile nu se auzia altă vorbă decât „*d'a capo, d'a capo!*“

Țiganca a trebuit să facă voia publicului și să se mai producă odată De astădată era singură pe bină, fără țigan. Ea avea chitara în mână, și ea singură își acompania cântarea. Și cânta țiganca doine de cari se cântă în satul lui Toma, și de cari răsună pe la ei acasă văile și pădurile. Și le cânta tot așa cum le cânta Iulina acasă, cu acea șoadă schimbare de glas, pentru care o râdea toată lumea. Și aici cum era de încântată lumea de modul ei de cântare! Toate inimile erau mișcate până la lacrămi. Mai mișcat era Toma, care plângea cu lacrimi calde. Iși aducea aminte de sara în care Iulina a rămas ca pierdută în alte lumi la auzul cântării privighitoarei din tufișul de pe strada lor, și se gândea la vorbele Iulinei, că ea și-ar dori așa o viață, care să-i fie ei și altora spre bucurie. Și iată, că acum a ajuns să aibă o astfel de viață. Din sinul lui se stânse și ultima schinteie de supărare, ori de mănie, și-i părea chiar bine, că lucrurile s'au întâmplat așa cum s'au întâmplat. Bine că Iulina e fericită!

Cortina căzu. Alt sgomot de aplause și de vorbe de laudă la adresa țigancei, iar în urmă publicul începu să iasă din teatru. Eși și Toma. La ușe îl aștepta însă un lacai, cu șinoare de argint pe haine, și-l bătu pe umere, întrebându-l de nume. Toma îi spuse numele, mirat de curiositatea necunoscutului, iar acesta se plecă cu reverință în fața lui, și-l rugă să poftească cu el. Toma credea, că vre-un mușteriu, fiind multămit cu postavul cumpărat, vrea să mai comande, și plecă în urma lacaiului.

Dar altcineva voia să-l vadă și să i vorbească. Cu ochii ei cei ageri Iulina l'a văzut în teatru și l'a cunoscut.

Prin multe coridoare a trecut Toma, până a ajuns la o ușă, pe care i-a spus lacaiul să între. Toma întră și se află într'o odăiță plină de flori și în — *fața Iulinei*. Iulina îi întinse amândouă mânile, cu suris prietinesc pe buze, dar cu ochii plini de lacrimi.

— „Ești tot supărat și acuma pe mine?“ — zise ea, — mă blastemi, mă vorbești de rău și acuma, ori mi-ai ertat aceea ce ți-am făcut?“

— „N'am fost eu supărat nici odată pe tine, — răspunse Toma, — nu te-am blăstămat, și nu te-am vorbit de rău. Eu n'am să-ți ert ție nimica, ci din contră, tu trebue să-mi dai mie ertare, pentrucă voiam să te țin închisă în căscioara mea, pe când lumea ta e lumea cea largă, în care oamenii te primesc cu cununi de flori, cu daruri și cu vorbe de laudă. Eu nu te am înțeles, și nu știam să tâlcuesc boala ta. Bine că acum ești vindecată. Și așa cred, că acum vei fi și fericită. Fericită și multămită, așa cum îți dorea inima“.

Iulina se întristă și puse capul în jos, cu privirile la pământ. Afară se auzi o voce dură. Toma recunoscu în ea vocea țiganului cu chitara. Țiganul întrebă de afară, că ce face Iuline atâta în odaia ei, și lasă să o aștepte trăsura afară? Așa era fătări, râdem azi de bărbații cari au avut atâta putere de sacrificiu, cari s'au supus disciplinei creștine și au trăit sufletește, atât pe cât este posibil unui om a trăi. Râdem, dar să ne plecăm puțin asupra noastră înșine și să ne gândim numai: oare am fi capabili noi cei de azi de atâta putere de sacrificiu? Oare simțim noi sufletul nostru vibrând cu atâta putere, ca la acei bărbați străluciți ai creștinismului, care-și urmau calea lor dintr'o convingere atât de adâncă? Să nu privim numai austeritatea și rigorismul vieții lor, cari azi ne par inadmisibile, sau chiar necreștine; să privim substratul moral, care stă la basa acestui sacrificiu, care se chiamă viața austeră și avem să vedem, că ea înseamnă o intensă viață a sufletului, o conștiință puternică și din acest punct de vedere e cu totul conformă sistemului creștin de dominare a sufletului asupra trupului.

E drept, că rigorismul a fost deseori osândit de biserică, iar azi chiar și cel blând are mulți dușmani. Vom fi de acord însă cu toții, că mai multă putere și conștiință morală este în rigorism decât în laxism. Azi, când se găsesc oameni, cari nu sunt în stare să se abțină dela o țigară, nu ne-ar strica de loc să ne adăpăm la exemplele morale ale celor cu viața rigoristă în sensul rațional și admis de biserică. Să nu uităm, că biserica a cinstit totdeauna și a dat un titlu mai mult celorce s'au distins în aceste virtuți. Spre deosebire de rigorismul extrem, noi vom numi pe cel admisibil austeritate; iar dacă și asta e prea mult, nu impunem, ca fariseii, ci zicem: se cuvine fiecăruia să stea în cumpătare și măsură.

Aceasta să fie regulă pentru viața trupului, nelăsând gusturile și poftele să covârșească ceeace e mai curat în noi: sufletul. Și pe această cumpătare să zidim și relațiunile noastre cu societatea. Un astfel de preot atrage, fiindcă păstrează atmosfera de sfințenie în jurul său. Căci sfințenia e cununată cu viața cumpătată și austeră și se știe, că omul de preferență alege pe acesti preoți ca confidenți ai sufletului lor, adecă duhovnici. De sigur, cum să te duci la cel care ți-se pare că nu stă mai sus decât tine pe scara sfințeniei?

Voiu încheia cu povestirea ce urmează a unui preot catolic, unde e vorba de măsura ce trebue ținută în relațiuni: „Eu am văzut cu ochii mei scena pe care vreau să v'o povestesc. Preotul are un glas frumos. După prânz e rugat cu stăruință să cânte. Se lasă să fie rugat . . . așa e obiceiul. Sfârșește cedând, și asta tot după obiceiu. Iată-l în picioare lângă pian, unde se duce să se așeze doamna. Toți cer să se cânte Le Lac, de Lamartine, pus pe musică de Niedermayer. Cântărețul se întrece pe el însuși, nu mai puțin și cântăreața. Cei de față sunt extaziați. La strofa din urmă ambii executanți își îndoesc însuflețirea. „Vântul care geme, trestia care suspină — parfumul ușor al aerului tău îmbalsamat — tot ceeace se înțelege se vede și se respiră, — totul zice: ei au iubit“...

Și preotul repetă cu un accent de tenor prim de operă: „Totul zice... totul zice .... totul zice ..... ei au iubit“. Iar doamna, pe clapele pianului subliniază cu oarecare tremur și avânt artistic cuvântul din urmă al cântului. Intre aplausele cari isbucniră, am auzit pe un domn bătrân cu mustețile albe, care stătea lângă mine, zicând vecinului său: Preotul acela cântă foarte bine, dar să ști, că când voiu vrea să mă mărturisesc, *nu el* o să fie omul meu!“

Ce bine se potrivesc aceste cuvinte spuse în Francia, cu ale altuia, care le spunea în România: „Să nu se creadă, că lumea creștină preferă pe preotul, care se aseamănă cu ea și în plăceri. Nu!

Din România.

„In chestiunea agrară“.

Așa e intitulată cartea dlui I. G. *Bibicescu*, directorul *Băncii Naționale* din București, despre care am făcut pomenire într'un număr mai recent al ziarului nostru și căreia „*Secolul*“ din București îi face următoarea apreciare:

„Sunt cărți ce se scriu fără a spune ceva nou. Sunt cărți însă ce apar, pentru a produce curente, a deștepta nouă idei. Acestea sunt opere ale unei personalități. Din acestea e cartea ce poartă titlul „In chestiunea agrară“, datorită dlui I. G. Bibicescu.

Acest mic studiu, — căci el nu conține mai mult de 135 pagine — este o privire succintă, făcută de un cunoscător, asupra întregei chestiuni agrare dela noi, din România.

Și ceeace isbește dela început pe lector, este nobila pasiune ce inspiră pe autor. Se vede bine, că o inimă a bătut, când mâna scria și se simte, că cel ce a scris pentru țărani, *îi iubește*. Atât e deajuns pentru a face simpatică, nu numai interesantă, broșura ce voim să o analisăm aci.

Se găsesc multe expresiuni, cari denotă sinceritatea iubirei de popor. Alegem la întâmplare: „O spun cu cea mai adâncă mâhnire, că noi n'am cam îmbiat acest popor cu recunoștința și cu dragostea noastră. Am uitat, că drepturile ni-s date spre a ne servi țara, că datoria și conștiința ne impun a le exercita în scopul de a întări temeliile statului, îngrijind de bunăstarea mulțimei, care prin munca sa produce avuția și prin numărul său puterea țării.

Drepturi ne-au dat instituțiunile noi; sentimente — mai ales democratice — și inițiativă, nu ne puteau da.

Așa, încât ne-am bucurat de situațiunile ce am dobândit, ne-am folosit de ele pentru un traiu tot mai bun, dar pus-am pe popor și nevoile lui la urma tuturor grijilor noastre, — dacă și așa l-am pus.

Nu s'au văzut dintre noi, decât rar, apărători calzi ai causei mulțimii țărănești, și nu mulți. Nu s'au văzut de cei cu acea credință caldă și statornică ce mișcă munții. Nu s'au văzut oamenii pe cari nimic să nu i fi odihnit până nu vor fi văzut binele și dreptatea întronate în țară, bunăstarea sălășluită în mulțime, și deci temeliile acestui stat și acestui neam statornic stabilite“.

Dnul I. G. Bibicescu, după o astfel de profesiune de credință, întră în primul capitol al studiului său, atingând, cum era de așteptat, chestiunea stărei actuale a țărănimei. D-sa ia pe rând diversele aspecte ale vieței rurale, demonstrând, cât de rău stau țăranii în România.

Dnul Bibicescu arată lipsa de temei a acelor *medii* statistice, cari caută a demonstra, că aproape toți țăranii au o anumită porțiune de pământ.

Dnul I. Lahovary, fost ministru, a zis: „Sătenii nostri posedă în proprietate 3.319.695 hectare pământ.... ei le cultivă absolut după placul lor; prin urmare, nu pot să se plângă, că exigențele marilor proprietari sau arendași ar fi uzurare, sau prea oneroase“.

La aceasta, cu mult fond de adevăr, ripostă dnul Bibicescu, zicând, că „media e un mijloc sigur de a înșela pe cineva, de a se rătăci în conclusiunea la care ea îl duce, căci din medie nu se vede nici câți sunt aceia, cari n'au de loc pământ, nici câți cei cari posedă mai puțin, nici câți au cantitatea medie, nici câți au mai mult“.

Astfel dnul Lahovary ajungea — grație calculului mediei — la conclusia, că orice familie țărănească are în România peste 3 hectare pământ. Dar sunt foarte mulți, cari n'au nimic, alții cari au mult mai puțin ca 3 hectare. Luând dela aceștia, ușor se poate ajunge la conclusia — rezultat matematic — că ori ce familie are 3 hectare. Ce păcat însă, că realitatea nu vrea să se potrivească calculelor statistice, greșit făcute!

Sunt, din contră, spune dnul Bibicescu, 300.000 inși, cari de abia posed până la 2 hectare, și alți mulți, cari *nu posed nimic*.

Dar studiind înmulțirea populațiunei putem vedea, că *țăranii degenerează*. Buletinul direcțiunei generale a serviciului sanitar, la care se raportează dnul Bibicescu, dă următoarele cifre:

„Luăm cifrele perioadei 1893—1897.

Populațiunea română în acest timp a dat următorul sporiu mediu:

Nașteri, la 1000 locuitori, 41·5. iar casuri de moarte 29 8. Prin urmare sporiu 11 7. Perioada anilor 1598—1902 Nașteri 39.2. Casuri de moarte, 26.6. Sporiu 12 7, la 1000 de suflete.

Sporiul Evreilor față cu al Românilor e însă mai mare. Românii au avut la 1898 sporiu la 1000 de suflete 10. Evreii 18. La anul 1899 Românii 14·7, Evreii 20, la 1000 de sufiete.

Prin urmare, e neîndoios, că populațiunea română se găsește, în țara ei, comparată cu Evreii, într'o situațiune inferioară acelora. Bunăstarea e mai accentuată la Evrei, decât la Români.

Dl Bibicescu adaogă apoi foarte interesante tabele statistice, din cari se poate vedea, că mortalitatea în primii ani ai vieței, pe când scade la orașe, crește foarte mult la sate.

Pelagra apoi — iarăș basată pe cifre oficiale și sigure, — se constată că face ravagii. „La 1880 au fost 10·626 pelagroși, la 1905 au fost 100 000 aproape.“

Judecând apoi numărul celor dispenzați de armată, se vede reaua stare sanitară a satelor. Dintr'un raport al dlui Dr. *Babeș* se vede, că numărul dispenzaților a crescut în modul următor: La 1790—92 au fost 5. 6. La 1893—96 au fost 7, iar la 1897 au fost 8. 3 la sută dispenzați de armată, ca neapți. Dl Bibicescu adăugă: „Cred ca aceasta serie de cifre dovedește, că nu suntem în drept să lăudăm bunăstarea materială a țăranului.“

*

Și tot așa, plină de date și de cifre e cartea dlui *Bibicescu*, scrisă, cum s'a spus, cu multă tragere de inimă pentru țăranul din România.

Cetitorii nostri vor constata deci, cu noi împreună, din aprecierile acestea reproduse din un ziar bucureștean, (nouă încă nu ne-a venit cartea dlui Bibicescu) că sunt și în România bărbați de frunte, cari recunosc, că până acuma prea puțin s'a făcut acolo pentru soartea țăranului și pentru îmbunătățirea stării lui materiale, ori chiar nimica. Iar de aci putem deduce, că fruntașii țării își vor da toate silințele, ca acuma, când chestia e la ordinea zilei, ea să fie resolvată spre mulțămirea tuturor, spre lauda și gloria țării românești.

Insoțirile sătești sistem „Raiffeisen“.

Din raportul general al comitetului central către adunarea generală a „*Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu*“, ce se va ținea Duminecă, în 29 Decemvrie n., în comuna *Câlnic*, ni-s'a pus la disposiție pentru a-l da publicității următorul interesant capitlu, despre însoțirile de credit sătești sistem „Raiffeisen“:

Ne cuprinde un sentiment de legitimă mulțămire sufletească, putând constata, cum de un timp încoaci nu am rămas isolați în nisuințele, ce ni le-am dat din anii primi ai existenței Reuniunei noastre, pentru alcătuirea decât mai număroase însoțiri de credit sătești, chemate a ridica nivelul moral și material al poporațiunii muncitoare. Banul este o armă cu două tăișuri, dupăcum o spune foarte potrivit nemuritorul Raiffeisen. Bine întrebuințat, banul aduce foloase incalculabile, pe când rău folosit, aduce peirea hotărâtă. E mare lucru pentru poporul muncitor să câștige banul, de care are lipsă, cu puțină cheltuială, să-l capete atunci, când are trebuință de el, în suma de care are trebuință și pe deasupra să fie, încât numai se poate, și controlat la întrebuințarea lui. Și mai e o recerință de mare preț și anume, ca din venitul curat al însoțirilor, să tragă și poporul datoraș oare cari foloase la acoperirea multelor și grelelor dări ce i-se cresc aproape zilnic. După modesta noastră părere și după experiențele de până aci, favorurile de sus nu le ofer decât însoțirile de credit sătești. Atențiunea, ce a început să se dea acestorfel de instituțiuni, ne va ușura în stăruințele noastre și astfel lucra-vom din răsputeri la alcătuirea decât mai număroase însoțiri de credit sătești.

In cele următoare scoatem la iveală resultatele, la cari au ajuns însoțirile noastre de credit sătești, alcătuite cu concursul și la stăruința noastră.

1. Insoțirea de credit din Aciliu ne relatează, că înființată la 1898 cu 25 membri, la 31 Decemvrie 1906 numărul lor s'a urcat la 155. Părțile fundamentale ale membrilor dau suma de 3100 cor. Deponenții are 38, cu minimul de cor. 1·60 și cu maximul de cor. 6620. Suma depunerilor e de cor. 25,151·73. Numărul împrumuturilor a fost cor. 218, cu minimul de cor. 20 și cu maximul de cor. 1000. Suma împrumuturilor acordate e de cor. 41,316·63. Imprumutul în cont curent e de cor. 12,323·16. Fondul de reservă al însoțirei e de cor. 1,808·94 și cel de binefacere de cor. 288·78. Profitul net, realisat în 1907, e de cor. 503·35. Drept îmbunătățiri introduse în viața economilor din partea locului dela înființarea însoțirei încoaci se semnalează: număroase zidiri economice de material solid; cumpărarea de moșii din comunele învecinate, îmbunătățirea soiului de vite și cultura poamelor pe scară mai întinsă. O parte însemnată a membrilor au folosit împrumuturile la trecerea în America, de unde mulți s'au reîntors cu sume de coroane 2000—4000. Ca lucrare de interes general i-se mai atribue Insoțirei și împrejurarea, că 26 membri ai ei întovărășindu-se, au cumpărat o mașină de îmblătit cu coroane 5000, contrași dela însoțire. Atât motorul de benzin cu putere de 4 cai, cât și batoza, fiind ușoare de transportat, sunt foarte acomodate pentru proprietarii mici din comunele situate la locuri deloase. Revisuirile la însoțire le-a îndeplinit revisorul nostru general dl C. Herța, șef-comptabil în Săliște. Prezident al însoțirei e Antoniu Gherman, econom, iar cassar Nicolae Iosif, învățător.

2. Insoțirea din Apoldul-român numără 200 membri, fiind părțile fundamentale ale lor de cor. 4000. Deponenți are 19, cu minimul de cor. 7·47 și cu maximul de cor. 2000. Suma depunerilor e de cor. 13,260. Imprumuturi acordate are 212, cu minimul de cor. 32 și cu maximul de cor. 2,176. Suma acestora e de cor. 61,814·41. Datoria în cont curent a însoțirei e de cor. 42,241·46. Dela întemeiere însoțirea arată un profit de cor. 5,218·33, din cari cor. 3,936·33 e fondul de reservă și cor. 1,218·74 cel de binefa-

---

de respingătoare și de ofenzătoare vocea țiganului!

Iulina îngălbini când o auzi. „Eși iute pe ușile acestea, îi zise Iulina lui Toma, arătându-i o eșire secretă, — să nu te găsească aici, că suntem perduți amândoi. Mergi numai înainte, că eși tocmai la stradă. Se tem foarte mult că voiu fugi, de aceea nu mă scapă din ochi nici pe un moment“.

Cum însă vocea de afară nu se mai auzi, și nici pași nu se simțiau pe afară, Iulina mai stătu puțin de vorbă cu Toma, care stătea în ușa secretă, cu mânile în mânile Iulinei.

— „Spune sănătate și voe bună celor de acasă, dacă se mai gândesc la Iulina și nu o desprețuesc. Ași trimite bucuros suvenire câte ceva la toți cei de acasă, dar nimic din ce capăt nu e al meu, ci tot e — *al lor*. Ai văzut câte cununi de flori am primit în sara aceasta? Toate le a-și da pentru o singură floare, culeasă de mine din pădurea noastră! Așa mă doresc acasă!...“

— „Vino atuncea, vino cu mine! zise Toma. Și dacă nu vreai de voe, te duc eu de silă. Aici nu mai poți să stai, între tâlharii acestia, cari trag tot dela tine, și cari fac să fi atât de nefericită, cum văd că ești!“

— „Da sunt nefericită, foarte nefericită, — încheie Iulina vorba, — dar totuși nu pot merge cu tine. Trebue să rămân aici, pentrucă a-și fi și mai nefericită dacă ar trebui să trăiesc și eu ca ceealaltă lume. Eu nu mai trăiesc pentru fericirea mea, ci pentru aceea, ce până acum nu știam cum se numește, dar acum știu, că i-se zice „*artă*“. Unde mă chiamă arta, acolo merg. Nu mă pot împotrivi. Și când mă gândesc a fi cea mai nefericită făptură pe lumea aceasta, nu am decât să mă apuc de joc, ori de cântare, și toate le uit. Parcă aripi îmi cresc, cu ajutorul cărora pot să sbor în alte lumi, depărtate și necunoscute. Atunci le uit toate. Uit că sunt săracă și chinuită, că sunt desprețuită, și-mi închipuesc că-s mai mare decât o împărăteasă....“

Pe afară se auziră de nou pașii. Iulina împinse pe Toma pe ușă afară, și trânti ușa în urma lui, după ce-i mai spuse următoarele ultime cuvinte: „Mai gândește-te la mine, și te roagă pentru mine, dar nu mă compătimi“.

cere. In 1906 a avut profit net de cor. 1,011·39. In raportul însoţirei ce ni-s'a trimis, se scot la iveală vredniciile revisorului nostru general, ale dlui C. Herţa, care a contribuit la purtarea cu mai multă uşurinţă a comptabilităţii; la reducerea dării etc. Prezident al însoţirii e Ioan Orăştian, paroh, iar cassar Ioan Beu, primar.

3. Insoţirea de credit din Loman numără 112 membri; are 30 deponenţi cu minimul de cor. 2 şi cu maximul de cor. 2.070—. Suma depunerilor e de cor. 9,365·98. Imprumuturi acordate are 152, cu minimul de cor. 20 şi cu maximul de cor. 1,400. Suma acestora e de cor. 24,574. Fondul de rezervă al însoţirei e de cor. 566·16, iar profitul realizat în 1906 de cor. 499·39. Revizia a îndeplinit-o dl C. Herţa. Prezident al însoţirei e parohul Petru Cucuian, iar casar Ioan I. Alesie, econom.

4. Insoţirea din Pianul-inferio, înfiinţată în 1905 cu 83 membri, numărul acestora l-a urcat la 120. In primul an ea a acordat împrumuturi cu 10%, reduse în 1906 la 8% interese. Deponenţi are 35, cu minimul de 10 şi cu maximul de cor. 3,800, fiind suma depunerilor de cor. 8,727·13. Imprumuturile acordate sunt cu minimul de 20 şi cu maximul de cor. 2,000, suma totală a acestora fiind de cor. 56,896. Imprumutul în cont curent e de cor. 46,110·66. Fondul de rezervă e de cor. 175·77, iar profitul curat din 1906 de cor. 421·76. Direcţiunea însoţirei intenţionează să înfiinţeze o tovărăşie pentru asigurarea vitelor şi să aranjeze expoziţii de vite împreunate cu premii. Revizia la însoţire a efectuit-o dl Herţa. Prezident al însoţirei e Ioan G. Androne, econom, iar casar dir. şcol. Teodor Trifa.

5. Insoţirea din Pianul-superior, cu drept cuvânt se poate mândri cu faptul, că a scos pe mai mulţi economi dela „sapă de lemn", răscumpărându-le averea împovărată şi predându-le-o iarăşi. Numărul membrilor ei s'a urcat la 315. Depunerile la însoţire, cu minimul de cor. 20 şi cu maximul de cor. 6,684, dau suma de cor. 64,197·05, afară de părţile fundamentale de cor. 6,320·—. Datoraşi are 369 cu minimul de cor. 20 şi cu maximul de cor. 1000·—, suma pretenziunilor ei fiind de cor. 77,678·—. Fondul de rezervă al însoţirei e de cor. 6.017·89. Imprumutul în cont curent al însoţirei l-a redus la cor. 927·19, prin urmare ea în curând nu mai e avizată la credite străine. Profitul net realizat în 1906 e de cor. 1463·37. Prezident al însoţirei e parohul Vasile Oana.

6. Insoţirea din Rechita numără 93 membrii; are 16 deponenţi, cu minimul de cor. 20 şi cu maximul de cor. 1.000·—, suma depunerilor fiind de cor. 7,497·17. Imprumuturile acordate, cu sume dela 20—400 cor., dau suma de cor. 17,759·—. Fondul de rezervă al însoţirei e de cor. 585·91; iar profitul realizat în 1906 de cor. 335·41. Prezident al însoţirei e parohul Ioan Ghişa. Dl Herţa a revăzut socoţile.

7. Insoţirea din Roşia-săsească şi-a urcat numărul membrilor la 64, dovadă aceasta, o spune direcţiunea compusă exclusiv din ţărani, că trebile însoţirei merg cât se poate de bine. Deponenţi are 20 cu minimul de 50 şi cu maximul de cor. 1,300, fiind depunerile de cor. 9,370·48. Pretenziunile însoţirei, cu sume dela cor. 2.— până la cor. 500.—, dau suma de cor. 17.070·—. Capitalul neatacabil reprezintă suma de cor. 1,891·80, fondul de rezervă cor. 945·91, realizând în 1906 un profit net de cor. 242·81. Prezident al însoţirei e Aurel Ganea, iar casar Toma Mecriş, ambii economi.

8. Insoţirea din Mohu, înfiinţată la 1898, la finele anului 1906 are 214 membri. Deponenţi are 23, cu minimul de 20 şi cu maximul de cor. 3,000·—, suma totală a depunerilor fiind cor. 23,597·69, care cu părţile fundamentale de cor. 4,280·—, dau suma de cor. 27,877·69, şi cu fondul de rezervă de cor. 1,787·26, suma de cor. 29,664·95. Pretenziuni are cor. 21,661·26. Câştigul realizat în 1906 e de cor. 449·62. Intre activele însoţirei se numără cumpărarea unei păşuni cu cor. 6,186·37, folosită de toţi membrii fără vr-o taxă. Cum datoria însoţirei e abia de cor. 442·30, nici această bancă nu e avizată la credit străin. Dl Herţa a revidat şi socoţile acestei însoţiri. Prezident al însoţirei e Ioan Simion, iar cassar Simion Pisoiu, ambii economi.

(Va urma.)

NOUTĂŢI.

Pentru catedrală. Dna *Isabela Pastiu*, din Constanţa (România) donează pe sama fondului bis. catedrale din Sibiiu, 10 franci.

*

Casa magnaţilor ţine şedinţă, mâne, Sâmbătă, pentru a vota legile votate deja din partea dietei.

*

Turneul Z. Bârsan. Artistul nostru dl Z. *Bârsan* va începe un nou turneu de teatru, în cursul carnevalului ce vine. Va merge în toate oraşele cu public românesc, unde a fost primit bine până acum şi va merge şi în altele, unde va fi invitat. Are un repertoriu ales, compus în mare parte din piese originale româneşti. Turneul îl va începe în Braşov, unde va juca a doua zi de Crăciun.

*

Masa studenţilor din Braşov a primit dela comunitatea de avere din Caransebeş 200 coroane şi dela Reuniunea femeilor române din Braşov 200 cor.

*

Conferenţele despărţământului Sibiiu. Anunţăm on. public, că Dumineca viitoare nu se va ţinea prelegere în Casa Naţională. După oarecare întrerupere se va aduce la cunoştinţă terminul, când se [illegible]

*

Pentru „Tribuna". Confraţii dela „*Tribuna*" sunt rugaţi să nu dee uitării faptul, că rehabilitarea dlui *Burdia*, pentru greşala comisă în contra bisericei sale, nu mai avem să o facem noi, dupăce forul cel mai competent, *sinodul eparhial din Caransebeş*, presidat de P. S. Sa episcopul *Nicolae Popea*, a făcut-o deja în sesiunea anului acestuia, luând la cunoştinţă retractările dlui *Burdia*.

*

Rectori. La universitatea din Bucureşti a fost numit rector dl *Dimitrescu-Iaşi* iar la universitatea din Iaşi dl *Dr. Bogdan*.

*

Pentru măcelul dela Cernova. Aproape toate ziarele slovace au fost date în judecată pentru articolele scrise ori rapoartele publicate despre vărsarea de sânge dela Cernova.

*

In favorul lui Hlinca. Număroase reuniuni catolice din Boemia şi Moravia, apoi preoţii din Olmütz şi din alte decanate, au trimis rugări Papei dela Roma, ca să rehabiliteze pe preotul *Hlinka*, de present în temniţa de stat din Seghedin.

*

Scarlatina în Bucureşti. In capitala României, oraşul Bucureşti, grasează scarlatina în măsură atât de mare, încât toate şcoalele au fost închise, până după Crăciun.

*

Dela despărţământul Sibiiului al „Asociaţiunii". Din însărcinarea comitetului despărţământului Sibiiu s'a început ţinerea unui şir de *şezători literare* în comuna *Roşia-săsească*. Inceputul l-a făcut tinărul paroh de acolo *Constantin Moldovan* vorbind despre *„Originea poporului român"*. Poporul adunat, la vre-o 200 inşi, asculta cu deosebită plăcere interesantele şi pentru el până acum necunoscutele date din trecutul strămoşilor săi. La urmă un tinăr a declamat poesii despre gloria părinţilor nostri, întărind dragostea către înaintaşi şi oţelind încrederea în însuşirile frumoase ale poporului nostru. La urmă însuşi poporul a cerut, ca asemenea şezători să se mai ţină. Ele se vor şi continua în cursul acestei ierni.

*

Daruri de Crăciun săracilor nostri. La apelul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" pentru daruri de împărţit între săracii nostri la Naşterea Mântuitorului I. Christos au mai dat: Institutul de credit şi economii „Albina" 20 cor., N. N. 1 cor., doamna Emilia Dr. Russu 4 cor., N. N. 1 cor., Ioan Sociu, în amintirea mult regretatei învăţătoare din Sighişoara Cornelia Ciceiu 4 cor.

*

Catedre noi. La universitatea din Budapesta se vor înfiinţa cu începerea anului şcolar viitor două catedre noi, una la facultatea teologică, pentru oratoria bisericească şi alta la facultatea filosofică, pentru istoria musicei.

*

Sunt mulţi funcţionari! Guvernele din trecut n'au făcut alta, decât au creat la oficii publice, în cari să-şi poată căpătui aderenţii. Aşa am ajuns, că la noi sunt mai multe posturi de oficianţi publici, decât în ori care alt stat modern din lume. Lucrul acesta începe să-l înţeleagă actualul guvern, şi începe să dee la o parte tot ce nu e de trebuială. Astfel ministrul-prezident *Wekerle* a şters din budgetul anului viitor toate posturile de prisos dela prezidenţia ministerială, făcând prin aceasta o economie de 40,000 coroane la an. De-ar face şi ceialalţi ministri aşa!

*

Congres învăţătoresc se ţine în România, în oraşul Craiova, în zilele de 28, 29 şi 30 Decemvrie v. cu programul următor: In 28 Decemvrie serviciu divin şi conferenţă despre reforma învăţământului primar rural. In 29 Decemvrie discuţie asupra temei acesteia, şi conferenţă despre obligativitate. In 30 Decemvrie diferite comunicări şi votarea resoluţiunilor, apoi modificarea statutelor şi alegerea consiliului.

*

Sinucidere. Comerciantul Rona Simon din Budapesta s'a dus în cimiter şi acolo s'a împuşcat, rămânând mort pe loc. Era de 35 ani. La el s'a aflat o scrisoare, adresată poliţiei, în care nefericitul blăstăma pe cei ce l-au dus acolo, ca să-şi curme singur viaţa.

*

Adjuncţi de notari. In budgetul ministerului de interne pentru anul viitor e trecută suma de 150 000 cor., pentru dotarea adjuncţilor de notari, cari se vor afla de necesari în comunele mai mari, pentru resolvarea mai grabnică a agendelor administrative. Comunele mari, cari au trebuinţă de adjuncţi de notari, să ceară deci dela guvern dotaţie pe seama lor.

*

Tragedie familiară. O păreche tinără din Lisabona voia să plece în voiaj de nuntă, şi mergea cu trăsura încărcată cu cufere şi cu cutii la gară. Pe drum tinăra soţie voind săşi tocmească pălăria, a scos ochiul bărbatului ei cu acul din pălărie. Voiajul de nuntă a fost întrerupt, iar biata muere, în desperarea ei, sara s'a împuşcat. Bărbatul ei se află în tratare medicală. Medicii spun, că va perde şi vederea dela celalalt ochiu.

*

Stat evreesc. Un Evreu cu numele *Kenward* a testat din averea sa 60.000 de franci pentru cumpărarea unui teritor destul de vast în Palestina, pentru a se întemeia acolo un stat evreesc. Cum însă testatorul a determinat teritorul şi a dispus, că el să se extindă de aici până aici, prin ce s'a amestecat în drepturi de proprietate deja existente, judecătoria i-a nimicit testamentul şi a dat averea rudeniilor. Poatecă aceasta a şi voit — testatorul.

Din despărţămintele „Asociaţiunii"

Comitetul despărţământului Brad al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" a adresat fruntaşilor de pe teritoriul acelui despărţământ următorul apel:

„De peste 40 de ani avem „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" şi nici până astăzi ideia acestei însoţiri n'a străbătut de ajuns în straturile largi ale poporului nostru. Mulţi dintre cărturarii nostri abia-i ştiu de nume, altora le ajunge plătirea din când în când a unor taxe, iar grosul ţărănimei, câtă vreme nu simte binefacerile ei, nu-i va putea înţelege nici rostul.

Vremurile noaue nu ne îngăduie să stăm nepăsători. Sbuciumările luptei pentru traiu s'au inteţit. In omenire ca şi în natură indivizi slabi sunt meniţi a forma îngrăşemintea terenului pentru cei tari. Popoarele înapoiate tot mai mult suntrobite economiceşte popoarelor, ce stau pe o treaptă mai înaltă a culturei.

Astăzi mai mult ca ori când poporul nostru, rămas îndărăptul altora, are lipsă de luminile şi de tot ajutorul fiilor săi aleşi.

Dreptaceea, apelăm cu toată căldura la sentimentele de bine ale dv. pentru a sprijini din toate puterile scopurile culturale ale „Asociaţiunei" noastre, de ocamdată pe următoarele căi:

1. Mijlocul cel mai puternic pentru deşteptarea şi luminarea maselor sunt cărţile, scrise pe înţelesul mulţimei. Comitetul „Asociaţiunei" an de an tipăreşte cărticele pentru popor, ajută foaia „Ţara Noastră" redactată de poetul O. Goga şi a hotărât, că acolo, unde sunt cel puţin 4 membri ajutători cu taxe anuale de 2 cor. dă în dar toate cărţile sale pentru a întemeia o bibliotecă a poporului din acel sat. De cumva aveţi o asemenea bibliotecă, vă rugăm a stărui pe toate căile pentru folosirea ei, împărţind cărţi şi chiar cetind sătenilor în Dumineci şi sărbători ceeace aflaţi mai de folos, iar cu sfârşitul anului să binevoiţi a ne raporta, câţi cetitori au fost şi ce cărţi s'au cetit mai mult? La cerere bucuros vă dăm o listă a cărţilor, ce ar fi de procurat şi cari astăzi se află în ediţii foarte ieftine, abia cu câţi-va fileri. Iar de nu aveţi asemenea bibliotecă, vă rugăm a pune toate silinţele pentru a căpăta membrii la „Asociaţiune", şi a ne înştiinţa, ca să putem întemeia cât mai în grabă în comuna dv. o agentură şi o bibliotecă poporală, dându-vă cărţile edate de „Asociaţiune".

2. Doară nicăiri în ţară nu e mai mare numărul analfabeţilor decât în părţile noastre. Situaţia şcoalelor noastre s'a îngreunat nespus, şi dacă noi cărturarii nu vom pune umăr la umăr să ajutăm sătenilor, pe viitor numărul analfabeţilor nostri va fi şi mai mare, iar cu oameni, cari nu ştiu scrie şi ceti, nu se poate face nici un progres. De aceea, vă rugăm cu toată căldura, să începeţi cursuri pentru învăţarea scrisului şi cetitului. Cu metodul sunetelor vii alui Gabel, cuprins în abecedarul de I. Vuia (tipografia diecesană, Arad), în câteva Dumineci se pot ajunge rezultate uimitoare, numai voinţă să fie. Vă asigurăm, că oamenii vor cerceta regulat şi cu toată voia aceste cursuri. In Brad am început un asemenea curs şi bucuros vă stăm în ajutor cu toate deslușirile de lipsă.

3. Negoţul şi meseriile sunt foarte străine săteanului nostru. E de prisos a vă desfăşura ce însemnătate au acestea şi cât de mare datorinţă avem să îndemnăm neîncetat poporul la îmbrăţişarea lor. Comitetul cercual al despărţământului nostru prin membrul său Dr. I. Radu se însărcinează a îngriji de plasarea băieţilor la măestri vrednici. Vă rugăm deci a comunica dlui Dr. I. Radu câţi băieţi din satul dv. vor să fie aplicaţi la negoţ şi meserii, cu numele şi etatea. Vom nizui, ca să capete aplicaţie, fără ca părinţii să aibă ceva spese.

4. Ministrul de agricultură al ţerii noastre sub nr. 90835/907 anunţă, că pe primăvara anului viitor va avea de împărţit un număr însemnat de oltoi din şcoalele de pomi ale statului. Şi fiindcă preoţilor, învăţătorilor şi ţăranilor — la cerere — le dă cu preţuri foarte reduse, abia cu 10 fileri bucata şi fiind aceste oltoi cultivate cu pricepere de experţi şi fiind de soiuri alese, cari dau roade în curând, — vă îndemnăm să vă folosiţi de acest favor pentru întreagă comuna DV. Formulare de cereri vă dăm bucuros de aici. Terminul ultim până la care trebue înaintate aceste cereri e 31 Decemvrie. Prin întrevenirea deputatului nostru Vasile Dămian la ministru sperăm, că vom căpăta un număr frumos de oltoi.

Vă invităm, deci înscrieţi-vă de membri ordinari (cu 10 cor.) ori ajutători (cu 2 cor.) pe an la Asociaţiune, cereţi oltoi şi sprijiniţi măestriile şi negoţul!

Glasul părinţilor nostri, cari ne-au pus merinde la şcoală, îndurerat ne cere să îngrijim şi de ceialalţi fii ai lor, de fraţii nostri rămaşi în întunerecul şi sărăcia satelor.

Sperăm, că înţelegeţi acest glas!

Brad, la S. Andreiu 1907.

Comitetul despărţământului Brad al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român. Dr. *Pavel Oprişa* director. *Traian Suciu* notar.

Poşta redacţiei.

Dlui I. M. în Sălişte. Cartea de care ne scrii nu ni s'a trimis.

Teatru.

Vineri: *Die lustige Witwe*, operetă.

Sâmbătă: Beneficiul *Stolfa*, *Das Vierte Gebot*, dramă.

Putere nouă

aduce Emulsiunea lui SCOTT, când toate celelalte mijloace rămân fără efect. Este periculos a experimenta cu mijloace dubioase, când sănătatea este în joc şi este vorba de

stadiuri de slăbiciune

precum le găsim la **reconvalescenţi**, sau în urma lipsei de sânge, boalelor de plumâni sau escedărei în lucru. Cine e cuminte, acela foloseşte fără întârziere acel mijloc, care în nenumărate cazuri de slăbiciuni de orice fel, fără escepţie, s'a dovedit de efectuos şi sigur şi acest mijloc se numeşte Emulsiunea lui SCOTT. 5 (276) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50.

De cumpărare în toate farmaciile.

Nr. 795—1907 [356] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa I **Tresnea**, protopresbiteratul Unguraşului, devenită vacantă prin alegerea fostului paroh ca paroh în dieceza Aradului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Fizeş-Sânpetru, 4 Decemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Pavel Roşca,
protopresbiter.

Nr. 13188 Bis.—1907. [357] 1—3

Concurs repeţit.

Neivindu-se concurenţi pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de a III-a clasă din Aita mare cu filiile Aita medie, Aita-seacă, Baraolt, Buduş, Chepeţ, şi Micloşoara, în protopresbiteratul Treiscaune, pe baza rezoluţiunei Veneratului conzistor arhidiecezan, din 12 Decemvrie 1906, Nr. 12,120 Bis. se escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, posedând perfect limba maghiară, au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Treiscaunelor în Bereczk, având a se prezentà înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta, având a cerceta şi filiile.

Sibiiu, 11 Decemvrie 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

Nr. 1037 [354] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **capelan** în parohia de clasa II. din **Tălmăcel** lângă parohul bătrân Dumitru *S*ěcărea se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele parohiei fasionate cu ocasiunea întregirei venitelor preoţeşti în coala B.

Concursele instruite în ordine sunt a se înainta în terminul normal la oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu.

Dat în Sibiiu la 11 Decemvrie 1907.

Mateiu Voileanu,
adm. prot.

AVIZ!

Sunt imediat de vânzare din mână liberă cele **două case** din **Piaţa mică nr. 31** şi **Strada Franciscană nr. 20**. Desluşiri mai de aproape se dau la proprietăreasă în Piaţa mică nr. 31, etagiul I. [355] 2—3

Sboar'al nopţii negru flutur...
de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria arhid.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16
în casa sa proprie „La Cizma roşie“ cel mai mare
depozit de încălţăminte
pentru bărbaţi, femei şi copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 37—

A eşit de sub tipariu în Tipografia arhidiecezană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvântarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, arhiepiscop şi metropolit** şi se află de vânzare la **Tipografia şi Librăria arhidiecezană în Sibiiu** cu preţurile: broşat **7 cor.,** legat în pânză neagră **9·50 cor.,** ediţie de lux broşat **8 cor.,** legat după cum se comandă.

Tipăriturile şcolare
compuse în inţelesul legii nouă şcolare
se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană
cu următoarele preţuri:

1. **Protocol de primire:** coala 6 fileri, cartonat 25 coale 2 cor. 20 fileri, 50 coale 4 cor. 50 fileri.
2. **Protocol de clasificaţiune şi absenţii:** coala 6 fileri, broşat 15 coale pentru 60 băeţi 1 cor. 40 fileri, 20 coale legat pentru 80 băeţi 1 cor. 80 fileri, 25 coale pentru 100 băeţi 2 cor. 20 fileri, 50 coale pentru 200 băeţi 4 cor. 50 fileri.
3. **Cronica şcolară:** coala 4 fileri, 50 coale legat 3 cor.
4. **Protocol de inspecţiune:** coala 4 fileri, broşat 15 coale 1 coroană 10 fileri.

Existent din anul 1850. Existent din anul 1850.

Hugo Lüdecke
Juvelier, Sibiiu. — Piaţa mare nr. 14
recomandă pentru cadouri preţioase de **Crăciun** şi **Anul nou** depozitul său bogat sortat în **juvele, lucruri de aur şi argint,** ornamente moderne şi noutăţi

în toate preţurile.

Depozit de fabrică în lucruri de argint de Alphaco şi China şi recuisite bisericeşti. [553] 1—3

Explicarea Evangeliilor duminecale
şi ale
Sărbătorilor împărăteşti
de
Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.
Tiparul şi editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.
Preţul broşat 3 coroane + porto 20 fileri.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.
Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric
se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 7—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**
Preţcuranturi ilustrate gratis.

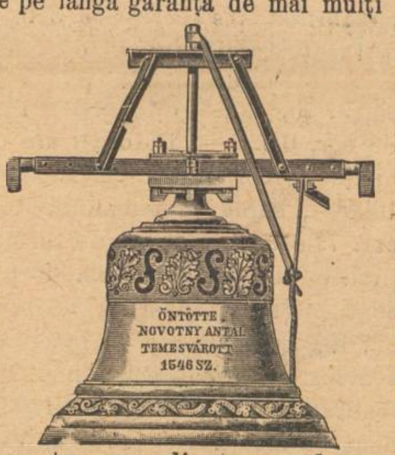

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţà acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicika şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 35—52 apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 138 Sibiiu, Marţi 18/31 Decemvrie 1907. Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Atacurile străinătăţii.

Un redactor al ziarului maghiar din Budapesta „*Magyar Hirlap*“ a cerut părerea domnului ministru de interne *Andrássy Gyula* asupra *antipatiei*, ori *duşmăniei*, cu care se poartă presa din străinătate faţă de Maghiari, şi domnul conte i-a dat răspunsurile dorite. Astfel, la întrebarea, că ce poate fi oare causa, că presa din străinătate tratează de o vreme încoace chestiile maghiare cu o anumită *nervositate*, ministrul a răspuns, că tocmai aceasta e causa, adecă *nervositatea*. „Europa are trebuinţă de teritoriul de astăzi al monarhiei ca mare putere, care se ţină echilibrul între imperiul german şi lumea balcanică. Impresiunea în străinătate e aceea, că Maghiarii, cu nisuinţele lor naţionale, gravitează în afară din formaţiunea aceasta de mare putere, şi temându şi echilibrul european, străinătatea devine nervoasă totdeauna când ne mişcăm“, — spunea dl ministru.

La întrebarea gazetarului, că oare de ce primesc ziarele din străinătate numai comunicări duşmănoase despre Maghiari, ministrul a răspuns următoarele:

„Probabil, pentrucă sunt mulţi duşmanii nostri în afară, mai mulţi decât amicii nostri. Raportorii ziarelor din străinătate trăesc în Viena, unde nu convin cu amicii nostri, cari nu-şi bat capul cu ei, ci cu inimicii nostri, cari îşi iau vreme să-i cerceteze şi să-i influinţeze, folosindu-se cu isteţime de toate ocasiunile, pentru a face lumea se creadă, cât de mult periclităm noi, Maghiarii, structura monarhiei şi bunaînţelegere cu dinastia. Natural, că acelaş lucru îl fac şi naţionalităţile din Ungaria, cari nisuesc să deştepte impresia, că ordinea internă actuală din Ungaria e nefirească, deci trebue să se prăbuşească, dacă maghiarimea nu face concesiuni naţionalităţilor. Iar prăbuşirea aceasta se va estinde asupra întregei monarhii“.

La întrebarea, că nu sunt oare şi Maghiarii de vină, că străinătatea îi judecă astfel, contele *Andrássy* a răspuns dupăcum urmează:

„Cum să nu purtăm vina? Prea suntem vinovaţi. Ne supărăm, că străinătatea crede despre noi astfel de lucruri şi ne doare, că străinătatea nu-şi prea bate capul cu noi, dar în schimb nici noi nu ne batem capul cu străinătatea. Prea suntem ocupaţi cu trebile mărunte ale noastre, şi numai superficial ne interesăm de afacerile lumii. De aceea, între noi şi străinătate comunicaţia e prea slabă, străinătatea ne cunoaşte prea puţin, şi crede apoi toate relele ce se spun despre noi. Odinioară nu era aşa. Am simţit, că *suntem avisaţi la bunăvoinţa străinătăţii şi am şi exploatat bunăvoinţa străinătăţii*, atunci, *când ne-am aflat în primejdie şi copleşiţi de rele*. Aşa cred, că nici acum nu stăm atât de bine, ca să putem da uitării acest factor mare“.

Gazetarul a întrebat, dacă este vre-o modalitate de a se putea face aceasta, iar ministrul a răspuns:

„Este! O are în mână fiecare Maghiar cult, care are vre-o legătură oarecare cu străinătatea. Se urmărească deci cu atenţiune, cum se mişcă fiecare Englez, ori German, totdeauna când e vorba de vre-un interes englezesc ori nemţesc, fiecare om care ne stă aproape. Se nu aştepte, ca noi să ne întoarcem spre el, şi să nu aştepte nici aceea, ca guvernul să le facă toate. Când trebue să ţii pieptul pentru naţiune, fiecare om e guvern, şi a ţinea piept, este dreptul şi datorinţa fiecăruia. Căci o putere mare e pe partea noastră: **dreptatea**. Nu trebue şi nici nu e permis să *minţim sau se înfrumseţăm*, ci ajunge, dacă ne provocăm la realitatea dovedită din partea istoriei, că conştienţa maghiară a *întărit* numai monarhia, şi că monarhia şi dinastia cu atât mai sigur se pot răzima pe maghiarime, cu cât mai bine li-se împlinesc acesteia nisuinţele. Celce nu e orb, poate să vadă, că aşa numitul şovinism maghiar nu a format niciodată primejdie pentru posiţia de mare putere a monarchiei, şi trebue să vadă, că şi acum majoritatea independistă arată cel mai curat sentiment faţă de trebuinţele marei puteri“.

La observarea gazetariului, că *şi naţionalităţile* resonează astfel, şi că şi ele spun, că nizuinţele lor sunt aşa de îndreptăţite, ca şi ale Maghiarilor, ministrul de interne a răspuns astfel:

„De spus pot s-o spună, dar numai cu o logică, ce atârnă în aer. Politica nu e chestie de teorie, ci de *posibilitate* şi *oportunitate practică*. Şi maghiarimea patriei noastre şi a statului nostru, cu mult acuzata ei heghemonie, s'ar putea provoca de o mie de ori la legile cele vecinice dumnezeeşti şi omeneşti, dacă cumva nu s'ar putea sprijini în dovezile practice ale istoriei, că aici numai ea a ştiut, şi *numai ea ştie susţinea acel stat puternic, de care are trebuinţă sistemul de echilibrare a marilor puteri.* Poate să nege cineva, cu minte trează, că orice concesiune ce am face, nu cetăţenilor de buze străine, ci singuraticelor naţionalităţi, ca individualităţi separate, ar provoca mai mare chaos decât în Austria? Ba spun mai mult, *rassa maghiară nu s'ar putea împăca aici cu aceste noue stări de lucruri*, cum s'au împăcat Nemţii de dincolo. Şi cum să se şi împace! Nemţii din Austria nu au fost niciodată alcătuitori, nici de stat, nici de monarhie. Au stat în linia primă numai pe motivul, că dinastia încă era germană, şi stătea în legături cu Germanii. Ţara noastră şi statul nostru *noi* l-am creat, noi l am susţinut şi noi îl susţinem, *şi nu avem poftă să ne retragem ca jeleri în casa făcută de noi şi pe sama noastră*“.

Asupra acestor însemnate păreri şi declaraţiuni ale dlui ministru de interne, conte *Andrássy Gyula*, vom reveni în numărul viitor.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Sebeş.

Lancrăm, 24 Decemvrie.

.....In feţe e întipărită îngrijorarea, în sufletele obicinuite a alina suferinţele altora, azi e sălăşluită resignarea. Lipseşte preste tot bucuria revederii.

Pătrunşi de însemnătatea conferinţei de azi — e 12/25 Nov. — convingerea ne este, că în virtutea momentuozităţii obiectului şi principal ce se figura în viaţa noastră religioasă-culturală ca una dintre cele mai de samă, plină de mare răspundere faţă de noi cei de azi, mai ales însă faţă de posteritate, înfăţişând totodată şi preadesăvârşita icoană a înţelepciunii, priceperii şi muncii stăruitoare a preoţimii timpului de faţă, reclamată de împrejurările grele ce cu mult meşteşug ne sunt date.

Ne îndreptăm toti spre locaşul Mângăitoriului, căutând întărire inimilor noastre îndurerate şi micşorare jalei ce ne apasă pe toţi, păstori şi turmă de o potrivă, privind spre ruinele Ierusalimului nostru cultural.

Intăriţi apoi prin serviciul divin, săvârşit prin păr. *Ilie Moga* şi încălziţi de cuvintele propovedaniei unuia dintre cei mai mici, — *Vas. Mateiu*, — ne întrunim în sala festivă a şcoalei noastre din centru, unde prezidentul, pprezbiterul *Sergiu Medean*, în frumoase cuvinte duioase, tălmăceşte durerea noastră a tuturora, indicând vremile grele ce vor urma deodată cu zăbovirea înaintării noastre religioase şi culturale.

— „Nori grei şi întunecaţi“, — zice între altele — „apasă orizontul activităţii noastre, atât de grei şi plini de întunecime, încât numai luminaţi şi călăuziţi unul fiecare din noi de sacra văpae a iubirii de neam şi a limbii strămoşeşti, îi vom putea străbate“.

FOIŞOARĂ.

Popa Ţuruc.

Povestire istorică

de Grigoriu Crăciunaş, paroh.

In una din zilele de vară ale anului 1840 venea preotul *Toma Popoviciu* dela câmp, unde fu chemat grabnic să boteze un băiat ce l născuse femeia unui iobagiu în brazda domnului pământean

„In anul trecut am înmormântat un jobag în brazda domnului, azi botezaiu un fiitor jobag tot în aceasta brazdă domnească. Sărac popor, se naşte şi moare în brazda domnească. Adevărat sclav“. Astfel de gânduri îi posomorau sufletul. Intr'aceea paşii lui înaintaseră pe cale către mijlocul satului, pe dinaintea preturei, unde tocmai era deschisă poarta, şi se putea vedea ce se petrece înlăuntru. Un osândit era pus pe bancă. Căpătase cincizeci de beţe şi avea să bea o jumătate cupă de apă, tot de pedeapsă, ca apoi să mai capete alte cincizeci de beţe.

— „Fă bine domnule solgăbirău şi îl iartă“, — îl agrăi pe pretore slujitorul altariului într'un ton rugător.

— „Roagă-te în biserică, popo, aici n'ai loc!“ — îi răspunse solgăbirăul într'un ton brusc.

— „Dar rugarea n'are greşală!“

— „Aici numai eu sunt solgăbirău, nu sufer rugare. Eu ştiu ce-i bine şi ce nu-i bine. Nu eşti tu judecător!“ îi replică furios îngâmfatul de solgăbirău.

Şi omul până aci smerit, amărât de atâta îngâmfare tiranică, deşi preot al unui popor sclav, — la tonul brusc, iritat, şi la auzul dejositorului „*tu*“, i-s'a suit sângele în cap şi i-a răspuns, tot iritat, următoarele:

— „Deşi nu-s judecător, dar şi acesta e om, e făptura lui Dumnezeu ca şi *tine!*“

— „Ce vrei popo? Te pun pe bancă şi-ţi număr şi ţie 100 beţe, ca acestui nemernic, care pe cale întâlnindu-mă, nu m'a salutat!“

— „Nu te-am văzut, domnule solgăbirău, că sunt om bătrân şi nu văd bine“, se scuză într'un ton tânguitor cel de pe bancă.

Solgăbirăul fără să-i ia în samă vorbele, continuă: „Numai din răutate n'a voit acest nemernic să dea cinstea cuvenită mai marelui său. Pe semne numai din învăţătura ta. Să vede că eşti un *agitator!*“

— „Nu pe mine, că sunt preot, dar nici pe acest iobag nu ţi-ar fi ertat să-l chinueşti pentru astfet de nimicuri, dacă ai avea inimă nobilă!“

Sumeţul solgăbirău, căruia în toată viaţa lui nimenea nu i-a contrazis, auzind aceasta critică din gura unui „*popă volah*“ s'a întunecat şi mai rău la minte şi fără să-şi socotească şi cumpănească cuvintele şi faptele, îl prinse de spate şi-i zise: „Alo, marş popă, ţuruc popă, să ştii, că nu vei popi mai mult în satul acesta!“

Faţa învineţită de mânie a acestui paşă şi zberatul furios i-a umplut de groază pe toţi din jurul lui.

Cuvintele „*nu vei mai popi mai mult*“ l'a trezit din emoţiune pe bietul preot, l'a făcut să-şi tragă sama, că el e preotul iobagilor şi iobagii n'au paragrafi de apărare, numai de pedepsire, şi izbit ca de o putere cutropitoare s'a retras acasă, fără să mai grăiască nici un cuvânt.

Fostul ostaş, calvinul haiduc solgăbirăesc, care bătea cu vergi pe cel osândit, întorcându-şi privirea spre pretore, într'un mod obrasnic zimbitor îi grăeşte: „Să vede, că ştie popa valah ce-i ţuruc, că retirează al dracului“. Rabiatului solgăbirău, la auzul acestor cuvinte hazlii, ca printr'un vraj i-s'a înseninat faţa, pe care apăru un zimbet aprobător.

Dintr'acel cias toţi slujbaşii nu-l mai numeau altcum decât „*popa Ţuruc*“ pe preotul valah.

Pretorele *Méhesi*, că aşa îi era numele, s'a ţinut de cuvânt cu privire la alungarea preotului din sat. A dat poruncă, ca toţi Românii să se unească.

La început unaţia mergea cam încet, se cam codeau oamenii, care însă n'a voit să se unească, l'au unit cele 25 de beţe, şi care nu s'a lăsat convins nici de douăzeci şi cinci, a primit cincizeci de beţe, şi atunci abunăsamă n'a mai avut nici o nedumerire în chestia credinţei sale.

Astfel s'a unit parohia Oşorheiul de crane. Numai un singur om a mai rămas, pe care sătenii devenind uniţi l'au poreclit Grec, şi ficiorii lui şi astăzi se numesc, unul Vasilie al Grecului, celalalt Ilisie al Grecului.

Arată apoi greutățile pastorale: lucrările noastre reducându-se la psihicul credincioșilor, și neavând mijloace coercitive, singura armă ne este *cuvântul* întru a lumina pe credincioși prin învățătură. Locul unde manuăm arma cuvântului e *biseria* și *școala*, cari după menițiunea și desvoltarea lor firească împreună numai pot asigura înaintarea credincioșilor nostri.

— „Școalele noastre, din trebuințele bisericii și ale poporului credincios și au luat începutul și s'au dezvoltat. Biserica și poporul le-a susținut și a jertfit pentru ele, căci ale sale erau. Ale noastre sunt și acum, și datorință avem să le susținem și pe mai departe, căci fără școală, biserica nu va putea cultiva limba credincioșilor săi, iar fără limbă ea nu va dezvolta cu succes moralitatea în popor“......

„Nu ne vom feri“, incheie, „de învățarea limbei maghiare, pentrucă e bine și de lipsă să o știm, dar asta nu ne dispensează de a susținea școalele noastre confesionale — orice jertfe ni s'ar cere — și a cultiva și limba noastră strămoșească, cu toată căldura inimii noastre, ca condițiune indispenzabilă a tăriei bisericii noastre naționale și a trăiniciei poporului nostru român“.

Cuvinte pline de dragoste, cu cari se deschid consfătuirile noastre din ăst an, după cari apoi se între în ordinea de zi.

De față sunt 24 preoți, lipsesc fără scuză 3, cari se pedepsesc cu câte 10 cor. în favorul fondului tractual.

Se alege notar al conferenței par. *Vas. Mateiu* din Lancrăm, care cetește protocolul conferenței anului trecut, ce se verifică.

Refereează apoi prezidiul asupra decisului conzistorial, prin care se aprobă concluzele conferenței anului trecut, mai apoi asupra ordinațiunilor conzist. referitoare la solvirea restanțelor fondului de penziuni, și celor privitoare la îndatorirea preoților, de a inspecționa mai des mersul regulat al școalelor, în fine prezentează instrucțiunea Conzistoriului metropolitan prin care se pune în aplicare noua lege școlară. Instrucțiunea se dă spre studiare anchetei alese, ca să vină cu propunere concretă în proxima ședință.

Urmând discuțiunea asupra serviciului divin, după unele observări binevoitoare se declară de succes, iar predica, fiind în urma subiectului ei de actualitate, se predă anchetei spre studiare și raportare.

Predica rostită în conferința anului trecut de par. *G. Perian* și înapoiată lui spre a o prelucra, nefiind presentată să îndrumă a o prelucra până în ședința viitoare.

Refereează apoi pprezbiterul în mod amănunțit asupra rapoartelor preoților despre activitatea lor pastorală, din cari se constată întrelăsările unor preoți, ce se reprobă și se primește propunerea de a se pedepsi cu câte 10 cor. cei ce nici în urma urzoriilor n'au așternut rapoarte.

Nefiind de față preoții Is. Blaga și G. Perian spre a-și ceti lucrarea lor: „Cum să se poarte preotul și cum să aplice rugăciunile“.... etc., se provoacă a o prezenta în ședința următoare.

Tema „Indatoririle preotului față de școala confesională.. etc“ lacrată de par. D. Oancea, să declară de succeasă. Ear M. Vulc se îndrumă să o prezinte în proxima ședință.

Cu acestea fiind eshauriat programul ședinței de azi, cea mai apropiată ședință se anunță a se ținea în 3/16 Decemvrie c.

In această ședință raportorul anchetei, N. Cărpinișan, raportează, că în ședința anchetei împulțite și cu membrii mireni, după o serioasă desbatere îndelungată, s'a ajuns la concluziunea, că pe lângă grele jertfe materiale și multă trudă ce ar fi a se dovedi, s'ar putea și trebue susținute școalele parohiilor: Sebeș, Lancrăm, Răhău, Câlnic, Șugag, Săsciori, Pianul-inf.. Ribișani cu Vințul de jos și Vingard. Celelalte comune fiind prea lipsite, vor fi silite a reclama ajutorul bănesc al statului, cu începerea anului școlar curent.

Conferența ia la cunoștință și aderează la propunerea anchetei, cu aditamentul păr. *Zev. Murășan*, că unde se reclamă prezența protopresbiterului în sinoadele parohiale, să fie însoțit și de alți membri din cler ori mireni fruntași.

Acelaș raportor refereează asupra predicei rostite de par. *Vas. Mateiu.*, care prezentându-se ca o temeinică lucrare binereușită, autorului se esprimă mulțămită protocolară.

Neprezentând unii preoți nici de astădată lucrările lor, se naște o vie discuție, în cursul căreia să dă espresiune nemulțămirii pentru înlocuirea muncii pozitive cu cuvinte sterpe, ce nu concordează cu menițiunea conferințelor, primindu-se apoi propunerea, ca cei ce nu-și prezintă lucrările la timp, să fie pedepsiți în calea ordinei cu 20 cor.

M. Vulc își cetește tema: „Indatoririrle preotului față de școala confesională“ ... etc, care fiind numai în parte acceptabilă, are a o prezenta prelucrată în conferența viitoare.

Să statoresc temele pentru conferența anului viitor, care după dorința generală e a se ținea în luna lui Septemvrie.

La propuneri se enunță ca concluz: Constatându-se lipsa de uniformitate în ordinea cetirii evangeliilor, se iau ca normă în viitor tabelele paschalice dela sfârșitul evangeliei.

Cu acestea fiind terminate agendele conferenței din ăst an, prezidentul mulțămește pentru conlucrarea armonică arătată la desbaterea obiectelor de așa mare însemnătate ale ședințelor din ăst an, și declară conferința închisă, iar noi am plecat cu conștiința vie a datoriei, de a munci muncă grea, dovedind în această lucrare osteneala „păstorului celui bun“ spre a îndulci, după putință, amarul vremilor de față,

Vas. Mateiu
paroh.

Insoțirile sătești sistem „Raiffeisen“.

(Fine).

9. Insoțirea din Veștem, înființată la 1900 cu 42 membri, la finea anului 1906 numărul acestora a ajuns la 109. Ea a avut 16 deponenți cu sume dela 2–1500 cor., în total cu cor. 6,610 42; datorași are 109 cu mediul de cor. 219·62; suma totală a pretensiunilor ei fiind de cor. 23,948 40. Datoria însoțirei în cont curent e de cor. 13,521. Profitul curat realisat în 1906 de cor. 504·23, l-a adaus la fondul de reservă urcat astfel la suma de cor. 3,053·74. Direcțiunea ne relatează, că întreg profitul realisat în cei 8 ani de activitate a însoțirei, a fost vărsat în fondul de reservă, care, conform statutelor, are să ajungă la cor. 4000 și atunci însoțirea cu drept va putea realisa mai bine și cu mai multă ușurință scopurile sale. Cu toate acestea însă, conducătorii ei nu au întrelăsat a ajuta pe membrii la diferite treburi economice, cum e la procurarea de altoi ieftini etc. Prezident al însoțirei e Ioan A. Mărginean, econom, iar cassar T. Stoia, dir. școlar.

10. Insoțirea din Ilimbav cu 65 membri, are 10 deponenți cu sume dela cor. 2—860, suma depunerilor fiind de cor. 2,414·19; pretenziuni are 110 cu minimul de de cor. 5 și cu maximul de cor. 1000, fiind suma totală a pretensiunilor ei de cor. 19,525·85. Datoria Insoțirei e cor. 15,000, iar fondul de reservă al ei e de coroane 1,838·23. In 1906 a realisat un câștig curat de cor. 536·25. Pe lângă grapa de muschi și mașina de sămănat trifoiu, pe cari poporațiunea le-a folosit spre a ei mulțămire, direcțiunea, în scurt timp va procura și o mașină de sămănat spicoase. Prezident al Insoțirei e economul Ioan Lazar, iar cassar zelosul paroh Ioan Alexandru.

11. Insoțirea din Nucet, înființată la 1904 cu 39 membri, a sporit numărul lor la 66. Ea are 21 deponenți cu sume dela cor. 11·63 până la coroane 2,400·89. Suma totală a depunerilor ei e de cor. 8,882·04. Numărul datorașilor (după numărul obligațiunilor) e 132, cu sume dela 20 până la cor. 800, iar suma totală a pretensiunilor e de cor. 18,725. Datoria însoțirei e de cor. 7,730. Insoțirea are un fond neatacabil de cor. 212·18; fond de reservă de cor. 39 24 și fond economic de cor. 66 85. In 1906 însoțirea a realisat un câștig curat de cor. 341.09. Prezident al însoțirei e economul Nicolae Radu, iar cassar Ioan Damian, paroh.

12. Insoțirea de credit din Bungard (Bungărzana) are părți fundamentale de cor. 1,596·76; depuneri spre fructificare cor. 958·43; fond de reservă în sumă de cor. 135·82; profit curat cor. 35 01. Insoțirea, stânginită în anii din urmă în activitate, e pe cale de a lua nou avânt. Prezident al însoțirei e Ioan Modran, învățător, iar cassar Nicolae Opriș, econom.

Reasumând datele mai importante din cele de mai sus, aflăm, că Insoțirea din Pianul-superior și cea din Mohu, lucrează aproape numai cu capitalul propriu (cu părțile fundamentale și cu depunerile), fără a contrage împrumuturi dela alte bănci. Astfel aceste două însoțiri se apropie de chemarea adevărată, ce o au însoțirile sătești. Insoțirea din Pianul-inferior a redus procentele după pretensiuni dela 10 la 8°/₀. Insoțirea din Aciliu, din Pianul-inferior, din Mohu, din Veștem și cea din Ilimbav, pe lângă afaceri curat financiare, se ocupă pe scară întinsă și de trebile economice ale tovarășilor. De remarcat e și faptul, că fondul de reservă al următoarelor însoțiri a trecut peste suma, ce o formează părțile fundamentale ale societarilor și anume: Insoțirea din Apoldul român cu 4,000 părți fundamentale, are în fondul de reservă suma de cor. 5,218·33; cea din Roșia cu cor. 1,280, părți fundamentale, are cor. 2,837·71 în fondul de reservă; Insoțirea din Veștem cu 2,180 cor. părți fundamentale, are cor. 3,053·74 fond de reservă; cea din Ilimbav cu 1,300 cor. părți fundamentale, dispune de cor. 1,838·23 fond de reservă. Sumele ce constituesc fondurile de reservă ale următoarelor însoțiri se apropie de suma părților fundamentale și anume: Insoțirea din Pianul-superior cu cor. 6,017·89 fond de reservă, dispune de cor. 6,300 părți fundamentale și cea din Aciliu cu cor. 2 097·72 fond de reservă, are cor. 3,100 în părțile fundamentale. Cu fonduri de reservă mai modeste se presintă însoțirea din Rechita (coroane 585.91), din Loman (566·16), din Nucet (cor. 318·17) și cea din Bungard (cor. 135·82).

Drept dovadă a simțului de economisare, pe care însoțirile îl desvoaltă la economii nostri, servesc însemnatele depuneri, ce se fac la însoțiri. Ele represintă considerabila sumă de cor. 179.073·88, repartizată astfel: Insoțirea din Pianul-superior are cor. 64,197·05 depuneri, cea din Aciliu cor. 25,151·73; din Mohu coroane 23,596 69; din Apoldul-român cor. 13,260; din Roșia-săsească cor. 9,370 48; din Loman cor. 9,365·98; din Nucet cor. 8,882·04; din Pianul-inferior cor. 8,727·13; din Rechita cor. 7,497·17; din Veștem coroane 6,610 42 și cea din Ilimbav cor. 2,414·19.

In 1906 s'a pus basă unei nouă însoțiri în Gușterița, care însă s'a activat numai în 1907.

Pentru a înlesni alcătuirea de însoțiri, noi am dat tuturora povețele de lipsă; am pus la disposiție statute, protocoale de constituire (în limba română și maghiară), toate în mod gratuit; mai departe am tipărit coalele pentru cărțile de contabilitate; libelele pentru deponenți și de_

Plânsu-s'a preotul batjocorit la mai marii pretorului, dar n'a folosit nimic. La spate a auzit pe argații de cancelarie vicișpanală șoptind: „Ce și părăște sărântocul acesta de popă valah și încă cu mâna goală“.

In sfârșit s'a plâns la vlădicie, dar și acolo în loc de mângăiere a căpătat o strașnică dojană, de nu știa pe unde să iasă afară, ci cerca cheia ușii pe la țâțâni

Preuteasa, când i a împărtășit popa amărât și năcăjit, că și cea din urmă nădejde o a perdut, cu toate că era o femeie bună ca o pâne bună, ca o zi bună, n'a știut cu ce să-i ajute, decât s'a pus pe posturi și pe rugăciuni. Trei zile în săptămână le postea, două le ajuna, în toată ziua făcea ruga cea mare. Și atâta o tot postit și ajunat, până s'a uscat ca toaca, și Dumnezeu i-a auzit rugăciunea, a mângâiat-o, a ușurat-o, căci a stâns-o de pe fața pământului ca se n'aibă năcaz și suferințe.

Cel mai dureros episod pentru un diregător e căderea-i din slujbă. Cu atât mai dureros i-a căzut lipsirea de slujbă acestui preot, care la toți era părinte, iar acuma n'avea alt nume decât popa Țuruc, el, care la rudenii era uncheșul popă, vărul popă, nănașul popă, bădica popă, acum toți îl încunjurau.

In mijlocul atâtor năcazuri, rămânând fără preuteasă în lumea aceasta cu inimă de peatră și rece ca sloiul de ghiață, s'a văzut acum singur și pustiu, și șiroaie de lacrămi i-o năpădit obrazul.

Când un bărbat plânge, e pe povârnișul desnădăjduirei. Popa Țuruc era pe marginea acestei prăpăstii, și atunci a întins mâna după glaje, a sorbit odată și această otravă tâmpitoare l'a făcut să uite din năcazuri. O întins mâna a douaoară, și s'a ușurat de toate grijile. O întins mâna a treiaoară, a golit până în fund, și atunci s'a simțit cel mai fericit om pe lume.

Intr'o astfel de stare eșind din crâșmă i-s'a nimerit în cale pismașul său de moarte, solgăbirăul *Méheși*.

— „Mă, Miheșucule, ce te trufești că ai 12 boi, mă! Tu spargi casele creștinilor, de tine n'a rămas nici o femee din satul acesta nevătămată, nici un bărbat nebătut, nebatjocorit. Cercete Dumnezeu, mă, buhaiule!“

Apoi iarăș întră în crâșmă și ca cel care și-a pus bine lucrurile la cale a mai golit o glaje. Era la culmea fericirii, că i a spus în față fărdelegile. In bucuria sa cea mare vrea să joace, să bată în pinteni, să dea cu mâna pe tureac, dar s'a prăvălit jos și a căzut într'un somn greu.

Pe când s'a trezit din amețeală, a doua zi dimineața, toate sculele și le-a văzut scoase din casele parohiale și aruncate în drumul țării.

Primariul cu jurații satului le aruncaseră în mijlocul drumului la porunca solgăbirăului, cu sentința: „măcar în sus, măcar în jos! Măcar te bate de deal, măcar de vale! Alegeți!“

El n'a ales nimic, a întrat iarăș în crâșmă, și pecând a eșit de acolo, sau mai adeverat zis, pe când l-a scos cu sila primariul și jurații satului și la porunca solgăbirăului l-a dat afară până și din hotarul satului, el se uita la ei numai pe sub căciulă.

De aci încolo viața lui începe un nou capitlu, *pribegia*. A luat lumea în cap.

Pribegia numai până atunci e rușinoasă și dejositoare pentru om, până îi piere omului simțul de rușine, până i-se îngrașe pelița pe obraz. De aci încolo e un voiaș de plăcere. Omul schimbă mereu locul și persoanele, cu deosebire pe cele antipatice. Un farmec, pe care afară de pribeag, alți muritori nu-l au și nici îl pot cuprinde, nici îi știu dulceața.

De aci încolo a luat traista cu molitvelnicul în spate, pânea de toate zilele o agonisea cu cetirea paraclisului, blăstemele marelui Vasilie, canonul sufletului. cartea fermecilor, rugăciunea la toată neputința, deslegarea cea mare, etc. cu un cuvânt s'a făcut popa satelor. Unde prânzea nu cina, unde cina nu prânzea.

In parohia *Ciubanca* cam la 1845 murise popa *Petru Baldi*, cel din urmă preot ortodox din dinastia Băldineștilor, căci un unchiu al lui, care era protopop unit în Cluj, altul preot în Giula, nu mai stăteau în legătură cu nepoții dela Ciubanca. O fată rămasă de acest preot răposat, deși era o vestită cântăreață și ținea strană în biserică, avea cusurul, că era gușată și astfel nu se găsi pețitoriu potrivit de preot.

Intr'acestea împrejurări răsare ca din pământ pribeagul popa *Țuruc*, acum încăruntit, alb ca oaia. In vestminte zdrănțuite, avea înfățișarea unui sihastru.

(Va urma).

torași, obligațiuni etc., cu prețul cărora credităm nouăle însoțiri.

Acum, că idea de a înființa asemenea însoțiri se bucură de mare trecere, acum mai ales se simte marea necesitate a unei centrale a insoțirilor noastre.

NOUTĂȚI.

Procesul ziarului nostru Inalta Curie a pus termin de pertractare pe *4 Februarie 1908* în procesul de presă al ziarului nostru, pertractat la curtea cu jurați din Cluj în 20 Septemvrie n. și terminat cu condamnarea redactorului responsabil la zece luni temniță de stat și 700 coroane amendă în bani.

*

Ordinațiune bună. Ministrul de interne, contele *Andrássy Gyula*, a adresat ordinațiune tuturor comitatelor, făcându-le de datorință să grijească, ca funcționarii comitatului, cari vin în coatingere cu poporul, *să cunoască limba acestuia* în măsura de a se putea înțelege bine cu el, fără a avea lipsă de tălmaci. Va fi bine, ca dl ministru să grijască și de *executarea* acestei salutare dispozițiuni, ca să nu rămână poruncă numai pe hârtie.

*

Gimnazii noi. Guvernul a hotărât se ridice în anul viitor gimnazii de stat în Turda și în Gyergyoszentmiklos, iar gimnaziile din Pesta-nouă și Petrojeni vor fi prefăcute în gimnazii de stat.

*

Tolstoi e bolnav. In ziua de 1 Decemvrie vechiu, bătrânul Leo Tolstoi a eșit călare la primblare. Sub copita calului s'a spart însă ghiața, și calul s'a înfundat în apă până la genunchi, iar Tolstoi a căzut de pe cal și s'a rănit rău la umăr. A fost pansat și pus în pat, unde vre-o două ceasuri s'a văitat de durere.

*

Sinucidere. Profesorul dela politehnicul din Praga, *Otto Gras*, s'a sinucis cu morfină. Motivul, nervositatea.

*

Congresul Slavilor. Se face propagandă, ca congresul Slavilor, care se va întruni în anul viitor, să nu se țină în Rusia, ci pe teritoriul *polonez*, pentru a se da importanță mai mare chestiei poloneze.

*

Bucătăria comună se deschide în Sibiiu Sâmbătă în *4 Ianuarie 1908.* Abonații sunt rugați să-și achite abonamentele până în *3 Ianuarie la omeazi*, plătindu-le la *banca comercială* din piața-mare numărul 2 și presentând chitanța bucătăriei comune din piața Huet, numărul 16.

*

† George Ghișe. Direcțiunea cassei de împrumut și păstrare „*Mielul*“ din Poiana aduce cu adâncă întristare la cunoștință moartea membrului său *George Ghișe*, întâmplată la 25 Decemvrie st n. 1907, în etate de 70 ani. Inmormântarea regretatului defunct a avut loc Sâmbătă, în 28 Decemvrie n. c. la oarele 10 a. m. în cimiterul bisericei din Poiana. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

*

Daruri de Crăciun săracilor nostri. La apelul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru daruri de împărțit între săracii nostri la Nașterea Mântuitoriului I. Cristos au mai dat: Ilustritatea Sa Dl Dr. Ilarion Pușcariu, arhimandrit și vicar arhiepiscopesc 5 cor., dna Sivia T. Păcățian și fiica sa Teodora Silvia Păcățian, ambele câte 2 cor., dna Floarea Pantea, 1 cor., N. N. 4 cor., dna Susana Frigatoriu, Victor Fincu și Dr. George Proca, fiecare câte 2 cor.

*

„Țara Noastră“. Sub titlul acesta a publicat ziarul „Budapesti Hirlap“ în numărul de Crăciun un articol, în care se plânge autorul, că în manualele de școală din regatul român se face pomenire și despre Românii locuitori în alte țări, ca făcând parte din *pământ românesc*, și cerea intervenție diplomatică, pentru delăturarea acestei primejdii. Dece intervenție? *Mobilizare*, cum cerea săcuiul Nagy György în dietă!

*

La fondul iubilar Nic. Cristea pentru monumentele bărbaților binemeritați ai meseriașilor, au mai dăruit: Dionisiu Trifan, croitor (Blaj) 1 cor., Nicolae Moisin, măsar din Săliște, acum comersant în Râmnic, în semn de pietate și recunoștință 2 cor. și Vic. Tordășianu, prez. 10 fileri.

*

Furi îndrăsneți. Dela bancheriul Werner din Berlin s'a furat ziua, pe la orele 2, un colier de perle în valoare de 24,000 de mărci. Autorii acestui furt au dispărut imediat din Berlin, dar au fost descoperiți peste câteva zile în Cernăuți și au fost arestați. Se numesc *A. Lupașcu* și *Nineta Mihailescu.* Nu sunt cumva din neamul — ales?

*

Acțiile Băncii Naționale din București s'au urcat în curs de o săptămână dela 3760 lei la 4005 lei, fapt care se atribue escelentei situațiuni agricole a țării și a tesaurului statului român.

*

La universitatea din Cluj inscrierile se fac pe semestrul al doilea în zilele din 7 până în 18 Ianuarie 1908.

*

Legea de presă. In ministeriul de justiție se lucră la un proiect de lege despre reformele ce sunt de întrodus în actuala lege de presă. Ministrul de justiție vrea se prezinte acest proiect cât mai curând dietei spre desbatere și votare.

*

Nu-i place coloarea roșie. Țarul Nicolae II al Rusiei se teme de coloarea roșie, probabil, pentrucă e coloarea sângelui. De altcum așa se vorbește prin cercurile rusești, că țarul, pe vremea când era băiat, a întâlnit o țigancă, care i-a spus viitoriul, din palmă. I-ar fi spus însă și aceea, ca să se ferească de coloarea roșie! Fapt e, că nici țarevna, nici damele de curte, nu poartă haine roșii de loc, pentru a nu supăra pe țarul.

*

Din America se scrie, că la tribunalul din *New-York* în două zile au fost desfăcute, în urma proceselor de divorț, o sută optzeci de căsătorii. Un singur judecător a adus în aceste două zile șaseczeci de sentințe de despărțire. Curat ca în — America.

*

Din Lupșa. Ni-se scrie, că în *Lupșa* s'a format un cor mixt de Români de ambele confesiuni, în scopul de a merge pe sate pentru a cânta în biserici. După ameazi conducătorii corului, învățătorii *Bedelean* și *Chirilă*, vor ținea prelegeri poporului. Din cor fac parte următorii: Silvia Pop, Silvia Nicoară, Elvira Pop, Aurelia și Valeria Căbulea, Paraschiva Merenuțiu, Dumitru Magda, învățător, Nic. Săbău, com. V. Merenuțiu, Dumitru Pop, Gavril Oprișa, Vasile Cacior, Vasile Giurgiu și Ioan Pop. Pentru acoperirea primelor trebuințe s'a deschis o colectă, la care au contribuit următorii:

George Giurgiu, învățător, Nicolae Săbău, câte 1 cor., Al. Goșa 50 fileri, Al. Hațegan, subnotar 2 cor., D. Cabulea, jude, doamna Sofia Nicoară. Vas. Șpan, An. Candrea, preot, Antal örsv., câte 1 cor., Dr. Goldner Jenő, medic 2 coroane, Gavril Rancea, învățător, V. Bumbuț, paroh, L. Chirilă, înv., D. Bedelean, învăț., fiecare câte 1 cor., Nic. Fodorean, direc. bancă 2 cor., Schuffert örsv. 1 cor.

Li se aduce tuturor mulțămită din partea dlui învățător D. *Bedelean.*

*

Copiii abandonați. Marți s'a făcut în București inaugurarea expoziției copiilor abandonați moralicește și lăsați pe stradă și în grija sorții. A fost de față Regina Elisaveta și Principesa Marie, iar procurorul general *Stătescu* a deschis expoziția cu o frumoasă cuvântare. A premers un serviciu divin, oficiat din partea vicariului Metropoliei, Preasfinția Sa, Archiereul *Nifon.* Maiestatea Sa a vizitat apoi expoziția, și trecând în atelierul de lucru, unde copiii erau strânși în jurul meselor, a mângăiat pe fiecare copil și a încurajat pe cei din fruntea acestei instituțiuni salutare, cu menirea de a reda societății pe cei condamnați să trăiască în mocirlă.

*

Prăbușire. O fabrică mare de parfumărie, care acum se zidea, s'a prăbușit în Cannes și a îngropat sub ruine 9 muncitori. Urmare, probabil, a noului sistem de zidire. Iute și — rău.

*

Nebunia vindecată. Din America se vestește, că un medic de acolo, aplicat la un asil de nebuni, a făcut o descoperire sensațională cu privire la vindecarea nebuniei. A aflat adecă, că nebunia fiind produsă în cele mai multe casuri de secrețiunea esagerată a glandei tyroide, secarea acestei glande poate se producă vindecare. A făcut încercări și a reușit. Bolnavii și-au dobândit luciditatea minții.

*

Se țin de tocmeală. Zilele trecute aveau se plece la America vre-o trei sute de emigranți ruși. Nici unul însă dintre ei n'a voit să între în vaporul care li-s'a pus la disposiție, din motivul, că avea numai *două* coșuri, pe când în prospectele lor, primite dela agenți, vaporul cu care li se spunea că vor fi trecuți la America, avea *trei* coșuri. N'au ajutat nimica explicările date, ci au trebuit să fie îmbarcați într'un vapor cu trei coșuri, însă cu o săptămână mai târziu.

*

Aviz. Atragem atențiunea On. public asupra anunțului de Crăciun al Librăriei arhidiecezane, aflător pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Urmările răsboiului. Studiul serios al unui medic din Rusia a dat drept rezultat constatarea, că dela răsboiul din urmă ruso-japonez cazurile de alienație mentală s'au înmulțit în mod enorm în armata rusă, iar cazurile de neurastenie și de boale alcoolice printre oficeri sunt chiar înspăimântătoare. Iată deci urmările răsboaielor, cari pe lângă aceea, că consumă milioane, ba miliarde, mai aduc și boale în țară.

*

Dar de Crăciun. Atragem atențiunea părinților, directorilor și directoarelor de școale, asupra colecției: *Biblioteca copiilor și a Tinerimii* de *A. O. Maior*, din care a apărut acuma volumul al III-ea cu 20 de ilustrațiuni artistice și cu colaborarea prețioasă a dlor I. Al Brătescu-Voinești, Mihail Sadoveanu, Oct Goga, Maria Cunțan, I. A. Bassarabescu și A. O. Maior. Volumul frumos și solid legat se vinde: In Austro-Ungaria: 1 cor. In România și străinătate: 1 Leu 30 bani, plus porto 15 bani. Toate trei volumele se pot comanda dela ori ce librărie românească și dela Administrația revistei „*Luceafărul.*“ Sibiiu (Nagyszeben).

*

Producțiune teatrală. Inteligența română din *Bruiu* și jur învită la petrecerea teatrală împreunată cu joc, care se va aranja Joi în 27 Decemvrie st. v. 1907 (a treia zi de Crăciun seara, 9 Ianuarie st. n. 1908) în *Bruiu.* Inceputul la orele 7 seara. Venitul curat e destinat pentru înființarea unei biblioteci parohiale. După producțiune urmează joc.

Colecția de păpuși costumate a Reuniunei române agricole.

Inteligența română din *Racovița*, costumând o păpușă în portul țărancelor noastre din Racovița, a trimis-o comitetului reuniunei agricole române din Sibiiu, însoțită de următoarea adresă:

Onorabil comitet! In viața fiecărui popor sunt trei tesauri, de cari trebue să se îngrijască ca de ochii din cap. Aceste trei comori prețioase sunt: *limba*, *legea* și *portul.*

„Limba, singurul scut de existență națională — zice marele *Cipariu*, — e tesaur născut în noi dela țițele maicii noastre, dulce ca sărutul măicuțelor, când ne aplecăm la sinul lor; tesaur mai scump decât viața, tesaur pe care dacă l-am fi perdut, de l-am perde, de vom suferi vreodată, ca cineva cu puterea sau cu amăgiri să ni-l răpească, atunci mai bine să ne înghiță pământul de vii, să ne adunăm la părinții nostri cu acea mângăiere, că nu ne-am tradat cea mai scumpă moștenire, fără de care n'am fi vrednici a ne numi fiii lor“.

In legătură cu acestea zice zicala „Ori te poartă cum ți-e vorba, ori vorbește cum ți-e portul“. Noi, poporul român, copil încă, dupăcum zice *Hașdău*, în totdeauna am dat semne despre aceea, că ținem mult la averea, la tesaurii, la obiceiurile moștenite dela moși-strămoși, ba suntem în stare a ne vărsa chiar sângele pentru acelea, căci vedem, că numai ceva obiceiu nou dacă voim a întroduce la poporul nostru, el nu se pleacă nici decum, sau de o face aceasta, numai cu greu îl putem aduce acolo, ca să se îndeletnicească cu lucrurile nouă, și aceasta nu o face doar din răutate că nu ar voi, ci pentrucă se ține strâns de trecut, e înrădăcinată în sângele lui iubirea și dragostea mare față de vechile obiceiuri, moștenite din bătrâni.

Acum, dacă iubitul nostru popor nu voește, adecă nu-l lasă inima a-și însuși obiceiuri străine, cu atât mai vârtos n'o face aceasta când e vorba de a-și schimba portul său, acel port, care strălucește între alte porturi astfel, încât chiar *regine*, de limbă străină, au avut dorința de a avea portul nostru românesc.

Nu, poporul nostru nu-și părăsește acest port. Doamne! Mai bine ia-ne de vii, zic țăranii nostri, decât să cădem în blăstămul acela, că nu am fost vrednici a ne păstra portul, averea scumpă moștenită dela părinți!

Astfel, inteligența română din *Racovița*, condusă de iubirea și dragostea ce o păstrează față de portul neamului, contribuind în modul următor: Doamna Maria Florian, preoteasă 4 cor., Mihail Oprean, înv. dir., Stefan T. Secetă, învăț., câte 3 cor., dșoara Elena Coman, învăț., văduva Ana Florian, preoteasă, dșoara Vic. Halmaghi, Maria măr. Szabó, fiecare câte 2 cor., iar familia învăț. pensionat George *Dănilă* 8 cor., a rugat pe dșoara Maria *Dănilă*, care și-a aruncat lucrul la o parte, să facă pregătirile de lipsă pentruca să poată moșteni „Casa Națională“. (Păpușile Reuniunei se păstrează în „Muzeul Asociațiunii“. Redacțiunea.) portul femeesc din comuna noastră, iar dșoara Dănilă a îmbrăcat „*păpușa*“ presentă, ce avem onoare a v'o trimite.

Păpușa (Ana) e îmbrăcată în haine de mireasă, a căror nume le înșirăm aici: Pe cap are „*conciu*“ compus din mai multe „*bortițe*“ și flori cumpărate din boltă. Conciul e învălit în o cârpă albă, care dusă pe sub barbă atârnă și pe spinare; e prinsă de conciu prin „*ace cu flori*“. La urechi are „*păuni*“.

„*Iia*“ are „*biată*“ cu „*cornul berbecelui*“, biata e cusută de „*ciupag*“ provăzut cu mâneci cu „*pumnași*“, la cari asemenea este cusut „*cornul berbecelui*“. Peste umeri sunt cusăturile „*trandafirul întreg*“. Partea de desubt a iiei e „*poalele*“ iar deasupra e „*rochia încrețită*“.

Peptul e învălit cu „*peptarul*“ împodobit cu fel de fel de cusături, din mâna cojocarului local *Tănase Căbunea.* Peste mijloc e încinsă cu „*bertele*“, apoi cu „*șinoare*“ e legat șurțul, în partea de desubt cu țăsături numite: „*cornul berbecelui cel mic*“, iar din jos atârnă „*ciucurii*“.

E încălțată cu *ciorapi*, peste cari sunt trași *păpuci.*

Racovița, la 22 Decemvrie 1907.

In numele inteligința ții:

Mihail Oprean
înv. dir.

George Dănilă
învăț. penz.

Cărți și reviste.

Candela, foaie bisericească literară, anul XXVI, numărul 12, pe luna Decemvrie, a apărut cu cuprinsul următor: Dr. V. Gheorghiu, Viața și activitatea sf. apostol Paul; Dr. Emilian Voiutschi, Recăsătoria preoților; Dr. Octavian Isopescul, Plângerile lui Eremiea. Text rusesc, apoi Ioan Bucevski, Predică poporală la Nașterea Dlui nostru I. Cristos, Cronică, Bibliografie. Prețul pentru Austro-Ungaria 8 coroane la an.

*

Diletantul român, indigetări și sfaturi, cum se jucăm teatru, scrise în usul societăților de diletanți al reuniunilor de cântări, cari dau representațiuni teatrale, precum și al tuturor amatorilor jocului scenic, de *Iosif Vulcan.* Tiparul tipografiei „Poporul Român“. Cărticica e dedicată dlui Dr. *Valeriu Branisce*, publicist și amic al diletanților români.

Poșta redacției.

Biblioteca centrală. Nu se poate publica. Credem, că acum *alte* griji trebue să ne frământe mintea și să ne preocupe pe toți, nu ideea *nerealisabilă* a înființării unei „biblioteci centrale“.

Dlui G. P. în Cața. In senzul legii (§ 33) conspectele școlare sunt a se umplea în l. maghiară. Numele de botez al elevilor și numirea localităților (comună, comitat) să se inducă și românește între paranteze. Numele de familie să se scrie *corect* și numai românește. Elevii să fie provocați tot-deauna pe numele de familie. Dispozițiile art. de lege XXVII afară de cele cuprinse în §§-ii 2, 3, și 20, — au întrat în vigoare cu 1 Iulie 1907, prin urmare conspectele cele vechi trebuesc înlocuite cu cele nouă. Până acuma ne-am scuzat cu împrejurarea, că nu sunt tipărite, acuma însă cu această scuză nu mai merge. Impărțirea orelor să se facă cu l. română și maghiară.

Teatru.

Luni: *Raffles*, tragedie.

Marți la orele 4 d. a: *Das tapfere Schneiderlein*, piesă feerică.

Nr. 795—1907 [356] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa I **Tresnea**, protopresbiteratul Ungurașului, devenită vacantă prin alegerea fostului paroh ca paroh în dieceza Aradului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, și cu prealabila încunoștiințare a acestuia, să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Fizeș-Sânpetru, 4 Decemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Ungurașului în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Pavel Roșca,
protopresbiter.

AVIZ!

Sunt imediat de vânzare din mână liberă cele **două case** din **Piața mică nr. 31** și **Strada Franciscană nr. 20**. Deslușiri mai de aproape se dau la proprietăreasă în Piața mică nr. 31, etagiul I. [355] 3—3

Frumosul roman

DUȘMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria arhidiecezană.

Nr. 13188 Bis.—1907. [357] 2—3

Concurs repețit.

Neivindu-se concurenți pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de a III-a clasă din Aita mare cu filiile Aita medie, Aita-seacă, Baraolt, Buduș, Chepeț, și Micloșoara, în protopresbiteratul Treiscaune, pe baza rezoluțiunei Veneratului conzistor arhidiecezan, din 12 Decemvrie 1906, Nr. 12,120 Bis. se escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, posedând perfect limba maghiară, au a-și aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Treiscaunelor în Bereczk, având a se prezentà înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta, având a cerceta și filiile.

Sibiiu, 11 Decemvrie 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

Nr. 1037 [354] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **capelan** în parohia de clasa II. din **Tălmăcel** lângă parohul bătrân Dumitru Săcărea se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele parohiei fasionate cu ocasiunea întregirei venitelor preoțești în coala B.

Concursele instruite în ordine sunt a se înainta în terminul normal la oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu.

Dat în Sibiiu la 11 Decemvrie 1907.

Mateiu Voileanu,
adm. prot.

Sboar'al nopții negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanță
pentru voce și pian de **A. Bena.**
Prețul cor. 1·50, porto 10 fil.
Se capătă la Librăria arhid.

„CORDIANA“ institut de credit și economii,

Filiala Agnita

(Szent-Agotha, strada lungă 81)

primește **depuneri** spre fructificare cu **5**%, pe lânga abzicere de șase luni cu **5½**%. (337) 8—10

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 57— Sibiiu — Nagyszeben.

„Frăția“ institut de credit și economii

în Agnita, Szent-ágotha

primește depuneri spre fructificare:

fără abzicere cu 5%
pe lângă abzicere de 6 luni cu 5½%

Depuneri și ridicări se pot efeptui și prin postă pe spesele institutului. Interesele se computà la semestru și darea o plătește institutul. [352] 2—6

Explicarea Evangeliilor duminecale

și ale

Sărbătorilor împărătești

de

Simeon Popescu,
Protopresbiter-Profesor.

Tiparul și editura
TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
în Sibiiu-Nagyszeben.

Prețul broșat 3 coroane + porto 20 fileri.

De Crăciun

se pot procura dela **Librăria arhidiecesană, Sibiiu,** cele mai bune cadouri, ca:

Cărți literare.

Note pentru pian și cant: compozițiile lui Dima, Vidu, Popoviciu, Bena, Brediceanu, etc. etc.

Foarte recomandabil pentru preoți: **„Der neue Bund“**, 100 de ilustrațiuni frumos reproduse din Testamentul nou și vechiu. Cor. 3·50.

Recuisite de scris etc.

Bilete de vizită și hârtie de epistole moderne.

Creoane frumoase pentru buzunar.

Condeie frumoase pentru domni și dame.

Tot feliul de notițe.

Icoana lui Christos, format 8° mare, pictată de Smigelschi, în ramă frumoasă.

Icoanele de Grigorescu, cu și fără rame.

Tipăriturile școlare

compuse în înțelesul legii nouă școlare

se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană

cu următoarele prețuri:

1. **Protocol de primire:** coala 6 fileri, cartonat 25 coale 2 cor. 20 fileri, 50 coale 4 cor. 50 fileri.
2. **Protocol de clasificațiune și absenții:** coala 6 fileri, broșat 15 coale pentru 60 băeți 1 cor. 40 fileri, 20 coale legat pentru 80 băeți 1 cor. 80 fileri, 25 coale pentru 100 băeți 2 cor. 20 fileri, 50 coale pentru 200 băeți 4 cor. 50 fileri.
3. **Cronica școlară:** coala 4 fileri, 50 coale legat 3 cor.
4. **Protocol de inspecțiune:** coala 4 fileri, broșat 15 coale 1 coroană 10 fileri.

La 7 Expoziții publice cele dintâi premii!

Veritabil numai cu

1860.
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.

triunghiu pe talpă.

Șoșoni, Slippers

Galoși

de Petersburg.

Singurii contrahenți:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălțăminte, mode și articole de cauciuc. (322) 6—6

Nr. 139 Sibiiu, Joi 20 Decemvrie 1907. (2 Ianuarie 1908.) *Anul LV.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1908 la ziarul

„Telegraful Român“

cu preţurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coroane,
pe şase luni 8 coroane,
pe trei luni 4 coroane.

Programul ziariului nostru e bine cunoscut publicului cetitor român, prin urmare e de prisos a-l mai schiţa de nou. Rugăm pe vechii abonaţi se grăbească cu renoirea abonamentului şi să stăruiască pentru lăţirea ziariului nostru în cercurile amicilor şi cunoscuţilor lor.

Abonamentele se fac prin *mandat postal*, trimiţându-se preţul înainte.

Numele abonatului, împreună cu locuinţa şi posta ultimă, să se scrie corect şi legibil, pentruca la postă să nu se facă greşeli. Banii de abonament să trimit *Administraţiunei tipografiei arhidiecezane în Sibiiu* (Nagyszeben), strada Măcelarilor, nr. 45.

Administraţia.

„Dreptatea“.

Un cuvânt de mare greutate a spus dl ministru de interne *Andrássy Gyula* în convorbirea avută deunăzi cu gazetariul maghiar dela „*Magyar Hirlap*“ şi dată din cuvânt în cuvânt în numărul trecut al ziariului nostru, anume, că în luptele şi frământările naţionalităţilor nemaghiare pentru conservarea individualităţii lor naţionale, *dreptatea*, aceasta mare putere, *e pe partea Maghiarilor*.

Intru adevăr, dreptatea e o mare putere, cea mai mare putere în lume, pe care nime nu o poate birui. Dar întocmai cum Maghiarii zic, că dreptatea e pe partea lor, zic şi naţionalităţile nemaghiare, că pe partea *lor* e dreptatea. Când se ceartă doi oameni şi nu se pot înţelege apoi ştim, că merg la judecătorie, ca aceasta să hotărască, pe care parte e dreptatea. Pentrucă fiecare parte litigantă susţine, că dreptatea e pe partea sa.

Dacă acum Maghiarii susţin, că în neînţelegerile lor cu naţionalităţile celelalte din patria aceasta dreptatea e pe partea lor, iar naţionalităţile nemaghiare asemenea susţin, că pe a lor parte e dreptatea, negreşit că *altul* ori *alţii* au se judece, că oare dintre aceste doue părţi litigante care se află în drept, pentrucă nime nu poate să-şi croiască judecată sieşi? Judecătoriul nu poate să fie deci la nici un cas una ori alta dintre părţile din litigiu, ci cu totul altcineva, unul care nu e interesat în causă. Nu poate să facă aşa dară nime pe judecătoriul în chestia de naţionalitate din Ungaria, decât numai *opiniunea publică din străinătate!*

Dacă deci presa din străinătate, bărbaţii de frunte şi cu greutate din străinătate, ca *Björnson*, *Tolstoi*, *Delbrück* şi alţii, apoi parlamentele străine, ca cel din Austria, vin şi se amestecă în afacerile interne ale Ungariei şi iau în apărare naţionalităţile nemaghiare dela noi: e semnul, că *dreptatea e pe partea acestora*. Judecătoria neinfluinţată de nime *lor* le dă dreptate. Maghiarii ar trebui deci să se supună acestei sentinţe judecătoreşti, iar nu să se supere şi să protesteze în contra amestecului străinătăţii în afacerile lor interne şi să suspicioneze naţionalităţile, că caută aliaţi în afară, că denunţă şi ridică acuse false în străinătate în contra Maghiarilor, pentrucă lucrul acesta nu l'au făcut şi nu'l fac naţionalităţile nemaghiare dela noi. *Străinătatea din propriul seu îndemn s'a făcut judecător în chestia de naţionalitate dela noi!*

Şi cumcă e chemată şi îndreptăţită străinătatea să se amestece în afacerile interne de natura aceasta ale patriei noastre, o recunoaşte şi dl ministru de interne *Andrássy* în mărturisirea ce o face, că şi naţiunea maghiară a apelat la ajutoriul străinătăţii, atunci când se afla în primejdie şi strâmtoare. Şi Maghiarii *au cerut* acest ajutor dela străinătate, — naţionalităţile nemaghiare nu l'au cerut! Dieta maghiară din Pesta de es. a trimis la anul 1848 o delegaţiune de o sută membri, sub conducerea lui *Deák Ferencz*, la Viena, pentru *a cere* cooperarea (va se zică *amestecul*) parlamentului austriac, dar delegaţiunea a avut nenorocul că *n'a fost primită* din partea parlamentului austriac, ci a fost provocată să-şi comunice în scris dorinţa, că apoi parlamentul austriac va răspunde iarăşi în scris.

Lucrul acesta naţionalităţile nemaghiare dela noi, cum am spus, nu l-au făcut. Nu s'au adresat cu rugări, cu memorande, nici unei puteri străine, nici unei corporaţiuni străine, decât numai *Coroanei*, care însă nu e factor *străin* pentru ele. Şi dacă cu toate acestea, străinátatea le ia în apărare, faptul acesta nu poate se însemne alta, decât că dreptatea e pe partea lor şi că Maghiarii ar trebui să se conformeze acestei sentenţe judecătoreşti şi să *le facă dreptate naţionalităţilor*.

Dar domnul ministru de interne ne spune, că dreptate nu li-se poate face naţionalităţilor nemaghiare, în înţelesul dorit de ele, pentrucă maghiarimea *nu are poftă să se degradeze singură pe sine la rangul de jeler în casa proprie!* Ei, aici e greşala politicei maghiare. Greşală mare, pe care o comit ministrii, bărbaţii de stat, deputaţii, gazetarii, toţi ceice fac politică dintre Maghiari. Ei consideră chestia de naţionalitate dela noi ca *chestie de putere*. „Nu putem permite, zic toţi, să se *întărească* naţionalităţile, pentrucă atunci ne iau puterea din mână şi noi ce ne facem? Statul ungar îşi perde *caracterul* său unguresc!“

Dar astfel prinsă chestia, e foarte greşit prinsă. Pentrucă nu chestie de putere e chestie naţională, ci chestie *culturală* şi *economică*.

Când cer naţionalităţile să nu li apese atât de mult limba, ci din contră, să li-se dee terenul cel mai larg posibil pentru desvoltarea şi cultivarea ei, nu cer alta, decât posibilitatea de a se putea *cultiva*, ţinând paşi cu celelalte popoare vecine. Iar aceea, — contrar tuturor părerilor, iarăşi greşite ungureşti — o ştie toată lumea, că un popor numai în *limba sa maternă poate să-şi primească cultura*. Şi aceea iarăşi o ştie toată lumea, că progres în cele economice, în bunăstare, poate să facă numai un popor *cult*, ori cel puţin întrat în apele culturei. Prinsă deci din *această* parte chestia de naţionalitate dela noi, şi *aceasta* e partea ei cea adevărată, ori cine va putea se judece, dacă e mai bine pentru statul nostru, ca popoarele sale nemaghiare să rămână în întunerec şi în sărăcie, cum va fi urmarea politicei maghiare, ori e mai bine să li-se dee posibilitatea să înainteze în cultură şi bunăstare, aşa cum cer naţionalităţile nemaghiare? Şi cu aceea încă va fi in curat fiecare om cu mintea trează, că oare cari popoare se pot însufleţi şi pot jertfi pentru statul lor, atunci când ajunge în primejdie, cele înapoiate în cultură şi sărace; ori cele bine situate materialiceşte şi pe un teren oarecare de cultură?

Mediteze deci politicianii maghiari asupra acestor lucruri, şi vor ajunge la convingerea, că zău, *dreptatea*, această putere mare şi nebiruită, nu e tocmai pe partea lor.

FOIŞOARĂ.

Popa Ţuruc.

Povestire istorică

de **Grigoriu Crăciunaş**, paroh.

(Fine.)

— „Bine ar fi jupâne părinte să ne tocmim la o casă cinstită!“ îl agrăi unul dintre curatorii Ciobăncani.

— „Ba nu fiiule, eu sunt acum drumariu, apoi casa drumeţului e crâşma. Aici mai putem bea şi amăreala de rachiu, că doar cu asta se face vrajba, dar tot cu asta se pune şi pacea. Asta e de bucurie şi de supărare. Când se naşte pruncul şi vine în lume, o bem de bucurie, când se căsătoreşte, o bem de veselie, când moare omul, o bem de jale, o bem de mângăiere“.

Ţinu-se preotul o întreagă predică despre însuşirile bune ale rachiului. La atâtea argumente nimenea nu s'a mai încumătat a contrezice, ci s'au pus aci pe târguială.

Târguiala îngrabă se face, acolo unde parohienii nu dau nimic, ear preotul se îndestuleşte şi numai cu o groşiţă de o slujbă, un zlot rău de cununie.

Popa Ţuruc preoţi o dreaptă vreme în pace şi în omenie. In lume însă toate sunt trecătoare, toate au sfârşit, astfel şi omenia popii Ţuruc.

Curatorii, cari la tocmeală au detras porţiunea canonică şi i-au lăsat numai venitele patrafirului, i-au aflat acuma vină, că nu se îmbracă cuviincios când sluješte în biserică.

Cortel statornic, mâncare regulată popa Ţuruc nu avea. In sara când s'a făcut târguiala, l-a chemat la cină un parohian, apoi l-a sălăşluit la el pe acea noapte, poftindu-l să-i facă slujbă dimineaţa viitoare.

Preotul de cu noapte s'a trezit, a mers la biserică, a aprins luminările, a cetit rânduiala cuminecăturei, şi aci când a ajuns la pasagiul „că am mâniat bunătatea ta, călcând învăţăturile tale şi neascultând poruncile tale“ pe obrazul lui se rostogolea lacrămă după lacrămă. Erau lacrămi de pocăinţă. A făcut liturgia şi în zori de ziuă a eşit din biserică deplin pocăit, cu propusul să nu mai greşească cu beutura, a coborât treptele cimiteriului, a eşit la uliţă, şi s'a aflat iarăşi la răspântiile căilor, unde ca isbit de o putere nevăzută a stat locului, a dus mâna la frunte şi a privit în pământ, pe o clipită trecându-i prin gând toate peripeţiile vieţii. A văzut, că şi acum e tot pribeag, fără casă, făra masă, nime nu-l aşteaptă cu mâncare caldă.

— „Ah! n'am ce face!“ Acest n'am ce face i-a încălzit calea, i-a întunecat mintea şi iară s'a dus la cârciumă... La al treia păhar s'a înseninat.

— „Pe călătoriul din Ierusalim în Ierihon l-au dus la o casă de oaspeţi. Eu sunt acel călătoriu, ranele mele numai aşa se pot vindeca, dacă torn vin pe ele“, — zicea popa.

— „Şi eu sunt tocmai acela! îl mângăia Chirila lui Cotor, a cărui rană era, că trăia în ceartă cu femeia. Peste puţin timp mai întră în cârciumă şi un al treilea căzut în tâlhari, a cărui rană era, că neguţătoria cu vite i-se sfeclise aşa de prost, încât l-a adus la sapă de lemn. La urmă veneau curatorii.

Astfel de căzuţi între tâlhari şi răniţi, mereu veneau şi turnau vin pe ranele lor.

Popa Ţuruc în toate zilele slujia şi se pocăia şi iarăşi în toate zilele întra în ceata celor căzuţi între tâlhari, zilnic turnând vin pe ranele sale. Mâncarea-i era o parte din prescura care o slujia, căci cea mai mare parte o împărţea între camerazii de crâşmă.

Cu vestmintele o ducea mai rău, acestea cu vremea s'au zdrenţuit de tot, rămânând numai în albituri. Numai în camaşe, fără alt vestmânt în spate, mergea la biserică şi slujia.

Intr'o dimineaţă curatorii l-au scos din biserică. Aceiaşi curatori, cu cari zilnic îşi bea groşiţele ce le căpăta de pe slujbă.

— „Nu ne trebue să ne slujeşti mai mult părinte!“ îl agrăieşte Lupuţul Tomeştilor, curatorul primariu.

— „Nu ne trebue să ne slujeşti!“ îl acompaniară ceilalţi curatori.

— „Mă! Eu nu voauă vă slujesc, eu slujesc lui Dumnezeu!“ zise popa.

Nu le-a trebuit, că s'a aflat un alt candidat.

In curând a eşit protopopul la faţa locului.

— „Fă bine, preacinstite domnule protopop, şi mă iartă, că n'am greşit aşa mare lucru!“

— „Nu se poate!“

— „Iartă-mă, că şi Dumnezeu ne iartă!“

Maghiarizarea.

Am fost publicat un capitlu din cartea dlui profesor din Timişoara, *S. Kunfi*, întitulată „Păcatele instrucţiunei noastre poporale“, iar acum dăm alt capitlu, în care se vorbeşte despre *maghiarizare*, prin şcoalele poporale ale naţionalităţilor. Autorul îşi formulează părerile în privinţa *succesului* maghiarizăreii astfel:

„La noi altcum stau lucrurile. Pentru învăţarea limbei maghiare lipseşte cel mai eficace impluz: oamenii din popor, din cauza neştiinţei ei, nu simţesc greutăţi de felul acesta. (Autorul vorbise în capitlul premergător despre şcoalele americane, în cari toţi învaţă şi vorbesc englezeşte.) Omul din clasa mijlocie deja mai anevoe se poate ferici fără de ea, de aceea şi învaţă ungureşte. Judecător s'au advocat la noi nu poate fi celce nu ştie ungureşte. Un pierde vară, sau grevist îngrăşat pe banii statului: da. In fiinţa naţionalităţilor ce locuiesc aici nu există acea notă nenaţională, care-l caracterisează pe imigrantul american. Şcoalele naţionalităţilor nu le cercetează copii de limbi amestecate, ci mai mult de cei de o limbă. Limba lor comună de conversaţie este *limba maternă.*

Mai departe, aceştia se află în faţa unui stat, care le-a garantat prin legi întrebuinţarea liberă a limbei lor materne şi desvoltarea culturei naţionale.

Şi de oarece sub vălul sîluirii exercitate — cu drept, s'au fără drept, nu cercetez — în instrucţia limbei maghiare zăresc intenţia maghiarizării, lucră din răsputeri, pe faţă şi în ascuns, pentru a distruge activitatea şcoalei în direcţia aceasta. Plânsorile continue ale legislaţiunii maghiare şi ale puterii executive ne dovedesc, că nu fără succes.

Pe noi ne mai interesează acum încă şi întrebarea, că asupra învăţătorului şcoalei poporale, care să străduieşte să răspândească cunoştinţele cele mai de lipsă, ce influinţă va avea împrejurarea, că o bună parte a şcoalelor poporale din Ungaria se află în faţa unei noue probleme, pe lângă apărarea intereselor clasei domnitoare şi clericale trebue să servească drept unealtă şi în lupta îndreptată împotriva naţionalităţilor, care de altcum încă este o luptă de clasă pe faţă? Două exemple ne vor da răspunsul la această întrebare.

Un învăţător de stat din ţinut locuit de naţionalităţi, a istorisit într'o societate, în 16 Martie, cu ce succese este împreunată activitatea sa. In 15 Martie a fost sărbare şcolară, la a cărei sfârşit învăţătorul dirigent a adresat următoarea întrebare grupei copiilor de şvabi: Copii, ce ştiţi despre Nemţi? Şi şcolarii au răspuns în cor: Totuşi e afurisit (al dracului) Neamţul (Mégis huncfut a német).

Un profesor mai în vârstă, aplicat la o şcoală secundară dintr'un ţinut locuit de naţionalităţi, a făcut observaţia, că mai de mult, în anii şeptezeci, elevii din ţinuturile naţionalităţilor ajunşi să între în şcoala secundară, nu ştiau — ce e drept — ungureşte, dar cunoştinţe nu aveau mai puţine decât obicinuesc a avea şcolarii absolvenţi de şcoala elementară. In timpul mai nou, de când în şcoalele naţionalităţilor se forţează din ce în ce tot mai mult învăţarea limbei maghiare, şcolarii eşiţi din-şcoala poporală iarăşi nu ştiu ungureşte, dar pe lângă aceasta neştiinţa lor în celelalte obiecte este mai mare decât cea a elevilor peste tot. Timpul întrebuinţat pentru învăţarea limbei maghiare, pe lângă că nu atinge resultatul dorit, împedecă efectul relativ în celelalte ramuri de instrucţie.

Astfel nisuinţa de a folosi şcoala poporală drept mijloc de maghiarisare nu-şi ajunge scopul. Dar totuşi are un resultat ce se potriveşte de minune în sistemul instrucţiei poporale din Ungaria, caracterisat mai pe larg în cele premerse: formează un aparat mai nou pentru a împedeca lumina dinaintea ochilor unei părţi destul de considerabile a locuitorilor ţării, aparat ce *măreşte întunecimea neculturei şi a neştiinţei.* Ori este acesta efectul dorit al politicei în instrucţie, ori nu, faptul în sine nu se poate trage la îndoială.

Pe lângă lipsa de şcoale, sărăcie, confesionalism: dependenţa morală şi punerea şcoalelor poporale în serviciul maghiarisării încă este o causă a neştiinţei poporaţiunei din această ţară. De altmintrelea resultatul acesta se potriveşte prea bine în planurile politicei şcolare a regimului de clasă. Maghiarii, ca cel mai înaintat popor din ţară, în privinţa economică şi culturală — cu excepţia Nemţilor — sunt în mod firesc mai mult şi în prima linie expuşi puterilor deşteptătoare de conştiinţă ce se nasc din desvoltarea economică. Incepătorii mişcărilor socialiste au fost Nemţi, dar massa partidului azi se recrutează din şirurile maghiarimei.

Dacă poporul maghiar nu se mai poate feri de infecţie, cel puţin massele naţionalităţilor trebue ţinute după putinţă cât de mult în lumea miseriei şi neculturei. Numai astfel vor putea seduce domnii de ungur pe grevistul rutean, slovac, român, împotriva muncitorului maghiar. Intocmai cum a mobilisat în Austria burghezimea germană pe grevistul boem în contra muncitorului german mai cult, astfel voeşte să seducă şi Maghiarul, care are lipsă de lucrători, pe proletarii naţionalităţilor în contra Maghiarilor.

Ca procedura aceasta să fie cu efect, pe lângă multe alte arme e lipsă şi de şcoală. Numai cât clasele domnitoare dincolo şi dincoace de Laitha au voit să aplice alte şi iarăşi alte mijloace pentru a asigura funcţiunea de aceeaşi direcţie a şcoalei spre coborârea nivelului de civilisaţie al masselor din popor. Burghezul austro-german aşa, că nu a dat bani timp îndelungat pentru şcoalele boeme, şi prin aceasta a voit să facă eu totul imposibil învăţământul poporului boem. Iar nobilimea maghiară aşa, că aproape cu forţa îmbie şcoalelor naţionalităţilor în formă de ajutor de stat ajutor în bani din partea statului, dar numai pentru aceea, ca să poată introduce în stomacul celui ce mănâncă din ajutorul de stat intenţiile sale şi şcoala aceasta încă să o poată sili a întra în serviciul intereselor sale particulare“.

B.

Cronică pedagogică.

Almin.

Inceputul şcoalelor din Germania şi Francia este strâns legat de numele lui *Almin*, cel mai erudit şi mai înţelept dascăl al timpului carolingian.

Născut la anul 735 în *Jork*, în ţara britanică, Almin creşte sub îngrijirea blândă şi înţeleaptă a mamei sale, o femeie cu un simţământ puternic religios, trece mai apoi sub oblăduirea învăţaţilor preoţi benedictini, cari cresc din el o personalitate armonioasă şi impunătoare. In urma creşterii primite dela mamă şi învăţătorii săi cuminti se încheagă în sufletul lui convingerea, că pentru de a ridica bunăstarea şi luminarea, fericirea poporului, educaţia, *şcoala* e pârghia cea mai puternică. Chiar şi pentru starea morală a omenirii este instrucţia bine întocmită şi răspândită mijlocul şi sprijinul cel mai bun. Peste instrucţia întreagă să domnească marele simţământ, care singur poate aduce putere şi fericire, adecă unirea într'o credinţă, unirea în o singură religie, şi religia aceasta numai cea creştină poate fi.

In direcţie aceasta sănătoasă şi ideală îşi desfăşură *Almin* activitatea sa, o activitate luminoasă prin înălţimea şi claritatea concepţiilor şi sfântă prin curăţenia gândurilor şi a simţămintelor de jertfire din care izvorăşte. Faima numelui său străbate peste hotarăle ţării sale. Străbate până la Carol cel mare, care copleşit de dorul de a se lumina pe sine şi pe alţii, îl invită la curtea sa, spre a înfiinţa şcoli şi a organiza învăţământul.

Dorul de a fi folositor tuturor neamurilor, îl îndeamnă să treacă marea, să vină la curtea vestitului craiu.

Preocupările lui de căpetenie se îndreaptă acum cu mai dinadins asupra instrucţiei, căci crezul lui era: numai ştiinţa unită cu sentiment adevărat religios e în stare să ridice norodul la înălţimea cuvenită, la conştiinţa de Dumnezeu şi la conştiinţa datoriei.

Sprijinit de învăţaţii dela curtea crăiască, *Almin* înfiinţează şcoala aşa numită *palatină*, care a fost pilduită mai în urmă şi în alte părţi. La prelegerile ce se ţineau aici pentru copiii crăieşti şi ai curtenilor lua parte chiar şi craiul. Dar *Almin* nu era mulţămit cu numărul elevilor, el voia să aibă în şcoala sa şi copiii săracilor, căci şi aceştia sunt semeni de ai noştri. Intreveni pe lângă craiu în favorul săracilor şi acesta îi dă voie să instrueze şi săracii.

Materialul învăţământului îl orândui în trei grupe: fizică, etică şi teologie. Mai departe, zicea el despre instrucţie, că aceasta trebue să cuprindă numai lucruri alese şi toate cu scop de a deveni folositoare. Materiile trebue să fie bine explicate şi bine rânduite, limba să fie uşoară, şi anume, *aceea pe care o cunoaşte elevul mai bine,* ***cea maternă.*** Obiectele să fie astfel descrise, ca să nu încurce şi rătăcească mintea copilului, să nu o îndepărteze nici să o înlăture de pământul natal. Instrucţia să fie înainte de toate astfel întocmită, încât să se împărtăşească şi poporul.

Din toate acestea deducem cu siguranţă, că în mintea lui *Almin* s'a zămislit gândul înalt şi totodată sănătos, *ideea unei şcoli poporale* ***naţionale.***

După pilda şcoalei palatine se înfiinţară şcoale în toate oraşele mai mari, în mănăstiri şi pe lângă episcopii. Tot din activitatea lui *Almin* răsare şi canonul adus în sinodul dela Mainz, în care se spune hotărât, că toţi părinţii să-şi trimită copiii la şcoală, ori în mănăstiri, ori afară, la preoţi, ca să înveţe cele sfinte şi să se lumineze asupra celor trebuincioase, scrisul şi cetitul, chiar şi cântarea, *fiecare copil însă* ***să înveţe în limba sa.***

Privind în cele din urmă pe *Almin* ca om al cărţii, al condeiului, din capul locului el se vădeşte în scrierile sale ca erudit dascăl şi înţelept filozof. Era versat în filozofia grecească şi cea creştină, dar mai ales în cea platonică şi neoplatonică, de unde împrumută forma scrisului şi teoria ideilor înăscute.

In scrisul lui, în formă de dialog' sunt atâtea gândiri nobile concentrate' atâta însufleţire, atâta idealizm adânc' care se infiltrează în sufletul nostru pe nesimţite, care pătrunde, care copleşeşte!

Pagubă, că din număroasele lui tractate teologice, filozofice şi didactice, nu s'au păstrat decât numai fragmente. Cel mai frumos op şi mai bogat în idei este *gramatica*, din care voiu traduce un fragment, drept dovadă a celor spuse aici.

Caransebeş, în Decemvrie.

Dr. Nicu R. Păunaş.

Din despărţământul Sibiiului.

— Comuna Cristian. —

In şirul comunelor, în cari s'au început şi se continuă ţinerea de „şezători literare“ este şi Cristianul. Preotul tinăr, Ioan *Popa*, dimpreună cu învăţătorii de acolo, şi-au oferit în această privinţă serviciile lor, ţinând dela începutul iernii, *Joi seara* dela 7—9, şezători cu poporul. In acestea:

a) să cetesc poporului scrieri economice, culturare, instructive, scrise pe înţelesul lui. Unele chestiuni li-se tălmăcesc mai cu deamăruntul şi se întregesc cele cetite. Aşa i-s'a cetit şi esplicat până acum:

1. „Despre „Asociaţiune“ şi organisaţia ei“. 2. „Scrisorile unui econom bun către ţarani“. 3. „Cum să lucrăm mai cuminte“. 4 „Să nu fim vecinic umiliţi“. 5. „Daţi-vă copiii la meşteşug“. 6. „Scrisori cari desmântă poporul dela emigrare“ etc.

b) să fac discuţiuni libere asupra nevoilor şi lipselor locale, atât de interes obştesc, cât şi asupra năcazurilor individuale, dându-se lămuririle şi îndrumările de lipsă pentru delăturarea relelor;

Dumnezeu poate erta, că are putere, eu însă după-ce curatorii te acuză, n'am putere sa te iert.“

— „N-ai putere?“

— „Nu!

— „Zici că n'ai putere?“ îi răspunde popa Ţuruc amărât. „Să şti tu Grebluşule, că şi câtă o ai încă ţi o va lua Dumnezeu. Bogaţii au sărăcit şi au flămânzit. Nu o ştii tu asta? Azi trăieşti, te îmbraci boiereşte, tu porţi dulamă, eu cu spatele goale, dar şi pe tine te poate smeri Dumnezeu, să-ţi iee averea şi puterea, să mi-o dee mie, ori altuia care n'are.“

Zicând acestea, popa Ţuruc a eşit şi s'a dus. Nime n'a ştiut încotro, nime nu i-a mai auzit de nume.

*

Doi ani după acestea, vara, într'o Vineri, care se prăsnuieşte pentru grindină, se deschide uşa crâşmei din Ciubanca cam pe la ameazi şi întră popa Ţuruc, îmbrăcat în dulamă de protopop.

— Măi Ciubăncani, cunoaşteţi voi dulama asta a cui a fost?“

— „Cunoaştem!“

Deschide apoi uşa cărciumei cât e de largă şi arătându-le murgul legat de gard, îi întrebă de nou: „Dar calul acesta cunoaşteţi-l şi ştiţi al cui o fost?“

— „Al preacinstitului pătrupop!“

— „Proroc am fost?“

— „A bună samă, cu adevărat!“

Murise adecă protopopul tractual, ear văduva lui, ca să poată avea în folosinţă porţiunea canonică, s'a târguit cu popa Ţuruc să slujiască în anul acela pentru venitele patrafirului, pe deasupra murgul şi dulama.

Persecutorul popii Ţuruc, solgăbirăul Méhesi, defraudând bani oficioşi, în 1848 a fost izgonit din post.

El, Măria Sa, care cu iobagii numai atuncea grăia, când le dicta câte douăzeci şi cinci de beţe, şi care nici darurile dela ei nu le primea, dacă nu erau îmbiate cu rugămintea „facă bine Măria Sa şi primească dela mine becisnicul mieluţul acesta,“ — nu mai era puternicul de odinioară.

Când a fugit din post solgăbirăul Méhesi, nime nu l-a văzut. Atâta se ştiea, că s'a dus în miez de noapte, însoţit de o favorită. A pribegit prin Sălagiu, de acolo a trecut în Bihor, unde sfârşinduise banii, jupâneasa l-a părăsit şi a rămas ca un cuc, sărac ca un cerşitoriu, căci la oameni n'avea omenie, la Dumnezeu n'avea nădejde.

Intr'o zi străbătea una din străzile Orăzii-mari, flămând, desperat. Ii era lumea neagră înaintea ochilor, iar în sufletul lui îşi zugrăvea întreagă icoana trecutului: ospeţele cele gustoase din darurile cari le aduceau iobagii, şi mizeria de faţă în care a ajuns. De aceasta se acrise, ca omul care a muşcat dintr'un măr acru pădureţ şi îşi întoarse privirea în lături. Era ajuns tocmai pe un pod al Crişului, văzu spumele valurilor albe ca giolgiul damelor în societatea cărora îşi petrecuse orgiile tinereţelor.

— „Toate s'au sfârşit, toate au trecut ca un somn, şi n'au să revie în veci.. în veci“, — îşi zise el.

I-se făcu greaţă de viaţă şi de lume, să buimăci la cap, se răzimă de cununa podului, privi dealungul undelor râului, apoi i-se înpaingeniră ochii, ţăsinduşi icoana gândurilor mai departe. Era icoana orgiilor. O vedea în aceste unde, mai caldé decât lumea rece.

Dorea să le îmbrăţoşeze şi să treacă cu ele într'o lume a ilusiilor dulci, nu a împărăţiei vecinice, cu răsplată pentru fapte, cum cred creştinii, ci a somnului dulce pacinic, cum şi-l închipuesc sinucigaşii. Era beat de vedenia acestei icoane.

O săritură, şi undele apei albe ca spuma laptelui, dar reci şi fioroase, îl îmbrăţoşeară şi-l ascunseră în sinul lor.

Oamenii au sărit să-l mântuiască, dar prea târziu. Când îl găsiră, au scos numai cadavrul lui înţepenit şi cu mâna dreaptă ridicată în sus, în posiţia cum era obiceiul a o ţinea, când dicta la iobagi câte douăzeci-şi-cinci de beţe.

L-au îngropat în groapa comună a cerşitorilor, vagabunzilor şi sinucişilor, fără sicriu, fără cruce, fără preot.

Şi despre curatorii Ciubăncei se zice, că n'a murit nici unul de moarte bună.

Primcuratorul Lupuţul-Tomeştilor a căzut dintr'un car încărcat cu fân şi şi-a rupt grumazii. Lăpăduc Săsceanul şi Lăpăduc de pe Vale au înebunit, Văsălia Dorofteeştilor, căzând în idropică, şi-a aflat moartea între două scaune. Pe Zaharia Toderichii l-a lovit guta. Ursul a perit de rachiu. La Danea, cel mai voinic om în tot jurul, i-s'a aruncat o bubă în faţă şi aceea l-a potopit.

Poporul e convins, că i-au ajuns pe toţi răsplata faptelor lor rele.

c) pe lângă aceasta în mai multe Dumineci se țin prelegeri. Până acum s'au ținut două și anume: 1. „De ce cunoștințe și învățături are lipsă țăranul, ca să poată trăi mai ușor și mai bine". 2. Ce însemnătate are școala pentru un om, pentru un popor și de ce trebue să jertfim, atât de mult pentru susținerea ei?"

In a treia Duminecă se va prelege: „Ce foloase ne-a adus nouă biserica și rolul bisericei în viața poporului". Prelegerile se vor continua.

Recomandăm tuturor preoților, învățătorilor și cărturarilor, a da ascultare îndemnurilor date de comitetul despărțământului și a ținea cât mai multe asemenea șezători pentru luminarea poporului.

NOUTĂȚI.

Mandatul dlui Lucaciu. Comisiunea parlamentară, care are să țină cercetare în chestia alegerii dela Beiuș și să se pronunțe asupra mandatului dlui *Dr. Vasile Lucaciu*, nu se va întruni în 12 Ianuarie, ci în 17 Ianuarie n. 1908, la orele patru după amiazi.

*

In jurul împăcării. Un amic al ziarului nostru ne atrage atențiunea asupra faptului, că dintre ziarele maghiare au mai scris articole favorabile ideii de împăcare între Români și Maghiari, în numerele de Crăciun, ziarele arhișoviniște *Pesti Hirlap* și *Egyetértés*. Articolul publicat în ziarul din urmă a fost scris de *Mocsáry Lajos*, vechiul luptător pentru ideea de a se da naționalităților aceea-ce li se cuvine, care și-a ridicat cuvântul de mai multeori în favorul naționalităților nemaghiare. Va să zică, ideea prinde teren și printre Maghiari.

*

Alte cheltueli. Scriu ziarele maghiare, că ministrul de comerciu și comunicațiune va cere dela parlament votarea unui credit de două sute milioane, pentru cheltueli necesare la căile ferate ungare, iar ministrul de agricultură, va cere alte două sute de milioane, pentru colonizări.

*

Se romanizează coloniștii. Se plâng gazetele maghiare, că coloniștii maghiari așezați printre Românii din Banat au învățat toți românește, și este temere, ca peste 10—20 de ani să se romanizeze de tot. Știrea nu conține nimica nou. Lucrul acesta l-au spus Românii, prin presa și reprezentanții din dietă, încă înainte de a și fi pus coloniștii piciorul pe teritoriul Banatului.

*

Serviciu militar de doi ani. „*Libertatea*" din Giurgiu, România, scrie, că ministrul român de răsboiu va presenta în curând corpurilor legiuitoare române un proiect de lege despre reducerea serviciului militar activ dela *trei* la *doi* ani.

*

„Revista Economică" anunță, că cu începere dela 1 Ianuarie 1908 apare de două ori pe lună, în formatul de până acuma, dar în estensiune de o coală și jumătate, cu excepțiunea lunilor Ianuarie, Februarie și Martie, când apare *săptămânal*, pentru a putea publica bilanțurile institutelor de bani.

*

Daruri de Crăciun săracilor nostri. La apelul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" pentru daruri de împărțit între săracii nostri la Nașterea Mântuitorului I. Cristos au mai dat: Dr. Liviu de Lemény, advocat, 10 cor., Dr. Ioan Fruma, adv., 5 cor., dna Ana Popa, în memoria răposatului seu soț Ioan Popa, fost advocat, 4 cor., măestrul cismar Vasilie Ban 1 păreche ghete noue și măestrul cismar G. Limpede 1 păreche ghete noue (pentru copii), dna Catinca Dr. Stefan, hăinuțe pentru băieți și băiete.

*

Acuzat pe nedreptul. Doi frați din Sârbia au călătorit la Budapesta. Sosiți aci s'au despărțit, iar cel mai mare abia atunci a făcut constatarea, că îi lipsește portmoneul, cu o sumă însemnată de bani. S'a dus la poliție și a acuzat pe fratele său cel mai mic, că i-a furat banii. Fratele a fost adus la poliție și banii cu adevărat s'au aflat la el, dar s'a constatat, că nu i a furat, ci noaptea au durmit ambii frați în vagon, desbrăcați, iar dimineața când s'au îmbrăcat în fuga mare, au schimbat rocurile. Cel mai mic a îmbrăcat rocul fratelui său.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: dl George Citirigă, funcționar la firma Strul et comp. (Avrig) și soția sa Iudita Citirigă câte 1 cor., Ignatie Filip, paroh în Reciu, 30 bani și Nicolae Dura, paroh în Deal, 1 cor.

*

Avis cultivătorilor de vii. In tipografia arhidiecesană din Blaj s'a început tipărirea cărții: „*Sădirea și cultivarea viei*", de *Nicolae Pop*, profesor de economie la seminarul teologic și institutul preparandial din Blaj și cuprinde toate lucrurile ce se recer la sădirea și cultivarea viilor, după toate metodele de cari se folosesc viierii români din țara noastră. Cuprinde mai departe metoadele cele mai usitate de altoire, cum și morburile viei și mijloacele de apărare în contra acelora. Cartea este censurată și premiată cu 800 cor de înaltul minister reg. ung. de agricultură. Cartea se va tipări într'un număr restrâns de exemplare. Ceice doresc să o aibă să se adreseze: Tipografiei arhidiecesane din Blaj — Balázsfalva.

*

Nu plătesc! In New-Yorg, America, șaptezeci de mii de familii jidovești au luat hotărîre să se pună în grevă și să nu mai plătească chirie, până nu li-se reduce chiria, amăsurat scumpetei de astăzi, care se simte și în America. A intrevenit poliția, ca să-i dee afară din case, dar Evreii s'au opus. Căci au și Evreii curaj în — America!

*

Intunecime de soare va fi Vineri, în 3 Ianuarie nou, care însă în Europa nu va fi văzută, ci numai pe inzulele de pe oceanul lin. Va dura patru minute. Specialiștii au plecat de mult la fața locului, ca să vadă cu ochii această minune a naturei.

*

Obosit de drum. In Milano a fost aflat noaptea pe stradă un individ, care nu-și putea mișca picioarele. Dus la poliție s'a constatat, că e din România, un cutare Alexandru Ovrean, care venise din București pe jos până la Milano, și avea intențiunea să meargă tot pe picioare până la Roma, pentruca să predee o scrisoare Papei. Bietul om slăbise însă de drumul cel lung, dar mai ales de lipsa de mâncare, și nu putea merge mai departe. Poliția din Milano l-a omenit bine și l-a trimis pe spesele statului italian la Roma.

*

Hoața neagă! Dșoara *Mihăilescu*, care a fost arestată în Cernăuți, fiind bănuită a fi furat, cu amantul ei *Lupașcu* împreună, un colier prețios dela bancherul Werner din Berlin, a negat la început cu toată hotărârea comiterea faptului ce i-se imputa și a protestat cu energie în contra arestării. Poliția i-a dat atunci un purgativ energic la mâncare, și în curând au eșit din pântecele domnișoarei Mihăilescu 58 de mărgăritare din colanul furat, pe cari le înghițise în momentul arestării, pentru a nu fi aflate la ea. Prinsă cu fapta, acusata n'a mai negat, ci a făcut mărturisire completă.

*

Petrecere în Boian. Inteligența română din Boian învită la producția declamatorică-teatrală ce se va aranja în 26 Dec. (8 Ian.), a doua zi de Craciun, în sala școalei gr. ort. române din localitate. Inceputul la orele 6½ seara. Prețul de intrare: de persoană 1 cor., de familie (3 persoane) cor. 2·50. Venitul curat este destinat pentru biblioteca bisericei din loc. Ofertele marinimoase se primesc cu mulțămită și sunt a se adresa O. D. Iosif Crișan, paroh. Se vor cuita pe cale ziaristică.

Cărți și reviste.

Al XIX-lea raport general al comitetului central al reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului pentru anul 1906. Redactat de *Victor Tordășianu*, secretar. Sibiiu, Tipar. tipografiei arhidiecezane 1907.

*

Legenda Funigeilor, poem dramatic în trei acte, de *St. O. Iosif* și *D. Anghel*, doi scriitori cu bun nume în literatura română. Prețul un leu exemplariul.

Concurs cu premii.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu" în înțelesul hotărârei din ședința dela 18 Noemvrie n. c., publică concurs pentru scrierea unei cărți cu titlul

Nutrirea vitelor,

sau *îmbunătățirea mijloacelor pentru nutrirea vitelor preste tot, și îndeosebi în anii de secetă.*

La scrierea cărții să se aibă în vedere următoarele:

I. Cu considerare la faptul, că mulți nutresc vitele rău, mai ales din lipsa de nutreț mult și bun, se va arăta cum ar trebui făcute:

1. Cultura fânațelor naturale (la șes și la munte);
2. Intocmirea livezilor măiestrite;
3. Cultura nutrețurilor măiestrite;
4. Cultura napilor de nutreț și a altor plante rădăcinoase;
5. Cultura plantelor, cari fac mari servicii în anii secetoși, arătând toate mijloacele indicate de știință referitor la modul cum trebue să se ajute bunul econom în astfel de împrejurări grele.

Se va da estensiune mai mare capitolelor 1 și 5.

II. Cartea va trebui să aibă o estensiune de 3 coale format 8⁰ mic.

III. Va fi scrisă în timbagiul înțeles de țăran.

IV. Terminul concursului este 16 Maiu n. 1908.

V. Premiul este de cor. 100.

Sibiiu, 27 Decemvrie n. 1907.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu."

Pantaleon Lucuța, prezident. *Vic. Tordășianu*, secretar.

Din public.*)

Mulțămită publică.

In urma apelurilor îndreptate către singuraticele parohii din arhidiecesă pentru edificarea bisericei gr.-or. din *Mucundorf* au incurs, dela comuna: Marpod cor. 2·70, Agnita cor. 12·68, Borgo-Joseni cor. 10, Finteușul-mare cor. 4, Someșul-cald cor. 4·20, Cluj cor. 2, Alma-kerék cor. 1, Bedeleu cor. 2, Mesteacăn cor. 5·20, Margineni cor. 17·40, Hendorf cor. 37·04, Galați cor. 5·88. „Crișana" societ. pe acții cor. 10.

Prin colectanții Ioan Biriș, Dumitru Biriș și Ioachim Datcu din Mucundorf s'a colectat din următoarele parohii; Țelina cor. 22·10, Mucundorf cor. 41·33, Retișdorf cor. 21·26, Meșindorf cor. 10·50, Critz cor. 8·28, Zoltan cor. 9·74, Bundorf cor. 12·94. Roadeș coroane 10, Archita cor. 8·20, Beia cor. 9·14, Baloș cor. 20' Draus cor. 46·90, Cața cor. 22·48 Mercheașa cor. 44·84, Homorod cor. 13·80, Cohalm, par. gr.-cat. cor. 29·90, Dr. Dramba cor. 5, „Economia" cor. 5, I. Burea, cassar, cor. 2, Fuciu, contabil cor. 1, La târg în Cohalm cor. 9·14, Ungra cor. 13·70, Fântâna cor. 6·44, Cuciulata cor. 14·84, Comănainf. cor. 4·20, Codlea cor. 6·32, Vulcan cor. 9·26, Tohanul-vechiu, biserica gr.-cat. cor. 21·37, Zărnești cor, 40·60, Moeciul-inf. cor. 44·22, Moeciul-super. cor 28·56, Fundata cor. 36·70. Șirnea cor. 108, Șimon cor. 16·64, Tohanul-nou cor. 14·94, Brașov cor. 30·16, Stena cor. 25·84, Dăișoara cor. 22·60, Crihalma cor. 17·02, Comana-super. cor. 10, Veneția-sup. cor. 8·82, Veneția-inf. cor. 17·84, Părău cor. 10·78, Grid cor. 9·26, Perșani cor. 4, Șercaia cor. 12·46, Mândra cor. 21·20, Beclean cor. 22·72, Calbor cor. 14·76, Boholțiu cor. 13·38, Dridif cor. 6·40, Voila cor. 20·16, Sâmbăta-inf. cor. 15·08, Veștem cor. 17·60, Veseud cor. 15, Mohu, cor. 14·18. Bungard cor. 15·96, Gușterița cor. 11, Exelența Sa Ioan Mețianu, arhiepiscop cor. 20, „Albina" cor. 20, Sibiiu cor. 6·80. Rășinari cor. 39·65, Poplaca cor. 5·20, Gurarâului cor. 22·08, Orlat cor. 4·98, Cacova cor. 8·98, Sibiel cor. 12 Vale cor. 10·08, Săcel cor. 17·81, Mag cor. 9·28, Săliște cor. 61·88, Tilișca cor. 28·82, Galeș cor. 15·40, Amnaș cor. 11·02, Aciliu cor. 36·72, Rod cor. 13·20, Poiana cor. 29·20, Gârbova cor. 15·43, Dobârca cor. 9·44, Mercurea cor. 17·32, Topârcea cor. 27·36, Ocna-super. cor. 43·18, Alămor cor, 30·40, Loamneș cor. 5·30, Slâmnic cor. 27·28 și Stenea cor. 5·66. Comitetul și sinodul parohial se simte plăcut îndemnat a exprima tuturor cea mai călduroasă mulțămită.

Mucundorf la 13 Dec. 1907.

Ilarion Enciu, prez. com. și sin. par. *Ioan Moise*, epitr. I.

*

Dupăce acum 3 ani cu ajutorul Tatălui ceresc s'a terminat și predat destinațiunei noua biserică din parohia *Craiva*, tract. Alba-Iulia s'a ivit necesitatea procurării unui clopot mai mare spre a vesti nu numai credincioșilor de aici ci și celor din împrejurime, începerea serviciului precum și trecerea din viață a unui poporean mai de frunte. In scopul acesta s'a trimis un apel către credincioșii noștri și alți binefăcători aflători în America-nordică, al cărui resultat îmi țin de sfântă datorință a-l publica.

Cu lista trimisă lui Milian *Trifan* s'au colectat dela: Mil. Trifan, din Craiva 25 cor., Mihail Păcurariu 20 cor. Maxim Păcurariu, Nicodim Oțoiu, Luchian Trifan, Chiprian Popa, câte 10 cor., Ioan Riios 5 cor., toți din Craiva, Chiprian Luca, din Cricău 5 coroane, Ioan Popa a Irinchi 15 cor, Ioan Toderuț l. Cosma, Simion Toderuț, câte 5 cor., din Craiva, Valeriu Danciu, din Cohalm, Gligor Dragomir, din Cricău, câte 50 fileri, Gavriil Căliman, din Bucerdea-vinoasă 1 cor. 25 fileri, Petru Muntean, din Cricău, Mărina Muntean, din Cricău, câte 1 cor. 25 fil., Maria Savu, din Feldioara 2 cor. 25 fil., George Florea, din Bucerdea-vinoasă 1 c. 25 fileri, Luchian Miclea, din Bucerdea-vinoasă 2 cor. 50 fileri, Mihail Popa, din Geomal 50 fileri, Teodor Nistor, din Bucerdea-vinoasă 1 cor. 25 fileri, Iac. Prunariu, din Cricău, Ioan Haiduc, din Bucerdea-vinoasă, câte 1 cor. 25 fileri, Dionisie Moguța 50 fileri, Ioan Hada 25 fil., din Țălna, Vasile Bolea 1 cor. 25 fileri, Ioan Pârvu 2 cor. 50 fileri, din Bucerdea-vinoasă, Simion Mihălțan, din Ohaba 1 cor. 25 fileri, Pavel Florea 1 cor., Nicolae Borza 1 cor. 20 fileri, Filimon Truța 1 cor. 25 fil., toți din Bucerdea-vinoasă, Alexandru Colceriu, din Șard, Ioan Dragomir, din Ohaba, câte 1 cor. 25 fil., St. Truța, 1 cor. din Bucerdea-vinoasă, Vasile Stef, din Ohaba 2 cor. 50 fileri, Zaharie Pârvu 1 cor. 25 fileri, Traian Meteș, din Șard, Nicolae Stef, Ioan Moldovan, din Ohaba, Tovie Bolea, câte 50 fileri, Florian Bolea, 1 cor., din Bucerdea-vinoasă, Florian Muncus, din Bucerdea-vinoasă, Andreiu Făt, din Feldioara, Andronic Trifan, din Craiva, câte 50 fileri. Suma 168 coroane.

Cu lista trimisă lui *Stefan Chirilă* dela: Stefan Chirilă Craiva 15 cor., Florian Păcurariu 10 cor., George Puia, Herseni 1 cor., Toma Doican, Sebesul-inferior 1 cor., Ioan și Maria Șufană, Poiana-Sibiiului 2 cor. 50 fil., Mateiu N. Ciocan, Herteni 50 fil., Stefan Pop, din Craiva 10 cor., A. Craiovean, Costa Civig, Straja câte 50 fil., Dan. Făt, Bucerdea-vin. 6 cor., I. Ștef Bucerdea-vin. 5 cor, George Stanciu Bucerdea-vin. 2 cor. 50 fil., Omifrie Făt Bucerdea-vin. 1 cor., Todor Suciu l. Trofin, Craiva 5 cor., Nicolae Borza l. Mihail, Craiva 5 cor., Toma Doican, Sebeș 1 cor. 25 fil., Ignat Moldovan, Bucerdea-vin. 1 cor, Vasile Fruta, Bucerdea-vin. 1 cor., Ioan Țuțu, Cincu-mare 1 cor. 25 fil., Ambrosiu Ioldoș, Craiva 10 cor., Moisi Vulcan, Calbor 50 fil., Marcu Truța, Bucerdea-vin. 1 cor., Ioan Greavu, Cincșor 1 cor. 25 fil., Alexiu Truța, Bucerdea-vin. 50 fil.. Iosif Truța, Bucerdea-vin. 50 fil. Ioan Stanciu, Bucerdea-vin. 1 cor. 25 fil., Paraschiva Danilas, Vaidei 75 fil., Ioan Truța, Bucerdea-vin. 1 cor. 25 fil., Domenic Borșa, Bucerdea-vin. 1 cor. 25 fil., Stefan Florea, Bucerdea-vin. 2 cor. 25 fil., Teodor Rusan, Bucerdea-vin. 2 cor. 50 fil, George Truța, Bucerdea-vin. 1 cor 25 fil., Florian Florea, Bucerdea-vin. 1 cor. 25 fil., Emilian Itu, Feneș 50 fil., Simion Ioașcu, Ampoița 75 fil., Moise Itu, Temeș 1 cor., Iosif Burz, Țălna 75 fil., Ioan Marcu, Țălna 50 fil, George Luca, Ampoița 50 fil., Vasile Iacșa, Tibru 50 fil., Todor Lazar, Craiva 10 cor., Ioan Luca, Craiva 5 cor., Dionisie Adam, Craiva 10 cor., Stefan Toderuț, Craiva 10 cor., Axente Bolea, Bucerdea vin. 1 cor., Nicolae Hașigan, Săliște 2 cor. 50 fil., Ioan Albiș Săliște 50 fil, George Andrea 25 fil, Ioan Șeican 50 fil, Avram Iula 50 fil., Avram Burz 50 fil., Ioan Leder, Stremț 65 fil., Nicolau Lasu, Cricău 60 fil., Susana Truța, Cricău 75 fil., Ioan Comaniciu, Cricău 50 fil., Gedeon Baicu, Bucerdea-vin. 1 cor. 25 fil., Ilarie Pintea, Craiva 5 cor., suma 150 cor. 50 fil.

Primească deci, atât colectanții pentru râvna dovedită față de sfânta noastră biserică, cât și marinimoșii contribuenți, cari cu drag au jertfit, mulțămita și recunoștința noastră.

Dee ceriul, ca fapta lor nobilă să le fie răsplătită! Ajutele, la cei ce sunt încă departe, ca să se reintoarcă în pace sănătoși la ale lor, iar celor întorși deja să le dee răsplata cerească!

In numele poporului surprins prin un așa rezultat mulțămitor:

Craiva, la 12 Dec. 1907 v.

Ioan Moruș a
paroh gr. or.

Teatru.

Mercuri: *Rabensteinerin*, dramă.

Joi: Beneficiul Wilhelmi, *Die von Hochsattel*, comedie.

Emulsiunea lui SCOTT

este un amic al mamelor cari sunt în preajma nașterii unei odrasle nouă și sunt atinse de slăbiciune mare și sunt descuragiate. Efectul Emulsiunii lui SCOTT este tot atât de minunat, precum se fac simțite

Puterea nouă și pofta nouă de viață,

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanție al experiențelor lui SCOTT.

ca printr'o beutură vrăjită. Și mai mult încă, când noul cetățean vede lumina lumei, va pregăti părinților prin înfățișarea lui sănătoasă și prin formele lui tari o bucurie extraordinară, căci Emulsiunea lui SCOTT împreună cu mamă-sa l-a nutrit și întărit și pe el, scurt zis, a avut o influență cât se poate de bună. 6 (276) 3—5

Prețul uneist icle originale C. 2·50.

De cumpărare în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse in rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

[358] 1—2

Licitațiune.

Comuna bisericească română ortodoxă din Gârbova, protopopiatul Mercurei, dă în întreprindere prin licitațiune minuendă *zidirea bisericei* sale cu suma preliminată de 21,224 cor. 80 fil., *Luni în 7/20 Ianuarie 1908*, la 10 oare a. m. în sala școalei, având oferenții a depune înainte de licitare un vadiu de 10% dela suma de strigare, în bani gata sau în hârtii de valoare.

Pe lângă depunerea vadiului prescris, să primesc și oferte închise înaintate până la ora de licitare.

Licitațiunea să face preste tot, sau parțial: zidăritul, bărdășitul, măsăritul, ferăritul etc. și comitetul alege dintre oferenți pe cine voește.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitare să pot vedea în terminul deschis la subscrisul.

Gârbova (Szászorbó), din ședința sinodului parohial ținută la 9 Decemvrie 1907.

Romul Pop,
paroh.

Nr. 661—1907 [359] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa II. din **Mihăleni**, protopresbiteratul Zarand, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și aștearnă cererile la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se presenta în biserică spre a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Brad la 12 Decemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Damian,
protopresb.

Pentru domnii preoți!

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Nr. 795—1907 [356] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa I **Tresnea**, protopresbiteratul Ungurașului, devenită vacantă prin alegerea fostului paroh ca paroh în dieceza Aradului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, și cu prealabila încunoștiințare a acestuia, să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Fizeș-Sânpetru, 4 Decemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Ungurașului în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Pavel Roșca,
protopresbiter.

Nr. 13188 Bis.—1907. [357] 3—3

Concurs repețit.

Neivindu-se concurenți pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de a III-a clasă din Aita mare cu filiile Aita medie, Aita-seacă, Baraolt, Buduș, Chepeț, și Micloșoara, în protopresbiteratul Treiscaune, pe baza rezoluțiunei Veneratului conzistor arhidiecezan, din 12 Decemvrie 1906, Nr. 12,120 Bis. se escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, posedând perfect limba maghiară, au a-și aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral al Treiscaunelor în Bereczk, având a se prezentà înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta, având a cerceta și filiile.

Sibiiu, 11 Decemvrie 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

Viță nobilitată aleasă, liferează

în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată!

Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 19—40

Tipăriturile școlare

compuse în înțelesul legii nouă școlare

se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană

cu următoarele prețuri:

1. **Protocol de primire:** coala 6 fileri, cartonat 25 coale 2 cor. 20 fileri, 50 coale 4 cor. 50 fileri.
2. **Protocol de clasificațiune și absenții:** coala 6 fileri, broșat 15 coale pentru 60 băeți 1 cor. 40 fileri, 20 coale legat pentru 80 băeți 1 cor. 80 fileri, 25 coale pentru 100 băeți 2 cor. 20 fileri, 50 coale pentru 200 băeți 4 cor. 50 fileri.
3. **Cronica școlară:** coala 4 fileri, 50 coale legat 3 cor.
4. **Protocol de inspecțiune:** coala 4 fileri, broșat 15 coale 1 coroană 10 fileri.

„CORDIANA“ institut de credit și economii,

Filiala Agnita

(Szent-Agotha, strada lungă 81)

primește **depuneri** spre fructificare cu **5**%, pe lângă abzicere de șase luni cu **5½**%. (337) 9—10

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomândă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procurà în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

Sibiiu — Nagyszeben. [76] 58—

Existent din anul 1850. Existent din anul 1850.

Hugo Lüdecke

Juvelier, Sibiiu. — Piața mare nr. 14

recomandă pentru cadouri prețioase de **Crăciun** și **Anul nou** depozitul său bogat sortat în **juvele, lucruri de aur și argint,** ornamente moderne și noutăți

în toate prețurile.

Depozit de fabrică în lucruri de argint de Alphaco și China și recuisite bisericești. [553] 2—3

A eșit de sub tipariu în Tipografia arhidiecezană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvântarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, arhiepiscop și metropolit** și se află de vânzare la **Tipografia și Librăria arhidiecezană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.**, legat în pânză neagră **9·50 cor.**, ediție de lux broșat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

De Crăciun

se pot procura dela **Librăria arhidiecesană, Sibiiu,** cele mai bune cadouri, ca:

Cărți literare.

Note pentru pian și cant: compozițiile lui Dima, Vidu, Popoviciu, Bena, Brediceanu, etc. etc.

Foarte recomandabil pentru preoți: **„Der neue Bund“**, 100 de ilustrațiuni frumos reproduse din Testamentul nou și vechiu. Cor. 3·50.

Recuisite de scris etc.

Bilete de vizită și hârtie de epistole moderne.

Creoane frumoase pentru buzunar.

Condeie frumoase pentru domni și dame.

Tot feliul de notițe.

Icoana lui Christos, format 8° mare, pictată de Smigelschi, în ramă frumoasă.

Icoanele de Grigorescu, cu și fără rame.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 140—141 Sibiiu, Sâmbătă 22 Decemvrie 1907. (4 Ianuarie 1908.) Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1908 la ziariul

„Telegraful Român"

cu prețurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coroane,
pe șase luni 8 coroane,
pe trei luni 4 coroane.

Programul ziariului nostru e bine cunoscut publicului cetitor român, prin urmare e de prisos a-l mai schița de nou. Rugăm pe vechii abonați se grăbească cu renoirea abonamentului și să stăruiască pentru lățirea ziariului nostru în cercurile amicilor și cunoscuților lor.

Abonamentele se fac prin *mandat postal*, trimițându-se prețul înainte.

Numele abonatului, împreună cu locuința și posta ultimă, să se scrie corect și legibil, pentruca la postă să nu se facă greșeli. Banii de abonament să trimit *Administrațiunei tipografiei arhidiecezane în Sibiiu* (Nagyszeben), strada Măcelarilor, nr. 45.

Administrația.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericei ortodoxe din Transilvania și Metropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania.

Iubitului cler și popor din arhidiecesa noastră transilvană, dar și îndurare dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Christos!

> *Intru aceasta s'a arătat dragostea lui Dumnezeu spre noi, că pre unul născut Fiiul său l-a trimis în lume, ca să viem printr'ânsul.* (Ioan 4, 7.)

Precum doresc părinții cei din depărtare a cerceta, din când în când, pe fiii lor iubiți, și a petrece cu ei câtva timp, în sfaturi bune și folositoare, tot asemenea am dorit și eu, părintele vostru sufletesc, a veni și la aceste sfinte sărbători ale nașterii Domnului nostru Iisus Christos cu duhul meu între voi, iubiților mei fii sufletești, pentru a petrece și astădată împreună cu voi câteva momente, în cugetări evlavioase și folositoare, despre nașterea Domnului.

Se împlinesc 1907 de ani dela ivirea evenimentului celui mare și minunat al nașterii Domnului, vestit și de înger, prin cuvintele: *Iată, vestesc vouă bucurie mare, că s'a născut vouă astăzi mântuitoriu, Christos Domnul.* Un timp destul de îndelungat, în care acela s'ar fi putut uita, precum s'au uitat multe asemenea evenimente învechite. Dacă însă evenimentul nașterii Domnului, nu numai nu s'a uitat, ci încă tot mai mult s'a susținut în cea mai evlavioasă amintire a oamenilor, lățindu-se aproape peste întreg pământul, cauza este, că acel eveniment n'a fost omenesc, sau vremelnic și de bucurie trecătoare, ca și alte lucruri omenești, ci a fost dumnezeesc și de bucurie vecinică, precum este și Dumnezeu.

Nu s'a putut uita evenimentul cel mare și minunat al nașterii Domnului, nici bucuria adusă de acela, pentrucă Domnul a fost cu adevărat *Mesia* cel făgăduit oamenilor de Dumnezeu, *Mesia* cel cu mii de ani înainte prevestit de proroci, și cu mare dor și nerăbdare așteptat de oameni, pentru ridicarea lor din decăderea în care se aflau, iarăș la fericirea cea dintâi. Nu s'a uitat și nu s'a șters, precum nu se va uita și nu se va șterge în veci, nici bucuria cea mare de nașterea Domnului, căci Domnul a fost Fiiul lui Dumnezeu, venit din ceriu pe pământ, cu înalta și sublima chemare, sau misiune, de a șterge păcatul ce întunecase mintea oamenilor, îi înstrăinase dela Dumnezeu și îi împinsese la cea mai tristă și dureroasă stare a robiei, și de a-i ridica iarăș la starea cea dintâi, la starea de fii și moștenitori ai darurilor lui Dumnezeu, precum ne spune și sf. apostol Pavel, prin cuvintele: *De acum nu mai sunteți robi, ci fii și moștenitori ai lui Dumnezeu prin Iisus Christos.*

Iată iubiților motivul, pentru care nu s'a uitat și nu se va uita în veci amintirea nașterii Domnului, și pentru care acea amintire se serbează de toți creștinii, din an în an, tot cu mai mare evlavie și tot cu mai mare bucurie.

De vom cerceta, iubiților, ce a îndemnat pe prea bunul Dumnezeu la așa mare și negrăită îndurare, vom afla, că numai dragostea sa cea nemărginită către oameni, vom afla că numai din asemenea dragoste a trimis în lume chiar pre unul născut Fiiul său, pentru noi oamenii și a noastră mântuire, precum ne spune aceasta și sfântul evangelist Ioan, prin cuvintele: *Intru aceasta s'a arătat dragostea lui Dumnezeu spre noi, că pre unul născut Fiiul său l-a trimis în lume, ca să viem printr'ânsul.* 4. 7.

Tot numai din asemenea dragoste a făcut Dumnezeu și lumea aceasta cu toată frumseța și bunurile ei și pre noi oamenii de cele mai alese ființe, ca să o stăpânim, precum însuși zise la facere: *„creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul"*. De aceea și Domnul nostru Iisus Cristos, sfânta sa religiune, noua legătură dintre Dumnezeu și oameni, a întemeiat-o tot numai pe fundamentul cel vecinic al dragostei, pe iubirea de Dumnezeu și de oameni, învățându-ne: *„să iubim pre Dumnezeu din tot sufletul nostru, și pe deaproapele ca pe noi înșine"*, spunându-ne, că întru aceasta se cuprinde toată legea și prorocii.

De aici și provine, iubiților, că toate lucrurile mari, bune și folositoare, izvoresc numai din dragostea creștinească. Din asemenea dragoste se zidesc bisericile, școlile, mănăstirile, spitalele, azilele sau adăposturile de săraci, și altele. Din asemenea dragoste se înființează fondurile și fundațiunile, și altele asemenea așezăminte de binefacere, pentru omenime. De aceea și sfântul Apostol Pavel zice: *„de a-și grăi în limbi îngerești, de a-și proroci și a-și ști toate tainele, de a-și avea toată știința și toată credința, cât să mut și munții, de a-și împărți toată avuția mea, și chiar de a-și da și trupul meu să-l arză, dacă nu a-și avea dragoste, nu sunt nimica"*.

Din acestea veți înțelege, iubiților, puterea cea mare și fericitoare a dragostei creștinești, veți înțelege, că aceea este izvorul binelui și al fericirei noastre. De aceea, eu nu aflu destule cuvinte, prin cari să vă sfătuesc părintește a cultiva și voi tot mai mult acea mare și frumoasă virtute a dragostei creștine, nu numai din gură, ci și din inimă, nu numai prin vorbe, ci și prin fapte, mai ales sprijinind și ajutând prin jertfele voastre cele două așezăminte sfinte, — biserica noastră națională și școala noastră confesională, izvoarele dragostei către Dumnezeu și deaproapele, singure ce ni-au rămas dela fericiții nostri părinți de cea mai scumpă moștenire părintească.

Este nu numai o sfântă datorință, dar și cel mai mare interes al nostru a face aceasta. Căci biserica ni-a păstrat ceeace avem mai scump, legea, limba și datinile strămoșești, ea ne-a ocrotit contra multor cercări grele în decursul timpurilor furtunoase, conducându-ne la limanul mântuirii, și din cea mai depărtată vechime ea a fost și școala noastră, care ne-a produs pe bărbații nostri cei luminați, cari au lucrat la înaintarea noastră.

Cea mai binevenită ocaziune de a ne arăta și prin jertfe dragostea noastră către biserică și către fiica ei, școala noastră confesională, ni-o ofere noua lege școlară, articolul 27 din anul acesta, care, între altele, dispune și urcarea lefilor învățătorilor confesionali, conform împrejurărilor, în măsură mai mare ca în trecut, cerând și dela noi jertfe mai mari, dacă dorim a susținea înșine școalele noastre confesionale. De aceea, când conducătorii vostri bisericești vor cere dela voi asemenea jertfe, să nu le denegați și să nu vă scumpiți, căci ele au de scop înaintarea bisericei noastre celei vie, înaintarea noastră a tuturor, înaintarea familiei noastre celei mari, înaintarea neamului nostru în care și prin care trăim toți.

Deși noi Românii suntem mai săraci ca alții, suntem însă mulți, și mai avem și noi un frumos număr de fruntași, avem și noi mai mulți proprietari, mai mari și mai mici, avem un număr mare de preoți și învățători, mai avem și un număr de demnitari bisericești și profesori, apoi diregători mireni, avem un număr frumos de advocați, medici, comercianți, meseriași și alții asemenea, cu stare mai bună, cari credem, că bucuros vor jertfi mai mult și mai ușor pe altariul bisericei și al școalei noastre, precum jertfesc și fruntașii altor popoare, convinși fiind, că numai prin asemenea jertfe vom putea ajunge și noi viitor mai bun și mai ferice.

Deasemenea credem, că vor jertfi ușor și cei mai săraci partea lor, mai ales dacă vor fi mai cumpătați în alte cheltueli netrebnice, precum sunt: petrecerile costisitoare beutura cea preste măsură și stricăcioasă, luxul sau plăcerea de a purta haine scumpe, și alte asemenea, de cari se feresc toți oamenii cu bună socoteală, ca de alte rele.

Aud, iubiților, că mulți dintre voi vă siliți a cumpăra case, pământuri și alte lucruri pentru fiii vostri, cum fac aceasta și alții, și bine faceți, căci noi oamenii nu constăm numai din suflet, ci și din trup, și așa pe lângă îngrijirea de cele sufletești, avem a ne îngriji și de cele trupești. Pentruca însă bunurile câștigate să și rămână în stăpânirea fiilor vostri, mai pe sus de toate trebue să îngrijiți de luminarea sufletului lor printr'o bună creștere religioasă, altcum bunurile lor vor trece la alții, precum vedem în toate zilele asemenea schimbări. Din contră, dacă veți îngriji de buna creștere religioasă a fiilor vostri, atunci nu numai vor păstra bunurile părintești, dar încă și ei inșii vor câștiga asemenea bunuri. Priviți numai în jurul vostru să vedeți cum câștigă asemenea bunuri oamenii cei cu bună creștere, și cum nu se alege nimica de averile celor fără bună creștere religoasă. Afară de aceasta, să nu uitați, că pe când bunurile câștigate pe lângă multă trudă și osteneală, mai numai în anii mai buni, aduc roade mai multe, pe atunci cheltuelile ce se fac cu buna creștere aduc roade în sutite.

De aceea, precum doftorul voind a mântui viața bolnavului, de multeori prescrie și doftorii neplăcute și amare, așa și eu, voind a vă apăra de relele ce vă supără, și de altele ce mai pot urma, trebue să vă spun fără reservă, că în timpul de acum, când se călătorește cu aburul, se scrie cu telegraful, se vorbește, în cele mai mari depărtări, cu telefonul, fără de bună creștere, fără de învățătură religioasă, nu este cu putință a ajunge bine.

Pentru a vă convinge și mai mult, că doftoria recomandată de mine, adecă buna creștere, învățătura religioasă, este cea mai folositoare, este cel mai sigur mijloc la ajungerea binelui și fericirii după care însetăm, nu vă voiu aduce alte dovezi, multora poate necunoscute, ci vă voiu zice, să priviți numai în jurul vostru, să vedeți, cari oameni sunt mai văzuți, mai cinstiți, mai în bunăstare, mai îndestuliți cu soartea și mai în stare a face și fapte bune? ca să aflați de regulă pe cei cu bună creștere religioasă Cercetați iarăși, cari oameni sunt mai fără vază, mai năcăjiți și mai lipsiți, ca se aflați de regulă, pe cei fără bună creștere religioasă. Deci dar, care altă doftorie și care alt mijloc mai bun v'aș putea recomanda, și la aceasta ocaziune, ca să ajungeți și voi la vaza, la cinstea și bunăstarea altor popoare, decât aceeași doftorie, același mijloc, de care s'au folosit și se folosesc toate popoarele mai înaintate decât noi.

Să-mi credeţi, iubiţilor, că dacă popoarele cele mai înaintate se bucură de mai multă vază, cinste şi bunăstare decât noi, cauza este, că acelea au jertfit şi jertfesc tot mai mult pentru bună creşterea lor, prin biserică şi şcoală, şi că până când nu vom aduce şi noi asemenea jertfe, nu ne putem aştepta la nici un bine, ci încă tot la mai multe greutăţi şi năcazuri.

Să-mi credeţi iarăş, iubiţilor, că de v'aşi putea da aur, argint ori alte bunuri, nu v'aşi face aşa mare bine, ca şi când vă sfătuesc, să vă luminaţi şi voi ca alţii, cu învăţăturile de lipsă pe cari tinerimea le primeşte în şcoală, iar cei mai în vârstă în biserică, fiind biserica, nu numai loc de rugăciune, ci şi de învăţătură pentru cei în vârstă, precum este şcoală pentru tinerime.

Acestea sunt, iubiţilor, sfaturile, cu cari am dorit a vă întreţinea şi la aceste sfinte sărbători. Primiţi-le şi urmaţi-le, cu aceeaş dragoste cu care vi-le adresez eu, ca să ajungeţi zile tot mai bune, şi să vă apropiaţi tot mai mult de bine şi fericire. La ceeace implorându-vă şi darul şi ajutorul lui Dumnezeu, vă poftesc, ca aceste sfinte sărbători, precum şi cele apropietoare ale anului nou, şi ale botezului Domnului, să le petreceţi în pace, sănătate şi mulţămire, şi să le ajungeţi întru mulţi ani fericiţi.

Pe lângă cari, cu binecuvântare arhierească, am rămas

Sibiiu, la serbările naşterii Domnului din 1907

al vostru tuturor
de tot binele voitor:
Ioan Meţianu m. p.
arhiepiscop şi metropolit.

De sărbători.

E praznicul Naşterii Mântuitorului. In svonul tainic al clopotelor de aramă, sufletele creştine sunt străbătute de fiorul bucuriei cereşti. Glasul arginţiu al micilor colindători pătrunde dulce, îngereşte, dela ferestrile înflorite prin condeiul minunat al firii măiestre, să înalţă şi scoboară în cadenţe mişcătoare, vestind în stihuri poetice întruparea dumnezeiască.

In pacea blândă a firii, covorul de zăpadă albă care se întinde în zările nemărginite se pare o haină sfântă, haina curăţeniei, aşternută cu smerenie cuvioasă înaintea Celui nou născut. Şi miile de oameni, prin o tainică chemare îşi potrivesc aceiaşi haină albă, care înalţă şi înveseleşte. Este semnul prasnicului sufletesc. Poesia luminoasă, adâncă, plină de înţeles, care soleşte această minune suprafirească, înalţă deopotrivă inimile din colibile umilite şi strălucitoarele palate.

Aceeaşi contemplaţie, aceeaşi reverie duioasă să scoboară asupra minţilor, cari să trudesc să desăvârşească schinteia divină, ca alcătuire înţeleaptă a Celui întrupat. Sufletele dornice de lumină să frământă neîntrerupt, ispitesc slova măruntă, plină de înţelepciune, să adâncesc cu statornicie sfântă întru deslegarea tainei celei mari. Şi ea rămâne totuşi în acel văl strălucitor dar mistic totodată, pe care iscusinţa minţii omeneşti nu l'a putut străbate niciodată, ci i a imprimat caracterul sfinţeniei, al religiei.

Dar este legată pe veci de ea, prin sârmele de lumină sufletească, cari se revarsă din purtătorul acestei taine, ca un dar, ca o binefacere, ca o sfinţenie asupra omenimei muritoare, pentru a cărei luminare şi slobozire s'a pogorât, umilindu-se.

Importanţa istorică a acestui eveniment divin va rămânea eternă în filele vieţii omenimei. El a pornit o nouă istorie, o nouă viaţă, cu alte rosturi, cu alte îndemnuri, cu alte idealuri. Credinţele vechi s'au clătinat, temeiurile pe cari era asezată cugetarea îngustă şi alcătuirile şubrede au început să se dărâme, iar locul lor l'a luat *lumina*, care povăţuia şi îndruma mintea spre cărările ce duceau în drumul mare al desăvârşirii adevărate.

Sufletele *încreştinate* începeau acum să înţeleagă rostul vieţii pământeşti, li s'a dat măsura valorii lor adevărate, li s'a fixat o problemă, o ţintă ideală, care-i determina instinctiv, prin puteri tainice, nevăzute, să slugească necontenit la altarul sfânt al acesteia. Omul pricepea acum, că scopul vieţii nu este tihna domoală, veleităţile sarbede şi dorinţele efemere, ci o luptă necontenită pentru realisarea problemei de o sublimitate divină: *desăvârşirea minţii şi a inimii* după principiile eterne ale începătorului vieţii creştineşti.

Viaţa sufletească şi materială a popoarelor a trecut prin schimbări de o notă uimitoare, statornicindu-se la temeiul lor poveţele şi îndemnurile nouă, cari au ajutat în chip trainic desvoltarea ei sănătoasă.

In scurgerea celor douăzeci de veacuri, istoria şi cultura neamurilor, cari au zidit necontenit pe aceste temelii creştine, a ajuns bogată şi puternică. Şi numai acele popoare pot avea sentimentul dăinuirii până în veacurile cele mai îndepărtate, a căror cultură adevărată poartă adânc imprimată pecetea principiilor creştineşti. Germanii înaintaţi şi Englezii puternici ne stau mărturie luminoasă pentru aceasta.

Alcătuirile minţii omeneşti, pentru a putea contribui la ridicarea mulţimilor, cari singure alcătuiesc un popor, trebue să fie concepute pe temeiurile neclătite ale *puterii morale*, care purifică, uneşte şi întăreşte, deschizând drumul cuceririi culturii adevărate şi întemeierii vieţii cinstite şi sănătoase. Toate popoarele, cari au ţinut samă de aceste principii, în literatură, în artă, în ştiinţă şi în munca privată, s'au ridicat biruitoare deasupra. Pe când dimpotrivă, acelea cari au durat în mocirlele preceptelor murdare, s'au întunecat, s'au ticăloşit, perzându-se fără urmă în întunerecul înfiorător.

Culturile adevărate, din ori ce timpuri, sunt sprijinite de valorile morale cele mai curate. Spiritele mari ale omenirii au preconisat drept principiu statornic şi neclătit al ori-cărei acţiuni omeneşti ideia creştină.

Puterea morală a acestei idei a pătruns adânc în ţesătura vieţii sufleteşti a popoarelor, schimbându le cugetarea, viaţa şi munca.

Dorinţa tainică de a realiza în ori ce domeniu al muncii idealul creştinizmului, stăpânia cu o putere uimitoare sufletele omeneşti.

Şi era o vreme, cea a evului mediu, când pretutindeni mintea era ocupată exclusiv de principiile evangelice. Toate ştiinţele, până chiar şi matematica, căutau să-şi stabilească punctele de plecare pe ideea dumnezeirei creştine. Frământările necontenite au dat astfel naştere unei literaturi religioase dintre cele mai bogate şi puternice.

Din domeniul cugetării reci şi abstracte, ideea creştină a trecut în viaţa politică, schimbând cu desăvârşire organizaţia statelor, aducând noui concepţii şi norme de guvernare, fixând în puncte luminate comunitatea intereselor umane.

Chiar şi în viaţa socială şi economică — şi cu deosebire în aceasta — principiile creştinismului au produs zguduiri puternice, cari au făcut să se clatine tronurile de aur ale feudalilor atotstăpânitori.

Curentul creştin a schimbat pe deplin faţa lumii. Oameni noui, viaţă nouă, muncă nouă, cultură nouă. Totul era nou. O noutate plină de binefaceri însă, sănătoasă, care a întors omenirea la înţelegerea adevărată a concepţiei vieţii.

Şi în semnul acestei idei creştine s'a pornit pretutindeni munca de înălţare, de mântuire. Ea se întinde până la noi şi nu se va opri, decât deodată cu sfârşitul vieţii omenirii, căci puterea, care sălăslueşte în ea, este eternă. Neamurile înţelegătoare s'au slujit cu pricepere de ea, povaţa ei a îndemnat mintea, aducându-le biruinţa deplină.

Astăzi este un adevăr neîndoelnic, că cultura celor mai puternice popoare a răsărit din aprofundarea senină a eternelor adevăruri creştine.

Cultură înaltă, adevărată, nici nu se mai poate pricepe astăzi, fără să presupunem la temeiul ei principiile evangelice.

*

Neamul nostru din cele mai vechi timpuri şi până astăzi, a avut, ca idee conducătoare, ideia creştină. Vechea cultură românească este clădită pe această temelie trainică. Atât în viaţa individuală, cât şi în cea comună, ea stăpânea deplin. Inceputurile culturii noastre sunt religioase, şi vreme îndelungată chiar, literatura care se făcea, era exclusiv de caracter religios. Cultul acestei idei a dat opere şi oameni de o valoare incontestabilă. Curentul bun şi faptele măreţe realizate prin el, au căzut ca o mană, ca o binefacere asupra neamului. Pilde avem în două figuri uriaşe ale trecutului nostru, *Veniamin Costachi* şi *Andreiu Şaguna*.

Cu timpul, lângă ideia creştină s'a mai ivit una, ideia *naţională*.

Ea a răsărit din recunoaşterea unor anume nevoi fiziologice şi etnice, din conştiinţa înţelegerii rostului cu totul deosebit al popoarelor, din limba, credinţele, obiceiurile şi viaţa de tot specifică în arătările ei, care cerea forme deosebite de păstrare. S'a văzut, că un popor poate trăi conştient numai prin cultura în care este concentrată toată bogăţia sufletului său specific, toată puterea de creaţie deosebită a forţelor intelectuale de cari dispune. S'a recunoscut adecă în chip neîndoelnic, că cultura naţională este singura adevărată, prin care se poate justifica existenţa unui neam şi prin care se asigură dăinuirea cinstită şi sănătoasă a popoarelor. Ideia naţională se înstăpânia adânc în conştiinţa naţiunilor, întunecând pe cea creştină.

Este dar evident, că în sânul omenirei, popoarele nu au fiinţă, decât prin cultura lor deosebită. Indată ce imitează cultura altor neamuri, ele se confundă cu dânsele şi nu mai există. Şi e tot atât de sigur, că cea mai înaltă formă a existenţei e conştiinţa ei. Numai acele fiinţe trăesc în adevăr, cari *ştiu* că trăesc, — celelalte vegetează. Popoarele însă nu pot ajunge la conştiinţă deplină, decât prin cultura lor.

Un popor nu are alt mijloc de a se păstra, decât dezvoltându-se ca factor de cultură. El nu o poate face însă, decât cultivând însuşirile proprii, afirmând caracterele specifice ale naţionalităţii lui în domeniul culturei. Astfel *cultura umană nu există decât prin naţiune.*

Naţiunile nu pot *renunţa* la cultura lor naţională, fără a renunţa la orice cultură şi a nu mai avea fiinţă. Ele nu pot *imita* cultura altor neamuri, fără a pieri, confundându-se cu dânsele. Aşa că, înstrăinarea de sine a unei naţiuni e nimicirea ei.

Când un popor nu are destulă tărie, ca să resiste înrâuririi culturale a celoralalte naţiuni şi cade în mod statornic sub influinţa lor, el dispare din rândul neamurilor. Dovezi sunt. Ce au devenit Românii din Moravia şi din Istria şi unde sunt Slavii din România? Dispariţia lor să explică prin absorbire, datorită înstrăinării. In lipsa culturei naţionale, conştiinţa de sine să întunecă şi naţiunea dispare.

Numai păstrând naţionalitatea sa, propriile însuşiri, caracterul său, energia sa specifică, un popor va putea fi creator de cultură şi prin aceasta va servi în acelaşi timp interesele proprii de existenţă şi interesele de propăşire ale întregei societăţi omeneşti. Cultura e organisaţia lăuntrică a puterilor vii ale unui popor, perfecţionarea fiinţei lui, şi ca atare, prin însăşi natura ei, nu poate fi decât *naţională*. Principiul ideii naţionale este, conservarea naţionalităţii ca factor necesar al culturei umane.

Nu ne trebue multă filosofie, pentru a vedea, că realitatea de astăzi e realitate naţională. Veacul nostru e mai cu deosebire veacul naţionalităţilor. Ideia naţională a creat şi păstrează încă toate naţiunile moderne. Grecia, România, Italia, Germania, Sârbia, Bulgaria, sunt creaţiuni recente ale ideii naţionale, producte ale naţionalităţii. Popoarele cele mai închegate, mai conştiente, mai aprinse de credinţa în sine, cu un cuvânt, mai naţionaliste, sunt şi popoarele cele mai puternice, cari desvoltă o cultură mai sănătoasă şi mai bogată. Dovadă Germania, Anglia, Iaponia.

Iar realitatea de mâne, tot realitate naţională va fi.

Şi noi Românii suntem o naţiune, un *principiu* de cultură bine definit, şi o *putere* capabilă de a o realisa. În limba, în obiceiurile, în podoabele, în jocurile, cântecele, poveştile, poesiile sale, poporul român a creat o adevărată comoară de forme, de simţiri şi de cugetări originale, o *civilisaţie* proprie, dovedind, că este o *individualitate etnică* cu însuşiri bine definite, capabil de cultură şi de resistenţă. Faptul, că el a rămas neschimbat în firea lui în decursul veacurilor, în chaosul barbarilor încunjurători — civis romanus — ne impune două precise îndatoriri, ca condiţiuni ale existenţei noastre viitoare:

Intâiu, trebue să căutăm a păstra *fiinţa noastră naţională*, fiind siguri, că poporul care a dat atâtea dovezi de destoinicie, în împrejurări atât de neprielnice, — e *popor de cultură*, în stare să contribue şi el cu ceva la înaintarea obşteştei civilisaţiuni omeneşti.

Al doilea, trebue să căutăm a *desvolta cultura noastră naţională din ideia naţionalităţii române*, păstrându-i caracterul ei *curat românesc*.

*

Am schiţat aceste păreri ale învăţatului profesor naţionalist A. C. *Cuza*, din motivul, că niciodată n'a fost de o actualitate mai arzătoare pentru noi, decât acum, nevoia *culturei naţionale*.

Dovezile istorice clasice ne arată până la evidenţă, că numai aceasta ne poate păstra viaţa deosebită, numai prin ea ne putem asigura dăinuirea puternică, până în veacurile cele mai îndepărtate.

Legăturile de continuitate cu trecutul plin de tradiţiile faptelor şi alcătuirilor măreţe, nu pot fi rupte astăzi, ci mai vârtos ni-se impune ducerea lor mai departe prin aceleaşi stăruinţe sfinte pentru întărirea culturei noastre naţionale.

Vremea de azi, inbibată de miasmele otrăvitoare ale tendinţelor de nimicire, pretinde desfăşurarea tuturor puterilor sufleteşti şi materiale de cari suntem capabili, pentru apărarea şi păstrarea culturei noastre naţionale, în cari se află sufletul nostru, fiinţa noastră, cu toate bogăţiile ei.

Şcoala este chemată, în chip firesc, să desvolte şi se cultive ideia acestei culturi. Cum însă în urma politicei stăpânitorilor de azi şcoalei i-s'a tăiat în parte putinţa acestei munci, altcum atât de firească şi îndreptăţită, rămâne, ca această sarcină, această datorie să o indeplinească în cercurile largi şi în familii, *toţi cărturarii români*, de orice tagmă, cu o sfântă îndărătnicie.

Principiul culturei naţionale a fost preconisat de însuşi Fiul lui Dzeu, ca un postulat al desvoltării şi libertăţii popoarelor.

Luptând deci pentru acest principiu, luptăm pentru Dumnezeu. Iar acum, când în căldura domoală a odăilor împodobite, prăznuim naşterea sfântă a celui care a fixat ideia creştină şi ideia naţională, ca idei conducătoare în viaţa şi cultura neamurilor, e bine ca din mijlocul bucuriilor familiare să ne oprim gândul şi mintea la miile de suflete româneşti, istovite de întunerec şi sărăcie, să ne facem pomelnicul durerilor de cari se sfârşesc, şi sguduiţi în sufletele noastre de vocea stânsă a sângelui înegrit, să ne jertfim aurul curat al minţii şi muncei noastre pentru ridicarea şi înălţarea acestor robi umiliţi ai întunerecului şi pământului, prin cultura naţională.

Glasul conştienţei noastre româneşti cinstite o cere aceasta.

A te gândi în sărbători mari ca acestea şi la nevoile mari ale neamului, este un act, nu numai de o înaltă cultură, ci şi de o imperativă datorie naţională.

Iar punându-ne în slujba tămăduirii acestor dureri, săvârşim cea mai măreaţă şi mai strălucitoare faptă umană şi naţională.

Să ne trezim deci, iubiţi cărturari români, din visurile dulci în cari ne vor legăna sărbătorile, pornind cu dragoste munca de desrobire a multelor mii de vieţi româneşti chinuite, cari de mult aşteaptă *întruparea „dreptei sărbători“*.

Ioan Mateiu
abs. în teol.

Voinţa divină

de

G. S. Petrow.

La anul 1846 a fost descoperită noua planetă *Neptun*. Descoperirea s'a făcut pe o cale foarte neobicinuită, în cabinetul de lucru al unui învăţat, la masa sa de scris. Inainte cu alţi douăzeci şi cinci de ani se începuseră observaţiile cu privire la o altă planetă, *Uranus*. Se calculase drumul pe care-l făcuse în mişcările sale şi era urmărit în continuu. Dar deodată s'au ivit abateri, cari au adus în confusie pe cei învăţaţi. Şi atunci un Francez, un anumit *Leverrier*, a venit la ideia, că în dosul planetei *Uranus* trebue să mai fie o planetă, care prin puterea sa atractivă a pricinuit şi abaterea planetei *Uranus* dela calea stabilită din partea învăţaţilor.

La anul 1845 *Leverrier* a început să calculeze şi în curând a aflat şi precizat mărimea şi locul planetei noue, până aci necunoscute. In oraşul Potsdam, unde se afla pe atunci cel mai bun turn de observaţie şi cel mai bun telescop pentru astfel de scrutări pe bolta ceriului, au început învăţaţii se caute noua planetă, la locul înainte precizat de pe ceriu, şi — *au aflat-o.*

Ce preciziune trebue să existe deci în mişcarea pe care o fac corpurile cereşti, dacă omul, înzestrat cu cunoştinţele necesare, poate să găsească în fiecare minută pe bolta cerească orice stea, ascunsă în vineţiile ceriului! Cu câtă stricteţă se observă şi împlinesc toate legile, cu privire la mişcarea acestor corpuri, atât de depărtate de noi!

Şi legilor acestora sunt supuse *toate* corpurile din lume, întreaga viaţă a lumii, în mare şi în mic. E supusă viaţa soarelui şi a oceanului, tot aşa ca viaţa firicelului de iarbă şi a stropului de apă. In puternica maşină a lumii fiecare rotiţă şi şurub se mişcă după legile supremei înţelepciuni. Se spune doară şi în evangelie, că fără voia lui Dumnezeu nu cade nici firul de păr de pe capul omului.

Dacă e aşa, atunci de ce e pe pământ, între oameni, atâta disordine de tot felul, de ce e viaţa noastră câte odată atât de grea şi de nesuferit?

Răspunsul ni-l dă un învăţat din vechime, filosoful *Epictet* (s'a născut la anul 50 după Christos) care zice: „Dumnezeu a făcut oamenii pentru a se bucura şi a fi fericiţi, iar nu pentru a avea năcazuri şi dureri. Şi dacă oamenii totuşi sunt nefericiţi, ei singuri poartă vina, întru cât adecă nu-şi aduc viaţa în consonanţă cu înţeleapta voinţă a creatoriului“.

In viaţă e tocmai aşa, ca într'un cor. Cântarea e armonică, şi vocile plăcute numai atunci, dacă cântăreţii prind tonurile date de dirigentul lor şi se conformează îndrumărilor primite dela el. Pentru corabie e stabilit înainte drumul şi direcţia ce are se o iee pe mare. Cârmuită bine, trebue să ajungă la mal, în pace. Dar dacă se abate dela direcţia ce i-s'a dat, poate să se lovească de stânci, ori să dee de alte năcazuri, şi să se scufunde. Aşa e şi cu viaţa omenească. Omul are libertatea acţiunei, poate face ce vrea. Poate să înnoate în dreapta şi în stânga, poate să se învârtească cum îi place. Singur îşi croieşte itinerariul vieţii şi dă direcţie traiului seu. Dar calea ce şi-o croeşte, numai aşa va duce la fericire şi la mulţămire, dacă e totodată şi calea croită *după voinţa divină.*

O linie ferată, clădită după toate regulele artei moderne, cu ridicătură bine bătucită, cu tălpoaie tari şi şine noui, nu va permite ca trenul să deraieze, mai ales dacă şi locomotiva şi vagoanele sunt neexcepţionabile, iar maşinistul om conştienţios, care conduce maşina cu băgare de seamă. Pe o linie ferată însă, clădită în mod superficial, cu desconsiderarea tuturor regulelor fundamentale arhitectonice, nefericirile sunt inevitabile.

Pretutindenea sunt deci regule, sunt legi, pe cari nime nu le poate lăsa neobservate, fără urmări rele. *Aşa e şi viaţa omului.* Intocmai precum nu putem mânca, fără să ne stricăm stomacul şi sănătatea, aschii, lut, pietrii ori năsip, în loc de mâncare sănătoasă şi nutritoare, tot aşa nu putem, fără a ne zdruncina viaţa şi a ne nimici sufletul, să trăim după capriţiile noastre, inbibaţi de *răutate* şi de *nedreptate.* Lumea îşi duce viaţa, fără întrerupere, după legile creatoriului. Viaţa omului deci încă trebue să congrueze cu voinţa dumnezeiască. De aceea, suprema înţelepciune a omului nu e aceea, de a descoperi toate secretele vieţii, în ceriu şi pe pământ, ci în prima linie aceea, de a *înţelege misiunea vieţii noastre*, de a şti prinde bine *voinţa dumnezeiască*, pe care Mântuitoriul a comunicat-o oamenilor cu cuvintele: „Căutaţi să atingeţi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea lui“. (Mateiu 6—33).

Dar unde să găsim dreptatea aceasta şi adevărul? Cine poate spune omului, că voinţa dumnezeiască oare care este?

Ştiinţa dă lămuriri omului despre aceea, că lumea şi omul ce existenţă *fizică* are? Dar despre aceea, că omul spiritualiceşte cum are să trăiască, ce are să facă pentru a promova binele propriu şi cel de obşte, — ştiinţa nu poate să spună nimica. Explicarea în privinţa aceasta ne-o dă numai *religia.* Ea singură ne spune, ce a împărtăşit Dumnezeu oamenilor despre sine şi despre voinţa sa.

In capitala Danemarcei, în Copenhaga, se găseşte în catedrală o statue de mare valoare artistică. E un ânger îngenunchiat, în mâni cu o scoică mare. Ochii îi sunt îndreptaţi rugători spre ceriu, iar scoica din mânile sale e goală. Scoica e simbolul sufletului omenesc. Sufletul omului primeşte de sus ploaia binefăcătoare, ploaia adevărului, suprema înţelepciune dumnezeiască. Inţelepciunea sa, revelaţiunea sa, a trimis-o domnul şi o trimite mereu din abundanţă tuturor oamenilor, dar nu toţi oamenii pot să o primească!

Peste un ţinut secetos şi fără apă trece o ploaie mănoasă. Ploaia plină de binecuvântare se scurge în râuri mari. Toţi se pun să-şi adune apă pentru zile de secetă. Dar nu toţi în aceeaşi măsură. Unii în butoaie mari, alţii în oale, alţi iarăşi numai în căniţe mici. La fiecare casă se va afla deci altă cantitate de apă.

Aşa e şi omul. Nu fiecare primeşte în aceeaşi măsură şi în aceeaşi *curăţenie* înţelepciunea divină, pentru a o aşeza în sinul său.

Lucitoare sunt razele de soare, cari se resfiră de pe ceriu în egală abundanţă pretutindenea. Dar în casele oamenilor lumina soarelui e totuşi deosebită, dupăcum adecă geamurile ferestrilor permit întrarea razelor de soare în casă. Pentrucă unul are la fereastră sticlă, altul hârtie, al treilea beşică, şi aşa mai departe. La unii apoi, pe deasupra, mai sunt ferestrile încă şi pline de prav. De aceea, pe când afară suride frumos soarele, în unele case domneşte totuşi întunerec desăvârşit. Dar la întunerec nu se poate lucra. Odată nu iai în mână aceea ce ţi-ar trebui, altădată puni ceva unde n'ar trebui să fie pus, mai spargi câte ceva, ori te loveşti, te împedeci şi cazi, te imprinzi în ceva, ori răstorni ceva. Aşa-ţi faci singur pagubă. Şi motivul nu e altul decât — *întunerecul.*

Iată deci, că începem să înţelegem, de ce e în viaţa noastră atâta disordine şi atâta deficit. *Trăim adecă în întunerec.* Nu putem să vedem bine *voinţa lui Dumnezeu.* De multeori nu putem face deosebire între *bine* şi între *rău.* Nu putem să deosebim, ce e voinţă dumnezeiască şi ce e volnicie proprie, capriţ omenesc?

Mântuitorul ne spune: „Greşiţi, pentru că nu cunoaşteţi scriptura, şi nici puterea lui Dumnezeu.“ Capetele şi inimile oamenilor nu au fost umplute cu astfel de idei şi de griji, cari i-ar fi putut face să afle calea cea adevărată a vieţii. Privirile lor erau îndreptate cu totul în alte părţi. S'au abătut dela calea dreaptă şi au ajuns în desiş, pe unde nu prea străbate nici lumina zilei. Pădure deasă, pădure seculară e în jurul lor: *pădurea nedreptăţilor*, a necunoaşterei de Dumnezeu, a stricăciunei şi a tuturor relelor. Omul trebue să caute să iasă din pădurea aceasta, iar nu să între şi mai adânc în desiş. Trebue să-şi tae singur drumul, trebue să-şi dee silinţe să nimerească direcţia adevărată a drumului.

Astăzi, pentru cei mai mulţi dintre noi viaţa e o sarcină grea, pe care avem să o purtăm din leagăn până la groapă. Dacă am fost înhamaţi odată la acest car de povară, trebue să tragem în sudori grele, răsuflând greu şi de multe ori chiar căzând şi înecându-ne în tină. De ce? Pentrucă nu am mers pe calea dreaptă, care ni-s'a croit nouă! Prin mocirlă şi prin desişul pădurii drumul nu poate să fie neted, ci grunţuros şi cu gropi. Carul de povară trebue să se strice, să se înglodeze, ca să nu poată merge mai departe. Drumul trebue deci schimbat. Trebue luat un drum solid şi sigur. Aşa trebue îndreptată şi calea vieţii. Şi apoi la povară trebue bine grijite şi hamurile, pentrucă dacă nu sunt bine puse, caii primesc rane la grumaz. De aceia ne spune şi Mântuitorul: „Luaşi *jugul* meu şi învăţaţi dela mine. Pentru-că jugul meu e blând şi sarcina mea e uşoară.“

Când ne perdem prin pădure şi nu mai aflăm calea cea dreaptă, începem să strigăm tare în speranţa, că ne va auzi şi va răspunde cineva. Aşa e şi în viaţă. Ne-am abătut toţi dela calea adevărată şi de multe ori nu mai ştim unde mergem. Ajutorul deci se impune. Şi Mântuitorul ni-l dă. El chiamă la sine pe cei rătăciţi şi obosiţi, zicândule: „Veniţi la mine toţi cei obosiţi şi îngreunaţi, că eu vă voiu uşura pe voi. «*Să-i urmăm* deci, şi să învăţăm dela el viaţa cea adevărată.

Iisus pruncul.

In vremea aceea, într'una din zile trecea Iisus pruncul în pas domol pe uliţa Nazaretului. Şi era în ziua aceea frigul mare şi zăpada îmbrăcase în haină albă tot pământul.

Dar Iisus nu zgriburia, căci blana mielului îi încălzea trupşorul preasfânt. Şi trecând Iisus pe cale văzu la capul podului o cerşitoare. Era bătrână şi slabă cerşitoarea şi buzele ei uscate şi vinete tremurau de frig şi foame.

Lui Iisus i-s'a facut milă de ea şi-i zise:

— „Maică, de ceţi tângeşti viaţa pe această peatra îngheţată?“

Iar bătrâna îi răspunse:

— „Vulpile au vizunii, şi paserile cerului cuiburi, iar eu n'am unde să mi plec capul. Sunt străină şi n'am pe nime pe acest pământ.“

Iar Iisus îi zise: „Scoală şi vino la noi. Avem pâne moale şi vatra este caldă“.

Bătrâna se înduioşă şi lăcrimând îi zise: „O, tu suflet bun şi sfânt. Doamne, de-ar fi toţi oamenii copii, toată casa ar fi casa mea, şi toată masa masa mea.“

Şi rămase şezând pe piatră. Iar Iisus se întristă.

Şi venind acasă află pe maicăsa Maria şezând la foc şi cosindu-i cămeşuţă nouă de in. Se apropie de dânsa cu iubire fiască şi îi sărută mâna, iar maica luă pruncul în braţe sărutându-l. Şi se bucură cu bucurie mare de dânsul, ca de lumina ochilor săi.

Iar Iisus sta întristat. Şi maică-sa luând seama tristeţei sale îi zise cu sufletul îndurerat: „Ce ai tu puiul mamii, ce te doare pe tine? Ori te-a năpustit cu ceva cineva?“

Iisus îi zise: „Fericiţi sunt cei milostivi, că aceia se vor milui. Dă-mi mie mamă bucurie, ca să te bucuri şi tu de dânsa. Căci unde doi se bucură, acolo e adevărată bucurie, dar unde trei sunt cei ce se bucură, acolo este fericire“.

Iar maica sfântă nu-l înţăleg

— „Cum să ne bucurăm noi bucurie intre

au nu şti tu, că tatăl tău e depart

Capernaum?“

Iisus însă îi răspunse: „Pe peatra din capul podului tângeşte o biată femee, cu sufletul curat, chiamă-o în casă, căci de mine nu ascultă.“

Maria maica uimindu-se îi zise: „Cine este femeea aceasta?“

Iar Iisus răspunse: „Nu o cunosc şi nu ştiu numele ei!“

Şi-i zise maica: „Dar de unde şti tu că e cu sufletul curat?“

Iar Iisus închizându-şi ochii, cu glas domol îi zise: „O simt“.

Maria luându-şi apoi o glugă pe umerii săi, ieşi în drum şi aflând pe bătrâna cerşitoare, grăi către dânsa: „Cine eşti tu?“

Bătrâna răspunse: „Sunt din oraşul Capernaum şi soartea amară m'a adus în zilele acestea la lăcaşurile voastre.“

Şi Maria îi zise: „Vino cu mine.“

Bătrâna se ridică tremurând şi urmă Mariei. Şi maica Maria o duse în lăcaşul său şi îi puse loc de şezut, o lăicioară lângă vatră. Femeea binecuvântă cu lacrimi bunătatea Mariei, iar Iisus sta lângă dânsa bucurându-se.

Şi zise Iisus maicii sale: „Maică, adu şi ceva de mâncare, că va fi flămândă.“

Şi maica scoase pânea din săltar şi tăie o felie pe care o întinse bătrânei zicând: „Puţin din puţinul nostru. N'avem alta, căci părintele casei noastre e dus acum la muncă şi noi trăim cu ce ne îngăduie bunul Dumnezeu.“

Iar femeea cu glas tremurător îi răspunse: „Binecuvântată fi tu între mueri şi binecuvântat fie rodul pântecelui tău.“

Şi se bucurau bucurie întreită şi cântau cântare de preamărire tatălui din ceriuri: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace şi-'ntre oameni bunăvoire.“

Şi a fost aceasta în ziua, când pruncul Iisus a împlinit anul al şaselea al vieţii sale preasfinte. *Popa Stanca.*

Rosă ofilită.

— Din englezeşte. —

Mi-e cald Ianeto! Deschide fereastra. Deschide amândouă ferestrile. Că ce-a zis doctorul? Ce-mi pasă de doctor şi de spusele sale! Nu ştia nici el azi dimineaţă, că pe vremea aceasta are să-mi fie cald şi au să mă iee năduşelile. Şi trimite acasă Ianeto pe sora asta de caritate. Nu'i mai simţesc trebuinţa; din contră, mă supără cu ochii ei cei mari şi cu vecinicul: poftiţi madamă o linguriţă, e vremea să luaţi medicina! Nu mai iau nici o medicină. Deschide ferestrile mai bine. Deschidele de tot. Aşa!

Când m'-au adus aici, aşa spuneau doctorii, că aerul curat, mirosul plăcut şi plin de balsam are să-mi facă foarte bine. Me voiu face earăşi sănătoasă. Imi voiu redobândi sprinteniea şi vioiciunea de mai nainte. Da, aşa ziceau medicii. Eu am clătinát din cap şi am rîs. Ce ştiu medicii? Nu ştiu nimica. Uită aici Ianeto! Braţul acesta!.. Vai, că rupsei dantelele de pe mânecă!.. N'are a face!.. Vezi braţul acesta? Cât e de slab şi de stors. Osul şi pelea. Jalea trebue să te cuprindă văzându'l. Să'l fi văzut însă numai cu un an mai nainte cum era de plin şi de catifelat. Eri mi-ai dat oglinda să mă privesc în ea. Şti că nu era să mă cunosc? O, dar astă noapte am văzut şi alte feţe, alte figuri. Erau ascunse aici, după gardine, şi numai umbra lor era întinsă pe padiment, la lumina lunei, care privea curioasă prin fereastră. Tu credeai că eu dorm? Nu dormeam, te-am văzut bine. Era o fetiţă tinără, în haină albă şi împodobită cu flori de câmp. Un bujor de fată drăguţă, cum e fata care merge întâiu la bal. Cum e mireasa, cu ochi plini de temere şi cu durerea inimei pe buze. Mi-am ascuns capul între perini, ca să nu mai văd faţa fetiţei. Mă durea inima. Mai bine m'aşi fi obicnuit cu faţa necunoscutei din oglindă!..

Auzi tu ceva Ianeto? Tropote de cai şi zuruit de trăsură pe pietrişul de pe şosea. La câte e? Numai la douăsprezece? Incă nu e vremea, ca să vină domnul. Dacă întreabă dimineaţă de mine, spunei că mă aflu mai bine. *Mult* mai bine. Flori să nu-mi mai comande. Mă supără mirosul lor cel greu....

Auzi cum cântă o pasăre în tufiş? Ce glas drăguţ! Mă dor toate oasăle de atâta zăcătură în pat. Vino, ajută'mi să mă scol. Incet. Aşa. Condu-mă acum la fereastră. Vai, ce dulce e aerul şi mirosul de earbă înrourată. La hotel e bal astăzi? Cântă muzica. E vals.. Ba e vals, ascultă numai. Eu aud şi paşii cadenţaţi ai dansatorilor... Şi cât de frumoasă e luna, ea, regina nopţii! Cum mi-aşi dori Ianeto să mai fiu odată de optsprezece ani, şi la zarea lunei să mă plimb pintre flori, să joc şi să râd. Să râd cum râdeam odată, din toată inima. Şi earăşi mă gândesc, că abia sunt şase ani de când nu număram mai mult decât optsprezece primăveri. Cum m'am schimbat! De necrezut. Ca mumia dintr'un muzeu, care gândeşti că'şi dechide buzele când o priveşti pentru a'ţi spune: „Şi eu am fost om!“

Adă-mi un scaun Ianeto şi o perină. Vreau să şed aici, la fereastră, cât numai voiu putea. Adă'mi şi şalul cel mare, indian. Aşa. Stânge acum toate luminările. Ne dă luna destulă lumină. Nu ne trebue nici o lampă aprinsă. Ce-ai făcut? A căzut ceva de pe masă? Sigur braţeleta mea, pe care mi-a adus-o domnul azi dimineaţă. Ori eri dimineaţă a fost? Ba azi dimineaţă! Ai văzut ce podoabă frumoasă? Suvenire de ziua nunţii. Are cinci bucăţi de diamant. Şi cu monogram. Astăzi sunt cinci ani, Ianeto, de când m'am măritat. *Cinci ani*! Eu uitasem şi nu ştiam nimica, dacă nu-mi aducea domnul cadoul. Aşa e, că e bun bărbatul meu? Prea bun sărmanul. Pune iară pe masă braţeleta, la locul ei. Am râs azi dimineaţă când mi-a dat'o domnul. Şi aşa mă doare când rîd! Acum cinci ani nu râdeam. Tu mă îmbrăcai; mai ţii minte? Şi eu aşteptam cu groază să treacă păharul dela mine. Afară să auzea zuruit de trăsuri, glas de oameni, sgomot, gălăgie. Toate le vedeam ca pintr'o negură deasă, nu cu ochi limpezi. Pe masă diadema de diamante, buchetul de mireasă, rose albe. Când mi-ai tocmit cununa de mireasă în păr, a întrat mama la noi. „Ne faci o mare bucurie la toţi, copila mea, — zicea mama, — şi văd că tot binela ce ţi l'am dorit ţie să realisează. Nebunaticul episod de astăvară e dat uitării. Toate fetele tinere aşa cred, că la prima înflăcărare copilărească trebue să le pocnească inima. Dar ştiam eu, că într'o bună dimineaţă ai să-mi fii mulţămitoare!“ Şi râdea mama şi mă săruta!

Ah, nebunaticul episod de astăvară!.. Tu ai zis atunci: Eşti *gata* domnişoară! Şi eu mă mişcam ca o figură de ceară. Ochii tăi erau plini de lacrimi Ianeto. Tu m'ai înţeles, deşi n'am vorbit nimica cu tine despre aceasta până astăzi, până în momentul de faţă.... Cât de bine se aude iarăşi musica la hotel! Valsul îmi trece prin toate vinele... Mirosul rozelor de atunci îl simţesc şi acuma. Şi cum am urît de atunci rozele! Sunt femei, cari păstrează florile pe cari le-au purtat în ziua cununiei. Eu nu le-am păstrat. Dar am şi eu o suvenire, o dulce suvenire dela nunta mea, numai una, pe care o port cu mine ziua, noaptea. Şezi aici lângă mine Ianeto, pentru ca să ne vedem la zarea lunei. Vezi tu săculeţul acesta mic de mătasă la grumazul meu? L-ai văzut de multe ori. Odată m'ai întrebat, dacă nu e cumva vr'o relicvie! De ce să-ţi fi dat eu răspuns negativ? Tu eşti o bună creştină Ianeto! Dar aceea ce e în săculeţul meu de mătasă e mai mult decât o relicvie. E întreaga şi singura mea zestre. E o parte din averea mea, scoasă din valurile mării în cari mi s'a scufundat naia vieţii. Tu mă înţelegi Ianeto!..

Când am eşit din casă, pentru a merge la biserică, începuse să picure. Ploaia lovia în giamurile trăsurii în care mă aflam, ear eu, pentru a-mi resfira gândurile cari mă torturau, am început să număr picăturile de ploaie. Mama, şi una din surorile de mireasă făceau glume şi admirau diamantele mele, şi haina mea de mireasă, acel sac mare, menit pe seama cenuşei sufletului meu, şi râdeam şi eu cu ele... La biserică era o lume de oameni. Toţi cu corturile deschise. Urcam mecaniceşte treptele acoperite cu covoare. În faţa uşei bisericei m'am oprit. Mama mi-a tocmit vălul de mireasă, ear surorile de mireasă şopteau şi râdeau în dosul meu. Unchiul, care făcea pe vornicelul, era foarte agitat şi-şi făcea de lucru cu mănuşile. Uşa bisericei era puţin întredeschisă şi prin crepătură puteam vedea altariul şi pe episcopul îmbrăcat la altar, aşteptând întrarea noastră. Biserica era frumos împodobită cu verdeaţă. Unchiul îmi întinse braţul şi un servitor deschise uşile. Ca în vis vedeam oameni, florile, naia bisericei, altariul şi tot ce era în biserică. Abia am făcut câţiva paşi în biserică, spre altar, şi haina mi-s'a imprins în ceva. Fata din urma mea scoase un ţipet sfâşietor de durere. Coada hainei mele să împedecase într'un cuiu şi s'a rupt. Atâta era tot. Înainte de a observa eu lucrul, un om dintre cei de faţă s'a plecat şi a ridicat haina, mântuindu-o din ghiarăle cuiului. Era ruptă rău. Omul scoase iute un ac cu gămulie şi tocmi la olaltă dantelele deteriorate. La moment a fost făcut lucrul acesta şi eu mi-am îndreptat privirea spre el pentru a'i mulţămi. El să afla încă în genunchi, Ianeto. Şi când mi-a privit în faţă... l'am recunoscut Ianeto! Micul şi nebunaticul episod de astăvară! Palid la faţă era şi trudit, dar l-am recunoscut. Era omul dela care eu am fost răpită, fiindcă *sărăcia sa era crimă!* Omul pentru care n'am avut curajul şi tăria să lupt. Nebuna de mine!.. În acest scurt moment, în care el îşi aţintise ochii spre mine, simţiam cum mă părăsesc puterile şi cum îmi perd viaţa. Cum aşi fi voit să rup valul de mireasă, să arunc florile şi diamantele şi să'i strig: „Ia-mă cu tine, sunt a ta, cu trup, cu suflet“. Dar n'am zis nimica, nu puteam să zic nimica. El s'a retras, şi noi am păşit spre altar. Simţeam mirosul rozelor, auzeam cuvinte frumoase, dar nu înţelegeam nimica, absolut nimica. Ştiam numai un lucru, că lângă mine nu e bărbatul doririlor mele!... În noaptea care a urmat, am luat, Ianeto, acul mic şi negru din dantelele hainei mele şi l-am ascuns acolo unde să află şi acum. N'am nimica alta în săculeţul acesta de mătasă. Nici o floare, nici o frunză! Dar totdeauna când dau cu mâna de săculeţ, văd în întunerec faţa sa tristă, palidă şi rugătoare. Ah, nebunaticul episod de astăvară! cum zicea mama... Ascultă! N'auzi? Vântul să joacă cu frunzele din arbori, muzica a încetat. Vai, Ianeto, aşa e de grea viaţa! Aşa e de greu să fi muere! Aşa e de greu *să fi fericită!* Cum să fie cu putinţă lucrul acesta, când întreaga fericire a muierii deprinde dela un ac cu gămulie, dela un mic şi neînsămnat ac ascuns? E întunerec, Ianeto! Luna s'a retras la odihnă. M'aşi culca Ianeto! Condumă la pat. Sunt obosită. Sunt foarte obosită!...

Vorbe de farmec.

— Poveste. —

In tronul său de marmoră albă şi înfrumseţat cu bogate aurituri şedea bătrânul împărat, cu capul plecat şi cuprins în sbârcitele sale mâni. Gânduri grele îi frământau mintea.

Dela uşa salei până la tron două rânduri de sclavi îmbrăcaţi în haine cu şinoare aurite formau spalir, iar la treptele tronului, în faţa împăratului, erau adunaţi prinţii casei domnitoare şi mai marii ţării. Impăratul îi chemase pe toţi la sfat. De trei luni cea mai frumoasă floare de pe acest pământ, *Olivera*, fata împăratului, bucuria ochilor lui şi mângăerea sufletului său, boleşte de o boală, pe care nime nu o cunoaşte şi nime nu o poate vindeca. Privirea ei, mai nainte îngerească, acum e învălită în negură şi surisul de pe buzele ei e acum rece ca ghiaţa.

Cerea sfat împăratul şi nimeni nu putea să-i dee sfat. Preoţi bătrâni, cu bărbile până în brâu, s'au rugat ziua noaptea şi jertfe au adus pentru îmblânzirea celui nevăzut, care trimite pedepse asupra oamenilor, dar rugăciunile lor n'au fost ascultate şi jertfele lor n'au fost primite. *Olivera* nu s'a îndreptat. E tot cu sufletul departe, departe, prin alte lumi, pe cari numai ea le vede. Şi nu vorbeşte nimica. E ca amuţită.

— „Nu poate nimeni să ajute? strigă împăratul ridicându-şi capul în sus. Dar întrebarea sa rămasă fără răspuns. O lacrimă caldă eşi din ochiul său şi brăzdându-i faţa căzu pe mâna dreaptă. In sala plină de lume era o tăcere ca în mormânt. De afară străbate însă un zgomot neobicinuit în sală. Zângănit de săbii şi vuet de puşti. O patrulă militară aducea între baionete un preot bătrân, cu barba albă ca zăpada, cu hainele rupte şi cu faţa uscată de greul vieţii. Era un pustnic, scos dintr-o mânăstire ascunsă.

— „Inălţate împărate! zise mai marele patrulei, am adus pe moşneagul acesta să vă dee sfat, pentrucă toată lumea din prejur pe el îl ţine de mai cuminte. Intreabă-l, dar dacă cucernicul bătrân va şti să facă ceva şi pentru delăturarea boalei de care sufere frumoasa noastră princesă *Olivera*?“

Impăratul sări în picioare. O nouă rază de speranţă îi lumină mintea şi întregul interior.

— „Cucernice părinte! Omul lui Dumnezeu şi al ceriurilor! Poţi să-mi vindeci fata?“ îi zise împăratul.

— „Eu nu sunt tămăduitor de oameni Sunt numai servitoriul Dumnezeului celui atotputernic, către care mă voiu ruga, să dee vindecare fiicei tale“, — răspunse bătrânul.

— „Te rog... Nu este durere mai mare pentru un părinte, decât aceea, când copilul său nu-l mai cunoaşte. Şi fata mea nu mă mai cunoaşte...“

Impăratul se aşeză iarăşi în tron şi făcu un semn pe care toţi l-au înţeles. La moment sala fu goală şi nu rămase în ea decât împăratul şi pustnicul.

— „Dacă vei exopera îndurarea lui Dumnezeu, din marmoră rosa am să-i ridic o mănăstire în care tu vei fi egumenul. Şi cu daruri scumpe te voiu remunera. Vorbeşte deci, vorbeşte!“ începu vorba de nou împăratul.

Pustnicul făcu semn de refuz cu mâna sa sbârcită, şi răspunse:

— „Nu te grăbi şi nu te bucura înainte de vreme. Nu crede, că fiindcă tu eşti unul dintre cei mai tari şi mai temuţi împăraţi din lume, nefericirea ta şi durerea ta va fi scurtă. Dumnezeu tocmai de aceea ţi-a trimis-o, ca oamenii toţi să ţi-o vadă şi astfel să prindă tărie pentru purtarea nefericirilor şi a durerilor lor“.

— „Fieţi milă de mine părinte. De tatăl fiicei mele. Ajutămi. Vezi suferinţele mele? Pe moarte e fata mea! Din sara aceea, în care un necunoscut a îndrăznit a-i ieşi în cale în parcul cu portocalii înfloriţi şi a-i nesfinţi frumseţa cu privirile sale păcătoase, fata mea nu mai e cea de demult. Se ofileşte ca floarea, se usucă pe picioare. Acum e pe moarte“.

— „Şi cu omul acela ce s'a întâmplat?“

— „Crima nu putea să şi-o ispăşască decât numai cu viaţa. A fost judecat la moarte şi executat, după cum cere dreptatea“.

Bătrânul începu să se gândească. Cu neastâmpăr privea împăratul, aşteptând să scoată un cuvânt de mângăiere din gură. Ca trezit dintr-o reverie dulce ridică pustnicul capul în sus şi zise împăratului:

— „Puternice împărate! Tu singur ţi-ai pricinuit nefericirea de care ai fost isbit. In mânia ta necruţătoare ai dictat moarte asupra îndrăzneţului om, fără a l fi ascultat. Dar sufletul fiicei tale, al frumoasei Olivere, nu s'a mai putut despărţi de sufletul nefericitului, ci au zburat împreună, pentrucă vorbe de farmec i-a rostit ei necunoscutul, şi buzele ei nu se pot mişca, gura ei nu poate vorbi, *până nu se află unul, fie de orice rang şi de orice clasă, care asemenea vorbe de farmec să-i şoptească la urechie*. Atunci liniştea se va sălăşlui de nou în sufletul fiicei tale, ochii ei vor primi lumina de mai nainte şi buzele ei vor suride cum au suris odată, spre desfătarea şi mulţămirea ta...“

Impăratul stătea îngândurat şi asculta. Era proptit cu cotul de tron.

— „Bine, dar eu nu ştiu ce vorbe de farmec au fost cele schimbate între ei în parcul cu portocalii înfloriţi, şi fiica mea nu-mi poate spune, pentrucă nu-şi mai aduce aminte de ele“.

— „Caută, şi nu desnădăjdui!“ acestea fură cuvintele din urmă ale pustnicului, după rostirea cărora, pe nevăzute, a dispărut din sală.

A rămas împăratul singur, gândindu-se mereu la cuvintele: *„caută şi nu desnădăjdui“*.

Dar era deja desnădăjduit împăratul. Nu mai avea nici o rază de speranţă, că-şi va putea mântui fata, pe frumoasa Olivera. Cu toate acestea, şi-a chemat slujitorii la sine şi le-a dat aspră poruncă, să publice în toată ţara, că celce va fi în stare se adreseze fiicei sale bolnave *cuvinte de farmec*, cum au fost acelea auzite de bolnava Olivera în ziua îmbolnăvirei sale, fie de orice rang şi clasă, va primi pe Olivera de soţie, pentrucă cuvintele acelea o vor însănătoşa.

S'au presentat mulţi la curtea împărătească, pentrucă preţul de remunerare era mare, dar dintre câţi s'au presentat nici unul nu a nimerit coarda cea adevărată. Olivera stătea mută şi nepăsătoare şi se părea că nici nu aude aceea ce-i vorbesc cei lăsaţi pe rând ca să între la ea şi să-i aducă aminte de scena din parcul cu portocalii înfloriţi.

Impăratul desperase de tot. Vedea, că nu este mântuire pentru iubita lui Olivera.

Intr'o seară i-se comunică vestea, că un păstor tinăr a sosit la curte şi vrea să-şi încerce şi el norocul, pentru a câştiga mâna şi inima princesei Olivera. Imratul şi-a încreţit fruntea. De ce să-şi mai tortureze fata? N'au fost destui până acum, şi nici unul n'a putut face nici o treabă? Dar iar s'a gândit la cuvintele pustnicului: *„Cearcă şi nu desnădăjdui“*. S'a decis să-l primească.

— „Să vină! zise împăratul. Dar spuneţi-i se ştie din vreme, că dacă voiu fi de nou înşelat în aşteptările mele, are să-şi plătească îndrăsneala cu capul. Dacă încercarea sa va fi încoronată de succes, are nu numai mâna fetei mele, ci şi coroana şi împărăţia mea, iar dacă nu-i succede experimentarea, sub paloşul călăului are să ajungă! Spuneţi-i ca se ştie“.

Păstorul *Erold* nu s'a spăriat. Cu zimbet pe buze a întrat în degetele picioarelor în odaia Oliverei şi s'a apropiat de patul ei. Avea o faţă de fată păstorul, nişte ochi frumoşi şi vii albastri şi un păr auriu, lung şi des. Fata zăcea nemişcată, fără simţire, în pat. Era deşteaptă însă, nu dormea. Erold o prinde de mână. Olivera mirată priveşte la el. Şi Erold începe:

— „In sfârşit te pot vedea, scumpă fecioară! Din ceasul cel sfânt pentru mine, când te-am zărit pe furiş în zorile dimineţii, atunci, când mergeai la râu, sclavă ţie a devenit inima mea şi eu nu mai sunt stăpân pe ea. La tine mi-a fost de atunci toată gândirea, şi de câteori vedeam câte o fată, îmi închideam ochii, pentrucă nu voiam să văd altă faţă decât numai pe a ta. M'a chinuit mult dorul, dar n'am desnădăjduit. Iată, acum aici sunt, lângă tine, aproape, foarte aproape, şi cu sărutare caldă pot să ating degetele mânii tale. Dar nu te teme, că n'o fac. Nu-mi voiu uita de stima ce datorez frumoasei Olivera, fiica puternicului nostru împărat“..

Era atât de dulce glasul lui Erold, şi atât de pătrunzător! Şi Olivera îl asculta cu atenţiune încordată. Şi tot mai mult îşi ridica în sus capul îngropat în perini, astfel, că acum şedea în pat şi privea în ochii lui Erold. Un zimbet înveselitor se ivi pe buzele ei. Era primul dela ziua cea fatală. Tatăl ei, împăratul, care privea scena din uşa întredeschisă, era să-şi sară din piele de bucurie. Dar Erold continuă:

— „Tu vei aştepta, ca eu să-ţi spun cuvinte ca cele auzite în parcul cu portocalii înfloriţi, însă eu nu le cunosc şi nici nu mi-am dat silinţă să le găcesc. N'am avut niciodată gândul să mă apropii de tine pentru alta, decât numai pentru a te vedea. Şi dorinţa aceasta mi-s'a împlinit. Acum pot să mor. Fericirea de care m'am împărtăşit nu e plătită prea scump cu o viaţă de om, cu viaţa mea. Cuvintele din parcul cu portocalii înfloriţi eu nu le cunosc şi nu le ştiu. Eu ştiu numai trei cuvinte: *Olivero! te iubesc!*“ Şi Erold căzu în genunchiu, la patul Oliverei.

Olivera îl cuprinse cu mâna pe după cap şi-l trase la sine. Şi buzele ei începură să se mişte şi gura ei, până aci mută şi tăcută, să deslegă.

— „Cine eşti tu, zise ea, care ai păr auriu ca părul *lui*, ochi albastri ca ochii *lui*, faţă de fecioară ca faţa *lui*, şi care vorbe de farmec ştii se rosteşti, cum le rostea el? Cine eşti?“

— „Sunt Erold, fratele lui. Gata de a-şi da capul pentru fericirea avută de a-ţi fi putut spune, că te iubeşte, întocmai cum te-a iubit el“.

Şi Erold sări în picioare, gata să plece, dar Olivera îl strânse la pieptul ei şi-i şopti cu glas dulce la ureche:

— *„Rămâi la noi!“*

Iar împăratul a dat ordin, să vină toate musicele militare la curtea împărătească şi se cânte cântări de veselie, căci princesa Olivera s'a însănătoşat. Şi gornişti şi tulnicaşi a trimis în ţara întreagă, ca se vestească lumei îmbucurătoarea întâmplare şi se învite pe ceice au întrare la curte la nunta Oliverei cu Erold, tinărul păstor, care a nimerit coarda potrivită pe care se poate vorbi *unei fete bolnave de — inimă*.

Şi a fost apoi nuntă mare la curtea împărătească, cu oaspeţi mulţi, adunaţi din toată lumea, aşa cum se fac toate nunţile din poveşti, iar Olivera a trăit în bună fericire cu bărbatul ei Erold, tinărul împărat şi meşter al — vorbelor de farmec, pe cari nimenea nu le-a nimerit atât de bine ca el.

Rugaţi-vă pentru el.

— După *Alfons Daudet*. —

Era o zi caldă de Iulie. Eşisem din şcoală şi mergeam spre casă. Tovarăşii însă m'au invitat să merg cu ei, ca să ne jucăm, si m'am dus. Astfel am sosit acasă mai târziu decum trebuia şi decum doriam eu. Când am văzut însă, că e vreme târzie, am luat-o la fugă şi întru'n suflet am sosit acasă. Am luat cărţile subsuoară, chipiul studenţesc între dinţi, şi cât ai bate în palme eram deja la poarta casei noastre şi maltratam soneria, ca să vină cineva să-mi deschidă poarta.

A venit tata să-mi deschidă poarta şi să-mi dee întrare în curte. Când l-am văzut am început să trămur.

— „Unde ai fost până acuma?“ întrebă el, ear eu începusem a mă scuza cu nişte scornituri. Nu s'a superat tata. M'a luat de mână, m'a strâns la sine şi m'a sărutat pe frunte.

Primirea aceasta m'a pus în uimire, pentru-că nu eram obicinuit cu ea. Mă aşteptam să primesc înfruntare, ocară, poate chiar şi o palmă bună, dar la sărutare pe frunte nu m'am gândit de loc.

Eram sigur, că avem oaspe la casă, oaspe plăcut, pe părintele din nuştiu ce oraş din apropiere, pentrucă totdeauna când venea acesta la casa noastră, mi-se ierta pedeapsa binemeritată, ori ce greşală să fi făcut. O ştiam aceasta din praxă.

Dar de astădată m'am înşelat şi în privinţa aceasta. Când am întrat în casă am văzut că nu-i nici un oaspe la noi. Masa era făcută, dar numai pentru doi, pentru tata şi pentru mine.

— „Unde e mama şi Jacob?“ întrebaiu eu mirat. Ear tata îmi răspunse cu un glas moale şi dulce: — „Mamăta şi Jacob au plecat ceva mai 'nainte cu trenul la frate-to, că e foarte rău bolnav.“

Am îngălbenit şi tremuram de frică şi de groază. Tata, văzându-mi neliniştea, căută să mă mângâie, spunându-mi:

— „Tu, prostule! Dacă ţi-am spus că e foarte rău bolnav frate-to, nu trebue să iai lucrul în sens literal. A venit scrisoare, că frate-to e bolnav în pat, şi mamăta, ştii cum e ea, n'a avut linişte şi răbdare, ci la moment a plecat. Ca să nu-i fie urât, i-am dat voe lui Jacob să o însoţească, şi aşa am rămas numai noi doi acasă. Aşa cred însă, că boala va fi trecătoare şi nu va avea urmări serioase. Şi acum aşază-te la masă, ca să mâncăm, că mi-e foame.“

Fără a mai putea scoate un cuvânt din gură, m'am pus la masă. Mi-se părea că o mână nevăzută începe să mă strângă de gât. Abia puteam să-mi reţin plânsul. Vestea, că fratele meu cel mai mare, care era preot, şi pe care-l iubiam atât de mult, e bolnav, şi încă cine ştie cât de greu, m'a deprimat cu desăverşire.

Tăcuţi şi trişti am stat noi amândoi la masă, eu şi tata, şi n'am schimbat nici o vorbă în decursul mesei. Tata încă era adâncit în gânduri, ca şi mine. Imi aduceam aminte rând pe rând de poveştile cele frumoase pe cari mi-le spunea fratemeu, şi-l vedeam înaintea ochilor mei îmbrăcat în ornate, cum era atunci când a slujit întâiaş dată la altar, o festivitate frumoasă, la care am asistat toţi membrii familiei. Cât de frumos îi şedea în sfintele ornate, şi cât de înălţătoare şi sublimă îi era întreaga figură simpatică atunci, când cu mânile îndreptate spre noi a dat binecuvântare. Tata începuse să lăcrimeze. Era prea emoţionat. Ear acuma îl vedeam în închipuirea mea culcat în pat, în patul durerilor, pe cari mi-se părea că le simţesc şi eu. Şi mă chinuia mult gândul, că fratemio poate-că sufere pentru păcatele — mele! Eu sunt de vină, sigur că eu sunt de vină, pentru-că dela şcoală trebuia să viu deadreptul acasă. Şi nu trebuia să mă scuz cu minciuni. Minciuna e păcat.

Gândindu-mă astfel, tot mai mult se umplea inima mea de amărăciune. Dar dacă fratemi-o moare pentru păcatele mele? Nu; n'am să mai merg cu copiii la joc când ies din şcoală. Am să viu deadreptul acasă!

După masă am aprins lampa. Dar mie mi ar fi plăcut să rămân în întunerec. Tata şi-a adus cărţile comerciale, le-a întins pe masă şi a început să-şi încheie socotelile zilei. Mica noastră pisică se învîrtea în jurul mesei, căutând de mâncare, ear eu am întrat în odaea dela stradă, am deschis fereastră, şi priveam la lumea de afară. Intunerec era afară şi un aer năduşit. Cei ce treceau pe sub fereastră vorbeau tare şi râdeau. Şi asta mă jena. Priveam trist în noaptea neagră, şi gânduri sinistre î-mi umblau prin minte. Din reveriile mele m'a deşteptat soneria, care începuse să facă sgomot. Alergaiu iute la tata, şi vedeam cum s'a cutremurat şi el. Pe faţa lui era întipărită frica şi spaima.

— „E cineva la poartă!“ îmi zise el.

— „Nu te deranja, lasă că mă duc eu să văd cine e şi ce vrea“, şi mă întorc earăş la fereastră. La poartă stătea un om, cu hârtie albă în mână. Il chem la fereastră

— „Am adus o telegramă!“ îmi zise el.

— „Vai de mine, telegramă? Ce s'a întâmplat?“ Am luat hârtia şi voiam să plec, dar omul mi-a spus că întâi am să subscriu.

— „Să subscriu? Unde?“ Incă nu ştiam, pentru-că prin mâna mea nu mai trecuse nici o telegramă. Tata întrebă din ceealaltă odae:

— „Ce e, băiete?“

— „Nu-i nimic, — răspund eu — un cerşitor!“ Am alergat apoi iute în odaia mea, am muiat condeiul în cerneală şi cu mână tremurătoare mi-am scris numele acolo, unde cerea omul, care a adus telegrama. Am închis apoi fereastra, şi cu o linişte prefăcută am întrat în odae la tata. Telegrama o ascunsesem în buzunar. N'aveam curajul să o arăt tatei. Mă temeam, că ne aduce o veste tristă. Inima îmi spunea, că e ceva rău, foarte rău în telegrama aceea.

— „Pe vremea aceasta cerşitor?“ îmi zise tata într'un ton de neîncredere, şi privea cu ochi scrutători la mine.

— „Da; un cerşitor a fost“, — răspund eu cu curaj, fără a roşi în faţă, şi alerg iarăşi la fereastră.

M'am aşezat pe un scaun şi şedeam liniştit şi nemişcat. Hârtiea cea albă din buzunariul meu îmi ardea inima. Mă încurajam singur, zicându-mi: „Prostule! De unde poţi tu să şti, ce e în telegramă? Poate să fie şi o veste bună. Vestea, că — e mai bine!“ Dar inima iarăşi îmi şoptea, că e sinamăgire aceea la ce mă gândesc.

In urmă m'am retras în odaia mea. Voiam să ştiu cum stă lucrul. Să fiu în curat cu situaţia. Doriam să scap de nesiguranţa care mă tortura atât de grozav. Cu mâna tremurătoare am deschis telegrama. Capul îmi ardea, lacrimele începură să-mi curgă părău din ochi, şi nu mai vedeam nimica în jurul meu. Nu era să cred ochilor. Nu era să cred literilor. Am cetit şi am recetit, dar alta n'am putut descifra decât cuvintele:

„A murit, rugaţi-vă pentru el“.

Nu ştiu câtă vreme voiu fi stat aşa, buimăcit, cu telegrama în mână. Imi aduc aminte numai de aceea, că ochii mei ardeau de căldură şi că eram agitat din cale afară. Mi-am spălat ochii şi faţa cu apă rece şi am întrat în odae la tata. Nu voiam să vadă că sunt agitat. Dar ce să fac acum? Cum să comunic tatei catastrofa? Imi făceam imputare, că de ce am ţinut la mine telegrama? Pentrucă mai curând, ori mai târziu, el totuşi va trebui să iee cunoştinţă despre cuprinsul telegramei! Alta nu va ceti nici tata din telegramă, decât aceea ce am cetit eu. Nu se mai poate schimba nimica. A fost deci nebunie dela mine, că nu i-am spus imediat, că a sosit o telegramă, pentrucă acum aşi fi trecut peste torturile de a vedea durerile tatei.

Sbuciumându-mă astfel în interiorul meu, m'am aşezat la masă lângă tata, care îşi terminase socotelile, îşi închisă cărţile şi începu să se joace cu pisica, care torcea lângă el, pe scaun, de partea ceealaltă. Mă supăra lucrul acesta şi voiam se spun tatii: „nu fi vesel, că veste tristă ne-a venit“, dar m'am stăpânit şi am tăcut.

Priveam trist la tata, care asemenea îşi îndrepta ochii spre mine. Privirile noastre se întâlniră şi din ochii mei, ori din faţa mea a cetit tata ceva, sau ce s'a întâmplat, nu ştiu, dar am văzut că tata schimbă feţe, a îngălbenit şi cu glas de desperaţie mă întreabă:

— „Tu *şti* ceva! Ce şti? Aşa e, că a *murit?*“

Am scos telegrama din buzunar, dar nu i-am putut-o da, pentrucă mi-a căzut din mână. M'am aruncat în braţele tatei şi am început se plâng cu hohot. Şi a început să plângă şi tata, iar pisica a luat în labe telegrama şi a început să se joace cu ea, telegrama, care a adus atâta durere şi suferinţă asupra noastră . . .

E mult de când s'a întâmplat lucrul acesta, dar eu chiar şi acum, de câteori îmi vine câte o telegramă, mă cutremur şi cu temere o deschid, pentrucă nu ştiu, dacă nu conţine iarăşi cuvintele: *„A murit, rugaţi-vă pentru el“*.

Familie celebră.

Opt ore dimineaţa. Domnul *Alecu Petculescu*, sculat dela şase, şede în odaia sa de lucru, la masa sa de scris şi-şi frământă creerii cu conferenţa publică ce are să o ţină Duminecă, în favorul reuniunei femeilor române din localitate. O delegaţiune de dame a fost eri la el, în frunte cu venerabila doamnă prezidentă, şi l-a rugat atât de frumos şi atât de mult, până şi-a dat învoirea. Şi acuma se pregăteşte, pentrucă are de gând să ţină o prelegere încât să-i meargă vestea.

Doamna *Taţiana Petculescu*, sculată dela cinci, în urma unor migrene trecătoare, femee de altcum de o voluminositate solidă, e asemenea în camera ei, cu uşa încuiată, ca să n'o conturbe nimeni, pentrucă lucră la actul al cincilea din senzaţionala ei dramă *„Plete albe, sau omor pentru omor“*, a cărei apropiată apariţie pe piaţa publică o anunţaseră ziarele de mult.

Mlădiţa tinără a acestei venerabile părechi de literaţi cu bună reputaţie, *Culiţă Petculescu*, liceean pe a şasa, care la orele şapte trebuià să fie la şcoală, stă ghemuit la măsuţă lângă patul său, şi cu degetele prin păr caută o rimă potrivită la poezia făcută astă noapte, în scopul să o trimită *Linei*, îngerul de peste drum, adorata inimei sale, pentru care trăieşte şi moare şi — nu merge la şcoală.

Marta, servitoarea, aduce acum a treia oară laptele şi cafeaua în salonul de mâncare şi le pune mânioasă pe masă.

— „Ce treaba dracului e iarăşi astăzi. E vremea să merg în târg, se cumpăr carne de ameaz, şi boerii încă nu s'au sculat dela lucru, — zise ea. Scriu şi scriu nebuneşte. Doamnă! Doamnă! strigă apoi la uşa venerabilei doamne Taţiana, — am adus dejunul, poftiţi şi eşiţi la dejun“.

Ceva să lovì cu vehemenţă şi cu zgomot de uşă. Par'că ar fi fost păpucul doamnei. Şi un glas respectabil de alt reguşit [să auzi din lăuntru:

— „Mergi în foc spurcato! Nu ţi-am spus să nu mă conturbì când şti că am de lucru? Mi-ai resfirat acum toate ideile. Dute la domnul şi-l chiamă pe el la dejun. Eu nu iau astăzi dejunul“.

— „Domnule! Domnule! A zis doamna să poftiţi la dejun, că e pe masă. Dumneaei nu dejunează astăzi!“

— „Infectă persoană. Nu poţi să ţi cauţi de treabă? Cine te-a adus la uşa mea? Cară-te de aci. Capul meu e plin de cele mai sublime idei, pe cari tocmai erà să le îmbrac în haina nemuririi şi tu vii şi-mi strici toată concepţia! Chiamă pe Culiţă să iee dejunul singur şi să plece la şcoală!“

— „Zice că nu merge la şcoală până nu găseşte o *rimă!*“

— „Spune-i să plece la moment, până nu ies eu afară!“

Trece Marta şi la a treia uşă.

— „Să poftiţi la dejun şi apoi marş la şcoală. Aşa a poruncit domnul“.

— „Nu mă conturbà Marto! Şi ţine minte, ca mie nu-mi porunceşte nimeni, decât numai *muzele!*“

— „Eşì şi-ţi ia dejunul şi mai lasă rimele şi muzele în ştirea Domnului.“

— „Dispari Griseldo şi să nu te mai aud!“

— „Da de ce să fiu eu Griseldă? Hai? Griseldă-i moaşăta! Mai înţăles? Şi dacă nu taci, am să ţi o spun şi mai la înţăles. Uită la el, nici mustaţa nu i-a dat şi cum şi-a luat nasul la purtare. Cică Griseldă!“

— „Marto! Te sugrum dacă ies afară!

— „Ei, să pofteşti numai. Am eu cu ce să te omenesc. Uite palma. Aşa se va lipi de faţa dtale ca aripa muştei de miere. Uite la el!“ şi pleacă Marta năcăjită, iar în odăiţa lui *Culiţă* se auzi un suspin lung, acompaniat de cuvintele mult spunătoare: — „Vai, scapămă doamne de o împrejurime, care nu mă înţelege, nu e în stare să mă înţeleagă“. Şi aci tinărul de mare speranţă a înţăles, nu numai pe Marta, ci şi pe profesorul său, care la lăsat corigent anul trecut, tocmai la limba română, al cărei chemat şi respectat cultivător are să fie Culiţă. Ba e chiar de pe acum. Dar ce ştiu profesorii aceştia! Nimica, absolut nimica. O să vadă însă profesorul său când va scoate Culiţă primul volum de poezii, cu copertă neagră, şi textul pe ea cu litere albe. Aşa încă n'a mai apărut carte în literatura românească! Are s'o trimită şi „Academiei Române“ la concurs pentru premiu. Il capătă, *sigur* îl capătă Culiţă.

*

Linişte în salonul de mâncare. Numai batista domnului Alecu mai dă din când în când câte un semn de viaţă, ori câte un suspin lung iasă din odăiţa coconaşului Culiţă, pecând în budoarul doamnei Taţiana tăcere mormântală. Acolo se îngroapă morţii.

Târziu, pe la zece, iase domnul Alecu agitat din odaia sa şi se duce la masă. Cafeaua rece, laptele rece.

— „Marto! Marto! Ce e cu dejunul? Cafeaua rece, laptele rece!“

— „Să iertaţi, dar de azi d'mineaţa de trei ori le-am încălzit până acuma“.

— „Mai încălzeştele odată!“ şi iute se ascunse domnul Alecu iarăşi în camera sa de lucru, pentrucă îi picară în minte, ca din semn, nişte idei admirabile, pe cari nu putea să nu le utilizeze.

Soneria începù să facă sgomot asurzitor. Pe un moment toţi trei literaţii scoaseră capetele pe uşă, pentruca să vadă ce e şi cine e dar iute se retraseră iarăşi, fiecare dintre ei la sinul muzei propril.

Peste câteva minute întră în salon vecinul Morăilă, cu o faţă desperată şi cu falca legată.

— „Pst, domnule Morăiţă, — îi zise Marta, care întră în urma lui, — nu faceţi zgomot că toţi *scriu!*“

— „Toţi?“

— „Da, toţi!“ răspunse Marta, închizând un ochiu în mod semnificativ.

— „Rău îmi pare, foarte rău. Voiam să rog pe doamna Taţiana să-mi dee din picăturile ei, doar mi să mai alină durerea. Mă doare o măseà de cred că înebunesc, nu alta“.

— „Destul, că cu doamna nu e de vorbit acuma, mai ales cu doamna. Dar şedeţi niţel d-le Morăilă, poate că vor fi gata în curând, pentrucă uite, n'au luat nici cafeaua“.

— „Ei, uşor e să aştepte cine n'are dureri, dar eu parecă m'aşi aflà în iad. Poatecă totuşi mă poţi anunţà doamnei. Spunei că am o treabă foarte urgentă“.

— „Doamne fereşte. Să mă iee la bătaie!“ Şi eşi Marta.

In momentul acesta se deschise uşa budoarului doamnei Taţiana Petculescu şi figura ei impunătoare îşi făcu apariţia. In mâna stângă ţineà un pachet de manuscripte, pe când mâna dreaptă, prefăcută pumn, o ţineà ridicată în sus, în mod ameninţător. Faţa ei era închisă, posomorîtă, şi se vedeà a fi trudită, obosită.

— „A, ai venit ca chemat domnule Morăilă, începu doamna discursul. Am să-ţi comunic că mi-am terminat drama „*Plete albe, sau omor pentru omor*“. A succes de minune. Va aveà să placă foarte mult. Iţi mai aduci aminte de eroul dramei?“

— „Aduc, cum să nu-mi aduc aminte!“

— „Ei bine, şti ce am făcut cu el?“

— „De unde se ştiu? Nici idee nu am!“

— „L'am spânzurat. E acăţat de funie!“

— „Brrr! tragic sfârşit“. Observă d-nul Morăilă, punându-şi palma la măsea, unde simţià săgetări teribile.

— „Şi cu al doilea bărbat cu rol principal, cu Zabelin, şti ce am făcut? Iţi aduci aminte de el?“

— „Foarte bine îmi aduc aminte“.

— „Pe Zabelin l'am împuşcat. E gata. Mort ca un câne.“

— „Eşti tirană doamnă, grozav de tirană!“ Observă Morăilă.

— „Nu, domnul meu, sunt dreaptă. Nu sunt de loc tirană, ci numai dreaptă, întocmai cum e şi soartea. Şi cu Olga şti ce am făcut?“

— „Doară nu o vei fi“ . . .

— „Am otrăvit-o domnule, am otrăvit-o. Imi era milă de ea, dar nu puteam altcum. Inchipuieşte-ţi! Işi trada bătbatul în modul cel mai infam. Şi cu cine? Cu amicul bărbatului ei, cu Zabelin. Acum sunt toţi trei în lumea ceealaltă. Apropo, câte acte ţi-am cetit eu din drama mea.?“

— „Trei, doamnă!“

— „Foarte bine, pofteşte în budoarul meu, îţi cetesc şi restul. Drama are cinci acte, şapte tablouri şi un epilog. E ceva grandios, ne mai văzut până acuma pe scenă. Şi de un efect covîrşitor. Dar vei vedeà. Pofteşte înlăuntru“.

Domnul Morăilă se ţine cu palma de falcă şi se codeşte să-şi facă intrarea în budoar.

— „Scusaţi doamnă, dar am nişte dureri teribile de măsea, şi tocmai pentru aceea venisem să vă rog ca să-mi mai daţi din picăturile ce le-am folosit cu succes în rândul trecut. Când voi fi scăpat de dureri, cu bucurie voiu asculta celebra lucrare cu care a-ţi îmbogăţit serăcăcioasa noastră literatură, dar acum nu se poate, zău nu se poate, că mă dobor la pământ durerile“.

— „Picăturile nu ştiu unde le va fi pus Marta, dar sunt sigură, că durerea are să-ţi treacă în urma emoţionării de care vei fi cuprins. Pofteşte numai Şi şti ce m'am gândit? Ca să poţi aveà o icoană completă, îţi voi ceti *întreaga* dramă. Toate actele, dela început!“

Pe domnul Morăilă îl treceau sudorile şi nu ştia cum se delăture primejdia cu care era ameninţat de a sta pironit pe scaun cel puţin doue ore. Şi cu durerile lui de măsea!

Doamna Taţiana tocmai îl prinsereă de braţ ca să-l tragă cu puterea în budoarul ei, când uşa din ceealaltă parte se deschisă şi-şi făcu apariţia domnul Alecu Petculescu, asemenea cu un teanc de manuscripte în mână.

— „Ah, dragă Taţiano, — zise el plin de bucurie, — trebue să mi-l laşi mie pe o oră, mult o oră şi jumătate. Tocmai voiam să trimit să-l cheme, ca să i cetesc fenomenala mea disertaţiune, ce o voi rosti Duminecă în folosul reuniunei femeilor române. E ceva clasic, domnul meu. Aşa ceva n'a mai compus condeiu românesc. Tema pe care o voi trata e: „*Naţionalismul, din punctul de vedere al cumulării de lefi*“. E ceva original, aşa e? Dar pofteşte! Tu permiţi, dragă Taţiană?“

— „In numele domnului, — zice doamna Taţiana cu abnegare, — dar peste o oră să mi-l dai mie pe domnul Morăilă!“

*

Sgomotul din salon a scormonit şi pe Culiţă din singurătatea sa. Tocmai pe când era să tragă după sine domnul Alecu Petculescu pe bietul Morăilă în odaia sa pentru a i cetì conferenţa de Duminecă, iasă din odăiţa sa, cu părul vâlvoiu, cu ochii înholbaţi şi neodihniţi, şi cu un manuscript în mâna stângă, iar mâna dreaptă făcută pumn şi ameninţător ridicată către cel de sus, care nu i-a luminat din destul mintea pentru a găsì rimă care să se potrivească cu: „*ţoşnet*“.

— „Ah, bine că eşti aici domnule Morăilă, poate-că poţi să-mi dai d-ta ajutor. Uite, am făcut o admirabilă poesie „*La Lina*“... Cunoşti pe Lina, îngerul din vecini? Dar nu găsesc o rimă. Să-ţi cetesc poesia întreagă. Nu e lungă! De treizeci de strofe, de câte opt şire, în dactil. Auzi, în dactil! Dar ascultă!“

— „Fireaţi ai dracului să fiţi, — isbucnì acum necasul în cea mai plină putere din pieptul bietului Morăilă, — casă de nebuni ce sunteţi!“ Şi o luă la fugă, fără pălărie şi fără baston.

Domnul, doamna şi coconaşul Petcnlescu rămaseră ca încremeniţi, fiecare cu manuscriptul în mână, şi nu puteau să-şi dee seamă, că ce l-a ajuns pe Morăilă de fuge aşa nebuneşte, fără nici un motiv, dar chiar fără motiv.

Când era mai bine întrată în buimăceală ilustra familie Petculescu pentru surprinderea ce i-o făcu domnul Morăilă, întră Marta în salon.

— „Ce prânziţi astăzi doamnă, că sunt orele douăsprezece şi un sfert?“ zise ea, în ton provocător.

— „Bine, da n'ai fiert nimica?“

— „Bine, da mi-aţi dat ordin să fierb ceva, când nici dejunul nu l-aţi luat, ci stă şi acuma pe masă? Şi mi-aţi dat bani să cumpăr ceva?“ Apoi să întoarse Marta către domnul Alecu:

— „Domnule, să-mi daţi simbria pe luna asta, că eu plec. Nu mai rămân nici un minut în casa aceasta!“

— „N'am vreme astăzi, vino mâne!“

— „Eu însă astăzi vreau să-i am, nu mâne, iar dacă n'ai să mi-i dai, n'are a face, ştiu că n'ai, pentrucă nici când nu ai, dă mi cel puţin condicuţa, pe care eşti dator să mi-o dai, şi rămâneţi cu bine — *nebunilor.*“ Cuvântul acest din urmă Marta îl rostì însă numai cu jumătate de gură, ca să nu-l audă, şi eşi.

Domnul, doamna şi domnişorul Petculescu priviră lung unul la altul, ca cum ar fi zis fiecare dintre ei:

— „Ce lume miserabilă! Nu e în stare să ne înţeleagă!“

Fragment din gramatica lui Almin.

(Cartea este scrisă în formă de dialog. Un dascăl răspunde la întrebările elevilor).

Şcolarii: Dascăle, ştim şi suntem pe deplin convinşi, că precum cremenea poartă în sine dela natură schinteia ce se desprinde când o loveşti, tot astfel şi mintea omului posede de la natură lumina cunoştinţii. Dar dacă nu va fi deşteptată şi scoasă la iveală prin lucrarea dascălului, atunci ea va rămânea ascuesă, ca şi schinteia în cremene.

Dascălul: Sarcina, a vă lămuri mintea, în ceeace priveşte înţelepciunea, va fi uşoară, dacă voi preţuiţi adevărul şi cunoaşterea lui, numai pentru Dzeu, numai în scopul cunoaşterei lucrurilor, pentru curăţenia inimii, dacă voi îndrăgiţi înţelepciunea numai pentru ea însăşi şi nu sunteţi conduşi de gândul şi dorul preamăririi voastre în faţa lumii, ori de lucrurile deşarte, precum sunt bogăţiile, şi cărora le e hărăzită însuşirea de a depărta pe prietenii lor de lumina adevăratei cunoştinţi, cu atât mai mult, cu cât le iubesc mai mult. E cam acelaş lucru, ca şi cu beţivul, care nu este în stare să nimerească drumul către casă.

Şcolarii: Dascăle, noi îţi mărturisim, că iubim fericirea, dar nu ştim sub ce formă întră ea în lume.

Dascălul: In inima fiecărui pământean este sădit dorul după binele adevărat. Dar cei mai mulţi apucă căi greşite şi să nizuesc către scopuri false. Unii îşi închipuesc binele suprem în bogăţii mari, alţii îşi află fericirea în posturi înalte, unii îşi doresc putere, alţii plăceri, şi sunt şi de aceia, cari aleargă după mărire. Toate lucrurile acestea le causează atâtea griji şi gânduri, încât liniştea şi mulţămirea nu se poate sălăşlui în sufletul lor.

Instinctul firesc vrea să-i conducă la binele adevărat, dar ei văzând fericirea întraltă parte, ochiul sufletului lor se împăiănjineşte şi ei rătăcesc în pustiu.

Şcolarii: Care om înţelept nu cunoaşte nestatornicia şi deşărtăciunea acestor lucruri? Cu toate acestea, cine nu ştie, că şi ele sunt de folos călătorului acestei lumi?

Dascălul: Da, dacă le întrebuinţăm cu măsură, ne sunt folositoare, fără măsură însă, ne strică numai. De aci învăţătura: *nimic peste măsură.*

Caransebeş, în Decemvrie.

Nicu Păunaş.

O artistă română.

Domnişoara *Aurelia Cionca*, celebra pianistă, a dat Sâmbăta trecută un concert clasic la Ateneul din Bucureşti, cu un succes din cele mai rare. O apreciere a prestaţiunilor vrednice de admiraţie a acestei adevărate artiste române, cunoscută şi la noi din concertele date când era încă copilă, aduce ziariul „*Viitorul*“ din Bucureşti, eşită din condeiul compatriotului nostru *Ioan Scurtu*. O reproducem, după cum urmează:

„Marele concert clasic, pe care domnişoara *Aurelia Cionca*, tinăra artistă — celebră încă din anii copilăriei — l-a dat în sala Ateneului Sâmbătă seara, este mai mult decât manifestarea strălucită a unui talent musical extraordinar. Fără nici o exagerare acest concert înseamnă în viaţa noastră culturală un eveniment de care se pot bucura cu drept cuvânt şi aceia dintre noi, cari n'au avut parte să asiste la desfăşurarea lui. Ca o protestare, pe cât de fină şi discretă, pe atât de energică împotriva invaziei de artişti buni şi răi ai străinătăţii, pe cari impresarii şireţi îi ştiu străcura şi populariza ori când în Bucureştii acestia uşor de ispitit pentru orice glorie neromânească, — geniul musical netăgăduit al dşoarei Cionca s'a înălţat mândru şi mustrător pe scena Ateneului culturei noastre naţionale şi ne-a arătat în expresii sublime până la ce culmi ameţitoare se poate urca şi o artistă a noastră. Sala întreagă, dela loja regală, unde se aflau Alteţele Lor Principesa Maria şi mica Principesă Elisabeta, până la cel din urmă ascultător din stalul cel mai dosnic, era cuprinsă de o tăcere profundă, de o evlavie religioasă, parcă de o admiraţie fără de margini în faţa revelaţiei cu adevărat măreţe a unei personalităţi artistice, asemenea căreia nu răsar multe într'un veac, nici chiar din sinul cutărui neam apusean cu tradiţii culturale milenare.

Programul concertului a fost vrednic de artistă. Opere faimoase ale unor măestri ca Wilh. Friedemann Bach (Concert pentru orgă în D-moll), L. Van Beethoven (Sonată în Cis moll, op. 27 nr. 2), Robert Schumann (Arabeske, op. 18), Ioh. Brahms (Ballade în Ddur şi Scherzo Es moll, op. 4), Fr. Chopin (Nocturne în Fdur, op. 15, No. 1; Nouvelle etude, No. 1 şi etude în Ges dur, din op. 10 No. 5), în sfârşit Paganini Liszt (etude în E dur, No. 5 şi La Campanella), — iată problemele grele pe cari tinăra pianistă le-a resolvat cu genialitate desăvârşită.

Nu voiu face aici o apreciere critică a concertului. Cuvântul în acest sens este al specialiştilor. Cred însă, că şi acestia vor avea pentru dşoara Cionca numai elogii, precum tot numai elogii au avut de spus la adresa dânsei cei mai renumiţi critici musicali din Viena şi Berlin, cu prilejul strălucitelor concerte pe cari compatrioata noastră le-a dat acolo de curând.

Vreau numai să atrag luarea aminte asupra deplinei armonii de calităţi artistice pe care o posede dşoara Cionca.

Din acest punct de vedere dânsa poate servi ca un model clasic oricărui artist, atât de înaltă este concepţia ei despre geniul ce i-s'a hărăzit, atât de neobosite sunt studiile ei pentru cultivarea lui, atât de uriaşă munca ce desfăşură, atât de puternică pasiunea ce pune în jocul ei, atât de viguroasă energia mişcărilor, care trebue să uimească pe oricine la o fiinţă de altmintrelea aşa de fragedă şi delicată.

Technică de o precisiune admirabilă, o pricepere extraordinar de pătrunzătoare a fiecărui moment psihic din orice operă ar executa, o putere de interpretare la aceiaşi înălţime şi o căldură atotcuceritoare, — iată armonia ideală a calităţilor unei mari artiste întrupată în personalitatea dşoarei Cionca.

E o fericire pentru noi, să putem constata mereu evoluţia eroică a geniului dşoarei Cionca pe care ne-am deprins a o admira din copilăria ei şi a o vedea progresând cu salturi îndrăsneţe sub chiar ochii nostri.

Şi este o mândrie dreaptă pentru neamul nostru, să aibă o astfel de artistă, pe care — la noi şi în străinătate — o aşteaptă o carieră de neîntrerupte daruri ale zânelor gloriei, în templul căreia a fost condusă în triumf şi încoronată la vârsta abia de optsprăzece ani, pe care o are acum“.

NOUTĂŢI.

Crăciunul. Zi de sărbătoare. Ziua Naşterii Mântuitoriului lumii. Sărbătoarea *păcii* şi a *iubirii*. Cuvine-se deci să dăm uitării pe un moment toate miseriile legate de existenţa noastră pământească, şi sufletele noastre să se ridice în această zi în sferi mai înalte şi mai senine. Lumină ne vine de sus în această frumoasă zi, şi lumina e trimisă, ca să facă se disparâ patimile, cari iubesc întunerecul. Şi căldură ne vine de sus, pentruca să desgheţe inimile omeneşti şi se producă un curent de *iubire* şi de *înfrăţire* între oameni. Se punem deci la o parte duşmăniile, indiviile, năcazurile de toate zilele şi cu ochii ridicaţi la ceriu, curaţi în cugetul şi liniştiţi în sufletul nostru să aducem prinosul admiraţiei Celui trimis în lume, ca să ne dee legea creştinească şi să ne înveţe să fim oameni cu adevărat. Să prăsnuim ziua Naşterii Sale aşa cum legea de El lăsată ne porunceşte să o prăsnuim, în *pace* şi în *iubire* frăţească, pentrucă numai aşa ni se deschide perspectiva unei vieţi mai bune, dorită de fiecare creştin adevărat. Stăpâniţi de aceste dorinţe, urăm tuturor cetitorilor, colaboratorilor, binevoitorilor nostri:

Sărbători fericite!

*

Spre ştire. *Fiindcă Luni e sărbătoare catolică, şi posta e închisă după ameazi, am alăturat numărul de Luni al ziarului nostru la numărul de astăzi, care apare ca număr duplu. Numărul prexim al foaiel noastre apare Vineri, după sărbători, la orele 4 d. a.*

*

Transacţia. In foile oficioase dela Viena şi Budapesta au fost publicate legile despre legarea pactului vamal-comercial între Austria şi Ungaria pe zece ani. Transacţia a întrat deci în vigoare cu începerea anului 1908.

*

Pentru gimnaziul din Brad a întrat la cassa arhidiecezană suma de 5 coroane şi 16 fileri, adunată din comuna *Cristeşti*, protopresbiteratul *Alba-Iulia*. A contribuit Ioan Moruşca, administ. par. cu 2 coroane, Gherasim Hârbea şi Adrian Moruşca, cu câte 1 cor., alţii cu sume mai mici.

*

Cadou de Anul nou. Maiestatea Sa a distins pe ambii ministri-presidenţi, *Beck* al Austriei şi *Wekerle* al Ungariei, cu ordul Sfântul Stefan, crucea cea mare, ca remunerare pentru punerea în vigoare a legilor transacţiei.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă lunară în *10 Ianuarie nou 1908*, la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense din Sibiiu.

*

† Iulian Dunaievski, fost lungă vreme ministru de finanţe în Austria, a decedat în Cracovia, Sâmbătă noaptea, în etate de 85 de ani. A fost înmormântat Marţi, în presenţa representantului Maiestăţii Sale şi a unui public foarte număros.

*

Din Boiţa, comitatul Sibiiului, ni se scrie, că represetanţa comunală de acolo, în şedinţa ţinută în 29 Decemvrie n. a adus hotărâre, la propunerea preotului *Ioan Duhora*, ca să fie rugat comitatul să mute sediul protopretorului cercual dela Cisnădia la Tălmaciu, ori apoi la Sibiiu, după ce Cisnădia se află tocmai la marginea cercului şi comunicaţia e foarte anevoioasă pentru comunele cari aparţin la acest cerc. Ar fi de dorit, ca asemenea hotărâre să iee *toate* comunele înteresate. Şi dacă comitatul nu le va încuviinţa cererea, ceea ce e de prevăzut, să ducă chestia la ministrul de interne, pe calea apelaţiunei, unde trebue să li să facă dreptate.

*

Ministru bolnav. Ministrul de culte al Saxoniei, Schlieben, a fost atins de alienaţie mentală şi a trebuit să fie internat într'o casă de sănătate. In locul său a fost numit alt titular la resortul cultelor.

*

Socialismul în Banat. La alegerile comunale din Jecea-mare şi Gyertyámos, comitatul Torontalului, au învins cu mare majoritate socialiştii în contra proprietarilor. Ambele comune sunt de altcum şvăbeşti.

*

Inspector suprem de şcoale a fost numit la Sibiiu domnul *Walther Béla*, în locul domnului *Elischer*, trecut la pensie.

*

„Virradás“ e titlul unei gazete noi maghiare, care apare în Budapesta, ca organ central al partidului radical-cetăţenesc din ţară, în fruntea căruia stă fostul ministru de interne *Kristoffy* şi alţii, din partidul liberal de odinioară. In numărul prim noua foaie face un exposeu al politicei maghiare, şi ajunge la conclusia, că viitorul e al partidului radical, care are următoarele puncte de program: Drept electoral universal, politică poporală agrară, *executarea cinstită a legii de naţionalităţi*, instrucţie poporală gratuită, libertate deplină cu privire la *dreptul de întrunire şi asociare*. Scriitorul articolului crede, că cu anul nou se deschide o eră nouă in patria noastră, eră în care se va putea validita şi poporul! Să dee Dumnezeu.

*

Reuniunea română de muzică din Sibiiu în adunarea sa generală extraordinară din 5 Decemvrie 1907 şi-a reconstituit comitetul în chipul următor: Prezident: *Dr. Miron E. Cristea*, asesor consist. Director de muzică: A. Bena, dipl. al conserv. din Berlin. Secretar: Const. Dimian, licenţiat în teol. Casar: E. Vinţeleriu, funcţ. la „Albina“. Econom: Asc. Crişan, cleric. Archivar: P. Debu, cleric. Membrii în comitet: Iulian Popescu, caser la „Albina“. Dr. Tib. Brediceanu, secretar la „Albina“. Sofroniu Roşca, funcţ. la „Albina“.

*

Concert. Domnisoara *Käthe Meltzl de Lomnitz*, violinistă, şi dşoara *Louise Gmeiner*, pianistă, vor da un concert Vineri, în *10 Ianuarie n.* în sala mare dela Gesellschaftshaus. Ambele artiste au făcut studii înalte de musică la Berlin şi se bucură de un bun renume. Bilete de întrare să capătă cu începere de Marţi, 7 Ianuarie, în librăria dlui *George Maier*, piaţa mare.

*

Gazeta de Duminecă, ziarul politic şi cultural dela Şimleu (Szalágy-somlyó), atât în urma împrejurării, că va fi redactat cât să poate de bine, spre folosul poporului nostru, cât şi a faptului, că dă abonaţilor săi 417 premii mari, în valoarea de 1114 cor. (înte cari două viţele de Şviţera de câte un an) — este cea mai recomandabilă foaie săptămânală pentru popor, preoţi, învăţători şi cărturari. Abonamentul e 6 cor. pe un an. Fiecare număr apare pe 12 pagini. Un abonament la această gazetă e cel mai bun dar de Crăciun.

*

Camera advocaţială din Sibiiu s'a constituit Sâmbătă după cum urmează: Prezident Dr. Hans Bordan, viceprezident *Ioan A. de Preda*, secretar Dr. Ludovic Kirchgatter, fisc Dr. Daniel Henrich, cassar Paul Theil, membri în comitet: Dr. Arnold Böck, Dr. Albert Arz, Dr. Oscar Kabdebo, Dr. Adolf Klein, Dr. Gustav Krasser, *Dr. Liviu de Lemény, Dr. Octavian Rusu* şi Dr. Felix Schullerus. Membrii suplenţi: Dr. Cornel Boumgarten, *Dr. Vasile Dan*, Dr. Wilhelm Greskovits şi Dr. Verzár Ferencz.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: dna Fani Roşca n. Crişan, văd. notărăşiţă (Albac), fiiul său Emil Roşca, învăţăcel măcelar în Sibiiu şi N. Todea, pract. la „Albina“, dela toţi 1 cor. şi Mioara Viorica Tordăşianu, împlinind vârsta de 9 luni, 15 bani.

*

Daruri de Crăciun săracilor nostri. La apelul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru daruri de împărţit între săracii nostri la Naşterea Mântuitoriului I. Cristos au mai dat: membrii familiei Boiu, în amintirea mult regretatului Z. Boiu, 10 cor., N. Benţa, D. Mohan, Romul Popescu, I. V., I. Lissai, E. Pinciu, O. Tobias, Dr. Z. Gheaja, E. Vinţeleriu, E. Vancu, P. Simtion, toţi funcţ. la „Albina“, Octavian Beu, stud. cl. V gimn. şi George Poponea, cond. tip. arhidiecesane, fiecare câte 1 cor., Dr. E. Piso, adv. 4 cor., Const. Pop, P. Tincu, funcţ. la „Albina“, N. N., I. Axente, preot în Boarta, Aurel Cosciuc, conduc. şcoalei econ. consist., Dr. Ilie Beu, medic, Dr. I. Borcia, Vic. Păcală, profesori, Emil Surdu, inginer la căile ferate, Oct. Goga, secretar I la Asociaţiune, fiecare câte 2 cor., Stefan Lissai, şef. comp. pens., Marcel L. Jourca şi Teodor V. Reşnovean, pract. la „Albina“, fiecare câte 1 cor., Dr. N. Bălan, prof., Iuliu Enescu, funcţ. la „Albina“, în memoria fratelui seu preotul Iosif Enescu, câte 3 cor., Alexandru Lebu, mare propr., 10 cor., Il. dnă Ioana Moldovan 5 cor., Nic. Todea, pract. la „Albina“ 30 bani, Camil Piso, stud. juris 40 bani, Toma Iancu, ospătar, 40 bani, Oct. Goga 3 rânduri de vestminte, Dr. G. Proca, 2 păr. ghete.

In legătură, comitetul Reuniunii aduce la cunoştinţa publică, că împărţirea darurilor între săracii nostri se va face Duminecă (23 Decemvrie v. 1907, 5 Ian. 1908 n.) la ora 3 d. a în localităţile Reuniunei (strada Bruckenthal Nr. 17).

*

Lacai remuneraţi. Cei patru lacai, cari au stat în continuu pe lângă Maiestatea Sa, Monarhul nostru, pe vremea cât a fost bolnav, au fost distinşi în ajunul Crăciunului cu cruce de argint pentru merite şi cu câte o mie de coroane. Femeile, cari au dat îngrijire Maiestăţii Sale, au primit câte 300 coroane.

*

Bucătăria comună din Timişoara, după o esistenţă de vre-o trei luni, *lichidează*. Are un deficit de 5000 coroane.

*

Un meteor. Din San-Francisco să scrie, că acolo a căzut un meteor mare din ceriu pe o casă, care imediat s'a aprins, apoi a fost aruncată în aer. În casă locuia un Englez, care a fost omorât la moment. Meteorul a întrat apoi în pământ, la o adâncime de şase metri. Peatra e de o mărime uriaşă.

*

Târgul de ţară se ţine în Sibiiu în zilele din 9 până în 15 Ianuarie n. 1908.

*

S'a sinucis în biserică. Intr'un oraş din Italia un cetăţan de frunte s'a dus la biserică să se mărturisească Abia a început preotul să-i adreseze întrebările obicinuite, şi nefericitul om a scos cuţitul din buzunar şi a început a se împunge cu el. Acum se luptă cu moartea.

*

Postul de practicant pentru un tinăr absolvent de 6 sau 8 clase gimnaziale, din familie bună, solid şi care ştie bine şi ungureşte — e de ocupat cu 1 Februarie 1908. Reflectanţii să se ofereze în persoană. *D. Baciu*, farmacist în Sălişte, (Szelistye, Szeben). 1—2

Consemnarea contribuirilor,

ca răscumpărare a felicitărilor de Anul-Nou pentru Muzeul „Asociaţiunii“.

Confirmăm cu mulţămită primirea următoarelor contribuiri dela P. T. domni: Iosif Sterca Şuluţu, prezidentul „Asociaţiuiunii“, P. Cosme, direc. “Albinei“ câte 10 cor., Dr. Vasile Bologa, director şcol., ca răscumpărare a felicitărilor de Anul-Nou şi de ziua onomastică 25 cor., Dr. Eusebiu R. Roşca, director seminarial, Dr. Liviu Lemény, advocat, Pavel Boldea, protopop militar, câte 10 cor., Dr. Ilie Beu, medic, Octavian Goga, secretarul „Asociaţiunii“, toţi din Sibiiu, George Romanul, protopop din Deva, Iosif Popescu, director de bancă din Reghin, Dr. Octavian Russu, Dr. Ioan Fruma, advocaţi din Sibiiu, fiecare câte 5 cor., Dr. Atanasiu Marienescu, jude de tablă reg. ung., Mateiu Voileau, asesor consistorial, Stef. Stroia, protonotar comitatens, Anast. Boiu, funcţionar de bancă, fiecare câte 4 cor., toţi din Sibiiu, Grigorie Marienescu, oficial din Lipova, Ioan Vătăşan, Dr. Dumitru Stefan, Emil Verzariu, Ioan Rebega câte 3 cor., Dominic Raţiu, Constantin Pop, Iuliu Enescu, Petru Tincu, Emil Vinţeler, Romul Popescu, câte 2 cor, funcţionari de bancă, Dr. George Proca, secret. consistorial, Ioan Zaharia, subjude în pens., Stefan Moga, franzelar, Victor Fincu, contabil la consistor, Dem. Câmpean, funcţionar consistorial, N. N., Dr. Tib. Brediceanu, secretar de bancă, câte 3 coroane, Romul Simu, funcţionar la Asociaţiune, George Decean, executor regesc, Lazar Tritean, asesor consistorial, câte 2 cor., toţi din Sibiiu, Simion Sbârcea, par. din Topliţa 2 cor. Total 178 cor.

Sibiiu, 2 Ianuarie 1908.

Prezidentul Asociaţiunii:

Iosif Sterca Şuluţu.

Viaţă socială.

Petrecere în Brad. Meseriaşii români din Brad învită la petrecerea socială împreunată cu declamări şi cu joc ce o vor aranja în 26 Decemvrie v. 1907 (a doua zi de Crăciun) în hotel „Central“. Venitul e destinat pentru înmulţirea fondului de ajutorare a învăţăceilor şi sodalilor meseriaşi români din Brad şi pentru sporirea fondului de zestre pentru fetele sărace harnice ce să mărită după meseriaşi. Intrarea de familie 2 cor. De persoană 1 cor. Inceputul la orele 8 şi jumăt. seara. Suprasolvirile şi contribuirile se vor cuita publice.

*

Petrecere în Cetea. Producţiune teatrală, înpreunată cu dans, va aranja inteligenţa română din Cetea şi jur în ziua de 27 Decembre v. 1907 (a III-a zi de Crăciun.) În localul şcoalei din Cetea. începutul la 7 oare seara. Preţul de întrare: de persoană 1 cor. de familie 2 cor. Venitul curat e destinat „Reuniunei economilor din Cetea“. Suprasolvirile să primesc cu mulţămită şi să vor publica. După producţiune dans.

Cărţi şi reviste.

Revista Teologică. Organ pentru ştiinţa şi vieaţa bisericească. Anul I. Nr. 12, pe Decemvrie, a apărut cu cuprinsul următor: Desvoltarea istorică a anului bisericesc: *G. Pletosu*. Cuvânt rostit la deschiderea conferenţei preoţeşti a tractului Alba Iulia: *Ioan Teculescu*. Lista membrilor sinodului parohial: *Vasile Gan*. Predică de Crăciun: *N. Cârstea*. Mişcare literară, *S. D.* Informaţiuni: *N. B.* Răspuns „Unirii:“ *D. Cunţan*. Erori de tipar. Sibiiu. Tipariul tipografiei arhiediecezane. 1907. Redactor responzabil *Dr. Nicolae Bălan*, profesor seminarial. Preţul 6 coroane la an.

*

Colecţiunea C. Sfetea Incepem să avem şi noi editori de cărţi. După „*Minerva*“ şi alţii din Bucureşti, vine acum dl *C. Sfetea* şi începe şi dânsul publicarea unei colecţiuni de cărţi bune româneşti. Inceputul l a făcut cu tipărirea în broşură a dramei istorice *Despot-Vodă*, în 5 acte şi 2 tablouri, una din cele mai frumoase creaţiuni artistice ale nemuritoriului *Vasile Alexandri*. Drept întroducere, dl *Sfetea* spune în prefaţă următoarele:

„M'am hotărât a edita o colecţiune din scrierile cele mai însemnate ale tuturor scriitorilor nostri de valoare şi traduceri conştienţioase după cei mai de seamă autori străini. Incep cu volumul de faţă „*Despot-Vodă*“ al nemuritoriului nostru poet naţional *Vasile Alexandri*, care e reprodus după ediţia autorului din 1880, astăzi complet epuisată. Voiu continua a publica în această colecţiune cu cea mai mare îngrijire pe toţi clasicii români, operele generale de merit ale tinerei generaţiuni de scriitori de astăzi ce mi-se vor oferi, şi din când în când câte o bună traducere de conţinut sănătos, moral şi instructiv din orice autor străin. Scopul acestei colecţiuni este, de a pune la îndemână tuturor Românilor o serie de cărţi bune, tipărite cu grijă în un format potrivit pentru bibliotecă şi cu un preţ cât se poate mai ieftin. Cred prin această întreprindere să-mi îndeplinesc o datorie de librar editor român faţă de neamul meu şi mă adresez în primul rând publicului cetitor român de pretutindeni, rugându-l de a încuraja încercarea mea. Mai fac un călduros apel tuturor autorilor nostri, de a sprijini întreprinderea mea, pe care mă voiu sili să o duc la bun sfârşit după cât mă ajută puterile şi mijloacele“

Mame cari îşi alăptează

înseşi copiii, îşi câştigă foarte repede putere nouă şi poftă de viaţă prin Emulsiunea lui SCOTT. Emulsiunea lui SCOTT e gustoasă, produce apetit şi ajută la mistuire,

întăreşte sănătatea

şi întăreşte întregul organism; totodată are şi asupra micului copil cea mai favorabilă influenţă şi îi dă o coloare roşie la faţă, îl face robust; o bucurie duplă pentru părinţii iubitori. 7 (276) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţie al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale C. 2·50.

De cumpărare în toate farmaciile.

Nr. 408—1907 [360] 1—3

Concurs repeţit.

Decretându-se prin Ven. ordin consistorial din 5 Decemvrie 1906 Nr. 10,988 Bis. filia **Copşa mare** de parohie materă de cl. III, pentru ocuparea aceleia, pe baza rezoluţiunii Preaven. Consistoriu arhidiecesan din 18 Septemvrie 1907 Nr. 9967 Bis. se publică din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt:

Porţiunea canonică 1 jugăr şi 400□ pământ, parte arător, parte fânaţ..

Simbria preoţească: dela 30 familii câte una ferdelă grâu şi câte una de cucuruz sfărmat, iar dela 30 familii câte o jumătate ferdelă grâu şi o jumătate de cucuruz sfărmat.

Venitele stolare anuale în sumă de 169 cor.

Prestaţiuni în zi de lucru şi anume: dela 30 familii câte una zi de lucru cu plugul, şi dela 30 familii câte una zi de lucru cu palma.

Şase stângini de lemne aduse în curtea parohului.

Concurenţii îşi vor înainta petiţiunile cu documentele recerute, subsemnatului oficiu în terminul indicat, şi sunt datori a se presenta în biserică pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Mediaş, 17 Decemvrie 1907.

Romul Mircea,
protopresbiter.

Nr. 13247 Bis.—1907. [361] 1—3

Concurs repeţit.

Lângă parohul neputincios Toma Frateş din **Bacifalu** s'a sistemisat un post de capelan cu drept de succesiune.

Parohia este de clasa I.

Pentru ocuparea acestui post de capelan se publică concurs înoit cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei fasionate la coala B. cu ocasiunea întregirei venitelor dela stat şi eventualul ajutor din suma destinată pentru capelan.

Suplicele sunt de a se înainta în terminul legal la oficiul protopresbiteral al tractului Braşov.

Sibiiu din şedinţa consistorului arhidiecesan ca senat bisericesc, ţinută la 11 Decemvrie 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

---

[358] 2—2

Licitaţiune.

Comuna bisericească română ortodoxă din Gârbova, protopopiatul Mercurei, dă în întreprindere prin licitaţiune minuendă *zidirea bisericei* sale cu suma preliminată de 21,224 cor. 80 fil., *Luni în 7/20 Ianuarie 1908*, la 10 oare a. m. în sala şcoalei, având oferenţii a depune înainte de licitare un vadiu de 10% dela suma de strigare, în bani gata sau în hârtii de valoare.

Pe lângă depunerea vadiului prescris, să primesc şi oferte închise înaintate până la ora de licitare.

Licitaţiunea să face preste tot, sau parţial: zidăritul, bărdăşitul, măsăritul, ferăritul etc. şi comitetul alege dintre oferenţi pe cine voeşte.

Planul, preliminariul şi condiţiunile de licitare să pot vedea în terminul deschis la subscrisul.

Gârbova (Szászorbó), din şedinţa sinodului parohial ţinută la 9 Decemvrie 1907.

Romul Pop,
paroh.

Nr. 661—1907 [359] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa II. din **Mihăleni**, protopresbiteratul Zarand, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi aştearnă cererile la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se presenta în biserică spre a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Brad la 12 Decemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Damian,
protopresb.

Prin Librăria arhidiecezană se pot procura diferite

ornate bisericeşti

mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistenţă P. T. Public.
Se poate procură în cele mai bune prăvălii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 59— Sibiiu — Nagyszeben.

De Crăciun

se pot procura dela **Librăria arhidiecesană, Sibiiu,** cele mai bune cadouri, ca:

Cărţi literare.
Note pentru pian şi cant: compoziţiile lui Dima, Vidu, Popoviciu, Bena, Brediceanu, etc. etc.
Foarte recomandabil pentru preoţi: **„Der neue Bund"**, 100 de ilustraţiuni frumos reproduse din Testamentul nou şi vechiu. Cor. 3·50.
Recuisite de scris etc.
Bilete de vizită şi hârtie de epistole moderne.
Creoane frumoase pentru buzunar.
Condeie frumoase pentru domni şi dame.
Tot feliul de notiţe.
Icoana lui Christos, format 8⁰ mare, pictată de Smigelschi, în ramă frumoasă.
Icoanele de Grigorescu, cu şi fără rame.

„Frăţia" institut de credit şi economii
în Agnita, Szent-ágotha
primeşte depuneri spre fructificare:

fără abzicere cu 5%
pe lângă abzicere de 6 luni cu 5½%

Depuneri şi ridicări se pot efeptui şi prin postă pe spesele institutului. Interesele se computâ la semestru şi darea o plăteşte institutul. [352] 3—6

Existent din anul 1850. Existent din anul 1850.

Hugo Lüdecke
Juvelier, Sibiiu. — Piaţa mare nr. 14

recomandă pentru cadouri preţioase de **Crăciun** şi **Anul nou** depozitul său bogat sortat în **juvele. lucruri de aur şi argint,** ornamente moderne şi noutăţi

în toate preţurile.

Depozit de fabrică în lucruri de argint de Alphaco şi China şi recuisite bisericeşti. [553] 3—3

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature; fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 8—52

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**
Preţcuranturi ilustrate gratis.

Pentru economi!

Prav pentru îngrăşarea vitelor cornute, porcilor şi cailor. Vacile dau prin întrebuinţarea pravului acestuia lapte mai mult şi mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuinţă acest prav de îngrăşare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă preţul vitelor, porcilor şi cailor. Preţul 60 fileri.

Moartea cloţanilor şi a şoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Preţul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuinţarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar şi în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puţin. Preţul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Ştiut este, că vitele şi porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reţinuţi în îngrăşarea şi desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica preţul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuinţeze această unsoare. Preţul 20 şi 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului şi diferitelor liqueruri. Cine voeşte a-şi prepara rum şi liqueruri foarte bune şi ieftine, să întrebuinţeze aceste extracte. Preţul pentru a preparà 1 litră este 40 fileri. Tot atâta şi pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviţă, borovicka şi altele.

Thea foarte fină şi bună. Preţul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 şi 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor şi mânilor îngheţate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereţi preţ-courantul cel mare şi-l primiţi gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter
[95] 36—52 apotecar în **Szászváros**, piaţa şcoalei Nr. 37.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 142 Sibiiu, Sâmbătă 29 Decemvrie 1907. (11 Ianuarie 1908.) Anul LV.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil, rândul cu litere garmond.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1908 la ziariul

„Telegraful Român“

cu prețurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coroane,
pe șase luni 8 coroane,
pe trei luni 4 coroane.

Programul ziariului nostru e bine cunoscut publicului cetitor român, prin urmare e de prisos a-l mai schița de nou. Rugăm pe vechii abonați se grăbească cu renoirea abonamentului și să stăruiască pentru lățirea ziariului nostru în cercurile amicilor și cunoscuților lor.

Abonamentele se fac prin *mandat postal*, trimițându-se prețul înainte.

Numele abonatului, împreună cu locuința și posta ultimă, să se scrie corect și legibil, pentruca la postă să nu se facă greșeli. Banii de abonament să trimit *Administrațiunei tipografiei arhidiecezane în Sibiiu* (Nagyszeben), strada Măcelarilor, nr. 45.

Administrația.

Chestia croată.

Sibiiu, 10 Ianuarie n.

E pusă de nou la ordinea zilei *chestia croată*, întrată acum în alte fase. Anume, banul, pe care-l numise guvernul mai astăvară în contra voinței Croaților, baronul *Rakodczay*, la un semn dat din partea ministrului-prezident *Wekerle* și-a înaintat dimisia, și în locul seu a fost numit ban al Croației și Slavoniei baronul *Rauch Paul*, despre care scrisesem, nu tocmai de mult, că e luat în combinație se fie urmaș al lui Rakodczay. Alegerile nu le va conduce deci baronul *Rakodczay*, ci baronul *Rauch*, despre care se zice, că va inaugura în Croația și Slavonia politica *mânei celei tari*, cum avea să o inaugureze la noi contele *Tisza István* la timpul seu.

Căderea banului *Rakodczay* înseamnă deci, nici mai mult nici mai puțin, decât că oposiția croată din dieta țării noastre nu numai că nu poate fi nimicită la alegerile cari în curând vor fi efectuite pe teritorul slavono-croat, ci că e cu mult mai tare decât în trecut. S'a dus deci banul *Rakodczay*, care nu putea să o înfrângă, și a venit banul *Rauch*, cu misiunea, ca să o înfrângă.

Ii va succede? Credem, că tot așa de puțin, cum nu a succes nici contelui Tisza, ori baronului *Fejérváry*, se înfrângă la timpul seu oposiția maghiară din Ungaria! Sunt cu mult mai tari *basele* pe cari stau Croații, decât că poată fi dați la o parte cu una cu două, căci la spatele lor stă poporul întreg, alarmat și indignat de atacul ce i s'a îndreptat prin introducerea limbei maghiare în serviciul dela căile ferate de pe teritoriul croato-slavon.

Nu schimb de persoane le trebue deci Croaților, pentrucă în cele din urmă e tot una, dacă banul lor are nume unguresc, nemțesc ori croat, ci o schimbare doresc ei în politica guvernului cu privire la drepturile lor autonome, și mai ales revocarea dispozițiilor trecute în legea (de un paragraf) despre pragmatica oficianților dela căile ferate, în care se cuprinde o vătămare evidentă pentru limba lor!

Din cele ce am putut ceti până acuma în ziarele maghiare, baronul *Rauch*, noul ban, va duce cu sine la Zagreb, pe lângă unele favoruri de natură culturală și economică, încă și o mică concesiune în privința acestui gravamen, anume, învoirea guvernului, ca chestia aceasta de limbă la căile ferate se fie supusă judecății *comisiunei regnicolare*, singură chemată să decidă, dacă se cuprinde o violare de drept în dispozițiile cu pricina, ori nu?

Noul ban crede, că pe basa aceasta îi va succede se formeze un partid, care întrând apoi, cu întregul aparat oficios, în luptele electorale, să scoată pe cei de mai nainte din dietă și să facă posibilă înțelegerea cu Maghiarii. Mari speranțe însă nu sunt, că va succede planul. Chiar banul însuși nu leagă mari nădejdi de greaua sa misiune, și a declarat, că dacă nu-i succede se înjghebeze un nou partid, se va retrage de pe terenul politic.

Poatecă va fi mai norocos însă decât antecesorul său barem în ce privește administrația internă din Croația și Slavonia, și va afla oameni pe cari să-i poată pune în posturile înalte din centru și în posturile de comiți-supremi, pentrucă baronul *Rakodczay* a guvernat fără consilieri de secții și fără comiți-supremi, dupăce nime n'a voit să primească funcții sub el. Iar dacă i-se va în-[illegible] lui Rakodczay, atunci va trage poate și guvernul nostru învățătura, că cu schimbarea simplă a persoanelor nu se îndreaptă răul, care-și are rădăcinile cu mult mei adânc, ci cum spunea Mocsáry în articolul său de Crăciun, pe care-l publicăm mai la vale în întregime, *cuiul* trebue scos din rană și rana se va vindeca numai decât dela sine! Iar cuiul e nefericita dispoziție trecută în legea despre pragmatica funcționarilor dela căile ferate, că cei aplicați pe liniile croate *trebue* se știe ungurește. Va să zică, o mică trăsătură de condeiu s'ar cere numai și pacea și ordinea ar fi la moment restabilită în Croația și Slavonia! De ce nu se face oare această mică trăsătură de condeiu??

Noua lege electorală. Se dă ca positivă știrea, că noua lege electorală va fi presentată dietei spre desbatere în cursul lunei Martie, anul 1908, iar nouele alegeri pentru dietă se vor face, pe basa legii despre sufragiul universal, în primăvara anului 1909.

Clubul naționalist. Astăzi se redeschide dieta, terminându-se vacanțele de Crăciun. Clubul deputaților naționaliști ține astăzi, la oarele 9 dimineața, ședință, pentru a-și precisa atitudinea din viitor față de guvern și maioritatea parlamentară. Să scrie, că la ședință vor participa *toți* deputații naționaliști.

Limba poporului.

Scrisesem, că dl ministru de interne, contele *Andrássy Gyula*, a adresat o ordinațiune ministerială tuturor municipiilor, făcându-le de datorință, să grijească, ca funcționarii administrativi, cari vin în coatingere cu poporul, mai ales *primpretorii și pretorii*, să învețe *limba poporului*, ca să se poată înțelege cu el în mod nemijlocit, iar nu cu ajutorul tălmacilor, ca până acuma. Dăm acum în întregime însemnată ordinațiune, care e următoarea:

„Luând în considerare, atât conducerea bună a administrației, cât și interesele locuitorilor din țară, trebue să pun pond deosebit pe aceea, ca funcționarii comitatensi, cari în oficiile lor stau în contact necontenit și des cu poporul, așadară în primul rând protopretorii și pretorii cercuali (solgăbirăii) *să posadă limba locuitorilor din cercul respectiv*, sau cel puțin să aibă o atare cunoștință de limbi, ca *să se poată înțălege cu poporul fără pedecă*, să-i înțeleagă jalbele și să fie în stare a-i esplica dispozițiunile sale.

Pentru o administrațiune bună asta e o pretenziune neapărat de lipsă și totodată o condițiune indispenzabilă pentru împlinirea cu succes a chemării nobile, care să așteaptă dela funcționarii cercuali pe terenul îngrijirei conștiențioase a intereselor materiale și spirituale ale poporului, precum și în privința ajutorării poporului în chestii mai complicate. Fără cunoașterea limbei locuitorilor, funcționarul comitatens e străin față cu poporul de pe teritoriul cercului său de activitate, nu se poate înțălege cu poporul încredințat îngrijirii și conducerii sale, nu-i poate cunoaște năcazurile și nizuințele. Nu și poate câștiga încrederea, și în lipsa acesteia nici nu poate posede influința binefăcătoare, ce trebue să o aibă, ca să fie în stare a desvolta o activitate folositoare în serviciul scopurilor statului și să poată lucra cu rezultat bun în interesul binelui obștesc și al poporului

Nu încape îndoială, că și publicul comitatens simte în deplină măsură și chiar și în trecut a aprobat importanța

FOIȘOARĂ.

Björnstjerne Björnson.

A fost mai de multeori vorba în ziariul nostru despre marele poet norvegian *Björnson*, care cu atâta energie și căldură a îmbrățișat causa dreaptă a naționalităților nemaghiare din patria aceasta și a adus-o înaintea forului opiniunei publice din întreaga lume, ca să-și croiască judecata asupra ei. Credem deci, că va interesa pe cetitorii nostri să-i cunoască *biografia*, pe care o reproducem din numărul din urmă al revistei *„Luceafărul“*, dupăcum urmează:

Numele acestui uriaș dela miazănoapte, cucerește tot mai mult inimile în văile Carpaților. Cetele celor năcăjiți își îndreaptă, cu tremurul nădejdii în suflet, privirile spre lumina acestui soare norvegian, care biciuește fără cruțare nedreptatea.

Björnstjerne Björnson e unul dintre cei mai mari poeți naționali pe cari i-a avut vre-o țară. „Er ist der grosse Sämann Norwegens“ — cum îl numește criticul danez G. Brandes. E un poet-erou, care întreagă viața a luptat pentru întruparea idealurilor poporului norvegian. A luptat cu mijloacele artei pentru regenerarea culturală și politică a Norvegiei, care până la începutul secolului trecut nu înseamnă aproape nimic în istoria universală, n'avea nici măcar o limbă literară proprie. (Holberg, cel mai mare scriitor și reformator al Danemarcei din jumătatea primă a secolului al XVIII-lea, când Norvegia aparținea Danemarcei, era norvegian). Abia la 1814, când Norvegia se rupe politicește de Danemarca, începe și literatura norvegiană. Björnstjerne Björnson și H. Ibsen sunt dioscurii Norvegiei, cari au cucerit țării lor un loc de cinste în literatura universală. Björnstjerne Björnson e însă mai național decât Ibsen. El e expresia specifică a poporului norvegian, în el se manifestă firea, temperamentul țăranului norvegian, cu toate defectele și calitățile lui.

Björnstjerne Björnson e fecior de popă, născut la 8 Decemvrie 1832 în Kvikne, o comună situată într'un ținut stâncos și sterp, cu o climă aspră. Când era în vârstă de șase ani, tatăl său a fost transferat în Naesset, ținutul Romsdalen, renumit ca frumsețe. Pe când urma școala din orășelul Molda, înființă între elevi o reuniune și trecea ca șef al lor. Ca universitar în Cristiania, trăi o viață foarte intensivă. In curând (în 1852) își începe activitatea publică, mai ales ca critic, îndreptându-se îndeosebi împotriva actorilor danezi, cari stăpâneau scenele norvegiene și cari erau mai mult măscărici decât artiști.

Mai târziu se simți atras tot mai mult spre povestirile țărănești, cunoscând din copilărie viața poporului norvegian. Aceste povestiri, cari formează partea cea mai însemnată din epoca primei lui activități, sunt cele mai reușite, cele mai artistice din întreaga lui activitate.*) Synnöve Solbaken, Arne, Tatăl, Cuibul de vulturi, i-au câștigat mulți admiratori în Norvegia și Danemarca. Noutatea limbei, căreia a căutat să-i imprime nuanțele dialectale ale limbei norvegiene și sobrietatea formei l-au ridicat repede în slava celor mai mari scriitori ai nordului. In tratarea subiectelor țărănești se deosebește fundamentul de ceialalți contimporani ai săi din alte țări. El e un mare artist al țărănimii, zugrăvind concepția ei proprie despre lume și viață. Nu împrumută țăranilor concepțiile și ideile lui, cum face de pildă Auerbach la Nemți, sau cum face astăzi Gorki cu vagabonzii lui ruși. Astfel se explică și îngustimea ideilor și stilul sobru, rupt, sgârcit și expresiv al povestirilor lui.

A mai scris drame și poesii. E cunoscut ca unul dintre cei mai buni lirici ai Norvegiei, deși forma versurilor e cam aspră. Poesiile lui patriotice au devenit cântece naționale. Dintre dramele lui din prima epocă amintim: Sigurd Slembe, Arnijot Gelline, Harte Hulda, etc., cari sau nu sunt pentru scenă, sau n'au avut un deosebit succes. Cele mai bune dintre piesele lui din această epocă sunt: Maria Stuart și Noii căsătoriți.*)

Pe la 1870 în Norvegia se începe o nouă epocă. Se pornește o mișcare intelectuală și literară modernă, sub influința culturei daneze, franceze și engleze. Björnstjerne Björnson însuși câștigă „ochi cari vedeau și urechi cari auziau“, — cum scrie într'o scrisoare particulară. Cetise interesselor, cari sunt legate de aceasta pretensiune; şi cu toate, că trebue să cred, că funcţionarii cercuali, cari încă nu poşed cunoştinţa de limbi indispenzabilă, cunoscându-şi chemarea se vor nizui a-şi însuşi mijloacele de lipsă pentru a se putea înţălege nemijlocit cu poporul din cerc, totuşi aflu de bine a atrage atenţiunea publicului şi deosebit asupra acestei împrejurări de mare însemnătate, cu scopul, ca în propriul cerc de activitate să să tindă într'acolo şi să fie cu mare băgare de samă, ca acei funcţionari comitatenşi, cari nu înţeleg limba locuitorilor din cercul respectiv, să suplinească scăderea aceasta a cunoştinţei lor de limbi, în măsura recerută de lipsa de a veni în contact nemijlocit cu poporul.“

---

*) Având autorisația autorului, aceste povestiri vor apărea rând pe rând și în românește, traduse de dl Oct. C. Tăslăuanu.

*) Va apărea în curând în „Luceafărul“. A mai apărut în „Biblioteca de popularisare“ a lui Samitca.

O mică observare. Nu tragem la îndoială bunele intenţiuni pe cari le-a avut în vedere dl ministru de interne *Andrássy*, atunci când a dat ordinaţiunea aceasta însemnată. Credem însă, că scopul era mai bine şi mai cu uşurătate ajuns, dacă ordinaţiunea se trimetea municipiilor, nu acuma, după efectuirea alegerilor de funcţionari administrativi pe un nou ciclu de şase ani, ci cu mult mai înainte, încă în toamnă, şi li-se făcea de detorinţă adunărilor municipale, că numai *astfel* de funcţionari să aleagă în cercuri locuite de popoare nemaghiare, cari cunosc bine limba acestor popoare. Ordinaţiunea era la tot casul de o eficacitate mai evidentă, şi făcea o impresiune şi mai bună asupra celor de limbă nemaghiară.

„Chestia naţională“.

Bătrânul politician maghiar *Mocsáry Lajos*, singurul dintre Maghiari, care are vederi mai sănătoase în chestia de naţionalitate din Ungaria, a scris un articol de Crăciun în chestia aceasta, şi l-a publicat în ziarul şovinist din Budapesta „*Egyetértés*“. Fireşte, că n'a putut lipsi observarea, făcută din partea redacţiunei, că ea *nu se idenfică* cu părerea octogenarului *Mocsáry*. Impărtăşim cetitorilor nostri în întregime acest interesant articol, după cum urmează:

„Cum stăm de prezent cu chestia de naţionalitate? Chestia stagnează. De patruzeci de ani nici într'o parte nici într'alta. Şi motivul principal e acela, că până acuma n'am fost în stare să ne croim vre-o judecată asupra situaţiei în care ne aflăm, cu privire la chestia de naţionalitate. Suntem peste măsură îngroziţi de primejdia naţionalistă. Auzim vorbinduse despre Dacoromânie, ne cad ochii pe o hartă rea, care împarte în state naţionaliste, împreună cu monarhia Austro-ungară, şi teritoriul Ungariei, şi cădem în desperare. Chiar şi ministrul de interne, în marea sa vorbire naţionalistă s'a ocupat cu infecta compilaţie a unui oarecare *Aurel C. Popoviciu*. Realitatea e însă aceea, că dacă astăzi ar fi îmbiaţi Românii nostri să se alăture la România, ei ar refuza ofertul. Nu râvnesc ei la o comunitate cu acel stat, care pe lângă perfecta independenţă de jumătate de secol n'a putut să ajungă mai departe decât să pună lumea în uimire cu priveliştea răscoalei ţărăneşti din trecutul recent. Să li-se ofereze tuturor mizerabila existenţă de ţărişoare de coroană de pe vremea lui Bach, în o mare Austrie federată, şi toate (naţionalităţile) vor răspunde cu poetul Vörösmarty: *Aici ai să trăeşti şi să mori*! Şi de ce? Pentrucă ştiu toate, că între seminţiile cari locuesc patria aceasta nu există acea naturală ură dintre câne şi pisică, pentrucă ştiu din experienţa de mai multe secole, că rassa dominantă de aici nu e ca cea germană, care pentru un câştig de cinci groşiţe e în stare să sugrume pe semenul său. Tocmai de aceea, o simţesc într'un mod care nu poate fi stârpit, că aici, în ţara aceasta, în cele din urmă *va eşi deasupra mintea cea trează şi va fi cu putinţă o cooperare cinstită*. Pentrucă e adevărat, că omul nu trăeşte numai din pâne, ci şi din cuvântul lui Dumnezeu; dar iarăşi, nu trăeşte numai din fericire naţionalistă, ci mai sunt şi alte bunuri morale, căci *libertatea* şi *bunăstarea* poate să dee recompensă câte odată şi pentru lipsurile ce se ivesc cu privire la starea ideală a unităţii de limbă.

Groaza esagerată ne împinge apoi la paşi cu adevărat estravaganţi. Inţeleg *maghiarizarea generală*. Ştim, că ea e negată, aici, şi acolo. Dar atunci de ce isbucnesc aclamări şi aplauze frenetice totdeauna când ultraşovenul baron Bánffy Dezsö repetează, că altă fericire pe seama patriei nu există, decât numai dacă se face Maghiar şi ultimul purdel valah ori slovac? De ce se pot spune în mod nepedepsit astfel de lucruri în dietă, că *trebue introdusă instrucţia exclusivă maghiară de stat în şcoale?* De ce a putut să prezinte fericitul Bartha Miklós ca exemplu politica de naţionalitate, pe care o observă Prusienii faţă de Poloni? Şi unde ţintează oare legea aceea însaşi, după care *în fiecare şcoală*, fără excepţiune, *trebue să fie întrebuinţate jumătate din carele de şcoală pentru învăţarea limbei maghiare?*

Inzadar vom nega lucrul, aceasta dorinţă bolnăvicioasă *există* între noi, şi formează una din principalele ingrediente în politica noastră de naţionalităţi. Şi numai cu un grad mai puţin bolnavă e şi ideia exprimată de nenumărateori din partea actualului ministru de instrucţie publică al ţării, că *altă cultură decât cea maghiară nu poate să existe în ţară*. Vorbească poporul de rând aşa cum ştie, în ştirea domnului, dar smântâna, clasa inteligentă, *o luăm noi şi facem să fie maghiară*. Dar celelalte naţionalităţi îşi au deja toate cultura lor proprie, în privinţa căreia stau în solidaritate cu massele mari ale înrudiţilor din afară de hotarele ţării! Unde e modalitatea apoi de a se face, ca în nizuinţele lor spre cultură, ca mijloc natural, *să nu folosească limba lor maternă, ci una străină?*

Să nu cerem lucruri imposibile. Noi nu avem a face cu rămăşiţe de popoare, aflătoare în apunere, cum sunt de ex. Flamanzii şi Bascii, ci cu corpuri conştiente, aflătoare în dezvoltare şi *cu dorul de a merge înainte*, a căror gravitare în afară numai aşa o putem împedeca în mod fundamental, dacă în loc să-i mânăm cu deasila într'acolo, *le dăm posibilitatea de aşi vedea satisfăcute pretenziunile lor culturale aici, la noi, între hotarele patriei*. Şi tocmai de aceea a dispus legea din 1868 despre naţionalităţi (art 44 §-ul 17), că *însuşi statul ungar e dator a se îngriji, ca naţionalităţile să se poată dezvolta în limba lor până unde se începe instrucţia academică*. Slovacii au avut trei gimnazii, şi statul ungar în loc să le mai facă şi altele noue, *a închis şi cele trei avute*!

Astfel de idei, astfel de lozince predominează şi acuma politica noastră de naţionalităţi. Dacă greul poporului maghiar se tângueşte, că de ce nu poate să fie aşa, ca fiecare om să fie om şi Ungur, şi dacă îl vatămă de multeori până la sânge insultele ce i-le fac diferiţii „*agitatori*“, cari de multeori stau pe o treaptă foarte inferioară în ce priveşte buna educaţie şi tactul fin, e de înţeles. Dar dela conducătorii naţiunii s'ar putea aştepta, ca să se ocupe serios cu chestia şi să-şi validiteze *aici* în prima linie lozinca cu „*înţeleapta moderaţiune*“, care a devenit acuma planetă dominantă în politica noastră, nu naţionalistă, ci naţională. Dar răul e acela, că bărbaţii nostri conducători au totdeauna câte un răvaş pentru apărarea drepturilor naţionale, şi pe răvaşul acesta fac crestăturile astfel, că-şi bat pieptul ca Unguri mari şi dau pinteni pasiunilor şoviniste. Se arată câte odată şi semnele, că *simţesc* şi ei că nu e bine aşa. Astfel de semne s'au arătat de ex. cu ocaziunea vorbirei prim-ministrului Wekerle, rostită cu ocaziunea prezentării guvernului. Dar am auzit vorbe frumoase şi dela dl ministru de interne, contele Andrássy. Insă astfel de slabe încercări de a se rezima pe puterea aripilor proprii trebue să dispară numai decât în faţa acuzei grozave de a — *pacta cu naţionalităţile*. Aşa rămân deci toate cum au fost. Dar nici nu e rana aceasta aşa, ca să poată fi pansată cu vorbe frumoase, ori vindecată cu orice leacuri paliative. Pentru vindecare se cer *fapte*. Câtă vreme nu scoatem cuiul din rană, nu va fi rana vindecată. Rana cea mare a chestiei de naţionalitate nu va fi niciodată vindecată, dacă nu se delătură întâiu cuiul, băgat în corpul naţiunei, în scopul, *ca legea dela 1868 să rămână numai pe hârtie*. Chestia croată, care asemenea îşi are ingredienţele sale, încă rămâne rană deschisă, câtă vreme nefericita pragmatică a căilor ferate, — cuiul vătămător al §-lui 57; — nu va fi delăturată.

Ce putem să aşteptăm dela actualul sistem în privinţa ameliorării chestiei de naţionalitate? Auzim spunânduse, că de aceea a trebuit să legăm cu ori ce preţ pactul, ca ţara să aibă timp liniştit pentru adunarea de forţe. Timpul acesta liniştit ar fi bine să fie întrebuinţat şi spre aceea, ca *să adunăm puteri şi pe terenul raporturilor naţionaliste*. Manipularea acestora cade în special în competenţa ministrilor de culte şi de interne. Contele Apponyi vrea să arete, că ştie să fie, nu numai orator genial, ci şi administrator energic Execută cu rigorositate legea şcolară, după care pretutindinea trebue folosit jumătate din timpul de instrucţie, în mod necondiţionat, pentru învăţarea limbei maghiare. Va ţinea în strictă disciplină pe toţi învăţătorii, cu esceptiunea călugărilor şi a călugăriţelor, pentru ca *din patriotismul maghiar să se creeze un obiect de studiu de un dat recent*. Cumcă lucrul nu va avea efect prea îmbolditor, putem să o sperăm, după ce *viaţa îşi cam bate joc de logcă*. Contele Andrássy Gyula, ministrul de interne, şi-a spus în 26 Noemvrie 1906 programul în chestia de naţionalitate, şi l-a formulat astfel, că dă „*iubire şi dreptate poporului, şi urmărire necruţătoare agitatorilor*“. Nobilul conte e fiiul tatălui său. Iubeşte vorbele cu spirit, antitezele. Şi e şi puţină reministenţă din cunoştinţe istorice în cuvintele rostite, căci era loznică şi la *Jacobini*, să se poarte lupta şi răsboiul în contra palatelor, iar *colibele să fie cruţate*. Dar programul cam schioapătă in teorie, dupăce *popoarele naţionaliste şi agitatorii nu stau atât de departe unii de alţii*, ca să fie indicată diferenţiarea în modul de procedare faţă de ei. Iar în praxă cum a fost programul realizat? Faţă de agitatori. ce e drept, se vede stricteţa aplicată. A fost asmuţată asupra lor marea armată a procurorilor. Pentru netrebnicii mici nici odată nu au fost închişi şi n'au fost judecaţi la întemniţare lungă atâţa agitatori. Dar poporului naţionalist *ce parte i-s'a făcut din dragoste? Doisprăzece Slovaci au împuşcat gendarmii în Cernova*!..

Departe stau de gândul, de a pune aceasta groaznică întâmplare în sarcina dlui ministru de interne. Ba spun şi aici aceea ce am scris într'o foaie din străinătate, în care am răspuns la acusările lui Björnson, despre aceasta tristă întâmplare. „Punctul de mânecare a fost înfumurarea hierarhică episcopească, care nu s'a *sfiiit să facă sfinţirea de biserică cu asistenţă geandarmărească*. Celelalte au fost apoi treaba regulamentului militar austriac, întrodus şi în organizarea militară a geandarmeriei. Regulamentul acesta, după nişte idei vechi despotice, consideră uniforma ca sfinţenie de altar, şi cine se atinge de ea e fiiul morţii. Regulamentul face de datorinţa soldatului, ba oficerului chiar sub greutatea perderei onoarei, *să-l culce la pământ*.“ Şi ca să nu fie mai rău decât alt soldat, au pus şi în mâna geandarmului o puşcă, al cărei glonte trece prin două corpuri de om. Nu e vorba deci de vre-o brutalitate asiatică, ci de brutalitate austriacă, deci *germană*. Dacă întreaga tristă întâmplare a avut şi caracter maghiar, a fost acela, că ministrul nu a voit să desavueze organele ordinei publice, iar contele Andrássy Gyula a contribuit cu o mie de coroane la colecta deschisă pe seama bieţilor orfani ai Slovacilor.

A fost frumos; dar nu e destul pentru împlinirea părţii din program, referitoare la „*iubirea faţă de poporul naţionalist*“. Cu durere trebue să constat, că *o politică serioasă naţionalistă nici acum nu avem*. Bărbaţii nostri dela conducere *să lasă mânaţi de curentul şovinist*, în loc să caute să pună în rânduri, în loc de zece mii, douăzeci de mii de oameni în lupta de apărare a independenţei patriei. Spre delectarea duşmanilor nostri apoi, lumea întreagă ne vorbeşte de rău, iar frământările naţionaliste se continuă mai departe.“

Din România.

Crăciunul orbilor. La „*Vatra luminoasă*“ din Bucureşti, unde sunt adăpostiţi orbii, s'a ridicat un pom de Crăciun pe seama nenorociţilor din acest institut de binefacere, întemeiat de Maiestatea Sa Regina *Elisaveta* a României, şi la sărbările aranjate în jurul pomului, în ajunul Crăciunului, a luat parte şi Regina, însoţită de principesa *Maria*.

Precis la orele 5 a sosit Maiestatea Sa, şi înaintând spre ziariştii dela toate foile bucureştene, prezenţi în urma unei speciale învitări, le-a adresat o cuvântare scurtă dar călduroasă, *în limba cea mai curată şi mai aleasă românească*, mulţămind presei pentru concursul dat întru înfiinţarea şi desvoltarea *Vetrei luminoase* şi rugându-o să-i dee mână de ajutor şi în viitor.

Prezidentul sindicatului ziariştilor din Bucureşti, dl *Procopiu*, a răspuns în câteva cuvinte binesimţite, apoi s'au început festivităţile, pe cari nestorul ziariştilor din Bucureşti, dl *Grigore Ventura*, le descrie în „*Conservatorul*“ astfel:

...„Int'una din încăperi sunt aşezate scaune, în faţa cărora penzionarii institutului, orbi cu toţii, au executat un bogat program de coruri, recitări, bucăţi de muzică pe vioară, etc., toate bine învăţate şi bine executate. După terminarea părţii artistice, am trecut în salonul cel mare, unde era aşezat un pom, frumos împodobit. Aci li s'au împărţit darurile de Crăciun şi am avut prilegiul de a admira o sumedenie de obiecte, lucrate de orbi, cu o dibăcie uimitoare.

O adâncă impresiune a produs aceastǎ solemnitate asupra azistenţei, compusă din elita societăţei.

Regina avea ochii plini de lacrămi. Unele doamne plângeau de a binele. De a tmintrelea emoţiunea ne cuprinsese şi pe noi toţi.

Eu unul, cu greu puteam să-mi reţin lacrimele, când îmi aduceam aminte, cum acum câteva luni, fusesem lovit de o boală de ochi, care îmi răpea vederea şi mă pusese în faţa grozavei dileme: „*sau Vatra luminoasă, sau sinuciderea!*“

Dar să gonim gândurile negre, precum le-au gonit nenorociţii şi nenorocitele, cari stăteau împrejurul pomului, fără a se putea bucura de vederea lui.

Admirabilă, nespus de frumoasă şi de măreaţă este opera Reginei noastre.

Ar fi destul crearea „*Vetrei luminoase*“ pentru ai asigura un renume, pentru a o imortaliza.

A da la sutinele de desmoşteniţi lumina sufletească, a-i învăţa să cetească, să scrie, să muncească, a-i reda lumii, a face din ei cetăţeni utili societăţei şi propriei familii, este o operă umanitară, incomparabilă!

Cine se îndoieşte, să meargă la „*Vatra luminoasă*!“ Să privească, cum orbi şi oarbe muncesc, cetesc, scriu, cântă, discută, ştiu tot ce se petrece în lumea din afară, uneori chiar îşi câştigă existenţa, în fine, au redevenit oameni, ca toţi semenii lor, şi atunci va înţelege, cât de colosală este fapta augustei noastre suverane.

Dar avea dreptate poeta încoronată şi încununată, când ne spunea, că *Vatra luminoasă*“ este numai un început.

Sunt în ţara noastră mii de nenorociţi loviţi de soarte, băeţi şi fete tinere, cari sunt lipsiţi de vedere, şi în „*Vatra luminoasă*“ sunt abia o sută, cari au găsit adăpost. Cu prilegiul zilei de naştere a M. S. Reginei s'a complectat suta de orbi ai „*Vetrei luminoase*“. Când te gândeşti că la *München* există o instituţiune analogă, care ocupă un loc mai mare decât grădina Cişmegiului, iar în Dresda se clădeşte un local, care va costa 4 milioane!

Am eşit din localul modest în care asistasem la festivitatea pomului de Crăciun, cu inima strânsă, buimăcit de tot felul de simţeminte opuse: admiraţie, şi evlavie pentru geniala creatoare, apoi pe deoparte bucuria de a vedea în jurul meu mişcându-se veseli şi activi nişte fiinţe

---

istoria ţării sale, operile filosofice contimporane, îndeosebi pe John Stuart Mill, călătorise prin ţările civilisate ale Europei.

După o tăcere lungă, prima operă modernă, prin care începe epoca a doua a activităţii sale e „Un faliment“, căreia îi urmează „Redactorul“, apoi „Regele“, „Magnhild“, „Căpitanul Mausana“, „Noul Sistem“, „Leonarda“. Apoi două mari romane, cari cu toată tendinţa lor moralizătoare, sunt bogate şi în frumseţi artistice.

Urmară apoi cele mai puternice piese ale lui: „O mănuşă“, „Peste puterile noastre“, „Laboremus“, cari fac din Björnstjerne Björnson unul dintre cei mai mari dramaturgi ai Norvegiei şi ai timpului nostru. Dramele lui sunt din multe puncte de vedere vulnerabile, unele sunt deadreptul teziste, pentru cari nici n'a fost scutit de atacurile compatrioţilor săi, cari apărau „arta pentru artă“, în înţelesul fals, care e bine cunoscut şi publicului românesc. Vom avea altădată prilej să ne ocupăm cu dramele celor doi poeţi mari ai Norvegiei, Björnstjerne Björnson şi H. Ibsen, de astădată reproducem o caracterisare a criticului danez, G. Brandes, care ne pare nimerită.

„H. Ibsen e un judecător; sever ca vechii judecători ai lui Israil. Björnson e un profet, povestitorul înflăcărat al unor vremuri mai bune. Ibsen în adâncul sufletului său e un mare revoluţionar. In „Comedia iubirii“, „Nora“ şi „Strigoii“ biciueşte căsniciile, în „Brand“ biserica, în „Stâlpii societăţii“ burghezia conducătoare. Tot ce atacă e ţăndurit de critica lui bine gândită şi pătrunzătoare şi ruinele stau să cadă, fără a se zări însă în dosul lor nouă forme sociale. Björnson e un spirit împăciuitor; el poartă răsboiu fără ură. Creaţiunile lui sunt înseninate ici-colea de raze primăvăratice, pe când ale lui Ibsen, cu seriositatea lui posomorâtă, apar într'o umbră adâncă.

Ibsen iubeşte ideea, consecuenţa în viaţa sufletească şi raţională, care alungă pe Brand din biserică şi pe Nora din căsnicie. Dragostea de idei a lui Ibsen corăspunde dragostii de oameni a lui Björnson“.

Această iubire de oameni îl face pe Björnson un poet-erou al întregei lumi civilisate. Şi la sărbătoarea Norvegienilor, cari acum de curând au prăznuit împlinirea a lor 75 de ani dela naşterea lui, aducem şi noi prinos de dragoste şi admiraţie acestui Messia al Norvegiei.

O. C. T.

cari, până eri erau desmoșteniții omenirei, iar pe de altă durerea firească, ce provoacă priveliștea altor dureri omenești.

N'am putut dormi până la orele 4 spre zi.

In fine somnul mă cuprinse. Dar visam, că eram orb și degetele mele se plimbau pe clapele unui piano și cântam un imn în slava Carmen Sylvei.

Fii binecuvântată, poetă dulce și senină! Tu care cu nobilul tău altruism împodobești Coroana ce-o porți cu pietrele prețioase ca: *poesia, caritatea* și *mila*."

NOUTĂȚI.

Crăciunul în Sibiiu. Sfintele sărbători ale Nașterii Domnului și Mântuitorului Isus Christos au fost prăznuite și în anul acesta cu evlavie și pompă cuvenită în Sibiiu. In ziua primă, Marți, serviciul divin a fost oficiat în biserica catedrală prin însuși Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Me-ianu*, asistat de Preacuvioșiile Lor: r. *Ilarion Pușcariu*, Arhimandrit și ar arhiepiscopesc și Dr. *Eusebiu Roșca*, Protosincel, director seinarial, apoi de protopresbiterii: *Moise Lazar* și *Pavel Boldea*, de presbiterul Dr. *Vasile Bologa* și de diaconii *Demetriu Câmpean* și *Vasile Stan*. Cântările liturgice le-a executat cu precisiune corul mixt sibiian, condus de dl profesor de musică T. *Popoviciu*. La finea liturgiei I. P. S. S. Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu* a rostit o predică frumoasă și instructivă, insistând în ea, ca credincioșii bisericei noastre se adună jertfe pentru *biserică și școală*. Predica a fost ascultată cu mare interes, iar după terminarea ei credincioșii au erupt în sgomotoase „*Să trăiască*". I. P. S. Sa a împărțit apoi anafora, sub decursul cărui act corul a cântat colinda „*O ce veste minunată*". In ziua a doua oficiul divin l-au celebrat domnii *M. Voilean* și *Pavel Boldea*, protopresbiteri, Dr. *Vasile Bologa*, presbiter și diaconul *Vasile Stan*. Cântările le-a executat corul meseriașilor din Sibiiu, condus de învățătorul *Candid Popa*. La masa Excelenției Sale au fost întruniți oaspeți mulți, atât în ziua primă, cât și a doua de Crăciun.

*

Sinod ecumenic. Din Constantinopol se scrie, că patriarhatul ecumenic a luat hotărârea să convoace, pentru discutarea diferitelor chestiuni mai însemnate bisericești, un sinod mare, la care se fie invitați toți metropoliții și cei cinci patriarhi, între cari și patriarhul din Ierusalim.

*

Dar frumos. Inaltpreasfințitul Domn Metropolit din Iași, *Partenie*, a donat biblioteca sa, constătătoare din vre-o zece mii de volume, tot cărți de valoare, facultății teologice din Iași.

*

Indreptare. In articolele din numerele din urmă ale ziarului nostru, referitoare la sfetnicul și învățătoriul lui Carol cel Mare, cu numele *Alcuin* (Alcuinus, Alchuine, numit și Albinus) a fost tipărit numele cu greșală: *Almin*, ceeace se îndreaptă.

*

Domnul George Popp, consilier regesc și director de finanțe în Zombor, a primit titlul și caracterul de consilier ministerial.

*

Concertul de azi, Vineri, dat în sala dela Gesellschaftshaus, la orele 8 sara, din partea domnișoarelor *Käthe Meltzl*,* violinistă, și *Louize Gmeiner*, pianistă, cu concursul dlui *Alfred Novak*, dirigentul capelei orășenești, are programul următor: 1. Schumann. Sonată G mol, op 22: d-ra *Gmeiner*. 2. Wieneawsky, Concert D-moll: d-șoara *Meltzl*, cu acompaniarea capelei orășenești. 3. Chopin, E-dur, din opul 10. Brahms Intermezzi, A-moll și A-dur, op 118 și Dohnányi, Rapsodie, op 11: d-șoara *Gmeiner*. 4. Mendelsohn, Andante din concertul E-moll, Ioachim, Romanță și Vieuxtemps Baladă și Poloneză: d șoara *Meltzl*, acompaniată la pian de *A. Novak*. 5. Beethofen Sonată, op 47 num. IX de d-șoarele *Gmeiner* și *Meltzl*.

*

† Clemente A. Raicu, viceprotopop gr. cat. al tractului Fărăgău, după scurte suferințe împărtășit cu sf. taine a încetat din viață Dumineca în 5 Ianuarie 1908, în anul al 66-lea al etății și al 34-lea al preoției. Rămășițele pământești ale decedatului au fost depuse spre odihnă eternă Marți în 7 Ianuarie a. c. la 11 ore a. m. în cimiteriul comun din Teaca. Pe decedatul îl deplâng: Maria Raicu născ. Moga, ca soție. Miți mărit. C. Popp, ca fiică. Victor, Adrian, Traian, ca fii, văd. Carolina Cosgaria n. Raicu, ca soră, Constantin Popp, ca ginere. Fie-i țărâna ușoară!

*

Vin acasă. Cu vaporul „*Caronia*" au plecat din New-York, America, pentru a veni acasă în Ungaria pe la Fiume 1420 de emigranți.

*

Promoție. In 23 Decemvrie a. c. au fost promovați doctori în medicină trei tineri români, și anume, *Aurel Cândea*, fiul protopresbiterului gr. or Ioan Cândea din Avrig, *Cornel Dărămuș*, fiul fostului notar din Cetea și *Vasile Cucu*, fiiul fostului învățător Nicolae Cucu din Ucea-inferioară. E primul caz, că deodată au fost promovați trei tineri români.

*

Revista Economică apare cu începerea anului 1908 sub conducerea dlui *Constantin Popp*, funcționar la „*Albina*". Directorul de până aci, dl *Ioan I. Lăpědatu*, s'a retras, fiind prea ocupat în alte părți.

*

Dr. A. Crăciunescu, — vara în Băile Erculane l. Mehadia — reîntorcându-se din călătorie de studii, va continua, în decursul sezonului de iarnă (1 Ianuarie — 1 Mai st. n.) praxa medicală în *Abbazia*, Vila Pension Hercules.

*

Țara noastră, foaia poporală a *Asociațiunei*, va fi foaie cu cauție dela Anul nou, îndreptățită să se ocupe și cu politica. In anul ce se încheie i s'au făcut vre-o 15 procese, pentru abatere dela lege prin publicarea de articole ori notițe de conținut politic. Numărul de Crăciun al acestei foi poporale a fost număr duplu de 40 pagini, bogat în cuprins. Ar fi de dorit, ca foaia aceasta să-și facă întrarea în casa fiecărui țăran român, știutor de carte.

*

Din Cluj ni se scrie: „Preoțimea gr. or. din tractul Clujului, în ancheta ținută în 19 l. c. la Cluj, sub prezidiul Prea On. Domn protopop *Iuliu Roșescu*, s'a pronunțat cu însuflețire, că în cele mai multe parohii vom fi în stare să salvăm școalele confesionale".

*

Alegere de preot. Nimicindu-se alegerea de preot gr.-ort. din Măgărei, întâmplată la 8 Iulie a. c. s'a făcut noauă alegere, în 23 Decemvrie, și singurul candidat *Ioan Radu* a întrunit toate voturile celor prezenți, 67 la număr. Prin urmare a fost proclamat ales.

*

† Ioan Hanteiu, învățător la școala gr. ort. din Archita, a decedat după lungi și grele suferințe, Marți, în 25 Decemvrie v. la orele 7 dimineața. Rămășițele sale pământești au fost așezate spre răpaus etern Joi, în 27 Decemvrie v. la orele 2 d. a. în cimiterul comunei Hendorf. Odihnească în pace.

*

Din Coșna comit. Bistrița-Năsăud ni se scrie, că în 4 Ianuarie n. dimineața la 7 oare a fost acolo un frig de 36 grade Cel. = 30 Rem. Aceasta mare schimbare în temperatură s'a făcut numai cu 2 zile mai nainte. Până aci clima era domoală.

*

Din Ripa-superioară ni se scriu următoarele: „Cu bucurie viu a vă comunica faptul, că comitetul nostru parohial extraordinar în ședința sa din 12 Decemvrie, iar sinodul parohial extraordinar din 16 Decemvrie a. c. în Râpa-superioară tractul Reghinului, la inițiativa harnicului și zelosului nostru paroh *Nicolau Gliga* a urcat salariul învățătoresc deja de acum, adecă cu începutul anului școlar 1907/1908 la minimul prescris de lege, anume, salar fundamental 1000 coroane iar primul cuincuenal de 200 coroane. Cu atât mai laudabilă e aceasta faptă, cu cât întreg salariul — în lipsa altor mijloace — se acopere prin repartițiuni, — și deși însărcinat cu grele poveri, ca aruncuri comunale și comitatense, — totuși cu dragoste creștinească a îmbrățoșat acest popor și această sarcină noauă, arătând prin aceasta, că vrea cu orice preț să apere școala străbună confesională de toate neajunsurile".

*

Postul de practicant pentru un tinăr absolvent de 6 sau 8 clase gimnaziale, din familie bună, solid și care știe bine și ungurește — e de ocupat cu 1 Februarie 1908. Reflectanții să se ofereze în persoană. *D. Banciu*, farmacist în Săliște, (Szelistye, Szeben). 2—2

Viață socială.

Teatru în Reghin. Tinerimea română din Reghinul-săsesc, sub conducerea dlui înv. Alex. Moldovan, aranjează la 14 Ianuarie n. 1908 precis la 8 oare seara concert și teatru, în sala cea mare a hotelului orășenesc. Prețurile: Loje: cor. 10, loc I: cor. 2 loc II: 1 cor. 60 fileri, loc III: 1 cor. 20 fil., stat: 60 fil., Galerie: 40 fil. Bilete se vând în negustoria de haine a dlui Iosif Iacob — în piață, — iar seara la cassă. Venitul curat va forma baza unui fond pentru aranjarea de concerte și teatre românești în Reghin. Marinimoasele suprasolviri vor fi cuitate cu mulțămită pe cale ziaristică.

*

Concert în Vidra-de sus. Tineririmea din Vidra de sus invită la concertul și teatrul împreunat cu joc ce-l va aranja Marti, în 1 Ianuarie st. v. 1908 în sala școalei din loc, sub conducerea dlui învățător Ioan Luca. Inceputul la 7 ore seara. Prețul de întrare: de persoană 1 cor., de familie de 2 membri 1 cor 80 fil. Venitul este destinat fondului corului. Suprasolvirile se primesc cu mulțămită și se vor cuita publice.

*

Petrecere în Aciliu Tinerimea adultă din Aciliu invită la producțiunea declamatorică-teatrală ce o va aranja în 1 Ianuarie st. v. 1908 (Anul-Nou) în localul școalei române gr. ort. din Aciliu. Inceputul la 7 ore seara. După producțiune joc. Ofertele benevole se vor cuita pe cale ziaristică. Venitul curat e destinat pentru biblioteca tinerimei. Invitări speciale nu se fac.

Consemnarea contribuirilor

ca răscumpărare a felicitărilor de Anul nou pentru Muzeul „Asociațiunii".

Confirmăm cu mulțămită primirea următoarelor sume dela P. T. Domni: Dr. Eugen Bran, advocat, și soția, Teaca 10 cor., Alexandru Crăciunescu, Soceni 3 cor., Dr. Ioan Lupaș, profesor, Sibiiu 5 cor., Nicolau Garoiu, advocat, Zărnești 10 cor., Avram S. Păcurar, protopop, Mercurea 6 cor., Dr. Ioan Vescan, advocat, Teaca 3 cor., Dr. Andreiu Pop, advocat, B.-Huedin 8 cor., Sever de Barbu, contabil, Reghin 5 cor., Dr. Ambrosiu Chețianu, profesor, Blaj 4 cor., d-șoara Elena Petrașcu, direc. internatului „Asociațiunii" 10 cor., dna Carolina Pop, Morlaca, Rubin Patița, Dr. I. Popescu, Reghin, advocați, Andr. Voda, preot, Armenișul de-Câmpie, Nicolae Proștean, advocat, Lugoj, fiecare câte 5 cor., Gavril Vârtic, jude regesc de tribunal în pens., Bistrița 10 cor., Romul Furdui, protopop, Câmpeni 4 cor., Ioan Fanea, not., Tălmacel, Petru Stoica, direct. de bancă, Constantin Țarina, notar comunal, ambii din Satul-nou, I. Corbu, Bistrița, Ilie Dobrota, paroh, Poiana, fiecare câte 2 cor., Traian I. Marcu, secretar de bancă, Petru Negru, cassar de bancă, Romul Pop, contabil la „Sentinela", Traian Doslea, vice-notar, Dr. Victor Mihăilaș, medic, Trifon Miclea, protopop, Ioan Gașpar, învățător, toți din Satu-nou, fiecare câte 1 coroană.

Sibiiu, 10 Ianuarie 1908.

Prezidiul Asociațiunii:
Iosif Sterca Șuluțu.

Teatru.

Directorul teatrului german din loc, dnul Leo Bauer, ca și în trecut tot asemenea și în anul acesta își dă toată silința de a satisface pe deplin pretenziunile publicului iubitor de artă dramatică, angajind atât puteri bune, cât și piese alese și nouă, cari se joacă pe scenele teatrelor din capitale.

Asară s'a jucat de nou drama Hoțul (Der Dieb) de Heinrich Bernstein

Argumentul acestei piese este următoriul:

Marie Louise Richard iubește la nebunie pe bărbatul său, Richard.

Dorința vieței lui este să admire într'una pe Marise, să fie frumoasă, cea mai frumoasă, cea mai sărbătorită. Marise nu voește altă bucurie decât să placă lui Richard, care nu cunoaște altă fericire, decât să-i procure plăceri Marisei. — Ei sunt în gazdă, pentru timpul de vacanță, la prietenii lor, familia Lagardes. — Fernand Lagardes, fiiul, iubește la nebunie pe Marise — ea se știe iubită, ise pare o glumă la început, îl încurajează prin mici cochetări, la urmă însă îi poruncește s-o lase în pace — căci ea nu poate iubi pe altul decât pe Richard. Ei sunt deciși să plece, însă d-nul Lagardes îi roagă să mai întârzie puțin, că are să le spue o întâmplare gravă ce se petrece la el în casă. De câtva timp îi lipsesc niște bani ce-i avea depuși într'un saltar — neștiind pe cine să bănuiască, a rugat pe un oarecare Zambault, fost judecător, să se instaleze la el în casă și să facă cercetări. Zambault descopere hoțul, însă refuză să vorbească înaintea tuturor. După multe stăruințe spune, că e chiar fiul, Fernand. Toți se indignează, el este chemat, însă nimeni n'are curajiul să-l anunțe. Marise se propune ea — sosește Fernand, care mărturisește faptul.

Marise și Richard se retrag în camera lor de durmit, Richard ajutându-i să se desbrace îi face observații pentru luxul ce îl face. — Ea îi răspunde, că le-a cumpărat de ocazie, foarte ieftin. Richard nu crede, caută într'un saltar și găsește 6000 lei. Ea susține că sunt economiile ei, Richard insistă să-i spue adevărul și proveniența acestor bani, însfârșit mărturisește, că ea a furat banii lui Lagardes.

D nul Lagardes, ca pedeapsă, decide a trimite pe Fernand să expieze greșala în străinătate, prin muncă și singurătate, când Marise, care e de față, mărturisește faptul, — Lagardes e fericit că nu e fiul său autorul furtului, și aleargă după Fernand spre al înapoie, — Richard și Marise pleacă în străinătate în locul lui Fernand.

*

Sâmbătă: *Auf Nissenskoog*, dramă.

Fete tinere

fie ele de o constituție slabă sau cuprinse numai de un morb trecător, folosesc cu încredere Emulsiunea lui SCOTT, care și-a câștigat renumele de cel mai bun, prin gustul ei, mistuirea ușoară și prin admirabila-i putere nutritoare. 8 (276) 3—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanție al experiențelor lui SCOTT.

Mijloc nutritor.

Fetele tinere ar trebui să folosească întotdeauna acest mijloc într'adevăr probat și bun, dacă se simt slabe, plăpânde și descuragiate.

Prețul unei sticle originale C. 2·50.

De cumpărare în toate farmaciile.

„Albina"
institut de credit și de economii în Sibiiu.

Publicațiune.

In sensul art. de lege XXXVI din a. 1876 §. 29.

1. Suma scrisurilor fonc. puse în circulațiune cu ziua de 31 Decemvrie 1907 face . . . . . . K 6.405,000·—

2. Pretenziunile institutului de împrumuturi hipotecare, cari servesc de acoperire a acestor scrisuri fonciare sunt de . . . . „ 8.160,994·43

3. Valoarea hipotecelor luate de bază la susnumitele împrumuturi hipotecare este de . . . . „ 30.647,844·—

4. In sensul §. 97 din statute „fondul special" pentru asigurarea scrisurilor fonciare e de . . . . „ 500,000·—

acesta e indus în cont separat și plasat în următoarele efecte publice:

Nom.	K	6,400·—,	Sorți de stat din 1860 cu 4%.
„	„	6,200·—,	Obligațiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%.
„	„	4,400·—,	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„	„	1,800 —,	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„	„	5,800·—,	Obligații cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonc. cu 3%.
„	„	94,000·—,	Scrisuri fonciare Ungare. Landes-Central-Sparcassa cu 4½%,
„	„	18,200·—,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Comercial Bank cu 4½%,
„	„	74,600 —,	Scrisuri fonciare Pester ung. Comercial Bank cu 4%.
„	„	16,000·—,	Scrisuri fonciare ale Institut. de credit fonc. p. proprietarii mici cu 4½%,
„	„	110,000·—,	Obligațiuni comunale Pester ung. Comercial Bank cu 4%,
„	„	196,000·—,	Obligațiuni comunale Pesti hazai első takp egyes. cu 4%,
„	„	4,000·—,	Acțiuni de ale Institutului de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ungaria cu 5%.

Sibiiu, 6 Ianuarie 1908.

Direcțiunea.

◆ ◆ ◆

AVIZ.

Să apărăm poporul nostru de procese fără rost. Rog respectuos preoțimea noastră să o aducă la cunoștința și să îndrumeze poporul la mine care pot da informațiuni și îndrumări **gratuit** în afaceri sau procese **civile, penale, administrative, finanțiale** și **ereditare**.

Cei din depărtare să-și spună cauza în scris alăturând și spesele de postă, să scrie legibil numele comunei și poșta.

Blaj, Ianuarie 1908.

Beniamin Filip sen.
(362) 1—2 agentură de informațiune, în Blaj.

◆ ◆ ◆

8845 sz. 1907 polg. [363] 1—3

Hirdetmény.

A nagyszebeni kir. törvényszék közzéiteszi, hogy Szebenvármegyébe kebelezett Szelindek község határába eső az elpusztult szölök területe részleges tagósitásának elrendelése iránt Hallmes Márton és 140 érdektársa ottani birtokosak kérvénye folytán a tárgyalást elrendelte s annak határnapjáik 1908 évi február hó 24-ik napját d. e. 9 órakor a szelindeki községi irodába kitüzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt szölő birtokosak azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra megnem jelenö birtokosak atagósitásba beleegyezöknek fognak tekintetni.

Nagyszeben, a kir. törvényszék mint polgári biróságnak 1907. évi deczember hó 17-én tartott üléséből.

Dr. Kemény elnök. **Csegezy** jegyző.

Nr. 661—1907 [359] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa II. din **Mihăleni**, protopresbiteratul Zarand, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și aștearnă cererile la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se presenta în biserică spre a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Brad la 12 Decemvrie 1907.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conțelegere cu comitetul parohial

Vasilie Damian,
protopresb.

Nr. 13247 Bis.—1907. [361] 2—3

Concurs repețit.

Lângă parohul neputincios Toma Frateș din **Bacifalu** s'a sistemisat un post de capelan cu drept de succesiune.

Parohia este de clasa I.

Pentru ocuparea acestui post de capelan se publică concurs înoit cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei fasionate la coala B. cu ocasiunea întregirei venitelor dela stat și eventualul ajutor din suma destinată pentru capelan.

Suplicele sunt de a se înainta în terminul legal la oficiul protopresbiteral al tractului Brașov.

Sibiiu din ședința consistorului arhidiecesan ca senat bisericesc, ținută la 11 Decemvrie 1907.

Conzistoriul arhidiecezan.

Nr. 408—1907 [360] 2—3

Concurs repețit.

Decretându-se prin Ven. ordin consistorial din 5 Decemvrie 1906 Nr. 10,988 Bis. filia **Copșa mare** de parohie materă de cl. III, pentru ocuparea aceleia, pe baza rezoluțiunii Preaven. Consistoriu arhidiecesan din 18 Septemvrie 1907 Nr. 9967 Bis. se publică din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt:

Porțiunea canonică 1 jugăr și 400□ pământ, parte arător, parte fânaț..

Simbria preoțească: dela 30 familii câte una ferdelă grâu și câte una de cucuruz sfărmat, iar dela 30 familii câte o jumătate ferdelă grâu și o jumătate de cucuruz sfărmat.

Venitele stolare anuale în sumă de 169 cor.

Prestațiuni în zi de lucru și anume: dela 30 familii câte una zi de lucru cu plugul, și dela 30 familii câte una zi de lucru cu palma.

Șase stângini de lemne aduse în curtea parohului.

Concurenții își vor înainta petițiunile cu documentele recerute, subsemnatului oficiu în terminul indicat, și sunt datori a se presenta în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Mediaș, 17 Decemvrie 1907.

Romul Mircea,
protopresbiter.

VASILIE BANN
SIBIIU
str. Ocnei 7 — str. Faurului 16
în casa sa proprie „La Cizma roșie" cel mai mare
depozit de încălțăminte
pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 38—

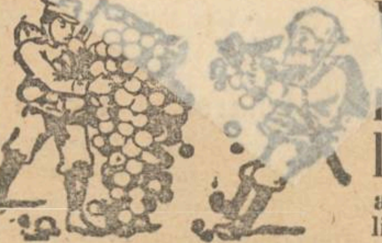

Viță nobilitată aleasă, liferează în cea mai bogată cantitate, firma
Kokeltaler
Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâiu și cea mai solidă
Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).
Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată! Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 20—40

Avis domnilor învățători!

Dela Librăria arhidiecezană se pot procură **Tabelele de intuițiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri și casa țărănească, trase pe pânză **6.60 cor.**, provăzute cu bețișoare sus și jos à **8·60 cor.** Seria completă, trasă pe pânză cu bețișoare **43 cor.**, plus porto 92 fileri.

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu".

La librăria arhidiecezană din Sibiiu, se află de vânzare următoarele cărți:

Nr.	1.	Ținerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
„	2.	Trifoiul, de Eugen Brote .	„	—·24
„	3.	Prăsirea pomilor, de D. Comșa	„	—·24
„	4.	Legea veterinară, de învățătorul Muntean	„	—·80
„	5.	Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote .	„	1 60
„	6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	—·70
„	7.	Statutele tovărășiilor agricole	„	—·—
„	8.	Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	„	—·—
„	9.	Poveţe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
„	10.	Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vii	„	—·—
„	11.	Poveţe pentru apărarea împotrivá gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	—·10
„	12.	Scurtă povățuire la stârpirea șoarecilor de câmp . . .	„	—·10
„	13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18
„	14.	Viierul român sau Noua cultură a viilor, de Nic. Iosif	„	—·70

„CORDIANA" institut de credit și economii,
Filalia Agnita
(Szent-Agotha, strada lungă 81)
primește **depuneri** spre fructificare cu **5**%, pe lângă abzicere de șase luni cu **5½**%.
(337) 10—10
Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă.

Cea mai renumită bere
din
fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.
în Köbánya (Steinbruch)
se recomândă cu inzistență P. T. Public.
Se poate procurà în cele mai bune pràvàlii.
Depositul principal se află la
M. Samuel Rubinstein,
[76] 40— Sibiiu — Nagyszeben.

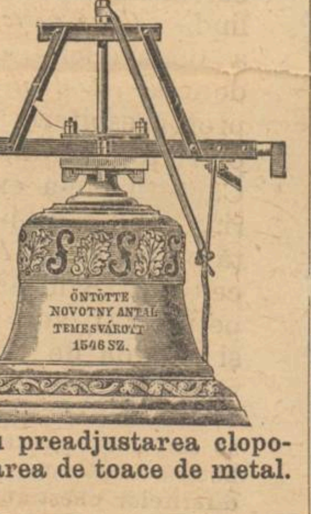

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.
Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabric
se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 9—52
Clopotele găurite
o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea **de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**
Prețcuranturi ilustrate gratis.

☞ Pentru economi! ☜
Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adecă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.
Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fileri.
Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.
Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare econom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.
Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepară 1 litră este 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdii, slivoviță, borovicika și altele.
Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.
Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.
Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.
Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.
Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.
Toate acestea se capătă la:
Cornel Demeter
[95] 37—52 apotecar în **Szászváros**, piața școalei Nr. 37.

Redactor responzabil Teodor. V. Păcățian.

BIBLIOTECA CENTRALA SIBIU

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane